Speculum Historiale Vincentii.

de cella Prioris

Tabula generalis Speculi historialis Vincentii.

¶ Prefacio.

SEcundum Augu li.xix. de ciuitate dei. ordo est pariu͂ dispariumq͂ʒ sua cuiqʒ loca tribue͂s dispositio. Ex q͂bꝰ ꝯbis colligit ꝙ illa q̄ bene ordinata su͂t ⁊ disposita facilꝰ in locis suis inueniunt. Et ꝓpt͂ hoc vt quere͂ti facilꝰ occurrat: qui in speculo historiali continent sic ordinamꝰ vt per l͂ras alphabeti: s͂m numeru͂ libroꝝ ⁊ capitulorum dilige͂s lector req͂rat. Et si q͂d in toto libro fuerit ꝙ ad l͂raʒ. a. siue de Ada͂: siue de alio ꝑtineat s͂m ordine͂ istius tabule ad l͂raʒ incipiente͂ per. a. recurrat. Et ita de alijs litteris que in alphabeto per ordinem continentur. Et si quando no͂ statim occurrat in capitulorum initijs quod queritur: non ob hoc desistat lector a querendo: quia plerunqʒ sub vnico capituli titulo: diuerse materie ⁊ historie inuicem non connexe perstringuntur. Ceterum materie huius speculi magis particularizantur in singulorum librorum tabulis proprijs. Unde no͂ credat lector deesse huic speculo quod tabule ipse non premonstrant: preter materie historiarum a tempore Vincentij beluacensis vsqʒ in presens: maioris cognitionis gratia adiuncte. Que quidem quia vltimo libro tantum inueniri habeantur: ⁊ principijs capitalibus distincte facilius inueniri valeant lectores: si quid menti subeat ad inquirenduʒ illuc remittamꝰ ad textum. Sic enim res fieri coegit gratia co͂moditatis.

¶ Tabula generalis.

De Littera B.

De Littera C.

De Littera D.

De Littera E.

De Littera F.

De littera G.

De littera H.

De littera I.

De Littera K

Karthaginensium bella oriuntur libro.iij c.lix.

De Littera L

Lacedemoniorum regnum oritur li.ij.c.lxx.

De Littera M

Macedonum regnum oritur li.ij.c.xciiij.

De Littera N

De Littera O

De Littera P

De Littera Q

De Littera R

De littera S

De Littera T

De Littera V

De Littera X

De littera Z

¶ Imperij Romani preeminentia in rebus terrenis.

Potestas Imperialis

regalisq; potētia nō solū vi nature itroducta est ad [illegible] [illegible]. Sed etiā per dominū saluatorem nostrum ihesum christū dei filiū: in cuius manu sunt omnia regna mundi. Et verbo comproba/ta reperitur & facto: qui & nasci voluit cū vniuersus describeretur orbis. Et augusti cesaris censum tulit: nec hoc contentus: dari etiā pro se ac petro tributum iussit. Interrogatus quoq; an cesari censum dare liceret. Viso numismate. reddite inquit que sunt cesaris cesari: & que sunt dei deo. Hinc beatus ambrosius. Si tributum inquit petit imperator non negamus agri ecclesie soluant. Inde iustinianus cesar imperium sibi a celesti maiestate traditum asserit. Nanq; sicut in spiritualibus romano pontifici: singuli patriarche primatesq; ceteriq; pontifices & prelati subiecti sunt: quāuis & hoc aliquando greci negarunt. Et adhuc perfidum hussitarum genus inficietur. Sic & romano principi temporales [illegible] [illegible] esse subiectos. Positū est igit̃ sequens notādū qd̄ in eligendo imperatore tanq̄ firmissimis colūnis exprimitur. Cognita eniz imperij imbecillitate: varietateq; fortune: quo diutius apud germanos: summa potestas remaneret. Illeq; preceteris preesset: qui virtute & dignitate ceteris prestaret. Gregorius quintus summus pontifex sanctionem tulit haud abnuente ottone de imperatore eligendo quā vsq; ad tempora nostra seruatam videmus: videlicet solis germanis licere principez deligere. Qui cesar & romanorum rex appellatus: tuz demū imperator & augustus haberetur si eum pontifex confirmasset. Et cum canonū auctoritas imperatorem in temporalibus eos precellere dicat qui ab eo recipiunt temporalia. Quis non videt & populos & principes omnes ab imperatore qui mundi dominus est recipere temporalia sibiq; iccirco debere obedientiam. Nempe quāuis aliqui parere romano negent imperio. Nemo tamen post augusti octauiani monarchiam: tantam vesaniam induit: vt sub alio quā sub romani regis titulo mundi dominū orbisq; principem sese ausus fuerit appellare. Ceterum vt horū sententiam expendamus qui se tanta fretos asserunt libertate: vt nihil omnino teneantur imperio. Quadam se potiri dicunt exemptione quāuis istorum proteruitati potius armis q̄ legibus obuiandum foret: vt quo iure se putant exemptos eodez se scirent esse subiectos. Libet tamen aliquid in hac re scribere. Cūcti profecto qui sub iugo se negant imperij: aut id priuilegio se asserunt assecutos: aut virtute aliqua. Priuilegium autem aut ex beneficio imperij suscepisse aut aliunde: non est opus confutatione. Cū enim romanū imperium adeo super omnes mortales in temporalibus sit erectum: manifesti iuris est neminem esse qui ei possit inferre preiudicium. Certum est talia priuilegia non valere que summā auferūt potestatem. Nascunt̃ enim ex hoc discordie frequentes. fiunt rapine multimode: cōmittuntur cedes absq; numero. Cuz pace turbata hinc atq; inde bella crassentur. Existente nemine qui maior oibus iuris ordine litibus possit imponere modū. Qd̄ si vno sub capite viueremus: si vnam oēs sequerent̃ obedientiaz si vnum duntaxat in temporalibus supremū principē recognosceremus. Floreret vbiq; terrarū pax: optima dulciq; oēs concordia frueremur. Cuius rei signum manifestū q̄ ab initio nascentis mundi vsq; in hoc eui nunq̄ pacem fuisse legimus vniuersalem. Nisi cū ad vnū cesarez augustū in modum celestis regni totus orbis oculos dirigebat. Quod licet ob reuerentiam christi redemptoris nostri tunc cōtigerit qui nostrā humanāq; formam induit. Sufficere tñ debet diuinum illum mundi fabricatorem viam hanc ostendisse pacis habende cuz orbis sub vno principe regeretur. Liquet igit̃ priuilegia que monarchico regimini obuiant. Ex quacūq; veniant potestate non habere vigorem. Eaq; non solum per successorem sed ab ipso quoq; qui concessit eē cassanda. Nec enim tolerare principem decet: que ad subuersionem tendunt imperij. Sed aiunt aliqui proprijs se virtutibus id priuile/giū [illegible] imperij non [illegible] auctoritas dicunt enim ac suis armis: suoq; sanguine: prouincias vendicasse: que vel a barbaris vel ab hostibus christiani nominis occupabantur nec romanū recognoscebant imperiū. Quod q̄ ridiculosum atq; iniustum sit ex superioribus licet intueri. Semper nāq; maior est vtilitas publica q̄ priuata: nec cōmittendū est vt potestas aliqua erigatur imperio similis: qualis in exemptis esset: qui nullum superiorem admitterēt que res monarchice dignitatis neruos elidit: scisma sub imperio facit. Et omnē humane societatis concordiam dirimit. Non tamen propterea regum & aliorum principum magnam esse potestatem inficiamur: sed esse eas sub imperio dicimus. Eorumq; correptionem quando tyrannidi efficiuntur ad romanū principem pertinere. Cassas reges a [illegible] cesari [illegible] teneri omnes pro salute cōmuni imperatori parere venire ad bellum vocatos: conferre imperij sui munere auxilia prebere transitum largiri cōmeatum [illegible] gere [illegible] cesarea maiestas [illegible] et quam a suis subditis obedientiam exigunt. Eandem suo dn̄o prestent imperatori.

Translato ad alemānos romano īperio: quo solidiori firmitate subsistēt fūdatū: firmatūq; est: supra q̄ttuor colūnas s. q̄ttuor duces q̄ttuor marchiōes q̄ttuor lātgrauios. q̄ttuor burggrauios: q̄ttuor comites: q̄ttuor barones: q̄ttuor liberos: quattuor milites: ciuitates q̄ttuor. villas. iiij. & rusticos.

¶ Electorum Imperij Institutio.

Anctionē de imperatoris

electione fecit gregori⁹ quintus: ad vndecimū quo obierat mensem rome restitutus. acerrimam de accepta a romanis iniuria vltionē sumpsit. Ottone eni tertio p successionē non sine difficultate impatore creato: idem pontifex ex eadē gēte natus: cognoscēs imperij imbecillitatē ac fortune mutabilitatē: vt diutius apud germanos summa imperij maiestas remanere posset. Synodo cōgregata statutū tulit de imperatore deligendo: solis licere germanis (qui inde electores sunt dicti) principē deligere. Quā sanctionē hucusq; p annos supra quadringētos seruatā videm⁹: vt in futurū nō p sanguinis successionē imperiū duceret: sed p solos germanos proceres: vna cū bohemie rege imperator deligeret. Qui cesar tunc & romanorum rex dictus: si a romano pōtifice coronabit̃ Imperator augustus appellet̃. De qua cōfirmatione plenius habet̃ extra de elec. c. venerabilē. Suntq; hi electores Maguntinus Treuerēsis & Coloniensis archiepi. Et marchio brandeburgensis. Palatin⁹ comes. Dux saxonie. Rex bohemie. Distincta sunt aūt inter eos officia: vt tres primi sint cancellarij. Germanie prim⁹. secūdus gallie. italie tertius. Et brandeburgensis marchio camerarius. Comes palatin⁹ dapifer. Dux saxonū ensis portitor. Rex bohemie sit pincerna. quē tibis additū ferūt: ad tollēdas electorum discordias. De hoc qui dā scribunt. Sunt autē officiales isti Maguntin⁹ Treuerensis Coloniēsis. Quilibet imperij sit cancellarius horum. Inde palatin⁹ dapifer: dux portitor ensis. Marchio prepositus camere: pincerna bohem⁹ Hi statuūt regē: seruatq; p ordinē legē. Atq; creant dn̄m cunctis p secula summu. Annū in quo hec sanctio facta est: primū vel (vt alij scribūt) secūdū supra millenumū christiane salutis fuisse inuenim⁹.

¶ Modus Eligendi imperatorem.

Formam autem et moduz

deligēdi regē nouū p septez principes electores romani imperij: & eorum conductuz ac vocationez quomodo adesse teneant̃ franckfordie in vrbe circa Moganū. Et que peragēda sūt ac quo ordine: aurea bulla clarissime edocet: quaz carolus quartus romanorū imperator in solenni dieta. Nuremberge. Anno. M. ccc. lvj. edidit: electus deinde cesar & romanorum rex appellatus: tū demuz imperator & augustus habetur: si euz romanus pontifex confirmat. Nostri enim imperatores cū eliguntur ante consecrationē coronationēq; romanorum reges appellantur: quasi pluris existimandū imperatorū q̄ regū nomē. At vero prisci romani post expulsum Tarquinū superbū ob odiū regū: nomen regū funditus sustulerunt. Senatus consulto statuentes ne quē deinceps regē in vrbe esse liceret. Cū imperatores permulti tot annis re bene & feliciter aduersus hostes gesta honoris causa appellarent̃. Tres eni gradus maiorū dignita/tū apud romanos (de quorū principe loquimur) fuere rex dictator imperator. Ex his suprema omniū potestas rex fuit. Post regem vero secundū tenuit dignitatis locū dictatura: post dictaturā imperiuz tertio gradu consequitur. Julius autē cesar cū sepius post partā victoriā: esset imperator ab exercitu appellatus: non imperatorū aut regū: sed dictatoris nomen vsurpauit: tantū odiū regis nomen in vrbe contraxerat. Cū autē cuperet regis nomen: & vereretur populi indignationē: molitus expeditionē in parthos atq; asserens in libris. Sibillinis contineri: non nisi a rege parthos superari posse: se regē dici procurauit. Qd̄ maturande mortis sue causam prebuit coniuratis. Est autē imperiū armorū exercituūq; ad tutandā augendāq; rempublicam cōmissa auctoritas. Veruz qm̄ mos ille aboleuit omnino. Nec solū ex vsu: sed ex memoria quoq; germanorum abijt. Hunc recentiorē per plures ferme annos seruatū antiquū arbitremur. Sequamur a nostris maioribus religiose instituta: & ad nos vsq; traducta que consensus christifidelū approbauit. Ac deinceps diligētissimis doctissimorum historicorum scriptis (qd̄ vnicū est refugiū) oblectemur. Nec curiosi quid ceteri loquantur.

Tabula Speculi historialis

in plures tabulas librorum singulorum partita incipit: Que tabule proprie librorum dicuntur et per capitula sunt distincte. Capitula que per numerum chartarum cum puncto preposito vel postposito prout capitula in anteriori vel posteriori parte charte sunt posita inquirenti facillime offerentur.

Tabula Libri Primi.

Primus liber cõtinet prohemiũ et breuẽ quendã prime partis epylogũ. et deinceps historiã duorum milium.cclxxiij.annorum: videlicet a generatione primi hominis per successiones patriarcharum.xij. vsque ad mortẽ Joseph egypti principis. et inde per annos seruitutis hebreorum. lxiiij. vsque ad hortũ moysi legislatoris. Inter hec etiã cõtinet diuisiones terrarũ et gentiũ per linguas. diuersosque mores barbarorum. ortũ idolorum et originẽ lineamque successionis quorundã regnorum ac testamẽta patriarcharũ. Habet autẽ capitula.cxxxi.

Tabula Libri Secundi.

Secundus liber cõtinet historiã.M.xxxi.ãnorum.s. ab ortu moysi: qui populũ dei de seruitute egypti liberauit per tpa duorum eiusdẽ populi ducũ et successiones iudicũ.xiiij. et regũ tocius israel. triũ regũ quoque iuda.xx. vsque ad regnũ cyri primi persarũ regis: qui etiã ipse eũdẽ populũ de captiuitate babylonica relaxauit. Huic historie inseritur cultus tabernaculi sub moyse. tẽpli quoque sub salomone: et vaticinia sybille: et alia plurima. Habet autem capitula.cxxxi.

¶ Tabula Libri Tertij.

Ertius liber cõtinet histo/riam .ccxj. annoꝝ. s. ab initio regni cyri regis primi per/sarum: qui subuersis duob⁹ regibus astyage. s. rege me/dorum: ꝛ balthasar chaldeorum monarchiam tenuit per successio/nes regum persarum .xij. vsꝙ ad .x. annum ochi: ꝛ ortum alexan/dri magni: qui ꝛ ipse dario filio arsami cum regno persarum subuer/so monarchiam orientis obtinuit. Hic interseruntur gesta ꝛ dicta phĩoꝝ: precipueꝙ pythagore socratis: diogenis: democriti: platonis aristotelis: ꝛ alioꝝ pluriũ. Habet autẽ capitula .xciij.

¶ Tabula Libri Quarti.

Quartus liber continet historiā ānorum .xxviij. videlicet .xvj. quib⁹ ochus post ortū alexādri magni regnauit. et .xij. quib⁹ idē alexander postea regnauit: donec accepto veneno interijt. Hic autē inseruntur flosculi quidem apulei et plotoni mercurij et epicurij phōrum: et alia multa. Habet autē .lxxj. capitula.

¶ Tabula libri quinti.

Quintus liber continet historia.cc.lxxvi.annoz per tpa ptolomei.xi. egypti regu vsq ad Juliu cesare q deuicto pompeio primus romanoru singulare arripuit iperiu. Hic interferuntur flosculi theofrasti phi et cathonis et duoz scipionu plauti quoq et teretij et statij poeta ru et alia multa. Habet aute capitula.cxvij.

¶ Tabula libri sexti.

Sextus liber cōtinet historiā .lxi. annoꝝ p tpa duoꝝ īperatoꝝ. s. Julij cesaris q̄ fuit oīuz p̄mus. ꝛ octauiani augusti sub quo passus est dn̄s. Hic interserunt flores phōꝝ tullij ciceronis ꝛ valerij maximi poetarumq; oratij ꝛ ouidij. Epilogus quoq; de incarnatione dn̄i. Habet autem capitula .cxxix.

¶ Tabula Libri Septimi.

Septimus liber cōtinet historiam dn̄i .xxvij. annoꝝ p tpa filii duoꝝ impatoꝝ: videlicet Tyberij: sub quo dn̄s appēsus est in cruce. ꝛ Gaij caligule. cui⁹. s. libri maximā partē tenēt gesta dn̄i ihesu: ꝛ miracula btē virginis mr̄is ei⁹ marie. Habet autē capitula .cxxxvj.

¶ Tabula libri octaui.

Ctauus liber cōtinet histo

riam tantūmodo quattuordecim annorū: quibus imperauit claudius. sed propter consilium hierosolymitanū: in quo legalia reuocata sunt per petrum ꝛ iacobum illic inserit breuis epilogus de cessatione legalium ꝛ institutione nouorum gratie sacramentorū. Insuper flosculi morales iuuenalis: ac persij satyricorum: lucani quoqꝫ poete ꝛ eius patrui senece. Habet autem capitula .cxxviij.

¶ Tabula Libri Noni.

Onus liber cōtinet histo/

riā .xv. ānoꝝ. quoꝝ .xiiij. fere nero regnauit: q̄ pm⁹ ɔ christi ecclesiam adhuc nouellā psecutionē excitauit. Post hūc aūt galba ꝛ otho atqꝫ vitelli⁹ vno circiter imperauerūt anno. nec sit quidē: sꝫ successiue. Magnā huius libri partē obtinet dispsionē christi discipuloꝝ: viteqꝫ ꝛ agones eorū. Sed ꝛ quintiliani flosculi morales in eo continent. Habet autē capitula .cxxviij.

¶ Tabuli Libri Decimi.

Decimus liber continet historiam .xcij. annoꝝ p tpa .x. imperatoꝝ. s. ab imperio vespasiani: sub quo iudei cũ hierusale in vltionẽ mortis dñice subuersi sũt vsqꝫ ad seuerũ pertinacẽ. q̃ ꝛ ipse ɔ christianos psecutionẽ excitauit. Habet autẽ capitula .cxxvij.

Tabula libri vndecimi

Vndecimus liber cõtinet

historiam annorum ccl[x]xvi. annorum per tempora xvi. imperatorum ab imperio s. seueri vsque ad imperium diocleciani et maximiani quo decima persecutione concitata super omnes in christianos seuierunt. Continet hic etiam continet paucos flores origenis et flores cypriani martyris. Habet autem ca. cxxix.

Tabula libri duodecimi

Duodecimus liber cõtinet

historiam tantum viginti annorum quibus dioclecianus et maximianus imperauerunt et post multas christianorum persecutiones ambo simul imperium purpuramq; deposuerũt habet autem capitula .cxi. c. .144

¶ Tabula libri tertijdecimi

Tertiusdecimus liber continet historiam. xxxi. annorum quibus constantinus magnus imperium tenuit ⁊ anno septimo imperij pacem ecclesijs reddidit. Continet ergo finem persecutionis ⁊ initium tranquillitatis ⁊ inter hec etiam quorundam agones martyrum quorum reperire non potui certitudinem temporum continet ⁊ baptisma constantini ⁊ historiam concilij niceni: ⁊ alia multa. Habet autem capitula. cij.

Tabula libri quartidecimi

Quartusdecimus liber cō

tinet historiam .xli. annorū per tempora quattuor imperatorum .s. ab imperio constantij heretici et fratrum suorum constantini atq; constantis vsq; ad mortem valentis deo odibilis et imperium gratiani. Inter hec autem continet gesta et dicta sanctorum antonij et vtriusq; machbarij ceterorumq; patrum egypti Sed et morales quosdam flosculos sacrorum doctorum illius temporis hilarij .s. athanasij: effrem et basilij. gregorij quoq; nazanzeni. Habet autem capitula .c.

¶ Tabula libri quintidecimi.

Quintusdecimus liber nul-

lam certi temporis continet historiam: sed gesta quorundam sanctorum confessorum & monachorum quorum invenire non potui certitudinem temporum. Et barlaam & iosaphat zosime quoque & plurium aliorum. Hec autem capitula.

Tabula libri sextidecimi.

Sextusdecimus liber continet primo quedē origines lineasque & successiōes quorūdā regnorum q a tpe gratiani i chronicis icipiūt annotari. Deinde de vno sex annorum mi hostorā texit qb⁹ gratianus iperiū tenuit. Sed maiorē partē huius libri ꝯtinēt flores quorūdā librorum beati hieronymi. Habet autem capitula. xcvii.

Tabula libri decimiseptimi.

Decimusseptimus liber cōtinet histor. a annorum. x) in qb⁹ imparuit senior theodosius: & inter hec flores quorūdā scriptorum ambrosii & iohānis chrysostomi: sed & flores heraclidis ex libro de gestis patrū q dicit paradisus: flores quoque metricos poetarum claudiani & prudentii. Habet autem capitula. cvii.

¶ Tabula libri decimioctaui.

Decimus octauus liber continet historiā .xxiij. ānoꝝ qb⁹ ipauit archadi⁹ ꝛ honori⁹ Inē h aūt ꝯtinet libros dialogoꝝ seueri ꝛ postumiani: ꝛ galli: flores quoqꝫ paucos beati augustini. Habet aūt capła .xxix.

¶ Tabula libri decimi noni.

Decimus nonus liber continet

historiã annorum xiiij. quib⁹ imperauit honori⁹ cũ fratre suo theodosio. Insup z flores librorum cassiani de institutis monachorum z collatiõib⁹ patrũ. Habet aũt capła .cxxx.

Tabula Libri vigeſimi.

Jgeſimus liber continet

hiſtoriā .lxxij.annoꝝ p tēpora quinq; imperatoꝝ.ſ. ab imperio theodoſij iunioris vſq; ad finē imperij Zenonis: ⁊ inter hec flores quorūdā catholicoꝝ.ſ. Petri rauēnatis ⁊ pape Leonis ⁊ ꝓſperi quoq; ⁊ fulgētij. Habet aūt capitula.cxi.

Tabula Libri vicesimiprimi.

Vicesimusprimus liber cō

tinet historiā .xxi. annorum p successionē .v. imperatorum ab imperio .s. anastasij vsq3 ad imperiū mauricij. Cui videlicet historie pauca interseritur dicta moralia quorundā sapientū: De ei .s. eunodij. fydonij cassidiori: et arathoris. Habet aūt cap. cxxxv.

¶ Tabula libri vicesimisecūdi.

Vicesimussecundus liber

cōtinet historiā .xxix. annoꝝ qbꝰ iperauerūt mauriciꝰ et focas. Maximā vō partē huiꝰ libri cōtinēt flores sancti gregorij pape. Habet aūt capitula cx.

¶ Tabula Libri Vicesimitertij

Vicesimustertius liber cō

tinet historiā .clxxxix. ānoꝝ p successionē .xiiij. impatoꝝ s. heraclij ꝯstātini heraclone ꝯstātis: qui etiā constātinꝰ constantini tertij. Iustiniani secundi Leonis patricij. Tyberij tertij

¶ Tabula libri vicesimiquarti.

Vicesimusquartus Liber

cōtinet historiā. cxi. annoꝝ p successiōes. xiiij. imperatoꝝ. s. karoli magni: ludouici pij: lotharij pmi: ludouici secūdi: karoli calui. karoli iunioris: arnulphi: ludouici. iij. cōradi. i. heinrici. i. ottonis. i. ottonis. ij. ottonis. iij. ⁊ iter hec paucos flores rabani. Et dt capitula. cviij.

¶ Tabula libri vigesimiquinti.

Vicesimusquintus Liber

cōtinet historiā.ciiij.annoꝝ p successiones quattuor impatoꝝ.s.henrici.ij.cōradi.ij.henrici.iij.henrici qrti. ꝛ Iter h narratiōes qsdā Petri damiani: ꝛ flores quoqꝫ nonnullos anselmi cantuariēsis:ac hildeberti cenomanēsis. Habet autē capitula.cxlv.

¶ Tabula Libri Uicesimisexti.

Uicesimussextus liber con

tinet historiam tantum. xx. annorum quibus imperauit henricus quintus: et inter hec miracula feretri sancte marie laudunensis: et miracula sancti iacobi apostoli. Floresque hugonis parisiensis: sancti victoris canonici. Habet autem capitula. cxviij.

¶ Tabula libri vicesimiseptimi.

Uicesimusseptimus liber

continet historiam. xxvi. annorum per tempora duorum imperatorum. scilicet lotharii secundi: conradi tertii. Inter hec flores hugonis de foilleto corbeiensis monachi: flores etiam ricardi parisiensis: sancti victoris canonici: et visionem tundali. Habet autem capitula. cxxviij.

Tabula libri vicesimioctaui.

Vicesimusoctauus liber continet nullam historiam: sed tamen flores quorundam librorum atque tractatuum beati bernardi abbatis clareuallensis. Et habet ca. cxxviij.

¶ Tabula libri vicesiminoni.

Icesimusnonus liber cō/

tinet historiam .lvj. annorum per successiones .iiij. imperatorum videlicet friderici primi. henrici sexti z philippi secundi: z ottonis quarti. Inter hec quoq̄ continet originem ac mores z actus quosdam tartarici populi z paucos flores opusculorum helinandi. Habet autem capitula .cxlviij.

Tabula libri tricesimi.

Tricesimus liber continet

historiam .xxxiij. annorum quibus imperauit fridericus secundus: et habet capitula .clij.

¶ Tabula libri tricesimi primi.

Tricesimusprimus liber

continet historiam residui temporis post condemnationem friderici: et inter hec quoque nonnulla de gestis et itinere tartarice gentis. Habet autem capitula .cxxviij. vna cum additionibus nostri temporis.

¶ Expliciunt tabule totius operis speculi historialis.

Speculum Historiale Vincentii Usq3 in suum tempus.

Cum additionibus historiarum annexis usq3 in tempus fere currens. videlicet. M.CCCC.XCIIII. Liberq3 primus Feliciter Incipit

Prohemium.

IN ultime Partis huius capite Speculi videlicet Historialis: Placuit quoddam historie naturalis et omnium artium atq3 virtutum epitoma id est recapitulationem breuem premittere. Quatenus et pars hec sicut et reliquie ceteras vtriq3 contineat causa dicta in prologo generali exigente.

Epilogus de Unitate diuine substantie. Cap. I.

DEus est substantia incorporea. simplex et incommutabilis. immensa et eterna incomprehensibilis et ineffabilis. multifarie tamen vtcumq3 nominabilis. Nam dicitur breuiter quicquid. nihil tamen de ipso digne dici potest. sed eo ipso iam indignum est. quod dici potest. Nam verius quidem cogitatur deus quam dicitur. et verius est quam cogitatur. et hoc solum videlicet esse de ipso proprijssime dici videtur quia omnia cetera ipsius essentie comparata. merito non esse dicuntur. vnde ego sum ait qui sum. hoc nomen mihi est ineternum. Itaq3 dicere. quid est deus secundum substantiam est impossibile. meliusq3 innotescere poterit ex omnium rerum ablatione. Negationes siquidem in diuinis vere sunt. affirmationes autem incompacte Non enim est aliquid eorum que sunt. non. quia non sit non ens. sed quia super omne ens et super esse existens. Ipse est enim vt ait dionysius. archanum bonum rationi omni superessentiale. vnitas vnifica omnis vnitatis superessentialis essentia: intellectus inuisibilis. inscrutabilis tamq3 non ente vestigio vllo in occultam eius multitudinem peruenientium. non tamen incommunicabile est bonum vlli eorum que sunt. Nihil enim vniuersaliter boni participatione priuatum est. ipsa est ratio simplex et vere existens veritas. circa quam vt puram et non errantem scientiam diuina fides est vnicum credentium fundamentum. eos collocans veritati et eis veritatem. Ipsa est substantia adunatrix cognoscentium cognitorum restituens a malo: magis autem statuens in bono. ordinans et ornans et integritatem perficiens. et omnium maculas soluens. Ipse est vt ait gregorius. nazanzenus cuius esse totum est insuperabile quoddam sine fine substantie pelagus. nullis terminis limitibusq3 circumdatus. omnem sensum. omnem naturam. omne tempus supergrediens. Ipse est vt ait Aug. quem amat omne quod amare potest siue sciens siue nesciens. Ipse est quem nemo amittit nisi deceptus. quem nemo querit nisi admonitus. quem nemo inuenit nisi purgatus. Ipse est cui nos fides excitat. spes erigit. charitas iungit. Ipse est per quem omnia que sine eo nihil essent tendunt ad esse. ipse est qui malum non facit. et facit esse ne pessimum fiat Ipse est de cuius regno lex etiam in ista regna describitur. cuius legibus arbitrium anime liberum est. bonisq3 premia et malis pene fixis per omnia necessitatibus distribute sunt. cuius legibus in eunum statibus motus instabilis rerum mutabilium perturbatus esse non sinitur frenisq3 circumeuntium seculorum semper ad similitudinem stabilitatis reuocatur. Ipse est per quem vniuersitas etiam cum sinistra parte perfecta est. ipse est in quo sunt omnia: cui tamen vniuerse creature nec malitia nocet. nec error errat. Denique ipse est vt ait beatus Bern. quod ad vniuersum spectat: finis. quod ad electionem. salus. quod ad se: ipse nouit. ipse est non minus peruersorum pena: quam gloria humilium. Est enim rationalis quedam equitatis directio inconuertibilis atq3 indeclinabilis quippe attingens vbiq3. cui illisa omnis prauitas conturbetur necesse est. ipse est longitudo propter eternitatem interminabilem. latitudo propter charitatem immensurabilem sublimitas propter maiestatem inattingibilem. profundum propter sapientiam inscrutabilem hunc sancti secundum apostolum comprehendunt. Porro vt ait sanctus Hilarius ipse est immortalis mens incontemplabilis celsitudo. forma multiformis incogitabilis inquisitio. insopitus oculus. omnia continens lux. bonum. Hunc etiam volens sicut poterat cicero diffinire. Mens quedam est inquit soluta et libera. ab omni concretione mortali: secreta omnia sciens et mouens: ipsaq3 predita motu sempiterno. Empedocles quoq3 sic eum diffinire fertur. Deus est sphera cuius centrum vbiq3. circumferentia nusquam. hic vtiq3 corpore non eget vt sit nec loco vt alicubi. nec tempore vt aliquando. nec causa vt aliunde. nec forma vt aliud. nec aliquo genere subiecti in quo subsistet vel cui assistat. Denique mutari omnino non potest. neq3 enim potest augeri qui immensus est. neq3 minui qui vnus est. nec loco mutari qui vbiq3 est. nec tempore qui eternus est. nec cogitatione qui sapientissimus est. nec affectu qui optimus est.

De Trinitate Personarum. C. II.

VNus sit omnium deus excelsus inaccessibilis. omniq3 virtute inestimabilis. vnus est in substantia. trinus in personis. vnus quidem est: ne differentia contrarietatem: et contrarietatis pugnam. pugna vero corruptionem inducat: trinus vero ne solitudo vel singularitas eum vel minus potentem: vel minus bonum: vel minus etiam felicem ostendat. Pater namq3 fontalis omnium bonitas: quia potuit et voluit filium dilectum genuit. cui beatitudinis sue delicias plenissime communicauit. non enim inopi dando subuenit sed ipsam copiam genuit: alioquin beatius esset dare quam accipere. Ac per hoc sibi per omnia coequalem genuit: ne si hoc non posset infirmus et si nollet inuidus videretur. Deum et coeternum genuit. quia numquam sine illo fuit. Ne autem sine generatione imperfectus aut post generationem superfluus arguatur: consubstantialem quoq3 ne diuinitatis substantia duplicetur. Hic est sapientia veritas et verbum figura et splendor patris eius imago perfectissima per quam ipse secretissime diuinis animis innotescit: per hunc etiam omnia digna facit: non quasi per organum ministrale: sed naturali et subsistente virtute: sicut ignis lucet eo quod ex ipso prouenit lumine. Et quia in deo nulla indigentia est: ac per hoc etiam nulla in eo necessitas est: preire autem voluntas sapientiam non potest: nec voluntate precedente pater filium genuit: nec vlla necessitate: sed semper manente bonitatis plenitudine. Ne autem immoderata esset diuina generatio: filius non genuit sed ex vtroq3 spiritussanctus procedit vt ambo se mutuo diligentes: tertium quoq3 condilectum haberent. cui charitatis sue delicias omnino communicarent: in quo etiam vel per quem creature rationales pro modulo sue capacitatis easdem participarent. Ipse est enim secundum aug. charitas vtrumq3 coniungens: nosq3 subiungens: quia igitur ad summum bonum pertinet et summa perfectio et summa iocunditas filius a patre processit per modum generationis: que est emanatio perfectissima: et spiritussanctus ab eodem per modum liberalitatis. Hic est iocundissima atq3 gratissima. nihil enim est iocundius quam diligere et diligi simulq3 delicijs frui communibus: nec vllius boni possessio iocunda est sine socio. Primum autem et precipuum liberalitatis donum: in quo et cetera cuncta donantur amor est: omnia enim amato gratis communicantur. A fonte igitur bonitatis qui pater est procedit donum amoris qui spiritussanctus est. Si autem a patre consequenter et a filio: quia pater nihil sibi retinuit: quod non filio suo gignendo dederit: sicut ipse ait. Omnia que habet pater mea sunt: propterea dixi quia de meo ac. et annunciabit vobis. Est autem spiritussanctus equalis vtriq3: quia ex summa liberalitate oportuit summum donum procedere: ergo et summum bonum. Est etiam deus quia donum intrinsecum est: et quicquid est in deo deus est. Ob hoc et vtriq3 coeternus est: quia donum intrinsecum prius in deo fuit quam esse vel aliud quicquam creaturis communicaret exterius et distribueret. Tempus autem et creatura coeua sunt. Est autem vnicus in substantia: multiplex in donis: quia diuisiones gratiarum sunt. Idem autem et spiritus et cetera. Exemplum quidem trinitatis vnius substantie: nullum in creatura satis expressum inuenitur ob hoc tamen in igne maxime deus apparuisse legitur: quia in eo tria. scilicet ignis splendor et calor id est constituunt. et vnum lumen sunt quoniam inseparabiliter operantur: igni tamen attribuitur vstio: splendori illuminatio: calori calefactio.

De Communitatibus et proprietatibus personarum. C. III.

HIc autem tota trinitas sui perfectione equalis est: vt exceptis proprietatibus personalibus: quicquid de vna persona dicitur: digne de tribus intelligatur nec maior in omnibus personis: quam in singulis: sed tanta in solo patre. vel in solo filio: vel in solo spiritusancto. quanta in patre simul et filio et spiritusancto: nam et christus vna persona est: geminę substantie: quia deus et homo

est. nec tñ deus huius psone pars dici põt: alioquin filius dei creuit cu[illegible] homo [illegible] est accessi[illegible] [illegible] in vna psona [illegible] dicit: qz pars dei filius nõ põt esse deus: quãtomagis trinitatis pars esse nõ põt: quicunqz vnus in tribus. Dicit pater genuisse alterũ se. s. alterã personã: que est hoc qd ipse est. dicunt etiã pater et filius diligere sese spũsancto. i. dilectione q̃ appropriat spũsancto: alioqñ videret [illegible] qz pater et filius essent a spũsancto [illegible] [illegible] deo esse [illegible] [illegible] deus: [illegible] pater dicit [illegible] [illegible] sapiẽtia [illegible] [illegible] sapiẽtia [illegible] [illegible] [illegible] attribuat [illegible] potentia: filio sapiẽtia: spũsancto bonitas vel clemẽtia et [illegible] pater principiũ totius diuinitatis est: qz filius et spũsanctus ab illo: et ille a nullo est: ideoqz legit solus nõ missus: nõ pp nature diuersitatem: cũ ibi nulla sit: sed pp auctoritatẽ: qz solus nõ hz auctorem a quo pcedat: vel a quo genitus sit. Neqz eniz splẽdor aut calor ignẽ: sed ignis vtrũqz mittit: et nota qz cũ psona sit natura rõnalis indiuidua substãtia: in tribus tñ est psonalitas. Unde triplex est distinctio psonalis. s. in deo tñ: sm originis cõditionẽ: in angelo tñ sm qualitatem: in hoie sm vtrũqz: qz et sm qualitatem vnus differt ab alio: et sm originem vnus est ab alio: sicut in psonis diuinis: vbi hec distinctio tripliciter variat: aut enim est origo et nõ hz originem: et sic est in patre: aut hz originẽ et est origo. et sic est in filio: aut hz originem et nõ est origo: et sic est in spũsancto. Ecce distinctio psonalitatis in tribus psonis sm tres differentias. Quarta vero differentia que faceret quartã personã. s. q nec esset origo nec haberet originẽ ibi esse nõ potest. Talis enim psona increata creatura esse nõ potest qz distinguibilis ab aliis nõ esset: sed hec est diuina essentia: que nec distinguit nec distinguit: sed cõiter cõgruit tribus psonis. Notiones aũt harũ psonarũ sunt: paternitas: filiatio: pcessio: he sole tres pprietates psonales sunt: qz. s. psonas faciũt: addunt et alie due. s. innascibilitas et cõmunis spiratio: et ita quinqz sunt in vniuerso: quarũ tres insunt psone patris. s. innascibilitas: paternitas: spiratio cõmunis: due vero filio. s. filiatio: et cõmunis spiratio: vna autẽ spũsancto. s. pcessio. Appellant autẽ plerunqz notiones: qz notificant psonas. Aliqñ distinctiones: qz distinguũt eas. Qñqz etiã relationes: qz psonas ad inuicem referũt. Aliqñ vero pprietates: qz pprie psonis insunt. nõ autẽ accidẽtales tales sunt: sz in ipsis personis ab eterno incommutabiliter sunt. Nihil itaqz de deo sm accidens dicitur: sed quedam sm relationem: vt paternitas &c. quedam vero sm substantiam: vt potentia: sapientia: clementia.

De Potentia Dei et Sapientia. C. IIII.

Deus quidẽ oĩpotens est et tñ mori: vel falli vel [illegible] nõ põt [illegible] si hmõi passionibus obiici posset oĩpotens esset: eius itaqz oĩpotentia in duob⁹ apparet. s. qz nec aliquid ad patiendum ei corruptionẽ valet inferre. nec ad faciendũ qd vult impedimentum afferre: itaqz et nihil oĩno pati põt: et oĩa facere põt. Preterea sola quib⁹ eius dignitas lederet: et eius excellẽtie derogaret. i quo tñ minus potẽs nõ est: qz hoc posse nõ esset posse: sed nõ posse. Unde aug⁹. Deus nõ põt facere iniusta: qz ipse summa iustitia: et nõ posse mẽtiri: magna dei est potẽtia: in eius autẽ sapiẽtia quasi in thesauro quodã recõdite sunt oẽs inuisibiles rõnes eorũ que p eam fiunt vel facte sunt: nec audeo dicere alio modo: hoc ei innotuisse cũ ea fecisset q̃ illo quo ea nouerat vt faceret: apud quẽ nõ est transmutatio. nec vi. ob. Unde si dei scientiã vel pscientiã tñ ad notitiã referamus: dicimus eã non esse cãm eorũ que fiunt. aut talẽ sine qua nõ fiũt. Unde origenes. Nõ pp hoc aliquid erit qz deus id futurũ scit: sz qz futurum est. ideo scit a deo anteq̃ fiat. Si vero noie sciẽtie etiã dispositio vel beneplacitũ includit: tũc recte põt eorũ causa dici que de⁹ facit. Unde aug⁹. ideo sunt qz nouit. i. qz scienti placuit: vel qz sciẽs disposuit. s. vt essent: itaqz pscientia dei hoiem nõ cogit vt talis sit qualẽ de⁹ eũ psciuit. Oẽs aũt hmõi locutiones duplices sũt: aliter nõ põt fieri q̃ deus psciuit: et cõsimiles. Sic enim intelligat coniũctim vt cõditio sit implicita. sic. s. nõ põt aliter fieri q̃ deus psciuit. i. nõ põt simul esse vtrunqz. s. qz deus psciuerit ita fieri: et aliter fieri verũ est. Si autem disiunctim. vt dicat hoc aliter euenire nõ posse q̃ euenit sicut deus futurũ psciuit falsum est. Predestinatio vero est gratie ppatio que sine pscientia esse nõ põt. Sicut aũt pdestinationis effectus est gratia in psenti: et gloria in futuro: sic reprobatio dei sm duo cõsiderat: quorum al[illegible] pscit et nõ preparat. s. iniquitatẽ: alterũ pscit et ppparat. s. penam eternã. Uerũ est autẽ vno modo qd ait aug. numerũ electorũ nõ posse augeri vel minui: qz nõ põt vtrunqz simul verũ esse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vel etiã vt aliquis pdestinat⁹ sit et damnet. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] veritatẽ facit infectũ. Si autem [illegible] [illegible] intelligat [illegible] est. nã et pdestinat⁹ põt damnari et reprobus põt saluari. nõ est autẽ ita populis pdicẽda pdestinatio. vt dicatur siue dormiatis siue curratis: qd vos fore psciuit qui falli nõ põt hoc eritis. Sz dicẽdũ sic currite vt cõprehendatis. atqz hoc ipso cursu vestro. ita vos pcognitos esse noueritis vt legitime curretis.

De Uoluntate dei et iustitia et misericordia. C. V

Uoluntas dei summa et prima causa est oĩum rerũ [illegible] enim [illegible] qd nõ de interiori et intelligibili aula summi impatoris egrediat. implet autẽ semp voluntas dei: vel a nobis qñ benefacim⁹: vel de nobis qñ peccamus: multiqz eã peragũt. vñ mutare cõtendũt: qz hoc eius dispositioni militat: qz p humanũ studiũ resultat. Uoluntas tñ dei dupliciter sumit: pprie quidẽ dicit voluntas beneplaciti q in ipso est: et eius essentia est: hec quidẽ vna est et inexpleta esse non põt: vñ omnia quecũqz voluit fecit. Impropie autẽ signũ beneplaciti: et hec multiplex est: et inexpleta semp remanet. qz fallere signa solent. s. pceptũ: phibitio: pmissio: cõsilium: opatio: vñ versus. Precipit et phibet: pmittit: cõsulit: implet. Porro misericordia et iustitia in ipso cõueniunt absqz vlla dissonãtia: nam et cũ malos punit iustum est: qz illorũ meritis cõuenit: et cũ malis parcit iustum est: qz bonitati sue cõdecens est: parcendo igitur malis iustus est: nõ sm nos sz sm se. i. nõ qz nobis reddat debitũ: sed qz facit qd decet summũ bonum. misericors aũt sm nos nõ sm se qz [illegible] nõ sentit cõpass[illegible] [illegible] [illegible] nos effectũ: sic itaqz sine repugnãtia: et iuste punit misericordiã pcit.

Qd Deus malorum non sit actor sed ordinator omniũqz rerũ creator et gubernator. C. VI.

Mali quidẽ actor deus nõ est: a quo in nullo [illegible] [illegible] [illegible] mala est: nec vllo mõ in regno suo mala fieri sineret: nisi adeo potens et bonus esset: vt etiã de malo benefaceret. nã qd fit ab homine ppria volũtate p culpam ordinat [illegible] equitate per penã: recteqz vtit et volũtatib⁹ malis cũ ille abutunt naturis bonis: pterea et mala volũtas grãde testimoniũ est nature bone: nõ enim esset vitiũ recedere a deo nisi nature cuius id vitiũ est: potius cõpeteret esse cũ deo: et iterũ vitiũ cõtra naturã est. qz nature nocet. nec noceret nisi bonũ eius minueret. Hinc etiã maxime cõmendat. quale bonum deus est. qñ nulli ab eo recedenti bene est. Itẽ mala que ab iniquis fideles pferunt ipsis vtiqz psunt. vel ad demẽda peccata: vel ad exercendã probandãqz iustitiã. vel ad demõstrandã huius vite miseriam. adeo quoqz deus electis suis oĩa cooperat in bonũ. vt si qui eorũ peccãdo deuiant. hoc ipsum eis cedere faciat ad profectũ. dũ. s. humiliores redeũt et ferũetiores: timoratiores: prudẽtiores: et cautiores fiunt. Itẽ cõtrariorũ oppositione seculi pulchritudo decorem cõtexitur. iuxta illud. cõtra malũ bonũ &c. Nã sicut in pictura color albus pulchritudinẽ reddit picture. cũ colore nigro loco suo bene ordinato. sic vniuersitas rerũ (si quis intueri possit) etiã cũ peccatorib⁹ pulchra est. sz p se cõsideratos sua deformitas turpet. omniũ autem que sunt solus deus creatorẽ et omniũ gubernator. Nã in supna celesti curia dei volũtas in spiritibus summa pace copulatis et in vnã volũtatem quodã charitatis igne cõflatis. tanq̃ in secreta sede psidet. et inde se quibusdã ordinatissimis creature motib⁹ primo spũalibus. deinde corpalibus p cuncta diffundit. et vtit oĩbus ad incõmutabile arbitrium sñie sue. et sicut crassiora et inferiora corpora p subtiliora et superiora quodã ordine regunt. sic oĩa corpora p spiritũ vite rõnalẽ et piũ et iustũ et ille p ipsum deũ. sicqz vniuersa creatura p creatorem suum. nihil enim fit visibiliter ac sensibiliter. qd nõ de interiori et inuisibili aula summi imperatoris. aut iubeat. aut permittat sm ineffabilem iustitiam pmiorũ. aut penarũ. gratiarũ. aut retributionũ. Mouet itaqz creator spiritus seipsum sine tempore et loco. mouet et spũm conditum per tempus sine loco. mouet et corpus per tempus et locum stabilisqz manens dat cuncta moueri.

Qualiter Deus sit in rebus. C. VII.

Non enim deus loco cõtinet. nec tempore variatur nec alicubi est. q̃ [illegible] nõ est sed omnia in ipso. et ipse in oĩbus nõ partialiter diuisus. sed vbiqz totus. intra omnia non inclusus. extra oĩa nõ exclusus. supra oĩa nõ elatus. infra omnia non depressus. vbiqz nempe est p diuinitatis psentiam. in sanctis autẽ familiariter p inhabitationis gratiam. pp qd nõ dicimus pater noster qui vbiqz es. licet et hoc verum sit. sed qui es in celis. i. in sanctis quodam. s. excelletiori modo. Celum aũt qd dicit trinitatis. non est aliquis locus corporeus extra mundũ. vel intra. s. vbi habitet trinitas. sicut angeli in empireo. sed est ipsa trinitatis excellens maiestas que vbiqz est. et omnia implet. et continet. et excedit. ac superat omnia. nõ loci positione sed nature dignitate. et omnipotẽtie sublimitate. Unde lucifer ait. in ce-

lum conscendam.i.ad equalitatem dei ascendam. Sciendū est igit̄ ꝙ deus incommutabiliter in se existens. presentialiter. essentialiter. potentialiter. est in omni natura sine sui diffinitione. ⁊ in omni loco sine circūscriptione. ⁊ in omni tempore sine sui mutabilitate. ⁊ preterea in sanctis spiritibus ⁊ animabus est excellentius.s. per gratiam inhabitans. ⁊ in homine christo excellentissime.s. non ꝑ gratiam adoptionis. sed per gratiam vnionis. In summa nota ꝙ quinqꝫ modis dicitur deus esse in rebus.s. per naturam. ꝑ gratiam. ꝑ gloriā. ꝑ vnionem. ⁊ per loci circūscriptionem. Per naturam tripliciter.s. potentialiter p̄sidendo. presentialiter cognoscendo. essentialiter sustentando. Per gratiam tripliciter. Inhabitatione vt in iustis. efficacia vt in sacramētis. mysterio vt in columba. Per gloriam tripliciter.s. in vi rationabili. inquantum est veritas ꝑ cognitionē. in cōcupiscibili. inquātum est bonitas. ꝑ delectationem in irascibili. inquātū est potestas vel maiestas ꝑ reuerentiā. Per vnionē tripliciter.s. ad humanam naturam in christo. ad carnem tm̄ in sepulchro. ad aīam tm̄ in inferno. Per loci circūscriptionem siue ꝑ presentiam corporalem tripliciter.s. in vtero virginis per conceptionem. In mundo per eruditionem. in celo per dextre patris confessionem.

Epilogus De mundi creatione. C. VIII.

Hic deus cum sit natura inuisibilis vt etiam a visibilibus sciri posset opus fecit qd̄ opificem sua visibilitate manifestaret. mundum.s. vnicū vt exemplari cuius emulationē ītuebat̄ in numero similis esset: fecit autem eū vt potens maximū. vt sapiens pulcherrimū. vt bonus vtilem: ⁊ in suo genere optimum. diuersis rerū gradib⁹ ordine congruo distinctū. si enim omnia fecisset equalia vnicum esset genus bonorū non omnia bona. Nunc autē ideo singula bona sunt: ⁊ omnia simul valde bona: qꝛ sunt alia alijs meliora. ⁊ bonitas inferiorū addit laudibus superiorū. Ea vero que peccando proprium decus amittunt. vt non sint etiam ipsa recte ordinata cum vniuerso bona. nullo modo efficiunt. Nihil etiam vniuersaliter est nature cōtrariū. qꝛ qd̄ vni preter naturaꝫ alij naturale est: itaqꝫ laudabilis quidē est mundus pro suis quibusqꝫ speciebus. sed multo laudabilior ex armonia omnium ⁊ compage vniuersorū. in quo summe est stupenda ex contrarietate concordia. dum inter se inuicem diuersa sunt ⁊ ad vnius mundi perfectionem cum singulis cuncta cōueniunt. Cumqꝫ ibi sunt vbi esse ꝑ nature ordinem debent. quantū acceperūt suū esse custodiunt: pax enim omnium rerū est tranquillitas ordinis. ordo autem est parium disparium qꝫ rerū sua cuiqꝫ tribuēs dispositio. Omnis igitur natura quā est ⁊ ideo modū suum ⁊ speciem ⁊ quandam secum pacem hꝫ. bona est. malum autē nihil aliud est q̄ corruptio modi vel speciei vel ordinis naturalis. Intelligimus autē mundum factum nō in tempore: sed cū t̄pe: nec deū in eum faciendo cōsilium aut voluntatem mutasse. Cumqꝫ dicimus deū aliud facere nō aliquem illi in operando motuꝫ intelligimus inesse. sed eius eterna voluntate aliquid nouiter existere absqꝫ ipsius agitatione. vt actus proprie dici nō queat: cū actus omnis in motu consistat. Sicut ergo ex calore solis contingit aliqua fieri. nulla tamen in ipso vel in eius calore facta mutatione vel motione. sed ex dei voluntate noua hīt esse sine actoris mutatiōe. Solius autem dei est vbiqꝫ ⁊ sm̄ idē operari differenter: ipse est ⁊ creator ⁊ opifex ⁊ factor: sed primuꝫ sibi ꝓprie retinuit. reliqua vero creaturis communicauit.

Epilogus De creatione angelorum. C. IX.

Inter hec autem que creauit primum fuit celum empireum mox angelis suis repletum: ⁊ informis materia quatuor elementorū. Sūt quidē omnes angeli circūscriptibiles suo modo. qꝛ .s. spiritualis creatura cōcluditur diffinitiōe vel termino loci cuꝫ ita sit alicubi ꝙ nō alibi: nō autem qꝛ dimensionem recipiat. ⁊ distātiaꝫ faciat sicut corporalis: qꝛ si multi spiritus hic essent locū nō coangustarent: quoniamus de corporibus contineret. Ideoqꝫ aug⁹. mutationem loci corpori attribuit non spiritui. qꝛ licet spiritus transeat de loco ad locum. non tamen ita vt dimensionibus circūscriptus. interpositione sui faciat distantiā circūstātie sicut corp⁹. Ob hoc etiā esse possent infiniti spiritus in minimo loco: nec tamē vnus esset in altero. sed omnino ab īnuicem discreti essent: qꝛ spiritus locum non replent. nec quanti sunt quantitate sed virtute: ad hoc valet exemplū de luminibus corporalibus que vno loco comprehendi possent infinita: cuncta tamen ab inuicem discreta. Prima imago dei angelus est.s. substantia intellectualis semper mobilis: arbitrio libera. incorporea: deo ministrans: sm̄ gratiam non natura immortalitatem suscipiens. Angelis ab initio quatuor videntur esse attributa.s. essentie subtilitas: rationis perspicacitas: liberi arbitrij facultas: ⁊ personalis discretio: in qua sola differunt ab anima humana. Creati sūt autem nec miseri nec beati: qꝛ euentus sui fuerunt ignari: necdū etiā habebant charitatem: sed naturaliter amore cōcupiscētie diligebāt deū super oīa.s. in ipso delectādo super oīa: amore vero amicitie seipsos. sup oīa.s. volēdo sibi bonum sup oīa. natura enim sibi amica est ⁊ motus eius circularis est: nec ideo sequitur ꝙ fruerentur se: qꝛ frui est delectari: quod est tm̄ in amore concupiscentie.

De Lapsu malorū ⁊ cōfirmatione bonorū. C. X.

Tamqꝫ lucifer omni lapide ꝓcioso opertus ⁊ ornatus qꝛ in aliorū comparatione ꝓclarius eminentiam nature sue perpendens ⁊ profunditate scientie intantum superbiuit: ꝙ etiam deo equare se voluit: sicqꝫ factus statim a veritate se auertit. ⁊ beate vite dulcedinem nō gustauit: itaqꝫ cecidit non ab eo tm̄ qd̄ accepit: sed ab eo quod acciperet si deo subdi voluisset. Cadens autem ille draco: tertiam partem stellarum secum traxit.i. multitudinē angelorū: que sibi sponte ⁊ absqꝫ vlla suggestione in malitia cōsensit. Omnes igitur hi sua potestate delectati: velut summum bonum sibiipsis essent: a communi omnium beatifico bono ad propria defluxerunt. ⁊ habentes elationis fastuꝫ pro excellentissima eternitate. vanitatis: astutiam: pro certissima veritate: studia partium: pro indiuidua charitate: superbi: fallaces: inuidi: facti sunt: ⁊ in malitia obstinati nocēdiqꝫ auidissimi atqꝫ callidissimi: ⁊ alij alijs vitijs presunt: ⁊ in hunc aerem caliginosum detrusi iugiter humanis sensibus insidiantur: homines ad peccandum prouocant: quosdam etiam corporaliter vexant: somniorū imagines nocivas imprimunt: falsis transmutationibus ⁊ fantasmatibus etiam vigilantes illudunt: per eos artes magice ⁊ diuinationes exercentur assidentes simulachris: cultores suos falsis oraculis decipiūt: aliqn̄ tamen ⁊ vera predicunt: vt ea que ipsi facturi sunt: vel que signis naturalibus futura ꝓnoscunt: vel que de dispositionibus hominum ꝑ exteriora signa deprehendūt: plerumqꝫ cū suis ꝓdicationibus falluntur ⁊ fallunt humoribus corporis ad malum suggerendū se miscēt nonnulli etiam mulieribus importuni ad coitum esse solent. In his alij alijs ꝓlati sunt: ⁊ in ipsis quoqꝫ quibus oblectantur vitijs cōcordes esse non possunt. Est autē in eis malum triplex.s. furor irrationabilis: amēs cōcupiscentia: fantasia proterua. Dum autē isti ꝑ inuidiaꝫ a creatore auersi sunt: ⁊ in malo obstinati: ceteri ad eundem per gratiam adiuti conuersi sunt: ⁊ in bono cōfirmati. Hos itaqꝫ humiliter sibi adherentes: deus seipso beatificans iuxta capacitatē singulorū spūalibus charismatib⁹ repleuit: ⁊ pro varia munerū dignitate diuersis ordinū gradib⁹ distinguēs ꝑ tres hierarchias decēter ordinauit.

De Distinctione nouem ordinum. C. XI

Est autem ordo celestium spirituum multitudo qui inter se in aliquo gratie munere famulant̄: sicut in naturalium datorū munere cōueniunt. Verbi gratia. Seraphin dicunt̄ qui charitate ꝑ alijs ardent: cherubin qui scientia que alijs eminent. Throni in quibus deus sedens iudicia sua decernit: vel ipsimet ea sedētes exercēt Dñationes qui prelatos qualiter subditis dñari debeant: docent ⁊ principatus transcendunt. Principatus autē sunt qui sibi subiectis que sunt agenda disponunt. Potestates que virtutes aduersas refrenāt: ne tm̄ homines tentare valeant quantum desiderant. Virtutes ꝑ quos signa ⁊ miracula frequenter fiunt. Archangeli qui maiora nunciant. Angeli qui minora: ⁊ omnia quidē dona omnibus insunt nō tamē equaliter: quia superiores ordines sublimius ⁊ perfectius dona omnia ꝑceperunt: ⁊ ex precipuis tm̄ vocabula sortiti sūt. Inferiorib⁹ ad cognominationē cetera relinquētes. Verbi grā: mai⁹ donum est charitas q̄ scientia: ⁊ maius est scire q̄ iudicare: qꝛ scientia iudicium informat ⁊ sic de alijs aīt grā. ergo excellentia ordinum sm̄ excellentiā donorū. Quod autē ait greg⁹. Unusquisqꝫ ordo eius rei censet̄ nomine quā plenius accepit in munere. Sic intelligi pōt vt referat̄ comparatio nō ad omnes ordines: sed ad quosdā.s. ad inferiores. nec etiā nominat̄ quilibet ordo ab omni re quā plenius accepit: sed ab aliqua re potest ferri comparatio: nō ad ordines sed ad alia dona: nec ad omnia: sed ad quedam: fortassis enī ⁊ angeli sicut homines quibusdam donis magis pollent ⁊ alijs minus.

De Triplici hierarchia celesti in qua refulget imago supercelestis. C. XII.

Hi autem ordines per tres hierarchias colligūtur. ⁊ in vnaquaqꝫ tres ordines continent̄. Prima ⁊ supma dicit̄ epiphania: media hyperfania: vltima hypophania. Epiphania igit̄ ē superior manifestatio ministerij incalescentis affectionis altioris intuitus: vnde cuiqꝫ libera resultatio distributa. hyperfania ē media manifestatio.i.

diuine cognitio sui participē insigniens scalari reuerētia. vsq3 ad do cens eiusq3 arcana otrarium. hypophania .i. subterior manifestatio est diuinū participiū nature legibus currens arcana referans pro in discreta capacitate. Est aūt hierarchia rex sacrax τ rōnabilium ordi nata potestas in subditos debitū retinens dīatum. Itē hierarchia est ordo diuinus τ scientia τ actio deiforme quātum possibile est si mulans ad illuminationes ei indita ꝓportionabiliter: in dei simili tudinem ascēdens. Hec tria referunt ad tres hierarchias. Scientia .s. ad primā. q2 in hac prima tria bona intelliguntᷣ: eo ꝙ ipsa discer nit τ plegit. τ ita diligit. Ordo diuinus .i. ordinata potestas ad me diam. q2 ꝑncipatus τ dñatio τ ptās oīa sunt potestatis vel ordinis. Actio ad tertiā. q2 virtutū est exercere miraculosas actiones. Archā geli quoq3 τ angeli frequētius mittūtur ad agendū circa nos. H̄ aūt dico nō fm ordinem dionysij. sed gregorij. τ alioꝝ qui ponūt virtu tes in tertia hierarchia. Aliter ordo diuinus referᷣ ad patrem .i. ordi nata potestas. Sciētia ad filiū. Actio ad spūsanctū. ideo enim τ an geli ꝑ tres hierarchias. τ singule hierarchie ꝑ tres ordines distinguū tur. vt supcelestem hierarchiam que est trinitas ꝑsonaꝝ. nō solū in essentia muneꝝ acceptoꝝ. sed etiam in numero sacrato ternarij. τ in omnibus quantum possibile est. dei similitudinē imitari ostendatᷣ Ardent igitᷣ seraphin sed igne diuino. Lucēt cherubin. sed veritatis participio. Sedēt throni τ iudicant. sed insidētis beneficio. τ ita de alijs. Hec igitᷣ omnia cōtulit illis spiritibus. eoꝝ conditor summus spiritus. diuidēs singulis prout vult: hec operatᷣ in illis. hec dedit etiam operari illis. in alijs amantē se exhibens. in alijs agnoscentē. in alijs alia faciētē. Itaq3 deꝰ amat vt charitas. nouit vt veritas. se det equitas. dominatᷣ vt maiestas. regit vt principiū. tuetᷣ vt salus. operatᷣ vt virtus reuelat vt lux. assistit vt pietas. In ꝑma igitᷣ hierar chia referᷣ equitas throni ad patrē. cognitio trinitatis ad filium. ar dor amoris ad spūsanctū. Similitᷣ in scda maiestas dñationis ad patrē. rectitudo principādi ad filiū. salus imꝑādo potestatiue ad spi ritum sanctū. In tertia quoq3 opatio virtutū ad patrē. reuelatio lu cis ad filium. inspiratio intellectus ad spūsanctum.

De Ministerio Angeloꝝ. C. XIII.

Mitto autē mittunᷣ in ministeriū ꝓp salutē hominū. τ ꝓp ipsoꝝ meritum τ etiam ꝓp angeli τ hominis mutuū amorē. τ vt agnoscat hō di gnitatem suā. discatq3 sanctā superbiā. Unde est illud. Videte ne cōdemnatis τc. Ex his sūt angeli ꝓuinciales singuloꝝ gē tium dispēsationi plati: alij vero ꝑsonales singulis animabus ad cu stodiā deputati. Hz enim homo post peccatū duplex nocumē .s. fo mitem intra τ demonē extra. ideo duplicē custodiā prouidit ei deꝰ .s. gratiam cōtra fomitē. angelū cōtra demonem. Itē placuit miseri cordi deo homini a facie eius in h̄ exiliū expulso cōtra tres hostes. eiusdem nature tres cōferre custodes. s. cōtra diabolū angelū bonū cōtra carnem carnis dñice passionē: cōtra mundū orationes τ exē pla sanctoꝝ. qui de mūdo assumpti sunt ad regnū. Hi ergo .s. ange li custodes animaꝝ. magna cura circa nos intēdunt. bonas cogitati ones in nobis tripliciter intēdunt. s. exteriora sensibilia immutādo. vt ex eis eliciatᷣ bona cogitatio. bonas effigies imaginationi velut im primēdo. Intellectū ad diuinū lumē recipiēdū ꝑparādo .s. īpedimē ta remouēdo vel excitādo. τ hmōi. Soliciti quoq3 inter deū τ nos medij discurrūt: gemitꝰ nostros τ oīa bona nostra facta vel dicta vl cogitata fideliter ad deū deportāt. exultant τ gratias agunt. Conci ues enim suos diligūt. eisq3 cōgaudent: confortant: instruunt: prote gunt: τ in oībus ꝓuidēt. Ipsi enim aduentū nostrū desiderant. q2 ꝑ nobis restaurari ciuitatis sue ruinas expectant: quā ob rem cum ma gno tripudio intersunt psallētibus. quiescētibus ꝓsunt. Deniq3 etiā animas eoꝝ portare dicunᷣ in paradisū: τ hoc quadrupliciter. videli cet q2 eas ad bonū ꝓuocant. ꝑ quod illuc ascendunt. Item quia ad gaudiū paradisi desiderandū: in articulo mortis eas prouocant τ ac cendunt: ita ꝙ postposito naturali affectu quē habent erga corpus libenter exeant. Itē q2 demones arcent. ne eas exeuntes impediāt. itē q2 quasdā ꝑuilegiatas etiā assumpto corpe visibiliter in celū de ferunt: vt animā beati bñdicti τ beati martini. Anime aūt degentis in corpe nō videt angelꝰ ex natura sua cogitatiōes. sicut nec diabo lus: q2 anima mortali corpore inserta: nō est cognoscibilis actiue vl passiue nisi ꝑ corpus. Unde nec angelus cognoscit interiora eius ni si ꝑ gestū τ habitū corpis. vel ex virtute speculi illuminātis. Angeli cū ad homines missi veniūt ex ministerijs suis noīa trahūt. vt michael ga briel raphael. Michaeli quatuor specialiter attribuūtᷣ. s. ꝙ pugnat cū dracone .i. diabolo: ꝙ venit in adiutoriū dei populo: ꝙ aīas ofert in paradisum celi: ꝙ est ꝑpositus paradisi .i. militātis ecclesie. qui an te passionem dñi fuerat synagoge.

De Premio τ merito τ scientia eoꝝ. C. XIIII.

Licet autē in ministerium mittanᷣ angeli. semper tamen faciem patris vident: τ semp videre de siderant: vt enim nō sit in desiderio anxietas desiderātes satiantᷣ. Ne autem sit in satietate fastidium satiati desi derant. hec est eoꝝ beatitudo de qua quibusdam placet ꝙ eam me ruerunt ꝑ gratiam: quā in cōfirmatione perceperunt: nec meritū tem pore ꝑcessisse premium: sed causa dicunt. Alijs videtᷣ ꝙ tūc nō fuit eis gratia data ad merendū. sed ad bene viuendum. Quod aūt tunc in premium acceperunt ꝑ obsequia nobis exhibita ex dei obediētia ac reuerentia mereri debent: τ ita ꝑmium ꝑcessit meritum. τ hoc mi hi placere fateor. Exemplum accipi pōt de patrefamilias: qui dat a licui seruienti .c. solidos: pro ministerio quo seruiturus est ei ꝑ vnū vel ꝑ plures annos: sic angeli ꝑ ꝑmio iam accepto seruient ei vsq3 ad diem iudicij: ante cōfirmationē vero gratiam tunc sibi datā nō me ruerunt: q2 iam nō esset gratia nisi esset gratis data. Potest tñ dici ꝙ ipm stare fuit eis loco meriti: q2 dū fecerunt qd̄ erat in eis: cōgruū fuit vt daretᷣ eis: non tamē debitum: q2 sine gratia nō est vere meri tum: τ ita meruerunt eā quodāmodo .s. merito congrui nō cōdigni. Hz autem in confirmatione beatitudinem acceperunt eternam. atq3 ꝑ fectionē: augetᷣ tamē in eis quotidie: q2 magis ac magis cognoscūt τ diligunt: τ ipsa charitas est in eis τ meritum τ ꝑmium: q2 τ ꝑ eā proficiant τ in ipsa beati sunt: nō enim ideo beati nō sunt. q2 cōsum mationē ꝑmij sui futuram expectant: q2 hz non eis succedant omnia que optant habere in futuro: tñ omnia succedunt que optant habe re modo. nec istud desideriū eos affligit dilatiōe: sed potius letificat expectatione. His omnis temporalium sciētia qua demones inflan tur vilis est: q2 dei charitas qua sanctificanᷣ chara est: pro cuiꝰ amo re sancto oīa que infra sunt seq3 ipsos inter illa dispiciūt: τ ideo etiā certius ista nouerūt q2 causas eoꝝ principales in dei verbo cōspiciūt. quibus .s. causis quedā probanᷣ: quedā reprobanᷣ. cuncta ordinan tur: illic ergo in eternis sapiētie dei legibus mutationes tempoꝝ pre uidēt. cuiusq3 voluntatē ipsius eius participatione cognoscunt. τ futu ra nisi deo reuelāte nō nouerunt. Qd̄ aūt ait grego. quid est qd̄ ibi nesciant vbi sciente oīa sciunt: accipiendū est de his que cognitione sui cognitorē suum bñi faciunt. Gaudium vero qd̄ de cōuersione peccatoris hñt non est gaudium nisi ꝑ accidens .s. q2 ꝑ bonitatem q̄ eis in premium data est. de bono hominis gaudent τ licet incipiant aliqñ gaudiū illud nō habere .s. qñ incipit homo peccare: nō tamen dicunᷣ aliquid de hoc amittere: q2 eadē discretione qua prius gau debant. modo nō gaudent: nec de illius subuersiōe dolent: τ forte lo co illius gaudij equipollens vel maius hñt .s. de gratulatione diuie iustitie dum agnoscunt qua causa ꝑmittat illum cadere.

De Locutionibus eoꝝ spiritualibus. C. XV.

Angelorum autē locutio spualis qua sibi inuicem ostēdunt affectꝰ suos τ intellectus: de his rebus quaꝝ cognitio nō erat in eis a principio duplex est. Una fm naturam suam in qua cō municant boni τ mali angeli .s. cogitatio directa ꝑ voluntatē osten dendi alteri ipm cogitatum vel intētum: nō enim in angelo loqui est cogitare tm̄ vel intelligere: sed cogitatum vel intentum aliqua [illegible] [illegible] nō sem per ab alijs intelligitᷣ nisi ille velit qui loquitᷣ. Alia vero ꝑ gratiam .s. fm virtutem speculi siue motoris superni: in qua cōicant angeli boni tm̄ τ anime sanctoꝝ. Unicuiq3 enim innotescit intellectus vel volūtas alterꝰ fm speculi repsentationē: τ ipsiꝰ motoris supni vo luntatē qui ostēdit cui vult quātū vult. Nō enim oēs angeli oīa vident in speculo: sed hec plena reuelatio reseruatᷣ plenitudini glorie: q consumabitᷣ eoꝝ ꝑmiū in futuro. Ad aīam quoq3 loquitᷣ angelus bona suadendo sine medio corporali cooperāte vel impediente quadā vir tute occulta: intentionē suam ei imprimēdo: sic magnes attrahit fer rum etiam si interponatᷣ argentum: τ etiam imagines imprimēdo [illegible] citantes ad bonum: sicut diabolus ad malum. Est autem tertia locu tio qua vtunᷣ angeli dñm laudando .s. fm intellectum τ fm affectū q2 intellectus cōprehendit fm modū suū: τ miratᷣ bonitatem dei τ affectus cōsentit τ adheret τ cōformat se ei: vnde in his laudare de um: est bonitatem dei cognitam protestari: τ cognitio quidem perti net ad intellectum: protestatio vero ad affectum.

De [illegible] huius mundi [illegible]. C. XVI.

Hen greci primā reꝝ materiā dicunᷣ nullo mo formatā. sed omnium corporum formaꝝ capacē qua visibilia hec elemēta formata sunt. que sibi quadā cōcordia τ cōmunione cōueniūt. nā sic inter se naturali rōne iūcta dicunᷣ vt ignis quidē in aerē declinat. aer

in aquã dẽ. ⁊ aqua in terrã crassescat. rursusq̃ terra diluat̃ i aquã. aqua rarescat rursus in aerẽ. aer extenuet̃ in ignẽ. q̃propter oĩa ele/ mẽta oĩbus insunt. sed vnumq̃dq̃ eoꝝ ex eo q̃ amplꝰ hꝫ accepit vo cabulũ. hic singula ꝓpriis q̃litatibus q̃i quibusdã brachiis se inui cẽ tenẽt ⁊ discordẽ sui naturã cõcordi federe vicissim cõmiscẽt. Nã terra frigida ⁊ arida frigide aque connectit̃. aqua frigida ⁊ humida aeri humido astringit̃. aer humidꝰ ⁊ calidus calido igni associatur. ignis calidus ⁊ aridus aride terre copulat̃. Ex his terra vt pote gra uissima imũ. Ignis vtpote calidissimꝰ supremũ locũ obtinet. alia duo mediũ quasi soliditate. vinculũ quoddã quoq̃ aqua grauior ꝓxi mum terre. aer leuior igni ꝓximũ locũ possidet. Deputant̃ vero ter re gradiẽtia: aque natãtia: aeri volãtia: igni radiãtia. Augꝰ. sup gene sim ꝓbat ordinẽ naturalẽ elemẽtoꝝ ad oculũ in hũc modũ. Primo q̃ aqua sit supior terra: patet ex h̃ q̃ terra nõ põt stare sup aquã. nã si sup eam iaciat̃. ea rupta demergit̃: ⁊ pergẽs ad terrã ibi quasi in loco ꝓprio cõquiescit. aerẽ vero superiorẽ esse aqua: hinc pꝫ q̃ nul lũ vas ab ore impressũ aquis repleri valet. Videt̃ eñ vas esse vacuũ sꝫ aere plenũ esse ꝓbat̃. cũ ore imo in aqua deprimit̃. nã q̃ superius nõ inuenit locũ exeũdi. nec inferiꝰ irruptis aquis subter eas cũ ire na tura ꝑmittit plenitudine sua repellit eas nec in vas intrare sinit. Cũ autẽ vas ita collocat̃ vt nõ habeat os deorsũ: sꝫ in latꝰ inclinatũ: tũc itrat aqua inferiꝰ. aere exeũte supius. Hinc etiã ꝓbat̃ nihil esse vacuũ. Ignẽ quoq̃ naturalit̃ aerẽ velle trãscẽdere pꝫ ex h̃: q̃ si quis accensã faculã capite deorsũ teneat: nihilominꝰ flãme crinis ad su periora cõscendit: sꝫ cõstipatione aeris circũfusi ⁊ suꝑfusi superductio extinguit̃: ⁊ in eius qualitatẽ commutatur.

Epilogus de opibus sex dieꝝ. C. XVII

Taq̃ duo creauit deus ante oẽm diẽ. s. angelicã naturã ⁊ materiã mũdi informẽ. Mundu autẽ istũ visibilẽ fecit deus de informi materia ꝑ vi. die rum distinctionẽ. que. s. distinctio dupliciẽ accipitur: vel s̃m aug. in angelica cognitiõe. vel s̃m alios doctores in tp̃is succes/ sione. Nã s̃m opinionẽ aug. oĩa simul in forma ⁊ materia creata sũt ⁊ noĩe celi ⁊ terre intelligit̃ informitas sp̃ualis ⁊ corꝑalis creature cu ius ꝯuersionẽ siue formationẽ a digniori Moyses incipit explicare cũ dicit. Dixit deus fiat lux. ⁊ facta est lux. i. ꝑ verbũ suũ vitã infor mẽ sp̃ualis creature q̃ prius vocabat̃ tenebre vel abyssus ad princi pium suũ reuocauit: vt ex ipso formã sapiẽtie capiẽs fieret lux: i hac luce veritatis lucifer nõ stetit: sꝫ ei subiici nolẽs ad tenebras suas re lapsus cecidit: sicq̃ deus lucẽ angelicã approbãs ⁊ ꝯfirmans. a tene bris his loco ⁊ merito diuisit. Hec aũt creata lux statim in ipsa ꝯuer sione ⁊ illuminatiõe sua. ꝯtemplata est in luce creãte rõnes omniũ creaturaꝝ quas plẽs ideas vocauit. nihilominꝰ etiã in eodẽ instã ti res ipsas creatas in generibꝰ ꝓpriis agnouit: sꝫ p̃ma cognitio. q̃ clarior ⁊ maior dicit̃ matutina. scd̃a q̃ minor vespera siue vesptina: p̃ma etiã recte p̃cedit scd̃am q̃ angeli nõ ꝑ creaturas agnoscũt crea turã: sicut nos. sꝫ potius ecõuerso. vtrãq̃ aũt p̃cedit ratio rei cuiusli bet existẽs in verbo ab eterno. Vbicũq̃ ergo de quolibꝫ ope dicit̃ dixit deus fiat: intelligit̃ ratio opis in verbo. Cũ aũt subdit̃ ⁊ factũ est ita cognitio eiusdẽ rõnis facta in angelo. Cũ vo addit̃ ⁊ fecit deꝰ factura ipsius opis in genere ꝓprio. itaq̃ p̃us in eterna rõne cogno scit angelꝰ vniuersã creaturã tanq̃ in sua vera luce ⁊ ob h̃ tanq̃ in mane. Deinde ipsam in ꝓprio genere in quo naturalr̃ tenebrascit ⁊ deficit lux eius: q̃ in nihilũ tendit cũ ex nihilo fit: ⁊ ob h̃ tanq̃ in ve spere. sꝫ cõtinue fit mane. q̃ nõ remanet angelꝰ in eo qd̃ creatũ est ei ꝑ delectationẽ adherẽdo: sꝫ statim refert illud ad laudẽ eiꝰ in quo id faciendũ esse cognouit: ⁊ ibidẽ percipit cognitionẽ alterius rei faciẽ de in qua veritate stans dies ẽ. Nã si vel seipso vł alia creatura plus q̃ illa luce delectaret̃. eoipso tenebrasceret ⁊ de die nox fieret: sꝫ q̃ semꝑ lucẽ illã oĩbus p̃ponit. ideo ꝑ oẽs sex dies nox nusq̃ noiat̃: sꝫ pꝰ vesperã statim mane subiũgit̃: ⁊ sic dies vnus: deinde scd̃us ⁊ ter tius ⁊ sic vsq̃ ad sextũ ꝓp senariã distinctionẽ opeꝝ. Dies aũt vnus ⁊ nõ p̃mus dicit̃ ad cõmendationẽ vnitatis angeloꝝ qui ꝯcordissi me luci veritatis adherent: ⁊ ei obediũt. Quibus mirabili felicitate semper est dies immo meridies: q̃ semper deum clare vident: ⁊ eiꝰ amore feruent. semper mane q̃ vident rationem cuiusq̃ rei faciẽde in speculo: semꝑ vespere q̃ vident quãlibet creaturam in genere ꝓ prio. Vnde dauid vespere ⁊ mane ⁊ meridie ⁊c̃.

Adhuc de eodem. C. XVIII.

Sco aũt ꝓp senariũ numeꝝ. s. ꝑfectũ explicat̃ cre atio reꝝ: vt ostdat̃ q̃ dei ꝑfecta sunt opa eã lus. s. numeri partes ꝯstitutiue vnũ ⁊ duo ⁊ tria sũt que etiã gradatim in trigonũ surgũt. In requie vero diei se ptime intelligit̃ deus in ꝯspectu angeloꝝ requieuisse. nõ nisi i seipso. vt. s. illa lux angelica que cognoscẽdis duo opibus tanq̃ dies cũ ve spera p̃sentata est: nihil melius esse cognosceret. q̃ illũ qui ab oĩbꝰ operibꝰ suis in seipso requiescẽt: q̃ nullo eoꝝ vt sit beatior indiget ⁊ hec. vij. cognitio: q̃ vesperã nõ habuit cũ nõ de creatura: sꝫ d̃ crea tore sit: ideo bñdici ⁊ sanctificari meruit. Deniq̃ oĩa que a p̃cipio geneseos enarrant̃ vsq̃ ad locũ illũ vbi legit̃ fons ascẽdebat de ter ra ⁊c̃. arbitratꝰ est aug. nõ in tp̃e vel ꝑ tp̃a sed in radice tempoꝝ fuis se facta. exinde vero scripturã explicare tempoꝝ volumina. Aliť etiã idẽ doctor hos. vij. dies exponit: diem intelligi volens cuiuslibet rei create sp̃em. noctẽ vero eiusdẽ speciei priuationẽ. vespere aũt condi tionis ꝑfecte terminũ. mane vero sequentis exordiũ. Septima dies mane hꝫ ⁊ nõ vesperã: q̃ ꝑfecta creatura quoddã hꝫ initiũ sue ꝯuer sionis ad quietẽ sui creatoris: in quo ꝓ sui generis modulo stabilit̃ ⁊ quiescat. i. vt momẽti sui ordinẽ teneat: sꝫ alij doctores communi ter tradũt q̃ ꝑ interualla. vj. dieꝝ opa illa dei p̃maria facta sunt.

De Opere prime dei. C. XIX

Prima ergo die ipse qui est vera lux qui lucẽ di ligit ⁊ oĩa in luce facit: recte mũdi fabri cam a luce inchoauit: que triũ dieꝝ spacio. s. vsq̃ ad q̃r tum diẽ: in qua celestia luminaria formata sunt: circuitu suo diem naturalẽ pegit: meritoq̃ lux inter corpa p̃mum obtinet lo cũ q̃ vt dicit aug. q̃ oĩs substãtia deabꝰ substãtijs cõmunis vtriusq̃ prior est s̃m naturã: lux aũt est substãtia cõlo igni ⁊ stellis: que oĩa alia corpa p̃cedũt: quare primũ omniũ corpoꝝ est lux. Itẽ ipsa ẽ no bilissimũ corpoꝝ. q̃ sp̃uali creature vicinissima est que est nobilior omni corpe: ipsa est quasi vinculũ aĩe ⁊ corpis ⁊ q̃si mediũ colans naturã extremoꝝ vt dicat̃ corpus sp̃uale. Vñ dicit augꝰ. sup gene. q̃ lux est corpoꝝ subtilissimũ. ⁊ ob hoc anime vicinissimũ: ideoq̃ ꝑ ipsam anima agit opationes suas in corpore. Item ipsa est omniũ corpoꝝ pulcherrimũ: q̃ pulchritudo est ex similitudine ⁊ ꝯueniẽtia partiũ in habẽtibus partes: sicut ergo deus cũ sit vera lux: oĩum pul cherrimus est: q̃ nihil in eo dissimile: vel discõueniens est: ⁊ sic lux corꝑalis inter corpa pulcherrima est: q̃ partes oẽs hꝫ dissimillimas. Itẽ ipsa est omniũ corpoꝝ optima. Cũ enim bonũ sit qd̃ sui cõmu nicatiuũ est: inter omnia aũt corpora lux se ⁊ suã pulchritudinẽ ma xime cõicat: vnius enim lucis punctꝰ vel ictus subito totius mundi spaciũ replet. igit̃ inter corpora summe bona est. In hoc etiã sp̃irituĩ simillima est. s. ⁊ deo qui vbiq̃ est ⁊ aĩe que totũ suũ corpus replet. Ipsa p̃terea est bonitas oĩs nature corporee: q̃ nullũ corpus sui cõ municatiuũ est nisi ꝑ lucẽ: ⁊ qd̃ in vno tñ loco est ꝑ substantiã. ipsa lux in infinitis locis facit esse ꝑ formã. Qm̃ igit̃ etiã punctꝰ lucis sue pulchritudinẽ q̃ maxima est suãq̃ bonitatẽ toto mũdo cõicat: ⁊ oĩa quoq̃ corpora suas inuicẽ facit cõmunicare pulchritudines. Ipsa sola est qua totus mũdus bonꝰ ⁊ pulcher est. Vnde ambro. ipsa fa cit vt cetera mũdi mẽbra digna sint laudibꝰ: ⁊ cũ suã bonitatẽ ac de corẽ oĩbꝰ cõicet: in eoꝝ tñ feditate nõ cõmunicat: nõ eñ fedat̃ vel in ficit̃ ꝑ immũdissima queq̃ trãsiens nec vllo mõ corrumpit̃.

De Opere secunde diei. C. XX.

Secunda die deus firmamẽtum qd̃ ⁊ celũ di citur rotundũ ⁊ mobile cetera sensibi lia ꝯtinens intra se: ex aquis cõgelatis in modũ crystalli solidauit: eo q̃ interiecto supiores ⁊ iferiores aquas ab inuicẽ diuisit. Aiunt aũt quidã ip̃m subtilissime nature velut fumũ esse: ac sphericẽ circũdare terrã ⁊ circũferri cũ suo acutissimo motu: solẽ ⁊ lunã ⁊ reliquos planetas: qui cũ aduerse celo faciũt motus: ⁊ sup terrã quidẽ existente sole diẽ hic fieri: sub terra vero descẽdẽn te: hic quidẽ noctẽ illic vero diẽ. Alij vero hemisperiũ ⁊ semicirculũ esse celũ imaginati sunt: quãdo dicit dauid: qui extẽdit celum sicut pellẽ: ⁊ isaias: qui statuit celũ sicut camerã. i. arcũ. Et qm̃ occidẽs sol ⁊ luna ⁊ astra circũeunt terrã: ab occidẽte in aquilonẽ: ⁊ ita rursus i orientẽ deueniũt: sphera celi cũ syderibꝰ in ea fixis duobꝰ axibꝰ vo luit̃. quoꝝ vnus est septẽtrionalis ⁊ appellat̃ boreus qui nunq̃ occi dit ⁊ alius australis qui nunq̃ videt̃ ⁊ vocat̃ austronothꝰ. Voluit̃ aũt ab oriente vsq̃ ad occidentẽ ⁊ ecõuerso: Septentrionibꝰ breuio res gyros iuxta cardinẽ peragentibꝰ ⁊ hoc semel in die vel in nocte. xxiiij. horaꝝ spacijs quibus sol spaciũ suum sup terras ⁊ sub terras sua volubilitate cõcludit. Et tanta celeritate sphera celi currẽ dicit̃: vt nisi aduersus cursum eius p̃cipitẽ astra currẽnt qui eã retardarẽt mũdi ruinam facerent: sed ⁊ celi naturam artifex mũdi deus aquis tẽ perauit ne ꝯflagratione superioris ignis elemẽta inferiora succẽde rẽt. De his aquis superioribꝰ dicunt quidã q̃ ad modũ crystalli so liditate ne igne solui possint. Augꝰ sup gen. dicit eas posse vapora li ter trahi ⁊ leuissimis guttis suspendi sicut aer nubilosus exalatione terre aquas vaporabiliter trahit: ⁊ ꝑ subtiles minutias suspendit. ⁊

postea corpulentius cōglobatas pluuialiter refundit.

¶ De Primo opere tertie diei et de aquarum congregatione. C. XXI

Tertia die deus aquas inferiores que totius aeris spacium vaporosas occupabant [illegible] in vnā matricē cōgregans. terrā aridā reliquit. Sicque quatuor elemēta p proprias spheras iuxta propria pōdera gradatim intra ambitum firmamenti disposuit. [illegible] in suo proprio collocans iuxta firmamentū tanq̄ omniū corpoꝝ leuissimū ac tenuissimū. Unde et luminaria facta esse coniiciunt. Aerē vero secundo loco cuius superiori parte in puritate sua permanente: inferior humida exalatione pinguescit. cōmotusque ventus et vehemētius cōcitatus ignes et tonitrua: contractus nubila: cōspissatus pluuiā: congelantibus nubib⁹ niuē: et turbulētius congelantib⁹ nubibus densioribus grandinē: distētus serenū facit occultis de imperio. Hinc quoque terrenus alitus vaporaliter inserti auras interiūt. q̄ nocturnis rigoribus aggrauate sereno rore distillāt. Si aūt vehemētius frigus est: etiam gelu cādidine inalbescit. Aquā tertio loco quā in vnā (vt dictū est) matricē collegit. Inde etiā p sinus et occultos terre meat⁹ ad irrigādam et fecūdandā terrā: et ad varios hominū vsus: p fōtes et puteos et stagna lacus et riuos et flumina vsquequaque diriuauit. Terrā vero quartū elemētū in medio mūdi tanq̄ centrꝫ equa lance librauit. venis metalloꝝ et gēmis glebis ac lapidib⁹ diuersi generis repleuit. mare bipartitū est. s. in oceanū: et mediterraneū. Sinus maris dicuntur maiores eius recessus: vt in mari magno ionius. In oceano caspius indicus. psicus. arabicus qui et mare rubꝝ vocat. Flumina famosa sunt: vt geon qui et nilus. physon. qui et ganges. tigris: et eufrates: iordanis: hydaspis: indus pactolus. taneys. padus. meander. danubius qui et hister. rhodanus. renus. hiber. tagus etc. Lacus famosi sunt vt mare mortuū. et mare tyberiadis. genesar. benacus. auernus. Ex aqua pcedūt spuma. sal. vitꝝ. bitumē. et alumē etc. Terra p. v. zonas. i. circulos diuidit. s. septentrionalē. solsticialē. equinoctialē. brumalē australē. Hoꝝ duo extremi sunt inhabitabiles algore: medius autē calore. Intermedii vero habitabiles vtroque temperati. Sꝫ solsticialis [illegible] a nobis inhabitat qui in tres ptes diuidit. in asiā et europā. et aphricam. In terra sunt glebe diuersi generis: vt argilla creta flamia et sulphur: et puteolanus puluis. In quib⁹ etiā quidā natiui colores reperiunt vt miniū et auripigmētū. Septē quoque genera metalloꝝ. s. aurū argentū. es cuprū stagnū plumbū et qd̄ domat omnia ferrū. Sꝫ et alia quedam que ex his origine trahunt vt aurichalcum [illegible]. Lapidum vero quidā sunt vulgares: vt silex cotis: et pumex quidā insigniores vt abeston: magnes: gagates: quidam vero marmorei. vt alabastris parius: alabādicus: quidā aūt pciosi qui et gemme dicunt quorum venustate coloꝝ etiā aurꝫ nō minime decorat. Itaque gēmarum alie virides sūt vt berillus. crisopassus. iaspis. topasius. et smaragd⁹. Alie vero rubee. vt ematbites. sucinus. onix. sardonix. et corallius. Alie purpuree: vt celidonia. saphirus. iacinctus. et ametist⁹. Quedā aūt cādide: vt margarita: asterites: gallacia: solisgēma. galactites. Quedā nigre vt absictos: acates: dionysia: pyrites. Quedā etiam varie vt pantrus: oppallus: epacontalitus. Porro quedā crystalline: vt adamas: carbūculus: allectorius calcedonius: et cristallius. Quedam et auree vt crisopis [illegible] chrisolitus.

¶ De Secundo opere eiusdem diei. s. de germinibus terre. C. XXII

Eadem quoque tertia die terram ipse deus aquis nudatā cūctis herbas generib⁹ decēter vestiuit: oīsque generis ligna fructifera ex eadē produxit. nō p moras tempoꝝ sicut nūc: sꝫ statim in maturitate viridi in qua herbas seminib⁹: et arbores pomis onustauit: nā et paradisum in oriēte eadē die plātauit: quaꝫ moꝝ omniū: amenitate fōtiū et terre virētiuꝫ. lignoꝛūque fructificātiuꝫ venustauit. Herbaꝝ quedam sunt cōmunes: vt agrestes: vel siluatice: sicut ambrosia: centaurea: cicorea: cicuta: vatica betonica: et hmōi: qdā hortulane: vt olera. s. caulis rapa: nap⁹: lactuca: beta: borago: sinapis: cucurbita: caparis: et huiusmodi. inter que sunt etiam olera quedam odorata: vt apium: abrotanum: saluia: ruta: menta: fenicalum: anetum: coriandrum: cimimum etc. Sunt et herbarum quedam aromatice: vt aloes: ferula: nardus etc. inest autem nascentibus singulis: aut semen aut virtus aliqua seminaria mediante qua ex similibus oriantur similia. inter semina vero communia. pcipuum locum videntur tenere fruges et legumina. Sunt et alia quedam semina quibus vtuntur in medicinis et i saporꝫ condimentis. vt anisum ciminum. sinapis etc. Extant etiam herbarum succi: quibus in medicinis vtuntur phisici. vt aloes elacteriū scamonea: opium: galbanum.

¶ De Arboribus. C. XXIII.

Arborum varietas multiplex est nam alie sūt [illegible] alie [illegible] decidunt folia. vt vlmo. fago. piro. Alie coma virent semper terna. vt ex vrbanis. olea. laurus. palma. myrt⁹. cypressus pinus hedera. rododendrus. Ex siluestribus aūt larex. pinaster. iuniperus. cedrus therebintus. buxus. ilex. aquifoliū. suber. taxus. tamarix. Ex fructib⁹ quoque rubus et calamus ilex [illegible] vero genera [illegible] in grecia [illegible] Ubique enim his folia decidunt [illegible] in cacumine. in ipsis quoque folijs multa est differētia. Sūt enim folia latissima fico viti platano angusta vero olee mirto punico capillata. pino. cedro aculeata. aquifolio. iuniperi quoque spina est p folio carnosa. cypresso. crassissima vero tamarici et alno. lōga arūdini. salici palme. et duplicia. circinata piro. mucronata malo. angulosa hedere. diuisa platano. picee vero et abiecti. insecta pectinū modo. robori toto ambitu sinuosa. rubro spinosa. Alie quoque sūt a radice brachiate vt vlmus. alie in cacumine ramose vt pin⁹. Alijs est cortex tenuis vt tilie et lauro: alijs crassus vt robori. alijs leuis vt malo. fico. oībus aūt senecta. rugosior. quibusdā spōte rumpit. vt viti. quibusdā etiam cadit vt malo. quibusdā tunica est multiplex. vt viti. tilie. abiecti. quibusdā vero simplex vt fico. arūdini. Magna et radicū differētia. sūt enim copiose fico robori platano. breues et anguste malo singulares abieti larici crassiores. lauro inequales. robori carnose. et in pfundū acte. Alijs etiā recto meatu descēdūt. vt olee lauro: alijs sinuoso. vt fico. Humor cortici arboꝝ inest qui sanguis eoꝝ intelligi dꝫ. nec est oībus idē ficis namque lacteus est [illegible] caseos figurandos [illegible] vis est. Cerasis gumosus: vlmis sulinosus. malis et piris ac vitibus aquosus. Preterea arboꝝ quedā florēt: vt malus pirus et omniū prior amigdalus. Alie vero [illegible] ex [illegible] vt ilex picea. pinus. larex. iuniperus. Oēs aūt germināt etiā que nō florent. Magna et locoꝝ differētia: nam ex eodē genere que sunt in palustrib⁹ priora germinant: deinde campestria. in siluis namque nouissima. Sūt et bifere quedam arbores. vt siluestris malus: quedam vero trifere vt cypressus. Arboꝝ etiā natura p situs distinguit: nam alie mōtes amāt vt cedrus larex etc. ex quibus resina gignit. Alie vero valles vt ilex. tilium et abies. alie quoque in plana descendunt. vt cornus: cornilus: quercus. et ornus. quedam frigidis gaudent: vt sorbus: quedam etiam non nisi in aquosis proueniunt vt salices. alni. sileres. populi.

¶ De Fructibus et gūmis vel succis. C. XXIIII

Fructus proprie dicunt agroꝝ et arboꝝ [illegible] fetus humane. Ex his aut q̄ mollia sunt dicunt mala. Nuces vero que corio duro tecta. vt nuces. amigdole. glandes. castanee. quibusdā fructus primo candidus est. vt cerasis: et oībus vere baccis. Alijs moꝝ virescit: vt oliuis. et lauris. rubet vero moris. cerasis cornis. deinde nigrescit. moris. cerasis. oliuis. Alijs intus corpus et foris lignū. vt nucib⁹ Alijs econuerso: vt psicis et prunis: putaminis claudunt: nuces corio castanee qd̄ his quidē detrahit et in mespilis [illegible] crusta tegitur glandes. cute. vue. corio. et mēbrana punica. Carne et succo cōstāt mora. cute et succo cerasa. Quedā statim a ligno recedūt: vt nuces et palme. Quedā adherēt. vt oliue. Cōmunia ponunt et oībus sapoꝝ genera iuxta pliniū. xiij. reperiunt. s. dulcis. suauis. pinguis. amar⁹. austerus. acer acutus. acerb⁹. acidus. salsus. magna quoque i colore succi differentia. Est enim sanguineus moris: cerasis: cornis: et etiā vuis nigris. albis vero cādidus. Lacteus in capite ficis et in corpe nō. Itē spumeus. malis. psicis nullus. i. nullius coloris. Porro succoꝝ et lachrymaꝝ. diuersa genera sunt que ex arboribus vel eoꝝ fructibus eliciunt aut sponte fluūt. vt amoniaca gutta ex melo flore. Myrrha quoque ex eiusdem nominis arbore. Thus ex libano. Mastix ex lentisco. Pix ex pino. Cedria ex cedro. Opobalsamū ex balsamo. Oleū ex oliua. Uinum ex vua etc.

¶ De Opere quarte diei. C. XXV.

Quarta die superiorē mundi partē deus celestibus luminaribus adornauit: que dieb⁹ ac noctibus terram vicissim illuminarent: a multiformi suo motu in cūcta eui tempora distinguerent. Luminaria magna sunt sol et luna: sydeꝝ multitudo apud deū numerata est hoꝝ ppria quibusque vis est: et pro sui natura fertilis. Alia sunt in liquorē soluti humore fecūda. Alia cōcreti in pruinas: aut coacti in niues: aut glaciati in grandines. Alia flatus tpis: alia vapore. Alia frigoris. Stelle vero quibus qualitates tempoꝝ significant sunt he. Arcton qui etiā septentrio dicit. Arthofilax qui et boetes arcturus orion: hyades: pliades: que et gilie: canicula: cometes: lucifer: vesper⁹ Planete autē. i. stelle erratice sunt. vij. s. luna: mercurius. venus: sol: mars: iuppiter: saturnus. Signa in zodiaco sunt. xij. s. aries: taurus:

gemini.cancer leo virgo.libra scorpius: sagittarius: capricornus: aquarius:piscis. Tempora anni quatuor etiã sunt quoꝝ fines ⁊ initia fm ecclesiam his versibus hñtur. Festũ clemẽtis hyemis caput orientis. Cedit hyems retro cathedrato symone petro. Uer fugat urbanus:estatẽ symphorianus. Jn his quatuor tꝑibus celebrat ecclesia quatuor ieiunia que scunt his versibus. Dat crux lucia cineres charismata dia. Ut sit in angaria quarta sequens feria. Jn his etiaꝫ sunt solsticia: ⁊ equinoctia. Tempora autẽ momẽtis:horis diebus mensibus:annis: lustris: seculis:etatibus diuidunt. Dies naturalis hꝫ horas.xxiiij. Cõtinet enim quatuor quadrãtes: ⁊ quilibꝫ q̃drans vj.horas: ⁊ hora.v.puncta: ⁊ punctus octo momẽta: momẽtũ.xij.vncias: ⁊ vncia.xlvij.athomos: hunc ecclesia inchoat a media nocte: qꝛ tunc ortus est verus solchr̃us. Arabes ⁊ astronomici a meridie fm quẽ procedunt tabule astronomice. Judei a ꝑncipio noctis:iuxta illud. Factũ est vespere ⁊ mane ⁊c. Cõmunis autẽ plebs ab ortu solis. Dies visualis ⁊ artificialis est sol lucens sup terrã: huius partes sunt tres.s.mane ⁊ meridies ⁊ sero. Noctis vero partes sunt.vij.scꝫ crepusculũ: vesper: conticiniũ: intempestũ: gallicinium: matutinũ: diluculũ. Annus diuidit in solarẽ ⁊ lunarẽ. Solaris est spaciũ quo circuit sol totum zodiacũ minus.vj.horaꝝ itinere: vel plus.xviij.si sit bisextus. Hunc arabes ⁊ egyptij incipiũt a septẽbꝛe: qꝛ in creatiõe mũdi legunt arbores fructum habuisse: romani vero a ianuario: qꝛ tũc sol incipit nobis appropiare: vel pauloante. Judei a martio: qꝛ sol in eo factus est. Annus lunaris dicitur quadrupliciter. Uno modo spacium quo luna circuit zodiacum continens.xxvij.dies.⁊.viij.horas. Alio modo idem qꝫ lunatio.s.continens.xxix.dies: ⁊ dimidium. Tertio modo annus communis s.spacium.xij.lunationum ↄtinẽs dies.cccliiij. Unde minor est solari.xj.diebus vel.xij.si est ãnus epactalis. Quarto modo annus embolismalis: cui.s.additur vna lunatio ꝑꝑ.xj.dies quibus annus solaris excedit lunarẽ cõmunem.

De Opere quinte diei: ⁊ primo de auibus. C. XXVI.

Uinta die ornauit deus aereꝫ volatilib⁹: ⁊ aquã natatilibus: vtraqꝫ quidẽ ex aqua producens: eo qꝫ facilis sit transitus aque in aera tenuãdo: ⁊ aeris in aquam spissando. Uolucrũ alie carne vescuntur Alie semĩe reperto. Alie diuerso ⁊ fortuito cibo. Alie copule gratia carent vt aquile ⁊ accipitres: que rapinis intendunt: qꝛ refugit auaritia plurimoꝝ cõsortia. Alie vero connexione gaudent vt columbe ⁊ grues. Alie quoqꝫ sunt euktorie que semꝑ in locis manent: alie aduẽtitie que regiones alias abeunt ⁊ hyeme peracta redeunt: alie ad manũ se subiiciunt ⁊ mense herili assuescunt tactuqꝫ mulcent: alie vero reformidant: alie secretã in desertis vitam diligunt. alie domicilijs quibus ⁊ hoĩes delectant: alie vocibus tñ strepunt: alie canoro suauiqꝫ modulamine delectant. Quedã etiam ex instructione: ⁊ quedã ex natura diuersaꝝ obloquunt vocũ discrimina: alie vero simplices sunt vt columbe: alie vt ꝑdices astute: alie iactantiores vt galli: alie speciosiores: vt pauo. Ceteꝝ quedã ambulant: vt cornices: q̃dam saliunt vt passeres: alie currunt vt ꝑdices: alie añ se pedes iaciunt: vt ciconie ⁊ grues. quedã sine voce nõ volant. alie semꝑ in volatu silent hec quoqꝫ mira nature differentia qꝫ alia volatiliũ aliis locis negat: sicut frugũ fructicũve genera. Auiũ generatio multiplex ẽ Quedã infecunde sunt vt que aduncos hñt vngues: alie plurima pariunt: vt galline perdices. Quoꝝ quoqꝫ alia sunt candida: vt colũbis ⁊ perdicibus: alia pallida vt aquaticis: alia punctis distincta: vt meleagridis: alia rubri coloris vt fasianis. Jntus autem omne omniũ volucrum bicolor: piscium vero vnicolor in quo nihil est candidi: auium oua ex calore fragilia sunt: serpentum ex frigore leuia: piscium ex liquore mollia. Uolucrum parit vespertilio tñ: ⁊ lacte nutrit vbera admouens. Sunt ⁊ minuta diuersi generis volatilia que auium numero non computant: quoꝝ etiã plura ex putredine carnium vel fructuum oriunt: vt sunt apes bibiones.⁊c̃.

De Piscibus. C. XXVII

Jscium alij herbis pascunt ac minutis vermibus. alij se inuicem deuorant: alij in aquis reptant: alij ⁊ ambulandi in terris vsum.⁊ natandi in aquis officium hñt. alij oua generant: vt tructe: alij viuos de corpore suo fetus emittunt. vt mustele: caniculę: cete: delphines: foce.⁊ hmõi. Iteꝫ marinoꝝ piscium: alij sunt plani: vt rumbi: solee: passeres: alij vero longi: vt murena oger. Pinnaꝝ quoqꝫ discrimina sunt: que vice pedum eis date sunt. Nonnullis sunt quatuor pedes: quibusdam trine: quibusdam bine. plerisqꝫ vero nulle: aquatilium quoqꝫ tegumenta plura sunt: alia nanqꝫ corio ⁊ pilis tegunt vt vituli ⁊ hippotami. alia corio tñ vt dlphini. alia cortice vt testudines. alia silicũ duricia vt conche ⁊ ostree. alia crustis vt locuste: alia crustis ⁊ spinis vt echini. alia squamis vt piscis. alia aspera cute vt squatina qua ligna poliunt ⁊ ebora. alia molli vt murena: alia nulla vt polipes. pisciũ species ait plinius eẽ septuagita quatuor. ꝑter crustis intexta q̃ sunt triginta. Pisciũ sanguine carẽtiuꝫ tria sũt genera in ꝑmis q̃ appellant mollia. deide crustis tenuib⁹ ↄtexta. postremo testis duris cõclusa mollia sũt lolligo: sepia: poluppi: ⁊ ceteri hmõi. His caput inter pedes ⁊ ventrẽ: pediculi octoni: ex quib⁹ sepie ⁊ lolligini duo lõgissimi ⁊ asperi sunt quib⁹ ad ora cibos admouẽt: ⁊ in fluctibus se velut anchoris stabiliũt. Noĩa pisciũ instituta sunt aut ex similitudine terrestriũ aialium vt rane: vituli: leones: aut ex moribus terrestriũ vt lupi ⁊ canes: aut a colore vt vmbre ⁊ aurate: aut a figura vt orbis qꝛ rotũdus: aut a sexu vt muscul⁹ eo qꝫ balene sit masculus. Qđ aũt in aquis cõplura sunt. maiora etiã terrestribus aialia. causa euidens est luxuria humoris: alias sors aliũ quibus vita pendentibus: in mari aũt tam late supino molliqꝫ ac fertili. pluraqꝫ etiam monstrifica reperiuntur: perplexis ⁊ in semetipsis aliter atqꝫ aliter nunc flatu nunc fluctu conuolutis seminibus vt vera fiat vulgi opinio: quicquid nascat in parte nature vlla ⁊ in mari esse.

De Primo opere sexte diei.i.aĩantib⁹ terre. C. XXVIII.

Rnatis igit aĩatis superiorib⁹ mũdi partib⁹.i.celo ⁊ aere ⁊ aqua. tandẽ sexta die ornauit deus infimã partẽ.i.terraꝫ. ꝑduxit enim e terra tria genera aĩaliuꝫ.s.iumẽta: reptilia: bestias. Sciẽs eniꝫ deus homĩeꝫ ꝑ peccatũ casuꝝ. in penã laboris dedit ei iumenta: quasi iuuamẽta ad opus vel esuꝫ. Reptilia vero ⁊ bestie sũt ei in exercitiũ Jn corpe aĩalis sũt tres modi cõpositionis. Prima.s.mixtio elemẽtoꝝ in mẽbris cõsimilib⁹. Scđa mixtio cõsimiliũ in officialib⁹. Tertia organoꝝ ex dissimilib⁹. sicut man⁹ componit ex neruis ⁊ ossib⁹ ⁊ hmõi. Sensus quidẽ prior est in oĩbus mẽbris cõsimilib⁹. operationes autẽ sunt in mẽbris organicis.s.ꝑ virtutẽ sensus ⁊ motus ⁊ appetit⁹ aĩalium. Unũquodqꝫ autẽ aĩal habet corpis instrumenta virtuti aĩe cõpetentia. nã leo cũ sit animi audacie ⁊ iracũdie. corpus habet forte ⁊ graue: in pedibus vngues ⁊ acutissimos in ore dentes Lepus autẽ cũ sit timidissimus hꝫ mẽbra leuitate nimia fuge aptissima. Homini fecit natura manus vt in eis operaret in quib⁹ digiti multi sunt ⁊ diuisi. vt ꝑ eos magna ⁊ minima possint retineri. Epar fecit rubeũ prout cõpetebat creãdo sanguini. Mãmillas ⁊ testiculos ad creandũ lac ⁊ sperma fecit albos. Hoc.mõ fecit oĩa mẽbra ꝑprijs actionibus ↄuenientia. Actiones autẽ sũt tres.s.aĩalis spũalis naturalis: quib⁹ silia sũt instrumẽta corpis: in q̃busdaꝫ aĩalib⁹ creata sunt cornua ꝑꝑ vigorẽ ⁊ iuuamẽtuꝫ. Quedã autẽ debilia habẽt cornua: nec ad vigorẽ nec ad pugnã ↄuenientia. Quedã vero omnino nõ hñt qꝛ natura dedit eis aliũ modũ vigoris ⁊ iuuamẽti: vt velocitatẽ equis magnitudinẽ corpis elephãtis ⁊ camelis. culmos ꝑminentes porcis. Quibusdã posuit vigorẽ in soleis ⁊ ideo eoꝝ capita ꝑuauit cornib⁹: nisi forte habeant vnũ cornu sicut asinus indicus multitudo vero ramificationis cornuum in ceruis nocumento suo propinquior est q̃ꝫ iuuamento: ideo datum est eis aliud iuuamentum.s.velocitas cursus. Uacca quoqꝫ siluestris hꝫ cornua declinantia ad inuicẽ: ⁊ ob h̃ ei dedit natura aliud iuuamẽtuꝫ.s.eiectionẽ stercoris lõge: vt ab ipso deiiceat venator. Elephas autẽ hꝫ nasuꝫ lõgũ ⁊ fortẽ quo vtit loco man⁹ in accipiẽdo potũ ⁊ cibũ: ⁊ in oĩbus q̃b⁹ indiget etiã in eradicãdo arbores. Aĩal quoqꝫ multos hñs digitos in pedib⁹ vtit anteriorib⁹ sicut hõ manib⁹: qꝛ pugnat cũ eis ⁊ eiicit a se nocumẽtuꝫ. Aĩal vero soleas hñs facit h̃ cũ posteriorib⁹ qꝛ ñ anteriores nõ sunt ad h̃ ↄueniẽtes. Jn his autẽ a se inuicẽ aĩalia differunt: differunt ⁊ ingenio: voce cibo. somno: copula: ⁊ generatione: amicitia. ⁊ dissensione, locoꝝ origine vel habitatione.

De Reptilibus. C. XXIX.

Eptilium autẽ tria sunt genera trahentia: vt vermes qui ore se trahũt. Serpentia vt colubri qui vi costaꝝ se rapiũt. Repẽtia pedib⁹: vt lacerte: bocrate. Uermiũ genera multa sunt Sũt enĩ vermes: aut terre: aut aque: aut aeris: aut carnũ: aut frõdiũ: aut lignoꝝ aut vestimẽtoꝝ. Serpẽtiuꝫ tot venena quot genera tot ꝑnicies quot species: tot dolores quot colores hñtur: oẽs autẽ serpentes natura sua frigide sunt: nec ꝑcutiũt nisi qñ calescũt. Nã qñ frigide sunt nullũ tangũt. vñ ⁊ venena eaꝝ plus die nocẽt q̃ꝫ nocte: torpẽt enim nocturno algore: ⁊ merito qꝛ frigide sunt nocturno rore. Serpẽtiũ quedã morsu venenũ inferũt: quedã punctiõe aut sola expuitione. aut etiã quedã occulta virtute siue spũ vel voce ⁊ aspectu: sicut in quibusdã alijs aĩalib⁹ ⁊ fascinãtib⁹ homĩb⁹ accidit: quedã autẽ ex natura venenosa sunt: quedã ex trãslatiõe. Et quedã quidẽ ꝑpiciũ inferunt quedã passionẽ: q̃dã piculũ. Sciendũ quoqꝫ qñ ⁊ loca ⁊ tꝑa ⁊ etas

differentē faciūt morsuū varietatē: hyeme nanq; cū foueas intrant aut cōtinuo post foueā: infirmant̄ morsus ⁊ fere innocui sūt. In mō tanis autē ⁊ asperis locis velut aridis ⁊ calidioribus oēs mordacio res sunt. q: ibi fortiores: in altera vero parte humidi sunt ⁊ dissoluti ꝑ hoc etiā circa coitū plurimū seui. Sed a quacunq; esca potest nu triri nemo [illegible] quas ex [illegible]. Non omnibus aūt aīali bus reptilia nocua sūt. nā ⁊ sues ⁊ cerui serpētes comedūt. ⁊ alij ab alijs innocue deuorant̄. Multaq; alia inuenire ē quibusdā nociua quibusdā salutaria. Quedā aūt reptilia nō solū mordēdo: sʒ etiā fla tu ꝑ media arma ⁊ ligna aut lapides nocēdo interimūt: talis ē mor dentiū virtus. vt si radicē arboris momorderint omnis arbor folia ꝓjciāt. Oūm aūt aīalium minimoꝝ q̄ vel ex cadaerib⁹ vt ex hūo ribus nasci solēt sex genera sūt q̄dā exalationib⁹ esse hn̄t: vt bibio nes ex vino: papiliones ex aqua. Quedā ex corruptōe humoꝝ vt ver mes in cisternis. Quedā ex cadauerib⁹: vt apes ex iumētis: scarabei ⁊ crabrones ex equis. Quedā ex corruptiōe lignoꝝ: vt teredines. Que dā ex corruptiōe herbaꝝ. vt tinee ex oleribus. Quedā ex corruptiōe fructuū. vt gurgulliones ex fabis: De his ergo dicit̄: q: q̄ sine corru ptione nascunt̄: vt illa q̄ exalationib⁹ in illa pma aīalium ɔditiōe fa cta sunt. q̄ autē ex corruptionib⁹. post peccatū ex rebus corruptis or ta sunt. ⁊ oīa quidē aīalia mitia tunc ⁊ innoxia creata sunt. Sʒ post peccatū quedam homini nociua facta sunt. s. ꝓpter eius punitionē correctionem ⁊ instructionem.

¶ De Creatione hominis ⁊ requie sabbati. C. XXX

Adem die tanq̄ mundū huius habitatione pfe cta ⁊ ornata. deus hoīem eius habitato rem introducens ex duabus naturis cōstituit. s. limo ter re rōnalem spūm miscens ad humilitatis custodiā. q: iā angelos spūali nature puros corruerat ꝑ superbiā. ⁊ corpus quidē ipsum ad monumētum humilitatis (vt dictum est) de limo terre for mans erecte stature: oīumq; membroꝝ dispositiōe rōnabili venusta uit. animā vero ad imaginē ⁊ similitudinem suā de nihilo creās idē corpus viuificando ac regendo inspirauit. Itaq; sicut ait aristoteles Nobilissimus ⁊ altissimus inter animalia terrestria est homo solus rōne ptans. cuius etiam corporis partes create sunt ⁊ disposite sm̄ creationē ⁊ situm totius mundi. Vn̄ etiaʒ dr̄ microcosmus. i. minor mūdus. Ipse solus inter aīalia ridet. solus titillationē recipit: q: co rium habet valde tenue. Vn̄ ⁊ pre ceteris melioris est tact⁹. ideoq; caro eius mollior est pre ceteris. Ceteri vero sensus eberiores sunt i eo q̄ in ceteris ipse solus habet caput eleuatū. solusq; multoꝝ pilo rum est in capite. caput eius pauce carnis est vt melioris sit ac perfe ctioris sensus: ⁊ ex pluribus futuris ob hoc indiget custodia capillo rum. Habet ⁊ pilos solus apud pubē. Proprium est eius in senectute canescere. nisi q: hoc ɔuenit ⁊ equis. Inter aīalia quoq; ꝓprie calu⁹ est: ⁊ solus hʒ pilos in vtraq; palpebra. cetera tm̄ in superiori. Item claudit oculos plus oīb⁹ aīalib⁹: q: tenuis est coriū. Solus aures nō mouet ⁊ in cōparatione sui corporis parui oris est. Item facies ho mini tm̄: ceteris os vel rostꝝ. frons ⁊ alijs inest. sed homini tm̄ tristi tie ⁊ hilaritatis clemētie ⁊ seueritatis index. Mentum quoq; nulli preter hominem inest nec male. homini tm̄ pectus latum. ceteris au tem carinatū. in homine pars sinistra pars superior est q̄ in ceteris animalib⁹. Itē cū ceteris cor sit in medio: in homine declinat ad si nistram vt eam. s. temperet. Item inter animalia cetera: comparatio ne sui corporis pauci seminis est. ⁊ caudam nō habet sʒ ancas. Ter restrium solus homo bipes est: ⁊ huic pedes maximi sunt. sed femi nis tenuiores: i omni quoq; genere: sunt hoiʒ ⁊ crura carnosa. hūc itaq; talē factū deus ceteris creaturis in mūdo sensibili dignitate im perio quoq; ꝓposuit ac multiplicādi sui generis benedictionē dedit. sicq; cunctis mūdi creaturis senario numero pfectis. i. creatis dispo sitis ⁊ ornatis. septima die a condendis nouis creature generib⁹ re quieuit: qui tamen vsq; modo ⁊ deinceps assidue operari nō desinit. s. creata gubernādo: cōseruādo: ꝓpagando: administrando.

¶ Epilogus de Formatiōe corporis humani. C. XXXI

Ormauit igitur deus hominem de limo terre quantum ad corpus. in quo vi delicet corpore: q̄uis iā nobis sit cum bestijs mortalita te commune: magna bonitas ⁊ prouidentia creatoris ap paret: q: ita sunt in eo loca sensuū ⁊ cetera membra disposita: spe ciesq; ipsa ac figura ac statura totius corporis ita modificata: vt ad ministerium anime rationalis se indicet factū: neq; vt animalia ra tionis experta prona esse videmus in terram: ita creatus est homo. sed erecta in celum corporis forma admonet eū que sursum sunt sa pere. Porro mira mobilitas que lingue ac manib⁹ attributa est ad loquendum ⁊ scribendum apta atq; cōueniens: ⁊ ad artiū plurima rum opera officiorūq; cōplenda: nōne satis ostendit: quali anime vt seruiret: tale sit corpus adiunctum. Quanq̄ ⁊ detractis necessitatib⁹ operandi: ita omniū partium congruentia numerosa: sic ⁊ pulchra si bi paritate respondeat: vt nescias vtꝝ in ea cōdenda maior sit vtili tatis habita ratio q̄ decoris. Certe enim nihil creatū videmus i cor pore vtilitatis causa: qḋ nō habeat etiam decoris locū: plus autē id nobis appareret si numeros mensuraꝝ quibus inter se cuncta cōnex a sunt ⁊ coaptata nosceremus: sicut est tanta pplexitas venaꝝ atq; neruoꝝ: ⁊ visceꝝ secreta vitaliū: quibus coaptatio (que armonia gre ce dicit̄) tanq̄ cuiusdā organi extrinsecus atq; intrinsecus toti⁹ cor poris constat: qui si non esse potuissent in interioribus quoq; visce ribus que nullū ostentant decus: ita delectaret pulchritudo rōnis: vt omni forme apparenti que oculis videt̄ pferret̄ arbitrio. Sūt ve ro quedā posita in corpore: vt tm̄modo decorem habeāt nō etiā vsū sic hʒ pectus virile māmillas sic facies barbā. Vnde puto facile itel ligi in cōditione corporis dignitatē necessitati fuisse p̄latā. transitura est quippe necessitas temp̄usq; veniet qn̄ sola inuicē pulchritudine sine vlla libidine pfruamur: qḋ maxime ad laudē referēdū est cōdi toris cui dicit̄ in ps̄. Confessionem ⁊ decorem induisti.

¶ De Diuisionibus membrorum. C. XXXIII.

Mnia vero corporis humani mēbra fecit deus pro actionib⁹ cōuenientia. Actiones autem (vt dictū est) sunt tres. s. animalis spūalis: naturalis: qui bus filia sunt instrumēta corporis: vnde virtutem aīalem sequentia vocant̄ aīata spūalem spūalia. naturalē naturalia. Aīata mēbra fecit de⁹ in omnib⁹ aīalib⁹. ꝓpter sensus ⁊ volūtarios mot⁹ In homine vō ⁊ ꝓpter hoc ⁊ ꝓpter intellectū atq; rōnem ea fecit vt cerebrum: oculos: nares: auriculas: linguaꝫ: neruos: atq; lacertos. Membra spūalia facta sunt ꝓpter spiracula flatus: ⁊ caloris natu ralis ɔseruantiam: vt sunt pectus ⁊ eius pāniculi: cor pulmo cū cānu libus suis fauces: ⁊ diafragma ⁊ arterie. Membra naturalia bipar tita sunt. Quedam enim sunt nutritiua. Quedaʒ generatiua. Nutri tiua mutāt cibum in substantiā membroꝝ totius corporis: oīa eni hu mana ⁊ bestialia corpora ɔsumūt̄ ab aere ⁊ naturali calore: ideo ne cesse est: vt ad ɔseruandā integritatē coꝝ ɔsumptio cibis reparetur. Itaqʒ nutritiua sunt os: dētes: stomachus: intestina: epar: splen: fel: renes: vesica: vene. Generatiua vero facta sunt vt specificarentur ge neralia: ⁊ indiuiduarentur specificata. Nam qm̄ oīa indiuidua na turaliter ɔsumunt̄. necesse est vt ꝑ genitalia reparent̄. Que sunt ma trix vel vulua: virga: testiculi: ⁊ vasa spermatis: hoꝝ autē triuʒ gene rum s. aīatoꝝ ⁊ spūaliū ⁊ naturaliū membroꝝ singula hn̄t vnū prin cipale membꝝ. cui⁹ causa facta sunt alia: q̄ vel actionis sue sunt adi iuuamēta. vel superfluitatis expulsiua. vel eiusdē membra defensiua. In membris aīatis pncipale est cerebꝝ. q: in ipso sunt memoria: ra tio ⁊ intellectus: ⁊ de ipso virt⁹ sensualis ac mot⁹ voluntarius ad a lia mēbra progrediunt̄. actionis eius adiuuamēta sunt oculi ⁊c̄. su pra notata. vnūqḋq; eni hoꝝ exteriora portat ad cerebꝝ qḋ sibi por tata disponit. Nerui autē ⁊ lacerti ad opera a cerebro discreta atq; disposita mouent̄. neruis etiā ab ipso ad totū corp⁹ sensualia ferūt̄. Istoꝝ etiaʒ quedā superfluitatis expulsiua sunt: vt nares emunctionū oculi lachrymaꝝ: quedā vero defensiua sunt vt pāniculi super cere brum. Spūaliū mēbroꝝ primū ⁊ principalissimū est cor: caloris eni naturalis fundamētum est qui de ipso in alia oīa viuificāda ꝓcedit: huius adiuuamēta sunt pulmo. pāniculi: lacerti pectoris: motu eniʒ istoꝝ attrahit̄ aer ad cordis calorē refrigerandum. ⁊ calor fumosus expellit̄. qui circa cor adunat̄. portātia vero ab ipso ad alia sunt ar terie. A corde nanq; calorē naturalē ⁊ virtutem vitalem accipiētes portāt ea ad oīa corporis membra. Cordis aūt defensiua sunt eius pāniculi ⁊ diafragma: ⁊ panniculi pectoris. Nutritiuoꝝ membroꝝ pncipale est epar. vbi mutat̄ ciboꝝ succus ⁊ sanguis efficit̄. de ipso ad totum corpus nutriendū spargit̄. Huius adiuuamēta diuer sa sunt. Quedā enim cibū pparant vt leuiorē stomacho reddant si cut dentes. Quedā enim calefaciūt ⁊ mutant vt epar. Quedam ad mutandū in sanguinē alleuiant. vt stomachus. Quedam illum a sto macho in epar portant: sicut intestini gibbositas: qḋ medici ieiunū vocāt. Alia vero ab epate ad totū corp⁹: vt vena ɔcaua. Alia quoq; tm̄ superfluitatem sanguinis expellunt ⁊ mundificant. vt splen. fel. re nes. Alia partem cibi supfluā recipiūt ⁊ expellūt. vt intestina grossa ⁊ vesica. qḋ enim a stomacho reijcit̄: ab his recipit̄ ⁊ expellit̄. vesica recipit superfluitates aquosas a renibus de sanguine depuratas. In membris generatiuis testiculi principales sunt. Hoꝝ adiuuamenta sunt spermatis vasa. que de vno ad aliud ferūt: ⁊ de spermate fetus faciunt. Māmille etiā adiuuāt cū infantes nutriūt. Diuidunt̄ etiā diui dunt̄ membra. s. in cōsimilia ⁊ composita. Similia dico partes toti

totiūq; parti assimilantia: vt sunt ossa nerui ꝛ consimilia. Composita vō vocant̄ officialia: vt caput: epar: manus: pedes: ꝛ cetera talia. Cū autē oīa mēbra tā mollia q̄ȝ solida ortū habeant a sanguine: tanq̄ȝ a nutrimento pinguedo tamē solidior est sanguine: caro pinguedine neruus sensibilis carne: motiu⁹ sensibili: cartilago quoq̄ȝ neruo motiuo: ꝛ ossa cartilagine.

C Epilogus de anima humana. C. XXXIII.

Radit augustinus

animam Ade cum angelis si ne corpore creatam fuisse: ꝛ postea ad corpus accessisse: quia naturaliter inditū fuerat ei hoc velle. Alij vō dicūt eam creatā in corpe: sed quicquid de illa estimet̄ certissime de alijs credendū est: q: in corpore creando infundit̄. Nec illa tunc prescia fuit operis sui futuri iusti vel iniusti: Anima igit̄ humana ē substātia rationis particeps: regendo corpori accōmodata: ꝛ in hoc differt ab angelo: q: est corpori vnibilis: ꝛ q: non habꝫ distinctōēȝ personalitatis: ꝛ q: vim quandam habet componendi ꝛ diuidēdi intelligibilia cum sensibilibus: quaȝ non habet angelus: ꝛ q: licet inter eam ꝛ deum non sit medium quantum ad naturam: ꝛ etiā quantū ad eternam fruitionē: est tamen quantum ad presentē illuminationeȝ quaȝ .s. ipsa recipit ab angelo: angelus autē a deo. Item q: anima ad beatitudinē ordinata est: ꝛ in se ꝛ in corpore. angelus autem tantū in se. non est autē anima ita simplex vt careat omni compositione. Est enī compositio multiplex. Prima partium ad totū: ꝛ hec diuersificat̄ sicut ꝛ partes. Sunt enim partes integrales: vt paries ꝛ tectum ꝛ cetera in domo. Essētiales vt materia ꝛ forma in composito: artificiales: vt in statua es ꝛ figuratio. Quedā etiā sunt partes multitudinis: vt i numeris. Quedam magnitudinis: vt in continuis. Secūda compositio est accidentium trī ad subiectū suum: que dicitur cōcretio. Tertia est potentie ad actum. Quarta cause ad effectū: ꝛ hec variat̄ sm̄ quadruplex genus cause. s. vt dicat̄ compositum quod est ab alio vt efficiente: vel sub alio: vt sub forma: vel in alio vt in materia: vel ad aliud vt ad finē: omni tali compositione deus caret: vnde simpliciter ꝛ omnino simplex est. Angelus autem ꝛ anima primo genere. i. compositione partium carēt: sed tres alias habent. Habet igit̄ anima qō est: ꝛ quo est: in sua compositione. i. potentiam passiuā siue receptiuā que se habet ad modum materie: ꝛ actiuam que ad modū forme: sꝫ hec in anima differūt tantū rōne: ꝛ non re: q: ipsa sm̄ substantiaȝ suaȝ est vtrūq;. s. ꝛ passibilis siue receptiua: ꝛ etiā actiua: ꝛ ita sm̄ idem. In rebus autē corporeis differunt ꝛ re ꝛ ratione. Angelus quidem compositionem habet creationis ꝛ etiam causalitatis: scilicet ad efficientem ꝛ finem. Item comparatio eius ad nihilum ex quo est quedam compositio: anima vō plures habet etiam q̄ȝ angelus q: componitur alij. s. corpori ad faciendum vnum. s. hominem: preterea vn⁹ angelus alio: ꝛ vna anima alia simplicior est: sm̄ maiorem accessum ad diuine nature simplicitatē.

C De Immortalitate aīe ꝛ imagine trinitat̄ i ea. C. XXXIIII

Nima humana

etiam a philosophis immortalis esse probatur. q: seipsam mouet: ꝛ cum aliud viuificet in semetipsa viuit: ꝛ q: natura simplex est: nec a contrarietate originali corrumpitur. Nos autē immortalem eā esse facile approbamus: q: ad imaginem dei ineternum viuentis facta legitur. Preterea cum certū sit deum esse iustū consequens est vt anime post mortem viuant: ac p meritis suis recipiant qō vtiq; non sentiunt: nisi teste Salomone: pariter eadē cunctis eueniunt. Uerūtamen nota. q omnia considerata sm̄ originem suam. s. inquantum habet esse post non esse: ex natura corruptibilis est: q: apta est redire ad non esse: nisi voluntas primi impediat. Considerata vō sm̄ essentiam suam vel substantiam est incorruptibilis: q: eius substantia non ex contrariis est nec aliqd̄ eius nature ɔ̄ra hꝫ a quo possit corrūpi. Silr ɔ̄siderata quātū ad formā: q̄ est potētia intelligendi: q: intellectus capax est oīum formaȝ intelligibiliū: q̄ p se sunt incorruptibiles. Silr si cōpet̄ ad finē suū: q: data ē ei virt⁹ speculatiua ꝛ motiua: p quā pōt ordinare se ad summū bonū sm̄ hoc etiā voluntate primi incorruptibilis manet ad magnitudinē pene vel pmij: ꝛ ex creatione quidē hꝫ vt ex actione alteri⁹ non possit corrūpi nisi ex actione dei: a relatione vō ad finē hꝫ q deus velit eā non corrūpi. Trinitat̄ imago ē in aīa quo ad memoriam: intelligentiā: ꝛ voluntatē vel amorē: ꝛ hoc triplici similitudine. q: s. hec tria sunt vna essentia: vna vita: ꝛ tamen ad seinuicem referunt̄: sicut ille tres persone: ꝛ etiā q: equalia sunt: ꝛ q: seinuicem capiunt: in his tamē etiam triplex est dissimilitudo. s. q: ita sunt in homine vno q tamen non sunt homo. ꝛ quia homo habens ista tria non est tres: sed vna persona: ꝛ q: sunt hominis vnius: non autem homo vnus. Aliter etiam assignatur in anima hec imago. s. quantum ad mentem ꝛ sui noticiam ꝛ amorem. De mente enim sui notitia nascitur: q: si super seipsam reflectatur sciet q est: ꝛ q imago dei est: a quo est: ꝛ ad quem finem est: ꝛ ex vtroq;. s. mente ꝛ sui noticia procedit amor suiipsius: Hec quoq; tria equalia sunt: ꝛ inuicem se capiunt. Similitudinem autē dei habet anima in se quo ad virtutes ꝛ effectus earum. Nam ꝛ si deo non conueniat credere vel sperare: pprius tamen effectus fidei est assentire prime veritati super omnia: ꝛ pp̄ter se: qō vtiq; facit deus etiam verius q̄ȝ homo. Effectus spei est confidere de deo super omnia: ꝛ propter se. hoc etiam facit deus. Similiter est de effectu charitatis quod est diligere: sed tamen similitudo multiplex est. Prima omnimode identitatis qua filius dei similis est patri. Secunda proprietatū conformitatis: de qua dicit Aristoteles: proprium est qualitatis sm̄ eam simile vel dissimile dici. Tertia representationis: qua scilicet imago alicuius est ei similis. Quarta scilicet imitationis qua scilicet aliquis patri suo similis dicitur quando mores eius imitatur. Et hoc vltimo modo assimilatur homo deo. scilicet discreta operatione que est virtutis effectus.

C De Localitate ꝛ qualitate anime. C. XXXV.

Nima dicitur

esse in loco multipliciter Dicitur enim aliquid esse in loco pprie per circūscriptionē. ꝛ sic ɔ̄uenit soli corpori pprie. Sin⁹ autē pprie p diffinitionē: vel determinationē: ꝛ sic ɔ̄uenit angelo ꝛ aīe sepate q: ita est vterq; alicubi q nō alibi. Tertio modo p p̄sentiā in operatione: ꝛ sic dicit̄ deus esse i omni loco. Aīe autē ɔ̄ueniunt oēs isti modi. primus tn̄ nō pprie sed p accidens. s. qm̄ vnita est corpi ꝛ corp⁹ q̄dē phibet aliud corp⁹ a loco in quo est: sꝫ nec aīa corpus ē: nec ecōuerso: vex sicut corp⁹ corpus: sic aīa animā phibet a loco suo q: separant̄ ab inuicē essentia: ꝛ operatione ꝛ loco. Uñ non pñt esse due aīe in vno corpore: nihil tamē phibet demonē esse in humano corpore: licet aīa sit in qualibꝫ eius parte: q: aīa est ibi per vnionē: demon autē nequaq̄ȝ ideo pñt simul eē. Quidam etiā dicunt q demon in ꝯcauitate ventris vel capitis ē vbi aīa nō est: licet p̄ma essentia sit ɔ̄tinēs oēs spiritus circūscriptos: nō tamē habēt in ea pprie circūscriptionem differentē: q: nō habet longitudinē latitudinē ꝛ profunditatē: sm̄ quā in ea diuersi spirit⁹ creati situent̄ intelligibiliter: sicut est de loco corporali: sꝫ habet ambituȝ virtutis in operatione: intra quē possunt currere diuerse aīe ꝛ angeli qui dicunt̄ extra mitti respectu celi empyrei. Porro aīa qñ a corpore separat̄ localiter mouet̄: dicit̄ tamē per locū nō moueri: q: nō trāsit per locū eodē modo quo corp⁹: ita. s. vt pars cōmetiat̄ parti cū spiritualis substantia partē nō habeat se metientē parti corporali. Dicit̄ etiā moueri p temp⁹: q: modo est in vno loco: etiā in alio: motus tn̄ ei⁹ est subit⁹ ꝛ simul tot⁹. Est autē i singulis partib⁹ corporis tota quātū ad totalitatē essentie. i. pfecta in esse. nō tn̄ tota. i. sm̄ oēȝ sui potentiā vel virtutē vel opationē: multitudo vō potentiaȝ nō infert maioritatē in aīa sed multiplicitatē. Tanta ē igit̄ in sui corpori vna parte vel in duab⁹ quanta in oīb⁹: sꝫ nō tā multiplex. Nō est ergo pprie quanta quantitate sꝫ virtute: ꝛ hec quantitas penes operationē attendit̄. Prima aūt eius operatio est viuificare: alia vō fiunt mediante illa. Aliter autem potest dici quanta. scilicet quantum ad certum nature sue terminum: vel modum quem habet omnis creatura: q: solus deus est immensus.

C De Unione anime ad corpus. C. XXXVI

E vnione

anime ad corp⁹ vide q aīa pōt cōsiderari vel vt est substātia: ꝛ sic pprie dr̄ spūs ꝛ ē in corpe p coexistētiā nō p īformationē vel vt ē forma: ꝛ sic dr̄ aīa q̄si alens ꝛ pficiēs corp⁹: sm̄ hꝫ est in eo vt pfectio in suo pfectibili: sicut forma in materia. Unde destructo corpe destruit̄ aīa inquātū forma. nō tn̄ inquantū ē substātia. i. spirit⁹. Q: autē dicit Augustin⁹ animā nō eē in corpe vt formā in materia: nō ē intelligendū sm̄ omnē modū. q: s. aīa separat̄ a corpore sm̄ qō ē substantia: forma vō sm̄ rē nullo modo separat̄ a materia. Itaq; nō est aīa vnita corpori p modū ɔ̄terminationis: q: ɔ̄terminatio terminū hꝫ: sm̄ quē res alteri ɔ̄iungit̄: nec est per totū id cū quo ɔ̄terminat̄: aīa aūt ē p totū corp⁹ absq; termino ꝛ situ. Unde dicit Augustin⁹ q nō est in corpe sicut vinū in vtre: sed tota toti corpori coniuncta est eadē ratiōe nec p modū cōfigurationis. Sꝫ nec p modum mixtionis: q: i mixtione oportet eē partiū diuisionē: ꝛ q: nō pōt quodcūq; quibuscūq; misceri. anima vō quibuscūq; cōiūgit̄ corpori similiter per modū impressionis: impressiuȝ enī nō subsistit sine eo cui sit impressio: sicut pꝫ i forma impressa statue vel sigillo: sꝫ per modū agglutinationis: qñ enī egredit̄ vel excidit̄ semen ab hoīe in generati

one pueri: quidā spiritus qui dicitur edificator vel artifex simul egre diť qui dispositōes acquirit ī corpe ꝓusq̄ aīa infundatˀ: ⁊ q̄si ad eā recipiendā corp⁹ habilitat vel coaptat: sicq̄ ista duo in vnū agglutinant. Sunt enim vnum non vt cōtinuum vel indiuisibile: sꝫ vnum ratione: nō q̄r eadē sit rō vtriusq̄: sꝫ q̄r faciūt vnū: cui⁹ est vna rō. s. hominē. Est autē triplex vnitas in corpib⁹. Prima est q̄ surgit ex duplici depēdētia. s. materie ad formā ⁊ ecōuerso. Et talis est ī eis q̄ sunt īgenerabilia ⁊ incorruptibilia: vt corpa celestia: hec est maior vnitas in corpib⁹ que. s. nec materiā separari sinit a forma nec ecōuerso. Secūda q̄ surgit ex vnico respectu vel depēdētia. s. forme ad materiā: ⁊ nō ecōuerso: talis ē in oīb⁹ corruptibilib⁹: ⁊ hec est minor. s. que materiā separari sinit a forma: ⁊ nō ecōuerso: vt q̄n ex igne fit aer: perit forma ignis: ⁊ manet materia trāsiens in aliā formam. Tertia q̄ aliq̄ duo ita cōiungunť vt vtrūq̄ separabile sit: ⁊ hec est minima: talis ē inter aīam ⁊ corpus. Ueruntamē miro mō cū homo habeat in se continuare supiora ⁊ inferiora. Hanc triplicē vnitatē hꝫ in se fm diuersa. Prima est enī in aīa fm se ꝯsiderata. Secūda in corpe. Tertia in toto hoīe. Notādū autē q̄ quasdā dispositōes hꝫ aīa in se tm: vt intelligere ⁊ ꝯtemplari. Quasdā hꝫ corpus sibi a se tm vt cōplexionē ⁊ compositionē: ⁊ solutionem ꝯtinuitatꝫ. Quasdā vō dispositiones hꝫ anima ex h̄ qd̄ ē hr̄is corp⁹: vt sūt ꝯcupiscētia ⁊ iracūdia ⁊ imaginatio q̄ sūt etiā ī aīa sepata ꝑ cōpositōez ad corp⁹. Quasdā vō hꝫ corp⁹ ī quātū est hr̄is animā sicut somn⁹ ⁊ vigilia: egritudo ⁊ sanitas. Quasdā vō hꝫ homo ratione ꝯiuncti ex corpore ⁊ aīa: sicut edificare ⁊ artificia perficere.

Epilogus de viribus anime. C. XXXVII.

Na est igitur anima ī homine cuius potētie sunt tres. s. vegetabilis: sensibilis: rationalis: in vna substātia fundate. Uidetur quidē Aristoteles velle q̄ corp⁹ hoīs in vtero matris ꝑus vegeteť q̄̄ sentiat: ⁊ ꝑus etiā in eodē sit sensus q̄̄ intellect⁹: non tamē opꝫ q̄ ibi sint tres aīe vel incorporee substantie: sed vna q̄ ꝑus habuit vim vegetandi: postmodū accepit vim animandi vel sensificandi ⁊ tandē viꝫ intelligēdi. Prima ē quasi materialis dispositio ad secūdā recipiēdā: ⁊ secūda ad tertiā: que ē vltima ꝑfectio sine cōpletiorvī ⁊ sola diciť aīa. Ideoq̄ etiā licet videať puer esse aīal anteq̄̄ homo: q̄r corp⁹ hꝫ ⁊ animā sensibilē anteq̄̄ rationalē: nō ob h̄ sequiť q̄ sit asin⁹: vel capra: vel aliqd̄ aliorꝫ ab homine: q̄r nōdū est animal perfectū: illud enī qd̄ hꝫ materiale est ab vltimo completiuū. s. ab intellectu qui ē ꝑfectio corporis. Est enī cōpletissima oīum virtutū q̄ sunt in corporib⁹: ⁊ est in corpore mediante sensibili: que tamē nō ē medium ꝑ modū materialis dispositiōis ex toto: q̄r exercet operationes suas in corpore: nec est mediū rationalis vel intellectiue ad hoc vt sit: sꝫ ad hoc vt sit in hoīe: vn̄ illa destructa destruiť ⁊ ista nō in se sed in hoīe. i. ad hoc vt non sit in hoīe. Itaq̄ ille due que sūt quasi materiales ad tertiā: corrumpunť cū corpe. s. in morte: ⁊ tertia manet ab alijs separata ⁊ ab ipso corpore. In viuētib⁹ quoq̄ nihil ꝓhibet eā ad operationes intelligibiles rapi: nec ob hoc potest ab alijs separari potētijs oīno: sed ea ex toto illuc ꝯuersa: sicut in raptu pauli remonēt alie due penes quas ꝯsistit reginē corporis ⁊ ꝑ q̄s ꝯseruať in esse vitali. Potētie vegetabilis aīe tres sunt. s. nutritiua: augmentatiua: generatiua. Potētia sensibilis diuidiť ī apprehensiuā ⁊ motiuā. Apprehensiua quoq̄ subdiuidiť in apprehēsiuā exteriorē ⁊ interiorē. Exterior diuidiť in q̄nq̄ sensus. s. visum: auditum: odoratū: gustū: tactū. Interior sīlr in q̄nq̄. s. sensum cōmunē: imaginationē: vim cogitatiuā: estimatiuā: memoratiuā. Potētia motiua duplex ē. Una q̄ impat motū. Alia que efficit motū. Impatiua quoq̄ mot⁹ duplex ē. s. ꝯcupiscibilis ad ꝓpinquandū: ⁊ irascibilis ad repellendum. Potētia vō rōnalis diuidiť in vtutē sciēdi ⁊ agēdi: quarꝫ vna queq̄ vocať intellectus. s. theoricus ⁊ practicus.

De Ratione ⁊ sensualitate. C. XXXVIII.

Atio ē aspectus animi quo per seipm̄ non ꝑ corp⁹ verū intuetur. Rō bipartita ē fm officia. s. ad supiora ꝯtēplanda ⁊ inferiora administrāda. In hac hō precellit brutis. Sensualitas autē ē vtriusq̄ cōmunis: ⁊ hoc fm vnā rōnem. s. fm se. nō tn̄ ratione peccati. sꝫ ꝓpter ordinationē quā hꝫ in hoīe ad vlteriorē potentiā. s. rationalē in qua abūdat sup bruta. ꝓpē hūc enī ordinē aliquo modo ꝑfectior est in hoīe q̄̄ in brutis: ⁊ ideo i humana ꝯtingit esse peccatū in brutali non. Differunt autē fantasia ⁊ sensualitas. q̄r fantasia ē vis fm quā apparet aliquid esse bonū ⁊ malū. Sensualitas vō vis fm quā ꝑcipiť esse bonū vt nunc aut malū. Diuidiť autē ꝓprie rō contra sensualitatē: ⁊ intellect⁹ contra fantasiā. Quidā etiā diuidunt sensualitatē sicut ⁊ rationē in duas partes. s. inferiorē que mouet ad illicita: ⁊ superiorem que ad licita ⁊ corpori necessaria. Prime motus pena est ⁊ culpa. Secunde vero si est moderatus nec culpa nec pena: si immoderatus ⁊ culpa ⁊ pena. Tripliciter autem accipitur sensualitas. Aliquando pro vi sensitiua interiori quam vocat Aristoteles sensum cōmunē. i. virtutē quandā cui creduntur oīa sensibilia: ⁊ discernit a singulis singula. Aliqñ vō ꝓ vi motiua inferiori que extēdiť in quinq̄ corporis sensus ⁊ appetitus. Aliquando etiam pro inferiori parte rōnis que circa sensualia negociať. Ratio quoq̄ multipliciter accipiť. Diciť enī quādoq̄ mens in qua precellit homo bestijs. Et sic tres vires comprehendit. s. rationalē: concupiscibilē: ⁊ irascibilē: fm hoc intellect⁹ nō est ratio: sed potentia quedam rationis: q̄ñq̄ vō sumiť in diuisione ꝯ ꝯcupiscibilē ⁊ irascibilem: ⁊ sic intellect⁹ ⁊ rō sunt eadē potentia. sed intellect⁹ diciť inquantū apprehēdit: ratio inquantū iudicat. Tertio mō sumiť ⁊ forte magis ꝓprie fm qd̄ est vis quedā media inter sensum ⁊ intellectū conferēs. s. intelligibile cū sensibili. sicut sensus cōmunis: sensibile vni⁹ sensus cum sensibili alterius: q̄r sicut vnus sensus particularis non apprehēdit qd̄ alius: sic nec itellect⁹ sensibilia suo modo: nec sensus intelligibilia suo modo. Hoc igiť collatera vis diciť ratio que ē anime rationalis fm qd̄ est coniuncta corpori: ⁊ ab ea sumiť hec differentia rationale in diffinitōe hoīs: nā q̄r per eam solā homo separatur: ⁊ a superioribus ⁊ ab inferiorib⁹: per intellectū enī conuenit cū angelis: ⁊ per sensum conuenit cum brutis: ideo a neutro horꝫ sumiť eius differentia: sed a ratione que collatera est vtriusq̄: sup hoc autem est intellect⁹ conferens intelligibile cum intelligibili: ita q̄ tres sunt collatere in hoīe. s. sensus cōmunis: ⁊ ratio: ⁊ intellectus. Et sensum quidem necesse est corrumpi cum corpore: similiter ⁊ rationem fm hunc modum. Solus autem intellectus corrumpi non potest: q̄r separabilis est.

De Libero arbitrio. C. XXXIX.

Iberū arbitrium est facultas rationis ⁊ voluntas q̄ bonum eligitur gratia assistente: malum vero gratia desistente: voluntas est motus animi cogente nullo ad aliquid non admittendum vel adipiscendum. Itaq̄ rationis officium multiplex est. Primum est comprehendere: ⁊ fm hoc dicitur intellectus. Secundum ratiocinari. i. rationes ad aliquid ostendendū inducere: ⁊ secundum hoc dicitur vis rationalis. Tertium discernere: ⁊ sic proprie dicitur ratio. Quartum media inuenire: ⁊ sic ingenium. Quintum eligere: ⁊ sic voluntas liberi arbitrij. Liberum enim arbitrium dicitur secundum vtrunq̄ officium. scilicet discernendi ⁊ eligēdi. Sextum celestia contemplari. ⁊ sic synderesis. Septimum inferiora disponere: ⁊ sic sensualitas vel inferior pars rationis: ⁊ quantū ad duo vltima comparatur viro ⁊ mulieri propter quatuor. Nam sicut vir regit mulierem: sic superior ratio secundum quod intelligit vel voluntatem a malo retrahit ⁊ ad bonum mouet inferiorem. Unde ⁊ ex ea tanq̄̄ filios bonos generat bona opera: ⁊ hec est secunda causa. Tertia quia sicut de Adam sumpta est Eua: ita ex contemplatione celestium ⁊ cognitione diuine voluntatis oritur discreta administratio temporalium. Quarta quia non poterat aliqua vis anime dari synderesi in adiutorium simile sibi: nisi ratio inferior. Nam alie vires per se sine discretione sunt: voluntas quidem nūq̄̄ contradicit rationi: secundum quod dicitur esse eadem potentia cum ratione. Est enim voluntas appetitus fm rationem qui est in vi rationabili: nō tn̄ inquātū ē rōnabiľ: sꝫ q̄ntū ē appetēs fm rationē vel iperans appetitui. Appetitus autem secundū fantasiam qui est desiderium est in vi concupiscibili: ⁊ hoc dico secundum quod concupiscibilis ⁊ irascibilis communes sunt nobis cum brutis: naꝫ rationalis nullo modo conuenit eis. Quod autem dicunt sancti: liberum arbitrium esse liberius in angelis ⁊ hominibus bonis q̄̄ in malis: intelligendum ē liberius: id est pluribus libertatibus liberum. Triplex enim est libertas: scilicet a necessitate: a peccato: a miseria. A necessitate autem duplici: scilicet ineuitabilitatis ⁊ coactionis: maior ergo est libertas in angelis q̄̄ in hominibus: quia illi tres habent plenarias libertates: scilicet a peccato: a miseria: a necessitate coactionis. sed ineuitabiliter volunt bonum: nec hoc minuit libertatem eorum: sed potius auget: quia ita libere volunt bonum q̄ omnino nolunt peccare: nec sentiunt aliquod impulsiuum ad malum. Boni autem homines tres habent libertates: sed non omnes plenarias. scilicet a necessitate coactionis ⁊ a peccato sed non ex toto: ⁊ a miseria: sed adhuc spe. non re: liberiores ergo sunt q̄̄ mali: quia duas tantum habent. scilicet a necessitate duplici: mali quoq̄ homines liberiores sunt q̄̄ demones: qui vnam tantum habent: scilicet a necessitate coactionis.

De Synderesi. C. XL.

Synderesis ē scintilla conscientie in superiori parte rationis constituta: cui⁹ est peccato remurmurare ⁊ errata corrigere: ⁊ hec est que mouet liberum ar. in bonū cōe: ⁊ retrahit a malo cōi: huius eniꝫ iudiciū ē circa cōe tm̄ immediate: rōnis autē circa bonū singulare. Preterea: rō iudicat cū deliberatione. synderesis autē absqꝫ vlla deliberatione dictat malū nō esse faciendū sed bonū: nō enī est apud eā iudiciū deliberationis sed tm̄ executionis. Differt autem a voluntate naturali sm̄ rōnem: qꝛ ista est pura potētia. synderesis dr̄ potentia habitualis idē tn̄ sunt in subiecto. Volūtas etiā naturalis in plura bona mouet ꝙ̄ hec: qꝛ non solū in bona rationabilia: sed ētīn naturabilia ⁊ vitalia. Motus autē synderesis est tā in cognitiuis ꝙ̄ affectiuis. sed magis ꝓprie in affectiuis sub hoc nōie synderesis: nā ratōe lucis vel cognitōis dr̄ itelligentia: rōne affectus synderesis .i. diuisio: qꝛ semꝑ est diuisiua inē bonū ⁊ malū: ⁊ videt̄ esse vis separata ab alijs trib⁹. s. rōnabili ꝯcupiscibili ⁊ irascibili: sm̄ hoc nullo mō peccat. qꝛ non ipsa se ꝑcipitat: sed inferior ratio nebula peccati lumē eius obnubilat: ita ꝙ min⁹ potēs est in executōe sui effect⁹: vt in remurmuratione contra peccatū: ⁊ hec ipsa obnubilatio vel declinatio dicit̄ ei⁹ ꝑcipitatio: vn̄ nec ei pmo ⁊ ꝓprie debet̄ pena in ifemo: sed sicut i corpe dolēte vno mēbro dolēt ⁊ oīa alia: qꝛ vnita sunt in vna vita sic ⁊ in aīa dum puniunt̄ alie vires sue aīe sm̄ illas ꝑ quas peccauit torquet̄ etiā ⁊ dolet: in synderesi per quā non peccauit. Verū tamē ꝓprie loquendo nec vires aīe puniunt̄ nec aīa etiam in virib⁹: sꝫ in substancia sua ꝓ opib⁹ viriū. Non est autē extincta synderesis etiam in heresiarchis: licet enī errant in particulari: supponētes hāc esse verā fidem quā credūt in cōmuni. tamē placet eis veritas ⁊ bonitas: ⁊ displicet error ac malitia. Unde qn̄qꝫ cognito errore redeūt ad veram fidem. Et ē simile de illo qui scit in vniuersali oēm mulaꝫ esse sterilem: ⁊ tamē cū videt aliquā crossaꝫ credit eā habere in vtero sed quando pertractat ⁊ confert recedit error. Non est enim ita ꝙ error in synderesi que in communi consistit: sed in ratione que ad particulare descendit. Similiter in iudeis non est extincta: sed nec in desperatis omnino nec etiam in damnatis. Ad quod videndum nota ꝙ duo sunt principales effectus synderesis. scilicet cognitio: ⁊ affectio. Affectio duas hꝫ partes. Instinctū boni ꝙ̄ duplex est: vel boni simpliciter: vel in collatione ad gratiā vel gloriā. Et displicentia mali: que simlr̄ duplex. Vel mali simpliciter vel in collatione ad penam. In diabolo extincta ē synderesis: ad instinctū boni oīno: vel etiā quo ad detestationē mali nisi tm̄ in collatōe ad penā. In damnatis aīab⁹ extincta est similr̄ quo ad instinctū boni vtroqꝫ mō: sed remanet quo ad displicentiam mali vtroqꝫ modo: habent enim remorsum conscientie. Unde patet ꝙ eis displicet culpa preterita quadā penitētia infructuosa. Alia tamē ē opinio ꝙ tā in his ꝙ̄ i diabolo extincta est absolute quantū ad displicentiā mali culpe. Displicētia vō mali in collatione ad penā referunt̄ eis ad ipsius pene accumulationē. In desperatis autēꝫ extincta est vno tm̄ modo. s. quo ad istinctū boni cōpati ad gratiā vel ad gloriā: sꝫ remanet quo ad instinctū boni simplr̄: ⁊ quo ad displicētiā vtroqꝫ modo.

¶ De dignitate hoīs ⁊ creatōe mulieris. C. XLI.

Homo excepta illa potissima trinitatis imagine que est in mente hoīs: in qua cōmunicat cum angelo. In quinqꝫ specialiter imaginē dei gerit homo. Primū est auctoritas dñationis: qꝛ sicut deus oīuꝫ dñs est. s. celestium terrestriuꝫ ⁊ infernoꝝ: sic ⁊ homo mundo sensibili prelat⁹ est. Secūda auctoritas ꝑncipij: qꝛ sicut de⁹ principiū est omniū ꝑ creationē: sic adam oīum hominū ꝑ generationē. Tertiū qꝛ sicut de⁹ hꝫ ꝯuenientiā cū oībus vel econuerso: vnde ⁊ dicit̄ mundus archetypus: sic ⁊ homo vnde dicit̄ microcosm⁹. Quartum qꝛ sicut deus omniū finis est: sic ⁊ homo tot⁹ creature: ꝙ̄ ꝓpter ipm̄ facta est. Vn̄ licet pmus omniū sit sm̄ ordinē rationis: vltim⁹ tamē est sm̄ ordinē nature. qꝛ vltimus omniū creatus ē. Quintū qꝛ sicut de⁹ est vbiqꝫ tot⁹ in maiori mundo: sic ⁊ aīa hoīs in suo mundo. i. in corpore humano: itaqꝫ non exꝑmit scriptura de angelo ꝙ ad imaginē dei sit factus sed tm̄ in hoīe: qꝛ in plurib⁹ assimilat̄ deo: ꝙ̄ angelus: licet angel⁹ magis assimilet̄ quātū ad simplicitatē intellectus vel forte qꝛ magis de eo dicit̄. s. ꝙ sit lux: ⁊ hoc sufficit ad exprimēdū dignitatē illi⁹: vel etiā qꝛ de angelo nihil dicit scriptura: qꝺ videat̄ eius nobilitati derogare: de hoīe autem dicit vile quid. s. ꝙ sm̄ corpus sit format⁹ de limo terre. Ideoqꝫ oportuit ei⁹ dignitatē insinuari: ꝙ̄ est ex parte aīe: hominē itaqꝫ perfectū de agro damasceno vbi cum formauerat in paradisuꝫ trāstulit. De latere ipsius dormiētis costam detraxit: vnde mulierem formauit. Adam cuius singularis nomen ei imponit ⁊ de matrimonio carnali ac spirituali prophetauit. Mulier quoqꝫ licet ꝯdita sit ratione sicut vir: dicitur tamen esse gloria viri non tamen imago dei eadem ratione qua nec angelus: ⁊ etiam maiori; qꝛ. s. viro subdita est non domina: ⁊ qꝛ non est origo omniū sicut ille: ⁊ qꝛ non est a deo facta immediate: sꝫ formata de viri latere: ⁊ qꝛ non habuit ab initio rationem ita limpidam sicut vir: vnde a diabolo seducta est: non vir. Itē ꝓpter duplex mysteriū. s. christi ⁊ ecclesie: superioris ⁊ iferioris partis rōnis. In vtroqꝫ enī vir prefertur mulieri.

¶ De pmo statu amboꝝ parentū ⁊ lapsu i peccatū. C. XLII.

Homo in statu inocentie cū essent nudi nihil putabant velandum. qꝛ nihil senserunt refrenādū. Dis itaqꝫ datū ⁊ preceptuꝫ nature a deo triplex. Primū pertinēs ad sustentationeꝫ corporis sui de comedēdo. s. ex oī ligno paradisi. Scdꝫ ad multiplicationem generis sui qꝺ iplendū erat per legē matrimonij. Tertiū ad dilectionē dei ⁊ ꝓximi qꝺ in corde ei⁹ scriptū erat digito dei. Quartuꝫ quoqꝫ ꝑceptū discipline datū est eis ad ꝓbatōem obedientie. s. de ligno sciētie boni ⁊ mali non tangēdo. hoꝝ vō felicitati diabol⁹ inuidens tentare agressus est mulierem per serpentē ⁊ viꝝ per mulieres. mulier ad suggestionē serpētis elata: quatuor modis peccauit. s. diuinitatē rapere volendo: cōtra ꝓhibitionē comedendo: virum ad comedendū inuitādo: ad interrogationē dn̄i culpā suam excusando. Vir autē non quidē seductus vt deitateꝫ se posse rapere crederet: sꝫ quadā amicabili beniuolentia illect⁹: vt mulierem offendere se timeret: si nō oblatū pomuꝫ comederet: duobus tamē modis peccauit. s. comedendo: ⁊ se excusando: vnde mulier plus peccauit ꝙ̄ vir. qꝛ pluribus pcīs: ⁊ ēt i pꝛēs. s. i deū: i ꝓximū ⁊ i se. ⁊ iteꝝ qꝛ ex maiori tumore: ⁊ qꝛ peiori itentiōe. s. vt eēt sic de⁹. Idꝫqꝫ etiā alio modo plus peccauit. i. dānosi⁹: qꝛ punita est grau⁹. Verūtn̄ vir vno mō grau⁹ peccauit. i. grauiori peccādi origine. qꝛ. s. ex certa sciētia cū mulier seducta quodāmō peccauerit ex ignorantia. Deniqꝫ peccatū eoꝝ in trib⁹ punitū est. s. in se ⁊ in tota posteritate sua: ⁊ in tota visibili creatura. In seipso quidē tripliciter. s. qꝛ gratia dei nudati: ⁊ in natura sua corrupti: ⁊ de paradiso electi: excepta etiā pena gehēnali: cui ꝓfecto donec ad penitētiā sui reatus obtinuerūt idulgētiā fuerūt obligati. Porro inē illud peccatū pmū apostasie: ⁊ vltimā penā gehenne: media ꝙ̄ sē peccata: sꝫ ⁊ pene. Iusto enī iudicio dei crimīa criminib⁹ vindicant̄ ⁊ supplicia peccātiū nō tm̄ sūt tormēta: sꝫ vitioꝝ incremēta.

¶ De Multiplici diuisione peccati. C. XLIII.

Peccatum autem diuidit̄ in originale ⁊ actuale. Actuale in duo. s. veniale ⁊ mortale. Mortale vō in delictū ⁊ cōmissum. Delictū autē in duo. s. ignorātiā ⁊ omissionē. Ignorātia ꝑcipue culpabilis ē in sacerdotib⁹ ⁊ ꝑlatis ⁊ iudicib⁹: qui maxie tenent̄ scire ⁊ quoꝝ officiū ē interrogati de lege videre maxie vō in furiosis excusabilis ē: in dormiētib⁹: ⁊ i ebrijs: ꝙ̄ rōneꝫ hntes ligataꝫ nō valēt inē bonū ⁊ malū discernere. Ad omissionē vō ꝑtinet etiā negligētia. Cōmissuꝫ diuidit̄ i septē vitia capitalia. quoꝝ radix ē supbia germina vō multiplica. ex supbia ꝙ̄dē nasc̄ inanis gl'ia supb⁹ enī vlt ab oīb⁹ laudari vt ab oīb⁹ possit honorari. Ex hac āt inuidia: qꝛ dū laus appetit̄ eadē alijs inuidet̄. Ex hac iteꝝ ira. qꝛ dū mēs ex aliēa felicitate torq̄t̄ necesse ē vt ocul⁹ mētis ꝑ iracūdiā turbet̄. Ex ira āt accidia qꝛ dū mēs sordiate turbat̄: oē bonū i fastidiū ei vertit̄. ex accidia vō auaritia: qꝛ dū turbata mens ⁊ tristis nullā interi⁹ ꝯsolationē sentit foris eā i terrenis ꝑ auaritiā q̄rit. Ex auaritia quoqꝫ gula: qꝛ qꝺ auaritia ꝯgregauit gula depascit: vn̄ diuites solēt eē gulosi: sicut ille ꝙ̄ epulabat̄ quotidie splēdide. Ex gula autē luxuria: qꝛ vent̄ ⁊ genitalia vicina sūt: ⁊ ꝓ vicinitate mēbroꝝ sequit̄ ꝯfederatio vitioꝝ. Ex his itaqꝫ vitijs sibiuicē ꝯnexis quasi cathena efficit̄: ꝙ̄ peccator ligat̄ ⁊ ad ifernū trahit̄. Superbia quatuor species hꝫ iuxta illud. Ex se ꝓ merito falso plus omnib⁹ instans.

¶ De Peccato cordis, ⁊ oris ⁊ operis. C. XLIIII.

Iterum peccatum diuiditur in peccatū cordis: oris: ⁊ operis: Peccatū cordis i tria. s. cogitatōis ⁊ delectatōis: ꝯsēsus. Peccatū cogitatōis ē ꝓprie error ꝙ̄ triplex ē. s. error ꝯsciencie: ⁊ infidelitat' ⁊ praui iudicij. Ex errore ꝯsciētie orit̄ ꝑplexitas. Ex prauo iudicio ꝑsonaꝝ acceptio: ꝙ̄ cōmittit̄ triplicit̄. s. i honoꝝ exhibitiōe: i iudicij executōe: i ꝓmotōe quoqꝫ ad dignitates. Peccatū oris multiplex est: in sermone enī requirūt̄ tria. s. veritas: bonitas: equitas siue rectitudo. Contra veritatem peccat̄ in vbo tripliciter. Aut qꝛ veritas violatur quod fit per mendaciū. Aut qꝛ ꝯtemnat̄ qꝺ fit ꝑ periurium. Aut impugnat̄ qꝺ fit ꝑ contentionem. Contra bonitatem vō dupliciter. s. ꝯtra honestatē per scurrilitatē. Contra vtilitatem ꝑ va

niloquium ⁊ multiloquium siue garrulitatem. Contra rectitudinem dupliciter. s. in laude ⁊ vituperatione: in laude quando laudat non laudandū: qđ fit dupliciter. Uel in laude aliena qđ fit p adulationē. Uel in ppria p iactantiam: in vituperio silr quādo vitupat deus qđ fit per blasphemiā. Aut proximus ⁊ hoc dupliciť. Aut imprecando penam: qđ fit per maledictionē. Aut improperando culpam: ⁊ hoc dupliciter. Aut aperte: qđ fit per contumeliā. Aut occulte qđ fit per detractionē. Mendacium triplex est. s. perniciosum: officiosum: iocosum. Aliter vero diuiditur in octo genera fm Aug. Periuriū triplex est cōtra tres comites iuramēti. s. veritatē: iustitiā: discretionē: iuramentū quoqȝ diuidiť in assertoriū ⁊ pmissoriū: spontaneū ⁊ coactū licitū ⁊ illicitū. Adulatio est triplex. s. bonū nō habitū alicui attribuens: habitū extollēs: malū nutriēs. Maledictū. s. triplex. s. subreptionis ex motu subito. Simulationis non ex animo: ⁊ hec duo genera venialia esse dicuntur. Tertiū vo. s. odij mortalis est. Detractio fit septē modis. s. bonū alterius negādo: supprimēdo: deprimēdo: deprauādo: malū occultū reuelādo: augmētando: adinueniēdo. Peccatum ergo triplex. s. impietas ad deū: flagitiū in seipsū: facinus in proximū.

¶ De Speciebus impietatis q̄ cōmittiť in deū. C. XLV.

Impietas

triplex est: aut enī fit derogando diuine sublimitati que attribuiť patri. aut veritati q̄ filio: aut sanctitati q̄ spiritusancto. Eius sublimitati debetur honor: cui derogať tripliciť. s. aut cultū ei debitum alij impendendo: qđ fit p idolatriam: aut cultū indebitū ei impendendo qđ fit per superstitionē iudaicam aut a cultu eius debito retrocedendo: qđ fit per apostasiam. Que triplex est: aut enim recediť a fide: ⁊ sic ē perfidia: aut a precepto: ⁊ sic inobediētia: aut a religione: ⁊ sic irregularitas. Inobedientia est triplex: tribus enim debemus obedientiam. s. primo deo: deinde prelatis: tertio parentibus. Apostasia fit irregulariter multis modis. s. coronam vel tōsurā dimittendo: vxorem ducendo: vestē religionis vel clericalē abijciendo: ad seculū redeundo. Ueritati diuine cui debeť fides derogať tripliciť. s. aut ei cōtradicendo: qđ fit per heresim: aut qđ eius ē pprium sibi falso ascribendo. s. futura predicere: qđ fit per diuinationē: aut mendacijs intēdo: qđ fit per sortilegium. Diuinatio multiplex est: fit enī corporibus mortuorum. illa q̄ dicitur nigromantia: in igne pyromancia: in aere aeromantia: in aqua hidromācia: in terra geomācia ⁊c̄. Ad sortilegiū ptinet diuinatio sortiū: carmina vetularum: obseruantia kalendarum ianuarij. quasi in presagiū boni euentus futuri per totum annū: ⁊ oīa huiusmodi supstitiosa. Oēs quoqȝ ligature ac remedia que medicorum cōdemnat disciplina. Ad heresim vo pertinet scisma. Silr sanctitati diuine derogať tripliciť. s. aut sanctitatē falso simulādo quasi in eius versionē: qđ fit p hypocrisim: aut eius sacra dona vilificando. i. sub vili precio ponēdo: qđ fit p symoniā: aut ei sanctificata violādo. qđ fit tripliciter. s. aut violatione sacri loci. qđ fit per sacrilegiū pprie: aut sacri temporis: qđ fit per transgressionē sabbati aut feriarum: aut sacre rei: ⁊ hoc triplr. s. aut rei quā ipe dñs sibi sanctificauit: vt sunt decime ⁊ primitie: aut quā ipse homo sponte deo consecrauit: vt sunt vota vel votiua: aut quā deo sanctificari vel institutio ecclesiastica sanxit: vel consuetudo approbauit: vt sunt oblatiōes ⁊ huiusmodi. hec enī oīa retinere ē sanctificata deo violare. Symonia tres hȝ differentias: vendiť enī aliqñ spirituale vt sacramēta aliqñ annexū spūali vt pbēda: aliqñ vo spūale ānexū spūali: vt pducatio. Sacrilegiū silr tres hȝ differētias: cōmittiť enī qñqȝ rōne psone vt cū clericus vel religiosus verberať: qñqȝ rōne loci: vt cū ecclie vl cimiterij emunitas violať: qñqȝ vo rōne rei: vt cū sacra vl sacro vsui deputata vsurpanť. Sabbati violatio triplex ē: ɔtra triplicē requiem vel ociū sanctū: est enī ociū sanctū corpale: ɔtra qđ peccať pmo modo. s. die dñico seruilia opando: ⁊ est spūale: ɔtra qđ ē scđo mō. s. mētis ɔtēplationē penitus deserendo: ⁊ ociū celeste: ɔ qđ tertio mō. s. ab eius desiderio torpēdo: ⁊ in pñti vita male ociādo. Fractio voti duplex est: est enī votū simplex ⁊ solēne.

¶ De Speciebus flagitij qđ in seipm. C. XLVI

Flagitium vero

duplex est. Cū enī in corpe humano sit duplex vis conseruatiua. s. vna ad cōseruationem indiuidui: hec est nutritiua: alia ad conseruationem speciei. s. generatiua: peccat homo in carne sua: aut ex inordinatione generatiue. ⁊ hoc per luxuriam: aut nutritiue: ⁊ hoc per gulam: sed dupliciter: aut quantum ad cibum ⁊ sic est ingluuies siue gulositas: aut quantum ad potum: ⁊ sic est ebrietas. Gulositas autem cōmittiť quinqȝ modis iuxta illud. Pre: prope: laute: nimis: ardenť: studiose. Luxuria quoqȝ plures hȝ species: aut enim cōmittitur in coitu naturali aut cōtra naturam. Si primo modo: aut in vxorem ppriam quod fit per immoderatum vsum vel amorem: vel in aliam ⁊ tunc aut in consanguineam: ⁊ est incestus. aut in extraneam: ⁊ tunc aut in virginem: aut in corruptā. In virgine autē dupliciter. illa cōsētiente: ⁊ sic est stuprū: aut renitente: ⁊ sic est raptus. In corruptam similiter dupliciť: aut in coniugatā: ⁊ est adulterium: aut in solutā: ⁊ tunc aut in priuatam psonā: ⁊ dicitur fornicatio: aut in publicā meretricē: ⁊ sic est meretricium. Contra naturam vo peccatur dupliciter. s. aut in seipsum ⁊ dr mollicies: aut in alium ⁊ sic est sodomia. que etiam ipsa quatuor habet ramos. Hanc enim turpitudinē aut facit masculus cum masculo vel femina cum femina. vel mas. cū femi. in membro. s. ad hoc non cōcesso: vel mas. aut femi. cum bruto. Ad luxuriam quoqȝ pertinet vtcūqȝ nocturna pollutio: que tamen aliquando euenit ex nature superfluitate: aliquando ex infirmitate: aliquando ex crapula precedente aliquando ex turpi imaginatione: ⁊ hoc dupliciter aliquando ex precedenti vigilātis cogitatione: aliquādo ex sola somni illusione.

¶ De speciebus facinoris quod in proximum ⁊ de peccato in spiritū sanctū. C. XLVII.

Facinus similiter

triplex ē. Committitur enim ledendo proximum: aut in anima: aut in corpore: aut in possessione In anima leditur per scandalum. Est tamen scandalum duplex: scilicet actiuū ⁊ passiuū. In corpore autem nocetur tripliciter. scilicet aut corporaliter eum vexando. quod fit per angariam: aut corporaliter ledendo vel percutiendo quod fit per iniectionē manuum violentam. aut vitam corporis omnino destruendo quod fit per homicidium. In possessione similiter tripliciter lediť. s. vt debitum ei negando: quod fit per auaritiā: vel tenacitatem: que negat pauperi elemosynam vel rem ab eo possessā surripiendo: quod fit per rapacitatē vel eam penitus destruendo: quod fit p incendia ⁊ huiusmodi. Res autem proximi surripitur dupliciť. scilicet aperte ⁊ occulte. Aperte dupliciter: vel ipso vtcunqȝ permittente: quod fit per vsuram: vl penitus renitente: qđ fit per rapinam. Occulte similiter dupliciter vel in eius absentia: quod fit per furtum: vel in presentia: quod fit per fraudem vt in negocijs. Omnium autem peccatorum maximum ⁊ quasi summum ⁊ finis omnium est peccatum in spiritumsanctum cuius species sunt quinqȝ. scilicet presumptio ⁊c̄. peccatum enim in spiritū sanctum proprie dicitur malliciosa ⁊ obstinata impugnatio diuine bonitatis. Impugnatur autem dupliciter: quia duplicem habet respectum: scilicet vnum ad ipsum deum: alium ad nos. Respectu dei potest dupliciter impugnari scilicet nimis extendēdo: quod fit per presumptionem: vel nimis restringendo: quod fit per desperationem. Respectu nostri potest quis eam impugnare dupliciter vel in seipso quod fit per finalem impenitentiam. i. per finale propositum non penitendi: vel in alio ⁊ hoc dupliciter: vel quo ad intellectum: ⁊ sic est agnite veritatis impugnatio: vel quo ad effectum: ⁊ sic est fraterne charitatis oppugnatio.

De Sequela peccati ⁊ reparatione lapsi per penitentiam ⁊ virtutes. C. XLVIII

Peccatū autem

generaliter tria maxima incommoda sequuntur: scilicet subtractio omniū gratuitorum: corruptio naturalium: obligatio pene eterne sȝ ⁊ peccatū peccato puniť vt supra dictum est. Ueruntamē etiā illum primum parentē: nostre pditionis actorē: legimus ⁊ credimus per penitentiā ⁊ fidem futurorum a reatu suo fuisse purgatū: ac septiformi spiritus gratia renouatū. Unde ⁊ dñs eum vt pius pater filiū de peccato suo corripuit eiqȝ penitentiā iniūxit. s. laborem manuū: ⁊ abstinentiā ciborum. vestemqȝ lugubrē ei circūdedit: ac de loco voluptatis ad exilij locū eū eduxit. Penitētia tres hȝ partes. s. ɔtritionē: ɔfessionē: satisfactionē. Per ɔtritionē quoqȝ remittiť peccatū: ⁊ dr a doctoribus qȝ in iustificationē impij quatuor ɔcurrūt: tpe simul nō natura. s. gratie infusio: motus liberi arbitrij: ɔtritio: peccati remissio. Confessio oȝ esse simplex ⁊ humilis: verecūda ⁊c̄. Satisfactiōis tres sunt partes. s. oratio ɔtra superbiā: ieiuniū cōtra carnis ɔcupiscentiā: elemosyna ɔtra auaritiā. Spēs penitētie sūt tres. s. solēnis: ⁊ publica ⁊ priuata: dicitur autem sacerdos aliquem ligare ⁊ soluere tripliciter. scilicet vno modo ligatū vel solutum ostēdendo. Item penitentie satisfactionem iniungendo: vel aliquid ex ea virtute clauium remittendo. Item excommunicando vel sententiam relaxando. Per penitentiam recuperantur virtutes quarum tres dicuntur theologice: In quibus totus trinitatis cultus consistit: fides scilicet qua delectamur in deo per modum estimationis: Spes qua per modum confidentie. ⁊ charitas per modum coniunctionis.

¶ De Fide ⁊ spe. C. XLIX.

Ides est substantiã rerum sperã/darum ar. non ap. Articuli fidei sunt.xiiij.qui in symbolo exprimunt̃ se/ptem de diuinitate.quoꝝ primus est vnũ deũ esse.Secũ/dus patrẽ esse vnum deũ.Tertius filium esse vnum.deum.Quart⁹ spiritũsanctum esse vnũ deũ:vnũ deũ esse trinũ ⁊ vnum nõ est alius articulus q̃ȝ isti quatuor.Quintus est deũ peccata remittere his tñ. qui sunt de ecclesia catholica.Sextus deum mortuos suscitaturum Septimus ipsum remuneratorem bonoꝝ in vita eterna sub quo eti/am comprehendit̃ ipsum eẽ punitorem maloꝝ in gehenna.Septez ṽo de humanitate sunt:filium dei conceptum esse de spiritusancto. ex Maria virgine natum eẽ:mortuũ fuisse:ad inferos ſm animam descendisse:a mortuis resurrexisse:ad celos ascẽdisse:⁊ ad dexteram patris.i.ad equalitatem eius ꝑ omnia inquantum deus:vel in potio/rib⁹ bonis eius potissimo modo ſm qꝺ homo sedere.s.tanq̃ȝ iudi/cem venturꝫ.Unde septimus articulus ẽ ipsum bonos ⁊ malos iudi/caturꝫ esse:⁊ est eadem fides modernoꝝ ⁊ antiquoꝝ.Idẽ enĩ est arti/culus christũ esse,nasciturũ ⁊ esse natũ:sed olim sufficiebat simplici/bus explicite credere vnum deũ esse creatorẽ ac remuneratorem oĩ/um ⁊ huiusmodi:dũmodo crederent ĩplicite quicq̃d credebat moy/ses:modo ṽo oportet credere explicite oẽs illos articulos:de quib⁹ ecclesia solẽnizat vt cõceptionẽ natiuitatẽ circũcisionẽ passionem: resurrectionẽ:⁊ huiusmodi q: veritas ꝓpalata est nõ solum ꝑ rei ex/hibitionẽ etiã ꝑ apostoloꝝ ꝑdicationẽ ꝑ miraculoꝝ ꝯfirmationẽ ꝑ solẽnitatũ frequẽtationẽ:qꝺ non fuit in ve.testa.Ueruntamẽ etiam tũc maiores ĩ populo qb⁹ facta est reuelatio tenebant̃ explicite cre/dere oẽs articulos sibi reuelatos. Spes aũt a fide differt:q: fides ẽ de bonis ꝓprijs ⁊ alienis:spes autẽ tñ de ꝓprijs.Differt autẽ a ti/more ṽtute ẽt quo ad extrema.nã extrema spei sũt desperatio ⁊ presũ/ptio:extrema timoris pusillanimitas ⁊ temeritas:licet autẽ spes sit certa expectatio future beatitudinis ꝓueniens ex gratia ⁊ meritis ꝓ/cedentib⁹:tñ sancti qui sunt in patria spem non habent:q: stola cor/poris quam expectant non ẽ beatitudo:neq; pars beatitudinis:sꝫ q̃/dã redundantia glorificationis aĩe:christ⁹ etiã in via nec habuit fi/dẽ nec spem:q: semꝑ fuit ver⁹ cõprehensor:habuit tñ quãdã certam boni expectationẽ:iuxta illud.Iuxta diẽ speraui.Qꝺ nõ fuerit alicu⁹ virtutis ꝓprie:sed rationis.Sãcti ṽo qui olim erant in limbo:habe/bant ⁊ fidem ⁊ spem:lꝫ non mererent̃ sibi.q: non erant in loco merẽ/di:sed certitudo spei eorum quasi media erat inter certitudinẽ vie ⁊ pr̃ie:maior ista:minor illa:certitudo vie timorẽ hꝫ ⁊ separationis ⁊ pene:certitudo pr̃ie possessionẽ rei sperate.Certitudo ṽo illoꝝ neu/trꝫ ⁊ sic in parte ꝯueniebat cum vtraq;.

¶De Charitate. C. L.

Haritas procedit ex fide ⁊ spe tan/q̃ȝ ex causis suis originalib⁹:nõ tamẽ ab eis format̃ sed ipsa poti⁹ eas in/format.Quidam tamẽ aiũt q fides nõ informat̃ a cha/ritate:sed in seipsa est perfecta virtus:⁊ inclinat̃ ad bonũ suũ ꝓpriũ per se.s.ad primũ illuminãs sicut charitas ad suum qꝺ est prima bo/nitas.Dicit̃ autẽ charitas radix vel mater omniũ ṽtutũ ꝓpter mot⁹ eax:q: mouet oẽs ad actus ꝓprios:vnde charitas oĩa credit oĩa spe/rat.Differunt aũt he tres ſm actus suos:nã fides facit assentire deo spes confidere:charitas diligere.Itẽ ratione subiecti:q: fides est in rationabili:spes in irascibili:charitas in ꝯcupiscibili.Item rõne ob/iecti:q: fides est circa verꝫ:spes circa arduũ:charitas circa bonũ.Itẽ ratione finis:q: quelibet aĩe vis suã hꝫ beatitudinẽ creatam qua de/fecit in deo.Charitate diligenda sunt quatuor tñ primo ⁊ ꝑcipue.s. qꝺ supra nos ẽ.Deuĩ qꝺ nos sum⁹:siue qꝺ ẽ itra nos.s.aĩa nr̃a.Ter/tio q iuxta.i.proximus.s.homo vel angelus.Quarto q infra nos.i. corpus ꝓprium ⁊ ꝓximi.Diligendus est de⁹ ex toto corde ⁊ ꝓpt̃ se. Proximũ autẽ dꝫ quisq; diligere sicut se.i.citra deũ vt supra corp⁹ ꝓprium.vel ad id ad qꝺ seipsum.Ordo charitatis nihil aliud videt̃ esse q̃ȝ ordo diligendoꝝ in aĩo diligentis:qui potest esse in quatuor.s. in affectu in effectu:in bono vie qꝺ est gratia:in bono patrie qꝺ est gloria.In affectu ṽo diligentis ordinat naturalis ꝯditio ipsi⁹ diligẽ/di.Qꝺ enĩ magis mouet affectum diligentis recte dispositũ ad se dili/gendũ hoc affectuosi⁹ diligit vt deũ q̃ȝ hominẽ:parẽtes q̃ȝ filios.s. ꝓpter beneficia q̃ ab eis suscepit:⁊ mala q̃ ꝓ eis passi sunt.Cogna/tos ⁊ ſm gradus cognatiõis ceter᷑ parib⁹.In effectu ṽo ordinat ipso/rũ diligendoꝝ necessitas:eo q potius subuenit magi indigẽti:ceter᷑ parib⁹.Aliogn in quo plures diligendi rões eque fortes ꝯcurrunt. illi poti⁹ succurrendũ est:ſm hunc ordinẽ magi diligẽdi sunt filij q̃ȝ parentes q: nascuntur paruuli.⁊ ideo mag indigent exterioris exhi/bitione beneficij.Ad bonum vie omnes equaliter diligendi sunt. Ad bonum vero patrie secundum gradus participandi bonum: vnde maiorem gratiam habentes ad maiorem gloriam diligendi sũt. Et ita etiam extraneũ quem scio meliorem esse me:debeo plus dili/gere q̃ȝ me.i.ad maius premium.Alijs tamen modis debeo me plus diligere.i.affectuosius ⁊ effectuosius.Ueruntamen pre omnibus cir/cumstantijs quas attẽdit charitas est communis vtilitas:vnde duo/bus equaliter indigentibus:illi potius succurrendum est:ex cuius succursu maior vtilitas ecclesie secutura est:⁊ in hoc casu videtur q debeat quis sibi alium preferre:scilicet in beneficij exhibitione:⁊ ĩ extrema necessitate verꝫ ad salutẽ eternã nullus dꝫ aliũ sibi ꝑponẽ.

¶De Quatuor virtutib⁹ cardinalib⁹. C. LI.

Irtutes cardinales sunt quatuor.s.prudentia in preca[uen]dis insidijs.Iustitia ĩ sub/ueniendo miserijs:Fortitudo in ꝑferẽdis molestijs:tem/perantia in coercendis delectationibus prauis.Pruden/tie species sunt sex.s.ratio:intellectus:circũspectio:prouidentia:doci/bilitas:⁊ cautela.Temperãtie ṽo nouem.s.modestia:verecũdia:abs/tinentia:castitas:honestas:moderatio:pietas:sobrietas:pudicitia. Castitas siue ꝯtinentia triplex est.s.ꝯiugalis ab omni coitu illicito: vidualis ab omni coitu simpliciter:virginal᷑ ab oĩ coitu cũ integrita/te corꝑis:⁊ talis hẽbit aureolã.Sꝫ ⁊ illa q̃ oĩno ꝓter voluntatẽ suaz corrũpit̃ virgo reputat̃:⁊ habebit aureolã ſm quosdã:q: ſm Aug. non potest corrumpi corpus nisi prius corrumpat̃ anim⁹.Aureola quidẽ vel fruct⁹ centesimus non est de essentia premij:sed accidenta/lis decor superadditus.Unde non sequit̃.Siquis hꝫ equale premi/um virgini q habeat fructum cẽtesimũ.Uirgo q̃ ꝓpria volũtate nu/bit vel nubere ꝓponit ꝓ ꝯiugata habetur ⁊ debet̃ ei fruct⁹ tricesim⁹ Que autẽ ex voluntate parentũ hoc facit ⁊ non ex ꝓpria:ãn carnalẽ coitũ debet̃ ei fruct⁹ cẽtesim⁹.Fortitudinis species sũt sex.s.magna/nimitas:fiducia:securitas:ꝯstãtia:tolerãtia:⁊ firmitas:siue patiẽtia ⁊ ꝑseuerantia.Iustitie ṽo septez.s.innocentia:amicitia:ꝯcordia:pie/tas religio:affect⁹:humilitas.Aliter diuidit eã tullius in sex species .s.religionẽ:pietatẽ:gratiã:obseruãtiã:vindicationẽ:veritatẽ.Ad iu/stitiã ṽo ꝑtinet misericordia qua reddim⁹ inferioꝝ qꝺ suũ est:obedi/entia qua supioꝝ:⁊ latria qua deo Est autẽ triplex adoratio siue ho/noris exhibitio.Prima.s.latria q̃ soli deo debet̃.Secũda dulia que homini ⁊ angelo:ꝓprijssime autẽ christo inquãtũ homo.Tertio ṽo hyperdulia qua honoratur crux vl᷑ corona ⁊ huiusmõi.Oratio spẽs ẽ dulie.Ad iustitiã quoq; pertinet iudicioꝝ executio:maleficioꝝ pu/nitio:aliene rei restitutio.

¶De Septẽ donis spiritussancti:⁊ septẽ beatitudinib⁹. C. LII.

Eptem quoq; sunt dona spũssancti:ꝑ q̃ sufficiẽt̃ excludunt̃ oĩa vitia.Nam timor excludit supbiã:pietas inuidiam: scientia iram fortitudo accidiã:consilium auaritiam:in/tellectus gulam:sapientia:luxuriam:ideo tot sunt ⁊ non plura.Itez quia data sunt ad regimen humane vite:cui⁹ partes sunt due.s.acti/ua ⁊ ꝯtẽplatiua.Cõtẽplatiua duob⁹ primis donis sufficienter regit̃. Nam per donum sapientie perficitur ad contemplandum deum in se:per donum intellectus ad contemplandum deum in creaturis: Item dono sapientie gustatur dei suauitas:dono intellectus vide/tur dei veritas.Unde gustate ⁊ vi.Actiua in duobus consistit:scili/cet in declinatione mali ⁊ in operatione boni.Declinatur autem ma/lum dupliciter: scilicet aut ipsum fugiendo:quod fit per timorem. Est enĩ timor fuga mali:aut ei resistendo per fortitudinem:que q: sine consilio preceps est.vt ait Gregorius adiungitur ei consilium tã/quam rector.Alia vero pars:scilicet operatio boni:pietatis dono re/gitur:que scilicet pietas necessarium habet scientie donum:quia se/cundum Gregorium non bene operatur pietate:qui sine discretione scientie quomodo misereatur ignorat.Species timoris sunt.vj.Na/turalis quo timet quilibet naturaliter nociuum nature.Iste timor nec est bonus nec est malus:quia non subest libero arbitrio:⁊ hic fuit in Christo.Itẽ human⁹ quo timet q̃s pelli sue pl⁹ debito.hic ẽ mal⁹:⁊ q̃nq; venial᷑:q̃nq; mortal᷑ ſm q amor hui⁹ vite ex quo orit̃ minor vel maior ẽ.Itẽ mũdan⁹ quo timet aliq̃s nimis reb⁹ suis ⁊ hꝫ sitr mal⁹ ẽ:nascẽs ex amore reꝝ tpaliũ.Itẽ seruil᷑ quo timet q̃s pec/care ꝓp gehẽnã ꝑncipalr̃.Itẽ inicial᷑ quo timet q̃s ⁊ gehẽnã ⁊ dei offẽ/sã.⁊ hic hꝫ q̃si duos oclos.s.vnũ ad penã alteꝝ ad deũ.⁊ hꝫ ẽ ꝑncipalis/or.Itẽ filial᷑ quo timet q̃s ꝑncipalr̃ offẽsã dei vl᷑ sepatõez a deo.Nec sũt plures timores:q: vt ait Aug.timor ẽ fuga mali:sicut amor appetit⁹ bo/ni.Et sic triplex ẽ bonũ.s.delectabile expediẽs ⁊ decẽs ita triplex ma/lũ.s.tristabile:dannosũ ⁊ indecens.Malum tristabile duplex.s.tẽ/porale:⁊ eternum.Temporale duplex.s.naturale qꝺ in oĩbus trista/bile est:vt mors:⁊ innaturale quod non in omnibus inest sed alicui

agitur fuga mali tristabilis temporalis naturalis: timor naturalis ē fuga mali tristabilis temporalis. Innaturalis timor humanus est: fuga vero mali tristabilis eterni: timor seruilis est: ⁊ sic respectu mali tristabilis sumitur triplex timor. Item malū dampnosum aut eternū est, ⁊ fuga huius est proprie timor initialis: aut temporale ⁊ fuga huius est proprie timor mundanus: ⁊ ita respectu dānosi sumitur duplex timor: respectu vero indecentis sumitur unicus. s. timor reuerentie: qui dicitur filialis: bonus enim filius indecens estimat: ⁊ ob hoc vitat quicquid credit displicē patri. Timor itaq̄ naturalis cōmunis est omnium hominum ⁊ est a deo: humanus ⁊ mundanus nec sunt a spiritusancto: nec cum spiritusancto. Seruilis est a spiritusancto: sed non cum spiritusancto. Initialis ⁊ filialis sunt a spiritusancto: ⁊ cum spiritusancto. s. cū gratia spiritussancti: siue cum charitate: ex hac itaq̄ triplex tm̄ timor. s. seruilis inquantum cessare facit a peccato, initialis ⁊ filialis. alij vero tres non sunt dona spiritussancti. Uita actiua ⁊ contemplatiua se habent ad inuicem: per modū excedentis ⁊ excessi. Nam actiua meritorie fecundior est: ⁊ huic vite congructior: ⁊ pluribus utilior. Contemplatiua vero iocundior ⁊ diuturnior atq̄ securior. Ad reparationē quoq̄ vel renouationē hominis pertinēt etiā. vij beatitudines: in euangelio septē virtutibus attribute: quibus etiam adaptantur. vij. petitiones: in oratione dominica ⁊ septem spiritussancti dona.

¶ De diuisione scientiarum que ⁊ ipse date sunt homini lapso in remedium. C. LIII.

Licet autē primus homo quātū ad se de reatu suo penitendo satisfecerit non tamen continuo pristinū felicitatis statū recuperare potuit: miserias quoq̄ penales huius vite mortalis sibi ac posteris eius inflictas: iusto dei iudicio non euasit. Uerūtamen pius ⁊ misericors deus in ira sua misericordias suas non cōtinuit. sed hanc ipsam calamitatem ac miseriam humani generis multiplicibus bonis magnifice repleuit. Itaq̄ preter illa duo bona hominis quasi extra eum. s. mundum infra in quo fuerat hō beatus ⁊ deū supra: in quo beatificandus: dederat enim deus a creatione sua tria bona sibi naturaliter ⁊ hec originaliter inserta. Primū q̄ eū fecerat ad suam imaginē. Secūdū q̄ ad similitudinē. Tertium vero corporis immortalitatē: ⁊ tria bona corrupta sunt p tria mala sequētia. s. per ignorantiā diuina imago: p concupiscentiā similitudo: per infirmitatem corporis immortalitas. Homine nanq̄ a deo recedente: facta est via eius tenebre per ignorantiam: ⁊ lubricū per concupiscentiā. ⁊ angelus dñi. i. infirmitas corporis ad vindictā immissa persequēs eum per mortalitatem donec reuertatur in terrā de qua. s. ē. propter hec tria incōmoda repellenda: data sunt ei diuinitus tria remedia. s. sapientia contra ignorantiam: virtus contra concupiscentiam necessitas contra infirmitatē propter que tria inuenta est omnis philosophia vel artis disciplina. s. propter sapientiā theorica: propter virtutē practica: propter necessitatē vero mechanica: ⁊ vt de his omnibus rectius: veracius: ⁊ honestius dissereatur: inuenta est logica. Theorica diuidit in theologiā: phisicam: mathematicā. Theologia tractat de visibilibus inuisibiliū essentijs. i. de deo ⁊ spiritualibus creaturis vnde inuisibilia dei p ea que facta sunt intellecta conspiciuntur. Opus aūt duplex est. i. cōditionis. s. creatio mundi cū omnibus elementis suis. ⁊ restaurationis. i. incarnatio verbi cum omnibus sacramentis suis. Primum in. vj. diebus factum est. Secundū in. vj. etatibus vt cognoscatur idem esse redemptor ⁊ creator. Phisica. i. naturalis scientia tractat de inuisibilibus visibilium causis: etiam corpus ⁊ ea que sunt corporis principaliter considerat. Corpus autem aut consideratur in generali cum partibus suis: aut in speciali. Si primo modo sic determinat illud Aristoteles in libro phisicorum. Si in speciali: aut igitur est corruptibile aut incorruptibile: si incorruptibile sic ē in libro de celo ⁊ mundo. dicit enim Aristoteles ibidem q̄ celū est corpus non fabricatū nec generatū nec recipiens impressiones aliquas. Si sit corruptibile aut ergo est simplex aut compositū: si simplex sic ē in libro de generatione ⁊ corruptione: ⁊ loquor de simplicitate illa que opponit cōpositiōi naturali ex quatuor elemētis. Si cōpositū aut igit animatū aut non: si nō sic ē in libro metheororum. vbi Aristoteles determinat de impressionibus aeris: ⁊ de generatione grandinis ⁊ niuis ⁊ corporum mineralium ⁊ consimiliū. Si vero sit compositum animatum aut igitur anima vegetatiua ē animatum ⁊ de tali determinatur in libro de vegetabilibus: aut anima sensitiua: ⁊ de tali in libro de animalibus: aut anima intellectiua: ⁊ de tali in libro de anima. Cetera vero in libro de somno ⁊ vigilia de morte ⁊ vita: de sensu ⁊ sensato: ⁊ differentia spiritus anime ⁊c. supponunt libro de anima: ⁊ libro de animalibus. Mathematica quātitatē abstractam considerat: ⁊ sic tractat de inuisibilibus visibilium formis. Quantitas autem alia discreta que multitudo dicitur. Alia cōtinua que dicitur magnitudo. Discreta. Alia discreta p se vt duo tria ⁊ hec ē materia arithmetice. Alia discreta ad aliquid vt sexquialterum sexquitertium ⁊ hec materia musice. Magnitudo alia imobilis vt sphera terre: ⁊ hec est materia geometrie. Alia mobilis vt sphera firmamenti: ⁊ hec astronomie. De igitur sunt quatuor species mathematice. scilicet arithmetica de numeris: musica de proportione: geometria de spacio: astronomia de motu. Elementum arithmetice: est vnitas: musice vnisonum: geometrie punctum: astronomie instans.

De Practicis ⁊ mechanicis artibus. C. LIIII.

Practica diuiditur in ethicam ⁊ economicam: ⁊ polliticam. Ethica est que sui curam gerens cunctis se erigit ⁊ exornat: augetq̄ virtutibus: nihil in vita admittens quo non gaudeat nihil faciens penitendum. Echonomica est qua familiaris officij curam mediocri dispositione componens distribuit. Pollitica est que reipublice curam suscipiens: cunctorum saluti sue prudentie solertia: iustitieq̄ libra ⁊ fortitudinis stabilitate: ac temperantie patientia medetur. Mechanica septem habet species. scilicet lanificium: armatura: nauigationem: agriculturam: venationem medicinam theatricam. Ad hanc omnium rerum fabrica cōcurrere videtur in his que humanis necessitatibus inueniuntur grata: commoda necessaria. Lanificium est prima eius species ad quam pertinet omnis operatio. nendi retorquendi: consuendi: quicquid fit instrumento: colo: fuso: acu: pectine: calamistro: girgillo: alabro. In materia lini: lane: canapi: ⁊ iterum omnis vsus floccorum: filtrorum: sagorum: sagiuarum: marularum: ⁊ sportarum. Armatura duas habet species. scilicet architectoricam ⁊ fabrilem. Architectorica diuiditur in cementariam ⁊ carpentariam. Fabrilis in malleatoriam ⁊ exclusoriam. Edificiorum partes sunt tres: scilicet dispositio. constructio venustas. Porro fabrica ferraria duabus rebus constat: scilicet ventis ⁊ flāma. Agricultura quatuor habet species: scilicet aruum. i. agrum. qui satibus deputatur consitum qui nemoribus: vt sunt pomeria: vireta: olueta: pascua que pascuis vt prata: floridum vt horti rosaria. Cultura agri multiplex est: cinis. i. incendium per quod ager inutilem humorem exudat: deinde aratio: intermissio: stipularum incensio: stercoratio: satio: occatio: runcatio. Benecolendi agri ratio quatuor rebus constat: scilicet aere: aqua: terra: industria. Oportet enim vt eis locis quos colere destinabis aer sit salutaris ⁊ clemens aqua salubris ⁊ facilis: vel ibi nascens. vel adducta vel imbre collecta Tria vero fecunda ⁊ situ commoda. In vitibus putandis tria consideranda sunt: scilicet fructuum spes successura: materies locus qui seruet ac reuocet. Uenatio tres habet species. scilicet ferinam: aucupium: piscaturam. Ferina fit multis modis: scilicet retibus: pedicis: laqueis precipitijs: arcu: iaculis: cuspide indagine: pennarum: odore: canibus: accipitribus: Aucupium fit laqueis: pedicis retibus: arcu: visco: hamo. Piscatura fit sagenis: retibus: gurgustijs: hamis: iaculis. Medicina corporis: vel tuetur vel restaurat sanitatem: hec continet occasiones ⁊ operationes. Occasiones sunt sex aer circundans nos: cibus ⁊ potus. somnus ⁊ vigilie: motus ⁊ quies inanitio ⁊ repletio: ⁊ accidentia anime. Operationes sunt intus ⁊ foris. Intus vt ea que intromittuntur per nares per os per anum: ad excitandas sternutationes: vomitationes: purgationes. Foris vt emplastra: incisio: vstio. Theatrica continet ludos diuersi generis. Nam ludus aut est gymnicus: aut circensis: aut scenicus: aut gladiatorius. Gymnicus est ludus qui in gymnasio exercetur cuius quinq̄ sunt genera. scilicet saltus: cursus: iactus: virtus atq̄ luctatio. Saltus dicitur ab altius exiliendo: vel longius. Uirtus est immensitas virium in labore ⁊ pondere corporis. Agonum genera fuere virium immensitas cursus celeritas sagictandi peritia standi patientia. Ad cytharam quoq̄ vel tybias incedendi gestus. De moribus quoq̄ de forma: de cantandi modulatione: terrestris quoq̄ ⁊ nauitalis plis: per petiendorumq̄ suppliciorum certamina. Circenses ludi dicti sunt a circumeundo: vel q̄ vbi nunc mete sunt: olim gladij ponebantur: quos quadrige circumibant. Scena locus erat in terra infra theatrum in modum domus instructa cum pulpito vbi cantabant comici: ⁊ tragedi saltabant histriones ⁊ mimi. Gladiatores pugnabant in amphiteatro: illic iuuenes vsum armorum diuerso motu condiscebant: ⁊ modo inter se aut gladijs aut pugnis certabant: ⁊ modo contra bestias incedebant. Est ⁊ ludus alee: cocerpus alia siue tabula luditur pirgo: calculis tesserisq̄. At hec arte fraus ⁊ mendacium ⁊ periurium nunq̄ abest: postremo ⁊ odium ⁊ damna rerum. Unde ⁊ aliquando propter hec scelera legibus fuit interdicta. Pila dicitur quia pilis plena. Inter pilarum species sunt trigonaria qua inter tres luditur: ⁊ bareciata qua in gro

ge. Nauigatio est mechanice species ad quam pertinet omnis in/
dustria vendendi ⁊ emendi: hec inuisa littora adit: pacem ⁊ fami/
liaritatem cum exteris nationibus componit ⁊ priuata bona com/
munia facit.

¶ De Sermocinalib⁹ sciētijs ⁊ artib⁹ magicis. C. LV.

Logica diuiditur

in grāmaticā ⁊ ratio/
nē disserendi. Et ra
tio disserendi in ꝓbabilē: ⁊ necessariā ⁊ sophisticā. ꝓba/
bilis autē in dyalecticā ⁊ rhetoricā. Grāmatica ē sciētia re
cte loquendi: origo ⁊ fundamentū liberaliū litterarū: ⁊ diuidit̄ i lit/
terā: syllabā: ⁊ dictionē: ⁊ orationē: littere latine ⁊ grece ab hebreis
videntur exorte apud illos eni pri⁹ dictū aleph. Deinde a simili apud
grecos tractū est alpha. Inde apud latinos A. Hebrei. xxij. elemētis
sm veteris testamēti libros vtūt̄: greci vo. xxiiij. latini inter vtrāq3 li
guā ꝓgrediētes habēt. xxiij. quinq3 apud grecos littere mystice sunt
.s. y. que humanā vitā significat. e. q̄ mortem. t. que dn̄ice crucis fi/
gurā demōstrat: christ⁹ vo sibi ꝑmā ⁊ vltimā vēdicat: qui dicit. Ego
sum alpha ⁊ o. oēs autē littere apud grecos ⁊ verba cōponunt ⁊ nu/
meros faciūt. Nā a. apd eos significat vnū. b. duo. c. tria. ⁊ sic de ce/
teris. Dyalectica ipsa est q̄ ꝓprie dicit̄ logica. i. rationalis diffiniēdi:
querendi ac disserēdi potēs. Itaq3 dicibile aliud est cōplexū: aliud i
cōplexū. Incōplexū aliud inherēs intra: ⁊ de hoc agit̄ in libro ꝑdica
mētoꝝ: aliud extra: ⁊ hoc in libro sex principioꝝ. Cōplexū autē aliud
inordinatū siue absolutū: ⁊ de hoc liber ꝑ hermenias vbi de enunci
atione siue respectu. Aliud ordinatū ⁊ hoc dupl̄r: vel ad omnē mate
riā indifferēs: ⁊ hoc in libro prioꝝ: vel ad materiā determinatam cō
tractū ⁊ hoc tripl̄r: vel ad necessariā: ⁊ hoc i lib. posterioꝝ: vel ad pro
babilē: ⁊ hoc in libro topicoꝝ: vel ad sophisticā ⁊ hoc in libro elēcoꝝ.
Rhetorica ē benedicēdi sciētia in ciuilib⁹ questionib⁹: ad ꝑsuadēdū
iusta ⁊ bona: in rex ꝑsonarūq3 ⁊ negocij cā. Rhetor siue orator ē vir
bon⁹ dicēdi ꝑit⁹. Uir bonus ꝯsistit natura: morib⁹: vita: artibus. Di
cēdi ꝑit⁹ ꝯsistit artificiosa eloquentia: que constat partib⁹ quinq3. s.
īuētiōe: dispositōe: memoria: ꝓnūciatōe: ⁊ sine officij: qd̄ ē aliqd per
suadere. Ipsa autē dicendi ꝑitia ꝯsistit in trib⁹. s. natura: doctrina ⁊
vsu. Causaꝝ tria sunt genera. Deliberatiuū in quo quid debeat fieri
vel non fieri tractat̄. Demōstratiuū in quo ꝑsona laudabilis vel re/
prehensibilis ostēdit̄. Iudiciale in quo de ipsi⁹ facto: aut pene aut pre
mij sñia datur. Deliberatiuū gen⁹ ē duplex. s. suasio ⁊ dissuasio. Sua
soriū autē in trib⁹ locis diuidit̄. s. honesto: vtili ⁊ possibili. Demon/
stratiuū duas hȝ spēs. s. laudē ⁊ vituperationē. Partes oratiōis rheto
rice q̄tuor sunt. s. exordiū: narratio: argumētū: ꝯclusio. Magica vo
sub phia nō ꝯtinet̄: sed foris falsa ꝓfessione de vo mētiēs ⁊ veraciē
aīas ledēs. Hec q̄nq3 maleficioꝝ genera ꝯtinet. s. manticē: mathēsicā:
maleficia: sortilegia: ꝓstigia. Mātice. i. diuinatio spēs hȝ. v. scilicz ni
gromātiā: geomātiā: ydromātiā: aeromātiā: piromātiā. Mathemati
ca vo tres. s. aruspiciā: auguriū: horoscopicam.

¶ De Exilio ꝑmoꝝ parētū ⁊ generatōe eoꝝ. C. LVI.

Ec de continētia

prioꝝ partiū epilo/
gādo trāscurrim⁹:
nunc ad historiā ꝑ volumina temporꝝ explicādo trāseā
m⁹. Adā ⁊ Eua sicut credit ipsa die creationis sue. i. sexta
die mūdi: in paradiso circa meridiem ꝑuaricati sūt: ⁊ paulopost circa
horā nonā eiecti sūt: vt ⁊ nou⁹ hō christ⁹ eadē die post multas anno
rū reuolutōes. i. sexta feria. viij. kl. aprilis: hora itidē sexta crucifixus
peccati eiusdē debitū soluit: ⁊ circa nonā expirās: latroni aditū para
disi reserauit. Proiecti igit̄ in exiliū currūt ad humanū solatiū: virgi
nes eni de paradiso egressi sunt: ⁊ extūc carnalr̄ coierūt: vnde dic hie
ronim⁹: ꝙ nuptie replent mūdū, ꝟginitas paradisū. Anno itaq3 vite
Adam xv. ei nat⁹ est Cayn ⁊ soror ei⁹ calmana post alios autē xv.
ei nat⁹ est abel ⁊ soror ei⁹ delbora. Credit̄ aūt Adā filios in spū do/
cuisse: deo decimas ⁊ primitias offerre. Cayn itaq3 auar⁹ agricola:
spicas ꝯtritas ⁊ corrosas fortassis circa viam: deo obtulit ⁊ meliora
sibi retinuit. Abel vo simplex ⁊ inocēs de pinguiorib⁹ gregis obtulit
⁊ qr̄ ei⁹ vita deo placuit: ipsi⁹ etiā oblatio grata fuit: ⁊ hoc ipm: de⁹
ꝑ inflāmationē sacrificij ei⁹ innotuit. Ignis eni de celo descēdēs ob
lationē elus incēdit. Cayn ergo maligni⁹ bonitati ⁊ grē fratris inui
dēs: eū in agro damasceno ꝑ dolū occidit: ⁊ accepta a deo maledicti
onis sententia vagus ⁊ ꝓfugus a facie dn̄i a lamech in generatione
sua. vij. casu ꝑcussus interijt. vij. eni peccata cōmisit. qr̄. s. nec recte di
uisit. fratri inuidit. dolose egit. occidit. ꝓcaciter negauit: desperauit nec
dānat⁹ penitētiā egit. Ideoq3 punit⁹ est septuplū. i. vsq3 ad septimā
generationē: in q̄ pena ei⁹ simul cū vita finita ē. Lamech vo septua/
gesiesepties. i. multoplus qr̄ ꝓhibitio homicidij iā fuerat ꝓmulga/
ta: vel qr̄ tot aīe de eo egresse diluuio ꝑierūt.

¶ De Ortu ecclesie ab abel. C. LVII.

In his itaq3

duobus ꝑmis filijs Ade. s. ca
yn ⁊ Abel: eorum habuerunt
due ciuitates sm Augu. vna sanctoꝝ: q̄ peregrinatur in
terris: ⁊ habitationē expectabat in celis: hec est hierusa/
lem celestis. Altera reproborum que hic habitationem suam constu
tuit spem futuroꝝ non habens. hec est babylon spiritalis. Unde ⁊
ab Abel dicitur incepisse ecclesia quia si ab Adam incepisset non fu
isset continua: ⁊ quia in cayn seruire cepit in sanctos reproborū ma
licia: in Abel vero proficere vita sanctorum ⁊ patientia: proinde quo
ꝙ vita eorum longe dispar fuit. Abel enim vir simplex: in pastu oui/
um occupatus: de pecoribus gregis munera grata deo obtulit: per/
secutionem fratris propter conscientiam dei patienter sustinuit. nō
ob aliud: scilicet nisi quia bonus erat, ⁊ ille malus: vnde ⁊ primitus
in ipso figura ⁊ similitudo passionis Christi expressa precessit: qui
peccatum non fecit: ⁊ in eodem primo iusto ecclesia pati cepit: que i
singulis iustis patitur: ⁊ vsq3 in finem patietur: dicente gregorio.
Abel esse renuit: quem Cayn malitia non exercet. Cayn vero neq̄s/
sime auaritie inseruiēs: terram coluit ac de peioribus fructibus deo
obtulit: post peccatum in fratrem: de salute eterna desperat: ⁊ quasi
ciuis terrenus ciuitatem in terra primus condidit: rapinis ⁊ violen/
tia opes congregans: suos ad latrocinia inuitauit: ac simplicitatē vi/
te hominum adinuentionem mensurarum ⁊ ponderum permutauit
atq3 ad calliditatē ⁊ corruptionem perduxit. terminos terre primus
posuit: ciuitates muniuit: ⁊ timens quos ledebat: ob securitatem su
os in vrbibus collegit. Ideo autem prior natus est Cayn hoīcida
q̄ Abel iustus: vt ostēderetur ꝙ in Adā tota generis humani massa
iure damnata est: ⁊ quando aliquis ex ea vas in honorem efficitur:
non hꝯ puenit ex natura sed ex vocantis dei misericordia. Deniq3 stu
dia filiorum Cayn manifeste indicant: ad quam predictarum ciuita
tum pertineant. Lamech enim primus contra naturam ⁊ mores bi/
gamiam introduxit ⁊ sic adulterium commisit. cuius etiam progeni
es artes quasdam mechanicas ⁊ curiositates adinuenit: ⁊ iabel. scili
cet portatilia tentoria pastorum: iubal vero peritiam sonorum musi
corum siue consonantiarum: que pertinent ad voluptatem aurium:
tubalcain: artem ferrarias ⁊ sculpturas illorum: deseruientes concu
piscentie ⁊ libidini oculorum. Noema quoq3 soror eius inuenit ar/
tē varie texture: ⁊ omnes pene seculares artes: vel sciētie: vl̄ mecha
nice siue liberales: vel phisice curiositati: vel etiam necessitati: siue ex/
ercitationi humane deseruientes: a filijs huius seculi leguntur inuē/
te: huiusmodi enim artes que non erant ad salutem: eorum studio
ac labore erant inuenierde: qui non erant filij salutis eterne: que ta/
men sunt filijs lucis vtcūq3 necessarie. Illis ergo talibus talis labor
debebatur: his autem fructus seruabatur: sicq3 ab hebreis egypti
spoliantur: vt etiam in hac parte merito ipsis. s. veris hebreis a dn̄o
dicatur: alij laborauerunt: ⁊ vos in la. e. in.

¶ De Generationib⁹ Seth vsq3 ad Noe. C. LVIII

Adam itaq3

post mortem Abel vehemenē
amore ꝓlis estuās cognouit
vxorem ⁊ genuit seth cum esset. ccxx. annoꝝ: sm hebrai/
cam veritatem: qui. s. seth genuit enos: anno etatis sue. cv.
ab initio vo mundi. ccxxxv. Enos genuit Caynam anno etatis sue. xc
mundi vo trecentesimo. xxv. caynam genuit malaleel: anno etatis sue
lxx. mūdi vo. cccxcv. Malaleel genuit iareth: anno etatis sue. lxv. mū/
di vo. cccclx. Jareth genuit enoch: anno etatis sue. clxij. mūdi vo sexi
gentesimo. ⁊. xxij. Enoch genuit matusalē: anno etatis sue. lxv. mūdi
vo sexingentesimo: ⁊. lxxxvij. Post hoc vo cū esset enoch. ccclxv. an
noꝝ translatus est diuinitus in paradisum voluptatis ad tēpus vt in fine
temporꝝ cū helya veniat: ⁊ corda filioꝝ ad patres ꝯuertat. Hic eni septi
mus in generatōe pioꝝ. s. filioꝝ seth fuit optim⁹ sicut Lamech in ge
neratione impioꝝ. s. filioꝝ caym fuit pessimus. Matusalē genuit La
mech anno etatis sue. clxxxvij. mūdi vo octingētesimo. ⁊. lxxiiij. La/
mech genuit Noe. anno etatis sue. clxxxij. mūdi vo. M. lv.

¶ De Noe ⁊ arca diluuij fabricata ab eo. C. LIX.

Oe genuit

sem anno etatis sue quingente/
simo: mundi vo millesimoq̄nq̄
tesimo. ⁊. lvi. Tunc inundante malitia hominū precepit
dominus arcam fabricari: arcamq3 fabricauit Noe. c. an
nis ante diluuium: qui dati sunt eis ad penitendum. In q̄b⁹ Noe q̄
solus in generationibus illis erat perfectus dū fabricabat arcā ꝑdi/
cabat hoībus penitētiā: vt īminentem euaderent penā: omnis quip
pe caro corruperat viam suā. nā primo quidem filij caym cū vxorib⁹ fra
trū suoꝝ nimijs fornicatōib⁹ abusi fuerāt: ⁊ mulieres in vesaniā ver
se viros supgresse turpiter egerāt. Tandē etiā exardescentes hoīes

in alterutrum coierũt: ⁊ filij seth quondam religiosi. cõtra phibitio- nem Ade patris sui: concupiscentia victi filiab⁹ Cayn cõmixti sunt: vñ ⁊ gygantes genuerũt hoies. s. immanes corporib⁹: supbos virib⁹ inconditos moribus. Deniqȝ fabricata ẽ arca bicamerata ⁊ tricame- rata. s. in fundamento quadra ab angulis in arcum cõscendens: qui- qȝ cameras quas Augustinus: ait pater sententiã ibi fuisse. dicit eni- cam super tabulatã sentine fuisse bicameratã: ⁊ erant camere latera- les: vna stercoraria: alia v̄o apothecaria. Super hanc autem mansio- nem erat alia similiter tricamerata: eratqȝ vna immitium: alia mitiũ animalium: media v̄o auium ⁊ hominũ. Alij v̄o has omnes in altitu- dine sola disponunt. Josephus autem dicit quatuor fuisse forte sen- tinam non includens.

⁋ De diluuio ⁊ arca. C. LX.

Ngressoqȝ Noe cum familia: cunctisqȝ generis animantib⁹. nõ cessan- tibus peccatis hominũ inundauit diluuium: pluit eni. xl. noctib⁹ diebusqȝ continue: ⁊ eleuata arca ferebat in subli- me. Excreuit eni aqua sup omnẽ altitudinẽ montiũ: vt ablueret sor- des aeris vsquequo ascẽderãt opa hominũ. Ob cui⁹ etiaȝ aeris pur- gationẽ: ascendet ⁊ ignis iudicij vsqȝ ad eũdẽ locũ: aque sic exaltate terras obtinuerunt. cl. dieb⁹ ab ingressu Noe: ⁊ tunc ceperũt minui donec requieuit arca super mõtes armenie: Noe v̄o ad explorandũ emisso coruo. post columba. Tandẽ iubẽte deo egressus est de arca cum vniuersis q̄ ibi erant. eadẽ die qua ingressus fuerat reuoluto an- no: ⁊ edificato altari obtulit sacrificiu dño quasi p pace ⁊ gratiarũ actiõe: q̄ ei bñdixit ⁊ filijs ei⁹: repetita bñdictione quaȝ pri⁹ dederat Ade: qr p ipm iterũ multiplicandũ erat genus humanũ. Hec autem benedictio in trib⁹ õsistit. s. in plus multiplicatiõe: i ceteroꝝ animali- um subiectione in ciboꝝ õcessione. q̄ ciboꝝ õcessio h̄ amplificat: tũ ppter terre infecũditatẽ: tũ ppter hoiũ infirmitatẽ ⁊ concedit esus carniũ absqȝ sanguine i quo phibet homicidiũ ad litterã: ⁊ qr time- bat adhuc diluuiũ pepegit dñs cũ eis securitatis fed⁹ in cui⁹ signũ posuit arcũ pluuialẽ in nubib⁹: q̄ licet dicat habere. vj. colores: duos tñ hȝ pricipales i signũ duoꝝ iudicioꝝ: exteri⁹ autẽ ceruleũ q̄ ⁊ aquo- sus: in signũ iudicij p aquã p̄teriti: ne amplius timeat. Interius v̄o rubeũ in signũ futuri p ignẽ vt expectetur. Inundauerunt autẽ aque diluuij anno sexc. Noe v̄o sexingentesimo. Ab initio autem mũdi M. cclvj: ⁊ tunc p̄ma mundi etas ẽ terminata: q̄si infantia obliuio- ni data: ⁊ initiũ habuit secunda.

⁋ De generationib⁹ sem vsqȝ ad heber. C. LXI.

Em vixit post diluuium annis duobus an- teqȝ generaret Arphaxat scȝ anno mũdi. M. sexingentesimo. lviij. Hui⁹ tpe accidit post di- luuiũ illa famosa ebrietas patris sui Noe: cui⁹ occasione idẽ pat sibi ⁊ fratri suo iaphet: p honesta verecundia ⁊ honore p̄mo bñdixit: tertio v̄o filio. s. chaȝ p impudẽti p̄ris sui irrisione i filio suo p̄mogenito chanaã maledixit. Exiũt autẽ ex trib⁹ filijs Noe gene- ratões. lxxij. s. xv. de iaphet. xxx. de chã. xxvij. de sem. vñ ⁊ dñs Jhe- sus sicut p̄us. xij. apl'os. ad. xij. trib⁹ isrl' direxit sic postmodũ. lxxij. di- scipulos misit q̄ totidẽ linguaꝝ gentiũ euangeliũ predicarent: quoni- am etiã ex illis trib⁹ adhuc Noe iuxta philonẽ nati sunt. xxiiij. mi- lia viroꝝ. ⁊. c. extra mulieres ⁊ paruulos: habentes sĩ. p se ⁊ tres du- ces. Prim⁹ eni Nemroth de filijs cham regnauit sup fratres suos erudit⁹ a ionitho quodã filio Noe sapiẽte: de quo Moyses tacet: q̄ ⁊ astronomiã inuenit: ⁊ futuros quosdã euent⁹ preuidit: maximeqȝ de ortu ⁊ occasu quatuor regnoꝝ: de quib⁹ ⁊ daniel pphetauit. Exẽ- plo v̄o nẽbroth cepit regnare iectan sup filios sem. Suphene aũt su- per filios iaphet. Arphaxat autẽ genuit sale: anno vite sue. xxxv. etati autẽ mundi scdẽ. xxxvij. ab initio. v̄o. M. sexingẽtesimo ⁊. xciij. Sa- le v̄o genuit heber. anno vite sue: xxx. etati scdẽ. lxvij. mũdi v̄o. M. se- ptingẽtesimo. xxiij Sub his duob⁹. s. sale ⁊ arphaxat nihil in mun- do famosum legitur euenisse.

⁋ De Phalech ⁊ diuisione linguaꝝ ac gẽtium i tri- bus orbis partib⁹. C. LXII.

Eber autem genuit Phalech anno vite sue [illegible] mũ- di v̄o M. dc. [illegible] Ab heber fm iosephũ dicti sũt hebrei: ⁊ in domo eius sola remãsit lingua hebrea q̄ etiã ante diuisionẽ linguaꝝ nõ dicebat hebrea sed humana simplr: vtpote q̄ oẽs hoies cõmuniter vtebant. Hui⁹ quoqȝ filius nomen habuit ab euẽtu. s. phalech. i. diuisio qr in dieb⁹ ei⁹ diuisa est terra. Tres enim supradicti duces õuenerũt in campum sennaar ⁊ timẽtes diluuiũ ⁊ consilio Nembroth volentes regnare ceperunt edificare turrim ex lateribus ⁊ bitumine q̄ vsqȝ ad celos ptingeret. Dñs autem linguam eorum confudit vt vnusquisqȝ vocem alterius non intelligeret. sed aquam petenti lapides vel aliud quicq̃ porrigerent: sicqȝ cessantes a pposito p orbem tripartitũ in diuersis regionibus fm linguarum suarum varietates disseminati sunt. Filij sem obtinuisse referuntur asiam: cham aphricaȝ. Japhet v̄o europã. Isidor⁹. xiiij. ethimo. dicit In tres enim partes orbis nõ eq̄lr diuisus est. nam asia a meridie p orientẽ vsqȝ ad septẽtrionẽ puenit. Europa v̄o a septẽtrione ad occi- dẽtẽ: ⁊ inde aphrica vsqȝ ad meridiẽ. Sicqȝ medium orbeȝ sola tenet asia. mediũ v̄o europa ⁊ aphrica: q̄ ideo due facte sunt: qr inter vtrã- qȝ ab oceano mare magnũ ingredit qđ eas intersecat.

⁋ De Asia ⁊ ei⁹ capite qđ ẽ paradisus. C. LXIII.

Sia ex nomine cuiusdaȝ mulieris ap- pellata est. q̄ apud an- tiquos imperiũ tenuit orientis. hec in tertia orbis parte disposita: ab oriente ortu solis. a meridie oceano: ab occi- duo nostro mari finitur a septẽtriõe meotide lacu ⁊ tanay fluuio ter- minat: hȝ autẽ puintias multas ⁊ regiones quaꝝ breuiẽ noia ⁊ si⁹ expediã sumpta initio a paradiso. Paradisus locus ẽ in orienti par- tib⁹: cui⁹ vocabulũ ex greco in latinũ vertit hortus. Porro hebraice eden dr: qđ in nostrã linguã delicie interptat. Qđ vtrũqȝ iunctũ fa- cit hortũ delitiaꝝ. Est eniȝ oi genere ligni pomiferaꝝ arboꝝ õsit⁹. ha- bens etiam lignũ vite: nõ ibi frigus nõ estus. sed ppetua aeris tẽperi- es: e cui⁹ medio fons prumpens totũ nemus irrigat. Diuidit autẽ in quatuor nascẽtia flumina. Cui⁹ loci adit⁹ post peccatũ hominis ẽ interclusus: sept⁹ est eni vndiqȝ rumphea flãmea. i. muro igneo acci- ct⁹: ita vt ei⁹ cũ celo pene iungat incẽdiũ Cherubin quoqȝ. i. angeloꝝ p̄sidiũ arcẽdis spiritib⁹ malis: sup rumphee flagrantia ordinatũ est: vt hoies flãme: angelos v̄o malos cherubin submoueãt: ne cui carni vel spiritui trãsgressionis aditus pateant.

⁋ De India ⁊ eius mirabilibus. C. LXIIII.

India ab indo flumine dicta ẽ quo ei parte occidẽtali clauditur hec a meridiano mari porrecta vsqȝ ad ortũ solis ⁊ a se- ptẽtrione vsqȝ ad montẽ caucasum puenit habẽs gẽtes multa ⁊ oppida. Insulã quoqȝ taprobanã gẽmis ⁊ elephantis refer- tã: crisen ⁊ argirã auro ⁊ argento fecũdas. Tylẽ quoqȝ arborẽ folijs nunq̃ carẽtẽ: hȝ ⁊ fluuios gangẽ: indũ: ⁊ ypanẽ: illustrantes indos. Terra indie fauonij spũ saluberrima in anno bis metit fruges: vice hiemis ethesias patit. Gignit autẽ tincti coloris hoies: elephantes: ingẽtes monoceꝝ bestiã: psitacũ auẽ: ebenũ quoqȝ lignũ: ⁊ cinomũ ⁊ pip: ⁊ calamũ mittit ebur: lapides quoqȝ preciosos: berillos: criso- prasos. adamantẽ: carbũculos: lignites: margaritas: ⁊ vniones: qui- bus nobiliũ feminaꝝ ardet ambitio. ibi sũt ⁊ mõtes aurei quos adi- re pp dracones ⁊ gryphes ⁊ imẽsoꝝ hoium mõstra impossibile est.

Solinus. In india traduntur fuisse quinqȝ milia oppidoꝝ p̄cipue capacitate populoꝝ. Diu etiã credita est tertia pars terraꝝ: nec mirũ sit: vel de hoium: vel de vrbiũ copia: cũ soli indi nũq̃ a natali solo se cesserit. Indiã liber pater igressus est vtpote qui idis subactis oĩuȝ p̄mus triũphauit maximi in ea amnes gãges ⁊ Idus minima gãgis latitudo p. viij. milia passuũ: maxima p. xx. pȝ: altitudo vbi vadosissi- mus est mẽsurã. c. pedũ deuorat. In gãge isula ẽ populosissima: am- plissimã cõtinẽs gentẽ: quoꝝ rex. l. milia peditũ: equitũ. iiij. milia in armis hȝ: oẽs sane quicũqȝ p̄diti sunt regia ptãte: non sine maximo elephãtoꝝ: equitũ etiã peditũqȝ numero: militarẽ agitãt disciplinã. Prasia gens validissima palipotrã vrbẽ incolũt: vñ quidaȝ gentem ipsam palipotras noiauerũt: quoꝝ rex sexcẽtenamilia pedũ equituȝ xxx. milia. elephãtoꝝ viij. milia oibus dieb⁹ ad stipẽdiũ vocat vltra palipotrã malch⁹ est in quo umbre hieme in septẽtriones estate in austros cadũt vicissitudĩe hac durãte senis mẽsibus: septẽtriones in eo tractu i ãno semel: nec vltra. xv. dies parẽt sicuti auctor est betõ qui phibet hoc in plurib⁹ indie locis euenire. Indo flumini p̄ximã- tes versa ad meridiẽ plaga vltra alioꝝ torrentes hñt calores: deniqȝ vim syderis p̄dit hoium color: mõtanis pigmei tenẽt: at hi quib⁹ est vicinus oceanus sine regib⁹ degũt. Pãdea gẽs a feminis regit cui reginã primã assignãt herculis filiã. In india sũt mõstra diuersi ge- neris: serpẽtes enormes leucrocata eale tauri mirabiles: manticora: monoceros: anguille tricenoꝝ pedum pomaria. lx. passuum. harũdi- nes immense: ⁊ alia plura mirabilia.

⁋ De Ceteris Asie regionibus. C. LXV.

Arthiam parthi a scythia venientes eãqȝ ex suo noie vo- cauerũt: huic a meridie mare rubꝝ est a septẽtrione hir- canũ solũ ab occidua solis plaga media: regna i ea. xviij sũt porrecta a caspio litore ad terrã scythaꝝ. Assyria vocata est ab as

fuit filio Sem: qui eam post diluuiuz regionē primus incoluit. Hec ab ortu indiā: a meridie mediā tangit: ab occiduo tygrim: a septentrione montē caucasum vbi porte caspie sunt. In hac regione primū visus inuentus est purpure. Inde primū crinū et corporū vnguenta venerūt: et odores quibus romanorū ac grecorū effluxit luxuria. Media et persida a regib⁹ medo et perso cognoiate sunt: qui eas prouincias debellādo aggressi sunt. Ex qbus media ab occasu transuersa parthia regna amplectit. a septētrione armenia circūdatur. ab ortu mari caspio diuidit. a meridie persida. Huius terra medicam arborem gignit: quā alia regio minime parturit. Sunt autē Medie due maior et minor. Persida tendens ab ortu solis vsqz ad indos. ab occasu mare rubrū. ab aquilone vo mediā tangit. ab austro germaniā que perside annectitur: qbus est susa oppidū nobilissimū. In persida primū orta est ars magica. ad quā Nebroth gygas post cōfusionem linguarū abijt ibiqz persas ignē colere docuit. Nā oēs in illis partibus solem colunt qui ipsorū lingua el dicitur. Mesopotamia grecam etymologiam possidet: q duobus fluuijs ambiatur. Nam ab oriente tygrim habet ab occiduo Eufratem. Incipit autem a septentrione inter montē thaurum et caucasum: cuius a meridie sequitur Babyloniā: deinde chaldea. nouissime arabia eudemon que inter sinum persicum: et sinum arabicum angusto terre tractu orientē versus extenditur. Babylonie regionis caput Babylon vrbs est: a qua nuncupata: tam nobilis vt chaldea et assyria: et mesopotamia in eius nomen aliquādo transierunt.

C De eodem. C. LXVI.

Arabia est appellata. i. sacra. hoc eni figuratiue interptat eo q sit regio thuriferos odores creās. hinc eā greci eudemon nostri beatam noiauerūt. In cuius saltib⁹ myrrha et cinnamomū pueniūt. Ibi nascitur auis fenix: sardonix gēma: et iris melotidis et pedorata ibi inueniūt. Ipsa est et Saba appellata a filio chus: q nūcupat⁹ est saba. Hic aūt (vt pdixim⁹) angusto terre tractu ad oriētē versus ad psicū sinū extēdit. cui⁹ septētrionē chaldea claudit. occasuz sinus arabic⁹. Syriā fir⁹ qdā phibet indigena a suo vocabulo nūcupasse. Hec ab oriēte fluuio eufrate. ab occasu nostro mari in egypto terminat. tangēs in septētriōe armeniā et capadociā. a meridie sinū arabicū. situs ei⁹ porrectus in imensam lōgitudinē in lato angustior. Habet autē in se puincias cōmagenā: et feniciā: et palestinā. cui⁹ pars est iudea: absqz saracenis et nabateis. Cōmagena est pma puincia syrie: vocabulo cōmage vrbis nuncupata. q quondā ibi metropolis habebat. Huius est a septētrione armenia: ab ortu mesopotamia: a meridie syria: ab occasu mare magnū. Fenix cathini frat. de thebis egyptiorū in syriā pfect⁹ apud sidonē regnauit eāqz puinciā ex suo noie feniceā appellauit. Ipsa est vbi est tyrus ad quā Isaias loquit. habet autē arabiā ab oriēte. mare rubrū a meridie. Palestina puincia philistijm vrbē metropolim habuit: q nūc dicit ascalon. ex q ciuitate oīs circa eā regio palestina est nūcupata. Hui⁹ ab oriēte mare rubrū occurrit. a meridiano latere iudea excipit. a septentrionali plaga tyriorū finib⁹ claudit. ab occasu egyptio limite terminat.

C Iterum de eodem. C. LXVII.

Iudea ex noie iude est appellata. ex cui⁹ tribu reges habuit. Hec est palestine regio q chanaam dicta est a filio cham: siue a. x. chananeorū gentib⁹ quib⁹ expulsis: eandē terrā iudei possederūt. Initiū longitudinis a vico eius arphs vsqz ad vicū iuliadē porrigit: in quo iudeorū pariter ac tyriorū cōis habitatio est. Latitudo autē ei⁹ a mōte libani vsqz ad tyberiadis lacū extēdit. In medio autē iudee ciuitas hierosolima est qsi vmbilicus regiōis toti⁹. Terra est varia opum diues frugib⁹ fertilis: aqs illustris: opime balsamis. Unde fz eleméto gratiā existimauerūt iudei esse pmissaz patrib⁹ terrā fluentē lacte et melle. cū hinc illis deus resurrectiōis gratiā pollicerer. Samaria regio palestine: ab oppido quodā nomē accepit qd vocabat samaria ciuitas quondā regalis in israel q nūc ab augusti noie Sebastia nuncupat. Hec regio inter iudeā et galileā media iacet. incipiēs a vico cui nomē est beleas deficiens in terrā atrabato. situs eius est natura osimilis nec vllo differēs a iudea. Galilea regio palestine vocata est q gignit candidiores hoies q palestina. Hec autem duplex est superior et inferior. sibi tñ cōnexe. syrie et fenici adherētes. terra cap opima et ferax et fructib⁹ satis fecūda. Pentapolis regio in confinio arabie et palestine sita est: dicta a quinqz ciuitatib⁹ impiorū q igne celesti cōsumpte sūt. Terra ampli⁹ a hierosolimis olim vberrima: nūc aūt deserta atqz exusta. Nā p scelere icolarū de celo descēdit ignis qui regionē illā in cineres eternos dissoluit. cuius vmbra qdā et species in fauillis et arborib⁹ ipsis etiā adhuc videt. Nascunt enim ibi poma virentia sub tanta specie maturitatis: vt edendi desiderium gignant. que si carpas fatiscunt ac resoluunt in cinerem: et fumū exalant: quasi adhuc ardeant.

C Adhuc de eodem. C. LXVIII.

Nabathea a filio ismahel nuncupata est. Iacet autē inter iudeā et arabiā. et funēre ab eufrate: in mare rubrum porrigit. et est pars arabie. Egyptus q prius ex ea dicebat ab egypto danay fratre postea ibi regnāte nomen accepit. Hec ab oriente syrie ac rubro mari iūcta ab occasu libanū habet. et a septētrione mare magnū. a meridie vo introrsus recedit: ptendēs vsqz ad ethyopes. Regio celi hinbrib⁹ insueta: et pluuiarū ignara. Nilus solus eā circūfluēs irrigat: et inundatione sua fecūdat. vn et ferax frugibus mulcā partē terrarū alit. ceterorū quoqz adeo copiosa: vt impleat necessarijs mercibus etiā orbem terrarū. Finis egypti canopia a canope menelai gubernatore sepulti in ea insula: que lybie principiū et ostiū nili facit. Helinādus. Plato tradit in egypto nunq pluisse. Isidor⁹. Seres oppidū est orientis: a quo gens sericū et etiā regio nūcupata est. Hec a scythico oceano et mari caspio ad oceanū orientalē inflectit. nobilib⁹ frōdib⁹ fertilis. e quib⁹ vellera decerpunt: q ceterarū gentium pplis seres ad vsum vestiū vēdunt. Bactrie regioni propriis amnis bactrus vocabulū dedit. Partes eius q plane sunt: propāsis mōtis iugis ambiunt. q aduerse sunt indi fluuij fontib⁹ terminant. reliqua infudit occus fluuius. Mittit bactria fortissimos camelos nunq atterētes pedē. Scythia sicut gocia a magog filio iaphet fertur cognoiata. cui⁹ terra olim ingens fuit. Nā ab oriēte india. a septētrione p paludes meotideo inter danubiū et oceanū vsqz ad germanie fines porrigebat. Postea vo minor effecta: a dextera oriētis partis: q ocean⁹ syricus tēdit vsqz ad mare caspiū: qd est ad occasū. Dehinc ad meridiē vsqz ad caucasi iugū deducta ē. cui subiacet hircania ab occasu: habēs pariter gētes multas: propter terrarū infecūditatē late vagātes. Ex quib⁹ quedā agros incolūt. qdā portētuose ac truces carnibus humanis et eorū sanguine viuūt. Scythie plures terre sunt locupletes: inhabitabiles tñ plures. nā dū in plerisqz loci auro et gēmis affluāt: gryphorū imanitate accessus hominū rar⁹ est. Smaragdis autē optima hec patria est. cianeus quoqz lapis et crystallus purissim⁹ scythie ē. Habet et flumina magna. fasidē magnū oscorū atqz araxē. Hircania dicta est a silua hircania: q scythie subiacet. habēs ab oriēte mare caspiū. a meridie armeniā. a septētriōe albaniā. ab occasu hyberiā. Est autē siluis aspera copiosa imanib⁹ feris. tygrib⁹ pantheribusqz et pardis.

C Item de eodem. C. LXIX.

Albania est a colore ppli nūcupata: eo q albo crine nascant. Hec ab oriēte sub mari caspio surgēs: p oram oceani septētrional vsqz ad meotidas paludes p deserta et inculta extendit. Huic terre canes ingētes sunt: tātaqz feritat: vt tauros premāt: leones pimāt. Armenia vocata est ab armenio iasonis thessali comite: q amisso rege iasone collecta multitudine ei⁹: q passim vagabat armeniā cepit et ex suo noie nūcupauit. Sita est aūt inter taurū et caucasum: a capadocia vsqz ad caspiū mare. ptēsa. habēs a septētrione ceraunios mōtes. ex quorū colūb⁹ tygris fluuius nascit. et in quib⁹ mōtib⁹ arca post diluuiū sedisse phibet. Duplex est autē armenia. superior et inferior. sicut due pānonie. Hyberia regio est asie prope pontū armenie iūcta. In hac herbe tincture vtiles nascunt. Cappadociā vrbs propria noiauit. Hec in capite syrie sita: ab oriēte armeniā tāgit. ab occasu asiam minorē. ab aquilone mare cymericū et themistericos campos: quos habuere amasones. a meridie vo thaurū montē: cui subiacet cilicia et isauria vsqz ad cilicū sinū: q spectat 3 insulā cypri. Terra eius ante alias nutrix est equorū. Hic amnis p eā fluit. q quondā lidie regna diluuit a persis. Asia minor ab oriente cappadocia cingitur. ab alijs partib⁹ vndiqz mari circūdat. nā a septētrione pontū euxinū habet. ab occasu propontidē. a meridie egeum mare. Habet puincias bithiniam. frigiam: galaciam. lidiam. cariam: pamphiliā: isauriam. liciam: atqz ciliciam.

C De Prouincijs Asie minoris. C. LXX.

Bithinia in ponti exordio ad partē orientis aduersa thracie iacet. multis antea nominib⁹ appellata. nā prius berleia dicta: deinde migdonia. mox a bithinio rege bithinia nūcupata est. ipsa est et maior frigia. Nichomedia vrbs in ea ē vbi hānibal fugiēs veneni haustu animā expirauit. Galacia dicta est a priscis gallorū gētib⁹: a quibus extitit occupata. nā galli in auxiliū a rege bithinie euocati regnū cū eo peracta victoria diuiserūt. sicqz deinde grecis admixti: primū

gallogreci.nūc ex antiquo gallorū noīe galathe dicunt̄.et eoꝝ regio galacia nuncupat̄. Frigia dicta est a frigia europe filia. H̄ ⁊ darda nia a dardano iouis filio dicta: de quo Homerus ait. Quē pimus ge nuit celestis iupiter arce. H̄ enī ꝓfect⁹ de corinthia ciuitate p̄in⁹ venit in frigiā. Est autē regio troyadi subiecta: ab aqlonis parte galacie: a meridiana vicina est lycaonie. ab oriēte lydie adheret: ab occidente bellespōto mari terminat̄. Hui⁹ regio troya est: quā ex suo noie ap pellauit Tros troyanoꝝ rex: ganymede pater. Due sūt aūt frigie ma ior ⁊ mīor. Maior frigia smirnā hȝ. minor vo iliū lychaoniā. Cariā aūt herm⁹ fluui⁹ discernit a frigia. Lyddia sedes antiq̄ regnoꝝ quā pactoli vnda extulit in diuitias torrētib⁹ aureis. Lyddia autē a rege Lydo fratre q̄ in ꝓuincia remāserat cognoīata est. Cōiūgit̄ aūt mi nori frigie ab occidēte ab ortu smirnā hȝ vrbē. quā belles fluui⁹ cin git. cui⁹ campus pactolus ⁊ erin⁹ circūfluūt: arenis aureis ditissimi. Pāphilia cicilie sociat̄: cuius vltima phasel. dehinc lychaonia q̄ ab illa parte q̄ galacie cōterminata est. hȝ ciuitates. xiiij. Isauria exitu loci ꝓhibet̄ cognoīata q2 vndiq3 apta aurarū flatib⁹ patent. metro polim vrbē seleuciā hȝ. Cilicia a cilice quodā nomē traxit: quē ortū fenice dicūt. antiq̄orē ioue fuisse asserūt. plurima iacet campis reci piēs ab occiduo lichiā: a meridie mare creticū: a tergo mōtis thauri iuga. hāc cignus amnis īterfecat. matrē vrbiū hȝ tharsuȝ. In ea ⁊ cor riscus oppidū est. vn̄ crocū plurimū: ei optimū venit spiramine fra grātiori: ⁊ colore plus auro. Licia nūcupata q2 ab oriēte adiuncta ci licie sit. nā habet ab ortu ciliciā ab occasu ⁊ meridie mare. a septen trione cariā. Ibi est mons cymera: qui nocturnis estibus ignē exa lat sicut in cilicia ethna: ⁊ vesenus in campania.

De Europa ⁊ eius regionibus. C. LXXI.

Est asiā ad europā stilus vertēdus ē. europa q̄ppe agenoris lybie regis filia fuit. quā iouis ab aphrica raptā cretā aduexit: ⁊ ptē tertiā orbis ex ei⁹ noīe appellauit. Incipit a flumine tanai: descēdēs ad occasuȝ p septētrionalē occeanū vsq3 ad fines hispanie. p orietalē ⁊ meri dianā: a pōto cōsurgēs: tota mari magno cōiūgit̄: ⁊ in īsulas gades finit̄. Prima europe regio ē scythia iferior: q̄ a meotidis paludib⁹ īcipiēs īter danubiū ⁊ occeanū septētrionale vsq3 germaniā porrigi tur. Que terra gn̄alit̄ ꝓpē barbaras gētes q̄b⁹ inhabitat̄ barbarica dicit̄. Hui⁹ ps p̄ma alania est q̄ ad meotidas paludes ptingit. post hāc dacia vbi ⁊ gocia. deide germania vbi plurimā ptē sueui icolue rūt. Germania p⁹ scythiā iferiorē a danubio īter rhenū fluuiū occa nūq3 cōclusa. cingit̄ a septētriōe ⁊ occasu oceano. ab ortu vo danu bio. a meridie rheno flumine dirimit̄. terra diues virū ac pplis nu merosis ⁊ īmanib⁹. vn̄ ⁊ ꝓpē fecūditatē gignēdoꝝ pploꝝ germania dicta ē. Signit aues hyrcanias: q̄ꝝ pēne nocte plucēt. vri sontas quo q3 feras: ⁊ vrsos atq3 alces parturit. Mittit ⁊ gēmas crystallū ⁊ suc cinū. callaicū quoq3 viridē ⁊ ceraunīū cādidū. Due aūt sūt germanie. supior iuxta septētrionalē oceanū: iferior circa rhenū. Prouīcie aūt sūt q̄s danubi⁹ a barbarico ad mediterraneū mare secludit. Prima est mesia a mesiū ꝓuētu vocata. vn̄ ⁊ eā veteres ceter; horreū voca bāt. Hec aūt ab oriēte hostijs danubij iūgit̄ ab euro vo tracie. a me ridie macedonie. ab occasu hystrie copulat̄. Post mesiā autē pāno nia est. Inde noricus ager frigidum ⁊ ptius fructuosus. postq̄ȝ rheti cus frugib⁹ ferax: q̄ excipit galliā belgicā. Tracie tyras iaphet filius veniēs nomē dedisse ꝓhibet̄. Alij a seuicia icolaꝝ traciā appellataȝ dixerūt. Huic ab oriēte ꝓpontis ⁊ vrbs cōstātinopolis opposita est. a septētrione vo hyster obtēdit̄. a meridie vo egeo mari adheret. ab occasu macedonia illi subiacet. cui⁹ regionē olim diuersarū gentiū populi massagete: sarmate: scythe: ⁊ alie plurime nationes incolue runt. ampla est enī. ideoq3 plurimas cōtinuit gētes. Ebrū fluuiū tra cia fundit qui etiā gētes barbaroꝝ plurimas tangit.

De Grecia ⁊ eius prouincijs. C. LXXII.

Grecia a greco rege dicta est q̄ cūctā illā regionē regno icoluit. Sūt autē ꝓuincie gre cie. vij. quarū p̄ma est ab occidēte dalmacia. deinde epy rus. īde ellades. īde thessalia. īde macedonia. īde achaya ⁊ due in mari. creta ⁊ ciclades. Illiricus aūt generalit̄ oīs grecia est. Dalmacia a delmi maxima eiusdē ꝓuincie ciuitate traxisse nomen estimat̄. Adheret autē ab oriēte macedonie. a septētrione mesie. ab occasu hystria terminat̄. a meridie vo adriatico sinu claudit̄. Epy rus a pyrro Achillis filio dicit̄: cui⁹ pars chaonia q̄ ante molossa di cta ē a molosso filio pyrri quē de andromacha habuit. ſȝ postq̄ȝ oc cisus est pyrrus horestis insidijs. andromachā helenus suscepit. te nuitq3 regnū bengni q̄ successerat pri suo a quo molossia dicta est pars epyri quā helen⁹ postea a fratre chaone quē in venatu p ignorantiā occidit ocadde chaoniā nominauit. q̄si ad solatiū fratris extincti.

Ellades dicta est a rege ellano deucalionis ⁊ pyrrhe filio. A quo et prius greci ellenes nūcupati sunt. Ipsa ē igit̄ ⁊ attica terra: atte pri⁹ dicta. nā granus quidā grecie indigena fuit. ex cui⁹ filia attis noīe. attica terra vocata est. Hec inter macedoniā ⁊ achaiam media iacet archadie a septētrionali parte coniūcta. Ipsa etiā ⁊ vera grecia: vbi fuit athenas ciuitas mater līaꝝ liberaliū: ⁊ phoꝝ nutrix: q̄ nihil ha buit grecia clarius atq3 nobili⁹. In ea est maratoni⁹ camp⁹ opinione quōdā prelij cruētissim⁹. Ellades autē due sunt ꝓuincie. Boetia et peloponēsis. Boetia autē dicta est hac ex cā: dū catin⁹ agenoris fi lius europā sororē a ioue raptā ex pcepto genitoris quereret: nec re periret: pris irā formidās ꝯfirmato aīo elegit exiliū. nā bouis forte cōspecte secut⁹ vestigia amplex⁹ ē sedē vbi recubauerat illa. sicq3 lo cū de noie bouis boetiā noīauit. vbi ⁊ thebas vrbē ꝯstruxit. ī q̄ oll ciuilia bella detonuerūt. ⁊ vbi nati sunt apollo ⁊ hercules maior il le thebanus. Eadē est conia vocata: a fonte quodā apollini ⁊ musis ꝯsecrato: q̄ in eadē boetia est. Peloponensis vo secūda pars elladis a pelope rege attice vocata est.

Iterum De eodem. C. LXXIII.

Thessalia a thessalo rege dicta est. q̄ ad meridianā plagā macedonie diūcta est. cuius a tergo pieria est. Multa sunt in thessalia flu mina ⁊ oppida. int̄ q̄ pcipue thessalonica. ibi est ⁊ mons pnasus quōdā apollini ꝯsecrat⁹. Thessalia pria achillis: ⁊ origo la phitarū fuit. de quib⁹ fert̄: q2 hi p̄mo equos frenis domuerūt. vn̄ et centauri dicti sunt. In thessalia primū solidi aurei facti sunt. domā dorū quoq3 equoꝝ vsus primū reptus est. Macedonie in exordio ab emathio rege emathie nomē erat. sed macedo deucalionis ma ternus nepos. postq̄ȝ ibi accepit principatū mutauit vocabulū. ma cedoniāq3 a suo noie dixit. Est autē confinis ab oriēte egeo mari a meridie achaie. ab occasu dalmacie a septētrione mesie pria alexan dri magni. ⁊ regio aureis venis argētiq3 opima. Lapidē quē piera nitē vocāt ista gignit. Mons olimp⁹ in ea est: q̄ excelēti vtice tant⁹ attollit̄: vt in cacumine ei⁹ nec nubes nec vēti sentiant̄. Achaia ab acheo rege: ⁊ vrbs ⁊ ꝓuincia appellata est. Hec pene insula est. Nā absq3 septētrionali parte: q̄ macedonie iūgit̄: vndiq3 septa est mari Ab oriente enī hȝ myrtheū mare. ab euro egeū. a meridie ionicū. ab aphrico ⁊ occasu cassiopas insulas. a sola septētrionali parte mace donie vel attice terre adiūgit̄. huius pars est vrbs corinthus grecie decus. Inachus est achaie fluui⁹. Archadia vo sinus achaie est: vt platanu fol iū īter ioniū ⁊ egeū mare ab euro exposita quā archas iouis ⁊ caliste filius: pelasgisq3 in deditionē redactis ex suo nomi ne archadiam nūcupauit. Ipsa est ⁊ siciona a sicione rege. a quo et regnū sicionioꝝ est dictum. Habet autē archadia fluuiū magnum erimantum. Abeston quoq3 lapidem: qui semel accensus nunq̄ȝ ex tinguit̄. Candidissime etiā merule ibi nascunt̄.

De Ceteris europe ꝓuincijs. C. LXXIIII.

Pannonia ab alpib⁹ appēninis dicta est: quibus ab italia secernit̄. Regio forti ⁊ solo leta. duobus satis acerbis fluuijs drauo sauoq3 vallata est. Coniūgit̄ autē cū norico ⁊ rhecia. habēs ab oriente mesiam. ab euro histriā. ab aphrico vo alpes appēninas ha bens ab occasu galliā belgicā. a septētrione danubij fontē vel limi tē: q̄ germaniā galliāq3 secernit. Histriā hister amnis vocauit: q̄ ei⁹ terrā influit. ipse est danubi⁹. Habet autē histria a septētrione pan noniā. Italia olim a grecis pplis occupata: magna grecia appellata est. deinde a regis noie saturnia. mox ⁊ latiū dicta est: eo q2 idem sa turn⁹ a ioue sedib⁹ suis pulsus ibi latuerit. postremo ab italo siculo rū rege ibi regnāte italia nūcupata est. cui⁹ situs lōgitudine ampli⁹ q̄ȝ latitudine a cyrceo in eurum extēdit̄. a meridie tyrrheno mari. ab aquilone adriatico claudit̄. ab occiduo alpiū iugis finit̄. terra oīb⁹ ī reb⁹ pulcherrima soli fertilitate. pabuli vbertate gratissima. Habet lacus venacū auernū atq3 lucrinū. Fluuios eridanū: tyberim: ⁊ te pētes fōtib⁹ baias. Signit gēmas sertitem: corallū: ⁊ lyguriū. boam quoq3 serpentē. lincē feram: ⁊ diomedias aues. Italia autē ⁊ hispa nia iccirco hesperie dicte sunt: q2 greci hespero stella nauigēt ī ita liam ⁊ hispaniā. Que hac rōne discernunt̄. aut hesperiā solā dicis: ⁊ significas italiā. aut addis vltimā: ⁊ significas hispaniā: q̄ in occi dentis est fine. Tuscia pars est italie. vmbria vo pars tuscie vnī na vo vt historie narrāt: ab eo q2 tpe aquose cladis hinibub⁹ superfue rit. ⁊ ob h̄ vmbra grece cognoiata. Est enī ī iugis appēnini sita mōtiū in parte italie iuxta meridiē. Etruria pars est italie dicta q2 ei⁹ fines tendebant̄ vsq3 ad ripā tyberis: q̄si altero foroy. nā alterois significat alteros. foroy finis vocat̄. Rome enī fines antea vnā tm̄ tyberis ripā tenebat. Hec ⁊ tuscia. Tuscia aūt a frequētia sacrificij. ⁊ thuris

dicta est a loco hyetice illic ⁊ aruspicia dicunt esse repta. Apulia est vbi brundusiū quā etholi secuti diomedē ducē cōdiderūt. Campania prouincia italie hȝ terras hieme oī atqȝ estate vernantes. ⁊ sol ibi mitis grata tēperies: aer purus ⁊ blādus.

C Adhuc de eodem. C. LXXV.

Gallia dicta est a candore populi gala enim grece lac dicit. Montes enim ⁊ rigor celi ab ea partē solis ardorē excludunt. quo fit vt candor corporū nō coloret. Hanc ab oriēte alpiū iuga tuent. ab occasu oceanus includit. a meridie prupta pyrenei. a septētrione rheni fluēta atqȝ germania. Cuiꝰ initiū belgica germania est finis. Aquitania aūt regio est gleba vberi: ac pabulosa. ⁊ ad vsum aiantiū apta. Fluminibus quoqȝ ac fontibꝰ irrigua. perfusa duobus magnis rheno ⁊ rhodano fluuijs. Belgis autē ciuitas est gallie a qua belgica prouincia dicta est. Cisalpina quia citra alpes. trāsalpina. i. trans alpes cōtra septentrionē. Rhetia vero qꝫ sit iuxta rhenū. Aquitania autē ab obliquis aquis: ligeris fluminis est appellata. q̄ ex plurima parte terminus eius est. eāqȝ pene in orbē cingit. Hispania prius ab hibero amne hiberia nuncupata. postea ab hispano hispania cognominata est. ipsa est ⁊ vera hesperia ab hespo stella occidētali dicta. Sita est autē inter aphricā ⁊ galliā a septētrione pyreneis montibꝰ clausa a reliq̄s partibꝰ vndiqȝ mari cōclusa salubritate celi equalis. oium frugū generibꝰ fecūda. gēmarū metallorūqȝ copijs ditissima. Interfluūt eā flumina magna: betis: mineus: hiberus: ⁊ thagus: aurū trahēs vt pactolus. Habet prouincias. vi. terraconensem: chartaginensem: lusitaniā: gallaciā: beticā: ⁊ trāsfreta in regione aphrice: tingitana. Due sunt autē hispanie. Citerior q̄ in septentrionis plaga. a pyreneis vsqȝ ad chartaginē porrigit. Ulterior que in meridie a celtiberis vsqȝ ad gaditanū fretū extēditur.

C De Aphrica ⁊ eius regionibus. C. LXXVI.

Aphricam autē noīari q̄ dā inde existimāt quasi apricā qꝺ sit apta celo vel soli ⁊ sine horrore frigoris. Alij aphricam dicūt appellari ab vno posteris abrahe de cetura qui vocatus est apher. de quo supra meminimꝰ. Incipit autē a finibus egypti pergens iuxta meridiē p Ethyopiā vsqȝ ad atlantē montē. a septentrionali pte vo mediterraneo mari cōiuncta claudit. etiā in gaditanū fretū finit. habēs prouincias libiā: cirenēsem: pētapolim: tripolim: bizātiū: chartaginē: numidiā: mauritaniā: tingitaniā: ⁊ circa solis ardorē ethyopiā. Libia cirenēsis in pte aphrice pria est a cirene vrbe metropoli q̄ est in eiꝰ finibꝰ nūcupata. Hinc ab oriēte egyptꝰ est. ab occasu sirtes maiores ⁊ trogodite. a septētriōe mare libicū. a meridie ethyopia ⁊ barbaroꝝ varie natiōes: ⁊ solitudines iaccessibiles: q̄ etiā basiliscos serpētes creāt. Pētapolis greca lingua a quinqȝ vrbibꝰ est nūcupata. i. Beronice cirene ceutria apolonia ptolomaida. ⁊ beronice a regibus nūcupate sunt. Est autē pētapolis libie cirenēsi adiuncta: ⁊ eiꝰ finibꝰ deputata. Tripolitanā quoqȝ prouīciā greci lingua sua signāt de numero triū magnaꝝ vrbiū. oeca: tabrace: leptis magna. Hec hȝ ab oriēte sirtes maiores ⁊ trogoditas. a septētrione mare adriaticū. ab occasu bizantiū. a meridie getulos ⁊ garamātes vsqȝ ad oceanū ethyopicū ptendētes. Bizācena regio ex duobꝰ nobilissimis oppidis nomē sortita est. ex q̄bus vna adrametus vocat: altera bizātiū. hec sub tripoli est patēs passuū ducēta: vel amplius milia: fecunda: oleis ⁊ glebis ita ppinguis. vt iacti ibi seminis incremēta pene centesima fruge renascant. Zeugis vbi chartago magna. ipsa est ⁊ vera aphrica: inter bizātiū ⁊ numidiā sita. a septētrione mari siculo iuncta: ⁊ a meridie vsqȝ ad getuloꝝ regionē porrecta. cuius proxima queqȝ frugifera sunt. vlteriora autē bestijs ⁊ serpētibus plena: atqȝ onagris magnis in deserto vagātibꝰ. Getulia autē aphrice ps mediterranea est. Numidia ab incolis passim vagātibꝰ sic est vocata: qꝫ nullā certā haberēt sedē. nā lingua eoꝝ incerte sedes ⁊ vage numidie dicunt. Incipit aūt a flumine amisaga: ⁊ i tingitanū limitē desinit: habēs ab oriēte sirtes minores a septētriōe mare qꝺ tēdit in sardiniā. ab occasu mauritaniā sitifensē. a meridie ethyopū gētes regio campis ppinguis. vbi autē siluestris est feras educit. vbi ardua equos ⁊ onagros procreat. eximio etiā marmore pditat qꝺ numidicū dicitur. Habet autē vrbes precipuas hypponē regiū: ⁊ susicadam.

C Item de eodem. C. LXXVII.

Mauron greci nigrū vocāt: sicut g gallia a candore populi ita mauritania a nigro colore nomen sortita est. Cuius prima prouincia mauritania sitifensis est: q̄ sitisin habuit oppidū: a quo ⁊ vocabulū traxisse regio phibet. Mauritania vo cesariēsis colonie cesarie ciuitas fuit: ⁊ nomē prouincie ex eo datū. vtreqȝ eni prouīcie sibi iuncte. ab oriēte numidiam habent. a septentrione mare magnū. ab occasu flumē maluā. a meridie montē astrixim: q̄ discernit inter fecūdā terrā ⁊ arenas iacētes vsqȝ ad oceanū. Mauritania tingitana: a tingi metropolitana huiꝰ prouincie ciuitate vocata est. hec vltima aphrice surgit a mōtibꝰ. vij. habēs ab oriēte flumē maluā. a septētriōe fretū gaditanū. ab occiduo oceanū atlāticū. a meridie gaululū. gētes vsqȝ ad oceanū hesperiū pererrātes. Regio gignēs feras: simias: ⁊ dracones: ⁊ strutiones. Olim etiā ⁊ elephātis plena fuit: quos sola nūc india parturit. Garamātis regionis caput garama oppidū fuit. Est āt inter cyrenēsem ⁊ ethyopiā: vbi est fons q̄ friget calore diei: ⁊ calet frigore noctis. Ethyopia dicta ē a calore pploꝝ: quos solis vicinitas torret. Deniqȝ vim syderis prodit hominū color. est eni ibi iugis estus. Nā quicq̄d eius est: sub meridiano cardine est. circa occidēū autē mōtuosa ē. arenosa in medio. ad oriētalē vo plagā deserta. cuiꝰ sitꝰ ab occiduo atlantis mōtis ad orientē vsqȝ in egypti fines porrigit. a meridie oceano. a septētrione nilo flumīe claudit. plurimas hñs gētes diuerso vultu ⁊ mōstruosa specie horribiles. Ferarū quoqȝ ⁊ serpentiū referta est multitudine. illic quippe rinocerōta bestia: ⁊ camelopardꝰ. basiliscos: dracones ingētes: ⁊ equoꝝ cerebro gēme extrahunt. hiacynctus ⁊ chrysoprasus ibi repiunt. cinnamomū ibi colligit. Due sūt aūt ethyopie. Una circa ortū sol. alia circa occasū in mauritania. Extra tres āt ptes orbis. qrta pars trās oceanū interiorē in meridie: q̄ sol ardore incognita nobis est. In cuiꝰ finibꝰ antipodes fabulose inhabitare pdunt. Proxima aūt hispanie mauritania est deinde numidia. inde regio chartaginēsis postqȝ getuliā accipimꝰ. post eā ethyopiā. inde loca exusta solis ardoribus.

C De Insulis oceani quo cingit orbis. C. LXXVIII.

Insule dicte sunt eo qꝫ in salo sūt. i. in mari. Ex his quoqȝ notissime ⁊ maxime: q̄s plurimi veterū solerti studio indagauerūt notāde sūt. Britānia oceani insula īterfuso mari toto orbe diuisa vocabulo sue gētis cognoīate ē. hec aduersa galliarū parte ad prospectū hispanie sita est. Circuitꝰ eiꝰ q̄dragesiesocties septuagita milia. v. passuū. multa et magna flumina in ea. fontes calidi: ⁊ metalloꝝ copia larga ⁊ varia. Gagates lapis ibi plurimꝰ ⁊ margarite. Thanatos insula oceani freto gallica a britānia est varia tenui sepata frumētarijs campis ⁊ gleba vberi. Dicta est autē a thanatos a morte serpentiū: quos dū illa nesciat: asportata inde terra quocūqȝ gētiū vecta sit: angues illico pimit. Tyle vltima est insula oceani inter septētrionalē ⁊ occidētalē plagā. vltra britāniā: a sole nomē habēs: qꝫ in ea estiuū solstitiū sol facit: ⁊ dinullus in ea solstitiali tpe dies: brumaliqȝ nox pcheno exigit. vltra quā nauigatione viiꝰ diei pigrū ⁊ cōcretū est mare. Solinus Tylos indie insula est. Ea fert palmas. oleū creat. vineis habūdat. Terras oēs h̄ miraculo sola vincit: qꝫ q̄cunqȝ in ea nascit arbor nunq̄ caret folio. Ibi mons caucasus: q̄ maximā orbis partē perpetuis iugis penetrat. frōte q̄ soli obuersus est: arbores pipis ostētat: q̄s ad iuniperi similitudinē diuersi fructꝰ edere assueuerāt. q̄ pene immaturi exeunt dicit pip lōgū. qꝺ incorruptū est pip albū. quoꝝ autē rugosam ⁊ torridā calor fecerit: nomē trahūt de calore. Isido Orcades insule oceani intra britāniā posite numero. xxxiij. qrū. xx. deserte sunt. xij. colunt. Scotia eadem ⁊ hibernia proxima britānie insula spacio terrarū angustior: sȝ situ fecūdior hec ab aphrica in boream porrigit. cuiꝰ partes priores in hiberniā ⁊ cātabricū oceanū intēdūt. Uñ ⁊ hibernia dicta est. scotia aūt a scotoꝝ gētibꝰ credit appellata. Illic nulla anguis. auis rara. apis nulla. adeo vt aduectos inde pulueres vel lapillos si q̄s alibi sparserit inter aluearia examina fauos deserant. Gades insula ē in fine betice prouincie sita: que dirimit europā ab aphrica: i q̄ hercul columne visunt. ⁊ vnde tirrheni maris faucibꝰ oceani estus īmittit. Est aūt a cōtinēti terra. cxx. passibꝰ diuisa. quā tyrij a rubro mari pfecti occupātes lingua sua gadis. i. septā noīauerunt: pro eo qꝫ circūsepta sit mari. Nascit in ea arbor similis palme: cuiꝰ gūmis infectū vitrū ceraunia gēmā reddit

Item de eodem. C. LXXIX.

Fortunate insule suo vocabulo significāt oia fere bona. q felices ⁊ bte fructuū vbertate. sua eni apte nā: preciosarū poma siluarū pferunt fortuitis vitibꝰ iuga colliū vestiunt. Ad herbarū vicē messis ⁊ olus vulgo est. vñ gentiliū error: ⁊ seculariū carmina poetarū. propter soli fecūditatē easdē paradisū vocauerūt. harū pma inebriona dicit. secūda iuniona. tertia theode. qrta capraria. alia vicaria: q̄ aere nebuloso ⁊ cōcreto est. mox caninaria. canibꝰ imense magnitudinis plena. oēs auibꝰ plene. nemorose. palmifere. nucee. pinee. mellis copia. alsilibusqȝ siluestribꝰ ac piscibꝰ habūdātes. Site sunt aūt in oceano ctra leuā mauritanie iter meridiē occasūqȝ occidue proxime

ꝙ inter se intericcto mari discreto. Gorgōdes insule sunt oceani obuerse ꝓmontorio qđ vocat̄ hesperceras q̄s incoluerūt gorgones feminę alati pnicitate hirsuto ⁊ aspo corpe ⁊ ex his insule cognoiate dicti st autē a cōtinēti terra bidui nauigatione. Hesp̄ides īsule vocate sūt a ciuitate hesp̄ida q̄ fuit in fine [illegible]. Sūt eni vltra gorgodes site. sub atlanticu littus in intimis sinib⁹ maris in qrū hortis fingūt fabule dracoñē puigilē. aurea mala seruātē. Fert̄ enī ibi esse maris estuariū. adeo sinuosis laterib⁹ tortuosum: vt visentib⁹ ꝓcul lapsus anguēos imitet̄. Chryse ⁊ argire sūt insule in indico oceano site. adeo fecūde copia metalloꝝ: vt plerisq̄ eas aureā supficiē ⁊ argēteā habere ꝓdiderūt. vnde ⁊ vocabulum sortite sūt. Taprobana insula est indie. subiacēs ad eurum. ex q̄ ocean⁹ indicus incipit patēs in lōg. [illegible] octingent̄ lxxv. milibus passuū. in latitudine sexingētis. xxv. milibus stadioꝝ. Scindit̄ amne īterfluo. tota margaritis repleta ⁊ gēmis ps eius bestijs ⁊ elephātis repleta est. pte vo hoies tenent. hoies aūt ibi grādiores vltra oīuꝫ mēsurā. rutilis comis. ceruleis oculis. truciore sonu. nullo lingue cōmertio alteri genti sociant̄. Cū negociatorib⁹ alijs in ripaꝫ fluminis merces opponūt. ac vix cōplacitas mutuāt. Etas illis vltra hūanā fragilitatē ꝓlixa est. vt īmature pereat qui cētenarius morit̄ nulli p diē somnus. ānona semp eodem tenore. Edificia humilia portusq̄ vitē nesciūt redundāt pomis. culturas ⁊ venatus amāt verū tigridū aut elephantoꝝ pastationib⁹ delectant̄. ꝓsertimq̄ testudinū quarū supficie domus familiarū capaces operiūt. In hac aūt insula dicunt in vno anno duas esse estates ⁊ duas hiemes. ⁊ bis floribus vernare locū. Thile est insula indie. virens omni tpe folijs. hucusq̄ oceani insule.

De Insulis maris magni l mediterranei. C. LXXX.

Tem sunt alie insule que ad hellesponto vsq̄ ad gades in mari magno sīt cōstitute. Cyp̄⁹ īsula a ciuitate cypro q̄ in ea est: nomē accepit. ipa ē paphon veneri ꝯsecrata. in carpacio mari vicina austro. famosa quondā diuitijs: ⁊ maxie eris. ibi eni pria īuentio hui⁹ metalli fuit ⁊ vtilitas. Creta īsula grecie ps est ingēs. ꝯ pelopenēsem. dicta a crete quondā indigena quē aūt vnū curitarū fuisse a qbus iuppiter abscōditus est ⁊ enutritus. Est aūt insula grecie inter ortuꝫ solis ⁊ occasum longissimo tractu porrecta. a septentrione grecie estibus. ab austro egyptijs vndis perfusa. Fuit aūt quondam centuꝫ vrbibus nobilis. vnde ⁊ hec cētopolis dicta est. Prima etiā remis ⁊ sagittis claruit. ꝓima litteris iura finxit: equestres turmas prima docuit. studium musice ab ideis dactilis in ea ceptuꝫ est capras copiosa. ceruis eget lupos ⁊ vulpes aliasq̄ ferarum nocua nusq̄ gignit. Serpens nulla ibi. nulla noctua. ⁊ si inueniat̄ statim morit̄. larga aūt ēvitib⁹ ⁊ arborib⁹. Diptānos herba ī creta nascit̄: ⁊ alimosa que morsa diuturnam famē prohibet. Falangos autē venenatos gignit. ⁊ lapidem qui ideus dactilus dicit̄. Abidos insula est in europa super hellespontu posita angusto ⁊ periculoso mari separata. ⁊ ab idos grece dicta ꝙ sit introitus hellesponti maris in quo xerxes pontem ex nauibus fecit ⁊ in greciam transit. Choos insula est adiacens prouincie attice. in qua hipocrates medicus natus est: que vt varro test̄ lē arte lanificij pria in ornamētū feminaꝝ īclaruit.

Adhuc de eodem. C. LXXXI.

Icladeś grecie quondam insulas inde auturnāt dictas qđ licet spacijs longis orbus a delo ꝓiecte in orbē. tamē circa delū site sunt. naꝫ orbē ciclon greci loquunt̄. Quidā vo nō ꝙ in orbē digeste: sꝫ ꝓpē scopulos q̄ circa easdē sūt dictas cicladas putāt. De in hellesponto īter egeū ⁊ maleū mare cōstitute. circundant̄ etiā myrteo pelago. Sūt aūt oēs numero. liij. tēdētes a septētriōe in meridiē. p milia q̄ngēta ab oriēte in occasuꝫ p milia ducēta: metropolis earuꝫ rhod⁹. Delos ē īsula ī medio cicladū sita ⁊ dicta delos fert̄: ꝙ post diluuiū ꝙ ogigi tpib⁹ notat̄ cū orbē mltis mēsib⁹ cōtinua nox inūbrasset. aīi oēs terras radijs solis illuminata ē. sortitaq̄ ex eo nomē ꝙ pima visib⁹ manifesta fuisset. nā delon greci manifestū dicūt. ipsa est ⁊ ortigia eo ꝙ ibi pmū vise sīt coturnices aues q̄s greci ortigias vocāt. In hac īsula latona enixa ē appollinē ⁊ dyanā. Delos āt ⁊ ciuitas dicit̄ ⁊ īsula. Rhod⁹ cicladū pima ē ab oriēte: ī q̄ rose capitulū dicit̄ eē iuētū. dū ibi ciuitas ꝯderet̄. ex quo ⁊ vrbs ⁊ īsula rhod⁹ est appellata. In hac vrbe solis colossus fuit ere⁹. lxx. cubitoꝝ altitudine. fuerūt ⁊ alij cētū numero ī eadē īsula colossi minores. fert̄ aūt quādā hī īsula adeo magno tremotu cōcussa fuisse et labētib⁹ illa tecti. ingēs quoq̄ ille collossus rueret. Carpathos ē vna ex cicladib⁹ a meridie posita ꝯ egyptū. a q̄ carpaciū mare appellatū ē. vocata ꝓpē celerē fructuū maturitatē. ē eni īter egyptū ⁊ rhodū. Ex hac īsula dicunt̄ carpatie naues magne ⁊ spaciose. Cytherea vna est ex cycladib⁹ a parte occidua vocata: ꝙ sit ibi ven⁹ orta. Icaria est vna de cycladib⁹: que icario mari nomē dedit. Hec inter samū ⁊ myconiū ꝓcurrētib⁹ saxis inhospital̄ ē ⁊ nullis sinib⁹ portuosa. Dicit̄ āt icarū cretēsem ibi naufragia interisse: ⁊ de exitu hoīs impos[illegible] nomen loco. Historia dicit ex iasone natū fuisse filomelū ⁊ plutū ⁊ ex filomelo pearitū genitū: q̄ de suo noie paron, insulā ⁊ oppidū appellauit. Pa⁹ aūt minoia: deinde paros est dicta. de q̄ Virg. Niuea ex parō. Gignit. n. marmor cādidissimū qđ pariū dicit̄ [illegible] lapidē: marmorib⁹ quidē prestātiorē: sꝫ int̄ gēmas vilitatis. Chios insula syra ligua appellat̄: eo ꝙ ibi mastix gignit̄. Syri eni masticē chio vocāt. Samo insula est in mari egeo: vbi nata ē iuno: ex q̄ fuit sibilla samia. ⁊ pythagoras. Samius a quo phie nomē inuentū est in hac insula repta pri⁹ fictilia vasa tradunt̄. vn̄ ⁊ vasa samia. Tenedos vna ex cycladib⁹ ad septētrionē sita: a tene quodā cōdita. Qui infamat⁹ ꝙ cū nouerca sua ꝯcubuisset fugiēs hāc insulā vacuā cultoribus obtinuit: ⁊ ei nomen indidit.

Item de eodem. C. LXXXII.

Icilia a sicano rege sicania dicta ē. deinde a siculo itali frē sicilia. pmo aūt trinacria dicta ꝓpter tria acra. i. ꝓmōtoria peloꝝ pachinū ⁊ lilibeū. Hic ab italia exiguo freto discreta ē aphricū mare ꝓspectās. terrꝫ frugifera. auro habūdās. cauernis tn̄ ⁊ fistul̄ penetrabil̄: vētisq̄ ⁊ sulphure plena. vn̄ ⁊ ibi ethne mōtis estuāt incēdia. in cui⁹ freto scylla ⁊ carybdis. quib⁹ nauigia aut absorbent̄: aut collidunt̄. Fuit aūt quōdā pria cyclopū. ⁊ postea nutrix tyrānoꝝ. frugū fertil̄. ac primū terris oīb⁹ cōmissis semib⁹ aratro ꝓscissa. ꝓncipē vrbiū syracusas hꝫ ⁊ fontē arecusa ⁊ alpheū fluuiu magnoꝝ generatorē equoꝝ. In ea insula primū est īuēta comedia. achatē lapidē ipa primū ex achate flumie dedit. ꝓtulit ⁊ mare in ei⁹ corallū. gignit ⁊ sales agrigētinos: in igne solubiles crepitātes ī aquis. oīs ambit⁹ ei⁹ claudit̄ stadioꝝ triū miliū. Eolie insule sicilie appellate sunt ab eolo ipote filio: quē poete finxerūt regē fuisse vētoꝝ. sꝫ vt Varro dicit rector fuit istarū insularū. ⁊ quia ex earū nebul̄ ⁊ fumo futuros ꝓdicebat flatus vētoꝝ: ab imperitis visus est sua potestate vētos retinuisse. Eedē insule ⁊ vulcanie vocant̄: ꝙ ⁊ ipse sicut ethna ardeāt. Sūt aūt. ix. habentes [illegible] locū. Altera gera vocat̄: ꝙ sit collib⁹ excellētissimis. Tertia strōgile in qua colus regnare fert̄: reliquę vero. i. didime erifusa: festia fenicusa euolomō stripodes sonores: q̄ quia nocte ardēt eolie siue vulcane dicunt̄. ex his quedā ab initio nō fuerūt: postea mari edite sunt.

Item de eodem. C. LXXXIII.

Ardus hercule ꝓcreatus: cū magna multitudine a libia ꝓfect⁹ sardiniā occupauit et suo vocabulo īsule nomē dedit. hec in aphrico mari facie vestigij hūani tā in oriētē q̄ in occidētē latior prominet: terra patēs in longitudine milia. cxl. in latitudine. xl. In ea neq̄ serpēs gignit̄ neq̄ lupus sed solifuga tn̄ aīal exiguū hoīb⁹ pnicios sꝫ: venenū quoq̄ nō nascit̄ ibi: nisi herba p scriptores plurimos ⁊ poetas memorata apiastro silis q̄ hoīb⁹ ric⁹ ꝯtrahit ⁊ q̄si ridētes interimit: fontes hꝫ sardinia calidos: infirmis medelā prebētes furibus cecitatē si sacramēto dato oculos aquis eius tetigerint. Corsice īsule exordiū incole ligures dederūt: appellantes eā ex noie ducis: hec grece sirenes dicit̄: a cireno herculis filio habitata. Diuidit̄ aūt a sardinia. xx. miliū freto cincta ligustici equoris sinu ad ꝓspectū italie. Est aūt multis promontorijs angulosa: gignēs letissima pabula: ⁊ lapidē quē catochiten greci vocant. Ebosus insula est hispanie dicta ꝙ a dianio ꝓcul sit: quasi ebosos: cuius terrā serpētes fugiūt. huic cōtraria est colubraria: que referta est anguib⁹. Baleares insule hispanie due sunt: afrosiades ⁊ gēmasides: in his primū inuentus est vsus fūdarū quib⁹ lapides emittunt̄: vnde ⁊ baliares sunt dicte: balin enim grece emittere dicitur: vnde ⁊ balista quasi missa ⁊ fundibalū. Virgilius: Balearis verbera funde. Commune est insulis vt promineant: vnde ⁊ loca eorum promontoria dicuntur.

De Montibus. C. LXXXIIII.

Ontes sunt tumores terrarū [illegible]: dicti ꝙ sint eminentes: quidā aūt ꝓprijs ex causis vocati sunt. Ex quib⁹ notandi sunt q̄ opinione maxime celebrant̄. Mons caucasus ab india vsq̄ ad thaurū porrectus: p gētiū ac linguaꝝ varietatē qua q̄ versus vadit: diuersis noibus nūcupat̄: vbi aūt ad orientē in excellētiorē cōsurgit sublimitatē: propter nimiā candorē caucasus nuncupatur. nā orientali lingua: caucasus signat candidū. i. densissimis niuib⁹ cādidatū. Mons thaurus a plerisq̄ idē vocat̄ caucasus. Libanus mons est fenicuꝫ altissimus: cuius meminerūt ꝓphe: dictus a thure: q ibi colligitur

cultus ea pars que est sup eũ ad orientalẽ plagã respiciẽs antilibanꝰ appellat̃.i. cõtra libanũ. Ararat mons armenie in quo arcã historie post diluuiũ sedisse testant̃. vnde t vsq͂ hodie ibidẽ lignoꝝ eiꝰ vident̃ vestigia. Acrocerau̅nij mõtes ꝓpẽ altitudinẽ fulminũ ictus vocati sunt: grece enĩ fulmẽ ceraunios dicit̃. Sũt autẽ inter armeniã et hiberiã. incipiẽtes a portis caspijs vsq͂ ad fontẽ tygridis fluuij. Hyperborei mõtes scythie dicti sũt: eo q͂ supra .i. vltra eos flat boreas. Rifei mõtes in capite germanie sũt. a ꝑpetuo ventoꝝ flatu noiati. nã rhoin grece: ĩpetꝰ. Olympus est mons macedonie ꝑcelsus. ita vt sub illo nubes esse dicant̃ de quo Virgi. Nubes excessit olympus. Comestor. Olympus vsq͂ ad limpidũ aerẽ euadit. sup quẽ littere inscripte in puluere ꝑ annũ reperte sũt: stetisse imobiles. vbi ꝓ nimia aeris raritate nec aues viuere possint. nec philosophi ascendentes absq͂ spõgijs plenis aq͂ aliquãtulũ ibi manere potuerũt. q̃s narib⁹ apponẽtes crassiorẽ inde aerẽ attrahebãt. hic macedoniã diuidit a tracia. Isido. Athos est mons macedonie: t ipse altior nubibus tãtoq͂ sublimius: vt in lẽno vmbra eiꝰ ptẽdat q̃ ab eo. lxxvi. millaribus sepat̃. Parnasus ẽ mons thessalie iuxta boeciã: q̃ gemino vertice est erect⁹ in celũ. Hĩ in duo findit̃ iuga: cyrrha t nisa: vnde t nũcupat̃ eo q͂ in singulis iugis colebant̃ apollo t liber. Ceraunij sunt mõtes epyri: a crebris dicti fulminib⁹: grece enĩ fulmẽ ceraunios dicit̃. Appẽnin⁹ mons appellat̃: q̃si alpes penice: q2 hãnibal veniẽs ad italiã eas sibĩ alpes apuit. Iuuenalis. Et montes rupit aceto.

Item de eodem. C. LXXXV.

Ethnas ex igne t sulphure dict⁹ est vnde gehẽna. cõstat autẽ hũc ab ea parte q̃ eurus vel aphricus flat habere spelũcas plenas sulphuri t vsq͂ ad mare deductas. Que spelũce recipiẽtes in se fluctus ventũ creãt: q̃ exagitat⁹ ignẽ gignit ex sulphure. vnde est q͂ videtur incendiũ. Solinus. In ethne vertice duo hyatus sũt hrateres nominati. ꝑ quos eluctat⁹ erũpit vapor. ꝓmisso ꝑus fremitu q̃ ꝑ estuãtes cauernaꝝ latebras lõgo mugitu intra terre viscera diu voluitur. Nec ante se flãmaꝝ globi attollũt q̃z intonite strepitus antecedant. mirũ hoc est: nec illud minus q͂ in illa feruẽtis ptinacia mixta ignibus niues ꝓfert. t licet vastis exũdet incẽdijs. apicis canicie ꝑpetua hyemalẽ detinet faciẽ. Itaq͂ in vtroq͂ inuicta violẽtia est. nec calor frigore mitigat̃. nec frigus calore dissoluit̃. Q͂ aũt in cãpania vesuuius: in sicilia ethna. hic in licia mons chimera est. Isidorus. Epyreneus t ipse a crebris fulminũ ignib⁹ nũcupat⁹ est. grece enĩ ignis pyros vocat̃. Iste est q̃ inter galliã atq͂ hispaniã q̃si de idustria munimentũ interiacet. Soliuius a singularitate dicit̃ q͂ oibus hispanie montib⁹ solus altior videt̃. Calpes est mons in vltimis occeani finib⁹ q̃ dirimit europã ab aphrica quẽ atlãtis finẽ esse dicũt. Atlas frater ꝓmethei fuit: t rex aphrice fuit: a quo astrologie artẽ dicunt prius excogitatã. ideoq͂ dict⁹ est sustinuisse celũ. ab eruditiõe igit̃ discipline t sciẽtia celi nomẽ eiꝰ in montẽ aphrice deriuatũ est. qui nũc atlas cognoiat̃: q̃ ꝓpẽ altitudinẽ suam q̃si celi machinam atq͂ astra sustẽtare videt̃. Solinus. Atlas mons est e media harenaꝝ cõsurgẽs vastitate. et educt⁹ in viciniã lunaris circuli vltra nubila caput cõdit parte q̃ ad occeanũ extẽdit̃: cui a se nomẽ dedit. manat fontib⁹ nemorib⁹ inhorrescit rupibus asꝑat̃. squalet ieiunio humo nuda. nec herbida q̃ aphricã cõtrauersus est. felix nascẽtib⁹ sponte frugibus arborib⁹ ꝓceris opacissim⁹. quarũ odor grauis come cupressi siles vestiunt̃ lanugine sericis vellerib⁹ nihil vilior. In eo latere est herba eufozbia copiosa: cuiꝰ succus ad ocularia ꝓficit claritatẽ: nec mediocriter pcellit vim venenoꝝ: vertex semꝑ niualis. Saltus eius quadrupedes ac serpẽtes fere: t cũ his elephantes occupauerunt. Isidorus. Alpes sunt proprie montes gallie de q̃bus Virgilius. Aerias alpes. Nã galloꝝ lingua alpes mõtes alti vocantur. De sũt enĩ q̃ italie muroꝝ exhibẽt vicẽ. Colles sunt ꝓeminẽtiora iuga montiũ q̃si colla iuga enim montiũ ex eo appellata sũt q͂ ꝓpinq̃tate sua iungant̃. Valles sunt humilia loca. q. vallis hinc et conualles depressa loca terrarũ inter montes.

De Moribus extraneis q̃rundã gentiũ. C. LXXVI.

Ec de diuisione terrarũ ac regionũ t locoꝝ noibus atq͂ ꝓuenientibus dicta sufficiãt. Hic de diuersibus morib⁹ viuẽdi quarundã gentiũ barbarorum de monstruosis quoq͂ gẽtib⁹ pauca subiungamus. Hiero. cõtra Ioui. li. ij. Quis ignorat vnãquãq͂ gentẽ nõ cõi lege nature. sed his quoꝝ copia est apud se vesci solita. verbi gratia: arabes t saraceni t oẽs heremi barbarice cameloꝝ lacte viuit t carnibus: q2 huiuscemodi aial pro tempore t sterilitate regionũ facile apud eos t gignit̃ t nutritur. Hi nephas arbitrant̃ porcorum vesci carnibus. Sues enĩ q̃ glãde t castaneis t radicib⁹ filigine t ordeo alũt so[...]

aut raro apud eos aut penit⁹ nõ inueniunt̃: t si inuẽti fuerint alimẽta nõ habẽt: q̃ supra dixim⁹. E regione septentrionales ꝑplos si ad esum cameloꝝ asinoꝝq͂ cõpellas: simile putabũt eoꝝ vesci carnib⁹ ac si lupũ comedẽ cogant̃ t coruũ. In põto t frigia vermes albos t obesos: q̃ nigello capite sũt: t nascunt̃ ĩ lignoꝝ carie ꝓ magnis redditibus paterfamilias exigit rursũ oriẽtalis t lybie ꝑplo: quia ꝑ desertã t calidã heremi vastitatẽ locustarũ nubes reperiunt̃: locustis vesci moris est. Cõpelle frigẽ t ponticũ vt locustã comedat: nephas putabit. Coge syrũ aphricũ t arabẽ vt vẽmes põticos glutiat ita eos aspiciet vt muscas millepedies: t lacertos q̃dcũq͂ syri t crocodollis terrenis. aphrica etiã lacertis viridib⁹ vesci soleãt. In egypto t palestina ꝓpter boũ raritatẽ nemo vaccã comedit. In nr̃a ꝓuincia scelus putãt vitulos deuorare. Vnde t impator valẽs nuꝑ legẽ dedit per oriẽtẽ: ne quis carnib⁹ vituloꝝ vesceret̃ vtilitate agriculture ꝓuidens: t pessimã iudaisãtis vulgi emẽdãs ↄsuetudinẽ: ꝓ altilib⁹ t lactãtib⁹ vitulos ↄsumẽtis. Nomades t trogodite t scythe t hunnorũ noua feritas. semicrudis vescunt̃ carnib⁹. porroxerofagi gẽs errans in littore maris rubri: sup petras solis calore feruentes assant pisces: t hoc solo alimẽto victitãt. Sarmate quadi vuãdali t innumerabiles alie gẽtes equoꝝ t vulpiũ carnib⁹ delectant̃. Quid loq͂r de ceteris nationib⁹: cũ ipe adolescẽtulus in gallia viderim atticotos gẽtẽ britãnicã hũanis vesci carnibus: t cũ ꝑ siluas porcoꝝ greges t armẽtoꝝ pecudũq͂ reperirẽt: pastoꝝ nates t feminarũ papillas solere abscidere: t has solas delicias arbitrari.

Item de eodem. C. LXXXVII.

Cotorũ natio ꝓprias vxores nõ hꝫ: sꝫ vt cuiq͂ libitum fuerit: pecudũ more lasciuiunt. Perse. medi. indi. ethiopes. regna nõ modica t romano imperio paria: cũ matribus t auis t cũ filiab⁹ copulant̃. Massagete t derbites miserrimos putãt: qui egrotatione moriuntur: t parẽtes cognatos ꝓpinquos cũ ad senectũ venerint: iugulatos deuorãt: rectius esse dicẽtes vt a se poti⁹ q̃z a vermib⁹ assumãt̃. Tibareni quos dilexerũt senes suspendũt in patibulo. hyrcani volucribus t canib⁹ semiuiuos ꝓijciũt. Caspij inde bestijs mortuos scythe eos q̃ a defunctis amati sunt viuos infodiũt cũ ossib⁹ mortuoꝝ. Caprij canib⁹ ad hoc nutritis subijciũt senes qꝺ cũ alexãder prefectus susianoꝝ emẽdare voluisset pene amisit prouinciã. Solinus. Post in humanos ritus ꝓnos hominũ seres cognoscim⁹: q̃ aquaꝝ aspergine mundanis frõdib⁹ vellera arboꝝ ãminiculo depectũt liquoꝝ t lanuginis tenerã subtilitatẽ humore domãt ad obsequiũ. hoc illud sericũ est in vsum publicũ dãnose veteritatis admissum: eo q͂ ostẽdere potius corpora q̃z vestire ꝑmo feminis: nũc etiã viris luxurie ꝑsuasit libido. Seres ipi q̃dẽ mites t inter se quietissime. alias vero reliquoꝝ mortaliũ cetus refugiũt. adeo vt ceterarũ gentiũ cõmercia abnuãt: pamũ eoꝝ fluuiũ mercatores ipi transeũt. in cuiꝰ ripis nullo inter ꝑtes lingue cõmercio: sed disposito rerũ ꝑcio oculis estimãtib⁹ sua tradũt: nõ emũt nr̃a. Clemẽs libro. ix. Apud seres neq͂ meretrix neq͂ adultera. neq͂ fur ad iudiciũ deducit̃. neq͂ occisus hõ fert̃ ibi aliq̃n. sed est apud eos legũ suarũ metus vehemẽtior q̃z genesis ↄstellatio. hi ĩnitio orbis terre habitãt. seres quia caste viuũt: nec erugine nec grãdine nec pestilẽtia t malo affligiuntur q2 nec post cõceptũ adiri apud eos vltra feminã ꝓbas est: neq͂ cum purgat̃: carnib⁹ imũdis nemo ibi vescit̃. sacrificia nemo nouit. fm iustitiã oẽs sibiipsis iudices sũt. ideo nõ castigant̃ huiusmodi plagis: sed plurimũ tpis in vita durantes absq͂ egritudine vitã finiũt. morbide aũt imũditie ꝓ pctõ solẽt accidẽ. Solin⁹. Esse donũ morio est: parentũ funera ꝓsed cãtib⁹: t proximoꝝ corrogatis cetibus corpora ipsa dẽtib⁹ laniare: ac pecudũ mixta carnib⁹ dapes facere. capitũ etiã ossa auro incincta: in puculoꝝ tradere ministeriũ. scithe tauri pro hostijs cedũt aduenas. Satarchei auro t argẽto damnato: in eternũ se a publica auaritia vendicauerunt.

Adhuc de eodem. C. LXXXVIII.

Cithari in terris habitantiũ asperior ri⁹ est. Specus incolũt pocula nõ vt ceteri dolia. sed ut inimicoꝝ capitibus moliunt̃. amãt prelia interemptoꝝ cruorẽ. e vulneribus ipsis bibũt. De numero cediũ honor crescit. quarũ expertẽ esse apud eos ꝓbrũ ẽ. haustu mutui sanguinis fedus sanciũt: nõ suo tñ timore: sed medorũ: quorũ vsurpata disciplina. Iustin⁹ li. ij. Scythe agrũ nõ exercent: nec domus vlla: aut tectũ: aut sedes est. armẽta t pecora semꝑ pascẽtib⁹: t ꝑ incultas solitudines errãtib⁹, vxores t liberos secũ in plaustris vehunt. corijs tectis hiniebriũ hiemisq͂ cã pro domib⁹ vtunt̃. Iustitia gẽtis ingenijs nõ legib⁹ culta est. nullũ scelus apud eos grauius furto est: pro eo q͂ sine munimẽto alimẽta habẽt. aurũ t argentum

non appetunt lacte ⁊ melle viuunt. lane ac vestiũ vsus eis ignotus est. q̃q̃ cõtinuis frigorib⁹ vrant. pellibus fermis ac murinis vtun-tur. Hec cõtinẽtia illis moꝝ quoqꝫ iustitiã edidit. nihil alienũ con-cupiscentib⁹. quippe ibi diuitiaꝝ cupido est vbi ⁊ vsus. Solinus. Garamãtici ethyopes matrimonia priuatim nesciũt. sed oib⁹ in vene-rẽ vulgo licet. inde est ꝙ filios matres tantũ recognoscãt. Nam pa-trꝭ nois nulla reuerentia est. q̃s eni verũ patrẽ nouerit in hac luxu-ria incesti lasciuiẽtes. Eapropter garamãtici ethyopes inter oẽs po-pulos degeneres habent̃. nec imerito: qꝛ afflicta castitatis sue disci-plina successionis noticiã: ritu ĩprobo ꝑdiderũt. Nomẽ ethyopum late patet in parte aphricana. q̃ martẽ videt libra plurime eoꝝ sunt: ⁊ varie natiões harũ e numero nummades [cinocephaloꝝ] lacte viuũt. Serbori longi sunt ad pedes. xij. ac zathei captos venatib⁹ elephan-tos deuorãt. Arabes scenite causas nois inde ducunt. qꝺ tentorijs succedũt nec alias domos habẽt ipsa etiam tentoria cilicia sunt. ita nuncupãt velamẽta caprarũ pilis texta. ꝓterea suillis carnib⁹ pror-sus abstinẽt. sane hoc aĩalis genus si inuectũ illo fuerit morit̃ ilico. Arabes lõge lateqꝫ diffusi: diuersis ⁊ moribus ⁊ cultibus plurimis viuunt. crinis intõsis mitrata capita redimitu pari: pars rasa in cute barba. Cõmertijs studẽt: aliena nõ emũt. vendũt sua. quippe ⁊ ma-ri ⁊ siluis diuites. Umbre q̃ nobis dextre: sunt illis sinistre: pars eo-rum q̃s⁹ asper vict⁹ est agnos edunt. nulla velamine cura corporis ac ꝓpt̃ea ossifagi noiant̃. Trogodite: specus excauãt. illis teguit̃: nullus ibi habẽdi amor a diuitijs. paupertate se abdicauerũt volũta-ria. Tantũ lapide vno gloriant̃ quẽ exaconthalitum noiamus. tam diuersis notis sparsum: vt. lx. colores gẽmarũ in paruo orbiculo ei⁹ deprehendant̃. hoies isti carnib⁹ viuũt serpentũ ignariqꝫ sermonis stridẽt potius q̃ꝫ loquunt̃. Angile vo solos colũt inferos. feminas suas p̃mis noctibus nuptiaꝝ adulterijs cogunt patere. mox ad per-petuã pudicitiã legib⁹ stringunt seuerissimis. Gasarãtes abstinent prelijs. fugiũt cõmertia: nulli extero misceri sinunt.

De Eodem. C. LXXXIX.

Tracibus barbaris inest cõceptus vite ⁊ ex quadã naturali sapiẽtie disciplina cõcordãt. oẽs ad interitũ voluntarium. dum nõnulli eoꝝ putant obeuntiũ aĩas reuerti. Alij vo extingui: sed beatius fieri magis: apud plurimos luctuosa sunt puerperia. Deniqꝫ recẽs natũ fletu parẽs excipit. ⁊ ecõtra leta sunt funera. adeo vt exẽ-ptos gaudijs prosequant̃. Femine eoꝝ tenaces sunt castitatis insi-liunt rogos defunctoꝝ cõiugum. ⁊ ꝙ maximũ insigne castitatis du-cunt ꝓcipites in flãmas eunt. Traces corpoꝝ magnitudine oẽs ho-mines antecedũt. ceruleis oculis: ac truci visu: terrifico sono vocis: annosa etate edificia modice ab humo eleuata: annona semꝑ eadẽ tenore. vites nesciũt pomis abundãt. in regis electione nõ nobilitas preualet sed suffragiũ vniuersoꝝ. populus cui eligit spectatũ mori-bus: ⁊ inueterata clemẽtia: etiã annis grauẽ: sed hic in eo q̃rit̃. cui liberi nulli sint. nã q̃ pater fuerit etiã si vita spectat̃. ad regendũ non admittit̃. ⁊ si forte dum regnat pignus sustulerit: potestate exuitur: maxime hic custodit̃ ne fiat hereditariũ regnũ. Deinde etiã si rex ma-ximã pferret equitatẽ nolunt ei totũ licere. xl. ergo rectores accipit: ne in causis capitũ solus iudicet. Qꝫ si etiã ipse in peccato aliquo ar-guit̃ morte mulctat̃. nõ tamẽ vt cuiusq̃ꝫ manu attrectet̃: sed cõsen-su publico rerũ oium interdicta ei facultate. etiã colloqui potestas p̃mo denegat̃. Scenolophagi nõ alia q̃ꝫ testudinũ carne viuũt. hir-suti oium: facie tenus: q̃ sola lenis est. Jidẽ corijs pisciũ vestiunt̃.

De Eodem. C. XC.

Indie mõtana pigmei tenẽt adhi q̃bus vicinus est ocean⁹ sine regibus degunt. Pãdea gens a feminis regit̃. cui reginã primã assignãt herculis filiã. Jndis oib⁹ est ꝓmissa cesaries. nõ sine fuco cerulei aut crocei coloris. cult⁹ ꝓcipuus in gẽmis. nullus funeꝝ appat⁹. ꝓte-rea ĩ libe aut archalai regũ libꝛi editũ ẽ: sequãtũ ꝓploꝝ mores disso-nãt. hit⁹ quoqꝫ discrepãtissim⁹ est. Alij lineis: alij laneis peplis ve-stiunt̃: pꝰ nudi: ps obscena tñ amiculati. plimi etiã e flexibilib⁹ li-bris circũdati. Quidã ppli adeo ꝓceri vt elephãtes velut equos, fa-cillima insultatiõe trãsiliant. Plurimis placet neqꝫ aĩal occidere: neqꝫ vesci carnib⁹. pleriqꝫ tñ piscib⁹ alunt̃ ⁊ mari viuũt. Sũt q̃ ꝓximos ⁊ parẽtes ꝓusq̃ꝫ annis aut egritudine ĩ maciẽ eant. velut hostias ce-dũt. deniqꝫ peremptoꝝ viscera epulas hñt: ꝙ ibi nõ sceleri: sꝫ pietatis loco numerãt. Sũt etiã q̃ cũ icubuere morbi: ꝓcul a ceteris ĩ secreta abeũt nihil anxie mortẽ expectãtes: plhos hñt indi ⁊ gymnosophi-stas vocãt q̃ ab ortu solis vsqꝫ ad occasum cõtẽtis oculis orbẽ can-dẽtissimi syderis [illegible] ĩ globo igneo rimãtes q̃dã secreta. harenisqꝫ feruẽtib⁹ ꝑ totũ diẽ alinis ped.b⁹ insistũt. Hiero. cõtra Jou. lib. i.

Jndi vt oẽs pene barbari vxores pulcherrimas hñt. Apud eos lex est: vt vxor charissima cũ defũcto marito cremet̃. he igit̃ ꝯtẽdũt int̃ se de morte viri. ⁊ ambitio sũma certãtiũ est testimoniũ castitatis di-gna morte decerni. itaqꝫ victrix in habitu ornatuqꝫ p̃stino iuxta ca-dauer defũcti accubat: ãplexãs illud ⁊ osculãs: ⁊ suppositos ignes pudicitie laudẽ ꝯtemnẽs puta q̃ sic morit̃ secũdas nuptias nõ req̃-rit. Jdẽ li. ij. Sardesanes vir babylonicus in duo dogmata apud indos gymnosophistas diuidit. quoꝝ vnũ appellat brachmanas alte-rũ samaneos: q̃ tãte ꝯtinẽtie sũt: vt vl pomis arboꝝ iuxta gãgẽ flu-uiũ. vl publice oryze ⁊ farine alant̃ cibo. ⁊ cũ rex ad eos venit adora-re illos solit⁹ sit. pacẽqꝫ ꝓuincie sue in eoꝝ precib⁹ arbitrari sitã.

De Eodem. C. XCI.

Ambro. li. ii. Licioꝝ fertur̃ esse ꝓcepta: q̃ viros iubeãt muliebrẽ vestẽ induere: si meroꝛi indulgeant: eo ꝙ mollẽ ⁊ effeminatũ iudicauerũt ĩ viro luctũ. Deforme est eni eos q̃ ꝓ fide: ꝓ religiõe: ꝓ p̃ria: ꝓ eq̃tate iudicijs atqꝫ intẽtione virtutis obuiũ mor-tis pectus offerre debeant merere. in alio grauius qꝺ in se si cã exe-gerit expẽdendũ sit. Juli⁹ celsus. Britones leporẽ aut gallinã aut anserẽ gustare phas nõ putãt hec tñ alunt animi voluptatisqꝫ cau-sa. Loca sunt ibi tẽperãtiora q̃ꝫ in gallia remissioꝛib⁹ frigorib⁹. Jn-teriores pleriqꝫ frumẽta nõ serũt: sed lacte ⁊ carne viuũt: pellibusqꝫ vestiũt. oẽs vo se britãni vltro inficiũt ceruleo colore: atqꝫ horridio-res sunt in pugna aspectu: capilloqꝫ sunt ꝓmisso: atqꝫ oĩ parte cor-poris rasa p̃ter caput ⁊ labrũ supi⁹. Uxores habẽt deni duodeniqꝫ inter se cões. ⁊ maxime frẽs cũ frib⁹: parẽtesqꝫ cũ liberis. Sed q̃ sunt ex his nati: eoꝝ habent̃ liberi: quo primũ virgo queqꝫ deducta est. Helinãd⁹ li. xvij. Xenophon ĩ li. de vita cyri. Poleta ⁊ cardomo ⁊ sale ac pane ꝑsas asserit victitare. Ualeri⁹ li. ij. Perse non aspiciũt liberos suos priusq̃ꝫ septẽ annos impleuerint. quo paruuloꝝ amis-sionẽ equiore aĩo sustineant. Hiero. ꝯtra Jou. li. ij. Coge egyptiũ vt ouiũ lacte vescat̃. impelle si vales pelusiotem vt mãducet cepas. Singule pene in egypto ciuitates singulas bestias ⁊ monstra vene-rant̃. quodcũqꝫ coluerint: hoc inuiolabile ⁊ sacrũ putãt. vñ ⁊ vrbes quoqꝫ apud eos ex aĩaliũ vocabulo nuncupãt̃ leonto: cino: lico: bu-siris: thormi: qꝺ interpretat̃ hircus. ⁊ vt serum⁹ q̃les semꝑ egyptus recepisset nuꝑ ab adriani amasio vrbs eoꝝ antinoũs appellata est. Prouidebis igit̃ ꝙ nõ solũ in esu: sed ⁊ in sepulturis ⁊ in cultibus: ⁊ in oĩ ꝯuersatione vnaqueqꝫ gens suo ritu ⁊ ꝓprietatib⁹ victitet. ⁊ hĩ eam putare legẽ quod didicit.

De Quibusdã monstruosis gentibus. C. XCII.

Isido. li. xi. Sicut aũt in singulis gẽtib⁹ q̃dã mõstra sũt hominum ita in vni-uerso genere humano q̃dã mõstrua sunt gẽtiũ: vt gigã-tes: cynocephali: cyclopes ⁊c̃. Gigãtes dicunt̃ iuxta gre-cis sermonis etymologiã: q̃ eos gegenas. i. terrigenas existimãt: eo ꝙ eos fabulose parẽs terra inmẽsa mole ⁊ siles sibi genuerit. Ge eni terra appellat̃: gines gen⁹: licꝫ terre filios vulg⁹ vocet quoꝝ gen⁹ in-certũ est. Falso aũt opinant̃ q̃dã imꝑiti de scripturis scĩs p̃uaricato-res angelos cũ filiab⁹ hominũ ante diluuiũ cõcubuisse: ⁊ exinde na-tos gigãtes. i. nimiũ grãdes ⁊ fortes viros: de quib⁹ terra cõpleta ẽ. Glosa sup Gen. Gigãtes hoies potẽtes imanes corꝑib⁹: superbi vi-rib⁹: incõditi morib⁹. Jsido. Cynocephali vocant̃ eo ꝙ canina ca-pita habeãt. quosqꝫ ipse latrat⁹ magis bestias q̃ꝫ hoies ꝯfitet̃. hi in india nascunt̃. Cyclopes eadem india gignit. dictos cyclopes: eo ꝙ vnũ habere oculũ in frõte media ꝑhibent̃. hi ⁊ agriophagite nuncu-pant̃: ꝓpter hoc ꝙ solas ferarũ carnes edunt. Lenias in lybia credũt trũcos sine capite nasci: ⁊ os ⁊ oculos habẽ in pectore. alios sine cer-uicib⁹ gigni: oculos habẽtes in humeris. Jn vltimo aũt oriẽtis mon-struose gẽtiũ facies scribunt̃. alie sine narib⁹ equali toti⁹ oris planitie informes habẽtes vult⁹. alie labro subteriori adeo ꝓminẽti: vt ĩ sol̃ ardorib⁹ totã ex eo faciẽ ꝯtegãt dormiẽtes alijs cõcreta ora eẽ mo-dico tñ foramine calamis hauenarũ pastus hauriẽtes. nõnulli sine linguis eẽ dicunt̃: inuicẽ pro sermonib⁹ vtẽtes nutu siue motu. Pa-nethios apud scythiã eẽ ferũt tã diffusa magnitudine auriũ: vt oẽ corp⁹ ex eis ꝯtegãt. Pan eni in greco sermone omne dici aures di-cunt̃. Artabatite ĩ ethyopia ꝓni vt pecora ambulare dicunt̃. q̃drage-simũ eni annũ nullus supgredit̃. Satyri homũciones sunt aduncis narib⁹. cornua in frõtib⁹ habẽt. ⁊ caprarũ pedib⁹ similes. q̃lẽ in ĩ so-litudine antoni⁹ scũs vidit. q̃ etiã interrogat⁹ seruo dei respondisse fert̃ dicẽs. Mortal̃ ego sum: vnus ex accolis heremi: quos vario er-rore delusa gẽtilitas faunos satyrosqꝫ ⁊ incubos colit. Dicunt̃ q̃dã ⁊ siluestres hoies: quos nõnulli fatuos ficarios vocant. Sciopodũ gens fertur in ethyopia: singulis cruribus ⁊ celeritate mirabili: quos

inde sciopadas greci vocant: eo q per estum resupini in terra iacentes. pedū suoꝝ magnitudine adumbrant. Antipodes in lidia plantas versas habēt post crura: ⁊ octonos digitos in plātis. Ipodes in scythia sunt humanā formā ⁊ equinos pedes habētes.

De Eodem. C. XCIII.

Item in idia ferūt esse gētes q̄ macrobij nūcupātur duodecim pedū staturā hñtes. vnde et nuncupati. macron em̄ greci longū dicūt. Est etiā gens illic statura cubitalis: quos greci a cubito pigmeos vocant: de q̄ supra dixim⁹. Hi mōtana indie tenēt: q̄b⁹ est vicin⁹ oceanus. phibēt enī ⁊ in eadē idia gētē eē feminaꝝ q̄ quinquēnes cōcipiūt: ⁊ octauū vite annū nō excedūt. Solin⁹. Arismaspi gēs circa celtelon posita monocula gens est. vltra hos ⁊ riphei iugū regio est: assidue obsessa niuib⁹. humantopodes flexis nisib⁹ cruriū serpunt pon⁹ q̄ incedūt: ⁊ pgēdi vsum lapsu magis destināt q̄ gressu. Apolonides phibēt in scythia: feminas nasci q̄ bithie vocantur. Hasq; in oculis pupillas geminas habere: ⁊ pimere visu si forte irate aspexerint. he sūt ⁊ in sardinia. Megastenes per diuersos indie montes eē scribit natiōes: capitib⁹ caninis: armatas vnguib⁹: amictas vestitu tergoꝝ: ad sermonē humanū: nulla voce: s; latratibus tm̄ sonātes rictibusq;. Apd̄ thessaliā legit̄ q̄sdā feminas semel parere: natosq; canos ilico fieri: esse rursū gentē alterā q̄ in iuuēta cana sit: in senectute nigrescat. vltra eni nostri terminos phēdarūtē. legim⁹ monoculos quoq; ibi nasci: singulis crurib⁹: ⁊ singulari pnicitate: q̄ vbi defēdi se velint a calore. resupinati plātaꝝ suaꝝ magnitudine inūbrant. Sāgis fontē q̄ acolūt: nulli⁹ ad escā opis indice odore pomoꝝ viuūt silvestriū. lōgiusq; pgētes eadē illa in p̄sidiū gerūt: vt olfactu alant̄. Qz si deteriorē forte spūs traxerint examinari eos certū est. Perhibēt ⁊ gentē eē feminaꝝ: q̄ quinquēnes cōcipiūt: sed vltra octauū annū viuēdi spaciū nō ptrahūt. Sūt q̄ ceruicib⁹ carēt ⁊ in humeris hñt oculos. Sūt q̄ siluestres corpe hirti caninis dentibus stridore terrifico. Apud eos vo q̄b⁹ ad viuēdi rōnē exactior cura est. multe vxores in eiusdē viri coeūt matrimoniū. ⁊ cū marit⁹ decesserit. apud grauissimos iudices suā queq; de meritis agunt causam. et q̄ officiosior ceteris sentētia vicerit iudicantiū hec palme refert premiū: vt arbitrio suo ascēdat rogū cōiugis: ⁊ supremis ei⁹ semetipsam det inferias cetere cū nota viuant.

De Fabulosis portētis. C. XCIIII.

Isidorus. Dicunt̄ aūt ⁊ alia hoim fabulosa portēta q̄ nō sunt: sed ficta in causis rerū interptant̄ vt gerionē regē hispanie triplici forma pditū. Fuerūt eni tres fr̄es tāte cōcordie: vt in trib⁹ corporib⁹ q̄si vna aīa eēt. Gorgones quoq; meretrices crinitas serpētib⁹ fert̄. q̄ aspiciētes cōuertebāt in lapides, habētes vnū oculum quo inuicē vtebant̄. Fuerūt eni tres sorores vnius pulchritudinis q̄si vnius oculi: q̄ ita spectatores suos stupescere faciebāt. vt vertere eos putarent̄ in lapides. Sirenas tres fingunt fuisse: ex parte vgines: ⁊ ex parte volucres hñtes alas ⁊ vngulas: q̄rū vna voce: altera tibijs. tertia lyra canebat: q̄ illectos nauigātes sub cantu in naufragiū trahebāt. Sm̄ veritatē aūt meretrices fuerūt q̄ trāseūtes deducebāt ad egestatē. his ficte sūt inferre naufragia. alas autē habuisse ⁊ vngulas: qz amor ⁊ volat ⁊ vulnerat. Que inde in fluctib⁹ cōmorasse dicunt̄: qz venerē creauerūt. Scyllā quoq; ferūt feminā capitib⁹ succinctā caninis cū latratib⁹ magnis ppē fretū sicli maris: in quo nauigātes verticib⁹ in se ꝯcurrētiū vndaꝝ exteriti latrare existimāt vndas q̄s sorbētis estus vorago collidit. Fingūt ⁊ mōstra q̄dā irrationaliū aīantiū vt cerebarū iferorū canē. tria capita hñtē: significantes p eū tres etates p q̄s mors hoiem deuorat. i. infantiā: iuuētutē: senectutē: quē q̄dā ideo dictū cerberū putāt: q̄si creo boros. i. carnem vorāns. Dicūt ⁊ hydrā serpētē cū nouē capitib⁹: q̄ latine scedra dicit̄ q vno ceso: tria capita excrescebāt: sed hydrā cōstat locū fuisse euomentē aquas vastātē vicinā ciuitatē: in quo vno meatu clauso: multi erūpebāt: quod hercules vidēs loca ipsa exussit: ⁊ sic aque clausit meatus. nā hydra ab aq̄ dicta est. Huius mētionē facit Ambro. in silitudine heresuꝫ dicēs. Heresis eni velut quedā hydra fabularum vulnerib⁹ suis creuit ⁊ dum sepe resciditur pullulat igni debita incēdioq; peritura. Fingūt ⁊ chimerā triformē bestiā: ore leonis parti formē postremis pt̄ib⁹ draconis media capre vomētis ignē. quā q̄dā phisiologi nō aīal: sed sicilie montē esse aiūt. q̄busdā locis leones et capras nutrientē: quibusdā ardentē: q̄busdā plenū serpētib⁹. Hunc bellorofontis habitabilē fecit: vnde chimerā dicit̄ occidisse. Cētaurus aūt spēs vocabulū indidit. i. hoiē equo mixtū. quos q̄dā fuisse equites thessaloꝝ dicūt. sed pro eo q discurrētes in bello velut vnū corpus equoꝝ ⁊ hoiuꝫ viderent̄. inde centauros fictos asseruerunt.

Porrō monocentaurū nomē sumpsisse ex tauro ⁊ hoie: qualem bestiā dicūt fabulose in laborintho inclusā fuisse. de q̄ Oui. Semibouēq; virū: semiuirūq; bouē. Onocētaurū vocati: eo q media hois spēs: media eē asini dicat̄. sic ⁊ hipocentaurus: q equoꝝ hominūq; in eis natura ꝯiūcta fuisse putatur.

De Transformatis. C. XCV.

Tribunt̄ aūt ⁊ q̄dā mōstruose hominū trāsformationes ⁊ cōmutationes in bestias. sicut de illa magna famosissima circe: q̄ socios quoq; vlixis mutasse fert̄ ī bestias. ⁊ de archadib⁹: q̄ forte ducti trāsnadabāt quoddā stagnū: atq; ibi ꝯuertebantur in lupos. nā ⁊ diomedis socios in volucres fuisse ꝯuersos: nō fabuloso mēdacio: s; historica affirmatiōe ꝯfirmāt. Sz etiā q̄dā asseruerunt strigas ex hoib⁹ fieri. ad multa eni latrocinia figure sceleratoꝝ mutant̄: siue magicis cātib⁹: siue herbarū veneficio totis corporib⁹ ī feras trāseunt. Siquidē ⁊ p naturā pluraq; mutationē recipiunt: ⁊ corrupta in diuersas spēs trāsformant̄. sicut de vituloꝝ carnib⁹ putridis apes. sicut de equis scarabei. de mulis locuste. de cācris scorpiones. Ouidius. Cōcaua litoreī si demas brachia cācri. Scorpiō exibit caudaq; mutabit̄ vnca. Solin⁹. Neuri vt accepim⁹ estatis tpib⁹ ī lupos trāsfigurant̄. deinde spacio exacto: qd̄ huic sorti attributū est: in p̄stinā faciē reuertunt̄. Populis istis deus mars est pro simulachris enses colūt. hoies victimas habēt. ossib⁹ adolēt ignes focorū. Gelonij ad hos ꝓximāt. de hostiū cutibus ⁊ sibi indumēta faciunt: ⁊ equis suis tegmina. Helinā. li. xiij. Memini me adolescentulum audisse a nōnullis pro vero narrari: q in territorio beluacēsi erat quidā rustic⁹: q̄ dū vxor ei⁹ lauaret ei caput: quosdā articulos manuū pueri ex ore euomuit. Opinio autē nimis vulgata erat: in hūc pū illū p diuersa tpa trāsformari. Hec aūt opinio p illū vomitū articuloꝝ pueri vehemētius ꝯfirmata est. Idē li. viij. Lemures āt siue larue nihil aliud sunt q̄ʒ terribiles vmbre: vel aīarū damnatarū: vel nequissimoꝝ ⁊ imūdoꝝ spirituū: quarū natura teste Hiero. dicit̄ eē terrere paruulos: ⁊ in angul̄ garrire tenebrosis. s; hoꝝ terror inutilis signo crucis opposito vt fumus euanescit.

De Ortu ragau ⁊ regni scytharum. C. XCVI.

Ecce. His de diuisione terraꝝ ac varietate gētiū pscriptis: nūc ad historiā redeam⁹. Phalech cū eēt annoꝝ xxx genuit reu seu ragau anno sexto secūde. xxxi. mūdi. vo. M. septingētesimo ⁊. lxxviij. sub ragau regnū scythaꝝ exortū est. qd̄ licz antiquissimū sit inter q̄tuor tn̄ p̄ncipalia regna nō cōputat̄: qz barbarū fuit. Iustin⁹ li. ij. Cum scytharū parthoꝝ ⁊ bactranoꝝ. femine vo amazonū regna ꝯdiderint Int̄ scythas ⁊ egyptios diu ꝯtētio de generis antiq̄tate habita est. Scythe antiquiores visi sunt primū eis bellum intulit nescons rex egypti. Qui eum fugauerūt: ⁊ egyptū occupassent: nisi eos paludes phibuissēt. inde reuersi asiam domuerūt modico tributo imposito magis in titulū imperij q̄ in premiū victorie duodeci annos pacāde asie imorati: ab vxorib⁹ reuocant̄. His asia p. M. ⁊. d. annos vectigalis fuit. cuius tributi pēdendi finē nin⁹ imposuit. medio aūt tpe duo reges iuuenes hylios ⁊ scolopitus domo pulsi: p factionē optimatū ingentē iuuentutē in secū traxere ⁊ in cappadocie horā iuxta amnē thermodontē cōsedere. vbi occupati themistijs campis p multos annos spoliātes finitimos: ꝯspiratiōe ppl̄oꝝ p insidias trucidantur. quoꝝ vxores arma sumētes viros q̄ domi remāserāt iterficiūt. tūc armis pace q̄sita finitimoꝝ cōcubit⁹ ineunt. mares q̄ nascebant̄ interficiūt. virgines reseruāt. q̄s nō lanificio: s; armis ⁊ equis ⁊ venatiōib⁹ assuefaciūt. inustis infantiū dexteris māmis ne sagictarū ictus impediret̄. His due fuere regine marchesia ⁊ lampedo vicissim terminos defendētes. marte se genitas p̄dicātes. maiore parte europe subacta asiam occupauere. Epheso multisq; alijs vrbib⁹ cōditis: partē exercitus cū ingenti preda domū mittūt. reliq̄ ad tuēdā asiam remāserūt. q̄ cū marchesia ꝯcursu barbaroꝝ interficiunt̄. cui successit orithia filia. cui p̄ter singularē belli sciētiā: eximia seruate ī omne euū virginitatis admiratio fuit.

De Ortu saruch ⁊ regni egyptioꝝ. C. XCVII.

Ecce. Reu vo q̄ ⁊ ragau cū eēt annoꝝ xxxij genuit saruch ī anno secūde etatis. clxxij. mūdi vo M. octingentesimo. xix. sub hoc ortū est regnū egypti: qd̄ durauit vsq; ad octauianū augustū. nō tn̄ ꝯtinue s; factis quibusdā interruptiōib⁹: vbi primū regnauit iones. Ex chronicis eusebij. Porro a tpe natiuitatis abrahe regnauerunt egyptijs thebei annis. cxc. Deinde pastores. ipsi sunt pharaones annis. ciij. Deinde post. xviij. diapolitanorum dinastiā. Prim⁹ regnauit amosis annis xxv. ⁊ cepit anno. xxii. ducat⁹ ioseph. Secūd⁹ chebron annis. xiij

Tertius amenophis.xxi. Quartus mefres.xii. Quint⁹ misphartmutosis.xxvi. Sextus tuthomosis.ix. Septim⁹ amenoptes.xxxi. Octauus horus.xxxviij. Nonus acēcris.xij. Decim⁹ achoris.ix. Undecimus cencres.xvi. Duodecim⁹ acheres.viij. Tertiusdecim⁹ ali⁹ acheres.xv. Decimusq̄rt⁹ armagis q̄ ꝛ danaus.v. Decimusq̄nt⁹ remesses q̄ ꝛ egypt⁹.lxviij. Decimussext⁹ menophis.xl. Post.xviij. dinastia egypcij imp̄atore suo rei ceperunt Quoꝝ pim⁹ se.hus annis.lv. scd̄s ramses.lxvi. terti⁹ amenophis.xl. q̄rt⁹ ammenes.xxvi. q̄ntus thuoris.vij. Postmōꝫ vō secq̄.xx. dinastia diopolitanoꝝ: ꝛ imparuerunt eis diopolitani annis.clxxviij xxi. aūt dinastia regnauit smerdis annis.xxvi pseupsennes.xli. Nephercheres.iiij. amnenophes ix. osorchor.vi. spinaces.ix. psusennes.xxxv. xxij. dinastia. sesonchosis: regnauit annis.xxi. osorthon.xv tachelothis.xiij. xxiij. dinastia. petrubes annis.xxv. osorthon.ix. psam⁹.x. Post.xxiiij. dinastia bochoris q̄ egyptijs iura cōstituit: sub quo agn⁹ locut⁹ est regnauit annis xliij.xxv. sabachon ethyope annis.xij. Sebic⁹.xij. tarach⁹ ethyope xx. merres ethyope.xij. stephunatj.vij. nichepsus.vi. nechao.viij. samitic⁹.xliiij. Nechao scd̄s q̄ ꝛ necepsus.vi. psammites q̄ ꝛ psammetecus.xij. valres.xxx. amasis. xlij. Quib⁹ cōpletis obtinuit egyptum cābises q̄ ꝛ nabuchodonosor rex psarū anno.v. imp̄ij sui. ꝛ sic fuit sic finitum est regnum egyptiorum vsqꝫ ad tempus Artaxerxis qui ꝛ Assuerus.

De Ortu nachor ꝛ regni assirioꝝ. C. XCVIII.

Saruch cū eēt annoꝝ.xxx. genuit nachor anno secunde etatis cc ii mūdi vō. M octuagētesimo.xlix. sub h̄ orta sūt duo regna.s. assyrioꝝ ꝛ sicioniorum belo ꝛ egyaleo illic regnātib⁹: vt ait beda in cronicis suis. Porro iuxta eusebiū anno p̄mo abrahe q̄ fuit a diluuio.ccxi a mūdi vō p̄ncipio. M. dccc. xlviij. p̄mus rex assyrioꝝ nin⁹. fili⁹ beli regnauerat annis.xlij. ꝛ deīceps regnauit annis.x. regnauit enī annis.lij. quoꝝ.xliij. nat⁹ est abrahā. postmōꝫ regnauit semiramis vxor nini annis.xlij. Tertio zameis: filius nini ꝛ semiramidis annis xxxviij. Quarto ari⁹ ānis.xxx. q̄nto arali⁹.xl. sexto xerxes.xxx. septimo armamitres.xxxviij. octauo belo⁹.xxxv. nono balcus lij x altadas.xxxij. xi. mamithus xxx. xij. māchale⁹.xxx. xiij. pheretus.xx. xiiij. mamilus.xxx xv. sphere⁹.xl. xvi. ascades.xl. xvij. amintes.xlv. xviij. belo⁹.xxv. xix. beleperes.xxx. xx. lāpades.xxxij. xxi. sosares.xx. xxij. lāpares.xxx. xxiij. panuias.xl. xxiiij. sosarm⁹.xix. xxv. mitre⁹. xxvij. xxvi. tautanes.xxxij xxvij. taute⁹ xl. xxviij. thineus.xxx. xxix. dercilus xl xxx. eupales xxxviij xxxi. laostenes xlv. xxxij. phiriniades. xxx. xxxiij. ophrate⁹.xx. xxxiiij. ophratanes.l. xxxv. ocrazapes.xlij. xxxvi. Sardanapalus.xx. Ex tūc arbacus medus impio assirioꝝ destructo: regnū trāstulit in medos. s. q̄rto anno zarie regis iude: ꝛ supputant oēs anni regni assirioꝝ a p̄mo anno nini vsqꝫ ad istū. M.cc.xl.

De Ortu regni sicioniorum. C. XCIX.

Egialeus. Regnū vō sicioniorum qd̄ etiam sub nachor habuit initiū. durauit vsqꝫ ad annū.beli sacerdotis.xxix. ꝛ fuerunt reges xxvi. a p̄mo egialeo vsqꝫ ad vltimū zeuxipū: h̄ mō. Egialeꝰ regnauit ānis.lij. europs xlv. Telchin vel telchinus xx. Apis.xxv a quo apia q̄ p̄us egialea. Thelsion vel telxion lij. Egidrus vel egidrus.xxxiiij. thurimacus.xlv. leucippus vel leucippus. liij. mesappus. xlvij. Erathus.xlvi. plemneus.xlviij. ortopolis.xliiij. marathus.xxx. marathus scd̄s.xx. echireus.lv. corax.xxx. epopeos. xxxv. laomedō xl. sicion.xlv. a quo sichionia. polibus.xl. inachus.xlij. phestus.viij. vel.vij. adrasthe.iiij. poliphides.xxxi. pelasgus. xx. zeusippus. xxxi. vel.xxxij. Qui anni oēs insimul faciunt. dcccc. ꝛ.xlij. vel duobus minus p̄pter diuersum numerū phesti ꝛ zeuxippi. Post hos cōstituti sunt sacerdotes carnij: qui carni offerēde p̄fuerūt p annos. xxxiij. sicut legitur in cronicis.

De Ortu thare ꝛ fine secūde etatis. C. C.

Ector. Nachor autē cum esset annorum. lxxix genuit Tharam anno.s. etatis secunde.ccxxij. mundi vero. M. octingentesimo.lxxviij. In thare terminatur secunda etas que tamen vsqꝫ ad ortum Abrahe extenditur: id est vsqꝫ ad annum Thare.lxx. et habuit annos. ccxcij. prima etas autem habuit. M. dc.lvi. sicqꝫ ab initio mundi vsqꝫ ad ortū Abrahe fluxerunt anni. M. dcccc.xlviij. ꝛ hoc s̄m veritatē hebraicā. S̄m autē.lxx. interp̄tes longe plures. Orosius in prefatione libri de ormesta mūdi. Ab Adā enim vsqꝫ ad Ninū regē q̄n natus est Abrahā fuit anni triamilia.clxxxiiij. q̄ ab oībus historiographis vel omissi vel ignorati sunt. Anno autē vel ab Abrahā vsqꝫ ad natiuitatem christi sub augusto anni duo milia xv in quibus auctores ꝛ scriptores inter se omnium ocia negociaqꝫ triuerunt. Actor.

De his autē generationib⁹ ait Clemēs in li.j. sic: Nona generatiōe nati sunt gigantes imensis corporib⁹ editi: aduersum quos diuina p̄uidētia diluuiū eduxit. x. generatiōe. a paucis gen⁹ humanū iterū multiplicatū p̄dixit. Undecima generatiōe hoies oia p̄prijs viribus nihil deo ascripserūt. Duodecima vō generatiōe acceperūt hoies p̄ceptū dei: ne sāguinē degustarēt. p̄pter h̄ enī diluuiū factū est. Tredecima vō generatiōe medi⁹ ex trib⁹ filijs noe p̄ri faciēs iniuriā: posteritati sue ex maledictiōe cōditionē seruitutis induxit. Quartadecima generatiōe quidā ex maledicta p̄genie propter artē magicā p̄imus arā statuit demonibus honorē sāguinis litās. Quintadecima generatiōe hoies idolū statuētes adorauerūt: vsqꝫ ad qd̄ tp̄s vnā dūtaxat diuinit⁹ hebreoꝝ lingua tenuit monarchiā. Sedecima vnusquisqꝫ sortis sue locū p̄prij vocabuli appellatiōe significauit. Decimaseptima apud babylonē p̄im⁹ regnauit nemroth: ꝛ vrbē cōstruxit. inde migrauit ad persas: eosqꝫ ignē colere docuit. Decimaoctaua vrbes murate facte sunt. exercitus instituti. arma ꝛ iudices ꝛ leges sācite. tēpla cōstructa. ꝛ p̄ncipes gētiū tanq̄ dij adorant. Decimanona posteri cham p̄prios terminos excedētes: quos in occidētalib⁹ partib⁹ sorte susceperāt: eos q̄ mediū tere sortiti fuerāt in terris oriētis expulerūt: ꝛ vsqꝫ ad persidē fugauerūt: ꝛ in locū eorum successerunt. Uicesima ob incesti crimen: p̄imū morte propria filius ante patrē defunctus est. Ex genere apocripha. Tūc ceperūt hoies inspicere in astris: ꝛ inchoauerūt imaginari ex his: ꝛ diuinatiōes facere: ꝛ filios et filias traijcere per ignem.

De Ortu abrahe ꝛ de nino quoqꝫ ꝛ zoroastre. C. CI.

Ector. Thare igit̄ cū eēt.lxx. ānoꝝ genuit abrahā in quo tertia etas habuit initiū. Eusebi⁹ in chronic. Anno septimo abrahe ninus condidit ciuitatē niniuē: in regione assyrioꝝ: quā hebraici vocāt niniuē. s. anno regni sui.xlix. Comestor. In diebus saruch belus nemroth deus rex babylonis intrauit assyriā. sꝫ parū obtinuit in ea. quo mortuo fili⁹ eius ninus totā obtinuit assyriā. ꝛ ciuitatē in q̄ caput regni erat itinere triū dierū ampliauit: ꝛ a suo noie niniuē dixit. Inde est q̄ q̄dā historie dicūt regnū assyrioꝝ cepisse ab antiquo belo. qd̄ verum est q̄ntū ad initiū. Alij dicūt cepisse a nino. qd̄ verū est q̄ntū ad ampliationē regni. Ninus vicit cham: q̄ adhuc viuebat: ꝛ regnauit in bactria. ꝛ dicebat̄ zoroastres inuētor magice artis. q̄ ꝛ septē liberales artes inuenit: ꝛ q̄ttuordecim columnis scripsit. septē eneis: ꝛ septē latericias cōtra vtrūqꝫ. s. ignis ꝛ aq diluuiū. Ninus vō libros eius combussit. Ex li. clemētis. Cham fili⁹ noe ram: a quo egyptioꝝ ꝛ babylonioꝝ ꝛ psarū descēdit gen⁹: male cōpertā magice artis tradidit disciplinā. hūc gētes q̄ tūc erāt zoroastrē appellauerūt. cui⁹ noie libri sup h̄ plurimi habent̄. Hic volēs apud hoies videri deus: multū ꝛ frequēter astris intēt⁹ velut scintillas q̄sdā ex stellis p̄ducebat: vt rudes in stuporē miraculi traherent̄. tandē ab ipso demone: quē importun⁹ frequētabat succēsus ē. cui extruxerūt sepulchrū tanq̄ amico dei vehiculo fulminis ad celū subleuato. vn̄ ꝛ h̄ nomen post mortē sortit⁹ est zoroastres: tanq̄ viuēs astrū. Helinādus. De zoroastre scribit Aristo. vicies centū milia v̄suū ab ipso cōdita indicis voluminū ei⁹ declarant̄. miror tn̄ quō libros ei⁹ repperit Aristo. cū ninus oēs libros ei⁹ combussisse legat̄. De eodē zoroastre dixit Solinus: q̄ mox vt natus est risit. Augustin⁹ de ciui. dei libro.xxi. Quis autē non exhorreat ꝛ mori eligat: si proponat̄ aut mors perpicienda: aut rursus infantia. que cum non a risu: sed a fletu ordinatur: hanc lucem quid malorum ingressa sit nesciens prophetat quodāmodo. Solum quādo natus est ferunt risisse zoroastrem. nec boni aliquid monstruosus risus ille protēdit. nam licꝫ magicarum artium inuentor. a nino tamē rege assyrioꝝ cum esset ille bactrianoꝝ bello superatus est.

De ortu idolatrie sub Nino. C. CII.

Omestor. Ab eodē nino orta sunt idola in hūc modū. Mortuo belo ninus in solatiū imaginē p̄ris fecit sibi. cui tantā exhibebat reuerentiā: et quibuslibet reis q̄ ad eā cōfugissent parceret. Proinde homines de regno eius diuinos honores imagini ceperunt impendere. Huius exemplo plurimi charis suis mortuis imagines dedicarunt. Et sicut ab idolo beli cetera traxerunt originē: sic ab eius nomine generale nomen fuit idolorum. Sicut enim belus dictus est ab assyrijs: sic ꝛ alie nationes s̄m ideomata sue lingue dixerunt: alie bel. alie beel. alie baal. alie baall imo ꝛ noīa specificauerunt: alie beelsegor: alie belzebub dicētes. Isidor⁹ in libro ethymologiarum quinto. Quos igitur pagani deos asserūt: homines olim fuisse produnt. ꝛ pro vniuscuiusqꝫ vita vel meritis coli apud suos post mortē ceperunt: vt apud egyptum isis. apud cretā iouis. apud

matres iube: apud latinos faunum: apud romanos quirinus. Eodē quoq3 modo apud athenas minerua: apud samū iuno: apō paphos venus: apud lemnos vulcanus: apud naxos liber: apud delos appollo: in quorū etiā laudib9 accesserūt poete: ⁊ cōpositis carminib9 in celū eos sustulerūt. Actor. Ut aūt in libro sapiētie legit̄: ad imaginū huiusmodi cultū ꝓuocauerūt hoīes tria. s. affectio erga morientes timor ⁊ adulatio erga reges: diligētia artificū in sculpēdo ⁊ depingēdo imagines. Celestinus ī itinerario petri li. v. Ueteres quoq3 egyptiorū q̄ de celesti cursu ⁊ astrorū natura: rationē sibi nacti sunt reperisse: demone sensus eorū obsidēte: nihilominus ꝯtumeliis nomē incōmunicabile subiecerūt: nā alij eorū ouē: alij hyrcū: alij serpentē: piscē quoq3 ⁊ cephas aut cloacas aut strepitū vētris ꝓ numinib9 esse docuerūt habēdos: ⁊ alia innumera q̄ pudet noiare. Tullius li. de natura deorū. Egyptij aūt nullā beluā: nisi ob aliquā vtilitatē quā ex ea caperēt ꝯsecrauerūt. Clemēs li. j. Itaq3 ceteris omnib9 errantibus: abrahā cū arte esset astrologus: ex ratiōe ⁊ ordine stellarū potuit cognoscere cōditorē: eiusq3 prouidētia intellexit cūcta moderari: vñ ⁊ angel9 ei ꝑ visū apparēs plenius eū de his q̄ sentire cepit edocuit

C De Ninia filio nini ⁊ eius matre semiramide. C. CIII.

Ustinus li. j. Mortuus est aūt ninus relicto filio ipube ninia ⁊ vxore semiramide: q̄ se ꝑ vxore nini filiū simulauit: pro femina puerū: q2 vterq3 statura mediocris fuit: ⁊ vox gracilis ⁊ forma similis: ideoq3 brachia ⁊ crura calciamentis caput: thiara tegit: ⁊ eodē ornatu populū vestiri iubet: quē morē vestis gens illa ex inde tenet: postq̄3 puer credita est ⁊ res magnas gessit: q̄ sicut fatet̄: aliā tenuit: propter inundationē aggeres constrixit plurimas: babylonie vrbes instaurauit. Ualerius maximus. Semiramis cū ei circa cultū capitis sue occupate nūciatū esset babylonā defecisse: altera parte crinū adhuc soluta ad eā expugnandā cucurrit: nec prius decorē capillorū in ordinē q̄3 tantā vrbē in potestatē redegit statua ei9 ibi posita ē in ipso habitu. Orosius li. j. Semiramis libidine ardēs sanguinē sitiēs cū diuersos quos cōcubitu oblectasset occideret tādē filio flagitiose cōcubitu impie exposita: incesto cognito: priuatā ignominiā publicā scelere obtexit: precepit eni vt inter parentes ⁊ filios nulla delata reuerētia nature: ꝯiugia appetēdi cui libitū esset libere fieret. Justinus libro. j. Semiramis cū filij cōcubitū petisset ab eodē interfecta est: q̄. xxx. annis post ninū regnauit: ninias aūt tādē sexū cū matre mutasset: raro a viris visus ī feminarū turba ꝯsenuit: posteri eius id exēplū secuti: respōsa gētib9 ꝑ internūcios dabant.

C De Peregrinatiōe abrahe ⁊ ei9 plio ⁊ d̄ melchisedech. C. CIIII.

Etor. Abrahā cū eēt annorū circit̄ lxx. ad iussū dñi relicta patria ⁊ gēte: acceptaq3 ꝓmissiōe seminis ⁊ terre possidēde venit ī terrā chanaā ⁊ habitauit in damasco: illic ingrauescēte fame descēdit in egyptū timensq3 mortē ꝓpter egyptiorū libidinē ⁊ sare pulchritudinē: dixit eā eā esse sibi sororē ⁊ tacuit vxorē: vt se a morte eriperet ⁊ eius pudicitiā deo cōmitteret: vnde ⁊ illa in domū pharaonis sublata: diis impediuit eius desideriū egritudine ⁊ tumultu causarū: causaq3 ꝑ sacerdotes cognita: ambo ꝑ dei prouidentiā euasere periculū. Abrahā egressus diues in ere ⁊ famulis ⁊ iumentis partitaq3 terra cū loth: ⁊ optione ei cōcessa propter pastores q̄ rixabant̄ ꝓ pascuis: dū habitaret in valle mābre: audita victoria quattuor regū de sodomitis: irruit sup eos cū expeditis. ccc. suis vernaculis: ⁊ loth populūq3 ⁊ totā predā reduxit quā gratis restituēs: nihil inde sibi ꝓ victoria retinere acquieuit: cui sacerdos dei melchisedech occurrēs: panē ⁊ vinū ei in ministerio obtulit: signās. s. aaron sacerdotē legis: vel etiā christū summū ⁊ verū sacerdotē ex eo nasciturū q̄ ꝓ nobis seipsū deo obtulit. Ipse quoq3 melchisedech typū christi p̄tēdit q̄ carnē suā ⁊ sāguinē ī specie panis ⁊ vini discipulis dedit vnde ⁊ abrahā in typo christi benedixit: qui ⁊ ei decimas ex omnibus spoliis obtulit: ⁊ hic primo decime legunt̄ date: ab abel vō primitie. Hūc melchisedech aiunt hebrei sem primogenitū noe fuisse: ⁊ oēs ꝑmogenitos a noe vsq3 ad aaron sacerdotes extitisse: qui in cōuiuiis ⁊ oblationib9 ꝓplo benedicebāt ⁊ ꝑmogenita habebāt. i. dignitates quasdā ad primogenitos ptinētes. s. vestē sacerdotalē: q̄ tn̄ induebatur qñ velut pontifex sacrificia deo offerebat: ⁊ qñ finalē benedictionē a p̄re recepturus erat ipse etiam in solēnitatib9 in ꝯuiuiis (vt dictū ē) minoribus benedicebat: ⁊ in his duplā ciborū portionē recipiebat: tradūt etiā q in diuisiōe hereditatis filii duplū accipiebat ab hac quoq3 victoria ꝑ id dictā remissione captiuorū: tradūt iubileū habuisse initiū. Abrahā ꝑ inflāmationē sacrificij diuinit9 signo accepto de ꝓmissione adimplēda primo quidē suscepit filiū de ancilla. postea vō certā ꝓmissiōe3 seminis de libera: mutatione quoq3 sui nominis ⁊ caracterē circūcisionis.

C De Sig̃ iplēde ꝓmissiōis ⁊ cā istituēde circūcisiōis. C. CV.

Unus institutē de multiplex fuit cā. s. vt ꝑ obediētiā mādati deo placeret abrahā. ꝑ cui9 preuaricationē displicuerat adā. Itē vt h̄ signo dei ꝓplus discerneret̄ a ceteris natōib9. Itē vt in eo mēbro circumcisiōis quo libido dñari solet. īpudicitiā sibi rescidēdā eē cognosceret. Itē vt eēt in signū magne fidei p̄ris ad imitādū filiis. Item vt eēt signū federis vl' amoris int̄ abrahā vel semē ei9 ⁊ deū. sic vulnera christi int̄ nos ⁊ ipsū. Itē vt eēt in remediū ꝯ idē originale peccti. Idem eni ꝯferebat hebreis. qd̄ baptism9 christianis q̄tū ad pcti ipsius dimissionē. nō q̄tū ad gr̄e collationē nā circūcisionē vō iustificati sūt paruuli quidē in fide parentū: parētes aūt ꝑ virtutē sacrificiorū. i. ꝑ fidē passiōis christi. quā in ill' sacrificijs itelligebāt. femie vō q̄ ꝓcedebant ex abrahā iustificate sūt ꝑ fidē ⁊ opatiōnē. vel parētū si paruule. vel ꝓpriā si adulte. Ideo aūt in tali mēbro facta ē circūcisio. vt in quo primum adā inobediētie culpā sensit. in eo abrahā obedientie signū acciperet. Itē q2 in eo luxuria viget. quā a nobis rescidi oportet. Itē vt in eo ꝑ qd̄ ꝓpagat̄ originale pctm̄. ꝯ idē ꝑpareret̄ remediū. Fiebat aūt octaua die cultro lapideo vt legit̄ in iosue: q2 in generali resurrectione q̄ futura ē octauo seculi etate. per christū petrā oīs corruptio abscidet̄ ab electis: ⁊ q2 ꝑ christi resurrectionē q̄ octaua die facta ē aīa cuiuslibet ī eū credētis circūscidit̄ a pctīs: vñ due sūt res hui9 sacri. s. circūcisio a peccatis in p̄nti seculo. ⁊ circūcisio ab omni corruptiōe ī futuro

C De Repromissiōe ⁊ de culpa ⁊ pena sodomorū. C. CVI.

Terum dño Abrahe per subiectā angelicam creaturā apparuit. filiū3 de sara repromisit. eāq3 hesitante3 redarguit. pentapolim subuertit: ⁊ loth ꝓcib9 abrahe liberauit. ⁊ vt ait grego. iniquitate eloꝗis inotuit macula criminis. nā q2 sodomite fetore ⁊ ardore luxurie cōputruerūt. merito sulphure ⁊ igne perierūt. Et nota. tria circa h̄ pctm̄. s. cām ⁊ culpā ⁊ penā. In cā fuerūt quos q̄ tāgunt̄ in ezechiele. Ecce h̄ fuit iniq̄tas sodome sororis tue. supbia. saturitas panis ⁊ abūdātia ⁊ ociū ipsi9 ⁊ filiarū ei9: ⁊ manū egeno ⁊ paupi nō porrigebant: ⁊ eleuate sunt ⁊ fecerūt abominatiōes corā me. In culpa fuerūt septē ipsa aggrauātia qb9 r̄ndēt alia septē in pena. nā3 in culpa fuit corruptio nature: q̄ ostēdit̄ in clamore. sicut q̄ defloratur clamat vt liberet̄ a corruptiōe ⁊ inatural' fact9 est locus ille. vsus est eni in lacū salsū3 ⁊ sterilem. q̄ dicit̄ mare mortuū: q2 ꝯ naturā aliorū nec aues nec pisces in eo viuūt. neq̄ nō patit̄. nisi forte tota supnatet. vel nisi bituminata ꝓpē hoīes intus viuētes. si q̄d viuū aliq̄ arte imersum superexilit. lucerna ardens supnatat. extincta mergit̄. multi lod nigras glebas bituminis vomit. de etiā q poma nata in arborib9 circūpositis ⁊ sicut ad maturitatē coloris sunt viridia. matura si sciudas fauillas int9 inuenies. vñ iosepb9 ait. fabula terre sodomorū fidē habet. Item fuit in eis libertas ⁊ impudentia peccādi. ꝓpter quā3 facti sunt oīb9 exemplū eterni supplicij. Itē sterilitas cōmixtionis. ex hmōi eni coitu nihil pōt generari. cui r̄ndit ꝑpetua sterilitas ipsius loci q̄ nihil omnīo gignit. Itē ardor desiderij. plus eni exardescere dicunt̄ in viros huiusmodi hoīes q̄3 ceteri in mulieres. cui in pena r̄ndet ardor ignis. Item fetor carnis. omnis eni luxuria ⁊ ista maxime causa est fetoris cui r̄ndit in pena fetor sulphuris. Itē tenacitas voluptatis q̄ hoīes in hmōi turpitudine inueteratos vix vnq̄3 euadere sinut. cui cōgruit gleba bituminis. quā ipse lacus multipharie vomit. Itē ꝯtagiū quo inficit̄ ⁊ aer. ⁊ multitudo cohabitātiū. vñ vitāda est maxie societas taliū. huic r̄ndet in pena: q tota circa regio simul cum illis vrbib9 est subuersa q̄si mala vicinitate infecta. subuertit autē oēs ⁊ paruulos ꝓ peccatis parentū. in h̄ eis pie ꝓuidens. ne diutius viuendo seq̄rent̄ exempla patrū. ⁊ vt ait grego. Est aliqd̄ bonū reū non esse qui gloriosus nō est. ꝓdest eni pauperē nō eē. q̄ rex esse nō pōt. Hinc aūt colligit̄ penā paruulorū eē mitissimā. s. solā visionis diuine carentiam malis eni eis sic esse q̄3 oino nō esse. qm̄ tñ nūq̄ iocūdū ē eis ipsos esse. Uxor aūt loth retro respiciens in statuā salis versa periit. ipse quoq3 loth licet compatiōe sodomorū dicat̄ iustus. in q̄tuor tamē peccauit: q2 filias suas sodomitis prostituit flagiciū flagicio volēs cōmutare. piculosissime siquidē vt ait aug. admittit̄ compēsatio talis. vt faciam9 mala ne fiant ab aliis grauiora itē q2 angelo sibi salutem in monte vel in segor promittenti nō credidit: ⁊ q2 se inebriauit ⁊ q2 incestum cōmisit. Ex historia sacra Abrahā aūt peregrinat9 in geraris saram iterū vt vxorē hīs similis pudoribus simulauit generumq3 periculum per dei prouidentiam euasit.

C De Ortu isaac ⁊ temtatione patris in eo. C. CVII.

Brabam cum esset annorum centum. cognouit q2 id naturali hīs annorum ad generādū. sara vō sterilis ⁊ nonagenaria. iuxta repromissionē

uem natus est eis isaac anno .s. ab institutione circumcisionis secundo: ab ortu ismaelis .xiiij. ab initio vero mūdi scd̃o millesimo .c.xlviij. Isaac ablactato: ismaelē iniq̄ue cū eo ludētē abrahā cū matre simul eiecit: quē ꝓ meritis abrahe dn̄s custodiēs multiplicauit: t .xij. duces tribuū generauit: post hoc obediētiā t fidē abrahe dn̄s nō q2 nesciret: sed vt nobis ad exēplū innotesceret: in illo vnigenito suo dilecto tētauit. Qui indubitāti aīo vtiq3 ꝓpter ꝯscientiā dei eū mactare voluit: in vtroq3 laudād᷒: t in cōstātia offerēdi: t in fide filij de quo ꝓmissionē acceꝑat suscitādi nec tñ falsum credidit: q2 nō simpliciter cū suscitādū: s3 sub hac conditiōe si ipm̄ immolaret: qꝫ patet ꝑ id qđ ait: de᷒ ꝓuidebit sibi victimā: qđ t factū est. Origenes sup gen̄ homelia .viij. Tolle inq̄t filiū tuū vnigenitū quē diligis tc̄. Charis ac dulcib᷒ appellationib᷒ iteꝝ ac sepe repetitis: pr̄is suscitātis affect᷒: vt amoris euigilāte memoria ad imolandū filiū paterna dextera retardet: eo qꝫ aduersum fidē animi tota carnis militia repugnet: t q2 dictū fuerat ei in isaac vocabit̄ semē: fit t cōmemoratio noīs pueri: vt t ꝓmissionū q̄ sub noīe facte sunt: desꝑatio subeat: sed hec oīa: q2 tentabat de᷒ abrahā. Quid post hec: vade inq̄t in terrā excelsam tc̄. Intuemini ꝑ singula quō siūt tentationis augmēta: prius eni dicit̄ ei qꝫ filiū offerat: deinde vt in monte ascēdat: ꝗd ecōuerso: vt dū iter agit ꝑ totā viā cogitationib᷒ discrepat̄: vt hinc vigēte precepto: hinc vero vnici affectu obluctāte cruciaret̄: ꝓpter hoc t via iniungitur: t montis ascensio: vt in his omnib᷒ spaciū certaminis accipiant affectus t fides: amor dei t amor carnis: gratia presentium: t expectatio futurorum. Die autem tertio vidit locum procul: sapientiam t consilium tentantis intueor: sic in proximo non erat mons aliquis sed per triduū iter protenditur: quo recusantibus curis: paterna viscera cruciantur: vt omni hoc spacio tam prolixo intueretur filium pater: cibū cū eo sumeret tot noctibus puer in amplexibus patris penderet pectori inhereret: in gremio cubitaret. Ego inquit t puer postq̄ʒ adorauerimus .a.v. dic mihi abrahā verū dicis: an fallis: si verū mō facies puerū holocaustum: si fallis: tantū patriarchā nō decet fallere: verū inquit dico: t holocaustū pueꝝ offero: t cum ipso ad vos redeo: credo eni qꝫ a mortuis potēs est deus suscitare. Pater mi inquit quomodo putas immolandus est filius: per hanc vocē viscera paterna concussit: puta sine alicui nostrū ex ipsa historica narratione tñ animi robur acquirit̄: vt cū forte amittit̄ filius morte cōmuni: t omnibus debita etiam si sit vnicus t dilectus: abrahā sibi in exemplū deducat t magnanimitatē eius ante oculos ponat. Comestor. Refert autem Iosephus verba patris ad pueꝝ dicentis: quia sicut ex volūtate dei ingressus fuerat mundū mirabiliter: ita ex volūtate dei necesse erat ei mundum egredi mirabiliter: quem dominus quidem dignum iudicasset non egritudine non bello non aliqua passione humana vitam finire: sed cum orationib᷒ t sacrificijs ipsius animā ad se vocare: t qꝫ suscitaret eū ob implendas promissiones: sic isaac libens accessit ad aram t ad mortem.

¶ De Spelūca duplici: de cethura t rebecca t puerilli᷒. C. CVIII.

Ector. Abrahā vero mortua sara agrū ephron cōparauit: ad sepeliendā eā in spelunca duplici: in qua sepulti erant parentes primi. In quo contractu sm̄ hieronymū ephron peccauit. q2 ius sepulchri qđ prius gratis ꝯcesserat: postea precio vilius care vēdidit: ideoq3 nomē eius mutatū dicit. Abraham vero non reprehenditur: quia speluncā nō emit: sed agrum in quo erat spelunca: sicut non peccaret qui emeret fundum: in quo sita est ecclesia: non enim propter speluncam carius agrum emit: nec emit ius sepulchri: sed agrū ad vsū cimiterij. Abraham misso in mesopotamiam eliezer: rebeccam de genere suo adductā: filio suo isaac quadragenario desponsauit: ipse quoq3 aliā vxorem cethuram duxit: de qua filios suscepit: t separauit eos ab isaac: omnem quidem possessionem suam isaac vt heredi dedit: ac ceteris munera tribuit. isaac in geraris peregrinatus ibiq3 in operibus multiplicatus: fedus cū abimelech iuramento firmauit: vbi t dominū sibi promittētē que t patri suo promiserat audiuit. Rebecca longo tēpore sterilis: orāte ꝑ ea isaac vt impleret̄ promissio tandē geminos ꝯcepit: quoꝝ mutua collisiōe: multā afflictionē i vtero sustinuit. Cōsultoq3 dn̄o t accepto de duob᷒ populis ex eis nascituris diuino oraculo: geminā ꝓlē edidit: primo egressus dictus est esau: q2 pilosus erat: alter vero iacob quia fratrem supplantabat.

¶ De [illegible] iacob. C. CIX.

Exagenarius erat isaac qñ nati sūt ei paruuli. s. anno etatis terre .clx. mūdi vero scd̃o millesimo .c.cviij. i quo. s. anno regnū argiuoꝝ exortū ē sub inacho primo rege: t durauit ꝑ reges .xiiij. vsq3 ad tpa iudicū isrl̄. baraca t delbora. Tūc p̄se᷒ acrisio a ꝑpōte [illegible] terfectio: timens reliq̄t argos. t trāstulit regnū in micenas. postq̄ʒ illic regnauerūt euriste᷒. atreus. tyestes. agamenon. egist᷒. orestes cy samenus tc̄. Esau fame laborāte. iacob emit suā ꝓmogeniturā cibo lenticule. cuius. s. primogeniture ius cōsistebat in sex. s. in veste sacerdotali. in sacrificijs offerendis. in finali bn̄dictiōe pr̄is suscipiēda. in bn̄dictionib᷒ quas in solēnitatib᷒ t cōuiuijs bn̄dicebat. in duple portionis susceptiōe. in h᷒ qꝫ dn̄s alioꝝ erat nec peccauit iacob frem esurientē non reficiēdo gratis etiā cū posset: q2 laborabat ille sm̄ greg. vitio gule. nō nature necessitate: s3 nec ius primogeniture cū sit spūale qđ dicēdus est emisse ꝓprie: sed poti᷒ redemisse: q2 reuelatū ei fuerat qꝫ sibi deberet̄. t licet vnicuiq3 ius suum redimere. sicut clericis ius decimaꝝ q2 sibi debent̄. Alij tñ dixerūt qꝫ ius ꝓmogeniture nō erat spūale s3 annexū erat ei spūale. s. ius bn̄dicēdi. qꝫ trāsit cū principali sicut ius patronat᷒. anexū fundo trāsit cū eo. Similiter q̄ nec postmodū peccauit qñ benedictionē primogeniti nō q̄dē per fraudē arripuit. sed s3 greg. sibi debitā accepit quā a fratre cōparauit nec falso dixit patri se esse esau: q2 esau erat ipse nō ꝑsona: s3 ꝓmogeniture dignitate sicut iohānes helias nō natura: s3 vtute. benedict᷒ est aūt non sm̄ intentionē pr̄is q̄ ad esau erat: sed sm̄ virtutē vboꝝ q̄ ꝓferebat sicut epūs ordinat alienū quē putat suū. t vere est ordinatus: vnde t post loquēte esau expauit isaac. ita vt quedā extasis sequeretur in qua a domino hoc factū esse vidit: t significationē pie fraudis intellexit ideoq3 non irascens: sed confirmans qđ fecerat. ait. venit germanus tuus frau tc̄.

¶ De Peregrinatione iacob t de filijs eius t de phoroneo t iside api t minerua. C. CX.

Esau itaq3 emulante iacob ꝑ benedictione accepta iacob de ꝯsilio matris ad laban cōfugit. in itinere dormiēs scalā erectā vidit. cui᷒ summitati dn̄m innitētē. sibiq3 terrā t bn̄dictionē seminis ꝓmittere audiuit. ꝓcedēs inde in sirā ad laban. xiiij. annis ꝑ duabus filiabus ei᷒ seruiuit. ex qb᷒ t ancillis eaꝝ duodecim filios suscepit. Ex lia. ruben. simeon. leui. iudā. isachar. zabulon. filiā quoq3 dinam. ex ancilla vero illius zelpha. gad t aser. ex ancilla quoq3 rachel. bala dan neptalim. ex rachel. ioseph t beniamin. Comestor. His tēporibus phoroneus filius inachi t niobes. primus grecis leges dedit. t sub iudice causas agi instituit. locūq3 iudicijs destinatum forū a suo noīe appellauit Soror ipsi᷒ isis in egyptū nauigauit. t quosdā apices literarū egyptijs dedit. de agricultura etiam multa docuit eos vñ cū io diceret̄. isis ab eis dicta est qđ in lingua eoꝝ sonat terra ob h᷒ post mortē in numero deoꝝ in egypto recepta est. fili᷒ etiā phoronei q̄ apis dictus est eodē tp̄e in egyptū nauigauit. quē q̄dē virū insignis fuisse tradunt. t sic ab egyptijs deificat᷒ est. Tūc etiā apud lacū tritonidē [illegible] apparuit: quā greci mineruā dixerunt h᷒ plures artes adinuenit: t maxime lanificiū. eadē dicta est pallas a pallene insula tracie. in qua nutrita est: vel a pallante gigante quem interfecit

¶ Apologia ꝯtra faustū patriacharū rep̄hensorē. C. CXI.

Augustinus ꝯtra faustū. Videre cōpellor his q̄ vel ꝓpria sua [illegible] ferre ꝓphetij: vel nesciens sine q̄rūt patrocinia de ꝓphetij q̄ in re h᷒ primū dicim᷒. illoꝝ hoīuʒ nō tm̄ linguā s3 etiā vitā fuisse ꝓpheticā totūq3 illud regnū gent̄ hebreoꝝ magnū q̄dē t magni fuisse cuiusdā ꝓphetā. Similes aūt sūt q̄ in magnus ista rep̄hendūt pueri impiti in schola. q̄ cū ꝑ magno didicerūt nomi nūeri singularis vbū nūeri singularis eē reddēdū. rep̄hēdūt latinū doctissimum doctorē: q2 dixit pars in frusta secāt. debuit. n. dicē secat: t q2 nouit religionē dici. culpāt eū q̄ dixit geminata lr̄a relligiōe patrū: vñ forte nō absurde dicat̄ qꝫ in genē suo q̄tū distāt scemata t methaplasmi doctoꝝ a soloecismis t barbarismis iperitoꝝ. tñ distāt figurata facta ꝓphetaꝝ a libidinosis facti iniquoꝝ. peccati eni est dictū vel factū vel ꝯcupitū ꝯ legē eternā. lex vero eterna ē rō diuina vel volūtas dei. ordinem naturalem obseruari iubens. perturbari vetans. Qui nam igit̄ sit in hoīe naturalis ordo. q̄rēdū est. nulli aūt dubiū est: aīā corpori naturali ordine ꝓponendā. verū aīe hoīs inest rō. q̄ pecori non inest. ꝑinde sicut aīa corpi. ita ipsius aīe rō ceteris ptib᷒ eius q̄s cū pecorib᷒ cōmunes h3 ꝓponit̄. Inq3 rōne ipsa. q̄ partim cōtemplatiua est. ptim actiua. ꝓculdubio ꝯtēplatio p̄cellit. in hac eni t imago dei est: q̄ ꝑ fidē ad speciē reformat̄. Actio itaq3 rōnalis ꝯtemplatiōi debet obedire. siue ꝑ fidē opanti. sicut ē q̄dñ peregrinamur a deo. siue ꝑ speciē. sicut qñ similes erimus ei: q2 videbim᷒ eū. sicuti est: q̄ʒ ꝯꝯ hominis actio seruiens homini seruienti deo. refrenat omnes mortales delectationes: t eas coercet ad naturalem modū supiora tādē meliora inferiorbus ordinata dilectione ꝑponēs.

¶ Apologia Abrahe sup cōcubitu ancille. C. CXII.

Situr eterna lege cõsulta vi se vnus q̃ I peccauerit.i.5 legẽ hãc fecerit pater abrahã qñ cũ ancilla cõcubuit: lex enĩ illa eterna conseruãdo naturali ordini cõsulẽs: nõ vt satiãde libidini seruiat: sed vt saluti generis pspiciat: ad plẽ tñmodo ppagãdã: mortalis carnis delectationẽ dñatu rõnis in cõcubitũ relaxari sinit: pinde abrahã nature ordinẽ seruãs: nihil illo cõcubitu agebat nisi vt hõ nasceret: neqȝ sara vt faustus obijcit ꝯsciẽtiã suã flagitio cõiugis infecit quo ille suã libidinẽ turpi ⁊ illicita voluptate satiaret sed naturali ordine filios volẽs: secȝ sterilẽ sciẽs ancillarie vteri fecũditatẽ in vsum iuris sui ptãte licita vẽdicauit: nõ cedẽs viro cõcupiscẽti sed iubens obediẽti: cũ enĩ in ceteris actib⁹ ad humanã pacẽ ptinẽtib⁹: mulier viro debeat seruitutẽ: tñ fm apostolicã doctrinã: vir⁹ hui⁹ rei q̃ sex⁹ viri atqȝ carnali forte distinguit: ⁊ carnali cõmixtiõe ꝯcernit: similẽ i se hĩt potestatẽ: ⁊ vir in vxorẽ: ⁊ vxor in virũ. Prolẽ igit quã de se habere nõ poterat sara: de ancilla hr̃e voluit: ex eo tñ semine ex quo de se si posset hr̃e debebat: nũq̃ hoc faceret mulier: si I corpe viri carnali cõcupiscẽtia teneret: zelaret enĩ poti⁹ pelicẽ nõ faceret matrẽ: nũc vo ppterea ppagãdi volũtas pia fuit: qȝ ꝯtrahẽdi libidinosa nõ fuit.

Apologia Abrahe de libera ⁊ isaac ⁊ rebecca. C. CXIII.

Llud aũt abrahe factũ quo faust⁹ eũ auaritie ⁊ vẽtris eẽ dicit duob⁹ regib⁹ sarã ꝯiugẽ suã sororẽ mẽtitũ lenocinio q̃dẽ silr videt sȝ nõ valẽtib⁹ ex illius eterne legi lumie a peccatis recte facta discernẽ q̃h⁹ ꝯstãtia ptinacia videri põt: ⁊ virtus fiducie: vitiũ putat audacie: ⁊ que cũqȝ silr obiciũt: q̃si nõ recte agẽtib⁹: a nõ recte cernẽtib⁹ neqȝ enim abrahã flagitio ꝯsensit vxoris ei⁹: neqȝ vẽdidit adulteriũ: sȝ eã castã ⁊ casto corde sibi adherẽtẽ: nullomõ dubitãs: tacuit vxorẽ dixit sororẽ: ne se occiso ab alienigenis ac ipsis captiua possideret: cert⁹ de deo suo: qȝ nihil turpe ꝑpeti sineret: nec eũ fides ⁊ spes fefellit: nõ philosopho: territ⁹ mõstris multi: qȝ pp eã malis afflict⁹: vbi eã vxorẽ ei⁹ credidit: illesã cũ honore restituit. Abimelech aũt ãmonit⁹ i somnis silr fecit. Diceret aliq̃s: cur nõ poti⁹ ita de deo suo ꝑsumpsit abrahã: vt fateri nõ timeret vxorẽ: rñdeo qȝ si iterrogat⁹ illã idicasset vxorẽ duas res cõmitteret deo tuẽdas. s. vitã suã: ⁊ vxoris pudicitiã: ptinet aũt ad sanã doctrinã: qñ hȝ q̃ faciat homo: nõ tentare deũ dñm deũ suũ. Que aũt p abrahã aduersus faustũ criminãtẽ dixim⁹: eadẽ etiã p isaac 5 silr obiectũ valẽt: si forte aliq̃s studiosus q̃rat: i cui⁹ figure sacro accipiẽdũ sit: q̃ rex alienigena rebeccã viri sui coniugẽ tũc esse agnouit: quãdo eũ cũ illa ludentẽ vidit: q̃ non cognouisset nisi cum coniuge ille sic luderet: quomodo cum ea que coniux non esset ludere non deceret. Qn cum sancti coniugati faciunt: non inaniter faciunt sed prudenter descendũt enim quodãmodo ad feminei sexus infirmitatem: vt aliquid blanda hylaritate: vel dicant: vel faciant: nõ eneruantes: sed temperantes virilem rigorem: qõ tamẽ ei que vxor nõ est: qui dixerit aut fecerit turpis est.

Apologia Jacob sup quattuor vxorib⁹. C. CXIIII.

Am vero iacob: q̃ p ingẽti crimine quattuor obiciunt vxores: generali ꝓlocutiõe purgat: alia enĩ sunt peccata cõtra naturã: alia cõtra mores: alia ꝯtra ꝓcepta. Si igit naturã ꝯsulas nõ lasciuiẽdi sȝ gignẽdi cã illi⁹ est vsus. Si mores: in illo tpe atqȝ in illis terri h̃ factitabat. Si ꝓceptũ: nulla lege ꝓhibebat: nũc vo cur crimẽ ẽ: si q̃s hoc faciat: nisi quia ⁊ moribus ⁊ legibus est contrarium: sed videlicet illi operantes: non alios quorũ animi virtutẽ prorsus nosse non possunt: sed sicut dicit apostolus. Semetipsos sibiipsis intelligunt: ⁊ qȝ ipsi etiã si vnã habuerint: ad eam non solum generandi officio ducti viriliter accedunt: quia sepe coeundi stimulo victi quo cõmuniter pertrahuntur: quasi veraciter sibi videntur cõnicere: q̃ maiore huius morbi incentiuo alij captiuentur: quãdo vident se in vna temperantiam non posse seruare: verũ nos eis qui hãc virtutẽ nõ habẽt: ita de sanctorũ virorũ moribus cõmittere iudiciũ non debemus: sicut de ciborũ suauitate ⁊ salubritate iudicare febrientes nõ possumus: potiusqȝ illi sanor sensu ⁊ preceptorũ medicamine q̃ ex eorũ egritudinis affectione alimẽta ꝓparemus. Actor. Sȝ nõne lamech rephẽdit: qȝ diuisit carnẽ suã in duas. Rñdeo qȝ nõ hoc amore plis fecit: sȝ ex libidine. Et nota: q̃ fm augu. ante legẽ nõ erat peccatũ habitare cũ pluribus vxorib⁹ causa plis: sȝ hoc facere causa libidinis semꝑ fuit mortale peccatũ: qȝ vt dictũ est supra: lex naturalis nõ pmittit voluptatẽ carnis relaxari: nisi ad ppagationẽ vel conseruationẽ humani generis. Quidã tñ dicũt: q̃ siue causa plis siue causa voluptatis nũq̃ licuit homini diuidere carnẽ suã: ⁊ excusant abrahã ⁊ iacob dicunt dicentes hoc eos fecisse dispensatione: ⁊ priuilegia paucorũ nõ faciunt legem communem, vt dicit hieronymus.

De Stropha nature quã inuenit iacob circa pecora. C. CXV.

X historia sacra. Prius aũt q̃ beniamin nasceret iacob func quattuordeci annis seruitij p vxorib⁹ suis p futuro seruitio postulauit. q̃cq̃d ex vnicolorib⁹ quos gregib⁹ pascebat nasceret varij coloris. Qd ãnuẽte laban. iacob nouã nature strophã cõmẽtat⁹ ꝯ nãm. arte nãli pugnauit virgas. s. varias in canalib⁹ ponẽs. ⁊ in feruore diei dũ ad potandũ auide pecora ꝑgerẽt. oues. ⁊ capras ascẽdi faciẽs: vt tles vet⁹ ꝯciperẽt. q̃les vmbras arietũ ⁊ hircorũ supra se ascẽdẽtiũ in aq̃rũ speculo ꝯspicerẽt. vari⁹ enĩ erat color vmbrarũ. Dic at aug. in li. de tri. xi. q̃ in quolibet sensu apparet imago trinitatis. Juvisu enĩ tria sũt attẽdẽda. s. corpis obiecti spẽs q̃ videt exteri⁹ ⁊ forma in visu ipressa ab illa q̃ ẽ plesi ei⁹ genita ab ea ad silitudinẽ suã hec duo in tãtã coeũt vnitatẽ. vt in ipso actu vidẽdi vix possint discerni etiã p rõnẽ. tertiũ ẽ volũtas siue itẽtio animi. q̃ tãtã hȝ vim copulandi illa duo: vt ⁊ sensum formãdũ admoueat rei q̃ cernit: ⁊ in ea etiã formatũ teneat. ⁊ si tã violẽta ẽ vt possit vocari amor vl cupiditas siue libido. i. si cũ magna auiditate respiciat res exterior. sic sit i libidinosis aspectib⁹ mulierũ. nõ solũ ipsũ visũ sȝ ceterũ corp⁹ aĩantis vehementi afficit ⁊ vbi nõ resistit durior: pigriorq̃ materies in silez specie ⁊ colorẽ cõmutat. vñ lȝ videre corp⁹ camelcõtis. ad colores quos videt facillima ꝯuersiõe variari aliorũ aĩaliũ. quorũ nõ est ad ꝯuersionẽ facil corpulẽtia. fet⁹ plerũq̃ pdũt libidines matrũ tles. q̃le ẽ illõ qõ cũ magna delectatiõe ꝯspexerint q̃ uãto enĩ teneriora ⁊ formabiliora sũt pmordia seminũ. tãto efficaci⁹ ⁊ capaci⁹ sequunt itẽtionẽ vl appetitũ aĩe materne ⁊ fantasiã q̃ in ea facta ẽ p corp⁹: q̃ cũ auiditate ꝯspexit: ⁊ ponit ibi h̃ exẽplũ de iacob. Comestor. Non ẽ mirũ silem ꝯspecte imagini sobole fieri in extremo voluptatis. cũ h̃ ipsũ in equorũ gregib⁹ apud hispanos fieri dicat hieronym⁹: ⁊ q̃ntilian⁹ matronã accusatã. q̃ ethiopẽ pepisset ex imagine ꝯspecta h̃ accidisse argumẽtãs defenderat. ⁊ in libris hipocrati scriptũ repit quandã puniẽdã: eo q̃ pulcherrimũ pepisset. vtriq̃ parenti ⁊ toti generi eorũ dissimilẽ nisi mouisset hipocras q̃rere. ne forte talis pictura eẽt i cubiculo.

De Reditu eius in patriã. ⁊ argo fichen de promotheo quoq̃ ⁊ tricolenio ac cerere. C. CXVI.

Ecto. Pꝰ ergo iacob nõ pax dirata ⁊ ob h̃ laban ꝯ se ad inuidiã ꝯcitato. cũ vxorib⁹ filijs ⁊ filiabus ⁊ substãtia clã recessit: laban eũ ꝑsequẽtem dñs p somnũ cohibuit. ⁊ fedẽ inito cũ iacob ad locũ suũ rediit. iacob vo ceptũ iter ꝑgens. angelos dei ꝯfortãtes se 5 fratr irã quã timebat obuiã habuit cui ⁊ munera ad placãdũ ei⁹ animũ ꝓmisit. angelũ quoq̃ supauit. secũ vsqȝ ad mane luctãtẽ in signũ q̃ fortior⁹ staret 5 fratrẽ. vñ ⁊ ibi vocat⁹ ẽ isrl. i. pnceps vl fortis cũ deo. itaqȝ occurrẽs ei esau mũera q̃dẽ recusauit. ipsũ vo cũ suis amabilit cũ amplexu ⁊ osclo ac fletu suscepit. Eoqȝ reuerso I seir. iacob trãsiẽs. habitauit in agro fichen. quẽ emit ab emor rege cẽtũ agnis ⁊ dina vrbẽ ingressa corrupta ẽ a fichen filio regi ppt qõ filij iacob in dolo totam vrbẽ igressi sũt ⁊ cunctis marib⁹ iterfectis. cetera depopulati sũt. vñ territus iacob ppt icolas terre: sȝ a dño ꝯfortat⁹ recessit: sȝ purgata p̃us domo sua ab idolis laban ibethel puenit. vbi edificato altari iuxta id qõ prius in itinere mesopotamie ibidẽ vouerat dño obtulit deinde in via q̃ ducit bethleȝ beniamin ort⁹ ẽ. cui⁹ part⁹ dolore pielitata rachel ibidem sepulta est. post hoc venerũt trans turrim gregis vbi dormiuit ruben cũ bala ꝯcubina patris. Comestor. Eo tpe promotheus frater atlantis primus dictus est fecisse boles. tñ qȝ de rudib⁹ doctos fecit. tũ qȝ legit fecisse homines imagines. q̃s arte quadam desambulare fecit. inuenit etiã primo anulũ sed ferreum. ⁊ inclusit gemmam. vnde ⁊ vngulũ vocauit: qȝ sicut vnguis carne. sic gẽma metallo circumdat tradidit aũt vt in quarto digito poneret quẽ medicum vocant ad ornatũ digniorẽ hũc reliq̃s dicẽs: qȝ ab eo vsq̃ ad cor q̃dam vena pertingat. Dicit etiã ea tempestate tricolenius in naui in q̃ pictus erat draco in greciã venisse ⁊ ampliasse agriculturã. Ceres vero pater instrumenta arãdi. etiã mensurari granum adinuenit cũ prius in aceruis segetes ponerent ⁊ triticum per aceruos numerabatur. vnde ⁊ a grecis demetria dicta est. tunc etiam celchines victi ⁊ erules. rhodum condiderunt.

De Venditiõe ioseph ⁊ liberatiõe de carcere. C. CXVII.

Oseph natus anno patris sui xc. etatis terre ad mũdi vo secũdi. millesimo. ccxcuij. cũ sedecim esset annorũ. ⁊ pasceret gregẽ. inuidiã ⁊ odium fratrum incurrit. ppt familiarẽ erga se patris dilectionẽ ⁊ pter somniorũ narrationẽ: ⁊ ppter ipsorũ fratrũ accusationẽ: q̃ eũ ad se missũ tunica talari nudatũ i cisternã veterẽ deposuerũt deinde dilo inde extractũ ismaelitis vẽdiderũt: ⁊ simulantes cũ oculis

patri magnũ luctũ idixerũt. Inter h iudas fornicario cõcubitu de thamar nuru sua: phares & zaraz genuit: eãq; de phẽsaz cõpatiõe sul iustificauit: q2 nõ eã sela filio suo tradiderat: cui⁹ adolescẽtiã: eã i viduitate manẽtẽ expectare pceperat. Madianite vo q̃ & ismaelite vẽdiderũt ioseph i egyptũ putifari eunucho magro militie pharaonis. Aliq dicũt archimacherõ i pncipẽ cocoz: nec abhorret a vo: q2 apud plures natões dapifer pncipis honorabilior ẽ: & pnceps militie: hũc ioseph⁹ vocat putifarẽ: s3 hieronymus nõ bñ trãslatũ nomẽ asserit: h habuit vxorẽ & liberos: q2 & ioseph filiã ipsius duxit vxorẽ: nec de eunuchis regis fuit q̃ paruuli castrabant: s3 tradũt hebrei q2 videns ioseph elegãtẽ: emit eũ vt ei misceret: dñs aũt custodiẽs ioseph illũ adeo ifrigidauit vt deinceps ipotẽs fuerit coire tãq; eunuchus eẽt. Itaq; videtes eũ adeo frigiditate arefactũ, de more suo eũ pontificẽ heliopoleos creauerũt: & honoratior fuit q̃ ante erat i pncipatu. Joseph aũt i egyptũ duct⁹: & a putifar empt⁹ i ɔspectu ei⁹ magnificat: s3 pp amorẽ castitatis & fidei: a dñs sua accusat⁹ incarcerat: somnia pincerne iterpretat: & iterpretatiõis veritate pbata: iussu pharaonis educit: atq; ad ei⁹ somniũ exponẽdũ in eius presentia sistit.

De Sublimatiõe eiusdẽ & arrogãtia assenech. C. CXVIII.

Joseph triginta annoz erat qñ stetit corã pharaone: somnioq; ei⁹ exposito sublimatus & dux egypti cõstitutus. s. anno iacob. cxxx. vt postea patebit: ac p h anno tertie etatis. ccl xxxvj. mũdi vo secundi millesimo. cc. & xxix. Dedit aũt ei pharao vxorẽ assenech filiã putifar virginẽ ex qua nati sunt ei filij manasses & effraim. Inter hec autẽ apis rex argiuoz in egypto memphim condidit. Ex historia assenech. In pmo aũt anno. vij. annoz vbertatis: misit pharao ioseph vt congregaret frumẽta: qui venit in fines heliopoleos cuius regionis princeps erat putifar sacerdos princeps satraparũ: & cõsiliarius pharaonis: huius filia erat assenech pulchra sup oẽs virgines terre p oĩa similis filiabus hebreoz: elata & supba: despiciens omnẽ viruz quẽ etiã nullus vnq̃ viderat viroz. Erat aũt turris coniuncta domui putifaris magna & excelsa: sup quã erat cenaculũ habens thalamos decẽ: quorum primus magnus & decorus: lapidibus porfireticis stratus: parietes lapidibus preciosis induti laquearea aurea: & erãt intus dij egyptioz aurei & argẽtei: quos colebat assenech: & timebat: & quotidie eis immolabat. Secũdus thalamus seruabat ornatũ assenech: in auro & argento, & lapidibus & linteaminib⁹ preciosis. In tertio thalamo erant omnia bona terre: erat enĩ promptuarium assenech: reliq̃. vij. septẽ virginũ erant que illi seruiebãt pulchre nimis quib⁹ locutus nõ erat vir: neq; puer masculus. In thalamo assenech erant tres fenestre: prima magna valde prospiciens ad orientẽ: secunda ad meridiem: tertia ad aquilonẽ: erat ibi lectus aureus strat⁹ peplis purpureis: auro textis ex hiacincto & purpura & bysso: in quo dormiebat assenech sola: & vir nunq̃ sederat super illũ: & erat atrium magnum in circuitu domus: cuius paries excelsus valde: lapidibus quadratis erat cõstructus: in quo atrio erant quattuor porte ferree quas custodiebant simul. xviij. viri fortissimi iuuenes armati: erat in dextra parte atrij fons aque viuentis: & deorsum fontis cisterna suscipiens eius aquaz & irrigans omnes arbores in atrio plãtatas: que pulchre erant & fructifere. Erat autem assenech magna vt sara speciosa vt rebecca: formosa vt rachel.

De hoc q2 ioseph eã de cultura idoloz redarguit. C. CXIX.

Misit ergo ioseph ad putifarẽ nuciãs q2 vellet diuertere ad domũ ei⁹: & gauisus ẽ putifar: & dixit filie sue q2 veniret ioseph fortis dei & vellet eã illi tradere vxorẽ. Que indignata respondit: se nolle dari viro captiuo: sed filio regis: illis aũt loquentibus venit qui diceret ioseph adesse: fugit assenech in cenaculũ sursum: & venit ioseph sedẽs in curru s pharaonis. q̃ erat totus aureus quẽ trahebant quattuor equi albi sicut nix: frenis deauratis: & erat ioseph indutus tunica cãdida splẽdidissima: & palleo purpureo & auro texto: & corona aurea sup caput eius: & in circuitu corone erant duodecim lapides electi: super quos erant duodecim astra aurea & virga regia in manu eius & ramus oliue fructu pinguissimo: & venerunt putifar & vxor eius in occursum eius & adorauerunt eum: & intrauit ioseph in atriũ & clausa sunt hostia atrij & vidit assenech ioseph & cõturbata est sup sermone quẽ dixerat de eo & dixit. Ecce sol venit de celo ad nos in curru suo nesciebam q2 ioseph filius dei erat. Quis enĩ hoĩum tantã potuit generare pulchritudinẽ: aut q̃ vẽter mulieris tãtũ portare lumẽ: & itrauit ioseph in domũ putifaris & lauerũt pedes eius & ait ioseph: que est mulier illa q̃ erat in cenaculo ad fenestrã: abeat nunc de domo ista: timebat enĩ ne molesta esset illi sicut oẽs alie que certatim mittebãt nuncios suos ei cum muneribus diuersi generis, quos⁹ proiiciebat cum indignatione & iniuria. & ait putifar. Dñe filia mea est virgo. & odio habens omnem virũ quã nunq̃ vidit vir nisi ego & tu hodie. si vis veniat & salutet te. Cogitans ergo ioseph q2 si odiebat omnẽ virum nunq̃ ei importuna esset ait patri eius. si virgo est filia vestra diligo eã sicut sororem meã. & ascẽdit mater eius vt adduceret eam quã statuit in ɔspectu ioseph & ait pat eius. saluta fratrẽ tuũ q̃ odit oẽs mulieres alienigenas sicut tu oẽs viros. & ait assenech. aue benedicte a deo excelso. & ait ioseph. bñdicat te deus q̃ viuificat oĩa. & dixit putifar filie sue vt oscularet ioseph. qd cum illa vellet facere extẽdit ioseph manũ suã & posuit ad pect⁹ eius dicẽs. nõ decet virũ colentẽ deũ viuentẽ & manducantẽ panẽ vite. & calicẽ incorruptõis bibentem osculari mulierẽ alienigenã. osculantẽ ore suo idola surda & muta & mãducantẽ a mẽsa eoz panẽ anchonis & bibentẽ de spõdis eoz calicẽ anedras calicẽ occultũ. & vngentẽ se oleo inscrutabili.

De Penitentia assenech & consolatõe angelica. C. CXX.

Audiens assenech verba ioseph ɔtristata ẽ valde & plorauit. & misert⁹ est ei⁹ ioseph & posuit manũ sup caput ei⁹ & bñdixit eã. & gauisa est assenech i bñdictõe sua & misit se sup lectũ suũ & ifirmata est pre timore & gaudio. & egit penitẽtiã a dijs quos colebat & abrenunciauit eis. Et mãducauit ioseph & bibit, & cũ vellet recedere voluit eũ putifar retinere vna die & nõ potuit: sed recessit ioseph pmittens se octaua die reuersurũ & accepit assenech tunicã nigram. qd erat indumentũ tristitie eius qñ mortuus erat frater ei⁹ minor. & clauso super se hostio fleuit & piecit oĩa idola sua per fenestram q̃ respiciebat ad aquilonẽ & omnẽ cenã suam regiã piecit canibus. & posuit cinerẽ super caput suũ & sup pauimentũ. & fleuit amare p septẽ dies. octaua die diluculo galli cantauerũt. & canes latrauerũt. & prospiciens assenech per fenestrã q̃ respiciebat ad orientẽ: vidit. & ecce stella lucifer. & prope eã fissum est celũ. & apparuit lux magna. & vidẽs assenech cecidit in faciẽ suã super cineres. & ecce vir descẽdẽs de celo stetit sup caput assenech. & vocauit eam ex noĩe q̃ pre timore nõ rñdit. & vocauit eã secũdo assenech assenech. q̃ rñdit. ecce ego dñe quis es. annuncia mihi. Qui ait. ego sum princeps dom⁹ dei. & princeps exercit⁹ domini. surge & sta super pedes tuos & loquar ad te. & leuauit assenech caput & ecce vir p oĩa similis ioseph. stola & corona & virga regia cuius vultus sicut fulgur. & oculi eius sicut radij solis. capilli capitis vt flamma ignis. & videns assenech timore pcussa cecidit in faciẽ suam quã confortãs angelus & eleuãs ait. depone cilicũ istud nigrũ quo induta es. & cinctoriũ tristitie tue. & saccũ de lũbis tuis. & excute cinerem de capite tuo. & laua faciẽ tuã. & manus tuas aq̃ viuẽte & orna te ornamentis tuis & loquar ad te. q̃ cũ ornasset se festinanter rediit ad angelum. cui angelus denuda caput tuũ a teristro q2 virgo es. & ɔfortare & gaude assenech virgo. qm̃ nomen tuũ scriptũ est in libro viuentium & nõ delebit in eternũ. ecce ab hodierna die renouata es & viuificata. & manducabis panẽ benedictionis & potũ bibes incorruptionis q2 vngeris chrismate sancto. Ecce dedi te hodie sponsam ioseph & nomen tuũ non vocabit amplius assenech sed multi refugij. nam penitentia exorauit pro te altissimũ que est filia altissimi. virgo hilaris ridens semper & modesta. Cũq; quereret assenech ab angelo nomen eius. rñdit nomen meum scriptum est digito dei in libro altissimi. & oĩa que in libro illo scripta sunt ieffabilia sũt. nec cõuenit homini mortali vel audire illa vel dicere

De Mẽsa & fauo quẽ illa apposuit angelo. C. CXXI.

Et ait assenech [illegible] si inueni gratiã in oculis tuis sede nũc paululum sup lectũ istũ sup quẽ nemo vnq̃ sedit & preparabo tibi mẽsam & dixit angelus affer cito. & apposuit panẽ & vinum suaue. oleum vetus & mensam nouam. & ait angelus affer mihi & fauum mellis. Cũq; illa contristata staret eo q2 fauũ non haberet. ait ei angelus. intra in cellariũ tuũ & inuenies fauũ mellis super mẽsaz tuã & inuenit fauũ candidũ sicut niuẽ & mel mũdissimũ & odor eius suauis. & ait assenech. dñe nõ habebã fauũ sed dixisti ore tuo sancto & factum est. vñ & odor ei⁹ est sicut spiramẽ oris tui. & subrisit angel⁹ sup intelligentiã assenech & extensa manu tetigit caput eius dicens beata es tu: qm̃ dimisisti idola & credidisti in deũ viuũ & bñ aduenientes dño deo in penitẽtia: qm̃ comedẽt de h fauo quẽ fecerũt apes paradisi dei: de rore rosaz in paradiso: & ex h comedunt oẽs angeli dei & quicũq; ex illo comederit nõ mouet in eternũ & extẽsa manu cõ[illegible] de fauo partẽ minimã & comedit [illegible] quidẽ dedit in os assenech & dixit. Ecce comedisti panẽ vite: & vncta es chrismate sancto: & ab hodierno die carnes tue renouabunt & ossa tua sanabunt & virtus tua erit indeficiẽs: & iuuẽtus tua senectutem non videbit: & pulchritudo tua non deficiet: & eris sicut metropolis edificata

ofium ɔsurgentiū ad nomē dñi dei omnipotētis regis seculoꝝ: ⁊ extē dit manū ⁊ tetigit fauū quē fregerat ⁊ factus ē tot⁹ īteger sic prius. Extensaqꝫ manu dextera tetigit digito suo indice summitatem mel lis ꝓspiciētē versus oriētē: ⁊ retraxit digitū suū ad seipsum: ⁊ īduxit sup extremū faui qd̄ respiciebat ad occasum: ⁊ via digiti ei⁹ facta ē ī sanguinē. Extēdit manū suā scd̄o ⁊ tetigit sūmitate digiti sui fauū me... ꝑtē respiciētē ad aq̄lonē: ⁊ traxit eū sup ꝑtē respiciētē ad meridiē ⁊ facta ē via digiti ei⁹ ī sanguinē: aspiciēte assenech ⁊ ait: in spice fauū: ⁊ exierūt de fauo apes multe candide sicut nix: ⁊ ale earū purpuree sicut iacict⁹: circūdederūt oēs assenech ⁊ opabāt ī manib⁹ ei⁹ fauū mellis ⁊ mādūcauerūt ex eo: ⁊ ait angelus apib⁹: ite ī locū vestrū ⁊ abierūt oēs versus oriētē ī ꝑadisum: ⁊ ait angelus: sic erunt oīa vba q̄ locut⁹ sum ad te hodie: ⁊ extēdit tertio angelus manū suam ⁊ tetigit fauū: ⁊ ascēdit ignis de mēsa ⁊ comedit fauū ⁊ mensaꝫ nō tetigit: ⁊ fragrātia incēdij faui dulcis valde facta est.

¶ De Benedictōe septē virginū ⁊ ɔiugio assenech. C. CXXII.

Et dixit assenech ad angelū: dn̄e sūt mihi septē virgines nutrite mecū ab īfantia mea ⁊ vna nocte mecū genite: vocabo eas ⁊ benedices eas sicut me: qs ille iussit vocari: ⁊ bn̄dixit eas dicēs: bn̄dicat vos dn̄s de⁹ altissim⁹: ⁊ eritis sicut colūne septē ciuitates refugij: ⁊ iussit angelus assenech vt leuaret mēsam: quā cū leuatā seponere ꝑgeret recessit angelus ab oculis ei⁹: ⁊ reuersa vidit ⁊ sicut currū q̄ttuor equoꝝ ꝓcedētē versus oriētē ī celū. Cūqꝫ oraret assenech vt īdulgeret ei ꝙ tā audacter locuta fuerat cū eo: ecce vn⁹ adolescēs ex famulis putifaris nūciauit dicēs: ecce ioseph dei fortis venit: iā enī ꝑcursor ei⁹ ē ad portā atrij vestri: festinauitqꝫ assenech ī occursū ioseph ⁊ stetit ī hipodromo dom⁹: ⁊ cū īntrasset ioseph atriū salutauit cū assenech: ⁊ dixit ei vba q̄ erat locut⁹ angel⁹ ad se ⁊ lauit pedes ei⁹. Crastina die rogauit Joseph pharaonē vt daret ei assenech in vxorē: ⁊ dedit eā illi pharao ⁊ īposuit eis coronas aureas meliores q̄s habebat ⁊ fecit eos osculari adīuicē ⁊ fec̄ eis nuptias ⁊ cenā magnā, vltra septē dies ⁊ ꝑcepit vt nemo facēt op⁹ ī dieb⁹ nuptiaꝝ ioseph: ⁊ vocauit ioseph filiū dei ⁊ assenech filiā altissimi. Cōestor. Nati sūt ei filij duo ꝑusq̄ veniret fames: ⁊ vocauit ꝑmū manassē q̄ ē obliuio dicēs obliuisci me fec̄ de⁹ laboꝝ meoꝝ ⁊ dom⁹ pr̄is mei: scd̄m vocauit effraim ꝙ ē fructificatio dicēs. Crescē me fecit dn̄s ī terra paupratis mee.

¶ De delectatione ī egyptū ⁊ seductiōe dan ⁊ gad. C. CXXIII.

Ex historia sacra. Itaqꝫ cū ꝑ septē ānos vbertatis congregasset ioseph frumēta ⁊ ingrueret fames sup oēm terrā: iuxt̄ somnij ɔiecturā: aperuitqꝫ horrea: vēdiditqꝫ egypt. ⁊c: īsup ⁊ his q̄ de alijs ad emēdū veniebāt ꝓuincijs: īnt̄ quos frēs suos agnoscēs: s; ab eis īcognit⁹ duri⁹ allocut⁹ ē eos: exploratores eos eē dicēs. i. exploratoꝝ pena dignos: maxīeqꝫ si de beniamin vba nō dicerēt de quo timebat ꝙ ī eū aliq̄d deliq̄ssent: quo tādē ab eis cū munerib⁹ abducto: seipꝫ illis cū fletu īnotuit: vultuqꝫ ac vbis placidissimū ostēdit. Datis īsup munerib⁹ pr̄ē ad se venire mādauit: iacob itaqꝫ ꝑ visiōē a dn̄o ɔfortatus descēdit in egyptū cū. lxvj. aīalibus: ita ꝙ ipse cū eis ⁊ ioseph cū duob⁹ filijs simul fuerūt. lxx. Eratqꝫ. cxxx. annoꝝ q̄ñ ioseph eū in cōspectū pharaōis īntroduxit: eiqꝫ terrā gessen ad habitādū dedit. Ex ptia genesi. In anno scd̄o famis mēse scd̄o. xxj. die mēsis venit israel in egyptū cū vniuersa cognatiōe sua: ⁊ intrauit terrā gessen: viditqꝫ assenech iacob ⁊ admirata: q̄m senectus eius erat speciosa sicut iuuentus. Erat quippe caput eius candidissimū sicut nix: ⁊ barba candida sedens super pectus eius: oculi eius fulgurantes: ⁊ nerui eius ⁊ humeri ⁊ brachia firma: genua ⁊ crura: ⁊ pedes vt gigantis: ⁊ benedixit eis iacob ⁊ osculatus est. Et reuersi sunt post prandium. Joseph ⁊ assenech in domū: ⁊ leui cū eis ⁊ symeon. Et cū vidisset filius pharaonis assenech in domo patris sui deambulantē: exarsit in pulchritudine eius: ⁊ locutus est leui ac symeon vt interficerent ioseph ⁊ haberet eā vxorē que illi debebat: ⁊ daret eis aurū ⁊ argentū multū. Qui nō intenderūt in sermones eius: ⁊ cepit filius pharaonis accusare ioseph apud fratres suos dan ⁊ gad: qui erant filij ancillarū iacob: dicens se audisse ioseph dicentē apud pharaonē ꝙ post mortē patris sui destrueret eos: ne essent heredes cū fratribus suis eo ꝙ essent filij ancillarū: ⁊ eū vēdidissent ismaelitis ⁊ inuiderēt ei: ꝑsuasitqꝫ eis vt interficerent ioseph: ⁊ ipse interficeret pharaonē patrem suū q̄ erat tanq̄ pater ioseph. Qd̄ cū vellet facere nocte ꝓhibuerunt eū custodes patris sui introire ad eū dicētes: pater tu⁹ doluit caput ⁊ modo dormit ⁊ ꝓhibuit nobis ne quis ad eū intret: nec etiā filius suus primogenitus: ⁊ assumptis. l. viris armatis perrexit ad locū insidiarū: vbi erāt dan ⁊ gad: q̄m illuc debebāt ꝑgere ioseph ⁊ assenech cū. dc. viris q̄ oēs ab insidijs trucidati sunt pret̄ vnū q̄ fugit ad symeonem ⁊ leui: assenech aūt fugit in curru ⁊ cum ea beniamin. Simeon autem ⁊ leui assumentes oēs qui secum erant armatos persecuti sunt eos: ⁊ irruerunt in eos subito ⁊ plurimos occiderunt. Dan autem ⁊ gad absconsi sunt in densitate calami.

¶ De Morte pharaōis ⁊ iacob ⁊ ioseph. C. CXXIIII.

Elinandus. liij. li. Anno ꝑncipat⁹ ioseph xx morttu⁹ ē pharao sub quo vixerat ioseph quē comestor altero noīe dic̄ appellatum nefrē. De hui⁹ aūt morte sic dic̄ historia assenech post illud bellū. s. supi⁹ memoratū int̄ filiū pharaōis ⁊ simeonē ⁊ leui. beniamin inq̄t sedēs in curru cū assenech vidēs filiū pharaonis venientem ɔ̄ se vt tolleret assenech. lapidē de torrēte arripiēs. ꝑcussit eū in ceruice sinistra. ⁊ deduxit eū de equo sup t̄rā q̄si mortuū. postea vidēs beniamī simeonē ⁊ leui venientes ɔfortat⁹ ē. q̄ q̄rebāt frēs suos dan ⁊ gad vt interficerēt eos: quoꝝ irā cōpescuit. illico leuātes filiū pharaonis a terra. lauerūt plagā eius ligauerūt eā. ⁊ duxerunt eū ad patrē suū pharaonē. ⁊ narrauerūt oīa vba hec. pharao vero gratias egit: q2 nō interfecerūt eū. tertio vero die mortuus est filius pharaonis de vulnere. Et pharao nō multo post mortuus est dolore mortis filij sui annoꝝ. xcix. ⁊ reliquit regnū suū ioseph qui regnauit ꝓ puero in egypto annis. xlviij. ⁊ post hoc dedit diadema filio pharaonis qui erat ad vbera q̄ñ mortuus est pharao ⁊ ioseph nuncupatus est pat̄ eius in terra egypti. Actor. Ipse vo ioseph dn̄o suo prudenter ⁊ fideliter obsequēs. venditiōe frumēti. egyptios oēs in seruitutem subdidit pharaoni. qui vtiqꝫ tali necessitati meruerāt addici. deniqꝫ iacob cū eēt. cxlvij. annoꝝ vidēs obitū suum imminere. vocauit ioseph: ⁊ vt eū in abrahamo sepeliret adiurauit. filijsqꝫ eius manasse ⁊ effraim cancellatis manibus bn̄dixit ⁊ ei ꝑter sortē hereditatis agrū sychem quē acquisierat dedit. Cōuocatis aūt filijs suis plib⁹ eoꝝ bn̄dixit. oib⁹ aūt hijs ac ꝓphetice ventura ꝑdixit. s. de diuisione terre ad litteram. ⁊ de futuro tribuū statu. apertissime autē de vtroqꝫ christi aduentu. q̄ oīa q2 nota sunt. breuitatis causa ꝑtermitto. ⁊ tandē collectis sup lectulū suū pedib⁹ obijt: quo a filijs suis in terrā ꝓtrāslato ⁊ in spelunca duplici sepulto. ioseph adiuratis fratrib⁹ vt exeuntes egyptū ossa eius deferrēt mortu⁹ est ⁊ ipse. cū eēt. cx. annorū. ⁊ repositus in loculo in egypto. anno s. ducatus sui. lxxx. a prima ꝓmissiōe abrahe facta in via mesopotamie. cclxxx. a natiuitate abrahe in qua tertia cepit etas. ccclxj. ab initio vero mundi secūdi millesimo. cccix. nec inde motus est donec egressi sunt filij israel de egypto. Alij fratres (vt dicit iosephus) qui sibi in obitu suo deferebant ⁊ sepeliebant in ebron post translati sunt in sychem.

¶ De Testamento ruben ⁊ simeon. C. CXXV.

Extant autem testamēta duodecim p̄triarchaꝝ in q̄bus sūt apertissime atqꝫ pulcherrime de christo ꝓphetie. quas nup trāstulit magister robertus grossum caput. lincoliēsis ep̄us de greco in latinū. ideoqꝫ hēc eas inserere placuit. Testamētū ruben. Quis noscet legē dn̄i. ⁊ diuidet in iudiciū ⁊ sacrificia ꝓ omni israel vsqꝫ ad cōsūmationē temporum ꝑncipis sacerdotiū christi. quē dn̄s dixit. Et post pauca. Quē in eo elegit dn̄s regnare sup oēs ꝑplos ⁊ adorare semen ipsius q̄m ꝓ nobis morieī in bellis visibilib⁹ ⁊ inuisibilib⁹ ⁊ erit in nobis rex seculoꝝ. ⁊ mortuus est ruben. Testamentū simeon. Dn̄s deus magn⁹ apparebit in terra vt homo: ⁊ saluabit in ipso adā. tūc dabūtur oēs spūs erroris in ɔculcationē ⁊ hoīes regnabūt sup preciosos spūs. tūc resurgā in leticia ⁊ bn̄dicā altissimū in mirabilib⁹ suis: q̄m de⁹ corp⁹ assumēs ⁊ comedēs cū hoib⁹ saluabit hoīes: ⁊ nūc filioli obedite leui ⁊ in iuda letabimini ⁊ nō efferamini super duas tribus has: q̄m ex ipsis orieī vobis salutare dei. suscitabit. n. de⁹ ex leui vt principē sacerdotū. ⁊ ex iuda vt regē deū. ⁊ hoīem. iste saluabit oēs gentes. ⁊ genus israel. ⁊ dormiuit simeon cum patribus suis.

¶ Testamentum leui. C. CXXVI.

Agnoscite q2 faciet dominus iudiciū sup filios hoīm: q̄m petre scisse ⁊ sole extincto ⁊ aquis siccat̄. ⁊ igne tremēte ⁊ omni creatura turbata. ⁊ inuisibilib⁹ spiritib⁹ liq̄facto inferno spoliato. in passiōe altissimi hoīes nō credētes ꝑmanebūt ī iniusticijs. ⁊ ꝓpter hʒ ī punitiōe iudicabunī. Et postea dic̄. Et nūc cognoui a scriptura enoch q̄m ī fine ipie agetis in dn̄m man⁹ īponētes ī oī malitia ⁊ ɔfundenī in vobis frēs vri. ⁊ in oib⁹ gētib⁹ fiet illusio. etenī pater noster israel mūdus erit ab impietate principū sacerdotū qui imponent manus in saluatorē mūdi. Et post dicit. Quid facient oēs gentes si vos tenebrasceti in impietate. ⁊ inducetis maledictionē super gen⁹ nostrū. ꝓ q̄b⁹ mūdi lumē datū ē in nobis ad illuminationē oēs hoīes. hūc volētes occidere ɔ̄tra mādata docētes dei iustificatiōib⁹

Et post dicit. Cognoui in libro enoch qm̄ p. lxx. ebdomadas erra- bitis ⁊ sacerdotiū inqnabitis: ⁊ sacrificia polluetis: ⁊ legē extermina- bitis: ⁊ ɔtēnetis sermōes ꝓphāꝝ ī puersitate psequimini viros iustos ⁊ pios odio habebitis: veraciū sermōes abominabimini. ⁊ viꝝ reno- uātē legē ī vtute altissimi erroneū appellabitis: ⁊ ī fine vt estimabitis occidetis eū nesciētes ipsi⁹ resurrectionē: inocētē sanguinē ī malitia sup capita recepturi: pp ipꝫ erūt sancta vr̄a deserta: vsqꝫ ad pauimē- tū ꝓphanata: ⁊ nō erit loc⁹ vester mūd⁹: sꝫ ī gētib⁹ eritis ī maledictio- nē ⁊ ī despatiōeꝫ: donec ipe rursus visitabit ⁊ miserēs recipiet vos ī [illegible]. Et post sequit. Suscitabit dn̄s sacerdotē nouuꝫ: cui oēs sermōes dei reuelabunt: ⁊ ipe faciet iudiciū vitatis in terra in multi- tudine dieꝝ ⁊ orief astrū ipsi⁹ ī celo: sicut rex illuminās lumē cogni- tiois ī sole diei: ⁊ magnificabit ī orbe terraꝝ vsqꝫ ad assumptioneꝫ ipsi⁹. Iste resplēdebit sicut sol ī terra: ⁊ tollet oēs tenebras de sub ce- lo: ⁊ erit pax ī omni terra. Celi exultabūt ī dieb⁹ ipsi⁹: ⁊ terra gaude- bit: ⁊ nubes letabunt: ⁊ cognitio dei fundef in terra vt aqua mariū ⁊ angeli glorie faciei dei gaudebūt in eo. Celi apient: ⁊ ex tēplo glo- rie veniet sup ipsum sanctificatio voce paterna: sicut ab abrahā pr̄e isaac ⁊ gloria altissimi sup ipm dicet: ⁊ spirit⁹ sanctificatiōis ⁊ intel- lect⁹ requiescet sup ipsum in aqua: ipse dabit magnificētiā dei filijs suis in veritate in seculū: ipe aperiet portas paradisi: ⁊ stare faciet mi- nātē gladiū aduersus adā: ⁊ dabit sanctis comedere de ligno vite: ⁊ belial [illegible] ab ipso ⁊ dabit potestatē filijs suis ad cōculcādū sup [illegible] tūc exultabūt abrahā: isaac etiā: ⁊ ego gaude- bo ⁊ omnes [illegible] letitia.

Testamentum Jude: C. CXXVII.

Visitabit vos dn̄s in mīa ⁊ delectatiōe ⁊ ī capti- uitate inimicoꝝ vestroꝝ: ⁊ p⁹ hoc orie- tur vobis astrū ex iacob in pace: ⁊ exurget hō ex semine meo ⁊ sol iustitie ambulās cū filijs hoīum in mā suetudi- ne ⁊ iustitia: ⁊ omne peccatū nō iuenif ī eo: ⁊ apient sup ipm celi ad effundēdū spūs bn̄dictiōeꝫ pr̄is sancti: ⁊ effundet spūs gr̄e sup vos ⁊ eritis ei ī filios ī vitate: ⁊ ambulabitis ī pceptis illi⁹ p̄mis ⁊ vltimis h̄ ē germē dei altissimi: ⁊ h̄ ē ī vitā oīs carnis: tūc effulgebit sceptrū regni mei ⁊ a radice mea nascef vos plātatiōis: ⁊ ī ea ascendet virga iustitie gētib⁹ iudicare ⁊ saluare oēs inocātes dn̄m. Testamētum isachar. Oēm agrestē ferā seruituti subicietis: hn̄tes vobiscū deū ce- li: ābulātē cū hoīb⁹ ī [illegible] cordis ⁊ [illegible] pedes suos ⁊ [illegible] tu⁹ ē. Testamētū zabulon. Noui ī scriptura patrū meoꝝ qꝛ ī vlti- mis dieb⁹ recedetis a dn̄o ⁊ diuisi eritis ī israel: ⁊ duos reges sequimi- ni: ⁊ oēm abominationē facietis ⁊c̄. Et p⁹ dicit. Et p⁹ h̄ orief vobis lumē iustitie: ⁊ sanitas ⁊ mīa ī pēnis ei⁹. Ipe redimet oēꝫ captiuita- tē filioꝝ hoīuꝫ: ⁊ belial ⁊ oēs spūs erroris ɔculcabit: ⁊ ɔuertet oēs gē- tes ī emulatiōeꝫ ei⁹: ⁊ videbitis deū ī forma hoīs: qm̄ iaꝫ elegerit dn̄s hierlm nomē ei: ⁊ rursuꝫ ī malitia sermonū vestroꝝ ad iracūdiā ꝓuo- cabitis eū: ⁊ abiecti eritis vsqꝫ ad tēpus cōsummationis.

De Testamēto dan ⁊ neptalim ⁊ gad. C. CXXVIII.

Dan vero post enūeratiōeꝫ maloꝝ filioꝝ suo- rū dicit reuertētes ad dn̄m miam cōsequimini ⁊ ducet vos in sanctificatiōeꝫ suā clamās vo- bis pacē: ⁊ orief vobis ex tribu iuda ⁊ leui salutare dn̄i: ⁊ ipse faciet aduersus belial prelium ⁊ vltionē victorie dabit termi- nis vr̄is: ⁊ captiuitatē capiet a belial aīas scōꝝ: ⁊ conuertet corda: in- credula ad dn̄m: ⁊ dabit inocātib⁹ eū pacē eternā: ⁊ reqescēt ī eodē sancti: ⁊ ī noua hierlm letabūt iusti q̄ erit ī glificatiōeꝫ dei vsqꝫ ī se- cula: ⁊ nō amplī⁹ sustinebit hierlm desolat. [illegible] captiuabit isrl: qm̄ dn̄s erit ī medio ei⁹ cū hoīb⁹ ɔuersat⁹: ⁊ scūs isrl regnās sup ip- sos ī hūilitate ⁊ paupertate: ⁊ q̄ credit ī eū regnabit ī vitate ī celis. ⁊ nūc timete dn̄ꝫ filij mei: ⁊ attēdite vobismetipsis a sathana ⁊ spiritib⁹ ei⁹ appropinqte āt deo ⁊ angelo excusanti vos: qm̄ h̄ ē mediator dei ⁊ hoīuꝫ ⁊ ī pace isrl ɔ̄ regnū inimici stabit: pp h̄ studet inimicus sub- uertere oēs inuocātes dn̄m: nouit em̄ qm̄ in qua die credet israel cō- summabit regnū inimici. Testamētū neptalim. Ecce filij mei ostē- di vobis tempora extrema: quoniā omnia fiant in israel: ⁊ vos ergo mandate filijs vestris vt vniantur: ⁊ in ipso benedicetur iacob: p sce- ptrum enim apparebit deus habitans inter homines vt saluetur ge- nus israel ⁊ congregabit iustos ex gentibus. Testamentū gad. Au- ferte odiū ab aīalib⁹ vestris ⁊ diligite adinuicē in rectitudine cordis dicite autē ⁊ vos filijs vestris vt honorent iudam ⁊ leui: qm̄ ex ipsis orire faciet dominus saluatorem israel.

Testamentum Aser. C. CXXIX.

Asser quoq filijs suis dicit: noui qm̄ peccabitis ⁊ trademini in manu inimicorum vestroꝝ: ⁊ terra vestra desolabit: ⁊ vos dispgimini in qt- tuor angulos terre: ⁊ eritis in dispersione despecti velut aqua inutī- lis. vsqꝫ quo altissim⁹ visitabit terrā ⁊ ipse veniēs vt hō cuꝫ hoībus mādu cās ⁊ bibēs ⁊ in silētio ɔterēs caput draconis: p aquā h̄ salua- bit isrl ⁊ oēs gētes. deus in virū abscōdit⁹. dicite g̃ vr̄is vt nō discre- dāt ei. Testamētū ioseph. Uidi qm̄ ex iuda nata ē virgo hn̄s sto- laꝫ bissinā: ⁊ ex ipsa ꝓdijt agnus īmaculat⁹: ⁊ a sinistris ei⁹. ī. agni vt leo ⁊ oēs bestie impetū fecerūt aduersus eū ⁊ vicit eas agnus: ⁊ pdi- dit incōculcationē: ⁊ gaudebūt in ea angeli ⁊ hoīes ⁊ oīs terra. hec aūt fiāt in tpe suo in vltimis dieb⁹. vos g̃ filij mei custodite mādata dn̄i ⁊ honorate iudā ⁊ leui qm̄ ex ipsis orief vobis agn⁹ dei gr̄a sal- uās oēs gētes ⁊ isrl. regnū ei⁹ eternū qd̄ nō ptẽribit. Testamētū beniamin. Loqns filijs suis ait. Custodite mādata dei vsqꝫ quo de⁹ salutare suū reuelet oib⁹ gētibus. Tūc videbitis enoch noe. ⁊ sem ⁊ abra. isa. ⁊ ia. resurgētes a dextris in exultatōe. Tūc ⁊ nos resurgem⁹ [illegible] adorātes regē celoꝝ q̄ in t̄ra apparuit ī for- ma hūilitatis hoīs ⁊ quotquot crediderūt ei ⁊ ī t̄ra ɔgaudebūt ei. tūc ⁊ oēs resurgēt. hi qdē in gl̃iaꝫ. hi vo in ignominiaꝫ. ⁊ iudicabit dn̄s in [illegible] qm̄ aduenientē deū in carne li- beratorē nō crediderunt. Et tūc iudicabit oēs gētes quotquot nō cre- diderit ei in terra apparēti. ⁊ arguet in electis gētiū israel.

De hebreoꝝ afflictiōe post mortē ioseph. C. CXXX.

Ector. Fuit autē ioseph princeps egypti sub quin- ꝙ regib⁹: quoꝝ pm⁹ q̄ eū sublimauit. apud veteres historiographos non legit alio noīe appellatus q̄ꝫ pharao. licet comestor eū nefreꝫ appellatū fuisse dixe- rit. Siqdē qn̄ nat⁹ est abrahā vt in cronicis legit. apd̄ egyptios erat. xvj. prās. quā dinastiā vocāt. ex tūc apud eos thebei regnauerūt an- nis. cxc. Sicqꝫ cōpleta est illa dinastia āno. s. iacob. xxx. post h̄ ī. xvij dinastia regnauerūt pastores. ipsi sunt phones annis ciij. nec alijs noib⁹ legunt appellati q̄ꝫ phones. hoꝝ vnus sublimauit ioseph. cu- ius sublimatiōis anno. ix. qui fuit secūdus famis. Intrauit iacob ī egy- ptū ⁊ stetit in cōspectu phonis. porro in. xviij. dinastia q̄ cepit anno [illegible] iacob. Secūd⁹ vo chebrō. ānis. xiij. Terti⁹ amēophis. xxj. Quart⁹ mephres. xij. cui⁹ āno. ix. ioseph. cx. annoꝝ obijt. ⁊ hebreoꝝ seruit⁹ incepit q̄ durauit. cxliij. annis vt impleref numerus. cccxxx. annoꝝ a prima ꝓmissiōe facta abrahe vsqꝫ ad datiōnē legis. Hic itaqꝫ me- phres qui bn̄ficia per ioseph egypto collata ignorauit. hebreorū po- pulū multipliciter afflixit inuidētib⁹. s. eis egyptijs. propter ingenij virtutē ⁊ laboris industriā. ⁊ opū affluentiā ac sobolis nobilitatem imposuit ergo eis graues angarias operū. quibus fracti nō vacarēt amplexib⁹. vt coquētes lateres in finib⁹ egypti. ciuitates tabernacu- loꝝ regi edificarent. ⁊ vt lutū plateaꝝ ⁊ sordes vicoꝝ cophinis ex- portarēt: ⁊ vt fluuiū per multas deriuatiōes diuiderent. vt abesqꝫ ne fluuius eas mundare valeret. fossatis circūdarent. quātomagis opp- mebant. tātomagis actore deo multiplicabant. vn̄ pharao aliuꝫ cō- tra eos dolū excogitās primo iussit vt oēs masculi ex illo populo na- scētes obstetricādo necarentur. Deinde vo obstetricib⁹ eis ex timo- re dei pcentibus vt in flumine ꝓijcerent: mares ideo necare volebat ne multiplicati ac roborati cōtra regnū eius insurgerēt: ⁊ maxie qꝛ qdā sacroꝝ scriba p̄dixerat eo tpe nasciturū in israel. q̄ regnū egypti hūiliaret ⁊ vniuersos vtute transcēderet. Tertia quoqꝫ causa super principiū matthei tāgit. s. qꝛ diabolus p̄sagiēs christū nasciturū ex hebreis populū illū extinguere nitebat. feminas aūt reseruari vole- bat qꝛ sex⁹ imbecillꝰ ac p h̄ imbellꝰ est. ⁊ vt libidini egyptioꝝ deseruī- ret. Comestor. Itaqꝫ multi eo tpe submersi perierūt. p quo peccato credit de⁹ egyptū tradidisse in hūc errorē vt apim p deo colerent.

De Api ⁊ serapi quos colebāt egyptij. C. CXXXI.

Erat aūt apis vt ait plinius qui ⁊ testat se eū vidisse: qdāꝫ taurus q̄ ex improuiso egrediebat de flumine hn̄s in humero dextro signū candi- dū. ad instar lune corniculate. ad quē cū statī ɔfluerēt egy- ptij. oī genere musicoꝝ psallētes. leuabat in aere ⁊ sup eos tāqꝫ psal- lēs ferebat. ⁊ ad motū vel ad stationē ipsi⁹ ipi in terra mouebant vl stabāt ⁊ eadē die euanescebat. Dicunt aūt quidā qꝛ in festo serapis [illegible] ipsuꝫ serapinū ī serapi cōsecratum ac tu- māt vocatū. alij tn̄ per decēniū semel appere dicūt. alij tn̄ tpe iusti- sacerdotis heliopoleos. iniusti nō. vt qn̄ diuinit⁹ indicaref iustitia sacerdotū. petm̄. n. fluminis puniunt de⁹. in errore fluminis. Actor Duo itaqꝫ erāt apis ⁊ serapis: ⁊ vtrūqꝫ colebāt egyptij. verūtamē ⁊ serapis apis qdē fuit apis filius phoronei rex argiuoꝝ. qui cum fra- trem egyaleū achaie prefecisset ipse cū ppl̄o ad egyptum nauigauit Augusti in lib de ciui dei xviij. Apis rex argiuoꝝ nauib⁹ trāsue- ct⁹ in egyptū ibidē mortu⁹ est: ⁊ serapis fact⁹ oīuꝫ maxim⁹ egyptio-

rum deus. Dictusq; est serapis vt ait varro littera mutata: qz prius vocabat' sorapis. q̄si sozonapis. eo q' sozon grece sarcofagū vocant: vbi eū sepultū venerari ceperūt anteq̄ ei tēplū cōstruerēt. Cōstitutū ē etiā de illo vt capite puniret': siq̄s eū hoīem dixisset fuisse: ⁊ q̄n in oīb' fere tēplis vbi colebant' isis ⁊ serapis erat simulacrū: qd̄ digito labijs impresso admouere videbat' silētiū: hoc significare varro existimat vt eos hoīes fuisse taceret': ille aūt bos quē mirabili vanitate decepta egyptus delicijs affluētib': in eius honorē alebat quē cū sine sarcofago viuū venerabat': apis nō serapis vocabat': q̄ boue mortuo: q̄r querebat' ⁊ reperiebat' vitulus eiusdē coloris hoc est albis q̄busdā macullis similit' insignit': mirū q̄ddā ⁊ diuinitus pcuratū sibi esse credebāt: nō enī erat magnū demonib' ad eos decipiendos: fantasiā talis tauri (quā sola cerneret) ostētare vacce concipiēti atq; pregnāti: vnde libido matris attraheret qd̄ in eius fetu iā corporalit' appareret: sicut fecit iacob de virgis varijs. Solinus. Apin bouē egyptiū pueri gregatim sequūt' ⁊ repēte velut limphatici futura pcinūt: hos illi ostēdit' femina semel in anno ⁊ ipsa nō absq; ceteris insignib' q̄ vt inuēta ⁊ ablata ē: eadē die neci dat': apis natalē mēphi celebrāt iactu patere auree: quā statim pijciunt in nili gurgite: h̄ solēnitas p vij. dies agitur: quibus diebus cum sacerdotibus crocodili quasdā inducias habent: nec attrectant lauantes. viij. die ceremonijs iā peractis velut reddita seuiendi licentia solitam assumunt atrocitatem.

Liber Secundus. Incipit.

De Ortu ⁊ educatione moysi. C. I.

Comestor. Egressus est postea vir leuita noīe amram q̄ accepit vxorē cōtribulē iacobeth q̄ nolebat accedere ad vxorē post edictū pharonis: malens carere liberis q̄; in necē procreare. Cui dn̄s p somnū astitit (vt ait ioseph') dicēs ne timeret vxorē cognoscere: qz puer quē timebāt egyptij nasciturus erat ex ea: sz ⁊ de sacerdotio aaron ei significauit. Sic igit' moyses nat' est ex his anno seruitutis hebreorū q̄ cepit post mortē ioseph lxiij. a p̄missione facta abrahe ccl. ab initio tertie etatis. ccc. a natiuitate abrahe. cccc. xxv. ab initio vo mūdi scd̄m millesimo. ccclxxxiij. regnāte i egypto amenophe q̄ fuit octau' a pharone illo q̄ sublimauit ioseph: nā p' nefrē sub quo mortu' ē ioseph: ⁊ q̄ regnauit p' obitū ioseph annis trib': regnauit nusphannothosis ānis. xxvi. p̄z hūc aūt tuthomosis ānis. xx. deīde vo iste amenophis: cui' ano. xxvi. nat' ē moyses: hūc itaq; p' tres mēses a m̄re pp edictū regi expositū: therenuch filia pharonis inueniēs. egyptiarū vbera respuētē p m̄rē ppāz educare fecit: ⁊ ablactatū sibi i filiū adoptauit: quē cū q̄dā die obtulisset pharoni ⁊ ipse eū adoptaret admirans rex pueri venustatē coronā quā forte gestabat capiti illi' iposuit. Erat āt i ea imago hāmonis fabricata: puer āt coronā pijcit i terrā ⁊ fregit. Sacerdos āt heliopoleos a latē regi surgēs exclamauit: h̄ ē puer quē nobis occidēdū de' mōstrauit vt decetero tiore caream' ⁊ voluit irruē i eū: sz auxilio regi liberatus ē: ⁊ psuasiōe cuiusdā sapiētis q̄ p ignorātiā h̄ factū esse a puero asseruit: i cui' rei augmētū cū prunas allatas puero obtulisset: puer ori suo apposuit ⁊ lingue sūmitatē corrupit: vn̄ ⁊ hebrei ipeditiōris lingue eū fuisse autumāt: tāte vo (vt ait ioseph') pulchritudinis fuit vt nullus adeo seuerus fuisset q̄ eius aspectu nō hereret: multiq; dū cerneret eū p plateā deferri occupatiōes in q̄b' studebāt deserebāt.

De Uxore illius ethiopissa. C. II.

Et cū adult' eē. ethiopes vastauerāt egyptū vsq; ad mēphin ⁊ mare. Quo circa cōuersi ad diuinatiōes egyptij rñsūz acceperūt vt auxiliatore vterent' hebreo ⁊ vix obtinuerunt a therenuch: vt exercitui quē parauerāt moysem pficerēt ducē: prius pstitis sacramētis ne ei nocerēt. Erat aūt moyses vir bellicosus ⁊ peritissimus q̄ fluminis iter tanq; longi' pcermittēs: p terrā duxit exercitū via breuiori vt iprouisos ethiopes preueniret. sz p loca serpētū h' plena iter faciēs tulit in arcis papireis sup plaustra ibices. ciconias i egyptus naturalit' hostes serpētibus q̄ rostro p posteriora immisso aluū purgāt: castraq; metaturus proferebat eas: vt serpentes fugarent ⁊ deuorarent: ⁊ ita tutus transibat p noctes exercitus. Tandē preuentos ethiopes expugnans inclusit eos fugientes in ciuitatē sabā regiā quā post cambises a noīe sororis sue merriā denoīauit: quā qz inexpugnabilis erat diutius obsedisset: iniecit oculos suos in eū: tarbis filia regis ethiopū: ⁊ ex cōdicto tradidit ei ciuitatē si duceret eā in vxorē ⁊ ita factū est: inde est q' maria ⁊ aaron iurgati sunt aduersus moysen p vxore eius ethiopissa. dum aūt redire voluisset nō acquieuit vxor. pide tanq; vir astrorū pitus imagines sculpsit in gēmis: huius efficacie: vt altera memoriā. altera obliuionē oferret. Cunq; pib' anulis eā insignuisset alterū. s. obliuiōis anulū vxori pbuit. alterū ipse tulit: vt sicut pari amore pib' anul' ipse insignirent'. Cepit ergo mulier amoris viri obliuisci ⁊ tandē libere in egyptū regressus est.

De Percussiōe egyptij ⁊ fuga moysi in madiā. C. III.

In diebus illi egressus ad fratres in terram gessen vidit afflictionē eorū: ⁊ ipse cū opis egyptiū pcuciētē q̄ndā de hebreis: ⁊ secreto percussū egyptiū abscōdit i sabulo. Actor. Hic obijcit faustus moysi crimē homicidij. cui rn̄det aug. in. ij. lib. ōtra eūdē faustū q' reuera eterna lege cōsulta manifeste p̄z q' moyses q̄dē hunc egyptium licet iniuriosum ⁊ iprobū nō debuit occidere: qz nullā adhuc legitimā gerebat potestatē: nec diuinit' acceptā: nec humana societate ordinatā. vn̄ alibi dicit. s. cōtra petilianū. Iure culpandi sunt q̄ turbide ⁊ inordinate in eos coercēdos insiliūt. q̄ sibi nulla lege subiecti sunt. tn̄ aīe v'tutis inquit capaces sepe pmittūt q̄dā vitia. per que apparet q̄b' v'tutib' apte sint si pceptis diuine essent exculte. sic etiā agricole cū viderint ingētes herbas licet inutiles terrā aliquā pducere frument' aptā eē pdicūt ⁊ mōtē qui oleastris siluestrib' cooperierint oleis aptū nō dubitāt. sic ille mot' animi. siue zel' quo moyses fratris sui iniuriā nō obseruato ordine pt̄at' in egyptio vindicauit. Adhuc q̄dē incult' erat ⁊ inordinat': sed magne fertilitatis indiciū p̄ferebat. vn̄ ⁊ illa sententia pauli. cū s̄m emulationē pa͡trū traditionū psequebat' ecclīā. putās se obsequiū p̄stare deo. siluestre q̄dē vitiū erat sed magne ferocitatis indiciū. hinc etiā illud petri cū euaginato gladio volēs defendere dn̄m. aurē psecutoris abscidit qd̄ tn̄ dn̄s satis minaciter rephēdit. Oēs ergo hi s̄m augusti. zelū q̄dē habuerūt in his factis suis: sed nōdū s̄m sciētiā ⁊ iō inordinatū. q̄ tn̄ postea p spūmsanctū ordinatus est: ⁊ abūdauit in bono sic' pri' in malo. vn̄ sicut mortes post illud factū ostitut' ē pncps synagoge sic petr' post illud pastor ecclīe. h̄ tn̄ in glosa magis excusat moysen. p h̄ qd̄ dicit beat' stephan' in actib' aplōrū. s. q' qn̄ pcussit egyptiū existimabat intelligere fratres: qz p manū ipsi' daret de' salutē illis sed illi nō intellexerūt. p h̄ inq̄t testimoniū videt' moyses iā diuinit' admonitus h̄ audere potuisse. s. vt iā fratrū suorū iniurias i egyptios inciperet vindicare. sup h̄ tn̄ accusat' apō pharonē timuit ⁊ fugiēs in terrā madian. filiā ietro sacerdotis sephorā in vxorē duxit. ex q̄ filios suo. s. gersan ⁊ helieser suscepit. ⁊ curā i alendorū gregū a socero accepit.

De Oppressione populi ⁊ missiōe moysi. C. IIII.

Andem mortuus est ille pharao. a cui' timore moyses egyptū reliq̄rat. ⁊ ali' in regnū surrexit. q̄ iā illo sub quo nat' est moyses s̄m cronicas quint' fuit. nā amenophis ille regnauit vsq; ad ānū moysi septimū. post hūc hor' ānis. xxxviij. deīde acēcris. xij. achoris aūt. vij. postea cēcres iste. xviij. sub quo moyses ducatū ppli suscepit ⁊ signa corā eo fecit. Cū igit' pasceret oues ietro in deserto apparuit ei dn̄s in oreb. in flāma ignis in rubo. eumq; ad filios isrl̄. ⁊ ad pharaonē pro eorū liberatiōne misit ⁊ signa q̄ corā eis faceret ostēdit. excusantiq; se de impedimēto lingue. Aaron in solatiū ⁊ adiutorium loquēdi dedit. Cūq; pergeret cū vxore ⁊ filijs. angelus in via occurrēs eū corripuit. tūcq; relictis illis solus abijt. ⁊ cū venisset egyptū cū aaron qui occurrerat seniores israel sil' ōgregauerūt: qui audītis dn̄i verbis ⁊ visis signis crediderūt. simulq; cū eis ad pharonem ingressi mādatū dei nūciauerūt. At ille cōtēnēs derisit. moysen quoq; seruū fugitiuū appellauit ⁊ pplm magis q̄ prius afflixit. tūc dn̄s moysen cōstituit deū pharaonis. i. ad signa in ipso ⁊ in terra eius faciēda potētē. aaron vo ipsius plocutorem.

De Plagis egypti ⁊ Pascate ⁊ exitu populi. C. V.

Itaq; cum moyses esset. lxxx. annorū aarō autē. lxxxiij. ducatū populi suscepit. quē per signa ⁊ potēta de egypto educēs. leges ei in heremo p xl. ānos dedit. in hoc aūt āno primo ducatus eius finem habuit seruitus hebreorū in exitu de egypto quā durauerat a tēpore mortis ioseph. ānis. cxliiij. finita quoq; est eorū peregrinatio in terra aliena que p̄dicta fuit abrahe. s. annorū. ccc. xxx. vt dicetur infra fuitq; hic annus etat' tertie quingētesimus quintus. mūdi vo secūdi millesimus. ccccliij. Ingressi sunt ergo moyses ⁊ aaron ad pharaonē ⁊ signa coram eo fecerunt ad pfirmandū sermonē. primo quidē virga moysi versa est in colubrū. insuper ⁊ conuersas sūt deuorauit v'gas magorū. indurato adhuc pharaone ⁊ incredulo permanente. percussa est egyptus. x. plagis his breuit' v'sib' cōprehēsis. Sanguis rana culex musce pestis vlcera grando. Bruc' caligo

more pignora prima necando. Uel aliter. Prima rubens unde rana rū plaga secūda. Inde culex tristis post musca nocētior istis. Quinta pec⁹ stravit vesicas sexta creavit. Post sequit grādo post bruc⁹ dēte nephādo. Nona tegit solē p̄mā necat vltima p̄lē. Per hāc vltimā plagā eduxit dn̄s populū suū: transiuit enī angelus dn̄i nocte p oēs domos egyptiorū: interficiēs omne p̄mogenitū hoīuz atq3 iumētorū quā s. plagā vt euaderēt filii israel q̄ inter egyptios habitabant: et vt trāsit⁹ hui⁹ ac liberatiōis sue memoriā haberēt anteq̄3 dn̄s hāc plagā infligeret: instituit hebreis primo mense solēnitatē phase. i. trāsitus in qua. s. immolarēt agnū vel hedū: cuius sanguine linirēt superliminaria domorū suarū: et vtrosq3 postes hostiorū vt angel⁹ exterminatorū q̄ angelus malus fuisse videt: vidēs sanguinē domos eorū trāsiret eisq3 nō noceret. Hui⁹ tn̄ istitutiōis ratio principalis fuit p̄figuratio dominice passiōis p quā a diabolo liberati sum⁹. De h̄ igit agno insinuat qn̄ debeat sumi vel segregari: et qn̄ imolari qualis esse debeat: et qualit et a q̄b⁹ cōmedi. Dicit aūt phase. i. trāsitus quē trāsiit angelus p domos egyptiorū primogenita interficiēs: et q2 transiit domos hebreorum propter sanguinez agni nihil eis nocens: et q2 eadē nocte transiit israel ab egypto ad terraz promissionis festinanter: vrgebant enim eos egyptij propter plagam.

C De Spoliatione egypti et annis seruitutis et sanctificandis primogenitis. C. VI.

Spoliauerūt autē egyptios diuina p̄missione et de p̄sātione q̄si p mercedis sue recōpēsatiōe: q2. s. gratis et diu cū labore eis seruierāt: nec quicq̄3 eis p mercede repēderāt: ideo etiā tulerūt ab eis vestes et aurū et argētū vt inde fieret tabernaculū: naz vt ait aug. egyptij auro ipo dei. s. creatura male vtētes ad iniuriā creatoris idolis seruiebāt: et hoīes peregrinos labore gratuito iniuste ac vehemēter affligebāt. Digni igit erāt. et isti q̄b⁹ talia iuberent: et illi q̄ talia paterent. et forte sc̄d̄m cogitatiōes suas magis p̄missi sūt hebrei h̄ facere q̄3 iussi. Tūc g̃ finita ē eorū seruit⁹ q̄ fuit (vt dictū ē). cxliiij. annorū. Cū aūt legit in exodo: q2 habitatio eorū in egypto fuit. ccccxxx. annorū: noīe egypti intelligit oīs incolatus eorū: q̄ cepit a p̄ma p̄missione facta abrahe in vr mesopotamie a q̄ vsq3 ad legē datā tot anni fluxerūt: vt in epistola ad galathas legit et in actib⁹ apostolorū idē numerus ponit: in genesi tn̄ ad abrahā dicit q2 futurū sit semē eius pegrinū annis. cccc. s3 illi icipiūt 2putari ab ortu isaac i quo p̄missum ē semē. nat⁹ ē enī. xxv. āno postq̄3 facta ē illa p̄missio. s. āno abrahe c. q̄b⁹ subtractis de p̄fato nūero remanēt. cccc v. sed ibi scriptura more suo p̄termittit. v. q̄ plerūq3 vt nō facit i minutijs nūerorū: erāt aūt in populo q. dc. milia virorū peditū absq3 paruulis. vulgoq3 inūerabili famulātiū eis: et aīalib⁹ diuersi generis. Tuleruntq3 secū ossa ioseph et farinā cōspsaz: de q̄ fecerūt subcinericeos panes q̄b⁹ vsi sūt p. xxx. dies. Et q2 i eorū liberatiōe p̄cusserat dn̄s p̄mogenita egypti: ipsorūq3 p̄mogenita liberauerat de manu angeli: voluit ea sibi deinceps sanctificari maxieq3 q2 de oi fructu ille p̄mit⁹ ē honorād⁹ a quo oīa bōa p̄ueniūt oīb⁹: p̄mogenita g̃ filiorū leui offerebāt: et. v. siclis redimebāt: p̄mogenita pecorū apta ad imolādū oblata erāt sacerdotū: īmūdorū vo oblata q̄dā redimebāt vt p̄mogeitū asini mutuabat oue q̄ p eo offerebat. Quedā aūt nec ēt redimebāt: s3 occidebāt vt p̄iogeitū canis.

C De Transitu maris rubri et manna et coturnice et aqua de petra. C. VII.

Scēderūt igit de egypto quinta progenie. Moyses enī q̄rtus fuit a iacob: vel p tribū iude: a phares vsq3 ad salomō q̄nq3 fuerūt generatiōes. Dn̄s aūt p̄cedebat eos i colūna nubis p diē 5 solis feruorē: et ignis p noctē 5 caliginē. Quib⁹ coartatis iter mare rubrū et aspitatē mōtiū: imitat⁹ pharao cū sex ig̃tis curnb⁹ et. l. milib⁹ eq̄tū: et ducētis milib⁹ peditū armatorū isequit: hebrei exterriti a moyse i dn̄o cōfortant. Moyses iubēte dn̄o tactu virge in. xij. diuisiōes mare diuidit ceteris q̄3 tribub⁹ p̄mogenitis reformidantib⁹: iudas post eū p̄m⁹ intrauit: vnde et ibi p obedientiā et fidē regnū p̄meruit. Egyptij vesanos eos iudicantes temere insequunt: himbres et tonitrua et lampades sup eos celitus iaciunt. Dūq3 fugere vellēt: tactu virgē moysi mare in se recludit: egyptij oēs aquis operti suffocant. Orosius de ormesta mūdi libro. i. Extant adhuc certissima monumenta gestorū: nā tractus currū et orbite rotarū: nō solū in littore sed etiā in p̄fundo nūc quousq3 visus admittit peruident. Et si forte ad tēpus casu vel curiositate cōturbent: mox diuinitus in pristinā faciez ventis fluctibusq3 reparant: vt quisquis nō docet timore dei vel phate religiōis studio. ita eius ri 5iacte vltiōis terreat exēplo. In vitas patrū: sanctus appollonius. Egyptij vero q̄ tūc cū p̄hone nō fuerunt vnusquisq3 id i quo occupabat vt olera vel aīalia: deū reputabat dicens. Hic fuit mihi hodie deus vt non sequerer p̄honem: et in mare mergerer. Actor. Moyses igit carmē hexametrū dn̄o decātat. venientib⁹ in marath aq̄s impotabiles imisso ligno dulcorat. deficientibus victualib⁹ ex egypto sublatis. p̄pls murmurat. p̄stinas delicias in memoriā reuocat. orante moyse. dn̄s ei coturnices et māna de celo misit. qd cōtra p̄ceptū eius in crastinū reseruatū cōputruit. gomor aūt ex eo futuris generatiōib⁹ ad monumētū reseruari fecit. datū est aūt die dn̄ica. q2. xxx. die ab exitu de egypto q̄ fuit. vj feria. eadē. s. die q̄ chr̄s verus agnus paschalis assat⁹ est igne passiōis. Itē in raphidim p defectu pot⁹ isrl̄ murmurauit. moyses petram oreb virga p̄cutiēs aquā eduxit. q̄ s. v̄ga q̄nq3 dicit aarō q̄nq3 moysi. q̄nq3 dei. sicut sp̄us dei helye et helisei. moyses ad pugnanduz 5 amalech iosue misit. et ipse in mōte orans eleuatis manib⁹ vsq3 ad solis occasum ei victoriā impetrauit. Consilioq3 ietro ad p̄dictū onus solus diuisis sub diuersos magnatū gradus in populo constituit.

C De Lege moysi data in monte sinai. C. VIII.

Ense tertio egressionis de egypto. s. iunio prima die mēsis venerūt ad montem synai. xlvij. s. die a phase. in exponēdo enī scripturas. xxx dies p mense ponimus tanq̄3 inter lunares et solares menses viam mediā eligentes. lunares enī infra tricenariū q̄dē inueniunt s3 vltra nō. solares vo plures hūc numerū excedūt. a phase g̃ restabāt. xvj. dies mensis primi: et postea fluxerūt. xxx. secūdi. vn̄ restat q2 dies illa prima fit a phase. xlvij. Tūc dn̄o iubente moyses pp̄lm biduo sanctificauit. et die tertia q̄ fuit a phase. l. pp̄lo stante ad radicē mōtis et audiente. legē a dn̄o accepit. q̄ cōtinet diuersa mādata. s. affirmatiua et negatiua. siue p̄cepta et p̄hibitiones. Itē q̄dam sunt p̄cepta moralia quedā iudicialia. q̄dā ceremonialia siue legalia. Pria data sunt ad merendū. secūda ad lites dirimēdū. tertia vo p̄fectis in signū: duris in flagellū. rudibus in pedagogū. Inter hec aūt decalogus tanq̄ oīum p̄ceptorū moraliū sūma p̄mittit: ibi enim oēs v̄tutes p̄cipiunt: et oīa vitia implicite vel explicite p̄hibent. ideoq3 lex moralis sub denario q̄ cōstat trib⁹ et vij data est q2 ternari⁹ significat p̄sonaz diuinarū trinitatē in q̄ sūme credendū est. septenari⁹ aūt morū p̄fectionē. q2 numer⁹ p̄fect⁹ est: et in fide et morib⁹ p̄fecta vita hoīs 2sistit. Itez q2 denari⁹ est prim⁹ limes in numeris. et in impletiōe decalogi cōsistit prima p̄fectio sp̄ualis. Itē vt per obseruātiā. x. mādatorū restauretur decimus ordo qui cecidit angelorū. Itē vt sicut populus egyptiorū p̄pter impietatē idolatrie. et p̄plī dei oppressionē exterminat⁹ erat x. plagis. sic populus hebreorū a deo vocatus. ad cultuz dei reformaretur decem preceptis.

C De Ratione numeri in preceptis decalogi. C. IX.

Videm etiā potest ratio sumi ex p̄te ipsorū rerū q̄ iubent. siue causarū p̄cipiēdi. Ad h̄ enī p̄cepta oīa data sunt: vt hō p illa b̄n ordinet ad p̄ximum. ad deū ordinat p prima tria. in his enim p̄cipit latria. q̄ 2sistit in trib⁹. s. in fide. spe. et charitate. et hec tria singula in singulis p̄ceptis intelliguntur. et per q̄sdā appropriatiōes ad tres personas trinitatem referuntur. In primo enī mandato p̄hibet vanitas confidentia et p consequēs p̄cipit spes. s. vt non ponat in idolo nec in hoīe sed in sūma potestate q̄ patri attribuit. In secūdo s̄m isidorū p̄hibet error: et sic p̄cipit fides. q̄ innit prime veritati et sapiētie que filio attribuit. In tertio p̄hibet amor seculi: et sic p̄cipit amor dei. s. charitas q̄ a sp̄usancto infundit. Sic ergo p illa tria ordinat homo ad trinitatē. vn̄ ista tria vocat deus vnū mandatū cum dicit diliges dn̄m deū tuū etc. i. fortit. sapient. dulcit. s. vt nec frāgaris iniurijs. nec seducaris fallacijs. nec abducaris blandicijs. hoc est inquit primū et maximū mandatū. Secūdū aūt est sile huic. secūdū q2. s. depēdet ab isto. Qui enī vere diligit deū cōsequēter et p̄ximo diligit imaginem dei. id dicit etiā sile. Ad hāc aūt p̄ximi dilectionē p̄tinēt vltima p̄cepta vij p hec enī ordinat hō ad p̄ximū sed differenter. aut ei b̄nficium impendendo. et h̄ p illud. honora p̄rem tuū et matrē tuā: ibi enīz intelligimus synodochice noīe p̄ris et matris oēz p̄ximū: et noīe honoris omne b̄nficiū. Aut nō nocendo: et h̄ tripl̄r. s. dicto. facto. voto. Iniuria verbi p̄hibet ibi nō loq̄ris cōtra p̄ximū. f. t. Iniuria facti duplex. s. realis et h̄ p̄hibet ibi nō furtū facies i nullū damnū p̄ximo tuo in rebus suis inferas. Personal et hec duplex. s. vel in p̄sona propria et hec p̄hibet ibi non occides i nullū p̄sone p̄ximi malū inferes vel in p̄sona aliena. s. vxoris aut filie: et h̄ p̄hibet ibi: nō mechaberis. id est nulli femine illegitime cōmisceberis. Iniuria voti siue voluntatis duplex ē aut p̄sonal q̄ p̄hibet ibi nō desiderabis vxorē p̄ximi tui: aut realis: et hec ibi: nō cōcupisces rē p̄ximi tui. Hec sunt. x. psalterij chorde s̄m aug. q̄b⁹ occidunt bestie sp̄uales. i. vitia q̄ vastāt aīaz nā lege p̄mā chordā et p̄maz bestiā occidit. imple p̄mū mandatū

ꝛ primū vitiū euacuisti: ꝛ ita de alijs: vt enim dicit isidorus pmū mandatū phibet subreptionē. scdm errorē. tertiū interficit seculi amorē. qrtū impietatē. quintū crudelitatē. sextū fornicationē. septimū rapacitatē. octauū falsitatē. nonū mūdi cupiditatē. decimū adulterī cogitationē. Superbia quoqꝫ pmo pcepto phibet qꝛ ↄtraria ē adorationi ꝛ etiā gula qꝛ idolū ē venter gulosi. Inuidia qrto: qꝛ odit bonū proximi. Accidia tertio: qꝛ int⁹ qescē nō pōt. q hꝫ tediū boni. de ceteris pꝫ qbus pceptis phibeant. Data sūt aūt in lapideis tabulis in signum duricie cordis illius gētis. in duab⁹ vō pp duo testamēta significanda. vel qꝛ oīa reducunt ad duo charitatis pcepta. In distinctione aūt doctores dissentiūt. nā pmū mādatū qd ſm aug. vnū ē origenes i duo diuidit: ꝛ ↄtra q ſm aug. duo sūt origenes i vnū colligit. cui ↄt iosephus ↄsentit. Preterea ponit aug. tria que ad dilectionē dei ptinent in vna tabula: ꝛ. vij. que ad dilectionem proximi in alia. Iosephus autem ꝛ hebrei quinqꝫ in vtraqꝫ.

¶ Solutio Quarūdā dubitationū circa decē pcepta. C. X

Deo aūt pene oīa negatiua sūt: qꝛ lex moral' potius dabat' ad vitanda peccata q ad pcipiēdū bonū. Due sunt enim ptes iustitie. s. declinare a malo prius: qd ptinet ad vet⁹ testamētū. ꝛ facere bonum posteri⁹ qd ptinet ad no. ꝛ spūalr tn̄ intellecta nō sunt pure negatiua qꝛ negationib⁹ non merentur sꝫ aliquo mō affertiua. nā illo pcepto nō occides pcipit' volūtas nō occidēdi ꝛ illo nō mechaberis volūtas nō mechādi ꝛ sic de alijs. Qd aūt dr lex cohibere manū nō aīm verū ē ſm carnalē itellectū iudeoꝝ. sꝫ ſm aplm lex spūalis est. i. spūaliter intelligēda. Ideo autē primū pceptū refert' ad patrē: qꝛ adoratio principio debet' inquantū est principiū ꝛ primū principiū est pater. secundū ad filium: qꝛ periuriū quo nomē dei in vanū sumit' ē directe ↄ veritatē. tertiū ad spūsctm pp sanctificationē. licet autē ceremoniale sit: ponit' tn̄ inter pcepta moralia: qꝛ significat rem excellentissimā. s. pacē ꝛ quietē mētis q oīum pceptoꝝ moraliū ē finis: ꝛ ēt qꝛ lꝫ ceremoniale sit quātū ad principalē cām institutionis. tn̄ qntum ad substātiā pcepti morale ē. maxie pfectis: qb⁹ nihil ē moralius q vacare ab operib⁹ exteriorib⁹ ad ↄtēplandū deum. iuxta illud. vacate ꝛ videte ꝛc. licet aūt affirmatiuū sit qntū ad vocē. negatiuū tn̄ est quātum ad rē: qꝛ sabbatū sanctificare nihil aliud ē q opera seruilia nō facere. Solū igit' qrtū mādatū ē affirmatiuū qntū ad vocē ꝛ quantum ad rem vel intellectū: qꝛ in eo solo pcipiunt' opera pietatis. ideo ꝛ ei soli addit' pmissio. qꝛ operib⁹ pprie pmittit' retributio. opa enim illa sequunt' illos ꝛ etiā qꝛ pietas opera plus q aliquid aliud nos assimilant deo. vn̄ estote inquit misericordes sicut ꝛ pr̄ vr̄. Ideo autē talis pmissio. s. lōgioris vite huic apponit': qꝛ iustū ē vt q vitā alterius sustētat: ei⁹ quoqꝫ vita a deo plongef. hic aūt pceptū nō obligat ad semp sed pro loco ꝛ tēpore. De patre infideli ꝛ extraneo fideli quis sibi pponēdus sit dicit' qꝛ extraneus patri pponendus est in charitatis dilectione: qꝛ quāto melior est ſm deū tāto magis diligēdus est pp deū. pater vō extraneo pp naturā ꝛ pp beneficiū re. sponsationē: ꝛ pp mandatū in nutrimēti exhibitiōe. Cōcupiscētia ꝛ act⁹ mechie diuisim phibent': qꝛ intantū differūt ſm aug. vt aliquando mechet' qui nō concupiscit. s. vt cum aliene miscet' vxori pre ebrietate. vel odio proximi vel alio hmōi. Aliqñ etiā ↄcupiscat nō tamē misceat' vt pre timore vel pudore. vel qꝛ nō pōt ad eā accessum habere ꝛ ita neutra phibitio supfluit. Silr ꝛ de ↄcupiscētia ꝛ de rapina rei aliene. Itē cū dr̄ nō mechaberis nō desiderabis vxo. p. t. vtrobiqꝫ pcipit' voluntas nō mechādi: qꝛ nō sunt mādata pure negatiua. sꝫ alterius est hec volūtas: alterius illa. Cū enim dicit' nō mechaberis: pcipit' volūtas nō faciendi opus exterius. Cū aūt dicit' non desiderabis vxorē proximi tui: pcipit' volūtas nō faciēdi opus interius. i. nō concupiscendi siue nō delectādi. ꝛ ita nō idē vtrobiqꝫ pcipitur. Similiter de cōcupiscētia ꝛ rapina rei aliene. iō vtrobiqꝫ duo pcepta sꝫ qꝛ ex quo peccauit adā pni sunt hoīes naturaliter ad voluntatem ꝛ actum mechie ꝛ rapine. In homicidio aūt nō sic est: qꝛ ꝛ actum ei⁹ ꝛ volūtatē hō naturalr abhorret. iō sufficit vnicū de vtroqꝫ mādatū ꝛ etiā fortassis declaratio volūtatis ꝛ act⁹ homicidij nō sūt ita sepate sicut mechie vel rapine. hebrei tn̄ dicūt in hoc pcepto nō desiderabis vxorē pximi tui. solicitationē ad mechiā tm̄mō prohiberi: q. s. fit in munusculis ꝛ colloquijs. nūcijs. litteris. osculis. nutib⁹. aspectib⁹ amplexib⁹ ꝛ hmōi. vn̄ cū in math. dictū ē. nō mechaberis. ego aūt dico vobis ꝛc. nō ē additio sꝫ explanatio. Octauū mādatū differt a secūdo: qꝛ illud ptinet ad dilectionem dei: hoc ad dilectionem proximi: ꝛ qui loquitur contra proximum falsum testi. licet peccet contra secundū mandatū periurando. nihilominus facit ꝛ cōtra octauum hoc qꝛ proximo suo nocet verbo vt supra dictum est.

¶ De Causa ꝛ forma dationis legis moralis. C. XI.

Et glosa ad galathas. Nō est lex hoībus eius morali ad iusticiā vel ad beatitudinē data: sed in medio. s. inter pmissionē ꝛ semē. i. inter abraham ꝛ christū ordinabiliter posita pp trāsgressionē. s. cohibēdā. i. vt hoīes pmo quidē timore saltē trāsgredi cessarēt. ꝛ idipsum qꝛ volūtarie facerent. Itē vt hō supbe de virib⁹ suis fidēs. pcepta acciperet in quib⁹ deficiēs ꝛ puaricator effectus: liberatorē ꝛ saluatorem requireret. videns enim li. ar. sibi non sufficere ad iustitiam nec sic humiliauit se ad poscendam gratiam. sed superbe legem scriptam legi nature adiunctam sufficere putans clamabat non deest q impleat: sed qui iubeat. vt igit' de ipsa temeritate etiam cōuinceret. anteqꝫ deus filium mitteret: legem scriptā dedit: que peccati morbū detexit: nō consumpsit. Qua data etiam morbus inualuit ꝛ infirmitas est aucta. non legis sed nature vitio ꝛ diaboli instantia. vt sic cognita vtriusqꝫ legis insufficientia ꝛ infirmitate sua clamaret ad medicum ꝛ quereret gratie auxiliū ꝛ ita factū est. multiplicate enī sūt infirmitates eoꝝ. postea accelerauerūt ad medicū. ꝛ lex quidē p moy. data ē gra. aūt ꝛ veri. p ihesū christū facta ē. hic ē ille samaritanus q p formā serui ꝛ cōpassionem. languido appropriauit. eiusqꝫ vulnera sanauit. quē sacerdos ꝛ leuita inaniter ptrāsibāt: qꝛ sacerdotium ꝛ lex vetus neminē ad pfectū duxit: hic ē etiā helyseus q baculum legis ad suscitādum sunamitis filiū misit. p quem cum ille nō surgēt: tandē ipsemet veniēs ꝛ ↄtrahēs se puero coaptauit ꝛ mortuus surrexit hic ē ꝛ oīpotētis sermo: qui dū mediū silētiū tenerent oīa a regalib⁹ sedibus venit. primū enim silētiū fuit ante legē. s. ignorantia languoris. secundū sub lege. s. desperatio curationis. tertiū erit in gloria. s. adeptio sanitatis. Ante legem namqꝫ morbū suū hō nō agnoscebat. ꝛ ideo remediū non querens silebat. vt aūt lex subintrauit ꝛ languidus vulnera sua ostēdit. mox ruptū est silentiū. ꝛ ceperunt egri poscē remediū. Sed dū p opera legis vbi sal⁹ nō est sanari volebāt: quod querebant inuenire nequibant. Tandē igit' hō qsi diuturno clamore fatigatus ꝛ desperans. secūdo siluit ꝛ tunc oīpotēs sermo a regalibus se. ve: Actor. Porro in ipa legis datiōe. multa facta sunt terribilia sed nō sine causa. primo quidē vt p hec corda iudeoꝝ ab eius trāsgressione deterrerentur: q in tāto terrore dabat'. Item vt p hec aspera tanqꝫ p cōtraria: grē suauitas exprimeret'. itē vt p hec sensibilia ea q spūalr circa legē erāt figurarent'. ignis n. significat spūalem ↄtū p quē data ē lex. q ↄsumit peccati rubiginē. turbo legis cōminatiōnē: caligo ei⁹ obscuritatē. pcella ei⁹ vindicta ꝛc. Data ē aūt p angelos i qb⁹ deus loquebat'. ita tn̄ vt esset posita i manu mediatoris. i. in potestate christi. s. vt staret qdiu vellet. ꝛ cū vellet cessaret.

¶ De Ceremonijs ꝛ Iudicijs. C. XII

Et tamen cessatio quantū ad ceremonialia intelligēda est q pprie in figuram futuroꝝ data sunt: ꝛ iō adimpleta veritate cessare debuerūt. nā ꝛ hec oīa vt ait iohes chrysostom⁹ sup matheum. s. sacrificia baptismatis ꝛc. de ritu gentiū origenē traxerūt. sed de⁹ misericors ob deceptoꝝ salutē. p easpsa se coli passus ē: p q illi dmones coluerūt. aliqntū in meli⁹ illa flectens donec a ↄsuetudine sua eu⁹ amentia ligati erāt. eos paulatim reuocaret: ꝛ ad phiam altiorem pduceret. Sic ꝛ magis ↄdescēdēs p hoc eos vocauit qd eis familiare ↄsuetudo fecerat. s. p stellā. sic ꝛ philisteos p diuinationē. Erant aūt etiā illa sacrificia vetera semp offerētib⁹ meritoria ꝛ iustificātia qntū ad opus opans. i. qntū ad ipsam actionē offerēdi quando fiebat ex charitate: vt pꝫ in abel. noe. ꝛ abrahā. vn̄ in canone misse dr̄. sicuti accepta habere dignatus es mu. p. t. i. ꝛc. sꝫ qntū ad opus opatū nunqꝫ ipm enim oblatū. s. caro vituli vel agni ꝛ hmōi. neminem vnqꝫ iustificabāt. Sacramēta vō legis noue iustificāt qꝛ efficiūt qd figurāt. inuisibilē. s. gratiā. Sed obijcit' eucharistia: qꝛ caro nō pdest quicqꝫ. Risio verū ē p se: sed diuinitati cōiūcta duob⁹ modis iustificat. vno mō spūalr p fidē ꝛ dū eum christus sub forma panis latere credidit credens meret': ꝛ ipsius diuine carnis virtute dilectio in eo augetur qua ei peccata dimittunt'. iuxta illud dimittunt' ei peccata multa ꝛc. Alio vō p modū sacramēti: qꝛ. s. ipsa est vas oīum graꝝ refertissimum ꝛ ipsam recepimus quasi pixidē medicinalem omnium vulnerum nostrorum: que ꝛ nos a peccatis purgat: ꝛ in nobis virtutes augmētat. sic qꝫ iustificat non inquantum caro: sed inquātum sacra caro verbo dei vnita. Sacramentum enim noue legis non solum est sacre rei signum sicut veteris legis: sed sacratum sacre rei signum: ꝛ ideo iustificat ꝛ sanctificat: qꝛ sacrum est quantū ad opus opatū. Inter hec inseruntur (vt dictum est) iudicia quedam ad causas determinandas. vt seruitutis: homicidij: furti: fornicationis: his aūt omnibus preceptis pmissio temporalis annectitur: ꝛ in aspersiōe sanguinis fedus domini cum populo firmatur.

¶ De Tabernaculo faciendo et eius vasis. C. XIII

Enim Moyses cũ seniorib⁹ vsq; ad terminos montis. iuxta velũ preceptũ ascendit: ostendit ei dñs domũ sapphirini coloris exẽplar .s. tabernaculi faciẽdi: cũ vestibulis suis ostẽdit. Moyses cũ solo iosue terminos trãsiuit: eoq; in planicie quadã montis dimisso: solus mediũ caliginis introiuit: vbi .xl. dieb⁹ ac noctib⁹ absq; cibo et potu cũ dño permãsit. Audiens .s. eũ iubentẽ de tabernaculo cõstruẽdo. de arca et propiciatorio de mensa et panibus propositionis ac et vasis librorum & cãdelabro cũ lucernis. de parietib⁹ tabernaculi: et distinctiõe eiusdem. ac velis et cortinis atq; sagis. de mõ tegendi tabernaculũ. de altari holocaustorũ: et situ ei⁹: ac vasis. de atrio tabernaculi: et oleo pparando lucernis. de vestibus sacerdotũ cõmunibus: et proprijs summi põtificis. de modo consecrandi sacerdotes. de altari aureo et compositione thimiamatis et cõfectiõe vnguẽti sacri. de labeo quoq; eneo. et de redẽptione numeratorũ: et electiõe artificũ tabernaculi. iuxta similitudinẽ inquit tabernaculi qđ ostendi tibi ita facies illud. Actor. Vnde ait aplus ad hebreos q̃ sacerdotes munera fm legem offerentes. deseruiũt exemplari et vmbre celestiũ. Exemplar ibi dicit ordo celestis curie: quã ostẽdit deus moysi fm glo. quando vocauit eũ in montem. s. quõ angeli deo deseruiunt. obediãt eiq; laudent: et diligant: et quõ inuicẽ se: et nos diligant: et pfectibus nostris studeant et hmõi: in quib⁹ a nobis imitandi sunt: et quorũ figure vel vmbre iudeis tradite sunt. nã q̃z carnalis pplis veritatẽ capere nõ posset: precepit dñs moysi vt eã sub figuris traderet iudeis. i. traderet eis cerimonias obseruandas: pdictã veritatẽ signantes in quibus puerilis ppls tandiu enutriret. donec posset transire de puericia figurarum ad maturitatẽ veritatis. deseruiũt inquã sicut responsum ẽ moysi a dño nõ cũ inciperet: sed cũ cõsũmaret tabernaculũ. Jam enĩ fm glo. multa sibi de veritate dñs p figuras expsserat: sed p seipm iniũctas sed cũ p se nõ posset cõsũmare. cõsuluit dñm: qui etiã de figuris sicut de veritate eũ edocuit. vide inquit dñs facito oĩa. i. oẽs figuras. s. tabernaculi et oĩum vtẽsiliũ ei⁹. i. sacrificiorũ et hmõi fm exemplar. i. veritatẽ: qđ. s. exemplar tibi ostensũ est apte in monte.

¶ De Scemate tabernaculi. C. XIIII.

Omestor. Tabernaculũ aũt erat dom⁹ deo erecta quadrata et oblonga trib⁹ clausa parietib⁹ aquilonari: meridiano: occidẽtali: liber patebat introit⁹ ab oriẽte vt oriẽte sole rad in eũ illustraretur: lõgitudo erat .xxx. cubitorũ. latitudo .x. altitudo .x. Jn meridiãno latere erãt tabule de lignis sethim stãtes .xx. iũgebant aũt mutuo latere castraturis ne rimula ibi esset: aut planicies pietis ineq̃lis: et erãt inaurate ex vtraq; pte: suppositis singule duab⁹ basib⁹ argẽteis pforatis in q̃r foramib⁹ cardines aurei imittebant. in vtroq; angulo tabule eminẽtes. sicut in scrineis fieri solet. Eodẽ scemate factus erat paries aquilonis: ab occidẽte aũt erãt .vj. tabule p oĩa siles alijs: et eodem modo stãtes in basib⁹: sz cũ nõ implerent nisi nouẽ cubitos. dimidi⁹ cubitus ex vtraq; parte vacuus patebat et ideo vno cubitu lata tabula secta est p medium: et facte sunt due tabule semicubitales que vtrinq; apposite parietẽ occidẽtis alijs duobus cõpaginauerũt que etiã singule duab⁹ basibus innitebant. Ne vo ventorũ impulsu aut aliquã alia cã pietes decideret singule anulos aureos habebant p ordinẽ velut quibusdã radicibus cõfixos. p quos vectes per transuersum parietis immissi. tabulata firmiter cõtinebant. Erãt autem vectes de lignis sethim inaurati: singuli quinq; cubitorũ immittebaturq; caput vni⁹ vectis in caput alteri⁹ coacti: vt ex pluribus sic innexis q̃si vnus vectis immẽse longitudinis videret. sicut in baculo cambuce pontificalis eburneo fieri solet. Erat aũt iuxta summitatẽ parietis supmã. vnus ordo vectiũ extensus in longũ p totũ parietem: et iuxta summitatẽ inferiorẽ alius ordo in eundẽ modũ et in media planicie tres ordines. Et q̃ dictũ est quinq; vectes fuisse in vno latere: potius ad numerũ ordinũ: q̃z vectiũ referat. Erant itaq; i vnaquaq; tabula .v. anuli et in quolibet duorũ parietum vectes .xxv. quia quinq; ordinum quilibet sex vectes habebat. Jn latere occidentali .x. vectes. bini per singulos ordines.

¶ De distinctiõe inter sanctuariũ et sancta sanctorũ. C. XV

Abernaculum hoc in duas partes distinctũ: posterior pars ad occidentẽ .x. cubitis ptendebat: et ita quadra erat in longũ .s. et in latum: et in altum .x. cubitorũ: hec pars adytum dicebatur vel sancta sanctorũ: anterior pars ad orientẽ .xx. cubitis ptendebat: qui cõmunis erat sacerdotibus: et hec dicebatur sancta vel sanctuariũ. Ad alterutras vo partes separãdas: posite erant in medio quatuor colũne de lignis sethim deaurate: capita habẽtes aurea et bases argenteas. Sup capita vo colũnarũ erant octo vectes .x. cubitorũ a pariete in parietẽ ptensi in quibus p circulos aureos immissum depẽdebat velũ ante quatuor colũnas extensum: factũ de bysso retorta: et de filis sericis hiacynthini purpurei et coccinei colorũ: opere acu picto. pulchra varietate cõtextum ex vniuersis (vt dicit iosephus) floribus quos gignit humus: et alijs picturis quas poterãt interserere pictores pter animaliũ formas. Jn ingressu vo tabernaculi .v. colũne erant de lignis sethim deaurate capita hñtes aurea. bases vo eneas: sup quas duo vectes: vel vnus .x. cubitorũ ptendebat a pariete in parietẽ. vtroq; sui capite vtriq; parieti insert⁹ ad modũ trabis in domo. a quo depẽdebat aliud velũ p circulos aureos insertũ: ad modũ porte opatũ: sz fm iosephũ vsq; ad medietatẽ colũnarũ depẽdebat tegẽs eas p .v. cubitos: reliqui vo vsq; ad terrã ad ingressum sacerdotũ patebãt: sup hõ dicit aliã cortinã laneã suppositaz vsq; ad terrã ptingentẽ: funibus p angulos eam ducẽtibus et retrahẽtibus vt in diebus festis reducta pberet aspectũ tabernaculi.

¶ De Tecto tabernaculi et modo. C. XVI.

Ectum tabernaculi nõ cõcameratũ langẽdi rã tum sed planũ ad modũ palestine fuit: quatuor operimẽtis aptatũ: et fm bedã ptẽdebant .x. cortine sibi copulate p transuersum totũ operimẽto tabernaculi: et descendẽtes p latera vno cubito distabat ex omni pte a terra: et q̃z sil' iuncte .xl. cubitos implebãt longitudinẽ tabernaculi que erat .xxx. cubitorũ et .v. cubiti depẽdebãt iuxta lat⁹ occidẽtale: alij qnq; descẽdebãt ante apturã q̃ erat ad orientẽ: tñ ne incõposite penderent: vtrobiq; cortine transgrediẽtes. duo magna latera tabernaculi vsq; in mediũ opture trahebant ibiq; mutuo iungebant: et silr in latere occidẽtis: et ita ex omni pte tabernaculũ tectũ erat cortinis. vno cubito tñ circa terrã ex oĩ parte nõ velato: supponebant saga. silr p transuersũ. Sed q̃z erant .xxx. cubitorũ p latera descẽdebãt vsq; ad terram: et ita cubitũ cortinis nõ velatũ ipsa velabãt: et q̃z ex transuerso .xliiij. cubitos habebant cũ essent .xj. sil' iũcta: et vnũquodq; eorũ q̃tuor cubitorũ erat lõgitudinẽ tabernaculi .xxx. cubitis tegebant et de .xiiij. qui supererant .vij. descendebant ad orientem. vij. vero ad occidentẽ: partes vero sagorũ que superant pendentiũ iuxta duo latera magna vsq; ad terrã ex vtraq; parte reducebant ad tegendũ introitum oriẽtale: sed q̃z .vij. cubiti ex vtraq; parte veniebãt. Jn spatio vero introitus .x. tñ erãt: supsuebant sagũ sago. vel forte in sũmitate cutiusq; duo cubiti retroplicati cõsuebant, istar horarũ vestimẽti: et tũc ex equo veniẽtia saga de lateribus in medio introitus copulabant in eodẽ loco in quo cortine: et silr in latere occidẽtis: vt impetũ ventorũ possent sustinere: scdm dispositionẽ hãc tabernaculũ ex oĩ parte tegebat saga vsq; ad terrã [illegible] tertium qđ erat in introitu pclosũ inutiliter ibi erat: et cũ sacerdotes intrabant tabernaculũ vel necesse erat attollere saga et cortinas vt subintrarẽt vel si in medio iungebat vncinis et anulis ad introitũ eorũ dissoluebant. Alia est iosephi expositio cui cõsentit origenes et videt probabilior: ait enim .x. cortinas sibi mutuo iunctas (vt dictũ est.) a fronte tabernaculi sup introitũ extẽdi p trãsuersũ et tegere totũ tabernaculum et descẽdere iuxta latus occidẽtis vsq; ad terrã. Jntroitũ vo nõ tegi aliqua parte cortinarũ cũ propriũ haberet velũ. Silr de sagis totũ dicit operiri tabernaculũ excepto introitu: sed q̃z duo cubiti sagorũ supsunt cortinis ex vtraq; parte dicit eos replicari sub cortina: ne ventus intrãs inter saga et cortinas totũ cõcuteret operamẽtum. pro quo dictũ putat sextũ sagũ in fronte tecti duplex esse. Sz scdm hoc speciosa et pciosa plurimũ pars extrinseca tabernaculi nõ videbat nec illud cortinarũ qđ quasi circa vl' extra tabernaculũ defluebat frustra ergo tãti facta videbant. Quo circa forte ex omni parte cortine et saga funibus extendebant circa tabernaculũ: et paxillis ereis colligebant funes et in modũ tecti depẽdentis attollebant vt tabernaculũ vndiq; videri posset: et circuiri ab igrediẽtibus sub cortinis. Sane tertiũ erat operimẽtũ de pellibus arietũ rubricatis: que superiora tñ tegentes ad latera nõ descendebãt. funibus et paxillis ereis affixis terre circũligate. Quartũ quoq; operimẽtũ in eundem modũ erat superpositum de pellibus arietũ hiacynthinis: superposita vero erant hec propter estum et himbrium effusiones. Multos itaq; (vt ait iosephus) stupor habebat longe aspicientes. nã colorem eius in nullo putabãt differre a celo.

¶ De Arca et ppiciatorio. C. XVII.

Rat autem in interiori sanctuario arca cum his que in ea reposita erant: et que ei superposita. Jn anteriori vero cãdelabrũ ad austrũ. mẽsa ad aquilonẽ. Jn medio antẽ velũ nõ longe ab adito altare aureum. Erat autẽ arca de lignis sethim cuius longitudo habebat duos cu

bitos ⁊ semissem: latitudo cubitum vnũ ⁊ dimidium. altitudo sil cubitum ⁊ dimidium ⁊ intelligit̃ cubitus human⁹ nõ gemeotricus qđ apparet in altari lateranẽsi. infra qđ dicit̃ arca esse: ⁊ dicit̃ nõ habuisse pedes: ⁊ deaurata. s. intus ⁊ foris factaq; supra corona est aurea ad modũ. s. labij: qđ in mẽsis ⁊ in scacarijs fieri solet. ꝑ vtrũq; latus longitudinis bini erant circuli aurei totũ lignũ penetrantes: ⁊ ꝑ eos vectes de lignis sethim deaurati mittebant̃ quibus arca ferebatur ⁊ nunq̃ extrahebant̃: in qua postposita est testificatio. i. tabule ĩ quibus scriptũ erat testamẽtu; tñ queq; ibi reposita testimonia dici possunt. Posita est ibi ⁊ vrna aurea: plena mãna: in testificationẽ ꝙ panẽ dedisset eis de celo. Tabule in testificationẽ ꝙ legẽ naturalem sopitã in cordibus suscitauerat in scripto: virga aaron: in testimoniũ ꝙ oĩs ptãs a deo: deuteronomius in testimoniũ pacti qđ dixerãt. Quecũq; nobis dixerit dñs faciemus. ob hoc dicta est arca testamẽti. Silr ⁊ ob hoc tabernaculũ testimonij dictũ est: ⁊ ideo etia; cause pre foribus eius agebant̃. Factũ est etiã ꝓpiciatoriũ sup arcã. i. tabula aurea eiusdẽ lõgitudinis ⁊ latitudinis: cuius ⁊ arca vt ea; tegere sufficeret: hec dicebat̃ oraculũ q2 dñs de loco illo dabat rñsa orãtibus. Propiciatoriũ q2 exinde loquẽs dñs ꝓpiciabat̃ pplo: vel q2 die ꝓpiciationis dicebãt ibi semp gloriã dñi descendere: vtraq; vo pte oraculi. s. in duob⁹ angulis anteriorib⁹ positi sũt duo cherubin aurei ⁊ ꝓductiles. Sũt autẽ (vt dicit iosephus) animalia volatilia hñtia figurã que a nullo hoie est inspecta: hec dixit moyses se in sede dei conspexisse figurata: cherub vnus respiciebat alterum: versis tamen vultibus in propiciatorium. duobus quoq; alis expansis ⁊ mutuo se tangentibus velabant oraculum. alas ex opposito extendebant.

De Mensa ⁊ Cãdelabro. C. XVIII.

Mensa quoq; est de lignis sethim: hñs duos cubitos lõgitudinis: ⁊ in latitudie cubitũ ⁊ ĩ altitudie cubitũ ⁊ se: ⁊ inaurata ex oĩ pte. Erat aũt (vt dicit iosephus) proxime velut delphica. i. rotũda: hñs. iiij. pedes qui dicunt̃ eius altitudo. Erãtq; ex medietate ptis inferioris rotũdi ⁊ tornatiles pars supior operis quadrãgula erat. In singulis vo pedib⁹ anulus immissus erat. In anulis vo vectes aurati quib⁹ ferebat̃ mẽsa. erat in ea labiũ ꝑ circuitũ sicut in arca ⁊ labio affixa erat aurea corona. alta digitis. iiij. ita ꝙ medietas eius sup mensam eminebat: ne supposita caderent ex ea. altera medietas inferius pẽdebat ad decore;. Et erat corona hec in terra sil. i. interpolata celaturis ⁊ plano. Erant autẽ (vt aiũt hebrei) celature ille quasi imagines ꝓphetice. Tot sunt ibi imagines facte quot reges futuri erãt in hierusalẽ a dauid vsq; ad sedechiã: tñ iosephus videt̃ velle nõ fuisse in ea aliud labiũ: nisi hãc coronã ⁊ iterasilẽ. i. reticulatã. Huic vo superposita erat alia corona minor: ista. s. aureola. hebrei dicunt ⁊ hãc ꝓphetice additã: ad ꝯsignãdã diuisionẽ regni in duo regna fuit enim regnũ israel populosius regno iuda: sed tñ min⁹ dignũ: ⁊ ideo aureola supposita erat ⁊ tñ minor: mẽsa hec ponit̃ in tabernaculo ad aquilonẽ nõ lõge ab adito: ⁊ ponebant̃ sup eã. xij. panes azimi de simila mũdi valde. ⁊ ponebant̃ seni altrinsec⁹: ⁊ ꝯstabãt singuli de duab⁹ decimis ephi. quos ioseph⁹ duos assarios vocat: ⁊ singulis supponebat̃ patena aurea ⁊ sup patenã pugillus thuris: hi diluculo sabbati calidi ⁊ recẽtes imponebant̃ mẽse: ⁊ erant ibi immoti vsq; ad sabbatũ sequens Tunc illis sublatis ⁊ toto thure incẽso sup altare: noui cũ alio thure subastituebant̃. Sublatos vo soli sacerdotes comedebãt: vñ sacerdotes dicebant̃ etiã q2 (vt ait iosephus) dñs ꝓceperat ꝙ soli sacerdotes panes illos formarẽt ⁊ coquerent: ⁊ ponerent in mẽsa ⁊ tollerent: ipsi tñ nõ obseruauerũt hec: dicebant̃ etiã panes ꝓpositionis: q2 positi erant corã dño in memoriã sempiternã. xij. tribuũ. Precepit dñs parari ex auro purissimo quatuor genera vasoꝝ ad offerenda libamina: ⁊ poni sup mensam. s. acetabula in quibus acetum ꝓuidebatur. vtꝝ dignum esset offerri an non. phialas in quibus vinum. thuribula in quibus thus ⁊ similia: ⁊ granum ⁊ sal ⁊ sciathos: in quibus oleum. Candelabꝝ ex auro purissimo ductile erat: cuius bastile basi infixum erat: ⁊ ferreũ superuestitum calamis aureis quinq; geniculatis ad modum canne: vbi autẽ capita calamorum inter se iungebantur capita habebant tumentia: ⁊ inuicem ad modũ ciphi (quem cuppam dicimus) iungebant̃ tanq̃ duo ciphi in modũ nucis. ⁊ ex fũdo cuiusq; ciphi procedebant flores recurui quasi lilia: ⁊ in ipso fundo inter ciphum ⁊ lilia erant spherula volubilis: sicut in capitib⁹ cathenarꝝ tñ nõ videt̃ quibusdam spherulas fuisse in fundo ciphoꝝ vt dictum est: sed in media planicie cuiusq;. Calami. vij. habebat capita equalia sup que ponebant̃. vij. lucerne aurece. Infusoria etiam. vij. ex auro erant quibus oleum lucernis infũdebat̃. Erant ibi forcipes ex auro dicti emunctoria ad emungenda vel extinguenda lichinia. Item ex auro vascula erant: ad extinguendum in aqua que emũgebant̃ ne tetꝝ redderent odorem dicta extinctoria. Omne pondus cãdelabri cum suis vasis habuit talentu; auri ad pondus sanctuarij. tria enim habebãt talenta: minus. l. libraꝝ: qđ erat institoꝝ medium lxx. qđ erat ciuiũ: maximũ. cxx. qđ erat sanctuarij: posita autẽ erat ꝯ mẽsam ad austꝝ. nõ recte quidem sed oblique.

De Utroq; altari. C. XIX

Ex lignis sethi; altare qđ dicebat̃ holocausti vel holocaustoꝝ. poss; dici ⁊ sacrificioꝝ: sed a digniori nomen accepit. Erat autẽ in longitudine ⁊ in altitudine. v. cubitoꝝ s. quadrũ ⁊ in latitudine triu;. Cui tanq̃ nimis alto: ad horã ministrationis aliquid apponebat̃: in quo staret minister: qđ impleta ministratione tollebat̃: altare enim hñre gradus alibi perhibet̃. Eratq; ꝯcauũ in modũ arce sine operimẽto: parietes lignei sed opti erãt ere intus ⁊ extra l; vri nõ possent: sicut nec amicõ vel lignũ paradisi qđlibet: qđ vrẽdo sit mũdus area eius siue arula erea erat tanq̃ fũdus arce. sup quã fiebat ignis qui ꝑ fenestrã que erat a latere oriẽtali imponebat̃ in quatuor angulis superiorib⁹ erãt extra quatuor cornua recurua: in quib⁹ quatuor cathene anulis inserebant̃: in quib⁹ depẽdens craticula erea ĩ modũ retis facta vsq; ad mediũ altaris ꝯscẽdebat: sup quã cremanda in odorẽ dño ponebant̃: que ignis ꝑ oculos craticule ascẽdẽs ꝯ arula ꝯsumebãt. circa vo angulos iferiores quatuor erãt anuli erei: in quib⁹ imponebant̃ de lignis sethim vectes opti ere ad portãdu; altare. Positũ erat altare ante tabernaculu; sub diuo nõ directe añ introitũ sed aliquãto ad meridiẽ descẽdens ita vt ante ipm imolantes stãtes ad aquilonẽ: in ipm tabernaculũ vsq; ad sanctasanctorũ inspicere possent: ⁊ q2 stabãt ad aquilonẽ: ⁊ contra meridiem: quandoq; legitur eos sacrificasse ad aquilone;: qñq; ad meridiẽ. Erãtq; in vsus eius lebetes. ad colligẽdos cineres cu; abundabãt: ⁊ deportãdos qui in locu; secretũ ⁊ mũdu; reponebant̃: ⁊ forcipes ad emũdandũ ignes altaris: ⁊ fuscinule quas greci creagras dicimus: qđ inde de caldarijs cocte carnes extrahebãtur vel proferebant̃: ⁊ batilla. q. vatilla a vehẽdo: quibus prune ab hoc altari thimiamathis deferebant̃ preter cacabos ⁊ ollas ad carnes coquẽdas: q̃ tñ nõ iuxͣ altare coquebant̃: oĩa vo erea erant. Erat autẽ aliud altare de lignis sethim quadru; vestitu; auro purissimo: cornua hñs ⁊ craticulã auream ⁊ cathenas ⁊ anulos ⁊ vectes aureos instar prioris. Utꝝ vo arulã haberet an cineres exciperet terra ambiguũ est. Josephus addit qđ ꝑ angulos singulos corona ser habebat ex auro purissimo qđ singulariter forte in exodo dictũ est: ita faciesq; coronã aureã ꝑ gyꝝ hoc altare dicebat̃ incensi vel thimiamathis: q2 singulis diebus mane ⁊ vespere ad ꝯsummandu; iuge sacrificiu; sup illud incẽdebatur thimiama: nec est putãdu; dubiu; quin esset in sanctuario cũ hebreus hoc dicat ⁊ iosephus plane: ⁊ hec pͥma positio tabernaculi facta a moyse innuit: nisi q2 paulus ad hebreos thuribulu; aureu; ponit intra sancta sanctoꝝ: potuit sane esse q. in templo vbi omnia ampliata fuerũt ⁊ multiplicata: ꝓter altare aureũ qđ erat extra velu;: ad qđ bis in die necesse erat ingredi: erat supadditu; thuribulu; in adito. in quo summus sacerdos prunas ⁊ thimiamatha que secu; ferebat adoleret qñ ad interiora cõtingebat ipsum penetrare.

De Uestib⁹ sacerdotũ communibus. C. XX.

Quatuor erant vestes oĩbus etiã minoribus sacerdotibus cõmunes: quibus ꝯm ordinem hunc induebant̃: Purificatis prius manib⁹ ⁊ pedibus aqua: sacerdos induebat feminalia de bysso retorta: ⁊ vsq; ad genua descendebãt. Secunda byssina syndone duplici vestiebat̃ quã nos lineã strictã siue camisiã dicimus. Erat autẽ descendens vsq; ad talos ⁊ decenter corpori coaptata: sed manicis brachia valde ꝯstringens. nastalibus hincinde sup humeros capicium stringentibus. Tertio cingebat̃ baltheo lato quasi digitis quatuor: sic reticulato (vt quasi pellis vipere quã estate exuit videret̃) ꝯtexto floribus coccineis purpureis ⁊ hiacinthinis: stamen vero tñ byssinum erat: sumens initiu; cingendi a pectore circunductis lateribus ite; ante vmbiculum redibat: ibiq; modice stringebat̃ ⁊ vsq; ad tybias dependebat ad decorẽ dum sacerdos nil operabat̃: cũ aute; sacrificabat ne ĩpediret̃: pendẽtes sũmitates sup leuũ humeꝝ reflectebat. Quarto simplicẽ tyarã gestabat in capite a cidari põtificali plurimũ differẽte;: erat enĩ in modũ ꝑui cassidis: modice medietatẽ verticis excedens: hñs vittas que inuolute sepius nectebãt̃ ne facile laberet̃: hñs desup aliud velamen byssinum vsq; ad inferiora barbe descendens: celans pillei ligaturas ⁊ totã capitis superficiẽ: aptatũ q; perfecte ne laborãte rueret sacerdote.

De Põtificali tũica ⁊ suphumerali. C. XXI.

Uper hoc quatuor vestibus ppais induebatur arabarchis: quarum prima erat tunica biacynthina: poderis dicta .i. talaris. eratq; de duabus insicilo nibus facta: sup humeros osuta et p latera in modū dalmatice facta: manicas eiusdē coloris assutas hñs: capiciū vo ex trāsuerso sup scapulas: sed in longū sectionē habebat a pectore vsq; ad medias scapulas: cui apture ne ante et retro turpiter appareret: assuta erat vitta que sup scapulas hincinde nastalib' astringebat: habebat autē pro fimbrijs .lxx. tintinnabilia aurea: quib' erāt īmixta totidē nastalib' q̄si malapunica. ex biacyntho et purpura et cocco bistincto ita vt post tintinnabulū esset malogranatū. quasi interscalari modo positū vt audiret sonus: cū sacerdos ingrederet vel egrederet sanctuariū et nō moraret: Sup hāc tunicā videt velle iosephus accingi pontificē cingulo pdicto. quo alij sacerdotes sup tunicā lineā. Alij nondū ipm accingi dicūt sed sup ephoth: vt sup oīa indumēta ad vltimū cingeret: fuerūt qui dicerēt duas zonas habuisse pontificē: primā ad modū sacerdotū. secundā sup ephoth: q̄ due tñ p vno habebant indumēto. secūda vestis erat ephoth illis suphumerali grecorum. de pdictis quatuor colorib': auroq; cōtextum: sine manicis ad modū colobij. descēdens vsq; ad renes adeo vt supcingi posset. superiorem partem tunice biacynthine tegens inferiorē relinquens intactā. ore vero laterū vncinis et anulis aureis iungebant aperturam hñs in pectore quadrā ad modū palmi in qua logion inserebat. in cuius parte superiori sup vtrūq; humerū infibulati erāt auro duo lapides onichini sardonices fm iosephū. fm .lxx. iterptes: smaragdi: in quibus erant sculpta nomina .xij. filiorū israel. pnincialibus litteris lingua hebrea iuxta ordinem natiuitatis eorū. sex nomina seniorū in humero dextro. minorū in sinistro: habebat aūt capiciū ex trāsuerso sup humeros foribus oris otextum. Qd legit samuelē et dauid indutos ephoth: aliud erat et pprie ephotar dicebatur. Erat vero lineum istud mira pulchritudine vermiculatum.

¶ De Rationali. C. XXII.

Ertium ornamentū erat qd hebreus essin grecus logion. latinus rōnale dicit q̄drangulū: et duplex. ne pondere gēmarū rumperet. hñs mēsurā palmi. s. aperturā suphumeralis implere sufficiens ex pdictis quatuor coloribus et auro otextū: eodē scemate quo et superhumerale. Erantq; in eo duodecim lapides auro firmiter inclusi per quatuor ordines trini in singulis. in quibus erant sculpta .xij. nomina filiorū israel: iuxta ordinē natiuitatis sue singula in singulis vt gestaret sacerdos memoriale filiorū israel in humeris et in pectore vt. s. populus videns noīa patrū suorū satageret: ne a virtute priorū degeneraret. Sacerdos vero vitam et fidē patriarcharū imitari meminisset: et populū ex his patribus ortum sacrificijs et orationibus deo cōmēdaret: appellabat etiā rōnale iudicij: q2 scripta erāt in eo hec duo nomina iudicium vel doctrina et veritas. Sane vbi nos habem' ponos in rationali iudicium et veritatem hebreus habebat vrim et thummim. vnde sortes quibus iudicium veritatis solet inquiri purim dicunt. Tradunt autem in medio rationalis fuisse lapidem quadrigam magnitudine duorū digitorū: in quo fm coloris mutationem perpēdebant vtrum deum placatum haberent: an offensū. Josephus dicit sardonicem qui in humero dextro gerebatur cum sacrificium sacerdotis deo placebat. tanto splendore micare q' etiam procul positus radius eius appareret. egressuri vero ad prelium: si deus cū eis esset: tantus fulgor in lapidibus rationalis apparebat vt omni foret multitudini manifestum. eorum auxilio deū adesse. et ob hoc rationale iudicij nuncupari. Asserit autem hunc fulgorē sardonicis et rationalis cessasse annis ducentis anteq̄3 ipse scripsisset hoc cum de' moleste ferret transgressiones legis. Erant etiam in quatuor summitatibus rationalis quatuor anuli aurei quorū duobus supremis īserte erant due cathene auree sibi coherentes .i. obliquate ad modum .v. littere simul in medio coniuncte vel potius facturā exprimit cathene in qua macule maculis coherent: pro quo hebreus hz pletas opepleto. Josephus dicit p fistulas venientes iuxta chaldeū sonat terminatas .i. ad quantitatē spacij in quo ptendebat factas que sursū ferebant vsq; ad scapulas pontificis sup quas inserebant duobus vncinis aureis: superhumerali fortiter insertis duobus vero inferioribus anulis assute erāt due vitte biacynthine que circa latera ducte duobus anulis aureis inter scapulas inserebant: que subvtroq; sardonice in ephoth fixe stabāt: vt vtraq; ligatura ephoth et logion sibi inuicē firmiter coherent: sup hoc dicit iosephus zonā ex quattuor coloribus et auro osertā ex vtroq; latere circumductam: et iterū retorlutā ante pectus et in vtraq; summitate infra pendentem: hñtem ex aureis fistulis fimbrias miro ordine cōpositas.

¶ De Tyara. C. XXIII.

Ltimum erat capitis ornamētū: qd cōmuni' tyara vel mitra vel [illegible] dici pōt specialius vo cydaris. Eratq; tyara ad modū pdicte facta q̄ cōis erat sacerdotib': sup quā ab occipite stabāt flores aurei: plātagini siles: a tempore ad tempus. A fronte vo sup stabat flos aureus silis herbe quā greci dicūt iusquiamos: magnitudie digiti vnius. In supiore vo tyare planicie. ex omni pte in circuitu vsq; ad summitatē eius q̄ in in acutissimū ōficiebat cacumē: particulatī p loca erāt aurea malogranata: cū spinosis extremitatib' suis fabre facta: sup frontē vo pendebat lamina aurea quā petalum dicunt. ad modū dimidie facta lune: q̄ arcuationē sursum hñs et in medio anulum aureū vncino aureo inserebat qui [illegible] erat [illegible] scriptū erat ayoth adonay .i. sanctū dñi nomen. s. tetagramaton: qd ineffabile dicit: nō q2 dici nō possit: sed q2 rē ineffabilē significat. Qd his lrīs scribit. he. ioth. heth. vau. et hoc quidē sonat: pncipiū vite passionis [illegible] qd est p passionē hui' qui [illegible] bic sacerdos [illegible] bitur vita in adā pdita: ne vo cū moueret pōtifex: moueret et lamina facta: rursū ligabat vitta biacynthina pspicua. celāte vncinū et anulum q̄ circūdata capiti: et ligata etiā occipite dependentes summitates sup humerū vtrūq; diffundebat.

¶ De Mysterio vestiū et ornatus tabernaculi. C. XXIIII.

Jis vestibus ornatus pōtifex imaginem toti' orbis sup se [illegible] ferebat feminalia enim et linea stricta. q2 byssina erant terrā figurabāt: balthei vo quotquot erāt circūuolutiones oceani. Tunica biacynthina ipso colore aera pferebat: p tintinnabula sonitus tonitruū: p malogranata coruscatiōes signabant: ephoth vo sui varietate celū sydereū q' aurū colorib' intextū erat: signat q' calor vitalis penetrat vniuersa. Duo sardonices solē et lunā. vel duo hemisperia. xij. gēme pectoris. xij. signa in zodiaco. Pulchre qd in medio erat appellabat rōnale: rōne enī cūcta sunt plena: et terrena herēt celestibus. Immo rō terrenorū et tpis caloris et frigoris: et duplex inter vtraq; tempies de celi cursu et rōne descēdit cidaris celū empyreū. Lamina supposita deū oībus psidentē. In ipsa quoq; cōpositione tabernaculi p3 deū et nō holem sic disposuisse. q2 (vt ait ioseph') singula ad formā rex facta repiet siquis absq; inuidia velit hoc [illegible] rare: aditū enī q' soli pōtifici peruiū erat: figurabat celū deo et angelis attributū. Sanctuariū vo qd in duplo erat: terrā et mare cunctis gressibilia sicut et illa pars cōmunis erat sacerdotibus: cortine: celū sydereū fuga aquas q̄ sunt sup firmamētū: pelles rubricate: celum empyreū in quo sūt angeli: biacynthine celū supius: vbi de' sup oia. Tñ in quatuor colorib' velorū dicit iosephus signari quatuor elementa: p byssum terrā q2 et de terra et pmo terreū et viridē colorē habet: p purpurā mare q2 ex [illegible] marinis tingit: p biacynthinū aerem p coccū ignē q2 in colore ei similat: p [illegible] anni vel [illegible] p [illegible] .xij. menses p coronā quatuor [illegible] anni solis quatuor tempora: p minorē anni lunarē: p septe lucernas cādelabri septē planetas: p septuaginta partes ei': decharmoniā planetarū: forte quilibet planeta habet dignitates .x. vel pnātes .v. naturales .v. accidentales: in quib' armonice .i. proportionaliter se hñt: in cādelabro notat: q2 [illegible] eis sunt: ad ipsos tendunt .i. motus naturales et effectus hñt [illegible] qd etiā notat ornatus eius: ciphi vasa liquoris: aquam. Sphericule solum sphericū. Lilia aerem qui solus vitiat odoribus. Completis aūt pdictis sermonibus dedit dñs Moysi duas tabulas lapideas decalogo inscriptas digito dei.

¶ De Peccato populi in vitulo ac pcibus moysi et cōstructione tabernaculi. C. XXV.

Etor. Inter hec populus morem illius impatiens. deos itineris duces instāter petijt: et vt resistentem (spatio vt tradit) suffocauit. vñ timore concitus aaron: inaures eorū accipiēs: vitulum ex eis instar bouis quem in egypto adorauerunt ope fusorio formauit: quē et populus solēnizans et hostias offerēs adorauit. Quod cū dñs moysi reuelasset: moyses eo placato descendit. visoq; eorū scelere: iratus tabulas pijciens in signū abolēdi ve. test. ofregit: vitulū quoq; combussit: et massam in puluerē redactā atq; in aqua sparsam: potū ex ea dedit. vt .s. colere erubescerent qd in secessum emitti viderēt. Cum accusaret aaron. q2 populū exaudierat: ille se excusans ait se timuisse populum: q2 pnus erat ad malū: videns ergo moyses populum nudatū .s. ornamētis aureis de quibus fabricatū erat idolum: vel fm hebreos videns sibi indicatos a deo sceleris actores: p puluerem bibitum qui miraculose apparuit in barbis eorū ad vltionem iniurie domini filios leui sibi adiunxit et ex illis quasi tria milia occidit. Altera igit

die Moyses obnixius pro populo dñm deprecaturus ascendit. a quo nō quidē plenā indulgentiā: sed vltionis dilationē. s. vsq; ad tēpus babylonice vel romane captiuitatis obtinuit: ac de ornatu ppli remouēdo pceptū accepit. Quō cōmode intelligit de trāslatione porte tabernaculi a radice mōtis aliquā prius iura tractauit. moyses tandē veniā quā petebat obtinuit: & posteriora dñi. i. tergū ipsius in humana effigie trāseuntis cū magna claritate vidit: & duas tabulas instar prioꝝ pscidit: in quibus. x. verba federis descripsit: iterūq;. xl. dies in ieiunio cū dño faciē splēdida: facie & quibusdā radijs oculos intuentiū reuerberāte descēdit: ideoq; corā populo faciē velauit. Tertio iterū (vt hebrei tradūt) ad impetrandā venie certitudinē ascendit. Cōpletoq; cū dño tertio ieiunio quadragenario, nona die septēbris rediit. in crastino solēnizantes pro venia data. ieiunijs animas suas afflixerūt: & deinde decimā diē huius mēsis diē ppiciationis vocauerūt. Moyses itaq; de cōstructione tabernaculi cum populo tractat: p̄us tñ ne forte in hoc ipso ope putarent sibi licere opari i sabbato: pceptū de ocio sabbati eoꝝ memorie inculcat: populūq; ad offerendū & artifices ad operandū inuitat: oīs itaq; multitudo a. xx. annis & supra mēte pmptissima quicquid habebat pciosi offert. Sic q; totū opus in mēsibus. vij. completum est.

¶ De Lege sacrificioꝝ in generali. C. XXVI.

Situr anno secūdo ab ingressu ex egypto mense primo. pma die mensis moyses tabernaculum erexit: & glia dñi illud operuit p diem incubans sup illud in nube: & p noctē in igne: ad cuius eleuationem deinceps filij israel castra mouebāt: ea vero stāte & ipsi stabāt: inde dñs Moysen vocauit eiq; legē sacrificioꝝ tradidit. Comestor. De doctrine & traditione sacrificioꝝ quinq; cōsiderāda sunt hic. sacrificia q deo offerunt. psone a quib' offerunt: tpa q̄ḡ. loca vbi. cause p quibus. Triplex aūt eoꝝ que rite offerebant occurrit discretio: aut enim erat oblatio de aīalibus & sacrificiū dicebat: nec añ octauū diem natiuitatis poterat offerri: nec eadē die mater & fetus eius. Aut de sicca materia: vt de silīa & pane vel thure & ppzie dicebat oblatio: aut de liquidis vt vino & oleo que ppzie libamē vel libatio dicebat: his noībus scriptura q̄q; indifferenter vtit. Persone vo offerētium due. s. aīa vel synagoga. Aīaꝝ vo alia sacerdos: alia pnceps: alia priuata de quib' suis locis dicet. sitr de locis & tpibus suo loco. Causaꝝ etiā triplex erat differētia: offerebat enim q̄q; necessario: q̄q; spōte: q̄q; casu. Necessario aūt vel ex voto vel ex pcepto: sane ex pcepto offerebāt pmitias frugū suaꝝ: fructuū decimas quoq; eorumdem & insup suos pmogenita aīaliū & liberoꝝ: & oblationes ēt triū solenitatū & cetera in hūc modū: mel aūt & fermētū nūq offerebāt deo: tñ pmitie eoꝝ suis tpib' offerebant sacerdoti. Sꝫ nihil ex his sup altare ponebat: cōiter aūt a nullo sacrificio sal deesse licebat. & ideo dicebat sal federis: q2 nō erat phas hoc transgredi.

¶ De holocaustis. C. XXVII.

Acrificioꝝum alia holocausta dicebāt illa que tota incēdebant olon enim totū: cauma incēdiū dr: fiebat aūt in trib' tm: in armētis: in pecudibus. sed tñ de ouibus & capris. In auibus: sed tñ in turture & colūba. De armētis & pecudibus sic offerebat tñ masculus anniculus. i. vnius anni vel citra: supra annū nō vō q̄q; agnus: q̄q; aries appellabat. bos eniꝫ supra annū nō poterat offerri vt ait iosephus. Erat quoq; immaculat'. qō nō de macula velleris: sed corpis intelligēdū est. i. nō debile aut fracto membro aut papulas hñs aut scabiē aut cecū & hmōi offerebatur q; primo sacerdoti ad hostiū atrij vt vidēr si idoneus esset ad offerendū. postea ad hostiū tabernaculi dño p manuū impositionē sup caput: totis suis manib': q2 pter mare sacerdotū erant in atrio duo maria. vnū viroꝝ: alteꝝ mulieꝝ. vñ & a loto offerēdo pars erat sacerdotum reliqua offerētiū: de armēto hec offerebant dño: ab hostibus vincēdis hostiā: & a victis hostib' victimā ɔsueuerāt appellare: oblatāq; sic hostiā reducebat sacerdos ad altare holocaustoꝝ: & stās ad aquilonē immolabat eā corā dño ad latus altaris. i. in ɔspectu sanctoꝝ. fundebatq; sanguinē circa crepidinē altaris in circuitu detractaq; pelle hostie q̄ erat sacerdotis: sacerdos artus in frusta cōscindebat. Quibus lotis cū capite: pedibus & itestinis adolebat oīa sup altare in holocaustū. De auib' offerebat pull' turturis vl colūbe. cui sacerdos frāgebat collū sola manu: nō eniꝫ licebat leuare ferrū sup autem & retorto capite sub ascella: vngue cutē colli vbi fractū erat rūpebat: & fuso sanguine circa crepidinē altaris: vesiculā gutturis & plumas pijciebat ad orientē in loco secreto vbi cineres effundebant: confractisq; ascellis manu adolebat eā sup altare in holocaustū: & hec minora & simplicia erāt holocausta que volūtarie fiebāt. Erāt eni que dā maiora quadā necessitate facta q̄ & sanctiora quodāmodo: q2 totū incendebat & pellis & fimus de quibus post dicemus: quodāmodo tñ minus digna: q2 super altare non cremabātur.

¶ De Sacrificijs spontaneis. C. XXVIII.

Hunc de sacrificijs ptialib' psequamur: & voluntarijs. Hoꝝ qdā pacifica qdā salutaria: q. s. pro salute dāda vel data vel ɔseruāda offerebātur: sitr & p pace vel ad deū vel ad hoīes. vel q2 ad modū pacis fiebāt: cū cuiq; qō suū erat dabat: deo. s. & sacerdoti offerenti fiebat aūt cū erat de aīalibus de armēto tñ & de pecudibus pdictis de auibus vō nō. Sane in modo offerēdi ab hoīe vel sacerdote idem fiebat cū hostia holocausti: Sꝫ in hoc erat differētia: q2 hic offerebatur masculus vel femia & annicul' & grādiora īmaculata. ps vō hostie offerebat dño: pars vō sacerdotū: reliqua offerētiū. De armēto hec offerebant dño: oīs adeps qui est pinguedo interioꝝ: pinguedo eni sup carnē aruina: vel lard' dr: queq; carni admixta ppzie pinguedo: q̄ intestinis adeps. Est aūt triplex adeps. s. adeps vitaliū. i. cordis & vētris. adeps iecoris. i. epatis quē reticulū dicim': q2 inuoluit ad modū retis. adeps renū. hos tres adipes duosq; renes. i. ilia & renūculos adolebat sacerdos sup altare. eadē & de capra dño offerebat. si vō de ouibus erat oblatio pter pdicta offerebat de ea cauda integra. pellis vō erat sacerdotis qui offerebat illud. arm' vō dexter qui dicebat sepationis: & pectus eleuationis cedebant in vsus sacerdotum: & lingua cū faucibus vt tradunt forte cum pectore adherebat. Et his vescebant sacerdotes in domibus suis cū vxoribus & liberis & domo tota. mundis tñ. Illi quoq; qui in domibus immolabant causa epuli vel religiōis: pectus & armū sacerdoti dabāt: reliqua vō erāt offerētiū: & epulabant inde corā dño: in locis. s. ad hoc deputatis: in ipo atrio vel iuxta. licebat etiā ex his tam sacerdotib' q̄ alijs edere duobus diebus. si quid superat in diē tertiū cremabat: & nullum animal offerebat vel in sacrificiū. vel in holocaustū sine libatīs sute: si vō manus hoīs animal inuenire nō poterāt: offerebat p salute vel pro pace similē farinā [illegible] & thus offerebat cū ea: sacerdos aūt totū th' & pugillū plenā simile oleate adolebat sup altare in memoziale: vt. s. dño memor eēt ei' vl sacerdos ad deū: reliquūꝫ erat sacerdotū: si vō sacrificiūꝫ de silīa coctum: offerebat panes sine fermēto ɔspersos oleo: coctos in clibāo vel in craticula. offerebat & lagana: azima. i. latos panes & tenues nō ɔspersos sed litos oleo. Quidā tñ per laganā panem coctū in aqua intelligūt: vt sit tertiū genus panis a cocto in clibano & cocto in craticula: si vō offerebat coctū in sartagine: ɔspersum oleo & sine fermēto erat: & diuidebat minutatim. Ex his oblatis sacerdos memoriale adolebat corā dño de panibus vnū: & de frustis vnū. Reliquum erat aaron & filioꝝ eius ad edendū cū omni domo sua: & equa forte diuidebat eis. Pōt esse tertia species sacrificij a salutari & pacifico p graꝝ actione: vel p victoria. s. vel p aliquo bono euentu inopinato: & pōt dici fieri casu. hec omnia erāt voluntaria.

¶ De Sacrificio p peccato sacerdotis vl synagoge. C. XXIX.

Lia vero erāt necessaria & debita vt p peccato & p delicto: Dr aūt peccatū grauius. s. qō ex industria factū est: delictum leuius. s. qō ex ignorātia. Uel peccatū cū sit qō faciendū nō est. delictūꝫ quasi derelictū cū nō fit qō faciēdū est: iuxta psonas peccantiū erat diuersitas sacrificioꝝ: si ergo sacerdos qui vnctus erat peccauerat d linquere faciens populū: q2. s. peccatū cuiuslibet sacerdotis trahitur in exemplū vel sicut in hebreo habet ad culpā populi. i. ita viliter & apte quasi vnus de populo offerebat pro peccato suo p manus impositionē ad hostiū tabernacli vitulū immaculatūꝫ & corā altari immolabat eum: hauriensq; sanguinē inferebat illū in tabernaculum. & intingens in eo digitum aspergebat illum septies cōtra veluꝫ sanctuarij: & de eodem ponebat sup cornua altaris incensi & egrediens reliquum sanguinis fundebat circa crepidinē altaris holocausti: & oēm adipem cum renibus & renūculis adolebat sup altare sicut de vitulo hostie pacificoꝝ: pellē vō & omnes carnes cuꝫ fimo offerebat etiā extra castra in locū mundum vbi cineres effundi solebant: & incendebant ea sup struem lignoꝝ. Quod si omnis turba p ignorātiaꝫ peccauerat: offerebāt seniores populi ad hostiuꝫ tabernaculi: p manuum impositionē vitulum: & fiebat de hoc sicut & de priori. p peccato sacerdotis: & orante pro eis sacerdote: ppicius erat eis dñs. In duobus tñ hic innuit differentia inter peccatum sacerdotis & peccatum populi. q2. s. sacerdos nō dicit peccare p ignorantiā: non enim lꝫ ei ignorare mādata dñi. Item q2 nō legit quis orare pro sacerdote: q2 si p cussus fuerit incantator a serpente quis medebit ei. Ecce patet differētia inter holocausta hec & pdicta q2 nihil ex his erat sa-

cerdotū: sed totū dño cremabat᷑: neq; membra istoꝝ cū capite ⁊ pedibus ⁊ intestinis lotis ponebant᷑ sup altare. Generalis enim regula erat q᷑ de cuius sanguine inferebat᷑ in sanctuariū: nihil ex eo licebat remanere [illegible] aliud ex eo sup altare adolebat᷑ [illegible] adeps cū renibus ⁊ renūculis: in mō etiā offerēdi ⁊ numero sacerdotū offerentiū erat differētia. De carnib⁹ enim holocausti salutaris fiebāt nouē ptes quas sup altare ponebāt nouē sacerdotes quisq; suā. Unus quoq; quattuor simul offerebat: s. caput ⁊ pedes iecur ⁊ intestina lota aqua: duo vō sanguinē offerebant vt oēs simul essent duodecim.

De Sacrificio p peccato principis ⁊ aīe. C. XXX.

Si princeps peccauerat p ignorantiā: ⁊ p⁹ intellexerat peccatū suū offerebat hyrcū. quo immolato tingebat sacerdos digitū in sanguine quo tingebat sacerdos cornua altaris holocausti: reliquū fundēs ad basim eius: ⁊ adolebat adipē renes ⁊ renūculos reliqua erāt sacerdotū. sed q; hostia erat p peccato ⁊ de sanguine eius tincta cornua al. olo. carnes aūt erāt sancte ⁊ sanctificabāt q̄ eis erāt tacta: sed nō q̄libet: immo in genere suo caro carnē: simila similā panis panē: ⁊ nō vescebat᷑ eis nisi sacerdos vnct⁹ ⁊ mūdus: ⁊ nō nisi in loco sācto: ⁊ nō nisi in eadē die q̄ offerebant᷑: si q̄d residuū esset igne cōburebat᷑. si vestis polluebat᷑ ei⁹ sāguine abluebat᷑: vt nullū remaneret sanguis vestigiū in eo. aliogn̄ vrebat᷑: vas testeū in quo coq̄bat᷑ caro statim frāgebat᷑ ⁊ lauabat᷑: ereū defricabat᷑ ⁊ lauabat᷑ aq̄. Cū aūt peccabat p ignorantiā aīa de ppło terre offerebat capraꝫ immaculatā: eo mō quo ⁊ alij vel agnū ⁊ fiebat de hac hostia eodē modo quo ⁊ de hyrco pncipis: si aūt nō poterat hr̄e pec⁹. offerebat duos pullos turturis vel colūbe quoꝝ alteꝝ offerebat᷑ dño in holocaustū. alter vō erat sacerdotū: ei⁹ tn̄ sanguis ad fūdamētū al. olo. distillabat᷑: q; p peccato erat. Qđ si nec auiculas poterat inuenire: offerebat similā decimā partem ephi. nec mittebat in ea oleū aut thus. q; p peccato erat: ⁊ eius memoriale sacerdos adolebat sup altare: reliquum habebat ipse in munere.

De Igne sacro nutriendo ⁊ de adipe ⁊ sanguine non edendo. C. XXXI.

Ector. Inter hec addidit dñs de igne p sacerdotes iugiter in altari nutriēdo: ⁊ de adipe nō edēdo sed dño offerēdo: q; de aīalib⁹ oblatis intelligit᷑: ⁊ de sāguine quoq; nō comedēdo: in quo esus suffocati tn̄ prohiberi accipit᷑. intantū tn̄ sanguinis esum phibuit. q; ⁊ auem vel feram aucupio. vel venatione captā. fuso sanguine in terrā ⁊ opto comedi noluit. q; aīa in sanguine est. Addit᷑ etiā de forma ɔsecratiōis sacerdotū ⁊ tabernaculi ⁊ altariū: qđ ⁊ de potestate eoꝝ. s. offerendi ⁊ partes suas accipiēdi. Qua ɔsecratione p moysen iuxta dñi cōpleta: terreno igne amoto: diuinus ignis superueniens deuorauit oblata que: qui iugiter seruat⁹ vsq; ad transmigrationē babylonis pmāsit nec aliū deinceps in altari nūq̄ ponere licuit: vñ nadab ⁊ abiu: q; eadem die cū igne alieno incēsū obtulerūt: igne diuino cōsumpti sūt quos eoꝝ cognati efferētes: sicut erant induti lineis ⁊ tyaris sepelierunt. Aaron aūt ⁊ filij eius pp vnctionis sanctitatē: ⁊ diuini iudicij reuerentiā: eos lugere vetati sunt.

De Cōsecratione tabernaculi. C. XXXII.

Omestor. In die qua vnxit moyses tabernaculū ⁊ [illegible] obtulerūt xij. pncipes tribuū sex plaustra tecta cū xij. bobus. singuli bouē vnū: ⁊ bini plaustꝝ vnū: ⁊ data sūt duo plaustra gersonitis ad ferēda onera eoꝝ. ⁊ iiij. meraritis. postea singuli singulis diebus obtulerūt vasa altari necessaria. xij. enī dieb⁹ solēnitas protelata est. pma die obtulit naason de tribu iuda acetabulū argēteū cxxx. sicloꝝ. hebre⁹ tn̄ scutellā hꝫ. phialāq; argenteā. lxx. sicloꝝ. vtrūq; plenū silā. in phiala thus ponebat᷑. mortariolū quoq; aureū. x. siclorum plenū incēso in q̄ vase aromata terebat᷑. hebre⁹ hꝫ coclear quo. s. thus in thuribulo ponebat᷑. bouē quoq; ⁊ arietē ⁊c. Eiusdē modi vasa ⁊ easdē hostias obtulerūt alij pncipes q̄sq; die suo. Auctor. De ordine aūt tpis huiꝰ dedicationis ⁊ ɔsecrationis sacerdotis ⁊ tabernaculi ⁊ phase q̄ttuor sunt opiniōes inter q̄s probabilior est q̄ dicit q; eadē die inchoata est ɔsecratio sacerdotū ⁊ vnctio tabernacli: ⁊ oblatio. xij. pncipū. s. pma die pmi mēsis secūdi āni. Et cucurrerūt hec omnia simul p vij. dies: post quos secuta est oblatio principum p. v. dies. xij. die consecrati sunt leuite. xiiij. celebratum est phase. ⁊ sic tempore suo celebratum est: alioquin si hec omnia fierēt successiue pmo mense secundi anni non potuisset phase celebrari tempore suo: q; ɔsecratio sacerdotū ⁊ dedicatio tabernaculi protelarent᷑. xix. diebus vel ad minus. xviij. nec licebat duo festa generalia simul celebrare. s. dedicationem ⁊ phase.

De Immundicia ciboꝝ legali. C. XXXIII.

Ex sacra historia. Dñs aūt officiū sacerdotū erat nō solū offerre ⁊ orare: sed etiā inter mundū ⁊ immundū discernere. post eoꝝ ɔsecrationē addit᷑ de his q̄ immūda erāt sm legem. s. de cibis immūdis. de lege puerpe. de lepra eoꝝ [illegible] de viro spmatico ⁊ muliere. Quorūdā enim aīalū esum phibuit dñs iudeis: nō q; sint aliqua immūda sm naturā cū oīa creatura dei bona sit: sed vt eoꝝ castrimargiā restringeret: ⁊ vt in aīalib⁹ mūdis bonoꝝ hominū. immūdis aūt maloꝝ mores figuraret. Dicunt᷑ ergo quedā immūda vel q; ad esum phibita: sicut carnes in. xl. vel q; designāt immūda. s. hominū vitia. Igit᷑ aīalū alia in terra viuunt: alia in aq̄s alia in aere. Itē que in terra: alia reptātia sunt sup terrā: que oīa immūda: alia latētia: vt talpa q̄ de luto nascit᷑: ⁊ hec oīa sūt immunda. Alia vō gradiētia sup terrā: ⁊ de his est regula general᷑ q; omne qđ ruminat ⁊ findit vngulā sit mundū est: reliq̄ aūt immunda. De piscibus aūt est regula generalis. q; hn̄s pinnulas ⁊ squamas mūdus ē. reliq̄ oēs immūdi. De auibus aūt nō expssit dñs generaliter que mūde essent ⁊ que immūde [illegible] tn̄ in genere dixit q; volatile gradiēs q̄ttuor pedibus immūdū est: nisi habuerit crura retro longiora: sup q̄ saliat vt locuste: quib⁹ iohānes vescebat᷑ in deserto.

De Purificatione puerpere. C. XXXIIII.

Omestor. Addidit quoq; dñs legem purificationis mulieꝝ tal᷑. [illegible] pepererit masculū immūda erit. vij. dieb⁹. iuxta dies separationis menstrue. i. eiusdē immunditie iudicabit᷑: cui⁹ est cū separat᷑ a mundis q̄ patit᷑ menstruum: intantū enim immūda est q; quicquid tangit reddit immūdū. cibum. lectum. vestem. sedē vñ non lꝫ cōmunicare ei: nec in cibo nec in lecto. viij. die circūcidebatur puer post. vij. dies inquinationis manebat. xxxiij. in sāguine purificationis sue: vt ita oēs dies purificationis fierent. xl. q; tot dieb⁹ dicunt phisici carnem masculi formari in vtero. in purificatione vō [illegible] diez licebat ei surgere ⁊ deambulare in domo: sed non egredi vel operari. In tangendo non polluebat ⁊ licebat aliis communicare cū in sede ⁊ cibo: accedere vero ad tabernaculum non poterat nisi expletis. xl. diebus. Si vero pareret feminā publicabantur prius dies inquinationis. ⁊ postea dies purificatiōis vt fierent simul. lxxx. q; tot diebus formatur femina post offerebat pro filio vel filia agnū anniculum in holocaustum. ⁊ pullum columbe vel turturem p peccato suo: q; in libidine cōceperat. Unde dicit glosa. Pro peccato. i. libidinosa concupiscentia in qua concepit que esset peccatum nisi p bonum matrimonij excusaretur. Aug. tamen aliter exponit sic p peccato. s. filij. ⁊ huius expositionis rationem sumit ab illo loco. Luce. ij. obtulerunt pro eo dñō: nō dicit pro ea. Et erat sacerdotis. q; si nō poterat manus eius inuenire agnū offerebat duos turtures vł duos pullos colūbaꝝ. alteꝝ in holocaustū pro puero. alteꝝ p peccato suo vel pro originali filie. q; filio in circumcisione dimissum erat. hebrei tn̄ paruulos non habere peccatum tradunt. pp hoc dicit iosephꝰ primogenitum redimi ⁊ filie.

De Iudicio Lepre. C. XXXV.

Ector. Lepra triplex erat prima hominis que maxime apparebat in tribus. s. in cute. carne: ⁊ in pilis. In cute cognoscebatur quando apparebat in ea albor. i. pallida albedo. vel pustule. i. vesice putride. vel cicatrix alba siue subrufa. In carne quando corrosa erat a lepra: ita q; locus lepre humilior erat carne reliqua. In pilis autem quādo mutati erant in candorem. solito tenuiores: nec sine deliberatione diuturna examinatione eijcebatur de castris: in quo notatur secundū mysteriū q; cum maxima maturitate debet quis eijci de ecclesia p excommunicationem. Cuius autem perspicua erat lepra separatur arbitrio sacerdotis: ⁊ habebat vestimenta dissuta facilia ad induendum ⁊ exuendum: ⁊ caput nudum vt posset agnosci. os veste contectum. ne fetorem loquendo diffunderet ⁊ habitabat solus extra castra. Secunda est lepra vestis: erat autē triplex. s. lepra vestis lanee vel linee. vel pellis. macula. s. albida vel rufa. humilior superficie reliqua. Que post examinationē si perspicua erat comburebatur vestimentum. Si adhuc dubia: rūpebatur locus lepre a solido: ⁊ si iterum alibi macula apparebat lepra volatilis erat ⁊ comburebatur vestis. Tertia erat lepra dom⁹: si enim similis macula corrosiua apparebat in domo vt essent vallicule in pariete pallore vel rubore deformes. Similiter examiābat᷑ a sacerdote vt patet in littera leuitici vbi etiā plene agit᷑ de mundatione leprosi. De viro quoq; spermatico ⁊ muliere patiente fluxū sanguinis ex morbo.

De Purificatiōe emorroisse ⁊ mēstruate. C XXXVI.

Adem enim lex erat immūditie τ purificationis eius q.s. ypmatici τ emorroisse. Silr eiusdē immūditie mēstruata mlier erat: nō tñ purificabatˀ solēnit: sʒ ipsaʒ cū vestibus ablui sufficiebat. morbide nāqʒ īmūditie ꝑ peccato solēt accidere: τ iō ꝓ eis τ ꝑ peccato offerebatˀ salutare. nō aūt ꝓ mēstruo qn̄ ē naturale. Sciēduʒ vō ꝙ in leuitico. xv. accedēti ad menstruatā. purificatio vij dieꝝ cōcediẗ: qđ de ignorāter accedēte intelligēdū est. In eodeʒ aūt. xx. vterqʒ perimēdus dr̄: qđ de illis qui faciūt ex idustria dictū est: nec miꝝ tales imūdos reputari a lege: cū etiā legitime cognoscēteʒ vxorē ꝓpriā: voluerit dom⁹ vestē τ totū corp⁹ abluere τ vsqʒ ad vesperā immūdū ꝑmanere. Si aūt pp corruptionē fetus. sm hiero. ꝓhibetˀ accessus ad mēstruatā. cur nō magis ad leprosaʒ. sʒ mēstruata cito curatˀ τ nō leprosa. ideoqʒ pp fidē m̄rimonij leprose reddendū est debitū: nō tñ simpliciter petēduʒ. Porro sicut lex quosdam cibos īmūdos reputari fecit. vt in iudeis vitiū gule coercet. sic etiā nō absurdū videri pōt qđ a quodā hebreo audiui: quasdā domos eoꝝ lepre odēnari vt eoꝝ supbiā i edificijs repmeret. Cū eñ quis domū pulchrā τ vltra modū curiosaʒ edificasset. dñs illā plagā q̄ lepra dr̄ in ea īmittebat: ita ꝙ eā diruı oportebat. Itē quoqʒ pōt estimari de lepra vestis τ etiā carnis. nā quidā supbiebāt de ꝓciositate vestis. qdā de pulchritudīe corpis: hoꝝ omniū discretionē oportebat (vt dictū est) habere sacerdotē sanctuariū ingredientem.

C De vitula rufa τ hyrco apompeo. C. XXXVII.

Est hec itaqʒ subiūgitˀ de ingressu pōtificis in sancta sanctoꝝ semel in anno tñ. s. decima die septēbris: cū sanguīe aīaliū. i. vitule rufe τ hyrci: qui cū hyrco apōpeio segregat⁹. cedebat in sortē dñi: cui⁹ etiā sanguinis aspersiōe fiebat expiatio altariū τ toti⁹ tabernaculi. De corpib⁹ aūt eoꝝdē aīaliū cōbustis τ in cinerē redactis fiebat aq̄ aspersiōis: a q̄ ꝑ totū annū purificabantˀ immūdi. vñ certe mirādū est cū hic cinis ad purificādū imūdos fieret: τ etiā h̄ sacrm̄ q̄si sanctissimū dñs religionē victime appellet: cur illi qui eū tractabāt oēs immūdi erāt. s. τ ille qui corpa ipsa efferens cōburebat: τ ali⁹ qui illo redeūte remanēs ad ignē vsqʒ ad cinerem oīa ɔsumi faciebat: terti⁹ quoqʒ qui cineres reseruādos ad aquam aspersiōis colligebat. quart⁹ etiā qui īmūduʒ purificabat. q̄libet istorum nō nisi lotus intrabat castra τ immūdus erat vsqʒ ad vesperaʒ. forsitā in signū ꝙ illi q̄ purificāt alios vt ꝑdicatores τ ɔfessores. multos inde ɔbūt neuos: τ vñ alij purgantˀ ipsi vtcūqʒ maculātˀ: ille quoqʒ q̄ capꝛ emissariū dimiserat in desertū: silr immūdus erat: sʒ hui⁹ rō facilis est: qꝛ. s. ppl'i peccata secū hyrcus ferebat. s. capiti suo impsicata. τ vt tradūt quidā charte inscripta: mittebatˀ aūt in desertū nō rediturus: τ ideo dict⁹ est grece apōpeius τ emissari⁹ τ h̄ ꝑ hominē ad ipsuʒ paratū: Tradūt enim hebrei quosdā puulos tribualiter ad hoc parari. medicinaliter eis splene subtracto vt expeditiores essent. Qui. s. hyrcus si forte rediret nō erant iudei a peccato purgati. si vō nō redibat purificati erāt a peccatis. s. illius āni. que ꝑ fragilitatē vl' ignorantiam contraxerant.

C De Cōmixtionib⁹ illicitis. C. XXXVIII

Radidit etiam filijs israel multitudine preceptoꝝ recapitulādo ꝑdicta: τ superaddēdo noua. Inter que ꝓhibuit ne hō domesticā sue carnis accederet. In ꝑmoꝝ quidē parētū cōiugio pp hominū raritatē solū duas ꝑsonas exclusit dñs a coniugio dicēs: pp hoc relinquet homo patrē τ matrem. i. nec filius matri nec patri filia copulabitˀ: sub lege vō plures excepit que sunt fere. xij mater. nouerca. soror. neptis. amita. matertera. vxor. patrui. nurus. vxor fratris: sʒ h̄ determinationē recepit. Intelligēdū est eñi de fratre mortuo q̄ filios reliquit: vel etiā de viuo q̄ vxorē suā repudiauit ꝑuigna. filia ꝑuigni vel ꝑuigne: soror vxoris: sub gr̄a plurime excludūtˀ: vbi ɔiūctio locū h̄ȝ. Coitū quoqʒ cū masculo τ iumēto sub interminatione mortis ꝓhibuit. diligi amicū sicut seipsuʒ ꝑcepit. vbi. lex. primū ponitˀ: nec agꝝ seri diuerso semine: nec iumēta diuersi generis coire: nec veste ex duob⁹ textu indui: nec comā in rotundū tonderi: quibus τ similibus ad litteram intelligendum est secundum ritum gentium τ maxime egyptiorum cum quibus habitauerant. nā dauid mulam legitur habuisse: sed egyptus omnigena venerās mōstra deorum. In honore diuersorum deoꝝ quos putabat talibus preesse: diuersa semina in agro diuersas materias in veste sociebat. diuersos etiam cincinnos capitis diuersis dijs sacrabat: vñ τ in principio hoꝝ ꝑceptoꝝ dixit dñs: iuxta cōsuetudinē terre egypti in qua habitastis non fa. τc̄.

C De Preputijs Arboꝝ auferendis τ de panibus et sanctimonia sacerdotū τ de talione. C. XXXIX.

Ddidit etiam cū intrarent terrā ꝓmissionis vt auferrent ꝑputia arboꝝ quas plantarent: τ videtˀ velle ꝙ fructus ꝑmorum triū annoꝝ immūdus esset τ abijciēdus fructus q̄rti anni sanctus dñō τ cōmunis pauperibus: sed in quīto anno τ deinceps dñi sui essent τ esibiles. Ad euidentiā quoqʒ eoꝝ que hic i leuitico traduntˀ: sciendū est. sacerdotes panū habuisse tria genera. panes sacerdotales. leuiticos. laicos. Sacerdotales erant panes ꝓpositionis qui de publico sumptu fiebant. quos nō licebat edere nisi solis sacerdotibus: panes leuitici qui offertorij quibus soli de genere leui vescebantˀ: etiā qui pp maculā nō poterāt ministrare: τ filia familias: sed nō vxorata vl' vidua repudiata: nisi necessitate rediret ad domū patris: vt esset quasi filiafamilias. Dis nō addescebantˀ aduena. inquilinus: mercenarius. sacerdotis verna tñ vel emptitius ipsis vesci poterat. Laici cōmunes: quib⁹ quicūqʒ poterat vesci. De sanctimonia quoqʒ sacerdotū agens dñs ꝓhibuit ne cōtaminarentˀ in mortibus ciuiū suoꝝ: nisi tñ sup patre τ m̄re filio τ filia: fratre τ sorore virgine. ne. s. lauarēt eos vel sepelirent. Pōtificē vō ad nullum oīno mortuū voluit ingredi. vñ τ dñs papa nullis exequijs interesse dicitˀ: ꝑcepit etiā dñs hominē lapidari ꝓ culpa blasphemie: subiūxit quoqʒ de talione que nō erat in iniurijs reꝝ sed in lesione corpoꝝ qꝛ furta restituebantˀ in duplū vel quadruplū. Determinabaturqʒ talio ꝑ necessitatē vt ledens viꝝ mulier in virilibus. puniebatˀ manu. qꝛ virilia nō h̄ȝ: vir ledens ꝑgnantē τ abortiuū faceret non dū animatū mulctabatˀ pecunia. Qđ vero liuriatus sine iudice posset vlcisci. forte inde videri pōt ꝙ ad ciuitatē refugij fugiebat homicida nō volens vt interficeretˀ a ꝓximis occisi.

C De Sabbatismo anni septimi τ quinquagesimi. i. iubilei τ decimatione animalium. C. XL.

Ddidit quoqʒ d̄ sabbatismo septimi anni in quo nulli debitum repetere licebat: serui egrediebantˀ liberi: agri quidam colebantˀ τ seminabantˀ. sed nō colligebantˀ a dñis sed pauperib⁹ dimittebantˀ: τ qđ paupibus remanebat feris relinquebatˀ. Addidit etiā dñs de obseruatiōe iubilei qui septimanā hebdomadaꝝ annoꝝ sequebatˀ. ad cuius ꝓseruationē septē ānis ꝑcedentibus vt tradūt quidā in singulis neomenijs clāgebāt tubis: τ septē diebus cōtinuis ante ipsum solennizabāt clāgētes tubis. In hoc anno oēs distractiones reꝝ ad ꝑstinos redibant possessores: ꝑter domos que erant in vrbibus muratis. Quas tñ ꝑmo anno venditionis venditori redimere licebat exceptis domibus leuitaꝝ: que in quocūqʒ essent loco in anno iubileo redibant. Eodē anno requiescebat terra. eodē anno serui liberi dimittebantˀ. alienigenas tñ volunt seruos imperpetuū possideri Taliū ꝑceptoꝝ obseruatoribus ꝓmisit dñs b̄ndictiones suas dicēs. dabo vobis pluuias τc̄. vbi. xxx. clausule ꝓmissionū inueniuntˀ. transgressoribus vō longe plures ingeminat maledictiones. In decimatōe aīaliuʒ. qđ decimū veniebat vel nascendo vel numerando sanctificabatˀ dñō: nec licebat immutari in melius vel deterius. similiter aīal qđ vouebatˀ dñō nō licebat immutari: si quis qđ vouerat inmutaret: τ votū τ mutatū erat dñi: sʒ distinguendū est: aliquādo enim sic ex voto aliquid sanctificabatur dñō: ꝙ anathematizabatˀ: illud nō poterat vendi a sacerdotibus vel alienari: qñqʒ nō sic obligabantˀ votiua sed poterāt a sacerdotib⁹ vēdi determinato ꝑcio scđm vtilitatē que ex his poterat ꝓuenire siue esset animal: siue esset fundus qui tñ votū dederat. si volebat illud emere supra estimationē pro quo alij darēt adderet eius quintā partem Qđ ideo statutū est ne qui vouerat ad recipiendū qđ vouerat aspiraret: quasi penitentia ductus ne dignior etiā se alijs putaret i emptione eiusdem rei qꝛ eam dederat.

C De Nūeratiōe ppl'i bellatoꝝ τ excubijs tabernacli. C. XLI

Oises predictam ɔstitutionē legū quā sub sine moraretˀ a deo cognouit τ hebreis scripto tradidit. [illegible] ea legislationē h̄ sufficeret putaret ad exercitij militaris iura cōuersus est. τ numerauit populū capita. s. pugnare volentium Itaqʒ moyses τ aaron τ xij ꝑncipes tribuū ex ꝑcepto dñi anno ij. mēse ij. die pmo mēsis numerauerunt viros iuxta tribus suas a xx annos τ supra vsqʒ ad. l. fuerūt aūt in summa sexcēta tria milia quīgēti quinquaginta. ꝑcepit etiā dñs vt semp poneretˀ tabernaculū in medio castroꝝ τ filij isrl' ꝑ gyꝝ excubarēt [illegible] tribus ꝑ quatuor partes tabernaculi ita tñ remoti vt inter eos i medio platea e[illegible] Erat qʒ ordinat⁹ q̄si forū rex venaliū. singulis i ordine ɔstituit. [illegible] etiā [illegible] sicut [illegible] vt vrbē cōpetēter edificare castra eoꝝ [illegible]

millima videret. Judas itaq; isachar & zabulō castrametabant ad orientem: ruben: symeon: & gad ad meridiē: effraim: beniamin: & manasses ad occidentē: dan: aser: & neptalim: ad aquilonē. Inter tabernaculū vō & castra excubabāt leuite in tabernaculis suis ꝓpinquiores tabernaculo q̄ȝ castris: & excubabāt filij ꝑ quatuor plagas. moyses & aaron cū suis ad orientē. reliq̄ ab his chaatite ad meridiē. sub custodia eleazar filij aaron. gersonite ad occidentem: merarite ad septentrionē: & erāt vtriq; sub custodia ithamar.

De Separatione leuitarum & numero ac ministerio eorum. C. XLII.

Separauit sibi dn̄s tribū leui ꝓ p̄mogenitis iumētoꝝ q̄si cōmutatione [illegible] cū ꝓpl's p̄mogenita eni oīa [illegible] tūc erāt sua q: cū occideret p̄mogenita egypti: pepcit p̄mogenitis eoꝝ reseruās ea sibi. Deinceps tn̄ ꝓp idipsum oīa p̄mogenita eoꝝ sibi sāctificauit imꝑpetuū. Pro his ergo p̄mogenitis q̄ tūc habebāt tulit sibi tribū leui: & ꝓplus p̄mogenita illa habuit ꝓ leuitis & iumētis eoꝝ: & ne duodenarius numer⁹ tribuū minuerer: tribū manasse q̄si ꝓ leuitis institu it. efraim vō ꝓ ioseph. ne aūt maior videref numer⁹ leuitaꝝ q̄ȝ p̄mogenitoꝝ: & ita iniqua esset cōmutatio ait dn̄s ad moysen. numera filios leui masculos ab vno mēse & supra: & cū numerati essent inuēti sūt. xxij. milia. Nota tn̄ q: si diligēt attēdas in li. nūeri. numerū eorū ꝑ familias inuenies. xxij. milia & trecētos: dicit hebre⁹ q: trecenti in eis erāt p̄mogeniti: & ita iā erāt dn̄i. Itēꝝ ait dn̄s ad moysen. numera masculos a mēse vno & supra: & inuēti sunt. xxij. milia. cclxxiij. Tulit autē moyses in p̄cio ducētoꝝ septuaginta triū q̄ superāt per singula capita quinq; siclos ad mēsurā sanctuarij: & dedit eos aarō & filijs suis iuxta verbū dn̄i. Itēq; ait dn̄s ad moy. numera leuitas a. xxx. anno vsq; ad q̄nquagesimū vt seruiāt mihi in duob⁹. i. i tabernaculo portādo & collocādo: Et cū numerati essent inuēti sunt. viij. milia quingēti octogīta. lxx. tn̄ dicūt a. xxv. anno quē numeꝝ i ordinatione sacerdotū nos obseruam⁹. Isti deferebāt tabernaculū. primo intrabāt sacerdotes & inuoluebant oīa interiora. Tūc intrantes chaathite ꝓprijs humeris hec īuoluta ōferebāt. Gersonite vt breuiē dicam⁹ deponētes tectū tabernacli. mollia ferebāt i currib⁹. merarite dura. vn̄ versus. Interiora chaath merari durissima: mollia gerson. Emeriti leuite nō seruiebāt sic in ope: sed posito tabernaculo sedebāt custodes. Tūc p̄cepit dn̄s ꝑ manus sacerdotū a castris leprosos eici. semineq; fluentes & factū est ita.

De Restitutione rei aliene & iudicio zelotipie & leuitarum consecratione. C. XLIII.

Addidit quoq; de redditiōe rei aliene si aliene rei possessio fiebat aliq̄n ex industria. furto: vl rapina: aliq̄n ꝑ negligētiaꝫ: aliq̄n ignorāter. De re sublata sciēt in exo. dr̄ q restituat in q̄druplū si pierat res. Qd̄ si extabat i duplū. si ibi legis. v. boues ꝓ vno: alia ē trāslatio. Et q in q̄druplū veri⁹ dicat ex verbis zachei ꝓbat. De sublatis ꝑ ignorātiaꝫ dr̄ h̄ q reddat caput & q̄nta ps desup. Si vō nō eēt q̄ reciperet redderet dn̄o & eēt sacerdot. Pro pctō vō furti vl negligentie fiebat aliq̄ oblatio fm̄ q̄litate rei. Joseph⁹ vō dicit aurū & argētū reddi i duplū. iumēta in q̄druplū: solū bouē i q̄ntuplū. Addidit quoq; dn̄s de iudicio zelotipie ꝑ aq̄s q̄ dicebāt scāe: ꝓp nomē dn̄i dilutū in eis: maledicte ꝓp maledicta ꝯgesta: & amarissime ꝓp effectuꝫ q̄ q̄nq; sequebat: hec aūt lex introducta fuit ad duriciē cordis eoꝝ sic ꝑmissus ē libell⁹ repudij: q: ꝓmpti erāt ad effundēdū sanguinē. Addidit etiā de scimonia nazareoꝝ & ō bn̄dictiōe sacerdotali sup ꝓplm. Leuite quoq; iubēte dn̄o scīficati sūt: rasis oīb⁹ pilis carnis sic vbi nō includūt capilli: exinde habuerūt in vsus suos q̄ dn̄i erāt: de decimis eni viuebāt & his ꝯcessi erāt: sacerdotū vō erāt sacrificia: primitie p̄mogenita vota [illegible] ad domo sua [illegible] pctā ꝓpli comedebāt. Decimaꝫ decimaꝫ suaꝫ dabāt leuite sūmo sacerdoti ꝯ melioib⁹ dabāt. Idēq; sortē nō habuerūt i terra qd̄ melius eis cesserat. Tūc eni tn̄ duodecimā partē bonoꝝ terre haberēt: mō decima habebat & sine laboꝝ.

De Tubis argēteis ad cōuocandum ꝓplm & de recessu israel a monte synai. C. XLIIII.

Numerato ꝓplo & oblatis leuitis: p̄cepit dn̄s fieri duas tubas argēteas nō fusiles sꝫ ductiles quas habebāt in q̄tuor vsus. s. ad conuocādū multitudinē: ad mouēda castra: ad bella: ad festa: & erat diuersitas in clāgēdo [illegible] ad duo ōcādū [illegible] vtraq; tuba simul [illegible] & vno spūsu & sine iterruptiōe. ad ꝯuocādū solos principes semel clāgebāt. i. vna tuba tn̄. Qū si qn̄ principes volebāt ꝯuocare ꝓplm [illegible] clāgebāt & semel & i vno spūsu vt dicit

[illegible] 2 d moñ [illegible] in tertio q̄ ad aquilonē. In q̄rto q̄ ad occidētē. mod⁹ clā [illegible] & i festis nō distiguūt i lib. nūeri. Clāgebāt aūt sacerdotes. āno [illegible] ꝯcitata ē nubes ō tabernaclo federis & ꝓfecti sūt ō mōte dn̄i via triū dieꝝ: q: p̄cessit eos nubes: nec quieuit ꝑ tres dies & noctes. vn̄ stati murmurauerūt ꝓ labore itineris. sꝫ legit exo. xix. q ipi venerīt ad mōtē synai. p̄ma die iunij. & ꝑ tres dies sāctificati. i q̄rta legē accepeīt q̄ fuit q̄nq̄gesima dies ab exitu ō egypto. fm aug. & hiero. & eadē die reuoluto āno q̄ receperūt legē recesserunt a mōte: vt dicit glo. sup exo. qd̄ etiā innuit hic hieronym⁹ in glo. dicēs. q fuerūt ad mōtē ꝑ ānū & q̄tuor dies: ergo recesserūt q̄rta die tertij mēsis q: eadē die receperūt legē: nō ergo. xx. die secūdi mēsis: ad huius q̄stionis euidētiā nota. q ann⁹ q̄druplicit̄ accipit̄. Est. n. annus natural: vsual: legitim⁹: emergēs: Ann⁹ naturalis ē spaciū quo sol semel ꝑagrat circulū suū: hic ann⁹ quolibꝫ die & q̄libꝫ hora pōt incipere. Usualis incipit a kl. ianuarij & terminat̄ i eisdē: hūc hn̄t iudei cōmunē nobiscū in ꝯctib⁹ & negocijs agēdis: Ann⁹ legitim⁹ ē queꝫ obseruāt iudei in legitimis & festiuitatib⁹ suis. & icipit a p̄ma die lunationis apr lis & terminaꝫ ad eandē. Ann⁹ emergēs incipit a phase & terminat̄ ad aliud phase. Judei. n. in memoriā liberationis sue ceperūt nūerare ānos suos ab exitu ō egypto: sicut greci a p̄ma olympiade: romani ad vrbe cōdita: christiani ab incarnatiōe dn̄i. Dicim⁹ ergo q āno scd̄o legitimo mēse tertio. i. iunio q̄rta die mēsis. receperūt legē: & eadē die āno reuoluto recesserūt a mōte. q̄. s. dies erat. xx. dies secūdi mēsis āni emergētis: qd̄ pꝫ a phase. n. vsq; ad aliud phase trāsierat ann⁹ vnus emergēs & de scd̄o āno. l. dies. s. xvj. ō aprili. & . xxx. a maio. & . iiij. de iunio. iō in scd̄o āno iā trāsierat vnus mēsis. xxx. dieꝝ. & scd̄us iā fecerat. xx. & ita pꝫ q recesserūt. xx. die secūdi mēsis secūdi āni sicut hic dr̄: & nihilomin⁹ q̄rta die tertij mēsis secundi āni. fm aliā cōputationē: q: eadē est dies. iiij. tertij mēsis secūdi āni legitimi. & . xxij. mēsis āni emergētis: & sic nulla est ꝯtrarietas. Et nota. q nō fuerūt ad montē ꝑ annū naturalē integꝝ: sed defuerūt vij. dies Annus eni solaris. xj. dieb⁹ superat annū legitimū.

De Murmure populi & ꝓstratione eoꝝ in deserto & de secundi populi numero. C. XLV.

Situr anno scd̄o vt dictū ē ab egressu de egypto xx. die secūdi mēsis moti sūt ō mōte synai vt irēt in terrā ꝓmissiōis: sꝫ q: murmurātes & tētantes dn̄m multotiēs ipsuꝫ ꝯtra se exacerbauerūt: ac terre sibi ꝓmisse detraxerūt: iuxta numeꝝ dieꝝ qb⁹. xl. exploratores eandem terrā ꝯsiderauerūt. Quadraginta ānis ipediti ꝑ desertū circuierūt. dones oēs q̄ signa dn̄i viderāt in egypto. a. xx. ānis & supra p̄ter caleph & iosue q̄ ꝓ parte dn̄i steterāt mortui sūt: neq;. n. terrā illā etiaꝫ ipse moyses toti⁹ ꝓpli dux. & aaron summ⁹ pōtifex intrauerūt: q̄n & ipi ad aquas cōtradictionis murmurāte ꝓplo turbati diffidēter egerūt. Interim ergo tā in sepulchris cōcupiscētie q̄ȝ in seditiōe chore. multa milia iudeoꝝ perierūt: ꝓp ꝯsecrationē quoq; belphegor ob amorē mulieꝝ ꝑ quas a madianitis cōsilio balaā seduct⁹ est ꝓpls. xxiiij. milia ex eis ꝓstrati sūt: post h̄ igit̄ numerat⁹ est iteꝝ ꝓpls a. xx. ānis & supra: & inuēti sūt sexīgēta milia & mille. dcc. & . xxx. inē quos nullus eoꝝ fuit q̄ numerati fuerāt a moyse & aaron p̄ter iosue & caleph. Leuite numerati sūt sub vno mēse & supra & inuēti sūt masculini generis. xxiij. milia. Tunc igit̄ locutus est dn̄s moysi de diuisione terre ꝓmissionis: & de iure hereditario successionis: quis videlicet cui in hereditate succederet: de substitutione quoq; iosue qui ꝓplm introduceret eiq; terram sorte diuideret,

De Libaminib⁹ & iugi sacrificio. C. XLVI.

Recepit quoq; dn̄s moysi ō iugi sacrificio & ō sacrificio legali [illegible] q: nō offerebat hostia sine libamētis suis: etiā de eis habitū ꝓmittēdū est. Libamē vel libamētū erat simila oleo ꝯglutinata & vinū: q̄ cū hostia adolebant vt q̄si panis & vinū & caro dn̄i offerent. Cuiq; vō hostie ꝓpriū libamē determinatū erat ꝓ agno sile decima pars ephi: vini q̄rta pars hin. Erat aūt ephi & choꝛus mēsure aridorum. & hin & batus liquidoꝝ ꝓ vitulo de sila tres decime de vino media pars hin. Eadē erāt libamēta hirci. si q̄ñdoq; legas ꝓ agno de similā decimaꝫ decime intelligendum est de conlacte decime de cimandi quasi decimaꝫ decimationem. Juge sacrificium vel indeficiens: quotidie fiebat de sumpto publico: mane offerebatur agnus anniculus in holocaustū cū suis libamentis vt tota die cremaret in odorē suauē dn̄o: quo imposito sup altare sacerdos cū peluis & thimiamate lotus intrabat tabernaculum: ponebatq; prunas cum thimiamate sup altare incensi. & hec vocabatur cō summatio sacrificij.

Tunc etiam quatuor de septem lucernis mortificabat: in vespere si-
militer ponebat̄ alt⁹ agn⁹ in eūdē modū: ⁊ intrās cū thimiamate sa-
cerdos accēdebat oēs lucernas ⁊ sic tota nocte erat suauis odor in al-
tari dñō: vespertinū tñ sacrificiū meli⁹ erat ⁊ pingui⁹ matutino: q: in q̄
I die p̄ter illud pl̄a ipōnebāt: ⁊ iō dicebat̄ illud grati⁹ dño q: pingui⁹
⁊ nos dicim⁹ grati⁹: q: mortē dñi factā i vespe figurabat: i hūc mo-
dū eccl̄ia mane ⁊ vespe offert laudes dño ⁊ cōpletoriū vel poti⁹ i pri-
ma ⁊ cōpletorio offert ɔfessionē: q: sacrificiū nostr̄ dō ē sp̄us ɔtrit⁹.

¶ De Sabbato ⁊ neomenia ⁊ phase ⁊ pēthecoste. C. XLVII

Post legem sacrificiorꝝ ⁊ oblationum addi-
dit dñs de solēnitatib⁹ i q̄bus
offerunt̄. Et nota. q̄ septē erāt legales solēnitates. s. sab-
batū neomēia: phase: pēthecostes: festū clāgoris: festū ppi-
ciatōis: scenophegias. Sabbatū dicebat̄ spāl̄r festū dñi: q: i eo requie-
uerat de⁹ ab opib⁹ suis. Et ide etiā p̄uilegiatū erat i duob⁹. s. i hoc q̄
i eo nō licebat cibū parare nec vltra mille passus ire: hac die p̄ter iuge
sacrificiū offerebant̄ duo agni imaculati i holocaustū cū libamētis
suis. Neomenia dr̄ a neos qd̄ ē nouū ⁊ mene luna: q̄si inouatio lune
h̄ erat p̄ma dies mēsis. i. lunatōis quē vocabāt diē kalendarꝝ ⁊ erat
apud eos feriat̄: in h̄ offerebāt duos vitulos: arietē vnū: agnos anni-
culos septē cū libamēt̄ suis hyrcū vnū p̄ peccato decimatoꝝ oia i ho-
locaustū. Phase. i. trāsit⁹ dicebat̄ nox illa: in q̄ imolabat̄ agn⁹. xiiij.
die mēsis ad vesperꝝ: in die sequēti ichoabat festū azimorꝝ qd̄ ꝓtela-
bat̄ septē dieb⁹: q̄rꝝ p̄ma ⁊ vltima solēnis erat ab oī ope s̄uili. Post
p̄mā aūt diē. s. xvj. lune: tollebāt spicas recētes ⁊ torrebāt igni: ⁊ gra-
na manib⁹ fricata offerebāt dño assarū vnū: cui⁹ pugillū vnū adole-
bat sacerdos sup altare: reliquū erat ei⁹. Pēthecostes erat q̄nquage-
sim⁹ dies a p̄ma die azimorꝝ q̄ celebrat̄ i memoriam legis date: die a
phase. Dicebat̄ etiā festū hebdomadarꝝ: q: supputat̄ septem hebdo-
madis a p̄ma die azimorꝝ celebrabat̄. Dicebat̄ etiā festū p̄mitiuorꝝ:
q: tūc offerebant̄ duo panes duorꝝ assariorꝝ de nouis frugib⁹. Erat
autē ⁊ h̄ festū septē dierꝝ: sicut ⁊ festū azimorꝝ ⁊ singulis dieb⁹ offere-
bant̄ eedem hostie que ⁊ in neomenia.

¶ De festis septembris. C. XLVIII

Festum clangoris siue tubarꝝ fiebat
p̄ma die septēbris
i memoriā liberatōis isaac qui eo die liberat⁹ ē: ariete p̄
ip̄o imolato. Hac die duplex erat festū. s. neomēie ⁊ tuba-
rū: vñ ps̄. Buccinate in neomenia tuba: hac autē die p̄ter iuge sacri-
ficiū ⁊ hostias neomenie offerebat̄ i holocaustū vitulus vnus: aries
vn⁹: agni anniculi septē: hyrc⁹ vn⁹ p̄ peccato cū libamētis suis. Fe-
stū ppiciatōis fiebat decima die septēbris: q: i ea retulit moysē filijs
isrl̄ dñm placatū sup offēsa vituli. Eadē die ieiunabāt homies ⁊ iumē-
ta: ⁊ etiā pueri septēnes vsq̄ ad vesperā p̄ memoria mortuorꝝ. Et in-
de dies afflictōis dicebat̄: ⁊ etiā dies expiatōis: q: tūc expiabat̄ ta-
bernaculū: ⁊ altare sanguine vitule rufe: ⁊ fiebat anis ad expiatōem
imūdorꝝ. Ipsi etiā filij isrl̄ ipsa die expiabant̄ p̄ missionē hyrci a ꝑō-
pei. Oblatio autē hui⁹ diei erat vitulus vn⁹: aries vn⁹: agni anniculi
septē: hyrc⁹ vn⁹ cū libamentis suis p̄ peccato. Scenophegia. i. fixio
tabernaclorꝝ celebrabat̄ q̄ndecima die eiusdē mēsis sic dicta: q: tūc
septē dies habitabāt i tabernaculis i memoriā. xl. annorꝝ q̄b⁹ sub ta-
bernaculis fuerāt in deserto: horꝝ. vij. dierꝝ q̄bus ꝓtelabat̄ solēnitas
p̄ma ⁊ vltima solēnes erāt: octau⁹ etiā dies solēnis erat i quo facie-
bāt collectā forte in vsus pauperꝝ: vel alio cōeo vsus. Fiebat etiā ob-
latio magna i hoc festo vt post dicet̄. Et nota q̄ ille tres solēnitates
hebdomadales p̄cipue dicebant̄: ⁊ sabbatū qd̄ iterciderat dicebat̄
magnū sabbatū vel sabbatū sabbatorꝝ alias autē solēnitates addi. de-
rūt hebrei ꝑpter varios euēt⁹: vt encēnia ⁊ phurim. i. festū hester: s̄;
nō dicunt̄ a gaico q: nō in lege instituūtur.

¶ De Uocatōe (?) ciuitatū ⁊ tribub⁹ leuitarꝝ ⁊ informatōe ciuitatū. C. XLIX

Recepit etiam dñs vt leuite i oīb⁹ tri-
bub⁹ dispsi haberent.
xlviij. ciuitates ad habitādū: ⁊ a muris foriinsec⁹ p̄ circui-
tū terrā mille passuū obtinerēt: i q̄ eēnt suburbana ad alē-
da pecora. Ex his. xlviij. ciuitatib⁹ sex erāt refugij. s. tres vltra iorda-
nē: ⁊ tres citra: filiab⁹ salphaat ipso mortuo sine filijs iubēte dño cess-
sit hereditas. Quarꝝ etiā occasione data est lex generalis vt si q̄s mo-
reret̄ sine filijs: filia succederet p̄ri in hereditate. Si autē nec filiā ha-
beret f̄r vel patru⁹ vel cognat⁹. Itē aūt ne in iubileo cōfūderētur sor-
tes. si filie succedētes patri i hereditate nuberēt alteri⁹ trib⁹ hoib⁹. q̄
hereditas earūdē ad aliā domū ꝑpetuo trāsferret̄. iō eiusdē occasio-
ne alia lex a dño p̄ moy. ꝓmulgat̄. s. vt oēs viri ducerent vxores de
tribu ⁊ cognatione sua. vt hereditas i familijs ꝑmanerēt. hoc aūt itelli-
gēdū ē tñ de illis mulierib⁹ q̄ locū p̄mogenitorū tenebāt. i. q̄ p̄ri i he-
reditate succedebāt. Alijs enī mulierib⁹ licebat cōtrahere cū viris al-
teri⁹ trib⁹. vñ p̄z q̄ beata v̄go cū eēt p̄mogenita ⁊ heres paterne here-
ditatis erat de tribu iuda. de hac enim tribu erat vir eius ioseph.

¶ De Recapitulatione legis. C. L.

Enique Moyses anno xl ab ingressu de egypto
vndecim die mortis imminentis populū iuxta
iordanē cōuocauit. ibiq̄ deutronomiū cōdidit qd̄ latine
dr̄ secūda lex. nō q: sit alia a p̄dicta. s̄; eadē scd̄a repetita.
In hoc. n. libro materia triū p̄cedētiū librorū breuit̄ iterat̄. Quedā
enī sup̄i⁹ p̄termissa hic supaddūt̄. Fit aūt hec legis iteratio triplici d̄
cā. Pri⁹o vt noue legis typus p̄habitus cōmēdet̄. i hoc enim q̄ liber
iste multa i breui recolligit. ⁊ q̄dā etiā sup̄i⁹ p̄termissa supaddit. euāge-
liū p̄figurat. q̄ ip̄fecta legis supplet. Scd̄o vt vtilitas p̄dictorꝝ iculce-
tur. Qd̄ enī vtile ē. sepe dicere nō debet eē pigrū nec audire molestū.
Tertio vt duritia iudeorꝝ cōdemnet̄. q̄ totiēs dicta nō itellexerūt nec
custodierūt. Unde ⁊ ipm deuteronomiū iussit moyses reponi in arca
federis vt eēt ibi in testimoniū ɔ̄ eos. Et nota. q̄ i h̄ libro tria p̄ncipa-
liter iterāt̄. s. p̄cepta ⁊ ceremonie ad cōmēdationē memorie ⁊ ip̄orꝝ
ɔfirmationē. b̄nficia dei ad roborādū i eis ei⁹ dilectōēꝝ. flagella que
sustinuerūt ad icutiēdū timorē. vt quos amor nō ꝓuocabat ad bo-
nū salutē timor a malo reuocaret. Inter hec igit̄ addidit d̄ iudicib⁹
p̄ singulas vrbes istituēdis. ⁊ de appellatiōe ad sūmū pōtificē. ⁊ de
timidis ⁊ solicitis ab exercitu remouēdis. de chananeis i federe de-
uitādis ac penitus extirpādis. ⁊ q̄busdā ab igressu eccl̄ie coercēdis.
de plagis vltra q̄dragenariū numerꝝ cohibēdis de suscitatiōe quoq̄
seminis defūcti: ⁊ de libello repudij: repudiū q̄dē p̄missio fuit: q: iu-
dei ꝓni erant ad vxoricidiū: ⁊ iō s̄m glo. ad duriciē cordis eorꝝ scri-
psit eis hāc legē: malēs idulgere discidiū q̄z cōmitti homicidiū. Dat̄
aūt libellū in repudiatōe p̄ceptū fuit: vñ nō dicit q̄ voluerit dimittat
⁊ det ei libellū: s̄; si q̄s dimiserit det ei libellū: vir q̄dē in h̄ libello scri-
bebat q̄ nunq̄ ɔueniebat cū vxore: ⁊ causaꝝ ꝑp̄t quā ei displicebat
⁊ tradebat ei libellū hūc vt corā sacerdotib⁹ legeret̄: ⁊ postq̄ iurauerat
vir verꝝ eē qd̄ scripserat: p̄mittebat̄ vtriq̄ copulari alij: ita inquā
ei displicebat: ⁊ tradebat ei libellū hūc vt corā sacerdotib⁹ legeret̄: ⁊
postq̄ iurauerat vir verꝝ eē qd̄ scripserat: p̄mittebat̄ vtriq̄ copulari
alij: ita inquā p̄mittebat̄ q: nulla lege puniebat̄: vñ p̄missio erat cō-
patiua nō absoluta ⁊ poti⁹ humana q̄z diuina. Unde moyses inq̄t ad
duriciē cordis v̄ri p̄misit ⁊c. iudei s̄m Aug prudēti ɔsilio dicūt hoc
eē statutū. s. vt i repudiatōe daret̄ libell⁹ repudij. q: q̄ volebat eā co-
rā iudicib⁹ ⁊ sapiētib⁹: ipsi nitebāt̄ reformare pacē int̄ virꝝ ⁊ mulierē.
Si aūt nullo mō poterāt̄ tūc p̄mittebāt diuortiū ꝑp̄ mai⁹ malū vitādū
s̄m qd̄ dictū est.

¶ De Tertia decimatione. C. LI.

Addidit etiā de illis decimis q̄ fiebāt tertio an-
no. Tres enī fiebāt decimationes pri-
ma ⁊ secunda singulis annis: tertia tertio anno p̄me de-
cime leuitarꝝ erāt quas ipsi decimabāt sacerdotib⁹: vt ha-
bet̄ in numeri. xviij. ⁊ nō solū leuitarꝝ q̄ erāt in hierusalē: s̄; etiā alio-
rū vbicūq̄ eēnt: scd̄e semp afferebant̄ i hierl̄m ter i anno: ⁊ comede-
bāt inde offerētes: ⁊ familie eorꝝ ⁊ leuite in pastoforijs q̄ erāt i atrio
tabernaculi: vt habet̄ i deuteronomio. In. iij. aūt anno duab⁹ p̄mis
decimis sublat̄ fiebat tertia decimatio: itaq̄ in anno illo fiebat tri-
plex decimatio. s. due p̄dicte q̄ fiebāt singulis annis: ⁊ insup hec ter-
tia q̄ tm̄ tertio anno he aūt tertie decime nō ferebant̄ hierl̄m sicut p̄me
i hierl̄m: s̄; dabant̄ paupib⁹ p̄ singulas ciuitates. De his habet̄ i de-
uteronomio. xvj verūtñ remoti lōge a tēplo q: nō poterāt illuc veni-
re singul̄ annis idulgebat̄ tātū venire tertio anno. Hi sic aliā sepabāt
singulis annis: decimas p̄mas: ⁊ dabāt leuitis q̄ habitabant cum eis:
sepabāt ⁊ secūdas: ⁊ has q: remoti erāt apd̄ se reseruabāt p̄mo ⁊ se-
cūdo anno. Tertio autē anno quo ipsi veniebāt in hierl̄m: sepabant
tres decimas: ⁊ primā quidē dabāt leuitis: tertiā tertio anno colle-
ctā dabāt paupib⁹: secūdā aūt trib⁹ annis collectā tertio anno fere-
bāt in hierl̄m: ⁊ inde fiebāt expēse ⁊ oblationes.

¶ De Benedictōib⁹ populi ⁊ morte moysi. C. LII.

Initia recapitulatiōe legis ꝓposuit Moyses be-
dictōes obseruātib⁹ maledictōes vō trās-
gressoribus. Deinde hortat̄ eos vt si forte ɔtingeret eos
legē transgredi: ⁊ ob hoc in man⁹ hostiū tradi ⁊ captiua-
ri ne desperēt: sed cōuersi ad dominū agāt penitētiā: ⁊ ostēdit bene-
ficia que ex penitētia cōsecuturi sunt: ⁊ sunt quatuor i summa. s. re-
ductio in terrā ꝓmissionis: circūcisio cordis: terre abundantia: cor-
dis letitia. Post hec autē tradidit deuteronomiū leuitis vt reponen-
rēt illud in arca domini ⁊ esset ibi cōtra transgressores i testimoniū
⁊ vt semp i. vij. reꝑmissionis āno legeret̄ a summo sacerdote: ⁊ i edu-
cto loco vniuersis vtriusq̄ sex⁹ audientib⁹ in die scenophegie. Moy-

ritutus quoqꝫ Moyses ad instar Jacob patriarche: populū quē a deo regendū susceperat benedixit: vbi tamē symeon inter ceteras trib⁹ bñdici nō meruit: qꝛ nec a pr̄e bñdict⁹ est: sꝫ maledictus ꝑ sichimitis quos in dolo occidit. Leui vō quāuis eiusdē sceleris particeps fuerit: bñdictionē tñ a Moyse suscepit: forte qꝛ ꝑ symeon ad hꝫ inductus nō adeo grauiter peccauit: vł poti⁹ qꝛ scelus illud postea redemit: dū zelo dei accensus: idolatras. i. vituli adoratores īterfecit. Tādē vō Moyses iuxta p̄ceptū dñi ascēdēs in mōtē abarim: ⁊ inde in mōtē nebo vsqꝫ ad verticē ipsius q̄ dicit̄ phasga: ⁊ inde contēplat⁹ terrā: ibi mortuus est: cū eēt annoꝝ. cxx. ⁊ nō cognouit hō sepulchꝛū ei⁹. qꝛ ideo diuinitus factū iudei autumant ne ipm mortuū iudei ꝓ deo colerent: qꝛ proni erant ad idolatriam. Hieronymus sup Amos videt̄ velle ꝙ Moyses ad instar enoch ⁊ helye diuinit⁹ in celum raptus sit: sic enī dicit. Edificat inqꝫ ī celo ascēsionē suam: ascēdit cum enoch: ascēdit cū helya: ascēdit cū Moyse: cui⁹ sepulture locū (qꝛ in celū ascēderat) inuenire nō potuit. Octogenarius (vt supra dictū est) Moyses ducatū ppłi suscepit: ⁊ annis. xl. pplꝫ rexit: itaqꝫ pentatheucus duoꝝ miliū. cccclxxiij. annoꝝ historiam cōprehendit.

C De ortu regni cretensium. C. LIII.

Elinādus. xx. libro.

Moysi. tpib⁹ in crete regnauit abderas qui ⁊ vrbē cōdidit: puto autē ꝙ vrbē sui nominis que ⁊ abdera dicit̄: de qua fuit demetrius abderides. De cretēsib⁹ autē sic loquit̄ iustin⁹. Curetes salt⁹ cartesioꝝ incoluere: in quib⁹ dicit̄ tytanas aduersus deos pugnasse: hoꝝ rex vetustissim⁹ gargoris: colligēdi mellis vsuꝫ prim⁹ inuenit: hui⁹ filia incestu cū filium ꝓcreasset: pr̄ pudore flagitij eū iussit exponi: post dies cū ad corp⁹ expositi missuꝫ eēt: inuēt⁹ est variꝫ feraꝝ lacte nutritum: postmodū hunc domi relatū: in callē angustū ꝓici iussit: ꝑ quē armēta cōmeare ꝯsueuerāt. Cūqꝫ etiā ibi ab armētis non tāgeret̄ sed aleret̄: canib⁹ eum ꝓici iussit: multo ieiunio ad ei⁹ esum incitatis: post hec etiā suib⁹ a qb⁹ cū aleret̄: in oceanū demergi iussus est: vbi iact⁹ ab estu in littore san⁹ exponit̄: ⁊ ibi a ceruа quadā est nutrit⁹. Inde eximia velocitas puero fuit: ⁊ inter ceruoꝝ greges diu pagrauit: ad vltimū laqꝫo capt⁹ regi dono datus est: quē recognoscēs ⁊ miserans: successorē sibi ꝯstituit nomen illi impositū est abidis: q̄ rex fact⁹: leges ppło suo adinuenit boues p̄mo aratro domari: ⁊ frumēta sulco querere docuit: ab hoc ⁊ seruilia ministeria ppło interdicta, ⁊ plebs in. vij. vrbes diuisa: quo mortuo regnū ꝑ multa secula a successorib⁹ possessum est. Euseb⁹ in chronicis. Anno moysi xxxv. cecrops regnabat in attica: a quo vsqꝫ ad troye captiuitatem fuerūt anni. cclxxv.

C De ortu regni atheniensiū. C. LIIII.

Nunc ergo. s.

post annū p̄notatū regnum atheniensiū annotat̄ principiū. in quo cecrope regnāte: p̄mū in arce oliua nata ē ⁊ ex minerue noīe q̄ grece athena dicit̄: athene nuncupate: hui⁹ autē regno annotant̄ anni. l. post hūc regnauit ibidē granaus annis. ix. amphitryon. x. erictoni⁹. l. pādiō. xl. hic fuit erictonij fili⁹. cui⁹ filie pgne ⁊ philomena. Post hunc ericte⁹ annis. l. cecrops scđs. xl. Pandion scđs. xxv. Ege⁹ pādiōis fili⁹. xlviij. Theseus. xxx. q̄ aduersus thebas dimicauit. Mneste⁹. xxiij. Demofō. thesei filius. xxxiij. Oxintes. xii. Aphidas. i. Thimoetes viij. melāch⁹. xxxvii. codr⁹ xxi. q̄ iuxta vīsuꝫ seipm morti tradēs: bello peloponēsiaco interimit̄ in quo erictonidaꝝ imperiū destructū est. qđ. cccclxxxvij. annis ꝑseuerauerat. Post codꝝ vō fuerūt p̄ncipes: quoꝝ p̄m⁹ medon: regnū in suæ vite atheniis obtinuit: ⁊ post eū ceteri reges: ꝑfuit autē athenīēsibus annis xx. Post hūc agast⁹. xxv. Archipp⁹. xix. Thersipp⁹. xli. Forbas. xxxi. megacles xxx. Dyogenet⁹ xxviij. Phered⁹ xix. Ariffron. xx. thespie⁹. xxvij. Agamēstor. xx. Eschil⁹. xxiij. alcmeō. ij. Post hos athenis p̄ncipes q̄ vsqꝫ ad mortē suā reipublice p̄erant desierūt. ⁊ i. x. annis magistratuū ꝯsuetudo inducta ē. Regnauitqꝫ prim⁹ carops fili⁹ eschili annis. x. Esimedes post eū. x. hypomenes. x. Leocrates annis x. Absander. x. Frixias. x. Post hec athenis annui p̄ncipes ꝯstituti sunt cessantib⁹ regib⁹ nouēqꝫ p̄ncipes ex nobilib⁹ ciuib⁹ electi p̄fuerunt: ānuo spio rempublicā agētes. Tpib⁹ quoqꝫ Moysi hercules p̄m⁹ fert̄ archeā lucte vicisse certamine: prim⁹ cecrops bouē immolās iouē appellauit. Deucaliō apud eos regnare cepisse ēcā circa pnasuꝫ morabat̄. Jo. inachi filie: iupitē mixtus ē. que in bouē (vt dicit̄) versa bosforus appellata ē. Diluuiū qđ sub deucalione in thessalia: ⁊ incēdiū qđ a phetonte factum ē ī ethiopia ⁊ multe pestilentie locales (vt Plato memorat) fuerunt: appollinis delij templum a cecropis filio fabricatum est.

C De Gestis iosue. C. LV.

Ctor.

Josue Moysi successit anno egressiōis egypti. xli. etatis autē tertie q̄ngētesimo. xlvj. mūdi vō scđm millesimo. cccclxxiij. hic ꝯfortat⁹ ē a dño: p̄missis exploratorib⁹: ꝑ arentē iordanis alueū hebreos transduxit: ⁊ expugnatis chananeis: terrā. xij. tribubus sorte distribuit.

Comestor. Cōcessit autē tribui iuda mōtana ad meridiē q̄ iaꝫ acquisierāt: sed nōdū sorte tradidit. Efraim quoqꝫ concessit montana ad aquilonem inter vtrunqꝫ mediam tribuꝫ Manasse collocās. his tribubus commisit terram alijs in castra manentibus: tum qꝛ bellicose erant: tum qꝛ digniores. Sciebat enī regnum iude esse ꝓmissuꝫ ⁊ Manasse ⁊ efraim benedixisse iacob ꝓ beneficio ioseph patris eorū. Dedit autē efraim extra sortem alioꝝ agruꝫ sichem. Actor. Nota ꝙ p̄mogenitura diuisa videt̄ in tres tribus: ad p̄mogenitū enī pertinebat regnū ⁊ sacerdotiū: vnde Melchisedech rex erat ⁊ sacerdos ⁊ etiam p̄mogenitus diuidebat alijs hereditatē. Regni ius datū est iude. De iuda enī fuerūt reges fortissimi. s. Dauid ⁊ successores eius ⁊ etiā Christ⁹ qui regnauit sup totū mundum: ⁊ hoc ius regni meruit iudas qꝛ trepidantibus fratribus in ingressu maris rubri: p̄mus ingressus est post moysē. Sacerdotiū datū est leui: distributio hereditatis efraim. Josue enī qui diuisit terrā. xij. tribub⁹ fuit de stirpe efraim. De hac etiā tribu fuit Jerobōā qui primus regnauit sup x. trib⁹ partito regno ꝓpt̄ peccatū Salomonis. Et totū regnū israel frequētissime in ꝓphetis vocat̄ efraim ꝓpter caput regni quod erat in samaria. Vnd primo Paralipomenon. v. Ruben quidē primogenitus fuit isrł: sed cū violasset thoꝝ patris sui data sunt primogenita ei⁹ filijs ioseph. Porro iudas q̄ erat fortissim⁹: de stirpe eius principes germinati sunt. Comestor. Iteꝝ cōuocauit Josue ecclesiam ī sylo: ꝓiectis qꝫ sortib⁹ prima sors iude egressa eꝰ. secūda symeoni: q̄ tamē qꝛ paucus in numero fuit: in sortem iude receptus legit̄ forte vt iudas eum defenderet. Tertia Beniamin: hꝫ sors angustissima ꝓpter terre fertilitatē: tulerūt enī hierico ⁊ hierosolimā: q̄rta efraiꝫ q̄nta medietati Manasse: sexta Isachar: septima zabulonitis: octaua aserith. ix. neptalitis: vltima datis. Soli autē duo qui priuilegiati sine sorte terrā habuerunt: caleph hebron habuit. Josue cariatha vel thanasara ⁊ etiā sichem fm Josephū: sꝫ ⁊ leuitis separauit. xl. ⁊. viij. ciuitates ad inhabitandū: quaꝝ. x. acceperant pri⁹ in amorrea: de reliquis. xxxviij. tres ꝯstituit ciuitates refugij ebron de iuda: sichem ex efraim: de neptalim cades. Actor. Jā vō tres alias ꝯstituerat moyses transiordanē. s. bosor de sorte Ruben: ⁊ ramoth de sorte Gad ⁊ golā de manasse. Sub Josue quidē iordanis alueus: miraculose siccatus aquis liberꝫ iter ppło prebuit: clangētib⁹ sacerdotib⁹ hiericho corruit. Ipso quoqꝫ Josue ꝯtra hostes pugnante sol vnī⁹ diei spacio stetit. Tandē iosue mortu⁹ est cum. cx. annoꝝ esset. Erat enim annorū. xliiij. quādo ad moysen accessit eiqꝫ. xl. annis in deserto seruiuit. Vñ colligit̄ ꝙ. xxvj. annis. populū transiordanē rexit. Tpe ducatus iosue carb fili⁹ hermet termegisti duo scił fratres phanix ⁊ cadmus de thebis egyptioꝝ in syriā ꝓfecti: apud tyꝝ ⁊ sydonē regnauerunt. Europe sorore hux iupiter mixtus est. quā postmodū asterius cretensium rex vxorem cepit: ⁊ ex ea minoꝫ procreauit: qui scilicet minos postmodum in creta regnauit: historiam quoqꝫ de idolo mychε ⁊ de vxore leuite dicit Josephus contigisse post mortem Josue ⁊ ante othonie.

C De Temporib⁹ iudicum. C. LVI.

Ost moisen et

Josue duces: successerunt in populo iudices qui nil iuris habentes in eo nequaquam vt illi principabantur: sed in tribulationibus suis eorum consilio ⁊ prudentia populus vtebatur. Sciendum est autem ꝙ in chronica iudicum varia est computatio annoꝝ: siquidem in libro iudicuꝫ: pleriqꝫ inter duos iudices ponit̄ temp⁹ afflictionis iudeoꝝ: quaꝝ videlicet afflictionum tēpora fm hebreos annis posterioꝝ iudicū aggregant̄ vt habeatur precise numerus annoꝝ. cccclxxx. ab egressu egypti vsqꝫ ad edificationē tēpli qui in tertio regū cōputant̄. Itaqꝫ post mortem iosue: iudeos alienigene annis. viij. subiectos tenuerūt q̄ quibus othoniel p̄mi iudicis fm hebreos adiuncti sunt. Item inter othoniel ⁊ aoth anni seruitutis. xviij. leguntur qui tpibus aoth fm eos copulāt̄. Similiter post aoth. xx. post delborā. vij. post iair. xviij. Post abdon. xl. Qui omnes simul computati. cxi. fiunt. Deniqꝫ si ab annis iudicum separati cū eis numerentur ab egressu egypti vsqꝫ ad fundationē templi sexingenta ⁊ vnus anni reperiunt̄ computatis C annis dccc. abymelech qui in septuaginta non habetur. Nos autem Eusebium cronographum ⁊ hebreos ex parte sequentes: sic annos iudicum numerabimus vt minorem illum numerū pre sese qui in tertio regum legitur habeamus.

¶ De gestis othoniel ⁊ sangar ⁊ delbora. C. LVII.

Dum igitur primꝰ othoniel fratˀ caleph ex tribu iuda iudicauit populũ annis .xl. cepit anno egressionis egypti .lxxi. etatis autē tertie quingentesimo .lxxvi. mundi vero scdi .M.dxx. hic liberauit israel de manu regis mesopotamie syrie: huiꝰ tpibꝰ regnauit athenienſiũ quintꝰ pandiō ericthonij filius: cuiꝰ filie fuerũt pgne ⁊ philomela. Cadmꝰ vero thebis regnauit. Ex cuiꝰ filia semele natꝰ ē dionysius .i. liber pr̄ sub quo ⁊ linꝰ thebeus musicꝰ fuit. Ea quoqꝫ de dimetra dicunt. quā isidē esse aiunt: ⁊ dane ex q̄ pseno nascit: his tēporibꝰ gesta sunt. Tunc etiā dicit Josephꝰ occisionē in beniamin factā p vxore leuite. Post mortē othoniel aoth filiꝰ iera iudicauit populũ annis .lxxx. Cepit anno egressionis egypti .cvij. etatis autē tertie sexigētesimo .xlij. mũdi vero scdi millesimo sexigētesimo .lx. hic ambidexter liberauit isrl̄ de manu eglon regi moab ipso i cenaculo suo interfecto: huiꝰ tpibꝰ athenis sextꝰ regnauit ericthꝰ, cuiꝰ filiā orithiā: boreas trax rapuit: quē fabula ventũ fuisse ꝯfingit: fabula quoqꝫ pserpine: huiꝰ tpis fuit. Post mortē aoth philisteis volētibꝰ intrare terrā israel: sangar vno vomere sexigētos ex eis viros occidit: ⁊ ipse ergo pplm isrl̄ defendit: sed eodē anno vitā finiuit. Post hoc iudicauerũt isrl̄ delbora ⁊ barach. q.ſ. barach credit fuisse vir delbore lapidoth: qꝛ vtriusqꝫ nomīs eadē ē interptatio: ceperũt ãno egressionis egypti .clxxxvi. etatis autē tertie sexingētesimo .xcij. mũdi vero scdi millesimo .dcxl. ⁊ iudicauerũt isrl̄ annis .xl. h̄ mulier liberauit israel de manu iabin regis asor: exercitꝰ illiꝰ duce sysara p manũ mulieris iael interfecto: his tpibꝰ mida regnauit in frigia. Iliũ ab ilo ē ꝯdita: argiuoꝝ regnũ defecit ⁊ in micenas trãslatũ ē: vbi pmũ pseus regnauit: deīn eristeꝰ: atreꝰ ⁊ thiestes Agamēnon: egystꝰ ⁊ orestes. Crisamenes ⁊ pēthilꝰ ⁊ comethes vsqꝫ ad heraclidaꝝ descēsum.

¶ De Gedeone ⁊ abimelech ⁊ thola ⁊ iair. C. LVIII.

Post delboram quoqꝫ gedeon q̄ ⁊ ierobaal dictꝰ est iudicauit isrl̄ annis .xl. cepit anno egressionis egypti .ccxxvij. etatis tertie septingentesimo .xxxij. mundi vero scdi .M.dclxxx. hic signo victorie a dño accepto i vellē: liberauit isrl̄ de manu madian: terrore lãpadũ ac tubaꝝ hostibꝰ subito pturbatꝫ ⁊ alijs mutua cede cadētibꝰ alij in fugã versis. Duobꝰ quoqꝫ regibꝰ eoꝝ oreb ⁊ zeb. insup ⁊ zebee ac salmana interfectis huiꝰ tpibꝰ Orpheꝰ trax habet clarus cuiꝰ discipulus fuit museꝰ: linꝰ quoqꝫ magister herculis omnibꝰ efficit notus: hercules certamina ꝯsummat anteũ interfecit: iliũ vastat. Post Gedeonē filiꝰ eiꝰ abimelech de concubina natꝰ .lxx. fratres suos de patris vxoribꝰ pcreatos: oēs preter vnũ ioathan qui minimus erat absconditus occidit: sicqꝫ regnũ fraudulēter arripuit: cepit anno egressionis egypti .cclxvij. etatꝫ tertie septingētesimo .lxxij. mũdi vero scdi millesimo septingētesimo .xx. ⁊ regnauit i sichem annis tribus: extũc ab ipsis sichimitis q̄ eũ elegerãt expulsus ē: ⁊ tandē dum expugnaret oppidũ thebes: a muliere fragmē mole desup iacēte excerebratꝰ est. Post hũc thola de isachar iudicauit isrl̄ in samir .xxiij. annis cepit anno egressionis egypti .cclxx. etatis tertie septingentesimo .lxxv. mũdi vero scdi millesimo septingētesimo .xxiij. huiꝰ tpis sunt ea q̄ de minotauro dicunt. Theseꝰ atheniēsium decimus regnauit: qui ꝯtra thebas dimicauit. Androcheꝰ athenis dolo interficit: theseꝰ helenā rapit. Mortuo thola successit iair galaadites anno egressionis egypti .ccxxiij. etatis autem tertie septingentesimo .xcviij. mundi vero scdi millesimo septingentesimo .xlvij. ⁊ iudicauit isrl̄ annis .xxij habens .xxx. filios quos fecit principes .xxx. ciuitatum ⁊ nomine suo vocauit eas anothiair. Eo tempore minos leges ⁊ iura constituit: Hercules agonem olimpicum instituit. Theseus Athenas profugus dereliquit.

¶ De Jepte ⁊ hercule. C. LIX.

Post iair iudicauit isrl̄ iepte galaadites cuiusdam meretricꝫ filiꝰ ⁊ ob hoc tanq̄ spuriꝰ a filijs suis eiectꝰ. sꝫ vrgēte necessitate postmodũ in pncipatũ vocatus. Cepit anno egressionis egypti .cccxv. etatis autē tertie octingentesimo .xx. mũdi vero scdi millesimo septingētesimo .lxviij. ⁊ iudicauit annis .vj. Hic ꝯtra filios amon pplm isrl̄ viriliť defendit. Sꝫ de plio reuersus ex voto filiā immolauit: ⁊ in vouēdo stultꝰ: ⁊ insoluēdo impius. Eo tēpore menelaus i lacedemone regnat: agamēnon mycenis impat: hercules i morbũ pestilētē incidit: ⁊ ob hoc i remediũ doloris i flãmas se iecit sicqꝫ mortuꝰ est. De h̄ ait crisantꝰ ad dariā que i hercule sanctitas: qui victoꝝ suoꝝ interfectione fatigatꝰ: etiā se viuũ cõbussit: cũ machera ⁊ pelle quã gestabat: hunc herculē seneca vocat etheum: de quo est vltima tragediaꝝ eiꝰ qua dicit hercules etheꝰ ab ethea mō.

te incensus est: ⁊ varro in li. ii. rex diuinaꝝ: putat herculem ideo victorem dici: qꝫ omne genus animalium vicerit: hercules iouis filius ab alijs inuictus. Omphale p amore subiacuit: q̄ illũ nere fecit: ⁊ muliebria exercere officia. Albericꝰ. Hercules deuicto gerione veniens italiā ab euãdro tunc rege susceptꝰ est: ⁊ cũ se iouis filiũ dixisset ⁊ virtutē suā more cati pbasset: p numine habitꝰ est ⁊ aram meruit q̄ maxima dicta est: ⁊ ei data est: quã delphicꝰ appollo ei i italia fore pdixerat: primo tamē susceptus non est apud maiores qꝛ raro aduene nisi ius hospitalitatis haberent suscipiebant. eo qꝫ incertũ erat quo aĩo venirent. Cũ ergo de suo armēto ad sacrificia boues dedisset pinario ⁊ poticō duobus senibus cũ circa solis occasũ sacrificia essent repetēda: poticius prior aduenit: pinarius autem posterior: iam extis redditis. vnde hercules iratꝰ statuit vt pinarij familia ministraret epulãtibus poticijs: ⁊ sacra cõplentibꝰ. vñ pinarij dicti sunt a greco pinas .i. fame.

¶ De causa belli troiani. C. LX.

Elinandus. Anno quo mortui sunt iepte ⁊ hercules: Alexãder q̄ ⁊ paris priami filius rapuit helenã: ⁊ bellũ decēnale surrexit ab hoc anno vsqꝫ ad quartũ annũ regi achaz qui est primꝰ anꝰ vrbis ꝯdite: inueniunt i cronicis anni .cccccxxviij. quãuis teste augustino quidam scripserũt romam esse ꝯditā sub ezechia. Orosꝰ autem dicit anno ante vrbē ꝯditā .ccccxxx. p raptu helene ꝯiurationē grecoꝝ ⁊ ꝯcursum mille nauiũ extitisse ⁊ deinde obsidionem decennē. Porro frigiꝰ dares dicit qꝫ duces grecoꝝ contra troyam fuerũt .xlvij. qui adduxerant naues mille .cc. duas. Priamo vero venerunt in auxiliũ duces .xxxij. Causa autē belli fuit vt scribit eusebius qꝫ triũ mulieꝝ de pulchritudine certãtiũ premiũ fuit vna eaꝝ helenã pastorali iudice pollicente: de qua re talis fabula ficta est. Juppiť cũ thetidē amaret phibitꝰ est a pthenone quē generaret q̄ se a regno depelleret ille psuasus dedit eam vxorē peleo q̄ fuit rex in peloponēsi frater Esonis patruꝰ Jasonis: ⁊ iloꝝ nuptijs iterfuit cũ omnibꝰ dijs ⁊ deabus excepta discordia q̄ phibita est adesse: que irata malũ aureum in medio trium deaꝝ iecit sic iscriptũ: pulcherrime det: ille de forme pulchritudine contendentes: iouem iudicem elegerũt qui eas ad paridem transmisit: qui venerem alijs pretulit: ex peleo autem ⁊ thetide achilles natus est.

¶ De Abessan ⁊ abyalon ⁊ abdon. C. LXI.

Ector. Post iepte iudicauit israel abessan bethleemita. Cepit anno egressionis egypti .cccxxi. etatis autem tertie octingentesimo .xxvj. mundi vero secũdi millesimo .dcclxxiiij. Judicauit annis .vij. habēs .xxx. filios: ⁊ totidem filias. Filias siquidē maritis dans foras emisit: filijs autem vxores accipiens in domum suam introduxit. Post hũc abyalon zabulonites cepit: anno egressionis egypti .cccxxviij. etatis autem tertie octingentesimo .xxxiij. mundi vero secundi millesimo. dcclxxxi. ⁊ iudicauit annis .xx. Sed iste cum annis suis in .lxx. non habeť: p cuius dãno supplēdo eusebius Josue ⁊ Samueli ⁊ saulis quorũ annos scriptura non exprimit: plures annos q̄ꝫ in Josepho legeret annotauit: vt ab egressu ex egypto vsqꝫ ad edificationem templi .cccc. xxx. annorum summam quam scriptura predicat haberet. Post hunc abdon thecuites d̄ efraim cepit iuxta eusebium eo anno quo supra diximus cepisse abyalon annis i eusdē abyalon pretermissis: ⁊ iudicauit annis .viij. sub his tribus iudicibꝰ israel a dño nō recessit: ⁊ terra quieuit ideoqꝫ nihil memorabile fecisse legunt: huiꝰ abdon anno tertio qui fuit Agamēnonis micenaꝝ regis decimusqꝫntus sm̄ Eusebium capta est troya. Unde greci ob gloriam victorie sue extunc annotare tpa sua ceperũt a captiuitate troye. Tũc dicit homerus menelaũ ⁊ helenã ad thetorē regē egypti: quē polipum vocat diuertisse: repetētes greciã post bellũ capte troye. Menestheus autē atheniensiũ rex a troya rediēs in medio obijt post quem athenis demophon regnauit.

¶ De Initio belli troiani. C. LXII.

Elinandus. Summam belli troyani ex historia daretis quam transtulit cornelius nepos ad Salustium crispum quam se inuenisse dicit athenis scriptaꝫ manu ipsius daretis: summa breuitate in hoc capitulo perstringam: castor ⁊ pollux audientes sororem suã raptã. helenã .ſ. vxorē Menelai: fratris Agamēnonis: naue ascendentes secuti sunt eã. Et cũ in lesbio litore nauē soluerent: maxima tēpestate orta nusq̄ cõparuerũt. Quos lesbij vsqꝫ ad troyam quesierũt: ⁊ nō inuenientes crediderũt immortales factos. cõuenerũt igiť apud athenas duces grecoꝝ .xlvij. cum nauibus mille .cc. duabus. missi sunt primo legati ad priamum. dyomedes ⁊ vlyxes: le

hectorqꝫ negocio pugnatū est. In primo bello hector ꝓthesilaū interfecit: In scōo patroclū ⁊ minonē ⁊ aiacē thelamoniū ꝫ occidisset: nisi eū de suo sanguine recognouisset. Erat enī natꝰ de esiona sorore priami. ꝓme inducie date sunt in biēniū: grais petētibꝰ. In tertio prelio hector boetō ⁊ ilocū ꝓthenorē duces occidit. In quarto bello alexāder menelai femur sagitta trāsfigit. In qnto bello hector. vij. fortissimos duces interfecit: eneas. ij. achiles. iiij. diomedes. ij. In bello. vij. ꝯtinuis. lxxx. diebꝰ pugnatū est. Graij scōas petūt inducias in triēnium. Quo cōpleto iterū pugnat: hector in pma acie interfecit tres duces fortissimos achilles duos: pugnat diebꝰ. xxx. priamꝰ tertias petijt inducias mēsibꝰ sex. Itē Agamēnon quartas inducias dieꝝ. xxx. in nono bello andromacha voluit hectorē retinere qꝛ in somnis viderat ei non expedire vt in bellū ꝓdiret. Qḋ cum facere non posset. anthianacē filiū anī pedes eiꝰ ꝓiecit. ſꝫ nec sic eū retinuit: hector in bellū ꝓdiēs tres duces fortissimos occidit: duos vulnerauit ⁊ tertium achillē ā quo tādē occidit. Graij q̄rtas petūt inducias duoꝝ mēsiū ꝫ post bellū decimū greci sex petūt inducias.

De Cōmunicatione eiusdē. C. LXIII.

In bello. xi. Palamedes q̄ rex ꝑ cōmotionē factꝰ fuerat occidit. In bello. xij. Troilus multos occidit. In. xiij. sꝫ pugnat continuis diebꝰ. vij. Agamēnon septimas petit inducias duorū mēsiū. post iteꝝ pugnat acriter ꝑ dies aliquot: Agamēnon octauas petit inducias. vi. mēsiū: post iteꝝ pugnat acriter ꝑ dies aliquot Agamēnon nonas petit inducias dieꝝ. xx. In bello. xviij. troilꝰ achillem sauciat. pugnat ꝯtinuis diebꝰ sex. In. xix. bello troilꝰ ex equo cadēs ab achille occidit. In. xx. cadit mēnon dux ꝑsaꝝ. priamꝰ decimas petit inducias dieꝝ. xxx. In bello. xxi. alexāder achillē īterfecit ī phano appolinis vbi eū quasi ad colloquiū ꝯuocauerat. Greci iteꝝ petūt vndecimas īducias. In. xxij. bello alexāder aiacē sauciat: ⁊ aiax saucius eū interfecit: ⁊ de vulnere statim morit. In bello. xxiij. ⁊. xxiiij. pantasilea regina amozonū viriliē pugnat. ⁊ neoptolemū achillis filium sauciat a quo tandē ipsa occidit. Antenor ⁊ polidamas ⁊ eneas priamo dicūt vt faciat pacē. quo nolēte patriā ꝓdunt. Qua capta agamēnon p̄dam omnē equaliē diuisit pugnatū est ad Troyā annis x. mēsibꝰ. viij. diebꝰ. xij. ruerūt ex argiuis sicut acta diurna indicāt q̄ dares frigꝰ ꝯscripsit octīgēta ⁊. lxxx. milia hominū. Ex troianis autē vsqꝫ ad oppidū ꝓditū circiter sexingēta. lxxvi. milia hoiuꝫ: oppido ꝓdito. cc. milia. lxxvj. Eneas nauibꝰ ꝓfectꝰ ē cum quibꝰ alexāder greciā ierat numero. xxij. quē etas oīuꝫ circit triū miliū. cccc. hoīuꝫ secuta est. Antenorē secuti sūt duo milia q̄ngēta. helenꝰ cū cassandra ⁊ andromacha ⁊ hecuba ⁊ alijs millesептingētis termisiū petijt.

De Diomede ⁊ socijs eius in volucres vt putatur conuersus. C. LXIIII.

Ug. li. xviii. de ci. dei. Greci victores troyā deletā relinquētes diuersis ⁊ horrēdis cladibꝰ dilacerati atqꝫ contriti sunt: tū eam ex eis deoꝝ suoꝝ numerū auxerūt. nam ⁊ diomedē fecerūt deū quē pena diuinitus irrogata: ꝓhibēt ad suos nō reuertisse: eiusqꝫ socios ī volucres fuisse ꝯuersos: non fabuloso poeticoqꝫ mendacio: ſꝫ historica attestatione ꝯfirmant quibꝰ nec deꝰ (vt putāt) factꝰ: humanā naturā reuocare: vel ipse potuit: vel certe a ioue suo rege tanq̄ celicola nouitiꝰ īpetrauit. Quinetiā templū eiꝰ eē aiunt in īsula diomedia nō lōge a mōte gargano q̄ est in apulia: ⁊ hoc templū circūuolare atqꝫ incolere has alites tā mirabili obsequio vt aquā impleāt ⁊ aspgāt: ⁊ eo si greci venerit vel grecoꝝ stirpe ꝓgeniti non solū quietas eē: veꝝ etiam insup adulari. Si autem alienigenas viderint subuolare ad capita. ⁊ tam grandibꝰ ictibus vt etiā perimant vulnerare: nā duris ⁊ grādibus rostris satis ad hec prelia perhibentur armate. hec varro (vt astruat) cōmemorat: alia non minus incredibilia: de illa maga famosissima circe que socios vlyxis mutauit in bestias: ⁊ de archadibus qui sorte ducti trāsnatabāt quoddā stagnū: atqꝫ ibi ꝯuertant in lupos: ⁊ cū similibꝰ feris ꝑ illius regionis deserta viuebant. Si autē carne non vescerent humana rursus post. ix. annos eodē renatato stagno reformabant in homines. Deniqꝫ etiā nominatim expressit demenetū gustasse de sacrificio qḋ archades imolato puero deo suo lyeo facere solerēt. ⁊ in lupū fuisse mutatū: ⁊ anno. x. in figurā restitutū: pugillatū sese exercuisse ⁊ olimpiaco vicisse certamine: nec idem ꝓpter aliud arbitrabat hystoricus in archadia tale nomē affictum panilieo ⁊ iouiliceo. nō ꝓpter hanc in lupos hominum mutationem ꝙ eam nisi vi diuina fieri non putarint lupus enim grece licos dicitur vnde licei nomē apparet inflexum: romanorum etiam lupercos: ex illorum velut mysteriorum semine dicit exortos.

Quid de his ⁊ huiusmodi sentiat augustinꝰ. C. LXV.

Nos cū essemus in italia audiebamꝰ talia de quadā regione illaꝝ partiū: vbi stabularias mulieres ībutas his malis artibꝰ in caseo dare solere dicebāt qbus vellēt seu possent viatoribꝰ. vn̄ in iumēta illico verterent ⁊ necessaria quecꝫ portarent: postqꝫ perfuncta opera iteꝝ ad se redirēt: nec tamē eis mentē fieri bestialē: sed rationalē ꝫ humanāqꝫ seruari: nec sane demones naturas creāt sꝫ qḋ tale faciūt: de qualibꝰ factis ista vertit questio. Sꝫ specieꝰ q̄ a vero deo sunt creata cōmutant: vt videant esse qḋ non sunt ꝓinde ꝙ hoīes dicunt ꝑ sacrificiū archadū mutati fuisse in lupos: ⁊ carminibus circe socios mutauit vlyxis sm̄ istum modū quē dixi mihi videt potuisse fieri: si. tn̄ factū ē. Diomedias autē volucres qꝛ quidē genꝰ eaꝝ ꝑ successionē ꝓpaginis durare phibet nō mutatis hoībus factas: ſꝫ subtractis credo fuisse suppositas sicut cerua ꝑ ephigenia regi agamēnonis filia: neqꝫ enī demonibꝰ iudicio dei promissis huiusmodi prestigie difficiles esse poterant: sed qꝛ illa virgo postea viua reperta est: suppositā ꝓ illa ceruā facile cognitū est. Socij vō diomedis qꝛ nusq̄ subito cōparuerūt: ⁊ postea nullo loco apparuerunt: perdentibꝰ eos vltoribꝰ angelis malis: in eas aues q̄ pro eis sunt occulte ex alijs locis vbi h̄ genꝰ est auiū ad ea loca ꝓducte ac repente supposite creduntē esse ꝯuersi. Qꝫ autē in tēplo diomedis aqua rostris afferūt: ⁊ ꝙ blandiunt grecis atqꝫ alienigenas ꝑsequuntur mirādū non est fieri demonū instinctu: quoꝝ interest ꝑsuadere deum factū esse diomedem.

De Ortu regni latinoꝝ ⁊ francoꝝ. C. LXVI.

Ex cronicis eusebii. Post captiuitatē troye q̄ facta ē anno tertio abdon q̄ fuit a natiuitate abrahe octingētesimo. xxxv. Primꝰ apud latios regnauit eneas: an̄ quē regnauerūt ianꝰ: saturnꝰ: picꝰ: faunꝰ: annis circiter. c l. Regnauit autē tertio anno vel vt quidā volūt post annos viij a captiuitate troye annis tribꝰ. Scōs filiꝰ eiꝰ ascaniꝰ annis. xxxiij. Tertiꝰ siluiꝰ. xxix. Quartus eneas siluiꝰ. xxxix. Quintꝰ latinꝰ siluiꝰ. l. Sextꝰ alba siluiꝰ. xxxi. Septimꝰ egippꝰ siluiꝰ. xxiiij. Octauꝰ capis siluiꝰ. xxviij. Nonꝰ calpetus xiij Decimꝰ tiberinꝰ. viij Vndecimꝰ agrippa xl. Duodecimꝰ aremulꝰ. xix. Tertiusdecimꝰ auētinꝰ. xxxvij. Decimusquartꝰ ꝓcas. xxiij Decimusquintꝰ amuliꝰ. xliiij. Huiꝰ anno. xx. remꝰ ⁊ romulꝰ generantur a marte ⁊ illa. post amuliū ergo roma ꝯdita: latini vocati sunt romani. Quibꝰ p̄mꝰ regnauit romulꝰ annis. xxxviij. ⁊ cepit anno regis achaꝫ. vi. Post eū regnauerūt senatores anno vno. Deinde scōs rex numa pompiliꝰ. xli. Tertiꝰ tulliꝰ hostiliꝰ. xxxij. Quartꝰ ancꝰ marcius xxiij. Quintus tarquinius priscus. xxvij. Sextus seruius xxiiij. Septimus tarquinius supbꝰ. xxxv. hi. vij. reges imparauerūt annis. ccxx. vel vt qbusdā placet. ccxl. Inde apud romanos finito regio dn̄atu: p̄mū ꝯsules a bruto eē ceperunt. Deinde tribuni plebis ac dictatores ⁊ rursuꝫ ꝯsules rēpublicā obtinuerūt ꝑ annos ferme. cccclxiiij. vsqꝫ ad iuliū cesarē q̄ p̄mꝰ singulare arripuit impiū a quo etiā romanoꝝ principes cesares appellati sunt. Ex hystoria frācoꝝ. Tpe aoth edificata ē troya: ⁊ stās. dcxxv. annis: tpe abdon capta ē: post cuiꝰ euersionē multitudo magna fugiēs ⁊ ī duos pplos se diuidēs: alia frāconē priami regis troye nepotē. s. hectoris filiū. alia thurcū. s. filium troili filij priami secuta est: ⁊ īde tradūt qdā duos populos. s. francos ⁊ thurcos vsqꝫ hodie vocari.

De Sansone ⁊ Pyrro rege. C. LXVII

Post abdon iudicauit isrl̄ Sāson de tribu dan. xx. annis. Et fuit anno ab exitu egypti iuxta eusebiū. cccxxvj. Etatis autē tertie octingētesimo. xli. mundi vō scōi. M. dcclxxxix. ⁊ iudicauit annis. xx. hic autē natiuitatem suā ab angelo p̄nunciatꝰ ⁊ a natiuitate domino cōsecratꝰ fortissimꝰ omniū fuit. Itaqꝫ filios israel ꝯtra philisteos potenter defendēs etiā ab eis sponte se nouis funibꝰ ligari permittēs subito vincula rupit: ⁊ in mādibula asini quam in terra iacētem repperit mille viros ex eis interfecit: ac ceteros ī fugā ꝯuertit: ſꝫ tandē ꝑ mulierē dalidā deceptꝰ: cū cesarie capitis sui dn̄o ꝯsecrata: simul ⁊ fortitudinē amisit: ⁊ hostibꝰ in derisum expositꝰ: ad extremū renascētibꝰ crinibꝰ: ac redeunte fortitudine seipsum vna cum eis ꝓstrauit. Augusti. de ciuitate dei li. i. Non autē aliē Sanson excusatur ꝙ seipsuꝫ cū hostibꝰ ruina domus oppressit: nisi qꝛ spiritꝰ hoc latenter iusserat qui ꝑ illum miracula faciebat. Itē in quodaꝫ sermone. Sanson nāqꝫ fortitudinem habuit non de natura sed de gratia. nā si fortis esset natura cū ei capillus demeret fortitudo non adimeretur. sed ad spiritum domini pertinebat illa potentissima fortitudo dicēte scriptura. Incedebat cum illo spiritꝰ dn̄i: huiusmodi my/

steriũ in christo completũ est: quē adduxerunt inimici vt illuderēt ei: qr expansas man⁹ ĩ duas colũnas q̄s ad duo ligna crucis extēdit sꝫ aduersarios suos moriēs īteremit sic ꝛ passio christi facta ē īterfectio psequētiũ: ꝛ ideo dr̄ qr plẽs occidit mortu⁹ q̄ꝫ occiderat viuus.

Actor. Hoc tpe ea q̄ de vlyxe fabule ferũt: scribit palefat⁹. Ascanius enee fili⁹ albā ɔdidit: pa⁹ ab oreste delphis occidit̃: ĩ tēplo appollinis. Valeri⁹ li. v. Mirio alus pyrri regi: q̄ cũ audisset quosdā in ɔuiuio tarētinoꝝ paꝝ honoratũ d̄ se sermonē habitũ: accersitos q̄ illic īterfuerant pcōtabat̃ an de se talia dixissent: tũc vn⁹ ex eis: nisi inq̄t vinũ nobis defecisset: hec q̄ tibi relata sunt p̄ his q̄ de te locuturi eram⁹ lud⁹ fuissēt ac ioc⁹: tā vrbana crapule excusatio: tāq̄ꝫ simplex veritati ɔfessio: irā regi ɔuertit ĩ risũ. Qua q̄dē clemētia ꝛ moderatione assecut⁹ ē vt ēt sobrij sibi tarētini grãs agerēt ꝛ ebrij bñ potirēt̃.

⁋ De hely sacerdote. C. LXVIII.

Etoꝛ. Post Sāsonē iudicauit isrl̃ hely q̄ ꝛ sacerdos a digniori officio agnominat⁹ ē: trāslato eniꝫ sacerdotio a filijs eleaꝫar: h̄ p̄m⁹ de filij ithamar sacerdotiũ accepit: ꝛ forsitā ipsemet fact⁹ iudex: sacerdotiũ ad se trāstulit. Quidā tñ tradiderũt hũc esse phinees: fi. ii. f. eleaꝫari. Cepit anno ab exitu de egypto. ccclvj. etatis antē tertie. dccclxi. mũdi vo scd̄i. M. dcccix. ꝛ iudicauit annis. xl. Hi⁹ tpib⁹ vagēte fame pegrinat⁹ ē elymelech cũ vxore ꝛ filijs de bethleē. ĩ regionē Moab vbi noemi vxor ei⁹ orbata viro ac filijs: tādē cũ nuru sua Ruth moabitide redijt: quā. s. ruth booꝫ de tribu iuda rōne ppinquitatis ad suscitādũ ɔsanguineo suo semē accepit: ꝛ ex ea filiũ obeth noīe genuit: q̄ fuit pr̄ isai p̄ris Dauid. Sub hely quoq̄ꝫ Samuel nat⁹ puer in tēplo ministrauit ꝛ anno. xij. pleno (vt ait Joseph⁹) pphetauit. Deniq̄ꝫ iuxta reuelationē samueli factā a dño q̄ pctis hely ac filioꝝ ei⁹ punitur⁹ eēt: filijs ei⁹ corā philisteis ĩ bello pstratis: etiā arca dñi capta ē. Ipse quoq̄ꝫ hely hoc audiēs de sella retrorsũ cecidit: ꝛ fractis ceruicibus expirauit. Eo tpe filij hectoris iliũ receperũt: expulsis antenoris posteris. Sciēdũ aũt q̄ licet Joseph⁹ ꝛ liber regũ ɔsentiāt hely iudicasse p annos. xl. Septuagīta tñ: ꝛ liber palipo. dicunt. xx. sꝫ pōt dici qr post Sāsonē fluxerũt absq̄ꝫ iudice anni. xx. q̄ aggregati sc̄ annis hely: q̄dā tamē dicũt annis. xx. quib⁹ iudicauit Samuel aggregādos annis hely magistri sui: sꝫ veri⁹ anni samuelis iuxta Eusebiũ ꝛ comestorē ascribunt̃ annis saulis.

⁋ De Samuele ꝛ Saule. C. LXIX

Amueli igitur ꝛ Sauli post mortē hely sīl annotant̃ anni. xl. Et arca q̄dē dñi capta sub hely: apud philisteos. vij. mensib⁹ fuit: sꝫ diuino nutu reducta: ĩ domo Aminadab: ĩ gabaa. xx. annis. pmāsit. Interī senescēte samuele: pploq̄ꝫ regē ptinaciter postulāte: Saul d̄ tribu Beniami vir bon⁹ ꝛ humil̃: statura quoq̄ꝫ corpis ab humero ꝛ sursũ eminēs sup oēm ppl̃m: diuino nutu eligit̃: ꝛ a samuele inungit̃: h̄ cũ ionatha filio suo defēdit isrl̃. Primo quidē ab amonitis: postmodũ a philisteis: sꝫ qr dño ꝛ samueli inobediēs fuit a dño reprobari meruit. Itaq̄ꝫ dauid p eo signatur⁹ adhuc puer inungit̃. saul spũ neq̄ꝫ exagitat̃. Dauid īterfecto goliath ĩ pplo suo gl̃iaꝫ acq̄rit. Inde saul cōtra eũ spũ liuor⁹ lardescit īsidiose fraudulēterq̄ꝫ fact eũ gener suũ vt filia dñi gerēs traderet̃ in man⁹ hostiũ. Deniq̄ꝫ dũ eũ instāter psequitur: Dauid vsq̄ꝫ quaq̄ꝫ diffugiēs: tandē apud achis regē Geth philistinoꝝ q̄tuor mēsib⁹ pegrinat̃ ac vicinos hostes depdat̃. Interim saul accepto a phitonissa n̄so ɔtra philisteos in bello pgredit̃: ꝛ in mōte gelboe cũ filijs suis psternit̃ atq̄ꝫ a viris iabes quos pa⁹ ɔtra amonitas defenderat sepelit̃. A Saule itaq̄ꝫ ceperũt in isrl̃ tpa regũ: ꝛ a Samuele tpa noīatoꝝ pphetaꝝ. viuēte quidē samuele saul annis. xviij. regnauit: ꝛ eo mortuo duob⁹: ānos tñ eoꝝ sacra scriptura nō ānotauit: ĩ morte saul terminat̃ etas seculi tertia. hñs annos nōingentos. xl.

⁋ De Ortu regni lacedo. ꝛ corīthi. ꝛ de codro rege athe. C LXX.

Uius temporibus a q̄busdā fuisse putat̃ homerus: duo regna exordiũ habuerũt lacedemonioꝝ. s. ꝛ corinthioꝝ: atheniēsium vo. xvii. h̄ tpe regnauit codr⁹. Eusebi⁹ in cronicis. Anno igit̃ saulis. xv lacedemonie p̄m⁹ regnauit euriste⁹ annis. xlij. Post hunc vo egis anno vno. Post quē terti⁹ archestrat⁹ annis xxxv quart⁹ labores xxxvii. Quint⁹ dorist⁹. xxix. Sext⁹ argesila⁹. xl. ii. Septim⁹ archela⁹. lx. Octau⁹ thelec⁹ xl. Non⁹ alcamenes. xxxvij. Extũc reges lacedemonioꝝ defecerũt. s. anno azarie q̄ ꝛ ozias. xlix. anno quoq̄ꝫ prenotato. s. regni saulis. xv. p̄m⁹ corīthi regnauit aleteo annis. xxxv. Scd̄s ixyon. xxxvij. Terti⁹ agela⁹. xxxvij. Quart⁹ p̄mnas. xxxv. Quint⁹ bacchis. xxxv. a quo reges bachide cognominati sũt. Sext⁹ agelas. xxx. Septim⁹ eudem⁹. xxxv. Octauus aristomedes. xxxvij. Non⁹ egemō. xvi. Decim⁹ alexāder. xxv. Undecim⁹ thelestes. xij. Duodecim⁹ anthomenes anno vno. Extũc corinthioꝝ reges defecerũt. s. anno p̄fati azarie q̄ ꝛ ozias. xlij. Valerius li. v. Codrus rex atheniēsiũ cũ ingēti hostiũ attica regio debilitata: ferro ꝛ igni vastaret̃: humani auxilij diffidētia: ad appollinis oraculũ ɔfugit ac p legatos sciscitat⁹ est quonā mō tam graue bellũ istud discuti posset: rñdit ita finē ei fore. si ipse hostili manu occidissꝫ: hoc nō solũ ĩ atheniēsiũ castris pcrebuit: sꝫ etiā ĩ ɔtrarijs: ob hoc illic edictũ ē ne q̄s codri corp⁹ vulneraret: id postq̄ꝫ cognouit: dpositis ĩsignibus ipis: familiarē cultũ īduit: ac pabulantiũ hostiũ globo se obiecit vnũq̄ꝫ ex his falce pcussũ: ĩ cedē suā cōpulit ne athene occiderēt.

⁋ De Gestis Dauid. C. LXXI.

Ex cronicis. Dauid itaq̄ꝫ p̄m⁹ de tribu iuda regnauit apd̄ hebreos annis. xl. in ipso regni ei⁹ p̄ncipio exordiũ hũit q̄rta etas. nō vt q̄dā volũt p regni iudeoꝝ initio cũ inchoasset a saule: sꝫ p innouatione pmissionis olim p̄rib⁹ facte de Christo ꝛ regno Christiano. Siquidē iurauit domin⁹ Dauid veritatē de fructu ventris eius sessuro sup sedē suā. Cepit aũt anno ab egressione egypti. cccclxxvj. a natiuitate abrahe nōingentesimo. xlt. Ab initio vo mundi secundi M. dccclxxxix. ꝛ regnauit p̄mo q̄dē ĩ ebron sup tribũ iuda. vij. ānos postmodum in hierusalē sup omnē israel. xxxiij. annis: hic quidē pius ac iust⁹ rex: etiā hostibus fidem seruans. eorum necem iniustam vindicauit: atq̄ꝫ vir bellicosissim⁹ cōtra hostes viriliter p populo suo stetit arcam dñi cũ honore ꝛ gaudio in arcē syon quā acquisierat ꝛ edificauerat adduxit: deniq̄ꝫ ppeccato q̄d in vriā ꝛ vxorē eius commiserat: se humilians diuinā misericordiā obtinuit ꝛ tam a filio pprio q̄ꝫ ab alijs psecutiones ꝛ opprobria nō mō patiēter: vex etiā libenter sustinuit. Tandēq̄ꝫ p plaga ppli numerati altare ĩ area ornā iebusei vbi tēplũ dñi construendũ erat extruxit: ꝛ holocausta pacifica offerens: dei ppiciationem obtinuit. Deniq̄ꝫ preparatis impensis ad fabricam templi: Salomonem filium suum adhuc viuens in regem inungi fecit: eoq̄ꝫ instructo de cultu diuino ꝛ de regni gubernaculo in pace dormiuit. Hui⁹ temporibus pphetauerũt gad ꝛ nathā ꝛ asaph: Codrus atheniensis (vt dictũ est) iuxta respōsũ seipꝫ morti tradēs: bello peloponēsiaco interemptus est in quo erictidaꝝ regnũ destructum est.

⁋ De hymnologia dauid. C. LXXII

Ugustinus de ci. dei li. xvij. Dauid vir in canticis eruditus armoniam musicā nō vulgari voluptate sꝫ fideli voluntate dilexit: eaq̄ꝫ deo suo mystice rei magna figuratione seruiuit. Diuersoꝝ enim sonoꝝ rationabil̃ moderatusq̄ꝫ cōcentus: cōcordi varietate cōpactā: bene ordinate ciuitatis dei vnitatē insinuat. Actor. Hic dicit̃ exími⁹ pphetaꝝ qr non solũ futura de christo p̄dixit: sꝫ etiā ipm sibi de semine suo nasci pmissum annũciauit ꝛ soliloq̄a. i. psalmos vel hymnos q̄ solitudinē nisi⁹ exigunt. vtpote q̄ oĩ affectu sp̄uali ꝛ diuina ɔtēplatōe pleni sunt. deuotissime dño decantauit: de q̄b⁹ dicit apostolus ad eph̄. nolite ĩ ebriari vino in quo est luxuria: sed im. s. s. lo. u. l. in p̄s. ꝛc̄. Unde pꝫ q̄ frequētatio eoꝝ: ꝛ carnalia despicere facit: ꝛ mētes psallētiũ sp̄uali deuotione reficit: tristiciā quoq̄ꝫ seculi: ꝛ fastidiũ boni ab animis repellit: dicente iacobo tristat̃ aliq̄s. v. oret equo aīo ꝛ psallat. Diony. ĩ li. de hierarchia angelica. Psalmoꝝ sacra oratio ꝛ oīs agrographia ad deificationem animoꝝ nostroꝝ opportune narrat̃. Cōtinua quoq̄ꝫ sacratissimoꝝ hymnologia animales nostros habitus coadunate disponit.

⁋ De Uirtutibus eiusdē. C. LXXIII.

Mbr. li. i. de officiis. Cũq̄ꝫ vo Dauid nisi lacessitus nec nisi p̄us consulto dño bellũ intulit: prudētiā enī in bello vel p̄lio comitē fortitudinis habuit. ideo ĩ oīb⁹ p̄lijs vsq̄ꝫ ad senectutē sũmā manu pnit⁹ victor extitit. Idē in li. de excessu satiri. Dauid mortuo filio quē de bersabee susceperat luctũ cohibuit: dicēs. Ego ibo ad eũ: non ipse reuertet̃ ad me. O maximũ desiderātis solatiũ O verũ sapiētis iudiciũ idē patricidā filiũ fleuit q̄ nō fleuerat inocētē. fili mi inq̄t Absalon: q̄s mihi det vt ego moriar p te nō sol⁹ flet Absalon flet patricida flet ꝛ Amon flet ꝛ scelerat⁹. nō flet dilect⁹: vna ergo fides ꝛ illos mortuos fleuit ꝛ flendũ infantē mortuũ nō putauit: illos enī sibi piss̄e credebat: hũc resurrecturũ spabat. Idē ĩ apologia Dauid. Idē Dauid Abner: licet aduersarij agminis ducē interemptũ fleuit: ꝛ post luctũ ei⁹ ambulans: depositis ĩful pcātis: exeq̄aꝝ busta curauit quo facto docuit etiā fidē eē aduersarijs seruādā honorādā quoq̄ꝫ ꝛ in hoste virtutē.

¶ De penitentia eiusdem. C. LXXIIII.

Irit quoq3 dauid ad Nathan pec cani dn̄s: quem nūc mihi facile reperias honoratū ac diuitē: q̄ si arguat̄ alicui⁹ culpe re⁹ nō moleste ferat: at iste regio clar⁹ imꝑio tot diuinis ꝓbat⁹ oraculis: cū a priuato hoīe corripet̄: q̄ grauit̄ deliq̄sset: nō idignat⁹ infremuit: s3 ꝯfessus igemuit culpe dolore. Maturitas enī venie ꝓfundā ei⁹ prius3 fuisse declarauit: q̄ tāti erroris offēsa3 trāsduxit dicēte Nathā: dn̄s trāstulit pctī tuū: alij hoīes cū corripiunt̄ pctī suū igrauāt: dū negare cupiūt aut defēdere: ibiq3 eo3 maior ē lapsus vbi spat̄ correctio. Scī aūt dn̄i q̄ ꝯsūmare gestamē piū gestiūt: ⁊ viā salut̄ currere: sicubi forte corruerūt: nature magi fragilitate q̄3 peccādi libidine: acrius ad currēdū resurgūt: pudoris stimulo maiora repātes certamina: vt nō solū nullū estimet̄ attulisse lapsus ipedimētū: s3 etiā velocitati icētiua cumulasse: nō occidit vriā: nō studio crudelitati ipulsus: s3 vt pudorē obūbraret ꝯcupie: verecūdiā tegeret: voluit enī eū dn̄s subiacere tentatōi: ne aliq̄d sibi supra hoīe3 arrogaret: cete3 i psalmo illo pniali: Miserere mei de⁹ ⁊c. vide quot v̄sib⁹ ꝓpheta peccatū suū resonet: nec vll⁹ v̄sus sit sine ꝯfessione delicti ꝓ vno pcō: postulat miserationū multitudinē: ⁊ nos ꝓ pl̄ib⁹ pcīs vix semel ei⁹ misericordiā credim⁹ obsecrādā delictū quoq3 nostrū ꝯfitentes poti⁹ prestringimus q̄3 repetimus.

Apologia eiusdē contra manicheos. C. LXXV

Augustinus contra Faustū libro ii. Legāt autē manichei ⁊ videāt i Dauid deū plura redarguisse q̄3 Faustū: sed ibi ē ⁊ ꝑuie sacrificiū [illegible] ē incōparabilis mansuetudo vsq3 ad atrocissimū inimicū. Ibi ē illa icōpabil' hūilitas sub flagello dī ⁊ ceruix fgida diuīco iugo subdita: vt armat⁹ armatis comitat⁹ arma ex ore inimici ꝯuicia potētissime sustieret: suūq3 comitē accēsum iracūdia q̄ taslia rex ei⁹ audiret: ⁊ id in ꝯuiciatoris caput dextera vltrice pgētē modestissime refrenaret: regali sue vīsioni diuini timoris pōd⁹ adijciēs ⁊ dicēs merit̄ suis hoc redditū supno iudicō quo ille iniuriosus missus eēt vt talia in eū iacularet̄ opprobria. Ibi i gregē sibi cōmissum tāta dilectio pastoralis vt ꝓ eis vellet mori. qn̄ ꝑpl̄o numerato pcīi elatōis ei⁹ sic punire placuit deū: vt eūdē numer3 minueret morte multo3 cui⁹ multitudine cor regi fuerat supbia ptentatū: in quo occulto dei iudicio de⁹ apud quē nō ē iniq̄tas: ⁊ quos nouerat idignos hac vita huic vite subtraxit: ⁊ in eo q̄ de hoī3 copia se extulerat: tumorē animi humani eiusdē copie diminutōe sanauit. Ibi tā religiosus dei timor sacramētū christi i sācta vnctiōe seruabat: vt cor ei⁹ pia solicitudine trepidauerit: qn̄ exiguā ꝑticulā de veste ipsi⁹ saulis latēter abscidit: vt hr̄et vn̄ illi fidē faceret q̄ nollet eū occidere cū posset: hec ⁊ multa alia i isto sancto viro repiunt̄ imitāda: neq3 ꝑtermissa ē i isto paterni flagelli disciplina. vt ⁊ ꝯfessus ieternū liberaret̄ ⁊ afflict⁹ tēporalit̄ ꝓbaret̄. Intelligebatq3 vir sanct⁹ ⁊ nō ꝯtra deū: s3 ad deū leuans aīa3 suā nisi dn̄s eēt ꝯfitēti ⁊ penitēti ꝓpici⁹ q̄3 pena3 eterna3 ei⁹ essent digna peccata ꝓ quib⁹ cū temporalib⁹ emendationib⁹ vteret̄: videbat erga se ⁊ manere veniā ⁊ nō negligi disciplinā. Cur aūt Saul ꝑ Samuelē corrept⁹ cū diceret etiā ipse sicut Dauid peccaui: nō meruit audire qd̄ Dauid. s. q̄ dn̄s ei ignouisset: nūquid ꝑsona3 acceptio ē apud deū: absit: sed in sili voce quā sensus human⁹ audiebat: dissimile pect⁹ erat q̄ diuin⁹ oculus discernebat. Itaq3 multi nulli⁹ [illegible] manifestū [illegible] vsq3 ad mortē [illegible] [illegible] Dauid. cu meritū qd̄ ipse fecerit apud deū habere nō ꝑit. Tantū interest q̄d cuiq3 in seipso: quātūq3 displiceat vt penit⁹ extirpet̄. ⁊ quid ꝓ eo fructifer3 ⁊ opulentū ingenti ꝯsurgat fertilitate: q3 ⁊ agricule plus placēt agri: q̄ spinis etiā eradicati cētenū ꝑferunt q̄3 q̄ nullas vnq̄3 spinas habuerūt ⁊ vix ad tricenū ꝑueniūt.

¶ De Salomone ⁊ fabrica templi. C. LXXVI.

Ex cronicis Salomon regnare cepit anno etat' [illegible] egressione egypti. cccclxxxi. A natiuitate abrahe. dcccc. Ab initio vō mūdi. s. scd̄i millesimo. dcccc xxix. ⁊ regnauit annis. xl. hic filiam Pharaonis regi egypti sibi despōsauit. de q̄ vt dicūt hebrei: cū adhuc. xi. annū ageret ꝯtra naturā filiū genuit: ⁊ in oratōe sua sapiētiā quā ceteri oībus donis ꝑposuit a dn̄o ipetrauit. Anno regni sui q̄rto q̄ fuit. cccclxxx. egressionis isrl' ab egypto mēse maio tēplum dn̄i edificare cepit de marmore candido q̄ pariu3 dr̄. Et in anno. xi. mēse octobri ꝯsummauit. ita q̄ in. vij. annis ⁊ sex mēsib⁹ ipm cū suis vtēsilib⁹ cōpleuit. Ioseph⁹ tn̄ dicit anno q̄dringētesimo secūdo. egressionis de egypto describēs etiā annos etatū precedētū dicē: ab abrahā fluxisse ānos mille. xx. A diluuio mille. ccc. ab Adā tria milia. cū habebat autem domus in longitudine. lx. cubitos. i latitudie vō. xx pars quidem anterior que sancta dicitur: ⁊ erat ab oriente. xl. erat cubitorum in longitudine: reliqua pars ad occidētem. xx. cubito3 erat. ⁊ dicebat̄ sancta sancto3. Porro in altitudine. xxx. cubitos habebat vsq3 ad primu3 tabulatū sup' qd̄ secūda māsio erigebat̄. xxx. cubiti vsq3 ad scd̄m tabulatū: tertia vō māsio erat. lx. cubito3 vsq3 ad tertiu3 tabulatū qd̄ erat tectū dom⁹: ⁊ sic tota tēpli altitudo in. cxx. cubitos ascēdebat. Ioseph⁹ tn̄ mētionē non facit nisi de duab⁹ māsionibus vnicuiq3. lx. cubitos ascribens. s3 duas inferiores māsiones sub vna cōprehendit. Eratq3 portic⁹ ante faciē templi habēs longitudinē iuxta tēpli mēsurā ⁊ latitudinem x cubito3 surgēs in altu et [illegible] sephus) vsq3 ad celsitudinē tēpli: ⁊ fecit in tēplo fenestras obliquas. i. exterius angustas: ⁊ interius obliquando diffusas: has excogitauit Salomon. Trabes autem posuit in domo per transuersum per tria loca in summitatibus trium mansionum adeo longas ⁊ forinsecus capita earum prominerent ex vtraq3 parte. Et edificauit super capita forinsecum prominentia: tria tabulata ad deambulandum circa templum: que in euangelio pinnacula templi dicuntur: latitudo vero tabulatorum differens erat. Tabulatum enim quod erat subtus quinq3 cubitos habebat latitudinis: ⁊ medium sex cubitos: ⁊ tertiū septem. Quod ad litteram quidam tradunt factum vt in superioribus tabulatis manentes: non impedirentur ad aspiciendum inferi⁹ per obstaculum inferiorum: hebreus tamen dicit tria tabulata pare3 habuisse latitudinem: vt si a summo vsq3 ad imum plumbata cementarij dimitterentur: eorum perpenderetur equalitas: verum tamen inferius tabulatum quinq3 cubitorum erat in latum: medium vero. vi quia murus superior artior factus quasi per cubitum erat retractus: vltimum vero septem per retractionem muri superius similiter facta: hec autem tabulata sic erant coniuncta muro vt ei infixa non essent. Porro in extremitatibus cuiuslibet tabulati vt deambulantes ab iniuria lapsus defenderentur edificauit lunculas tanquam appodiationes que in libro Regum latera vocantur: in Paralipomenon cancelli: de quarum altitudine nescimus: nisi de supremo quod habuit in altitudine. v. cubitos.

¶ De ornatu interior' dom⁹ ⁊ superioris māsionis. C. LXXVII.

Orro murus mansionis inferioris intrinsecus opertus erat tabulis cedrinis. Tabulis vō solarij affixa erant laquearia cedrina pauimentum domus tectū erat tabulis abietinis. Tabulata vō late3 ⁊ laquearia trabium pauimētu3: tabulis aureis opiebātur cum clauis aureis quo3 singuli erāt. l. siclo3: nihilq3 erat in illa iferiori pte templi. qd̄ auro nō tegeret̄: vt vult⁹ ingredientiu3 faceret auri lumine resplendē. Porro in iunctura tabula3 fecit anaglipha. i. tornaturas vel celaturas in iuncturis fabrefactis ne loc⁹ iuncture deꝑhendi posset. In medio vō tabule erant imagines ꝓminētes cherubin ⁊ palme. He quidem in tabulis cedrinis celata erāt: s3 auro tecta vel in ipsis tabulis aureis. Oraculum autē qd̄ dicit̄ sanctasancto3: habet xx cubitos lōgitudinis ⁊ xx latitudinis ⁊ xxx [illegible] In [illegible] tn̄ hr̄t ⁊. xx. cubitos altitudinis: qd̄ intelligēdu3 ē de pariete cedrino interposito int' oracula ⁊ sancta sancto3 vt fum⁹ aromatu3 ascendens de altari ꝑ apturā supiorē libere intraret in oraculu3. Erat autē tot⁹ paries tect⁹ auro. hr̄s anaglipha cherubin ⁊ palmas ad ꝯmodu3 parietu3. Huic parieti appēsum erat velu3 de quatuor coloribus cui intexta erant cherubin tante tenuitatis vt parietis non ꝓhiberet aspectū: quod legit̄ in euangelio scissu3 fuisse a summo vsq3 deorsum. De interiori scemate superio3 mansionum non legimus nisi q̄ dum consummaret̄ edificiu3: posit⁹ ē lapis in angulo superiori: nō sine grādiu3 admiratōe. Cu3 [illegible] ⁊ in fundamēto ⁊ in muro [illegible] [illegible] nō ē inuent⁹ loc⁹ ei⁹: donec in angulo superiori: ⁊ postrem⁹ oīu3 ꝯuenientissime posit⁹ est: s̄m qd̄ predixerat Dauid. Lapidem quem reprobauerunt edificantes ⁊c. In summitate vō muri per gyru3 affixa erant aurea verua ad magnitudinē hominis propter aues abigendas: vt delonge aspicientib⁹ quasi silua aurea videret̄: ꝑ gyru3 vō muri erat labiu3 exterius: a quo dependebat grādes vue auree cu3 pāpinis aureis adeo fabrefactis vt sursum aspicietib⁹ q̄si ad aurā sepe moueri viderent̄. Porro iuxta terrā hostiū lateris medij in pariete erat domus dextre. i. meridiane: per qd̄ cocleā ascendebant in medium cenaculū: ⁊ a medio i tertiu3: hoc ē ꝑ ascēsu3 tortuosu3 qui vitis vulgo dicit̄: qui fact⁹ est ad silitudine3 coclee testudinū. Fecit autē in introitu templi postes de ligno oliua3: q̄drangulos ⁊ duo hostia de lignis abietis altrinsecus: ⁊ sculpsit in eis cherubin ⁊ palmas ⁊ celaturas valde eminētes: ⁊ opuit oīa laminis aureis opere q̄dro ad regulā. fores iste multe vetustati erāt: ⁊ (vt ait Ioseph⁹) nō erat in eis lignu3 mai⁹ palmo: qd̄ forte notat̄ in regu3 cu3 dicit̄ opere q̄dro ad regula3: ⁊ erat altitudo ea3. xxx. cubitis s̄m altitudinem in

ferioris oraculi: ⁊ latitudo .xx. Erat quippe latitudo muri .x. cubitoꝝ: ⁊ aptura in q̄ fores erant filīr .x. ⁊ ita in muro oriētali altrinsecus superāt .v. cubiti. in aptura vō erāt q̄tuor fores due extrinsecꝰ ⁊ due intrinsecꝰ: quaꝝ vnaqueqꝫ habebat latitudinē .v. cubitoꝝ: ⁊ sic erant artificiose posite vt clause q̄si ɔtinuū parietē facerent intus ⁊ extra: aperte sibi in medio spissitudinis muri obuiabant ⁊ totā eiꝰ latitudinē tegebāt: ⁊ sic artificiose sibi adherebāt: ⁊ q̄ claudebanť exteriores clauderenť simul ⁊ interiores. Nullus eñi ī tēplo nocte remanebat qui clauderet eas interius.

¶ De Oratu ⁊ oraculo eiusdē. C. LXXVIII

Duo in pariete oraculi fecit duo hostiola de lignis oliuarum: ⁊ postes angulorꝫ .v. vt in q̄nto angulo medio cardies affixe starēt circa quos hostiola mouebanť: ⁊ erāt in hostiolis anaglifa cherubī ⁊ palme: in oraculo autē erat palma: arca: ⁊ ꝓpiciatoriū ⁊ cherubin: q̄ fecerat Moyses in deserto. Fecit autē Salomon cherubin duo: de lignis oliuaꝝ .x. cubitoꝝ altitudinis. stantes sup panimētū in lateribꝰ arce: ⁊ habētes pedes obliq̄tos q̄si ad iubilādū ⁊ eleuatos: optos auro purissimo: hñtes alas aureas singlas .v. cubitoꝝ: quaꝝ due extēdebanť sup arcā: ⁊ obuiā sibi veniētes cōiungebanť sup eā: tegētes sanctuariū īfra se positū: alias autē duas extēdebāt altrinsecus vsqꝫ ad parietes. Porro extra parietē i sancta loꝝ posuit mēsā ad aq̄lonē: ⁊ candelabꝝ ad austꝝ inter q̄ mediū erat altare aureū: qd̄ fecerat Moyses in deserto. Sꝫ p̄ter illud cādelabꝝ: posuit alia cādelabra aurea eiusdē scemati: sed maioris quātitatī .v. hinc ⁊ .v. inde. Similť cū mēsa quā fecerat Moyses ī deserto posuit alias mensas .x. eiusdē scematis sed maioris quātitatī .v. hinc ⁊ .v. inde. Inť hec aūt posuit altare thimiamatī. ⁊ vestiuit illud cedro qd̄ etiā dicitť altare oraculi .i. corā oraculo. Intelligiť hoc altare fuisse de lapidibꝰ quos ferꝝ nō tetigit: ⁊ erat opertū p circuitū tabulť cedrinis: sꝫ ille opte erāt ex oī pte laminis aureis: cuiꝰ quātitatē nō memini me legisse. Illud vō modicū altare qd̄ fecit Moyses in deserto: forte repositū erat in sancta sanctoꝝ nō ad vsus quotidianos thimiamatī: sed ad aliquos vsus singulares q̄ semel in anno igrediebať sacerdos cū sanguine. hoc aūt īde pōt ꝓpꝫdi. q̄ dicit apostolꝰ ī sācta sāctoꝝ fuisse thuribulū aureū: hic erat ornatꝰ templi in interioribus.

¶ De Porticu ⁊ colūnis eius. C. LXXIX.

In facie vero templi erat porticus q̄ ī euāgelio dicitť vestibulū templi hñs colūnas ereas in lōgitudine sui dispositas: ī medio q̄ꝝ erāt due mirabiliores ceteris: posite añ fores tēpli hñtes in medio sui spaciū .x. cubitoꝝ: sꝫ latitudinē porte tēpli: q̄ꝝ talis erat cōpositio: stilus vel stipes colūne habebat .xviii. cubitos altitudinis nō planꝰ sed vallicularꝰ: hñs in circuitu canales cauatione .iii. digitoꝝ: ⁊ erat fusilis: ⁊ linea .xii. cubitoꝝ ambiebat illū. Epistiliū vō colūne: latiꝰ erat stipite ⁊ rotūdū: ope reticulato celatū. Capitellū quoqꝫ suppositū epistilio fusile erat ⁊ .v. cubitoꝝ altitudinis ⁊ supma parte erat lyliatū: latera vō ipsiꝰ ex oī parte in modū retis ⁊ cathenaꝝ erāt ɔtexta septena versuū: retiacula erāt in capitello vno .i. .vii. ordines hñtes eādē celaturā. Sup capitellū vō erat q̄si funiculus sup quē ī duabꝰ ordinibꝰ positū erat retiaculum tegēs eiꝰ summitatē: ⁊ descēdēs aliquātulū circa latera capitelli in circuitu. In cuius extremitate depēdebāt in duobꝰ ordinibꝰ ducēta malagranata. In epistilio quoqꝫ dependebant malagranata: legiť eñi q̄ capitella erāt sup summitatē malagranatoꝝ. Eiusdē cōpositōis erat altera colūna. De cōpositōe vō basiū nō legi: he due colūne ꝓprijs noībꝰ vocabanť: tū ꝓpter sui magnificētiā: tū ꝓpter futuroꝝ multā ꝯfigurationē: dextera dicebať Jachim: sinistra boos: de reliquis colūnis vestibuli modicū agit historia. Capitella eoꝝ minora dicit vno cubito p̄orībꝰ capitellis. De scemate eoꝝ tñ dicit q̄ erāt lyliata ⁊ habebant retiacula supposita. has colūnas ⁊ oia vtensilia tēpli erea: ⁊ q̄cq̄d in eo de ere factū est fudit hyram. Aliq̄ tñ de auricalco dicūť facta qd̄ idē ē cuiꝰ splēdor ⁊ pulchritudo sitis erat auro vt dicit iosephꝰ in h̄ vestibulū ascēdebať ab atrio sacerdotū .xii. gradibꝰ sm̄ Josephum. Quidā tñ dicūt .vii. sm̄ visionē Ezechielis: dicūt eñi in multis ɔcordare cōpositionē templi materialis cū compositōe tēpli spiritualis qd̄ vidit Ezechiel.

¶ De Domūculis ⁊ atrio sacerdotū. C. LXXX

Edificauit autē Salomon ī circuitu tēpli post vestibulū .xxx. ꝑ aulas domos: qui sui copulatōe totū tēpli spaciū extrinsecꝰ ambiebāt heꝝ singule habebāt .v. cubitos latitudinis ⁊ tātūdē lōgitudinis ⁊ .xv. etiā altitudinis. Ingressusqꝫ eaꝝ ita fecit ad inuicem vt ex alia ingredereť ad aliā: aliquo spacio īterposito. Et supra eas edificate erāt alie equales eis: ⁊ mensura ⁊ numero. ita vt latera templi tria .p circuitū tegerenť domūculis vsqꝫ ad p̄mū tabulatū exterius. Reliqua vō ps templi supior circūedificata nō erat: sed libere videri poterat. Nō fuerūt he domūcule pasto foria vel exedre sꝫ cubilia ⁊ cenacula hebdomadarioꝝ: ⁊ gazophilacia vasoꝝ ⁊ vestium tēpli. Et edificauit atriū interꝰ tribꝰ ordinibꝰ lapidū politoꝝ ⁊ vno ordine lignoꝝ cedri. Porro plā fuerūt atria citra tēplū: vt ī psalmo legiť. Qui stati ī domo dñi in a.o d. nr̄i. De īteriori tñ atrio mētio fit in regū: de eodē: ⁊ de scdō tractat iosephꝰ: sꝫ p̄ter hec duo fuerūt alia duo: sigť atriū interiꝰ erat platea grādis ⁊ ex oī parte circa tēplū diffusa p q̄drū q̄ p̄ foribꝰ tēpli ad oriētē plurimū extendebať: q̄ ibi erat altare ereū: ⁊ luteres: ⁊ ibi ministrabāt sacerdotes ⁊ leuite corā dño. circa vō vtrūqꝫ latus tēpli nō adeo diffusa erat: ab occidēte vō strictior pauimētū cuiꝰ vario marmore stratū erat: ⁊ diuersis imaginibꝰ venustatā h̄ atriū cingebat murꝰ bassꝰ ⁊ in latitudine tñ triū cubitoꝝ. Itē erat cubitꝰ vnꝰ lapidū vniꝰ coloris secūdꝰ alterꝰ: ⁊ tertius tertij. Intꝰ autē vestitus erat cedro: ⁊ positꝰ est p gyꝝ in extremitate huiꝰ atrij vt ceteros a ministris ab ingressu atrij ꝓhiberet. Ad hunc appodiabāt se psallētes ⁊ ɔuersi ad ppl̄m sup hūc inclinati loq̄banť. In eodē muro stabāt colūne equis interuallis disposite: populi extra stātē ad legē sācti moniē denūciētes aue līis hebraicis alie grecis alie latinis: ⁊ ne intrarēt locū sanctū ꝓhibētes: hic ambitꝰ muri ꝓprio noīe vocabať gyon. Aliter vō cācellus vnū solū habebat introitū ab oriēte: ɔtra portā templi hñs apturā .xxv. cubitoꝝ: sine foribus vsqꝫ ad hunc introitū ascēdebant viri ⁊ mulieres: deferētes oblatōes suas ad ministros sibi occurrētes: nec licebat eis vlteriꝰ transire nisi in q̄busdā casibꝰ. Et ascēdebant ad ipm̄ p .xiiii. gradus. Hoc atriū dicebať interꝰ vel atriū sacerdotū qd̄ etiā illi q̄ erāt aaronite: sꝫ ꝓpē maculā aliquā offerre nō poterāt: nō ītrabāt: licet de sacrificiorum partibus alerentur.

¶ De Exteriori atrio tēpli C. LXXXI.

Post istud atrium ⁊ infra ipsuꝫ in decliui latere positum erat sm̄ q̄ꝫ dicebať sanctū: qd̄ Josephꝰ vocat aulā vel basilicā grandē. Erat autē diffusuꝫ p circuitum circa atrium interiꝰ: longe tamē maiꝰ eo ⁊ pauimētū vario marmore: eratqꝫ circūcinctū muro ī altitudine .xxv. cubitoꝝ interius: exterius vō altitudinis .xl. cubitorum. scdm̄ decliuitatē collis: ⁊ licet sic eēt altū nō ascēdebat vsqꝫ ad fabricā tēpli: nec ipsiꝰ aspectum prohibebat: erat murus iste ad occidentem simplex: ⁊ nullā habēs portā. In vtroqꝫ vō latere ⁊ ī frōte orientali habebat porticꝰ circūiacētes instar claustri monachoꝝ: in q̄bus erant columne singuloꝝ lapidum diuersi coloris cum basibus argēteis. Camera vō porticuū .i. laquearia cedrina erant: latitudo vō porticus .xxx. cubitoꝝ. In latere meridiano erant quatuor porte duplices valuas habentes: q̄ laminis aureis ⁊ argēteis miro ope erāt decorate: eiusdē numeri ⁊ eiusdē scematis erāt porte ī latere septētrionali. In his sedebāt ianitores vt arcerēt immūdos ab ingressu huiꝰ atrij. Porro in orientali frōte erat porta q̄ dicebať speciosa: habens valuas de ere corinthio factas. In angulis huius frontis erant due porte modice: p quas ascēdebāt mulieres ad offerendū: vł forte ministri descēdebāt in occursū eaꝝ ibi ad suscipiēdas eaꝝ oblatōes: p has portas quas diximꝰ: ascēdebāt vndequaqꝫ viri mūdi in atrium scdm̄ vt orarēt sub diuo tpe serenitatis: sub porticibꝰ tempore tempestatis. In platea orientali huiꝰ atrij vendebanť aīalia ⁊ volucres ad offerendū: ⁊ mense nummularioꝝ stabāt ibi quas euertit dñs. In porticibus autē circa portas stabant gazophilacia diuersi generis .i. arce musach: in qua reponebať oblatio regū ⁊ magnaꝝ festiuitatuꝫ. Corban in qua oblatio sacerdotū ⁊ votiua. Tertia quoqꝫ que ꝓprie dicebať gazophilaciū in qua oblatio paupeꝝ ⁊ oblatio quotidiana ad opa templi: vel ad vsus paupeꝝ. In porticibꝰ lateꝝ erāt pastoforia .i. loca separata ad comedēdū in quibꝰ sacrificantes de partibus sacrificioꝝ: que eos ɔtingebant vescebanť corā dño. Quidam tamē volūt quod ibi tñ a foris veniētes de finibꝰ israel comedebāt: ⁊ ob hoc dici pastoforia. In eisdē porticibꝰ erāt cathedre .i. tria genera sediliū: vt ait Isidorus in cathedris sedebāt doctores ī gymnasio. In synedris auditores in ɔsistorio: ⁊ dicebanť synedre q̄si ɔsessus. In exedris assessores cū iudice q̄si secretius aliquid tractabāt quasi ī locutorio: ⁊ ⁊ dicebanť exedre q̄si assessus: licet exedra impropie legatur p thalamo: hoc atriū sm̄ sepe in euangelio diciť templum vt vbi diciť q̄ oues ⁊ animalia vendebanť in templo: ⁊ q̄ ihesus docebat in templo: ⁊ q̄ filij israel orabāt in tēplo ⁊ cetera in hūc modū. Porro sub hoc atrio erat tertiū atriū: sitū in decliui latere montis positū eiusdē cōpositiōis cū secūdo: ⁊ si nō tante venustatis nec tā preciosi ornatꝰ: ī hoc orabant mulieres mūde tñ. Infra atriū illud erat ⁊ q̄re

rum in quo orabant viri immundi ⁊ mulieres ⁊ gentiles:eratq̄ mu/
rus exterior in radice collis positus erat: ⁊ ascendebat.ccc.cubitis
vsq̄ ad verticem tantum collis in quo templum erat situm: ⁊ ita mu/
ri atriorum in nullo prohibebant aspectum tēpli:nec eorum qui mi/
nistrabant in atrio interiori.

¶De Altari ⁊ mari eneo ⁊ luteribus. C. LXXXII

In atrio interiori erat altare eneū factū ex lapi
dibus impolitis:circūtectum ex omni
parte ere:longe maioris quantitatis q̄ illud portatile qđ
fuit actū in deserto: ⁊ erat sub eo fouea grādis:i quā p fo
ramen in medio altaris positū cineres defluebāt: ⁊ sanguis q̄ ad cre/
pidinē altaris fundebat influebat in eā. Quandoq̄ vero mūdabat fo
uea p fenestrā q̄ erat ad oriētē:altare vero qđ fecerat Moyses ppt re
uerētiā sui in aliq̄ parte atrij reseruatū est. Qđ q̄dā tradūt ibi pman
sisse vsq̄ ad euersionē tēpli factā p romanos imo etiā postea cū gēti
les habitauerūt hierl'm. fecerūt ex eo horologiū sibi. In eodē atrio po
suit Salomon mare eneū fusile qđ nos lauatoriū dicere possum⁹ vt
i eo sacerdotes ministraturi abluerēt pedes ⁊ man⁹ i.scemate hemi
sp[illegible] [illegible] latitudo [illegible] cubitoꝝ erat p diametrū a labio vsq̄ ad
labiū altitudo vero erat.v.cubitoꝝ a labio vsq̄ ad fundum:spissitudo
erat triū digitoꝝ. In laterib⁹ autē ei⁹ extrinsec⁹ duo ordines erāt scul
pturaꝝ historiataꝝ.i.historias aliq̄s habētiū. Fecit quoq̄ salomō
x.luteres eneos ⁊ fusiles:altitudinis quatuor cubitoꝝ in q̄b⁹ ablue/
bāt īuestia ⁊ pedes holocaustoꝝ: ⁊ erāt eiusdē stature oēs sicut ⁊ ba
ses q̄b⁹ īsidebāt. Erat autē basis cōposita ex q̄tuor tabulis ⁊ iunctu/
ris tabulaꝝ:p q̄tuor angulos erāt sculpture eminētes ad modū colū
naꝝ quas quidā dicūt vocari media intercolumnia ⁊ habebāt colū/
ne ppias celaturas:boues:arbores: ⁊ aues:oia a deo fabrefacta erāt
vt nō celata [illegible] sed q̄si apposita p circuitū viderent. ⁊ basis q̄si rotis cir
cūstantib⁹ vehi videbant:hoꝝ luteꝝ v i atrio tēpli steterūt ad dexte
rā.v.ad sinistrā ad hūc vsum:matine [illegible] lauabant hostiaꝝ mēbra i p
batica piscina: ⁊ lota tradebāt sacerdotib⁹ [illegible] iterum sordes
adhesisset:luterib⁹ ea imergebāt vt resincerata supponerent altari.
Porro lauatoria h̄ i hūc modū erāt posita:q ingredientib⁹ atriū sacer
dotale:pmo occurrebat ad meridiē mare eneū ad abluendas macu/
las:postea pgredientib⁹ occurrebāt.x.luteres ad intingēda mēbra ho
stiaꝝ. Rursumq̄ pgredientib⁹ occurrebat altare eneū. Simulq̄ ad me
ridiē positisq̄ hostijs sup altare redibāt offerētes ad mare eneū ⁊ ab
luebāt ibi pedes man⁹ vt sic loti ꝯsūmarēt sacrificia.i.intrarēt i tēplū
cū panis ⁊ thimiamate. Utēsilia vero altaris enei fecit hyram ex ere
lebeta ad suscipiēdos cineres ⁊ paruas altaris:ollas quoq̄ ⁊ calda/
rias ad coquendas carnes ⁊ hamulas ⁊ fuscinulas ad extrahendas
carnes vel disponēdas: ⁊ scutras:vasa.s.equalis amplitudinis i ore
⁊ fundo ad calefaciēdū. Porro vtēsilia tēpli aurea erāt vel argētea.
Sic ergo Salomon (vt dictū ē) tēplū i.vij.annis ⁊.vj.mēsib⁹ cū suis
vtensilibus compleuit. ⁊.vij. mense:forte q2 fere totus solēnis erat
eam dedicauit.

¶De Basilica ⁊ domo regis. C. LXXXIII.

Postea domū sui i regalē edificare cepit quā per
annos.xiij. vix cōpleuit:q2 nec adeo circa
illā studiū populi feruēs:nec sic ad eā a patre sicut ad tē/
plū [illegible] preparata fuerāt. Dom⁹ [illegible] duplex erat ⁊ ex
duplici materia:pars iferior erat lapidea ⁊ dicebat nephora.i.pigmē
taria in q̄ reponebant aromata ⁊ pigmēta ad vsus tēpli ⁊ dom⁹ re/
gie vt ex beneficio terre ⁊ muri diu vigerēt q̄si recētia. Superior pars
domus lignea erat de lignis libani facta:vnde ⁊ dicta est dom⁹ salt⁹
libani. Quidā tū putāt eā ob hoc sic dictā:q2 circūquaq̄ cōsita erat
arborib⁹ ⁊ viridarijs mire recreationis iuxta decētiā salt⁹ libani:in
ea reponebant arma vt beneficio ligni rubiginē nō sentirēt:nec solū
arma ad pugnādū:sz etiā ad decorē ⁊ ostēsionē regij fast⁹. Fecit em̄
rex Salomon.cc.scuta aurea ⁊.ccc.peltas aureas:quaꝝ quedā rotū/
de erāt:alie instar semicirculi facte:his vtebant custodes regis ante
hostium excubātes: ⁊ q̄n rex egrediebat pcedebāt eū eq̄tātes ⁊ ferē
tes huiusmodi arma:iuuenes flaui ⁊ vsq̄ in equoꝝ sessionē diffun/
dentes cesariē comis suis adijciētes auritincturā:vt eoꝝ capita sole
pcussa radiarēt:hos sequebat rex vect⁹ in curru ⁊ ad locū quēdā so
lit⁹ erat exire:q̄ a hierosolimis abest duob⁹ miliarijs: ⁊ dicebat hort⁹
eden.i.deliciaꝝ. Porro pars illa superior q̄ dicebat salt⁹ dom⁹ habebat
lōgitudinē.c.cubitoꝝ: ⁊ in latitudine.l.i altitudine.xxx.cui⁹ camera
tota vestiebat tabulis cedrinis. Sustētabat autē trib⁹ ordinib⁹ co/
lūnaꝝ:vnusquisq̄ ordo hēbat colūnas.xv.e regione se respiciētes ⁊
pari modo a se distātes: ⁊ ita īter muros ⁊ tres ordines colūnaꝝ erāt
q̄tuor deambulatoria. p forib⁹ autē domus fecit porticū colūnaꝝ.l.
cubitoꝝ longitudinis. ⁊.xxx.latitudinis. De cōpositiōe inferioris par
tis domus lapidee tacet liber regum:forte q2 eius [illegible] cōposit[illegible] erat
cui⁹ ⁊ superior. E regione stabat dom⁹ regis [illegible]
eiusdē longitudinis:latitudinis: ⁊ altitudinis ⁊ [illegible] colum/
ta:verūtamē simplex erat ⁊ vni⁹ mansionis. Muri cui⁹ altitudo ha/
bebat.iiij.distinctiōes quaꝝ tres diuersis variebant colorib⁹. Quar
ta vero pars celaturis erat ornata. Erāt ibi arbores sculpte diuersi gene/
ris ramis ⁊ folijs ⁊ pomis obumbrate.ita vt ppter miraculū subtili
tatis agitari quodāmō putarent. In medio toti⁹ amplitudinis erat
domūcula habēs latitudinē.xxx.cubitoꝝ: ⁊ i ea erat soliū validis co
lūnis extēsum:in quo sedēs rex iudicia pferebat:in posteriore parte
dom⁹ laquearia ⁊ parietes vestiti erāt auro:vbi fecit rex thronū de
ebore grādē ⁊ vestiuit eū auro:hui⁹ ascēsus facilis erat p.vj.gradus
de marmore porfirij fact⁹. fecit etiā circa domū reliq̄ habitacula ⁊ se
dilia vbi post causas explicitas residebant:strata oia marmore ⁊ ta/
bulis cedrinis. Fecit ⁊ domū regine in latere descēdētē marmore ce
dro auro argēto opulētissime decoratā. Fecit ⁊ vtēsilia vtriusq̄ do
mus pclara:nec nō vasa quecūq̄ epulis sunt opportuna.oia ex auro
fecit:pfecit itaq̄ Salomō.xx.annis tēplū ⁊ domos regias cū suppl
[illegible] hyram rege tyri [illegible] sibi auxiliū in lignis ⁊ auro

¶De Ceteris opib⁹ ⁊ glia Salomōis ⁊ d fine ei⁹. C. LXXXIIII

Dehinc couertit aīaꝫ Salomon ad muros ciuitat
ꝯstruendos quos miro robore ampliauit.
Uias quoq̄ regias que ad hierl'm ducerēt nigro lapide
strauit in [illegible] ruinas ciuitatū reparauit [illegible] ⁊ no/
uas ciuitates p opportunitate locoꝝ fundauit. De filijs isrl' nullū fe/
cit Salomō seruū.sz erāt viri bellatores ⁊ ministri eius:chananeos
aūt fecit sibi seruos tributarios:classem quoq̄ fecit in insula quadā
egyptiaca rubri maris q̄ dicit asyongaber: ⁊ deferebat de ofir aurū
multū ⁊ argētū: ⁊ dētes elephātoꝝ: ⁊ simias: ⁊ pauos: ⁊ gēmas ⁊ li/
gna thina multa nimis q̄ erāt similia lignis sethim ⁊ odorifera:de q̄/
bus fecit rex fulta ⁊ sedilia dom⁹ dn̄i ⁊ dom⁹ regie ⁊ cytharas can
torib⁹ ⁊ lyras:etiā cinara ⁊ nabla ex electro constituit q̄si null⁹ pcij
erat argētū in dieb⁹ ei⁹:mēsa ⁊ sedilia p forib⁹ domoꝝ plurima in hie
rusalem argentea erant ad horum incredibilem opinionem regina
Sabba excitata venit temptare eū in enigmatib⁹: ⁊ ingressa ē hierl'm
cū comitatu multo ⁊ diuitijs inestimabilib⁹. Est autē Sabba quan/
doq̄ nomē regionis:sz hic ē ciuitas regalis ethiopie.hui⁹ nois signi
ficatiōis apud hebreos distinguunt p apices litteraꝝ sin ⁊ samech.
docuit eā Salomon i oib⁹ his quo pposuerat ⁊ ammirās nō habe
bat vltra spiritū.verūtamē tria pre ceteris ammirabat:domū saltus
etiā supra tēpli fabricā:ordinē quoq̄ ⁊ frequētiā ministrātiū in tē/
plo. Tertiū vero ordinē ⁊ distinctionē seruiētiū regi in mēsa. Dedit at
regi munera.cxx.auri ⁊ gēmas pciosas ⁊ aromata ⁊ quāta ⁊ qualia
visa nō fuerāt in hierl'm. Dicit autē Joseph⁹ eā dedisse regi radices
balsami:vnde ppagati sunt engadi vinee balsamite:cui ⁊ Salomō
multa redonauit q̄ regina grāter suscipiēs ad ppa remeauit. Tradūt
q̄dā eā rescripsisse Salomoni q[illegible] pricipalit ei dicere timuit se vi[illegible]
in domo salt⁹ quoddā lignū in quo suspēdend⁹ erat q̄dā p cui⁹ mor
te regnū iudeoꝝ periret ⁊ certis indicijs illud regi indicauit. Qd timēs
Salomon in pfundissimis terre visceribus occultauit illud. Sz quo/
mō circa tēpora christi i pbatica piscina supnatauerit icertū ē: ⁊ cre
dit hoc fuisse lignū crucis dn̄ice. Actor. Itaq̄ Salomon opibus
suis ⁊ sapiētia atq̄ diuitiaꝝ gloria vbiq̄ noiatus:tandē p mulieres
alienigenas deprauat⁹ vsq̄ ad idolatrie culturā decipuit:habuit enī
vxores septingētas ⁊ ꝯcubinas.ccc.ideoq̄ ⁊ dn̄s aduersarios ei ad/
huc viuēti suscitauit: ⁊ regnū ei⁹ post mortē scindēdū pdixit:sicq̄ p/
us q̄ sm nomē suū pacē habebat vndiq̄ p circuitū vitā i tribulatio/
ne finiuit. Dicūt tamē hebrei q̄ ante mortē penituit ⁊ ob hoc libꝝ d
ꝯtēptu mūdi qui ecclesiastes dicit composuit. Hui⁹ temporib⁹ Sa
doch ⁊ Nathan silonites pphetauerūt:quidā etiā Homeꝝ ⁊ Esodiū
eo tempore fuisse dicūt.

¶De Roboā hieroboam abya ⁊ asa. C. LXXXV.

Post mortem Salomonis regno bifariā
diuiso sup duas trib⁹ iuda
.s. Beniamin regnauit in hierusalē Salomonis fili⁹ Ro
boam: ⁊ sup.x.trib⁹ in samaria seruus eiusdē de tribu ef/
fraim hieroboā. Cepit itaq̄ Roboam anno q̄rte etatis tercij mūdi
vero secūdi. M.dccclxix. ⁊ regnauit annis.xvij. Ipse q̄dē populo sci/
smatis occasionē dedit:qui cū eis alleuiatiōē regalis impij postulantib⁹
bus nō sm ꝯsiliū senioꝝ mitia:sed sm ꝯsilia iuuenū dura respondit.
Itaq̄.x.trib⁹ eo derelicto: Hieroboā secute sunt:illiusq̄ ⁊ relicto do/
mino vitulos aureos quos fecit in dan ⁊ in bethel coluerūt:contra
hunc pphetauerūt ahias ⁊ abdon ad cui⁹ vocē altare scissum ē. Sub
Roboam quoq̄ peccauit iuda:edificauitq̄ sibi aras ⁊ statuas ⁊ lu/

eos sup excelsa. habuitq; roboā vxores. xviij. ⁊ cōcubinas. lx. ⁊ nati sunt ei filij. xviij. filie vo. lx. Anno qnto regni ei⁹ sesach rex egypti in hierusalē ascēdit: ⁊ tēplū spoliauit. Hunc autē sesach refert herodotus multas gētes sibi subiugasse: ⁊ qsdā sine bello cepisse: atq; i earū subiunatiōe in statulo earū q triūphanti pferebantur genitalia mulierū insculpsisse. Refert etiā ethyopias ⁊ phenices circūcisionē ab egyptijs didicisse. Roboā successit Abia filius eius: anno etatis qrte. xviij. mūdi vo scōi. M. dccc. xcvi. ⁊ regnauit annis trib⁹. hic patris sui maliciā imitatus habuit ⁊ ipse aduersariū hieroboā: sicut ⁊ pater eius. huic quoq; successit ⁊ filius eius Asa. anno etatis qrte ei. mūdi vo scōi. M. dccc. lxxxix. ⁊ regnauit annis. xli. Hic bonitatē Dauid imitatus effeminatos de terra: ⁊ sordes idoloꝝ purgauit excelsa tñ nō abstulit: ethyopes in bello supauit. Hic igit i pncipio iustus (vt dictū est) in fine desipuit. nā ⁊ cōtra baasa. syrie regis auxiliū missis munerib⁹ inuocauit. ⁊ pphetā anam se corripientē in nerū mitti iussit. Egrotās deniq; vehemētissimo pedū dolore dñz nō quesiuit: sed magis in medicoꝝ arte fiduciā habuit. Huius tēporib⁹ sup. x. tribus. post hieroboā q cōregnauit ei duob⁹ annis regnauerūt successiue. Nadab ⁊ baasa ⁊ hela ⁊ amri pphetauerūt autem baias ⁊ anani ⁊ iehu filius anani: ⁊ azarias filius obed.

De Josaphat rege ⁊ helia propheta. C. LXXXVI.

Josaphat filius Asa cepit anno qrte etatis c. xlij. mundi vo tertij millesimo ⁊ xxx. ⁊ regnauit annis. xxv. In vijs patris boni ambulauit populū ad cultū dei reuocauit ⁊ lucos destruxit: sed excelsa nō abstulit. Cūq; diues esset ⁊ inclitus affinitate cōiunctus est achab ipiissimo regi: ⁊ iuit cū eo cōtra syros ad recuperandum ramoth in galaad: ctra michee pphete cōsiliū. vnde ⁊ a iehu ppheta est redargut⁹. Porro cū amonite ⁊ moabite arabes irruerēt i iudā. rex indicto ieiunio. oēm populū in tēplū ad obsecrādū dñm cōgregauit. Ibiq; a iaziel ppheta cōfortatus: ⁊ egressus hostes percussit atq; fugauit: sed etiā cū ochozia filio achab cui⁹ opa pessima erant amicitias iniit. Ideoq; naues eius qs miserat in ophir ppē aurū cōfracti sūt in asiongabera sicut ei eliezer filius dodan pphetauit. Hui⁹ ergo tēporibus regnauit in samaria pmo q̄dē achab pessimus idolatra q tēplū in samaria edificauit ⁊ lucū plantauit. Alioq; iezabel vxoris sue gētilis psequēs pphetas dñi. pphetas baal fouit. benadab virū morte dignū cū cepisset dimisit. Insuper ⁊ iusto naboth fraudulēter interfecto vineā eius possedit. Deinde filius eius ochozias qui ⁊ ipse viam patris secutus dominum irritauit. Beelzebub quoq; deū Acharon in infirmitate sua cōsuluit. Prophetauerunt autē his tēporibus Helias: Thesbites: ⁊ Abdias: ⁊ Jehu filius anani: ⁊ Micheas hiemla: ⁊ Jaziel filius Zacharie: ⁊ Eliezer filius Dodan: Helias quidē sub Achab latens alimoniā carnū a coruis accepit. Vidue farinā ⁊ oleum multiplicauit. eiusq; filiū a morte suscitauit. Ignē celestem ad vorandū holocaustum ⁊ ligna ⁊ lapides et puluerem ⁊ aquā impetrauit. Prophetas Baal occidit: ⁊ post tres annos siccitatis. oratione sua mox de celo pluuiā impetrauit. Sub Ochozia vero duos principes quinquagenarios igne celesti cōsumpsit. Abdias autem prophetas domini sub Achab absconditos in speluncis pauit.

De Homero poeta. C. LXXXVI.

In eodē tpe Agrippa apud latinos regnāte: Homerus poeta in grecia claruit vt testatur apollodorus grāmaticus ⁊ euforbi⁹ historicus. Helinādus li. iij. Hic homerus duos libros edidit: hyliadē ⁊ odysseā. Unde seneca in epla. lxxxvi. Sapiēs inqt fact⁹ est Homerus anteq̄ carmina vlla cognosceret. Quatuor milia librorū didimus grāmaticus scripsit: in qb⁹ qrit de patria homeri: ⁊ matre enee. Appion grāmaticus q sub caio cesare circūlat⁹ est grecia: ⁊ in nomē homeri ab oīb⁹ ciuitatib⁹ adoptatus. aiebat homerū vtraq; materia cōsūmata odyssea ⁊ hyliade pncipiū adiecisse opi suo. quo bellū troyanū cōplexus est. Hui⁹ rei argumētū afferebat q duas litteras in pmo ei⁹ posuit. lr̄s ex industria librorū suorū numerū cōtinētes. hec seneca. Hic Homerus apud athenienses p ilsano hitus ē: eo q deos īter se belligerasse diceret. Hic (vt aiūt) leuē nescio quā questionē a nautis sibi ppositā nō potuit explicare: a qb⁹ cū īpudētius ꝑtracti⁹ derideret. vir verecūdi igenij qsi toxicato cōfusionis mo culo. pfossus ad mortē spūz exalauit. Q̄s de platone asserit flamianus in libro de vestigijs phoꝝ. xenophontinos aduersus platonis gloriā cōiuxisse. Fuerūt q homerū synonimū platoni fuisse putauerūt ppter eloquētiā ⁊ pectoris latitudinē. vnde maximus valeri⁹ in li. x. dicit. Homerus in insula qz qstionē a piscatorib⁹ ppositam soluerē nō potuit: dolore absumptus creditur.

De Joram rege ⁊ Heliseo ⁊ Ochozia. C. LXXXVIII.

Etor. Mortuo iosaphat successit fili⁹ ei⁹ ioram anno qrte etatis. clxxvij mūdi vo tertij millesimo ⁊. lv. ⁊ regnauit annis. viij. Hic cōsilio vxoris sue athalie filie. s. achab ⁊ iezabel idola coluit: ⁊ hierosolymitas etiā ad idolatriā cōpulit. sex quoq; fratres suos occidit. tunc edom ab ei⁹ dn̄atione recessit. ⁊ occiso rege suo tributario: nouoq; creato ɔsuetū tributū regi iuda negauit. Iuxta cōminationē quoq; helie arabes irruētes in iudā: vastauerūt domos regias ⁊ pūcias. vxores regis abduxerūt: ⁊ filios pter ochoziā occiderūt. Ipse vo tādē chronicā incidit egritudinē: interna corruptione viscera effūdēs vt quotidie qsi peuntē se videret. sicq; mortuus ē. Hui⁹ tpib⁹ regnauit in samaria ioram fili⁹ achab frater ochozie: helias in celū p turbinē ascēdit cui⁹ spūs duplex. s. a dño sibi datus. s. ad pphetiā ⁊ miracula: sup heliseū redeunt. verūtñ etiā idem spūs ad miracula faciēda quodāmodo duplicat⁹ est in heliseo. Nā helias viuēs quidē tñ vnū suscitauit mortuū. Heliseus aūt viuēs vnū: ⁊ mortuus aliū. Vidue quoq; sunamitis nihilomin⁹ oleū in vasis multiplicauit: ⁊ filiū ei⁹ a morte suscitauit. aquas etiā pessimas sterilesq; sanauit. vrsos ad lacerādos pueros derisores suos maledictiōe sua puocauit. pulmentū amarū indulcorauit. panes paucos cū frumēto. c. viris appositos vt eis sufficerēt multiplicauit. Naamā quoq; syrū a lepra curauit. ⁊ giezi [illegible] cū lepra pcussit. preterea ferrū securi in aquā lapsum natare fecit. seruos regis syrie querētes ipsum cecitate pcussit: ⁊ in samariā pduxit: multaq; vētura pphetice nūciauit. Mortuo iorā successit fili⁹ ei⁹ ochozias anno etatis qrte. clxxv. mundi vo. iij. M. lxiij. ⁊ regnauit anno vno. Hic ambulauit in vijs achab: ⁊ abijt cū ioram rege isrl̄ auūculo suo ɔtra azael regē syrie in ramoth galaad: quē videlicet azael adhuc viuēte benadab heliseus regnaturū pdixerat. Cūq; ioram vulnerat⁹ exercitu in obsidione relicto: sub pncipe iehu redisset in iezrahel: vt ibi curaretur. Ochozias quoq; illuc ad eū inuisendū descēdisset: iehu p heliseū inunctus vt regnaret sup isrl̄ ɔiurauit cōtra iorā: ⁊ domū achab: vt eā iuxta dñi pceptū disperderet. Descēdēs itaq; cū exercitu i iezrahel duos reges sibi occurrētes occidit: ⁊ cadauer ioram in agrū naboth pijci fecit. Jezabel quoq; de turre prospiciente per fenestram precipitari iussit. Hanc igitur equoꝝ vngule conculcauerūt: ⁊ canes in agro iezrahel iuxta verbū helie in vltionē sanguinis ipsius naboth comederunt. Septuaginta quoq; filios achab: ⁊ quadraginta duos frēs ochozie ⁊ oēs reliquias dom⁹ achab deleuit iehu. Sz etiā sacerdotes ⁊ cultores baal astute decipiens interfecit. ⁊ edem totūq; cultū eius destruxit. Uerūtamen a peccatis hieroboam nō recessit: nec vitulos ei⁹ aureos dereliquit.

De Athalia ⁊ Joas. C. LXXXIX.

Athalia mater ochozie filiū suū mortuū videns surrexit: ⁊ regnare volēs omne semē regiū interfecit: excepto ioas ochozie filio: quem adhuc lactentē iosabeth ioiade pōtificis vxor: que soror erat ochozie ex patre. vj. annis in domunculis hebdomadarioꝝ ne interficeretur abscondit. In septimo autē anno ioiade congregatis sacerdotibus ⁊ leuitis ac centurionib⁹ armatis eum in regē inunxit: ⁊ athaliam reclamantē occidi fecit. templū quoq; baal ⁊ aras ⁊ imagines quas fecerant ioram ⁊ athalia destruxerunt. sed ⁊ mathan sacerdotem baal ante altare occiderūt. Temporibus athalie regnauit iehu super decem tribus. Tunc ionadab filius rechab apud iudeos claruit. cuius filij ex precepto patris tanq̄ peregrini ⁊ hospites sup terram seorsum ab hoīb⁹ in tabernaculis habitabāt. domū nō edificabant. sementē nō serebāt ⁊ vineā nō plantabāt vinūq; nō bibebāt. Joiada quoq; pōtifex insignis fuit: q solus post moysen ānis. cxxx vixit: sicut Eusebi⁹ scribit. Joas itaq; septēnis regnare cepit. anno qrte etatis. clxxxvi. mūdi vo tertij millesimo ⁊. lxx. ⁊ regnauit annis xl. Hic templi ruinas restaurari fecit. ⁊ cunctis diebus ioiade recte egit. Uerumtamen excelsa nō abstulit mortuo ioiada ioas a legittimis dei declinauit. ⁊ optimates etiā exemplo suo vitiauit. quē cum zacharias propheta ioiade filius argueret eum in templum ⁊ altare lapidibus obrui fecit. Et extunc (vt Epiphanius ait) populus in templo nec ex dabyrance ex ephot manifeste sicut prius responsum accepit. Nec multo post azael rex syrie cōtra hierusalem ascendit. sed acceptis a ioas muneribus recessit. Cūq; ioas languorem pessimum incurrisset: eo q honores diuinos sibi volebat impendi: vt dicūt hebrei: percusserunt eum duo serui sui: ⁊ mortuus est. Huius temporibus regnauit iehu super isrl. deinde filius eius ioathan: ⁊ post ioathan filius eius ioas: sub quo heliseus obijt. ⁊ mortuus cōtactu suo mortuū suscitauit.

De ligurgo legislatore. C. XC.

Eusebius in cronicis. Eo tēpore ligurgus insignis habitus est. [illegible] li. b. xiij. Hic est ligurgus q̄ lacedemonijs iura cōposuit. Justinus li. iij. Ligurgus cū fratre suo polibite spartanorū regi successisset: ⁊ regnare si vellet potuisset carillo filio ei⁹ q̄ natus posthumus erat: cū ad etatē adultā puenisset: regnū cum fide sūma restituit vt sciret oēs quāto plus apud bonos pietatis iura valerēt q̄ opes. Medio autē tpe dū īfans cōualescit leges īstituit exēplo earū q̄ inuētione clarior: nihil enī lege illa in alios sanxit. cuius nō ipse documentū pmus daret auri argētiq̄ vsum vt oīuz scelerū materiā sustulit. populo legēdi senatū vel creādi quos vellet magistratus potestatē pmisit. fundos oīuz equaliter inter oēs diuisit: vt equata patrimonia neminē potētiorē altero redderēt. cōuiuari oēs publice iussit. ne cuius diuitie vel luxurie in occulto essent. Juuenibus non amplius vna veste vti toto anno pmisit. nec aliquē cultius q̄ alterū permisit: nec opulētius epulari. Emi singula nō pecunia: sed cōpensatiōe merciū iussit. Pueros puberes nō in forū: sed in agrū deduci iussit vt pmos annos nō in luxuria: sed in omni ope ⁊ labore agerēt Nihil eos sōni causa substernere: ⁊ vitā sine pulmēto degere: neq̄ prius in vrbem redire q̄ viri facti essent statuit. Uirgines sine dote nubere iussit: vt vxores nō pecunie causa eligerent. seueriusq̄ matrimonia sua viri coercerēt: cū nullis frenis dotis tenerēt. maximū honorē nō diuitū ⁊ potentū: sed senū esse statuit. nec vsq̄ terrarum locū honoratiorē senect⁹ habet. Hec ⁊ similia q̄n solutis antea moribus dura videbant. auctorē earū Apollinē delphicū finxit ⁊ inde se ea detulisse. deinde vt eternitatē suis legibus daret iureiurādo obligat ciuitatē. nihil eos de eius legib⁹ mutaturos priusq̄ reuerteret. simulās se ad oraculū delphicū pficisci. cōsulturū q̄d addendū vel mutandū legibus videret. pfectus est autē cretā vbi voluntariū exiliū ppetuo egit. moriēsq̄ abijci ossa sua ī mari iussit: ne forte lacedemonē referrent: ⁊ sic se putarēt lacedemonij solutos iureiurādo.

De Amasia ⁊ cur in genealogia christi cum patre ⁊ auo pretermittitur. C. XCI.

Ero. Mortuo Joas succedit filius eius amasias anno q̄rte etatis. cc. xxij. mūdi vo tertij. millesimo. xc. ⁊ regnauit annis. xxix. Hic quoq̄ rectū corā dño fecit excepto q̄ excelsa nō abstulit. colligēs āt exercitū cōtra idumeos ⁊ amalechitas cū a rege israhel cētūmilia armatorū collegisset. Jāq̄ in pcinctu esset suadēte ppheta: vt israhelitas q̄n idola ferebāt dimittere acqeuit: licet grauiter ferret q̄ eis centū milia talētorū p mercede pmisisset. Percussit igit in valle salinarum ex edom x. milia. alia quoq̄ decēmilia virorū ceperunt filij iude: ⁊ adduxerūt ad pruptū cuiusdā petre. eosq̄ de sūmo pcipitauerūt: ⁊ vniuersi crepuerūt. Amasias tū deos quos tulerat de amalech postmodū adorauit [illegible] amalech [illegible] fuerāt in eorū cultu negligētes. Flat⁹ igit in supbiā scripsit ioas regi israhel vt ei seruiret. quo nō acqescēte cōgressus cū eo cōprehēsus atq̄ ligat⁹ est: ⁊ mortis interminatiōe cōpulsus vt hierusalem traderet. Tūc ioas murū hierusalē. cccc. cubitis interrupit. sublatisq̄ thesauris tēpli ⁊ dom⁹ regie ⁊ obsidib⁹ in samariam redijt. Demq̄ cōiuratiōe facta cōtra eū fugit in lachis. ibiq̄ cōprehensus occisus est. Huī⁹ tpib⁹ regnauit ioas sup israel: postea hieroboā. q̄ fines israel ab anthiochia vsq̄ ad mare mortuū restituit: ⁊ hac felicitate elatus. malū corā dño fecit. idq̄ missus ad eū amos de pastoribus thecue dom⁹ ei⁹ euersionē. ppliq̄ calamitatē pdixit. amasias autē sacerdos bethel ex mādato regis phibēs ei ne ampli⁹ in illo pphetaret [illegible] eū vecte p tēpora trāsfixit. pterea sub amasia. xiij. latinorū rex silui⁹ auētin⁹ fuit: q̄ i eo mōte q̄ nūc pe vrbis ē mortu⁹ ac sepult⁹. ppetuū loco vocabulū dedit. Sciēdū vo q̄ tres reges iuda postea ⁊ notatos i. ochoziā: ⁊ ioas: ⁊ amasiā. pretermittit matthe⁹ ī xpi generatiōe vel q̄ ppositū fuit euāgeliste. tres pcise: thesseredecades. i. q̄terdenas mysticas ponere: vel q̄ iorā miscuerat se generi iezabel ⁊ achab cui dixerat dñs p heliā q̄ eius posteriora disperderet. i. q̄ sicut in lege scriptū est. Peccatū ei⁹ in posteros vsq̄ in tertiā ⁊ q̄rtā pgeniē puniat. peccatū. s. patrū imitātes. Itaq̄ q̄n hi tres peccatū achab imitantes sunt. a sancta generatiōe sublati sūt. purgata vo labe gētilis familie. q̄rta generatio numeratur. s. ozie.

De Ozia ⁊ ionas propheta. C. XCII.

Omestor. Ozias quoq̄ qui ⁊ Azarias cepit anno q̄rte etatis cc li. mundi vero tertij millesimo. c. xxxix. ⁊ regnauit annis. lij. quod placitū erat coram dño fecit. verūtū excelsa nō abstulit. Qui cū hostes debellasset ⁊ āmonitas fecisset sibi tributarios reedificauit muros hierusalē: quos destruxit ioas rex isrl. erat q̄ pcipue terre cultor. ⁊ curā habebat circa plantationes ⁊ semina fructuū diuersorū [illegible] sua est. nā in festiuitate ppiciatiōis indut⁹ ē stola pōtificali. Intrauit in tēplū vt incēsū poneret: pōtifice azaria cū. lxxx. sacerdotib⁹ eū phibēte: ⁊ fact⁹ est terremot⁹. ⁊ claritas sol valde effulsit: ⁊ incidit in faciē regis: ⁊ pcussus ē in facie rex lepra. Ant ciuitatē vo scissa ē media pars mōt ad occidētē: ⁊ deuoluta ita vt vias clauderet: ⁊ regios hortos opprimēt. Et habitauit seorsū vrbē puata degēs vita. Joathā vo filius ei⁹ gubernabat palatiū: ⁊ iudicabat pplm. Actos. Hui⁹ tpib⁹ regnauit sup isrl hieroboā. Sub his āt duob⁹ regib⁹ pphetare ceperūt isaias fili⁹ amos: ⁊ osee de tribu isachar: ⁊ iohel de tribu ruben. ⁊ etiā abdias sm quosdā. sz veri⁹ sm hebreos ait heliseū mortu⁹ ē. relicta eni⁹ ei⁹ vxorē p heliseū oleo supabūdāte a creditorib⁹ liberata est. pterea sub hieroboā pphauit ionas fili⁹ vidue sareptane. pphetauit āt ē niniuē. Comestor. Predixit quoq̄ signū euersionis hierlm: q̄ cū viderint lapidē luctuose clamātē: ppe sit finis. ⁊ cū viderint in hierusalē gētes vniuersas tota illa ciuitas irrecupabiliter euertet. Hui⁹ sepulchrū mōstrat in vna vrbiū geth.

De destructione regni assyriorū. C. XCIII.

In tēpore eis terminata est monarchia assyriorū. nā sardanapall⁹ vltimus monarch⁹ vict⁹ ab arbate medo semetipm cremauit. ⁊ tūc arbates monarchiā ad medos trāstulit. fuerūt tn reges assyrij sine monarchia potētes vsq̄ ad subuersionē niniue: quā prophetauit naum. Justin⁹ li. j. Postrem⁹ āt assyriorū regū fuit sardanapallus vir muliere corruptior q̄ cū iuēt⁹ eēt ab arbato medorū posito [illegible] purpurā colo nere [illegible] de corpe ⁊ oculorū [illegible] ⁊ indignat⁹ arbatus tali femine copiā virorū subiectā: bellū aduersus eū cōmouit. Qui fugiēs se recepit in regiā: vbi structa ⁊ incensa pyra se ⁊ suas diuitias icēdit: h solo imitat⁹ virū. Tull. Hic sardanapallus turpior vitijs q̄ noīe: adeo luxuriosus fuisse dicit: vt in sepulchro suo scribi fecit: ea sola se tn̄ habere mortuū: q̄ libido ei⁹ etiā cū viuet hauriēdo cōsūpserat. Itē Cicero ī tuscul. li. v. Sardanapallus sepulchro suo inscribi iussit: Hec habeo q̄ edi queq̄ exaturata libido exhausit. at illa iacet multa pdeda relicta. Hugo flo[illegible] Sardanapallū cū ad eū inter feminas [illegible] armatus ppposit⁹ medie admitti obtinuisset: iuenit eū colo nentē. Quo viso [illegible] regnū ad medos [illegible] p successiones regū vsq̄ ad astragem auunculū cyri. Ex chronicis Medorū itaq̄ primus regnauit arbathus annis. xxviij. Secūdus sosarmus. xxx. Tertius medidus. xl. Quartus cardiceas. xiij. Quintus deioceus. liiij. Sextus fraortes. xxiiij. Septimus cyrares. xxxij. Octauus astrages. xxxviij. Quo subuerso cyrus medorū destruxit imperiū: ⁊ regnauit in persida.

De ortu regni macedonū. C. XCIIII.

Macedonū quoq̄ regnū incepit. xiij. anno [illegible] mus arbachi pmi regis medorū. In quo prim⁹ regnauit craneus annis. xxviij. Secūdus coenus. xij. Tertius tyrimmas [illegible] Quart⁹ [illegible] philippus [illegible] Septimus [illegible] Octauus alcetas [illegible] Non⁹ amyntas [illegible] Decim⁹ alexander [illegible] Undecim⁹ pdicas [illegible] Duodecim⁹ archelaus. xxiiij. Tertiusdecimus orestes. iij. Decimusquartus archelaus. iiij. Demusquint⁹ amyntas. j. Decimussext⁹ pausanias. j. Decimusseptim⁹ amyntas. vj. Decimusoctauus argeus. ij. Decimusnon⁹ amyntas. xviij. Uigesimus alexander anno vno. Uigesimuspim⁹ ptolemeus: qui ⁊ alorites. iiij. Uigesimussecūdus perdicas. vj. Uigesimustertius philipp⁹. xxvij. Uigesimusquart⁹ alexāder philippi filius. xij. ⁊ mēsibus. vj. quib⁹ finitis mortuus est apud babylonē. xxxij. etatis sue anno. Tunc translato in multos imperio regnū diuisum est. hinc inde orsū est regnū alexandrinorū: qd̄ est egypti: ⁊ nō multo post regnum asie: ⁊ mox syrie. In macedonia regnauit post alexandrū philippus: qui ⁊ arhideus frater alexādri annis vij. Deinde cassander annis. xix. antigonus ⁊ alexander filij cassandri. iiij. Demetrius. vj. Pyrrhus. vij. mēsibus. Lisimachus annis. v. Ceraunus qui ⁊ ptolemeus anno vno. Meleagros mensibus. ij. Antipater anno vno. Sosthenes annis. ij. Antigonus gonothas. xxxvi. Demetrius. x. Antigonus. xv. Philippus. xlij. Perses. x. in quo regnum macedonū defecit.

¶ De destructiõe domus iehu et de phul rege assur. C. XCV.

Ector. Porterea regnãte Oza post Iheroboam rex/gnauit sup israel fili⁹ ei⁹ zacharias.vi. mẽsi b⁹ tñ.ipso enĩ peccata patrũ imitãte pcussit eũ palã sel lũ fili⁹ iabes et regnauit p eo. Sicq3 trãslatũ ẽ regnũ de domo iehu in gñatiõe.iiij.iuxta vbũ dñi: et regnauit sellũ vno mẽse tñ: qz pcussit eũ manahẽ de thersa et regnauit p eo.x. annis i sama ria. Comestor. Ascẽdit phul rex assyrioꝝ in thersan et dedit ei ma nachen.l.mille talẽta argẽti vt recederet ab eo: et etiã esset ei in auxi liũ. sumpsit aũt manahen.l.siclos argẽti a potẽtib⁹ et diuitib⁹ terre p singulos. Inde h munera tradũt hebrei misisse manachẽ vitulos au reos q̃ erãt in dan et in bethel: s3 nõ veros: qz sacerdotes abscõderũt eos: et fecerũt ereos deauratos. filios illis quos misit manahen regi assyrioꝝ. Qua fraude postea pcepta: reges assyrioꝝ plurimũ exarse rũt cõtra israel et mortu⁹ est manahẽ: et regnauit p eo fili⁹ ei⁹ phace ia duob⁹ annis in israel. Nã phacee fili⁹ romelie.ciliarchus ei⁹ îter fecit eũ in samaria.in cõsilio cũ.l.viris: et regnauit pro eo annis.lij. Ozie.i. et regnauit.xx.annis. Ex cronicis eusebij. Iterũ oze tpib⁹ hesiodus insignis habet vt vult porphirius.

¶ De Ortu regni lidoꝝ et remi ac romuli. C. XCVI.

Eo quoq3 tpe corinthioꝝ et lacedemonioꝝ reges defecerũt et lidoꝝ regnũ ex ortũ est anno.s.regni ozie.xlviij.vbi pmus regnauit ardi sus xxxvi. scõs aliacteo xi.i. terti⁹ meles xij. q̃rtus can dauleo.xvij.q̃ntus giges.xxxv.sext⁹ ardeis.xxxvij.septim⁹ sadiates xv.octauus aliate.xlix.nonus vo cresus annis.xv. Quo tãdẽ a cyro rege psaꝝ capto: regnũ lidoꝝ destructũ est: qđ stetit p annos.cc.xxx Iterũ anno regni oȝie pmo remus et romulus ex marte et ilia gene rant: et eodẽ anno olympias pmo cõstituit: q̃ sunt elebili regis athe nẽsiũ scõs.a captiuitate vo troye.cccev. Helinãdus. Latinoꝝ xv.regnauit filius amulius pcos fili⁹.xliij.annis. Huius frat maior natu numitor: ab eo regno pulsus in agro suo vixit. filia eius Ilia adimẽdi partus gratia virgo vestalis est electa.q̃ cũ vno partu gemi nos edidisset ĩfantes iuxta ripã tyberi expositos. faustulus regij pa stor armẽti: ad accã laurẽtiã vxorẽ suã detulit: q̃ pp̃ter pulchritudi nẽ et capacitatẽ corpis q̃stuosi lupa a vicinis appellabatur. vnde ad nostrã vsq3 memoriã meretricũ cellule lupanaria dicunt. pueri vo cũ adoleuissent collecta pastoꝝ et latronũ manu interfecto apud al bam Amulio: auum Numitorẽ in regnuz restituerunt. Iustinus in lib.xliij. Amulius etate maiorẽ Numitorẽ fratrẽ regno expulit, filiamq3 eius ream: in perpetuã virginitatẽ demersit. ne quis vltor patris ex ea nasceretur: que quasi sacerdos clausa est in luco martis vbi geminos enixa est. incertũ stupro an ex Marte quos Amulius exponi iussit: ex quoꝝ iniuria illa decessit expositos lupa aluit: quos faustulus pastor animaduertẽs subtractos: eos agresti vita nutri uit qui adulti cum latrones a rapina pecoꝝ submouerent: Remus a latronibus captus: Numitori tanq3 latro offertur. Quem cũ inspi cerent repente faustulus cũ Romulo superuenit. Factaq3 conspira tione Amuliũ occidunt: Numitorẽ restituũt regno. Albericus in poetaris. Remus et Romulus martis finguntur filij: quia fuerunt vi ri bellicosi. Mars gradiuus dicit: quia gradatum pergit in preliuz vel a gradin.i.a vibratione haste.

¶ De Ioatha et pphetis illi⁹ tpis et initio captiuitatis. C. XCVII

Ector. Defuncto ozia regnauit fili⁹ Ioathan anno q̃rte etatis.ccciij.mũdi vo tertij millesimo. cxci. et regnauit annis.xvi.bonũ et ipse corã dño fecit: s. excelsa nõ abstulit. portã tẽpli sublimissimaz q̃ speciosaz dicit edificauit: et h sola i destructiõe p chaldeos facta remansit. Comestor. Hic deuicit ammonitas et iposuit eis annuũ tributũ: ta lẽta argẽti c.milia.et.x.milia choros tritici et totidẽ ordei. In dieb⁹ huius Rasin rex syrie: et phacee rex israel ceperunt infestare regnũ iuda. sub Ioathan exorsus est pphetare naum de helcesi de tribu symeõ s ninuẽ. Hierony. dicit sup naũ herodotũ dixisse subuersaz niniuẽ a rege medoꝝ tpe Ozie. De subuersione quoq3 finali niniue pđ.rit naũ q̃ facta ẽ in hũc mõs. Palus q circũdabat eã supinũdauit eam facto pariẽ terremotu: et igne de sublimi emissoq3 libãs suũ scripsit post captiuitatẽ.x.tribuũ sub ezechia. dũ vastaret ab assyrijs terra iuda in quo plenius pphetauit de destructiõe assyrioꝝ in Isolationẽ gẽtis sue. sub ioathan vidit isaias dñz sedentẽ: et seraphin mũdauit labia ei⁹: sub eodẽ exorsus est pphetare micheas. adhuc etiã pphe tabãt osee et iohel. In dieb⁹ phacee tegladphalasar rex assur ascen dit in israel: et est ambiguũ an iste fuerit phul vl ali⁹ et vastauit oẽm regionẽ trans Iordanẽ: et captiuitas duxit duas trib⁹ et dimidiam. Vastans quoq3 galileam de tribu Zabulon et Neptalim et multos transtulit secum etiam in assyrios: qui possent dimidie tribui cõpa rari. vnde sepe legit: q3 tres tribus israel captiuauerit: et hoc fuit ini tium captiuitatis decem tribuũ.

¶ De Achaz et eius impietate. C. XCVIII.

Ector. Achaz fili⁹ ioathan cepit anno etatis q̃rte cccxix. mũdi vo tertio millesimo ccvij. Et re gnauit annis.xvi. Comestor. Hic ambulauit in via re gũ isrl. Nã et vnũ de filijs suis ɔsecrauit idolo: traijciẽs eũ p ignẽ thophet in valle bennon iuxta acheldemach. tũc ascẽde runt rasin rex syrie: et phacee rex isrl i hirlim. et obsiderũt eã pmo: vt ait iosephus. ɔgressus cũ eis achaz vict⁹ est: et occisus est fili⁹ ei⁹ za charias: et multa milia cũ eo. Porro secũdo obsederũt hierusale rex syrie et rex isrl. Cũq3 timeret achaz nimis ɔfortauit eũ isaias dicens Ne timeas ab his duab⁹ caudis tycõnũ fumigãtiũ. s3 nõ credidit ei achaz: nec voluit q̃rere signũ a dño. et misit nũcios ad reges assyrioꝝ theglasphalasar dicẽs Seru⁹ tuus sum ego: ascẽde et saluũ me fac de manu regis isrl et regis syrie. et intrauit rex assyrioꝝ syriã: et vastauit eã. et ideo rediit rasin in damascũ. rex aũt assyrioꝝ cepit damascũ: et interfecit rasin: et damascenos transtulit in cyrenẽ: q̃ est vsus ethyo piam. Est enĩ alia cyrene in aphrica: et occurrit ei achaz rex iudee cũ mulierib⁹ in damascũ. Cũq3 vidisset altare damasci misit ad vriam sacerdotẽ in hierusalẽ exemplar eius: vt extrueret ei cõsimile. Quo facto cũ redisset achaz altare eneũ trãstulit a facie tẽpli ad aquilonẽ et sup altare nouũ obtulit holocausta et pacifica. De altari vo eneo (vt tradũt quidã) fecit illud horologiũ famosum. et pcepit sacerdoti bus: vt deinceps sup altare nouũ offerrẽt. et deposuit luteres et ma re eneũ sup pauimẽtũ: vt nullus eis vteret. Musach quoq3 sabba ti et ingressum regis reclusit in tẽplũ dñi: vt cũ tẽplo ea pphanaret: vt sic placeret regi assyrioꝝ. sub eo vidit isaias onus babylonis. alia x. vidit sub ezechia.

¶ De Consũmatione captiuitatis israel. C. XCIX.

Anno.xii. achaz regis iuda regnauit osee sup isrl ix. anñ. fecitq3 malũ corã dño s3 nõ sic p̃res sui. Tradũt enĩ licẽtiã dedisse israelitis: vt ascẽderẽt in hierusalẽ ter in anno. Cõtra hũc ascẽdit sal manasar rex assyrioꝝ: et factus est ei tributari⁹. Cũq3 deprehẽdisset rex assyrioꝝ: q osee rebellare nitet: p sesach regẽ egypti cui munera miserat obsedit eũ: et vinctũ misit i carcerẽ i niniue: et obsedit sama riã.iij.ãnis. et cepit eã anno.ix.osee. et.vj.ezechie. et trãstulit isrl assyri os et vij trib⁹.q̃ remãserãt. et posuit eos iuxta fluuiũ goza vel mõtes medoꝝ et psaru. Porro rex assyrioꝝ de diuersis regiõib⁹ adduxit co lonos in samariã paucos pmo. s3 postea radoch populauit terrã: q̃ prius vocati sunt cuthei: a regione psida: q̃ dicta est cutha. Hebrei vo dixerũt eos samaritas. hebrei iacobitas. quia supplãtauerũt israeli tas a finibus suis. Imisitq3 dñs in eos leones: et interficiebãt eos. et nũciatũ est regi: q perirẽt coloni ei⁹: q̃ ignorabãt legittima dei illi⁹. et misit eis vnũ e sacerdotib⁹ isrl: et legẽ moysi scriptã. et susceperunt circũcisionẽ et legittima dei isrl. nihilomin⁹ tñ deos suos i excelsis colebãt. vñ q̃nq3 hebreos dicebãt sibi propinquos: cũ bene erat he breis. cũ aũt male dicebãt nihil eẽ sibi cũ isrl. Multi autẽ ex israeli tis ɔfugerũt in regnũ iuda multi absconderũt se in abditis: et latite runt in gẽtib⁹ circũstãtib⁹. Qui post regressum regis assyrioꝝ redie runt ad ppria: et habitauerũt cũ samaritis. Ex chronicis. Tẽporib⁹ achaz a gemellis remo et romulo roma in monte palatino condit. et anno ab vrbe cõdita tertio remus a fabio romuli duce rastro pasto rali occiditur: romulus in regnũ sublimat. Helinãdus. Lucius pi so de vita et moribus scribens romuli: dicit romulũ ad cenã vocatũ non multum bibisse: quia postridie negociũ haberet. dictũq3 ei Ro mule si omnes istud facerent: vinũ vilius esset. imo vo inqt carũ: si quantũ volet quisq3 bibat.

¶ De Sibilla erictrea: et versib⁹ eius de christo. C. C.

Augusti. de ci. dei. Eo tpe.s.tpe romuli sibillã ferũt erictreã claruisse. Uarro dicit plures fuisse sibillas. Uir clarissim⁹ flactian⁹: q̃ etiã pcõ sul fuit: hõ facillime facũdie plurimeq3 doctrine: cum de christo colloqueremur grecũ nobis codicẽ ptulit. carmina eẽ dicẽs sibille erictree vbi ostendit in quodã loco in capitib⁹ versuũ ordinẽ litterarũ ita se habẽtẽ: vt hec in eo verba legerent: Ihesus christos theu yos: sother: quod est latine Ihesus christus filius dei saluator Hi sunt autẽ versus: quoꝝ prime lre istum sensum quẽ diximus red dunt. sicut eos quidã latinis et stantibus versibus interpretatus est Iudicij signũ tellus sudore madescet. E celo rex adueniet p secla fu turus. Sez in carne presens vt iudicet orbẽ. Unde deũ cernẽt incre dulus atq3 fidel. Celsum cũ scõs eui iam termio in ipso. Hic aie cũ

carne aderunt quas iudicet ipse. cũ iacet incultus densis in vepribꝰ orbis. Reijciant simulacra viri cunctã quoqꝫ gazam. Exuret terras ignis pontũqꝫ poliqꝫ. Inquirẽs tetri portas cõfringet auerni. Scõrꝫ sed enim cuncte lux libera carni. Tradetur: sontes eternaqꝫ flãma cremabit. Occultosqꝫ actus retegẽs tunc quisqꝫ loquetur. Secreta: atqꝫ deus reserabit pectora luci. Tũc erit ꝛ luctꝰ: stridebũt dẽtibus oẽs. Eripitur solis iubar ꝛ choꝛus interit astris. Soluetur celũ lunaris splendor abibit. Deijciet colles valles extollet ab imo. Non erit in rebus hoĩm sublime vel altũ: Iã equãtur cãpis mõtes ꝛ cerula põti. Oĩa cessabũt tellus cõfracta pibit. Sic pꝛ̃ fontes torrent̃ fluminaqꝫ igni Sed tuba cũ sonitũ tristẽ dimittet ab alto. Orbe gemẽs facinꝰ miserũ variosqꝫ labores. Tartareũqꝫ chaos mõstrabit terra dehiscens. Et coꝛã h[illegible] regẽs sistent̃ ad humũ. Recidet e celis ignisqꝫ ꝛ sulphuris amnis. Sũt hi vsus. xxvij. q̃ numerꝰ q̃dratũ ternariũ solidum reddat. ita cu[illegible] hũs. ix. ꝛ ipsa. ix. si ter ducant̃ vt ex lato in altũ figura cõsurgat ad. xxvij. puenitũ. Horũ autẽ grecoꝝ. v. vboꝝ q̃ sunt ihesus christus: theu: y os: sother. si pmas lr̃as iũgas erit. y. c t y s i. piscis. In quo noie mystice christus ĩtelligit̃: eo q̃ in huiꝰ mortalitatis abysso: velut in aq̃rũ ꝓfunditate viuꝰ. i. sine peccato esse potuerit. Hoꝝ autẽ versuũ. v. xviij. ꝛ. xix. in capitibꝰ suis hñt lr̃as mutatas positas p. y. q2 nõ poterãt facile latina vba ĩueniri q̃ ab eadẽ lr̃a incipent: ꝛ sentẽtie cõuenirẽt. Hãc autem sibillã q̃dã magis credũt fuisse cumeã q̃ꝫ erictreã. Dicunt in toto carmine suo: cuius exigua hec particula est. Habet q̃d ad cultũ falsoꝝ siue factoꝝ deorũ pertineat. quinimo etiã cõtra eos ꝛ cõtra cultores eoꝝ loquitur. ita vt in eoꝝ numero deputãda videat̃ que pertinẽt ad ciuitatẽ dei.

De Vaticinijs eiusdẽ. C. CI.

Eroꝛ. Sibilla erictrea vt legit̃ dñũ deum predicauit hoc modo: vnus deus oĩpotẽs iustus: vltra oĩa sublimior q̃ fecit sydera ipꝫ q̃ est: colite creatorẽ mũdi. Qui honorãt deũ verũ: eternã vitã hereditabũt ppetuo seculo. ipsi habitãtes paradisũ amenissimũ hortũ oĩm nutritorẽ cõditorẽqꝫ q̃ dulcẽ spũꝫ oĩbꝰ deposuit. dedit deꝰ fidelibus viris honorare. Diceret q̃dã sibillã insanã ꝛ mẽdacẽ eẽ. cũ vo oĩa fuerint ĩpleta: tũc demũ reminiscet̃ mei: nec vllus postea me dicet insanã ꝛ mẽdacẽ: sꝫ magni dei ꝓphetem. Aug. vbi. s. Inserit autẽ Lactãtiꝰ opi suo q̃dã de christo vaticinio sibille: sed nõ exp̃mit cuiꝰ: sed q̃ ille sigillatĩ posuit ego cõiuncta ponã. in manꝰ inq̃t ĩfideliũ postea veniet. Dabũt eni deo alapas manibꝰ incestis ꝛ ĩpuro ore expuẽt venenatos sputos. Dabit vo ad vbera simpliciter dorsum suũ: ꝛ colaphos accipiẽs tacebit. ne q̃s agnoscat quo vbũ vel vnde venit: vt inferis loq̃t̃ ꝛ corona spinea coronet̃. ad cibũ autẽ fel: ꝛ ad sitim acetũ dederũt. In hospitalitate hãc mõstrabũt mẽsam: ipsa eni insipiens gens deũ tuũ nõ ĩtellexisti ludentẽ mortaliũ mẽtibꝰ: sꝫ spinis coronasti ꝛ horridũ fel miscuisti. Tẽpli vo velũ scidet̃ ꝛ medio die nox erit tenebrosa nimis in tribꝰ horis ꝛ morte morietur tribꝰ diebꝰ sõno susceptor ꝛ tunc ab inferis regressus ad lucẽ veniet pmꝰ resurrectiõis p̃ncipio reuocatꝰ ostẽso. Hiero. i. li. ꝯ Iouinũ. Quid referã sibillas erictreã atqꝫ cumanã: ꝛ. viij. rel. q̃s q̃rũ ĩsigne virginitas est: ꝛ virginitatis preciũ diuinatio. eolico eni sermone sibilla theos bole dicit̃ i. dei cõsiliũ: vñ q̃ sola scribit̃ nosse virginitas.

De x sibillis ꝛ earum carminibus. C. CII.

Ysidorus in li. viij. Sibille dicunt̃ generalit̃ oẽs femine vates lingua greca. Nã sibos eolico sermone deus belen greci mentẽ nuncupãt quasi dei mentẽ: proinde igit̃ q2 diuinã voluntatẽ hominibus interp̃tari solebãt sibille noĩate sunt. sicut eni oĩs vir propheta vel vates dicit̃ vel ꝓpheta. ita oĩs femina ꝓphetans sibilla vocat̃. Qd̃ nomen ex officio non ex ꝓprietate est vocabuli. Decẽ autẽ sibille a doctoribus fuisse tradunt̃. quarũ p̃ma de p̃sis fuit. secunda libica. tertia delphica. In tẽplo delphici apollinis genita: que ante troyana bella vaticinata est. Cuius plurimos versus opi suo Homerus inseruit. Quarta cymeria in italia. Quinta erictrea noie erofila in babylone orta: que grecis iliũ petẽtibꝰ vaticinata est: perituram esse troyã: ꝛ homerũ mendacia scripturum. Dicta est autẽ erictrea q2 in eadẽ insula eius inuẽta sunt carmina. Sexta samia que femonoe dicta est a samo insula vnde fuit cognoiata. Septima cumana noie amalthea que. ix. libros attulit Tarquino prisco in q̃bꝰ erant decreta romana cõscripta. Ipsa est ꝛ cumea de qua Virgiliꝰ. Vltima cumei venit iam carminis etas. Dicta est cumana a ciuitate cumas que est in campania: cuius sepulcrum in sicilia adhuc manet. Octaua hellesponcia in agro Troyano nata que scribitur solonis ꝛ Cyri fuisse temporibus. Nona Frigia que vaticinata est ancire. Decima tyburtina nomine Albunia: quarum omnia carmina efferuntur: in quibus de deo ꝛ de christo ꝛ de gentibus multa scripsisse manifestissime comprobant̃. Celebrior aũt inter ceteras ꝛ nobilior erictrea perhibetur: quam eo tempore nõnulli vaticinatam fuisse: quo roma cõdita est. Et tũc rex in iuda erat achaz: vel sicut alij cõputant ezechias.

De Ezechia ꝛ eius pietate in deum. C. CIII.

Ex chronicis. Ezechias filiꝰ achaz cepit anno quarte etat̃ [illegible] mũdi vo tertij millesimo. cc[illegible]xxiij. ꝛ regnauit ãnis. xxix. Comestor. Hic conuocatis sacerdotibꝰ ꝛ leuitis aperuit templũ primo anno ꝛ primo mense regni sui: ꝛ vasa dei reparauit. ꝛ restituit sacrificia intermissa. dissipauit excelsa: ꝛ destruit statuas: ꝛ lucos succidit. Scripsit quoqꝫ filijs israel: vt redirẽt ad cultũ dei. Ex chronicis. Huius meritis dñs in castris assyrioꝝ vna nocte. clxxxv. milia viroꝝ p angelũ interfecit. eius quoqꝫ vite desperate. xv. annos addidit. ꝛ in huius rei signũ solẽ. x. gradibꝰ retrocedere fecit. Huius tpe sub ozee rege destructũ est regnũ sa[illegible]rie. in qua captiuitate credit̃ tobias captiuatus fuisse. Prophetabãt autẽ ozee ꝛ azarias ꝛ iohel ꝛ micheas. Romulus primus milites ex populo sumpsit: ꝛ nobilissimos centũ senes ob etatẽ senatores: ob similitudinẽ cure patres appellauit. Tẽpla quoqꝫ ꝛ muros romane vrbis extruxit. Tandem apud paludẽ capree nusquã comparuit. ꝛ suadẽte lucio ꝓculo quirini noie consecratus est.

De Manasse ꝛ Numa pompilio. C. CIIII.

Manasses filius ezechie cepit anno q̃rte etatis cccxiiij. Mũdi vo tertij millesimo cclij. ꝛ regnauit annis. lv. Hic pessimꝰ fuit idolatra ꝛ plateas hierusalẽ sanguine prophetarũ purpurauit. Helinandus. Tpibꝰ manasse romanoꝝ secũdus regnauit numa pompilius. Hic nullũ cũ finitimis bellũ gessit. duos menses anno addidit s. ianuariũ ꝛ februariũ. Cum autẽ hec. x. tñ apud romanos fuissent capitoliũ a fundamẽtis edificauit ꝛ congiariũ dedit asseres ligneos ꝛ corticeos. Augusti li. vij. de ciui. dei. Numa hydromantiã facere cõpulsus est: vt in aqua videret imagines demonũ: ꝛ audiret ab eis: quid in sacrificijs institueret: ꝛ obseruare deberet. Varro in libro de cultu deoꝝ. Terẽtius quidã cũ haberet ad ianiculũ fundum bubulcꝰ eius iuxta sepulchrũ nume pompilij traijciens aratrũ eruisset ex terra libros eius: vbi sacroꝝ institutoꝝ scripte erãt cause in vrbem pertulit ad pretorẽ. At ille cũ inspexisset principia: rem tantam detulit ad senatũ: vbi cũ p̃mores quasdã causas legissent: cur q̃dqꝫ in sacris fuerit institutũ. numa quidẽ mortuo senatus assensus est: eosqꝫ libros tanq̃ꝫ religiosi patres conscripti: pretor vt combureret censuerũt. Augu. li. vij. de ci. dei. Numa quod scire neminẽ voluit ne hoĩes nephãria doceret: violare tñ timuit: ne demones iratos haberet. Isidorus. Numa pompilius qui romulo successit: pmꝰ leges romanis edidit. Deinde cũ populos seditiosos magistratus ferre nõ posset: decẽ viros legibꝰ scribẽdis decreuit. qui leges ex libris solonis in latinũ sermonẽ trãslatas. xij. tabulis exposuerũt. Fuerũt autẽ hi appius: claudius: gencius: veterius: iulius: manliꝰ: sulpiciꝰ: sextius: curatius: romulius: postumiꝰ. Comestor. In diebꝰ quoqꝫ manasse partheni tarentũ cõdiderũt. Tertiꝰ romanoꝝ regnauit tullius hostiliꝰ. Hic primus regũ romanoꝝ purpura ꝛ fascibꝰ vsus est Qui post longam pacem bella reparauit. Albanos vegetes fidenates deijcit. Adiecto monte celio ampliauit vrbem. tandẽ cũ domo sua fulmine conflagrauit.

De [illegible] rege ꝛ archilogo ꝛ simonide. C. CV.

Elinandus. Anno manasse. xiij. lydorũ regnauit gyges: de quo dicit Tulliꝰ in li. iij. de offi. q̃ cũ esset regius pastor: facta proluuione himbriũ descẽdit in quendã hiatũ terre: vbi inuenit quendã hominẽ mortuũ in equo eneo sedentẽ: in cuius digito inuenit quendã anulũ: p quẽ inuisibilis factus: stuprũ regine intulit: ꝛ adiutrice ea regẽ dñm interemit. De interfectiõe quidẽ dñi sui concordat Iustinus cum Tullio. Sed de inuẽtione anuli nusquã alibi scriptũ repperi: nisi in Ambrosio de officijs: qui hoc idem ex cicerone retractat. Valeriꝰ li. vij. Cũ gyges armis ꝛ diuitijs opulentissimo lydie regno inflatꝰ aĩo sciscitatũ apollinẽ venisset. an aliquis mortaliũ se felicior eẽt: ex abdito specu sacrarij vox insonuit. q̃ aglauũ sophidiũ ei pretulit. Is archadũ pauperrimus erat: sed etate senior agelli sui terminos nusquã excesserat. sic igitur insolenter de fortune sue fulgore glorianti respondit apollo. plus probari securitate ridens tuguriũ q̃ꝫ tristẽ curis ꝛ sollicitudinibus aulam. paucasqꝫ glebas pauoris expertes: q̃ꝫ arua lydie pinguissima metu referta: ꝛ vnũ aut alterũ facilis tutele iugũ boum: q̃ꝫ equitatum voracibꝰ impẽsis

onerosum. ⁊ horreū vsus necessarij nulliq̄ nimis appetendū: q̄ the sauros expositos insidijs ⁊ cupiditatib⁹ oiuz. Helinādus. Hui⁹ gyges anno. v.i. manasse. xviij. ⁊ olympiadis vigesimeprime. iij. mida vł midos cū apud friges regnaret sanguine thauri potato extinct⁹ est. anno manasse. xlvij. ⁊ olympiadis. xxviij. iiij. hoc tpe archilogus ⁊ symonides ⁊ aristoxen⁹ musicis insignes habiti sunt. Valeri⁹ li. vi. Lacedemonij libros archilogi poete exportari iusserunt ex vrbe. q2 parū pudicā lectionē illoꝝ arbitrabant̄: noluerūt enī ea liberoꝝ suoꝝ aīos imbui. ne plus morib⁹ noceret q̄ ingenijs pdesset. Itaq̄ et maximū poetā q2 domū sibi inuisaz obscenis maledictis carminum lacerauerat exilio multauerūt. Idē li. viij. Symonides autē poeta. lxxx. anno docuisse se carmina: ⁊ in eorū certamē descēdisse glo riat̄. Idē li. i. Symonides poeta cū ad littus nauem applicuisset: ⁊ corpus inhumatū iacēs sepelisset ammonit⁹ ab eo ne primo die nauigaret iterum remāsit. Qui aūt nauigare ceperunt fluctib⁹ ⁊ pcel lis obruti sunt. Idē in eodē. Symonides cū apud scopā cenaret nunciatū est ei duos iuuenes ad ianuā stare rogātes: vt ad eos con tinuo pdiret. q̄ cū exisset neminē reppit. Eodē autē momēto tricli niū collapsuz oēs cōuiuas oppsit. Helinādus. Anno manasse. li. olympiadis. xxxiiij. lidoꝝ sextus regnauit ardis annis. xxxvij. Hoc tpe zelēcus legislator apud locros frequētibus pconijs celebrat̄. Valerius li. vi. Zelencus cū fili⁹ ei⁹ adulterio dānat⁹ vtroq̄ oculo carere deberet ac tota ciuitas in honorē pris aliquādiu ei repugna ret ad vltimū vict⁹ ne lex a se edita violaret̄. suo prius: deīde filij eru to oculo vtrisq̄ vsuz vidēdi reliq̄t. Sicq̄ mirabili equitatis tēperamē to se iter misericordē patrē ⁊ iustū legislatorē partitus est.

¶ De Morte isaie pphete ⁊ penitētia manasse. C. CVI.

Comestor. Inter alia vō scelera sua manasses Isaiā quoq̄ auū maternum sm hebreos vel affinē suū. eiectū extra hierusalē circa piscinā syloe: serra lignea p mediū secari fecit. Qui cum in pncipio sectiōis angustiaret̄: petijt sibi dari aquā vt biberet. et cum nollēt ei dare: dn̄s de sublimi misit aquā in os ei⁹ ⁊ expirauit. Nec tn̄ carnifices destiterūt a sectiōe. ob hāc aque missionē cōfirmatum est nomē syloe qđ interpretat̄ missus nec sepelierūt eū in sepulcro pphetaꝝ: sed sub quercu rogel iuxta trāsitū aquarū quē fecerat Ezechias in memoriā miraculi. qđ fecerat dn̄s i illis ad pces isaie. Tradit enī epiphani⁹ q2 ⁊ dum sennacherib rediret ab egypto: premisit exercitū ad obsidendū hierusalē. Qui castrametatus est circa piscinā syloe vt aq̄ ei⁹ vterent̄. eratq̄ piscina cōis. nā ⁊ ciues ad eā descēdere poterāt ⁊ hostes. Orās aūt isaias obtinuit a dn̄o q2 cū egrederent̄ ciues erāt ibi aque sicut prius. Cū vō descēdebāt hostes sicca bant̄ prorsus ita vt mirarent̄ assirij vnde essent aque in vrbe. Porro in iugē memoriā hui⁹ facti adhuc aque in vrbe syloe nō iugit̄: sz in certis horis ebulliūt. Cū in ppria psona accessisset sennachar. facta est strages supradicta in exercitu ipsi⁹. in tāte rei memoriā pplꝰ pphetā gloriosiꝰ sepeliuit in loco pdicto: vt ⁊ orōnib⁹ ei⁹ post mortē idesinēter hui⁹ aque beneficio potirēt̄. Immisit q̄ dn̄s aduersus manassem regē babyloniorꝝ: q̄ depopulat⁹ est iudeā: ⁊ manassē dolo captū traxit in babylonē ⁊ pluribꝰ afflixit tormētis. et itelligens manasses hāc esse manū dei egit pniaz: ⁊ attēte orauit ad dn̄z. et misertus dn̄s reduxit eū in regnū suū. Qui cū venisset hierosolimam deleuit idola. lucos ⁊ aras q̄ fecerat: ita vt i memoriā poꝝ nihil supesset ⁊ restituit cultū dn̄i. Ex cronicis. Eo tēpore sibilla Erosila in [illegible] claruit deyoces apud medos regnauit q̄ egbatanā condidit.

¶ De Amon rege ⁊ fraorte ⁊ phalari tyrāno. C. CVII.

Amon fili⁹ Manasse cepit anno quarte etatis. cccxviij. mūdi vō ētij millesimo. cccviij. regnauit sꝫ. lxx. iterptes annis. xij. sꝫ hebreos autē duobus. Itaq̄. x. annis q̄ supsunt apud. lxx. iterptes pro. x. annis ab hayalon vndecimi iudicis israel hic ponūtur. qui (vt superius dictum est) in. lxx. interpretibus nō habētur. Comestor. Porro Amon rex iuda fecit malum corā domino: sicut pater suus in iuuentute sua fecerat ⁊ tetenderūt ei insidias serui sui: ⁊ interfecerunt eum in domo sua. Helinandus. Anno quarto Amon qui tertius fuit. olympiades. xxxi. Medorum sextus regnauit Fraortes annis vigintiquattuor. Huius anno secundo in ponto Boristenis condita est iuxta Boristenē fluuiū: cui⁹ fluuij pisces (vt ait Solinus) egregij sapore ⁊ sine ossibus sunt. solas cartilagines tenerrimas habentes. Orosius libro. i. Fraortes rex Medorū creberrimus Persarum Assyriorumq̄ bellis vigintiduos regni sui annos cōsumpsit. Idem in eodem. Falaris siculus agrigentinos arrepta tyrannide depopulat̄. Qui crudel̄ mēte cōmentis crudelior oia nepharie in innocētes agens: inuenit aliqū quē iuste puniret iniustus. nā perillus quidā eris opifex: affectās tyrāni amicitiā. aptū mun⁹ tratus crudelitati illi⁹: eneū taurū fecit: cui fabrice ianuā ex latere cōposuit: q̄ ad intrudendos damnatos receptui foret. vt cū inclusus ibidē subiectis ignibus torreret̄: sonū vocis extorte: capacitas cōcaui eris augeret: pulsusq̄ ferali cōpetēs imagini murmur emitteret. nepharie spectaculo mugit⁹ pecudis: nō hoīs gemit⁹ videret̄. sꝫ falaris factū ample xus: factorē execrās. ⁊ vltioni materiā prebuit: ⁊ crudelitati. nā ipm opificē sua inuētione puniuit. Valeri⁹ li. ix. Seuus ille enei tauri inuētor: quo inclusi subditis ignib⁹ lōgo ⁊ abdito cruciato mugitu resonā[illegible] spū [illegible] cogebant̄ ne eiulatus eoꝝ humano sono vocis expressi: phalaridis tyrāni misericordiā implorare possent. quā q2 calamitosis deesse voluit: teterrimū artis sue opus prim⁹ inclusus merito auspicat⁹ est. Helinādus: Legit̄ eē destructa tyrānis hui⁹ falaris p zenonē phm. Qui cū ab eo torq̄ret̄: vt cōsocios coniurationis aduersus eū pderet neminē nominās increpare cepit pplm: q̄ cōuenerat ad spectaculū: q̄re ei⁹ tyrānidē tādiu tollerarēt. ⁊ adeo sermonib⁹ suis eos aduersus eū incitauit: q2 eū lapidauerūt. De quo tn̄ zenone sic refert Valeri⁹ li. iij. Zenō [illegible] cū a [illegible] torq̄ret̄: de cui⁹ nece tractauerat: dixit se secreto velle loq̄ cū eo. laxatus eculeo aurē eius morsu corripuit: nec ante dimisit q̄ ipse vita: ⁊ ille parte corporis priuaret̄. Itē h tpe. i. olimpiade. xxxiij. claruit ligdanius syracusan⁹ de quo Solin⁹ sic refert. Nōnullos [illegible] accipimus cōcretis ossibus: eosq̄ neq̄ sudare neq̄ sitire consueuisse: qualis syracusanus ligdani⁹ fertur: qui ⁊ iij. xxx. olimpiade primus ex olimpiaco certamine: pācracij coronā reportauit. cuiusq̄ ossa cōprehensa sunt nō habere medullam.

¶ De Iosia ⁊ hieremia propheta. C. CVIII.

Ex chronicis. Iosias iustus fili⁹ amon: cū [illegible] cepit iuxta cu[illegible] anno q̄rte etatis. cccxxxj. mūdi vō tertij millesimo cccm̄x. Et regnauit annis. xxxj. Eusebius tn̄ ponit. xxxij. Comestor. Hic in quarto regni sui anno: qui erat eius etatis. xij. vt dicit Iosephus: pietatē ⁊ iustitiā mirabilem in se iam demōstrabat. nā populū iam reuocabat ab idolatria: ⁊ opera praua velut senior emēdabat. Porro anno [illegible] regni sui omnē ciuitatē ⁊ puinciā a cultu idoloꝝ purgauit: vt nullū vestigiū idolatrie supesset. Scrutabat̄ etiā domos: ne quid latēter remaneret suspectū. ⁊ in vnaquaq̄ causa iustitiā coluit: tanq̄ aīe sue medicinā. Misitq̄ in totā prouinciam: vt deferrēt ad reparationem templi munera pro sua volūtate vnusquisq̄. ⁊ facta est reparatio tēpli fideliter ⁊ indilate. anno. xiij. regni iosie exorsus est pphetare hieremias in terra beniamin. tertio ab vrbe miliario: ⁊ pphauit vsq̄ ad euersionē vrbis. xl. annis ⁊ amplius preter illud tps quo in egypto prophetauit in thānis Et cū puer esset tetigit dn̄s os eius ⁊ ait: Ecce dedi verba mea in ore tuo Et tunc licz esset adolescens cepit prophetare ⁊ predicare. ⁊ mane consurgēs: ⁊ frequēter stans in porta domus dn̄i ⁊ in atrijs templi. Et ostendit ei dn̄s signa euersionis hierusalem: quam predicabat primo signo. designauit ei auctorē illius euersionis deum. ostēdit enī ei quasi furem vigilantē cum virga: vt damnificaret dormientes. sic enim dn̄s vigilauit ad percutiēdū populū suū. Secūdo signo ostendit ei: quo ministro ad hoc vteretur: per ollam succensam a facie aquilonis. i. a chaldeis: qui iuxta situ hierusalem venerūt ab aquilone. has duas visiones vidit sub iosia. In tertia vō de lumbari putrefacto ostēdit ei causam euersionis. nec fuit hec visio imaginaria: sed corporalis. ⁊ ait ei dn̄s. Sicut adheret lumbare ad lumbos viri sic agglutinaui mihi domū israel ⁊ domū iuda. Sed quia recesserūt a me fornicando post deos alienos q̄si putrefiāt trans effratē captiuari. eo quoq̄ tempore prophetabat olda mulier. In diebus iosie ascēdit pharao rex egypti cōtra regem assirioꝝ. Audierat enī eum debilitatū: quia medi ⁊ babylonij a monarchia eius recesserant. Primū autē aggressus erat regem adremon qui tunc regnauit in tharchamis. Descendit ergo iosias in occursum eius prohibēs ne transitū faceret per iudeam. ⁊ misit pharao ad iosiam dicens: quid mihi ⁊ tibi rex iuda? non aduersum te venio. misit me dn̄s ad medos: ⁊ nō acquieuit iosias. Sed cum cum rege adremon composuit acies: vt dimicaret aduersus pharaonē ⁊ fore dum transiret a curru currū qui sequebatur eum more regio occisus est a sagittarijs in campis magedon: ⁊ planxit eum inconsolabiliter adremon rex cum exercitu suo. Traditur āt: q2 iuxta fontē ⁊ arborē occisus est: q̄ statim aruerūt. ⁊ plāxit eū vniuersus iuda: ⁊ hierusalem: ⁊ maxime hieremias: q̄ sup ei⁹ exequias scripsit trenos lamētabiles: quib⁹ vtebant̄ cantores ⁊ cātatrices.

¶ De Arione methimneo. C. CIX.

Elinandus. Eodem tpe Arion methimne⁹ claruit: qui a delphino in ter

narum dicitur transportatus. Qd quomodo contigerit inuenies in a. gellio noctiū atticarū. Boetius in libro de arte musica. Terpander atq3 Arion methimneus lesbios atq3 iones grauissimis morbis cantus eripuere psidio. A. gellius. Arion fidicē lesbius periādri re gis corinthij familiaris fuit. musicis grādi pecunia copiosus. a sicilia corinthum rediturus q̄si amicitiores & notiores sibi nautas corinthios elegit. Hi naui in altū piecta pđe pecunieq3 cupidi. cōsiliū ceperunt de necādo arione. ille pnicie intellecta ofa sua dedit vitā tantū vt sibi donarēt orauit. illi vt statī in mare psiliret pceperūt. at ille omni spe vite pdita id vnū ipetrauit vt priusq̄ mori oporteret induere pmitterēt vestimēta sua & fides carpe & carmē canere casus illi' consolabile. Cū ergo carmē qđ archiū dicit voce sub altissima caneret cū fidibus tandē & ornatu suo iecit se peul in pfundū. nouū & mirū & piū factus. Cōtinuo delphinus inter vndas aduenit: & in dorso sup fluct' edito incolumē illū & ornatu & corpe tenax euexit. Arion apud corinthū talē se periandro q̄lis a delphino vect' fuerat obtulit rem sicut acciderat narrauit. rex minus credidit. nautas autē q̄d de arione in illis locis vnde venerāt audiuissent dissimulanē iterrogauit. illi eū in gratia. pecuniaq3 fortunatū: & florentē responderūt. Inter eoꝝ verba arion cū fidib' & ornatu suo corā se ostēdit. Ex cronicis Eo tēpore claruit Thales milesius examiai fili' pmus phisi. ac phi losophus quē vsq3 ad. lviij. olympiadē vixisse ferūt. Apud corinthū periāder tyrānus extitit. Panetius quoq3 pmus in sicilia tyrānidē arripuit: phalaris autē tyrānis destructa est. Tarquinius priscus romanoꝝ quintus regnauit qui capitoliū instruxit & Joui dedicauit. Egyptioꝝ vo nechao secūdus q̄ & necepsus cōtra regē assyrioꝝ ascēdens Josiam sibi obuiantem interfecit.

C De Josia & filijs eius vsq3 ad sedechiā. C. CX.

Etor. Josias moriēs tres filios relīq̄t. eliachim q̄ & ieconias pmogenitū. & mediū Joathan q̄ & sellū: mathaniā vo tertiū. horū pm' Joathan in regnū a pplo cōstituit: sed post tres mēses a rege egypti amouet. & elyachim p eo substitutus. eidē regi tributari' efficit. mutatoq3 noīe Joachim vocat. Joachim ḡ cepit anno q̄rto etatis. cccc. lxij. mundi vo tertio millesimo. ccc. l. & regnauit annis. xi. Ob hoc vrias ppheta cū eū redarguisset turpiter interfectus est. Hieremias quoq3 destructionē vrbis & tēpli pphetans incarcerat' est ne publice pdicaret. Anno Joachim q̄rto nabuchodonosor in babylone regnare cepit. q̄ victo regi egypti cūcta q̄ illi' fuerāt. a riuo egypti vsq3 ad Eufratē tulit. Eufratē quoq3 trāsiens oēs syriā vsq3 ad pelusium preter iudeā cepit eo tpe pittacus mytilenus q̄ de vij sapientibus fuit: cū frenone atheniēsi olympionice congressus eundē interfecit. Sapho quoq3 & alceus poete clari habebantur. Deniq3 Nabuchodo. anno q̄rto regni sui q̄ fuit. viij. Joachim ascēdit in hierusalem. Captūq3 ioachim & ligatū trahebat secū & cū eo nobiles viros in babylonē. In itinere vo iposuit ei tributū & eū remisit in hierusalē. Sed obsides de semine regio: Danielē. s. & tres pueros secū traxit: & Joachim trib' annis ei seruiuit sed postea cū negaret tributū qđ ei pmiserat: Nabuchodo. veniēs eū occidit & in sepulchrū abiecit. ac Joachim ieconiā filiū eius equiuocū. s. patri regē cōstituit. Sz post tres mēses timēs ne ille paterne iniurie memor egyptijs adhereret: & cōtra eū pugnaret. Rediēs hierusalē obsedit ipsumq3 cū matre sua et familia. de cōsilio hieremie se tradentē suscepit & eos in babyloniē trāstulit. Pricipes quoq3 cū alijs plurimis: iter quos erat mardoche' & ezechiel adhuc iuuenis. Cōstituit autē regē patruū Joachim mathaniam. accepto iuramēto q̄ seruiret ei sub tributo mutatoq3 nomine vocauit eum Sedechiam.

C De Regno sedechie & cōditiōe vrbis massilie. C. CXI.

Ex cronicis. Itaq3 sedechias cepit anno q̄rte etatis. cccc. lxxiiij. mundi vo tertij. M. ccc. lxij. & regnauit annis. xi. Sub h' quoq3 pphetauerūt hieremias & baruch. Helinādus. Anno. ij. Sedechie messalia vel massilia cōdita est. De q̄ iustin' in li. xliij. Temporib' tarq̄nij ex Asia focensiū iuuentus ostio tyberis inuecta amicitiā cū romanis iunxit. vnde in vltimos gallie sinus nauib' profecta. massiliā iter ligures & feras gētes galloꝝ cōdidit. Qui focenses exiguitate & macie terre coacti: studiosius mare q̄ terras exercuere piscādo: mercādo plerūq3 & latrocināndo. qđ illis tpibus glorie hēbat cōdita est ḡ massilia ppe ostia rhodani amnis in remotu sinu velut in angulo maris. Ab his galli vsum vite cultioris & agros colē & vrbes menib' cingere didicere. māsuefactaq3 barbarie legib' non armis viuere: & vitē ponere: & oliuā iserere. accept' est locus cōdende vrbis. a nanno rege rogobergiorum: qui ad filie giptis nuptias oēs inuitauit. quam more gentis electo inter epulas genero nuptui tradere parabat. Que dūersa ad grecos aquā porthi porrigit qui mox factus ex hospite gener: locū cōdende vrbis accepit. Nāno autē comanus filius successit. cui quidā regulus de massiliensib' hanc fabulā proposuit. Canis aliqñ partu grauida locū a pastore precario petijt in quo pareret. quo obtento iterato petijt: vt sibi in eodē loco educare catulos liceret. Ad postremū adultis catulis fulta iam domestico presidio locū sibi vendicauit. Cū ergo comanus eis pararet insidias: pditus est p quādā mulierē cognatā suā: q̄ cū greco adolescēte adulterabatur: ideo ceduntr septē milia cū ipso rege in insidijs Exinde massiliēses festis dieb' cōsueuerūt portas claudere: vigilias agere: stationes in muris obseruare: peregrinos recognoscere. Non multo post duce catumando ad delendā massiliā oēs finitimi ppli cōuenerūt. Qui cū vrbē obsideret: territus est p somnū p speciē mulieris: q̄ se deā dicebat. & ideo pacē fecit. petiuitq3 vt ei vrbē intrare: & deos eoꝝ adorare liceret. Cōspecto igit̄ simulachro dee: q̄ eū terruerat: cōtinuo clamauit illā eē quā in somno viderat: cui torquē aureum obtulit. Porro massilienses Uarro trilingues esse ait: quia & grece loquuntr & latine & gallice. Ualerius libro. ij. A condita massilia gladius ibi est: quo noxij iugulantr: rubigine quidē exesus: sed ad monumentū vetustatis ibi etiam seruatur venenū cicuta tempe ratū: qđ datur ei qui consilia senatus publicauerit: eorū vrbē nemo cū telo ingredit̄. Massiliensiū ciuitas seueritatis custos acerrima: nullum aditū mimis dat in scenā. quoꝝ argumēta ex parte maiore stuproꝝ continēt actus: ne talia spectandi & audiendi consuetudo etiā imitandi licentiam sumat.

C De Milone crotoniensi. C. XXII

Elinādus. Solin' dicit milonē crotoniensē [illegible] fuisse tēporib' de quo ipse refert q̄ bouē [illegible] in olimpiaco certamine ḡ stadiū portauerit in humeris: & eundē ictu man' pstrauisse vnde victimā fecerit. & eadē die solus totū assumpserit nō grauatus. & q̄ victor omniū certaminū obierit. Macer autem dicit q̄ secū in certaminib' portare solit' sit allectoriū lapidē: q̄ in ventriculo galli repit̄ magnitudine fabe. De h' refert Tull. in li. de senectute sub psona catonis. Que vox inq̄t potest eē cōtēptior q̄ milonis crotoniensis: qui cū iam senex esset: athletasq3 se exercētes in curriculo videret: aspexisse lacertos suos dicit: illachrymansq3 dixisse. At hi quidē mortui iam sunt. nūc vo tā isti q̄ tuipse nugator. neq3 eni ex te vnq̄ es nobilitatus: sed ex lacertis tuis. Hic (vt ait Ualerius) cū iter faciēs in agro quercū cuneis adactis fissam vidisset: fret' virib' accessit ad eam. insertisq3 manib' diuellere conatus est: quas arbor excussis cuneis in suā naturā reuocata cōpressit: eūq3 cum tot gestis palmis feris lacerandū prebuit.

C De Ezechiele propheta. C. CXIII.

Omestor. Anno quinto sedechie exorsus est ezechiel pphetare in babylone ad captiuos postq̄ acceperat eplam hieremie. hic in babylonē duct' est cū ioachim & matre eius: cū daniele & trib' puer. & habitabat iuxta fluuiū chobar. Exorsus ē aūt pphetare ad 3captiuos ppter causas hmōi legerāt ī epla hieremie p. lxx. annos duraturā captiuitatē. & flebāt p exilij plōgatiōe. preterea murmurabāt aduersus dūm: q̄ fraudulēter eos eiecisset. Dixerat eni p os hieremie remanētes in hierusalē pituros. eos q̄ se traderēt seruo suo nabuchodo. bona pollicebat: nūc in 3ūū res relapsa erat. Horrebāt eni q̄ remāserāt. & ipsi iugo seruitutis pmebant. Erāt quoq3 int̄ eos q̄ dicerēt: q: dū serulerāt militie celi: bonis oib' habūdabāt Exquo vo cessauerāt pierāt gladio & fame & peste. Ad h' ppheta uit ezechiel euersionē vrbis & tēpli incēdiū iminere. & eos q̄ remāserant in vrbe fame pituros. & extra vrbē gladio. Eos aūt q̄ viui traherent grauē passuros seruitutē. Jpsos autē in pace & q̄si libera seruitute māsuros. Ut autē auctoritatē preberet ei deus: pcostēdit ei q̄sdam visiones: similitudinē. s. bois: leonis: vituli: aquile. non solū ad prefigurādū euāgelistas: sed vt ostēderet deū israel dūm eē totī' creature. p h' digniorē omniū intelligēs creaturarū. hō eni preest ceteris aiantib'. aquile rex auiū. leo ferarū. bos iumētoꝝ. Sub alalib' vo vidit rotā in medio rote: vt ostēderet circumuolutionē oīuz elemētoꝝ in dūi eē potestate. & sup h' vidit firmamentū coloris seraphini: & sup firmamētū erat similitudo throni: & sup thronū q̄si aspectū hois. & ait ad eū ad cū Fili hois mitto te ad filios israel &c.

C De destructione hierusalem & regni iude. C. CXIIII.

Etor. In pncipio anni noni sedechie nabuchodo. hierusalē obsedit: q: superb' & infidus tributū ei pmissum. tūc rex egypti cū exercitu q̄si solutur' obsidionem venit: & Nabuchodonosor a hierusalem in

occursum eius recedēs: eū fugauit ac de syria exire compulit. Tunc falsi ꝓphete nunciabāt Sedechie ꝓspera sed falsa. Hieremias aūt his cōtraria et vera. Qui egrediēs ad vicū suū anathoth tanq̄ fugeret ad hostes captus est et incarceratus. Anno. ix. sedechie mense. x. rediit nabucho. et nabuzardan cū exercitu: et obsederūt vrbē et clausa est. xviij. mēsib⁹. Territus itaq̄ sedechias hieremiā de carcere tulit: et ꝓphetie veritatē secreto inquirēs audiuit eiq̄ victualia ministrare quotidie iussit. sed postea eum publice ꝑdicaret principib⁹ et senioribus: eū ad mortē petētibus exposuit. q̄ eū in lacū elchie deposuerunt: et erat in luto vsq̄ ad guttur: qđ erat ei omni morte amarius: sed extraxit eū abdemelech ethiops vir eunuchus. Tandē deficiētibus in vrbe victualib⁹ adeo vt mulieres puulos suos comederēt. in mēsura palme capta est ciuitas. xi. anno sedechie. fugiēsq̄ cōprehēsus est et in cōspectu nabuchodonosor in reblata iudicatus dicētis eū īperij ab ipso pcepti ingratū extitisse: et cōtra munificū hostiliter agēdo etiā in deū deierasse: et addidit magn⁹ deus habēs odio tuā nequitiā: te mihi tradidit. Itaq̄ filios eius corā eo occidit et oculos ipsius effodit. Vinctūq̄ cathenis in babylonē adduxit: et iosedech cu eo summo pōtifice patre iosue occiso. Nabuzardā vo princeps templū et ciuitatē incendit: ac murū totū in circuitu destruxit. captiuos et vasa dn̄i transtulit godoliā pauperibus et agricolis in terra relictis prefecit. Hieremie vo libertatē et munera ꝑbuit. rechabitas quoq̄ abire ꝑmisit. Hic fuit exitus regni hebreoꝝ: in quo regnatū ē annis quingētis. xiiij mēsib⁹. vi. sm Iosephū. Tēporibus sedechie tarquinus priscus, circū rome edificauit. numerū senatoꝝ auxit. romanos ludos īstituit. muros et cloacas extruxit. et tandē ab anci marci filijs cui ipse in regno successerat occisus interijt. solon gēti cui ꝑerat: noua iura cōstituit. Epymenides athenas subuertit. Eo tpe certātibus in agone dabatur Tragos: id est hircus: vnde tragedos aiunt nuncupatos.

De Fine quarte etatis et ꝓphetia ezechielis. C. CXV.

In hac vltima captiuitate iudeoꝝ etas seculi q̄rte terminat̃ hēs annos. cccc. lxxxv. Fuerūt aūt ab anno q̄rto Salomonis in quo fundatū est templū vsq̄ ad ei⁹ incendiū anni. cccc. xli. ab egressu terre ꝓmissiōis octingēti. lxxxij. a datione legis octingēti. xxij. A natiuitate Abrahe mille. cccc. xxvi. Ab initio vero seculi tria milia. ccc. lxxiij. Comestor. Venit autē ad ezechielē q̄dā q̄ fugerat de hierusalē dicēs vastata est ciuitas. In ꝑcedēti tamē vespere ezechiel ꝑdixerat de nuncio venturo: et audiēs oīs trāsmigratio excidiū vrbis: et incendiū tēpli. leuauerūt vocē suā et dixerūt. Perijt spes nostra abscisi sumus et nō surgem⁹. Et exclamauit ezechiel. Hec dicit dn̄s cū sanctificatus fuero in vobis. tollā vos de gētib⁹: et adducam vos in terrā vestrā: et effundā sup vos aquā mundā: et facta est sup ꝓphetā manus dn̄i: et eduxit eū in spiritu in campū: q̄ plenus erat ossib⁹ siccis vehemēter et ait: ossa arida. hec dicit dn̄s. Ecce dabo vos sup neruos et succrescere faciā carnes et supextēdā cutē. Daboq̄ vobis spūm et viuetis ossa: hec vniuersa domus israhel est. ꝑterea in cōsolationē gētis sue ꝑdixit ꝓpheta calamitates circūstantiū nationū. que iunxerant hostes contra Hierusalem: vel insultauerant captiuis id est filiorum Amon et Moab et Edom philistim tyri et Sydonis Egypti ethyopie.

De Descensu reliquiarum in Egyptum et morte Hieremie. C. CXVI.

Comestor. Porro cōtra cōsilium Hieremie descēderunt reliquie iuda ducētes secū ip̄s Hieremiā et baruch in egyptum: et habitauerunt ibi: et factus est sermo domini ad Hieremiā in thaphnis. Sume lapides grādes et absconde eos in cripta que est sub muro latericon in porta domus Pharaonis: et dices ad iudeos. hec dicit dominus. Ecce assumam seruum meū Nabuchodonosorem: et ponam thronum eius super lapides istos: et percutiet terram Egypti: et peribitis vos cum Egyptijs. Et insurrexit populus aduersus Hieremiam: et lapidauerūt eum cum lapidibus quos absconderat sub muro Latericij. Egyptij vero honorauerunt Prophetā sepeliētes eum iuxta tumulum regum. memores beneficioꝝ que prestiterat egyptijs. Oratione enim sua fugauerat aspides et bestias aquaꝝ quas greci crocodilos vocant: quibus prius egyptus infestabatur. Tradunt etiam q̄ adhuc de puluere eiusdē loci aspidis percussura sanatur: et fugātur crocodili. De eodē ait Epiphanius: Audiuimus a viris seniorib⁹ q̄ Alexāder macedo veniēs ad sepulchrū ꝓphete: et cognoscēs loci mysteriū: transtulit ipsum in alexandriam et sepeliuit gloriose: et extūc a terra illa ꝓhibiti sunt crocodili et aspides penitus. nā et idē Alexāder primo introduxerat illuc serpētes quosdā qui ... marsoꝝ aspides fugabant sed non poterant eos penitus extirpare. Hic est hieremias: q̄ regib⁹ egypti signū dedit: q̄ eorum idola euerti oporterēt: cū virgo pareret. vn̄ et sacerdotes eoꝝ in secreto templi loco imaginē virginis et pueri statuētes adorabāt. Dū vo ptolemeus rex interrogaret eos: q̄ ratione hec agerēt: dixerūt paterne traditionis eē ministeriū: quod a sancto propheta acceperāt maiores et credebāt in reb⁹ ita fore euenturā. Hic est hieremias: q̄ tēplū euertendū esse prenoscēs: arcā testamēti cū his q̄ in ea erāt tulit: et precibus suis absorberi fecit in petra. petram vo digito designās dei nomen impressit. Quod nubis opimēto ita celatū est: vt extūc nec locū quis recognoscere queat: nec ipsum nomen legere: et pristine figure instar illic sepe nubes fit vt ignis nocturno tpe: eo q̄ dei glīa ab ei⁹ lege nō desinat. Est autē petra illa in heremi loco inter duos mōtes in quib⁹ iacent moyses et aaron. dixitq̄ hieremias pr̄tib⁹. Dn̄s ex syō recessit ad celos: inde rursus in virtute vētur⁹. et erit signū pr̄tie ei⁹: qn̄ vniuerse gētes adorauerint lignū. dixitq̄ q̄ hāc arcā nemo nisi aarō poterat ꝓducē. et tabulas q̄ in ea sūt nullus apiret sacerdotū: nullus ꝓphaꝝ: nisi elect⁹ dei moyses. et in prima resurrectiōe resurget hec arca: et exibit de petra: et ponet̃ in mōte synai. et oēs sci ꝯgregabunt̃ ad eam regressum dei sustinentes.

De Exordio q̄nte etatis: et de regib⁹ babylonis. C. CXVII.

Ex chroni. Igitur ab initio captiuitatis etas quinta exordium habuit que ī captiuitas iuxta propheciā hieremie ꝑseuerauit. lxx. annis vsq̄ ad annū secundū darij filij itaspis. hoꝝ. xxx per ... cōputant̃ iuxta Eusebiū vsq̄ ad regnū cyri. Comestor. Anno quinto euersionis hierusalē descēdit nabucho. in syriā inferiorē: et obtinuit eā. Moabitas quoq̄ et amonitas subiugauit sibi. et tandē intrauit in egyptū: eāq̄ subuertit: et regē q̄ tūc erat in ea occidit. aliūq̄ in ea ꝯstituēs: denuo iudeos in ea captiuos duxit. Eusebi⁹ in chronicis. Anno captiuitatis. ix. mortuo nabucho. rege babylonis suscepit imperiū euilmeradach. cui successit frater eius balthasar. Comestor. Mortuo magno nabucħ. et regnauit ꝓ eo fili⁹ ei⁹ nabucho. q̄ hostiū manib⁹ tēplū belis magnifice decorauit: ciuitatē reparās: ita vt nequaquā obsidētes valerēt fluuiū auertere. Huiusmodi meminit megasthenes in libro iudicioꝝ: et asserit eū fortitudine et actuū magnitudine herculē transcēdisse. Sed Diocles dicit: q̄ iste nabuchodonosor obsedit tyrū trib⁹ annis et. x. mensib⁹. eo mortuo regnauit pro eo euilmeradach: qui. xxxvij. anno trāsmigrationis subleuauit caput ioachim regis iude de carcere: q̄ pater eius seruauerat cū eo fedus. Tradūt quidā q̄ euilmeradach frater minoris nabucho. in dieb⁹ eiectionis paterne multa gessit impie in terra. et patre restituto accusatus apud eū missus est in carcerē: vbi erat ioachim vsq̄ ad mortē fr̄is sui. Cūq̄ regnare cepisset eleuauit ioachim: quē sociū habuerat in carcere. timēsq̄ ne resurgeret pater suus: qui de bestia redierat in hominē: ꝯsuluit ioachim: ad cui⁹ ꝯsiliū cadauer pr̄is effossum diuisit in. ccc. partes. et dedit eas. ccc. vulturib⁹. et ait ad eum ioachim: Non resurget pater tuus: nisi redeant vultures in vnū. hic habuit tres filios: egesarim qui et regusar dictus est. labusardachū et nabar: q̄ balthasar cognoiat⁹ est. ad quē post regnū fratrū regnū deuolutū est. Hiero. sup Danielē. Sciendū est itaq̄ balthasar nō eē filiū nabucho. vt vulgo legētes arbitrant̃. Sed iuxta Berosum: q̄ chaldeā scripsit historiā: et Josephū q̄ berosum sequit̃ post nabuchodo. q̄ regnauit annis. xliij. successisse in regnū filiū eius: qui vocabat̃ euilmeradach. Refert idem Josephus: q̄ post mortē euilmeradach in regnū patris successerit filius eius neglisar. post quē fili⁹ ei⁹ labusardach. quo mortuo balthasar fili⁹ eius regnū tenuit. quo interfecto a dario rege medoꝝ: q̄ cyri regis ꝑsarū auunculus fuit et cyro ꝑsa: quē ꝓpter duo regna isaias ascēsorē byge cameli et asini vocat destructū eē imꝑiū chaldeoꝝ. Qđ quidē et xenophon in cyri maioris scribit infantia: et pompei⁹ trogus: et multi alij q̄ barbaras scripsere historias. Actor. Nō legit̃ āt q̄ntū vnusquisq̄ istoꝝ q̄ttuor successoꝝ nabucho. regnauerit. sz nō regnauerūt ipsi q̄ttuor (vt videtur) nisi tris annos. xxi. Tantū enī tpis est a nono anno captiuitatis iuda: in quo Eusebius ponit mortē nabuchoð. vsq̄ ad primū annū cyri: in quo balthasar occisus est.

De Tullio seruilio et morte Ezechielis. C. CXVIII.

Eusebius. Anno captiuitatis primotato romanoꝝ sextus tullius seruili⁹ regnauit. ancille sed nobilis captiue filius. Hic tres montes vrbi addidit. quirinalem: ruminalem: esquilinū. fossas circum muros duxit. census romanoꝝ ciuiū primus instituit. et ad extremū tarquinij superbi generi sui superioris regis filij scelere occisus est. Helinādus. Hic seruili⁹ cognoiat⁹ est quia de ancilla

natus. De hoc Ualerius ait sic: Tullij seruilij adolescentia in pecore pascēdo fuit occupata. validior etas romanū imperiū rexit. Seruio tullio puero dormiēti flāma circa caput emicuit. Cu anci marci regis vxor tanaquil admirata cōseruatū in modum filij educauit: et ad regni fastigiū euexit. Comestor. Anno. xiiij. postꝗ̄ percussa est ciuitas facta est manus dn̄i sup Ezechielem: et adduxit eū in spiritu in montē excelsum in terra israel: et ostēdit ei descriptionē ciuitatis et tēpli. sup quā ad litterā nostri siluerūt auctores. Porro ezechiel in chaldea inter cōcaptiuos iudicauit transgressores legis. et precipue quosdā de tribu Dan et Gad qui in deum committerēt ydola. legis persequēdo custodes: et fecit (vt dicit Epiphanius) contra eos prodigiū magnū. qr filij eorū et vniuersa pecora a serpētibus perierunt. Et predixit ꝙ tribus ille nō reuerterent̄ ad propria: sed in medie regionibus remanerēt. Ob hoc exacerbati in eū distraxerūt eū equis per crepidines saxorum: et excerebrauerūt eū: et sepelierūt in sepulchro Sem et Arphaxat in spelūca duplici. Iste ꝓpheta signū dedit populo in fluuio chobar: vt quādo deficeret sustinerēt desolationē terre sue. tūc aūt sperarēt regressum ad hierusalē qn̄ inundaret. ad eū qn̄qꝫ cōueniret plurima multitudo captiuorum ad fluuiū chobar et chaldei rebellionē veriti irruerēt sup eos. Ipse vero precibus suis sistēs aquas fluminis. sup aquas ambulās cū omni multitudine ad alterā ripam se recepit. et quotquot hostiū presumpserūt eos sequi submersi sūt. Itē idē per orationē subito largā piscīū copiam prestitit populo ad vescendū. Sepe quoqꝫ multis deficiētibus vitā restituit.

De Septem sapientibus grecie: et primo de Talete milesio. C. CXIX.

Elinandus. Eo tēpore. vij. sapiētes sūt appellati. s. Tales milesius: Solon atheniensis: Pitacus mitilenus: Chilon lacedemonius: Cleobolus lidius: Periādrus corinthius: Baias prienensis. Augu. li. viij. de ciuitate dei. Duo philosophorum genera traduntur: vnū italicū ex parte italie que quondā magna grecia nūcupata est. alterū Ionicū vbi et nunc grecia noiat̄. Italicū genus auctorē habuit pythagorā samiū. Ionici generis princeps fuit Tales milesius. vnus illorum. vij. qui appellati sunt sapiētes. Sed illi ex vite genere distinguebant̄: et ꝗbusdā preceptis ad bene viuendum accōmodatis. Iste aūt tales vt successores ꝓpagaret. etiā rerū naturā perscrutatus. suasqꝫ disputationes litteris mandās pre ceteris eminuit. maximeqꝫ admirabilis extitit ꝙ astrologie numeris cōprehēsis. defect⁹ solis et lune etiā ꝑdicere potuit. aquā tamē putauit rex esse principiū et hinc elemēta oia mūdi. ipsūqꝫ mundū et que in eo gignunt̄ existere. Nihil autē huic operi ꝙ mūdo cōsiderato tam admirabile cōspicimus ex diuina mēte ꝓposuit. Taleti vero successit Anaximāder eius auditor: mutauitqꝫ de rerū natura opinionē. Nō eni ex vna re sicut Tales ex humore: sed ex suis ꝓprijs principijs quasqꝫ res nasci putauit. Que rerū principia singulorum credidit esse infinita: et innumerabiles mūdos gignere. et quecūqꝫ in eis oriunt̄ eosqꝫ mūdos modo dissolui. mō iterū gigni existimauit. quāta ꝗsqꝫ etate sua manere potuit. nec ipse sicut Tales aliqd diuine mēti in his opib⁹ tribuens.

De Solone et pitaco: et cleobolo et bia prieneo. C. CXX.

Alerius li. iiij. Piscatoribus in melesia regione verriculū trahentibus: quidā iactū emerat. extracta deinde magni ponderis aurea delphica mensa. cōtrouersia orta est illis pisciū se capturā vendidisse affirmātibus. Isto vero dicēte se emisse fortunā iactus. Qua contradictione propter rei nouitatē et pecunie magnitudinē: ad vniuersum illius ciuitatis populū delata. Placuit Apollinē delphicū consuli cuinā mensa deberet adiudicari. Qui respondit eā illi esse dandā: qui sapiētia ceteris prestaret. tunc illi Taleti milesio dederunt eam: et ille cessit byati: et byas pitaco: et is protinus alij. Sicqꝫ per omniū septē sapiētiū orbem ad vltimū ad Solonem peruenit: qui et titulū amplissime prudentie et premiū ad ipsum Apollinē trāstulit. Actor. Solon aiebat si in vnum locū mala sua cūcti contulissent. futurum vt propria deportare domū ꝗ̄ ex cōmuni miseriarum aceruo portionem suam ferre mallent. Quo colligebat non oportere nos que fortuito patimur: precipue intolerabilis amaritudinis iudicare. Idem Solon se dicebat aliquid quotidie addiscentē senescere. Hic moriens assidētibus amicis et sermonem de quadā re inuicē cōferentibus caput erexit. Interrogatus quare id fecisse: respōdit vt cū istud quicquid est de quo disputatis percepero moriar. Hui⁹ quoqꝫ Solonis legit̄ esse elegās illa snia felicitatis index dies vltim⁹ est: et appellatiōe honorat̄ sapiēti cōfirmat rogus. Siqdē rerū initia debent̄ fortune. phiam solus ꝯsecrat finis. Tull. in li. de senec. Pysistrato tyrāno a solone respōsum est querenti qua tandē re fretus sibi tā audaciter resisteret senectute. Ualerius li. iiij. Pitacus moderatione pectus instructū habuit: qui alceum poetā in amaritudine odij et viribus ingenij contra se pertinacissime vsum. tyrānidē a ciuibus delatā adeptus: tantūmodo quid in opprimēdo posset admonuit. Cleobolus lydius. Magis amicorum inuidiam ꝗ̄ inimicorum insidias debemus cauere. Illud eni apertum hoc celatū est malum. nocēdiqꝫ fraus quo nō est sperare potentior. Byas prieneus. Molestius est inter duos amicos ꝗ̄ int̄ duos inimicos iudicare. Ualerius. Byas prienensis cū patriā ei⁹ prienē hostes inuaderēt: omnib⁹ preciosarū rerū pōdere onustis fugiētibus: interrogatus quid ita nil ex bonis suis secū ferret. Ego certe inquit bona oia mea mecū porto. Pectore eni illa gestabat: non humeris nec oculis visenda: sed animo estimāda: que domicilio mētis inclusa: manibus mortaliū labefactari nequeunt. et vt manētibus presto sunt: ita fugiētes nō deserunt. Idem byas prienensis ita aiebat: ita oportere hominib⁹ in vsum amicitie versari: vt meminissent eā ad graues inimicitias posse conuerti.

De Daniele propheta. C. CXXI.

Ex historia scholastica. Eodē anno prophetauit daniel in chaldea: qui sm Iosephū et Epiphaniū fuit de semine regio iuda. sm. lxx. vero interpretes sacerdos de tribu leui. fuitqꝫ adeo castus: vt a cōtribulib⁹ suis spado putaret̄. Hic apud nabuchodonosor honoratus: sup oēs ꝓuincias babylonis: et sup cunctos sapiētes principatū meruit. tribus quoqꝫ socijs suis sup ꝓuincias principatū obtinuit. Quibus videlicet pueris de camino diuinit⁹ liberatis: rex dei potentiā ꝑdicauit. Et ne a quoquā blasphemaret̄ edictū proposuit. Epistolā quoqꝫ scripsit in vniuerso regno suo. postꝗ̄ de bestia in hominē et in regnū est restitut⁹: in ꝗ predicauit mirabilia que fecerat apud illum deus excelsus. Cui⁹ epistole formā daniel operi suo interserit: vbi dicit: Ego nabuchodonosor florens et cetera. Testat̄ autē Epiphanius: ꝙ non sit passus corporis mutationē: sed mentis alienationē. et est ablatus ei vsus lingue ad loquendum. Dataqꝫ est herba nature cibus humane videbatur ei ꝙ bos esset in anterioribus: et leo in posterioribus. Sm mysterium tyrannorū qui in prima etate voluptatibus dediti ac ceruici iugo belial se subiciunt: et in fine interficiunt: diripiunt et cōculcant. Multi vero egrediebant̄ et videbant eum. Solus daniel non exibat: quia toto tempore alienationis eius orationi pro eo vacabat: et ad preces eius anni. vij. quos totidem tempora dixerat: in septē mēses versi sunt. in quibus quadraginta diebus insaniam patiebatur Et p alios quadraginta reuersus ad cor hominis flebat: deoqꝫ supplicabat: adeo vt oculi eius caro fierent. Et iterum per alios quadraginta dies in insaniam vertebat̄: donec septē menses complerent̄. post quos reuocatus non statī regnauit: sed pro eo statute sunt prouincie septem iudices. et vsqꝫ ad finem septē annorū penitētiā egit: panē non comedens: et vinū nō bibēs. leguminib⁹ vtebat̄. et herbis iuxta ꝯsiliū danielis. et cū iterū regnasset: danielē filiorum suorum coheredem facere voluit. Qui ait: Absit vt hereditatē patrū relinquā: et incircūcisorū donis adhereā. Hic dicit Iosephus: ꝙ ipse libros hebraicos in latinū trāstulit eloquiū. Historiā susanne patet eē factā adhuc recēte captiuitate: q: daniel adhuc erat iuuenis. ꝗ [illegible] vsqꝫ ad annū primū cyri regis.

Liber Tertius Incipit.

De Initio regni cyri apud persas. CA. I.

Usebius. Anno captiuitatis. xxx. cyr⁹ medorum impiū destruxit. subuersoqꝫ rege eorum astiage regnū ad psas trāstulit. Cepit igit̄ anno etatis sue. xxxj. mūdi vero. iij. M. ccccliij Et regnauit an. xxx. Comestor. Ipse fuit nepos darij ex sorore. nepos autē astiagis ex filia. Nā astiages vnicā habuit filiā. et vidit sōniū: ꝙ de gēitalib⁹ filie oriebat̄ vitis: ꝗ totā occupabat asiā et accepit a coniectorib⁹ se habiturū nepotē ex filia: ꝗ dñs eēt asie: et ipm deiicēt de regno. Quo timēs dedit filiā suā vxorē militi plebeio: ne fili⁹ ex ea nascēt̄ nobilis et potēs. [illegible] filiā [illegible] asciuit: et natū ex eo filiū cuidā principi arpago [illegible] occidēdū. [illegible] regnū [illegible] ad filia [illegible] ipsi⁹ [illegible] occidē [illegible] o pastorib⁹ regi [illegible] puulū exponēdū i nemore

q̄ cū expoſuiſſz eū: ⁊ id indicaſſz vxori q̄ i diebꝰ illꝭ pepererat ſupplicauit ei mlier vt ei puulū deſerret alēdū ⁊ ꝓpriū ꝓ eo exponēt. cūq̧ paſtor rediſſz ad puez: īuenit canē ei pbētē vbera ⁊ a ferꝭ eū ⁊ auibꝰ defendētē. Cūq̧ tuliſſet eū ad vxorez alluſit ei tanq̄ diu note vocauitq̄ puerū ſpartacū. i. catulū: ſparcos enī grece canē ſonat qui cū eſſet grandiuſculus: a pueris ludētibꝰ factus eſt rex eoꝝ: ⁊ contumaces ⁊ inobedientes ſibi grauiter affligebat. Qđ grauiter ferētes patres eorū: verbū detulerūt ad regē de filio paſtoris. Quē cū aduocaſſet rex ⁊ argueret eū: q̄ pueros plagaſſet: ille intrepidus ſe vt regē feciſſe reſpondit: ⁊ admiratus rex: ⁊ quedā ſigna generis ſui in eo depzehendēs. Aſcito paſtore ſecretius veritatē rei agnouit: verūtamen timor eius de nepote mitigatus eſt: eſtimans q̄ verbū coniectoꝝ de regno impletū eſſet in regno pueroꝝ: ⁊ eidē cui prius cōmiſerat occidendū cōmiſit alēdū: nō indicans tñ eſſe niſi filiū paſtoris. Filiū quidē illius ſecretarij ſui clanculo dedit patri ad cōmedendū: q2 non obedierat ori eius: ⁊ poſt ipſum indicauit ei. Factū eſt autē vt aſtiages traderet exercitū illi ſecretario ad hoſtes expugnandos. Ipſe vero reſidebat in ꝓuincia media. Porro ille nō immemor maleficij regis: pſuaſit exercitui vt ſpartacū regē perſidis ſibi eligerent. Et cognominauit eū cyrū qđ interpꝛetatur heres quaſi diceret licet relactetur aſtiages: hic eſt heres quo facto timens aſtiages dariū conſobꝛinum adoptauit ſibi in filiū: ⁊ collecto exercitu cōgreſſus eſt aduerſus cyrum ⁊ fugerunt perſe: vxores autē eoꝝ ⁊ matres egreſſe ſunt ad eos ⁊ detectis ſuis poſterioribꝰ aiebāt: vultis ne introire in vteros matrum ⁊ renaſci: hoc pudore excitati perſe acriter redierūt in hoſtes ⁊ victus ē aſtiages. Cyrus aūt magis exhibuit ſe illi nepotē q̄ victorē nā regnū hyrcanoꝝ cōceſſit ei: dario vero tanq̄ fratri matris ſue tradidit regnū medoꝝ: tamē ſub certa ſpe reuertēdi ad ipſum.

De Eſopo ⁊ fabulis eius moraliter fictis contra calumniosos ⁊ inſidioſos cupidos ⁊ incautos. C. II.

Uſebius ⁊ Actor. Anno regni cyri p̄mo eſopus a delphis interimit. Erat eſopi fabule clare ites ⁊ famoſe q̄s romulus q̄ ſi de greco latinū trāſtulit: ⁊ ad filiū ſuū tyberinū dirigit ita ſcribēs De ciuitate attica eſopus q̄dā homo grecꝰ ⁊ igenioſus: famulos ſuos docet q̄d obſeruare debeāt homies. Et vt vitā hoīum oſtēdat ⁊ mores: īducit aues ⁊ beſtias ⁊ arbores loquētes ꝓbāda cuiuſlibet fabula: id ego romulus trāſtuli de greco ſermōe in latinū. Si autez legas tyberine fili ⁊ pleno aīo aduertas īuenies appoſita ioca q̄ tibi miſceant riſum: ⁊ acuāt ſatis igeniū: verbigrā. Cōtra calūnioſos fingit: q̄ agnꝰ ⁊ lupꝰ ſitiētes ad riuulū e diuerſo venerunt: ſurſum bibebat lupus lōgeq̧ īferior agnꝰ: lupus vt agnū vidit ſic ait: turbaſti mihi aq̄ȝ bibēti: agnus patiēs dixit: quō aquā turbaui tibi: a te ad me decurrit: cui lupus maledicis mihi inq̄t: ait ille nō maledixi: lupꝰ vo: pater inq̄t tuus multa mala mihi oſtēdit: in fine aūt altercatiōis lupꝰ īproba voce dixit: ⁊ adhuc mihi loqueris latro: ſtatimq̧ ſe in eū direxit ⁊ īnocēti vitā eripuit. Cōtra illos quoq̧ q̄ aliene ſaluti inſidias parāt: fingit q̄ mus vt flumē tranſiret: auxiliū a rana petiit: illa croſſum filū petēs: murē ad pedē ſibi ligauit: ⁊ natare cepit in medio vo fluminis rana ſe imerſit. At ille validꝰ dū teneret vires: miluus ecōtra volans murē cū vnguibꝰ rapuit ſimul ⁊ ranā pēdētē ſuſtulit. Preterea ɔtra cupidos fingit: q̄ canis flumē trāſiēs ptē carnis ore tenebat: cuius vmbrā cū vidiſſet in aqua patefecit os ſuū vt illā caperet: ſtatim eā quā prius tenebat fluuius tulit: ⁊ illā quā eſſe ſub aqua putabat obtinere nō potuit. Sic quiſquis alienū querit dū plus vult ſuū perdit. Item contra illos qui incaute ſociātur potentibus: fingit q̄ vacca ⁊ capella. i. parua capra ⁊ ouis fuerunt ſimul ſocie cū leone. Qui cū in ſaltibus venarentur ⁊ ceruum caperent: factis partibus leo ſic ait: ego primus tollo: quia leo. Secūda pars mea eſt: eo q̄ fortior vobis ſim. Tertiā vero mihi defendo: q2 plus vobis cucurri. Quartam autē qui tetigerit: inimicū me habebit: ſicq̧ totā predā illā ſola improbitas abſtulit. Item contra illos qui malos incaute iuuant: fabulaz componit dicens. Oſſa dum lupus deuoraret vnum ex illis trāſuerſum grauiter in faucibus heſit: lupus magno precio qui hoc malum extraheret inuitauit. Rogabatur grus longo collo vt medicinaz preſtaret lupo: id egit vt caput mitteret ⁊ malū de faucibus extraheret. Sanato lupo grus ſibi reddi ꝓmiſſa premia petiit: ⁊ lupus ait. O iniuria meis virtutibus ingrata eſt illa grus: que caput incolumis extulit non vexatum dente noſtro: ⁊ mercedem ſibi poſtulat.

De Eiſdē contra vanegloꝛioſos: ſuperbos: preſumptuoſos: contemptores. C. III.

Item cōtra illos qui laudanti: verbis ſubdolis gaudēt ⁊ poſtea penitēt hanc fabulā fingit. Cū de feneſtra coruus occaſione caſeum raperet. altā arborez ſuperſedit. vulpes ⁊ hunc vidit. decōtra ſic ait. O corue quis ſilis tibi: ⁊ pēnarū tuarū q̄ȝ magnus eſt nitor q̄lis decor eſſet ſi vocē claram habuiſſes. nulla prior auis fuiſſet. At ille dum placere voluit ⁊ vocē ſuā validius oſtendere ſurſum clamauit: ⁊ ore patefacto caſeum oblitus deiecit. Quē celeriter doloſa vulpes auidius rapuit. Tunc ſtupēs coruus ingemuit. ac deceptus penituit. Fingit etiā idem fabulā hoīes in dignitate manſuetos eē cōmonentē hoc modo. Annis defectus ⁊ viribꝰ leo cū grauatꝰ iaceret. ſpūm extremū trahens aper ad eū venit iratus. ſpumans fulmineis dentibꝰ. ⁊ ictū veterē vindicauit. Taurus etiā cornibꝰ hoſtile corpꝰ leonis confodit. Aſinus quoq̧ ferā vt ſic vidit calcibꝰ illi frontē aperuit. ⁊ ille cū gemitu ſuſpirās ſic dixiſſe fert. Cū eſſet virtus mea. fuit honor. fuit timor. vt oēs viſione mea fugerēt: ⁊ opinio ipſa terreret plures. Quos aūt beniuolos nō leſi. quibꝰ ⁊ auxiliator fui. ipſi maligrantur mihi: ⁊ q2 ſum ſine viribꝰ nullus eſt honor priſtinus. Item cōtra illos qui indecēter ad officia melioꝛa reddēda indigni ſe ingerūt. hanc quoq̧ fingit. Aſinus quotidie videbat catello blandiri dominū: ⁊ de menſa eius ſaturari. ⁊ familiā illi largiri plura. Sicq̧ dixiſſe aſinus fert. Si aīal īmundiſſimū ſic diligit dn̄s meus ita ⁊ familia quātū me. ſi obſequiū illi fecero. plus enī melior ſū cane. qui in pluribꝰ rebꝰ ſum vtilis. aquis e fontibꝰ alor. cibus mundus mihi dat. melior ſum catello. meliori vita frui poſſū: ⁊ maximū honorez habere. Cū hoc aſinus ſecū cogitaſſet vidit dn̄m introire occurrit velocius. clamans proſiluit ⁊ ſupſtetit. leuans pedes priores impoſuit ambos humeris dn̄i ſui. lingua eū lingēs linit: ⁊ maculans veſtes fatigat dn̄m pondere ſuo. Clamore aūt dn̄i concitat oīs familia. fuſtes ⁊ lapides arripiūt aſinū faciunt debilē. mēbris coſtiſq̧ fractis. ſic abijciunt ad p̄ſepia laſſum atq̧ ſeminecē. Item ad exhortandū ne quis minores ledat. fingit q̄ dormiēte leone in ſilua mures agrarij luxuriebant. ⁊ vnus ex illis ſup leonē caſu trāſiuit. Expgefactus leo celeri māu miſerū murē cōprehēdit. qui veniā ſibi dari rogabat q2 non ſponte fecerat. Leo vero de mure cogitat vindicte quid eſſet in tali ſi eū occideret. crimēq̧ illi nō gloꝛia laudis q̄ eſſet. Ignouit igit ⁊ dimiſit. poſt paucos dies ipſe in foueā cecidit. qui vt ſe captū agnouit. magno dolore rugire cepit: mus aūt vt agnouit ad eū cucurrit. ⁊ re cognita. nō eſt inquit iam q̄ tu timeas. parē gratiā reddam tibi non īmemor beneficij. Tūc oēs artus illius ligaturas luſtrare cepit: ⁊ loca rodēda cognoſcens neruos ſecare dentibꝰ ⁊ artus illius ingenia laxare cepit. ſicq̧ leonē captum liberum reſtituit.

Item de eodem contra guloſos. timidos. puſillanimes arrogantes. C. IIII.

Contra guloſos qui ad vnū prandiū rem ſuam perdūt hoc quoq̧ cōponit. Nocturnus quidā fur cū panē cani immitteret canis ait panis tuꝰ nō ꝓ gratia dat. tu ideo das vt me ledas. ſi modo panē mihi porrigas nunq̄d poſtea daturꝰ es mihi cū fame victus fuero. non p̄ſentem tm̄ vitā volo ſed futurā ꝓuideo. Nolo igit fauces meas pane claudas: ſed niſi receſſeris. ipſe ɔtra te latrabo. dn̄m ac familiā ſuſcitabo. furēq̧ illis nūciabo. Itē ɔtra illos qui vanis tumoribus nimis terrent. ſic fingit. Quidā mons parturiebat. ⁊ gemitꝰ magnos dabat. oīs natio vt audiuit timuit cūctiſq̧ perturbatis nullus ſui memor erat: mons ille tandē pepit murē: huiꝰ fama volat: ⁊ qđ malum putabant in nihilū oībꝰ venit quos timor inuaſerat. Itē ɔtra illos qui nimis puſillanimes ſtatū ſuū ferre nō pñt. ſic cōponit. Cū ſtrepitꝰ magnus ad lepores veniret ſubito ɔſiliū inierūt. vt ſe p̄cipitarēt ꝓpter aſſiduos metꝰ. At vbi ad orā fluminis venerūt. rane multe q̄ ibi erāt expauerunt ⁊ in fluuiū ſe iactauerūt. cū hoc viderūt lepores vnus illoꝝ inq̄t. Sūt enī ⁊ alij timētes. ſequamur vitā vt ceteri. feramus ſi quid acciderit neq̧ erit toto tp̄e malū. Quiſq̄s ḡ malū tolerare non pōt. alioꝝ mala inſpiciat. Itē ne quis de alienis bonis magnū ſe iactet exhortat. fingēs q̄ graculus pēnas pauonū q̄ ceciderāt ſuſtulit ⁊ inde ſe ornauit ſuoſq̧ ɔtēnere cepit. ⁊ gregi ſe pauonum miſcuit. At illi ignoto ⁊ impudēti pēnas iniurioſe eripiūt. calcibꝰ eū ac moꝛſibus fatigāt. Miſerq̧ ſemiuiuꝰ ab eis relictus. ad ꝓpꝛiū genus redire timuit: vbi cū eſſet ornatus multos iniurioſe terruit. tūc vnus ex eis ait illi. ſi veſtes tuas q̄s natura dedit amaſſes hec tibi ſufficerēt. nec ab illis iniuriā paſſus. nec a nobis pulſus fuiſſes. Itē cōtra eos qui laudāt ſibi inutilia ⁊ vituperant vtilia. Ceruꝰ de fonte bibēs ſua cornua magna vt vidit nimiū laudare cepit. crura tenuia vituperauit Quod cum faceret venatoꝝ voces ac repente latrare canes audiens fuga per campū euaſit. At vbi eū ſilua ſuſcepit. magnitudo illa cornuum venantibꝰ eū retinuit. Tunc mortē ſuam videns ait. Que mihi vtilia erant vituperaui. ⁊ deceptuoſa laudaui. Item contra eos q̄ ſe contentioſe laudant. Formica ⁊ muſca cōtendebant acriter q̄ me

lior earū esset: musca ait. Nunquid te nostris potes comparare lau dib⁹: vbi immolant̄ exta: prima gusto. In capite regis sedeo: ⁊ omni bus matronis oscula dulcia figo: de quib⁹ rebus tu nihil facis. For mica ait: ꝯtra te hoc tu dixeris improba pestis laudas importunita tē tuā. Nunq̄d optata venis: reges ⁊ matronas quos nominas tu importuna adis: ⁊ tua omnia esse dicis cū vbi accedis fugaris ⁊ vn diq̄ȝ quasi iniuriosa abigeris. Estate vales bruma non appares. Ego vero delitiosa hieme sum secura: meq̄ȝ sequentur gaudia. Tu vero ventosa flabell̄a pellaris sordida.

De Eodem contra superbos paupere vel diuites: etiam contra inuidos vel instabiles. C. V.

Item ꝯtra pauperē superbū: in prato quodā rana vidit pascētē bouē putabat se posse fieri ta lē si rugosam ipleret pellē ⁊ isflās se natos suos iterroga uit: suȝ ipsa quāta bos: dixerūt nō: iteȝ inflauit se potius: ⁊ dixit suis q̄d mō: rn̄derūt nihil simile. Tertio cū se isflaret rupta pelle mortua ē: ideo vulgo dicit̄: noli te isflare ne crepes. Itē vt q̄ felices se estimāt nulli iniuriā faciāt: dubiāq̄ȝ meminerint esse fortune rotā. Equus q̄dē ornat⁹ freno ex argēto ⁊ auro sellaq̄ȝ decora occurrit asi no in angusto delōge venieti ⁊ onusto: ⁊ q̄ȝ illi trāseūte tarde⁹ dede rat viā eo q̄ȝ itinere lassus erat: dixit equus. Nisi me satis ꝯtinerē: te calcib⁹ rūperē q̄ obuiāti mihi nō cessisti: aut stetisti vt trāsirē. Terro re igit̄ ⁊ supbia illi⁹ tacuit ⁊ igemuit miser asellus nec multo post e quus currēdo rupt⁹ ac macer effect⁹ iussu dn̄i sui ad villā duct⁹ ē vt agris portaret stercus: acceptis q̄ȝ rusticis ornamētis p semitā ibat o nustus quē tā iselicē in prato pascēs: ille cognouit asellus: taliq̄ȝ ser mo increpauit q̄d tibi ꝓfuerūt illa p̄ciosa ornamenta vt talē habere audac̄ a nuc ⁊ tu nostrus etere noluisti cū rusticis officiis. Itē ꝯ illos q̄ a suis isfidelit̄ trāseūt ad alienos. Quadrupedes cū auib⁹ bellū ge rebāt: nullaq̄ȝ pars alij cedebat s̄ȝ fortit̄ ac diu pugnabāt: ac vesperti lio dubi⁹ ⁊ grauis euēt⁹ timēs: q̄ȝ supior erat ⁊ magna acies quadru pedū: ⁊ tulit se ad eosdē ipsi cū vincētib⁹. Subito veniēs aq̄la volu crib⁹ se miscuit: ⁊ cedētib⁹ quadrupedibus: victoria auiū stetit: re uersiq̄ȝ sūt ad p̄stina pacē aues ⁊ q̄drupedes. Vespertilio igit̄ auium sententia dānat⁹ eo q̄ȝ suos reliq̄sset: plumis suis expoliat⁹ ē vt lucē fugiēs noctibus nudus volaret: sic qui se dnab⁹ partibus obnoxium cōmisit: hic ⁊ illic ingratus viuit: ⁊ sibi potius reus erit.

Item Contra insidiosos ⁊ impudentes ⁊ liberta tis sue venditores. C. VI.

Item ꝯtra insidiosos. In nido lucinie cū accipiter sederet: vt specularet̄ auras: paruos illic pul los inuenit: lucinia cito superuenit: ⁊ rogabat parcere pullis suis: faciā inq̄t qđ vis si bene mihi cantaueris: at illa q̄ȝ tis animus exciderit tanto metu coacta patiens ⁊ dolore plena can tauit. Accipiter qui predā inuenerat nō bene cantasti inquit: prendi daq̄ȝ vnū de pullis suis ⁊ deuorare cepit: e diuerso aucē auceps quī dā venit ⁊ calamo lēto leuans accipitrē visco contractū in terrā stra uit: sic qui alij insidiat̄ timere debet ne capiat̄. Itē ne quis hosti ar ma prestet: securis cū facta esset homo postulabat ab arboribus vt illi manubriū darent de ligno quod firmum esset. Quo facto homo manubriū sumpsit: ⁊ aptata securi ramos ac robora magna ⁊ oīa q̄ voluit incidit. Tunc fraxino quercus ait: digne ⁊ bene patimur: qui roganti hosti nostro vt ceci manubria dedimus: ideo quis ante co giret ne hosti aliq̄d prestet. Itē ad cōmēdatiōnē libertatis fingit: q̄ȝ canis ⁊ lupus in silua dū cōuenirēt: ait lupus cani: vnde frater sic ni tidus ⁊ pinguis es. Qui rn̄dit: q̄ȝ domi custos sum ꝯtra latrones. Af fertur mihi panis: dat dn̄s ossa amat me tota familia: quisq̄ȝ mihi ci bū porrigit: aqua non deest: sub tectis cubo: ⁊ sic ociosus vitā gero. Cui lupus: bene inquit frater vellē mihi ista cōtingerent vt ociosus saturarer cibo: ⁊ melior viuereȝ sub tecto: canis ait lupo. Si vis esse tibi bene: veni mecum noli timere. Cūq̄ȝ simul ambularent vidit lu pus canis collum cathena tritum: ⁊ ait: quid hoc est frater quod iu gum attriuit collū tuū: ⁊ canis: q̄ȝ suȝ inquit acrior: interdū ligor: noc te soluor: inter duos domos vagor: ⁊ vbi volo illic dormio. Cui lu pus. Non est aūt opus mihi istis frui que laudasti: viuere volo liber quodcunq̄ȝ venerit mihi rapio: liber vbi volo peragro. In eo quod placet nulla cathena me tenet: nulla me īpedit causa vie mihi patent in campo: de grege prius gusto: canes ingenio deludo: viue vt con sueuisti. ego vt consueui ita viuo.

Itē Cōtra inuidos: pigros ⁊ auaros: ignaros iact̄a tores ⁊ adulatorum fautores. C. VII

Item contra pigros qui laborare nolunt fingit: in dignatas manus ⁊ pedes ventri cibum da re noluisse eo q̄ȝ sine vllo labore repleatur: illiq̄ȝ sedent e ocioso contra eum indignantes laborare noluerunt ⁊ ei seruiti um negauerunt. Venter esuriens clamabat. At illi per paucos dies nihil dare voluerunt. Ieiuno autem ventre mēbra omnia lassauerūt postea vero cibum dare volentes. recusat venter: q̄ȝ iam clauserat vi as: sicq̄ȝ membra ⁊ venter simul lassa interierūt. Item cōtra inuidiā ⁊ auaritiam fingit: q̄ȝ simia vulpē rogauit: vt de magnitudine caude sibi daret. vnde nates suas turpissimas tegeret. Quid enī inquit va le: vt sit ponderis sine causa tante longitudinis caude quā per terram trahis. Cui vulpes ait. longior fiat ⁊ maior vt per terram illam tra ham. siue per petras ⁊ spinas ⁊ lutum. ne tu meo tegmine pulchrior videaris. locuples inquit ⁊ auare te nunc fabula increpat: q̄ȝ nō das qđ tibi superat. Item cōtra illos qui tedio victi ⁊ labore mortē desi derant. Quidā negociator fuit in via qui onustū asellum flagello ⁊ fuste cedebat vt veniret citius ad nundinas. lucri causa. Asellus aūt mortē optabat. putans se post esse securū lassatus ⁊ quassatus: de il lius pelle fiunt tympana ⁊ cribra que semper baculātur: ⁊ qui puta bat se fore securū. post mortē cedit̄. Iteȝ contra illos qui facere nō possunt: verbis tñ se posse ⁊ velle ostendūt: fame coacta vulpes vuā sursum aspexit pendentē ⁊ alto gradu se excutiēs: quotiens hoc vo luit attingere sursum nō potuit. Tandē irata nolo te acerbā ⁊ ima turam inquit: ⁊ quasi eā tangere nolens abijt. Item cōtra adulato res ⁊ eoȝ fautores. Duo homines vnus fallax ⁊ alter verax. cū ambula rent venerūt in ꝓuinciā simioȝ. quos vt vidit vnus eoȝ qui se prio rem alijs cōstituerat. iussit homines illos teneri. ⁊ q̄d de ipso dixis sent interrogari. Iussit quoq̄ȝ oēs simios sibi similes ante se ⁊ dex tra leuaq̄ȝ astare sibiq̄ȝ sedeȝ contra pari. sicut viderat imperatorē aliquando facere. Iubent̄ ergo homines illi in mediū adduci. Dixit q̄ȝ maior ille simius. Quid sum ego. fallax ait. tu es imꝑator. Et iteȝ ille. Et qui isti quos ante me vides stare. Qui rn̄dit. hi sunt comites tui primicerij. milites ⁊ ceteri officiales. Ille ergo in mēdacio lauda tus est ⁊ munerari iussus: q̄ȝ adulat⁹ est: ⁊ oēs illos fefellit. Ille aūt verax homo hoc apud se aiebat. Si iste qui mendax ē sic est accept⁹ ⁊ muneratus. ego quid si verū dixero. Interrogatus ergo ab illo si mio. dic tu quid sum ego: ⁊ hi quos ante me vides. ille qui veritatē amabat respondit. Tu simius es ⁊ omnes hi simij sunt similes tibi. Continuo iubet̄ lacerari dentibus ⁊ vnguibus: q̄ȝ qđ verum est di xit: hoc modo fieri solet a malis hominib⁹ vt fallacia ⁊ malitia ame tur: ⁊ honestas ⁊ veritas laceretur.

Item contra arrogantes ⁊ pigros. ⁊ qualiter huiusmodi fabulis vtendum sit. C. VIII.

Item cōtra illos qui virtute nihil facere valent ⁊ verbis inanib⁹ alios terrent. Asinus e diuer so leoni occurrit: ⁊ sic ait. ascendamus in cacumen mon tis ⁊ ostendā tibi: q̄ȝ ⁊ multi me timent. leo ridens ait. Eamus. Cumq̄ȝ venirent ad locum. stans asellus in edito loco voce dimissa clamare cepit. quem audientes vulpes ⁊ lepores currere ce perunt. cui leo ait. poterat ⁊ me terrere vox tua. si non te scirem quis esses. Iteȝ contra illos qui domos potentū facile intrant. Leo iam deficiens languorem fingebat: ⁊ per hanc fallaciā cum cetere bestie ad visitandum eum introirent mox eas comedebat. Vulpes autem ante speluncam veniens stetit ⁊ salutauit eum. interrogata autem a leone. Quare non intrasti. Respondit quoniā introeuntiuȝ vestigia video. exeuntium autē nō video. Item contra pigros formica hie me frumentum ex cauernis trahens siccabat qđ estate colligens co agulauerat. Cycada autem eaȝ rogabat esuriens vt daret aliq̄d illi de cibo vt viueret. Cui formica. Quid faciebas inquit in estate. At illa. non mihi vacabat. per sepes oberrabam cantando. Formica igi tur ridens ⁊ frumentum includens ait. Si estate cantasti. hieme sal ta. hec fabula pigrum docet vt certo tempore laboret. ne duȝ minus habuerit nō accipiat. cū petierit. Actor. Hec de fabulis esopi excer pere volui quas ⁊ si fore plurium liceat in sermonibus publicis re citare. quod ⁊ nōnulli prudentium faciunt propter audientiuȝ tedia releuanda. qui talibus delectant̄. simul ⁊ ꝓpter integumenta subiū cta que aliquid edificatiōis habere vident̄. Nunq̄ȝ tamē nisi caute ⁊ parce id estimo faciendum. ne qui vbis sacris ad luctū penitentie. deiq̄ȝ deuotionē ꝓuocari debent. ipsi per huiusmōi nugas in risum ma gis atq̄ȝ lasciuiā dissoluant̄. Simul etiam ne ad narrandas fabulas q̄si licenter exēplo p̄dicantiū male informent̄. Ceterū vtruȝ esopus ipse sit ille quē eusebius a delphis āno primo cirri pompeū ee testat̄. An forsitan alius incertū habeo. Nūc aūt ad historiam redeo.

De Cronica regni persarum. C. IX.

X. xvi. anno iosie vsq̄ȝ ad annum primum cyri cōputant̄ anni. lxx. quos quidā cōputāt a captiuitate iudaica. Sciēdū quoq̄ȝ q̄ȝ ab āno. iiij. ioathā

vsq; ad annū primū cyri cōputari annos.cc.⁊.x. Tātū aūt tpis dicit iosephus isaiam de cyro anteq̃ regnaret prophetasse. Unde videt anno ii.ii.ii.d.bā velle dixisse isaia scripsisse. hec dicit dñs christo meo cyro. Persay itaq; primus rex cyrus regnauit annis.xxx. secundus cābises regnauit annis viii. Hunc scdm nabucdo. aliqui vocant. sub quo historia iudith dscribit. Post hūc duo fratres regnauerūt mēsib⁹.vii. post quos darius filius itaspis.xxxvi.annis quintus xerxes xx. sextus artbabanus mēsib⁹.vii. septimus artaxerxes longanimus annis.xl. octauus xerxes secūdus mēsib⁹ duob⁹: nonus sogdianus annis.viii. decimus darius nothus annis.xix. vndecimus artaxerxes qui ⁊ asuerus sub quo historia hester expleta videt.xl. duodecimus artaxerses qui ⁊ ochus.xxvi. tertiusdecim⁹ arses ochi fili⁹.iiii. quartusdecimus darius arsami filius.vi. Quo alexander rex macedonū interfecto obtinuit babylonē: ⁊ sic regnū psay destructū ē: hoc de cronicis eusebii breuiter excerpsi: nūc aūt psequar historiā cyri.

Qualiter Cyrus ⁊ darius obsederit babylonē. C. X.

Babilonē quidē primo anno cyri regis fuisse captā videt velle danielis historia dicēs. Fuit aūt daniel vsq; ad primū annū cyri regis: ⁊ iter. Porro daniel pseuerauit vsq; ad regnū darii: regnumq; cyri psay: sup quē locū dicit hieronymus: ē q supra in fine prime visionis legimus. Fuit aūt daniel vsq; ad primū annū regis cyri: non vite illius tempus accipiēdū est. Siquidē in vltima visione legimus anno tertio cyri regis persay verbū reuelatū est danieli. Sed hoc significat q vsq; ad annū primū cyri regis qui chaldeos destruxit imperiū: daniel potēs fuerit in chaldea: postea vero a dario in medos trāslatus est. Comestor. Factū est igitur vt cyrus ⁊ darius obsiderēt balthasar in babylone: balthasar aūt fecit grāde conuiuiū optimatibus suis. M. ⁊ fecit vt afferrent vasa q̄ asportauerat nabuchodonosor auus suus de templo dñi ⁊ bibebāt in eis rex ⁊ optimates: ⁊ vxores ⁊ concubine eius: ⁊ laudabant deos suos. Scdm iosephū solemnitas erat in babylone ob tuitionē vrbis: fabulabant hebrei q balthasar intellexerat.lxx. annos captiuitatis (quos hieremias predixerat) fluxisse: ⁊ tamen hebrei non erant liberati a sua iurisdictione: vnde exultabat ⁊ diis suis gratias agebat. Sane illa septuagena annorū nondū fluxerat: sed.vii. decas iam currebat. In eadem hora apparuit contra eū manus scribens in pariete. Mane.thecel: phares: qđ sonat numerus: appensio: diuisio: ⁊ est sensus: numerauit deus regnū tuum: id est compleuit: appensus est in statera ⁊ inuentus es minus habens: id est iusto dei iudicio minus viues q̃ putabas: diuisū est regnum tuum ⁊ datum medis ⁊ persis. Eadem nocte capta est ciuitas ⁊ balthasar interfectus.

Qualiter capta est babylon. C. XI.

Orosius li.ii. Cyrus eteni cūctis cōtra quos ierat pdomitis: assirio ⁊ babyloniā petiit: gētē vrbēq; cūctis tūc opulentiorē: sed impetus eius ganges fluuius secunde post eufraten magnitudinis intercepit. Nā vnū regnorū equitū candore formaq; excellentē: transmeandi fiducia persuasum: quia per rapacē alueū offensi vado vertices attollebātur: abreptū precipitatūq; merserunt. Rex iratus vlcisci in amnē statuit: constans eū qui nunc equitem preclarum vorasset: feminis vix genua tingentibus permeabilem relinquendum: nec peragendo segnior: totis copiis perpeti anno gange fluuium per magnas conscisū deductūq; fossas.s. quadringētos.xl. alueos comminuit. Actor. Hic est ganges de quo dicit martianus: q eius latitudo vbi diffusior ē.xx.M. profunditas vbi validior est pedes.c. Et ab scythicis montib⁹ venit. De eodē dicit lucanus q solus fluuiorum contra solis ortū currit. De eodē dicit solinus q anguillas educat triginta pedes longas. Orosius vbi supra. Productis quoq; fossoribus cyrus in eufratē longe validissimū ⁊ mediā babyloniā influētē diruit: sic meabilibus vadis siccum etiam patentibus aluei partibus iter fecit. Cepitq; vrbē quā vel humano opere extrui posse: vel humana virtute destrui posse: vtrūq; pene incredibile apud mortales erat. Deniq; quicquid est opere vel manu factum: labi ⁊ cōsumi vetustate: babylon capta confirmat: cuius vt primum imperium ac potentissimum extitit ita ⁊ primum cessit.

De Nobilitate eiusdem vrbis ⁊ eius subuersione ⁊ de regno darii. C. XII.

Hiero. sup isaiā li.v. Babylonē fuisse potētissimā ⁊ in capitib⁹ p quadru sit.i. ab angulo vsq; ad angulū muri.xvi.M. tenuisse passuū.i. simul p circuitū.lx. q̃ttuor refert herodot⁹ ⁊ alii multi q̄ grecas historias cōscripserūt. Arx aūt.i. capitoliū illi⁹ vrbis ē turris q̄ edificata ē p⁹ diluuiū i altitudie tria milia dicit tenere passuū: paulatī de lato i angustias coartata. vt pondus iminens facilius a latioribus sustentetur. describunt ibi templa marmorea. aureas statuas. plateas lapidibus auroq; fulgentes: ⁊ multa alia que pene videntur incredibilia. hoc totū narrauim⁹ vt cōsideremus q ad irā dei omnis potētia puluis sit ⁊ fauille ⁊ cineri cōparet. si liceret introire barbaras nationes: ⁊ videre tāte vrbis extrema vestigia. videremus possessionē hericii ⁊ paludes aquarū: ⁊ vere completū esse qđ isaie vocib⁹ canit. Scopabo eam in scopa terens. Excepti enī muris coctilibus qui pp bestias cōcludendas post ānos plurimos instaurati sunt. omne mediū spaciū solitudo est. Comestor. Igitur cyrus diuiserat eufraten longe a ciuitate per plures riuos. vt alueum qui in ciuitate fluebat vadabilem faceret. Et per ipsū ingressi sunt hostes in ciuitatē sub muro ⁊ interfectus est balthasar: ⁊ successit ei darius in regnū ānos natus.lx. duos nam ⁊ cyrus ei tanq̃ maior in oibus deferebat. Q aūt eadē nocte visionis capta est ciuitas apparet in isaia qui loquēs ad balthasar ait pone mēsā: cōtemplare.m.s.⁊c. Quidā vero tradūt q mater balthasar p qua factus est hort⁹ suspēsilis. filia fuit darii: ⁊ qz balthasar filium nō habebat festinabat darius occupare regnū babylonis. Porro daniel a dario ductus in mediā. Erat vn⁹ de satrapis q̄ preerant.cxx. sed in daniele spūs dei amplior erat: ⁊ cogitabat eum rex cōstituere sup omne regnū. vnde principes inuidebāt ei: ⁊ accusatus ab eis per manū dei de manu leonū illesus euasit.

Qualiter p cyrū relaxata est captiuitas iudeorū. C. XIII.

Anno aūt darii primo intelligēs daniel in libris hieremie vt cōplerent̄ i ad cōpletionē venirēt desolationis hierlm āni.lxx. orauit dñm in ieiuniis ⁊ sacco ⁊ cinere dicēs. Iustus es dñe peccauimus. auertat obsecro ira tua. Ostēde faciē tuā sup sanctuariū tuū qđ desertū est. Adhuc eo loquēte ecce vir gabriel tetigit eū tpe sacrificii vespertini ⁊ aperuit ei liberationē spūalem futurā p christū ⁊ forte iminentē p qua orabat addidit etiā destructionē p romanos futurā. Anno itaq; darii primo daniel orauit dñm vt darius ⁊ cyr⁹ liberarēt populum suū: ⁊ data est sentētia de licētia redeūdi danda quā egressam a dño nūciauit gabriel danieli. Ex tūc darius disponebat de libertate ⁊ licētia danda hebreis: sed pueniens morte non impleuit. Post mortē vero darii cyrus monarchiā tenuit oriētis. Cui⁹ sedem posuit apud psas. licet regnū medorū maius esset ⁊ honorabilius: eo q pse eum in regē sublimauerāt. Itaq; cū vniuersum regnū deuolutum esset ad eū. in huius anni regno primo suscitauit dominus spiritū eius vt impleret verbū hieremie ⁊ dedit libertatē oib⁹ iudeis: qui erant in vniuerso regno suo: ⁊ licentiā redeūdi in iudeam ⁊ edificādi domū dñi: excitatus aūt fuit ex verbis isaie: qui ante.cc. ⁊.x. ānos scripserat dñm de ipso dicentē christo meo cyro cuius apprehendendi dexterā subiiciā gentes ⁊ regna: ⁊ ipse reedificabit domum meā in hierusalem. Ut ergo hāc viderent scripturā impleret etiam scriptura libertatis ⁊ licentie traduxit in vniuersum regnum suum dicēs: omnia regna terre dedit mihi dñs deus celi. credo hūc esse quē gens israel adorat. In hac epistola hortatus est etiā iudeos vt ascenderēt in iudeā: ⁊ q̄ nollēt ascēdere. iuuarēt ascendētes in pecunia vestib⁹ ⁊ iumētis. Ipsi vero qz fere oēs nati erāt in chaldea ⁊ possessiōes habebāt ibi elligebant remanere in terra natiuitatis sue. pauci vero qui ascendere dispōebāt pigri erāt ⁊ morosi vsq; ad tertiū annū cyri. Q attēdens daniel vehemētius affligebat dolore q̃ prius: ⁊ orabat dñm vt qui prius dederat regibus animū liberandi daret ei ⁊ populo animū redeūdi.

Q Angeli prouinciales persarum ⁊ grecorū impediebantur reditum captiuorum. C. XIIII.

Actum est ergo tertio anno regni cyri. prīa die mensis primi lugebat daniel triū hebdomadarum diebus. die autem.xxiiii. dū esset iuxta fluuium tigris. vidit ⁊ ecce vir vestitus lineis. accinctus zona aurea. cuius facies quasi fulgor. oculi vt lampades: ⁊ sermo eius quasi vox multitudinis. Porro viri qui erant cum eo territi fugerūt ⁊ solus vidit visionem ⁊ corruit in faciem suam. Sed vir ille accessit ⁊ erigens eum ⁊ confortans ait. Noli timere daniel; quia ex die primo mensis quo posuisti cor tuum vt te affligeres coram deo. exaudita sunt verba tua: ⁊ egressa est sententia a deo de reditu populi ⁊ eadem die volui ad te venire vt nunciarē tibi. Sed princeps regni persarum restitit mihi.xx. diebus ⁊ vno. Cumq; tunc egrederer apparuit princeps grecorū veniens vt aduersaret principi persarum ⁊ mihi: ⁊ aliquantā feci morā: ⁊ nunc venio vt certificem te de reditu ppli: ⁊ in his nemo est mihi adiutor nisi michael princeps vr̄ hos duos principes grecorū ⁊ psarū dicit hieronym⁹ angelos malos fuisse q̄ appositi sunt regni illius in exercitiū. Laborabat itaq; angel⁹ psay ne

hebrei liberarentur a dñio persaꝝ: tñ q2 delectabatur afflictionibus eoꝝ: tñ vt pſe piutius affligētes eo grauius peccarēt: laborabat etiā angelus grecoꝝ: t pſe vt captiuitas hebreoꝝ cū eis trāiret in dominiū grecoꝝ. Gregorius enim vult eos fuisse angelos bonos qui satagebant ne tā cito liberarent̄ hebrei: vt ſi quid erat in eis purgandū purgaretur t decoqueretur ad vnguem. Porro a primo anno darij orabat daniel pro eo vt ſtaret t roboraretur regnū eius: t sollicitus erat de successoribus regni perſaꝝ: volens eos ſcire de quoꝝ manifestatione. x. viſio ei oſſenſa ſit.

De primo reditu ſub zorobabel duce. C. XV.

Porro clari. ſani iudeoꝝ habitabant in babylonia id eſt in terra babylonis euerſe. Inter eos zacharias natus in chaldea iam prohetabat. Hic bene dixit salathiel in filio vocans eū zorobabel. qd̄ interpretat̄ magiſter babylonis. q. d. hic erit magiſter captiuitatis babylonice. Ad cuius prophete exhortationē primi ſurrexerūt viri iuda vt aſcēderent in hieruſalem: poſtea vero viri beniamin t leuite. Ideo in tertio anno cyri egreſſi ſūt ſub zorobabel duce theſu magno ſacerdote adhortantibus eos zacharia propheta: t aggeo iuuene ſed nondum propheta. Erant autē circiter. l. milia: fuerunt autem de iudeis. xlij. milia. ccclx. Reliqui vero erāt ſerui t ancille t homines generis promiſcui. Et remiſit cū eis cyrus partem vaſoꝝ domini. v. milia. t. ccc. hic eſt annus. lxx. relaxande captiuitatis quē predixerat hieremias: nā t hieronymus primū annū cyri dicit fuiſſe ſeptimū vltime decadis. Itaq3 tertius annus cyri fuit. lxx. cui ɔſonat ioſeph⁹: t h̄ opinio magis certa eſt: t pluriū auctoritatib⁹ ſancita. Cui tñ euſebi⁹ i cronicis obloq̄ videt̄: ſcd̄3 annū darij filij itaſpis dicēs fuiſſe. lxx. ſcd̄3 auctoritatē zacharie q̄ ſcd̄o anno darij ſcribēs audiuit virū ſtātē inter mirteta dicentē. Dñe exercituū vſq3quo tu nō miſereberis hieruſalē t vrbiū iuda quibus iratus es. iſte iā. lxx. annus eſt. Videtur autem euſebius diſtinguere inter. lxx. annos captiuitatis: t. lxx. deſolationis tēpli dicēs. lxx. anni captiuitatis: ſm̄ quoſdā cōputant̄ ab anno ioſie regis. xiij. ſub quo hieremias ,ppħetare cepit vſq3 ad primū annū regis cyri: ſcd̄m alios vo a tertio anno elyachim vſq3 ad. xx. annū cyri. Reſtaurationis vo tēpli ſub dario rege cōplentur anni. lxx. Clemēs quoq3 cōgruit in primo ſtromate ſcribēs: t perſeuerauit captiuitas annis. lxx. vſq3 ad ſcd̄m annum darij filij itaſpis ſed prior opinio (vt dixi) magis certa eſt. Sola zacharie auctoritas nos mouet q̄ ita forte determinari poteſt vt iam accipiatur de preterito. q. d. lxx. annus iſte eſt notus. ſ. t famoſus: iam diu eſt: vel forte dictus eſt in zacharia. lxx. annus non captiuitatis: ſed quinte etatis que ſcd̄m hebreos inchoauit anno. xxx. ante cyri monarchiam.

De fundatione altaris t templi t intermiſſione operis. C. XVI.

Porro in anno regreſſionis in iudeā congregatus eſt populus quaſi vir vnus in hieruſalē: t edificantes altare collocauerūtq3 illud ſuper baſes ſuas: t obtulerunt ſuper illud holocauſta domino mane t veſpere: feceruntq3 ſolemnitatē tabernaculoꝝ: vnde vero habuerunt ignem neſcimus: niſi forte ex calculis veteris altaris excuſſerunt illū. Anno autem ſecundo menſe ſecundo iecerunt fundamenta templi. Cumq3 autem apparuiſſent fundamenta ſuper terram: eleuauit populus vocem in iubilatione. Porro quidam ſeniores qui viderant templum prius eiulabant voce magna: nec poterat quiſquā cognoſcere clamorē letantiū t planctum eiulantium. Porro ſamarite indignati impediebant manus eoꝝ. Cumq3 per ſe impedire non poſſent dederunt munera a principibus regis qui pecunijs corrupti vēdiderunt negligentiam edificationis: cyro tamē ignorante: t adeo impedierunt eos q̄ in. xxx. annis quib⁹ cyrus regnauit non erexerūt muros templi: niſi vſq3 ad appodiationem: porro de daniele quantum ſuperuixerit poſt reditum populi in iudeā neſcimus defunctus aut ſepultus eſt in ſpelunca regali ſolus cū gloria: hic eſt daniel qui dedit ſigna in montibus ſuper babyloniā dicens: quādo pars montiū a borea fumigabit: venit finis babylonie. Quando vero velut ignis ardebit: finis erit vniuerſe terre. Quādo vero a parte nothi aque decurrerint: reuertetur populus ad terram ſuam. Qz ſi ſanguine fluxerint erunt homicidia belial in vniuerſa terra.

De creſo rege lidoꝝ t ei⁹ regno p cyrū deſtructo. C. XVII.

Euſebius i cronicis t. Actor. Anno cyri. xil. creſus a cyro capt⁹ ē: t lidoꝝ regnū diſtructū qd̄ ſtetit ānis. ccxxxi. Hec fuit vltia creſi captio nā iā alīa vice legit̄ i hiſtorijs capt⁹ fuiſſe a cyro: t ſemel t itez: vñ boeti⁹ neſciebas creſū regē lidoꝝ cyro paulo añ formidabilē mox deīde miſerādū flāmis īduū miſſo celit⁹ imbre dēfēſū: qd̄ ō ſcd̄a ei⁹ captione intelligēdū eſt. primo enī eum captū narrant iuſtinus t oroſius ſed vita t pr̄imonio donatū. deinde dicit euz iuſtinus rebellaſſe. Oroſius. ij. libro. Cū cyrus babylonē impugnaret. ibi tūc creſus rex lidoꝝ famoſis opibus cū ad auxiliandū babylonijs veniſſet. victus ſolicite in regnū refugit. Cyrus aūt poſtq̄ babylonē vt hoſtis inuaſit t victor euertit: vt rex diſpoſuit. bellū trāſtulit in lidiam. vbi cōtritū iam ſuperiore ꝓlio exercitū nullo negocio fudit creſum cepit captum vita t matrimonio donauit. Actor. Qd̄ autez euſebius in cronicis ſcribit. viij. anno cyri creſum contra euz iuiſſe bellū. De illo bello accipit̄ quo poſt captā babyloniā iaz ab illo capt⁹. t vita t patrimonio donatus. poſtea rebellauit. De qua cyri clemētia iuſtinus ait q̄ nō minus victori q̄ victo vtilis fuerit nam ex vniuerſa grecia cognito q̄ illatū creſo bellū eſſet. auxilia velut ad cōmune extinguēdum incendiū confluebāt. Tantus creſi amor apud oēs vrbes erat. paſſurāq3 cyr⁹ graue bellū grecie fuit ſi quid in creſo crudeli⁹ conſuluiſſet. Alij hiſtoriographi narrāt q̄ in ſcd̄a captione iuſſit euz cyrus rogo ſuperponi t aſſari: t ſubito tanta pluuia facta eſt: vt ei⁹ inmēſitate ignis extingueret̄: vñ occaſionē reppit euadēdi. Cumq3 poſtea h̄ ſibi proſpere eueniſſe gloriaret̄: t opum copia nimiū ſe iactaret dictū eſt ei a ſalonino quodaz ſapiētiſſimo: nō debere quenq3 in diuitijs t ꝓſperitate gl̄iari. Eadē nocte vidit in ſomnis q̄ iouis eū aqua ꝑfunderet. t ſol extergeret. Qd̄ cum filie ſue mane indicaſſet illa vt res ſe habebat prudenē abſoluit dicēs q̄ cruci eēt affigendus t aqua perfundendus t ſole ſiccandus. Quod ita demum contigit nam poſtea a cyro crucifixus eſt. Solinus. Cum olimpiade. lviij. victor cyrus intraſſet ſardis vbi tunc creſus latebat. Athis filius creſi qui ad id vſq3 temporis mutus erat exclamaſſe dicitur. parce patri meo cyre: t hominē te in caſibus diſce noſtris. Idem ſolinus dicit q̄ oſſa horeſtis olimpiade. lviij. inuēta ſunt tegee a ſpartanis oraculo monitis. que implebant longitudinem cubitorum. vij.

De Tarquinio ſupbo t piſiſtrato tyranno. C. XVIII.

Euſebius in croni. Anno quoq3 ſupranotato ſcz cyri. xiij. romanoꝝ. vij. tarquinius ſupb⁹. occiſo ſeruio ſocero romanū arripuit impiū: t regnauit annis. xxxv. Hic excogitauit vincula. taureas. fuſtes. lautumias carceres exilia metalla cōpedes: t cathenas. Cūq3 oppugnaret ardeā cū tarquinij minoris filij ſui qui lucreciā corrupat regno expulſus eſt. Eo quoq3 tpe piſiſtratus ſcd̄a vice regnauit athenis. Iuſtinus li. ij. Piſiſtrat⁹ q̄ſi ſibi nō patrie vendicaret tyrānidē p dolū occupat. Quippe volūtarijs verberib⁹. i. vberib⁹ ſiue ſeruorib⁹ domi affect⁹ laceratoq3 corpe in publicū egredit̄. aduocata concione. vulnera populo oſdit de crudelitate principū a quib⁹ hic ſe paſſum ſimulabat conquerit̄. adduntur vocibus lachryme t inuidioſa oratiōe multitudo credula accendit̄ amore plebis ſuiſſe ſe ſenatui ſimulat. obtinet ad cuſtodiā corporis ſui ſatellitū auxiliū p quos occupata tyrānide p annos. xxxiij. regnauit. Valeri⁹ in lib. viij. Piſiſtratus tñ valuiſſe dicēdo dicit̄ vt ei athenieſes regni impiū oratiōe eius capti pmitterēt. pſertim cum ecōtraria pte amātiſſimus patrie ſolon niteret̄. Idē in lib. v. Piſiſtratus athenieſis tyrann⁹ cū adoleſcēs quidē amore filie eius virginis accēſus. in publico obuiā ſibi factā oſculat⁹ eēt. hortāte vxore vt ab eo capitale ſuppliciū ſumeret. ridit ſi eos q̄ nos amāt interficimus. qd̄ illis faciem⁹ quib⁹ odio ſum⁹. Hec vox ex ore tyrāni de hūanitate manauit. In hūc itaq3 modū filie tulit iniuriā. ac multo laudabili⁹ ſuā. Idē a traſippo amico inter cenā dēicio laceratus. ita aīum t vocem ab ira cohibuit. vt putares ſatellitez a tyranno male audire. deniq3 traſippus cōcite temulentie impetu euectus. os eius ſputo reſperſit. nec tñ illū ad ſui vindictā accendere valuit. Qui etiā filios ſuos violate prīs ſubuenire maieſtati cupiētes retraxit: poſtero aūt die traſippo ſuppliciū a ſe volūtaria morte volenti exigere ad eū venit. dataq3 fide in eius amicitiā. eodē amicitie gradu ſe mā ſup ab incepto reuocauit. Euſebius. Temporib⁹ quoq3 cyri anaximenes phiſicus agnoſcit̄. Simonides clarus habet̄. t chilon qui de. vij. ſapientibus fuit. tales vo morit̄.

De Nece cyri t ſucceſſ. ſe cābiſis q̄ t nabucho dī. C. XIX.

Comeſtor. Porro cyr⁹ cū ꝑcuſſiſſet creſum aut ſummā a'n gentē lidoꝝ belliꝯiſſimā aſtute redegit i ɔcordiā. Tradidit. n. ei ſolēnitates t ludos. ꝑcipiēs vt luſib⁹. cōmeſſatōib⁹: t ſplerib⁹ vacarēt. q̄ſi beniuolētiā eis oſdēs i hūc modū eos luſtauit: t quos bello ñ potat. p libidinē expugñit: poſtea vo trāſgreſſus araxē. a regina maſſagetaꝝ thamari vict⁹ t occ. ſus ē. q̄ caput illi⁹ ꝑ ſe ſū i vtrē plenū ſanguie hūano ꝓijciēs inſultādo dixit. ſatia te ſanguie quem ſitiſti. Ex cronicis. Cyro ſucceſſit fili⁹ eius cambiſes āno q̄nte etaſ

tis. h mundi vero tertij millesimo.ccc.xxxiiij. et regnauit annis vii.

Helinādus.xv.li. H est cambises q̄ imperio patris egyptū adiecit: sʒ offensis supstitionib⁹ egyptioꝝ: apis ceteroꝝq̄ deoꝝ edes dirui iussit. Ad hāmonis quoq̄ nobilissimū tēplū expugnandū exercitū misit: q̄ tēpestatib⁹ et harenaꝝ molib⁹ oppressus interijt: H cābises adeo seuerus fuit vt quēdā iniustū iudicē excoriari fecit: et sup sellā cute eius adopertā: filiū iudicis in iudicio fecerit sedere vt timeret iniuste iudicare: ne simile iudiciū pateret: H cābises ab ipsa natiuitate sua legit furiosus fuisse: et ortū nili p tātū terraꝝ quesisse: q̄ epulis deficiētib⁹ ei: coact⁹ est carnes comedere suoꝝ sociorū: vnde lucanus in x li. Uesanus in ortus cambises: longi populus puenit ad eui defectusq̄ epulis et pastus cede suoꝝ: ignoto te nile redit: sʒ seneca appellat illū feliciter furiosuʒ. Comestor. Hic cābises cyri fili⁹ et i regno successor: apud esdraʒ artaxerxes vel asuerus dicit. In historia vo iudith vocat nabucho. tūc principes terre q̄ impediebāt hebreos. s. reū bethleē: quē iosephus dicit scriptorē oīum accidētiū: et alij q̄ iudicabāt syriā et phenicē: et oēs regiōes vltra eufraten scripserūt cambise q̄ iudei reedificabāt hierusalē vrbē pessimā: et semp regib⁹ psarū rebellē: et tēplū ad similitudinē castri: q̄ ob rebellionē p̄dē destructa fuerat: q̄b⁹ reedificatis: statim negarent regi tributa et annonas: nec etiā pateret regi transitus in syria: hec autē dicebant se commemorare ei: quia memores erant salis quod in palatio comederāt: cōsulentes vt hec eis interdiceret. Quibus acquiescens cambises potē ter interdixit eam per epistolas. Tunc intermissum est opus dei in hierusalem vsq̄ ad secundum annum darij.

De historia iudith. C. XX.

Uno sub cambise factū est q̄d in historia iudith scribit. Mortuo itaq̄ cyro q̄dā arphaxat medus in ecbathanis [illegible] et [illegible] muniuit inexpugnabilē quasdā ptes medie sibi cōciliās vt tādē toti medie imparet. Nabucho vo rex assirioꝝ q̄ [illegible] anno.xij. regni sui obtinuit eū: hic est cābises cui pater adhuc viuēs niniuē et regnū asyrioꝝ cocessit: et eū nabucho. cognominauit: hic mortuo pre.xij. illi⁹ regni annū agebat: nā i regnū mōarchie nō nisi. viij. annis regnauit. Qui postq̄ fact⁹ est monarchus exaltatū est cor ei⁹ et misit ad oēs q̄ habitabāt i sicilia et damasco: et libāo: et carmelo: galilea: samaria: et vsq̄ i hierusalē: exigēs ab eis tributa lōge grauiora q̄ pres sui. Qui oēs vno aīo cōtradixerūt: igit anno xiij. regni sui: p̄cepit holoferni p̄ncipi militie sue vt egrediēs nulli pceret. Oēs q̄ [illegible] q̄ deos terre exterminaret: vt ipe solus de⁹ diceret. Audiētes filij israel timuerūt valde ne silia facēt i hierlʒ et i sanctuario dei. Erat aūt i ciuitate iudith vidua trib⁹ annis: mulier pulchra nimis: sʒ casta: holofernē i specie sua cepit: et eū vinolētū et soporatū decollauit. Caput q̄ ei⁹ ablatū in hierusalē tulit: et oēs vidētes et audiētes i admirationē et laudē dei cōcitauit: vnde et canticū victorie dn̄o cecinit.

Qualit excusat iudith a culpa mēdacij et scādali. C. XXI.

Etor. Culpa vero mēdacij quā videt multotiens incurrisse iudith apud holofernē eiusq̄ satellites: vt qn̄ rn̄dit se fugere a facie hebreorum: q̄ nouerat eos dādos assirijs in depredationē: et qn̄ dixit holoferni si secutus fueris vba ancille tue: pfectā rē faciet dn̄s tecū et habebis oēm populū israel sicut oues etc. plurib⁹ modis excusari pōt: nā ad h oīa generalis est solutio: q̄ quecūq̄ dicit de populo israel ab holoferne capiēdo: intelligenda sunt sm merita eoꝝ: q̄ peccata eoꝝ exigebant: vt ita traderent sicut exponebat: vel etiā merita eoꝝ: q̄ iam adeo desolati erant et pusillanimes effecti: q̄ volebant se sponte tradere: vel omnia intelligenda sunt sub conditione. s. nisi dominus liberaret eos. Et ita nusquā mentiebat. lʒ audientes aliter intelligerēt s. quasi loqueretur simpliciter et assertiue. Est etiā alia solutio generalis que sumit tā ex textu q̄ ex glosa. s. q̄ iudith prophetice loquebatur predicens iudeos esse tradēdos in manus populi gentilis q̄d factū est sub tyto et vespasiano: propter peccata que cōmiserant in christū et in apl̄os. Et ita vbiq̄ excusat a mēdacio: q̄ mystice loquebat: licet audiens aliē intelligeret. Unde ipsa quoq̄ dicit holoferni. Hec mihi dicta sunt p puidētiā dei glosa. i. spiritu prophetico. Item alia glosa apud holofernē iudith de aduentu suo: et iudeoruʒ casu forte loquitur: nec adulatorie mentiendo: sed futura prophetice predicendo. Ceterum de hoc quod videtur scienter et sponte dedisse holoferni occasionē ruine: ornando se vt eū deciperet: Potest dici q̄ se preparando sic: non intendebat eum scandalizare. i. laqueum vel obicē ad ruinā ei tendere: sed intēdebat primo liberatiōeʒ populi sui: scd̄o vtilitatē holofernis: vt. s. ad tempus in eam captus minus peccaret. Multas enī habēs ocubinas et piugatas: et forte viros concubinos multis modis et naturaliter et contra naturā peccaret: q̄ his hoibus immundicijs abundabāt gentiles: vt ergo ab his omnibus eum auerteret et in eam suspensus minus peccaret. ideo dicebat. Capiatur laqueo oculorum suorum in me.

De hippia et policrate tyrannis: et de cambise q̄ obtinuerit egyptum. C. XXII.

Uscbius in cronicis. Tēporib⁹ cābisis cui [illegible] nabucho vocari aut apd athenas hypparc⁹ et hippias tyrānidē exercuerūt. apud samū vo tres fratres. s. policrates. silus: et pātagnost⁹. Justi. li.ij. Post pisistratū diocles filius ei⁹ p vim stuprata vgine. a fratre puelle iterficit. hippias aūt frat diocles paternū tenēs impiū. cōprehēdi iubet iterfectorē fris et noiare cogit oēs ɔsocios cedis. Quo cōsulto noiauit oēs amicos tyrāni. Quib⁹ oib⁹ iterfectis. iterrogat⁹ ille vtrū aliqs de ɔsocijs supesset. rn̄dit neminē eē quē mori vellet preter ipsuʒ tyrānū. q̄ voce eiusdē tyrāni se victorē post vindictā sororis pudicitie ondit. hui⁹ vtute admōita ciuitas libertatis hippiā expulit regno et egit in exiliū. Ualeri⁹. Ad inuidiā vsq̄ policratis samioꝝ tyrāni abūdātissimis bonis ɔspicuus vite fulgor excessit. nec sine cā oēs eius conat⁹ placido excipiebat itinere. spes circū cupiterei fructū apphēdebāt. sil duntaxat vultū mutauit p breui tristicie salebra successum. cū anulū admodū sibi gratū. in profundū de industria ne oīs incōmodi expers eēt abiecit. quē tn̄ ɔtinuo recupauit. capto pisce qui eū deuorauerat sʒ hūc cui⁹ felicitas sp plenis velis psperum cursum tenuit. oraites darij regis pfectus in excelsissimo michalensis mont vertice cruci affixit. Ex quo putres ei⁹ art⁹ et [illegible] cruore manātia mēbra. samos amara seruitute aliq̄diu pssa liberis ac letis ocul aspexit. Euseb⁹ in cronicis. Eo quoq̄ tpe. s. āno cābisis. vj. in xxvij. dinastia pse obtinuerūt egyptū. sicq̄ cessauit ad tpus regnū illius regionis. obtinuit quippe eā cambises in anno. vj. regni sui. et successores eius vsq̄ ad dariū filiū xerxis annis. cxj. Helinandus. xv. li. hic [illegible] egypti et [illegible] templa eius destruxit et edificauit babylonem in egypto.

De Pythagora [illegible] et crothoniensibus. C. XXIII.

Uscbius in croni. Anno cābisis. viij. pythagoras phūs [illegible] habet clar⁹. [illegible] [illegible] In samo [illegible] pythagoras [illegible] q̄ mor offensus fastu tyrānico bruto ɔsule relicta pria italiā aduectus est. Aug. de ciui. dei li. viij. Italicū genus phoꝝ. i. illi⁹ ptis italie. que quondam magna grecia dicebat. actoreʒ habuit pythagorā samiū. A quo etiā ferunt ipsum philosophie nomē exortū. nā cū antea sapiētes appellarent qui mō quodā vite laudabil aliis pstare videbant ille interrogat⁹ quid pfiteret. phm se esse rn̄dit. i. studiosuʒ vel amatorē sapie. qm̄ pfiteri sapientē arrogātissimum videbatur.

Justin⁹. xx. li. In pncipio metapontini ceteros grecos italia pellere statuerūt. q̄b⁹ se iūxerūt crothoniēses et sibaritani. et pmo vrbeʒ syriʒ ceperūt. In cui⁹ expugnationē. l. iuuenes amplexos minerue simulacrū et sacerdotē dee velatū ornamētis int ipsa altaria trucidarūt. Ob hoc cū peste et seditiōib⁹ vexarent priores crothoniēses delphicū adirēt oraculū. Quib⁹ rn̄sum est finē mali fore. Si violatum minerue numen et interfectoꝝ manes placassent. Quo facto cessauit ab eis pestilētia. nā iuuenib⁹ statuas iuste magnitudinis posuerūt et in primis minerue. postea crothoniēses indignātes q̄ in expugnatione syris ɔtra se tulissent auxiliū. bellum eis inferūt. Qui ad spartanos ɔfugerūt auxiliū depcantes. illi aūt longinqua malitia grauati. auxiliū a castore et polluce petere eos iubēt. Quib⁹ cū sacrificassēt bellum inierūt. xv. milia locrensium ɔtra centū milia crothoniensiū. qui paucitatē suam et hostium multitudinē ɔsiderantes ex desperatione sumpserūt animū. putaueruntq̄ se victores fore si non multi morerent. Itaq̄ dum mori honeste querunt feliciter vicerunt. Pugnantib⁹ aūt locris aquila ab acie nunq̄ recessit. eosq̄ tandiu circūuolauit quoad vincerēt. In cornibus quoq̄ duo iuuenes diuerso a ceteris armorū habitu eximia magnitudine. et albis equis et coccineis paludamētis pugnare visi sunt. nec vltra cōparuerunt q̄ pugnatum est. hanc admirationē auxit incredibilis fame velocitas. naʒ in eadem die qua in italia pugnatū est. et corintho et lacedemone nunciata est victoria. post crothoniensib⁹ nulla virtutis exercitatio. nulla armoꝝ cura fuit. Oderant enī que infeliciter sumpserāt mutassētq̄ vitā luxuria. in pythagoras phus fuisset.

De gestis pythagore et ei⁹ studijs ac doctri. C. XXIIII.

Ic samius de marato locuplete negociatore nat⁹. magnisq̄ sapie incremētis format⁹. egyptū pmo mox babylōiaʒ ad pdiscēdos siderū mot⁹ origineq̄ mūdi spectādā pfect⁹: et summā sciaʒ cōsecut⁹ erat. Inde regressus cretā et lacedemoniā ad cognoscēdas mi

nois ⁊ ligurgi leges ostendit. Quibus omnibus instructus crotonaȝ venit populūq; in luxuriā lapsum: auctoritate sua ad vsum frugalitatis reuocauit: laudabat quotidie ꝟtutē: ⁊ vitia luxurie casumq; ciuitatū hac peste pditoꝝ enūerabat. Tātoq; studio ad frugalitatē p/discēdā multitudinē puocauit: vt aliquos ex eis luxuriatos esse icredibile videref: matronarūq; quoq; sepataꝝ a viris doctrinā ⁊ puerorū a parētibꝰ frequēter babuit. Docebat āt nūc bas pudicitiā ⁊ obsequia in viros: nūc illos modestiā ⁊ litteraꝝ studiū. Inē h velut genitricē virtutū frugalitatē oībꝰ disserebat: ꝯsecutusq; disputationū assiduitatē: orat vt matrone auratas vestes ceteraq; dignitatis sue ornamēta velut istrumēta luxurie deponerēt: eaq; oīa delata in iunonis edē ipsi dee ꝯsecrarēt: pferētes vā ornamēta matronaꝝ pudicitiam nō vestes esse. Hic cū annos .xx. crotone egisset: metapontū emigrauit: ibiq; decessit. Cuiꝰ tāta admiratio fuit vt domo eiꝰ tēplū facerēt eūq; p deo colerēt. Ualeriꝰ in li. v. Pythagore tāta veneratio ab auditoribꝰ tributa ē: vt q̄ ab eo accepant i disputatiōe dedicere nephas existimarēt: quinetiā iterpellati ad reddēdā causam: h solū respondebant eū dixisse. Idē in li. viij. Pythagoras postq̄ȝ egyptū petēs eoꝝ sciētiā didicit. Deinde ad psas pfectus magicā artem pcepit. Deinde crete leges cū didicisset ad olimpicū certamē descendit. Interrogatus quo cognomine cēseref: ne sapiētē se diceret. Iaȝ eni illud nomē .vij. viri sapiētes occupauerant: se amatorē sapientie: hoc est philosophū dixit. Tullius li. de cōsilijs. Thaurū midi iuuenē: libidine flagrantē cū audisset pythagoras ad hostium amice meretricis insanire: iussit psalteria tria canere p spondeum. ⁊ ita eaȝ ad sanam mentem reuocauit. Hieronymus contra iouī. libro primo Thimeus scribit pythagore filiam virginem choro virginuȝ prefuisse: ⁊ castitatis eas instruxisse doctrinis.

C De Preceptis ⁊ enigmatibꝰ eiusdē. C. XXV.

Ege eram iuuēis p vaticinio ⁊ alias ibi fodalitio rū mētio fit: reuolue dialogos tullij: respice omnē orā italie: que quondā magna grecia dicebat: ⁊ pythagoricorū dogmatū incisa publicis litteris era cognosces. Cuiꝰ sunt eni illa criso panseamata: nōne pythagore. In quibꝰ oīa breuit' eius dogmata ꝯtinētur. Ita pythagorica sunt ista pcepta fugiēda sūt oībꝰ modis ⁊ abscidēda languor a corpe: impitia ab anima: luxuria a ventre: a ciuitate seditio: a domo discordia: ⁊ in cōmune a cūctis rebus intēperantia. Pythagorica sunt ⁊ hec amicoꝝ oīa esse cōmunia: ⁊ amicū seipm esse alterū. Duorū tēporū maxime habendā curā mane ⁊ vespe. i. eoꝝ que acturi sumus ⁊ eorūȝ que gessimus: post deū veritatē colendā: que sola hoīes deo pximos facit. Illa quoq; enigmata que diligētissime aristoteles in libris suis psequitur [illegible] ⁊ gladio ne foueas irarū videlicet ⁊ tumidū animū verbis maledicis ne lacessas Coronā minime carpendā. i. leges vrbiū cōseruandas. Cor nō comedendū. i. merorem de animo expellendū: cum profectus fueris ne redeas. i. post mortem vitaȝ istam ne desideres: per viam publicam ne ambules: ne multoruȝ sequaris errores: hirundinē non in domo suscipiendā. i. garrulos ⁊ pomposos homines sub eodem tecto nobiscum non babendos. Oneratis superponendum onus: deponentibꝰ non cōmunicandum. i. ad virtutem incedentibus alacriter augenda sunt pcepta tradentes se ocio relinquendi sunt. Apud grecos primus pythagoras inuenit immortales esse animas ⁊ [illegible] bꝰ trāsire ad alia: pmū se dicit fuisse euforbū: scdo calidē: tertio hermonū: quarto pirū. Ad extremū pythagoram: ⁊ post certos temporum curriculos ea que fuerant rursum fieri: nihil in mundo: videri nouū philosophiā meditationē esse: mortis quondie de carcere corporis nitētē educere anime libertatē. Mathesis: sanam esse. i. discētias: reminiscētias esse: ⁊ multa alia q̄ plato in libris suis: ⁊ maxime in fedrone thimeoq; [illegible] plato post achademi.

C De [illegible] C. XXVI.

Am ⁊ innumerabiles discipulos fortiēs: multūq; [illegible] ad magnam greciaȝ ibiq; ab archita tarentino ⁊ thimeo locrensi pythagore doctrina eruditus elegantiam ⁊ leporem socratis cum huiusmodi miscuit disciplinis. Idē contra iouinū. Inutile est crebro videre p que aliquādo captus est: ⁊ eorū te expērimēto cōmittere: quibꝰ difficulter careas. Nā ⁊ pythagorici huiuscemodi frequētiā declinantes: in solitudine ⁊ desertis locis habitare consueuerāt. Idē super ecclesiasten .ij. Pythagoricorū disciplina est: tacere per quinquennium: ⁊ postea eruditos loqui. Seneca de beneficijs libro viij. Pythagoricus quidam emerat a sutore petasia: rem magnam nō [illegible] post aliquot dies venit ad tabernā redditurus. Et cum clausam diu pulsaret: fuit qui diceret: quid perdis operam tuam. sutor ille quē queris elatus cōbustus est. Quod nobis forte molestū est: qui ineternū nostros amittimꝰ tibi minime: qui scis futuꝝ vt renascatur. Iocatꝰ in pythagoricū. At philosophus noster tres aut q̄ttuor denarios nō inuita manu domū retulit subinde. concutiēs Deinde cū reprehendisset hāc suā tacitā nō reddendi voluptatē. intelligēs amisisse sibi illud lucellū. redit ad eādē tabernā ⁊ ait. ille viuit: redde qd debes. Deinde p dostrū quo se cōmissura laxauerat q̄ttuor denarios in tabernā iseruit ac misit. penā a se exigēs improbe cupiditatis ne alieno assuesceret. Actor. Pythagoras dicebat [illegible] armoniā veramq; amicitiā vnū ex pluribꝰ facere. vn ⁊ pythagorici [illegible] tyrāno dederūt. Ualeriꝰ lib. iiij. Damon ⁊ pithias pythagore discipuli tam fidelē inē se iunxerūt amicitiā. vt cū alteruȝ ex his dionysius siracusanus interficere vellet: ⁊ is tēpus ab eo quo priusq̄ȝ periret. domū pfectus ordinaret res suas impetrasset. Alter vadaȝ se p eius reditu tyrāno dare nō dubitauit. Appropinquante aūt finita die nec illo redeūte vnusquisq; stultitie causa temerariuȝ sponsorem damnabat. At is nihil se de amici cōstantia metuere predicabat. Eodē itaq; momēto ⁊ hora dionysio ꝯstituta qui eam acceperat superuenit. Et admiratus tyrānus amboꝝ animū supplicium fidei remisit. eosq; insuꝑ vt ipsuȝ in societatē amicitie tertium sodalicij gradum reciperēt rogauit. Ecce vires amicitie mortis cōtemptuȝ generare. vite dulcedinē extinguere. crudelitatē māsuefacere. odiuȝ in amorem cōuertere. penam bñficio pensare potuerunt.

C De Regno duoꝝ magoꝝ in pside. C. XXVII.

Omestor. Post cābisē vnus de .vij. magis q̄ psaꝝ regnū iudicabāt regnū obtinuit. Iustinꝰ li. i. Cābises quidā p q̄etē vidit frēȝ suū mergi regnaturū. quo somno exterritꝰ. nō dubitauit euȝ occidere. Ad h magnū quēdā ex amicis delegit cometē noīe. Interiȝ ipse gladio suo [illegible] in femur [illegible] occubuit. Quo nūcio accepto magꝰ an̄ famā amissi regi occupat facinꝰ. pstratoq; mergi cui regnū debebat frēm suū subiecit oropasten. Erat eni decoris ⁊ corpis lineamētis mergi psilis. Que res eo occultior fuit q apud psas psona regi sub specie maiestatis occulit. igif magi ad fauorē ppli ꝯciliandū. tributa ⁊ militie vacationē p triēniū pmittūt: vt regnū qd fraude q̄sierāt. idulgētie largitioībꝰ ꝯfirmarēt. Que res suspecta pmo [illegible] Itaq; p internūcios q̄rit de filia q̄ inē regias pelices erat. an cyri filius rex eēt. illa nec seipsuȝ scire ait. nec ex alia posse cognoscere: q: singule sepatim recludunt. Tūc ptractare caput dormiētis iubet. nā mago [illegible] cābises aures [illegible] factus demū p filiā certior regē sine auribꝰ eē. optimatibꝰ psaꝝ reȝ indicat: ⁊ in eiꝰ cedē fit ꝯiuratio. Septē aūt ꝯscij fuere huiꝰ ꝯiuratiōis q̄ ex cōtinēti occultato sub veste ferro ad regiā [illegible] ad magos [illegible] duos de .vij. iterfecerūt. Tādē ipsi corripiunt a pluribꝰ. Quoꝝ alteꝝ cohorias amplexꝰ mediū. cūctātibꝰ socijs. ne ipsuȝ p mago trāsfoderēt: q: res obscuro loco gerebat: vl' p suū corpꝰ adigi mago ferrū iussit fortunatū ita regēte illo icolumi magus iterficit. Actor. Hec iustinꝰ. alit' tñ narrat comestor videlȝ h mō post cābisē vnꝰ de .vij. magis q̄ iudicabāt regnū psarū. ermeides noīe regnū psaꝝ obtinuit. ducēs pāthei filiā cābise in vxorē simulās se nō velle sibi regnare: sȝ cōseruare regnū mergi frē cābise q: puer erat. hūc tñ mergi cābises pius occiderat in penetralibꝰ tēpli. solo isto erineide ꝯscio huiꝰ sacrilegij ⁊ pricidij. Cūq; post .vij. mēses regni sui moreref. ermeides [illegible] iuuenē elegātē forma ⁊ viribꝰ. dicēs hūc esse mergum cyri filiū ⁊ cābise frēȝ. vnus de .vij. magis suspicās eū mergim nō esse p filiā deprehendit eū aures nō habē. Qui cū reliq̄s magis hoc idicasset in eū ꝯiurauerūt ⁊ ipsuȝ occiderūt. sicq; duo frēs illi nō p annuȝ apud persas regnauerūt. Hieronymus ꝯtra iouī. li. ij. Eubalus narrat apud psas tria fuisse genera magoꝝ. quoꝝ pmos qui sunt doctissimi ⁊ eloquētissimi excepta farina ⁊ olere nihil aliud dicit in cibo sumere. Ualeriꝰ li. ij. Perse nō respiciunt liberos suos priusq̄ȝ .vij. ānos ipleuerūt. quo magi puuloꝝ amissionē equo aīo sustineāt.

C De Regno darij filij ista spis. C. XXVIII.

Ustinus vbi .s. Occisis aūt magis magna q̄dē [illegible] sȝ multo maior in eo q cū de regno ābigerēt ꝯcordare inē se nō potuerūt. Erāt .n. ꝟtute ⁊ nobilitate ita pares vt [illegible] ex his pplo electiōȝ eq̄tas facēt. Ipsi igif vid inuenerūt q̄ de se iudiciū religiōi ⁊ fortūe cōmitterēt. pactiq; inē se sūt vt die statuta oēs equos an̄ regiā pmo māe pducerēt: ⁊ cuiꝰ equꝰ an̄ solis ortum. hinnitum primum dedisset is rex esset. nam ⁊ solem perse vnum deuȝ credunt esse: ⁊ equos eidem deo consecratos ferunt. Erat inter coniuratos darius istaspis filiꝰ cui de regno solicitoreq̄ custos ait. si ea res

victoriã moueretur nihil negocij superesse per noctem. Deinde equũ pridie cõstitutũ diẽ ad eũdẽ locũ ducit: ibiq; eque admittit: ratus ex voluptate veneris futurũ qđ euenit: postera die cũ ad statutã horam conuenissent oẽs darij equus in cognito loco ex desiderio femine statim hinnitũ edidit: ⁊ segnib⁹ alijs felix auspiciũ dño primus emisit: tanta aũt moderatio ceteris fuit vt audito auspicio cõfestim equis desilirent: ⁊ dariũ regẽ salutauerunt: cognatio tñ darij iuncta cũ pristinis regibus fuit: ⁊ mox in principio regni: cyri filiã in matrimoniũ accepit. Actor. Igit post duos magos quart⁹ a cyro darius: filius itaspis q ⁊ ipse fuit vnus de .vij. magis: cepit anno ẽtate etatis .lxix. mundi vero tertij millesimo .cccc .xlii. ⁊ regnauit annis .xxxvj.

De Familiaritate zorobabel cum dario ⁊ solutione questionis. C. XXIX.

Comestor. Huic dario familiaris erat zorobabel fili⁹ salathiel. Cũ eñi iterdixisset cãbises reedificationẽ tẽpli: ascẽdit ad eũ zorobabel ⁊ p hui⁹ darij interuẽtũ: tẽtauit qđẽ aĩum regis mutare: sz nõ potuit. Et tũc psuasit dario secretius vt voueret votũ deo israel: q si eũ regẽ faceret: restauraret ei⁹ tẽplũ ⁊ vniuersa vasa dñi q adhuc erãt penes reges psaꝝ remitteret ĩ hierusalẽ. Cũ audisset itaq; zorobabel hũc regnare: fiducialit aggressus ẽ reedificare tẽplũ aggeo ⁊ zacharia exhortãtib⁹ ppl'm: q pdicabãt deũ eis offensũ: eo q habitarẽt in domib⁹ laqueatis: ⁊ dom⁹ dñi eẽt desolata: h aũt signũ ire dei dicebãt q seminabãt multũ ⁊ inferebãt paꝝ: pncipes vo regis psaꝝ q erãt trãs flumẽ iterdicebãt reedificatiõez. Cũq; misissent seniores iudei q de⁹ suus h eis pcepat: eũ nephas ẽ cõtradicẽ: placuit vtrisq; vt res referret ad dariũ. Et ascẽdit zorobabel cũ nũcijs pncipũ ad regẽ: ⁊ honorat⁹ ẽ ab eo supra q̃ speuerat: nã ĩ cubiculo regi dormiebat cũ alijs duob⁹ cubicularijs. Porro rex darius cenã exhibuit satrapis psaꝝ ⁊ pfectis indie ⁊ ethiopie: ⁊ magistratib⁹ .cc .xvij. puinciaꝝ. Ea nocte expgefactus noctẽ duxit insomnem: ⁊ pposuit questionẽ tribus custodibus corporis sui quod de tribus fortius videret rege. s. ⁊ vino ⁊ muliere: promittẽs munera ⁊ honorẽ ei q sapientius responderet. In crastinũ corã satrapis ⁊ magistratib⁹ accesserunt illi tres: ⁊ ait primus regem esse fortiorẽ ceteris. Cuꝫ eñi homo pcellit ceteris animãtib⁹ rex pceest homini ⁊ ad nutũ eius oĩa fiunt. Secũdus aũt pretulit vini fortitudinẽ: qꝫ cũ homo pcellit ceteris animi fortitudine vinũ superat ipsam animi fortitudinẽ. Zorobabel vero mulierẽ fortiorẽ vtroq; asseruit: nã regib⁹ ⁊ eis q vites plantant: imperent vini conferunt ⁊ alimonia ⁊ ad robur vsq; producunt ⁊ pro mulierib⁹ animas nõ timẽt ponere homines. Retulit quoq; se vidisse cõcubinã cuiusdã regis alapas regi imponentẽ. Cũq; illa arrisisset regẽ arridẽtẽ: ⁊ ea molesta: rege molestũ: sup hec aũt oĩa veritatẽ dixit esse fortiorẽ que immutabilis est ⁊ sempiterna.

De Cõsummatiõe tẽpli ex pcepto darij. C. XXX.

Cumq; omnes iudicarẽt fortiorẽ omnib⁹ esse veritatẽ dixit rex ad zorobabel vt peteret ab eo qcqd vellet. Et postulauit zorobabel tẽpli edificatiõez ⁊ vasa dñi remitti in hierusalẽ: ⁊ gauisus est: rex nã idipsum meminit se vouisse ⁊ scripsit per epistolã principibus suis trãs flumen vt nullatenus impedirent iudeos, sed de sumptibus regis iuuarent eos: remisit quoq; vasa domini per manuꝫ zorobabel qui reditum faciens per chaldeam contribulibus suis regis mandata perfecit: ⁊ ascenderũt multi hierosolimis cũ eo. Igit anno secũdo darij mense .viij. instabãt operi ⁊ cõpleuerũt illud anno .vj. darij: q erat quartus regni persarũ: iuxta illud .xlvj. annis edificatũ est templuꝫ hoc. i. a prima licentia quã dedit cyrus redeundi ⁊ reedificandi templũ vsq; ad septimũ annũ darij: quo cõsummatũ est tot anni fluxerunt. Conuenerunt aũt hi in ad ad dedicatiõnẽ templi ⁊ dedicauerunt illud mẽse .xij. q apud latinos dicit .xxiij. dies mẽsis. Hec est secũda templi ⁊ dedicatio. Et celebrauerũt israel phase sm legẽ dñi. De arca vero quomodo receperunt eã incertũ est: sed si certũ est qđ epyphanius dixit eam vsq; ad diluuij diem non egressurã de latibulo petre certum est q hebrei instar prioris edificauerũt alteraꝫ: nam inter manubias quas tulerunt romani de iudea: leguntur translata ⁊ arca domini ⁊ candelabrum ⁊ mensa.

De Nece hypparti ⁊ hyppie ⁊ expulsione tarquinij a regno ⁊ primo consule bruto. C. XXXI.

Eusebius in cronicis. Anno secũdo darij filij itaspis armoni⁹ aristogitõ hypparcũ ⁊ hippiã tyrãnos iterfecerũt. Et helena meretrix amica eorũ cũ tormẽtis cogeret vt socios pderet linguã suã morsicus amputauit. Anno eiusdem .x. reges rome defecerunt: pulso tarquinio superbo qui imperauerũt annis .cc .xl. siue vt qbusdã placet .cc .xliiij. Pulsis autem regibus vix vsq; ad .xv. lapidem romani tenebant imperium. post exactos itaq; reges primo cõsules a bruto esse ceperunt. Deinde tribuni plebis ac dictatores ⁊ rursum cõsules rẽpublicaꝫ obtinuerũt p annos ferme .ccc .lxiiij. vsq; ad iuliũ cesareꝫ qui primus singulare arripuit imperiũ. Ualerius li. vij. Brutus vbi cũ rege tarqnio auũculo suo omnẽ nobilitatis indolẽ excerpi interq; ceteros etiã fratrẽ suũ qui vegetioris ingenij erat interfectũ videret, se esse chordis simulauit. profectusq; est delphos cũ tarquinij filijs. Querẽtibusq; illis ab appolline qs ex ipsis rome regnatur⁹ eẽt: ⁊ accepto risso qui ante oẽs osculũ matri dedisset. brutus pinde ac si casu lapsus de industria osculatus est terram. Tullius de amicitia. Nũc tarquiniũ. s. bruti auunculũ exulantẽ dixisse ferũt. Tunc primum se intellexisse quos fidos habuisset amicos. quos infidos. cuꝫ iam neutris gratiam referre posset.

De Democrito ⁊ heraclito philosophis. C. XXXII.

Eusebius in cronicis. Hoc tpe democritus phus ⁊ heraclitus tenebrosus: ⁊ anaxagoras phisic⁹ clari habent. heschil⁹ quoq; tragediaꝫ scriptor agnoscit. Actor. De democrito pho refert a. gellius noctiũ atticarũ q natiõe abderites fuerit ⁊ ditissim⁹. Qui omne patrimoniũ suũ relinqns suis ciuib⁹ athenas pfectus est: ⁊ ibi oculos sibi eruit: vt vegetiores cogitatões haberet. liberius tñ dicit eũ oculos sibi eruisse ne videret hi esse malis ciuib⁹. Tertullianus aũt dicit q ideo excecauit seipsũ qꝫ mulieres sine cõcupiscẽtia aspicere nõ poterat. Porro merito sibi oculos eruit. q magicas tenebras ocul' hũanis fuerit. Dicit eñi isidorus q artẽ magicã multis seculis post zoroastrẽ democritus ampliauit qñ hipocrati medicine disciplina effloruit. Seneca in epla .vij. Democritus ait. vnus mihi p populo est: ⁊ ppls p vno. Boeti⁹ in plogo de arte musica. Ut se se corpis affectus hꝫ. ita pulsus cordis motib⁹ incitat qđ democritus hipocrati medico tradidisse fert cũ eũ q̃si insanũ cunctis democriti ciuibus id opinantib⁹ ĩ custodia medendi cã viseret. Lactanti⁹ in li. de falsa sapia. Laudat democritus q agros suos reliqrit eosq; pascua publica fieri passus sit. pbarem quidẽ si donasset: sed nihil sapienẽ fit qđ adhuc negligentia tolerat. Quid ille qui patrimoniũ in nũmos redactũ effudit in mare qđ si ab oib⁹ fiat inutile ac malũ sit. Actor. Heraclitus vt ait augusti. dixit oẽs res cõstare ex igne sicut pythagoras ex numeris. epycur⁹ ex athomis. Itẽ vt ait macrobi⁹ dixit aĩaꝫ esse scintillã stellaris eẽntie. fuerũt aũt vt testat idẽ macrobius duo heracliti. vn⁹ qui dictus est phisicus ⁊ cognominatus est heraclit⁹ tenebrosus. ⁊ alt pdictus appellatus est: qui dixit aĩaꝫ lucẽ esse. Seneca. Heraclit⁹ cui cognominationẽ fecit oratõis obscuritas ait vnus dies par oĩuꝫ ẽ. Idẽ. In idẽ fluuiũ bis descẽdim⁹ ⁊ nõ descẽdim⁹. Hiero. 2 iouin. li. j. Heraclitũ cognomẽto scothino. sudãtes phĩ vix intelligũt.

De Anaxagora philosopho ⁊ eschilo poeta. C. XXXIII.

Augustinus de ciui. dei li. viij. Anaxagoras auditor fuit anaximenis hrerũ oĩuꝫ q̃s videm⁹ effectorẽ diuinũ aĩuꝫ sensit ⁊ dixit ex infinita materia q cõstaret simil'b⁹ inẽ se pticul reꝫ oĩuꝫ q̃b⁹ suis ex pprijs singula fierẽt sꝫ aĩo faciẽte diuino. Aristo. in methaphisica lib. x. Anaxagoras dicebat q homo est mensura omniũ reꝝ. Ualerius in lib. vij. Anaxagoras interroganti cuidam. quisnaꝫ eẽt beatus. Nemo inquit ex his quos tu felices existimas: sed eum in illo numero repies. qui ex miserijs a te constare credit. non eñi erit ille diuitijs aut honorib⁹ habũdans: sed aut exigui ruris. aut non ambiciose doctrine fidelis ⁊ pertinax cultor in secessu q̃ in fronte beatior. Idem lib .viij. Anaxagoras post longam peregrinationẽ pro studio sapientie in patriam reuersus. cum possessiones suas desertas videret. nõ esseꝫ inquit saluus ego nisi iste pijssent. Simachus in epistolis. Anaxagoram phicum. grauis de filio nuncius. a dispputationib⁹ nõ retraxit. Itẽ valerius li. v. Anaxagoras audita morte filij. nihil inqt mihi inexpectatuꝫ nũcias. Ego enim illũ ex me natuꝫ. sciebam esse mortalem hanc vocem si quis efficaciter receperit. non ignorabit ita liberos esse procreandos: vt meminerit esse morituros sicut mori neminem qui non vixerit, ita nec aliquem viuere posse qui moriturus non sit. Horatius quoq; paluinus cum ioui pontifex edem dedicaret: ⁊ in solẽnium nũcupationem verborum posteꝫ teneret mortuũ esse filiũ suũ audisset. nec manũ a poste remouit. nec vultũ a publica religione ad priuatũ dolorẽ deflexit. ne patrj magis q̃ pontificis ptes egisse videret. Augu. de ciui. dei xviij li. Nec decur anaxagoras athenis re⁹ fact⁹ sit: qꝫ dixit solẽ lapidẽ ardẽtẽ esse. Negãs vtiq; deũ. cũ in eadẽ ciuitate gloria floruerit epicur⁹. vixeritq; securus nõ solũ solẽ vel vllũ sydeꝝ deum esse nõ credẽs. sed ne e

lonem vel vllum deoꝝ olio in mūdo habitare ꝯtendens: ad quē pre
ces boīum supplicandōsqꝫ peruenīāt. Boetius li.j. de ꝯsolatione.
O, si nō legisti anaxagore ⁊ socratis venenū. Zenonis quoqꝫ tormē
ta ⁊c. Actor. Ex his patet quo genere mortis mortuus est anaxa-
goras iste ⁊ quare: nā veneno mortuus est vt testat boetius ideo ei
venenū datū est tanꝗ̄ reo mortis: vt ait augu: qꝛ solē dixerat lapidē
ardentē: quē athenienses deū esse credebāt: hic anaxagoras vt dicit
augustinus: successorē habuit archelaū: qui fuit magister socratis:
qui archelaus de particulis inter se similib⁹ quib⁹ singula queqꝫ fie
rent: ita putauit ꝯstare oīa: vt eis etiā inesse mentē diceret: que cor
pora eterna i. illas particulas coniungēdo ⁊ dissipādo ageret omnia.
Eschilus aūt tragediarū scriptor casu mirabili mortuus fuisse legi
tur. Refert enī valerius li. ix. ꝙ quadā die in sicilia menib⁹ vrbis in
qua morabat egressus aprico in loco resedit: sup quē aquila ferens
testudinē: elusa capitis splēdore. Erat enī capillis vacuū: proinde at-
qꝫ eam lapidi illisit vt fracte carne vesceretur. Quo vulnere principi-
um fortioris tragedie extinctum est.

De Strage psaꝝ in bello marathonio. C. XXXIIII.

Euscbius in cronicis. Anno darii xix bellu in marathone gestū est. ⁊ ea ꝗ̄ de mi-
litia describunt ⁊ aristide q̄ cognominat⁹ ē iustus. Iu-
stinus li. ij. Darius rex psaꝝ cū filie hiacinti scithaꝝ regi
petitas nuptias nō obtinuisset: bellū ei intulit: armatis septingētis mi
lib⁹ boīum: scythiā ingressus: nō facientib⁹ aūt scythis pugne ptātē:
metuēs ne interrupto ponte histri: redit⁹ sibi intercluderet: amissis. lxx-
x. milib⁹ boīuꝫ trepidus refugit: q̄ iactura abūdāte multitudine inē
dāna numerata nō est. Inde asiā ⁊ macedoniā domuit, ⁊ iones na-
uali bello superauit: Cognitoqꝫ ꝙ athenienses ionib⁹ cōtra se auxiliū
tulissent: omnē impetū belli in eos ꝯuertit. Quo audito athenienses
a lacedemoniis auxiliū petierūt. Interim cū viderēt psas quadridui
religione teneri: nacta occasione: nō expectatis lacedemoniis instru-
ctis. x. milib⁹ ciuiū: ⁊ placentib⁹ auxiliarib⁹ mille aduersus sexingen
ta milia hostiū in campis marathoniis in preliū egrediunt. Milci-
ades dux belli erat ⁊ auctor expectādi auxilii quē tāta fiducia cepat
vt plus psidii in celeritate ꝗ̄ in sociis duceret. Tantaqꝫ in pugnā eū-
tibus animoꝝ alacritas fuit: vt cū mille passus inter duas acies eēnt:
citato cursum ante iactum sagitarū ad hostē venerunt: nec audacie
eius euentus defuit: pugnatū est enī tanta virtute vt hinc viros inde
pecudes putares: victi perse in naues fugerunt ex quibus multe sup
presse: multe capte. In eo prelio themistoclis adolescētis gloria emi
cuit ⁊ cynegiri militis atheniensis qui post prelii innumeras cedes:
cū fugientes hostes ad naues egisset onustā nauē dextera manu te-
nuit. nec prius demisit ꝗ̄ amitteret. Qua amissa: sinistra quoqꝫ na-
uē tenuit: quā ⁊ ipsam cū amisisset ad postremū morsu nauē detinu
it. Sicqꝫ nec cedibus fatigatus: nec duabus manibus amissis vict⁹
truncus ad vltimū, velut rapida fera dentibus dimicauit. Ducenta
milia persarum eo prelio sine naufragio, ceciderunt.

De Morte valerii consulis ⁊ de gelone siracusano ⁊ aristide iusto. C. XXXV.

Euscbius in cronici. Anno darii. xx. valerius bruti collega: adeo paup mortuus
est vt sumptu publico sepeliret. Ualerius li. iiij. Publi-
us valeri⁹ ꝯsul roman⁹ plebē adeo sp dilexit: vt merito
publicola cognominat⁹ sit. Idē edes suas in medio foro diruī fecit:
qꝛ nimis excelse sup ceteras apparebāt. Quātūqꝫ in domo inferior tā
tū glīa superior euasit. Eusebi⁹ i cronicis. Anno darii. xxvij. gelo ob-
tinuit syracusas. Ualeri⁹ li. iij. Syracusis cū tota gelonis regis stir
ps euidētissimis exhausta cladibus: ad vnicā filiā vginē harmoniā
eēt redacta: ⁊ in eā certatī ab inimicis ipet⁹ fieret: nutrix ei⁹ equalē il
li puellā: regio cultu ornauit: ⁊ hostiū gladiis subiecit. Que cū ne fer
ro qdē trucidaret cui⁹ eēt ꝯditiōis edocuit. Admirata illi⁹ aīum har
monia: reuocatos interfectores: ꝓfessa q̄ eēt: i cedē suā ꝯuertit. Eu-
sebius in cronicis. Anno darii. xxix. aristides cum ignominia eicit.
Actor hic de ꝑria legit expulsus: eo ꝙ ꝓter modū iustus eēt.

De Regno xerxis filii darii. C. XXXVI.

Iustinus li. ij. Darius aūt decessit relictis mul-
tis filiis ⁊ i regno ⁊ ante regnū suscep-
tis. Ex qb⁹ archemenes maxim⁹ natu: etatis ꝓuilegio re-
gnū sibi vēdicabat: xerxes ꝯo sibi ex nascēdi felicitate: nā
dario ꝑator: nat⁹ ei erat archemenes: ipo iā rege xerxes: ⁊ ideo dice-
bat fratrib⁹ aīi regnū natis ꝑimoniū qd dari⁹ tūc ꝑuat⁹ habuerat
iure deberi: sibi aūt regnū. Tandē patruū suū ariafernē iudicē elege-
rūt ꝯcordi aīo. Adeoqꝫ fraterna ꝯtētio fuit: vt nec victor insultauerit:
nec victus doluerit. sed ⁊ ip̄o litis tpe munera sibiīuicē mittebant

Iocunda quoqꝫ inter se non solum sed ⁊ credula conuiuia habere.
Iudicium quoqꝫ ipsum sine arbitris vel sine cōscio fuerit. tāto mo-
derati⁹ tūc frēs int se regna maxia diuidebāt ꝗ̄ nūc exigua ꝑimo-
nia ptiunt. Ex cronicis. Igit xerxes filius darii psaꝝ qntus. cepit
anno q̄nte etatis. cv. mūdi ꝯo tertii millesimo. cccclxxviij. ⁊ regnauit
annis. xx. Ualerianus lib. ix. hic adeo luxuriosus erat: vt edictoniū
ei pponeret. qui nouum voluptatis genus inuenisset.

De Bello xerxis ꝯ grecos ⁊ victoria spartāoꝝ. C. XXXVII.

Iustinus vbi. s. Hic xerxes bellū a pre suscep
tū aduersus greciā p q̄nquēniū in-
struxit. Qd vbi ꝑmū didicit demarat⁹ rex lacedemonio-
rū q̄ apud xerxen exulabat. amicitior pńe post fugā ꝗ̄
regi post bńficia. ne inopinato bello opprimerent oīa in tabul ligne-
is magistratui descripsit. ⁊ scripturā cera supinducta texit. Quibus
missis herētib⁹ in q̄stiōe viri. Soror reg leonide ꝯsiliū scribētis inue-
nit. erasaqꝫ cera ꝯsiliū detexit. Ualeri⁹ li. j. Xerxi lacedemōie ina-
dēde ꝯsiliū agitāti vinū in paterā infusuꝫ. in sanguinē nō semel sꝫ ite-
rū ac tertio ꝯuersuꝫ est. Quis de re. monit⁹ est ab icepto desistē. Idē
in li. ix. Xerxes grecie bellū īdictur⁹. ꝯuocatis asie ꝑncipib⁹, ne vide-
rer inqt meo tm̄ vsus ꝯsilio vos ꝯtraxi. ceterū memētote parēdū ma-
gis eē vobis ꝗ̄ suadēdū. Seneca de bńficiis li. vi. Cū bellū grecie
īdiceret xerxes. aīuꝫ tumētē oblitūqꝫ ꝗ̄ caducis ꝯfideret. nemo non
īpulit. Cūqꝫ multa īcerta vndiqꝫ iactarent demarat⁹ lacedemonius
solus dixit ipsam illā q̄ sibi placeret multitudinē indigestā ⁊ graue
metuēdā eē ducēti. Nō enī vires habē sꝫ pōdus. imo nūꝗ̄ regi pos-
se: nec diu durare qcqd regi non pōt. Orosius. Habuit igit xerxes
in exercitu septingēta milia armatoꝝ de regno. ⁊ tricēta milia de au-
xiliatoribus. rostratas naues mille ducētas. onerarias tria milia ad-
uersus tm̄ exercitū leonida rex spartanoꝝ cū quattuor tm̄ milib⁹ ar-
matoꝝ in angustiis termophilaꝝ obstitit. triduoqꝫ ꝯtinuo nō iā
pugna sed vnius populi cedes fuit. Quarta die cum videret leonida
hostē vndiqꝫ circūfundi. socios hortat vt se ad meliora tpa reseruēt.
Ipse cū sexingentis tm̄ viris sexingētoꝝ miliū castra irrupit p̄se quo-
qꝫ ipsi spartanos adiuuāte. mutuis cedibus suis preliū a principio
noctis in maiorem partē diei tractum est. Postremo spartani vincē-
do fatigati mortui inter mortuos ceciderūt. Ad suos dixerat aūt ille
clarissimus lacedemoniorum dux leonida famosissima incitamēta.
prandēte inquit tanꝗ̄ apud inferos cenaturi. Iustinus lib. ij. Inte-
rim xerxes misit quattuor milia armatoꝝ delphos ad templū spoli-
andū. qui omnes himbrib⁹ ⁊ fulminib⁹ sunt deleti. Porro in initio
belli ꝯsulentib⁹ spartanis appollinē delphicuꝫ. missum fuerat. aut re-
gi spartanorum aut vrbi cadendum.

De Nauali ꝑlio ꝯtra grecos ⁊ fuga psaꝝ. C. XXXVIII.

Erxes aūt duobus vulnerib⁹ in ꝑlio acceptis na-
uale certamē experiri statuit. Aduerētes au-
tem xerxe ꝯsulentib⁹ atheniensibus oraculū delphicum
missum fuerat: vt salutē muris ligneis tuerent. Qd themi-
stocles dux nauium psidiū interpretatus. ꝑsuasit athenis ⁊ sociis v-
tibus vt naues edificarēt. probatoqꝫ cōsilio cōiuges ⁊ liberos cum
preciosissimis reb⁹ abditis insulis relicta vrbe demādant. Itaqꝫ xer
xes. thespiadas plateas ⁊ athenas vacuas hominibus incendit. Et
qm̄ ferro in homines non poterat igne in edificia grassat. Conserto
aut nauali ꝑlio ipse in littore spectator pugne residet. Archemides
vel aūt sicut alibi legit archemisia regina alicarnasi q̄ Xerxi in auxili-
um venerat int primos duces acerrime pugnabat. Et cū essꝫ ancep̄s
pugna. iones iuxta preceptū themistoclis se paulatim certamini sub
trahere ceperunt. Quoꝝ defectio ⁊ alios ceteroꝝ fregit. ⁊ persas un-
dudū fugam circūspiciētes apte fugere ꝑsuasit. In q̄ fuga multe na-
ues merse multe capte sunt. plures autē seuiciam regis timentes do-
mos illabunt. iniito cōsilio regis exercitus mardonio tradit. ipse cū
paucis. abidū vbi pontē cōsertuerat proficiscit: sed cū pontē hiber-
nis tempestatibus solutuꝫ offendisset. piscatoria scafa trepidus trās
iit. Talis fuga fuit regis cuius tam terribilis fuerat aduentus. hanc
eius fugam pulchre significauerat monstruosus ille partus eque. q̄
in eius exercitu vulpem pepererat. Orosius lib. ij. Pedestres quoqꝫ
copie que ducibus cōmisse fuerant labore. fame ac metu dissabue-
runt ⁊ crudescente morbo. tanta pestis. tantaqꝫ feditas morientiuꝫ
exorta est: vt vie cadaueribus replerentur. Dire etiam alites atqꝫ im-
probe bestie escarum illecebris solicitate moribundum sequebant
exercitum. Mardonius olinthuꝫ grecie oppiduꝫ expugnauit ⁊ athe-
nienses varia sollicitatione adducere in spem pacis aggressus est.
Quorum vt vidit inexpugnabilem virtutem ob libertatem. incensa
vrbis parte quam edificauerat omnē belli apparatum in boeciā de-
ducit. Illuc quoqꝫ cuꝫ centū milia grecoꝝ insecuti sunt. Et cōmisso

sine mora prelio: deletis eius copijs ipsum fugere compulerūt. Ca-
stra regijs opibus referta ceperunt: nō paruo quidē antique indu-
strie damno. Nam post huius prede diuisionē: aurū persicū prima
grecie virtutū corruptio fuit. Seneca vbi supra. Itaqȝ cū circa Xer-
xem et eius exercitū ea q̄ demaratus ꝑdixerat accidissent. Xerxes
pudore q̄ dāno miserior. demarato grās egit q̄ solus sibi verū di-
xisset: et ꝑmisit petere qd̄ vellet. petijt ille vt sardis maximā asie ciui-
tatē curru vect⁹ intraret rectā capite tyarā gerēs. Id solis datū regi-
bus quos dignus fuerat premio anteq̄ peteret. Sed q̄ miserabilis
gens in q̄ nō erat q̄ verū diceret regi: nisi qui nō fauebat sibi.

De Principatu themistoclis in grecia. C. XXXIX.

Iustinus li. ii. Cōfecto autē bello cū de
ꝑmijs ciuitatum ageret.
oīuȝ iudicio atheniēsiū virtus ceterꝭ ꝑlata est. Inē duces
quoqȝ themistocles ꝑnceps ciuitatū testimonio iudican-
tur: gloriā patrie sue auxit. Cui⁹ tñ themistoclis adolescētia tot vi-
cijs in ꝑncipio subdita fuit: vt eū pater abdicauerit: mater quoqȝ su-
spēdio vitā finierit. Hic est themistocles q̄ cū eū q̄dā cōsuleret de filia
sua. vtrū eā paupi: sed ornato. an locupleti parū ꝓbato collocaret. re-
spōdit: malo virū pecunia q̄ pecuniā viro idigentē. Idē theatrū pe-
tēs, cū īterrogaret: cui⁹ vox auditu illi futura eēt gratissima. rñdit e-
ius a quo artes mee optime canent̄. Actor. Ex quo ītelligit̄ eū valde cu-
pidū glorie fuisse. Hic tādē themistocles exul (vt legit̄) a ꝑsarū rege
xerxe suscept⁹: cū eū videret bellū inferri atheniēsib⁹: ne aut destitu-
eret bene de se meritū aut oppugnaret patriā suā. magnesie hau-
sto tauri sanguine morit̄. Valeri⁹ li. vi. Piget themistoclis adole-
scētiā attingere: siue patrē aspiciā abdicatiōis iniūgentē notā. siue
matrē suspēdio finire vitā: ꝓpē filij turpitudinē coactā. cū oīum po-
stea graij sanguinis clarissimus extiterit. mediūqȝ europe et asie vel
spei vel desꝑatiōis pignus fuerit. hec eū salutis sue patronū habuit.
illa victorie vadē assumpsit. Idē li. viij. Quā porro īdustri⁹ The-
mistocles quo maximarū rerū cura districtus. oīuȝ tñ ciuiū suorū
noīa cōprehēdit. ꝑ q̄ summā iniquitatē patria pulsus et ad xerxem
quē paulo ante deuicerat cōfugere coact⁹. ꝑusq̄ in ei⁹ cōspectu veni-
ret. sermone ꝑsico se assuefecit. Cuius vtriusqȝ industrie laudē duo
reges petiuit. Cyrus oīuȝ suorum noīa. mitridates xxij. gentiuȝ q̄ sub
regno illius erāt linguas edicēdo. Tullius in li. de amicitia. Quis
clarior in grecia themistocle. q̄s potētior qui cū imꝑator bello ꝑsico
greciā seruitute liberasset. ꝓpē q̄ inuidiā in exiliū expulsus esset. in-
grate patrie iniuriā nō tulit: quā ferre debuit: sed fecit id qd̄. xx. an-
nis ante apud nos fecerat coriolan⁹. His adiutor cōtra patriā inuen-
tus est nemo itaqȝ mortē sibi vteriqȝ asciuit. Idē in lib. iij. de offi.
Themistocles post victoriā ei⁹ belli qd̄ cū ꝑsis fuit dixit in cōcione
se habere cōsiliū reipublice salutare: sȝ id scire nō opus esse. postula-
uitqȝ vt aliquē ꝓpulus daret: cui cōicaret. Datus est aristides. huic il-
le classem lacedemoniorū q̄ subducta erat ad githeū clam incēdi pos-
se dixit. Quo facto frāgi opes lacedemoniorū necesse esse qd̄ Aristi-
des cū audisset in cōcionē magna expectatiōe venit. dixitqȝ perutī-
le esse cōsiliū q̄ themistocles afferret: sed minime honestum. Itaqȝ
athenienses qd̄ honestū nō esset id ne vtile q̄dē putauerūt. totamqȝ
eā rē quā ne audierāt q̄dē auctore aristide repudiauerūt. Meli⁹ hi
q̄ nos: q̄ piratas imunes socios vectigales habemus.

De Pindaro et sophocle et euripide poetis. C. XL.

Eusebius in chronicis. Tēporib⁹ xerxis pin-
darus: sophocles et Euripides cla-
ruerunt. Actor. Pindarum hunc poetā dixit Solinus
Alexandrū Amithe filiū donis liberalissimis tenuisse.
Qui Alexāder adeo diues fuit: vt apud eūdē Apollini delphico sta-
tuas aureas dono mitteret. Idē dicit Pindarum e conuiuij loco a
castore et polluce inspectantibus ceteris conuiuijs vocatū. et mox eo
egresso super ceteros remanētes tricliniū collapsum. Valerius li-
bro. ix. Pindarus cum in gymnasio super gremiū pueri quo vnice
delectaretur capite posito quieti se dedisset placidum finem accepit.
Neqȝ enim prius decessisse cognitus est q̄ cū a gymnasiarcha clau-
dere iam eum locum volente nequaq̄ excitaretur. Tullius in li-
bro de senectute. Sophocles ad summā senectutem tragedias fecit.
Valerius libro quarto. Sophocles etate iam senior cū ab eo qui-
dam quereret an etiā nunc rebus venereis vteretur dij meliora in-
quit. libenter enim istinc tanq̄ ex aliqua furiosa dominatione pro-
fugi. Idē lib. ix. Sophocles iam senex: tragediam quādam in cer-
tamen miserat. Cumqȝ suspensus ancipitis certaminis expectaret
sententiā. audiuit se vna sententia vicisse: et pre gaudio expirauit.
Actor. Solinus narrat: q̄ cum lisander lacedemoni⁹ athenas ob-
sideret: vbi sophoclis tragici inhumatū corp⁹ iacebat: liberpater du-
cem monuit ꝑ quietē: vt sepeliri delicias suas sineret. Nec prius h-
monē destitit q̄ lisander cognito q̄s obisset: et a numine posceretur
q̄ inducias bello daret: vsqȝ dū cōgrue supremis tal. h⁹ exequie du-
cerent̄. Boe. de conso. li. iij. Euripidis ꝓbo sententiā: qui carentē
libidinis infortunio dixit esse felicē. Valerius. ix. li. Cū euripides
a cena regis archelai domū rediret: a canib⁹ dilaceratus est. Crude-
litas fati ingenio tāto nō debita. Actor. Idē archelaus (vt ait So-
linus) adeo dilexit euripidē: vt ei summā cōsiliorū cōmitteret. Qui au-
dita ei⁹ morte crinē suū totōdit. qd̄ tñ Seneca dicit eū fecisse metu
repētine eclypsis solis. Eusebius in chronicis. Eo quoqȝ tpe hero-
dotus historiarū scriptor agnoscit̄. Rome virgo vestalis fuma de-
prehensa in stupro viua defossa est.

De Nece Xerxis: et regno Artbabani et Artarxerxis. C. XLI.

Iustinus li. iii. Xerxes autē terror an-
tea gentiū bello in grecia
infeliciter gesto: etiā suis cōtēptui eē cepit. Et deficiēte re-
gis quotidie maiestate artbaban⁹ ꝑfectus eius in spem
regni adduct⁹: cū robustissimis septē filijs aulam regi ingressus ve-
speri: que illi iure amicitie semꝑ patebat. rege trucidato filios ei⁹ do-
lo aggredit̄. Dixitqȝ artharxerxi puerulo regē a dario fratre suo in-
terfectū. et sic impulit eū in necē fratris innocētis: qui dormiēs inuē-
tus q̄si somnū fingeret: interfectus est. Cū ergo artbaban⁹ cum solū
de regijs filijs superesse videret: metueretqȝ de regno: certamina prin-
cipū assumpsit in societatē filij baccabasum. Qui ꝑsēti statu cōtent⁹
rem ꝓdidit artarxerxi: quō frater et pater occisi sunt quib⁹ cognitis
artarxerxes verens numerū filiorū artbabani in posterū diē paratū
eē exercitū armatū iubet: q̄si recogniturus et numerū militū: et in ar-
mis industriā singulorū. Cūqȝ inter ceteros ipse artbaban⁹ armat⁹
assisteret: rex simulat se breuiorē loricā habere: et iubet artbabanū
secū cōmutare. Exuentē se ac nudatū gladio traiecit: et filios ei⁹ corri-
pi iubet. Et sic adolescens egregius et necē patris vindicauit et se ab
insidijs liberauit. Ex chronicis. Igit̄ regnauit persarū. vi. artbaba-
nus mensibus. vij. post hunc. vij. artarxerxes: qui longiman⁹ cogno-
minabatur. cepit anno quinte etatis. cxxv. mūdi vo tertij millesimo
cccxxvij. et regnauit annis. xl.

De Pericle et Sophocle ducib⁹ atheniensib⁹. C. XLII.

Iustinus vbi supra. His tēporibus duces eligū-
tur athenis ꝑicles et sophocles tra-
gediarū scriptor cōtra thebanos et lacedemonios. Cūqȝ
lacedemonij agros atheniēsiū postularēt agros periclis
intactos reliquerūt sperantes se acquirere illi posse aut periculū ex
inuidia: aut ex suspicione proditionis infamiā. Quod pericles ante
ꝓspiciēs: et futurū populo predixerat: et ad inuidie declinandū impe-
tum agros ipsos dono reipublice dederat. Valeri⁹ li. viij. Pericles
sub anaxagora preceptore summo studio instructus: egit athenas: et
versauit arbitrio suo. Cūqȝ aduersus voluntatē populi loqueretur
iocunda nihilomin⁹ et popularis eius vox erat. Itaqȝ veteris come-
die maledica lingua q̄uis potentiā viri perstringere cupiebat. tñ in
labijs eius melle dulciorē leporē fatebat̄ habitare: et in animas eorū
qui illum audierant: quasi aculeos quosdam relinqui predicabat.
Quid enī inter pysistratū et periclē interfuit: nisi q̄ ille armatus: hic
sine armis tyrannidē gessit. Tullius in libro de officijs. Cum peri-
cles et sophocles ad colloquendū de consultationib⁹ publicis simul
consedissent: et casu pulcher adolescens trāsiret: ait sophocles: O pe-
ricle pulchrum puerū. Respondit pericles: Pretorem decet non so-
lum manus et linguā: sed et oculos habere continētes. Comestor.
Eo tēpore natus est socrates. Lapis habens formā caprinā in egeū
mare de celo cecidit.

De Esdra propheta et gestis eius. C. XLIII.

Eo tēpore esdras aaronita legem succensam
a caldeis reparauit. Nouos quoqȝ
litterarū apices excogitauit: qui faciliores ad scribendū
fierent: et ad ꝓnūciandū. et propterea velox scriba dictus
est. Addidit etiam quedā de suo: sicut titulos psalmorū: et plura que
leguntur in pentatheuco. Sic quoqȝ verisimile est quedam que su-
perflua intellexit ipsum subtraxisse. Tradunt etiam quēdā modum
scribendi a dextra in sinistrā eum iudeis tradidisse: cū prius ad mo-
dum arantiū scriptitarēt. vnde et scriptura exaratio solet dici. Scri-
bebat enī a sinistro cornu in dextrū. et a dextro redeundo scribebāt
in sinistrū. forte ꝑ illū modū scribēdi prefigurauit spōsalem⁹ idipsum
quod modo significat̄ in missa ꝑ trāslationē libri de dextra in sini-
stram. Porro esdras inuenit gratiā in oculis artarxerxis: et petit ab
ab eo licentiam ascēdendi in hierusalem: vt in lege quam reparaue-
rat populum suū erudiret. Dedit ergo ei rex licentiā redeundi: et tra

didit epistolam ad principes suos trans flumen ⁊ ad custodes arce publice vt traderēt Esdre necessaria. ministros v̄o tēpli ab omni vectigali tributo ⁊ annonis absoluit. Dedit etiā Esdre potestatē amouēdi ⁊ cōstituēdi iudices ⁊ p̄sides trans flumē s̄m sapientiā suam: ⁊ puniēdi cōtumaces. Et fuerūt cū eo mille septingēti: ⁊ venerunt in hierusalē mēse. v. ⁊ siluerūt tribus dieb⁹: quarto die obtulerunt in domo dn̄i q̄ secū tulerāt. Tunc adiunauit Esdras sacerdotes p̄ncipes ⁊ leuitas vt proiicerēt vniuersas vxores alienigenas: ⁊ eos q̄ de his nati erant. Glosa sup malachiā. Nā vxores sui generis reuersi de babylonia tam p̄ncipes ⁊ sacerdotes q̄ȝ reliquus pp̄ls: q̄ paupertate ⁊ labore vie infirmitatē vel deformitatē cōtraxerāt repudiauerant vel eiecerāt: ⁊ filiab⁹ alienigenaꝝ etate vel diuitijs florentibus se copulauerāt: vnde sicut Esdras peccatores corripuit: sic Malachias eos ꝓuocauit: vt eiectis alienigenis antiq̄s vxores reciperēt.

¶ De Empedocle ⁊ ꝑmenide philosophis. C. XLIIII.

Eusebius in chronicis. Eo tēpore Empedocles ⁊ ꝑmenides ph̄i agnoscunt᷑. Boetius in ꝓlogo de arte musica. Empedocles cū eius hospitē gladio q̄dā furibūdus inuaderet: q꞉ eius ille patrē accusatione dānasset. inflexisse dicit᷑ modū canendi: ⁊ ita adolescētis iracūdiā tēperasse. Aristoteles in li. de vegetabilibus. Tria sunt (vt ait empedocles) in tota rerū varietate precipua. s. mobilis affluētie cōtēptus: future felicitatis appetitus: mētis illustratio: quorum p̄mo nihil honestius: scd̄o nihil felicius tertio nihil ad amborum adeptionē efficaci⁹. Idē in methaphisica li. ij. Empedocles finxit q꞉ lis est causa corruptionis ⁊ p̄ncipiū eius: ⁊ estimauit q꞉ oīa generat lis ista p̄ter vnū: ⁊ q꞉ oīa p̄ter deū ab illa facta sunt. Fingit enim q꞉ ex lite est generatio oīuȝ que fuerūt vel sunt vel erunt. Et q꞉ si lis nō esset in reb⁹ oīa essent vnū: sed lis cū sit in reb⁹ dispgit eas: ⁊ nō sin t quiescere. Fingit etiā q꞉ amicitia est causa ꝓpter quā oīa sunt vnū. Bernardus siluestris. Querēti empedocles cur viueret: inq̄t: vt astra inspiciā: celū subtrahe nullus ero. Actor. Hic est empedocles q̄ sic deū legit᷑ descripsisse. deus (inq̄t) est sphera cuius centrum est vbiq̄ ⁊ circūferētia nusq̄. Hic totū sese athenis incendijs dedit (vt refert lactanti⁹) mortē sibi īnuliēs q꞉ eternas esse aīas suspicabat᷑. dicit tn̄ macrobi⁹ eū dixisse aīam sanguinē esse: in q̄ sn̄ia fuit ⁊ critia⁹. De Parmenide autē legit᷑ q꞉ in rupe caucasi logicā inuenerit.

¶ De decē viris Rome scribēdis legibus deputatis: ⁊ de apio claudio. C. XLV.

Eusebius in chronicis. Eo t̄pe s. anno. xiiij. Artaxerxis ccc[illegible] ab vrbe cōdita decē viri creati post annū eiecti sunt. ꝓp̄ apiū claudiū qui in virginis cuiusdā filiā ꝯtra latinos in algido militātis voluit abducere. Actor. Noīa aūt ipsoꝝ decē viroꝝ ponit Isidorus li. v. c. i. dicēs. Numa pōpili⁹ q̄ romulo successit: prius leges romanis edidit. Deinde cū pp̄ls sediciosus magistratus ferre nō posset. decē viros legibus scribendis decreuit qui leges ex libris Solonis in latinum sermonē translatas duodecim tabulis exposuerunt. Fuerūt autem hi Apius claudius: Henutius veterius: Juli⁹: Ma[illegible] Sulpi[illegible] Sestius Curacius Romulus Posthumius.

Orosius libro secūdo. Potestas decē viris tradita constituendarum legum additarūȝ gratia magnā perniciem reipublice intulerit. Nam primus ex decē viris cedentibus ceteris: solus Apius claudius continuauit sibi īperiū. statimq̄ aliorū coniuratio subsecuta est: vt more contempto quo insigne imperij penes vnum. potestas autē cōmunis erat omnes oīa proprijs libidinibus agitarēt. Itaq̄ inter cetera que insolentissime cuncti presumebant. repente singuli cum duodenis fascibus ceterisq̄ imperatorijs insignibus processerunt: ⁊ nouo improbe ordinationis incepto oblitterata religione cōsulum cuncuit agmen tyrannoꝝ. duabus tabulis legum ad decem priores additis. agentes insolētissimo fastu prima die quo deponere magistratus mos erat: cum eisdē insignibus processerunt. Maximā autem Apij claudij libido auxit inuidiā: qui vt virgini stuprū inferret: prius seruitutis causam intulit. Quāobrē adactus virgini⁹ pater dolore libertatis: ⁊ pudore dedecoris. protractam ad seruitutem filiā in conspectu populi Pius parricida prostrauit. Qua populus necessitatis atrocitate permotus: ⁊ periculo libertatis admonitus. montem Auentinum occupauit armatus: nec tueri libertatem armis destitit: nisi postq̄ȝ se coniuratoꝝ conspiratio ipsis quoq̄ honoribus abdicauit. Ualerius. Uirginius filiaȝ suā in medio foro occidit. malēs esse occisor virginis q̄ȝ corrupte pater. Eusebius in chronicis. Romani autem per legatos ab Atheniensibus iura petierunt. ex quibus. xij. tabule conscripte sunt. Hoc quoq̄ tempore Zeno et heraclitus tenebrosus agnoscuntur: Anaxagoras moritur. aristarchus tragediographus agnoscit᷑. Cheratin⁹ ⁊ plato comediarū scriptores. Crates quoq̄ comicus: ⁊ telesilla ac bachilides lirc⁹ clari habent᷑. Praxilla quoq̄ ⁊ cleobulina sunt celebres.

¶ De Neemia ⁊ reedificatione muroꝝ hierusalē. C. XLVI.

Neemias In anno vicesimo regi artaxerxis erat pincerna regis neemias de filijs captiuitatis. Qui dum esset in susis castro audiuit peregrinos hebraice loquentes. ⁊ accedens sciscitatus est ab eis de statu iudee ⁊ hierusalem. ⁊ accepit ab eis vrbē esse sine muris: ⁊ habitare in ea populū dei in afflictione. nā p̄ diē sustinebāt impetū hostiū. ⁊ noctibus intrabant latrunculi: ⁊ plateas implebant cadaueribus occisoꝝ. Et fleuit neemias: ⁊ cibum desiderabilem non comedit: nocte ⁊ die clamans ad dominū. Sciscitata tristitie causa rex: tempore reuertendi sibi constituto: dedit ei epistolā ad principes trans fluuiū. in qua mandauit de honore exhibendo neemie tanq̄ duci. ⁊ legato misso de latere eius: ⁊ de impēdijs vrbis reedificāde. Et misit cū eo principes militū ⁊ equites. Et trāsitū faciens per babyloniā multos de filijs captiuitatis secum reduxit. ⁊ venit in hierusalem vicesimoquinto anno artaxerxis s̄m Josephū. Porro in hierusalem summus erat sacerdos elysaphat filius eliachim. Et siluit neemias tribus diebus. ⁊ nocte consurgēs cum paucis circuibat ruinas muroꝝ. considerans qualiter reedificari possent. quarta die locutus est ad multitudinē Uenite ⁊ edificemus: ⁊ non simus vltra in opprobriū gentibus. Et cōsūmatū est opus per annos duos ⁊ quattuor menses: licȝ in multa angustia ⁊ plurimis impedimētis. Primo enī finitime nationes in manu forti aggrediebantur eos. Neemias v̄o mediam partē populi armatā statuit extra ciuitatē: vt sustinerēt impet⁹ aggredientiū. Alia v̄o media pars edificabant: vna manu ponētes lapidem: ⁊ altera gladiū tenentes. Porro s̄m q̄d interuenit impedimentū. orta est enī fames in terra: ⁊ obligauit se populus debitis sub vsuris. Sed ⁊ agros ⁊ vineas ⁊ oliueta vendere compulsi sunt. tandem filios ⁊ filias. Preterea tertium habuit impedimentū: q꞉ principes trans fluuiū: qui inuidebant ei: corruperūt munerib⁹ quosdā senioꝝ: qui erant in hierusalē eum morte proderent. Quod cum nequirent: varijs eum terrebant rumoribus: ⁊ vt sic ab opere cessaret. Cūq̄ multa fingerent in hunc modum non preualuerunt: quia manus dn̄i erat cum eo. Postq̄ȝ autē edificatus est murus: quia viri erant habitātes in hierusalem: precepit vt clauderentur porte ante solis occasum: nec aperirentur ante solis calorem.

De Lectione legis in festo scenophegie. C. XLVII.

Cumq̄ȝ immineret mensis septim⁹ q̄ v̄o tot⁹ apud eos solēnis est: conuenerūt omnes in hierusalem: quasi vir vnus. ⁊ percepit neemias: q꞉ nō habebant ignem de sublimi. Traditūq̄ est ei a seniorib⁹: q꞉ hieremias in dieb⁹ captiuitatis abscōderat stipites. altarisq̄ prunas in inferiorib⁹ terre in valle iosaphat. Cūq̄ venissent ad locū erudauerūt puteū: ⁊ inuenerunt stipites ⁊ prunas: ⁊ aquā crassam. ⁊ tollentes eas sup struem lignorum: ⁊ hostias q̄ erāt sup altare ꝓiecerūt: ⁊ erupit ignis: ⁊ orabāt sacerdotes: ionatha inchoāte ceterisq̄ respōdētib⁹. Neemias quoq̄ specialē edidit orationē. Porro primo die scenophegiarū dixerunt esdre vt afferret librū legis: ⁊ legeret corā pp̄lo. stetitq̄ esdras sup gradū ligneū iuxta portā aquarū. i. portā atrij: secus quā erant luteres. ⁊ legit de mane vsq̄ ad mediū diem. Leuite v̄o. xij silētiū faciebant in pp̄lo. Fleuit autē oīs pp̄ls: ⁊ dixit ad eos esdras Nolite cōtristari: quia sanctus dies dn̄i est. Cūq̄ redissent in diem secundū mādante esdra egressi sunt: ⁊ tulerūt frondes arboꝝ: ⁊ fecerunt sibi tabernacula in atrijs ⁊ domatib⁹ suis: ⁊ in atrijs domus dei. q̄d nō fecerant a diebus iosue filij nun: ⁊ obseruatū est deinceps in israel. Die v̄o octaua fecerūt collectā iuxta ritū ad oleū ⁊ panes propositionis ⁊ sacrificia. Post hec iuxta legem separauerunt alienigenas ab ecclesia. ⁊ in emūdatione sui statuerunt in crastinū generale ieiuniū vt affligerent animas suas: homines ⁊ iumenta vsq̄ ad pueros septennes. Et conuenerūt octies ad audiendam legem quater in die et q̄ter in nocte. Lectione terminata ꝓsternebat᷑ pp̄ls ad orandū: ⁊ fiebāt preces super eum: ⁊ tandem benedictio sacerdotū. Ex his (vt dicit Beda) ecclesia traxit exemplum. Nam octies conuenimus ad ecclesiam: et si non penitus eo modo quo illi. Semel enim in nocte surgim⁹ ad nocturnas psalmodias. s̄m illud Media nocte sur. ad confitendum tibi. In die v̄o septies psallimus. s̄m illud Septies in die laudem dixi tibi. Singulis autē horis legitur lectio: quam capitulare dicimus: postq̄ prosternimur ad preces in diebus ꝓfestis. ⁊ subditur oratio pro benedictione.

¶De Muri edificatione. C. XLVIII.

Ero videns neemias vrbē fere vacuā habitantibus: rogauit optimates vt habitarent in hierusalē ⁊ benedixit eis ꝙ se sponte obtulerūt. reliqua vō multitudo misit sortē: ⁊ decimū caput sup qḋ cecidit sors fecit habitare hierusalē. Post aliquot tp̄s ꝯgregati sunt in hierusalē ad dedicationē muri: ⁊ ascenderūt sacerdotes ⁊ leuite. cantoresqꝫ cū musicis: ⁊ psallētes incedebāt ꝑ muros: Esdras vō precedebat. Neemias aūt ⁊ optimates cū eo sup alterā partē muri incedebant psallētes. Reliq̄ vō multitudo sequebaꝰ eos sup terrā ⁊ ducebāt choros. His expletis rediit neemias ad regē: anno. xij. regni sui. Et mortuus est Esdras in senectute venerāda: ⁊ cū multa liberalitate sepultus est in hierusalē. Hunc quidam hebreoꝝ autumāt fuisse Malachiā: sed malachias post regressum captiuitatis natus est in Iudea in sophis. Quē qꝛ vite optime fuit: ⁊ aspectu decorus. ꝓplus appellauit Malachim. i. angelū. Tradūt etiā ꝙ que ꝓphetice dicebat: eadē die angelus dei apparens iterabat.

¶De Spe resurrectiōis ⁊ glorie celestis que reuelata sunt Esdre. C. XLIX.

Etor. Preter duos aūt Esdre libros: primū ⁊ secundū ꝙ vulgati sunt apud nos. extāt etiā tres alij. s. terti⁹ q̄rtus ⁊ quintus: noīe eiusdē intitulati: sꝫ iter apocripha reputati. Ex q̄bus tn̄ qꝛ veteres auctores videnꝰ nōnulla sumpsisse testimonia: pauca h̄ breuiꝰ excerpsi.

Ex tertio libro esdre. Ego vobis in escā māna dedi: aquam de petra ꝓduxi: ⁊ ꝓpter estus folijs arboꝝ vos texi. Noluistis me audire trāsferā me ad gentes alias: ⁊ dabo eis nomen meū. Rogaui vos vt pater filios: ⁊ vt mater filias. ita vos collegi vt gallina filios sub alas. Dies festos vestros ⁊ circūcisiones carnis repudiaui. generatio eorū dispergaꝰ in gentes. annuncia populo meo qm̄ dabo eis regnū hierusalē qḋ daturus erā israel: ⁊ assumā mihi gloriā eorum: ⁊ dabo eis tabernacula eterna que preparaueram illis. Resuscitabo mortuos de locis suis: quoniā cognoui nomē meū in illis. Noli timere mater filioꝝ: qꝛ te elegi ⁊ paraui tibi arbores. xij. grauatas varijs fructib⁹: ⁊ totidē fontes fluētes lac ⁊ mel: ⁊ mōtes īmensos. vij. habētes rosam ⁊ liliū: in q̄bus gaudio replebo filios tuos. Orphanū tuere nudū vesti: debilē cura: claudū ridere noli: mortuū sepeli: ⁊ dabo tibi primā sessionē in resurrectiōe mea. alij plorabūt ⁊ tristes erunt. tu aūt hylaris ⁊ copiosa manus teget tene filij tui gehēnā videāt. filios tuos moriētes memorare: qm̄ educam eos de latibulis terre: ⁊ misericordiā cū illis faciaꝫ: quia misericors sum. Ego esdras accepi preceptū a dn̄o in monte oreb: vt irē ad israel. ad quos cum venirē reprobauerunt me ⁊ respuerūt mandatū dn̄i. Ideo vobis dico gentes que intelligitis: expectate pastorē vestrū: requiem eternitatis dabit vobis: quoniā in proximo est ille qui in fine seculi adueniet. Parati estote ad premia regni: qꝛ lux perpetua lucebit vobis ꝑ eternitates temporū: fugite vmbrā seculi huius: accipite iocunditatē glorie vestre. ego testor saluatorē meū cōmendatū domini accipite ⁊ iocundamini gratias agētes ei: qui vos ad celestia regna vocauit. Surgite instate ⁊ videte numerū signatoꝝ in cōuiuio dn̄i. qui se de vmbra seculi trāstulerunt: ⁊ splendidas tunicas a dn̄o acceperūt. Recipe syon numeꝝ tuum ⁊ cōclude candidos tuos qui legem dn̄i cōpleuerunt. filiorū tuorū quos optabas plenus est numerus. Ego Esdras vidi in monte syon turbā magnam quam dinumerare non potui: et oēs canticis collaudabant dominū: ⁊ in medio eorū erat statura iuuenis celsus eminentior illis omnibus: ⁊ singulis eorū capitibus imponebat coronas. Tunc interrogaui angelum. Domine qui sunt hi: ⁊ respondit. Hi sunt qui mortalē tunicā deposuerunt: ⁊ immortalem sumpserunt. Confessi sunt nomē domini. modo coronantur ⁊ accipiunt palmas. Et dixi: Ille iuuenis quis est: qui eis coronas imponit: ⁊ palmas in manus tradit. Qui respondit: Ipse est filius dei quē in seculū confessi sunt.

¶Querela Esdre de afflictione bonorum: ⁊ de multitudine reproborum. C. L.

Ex li. iiii. Anno tricesimo ruine ciuitatis: eram in babylone cōturbatus sup cubili meo recūbens: qꝛ vidi desertionē syon: ⁊ abundantiā eoꝝ ꝙ habitabāt in babylone: ⁊ cepi loq̄ ad altissimū v̄ba timorata ⁊ dixi. Dn̄e ꝙ plātasti terrā solus ⁊ iperasti populis: dereliquerūt te ꝙ habitāt hierusalē: faciētes sicut Adā: ⁊ tradidisti ciuitatē ī manus inimicoꝝ: ⁊ tūc dixi in corde meo: nunqḋ meliora faciūt ꝙ habitāt in babylone: ⁊ ꝓp̄ hoc dn̄abiꝰ syon? Cūqꝫ venissem huc: Vidi ipietates quarū nō est numerus: ⁊ pepercisti ipis agētibus: ⁊ ꝑdidisti ꝑplm tuū. Que enim gens alia cognouit te ꝑter israel. Dominus quidē per nomina inuenies seruasse mandata tua. gentes autē non inuenies. ⁊ respondit angelus ad me missus: cui nomen vriel: Excedens excessit cor tuū in hoc seculo: ⁊ cōprehēdere cogitas viā altissimi: tu ꝙ tua sunt tecū cogita. Et dixi: Quid ꝓdest in p̄sēti viuere in tristitia: ⁊ mortuos sperare punitiones? Quid ꝓdest: si ꝓmissuꝫ est nobis imortale tp̄s. nos vō mortalia opera gerim⁹. ⁊ qm̄ super stellas fulgebit facies eoꝝ ꝙ abstinentiā habuerūt. nr̄e vō facies sup tenebras nigre erūt. Et respōdit: Hoc est cogitamentū certaminis: vt si nō vicerit hō: patiaꝰ quod dixisti. si autē vicerit: recipiet qḋ dico. Quō autē dat terra multo magis vnde fiat vas fictile paruū autem puluerē vnde fit aurū. sic pauci saluabunꝰ. Nam ⁊ agricola multa seminat sup terrā: ⁊ multa plātat. sꝫ nō oīa in tp̄e saluabunꝰ vel radicabunꝰ. Tu aūt pro te intellige: ⁊ de similib⁹ tuis inquire gl̄iaꝫ. Vobis enī apertus est paradisus. plātata est arbor vite. preparatū est futurū tp̄s. preparata habūdātia. edificata est ciuitas. ꝓbata est requies. ꝑfecta est bonitas. infirmitas extincta est a vobis ⁊ corruptio. in obliuionē trāsierūt dolores. ostensus est in finē thesaur⁹ imortalitatꝭ. Noli ergo addiscere inquirēdo de multitudine eoꝝ ꝙ pierūt. Nā ⁊ accipiētes libertatē spreuerūt altissimū: ⁊ legē ei⁹ dn̄i contēpserunt. adhuc aūt ⁊ iustos conculcauerūt. ⁊ sicut vos suscipiēt: ꝙ ꝑdicta sunt: sic eos cedes ⁊ cruciatus que preparata sunt. Et dixi: ecce dn̄e demōstrasti mihi signa que facies in nouissimis. sed nō demōstrasti quo tp̄e. Et respōdit: Tempus in quo incipiet altissim⁹ visitare seculū. qn̄ videbiꝰ in seculo mutuo locoꝝ turbatio ꝑ locꝫ inconstantia ducū ⁊ dis ꝙ poterit effugere ꝑ opera sua: vel ꝑ fidē in qua credidisti: relinquetur de predictis periculis. ⁊ videbit salutare meū in finib⁹ meis. tūc mirabunꝰ qui nunc vias meas abusi sunt: ⁊ in cruciamentis morabuntur. Quotquot enī cognouerūt me viuentes beneficia consecuti. ⁊ cum adhuc haberent libertatē: ⁊ esset eis apertus penitentie locus intellexerūt: sed spreuerunt. hos oportet post mortem in cruciamento cognoscere. Cōsideraui nāqꝫ seculum: ⁊ ecce perditum erat per orbē. ⁊ ecce erat periculū: ⁊ peperci eis vix valde. ⁊ saluaui mihi acinū de botro: ⁊ plantationes de tribu multa. Pereat ergo multitudo ꝙ sine causa nata est. ⁊ seruenꝰ acinus meus ⁊ plātatio mea: qꝛ cum multo labore perfeci hec.

¶Ꝙ in typo mulieris ostensa est ei desolatio ⁊ reedificatio vrbis. C. LI.

Et profectus sum sicut dixit mihi in campū ardad. ⁊ sedi ibi in florib⁹: ⁊ de herbis agri māducaui. ⁊ post. vij. dies discumbēte me supra fenū: iterū sicut antea turbatū est cor meū. Cūqꝫ loq̄rer altissimo ī corde meo: respexi ⁊ vidi mulierē in dextera parte dolentē ⁊ plorantē cū voce magna. cuius vestimēta discissa: ⁊ cinis sup caput ei⁹. ⁊ dixi ei: Vt qḋ fles: hei qḋ passa es? Rn̄dit mihi: Sterilꝭ fui dn̄e: habēs maritū annis triginta. quibus nocte ⁊ die depcāte me dn̄m. tādē exaudiuit me: ⁊ dedit mihi filiū. ⁊ iocūdata sū sup eū valde: ⁊ nutriui eū cū multo labore. Cūqꝫ creuisset: ⁊ vxorē accipe voluissꝫ: feci diē epuli. sꝫ cū in thalamū suū introisset: cecidit ⁊ mortuus est. ⁊ surrexerūt oēs ꝯciues ad me cōsolandū: ⁊ quieui vsqꝫ ad aliā noctē. Tūc oib⁹ quiescētib⁹ nocte surrexi: ⁊ veni in hunc campū: ⁊ fugi: ⁊ cogitaui nō reuerti: sꝫ ꝯsistere h̄ sine cibo ⁊ potu: lugere donec moriar. Respondi ad eā cū ira ⁊ dixi: Stultissima mulierū: nō vides ꝙ nobis ꝯtigerūt. quō syō mat̄ oīuꝫ nostrū humiliata est lugēs validissime. ⁊ oēs lugem⁹ ⁊ tristes sum⁹. Interroga enī terrā ⁊ dicet tibi qm̄ hec ē ꝙ luget: qꝛ ex ipsa oēs nati ⁊ ecce oēs pene in ꝑditionē. Quis ergo magis debet lugere: nisi hec ꝙ tantā multitudinē ꝑdidit: ꝙꝫ tu: ꝙ pro vno filio doles. Nūc itaqꝫ ꝯtine dolorē tuū: ⁊ fortiter fer: ꝙ tibi ꝯtigerūt casus. ⁊ ingredere ciuitatē ad virū tuū. Et dū loquebar ad eā: subito facies eius refulsit valde: ita vt pauerē. ⁊ emisit vocē magnā ⁊ terribilē: ita vt cōmoueretur terra a sono. ⁊ ecce mulier amplius nō comparebat mihi. ⁊ ciuitas edificabaꝰ. ⁊ timui vocē magnā: ⁊ cecidi quasi mortu⁹: ⁊ dixi vbi est vriel qui me fecit huc venire. ⁊ venit angelus ⁊ confortauit me ⁊ ait: Mulier que tibi apparuit ipsa est syō: super quā lugebas valde. que tribus annoꝝ seculi milibus sterilis. i. absqꝫ oblationib⁹ fuit. ⁊ tempore salomonis: qui edificauit ⁊ obtulit: quasi filium peperit: qui in ruina hierusalem quasi mortuus cecidit. nunc autē conspicies eam quasi ciuitatē edificatā. noli ergo timere: sed ingredere ⁊ vide splēdorē: edificij magnitudinē. in nocte autē crastina ostēdet tibi altissimus que faciet in nouissimis.

¶Reuelatio Eiusdem de aduētu iudicis: ⁊ nouē tribubus. C. LII.

Ecūda etiā nocte vidi somniū: ⁊ ecce ascēdebat aquila de mari. cui ale erant. xij. ⁊ capi

ta tria ⁊ extendebat alas suas in oẽm terram: ⁊ oẽs venti celi insufflabãt in eam ⁊ colligebant̃: ⁊c̃. Cumq̃ visionis interpretationẽ requirerẽ: dixit ad me aquila: hoc est regnũ quartũ: qd̃ ostensum est Danieli fratri tuo. vir autẽ quẽ vidisti ascendentem de corde maris. Ipse est quẽ cõseruauit altissimus multis tẽporibus: q̃ per semetipsum liberabit creaturã suã: ⁊ qm̃ vidisti de ore eius exire spiritum ⁊ ignẽ ⁊ tẽpestatẽ. bellabit ciuitas cõtra ciuitatẽ: ⁊ gens cõtra gentẽ: et regnũ aduersus regnũ: ⁊ tũc reuelabit̃ filius meus: ⁊ colliget̃ in vnum multitudo innumera. Ipse autẽ stabit sup cacumen syon: ⁊ ostendent̃ oĩa parata ⁊ edificata: sicut vidisti montẽ sculpi sine manibus Arguet impietates gentiũ que aduenient ꝓperans eis mala cogitamẽta eoꝝ ⁊ cruciamẽta eoꝝ q̃bus incipiẽt cruciari: ⁊ quoniã vidisti eũ colligentẽ ad se aliã multitudinẽ pacificã. Hec sunt nouem tribus que captiue ducte sunt a Salmanasar: trans flumẽ. Sed dantes sibi cõsiliũ vt derelicta multitudine gẽtiũ: ꝓficiscerent̃ in vlteriorem regionẽ nunq̃ ab hoib⁹ habitatã. ibiq̃ seruarẽt legitima sua per angustos introitus fluminis introierũt: faciente altissimo tunc eis signa. ⁊ statuẽte venas fluminis vsq̃quo trãsirent: ⁊ habitauerunt ibi vsq̃ in nouissimo tẽpore. Et tunc iterum cũ ceperint venire: statuet venas fluminis vt possint venas fluminis trãsire. Ideo aũt vidisti virũ ascendentẽ de corde maris: q̃ non potest quis scrutari vel scire quid sit in ꝓfundo maris. sic nõ poterit super terrã quisq̃ videre filiũ meũ: vel eos qui sunt cum eo nisi in tẽpore diei. Tunc minuentur tẽpora: qm̃ tunc perdidit seculũ iuuentutẽ suã: ⁊ qm̃ tũc inualidũ fuerit a senectute. iterũ multiplicabunt̃ sup inhabitãtes mala. Nunc ergo dispone domũ tuã: ⁊ corripe populũ tuũ: ⁊ cõsolare humiles eoꝝ: ⁊ dimitte a te mortales cogitationes: ⁊ proijce abs te pondera humana: exue iam infirmã naturã: ⁊ festina trãsmigrare a temporibus his.

¶ De his q̃ scripsit ex precepto domini. C. LIII.

Et respondi ⁊ dixi: Ecce dñe abibo sicut p̃cepisti mihi: ⁊ corripiã p̃sentem populũ. Qui autẽ iterũ nati fuerint q̃s cõmonebit: positũ est enĩ seculũ in tenebris: ⁊ qui habitãt in eo sine lumine sũt. qm̃ lex tua incẽsa est ꝓpẽ qd̃ nemo scit q̃ a te facta sunt vel q̃ faciẽda. Si ergo inueni gratiã apud te immitte spũm in me scũm: et scribã omne qd̃ factũ est in seculo. ab initio qd̃ erat in lege tua scriptũ: vt possint inuenire semitã: ⁊ q̃ voluerint viuẽt. Et dixit ad me: Vade cõgrega ppl̃m ⁊ dices eis. vt nõ querãt te dieb⁹. xl. Tu autem prepara tibi buxos multos: ⁊ accipe tecũ quinq̃ viros scribas velo ces: ⁊ venies huc ⁊ ego incendã in corde tuo lucernã intellect⁹ q̃ nõ extinguet̃ quoadusq̃ finiant̃ q̃ incipiẽs scribere. Cõgregaui itaq̃ ppl̃m ⁊ dixi: p̃res nostri pegrinati sunt in egypto et inde liberati acceperũt legẽ vite: ⁊ data est nobis terra in sortẽ: ⁊ vos ⁊ patres fecistis iniquitatẽ: ⁊ abstulit a nobis in tẽpore qd̃ donauerat. et nũc si impauentis sensui vestro ⁊ erudientis cor vestrũ viui. post mortẽ misericordiã cõsequimini. Judiciũ enĩ post mortẽ veniet: qñ reuiuiscemus: ⁊ tũc iustoꝝ nomẽ apparebit: ⁊ ipioꝝ facta ostendent̃. nũc aũt nemo accedat ad me dieb⁹. xl. ⁊ accepi viros sicut mãdauit mihi. et ꝓfecti sum⁹ in campũ: ⁊ mãsimus ibi. In crastino autẽ vox vocauit me dicẽs: Aperi os tuũ ⁊ bibe: ⁊ ecce calix offerebat̃ mihi plenus sicut aqua: color aũt ei⁹ sicut ignis. ⁊ cũ bibissem cor meũ ructuabat itellectũ: ⁊ apertũ est os meũ. Altissimus quoq̃ dedit quinq̃ viris intellectũ: ⁊ sederũt. xl. dieb⁹ ac scribebãt. Nocte autẽ mãducabãt panẽ. ego autẽ per diẽ loquebar ⁊ nocte nõ tacebã. Scripti sunt in xl. diebus libri noningẽti. iiij. et dixit mihi vt q̃ prius scripserã: ⁊ palam ponerẽ vt legerẽt digni ⁊ indigni: nouissima võ traderẽ sapientibus de populo: in his enim sapiẽtie fons.

¶ De hipocrate medico ⁊ gorgia rethore. C. LIIII.

Eusebius in chroni. Anno Artaxersis. xxxv. Sophocles democritusq̃ empedocles ⁊ hipocras medicus: ⁊ gorgias ⁊ zeno ⁊ parmenides philosophi insignes habebantur. euripides quoq̃ tragediarũ scriptor. Actor. De sophocle ⁊ democrito ⁊ empedocle ⁊ parmenide ⁊ euripide iã supra diximus. De zenone autẽ inferius: ⁊ nũc de ceteris dicamus. Hiero. in questionib⁹ sup gen. Scriptũ erat in libris hipocratis q̃ quedã suspiciõe adulterij fuerat puniẽda cũ pulcherrimũ peperisset. vtrisq̃ parẽtis generi dissimilẽ: nisi memoratus medicus soluisset questionẽ: monens querere ne forte talis pictura esset in cubiculo. Qua inuenta: mulier a suspicione liberata est. Actor. Gorgias aũt prefatus nõ est ille gorgias epirota: de quo refert Valeri⁹ li. i. q̃ dũ mater eius mortua feretro portaretur. vtero lapsus inopinato vagitu ferentes stare coegit. Sed est Gorgias leontinus de quo refert idem Valerius in libro. viij. q̃ sapientissimus sui tp̃is fuerit. ⁊ in cõcione sella publice posita ꝓposuerit se oĩb⁹ questionib⁹ responsurũ Unde ⁊ cuncte eius eundẽ honorẽ secuti sunt: quẽ oraculũ delphicũ: vel nemus clodoneũ. De h̃ refert Tull. in li. de senec. q̃ magister socratis fuerit. ⁊ q̃ centũ ⁊ septẽ annos cõpleuit: nec vnq̃ in suo studio ab opera cessauit. Qui cũ ab ea quereret̃: cur tãdiu vellet eẽ in vita: q̃ nihil inq̃t habeo quo accusem senectutẽ. Hiero. li. j. contra Jouinũ. Gorgias rhetor librũ pulcherrimũ de cõcordia greci inẽ se dissidẽtib⁹ recitauit olimpie. Cui melanci⁹ inimic⁹ ei⁹: h̃ nobis inq̃t de ꝯcordia ꝓcipit: q̃ se ⁊ vxorẽ ⁊ ancillã tres in vno domo ꝯcordare nõ potuit. emulabat̃ quippe vxor ei⁹ ancille pulchritudinẽ: ⁊ castissimũ virũ quotidianis iurgijs exagitabat.

¶ De Prothagora sophista. C. LV.

Eusebius. Eodẽ tp̃e claruit prothagoras sophista. cui⁹ libros athenienses decreto publico combusserũt. Actor. De hoc refert A. gellius in li. v. noctiũ atticarũ: q̃ ei se in disciplinã dederit euthalus adolescẽs ad discendã eloquentiã in causis orandis. ꝓpigitq̃ pecuniã se grãdẽ ei daturũ. quo primũ die causam apud iudices perorasset ⁊ vicisset. Cũq̃ ille diu inde ꝓfecisset in facũdia: ⁊ causas nõ reciperet ꝓthagoras ex pacto mercedẽ petere instituit: ⁊ litẽ cum euthalo ꝯtestat̃. Cũq̃ ad iudices cõmittende cause grã venissent: prothagoras ait: Reddes mihi quod peto: siue cõtra te pronunciatũ fuerit: siue pro te. nam si cõtra te: merces mihi ex sententia debet̃: quia ego vicero. Si võ pro te: mihi merces ex pacto debebit̃ q̃ tu viceris. Cui euthalus: Disce magister vtroq̃ modo fore: vtiq̃ nõ reddã quod petis: siue ꝯtra me ꝓnũciatũ erit: siue pro me. Nam si pro me: nihil tibi ex sentẽtia debebit̃: q̃ ego vicero. Si autẽ ꝯtra me: nihil debeo: q̃ nõ vicero. Judices etiã h̃ inexplicabile rati rem iniudicatã reliquerũt. Causãq̃ in diẽ lõgissimã distulerũt. Huius autẽ prothagore quare libri combusti sunt: non legi.

¶ De Socrate pho ⁊ eius studio ac libris. C. LVI.

Eusebius in chroni. Anno artaxersis q̃dragesimo socrates plurimo sermone celebrat̃. Augusti. in libro de ciuita. dei. viij. Socrates archelai discipulus fuisse perhibet̃. qui primus vniuersam philosophiã ad corrigẽdos compõẽdosq̃ mores flexisse memorat̃. Cum ante illũ omnes magis phisicis. i. naturalibus rebus perscrutãdis operã maximã impẽderunt. nõ mihi autẽ posse videt̃ ad liquidũ colligi: vtrũ socrates h̃ faceret tedio rerũ obscurarũ ⁊ incertarũ ad aliq̃d apertũ ⁊ certũ reperiendũ animũ intẽderit: quod esset beate vite necessariũ. propter quã vitã omniũ philosophorũ inuigilasse ac laborasse videt̃ industria. An võ sicut de illo quidã beniuolentius suspicant̃: nolebat imundos terrenis cupiditatib⁹ animos se extẽdere in diuina ⁊ conari. quãdoquidẽ ab eis causas rerũ videbat inquiri: quas primas ac summas nõ nisi in vnius veri ac sũmi dei volũtate esse credebat. vnde nec eas putabat nisi munda ⁊ pura mẽte posse comprehẽdi. ⁊ ideo purgande bonis moribus vite censebat instandũ: vt deprimẽtibus libidinib⁹ exoneratus animus naturali vigore in eterna se tolleret. naturãq̃ incorporei ⁊ incõmutabilis luminis: vbi cause omniũ factarũ naturarũ stabiliter viuũt intelligẽtie puritate conspiceret. Cõstat tamen eum imperitorũ stultitiam se scire aliquid opinantium: etiã in ipsis moralibus questionib⁹. quo totũ animũ intẽdisse videbatur: vel cõfessa ignorãtia sua: vel dissimulata sciẽtia: lepore mirabili disserẽdi: ⁊ acutissima vrbanitate agitasse atq̃ versasse. vnde et cõcitatis inimicitijs calumniosa criminatione damnatus est: morte multatus est. In questionũ võ moraliũ disceptatiõe agit̃ de summo bono: sine quo fieri homo beatus nõ potest. Est autẽ finis boni quo quis cum peruenerit beatus est. Quod in socraticis disputationibus dum omnia mouet: astruit: destruit: quoniã non euidẽter apparuit: quod cuiq̃ placuit successorũ socratis: inde sumpserũt: ⁊ vbi cuiq̃ visum est constituerũt finem boni. Aristippus enim summũ bonum dixit voluptatẽ: antistenes virtutẽ. Hugo libro. iij. ordal. Ethice inuentor socrates fuisse dicit̃: qui de ea. xxiiij libros fm̃ persuasam iustitiam conscripsit.

¶ De Moribus eiusdem. C. LVII.

Jero. ꝯtra Joui. li. j. Socrates xantipen ⁊ mirto neptim aristidis duas habebat vxores: que cum crebro inter se iurgarent̃: ⁊ ille eas solitus eẽt irridere: q̃ ꝓpter se fedissimũ hominẽ. simis naribus recalua fronte: pilosis humeris: repandisq̃ cruribus disceptarẽt. Nouissime verterunt in eum impetũ: ⁊ male mulctatũ fugientẽq̃ diu persecute sunt. Quodam autẽ tempore cum infinita conuitia ex su

pertori loco ingerēti xantipe restitisset. aqua pfusus immūda nihil
amplius respondit: q̄z capite deterso. sciebā inquit futurū vt ista to
nitrua bimber seq̄ret. Actor. Idē interrogatus ab Alcibiade cur
Xantipen mulierē tam acerbā nō ambigeret. qm̄ inq̄t cū illā domi
talē ꝑpetior. īsuesco ꝛ exerceor quoq̄z foris pestilētiā ꝛ iniuriā faci
li⁹ ferā. Idē interrogatus cui attentū se esse diceret: mūdanū se in
quit. Totius ei⁹ se mundi incolā ꝛ ciuē arbitrabaẗ: nihil autē scire
dicebat: nisi hoc ip̄z q̄ nihil sciret. Dicit etiā Seneca hūc aliq̄n ab ar
chelao inuitatū vt ad se veniret q̄tēn⁹ eū honorare posset. Socratē q̄
rn̄disse: ab eo nolle accipe bn̄ficia: cui paria reddere nō posset. Cas
sianus in li. collationū. Socratē q̄dē chyrsios intuēs ait. oculi corru
ptoris puerorꝫ. Cūq̄z discipuli irruētes in eū vltū vellēt ire illatū ma
gistro cōuiciū. hac sentētia illos repressit. Quiescite o sodales: quie
scite. etenī sum: sz me cōtineo. A. Helli⁹ li. i. Stare socrates solitus
dicit̄ ptinaci statu ꝑdiu atq̄z pnocꝫ. a sūmo lucis ortu ad solē alterꝫ
orientē in cōnuēs imobilis eisdē in vestigijs. et ore atq̄z oculis eun
dē i locū directis cogitabūdus tanq̄z quodā secessu mētis atq̄z ani
mi facto a corpe. Tēperātia quoq̄z eū fuisse tāta traditū ē: vt oīa fe
re vite sue tēpora: valitudine ioffensa vixerit. Idē in eodē. Socra
tes dicebat multos hoīes ꝓpterea velle viuere vt ederēt ꝛ biberēt.
se autē edere ꝛ bibere vt viueret. Tertullian⁹ in apologetico: So
crati demoniū a puericia adhesisse dicitur. Phi fm̄ deos demones
deputāt. Socratis vox ē: si demoniū ꝑmittat. Idē ꝛ cū aliq̄d de ve
ritate sapiebat deos negās. Esculapio gallinaciū ꝓsecari iam ī fine
iubebat. credo ob honorē patris ei⁹: q2 socratē apollo sapiētissimū
oīm cecinit. o apollinē ncōsideratū sapiētie testimoniū reddidit ei
viro q̄ negabat deos eē. Idē etiā corruptor adolescētiū ꝓnūciatus
est. Hiero. cōtra pelagiū li. iij. Eundē semꝑ vultū habere nō possu
mus: qđ de Socrate falso philosophi gloriant̄: quātomagis aīum
multe facies hoīm: sic ꝛ corda diuersa.

De Dictis eius moralibus. C. LVIII.

Eneca ad lucillū. Dicebat autē Socrates Quisq̄z vo
let tibi cōtumeliā faciet ꝛ iniuriam. tu tn̄ nihil patierꝭ: si
modo tecū erit virtus. Idē querēti cuidā cur mutatio locorū nihil sibi ꝓdesset ad depositionē vitiorū: ait. Quid miraris nihil
tibi peregrinationis prodesse: cum te circumferas. Actor. Huius
quoq̄z sentētie laudabiles inueniuntur tales: Melius est cauere q̄
pauere. Qui multarū rerum potestatē habet primū purgare cōsciē
tiā debet: vt q̄ delicta corrigit: nō admittat. Stultū est vt imꝑare de
alijs velit. cū sibiipsi imꝑare nō possit. Oriēte sole cōsiliū occidente
cōuiuiū cogitato. Age sic alienū: vt tuū nō obliuiscarꝭ negociū. Ami
co ita ꝓdesto: ne tibi noceas. Qđ habes ita vtere: vt alieno nō egeas
In tuo q̄z in alieno labore sarcinā suscipe. Pecunie querēde ꝛ tuen
de modū habere oportet. Velox cōsiliū sequit̄ penitētia. Maxime
cōtraria cōsilio sunt: festinatio ꝛ ira. Cū amicis breues orōnes ami
cicias lōgas oportet habere. Negat sibiipse qui qđ difficile est pe
tit. Malū alienū tuū ne feceris gaudiū. Principiū amicitie bene lo
qui: exordiū inimicitiarꝫ maledicere. Amicus raro acq̄rit̄: cito amit
tit̄. Multo turpius damnat̄: cui⁹ delictū cognoscit̄. Cōscientiam
plusq̄z famā attēde: fallere enī poteris famā: cōscientiam vo nusq̄z
Nulli īponas qđ ipse pati nō possis. Hoc exhibe qđ tibi optauerꝭ
exhiberi. Presentē laudare minime decet. Sepult⁹ apud te sermo
sit: quē solus audieris. Si bene egeris ipse tibi persone auctoritatē
dabis. Peccatū geminat quē nō pudet delicti. Felicitas semꝑ sub
iecta est aduersis. Damnū nisi ex abundātia raro venit. Que supra
nos nihil ad nos. Valer⁹ li. vij. Socrates humane sapiētie quasi
quoddā terrestre oraculū. nihil vltra petendū a dijs immortalibus
arbitrabat̄: q̄z vt bona tribuerēt: q2 hi demū scirēt q̄d vnicuiq̄z eēt
vtile. Idē: Socrates expedita ꝛ cōpendiaria via eos ad gloriā ꝑue
nire dicebat: qui id agerēt vt q̄les videri vellent: tales etiam essent.
Idē ab adolescētulo cōsultus vtrū vxorē duceret. an se omni matri
monio abstineret. respōdit: Vtrū eorū fecisset: acturū penitētiā. nā
hic te inq̄t solitudo. ibi te orbitas excipiet. hic generis interitus. hic
heres alienus. hic ꝑpetua solicitudo: cōtextus querelarū. dotis ex
probratio: affiniū graue superciliū: garrula socrus lingua: subsessor
alieni matrimonij: incertus liberorꝫ euentus. Actor. Hec de gestis
ꝛ dictis Socratis ex diuersis locis collegim⁹. ceterū de morte eius
dem inferius suo loco dicendū reseruamus.

De Regno alteri⁹ Xerxis ꝛ sogdiani darij nothi. C. LIX.

Eusebius in chronic. Post artaxerxem re
gnauit xerxes duob⁹ mēsib⁹ ꝑlarū
viij. Post quē. ix. sogdian⁹ mensib⁹. vij. cui successit da
rius cognomēto nothus. Cepit anno etatis. v. clxvj. mū
di vo. iij. M. dcxxix. Et regnauit annis. xix. Actor. Hic iam est ter
tius darius a dario medo cyri auunculo. Nā secūdus fuit darius fi
lius itaspis. Valerius autē. ix. libro sic dicit: Ochus qui postea da
rius appellatus est: sanctissimo a persis iureiurando obstrictus: ne
quē ex coniuratione: que. vij. magos cū eo oppresserat: aut veneno:
aut ferro: aut vlla vi: aut inopia alimētorꝫ necaret. crudeliorē morti
excogitauit rationē: q̄ onerosos sibi nō perrupto vinculo religionis
tolleret. septū enī parietib⁹ altis locū cinere cōpleuit. superpositoq̄z
tigno ꝓminēte: eos benigne cibo ꝛ potione exceptos in eo colloca
bat. e quo somno sopiti in illam insidiosam cōgeriē decidebāt. Hec
Valerius. Quis autē sit iste darius ignoro. nā nec darius iste legit̄
nec ochus alibi noiat⁹ ochus fili⁹ artaxerxis darius. Dari⁹ quoq̄z
fili⁹ itaspis fuit vnus ex. vij. magis: quorꝫ q̄nq̄z extra duos diruaue
runt. ꝛ ip̄e fuit vnus ex quinq̄z: q̄ duos oppresserūt. Quid ergo Va
lerius velit dicere. vij. magos a coniuratis cum dario oppressos nō
bene intelligo. Orosius in. ij. li. His tpibus grauissimo terremotu
cōcussa sicilia: insuꝑ ex estuanti ethna monte ignibus fauillisq̄z cali
dis cū detrimēto plurimorꝫ agrorꝫ ac villarū vastata est. Tūc etiam
atlante ciuitas locris adherēs terre contigua: repētino maris impetu
abscisa atq̄z in insulā desolata est. atheniēsiū quoq̄z miserabiles re
liquias pestis inuasit: diuq̄z populata est.

De Ortu Platonis. C. LX.

Eusebius ī chronicis. Anno sequēti terremo
tū: q̄ fuit annus q̄rtus darij nothi
plato nascit̄. s. anno ab ortu socratis. xliij. Hiero. cōtra
Iouī. li. i. Speusippus sororis platonis fili⁹: ꝛ cleant⁹ in
laude platonis: ꝛ anaxilides ī. ij. li. phie. pictōnem matrem platonis
fantasmate apollinis oppressam ferūt. ꝛ sapiētie principē non aliter
nisi de partu virginis editū arbitrant̄. Valerius li. i. Dormiēti pla
toni in cunis: apes mella labellis paruuli inserebāt: significātes singu
laris eloquij suauitatē. Apuleius de vita ꝛ morib⁹ platonis. Pla
to prius aristocles noiatus est. pater eius ariston. de genere neptu
ni fuit. mater eius pictōne a solone sapiētissimo legū atticarū funda
tore traxit originē. Cum autē ariston pater platonis deferret eum
ad socratem: vt ab eo instrueretur: nocte precedente somniū vide
rat socrates: q̄ in sinū eius aduolabat pullus coloris candoris exi
mij: ꝛ voce canora. de ara cupidinis in achademia: ꝛ de sinu suo can
tando volabat in celū. Cū igit̄ vidisset puerū platonē a patre ad se
deferri mox interpretationē somnij sui dixit completā esse.

De Alcibiade socratico. C. LXI.

Eusebius in chroni. Anno quīto
darij nothi al
cibiades socraticus ab atheniēsib⁹ propter inuidiā pro
fugit ad lacedemonios: qui erant hostes atheniēsiū. sed
iterū apud lacedemonios virtus eius plus inuidie contraxit q̄z gra
tie. Quo cognito alcibiades per vxorē agitis regis: quā adulterio
cognouerat: ad tysaphernē prefectū darij regis ꝓfugit. Cui se cele
riter officij gratia ꝛ obsequendi comitate insinuauit. Erat enī ꝛ eta
tis forme ꝛ florꝫ: veneratione: nec minus eloquētia etiā inter athe
nienses insignis: sed ꝛ in conciliandis amicitijs q̄z in retinendis vir
melior. Actor. Hic est alcibiades: de quo refert Boecius in libro
de consolatio. dixisse Aristotelem: q̄ siquis linceos haberet oculos
vt interiora corporis humani posset inspicere: videret illud corp⁹ al
cibiadis: quod in superficie pulcherrimū erat: intus esse turpissimū
De hoc quoq̄z refert Valerius q̄ discipulus socratis fuerit. de quo
etiā dicit Augustin⁹: q̄ cū se beatū putaret: quia videlicet diues ꝛ
pulcher ꝛ eloquēs erat. Socrates cū eo disputauit: ꝛ demōstrauit
q̄z miser esset: q̄z stultus esset. ꝛ tantū suis rationib⁹ eū exagitauit:
vt ipsum flere cogeret. A. gellius. Alcibiades atheniēsis cū apud
periclem auunculū artibus liberalib⁹ erudiret̄: ꝛ accersiret pericles
archigenidā tibicinē: vt eum canere tibijs (quod honestissimū tunc
videbatur) doceret. tradita sq̄z sibi tibias cum ad os adhibuisset: in
flasset q̄ pudefact⁹ oris deformitate infregit abiecitq̄z. Ea res cum
percrebuisset: omniū tunc atheniēsiū consensu disciplina tibijs canen
di desita est. Hieronym⁹ cōtra Iouinianū. Alcibiades socraticus
victis atheniēsib⁹ fugit ad farnabazū. qui accepto precio a lisandro la
cedemoniorū principe iussit eū interfici. Cūq̄z suffocato caput esset
ablatum: ꝛ misso lisandro in testimonio cedis explete: reliqua pars
corporis iacebat insepulta. Sola igit̄ cōcubina contra crudelissimū
hostis imperium: inter extraneos: imminēs discrimen funeri com
busta persoluit. mori parata pro mortuo: quem viuum dilexerat.

Actor. Hec Hierony. alij autē dicunt Alcibiadē seipsūz incendisse. Nam. xxx. tyrāni atheniēses cum cōperissent eum fugisse in persas. citato itinere miserunt qui eū interciperēt. a quibus occupatus

eum aperte occidi non posset: viuus in cubiculo in quo dormiebat crematus est: vt aiunt Justinus et Orosius. Ualerius. vi. libro. Alcibiadē q̄si due fortune sunt partite: altera q̄ ei nobilitatē eximiā. abundātes diuitias: formā p̄stantissimā: fauorē ciuium ꝓpensum: sūma imperia: p̄cipuas vires: flagrātissimū ingeniū assignaret: altera q̄ dominationē: exiliū: inopiā: odiū patrie: violentā mortē infligeret: ne aut hec aut illa vniuersa: sed varia: ꝑplexa: freto estuiq; similima.

¶ De Eudoxo astrologo et theatro heraclie et archelao macedone et euripide. C. LXII.

Eusebius in chronicis. Anno p̄fati Darij. ix. Eudoxus gnidius clarus habetur. Pancronius. Hic eudoxus astrologus fuit q̄ excelsi montis cacumina cōscēdit: vt astroꝝ celiq; motus deprehēderet. Eusebius in chronicis. Anno sequenti lacedemonij ter sacrū destinātes heracleā cōdunt. Helinādus in chroni. li. xvi. In heraclea fuit theatrum illud mirabile: qd̄ inter. vij. miracula mundi quintū ponit. nā de vno mōte marmoreo ita sculptū est: vt oēs cellule et māsiones et muri et antra bestiarū ex vno solidoq; lapide facta sunt. Est autē totū theatrū sup. vij. cancros de ipso lapide sculptos appendēs: et nemo in gyro ipsius tam secrete aut solus aut cū alio loqui poterat: quin oēs qui in circuitu erāt ipm̄ audirēt. Eusebius in chronicis. Eo tēpore egypt⁹ a persis recessit: et rursus egyptioꝝ renascit dinastia: euripides apud archelaum et socrates athenis morit. Actor. Hunc archelaū (quē regē macedonie dicit seneca) quodā tēpore cū solis facta est defectio: ita timuisse, vt se intra regiā cōcluserit: et filiū suū totonderit: et vestē lugubrē indueret: putans mundū defecisse. Ab eodē archelao dicit ipse socratē aliquādo inuitatū vt ad se veniret, quatenus cū honorare posset: Socratē respondisse: se ab eo nolle accipere beneficia: cui paria reddere non posset. Hiero. in chro. lib. ij. Euripides in creta iouis ꝓphetas nō solū carnibus: sed et coctis cibis abstinuisse refert.

¶ De Horeste macedone et xxx. tyrānis atheniēsib⁹. C. LXIII.

Elinādus vbi supra. Anno darij nothi decimooctauo macedonū. xij. regnauit Horestes annis tribus, cui⁹ anno scd̄o mortuus est darius. s; annus (vt ait iustinus et qui eū sequitur orosius) insignis fuit expugnatiōe atheniēsiū: et morte Darij: et exilio dionysij tyrāni: verūtamen Hieronymus dicit dionysiū in tyrannide p̄seuerasse vsq; ad olympiadē. ciuj. et tunc sicilia pulsum esse. His diebus s. li. xxx. rectores quos superius a lacedemonijs relictos memorauimus ad disponendā rempublicā Atheniensiū conuersi sunt ad tyrannidem. Adiunatis sibi tribus milibus satellitum: et septingentis milibus de exercitu victorie. Hieronymus contra Jouī. libro primo. Triginta Atheniensium tyranni cum phidonē necassent in conuiuio. Filias eius virgines ad se venire iusserunt: et scortoꝝ more nudari. ac super pauimenta patris sanguine cruentata, impudicis gestibus ludere que paulisꝑ dissimulat dolorē. cū temulentos conuiuas cernerent quasi ad requisita nature egrediētes: inuicē se complexe precipitauerunt in puteū. vt virginitatē morte seruarent.

¶ De Regno Artaxerxis qui et Assuerus: et de ascensu Cyri. C. LXIIII.

Ex chroni. Post dariū Artaxerxes q̄ cognominatus est Memnon darij filius: cepit anno quinte etatis. cētesimo. lxxxi. mundi vero. iij. M. quingentesimo quinquagesimooctauo: et regnauit annis quadraginta. Comestor. Hic ab hebreis dicitur Assuerus sub quo historia Hester conscripta est. Regnauit autem hic Assuerus ab india vsq; Ethyopiam: super centū vigintiseptē ꝓuincias: et erat in Susis ciuitate solium regni eius. Actor. Justinus et pompeius trogus dicunt artaxerxem istū ex pelicibus. c. et. xv. filios habuisse Quod valde concordat libro hester: i quo legit̄ q̄ post abiectōē; regine vasthi: ꝑ vniuersas ꝓuincias quesite sunt semel et secūdo puelle speciose et virgines et adducte ad ciuitatē susim et tradite sub manu egei eunuchi q̄ erat ꝑpositus et custos mulierū regiaꝝ. Huius anno regni. vij. annotatur in chronicis eusebij cyri regi ascēsus: quē scribit xenofon s; nec librū vnq; illū vidisse meminimus: nec q̄s ascensus iste fuerit vspiā; legi. Hierony. dicit q̄ xenophon vitā cyri in. viij. voluminib⁹ descripsit. Tullius in libro de senectute. Apud xenophontem cyrus maior moriēs dixit. Nolite arbitrari o filij charissimi me cū a vobis recessero nusquā aut nullū fore: nec eni dū essem vobiscum animū meū videbatis: sed eū esse in hoc corpore ex eis reb⁹ quas gerebā intelligebatis. Eandē igit̄ esse credi tote etiā si nullū videbitis.

¶ De Inuentione grecarum litterarū. C. LXV.

Eusebius in chro. Anno artaxerxis decimo athenienses viginti quattuor litteris vti ceperunt cū antea sedecē tā haberēt. Isidorus libro. j. Grecarū litterarū vsum p̄mi fenices inuenerūt. Unde Lucan⁹. Fenices p̄mi fame si credit̄ ausi Mansurā rudibus vocē signare figuris. Hinc est q̄ feniceo colore capita librorū scribunt̄: quia ab ipsis litere initiū habuerūt. Cathmus agenoris filius grecas litteras a fenice in grecū primus attulit decemseptē. His palamedes troiano bello tres adiecit Post quē symonides similiter tres alias addidit Pythagoras autē samius Y. littera inuenit: ad exēplum vite humane. Cui⁹ virgula subterior primā etatē signat incertam. que nondū se dedit aut vitijs aut virtutibus. biuiū quod supra est adolescentiā significat. cuius dextera pars ardua: sed ad virtutē tendens. finistra facilior: sed ad labem interitūq; deducens. de qua Persius: Et tibi q̄ samios deduxit littera ramos Surgentē dextro monstrauit limite callem. Quinq; autē apud grecos littere mystice sunt. Prima. y. que humanā vitā signat. Secunda. que mortem signat. Nā iudices eandē litterā apponebāt: ad eorū nomina: quos supplicio afficiebāt. Et dicit̄ tetha a po thoy tanathon id est a morte. vnde et habet per mediū telū: hoc est mortis signū. de q̄ quid. o. multū ante alias infelix littera theta. Tertia ē tau: figurā dn̄ice crucis demonstrās. vnde et hebraice signū dicit̄ interpretatū. de qua dicitur in Ezechiele. Transi per mediā ciuitatē: et signa tau in frontib⁹ viroꝝ gementiū et dolentiū reliquas duas summā et vltimam. s. alpha et o sibi vendicat christus. Ipse eni eni est principiū: ipse est finis: dicēs: Ego sum alpha et o.

¶ De Morte Socratis. C. LXI.

Eusebius in chro. Anno vndecimo artaxerxis socrates venenū bibit. Orosius libro. ij. Socrates ille actor clarissimorū philosophorū: adactis malis: veneno sibi apud athenienses vitā extorsit. Actor. Hec Orosius. Ex quib⁹ intelligi potest socratē nō expectasse: vt ei a carnifice venenū propinaretur. sed deceptus consilio familiaris sui demonis: quē Apuleius deū socratis appellat: mortē sibi intulerit: aut amore popularis glorie: aut timore maioris pene. Tertulianus in apologetico. Socrates in contumeliā deorū quercū hircūq; et canē deierebat. sed dicitis propterea damnatus est quia deos destruebat. plane olim atq; semper veritas odio est. tamen cū penitētia sententie atheniēses et criminatores socratis postea afflixerint: et imaginē eius auream in templo collocauerint: rescissa damnatio testimoniū veritatis socrati reddidit. Ualerius libro. vij. Socrates cum athenieses tristem de capite eius sententiā tulissent: fortiq; animo potionem veneni e manu carnificis accepisset: admoto iam labijs poculo: vxore xantippe inter fletum et lamentationē vociferāte innocentē eum periturū. Quid ergo inquit nocēti mihi mori satius esse duxisti: immensam sapientiā: que nec in ipso vite quidē excessu obliuisci sui potuit. Idē in libro. viij. Socratē constat etate ꝓfectū: fidibus tractādis operā dare cepisse. Tātis eni doctrine sue diuitijs etiā musice rationis vilissimū elementū accedere voluit. Cūq; ad discendū semꝑ pauperē se credidit: ad docendū locupletissimū fecit. ocium quoq; industrie studio maxime videt̄ cōtrariū. precipue vō subnecti debet: nō quo euanescat virtus: sed quo recuperet̄. Alterū eni inertibus est vitandum. alterū quoq; strēnuis interdū appetēdū. Illis ne propriē vitā inertē exigant. his vt tempestiua laboris intermissione vegetiores ad laborādū fiant. Hominē quippe rerū natura cōtinui laboris patientē esse nō sinit. Id quidē vidit sapiētissim⁹ socrates: ideoq; non erubuit: cum interposita arūdine cruribus suis cū paruulis filiolis suis ludens ab alcibiade derisus est. Homerus quoq; nō aliud sensit vehemētissimis achillis manibus canoras fides aptādo: vt earū militare robur leni pacis studio relaxaret. Isidorus decimoseptimo libro. Socrates cicutā in carcē bibit et expirauit. Actor. Mortuus est autē anno etatis sue. lxx. s̄m chronicas. Lactāti⁹ in li. de falsa sapiētia. Socrates se nihil scire dixit: nisi hoc ipm̄ q̄ nihil sciret. hinc achademie disciplina intonauit. Si tñ disciplina dici pōt in qua ignoratio et dicit̄ et docetur.

¶ De Xenophonte socratico. C. LXVII.

Eusebius in chroni. Eo tempore Xenophon grylli filius: et eschines: et ceteri socratici clari habentur. Actor. De xenophonte refert A. gellius: q̄ quidam putauerunt inter ipsum et platonē fuisse rancores et discordias: quia assecutus est famā et palmam eloquentie q̄; oēs alij socratis discipuli

pusi post Platonem ⁊ inter pares semper videtur esse quedã emu/
latio. Huius dicit̃ esse illa sententia quã sibi maledicẽti respõdit. tu
inquit maledixisti. ego cõsciẽtia teste didici maledicta cõtemnere.
Ualerius lib. v. Xenophon cũ sacrificaret maiorẽ e duobus filijs
in prelio perisse cognouit. nec ideo cultũ deoꝝ dimittẽdũ putauit:
sed tantũmodo coronã deponere cõtentus fuit quã ipsam p̃cũcta
tus quonã modo cecidisset. vt audiuit fortissime pugnãtẽ interisse
capiti reposuit. numina q̃bus sacrificabat testatus. maiorẽ se de vir
tute filij voluptatẽ q̃ȝ ex morte sentire amaritudinẽ. Idẽ cõtra io/
ui. lib. ij. Xenophon (vt dictũ est) vitã persarũ. viij. voluminibus de/
scribẽs. polẽta ⁊ cardamo ⁊ sale ac pane p̃sas asserit victitare.

De diogene ⁊ secta cinicoꝝ. C. LXVIII.

Eusebius in chroni. Anno Artax/
erxis tertio
decimo diogenes cinicus: ⁊ eudoxus astrologus agno/
scunt̃. Aug. de ci. dei li. xiiij. Canini illi i cinici p̃sici cõ/
ferebant ꝯtra humanã verecundiã caninã: hoc est: immundã impu
dentẽq̃ȝ sententiã: vt. s. quoniã iustũ est q̃d fit in vxore. palã non pu/
deat id agere: vicit tamen pudor naturalis opinionẽ huius erroris.
Nã ⁊ si p̃hibẽt hoc fecisse diogenẽ: a posteris tamẽ cinicis fieri ces/
satũ est. plusq̃ȝ valuit pudor vt erubescerent hoies hoĩbus: q̃ȝ error
vt hoĩes affectarẽt similes esse canibus. Actor. Tullius dicit cinicos
ab aristippo primũ cepisse: qui ꝓpterea virtutẽ censebat esse laudã/
dam: q̃ efficiẽs erat voluptatis. sed his inq̃t obsolẽs floret epycur⁹
eiusdẽ fere adiutor actorq̃ȝ sentẽ. Macrobius in saturnalib⁹. Dio/
genes cinicus ex libertate in seruitutẽ venũ erat. quẽ cum emere vel
let Xemades corinthius q̃d artificij nouisset percunctatus est. Noui
inq̃t hoĩbus liberis imperare miratus responsũ Xemades statim
eũ emisit manu: filiosq̃ȝ suos ei tradẽs. accipe inq̃t liberos meos q̃/
bus imperes. Helinandus. xvij. li. De hoc etiã diogene refertur q̃ cũ
aliquãdo sederet ad solẽ in crepidine vie. ⁊ in eũ quidã cecus cũ ba
culo offenderet. Ait ad eũ: tolle inq̃t oculũ tuũ baculũ eius oculum
ipsius appellãs. Cũq̃ȝ ille quereret q̃d ibi faceret respondit: in vena
tione sum: ⁊ quos capio nõ habeo: quos autẽ nõ capio hos habeo:
pediculos enim in vestimẽto querebat: ⁊ q̃ȝ quos capiebat obtere/
bat: ideo dicit se captos nõ habere: nõ captos autẽ habere. Huius
autẽ diogenis dicit̃ esse illa sententia. sup̃at conscientia quicq̃d mali
cõfinxerit lingua. de hoc diogene pulchre ait seneca. potentior erat
diogenes oĩa possidẽte Alexãdro. plus enim erat q̃d iste nollet acci
pere q̃ȝ q̃d ille posset dare. Ualerius. iiij. li. Alexãder cũ ad dioge/
nẽ cinicũ accessisset in sole sedentẽ. hortareturq̃ȝ eũ vt si qua sibi p̃/
stari vellet indicaret. mox inquit de ceteris interim velim a sole nõ
mihi obstes. Idẽ. Diogenes syracusis cũ olera ei lauanti Aristip/
pus dixisset si dionysiũ adulare velles: ista nõ esses. imo inquit si tu
ista eẽ velles: dionysiũ n̄ adulares. Tercullia. i apologetico. Dioge
nes. Lutulẽtis pedib⁹ sup̃bos Platonis thoros alia sup̃bia deculcat.

De Eodem ⁊ morte eius. C. LXIX.

Iero. li. ii. cõtra ioui. Antist/
nes cum
gloriose docuisset rhetoricã. audissetq̃ȝ Socratẽ dixisse
ad discipulos suos. abite ⁊ magistrũ vobis querite. ego
enim iam recedã: statimq̃ȝ vẽditis q̃ habebat: ⁊ publice distributis.
nihil sibi plus q̃ȝ palliolũ reseruauit. paup̃tatis eius ⁊ laboris xeno/
fon testis ẽ i symphosio ⁊ innumerabiles libri ei⁹ quoꝝ alio p̃hico
alios rhetorico genere scripsit. hui⁹ diogenes ille famosissim⁹ secta
tor fuit. potẽtior rege alexãdro ⁊ humane nature victor. nã cũ disci
puloꝝ antistenes nullũ reciperet. ⁊ p̃seuerãtẽ diogenẽ remouere non
posset. nouissime claua minat⁹ ẽ vt abiret. Cui ille caput subiecisse
dicit̃ atq̃ȝ dixisse. nullus tã dur⁹ baculus erit q̃ me possit a tuo sepa
re obsequio. De h̃ diogene refert satir⁹ q̃ duplici pallio vsus sit ꝓpt
frigus. perã p̃ cellario habuit. clauã ob corpusculi fragilitatẽ q̃ iã se
nex mẽbra sustẽtare solit⁹ erat: ⁊ q̃ emrobios vulgo appellat⁹ sit. in
p̃ntẽ horã poscẽs a quolibet: ⁊ accipiens cibũ. habuit autẽ in portar
rũ vestibulis ⁊ i porticib⁹ ciuitatũ. Cũq̃ȝ se cõtorqueret in dolio. vo
lubilẽ se hr̃e domũ iocabat̃: ⁊ se cũ t̃pib⁹ cõmutantẽ: frigore eni os
dolij vertebat in meridiẽ: estate ad septẽtrionẽ. ⁊ vbicũq̃ȝ se sol icli
nauerat. diogenis simul p̃toriũ vtebat̃. Quodã v̊o t̃pe hñs ad potã
dũ cauũ ligneũ: vidit puerũ cõcaua manu bibere ⁊ elisisse fert̃ illud
ad terrã dicẽs. nesciebã ⁊ q̃ nã poculũ h̃ret. Uirtutẽ aũt ei⁹ ⁊ ꝯtinẽ
tiã mors quoq̃ȝ idicat. Nã cũ ad agonẽ olympiacũ (q̃ magna freq̃n
tia grecie celebrabat̃) iã senex p̃geret. febre i itinere dicit̃ app̃hẽsus
accubuisse i crepidine vie. Uolẽtib⁹ aũt eũ amicis aut i iumẽtũ: aut
i vehiculũ tollere nõ acq̃euit: s; trãsiẽs ad arboꝝ vmbrã locutus est
eis dicẽs. abite q̃so ⁊ spectatũ p̃gite. h̃ me nox aut victorẽ ꝓbabit:
aut victũ. si febrem vicero: ad agonẽ veniã. si me vicerit febris ad in/
ferna descẽdã ibiq̃ȝ p̃ noctẽ ei: so gutture: nõ tã mori se ait q̃ȝ febrẽ
morte excludere. Fulgẽti⁹ in li. mithologiarũ ij. Diogenes cinic⁹
cũ dolore graui torqueret̃: ⁊ vidisset hoĩes ad amphiteatrũ ꝯcurrẽ/
tes: aiebat Qual̃ hominũ stultitia: currũt spectare feris hoĩes repu/
gnantes: ⁊ me pretereunt cũ naturali dolore certantem.

De Speusippo platonico: ⁊ primo de bello charta/ginensi. C. LXX.

Actor. Anno artaxerxis decimoquarto speusip/
pus insignis habit⁹ est. Hic fuit nepos pla/
tonis ex sorore. Huius legit̃ illa eẽ sentẽtia: quã in lau/
dantẽ se protulisse fert̃: Adulator inquit desine vtrosq̃ȝ
fallere: nihil ꝓficis cũ te intelligã. Quidã v̊o hanc sententiã speusip
pi dicũt nõ eẽ: sed alterius cuiusdã philosopi nomine diosippi. An/
no sequẽti s̃m chronicã chartaginẽsiũ bellũ famosissimũ fuit. Iu
stinus libro. xviij. Chartaginenses dũ diu in sicilia feliciter dimicas
sent: translato in sardiniã bello amissa exercitus maiori parte: graui
bello victi sunt. propter quod ducẽ suũ maleũ: cuius auspicijs ⁊ sici
lie partẽ domuerãt: ⁊ aduersus affros magnas res gesserant: cũ par
te exercitus que superfuerat exulare iusserũt. qui ciuitatẽ cũ armis
repetẽtes obsederũt: dicẽtes se nõ expugnatum: sed recuperatũ pa/
triam venisse: ostensurosq̃ȝ ciuibus suis: nõ sibi virtutẽ in priori bel
lo: sed fortunã defuisse. Prohibitis ergo cõmeatib⁹ vrbẽ in sũmã
desperationẽ adduxerũt. Interea kartalo malei exulis ducis filius
cũ preter castra patris archito: quo decimã herculis ferre ex preda
siciliensi: quã pater eius ceperat a chartaginensib⁹ missus fuerat re/
uerteret̃. accersitusq̃ȝ a patre: esse prius se publice religionis officia
executurũ q̃ȝ priuate pietatis respõdit. quã rem maleus indigne fe/
rens: nõ tamẽ vim religioni inferre ausus est. Interiectis autẽ diebus
kartalo petito cõmeatu a populo: reuertit̃ ad patrẽ ornatus purpu/
ra: ⁊ infulis sacerdotis. Cui in secretũ abducto ait pater: Ausus ne
es nephandissimũ caput purpura ornatus ⁊ auro in conspectu tot
miserorũ ciuiũ venire. statuam in te exemplũ: ne quis post hanc fi/
lius infelicibus patris miserijs illudat. atq̃ȝ ita eum cũ ornatu suo
in altissimã crucem in aspectu vrbis affligi iussit. Non multo post
chartaginẽ cepit. punitisq̃ȝ auctoribus exilij sui ⁊ sociorũ suorũ: vr/
bem legibus suis reddidit. interfectis decem senatoribus: non mul/
to post affectati regni accusat⁹ occisus est. Actor. Hec dicit Oro/
sius cyri temporibus cõtigisse. Maleo autẽ (vt itidem refert) Iusti
nus. xix. libro) successit imperator mago: qui primus omniũ (vt ait
Iustinus) ordinata disciplina militari: penorũ imperiũ nõ min⁹ bel
landi arte q̃ȝ virtute firmauit.

De bellis hasdrubalis ⁊ amilcharis. C. LXXI.

Ic decedens duos reliquit filios: has/
drubalem ⁊ amilcharem
his ducib⁹ sardinie bellũ illatũ est: vbi hasdrubal gra/
uiter vulnerat⁹ occubuit. cui⁹ mortẽ dictature xj. ⁊ triũ/
phi quattuor insignẽ fecere. in cui⁹ locũ successit amilchar eius fra/
ter: qui in bello siciliẽsi occisus est. relictis tribus filijs imilcone: hã/
none: gisgone. Huic amilchari (vt ait Ualerius) cũ obsideret syracu/
sas: dictũ est p̃ somnũ futurũ: vt proxima die in eadẽ vrbe cenaret.
quod in crastinũ fecit: nõ victor: sed captiuus. Huius amilcharis tẽ
pore (vt ait Iustinus) legati a dario persarũ rege charthaginẽ vene/
runt: afferẽtes edictum. quo peni humanas hostias imolare: ⁊ cani
na carne vesci ꝓhibebant̃: iubebanturq̃ȝ mortuorũ corpora crema/
re poti⁹ q̃ȝ terra obruere. petẽtes simul auxilia aduersus greciã: cui
darius bellũ illaturus erat. sed chartaginenses auxilia negãtes pro
pter assidua finitimorũ bella: ceteris ne p̃ omnia cõtumaces viderẽ
tur: cupide paruere. Hasdrubali autẽ par numerus filioꝝ fuit: hãni
bal hasdrubal. ⁊ sapho in sicilia in locũ amilcharis successit. ⁊ imil/
con qui cum nauali terrestriq̃ȝ prelio secũda prelia fecisset: repẽte vi
pestilẽtis syderis exercitũ amisit. Nã mox (vt ait Orosius) libro. iiij.)
morbis populo cateruatim cadẽte: cito quisq̃ȝ correptus mox mor/
tuus iam nec sepeliebat̃. Huius mali nũcius cũ attonitã carthagi/
nem replesset: mox omnia vlulatibus personarũt: quasi capta ciui/
tas esset. clause vbiq̃ȝ sunt ianue. Cuncta publica priuataq̃ȝ officia
damnata sunt vniuersi ad portũ recurrerũt. paucosq̃ȝ qui cladi su/
perfuerant egredientes de nauibus de suis percunctabant̃. Quibus
tacentibus toto littore planctus ⁊ vlulatus matrũ infeliciũ audiri
sunt. Inter hec proceditq̃ȝ ipse de naui sua imperator sordida serui
liq̃ȝ tunica discinctus. Ad cui⁹ conspectũ plãgentiũ iungunt̃ agmi/
na. Ipse quoq̃ȝ manus ad celũ tendẽs: nunc suam: nunc publicam
infelicitatẽ accusat ⁊ defleт. Ad postremũ vociferans super vrbem:
tandẽ ingressus domũ cunctos qui lachrymantes eũ persequebant̃

tur dimisit. ac deinum obseratis ianuis exclusisq; etiā filijs: gladio dolorē vitāq; finiunt. Helinādus. Hec orosius dicit gesta fuisse tēporibus darij: nec dicit cuius darij Sed Hierony. tēporibus Artaxerxis. Hoc est enī bellū famosissimum qd fuisse dicit anno artaxersis xv. famosum aūt dictū est nō ppē virtutē chartaginēsiū. sed ppē mirabile pestis infortuniū qd repēte vniuersū cōsumpsit exercitum.

De dionysio sicilie tyranno. C. LXXII.

Jeronimus in chronicis. Hoc tpe dionysius in tyrānide pseuerat: Justinus. xx. li. Hic dyonisius fugatis a sicilia chartaginensibus: toti sicilie occupauit imperiū: & copias suas in italia traiecit & aduersos grecos (q primi italici maris littora tenebāt) pma bella habuit. qbus deuictis finitimos quosq; agressus est. & pcipue oēs greci nois italiā possidētes: sed eū ab italia reuocauit aduētus chartaginēsiū: q bellū qd deseruerāt auctis virib9 repetebāt cū hānone Cuius inimicus sānator penes potētissim9 odio ei9 dionysio tyrāno aduentū exercitus & segnicie ducis grecis lris familiari secreto pnūciauit. sed cōprehēsis eplis pditiōis dānat9 est. decreuitq; senatuscōsultū: ne qs postea chartaginensis aut lris grecis aut sermoni studeret: ne aut loq cū hoste aut scribere sine interprete posset. Valeri9 li. iiij. Syracusanus a dionysio tyranno pulsus megarā petijt vbi cū theodoz eiusdē vrbis pncipē domi conuenire vellet: nec admitteret. multū diuq; ante fores retēt9. comiti suo patiēter hoc ferēdū esse ait. Forsitan enī & nos cū in gradu nostre dignitatis essem9 aliqd tale fecimus q tranqllitate consilij placidiorē sibi reddidit cōditionē exilij. Idē li. vi. Dionysius cū hereditate noie a patre syracusanoz ac pene toti9 sicilie tyrānidem accepisset: maximaz opum dñs exercituū dux: rector classiū: potēs equitatuū. tandē ppē inopiā lras puerulos corinthi docuit. eodēq; tpe tāta mutatiōe maiores natu ne qs nimis fortune crederet magister ludi fact9 ex tyrāno monuit. Idē li. I. Dionysius mēsas argēteas & aureas e phanis sustulit. quodq; in his more grecie scriptū erat. bonoz deorū eas esse. vti se eoz bonitate pdicauit. Dionysio adhuc īra puatū habitū se cōtinēte. hymera qdā mulier p somniū celū vt sibi videbatur cōscendit. ibiq; lustratis sedib9 deoz oiū. vidit terribilē virū ad pedes iouis iacere ligatū. Interrogato illo q eā ducebat qsnā eēt. audiuit eū sicilie & italie dirū esse fatum. solutūq; vinculis multis vrbibus exitio futurū. qd somniū postero die diuulgauit. Cūq; postmodū ille tyrānidē exercere cepisset. hymera turbā ad eius spectaculū intrantē vt aspexit. Hunc esse quē in quiete viderat vociferata est. Id tyrāno cognitū curam tollēde mulieris dedit.

Iterum de eodem. C. LXXIII.

Etor. De hoc quoq; dionysio refert Valeri9 q sacrilegia sua ioco dixerit nam detracto iouis aureo amminiculo. & iniecto ei laneo ioco dixit. Estate grauē esse aureū amictū. hyeme frigidū. laneū autem ad vtrūq; tēpus aptū. Idē etiā coronas & pateras deoz tollēs a simulacris in quibus scriptū erat: bonoz deorū: non tollere ea: sed accipere se dicebat: stultū esse dicēs. A quibus bona precamur ab his porrigentibus nolle sumere. Idē barbam aureā detraxit Esculapio dicens: Nō conuenire vt Apollo pater eius imberbis esset & fili9 barbatus. Huius Dionysij cū oēs syracusani interitū optarēt. quedam vltime senectutis femina sola quotidie matutino tēpore deos orabat: vt incolumis ac sibi supstes esset. Qd audiēs Dionysi9 admiratus interrogauit causam. at illa: Puella inquit cū essem & grauem tyrānum haberē: carere eo cupiebā: successit peior illo: quo etiā cū carere cuperē. Tertiū te importuniorē ceteris cepimus habere. Timens ergo deteriorē tibi succedere. caput meū pro tua salute deuoueo. tam facetā audaciā punire dyonisius erubuit. Hoc Valerius. Huius Dionysij magister fuit Plato: sicut refert Tullius. Epaminūdā qui thebanū erudiuit Lysias pithagoricus syracusanūq; Dionysium Plato. Porro sicut scribit Valerius adeo honorifice Platonem suscepit tyrānus: vt ei iret obuiā cū ingēti multitudine & nauibus velis candidis adornatis. Idē quoq; Valerius scribit q adeo suspiciosus erat & meticulosus tyrānus iste. sciēs se odio ab oibus habitū: q submotis amicis in eorū locū ferocissimos barbaros qui suis latera sua cōmitteret substituit: et etiam tonsorum metu filias suas tondere docuit. quibus & ipsis adultis nō ausus est ferrū committere: sed instituit vt candētiū glandiū etiā nucū putaminib9 barbam sibi & capillū adurerēt: nec securiorē maritū egit q patrē. Duarū enim simul. s. aristomaches syracusane & doridis locrensis matrimonijs illigatus neutrius vnq nisi excusse coplexū petijt. Lectum quoq qsi castra lata fossa cinxit: in quē se ligneo ponte recipiebat interioremq; forē diligēter obserabat.

De Platone & moribus & studijs illius. C. LXXIIII.

Eusebius in chroni. Eo tempore plato philosophus claruit. s. anno artaxerxis. xvij. Hieronym9 contra Iouī. Plato cū diues esset: & thoros eius diogenes lutosis pedib9 cōculcaret: vt posset vacare philosophie: elegit achademiā villam ab vrbe pcul: nō solū desertā: sed & pestilentē: vt cura & assiduitate morboz: libidinis impetus frangeret. Unde & plures eius discipuli oculos sibi effoderūt. Valerius li. iiij. Plato cū aduersus seruū delictū vehemētius exarsisset: veritus ne vindicte modū excederet: speusippo amico suo castigationis arbitriū mādauit. Idem. Ipse quoq; plato difficillime criminatiōes recipiebat Aliquando enī xenocratē discipulū suū audierat de se multa impia fuisse locutū: respuitq; criminationē. instabat criminator: querēs cur sibi nō crederet. adiecit non esse credibile: vt quē tantopere amaret ab eo inuicē non diligeret. volente criminatore ad iusiurādū pdire affirmauit nunq ea xenocratē dicturū fuisse: nisi expediri sibi ea dici iudicasset. Seneca in libro. vj. de benefi. Plato cū flumē trāsisset naue: nec ab illo portitor quicquā exegisset: hoc honori suo datū credēs: dicit positū illū esse apud platonē officiū. deinde paulopost cum aliū atq; alium gratis eadem sedulitate transueheret: negauit illi iam apud platonē positū officiū. Actor. Hec Seneca & addidit Nam vt tibi debeam aliquid pro eo q prestas: debere non tm mihi dare: sed etiam tanq mihi nō potes enī ob id quenquā appellare: quod spergis in populum. At vo hoc potest Senece responderi: Quid si plato erat ignotus portitori: & alij noti & familiares. aut aliquo iam eū beneficio obligauerāt. Sed & eadem ratione deo nil deberemus pro cōmunib9 beneficijs. Valerius libro. viij. Plato patriam athenas preceptorē socratē sortitus est: & locū & hominē doctrine fertilissimū. Cūq; iam omniū sapiētissimus haberet: & a studiosis iuuenibus certatim athene platonē doctorē querētib9 peterentur. Ipse nili fluminib9 inexplicabiles ripas & vastissimos campos effusāq; barbariem egyptioꝝ seuam discipulus peragrauit: & a sacerdotibus illius gentis geometrice multiplices numeros celestium rationū obseruatione percepit. In italiā quoq; ingressus est: vt ab archita tharentino & arione pythagore precepta susciperet. tāta enī copia lrarū vndiq; colligenda erat: vt inuicē p totū terrarū orbē dispergi posset ac dilatari.

Opiniones eius de deo. C. LXXV.

Ercul ianus in apologetico. Plato imperium summe dominatiōis dixit esse penes vnū officia eius penes multos iouem magnū in celo comitatū exercitu describēs angelorū pariter & demonū. & ideo oportere pcurātes & pfectos & psides pariter suscipi. Sed capitale facinus admittit: qui aliquē de principibus cesaris cesarē appellat. Idem in codē. Plato affirmat factitorē vniuersitatis neq; inuenire facile: & inuentū enarrari in omnes difficilem. Augustinus de ciuitate dei libro. viij. Plato cum discipulos suos ingenio mirabili anteiret: parū putans perficiēde philosophie sufficere seipsum ad socraticā disciplinā qz longe lateq; potuit peregrinatus est quaquauersum eū alicuius nobilitate sciētie percipiende fama rapiebat. Itaq; in egypto & italie partibus vbi pythagoreorū fama celebrabat: didicit quecūq; illic magna habebātur & docebant. Cūq; studiū sapiētie in actione & ɔtēplatiōe versetur. vna pars ei9 actiua: altera ɔtēplatiua dici pōt. qrū actiua ad agēdā vitā. i. ad mores instruēdos ptinet. ɔtēplatiua aūt ad ɔspiciēdas nē causas & sincerissimā veritatē. Socrates i actiua excelluisse memoratur. pythagoras vo magis ɔtēplatiue: quib9 potuit viribus insistisse. Proinde plato vtrāq; iungēdo phiam pfecisse laudat. quā in tres partes distinguit. In moralē: q in actione versat. In naturalē: q ɔtēplationi deputata est. Tertiā rationalē: q verū discernat a falso. q licz vtraq; sit necessaria: contēplatio tn sibi pspectionē vēdicat Quidā putāt platonē qñ perrexit in egyptū hieremiā prophetā audisse. sed diligēter cōputata ratio tēpoz fm chronicā historiā iudicat platonē a tpe quo pphetauit hieremias. c. vere annoz postea natū. Potuit tn eē: vt hō acerrimi ingenij: sicut egyptias ita & hebreas scripturas p interpretē didicerit. qd ideo pōt opinari: qz in thymeo platonis: quē ipse scripsit de mūdi ɔstitutiōe: dicit deū in illo opere terrā pmo ignēq; iunxisse. q sententia simillima est illi pncipio genesis. In pncipio creauit deus celū & terrā. Deinde illud: q plato dicit amatorē dei eē phm. Nihil sic i lris illis flagrat. & maxime illud qd & me plurimū adducit: vt plene assentiar platonē illoz libroz expertē nō fuisse: q plato illa vba dñi ad moysen Ego sum q sum. vehemēter tenuit: & diligētissime cōmendauit.

Iterum de eodem. C. LXXVII.

Seneca li. vi. epistolarum. Quecunque videmus aut tangimus plato in illis non numerat que esse proprie putat: fluunt enim et in assidua diminutione atque adiectione sunt: hoc est quod ait heraclitus. In idem flumen bis descendimus et non ascendimus. Nam per idem fluminis nomen aqua transmissa est. Actor. Hec seneca. Ex his potest intelligi quod accipiebat plato deum appellari coon. i. ens vel quod est: videlicet per excellentiam. Errauit autem valde cum deum posuit in diuisione existentium: cum aliter dicatur esse creator aliter creatura non enim hoc nomen ens vniuoce predicatur de deo et de ceteris rebus: quare deus non potest poni in diuisione eorum que sunt.

Augustinus: vbi supra. Illa autem tripartitio platonis: qua philosophiam diuidit in naturalem: rationalem: et moralem non est contraria illi distinctioni: qua intelligitur omne studium sapientie: in actione et contemplatione consistere. Quid autem in his vel de his partibus plato senserit i. vbi finem omnium actionum: vbi causam omnium naturarum: vbi lumen omnium rationum esse cognouit vel credidit: disserendo explicare longum esse arbitror: et temere affirmandum non arbitror: fortassis enim qui platonem acutius et veracius intellexisse: et secuti esse laudantur: aliquid tale de deo senserunt: vt in illo inueniatur et causa subsistendi: et ratio intelligendi: et ordo viuendi. Quorum trium vnum ad naturalem: alterum ad rationalem: tertium ad moralem pertinere intelligitur. Si enim homo ita creatus est: vt per id quod in eo precellit: attingit ad illud quod cuncta precellit. i. vnum verum optimum deum: sine quo nulla natura subsistit: nulla doctrina instruit: nullus vsus expedit: ipse queratur vbi nobis secura sunt omnia. Ipse cernatur vbi nobis certa sunt omnia. Ipse diligatur vbi nobis recta sunt omnia. Si ergo plato dei huius imitatorem: cognitorem: amatorem dixit esse sapientem. cuius participatione fit beatus quid opus discurrere ceteros: nulli nobis quam isti propius accesserunt. Idem in libro. ix. Deum omnium summum creatorem quem nos verum deum dicimus: sic a platone predicari apuleius asseuerat. Quod ipse sit solus: qui non possit penuria sermonis humani: quantumuis oratione vel modico comprehendi vix autem sapientibus intus cum vigore se animi quantum licuerit a corpore remouerint: intellectum huius et id quoque interdum velut in altissimis tenebris rapidissimo coruscamine lumen candidum intermicare.

De Libris platonis et eius ratia de immortalitate aie. C. LXXVII.

Elinandus. Fuit autem consuetudo platonis libros suos intitulare nominibus magistrorum suorum: vel eorum qui magistros docuerant: vt maiorem ex eorum nominibus auctoritatem verbis et rationibus suis acquireret. Hinc sunt libri eius appellati thymeus: phedron: gorgias pythagoras: quorum primum et vltimum transtulit cicero in phedronis dialogo: vbi post disputationes de immortalitate aie: distinguit loca que hanc vitam relinquentibus ea lege debentur: quam sibi quisque viuendo sanxerit. Similem in gorgia post peractam disputationem disserit de habitu post corpus aiarum: hoc duo seruauit in libris de republica: prius enim principatum dedit iustitie: postea disseruit quo aia post corpus euadat: vel vnde in corpus eueniat: per illam fabulam quam narrat de quodam natione pamphilo: noie ere aius platonis milite officio. Qui cum multis vulneribus in prelio acceptis mortuus videretur: et inter mortuos iaceret. xij. demum die (vt ait macrobius super somnium scipionis) cum inter ceteros vna peremptos vltimo esset igne cremandus vel vrendus: subito seu recepta seu retenta anima quicquid emensis inter vtramque vitam diebus egerat viderat vel. tanquam publicum professus indicium humano generi enunciauit. Hunc herem dicit sicero excitatum fuisse: non reuixisse: valerius tamen sic ait: plato scribit pamphilum. x. diebus inter eos qui in acie ceciderant iacuisse: postea rogo impositum reuixisse.

De Appetitu mortis ob desiderium immortalitatis. C. LXXVIII.

Macrobius de somnio scipionis libro primo. Plato in phedrone definit homines non esse sua sponte moriendum: sed in eodem iterum dialogo. Idem dicit: mortem philosophantibus appetendum: et ipsam philosophiam esse meditationem moriendi: hec sibi contraria esse videntur sed non est ita. Nam plato duas mortes hominis nouit quarum vnam natura: alteram virtutes prestant: homo enim moritur cum anima corpus relinquit solutum lege nature: mori etiam dicitur cum anima adhuc in corpore constituta: corporis illecebras philosophia docente contemnit: et cupiditatum dulces insidias: reliquasque omnes exuit passiones et hanc mortem dicit plato sapientibus appetendam. Illam vero quam omnibus natura constituit: cogi vel inferri vel accersiri vetat. In eodem libro. ij. In phedrone platonis quem transtulit cicero: validissimis argumentis: anime immortalitas asseritur: et potest omnis ratiocinatio in vnius silogismi compendium ita redigi: anima ex se mouetur: quod ex se mouetur principium motus est: quod autem principium motus est. natum non est: et quod natum non est: immortale est: aia igitur immortalis est. Sciendum autem quod immortalitas duobus modis accipitur siue intelligitur: aut enim id est immortale quod [illegible] quia per se non est capax mortis: aut quia procuratione alterius a morte defenditur. Actor. Legitur quod theobrotus ambraciensis cum legisset librum platonis de immortalitate aie. e muro se precipitem dedit pre desiderio vite melioris. Hec quoque verba sunt platonis in phedrone. donec habemus corpus permixtusque sit tali malo noster animus. nunquam nos id quod iam olim concupiscimus satis consecuturi sumus. i. veri scilicet. Infinitas. n. occupationes affert corpus. quibus coercemur ob victum quotidianum morbis etiam et cupiditatibus et timoribus innumerabilibus variarum rerum appetitionumque visionibus corpus oneratur: vt pre illo ne sape quidem in vlla re possimus. defunctorum autem animus liber est: et a corpore solutus. Eo igitur tempore quo viuimus. ita demum appropinquabimus veritati. appropinquabimusque scientie. si nihil aut quam minimum corpore vtamur: nec in societatem eius nisi quatenus necesse est aium demittamus. ita. n. minime replebimur vitiosa turbulentaque natura corporis si puri a contagione eius incorrupti sincerique digredientes ad oia incorrupta sinceraque veniemus.

De Quibusdam dictis platonis. C. LXXIX.

Duos autem mundos esse asserit plato vnum intelligibilem in quo ipsa veritas habitaret. Istum sensibilem: quem manifestum est nos visu tactuque sentire. itaque illum verum. istum verisimilem ad imaginem illius factum: et ideo de illo in ea que se cognosceret aia voluit expoliri ac serenari veritatem de hoc autem in stultorum animis non scientiam sed opinionem posse generari. Idem dicebat ideas esse in mente diuina. ideam sic diffiniens idea est eorum que fiunt exemplar eternum. In hoc autem errauit quod ideas aliud esse quam ipsam dei mentem putauit multa quoque leguntur alia egregie dicta a platone vt est illud quod ait boetius. illum dixisse. beatas fore respublicas. si aut eas sapientes regerent aut earum rectores sapientie studerent: et illud quod tullius eum dixisse asserit. escam malorum esse voluptatem: quia s. ea capiuntur homines sicut hamo pisces. Platonis quoque dicta sunt hec. Si sapientie forma oculis videri posset. maxie ad amorem sui oes excitaret. Non potest comprehendi forma iustitie. nisi prius discutiatur series iniustitie. Aia est essentia se mouens. Non solum scientia que remota est a iustitia calliditas potiusquam sapientia appellanda est: verumetiam animus paratus ad periculum si sua cupiditate non omnium vtilitate impellitur. audacie nomen habet. potiusquam fortitudinis. illa est iustitia verissima. que erga inferiores seruatur. Triumphus est innocentie: non peccare vbi licet posse in quem plus potes peccare desine. Mors philosophantibus appetenda est. ipsaque philosophia est meditatio moriendi. Totius philosophie robur patientia est. Idem vt dicit hieronymus super matheum. duas corporis summitates docuit non esse velandas: nec assuefieri debere mollicie. capitia. s. et pedicum enim habuerint firmitatem. cetera robustiora sunt. Hic vt refert helinandus cum vidisset dionysium sicilie tyrannum corporis sui circumseptum custodibus. Quid tantum malum inquit fecisti: vt a tam multis necesse habeas custodiri? Hec de dictis platonis ex diuersis locis excerpta collegi. que et hic inserere volui.

De Archita tharentino et dictis eius. C. LXXX.

Fuit autem his temporibus archita tharentinus floruisse. cuius plato legitur auditor fuisse. Tullius in li. de senectute. Archita tharentinus cum eius sermoni plato atheniensis interesset. nullam capitaliorem pestem quam voluptatem corporis dicebat hoibus a natura datam. Cumque nil mente prestabilius deus dedisset homini. huic diuino muneri nihil tam inimicum esse quam voluptatem. quod vt magis intelligi posset fingebat aium tanta incitatum aliqua corporis voluptate. quanta posset percipi maxima. neminem censebat fore dubium. quin tamdiu dum vita gauderet nihil agitare mente. nihil cogitatione. nihil ratione consequi posset. Idem in lib. de amicitia. Natura nihil solitarium amat: vnde verum est quod ab archita tharentino (vt opinor) dici solitum a senibus nostris audiuimus. Siquis in celum ascendisset naturamque mundi et pulchritudinem syderum aspexisset. insuauem illi fore amico et socio administrationem fore: que tamen iocundissima foret si aliquem cui intimasset habuisset. Valerius li. iiij. Tharentinus architas villico suo sumpsissem inquit a te supplicium. nisi tibi iratus essem maluit enim impunitum relinquere quam propter iram iusto punire grauius. A. gellius in lib. noctium atticarum. Fauorinus philosophus affirmat simulacrum columbe e ligno ratione quadam et disciplina mechanica factum ad architam volasse. Actor. Huius sententia de anima hec est anima ad exemplum vnius composita est. que sic illocaliter diffatur in corpore. sicut vnum in numeris. Idem Nulla pestis capitalior quam voluptas corporis. cuius auide libidines temere et effrenate ad potiendum incitantur hinc patrie proditiones. hic rerumpublicarum euersione nullum denique scelus nullum facinus est: ad quod suscipiendum non libido voluptatis impellat.

¶ De Obsidione romani capitolii p gallos. C. LXXXI.

Eusebius in chronicis. Anno artaxerxis deci moseptimo senones galli romam inuaserũt excepto capitolio. Isido. xij. li. ethymo. Gallo rũ ascensus in capitolio anseris clangore dephensus est: nullũ enĩ animal ita odorẽ hoĩs sentit vt anser. Ambro. in hexame ron li. v. Merito debes anserib⁹ roma q regnas: dũ tui dormiebãt τ anseres vigilabãt: illis potius debes sacrificare q̃ ioui. Cedãt enĩ dij vestri anserib⁹ a qb⁹ se sentiũt esse defensos: ne τ ipsi ab hoste ca perent. Orosius li. ij. Galli senones duce breno exercitu copioso ro bustoq; nimis dũ vrbẽ clusium que nũc tuscia dicit obsiderent: lega tos romanoꝝ qui. nũc componẽde inter eos gratia pacis venerũt) in acie aduersum se videre pugnãtes: qua indignatiõe permoti: clusie oppidi obsidione dimissa: totis virib⁹ romã cõtẽdũt. hos ita irruen tes fabius cũ exercitu ꝯsul excepit: nec tñ obstitit: imo pot⁹ hostilis ille impetus quasi aridã segetem succidit: strauit τ transijt. Testatur hanc fabij cladẽ flumius allia sicut cremenia fabioꝝ. Non enim fa cile aliquis similem romane militie ruinam recenseret: etiaʒ si roma in super incensa nõ esset: patentẽ galli vrbẽ penetrauit: trucidant ri gẽtes simulacroꝝ modo in suis sedib⁹ senatores: eosq; incendio do moꝝ cõcrematos lapsu culminũ sficꝫ sepeliunt. vniuersam reliquã iuuentutem quam constabat vix mille hominum tunc fuisse: in arce capitolini montis latitantẽ obsidione concludũt: ibiq; infelices reli quias fame τ peste desperatiõe: fortitudine: terũt: subigũt: vendũt: nã mille libris auri discessionis preciũ paciscunt: nõ q apud gallos ro ma parui nominis fuerit: sed quo illam sicut iam ante detriuerint ve amplius nĩc valere nõ possit post illã cladẽ romani immutari sedes cogit meritũ aliud oppidũ incolere: τ altero noie cẽseri. Actor. Hec orosius: valerius aũt dicit q in illa capitolij obsidione cũ romani fa me artarent panes e cõplurib⁹ locis iacere ceperunt. Quod viden tes galli putantes eos abundare victualibus: obsidionẽ dimiserunt. Addit etiã vegetius in lib. iiij. de re militari: quod cũ machinarũ bel licarum funes putrefacti essent matrone omnes crines suos absciде runt ad machina reparanda τ viros liberandos.

¶ De Aristotele τ dictis eius. C. LXXXII.

Eusebius in chronicis. Anno artaxerxis trice simotertio: aristoteles. xviij. agẽs an nũ platonis auditor fuit. Augu. de ciuitate dei li. octa no. Aristoteles discipulus platonis vir excellẽtis ingenij τ eloquio quidẽ platoni non impar: sed multos facile superans: sec tã peripateticã condidit: qd deambulando disputare consueuerat: plurimosq; discipulos preclara fama excellẽs: viuo adhuc precepto re in suã heresim congregauit. Seneca in epistola. lxv. Aristoteles putat causam tribus modis dici: materiã: opificem: formã: que vni cuiq; operi apponit. i. ideas: quartã quoq; adicit ꝓpositũ artificis. i. illud quod inuitauit artificẽ ad hoc faciẽdũ sicut pecunia vel gloria vel religio: quintam addit plato exemplar. s. quod ipse ideam vocat. Sex ergo causas dicit esse: id ex quo. i. materiã sicut es: id in quo. i. formã que s aptat ei: id ad qd. s. exemplar: id propter quod. i. faciẽ ti. ꝓpositũ: id qd ex his est. i. ipsum opus: id a quo ipsum operãs est. i. ipse artifex. Ualerius libro. vij. Aristoteles in neutrã partem de semetipso loqui debere predicabat: qm laudare se vani: vitupera re se stulti esset. Actor. Dicebat etiã aristoteles vt legitur solum se incõmoduʒ paupertatis pati q non posset egentibus subuenire: scis citante autem alexandro quo docente profiteretur se sciẽtẽ: rebus inquit ipsis: que non nouerũt mentiri: huius quoq; sentẽtie iste sũt: Nunq̃ verecũdiores esse videmur q̃ cũ ĩ dijs agit: viri boni est: ne scire vel pati: vel iniuriã facere. Iniuria iniuste irrogate: eius est ifa mia q̃ facit: si linceis oculis homines vterent vt eoꝝ visus obstantia penetraret nõne interspectis viscerib⁹ etiã pulcherrimũ corpus tur pissimum videret. hoc verbũ boetius in. iij. li. de consolatione recitãs addit: te igit pulchrũ videri nõ tua natura sed spectantiũ oculorum facit infirmitas. Idẽ aristoteles aduersum inimicos inquit: intra pa rietes nostros victoria querenda est: dicebat aũt animã esse endele chiam. i. figuram corporis. Idem vt ait tullius rhetoricam artẽ am pliauit. Ualerius in li. vii. Aristoteles ait: vtilissimũ preceptũ est vt voluptates abeuntes consideremus: quas quidem sic ostẽdendo mi nuit. fessas eni penitẽtieq; plenas animis nostris subicit quo min⁹ cupide repetant. Idem libro. v. Aristoteles supreme vite reliquias senilibus ac rugosis membris in summo litteraꝝ ocio vix custodiẽs adeo valenter pro salute patrie incubuit vt eã ab hostibus armis so lo equatã in lectulo athenensium iacens: macedonũ manibus qui bus abiecta erat eriperet: itaq; vrbs strata atq; euersa alexandri q̃ restituta aristotelis notum est opus.

¶ De Secta peripateticoꝝ cuius autor ipse fuit. C. LXXXIII.

Augustinus lib. ix. de ciui. dei. Deturbatio nes animi quadã dicunt cade re in sapientẽ. Sʒ eas moderatas rõniq; subiectas vt ei leges quodãmodo qbus ad necessariũ redigant modũ dñatio mentis imponat. Hec sentiũt platonici siue aristotelici τ pe ripatetici. stoici vero nullas oino i sapiẽtẽ cadere putant. Cicero au tem dicit stoicos in hoc loco aduersus peripateticos vbis magis q̃ rebus cõtendere: qd ex verbis a. gellij probat. qui sic se scribit naui gasse aliquãdo cũ quodã philosopho nobili stoico. qui cũ illud na uigiũ horribili tempestate celi: τ mari periculosissime iactaret: vitio moris expalluit. Id aiaduersum est ab eis qui aderãt q̃uis in mor tis vicinia curiosissime attentis vtrum ne philosophus aio turba retur. Deinde tempestate transacta mox vt securitas prebuit collo quẽdi vel etiã garriẽdi locũ. quidã ex his quos nauis illa portabat diues luxuriosus asiaticus philosophũ cõpellebat illudens qd extu muisset atq; palluisset cũ ipse mãsisset intrepidus. in eo q̃ ipẽdebat exitio. at ille aristippi socratici rñsũ retulit. Qui cũ in re simili eadẽ vba audisset rñdit. illũ ꝓ aia nequissimi nebulonis merito nõ fuisse solicitũ. se aũt ꝓ aristippi aia timere debuisse. ac illo diuite rñsione depulso. postea quesiuit a. gelli⁹ a philosopho non exagitãdi animo sʒ discendi. quenã illa rõ eẽt pauoris sui. q̃ statim ꝓtulit de sarcinu la sua stoici epitetici librũ in quo scripta erãt q̃ cõgruebãt decretis ze nonis τ crispi qui fuerũt pncipes stoicoꝝ. in eo li. se legisse dic a. gel lius. hec stoicis placuisse: qd cũ enĩ animi visa q̃ appellãt fantasias nec in potestate est vtrũ τ qñ incidant aio. cũ veniãt ex terribilibus τ formidabilib⁹ reb⁹. necesse est etiã sapiẽtis animũ moueant. ita vt paulisper vel pauescat metu vel tristitia trahat tanq̃ his passiõib⁹ pueniẽtib⁹ menti τ rõnis officiũ: nec ideo tñ in mẽte opinionẽ fie ri mali. nec approbari ista eisq; ꝯsentiri. Hoc enĩ esse volũt in pote state. idq; interesse volũt int animũ sapiẽtis τ stulti: q stulti anim⁹ eisdẽ passionib⁹ cedit. atq; accomodat menti assensum. Sapientis aũt q̃uis eas necessitate patiat. retinet tñ de his q̃ appetere vel fuge re. rõnabiliter debet. verã τ stabilẽ inconcussa mente sententiam.

¶ De Libris aristotelis. C. LXXXIIII.

Jeronimus contra ioui. Scripserunt ari stoteles: τ seneca nisi fallor de matrimonio libros. amboq; in amorẽ forme: inueha tur in hunc modũ. amor forme ratiõis obliuio est: τ insa nie primus: sedus minimeq; ꝯueniẽs aio sapiẽtũ. turbat ꝯsilia al tos τ generosos spũs frãgit. a magnis cogitatõib⁹ ad humillimas de trahit: q̃rulosos iracũdos temerarios dure iperiososq; seruilit blan dos facit: τ cũ fruẽdi cupiditate insatiabil flagrat. plura tpa suspicio nib⁹ lachrymis q̃stiõib⁹ pdit odiũ facit. sui τ ipsa nouissime odiũ e. Actor. Scripsit enĩ aristo. de arte logica libꝝ chategoriaꝝ. i. pdica mẽtoꝝ: τ sʒ quosdã librũ sex principioꝝ. Libros quoq; perihermi nias: τ libros analeticoꝝ τ posterioꝝ. topicoꝝ τ elencoꝝ. Porro de phisica. i. nãli sciẽtia. libros edidit de phisico auditu. τ generatiõe τ corruptiõe. de aia. de sensu τ sensato: de memoria, de reminiscentia de somno τ vigilia. de morte τ vita. de vegetabilib⁹ τ etiã de aialib⁹ sʒ quosdã: de qttuor elemẽtis. Libros quoq; metheoroꝝ τ metha phisicoꝝ. extat etiaʒ liber qui dicit ꝑspectiua aristotelis. τ alius q fert qui dicit rethorica eiusdẽ: τ est ipsius epistola ad alexandrum de dieta seruãda. De his aũt ipsius libris excerpsi plurima in pre τ scda pte isti⁹ opis. preter h etiã scripsit libros ethicoꝝ q̃ttuor. quo rũ flores morales in h loco inserere volui in hunc modum.

¶ Flores eiusdem morales et ethicis. C. LXXXV.

Aristo. in lib. ethicoꝝ. i. Ois ars τ ois doctrina siir aũt τ opatio. τ ꝑpẽsio boni alicuius opatrix eẽ videt. Ideoq; optie enũciãt. bonũ qd oia ap petũt. ois cognitio τ ꝑpẽsio boni aliqd exoptat. Opti mus ẽ q̃ a seipo oia itelligit. bon⁹ aũt τ rursus ille q̃ bñdicẽti h au dit q̃ aũt neq; ipe itelligit. neq; aliũ audiẽs in mẽte iacit. hic inutilis videt. qdã vitã pecudũ eligẽtes adipiscunt tñ gloriã q̃ qdã magi stratuũ similia patiunt. vt sardanapalus. pfectius dicim⁹ qd p se est psequibile q̃ qd ꝓpter aliud est eligibile. tale aut felicitas maxie esse videt. hãc enĩ sp eligimus ꝓpter se τ nunq̃ ꝓpter aliud. Pluribus quidẽ delectabilia aduersant. q̃ nõ nature hec sunt. diligentib⁹ au tem bonũ delectabilia sunt. tales aũt sunt que sm virtutes sunt ope rationes: quare τ delectabiles sm se nõ quasi adiuncto aliquo. habẽt enim delectationẽ quandã in seipsis. Quis phibet felicẽʒ dicere eũ qui sm virtutem operat perfectã. τ exteriorib⁹ abundat sufficiẽter ꝑnepotũ fortunas: τ amicoꝝ omniũ cõferre in nihilum valde inimi cabile videtur. felicitas est actus anime sm virtutem perfectam. ois

honesta concordant rationi.

¶ De Eodem. C. LXXXVI.

Dem in secundo deniq; neq; natura neq; preter naturam sunt virtutes: sed innatũ est nobis quidẽ suscipere eas: p assuetudinẽ pfectis. Ex sili bus actib⁹ fiunt similes habitus: ⁊ sm actuũ differentias sequunt habitus. Non parum igit differt sic vel sic assuesci a iuuentute. magis aũt omnes nõ vt scimus quid est virtus scrutamur sed vt boni fiamus. Quecũq; natura nobis adueniunt virtutes eoꝝ primitus ferimus: postea aũt operationẽ ⁊ actum tradimus. Qui de singularibus sermo est nõ hʒ certitudinẽ. neq; eni sub arte. neq; sub ratiõe incidunt: ⁊ circa que est virtus. nata sunt a superfluitate ⁊ indigentia corrumpi. Qui eni omnia fugit ⁊ timet: timidus. qui autẽ nihil oĩno timet: audax est. Similiter aũt qui omnẽ voluptatẽ habʒ ⁊ a nulla semotus est: incontinens: qui autẽ omnes fugit est insensibilis. Corrumpit eni castitas ⁊ fortitudo. a superfluitate: indigentia a medietate autẽ saluat. Signum aũt oportet facere habituũ: voluptatem vel tristitiaʒ in operibus. Quicunq; remouet a corporalib⁹ ⁊ hoc ipso gaudet: castus. qui aũt tristat: incontinens: ⁊ quisq; sufffert pericula ⁊ gaudet ⁊ non tristat: fortis. qui autẽ tristat: timidus. Circa eni voluptates ⁊ tristitias est consuetudinalis virtus. naʒ medicine quedã sunt virtutes. medicine autẽ per cõtraria nate sunt fieri. tribus existentib⁹ que in voluptatib⁹: ⁊ trib⁹ que in fugis. bono conferente delectabili: ⁊ tribus contrarijs malo in conferente tristi. circa hec quidem omnia bonus directus est: malus autẽ peccans. maxĩe autẽ circa delectationẽ: q2 et puericia nobis cõnutrit. Ideo difficilimũ est hanc passionem repellere. contemperancã vite quemadmodũ dicit heraclitus. circa difficilimũ aũt semper ⁊ ars fit ⁊ virtus. In his que sm virtutes fiunt. requirit qualiter habẽs operat. primũ quidem si sciens. deinde si volens. preter hoc aũt tertiũ si firme ⁊ inmutabiliter operat. hec autẽ ad habendũ alias artes non cõnumerant preter scire. Ad habendũ igit virtutes scire quidem parum aut nihil pdest. ad alia non paruʒ sed omne: sed multi hec quidem que sm virtutes sunt nõ faciunt. ad rationeʒ aũt confugientes existimant philosophari ⁊ esse boni. simile aliquid facientes egrotãtibus: qui medicos audiũt quidẽ studiose. ⁊ ipsi nihil faciũt operandorum. igit nec illi bene habebũt corpus: nec isti animã sic philosophantes. Quoniã aũt ea que sunt in anima tria sunt. passiones: potentie: habitus. horum aliquid erit virtus: passiones quidẽ nõ sunt neq; virtutes neq; malitie: q2 sm passiones nõ dicimur boni vl' mali. neq; laudamur vel vituperamur: sm virtutes aũt ⁊ malitias boni vel mali dicimur. ⁊ sm eas laudamur vel vituparamur: ⁊ passiones quidem vt ira ⁊ timor inuolũtarie. virtutes aũt ⁊ voluntates vel nõ sine volũtate. Propter hec aũt eadẽ: neq; potẽtie sũt neq; .n. boni vl' mali dicimur: q2 possum⁹ pati simplr neq; laudamur neq; vituperamur: ⁊ adhuc potẽtes quidẽ sumus natura. boni aũt non sumus natura. relinquit ergo habitus esse oĩs virtus cuiusq; fuerit: ⁊ id bene habens perficit: ⁊ opus eius bonum reddit.

¶ Adhuc de eodem. C. LXXXVII.

N omni cõtinuo ⁊ discreto est accipere: hoc quidẽ plus hoc vero minus hoc vero equale: ⁊ hoc aũt: aut sm rẽ: aut sm nos: dico aut rei mediũ qd equaliter remouet ab vtraq; extremitatũ: qd est vnũ ⁊ idẽ oib⁹. Ad nos aũt qd supabũdat neq; deficit: sed nõ est idem omnibus: nam miloni quidẽ comedere sex minas parũ est: dominatori autem quidem gimnasiorũ multũ. Sic vtiq; omnis sciens superfluitatem ⁊ deficientiam fugit: medium autẽ querit ⁊ hoc vult medium autẽ non qd rei: sed qd ad nos. Sic ergo boni artifices ad medium respicientes operant. Virtus autẽ omni arte certior est ⁊ melior. quẽadmodũ ⁊ nã. medij vtiq; erit cõiecturatrix. Adhuc peccare quidẽ est multis modis. dirigẽ autẽ vno mõ. id ⁊ hoc qdã facile hoc vo difficile. facile quidẽ diuerti a signo. difficile aũt inuenire: ⁊ ppt hoc malitie qdẽ supfluitas ⁊ indigentia. virtuti aũt medietas. boni quidẽ simplr. mali aũt omnifariã. Est igit vt⁹ habit⁹ volũtari⁹ in medietate existẽs quo ad nos determiata rõe: vt sapiẽ determiabit. Medietas aũt duaꝝ malitiarũ hui⁹ qdẽ sʒ supfluitatẽ. hui⁹ vo sm indigentiã: est eni virt⁹ circa passiões ⁊ opatiões in qb⁹ supfluitas viciat: ⁊ defect⁹ vitupat. mediũ aũt laudat ⁊ diligit. Nã neq; oĩs opatio neq; oĩs passio suscipit medietatẽ. qdã eni moꝝ noiata cõiũcta sũt cum malo vt inuidia adulteriũ furtũ ⁊ silia: q dicunt eẽ ipsa mala. nõ eorũ supfluitates ⁊ deficiẽtie. Nõ ẽ igit vnq̃ circa hoc dirigẽ: sʒ sp peccare. Fortitudo ẽ medietas circa tiores ⁊ audacias. Liberalitas est medietas circa datõʒ pecũiaꝝ ⁊ acceptõʒ. Magnimitas ẽ medietas circa honorẽ ⁊ inhonorẽ. ad q ipsi magis innati sumus. Hec magis cõtraria medio videt: verbi grã: magis innati sumus ad delectationẽ: ideo habiliores facti sum⁹ ad icõtinẽtiã q ad decorẽ: ideo difficile est bonũ esse. In vnoquoq; eni mediũ accipere difficile est: verbi gratia: circuli accipere medium non omnis sed scientis est. Sic vtiq; ⁊ irasci facile ⁊ dare pecuniã: sed cui: quãtum ⁊ qñ: ⁊ cuius grã: ⁊ qualiẽ nõ oĩs: neq; facile ẽ qd ẽ bonũ ⁊ raꝝ ⁊ laudabile: ⁊ ideo oportet eũ q itẽdit ad mediũ prius segregari a magi cõtrario ⁊ in cõtrariuʒ trahi oportet: multũ eni seiungẽtes nos a peccato: in mediũ venim⁹ qd q tortuosa lignoꝝ dirigũt faciũt. In omni aũt magi cauẽdũ ẽ delectabile ⁊ delectatio: nõ eni iudicamus eã indecepti. Quod igit plebis senes passi sunt ad helenã: hic oportet nos pati delectationem. Sic enim eam proicientes minus peccamus.

¶ Idem de eodem. C. LXXXVIII.

Dem in tertio In voluntarijs laus ⁊ vituperatio fit Turpissima sufferre pro nullo bono vel modico mali est Videt violẽtũ esse cui⁹ principiũ exterius ẽ nihil cõferẽte vim passo. Volũtas finis est: electio aũt eoꝝ q ad finẽ. Simpliciter qdẽ ⁊ sm veritatẽ: volutabile ẽ p se bonũ vnicuiq; aũt qd videt studioso. i bono qdẽ sm veritatẽ ẽ malo aũt qdcũq; sicut in corpib⁹ eis q bene dispositi sũt sana sũt: q sm veritatẽ talia sũt: īfirmis aũt altera. Bon⁹ eni singula recte iudicat: ⁊ i singulis veꝝ ei apparet: regula ⁊ eoꝝ mẽsura existẽs. Multis aũt deceptio ppter delectationẽ fit: nõ eni existẽs bonũ eis videt: sʒ volũt delectabile vt bonũ: tristitiã aũt vt malũ fugiunt. Idẽ in. iiij. Mollicies ẽ fugere laboriosa: furorẽ aũt sup fortitudinẽ īserũt: fortes eni esse vident ⁊ q ppter furorẽ: īpetuosissim⁹ eni furor ad picula sustinẽda: vnde homerus virtutẽ īmitte furori: ⁊ furorẽ cõtute erige Difficilius ẽ tristia sufferre q a delectationib⁹ abstinere.

Gustus est iudiciũ sapori. C. LXXXIX.

Vod diuturnius vel certius est magis est eligendũ eo q minus est huiõi: ⁊ qd magis eligit prudẽs vel bon⁹ vir: vel lex recta: vel studiosi circa singula dicta ĩ eo q tales sũt. Oĩa bonũ appetũt. Qd pp se eligẽdũ: eo qd pp aliud magi ẽ eligẽdũ. Et qd p se eo qd p accidẽs: ⁊ qd cã boni p se eo qd p accidens. Et qd simplr bonũ eo qd alicui magi eligẽdũ. Et qd nã eo qd nõ nã. Et qd meliori ⁊ honorabiliori iest magi eligẽdũ. Et qd meliori pprũ meli⁹ q qd peiori. Et qd ppinqu⁹ ẽ fini ⁊ oĩno qd ad finẽ vite appetibili⁹. Et possibile īpossibili. Et cui cõsequẽs ẽ mai⁹ bonũ vel min⁹ malũ ampli⁹: plura bõa paucioribus: vbi alteꝝ pp alteꝝ ibi nihil magis eligẽdũ: vtraq; q vnũ. Vnũqdq; ĩ quo tpe magis valet in hoc etiã magis eligẽdũ vt prudẽtia in senectute: nemo eni iuuenes eligit duces: eo q nõ cõtet prudẽtes esse. Tẽperãtia aũt in iuuẽtute: magis eni iuuenes q senes cõcupiscẽtijs molestant. Qd primũ ẽ bono: meli⁹ ẽ ⁊ magis eligẽdũ. Et qd similius ẽ bono ⁊ qd meliori ẽ similius: si tñ illi simile sit in eo q meli⁹. Cõsiderãdũ ẽ eni ⁊ si ĩ ridiculosiorib⁹ sit simile: vt simia homini q equus: nõ eni melior simia q equus lʒ similior homini. Iteꝝ qd difficilius: magis eni amamus cũ habem⁹ qd nõ facile est sumere: aliq aũt meliora nõ etiã magis eligẽda: nõ eni si meliora necessario ⁊ magis eligẽda: nã philosophari meli⁹ q ditari ẽ: sʒ nõ magis eligẽdũ īdigẽti necessarijs. Qd ad oĩa vel plura vtile ẽ: magis eligẽdũ erit q qd nõ sic. Et qd pp meli⁹ ẽ vt q pp virtutẽ q pp delectationẽ. Silr aũt ⁊ ĩ fugiẽdis: nã magi fugiẽdũ ẽ qd magis īpedit virtutẽ. Idẽ ĩ li. viij. Prauus ẽ soci⁹ q īpedit cõe op⁹. Qui litigatorie īterrogat: praue disputat: ⁊ q ĩ rñdẽdo nõ cõcedit qd videt. Actor. Hec de aristotele ⁊ pipateticis quoꝝ actor fuit ⁊ de libris eiusdẽ ad pñs dicta sufficiãt.

¶ De Pestilẽtia romana ⁊ de morte artaxerxis. C. XC.

O tẽpore vt testatur orosius ingens vniuersam romam pestilentia corripuit nõ vt insperata de calibrijs saltib⁹ aura corrumpens: repentinos acutarum infirmitatũ afferret transcursus: sed grauis ⁊ diuturna: in nulloq; dispar sexu in nulla etate dissimilis generaliter cunctos per biennium iugiter tabe confecit: vt etiam quos non egit in mortem: turpi macie exinanitos afflictosq; dimiserit anno proximo terra medio vrbis loco dissiluit: in quod abruptum marcus curcius vir eques armatus sponte prosiluit. Iustinus libro. x. Artaxerxi autem persarum regi ex pellicibus. cxv. filij fuere: sed tres tantuʒ iusto matrimonio suscepti: darius: aralratus: ⁊ ochus: ex his darium contra morem persarum apud quos rex non nisi morte mutatur: per indulgentiam pater viuus fecerat regeʒ: sed darius pro tanti remuneratione beneficij. scelus parricidij in patrem cogitauit: ⁊ ad societatẽ facinoris. l. fratres assũpsit. Cã vo parricidij sceleracoꝝ ipso pariadio fuit. Nã rex artaxerxes aspasiã syri fratris sui pelicẽ ĩ matrimoniũ recepat: hãc prẽʒ cedere sibi sicuti regno darius postulaue

rat: qđ qđē artaxerxes p̄mū ꝓmisit: deīde p̄ia dūct⁹ et honeste negaret quod temere ꝓmiserat: solo eū sacerdotio prefecit: quo perpetua illi: ab omnibus viris pudicitia imperabat: huic exacerbatus iuuenis coniurat contra patrem: sed deprehensus cum socijs deletus est: coniuges quoqꝫ omnium cum liberto interfecte. Post hoc artaxerxes morbo ex dolore contracto decedit rex q̄ꝫ pater facilior: hereditas regni ocho traditur: qui timens parem coniurationem: regiaꝫ cognatorum cede ꝛ strage principum replet: nulla nō sanguinis: nō sexus: nō etatis misericordia permotus: atqꝫ ita veluti pacificato regno bellum fusis infert. in quo bello aduersus procuratoreꝫ hostiū codomannus quidā cū oīum fauore processit: ꝛ hoste ceso victoriam suis obtinuit: ob qđ armenijs prefectus est: deinde post mortē ochi ad memoriā pristine virtutis rex a populo ꝯstitutus est ꝛ darius cognominat⁹ est: hic est darius quē vicerat alexander.

De Regno ochi ꝛ oratore demostene. C. XCI.

Excroni. Igit̄ p̄saꝝ. xij. artaxerxes q̄ ꝛ ochus cepit anno q̄nte etatis. cexxi. Mundi vo ccc. millesimo quingentesimo. xxviij. ꝛ regnauit annis xxvj. Huius temporib⁹ demostenes orator agnoscitur.

Ualerius. viij. libro. Demostenes cum primam litteram artis rhetorice proferre non posset propter vocis exilitateꝫ. ozio sui viciū tanto studio expugnauit: vt nullus expressius quod volebat proferret. Idem gracilem nimis vocem. continua exercitatione ad gratum auribus sonum perduxit. Idem ob lateris infirmitatem discutiendaꝫ multos versus vno impetu complebat: eosqꝫ ad diuersa loca celeri gradu scandens pronunciabat ac vadosis littoribus insistens declamationes fluctuuꝫ fragoribus obsistentibus sedabat. ore quoqꝫ calculis insertis. multum ac diu loqui erat solitus. quo vacuū ꝓmpti⁹ esset ꝛ solut⁹. Hic est Demostenes q̄ stomachū laydis nobilissime meretricis iocādo suppalpās ꝛ queritās. hoc quantū: cū illa diceret mille denarijs. respōdit: ego penitere tanti non emo. Duo hospites cuidā anicule pecuniā deposuerunt ea cōditione vt eā simul vtrisqꝫ redderet. Interiecto tēpore alter squalore obsitus tanq̄ꝫ mortuo socio oēs nummos decepte abstulit. superuenit deinde alter ꝛ depositum petere cepit. que cū angeret̄: Demostenē patronū petijt. qui ait hec parata est depositū reddere. sed nisi sociū reduxeris hec facere nō pōt. Isido. in lib. i. etymo. Demostenes orator fabula vsus est aduersus Philippū. Qui cū ab atheniēsib⁹ postularet vt sibi decē oratores darent̄: ꝛ discederet. finxit ille hāc fabulā q̄ dissuaderet dicēs: Lupos aliq̄n pastorib⁹ quoꝝ diligētiā decipe voluissēt suasisset: vt ī amicitiā ꝯuenirēt. ea tn̄ ꝯditiōe: vt sibi canes ī q̄b⁹ erat cā iurgioꝝ ob vite securitatē traderēt. annuerūt pastores ꝛ ī spe securitatꝭ dedere canes: quos oīm suaꝝ vigilātes custodes hēbāt: tūc lupi adēpta oī formidi oēs gregē nō ꝓ saturitate tm̄ verūetiā ꝓ libidie lacerauerūt. Sic philipp⁹ sublatꝭ oratorib⁹ in ppl'o factur⁹ erat. Helinādus li. xi. Demostenes cū aristodemū auctorē fabulaꝝ īterrogassꝫ q̄ntū mercedis vt ageret accepisset: ꝛ r̄ndisset talētū: vt ego ait demostenes pl⁹ accepi vt tacerē: ita causidicoꝝ ligua dānificata ē nisi eā (vt dici solet) funib⁹ argēteis vīciās. Apō aduocatos igit̄ ꝛ ip'ꝫ silētiū venale ē. Itē demostenes cū a senatu athēiēsiū ī procinitū petet̄: ꝯ philippū regē macedonū: simulata īfirmitate vt aiūt lecto decubuit ꝛ r̄ndit his q̄ ad se ꝯuenerāt se pati morbū sinātē: cui quodā ex nūcijs mordacissime r̄nsū ē: certe nō sinātē pateris imo argināte. Tulli⁹ ī tusculanario li. v. Letul⁹ sane nō demostenes q̄ illo susurio delectari se dicebat: ꝯtētis mulierculē vt mos ē in grecia. Hic ē ille demostenes. qđ h' leui⁹: sꝫ orator ille tant⁹: apud alios videlicet loq̄ didicerat: non multū ipe secū. Actor. Hui⁹ demostenis legit̄ eē illa snīa: liberi seruiqꝫ p̄sonā veritas separat: serui liberiqꝫ mendaciū miscet.

De Eschine oratore. C. XCII.

Hic aūt cōstat eschinē discipulū socratis ꝯtemperaneū fuisse q̄ legit̄ cū eo in porando certamē habuisse. Plini⁹ ī historia nālī li. vij. Eschines atheniēs̄ sūm⁹ orator cū accusatiōꝫ q̄ fuerat vs⁹ rhodi legisset: legit ꝛ ꝯfensiōꝫ demostenis: q̄ ī illū depulsus fuerat exiliū mirātibusqꝫ cū magis fuisse miraturos dixit: se ip'm orantē audiuissent testis igēs fact⁹ inimici. Ualeri⁹ li. viij. Eloquētie ornamēta ī ꝓnūciatiōe apta ꝛ ī ꝯueniēte corporis motu ꝯsistūt. Quib⁹ cū ipe se ī struxerit trib⁹ mōis hoīes aggredit̄. s. aures eoꝝ penetrādo: oculos ꝯmulcēdo: aīos īuadēdo: recte itaqꝫ eschines cū ꝓp iudicialē ignominiā rhodū petisset: ꝛ ibi rogatu ciuitatꝭ: suā ꝑus ī thesifōtē deide demostenis ꝓ eodē orōnē clarissimā recitasset: mirātib⁹ cūctis eloquētiā vtriusqꝫ: sꝫ aliquāto magis demostenis. Quid si inq̄t ip'ꝫ audissetꝭ. Tāt⁹ orator sic inimici vl ardoreqꝫ dicēdi suspexit: vt se scriptoris ꝑaꝝ idoneū lectorē esse ꝑdicaret expertus acerrimū vigorē oculorū terribile multus pondus. accomodatum singulis verbis sonum vocis efficacissimos corporis motus: ꝛ si igit̄ illius opi nihil adijci pōt. tn̄ in demostene ꝑs magna demostenis abest. cū legit̄ potiusq̄ꝫ audit̄. Seneca de beneficijs lib. j. Socrati cū ceteri discipuli plura offerrent. eschines pauper se solū obtulit dicēs: quicq̄d melius hēbat. se illi obtulisse. ceteros aūt cū pauca ei dederint. plura sibi ꝛ meliora retinuisse. vn̄ ait te obsecro vt hoc munusculū paupertatis mee excolas. ꝛ tua diligentia ꝛ sedulitate melius ꝛ ornati⁹ reddas. Cui r̄ndit socrates. se ab illo munus maximū suscepisse. nisi seipsum puo estimaret ꝛ libenē daturū operā vt eū faceret meliorē. Tulli⁹ in lib. de republica. Eschines cū adolescēs tragediā intrasset. rēpublicā capessiuit ꝛ athenas sub arbitrio v̄satiit ꝛ egit. adeo potēs erat ī eloq̄ntia.

De Annone chartaginensi. C. XCIII.

Rosius in libro. iiii. His tpibus apō chartaginem. anno quodā vir priuatꝭ opib⁹ vires reipublice superās aīo inuadende dn̄atiōis arripit cupiditatē. Cui rō cōsiliū vtile rat⁹ esse: vt filiatis vnice filie nuptijs. oēs senatores (quorū dignitatē obstaturā inceptis suis arbitrabat̄) iter pocula veneno necaret. q̄ res per ministros ꝓdita sine vltiōe vitata est. ne in viro potenti plus negocij faceret res cognita q̄ꝫ cogitata hoc cōsilio elusus anno: alio machinamento facinus aggredi parat. seruitia cōcitat q̄bus repēte tantam vrbē opprimeret: sed cū ante cōstitutā diē ꝓditū se ꝛ preuentū sentiret castellū quoddā cū. xx. milibus seruoꝝ armatꝭ occupauit. Ibi dū afros regemqꝫ mauroꝝ cōcitat. captus est ac primo virgis cesus est. Deinde effossis oculis ꝛ manib⁹ cruribusqꝫ fractꝭ velut a singulis mēbris exigeret̄ pena in cōspectu ppl'i necat⁹ est corpus eius vberib⁹ laceratū cruci est affixū. filꝭ ꝯ cognatiqꝫ oēs supplicio traditi. ne q̄s eiꝫ eiusdem familie vnq̄ꝫ aut imitari aut vlcisci meditaret̄. Idē lib. iij. Eo quoqꝫ tpe legati a chartagine romā missi sunt: ꝛ fedus cū romanis pepigerunt. quē ingressum chartaginensium in italiā. maloꝝ grandinē cōsecuturā. continuarūqꝫ miseriarū tenebras iugis historiaꝝ fides. locorūqꝫ infamia quibus ea gesta sūt protestant̄. Tunc nox vsqꝫ ad plurimā diei partē tendi visa est. ꝛ saxea grando de nubib⁹ descendens: veris terrā lapidibus verberauit xxv. dieb⁹. quib⁹ dieb⁹ etiam alexander magn⁹. ille gurges miseriarum. atqꝫ atrocissimus turbo totius orientis est natus.

Liber Quartus Incipit.

De Fuga alexādri magni ꝛ fuga nectanabi ī macedōiā. C. I.

Ector. Anno igit̄ ochi persarum regis. x. philippi regꝭ macedonū. vj. nectanabi regꝭ egypti. xj. qui fuit etatꝭ q̄nte. ccxxxv. Mundi vo terij millesimo q̄ngētesimo. xxxviij. f'm eusebiū alexander philippi ꝛ olimpiadis filius nascit̄. qđ tn̄ illi vulgate alexandri historie nō videt̄ oīno ꝯgruere que eū narrat a nectanabo iam extra regnū facto generatū fuisse. Anno quippe regni ochi. xiiij. philippi. x. nectanabi. xv. sicut eusebi⁹ scribit. Idē ochus egyptū tenuit. nectanabo in ethiopiā pulso. in quo regnū egypti destructū est. Nūc igit̄ de exilio nectanabi ꝛ ortu alexādri historiā ꝓsequamur. Ex historia alexandri. Inter egypti sapiētes nectanab⁹ excelluisse memoratur. hic si metus bellicus ei imminebat. non exercitum vel machinamenta marti mouebat: sed ingressus aule penetralia. regieqꝫ secreta. inuecta secum pelui. solitarium ibi se abdens. implebat peluim fonte limpidissimo. ꝛ ex cera compōebat nauigij similitudinem. effigiesqꝫ hominuꝫ ibi collocabat que omnia moueri ac viuere visebantur. adhibebat ꝛ virgulam ex ligno hebeni ac's palme ꝛ incantationes loquebatur. quibus vocaret deos superos. inferosqꝫ. sicqꝫ laborabat pelui nauiculaꝫ submergi ex quo fiebat vt simul cum submersione illius cere ꝛ cereorum incensorum. etiam omnes hostes si qui adesse prenuncibantur pelago mergerentur. Quodam autem tempore nunciatum est ei multas aduersus eum gentes vna conspiratione atqꝫ eadem voluntate consurrexisse. s. indos. arabes phenices parthos: ꝛ quecumqꝫ orientis sunt barbare gentes. quibus ille auditis. plausum dans manibus. magno risu dissolutus est: confugiensqꝫ ad consuete artis peritiā. intellexit se ab hostibus esse vincendum. capiendum. nisi fuge consuleret. mox quoqꝫ raso capite ꝛ barba. collectis omnibus que sibi preciosa erāt appulit macedonie.

¶De Colloquio ipsius nectanabi cū olimpiade. C. II.

Hic ergo amictus veste linea astrologū se p̄fe suo
rum peritie sue cū magna admiratiōe cōmen/
dabat:adeoq₃ celebris factus est vt eius fama nec olim/
piadē reginā lateret:enimuero philippus tūc bello forte
aberat:regina autē cepit eius peritiā ɔsulere:ille aūt pulchritudinē
femine admirat⁹:amore ei⁹ capt⁹ ē. Cūq₃ acrius vultū regine intue/
ret:ait illa:cur ita in metuēdo defigeris:cui ille recordor oraculi illi/
us qd̄ apud egyptū a dijs acceperā q₉ opozet me regine vera p̄dice/
re. Cōsule ḡ sup his q̄ cupis:e statim p̄mit tabulas suas quas hui⁹
peritie docti pinacem nominant auro e ebore variatas:e horoscopum
vij. stellas cū suis specieb⁹ ɔtinētē:vbi visebat iuppiter in aereo la/
pide h̄ ē in hiacincto:sol in cristallo:luna in adamāte:mars in emati
te:mercurius in smaragdo:venus in saphiro:saturn⁹ in ophite:horo
scopus aūt ligdineus erat. Tūc admirās olimpias stellarum varietatē
e p̄prius se sistēs. O inqt̄ itueri queso meā e philippi ɔgruentiā:nā
multa fama ē:q₉ si ex hoste rediēs affuerit velit in alterā trāsmigrari
q̄ explorata ɔstellatiōe e eis q̄ regina petierat ait:vera fama est ista.
Sz opitulabor ne qd̄ diuortio formidaueris.nā fatale ē tibi s₃ qd̄ p
speri:misceri te deo:genituramq₃ filiū ultorē oīum:si qua philippus
in te audebit:tunc illa:cui inqt̄ deo ad thorū debeo:rn̄dit hammoni
deo libie:ergo para te ad huius nuptias vt reginā decet:videbis aūt
e sōmiū e in somnio nuptias tibi cū deo futuras.

¶De Cōceptione alexandri magni. C. III.

Situr nectanab⁹ querit herbas ad limitādū so/
mnū necessarias qb⁹ in succū pressis:effi/
git ex cera corpusculū femine:cui nomē regine ascribit
lectulūq₃ ei fabricat:cū illa effigies supponit̄:e lucernis
iuxta accēsis:succū herbarum potētū supfudit:carmēq₃ indicit efficax
e secretū:quo effectū ē:vt q̄cqd simulacro cereo loquebat̄:id etiā fie
ri sibi regina nūciaret:Fecit ḡ eā somniare q₉ hammoni miscebat̄:
e de eo grauida fiebat. Qd̄ cū illa retulisset nectanabo:ille respondit
hui⁹ somnij effect⁹ cito subsequet̄ quapropter secus cubiculū tuū se
creto mihi lectū parari iubeto:vt si forte aliqs repētinus ingruerit me
tus possim tibi esse spes subsidij:qd̄ ita factū est. Tūc magus ad re/
ginā:precursor tibi adueniet deus draco.s.reptabundus. Quo viso:
tu egredi iube oēs e cū te lecto collocaueris:explora vultū illius quē
in somnio vidisti. Tūc magus p̄uidit ex arte vellus arietis mollissi/
mū:simul cū cornib⁹ e ceptrū e amictū candidū:fecit ex scientia reli/
quū corpus veluti draconē vespa aduētātē ad feminā. Quo illa vi/
so cūctos egredi iussit:deditq₃ se mox lectulo:e opto capite solo:ocu
los ad supueniētū opinati dei curiose intēdit. At ille sceptro deposito:
ascēsoq₃ lectulo nuptias egit:post accepit accipitrē sacratū:e monet
eū ire ad philippū cui p noctē in somnio persistēs:iussis mādatis in
struxit:excitat⁹ aūt philippus velut alarum pulsu:aduocās somniorū
interpretes ait:vidi p quietē deū quendā formosum:e canicie capi/
tis cesariatū:arietisq₃ cornibus insignitū superuenisse olimpiadi cōiu
gi mee:seq₃ illi miscuisse:quib⁹ peractis hec verba addiderat:excepi
sti o mulier ex me filiū vindicē:ad hec interpres q₉ signari virginali
femine vidisti:scito q₉ illa conceperit:nemo enī vas vacuū cōsignat
e qm̄ deū capite arietino testaris eundēq₃ cornū:deus est libie:ham/
mon noīe:hanc interpretatiōe₃ nō equo animo philippus accepit. Re
dijt ergo festinata re bellica macedoniā. Cui cū regina diffidēti⁹ oc/
cursaret astu dissimulās indignationē ait:me quidē clam res gesta
nō est scio tñ te nunq̄ alicuius popularis amori seruisse:enimuero
dei deorū pulcherrimi atq₃ his dictis animū mulieris istaurauit.

¶De Fallacia nectanabi erga philippū regē. C. IIII.

Einde iam philippo estuāte e coniugem
acrius increpante q₉ conceptus ille nō ex
deo foret:hec nectanabus audiuit. Cū ergo cōuiuiū cele
bre regiū pararet̄ ob reuersionē philippi:nec ille frontē
in letitiam explicaret:statim nectanabus se reformat in illum draco
nis seductiorem tractum:tricliniumq₃ penetrat reptabundus specie
spectabilis:tum maiestate totius corporis:tum etiam sibillorū acu
mine adeo terribili:vt parietes etiam ac fundamenta domus quati
viderentur. Ceteris ergo terrore concussis:e olimpias quo fidem fa
ceret diuino numini:manum protendit ad bestiam:e draco caput in
sinum mulieris extendit:e omne agmen in spheram mansuetius col
legit:e promptum osculum mulieri porrexit. Sicq₃ dehinc vertit se
in aquilam:e volatu discessit:tunc ex admiratione exhilaratus phi/
lippus ait:patuit o coniunx argumentum diuini circa te cultus:sed
cuius dei nescio:vel iouis ex aquila.vel hammonis ex dracone. Ad
hec mulier se hammonē esse professus est cum primum mecum con
uenire dignatus est. Cum igitur philippus in quadam regione se/
deret vbi aues plurime circūerrabant.intentusq₃ agendis rebus ani
mum occupasset.repēte gallina in sinū eius supsiliēs:ɔfidēsq₃ enixa
est ouū:sed ouū illud eius sinu euolutū humi decrepuit cuius testula
dissultante visus est de ea draciīculus exire.qui circūcursans e am/
biens oui testulā:dū rursus eo vnde exierat intrare vellet morte pre
uentus est. Rex antifontē coniectorē egregiū super hac re sciscitat̄.
qui rn̄dit filium ei nasciturū qui omnē mundū ambiret.omnemq₃
sui ditioni subiugaret.e anteq₃ in patriā suam rediret occasu celeri
periturum.nam draco regale est animal.ouū forma mūdialis.

¶De Natiuitate alexandri. C. V.

Einde parturiente olimpiade assidebat necta/
bus.centes cursus e astrorū mot⁹ inspe/
ctans.tandē mulier vehementi⁹ ingemiscens exegit pue
rum:qui vbi ad humū lapsus est motus protinus insecu
tus terre:e tonitruū crepor ventorumq₃ conflictus e fulgurū corrus
catio. Iustinus lib.xij. e quintus curcius. Ea die qua nat⁹ est.due
aquile tota die perpete supra culmen domus patris eius sederunt.
omen duplicis imperij europe e asie p̄ferentes.natū appellauit phi/
lippus alexandrū in memoriam filij sui qui ex prioribus nuptijs occu
buerat. Actor. Erat autem puer vultu e forma pulcherrimus.sub/
crispa paululū e flauescente cesarie.comeleonine.oculis egregij de
coris.altero ad modū nigro.leuo vero glauco atq₃ dissimili.nutrix
eius alacrimis vel vt alibi legitur alacronis:pedagogus leonides lit
terature polinicus magister.musice alcippus.geometrice menedes.
oratorie anaximenes:ph̄ie aristoteles.vel milesius vt in historia ei⁹
legitur. Refert tñ hiero.q₉ aristoteles librariorum vtilitate monstra
uerit alexandro initia litterarū. Hiero.in epistola ad aletam. Gre/
ca narrat historia.alexandrum potentissimū regē.e morib⁹ e inces
su leonidis pedagogi sui non potuisse carere vitijs.qbus adhuc par
uulus fuerat infectus. Actor. Hunc ipsum leonidem vt refert sene
ca postea leonibus obiecit deuorandum.

¶De Obitu platonis e de discipulis eius. C. VI.

Anno ochi xxi Philippi aūt xiii plato moritur.
post quē achademiam speusippus tenuit.
Mercurius trimegistus in lib.j. de ɔstellatione. Pla/
tonem cū illis animi virtutib⁹.cū illa sapientie doctrina
fatum vendidit illāq₃ otium animi doctrinā tyrānicis crudelitatib⁹
ac ludibriosis dionysij potestatib⁹ tradidit. Seneca in ep̄la.lviij.
Plato natali suo decessit.e annū vnum atq₃.lxxx.impleuit sine vlla
deductione.ideo magi qui tūc athenis erant ei imolauerunt defun/
cto.ampliorē fuisse sortis q̄ humane rati.qz consummasset perfe/
ctissimū numerū.quē.ix.nouies multiplicata cōponūt. Augu.de
ciuitate dei lib.ij. Labeo platonē inter semideos ponit.e herculē e
romulū.semideos aūt heroibus prefert.vtrosq₃ tñ inter numina collo
cat.nos aūt platonē nec cuiq₃ homini christiano cōparamus. Hu
go floriacensis in historia ecclesiastica lib.j. Platoni successit apule
ius:e apuleio hermes egyptius quē trimegistū vocant. Actor. Di/
scipuli platonis vt legit̄ in templorum lucis e porticibus versabant̄:vt
admoniti angustioris habitaculi sanctitate nihil aliud q̄ de virtuti
bus cogitarent.quorum etiā quidā oculos sibi effodisse leguntur:ne p
eorum visum ex cōtemplatione sapientie auocarent̄.

¶De Apuleio platonico e dictis eius. C. VII.

Eapuleio multa loquit̄ Augu.in lib.de ci.
dei huī⁹ scripsit duos libros vnū
scz de vita e moribus platonis.de quo iam aliq̄ super⁹
posui.vbi dictū est de ortu platonis.aliū vero qui intitu
latur de deo socratis.d̄ quo hec pauca que sequunt̄ excerpsi. Apu
leius in lib.de deo socratis. Solet apud prudētes viros esse in ope/
ribus elaboratis iudicatio restrictior:e in reb⁹ subitaneis venia pro
lixior.nulla res eadem pōt esse simul festinata e examinata:nec est
quicq̄ omniū qd̄ habere possis:e laudē diligētie simul e gratiā cele
ritatis. Hoies ratione plaudētes.oratiōe pollentes.imortalib⁹ ani/
mis moribūdis mēbris:leuib⁹ e anxijs mētibus.brutis e obnoxijs
corpibus dissimillimis moribus.silib⁹ erroribus audacia peruicaci.
spe pertinaci:casso labore:fortuna caduca:singillatim mortales:volu
cri tempore:tarda sapientia:cita morte:perit conuersatio contēptum
raritas conciliat admirationē. Demōes sunt genere aīalia:ingenio ra
tionabilia:aīo passiua.corpore aerea:tpe eterna:qdā per angiportā
reptantes:ɔsilia non ex suo corde:sed alienis vocib⁹ colligūt:e vt ita
dixerim nō aīo sed auribus cogitāt:nihil est deo gratius e linius q̄
vir aīo perfecte bonus qui ceteros antecellit in quolibet mirādū est
q₉ ea q̄ minime videri nescire volūt:discere tñ negligunt:e eiusdē artis
disciplinam simul e ignorantiam detrectāt:eque diuites spectare so
lemus vt equos quos mercamur:neq₃ enim in equis emendis pha

lera ꝯsideramꝰ ⁊ balthei polimina inspicimus: ſꝫ equū ipm nudū ⁊ solū vt sit ad speciē honestus: ad cursum vegetꝰ: ad vecturā validus sic ꝙ ⁊ in hoibꝰ ꝯtēplādis noli illa aliena existimare: ſꝫ ipm hoīeꝫ penitus ꝯsidera: ipm vt meū socratē pauperē: specta aliena voco ꝙ parētes nō pepererūt: ⁊ ꝙ fortuna largita est: vt ꝓsapiā ⁊ inuidiosas diuitias generosius ē: parētes laudas: diues est nō credo fortune.

De Plotino philosopho. C. VIII.

Etor. Fuit ⁊ aliꝰ platonicus de quo ⁊ idē Aug. in pfato libro loquit̃: cuius etiā illaꝫ notabilē recitat sentētiā: fugiēdū est inquit ad clarissimā patriā: ⁊ ibi patere tibi oīa. Que igit̃ classis aut fuga similē deo fieri. Mercurius vbi supra. Plotinus singularis pħus quas philosophie nō attigit partes cū eius doctrina vite sequeret̃ insignia cū id qđ docebat: nō alieno sed ꝓprio virtutis ostēderet̃ exēplo: fuit nāꝗ vir ille ad oīa virtutis ornamēta cōpositus oīumꝗ diuinarum dispositionū studio firmatus: iustus: fortis: prouidus: temperatus: ⁊ qui prouidentie ratione superare se posse crederet fortune impetus. Itaꝗ locum quiete sedis elegit: vt ab omni conuersationis humane strepitu sepatus: se fortune inuidia liberaret: solis diuine institutionis vacaturus insignibꝰ: vt contra omnes fortune minas: integro se ⁊ corrupto presidio virtutis armaret. Hac itaꝗ confidentia mentis erectus etiā corporis sui curam ac tuitionem suscepit ⁊ ad sedeꝫ collocandam amenum sibi campanie ciuitatis solum elegit: vbi semper aeris quieta moderatio cunctos incolas salubri vegetatione sustētat. vbi nec vis hiemis: nec flagrantia solis: sed cōposita tēperies ex vtroꝗ moderat̃: vbi etiā hominibus aliqua egritudine laborantibus: ingentiū calore fontiū: ac feruentiū aquarum salutari fomēto conciliata sanitas irrogat̃. Illic cōstitutus primū insignia contēpsit honoꝝ: illos vero honores putās quos illi cōtulisset diuinā prudentie magisteriū: nulla quoꝗ diuitiaꝝ illū desideria ceperant: sed has putabat diuitias veras esse: quibꝰ animi ornatus posset auctoritatē ꝓprie originis inuenire. Hic in quadā orationis sue parte: vim fatalis necessitatis aggrediens homines fortune decreta metuentes seuera castigat orationis obiurgatione: nihil potestati stellaꝝ tribuēs nihil fatorū necessitatibus referendū: sed totū dicēs in nostra esse positum potestate. Tandēꝗ illi se in hac confidentie securitate cōstituto: fatorū potestas imposuit: primūꝗ membra eius frigida sanguinis torpore riguerunt: ⁊ oculoꝝ acies splendorem luminis paulatim extenuatum perdidit: postea per totam eius cutem humoribus nutrita pestis erupit: vt putre corpus ꝓmembris deficientibus corrupti sanguinis morte tabesceret.

De Plotino de quattuor virtutibus. C. IX.

Macrobius de somnio scipionis li. i. Plotinꝰ in libro quē scripsit de virtutibꝰ dicit quattuor esse quaternarū genera virtutū quas vocat politicas: quaꝝ Prudentie ē: ad rationis normā que cogitat: queꝗ agit vniuersa dirigere: ac nihil preter rectū velle facere: humanisꝗ actibus tanquā diuinis arbitris prouidere: Fortitudinis animum supra periculi metum agere: nihilꝗ turpia timere: aduersa vel prospera fortiter tolerare. Temperantie nihil penitendum appetere: in nullo legeꝫ moderationis excedere: sub iugo rationis cupiditatem domare: Iustitie vnicuiꝗ seruare qđ suū est: huiusmodi vir bonus: ꝑmo sui: deinde reipublice rector efficit̃. Scđo (quas purgatorias vocat) hoīs sunt qui diuini capax est: soliꝗ eius animū expediunt: qui decreuit se a corporis contagione purgare: ⁊ quadā humanorū fuga: solis se diuinis inserere. He sunt officiosoꝝ qui a rerū publicaꝝ actibꝰ se sequestrant: harū quid singule velint alias expressimus cū de virtutibus philosophantiū diceremus quas solas ꝗdā estimauerūt esse virtutes. Tertie sunt purgati iam defecatiꝗ animi ⁊ ab omni huius mundi aspergine presse: pureꝗ detersi. Illic prudentie est diuina nō quasi in electiōe pferre: ſꝫ sola nosse: ⁊ hoc tanꝙ nihil aliud inuenit: tēperantie terrenas cupiditates nō reprimere ſꝫ penitꝰ obliuisci: fortitudinis passiōes ignorare nō vincere: vt irasci nesciat: nihilꝗ cupiat iustitie: ita cū superna ⁊ diuina mente sociari: vt seruet cū ea perpetuū fedus imitando. Quarte sunt que in ipsa diuina mēte consistūt: que vocat̃ noys a quarū exemplo relique omnes per ordinē defluunt: nā si rerū aliarū multomagis virtutū ideas esse in mente diuina credenduꝫ est. Illic prudentia est mens ipsa diuina temperantia qꝛ in se perpetua intentiōe cōuersa est: fortitudo qꝛ semper idē est: nec aliqñ mutat̃. Iustitia qꝛ perhenni lege ac sempiterna operis sui cōtinuatiōe nō flectit̃. Hec quattuor genera quaternaꝝ virtutū in passiōibꝰ ꝗbꝰ hoīes metuūt: cupiūtꝗ: dolēt gaudētꝗ: maximā habēt sui differētiā: has prime molliūt: secunde auferūt: tertie obliuiscunt̃: in quartis nephas est nominari.

De Mercurio trimegisto ⁊ dictis eius. C. X.

Etor. Hermes aūt qui ⁊ trimegistus siue mercurius scripsit librū de verbo perfecto de quo sumpta sunt hec. Dominus ⁊ omniū factor deoꝝ. secundum fecit dominū: quē hunc fecit primū ⁊ solum ⁊ vnū bonus ei visus est: ⁊ plenissimus omniū bonoꝝ ⁊ letatus est: hic est filius benedicti dei. atꝗ bone voluntatis: cuius nomē humano ore non potest enarrari: de solo deo dīs est omniū: dilante deo mortalibꝰ: ⁊ qui ab oībꝰ non potest indagari super oēs est. hūc deus dilexit vnigenitum suū. hec verba hermetis (qui ⁊ mercurius) vident̃ ex parte fidei nostre de patre ⁊ filio consonare: sed in hꝯ dissonant qꝛ dicit deū fecisse deū. deberet enim dici genuisse: preterea filius nō pōt dici secūdus a patre: quasi posterior sit tempore: vel maiestati dignitate: sed tantū sub auctoritate: qꝛ s. pater est actor filij ⁊ qꝛ filius est actor spiritussancti: ⁊ actor omniū creaturarū. hoc totum habet a patre. Scripsit aūt ⁊ duos libros de mathesi in quibꝰ fatalem constellationē conat̃ asserere: ipsamꝗ negantibꝰ ⁊ improbantibus respondere. Extat aūt liber alius mercurij trimegisti ad asclepiū de hac ꝯ pauca excerpsi. Mercuriꝰ trimegistꝰ asclepiades. Deus te nobis o asclepi vt diuino sermoni interesses adduxit. Quē si intelligere volueris eris omniū bonorū tota mēte plenissimus. si tamē multa sunt bona: ⁊ nō vnum in quo oīa. alterū enim alterius consentaneū esse dignoscit̃: omnia vnum esse. aut vnū esse omnia. pħia sola est que quidem in cognoscenda diuinitate frequens est obtutus sanctaꝗ religio. simplici enim mente diuinitatē colere eiusꝗ facta venerari. agere etiā dei voluntati gratias ꝙ est sola bonitas plenissima. Hec est nullius animi importuna curiositate violata philosophia. Solum animal homo duplex est: ⁊ eius illa pars simplex quā vocamus diuine similitudinis formā. humanitas semꝑ memor nature: ⁊ originis sue: ⁊ etiā deitatis imitatione perseuerat. Imobilis est eternitas in qua omniū temporꝝ agitatio sumit exordiū ⁊ qđ est mobile temporis in eternitatem semper reuocatur. Sicꝗ efficitur vt etiaꝫ eternitatis stabilitas semper moueatur: ⁊ temporis mobilitas stabilis fiat. fixa lege currendi: omnia autem dominus deus: ⁊ omnia ab eo ⁊ in ipso ⁊ per ipsuꝫ. Nos ergo agentes gratias adoramus. He sunt enim summe intentiones dei cum gratie aguntur a mortalibus humanum adorationibus ⁊ laudibus ⁊ obsequijs celum celestes delectātur: nos pijssimis votis optamus si diuine placeat pietati vt nos mundana custodia absolutos superioris portis nature restituat. ⁊ hoc est merces pie sub deo diligenter cum mundo viuentibus.

De Interitu nectanabi ⁊ agathocle tyranno. C. XI.

Historia alexādri. Hoc tpe alexander factꝰ iuuenꝫ eu phi comes fiebat: ⁊ vsu armoꝝ sꝑ idem meditabat̃: ⁊ cū exercitibꝰ videri gaudebat: ⁊ eqs insiliēs cūcta vt prudētissimus miles agebat. dū ꝙ philippus ad quādā illyrici ciuitatē primū proficisceret̃: nō illi affectu quo solitus, primus olimpias nectanabū repetit. eumꝗ cōsulit super clandestino mariti consilio: qui dū assidente sibi alexandro ex arte illa astrica loqueret̃. petijt alexander vt doceret eum artē illam: quod ⁊ fecit. Cumꝗ iam in illa arte profecisset alexander non modicū. nocte quadam ad prescitum fosse ꝓpe veniens. vbi nectanabus eum docere consueuerat. alexander nectanabum improuiso precipitat. Cumꝗ ille letali ictu ceruicis afflictus conquereretur. cur hoc fecisset. respondit alexander. Conquerendū tibi erat de arte quam noueras. malorum quippe nescius que te impenderent humi nunc resupinus iacens: rimari ea que sunt celi. Ad hec magus. nulla mortaliū contra fatum fuga est: olim per hanc scientiam cognoui me a filio interfectū iri. Tunc alexander. Num ego filius tuus. tunc ille oīa confessus est: ⁊ egypti fugam ⁊ qua arte olimpiade potitus sit. ⁊ his dictis animā exhalat. Tunc alexāder imposuit eū in humeris ⁊ regiā reuectat. eiꝗ sepulchꝝ erigit oportunissimū atꝗ matri oīa indicauit. Tunc illa admirata est se tot annis a mago illusaꝫ. rem probri fecisse. Eusebiꝰ in chronicis. Anno ochi. xxij. ⁊ philippi. i. xviij. ꝑmo anno olimpiade. cix. dionysius corintho pulsus est. Iustinus li. xxij. Huic postmodū successit agathocles qui ex humili ⁊ sordido genere vsꝗ ad regni puenit maiestatē. in sicilia patre figulo natus. forma ⁊ pulchritudine corporis egregius. diu vitā stupri patiētia exhibuit. annos aūt pubertatꝭ egressus libidinē a viris ad feminas transtulit. post hoc apud vtrūꝗ sexus famosos vitā latrocinijs mutauit. Interiecto tpe cū siracusas accessisset. ascitusꝗ in ciuitateꝫ inter incolas esset. diu sine fide fuit: qui nec infortunius quod amitteret: nec uerecūdia qđ inquinaret habere videbat̃. In summa gregariam militiā sortitur: non minus tunc se ditiori ꝙ antea turpi vita in omne facinus promptissimus erat.

¶ De Bona indole alexandri. C. XII.

Istoria alexandri. Eodē quoq tpe philippus macedonū delphos misit sup regni sui solicit⁹ successore: rñsumq accepit in hūc modū. O philippe: is demū tuis omniq orbe potiet: qcūq bucefalū equū insiliēs: mediū pelle trāsierit: erat aūt bucefalus equ⁹ forme spectabilis ex regio genē armēti: formatq pedib⁹ ad pegasi fabulā: ꝛ si q̄ fuisse laomedōti eiusmodi ꝑdicāt: hoies aūt comedebat vt belua: ꝛ ī eiusmodi pabulū seuiebat. Hūc asseruari philipp⁹ iusserat sub claustris ꝑferratis: agebat aūt tūc tpis alexāder: annū etatis. xiiij. āno videlicet scōo olimpiadis. cix. Qui dū q̄dā die locū vbi bucefalus clausus erat pteriret: cuersus ad socios ait. Nunqd hinnit⁹ aureo meas an vero rugit⁹ aliqs leonis offendit: ad quē ptolome⁹ q̄ postea soth dict⁹ ē: dñe inq̄ hic ē ille bucefalus quē ob feritudinē vētiū pater tuus hactenus claudi iussit: alexāder aūt custodib⁹ euocatis: claustris q̄ remotis equū educit. Iubāq ei⁹ leua cū apphēdisset tergū quadrupedis isultat: effrenēq hac atq illac circūducit qd cū admiratioi visentibus foret: cucurrit q̄dā ꝛ rē piculi philippo nūciauit. Sz ille ad memorā monit⁹ oraculi cucurrit ad puer eūq salutauit vt totius orbis dñm: alexāder aūt annū agēs. xv. petijt vt sibi pisas adire liceat gra qdrigis certādi: philippus quoq equos ꝛ cetera illi necessaria ꝑparari iussit: igit ascēsa naui: scōa ad modū tēpestate appulit eū quo ī loco dū curā equoꝝ famulis mādasset: ipseq ad vidēduz statū loci ꝓcederet: obuius ei fuit nicholaus rex arridoꝝ quōdā conscholasticus eius: q̄ pri⁹ salutauit alexādrū: nō tñ sine cōtumelia. Nā aue iqt o puer: nec ille resalutat. Tūc scōo nicholaus ꝛ a quo inqt te arbitraris salutatū: qppe ego sum nicholaus rex arridoꝝ alias acarnanū. Et alexāder. Quid inqt ꝓdest tibi ista vana iactatio de secundis crastinos fluctuās: neq enī istā arrogātiā approbo: ꝛ nicholaus velim inqt scire cur assis: fatet alexāder se ad certamina quadrigaꝝ studio corone venisse. Tūc nicholaus felle nimia indignatiōe suffusus cōspiutū adolescētulū ꝛ maledictis icrepitū derelīqt. At vero alexander q̄ oīum disciplinaꝝ ꝯtinētiā ostētare didicerat: abstersit a facie. sputamēta ꝛ ad iniuriā arridēs ait: iuro eqdē nicholae ꝑ pris matrisq mee maiestatē q̄ te etiā in presenti certamine supabo.

¶ De Recōciliatiōe olimpiadis cū viro suo. C. XIII.

On multo post cū victo certaminis aduenisset alexander nicholao superato: ꝛ rel. de q̄ certamini affuerāt: corona redimit⁹ repatriat macedoniā: offendit q forte philippū: spreta autē olimpiade in cleopatre nuptias demutātē. Die aūt nuptiaꝝ itrās tricliniū regis coronat⁹. Sume inqt o pater hūc ꝑmū laboris mei fructū: ꝛ coronā in caput ei⁹ trāstulit ꝛ ait. Cū ego matrē meā iter regalib⁹ nuptijs ꝯiugabo: vos quoq ꝑticipabo ꝯuiuijs: hic dictis aduersus philippū discūbit. Aderat aūt inē regales delicias lisias q̄dā risui excitādo q̄ facetissim⁹. Qui cū in grām regis adolescentulū vellet admordere: multimodis vboꝝ ridiculis sepi⁹ illū aggressus ac sepius ammonit⁹: vt ad aliū se verteret cui ludū suū placere sciret: ꝛ ille nō audiret: tādē irat⁹ alexāder: poculū qd sibi ꝑ manu erat iaculās: istā vulnerat. Sz rex efferuescēte ira ꝓsiliēs in alexādrū vulnerat crure ꝓcubit. Tūc alexāder arrepto gladio oēs q̄ veluti ad se ꝯphēdēdū irruerēt disijcit ꝛ egredit. Qui eni aderāt philippū grauit vulneratū ī cubiculo īducētes lectulo deponūt: post dies plures cū iā spes eēt recupatiōis igredit alexāder ad philippū: ꝛ olimpiadē matrē ei recōciliat.

¶ De Xenocrate philosopho. C. XIIII.

Elinādus. Anno quarto olimpiadis. cix. q̄ fuit ann⁹ ochi xxv. ꝛ philippi xxi. scōm alios. xxij. ꝛ etatis alexādri. xvi. speusippus morit: scōm alios trib⁹ annis tardius: cui successit xenocrates: quē tulli⁹ dicit fuisse phoꝝ grauissimū. Valerius. Huic xenocrati tātā auctoritatē sua sapiētia attulerat: vt cū testimoniū dicēs: coact⁹ ad arā accessisset: vt iuraret oīa se vere retulisse: ꝓhibit⁹ sit a senatu iurare. Alexāder ad xenocratē legatos cū aliquot talētis misit: quos ille (vt erat solit⁹) modico apparatu excepit: postera die interrogantibus cuinā pecuniā annumerari vellet: ꝛ nō intellexistis inqt hesterna cena ea me nō indigere: ita rex philosophi amicitiā voluit emere. Idem xenocrates aliquando vino grauis in sinu phrine nobilissime atheniēsiū scorti sponte procubuit. Que cū quibusdam iuuenibus pignus posuerat se philosophū a proposito castitatis abducturā. Itaq cum diu eum pro libitu attrectasset: omnino eū allicere ad libidinē nō potuit. Cūq iuuenes ab ea pignus reposcerent: illa respondit se de hoie nō de lapide vel statua pignus posuisse. Idē cū qbusdam detractorib⁹ iteresset: ꝛ taceret. Querēte vno cur solus taceret: q dixisse me inquit aliquādo penituit tacuisse nunq̄.

¶ Qualiter philippus greciam subiecit ꝛ nagosus iudeam iterum tributariam fecit. C. XV.

Iustinus lib. vii. His tpibus philippus cum methonā vrbem expugnaret. de muris sagitta iacta. dextrū ei⁹ oculum effodit. quo vulnere nec segnior in bellum: nec iracūdior aduersus hostes factus est adeo vt interiectis dieb⁹ pacē deprecantib⁹ dederit: nec moderatus tantū verū etiaz mitis aduersus victos fuerit. Idē in lib. viij. Grecie aūt ciuitates dum imperare singule cupiunt imperiū oēs amiserunt. Itaq philippus velut a specula quadā libertati omniū insidiabat. Comestor. Artaxerxes aūt qui ochus dictus est misit nagosum prefectum vniuersis regionib⁹ trans flumē eufrates. Erat aūt in hierusalē summus sacerdos iohannes. qui iude pre suo successerat. Eratq frater iohānis ihesus qui ad pontificatū aspirabat: ꝛ ꝓpterea nagosi familiaritatē sibi comparauit. Qua cōfidentia ihesus altercatus in templo aduersus iohannē. adeo incitauit fratrē vt eū interficeret. vnde nagosus indignat⁹ ascēdit in hierusalē. Cūq ꝓhiberent eū ab ingressu tēpli. ait. Nūqd non ego sum cadauere quo tēplū ꝓphanastis. ꝛ ingressus tēplū spoliauit illud: ꝛ imposuit ministris tēpli iterū tributa ꝛ donas annis. vii. a qb⁹ ꝑ interuētū esdre absoluti fuerāt. Idē iochus apostamio iudeoꝝ capta ī hircaniā accolas trāslatos iuxta mare caspiū collocauit.

¶ De Isocrate. C. XVI.

Dem. Comestor Valerius lib. viij. Illo tpe isocrates. s. orator claruit. Isocrates nobilissimū librū qui panegiricos inscribit. xciiij. agens annū cōposuit. op⁹ ardētis spiritus plenum: ex quo apparet senescentibus membris eruditorum intus animos industrie beneficio florem iuuente retinere. Calcidius in prohemio platonis. Isocrates in exhortationibus suis virtutem laudans cum omnium bonorum totiusq prosperitatis consistere causam penes eam diceret. addidit ipsam esse solam que res impossibiles ad possibilem redigeret facilitatem. Quid enim generosam magnanimitatem vel aggredi pigeat vel ceptum fatiget: vt tanq̄ victa difficultatib⁹ se temperata labore: eadem est vt opinor vis amicitie parq impossibilium pene rerum execratio. cum alter ex amicis iubendi religione. alter parendi voto complaciti operis adminiculat effectui.

¶ De Regno arg. vel arsami ꝛ darij filij eius. C. XVII.

Ex chronicis. Anno regni philippi. xxiij. persarū xiii regnauit arges ochi filius. Cepit igit anno quinte etatis. ccli. Mundi vero tertij millesimo sexingentesimo. xxiiij. ꝛ regnauit annis. iiij. Helinandus. Hunc inter reges persaꝝ non numerat iustinus: sed statim post ochū ponit darium. Tertullianus aūt hunc argez vocat argum: quem dicit regnasse anno vno. isidorus appellat eum xerxen quem dicit regnasse annis. iiij. Hierony. super danielem vocat eum arxen. alij appellant eum arsamez. Comestor. Post ochū regem filius eius arsamus: ꝛ mortuo iohāne in hierusalem successit ei filius eius iadus in sacerdotium. Post arsamum regnauit filius eius darius hic prefecit regionibus trans flumen saraballam de genere cutheorum ex quibus samarite descenderunt. Erat autē iado frater manasses ad pontificatum anhelans. propter qd isacham filiam saraballe duxit vxorem. cūq ministraret in sacerdotio indignati sunt hierosolomite iubebant eum recedere ab vxore. aut non intrare sacrarium. Itaq manasses cum vxore transtulit se ad socerum suum. ꝛ pollicitus est q̄ edificaret ei templū instar hierosolimoꝝ super montem garisim: sed hoc cū sentētia regis darij faciendum erat Interim autem contradidit ei abissam ꝛ abiglam qui est mediterraneus vicus tyrioꝝ insignis: ꝛ transierunt ad manassen plures de hierosolomitis quibus saraballa pecuniam ministrabat. terram colendam deputabat ꝛ habitationez. Eo tempore manlius torquatus cōsul romanoꝝ filium suum virgis cesum securi percussit: quia contra imperiū consulū cū hostibus pugnauerat ꝛ tñ eos expugnauerat.

¶ De Nece philippi macedonis. C. XVIII.

Istoria alexandri. His tpib⁹ methona ciuitas nūciat obsesso desciuisse: ad quā philipp⁹ aīo incitat⁹ cū ad hoc virib⁹ corpis deficeret cū exercitu misit alexandrū qui in breui subegit. Ingressusq ad prēz vt victoriā nunciaret. vidit in domo regis viros barbaro habitu. ꝑcūctāsq cognoscit regis darij legationē: qui venerāt ꝑ tributo atq censu. terre. s. ꝛ aque. miraturq petēdi morē ꝛ titulū. dixitq vni qui primus illoꝝ esse videbat. Hic ne elementa sibi vendicant persę. mortalibus que deus cunctis in cōmune largitus est. igit ferri iubet ad dariū a se mādata. s. vt ab hac petendi ꝯsuetudine tēperaret.

Sin aliter: sciret se cum alexandro prelio artius concertaturum: his dictis exegit hoies pficisci: rursus dũ vicina ciuitas de obsequio vacillaret: alexãdro daf expeditio: ⁊ illic ire iussus est. Interea pausanias q̃dã noie: opib⁹ ⁊ delicijs affluẽs: i olimpiadis amorẽ plapsus ẽ. Qui cũ p īternũcios attẽtaret: ⁊ mulier ↄsentiret. ſ. vt defuncto philippo ad illũ trãsnuberet: pausanias opportunũ tẽpus existimãs q̃a alexãder tũc forte aberat: cui⁹ iã formidolosum erat nomẽ nimiũ: repẽte ruit sup philippũ: eũq; vulnere ꝑcussit. Qui cũ letalit̃ ictus esset mox pausanias festinat ad raptũ olimpiadis: igit̃ cũ adhuc pplus in theatro turbaret̃: forte reb⁹ ex snia ppetratis alexander superuenit: ↄsiderãsq; turbas ⁊ philippi vulnera: irruẽsq; i regiã: deꝑhẽdit pausanie violẽtiã: eũq; cũ iaculo destinaret: teneretq; formidine matris vulnerãde: olimpias sic eũ adhortat̃: iaculare inq̃t fili: iaculare ne dubites: alexãder aũt cũ adhuc philippũ spirare ↄperisset: iussit pausaniã illuc aduehi. gladiũq; i dextrã p̃ris misit quo manu ei⁹ opperẽt: occiditq; eũ q̃ iã moriens philippus ait. Nihil ẽ q̃ me finis vite aut mors cõtristet: vltus eni actorẽ iniurie libẽs opperã: adiecit. Reminiscor o alexander deũ matri tue pregnanti predixisse: q̃ vindicez filium esset paritura: ⁊ his dictis spiritum exalauit.

¶ De Morib⁹ eiusdẽ ⁊ de pausania ei⁹ īterfectore. C. XIX.

Iustinus li. ix. Fuit aũt philipp⁹ rex iã armorũ q̃ ↄuiuioꝝ apparatib⁹ studiosior cui maxie opes erãt: īstrumẽta belloꝝ: diuitiaꝝ questu q̃z custodia solertior. Itaq; int̃ quotidianas rapinas semp inops erat misericordia i eo ⁊ pfidia pari iure dilecte nulla apud eũ turpis ratio vincẽdi fuit: blãdus pariẽ ⁊ īsidiosus erat alloquio: qui plura pmitteret q̃z p̄staret miseriaꝝ iocorũq; artifex amicitias vtilitate no fide colebat: grãz fingẽ i odio: īstruẽ int̃ ↄcordes odia: ⁊ apd vtrũq; grãz querere solẽnis illi ↄsuetudo. Int̃ h̃ eloquẽtia ⁊ īsignis oĩno acuminis ⁊ solertie plena: vt nec ornatui facilitas nec facilitati deesset ornat⁹. Ualerius i li. vij. Philippus alexãdrũ quorũdã macedonũ beniuolẽtiã donis ad se conatũ attrahere i epistola sic increpuit. Que te fili rõ i hãc vanã spez īduxit: vt eos tibi futuros fideles existimares: quos pecunia ad amorẽ tui copulasses. Idẽ li. j. Philippus pater alexãdri oraculo appollinis admonit⁹ vt a q̃drige violẽtia salutẽ custodiret: oẽs currus p totũ regnũ disiũgi fecit: locũ etiaz q̃ in boecia quadrigis celebrabat̃ semp vitauit: s; pausanias gladio quo illũ occidit quadrigã habuit celatã. Itẽ in li. viij. Quidam vt eternã memoriã assequerent̃: etiã scelerib⁹ innotescere nõ dubitarũt quoꝝ enumero nescio an in primis pausanias debeat referri: nã cũ hermoclen percunctat⁹ esset quonã modo subito clarus posset euadere: ⁊ sq; rñdisset: si aliquẽ illustrẽ virũ occidisset: futuruz vt eius ad ipsum gloria redũdaret: philippũ interfecit: sicq; qd petierat assecutus est. tã enĩ se parricidio q̃z philipp⁹ virtute notũ reddidit. Sic etiam inuẽtus est qui dyane ephesie tẽplũ incẽdere vellet: vt opere pulcherrimo cõsumpto: nomẽ suũ p totũ orbẽ innotesceret.

¶ Iterum De scriptis ⁊ gestis philippi. C. XX.

Tullius in li. de offi. ij. Extãt epistole philippi ad alexãdrũ ⁊ antipatris ad cassandrũ: ⁊ antigoni ad philippi filiũ: triũ prudẽtissimoꝝ q̃bus hapiũt vt oratiõe benigna multitudinis aĩos ad beniuolentiã alliciãt militesq; blãde appellãdo mulcẽrẽ deliniãt. Orosi⁹ i li. iij. Philipp⁹ pdie q̃z īterficeret̃ īterrogat⁹ de fine hoĩ magi eẽt optandus: rñdisse fert̃ eũ esse optimũ q̃ viro forti p⁹ virtutũ suaꝝ gloriã in pace regnãti: sine cõflictatiõe corpis ⁊ dedecore animi subit⁹ ⁊ celer inopiato ferro potuisset accidẽ: qd ip̄e mox obtinuit. Nec ab iratis dijs quos semp paruipẽderat quorũq; tẽpla ⁊ aras ⁊ simulacra subuerterat: q̃n vt ipsi videbat̃ electissimã mortẽ adipisceret̃: potuit impediri. Hiero. ↄtra ioui. Philippũ regẽ macedonũ ↄtra quẽ demostenes philippice tonãt: introeũtẽ ex more cubiculũ vxor exclusit irata. Qui exclusus tacuit ⁊ iniuriã suã verso tragico ↄsolatus ẽ. Seneca de naturalib⁹ questiõib⁹ li. j. Asclepiodorus narrat demissos q̃z plurimos a philippo in metallũ antiquũ olim destructũ: vt exploraret q̃ vbertas eius esset: quis status: an aliquid futuris reliquisset vetus auaritia: descẽdisse illos cũ multo lumine ⁊ multos duraturos dies: deinde longa via fatigatos vidisse flumina ingẽtia: ⁊ cõceptus vastos aquaꝝ inertiũ pares nostris nec compressos quidẽ terra supereminente: sed libere laxitatis non sine horrore visos.

¶ De Incestu minucie virginis ⁊ facinore matronarum romanorum. C. XXI.

Orosius. Eo tẽpore minucia virgo vestalis ob admissũ incestũ viua ẽ obruta in campo q̃ nũc sceleratus vocat̃. Hiero. ↄtra ioui. li. j. Cassandrum ⁊ crisim vates appollinis ⁊ iunonis virgines nouimus ⁊ sacerdotes diane thaurice ⁊ veste innumerabiles extiterunt quaꝝ vna minucia ꝓpter suspicionẽ stupri. viua defossa est. iniustũ vt reor pena nisi grãde crimẽ putaret̃ lesa v̄ginitas. Certe romanus pplus quãto honore v̄gines sp habuit hinc apparet. q̃ ↄsules ⁊ imperatores ⁊ in currib⁹ triũphãtes qui de supat̃ gẽtib⁹ trophea referebant. ⁊ oĩs dignitatis gradus eis de via cedere solitus sit. Orosius lib. iij. Paruo exinde tpe interiecto claudio. s. marcello ⁊ valerio flacco ↄsulib⁹. incredibili rabie ⁊ amore scelerũ romane matrone exarserũt: erat vtiq; sedus ille ac pestilẽs annus inflicte. ⁊ iaz cateruatiz strages egerebant̃. ⁊ adhuc tñ pene oẽs ꝺ corrupto aere perisse simplex crudelitas erat. tũ existente q̃dã ancilla indice. ⁊ ↄuincẽde reu cã primũ multe matrone vt biberẽt venena que coxerant cõpulse. deinde sit vt hausere cõsumpte sunt. tãtaq; fuit multitudo matronaꝝ in h̃ cõsciaꝝ: vt. ccc. ⁊. lxxx. dampnate simul ex illis fuisse referant̃.

¶ De Regno darij filij arsami ⁊ alexandri magni ⁊ moribus eius. C. XXII.

Ex chronicis. Anno primo olimpiadis. cxi. qui fuit etat̃ q̃nte ce. le. mũdi vo tertij millesimo sexingẽtesimo. xxviij. psiaꝝ. xiiij. regnauit dari⁹ arsami filius ãnis. vj. eodem ãno alexãder philippo patri successit in regnũ annis. xij. Iustin⁹ lib. ix. Hic virtute ⁊ vitiis maior fuit patre. vincẽdi ratio vtriuq; diuersa. hic aptalle artib⁹ diuersa bella tractabat. decepti ille gaudebat hostib⁹. h̃ palam fusis. prudẽs ille ↄsilio. hic aĩo magnificẽtior. irã pater dissimulare pleriq; etiã vincere. hic vbi exarsisset. nec dilatio vltõis. nec modus erat. vini nimis vterq; auidus: s; ebrietatis diuersa vitia. p̄ri mos erat. etiã de ↄuiuio in hostẽ ꝓcurrere. manũ ↄserere. picuḷs se temere offerre. Alexãder nõ in hostes: sed in suos seuiebat. amari pater malebat. hic metui. l̃raꝝ cultus vtriq; similis. solertior pater. maior is h̃ fidei v̄bis. atq; oratiõe philippus. hic reb⁹ moderatior. parcẽdi victis filio aĩus ꝓmptior ⁊ honestior. frugalitati pat̃. luxurie deditus magis fili⁹ erat. Idẽ lib. xj. Prima illi cura paternaꝝ exequiaꝝ fuit. in quib⁹ ante oĩa cedis conscios ad tumulũ patris occidi iussit solũ alexandro lincistarũ fratri pepcit. seruãs auspiciũ dignitatis sue. nã regem eũ primus salutauerat. emulũ quoq; imperij caranũ fratrem ex nouerca susceptum interfici imperauit.

¶ Qualiter alexander aĩos militum sibi cõciliauit. C. XXIII.

Ex historia alexãdri. Procurata p̃ris sepultura mox alexãdro altiore statuã conuocataq; vniuersa multitudine plebis ait. En tp̄us est vt quicũq; cupit alexãdro militare. fedus iure cũ illo feriat: nãq; mihi dignũ videt̃ bella in eos primũ mouere qui nos contristauere pridẽ. nũc aũt cupiũt spoliare etiã ⁊ libertate. dictis his acquiescit oĩs miles ac si diuinit⁹ vocat⁹ fuisset. Iustin⁹ li. xj. Alexãder in initio regni sui macedonib⁹ immunitatẽ cunctaꝝ rerũ p̄ter militie vacationẽ dedit. Quo facto tñ sibi fauorẽ oĩuz conciliauit: vt corpus hois nõ virtutẽ regis mutasse se dicerẽt. Ex historia alexãdri Tũc alexander reserans patris thesauros. arma opesq; distribuit cũctis. Cõnumeratis ig̃ militib⁹ quos ipse recẽs scripserat ↄgregat macedones. xv. milia peditũ. Auxiliaq; diuersa in octo milia. equestres vo īdigenas duo milia septingẽtos. leuis at armature trachas octingentos Unũ hoc nũero cũ veteri milite ↄgregato colligit ad modũ lxx. septingẽtos q̃ttuor militãtiũ. Quint⁹ curci⁹ ⁊ iustin⁹ libro. xj. Nõ aũt iuuenes robustos: nec p̄mũ florẽ etatis s; veteranos. plerosq; etiã emerite militie q̃ cũ patre patruisq; militauerãt elegit: vt non tã milites q̃z mgr̃os militie electos putares. ordies quoq; nemo nisi sexagenari⁹ duxit. vt si p̄ncipia castroꝝ cerneres senatũ prisce alicuius reipublice videre diceres. Itaq; nemo in p̄lio fugã cogitauit sed victoriã. nec in pedib⁹ cuiq̃z spes sed in lacertis fuit.

¶ De Regionib⁹ quas pagrans sibi federauit. C. XXIIII.

Ex historia alexãdri magni. Igitur Alexãder vie sumptũ ex philippi thesauris abũdãtissime sumẽs. classe elaborata trãsit in traciã. inde licaoniã cui nũc recẽs etas lucanie nomẽ dedit Quarũ regionũ magistratib⁹ ad amicitiã federat̃. trãsmisit ꝓin⁹ siciliã. exīde italiã trãsiẽs. legatiõe pariẽ ⁊ honore potit̃ romanoꝝ. p emilium q̃ppe q̃ tũc ↄsul erat coronã ei aureã margaritis īsignitã dirigũt ad argumẽtum amicitie ꝑpetuo post future. Idq; alexãdro magne grẽ fuit. ⁊ v̄bis liberalib⁹ emiliũ honoratũ remisit. Addũt etiã ei romani duo milia militũ: ⁊ argẽti põdera talẽtoꝝ. xl. milia. Hic igit̃ pergens oẽm libiã pagrat. collecto aũt in vnũ exercitu ad egypti interiora ↄtẽdit. classe iussa se apd metropolim opiri. Egyptij quoq; veste ⁊ sede regni dignũ duxerũt sin se sonchorũ venisse dicẽtes. Intuet̃ igit̃ alexãder ibi statuã quãdã nigro lapide cui⁹ cãm ꝑcũctãs nisũ

est: hāc illius nectanabi fuisse qua olim infestantib⁹ pso cū deorum
montū pscituisset fortune sue lapsuz: locū suū declinauit: his alexan
der cognitis: statuā cōplex⁹ patrē salutat eiusqz filiū sese pfitet᷑. Rur
susqz oēs syrie ciuitates p quascūqz trāsijt nomi suo addidit ac de/
mum tyrꝝ aduenit. Sed enim tyrij menibus obseruatis ingressum il
li denegant. Ipse vero cum vrbē violēter diripere vellet multis ma
cedonum cesis pedem refert.

Qualiter Tyrꝝ sibi repugnantē destruxit. C. XXV.

Post hoc excidiū tyrius minatus ē: missisqz li
terulcijs lr̃as eis hmōi iussit deferri. Imperiale quidē videbat᷑ cū clemētia ac iustitia me ve
stre vrbi dñari sꝫ qꝛ vos primi omniū extitistis q̄ meis
iussis insolētius obuiaretis terribile signū alijs pbebitis qđ virtum
sit in macedonū dextris scietis: valete si sapitis: non.n. valebitis si in
his pseueratis. his lr̃is tyrij lectis pmates legatos corripi iubēt: ac tor
mētis pmū affectos crucib⁹ affixerūt: his incētiuis extumultuatus
alexāder: graui idignatiōe pmotus vehemētiusqz vrbē aggressus vr
bē diruit ac vastat: oī sexu ɀ etate pempta. tyro dehinc satrapā pfe/
cit. Actor. Justin⁹ li. xviij. dicit eū oēs q̄ in plio supfuerāt: ob me
moriā veteris cedis a seruis in dños facte crucib⁹ affixisse: gen⁹ tm̄
stratonis iuiolatū seruasse regnūqz stirpi eius restituisse: d quo stra
tone supius egimus: cū d tyrioꝝ origie tractarem⁹. Et notādū q̄ iu/
stinus p⁹ geminā victoriā de dario narrat alexādrū in syriā venisse:
vbi mltos reges cū infulis obuios habuit: ex qbus p meritis singu
loꝝ alios in societatē recepit: alijs regnū ademit suffectis in loca eo/
rum nouis regibus. Insignis aūt pter ceteros fuit abdalominus rex
ab alexādro ex idone cōstitutus. Qui pus solebat opa oblocare ad pu
teos exhauriēdos ɀ hortos irrigādos: quē alexāder spretis nobilib⁹
regē fecit: ne nō dantis sꝫ generis bñficiū putarent.

De Mutuis eplis darij ɀ alexandri. C. XXVI.

Istoriam vo Alexādri dicit eū iā deuicta sy
ria pmo lras a dario missas hmōi
accepisse. Rex regū dari⁹ ac cōsanguine⁹ deoꝝ alexādro
famulo meo. Jubeo dicoqz hec. Mādo tibi reuerti ad pa
rētes tuos. s. famulos meos: atqz in gremio matris cubātē doceri vi
rile officiū. Ad quā rē habenā tibi scythicā misi ɀ pilā: ɀ loculos cū
aureis: habena admonet te discipline viden indigētē: pila vo q̄ ei⁹
lusitatio tue cōgruat etatule: nō hec opa: quā ritu latronū tibi cōsuluz
aggressus es. Nā si oē hmōi genus hominū pari cōspiratiōe tecū cō
duxeris: persaꝝ iperiū nequaqꝫ terrere poteris: tāta qppe mihi exer/
cituū multitudo adest: vt nulli meli⁹ q̄ arene maris possit cōparari:
auri vo ɀ argēti hec copia vt si mihi libitū fuerit: totā humū īde con
sternere possim: quapropē tibi aureos misi vt si ad reuersionē sum/
ptibus indigueris habeas quo tibi tuisqz necessaria emas. Sin autē
iussionib⁹ nr̃is obaudire distuleris: ptinus mittā viros q̄ te vinctū
atqz cōtumeliose verberib⁹ affectū maiestati nr̃e deducāt: hec dicta
pmates alexādri nimiū terruerūt. Quib⁹ alexāder q̄d tādē adeo di/
ctis barbaricis: pturbamini: q̄ arrogātie quidē hūt testimonū nō cōfi
dētie pbationē: nā ɀ canib⁹ imbecillioub⁹ mos est: quāto plus de/
fuerit virū eo magis latratib⁹ indulgere: his dictis persaꝝ legatos
doriatos oī eo auro qđ secū attulerāt remittit in sua cuz lr̃is hmōi.
Alexāder rex regū cōsanguineusqz deoꝝ dario salutē dicit. Turpe
mihi videt᷑ nimiūqz abhorrens tm̄ regē totqz virib⁹ vt sese iactat cō
stitū: sub ditiōe cōtēptibiliū (vt refert) homuloꝝ: atqz inē eos abiecto
cuidā ac latroni alexādro olim grauiterqz seruituꝝ. Queso igit᷑ quos
suz te sniā durit: qꝛ dixisti te auri ɀ argēti opib⁹ estuare: an vt his
cognitis auri sit nobis feruor aut dsiderijū: ɀ obstinatius atqz auda
cius dimicarem⁹ aduersuz vos: addis etiā misisse te mihi habenā ɀ
pilam: loculosqz cū aureis de quibus q̄uis vt visum est dictitares.
ego tn̄ mihi velut auspicato cūcta ex te cōcessa pfitebor. nāqz habe/
nam accipi oportet qua habeā vti in subditos tibi pila vo fūt ob ro
tunditatē sui totius orbis mihi imperiū pmittit: qđqz tertiū addidi
sti opum tuaꝝ me dñm futuꝝ testatur.

De Pmo eorūdē cōgressu ɀ alexādri victoria. C. XXVII.

Ectis igit᷑ his lr̃is alexādri darius arrogantius
motus ad satrapas vltra thauꝝ mōtē degē
tes scribit talia: fert᷑ quidā adolescens insanire phylippi
fili⁹: asyāqz vniuersaꝫ incursare: sup quo placet nobis vt
verberibus puerilibus grauiter afflictus: indutusqz post veste purpu
re nobis reddat᷑. Satrapas vo ɀ classem eius vna cuz nautis ponto
submergere militesqz cūctos ad rubri maris vlteriora traduci. Rur
susqz eo scribēte cū arrogātia ad alexandꝝ: turat alexāder vltra non
verbis sed strictis gladijs rem peragendā. dum cū scribas eis cuz spes
exitus fluctuaret. tandē repētino himbre pdēte pse edictus sibi ad
uersari dicētes fugā capessūt dario pcursore admisso cursu: equoqꝫ
cōscēso veloci. In h plio pmo qđ fuit (vt ait iustin⁹) in cāpis adrestis
fuerūt psaꝝ septingēta milia militū: quoꝝ magna cedes fuit. Sed d
exercitu alexādri nō ceciderūt nisi nouē pedites: ɀ cētuz viginti equi
tes: quos rex alexāder impēsis humatos statuis eqstribus donauit.
cognatisqz eoꝝ immunitates dedit. p⁹ hanc victoriā maior ps asie ad
ipsum defecit. sed de repētino himbre exitus caruisse in hac pugna so
la loquit᷑ historia alexādri. Que p⁹ hāc victoriā narrat alexādrū mi
sisse ad scamādrū ducem suaꝝ partiū: vt sibi auxilia mitteret. se aūt
oēm achayam peragrasse multisqz ciuitatibus acquisitis collegisse
clxx. M. armatoꝝ quos traduxit tauꝝ ɀ hasta desixa dixisse fertur
vt si quis illam rex milesue grecus aut barbarus humo euelleret. ex
cidium patrie sue suorūqꝫ meminisset.

Qualit᷑ Thebas destruxit ɀ reedificari fecit. C. XXVIII.

Inc per thebas dicit eū iter ad dariū direxis
se. Sed thebani cōtra eū portas clau
serūt: quā cū expugnaret quis thebanoꝝ aptauit tybias
pnolutusqz tyrāni pedibus cecinit melos dicens. O for
tissime regū hāc ne vrbē excides: quā dij imortales pgenie tue prin
cipes tibi peperere. reminiscere huic liberꝝ ortū. hāc herculis nutricē
hos muros amphion ɀ ethus tue pars maxima stirpis edificarunt.
sed alexāder sedari nō potuit quin igne ɀ ferro vrbē vastaret. Deinde
thebani qui fugere potuerūt mittūt ɀ sciscitādū appollinē. Si forte
vrbē reintegrari fata pmitterēt: qui respōsuꝫ hmōi retulerūt. Ma
gis gena alcides ɀ pollux cestibus auctor. Arte sua thebis reditu cū
tūqz dedere. Thebis aūt dirutis alexāder corinthuꝫ aggredit᷑: apud
quos tūc solēne agebat᷑ certamē. petierūt alexādrū vt adesset: ɀ cer
tamini psideret. Tūc thebanus quidā elithomacus noie pfitet᷑ cer/
tamē luctaminis ɀ pugnā cestuū atqz pugillatus: in quo vtroqꝫ vi/
ctor extitit. Interrogat⁹ ex more a pcone q̄s esset noie: vel quē se ciui
nē pfiteret᷑: rñdit se vocari elithomacū. sed ciuitatē habere desijsse
postq̄ alexāder imperiū adept⁹ est. intelligēs aūt alexāder quo pge
ret deprecantis intentio. edicti iubet p preconeꝫ reedificari thebas es
se permissum in honore triam deoꝝ: herculis qui pugillatuꝫ inuenit
ɀ mercurij qui luctam repperit ɀ pollucis qui cestuū fuit magister.
sicqꝫ impletum est appollinis responsum.

De Subiugatiōe athenaꝝ ɀ demade pho. C. XXIX.

Post hoc alexāder athenas pgit qui cuꝫ lace/
demonijs ab eo ad persas defecerāt.
Actore demostene magno auri pōdere a psis corrupto: q̄
quēdā subornauerat qui diceret regē macedonū in tri
ballis cū oībus copijs suis perijsse. Itaqꝫ insperatus aduenit alexan
der qui hos motus cōpesceret: hortat᷑ eschines vt alexādro se dede/
rent ecōtra demades nitit᷑ vt rebellarent cuius dicit᷑ esse illud dictū
egregiū. amico mutuā me rogante pecuniā: ɀ ipm ɀ pecuniā perdo.
Hic demades vt ait seneca athenis eū qui necessaria funerib⁹ vēdi/
tabat dānauit cū pbasset eū magnū lucrū optasse qđ cōtingere illi
sine multoꝝ morte nō poterat. Seneca vo pbat hoc eius factū nō es
se laudādū: nō eni quicquid inquit reprehēdendū est etiā dānandū
est. vbi ipse demades atheniēsibus alexādro diuinos honores exhi
bere volētibus ait: videte ne dū celū custoditis. terrā amittatis: hec
de illo demade pho breuit᷑ interserui qui cōtra eschinē conabat᷑ vt
dixi. Cōsultus demostenes respōdit eschinis cōsiliū pualere. Itaqꝫ
mittit᷑ alexādro corona aurea p eundē demostenē: post athenas de
uictas lacedemonios fugauit. Hec aūt oia dicit iustinus alexandrū
fecisse ante pmā cōgressionē cū dario: ɀ de vrbe gorgien cōtra dariū
secūdo pfectū fuisse cuius aduētus nunciabat᷑.

De Secūdo cōgressu cum dario. C. XXX.

Alexander ergo inquit iustinus. xi. libro ti/
mēs angustias magna celeritate
thauꝝ trāscēdit quingēta stadia vno die pgressus cūqꝫ
tarsum venisset captus cigni amnis amenitate p mediam
vrbē influētis q̄ scdm historiā alexādri nulli fluuioꝝ secūdus est vel ma
gnitudine vel pspicuitate: piectis armis plenus pulueris ac sudore
in pfrigidā vndā se piecit: tūc repēte neruos eius occupauit rigor.
Historia vero alexādri dicit q̄ cū armis e ponte se pcipitauerit ɀ na
tabundus exierit sed calētē tunc corpe incidēs aque illius vehemē
tiaꝫ tātaꝫ de rigore neruoꝝ iniuriā pnciemqꝫ traxit vt mors expirabi
lis videret᷑: sed a philippo medico poculū cōfectū accepit: ac scdm iu
stinuꝫ quarta die sanitatē recepit. Quintus curtius. Tunc p me
dos exercituꝫ darij laboriosuꝫ nimis iter p desertū aggressus ɀ exer
citus darij iuxta tygridis alueuꝫ locatus est. Justinus lib. xi. Ha
bebat ergo exercitus darij. ccc. milia peditū. ɀ. c. milia equitū. Tūc
suos hortat᷑ alexander vt spnerent illā aciē auro argētoqꝫ fulgentē in

qua plus pde q periculi sit. Historia alexandri. Cepto cōflictu fre quentiq3 re bellica viuus e psis indutus armis macedonicis a tergo alexandrū ferit. sed ictus ille pp galee fortitudinē frustrat⁹ dissilijt. Cōprehensus ille regi offert requisitus cā facti ait se pactū fuisse apud dariū p hoc facto partē regni cū filio si eū interficere potuisset Alexāder pmissi ⁊ audacie laudatū ad ppria redire cōcessit. Deinde collecta innumerabili multitudine pplus accessit: aduersus aūt suū pmo ita pdidit coacta in vnū innumerabili multitudine armētorū cornibus eoz ⁊ caudis ramos fundētes iubet annecti vt ⁊ cornibus erectis siluestrē quandā speciē agerent: ⁊ tractis ramulis puluis excitus dignoscētiā videri enūmus confudisset: pactio cōmisso vterq3 rex vulnerat: tādiu anceps certamē fuit quo adusq3 darius fugeret exinde magna cedes facta ē psaz: cesa sūt peditū. lx. ⁊ vnū milia: eqtū x. capta. xl. Ex macedonibus cecidere pedites. cxxx. equites. cl.

De Luxuria alexandri ⁊ superbia. C. XXXI.

Iustinus lib. xi. Alexander opes darij diuitiarūq3 apparatū ꝯtemplatus admiratione tātaz rex capit. Tūc pmū luxuriosa cōuiuia ⁊ magnificentiā sectari: tūc ⁊ barsenē captiuā diligere pp forme pulchritudinē cepit a qua postea susceptū filiū herculē vocauit: memor tā adhuc dariū viuere parmenonē misit ad occupādā persicā classē: aliosq3 amicos ad recipiēdas asye ciuitates. Que statim audita fama victorie ipsis darij pfectis cū auri magno pōdere tradētibus se in potestatē victoz venerūt. Comestor. Tūc alexāder cepit aspirare ad monarchiā orientis: ⁊ intrās syriā cepit damascū ⁊ subiugata sydone tyz obsidebat. Tūc saraballa eligens de suis. viij. milia in alexandri pfectus est auxiliū dicēs se libentius obsequi ei q dario ⁊ q loca sub ptāte sua cōstituta ei cōtraderet: ⁊ grate suscept⁹ est ab alexandro: preterea dixit se habere generū manassem fratrē principis sacerdotū gētis iudee multosq3 alios cū eo psentes ex ea gente quos aiebat velle sub eo templū cōstitutis locis edificare: q profuturū alexādro testabat: qz potētia iudeoz in duo diuisa nō rebellaret. Cōcedēte vo alexādro oi studio edificauit saraballa tēplū ⁊ altare qd pmansit vsq3 ad destructionē factā p romanos: ⁊ in eo constituit manassē pōtificē. Porro dū alexāder erat in obsidiōe tyri scripsit ad pncipē sacerdotū in hierusalē inuitās eū vt sibi pberet auxiliū ⁊ exercitui venalia pparet: ⁊ redderet sibi tributa q prius dario deferebat. Et ridit iadus se dario sacramēta dedisse: nec eo viuēte posse trāscēdere cōstituta. Tūc cōminatus ē alexāder gēti iudeoz: q p eū disceret qb⁹ cōstituta deberēt seruare. Tūc iniectis aggerib⁹ tyz fecit terre cōtiguā: qua vastata gazā obsedit ⁊ mortu⁹ est saraballa.

De honore quē alexāder i tēplo dei obtulit. C. XXXII.

Alexander aūt capta gaza in hierosolimā festinabat ⁊ timentes iudei clamauerūt ad dūm ⁊ imolauerūt hostias ⁊ iadus orabat pro gēte. Qui cū post sacrificiū obdormisset pcepit ei de⁹ vt cōfideret: sertisq3 ciuitatē ornaret: ⁊ ipse pōtificalibus indutus ⁊ reliqui sacerdotes cū eo legitimis stol' iduti obuiā alexādro: ⁊ surgēs a sopore oraculū oibus indicauit: audiētq3 nō lōge a ciuitate esse alexādrū pcessit cū sacerdotibus ⁊ ciuiū multitudine sacra ad locū q sonat. Vn hierosolima ⁊ tēplū videri posset. ⁊ factū est cōtra spem oium qui sequebant regē. Nā alexāder intuēs antistitē pontificali stola insignē: ⁊ sup cidarum laminā in qua erat nomē dei descendit de equo ⁊ adijt eū solus ⁊ nomē dei adorauit: ⁊ pōtificē veneratus est: ⁊ obstupuerūt principes exercitus ⁊ iudicatā regis mentē putauerūt: solus pthemius qsiuit ab eo cur sacerdotē gētis iudee adorasset: ⁊ respondit. Nō hūc adoraui sed deū qui pncipatū sacerdotij gerit. Nā p somnū in tali habitu deū aspexi: adhuc in licia ciuitate macedonie cōstitutus. Dūq3 mecū cogitarē vtz asyā possē obtinere: iussit me cōfidere: nā ipse exercitū pduceret ⁊ pncipatū persaz mihi traderet. nūc aūt vidi in hoc sacerdote ipsius effigiē: ⁊ qui mihi pmisit vētura ꝯsido: ⁊ ppterea deū adoraui ⁊ hominē veneratus sū ⁊ ingressus est vrbē alexāder ⁊ in tēplo sacrificauit deo fm sacerdotis ostēsionē: ⁊ attulerūt ei danielē in quo scriptū erat quedā grecorum pditūz potentiā persaz: arbitrās de se scriptū esse: gauisus est. Et sic in crastinū conuocat populum iussit petere que vellēt ⁊ ipsis petētibus cōcessit iudeos vbiq3 patrijs vti legibus: ⁊ septimū annū sine tributo esse pp sabbatū terre: exinde ad alias ciuitates pfectus est: tūc samarite videntes eius munificētiā circa iudeos cognatos eē se dixerūt se iudeoz originem suā ab effraim ⁊ manasse recēsentes ⁊ postulauerūt vt templū eoz in garizim honoraret qd i reditu se factūz pmisit. Cūq3 peterēt ab eo relaxationē septimi dni quesiuit q essent ⁊ dixerunt se esse hebreos. Cūq3 adderet vtrū essent iudei negauerūt se esse iudeos: ⁊ respōdit: iudeis hoc tm ego cōcessi. Iustinus lib. xviij. de ciui. dei. Hostias sane alexāder immolauit i tēplo deamon ad eius cultū vera pietate conuersus: sed impia vanitate cum dijs eum falsis colendum putans.

Qd hammonis filiū se vocari iussit. C. XXXIII.

Iustinus libro. xi. Alexāder inde ad hammonē profectus est cupiēs originē diuinitatis acquirere: simul ⁊ matrē infamia liberare: p pmissos antē subornat antistites quid sibi responderi vellet: ingredientē templū statim eū antistites vt hāmonis filiū salutant. letatus de adoptione: hic se patri conferi iubet. Orosius libro. iij. sic alexāder nobis prodidit (dijs surdis ⁊ mutis) vel in potestate antistitis esse quid velit fingere: vel in voluntate consulentis quid velit audire. Ualerius libro. ix. Alexander tribus insolētie gradibus exultauit. fastidio philippi iouem hāmonem patrē asciuit: tedio cultus macedonici vestē ⁊ instituta psica assumpsit: spreto mortali diuinū caput est latus nec fuit ei pudoz: filiū: ciuem: hominē: dissimulare. Justinus libro. xi. Reuersus alexander ab hāmone alexandriam condidit: ⁊ ad coloniā macedonicam caput egypti esse iubet.

Quod alexander cum dario noluit confederationem sed tm deditionem. C. XXXIIII.

Darius cum babyloniā pfugisset alexādrū p epistolas precat. vt redimendaz sibi captiuoz potestatē faciat: ob quod magnā pecuniā pollicet: sed alexāder pro pcio regnū omne petit nō pecuniā. Itez darius ei mādat q regni portionē ⁊ filie matrimonium ei daret. Sed alexander sua sibi dario rescripserat: iussitq3 supplicē venire: regni arbitraria victori pmittere. Ualerius libro. v. Alexāder ad permenonē dicentem se vsuz cōditione darij. si alexāder esset: respondit. Et ego vterer si permenio essem. Cōditio autem erat datuz alexādro partem regni sui. taurotenus mōte ⁊ filiam in matrimoniū cū decies cētuz milibus talentis. Justinus libro. xi. ⁊ quintus curtius. Tunc darius spe pacis amissa: obuiā vadit alexādro cū. cccc. milibus peditū: ⁊. c. milibus equitum. Cui in itinere nūciatum est vxorem eius ex collisione abiecti partus decessisse eiusq3 mortē illachrymatū alexādrū: exequiasq3 benigne prosecutū. idq3 eū nō amoris sed humanitatis causa fecisse. nā tm semel eā alexandro visam esse: cū matrē paruulasq3 filias ei⁹ frequenter cōsolaretur. Tunc darius se ratus est vere victū. cū post plia etiā bñficijs ab hoste superaret. gratūq3 sibi esse si vincere nequeat: q a tali potissimū vinceret. Scribit itaq3 ⁊ tertias eplas: gratias agens q nihil hostile in suos fecerit: offert deinde maiorē partem regni vsq3 ad eufratē flumen ⁊ alterā filiā vxorem: ⁊ pro reliquis captiuis. xxx. milia talētoz: ⁊ ad hoc alexāder gratiaz actionē ab hoste superuacuā esse respondit: nec a se quicq3 factū in hostis adulationē: nec q indubios belli exitus aut in leges pacis sibi lenocinia qreret: sed animi magnitudine quo didicerit aduersus vires hostiū nō aduersus calamitates cōtēdere: polliceturq3 pstaturū se dario: si scōus sibi nō par haberi velit. Cetez neq3 mundū posse duobus solibus regi nec orbē summa duo regna saluo statu terraz habere: proinde aut deditionē ea die aut imposteꝝ aciem paret.

Qualiter Alexāder internunciū se simulans cenauit cum dario. C. XXXV.

Historia alexādri. Alexāder pre stragam fluuius castra metatus est: visum est autē ei vt ipse ad dariū internuncius iret: comitatus ergo solo eumedo atq3 alio vno satellite: deuenit ad strangā fluuiū: qui fluuius plerūq3 ex vehementia frigoris adeo stringit: vt etiā carris honestissimis viabilē se prebeat: ibi eumedum subsistere iubens tentoria darij adijt: qui tūc pauidēdi exercitus causa pcesserat: ei reuertēti alexāder obuius ait. En tibi assum internuncius alexādri cuius mādata sunt talia: ego loquit arbitror cū regē qui mutus festināter cōtendit ad preliū ipsum sine ignauie ⁊ diffidētie testē esse: quapropē mādeto: qd tempus agitandi dederis nobis: tunc darius. Nunquid tuipse ades alexander. qui nobis adeo cōstanter confidenterq3 bellū indicis. Negat ille se alexandruz esse: sed eius internūcium cōfitet. Tunc darius eius manum apprehēdens secū duxit in regiā ad cenam: alexander contra dariuz iussus est discumbere: cōtigitq3 eū memorabile quiddam facere: nā quodcūq3 vas ad bibēduz sumpsit: ebibito vino in sinū vas sibi recondebat quod cū dario a ministris indicaret: ⁊ ille iratus eū furti argueret: respōdit alexander: hunc moreꝫ obseruari in cena alexādri: ⁊ se putasse talē ibi obseruari: placato rege: ⁊ facto silētio. vir⁹ ex conuiuātibus pasarges nomine. qui aliquādo in hospitio suscep

ptus fuerat a philippo: cepit cognoscere alexandrum. Quod alexan der iuuenē vna cū poculis que iuuē gestabat, psilione cruce ⁊ mox p foribus: vnū ex pšis tenentē equū suū trāsfodit gladio ⁊ fuge consu luit equo ascēso. perse aūt insecuti sunt eū: sed eoꝝ mollicio tardior ⁊ alexādri cursus efficacior fuit: dariꝰ aūt dāno hostis elapsi nimio merore affectus est. Ualerius libro. iiij. Alexander darij castris in quibus omnes necessarij eius erāt: ephestione sibi gratissimo latus suum tegēte ad eos colloquētes venit. Darij vero mater ephestionē q̄ ⁊ in statura ⁊ forma p̄stabat more persaꝝ adulata tanq̄ alexādꝝ salutauit: admonita vō erroris p summā trepidationē verba quere bat excusationis. Cui alexāder. Nihil est inquit ꝙ hoc nomine con fundaris: nam hic alexander est o donum inclyte vocis. maximi eū animi rex etiā totum orbē terraꝝ: aut victoris aut spe pacis comple xus tam paucis verbis se cū comite suo partitus est. Historia ale xandri. Alexander ad fluuium rediens incidit in alium locum non congelatum. Unde ipse ⁊ equus eius simul in profunda ceruicātes prosiliunt: erat autem nox: ip severo equo impulso natās exiit: offen ditq̄ eumedum: cui cunctum rei ordinem explicat ⁊ eodem narratu principes suos letificat: sequenti die instructam ordinatamq̄ aciē iuxta strangam collocauit.

De Ultimo congressu ⁊ victoria alexādri. C. XXXVI

Interea darius cū suis aduētabat. Iustinꝰ libro. xj. Et ecce repente cōfectū curis alexandrū ante pugnā somnus arripuit. Cūq̄ ad pugnā solus rex deesset: a pmenone egre excitatus querentibꝰ somni causas oībus inter pericula. Cū etiam in ocio somni semper parcior fuerit magnoq̄ esse estu liberatum dixit. Somnumq̄ sibi a repētina securitate datū ꝙ. s. cū oībus darij copijs ꝯfligeret: veritū longā belli morā si p se exercitū diuisissent. Historia alexādri. Sta tuit itaq̄ alexāder vt nemo de suis fluuiū trāsiret: datq̄ locū persis trāseundi. Cōmissoq̄ p̄lio facta est vtrinq̄ strages magna: tādē p̄ se fugiunt dario p̄cedēte. Cūq̄ oēs perite fluuiū incōsulte iruerēt. stranga suū officiū officit: omnesq̄ ingressos submergit ⁊ necat: reliquos macedones insecuti obtruncant. Iustinus libro. xj. Ra ro in vllo p̄lio tm̄ sanguinis fusum est. Historia alexādri. Darius autē cū vinci suos videret mori ⁊ ipse voluit: sed a proximis fugere cōpulsus est. Suadētibus deīde quibusdā: vt pons cidni fluminis pro aditu hostiū impediēdo īcluderet̄: ait: nō ita se saluti sue vel se ꝯsultū: vt tot milia socioꝝ hostibus obijciant̄: debere ⁊ alijs fuge viā patere que patuerit sibi. Quintus curtius. Alexāder aūt picu losissima queq̄ aggrediebat̄: ⁊ vbi confertissimos hostes acerrime pugnare ꝯspexit eo se semp immergebat periculaq̄ sua in multis es se volebat. Martianus libro. vij. In alexandri victoria lunā scdē noctis hora defecisse seruius nobilis in arabia nunciauit: qđ in sici lia in exortus p̄mi splendore cōspectum est. similiter alpiano ⁊ frō teio ꝯsulibus. xj. kl. maij defecit sol: qđ in cāpania hora diei. vij. cōti git: in armenia. xj. euenit qđ factum est sphere circuitu more per in flexus rotunditatis variante.

De Persecutione Darij. C. XXXVII.

Historia alexandri. Tunc darius of spe melior ꝯpo sita: ingressus regiā suā: humi sese mirabiliter eiulabun dus ꝓstrauit lamētatione nimia fatigatus: tandē quie scens scribit alexandro in hūc modū: Dn̄o meo alexādro darius sa lutē. Cōpetētius feceris si miserationē impartiaris illis quos tibi for tuna subiugauit queso igit̄ vt matris cōiugisq̄ ac filiaꝝ nostraꝝ vt te dignū est meminisse digneris: mihiq̄ remittas eas: eius tibi beni uolētie vicissitudine spōdeo vt thesauros oēs quoscūq̄ reges ac pa tres mei humi suffossos mihi reliquerunt: ipse tibi tradā. Persarū quoq̄ ac medoꝝ ⁊ aliaꝝ gentiū tibi regnū cōcedo. Quod cū alexan der se nō facturū diceret: tunc darius poro regi scripsit vt ei auxilia ret̄ cōtra alexandrū: multa illi ꝓmittens qđ alexandrū nō latuit. ac celeratq̄ dariū ꝯuenire. anteq̄ in caspias portas intraret. Mar tianus libro. vj. de geometria. Porte autē caspie sunt cautiū praeci siones: ferreis trabibus obserate: qua vernio tpe etiā serpētibus ob cludunt̄. Josephus. Cūq̄ ꝑsequeret̄ alexāder dariū ⁊ trāsire vellet mare pamphiliacū deo volēte legit̄ mare illud fuisse diuisum qui re gnum p̄saꝝ per eū delere voluit. Justinus libro. xj. ⁊ orosius lib. iij. Hoc p̄lio alexāder ad se imperiū rapuit. quinto vel sexto regni sui an no cuiꝰ tāta felicitas fuit: vt pꝰ hoc nemo rebellare ausus sit. xxxvij. diebus predā ꝯcensuit: in vrbe deīde clausa. lx. milia talentoꝝ inue nit ⁊ expugnat: ⁊ p̄sipolim caput persici regni vrbē multis annis illu strem refertāq̄ orbis terraꝝ spolijs que nutui eius primum patue runt. Justinus libro. xj. inter hec octingenti greci occurrerunt ale xandro: quos darius captiuos tenuerat: truncata corporis parte. Qui bus cum dedisset alexander redeundi copiam: maluerunt agros ibi dem accipere q̄ fedum sui conspectum reportare. Historia alexā dri. Aderāt aūt dario fugā molienti duo satrape: bessas ⁊ ariobarza nes hi in gratiā alexādri eum solitariū opprimunt: ⁊ letaliter vulne rāt aufugiūtq̄ donec dignoscerēt quo se res verteret.

De Morte eiusdē consummatione pugnatoꝝ in tribus prelijs. C. XXXVIII

Iustinus libro. xi. Interea alexāder comperit darium a cognatis suis cathenis ⁊ cōpedibus aureis vinctū in vico parthoꝝ cui nomē thara. Historia alexandri. Ad quē cum venisset alexāder ille manus supplices tendēs ⁊ attrectās genua alexādri vt poterat tādē sic eū alloquit̄. En mihi in tali fortu na cōstituto. magnū adest mortis mee solaciū ꝙ in tuis manibus o alexāder regum fortissime spiritū effundā: quare queso ne inuideas mihi sepulturā: quā mihi cum persis tui macedones exequant̄ ro go: dein matrem meā ⁊ cilito vxorē in manus tuas cōmendo: filiā vero roxanā hac prece tibi cōmendo: vt eā cōiugio tuo dignā cense as his dictis spūm exalauit. Alexāder vō multis lachrymis ad regiā dignitatē ritu persaꝝ eum sepeliri iussit. Orosius libro. iij. Tribus his p̄lijs totidēq̄ annis quinquies decies centena peditū equitūq̄ milia cōsumpta sunt ⁊ hoc ex eo regno illisq̄ populis: vnde iā p an nos nō multo plures decies nonies centena milia ꝓfligata referun tur. Justinus libro. xj. Alexāder in ꝑsequendo dariū amissos mili tes magnis funeꝝ impēsis extulit reliquis socijs decē milia talento rum diuisit equoꝝ maior pars estu amissa inutiles facti qui sup̄ fue rāt: pecunia. xcix. milia talentoꝝ ecbathanis ꝯgesta est ei permenio ꝓpositus est. Interea agis rex lacedemonioꝝ in grecia rebellans ab antipatro opprimit̄. Quintus curtius. Quod alexāder audiēs ho stes quidē vinci gauisus est sed antipatrū vicisse tacitus quidē indi gnabat̄: suae demptum glorie existimans: quicquid cessisset aliene. Hieronimꝰ. Igit̄ anno. vj. regni sui anno secūdo olympiadis. cxij. Alexāder interfecto dario babylonē obtinuit. In quo regnū persaꝝ destructū est: qđ ꝑmāsit ānis. ccxxxj. p reges. xiiij. a p̄mo cyro vsq̄ ad vltimū darium arsami filium.

De Anaximene ⁊ de epycurio p̄hīs. C. XXXIX

Ector. In tempore anaximenes ⁊ epycurꝰ claru ha bentur: nō est aūt iste anaximenes phisicus discipulus anaximādri qui superius positus est in olim piade. lvj. sed anaximenes orator qui fuit magister alexā dri magni in arte oratoria qui a quibusdā credit̄ historiā alexandri (que sine nomīe fert̄) scripsisse. de hoc refert valerius ꝙ cū alexāder ad diruendā lapsā cū ciuitatē cū impetu ferret̄. ꝑcessum extra me nia obuiā habuit anaximenē preceptorem suū sciēsq̄ ꝙ p̄ces ire eiꝰ opponeret: iurauit se nō facturū quicquid petisset. Peto ergo inquit vt lapsacū diruas: ita salus vrbis vnius vaframeti beneficio obtēta est. Epycuri autem licet ipse vt ait hieronymus litteras nō didicerit ⁊ artem disputandi teste boetio ignorauerit: tū multa ipsiꝰ egregie dicta reperiunt̄. Tercullianus in apologetico. Epycurus omnē cru ciatum doloremq̄ depreciat: modicū quidē contemplabilē ꝓnun ciandum magnum vō non diuturnum.

De Sententijs epycuri cōtra corporis voluptates. C. XL.

Ieronimus contra iouī. libro pri mo. Epicurꝰ assertor voluptatis: q̄q̄ discipulus eius methodorꝰ leō ceon habuerit vxorē: raro dicit sapiēti iniunda cōiugia: q̄ multa incōmoda admixta sūt nuptijs. Et quō diuitie ⁊ honores ⁊ corpoꝝ sanitates ⁊c̄. que indifferentia nominamus: nec bona nec mala sunt: sed velut in meditullio posita. Usu ⁊ euētu vel bona vel mala fiūt ita vt vxores sitas in bonoꝝ maloꝝq̄ ꝯfinio graue aūt es se viro sapiēti venire in dubiū vtꝝ bonā an malā ductꝰ sit. Idē ij. Quod autē mirandum sit epicurus voluptatis assertor omnes li bros suos repleuit oleribus ⁊ pomis: vilibus cibis dicens esse viuē dum quia carnes ⁊ exquisite epule ingenti cura ⁊ miseria preparan te maiorem penam ⁊ tam inquirendo voluptatem q̄ in abutendo merentur. Corpora etiam nostra cibo tantum ⁊ potu indigere que aqua ⁊ panis sunt cetera ⁊ his similia: ibi nature satisfactum. Quic quid supra fuerit nō ad vite necessitatē spectare: sed ad vitium volu ptatis: preterea eos qui carnibus vescunt̄ indigere etiam his q̄ non sunt carnium: qui simplici victu contint̄: eos carnes non querere. Sapientie quoq̄ operā dare nō posse: si mense abundantiā cogite mus: que labore nimio ⁊ cura indiget.

De Dictis eius moralibꝰ ⁊ eiusdē erroribꝰ. C. XLI

Ector. Seneca quoq3 de elegātioribus dictis epy/
curi multa in libris suis excerpsit:quoꝝ ista
sunt que subiectimus:honesta res est leta paupertas. Illa
vo nō est paupertas:si leta nō est. Satis magnū alter alte/
ri theatꝝ sumus. Nemo nō ita exit ḋ vita tanq3 intrauit. Si cui sua
nō videnť amplissima:lȝ totius mūdi dñs sit:tñ miser est. Aliqs vir
bonus eligēdus est nobis ac semꝑ ante oculos habēdus: vt sic tanq3
illo spectāte viuamus ⁊ oīa tanq3 illo vidēte faciamus:Si ad natu/
rā viuas nunq3 eris pauper. Si ad opinionem nunq3 eris diues. exi/
guū natura desiderat:opinio immēsuȝ. Multis parasse diuitias nō
finis miseriaꝝ fuit:sed mutatio. Ante circūspiciēdū est cū quibus e/
das ⁊ bibas:q3 quid edas ⁊ bibas:nā sine amico misera leonis ac lu/
pi vita est. Si vis diuitē facere nō pecunie adiiciēduȝ sed cupiditati
detrahēdū est. Ridiculū est currere ad mortē tedio vite quid tā ridi/
culū q̄ȝ appetere mortē:cū vitam inquietā tibi feceris metu mortis:
sic fac oīa tanq3 spectet epycurus. Diuitie sunt ad legē nature cōpo/
sita paupertas. Initiuȝ salutis est cū notitia peccati:meditare mortē.
Ira immoderata insaniā gignit. Ideoq3 dicit. Nō potationes nō cō/
messationes.nec copule feminaꝝ:nec copia pisciū:⁊ alioꝝ hmōi que
splēdido vsu paranť diuitiis:suauē vitā faciūt:sed sobria disputatio
Di copiis ⁊ diuitiis moderate vtunť:qui nō īmoderate eas querūt:
multe enī ex deliciaꝝ epulis molestie generanť:hactenus de dictis
eius laudabilib⁹. Errauit aūt in multis plusq3 omnes pħi:nā puta/
uit deū res humanas nō curare:sed ociosuȝ eē ⁊ nihil agere: dixitq3
voluptatē summū bonū eē. ⁊ aīas cū corporibus interire ꝓ[illegible] errori re/
spōdet. Seneca in lib. [illegible] de benefic[illegible] ⁊ lactantius in li. de opificio cor/
poris hūani:scḋo ridet tullius in li. de offi[illegible] ⁊ ambros⁹ in li. eius/
dē tituli:⁊ aug. in lib. de ciui. dei. Tertio ridit idē cicero in lib. de se/
nectute:⁊ in libro ḋ republica. ⁊ in tusculanis.

C De Insolētia alexādri post victoriā. C. XLII.

Iustinus libro.xii. Post hoc alexā/
der habitū regū
persaꝝ ⁊ diadema insolitū antea regib⁹ macedonicis.ve/
lut in leges eoꝝ quos vicerat trāsiret assumit. Que ne in/
uidiosius in se vno ꝯspiceret:amicos quoq3 suos lōgaȝ vestē auratā
purpureāq3 sumere iubet:inter pelicū regiū gregē:electe pulchritudi/
nis nobilitatis noctiū:vices diuidit. His rebus ingentes epulaꝝ ap/
paratus adiicit ne ieiunia ⁊ destructa luxuria videť. Conuiuiūq3 iu/
xta regiā magnificētiā ludis exornat:immemor prorsus tātas opes
amitti his morib⁹ nō queri solere. Cepit quoq3 in suos seuire nō re/
gio sed hostili odio.indignās se carpi sermonib⁹ dicētiū eū philip/
pi p̄ris priscq3 mores subuertisse:pp que crimina pmenion senex di/
gnitate regi ꝓximus cū philota filio de vtroq3 prius habitis q̄stioni/
bus interficiť:post hec darātas euargitas parimas parapāmenos a/
daspios ceterosq3 pplōs qui in radice caucasi morabantur subegit.
Caucasus aūt ipse est mōs thaurus q̄ pene mediatenus orbis cōsci/
us quē pagrasset nisi maria restitissent:hic plura noīa ꝑ diuersa lo/
ca hȝ:nā idē est nifates ⁊ sarpedon:⁊ caucasus ⁊ porte caspie vel ar/
menie ⁊ mireanus:⁊ cotoricus ⁊ scythicus:⁊ ceraunias. Isidorus
libro.xiiij. Mons caucasus ab india vsq3 ad thauꝝ ꝓtectus ꝑ gen/
tiū ac linguaꝝ varietate quaq̄uersuȝ vadit:diuersis noībus nūcupa/
tur vbi aūt ad oriētē in excelsiorē ꝯsurgit sal limitatē pp niuiū can/
dorē caucasus nūcupať.nā oriētali lingua caucasus significat cādi/
dū. Est enī dēsissimis niuib⁹ cādidatus:vñ ⁊ scythe q̄ eidē mōti iū/
gunť croacasim eūdē dicūt. Casim enī apud eos cādor siue nix dici/
tur he sunt gētes quas subegit alexāder circa caucasuȝ montē.

C De Reclusione.x.tribuuȝ. C. XLIII.

X historia scholastica. Cū venisset alexāder
ad mōtes caspios inclusi filii capti/
uitatis.x.tribuuȝ:postulātes ab eo egrediēdi licētiā:ex e/
dicto enī tenebanť egredi nō licere:Cūq3 ꝯsisset eā ca/
ptiuitatis:accepit eos apte recessisse a deo israel vitulis aureis imo/
lādo:⁊ p pphetas esse pdictū eos a captiuitate nō redituros. Tunc
alexāder respōdit q̄ digni erāt artius includi. Cūq3 angusta viaruȝ
obstrueret molibus bituminatis:⁊ videret laborē humanū ad h̄ nō
sufficē:orauit dñm deū israel vt opus illud cōpleret. ⁊ accesserūt ad
se inuicē prerupta montiū:ex quo liquido apparet nō esse volūtatem
dei vt exeāt:egredienť tñ circa finē mundi magnā hominū stragem
facturi:hic addit iosephus dicēs deus quid facturus est ꝓ fidelib⁹
suis si tñ fecit ꝓ infideli. Solinus. Porte caspie panduť itinere
manufacto lōgo.viij.milib⁹ passuū.nā latitudo vix plaustro est per/
meabilis. In his angustiis etiā illud asperꝰ q̄ð ꝑciosoꝝ lateꝝ saxa li/
quētibus inter salis venis exudāt humorē affluentissimū:q̄ constri/
ctus vi caloris velut in estiuā glaciē corporať:⁊ ita labes suis acces/
suȝ negat:pterea.viij.⁊.xx.miliū passuū tract⁹ oīs quoquomō ide/
gať:humo arida sine psidio sitit. Tūc serpētes vndiq3 gētiū cōuer/
re:ab illo statim die illuc cōfluunt:⁊ ita periculis ⁊ difficultatis con/
cordia ad caspios nisi hyeme accessus negať.

C De Vltione necis darij ꝑ alexandrū ⁊ alexandriis
quas edificauit. C. XLIIII.

Istoria alexandri. Alexāder cū for/
te vidēt qui da/
riū regē interfecerāt.ait.gaudeo me hostē maximū sub/
iugasse.⁊ lȝ ipse executus nō sim:habeo grām cōdignā
repēdere his qui beniuolentia suā erga me ꝓstiterunt honore igi/
tur se prodāt:iuro igiť patris matrisq3 mee maiestatē sublimes illos
⁊ notissimos me facturꝰ. Quo audito bassas ⁊ ariobarzanes se pdi/
derunt quos alexāder in altissimo loco iussit crucifigi:dicēs se emeritū nō
trāsgredi:nec se esse reū piuriij:qr sublimes eos acutissimos oib⁹ fe/
cerat. Iustinus libro.xij. Vnus aūt ex amicis darij vinct⁹ ad eū p/
ductus est:q̄ dariū nō solū ꝓdiderat:sed etiā interfecerat:quē alexā/
der in vltionē ꝓditionis fratri darij tradidit cruciādū. Quint⁹ cur/
tius. Dicebat enim falli eos qui ꝓditionis p̄miū ab eo expectarent.
imo violate fidei neminē acriorē fore vindicē vltorēq3. Iustinus
vbi supra. Tunc alexāder vt in illis terris nomē suū relinqueret ter/
rim alexādria sup omnē canaum cōdidit:intra diē septimūdecimū
muro sex milia passuū cōsummato trāslatis eo illaꝝ ciuitatū popu/
lis quas cyrus cōdiderat. Martianus li.vij. Alexāder in ponto fe/
cit secūdā alexādriā que p⁹ excisa est sed reparata ab antiocho se/
leuci filio ⁊ seleucia dicta est. Iustinus vbi supra. In bactrianis
quoq3 sogdianis.xij.vrbes cōdidit distributis his quoscūq3 in exer/
citu sediciosos habebat. Historia alexādri. Has oēs suo de noīe
alexādrias vocauit:alexādria bucefala a noīe equi sui:alexādria mō/
tuosa:alexādria apud poꝝ:alexandria sichis. alexādria babylonis
alexādria apud massagetas:alexādria apud egyptū.alexādria apud
origala:alexādria apud granicū:alexādria apud troadā: alexandria
apud tygridē fluuiū:alexādria apud scantū. Insigniuit quoq3 mu/
ros eaꝝ primoꝝ quinq3 elemētoꝝ grecoꝝ caracteribus: vt legereť in
eis. Alexāder rex genus iouis fecit. A.R.G.I.F.

C De Elitone quē occidit ⁊ postea penituit. C. XLV

Vadam dic in solemni cōuiuio orta inē ami/
cos alexādri cōtētione rex a phi/
lippo gestaꝝ mētione:cepit se ip̄e pferre patri:⁊ reꝝ suaꝝ
magnitudinē collocatiꝰ extolliť assentāte maiore conui/
uaꝝ parte:elytos aūt fiducia amicitie regie cuius palmā tenebat se/
nex ⁊ sapiēs philippi memoriā tuebať:ob q̄ð iratus rex telo a satel/
lite rapto eundē in cōuiuio trucidauit. Qua cede exultās mortuo pa/
trociniū philippi laudēq3 obiectabat. Postea vo intellecto facinore
occidē voluit se:flēs ergo mortuū amplectabať ⁊ vulnera tractabat
⁊ q̄si audiēti ꝯfitebať demētiā.interfecissetq3 se:nisi amici interue/
nissent. Recordabať enī q̄ nutrix sua soror elici fuerat:⁊ q̄ tot ami/
cos interfecerat:pmenionē ⁊ philotā amitā cōlobarum nouercā suā ⁊
fratres suos athaliq3 ⁊ eurilocū ⁊ pausaniā ⁊ alios macedonie prin/
cipes. Iustinus libro.xij. Alexāder ergo quatuor diebus nō come/
dit:ob hoc illi quadriduo ꝑseuerata est inedia:donec exercitus vni/
uersi precibus exoratus est.multū vo illi ꝓfuit p̄ces calistenis pħi ⁊ cō/
discipuli sui apud aristotelē familiaris illi. ⁊ tunc ab ipso rege ad ꝑ/
denda memorie acta eius acciti.

C De Calistene pħo ⁊ eius auditore lisimacho. C. XLVI

Iustinus. Reuocato igiť in bella animo.cara/
smos ⁊ daas in deditionē accepit
tunc nō salutari tñ:sed adorari se iubet: acerrimos inter
recusantes extitit calistenes:ob q̄ð iratus alexāder insi/
diaꝝ sibi parataꝝ finxit eū cōsciū:truncatisq3 crudeliter oibus ei⁹ mē/
bris:abscissis aurib⁹ ⁊ naso ⁊ labiis:deforme ac miserāde spectacu/
lū reddidit. Insuꝑ in cauea cū cane claudi iussit ⁊ ad metū cetero/
rū circūferri. Quo facto lisimach⁹ calistenis auditor p̄cepta virtutis
accipere ab eo solit⁹:miserť tāti viri nō culpe sȝ libertatis penas pē/
dētis.venenū ei in remedia calamitatū dedit. Quo audito alexāder
lisimachū obiici leoni iubet:sȝ cū ad ꝯspectū ei⁹ ꝯcitat⁹ leo impetuȝ
fecisset.manū amiculo inuolutā:lisimach⁹ in os leonis inseruit:abre/
ptaq3 lingua ferā exanimauit:q̄ð cū nunciatū regi esset:admiratio in sa/
tisfactionē cessit: q̄ chariorē eū pp cōstātiā tāte virtutis habuit. Li/
simach⁹ quoq3 aīo magno regis veluti parētis cōtumeliā tulit:mul/
ti aūt p̄ncipes macedonū qui alexādrū adorare nolebant ab eo sub
specie insidiaꝝ interfecti sūt:retētus est tñ a macedonib⁹ modus salu/
tādi regis explosa adoratiōe. Valeri⁹ li.vij. Aristo.calistenē audi/
torē suū ad alexādrū mittēs monuit vt cū eo q̄ iocūdissime loque/

ret: quo. s. apud regias aures vel silētio tutior: vel sermõe esset acceptior. At ille dū alexādrū macedonē p̄sica salutatione gaudētē obiurgat ⁊ ad macedonicos mores inuitū reuocare beniuole p̄seuerat: spiritu carē iussus serā neglecti salubris cōsilij penitentiā egit.

¶ De Itinē alexādri i indiā ⁊ d̄ natura illi⁹ terre. C. XLVII.

Istoria alexādri. Post hec alexāder indiā petit q̄ est p̄ncipiū oriētis vn̄ asia ↄsurgit. Orosius li. p̄mo. Asia ad mediā frontē oriētis h̄z i oceanio eoo: ostia fluminis gāgtes a sinistra p̄montoriū taligradamana: cui subiacet ad eurū insula taprobana: ex qua indicus oceanus vocari īcipit: ad dexterā h̄z imaū mōtis vbi caucasus d̄ficit p̄mōtoriū samara: cui ad aqlonē subiacēt hostia fluminis orthorogorte: ex quo oceanus syricus appellat̄. In his finib⁹ india est q̄ h̄z ad occidente flumē indū q̄d rubro mari accurrit: a septētrione mōtē caucasū: reliq̄ vt dixi eoo ⁊ indico terminat̄ oceano hec: h̄z gētes xliiij. absq̄ insula taprobana q̄ h̄z x. ciuitates ⁊ absq̄ alias insulas habitabilib⁹ plurimis. Martian⁹ li. vj. In īdia singulis ānis estates due: ⁊ bis fruges metūt: hyeme etbesias p̄fert: q̄nq̄ milia oppidoꝝ habuit: mūdi p̄s tertia credebat̄. Solinus. Indoꝝ v̄o nemora tā excelsa sunt vt trāsiaci neq̄ sagittis q̄dē possint. In india quoq̄ sunt nationes capitis caninis armate: amicti vestitu tergoꝝ: ad sermonē humanū nulla voce sed latratibus tm̄ sonātes rictibusq̄.

¶ De Ingressu illi⁹ ⁊ legatiōe poꝝ regi ad eūdē. C. XLVIII.

Istoria alexādri. Ingresso alexādro in indiam moꝝ obuij fuerūt ei legati: quos porus miserat cū his l̄ris: Incursanti infestātiq̄ tibi fines hos suadeo: vt cū te hominē memineris nihil ad deos moliaris: potes q̄ppe nosse q̄s ille ego sum: ⁊ q̄ nihil aduersū nos licet fortune: q̄re iubeo te hinc ad tuas grecias ↄtentū redire: Neq̄ enī si nobis grecia v̄ra opus esset: nō olim subacta indis esset: s̄z q̄z inutilis est nobis: nihilq̄ dignū opib⁹ n̄ris h̄z neq̄ q̄sita est neq̄ queret̄ he l̄re nihil terruerūt alexādrū. Iustin⁹ li. xij. Ingrediēs aūt in indiā faleras equoꝝ ⁊ arma multū argēto obduxit exercitūq̄ suū ab argēteis clypeis argyraspidas appellauit. Cūq̄ ⁊ ad̄ nisaz venisset oppidanis nō repugnātibus fiducia religiōis liberi patris a quo vrbs ↄdita erat parci iussit. Tunc ad spectaculū sacri mōtis duxit exercitū naturalibus bonis vite hederaq̄ nō aliter vestitū q̄z si manu cultus esset ornat⁹: exercitus autē vbi ad mōtē accesserit repēte furere cepit ⁊ in vlulatus liberi cū stupore regis sine nora discurrē: vt intelligēt alexāder se suo exercitui magis q̄z oppidanis parcēdo ↄsuluisse: īde regna cleophil̄ regine petijt. Que cū se dedisset ei: cōcubitu redēptū regnū ab alexādro recepit illecebris ↄsecuta q̄d vi nō poterat: filiūq̄ ab eo genitū alexādrū noīauit qui postea regnauit indis. Cleophis aūt regina p̄strata pudicitia scortū regiū ab indis deinceps ē appellata. Porro īsectāte alexādro i īdia quosdā palātes hostes cū a satellitū turba p̄ celeritate d̄sert⁹ eēt: sol⁹ ei lisimach⁹ p̄ imēsas arenaꝝ moles comes fuit. Q̄d idē frater eius philipp⁹ cū aū facē voluisset: iter man⁹ regis expirauit. S̄z lisimachū alexāder equo d̄siliēs haste cuspide ita i frōte vulnerauit vt sāguis aliter claudi nō posset q̄z vt diadema sibi dēptū rex alligādi vulneris cura capiti ei⁹ imponeret: q̄d auspiciū p̄mū future regie maiestatis lisimacho fuit.

¶ Qualit̄ Alexāder poꝝ bello superauit. C. XLIX

Orus bello p̄parato exercitū suū macedonias inuadere iubet: regē alexādrū p̄uatū sibi hostē deposcit: nec alexāder pugne morā fecit. Historia alexādri. S̄z in p̄ma ↄgressione equus alexādri bucefal⁹ dextra pori ictus occubuit. Id aūt macedonib⁹ supra oīa q̄ possunt in p̄lijs accidē incōmoda ingratū fuit. Iustinus li. xij. Alexander equo deiectus ↄcursu satellitū liberat⁹ est. Historia alexādri. Neglecto igit̄ omni ope bellādi alexāder exanimē equū cauda cōp̄hēsū in p̄tes retrahit metuēs ne spoliū indi raperēt: q̄d sibi esset valde pudibūdū: atq̄ ita inducijs receptis: datur vtriq̄ spaciū xx. dieꝝ vt̄ sanādi vulneratos vt̄ sepeliēdi mortuos. In his diebus iniit alexander cōsiliū vt poꝝ ad singulare certamē p̄uocaret: dicēs imperatores inde laudē captare nō posse: vn̄ subditis suis piculū fieret: q̄d ⁊ poro placuit. Cōsiderās eī exiguitatē corporis alexādri: cū ipse q̄nq̄ cubitoꝝ: alexāder v̄o triū tm̄mō mēsuraret̄. Ex ep̄la alexādri. Interea alexāder deposito cultu regio: ⁊ assumpto habitu militari p̄uenit in castellū pori. q. quidā vini ⁊ carnis empturus quē sciscitatus est porus quid facēt alexāder aut cuius etatis esset: cui alexāder r̄ndit: tanq̄z hō senior dux noster in tabernaculo suo se accēso ignis calore reficit. Tunc ille gaudio alacer q̄ cū sene decrepito p̄eliū esset cōmissurus: cū ipse esset iuuenis elatus tumore. Quid ergo inquit non respicit etatē suā. Tunc alexāder dixit se gregariū esse macedonū militē: ⁊ ignorare q̄d faceret alexāder. Cui porus tradidit epistolā minis plenā multa ei pollicitus si eā traderet regi alexādro: alexander aūt iurauit illi factuꝝ vt l̄re ille in manus alexādri p̄uenirēt. Historia alexādri. Igit̄ cū dies pariter ⁊ locus p̄lio īstituissent: fieretq̄ pugna regalis diu anceps alexādro locū vulneris rimāte: ⁊ poro ipm̄ declināte: tādē porus ex quadā repētina tumultuatiōe suoꝝ cōuersus vt videret q̄d nā esset id. p̄tinus alexander eius inguina gladio trāsfodit eūq̄ p̄strauit. Quo viso indi moꝝ in alexādrū insurgē conabant̄. Alexāder aūt manu silētiū poscēs tumultū repressit rōneq̄ ab eo reddita oīs vis indoꝝ se illi subdidit. Actor. Hec historia alexādri. Iustinus aūt dicit in p̄mo bello in quo equus alexādri vulneratus est: poꝝ multis vulneribus obrutū ⁊ captū fuisse: q̄ victū se adeo doluit: vt cū veniā ab hoste recepisset neq̄ cibū sumere voluerit neq̄ vulnera curare passus sit: egreq̄ sic ab eo obtētū vt vellet viuē quē alexāder ob honorē virtutis incolumē in regnū suum remisit: duas vrbes ibi cōdidit: niceam ⁊ bucefalam.

¶ De Spolia exercitus ⁊ basilice pori. C. L.

Ex epistola alexādri. In exercitu pori fuere p̄ter peditū copias tum in lxx. octingēte quadrige: oēs falcate: capti sūt ibi elephāti. cccc. qui turres gestabāt cū iaculatoribus suppositis. In domo regie pori erāt colūne auree solide: ingēti crassitudine atq̄ altitudine cū capitellis numero xxx. aurasq̄ parietes laminaꝝ crassitudine digitali. vinea solida ex auro sarmentūq̄ inter colūnas pēdebat in q̄ erāt folia aurea ⁊ racemi chrystallini lichnis interpositis distinguetibus smaragdis: talami ⁊ cubicula oīa margaritis vnionibusq̄ ⁊ carbūculis ornata erant: fores eburnee: lacunaria hebenina: testudines cypressini in quib⁹ lauabant̄ in balneanib⁹: statue quoq̄ ex auro solide cū craterib⁹ aureis ⁊ īnumeri thesauri: forinsice domus parietes innumerabilia gēmaꝝ genera varijs colorib⁹ oberrabāt: in aula palacij auiū diuersa genera vnguibus rostrisq̄ inauratis: p̄ iniaurib⁹ ⁊ torquib⁹ margaritas vt vniones gerētia: multa ibi gemme ⁊ ⁊ chrystallina vasa: ⁊ sextariola multa aurea inuēta sūt: raro argētea q̄bus oībus in potestatē redactis alexāder aureis laminis totū agmē inclusit: fecitq̄ signa ⁊ vexilla aurea: ⁊ tāta erat auri p̄da vt vix eam milites ferre possent: auꝝ vehebāt elephātes ingētis magnitudinis mille. In equis quoq̄ ⁊ multis camel̄ ⁊ elephātis erāt frena aurea. fueritq̄ tūc i exercitu alexādri q̄drige equoꝝ oēs falcate bige. XD. cc. equitū turme. xxx. peditū. ccc. milia. l. Muloꝝ castrensiū ad saumas ⁊ sarcinas militū subuehēdas circiter duo milia: cameloꝝ dromedarioꝝ ⁊ boū duo milia: qui frumēta vehebāt armētoꝝ ad esus carnis quotidianos ingens numerus.

¶ Primū de itinē alexādri p̄ oceani litora. C. LI.

Iustinus li. xij. Post h̄ alexāder p̄sidas ⁊ g̈ lagaridas expugnat: cum aūt ad aphites venisset vbi eū. cc. milia equitū opiebant̄ hostiū: noluit oīs exercitus in patriā reuerti: quē alexāder oratiōe sedauit: dehinc alexāder ad amnē agisinē p̄git: p̄ hūc in oceanū d̄uehit̄ vbi biacēnas ⁊ sileos quos herculeus cōdidit in deditionē accepit hinc in ambros ⁊ sicābros nauigat que gētes cū exceperūt cū armatis. lxxx. milib⁹ peditū: ⁊. lx. milib⁹ equitū: quib⁹ victis exercitū eoꝝ ad vrbē depulit desertā a defensorib⁹: in quā p̄mus de muro desiliuit sine vllo satellite: ⁊ vnus tot miliū hostiū īpetū sustinuit donec cognito eius p̄iculo oīs exercitus cū eo disiliuit muris deiecti in p̄lio sagitta sub māma traiectus ē: ⁊ cū sanguis fluxu deficēt: nigenu posito tādiu p̄latus ē donec eū a quo vulnerat⁹ fuerat occiderat: curatio vulneris grauior ipso vulnere fuit. Seneca. Huius vulneris dolore dū angustiaret̄ dicebat oēs me iurāt ouis esse filiū. s̄z vulnus hominē esse clamat. Iustinus lib. xij. Igit̄ rebus ordinatis polipcōcha cū exercitu babylonē mittit: ipse aūt cū lectissima manu nauib⁹ ↄscēsis oceani litora p̄grat. Aug. li. iiij. d̄ ciui. dei. Que dū p̄graret cōp̄hēsus ē ab eo dionides archipirata quidā. Interrogatusq̄ ab alexādro q̄d sibi videret̄ vt mare haberet infestū: r̄ndit. quid tibi indz vt orbē terraꝝ: s̄z q̄z id ego exiguo nauigio facio latro vocor: tu q̄z magna classe īpator ⁊ reuera remota iustitia: q̄d sunt regna nisi magna latrocinia q̄z ⁊ latrocinia q̄d sūt nisi parua regna.

¶ De Cādace regina ⁊ eius federe cū alexādro. C. LII

Istoria alexādri. Interea cādax regina audiēs famā alexādri misit vnū de pictoribus suis iussitq̄ vt diligentissime imaginē eius depingeret sibiq̄ deferret. Is vero alexāder miserat ei litteras iura amicitie cōtinentes ipsaq̄ illi rescripsit hoc sibi pre oībus placere: vt fedus illud perpetuū inter se manesus cōfirment addiditq̄ habebis ergo tibi ex nobis amicitie argu

mentū centū laterculos auri grādissimos: ethyopes impubes quingētos: psitacos. vij. frigas. vj. ⁊ p̄ter hec hāmoni deo coronā ex margaritis ⁊ smaragdis ⁊ iā rozeumata p̄ciosiora ⁊ loculos refertissimos cuiusq̧ generis margaritarū atq̧ gemmarū ad. x. numerū: aliosq̧ loculos eburneos. lxxx. ⁊ in delicijs tuis ferarū genera que sunt elephantos. ccc. leopardosq̧. vj. rinocerotas. lxxx. pātheras. iiij. canes etiā in homines efferacissimos. xc. tauros. ccc. virgas alis vectes hebeninas mille quingētas ad hec trāsferēda iussit alexāder. Interea cōtigit vt filius eiusdē cādacis cādaules als cōdeolus noīe dū ad sacrificādū iret: quodā thebericiorū regulo subripiēte vxore priuaret. Qui mox ↄfugit ad alexādri auxiliū: quē comprehēsum satellites p̄mū obtulerūt ptolemeo q̄ tunc post regē p̄mus erat in ordine. Alexāder autē ptolemeū regijs ornamētis indutū p̄sedere iussit ⁊ seseꝑo antigono satellite obtulit. Qui iussus a ptolemeo ferre cādauli alis candeolo auxiliū assumptis quatuor milib⁹ militū cum eo ꝓfectus est ⁊ sic vxorē recupauit ablatā. Quib⁹ peractis cū puer ptolemeo gratias referret. Ille dixit se velle, vidē matrē eius: sꝫ p̄us velle mittē se antigonū ꝑ internūcio. Sicq̧ alexāder sub noīe antigoni assumptis paucis cū cādaule ꝓfectus est: occurritq̧ filio mater aduentāti que alexādrū comprehēsum deosculata est ⁊ circūquaq̧ illū deducēs ostendit ei diuitias suas. Alexander aūt dicebat se multo mirabiliora in grecia vidisse: cui illa videt̄ mihi q̄ tuipse sis alexāder: quo negante duxit eū in secretiorē aulā ⁊ ostēdit ei imaginē eius dicēs Intuē imaginē hāc ⁊ videbis candacē alexādro solertiorē. at ille, frendēs querebat̄ se nō habere gladiū suum secū. Cui regina depone hūc metum nā fidē quā filio meo seruasti semꝑ tibi seruabo. Cūctis relicq̄s esto antigonus: mihi vero alexander eris. Carogarus aūt filius cādacis iunior que filiam pori habebat vxorem volebat interficere alexādꝝ sed mater non dimisit.

ℭ De Mirabilib⁹ que vidit alexāder in india. C. LIII.

X ēpistola alexādri.

Igitur mēse maio vict⁹ est darius: mēse iulio vict⁹ est porus: acceptis alexander el. ducibus indorū q̄ breuitates itinerū nouerāt: ꝓfectus est mēse augusto ꝑ feruētes sole harenas ⁊ loca arida de fasciate volēs ire in bactriacē ad abditos seres: qđ genus hominū e folijs arborū q̄ cerpēdo lanuginē ex siluestri vellē vestes detexunt. Cepit igit̄ exercitus siti laborare. Zephyrus aūt miles inuenit in lapide cōcauo aquā in galea ꝑtulit ad alexādrū ipse sitiēs: quā alexāder cōuocato exercitu palā effudit: sufficitq̧ oībus vnda. Tūc illis flumē apparuit cui⁹ ripā pedū sexagenū arūdo vestiebat pinorū abietūq̧ robora vincēs in crassitudie qua indi vtunt̄ ad edificia aque vo fluminis inuēta est gustu amarior ellebero quā nec hō bibere nec pecus sine tormento poterat. Tūc cognitū est hominē durabiliorē in cūctis reb⁹ q̄ꝫ pecudē: milites ferre sudorē lambebāt: aliqui quoq̧ gustabāt oleū: q̄dam etiā vrinā suā bibebāt: hora nona venerūt ad castellū ī medio amne situ: cuius hoies seminudos ꝑcatus est alexāder vt sibi ostēderēt aquā dulcē nullo apparēte paucas in eos iecit sagittas. Cūq̧ magis pꝑ timorē se abderent. cc. milites ex macedonib⁹ leuit̄ armatos natare iussit. Cūq̧ iā partē q̄rtā fluminis enatassent ab hipotamijs absorpti sūt: tūc alexāder irat⁹ in eos q̄ seducebāt. c. ex eis in flumē ꝓiecit: q̄ mox sic ab hipotamis deuorati sūt. Deinde viderūt hoies rotūdis ex arūdie ꝑ flumē vehi nauiculā: q̄ eis ostēderunt vbi inuenire possent aquā dulcē ad aquā ꝑusq̧ venirēt tota nocte incursantib⁹ leonib⁹ vrsisq̧ tygridib⁹ pardis ⁊ licib⁹ restiterūt. Que genera ferarū in siluis occurrebāt ⁊ quarū naturā describit solinus.

ℭ Iterum de Eodem. C. LIIII.

Um autem

puenisset alexāder ad aquam dulcē refecto exercitu collocauit castra in lōgū. xxv. stadia ⁊ totidē in latū. Iussitq̧ extra castra accēdi ꝑ noctē mille quīgētos ignes. Cenauit accēsis lignis aureis. xij. milib⁹. Tūc venit ad exercitū magnus numerus scorpionum post scorpiones superuenit inmissa vis cerastarū post [illegible] serpētes ⁊ aues [illegible] colonbus nā q̄dam rubētibus squamis erāt. q̄dā nigri ⁊ cādidi coloris: q̄dā auri colore [illegible] tota regio post venerūt cristati serpētes binorū ternorūq̧ capitū: crassitudine colūnarū aliquāto ꝓceriores: quorū pectora erecta ⁊ cū trisulcis linguis fauces exerte: oculis veneno scintillātibus halitu pestifero: frōtē castrorū dēsauerat alexāder clypeis ⁊ in manibus faciebat eos tenere hastas longas cū spiculis acutissimis: tribus horis cū hmōi bestijs pugnauerūt amissis. xxx. seruis. ⁊ xx. militibus. Post hec venerūt albi leones corpibus taurorū cōparandi: quos exceptos venabulis occiderūt. Deīde venerūt apri ingētis forme cū horribilibus pāthers post h̄ venerūt vespiliones corporum equales: q̄ habebāt dētes ad modū hominū: p̄terea venit vna bestia maior elephāte tribus armata in frōte cornib⁹ quā indi appellāt odontatyrannū capitis equini: coloris atri: macedones. xxxvj. occidit ⁊. liij. calcatos inutiles reddidit: q̄ vix tādē venabulis occisa est. Deīde venere mures vulpibus silēs: quorū morsu q̄drupedia statim expirabāt: hoībus aūt nō vsq̧ ad interitū idē morsus nocebat. Deinde venerūt aues vulturibus silēs: sꝫ maiores: colore fuluo: rostro ⁊ pedibus nigris ⁊ nō hoībus nocebant sed pisces e flumie cū vnguibus attrahebāt. Tūc alexāder ductores suos crurifragio puniri iussit: vt nocte viui a serpētibus cōsumerent̄: sicut macedones ↄsumi voluerūt: manus quoq̧ ↄfrigi fecit. Iustin⁹ li. xij.

Cū venissꝫ alexāder ad vrbē ābigeri regis: opidani inuictū cū ferro audiētes, sagictas veneno armāt plīmosq̧ interfecerūt: ptolemeū vulnerāt. Regi aūt ꝑ quietē mōstrat̄ herba inuenerit remedia. ꝑagrata aūt india cū ad saxū mire asꝑitatis ⁊ altitudinis ꝑuenisset in qđ multi ppl̄i ↄfugerāt cognoscit herculē ab expugnatiōe eiusdē saxi terremotu ꝓhibitū. Alexāder ergo cū summo labore ⁊ periculo gētes oēs loci eius saxo potitus in deditionē accepit.

ℭ Iterum de Eodem. C. LV.

X epistola alexādri.

Peruenit autem ad herculis liberiq̧ trophea in vltimis finibus oriētis posita: vbi vterq̧ deus auri solidū hēbat simulachꝝ: qđ alexāder explorare cupiēs fecit ea pforari: ⁊ iterū illi metallo repleri. Deīde venit ad paludē quādā siccā cānosam vbi occurrit eis belua noui generis tergo serrato: vno capite silis hipotamo pectore crocodili gerēs: altero capite duris munito dētibus: q̄ duos milites vno ictu repētino occidit q̄ tandē ferreis vix cōminuta ē malleis: hastis enī trāsfigi nō potuit: cū epulari vellēt iuxta amnē huebat: venerūt elephātorū imensi greges tunc alexāder imꝑauit equitibus thessalicis vt ascēderent equos secumq̧ tollerēt sues quorū grunnitus elephāti timēt. Occisi sūt ergo ō elephātibus octingēti lxxx quorū dētes ⁊ cornua detraxerūt macedones ⁊ cū tali ꝑda recesserūt. Alexāder autē in alias indie regiones ꝓfectus est in qua in patēti cāpo vidit mulieres virosq̧ pilosos toto corpe. viij. pedum altiores nudos ⁊ sine veste: quos Ichtiofagos vel ictiofagos vocant. Qui magis assueti fluuijs ⁊ stagnis q̄ terris erāt: crudo pisce tamē ⁊ aquarū haustu viuētes cū autē exercitus alexādri approꝑinquaret ad hmōi gentē videndā statim submerserūt se in fluctibus: Post h̄ inuenerūt macedones plena nemora in gētibus cinocephali: q̄ tētabāt eos lacessere: sꝫ fugiebāt ad ictus sagictarū. In locis illis cū erecta fuissent tentoria alexandri: ⁊ largo igne accēsi repēte euro flante tabernacula euulsa sunt: ⁊ q̄drupedia scintillis ⁊ titionibus vrebant̄. Alexāder hortabat̄ milites forti animo: dicēs hoc accidisse ex equinoctiali tꝑe: nō ex ira deorū ī octobris mēse autumno iam vergēte in hyemē. Cenātibus autē eis mox in modum vellerꝫ cadere cepit nix. Quarū aggregationē timens alexander ne sup castra cumularet̄: iussit milites vt eā calcarēt q̄ iam pene oēs ignes extinxerat iussitq̧ amplius ignes accendi. Ualerius.

Tunc animaduertens alexander senio cōfectum macedonē militem nimio frigore stupefactum ipse in sublimi ⁊ propinqua igni sede sedens statim descendit in suis manibus corpus frigore duplicatum in suam sedem imposuit. Quingenti milites inter niues perieruntq̧ momento temporis postea dilapse sunt. Ex ep̄la alexādri. Deīnde vise sunt nubes ardentes de celo tanq̄ꝫ faces descēdere: vt incēsu earum totus cāpus arderet: dicebāt milites irā esse deorū eo q̄ alexander ausus esset trāsgredi herculis ⁊ liberi metas: triduo deinde cōtinuo fuit tempus nubilum sine sole claro.

ℭ Iterum de Eodē ⁊ arboribus solis ⁊ lune. C. LVI.

Einde vidit

alexāder montes rhaeseos in ethyopia ⁊ antrum liberi in quos missi homines tertia die febribus mortui sunt vt dicebat̄: ideo q̄ preter religionē ⁊ sine munerib⁹ speluncam dei introissent: Post hoc vidit alexander feminas ⁊ viros pantherꝝ ⁊ tygridum pellibus cōtectos: locus autē largus erat thure ⁊ opobalsamo que plurima rami eorū innascebant̄ nemorū: hic vescebant̄ incole regionis. Tunc apparuit ei antistes oraculi decem cubitorum altior pedibus decem statura: nigro corpore: caninis dētibus: pforatis auribus: ex quibus pendebāt vniones ⁊ anuli: pellibus ferinis vestitus qui dixit alexādro. Si a coitu pueri ⁊ cōtactu femine vacas: licet vt intres diuinū locum: impauitq̧ alexādro ⁊ oībus socijs eius vt deponerent vestes ⁊ anulos ⁊ calciamēta. Erat autē nemus intra parietē: non magno edificatum opere opobalsamum cum optimo odore ex oībus ramis arborū abundāter manabat: ī medio autē luci ille arbores due diuerse cypressis silēs ex genere frondium

alte pedibus.c. Cū diceret alexāder eas frequētibus himbribus tm̄ creuisse: affirmabat sacerdos nūq̄ i his locis fuisse pluuiā vel ferā vel auē vel serpētē: et q̄ in eclypsi sol et lune eedē arbores vehementer flerent. Erat aūt arbori solis virile robur: lune femineū.

De Risis arbor ad alexandr. C. LVII.

Cum autem alex. sacrificare vellet respōdit sacerdos. Thus in eodē sacrario nō licere igne vti nec anial interfici: ꝑcepitq̄ vt ꝓuolutus arbor truncis eas oscularet: et adoraret solē et lunā: vt ei veridica darēt rn̄sa. In sol ortu qn̄ solebat sol arbor loqui: indico sermōe tenuissimo rn̄dit: arbor. Inuicte bellis alexāder vt ↄsuluisti vnus eris dn̄s terrar: s; viuus amplius in patriā nō reuerteris: qm̄ fata de capite tuo ita statuerūt: vespe aūt ad primū lune ortū: arbor lune grece rn̄dit. alexander iā plenū finē etatis habes: sed sequēti anno mēse maio in babylone morieris: et a quo minime speras decipieris: mane facto inuenta est aū sacerdotē adhuc quiescentē velatis pedibus: ferinis pellibus: ingens cibus in tabula hebenina: q̄ expdidiāte cena supfuerat: et culē eburneus: nam ere et ferro et plūbo et argēto egēt: auro abundāt: opobalsamo vescūt et thure. Cadentē riuo puro ex vicino mōte potāt aquā hoīes accūbētes et quiescētes sine vllis ceruicalibus: stratisq̄ tm̄ pellibus ferar. h̄ amictu et victu ↄtēti: viuūt annis.ccc. Iter dixit arbor sol grece ad alexandr. Si mortis tue vt petis isidiatorē tibi ꝓdidero: facile instātia fata vitabis: mihi quoq̄ tres sorores irascerēt clotho lathesis atropos: ad annū et mēses.viij. morieris nō ferro qđ suspicaris: s; veneno. Mater tua turpissimo ac miserādo quoq̄ exitu insepulta iacebit in via ꝑda auiū et ferar. Sorores tue felices diu erunt. Tu aūt et si breue supest tpus: dn̄s tn̄ eris orbis terrar: nūc aūt caue ne nos vlterius sciscitere sed excede terminos luci nostri et ad fasciacem reuertere.

De Ceteris mirabilibus q̄ vidit alexāder. C. LVIII

Et hinc puenit alexander in vallē iordian in qua erāt serpētes hn̄tes i collo lapides smaragdos: quo lasere et albo pipere vescebant. Illi aūt serpētes int̄ se quodāmō ꝑmo vere depugnāt: multi exq; mortibus ꝑerent vn̄ alexāder cū suis paucos efferre potuit ingētis forme smaragdos. Post h̄ inciderūt in beestias hn̄tes capita leonū: et caudas vnguibus bnis latas pedibus.vj. q̄bus verberabant homines et inutiles fiebāt. his itermixti erāt griphi: rostra hn̄tes aqlar et alia parte corpis dissimuli: q̄ mira celeritate in ora et oculos macedonū insiliebāt: pedū erāt binor ternorūq;: clypeos durissime caudis verberantes. Qui partim sagictis partim cōtis militarib⁹ cōfixi sūt. In eo certamē mortui sūt.ccviij. milites ferar vtriusq; generis morsu. occise sūt aūt bestie.xviij.milia. Inde alexāder ad fluuiū occliuas qđ sine fluxu recto fert ad oceanū latū stadijs.xx. ad ripam alterar. huc vestiebāt arundines.ccc.p litora. quar vnā.xxx. milites vix ferre possunt. Excedebant aūt altitudinem arbor ꝓcerissimar. In illo arundineto erant innumeri elephanti qui nihil alexandro et exercitui ei⁹ nocere tentabant: transierunt flumē nauibus ex arūdine factis.

Iter de Eodem. C. LIX.

In vlteriore litore erāt indi balenar et ferar pellibus ↄtecti: q̄ se alexādro hospitales ꝓbuerūt: et dederūt ei et socijs eius spōgias albas et purpureas i manibus cū bucinis: et cocleas caplētes binos ternosq; cōgios: et stragulas: mollesq; tunicas ex vitulor marinor pellibus factas et alias cocleas sextariales teste pulcherrime. Itē vermes ex ipso flumie extractos femore humāo crassiores oī genere pisciū sapore ꝑferēdos et fungos imēse magnitudis. xx. cocco rubriores: posuerūt eis et murenas hn̄tes pōdera duor centenor: et pisces scauros pōder cētenor.l. q̄ in gurgitib⁹ nassis eburneis capiebant: ne arūdines morsu ↄfringerēt: ibi apparuerūt eis capillate mulieres q pulcre videbāt imerse aq̄ q̄ [illegible] homines regionū in flumie natātes aut tenēdo in gurgite suffocabāt: aut tractos i arūdine ita cū essent specie mirabiles affectu suo auide victos rūpebāt: aut veneria exanimabāt voluptate quar duas alexāder cepit: colore niueo siles nimphis: defusis p terga capillis. Inde venit ad gāgez: qui borea flāte exit sicut eufrates notho flāte: hor fluminū ripe altera ab altera ↄspicue nō sunt aquar latitudine.

Iter de Eodem. C. LX.

Postea incidit alexāder in feras de quar capitibus a vertice ferratis eminebant ossa: q̄ more aretino i hoībus impingebāt: et militū clypeos cominu trāsuerberabāt: har occiderūt macedones.viij. milia cccl. Tandē redijt alexāder ad fasciacē insulā vbi por regē cū exercitu reliq̄rat: iussitq; alticoni quē ꝑposuerat ꝑsidi vt faceret p gestis pori ꝑsarūq; et babyloniorū pilas duas aureas et solidas: in quibus oīa facta scriberet et statueret eas in vltima india vltra trophea liberi et herculis quor centū erāt. Ipse v̄o alexāder quinq; sua aurea statuit illis altiora denis pedibus: et oīa miracula fecit i eis scribi que i eis viderat: amisit alexāder i picul is sdic de viris suis circiē mille.l. nā bestie cū latis caudis griphis admixte occiderūt de macedonib⁹ ccviij. in antro liberi perierūt tres viri: int̄ niues quingēti: duos autē milites occidit bestia duor capitū et tergo serrato. Bestia v̄o maior elephāte cū tribus cornibus i frōte q̄ dr̄ odōtatyrānus occidit viros xxxvj. et.lij. inutiles calcādo fecit. Serpētes aūt cristati: binor etiā et ternor capitū et halitu pestiferi occiderūt.xxx. seruos. et.xx. milites hipotami.cc. milites natātes absorbuerūt. Historia alexādri. Porro alexāder nō cōputabat inter mirabilia dona cādacis regine: videlicet psitacos et frigas pardos et rinocerotas elephātes et pantheras. canes et tauros gēmas et aur ebur et hebenum.

De Iactantia et ambitione alexādri. C. LXI.

Seneca in lib. de beneficijs. Cū igit alexander victor orientis aīos supra humana tolleret: corinthij p legatos illi gratulati sūt: et illū ciuitate sua donauerūt: cū risisset alexāder h̄ officij genus: ait vn⁹ ex legatis: nulli vnq̄ ciuitatē donauimus alij q̄ tibi et hercli: libēs ergo accepit delatū honorē: cogitās q nō sibi ciuitatē darēt: s; cui dedissent: et hō glie deditus cuius mēs nec naturā nec modū nouerat tāq̄ celū q mēte vanissima cōplectebat tenēt: et ad sociū honoris sui respexit. idē alexāder gl'iari solebat a nullo se bn̄ficijs victum: idem onesitricum premisit in oceano explorare gentesq; et insulas et bella in ignoto mari querere: Hic alexander anaxarcho comiti suo ex auctoritate democriti innumerabiles mundos asserēti: heu inquit me miserū q ne vno quidē adhuc sum potitus. Tertullianus in apologetico. Hic est anaxarchus: qui cum in exitu suo tanq̄ tyspana pilo contunderet tunde aiebat anaxarchi follem: anaxarchum enim non tundis. Ualerius. idem cū a tyranno torqueret: ad vltimū amputationem lingue mināti ei eo q a maledictis cū cohibere non posset non erit inquit hec quoq; pars mei corpis tue ditionis: ꝓtinusq; dētib⁹ abscisam et mādicatā linguam in os eius expuit. Quintus curtius: in tpe illo dixit quidā ex suis maximis natu alexādro. Si dii habitum corporis tui: auiditati animi tui parē esse voluissent: orbis te nō caperet: altera manu orientē: altera cōtingeret occidētem. Quid tu ignoras arbores magnas diu crescere vna extirpari hora: stultus est qui fruct⁹ ear spectat et altitudinē nō metit: vide ne dū ad cacumen ꝑuenire cōtēdis in ipsis ramis quos cōprehēderis decidas. leo quoq; minimar auiū pabulū fuit: nihil transfirmū est cui periculum nō sit ab inualido: deniq; si deus es: tribuere mortalibus bn̄ficia debes: nō sua eis eripe. si aūt homo es: id qđ es semp eē te cogita: stultum est eor meminisse ꝑꝑ que tui obliuiscaris.

De Superstitione [illegible] ac [illegible]. C. LXII.

Iustinus lib.xij. Rediturus alexander in babyloniā sacrificauit oceano ut [illegible] ꝓsper in patriā reditū imꝑcans. Ualerius cui sacrificāti quidā puer nobilis assistēs arrepto thuribulo i brachio eius ardēs carbo delapsus est: et l; ita vreret vt odor ad circumstātes veniret: brachiū tn̄ immobile tenuit ne sacrificiū ipediret. alexāder tn̄ diutius eū cremari pmisit volēs expiri ꝑseuerantiā pueri.

Iustinus vbi supra. Post h̄ alexander ostio fluminis indi inuebitur: vbi in monimēta rer a se gestar vrbē barchē cōdidit: arasq; statuit: relicto vno ex amicis litoralibus indis: inde iter terrestre facturus cū arida loca in itinere inueniēda dicerent: puteos opportunis locis fieri ꝑcepit: egressus aūt vrbe forte monitus erat vt eū qui sibi egresso ꝑmus occurreret interfici iuberet. asinariū ante oēs obuiā factum iussit occidi: eo q̄rente vt quid se innocentē morti addiceret: rn̄sum est: oraculi ꝑceptum: et mox asinarius: si ita est o rex. alium sors huic morti destinauit: delectatus rex eius rn̄so viliꝰ aīal interfecit asellum. Cū ergo alexāder orientē ꝓlijs et victorijs vergeret: in illis tn̄ negocijs lr̄as ad aristotelē misit: nō eū recte fecisse: q disciplinas que ad nature cōtemplationē spectant quibus ab ip̄o eruditus foret. litteris foris editis inuulgasset. Nā qua inquit re alia ceteris omnibus ꝑstare poterimus: si ea que ex te accepimus omnium ꝓorsus fiunt cōmunia: quippe ergo doctrina anteire malo: q̄ copijs atq; opulentijs: respondit aristoteles: libros illos neq; editos neq; nō editos: q: solis eis cognoscibiles qui eos intelligerent.

De Ultimo eius aduētu ad babylonē. C. LXIII.

Historia alexādri. Post h̄ alexāder amazones tributarias fecit: ac deinde babylonē contendit. Iustinus libro.xij. Cui reuertēti nūciant lega

tiones carthaginēſiū ceterarūq; aphrice ciuitatū: ſʒ ⁊ hiſpaniaꝝ ſi-
cilie gallie ſardinie: ⁊ q̄ruſdā ex italia aduētū ei⁹ babylōe expſti: car-
thaginēſes aūt exterriti priꝰs ad ſpeculādos alexādri aīos miſerāt
hamilcarē cognomēto rhodanū vir ſolertia facūdiaq; pter ceteros
iſignē. Augebat eni coꝝ metū ⁊ tyrꝰ vrbs auctor origiuis ſue capta:
⁊ alexādria emula carthaginis i terminis aphrice ⁊ egypti cōdita igit̄
hamilcar p̄ parmenioa aditu regi obtēto, pfugiſſe ſe ad regē tāq̄ pul-
ſū p̄ria fugit militēq; ſe expeditiōis offert. atq; ita explorat̄ ei⁹ ɔſi-
lijs ita i tabulis ligneis vacua d̄ſup cera iducta ciuib⁹ ſuis oīa pſcri-
bebat: igit̄ cū tātaꝝ legationū alexādro babylonē feſtinātī: veluti cō-
uētū orbis terraꝝ acturo: q̄dā ex magis p̄dixit ne vrbē itroiret: teſta-
tus hoc ei fatalē fore: ob h̄ omiſſa babylonia i burſiā vrbē trās eu-
fratē oli deſertā d̄ſcēdit. Ibi aūt ab anaxarcho pħo cōpulſus ē rur-
ſus magoꝝ dicta ɔtēnere tāq̄ falſa ⁊ icerta: ⁊ ſi fatis ɔſtant ignota
mortalib⁹: ac ſi nature debeant̄ imutabilia: reuerſus ē igit̄ babylo-
niā. Quint⁹ curci⁹ Indignat⁹ igit̄ cobares mag⁹ arti magice pfeſ-
ſiōe magiſq; ſciā celeber ait. Nā mortaliū h̄ noīe praua ⁊ ſiniſtra di-
ci pōt: q̄ i ſuo q̄ſq; negocio hebetior ē q̄ i alieno. Juſtinus li. xij.
Cū ḡ rediſſet babyloniā: multe deuicte gētes p̄fectos ſuos accuſaue-
rūt: quos ſtatī alexāder ſine aliquo reſpectu amicitie i ɔſpectu lega-
toꝝ necari iuſſit. Poſt h̄ filiā darij ſtirā i matrimoniū recepit: ⁊ opti-
matib⁹ macedonū lectas ex oib⁹ gētib⁹ nobiliſſimas v̄gines tradidit
huic ad ɔtionē exercitū vocat: ⁊ pmittit ſe es alienū ad oīa ipēſa p-
pria ſolutuꝝ. xx. milia talētoꝝ i hoc ſumpt⁹ expēſa ſūt: p⁹ h̄ dimiſſis
veteranis exercitū de iunioꝝ⁹ ſupplet. Qui diſceſſuꝫ veteranoꝝ e-
greferētes: miſſiōeꝫ ⁊ ipi flagitabāt: nec h̄ iā p̄cib⁹ ſʒ ɔuitio agebāt:
dicētes eū ſolū cū p̄re ſuo hāmone inire bella ad quoꝝ ɔceptionē
cū alexāder vbis nil pficeret: e tribunali i ɔtiōe iermis ipe diſſiluit
⁊ nemīne phibēte. xiij. de ſeditiōis auctorib⁹ manu ſua pcuſſit.

℄ De Ueneno ſibi propinato. C. LXIIII.

Iſtoria alexandri. Jam pridem ve-
ro mater ei⁹ ſcri-
pſerat ad eum de ſimultatibus antipatri ⁊ diuortio p̄tis
p̄monuitq; inſidias coꝝ cauēdas: vn̄ alexāder euocauit
antipatrem de macedonia: antipater autē iratus in ipſo itinere vene-
num efficaciſſimū atq; potiſſimū p miniſtꝝ regi deſtinauit hauriē-
dum. Juſtinus li. xij. Jnterea vnus ex amicis alexandri effeſtion
decedit: dotibus p̄mo forme pueritieq; mox obſequio regi perchar-
rus: quē cōtra decus regiū alexāder diu luxit: tumuliq; ei. xij. miliū
talētoꝝ fecit: eumq; poſt mortem vt deuꝫ coli iuſſit poſtea reuerſus
eſt in babyloniā. Quintus curtius: Igit̄ alexander babyloniaꝫ re-
uerſus multis ocio datis diebus intermiſſum olim cōuiuiū ſolēni-
ter inſtituit: totuſq; in letitiam effuſus: cū diei noctē pugilez duxiſ-
ſet: recedantē iam e conuiuio medicus theſalus inſtaurata cōmeſſa-
tione: ⁊ ipſum ⁊ ſodalem eius inuitat: accepto poculo media potio-
ne velut telo confixus ingemuit: amici cauſas morbi intemperiem
ebrietatis diſſeminauerūt: re aūt vera inſidie fuerūt: quaꝝ infamiaꝫ
ſucceſſoꝝ potētia oppreſſit: actor inſidiaꝝ antipater fuit. cuius vene-
ni tāta vis fuit: vt nō ere nec ferro nec teſta cōtineret̄ nec aliter ferri
niſi in vngula equi potuit. Elatus eſt igit̄ a cōuiuio ſemiuiuus ⁊ ex-
cruciatus: ita vt ferrū in remedia poſceret tactūq; hominē velut vul-
nera indoleſceret: iam quidē antipater ad occupandū regnū caſſan-
drum filiū ſubornauerat: qui cū fratribus philippo ⁊ iolla miniſtra-
re regi ſolebat: p̄monituſq; eſt ne alij q̄ theſalo ⁊ fratribus crederet
⁊ ideo apud theſalum paratū repetituq; eſt conuiuiū: philippus au-
tem ⁊ iollas p̄guſtare ac tentare potum regi ſoliti in aqua frigida ve-
nenum habuerunt: quam preguſtate iam potioni ſupermiſerunt.
Ualerius: alexāder iaꝫ pridē peritūꝝ ſe manu caſſandri in ſōnis
viderat quem tn̄ cum hoc vidit nondū cognouerat.

℄ De Morte eiuſdem. C. LXV.

Juſtinus lib. xij. Quarto die rex indubitatam
mortē ſentiēs agnoſcere ſe fatū do-
mus ſue ait ⁊ ſuoꝝ maioꝝ: nā pleroſq; eacidaꝝ: intra. xxx.
annum defunctos tumultuantes: deinde milites inſidijs
q; perire regē ſuſpicātes ipſe ſedauit: eoſq; oēs cū prolatus eſſet in
editiſſimū vrbis locū ad conſpectū ſuū admiſit oſculādāq; dexteraꝫ
ſuam flentibus porrexit: ad poſtremū corpus ſuūʒ in hāmonis tem-
plo cōdi iubet. Querētibus amicis quē imperij heredē facerent: re-
ſpondit digniſſimū: nō nominauit filium herculē: nō fratrē arideū:
ſed ⁊ roxanē vxorem pregnanteꝫ relinquebat: quaſi nefas eſſet viro
forti aliū q̄ viꝝ fortem ſuccedere: aut tanti regni opes alijs q̄ pro-
batis relinqui. Sexta die precluſa voce exceptum digito anulum p-
dice tradidit. Deceſſit ergo alexander mēſe vno ⁊ annos tres. ⁊. xxx.
natus vir ſupra humanam potentiā magnitudine animi preditus.

Qui tantā fiduciaꝫ militibus ſuis fecerat vt illo preſente nullos ho-
ſtes nec arma etiam inermes timerent cū nullo hoſte vnq̄ ɔgreſſus
eſt: quem non vicerit: nullam vrbem obſedit quam non expugna-
rit: nullam gentem adijt quam nō calcauerit: victus tamen ad extre-
mum eſt: non virtute hoſtili ſed īſidijs ſuoꝝ ⁊ fraude ciuili. Actor.
Legitur q; alexander lapidem quendaꝫ ſecum geſtabat: quem qui
geſtaret inuenenari non poterat: erat autem inſutus in bracali eius
Sed ab inſidiatoribus nocte illa qua venenum ſumpſit ei ſubrept⁹
eſt. Juſtinus libro. xij. Quo mortuo in ipſo etatis ac victoriaꝝ flo-
re. triſte apud omnes in tota babylonia ſilentium fuit. Sed nec de-
uicte gentes fidem nuncio habuerunt credentes eum immortalem
quem totiens preſente morte ereptum viderant. vt autem mortis ei⁹
fides affuit: non vt hoſtem ſed vt parenteꝫ luxerunt. Mater quoq;
darij audita morte eius mortem ſibipſa conſciuit: macedones autē
eo mortuo vt hoſte amiſſo gauiſi ſunt. Hieronymus contra iouī.
Rogodune vero filia darij poſt mortem viri nutricem que illi ſecū-
das nuptias ſuadebat occidit. Ex epiſtola alexandri. Cum auteꝫ
de alexandri ſepultura iurgia orirentur macedonibus eū in ſua trāſ-
ferre cupientibus: tandem iouis oraculum conſulentes reſponſum
acceperunt eum apud egyptum ſepeliri oportere: non in memphis
verum in illa quam ipſe edificauit vrbe. Ibi ergo ei honorificentiſſi-
me erecta eſt ſepultura.

℄ Epilogus de pace bragmanoꝝ cū alexādro. C. LXVI.

Actor. Alexander vt legitur cū vltimum litus oce-
ani pluſtraret bragmanoꝝ inſulam debella-
re parabat: atq; illi epiſtolam hanc ad eum miſerūt. Au-
diuimus inuictiſſime rex p̄lia tua ⁊ felicitateꝫ vbiq; ſub-
ſecutam. Sed quid erit homini ſatis: cui totus nō ſufficit orbis: di-
uitias non habemus: quaꝝ cupiditate debeas nos expugnare: oīaq;
bona omnibus cōmunia ſunt: eſca nobis pro diuitijs eſt: pro cultu
aureo ⁊ gēmis vilis ⁊ rara veſtis: femine noſtre non ornant̄ vt pla-
ceant: que quidem ornamentoꝝ cultum oneri potius deputāt q̄ ho-
nori: etenim neſciunt in augenda pulchritudine plus affectare q̄ na-
te ſunt: antra nobis vſum duplicem preſtant tegumētum in vita ⁊
in morte ſepulturam: regem habemus non pro iuſtitia ſed pro nobi-
litate ſeruanda: quem enim locum habet vindicta vbi nulla fit iniu-
ſtitia. His verbis motus alexāder eos in pace dimiſit. Actor. Erāt
igit̄ epiſtole alexandri ⁊ didimi regis bragmanoꝝ ad inuicem trāſ-
miſſe: quas hic adbreuiatas inſerere volui.

℄ De Mutuis epiſtolis alexandri ⁊ didimi regis
ſuper eoꝝ philoſophia. C. LXVII.

Alexander ad didimum. Sepius ad au-
res meas fando peruenit ra-
tionem vite veſtre a cōmuni vſu qui vbiq; ſunt hominū
diſcrepare: ⁊ res quidem nouitate mirabilis: rumoꝝ li-
centia videt̄ incredula. Recteq; te didime p has lr̄as ɔſulere prope-
raui: vt ſi veꝝ eſt qđ audiuimus: ⁊ pħophādo hoc facitis: incūctant̄
expedias: quo certior effectus: ego quoq; ſi fieri pōt diſcipline hu⁹
ſectator exiſtā: libera enī eſt res cōicata ⁊ neſcia pati diſpēdiū: cū
in alteꝝ participata trāſfundit̄. Sicut ex vna face ſi lumia plura ſuc-
cēderis: nullū damnū principali materia generabit: q̄ quidē faculta-
tem accipit plus lucēdi: quotiēs cauſas accipit plus p̄ſtādi. Didi-
mus rn̄dit. Nūcios de nobis dudū ad te p̄latos nō imerito fama i-
credulus reſpuiſti: ſolet enī gaudere figmētis: nūc aūt ex me īdubi-
tāter p̄cipe rex fidē. Hem⁹ bragmanoꝝ pura ⁊ ſimplici vita viuit: nul-
lis reꝝ capit̄ illecebris nihil appetit ampli⁹ q̄ rō nature flagitat: ſca-
lis nobis alimonia nō quā luxurie ſagacitas p oīa elemēta p̄quirit:
ſʒ quā tellus ferro iuiolata pducit: mēſaꝫ epulis oneram⁹ innocuis.
hinc eſt q; nulla genera morboꝝ nec noīa numeramus diuerſa ſed
diuturnā ſalute pfruimur: opē nō p̄camur alt̄ ab altō vbi viuit̄ cōi
Jur̄ p̄cs locus nō p̄bet̄ iuidie: vbi nl̄lus ſuplor eſt: oēs diuites facit
paupertatis eql̄tas. Judicia nō hēm⁹: qr corrigēda nō facim⁹. Lege
nl̄las tenem⁹ qe apd̄ nos crimia p̄ſcit. Una gēti lex ē ɔ ius no ire
nature: q̄ laborē nutrit: auaritiā nō exercem⁹ ociū turpe ducim⁹. li-
bidini mēbra ad debilitādū nō tradim⁹ oīa poſſidem⁹ q̄cūq; nō cu-
pim⁹. Eſt. n. ferociſſima peſtis cupiditas: q̄ ſolet egenos quos cape-
re efficē: dū finē inq̄rēdi nō iuenit: ſʒ ⁊ magis quo fuerit locupleta me-
dicat: ſole caleſcim⁹: rore humectamur. Siti riuo frāgim⁹ thoꝝ mini-
ſtrat hum⁹. Sōnū ſolicitudo nō rūpit: mētē cogitatio nō fatigat. In
hoies nr̄i ſiles ſupbia nō agim⁹ ſpiuꝫ nec quēq̄ vl̄ minima ſeruitute
exigim⁹: pter corp⁹ q; ſolū aīo famulari debē cēſem⁹: aliodn̄ ſeuicia
eſt in obſequiū cogē quos nobis frēs eadē natura pgenuit: ⁊ quib⁹
a deo p̄re oīuʒ cōmuniū bonoꝝ ſpōdet̄ hereditas.

℄ Adhuc de eodem. C. LXVIII.

N extruendis domibus igne lata nō solumꝰ nec adm.tio ne pulueris cemēta duriora cōficimus: quin potiꝰ in defossis telluris spelūcis: aut cōcauis mōtiū latebris capaciꝰ habitamꝰ: nullos ibi vētoꝝ fremitꝰ: nullius tempestatē turbinis formidamꝰ. Tutius nos defendit ab imbre spelūca: q̄ tegula: cuius geminus ē nobis vsus māsionis dū viuimꝰ: sepulture dum morimur. Nullus nobis pciosus amictus: s; membra papyri tegmine vel qḋ ē veriꝰ pudore velant: femine nostrates nō ornant vt placeāt: nec sciunt in augenda pulchritudīe plus affectare q̄ nate sunt: nam q̄s pōt opus nature corrigere. qḋ non fuerit aut infructuosum ē q: vincit: aut criminosum q: p̄sumit. Ad concubitū nō nos admonet libido sed sobolis amor: bella nō gerimꝰ: sed pacē moribꝰ non viribꝰ cōfirmamꝰ: sola fortuna ē aduersus quā sepe pugnamꝰ ꝛ semꝑ vincimus. Nemo parēs filij comitat exequias nulla extruimꝰ istar tēploꝝ sepulchra defunctis: nec ingemmatis vanis funera cōbusta recondimꝰ: qḋ nō honoris dixerim esse sed pene: sed hec sunt argumenta nostra diuitie: que nec satietatem viuentibꝰ concessistis ꝛ mortuis supremā requiē sustulistis: non enī tellurem cineres suos quos edidit fouere sinitis: vos estis malorum omniū causa mortaliū. omnia tenetis: ꝛ omnibus vos habentibꝰ imperatis. Sola sapiētia bragmanoꝝ vos superat non amando: pestilentiā nos bragmani non patimur: neq; enī sedis actibꝰ celū temeramꝰ: semꝑ tenet apud nos cū tpibꝰ nature cōcordiam: ꝛ vices suas elementa non offensa custodiunt: medicine remediū nobis parsimonia est: que nō solū illapsos potest curare dolores s; etiā procurare ne veniant. Nulla nos ludicra vel spectacula nec equina certamina nec scenicas turpitudines affectamꝰ: s; theatrū spectare cū volumꝰ: nostroꝝ opeꝝ monumēta relegimꝰ: q̄ cū sint maxime ridēda deflemꝰ: alia porro nobis spectacula exhibet mūdi machina diuersasq; voluptates: in q̄ videmꝰ celū pulchre formatū signoꝝ varietatibus: stellarūq; fulgoribꝰ rutilare: pelagꝰ colore purpureo venustatū germanā terram amplecti: cuiꝰ multiformes pisces per equoreas vndas saltus exercēt: campoꝝ etiā virētiū specie delectant: ex quibus etiā odor gratissimꝰ flores suauitatis exalās: oculos sic pascit ꝛ aitq; nemoꝝ quoq; opacitas: ꝛ fondiū arridet amenitas: q̄ varie simul aliter musicas cōcētibꝰ p̄sonātes dulce melos cōponūt: hec sunt nature spectacula que ꝛ imitari difficile est: ꝛ refutare culpabile: nos mercandi gratia pontum classibus non sulcamus: nunquā nos peregrina species ardore sue pulchritudinis inflammauit: nec famulos nos sibi faciet multis casibus opū deuicta materies: quos liberos edidit absoluta pauperies.

De Eodem. C. LXIX.

Item bene loquendi non discamꝰ: neq; facūdie rhetoꝝ oratoꝝq; operā damus cuiꝰ officiū ē fucatis sermonibꝰ figmētare mēdacia: ꝛ innocentie fidē cōferre criminibꝰ: ac pricidij reos assignare piissimos. Qui dū putāt se aliene laudis fructū ꝑ iniquaꝫ victoriā rapuisse nesciūt munimētū se sue cōsciētie pdidisse. simplex ē apud nos eloquētia cōisq; oibꝰ: solū pcipiēs nō mētiri: forū scholasq; minie frequētamꝰ. quoꝝ doctria discors nihil stabile certū q̄ diffiniuit quoꝝ vna pe ī honestate: alia ī voluptate bonum cōstituit. In honorē diuinū pecudes innocuas nō mactamꝰ: nec delubra metallis argēteis īcrustata fundamꝰ: nec auro altaria ꝛ gēmis splēdentia dedicamꝰ. Que vt si nō hriti deo largiaris: supiorē te asseris. Si vt hriti: parē quoꝝ vtrūuis feceris cōtumelia ē. Nō suscipit deus sacra sanguine: cultū diligit īcruētū: vbo ꝑpiciat oratibꝰ qḋ soluꝫ ei cū hoie ē suaq; similitudine delectat: nā vbū deꝰ est: h̄ mūdū creauit hoc regit atq; alit oia h̄ diligimꝰ: ex h̄ spm̄ trahimꝰ: siq̄dē deus ipse spiritꝰ atq; mēs est: ꝛ idō nō terrenis diuitijs nec largitate manifica: sed religionis opibꝰ ꝛ graꝝ actione placat: quapropter nimiū vecordes vos ꝛ miserabiles iudicamus q̄ originē vraꝫ eē celestem nō suspicatis: magnāq; habē cū deo cognatōeꝫ: s; splendoreꝫ generis vri rebus vilissimis obfuscatis: quippe qbꝰ maxime ī carne voluptas est. hanc fouetis ꝛ colitis ꝛ amatis: cuiꝰ ꝛ contrectatio viuentis horrēda ē ꝛ contagio morientis incesta ē in cuiꝰ vsibꝰ elemēta vexātur: ꝛ mūdꝰ ī exhibēdis laborat obsequis: ꝛ qḋ ē vehemētiꝰ: audetis deū cesis carnibꝰ expiare: ꝛ ī h̄. s. a carne ōcepti. Re ei vra ñ opitulares deos s; carnifices dirissimos inuocatis: q̄ viscera vra suppliciōꝝ diuersitate discerpūt: o vos īfelicissimos quoꝝ religio crimē est: vita suppliciū.

Iterum de eodem. C. LXX.

Lexander. Si hec ita sunt vt asseris. soli quātum video bragmani hominum numero tenentur: soliq; exortes corporee creduntur esse substantie. Qui vicijs omnibus carere dicuntur: qui concessis nature voluptatibus non vtuntur: aut deos se esse profitentur aut inuidere deo: hec iudicio meo dementie potius q̄ philosophie numeranda sunt. Didimus. Nos non sumus incole huius mundi: sed aduene: nec ita in orbem terrarum venimus: vt in eo libeat cōsistere sed transire: properamus enim ad larem patrium nullis delictorum ponderibus pregrauati: nec aliquibus illecebrarum tabernaculis commorantes: nec flagiciorum cauponibus obligati: nihil enī indecorum pene contigimus. quippe qui nuda conscientie fronte ꝑgredimur: vt expediti ac faciles spacium propositi decurramus itineris: deos autem nos esse non dicimꝰ: nec eius opi inuidiose detrahimus: sed bonitate dei vos male vti asserimus: nec oīa vobis licere s; nec decere firmamus: s; ea que voluptas sibi vendicat: honestate plerūq; negamus admittere. Deꝰ enī rex cōditor varias spēs formauit ī mūdo: q: nullatenus poterat sine eaꝝ diuersitate subsistere quarum vsum humano arbitrio pmisit discernere. Dum ergo quisquis deterioribus omissis meliora sectatur: non ipse deus quidem est: sed dei amicus efficitur.

Iterum de eodem. C. LXXI.

Lexander iterum. Tantene ideo beatum te dicis q: ī ea mundi parte vobis natura cōstituit sedem: in qua nec accessus vel exitus aduenis nec excessus indigenis aperitur. s; excubias appositas facultatis obsessi q: mutare patriā vestram non valetis laudatis: ꝛ qḋ dānationis cā patimini consciētie studio vos meruisse iactatis: veꝝ nulluꝫ virtutis meritū est: id nancisci qḋ mutari non possit: s; nec gloria dicenda est quā sibi quisq; nō dederit: non habere bragmanos cōsuetudinē mandare semina telluri: nec arbores vicibꝰ decorare: nec plantarijs nuda vestiri campoꝝ: nec edificia pulchra cōstituere: haꝝ reꝝ manifesta ē ratio: qḋ ferri metalluꝫ vobis indignatio nature non pbuit: quo cuncta q̄ numerauimꝰ excolunt: aliunde autē assumere negocia occasione nauigij non potestis. Ideoq; necesse est vobis herbis palmitibusq; depastos: vitā horribilem pecudum more transigere: ergo non in angustijs ꝛ in egestate sed in opulētia tēperanē vixisse laudādū est: alioquin cecitas ꝛ paupertas: sole virtutū gloriā sortiunt. Illa q: nō videt vt cupiat: ista q: nō hꝫ vt capiat: feminaꝝ vestraꝝ nullus vt asseris decor angeꝰ ornatibꝰ assentio: Quippe nec ars officij: nec materies vlla suppeditat. Nemo apud vos (vt dicitis) incestu vel adulterio flāmat: miranda res esset si ꝓprio non necessitatis iudicio viueretis. Si animū vestrū ab illicitis amoribus pudicitie cōtemplatio nō deformitatis arceret aspectio s; hec est res que solet de sensibꝰ humanis auferre non desideriū libidinis sed factū: non mentē a scelere prohibere sed corpus ab opere. Nos autē qui nullius medie lege pstringimur: ad bene viuenduꝫ libero incitamur arbitrio: vt voluntariam continentiā digna remuneratio consequatur: dedit enim nobis multas nā blandicias quas plerunq; virtus cohibet.

Liber quintus: Incipit.

De Diuisione monarchie Alexandri in quatuor regna: ꝛ de ptolemei sother rege egypti. C. I.

Eusebius in chro. Igitur Alexandro mortuo apud babylonē: translato post eum in multos imperio. diuersi regnauerūt. Hinc alexandrinoꝝ nascit regnū qḋ est egypti: ꝛ ꝑ vniuersas gētes quas alexander tenuerat diuersi regnauerūt. Primus in egypto ptolemeꝰ lagi filiꝰ. Cepit anno q̄nte etatis. cclxvij. mūdi vo. iij. M. dxl. ꝛ regnauit annis. xl. Macedonie regnauit philippꝰ qui ꝛ arideꝰ fratꝰ Alexādri annis. vij. Lidiā ꝛ traciā ꝛ helespōtū lisimachꝰ tenuit. Comestor. Cū enī rediisset Alexāder ī babylonē sūpto veneno a sorore sua vsū lingue amisit: ꝛ volūtatē extremā suaꝫ scripto expssit: ꝛ noluit mōarchiā suā ī aliquē trāsferre: ne aliqs par ei ī potētia apō posteros legēt: s; xij. quos ab adolescētia socios hūerat regni successores instituit. Hec āt institutio ñ stetit: nā q̄tuor ex eis tm̄ alijs abiectis regnauerūt sic ī hystoria daniel ē cōprehēsū. Itaq; ptolemeꝰ rex egypti q̄ cognolatꝰ ē sother cū regno suo adiecit syriā apposuit vt adijceret ꝛ iudeā: ꝛ ascēdēs in hierlm̄ die sabbati sereno ea die iudeos arma nō mouentes sub simulatōe sacrificandi deo: nullo cōtradicente intrauit: vel fm̄ Josephū Quidꝰ laberchites iudeos

ridiculos appellauit: qui supflua supstitione graue damnũ sustinue runt. Ptolemeus namq̃ multos de iudea ⁊ agaris captiuos tra/ hens ad egyptum rediit: ⁊ venditioni exponens eos a negociatori/ bus nationum distracti sunt ⁊ dispersi: ⁊ per hanc captiuitatem licet non fuerit generalis: diffusius dispersi sunt in nationes. Unde in actibus apostolorum legitur conuenisse in Hierusalem iudeos ex omni natione que sub celo est. Jado pontifici successit filius eius Symon iustus. Eusebius. Eo tpe appius claudius rome cec⁹ cla/ ruit: qui aquas claudias idux it ⁊ viam apiam muniuit.

¶ De Theophrasto philosopho ⁊ dictis eius. C. II.

Eodem tempore theofrastus philo/ sophus claruit qui a diuinitate loquendi vt ait Cicero nomen accepit. Actor. Hic fuit discipulus ac successor Aristotelis. Unde de hoc refert a. gellius in libro noctium acticarum dicens. Aristotile iam senio cõfecto: egroq̃ corpore ⁊ spe vite tenui fuit: tunc omnis se ctatorum eius cohors ad eum accessit orans vt ipse eligeret loco sui magisterij successorem quem sequerentur. Erant tunc in eius studio duo precipui: theophrastus ex lesbo: ⁊ menedemus ex rhodo. Ari/ stoteles autem iussit sibi afferre vinum lesbium ⁊ rhodium ⁊ vtrum q̃ satis commendauit sed lesbium magis: vnde nemini dubium fuit quin lepide simul ⁊ verecundie: successorem sibi illa voce: non vinũ delegisset. Itaq̃ Aristotele defuncto omnis academia ad theophra stum conuolauit: huius theophrasti dicitur esse illa sententia: expe dit iam probatos amicos amare: non amatos probare: ⁊ illa Ex ini/ mico vindictam si te inimicum senserit perdidisti: ⁊ illa: grauius ad/ uersarium securitate decipies. Huius quoq̃ sententia fuit. Amanti um ceca esse iudicia. Scripsit tñ ⁊ ipse libꝝ de amicitia in quo ami/ citiã omni charitati prefert: sꝫ raram in reb⁹ humanis esse cõtestat. Theophrastus accusasse naturam dicitur: quod ceruis ⁊ cornicib⁹ vitam diuturnã quoꝝ id nihil interesse: hominib⁹ vo quoꝝ maxime interfuisset tã exiguam dedisset vitam: quoꝝ si etas posset esse lõgi/ or omnib⁹ pfectis artib⁹ eorũ vita erudiret. Querebat ergo: tuc se cum illa videre cepisset extingui.

¶ Ꝙ Uxor sapiẽti ducenda nõ sit. C. III.

Iero. cõtra ioui. li. ii. Fert au/ reol⁹ theo phrasti liber de nuptijs in quo q̃rit an vir sapiens ducat vxorem: ⁊ cũ definisset: si pulchra eẽt: si bene morigerata: si honestis parẽtib⁹ nata: si ipse san⁹ ac diues sit sapientẽ inire ali/ quando matrimoniũ statim intulit: hec autẽ raro in nuptijs vniuer/ sa concordant. Nõ est igit ducẽda vxor sapienti: pmũ eni impediri studia philosophie: nec posse quẽquã libris ⁊ vxori pariẽ inseruire: multa esse q̃ matronaꝝ vsibus necessaria sunt: pciose vestes: auꝝ: gẽ/ me. sumpt⁹: ancille: suppellex varia: lectice: ⁊ exedra deaurata. Dein/ de per totas noctes garrule conquestiones illa oratior procedit in publicum: hec honoratur ab omnib⁹: ego in conuentu feminaꝝ mi/ sella despicior: cur aspiciebas vicinã: quid cũ ancilla loquebaris de foro veniens qd attulisti: non amicum habere possum⁹ non sodalez: alterius amorem suũ odiũ suspicatur S doctissimus preceptor in q̃ libet vrbium fertur: nec vxorẽ relinquere nec cum sarcina ire possu/ mus pauperẽ alere difficile ẽ ⁊ diuitẽ ferre tormẽta: adde q̃ nulla ẽ vxoris electio: sꝫ q̃liscũq̃ venerit habenda: si iracũda: si fatua si de/ formis: si superbia: si fetida: quodcũq̃ ẽ post nuptias discim⁹: equ⁹: asinus: bos: canis: ⁊ vilissima mancipia pbant prius ⁊ sic emunt: so la vxor nõ ostẽdit ne ante displiceat q̃ȝ ducat: si totã domũ cõmise/ ris ei seruandum est: si aliqd tuo arbitrio reseruaueris fidẽ sibi habe re non putabit ⁊ in odiũ vertet ⁊ iurgia: ⁊ nisi cito cõsulueris anus ve nena parabit: aurifices ⁊ institores gẽmaꝝ sericarũq̃ vestiũ si intro/ duxeris periculũ pudicitie est. Si phibueris suspicionis iniuria: ve/ rũ qd pdest diligens custodia cũ vxor impudica seruari non possit: pudica non debeat. Infida eni custos castitatis est necessitas: ⁊ illa vo pudica dicẽda est: cui licuit peccare sed noluit: pulchra facile ada/ mat: feda facile cõcupiscit: difficile ẽ custodire quod plures amant. Molestũ est possidere qd nullus habere vel amare dignat: minore tamẽ miseria deformis habet q̃ȝ formosa seruet: nihil eni tutũ est i quo totius ppli vota suspirant.

¶ Iterum de eodem. C. IIII.

Quod si propter dispensationem do/ mus ⁊ languoris so lacia ⁊ fugã solitudinis ducant vxores multo vtiq̃ me/ li⁹ seru⁹ fidelis dispẽsabit auctoritati domini obediẽs ⁊ eius dispensationi obtemperans q̃ȝ vxor q̃ in eo se estimat dominam si cõtra viri faciat voluntatẽ. Assidere etiã ergo meli⁹ possunt amici ⁊ vernule beneficijs obligati: q̃ȝ illa q̃ nobis imputet lachrymas su/ as: ⁊ hereditatis spe vendet illegitimũ: ⁊ sollicitudinẽ iactans: lãgu ẽ tis aĩum desperatione cõturbet: q̃ si ipsa languerit eq̃ egrotandũ est: ⁊ nunq̃ȝ ab eius lectulo recedendũ: aut si bona fuerit vxor ⁊ sua uis: q̃ tamẽ rara aut nulla est: cũ parturiẽte opꝫ gemi ⁊ cũ periclitan te torqueri. Sapiens autẽ nunq̃ȝ solus eẽ põt: hꝫ secũ oẽs q̃ sunt q̃ȝ fuerit boni: ⁊ aĩum libeꝝ quocũq̃ vult trãsfert: quodq̃ corpe nõ po test cogitatione complectit: ⁊ si hominũ copia defuerit loquitur cũ deo nunq̃ȝ minus solus erit q̃ȝ cum solus fuerit. Porro liberorum causa vxorem ducere vt vel nomen nostꝝ nõ intereat: vel habeam⁹ psidia senectutis: ⁊ vt certis vtamur heredib⁹ stolidissimũ est: quid eni ad nos recedẽtes e mũdo ptĩet si noĩe nr̃o ali⁹ nõ vocet: cũ innu/ merabiles sint qui eodẽ nomĩe appellent. Et q̃ senectutis auxilia sit nutrire domi illum q̃ aut por forte te moriat aut puerissimis mori bus sit: aut certe cum ad maturã etatẽ venerit tarde ei mori videaris hec ⁊ huiusmodi theophrastus disserens q̃ christianoꝝ ora suffun dant quoꝝ cõuersatio in celis est.

¶ De Menandro poeta comico ⁊ philomone ⁊ ortu regni asye. C. V.

Eusebius in chro. Anno Ptolemei quarto menãder comicus pmã fabulã cognomẽto orgẽ docẽdo superat. Actor. Hui⁹. s. menãdri iuxta Hieronymũ est illud se nariũ qd ponit apostol⁹ in epl̃a ad corinthios: corrũpũt bonos mo/ res cõfabulatiões pessime ⁊c. A. gelli⁹. Iste menander a philomo ne nequaq̃ȝ pari scriptore in certaminibus comediaꝝ sepi⁹ vincebat quẽ cũ forte habuisset obuiũ: q̃so inquit philomo cũ bona venia dic mihi: cũ me vincis nõ erubescis. Actor. Hũc philomonẽ iuxta ho/ linãdũ vocare videt polemonẽ sꝫ de polemone dicet infer⁹. Ua/ leri⁹ li. ix. Philomonẽ vel polemonẽ vis immoderati risus abstulit nã aliqñ paratas ficus i cõspectu positas asello cõsumẽte pueꝝ vt il lum abigeret inclinauit: qui cũ iam comestis omnibus superuenisset quoniam inquit tam tardus fuisti: da nunc meꝝ asello: ac protinus vrbanitatem dicti crebro anhelitu cachinnoꝝ prosecutus: senile gut tur salebris spiritus angustia pregrauauit. Eusebius in chroni. Anno. vi. ptolemei regis egypti: ⁊ philippi macedonis regnum asye cepit in qua regnauit primus antigon⁹ annis. xviij. Secũdus deme trius qui ⁊ poliarcetes. xvij. tandem tradidit semetipsum seleuco re gi syrie: qui destructo regno asye: captoq̃ demetrio: syrie ⁊ asye pa riter imperauit: eo tpe. s. anno ptolemei. vij. menedem⁹ ⁊ speusipp⁹ phi losophi insignes habentur.

¶ De Uictoria romanoꝝ ex samnitib⁹. C. VI.

Eusebius in chroni. Temporibus ptolemei ro/ mani samnites diutissime cõtra se preliãtes ad extremã in seruitutem redigunt annis. xiiii. hec victoria facta ẽ an no ptolemei sexto ab vrbe condita. cccc xxxvj. vel. xxxvij. Orosius. Anno precedenti romani a samnitib⁹ victi fuerãt tunc samnites no uum habitum sumunt deargentatis armis ⁊ vestibus vtentes: iteꝝ bello se offerunt: aduersum quos missus est papyri⁹ consul cum ex/ ercitu qui cũ ab auguribus vana coniectantibus phiberetur cõgre di: spreuit eos ⁊ feliciter congressus victoriam obtinuit in quo plio cesa sunt hominũ. xij. milia capta. iiij milia. Sꝫ post hanc victoriam subito tam intolerabilis pestilentia corripuit ciuitatem vt pter eã quacũq̃ rõne sedãdã libros sibillinos cõsulendos putarunt horum q̃ illum epidaurum colubrum cum ipso esculapij lapide aduexe runt quasi vo pestilentia aut eã sedata non sit. aut post orta non fue rit. Augustinus in libro. iij. de ciuitate dei. Erat autem hec pestilẽ tia orta ex mulieribus que grauide moriebantur anteq̃ȝ maturos partus ederent vbi secreto aduectus in vrbem esculapius excusabat q̃ archiatrum se non obstetricem profitebatur: pecudes quoq̃ simi liter moriebantur ita vt defunctorum genus animalium crederetur Sic ergo per oraculum sibilinum a magno imperitie vel desidie cri mine liberatus est esculapius. per dies quoq̃ xl. eodẽ tpe i foro hor rẽda altitudine niues remãserũt tyberisq̃ glacie duratus est.

De Papyrio consule bellicoso.

Orosius. Dicit ergo papyrius vt dictum ẽ eo q̃ vanas auguꝝ ⁊ aruspicum coniectura contempsit: hꝫ papyri⁹ adeo apud romanos bellico sissim⁹ habebat vt cuꝫ alexãder magn⁹ dispone diceret ab oriente descẽdens obtinere virib⁹ africã atq̃ inde in italiã trãsire bi: romani inter ceteros duces tũc in republica vl expeditõe sua opti mos hũc pcipuũ fore q̃ alexãdri impetũ sustinere posset meditarent. Macrobius in li. de saturnalib⁹. Hic papyri⁹ cũ eẽt puer cum pa

tre suo incurias luerat: illũ reuertentẽ percunctari cepit mater qđ in senatu egissent pr̃s: et puer ridit tacẽdum esse neq; ad dici licere: mulier fit auidior audiendi secretũ rei et silentiũ pueri animũ ei⁹ ad inquirendum euerberat: tũc puer vrgente matre lepidi atq; festiui mẽdacij consiliũ capit: actum in senatu dicit: vtrũ videret vtili⁹ esse vnus vt duas vxores haberet an vna apud duos nupta esset: hec illa vt audiuit ad ceteras matronas retulit. post tridueq; ad senatum cõfluũt orantes vt vna poti⁹ duobus nupta fieret q̃ vni due. Senatores quenam esset illa mulier; intemperies et quid sibi postulatio hec vellet mirabant: et non vt parue rei prodigium illam verecundi sexus impudicam parue scebant insaniam: puer papyrius publicũ metum demit que matri dixerat enarrat: senatus fidem atq; ingenium pueri exosculatur: consultumq; facit ne preter illum pueri cum patribus in curiam post hoc introirent.

De Fabio consule. C. VIII.

Orosius. Anno p⁹ victoriã papyrij de samnitib⁹ Fabius gurges cõsul pugnãs cũ samnitib⁹ amisso exercitu vict⁹ in vrbẽ refugit: Cũq; senat⁹ de submouẽdo eo deliberaret pr̃ ei⁹ Fabi⁹ maxim⁹ ignominiã filij depcat⁹ legatũ se filio itur; vltro obtulit: si illi depellẽde ignominie iterũq; gerẽdi belli facultas daret. Qua impetrata, preliorq; cõserto cũ subito pugnãtez filiũ cõsulẽ infistente põcio samnitarũ duce: et in festis hostiũ telis cõclusum videret: i mediũ se agẽ: pius senex equo vect⁹ igessit. Quo facto pmoti romani tota ibi icubuere acie donec ipsum ducẽ põciuz deleto hostili exercitu victũ oppressũq; ceperunt: Cesa sunt in ipso prelio samnitũ. xx. milia: capta. iiij. milia cum rege suo põcio. Tractũ est hoc bellũ p. lix. annos: et tandẽ capto põcio finitũ p fabiũ patrem et filiũ. Valeri⁹ li. iiij. Hic est fabi⁹ maxim⁹ q̃ cũ a se quinquies et a patre aue et proauo maioribusq; suis sepe cõsulatũ gestũ animaduerteret comicijs q̃bus filius eius cõsensu summo cõsul curabat q̃ cõstãt potuit pplo id egit: vt aliqñ vacatõe huius honoris fabie gẽti daret: non q̃dẽ virtutib⁹ filij diffidens (erat enĩ illustris) sed ne maximũ impiũ in vna familia cõtinuaret: qđ hac moderatiõe valenti⁹ q̃ etiã patrios affect⁹ qui potentissimi habent superauit. Actor. Porro põciũ samnitẽ testat: cicero in libro de senectute fuisse cõtemporaneũ archite tarentino et platoni. Cui⁹ est etiaz illa egregia sentẽtia quã idẽ tulli⁹ ponit in libro. ij. de officijs: vtinaz inquit. O ponti⁹ samnis: ad illa tpa me fortune reseruasset: et tunc essem nat⁹ quando romani dona accipere ceperunt: non essem passus eos diutius imperare.

De Marco curio consule. C. IX.

Orosius. Anno post hãc victoriã d̃ samnitib⁹ gestũ ẽ bellum cũ sabinis a curio cõsule vbi quot milia hoĩz interfecta quot capta sunt ip̃e cõsul ostendit. Qui cũ in senatu magnitudinẽ agri sabini acq̃siti: et multitudinẽ capti populi referre vellet: numer; explicare nõ potuit. Valerius li. iiij. Marc⁹ curi⁹ exactissime norma romane frugalitatis idẽq; fortitudinis specimẽ pfectissimũ samnitaz diuitias cõtẽpsit: et illi paupertate eius admirati sunt: nã cũ ad eũ i scamno sedẽtẽ foco et catino ligneo cenãtẽ magnũ auri pondus publice missum attulissent benignis verbis inuitatus vt eo vti vellet: vultum ptinus risu soluẽs: superuacue inq̃t: narrate samnitib⁹ Marcũ curiũ malle locupletib⁹ imparẽ q̃ ipsum fieri locupletẽ: et mementote me nec acie vinci: nec pecũia corrũpi posse. Itẽ cũ italia pyrrhũ regẽ exegisset nihil omnino ex p̃da regis qua exercitũ et vrbẽ ditauerat attigit de certis etiã a senatu septenis iugerib⁹ agri populo: sibi autẽ. l. popularis assignatõis modũ nõ excessit: par; idoneũ reipublice ciuẽ arbitrãs: q̃ eo qđ reliquis tribueret cõtẽtus nõ esse. Idẽ sensit fabricius lucini⁹ honore et auctoritate omni ciuitati tpibus suis maior: censu vero par vnicuiq; pauperrimo: q̃ a samnitib⁹ quos in cliẽtela habebat pecuniã et seruos sibi missos remisit cõtinẽtie sue hilicio sine pecunia p̃diues: sine vsu familie abunde comitat⁹: q: locupletem illũ faciebat: nõ multa possidere: sed modica desiderare: cur nõ et fabricij discipulũ quintũ tuberonẽ fuisse qius estimauerit: cui consulatum gerenti cum etholor; gens vasa argentea magno pondere exquisita arte fabricata p legatos misisset q̃ superiore tpe gratulandi causa ad eum pfecti retulerant se in eius mensa fictilia vidisse: monitos ne cõtinẽtie quasi paupertati succurrendum putarent cũ sarcinis suis abire permisit: nũc autẽ quo ventum est a seruis vix impetrari potest ne supplectilem illã fastidiant quã tunc consul nõ erubuit.

De Cassandro rege macedonum et olimpiadis nece. C. X.

Eusebius in chro. x. Anno Ptolemei. viij. regnauit cassander apud macedones post philippum arideum. Justinus. Nam olimpias Alexandri mater cum ab epyro in macedoniam prosequente eacide rege molosorum veniret: prohibita est a finibus macedonie ab euridice et arideo: vnde moti macedones ad olimpiadem transierũt cui⁹ iussu et euridice et rex occidũt. vj. annis post alexandrum potit⁹ regno. Orosi⁹. Hec euridice multa sub nomine viri gesserat per cassandrũ quẽ flagitiose cognitum ad summũ fastigiũ per omnes honor; grad⁹ puexerat qui ex libidine mulieris multas grecie ciuitates afflixit. Justinus. Sz nec olimpias diu regnauit: nã cum principũ cedes pessum faceret muliebri magisq̃; regio more fauorẽ sui in odiũ vertit. Audito itaq; casandri aduẽtu diffisa macedonibus cũ nuru roxane et nepote hercule in pidnã vrbẽ secessit: comitate sunt eam deidamia eacide regis filia et thessalonica: puigna philippi filia: et multe alie matrone speciosus magisq̃ vtilis grex: mox cassander pidnam vrbem obsedit: qui cuz fame et ferro vrgeret olimpiadẽ: illa longe obsidionis tedio pacta salute victori se reddidit: qui conuocato populo scissitatus est quid de ea velint fieri: mox omnes sine respectu pristine maiestatis occidendam eam decernunt. Olimpias autem vbi obstinatos ad se venire armatos videt: veste induta regali et duabus ancillis innixa vltro obuiam procedit: qua visa percussores attoniti maiestatis priori: et tot i ea occurrentibus regum suorum nominibus substiterunt: donec a cassandro missi sunt qui eam confoderent: non refugientem gladium nec vulnera: nec muliebriter vociferantem: sed virorum fortiũ more pro gloria veteris prosapie morti succumbentem vt Alexandrum posses etiam in moriẽte matre cognoscere. Comprimẽs se insuper expirans: capillo et veste crurã contexisse fertur ne quid posset in corpore eius indecorum videri.

De Polemone philisopho. C. XI.

Valerius li. v. Hic dicit helinandus Xenocratis successisse polemonem: perdite luxurie Athenis adolescens polemo: non modo illecebris sed etiam ipsa infamia gaudens cũ e cõuiuio non post solis occasum sz post ortũ surrexisset: domũq; rediens xenocratis philosophi patentẽ ianuã vidisset vino grauis: delibutus vnguentis: sertis capite redimito: perlucida veste amictus: refertã turba doctor; hominũ scholam eius intrauit: nec tam deformi content⁹ introitu consedit vt etiam clarissimum eloquiũ et prudentissima p̃cepta temulẽtie lasciuijs eluderet: orta deinde vt par erat omnium indignatione Xenocrates vultum in eodem habitu continuit: omissaq; re quã disserebat: de modestia ac temperantia loqui cepit. Cui⁹ grauitate sermonis polemo resipiscere coactus primũ coronam de capite detractam proiecit: paulopost brachium intra palliũ reduxit: pcedente tẽpore conuiualis oris hylaritatẽ deposuit: ad vltimum totã luxuriam exuit. Sicq; inuitus orationis medicina sanatus: ex infami ganeone maxim⁹ philosophus euasit: peregrinatus est igit huius animus in nequitia non habitauit.

De Ortu regni syrie. C. XII.

Anno ptolemei xij. antigoni. vij. regnũ syrie et babilonis et superiorum locor; nascitur et regnauit primus seleuchus nichanor: annis. xxxij. Secundus antioch⁹ qui et sother. xx. tercius antioch⁹ q̃ vocabat theos. xv. seleuch⁹ callinic⁹. xx. seleuch⁹ ceraun⁹. iij. antioch⁹ magn⁹. xxxvj. Seleuch⁹ philopator. xxij. antioch⁹ epyphanes. xi. antiochus eupator. ij. demetrius annis. xij. antioch⁹ sedites. ix. Demetrius sother. xij. Alexander. ix. et mẽsibus. x. quo interfecto ab arsa cepto iterũ demetrius frater eius regnauit annis. iiij. antiochus griphus vel cyprus. xij. antiochus cizicen⁹ gripho eiecto syriam tenuit: sed griphus superatoq; iceno eandem recepit: et ita ex successiõe regnauerũt inuicẽ aduersus se dimicãtes annis. xviij. postea philippus annis. ij. quo capto a gabinio regnũ syriã finitũ est.

De Seleucho nichanore. C. XIII.

Justinus. Huius quidem seleuchi nichanoris mat laodice cũ nupta eẽt antiocho claro iter philippi duces viro visa sibi est p quietem ex cõcubitu appollinis cõcepisse: grauidãq; factã munus concubitus a deo accepisse: cui⁹ gẽma anchora sculpta eẽt iussaq; dona filio quem peperisset dari: admirabilem fecit hunc virum anulus qui postera die eiusdem sepulture in lecto inuentus est: et figura que in femore seleuchi nata cum ipso paruulo fuit quemobrem laodice anulũ seleucho eũti cũ Alexãdro ad p̃sicã militiã: edocto de origine sua dedit: vbi post mortem Alexandri occupato regno orientis vrbem condidit: ibiq; gemine originis memoriam consecrauit. namq; vrbem ex anthiochi patris nomine vocauit antiochiã: et cãpos vicinos vrbi appollini dicauit: filij quoq; et nepotes ei⁹ anchoram in fe

more veluti notā generis naturalem habuere: hic in principio babylonem cepit: inde auctis ex victoria viribus bactrianos expugnauit. Deinde transitum in indiā fecit quē post mortē alexandri veluti ceruicib⁹ iugo seruitutis excusso prefectos eius occiderat actor libertatis sandrocot⁹ fuerat: sꝫ titulū libertatis post victoriā i virtutē verterat. Siquidē occupato regno pplm quē ab externa dominatione liberauerat ipse seruitio premebat: hic a vanadro rege interfici iussus: salutē pedū celeritate ꝗserat: ex qua fatigatione cum somno captus iaceret: leo ingentis forme ad dormientē accessit sudorēqꝫ pfluētē lingua ei abstersit: expgefactūqꝫ blande reliquit: hic pdigio primū ad spem regni impulsus, contracta manu latronū indos ad nouitatem regni solicitauit. Mouenti deinde bellum aduersus prefectos alexādri elephāt⁹ fer⁹ infinite magnitudīs vltro se obtulit: ⁊ veluti domita mā[...] tergo excepit sicqꝫ dux belli ⁊ pliator īsignis fuit cū hoc fecit pacē seleuch⁹. Eusebi⁹ i chro. Hic seleuch⁹ antiochiā. laodiciā: seleuciā: epamiā: edessam: ⁊ pellam vrbē condidit: babylonē quoqꝫ obtinuit.

De Symōe ⁊ eleazaro pōtificib⁹ ⁊ pharao alexādrie. C. XIIII

EO tēpore iudeoꝝ pōtifex maxi⁹ symō onie fili⁹ clar⁹ hr̄ cui cognomētū iust⁹ fuit: pter solicitudi i deū religionē ⁊ i ciues suos pnā clemētiā: menāder comic⁹ morit: seleuch⁹ i eas vrbes q̄s extruxerat iudeos trāsfert iūs ei ciuiū ⁊ municipalē: ordinē cū grecis eq̄li honore ꝯcedēs: cēsu rome agitato inuēta sunt ciuiū. cclxx. romanorū milia: pōtifex iudeoꝝ eleazar⁹ frat̄ symonis suscepit tēpli misterium filio symonis onia paruo admodū derelicto apud macedones regnauit pyrrh⁹ ⁊ postea lisimach⁹. Valeri⁹ li. iii. Theodor⁹ cyrene⁹ cū regē lisimachū increpasset ⁊ ob h̄ eū ille cruci affigi iussisset terribilis ait purpuratis tuis: mea siqdē nihil īterest: humi an in sublimi putrescā. Eusebi⁹ in chro. Anno ptolemei. xl. sostrat⁹ cnidi⁹ pharū i alexādria ꝯstruxit. Ex libro d̄ septē miracul̄ mūdi. Hic phar⁹ int̄. vii. mūdi miracl̄a scdꝫ cōputat̄. nā sup q̄tuor cācros vitreos passus. xx. i mare fundat⁹ ē: quō enī tā magni cācri fusi sunt quō portari i mare ⁊ nō fracti: quō fundamēta sup ipm ꝯ adherere potuerūt: ⁊ sub aq̄ qualr̄ cemētū stare potuit vel quō cācri nō frāgunt̄: aut quō nō lubricat desup fundamētū: h̄ magnū miraculū ē ⁊ ad ītelligēdū quō factū sit difficile. Isidor⁹ li. xv. Phar⁹ ē turris maxīa ad plucēdi ministeriū in portu fabricata: sic dicta q̄ lōge videt̄ a nauigātibus: fos enī lux: oros visio dicitur.

De Regno ptolemei philadelphi: ⁊ eius amore erga scripturas. C. XV.

EX chronicis. P⁹ ptolemeū lagi filiū regnauit i egypto ptolemeus philadelph⁹. Cepit anno quinte etatꝭ. cccvii. mūdi vo. iii. M. dclxx. ⁊ regnauit annis. xxxviii. hic iudeos q̄ in egypto erāt liberos eē pmisit: ⁊ vasa, eleazaro pōtifici hierosolimoꝝ n̄ vacua trāsmittēs: diuīas: scripturas i grecā vocē ex hebrea lingua p. lxx. interptes trāsferri curauit q̄s i alexādria bibliotheca habuit quā sibi ex oī genē litterature cōparauerat. Comestor. Hic enī studiosus ⁊ librorum cupid⁹ demetriū bibliotece sue pfecit. Cūqꝫ q̄sisset ab eo de numero libroꝝ. xx. milia adesse r̄ndit: sꝫ paulopost tpe vsqꝫ ad. l. milia posse puenire: ⁊ nūciatū sibi dixit apud iudeos eē legē ore ipsius dn̄i [...] digito ei⁹ scriptā p qua sūmo ope laborādū eē dicebat vt in grecū ꝯuersa eloquiū: in archiuis regalib⁹ haberet̄. Hec enī erat lex dei quā pl̄i iou dicūt i viuētē: zen enī vita vl̄ viuē sonat. quē vulgus appellat iouē: ⁊ ad offendēdā legi ei⁹ scītatē addidit q̄ nō nisi a dei viuētis cultorib⁹ trāsferri potuisset: nā ⁊ theopōp⁹ cū historijs q̄s scribebat eā voluisset inserē visus ē i amētiā p. xxx. dies theodēc⁹ quoqꝫ p eādē cāz fact⁹ ē cec⁹ ⁊ penitētes sanati sunt: ⁊ suggessit regi vt scriberet pōtifici iudeoꝝ vt iudeos hebraice ⁊ grece lingue pitos ad ipm dirigeret cū lege dei: q̄ ad eā trāsferēdā sufficerēt: qd̄ vt īpetraret mūera cū ep̄lis mittēda cēsuit: aderat ibi ariste⁹ q̄ lōgo tpe iudeorū calamitati cōpatiēs opportunitate eos liberādi ītēta ait: quō qd̄ postulas obtinebis: tot iudeis i regno tuo fuiētib⁹ solue: itaqꝫ eos nihil grt⁹ erit pōtifici iudeoꝝ: ne ob h̄ q̄ dico me iudeoꝝ affinē estimes: [...] q: scio tua interesse si scdm̄ oīuꝫ deū honoraueris: ⁊ liberauit rex de iudei. cxx. milia dās dn̄is eoꝝ p capite. cxx. dragmas argenti. Cūqꝫ dixisset rex h̄ magnū eē: dixerūt magnū ē q̄dē sꝫ nō regi munifico.

De lxx. iterptib⁹ quos ei petēti misit eleazar⁹. C. XVI.

TUnc scripsit rex eleazaro in hūc modū. Gentē tuā q̄ sec⁹ nos erat libertate donaui: arbitrans h̄ deo iocūdū eē quoꝝ quosdā milicie assignaui alios quorū fidē pbauerā ꝯstitui i palatio. leges quoqꝫ v̄ras i n̄ra bibliotheca iponere decreui: bn̄ ergo facies mittēdo nobis viros seniores: q̄ valeāt iterptatōēꝫ eoꝝ caute nobis relinq̄re: trāsmisi mō argēti. c. talēta p imolatōib⁹ faciēdis: ⁊ sepaui. l. talēta auri ad crateras ⁊ libatoria faciēda ⁊ gēmas sine numero ad artificū opatōēꝫ: tu mādā nobis q̄ ex his facere volueris q̄ grati⁹ amplectemur. Tūc mittēs ad eū eleazar⁹ qd̄ postulabat rescripsit ita ad iterptādā legē quā postulas misi viros seniores de vnaqꝫqꝫ tribu. vi legē ferētes: tue aūt pietatis erit vl̄ iustitie ad nos eā caute remittere. Hi sunt. lxx. interptes qui licet. lxxii. fuerint: more sacre scripture. lxx. dicunt̄: q̄ modicū numeꝝ si sup aliquā summā excreuerit sepe subticet. Qui cū venissent ad regē honorifice ab eo suscepti sunt. nō tn̄ ad regē intromissi vsqꝫ in diē q̄ntū: īminebat enī illa solēnitas triūphalis p triūpho. s. quodā quem maiores sui ea die habuerant: ea igitur die suscepit eos quos coram vniuersitate principū decreuerat honorare.

Qualr̄ eū istruxerīt: ⁊ ei libros sacros trāstulerīt. C. XVII.

POst susceptiōēꝫ vo [...] dieb⁹ fuerūt cū rege ⁊ sciscitat⁹ est ab eis: q̄ in corde suo disposuerat: ⁊ pcipue de duob⁹. s. de cognitiōe dei: ⁊ regni gubernatiōe. Cūqꝫ instruxissent eū de regni administratōe plene disputauerant de vno deo colēdo: ⁊ q̄ nulla creatura de⁹ eēt. Inde est q̄ vbicūqꝫ occurrit eis de trinitate: vel sub silētio trāsierūt: vl̄ enigmatice trāstulerūt: ne tres deos colēdos tradidisse viderent̄. Similr̄ ⁊ de incarnatōe verbi mētionē faciētes: vt i Isaia q̄ cū dixisset nobis puer natus [...] ⁊ addidisset fex eius nola quoꝝ vnū est deus [...] noib⁹. trāstulerūt magni cōsilij angel⁹ ne viderent̄ tradidisse hoīem deificatū: tunc ostenderūt regi rotulū quē attulerant nec sufficiebat ammirari cartaꝝ tenuitatē: ⁊ cōpaginationē q̄ oculis dephendi non posset. Et q̄ littere auree i cādore cartaꝝ a deo legibiles apparēt. Introducti autē sūt i domū regis sec⁹ mare secretā: q̄ ad deliberationē negocioꝝ erat: ⁊ date sūt eis celle singule: ⁊ q̄cq̄d visuꝫ ē eis opportunū cōmodū ad interptādū: diluculo egredieb̄ant ad optādū bona regi. ⁊ policronitudinē sūt lauabāt se ad mare ꝑ purificatōē iudeoꝝ: postea interptabant̄ vsqꝫ ad horā. ix. inde trāsibāt ad cibum ⁊ requiē ⁊ ꝯsūmauerūt op⁹. lxxii. dieb⁹: vn̄ q̄busdā visū ē q̄ nō trāstulert tūc nisi pētateucū. postea vo vl̄ pri⁹ q̄ī rdirēt vl̄ p⁹ aliq̄ ex eis ad regē redeūtes trāstulerīt p̄a ⁊ pphetas: verūtn̄ si sic miraculose factū ē vt tradidit aug. q̄ vna ⁊ eadē sine dissonātia īuēta sit editio: mirū⁹ miraculose fieri potuit vt i tot dieb⁹ interptati sint leges psalmos ⁊ pphetas. Hieronym⁹ tn̄ videt̄ velle q̄ interptatōēs. vi. diex i sabbato ꝯferebāt ex oīb⁹ ꝯflātes vnā: nec mirādū h̄ eē asserit: cū esdras legē quā p spirituꝫ repauerat: postea cū veteri scriptura q̄ apud samaritanos erat correxerit.

De Approbatione translationis eiusdem ⁊ veneratione. C. XVIII

OPere cōpleto cōuocauit dmetrius q̄ sup libros erat oēs iudeos q̄ erāt in alexādria ⁊ de populo pitiores: ⁊ lecta ē corā oībus trāslatio eoꝝ ⁊ approbata. Cūqꝫ peterēt interptes dari rege auctoritatē vt immobilr̄ pseueraret factuꝫ h̄ se laudauit: si demū ita caste corrigerent eā: vt qd̄ semel iudicatū foret nō cogeret̄ irritare: ⁊ remisit eos mūneribus oneratos. Eleazaro quoqꝫ trāsmisit munera: in tēplū vo misit pter vasa mēsaꝫ aureā gēmis īpciabilib⁹ insignitā cui⁹ crassitudo cū esset dimidij cubiti tn̄ materiā supabat opus. Joseph⁹ lib. xii. Cū aūt clamassent seniores vl̄ hi q̄ pites erāt orātes psp̄a regi diuinitus euenire nimiū delectat⁹ rex pcupit ad lachrymas: nā sepius natura h̄ sūmo gaudio patit̄: q̄ etiā dolētibus solet accidē. Cui respondit demetrius: neminē fuisse ausum hoꝝ legū tangere ꝯscriptionem q̄ diuina ⁊ venerabilis esset: q̄ lesi sunt quidem a deo hoc psumētes: significabat vero qualiter theopōpus volens in historia aliquid de his ꝯscribere sit mēte turbatus plus. xxx. diebus: ⁊ cū humilitate a deo veniā supplicabat: dū inde sibi clemētiā factā suspicat⁹ esset: necnō in sōnis vidit q̄ ei hoc ideo accidisset: q̄ diuina scrutat⁹ esset ⁊ pferre ea ad hoīes impuros vellet. Cūqꝫ scribere q̄euisset recepit sensū: referebat ⁊ de theodecto tragediaꝝ poeta q̄ cū visus fuisset in aliquo dramate eoꝝ meminisse q̄ i diuīo volumine continent̄: oculis obscuritas recognouit causaꝫ sue cecitatis.

De studio ⁊ libris p̄fati ptolemei. C. XIX.

ETor. Hic itaqꝫ ptoleme⁹ rex eruditissim⁹ bibliotecā vt dictuꝫ ē ex omni genere litterature sibi cōparauit cui demetriuꝫ Valeriuꝫ prefecit: grammaticorum tunc probatissimum cui etiam prefecturam mādauerat ⁊ inter cetera memorialuꝫ quibus aut vetustas aut curiositas patrocinabat̄ ad famā: ex suggestu eiusdeꝫ demetrij libros oēs quoqꝫ sacros obtinuit. Idem misit dionysium in indiam vt res indicas memorie proderet. Ptolemeus iste canones astroꝝ composuit

⁊ libros multos conscripsit: hic fecit descriptionẽ orbis terre p̄ era tostenez philosophũ: qui aduertus a mensoribus ptolemei: a syene vsq₃ ad meroen inuenit numerũ stadiorum: dispositis quoq₃ per interualla locorum: a septentrione meridiem versus vasis horoscopicis illi dimensione: ⁊ gnomonum equali longitudine formatis totidem gnomonice supputatõis: hoĩes doctos quot vasa fuerãt singulis q̄bus ĩ posuit: atq₃ vna die oẽs vmbrã meridiani tp̄is obseruare fecit ⁊ notare vnũquẽq₃ sui gnomonis vmbrã quãte eẽt lõgitudinis: atq₃ ita cõpit q̄ vltra septigẽta stadia ad vni⁹ lõgitudinis gnomonẽ vmbra nõ ridit: Ex h̄ aũt ↄclusit q̄ ptes .ccclx. q̄b⁹ oĩs zodiaci tract⁹ diuiditur ad terras vsq₃ perueniant: ⁊ p̄e q̄ ibi incõpta ⁊ inestimabilis ẽ mẽsure in terris nõ ampli⁹ q̄ȝ septingẽtoꝝ vel paulominꝰ stadioꝝ mẽsurã obtineat: cõpta ergo magnitudine hui⁹ ptis terreꝝ: q̄ ad zodiacũ ptinet: ⁊ illã trecẽties sexagies multiplicãdo circulũ terre diffiniũt stadioꝝ .cclij. miliũ. i. miliaria .xxx. ⁊ vnũ milia ⁊ ducẽta: vnicuiq₃ trecẽtaꝝ ⁊ sexaginta ptiũ dãs stadia septingẽta. i. lxxxvij. miliaria ⁊ semissem: igit̃ .xxiiij. ptẽ tot stadioꝝ trãscurrit sol in vna hora. i. stadia .x. milia ⁊ q̄ngẽta siue mille .cccxij. miliaria ⁊ semissez: hore autẽ pte .xv. id est vni⁹ ex trecẽtis .lx. gradib⁹ ascẽsu vel descẽsu solẽ septingẽta stadia siue .lxxxvij. miliaria ⁊ semissem trãscurrere p̄dicti terre ambitus claret diuisione.

¶ De Brenno gallorum duce: qualiter macedones ⁊ delphos superauit. C. XX.

Eusebius in chro. Anno ptolemei philadelphi q̄rto regnauit .x. macedonũ sostenes annis duob⁹. Iustin⁹. Interea brenus quo duce proro galloꝝ in greciã se effuderat audita victoria suoꝝ q̄ belgio duce macedones vicerãt adunatis .cl. milib⁹ peditũ: ⁊ .xv. milib⁹ equitũ in macedoniã irrupit: agros ⁊ villas depopulat̃. Cui cũ occurrisset sostenes cũ instructo exercitu pauci a plurib⁹ trepidi a valẽtib⁹ facile victi sunt brẽnus. aũt q̄si ei iam terrena spolia sorderẽt aĩuz ad deoꝝ tẽpla ↄuertit: scurriliter iocat⁹ locupletes deos largiri hoĩb⁹ oportere statiq₃ delphos adijt: aurũ religioni p̄dã offense deoꝝ p̄ferẽs: quos nullis opib⁹ egere: vtpote qui eas hoĩb⁹ largiri solẽt affirmabat: tẽplũ aũt appollinis delphis positũ ẽ in mõte pharnaso: hic rupes vndiq₃ cõcurrẽtes in eo saxo cõsedere: atq₃ ita tẽplũ ⁊ ciuitatẽ nõ muri sed precipitia nec manufacta s₃ naturalia p̄sidia defendũt: media: saxi rupes in formã theatri cessit: quãobrẽ ⁊ hoĩu₃ clamor ⁊ siquãdo accessit son⁹ p̄sonãtib⁹ ⁊ respõdẽtib⁹ int̃ se rupib⁹ multiplex audit: amplioꝛq₃ q̄ȝ edit̃ resonare solet res maiestatis maiorẽ terrorẽ ignaris rei ⁊ admiratõez stupẽtib⁹ plerũq₃ affert: in h̄ rupis amfractu media ferme mõtis altitudine planicies exigua est. atq₃ in ea p̄fundũ terre foramen: q̄ð in oraculo p₃: ex quo feruidus sp̄us vi q̄dã velut a vẽto in sublime expulsus mentes vatũ in vecordiã vertit ipletasq₃ dei respõsa cõsulentib⁹ dare cogit: multa ibi ⁊ opulẽta regũ ac p̄ploꝝ visunt̃ munera: igit̃ galloꝝ vulg⁹ vbi p̄mũ vini ceterisq₃ cõmeatib⁹ referta rura inuenit: nõ min⁹ abũdantia q̄ȝ victoria letũ se p̄ agros dispersit desertisq₃ signis vagabat̃ ad occupanda oĩa: p̄ma vero opinione aduẽt⁹ eoꝝ p̄hibiti ferunt̃ agrestes oraculis messes vinaq₃ villis efferre. Erãt in exercitu brẽni lecta peditũ .lxv. milia: delphoꝝ sociorũq₃ nõ nisi q̄tuor milia milites erãt. Erant aũt in tẽplo multe statue cũ q̄drigis solido auro fuse: ob quarũ cupidi p̄de galli: sine respectu p̄iculoꝝ in bellũ ruebãt: delphi aũt cadẽtes gallos e sũmo mõtis vertice p̄tĩ saxis p̄tĩ armis obruebant.

¶ Qualiter idem brennus cum suis per fallaciam appollinis postea succubuit. C. XXI.

In hoc partiũ certamis repẽte vniuersoꝝ temploꝝ antistites simul ⁊ ipsi vates sparsis crinib⁹ cũ insignib⁹ atq₃ infulis pauidi vecordesq₃ in p̄mã aciẽ pugnãtiũ p̄currũt: aduenisse deũ clamantes eũq₃ se vidisse desiliẽtẽ in tẽplũ p̄ culminis aperta fastigia: ⁊ iuuenẽ supra humanũ modũ insignis pulchritudinis: comitesq₃ ei duas armatas virgines ⁊ p̄pinquis duab⁹ diane minerueq₃ edib⁹ occurrisse ⁊ audisse se stridorẽ arc⁹ ac armoꝝ strepitũ: p̄inde ne cunctarent̃ diis ante signatis hostẽ cedere ceteros monebãt: q̄bus vocib⁹ incẽsi oẽs certatim in p̄liũ p̄siliũt: moxq₃ terremotu portio montis abrupta galloꝝ strauit exercitũ. Insecuta deinde tempestas est que grãdine ⁊ frigore saucios ex vulnerib⁹ absumpsit. Dux ipse vero brẽn⁹ cũ vulnerũ dolorẽ ferre nõ posset: pugione vitã finiuit alter ex duob⁹ ducib⁹ qui cũ eo erãt cũ .x. milib⁹ saucioꝝ grecia excessit: q̄bus pauidis fugiẽtibus nulla sub tectis acta nox ẽ: nullus sine labore ⁊ p̄iculo dies. Imbres assidui gelu ⁊ nix ↄcreta: ⁊ fames ⁊ lassitudo: ⁊ sup̄ hoc maximũ p̄uigil malũ: ifelicis belli reliq̄as obruunt: nemoq₃ ex tãto exercitu vel ad memoriã tãte cladis superfuit.

¶ Qualiter apud macedones galli corruerũt. C. XXII.

Eusebius in chro. Apud macedões aũt post sostenez regnauit antigon⁹ gonathas ab alexãdro .xi. annis .xxxvi. Iustin⁹. Porro a brẽno duce cũ ĩ greciã p̄ficiscerent̃ ad terminos gẽtis tuẽdos relicti fuerãt peditũ .xv. milia: equitũ tria milia: q̄ fugatis grecoꝝ tribaloꝝq₃ copijs: macedonie imminẽtes: legatos ad antigonũ regẽ miserũt: qui pacẽ ei venalez offerrent: simul ⁊ castra regis specularent̃: q̄b⁹ inuitatis ad cenã expositũ ẽ grãde põd⁹ auri ⁊ argẽti ⁊ elephãti ad terrorẽ ostẽsi. Illi autẽ reuertẽtes ⁊ oĩa ĩ mai⁹ extollẽtes opes regis: ⁊ negligẽtiã nũciãt: igit̃ castra regis nocte aggrediunt̃: at ille signũ p̄die dederat suis ⁊ oĩb⁹ reb⁹ ablatis ĩ p̄xima silua tacite se occultarẽt. Galli vero oĩa repiẽtes vacua diu intrare timẽtes ad postremũ ablatis q̄ inuenerãt ad lit⁹ reuertunt̃: vbi dũ naues incauti⁹ diripiũt a remigib⁹ ⁊ ab exercit⁹ pte que illo cũ ↄiugibus ⁊ liberis ↄfugerãt trucidant̃. Eo tp̄e reges orientis sine mercenario galloꝝ exercitu nulla bella gerebãt: neq₃ pulsi ad alios q̄ȝ ad gallos fugiebãt: tant⁹ terror gallici noĩs ⁊ armoꝝ iuncta felicitas erat: vt aliẽ neq₃ maiestatẽ suã tutã neq₃ amissã recuparare se posse sine gallica virtute arbitrarent̃. Itaq₃ refidui in auxiliũ ennenis bithinie regis inuocati regnũ cum eo parta victoria diuiserũt eãq₃ regionẽ gallo greciã nominauerunt.

¶ De Quibusdã p̄digijs ⁊ bellis. C. XXIII.

Etor. Anno ab vrbe ↄdita .cccclxxviij. sc̄ꝫ eorũ q̄ fuit an⁹ .vij. philadelphi: obscena ⁊ dira p̄digia vel visa rõne vel nũciata sũt. edes enĩ salutis icta fulminis dissoluta ẽ: p̄e muri sub eodẽ loco de celo tacta: lupi tres añ lucẽ igressi vrbẽ: semiesũ cadauer intulerũt: sp̄sũq₃ mẽbratiĩ ĩ foro: ip̄i strepitu hoĩu₃ exterriti reliq̄rũt: apud formias multis ictib⁹ fulminũ menia vndiq₃ cõbusta ⁊ dissoluta sũt: apud agꝝ calenũ repẽte scisso hyatu terre: flãma eructata ẽ: tribusq₃ dieb⁹ ⁊ totidẽ noctib⁹ terribilit̃ exestuãs .v. agri iugera exhausto penit⁹ vbertatis succo ĩ cinerẽ extorruit: ita vt nõ fruges solũ s₃ arbores cũ imis stirpib⁹ assũpsisse referat̃. Seq̄nti adhuc anno sẽpron⁹ ↄsul aduersus picẽtes exercitũ duxit: ⁊ cũ directa itra iactũ teli vtraq₃ acies ↄstitisset. repẽte ita cũ horrẽdo fragore t̃ra tremuit: vt stupore miracli vtrũq₃ pauefacti agmẽ hebescẽt tãdẽ p̄ cursu ↄcito inire certamẽ triste adeo id bellũ fuit vt merito dicat̃ tãto hoĩu₃ sãguie suscepto ẽt cũ gemitu ⁊ sono horribili tẽ t̃ra tremuisse. Romãi pauci admodũ eo p̄lio q̄ euasere vicerũt. Iustin⁹. Eo tp̄e pyrrh⁹ ĩ epyrũ reuersus macedonie fines inuadit: ãtigonũ vicit: macedõiã ĩ ↄditõez accipit: pyrrh⁹ aũt sicut ad deuicẽda regna inuict⁹ hẽbat̃: ita deuictis ⁊ acq̄sitis celeriũ carebat: tãto melius studebat acq̄rẽ ip̄a q̄ȝ retinẽ: p⁹ illi bellũ aduersus sp̄tanos fuit: maior mulieꝝ q̄ȝ viroꝝ v̄tute exceptũ vbi ⁊ ptolemeũ filiũ ⁊ exercit⁹ ptẽ robustissimã amisit: nã oppugnãti vrbẽ tãta feminaꝝ multitudo ↄcurrit: vt pyrrh⁹ nõ fortí⁹ vict⁹ q̄ȝ verecũd⁹ recederet. Eusebi⁹ ĩ chro. Eo tp̄e vna ẽgo romanoꝝ ĩ corruptõe dep̄hẽsa percussa ẽ.

¶ De Archesila p̄ho ⁊ achademicoꝝ nouoꝝ errorẽ. C. XXIIII.

Etor. Eo tp̄e polemo p̄hs morit̃ p⁹ quẽ archesilas ⁊ crates clari hẽr: h̄ ẽ archesilas a quo vt ait Aug. cepit secta achademicoꝝ nouoꝝ q̄ dĩt nihil sciri s₃ icerta eẽ oĩa. Di sibi (vt ait Seneca) sp̄e oĩs scie eripiũt: satı⁹ ẽ aũt supuacua scire q̄ȝ nihil. Hoꝝ insaniã sic breuiter ip̄robat Aug. .xi. li. de ci. dei: ⁊ nos inq̄t sum⁹ ⁊ nos eẽ nouim⁹: ⁊ nostꝝ eẽ ac nosse diligim⁹: nulla ĩ his vis achademicoꝝ timem⁹ argumẽta dicẽtiũ q̄ si fallerís: si enĩ fallor: sum. nã q̄ nõ ẽ vtiq₃ nec falli põt: ac p̄ h̄ sum si fallor: q̄r ḡ sum. q̄uo eẽ me fallor: qñ certũ ẽ me eẽ si fallor: q̄r igit̃ essem q̄ fallerer: p̄culdubio ĩ eo q̄ me noui eẽ nõ fallor: ↄñs ẽ ẽt vt ĩ eo q̄ me noui esse nõ fallo. sicut enĩ noui me eẽ ita nõ eẽ: etiã hoc ip̄z nosse me eaq₃ duo cũ amo: eũdẽ quoq₃ amorẽ q̄ddã tertiũ: nec imparis estimationis eis q̄s noui reb⁹ adiũgo: neq₃ enĩ fallor amare me cũ in his q̄ amo nõ fallar: q̄ȝq̄ȝ ⁊ si illa falsa eẽnt tñ falsa me amare verũ esset. nã quo pacto rep̄hẽderer ⁊ recte p̄hiberer ab amore falsoꝝ: si me illa amare falsũ eẽt. Cũ vero ⁊ illa vera atq₃ certa sint: q̄s dubitet q̄ eoꝝ q̄ amant̃ ⁊ ipse amor ver⁹ ac cert⁹ ẽ: tã porro nemo ẽ q̄ eẽ se nolit: q̄ñ nemo ẽ q̄ nõ eẽ beat⁹ velit: q̄uo enĩ põt beatus eẽ si nihil sit.

Seneca ĩ li. ij. de b̃nficijs. Archesilã aiũt amico paupi ⁊ paupertatẽ suã dissimulãti. egro aũt ⁊ ne h̄ q̄dẽ ↄfitẽti deesse sibi in sumptũ ad necessarios vsus cũ clã succurrẽdũ iudicasset: puluino ei⁹ ignorãtis sacculũ subiecisse: vt hõ inutilit̃ verecũd⁹ q̄ð desiderabat inueniret: potı⁹ q̄ȝ acciperet. Idẽ ĩ eodẽ. Archesilã dicũ hecatio pecuniã a siciosa milias furtis sublatã: ⁊ ei oblatã nõ accepisse: s₃ q̄ð fecit laude dignũ q̄ furtũ nõ accepit: ⁊ q̄ maluit nõ accipe q̄ȝ reddere: q̄ est enĩ alienam rem non accepisse moderatio.

De Crate ph̄o ꝛ stilbone ꝛ arato astrologo. C. XXV.

Actor. Crates autem qui cum archesila in chronicis ponit̃ thebanꝰ fuisse dicit̃ natione: de quo legit̃ ꝙ magnū pondus auri ĩ mare ꝓiecit: dicēs. Abite pessime diuitie ego vos mergam: ne ego mergar a vobis. De hoc refert seneca in.lib.i.epistolaꝝ in epistola.ix.dicens. Crates stilbonis auditor: cū vidisset adolescentulū secreto ambulantē interrogauit quid illic faceret: solus mecū inquit loquor: cui crates. Caue inq̄t obsecro ꝛ diligēter attende ne cum hoīe malo loquaris. Stilbō autē magister eius ipse est quē epistola epicurij insequit̃ qui capta patria ꝛ amissis vxore ꝛ liberis cū incendio publico solus exiret: int̃rroganti demetrio cui cognomē ab exitio vrbium policretes fuit: nū q̄d oīa ꝑdidisset: oīa inquit bona mea mecū porto: pectore enī ille gestabat nō humeris. Eo quoqꝫ tpe legit̃ in chronicis aratus floruisse Aratꝰ autem astrologus cum eudoxo: vt ait Augustinꝰ in libro.xvi. de ciuitate dei: vniuersum stellarum numeꝝ cōprehendisse se ꝛ conscripsisse iactauit: quos illa inquit cōtemnit auctoritas que dicit ad abrahā aspice stellas ꝛ dinumera eas si potes: quo enī omnes dinumerari possint: cum non oēs possint videri: hec Augu. Sciendū aūt ꝙ hic annꝰ ĩ quo aratus ponit̃ fuit f̃m chronicas: annꝰ ab vrbe condita.cccclxxxi.vel.lxxx. de quo dicebat Orosiꝰ: anno ab vrbe cōdita cccclxxx. in terra visa sunt multa ꝓdigia: sanguis enī e terra: lac visū est manare de celo: nam ꝛ plurimis locis scaturiēs e fontibus cruor fluxit: de nubibus guttatim in spē pluuie lacte dimisso vt ipso visuꝫ est terras vt imbres irrigauerūt. Arati poete legit̃ eē versus ille quē paulus ad athenēses in testimoniū diuinitatis adhibuit. In ipso viuimus mouemur ꝛ sumus.

De Zenone ꝛ crisippo stoicoꝝ ꝓncipibꝰ. C. XXVI

Eusebius in chronic. Anno philadelphi xiiij. Zenon stoicꝰ morit̃: post quē cleantes floruit. **Actor.** Huiꝰ Zenonis est illa sña: sapiētia est non posse turbari: sed vt ratio eiꝰ prauis cedat affectibus: ac etiā collectione vsus est: vt refert seneca: nullū malum gloriosuꝫ est: mors autē gl̃iosa est: mors ergo malū non est: vñ ꝛ ipse Zeno manus sibi intulit vt post mortē felicius viueret sicut dicit Lactātiꝰ ait enī Aug. Zenonē ꝛ crisippum fuisse ꝓncipes stoicoꝝ: cuius. s. crisippi multa ferunt̃ egregie dicta ꝛ multa perperā. **Seneca** in epistola ix. Crisippus ait sapientē nulla re egere ꝛ tñ multis illi rebꝰ opꝰ esse. Contra stulto nulla re opus est: nulla enī re scit vti: sed omnibꝰ eget. **Idē** in scd̄o de beneficijs. Uolo crisippi nostri vti similitudine de pile lusu quā cadere nō dubiū est: aut mittētis dubio aut excipientis: tunc cursum suū seruat vt apte iactata ꝛ excepta ē: necesse ē autē lusor bonꝰ alter illā collusori longo: alter breui mittat eadē beneficij rō est: nisi vtriqꝫ ꝑsone dantis ꝛ accipientis aptet̃: nec ob hoc exibit: nec ad illū ꝑueniet vbi oꝫ. **Ualerius** li.viij. Crisippus.lxxx. etatis sue anno ceptū q̄dragesimo aottkon exactissime sublimitatis volumē reliq̄t quo tñ opere laborisqꝫ sustinuit: vt ad ea que scripsit: penitus cognoscēda longa vita opꝰ sit. **Actor.** Fuit autē crisippꝰ vt ait solinꝰ de heliopoli antiquo sicilie oppido: cliantes autē asyanus ꝙ asia multos viros illustres ꝓtulit: de poetis homeꝝ anacreontē ꝛ mineruū: antimacum ꝛ hypoam alceum ꝛ sophonem puellam: de hystoricis Xantū ꝛ egatheum herodotū ꝛ ephorum ꝛꝰ theopompum. De septem sapiētibus biā ꝛ talaiem ꝛ pytacum: ꝛ de philosophis clitē stoycū ꝛ anaxagorā phisicū: ꝛ heraclitū tenebrosuꝫ. ꝛ xenophanē colophoniū. Ipse quoqꝫ crisippꝰ vt ait Lactantiꝰ animarum eternitatē suspicās: manus sibi intulit tanq̄ ĩ celū migraturus.

De Diodoro socratico ꝛ carneade ph̄is. C. XXVII.

Ieronimus li. i. dialogi contra pelagianos. Inter diodorū crisippū valētissimos dyalectico pepaynatoy: ista cōtentio est: dyodorus id soluꝫ posse fieri dicit: qd̄ sit aut futuꝝ sit verū ꝛ q̄cquid futuꝝ sit id fieri necesse eē. Crisippus v̄o etiā que nō sunt futura posse fieri dicit: vt frangi hanc margaritaꝝ etiā si nunq̄ futuꝝ sit. Quid ergo aiunt posse hoīeꝫ esse absqꝫ peccato si velit: non potuerūt hoc verum ꝓbare nisi futurum docuerit. Cum autem future incerta sint oīa: ꝛ maxime ea q̄ nunq̄ facta sunt: perspicuū est eos id futuꝝ dicere qd̄ sit futuꝝ. **Idem** in libro ꝑmo cōtra Iouinianū. Diodorus socraticus quinqꝫ filias dialecticas insignis pudicitie legit̃ habuisse de quibus ꝛ philocarneadis magister plenissimam scribit historiā. **Ualerius** lib.viij. Carneades laboriosus ꝛ diuturnus sapientie miles.xc. anno viuendi: ꝛ philosophandi finem fecit. Hic cum ad mensam sederet cogitationibus inherens manum ad mensaꝫ porrigere obliuiscebatur: sed melissa quam vxoris loco habebat: temperato inter studia interpellandi ꝛ inedie succurrendi officio dexteraꝫ suam necessarijs aptabat. Idem cum crisippo disputaturus: elleboro prius se purgabat: quas potiones industria solute laudis cupidis appetendas effecit.

De Sētētijs stoicoꝝ veris ꝛ falsis. C. XXVIII

Actor. Porro stoicoꝝ sentētia cuius secte ꝓncipes fuisse dicuntur. Zenon ꝛ crisippus: vt ait hieronymꝰ in dialogo contra pelagianos posse oēm perturbationē eradicari ꝛ extirpari de mētibꝰ hominū: hoc idē senserunt veteres achademici: peripatetici autem easdē perturbationes dicūt frangi regi ꝛ moderari: ꝛ quasi infrenes equos quibusdaꝫ lupatis coerceri. quorum sentētias ponit tullius in tusculanis: ꝛ origenes in stromatibus. Liber autē Ciceronis de paradoxis ꝛ sententijs stoicoꝝ totꝰ contextus est: quaꝝ quedaꝫ quidē vere sunt: plures autē false: hec sunt autē sex paradoxe que ibi ponuntur: qd̄ honestū ē id solū bonū esse: scd̄m. in quo virtus sit ei nihil deesse ad beate viuendū. tertiū: parua ꝛ magna est culpa. quartū. oēs stultos insanire. q̄ntū. omnes sapiētes liberos eē: ꝛ omnes stultos seruos. Sextū: solus sapiēs diues ē. Itē stoicoꝝ sunt illa que ponit seneca. **Seneca** in.ij.lib. de beneficijs. Negamus iniuriam accipere sapientē qui tamē illū pugno percusserit iniuriaꝝ damnabit̃: negamus stulti qd̄ q̄ꝫ esse: ꝛ tamē eum qui rem aliquā stulto subripuerit furti condemnabimus: insanire oēs dicimus nec tamē omnes curamus elleborosis ipsis quos vocamus insanos ꝛ suffragiū ꝛ iurisdictionem committimus. **Idem** ibidem in lib.iiij. Stultus f̃m stoicos omnia vitia habet: sed non in omnia natura pronus est: alius in luxuriam: alius in auaritiam inclinatur.

Disputatio cōtra stoicos de beneficijs. C. XXIX.

Idem in li. v. Dicitis stoici: quod nemo malo bonum ꝓdesse pōt. beneficiū nō accepit malus: sed si malus non accipit bñficiū: ergo non oꝫ reddere: ergo ingratꝰ nō est. Itē bonus vir oīa recte facit: ergo ingratꝰ eē nō pōt: ꝛ ita nec bonꝰ q̄ꝫ ingratꝰ est nec malus. Ad hoc dicimꝰ: vnde apud nos bonū honestū ē id ꝑuenire ad malū nō pōt. desinit enī esse malus: si ad illū virtꝰ intrauerit: quādiu autē malus ē: nemo illi dare bñficiū pōt: qꝛ quicq̄d ad illū ꝑuenit: prauo vsu corrūpit̃ queadmodū enī stomachus morbo viciatus ꝛ colligēs bilē quoscunqꝫ accepit cibos mutat in deteriꝰ: ꝛ oē alimētū in cām doloris trahit: ita animꝰ cecꝰ quicq̄d illi cōmiseris id onus suū ꝛ ꝑnicē ꝛ occasionē miserie facit. **Idem** in eodē. Nihil pōt ad malos ꝑuenire qd̄ prosit: immo qd̄ nō noceat: queadmodū ꝙ enī illis cōtingit in suā naturā vertūt: ideo nec beneficiū dare possunt: q̄ꝛ nemo pōt qd̄ nō hꝫ dare: sꝫ q̄uis hec ita sint tamē accepere quedā malus pōt que bñficijs similia sunt quibꝰ nō redditis ingratus erit: sunt enī animi bona: sunt ꝛ bona corpis: sunt bona fortune ꝑma a stulto ꝛ malo submouent̃: ꝑipatetici v̄o qui felicitatis humane lōge lateqꝫ terminos ponūt: aiūt minuta bñficia ꝑuentura ad malos: que q̄ nō reddidit ingratꝰ est: nobis autē nō placet eē bñficia q̄ nō sūt aiuꝫ factura meliorē cōmoda tñ eē illa ꝛ expetēda non negamus. Cleātes aūt vehemētiꝰ agit: licet inq̄t bñficiū nō sit qd̄ accepit: tñ igratꝰ est: qꝛ nō fuit redditurꝰ: etiā si accepisse sic latro est antequā etiā manꝰ inq̄net qꝛ ad occidēdū iā voluntate armatꝰ est. exercet̃ enī ꝛ agit̃ ope nequitia: nō incipit.

Item de eodem. C. XXX.

Quomodo nemo ꝑ vos igratus est o stoici. hic rursus oēs [illegible] igrati: naꝫ vt dicitis oēs stulti mali sunt: ꝛ qui vnū vitiū [illegible] hꝫ ꝛ oīa habet: qd̄ si sic est: nōne vndiqꝫ humano generi iudiciū sit: nōne publica q̄rela ē bñficia ꝑisse: ꝛ paucissimos esse q̄ de bñmerētibꝰ nō inuicē pessime mereant̃: nō est quod hanc tñ nostrā murmurationē putet. Nescio qui si ex ph̄oꝝ domo clamat: ꝛ ex medio cōuentu populos gentesqꝫ d̄natura vox mittit̃: non hospes ab hospite tutꝰ nō socer a genero fratrū quoqꝫ grā rara est imminet exitio vir coniugis illa mariti: beneficia in scelus versa sunt: ꝛ sanguini eorum non parcitur: pro quibus sanguis fundendus est: humili se ac depresso loco putat stare. quisquis non supra rempublicā stetit: quis extremo die dicere audeat vixi ꝛ quē dederat cursum fortuna peregi. **Idē** li.vij. Dicitis o stoici oīa sapiētis esse: quomodo ergo aliquis pōt dare sapienti si oīa eius sunt: nihil ꝓhibet quid ꝛ sapiētis esse ꝛ eius qui possidet: in re ciuili oīa regis sunt: ꝛ tamē illa quorū ad regē ꝑtinet vniuersa possessio in singulos dn̄os descripta sunt dare tamen regi ꝛ domū pecuniā possumus ꝛ mancipium: nec dare de suo dicimur: ad regem enī potestas oīum pertinet: ad singulos ꝓprietates. Iterum nemo suā reꝫ emit: oīa sapientis sunt. ergo sapiēs nihil emit: sic ꝛ vetant mutuū sumere: sed qd̄ aliter sapientis est: alis

ter metum possum dare sapienti: nec mirum est aliquid cui eius est totum posse donari. Conduxi domum a te: in hac aliquid tuum est aliquid meum: res tua est: usus rei tue meus: libros dicimus esse ciceronis: eosdem dorus librarius suos vocat: et utrumque verum est: alter eos tanquam actor: alter tanquam emptor sibi asserit: cesar omnia habet fiscus eius priva/ta tantum ac sua universa in imperio eius sunt: in patrimonio propria sub optimo rege: rex imperio possidet: singuli dominio: sic sapiens omnia possidet eio: iure ac dominio quisque sua. Idem in eodem. Nos stoici quedam precipimus ultra modum ut ad verum et suum redeant: cum dicimus ille dati beneficii meminisse non debet: hec volumus intelligi: non debet predicari nec iactare nec grauis esse. Quotiens parum tibi fiducie est in his quibus imparo amplius exigendum est quam satis est ut prestet quantum satis est in hoc omnis hyperbole extenditur: ut ad verum mendacio veniat nunquam tantum sperat hyperbole quantum audet: sed incredibilia suadet: ut ad credibilia sed magna perueniat.

Ꝯ De Mutatione finis vel consilii. C. XXXI.

Idem libro.iiii. Si promiseris alicui te datum beneficium et postea scieris eum esse malum: dabis an non si faciens sciens: peccas dans enim cui non debes: si negas et hoc modo peccas promisisti enim conscientia nostra hoc modo titubat: et illud superbum stoici promissum nunquam sapientem consiliis suis penitere: nec unquam emendare quod fecerit nec mutare consilium. Non mutat sapiens consilium omnibus his manentibus que erant cum sumeret. Ceterum ac omnia cum exceptione venit: si nihil inciderit quod impediat. Imprudentum enim ista fiducia est: fortunam sibi spondere: sapiens utramque eius partem cogitat: tunc fidem falsam: tunc inconstantie crimen audiam: si cum omnia eadem sint que erant promittente me non prestitero promissum omnia esse dicit que fuerunt cum promitterem ad hoc ut prestare tenear: aut certe ut postea considerat loquar: sed non omnia sint: tamen quia dicere solemus lingnarium dabo: verba mea redimam: aurem mihi puellam. Non est turpe cum re mutare consilium: huiusque de seneca.

Ꝯ De Passione et voluptate. C. XXXII.

Aug. xiiii. de ci. dei Duas greci epatheas latine quas cicero constantias nominauit: stoici tres esse voluerunt pro tribus perturbationibus in animo sapientis pro cupiditate voluptatem: pro letitia gaudium: pro metu cautionem: pro egritudine vero vel dolore quam nos vitande ambiguitatis causa tristitiam maluimus dicere negauerunt posse esse aliquid in animo sapientis: voluntas quippe inquit appetit bonum quod facit sapiens: gaudium vero de bono adepto est: quod ubique adipiscitur sapiens. Cautio deuitat malum quod debet sapiens deuitare: tristitia porro quia de malo est quod iam accidit: et nullum malum existimant posse accidere sapienti: nihil in eius animo pro illa posse esse dixerunt apud nos ut si id dicitur utrum... [illegible] ...nec utrum timeat si id timeat. Idem in li. v. Stoici contra eos qui virtutes appetendas propter voluptatem dicunt: pingunt quandam tabulam ubi voluptas in sella regali quasi delicata quedam regina consedit: eique virtutes famule subiiciuntur ut faciant quod illa imperauerit: iubetque prudentie ut vigilanter inquirat: quomodo voluptas regnet et salua sit: iustitie ut prestet beneficia que potest ad comparandas amicitias corporalibus commodis necessarias: nullique faciat iniuriam ne offensio legibus voluptas secura viuere non possit: fortitudini iubet ut si dolor corpori acciderit qui non compellat ad mortem teneat dominam suam i. voluptatem suam fortiter in animi cogitatione. Temperantie ut tantum capiat alimentorum vel aliorum delectabilium: ut voluptas non impediatur. Pingatur quoque loco voluptatis gloria vana: delicata quedam mulier inflata tamen nihil prouideat prudentia: nihil distribuat iustitia: nihil toleret fortitudo: nihil moderetur temperantia nisi unde placeat hominibus et ventose glorie seruiatur.

Ꝯ De Uirtutibus et vitiis [illegible] C. XXXIII.

Ctor. Stoicorum quoque creditur illa esse sententia qui etiam virtutem habet omnes habet: et qui unam non habet nullam habet. Sic de vitiis qui unum habet omnia debet habere: ut supra seneca testatus est. Augustinus ad hieronymum. Cum queritur etiam de vitiis utrum ipsa sic sint omnia ubi unum erit: aut nulla sint ubi unum non erit: laboriosum id ostendere propterea quia uni virtuti duo vitia apponi solent: et quod aperte contrarium est: et quod specie similitudinis adumbratur: verumtamen quia sunt audaces qui timidi non sunt: et rursus timidi a quibus abest audacia cum sit utrumque vitium: quia qui vera virtute fortis est nec temere audet: nec inconsulte timet: cogimur fateri vitia plura esse virtutibus: unde aliquando vitium vitio tollitur: ut amore laudis amor pecunie: aliquando unum cedit ut plura succedant: ut qui ebriosus fuerit: si modicum biberit et tenacitatem et ambitionem didicerit: possunt itaque vitia cedere etiam vitiis succedentibus et id plura sunt. Uirtus vero quo una ingressa fuerit quia secum ceteras ducit: profecto vitia cedent omnia quecunque inerant... [illegible] ...aliquando pauciora pluribus aliquando plura paucioribus succedebant: hic verum ita se habeat diligentius inquirendum est: non enim et ista diuina sententia

est qua dicitur. Qui unam virtutem habet omnes habet: eique nulla inest cui una defuerit sed hominibus hoc visum est: multum quidem ingeniosis multoque studio sed tamen hominibus. Hieronymus super Isaiam libro. xiii. Disputant stoici multa turpia praua hominum consuetudine verbis honesta esse et principium: adulterium: incestum: et his similia: rursumque re honesta hominibus videri turpia ut liberos procreare inflationem ventris crepitu digerere: aluum stercore releuare: vesicam urine effusione laxare.

Ꝯ De herasistrato medico: et primo bello chartaginensi sub duello consule. C. XXXIIII.

Eusebius in chro. Actor. Anno philadelphi ubi re floruit herasistratus medicus: hic ut legitur pulsu cognouit amantem. Unde refert Ualerius quod cum anthiocus seleuci filius nouerce infinito amore correptus esset: ab herasistrato medico sanatus est: qui pulsum eius modo vegetiorem: modo languidiorem sentiens sub accessum et recessum nouerce: id patri indicauit: qui charissimam coniugem filio concedere non dubitauit. Eusebius. Anno philadelphi. xiiii. rome virgo vestalis in stupro detecta: laqueo vitam finiuit. Anno eiusdem. xx. romani chartaginenses nauali certamine superant. et c. libre urbes capiunt. Orosius. Gneo Cornelio asina gaio duilio consulibus: cum Hanibal senior ora italie maritima instructa. lxx. nauium classe vastaret romani et ipsi classem fabricari atque instrui preceperunt quod duilius consul celeriter impleuit: nam intra. lx. dies quam arbores cese erant. cxxx. nauium classis deducta in anchoris stetit. Cornelius asina consul alter cum. xvi. nauibus liparam insulam petiit: ibi ab hanibale quasi ad colloquium pacis euocatus: punica fraude captus atque in vinculis necatus est: quod cum duilius consul audiuit cum. xxx. nauibus aduersus Hanibalem profectus est: commisso nauali prelio hanibal amissa naui qua vehebatur: scapha subductus aufugit. xxx. et una naues eius capte. xiii. merse: tria milia hostium occisa: tria capta referuntur. Actor hunc quem vocat orosius duilium: dicit helinandus eundem esse quem vocat hieronymus duellium. Hieronymus contra Iouinianum libro. i. Duellius qui primo rome nauali certamine triumphauit. Iliam virginem duxit uxorem tante pudicitie ut illo quoque seculo pro exemplo fuerit: quo in pudicitia monstrum erat non vitium: is iam senex et trementi corpore: in quodam iurgio audiuit sibi exprobrari os fetidum: et tristis se domum contulit. Cumque apud uxorem questus esset: quare nunquam se monuisset: ut huic vitio mederetur: fecissem inquit illa: nisi putassem omnibus viris sic os olere: laudanda in utroque pudica et nobilis femina: et si ignorauit vitium viri: et si patienter tulit: et quod maritus infelicitatem corporis sui non uxoris fastidio sed maledicto sensit inimici.

Ꝯ De Bello reguli contra chartaginenses. C. XXXV.

Rosius. Deinde Regulus bellum chartaginense sortitus iter cum exercitu faciens: haud procul a flumine bagrada castra constituit: ubi cum plurimos militum aquandi necessitate descendentes ad flumen serpens mire magnitudinis deuoraret: regulus ad expugnandam bestiam cum exercitu profectus est: qui cum nihil in tergo eius proficientibus iaculis atque omnium telorum ictu irrito: magnam militum multitudinem morsu eius communi impetu proteri habituque pestifero examinari videret balistas deferri iussit: per quas molare saxum spine eius incussum compagem totius corporis soluit. Que monstri circumuenta telis facile oppressa est. Corium eius romam deductum: cxx. pedes habuisse dicitur. Regulus autem aduersus tres imperatores hasdrubales duos: et accitum ex sicilia et amilcarem atrocissimum bellum gessit: in quo cesa sunt chartaginensium. xvii. milia. Capta quinque milia. viii. elephanti abducti oppida. lxxx. et duo in deditionem accepta. Chartaginenses autem xantipum regem lacedemoniorum bello preficerunt cum multis auxiliis... [illegible] ...xantipus in campum deductis: longe in melius mutato apparatu: pugnam cum romanis conseruit. ubi. xxx. milia romanorum prostrata sunt. Regulus ille dux nobilis cum quingentis viris captus est: et cathenis coniectus: qui anno. x. belli punici nobilem triumphum chartaginensibus prebuit: xantipus autem tam audacis facti conscius rerum instabilium mutationem timens ilico ex africa migrauit in greciam.

Ꝯ Iterum de ceteris romanorum preliis contra eosdem: et de nece reguli. C. XXXVI.

Hinc emilius Paulinus et fuluius nobiliores consules audita captiuitate reguli: et clade exercitus romani transire iussi sunt in africam: qui cum classe. ccc. nauium clipeam petiissent pari classe chartaginenses venerunt nec differre potuit naualis certamen. c. et. iiii. naues chartaginensium merse sunt. xxx. cum pugnatoribus capte preterea. xxx. et v. milia militum ex ipsis cesa sunt: romanorum. ix. naues deperiere: mille et centum milites periere. Item apud clipeam commisso prelio duo hanones imperatores pe

noꝝ.xx.milia militū ꝑdiderunt. Romana autē classis cū ad italiā ꝑ-dis onusta remearet: naufragio euersa est.cc.⁊.xx.nauibus submersis .lxx.vix abiectis oneribꝰ liberatis. Amilcar autē dux penoꝝ cū exercitu in numidiā mauritaniāq; missus: postq̄ hostiliter cruenterq; vniuersos egit eꝫ regulū suscepisse dicerent: mille argenti talētis.⁊.xx.milibus boū reliquos cōdemnauit. Deniq; lucio cecilio metello: gaio: fondo: placido consulibus: hasdrubal nouus carthaginēsiū impator: cū elephātis.cxxx.⁊ equitū peditūq; plus q̄.xxx.milibꝰ lilibeū venit ex africa: ⁊ cōtinuo cū metello ꝯsule apud panormū pugnā ꝯseruit: metellꝰ magno ꝯsilio vsus: ꝑus beluas vel in fugā vel in mortē egit.xx.millia carthaginēsium in eo ꝑlio cesa sunt.xxvj.elephāti occisi ⁊ centū ⁊ quatuor capti. ⁊ ꝑ italiā ducti magnū spectaculū italicis gētibꝰ ꝑbuerūt. hasdrubal cū paucis lilibeū fugit atq; absens a penis dānatꝰ est. Post hec fessi tot malis carthaginēses petēdā pacē a romanis decreuerūt: ad quā petēdā attiliū regulum antea ducē romanoꝝ iam ꝑ q̄nq; annos captiuū īter ceteros legatos miserūt p̄ius iuramēto ꝯstrictū. si qđ volebāt minime ꝑegisset rediturū esse carthaginē: prexit ille atq; in senatu ꝯtraria ꝑsuasit qm̄ arbitrabant nō vtile eē romane reipublice mutare captiuos: nec post hanc ꝑsuasionē a suis ad hostes redire compulsus est: sed qꝛ iurauerat id spōte cōpleuit: quē reuersū carthaginēses excogitatis nouis ac horrēdis cruciatibꝰ necauerūt īclusū q̄ppe in angusto ligno vbi stare cogeret: clauisq; acutissimis vndiq; ꝯfixo: vt se ī nullā eiꝰ ꝑtē sine penis atrocissimis īclinaret resectꝭ palpebris etiā vigilādo necauerūt.

De Onya pōtifice ⁊ anthiocho theos. C. XXXVII.

Eusebius in chro. Anno philadelphi.xxx.iudeoꝝ pōtifex onyas filiꝰ symonis iusti clarꝰ hr̄ q̄ ꝯsueta ptolemeo regi tributa nō reddēs: ad irā eū ipulit. vez iosephꝰ vir inē suos nobiles legatꝰ a iudeis ad ptolemeū missꝰ cū familiaritatē regꝭ ob ꝑlima ī eū meruisset obseq̄a: ducē iudice ⁊ regionū finitimaꝝ ꝯstituit. Eo tpe regnabat in syria antiochꝰ: q̄ vocabat theos: ⁊ regnauit annis.xv. Hiero. sup danielē. Hic aduersus philadelphū bella gessit q̄ꝫ plurima totisq; babylonis ⁊ oriētis viribꝰ ꝯ eū dimicauit. volēs aūt ptolemeus philadelphꝰ post mltos ānos molestū finire certamē. filiā suā noie berenicē antiocho vxorē dedit. q̄ de ꝑore vxore noie laodice hēbat duos filios: seleuchū q̄ cognominatꝰ ē gallinicꝰ. ⁊ alterū anthiochū. Itro-duxitq; eā ad pelusiū: ⁊ īfinita auri ⁊ argēti milia dotꝭ noie accepit. vn̄ ⁊ phernophoros.i.dotalē appellatꝰ. Antiochꝰ ḡ berenicē ꝯsortē regni hr̄e se dicēs: ⁊ laodicē ꝯcubine loco post mltū tpis amore laodicees supatꝰ. eā cū liberis suis reduxit in reginā: q̄ metuēs ambiguū viri aīuz ne berenicē reduceret. viꝝ suū ꝑ ministros veneno īterfecit berenicē aūt cū filio q̄ ex antiocho natꝰ erat iradioni ⁊ genet anthiochie pricipibꝰ occidēdā tradidit. filiūq; suū maiorē seleuchū gallinicū in pr̄is loco regē ꝯstituit. Actor. Porro de morte huiꝰ antiochi narrat valeriꝰ maximꝰ: qꝛ l̄s mō ꝯlata fuerit. Regi inq̄t antiochoꝰ ex eq̄ibꝰ ⁊ ipse regie stirpis noie arthemo percq̄ similis fuit quē laodice vxor anno. hi iterfecto viro dissimulādi celerꝭ grā ī lecto ꝑinde q̄si ipsū regē egrū collocauit. admissūq; vniuersū ppl̄m ⁊ sermōe eiꝰ ⁊ vultu ꝯsimili fefellit. crediderūtq; hoīes ab antiocho moriēte laodicem sibi ⁊ natos eius commendari.

De Potētia philadelphi ⁊ romana clade. C. XXXVIII.

Jeron. sup danielē. Philadelphꝰ apud grecos hiꝰ est oratoꝛ ⁊ phōs sāteq; potens fuisse narrat vt ptolemeū p̄rē vinceret. narrātq; historie eū hūisse peditū.cc.milia. eq̄tū.xx.milia. curruū duo milia. ⁊ elephātos quos ꝑmus adduxit de ethiopia.ccc.naues lōgas q̄s nūc liburnas vocāt mille q̄ngētas. alias ad cibaria militū portanda mille. auri quoq; ⁊ argēti grāde pōdꝰ. ita vt de egypto ꝑ singlos annos.xiiij.milia ⁊.lxxx.talēta acciperet argēti: ⁊ frumēti artabas q̄ mēsurā tres modios ⁊ tertiā ꝑtē modij ꝯtinet q̄ndecies cētena milia. Eusebiꝰ in chro. Anno philadelphi vltio.i.q̄dragesimo rome tēplū veste incēsū ē. Orosiꝰ. Anno ab vrbe ꝯdita q̄ngētesimo.vij.repētina subuersio ipiꝰ rome ꝑuenit ꝑ triūphū romanoꝝ. siq̄dē q̄nto lictatō catulo aulo manlio ꝯsulibꝰ. tyberis īsolitꝭ auctꝰ diluuiis. Et vltra opinionē vl̄ diuturnitatē vl̄ magnitudīe redūdās: oīa rome edificia ī plano posita deleuit. diuerse eq̄litates locoꝝ ad vnā ꝯuenēre ꝑniciē: qm̄ ⁊ q̄ segnioꝛ redūdātia tenuit. madefacta dissoluit: ⁊ q̄ cursus torrētꝭ inuenit. impulsa deiecit: aḡnū cladē grauissimā grauioꝛ ignis secuta ē vastatio. Qui ignis īcertū vn̄ surrexit: plurimas ciuitatꝭ ꝑtes ꝑuagatꝰ: tū hoīuꝫ domoꝝq; miserabilē stragē fecit: tū etiā tn̄ opuꝫ vno ꝯsūpsit icēdio q̄ntū ꝑlime ⁊ ꝑegrie victorie ꝯferri n̄ possint. Cūq; oīa ī circūitu fori ꝑpularet edē veste corripuit ⁊ ne si q̄dē diis subueniētibꝰ: illū q̄ eternꝰ putabat: tpariꝰ ignis oppssit. Vn̄ ⁊ metellꝰ pōtifex dū ar siros dos eripuit: vix brachio semiusto lacꝰ aufugit.

De Regꝫ ptolemei euergetis ⁊ anthiocho macedōe. C. XXXIX

Ex chronicis. Igit egyptioꝝ qrtꝰ regnauit ptolemeꝰ euergetes. Cepit anno.v.etatis.trecentesimo xlv.mūdi vo.iij.M.septingētesimo.xviij. ⁊ regnauit annis.xxvi. Comestor. Hic fuit filius ptolemei philadelphi ab egyptijs euergetes dictus est quod remunerationē sonat: qꝛ post vastatā syriā ⁊ ciciliā ⁊ ꝑtē asye inter innumera spolia q̄ cepit etiā deos eoꝝ quos cābises ī ꝑsas trāsuexerat reuexit.

Eusebiꝰ in chro. Anno ptolemei ꝑmo: q̄nꝰ enniꝰ poeta tarēti nascit q̄ a Catone q̄store romā trāslatꝰ habitauit ī mōte auētino: parco admodū sumptu ꝯtētꝰ ⁊ vniꝰ ancille ministerio. Eiusdē ptolemei tpibꝰ virgo vestalis rome a seruo corrupta: propria manu se iterimit iudeoꝝ pōtifex symō onye filꝰ clarꝰ habet: sub quo ihesus filꝰ syrac sapiētie libꝝ cōponēs quē vocat panarethon: etiā symonis ī eo facit mētionē. Anno ptolemei.xiiij. regnauit apud macedones antigonꝰ annis.xv. Seneca. in li.ij. de bn̄ficijs. Ab antigono inq̄t quidā cinicus petijt talētū. R̄ndit antigonꝰ plus eē q̄ꝫ cinicꝰ petere deberet: repulsus petijt denariū. R̄ndit minꝰ esse q̄ꝫ qđ regē deceret dare. Turpissima certe huiꝰ cauillatio inuenit: quo neutꝝ daret ī denario regē ī talēto cinicū respexit cū posset ⁊ denariū tanq̄ꝫ cinico dare: ⁊ tanq̄ꝫ rex: nihl autē tā exiguū est qđ nō honeste regis humanitas tribuat.

Idē in li.iij. Vicit bn̄ficijs antigonꝰ patrē q̄ cū īgēti ꝑlio supasset hostē: ꝑmiū belli ad patrē trāstulit ⁊ ei imperiū cypri tradidit: hoc ē regū: nolle regnare cū possis. Actor. hec seneca d̄ antigono nescio quo nā antigonꝰ iste q̄rtus huiꝰ noīs fz. rex macedonū post alexandru magnū ⁊ hūc dicit iustinꝰ lacedemonios expugnasse. Eusebius ī chro. Anno ptolemei.xix.xl. ferme milia galloꝝ a romāis cesa sūt.

De Prodigijs que bellum punicuꝫ precesserant, ⁊ subuersione sagunti. C. XL

Oroz. Anno eiusdē.xxiiij.i.ab vrbe ꝯdita q̄ngentesimo xxx bellū punicū scdm̄ surrexit scdm̄ cōputatōez orosij hoc bellū multa ꝑdigia ꝑcesserūt: de q̄bꝰ q̄dā posuit orosiꝰ: ꝑlā vo ponit valeriꝰ sꝫ nō satis clare huiꝰ belli tpe hoc dicēs: ait enī: inē initia motusq; belloꝝ rome bos mugitū suū in humanū sermonē ꝯuertit: carnes quoq; ad modū nimbi dissipate ceciderūt: quaꝝ maiorē numeꝝ ꝑpetes diripuerūt reliquū humi ꝑ aliquot dies neq; odore graui neq; aspectu deformi mutatū iacuit. ferē quoq; ī piceno lapides pluisse. ī gallia lupū vigili e vagīa gladiū abstulisse. In sicilia quoq; duo scuta sanguinē sudasse ⁊ metētibꝰ cruētas spicas ī orbē cecidisse. Ceritas aq̄s sanguine mixtas fluxisse. Hec valeriꝰ. ⁊ post pauca addit: bello punico scdo cōstitit gnei domicij bouē dixisse caue tibi roma hoc autē plurimo prodigio de boue locuto astipulat. Augu ī li.iij. de ci dei. addēs ⁊ alia q̄dā: dicit enī: omitto boues locutos: īfantes nōdū natos de vterꝭ matrū q̄dā vba clamasse: volasse ꝑpetes serpētes ⁊ gallinas ⁊ homines ī masculinū sexū fuisse ꝯuersas. Eusebiꝰ ī chro. Anno ptolemei.xxv.caria ⁊ rhodos ita terremotu cōcusse sunt vt colossus magnus rueret.

Actor. Colossus ille rhodiꝰ inē septē mūdi miracula tertiū ponit. Fuit autē imago erea.cxxvj.pedū fusilis: mixꝫ enī valde est q̄o tā immēsa moles fundi potuit vel erigi aut stare.xv.pedibꝰ altioꝛ fuit q̄ꝫ colossus rome de tpe autē q̄n ꝑmū factꝰ fuerit non legi. Eodē anno fuit annus ab vrbe condita.dxxxiij. de quo refert Orosius: q̄ eodē anno hānibal penoꝝ impator sagūtū florētissimā hispanie ciuitatē obsedit ⁊ fame excruciatā.viij.mēse deleuit. Augu. libro.iij. de ciui.dei. Sagūtinoꝝ ciuitas ab hānibale obsessa ꝑmo fame confecta ē. nā etiā suoꝝ cadaueribꝰ a nōnullis pasta ꝑhibet. deīde oīuz fessa rerū ne saltē captiua in manꝰ hānibalis ꝑueniret: ingētē rogū publice struxit ī quē ardētē ferro etiā trucidatos oēs se suosq; miserūt: hannibal legatos romanoꝝ ad se missos iniuriosissime etiā a cōspectu suo abstinuit.

De Regno philopatorꝭ: ⁊ anthiochi magni feritia. C. XLI

Ex chronicis. Post ptolemeū euergetē regnauit ī egypto ptolemeꝰ philopator. Cepit anno.v.etatis.trecētesimo lxxi. mūdi vo.iij M.septingētesimo.xliiij. ⁊ regnauit annis.xvij.ca q̄ ī tertio machabeoꝝ li. scripta sut sub hoc p̄ncipe gesta referūtur. Comestor. Hūc philopatorē euergetis filiū. vicit rex syrie antiochꝰ magnꝰ: ⁊ iudeā sibi subiugauit: pōtifex iudeoꝝ fuit onyas magnꝰ symonis filꝰ: ad quē recupādū fedus qđ legerat fuisse inē abrahā ⁊ maiores suos lacedemonioꝝ rex arrius legatos misit: porro antiochꝰ tributa septimi anni ⁊ ministroꝝ tēpli q̄ philadelphꝰ relaxauerat iudeis reuocauit: q̄ dū finitimas regiones supra modū infestaret: declaratē res ad romāos: ⁊ missi sūt ad eū scipio nasica ⁊ scipio africanꝰ: ⁊ ob

inuestatione sub religione iuriſiurādi amonuerunt eū. insup tulerūt obſidē ab eo filiū eius seleuchū. quē volēs accipe ab eis tradidit ꝓ eo filiū minorē natu anthiochū epyfanē: ita ꝙ eēt obses ꝑpetuus. i. nō rediturus. ꝓpē eiusdē anthiochi seuiciā descēdit onyas in Egyptū ad ptolemeū epiphanē (vt dictū est supra) ⁊ occisus est in ꝑfide. anthiochus in phano nanee ⁊ mēbratim eiectꝰ a sacerdotibus q̄ in dolo ꝓmiserāt ei thesauros ⁊ cū paucis īduxerāt eū in abditum.

C De Trina victoria hānibalis. C. XLII.

Exchroni. ⁊ Actor. Eo tēpore romani ab Hānibale ter victi legunt. Cū autē hānibal a puericia ībutus fuit odio romanoꝝ (vt ait Justinus) testat̄ etiā Ualeriꝰ q̄ de illo in ca. de odio dicit: ꝙ cū adhuc. ix. annoꝝ esset: signare volēs quanto inter se odio roma ⁊ chartago dissideret. inflicto in terrā pede suscitatoq̄ʒ puluere. tunc inter eas finē belli fore dixit. cū alterutra pars in habitum pulueris esset redacta. Orosius. Hoc itaqʒ tēpore publio cornelio scipione: ⁊ publio sempronio lōgo cōsulibus: hānibal pyrreneos mōtes trāsgressus iter ferocissimas galloꝝ gētes ferro viā aperuit: ⁊ nona demum die a pyrreneo ad alpes ꝑuenit. mōtanosqʒ gallos repellētes eū ab ascēsu supatis inuias rupes igni ferroqʒ rescindit q̄triduū ibi cōmoratus. Quinto demū die cū maximo labore ad plana italie ꝑuenit. Fuisse tunc exercitū eius in. c. xx. milibꝰ peditū: ⁊. xx. milibus equitū diffiniūt. Hānibali aūt italiā ingresso Scipio ꝑmꝰ occurrit. cōmissoqʒ ꝓlio apud ticinū ipse grauiter vulneratus ꝑ Scipionē filiū admodū pretextatū: q̄ post aphricanꝰ cognoiatꝰ est: ab ipsa morte liberatus euasit. Cesus est ibi ois pene exercitꝰ romanus. pugnatū est deinde eodē ɔsule ad fluuiū trebiā. iterūqʒ romani pari clade supati sūt. Sēpronꝰ cōsul cognito collegę casu a sicilia cū exercitu redit. q̄ sic apud eundē fluuiū ɔgressus: amisso exercitu pene solus euasit: ibi tñ Hānibal sauciatus est. Qui postea cū in ethruriā ꝑmo vere trāsiret in sūmo appēnino tēpestate correptus biduo cōtinuo immobiliter cū exercitu himbre ⁊ niuibus cōclusus ⁊ onustus obriguit vbi magnus hominū eius numerus. iumēta q̄ʒplurima elephāti pene oēs frigoris acerbitate perierunt.

C De Marco marcello qui Syracusas cepit: ⁊ de archimede philosopho. C. XLIII.

Augustinus de ci. dei li. i. Egregius autem romani nois Marcus Marcellus q̄ syracusas vrbē ornatissimā cepit refert̄ ꝑus eā fleuisse ruiturā: ⁊ ante eiꝰ sanguinē suas illi lachrymas effudisse. gessit autē ⁊ curā pudicitie etiā in hoste seruāde. nā ꝑusq̄ʒ oppidū victor iussisset inuadi. cōstituit edictiōe ne q̄s corpus liberū violaret. Orosius. Anno igit̄ ab vrbe cōdita quingentesimo. xliij. Claudiꝰ marcellus syracusas opulētissimā vrbē sicilie. scd̄a oppugnatiōe vix cepit. quā cū iāpridē obsedisset Archimedis syracusani ciuis admirabili igenio ꝑditi machinis repulsus expugnare nō potuit. Actor. Ex his verbis Orosij cōstat Archimedē philosophum tunc tēporis floruisse. de quo legit̄ ꝙ libellū reliquerit de q̄dratura circuli: de qua dicit Aristote. ꝙ scibilis q̄dē est: ⁊ tamē non scit̄. De hoc archimede refert Ualeriꝰ maxi. in ca. de studio ⁊ īdustria dicēs Marcellus captis syracusis machinationibꝰ archimedis philosophi diu victoriā suā inhibitā senserat. delectatus autē eximia illius prudētia: vt capiti eius parceret̄ precepit. At is dum aīo ⁊ oculis in terra defixis formas describit. militi qui predādi gratia domū eius irrupat. Strictoqʒ sup caput gladio q̄s nā eēt īterrogat̄ ꝓpē nimiā cupiditatē īuestigādi q̄d reqrebat nomē suū dicere nō potuit: sed ꝓtracto manibꝰ puluere. noli inq̄t obsecro istū disturbare q̄ mox q̄si negligēs victoris obtrūcatꝰ sanguine suo lineamēta cōfudit. Orosiꝰ. Hoc tpe alter Scipio frat̄ ɔsulis scipiōis ī hispania bella plīma gessit. magonē quoqʒ penoꝝ ducē bello vicit ⁊ cepit. dirī etiā tūc romani ꝓdigijs territi sūt. nā ⁊ sol orbis minui visus est: ⁊ apō arpas palme ī celo vise. sol quoqʒ pugnasse cū luna. apō capēas idie duas lunas ortas. In sardinia duo scuta sanguinē sudasse faliscis celum scindi. apō anchiū metētibus cruētas spicas in corbē decidisse.

C De Uictoria hānibalis et flaminio cōsule. C. XLIIII.

Orosius. Igit̄ Hānibal sciēs Flaminiū consulē in castris esse quo celeriꝰ impatū obrueret. Primo v̄o aggressus arripuit proplorem: sed palustrē viā. et tunc forte susancio fluuius late redūdās pendulos ⁊ dissolutos campos reliquerat: de q̄bus dictū est: ⁊ q̄ rigat equora sarnos: in quos cū exercitu progressus hānibal nebulis maxime q̄ de palude exalabant̄ ꝓspectū auferētibus. magnā partē sociorū iumentorūqʒ perdidit. Ipse autē vni elephanto q̄ solus supfuerat supsedens vix difficultatē itineris euasit. sed tamē oculū quo iam dudū eger erat: violenta frigoris vigiliarū ac laboris amisit. vbi v̄o proximꝰ fuit castris flamīj: vastatione locoꝝ circumiacentium eum in bellū excitauit: ibi romanus exercitus arte hānibalis circumuētus funditus trucidatus est. Ipse quoqʒ ɔsul occisus est. xxv. milia romanorū in ipso prelio cesa. vj. milia capta referunt̄. de exercitu hānibal̄ duo milia ceciderūt. In hoc certamine ita intētus fuit ardor pugnantiū: ⁊ grauissimū terremotū: q̄ tūc forte tam vehemens factus est: vt vrbes diruisse: ⁊ mōtes trāstulisse: ⁊ rupes discidisse: ⁊ flumina retrorsum coegisse referat̄. pugnātes oīno nō senserint. inter hāc cladē ad trāsumenū lacū factā. ⁊ illā cānensem: q̄ postea secuta est fabij dictatoris tpe mediū fuit. Ualeriꝰ. Nunciata clade: q̄ ad lacū trāsumenū acciderat: q̄dā mulier sospiti filio obuiā ad portā facta in amplexu eiꝰ pre gaudio expirauit. Altera cū falso mortis filij nūcio domi mesta sederet: ad primū conspectū redeuntis filij exaiata ē. Actor. Hiero. quoqʒ in chro. anno post captas syracusas scribit romanos capuā ⁊ siciliā sibi subiecisse. In hoc prelio cato miles adolescētulus cū fabio ꝓfectus est: vt ipse testatur apud Tullium de senectute.

C De Bello cannensi. C. XLV.

Orosius. Anno ab vrbe cōdita. dxl. luciꝰ emilius paulus ⁊ publius tharētinꝰ varro ɔsules: ɔtra hānibalē missi impaciētia varronis consulis infelicissime apud cānas apulie vicū oēs pene romani spei vires ꝑdiderūt. nā in ea pugna. xliiij. milia romanoꝝ īterfecta sunt. ⁊ de exercitu hānibalis pars magna cesa est. Perijt in eo bello cōsul emilius paulus ɔsulares ⁊ pretorij viri. xx. senatores vel capti vel occisi. xxx. nobiles viri. ccc. pedestres milites. xl. milia. equites tria milia quingenti. varro cōsul cū. l. equitibꝰ venusiū fugit. Hānibal in testimoniū victorie tres modios anuloꝝ aureoꝝ chartaginem: quos ex manibus interfectoꝝ equitū romanoꝝ senatorūqʒ detraxerat misit. Ualerius. Huiꝰ pugne successu hānibal adeo elatꝰ est: vt nec quēquā ciuiū suoꝝ in castris admiserit: nec responsū vlli nisi ꝑ interpretē dederit. Orosius. Tūc romani minū decimū dictatorē creant: q̄ dilectu habito ab ānis. xvij. imature inordinateqʒ militie q̄ttuor legiones vndecimqʒ ɔtraxit. Tūc ⁊ seruos spectati roboris ac volūtatis: vel oblatos: vel etiā si ita opus fuit publico ꝑcio emptos: sub titulo libertatis ad sacramentū militie adegit. arma q̄ deerant a tēplis detracta sunt. egente erario priuate opes fuse sunt. Hoies quoqʒ quicūqʒ scelerib9 aut debitis obnoxij erāt impunitate ꝓmissa velut asilo patefacto minius dictator militie mācipauit. quoꝝ numerꝰ ad sex milia viroꝝ fuit. Cāpania v̄o vel potiꝰ ois italia desperata romani statꝰ recuperatione ad hānibalē defecit. Augustinus libro. iij. de ciui. dei. Deficiēte erario post pugnā cannensem: mox in vsus publicos opes venere priuate. adeo vnoquoqʒ id quod habebat conferente: vt preter singulos anulos aureos singulasqʒ bullas nihil sibi ac filijs senatꝰ ipse relinqueret. In hac pugna cānensi hānibal quoqʒ cum esset crudelissimus: tamen satiatꝰ tāta cede parci inermis iussisse perhibetur.

C Q. Irruēte tēpestate ꝓhibitꝰ ē hānibal romā cape. C. XLVI.

Orosius. Anno decimo postq̄ʒ hānibal in italiam venerat gneo fuluio ⁊ sulpicio cōsulibꝰ hānibal de campania mouit exercitū. ⁊ cū ingēti clade omniū via latina ꝓfectus ad aniene fluuiū tribꝰ miliaribꝰ ab vrbe cōsedit: incredibili totius ciuitatis metu cū senatu ꝑploqʒ trepido: matronis ꝑ ꝓpugnacula currētibꝰ pmisqʒ pro muris pugnare gestiētibꝰ: ipse cū expeditis equitibꝰ vsqʒ ad portā collinā ꝓcessit. deinde oēs copias in aciē direxit. sed ⁊ ɔsules nō detrectauere pugnā. At vbi exposite vtrinqʒ acies ɔstiterūt in ɔspectu rome: premiū victorie future: tātus se subito himber grādine mixtꝰ effudit: vt turbata agmina vix armis retētis in sua se castra colligerent. deinde cū serenitate redita ī cāpū iterū ꝓcessissēt. rursus violētior fusa tēpestas maiore metu mortaliū audaciā coercuit. ⁊ cōuersus in religionē hānibal dixisse fert̄. potiēde sibi rome mō volūtatē dari: mō potestatē. Interim ī hispania ambo scipiōes a frē hānibal̄ interfecti sūt. In cāpania v̄o capua capta est a q̄nto fuluio ꝓcōsule ꝑncipes cāpanoꝝ veneno sibi mortē ɔciuerūt senatū oēʒ capue etiā etiā ꝓhibēte senatu romano fuluius sulpicius necauit.

C De Scipione aphricano. C. XLVII.

Interfectis scipiōibꝰ: scipio q̄ post aphricanꝰ dictꝰ est admodū adolescēs ānno natiuitatis sue. xxvij. imperiū in hispania pro cōsulare sortitꝰ ē: q̄ mox vltionē pr̄is ⁊ patrui aīo intēdēs pirineū transgressus ꝑmo ipetu chartaginē nouā capit: vbi stipēdia magna ꝑsidia valida copie auri argētiqʒ magne penoꝝ habebant.

Ibi etiã magonẽ fratrẽ Hãnibalis captũ cum ceteris romã misit. Solinꝰ. Necatis mrībꝰ nati auspicatiores sũt. q̃lis fuit scipio aphri canus p̃oꝛ q̃ ob h̃ p̃mus romanoꝝ cesar dictus est: q̄ excisus vtero matrꝰ in diẽ venerat. Ualeriꝰ li.iiij. Scipio.xxiiij. agẽs annũ cum multos obsides quos in vrbe carthagine clausos habuerat in suaꝫ redegisset. eximie īter eos forme ṽginẽ etatꝫ adulte iuuenis celebs ⁊ victoꝛ postq̃ꝫ ↄpit. illustri loco īter celtiberos natã nobilissimo gẽti eiꝰ īdibili desp̃õsatã accersitis parẽtibꝰ ⁊ sp̃õso īuiolatã tradit. aurũ quoqꝫ qḋ ꝑ redẽptiõe puelle allatũ erat. summe dotis adiecit. Qua cõtinẽtia ⁊ munificẽtia indibilis obligatꝰ. celtiberoꝝ aïos romanis applicãdo meritis eiꝰ debitã grãꝫ retulit. Actoꝛ. Hic aphricanꝰ (vt ait valeriꝰ) solutioꝛis vite p̃mos adolescẽtie annos egit. remotos tñ a luxuria crimine: ſꝫ punicis trophęis deuicte carthaginis īposito iugo teneriores. h̃ dicere solebat turpe eẽ in re militari dicere nõ puta rẽ q̄ꝛ explorato ⁊ excusso cõsilio: q̃ facto agunꝭ administrari opꝫ. inemẽdabilis enĩ ẽ erroꝛ q̃ violẽtie martis cõmittiꝭ. Tulliꝰ ī lelio. Quid dicã de moribꝰ facillimis scipiõis de pietate in matrẽ. libera litate ī sorores: bonitate ī suos: iustitia in oẽs. Idẽ ī eodẽ. Scipio solebat ↄqueri q̄ ī rebꝰ oibꝰ hoĩe diligẽtiores essent capras ⁊ oues quot q̃sq꞉ h̃ret dicere posset. amicos quot h̃ret nõ posset dicere.

Itẽ de aphricano. C. XLVIII.

Uxoꝛ aphricani vxoꝛ fuit tertia emilia mater coꝛ nelie grecoꝝ. q̃ tante (vt ait Ualeriꝰ) comitatꝰ fuit ⁊ patiẽtie vt cũ sciret viro suo ancillulã ex suis gratã eẽ dissimulauit ⁊ post moꝛtẽ aphricani manumissã in matrimoniũ liberto suo dederit. Ualeriꝰ li.vi. Scipio emilianus cũ duo ī senatu ↄtenderẽt. vt aduersus iuriatũ in hispaniã mitterẽt oibꝰ quoniã eiꝰ sña inclinareꝭ expectãtibꝰ. neutrũ inq̃t mitti mihi placet. q̄ꝛ alter nihil hꝫ. alteri nihil satis est: eque malã licẽtie impij magistrã iudicãs inopiã ⁊ auaritiã: sicq꞉ vt neuter mitteretur obtinuit. Actoꝛ. Dicebat scipio nihil esse difficiliꝰ q̃ꝫ amicitiã vsqꝫ ad extremũ vite diẽ ꝑmanere. interdũ enĩ dimittiꝭ. cõtẽtione luxurie vel alteriꝰ cõmodi qḋ idẽ adipisci vterqꝫ nõ p̃ot. pestẽ v̄o nullaꝫ eẽ maioꝛẽ amicicijs ī plerisq꞉ q̃ꝫ glorie cupiditatẽ ī optimis q̃busqꝫ certamen honoꝛis ⁊ glorie ex quo inimicitias maximas sepe inter amicissimos extitisse videmus. Idẽ etiã dicere solitus erat. nunq̃ꝫ se minus ociosum esse q̃ꝫ cũ ociosus: nec minus solũ q̃ꝫ cum solus esset. Tullius in li.i. de officijs. Panecius auditoꝛẽ ⁊ familiarem suũ aphricanũ solitũ ait dicere: vt equos ꝑpter crebras cõtentiões p̃lioꝛẽ ferocitate exultãtes domitoꝛibus tradere solẽt: vt ⁊ his facilioꝛibꝰ possent vti. sic hoĩes sc̃dis rebus efferatos sibiqꝫ p̃sidẽtes tanq̃ꝫ gyrũ rõnis ⁊ doctrine duci opoꝛtet vt ꝑspiciãt reru humanarũ ībecillitatẽ varietatẽqꝫ foꝛtune. Idẽ in lib ij. Laudat panecius aphricanũ: q̄ fuerit abstinẽs. q̄d ni laudeꝭ: sed in illo alia maioꝛa laus sapiẽtie nõ hoĩs solĩ est: sed etiã tempoꝛũ illoꝛum.

De Panecio philosopho. C. XLIX.

Etoꝛ. His verbis tullij manifestũ est eodẽ tẽpoꝛe panecium floꝛuisse: cuius multa dicta egregia referunꭲ. A. gelliꝰ ī li. noctiũ atticaꝝ pulchrã ab h̃ p̃ho similitudinẽ īductã meminit dicẽs. Panecꝰ. Uitã hoĩum q̃ etatẽ in medio rerũ agũt. ac sibi suisq꞉ esse vsui volũt ad cauenda ꝑicula ex improuiso assidua: ⁊ ꝑpe quotidiana opoꝛtet eẽ aïo ꝑmpto semꝑ ⁊ ītẽto vt sũt athletaꝝ q̃ pãcracij vocanꭲ. nã sicut illi ad vitãdos ictꝰ cauti: ⁊ ad faciẽdos sũt pati. ita aïus ⁊ mẽs viri prudẽtis aduersus vim ⁊ petulẽtias iniuriaꝝ oĩ ī loco atqꝫ tꝑe ꝑspiciẽs oꝫ esse erecta undiqꝫ septa nunq̃ꝫ minuẽs nusq̃ꝫ aciẽ flectẽs ↄsilia cogitatiões sꝫ ↄtrarie foꝛtune. ṽbera atqꝫ īsidias inimicoꝝ q̃si brachia ⁊ manꝰ ꝑtẽdere ne q̃re aduersa ⁊ repẽtina icursio ipar ī ꝑpectusq꞉ nobis oꝛiaꭲ.

De Ualerio marcello fabio ⁊ eoꝝ triũphis. C. L.

Rosius. Eo tꝑe quo scipio carthaginẽ nouã in hispania cepit valeriꝰ leuinꝰ ↄsul collega claudij marcelli ex macedonia rediẽs: agrigentũ vrbẽ sicilie expugnauit. ibiqꝫ hãnonẽ aphroꝝ ducẽ cepit lx ciuitates in deditionẽ accepit. xxvij. expugnauit. Eodẽ anno ī italia hãnibal gneũ salutũ ꝓcõsulẽ ⁊. xi. tribunos: ⁊. xvij. milia militaꝫ interfecit. marcellus aũt ↄsul triduo cõtinuo cũ hãnibale dimicauit p̃mo die pari pugna discessum ẽ. sequẽti die vicꝰ cõsul. tertio victoꝛ viij milia hostiu iterfecit: ⁊ hãnibalẽ cũ reliq̃s fugere ī castra cõpulit. Hoc factũ est eodẽ anno quo fabius tarentũ expugnauit. Ualeriꝰ. Hic fabius captiuos ab hãnibale interposita nũmoꝝ pactione recepit. q̃ cũ a senatu non p̃starenꭲ misso in vrbẽ filio: fundũ quem vnicũ possidebat vẽdidit. p̃ciũqꝫ ꝓtinus Hannibali numerauit. se enĩ p̃rimonij q̃ꝫ p̃riaꝫ fidei inopẽ esse maluit. Idẽ fabiꝰ cũ apud tres bidãrea regereꭲ oĩuꝫ qui ex p̃sidijs romanoꝝ ad hostes confugerant manus abscidit: vt reliquis metũ defectiõis iniceret. Sequẽti anno post p̃dictã marcelli victoꝛiã: q̃ annus fuit. xiiij. antiochi: idẽ marcellus in italia ab hãnibale cũ exercitu occisus est. Scipio aũt in hispania penoꝝ ducẽ hasdrubalẽ vicit ⁊ castris exuit. p̃terea. lxx. ciuitates aut deditione aut bello in potestatẽ redegit. aphris cũ coronis vẽditis sine p̃cio dimisit hispanos. hãnibal aũt vtrũqꝫ ↄsulẽ marcellũ ⁊ crispinũ insidijs circumuẽtos interfecit.

De Uictoꝛia Scipionis ex aphris. C. LI.

Enique scipio hispania a pyrenco vsqꝫ ad oceanũ ī ꝓuinciã redacta romã venit. Cõsul aũt cũ licinio crasso creatꝰ in aphricã trãsit hãnonẽ amilcaris filiũ ducẽ penoꝝ interfecit. exercitũ eiꝰ ꝑtim cede ꝑtim captiuitate dispdidit. Nã. xl. milia penoꝝ eo bello occidit. Sẽpꝛoniꝰ ↄsul cũ hãnibale ↄgressus ⁊ vicꝰ romã refugit. Scipio ãt in aphrica aggressus est hiberna penoꝝ atqꝫ numidaꝝ: q̃ vtraqꝫ haud ꝑcul ab vtica erãt nocte ↄcubia icẽdit. peni trepidi cũ casu accidisse ignẽ putarẽt inermes ad extinguẽdũ cucurrerũt. vñ facile ab armatis opp̃ssi sũt. in vtrisqꝫ castris. xl. milia hoĩuꝫ igni ferroqꝫ ↄsũpta sũt. capta. v. milia. duces ipsi mirabiliꭲ ↄmbusti egre effugerũt. hasdrubal impatoꝛ carthaginẽ ꝓfugꝰ venit. Sifax aũt ⁊ hasdrubal mox plurimũ repauẽ exercitũ. atqꝫ iterũ cũ scipiõe ↄgressi victiqꝫ fugerũt. Sifacẽ fugientẽ leliꝰ ⁊ masinissa ceperũt. cẽta multitudo cirtã ↄfugit. quã masinissa oppugnatã ī deditionẽ recepit. sifacẽ cabenis vinctũ ad scipionẽ adduxit quẽ scipio cũ ingẽtibꝰ spolijs plurimisqꝫ captiuis ꝑducẽdũ lelio tradidit. Ualerius. Masinissa rex parũ fide p̃ctoꝛibꝰ hoĩnũ reponẽs salutẽ suã canũ custodia vallauit.

Romani vicꝫ carthaginẽsibꝰ pacẽ ↄcesserũt. C. LII.

Rosius. Hãnibal redire ī aphricã iussus: sessio carthaginẽsibꝰ vt subueniret flẽs reliq̃t italiã oibꝰ italici generis militibꝰ: q̃ cũ seq̄ nolẽt interfectis. Cui ad aphricanu litꝰ appꝛopinquãti. iussus q̄dã e nauticis ascẽdẽ ī arboꝛẽ nauis: atqꝫ inde speculari: quã regionẽ tenẽt: sepulchꝝ dirutũ se ꝑspicẽ rñdit. abominatꝰ dictũ hãnibal deflexo cursu ad leptim oppidũ copias exposuit. ↄtinuo refecta multitudine carthaginẽ venit. deinde colloquiũ petit scipionis. vbi cũ se diu attoniti: adiuratiõe mutua duo clarissimi duces suspexissent. infecto pacis negocio: pliũ ↄsertũ ẽ: qḋ diu magnis ducũ artibꝰ dispositũ magnis copiaꝝ militibꝰ gestũ: magnis militũ viribꝰ ↄsũmatũ: romanis victoꝛiã ↄtulit. lxxx. ibi elephãti vel capti vel occisi sũt carthaginẽsiũ occisi sũt xx. milia q̃ngẽti. hãnibal oĩa ⁊ ante ꝑliũ expꝰ: ⁊ ī pauci: h̃ est vix. iiij. militibꝰ ĩter tumultũ elapsus ad rumetũ ↄfugit. postea carthaginẽ post. vj. ⁊. xxx. annos q̃ꝫ inde puerulus cũ p̃re exierat venit. ↄsiliãtiqꝫ senatui nullã eẽ residuã spem: nisi in petẽda pace ꝑsuasit. Igiꭲ gaio coꝛnelio lentulo publio elio poeta cõsulibꝰ carthaginẽsibꝰ pax ꝑ scipionẽ volũtate senatꝰ populiqꝫ cõcessa est. naues cũ plusq̃ꝫ quingẽtis in altũ ꝑducte in ↄspectu ciuitatis incense sunt. Scipio iam tũc cognomẽto aphricanꝰ triumphãs vrbẽ ingressus est. quẽ terẽtius: q̃ postea comicꝰ ex nobilibꝰ carthaginẽsiũ captiuis pileatus: qḋ tũc insigne sibi indulte libertatis fuit triũphantem post currũ secutus est.

De Moꝛte Philopatoꝛis ⁊ eius concubinario agathodis. C. LIII.

Iero. sup Dan. Porro antiochꝰ magnꝰ. s. rex syrie incredibilẽ de supioꝛibꝰ babylonis locis ↄgregauit exercitũ. ⁊ ptolemeo philopatoꝛe moꝛtuo aduersus filiũ eiꝰ: q̃ tũc q̃ttuoꝛ ãnoꝝ erat: ⁊ vocabaꝭ ptolemeus epiphanes rupto federe mouit exercitũ. tãte aũt dissolutionis ⁊ supbie fuit agathodes philopatoꝛis cõcubinarius: vt subditi p̃us egyptij puerũe rebellarẽt: ipsaqꝫ seditionibꝰ vexareꭲ. philippus quoqꝫ rex macedonũ: ⁊ antiochus magnus pace facta aduersus agathodem: ⁊ ptolemeũ epiphanẽ dimicarẽt sub cõditione: vt proximas ciuitates regno suo singuli de regno ptolemei iungerent. Iustinus in li. xxx. Moꝛs philopatoꝛis (dũ pecuniã regiã mulieres rapiunt: ⁊ imperiũ inita cũ perditissimis societate occupare conanꭲ) diu occultata fuit. Re tñ cognita cõcursu multitudinis ⁊ agathodes occidiꭲ: ⁊ mulieres in vltionẽ euridicis patibulis suffiguꭲ. Moꝛtuus est autẽ philopatoꝛ relicto quinquẽni ex euridice soꝛoꝛe filio. Eodẽ ãno inter insulas ceramnẽ ⁊ cerasiã medio vtriusqꝫ ripe ⁊ maris spacio terremotus factus est. in quo cũ admiratiõe nauigãtiũ repẽte ex ꝓfũdo cũ calidis aquis insula emersit. In asia quoqꝫ eadẽ die idem terremotꝰ rhodũ multasqꝫ alias ciuitates graui ruinarũ labe concussit. quasdã solidas absoꝛbuit. quo ꝓdigio territis oibꝰ vates cecinere oꝛiens romanoꝝ imperiũ mansurũ. vetus autẽ ac macedonũ vacaturum.

¶ De Regno ptolemei epiphanis et antiocho magno. C. LIIII

Ex chronicis. Igit egyptioꝝ quītus regnauit ptolemeus epiphanes annis.xxiiij. Cepit anno ante ciam.ccxxxviij.mūdi vo.iij.M.dcc.lxi.hic scopa pncipe militie destinato iudeā cepit et plimas syrie ciuitates. Antiochus vo scopa supato vrbes Syrie recepit: et iudei volūtate cōiungunt q iudeoꝝ erga se cognita volūtate: magnis eos munerib⁹ donat: et p eplas laudibus psequtur. Hiero.vbi.s. Pugnātib⁹ cōtra se ptolemeo epiphane et ducib⁹ ptolemei: in medio iudea posita in cōtraria studia scindebat.alijs ptolemeo alijs antiocho fauētib⁹. Deniq onias sacerdos assumptis iudeoꝝ plurimis fugit in egyptū: et a ptolemeo susceptus honorifice accepit regionē eliopoleos: et cōcedēte regē templū cōstruxit in egypto.sile tēplo iudeoꝝ qd pmāsit vsq ad impium Vespasiani annis ccl. Eo tpe et cyrene multitudine iudeoꝝ repleta est. Cū autē antiochus teneret iudeā.missus est scopas etholi fili⁹ dux ptiū ptolemei aduersus antiochū qui iudeā cepit et plimas syrie ciuitates: et partē optimatū ptolemei secū adducēs in egyptū reuersus est.postea antiochus scopā ducē ptolemei iuxta fontes iordanis vbi paneas nūc cōdita est.inito certamine fugauit: et cū.x.milibus armatoꝝ obsedit clausū sydone.ob quē liberādū misit ptolemeus duces ieptos eropum et menoclea et damoxenū.sed obsidionē soluere nō potuit donec scopas fame supatus manus dedit: et nudus cū socijs dimissus est. Veniēs autē antiochus in hierusalē honorifice susceptus est: et expugnato scope psidio in arce hierosolimoꝝ eos q partiū ei⁹ erant psecut⁹ est. Cognita aūt iudeoꝝ erga se volūtate magnis eos donauit munerib⁹. Eusebi⁹ in chro. Anno ptolemei epiphanis.vij. Neui⁹ comic⁹ vtice morit pulsus roma factiōe nobiliū et maxie metelli.

¶ De Plauto poeta comico: et dictis eius. C. LV.

Eodem anno Plautus ex vmbria arsinas rome morit.q ppt annone difficultatē ad molas manuarias pistorē se locauerat ibi quotiens ab ope vacasset scribere fabulas solitus erat ac vēdere. Actor. Hic plautus eloquētissimus fuit.vnde Hiero.in sigillatione eloquētie cuiusdā emuli sui dicit. Hec est illa plautina eloquentia.h lepos accitus et musaꝝ (vt dicūt) eloqo cōparādus. de oib⁹ aūt plauti comedijs ex illa sola que dicit aulularia paucas morales et breues snias excerptas hic inserui. Plaut⁹ poeta comicus in aul. Pecunia rerum ac solicitudinū causa est et caput: sibimet esse sufficientē primū bonū est. vis ne tibi honorē deferri inter miseros viuito. si p meritis reddēdū nobis nō putamus ipsi nosmet fallimus. Quid nā o stulte mirū est si te q nouit despicit: q nō nouit diligit. in amiciciā et fidē stultū ne recepis. insipientiū atq iproboꝝ facil⁹ sustinet odiū q collegiū. nemini te nimis sodalē feceris. res nimiū singularis est hō. parē ferre nō patiēs. minores despicim⁹: maioribus nuijdem⁹ ab eqlib⁹ dissentim⁹. Quid si nescio qs ille est ali⁹ enī est in corde: ali⁹ in vultu. Multū inqt adulatores se aliq laudāt. vel fugaces feras vel pugnaces bestias: aut vestigijs insequint: aut cubilibus dephēdūt: aut casu opprimunt. Quāto mihi maius est igeniū et lucrū q hoies venor: publice et quos hoies: potētes et diuites et litteratos maxime. Tres edaces dom⁹ vna nō capit: qr apud se diu vigilias multā in noctē ptrahunt tantū eni seruis de vita quantū de nocte auferunt. Cōuentus et delectatiōes et ioca friuola nō quero: q vt amorē nō pariūt. vtinam nihil odioꝝ parēt: patiētia desidie: acrimonia crudelitati: assignat. sic euertunt oia: nemo ad facultates: nemo ad censum respicit semp diues diligēs. ecōtra paup negligens cēsorib⁹ hec reserua qrule: tu neq diues neq paup es. hec si cognosceres felix eras. da mihi aduocati gfaꝝ: vende vocē: vende linguam iras atq odiū loca in sūma. paup esto et reporta penatib⁹ pecuniaꝝ aliqd: sed plus crimunū: sepe cōdita lupoꝝ fiūt rapine vulpiū. nemo sibimet arbitret dici qd nos populo dicimus.

¶ De Libertate grecoꝝ a romanis ocessa et iunio duce. C. LVI

Anno quoqꝫ prelato romani grecos liberos cē iu... et ... imparat secu... Eo tpe regnabat Philippus apud macedones. Valerius. Philippo rege macedonū supato. cū romani oēs grecie vrbes q sub ei⁹ ditione erant libertate donassent. tm celi clamoꝝ alacritate cōpleuerūt. vt certe cōstet aues q supuolabāt attonitas pauētesq decidisse. Eo tpe matrone hux oꝝ domū ausi sūt obsidere. qr legē apiā tolli cupiebāt: q his nec veste varij coloris vti, nec auri plus semiūciā hre. nec iūcto vehiculo ppius vrbē mille passus nisi sacrificij gra vehi pmittebat: et qdē obtinuerūt vt uis p.xx.annos seruatū aboleret. Orosius. Publio scipiōe aphricano et tito osulib⁹ apd mediolanū.x.milia galloꝝ cesa sūt. Seqnti āt plio.xi. milia galloꝝ. romanoꝝ vo.v.milia occisa sunt. Iustin⁹. Interim nūciat antiocho iuniū romanoꝝ ducē cū.lxxx.rostratis nauib⁹ in bellū nauale a senatu missū aduētare. q res spē illi restituēde fortune dedit. itaq prius q socie ciuitates ad hostes deficerēt. decernē nauali plio statuit sperās cladē i grecia acceptā noua posse victoria aboleri. tradita igit hānibali classe pliū cōmittit: cui⁹ duc solertia minor clades antiocho fuit.

¶ De Duobus fratribus Scipionis. C. LVII.

Omā nōdū opinio victorie venerat. et iccirco in osulib⁹ creādis suspēsa ciuitas erat. sz aduersus hānibalē qs meli⁹ q aphricani frater crearet: cū vincē penos opus scipionū eēt. Creat igit osul luci⁹ scipio. eiq dat legat⁹ frat aphrican⁹ vt itelligēt antioch⁹ nō maiorē fiduciā se in hānibale victo q romanos i victore scipiōe habē. Hiero. sup Dan. Antioch⁹ p cleopatrā filiā suā dolū tendēs ptolemeo epiphani egyptū tenē nō potuit. qr ptoleme⁹ et duces ei⁹ ... dolū ei⁹ cauti⁹ se egerūt. et cleopatra magi viri ptes q parētis fouit. vn vtit se ad asiā: et nauali certamie aduersū plurimas insulas dimicās cepit rhodū: et samū: et colophon phoceas: et multas alias insulas. sz occurrit ei scipio nasica cū frē suo publio scipiōe aphricano: q hānibalē vicerat. Cū enī osul nasica aphricani frat ebetioris eēt ingenij: et 3 regē potētissimū senat⁹ ei nollet bellū credē: spōtaneā legationē obtulit aphrican⁹ p fris iniuria. Valeri⁹. Scipio nasica adolescēs adhuc edilitatē curulē petēs: manū cuiusdā rustico ope duratā more cādidatoꝝ tenaci⁹ apphēdēs ioci gra interrogauit eū: num manib⁹ solit⁹ ambulare eēt. qd dictū cāz repulse eidē scipioni attulit: cū ad ppl'm manasset. oēs enī rustice trib⁹ paupertatē sibi ab eo exprobatā iudicātes irā suā aduersus contumeliosā vrbanitatē distrinxerūt. Orosius. Scipio aphrican⁹ ... legatos ad antiochū missus etiā cū hānibale colloquiū familiare habuit. sz infecto pacis negociō ab antiocho discessit. tūc in vtraq hispania per flaminiū fulniūq ptores bella horrida cruētaq vtriusqz pplis gesta sunt.

¶ De Seleucho philopatore et heliodoro et tito liuio: et quibusdā ... romanoꝝ. C. LVIII.

Anno ptolemei epiphanis ... regnauit ... asie seleuch⁹: q et philapator ānis.xij. Comestor. Post antiochū magnū regnauit in syria fili⁹ ei⁹ seleuch⁹ pessim⁹. sz inero pōtifex iudeoꝝ erat onias. Nam onia trāseūte in egyptū: fili⁹ ei⁹ symon sedit p eo cui successit filius eius onias. sub h misit seleuch⁹ nūciū heliodorū in hirlm ad spoliādū ... tēpli quo ingresso in tēplū surrexerūt duo iuuenes de latibulis et occiderūt eū. Videt tn Joseph⁹ velle angelos fuisse i silitudinē hominū. In ii. mach. legit q apparuit terribilis sessor equi: et cōculcabat eū. et cōfractus et cōminutus: sed nō mortuus. timēsq onias indignationē seleuchi: orauit ad dnm pro defuncto: et surrexit. Qui rediens ad regē ait: Si habuit dns meus aliquos: quorū sitiat sanguinē: mittat eos in hierusalem: vt spoliēt templū. Eusebius in chronicis. Eo tempore clarus habitus est titus liuius historiarū scriptor: qui ob ingenij meritū a liuio salinatore: cuius liberos erudiebat: libertati donatus est. Iustinus. Eo tempore etholi: qui romana bella antiochū cōpulerant: a romanis victi sunt. Orosius. In hispania vo vlteriore luci⁹ emilius pconsul a lusitanis cū omni exercitu cesus est. Lucius aūt lesbius in hispaniā pficiscēs a lyguri b⁹ circumuētus: cū omni suo exercitu occisus est: ita vt ne nūcius quidē superfuerit. sed massiliēses hoc rome nunciauerunt. ... autē consul de grecia in gallo greciā: q nūc est galacia trāsuect⁹ ad olimpū montē puenit ad quē vniuersi gallogreci cū diugibus et liberis ofugerāt: ibi romani de locis superiorib⁹ grauiter attriti sagictis: et saxis grādib⁹: et ceteris telis. tandē vsq ad cōgressum hostiū prorumpētes. xl. milia gallogrecorum interfecisse referuntur. Marcus autē consul aduersus ligures pfectus superatusq: quattuor milia militū amisit. et nisi in castra fugisset: funditus cū omni exercitu perijsset.

¶ De Fuga et morte hānibalis et prusia. C. LIX.

Iustinus. Interea hānibal cum ab antiocho romani inter ceteras oditiones ei⁹ pacis deditionē eius poscerēt. admonitus a rege ... in fugam cretā defertur. ibi cum diu quietā vitā egisset inuidiosūq se propter nimias videret opes: amphoras plumbo repletas: i templo diane quasi fortune sue psidia deponit. atq ideo nihil de illo sollicita ciuitate: quoniā velut pignus opes eius tenebat ad prusiam contēdit. auro suo statuas quas secum portabat infuso ne conspecte opes vite nocerēt. dehinc cum prusias de terrestri bello ab eumene victus esset. et preliū in mare transtulisset hānibal

nouo cõmento actor victorie fuit: quippe omne serpentiũ genus in fictiles lagenas proijci iussit. medioq; p̃lio in naues hostiũ mittit. id primũ ponticis ridiculũ visum: fictilibꝰ dimicare: q̃ ferro neq̃ant: sz vbi serpẽtibꝰ cepe naues repleri. ancipiti pari ꝛ p̃iculo circũuenti hosti victoriã cõcesserũt. q̃ vbi romã nunciata sunt. missi sũt a senatu legati: q̃ vtrũq; regẽ in pacẽ cogerẽt: hãnibalẽq; deposcerẽt: sed hãnibal re cognita sumpto veneno legationẽ p̃uenit. Actor. De hui⁹ vo prusie regis bitinie filio: q̃ ꝛ prusias dictus est: legit̃ in valerio li. i. c. p. p̃ superiori ordine dentiũ vnũ eq̃lit̃ extentũ habuit. nec ad speciẽ deformẽ: nec ad vsum vlla ex pte incõmodũ. Refert etiã idẽ valeri⁹ de hãnibale: q̃ cũ apud p̃dictũ regẽ prusiã exularet actorq; ei committẽdi p̃lij esset: atq; prusias nõ idẽ sibi portẽdi in extis videret dixit ad prusiã hesitãtẽ. an tu mauis vituline carũcule q̃z impatore veteri manus credere. Idẽ valeri⁹ li. vij. refert q̃ eiusdẽ hãnibalis obsidione cassilonates clausi: cũ arua sua pinguissima menibꝰ suis contecta cõspicerẽt. lora necessarijs vinculorũ vsibus subducta: ꝛ pelles scutis detractas feruẽte resolutas aque mãdare maluerint q̃z a romanis desistere: ꝛ addit. q̃d si casus acerbitatẽ intuearis miseri⁹: q̃d si constantiã respicias fidelius. ut eadẽ quoq; inq̃t obsidione ꝛ fide cũ. ccc. p̃nestini p̃manerẽt. q̃dã murẽ captũ ducentis poti⁹ denarijs vẽdere maluit q̃z famẽ leuare: q̃ auarus postea fame cõsumpt⁹ est: et qui emit vixit. dei p̃uidẽtia vtriq; s̃m meritũ tribuẽte. Idẽ hãnibal tam crudelis extitit: vt in flumine gello de corporibus romanis ponte facto exercitũ transduxerit.

De Victoria messeniorũ ex acheis ꝛ de morte aphricani et ptolomei. C. LX.

Vstinus. His tp̃ibꝰ inter messenios ꝛ acheos de principatu primo dissensio mox bellũ exortũ est: in quo nobilis ille acheorũ impator philopomenes capit̃. nõ q̃ expugnãdo vite pepercerit. sz dũ suos in p̃liũ reuocat: in trãsitu fosse equo p̃cipitat⁹ est. quẽ captum messeni verecũdia dignitatis ausi interficere nõ sunt: sz captiuũ p vniuersaz ciuitatẽ in morẽ triũphi circũduxerũt. effuso obuiã p̃plo post hoc eũ in theatrũ duci iusserũt: vt oẽs cõtuerent̃ quẽ capi potuisse incredibile videbat̃. inde ei in carcerẽ ducto verecũdia magnitudinis ei⁹ venenũ dederũt: qd̃ ille letus ac si vicisset accepit. q̃ssito p̃us an ligorias p̃fect⁹ acheorũ quẽ s̃m a se iusticia militari sciebat incolumis effugisset: quẽ vt accepit cauisse nõ in totũ dicẽs male cõsultũ expirauit. Augu. Eodẽ tp̃e scipio aphrican⁹ cedẽs inimicorũ accusatõibus carẽsq; patria quã sua v̄tute saluã ꝛ liberã reddiderat. exul in oppido linẽsi post insignẽ suũ triũphũ nullo illi⁹ vrbis capt⁹ desiderio vitã finiuit. in huius sepulchro iussu eiusdẽ scriptũ est. ingrata patria ne ossa mea q̃dẽ habes. Hierony. sup danielẽ. Mortuus aũt est ptolemeus epiphanes anno regni sui. xxiiij. veneno interfect⁹ a ducibꝰ suis nã cũ vnus q̃reret ab illo tantas res moliens vbi haberet pecuniã. r̃ndit amicos sibi esse diuitias. qd̃ cũ diuulgatum esset in p̃plos timentes duces ne ipsorum auferret substãtias. maleficis artibꝰ eũ occiderunt.

De Regno philometoris ꝛ statio poeta ꝛ dict̃ eius. C. LXI.

Ex chroni. Post hũc regnauit in egypto ptolemeus philometor filius cleopatre filie antiochi magni sororis epiphanis. h̃ fuit egyptiorũ vi. Cepit aũt anno etatis q̃nte. ccccxij. mũdi vo iij. M. dcc. lxxv. ꝛ regnauit annis. xxxv. Eusebius in chroni. Eo tp̃e Statius cecilius comediarũ scriptor clarus habet̃ natiõe gallus ꝛ ennij primũ cõtubernalis q̃ ad mediolanẽse forũ mortuus est. anno post mortẽ ennij ꝛ iuxta ianiculũ sepultus. Actor. Huius filia ẽ (vt ait A. gellius) inimici pessimi s̃: fronte hylari: corde tristi. Erãt aũt duo libri Statij poete metrici. s. achilleidos ꝛ thebaidos: de q̃bus h̃ pauca q̃ sequunt̃ excerpta sũt. Statius in achilleide. Dant gaudia vires conq̃stũ gaudia forme. Adijciũt: nec latet haustus amor: sz fax vibrata medullis. In vultus atq; ossa redit: luceq; genarũ. Tingit: ꝛ impulsam tenui sudore pererrat. Idẽ in thebaide li. i. Gẽtiles odiis subijt fragor egraq; letis. Inuidia atq; parens odij metus: inde regẽdi. Sentus amor rupteq; vices iuriq; s̃cdi. Ambitus impatiẽs ꝛ summo dulcius vnũ stare loco. socijsq; comes discordia regnis.

Ide in s̃cdo. Nõ p̃cit p̃plis regnũ breue: o semp timidum scelus.

Idẽ in li. iij. Pessimus in dubijs augur timor proch vite feda cupido p̃mus in orbe deos fecit timor. Idẽ in. viij. Ite alacres vestri nunq̃ mor. ẽt̃ honores. Idẽ in. ix. Mille modis leti miseros mors vna fatigat. Idẽ in. x. Prolis amor crudelia vincit. Pectora: est vbi dat vires nimius timor nõ frena alo permitte calenti: da spaciũ: tenueq; morã male cuncta ministrat. Impetus. Idẽ l. xi. Hic tulerls furor est instare periculo.

De Antiocho epiphane ꝛ prophanatiõe vrbis factẽ: ꝛ ambitione sacerdocij. C. LXII.

Comestor. Igit̃ audiẽs antiochus epiphanes: q̃ rome obses erat: pro p̃re patrẽ mortuũ sciensq; friẽ inertiã de regno syrie habẽdo p̃sumẽs clam romã egressus est. lz q̃dã tradãt sub cõniuẽtia senatorũ eũ redijsse. reuersusq; in syriã benignũ se oĩbꝰ ꝛ munificũ exposuit. strẽnuus erat i agẽdis: ꝛ acer in hostes. vñ ꝛ a p̃plo cognoiat⁹ ẽ epiphanes: qd̃ sonat illustris. ꝛ mortuo frẽ rexit pro eo. Euse. in chro. Anno igit̃ philometoris. v. antioch⁹: q̃ ꝛ epiphanes syrie regnauit annis. xv. Eo tp̃e aristobolus natione iudeus peripateticus p̃hs agnoscit̃. q̃ ad philometorẽ explanationũ in moysen scripsit cõmentarios. Comestor. Antiochus autẽ regno suscepto iniquitatẽ sibi insitã aperuit: quã pro regno obtinẽdo palliauerat. Tũc surrexerũt in hierusalẽ filij belial introducẽtes ritus gentiũ. ꝛ petierũt ab antiocho: vt facerẽt in hirlm ephebiã. i. lupanar ephebo rũ. ꝛ q̃ hierosolymite scriberent̃ antiocheni. ꝛ gymnasia in quibus dogmatizabãt de ritu gẽtilitatis: ꝛ nõ fecerũt sibi p̃putia. i. nõ circũcidebãt filios suos. vel q̃ ritu p̃pucijatorũ nõ viuebãt. Quidã tñ volũt: q̃ q̃dã velamia fecerũt circũcisioni sue: ne in denudatiõe grecis apparerẽt dissimiles. Causa vo hui⁹ flagitij hec erat: Onias sine liberis duos habebat frẽs: ihesum vel oniam ꝛ iohannẽ: qui otẽdebant de põtificatu. ꝛ vt placerẽt antiocho declinauerũt ad ritus gẽtiũ. adeo etiã: vt noia gẽtiliũ sibi imponerẽt. ꝛ ihesus dict⁹ est iason Johãnes vo vel onias menelaus. Cũq; plures essent cũ iasone supplicant antiocho de faciendo gymnasio in hierusalẽ. ꝛ audierũt eũ viri pessimi culpabiles in cibo: ꝛ violatione sabbati: ꝛ huiusmodi. Postea antiochus amouit iasonẽ: ꝛ eleuauit menelaum: qui fecit eiectus est oniam in antiochiã. Hic enĩ cũ vidisset facin⁹ fratrũ descẽderat ad regẽ si posset mutare animũ regis. qd̃ cũ nequiret sedebat in antiochia in asilo. ꝛ veniẽs post eũ menelaus fecit eũ occidi. Actor Hec nã ducator. Helinãdus autẽ qui videt̃ veritatẽ ꝛ ordinẽ historie diligẽtius scrutatus fuisse ita dicit.

Item De eodem. C. LXIII.

Vm suscepisset regnũ antioch⁹ nobil. iason ambiens sacerdotiũ sũmũ venit ad antiochũ: ꝛ p̃missis ei argẽti talẽtis q̃ngẽtis. xc. suscepit sacerdotiũ ꝛ ↄstituit in hirlm gymnasiũ sub arce ephebiam: in quo posuit optimos quosq; epheborũ: ꝛ hierosolymitas antiochenos scripsit. Ipse quoq; q̃ p̃us dicebat̃ ihesus fecit se vocari iasonẽ. ꝛ frat ei⁹ q̃ iohãnes vocabat̃ se vocabat menelaũ. erãt autẽ ambo fratres onie põtificis: q̃ sine liberis erat. Dicit autẽ Aug. q̃ ignis sacrificij: q̃ p. lxx. annos babylonice captiuitatis sub aqua vixerat extinct⁹ est antiocho iasoni vẽdẽte sacerdotiũ. Cũ aũt q̃nquẽnal̃ agon tyro celebraret: ꝛ rex p̃ns eẽt: misit iason. ccc. didragmas i sacrificijs herculis: q̃ date sunt in fabrica nauiũ triremiũ. Post h̃ antioch⁹ veniẽs hierosolymã: suscept⁹ est a iasone honorifice cũ facularũ luminibꝰ et laudibꝰ. Post h̃ iason expulsus est i exiliũ in amanitẽ regionẽ. supplãtatus a menelao fratre suo: quẽ p̃us oniã fuisse nolatũ dicit Hiero. in chro. Petr⁹ vo comestor nõ oniã: sz iohãnẽ eũ dicit fuisse appellatũ. Nõ multo post amoto eodẽ menelao substitut⁹ est pro eo lisimach⁹ frat̃ ei⁹. Postea fecit menelaus occidi oniã ab andronico: cui antioch⁹ iudeã cõmiserat: dãs ei inter cetera aurea quedã vasa tẽpli: q̃ furat⁹ fuerat. cui⁹ cedis cũ q̃rela relata eẽt ad antiochũ: antioch⁹ ipse miseratiõe cõmot⁹ fleuit. ꝛ andronicũ purpura exutũ ꝛ p totã ciuitatẽ circũductũ: in eo loco in quo oniã occiderat occidi iussit. Deinde interfectus est lisimachus secus erarium.

De Apparitione equitũ per aera: ꝛ morte menelai: ꝛ spoliatione templi. C. LXIIII.

Antiocho autẽ secũdã p̃fectionẽ in egyptũ parãte ↄtigit p totã ciuitatẽ hirlm diebꝰ. xl. videri p aera eq̃tes discurrẽtes. auratas stolas hñtes. ꝛ hastas q̃si cohortes armatos. ꝛ cursus equorũ p ordines digestos. ꝛ ↄgressiones fieri cõcos. ꝛ scutorũ mot⁹. ꝛ galeatorũ multitudinẽ gladijs districtis. ꝛ iact⁹ telorũ ꝛ aureorũ armorũ splẽdorẽ. oĩsq; generis loricarũ. Post h̃ iasõ cũ mille viris ap̃hẽsa ciuitate obsedit menelaũ in arce. ꝛ iterũ vict⁹ fugit in amanitẽ. ꝛ inde ab areta arabũ tyrãno expulsus ẽ in egyptũ. ꝛ tãdẽ apud lacedemões mortu⁹ ẽ: neq; sepulture p̃egria vsus. Postq̃z expulsus ẽ antioch⁹ ab egyptijs venit in iudeã: ꝛ expoliauit tẽpliũ. ꝛ posuit in arce p̃sidiũ macedonũ. ꝛ reuersus ẽ in t̃rã suã. Antioch⁹ etenĩ suspicãs iudeos defecturos se armis cepit ciuitatẽ: ꝛ iussit fieri cedes senũ ꝛ iuueniũ mulierũq; ꝛ infãtũ. infecta s̃t igit̃ i triduo. lxxx. milia. ꝛ. xl. milia victa. ꝛ tñ min⁹ venũdata. ablata de tẽplo. M. dccc. talẽt. regressus ẽ ãtiochiã.

De Secunda repulsione antiochi ab obsidione alexādrie: et de bastarnarū submersione. C. LXV.

Ustinus. Post bienniū rursum cōtra ptolemeū cōgregauit exercitū. Antiochus ptolemeo maiori sororis sue filio regi egypti bellū infert. segni admodū et quotidiana luxuria ita marcēti: vt nō solū regie maiestatis officia intermitteret. verūetiā sensu hoīs nimia sagina careret. Pulsus igit᷑ regno ad fratrē minorē ptolemeū alexandriā cōfugit. participatoq; cū eo regno: legatos Romā ad senatū mittūt. Cū ergo duo fratres ptolemei obsiderent᷑ alexādrie ab auunculo suo venere romanoꝝ legati: quoꝝ vnus marcus pōpilius lenas excedere eū ab egypto iubet. Cū autē rex osculū ei obtulisset: nā inter ceteros coluerat popiliū cū rome obses fuisset popilius facessere interim priuatā amiciciā iubet. cum mādata patrie intercedāt. Prolatoq; ei senatus decreto et tradito cū cunctari eū videret cōsultatonēq; ad amicos referre. virga quā in manu gerebat amplo circulo inclusum et amicos capet cōsulere eos iubet. nec prius egredi eos inde q̄ responsum senatui daret aut pacē aut bellū cū romanis habiturū. Hiero. sup danielē. Cū fecisset popilius orbē in arenis baculo quē tenebat manu nā inuenerat regē stantē in littore et circumscripsisset eū dixisse fert᷑. senatus et populus ro. precipiūt vt in isto loco respōdeas q̄d cōsilij geras. qb᷒ dictis perteritus antiochus dixit. Si hoc placet senatui et populo romano recedēdū est. nō legatū locutū: sed curiā ipsaꝫ ante oculos positā credēs: post bienniū autem antequā tēplū spoliauerat antiochus misit in hierusalē q̄ tributa exigerēt a iudeis et auferrēt cultū dei. et in tēplo Jouis olympi simulacrū et antiochi statuas poneret. Eusebi᷒. Eo tpe apud macedones regnauit pseus. Orosius. His tpib᷒ Lepido et mucio cōsulib᷒ basternarū gens ferocissima auctore Perseo philippi filio p̄darū spe sollicitata: et trāsēūdi hister fluminis facultate: sine vlla pugna vl᷑ aliquo hoste deleta est. Nā tunc forte danubi᷒ q̄ et hister crassa glacie substratus pedestrē trāsitū facile patiebat᷑. Itaq; cū improuide toto et maximo simul agmine inestimabilis hoīuꝫ et equoꝝ multitudo trāsiret: enormitate ponderis et cōcussione gradiētū cōcrepans gelu et glacialis crusta dissiluit. vniuersumq; agmen quod diu sustinuerat medijs gurgitib᷒. vita tandē et comminuta destituit: atq; eadē rursus fragmētis impediētib᷒ submersit. pauci ex omni populo p vtrāq; ripam vix cōcussis visceribus euaserunt.

De Submersione regni macedonū per romanos et ennio poeta. C. LXVI.

Ustinus. Eo tēpore cōmissum est bellū macedonicū inter Perseū et romanos vbi fuerūt in auxilio persei fordisci: galli histriani et daci qui daci soboles getaꝝ sūt q̄ cū orolo rege aduersus bastarnas male pugnassēt: ad vltionē segnitie capturi somnū capita loco pedū ponere iussu regis cogebant᷑. ministeriaq; vxoribus q̄ ipsis ante fieri solebat facere neq; hec ante mutata sunt q̄ ignominiam bello acceptā vtute delerēt. interea paulus emili᷒ a romanis consul creat᷑. cui extra ordinē macedonicū bellū decernit᷑. Ualeri᷒. Huic cū forte euenisset: vt bellū cū psa rege gereret. reuertens domū e curia. filiā osculat᷒ tristē aīaduertit. Cāꝫ cū q̄reret: illa rn̄dit: psam pisse. Decesserat aūt catell᷒ quē i delicijs habuerat noīe psa. ex quo fortuito dicto certā spem clarissimi triūphi aīo psumpsit. Justi. Pridie aūq; bellū cōsereret᷑ luna nocte defecit id portētū pseo oīb᷒ psagiētib᷒ finēq; macedonici regni portēdi vaticinū ē. i ea pugna marcus catho oratoꝝ fili᷒ dū īter cōfertissimos hostes insigniter dimicat. equo dilapsus pedestre pliū aggredit᷑. nā cadētē manipulus hostiū cū horrido clamore veluti iacētē obtrūcatur᷒ circūstreterat. At ille citi᷒ corpe collecto magnas strages edidit. cū ad illū vnū opp̄mēdū vndiq; hostes cōuolarēt. dū q̄ndā pcer̄ petit. gladi᷒ ei e manu elapsus i mediā cohortē hostiū decidit. ad quē recupandū vmbone se ptegēs. īspectāte vtroq; exercitu īter hostiū mucrones sese immersit recollectoq; gladio multis vulnerib᷒ accept᷒ ad suos cū clade hostiū reuertit᷑. hui᷒ audaciā ceteri mirati victoriā pepere. pse᷒ rex fuga cū x. milib᷒ talētū samotracie fert᷑. quē gne᷒ octaui᷒ ad psequēdū missus a cōsule cū duob᷒ filijs alexādro et philippo cepit. captūq; ad cōsulē reduxit. Orosi᷒. In eo plio. xx. milia peditū de pte psei īterfecta sē rex cū eq̄tatu subtēfugit. sꝫ cōtinuo capt᷒ atq; i triūpho cū filijs añ currū act᷒ ē: et post apō albā i custodia defecit. fili᷒ ei᷒ iunior fabricā erariā ob tolerādā inopiā rome didicit ibiq; cōsūptus ē. Eusebi᷒ i chroni. Igit᷑ āno philometoꝝ. xij. antiochi vo epiphanis. viij. macedonū regnū defecit. eodē āno enni᷒ poeta. lxx. maior āno articulari morbo perijt: sepult᷒ i scipiōis monumēto via appia itra p᷒ ab vrbe miliarū. Quidā ossa ei᷒ quidā ex ianiculo trāslata affirmant.

De Impietate antiochi i iudeos: et zelo mathatie. C. LXVII.

Omestor. Antioch᷒ itaq; ab egypto repulsus p nuncios romanoꝝ redit in hierlm cū furore. et aperuerūt ei portas fauētes sibi: et iterū mit sēia sentientes. et expoliauit tēplū menelao ductore tollēs vasa. et posuit in tēplo idolū iouis olympiaci vel hospital᷑. oblationes mosaicas fieri phibuit: altare eneū amouēs: et carnē suillā edere. et idolo imolare cogit iudeos. arcē quoq; muniuit in ciuitate dauid: in q̄ posuit p̄sidiū macedonū. q̄ iudeis erāt i oīb᷒ inhumani. nā quoscūq; circūcidisse filios suos repperissent suspēdebāt. et pueros ad colla eoꝝ. Uidētes aūt samarite iudeos h᷑ pati de ɔsuetudine nature sue se nō eē cognatos iudeoꝝ fatebant᷑. et q̄ hactenꝰ p̄dicauerant tēplū sup garizim dei eē maximi negauerūt. tūc multi iudeorū spōte: q̄dā timore iussa regis secuti sūt. pbati vo paternis legib᷒ adheserunt. Erat aūt vir de modin sacerdos noīe mathathias: de vice ioachim. erātq; ei filij. v. iohānes: symō: iudas: eleazar᷒: et ionathan. Hi videtes mala: induti cilicijs plāxerūt: et venerūt emissarij directi a rege in modin statuētes idola. Tūc q̄dā ex iudeis imolauit in medio. et surgēs mathathias cū filis trucidauit eū sup arā. et nūcios regis interemit. arā quoq; deponēs clamauit Qui dei ē sequat᷑ me. et cū oī tribu sua exijt in solitudinē: oīa relinquēs. multiq; cū filijs et vxorib᷒ ad solitudinē ɔfugerūt: malētes herbis viuere q̄. inq̄nari. tūc emissarij regis aggressi sunt eos in dieb᷒ sabbatoꝝ: quib᷒ eis nephas erat arma mouere: et peusserūt quosdā. alios i spelūcis globis frumenti suffocātes. et perierūt ex eis. I. milia. Plures aūt liberati aduēti sunt mathathie: et eū iudicē sibi statuerūt. q̄ eos docuit pugnare i sabbatis dicēs: Si sup h᷑ legē seruauerimus: erūt hostes legis: dātes eam: vt pereat pplūs dei: et lex cū pplo pibit. Anno vno hūc gessit magistratū: et mortuus est. Sane i pphanatiōe antiochi cū cogerent᷑ iudei a paternis legib᷒ recedē: due mulieres delate sūt suos natos circūcidisse qs in faucib᷒ ad vbera suspēdis: cū publice p ciuitatē circūduxissent carnifices p muros precipitauerūt. Eleazar᷒ quoq; vir de pncipib᷒ scribarū: et etate puectus: apto ore hiante cōpellebat᷑ suillas et sacrificij carnes manducare. Quidā vo eius veteres amici carnes licitas secreto afferētes rogabāt: vt simularet se ad īperiū regis mādūcare. qđ renuēs aiebat: Adolescētib᷒ potius exēplū forte derelinquā. et plagis peremptus memoriā virtutis dereliquit.

De Septē machabeoꝝ martyrio. C. LXVIII.

Ontigit autē et septē frēs vna cū mr̄e apprehēsos cōpelli a rege ad esum carnis porcine. quib᷒ renuētib᷒ iussit rex corā eis sartagines et ollas eneas succendi: et pmogenito linguā amputari. cui᷒ cute capitis abstracta: et sūmitate pedū et manuū precisa: corā matre et fratrib᷒ missus in sartaginē torquebat᷑. in eundē modum singuli fratrū ad ordinē geniture torquebant᷑. pmissa tū vnicuiq; exhortatione: vt regi obediret et viueret. Supra modū aūt mater mirabil᷑ singulos hortabat᷑ ad martyriū. q̄ et ipsa nouissime post filios defuncta est. p hoc tāti pcogatus martyrij asserūt plurimi de his septē frib᷒ ecclesiā solēnisare. Joh. chrys. in sermōe de machabeis. Sepe q̄dē mat᷑ si videat filiū suū febrib᷒ estuare: ita perturbat᷑: vt ardores illi᷒ cupiat in sua mēbra trāsferre: et sanitatē suā in filiū trāsfudē. et cū vera sit in cūctis matrib᷒ tal᷑ affectio: manifestū est: q mat᷑ illa. vij. machabeoꝝ grauī᷒ in supplicijs filioꝝ puniebat᷑: q̄ si ipsa pateret᷑. et maior erat passio in mr̄e q̄ī in pueris q̄ in filioꝝ corpib᷒. O amarissimū illud sil᷑ et dulcissimū mr̄is spectaculū. amarissimū inq̄ pter natural affectiōis hūane et ppi ipsoꝝ faciē tormētoꝝ. dulcissimū vo pter vtutē fidei: q̄ delectabat᷑ domesticarū spectaclo passionū. quo ipiā sacrilegi regis crudelitatē ɔfessio gliosa vincebat mat᷑ illa doloꝝ ptuū suoꝝ oblita spectaclo orbitatū suaꝝ nō frāgebat᷑. sꝫ ɔfortabat᷑ ipsā nē sue tyrānidē aīo supante calcauit q̄ etiā bestiarū ferocitatē subigē ɔsueuit. sepe eni difficiles capi belue: p amorē tn̄ sobol᷑ sue capiunt᷑: qz dū natoꝝ suoꝝ dilectionē vite sue p̄ferūt. ita affectu pietatis incaute i man᷒ venatoꝝ incidūt: q̄ partᵘ catulos eoꝝ venant᷑ p affectiōis captiuitatē pueniāt ad capturā parentū. nullūq; est aīal tā infirmū: qđ nō pro filijs suis defensandis robur assumat. nullū ita māsuetū: qđ arreptis catulis nō irritet᷑: et aduersus rapiētē q̄ntū pōt vtute deseuiat. Sꝫ mat᷑ ista totā et p hoīes et aīalia irrōnabilia iure pcurrē atq; diffusā nē tyrānidē fidei virtute dissoluit. et vidēs catulos suos diripi nō solū in tyrnnū non insiliuit. et faciē ei᷒ vt bestia lacerauit sed etiā tāta magnanimitate se ocyphiaꝫ suppressā mōstrauit: vt imolationē filioꝝ suorū hortatu suo prepararet: et psecutori ingerēt. et cū vidēt in filioꝝ suoꝝ mēbris viscera sua trucidari: alteri᷒ oculos a fide mālb᷒ digitos sup prunas ignis spargi. et vnius caput clauis affigi. alteri᷒ capite cutē detrahi.

⁊ totum corpus extracta pelle nudari. In his oībꝰ unū timebat ne cui tyrānus pceret: ⁊ p īuidiā diaboli soluto certamine triūphantiū suderet chorus filiož eiꝰ. ne q̄s eož sine corona maneret. Lūq3 diabolus eā vltimā ad certamē adducere voluerit: vt pus v̄tutē eiꝰ infractā ⁊ in spectaculo p tormēta morientiū filiož afflictā facile postea debellaret muliebrē. p hec ipsa q̄bus eā vincendā putauerat: eā vincēte cōfusus est. magis. n. illa exēplis filiož cōfirmata. pluū īgressa est septēq3 martyrū legio in matre īpleta est: in q̄ dilatata est gloria passiōis ⁊ corona martyrij: ⁊ ī ea diuz v̄tus ⁊ gloria cōfluebat. q2 p vniūquenq3 filiož ipsa passa est: ⁊ eos tales ipsa pfecit.

¶ De plijs iude machabei ⁊ turpi morte antiochi. C. LXIX.

Omestor. Judas autē machabeꝰ in ducatu p pre surgēs p̄mo q̄dē appollonium samarie ducē. deinde seron ducē īferož syrie cōtra se veniētes occidit: ⁊ eož agmina ptim cecidit: ptimq3 fugauit. Antiochi quoq3 duces lysiā ⁊ gorgiā de iudea expulit: ⁊ templū ab alienigenis pollutū. post tres annos q̄bꝰ pphanatum fuerat emūdauit. ipsāq3 diē encenioz solēnē īstituit: s3 ⁊ thimoteum ducē ammonitaž viriliꝰ expugnauit. deniq3 filꝰ ipse cū ionatha galaditas fres ab incursu hostiū liberauit. aliaq3 plima bella viriliēr gīt. īter h̄ pambulabat antiochus supiores regiōes ⁊ audiuit eē ciuitatē elymaidē ī pside opulētā: ⁊ tēplū ī ea locuples ī quo erāt velamina aurea: ⁊ lorice ⁊ scuta q̄ reliq̄rat alexāder: ⁊ eā q̄rebat p̄dari: s3 n̄ potuit. Nā elymaite fugauerūt eū ignominiose ⁊ nūciatū est ei in via: qm̄ fracti erāt p̄ncipes eiꝰ in iudea: ⁊ versus ī furorē iussit agitari currū sine itermissiōe: supbe ītonās vētuž se hierosolimā: ⁊ q2 faceret eā poliādrū iudeož ⁊ statī apphēdit eū amarꝰ dolor viscež: ⁊ 9tigit illū īpetu euntē de curru cadere ⁊ collisus ē: ⁊ ebullierunt vermes de carnibꝰ eiꝰ: ⁊ effluebāt viuētes: ⁊ fetore illiꝰ g̃uabat̃ exercitꝰ. Lūq3 nec ipse fetorē suū ferre posset: ductus ē ad cognitionē sui venire et ait: Justū ē mortalē subiectū eē deo: ⁊ vouebat se liberatuž iudeos et pares atheniēsibꝰ futuž pollicebat̃: se quoq3 futuž iudeū ⁊ ī oī loco p̄dicatuž dei ptātē: ⁊ desparans scripsit oīa h̄ ad iudeos orās fideliē vt adhererēt antiocho filio eius. Lūq3 9siteret̃ se pati h̄ pp tēpli violationē: vocauit philippuž collactaneuž suū. ⁊ cōstituit eū tutorē regni: dans ei diadema stolā ⁊ anulum: vt ferret ea ad antiochū filiū suū: ⁊ poneret eū sup soliū regni: ⁊ mortuꝰ ē antiochus peregre in mōtibus ⁊ miserabiliē: qd̄ cū cepisset lysias cōstituit antiochū quē nutrierat regē ⁊ vocauit eū eupatorē. Hiero. sup danielē. Porro ātiochus ille epyphanes adeo luxuriosus fuisse legit̃ ⁊ ī tm̄ dedecꝰ regie dignitatī p stupra ⁊ corruptelas venisse: vt mimis quoq3 ⁊ scortis publice iungeret̃: ⁊ libidinē suā populo pñte cōpleret.

¶ De antiocho eupatore ⁊ eiꝰ plio 9 iudeos. C. LXX.

Euse. in chroni. Anno igr̃ philometoris. xvi. syrie ⁊ asie regnauit antiochꝰ eupator annis ij. Comestor. Tūc cogitauit iudas vt obsideret eos q̄ erant in arce p̄sidij. ⁊ fecit balistas ⁊ machinas ⁊ cōportauit aggerē. tūc egressi sūt q̄dā de obsessis: ⁊ adiūxerunt se illis viri īpij ex israel ⁊ venerūt ad regē ⁊ dixerūt. Quousq3 nō vindicas nos q̄ decreuimꝰ seruire patri tuo ⁊ tibi. ascēde ⁊ libera obsessos tuos: ⁊ redde nobis hereditates nostras. et iratus rex vehemēter collegit exercitū. s3 ⁊ de regnis alijs venerūt ad eū cōducticij: ⁊ erāt. c. milia peditū: ⁊. xx. milia eq̄tū ⁊ elephāti. xxxij. ⁊ applicuit ad bethsurā vt expugnaret eā. ⁊ recessit iudas ab arce ⁊ admouit castra cōtra regē ⁊ ordinauit rex diluculo exercitū ⁊ ōsderūt elephātī sanguinē vue ⁊ mori ad acuēdū eos in p̄liū: ⁊ astiterūt singulis elephātis ad custodiaž mille pedites loricati: ⁊ eq̄tes q̄ngēti: ⁊ turres lignee erāt sup singulos: ⁊ in turre. xxxij. viri pugnātes desup: ⁊ īdus magister bestie ⁊ diuisa est ps exercitus regis sup mōtes. alij p loca ibāt humilia: ⁊ resplēduit sol in clipeos aureos ⁊ resplūduerūt mōtes ab eis ⁊ applicuit iudas in p̄liū cū suis. Et ceciderūt de exercitu regis sexingēti viri. ⁊ vidit eleazarus frater iude vnā de bestijs ceterī eminētiorē: ⁊ arbitrās regē esse in ea cucurrit p hostes ⁊ subijt elephantē: ⁊ effodit eū in vmbilico: ⁊ cadēs elephas oppsit eū. Tūc diuerterunt iudei a p̄lio: ⁊ ascēdit rex post eos: ⁊ capta bethsura: positisq3 custodibꝰ in ea obsedit hierusalē: ⁊ statuit illic balistas ⁊ machinas ⁊ ignis iacula: ⁊ scorpiēs ad mittēdas sagittas ⁊ fundibula: esce eni nō erant in vrbe eo q2 septimꝰ annus eēt ⁊ egressi sunt plures. Tūc audiuit Lysias q2 philippꝰ redierat a p̄side: ⁊ querebat suscipe regni negocia: ⁊ suggessit regi dicēs. D̄ficimꝰ quotidie ⁊ esca nobis modica ē: ⁊ munitꝰ ē locꝰ quē obsidemꝰ quotidie: ⁊ īcūbit nobis ordinare de regno. Demꝰ igit̃ dextras hoībꝰ istis: statuēs vt ābulēt ī legibꝰ suis ⁊ seruiēt nobis. ⁊ facta pace iurauit rex ⁊ p̄ncipes eiꝰ ⁊ ītrauit ī mōtē syō et vidit munitionē loci. ⁊ rupit iusiurādū ⁊ destruxit murū in gyro.

⁊ reuersus antiochiā īuenit philippū dñantē ī ea. ⁊ vi occupauit eā.

¶ De Demetrio rege ⁊ victoria iude de nichanore. C. LXXI.

O tēpore exit demetriꝰ seleuchi filꝰ ab vrbe roma: ⁊ ascēdit ī ciuitates maritimas: ⁊ regnauit ibi. hūc dū adhuc eēt puer: patrꝰ eiꝰ antiochꝰ epiphanes p̄uauerat regno: ⁊ descēderat romā in accusationē patrui. Audiēs vo patruū defūctū redijt: ⁊ plēs receperūt eū. s3 ⁊ ātiochū ligauit exercitꝰ ⁊ lisiā vt traherēt eos ad eū. qd̄ cū accepisset ait Nolite mihi ostēdē faciē eož: ⁊ occidit eos exercitꝰ ⁊ sedit demetriꝰ sup soliū p̄ris eiꝰ. Tūc venerūt ad regē īpij ex isrl. ⁊ alchimꝰ aaronita dux eož: q̄ volebat fieri sacerdos: ⁊ accusauerūt iudā dicētes: Perdidit iudas oēs amicos suos: ⁊ nos dispdidit de t̃ra nr̃a. Mitte ergo virū cui credis: q̄ videat exterminiū ⁊ vindicet. Et 9stituit rex alchimū p̄ncipē sacerdotū. ⁊ misit cū exercitu bachidē in iudeā. Multi vo de pplo crediderūt ei dicētes: Hō sacerdos de semie aarō venit: nō decipiet nos. ⁊ egressi sūt ad bachidē. ⁊ occidit de eis. lx. vna die. tūc recessit bachides a hirlm: ⁊ cōmisit regionē alchimo. ⁊ fecit malū in isrl̃ plusq̄3 gētes. qd̄ attēdēs iudas cessauit exire ī regiōes. ⁊ fecit vīdictā ī viros desertores. Uidēs at alchimꝰ q2 nō posset iudā sustinē: redijt ad regē: accusās iudā in multis. ⁊ misit rex nichanorē: q̄ cū eo fuerat rome in iudeā mādās euertē ei pplm ⁊ 9gressi sūt iuxta vicū capharsalama. ⁊ victꝰ iudas fugit in ciuitatē dauid. ⁊ recessit nichanor a hirlm. Lūq3 cōpisset iudā eē in locis samarie: disposuit cōmittē cū eo bellū ī die sabbati. Machabeꝰ āt q̄ pauci eēnt cū eo: formidātes īpetū nichanoris ⁊ multitudinē illož singlos armauit nō clypei ⁊ haste munitiōe: s3 sermōibꝰ optimis ⁊ exhortatiōibꝰ: p̄ferū exposito eis sōnio: qd̄ ī eadē nocte viderat: de onia. s. ⁊ hieremia p īpis orātibꝰ. q̄ 9fortati īpetū faciētes in hostes 9strauerūt ex eis nō minꝰ. xxx. milia. nichanore cū eis interempto. cuiꝰ etiā caput amputātes: ⁊ dexterā quā supbe 9 tēplū extēderat: suspēderūt ea 9 hirlm. ⁊ linguā eiꝰ minutim incisā dederūt auibꝰ ad comedēdū. ⁊ statuerūt diē illā solēnē oībꝰ ānis. miserūt etiā epl̃am dispsioni iudeož in egypto: ⁊ diuersis oriētis regiōibꝰ exulātiū: q̄ est secūdꝰ liber machabeož: hortātes vt ⁊ solēnitates duas a se nouit īstitutas susciperēt. scenophegie quoq3 diē obseruarēt. ⁊ diē ignis q̄ datꝰ ē de aq̄ crassa: q̄ī neemias obtulit sacrificia. In eadē epl̃a recapitulāt bella: q̄ 9 hostes insurgētes freq̄ēter egerāt. ⁊ q̄liē a deo liberati fuerāt. ⁊ siluit terra iuda a prelijs dies paucos.

¶ De Terentio ⁊ eius comedijs. C. LXXII.

Eusebi. in chronicis. Eo tpe publius terētꝰ carthaginēsis comediarū scriptor ob ingeniū ⁊ formā libertati donatus in archadia morit̃: q̄ primā andriā antequā edilibꝰ venderet. Cecilio multū se mirāti legit. Actor. Huiꝰ terētij legit̃ h̄ epitaphiū: Natus ī excelsis: tectis carthaginis alte. Romanis ducibꝰ bellica preda fui. Descripsi mores hominū iuuenūq3 senūq3. Qualiter ⁊ serui decipiāt dñōs. Quid meretrix: q̄d leno dolis: q̄d fingat auarus. Hic quicunq3 legit sic puto cautus erit. Inter scriptores comediarū plautus ⁊ terētiꝰ p̄cipui habent̃. Comedia interptat̃ villanꝰ cantus. comediarū vsus hinc inoleuit. Mos erat antiquož: vt post collectas de adiacētibꝰ villis fruges ī aliquē locū capacissimū 9fluerēt: ⁊ ibi quosdā versus de cōi statu vite sue rusticiter cōpositos in festiuis diebꝰ recitarēt. Ex q̄ consuetudine apud grecos ⁊ latinos vsus inoleuit: vt de vulgari materia vulgari sermone carmiña facerēt. ⁊ sic qd̄ vulgare erat paulatim quibusdā facetijs ⁊ artificiali genē loquēdi retecta cū vili ⁊ humili materia ī artē redactū est. Unā Horatiꝰ. Fescēnina p hūc inuēta licētia morē. Uersibꝰ alternis opprobria rustica fudit. Tria vo sunt genera comediarum togata: pretexata: palliata. Toga ē vestis cōis apud romanos: qua vtunt̃ tā nobiles q̄3 ignobiles. Inde togate comedie: q̄ sunt de gestis ⁊ psonis ignobiliū tm̄. Pretexata est vestis nobiliū. inde ptexate comedie: q̄ sūt de gestis ⁊ psonis nobiliū tm̄ vtreq3 aūt a latinis 9dite sunt. Palliū vo vestis ē p̄hica apud grecos. vn̄ palliate comedie de greco ī latinū trāslate: vt plautine ⁊ terētiane. Primas duas rephēdit Horatiꝰ dicēs Uel q̄ ptexatas: vel q̄ docuere togatas. Porro in comedia erāt tres psone necessarie. correctori. defēsor. recitator. Habuit autē terētiꝰ istas poptimas titū liuiū scriptorē tragediarū correctorē defensorē domiciū. calliopiū recitatorem.

¶ De flosculis comediarū eius. C. LXXIII.

Situr comediarū terētij breuesq3 morales sententias in hoc loco excerpere decreui. Ait ergo in andria. Desināt maledicere: malefacta ne noscant sua. Arbitror apprime in vita esse vtile vt ne quid nimis. Hoc tēpore obsequium

amicos: veritas odiū parit. Ingeniū est hoīū oīum a labore ꝓcliue ad libidinē. Si illū obiurges vite q̄ auxiliū tulit: q̄d facies illi q̄ dederit dānū aut malum: q̄ñ ſi nō pōt fieri id qd̄ vis: id velis qd̄ poſſis. Facile oēs cū valem᷒ recta ꝯſilia egrotis dam᷒. Ut poſt hīs morib᷒ dabit nemo: q̄ pgit dicere q̄ vult: audiet ea q̄ non vult. Idē in eunucho. Plenus ſum rimarū: hac atq̧ illac perfluo: ſine cerere ⁊ libero friget venus: euge ipſi. Partimenis opus eſt quē defenſorē paro.

Idē in hebautōtumerumenon. Ut q̄d aliena cures q̄ ad te nō ptinēt: hō ſum: ⁊ iō humani nihil a me alienū puto. deteriores oēs ſum᷒ licētia. ita fere ꝯparata eſt oīū hoīū nā vt aliena melius indicent q̄ ſua. Jus ſummū ſepe ſūma ē malicia: nulla eſt tā facilis res q̄n diſficilis ſit ſi inuit᷒ facias: nōne h̄ flagitiū eſt: te aliis cōſiliū dare: foris ſape: tibi aūt auxiliari nō poſſe: q̄ dum icipias: dū q̄ ignoras: grauia ſunt vbi cognoueris faciliora erūt. Idē in adelphis. Hoīe impito nihil iniuſti᷒ q̄ nihil rectū putat niſi qd̄ ipſe fecit. Corā aliquē laudare verecundū eſt: ne id magis aſſentādi cā fieri videat. Quid tu ibi agas: vbi ſi q̄d bene ꝑcipias: nemo obtēperat: q̄d vis cogit id qd̄ voluntas ipat ſupius eſt in fabulis: ita vita eſt hoīū: q̄ſi cū ludis theſſeris: id qd̄ maxime iactu opus eſt nō cadit. forte vt illud qd̄ cecidit arte corrigas. vetus vbū eſt h̄. cōia eē amicoꝝ iter ſe oīa. Sepe cum duo aliq̄d faciūt: dicere poſſis: h̄ licet huic ipune facere: illi nō licet: nō q̧ res diſſilis ſit: ſʒ qd̄ q̄ facit: ad oīa alia etate ſapim᷒ rectius: h̄ ſolū vitiū ſenectus affert oīb᷒ q̧ attētiores ſumus ad rē q̄ſ ſatis ē. Errat lōge a mea ſnīa q̄ impiū credit eē grauius aut ſtabili᷒ vti q̧ ſit: q̄ illud qd̄ amicicia iungit᷑ pecuniā i loco negligere: maximū interdū eſt lucrū. Iſtud eſt ſape nō qd̄ ante pedes eſt mō videre: ſʒ etiā illa q̄ futura ſīt ꝓſpicere: īſpicere tanq̄ in ſpeculo vitas hoīū iubeo: atq̧ ex aliis ſumere exēplū ſibi. Ut hō eſt: ita mores geras. Oēs qui bus res ſūt minus ſcḋe. neſcio quo mō ſuſpicioſi ad cōtumeliā oīa accipiunt. magis ꝓpē ſuā ipotētiā: ſemꝑ ſe credunt negligi. Idē in echyra. Uno aīo oēs ſocrus oderūt nurus. Mulieres ferme vt pueri leui ſnīa ſūt. Iſtud porro ſape eſt vt vbicūq̧ opus ſit aīū flectas ⁊ q̧ poſt fortaſſe faciēdū eſt mox facias. Ex quo multa fuerunt tibi cōmoda: eius equū ē: te ferre icōmoda. Idē in phormione. Oī inique cōparatū ē: vt hi q̄ minus hñt ſemꝑ aliq̄d ditiorib᷒ addant: dum maxime hoī ſcḋe ſīt res. tunc maxīe meditari eū oꝑtet: quo pacto aduerſaʒ erumnā ferat. Ne q̄d aīo ſit nouū: ⁊ ſic quicq̄d preter ſpem eueniet in lucro deputare: Quot hoīes tot ſentētie. ſuis cuiq̧ mos eſt. nihil eſt quin male narrādo poſſit depr auari.

De Regno iudeoꝝ reſuſcitato: ⁊ morte iude. C. LXXIIII.

Euſebius in chro. Igit᷑ a tpe machabeoꝝ renatū᷑ regnū iudeoꝝ cū iudas machabe᷒ fili᷒ mathathie oīū iudeoꝝ fauore pōtifex decernit᷑. Suſcepit autē ducatū ppl̄i anno. ij. demetrij ſother q̄ fuit. xix. ptolemei philometoris: ⁊ tenuit annis. iij. deide frat᷑ eius ionathas. xix. poſtea frat᷑ eius ſymon. viij. deide fili᷒ Symonis Johānes hyrcanus. xxvi. Extunc ariſtobolus filius ionathane rex pariter ⁊ pōtifex pm᷒ apud iudeos diadematiſ ſumpſit iſigne poſt. cccc. ⁊. lxxxiij. annos babylonice captiuitatis: ⁊ regnauit anno vno. Deide iamne᷒ q̄ ⁊ alexāder. xxvij. Poſtea Alexādra vxor alexādri. ix. poſtmodū hyrcanus fili᷒ alexādri. xxxiij. Tandē antigono dimicante ꝯ iudeos: ceſſauit ꝑncipat᷒ pōtificū: ⁊ a ro. ꝯſtitut᷒ ē ꝑnceps alienigena. herodes fili᷒ antipri aſcalonite ſub quo nat᷒ ē xp̄s ⁊ regnauit annis. xxxvij. quo miſerabilit᷑ mortuo anno dn̄i. vi. loco eius filius eius archelaus cōſtituit᷑ ab auguſto: ⁊ q̄tuor frēs ei᷒ tetrarche fuerūt herodes: antipater: lyſias: ⁊ philippus: regnauit aūt annis. ix. poſt eū herodes tetracha. xxiiij. poſt eū agrippa. vij. Deide agrippa filius angrippe. xxvi. ſ. vſq̧ ad annū ſc̄m veſpaſiani in quo iudea capta eſt ⁊ hieruſalē ſubuerſa: ⁊ iudei captiuati venūdati ⁊ occiſi: tūc regnū iudeoꝝ penitus defecit. ſ. anno dn̄i. lxxij. Comeſtor. Judas quidē audiēs famā romanoꝝ ⁊ virtutum q̄s in orbe exercuerāt: nuncios ad eos miſit ⁊ ab eis reſcriptum mutui federis obtinuit. nec multo poſt a Demetrij ducibus in bello occiſus eſt.

De ionatha duce ⁊ pacuuio poeta ⁊ theatro rome ꝓhibito: ⁊ rege ſyrie alexādro. C. LXXV.

Euſe. in chro. Anno etiā philometoris. xxi. ⁊ demetrij. vi. dux iudeorū ionathas fact᷒ ē: ſr iude. q̄ bachidē ducē demetrij a iudea expulit: ⁊ pōtificatū tenuit annis. xix. Eo tpe ariſtarchus grāmatic᷒ agnoſcitur: pacuui᷒ quos brūdiſinus tragediaꝝ ſcriptor clarus hētur. ennij poete ex filia nepos. vixitq̧ rome quo ad picturā exercuit ac fabulas vēdidit. deide tarētū regreſſus ꝓpe nonagenarius obijt diem. Helinā. Hic pacuuius (vt ait A. gellius) dicebat ſe odiſſe hoīes ignaua opa: ⁊ phīca ſciētia nihilo q̧ fieri poſſe indignius aut tolerantius q̧ hoīes ignaui ac debiles opa barba ⁊ pallio mores ⁊ emolimēta phīe in lingue verboꝝq̧ artes ꝯuerterēt: ⁊ vitia facūdiſſime accuſarēt. intercutib᷒ vitijs ipſi madētes. Eo tpe cenſores theatrū lapideū in vrbe ꝯſtrui cenſuerūt. qd̄ ne tūc fieret ſcipio naſica grauiſſima orōne obſtitit dicens: Inimiciſſimū hoc fore bellatori ppl̄o ad nutriēdā deſidiā laſciuiāq̧ cōmentū. adeo quoq̧ mouit ſenatū: vt nō ſolū vēdi oīa theatro cōparata iuſſit: ſʒ etiā ſubſellia ludis poni ꝓhibuerit. Quid h̄ dicūt nr̄i: quib᷒ quicq̄d extra oblectamentū libidinis occurrit offenſio eſt. Accuſent igit᷑ nō tpa: ſʒ ⁊ theatra: in quibus ad aram luxurie virtutū victorie trucidant᷑. Aug. in li. de ciui. dei. Scipio naſica ꝓhibuit ſenatū ꝯſtruere theatrū: ꝑſuadēs orōne grauiſſima: ne grecā luxuriā virilib᷒ patrie morib᷒ paterent᷑ obrepere ⁊ poſt pauca dij ꝓpter ſedandā corpoꝝ peſtilentiā ludos ſibi ſcenicos exhiberi iubebāt. Pōtifex autē ꝓpter cauendā aīoꝝ peſtilentiam ipſam ſcenā cōſtrui ꝓhibebat. ⁊ paulo poſt neq̧ eni cenſebat ille felicē fore rempublicā: ſtantib᷒ menib᷒: ruentibus morib᷒. Juſtinus. Interea antiocēſes a demetrio defecerūt: adiuuātib᷒ eos ptolemeo rege egypti: ⁊ actralo rege aſie: ⁊ atiaracte cappadocie: q̄ bello a demetrio laceſſiti ſubornāt ꝑpalā quēdā ſortꝭ extreme iuuenē: q̄ ſyrie regnū velut paternū armis repeteret. ⁊ ne quid ꝯtumelie deeſſet: nomē ei alexandri indit᷑. genituſq̧ ab antiocho rege dicit᷑. Igit᷑ alexāder admirabili rerū varietate: ꝑſtinarū ſordiū oblit᷒: totius ferme orientiſ virib᷒ ſuccīct᷒ bellū demetrio īfert. victūq̧ vita pariter ⁊ regno ſpoliat. Comeſtor. Exiuit ptoleme᷒ de egypto: ⁊ filia ei᷒ cleopatra. ⁊ occurrēti ſibi alexādro ptolemaide dedit eā vxorē. Tūc alexander vocauit ad ſe ionathan: ⁊ induit eū purpura: ⁊ ſcripſit eū inter pͥmos amicos. Sunt autē q̄tuor inſignia regalia. purpura: fibula aurea: diadema: ⁊ ſceptrum.

De Regno Euergetis ſecūdi: ⁊ ſacris cibele ſuſceptis a romanis. C. LXXVI.

Ex chronicis. Anno ionathe. xiiij. alexādri. [illegible] mūdi vo iij. M. dcccxx. ptolemeus euergetes ſecūdus egyptioꝝ ſeptim᷒ regnauit annis. xxix. Actor. Hoc tpe vt ait Aug. ſcipionē naſicā ſub terrore belli punici i ſuſcipiēdis frigijs ſacris vniuerſus ſenat᷒ elegit. De his ſacrꝭ dicit Ouidi᷒ in q̄rto faſtoꝝ ſcriptū fuiſſe in carmine ſibille: Mat᷑ abeſt matrē iubeo romane requires. Cū veniet caſta eſt accipiēda manu. Qd̄ pontifices iterpretati ſūt de mr̄e deoꝝ: cui᷒ ſacra tūc a peſſinūde (vt ait Aug.) allata ſunt. Huic ergo dee. ſ. ſibille ſcipio naſica tēplū facere incepit. Poſt quē metellus opus ampliauit. poſt quē auguſtus tēplū ꝑfecit. In ei᷒ feſto: qd̄ erat nonis april: ꝯferebat eo ppl̄s ꝓpter illā cām quā ponit Ouidi᷒. Cōtulit eo ppl̄s: de quo delubra metellus fecit. Ait dāde mos ſcipis ide manet. In alienis domib᷒ tūc comedebāt: q̧ cibele mutauerat ſedē. ꝑmi ludi fiebāt in honore ei᷒: q̧ ipa ē mr̄ deoꝝ. Sacerdotes autē galli dicebant᷑. i. inſani ⁊ eunuchiſati. moratū ponebant᷑ in menſis ⁊ caſeus propter illud. Agnoſcat priſcos vt dea priſca cibos: id eſt mora ⁊ lac ⁊ caſeum ⁊ herbas. Uñ eſt illud: Cādidus eliſſe miſcet᷑ caſeus herbe. Aug. li. vij. de ci. dei. Attis in cui᷒ dilectiōis memoriā gallus abſcidit᷑ ꝓpter vernalē faciē terre: q̄ ceteris tpib᷒ eſt pulchrior. Porphyri᷒ [illegible] nobil flores ſignificare perhibuit. ⁊ ideo abſciſum: q̧ flos decidit ante fructū. de molib᷒ autē matri magne cōtra omnē viroꝝ mulierūq̧ verecundiā conſecratis: qui vſq̧ in heſternū diē madidis capillis: facie dealbata: fluentibus membris inceſſu femineo ꝑ plateas carthaginis etiā a populo vnde turpiter viuerēt exigebant. nihil varro dicere voluit. nec vſpiam me legiſſe cōmemini. defecit interpretatio. erubuit ratio. cōticuit oratio. Juppiter inter femineos corruptelas uno ganimede celū infamauit. mater iſta deoꝝ tot mollib᷒ ⁊ ꝓfeſſis ⁊ publicis: ⁊ inquinauit terrā: ⁊ celo fecit iniuriam.

De Preparatione belli punici tertij ⁊ ſitu carthaginis. C. LXXVII.

Demū. Igit᷑ cū ſenat᷒ delēdā carthaginē cenſeret ſcipio naſica nolebat vrbē emulā romani imperij dirui ⁊ decernēti vt dirueret᷑. ꝯdicebat catoni timens īfirmis animis ab hoſte ſecuritatē. ⁊ tanq̄ pupillis ciuib᷒ idoneū tutorē neceſſariū vidēs eē terrorē res ſecūdas q̄b᷒ iam rus luxurioſaſq̧ ppl̄s effect᷒ ē: ꝓuidētiſſime cauēdas eē cenſebat. q̄re ciuitatē hoſtiū mariendā fore. ſi enī opulētiſſimāq̧ volebat auferri: vt timore libido ꝑmeret᷑. libido ꝑſſa nō luxuriaret᷑: luxuriaq̧ cohibita nec auaricia creſſaret᷑. q̄b᷒ vitijs obſeratꝭ: ciuitati vtil᷑ virt᷒ florēt ⁊ creſcēt. ꝑualuit ſʒ catonis ſnīa. Oroſi᷒. Profectiq̧ ſūt in aphricā ꝯſules [illegible] cēſorin᷒: ⁊ marc᷒ ⁊ māli᷒ ſcipio tūc tribun᷒ militū q̄ ꝓpe veticā maioris aphricani caſtra tenuerūt. Ibi carthagine

ribus.euocatis iussisq; vt arma et naues traderēt.nec morātis tanta vis armoꝝ repēte tradita est: vt facile tota ex his Aphrica potuisset armari:sed carthaginēses postq̄ arma tradiderūt: et relicta vrbe recedere pcul a mari.x.milib⁹ passuū iussi sūt dolorē ac desperationē cōtulerūt:aut defēsuri ciuitatē.aut cū ipsa et p ipsaꝫ sepeliēdi. ducesq; sibi duos hasdrubales creauerūt.arma p⁹ facere aggressi eris ferriq; inopiā auri argētiq; metallis suppleuerūt.ꝯsules oppugnare carthaginē statuerunt.Cui⁹ sit⁹ fuisse huiōi dr̄.xxx.milib⁹ passuū muro amplexa.tota pene mari cingebaṫ absq; faucib⁹ q̄ trib⁹ milibus passuū apiebanṫ.is loc⁹ muꝝ.xxx.pedes ī latū habuit saxo q̄drato.ī altitudinē cubitoꝝ.xl. arx cui birse nomē erat pauloāpli⁹ q̄ duo milia passuū tenebat.ex vna pte mur⁹ cōis est vrbis et birse īminēs mari:qd̄ mare stagnū vocāt:qm̄ obiectu ptēte lingue strāgulaṫ.

De Subuersione carthaginis. C. LXXVIII.

Consules igiṫ q̄uis aliquātā muri ptē q̄ssatā machinis diruissent.tn̄ a carthaginēsibus victi et repulsi sūt.quos fugiētes scipio repulso īra muros hoste defendit.Cēsorinus in vrbē rediit.māli⁹ omissa carthagine ad hasdrubalē arma cōuertit.scipio masinissa mortuo iter tres filios masinisse numidie regnum diuisit.quo circa carthaginē reuerso manli⁹ curtā vrbē expugnauit atq; diripuit.xl.milia ibi aphroꝝ cesa.vi.milia capta sūt.hasdrubal penoꝝ imperator masinisse nepos subselliorꝝ fragmētis ī curia a suis ppē suspicionē pditiōis occisus est. Iuuēcius ptor in macedonia aduersus pseudo philippū cōgressus cū magna clade totius romani exercit⁹ iterfect⁹ est.Igiṫ anno ab vrbe cōdita sexingētesimo sexto.i.anno.l.post bellū punicū scd̄ꝫ Gneo cornelio lētulo:lucio mumio cōsulib⁹.publi⁹ scipio superioris anni cōsul.delere carthaginē summa forte molit⁹ cothonē igrediṫ.vbi dū cōtinue sex dieb⁹ noctibusq; pugnaṫ. vltimo carthaginēses desperatio ad deditionē traxit.petētes vt quos belli clades reliquos fecit:saltē seruire liceat.ī pmis agmē mulierū satis mirabile: et post viroꝝ magis deforme descēdit.nā fuisse mulierum xxv.milia.viroꝝ.xxx.milia memorie traditū est. rex hasdrubal se vltro dedit trāsfuge q̄ esculapij tēplū occupauerāt volūtario pcipitio dati igne cōsumpti sūt:vxor hasdrubalis se duosq; filios suos secū viri dolore et furore feminneo ī mediū iecit icēdiū. eundē in [illegible] exitū faciēs nouissima regina carthaginēsis quē quonda [illegible] fecisset.ipsa aūt ciuitas.xvij.diebus cōtinue arsit.miserūq; spectaculum de varietate cōditiōis humane victorib⁹ suis pbet. Diruta autē est Carthago oī murali lapide in puluerē cōminuto.dcc. post anno q̄ cōdita fuerat.multitudo oīs captiuoꝝ exceptis paucis pncipib⁹ vēdita ē.ita āno.iiij.postq̄ ceptū fuit scd̄ꝫ bellū punicū. ētiū ꝯsūmatū ē.

De Demetrio cretēsi: et morte alexā. et euergeti. C. LXXIX.

Euse. in chro. Anno ptolemei euerget et ionathe vo.xviij. regnauit ī syria demetri⁹ anno. iij. Comestor. Hic demetri⁹ occiso pr̄e ī plio fugit ad cretēses parētes mīnos et resūptis virib⁹ a creta rediit ī maritimā philisteoꝝ et ī syriā celen: et cōstituit apollonii ducē exercit⁹: qui puocauit ionathā in p[illegible] [illegible] et [illegible] egressus est de hierusalē: et veniēs iopen expulit īde apollonium : et fugierūt castra apollonij in azotū et intrauerūt phanū dagon vt se tuereṫ: et succendit ionathas ciuitatē et phanū. et fuerūt de occisis in campo et succēsis in phano fere.viij.milia. et audiuit alexāder vtutē eius et addidit a[illegible] glorificare ionathā. Et egressus est rex egypti [illegible] in virtute magna querēs obtinere regnū alexādri dolo. et trāsiēs ī singulis ciuitatib⁹ relinq̄bat custodias: et tollēs filiā ab alexādro dedit illā demetrio: et intrauit antiochiā: et iposuit sibi duo diademata egypti et asie. Tūc alexāder venit ꝯ eū ī bellū et vict⁹ ē a philomeo: et fugit ī arabiā ad pentes mīnos cū antiocho filio suo. Rex aūt arabuz timēs vtutē ptolemei occidit alexādꝝ et reseruauit filiū: et misit caput alexādri ptolemeo.q̄ gauisus ē: sꝫ factū ē vt tertia die moreretur.

De Actio tragediographo: et q̄busdā ro. plijs. C. LXXX.

Euse. in chro. Eo tpe luci⁹ acti⁹ tragediaꝝ scriptor habēt clar⁹ nat⁹ mācino et serano ꝯsulib⁹ pntibus libertinis.h̄ senū iā pacuuio tarētino sua scripta recitauit.a quo et fūd⁹ actian⁹ iux pisaurꝫ dr̄: qz illuc iūe colonos fuerat ex vrbe deduct⁹: Actor. Hic actius (vt refert A. gellius) [illegible] vinū ē:qd ī pomis iudē ē ī igenijs q̄ dura et acerba nascunṫ.post fiūt mitia et iocūda: sꝫ q̄ gignūt statī mollia et ī pncipio humida nō matura mox fiūt. sꝫ et sputria reliquēdas. ei ḡ visum ē q dies atq; etas igeniū mitificet. De h̄ eodē actio refert Ualerius.q ī collegiū poetaꝝ veniēti iulio cesari nūq̄ assurrexit. nō maiestatis inde ei⁹ imemor. sꝫ q ī ꝯpatiōe oīuꝫ studioꝝ aliquāto se supiorē eē ꝯsideret q̄ppē isolētie crimie caruit: qz ibi voluminū nō imaginū certamia exercebanṫ. Euse. in chroni. Eo quoq; tpe brut⁹ vel bruti⁹ hibernū vsq; ad oceanū subiecit. Orosi⁹. Hic in interiore hispania.lx.milia gallogrecorū: q̄ lusitanis in auxilio venerāt asprimo bello et difficili incauto circūueniēs cōpressit.quoꝝ ī eo plio.l.milia occisa.vi.milia capta referunṫ. In citeriore āt hispania lepid⁹ pcōs naceos innoxiā gentē et supplicē etiā senatu pbibēte ptinaciter expugnare tētauit: et ptinacie penas luit. sex milia quippe romanoꝝ in h̄ iniusto bello iustissime cesa sunt.reliq̄ exuti castris armisq; pditis euaserūt.

De Antiocho adolescēte: et dolis triphonis: et ducatu simonis. C. LXXI.

Comestor. Triphō aūt erat q̄dā priū alexādri pri⁹: q̄ vidēs q oīs exercit⁹ murmurabat ꝯ demetriū: iuit in arabiā: vt duceret inde antiochū filiū alexādri i terrā pr̄is sui. et imposuit ei diadema: et cōgregati sūt ad eū exercit⁹ quos dispserat demetri⁹. et pugnauit ꝯ eū demetri⁹: et fugit. et obtinuerūt antioch⁹ et triphon antiochiā. et scripsit antioch⁹ adolescēs ionathe: vt eēt de amicis regis. et misit illi vasa aurea. et misit ionathas romā renouare cū eis amiciciā. Spciatis quoq; scripsit: quos supra lacedemonios diximus dicēs Pridē scripsit vobis arius rex vt sub onia sūmo sacerdote iudeoꝝ qz de genē abrahe estis et frēs nr̄i. et nūc misim⁹ ad vos. s. vt innouemus fraternitatē. et rescripserūt spciate Pecora nr̄a et possessio nr̄a vr̄a sūt: et vr̄a nr̄a. Eo tpe cogitauit triphon occidere antiochū adolescentē: et imponere sibi diadema. sed timuit ionathan strēnuū defensorē antiochi: et elegit vt eū prius occideret. scripsitq; ionathe vt occurreret ei bethsan. et venit ad eū ionathas cū.xl.milibus viroꝝ. vidēs triphon ait: Ut quid vexasti populū. elige tibi paucos: et veni mecū ptolemaidē: et tradā eam tibi et reliq̄ psidia : et credidit ei ionathas. Cūq; intrasset ptolemaidē. ligauerūt eū ciues: et oēs qui erāt cū eo interfecerūt. Eusebius in chroni. Anno igiṫ ptolemei euergetis septimo demetrij vo tertio simon loco ionathe fratris in sacerdotiū assumpt⁹ prefuit iudeis annis. viij. Post demetriū vo regnauit in syria frater ei⁹ antiochus: q̄ cognoīat⁹ est sedetes annis.ix. Comestor. Triphon autē cū iter faceret cū antiocho: dolo occidit eū et regnauit pro eo in asia.

De Seruili bello sicilie: et eius portentis. C. LXXXII.

Orosius. Eo tēpore iuxta Eusebiū seruile bellū ortū est in sicilia : quod iuxta Orosium monstra q̄dā precessisse legunṫ. Orosius. Seruio fuluio flacco quinto calpurnio pysone consulibus: rome puer ex ancilla natus est quadrupes: quadrimanus: oculis quattuor: auribus totidē: natura virili duplex. In sicilia mons ethna vastos ignes eructauit ac fudit. qui torrētū modo perprona precipites. proxima queq; corripiētibus exussere flāmis. longinquiora autē fauillis calidis drauapore graui late volantibus corruerūt. quod sicilie semper vernaculū genus monstri nō protēdere malū solet: sed inferre. In bononiensi agro fruges in arborib⁹ enate sunt. Igitur in sicilia bellū seruile ortū est. quod adeo graue et atrox multitudine seruorū. instructu copiarū magnitudine virīū fuit: vt non dicā pretores romanos quos penitus profligauit. sed cōsules quoq; terruerit. nam septuaginta milia seruorū tunc in arma conspirantiū fuisse referuntur: excepta vrbe messana: que seruos liberaliter habitos in pace cōtinuit. Ceterū sicilia in hoc quoq; miserior est: quia insula et clausa vndiq; mari: malum suum intestinū egerere foras non potest. Euse. in chro. Serui q̄ in sicilia rebellabāt obsidionis necessitate cōpulsi ad sua inuicē cadauera deuoranda compulsi sunt.

De Attalo rege asie minoris et aristonico. C. LXXXIII.

Iustinus. Eodē tēpore in asia minore rex attalus florentissimū ab eumene patruo regnū susceptū cedibus amicoꝝ et cognatoꝝ suppliciis fedabat: nūc matrē: nūc beronicē sponsam maleficijs eoꝝ necatā ꝯfingēs post hanc scelestā violētie rabiē squalidā vestē sumit. barbā capilliq; in modū reoꝝ submittit. nō in publicū pdire nō pplo se ostēdere. nō domi letiora ꝯuiuia inire aut aliqd̄ signū sani hoīs habē. prorsus vt pēdere penas manib⁹ iterfectoꝝ videreṫ omissa deinde regni administratiōe hortos fodiebat. gramina serebat et noxia innoxijs pmiscebat: eaq; oīa veneni succo infecta velut peculiare mun⁹ amicis mittebat. ob h̄ studio erarie artis fabrice se tradidit: ac si simulachris ex ere fundēdo pcudendoq; oblectareṫ. matri deinde sepulchrū facē īstituit. cui operi intēt⁹ morbū ex sol feruore ꝯtraxit. et die septia decessit. populūq; romanū heredē regni sui īstituens h̄ tpe mortuo attalo: aristonic⁹ eumenis filius ex pellice ephesia cytharistre cuiusdā filia genitus velut auitū regnū asiam inuasit: multaq; secunda plia aduersus ciuitates: q̄ romanoꝝ metu tradere

se eidem nolebant fecit. Orosius. Aduersus hunc aristonicum publius licinius crassus ɔsul ꝛ pōtifex maxim⁹ cū istructissimo missus ē exercitu: preterea a magnis regib⁹ hī ē nichomede: bithinie: mitridate: pōti ꝛ armenie: arairate capadocie: philomene: paflagonie: regib⁹ eorūqꝫ maximis copijs adiut⁹: ɔferto tñ bello victus ē ꝛ cū exercitu post plurimā cedē ī fugā acto: ipe iā cū circūuent⁹ ab hostib⁹ ꝛ pene capt⁹ eēt excogitato genere mortis effugit ꝛ dedecus ꝛ seruitutē: nā virgā qua vtebaṫ ad equū in oculū cratis ipegit: ꝙ ira ꝛ dolore exardescēs gladio lat⁹ ei⁹ trāsuerberauit. Augu. li. iij. de ciui. dei. Cum aduersus acheos regēqꝫ aristonicū bellareṫ. appollo cumanus quatriduo fleuisse diciṫ: quo ꝓdito aruspices territi cū id simulacrū putassent in mare ꝓiciēdā: cumani senes itercesserūt atqꝫ retulerūt tale ꝓdigiū ꝛ antiochi ꝛ ꝑsis bello in eodē apparuisse figmēto: ꝛ qꝛ romanis feliciṫ ꝓuenisset ex senatuscōsulto eidē appollini sua dona missa esse testati sunt: tūc peritiores acciti aruspices rñderūt hūc fletū ideo ꝓsperū esse romanis: qꝛ cumana colonia greca esset: suisqꝫ terris vnde accitus esset appollo. i. ipsi grecie luctū ꝛ cladez significare: deinde mox regē aristonicū victū ꝛ captū esse nūciatū est.

¶ De Prodigijs bellū auernēse ꝑcedētib⁹. C. LXXXIIII.

Actor. Anno ptolemei euergetis. xiij. ꝛ trinomo. viij. ꝛ antiochi. vij. ꝙ fuit ann⁹ terti⁹ vel. clxij. auernis vrbs nobilis gallie vt scribit eusebius capta est: ꝛ rex vetur⁹: sꝫ orosius dicit hoc ɔtigisse ꝑfatis regib⁹ iā mortuis: ꝛ anno ab vrbe cōdita sexingētesimo. xxviij. Hieronymus aūt ponit hoc anno ab vrbe cōdita sexingētesimo. xxv. prius aūt fm orosiū hi casus ɔtigerūt. Oros⁹. Gneo sempronio tuditano ꝛ marco attilio ɔsulib⁹ publius scipio aphricanus pridie ꝓ ɔtione de periculo salutis sue ɔtestatus qꝺ sibi ꝓ patria laboranti ab improbis ꝛ ingratis denūciari cognouisset: altero die mane in cubiculo suo exanimis repertus est: hūc ꝙdaz vxoris sue sempronio graccorū sororis dolo necatū ferūt. Emilio aūt lucio orestes ɔsulib⁹ ethna vasto tremore ɔcussa globis igneis exūdauit: rursusqꝫ altera die lippara isula: ꝛ vicinū circa eā mare intātū efferbuit: vt exustas quoqꝫ rupes dissoluit: tabulataqꝫ nauiū liquefactꝗ ceris excoxuerit: exanimatos pisces supinatātes excoxerit: hoīes quoqꝫ nisi ꝙ longi⁹ potuere diffugere: reciprocato anhelitu calidi aeris adustis introrsum vitalib⁹ suffocauerit. Deinde marco: plancio: hipseo: marco: fuluio: flacco: ɔsulib⁹: vix dū aphricā a bellorꝫ excidijs ꝗescēte: horribile ꝛ insitata ꝑdutio ɔsecuta ē: nā cū ꝑ totū imēse locustarꝫ caterue ferrenṫ ꝛ nō mō iā cūctaz spem frugū abstraxissent: herbasqꝫ oēs cū ꝑte radicū foliaqꝫ arborū cū teneritudine minorꝫ ɔsumpsissent: verūetiā amaros cortices atqꝫ arida ligna ꝑroderēt: repētino abrepte vēto atqꝫ ī globos coacte portateqꝫ diu ꝑ aerē aphricano pelago imerse sūt. Harꝫ cū imēsos aceruos lōgis vndis vagētes fluct⁹ ꝑ extēta late littora ꝓpulissent: terrū nimis vltra opinionē pestiferꝫ odorē tabida ꝛ putrefacta ɔgeries exalauit: vñ oīuz pariṫ aīantiū tāta pestilētia ɔsecuta ē: vt auiū pecudū ac bestiarꝫ corruptōe aeris dissolutarꝫ putrefacta passim cadauera vitiū corruptiōis augerēt. In numidia ī ꝗ tūc micipsa rex erat octingēta milia boūz ꝑijsse traditū ē. Circa vo orā maritimā maxīe que carthaginēsi atqꝫ vticēsi littori adiacet. plusqꝫ. cc. milia: apō ipaz vo vticā ciuitatē. xxx. milib militū ꝗ ad ꝑsidiū toti⁹ aphrice ordiata fuerāt extincta sē ꝛ abrasa: ꝙ cedes tā repētina ac tā violenta extitit: vt tunc apō vticā sub vna die ꝑ vnā portā ex illis iunioribus plusquā mille mortuos elatos fuisse narreṫ.

¶ De Antiocho demetrij ꝛ nece symonis pontificis ꝛ suc- cessione iohannis hircani. C. LXXXV.

Comestor. Eo tpe exijt antioch⁹ fili⁹ dmetrij i terrā suorꝫ patrū ꝛ ɔuenerūt ad eū oēs exercit⁹: ita vt pauci eēnt cū triphone. Porro triphō fugit nauigio ī orthosyadarex aūt ꝑsequēs eū ɔstituit cēdebeū ducē maritimū ꝛ reliqt ei exercitū vt expugnaret iudā qꝺ cū accepissꝫ symō: vocauit duos filios suos seniores. f. iudā ꝛ iohānē: ꝛ ꝺdit illis. xx. milia pugnatorꝫ ꝛ eqtes: ꝛ ꝓfecti sūt aduersus cēdebeū: ꝛ isonuerūt sacrꝗ tubis: ꝛ ɔuersus ē ī fugā cēdebe⁹ ꝛ castra ei⁹ ꝛ ceciderūt ex eis duo milia virorꝫ: ꝛ redierūt filij symōis ī pace: porro prole. filiꝰabobi ɔstitut⁹ erat dux ī cāpo hiericho: erat. n. gener summi sacerdotꝗ: ꝛ hēbat aurꝫ ꝛ argētū multū: ꝛ eleuatū ē cor ei⁹: ꝛ volebat obtinē regiōez: ꝛ occidit simōez ī dolo: vxorēqꝫ cū duob⁹ filijs ei⁹ vinculauit: misit quoqꝫ nūcios occupaṙ hircꝫ: ꝛ alios ī gazā vt iterficerēt iohānē: sꝫ ꝑcurrēs ꝗdā ī gazā nūciauit iohāni ꝗ fcā fuerāt: ꝛ ipe festinauit occupaṙ hircꝫ: ꝛ occidit eos ꝗ venerāt eū ꝑdē: ꝛ fact⁹ ē ꝑnceps sacerdotū p⁹ prēz suū. Eusebi⁹ ī chrōicꝗ. Anno igiṫ ptolemei euergetꝗ. xv. simōe pōtifice iudeorꝫ iterfecto: successit ei iohēs fili⁹ ei⁹ ꝗ ꝛ hircan⁹ ānorꝫ. xxvi. Cōestor. Hic dict⁹ ē hircan⁹ a deuictꝗ hircanis: quē iose- ph⁹ in trib⁹ cōmēdauit: in religiōe sacerdotij: in strenuitate ducat⁹: ꝛ qꝛ vir ꝓpheta erat: hic insecutus est thimotheū qui patrē eius dolo iterfecerat: matrēqꝫ eius cū duob⁹ ꝑuulis tenebat ī vinculis ꝛ cōfugerat ad oppidū agon: obsesso quidē oppido cū iohēs acrius isultabat thimothe⁹ matrē iohānis ꝛ frēs sup muros vsqꝫ ad sanguinis effusionē cedebat: fractusqꝫ pietate iohēs ab īpugnatione tēpabat: matre tñ clamāte ne ꝓ se sineret scelus thimothei inultū: mortē enīz suā sic iudicaret imortalitate meliorē: ob hoc diutius tracta obsidione: septimus venit annus feriatus iudeis: recessitqꝫ ab obsidiōe iohānes: thimotheus vo matre ipsius ꝛ fratribus occisis: ɔfugit ad zonenꝫ philadelphie tyrānū qui cotila cognominabaṫ.

¶ De Interitu regꝭ dmetrij ꝛ victoria romanorꝫ ex gallꝭ. C. LXXXVI

Eusebius. Anno ptolemei euergetꝗ. xvij. iohannes hircanꝰ iij demetri⁹ iterū syrie regnauit ānis. iiij. Actor. Hic ānus prīi⁹ demetrij scōo regnātꝗ post frēz antiochū fm quādā chronicā fuit ann⁹ ab vrbe ɔdita sexigētesim⁹. xxviij. de quo sic scribit oros⁹. Anno ab vrbe ɔdita sexigētesimo. xxviij. fabi⁹ ɔsul bituito regi aruernorꝫ bellū mario īstructu cōparati: adeo cū ꝑuo exercitu occurrit: vt bituit⁹ paucitatē romanorꝫ vix ad escā canib⁹ quos hēbat in agmie sufficē posse iactaret: ꝙ cū sibi ad trāsferēdas copias vnū pōtē rhodani paruū eē itelligeret. aliū cōpactꝗ lintrib⁹ cathenisqꝫ ɔnexū supstratꝗ cōsitisqꝫ tabulis istruxit ɔserta pugna ꝛ diu grauiṫ agitata: victi galli cōuersiqꝫ in fugā duz sibi ꝗsqꝫ timet: concertuatꝗ icōsulte agminib⁹: ꝛ ꝓpero trāsitu pontꝗ vincula ruperūt: ac mox cū ipsis lintrib⁹ mersi sūt. clxxx. milia armatorꝫ ī exercitu bituiti fuisse traduṅṫ. ex ꝗb⁹. cl. milia vl' cesa vel mersa sūt. Eodē anno dicit orosius ꝗntū mariū ɔsulez gallorꝫ gentē sub radice alpiū sitā aggressum esse: qui cū se romanis copijs circūseptos viderēt: ꝛ se bello impares: occisis ɔiugibus ꝛ liberis in flāmas se ꝓiecerūt: qui vo ꝑoccupātib⁹ romanis pagēde tūc mortꗸ sue copiā nō habuerūt: alij capti fuerāt. alij ferro. alij suspēdio alij veneno vel negato cibo se peremerūt: nullus oīno vel paruulus superfuit qui nō mallet mori ꝗ seruire.

¶ De Astucia ptolemei ꝛ nece demetrij. C. LXXXVII.

Ultimus. Porro ptolemeus rex egypti bello petit⁹ a demetrio cū cognouisset cleopatrā sororē suā opib⁹ egypti nauib⁹ iposiꝗ ad filiā ꝛ demetriū generū in syriā ꝓfugisse: imittit iuuenē quēdam egyptiū ꝓtarchi negociatoris filiū qui regnū syrie ꝛ armis peteret: ꝛ cōposita fabula quasi ꝑ adoptionez regis antiochi recept⁹ in familiaz regiā esset: nec syris quēlibet regē aspernātib⁹ ꝛ ne demetrij superbiā paterenṫ: nomē iuueni alexandri iponiṫ. auxiliaqꝫ ei ab egypto ingentia mittunṫ. Interea corp⁹ antiochi interfecti a rege ꝑthorū in loculo argēteo ad sepulturā remissuz est in syriā. Qꝺ cū igenti studio ciuitatū ꝛ regis alexādri ad ɔfirmandā fabule fidē excipiṫ. ꝗ res illi magnū fauorē popularū cōciliauit oībus nō fictas in eo lachrymas existimātib⁹. Demetrius aūt victus ab alexādro cū vndiqꝫ a circūstātibus malis ꝑmereṫ ad postremū etiā ab vxore filijsqꝫ deseriṫ. Relictus igiṫ cū paucis seruulis cū tyr religione se tēpli defensurus petisset: nauī egrediēs ꝑfecti iussu interficiṫ. Alter ex filijs seleuchus: qui sine matris auctoritate diadema sumpsisset. ab eadē interficiṫ. Alter grippa cui ꝓpter nasi magnitudinē. cognomē regis vt penes filiū remāsit. ius aūt oīs imperij penes mrēz erat.

¶ De Antiocho gripo. C. LXXXVIII.

Eusebius in chronicis. Post demetriū igiṫ syrie regnauit antioch⁹ ꝗ ꝛ grip⁹ annis. xij. Justi. Alexāder aūt occupato syrie reg. tumēs successu rerū spernere iā ipsuz ptolemeū a quo subornatus fuerat supba insolētia cepit. ptoleme⁹ ꝑ recōciliata sibi sorore ingētia grippo mittit auxilia: ꝛ filiā sub spe nuptiarꝫ: qꝺ vidētes ppl'i syrie paulatim ab alexādro deficiūt. Cōserto itaqꝫ ꝑlio inter reges victus alexāder ꝓfugit antiochiā. ibi inops pecunie cū stipendia militib⁹ deessent. in tēplo iouis solidū ex auro victorie signū tolli iubꝫ facetis iocis sacrilegiūz circūscribēs. nam victoriā sibi cōmodatam a ioue dicebat. Interiectꝗ deinde diebus cū ipsius iouis aureū simulachꝫ infiniti ponderis tacite euelli iussisset: deprehensusqꝫ in sacrilegio cōcursu multitudinis esset in fugā versus est: ꝛ magna vi tempestatis oppressus ac desertus a suis latronibus capiṫ. ꝑductusqꝫ ad grippum interficiṫ: grippus porro recuperato patrio regno externisqꝫ periculis liberatus, insidijs matris appetiṫ. que cum cupiditate dominatiōis prodito demetrio marito ꝛ altero filio interfecto. Huius quoqꝫ victoria inferiorē dignitatem suam factam doleret venienti ab exercitatiōe poculuz veneni obtulit: sed premonitus grippus veluti pietate cum matre certaret. bibere ipsam iubet. Instat ad por-

ſtrentum ꝓlato iudice eam arguit: ſolam defenſionem ſceleris ſuꝑ
periſſe affirmãs ſi nõ bibat qḋ filio obtulit: ſic victa regina ſcelere ĩ
ſe verſo veneno (qḋ filio parauerat) extinguit. Regni ḡ ſecuritate acce
pta agrippus. viij. ãnis dtẽ ⁊ ipe habuit ⁊ regno ꝓſtitit. Natꝰ deĩn
de illi ẽ regni emulus frat. Cizicenꝰ: ex eadẽ q̃ppe mr̃e genitꝰ ſʒ ex an
tiocho patruo ſuſceptꝰ: quẽ cũ veneno tollere voluiſſet vt maturius
armis cũ eo de regno ꝯtẽdẽt excitauit. Comeſtor. Porro antiochꝰ
põticꝰ rex ſyrie obſedit hierl'ʒ: q̃obrẽ aperuit hircanꝰ vnos de octo lo
culis circũſtantibꝰ ſepulchrũ dauid: ⁊ ſuſtulit ex eis pluſq̃ tria milia
talentoꝝ: deditq; treceta antiocho vt ab obſidiõe recedẽt: ⁊ vt placa
ret murmur ꝑpli de ſepulchri aptiõe de reliq pecunia ꝑmꝰ inſtituit
xenodochia pauperꝫ ĩ hierl'ʒ: ſamariã captã ſolo equauit: quã hero
des ſeba iſtaurãs ſebaſten dixit. Euſebiꝰ ĩ chronicis. Anno ptole
mei euergetẽ. xxij. hircani vo. viij. marcus terẽtiꝰ varro pl'us ⁊ poeta
naſcit.

¶ De Regno ptolemei fiſconis. C. LXXXIX.

X chronicis. Anno iohãnis hircani. xv. an
tiochi vo grippi ix ⁊ euerget.
xxix. Idẽ ptolemeꝰ ex egypto pulſus ẽ: egyptioꝝ vo. viij.
regnauit ptolemeꝰ fiſcon q̃ ⁊ ſother. Cepit aũt ãno etatꝫ
q̃nte. ccclxxvj. mũdi vo. iij. M. clix. ⁊ regnauit ãnis. xvij. Iuſtinꝰ
xxxviij. Huic ꝑ legatos regnũ alexandrinũ ⁊ vxor cleopatra regina
ſoror ipſiꝰ defert: letꝰ igit q' ſine certamine fraternũ regnũ cepiſſet:
cognoſcẽs ſubordinari a mr̃e cleopatra ⁊ ꝑncipũ fauore. Fratrꝫ filiũ
ſtatĩ vbi alexãdriã igreſſus ẽ fautoreſq; pueri trucidari iuſſit: ipſum
quoq; die nuptiaꝝ qbꝰ mr̃ẽ eiꝰ ĩ mr̃imoniũ recipiebat: int appatus
epulaꝝ ⁊ ſolẽnia religionũ ĩ cõplexu mr̃is iterfecit: atq; thoꝝ ſororis
cede filij eiꝰ cruẽtꝰ aſcẽdit: pꝰ qḋ ñ mitior ĩ populares q̃ eũ ad regnũ
vocauerãt fuit: ſiquidẽ ꝑegrinis militibꝰ licentia cedis data oĩa ſan
guine quotidie manabãt: ipaʒ quoq; ſororẽ filia eiꝰ virgine ſtuprata
ꝑ vim ĩ mr̃imoniũ aſcitã repudiat: qbꝰ rebꝰ territꝰ ĩ diuerſa ꝑplus la
bit: patriãq; metu mortꝫ exul relinq̃t. Solus igit ĩ tãta vrbe cũ ſuis
relictꝰ ptolemeus cũ ſe regẽ nõ hoiũ ſʒ vacuaꝝ edũ videt edicto pe
grinos ſolicitat: qbꝰ ꝯfluẽtibꝰ obuius legatꝫ romanoꝝ ſcipioni aphri
cano ⁊ ſpurio mummio ⁊ marcello (q̃ ad aſpiciẽda ſocioꝝ regna vene
bãt) pcedit. ſz q̃ꝫ cruẽtꝰ ciuibꝰ. t'n ridiculꝰ rõanis fuit. Erat eĩ ⁊ vul
tu dſormis: ⁊ ſtatura breuis: ⁊ ſagina vẽtrꝫ nõ hoĩ ſʒ belue ſilis quã
feditatẽ nimia ſubtilitas plucide veſtis augebat: pſus q̃ſi actu aſpi
ciẽda ꝓberent: q̃ omni ſtudio occultãda pudibũdo viro erãt. Aphri
canus aũt dũ iſpiceret vrbẽ: alexãdrinis ſpectaculo fuit.

¶ De Bello iugurtino ⁊ filij lucij helij fulminata. C. C.

Euſebius ĩ chronicis. Anno huius ptolemei.
iij. iugurta cõtra romanos dimicãs
capitur. Oroſius. Nunq̃ vlla romano militi tumul
tuoſior pugna ⁊ terribilior fuit: adeo vt diſcurſu ⁊ fremi
tu circũcurſantiũ ⁊ impetentiũ equitũ ſuſcitatus puluis celũ ſubte
xerit: diẽ ademerit: noctẽ obduxerit: tantuſq; teloꝝ nimbus ingrue
rit: vt nulla pars corporis ab ictu tuta eſſet: quippe quibus viſus ad
ꝓuidendũ impedimento caligans ⁊ expeditio ad cauendũ com
preſſionẽ multitudinis deerat: nec laborabat eques maurus ac nu
mida vt bene collocatum hoſtem opportuno teli impetu rimaretur:
ſed potius in incertum tela mittebant: certi q' vulnera incerta non
eſſent ita coacti in vnum romani equites in vnũ pedites denſaban
tur: ⁊ cũ iterũ circumfuſi hoſtes non ſolũ agminis extrema lanıarent
iterũ etiã ĩ medio creur ſic pauxul telis ciderent turbatoſq; romanos
inſuper ⁊ eſtus ſolis: intolerantia ſitis: mortis inſtantia vſq; ad ex
tremum deſperationis defatigarat: ſubito votum illud romanorũ
aduerſus afros: tempeſtatũ hĩbriũq; ſuffragium celo miſſũ in
ſperate ſaluti fuit. Siquidẽ repentina pluuia ſitientibus romanis ⁊
eſtuantibus refrigerium potumq; prebuit: porro autẽ numidis ha
ſtilia telorum que manu intorquere ſine armamentis ſolent lubrica
ac per hoc inutilia reddidit. Scuta etiam que elephanti corio exten
to habilia ⁊ tuta geſtabant: cuius ea natura eſt vt acceptum hĩbrẽ
tanq̃ ſpongia bibat ac per hoc intractabile repentino pondere fi
at: quia circumferri non poterant defendere nequiuerunt. Tunc boc
cus ⁊ iugurta numidarum rex fugerunt: poſt hoc. xl. milia armato
rum ab hiſdem regibus obiecta ſunt: que vſq; ad internetionẽ a ro
manis ceſa referuntur: ex eo boccus ſpem belli abiciens pacem a ro
manis petiuit atq; in precium pacis iugurtam dolo captam: cathe
niſq; obrutum per ſillam legatum miſit ad marium qui in trium
pho ante currũ cũ duobꝰ filijs ſuis actus ⁊ mox in carcere ſtrangula
tus eſt. Hiſdẽ diebus lucius elius eques romanus cum vxore ⁊ filia
de roma in apuliã rediens tempeſtate correptus cũ filiã conſternatã
videret vt citius ꝓpioribꝰ tectis ſuccederent: relictis vehiculis corre
ctiſq; equis filiã virginẽ equo inſidentẽ in medium agmen accepit.
puella continuo ictu fulminis examinata eſt: ſed omnibus ſine ſciſ
ſura aliqua veſtimẽtis ademptis ac pectoris pedũq; vinculis diſſo
lutis: monilibus aũt anuliſq; diſcuſſis ipſoq; corpe illeſo niſi q' ob
ſcenũ in modũ nudã ⁊ lingua paululũ exerta iacuit. equꝰ quoq; ipe
quo illa vtebat ſtratorijs frenis ⁊ cingulis diſſolutis paſſim ac di
ſperſis procul examinis iacuit.

¶ De Regno ariſtoboli ⁊ morte eius. C. XCI.

Euſebius in chronicis. Anno ptolemei fiſco
nis. xij. ariſtobolus rex pariter ⁊ põti
fex primꝰ apud iudeos diadematis ſumpſit iſigne. Co
meſtor. Mortuꝰ ẽ. n. iohẽs hircanꝰ relictꝫ. v. filijs ariſto
bolo ꝑmogenito ⁊ antigono cũ tribꝰ minoribꝰ. Cũq; nullꝰ eoꝝ adre
gẽdũ ꝑplm ſufficẽt. vxorẽ ſuã diſertiſſimã iudice ⁊ filijs ꝓfecit. Ari
ſtobolus vo ipatiẽs dñij materni. matrẽ cũ fribꝰ minoribꝰ vinculaba
in carcẽ: ⁊ ãtigonũ quẽ diligebat ſcḋʒ a ſe ꝯſtituit. ipoſuitq; ſibi dia
dema: ⁊ reſtitutũ ẽ regnũ iude. Fluxerãt aũt a ſedechia ſub quo re
gnũ fuerat iterruptũ ãni. ccccl xxv. ⁊ mẽſes tres: vl a reditu ð capti
tate babylõis: vñ ſepe legit itermiſſũ fuiſſe regnũ vſq; ad hircanũ
⁊ ariſtobolũ. i. vſq; ad ariſtobolũ hircani: nec tñ regnauit ariſtobo
lus niſi ꝑ ãnũ: eo q' matrẽ in vinculis fame pemerat. Cũq; egrotaret
ariſtobolꝰ ĩ turre q̃ poſtea ab herode dicta ẽ antonia: redibat ãtigo
nus de galilea in q̃ militãt ꝓclare fecerat: īdutꝰ armis nouis ⁊ decen
tibus: cũq; igrederet hierlm in diebꝰ ſcenophegiaꝝ ⁊ ob honorẽ fris
⁊ vt oſtẽderet decorẽ armoꝝ ꝑplo armatus itrauit: qḋ vidẽtes emuli
ipſiꝰ ⁊ marie vxor fris q̃ oculos in eũ iniecerat: ſʒ ipſe ei aſſenſũ nõ
ꝓbebat: accuſabãt eũ dicẽtes ariſtobolo: frat tuꝰ audiẽs te egrotãtẽ
in manu forti ⁊ armata itrauit vt te ꝑimat ⁊ regnet: qḋ ita ꝓbare po
tes. iube eũ venire ad te: ſi venerit armatꝰ ſup his q̃ diximꝰ certꝰ eris
poſuit aũt ad ſuggeſtionẽ vxoris ariſtobolus armatos in ſubterra
neo: vt ſi veniret armatꝰ eũ iterficerẽt: ⁊ aduocãs ariſtobolus frẽm
ꝓcepit nũcio vt diceret ei ne veniret armatꝰ: ſʒ regina corrupit nũciũ
cũ mũeribus. Erat eo tpe in hierlm genethliacꝰ qdã iudas noĩe de
hereſi eſſeoꝝ q̃ ſcholaſticꝫ ſuis arte ſua ꝓdixerat de morte antigoni
⁊ diẽ ⁊ locũ: pauloꝑoſt occiſus eſt antigonꝰ cũ armatꝰ deſcẽderet ꝑ
pirgũ ſtratõis. audiẽs aũt rex mortẽ fris indoluit adeoq; morbꝰ in
ualuit. vt ſanguinẽ laceratꝫ viſceribꝰ euomẽt: ⁊ igemiſcẽs ait. ſiebã
erat vt lumẽ dei ſcelera mea laterent. eatenus o corpus improbũ in
ẽri matriq; aiaʒ dãnatã detinebit quatenus nõ paulatim ſanguinẽ
meũ eis libem. totũ ſimul accipiãt: ⁊ his dictis expirauit.

¶ De Alexãdro iãneo ⁊ crudelitate eius. C. XCII.

Uo mortuo vxor eiꝰ q' ꝑlẽ ex eo nõ ſuſce
pat fres viri ſoluit a vincl'
maiorẽ natu alexãdrũ regẽ ꝯſtituẽs q̃ cognomiatus eſt
iãneus: q' etiã modeſtia ꝓſtare videbat. qui frẽꝫ ſecũdũ
iterfecit: q' regno aſpirare videbat: tertiũ vo ſecũ viuere coegit ꝑri
uatũ: duxitq; vxorẽ noĩe alexandrã q̃ ⁊ ſalina dicta eſt. Hic adeo ne
ſimus fuit vt in tribus ãnis circiter. l milia ſenioꝝ interfecit: q' ſcele
nora eius deteſtabant. Cũq; offenſus eẽt ꝑplo muniuit ſibi palatiũ
in turri q̃ baris dicebat ſup quã poſtea ãmiratus eſt titus q' eã iu
dei deſererẽt cũ defendi poſſet a duobus ab omni viuẽte adeo aũt
offenſus erat iudeis: vt ſet ꝓcũctãti ei quõnã pacto eis ſedari poſſet
rñderẽt. ſi moreret. ob hoc ex eis in plateis hieruſalẽ ſuſpẽdit octi
gẽtos viros vxoratos: vxoreſq; eoꝝ ⁊ liberos necauit.

¶ De Uictoria romanoꝝ ex cimbris duce mario. C. XCIII.

Euſebius in chronicis. Anno ptolemei fiſcõis
xvij. cc. miliũ cymbroꝝ ceſa ſũ. lxxx.
milia capta ꝑ mariũ cũ duce Teucomodo. Actor. Cim
bis cymbris teutonici fuerũt ſm oroſiũ de q̃bus hiero.
ait in epl'a ad acheruntiã de monogamia. gens teutonũ galloꝝ ex vl
timis occeani atq; germanie ꝓfecta littoribus: oẽs gallias inũdauit
ſepiuſq; ceſis romanis exercitibus apḋ aq̃s ſextias a mario pugnã
te ſupata eſt quoꝝ. ccc. matrone cũ alijs ſe viris captiuitatꝫ cõditiõe
tradẽdas eẽ didiciſſent. primũ ꝯſulẽ depcate ſũt vt tẽplo cereris ac
veneris in ſeruitiũ traderent: qḋ cũ nõ ipetrarẽt ſubmouẽte eas lic
tore. oẽs ceſis paruulis liberꝫ mane mortue ſũt repte ſuffocatꝫ laqueo
faucibus ⁊ mutuo cõplexibus ſe tenẽtes. Oroſius. Teutones aũt
⁊ cymbri integris copijs alpiũ niues emerſi. italie plana peruaſerant
itaq; cuʒ rigidaʒ gentẽ diu blãdioribus aureis poculis cibis ac la
uacris emolirent marius ſextus ꝯſul ⁊ catulus aduerſus eos miſſi.
die ad pugnã ⁊ cãpo dato. hãnibal ſecuti igeniũ ĩ nebula diſpoſue
re pugnã in ſole pugnauerunt. ꝑma ſiquidem ꝑturbatio galloꝝ fuit
q' romanã aciem prius offendere diſpoſitã q̃ adeſſe ſenſerũt: cũq;
ilico vulnerati eq̃tes retro in ſuos cogerent. totãq; multitudinẽ in
diſpoſitã: ⁊ adhuc aduẽtantẽ cõturbarent: ⁊ ſol cũ vento exorto eꝫ

aduerſo emicuiſſet: viſus eoꝝ puluis oppleuit: ⁊ ſplendor hebetauit ita factū eſt vt tāta ac terribilis multitudo minima romanoꝝ clade ſua aūt vltia īternetiōe cederet. .cxl. milia eoꝝ tūc ī bello ceſa. .lxx. milia capta dicūt: mulieres grauiorē pene exercuere pugnā ꝙ plauſtris in modū caſtroꝝ ꝯſtricti: ipe deſup ꝓpugnātes diu a ſe repulere romanos: ſꝫ cū ab his nouo cedis genere terrerēt: abſciſſo enī cū crine verticibꝰ inhoneſto facie vulnē turpes relinqbāt: ferrū qḋ ī hoſtes ſūpſerāt ī ſuoſqꝫ verterūt: nā alie ꝯcurſu mutuo iugulate: alie cōpꝛehēſis iuicē faucibꝰ ſtrāgulate: alie funibꝰ ꝑ equoꝝ crura ꝯſertis: ipſiſqꝫ ꝯtinuo extimulatis eqs: poſtꝙ hiſdē funibus qbꝰ equoꝝ crura nexerāt īdidere ceruices ꝑacte atqꝫ examinata ſūt: alie laqueo deſup erectꝭ plauſtroꝝ themonibꝰ pepēderūt. Inuēta ē etiā qdā q duos filios traiectis ꝑ colla eoꝝ laqueis ad ſuos pedes ūxerit: ⁊ cū ſe ipāꝫ ſuſpēdio morturā dimiſſet ſecū traxerit occidēdos. Inter hec ⁊ multa ⁊ miſerabilia mortis genera reguli quoqꝫ ꝯcurriſſe referuntur: ſtrictis ī ſe gladijs lugiꝰ ⁊ boiorix reges ī acie ceciderūt: claudicꝰ ⁊ ceſſiorix capti ſūt. Itaqꝫ ī his duobꝰ ꝓlijs .ccxl. milia galloꝝ occiſa ⁊ .cxl. capta ſunt abſqꝫ innumera mulierū multitudine ꝙ ſe ſuoſqꝫ paruulos feminco furore: vi autē virili necauerunt.

¶ De Expulſiōe fiſcōis ab egypto ꝑ mrēꝫ cleopatrā. C. XCIIII.

Ector. Eodē āno quo .cc. cimbroꝝ ceſa. ⁊ .lxxx. mil. capta ſcribit euſebꝰ ano. l. fiſcōis ptu. Scribit ēt idē fiſconē ab egypto expulſū ꝑ matrē cleopatrā ī cypri ſece. ſi ſc qḋ quo factū ſit iuſtinꝰ ī li. xxxix. ſic narrat. Cleopatra cū grauaret ſocio regni filio ptolemeo: populū ī eū incitat: abductaqꝫ ei ſelene vxore eo īdignꝰ ꝙ ex ſelene iā duos filios habebat: exulare cogit: accerſito minore filio alexādro: ⁊ rege ī locū fris ꝯſtituto ſꝫ nec filiū regno expuliſſe ꝯtēta. bello cypri exulātē ꝑſequit: vnde eo pulſo īterficit ducē exercitꝰ ſui: ꝙ viuū eū manibꝰ emiſiſſet: ꝙꝙ ptolemeꝰ verecūdia materni belli nō viribꝰ minor ab īſula receſſiſſet: hec iuſtinꝰ de illo ptolemeo quē hieronymꝰ dixit a regno ꝑ matrē expulſū. Porro de illo quē fiſconē cognomināt: iā aūt dixerat: ptolemeo cū ēt ꝑegrino ꝑplo īuiſus eē cepiſſet: tacitꝰ ī exiliū ꝓfectus ē cū filio quē ex ſorore ſuſcepat ⁊ cū vxore matris pelice: ꝯtractoqꝫ mercenario exercitu bellū ſorori ⁊ patrie īttulit accerſitū: deide maximū a cyrenis filiū: ne eū alexādrini ꝯ̄ ſe regē crearent īterfecit. Tūc populus ſtatuas eiꝰ ⁊ imagines detraxit: qḋ factū ſtudio ſororis exiſtimās: filiū quē ex ea ſuſcepat īterfecit: corpuſqꝫ in mēbra diuiſū ⁊ ī ciſta cōpoſitū matri die natalis eiꝰ īnt epulas offerre curauit ꝯ̄ res nō regine tm̄: verūetiā vniuerſe ciuitati acerba ⁊ luctuoſa fuit: tātūqꝫ merorē feſtiuiſſimo ꝯuiuio intulit: vt regia oīs repētino luctu icēderet: vſo igit ſtudio ꝑncipū ab epulis ad exeqas mēbra lacera ꝑplo oſtēdūt: ⁊ qd ſꝑare de rege ſuo debeāt: filij cede ꝯmōſtrāt.

¶ De Regno ptolemei alexādri ⁊ fine regni ſyrie: ⁊ lucretio: ⁊ pomponio. C. XCV.

Ex chronicis. Expulſo igit de regno fiſcōe ꝑ mrē cleopatrē ⁊ ī cypru ſe cedēte ſucceſſit egyptioꝝ nonꝰ ptolemeꝰ q ⁊ alexāder. Cepit autē āno quinte etatis .cccxciiij. mundi vero .iij. M. dccc. .lxvi. ⁊ regnauit annis .ix. Hoc tempore regnabat apud iudeos alexāder iāneus: q regnauit ānis .xxvij. In ſyria vo antiochꝰ cizicenꝰ q ānis .xviij. pꝰ quē regnauit philippꝰ ānis duobꝰ. Deniqꝫ antiochus ī ꝑthos fugiēs pōpeio ſe tradidit: poſt quē philippꝰ captꝰ ē a gabinio: regnū ſyrie finitū ē. ſ. āno ptolemei .vij. vel .viij. hucuſqꝫ ſyria poſſeſſa ꝑ reges ī rōanā ditiōē receſſit. Titꝰ lucretiꝰ poeta naſcit qꝫ pꝰ ea amatorio poculo ī furorē ꝯ̄ſus cū aliquos libros ꝑ īterualla īſanie ꝯſcripſiſſet quos poſtea cicero emēdauit: ꝓpa ſe manu īterfecit āno etatis .xliiij. lucius pōponius bonomēſis attelanaꝝ ſcꝑtor hꝫ tpe claruit.

Ualerius li. iiij. Apd pōponiū īuenimus cornelia graccoꝝ mrēꝫ q cū cāpana matrona apd illā hoſpita ornamēta ei ⁊ pulcherrima illiꝰ ſeculi oſtēdēt: traxit illā ſermonē dū e ſchola redirēt liberi: dicēs de liberis: ⁊ hec inqt ornamēta ſūt mea oīa nimirū hꝫ q nihil ꝯcupiſcit: eo qdē certiꝰ ꝙ q cūcta poſſidet: qꝛ diuiū rex collabi ſolet: bone vo mētis vſurpatio nullū triſtioris fortune recipit icurſū. Itaqꝫ quorſū attinet aut diuitias ī ꝑma pte felicitatis: aut paupꝑtatē in vltimo miſeriarū ſtatu ponere: cū ⁊ illaꝝ frons hilaris multis intus amaritudinibꝰ ſit referta: ⁊ huius horridior aſpectus ſolidis ⁊ certꝭ bonis abūdet ⁊c. Actor. Ho tpe ſm chronicā bellū ſociale ī italia exortū ē qḋ iuxta oroſiū quedā prodigia pceſſerūt.

¶ De Prodigijs q ſociale bellū italie ꝑceſſerūt. C. XCVI.

Roſius. Anno ab vrbe ꝯdita qngēteſimo lxvj. iulio ceſare: ⁊ lucio martio philippo ꝯſulibꝰ iteſtīs cauſis ſociale bellū tota ꝯmouit italia. Siqdē liuiꝰ druſus tribunꝰ plebis latios oēs ſpe libertatis illectos cum placitū exire vel explere nō poſſet in arma excitauit eoꝝ acceſſu vt nulla ī vrbē dira ꝓdigia deterreret. nā ſub orta ſole globꝰ ignis e regiōe ſeptētriōis cū maxīo celi fragore emicuit. Apd tarētinos cū panes ꝑ ꝯuiuia frāgerēt. cruor e medijs pāibꝰ qſi e vulneribꝰ corporꝭ fluxit. pterea ꝑ .vij. ꝯtinuos dies grādo lapidū īmixtꝭ etiā teſtaꝝ fragmentꝭ terrā latiſſime verberauit. in ſamnitibꝰ vaſtiſſimo hiatu terre flāma ꝓrupit ⁊ vſqꝫ ad celū extēdi viſa eſt. Oꝫ pleriqꝫ pterea in itinere romanū globū coloris aurei e celo ad terrā deuolui maioremqꝫ factū rurſus a terra in ſublime ad orientē ſolē ferri ac magnitudine ſua ipſū ſolē obtexiſſe viderūt. Druſus tātis mal̄ anxius domi īcerto qdē auctore īterfectꝰ eſt: igit picētes veſtini marſi peligni marucini ſānites lucani: cū adhuc occultā defectionē meditarentur. gaiū ſeruiliū ꝑtorē (In tito liuio Q. ſeruiliū ꝓcōſulē) legatū ad ſe metipſos miſſū apud aſculū occiderūt. ſtatimqꝫ clauſa ciuitate oēs ciues romanos īdicta cede iugularūt. ꝯtinuo atrociſſimā ꝑnicē īfauſtiſſima preceſſere ꝓdigia. nāqꝫ oīū generū aīalia q manſis hoīum blāde ꝑpeti atqꝫ īnt hoīes viuere ſolita erāt. relictꝭ ſtabulis paſcuiſqꝫ cū balatu hīnitu mugituqꝫ miſerabili ad ſiluas mōteſqꝫ fugerūt. canes quoqꝫ quoꝝ na cē extra hoīes eē nō poſſe [illegible] vlulatibꝰ vagi lupoꝝ ritu oberrabāt. Augu. lib. iij. de ciui. dei [illegible] adūſū romā ſociale laciū cōmoueret. oīa aīalia hūanis vſibꝰ ſubdita. canes eq: aſini: boues: ⁊ qcūqꝫ alia pecora ſub hoīū dominio erāt ſubito efferata ⁊ domeſtice benignitatꝭ oblita relictꝭ tectꝭ libera vagabant: ⁊ oēm nō ſolū alienoꝝ: verūetiā ſuoꝝ auerſabant acceſſum: nec ſine exitio vl̄ ꝑiculo audētis ſiqs de ꝓximo vrgeret: quātū mali ſignū fuit. ſi hꝫ ſignū fuit qḋ tm̄ malū fuit ſi etiā ſignū non fuit.

¶ De Bello pompei ꝯtra aſculū vrbē ⁊ ꝯ̄ picētes. C. XCVII.

Roſius. Eneo aūt pōpeio ⁊ lucio portio catone ꝯſulibꝰ. Pōpeiꝰ diu obſedit aſculū ciuitatē: nec tm̄ expugnaſſet: niſi populū in cāpū prorūpentē grauiſſima oppſſiōe viciſſet. .xviij. milia marſoꝝ in ea pugna cū franco impatore ſuo ceſa ſꝫ. capta .iiij. milia. qttuor aūt milia italici viri ex eadē cede ꝓfugi iugū montꝭ coacto in vnū agmine forte cōſcēderāt: vbi oppſſi. exanimatiqꝫ niuibꝰ: miſerabil morte riguerūt. nāqꝫ ita vt attoniti timore hoſtiū ſteterāt alij ſtipitibꝰ vel ſaxis reclines. alij armis ſuis innitētes patētibꝰ cūcti oculis dētibuſqꝫ nudatis in modū viuētiū viſebant: nec vllū erat ꝓcul intuētibus mortꝭ indiciū. niſi diuturna īmobilitas: quā nullo mō hūane vite vegetatio diu ꝑpeti pōt. Eadē die picētes ꝯgreſſi victi ſunt: quoꝝ dux iudalicius ꝯuocatis ꝑncipibꝰ ſuis poſt magnificas epulas largaqꝫ pocula. cūctos ad exemplū ſui ꝓuocans hauſto veneno abſumptus eſt: cunctꝭ factū eius laudātibꝰ: ſed nemine ſubſequente.

¶ De Bello ciuili ⁊ fuga marij. C. XCVIII.

Anno ab vrbe cōdita ſexīngēteſimo lxij. ſm oroſiū nōdū finito ſociali bello rome primū bellū ciuile cōmotū eſt. Mariꝰ (ſilla ꝯſule ꝯtra mitridatem in aſiā cū exercitu ꝓfecturo in cāpania tūc ꝓpter ſocialis belli reliqas ꝯſiſtēte) affectauit ſeptimū cōſulatū: ⁊ bellū ſuſcipere mitridaticū: quo cognito ſilla īpatiēs retenta iuuenis īpata ira pectus: cū quattuor legionibꝰ primū ante vrbē cōſedit vbi quātidiū legatū marij quaſi primā victimā belli ciuilis occidit. mox vrbē cū exercitu irrupit. faces ad inflāmādā vrbē popoſcit. oībus metu abditis. ꝑ ſacrā viam citato agmine in forū venit marius cū ꝓmouere nobilitatē. inflāmare plebē: equeſtrē deniqꝫ ordinē parmare aduerſus ſillā fruſtra tentaſſet. poſtremo ſeruis ſpe libertatis ⁊ ꝑde ad arma ſolicitatis nequaꝙ repugnare auſis tandē in capitoliū ꝯſcēdit. Sed cū in eū ſillane cohortes irruiſſent magna ſeruoꝝ cede diffugit. ibi tūc ſulpicius collega marij: ſeruo ſuo prodēte proſtratus eſt. Seruū quoqꝫ ipſū ꝙ hoſtē indicauerat manumitti: ꝙ vo dominū ꝓdiderat de ſaxo carpeio deijciꝰ ꝯſules decreuerūt. Actor. Forte hic eſt ille ſulpicius de quo valerius loquit. Ualeriꝰ lib. vj. Horrēdum ſulſpicij galli maritale ſupcilium. qui vxorē dimiſit eo ꝙ aperto capite eam foris verſatā cognouit abſciſa quidē ſentētia ſed tamen aliqua rōne munita. lex enī inquit tibi meos tm̄ ꝓfinit oculos quibus formā tuā approbes. his decoris īſtrumēta ꝑpara. his eſto ſpecioſa: hoꝝ te certiori crede noticie: vlterior tui ꝯſpectus irritatiōe ſuꝑuacua accerſitus in ſuſpitiōe ⁊ crimine hereat neceſſe eſt. Oroſiꝰ Marius fugiēs cū ꝑſequētiū inſtātia circūceptꝰ eēt minturneſiū paludibꝰ ſe ſe abdidit. e qbus infelicit oblitus luto ignominioſeqꝫ ꝓtractꝰ: turpi aūt ſpectaculo minturnas deductꝰ cōtruſuſqꝫ in carcerē: ꝑcuſſorē ad ſe miſſum ſolo vultu exterruit. Ualeriꝰ. Miſſus enī ſeruus publicus natiōe cimber ad occidendū marium in ꝑuata domo minturnis clauſū ſtrictū gladiū tenēs aggredi nō ē auſus ſed claritatē viri nō ferens abiecto ferro tremens refugit.

¶ De Regressu marij et cõtinuatiõe belli ciuilis. C. XCIX.

Orosius. Marius deinde lapsus de vinculis in aphricā transfugit: sollicitatoqȝ ex vtica filio vbi is in custodia seruabat̄: cõtinuo romā ingres sus: cinne cõsuli societate sceleꝝ cõiunct⁹ ē. Igit̄ ad ꝑfligēdā vrbē exercitū sic in quattuor ptes diuiserūt. Tres siqdē legiones mario date: pti copiaꝝ gn̄e⁹ carbo ꝓposit⁹ ē. Partē sertori⁹ accepit. Cetera portio cinnā secuta ē. Hinc⁹ aūt pōpeius a senatu cū exercitu accersit⁹ vt reipu. opitularet̄: q̄ diu sese a nouaꝝ reꝝ aucupatiõe suspēderat: cõtius a mario et cinna ad octauiū alteruȝ cõsulē se contulit: et mox cū sertorio cõflixit: ifelicē pugnā iteruēt⁹ noctꝭ diremit sexingēti milites ex vtraqȝ pte trucidati sūt: postera die cū pmixta corpa ad sepulturā discernerent̄: miles pōpeianus fratris sui quē iterfecerat corp⁹ agnouit: et mox pect⁹ suū gladio trāsuerberās: simulqȝ lachrymas et sanguinē fundēs sup fraternū sese cadauer abiecit: annis fere xl. cõsequētib⁹ cõtinuata sunt bella ciuilia. Marius aūt coloniā hostiēsem vi ingressus: oīa ibi genera libidinis auaritie et crudelitatis exercuit. Pompei⁹ fulmine afflat⁹ iterijt: exercit⁹ eius pestilētia corrept⁹ pene tot⁹ absumpt⁹ ē: nā xj. milia viroꝝ de castris pompei mortua sunt. Sex milia aūt de pte octauij cõsulis federata sūt. Mari⁹ anciū et ariciā ciuitates hostilit̄ irrupit: cūctosqȝ ībis pter ꝓditores ciuitatū iterfecit: bona sua diripiēda pmisit. Post cinna cõsul cū legionib⁹ et mari⁹ cū fugitiuis vrbē igressi nobilissimos quosqȝ e senatu et plurimos viros cõsulares iterfecerūt. Mari⁹ cū iterfectoꝝ ciuiū capita illata cõuiuijs oblata capitolijs: collata rostris ad spectaculū ornatūqȝ cõgereret ac septimū cõsulatū cū cinna tertio cõsule psuasisset. In exordio cõsularꝭ impij fera tādē morte perēpt⁹ ē: cinna bonoꝝ cedes maloꝝ cede suppleuit: nā cū itroducta p mariū fugitiuoꝝ mari⁹ insatiabilis ꝓdādi cēt: i foꝝ q̄si stipēdij cā sollicitata militibusqȝ circūdata inermis extincta ē. Cesa sunt in illa die in foro vrbis. viij. milia fugitiuoꝝ. Itē cinna quarto cõsul ab exercitu suo iterfect⁹ est.

¶ De Mitridate et eius bello cõtra romanos. C. C.

Orosius. Hoc tpe ortū ē bellū mitridaticū anno ab vrbe cõdita vt ait orosius sexingētesimo. lxxij q̄ annus fm chronicas fuit annus primus philippi vltimi regis syrie: h̄ bellū cõ romanos suscepit mitridates p⁹ annos. xxiij. regni sui vt ait iustin⁹: et p annos. xlvj. varia victoria cõtra eos pugnauit. **Iustinus.** Hui⁹ mitridatis futurā magnitudinē etiam celestia ostēta ꝓdixerāt: nā eo etiā quo genit⁹ ē āno: etiā eo quo regnū ꝑmū cepit: stella cometes p vtrūqȝ tēpus. lxx. dieb⁹ ita luxit: vt celū omne cõflagrare videret̄. Nā et magnitudine sui q̄rtā ptē celi occupauerat: et fulgore sui solis nitorē vicerat: et cū oriret̄ occumberetqȝ vel. iiij. vel. vij. horaꝝ spaciū cõsummabat. Puer tutoꝝ isidias passus est: q̄ cū fero equo ipositū iaculari cētareqȝ cogebāt. q̄ conatus cū eos fefellissent supra etatē regēte equū mitridate: veneno eū appetiuere: qđ metuēs antidota sepi⁹ bibit et ita se aduersus isidias exq̄sitis tutiorib⁹ remedijs stagnauit: vt ne volēs q̄dē senex veneno mori potuerit. **Helinād⁹.** In q̄busdā quoqȝ experimētꝭ phisicis legis se meminī q̄ mitridates timēs ne a fre suo uuenenaret̄. nuces solu. xx. cū duab⁹ nucib⁹ et totidē caricꝭ admixto sale quotidie ieiunus edebat.

¶ De Astutia ei⁹ et tyrānide ei⁹ cõ romanos. C. CI.

Iustinus. Timēs deide mitridates ne inimici qđ veneno nõ poterāt ferro peragerēt venādi studiū finxit quo p. vij. ānos neqȝ vrbis neqȝ ruris tecto vsus ē: sȝ p siluas vagat⁹ diuersis mōtiū regiõib⁹ pnoctabat ignaris oīb⁹ qb⁹ cēt locis: assuet⁹ feras cursu aut fugare aut psequi cū q̄busdā etiā virib⁹ cõgredi. Quib⁹ reb⁹ et isidias vitauit. et corp⁹ ad oēȝ vtutꝭ patiētiā durauit: ad regnū cū accessisset scythas ꝑdomuit pōtū et capadociā occupauit. Cū de asia tractaret tacit⁹ cū q̄busdā amicis regno ꝓfect⁹ vniuersaȝ nemine sentiēte puagat⁹ ē: oīumqȝ vrbiū sitū ac regiões cognouit. Inde i bithiniā transcēdit et q̄si iā dñs asie opportuna queqȝ victorie sue metat⁹ ē p⁹ h̄ i regnū cū iā pijsse crederet̄ reuersus ē: iuēto puulo quē p absentiā ei⁹ soror vxor laodice enixa fuerat: que cū eū perisse crederet: in cõcubitus amicorū proiecta quasi admissum facinus maiore scelere tegere posset: venenū aduenienti parat cū h̄ ex ancillis mitridates cognouisset. faciu⁹ i auctores vindicauit. Deniqȝ mitridates i oēm orientē aduersus romanos armat: legatosqȝ ad cymbros et gallogrecos et sarmates et basternas auxiliū petituȝ misit: et de syria exercitum venire iubet: aquiliū et M. maliū ascanio exercitu istruct⁹ vicit qb⁹ simul cū nichomede pulsis: ingēti fauore ciuitatū excipit̄: mltū ibi auri argētiqȝ magniqȝ belli appatū inuenit: vacationēȝ q̄nquēnē ciuitatib⁹ concedit. **Orosius.** Post hoc mitridates cū venisset ephesum crudeli precepit edicto vt per totā asiā quicūqȝ inuenti essent ciues romani sub vna die oēs necarent̄: et factū est: nec explicari aut cõprehēdi vllo mõ vbis pōt: q̄ tūc multitudo ciuiū romanoꝝ cesa sit: q̄s merōr plurimaꝝ ꝓuinciaꝝ: q̄s gemit⁹ occidēdoꝝ piterqȝ occidētiū fuerit: cū singuli q̄sqȝ aut pđe inocētes hospites et amicos. aut ipi pꝓiculo pene hospitū cogerent̄. archela⁹ quoqȝ dux mitridatꝭ cū. cxx. milibus peditū atqȝ eqtū in achaiā pmissus. athenas cūctāqȝ greciā pꝛ vi pꝛ deditiõe obtinuit. Silla cui post cõsulatū mitridaticū bellū obuenerat archelaū apđ piceū atheniēsiū portū septēplici muro communitum diu obsedit.

¶ De Iterato regno phiscõnis et scriptorib⁹ illius tpis. C. CII.

Eusebius. Anno alexādri iannei xv. sexte etatis āno quingētesimo. ij. Mundi vero. iij. M. lxxv. egyptiorum. x. ptolome⁹ phiscõ iterū regnauit annis. viij. h̄ enī q̄ a matre fuerat eiect⁹. egressus de fuga regnū obtinuit qꝛ alexādrū q̄ anī eū fuerat ob iterfectionē mris ciues repulerāt. Hui⁹ āno. iiij. tēplū. iij. apđ delphos a tracib⁹ icēsū ē. āno v. gualleri⁹ catull⁹ scriptor liric⁹ verõe nascit̄ āno. vj. Salusti⁹ crispus scriptor historic⁹ i sabinis miterni nascit̄. Ploci⁹ gall⁹ pm⁹ rome latinā rethoricā docuit. đ quo cicero sic refert. Memoria teneo ꝑmū nobis puerꝭ latine docē cepisse plociū q̄ndā. Descriptiõe rome fcā iuēta sūt hoīuȝ. cccc. milia. lxiiij. publi⁹ terēti⁹ varro vico atace puīcia narbonēsi nascit̄. q̄. xxxv. ānū agens: grecas lr̄as sūmo studio didicit. Anno. vij. silla atheniēses vastat. Eodē āno rome capitoliū incensum est.

¶ De Silla victore mitridatꝭ et eius morte. C. CIII.

Augusti. li. ij. de ci. dei. Silla cū eēt in asia bellū mitridaticū gerēs p luciū titiū mandatū accepit a ioue q̄ eēt mitridatē superatur⁹: qđ et fctū est. Hinc postea moliēti redire i vrbē: et suas suorūqȝ iniurias ciuili sanguie vlcisci iteꝝ mādatū ē ab eodē ioue p militē q̄ndā legiõis sexte ꝑus se de mitridate ꝓnūciasse victoriā: et nūc ꝓmittere datuꝝ se ptātē q̄ recuparet ab inimicꝭ rēpu. nõ sine mlto sāguie. Cū venisset g silla tarētū et ibi sacrificasset. vidit i capite vituli nī tecorē similitudinē corõe auree. Tūc postumi⁹ aruspex i vidit ea ꝑclarā eā significari victoriā. Iussitqȝ vt extꝭ illꝭ solus vesceret̄. postea puo iteruallo seru⁹ cuiusdā pōcij lucij vaticinādo clamauit. Abellona nūci⁹ venio victoria tua ē silla. deide adiecit arsurū eē capitoliū. h̄ cū dixisset. cõtinuo egressus ē e castrꝭ postera die cõcitatior reuersus ē: et capitoliū arsisse clamauit qđ reuera arserat. **Hiero.** cõ ioui. Lucij sille feliciꝭ (si nõ hūisset vxorē) metella cõiūx palā erat ipudica: et qꝛ nouissimi mala nr̄a discim⁹. id athenis cātabat̄ et silla ignorabat: secretaqȝ dom⁹ sue ꝑmū hostiū cõuicio didicit. **Valeri⁹** li. ix. Quid silla cum ire vitio obrpauit. nõne mlto alieno sanguie ꝓfuso: ad vltimū et suū erogauit. puteolꝭ n. ardēs idignatiõe: q̄ granī⁹ pinceps ei⁹ colõie pecuniā a decuriõib⁹ ad refectõȝ capitolij ꝓmissā cūctātib⁹ daret. animi cõcitatiõe nimia: inmoderatoqȝ vocꝭ ipetu cõuulso pectore sp̄m cruore ac minis mixtū euomuit. Nec senio iā ꝓlapsus vtpote sexagesimum igrediēs annū sȝ alita miserijs reipublice ipotētia furēs. [illegible] bio ē silla ne por. an iracūdia sille sit extincta. **Actor.** Ex q̄b⁹ vbis valerij pȝ falsuȝ eē qđ quidā dicūt sillā ppetuos carceres elegisse.

¶ De Victoria luculli ex mitridate. C. CIIII.

Eusebius. Anno alexādri iannei xxiij. sexte etatꝭ āno quingentesimo. x. Mundi vero iij. M. dccc. lxxxiij. egyptioꝝ. xj. ptolemeus dionysi⁹ regnauit annis. xxx. huius āno. iij. lucullus pm⁹ imperator appellatus ē victa armenia mesopotamia et nisibi cū fre regꝭ capta. **Orosius.** Mari⁹ et eumac⁹ duces a mitridate aduersus lucullū missi magno exercitu breui tpe cõgregato. cū publio rutilo apđ calcedoniā cõgressi sūt. eūqȝ cū pluria exercit⁹ ipsi⁹ pte ceciderūt. lucull⁹ aūt mitridatē ciziceno obsidētē fosse cinxit. eūqȝ qđ faciebat pati cõpulit. atqȝ ad ipos cizicenos vt bono aīo eēnt nūciū misit. vnū ex militib⁹ natādi pitū. q̄ duob⁹ vtrib⁹ suspēsus mediā ipe regulā tenēs plātisqȝ subremigās. vij. milia passuū trāsmeauit. Mitridates inopia laborās ptē copiaꝝ istructā armis domū abire ꝑcepit: quā lucullus excipiēs vniuersa dispdidit. plusqȝ xv milia hoīuȝ tūc iterfecta narrāt. Tūc etiā fannius qui se mitridati iunxerat et metrophanes regius pretor a mamerto victi cuȝ duobus milibus equituȝ in mesiaȝ fugerunt atqȝ inde in meuicā vel mentuā digressi in colles cāposqȝ maritimos inciderunt: vbi nõ soluȝ montes vsti vel saxa quasi quadaȝ fuligine obfuscata cernunt̄: veruētiā campi abusto solo squalidi per. l. milia passuuȝ sine vllo ignis vel fomacis indicio et pendulo in profundo cineres putres iacent. tribus etiā locis torride voragines ostenduntur quas greci sicas vocant. in quibus diu oberrātes inopinatis tandeȝ periculis exempti sunt: et clam in castra regis venerunt.

¶De Regno alexandri. C. CV.

Omestor. Porro alexāder iānne' cū deuil se a prelijs ꝛ quartanis fatigaret morbū ex ocio natū putās: intēpestiuis laborib⁹ militie se reddidit: ꝛ. xxvii. regni sui anno mortuus ē: duos re linquēs filios. s. hircanū ꝛ aristobolū: sciēsq; filios p patre iudeis o diosos: regnū relīqt vxori: q̄ sibi sub viro beniuolētiā pplī sepe cōpa rauerat tyrānidi ipsi⁹ resistēs: ꝛ simulatā religiōez i habitu deferebat. Eusebius i chronicis. Igit āno regni ptolemei dionysij. vj. regna uit alexādra hierosolimis ānis nouē. Comestor. Que dū regnaret hircanū p̄mogenitū pōtificē declarauit: eū futurꝫ regē idicās: q2 mo destus erat: minorē vo aristobolū eo q̄ feruētis animi videret p̄ua tū manere coegit. Eo tpe ē orta i iudea heresis phariseoꝝ de q̄b⁹ post cō secutio alias explicabit: quoꝝ ꝯsilio vtebat alexādra vt eoꝝ ꝯsilio o ptimates quosq; iudeoꝝ aut exilio dānaret aut interficeret: deniq; diogenē q̄ alexādro fuerat amicissim⁹ occidit: alienigenaꝝ q̄dē duos sibi ꝯflauerat exercit⁹: vt i iudeos tuti⁹ debacharet: pinde multi ad aristobolū ꝯfugerūt cui⁹ patrocinio tuerent. Actor. Hoc tpe flor uit possidoni⁹ stoicus discipul⁹ panetij vt ait tullius: de h̄ dicit solin⁹ q̄ gneius pompeius possidonij domū percuti a littore vetuit.

¶De Hecatone stoico philosopho ꝛ dictis eius. C. CVI.

Odem quoq; tpe creditr hecatō discipul⁹ eius panetij floruisse: h̄ hecaton egypti⁹ fuit natiōe secta vo stoic⁹. Ab h̄ multa iueniūt egregie dicta q̄ a tullio ꝛ seneca excerpta sūt: vt ē illō dictū. Desines ti mere si spare desieris: h̄ ē i epla senece ad lucillū dicta. Itē illō in. vj. Queris q̄d pfecerim: amicus mihi esse cepi. Itē illō l. ix. Si vis ama ri: ama. Itē i li. de beneficijs. Omne honestū i arduo ē etiā qō vici ho nestū ē: nō eni tm̄ oꝫ fieri ſꝫ rōne fieri. Itē querit ab hecatone an be neficiū dare seruus dn̄o possit. Sūt eni q̄dā q̄ ita distinguūt: q̄dā be neficia esse: quedā officia: q̄dā ministeria. Beneficiū eē qō alien⁹ det Alien⁹ aūt ē q̄ possit sine rephēsiōe cessare. Officiū esse filij vxoris ꝛ ceteraꝝ psonaꝝ q̄s necessitudo suscitat ꝛ opē ferre iubet. Ministeri um eē serui quē ꝯditio sua eo loco posuit: vt nihil eoꝝ q̄ p̄stet obseq̄ mentū captet imputet superiori: huius hecatonis plures vtiles que stiones posuit tullius in libro. iij. de officijs.

¶De Catone stoico ꝛ dictis eius. C. CVII.

Usebius. Eo tpe marcus porci⁹ cato stoicus p̄hus agnoscit: virgilius maro in pago q̄ andes dicit: haud pcul a mātua nascit pōpeio ꝛ crasso ꝯsulib⁹. Actor. Porro catonis vt a. gelli⁹ dicit est illa snia: vita hūana ppe vti ferrū ē: si exerceas ꝯterit si nō exerceas rubigo ꝯsumit. Similit hoīes exercēdo videmus ꝯteri. Sinaūt: iner tia atq; torpedo plus detrimēti facit q̄ exercitatio. Idem cato dice bat milit ib⁹ ci⁹. Cogitate cū animis vestris: si q̄d p laborē recte fece ritis labor iste recedit a vobis cito: hū factū a vobis dū viuitis nō rece det. Sꝫ si q̄d p voluptate nequiter feceritis: voluptas cito abibit nequiter factū apd vos sp manebit. h̄ cato vt ait tulli⁹ pfect⁹ ex snia stoic⁹ ea sentit q̄ n̄ pbāt plane i vulg⁹. h̄ tn̄ cū ab eo q̄rerent q̄d maxie expedi ret i re familiari: r̄ndit bn̄ facere: q̄d scdō: bn̄ pascē: q̄d tertiū: bn̄ vestiri q̄d q̄rtū: arare. Cūq; q̄reret q̄d venerari: r̄ndit: q̄d hoīez occidē. Itē ait: amicitie si forte cū prauis ignorāt ꝯsillate fuerit: dissuēde sit ma gis q̄ discidēte. Itē m̄to meli⁹ ē ō q̄busdā: eos acerbos mereri inimi cos q̄ eos amicos q̄ dulces vident [illegible] dō sepe ver [illegible]. Ipe cato aīas ppetuas eē estimās: tādē tedio duplicis q̄rtane seipsꝫ interfecit: vt meliorē vitā inueniret. Martia catonis filia minor cū ab ea q̄reret cur p⁹ amissū maritū denuo n̄ nubēt: r̄ndit: n̄ se inuenire vi rū q̄ magis se q̄ sua vellet. Scripsit aūt cato li. ō morib⁹: pti psaico s̄mo ne pti metrico q̄ a pueris i scholis freq̄ntat ꝫ aūt vt ipse [illegible] dulitate viluisse videat: multas tn̄ ꝯtinet snias egregias ꝛ notabiles ex q̄b⁹ has ad memoriā ꝛ vtilitatē legentiū breuiter excerpsi.

¶De Dictis eiusdem. C. CVIII.

Ato li. de morib⁹. Cui deos videto. Antequā voceris ad ꝯsiliū ne acce leris. Maiori cede. Qō lege ris memēto. Pare legē q̄ ipe tuler. Diuinū accepti me mor esto. Pauca i ꝯuiuio loquē. Miles noli ... Nil temē crede. Tute ꝯsule. Pl⁹ vigila sp: ne sonno dedit⁹ esto. Nā diu turna q̄es vitijs alimēta ministrat. Uirtutē p̄mā puto cōpescē linguā Proxim⁹ ille deo q̄ scit rōne tacē: Sp̄ne repugnādo tu tibi ꝯtius eē. Cōuenict nulli q̄ secū dissidet ipe. Cū culpes alios nemo sine crimi ne viuit. Que nocitura tenes: q̄uis sint chara relinque. Utilitas opi bus [illegible] tpe debet. Tpib⁹ mores sapiēs sine crimine mutat. Cūq; mones aliquē nec se vult ipse moneri. Si tibi sit carus noli desistere ceptis. Cōtra verbosos noli contendere verbis. Sermo dat cunctis animi sapientia parcis. Dilige sic alios vt sis tibi char⁹ amicus. Sic bon⁹ esto bonis ne te mala dāna sequant. Rumores fuge ne icipias nou⁹ autor haberi. Nā nulli tacuisse nocet: ſꝫ nocet eē locutū. Rē ti bi pmissam noli pmittē certā. Rara fides ideo q̄ multi multa loquunt. Cū te aliq̄s laudat: iudex tu⁹ eē memēto. Pl⁹ alijs ō te q̄ tu tibi cre dere noli. Ne cures si q̄s tacito s̄mōe loquat. Cōsci⁹ ipe sibi ō se pu tat oia dici. Cū fueris felix q̄ sūt aduersa caueto. Nō eodē cursu r̄ndēt vltia p̄mis. In morē alteri⁹ spez tu tibi ponē noli. Exiguū mun⁹ cū det tibi paup amicus. Accipito placide plene laudare memēto. In fantē nudū cū te natura creauit. Paupertatis onus patienē ferre me mēto. Qō p̄stare potes ne bis pmiseris vlli. Ne sis vētosus dū vis bonus esse videri. Qō vile est carum quod cari vile putato.

¶De Eodem. C. CIX.

Ue culpare soles ea tu ne feceris ipe. Tur pe ē doctori cū culpa redar guit ipsuꝫ. Qō iustū est petito vl qō videat hōestū. Nā stultū ē petē qō possit iure negari. Ignotū tibi tu noli p̄ ponē noti. Uincē cū possis iterdū cede sodali. Obseq̄o dulces q̄n re tinent amici. Ne dubites cū magna petes ipēdē parua. Ira odiū gene rat ꝯcordia nutrit amorē. Quē supare potes iterdum vince ferēdo. Maxia etenī mor ē sp patiētia virt⁹. Utili⁹ est regno meritis acq̄re re amicos. Mitte archana dei celū inq̄rere q̄d sit. Cū sis mortal' q̄ sit mortalia cura. Impedit ira animū ne possit cernē verꝫ. Qō nimiū est fugito paruo gaudē memēto. Qō pudeat socios prudēs celare memē to. Uictorē a victo supari sepe videm⁹. Lis minimis vbis iterdū ma xima crescit. Litis p̄terite noli maledicta referē. Nec te collaudes nec te culpaueris ipe. Hoc faciūt stulti quos glia vexat inanis. Labit exi guo qō ptū ē tpe lōgo. Insipiēs esto cū tp̄us postulat aut res. Stul titiā simulare loco prudētia sūma ē. Cōsiliū archanū tacito cōmitte so dali. Indulget fortuna mal: vt ledē possit. Prospice q̄ veniūt hos ca sus eē ferēdos. Nā leui⁹ ledit q̄cq̄d p̄uidim⁹ aīi. Rebus in aduersis aīuꝫ submittē noli. Frōte capillata post h̄ occasio calua est. Parca voluptati debent pla saluti. Sōnia ne cures nā mēs hūana qō op tat. Dū vigilat sperat. p somnū cernit idipsuꝫ. Instrue p̄ceptis aīuꝫ ne discē cessa. Nā sine doctrina vita ē q̄si mortis imago. Cōmoda multa feres sinaūt spreueris illō. Nō me scriptorē ſꝫ te neglexeris ipsum. Qō statuit de te sine te deliberat ipe. Cū recte viuas ne cures vba malo rū. Arbitriū nr̄i nō ē q̄ q̄sq; loquat. Interpone tuis iterdū gaudia curis.

¶De Eodem. C. CX.

Tile consilium dīo ne despice serui. Nullius sensum si prodest spreueris vnq̄. Multoꝝ disce exēplo que facta seq̄ris. Que fugias vita est nobis aliena magistra. Qō nosti factū nō recte noli tacere. Ne videare malos imitari velle tacendo. Iudicis auxiliū sub iniqua lege rogato. Ipse etiā leges cupiūt vt iure regant. Qō merito pateris patiēter ferre memēto. Cumq; reus tibi sis ipsuꝫ te iudice damna. Admirāda canūt sed nō credēda poe te. Inter cōuiuas fac sis sermone modestus. Qua sua cōsumunt cum deest aliena sequunt. Fac tibi p̄ponas mortē nō esse timēdaꝫ. Que bona si nō est finis tn̄ illa maloꝝ est. Proximus esto bonis si nō po tes optimus eē. Despice diuitias vt sis aīoq; beat⁹. Quas q̄ suscipi unt mēdicāt sp auari. Cōmoda nature nullo tibi tpe desunt. Si ꝯtē tus eo fueris qō postulat vsus. Dilige denariū ſꝫ parce dilige formā. Res age q̄ p sunt. rursus vitare memēto. In quibus error inest nec spes est certa laboris. Qō tibi suspectū est ꝯfestiꝫ discute q̄d sit. Nā q̄ solēt p̄mo q̄ sūt neglecta nocere. Cū te detineat veneris dānosa vo luptas. Indulgē gule noli q̄ vētris amica ē. Stultitia est in morte al teri⁹ sperare salutē. Cū tibi vel sociū vel fidum q̄ris amicū. Nō tibi fortuna est hoīs ſꝫ vita petenda. Nō metuit mortē qui scit ꝯtēnere vitā. Propagāda est rerū doctrina bonaꝝ. Morbi causa mali est q̄ cūq; voluptas. Trāquillis reb⁹ que sunt aduersa caueto. Rebus in aduersis melius sperare memento. Una dies q̄lis fuerit monstrabit amicus. Ne pudeat q̄ nescieris te velle doceri. Scire aliq̄d laus est: culpa est nil discē velle. Qō potes id tenta nā litus carpe remis. Tu tius est multo: q̄ velū tendere in altū. Cōtra hoīez iustū praue ꝯten dere noli. Semp eni de⁹ iniustas vlciscit iras. Sunt q̄dā q̄ ferre de cet patienē amicū. Tpa longa tue vite pmittē noli. Quocunq; ingre/ deris sequit mors corporis vmbrā. Uulnera dū sanas dolor est me dicina languoris. Quos famulos dicis homines tn̄ esse memento. Felices obeūt quoꝝ sine crimine vita est.

¶De Diogene babylonio ꝛ discipulo eius antipatro. C. CXI.

Ctor. Floruerunt vt legit eo tempore diogenes ba bylonius ꝛ antipat eius discipulus de q̄b⁹ loquit cicero in libro. iij. de officijs hoc modo. queritur

deliberatione et consultatione venditoris erga emptorem: utrum omnia vitia rei exposite dicere: quedam ve ei tacere liceat. In huius causa aliud diogeni babylonio videri solet: magno et graui stoico: aliud antipatro discipulo eius homini acutissimo. Antipatro omnia patefacienda: ut ne quid omnino quod venditor norit emptor ignoret. Diogeni venditorem quatenus iure ciuili constitutum sit dicere vitia oportere cetera sine insidijs agere: et quum vendat rem velle quam optime vendere: aduexi: exposui: vendo meum non pluris quam ceteri: fortasse etiam minoris: cum maior est copia: cui fit iniuria. Exoritur antipatri ratio ex altera parte: quid ais: tu cum hominibus consulere debeas et seruire humani societati. Eaque lege natus sis: et ea habeas principia nature quibus parere et que sequi debeas: utilitas tua communis sit: vicissimque communis utilitas tua sit: celabis homines quid his adsit commoditatis et copie. Quid respondebit diogenes: fortasse sic: aliud est celare: aliud tacere: neque ego nunc te celo: si tibi non dico que natura deorum sit quis sit finis bonorum: que tibi plus prodessent cognita: quam tritici utilitas: sed nunquid quicquid tibi audire est utile: idem mihi necesse est dicere. Sic quidem meministi inter homines natura coniunctam societatem esse inquiet. sed nunquid ista societas talis est ut nihil suum sit cuiusque: quod si ita est ne vendendum quidem quicquam est sed donandum est. Contra ille: quid enim est aliud inquiet errantem viam non monstrare: quod athenis execrationibus sanxitum est publicis: hoc non est emptorem pati ruere et per errorem in maximam fraudem posse incurrere: plus etiam est quam viam non monstrare: nam est scienter in errorem inducere alterum. Econtra diogenes num te emere coegit: qui ne hortatus quidem est ille quod non placebat proscripsit: tu quod placebat emisti. Deinque iste rem suam non laudauit: ubi autem emptoris est iudicium ibi fraus venditoris esse non potest. Sunt autem dictum non omne prestandum est: quod dictum est id prestandum putas: quid vero stultius est quam venditorem huius rei quam vendit vitia narrare: quid vero tam absurdum quam si emit iussu ita preco predicit: domum pestilentem male materiatam: ruinosam: plenam serpentibus ego vendo. Hec inquit tullius exposuimus non ut quereremus sed ut explicaremus nihil debet venditor emptori celare: neque enim id: est celare quicquid reticeas: sed cum quod tu scias id ignorare emolumenti tui causa velis eos quorum interfit id scire: nam celandi genus quale sit et cuius hominis quis non videt: certe enim non aperti: non simplicis: non ingenui: non viri boni: versuti potius obscuri: astuti: fallacis: fraudulenti dolosi: malitiosi: callidi: veteratoris: vafri: quod si vituperandi quis recitet quid de his existimandum est qui orationis vanitatem adhibent.

De Morte mitridatis et bello pompei contra tigranem. C. CXII.

Rosius. Interea pompeius cum armeniam colcos capadociam et syriam ordinatis rebus composuisset: promouens de ponto in parthiam ad egbathanam urbem caput parthici regni .l. die venit. Interea mitridate in bosphoro cerealia sacra celebrante terremotus adeo repente exortus est: ut magna clades urbium atque agrorum secuta narretur. Eodem tempore castor mitridatis prefectus qui phanagorio preerat: interfectis amicis regis arcem occupauit: et quattuor mitridatis filios ad presidia romana transmisit. Mitridates accensus ira in scelere exarsit: nam et plures tunc amicos suos et exipodrum filium suum interfecit: cum antea filium suum alium mathare parricidio trucidasset. Phameicos autem alter filius eius exemplo fratrum territus: exercitum ad persequendum se missum sibi conciliauit: et mox aduersus patrem duxit: mitridates diu ex altissimo muro filium suum frustra precatus: ubi inexorabilem vidit moriturus exclamasse fertur: quia phameicos inquit mori iubet nos: si estis dij patrij precor ut quandoque ipse hanc vocem a liberis suis audiat: statimque descendens ad uxores pelicesque ac filias suas venenum omnibus dedit: quod cum nouissimus hausisset: nec tamen propter remedia quibus vitalia sua armauerat: aduersus noxios succos veneno confici posset: frustraque spaciaretur: si quo tandem modo infusa pestis per venas vegetatione corporis acta discurreret gallum quendam militem tam fracto muro discurrentem inuitauit: eique iugulum prebuit: hunc exitum mitridates habuit homo omnium ut ferunt superstitiosissimus: anno natus .lxxij. et semper habens secum philosophos et omnium artium peritissimos. Helinandus. Regnauit autem annis .lx. contra romanos habuit bellum annis .xl. Deinde tygrani pompeius bellum intulit: ille se ei dedit et in castro pompei .xvj. miliario ab egbathana venit: diadema suum cum procubuisset ad genua pompei ipsius in manibus collocauit: quod ei pompeius reposuit: eque pulchrum iudicans reges facere et vincere honorificeque habitum regni tantum parte multauit et grandi pecunia adempta est ei syria phenice sophene: et sex milia talentorum argenti que populo romano daret quia bellum sine causa romanis commouisset.

De Regno aristoboli et contentione fratris eius hircani. C. CXIII.

Omnic. Anno autem regni sui ix egrotauit alexander et aristobolus collecta plurimorum manu post matrem se regnaturum declarauit: ob hoc miserata querelas hircani mater coniugem aristoboli cum filijs in custodia recludens: obsides accepit ne regnum sibi aristobolus usurparet. ea mortua aristobolus collecto exercitu contra fratrem mouit arma. Cumque ingressi essent in campis hierichontinis victus hircanus fugit in hierusalem. Tandem ea lege in concordiam redierunt: ut aristobolus regnaret: hircanus vero sub eo quibuslibet fungeretur honoribus. domos etiam permutauerunt. Erat autem cum hircano antipater idumeus cuius strenuitatem et prudentiam timens aristobolus calumnias ei pretendebat hoc persuasit hircano ut se dolo circumuentum crederet et ut ad aretham regem arabum confugeret. cuius auxilio rediret in regnum. Nocte igitur egressi venerunt ad regem arabum in oppidum quod petra dicitur ubi regni sedes erat. Itaque collecto exercitu aretha venit in iudeam et obsedit hierusalem. quam etiam cepisset nisi dux romanorum scaurus soluisset obsidium. iam enim syria desierat habere regem. facta romanis tributaria. missus quoque erat pompeius a romanis contra tigranem regem armenie qui et scaurum remiserat presidem sirie qui cum vidisset dissensionem fratrum in iudea ratus tempus esse quo de facili iudeam poneret sub tributo. in manu valida fines intrauit iudee ad quem legati a fratribus utrisque venerunt. auxilium eius hincinde postulantes. corruptus autem scaurus trecentis talentis missis ab aristobolo quod proprium est romanorum iosephus testatur. ad arabas misit legatos romanorum et pompeij minitantes nisi ab obsidione recederent. Recedens igitur aretha hircanum et antipatrum philadelphie collocauit. qui frustrati spe arabum in aduersarios spem contulerunt. Cum enim pompeius damascum venisset cum multis muneribus venerunt ad eum orantes ut violentiam aristoboli dignam odio iudicaret. et hircanum restitueret regno: sed nec aristobolus sibi defuit corruptione scauri fretus.

De Expulsione aristoboli et restitutione fratris eius hircani. C. CXIIII.

Cum autem pompeius honorem ei regium non exhiberet indignans insultato pompeio recessit. et recepit se in alexandrium propter inexpugnabilem oppidi munitionem. quem collecto romanorum sirorumque exercitu insecutus est magnus iussitque ut de oppido ad se descenderet. Is vero quia proprio vocabatur. decreuit potius periclitari quam parere. consilio tamen suorum descendens ab oppido relictis ibi custodibus precepit ut non nisi manu sua scriptis epistolis obtemperarent. abijtque hierosolimam quem statim insecutus est magnus alacer factus circa hierichuntam morte mitridatis sibi nunciata. Cumque hierosolimam properaret territus aristobolus occurrit ei pecuniam pollicens qui erat in alexandrio seque et ciuitatem romanis paritur imperio: sed nihil horum effectum est: missus enim gabinius ad suscipiendam pecuniam custodes nec in oppidum receperunt. his commotus pompeius aristobolum in custodiam collocauit. Cum autem obsedisset hierusalem orta est dissensio in urbe. nam fautores aristoboli urbem tueri: fautores hircani eam tradere romanis contendebant: sed pars aristoboli victa in templum secessit receptusque pompeius in urbem expugnabat templum. Cumque septentrionalem vallem impleret aggeribus laborque esset imperfectus. nisi obseruasset septimis diebus quibus operari iudeis fas non est: aggerem fieri precepisset. mense tamen tertio fanum interruptum est: faustus autem cornelius sille filius primus ingredi ausus est irruentes romani prophanauerunt templum: et ut alibi legitur equos in porticibus stabulauerunt. ob quam rem tradunt nunquam decetero pugnasse pompeium quin vinceretur qui hactenus fuerat fortunatissimus. postero autem die ingressus templum pompeius admiratus situm et ornatum et religionem templi. nihil tamen idem in perpetuum edixit et a sordibus mundarent templum. Cumque imposuisset hierosolimis tributum. hircano pontifice declarato. aristobolum captiuum duxit. duosque filios eius alexandrum et antigonum cum totidem filiabus romamque per ciliciam properabat syrie et iudee administratione scauro commissa. relictis secum cohortibus duabus. Eusebius in chronicis. Igitur anno ptolomei dionysij .xv. regnauit hircanus apud iudeos annis .xxxiiij.

De Alexandro aristoboli et antipatro. C. CXV.

Omnestor. Alexander autem filius aristoboli ex itinere refugit. Qui magna manu collecta iudeam populabatur: et hircano grauis imminebat obtinebatque munitissima loca. Missus est autem in syriam gabinius ut scauro succederet. sub quo marcus antonius militabat. Qui cum in alexandrio obsedisset alexandrum consilio matris. alexander se tradit ei et castra. Que gabinius consilio mulieris eiusdem funditus euertit. ne alterius belli fierent receptaculum. palpabat enim mulier gabinium obsequijs viro suo et ceteris captiuis metuens qui romam fuerant abducti. post hoc gabinius cura templi hircano mandata. gentem iudeorum in quinque conuentus diuisit. quasi per pentarchias iudee frangens superbiam. Eo tempore factus est antipater amicissimus gabinio et maxime marco antonio. Adeoque claruit quod data est ei uxor nepti regi arabum ciprus nomine. qui sustulit ex ea quattuor filios et filiam. primogenitus fuit faselus secundus herodes qui post dictus est ascolonita. tertius iosippus. quartus ferozas. filia vero dicta est saloma.

De Fuga aristoboli e carcere: et quibusdam syrie presidibus illius temporis et scriptoribus. C. CXVI.

Post hoc casu elapsus est roma aristobolus qui magna manu iudeorum conflata. alexandrium muro recingebat. Ad quem debellandum missus est

a gabinio anthonius. Captusq; iterū aristobolus cū filijs romā perductus ē. Illū q̄dē in custodiā senat⁹ coercuit: filios aūt in iudeā remisit: q: gabinius id se scripserat spopondisse vxori aristoboli p castellorū traditiōe. Post hoc cū gabinius apud egyptū detineret: alexander aristoboli fili⁹: iudeos iterū ad dissensionē reduxit: s; rediens gabinius ⁊ pacē fecit ⁊ hircano pontificiū cōfirmauit. Quo mortuo missus est pases syrie crassus: ⁊ vt etiā pthos q̄ iā; romanis iminebāt reprimeret. In sumpt⁹ vō ptice militie omne fere aurū de tēplo tulit: a q̄b⁹ ⁊ pōpei⁹ abstinuerat: duo milia talētorū: ob h̄ auro in os infuso iterijt. Cui successit pses syrie cassius q̄ in oib⁹ 9silio antipatris vtebat. Eusebi⁹. His tpib⁹. Orati⁹ flaccus poeta satyricus venusij nascit. Appollodorus pgamenus grecus orator calludij ⁊ augusti pceptor clarus habet. Ea quoq; q̄ de cathelina ⁊ cōsule cicerone salustius scribit ⁊ liuius: h̄ tpe gesta sūt. Cicero annū facit l exilio: honorifice suscept⁹ a plancio. Catullus anno etatis sue. xxx. rome morit: mesella coruinus orator nascit: Virgili⁹ cremōe studijs erudit. Deinde sumpta toga mediolanū trāsgredit: ⁊ post breue tp̄s romā; pficiscit: preterea titus liuius historicus ⁊ marcus callidius orator: diodorus quoq; grece scriptor historice clari habent. Sz ⁊ curio popularis orator q̄ decepe in aphrica pamissi exercitus pudore mori maluit q̄; euadere.

De Regno cleopatre ⁊ initio romani imperij. C. CXVII.

Dit ptolemeū dionysium. xij in egypto. Cleopatra cepit anno regni hircani. xviij. etatis. s. quīte quingentesimo. xl. mundi vō. iij. M. noningentesimo xiij. ⁊ regnauit annis. xxij. Comestor. Eo tpe factū ē dissidiū int romanos p pōpeio ⁊ iulio cesare. Cesar aūt post senat⁹ ⁊ pōpei fugā trās mare ioniū reb⁹ oib⁹ romaq; potit⁹ ē. Actor. Ex h̄ aūt loco q̄ ē annus regni cleopatre terti⁹ scd̄m chronicas cōtinua romanis nascunt impia. tenuitq; p̄at⁹ cesar iperiū p̄m⁹ cui⁹ gestorū historiā et plen⁹ exequamur etiā bella q̄ ante iperiu gessit sequēti libro reseruamus. Cui⁹ videl; libri pncipiū ab ipsi⁹ regni latinorū origine volumus hr̄e exordiū: breuit ⁊ succincte pcurrēdo: a quo ⁊ q̄n idē regnū initiū sumpsit: ⁊ qualiter ac p quos romana respublica a regni ipsius ortu vsq; ad imperij monarchiā administrata fuerit.

Incipit Liber Sextus. Incipit.

De his qui romanam rempublicam rexerunt ante iulium cesarem. C. I.

Egnum latinorū vt aiunt sub iano primo rege exortū ab anno. lxxvj. aoth iudicis israel vsq; ad annū. viij. darij q̄ fuit. lxxx. post trāsmigrationē babylonis x. post reuersionē; cucurrit p annos octingentos. lxxxix. ⁊ reges latios. vj. albanos. xiiij. romanos vij. vsq; ad tarq̄nū supbū. Reges latini ceperūt a iano. Albani ab ascanio: romani a romulo. Tādē expulsis ab vrbe regib⁹ p brutū: cōsules rēpu. tractauerūt vsq; ad iuliū cesarē. i. vsq; ad ānū. xx. hircani regi iudeorū p ānos. cccclxij. Horū itaq; p̄mus fuit brut⁹ āno p̄⁹. deīde decē viri 9stituti anno. xl. Catill⁹ 9sul āno. cxxxvi Quitil⁹ dictator āno. cxlviij. Papyri⁹ 9sul āno. clxxxvj. Māli⁹ ⁊ regul⁹ āno. ccxliij. Publi⁹ corneli⁹ scipio āno. cccxij. fabius maxim⁹ dictator āno. cccxviij. Luci⁹ emili⁹ paul⁹: terēti⁹ varro āno. cccxix. Leuin⁹ ⁊ marcell⁹ āno. cccij. Claudi⁹ vō marc⁹: liui⁹ salinator āno. cccv. Scipio aphrican⁹ āno. ccclxj. Scipio aphrican⁹ iunior āno. ccclxiiij. Scipio nasica āno. cccxij. Postulem⁹ ⁊ marcell⁹ āno. cccxciij. Martius gne⁹ ⁊ gai⁹ mari⁹ āno. ccciiij. Silla āno. ccccxxij. Marc⁹ tulli⁹ cicero āno. ccccxlix. Pōpei⁹ ⁊ crassus āno. ccclvij. Deniq; cesar ipanit sol⁹ āno. ccclxij. hec ō tpib⁹ 9sulū excerpsi: illos poti⁹ signās quorū tpib⁹ aliq̄ memorabilia 9tigerūt: vt tēporib⁹ scipionū bella punica: tpe marij iugurtinū: tēpore ciceronis cathelinariū.

De Bello eius antiquo 9tra germanos. C. II.

Ulius celsus. Ut cesar quōdā rhenū facto ponte trāsiēs germanos vastare cepit q̄ ē i citra pte gallie. Nā gallia ois i tres ptes diuisa ē: q̄r vnā icolūt belge: aliā aq̄tani: tertiā q̄ ipsorū ligua celte nra galli appellant: hi oēs ligua: istitutis: legib⁹ int se differūt. Gallos ab aq̄tanis garonna flumē. A belgis marrona ⁊ secana diuidit: horū oīu; fortissimi sūt belge ppterea q; a cultu atq; hūanitate puicie lōgissime absunt. minimeq; ad eos mercatores cōmeāt. sepe q; ea q̄ ad effeminādos aīos ptinēt importāt. primiq; sunt germanis q̄ trās rhenū icolunt cū q̄b⁹ cōtinuē belliū gerūt. olim aūt gallorū vt ad bella suscipiēda alacer ⁊ pmpt⁹ est anim⁹. sic mollis ac minime resistēs ad calamitates pferēdas. De sūmis sepe reb⁹ 9silia ineūt. quorū e vestigio penitere necesse est: cū in certis morib⁹ fuāt. ⁊ plerūq; ad voluntatē eorū ficte respōdeāt. Gallorū pterea subita sunt ⁊ repētina cōsilia. nā oēs fere rebus nouis studēt ⁊ ad bellū; mobiliē celeriterq; excitant. Itaq; ea q̄ fertilissima sunt germanie loca circa hircaniā; siluam rectis age als bellouagi occupauerūt ⁊ ibi cōsederunt. que gens summā hr̄ iustitie ⁊ bellice laudis opiōnē. huius hercinie silue latitudo. ix. dierum itinē expedito pz. multa in ea genera ferarū nasci cōstat q̄ reliq̄s in locis visa nō sūt. ex q̄b⁹ sūt boues ⁊ vnicornes ⁊ alches ⁊ vrsi. Apō germanos aūt 9suetudo erat vt matres familie sortibus ⁊ vaticinacionibus declarēt vtrū p̄liū ex vsu cōmitti eēt necne. dicebātq; non eē fas germanos supare si an nouā lunā cōtēdissent bello inito solebant oēm aciē suā redis ⁊ carris circūdare ne qua spes in fuga esset.

De Bellis eius 9 gallos bellicos ⁊ 9tra britanos. C. III.

Elinādus. Post hoc iterū belgarū gens aduersus cesarē exiuit ex q̄b⁹ belloagi ceteri numero ⁊ vtute pstātes habuē lectissima. lx milia armatorū. suessiōes ex. ij. oppidis. l. milia. Neruij pterea quorū adeo indomita feritas erat. vt nūq̄ ad se mercatores adire sinerēt electos milites habuerūt totidē. Attrebates ⁊ ambiani. x. milia. morini. xxv. milia. mēapi. ix. milia. Cateli. x. milia belocases ⁊ veromādi. alias velomāni. eq̄. x. milia atuatici. xvij. milia. Adules conclurses eburōes cerosi. cenani q̄ vno noie germāi vocāt. xl. milia In summa fuisse dicunt ∞ milia lxxxvj milia armatorū lectissima. oēs vsq; ad iternetōē; pene deleti sūt. Deīde apō octodorū cū; cesar in italiā pficisci decreuisset plusq̄;. xxx. milia barbarorū cesa referūt. a legione. xij. milia. cui perat galba quē cesar ad heragros ⁊ sedunios miserat. Dehinc. titurius albinus legat⁹ cesaris aluercos eurobicco lexoniosq; incredibili cede deleuit. P. crassus alter legatus. Ex aq̄tanis quoq; ⁊ cātabris. xxxviij. milia interfecit. Deīde cesar germanorū. cccxl. milia cecidisse refert. Julius celsus. Tunc rhenum trāsire deliberat s; nauib⁹ trāsire neq; satis tutū arbitrabat. neq; sue neq; ppli. R. dignitatis eē statuebat. itaq; licet sūma difficultas faciēdi pōtis pponeret. ppter latitudinē ⁊ altitudinē rapiditatēq; fluminis. tamē id sibi cōtendendū aut aliter traducēdū; exercitū nō existimauit. rationē pōtis hāc instituit. tigna bina. sexpedalia paululū; ab imo preacuta dimensa ad altitudinē fluminis interualla pedum duorum inter se iungebat hec cū machinamentis inmissa in flumen defixerat. fistucisq; adegerat nō sublice mō directe ad perpendiculū sed pne ac fastigate vt scd̄; naturā fluminis pcūberēt. His itē 9tra duo ad eundē modū iuncta interuallo pedū q̄draginta ab inferiori pte cōtra impetū fluminis 9uersa statuebat. Hinc vtraq; insup bipedalib⁹ trabib⁹ īmissis quātū eorū iunctura distabat. binis vtrinq; fibulis ab extrema pte distinebat. q̄b⁹ disclusis atq; in cōtrariā partē reuinctis tanta erat opis firmitudo atq; ea rerū natura vt quo maior vis aque se icitasset. hec arti⁹ illigata tenerent. omni ope effecto exercitus traducit. Cesar ad vtrāq; ptē pontis firmo p̄sidio relicto in fines siccambrorū 9tēdit. Dieb⁹ aūt. xviij. trās rhenū 9sumptis satis ⁊ ad laudē ⁊ ad vtilitatē profectū arbitratus se in galliā recepit. pontemq; rescindit. deīde in britāniā pficisci cōtēdit. Orosius. Cesaris equitatus primo cōgressu a britānis 9uictus est. ibiq; labienus tribunus occisus est. secūdo p̄lio cū magno suorū discrimine victos britannos in fugā vertit. Inde ad flumē tamesin pfectus est cui⁹ ripā; ac pene totū sub aq̄ vadū acutissimis sudib⁹ hostes p̄struxerāt. Q; vbi a romanis compertū est barbari legionū impetū nō ferētes siluis se se abdidere. vnde crebris eruptionib⁹ romanos grauiter infestabant. Interea trinouātū firmissima ciuitas cum androgeo duce datis. xl. obsidibus cesari se dedidit qd̄ exēplū cetere secute sunt.

De Ceteris eiusdem p̄lijs cōtra gallos. C. IIII.

T cesare a britānis reuerso in galliā ambiorix cū eubricronatibus ⁊ atuaticis cōspirans totā (⁊ sabinos legatos apō eubrones) cū tota funditus legione insidijs circūuentos occidit. Julius celsus. Ibi tyto balnencio qui superiore anno primū pilū duxerat vtrunq; femur tragula traijcit. quintus lucanus interficitur: lucius cocca legatus os funda vulnerat. Quintus ticurius gneum pompeum interpretem suū imittit ad ambiorigem. Sabinus cū propius accessisset iussus arma abijcere imperatum facit. illo sermonem protrahente circūuentus interficit. Deinde lucius cocca ⁊ lucius petrosidius aquilifer. reliq̄ nocte desperata salute se se interficiūt. Ambiorix

animatus treuerorum consilio in quo duo de principatu contendebant induciomarus et cingitorix legatum ad ciceronem mittit: qui tunc illi legioni hybernus preerat. Helinandus. Cicero nidit non esse consuetudinem populi romanorum accipere ab hoste armato conditiones: multitudo hoc colligi potuit: quod cum in obsidione castrorum vallum circundandum esset a captiuis romanis docerentur et instrumenta ruralia non haberent: gladijs conscindendo terram et sagulis exportando vix tribus horis vallum .x. pedum: et fossam .xv. per milia passuum .xv. in circuitu perfecerunt: preterea .cxx. turres mire altitudinis extruxerunt: et cum id septem dies noctesque succidui hostium cuncti pugnarent: ac ventus subito plurimus exortus esset testas feruentes in torsere fundis inflammataque focis tela ac morum concepto igne rutilantia iuxta castra iecerunt. Quo facto per culmina rapti ventus insistens spacium aluit incendium. Sed nec sic quidem romani cum vndique obruerentur vulneribus: laboribus vigilijs: icendijs recesserunt. Tunc cicero litteras iaculo illigatas ad cesarem mittit quibus pronunciauit vnam deletam esse legionem: alteramque iam pene confectam. Cesar nuncium ad bellouagos ad marcum crassum mittit. Orosius. Postea cum duabus legionibus eo aduentante deserunt hostes obsidionem atque in eum cuncti rapti copijs ruunt. Cesar paruissimis se castris consulto condidit: equitibusque premissis vt fugam fingerent imperauit: vt ad transitum vallis (que media erat sibique periculosa videbatur) hostes contemptu sui inuitarent: quibus aduentantibus insuper obstrui portas precepit. Quo viso: galli quasi iam vicissent ad obducendum extrinsecus vallum conuersi sunt. Cesar totis repente portis paratum effudit exercitum versosque in fugam gallos vastissima cede confecit. nam .lx. milia tunc fuisse referuntur: e quibus pauci per paludes inuios euaserunt. Julius celsus. Cesar legione producta recognoscit non decimum quemque militem esse sine vulnere: ex quo intellexit cum quanto periculo et quanta virtute pugnauerit. Iterum fama perfertur ad cesarem magnas gallorum copias ex ciuitatum que appellantur armorice conuenisse. Hi aut more gallorum bella incipiant lege communi omnes puberes et armati conuenire iubentur. Qui ex his nouissimus conuenit in conspectu multitudinis omnibus cruciatibus affectus necatur. Julito postea bello cum induciomaro treuerorum principe: cesar precepit vt omnes vnum peterent induciomarum: ne quis quemque prius vulneraret quam illum interfectum videret.

¶ De Dictis moralibus iulij celsi. C. V.

Ector. Nec alia multa de bello cesaris narrant orosius et iulius celsus: hoc enim bellum cesaris gallicum iulius celsus diligenter in libris .v. describit: de quibus etiam hec que sequuntur excerpta. Julius celsus in li. j. Consueuerunt dij immortales quo grauius homines ex commutatione rerum doleant: quos pro scelere eorum vlcisci volunt: his secundiores interdum res et diuturniorem impunitatem concedere. Totius gallie consensui nec orbis terrarum obsistere posset. Naturale est omnes homines studio libertatis incitari et conditiones seruitutis odisse. Libenter homines id quod volunt credunt. Iracundia et temeritas gallorum genti maxime innata est: ita vt leuem auditionem pro re comperta habeant: animi est ista [illegible] non virtus inopiam paulisper ferre non posset. Facilius reperiuntur qui se vltro morti offerant quam qui dolorem patienter ferant et. Idem .ij. li. Rex olim magister est vsus: quod volumus et libenter credimus et que sentimus ipsi reliquos sentire speramus. Idem in .iij. li. Inter duos bellantes hoc vnum ipse agendum de pace est: dum sibi vterque confidit: et pares ambo videntur. Quod si alteri paululum modo fortuna tribuerit: vix vtetur conditionibus pacis qui superior videtur: nec equa parte contentus erit qui se omnia habiturum sperat. Idem in .iiij. li. Terror hominibus consilium mentemque eripit: et membra debilitat. Fortuna ple[illegible] quos plurimis beneficijs ornauit ad durioren casum reseruat. Idem in li. v. Galli homines apti sunt minimeque insidiosi: non per virtutem sed per dolum dimicare consueuerunt.

¶ De Quibusdam dictis ciceronis: et de libris eiusdem. C. VI.

Ector. Porro ciceronem in gallia sub cesare militasse iuxta iulium celsum et orosium superius diximus qui multa preclara dixisse atque scripsisse legitur. Augu. li. xij. de ciui. dei. Deum certe volens cicero sicut poterat breuiter diffinire. Mens est inquit quedam soluta et libera: secreta ab omni concretione mortali: omnia sentiens et mouens ipsaque predita motu sempiterno.
Hieronymus contra iouinianum li. j. Cicero rogatus ab hircio vt post repudium terentie sororem eius duceret non acquieuit: dicens se non posse et vxori et philosophie pariter operam dare: illa autem coniunx egregia que de fontibus tullianis hauserat nupsit salustio inimico eius. Actor. Scripsit autem cicero qui et marcus tullius vocatur: de officijs libros .iij. de amicitia librum vnum: de senectute librum .j. de oratore librum .j. de paradoxis librum .j. philippicarum librum .j. Rethoricarum libros .ij. tusculanarum questionum libros .v. Orationum libros .xij. inuectiuarum libros .vj. de legibus libros .iij. de fine boni et mali libros .v. de natura deorum libros .iij. de diuinatione libros .ij. de fato librum vnum: de creatione mundi librum vnum: dialogorum [illegible] j. de partitione orationis librum .j. de achademicis librum vnum. De his autem omnibus hec pauca moralia ad memoriam et edificationem legentium excerpta huic operi inserui.

¶ Flosculi librorum eius de officijs. C. VII.

Tullius li. j. de officijs. Virtutis omnis laus in actione consistit. a qua tamen sepe fit intermissio multeque dantur ad studia reditus. Scire debemus quod in terris gignitur ad vsum hominum creari omnia. homines autem hominum causa fuisse generatos: vt ipsi inter se alij alijs prodesse possint. In hoc autem debemus naturam ducem sequi et communes vtilitates afferre in medium. Fundamentum primum iustitie est ne cui noceatur. Deinde vt communi vtilitati seruiatur. in illis promissis standum non esse que non videt. que quis metu coactus vel dolo deceptus promiserit. Fundamentum iustitie est fides. i. dictorum conuentorumque constans veritas. Existunt sepe in iure quedam nimis callida: sed maliciosa iuris interpretatione ex quo illud summum ius summa iniuria est factum: est iam tritum prouerbium. Quare suscipienda sunt bella. vt sine iniurie in pace viuatur. itaque paci que nihil habitura sit. insidiarum semper est consulendum. Totius iniustitie nulla capitalior quam eorum qui cum maxime fallant. id agunt vt boni viri videantur. Liberalitate et beneficientia nihil est nature hominis accommodatius: sed hec multas debet habere cautiones. videndum est enim primum ne obsit illi cui datur beneficium vel alij. Sunt enim multi cupidi splendoris et glorie. qui alijs eripiunt quod alijs largiantur: et sic alijs nocent: vt in alios liberales existimentur. nos autem ea liberalitate vtamur que amicis prosit et nemini obsit. Deinde ne maior sit liberalitas quam facultas: et tandem pro dignitate cuique tribuatur quod est fundamentum iustitie. nihil enim liberale est quod non sit iustum. Spectandi etiam sunt mores eius in quem beneficium confertur: et animus eius erga nos: et communitas ac societas vite: et ad nostras vtilitates officia prius collata. Omnium societatum nulla prestantior est: nulla firmior quam cum boni viri moribus similes familiaritate coniuncti sunt. nihil enim amabilius est: nec copulatius quam morum similitudo bonorum. In quibus enim eadem studia eedem voluntates. in his fit vt alter altero eque delectetur vt in seipso: et sic vnum fiat ex pluribus. Vita victusque communis. consilia. sermones cohortationes. interdum etiam obiurgationes maxime in amicitijs vigent. Estque illa iocundissima amicitia quam similitudo coniugauit. Sicut scientia que remota est a iustitia calliditas potius quam sapientia est appellanda. Sic et animus paratus ad periculum. si sua cupiditate non communi vtilitate impellitur. audacie potius nomen habet quam fortitudinis. Fortes et magnanimi sunt habendi non qui faciunt: sed qui propulsant iniuriam. Vix inuenitur qui laboribus susceptis periculisque aditis: non quasi mercedem rerum gestarum desideret gloriam. Non est consentaneum rationi qui metu non frangitur eum frangi cupiditate: nec qui se inuictum a labore prestiterit. vinci a voluntate.

¶ Item de eodem. C. VIII.

Fugienda est pecunie cupiditas. nihil enim tam angusti tamque parui est animi quam amare diuitias. nihil honestius atque magnificentius quam pecuniam contemnere si non habeas. Si autem habeas ad beneficentiam liberalitatemque conferre. Multi tranquillitatem expetentes. a negocijs publicis se remouerunt. atque ad ocium profugerunt. inter quos et nobilissimi philosophi quidam homines seueri et graues nec populi nec principum mores ferre potuerunt. vixeruntque nonnulli in agris. facilior quidem et tutior et alijs minus grauis aut molesta ociosorum vita. fructuosior autem hominum generi et ad claritatem atque amplitudinem aptior. eorum qui ad rempublicam et ad res magnas gerendas se accommodauerunt. Bellum ita suscipiatur vt nihil aliud nisi pax quesita videatur. Fortis est enim animi et constantis. non perturbari in rebus asperis. nec tumultuantem gradu deijci: sed presenti animo et consilio suo vti: nec a ratione discedere. illud etiam magni ingenij est cogitatione futura percipere: et ante constituere quid euenire possit: et quid agendum sit cum euenerit. Qui reipublice profuturi sunt: duo precepta platonis teneant. Vnum quod vtilitatem ciuium sic tueantur: vt quicquid agunt ad eam referant obliti commodorum suorum. Alterum vt totum corpus reipublice procurent nedum aliquam partem tuentur reliquas deserant. tutela autem et procuratio reipublice ad eorum vtilitatem qui commissi sunt: non ad eorum quibus est commissa gerenda est. Nihil est laudabilius nihil magno preclaroque viro dignius. placabilitate et clementia. que tamen ita probanda est vt adhibeatur .r. p. seueritas. sine qua ciuitas non potest administrari. Omnis enim animaduersio et castigatio debet vacare contumelia: nec ad eius qui punit vel castigat aliquem: sed ad reipublice vtilitatem referri. Cauendum est etiam ne maior sit pena quam culpa: et ideo prohibenda est ira in puniendo maxime. nunquam enim iratus qui ad puniendum accedit mediocritatem illam tenebit que est inter nimium et parum. Qui ergo reipublice presunt legum similes sunt que ad puniendum non iracundia sed equitate ducuntur. In rebus etiam prosperis superbia fugienda est et arrogantia: nam vt aduersas res sic et secundas immoderate ferre leuitatis est. Preclara est equalitas in vita. s. vt sit idem semper vultus eademque frons. sicut de socrate dictum est. Cauendum est ne assentatoribus siue adulatoribus aures patefaciamus in quo falli facile est. Tales enim nos putamus vt iure laudemur ex quo inflati vanis opinionibus innumerabiliores peccata et maximos errores incidimus. Sunt quidam homines non re sed nomine.

De Eodem. C. IX.

Idendū est vt cōtra naturā cōem nihil cōdamus sʒ studia nostra eius regula metiamur. nec enī attinet nature repugnare. nec quicꝙ seqꝫ qd nō queas assequi. Id maxie quēqꝫ decet qd maxime suū ē. Amicitias q̄ min⁹ delectāt: magis censent sapiētes sensim dissuere ꝙ repēte pscidere. Luxuria cū oi etati turpis sit: senibus maxime fedissima est. Peregrini ⁊ incole officiū est: nihil pter negocium suū agere. nihil de alio inqrere. minimeqꝫ esse in aliena republica curiosum. Forme corpali adhibēda est mūdicia. nō odiosa nec exqsita nimis. sed tm̄ q̄ fugiat in humanā negligētiā. in vestib⁹ autē mediocritas optima est. Cavēdū est ne aut in gressu tarditatib⁹ mollioribus vtamur: vt pōpaꝝ ferculis siles videamur aut nimias celeritates in festinatiōe suscipiam⁹: in qb⁹ est significatio inconstantie: sit vox loquētis dulcis ⁊ non cōtētiosa: neqꝫ languēs: neqꝫ canora: videatqꝫ in p̄mis: de qb⁹ rebus loquat: si de serijs veritatē adhibeat: si de iocosis lepoꝛē. Ornāda est dignitas domo: nō ex domo tota q̄rēda est: nec domo dn̄s: sed dn̄o dom⁹ honestāda ē. In domo clari hoīs hospites multi recipiēdi sūt. ⁊ admittēda hoīuʒ cuiusciꝙ generi multitudo: atqꝫ adhibēda est cura laxitati. aliter enī ampla domus dedecori dn̄o fit: si est in ea solitudo: ⁊ maxime si sub alio dn̄o solita est freqūtari. odiosuʒ est enī cū a pteraītib⁹ dicit. o domus antiq̄ heu ꝙ dispari dn̄o dn̄aris. Turpe est valde ⁊ vitiosuʒ in re severa delicatū inferre sermonē. Quēadmodū ergo in ōꝛone cōstanti sic in vita oīa apta sint inter se ⁊ cōuenientia: ⁊ q̄ parua videnť eē delicta: nec a multis itelligi possunt. ab his diligēti⁹ est declinandū. Si enī organis musicis q̄uis paululū discrepēt. vitať tn̄ ne qd i eis discrepet multo magis ordinis oīmode cōuenientiā in actiōib⁹ nostris adhibēda est: qꝛ maioꝛ ⁊ melioꝛ est actionū ꝙ sonoꝝ accētus. Nescio qm̄o fit vt magis in alijs ꝙ in nosmetipsis cernam⁹ si qd delinquiť. Illiberales ⁊ sordidi sūt q̄stus mercēnarioꝝ oīum: quoꝝ opa nō quoꝝ artes emunť. Est enī in illis ipsa merces auctoramētū servitutis. Sordidi etiā sūt q̄ mercanť a mercatorib⁹ qd statī vēdāt. nihil enī pficiūt nisi admodū mentianť. Minime quoqꝫ artes pbāde sūt q̄ ministre sunt voluptatū: vt q̄s exercēt lanijste piscatores coqui fartores ⁊ etiā vnguētarij saltatores ludiqꝫ talares. Quib⁹ aūt artib⁹ aut prudētia maioꝛ inest: aut nō mediocris vtilitas q̄ritur: vt medicina architectura ⁊ doctrina reru honestaꝝ he q̄z honeste sī his quoꝝ ordini cōueniūt. Mercatura si tenuis est: sordida putanda est. Oīuʒ ex q̄bus aliqd acq̄riť: nihil est agricultura meli⁹: nihil vberius: nihil dulcius: nihil hoīe libero digni⁹. Omne autē officiuʒ qd ad cōiunctionē hoīuʒ ⁊ ad societatē tuendā valet. anteponēduʒ est illi officio qd ex cognitiōe ⁊ sciētia cōtineť. Est enī humane nature aptius ⁊ vtilius: magnitudo animi remota comitate ⁊ coniunctione humana feritas quedā est ⁊ inhumanitas.

De Eodem. C. X.

Tem in lib. ij. Sicut magnas vtilitates adipiscimur cō peratiōe hoīuʒ atqꝫ cōsensu: sic nulla tam detestabiľ pestis ē q̄ hoī ab hoīe nō nascať. Morte se hʒ res: cū qd vtute effici debet. id pecunia tētať. Quicqꝫ qd honestū decoꝛūqꝫ dicim⁹ p se nobis placet. aīosqꝫ oīuʒ natura sui cōmouet. Idcirco illos in q̄b⁹ hoc esse remur a nā ipsa diligere cogimur: atqꝫ hʒ q̄dē est cā diligēdi grauissima. Nemo iustus esse pōt q̄ moꝛtē: q̄ doloꝛē vel egestatē timet: aut ea q̄ his sūt cōtraria equitati anteponit. Tāta est iustitie vis: vt nec illi qui maleficio ⁊ scelere pascanť: sine vlla eius particula viuere possint. nam ⁊ princeps latronū nisi equaliter predā dispertiatur: aut interficieť a socijs aut relinquetur. Omnia ficta celeriter tanꝙ flosculi decidunt: nec simulatū quicꝙ potest esse diuturnū. Qui verā iustitie gloriā adipisci vult iustitie fungatur officijs. Prima adolescentis cōmendatio proficiscitur a modestia cū pietate in parētes: ⁊ in suos beniuolētia. Deinde etiam facile in optimā partē venire cognoscitur: si ad sapiētes ⁊ claros viros ⁊ bene cōsulentes reipublice se cōtulit: ⁊ cum eis assiduus sit. Iudicis est semper in causis verū sequi. Beneficientie ac liberalitatis est duplex ratio: aut enim opera impenditur indigētibus: aut pecunia facilior quidē posterior locupleti presertim: sed prima lautior ac splendidior: et viro forti claroqꝫ dignior: ac pluribus vtilior. Nam prima ex arca: secunda ex virtute depromitur. et sepe qui pecunie beneficium accipit deterior inde fit. atqꝫ ad idem expectandum semper paratior. Nec ita claudenda est res familiaris: vt eam benignitas aperire non possit: nec ita referāda vt pateat omnibus. Causa autem largitionis est duplex: scilicet si aut est necesse: aut vtile: ⁊ in his ipsis mediocritatis regula seruanda est: temeritate enim remota gratissima est liberalitas. Nam viri liberalis bonitate: cōe oīuʒ pfugiū est. Nec vno modo in disparib⁹ causis affecti eē debem⁹. ppēsioꝛ enī debet eē benignitas i calamitosos: nisi forte calamitate digni fuerint. Cōuenit aūt viro liberali in dādo eē munificū. in exigēdo nō acerbū. in oi quoqꝫ re cōtrahēda: vēdendo: emēdo: cōducēdo: locādo facilē ⁊ equū. multa multis de iure suo cedentē. ⁊ a litib⁹ q̄ntū liceat abhoꝛrentē. Habēda tamen est ratio rei familiaris. quā quidē dilabi sinere flagitiosum est. sʒ ita illiberalitatis ⁊ auaritie suspicio absit. Decoꝛū valde est patere dom⁹ illustriū viroꝝ illustrib⁹ hospitib⁹. In beneficijs collocādis moꝛes hominū nō fortunā seqꝫ honesta rō est. Sed q̄s est tandē q̄ inopis ⁊ optimi viri cause nō anteponat gratiā viri fortunati ⁊ potētis. a quo enī videť remuneratio foꝛe expeditioꝛ atqꝫ celerioꝛ: in eo nr̄a volūtas est ppēsioꝛ. coꝛruptiqꝫ sunt moꝛes: ⁊ admiratiōe diuitiarū deprauati. Nullū vitiū deterius est auaritia: p̄sertim in p̄ncipib⁹ ⁊ rempublicā gubernātib⁹. habere enī questui reipublice nō modo turpe est: sed etiā sceleratū ⁊ nephariū. In iulio cesare tāta peccādi libido fuit: vt hoc ipm peccare eū delectaret: etiā si causa nō esset.

De Eodem. C. XI.

Dem in. iij. li. Publiū sciponē scripsit cato dicere solitū: nunꝙ se min⁹ ociosum eē ꝙ cū ociosus. nec min⁹ solū ꝙ cū solus eēt. Magnifica vere vox ac viro magno ⁊ sapiēte digna: q̄ declarat illū ⁊ in ocio de negocijs cogitare: ⁊ in solitudine secū loq̄ solitū. hinc itaqꝫ res q̄ languorē afferūt ceteris: illū acuebāt. s. ociū ⁊ solitudo. Detrahere aliqd alteri: ⁊ hominē hoīs incōmodo suū augere cōmodū: magis est contra naturā ꝙ moꝛs. Sicut enī si vnūquodqꝫ coꝛpoꝛis membꝛū hunc haberet sensū: vt posset putare se valere. si p̄rimi mēbꝛi valitudinē detraxisset: debilitari ⁊ interire totū coꝛpus necesse est. Sic vnusquisqꝫ nostrū si ad se rapiat cōmoda alioꝛū: detrahatqꝫ cui possit emolimēti sui grā societas hominū ⁊ cōitas euertať necesse est. Multo magis est s̄m naturā cōitas et iustitia ⁊ liberalitas ꝙ voluptas vita ⁊ diuitie. Magis quoqꝫ est s̄m naturā pro oīb⁹ gētib⁹ (si fieri possit) conseruādis atqꝫ iuuādis maximos laboꝛes molestiasqꝫ suscipere: ꝙ viuere in solitudine: nō solū sine vllis molestijs: sed etiā in voluptatib⁹ ⁊ omniū rerū copijs. Errāt qui vitiū vllū coꝛpoꝛis aut foꝛtune vitijs animi grau⁹ existimant. Homo natura obediēs homini nocere nō potest. Unū oīb⁹ debet esse propositū: vt eadem sit vtilitas vniuscuiusqꝫ ⁊ vniuersorum. Societatis artissimū vinculū est: arbitrari magis contra naturam eē: hominē homini aliquid detrahere sui cōmodi causa: ꝙ oīa incōmoda subire. Iustitia est vna omniū dn̄a ⁊ regina virtutū. Sicut quedā mēbꝛa amputanť: si sāguine ⁊ tanꝙ spū carere ceperint: ne noceant reliquis partib⁹ coꝛpoꝛis. sic in figura ista hoīs feritas ⁊ immanitas belue a cōi humanitate segregāda est. Nihil tam s̄m naturā est ꝙ vtilitas. sed certe in re vtili turpitudo esse nō potest. Qui deliberant vtrū id quod honestū vident sequanť. an sciētes scelere se contaminēt. etiam si ad id quod deliberāt nō peruenerint: in ipsa dubitatione facinus cōmittunt. etenī deliberāda omnino non sunt in quibus turpissima est ipsa deliberatio. Certe si omnes deos hominesqꝫ celare possum⁹. nihil tn̄ auare vel iniuste nihil libidinose nihil incōtinēter faciendū est.

De Eodem. C. XII.

In amicitijs maxime perturbanť officia quibus ⁊ nō tribuere quod recte possis: ⁊ tribuere quod nō sit equū cōtra officium est. Honoꝛes ⁊ diuitie ⁊ voluptates ⁊ cetera huius generis que videnť vtilia nunꝙ amicitie anteponēda sunt. At neqꝫ contra rempublicā neqꝫ cōtra iusiurandū ac fidē amici causa vir bonus faciet. neqꝫ si iudex fuerit de ipso amico. ponit enī personā amici cū induit iudicis. sʒ tātū dabit amicitie: vt amici cām malit eē verā. ⁊ vt perorande litis temp⁹: quo ad leges liceat accōmodet. Cū aūt iurato sentētia dicēda sit: meminerit se deū testē adhibere. Si oīa faciēda sunt: que amici volunt: nō amicitie tales: sed coniurationes putande sunt. Cum id quod vtile videť in amicitia: cū eo quod honestum est comparať: iaceat vtilitatis species valeat honestas. Et cū in amicitia: q̄ honesta nō sunt postulanť: religio ⁊ fides anteponātur amicitie: hominū nature (quā maxime sequi debemus) inimica est crudelitas. Qui aliud agētes ⁊ aliud simulātes p̄stāt sūt improbi ⁊ malitiosi. Nullū igiť eoꝝ factū vtile esse potest: cū tot sit vitijs inquinatū. Tollendū est ex rebus contrahēdis omne mēdaciū. tam emptoꝛ ꝙ vēditoꝛ si ad loquendū venerit: nō plus ꝙ semel eloquatur. Uir bonus ⁊ iustus nihil cuiquā quod in se trāsferat detrahet. Bon⁹ vir nō modo facere: sed nec cogitare quidē audebit quicquā qd non audeat predicare. Quid interest: vtrū ex hoīe quis in beluā

se conuerterit. an sub hoīs figura imanitatē belue gerat. Est ius belli cū fideq̄ iurisiurādi etiā cū hoste sepe seruāda: sʒ nō sen ꝑ. Qđ n. ita iuratū est vt ⁊ mente fieri oportere cōciperet: id seruādū est: qđ aūt aliē: si nō feceris nullū est piuriū: vt si ꝑdonibꝰ piratis pactū ꝑ capite p̄ciū nō attuleris: nulla fraus est: etiā si iuratꝰ id q̄dē non feceris. nā pirata cū sit cōis oīūʒ hostis: nec fides nec iuramētū cū eo debet eē cōe. Nō falsūʒ iurare peierare est: sed qđ ex animi tui sniā iuraueris. sicut vbis cōcipit more nr̄o: id nō facere piuriū est. Nec illa q̄dē ꝑmissa sūt seruāda q̄ his ipsis inutilia sūt qbꝰ illa ꝑmiseris. Peruertunt hoīes ea q̄ sunt fundamēta nature: cū vtilitatē ab honestate seiungūt: oēs eīn expetimꝰ vtilitatē ad eāq̄ rapimur. In iureiurādo nō q̄s metus: sed qđ sit ius debet itelligi. est eīn iusiurādū affirmatio religiosa: qđ ḡ affirmatiue ⁊ q̄si deo teste ꝑmiseris id tenēdū est.

Flosculi Eiusdem de amicitia. C. XIII.

Dem in li. de amicitia. Amicitia oībꝰ rebꝰ humanis ꝑponēda est: nihil eīn est tam nature aptū tanq̄ cōueniēs ad res scdas vel aduersas: sed h̄ p̄mūʒ sētio: amicitiā nisi in bonis esse nō posse. Negāt etiā quēq̄ esse virū bonū nisi sapientē: sed illā sapientiā interp̄tantur quā nemo adhuc mortalis est assecutus. Illos bonos viros appellādos putemus q̄ assequunt quātū hoīes possunt: naturā optimā bene viuēdi ducē. Quāta sit vis amicitie: ex hoc itelligi pōt: q̄ ex infinita societate generis humani quā cōciliauit ipsa natura. ita cōtracta res est ⁊ adducta in angustū: vt oīs charitas vel īter duos vel inter paucos iungeret. Est autē amicitia nihil aliud nisi oīūʒ diuinarū humanarūq̄ rerū cū beniuolētia ⁊ charitate consensio. Quō pōt esse vita vtilis ē. q̄ nō amici mutua beniuolētia cōquiescit. Quid eīn dulciꝰ q̄ hr̄e cū quo audeas sic loq̄ vt tecū: q̄s esset tātus fructꝰ in ꝓsperis rebus nisi haberes q̄ illi eque vt tu gauderet. Aduersas vo ferre difficile esset: sine eo q̄ eas grauiꝰ etiā q̄ tu ferret. Et scdas res facit amicitia splēdidiores: ⁊ aduersas partiēs cōicansq̄ leuiores. Cūq̄ plurimas ⁊ maximas cōmoditates amicitia cōtineat: tū illa nimirū p̄stat oībus q̄ bona spe p̄lucet in posterū: nec debilitare aīos aut cadere patit: verū etiā amicū q̄ intuet: tanq̄ exēplar aliqđ ītuetur sui. Nihil eīn v̄tute amabiliꝰ: nihil qđ magis alliciat ad diligendū. quippe cū ꝓp̄ veritatē ⁊ ꝓbitatē etiā eos quos nunq̄ vidimꝰ diligamus. Scipio nihil difficilius esse dicebat: q̄ amicitiā vsq̄ ad extremū vite diē ꝑmanere. Interdū eīn dirimit cōtentione luxurie vel alterꝰ cōmodi: qđ idē adipisci vterq̄ nō pōt. Pestē vo nullam esse maiorē amicitijs q̄ in plerisq̄ pecunie cupiditatē. In optimis q̄buisq̄ certamē honoris ⁊ glorie: ex quo inimicitias maximas sepe inter amicissimos extitisse videmus. Nulla est excusatio peccati si amici causa peccaueris. nā cū cōciliatrix amicitie virtutis opinio fuerit difficile est amicitiā manere: si a v̄tute defeceris. Qz si rectū statuerimus: vel cōcedere amicis quicq̄d velint: vel ipetrare ab eis q̄cquid velimꝰ. ꝑfecte q̄dē sapiētie sumꝰ: si nihil habeat res vitij. Hec igitur lex in amicitia sancit: vt neq̄ rogemus res turpes: neq̄ rogati faciamus turpis eīn excusatio hec est: ⁊ minime accipienda: si q̄s cōtra rēpublicā amici causa se fecisse fateat. Precipiendū igit bonis est: vt si in prauorū amicitias ignari aliquo casu inciderint: ne existimēt ita se alligatos: vt ab amicis in republica peccātibꝰ nō discedāt: nec minor pena statuēda est his qui alterū secuti fuerint: q̄ his qui ipietatis duces ipsi fuerūt. Nō mihi minoris cure est q̄lis respublica post mortē meā futura sit: q̄ q̄lis hodie sit. Hec igit p̄ma lex amicitie sanciat: vt ab amicis honesta petamus: ⁊ amicorū causa honesta faciamus. Cōsiliū verū libere dare gaudeamus. plurimūq̄ in amicitia amicorū bene suadentiū valet auctoritas. Cōceditur profecto esse verū: vt bonos boni diligāt: asciscantq̄ sibi q̄si ꝓpinquitate cōiunctos atq̄ natura. Nihil est appetentius similiū sui atq̄ rapacius q̄ natura. In vera amicitia nō tam vtilitas ꝑ amicum q̄ amor ipse delectat. Amicitiarū sua cuiq̄ permanet stabilis ⁊ certa possessio. ita etiā si illa maneāt que sunt quasi dona fortune: cū vita inculta ⁊ deserta ab amicis iocūda esse nō possit. Multa que nostri causa nunq̄ faceremus: causa amicorū facimus: que enim in nostris rebus inhoneste: in amicorū sunt honestissime vt precari ꝑ amico indigno in aliquē acerbius inuehi pro eo.

Item De eodem. C. XIIII.

Uidam diffiniunt amicitiā paribus officijs ⁊ voluntatibus se. I hoc quidem est nimis exigue ⁊ exiliter ad calculos vocare amicitiā: vt par sit ratio acceptorū ⁊ datorū. Ditior eīn ⁊ affluētior videt eē amicitia. nec obseruare restricte qn plus reddat q̄ accepit: neq̄ eīn verēdū est ne q̄d excidat: aut ne q̄d i terrā ōfluat aut plus equo in amicitiam conferatur. Boni viri ⁊ sapiētis est: hec duo tenere in amicitia. primū ne quid fictū vel simulatū sit. aperte eīn odisse magis ingenuū est q̄ frōte occultare sententiā. Deinde nō solū allatas ab aliquo criminatiōes repellē: sʒ ne ipm quidē suspiciosū eē: semp existimātē aliq̄d ab amico eē violatū. accedat huc vt oportet suauitas q̄dā sermonū atq̄ morū aut mediocre cōdimentū amicitie. Nō est negligēda fama: nec mediocre telū ad res gerēdas oportet existimare beniuolentiā ciuiū: quā cū blāditijs assentādo colligere turpe est: virtus quā sequit charitas minime repudiāda est. Uere amicitie difficillime repiunt i illis q̄ i honoribꝰ reipublice v̄sant. vbi eīn inuenias q̄ honorē amici suo anteponat. Firmamentū stabilitatis ⁊ ōstātie quā i amicitia q̄rimꝰ ē fides. Uetustissima queq̄ (vt ea vina q̄ vetustatē ferūt) debēt eē suauissima. maxima eīn est vis vetustatis ⁊ ōsuetudinis. Odiosum sane genꝰ hominū officia exprobrantiū: q̄ meminisse debet is in quē collata sunt: nō cōmemorare q̄ ōtulit: hi q̄ superiores sunt submittere se debent in amicitia: ⁊ sic quodāmodo inferiores extollere. Dispares mores disparia studia sequūt: quorū dissimilitudo dissociat amicitias. nec ob vllā aliā causam boni improbis: ⁊ improbi bonis amici eē nō p̄nt. nisi q̄ tāta est inter eos q̄ maxima pōt eē morū studiorūq̄ distātia. Erumpūt sepe vitia amicorū: tum in ipsos amicos: tum in alienos: quorū tū ad amicos redūdat infamia. Tales amicitie sunt remissione vsus luāde. Et (vt catonē audiui dicere) dissuende magis q̄ discindēde. Cauēdū ē nāq̄ ne non solū amicitie deposite: sʒ etiā inimicitie suscepte videant. Nihil turpiꝰ q̄ cū eo bellū gerere: cū quo familiarit vixeris. hec aūt dico vbi quedā admodū intollerabilis exarserit iniuria: vt neq̄ rectū neq̄ honestū sit: neq̄ fieri possit vt nō statim alienatio disiūctioq̄ faciēda sit. sic ergo fiant amicorū discidia si necesse sit: vt extincte potius amicitie q̄ cōpresse videant. ⁊ h̄ honor veteri amicitie tribuēdus est: vt in culpa sit is q̄ facit: nō qui patit iniuriā. Caueamꝰ aūt ne nimis cito diligē incipiamꝰ: neue indignos. Digni sūt amicitia qbꝰ i ipsis est cā cur diligant. sʒ rarū genꝰ est. eq̄uidē oīa p̄clara rara. nec q̄cquā difficiliꝰ est q̄ reperire qđ sit ex oī pte in suo genē p̄fectū. Ipse hō seipm diligit ꝑ se. nō vt aliquā a seipso mercedē exigat charitatis. Qz nisi in amicitia idē trāsferat verꝰ amicꝰ nunq̄ repiet. est eīn verꝰ amicꝰ tanq̄ idē. Equū est eīn ipm virū p̄mo bonū eē: ⁊ seipm ꝑ se diligere. deinde alterū similē sui querere: cuiꝰ animū ita cum suo misceat: vt pene efficiat vnū e duobus.

De Eodem. C. XV.

In talibus autē stabilitas amicitie cōfirmari pōt q̄ beniuolētia iuncti primū cupiditatibꝰ qbꝰ ceteri seruiūt ipērāt. Deinde equitate ⁊ iustitia gaudēt: oīaq̄ alter pro altero suscipit nec quicquā nisi rectum ⁊ honestū alter ab altero petit. nec solū se colunt inter se ⁊ diligūt: sʒ etiā verent. nā ornamentū amicitie tollit: q̄ ex ea tollit verecūdiā. periculosusq̄ i his error est: q̄ existimant libidinū peccatorūq̄ oīmū in amicitia patere licentiā. Uirtutū eīn amicitia adiutrix a natura data est: nō vitiorum comes. vt qm̄ solitaria nō posset virtꝰ ad ea q̄ sūma sunt ꝑuenire: ōiūcta ⁊ sociata cū altera ꝑueniret. Si q̄s deus nos ex hominū frequētia tolleret: ⁊ in solitudine vsquam collocaret atq̄ ibi suppeditās oīūʒ rerū nā desiderat copiā. hoīs vo aspiciēdi oīno eripet potestatē: quis tā ferreus eēt: q̄ hāc vitā ferre posset: cuiq̄ nō auferret voluptatū oīūʒ fructū solitudo. nā eīn nihil solitariū amat. vñ verū est qđ ab archita tarētino (vt opinor) dici solitū a senibꝰ nr̄is audiui. Si q̄s in celū ascēdisset: naturāq̄ mūdi: ⁊ pulchritudinē syderū ꝑspexisset: i suauē illi fore admirationē: q̄ iocūdissima quidē fuisset: si cui narraret habuisset. Et monēdi sepe amici sunt: ⁊ obiurgādi. sic tū vt ⁊ monitio acerbitate ⁊ obiurgatio ōtumelia careat ⁊ tūc amice accipiende sūt: cū beniuole sunt. Sed nescio quo modo verū est: qđ in andria familiaris meus ait terētius: Obsequiū amicos: veritas odiū parit. Molesta veritas est siquidē ex ea nascit odiū: qđ est venenū amicitie. Sed obsequiū multo molestius: qđ petis indulgēs: precipitē amicū ferri sinit. maxima autē in eo est culpa: q̄ ⁊ veritatē aspnat: ⁊ in fraudē obsequio impellit. Cuiꝰ aūt aures veritati clause sunt: vt vl ab amico verū audire nequeat: huiꝰ salus desperāda est. ⁊ monē igit ⁊ moneri ꝓpriū est vere amicitie. ⁊ alterū libere facere: nō aspere: alterū patiēter recipe. Sciēdū etiā nullā in amicis maiorē eē pestē q̄ adulationē: q̄ est vitiū hominū leuiū ac fallaciū ad voluptatē oīa loquētiū: nihilq̄ ad veritatē. Dinoscit amicus sicut virtus. optime eīn seipsa nouit: q̄q̄ amabilis sit itelligit. Omniū rerū simulatio vitiosa est. tollit eīn iudiciū veri. Cū in hoc vis amicitie cōsistat: vt vnus quasi animus ex pluribꝰ fiat quō id fieri poterit: si nec in vno vnus animꝰ erit: sʒ variꝰ ⁊ cōmutabil ⁊ multiplex. Nulla est hec amicitia cū alter verū non vult audire: alter ad mētiendū paratus sit. Aperte

quidem adulantē nemo nō videt:nisi qui admodum excors est: sed callidus ⁊ occultus nō facile agnoscit: quippe q̄ etiā aduersando se pe assentat ⁊ ligari se simulās blādit: atq̧ ad extremū dat manus. vinciq̧ se patit: vt is q̄ illusus est plus vicisse videat. Oīa bseuia tolerabilia esse debent: etiā si magna sint.

Flosculi Eiusdē de senectute. C. XVI.

Item in li. de senectute. Cita inest hoībus stultis ac inc̄sitas. atq̧ peruersitas: q̄ oēs eam vt adipiscant exoptāt: ⁊ eandē adepti accusant: q̄ete ⁊ pure atq̧ eleganť acte etatī placida ⁊ lenis est senectꝰ. Nā ipsa bene acte vite benefactorūq̧ multoꝝ recordatio iocūdissima ē. Temeritas est florētis etatis. prudētia autē senescētis. vnde q̄ legere aut audire antiq̄ voluerit. maximas respublicas ab adolescētibꝰ labefactas. a senibꝰ aūt sustētatas ⁊ restitutas repiet. nemo tam senex ē q̄ se annū viuere posse nō putat. Nō viribꝰ aut velocitate corporis res magne gerunť: sed cōsilio auctoritate ⁊ snīa. Decorus est sermo senis q̄etus ⁊ remissus facitq̧ sepe ipsa sibi audiētiā diserti senis cōpta ⁊ mitis orō. Ipsa defectio viriū adolescētie vitijs efficitur sepiꝰ q̄ꝫ senectutī. libidinosa eni ⁊ intēperās adolescētia effectū corpus tradit senectuti. Ut cōtra morbū sic cōtra senectutē pugnādū est: ⁊ hn̄da rō valitudinis. vtēdū est q̄ exercitationibꝰ modicis: ⁊ tm̄ cibi ac potus adhibēdū vt vires reficiant nō opp̄mant. pōt enī exercitatio ⁊ tēperātia etiā in senectute aliq̄d p̄stini roboris ꝯseruare. nec corpi tm̄ subueniēdū est: sed etiā mēti atq̧ aīo multo magis. Nā q̄ senes aiunt stultos: credulos: obliuiosos: ⁊ dissolutos: non sunt hec vitia senectutī: sed inertis ignauie ac sōniculose senectutis: sicut enī petulātia vel libido magis est adolescētū q̄ꝫ senū. Nec tñ oīuꝫ adolēscētiū: sed iproboꝝ: sic illa senilis stultitia q̄ deliratio dicitur: senū est nō oīuꝫ sed leuiū. Senectꝰ honesta est si ius suū retinet sicut adolescentē in quo est senile aliq̄d sic ⁊ senē in quo est adolescētis aliq̄d ꝓbo. Qui q̄ sedē corpe senex esse poterit: aīo nunq̄ꝫ ī studijs laboribusq̧ inuētī nō intelligiť q̄n obrepit senectꝰ. Ita sensim sine sensu etas senescit: nec subito frāgiť: sed diuturnitate extīguiť. O p̄clarū munus etatis: siquidē aufert nobis qd̄ est in adolescētia viciosissimū. s. libidinē corpis. impedit cōsiliū voluptas rōnis inimica: ac mētis oculos p̄stringit. nec hꝫ vllū cū virtute cōmerciū. Cupidis rerū odiosuꝫ ⁊ molestū est carere: satiatis v̄o ⁊ expletis iocūdiꝰ est carere q̄ frui. Quāti illa sūt q̄ affert senectꝰ aīo tanq̄ꝫ emeritis stipēdijs libidinis: ambitiōis cōtentiōis inimicitiaꝝ ⁊ cupiditatū oīuꝫ secū eē. secūq̧ (vt dicit) viuere. Si v̄o ⁊ aliq̄d pabulū hꝫ studij atq̧ doctrine: nihil ociosa senectute iocūdiꝰ. Ueniā ad voluptates agricolaꝝ q̄bus ego icredibiliť delector: q̄ nec vlla īpediunť senectute: ⁊ mihi ad sapiētis vitā maxime videnť accedere. hñt enī rōnē cū terra q̄ nunq̄ꝫ recusat imperiuꝫ: nec vnq̄ꝫ sine vsura reddit qd̄ accepit: agroq̧ ornato ⁊ beneculto nihil pōt eē vberiꝰ nec specie ornatius.

Item de eodē. C. XVII.

Apex senectutis est auctoritas. vnde in senatu vt quisq̧ etate antecedit: eiꝰ snīa p̄cipatū tenet: nō tñ cani nec ruge auctoritatē repēte arripe pñt. sꝫ honeste acta supior etas fructꝰ capit auctoritatis extremos. Auaritia senilis q̄d sibi velit nō ītelligo. Quid enī absurdiꝰ eē pōt q̄ꝫ quo minus restat vie: eo plus viatici querere. Frustra sperat adolescēs vel ꝓmittit se diu victurū. Quid enī stultius q̄ꝫ incerta ꝓ certis hr̄e: q̄n enī illa etas multo plures q̄ꝫ senectus habet mortis casus. facilius enī in morbos adolescētes incidūt: grauius egrotāt tristius curant. In hoc enī melioris ꝯditiōis est senex: q̄ꝛ qd̄ sperat adolescēs ipse cōsecutus est: ille vult diu viuere: iste diu vixit: q̄ꝫq̄ꝫ mihi q̄dē nec diuturnū videť quicq̄ꝫ: in quo est aliq̄d extremuꝫ. Cū enim id aduenit tunc id qd̄ preterijt effluxit. hoc tantū remanet qd̄ virtute ⁊ recte factis quisq̧ cōsecutus est. Mors etiā cōtingit adolescentibꝰ aduersante ⁊ repugnāte natura: ⁊ ideo grauis. Senibus v̄o venit tanq̄ꝫ sponte nulla vi adhibita: ⁊ ideo leuis. Sicut ergo poma ex arboribꝰ si cruda sunt vi auellunť: si matura ⁊ cocta decidūt sic vis adolescētibꝰ vitā aufert: senibus maturitas. Nō est lugenda mors quā imortalitas cōsequiť. Meditatū debet esse ab adolescētia vt mortē negligamus. sine qua meditatione trāquillo aīo nemo esse pōt: cū certissime sit moriendū: ⁊ quo tēpore incertū. Cū in his inclusi corpis cōpagibus sumus: munere quodā necessitatis ⁊ graui opere p̄fungimur. Est enī aīus celestis ex altissimo domicilio depressus: ⁊ q̄si demersus in terrā: locū diuine nature eternitatiq̧ cōtrariū. Sapiētissimꝰ q̄sq̧ eq̄ssimo aīo moriť: nec eū vixisse penitet q̄ ita vixit: vt nō frustra natū se existimet: ⁊ ex hac vita discedit tanq̄ꝫ ex hospitio nō ex domo. Cōmorādi. n. diuersoꝝ nā nobis dedit: nō habitandi. O preclarum diem: cum ad illud diuinū animorū concilium cetūq̧ proficiscar. Cunq̧ ex hac turbe colluuione discedam: proficiscor enim ad viros sapientes: ⁊ ad catonem meum precipue: cuiꝰ corpus a me crematum est: quo nemo vir melior natus est: nemo pietate prestantior.

Flosculi de oratore. C. XVIII.

Idem in li. de oratore. Memoria est thesaurus omniū rerū: q̄ nisi custos inuentis cogitatisq̧ rebꝰ adhibeať: oīa etiā si p̄clara fuerint: in oratore sunt peritura. In h̄ maxime bestijs precellimus: q̄ inter nos loq̄mur: ⁊ sensum verbis exprimē possumꝰ. Quis ergo iure nō miref: ⁊ in eo laborādū eē arbitreť: vt in quo hoīes maxime bestijs in h̄ hoībꝰ ipsis antecellat: Ingeniū aūt ꝓpter celeres motus ⁊ vberes ad cogitādū ⁊ loquēdū maximā vim affert ad orādū. Quicq̄d autē est in quo in dicēdo offendiť: illud etiam ea q̄ laudāda sūt obruit. Qui autē etiā optime dicit: maxie dicēdi difficultatē variosq̧ euētus orōnis expectationēq̧ hominū ꝑtimescit. qd̄ in multis aduertere soleo: ⁊ in meipso etiā sepissime experior: vt ⁊ exalbescā in p̄ncipijs dicēdi. ⁊ tota mēte atq̧ artubꝰ oībꝰ ꝯtremiscā. Historia ē tēporū testis: lux veritatī: vita memorie: magistra vite: nūcia vetustatī.

Flosculi de paradoxis. C. XIX.

Item in libro de paradoxis. Nō expletur vnq̄: neq̧ satiať sitis cupiditatis. nec solū augendi q̄ habēt libidine cruciant hoīes: sꝫ etiā amittēdi metu. Cū tibi deus vel mať oīuꝫ natura dederit animū: quo nihil est prestātius: nihil diuinius. sic te ipse proijcies atq̧ ꝓsternes: vt nihil inter te ⁊ quadrupedē interesse putes. Uoluptas quo maior est: eo magis animū a sede sua ⁊ statu dimouet. Quid est igiť (queret aliquis) bonū. Si quid recte fit ⁊ honeste ⁊ cū virtute: id bene fieri diciť. Quod rectū ⁊ honestū ⁊ cū virtute est: id solū opinor bonū. Nihil est tā incredibile: quod nō dicēdo fiat ꝓbabile. nihil tā horrādū ⁊ incultū: quod nō splēdescat oratione. O qui te beata qui te florētē putas te infelix te crimine premunt: te tue libidines torquēt. tu die noctuq̧ cruciarī: cui nec satis est qd̄ est. ⁊ idipsum nō diu futurū sit timeo. te ꝯscientie stimulant maleficioꝝ tuoꝝ. te metꝰ examināt iudicioꝝ atq̧ legū. Sicut improbo ⁊ stulto ⁊ inerti nunq̄ꝫ bene esse potest. sic bonꝰ vir ⁊ sapiēs ⁊ fortis miser eē nō potest. Quicq̄d est laudabile: idem ⁊ beatū ⁊ florēs ⁊ expetēdū videri debet. Nō peccata rerū euētu: sed vitijs hominū metienda sunt. Nihil meū vel cuiusq̄ā alteriꝰ est: quod auferri vel amitti potest. Oīs sapiēs liber: oīs stultus seruus. Cui libere imperabit: qui nō potest cupiditatibꝰ suis impare. refrenet primū libidines. spernat voluptates. iracūdiā teneat. auaritiā coerceat. ceteros animi labes repellat. Tunc incipiat impare: cū ipse improbissimus oīs dedecori ac turpitudini parere desierit. quid est libertas. potestas viuēdi vt velis. Quis autē viuit vt vult. qui recte viuit. qui gaudet officio. qui nec legibꝰ quidem propter metum paret: sed eas sequiť ⁊ colit. qui nihil facit vel dicit vel cogitat nisi libenter ac libere. Soli igitur sapienti conuenit: vt nihil faciat inuitus. nihil dolens. nihil coactus. Cum seruitus sit obediētia fracti animi atq̧ abiecti ⁊ arbitrio suo carētis. Quis neget omnes leues: omnes cupidos: omnesq̧ improbos eē seruos. Nunq̄d ille liber est: cui mulier imperat: cui leges imponit: prescribit: iubet: vetat quod ei videť. nec ille imperāti aliquid negare potest: vel audet recusare. Poscit dandum est. vocat veniendū. eijcit abeundū. minať extimescendū. ergo istum nō modo seruū: sed etiā nequissimū seruū appellandū puto: licꝫ amplissima familia natus sit. Nō estimatione census: sed victu ⁊ cultu terminať pecunie modus nō esse cupidum pecunie. contentūq̧ suis rebus esse: maxime sunt atq̧ certissime diuitie. Si isti callidi rerū estimatores: prata ⁊ areas quasdā magni estimāt: q̄ huic generi possessionū q̄si nocere non potest: quia neq̧ naufragio neq̧ incēdio amitti potest: quāti estimāda est virtus: q̄ nec eripi: nec subripi potest. q̄ neq̧ incēdio neq̧ naufragio amittiť. q̄ q̄ predita sunt soli diuites sūt. Soli enī possidēt res fructuosas ⁊ sempiternas: soliq̧ qd̄ est ꝓpriū diuitiarū rebꝰ suis ꝯtenti sunt. Mors terribiľ est his: quoꝝ cū vita oīa extinguunť: nō his quoꝝ laus emori nō pōt. Oīs animi debilitas ⁊ humilis ⁊ fracta timiditas seruitus est. Animus hoīs nō arca diues appellari solet.

Flosculi Philippicarū eius. C. XX.

Item in philippica prima. Nos nobis ea magna quedam spectare decet: nō pecuniā quidē: nō opes violentas: ⁊ minime ferēdā potētiā: sꝫ charitatē ciuiū ⁊ gl̄iaꝫ concupisse. Idē in secūda. Quod est aliud beneficiū latronū nisi vt cōmemorare possint his se dedisse vitā quibus non ademerint

rint: q̄tus hoīes in turbidis rebus sint: tū si vere hoīes sunt interdū aīs relaxant. Nullū armatoꝝ est presidiū: charitate ⁊ beniuolentia ciuiū oportet esse septū nō armis. Male parte male dilabunt. Nomen certe pacis dulce est: ⁊ ⁊ ipsa res salutaris: nec est aliud q̄ȝ tranquilla libertas. Sicut quidā morbo aliquo ob stuporē sensus: suauitatē cibi nō sentiūt: sic libidinosi ⁊ auari vere laudis gustū nō hābēt. Idē in quinta. Oīa alia incerta sunt caduca ⁊ mobilia virtutus est vna altissimis infixa radicibus q̄ nulla vi labefactari pōt: nec dimoueri loco. Idē in septima. Per o̾ia malū nascēs facile opprimit: inueteratū plurimū fit robustius. Idē in octaua. Turpis fuga mortis oī morte peior est. Idē in nona. Maioris cōsilij est puidere ne quid triste accidat: sed aī nō minoris fortiē ferre si euenerit. quo maior est vis aī q̄ȝ corpis. eo grauiora sunt mala q̄ aīo cōcipiūtur q̄ȝ que corpore ferunt. miserior ergo est q̄ in se suscipit scelus q̄ȝ qui alteri⁹ facinus suscipe cogit. Lex nihil aliud est q̄ȝ recta a numine deoꝝ tracta ratio impans honesta: ⁊ ꝓhibēs cōtraria. Idem in. xij. Cuiusuis hoīs est errare: nulli⁹ autē nisi insipiētis in errato ꝑseuerare. Posteriores eni cogitatiōes (vt aiunt) solēt esse sapientiores. Optimus est portus penitēti: mutatio cōsilij. Idē in. xiij. Id licere dicimus qd̄ legib⁹ qd̄ more more maioꝝ ⁊ institutis cōcedit. neq̄ȝ eni qd̄ quisq̄ȝ pōt id ei licet: aut vo si nemo obstat ꝓpterea pmittit. Idē in. xiiij. Breuis a natura nobis data est vita: sȝ memoria bene acte sempiterna. Que si nō eēt lōgior q̄ȝ h̄ vita q̄s esset tam amēs q̄ maximis laborib⁹ ⁊ piculis ad sūmā laudē gl̄iamq̄ȝ ꝯtēderet.

Flosculi Rethoricarū eius. C. XXI.

Idem in ꝓlogo rethoricarū. Sapientia sine eloquētia parū ꝓdest. eloquentia vo sine sapiētia nimis q̄ȝ prodest: sed plerūq̄ȝ nimiū obest. Cū hoīes multis in reb⁹ humiliores ⁊ īferiores sint bestijs. hac in re maxīe in bestijs ꝓstare vident q̄ loq̄ possunt. q̄re preclarum mihi quiddā videt adeptus. q̄ in ea re hoībus antecellit: q̄ in re hoīes bestijs ꝓstant. Idē in rethorica pma. Partes orōnis rethorice sunt sex. s. exordiū narratio: ꝑticio: cōfirmatio: reprehensio: cōclusio. Exordiū est orō aīuȝ auditoris idonee ad reliquā cōparās dictionē. qd̄ eueniet si eū beniuolū attentū docilēq̄ȝ fecerit. Beniuolētia q̄tuor ex locis cōparat. s. a nostra: ab aduersarioꝝ: ⁊ a iudicū ꝑsona: ⁊ a causa ipsa vnde agit. Attētos auditores facim⁹: si ea q̄ dicturi sumus noua ⁊ magna ⁊ vtilia esse demōstramus: ⁊ nos breuit causaȝ nostrā expositiuros pollicemur. Et nos breuit dociles eos facimus: si apte ac breuiter summā cause exponimus. Cūq̄ȝ docilē velis facere: simul ⁊ attentū facias oportet. nā is maxime docilis est q̄ attentissime audire paratus est. Narratio est rerū gestarū: aut vt gestarū expositio: quā oportet habere tria. s. vt sit breuis ⁊ ꝓbabilis: ⁊ aperta. Multos autē imitatio breuitatis decipit: vt cū breues se esse putent longissimi sint: cū dent operā vt res multas breuit: non vt paucas dicant. Partitio illustrē ⁊ ꝑspicuā totā facit orationē. Hui⁹ partes sunt due: vna q̄ qd̄ cū aduersarijs cōueniat: ⁊ qd̄ in cōtrouersia relinq̄tur ostēdit ex q̄ certū quiddā designat auditori: in quo aīum debeat habere occupatū. Altera in q̄ earū rerū de quibus dicturi sumus breuiter expositio ponit distributa. Ex q̄ conficit vt certas res aīo teneat auditor. q̄bus dictis intelligat fore peroratū: ⁊ hec debet habere tria. s. ab solutionē: ⁊ breuitatē. ⁊ paucitatē. Confirmatio est per quā augmētādo nostre cause fidē ⁊ auctoritatē ⁊ firmamentuȝ adiungit orō. Reprehēsio est ꝑ quā argumētando aduersarioꝝ cōfirmatio diluit aut īfirmat aut alleuiat. Cōclusio est tot⁹ orōnis exitus ⁊ determinatio. Rerū expetēdarū tria sūt genera: vnū qd̄ sua vi nos allicit ad se: nō emolumēto aliquo captās: sȝ sua dignitate trahēs vt vt⁹: sciā: vitas. Aliud qd̄ nō ꝓpē suā vim ⁊ nāȝ: sȝ ꝓpē fructū ⁊ vtilitatē petēdū est vt pecunia. Tertiū ex hoꝝ ꝑtib⁹ iunctū. s. qd̄ ⁊ sua vi ⁊ dignitate nos ducit: ⁊ ꝑ se q̄ndā vtilitatē gerit. ex quo magis expetat vt amicitia in pmo genere sūt honesta: in scdo vtilia: in tertio ea q̄ partē honestatis cōtinēt: partē vtilitatis. sed ī meliorē ptē vocabuli cōferāt ⁊ honesta noīent. Ex his cōficit vt appetēdaruȝ rerū ptes sint honestas ⁊ vtilitas. vitādaꝝ aūt turpitudo ⁊ inutilitas.

Item de eodem. C. XXII.

Honesti aūt partes due sūt: q̄rū altera simplex: altera iuncta. s. vna ꝓpē se ex toto appetit. altera ex aliq̄ pte ꝓpē se ex altera ꝓpē vtilitatis fructū. ī pmo genere oēs res vna vi atq̄ȝ vno noīe vtus amplectit. Nā vtus est habitus aī nature mō rōni cōsentaneus: ⁊ hȝ q̄tuor ptes. s. prudētiā: iustitiā: fortitudinē: temperantiā. Prudentia est rerū bonaꝝ ⁊ malarū sciētia: cui⁹ ptes sunt memoria: ītelligētia: ꝓuidentia. Memoria est per quā aīus repetit illa que fuerunt. Intelligentia est per quam prospicit animus ea que sunt. Prouidentia est ꝑ quā futurū aliquod videt antēq̄ȝ factū est. Iustitia est habitus animi cōi vtilitate ꝯseruata: suā cuiq̄ȝ tribuēs dignitatē. Huius initiū a natura ꝓfectū est. deinde q̄dā in ꝯsuetudinē ex vtilitatis rōne venerūt. postea vo res ⁊ a natura ꝓfectas: ⁊ a ꝯsuetudine ꝓbatas: legū metus ⁊ religio sanxit. Ius nature est qd̄ nō opinio genuit sed quedā innata vis nobis inseruit: vt religionē: pietatē: gratiā: vindicationē: obseruantiā: veritatē. Religio est: q̄ superioris nature cuiusdā (quā diuinā vocāt) curā ceremoniāq̄ȝ affert. Pietas ē ꝑ quā sanguine ꝯiūctis patrieq̄ȝ beniuolis officiū ⁊ diligēs cultus tribuitur. Grā est in q̄ amicitiarū ⁊ alterius officioꝝ memoria: ⁊ alteri⁹ remunerādi volūtas cōtinet. Vindicatio est ꝑ quā vis ⁊ iniuria et omnino offuturū defendendo aut vlciscēdo propulsat. Obseruantia est per quā etate aut sapiētia aut dignitate aliq̄ antecedētes veneramur ⁊ colimus. Veritas est ꝑ quā operā damus: ne quid aliter fiat aut factū vel futurū sit q̄ȝ ꝯfirmauim⁹. Ius cōsuetudinis est: qd̄ volūtate oīuȝ sine lege vetustas cōprobauit. qd̄ gen⁹ est pactū. par iudicatū. Pactū est qd̄ in aliquos ꝯuenit. Par qd̄ inter oēs equabile ē. Iudicatū est de quo alicui⁹ aut aliquoꝝ sentētijs iam ꝯstitutū est. Legis ius est qd̄ in scripto qd̄ ppl'o expositū est vt obseruet continet. Fortitudo est considerata periculoꝝ susceptio: ⁊ laborū perpessio. Hui⁹ partes sunt magnificētia: fidentia: patiētia: ꝑseuerātia. Magnificētia est rerū magnarū ⁊ excelsarū cū animi ampla quadā ⁊ splendida ꝓpōne cogitatio atq̄ȝ admīstratio. Fidētia est ꝑ quā magnis ⁊ honestis in rebus multū ipse anim⁹ in se fiducie certa cū spe collocauit. Patientia est honestatis aut vtilitatis causa rerū arduarū ac difficiliū volūtaria aut diuturna ꝑpessio. Perseuerātia est in rōne bene considerata stabilis ⁊ perpetua permāsio. Temperātia est rationis in libidinē atq̄ȝ in alios nō rectos impet⁹ animi firma ⁊ moderata dn̄atio. Cui⁹ partes sunt ꝯtinētia: clemētia: modestia. Cōtinētia est: ꝑ quā cupiditas cōsilij gubernatione regitur. Clementia est: per quā animi temere in odiū alicuius inuectio comitate retinetur. Modestia est: per quā pudor honestus clarum ⁊ stabilem cōparat auctoritatē. Hec omnia propter se solū vt nihil addat emolimenti petenda sunt.

Item de eodem. C. XXIII.

Propter se autē vitāda sunt nō modo ea q̄ his ꝯtraria sunt vt fortitudini ignauia: iustitie iniustitia. Verumetiā illa q̄ propinq̄ ⁊ finitima eē vident. vnicuiq̄ȝ eni virtuti finitimū vitiū repit: vt audacia fidētie: ꝑtinacia ꝑseuerātie: superstitio religioni ⁊ hmōi. In secūdo autē genē honesti. s. qd̄ ꝑtinet dignitatis sui partim nos vtilitate allicit: sunt hec. s. gl̄ia: dignitas: amplitudo: amicitia. Gl̄ia ē frequēs fama de aliquo cū laude. Dignitas est alicuius honesta ⁊ cultu ⁊ honore ⁊ vere digna cōditi auctoritas. Amplitudo est potētie vel maiestatis vel aliq̄rū copiarū magna habundātia. Amicitia ē volūtas erga aliquē bonarū rerū illius ꝓpt⁹ eū: qui diligit cū pari volūtate. Vtilitatis āt due sunt partes. s. incolumitas ⁊ potētia. Incolumitas est salutis tuta ⁊ integra ꝯseruatio. Potētia est ad sua ꝯseruāda ⁊ alteri⁹ obtinēda idonea rerū facultas. Idē in rethorica secūda. Tria sunt genera causarū: q̄ recipe debet orator. s. demōstratiuū: deliberatiuū: iudiciale. Demōstratiuū est: qd̄ tribuitur in alicui⁹ certe ꝑsone laudē vel vituperationē. Deliberatiuū est positū ī ꝯsultatiōe: qd̄ hȝ in se suasionē ⁊ dissuasionē. Judiciale ē qd̄ in ꝯtrauersia positū est: qd̄ hȝ accusationē aut petitionē cū defēsiōe. Oportet āt in oratore eē inuētionē: dispositionē: elocutionē: memoriā: ꝓnūciationē. Inuētio āt in sex ptes orōnis ꝯsumit. s. exordiū narrationē: diuisionē ⁊c. de quib⁹ supra.

Flosculi tusculanarū eius. C. XXIIII.

Idem in li. i. Honos alit artes: oēsq̄ȝ incēdunt ad studia gl̄ia. Quo melior ī hominū genē nā: q̄ȝ eoꝝ q̄ se natos ad hoīes iuuādos ⁊ ꝯseruādos arbitrant. Nemo vnquā sine magna spe imortal' se pro pria offerret ad mortē. ⁊ nescio quō inheret mētib⁹ q̄si seclōꝝ quoddā augurium futuroꝝ. idq̄ȝ in maximis ingenijs ⁊ altissimis animis ⁊ maxīe existit ⁊ apparet facillime. quo q̄dē dēpto q̄s tā amēs eēt: q̄ semp in laborib⁹ q̄ȝ picul viuēt. Grecoꝝ ꝓuerbiū ē: quā q̄sq̄ȝ nouit artē: in hac se exerceat. Nulla ē celeritas q̄ possit cū animi celeritate ꝯtendē. Qui si pmanēt incorrupt⁹ singularis indagator: necesse ē vt ita ferat: vt penetret ⁊ diuidat oē celū h. Eaq̄ȝ ei demū sedes nāliter erit: cū ad sui sile penetrauerit: ī quo nulla re egens alet. ⁊ sustētabit eisdē reb⁹ quib⁹ astra sustētant. Cūq̄ȝ corpis facib⁹ ad oēs cupiditates inflāmari soleam⁹: pfecto btī erimus: cū corpib⁹ relictis ⁊ cupiditatū ⁊ emulationū expres fuerim⁹: totosq̄ȝ nos in ꝯtēplādis reb⁹ ꝯspiciēdisq̄ȝ proponem⁹: q̄ etiā nā

tura inest in mentibus nostris insatiabilis quedã cupiditas veri vi- dendi. q̃ ꝓcipue visione fruent. q̃ tũc etiã cũ hãs terras incolẽtes ca- ligine circũfusi erãt. tñ acie mẽtis cõspicere cupiebãt. Tota pħoꝝ vita vt ait cato cõmẽtatio mortis est. nã q̃d aliud agim⁹ cũ a volu- ptatib⁹ corpis ⁊ a re familiari q̃ est ministra corporis: ⁊ a reipublice negocijs aĩuꝫ seuocam⁹ nisi ꝙ ipꝫ ad se vocam⁹ maximeq̃ a corpo- re abducimus: secũq̃ esse cogim⁹. aĩuꝫ autẽ a corpe secernere nihil aliud est q̃ͣ mori discere. Hec ꝗ mihi crede cõmẽtemur: nosq̃ a cor- pore seiũgamus. i. mori cõsuescamus. Magni refert q̃li in corpore animi locati sint. nã multa e corpe existunt que mentẽ acuant. mul- ta que obtundãt: vnde Aristote. ait. Oẽs igeniosos melãcolicos eẽ: vt ego me tardiorẽ esse moleste nõ feram.

Item de eodem. C. XXV.

Idem in ij libro. Qui nõ modo q: necesse mori est: verũetiã q: nihil mors hꝫ qȯ sit horrẽdũ mortẽ nõ timet. magnũ sibi ꝓsidiũ ad beatã vitã cõparat: cõsuetudinis maxima vis est. Idẽ in. iij. lib. Nã parvulos dedit nobis igniculos quos celerit̃ malis morib⁹ opinio- nibusq̃ depravãtes sic restinguimus: vt nusq̃ͣ nature lumen appa- reat. sũt enĩ ingenijs nostris semina innata virtutũ: q̃ si adolescere li- ceret: ipsa nos ad beatã vitã natura ꝑduceret. nũc autẽ simul vt edi- ti in lucẽ ⁊ suscepti sumus. in oĩ cõtinuo pravitate ⁊ opinionũ per- versitate versamur: vt pene cũ lacte nutricis errorẽ suxisse videamur. Hõ qui in sũma vanitate versaĩ: nullã effigiẽ eminentẽ virtutis: sꝫ adũbra- tã imaginẽ glorie cõspectaĩ. Est. n. gloria solida q̃dã res ⁊ expressa nõ adũbrata. Ista est cõsentiẽs laus bonoꝝ vox incorrupta bene iu- dicãtiũ de excellẽti virtute. hꝫ virtute resonat tanq̃ͣ imago glorie. Que q: recte factoꝝ comes est: nõ est bonis viris repudiãda. Illa autẽ q̃ se imitatricẽ ei⁹ esse vult. temeraria atq̃ icõsiderata ⁊ plurimũq̃ vi- tioꝝ laudatrix fama popularis. simulatiõe honestatis formã ei⁹ cor- rũpit aĩus eger (vt ait Ennius) semp errat. nec pati nec ꝑpeti põt cu- pere nunq̃ͣ desinit. Queadmoꝫ misericordia est egritudo ex reb⁹ al- teri⁹ adversis sic invidẽtia egritudo ex alterius rebus scḋis. Stulti- tie ꝓpriũ est alioꝝ vitia cernere: suoꝝ oblivisci.

De Eodẽ in li. iiij. C. XXVI.

Amplissima est oĩuꝫ artiũ bene vivẽdi di- sciplina quam vita magis q̃ͣ li- ris q̃dã ꝓsecuti sũt. nã oẽs ea q̃ bona videntĩ sequunĩ fugiũtq̃ cõtraria. Volũtas aũt q̃ q̃d cũ rõne desiderat. sic enim eã stoici diffiniũt quã putãt eẽ in solo sapiẽte. Oꝫ aũt rõni adversa vehemẽti⁹ incitata est libido: vel cupiditas est effrenata: q̃ in oĩb⁹ stultis iuenit̃. Met⁹ est opinio ĩpendẽtis mali: qȯ ĩtolerabi- le esse videt̃: q̃ facit recessuꝫ aĩ q̃dã ⁊ fugã. Opinatio est imbecilla assensio. Invidẽtia est egritudo suscepta ꝓpẽ alteri⁹ res secũdas q̃ nihil noceãt invidẽti. Misericordia est egritudo ex miseria alteri⁹ vĩ iniu- ria laborãtis. Desperatio est egritudo sine vlla rerũ expectatiõe me- lioꝝ. Pigricia est metus cõsequẽtis laboris. Malicia est voluptas ex malo alteri⁹ sine emolumẽto suo. Ira est libido puniẽdi eũ q̃ fe- cisse videt̃ iniuriã. Odiũ est ira inveterata. Inimicitia est ira vicisc- ẽdi tpe observãs. Discordia ẽ ira acerbior ĩtimo odio ⁊ corde ↄcepta. Oĩuꝫ ꝑturbationũ fontẽ dicũt eẽ intẽperãtiã: q̃ est a recta rõne de- fectio: sic aversa a ꝑscriptiõe rõnis: vt nullo mõ appetitiões aĩ conti- neri ⁊ regi queãt. Avaricia ẽ opinio vehemẽs de pecunia q̃si valde expetẽda sit inherẽs ⁊ penit⁹ insita. Fortitudo est affectio aĩ legi sũ- me in ꝑpetiẽdis reb⁹ obtẽperãs. Vel observatio stabilis iudicij in eis reb⁹ q̃ formidolose videnĩ subeũdis ⁊ repellẽdis: vel scĩa rerum formidolosaꝝ cõtrariarũq̃: aut oĩno negligẽdaꝝ cõservãs earũ sta- bile iudiciũ: vel breui⁹: vt ait crisippus. Fortitudo est scĩa rerũ ꝑfe- rẽdaꝝ vel affectio aĩ in patiẽdo ac ꝑferẽdo sũme legi sine timore pa- rẽs. Flagicij ꝑncipiũ est (vt ait ennius) iter cives nudare corpora.

De Eodem. C. XXVII.

Idem in li. v. Nõ sunt ea bona dicẽda nec habẽ- da q̃b⁹ abũdantẽ li. ꝙ esse miserrimũ. Tar- dis mẽtib⁹ virtus nõ facile cõmittit̃. Sapiẽtis ꝓpriũ ẽ ni- hil qȯ penitere posset facere: nihil invitus: sꝫ splẽdide con- stãter graviẽ honeste oĩa. nihil expectare ita q̃si certo futuruꝫ. nihil cũ acciderit admirari sui stare iudicijs: Stoici finẽ bonoꝝ eẽ sense- rũt cõgruere nature. ⁊ cũ ea ↄveniẽtẽ vivere. Si q̃dã etiã suavitas ea dendẽ q̃ͣ multa ex terra arboribusq̃ gignunĩ cũ facili copia cũ suavitate ꝓstãtia adde itegritatẽ valitudinis que cõtinẽtiã in vi- ctu cõsequit̃ ⁊ cõfert: sudẽtes: ructãtes: refectos epulis tanq̃ͣ opi- mos boves: tũc itelliges q̃ voluptatẽ maxime sequũt̃: eos minime cõseq. Quid dulci⁹ ocio lĩrato: leiũculos sane noster demostenes q̃ il- lo susurrio se delectari dicebat cõsuetẽtis muliercole (vt mos est ĩ gre- cia) h̃ est ille demostenes. Quid hoc lenius si orator ille tãtus apud alios videlicet loqui didicerat nõ multũ ipse secum.

De Legibus ⁊ de fine boni ⁊ mali. C. XXVIII.

Idem de legib⁹ li. j. Lex est sũma ratio insita na- tura: q̃ iubet ea q̃ facienda sunt: ꝓhibet q̃ ↄtraria. Nihil ꝓstabili⁹ q̃ͣ plane intelligi nos ad iusti- ciã eẽ natos. nec opinione sed natura constitutũ eẽ ius. Si quȯ natura sit iudicio hoĩes humani nihil a se alienũ putarẽt cole- ret̃ ius eque ab oĩb⁹. sed tãta est corruptio male ↄsuetudinis: vt ab ea male extinguanĩ tanq̃ͣ igniculi a natura dati: ⁊ cõfirmenĩ vitia cõtraria. Lex est recta ratio imperãdi ac ꝓhibẽdi. quã q̃ ignorat: in- iustus est: sive scripta sit vsq̃ͣ: sive nusquã. Iusticia est obtẽperan- tia legib⁹ scriptis institutisq̃ ppłoꝝ. Virtus est ꝑfecta ratio ei⁹ qȯ certe a natura inest. idq̃ ipsũq̃ iustissimũ est: iustitie mercedẽ nõ q̃rẽ. Nõ est viri boni errare: ⁊ diligere qȯ ꝑ se nõ est diligẽdũ. Idẽ in ij li. Hãc video sapiẽtissimoꝝ sententiã fuisse: legẽ nõ hominũ inge- nijs excogitatã nec scitũ aliqȯ eẽ ppłoꝝ: sed eternũ quoddã qȯ vni- versum mũdũ regeret: imperãdi ꝓhibẽdiq̃ sapiẽtia: ita ꝑncipẽ legẽ illã ⁊ vltimã eẽ dicebãt oĩa rõne aut cogẽtis aut vetãtis dei. ex q̃ il- la lex: quã de humano genere dederũt recte laudata est. Idẽ in li. iij. Et qui bene imperat: paruerit aliq̃n necesse est. ⁊ qui modeste pa- ret: videt̃ ꝙ aliq̃n impare dign⁹ eẽt. Idẽ de boni ⁊ mali fine li. j. Nemo voluptatẽ q: voluptas sit aspnat̃: neq̃ dolorẽ q: dolor est ↄsectaĩ. Denique aut voluptates omittunĩ maiorũ voluptatũ adipi- scendarũ cã: aut dolores suscipiunĩ: maloꝝ doloꝝ effugiẽdoꝝ grã. Idẽ in secũdo. Oĩa officia eo referri oportet: vt adipiscamur prin- cipia nature. Idẽ in li. iij. Una voluptas multis obscurat̃ in vita voluptaria. Idẽ in. v. li. Virtus rõnis differẽte absolutio diffinit̃.

De Ceteris eiusdem libris. C. XXIX.

Idem de natura deoꝝ li. j. Multa sunt incommo- da in vita: q̃ sapiẽtes cõmodoꝝ cõpensa- tione leniũt. stulti nec vitare venientia: nec ferre presentia ꝑ̃nt. Oĩb⁹ fere in rebus quid non sit q̃ͣ ꝙ quid sit citius dixerim. Egyptij nullã beluã nec ob aliquã vtilitatẽ: quã ex ea cape- rent cõsecraverũt. Nihil est virtute amabili⁹ q̃ͣ qui adeptus fuerit vbicũq̃ gentiũ erit vt a nobis diligat̃. Amicitiã si ad fructũ nostrũ referimus: ⁊ nõ ad illius cõmodũ quẽ diligim⁹: nõ est amicitia: sed mercatura quedã vtilitatũ suarũ prata ⁊ arva ⁊ pecudes h̃ mõ dili- gunt̃: ꝙ ex eis fructus capiunt̃. hominũ autẽ charitas gratuita est. Idẽ in ij. li. Quid tã ꝑspicuũ cũ celestia ↄtẽplamur: q̃ͣ eẽ aliquod numen ꝑstantissime mẽtis: quo hec regant̃. Ad cõsiderandũ q̃ sit natura deorum nihil difficilius q̃ͣ a ↄsuetudine oculoꝝ mẽtis aciẽ abducere. Idem in. iij. li. Versutos eos appello: quorum celeriter mens versat̃. Idẽ de divinatione li. j. Oĩb⁹ in rebus temeritas in assentiendo error turpis est. Si quis mortalis colligationes omniũ causarũ animo ꝑspicere posset: nihil eũ ꝑfecto falleret. Idẽ in. ij. Causarũ ignoratio in re nova admirationẽ facit. Qȯ autẽ crebro vi- det quis nõ miraĩ: etiã si cur fiat nesciat. Idẽ in fato. Ad animorũ motus volũtarios nõ est requirẽda externa causa. Motus eni vo- lũtarius eã naturã ↄtinet in se: vt sit in nostra potestate: nobisq̃ pa- reat. Idem de creatione mũdi. Parentẽ vniversitatis huius inve- nire difficile est. ⁊ cũ iam quis eum invenerit: iudicare in vulgus ne- phas est. Idẽ in dialogo ad Hortensiũ. Oĩs cogitatio multis est obstricta difficultatib⁹. est enĩ ⁊ in ipsis rebus obscuritas: ⁊ in iudi- cijs nostris infirmitas est animorũ ingenioꝝq̃ naturale: quasi pa- bulũ quoddã contẽplatio nature nulla virtus eẽ potest: nisi gratui- ta sit. nã que voluptate quasi mercede aliq̃ ad officiũ impellit̃: non est virtus: sed fallax quedã simulatio: ac imitatio virtutis. Idẽ de partitione orationis. Cõmunia q̃si quinq̃ lumina orõnis sunt hec. Dilucidũ: breve: ꝓbabile: illustre: suave. Idẽ in li. de archademicis. Inepte quis miserũ docet.

De Orationibus eiusdem. C. XXX.

Cicero oratione sua pro marcello. Iste dolorum natus est ex cuius salute nõ minor pene ad oẽs q̃ͣ ad ipsum letitia perveniet. Nulla corpore tanta vis est q̃ nõ ferro ac virib⁹ debilitari frãgiq̃ possit. aĩu- mũ do vincẽ iracũdiã cohibẽ victoriã tẽperare adversariũ non mõ extollẽ iacentẽ: sꝫ etiã amplificare ei⁹ pristinã dignitatẽ. h̃ q̃ fecerit: nõ ego eũ sũmis viris cõparo: sed simillimũ deo iudico. iracũdia ↄsilio inimica est. ⁊ victoria nã insolẽs ac superba est ipsam victoriã vicisse videt̃: q̃ ea q̃ illa adepta est victis remisit. Idẽ in orõne ꝓ ligario. Nihil est tã populare q̃ͣ bonitas. Nulla de virtutib⁹ plurimis mira- bilior nec gravior misia. hoĩes enĩ ad deos nulla re ꝓpi⁹ accedũt q̃ͣ hoĩb⁹ oĩa. Nihil hꝫ fortuna mai⁹ q̃ͣ vt possit. nec natura meli⁹ q̃

vt velit seruare q̄ plurimos. Idem pro diuinatore. Nemo fere est qui sui periculi iudex: non sibi se equiorē q̄ reo prebeat. Idē p̄dic q̄ iret in exiliū. Officiū liberare: est ferere beneficiū: vt possis metere fidei fructū. Nemo tam facinorosa inuētus est vita: vt nō tū p̄pio iudiciū sentētijs cōuinceret q̄ suppliciys addiceret. Multoꝝ aūis vultu multa flagitia pietib⁹ tegunt: sꝫ h̄ obstructio nec diuturna ē: nec obducta: vt curiosis oculis ꝑspici nō possit. Quis vnq̄ tam crudelis in aliquē fuerit: vt ꝓhiberet eū aut sibi merere: aut ceteris supplicare. Presentes fruct⁹ negligam⁹ posteritatis glorie seruemus: spernemus q̄d volumus: q̄d accidērit feramus. Idē ꝓ celio. Illud te esse admonitū volo. p̄mū vt q̄lis es talē te boies existiment. ⁊ vt quantū a rerū turpitudine habes. tantū te a v̄boꝝ libertate seiūgas Deinde ne ea in alteꝝ dicas: q̄ cū tibi falso responsa sint erubescas.

¶ Item de eodem. C. XXXI.

Idem de cathelina. Habuit ille plurima maxima rū nō expssa signa: sꝫ adūbrata v̄tutū. vtebat' bois⁹ iprobis ⁊ q̄dē optimis viris se deditū esse simulabat. nunq̄ tale monstrū in terris vllum fuisse puto tam 𝔷rijs diuersisq̄ ⁊ īter se pugnātibus nature studijs cupiditatibusq̄ cōflatū. Quis enī clarioib⁹ viris q̄nq̄ iocūdior. Quis turpiorib⁹ cōiunctior. q̄s ciuis aliq̄n melior: q̄s hostis ciuitati deterior: q̄s in voluptatib⁹ inquinatior: q̄s in laborib⁹ patiētior. Quis in rapacitate auarior: q̄s in largitiōe effusior. illud quoq̄ in eo erat mirabile. nā; suā versare ⁊ regere ad tpa atq̄ huc atq̄ illuc torq̄re ⁊ flectere cū tristib⁹ seuere: cū remissis iocūde: cū senib⁹ grauiē: cū iuuentute comiē: cū facinorosis audacter: cū luxuriosis luxuriose viuere. Multos vidi ⁊ audiui q̄ cū totā adolescētiā voluptatib⁹ dedissent: se tandē ad frugē bonā recepisse graues boies atq̄ illustres fuisse. O magna vis v̄itatis q̄ cōtra oīuꝫ īgenia calliditate solertia: cōtraq̄ fictas oīuꝫ īsidias facile p seipsā; se defendit. Idē cū grās egit ppl'o. Bona valitudo iocūdior est hꝭs q̄ e graui morbo recreati sūt: q̄ illis q̄ nunq̄ egro corpe fuerūt. oīa dsiderata magis q̄ assidue ꝑcepta delectāt. Idē de domo sua. Est q̄dē modus religiōis: nimiū eē supstitiosum nō oportet. Caduca sūt h̄ ⁊ mobilia nō v̄tutis atq̄ ingenij sed fortune ⁊ tēpoꝝ munera: quoꝝ nō tam facultas ⁊ copia extēdenda est: q̄ in vtēdo ratio: ⁊ in carēdo patiētia. Idē de penitentijs ⁊ cōsuetudinib⁹. Nō his nō solū gratus eē debet: q̄ accipit beneficiū: sed etiā is cui potestas accipiēdi fuit. Idē de respōsis aruspicij. Miserior es cū in oēꝫ fraudē oculis rapisq̄ si oīno oculos non habueris. Idē pro cornelio balbo Est h̄ seculi malicia quedā atq̄ labes v̄tuti velle inuidere. ꝑimq̄ florē dignitatis īfringere. Virus assiduus viri rei dedituꝫ: ⁊ ingeniū ⁊ artē sepe vincit. Idē inuectiua in cathelinā p̄sentē. Jā tecū sic loqr: vt nō odio ꝑmotus videar quo debeo: sed vt misc'dia q̄ tibi nulla debet. neq̄ enī is es vt aut pudor a turpitudine aut metus a p'iculo: aut ratio te a furore reuocauerit. Idē in eundē absentē. Nō intelligo cur minore q̄dā dolore pituros se cū multis q̄ si soli pereāt accipiāt. Idē vt īterficiant deprehēsi. Nequaq̄ turpis mors viro forti pōt accidere. Idē ī achonimū. Oīno nulla est eā cuiq̄ iusta arma 𝔷 patriā capiēdi. Actor. Hec de libris ciceronis ad p̄sens excerpta sufficiāt.

¶ De Inuectiuis salustij ⁊ ciceronis ad inuicē. C. XXXII.

Hic quoq̄ cōtēporane⁹ fuit Salusti⁹: vt patet supi⁹ vbi dictū est: q̄ fuit eiusdē inimicus: vnde ⁊ scrip serūt inuectiuas adinuicē. Scripsit etiā Salusti⁹ de bello cathelinario librū vnū. de iugurthino lib. i. de q̄b⁹ oib⁹ h̄ pauca excerpsi. Salusti⁹ contra tullium. Nō leuissimus supplex inimicis: cōtumeliosus amicis: nemini fidus: seruator ī fidissim⁹: patronus mercenari⁹: cui⁹ nulla pars corporis a turpitudine vacat: lingua vana: manus rapacissime: gula imēsa: pedes fugaces: ⁊ q̄ honeste noīari non possunt. honestissima ea maxime cuspe salusti voluptas est eq̄lē ⁊ parē verbis vitā agere: vt oīs morib⁹ o fo cōfouet. Tulli⁹ cōtra salustiū. Nō q̄ ita viuit vt tu alter ac tu loq pōt: nec q̄ ita illo quopiā sermone vtit vita honestior est. Sepe vidi graui⁹ offendere alios auditoꝝ eos q̄ aliena vitia aperte dixerūt q̄ eos qui cōmiserunt.

¶ Flosculi Salustij in cathelinario. C. XXXIII.

Idem in cathelinario Priusq̄ īcipias consulto vbi 𝔷sulueris mature opus est facto. Fortuna simul cū morib⁹ imutat. Multos pessima ac diuersa īter se mala luxuria atq̄ auaricia vexāt. Regib⁹ boni q̄ mali suspectiores sūt sempq̄ his v̄tus aliena formidolosa ē. Optimus q̄sq̄ facere mauult q̄ dicere. Virtuti oīa parēt. Auaricia fidē ⁊ ꝓbitatē ceterasq̄ bonas artes subuertit: ⁊ ꝓ his supbiā ⁊ crudelitatē deū negligere: oīaq̄ venalia h̄re edocuit. Sed hec res etiā sapientum animos fatigant. Auaricia pecunie studiū habet quam nemo sapiēs amauit vel concupiuit. hec quasi malis venenis imbuta corpus animūq̄ virilē effeminat. semp infinita insatiabilisq̄ est. neq̄ copia neq̄ inopia minuit. Adolescentū animi molles ⁊ etate fluxi haud difficile capiunt. Idē velle ⁊ idē nolle ea demū vera est amicitia. Si q̄s etiā a culpa vacuus in amicitiā prauoꝝ incidit quotidiano vsu atq̄ illecebris facile par similisq̄ ceteris efficitur. Nulli mortaliū iniurie sue parue vident. alia alijs licentia est. Qui enī demissi in obscuro vitā agunt: si q̄d deliquerint pauci sciunt. nā fama ⁊ fortuna eoꝝ pares sunt. q̄ vo magno impio p̄diti in excelso etatē agunt facta eoꝝ cūcti mortales nouerūt. Itaq̄ in maxima fortuna minima licētia est. Et q̄ apud alios iracūdia dicit: hec impio crudelitas appellatur. In luctu atq̄ miserijs mors erumnarū requies est nō cruciat⁹. Quō 𝔷ueniet te in minore negocio legē timere: si eā in maiore neglexeri. Jam pridē rerū vera vocabula amisim⁹: q̄ bona aliena largiri liberalitas: malarū rerum audacia fortitudo laudat. Plurima maiores n̄ros magnos fecerūt. q̄ nobis nulla sūt. s. domi industria. foris iustitia. anim⁹ in 𝔷sulēdo liber. neq̄ delicto neq̄ libidini obnoxius. Pro his autē nos habem⁹ luxuriā atq̄ auaritiā. publice egestatē. priuatim opulentiā. inter bonos ⁊ malos nullū discrimen. oīa premia virtutis ambitio possidet domi voluptati. foris aut pecunie seruit aut gratie.

¶ Flosculi eiusdem de iugurtino. C. XXXIIII.

Idem in iugurtino. Frustra niti nec aliud fatigando nisi odiū querere extreme dementie est. Audax est imperij natura mortaliū: ⁊ preceps ad explendā animi cupiditatē. Inter mortales difficillimū est glīa inuidiā vincere. Veros amicos neq̄ armis cogere: neq̄ auro parare queas: sed officio ⁊ fide parant. Cōcordia parue res crescunt: discordia maxime dilabunt. Miserū est prius oneri esse q̄ vsui. Rome oīa venalia sunt. paucis carior est fides q̄ pecunia. oīa eadē cupere eadēq̄ odisse. inter bonos amicitia: inter malos factio est. Maius est dedecus parta amittere: q̄ oīno nō parasse. Plura sunt: q̄ licꝫ grauia sint: tū p consuetudinē pro nihilo habent. Bono more satius est vinci q̄ malo iniuriā vincere. Post gloriam inuidiā sequi meminerit. itaq̄ quo clarior es vel eris: eo magis anxiū ac sollicitū te esse oportet. Animo cupienti nihil satius festinatur. superbia cōmune nobilitatis est malum. Actor. De ciceronis atq̄ salustij dictis moralibus hec ad presens sufficiant. Nunc igit' vide paululū horum causa digressi sumus: ad ordinē historie bellorū cesaris redeamus.

¶ De Fuga ⁊ nece Pompei. C. XXXV.

Jchar. vbi supra. Hic nāq̄ iulius cesar galloꝝ gentē ferocissimā multis prelijs expugnauit. Deniq̄ nauibus in britāniā trāsuectis romanū imperiū vltra limitē videlicet oceanū dilatauit: q̄d totū intra decenniū cōsūmauit. Quo trāsacto decenni sibi postulauit alterū 𝔷sulatū a senatu romano. q̄ traditū est a marcello tēr 𝔷sule: pompeio admittēte. Deinde decretū est a senatu: vt in vrbē nunq̄ nisi dimisso veniret exercitu. q̄d cesar grauiter tulit. ⁊ 𝔷tractis vndiq̄ virib⁹ romā hostiliter 𝔷tēdit. a ptaq̄ arimino rauennā se cōtulit. At vo pompeius ⁊ oīs romanoꝝ senat⁹: crescētib⁹ cesaris virib⁹ trepidi tanq̄ italia pulsi greciā adierunt. dirachiū gerēdi belli sedē eligētes. Porro cesar cū iam ducto 𝔷tra pompei certamina multa peregisset. tādē romā intrauit: ⁊ ex erario publico fracti ianuis pecuniā tulit: quā suis militibus erogauit. Interea vo apud dirachiū multi reges oriēt cū auxilijs venerūt ad pōpeiū. q̄d vt cesar audiuit: agmē ꝑpato p epyrū in thessaliā venit. pōpei⁹. lxxxviij. cohortes ordine triplici collocauit. fuerūtq̄ ī ei⁹ exercitu peditū. xl. milia equites in sinistro cornu sexingēti: ⁊ ī dextro ṡngēti. īnt' quos erāt reges multi ⁊ senatores eq̄tesq̄ romanoꝝ plurimi. Ecōtra vo cesar sīlr. lxxx. cohortes ordīe triplici disposuit. ⁊ in ei⁹ exercitu fuere min⁹ q̄. xxx. milia peditū. eq̄tes. M. Sꝫ dū vtriq̄ certat' vniu'sus pōpei exercit⁹ ī fugā v̄tit'. Cesa sūt ibi pōpeianoꝝ xij. milia: ⁊ cēturiones. xxxiij. Pōpei⁹ ita fugiēs onerariā nauiū nactus ī asiā ꝑperauit: ⁊ inde p tyrū ī egyptū trāsīit: ibiq̄ stati vt litus attigit: iussu ptolemei adolescētis in gratiā cesaris victoris occisus ē.

¶ Qualiter Ptolemeus adolescens cesari repugnans perijt. C. XXXVI.

Tunc cesar syriā ꝑuagat' alexandria venit: vbi ptēdib⁹ alexādrinus prefatū ptolemei alexandrie regno donauit. q̄ cū illico 𝔷 cesarē rebellauit: ⁊ bellū īstruxit: ī quo bello cesa referūt hoīuꝫ. xx. milia. ⁊. xij. milia nauib⁹ dedita. Vīci terris⁹ ptolome⁹ scapbā ascēdit vt fugēt. s

multis post eũ in eadẽ insluctib⁹ mersus ac necat⁹ ẽ. cui⁹ dũ corp⁹ ad littus deuolutũ fuisset: indicio lorice auree cognitũ est. quam cesar alexãdrie ꝓmisit: ⁊ sic alexãdrios ad dditionẽ desꝑatiõe coegit. Qui b⁹ patratis rursus egypti regnũ cleopatre dedit. Deĩde ṽo syriã ꝑagat⁹: pharnacẽ in ponto deiecit. Inde romã sc̃do regressus dictator ⁊ cõsul ẽ appellat⁹. Deĩde trãsiẽs ĩ aphricã oẽs Põpei duces ac nepotes debellauit. filiãqꝫ ei⁹ põpeiã ⁊ faustũ ⁊ sillã affraniũ ⁊ postremũ ĩterfecit. Cato ṽo apud vticã sese interemit. Suetoni⁹ vbi supra. Questori viterior hispania obuenit vbi cũ mãdato ppli. R. iure dicẽdo cõuẽtus circuiret. gadesqꝫ venisset aĩaduersa apud herculis tẽplũ alexãdri magni imagine ĩgemuit: ⁊ qͣsi pertesus ignauiã suã ꝙ nihil dũ a se memorabile actũ eẽt. ĩ etate q̃ iã alexãder orbẽ terrarũ subegisset. missionẽ cõtinuo efflagitauit. ad captãdas q̃ ꝓ⁹ maiorũ rerũ occasiões ĩ vrbe etiã cõfusũ eũ sõnio ꝓxime noctis (nã visus erat ꝑ q̄etẽ stupũ mr̃i ĩtulisse) coniectores ad amplissimã spem incitauerũt. arbitriũ terrarũ orbis portẽdi ĩterꝑtãtes: qn̄ m̃ rẽ quã sub iectã sibi vidisset. nõ alia eẽt q̃ terra q̃ oĩuꝫ parẽs h̃ret.

¶ De Initio imperij cesaris. C. XXXVII.

Sichardus. Deniq̃ cesar romã reuersus rerũ summã ac potentiã quã greci monarchiã vocãt: solus sibi ꝑsumpsit. Sic ẽ in ro. republica impiũ obtinuerũt monarchi: ⁊ repetitũ ẽ post tẽpora cõsulũ iussu parẽdi. Anno ab vrbe cõdita. dcc. xxij. ab exactis ṽo regib⁹. ccc. lxxix. ac ꝓ regib⁹ ĩpatores sũt appellati. Euse. ĩ chro. Primus itaqꝫ apud ro. Caius iuli⁹ cesar singulare arripuit ĩperiũ. Cepit anno regni cleopatre. iij. hyrcani ṽo. xxx. ĩ. etatis q̄nte q̄ngentesimo ꝓxĩj. mũdi ṽo. iij. M. dccc. xvi. ⁊ imꝑauit annis fere quinqꝫ. Ab hoc romano ⁊ ꝑncipes appellati sunt Cesares.

¶ De Uita iulij cesaris ⁊ ꝓbitate eiusdẽ in armis. C. XXXVIII.

Suetonius de. xij. cesarib⁹ li. i. Dic fuisse traditur excelsa statura: colore candido: teretib⁹ mẽbris: ore paulo pleniore: nigris vegetisqꝫ oculis: valitudine ꝓspera: nisi ꝙ repẽte aĩo lĩquĩ aut etiã ꝑ sõnũ exterreri solebat. Comitiali quoqꝫ morbo bis inter res gerendas correpꝰ ẽ. Circa corporis curã morosior: vt nõ solũ tõderet diligentẽ ac raderet: sꝫ velleret etiã vt q̄dã exprobrauerũt. Caluicij ṽo deformitate iniq̄ssime ferre sepe obtrectatorũ iocis obnoxiã expt⁹. Ĩdꝫ ⁊ deficientẽ capillũ reuocare a vertice cõsueuerat. vini q̄dẽ parcissimũ ne inimici q̄dẽ negauerũt: circa victũ. C. oppi⁹ adeo ĩdifferẽtẽ docet vt quõdã ab hospite cõditũ oleũ ꝓ viridi appositũ aspnãtib⁹ ceteris solũ etiã argi⁹ appetisse dicat ne hospitẽ aut rusticitatis aut negligẽtie arguere videret: eloq̄ntia mirabili arte militari. q̃re aut equauit ꝓstãtissimorũ gloriã: aut excessit. Reliq̃t ⁊ rerũ suarũ cõmẽtarios: de quib⁹ cicero sic refert. cõmẽtarios scripsit valde q̄dẽ ꝓbãdos: nudi sũt recti ac venusti ⁊ oĩ ornatu orõnis tanq̃ veste detracta. Armorũ ⁊ eq̄tãdi ꝑitissim⁹: laboris vltra fidẽ patiẽs erat ĩ agmine: nõnunq̃ equo sepi⁹ pedib⁹ anteibat: capite detecto seu sol: seu himber esset. longissimas vias ĩcredibili celeritate cõfecit. expedit⁹ meritoria rheda cẽtena passuũ milia in singulos dies si flumina morarent. nãdo traiciẽs: vel innixus inflatis vtrib⁹ vt ꝑsepe nuncios de se ꝓuenerit. Ancipiti ꝑlio equos dimittebat: ⁊ in primis suũ: quo maior ꝑmanẽdi necessitas ĩponeret: auxilio fuge erepto. vtebat aũt equo insigni pedib⁹ ꝓpe hũanis ⁊ ĩ morẽ digitorũ vngulis scissis. quẽ nec patiẽtẽ sessorẽ alteri⁹ ꝑm⁹ ascẽdit. Inclinatã aciẽ solus sepe restituit. obsistẽs fugiẽtib⁹: retinẽsqꝫ singulos ⁊ cõtortis faucib⁹ cõuertẽs in hostẽ. Alexãdrie circa oppugnationẽ põtis eruptiõe hostiũ subita cõpulsus ĩ scaphã plurib⁹ eodẽ ꝑcipitãtib⁹ cũ desilisset in mare. nãdo ꝑ ducẽtos passus euasit ad ꝓximã nauẽ: elata leua: ne libelli quos tenebat madefierent. paludamentum mordicus trahens ne spolio potiretur hostis.

¶ Qualiter se hẽbat erga subditos ⁊ erga pares. C. XXXIX

Elicta neqꝫ obseruabat omnia neqꝫ ꝓ modo exeq̄bat sꝫ desertorũ ac sediciosorũ ⁊ inq̄sitor ⁊ punitor acerrim⁹ cõniuebat in ceteris. ac nõnunq̃ post magnã pugnã atqꝫ victoriã remisso officiorũ munere: licentiã oĩꝫ lasciuiendi passim ꝑmittebat: iactare solit⁹ milites suos etiaꝫ vnguẽtatos bñ pugnare posse. nec milites eos ꝓ cõtiõe: sꝫ blãdiore noĩe cõmilitones appellabat. hẽbatqꝫ eos tã cultos vt argẽto ⁊ auro politis armis ornaret: simul ad spẽꝫ ⁊ quo tenaciores eorũ essẽt ĩ ꝑlio metu dãni. diligebatqꝫ vsqꝫ adeo vt audita clade. Tituriana barbã capillũqꝫ summiserit. Nec añ depsuerit q̃ꝫ vindicasset. q̄b⁹ rebus et deuotissimos sibi ⁊ fortissimos reddidit: apud dirachium sceua excusso oculo: femore ⁊ humero transfixus. cxx. ictibus scuto ꝑforato custodiã porte cõmissi castelli retinuit. Acilius nauali ad massiliã prelio iniecta in puppẽ hostiũ dextera ⁊ abscissa transiliuit in nauẽ vmbone obuios agens. Studiũ ⁊ fides erga clientes ne iuueni q̄dẽ cesari defuerũt: amicos semꝑ tãta felicitate indulgẽtiaqꝫ tractauit: vt gaio oppio comitãti se ꝑ siluestre iter: correptoqꝫ subito valitudine diuersorio loco qd̄ vnũ erat cessent. ⁊ ipse humi ac sub diuo cubuerit. Simultates ĩ nullos excepit tã graues: vt vnq̃ꝫ nõ occasiõe oblata libẽs deponẽt: sꝫ ⁊ ĩ vlciscẽdo nã lenissim⁹. In. P. clodiũ põpeie vxoris sue adulterũ atqꝫ eadẽ de rã pollutarũ cerimoniarũ reũ testis citatus negauit se quicquã cõperisse q̄uis ⁊ mater aurelia ⁊ soror iulia apud eosdẽ iudices oĩa ex fide retulissent. ĩterrogatusqꝫ cur repudiasset vxorem: Quoniã inquit meos tã suspicione q̃ꝫ crimine iudico carere oportere.

¶ De Nece Aristobili ⁊ exaltatione Antipatri. C. XL.

Comestor. Cesar aũt post sedat⁹ ⁊ pompei fugã trãs mare ioniũ reb⁹ oib⁹ romaqꝫ potit⁹ solutũ aristobolũ cũ duab⁹ cohortib⁹ in syriã misit facile ꝑ hunc iudeã sibi posse subiici rat⁹. verũ spes cesaris frustrata est. nã a studiosis põpei veneno ꝑijt aristobolus. seruabaturqꝫ corp⁹ ei⁹ melle cõditũ ꝓhibita sepultura donec iussu antonij in monumẽtis regalib⁹ sepult⁹ ẽ. occiditurqꝫ fili⁹ ei⁹ alexãder antiochie a scipiõe securi ꝑcussus. superstes antigon⁹ cũ sororib⁹ suis ad ptolomeũ menei filiũ cõfugit. accepitqꝫ ptolome⁹ minorẽ sororũ alexãdrã vxorẽ. ex q̃ (vt quidã tradũt) suscepit lisaniã abyline postea tetrarchã. Postea factũ est preliũ in emathia: cui interfuit antipater ⁊ iudei sub pompeio. Qui cũ redisset in iudeã timẽs cesaris impetũ liberos suos ad arabas cognatos eorũ transmisit. Mortuo autẽ pompeio antipať in cliẽtelã cesaris se cõtulit. cui⁹ virt⁹ ĩ prelijs cũ plurimũ enituisset: fact⁹ est amic⁹ cesaris. Quẽ cesar romana ciuilitate sil̃ ⁊ ĩmunitate donauit. eiusqꝫ grã põtificatũ hircano cõfirmauit. Deniqꝫ antipať ipse ꝓcurator iudee declarat⁹ est: ⁊ regnũ hircano concessum: ita tamen ne rex vocaret. Post hoc antipater filium maiorẽ fasellon hierosolymis sub se procuratorẽ statuit: ⁊ herodem galilee prefecit.

¶ De Presagijs mortis cesaris. C. XLI.

Suetonius. Porro cesari futura cedes euidentib⁹ ꝓdigijs denunciata est paucos ante mẽses cũ in colonia capua deducta lege iulia coloni ad extruendas villas vetustissima sepulchra disicerẽt: idqꝫ eo studiosius facerẽt: ꝙ aliquãtulũ vasculorũ operis antiq̄ scrutãtes repiebãt. tabula enea in monumẽto (in quo dicebatur capis cõditor capue sepult⁹) inuẽta est scripta lr̃is grecis vbisqꝫ hac sentẽtia. Q̃ñcũqꝫ ossa capis detecta eẽnt: fore vt iulio ꝓgnatus manu cõsãguineorũ necaret: magnisqꝫ mox italie gladib⁹ vindicaretur. Cui⁹ rei ne q̄s fabulosam aut cõmentitiã putet: auctor est Cornelius balb⁹ familiarissim⁹ cesaris. Proximis dieb⁹ equorũ greges: quos in traiciendo rubicone flumine cõsecrarat: ac vagos ⁊ sine custode dimiserat comꝑit ꝑtinacissime pabulo abstinẽ: vbertimqꝫ flere. ⁊ imolantẽ monuit: caueret ꝑiculũ ꝙ nõ vltra martias idus ꝓferretur. Pridie aũt idus easdẽ auẽ regaliolũ cũ laureo ramulo põpeiane curie se inferentẽ: volucres varij generis ex ꝓximo nemore ꝑsecute ibidẽ discerpserũt. Ea ṽo nocte cui illuxit dies cedis ⁊ ipse sibi visus est ꝑ quietẽ interdũ supra nubes volitare. alias cũ ioue dextrã iungere. ⁊ calphurnia vxor imaginata est collabi fastigiũ dom⁹: maritũqꝫ in gremio suo cõfodi: ac subito cubilis fores spõte patuerunt. Comestor. Centesimo die ante mortem eius fulmen cecidit iuxta statuã ei⁹ in foro. ⁊ de noĩe ei⁹ suꝑscripto c litterã ei⁹ capitalẽ abrupit. nocte ꝑcedẽte diẽ obit⁹ ei⁹: fenestre thalami ei⁹ cũ tãto strepitu apte sũt: vt exiliẽs a stratis ruiturã domũ estimaret. Eadẽ die cũ iret in capitoliũ: date sunt ei lr̃e indices mortis ĩminẽtis. Que dũ referret occisus: in manu eius inuẽte sunt nõdũ solute. Die sequente apparuerũt tres soles in oriente. qui paulatim in vnũ corpus solis redacte sunt. significãtes ꝙ dominiũ lucij antonij ⁊ marci antonij ⁊ augusti in monarchiã rediret. vel potius ꝙ notitia trini dei ⁊ vnius toti orbi futura ĩminebat.

¶ De Nece eiusdem ⁊ exequijs. C. XLII.

Sichardus. Deniqꝫ cesar dum reipublice statum iuxta morem maiorum clementer instauraret actoribus bruto ⁊ cassio in curia viginti quattuor vulneribus confossus interijt. In hac coniuratione. cclx. ferunt conscios fuisse. Romanus itaqꝫ populus dolore stimulat⁹ capitoliũ cũ auctorib⁹ cedis incẽdere voluit apud quos etiã ita postmodũ memorabilis fact⁹ est: vt oẽs post eũ imꝑatores appellarent cesares. Suetonius. Aiaduertens cesar vndiqꝫ se strictis pugiõibus peti. toga caput obuoluit. simulqꝫ sinistra ma

nu sursum ad ima crura deduxit. quo honestius caderet etiã inferiori parte corporis velata atq3 ita trib⁹ 7 .xx. plagis confossus est. vno tantũmodo ad p̃mũ ictũ gemitu sine voce edito. pcussoꝝ cesaris fere neq3 triẽnio q̃sq3 ampli⁹ supuixit: neq3 sua morte defunctus est. Dannati oẽs: ali⁹ alio casu perijt: pars naufragio: pars p̃lio. Nonnulli semet eodẽ pugione quo cesarẽ violauerãt interemerũt. Comestor. Occisus est autẽ cesar dolo bruti 7 cassij. anno etatis sue. lvi. corpus eius p rostris cõbustũ est. Statuit aũt pplus in foro solitaz colũnã lapidis numidici. xx. ppe pedũ supra quã tumulat⁹ est: que 7 iulia dicta est. Ex chronicis. Inuente sunt autẽ in manu eius l̃re precauẽtes de cõiuratiõe: q̃s si legisset vtiq3 cauisset.

C De Imp. octauiani augusti 7 ei⁹ pulchritudine. C. XLIII.

Ex chronicis. Romanorum scds regnauit octauian⁹ cesar augustus annis. lvi. a quo 7 ceteri romani imperatores augusti appellati sũt. Cepit anno q̃nte etatis q̃ngẽtesimo. xlviij. mũdi vero. iij. M. dcccc. xxi. Hugo floriacẽs. in historia ecclastica li. viij. Eo nullus romanoꝝ ĩperatoꝝ in bellis felicior: nec in pace moderatior fuit. adolescẽtiã tñ suã ciuilibus bellis iplicauit: 7 illiricã: 7 pannoniã occupauit: 7 siceãbros 7 astures hispanie pplos superauit: 7 eiusdẽ terre pplm barbaꝝ 7 agrestẽ romanis legib⁹ informauit. Norici quoq3 dalmate: mesi: bosroani: crates: daci: 7 sarmate ducis ei⁹ sunt supati v̄tute: sed anteq̃ regni monarchiã obtinuisset: ita inter ip3 7 antoniũ romana respu. diuisa manebat: vt augustus italiam 7 galliã 7 hispaniã. Anton⁹ vo asiã pontũq3 possideret erat autẽ antonius gener ei⁹. Suetoni⁹ liber. ij. Fuit autẽ augustus forma eximia: 7 p oẽs etatis gradus venustissima. q̃q̃ oẽs lenocinij negligẽs 7 in capite comẽdo tam incuriosus vt raptim cõplurib⁹ simul tonsorib⁹ operã daret: ac mõ tonderet: mõ raderet barbã: eoq3 ipso tẽpore aut legeret aliq̃d: aut scriberet. vultu erat aut in sermone vel etiaz tacitus a deo trãquillo sereroq3: vt q̃dã ex p̃moribꝰ galliaꝝ confessus sit inter suos eo se inhibitũ ac remollitũ. quo minus vt destinaret in trãsitu alpiũ p simulationẽ colloquij ppius admissus in p̃cipicium ppelleret. oculos habuit claros ac nitidos: q̃b⁹ existimari volebat inesse quiddã diuini vigoris. gaudebatq3 si q̃s sibi acrius contuẽtu q̃si ad fulgorẽ solis vultũ submitteret: statura breuẽ: sed q̃ cõmoditate 7 equitate mẽbroꝝ occultaret: vt nõ nisi ex cõparatione alterius astãtis pcerioris intelligi posset.

C De Strenuitate 7 pitia ei⁹ in re militari. C. XLIIII.

Taq3 natiões male q̃etas ad obsequiũ redegit nec vlli gẽti sine iustis 7 necessarijs causis bellũ intulit. Disciplinã militarẽ seuerissime rexit: nec legatoꝝ quidẽ cuiq̃ nisi grauate hibernisq3 demũ mensibus pmisit vxorẽ iteruisere. cohortes si q̃ cessissent loco decimatas ordeo pauit. cẽturiones statione deserta itidem vt manipulares capitali aiaduersione puniẽt. p cetero delictoꝝ genere varijs ignominijs affecit: vt stare p totũ diẽ iuberet ante pretoriũ interdũ tunicatos discinctosq3 nõnunq̃ cũ decẽpedis vel cespitẽ portantes. nihil autẽ minus ĩperfecto duce q̃ festinationẽ temeritatẽq3 ↄuenire arbitrabat. crebro id iactãs satis celeriter fieri quicq̃d satis benefiat. bellũ suscipiendũ oĩno negabat: nisi cum maior emolumẽti spes q̃ damni metus ostẽderet. Nã minima cõmoda nõ minimo sectantes discrimine. siles aiebat esse aureo hamo piscãtibus. cuius abrupti damnũ nulla captura pensari possit. Urbẽ pro maiestate ĩperij ornatã: 7 inũdatiõibus incẽdijsq3 obnoxiã excoluit: adeo vt iure sit gloriatus marmoreã se relinquere: q̃ latericiã accepisset. Itẽ secularibus ludis iuuenes vtriusq3 sexus phibuit nullũ nocturnũ spectaculũ frequẽtare: nisi cũ aliquo maiore natu ppinquoꝝ. Impetrauit a senatu decẽ adiutoribus vnũquenq3 equitẽ rõne vite reddere cogit: atq3 ex improbatis alios pena: alios ignominia notauit plures admonitione: sed varia. notauitq3 aliquos q pecunias leuioribus vsuris mutuati grauiore fenore collocassent.

C De Liberalitate 7 humanitate eiusdẽ. C. XLV.

Liberalitatem oĩbus ordinib⁹ per occasiones frequenter exhibuit. sed vt salubrẽ magisq3 ambitiosum p̃cipem scires: querentẽ de inopia 7 charitate vini populũ seuerissima correxit oratione satis puisum dicens a genero suo agrippa pductis ĩ vrbẽ plurib⁹ aq̃s ne hoĩes sitirẽt. Regna q̃b⁹ iure belli potit⁹ ẽ p̃ter pauca: aut eidẽ q̃b⁹ ademerat reddidit: aut alienigenis ↄtribuit. Reges socios ẽt iter semetipsos mutuis necessitudinib⁹ iũxit pmptissim⁹ affinitatis cuiusq3 atq3 amicitie ↄciliator 7 fautor plurimorũ liberos educauit sil' cũ suis 7 instituit. clẽtieq3 ei⁹ ciuilitatisq3 multa 7 mag̃ documẽta sũt. cũ emilio elião cordubẽsi ĩ ceña eria l'maxie

obiceret: q male opinari de cesare soleret. ↄuersus ad accusatorem cõmotoq3 similis velim inquit hoc mihi pbes. nec quicquã vltra aut statim aut postea inquisiuit. Tyberio quoq3 de eadẽ re sedulo violentius apud se p eplam cõquerẽti rescripsit ita: Etati tue mi tyberi noli in hac re indulgere: 7 nimiũ indignari quẽq̃ã eẽ: q̃ de me male loquat. satis est enĩ si hoc habem⁹: ne q̃s nobis malefacere possit. Tẽpla q̃uis sciret etiã pro ↄsulib⁹ decerni solere: in nulla tñ puincia nisi cõi suo romeq3 noĩe recepit. Nã in vrbe quidẽ ptinacissime abstinuit hoc honore. argẽteas etiam statuas olim sibi positas cõflauit. Dñi appellationẽ vt maledictũ 7 opprobriũ semp exhorruit. Cũ spectãte eo ludos pnũciatũ eẽt in mimo: O dñm equũ 7 bonũ. 7 vniuersi q̃si de ipso dictũ exultantes cõprobassent: statim manu vultuq3 indecoras adulatiões repressit. 7 in sequẽti die grauissime corripuit edicto: dominũq3 se postea appellari. nec a liberis quidẽ aut nepotib⁹ suis serio vel ioco passus est. atq3 eiusmodi blãditias etiã inẽ ipsos phibuit. Nõ temere vrbẽ oppidove vllo egressus aut quoquã ingressus est nisi vespa aut noctu ne quẽ officij cã inquietaret. ecitẽ se in iudicijs 7 interrogari 7 refelli equissimo aio patieba.

C De Pietate 7 equitate ipsius in subditos. C. XLVI.

Dñũ augustus. fecit: nõ audẽs extorquere possessoribus primas domos. Nunq̃ filios suos pplo cõmendauit vt nõ adiceret si merebunt. Eisdẽ pretextatis adhuc assurrectũ ab vniuersis in theatro 7 astãtib⁹ plausũ grauissime quest⁹ est. Ita amicos magnos 7 potẽtes in ciuitate eẽ voluit: vt tñ pari iure essent quo ceteri: legibusq3 iudiciarijs eque tenerent. Reuententẽ a puĩcia nõ solũ faustis oib⁹. s3 7 modulatis carmib⁹ psequebant. Obseruatũ est etiã: ne quotiẽs introiret vrbẽ: suppliciũ de quoq̃ sumeret. Patris patrie cognomen vniuersi repẽtino maximoq3 ↄsensu detulerũt ei. Nõnulli patrũfamilias testamẽto cauerũt: vt ab heredib⁹ suis prelato titulo victime in capitoliũ ducerent: votũq3 pro se soluerent: q superstitẽ augustũ reliquissent. Reges amici atq3 socij: 7 singuli in suo quisq3 regno cesareas vrbes cõdiderũt. Filias 7 neptes ita ĩstituit: vt etiã lanificio assuefaceret: vetaretq3 loq̃ aut agere quicq̃ã nisi propalã 7 quod in diurnos cõmentarios referretur. Extraneoꝝ quidẽ cetũ adeo phibuit: vt. L. tucinio claro decoroq3 iuueni scripserit quondã parũ modeste eũ fecisse: q filiã suam baias salutatũ venisset. Nepotes 7 l̃ras 7 natare aliaq3 rudimenta p se plerũq3 docuit. Amicitias neq3 facile admisit 7 ↄstãtissime retinuit. non tñ virtutes ac merita cuiusq3 digne prosecutus. sed vitia quoq3 7 delicta dũtaxat modica perpessus. Patronus dominusq3 est nõ min⁹ seuerus q̃ facil' 7 clemẽs. Diomedẽ dispẽsatorẽ: a quo simul ambulante incurrẽti repẽte fero apro per metũ obiectus est. maluit timiditatis arguere q̃ noxe. rẽq3 non minimi periculi: q tñ fraus aberat in iocum vertit.

C De Parsimonia eius in victu 7 eloquẽtia 7 ingenio eiusdem. C. XLVII.

E quidem thoro eũ cubuisse aiunt: nisi humili et modico instrato. Veste quoq3 nõ temere alia q̃ domestica vsus est: a sorore 7 vxore 7 filia neptibusq3 ↄfecta. Togis nec restrictis nec fusis: clauo nec lato nec angusto. Calciamẽtis altiusculis vt procerior q̃ erat videret. Cenã ternis ferculis: aut cũ habundantissime senis prebebat: vt nõ nimio sumptu ita sũma comitate: cibi minimi erat. vini quoq3 natura parcissim⁹ nõ amplius ter bibere sup cenã solit⁹ neq3 temere interdiu bibit: s3 pro potione sumebat pfusũ aq̃ frigida panẽ. aut cucumeris frustũ: vel lactucule thyrsum: aut recens aridũ ve pomũ succi vinosioris. Eloquentiam studiaq3 liberalia ab etate p̃ma 7 cupide 7 laboriosissime exercuit. Mutinẽsi bello in tãta mole rerũ 7 legisse 7 scripsisse 7 declamasse quotidie tradit. Gen⁹ eloquẽdi secut⁹ est elegãs 7 tẽperatũ vitatis sẽtẽtiarũ ineptijs 7 recõditoꝝ verboꝝ (vt ipse dicit) fetorib⁹. precipuã curã duxit sensũ animi q̃ aptissime exprimẽ. Sed nec tyberio parcens exoletas interdũ 7 recõditas voces aucupanti. Marcum quidẽ antoniũ increpabat q̃si ea scribentẽ: q̃ mirent potius hoĩes q̃ intelligãt. Ingenia seculi sui modis oib⁹ fouit. Recitãtes 7 benigne 7 patiẽter audiuit. Componi tñ aliq̃d de se nisi 7 serio 7 a p̃stãtissimis offẽdebat. Tonitrua 7 fulgura paulo infirmi⁹ expauescebat: vt semp 7 vbiq3 pellẽ vituli marini circũferret pro remedio atq3 ad maioris tẽpestatis suspicionẽ in abditũ 7 concameratũ locũ se reciperet.

C De his q̃ ĩ p̃ncipio impij sui acciderũt. C. XLVIII.

Uinc. in chro. Anno impij augusti p̃mo incerta portẽta q̃ facta sũt toto orbe: bos in suburbio rome ad arantẽ locut⁹ est. frustra se vrgeri mẽ

enim frumēta sed homines breui defuturos. Laberius mimorum scriptor decimo mēse p⁹. Caij iulij cesaris īteritu puteolꝭ morit̃. Publi⁹ mimograph⁹ natiōe syrus: rome scenā tenet: cicero in formiano suo ab herenio ⁊ popillo occidit̃. lxiij. etatis sue ā̄no: caput ei⁹ cū manu dextera ꝓ rostris positū iuxta qđ coronata popilij militis imago q̄ eū occiderat. Ouidius naso nascit̃ ī pelignis. Caius falcidi⁹ tribunus plebis legē tulit: ne q̄s pl⁹ testō legaret q̄ꝫ vt q̄rta ps hedib⁹ sup eēt. Anno seq̄nti e taberna meritoria trās tyberim oleū terra erupit fluxitq̄ꝫ tota die sine intermissiōe: signās xp̄i graꝫ in gētib⁹. Anno sequēti cornifici⁹ poeta militib⁹ desert⁹ īterijt: quos sepe fugiētes galeatos lepores appellarat. Hui⁹ soror cornificia c⁹ insignia extāt epygrāmata. Eo quoq̄ꝫ tpe corneli⁹ nepos scriptor historic⁹ clar⁹ habet̃. Marc⁹ bauı⁹ poeta quē virgili⁹ ī bucolicꝭ notat ī capadocia morit̃.

¶ De Prefectura herodis ascalonite: ⁊ vxoribus eius ⁊ filijs ⁊ filiabus. C. XLIX.

Domestor. Inter hec herodes ascalonita ab antipatre pre suo procuratore iudee a cesare ↄstituto p̄m⁹ p̄fect⁹ ē galilee. Qui cū nā stre nuus eēt p̄ncipē latronū ezechiā cū seq̄cib⁹ ei⁹ īterfecit: adeo q̄ terrā q̄etā reddidit et publice herodes pater galilee cātaret. Habebat aūt vxorē noīe dosidē sꝫ ignobilē: de q̄ ⁊ antipatrē suscepit: superduxitq̄ꝫ mariānē neptē hircani: cui⁹ etiā amore circūscidit se ⁊ fact⁹ ē ꝓselit⁹. Habuit sīl'r vxores nouē ex q̄s vij. nūerosam suscepit sobolē: sꝫ de his paucos nūerare sufficiat. Paraogent⁹ ei⁹ antipater ex dosidē. Alexāder ⁊ aristobolus ex mariāne. archelaus et malthata ⁊ samaritide: herodes antipas q̄ p⁹ tetrarcha fuit: ⁊ philippus ex cleopatra ⁊ hierosolomitide herod. Ↄ tū hūc q̄dā mariāne filiū putāt. At vo iudeorum optimates faselū ⁊ herodē apud antoniū accusabāt q̄ rex sūmā vi possiderēt: nomē tn̄ sup esset hircano. herodes aūt munerib⁹ placauit antoniū: reuocās ei in memoriā piā sui antiquā cū eo familiaritatē: cū aūt denuo antiochie a c. viris iudeis accusaret̃ attestāte ēt hircano: ꝓcūctabat̃ hircanū antoni⁹ q̄ņ ad reb⁹ agēdis eēnt aptissimi: cūq̄ꝫ herodē ⁊ frēm ei⁹ alijs ꝓtulisset: hilarat⁹ antoni⁹ eos de ꝓcuratorib⁹ tetrarchas iudee declarauit.

¶ De Restitutione antigoni in regnū. C. L.

Beunte aūt antonio romā pachorus rex parthor in manu valida eufratē trāgressus ē: ad quē descēdēs lisanias antigoni fili⁹ nepos ptolemei ex alexādra pollicit⁹ ē talēta mille: ⁊ virgines q̄ngētas vt antigonū ī regnū reduceret. Acceptis itaq̄ꝫ a pachoro multis milib⁹ pthor antigon⁹ hierlm expugnabat: ⁊ faselus q̄dē muros: herodes domū regiā custodiebat. Sꝫ cū īntrasset vrbē antigon⁹ ī dieb⁹ pēthecostē etiā ī foro dimicatū ē cūq̄ꝫ de pace tractatū ē antigonus pthor regē arbitrū ī dolo deposcebat. Egressus aūt hircanus cū fasello ⁊ antigono ad pthor regē hircanus ⁊ faselus ī itinere a pthis cōprehēsi st̄. Quo accepto herodes noctu ad idumeos ↄtribules suos ↄfugit: p̄misit q̄dē vxores ⁊ filios ⁊ vniuersaꝫ supellectilē: ⁊ ipse subseq̄ns ipet⁹ subseq̄ntiū sustinebat: grauiores aūt p̄tis iudeos ī fuga expt⁹ ē: cū q̄b⁹ sexagesimo a ciuitate stadio dimicauit ibiq̄ꝫ ob incredibilē victoriā castrū munitissimū postea firmauit qđ herodion vocauit. Dimissis aūt vxorib⁹ ⁊ liberis ī oppido massada sub custodia fratris sui iosippi ī petrā ciuitatē arabū p̄rexit: pthi vo nō solum antigonū restituerunt in regnū verūetiā hircanū ⁊ faseluꝫ vinctos ei tradiderunt verberandos. At ille hircani auriculas dētib⁹ trūcauit: ne quando mutatis rebus solutus pontificatū reciperet: ab integris enī sacra celebrari oportet. Faseli vero virtute preuētus est. Qui cuꝫ nec ferri copiā nec manus liberas haberet: ad saxū fracto capite expirauit: cognito quidē q̄ herodes euaserat ait se equanimiter mori q̄ꝫ vltorē viuū relinqueret. De hircano sunt qui dicant q̄ medicus ab antigono sibi missus in auriculas eius venenum pro medicamento infudit: ⁊ mortuus est. Josephus vero refert eum ad parthos missum: ⁊ ibi habitum ludibrio.

¶ Qualiter herodes ꝑ antoniū creatus ē rex iudee. C. LI.

Erodes accepta morte fratris romā ꝓperauit primo ꝑ causas vie expositis antonio q̄ miserat⁹ ei⁹ casus ⁊ murat⁹ senatus p̄suasit vt herodeꝫ regē iudee declararēt. Coronatus igit̃ herodes augusto ⁊ antonio hincinde astantib⁹ in capitoliū ductus ē: vbi ⁊ decretū senat⁹ sup hoc facto repositū est. Remissus est ī iudeā herodes duosq̄ꝫ principes cū eo ventidius ⁊ silo: q̄ eū in regno collocarent. Cū ergo venissent in galileam: silonē antigonus mercede corrupit: ⁊ propterea cum p̄cedi aduersus ant gonu simulatis occasionibus differebat: cūq̄ꝫ tādē obsedissent hierusalē romani: tū pro hiemis asperitate: tū ꝓ inopia victus ab obsidione discedentes: in idumea ⁊ galilea hiemabant: nec tñ herodes tūc ociosus erat: sed latronū multitudinē ꝓseq̄ns etiā in cauernis eos igne suffocabat. Inter quos erat quidā senior septē filiorum p̄r: quos ipse occidit in hūc modū. Stans ī ore spelunce singulos euocabat noīatim: ⁊ prodeuntē quēq̄ꝫ filiorū trucidabat. nouissime ⁊ vxorem. Tandē senē cōfossuꝫ vulnere sup mortuos misit: cū aūt accepisset antonius dolū silonis. misit sosiū cuꝫ herode in manu valida. Qui veniens in iudeā occurrēte sibi papiū vicit caputq̄ꝫ eius ferox frī suo in solatuꝫ fratris sui occisi transmisit. Tandē quinq̄ꝫ mēsib⁹ obsessa hierusalē cū in sexto romani vi irruerent in eam. nulli p̄cebāt etati. licet herodes rogaret vt p̄cerēt. Antigonus quoq̄ꝫ descendēs ad pedes solij ꝓstratus est: quē nō miseratus sosius: sꝫ irridēs antigonū appellauit: ⁊ vinctū ducēs ad antoniū remeauit: quē antonius securi ꝑcussit. Cōfirmatusq̄ꝫ est herodes in regno iudee quarto ā̄no ex quo rome diadema susceperat. Inde est q̄ q̄dā plures: q̄dā paucioꝛes anni regni herodis legunt̃. Translatum est itaq̄ꝫ regnū de iuda ad alienigenā īminente xp̄i aduētu. Audiēs hircanus herodē regnantē redijt in iudeam ⁊ in pristinum statū restitutus est: excepto q̄ non ministrabat.

¶ De Prophetijs in eo adimpletis. C. LII.

Usebius in chro. Anno igit̃ augusti decimo herodes antipatri ascalonite fili⁹ ⁊ matris cipridis arabice regnū iudeorum a romanis suscepit. ⁊ ā̄nis. xxxvij. regnauit. Ex tūc ḡ deficiēte principatu pōtificū regnauerūt herodes ⁊ filij ei⁹ post eū vsq̄ꝫ ad vltimā captiuitatē hierlm: neq̄ꝫ ex successiōe sacerdotal' generi pōtificib⁹ ↄstitutis neq̄ꝫ ꝑpetuitate vite s̄m legē mosi seruiētib⁹ deo: sꝫ ignobiles q̄dē ⁊ alio tpe alij. Nōnulliq̄ꝫ quoq̄ꝫ modico tpe sacerdotiū a romanis imperatorib⁹ emebāt: tūc cōpleta est ꝓphetia q̄ dicit. Nō deficiet princeps ex iuda ⁊c̄. In hoc etiā loco christus quē danielis scriptura significat accepit finē nā vsq̄ꝫ ad herodē. xl. sacerdotes erant reges iudeoū qui īperare ceperūt ab īstauratiōe tēpli sub dario vsq̄ꝫ ad hircanū ā̄nis q̄dringētis octingētatrib⁹ in medio trāsactis: quos daniel quoq̄ꝫ significat dicēs ⁊ scito ⁊ itellige ab exitu sermonis restaurādi ⁊ edificādi hierlm vsq̄ꝫ ad christi p̄ncipatū ebdomades. vij. ⁊ ebdomades sexagintaduas q̄ī ebdomades lxxx faciūt ānos q̄ngētos lxxxiij in q̄b⁹ el' sacerdotes ꝑ vnctionē decreti regnauerūt vsq̄ꝫ ad hircanū. Quo extremo oīm a pthis capto herodes antipatris filius nihil ad se ꝑtinētē iudeā ab augusto ⁊ senatu accepit. Et iterū post ebdomadas. vij. ⁊. lxij. interibit crisma: ⁊ sup templū inquit abominatio desolationis. Itaq̄ꝫ herodes ananelū quēdam de babylonia accitū pontificē iudeos constituit ⁊ post ei' ignū tpis aristobolū fratrē vxoris sue nepotē hircani successorē ei dedit. quo post animum interfecto rursum ananelo reddidit sacerdotium.

¶ De Nece antonij ⁊ cleopatre. C. LIII.

Ugo vbi supra. Porro cū esset lasciuus antoni⁹ corrept⁹ amore cleopatre egypti regine. repudiata augusti sorore ipsaꝫ sibi cleopatrā matrimōio copulauit: ⁊ augusto bellū indixit. S; august⁹ apud p̄lia nouorum motuū ſpēs cū īnuētiōe in itinere a brūdusio in epyrhū trāsmeauit. Antonius vo occupauerat actiū littus: sꝫ vbi ventū ē ad p̄liū ⁊ augusti classis cepit antonij nauigiū turbare. cleopatra regina cū aurea puppe veloq̄ꝫ purpureo p̄lia fugere cepit: ⁊ ilico insecutus est eā antoni⁹. istareq̄ꝫ vestigijs augustus: qđ cernēs antoni⁹ ꝓpria se manu īteremit. regina vo ad pedes augusti ꝓuoluta tentauit oculos ei⁹: sed spreta ab eo dispuit. Que vbi se triūpho seruari cognouit: ⁊ incautiorē nacta custodiā. in mausoleū odorib⁹ refertū iuxta suū se collocauit antonium. Deinde admotis sibi serpentibus morte sopita est. Tūc augustus potit⁹ alexādria vrbe oīū vrbiū tunc opulentissima. romā triūphans ingressus est: q̄bus patratis pthi inclyti noīs eius fama inuitati: licet iaꝫ se pareo romanorum magnitudini crederent romana signa q̄ crasso interfecto diripuerūt. vltro ei reddiderūt: ⁊ obsidib⁹ traditis firmū fedus ab eo fideli supplicatiōe suscipe meruerūt. Eusebi⁹ in chro. Igit̃ cleopatra ⁊ antonio a semet interfectis ⁊ alexādrie regno destructo anno impij augusti. xv. egyptus romana ꝓuincia fit: quā p̄mus cornelius gallus poeta rexit. Et ex h̄ loco quidā p̄miū annum augusti monarchie supputant.

¶ De Apologia herodis apud augustum. C. LIIII.

Iber vbi s. Herodes igit̃ rex iudeus gen anto nio ⁊ cleopatra iā extinctis sponte ad augustū nauigauit ⁊ deposito diademate. se illi obtulit humili q̄dē habitu: sꝫ regia mēte ⁊ his eū adorsus ē vbis. Ego inquiens auguste fateor me fidelē antonio fuisse sociuꝫ: vtpote qui ab eo regnum suscepi ea tñ necessitate armis nō tuli aduersum te.

non quasi belli patricidus vel amici desertor: sed domi rebus agendis occupatꝰ: igratũ tñ sibi me nõ sensit antoniꝰ: cui etiã adiumẽta exercitus ꝛ frumẽti copiã miserim absens. Nũc aũt o cesar vicisti antoniũ legiõibꝰ tuis: maxie vicisti eũ cũ filijs tuis: vicisti ĩperij rõani viribꝰ qđ dereliquerat ꝛ abnegauerat. Certe victus ẽ antonius viribꝰ tuis sꝫ magis moribꝰ suis: vicerat enĩ eũ cleopatra vxor ꝛ egyptius amor: canopeaqꝫ luxuries. Uictꝰ ẽ qꝛ maluit cũ cleopatra vinci: ꝙ̃ sine ea vincere: vicit eũ mulier ĩfestior sius ꝙ̃ aduersarijs. Deniqꝫ victus ẽ: qꝛ me audire noluit: obstruxerũt enĩ mẽtẽ eiꝰ cleopatre cupiditates. Uictꝰ sũ ꝛ ego cũ antonio minore tñ flagitio ꝙ̃ illũ cleopatra: vicit me antonius ille barbarã: ego amicũ nõ dereliq̃ mõ vo ad te veniẽs sequestrati a me regni ĩsignis sꝫ nõ abieci virtutis ↄsciẽtiã vt voles iudaica. Ad h̃ cesar. Salue inq̃t ꝛ nũc magꝭ viere regno tuo q̃ꝫ nõ inuidemꝰ ṽtutibꝰ sꝫ delectamur: dignꝰ es enĩ plurimis ĩparet qꝛ sic tueris amicitiã vt ꝛ ĩ aduersis positũ nõ abneges amicũ: ꝛ iccirco magꝭ expeterꝭ a nobis qꝛ nullus belli te mutauit euẽtꝰ: nõ enĩ antoniũ deseruisti: sꝫ antonius te qui magis credidit cleopatre ꝙ̃ tibi. Insipiẽtia illius te nobis acq̃siuit: qui sibi perniciosam elegit cleopatrã. ꝛ te fidelẽ repudiauit. At nõ est mirũ si a te cleopatra descissere fecit antoniũ cũ a me etiã eũ dissociauerit: ꝛ ex consorte imperij hostẽ reddiderit. Nũc aũt adoriemur in reliquũ vt nõ requiras antoniũ: nec enĩ dignũ est vt quẽ bello vicimus beniuolentia non vincamus. Et cum hoc dixisset imposuit cor nam capiti eius.

C De amplificatione regni e ius ꝛ ed ficiis q extruxit. C. LV.

Amplificauit aut munificẽtia regnũ illius das ei gadarã ꝛ hyppõnẽ: samariã ꝛ ioppẽ: turrimqꝫ strationis ꝛ maritimas ciuitates: ex qbꝰ herodes turrim stratonis in grã ꝛ honorẽ cesaris: post modũ albo lapide renouauit ꝛ aulicis edificijs venustauit: ꝛ cesareã mutato nõie iussit appellari: vrbẽ quoqꝫ samariã quã nũc bastẽ appellãt: nõ solũ exedificauit: sꝫ etiã repleuit ĩhabitãtibꝰ: extruxit ꝑterea hierosolymis turrĩ magnã quã appellauit antoniã: ꝓpẽ antonij gratiã veteris amici. Cesari quoqꝫ cõdidit tẽplũ ad fontes iordanis: adeo immemor religionis vt hoc tẽplũ ↄderet: ꝛ vsum gẽtiliũ in iudeã reduceret. Josephꝰ ĩ li. antiq̃tatũ. xvi. Herodes itaqꝫ cõsumptis pecunijs suis audiẽs hircanũ ante se regẽ aperuisse tumulũ dauid ꝛ tria milia talẽtorꝫ inuenisse: apertẽs ꝛ ipe noctu ĩgressus ẽ: qꝛ nollet ipe h̃ ciuitatẽ sentire: ꝛ pecunias q̃dẽ depositas sicut hircanus nõ ĩuenit: ornatũ vo ꝛ vasa aurea plura tulit. Dũqꝫ diligentiorẽ inq̃sitiõẽ faceret ac vellet iterius ĩgredi ad vasa in qbꝰ dauid ꝛ salomonis corpa erãt posita duo satellites eius flãmis exusti sunt ab ĩterioꝛi pte occurrẽtibꝰ: tũc ille timore pterritꝰ ẽ egressus ꝛ ꝓ piaculo monumẽtũ ex lapide cãdido ante ianuã magnificẽtissimis construxit expẽsis. Comestor. Edificauit aũt herodes in ascalone domũ regiã: ꝛ deinde agnominatꝰ ẽ ascalonita: natiõe enĩ idumeus fuit ex pr̃e: arabs ex matre. Notula sup historiã comestoris. Uel ꝓprie dictus ẽ ascalonita auus eius q̃ ꝛ herodes ascalonita fuit natione ꝛ edituus tẽpli appollinis: cuiꝰ filiũ antipatrũ puulũ rapuerũt latrones idumei: ꝛ cũ cis diu fuit qꝛ etiã post factꝰ ẽ pinceps eorꝫ vnde ꝛ idumeus dictꝰ ẽ. Comestor. Posuit etiã herodes aq̃lã aureã super speciosã portã tẽpli ĩmẽsi põderis ĩ honorẽ romanorꝫ: iudeis id egreferẽtibꝰ: fecit quoqꝫ herodion ĩ quo sepultꝰ ẽ: fecit ꝛ faselũ ĩ memoriã fratris: nec erat locus regni idoneus quẽ vacuũ honore cesaris relinqueret: deditqꝫ ei cesar quadringẽtos gallatas satellites: stipatores cleopatre immanes ꝛ sanguinis humani auidos. Qui cum prius eleutherij dicerent a flumine eleutherio supioris galatie sup quẽ oriũdi fuerãt decetero herodolani dicti sunt.

C De Nece mariagnes vxoris sue ꝛ eiꝰ offensa ĩ filios. C. LVI.

Acta aũt ẽ dissensio inẽ mariagnẽ ꝛ sororẽ herodis salomã: h̃ illi meretricijs: illa huic ignobilitatẽ obijciebat. Consilio vero sororis hircanũ dolo occidit eo qꝛ regnũ sibi deberi hircanus diceret. In solatiũ vero mariagnes ionathã fratrẽ eius cũ esset. xvii. annorũ pontificem ordinauit sed econtra saloma suggerente occisus est ionathas eo qꝛ ad regnũ videreꝫ aspirare. Cumqꝫ accusaret saloma mariagnem de adulterio: addidit qꝛ expressẽ imaginem suã miserat antonio vt ad amorem suũ eũ incitaret quod vt agnosceret herodes properauit ad antoniũ mariagne sub custodia viri salome collo collocans: certa ei tradens intersigna: sub quibus si nunciatũ ei foret mariagnẽ occideret. Dũ autẽ morã faceret herodes vir salome que sibi fuerant impetrata mariagne indicauit. Reuerso autẽ herode vxor cũ in sinu eius dormiret cũ lachrymis q̃ de morte eius ĩperauerat indicauit exiliẽsqꝫ a stratis herodes sciscitabatur a sorore: dormiuit ne vir tuus cũ mariagne q̃ aũt: dormiuit: statim mariagnẽ occidi fecit: ꝛ virum sororis. Uerũ de morte vxoris quã supra modũ diligebat idoluit. adeo vt tanq̃ꝫ lunaticꝰ crebro in amẽtiã verteretur. filios aũt quos de ea susceperat alexandrũ ꝛ aristobolũ romã misit liberalibꝰ artibꝰ erudiendos. Post hoc redierũt a studio filij eius: ꝛ erat alexander acerrimꝰ perorator. horꝫ vnus. s. aristobolus filiã salome amitte sue duxit vxorem. alter filiã regis capadocũ. Jamqꝫ licentius de successiõe regni cũ patre disceptabant. ob hoc offensus pater antipatrũ eis pꝛeponere satagebat: in testamento quoqꝫ apte iam fuerat successor declaratus. Proinde predicti fratres de morte patris occulte tractabant. Quod pꝛesentiẽs pater a se eos reiecit. Hi vero romã nauigauerunt vt patris iniuriã deferrent ad cesarem.

C De Marco varrone ꝛ laudibus eius. C. LVII.

Uarro Eusebius in cro. ẓ anno ĩperij augusti regno vo herodis ꝛ marcꝰ terentius varro ꝓpe nonagenariꝰ moritur. Augu. li. vi. de ciui. dei. Quis marco varrõe curiosiꝰ deorꝫ figmẽta q̃siuit: Quis inuenit doctiꝰ. q̃s ↄsiderauit attẽtius: q̃s distinxit acutiꝰ: q̃s diligẽtius pleniusqꝫ ↄscripsit: qui tãetsi minꝰ ẽ suauis eloq̃o: doctrina tñ atqꝫ sententijs ita refertꝰ ẽ vt in oĩ eruditiõe quã nos secularẽ: illi aũt liberalẽ vocãt: studiosũ rerũ tñ iste doceat quãtũ studiosũ verboꝝ cicero delectat. Deniqꝫ ꝛ ipse tulliꝰ huic tale testimoniũ phibet: vt in libris achademicis dicat eã q̃ ibi vsaꝫ disputatiõẽ se hũisse cũ marco varrõe. hoĩe inq̃t oĩũ facile acutissimo: ꝛ vbi cũcta dubitãda dicẽdit: addidit sine vlla dubitatiõe doctissimo: pfecto de hac re certꝰ erat certꝰ: vt auferret dubitatõẽ quã solet in oibꝰ adhibẽ: tanq̃ꝫ de hoc vno etiã ꝓ achademicoꝝ dubitatõe disputaturꝰ se achademicũ esse oblitꝰ. In pmo aũt lib. cũ eiusdẽ varronis litteraria opa pdicaret nos inq̃t in nr̃a vrbe pegrinãtes errãtesqꝫ tanq̃ꝫ hospites: tui libri nos domũ reduxerũt vt possemꝰ aliqñ q̃ ꝛ vbi essemꝰ agnoscẽ. Tu etatem patrie tu descriptiões tpiꝝ. tu sacroꝝ iura. tu sacerdotiũ. tu domesticã. tu publicã. tu sediũ regionũ locoꝝ: tu oĩũ diuinaꝝ humanarũqꝫ rerũ nõia. genera. officia. causas apuisti. De illo etiã terentianꝰ elegantissimo versiculo breuiter ait. Uir doctissimus vndecũqꝫ varro qui tã multa legit: vt ei aliq̃d scribere vacasse miremur. tã multa scripsit ꝙ̃ multa vix quenq̃ꝫ legere potuisse credamus.

C De Libris eius ꝛ opiniõibꝰ circa diuina. C. LVIII.

Hic tamẽ deos ita coluit colẽdosqꝫ cẽsuit vt in ipso eo ope litterarũ suaꝝ dicat se timere ne peãt: nõ incursu hostili sꝫ ciuiũ negligẽtia de q̃ illos velut ruina liberari a se dicit: ꝛ in memoria bonoꝝ eiusmodi libros recõdi atqꝫ seruari. xli. libros scripsit antiq̃tatũ: hos in res humanas diuinasqꝫ diuisit: rebus humanis. xxv. diuinis. xvi. tribuit. Ideo aũt dicit se prius scribere de hũanis rebꝰ ꝙ̃ de diuinis qꝛ priꝰ extiterint ciuitates: deinde ab eis h̃ instituta sunt. Dicit aũt alibi ex nature formula se scripturũ fuisse si nouã cõderet ciuitatẽ: qꝛ vo iã veterẽ inuenerat nõ se potuisse nisi eius ↄsuetudinẽ sequi. Hij aũt inquit soli mihi videnꝫ aiaduertisse q̃d esset deus: q̃ crederent eũ eẽ aiã motu ꝛ rõne mũdũ gubernãtẽ. Dicit etiã antiquos romanos plus annis. c. ꝛ. lxx. deũ absqꝫ simulacbro coluisse. Q̃ si adhuc inquit mãsisset castius dij obseruarenꝫ. eiusdẽ sñie testẽ adhibet gentem iudeã: nã qui primũ inquit simulachra ꝑplis posuerũt: ꝛ metum dempserũt ꝛ errorẽ addiderũt prudenẽ existimãs deos facile posse in simulachroꝝ stoliditate cõtẽni. dicit aũt idẽ varro arbitrari se deum eẽ aiam mũdi quẽ greci cosmõ vocãt: ꝛ hũc ipsũ mũdũ eẽ deũ: sed sicut hoĩeꝫ cũ sapientẽ sit ex corpe ꝛ aio: tñ ab aio esse sapiẽtẽ, ita mũdũ ab aio tñ dici deum. Mũdus aũt inquit in duas ptes diuidiꝫ. celũ terrã. Itẽ celũ in ethera ꝛ aera terra vo in aquã ꝛ humũ. Has oẽs quattuor ptes plenas eẽ aiaꝝ dicit. in ethere ꝛ aere ĩmortaliũ. in aqua ꝛ humo mortaliũ. A sũmo aũt circuitũ celi: vsqꝫ ad circulum lune. ethereas aias eẽ stellas celestes deos inuisibiles. Inter lune vo g rũ ꝛ nimboꝝ ꝛ vẽtoꝝ cacumina aereas eẽ aias: sꝫ eas aio nõ oculis videri: quos ꝛ vocari heroas ꝛ lares ꝛ genios. Idẽ in. vii. li. Marcus varro tria genera theologie esse posuit. s. vnũ fabulosum. quo vtunꝫ poete. alterũ nãle quo phi. tertiũ ciuile quo populi. Sed ciuilis theologie turpitudines erroneas philosophicis interpretationibus velut altioris doctrine spẽ colorare conaꝫ: videlꝫ tãq̃ꝫ vis anime mundi quã putauit p cũcta diffusã ex ptibꝰ molis huiꝰ in q̃ visibilis mũdus iste ↄsurgit ꝛ multiplici ãministratõe nature q̃si plurũ deoꝝ nõia acceperit. Actor. Huiꝰ aũt varrõis hoc dictũ memorabile legiꝫ. nũc in segetibꝰ aũt: nũc in herbis frumenta bona sunt. nolite ibi nimiã spem habere. Sepe audiuimꝰ inter os ꝛ offam multa interuenire posse: verũ inter herbã ꝛ offam longũ interuallũ est. Extãt igiꝫ sñie varronis ad atheniensem auditorẽ morales atqꝫ notabiles: de quibus has paucas que sequuntur excerpsi.

¶De Sententijs varronis moralibus. C. LIX.

Um natura litigat qui mori graue fert duplex est malū: cū qd necesse est: moleste ferimus. Loquaris vt oēs: sentias vt pauci. In multis contra oēs sapere desipe ē. Ficte referas gratiā inuite datī. Uix datū ne putes beneficiū sȝ predā. Semel vendit q̄ rogatus: bis non: extorquere est plus q̄ semel rogare. Turpissimū ē in datis sperare: pulcherrimū ē cū fenore data reddi. Ex alio dantis cēset munus magnū. Amici diuitū palee sunt circa grana: Uis experiri amicū calamitosus fias. Nō refert quis: sȝ qd dicat. Alit concordiā: mores ad cohabitantiū aīos formare. Nemo suū putet qd extra ipsuȝ ē. Uir bonus patriaȝ suā quocūqȝ it fert secū: ⁊ oīa sua custodit. Eo vultu dimittēde sunt diuitie quo accipiūt. Ulgus q̄ qd cū gaudio accipit cū fletu amittit. Nō tā laudabile est meminisse q̄ mutuasse: hoc enī alienū est: illud ppzij muneris ē. Fides ē media opinionis ⁊ sciētie: neutrū attingēs. Elegātissimū est docēdi genus exēploȝ subditio. Facilitas itelligētie veri parit negligētiā. Amator veri nō tā spectat qualiter dicitur q̄ qd. Illū elige eruditorē quē magis mireris in suis q̄ alienis. Oīa nosse ē impossibile: pauca vō laudabile. Sūt qdā q̄ tradēda cēnt ab aīo sciētis: qr inserēdi veri locū occupant: multū interest vtrū reȝ ipsam an libros inspicias. Libri nō nisi scientiaȝ pauperculaȝ monimēta sunt: principia inquirēdoȝ tenēt: vt ab his negociādi pncipia sumat animus. Eo tn̄ studia itermittant ne obmittant. Gaudet natura varietate. Nil magnificū docebit q̄ a se nil didicit. Falso magistri nūcupant auditoȝ narratores: sic audiēdi sunt q̄ rumores recēsent. Tam ridenda est in sene puerilitas: q̄ obstupenda in puero deprimorū morū constantia. Sic multi libros degustant vt cōuiue delicias. Sed cito transcursa: citius labant. Renuit plēis fastidiētē stomachū ad simplicē cenā hilarē inuitat conuiuā. Cannale fissum est auris que accepta memorie nō cōmēdat. Non essemus pauperes si nesciremus quid est paupertas. Nescire qd est paupertas optimus ē ad sūmas diuitias pgressus. Nō ē miser: nisi q̄ se esse credit. Nusq̄ deueniet: q̄ quot videt sequit calles. Nō tā modeste quis sua mirat q̄ aliena: hoc aūt fit qm̄ nemo sibi inuidet. Impentie signū ē qd difficillimū est exigere cito fieri. Nulla iactura grauior ē scienti q̄ tpis. Uiatores nō eūt vt eāt: sic ⁊ vita nō sui causa fit: sȝ vt ea preclarū aliquid fiat. Qui in magnis excellit etiā inuitus laudabit: nō est felicitas que secū recipit miseriā. Adulationis est specimē. cū laus postulationē precedit. Abiciendi sunt ineruditorū conteptus si vis ad sūmā pgredi. Multi laudē amittūt qm̄ ipsi eā de se predicāt: hoc autē vno mō sapiēs se laudat q̄ in ipso apparent bona in alijs pdicando. Desiderata nō habita magni sunt: habita vilescunt. Utile sȝ igloriosum est ex illaborato in alienos succedere labores.

¶De Cornelio gallo ⁊ plauto ⁊ virgilio. C. LX.

Anno augusti decimooctauo. Gneus cornelius gallus forojuliensis poeta: a quo primum egyptū rectaȝ supra diximus. xliij. etatis sue anno ppria se manu interfecit. Messala coruinus primus prefectus vrbis factus sexta die magistratui se abdicauit inciuilē potestatē esse contestās: anno eiusdē. xx. munatius plautus ciceronis discipulus orator habetur insignis. Qui cū galliā comataȝ regeret lugdunū condidit.

Macrobius in li. saturnaliū. Hec est plautus cui in iudicio amici molestū testē destruere volenti ⁊ interroganti qr futorē eū esse sciebat quo artificio se tueret: ille vrbane respōdit: galliā subigo: futorium hoc habet instrumētū: qd in adulterij exprobratione faceta cōuertit ambiguitate: gallia enī dicebatur vxor plauti. Ex chronicis. Anno eius. xxv. virgilius brundusij morit: sentio: saturnio ⁊ lucretio cyna consulib9 ossa ei9 neapolim trāslata: in scdo ab vrbe miliario sepeliūt: titulo huiōi quē moriēs ipe dictauerat. Mātua me genuit. Calabri rapuē. Tenet nūc parthenope: cecini pascua rura: duces.

¶De Cōmēdatiōe virgilij ⁊ gestis eius. C. LXI.

Elinādus li. xxvj. Cōstat virgiliū int oē optimū fuisse poetaȝ. Macrobi9 dicit eū nulli9 sciētie fuisse exptē. Juuenalis eū homero cōparat dicēs. Cōditor iliados cātabit atq; maronis. Altisoni: dubiā facientia carmina palmā. Idē tn̄ eū de intēperantiā libidinis hoc mō repzehendit. Nā si virgilio puer ⁊ tolerabile desit hospitiū: caderēt oēs a crinib9 idrij. Augu. in li. j. de ciuitate dei. sic cōmendat eūdē virgiliū. Uirgiliū inquit pptera puuli legunt: vt poeta magnus oīumqȝ pclarissim9 atq; optim9 teneris ebibit9 annis nō facile obliuione possit aboleri. Ab hoc vgilio multa dicunt mirabilr actitata. Nā posita neapolis cāpanie dicit fecisse muscā eneā q̄ oēs muscas ab vrbe expellebat. In eadem vrbe dicitur macellum sic construxisse vt nulla ibi caro putresceret. Dicitur quoq; campanile quoddā sic construxisse vt turris ipsa lapidea eodē mō moueret quo cāpane cum pulsabant: sed hoc verū nō videt cū vsus cāpanaȝ nōdū inuētus eēt nisi forte vsus eaȝ primo fuerit apud paganos q̄ apud christianos: sȝ ⁊ hortū quēdā sic fecisse dicit vt in eo nō plueret. De balneis quoqȝ ei9 incredibilia narrant. Credit etiā a quibusdā ab eo fctm̄ illud miraculū qd dicebat saluatio rome: qd inter septē miracula mūdi primū cōputat. Erat aūt ibi cōsecratio oīuȝ statuaȝ. q̄ statue scripta noīa in pectore gētis cui9 imaginē tenebāt. gestabāt. ⁊ tintinabulū vniuscuiusqȝ statue collo appendebat. Erātqȝ sacerdotes die ac nocte sp vigilātes q̄ eas custodiebāt: ⁊ q̄ gens in rebellionē consurgere conabat cōtra impiū romanoȝ statua illi9 cōmouebat: ⁊ tintinabulū illi9 mouebat in collo ei9: ⁊ vt quidā addūt: statua ipsa mox digitū indicē ptendebat versus illā gentē ⁊ versus nomē ipsius gētis qd in ea erat scriptū. Qd nomē scriptū cōtinuo sacerdos principib9 deportabat: ⁊ mox exercitus ad eaȝ gentē reprimendā mittebatur.

¶De Dictis ⁊ scriptis eiusdem. C. LXII.

Hic est virgilius cui cum obijceret ab inuidis qd alienos versus suo operi inseruisset respōdit. magnarū esse viriū clauā extorq̄re de manu herculis. hic virgilius dicebat parere se versus more ritiqȝ vrsino nam vt illa bestia fetū edidit informē atq; in formā q̄ postea lambēdo cōsummat ⁊ format. sic ingenij sui partus recētes rudes esse facie ⁊ impfecta: sed deinceps tractādo colendoqȝ reddere his q̄si vultus ⁊ oris lineamēta. Augu. in li. x. de ciuitate dei. dic qdā pphetata eē a virgilio de chrō vt illa. Iā noua pgenies celo dimittit alto. ⁊ te duce si q̄ manēt sceleris vestigia nostri: irrita ppetua soluēt formidine terras: quibus virgilij versibus hoc augu. addidit. Qz inqt nō a seipso dixisse in egloge ipsius. iiij. ferme verso indicat vbi ait. Ultima cumei venit iam carminis etas. Unde inqt hoc a cumea sibilla dictū esse incūctanter apparet. hieronymo nō placent hec dicta ⁊ similia vgilij eē pphetiā: sed a vgilio cētonib9 artificiose chrō coaptata esse. Qd ⁊ isidorus confirmat dicēs. Cētones inqt apō grāmaticos vocari solēt: q̄ de carminibus homeri ⁊ virgilij ad ppria opa more cētenario ex multis hinc ⁊ inde cōpositis in vnū sarciūt corp9 a facultate cuiusqȝ materie. Deniqȝ proba vxor adelphi centonē ex vgilio de fabrica mūdi ⁊ de euangelio plenissime expssit. materia cōposita sȝ vsus: ⁊ versib9 fm materiā cōtinuatis. eodē mō ⁊ quidā pōponi9 ex eodē poeta inter cetera stili sui ossachiteū in honorē chrī cōposuit similiter ⁊ de libro eneidos. Illud quoqȝ sciendū est vigiliū nō tā eloquentē esse neq; fuisse in prosa q̄ in vsib9 faciēdis. vn̄ seneca in libro. iij. declamationū. Magna quoqȝ ingenia non plus q̄ in vno eminuerūt ope. Uirgiliū illa ingenij felicitas in orone soluta reliqt. ciceronē eloquētia sua in carminibus destituit. Actor. Uirgili9 tres libros tm̄ credit edidisse vt in epithaphio eius appet vbi dicit. Cecini pascua. rura. duces. per que tria significant. bucolica. georgica. ⁊ eneis. proinde vgilius de culice: ⁊ virgilius de ethna quos aurelianēses ad ostētationē ⁊ iactantiā circūferūt inter auctores apocrifos sepandi sunt.

¶De Flosculis libroȝ eius. C. LXIII.

E illis aūt trib9 libris paucas hos sentētias notabiles q̄ sequunt excerpsi. Uirgili9 in bucolicis. Pallas quas cōdidit arces ipsa colat. Trahit sua quēqȝ voluptas. A ioue pncipiū muse. iouis oīa plena. Me colit terras q̄ legitis flores ⁊ humi nascētia fraga. Frigid9 o pueri fugite hinc latet anguis i herba. Et quisqȝ amores. Aut metuet dulces aut expiet amaros. Ultima cumei venit iam carminis etas. Magn9 ab integro seculoȝ nascit ordo. Iā redit ⁊ virgo redeunt saturnia regna. Iam noua pgenies celo dimittit alto. Grandia sepe quib9 mādauim9 ordea sulcis. Infelix loliū ⁊ steriles nascunt auene. Nō oīa possum9 omnes. Frigidus in pratis cantādo rumpit anguis. Qui amāt ipsi sibi somnia fingūt. Numero deus impare gaudet. Tardi venere bubulci. Oīa vincit amor ⁊ nos cedam9 amori.

Idē in georgicis lib. j. Labor oīa vincit Improbus ⁊ duris vrgēs in reb9 egestas. Felix qui potuit rerū cognoscere causas. Idem in lib. ij. O fortunatos nimiū sua si bona norint. Agricolas. quib9 ipsa procul discordib9 armis. Fundit humo facilē victū iustissima tellus.

Idē in. iij. lib. Optima queq; dies miseris mortalib9 eui. Prima fugit subeūt morbi tristisq; senectus. Frigidus interea fugit irreparabile tempus ... ... Ingratū ... ⁊ ... ad ... ... quādā in ... ... magnus ... ignis. In cassum ... vitulos ... ... animi ... mobilis etas.

Idem in. iiij. li. Est legū seruāda fides suprema volūtas. Qd mādat fieriqȝ iubet parere necesse. Res alos incognita turbat. Idē in lib. j. eneidos. Soluite corde metum. teucri secludite curas. Res dura ⁊ regni nouitas me talia cogunt. Moliri. Idem in libro. ij. Furor ⁊

ira mentē precipitatur. Itez in .iii. Quid nō mortalia pectora cogis. Auri sacra fames. Idē ī li. iiij. Degeneres aīos timor arguit. Nusq̄ tuta fides. Improbe amor qd nō mortalia pectora cogis. Idē ī v. li. Uariū ⁊ mutabile semꝑ femina pectꝰ hz. Idē ī. vj. li. Nō mihi si lingue [illegible] ceṫū ⁊ ora cētū. Ferrea vox oēs scelerū depꝛehēdere formas. Oīa penaꝝ pcurrere noīa possuz. Actor. Hec de virgilij dictis ad p̄sens sufficiāt vixit aūt s̄m chronicas annis .lij.

¶ De Ortu beate marie virginis ꝑnūciato ꝑ angelū. C. LXIIII.

Anno imperij augusti dn̄i .xxxij. nata ē beata virgo maria mater dn̄i iuxta li. ioachī ⁊ reuelatiōez factā sancte elizabeth. Hieronymꝰ ī historia ioachim ⁊ ane. Fuit aūt ex stirpe dauid oriūda: ī nazareth nata: hierosolymis in tēplo nutrita: pater eiꝰ ioachim mater eiꝰ anna dicebaṫ: domus paterna ex nazareth: maternū genꝰ ex bethleez erat: vita eoꝝ erat simplex ⁊ recta ⁊ pia: oēmq̄ substātiā suā triphariē di[illegible] ūnā ꝑtē tēplo ⁊ tēpli seruitorib ꝰ īpēdebāt: aliā peregrinis ⁊ paupibꝰ erogabāt: tertiā sibi ⁊ familie sue vsibꝰ reseruabant: ita deo iusti: hoībꝰ pij: ꝑ annos circiṫ .xx. castū dn̄i cōiugiū sine ꝓcreatiōe liberoꝝ exercebāt: vouerūt tn̄ si deꝰ eis daret sobolē: eā se ipsiꝰ seruitio māc[i]paturos cuius rei grā: tēplū dn̄i singulis ꝑ annū festis frequentare solebāt. Cū aūt ī encenijs hierosolymā ioachim ascendisset: isachar pontifex vidēs eū inter cōciues suos cū oblatiōe ascēdētē spreuit eū cū munerib ꝰ suis: dicēs eius munera nō deo digna posse videri: quē ipe indignū ꝓle iudicaret: maledictūq̄ esse q̄ nō genuisset semē in israel: cuius ille obꝓbrij obiectu pudore ꝯfusus: ad pastores q̄ cū pecorib ꝰ suis in pascuis erāt secessit: nō eīn domū repedare voluit: ne forte a contribulib ꝰ q̄ hoc a sacerdote audierāt eodē obprobrio notareṫ. Cūq̄ ibi aliquādiu esset quadā die dū solus eēt: angelus dn̄i ei astitit cū īmēso lumine eiusq̄ visiōe ꝑterritū cōpescuit dicēs: noli timere ioachim: qꝛ ego sum angelus dn̄i missus ab eo vt annūciē tibi oratiōes tuas exauditas: ⁊ elemosynas ascēdisse in cōspectu dn̄i: vidit q̄ppe pudorē tuū: ⁊ audiuit sterilitatis obꝓbriū non recte obiectū: ⁊ ecce anna vxor tua pariet tibi filiā: vocabisq̄ nomen eius mariā hec erit vt vouisti ab infantia sua deo consecrata: ⁊ spiritusancto replebitur adhuc ex vtero matris sue. Omne immūdū nō comedet nec bibet: nec inter populares forinsecus sed in templo domini erit conuersatio eius: ita etate procedente sicut ipsa mirabiliter ex sterili nascetur: ita incomparabiliter virgo generabit altissimi filium: qui vocatus ihesus s̄m nomen suū saluator erit omniū gentiuz. Discedens ab eo angelus apparuit ⁊ ante vxori eius eadē annūcians. Ita iuxta angelicū p̄ceptū vterq̄ de locis in quibus erant promouentes ascenderunt in hierusalē: ⁊ ad portā aureā sibiīuicē obuiantes de mutua visione sua letati: ⁊ ꝓmisse prolis certitudine securi: debitas domino humiliū eruditori gratias retulerūt: itaq̄z adorato deo domū regressi ꝓmissum certi ⁊ hilares expectabant.

¶ De Natiuitate eiusdem. C. LXV.

Concepit ergo anna ⁊ peperit filiam: vocauitq̄z eam mariam: ⁊ cum trium annorum spacium volueretur: ablactatam virginez ad templū domini adduxerunt. Erant autem circa templuz .xv. gradus iuxta .xv. graduum psalmos: naz quia in monte situm erat templuz altare holocausti quod foris erat nō poterat sine gradibus adiri. In horum ūno virginem constituerunt. Cumq̄z se exuerent: ⁊ cultioribus ex more se vestibus induerāt: virgo cunctos sigillatim gradus sine ducētis ⁊ leuantis manu ita ascēdit vt perfecte etati in hac causa nihil deesse putares. Igitur sacrificio celebrato s̄m morem legis ⁊ voto suo perfecto virginē intra septa templi cum alijs virginibus ibidem educandis dimiserunt: ⁊ domū reuersi sunt. Ildefonsus toletanus episcopꝰ. Beata virgo maria nisi in vtero matris sanctificata eēt: minime eius natiuitas colenda esset: nunc aūt qꝛ auctoritate totius ecclesie veneratur: constat eaz ab omni peccato originali immunē fuisse: ꝑ quā non solum maledictio eue matris soluta est verūetiā benedictio omnibus ꝯdonata est. Nullis ergo qn̄ nata est subiacuit delictis: nec originale peccatū in vtero sanctificata ꝯtraxit.

Ex mariali. Sancte dei genitricis marie natiuitas olim qꝛ ignorabatur: diu in ecclesia non celebrabatur: sed sic diuinitus reuelata est. Solitarius quidam sancte vite fuit qui singulis annis armoniaz in celo nocte natiuitatis eius audiuit. Qui cū miraretur q̄ hoc alio tēpore non audiret: rogauit deū vt sibi ostenderet q̄d hoc significaret. Cui angelus domini apparēs talia retulit. Uirgo perpetua que deū genuit hac nocte nata fuit: qḋ licet ab hominibus ignoretur: ab angelis in celo celebre habetur. Qua reuelatione diuulgata eius natiuitas ab ecc̄lesia celebrari instituta est.

¶ De Bona indole eiusdem virginis. C. LXVI.

Iacobus filius ioseph in li. de īfantia saluatoris. Cū aūt eēt v[illegible] maria [illegible] ita maturo gressu ambulabat ⁊ ꝑfectissime loq̄bat [illegible] iam eēt .xxx. annoꝝ. Ita orōnibꝰ īsistebat: ⁊ facies eiꝰ splēdebat: vt vix posset ī eiꝰ vultu q̄sq̄ itendē. Insistebat aūt lanificio ⁊ oīa q̄ mulieres āniq̄ nō poterāt. ista ī tenera etate posita explicabat. hāc aūt regulā ipsa sibi statuerat: vt a mane vsq̄ ad tertiā orōni insisteret. a tertia vsq̄ ad nonā in textrino ope se occuparet. a nona horā nō recedebat ab orōne vsq̄ dum angelꝰ dn̄i ei apparēt: de cuius manu escā accipet: oīs sermo eiꝰ ita erat grā plenꝰ vt in linguis eiꝰ cognosceret deꝰ. sp̄ in orōne ⁊ in scrutatiōe legis dei ꝑmanebat. Erat q̄ solicita circa socias suas ne aliq̄ ex eis vl' ī vno peccaret. ne aliq̄ iniuriosa vel sup̄ba circa parē suā existeret. sine intermissione bn̄dicebat deū: ⁊ ne forte in salutatiōe sua a laudibꝰ dn̄i tolleret. Siq̄s eā salutabat. ipsa ꝓ resalutatiōe deo grās reddebat: quotidie esca quā de manu angeli accepat [illegible] pontificibꝰ [illegible] pauꝑibꝰ diuidebat. freq̄nē videbāt cū ea angelos loq̄: ⁊ q̄si charissime obtēpabāt ei. Ambro. ī lib. ij. de v̄ginitate: Sit nobis tāq̄ ī imagine descripta v̄ginitas marie. e q̄ velut speculo refulgeat sp̄es castitati ⁊ forma v̄tutis: v̄go erat corꝑe ⁊ mēte. corde hūil. v̄bis ḡuis. animi prudēs loq̄ndi parcior. legēdi studiosior: nō ī certo diuitiaꝝ s; in prece paupis spez reponēs. itēta opi: verecūda sermone: arbitrū mentis nō hoiez s; deū q̄rēs. nullū ledere: oībꝰ bn̄ velle: maiorib ꝰ assurgē. eq̄libus nō inuidē: iactātiā fugē. Qn̄ illa vel vultu lesit parētes. vl' qn̄ dissidiuit humilē: qn̄ risit debilē: qn̄ vitauit inopē: nihil toruū in oculis nihil ꝓcax in v̄bis nihil in actu inuerecūdū nō gestꝰ fractior: nō incessus solutior: nō vox petulātior vt ipsa sp̄es corꝑis simulacruz fieret mentis ⁊ figura ꝓbitatis. Augu. in li. de nā ⁊ grā. Excepta itaq̄z sctā virgine maria de q̄ ꝓpt̄ honorē dn̄i nullā prorsus cū de pctīs agit̄ habere volo q̄stionē. scimus enī q̄ ei plus grē collatū fuerit ad vincendū ex omni parte peccatū q̄ ꝯcipe ac parere meruit quē ꝯstat nullū hūisse peccatū. hec inquā v̄gine excepta si omnes sancti ⁊ sancte cū hic viuerēt interrogati eēnt. vtrū sine peccato essent: omnes vna voce clamassent si dixerimus qꝛ peccatū non habemus ⁊c̄.

¶ De Horatio poeta ⁊ [illegible] eius ⁊ flosculis poematis. C. LXVII.

Eusebius in chronicis. Anno imperij augusti .xxx. ⁊ regni [illegible] herodis .xx. ⁊ horatꝰ .lvij. etatis sue anno rome moriṫ. Actor. Hic horatꝰ inter satiricos ⁊ liricos poetas latinos obtinere principatū diciṫ: ⁊ grauissimus poeta a hieronymo appellatus: nō ꝓpter grauitatem actuū: nā incōtinētissimus fuit: sed ꝓpter grauitatē sentētiaꝝ. Scripsit aūt libros sermonū ⁊ epistolaꝝ ⁊ carminū odarū ⁊ poetriarum: cuius morales breues ⁊ paucas sententias expertas hic inserere volui. [illegible] in poetria. Debemur morti nos nostraq̄ [illegible] talia facta peribūt: ⁊ adhuc sub iudice lis est. Cū pauper ⁊ exul vterq̄z. Proijcit ampullas ⁊ sexquipedalia verba. Si curat cor spectantis tetigisse querela. Nō satis est pulchra esse poemata: dulcia sunto. Et quocūq̄z volent animū auditoris agunto. Ut ridētibus arrident. ita flentibus assunt. Humani vultus. si me vis flere. dolendū est. Primū ipsi tibi. Tristia mestuz vultuz verba decent. Quid feret hic dignū tanto promissor hiatu. Parturient montes nasceṫ ridiculus mus. Reddere qui voces iam scit puer ⁊ pede certo. Signat humum. gestit paribus colludere. ⁊ irā. Colligit: ac ponit temere: ⁊ mutatur in horas. Inberbis iuuenis tandem custode remoto. Gaudet equis canibusq̄z: ⁊ aprici gramine campi. Cereus in vitiū flecti monitoribus asper. Utilium tardus prouisor prodigus eris. Sublimis cupidus ⁊ amara relinquere pernix. Multa senē circūueniunt incōmoda. vel qḋ. Querit ⁊ inuentis miser abstinet: ⁊ timet vti. Uel q̄ res oēs timide gelideq̄z ministrat. Dilator. spe longus: iners: auidusq̄z futuri. Difficilis: querulus laudator temporis acti. Se puero castigator. censorq̄z minoruz. Omne tulit punctum qui miscuit vtile dulci. Non semper feriet quodcūq̄z minabiṫ arcus. Quandoq̄z bonus dormitat homerus. hec placuit semel: hec decies repetita placebit. Nō homines nō dij non concessere colūne. Ut gratas inter mensas simphonia discors. Et crassum vnguentū ⁊ sardo cum melle papauer. Offendunt. poterat duci qꝛ cena sine istis. Aut prodesse volūt aut delectare poete. Aut simul ⁊ iocūda ⁊ idonea dicere vite. Nūq̄ te fallant animi sub vulpe latentes.

¶ Flosculi epistolarum eiusdem. C. LXVIII.

Idem in lib. epistolaꝝ. Nemo adeo ferus ē q̄ nō mitescē possit. Uirtꝰ est vitiū fugē: ⁊ sapiētia p̄ma. Stultitia caruisse. Dimidiū facti q̄ bn̄ cepit hz. Impiger extremos currit mercator ad indos. Per mare pauperiē fugiēs ꝑ saxa ꝑ igneos. Uilius argētū ē auro v̄tutibꝰ aurū. O c

nes ciues querēda pecunia primū est. Uirtus post nūmos. Si curta-
tus inequali tonsore capillos. Occurri rides si forte subucula pexe.
Trita subest tunice: vel si toga dissidet impar. Rides: qd mea cū pu-
gnat sentētia secū. Qđ petijt spernit: repetit qđ nup omisit. Estuat: ꝛ
vite discōuenit ordine toto. Diruit: edificat: mutat quadrata rotun-
dis. Semper auarus eget. Inuidus alterius marcescit reb⁹ opimis
ꝛ videt illius prospera cū lachrymis. Inuidia: siculi non inuenere ty-
ranni. Magis tormentū. Ira furor breuis est: animū rege qui nisi
paret. Imperat: hunc frenis hunc tu compesce cathenis. Quo semel
est imbuta recēs seruabit odorē. Testa diu. Monitus multūqꝫ mo-
nendus. Priuatas vt querat opes ꝛ tangere vitet scripta. Ne si for-
te suas repetitū venerit olim. Grex auiū plumas moueat cornicula
risum. Furtiuis nudata coloribus: ipse quid audes. Quid mihi di-
uitie si nō conceditur vti. Uxorē cū dote fidēqꝫ ꝛ amicos. Et genus
ꝛ formā regina pecunia donat. Ac bene nūmatū decorat suadela ve-
nusqꝫ. Paruū parua decent. Forte per angustā tenuis vulpecula ri-
mā. Repserat in camerā frumenti pastaqꝫ rursus. Ire foras pleno
tēdebat pectore frustra. Cui mustela procul si vis ait effugere istinc
Macra cauū repetes artū quē macra subisti. Naturā expelles fur-
ca: tñ vsqꝫ recurret. Et mala perrumpet furtim fastidia victrix. Ser-
uiet ęternū qui paruo nesciet vti. Imperat aut seruit collecta pecu-
nia cuiqꝫ. Quē res plus nimio delectauere secūde. Mutate quatiēt
tu quācūqꝫ deus tibi fortunauerit horā: grata sume manu. Celū nō
animū mutāt qui trās mare currūt: paup enī nō est cui rez suppetit
vsus [illegible] venter, bene lateri pedibusqꝫ tuis nil diuitie poterunt re-
gales addere maius. Oderūt peccare boni virtutis amore. Tu nihil
admittes in te formidine pene. Mors vltima linea rerū est. Princi-
pibus: placuisse viris non vltima laus est. Arcanū tu scrutaberis vl-
lius vnqꝫ. Cōmissumqꝫ teges ꝛ vino tortus ꝛ ira. Nec tua laudabis
studia aut aliena reprendes. Stultitiā patiunt̄ opes. Quid de quo-
qꝫ viro: ꝛ cui dicas sepe caueto. Percunctatorē fugito nā garrulus
idē est: Nec retinēt patule cōmissa fideliter aures. Et semel emissū
volat irreuocabile verbū. Falsus honor iuuat ꝛ mendax infamia ter-
ret. Quē nisi mendosum ꝛ mendacē. Uir bonus est quis. Qui con-
sulta patrū qui leges iuraqꝫ seruat. Quo multe magneqꝫ secant̄ iu-
dice lites. Quo responsore ꝛ quo cause teste tenentur. Qualē cōmē-
des etiā atqꝫ etiā aspice: ne mox. Incutiant aliena tibi peccata pudo-
re. Fallimur ꝛ quondā nō dignū traderemus: ergo. Quē sua culpa
premet deceptus omitte tueri. Hec quid. Ad te postpaulo ventura
pericula sentis. Naz tua res agitur paries cū proximus ardet. Et ne-
glecta solent incēdia sumere vires. Dulcis inexptis cultura potētis
amici. Expertus metuit: dū tua nauis in alto ē. Hoc age ne mutata re-
trorsuz: te ferat aura. Nō cuiuis hoīum cōtigit adire corinthū. Ode-
rūt hilarē tristes: tristēqꝫ iocosi. Sedatū celēs: agilē grauūqꝫ remis-
si. Potores bibuli media de nocte phalerni. Oderūt porrecta negan-
tē pocula. Nauē agē ignar⁹ nauis timet: abrotanū egro. Nō audet
nisi q̄ didicit dare. Qđ medicoꝝ ē Promittūt medici tractāt fabrilia
fabri. Scribim⁹ indocti d[octi]qꝫ poemata passim. Peregre ē aius sine
corpe velox. Dū vult libertas va dici meraqꝫ virt⁹. Uirt⁹ ē mediū vi-
cioꝝ vtrinqꝫ redactū. Alter ī obsequiū plus equo pronus. Alter rixat̄
de lana sepe caprina. Sūt q̄ nil rectū nisi qđ placuit sibi dicūt. Rē tē-
tare pudor quā vires ferre recusent. Sūt q̄ turpe putant parcere mi-
noribus ꝛ qui imberbes didicere senes perdēda fateri. Deniqꝫ nō
oēs eadē mirant̄ amantqꝫ. Tres mihi cōuiue ppe dissentire vident̄.
Poscētes vario multū diuersa palato Quid dē qđ nō dem: renuis
tu qđ iubet alter. Qđ petis id sane est inuisum acidūqꝫ duob⁹. Sin-
gula de nobis anni predant̄ euntes. Eripuere iocos venerē cōuiuia
ludum. Multa fidem promissa leuant vbi plenius equo. Laudat:
venales qui vult extrudere merces.

Flosculi sermonum eius. C. LXIX.

Dem in li. sermonū. Est mod⁹ ī reb⁹ sūt certi
deniqꝫ fines. Quos vltra citraqꝫ ne-
quit cōsistere rectū. Dū stulti vitāt vitia ꝯria currūt. Paruu-
la nā exēplo ē magni formica labori. Ore trahit qđcūqꝫ
pōt: atqꝫ addit aceruo. Quē struit haud ignara: ac nō īcauta futuri.
Que simul īuersū ꝯtristat aquari⁹ annū. Quid iuuat īmēsuz te ar-
gēti pōd⁹ ꝛ auri. Furtim defossa timidū deponere terra. Qđ si cōmi-
nuas vilē redi[gi]t ad assem. At ni id fit: qđ hꝫ pulchri ꝯstruct⁹ acer-
uus. Milia frumenti tua triuerit area centū. Non tuus hic capiet
vēter plus q̄ meus. Itē. Quis humana sibi doluit natura negatis
An vigilare metu exanimē noctesqꝫ diesqꝫ. Formidare malos fu-
res incēdia seruos. Ne te cōpilēt fugiētes: hoc iuuat horū. Semper
ego optarē pauperrimus esse bonoꝝ. At si condoluit tentatū frigore
corp⁹, Aut alius casus lecto te affixit: habes q̄. Assideat: fomēta pa-
ret medicū roget vt te suscitet ac reddat natꝫ charisqꝫ ppinqꝫ. Nō
vxor saluū te vult nō fili⁹. oēs Uicini oderūt noti pueri atqꝫ puelle.
Miraris. cū tu argēto post oīa ponas Quisnā igit̄ liber. sapiēs sibi
qui iperiosus Quē neqꝫ paupies neqꝫ mors neqꝫ vincula terrēt. Oib⁹
hoc vitiū cātoribus int̄ amicos. Ut nūqꝫ inducāt aīuz cātare rogati
Iniussi nunqꝫ desistāt. Equū est petis veniā poscēti reddere Rur-
sus. Assit regula petis q̄ penas irroget equas Tractari molli⁹ etas
imbecilla solet. Uirt⁹ fama dec⁹ diuina hūanaqꝫ pulchris Diuitijs
parēt: q̄s qui ꝯstruxerit ille Clar⁹ erit fortꝫ. iustus sapiēsqꝫ etiaz rex
ꝛ q̄cq̄d volet. Tātalus a labris sitiēs fugiētia captat Flumina. nā vi-
tijs nemo sine nascit̄ optim⁹ ille est Qui minimis vrget. Gaudēt p̄-
noīe molles auricule. Absentē q̄ rodit amicū Qui nō defendit alio
culpāte solutos. Qui captat risus hoīuz famāqꝫ dicacis. Fingē qui
nō visa pōt cōmissa tacere: Quid indigt. hic niger. hūc tu romane caue-
to. Sic teneros aīos aliena obprobria sepe. Absterrēt vitijs. hō faci⁹
ad vnguē. Ppls quoqꝫ stult⁹ honores sepe dat indignis. Hic num-
mos auruqꝫ recōdit. Nesci⁹ vti Cōpositis. metuēsqꝫ velut ꝯtingere
sacrū. Multoꝝ ingeniū res aduerse nudare solēt. celare secūde.

Flosculi carminum eiusdem. C. LXX.

Dem in li. carminū od[ar]um. Pallida mors
equo pulsat pede pauperz taber-
nas. Regūqꝫ turres. Uite sūma breuis. Sꝫ oēs vna ma-
net mors. Equā memēto reb⁹ in arduis Seruare mētez
Nihil int̄ ē an paup ꝛ īfima De gēte sub diuo moreris. Sepe vētis agi-
tat̄ igēs pin⁹. Et celse grauiore casu Decidūt turres. feriūtqꝫ sūmos
Fulgura mōtes. Reb⁹ in angustis aīosus atqꝫ fortꝫ appare sapienter
Idē nihil ē ab oī pte beatū. Alb⁹ vt obscuro deterget nubila celo.
[illegible] neqꝫ pturit ymbres Perpetuos sic tu sapiēs finire memē-
to Tristitiā vite[qꝫ] labores. Spē lōgā reseces. dū loqmur fugit inui-
da etas. carpe diē q̄ minimū credula postero. Sperat infestis metuit
secūdis Alterā sortē bn̄ ppatū pectus Heu fugaces labunt̄ āni: nec
pietas morā Rugis ꝛ istāti senecte Afferet. idomiteqꝫ morti Eq̄ tell⁹
paupi recludit̄ regūqꝫ pueris. Dulce ꝛ decoꝝ est p p̄ria mori. Iustū
ꝛ tenacē ppositi virū nō ciuiū ardor praua iubētiū: nō vult⁹ īstātis
tyrāni mēte q̄tit solida. Crescētē sequit̄ cura pecuniā. Magnū pau-
pies obprobriū iubet ꝛ facē ꝛ pati. Nec scire fas ē oīa. paululū sepul-
te distat inertie celata virt⁹. Nō possidētē mlta vocaueris recte beatū
Recti⁹ occupat nomē bti. q̄ deoꝝ mūerib⁹ sapienē vti: duraqꝫ callet
paupiē pati. Actor. Hec ō flosculi libroꝝ horatij excerpta sufficiat.

De Triūphis rōanoꝝ ꝛ pacatōe orbis sub augusto. C. LXXI.

Anno augusti [illegible] herodis aūt [illegible]
[illegible] armenios ꝛ panonios [illegible]
[illegible] Claudi⁹ etiā drusus priuign⁹ cesaris gal-
liam greciāqꝫ fortit⁹ eas subegit. Idē drusus tiberij frat̄
in germania suscipetes. deinde tectecos ꝛ chacios pdomuit. Marco-
niam pene ad internecionē cecidit postea cheruscos sueuos ꝛ sicā-
bros fortissimas natiōes ꝛ qb⁹ nā vires ꝯsuetudoqꝫ expientiā virtū
dabat piter vno bello sꝫ etiā suis aspos supauit. Quoꝝ virt⁹ ac feri-
tas ex eo ꝯsiderari pōt: q mlieres quoqꝫ eoꝝ siquādo puentu roma-
noꝝ int̄ claustra ꝯcludebant̄. deficiētib⁹ telis ꝛ q̄libet re q̄ velut
telo vti furor posset. paruos filios collisos humi in hostiū ora iacie-
bāt. In singulis filioꝝ necib⁹ bis pricide. Tūc etiā ī africa īsulanos
ꝛ getulos latius vagātes chosseus dux cesaris artatis finibus coercu-
it atqꝫ a romanis limitibus abstinē metu cōpulit. tiberius etiā ger-
manos bello arripuit. e quib⁹. xl. milia captiuoꝝ victor abduxit. Qđ
reuera bellū maximū ꝛ formidolosum. xv. legionibus per triēniū ge-
stuz est: nec fere vllū maius bellū sicut suetonius attestatur post pu-
nicum fuit. Piso quoqꝫ rursus aduersus vindelicos missus ē. Qui-
bus subactis victor ad cesarē reuersus est lugdunū. Sub eodē quo-
qꝫ tempore quintilius varus cū tribus legionibus a germanis rebel-
lantibus misera supbia atqꝫ auaritia in subiectos agens funditus
deletus est. Quā cladez reipublice augustus adeo grauiter tulit vt
sepe p vim doloris caput parieti collidēs clamabat. Quintili vare redde
legiones Agrippa vō bosphoranos supans signis romanis. que
illi quondā sub mitridate sustulerāt recupatis victos ad deditionē
coegit. Actor. Itaqꝫ pacatis oibus de virgine maria nasci voluit
dei filius. Glosa sup lucam Augustus. xlij. annis circa tempus na-
tiuitatis christi in pace regnauit: vt etiā ad literā cōpletum videa-
tur illud ppheticū. Cōflabūt gladios in vomeres: ꝛ lanceas in fal-
ces Nō leuabit gens cōtra gētē gladium. ꝛc. tali tpe voluit christ⁹
nasci qꝛ pacem magnopere quesiuit ꝛ amauit ꝛ pacis amatores im-
misit. voluit etiā vt discipuli quos ad pdicandū missuros erat quo-
cūqꝫ vellēt secure trāsire possent: ꝛ ab imminētiū seditionū feruore tre-
menda romani nominis vmbra protegerent̄.

De [illegible] beate marie virginis et ioseph. C. LXXII.

Jeronimus vbi. s. Uirgo itaq3 dñi maria [illegible] etiã in virtutib⁹ pficiebat: ꝛ q2 pater ꝛ mater dereliquerant eam dñs assumpsit eã quotidie:nãq3 ab angelis frequẽtabat: ꝛ diuina visiõe fruebat: bonis oib⁹ redũdabat. Itaq3 ad xiiij. puenit annũ. Tũc põtifex publice denũciauit vt virgines q̃ in tẽplo ↄstitute hãc etatẽ iplessent domũ reuerterent ac nuptijs operã darẽt. Cui mãdato cũ cetere pne paruissent: sola vgo maria h̃ se facere nõ posse rñdit. Siqdẽ ꝛ parẽtes suos se dñi seruitio mãcipasse ꝛ insup seipam dño virginitatẽ vouisse: nec eã violare posse. Pontifex igit̃ in angustia posit⁹ cũ neq3 ↄ scripturã q̃ dicit: vouete ꝛ reddite: votũ ↄfringẽdũ putaret: nec morẽ gẽti isuetũ itroducere auderet: ↄsiliũ habuit cũ primorib⁹ qd faciẽdũ esset: oibusq3 in cõmuni placuit dñm sup h̃ esse cõsulẽdũ: ꝛ ceteri qdẽ orationi incubuerũt: pontifex vo ex more ad ↄsulẽdũ dñm accessit: nec mora ꝛ cũctis audiẽtibus de ppiciatorij loco facta est vox isaie vaticinio reqrẽdũ esse: cui vgo cõmẽdari ꝛ desponsari deberet illo. s. Egrediet̃ virga de radice iesse ꝛc. Cũctos itaq3 de familia dauid nuptijs abiles non coniugatos virgas suas ad altare iussit allaturos. Eratq3 int̃ ceteros hõ noie ioseph: q̃ cũ virgã suã attulisset: ꝛ ipa ilico florẽ germinasset: atq3 in eius cacumine colũba de celo veniẽs ↄsedisset liqdo oib⁹ patuit ipsi virginẽ despõsandã fore: igit̃ nuptiaꝝ iure celebrato ipe in bethleem recedit domũ suã dispositurus ꝛ nuptijs necessaria pcuraturus: virgo aũt dñi cũ. vij. alijs virginib⁹ collactaneis suis quas a sacerdote accepat ad domũ parẽtũ reuersa ẽ. Jacob⁹ filius ioseph vbi supra. Joseph aũt post floritionẽ virgule sue accepit mariã lȝ prius renuẽs q2 senex erat. ꝛ illa iuuẽcula: date sunt ei i solatiũ qnq3 virgines que essent cũ ea in domo sua: qb⁹ etiã datũ est a põtificib⁹ sericũ: hiacinctũ: bissum purpura: ꝛ linũ: miserũtq3 inter se sortẽ vnaqueq3 virgo qd faceret ꝛ factũ ẽ vt mariã purpurã nẽdã accipet ad velũ tẽpli dñi: dixerũtq3 ei alie virgines. Cũ tu iunior sis oib⁹ purpurã obtinẽre meruisti: q̃si g̃ i fatigatiões fmõis: ceperũt eã etiã reginã virginũ appellare: apparuitq3 angelus dñi i medio eoꝝ ꝛ dixit. [illegible] i fatigatiões missus: sȝ i pbatiões verissimã pphetat⁹. Expauerũt ille a ↄspectu angeli ꝛ rogauerũt mariã vt idulgeret eis oraretq3 p illis.

De Causis desponsationis eiusdem. C. LXXIII.

Jeronimus sup mattheũ. Adeo autẽ nõ de [illegible] despõsata filr⁹ dei ↄcipit̃. Primo qdẽ vt p generatiõez ioseph origo marie mõstraret̃. Scdo ne a iudeis vt adultera lapidaret̃. Tertio vt i egyptũ fugiẽs habẽt mariti solatiũ. Martyr etiã ignati⁹ q̃rtã addidit causã. s. vt part⁹ ei⁹ diabolo celaret̃. Ambrosius sup lucã li. ij. Ideo virgo maria fuit despõsata ne temerate virginitatis vreret̃ ifamia cui grauis aluus corruptele videret̃ isigne pferre. Maluit enĩ dñs aliquos de ortu suo q̃3 de matris pudore dubitare: q2 sciebat tenerã esse vginis verecundiã ꝛ lubricã pudoris famã: nec putauit ortus sui fidẽ matris iniurijs astruendã: nec voluit virginibus sinistra opinione viuẽtib⁹: velamẽ excusatiõis relinq̃ q2 infamiam quoq3 videret̃ mater domini. Auctor. Ideo vero p generationẽ ioseph originẽ marie oportebat ostendere: q2 non erat mos apud iudeos: generationũ cathalogos p feminas texere: p hoc autẽ qd ostendit ioseph fuisse de dauid: per consequens ꝛ mariã, ꝛ ex eadem tribu fuisse ostendit: quia preceptum fuit in. Numeris: ne tribus cõmiscerent̃ p coniugiũ: sed quilibet de tribu sua acciperet coniugẽ. Si ergo marie genealogiã expresse texuisset: ipsa nouitas iudeos i scãdalũ suscitassȝ. Si aũt genealogiã ioseph reticuisset nõ agnosceremus ex q̃ tribu vgo fuisset. Dicit aũt ihes chrysostomus q2 ideo nulla mulier sancta in generatiõe christi memorat̃: sȝ tm̃ peccatrices vt ostẽderet̃ iccirco venisse chr̃m vt peccata nr̃a deleret: nõ enĩ venit vt iudex sed vt medicus. Per hoc autẽ vt dicit idẽ iohannes chrysostomus docet nos: ne de vitijs parentũ erubescamus: ꝛ vt nullus eleuetur in superbiam de gloria parentum: sed considerans progenitores christi: de solis virtutibus glorietur.

De Generatione amborum. C. LXXIIII.

E differẽtia matthei ꝛ luce in texẽda genealogia chr̃i dicit iohes chrysostom⁹ q2 matthe⁹ scripsit iudeis hebraice: nihil aũt magis iudeis i euãgelio suo delectare poterat q̃3 chr̃m eẽ natũ ex abrahã cui facta ẽ pma pmissio: ideo vt redderet eos attentos inde ichoat euãgeliũ suũ. Lucas aũt oib⁹ cõit̃ loquẽs sermonẽ supi⁹ extẽdit ꝛ inchoat ab ortu pcursoris. Itẽ matthe⁹ genealogiã descendẽdo cõputat: q2 humanitatẽ ondit: p quã deus ad homines descẽdit. Lucas aũt ascẽdẽdo: q2 formã sacramẽti aperit. A baptismo. n. christi incipiẽs vsq3 ad deũ ascẽdit. ostendens baptizatos ascẽdere ad hoc vt sint filij dei. Uñ ꝛ. lxxvij. ponit generatiões q̃ numerus remissionis est. Itẽ matthe⁹ iudeis loquẽs. q̃ ex abrahã erãt genealogiã vsq3 ab abrahã cui facta est pmissio. Lucas aũt oib⁹ cõmuniter loquens. s. tam iudeis q̃3 gẽtilib⁹. vsq3 ad adã eam extendit q2 oẽs ex adã. Ideo dicit matheus vbiq3 genuit: q2 filios nature tm̃modo numerat. Lucas vo qui fuit: q2 quosdã s̃m legẽ vel per adoptionẽ filios interponit. Uñ dicit glosa hieronymi q2 mathan ꝛ mathath ex eadẽ vxore hesta nomine singulos filios genuerũt. mathã qui de dauid p salomonẽ descẽdit. prius eam duxit: ꝛ relicto vno filio. s. iacob obijt. Postea mathath qui per nathã descẽdit de dauid. eandẽ duxit ꝛ genuit heli: ꝛ sic iacob ꝛ heli fratres fuerunt vterini. Jacob aũt vxorem heli fratris sui defuncti sine liberis: ad suscitandũ ei semen accepit: ꝛ genuit ioseph natura quidẽ suũ sed s̃m legẽ heli filiũ.

De Morte catonis ꝛ conceptione pcursoris. C. LXXV.

Eusebius in chronicis. Anno imperij [illegible] marcus porci⁹ cato latin⁹ declamator tedio duplicis q̃rtane semetipsũ interfecit. Helinandus. Hoc de illo catone nõ põt intelligi: q̃ apd vticã se interfecit tpib⁹ iulij cesaris. q̃ ponit̃ in chronicis olipiade cẽtesima. lxxvij. olipiadib⁹ ante istũ catonẽ q̃ faciũt ãnos. lxxij. sȝ neq3 de catone cẽsorino q̃ etiã aũ catonẽ vticẽsem floruit. tpib⁹ tertij belli punici qñ chartago deleta ẽ. De quo etiã tertio catone q2 de celo descẽdens dicere tullio h̃ intelligem⁹. Deniq3 ille vticẽsis nõ tedio duplicis q̃rtane se iterfecit: sȝ de ipatiẽtia victorie cesaris: nec declamator dictus est: sȝ phus stoic⁹. Idẽ tm̃ orator fuit. Dicerẽ h̃ itelligẽdũ eẽ de marco illo catone filio vticẽsis nisi ꝛ ipse mihi mortu⁹ videret̃ longe ante tp̃us h̃ ꝛ aũ mortẽ tullij: nã de illo dicit tulli⁹ in li. iij. de officijs marcus inqt cato huius nr̃i catonis pater. vt enĩ ceteri ex patribus. [illegible] q̃ illõ lumẽ pgenuit ex filio est nominãdus. videt̃ ex his vbis tullij q2 ille cato iunior catõis filius: iã tũc mortuus fuerit qui tm̃ iam ab eo laudat⁹ sit. Deniq3 ab h̃ anno quo scribit̃ cato iste mortu⁹ vsq3 ad mortẽ tullij. annis retro cõputatis inueniunt̃ anni. xl. Qualis g̃ etatis tunc eẽ poterat qñ sic laudabat̃ a tullio: vt tm̃ laudari mereret̃ a laudatore tanto: nã inter mortẽ ciceronis ꝛ mortẽ maioris catonis patris huius iunioris. sunt anni tm̃ quinq3 plus minusve [illegible] sit. Auctor. Eodẽ ãno zacharias põtifex de stirpe abia. qui int̃. xxiiij. sacerdotes summos olim statutos a dauid octauã sortẽ habuit [illegible] in die ppiciationis [illegible] ad altare [illegible] offerret [illegible] lus nasciturũ filiũ de vxore pdixit. qui ↄsiderans vxoris sterilitatem ꝛ vtriusq3 senectutẽ nõ credidit: ꝛ ob hoc vsq3 ad diẽ part⁹ obmutuit. Nomẽ quoq3 pueri ꝛ magnificentiã ꝛ sanctitatẽ ꝛ abstinentiã angelus patri indicauit. Sed ꝛ euangelista lucas: vt ipsũ puerũ q̃ hereditario iure nobilitatẽ ac vite puritatẽ ostẽdat. in ipsius sermonis exordio parẽtes eius quadrupliciter. primo a genere: ab officio a vite sanctitate ꝛ longanimitate cõmendat. Cõcepit igit̃ elizabeth ꝛ mensib⁹. v. se occultabat: q2 partus sui etatẽ erubescebat. Nõdum enĩ mysteriũ nouerat: q2 zacharias mutus ei indicare nõ poterat. h̃ postea exultauit in aduẽtu marie. cognita rei veritate. concepit quidem. viij kl. octob. in equinoctio. s. autũnali: quãdo noctes incipiũt crescere ꝛ dies minui. Postea vo maria virgo mẽse. vj. s. viij. kl. aprilis. quando dies incipiũt crescere noctes vo minui. Sextus quoq3 mensis congruit sexte mysterio etatis.

De Angelica salutatione beate virginis. C. LXXVI.

Bernardus sup missus est. Uirgo ita [illegible] corporis parit̃ decore pfulgida spẽ sua ꝛ pulchritudie sua in celestib⁹ cognita. celi ciuiũ in se puocauit aspect⁹ ita vt regis aĩm in sui cõcupiscẽtiã inclinaret: ꝛ celestem ad se nũciũ desuper nis adduceret. Ingressus est igit̃ angelus ad eam. Quo. puto in secretariũ cubiculi pudici: vbi illa fortassis clauso hostio sup se orabat patrẽ suũ in abscondito: nec suspicandũ est q2 apertũ angelus inuenerit hostiolũ virginis. cui i pposito erat fugere hominũ frequẽtias vitare colloquia ne vel orantis pturbaret̃ silentiũ: vel ↄtinentis castitas temptaret̃. Clauserat itaq3 in illa hora suũ sup se habitaculũ: sȝ hominib⁹ nõ angelis. Idem. Aue inquit gratia plena: vere gratia plena: q2 deo ꝛ angelis ꝛ hominib⁹ gratiosa. deo p humilitatẽ: angelis per virginitatẽ: hoibus p fecũditatẽ. Uere gratia plena: q2 deus totius boni plenitudinẽ in ea posuit vt siquid nobis gratie. siquid salutis puenire cernimus. ab ea nouerimus redũdare: que ascendit delitijs affluens Dominus inquit tecũ. pater tecum: qui filium facit tuũ ꝛ suum. filius tecum qui in te ꝛ ex te sibi iungit corpus humanum. Spiritussanctus tecum qui tuum sanctificauit vterũ. Glosa Bern

dicta tu in mulierib⁹.i.pre mulierib⁹:qz sine exēplo muliebris cōditionis:virginitatē vouisti:z qz virgo z mater eris:z qz deum generabis. Que cū audisset turbata ē in sermone eius:tū de angelica visiōe tū:de isolita salutatiōe:vel qz ipm esse vix credebat:z sola in cubiculo erat. Bernardus. Q̄ turbata ē verecūdie fuit virginalis. Q̄ nō pturbata fortitudinis. Q̄ tacuit z cogitauit prudētie. Et ait angel⁹ Ne timeas maria:spiritussanct⁹ supueniet i te.i.supra modū quo in sanctis venire solet in te veniet. Itaqz lz gratia iā plena eēt nō superflue dicit ab angelo spiritussanct⁹ supueniet in te:sz ppter abūdantiorē gratie plenitudinē:nā prior quidē gratia repleuerat mētē sed ista etiā z vētrē:z virtus inqt altissimi obūbrabit.i.occulto z secreto modo in te itrabit. Ideoqz z qd nascet ex te sanctū vo.fi.dei. Credo q nō habuerit [illegible] ppriē nominaret illud [illegible] illud magnificū illud reuerēdū qd de purissima carne virginis cū anima sua vnigenito patris [illegible] Do[illegible] ergo indefinite sanctū qz [illegible] sanctū fuit:z p spūs sanctificationē z p verbi assumptionē. Ecce inqt ancilla dñi humilitas rñdet vt sedes grē prepareē. Que est hec tam sublimis humilitas:q honori cedere nō nouit:insolescere gloria nescit:mater dei eligit:z ancillā se nominat. Denicz preueniēti se munere gratuite pmissionis:iunxit me meritū sue oratiōis: fiat mihi in quiēs de vbo sm verbū tuū. Verbū qd erat in pricipio apud deū:fiat caro de carne mea sm verbū tuū. Fiat obsecro mihi verbū nō placitū vt transeat:sz ceptū vt maneat:carne.s.indutū nō aere: fiat mihi nō tm̄ audibile aurib⁹:sz z visibile oculis:z palpabile manib⁹: gestabile humeris fiat mihi nō mutis figuris in pellib⁹ mortuis exaratū:sz in forma hūana meis castis viscerib⁹ viuaciter impressum:z h nō mortuū calami depictiōe:sz spiritussancti operatione.

De Conceptione [illegible] dei ex [illegible]. C. LXXVII.

Omestor.

[illegible] in h vbo marie [illegible] est christus de virgine: plenus homo in aīa z carne:ita tm̄ q lineamenta mēbrorū discerni nō possent. Credit aūt.viij.kl.aprilis cocept⁹:z reuolutis annis.xxxiij.mortu⁹. Augu.ctra felicianū. Nō aūt ad mariā localī motu diuinitas venit:sz ineffabili potētie sue manifestatiōe:z vtez [illegible] substātie se plenitudine nō priuauit z eternus in suo z moriturus in nr̄o:vno mortē gustauit: altero suscitauit mortuos: sicqz deū z hominē verus vtriusqz mediator nec geminata persona:nec substantia confusa monstrauit. Idē in doctrina christiana li.j. Sicut cū loqmur fit sonus verbū qd corde gestamus:z locutio vocat:nō tm̄ in eū solū cogitatio nostra cōuertit, sed apud se manēs integra:formā vocis qua se insinuat aurib⁹ sine aliqua labe mutatiōis assumit:ita verbū dei incōmutatū:caro tamē factū est vt habitaret in nobis. Iohānes damascenus. Post consensum eni marie virginis spiritussanctus supueniet in ipsam sm verbū dñi qd dixit angelus:purgās ipam z potentiā diuinitatis verbi receptiuā preparās simul z generatiuā:z tūc obūbrauit ipam dei altissimi sapiētia:p se z virtus existēs:z copulauit sibi ipsi:ex sanctissimis z purissimis ipsius virginis sanguinibus carnē animatā aīa rationali z intellectiua:nō antique conspersionis seminans:sz p spiritūsanctū creans. Actor. Nō itaqz virtus generatiua fuit excitata in virgine naturaliter:sed miraculose.s.a spūsancto operāte:q supueniēs in eā dedit ei virtutē qua in momēto faceret istos quattuor actus.s.decisionē:csolidationē:cuersionē:formationē corporis christi. Alia tamē videt esse opinio:q illi quattuor actus non fuerunt in virgine a virtute generatiua:sz a sola operatione spūsancti miraculosa. Sed prima videt esse melior:qz sm eā plenius seruat ratio matris in virgine. Et qdē actus illi fuerūt imediate a spūsancto: z nihilominus ex vgine imediate z totalit:sz de vgine materialit:de spūsancto effectiue. Licet g vgo mater nihil extra suscepit:fuit tm̄ vere z pprie mater christi:z plenius etiā q̄ alia quelibz femina mater filij sui: qz totaliter facta est illa decisio carnis christi ex vgine:ita q nihil ex viro: secūdū q mediāte actu vis generatiue virginis deductus ē cocept⁹ ad debitā quātitatē. Cū aūt incarnationē filij tota trinitas opata sit:hec tamē opatio spūsancto attribuit: ppter potissimū effectū gratie dei. qua homo ille nullis precedētib⁹ meritis:in ipso exordio nature sue verbo dei copulatus est in vnitate psone:nec tm̄ ob hoc dicēdus ē filius spūsancti: lz spūsanctus hoc opatus sit:ne vel cfusio sit in psonis:si dicant esse duo prēs: vel ne spūsanct⁹ credat in h ope dedisse filio de sua substātia:sicut pater filio in eius generatione.

Cur Deus voluit incarnari:z cur solus in trinitate filius. C. LXXVIII.

Ctor.

Ut aūt dicit augu. gra dei nō potuit gratius commēdari:q̄ vt ipse filius dei vnicus: immutabilis in se: naturam humanam indueret: spemqz sue dilectionis hominibus daret. homine.s.medio:p quē ad illum homo accederet. cū tam longe eēt ab hominib⁹.iustus ab īpijs,beatus a miserijs. Ideo g deus hō fact⁹ est:vt gratiā suā z charitatē in nobis cōmēdaret:z vt supbiā hoīs qua ceciderat [illegible] sanaret:z vt ipsi⁹ morbi magnitudinē qui p tam [illegible] medicinā sanari oportuit ostēderet:z vt etiā hoi [illegible] ceteras creaturas: p quo de⁹ tāta fact. tātaqz pati voluit demostraret. Itē vt in ipso hoīe christo.cui sine vllis pcedētib⁹ meritis vnitus est de⁹.gratiā suā cōmēdaret:z vt p eandē creaturā rōnalē.quā vicisse se gaudebat diabolū vinceret. Itē vt hoiez:qz p carnē ceciderat.p sue carnis antidotū sanaret z illuminaret z nos tanqz eiusdē nature sue mēbra sua faceret:z vt nō qlibet humanā nāz deo p vnionem [illegible] in semet [illegible] Demqz etiā vt totū hominē int⁹ z foris ad se cuersū totū in seipso beatificaret. dū z a sensu carnis videret p carnē:z a sensu mētis p diuinitatis ctēplationē.totūqz bonū hoīs hoc eēt:vt siue igrederet:siue egrederet:pascua iueniret. Pat qdē z spūsanct⁹ icarnari potuerūt.nō tm̄ oportuit:sed fili⁹ solus carnē assūpsit:vt qz fili⁹ imago prīs ē ad quā z p quā ē hō fact⁹ idē eēt imago recreatōis q fuerat z creatōis.credēdo.n.i eū z imitādo ipz q ē imago dei.recupat hō i se silitudinē dei:z vt qui fili⁹ dei erat diuinitate.ipe sol⁹ eēt hoīs fili⁹ i hūanitate.nīlaqz i psōis cōfusio fieret vt hoies filios dei p adoptionē faceret:z vt hereditatē olī fctis pmissaz.frīb⁹ suis idē dei fili⁹ p gratiā adoptōis cfirmaret. Itē vt [illegible] recuperaret. Diabolus eni ab initio vidēs filiū dei p oīa silēz prī. ptin⁹ inuidit ei [illegible] Itaqz talis fieri voluit:vt hō qlibet ipsū emulari posset in bonū suū.s.hūilē ipsius imitādo passionē. Quia tm̄ opa [illegible] sunt tres psone fil ipsaz filij icarnatiōz opate st. sic tres domicille.q vnam ex seipsis induunt.omnes simul vnicum.opus faciunt.

De Modo [illegible] C. LXXIX.

Alis itaqz

fuit illa susceptio:q faceret deum [illegible] intelligi familiaror vnio siue cōiunctio:qz nihil verū ē de hoīe illo:qd nō sit verū de dei filio:z ecōuerso. Cōprehēdit aūt illa susceptio triplicē vnionē.s.vbi ad carnē. vbi ad aīaz. aīe ad carnē. Sed legit verbū carnē assumpsisset mediante aīa:qz tante subtilitatis atqz simplicitatis est essentia diuina:vt terreno corpori nō cōgruebat vniri:nisi mediāte rōnali substātia.certū est aūt sctōrū testimōijs:q nō natura naturā:nec psona psonā:sed psona naturam assumpsit:dicimus tm̄ diuinā naturā humanā sibi vniisse. eāqz vere incarnatā esse. Ideo vo filius dei nō psonā hominis sz naturā assumpsit:qz ex illa carne z illa aīa nō erat vna psona cōposita:quā verbū accepit:sed accipiēdo vniuit:z vniēdo accepit. Qd ergo dicit augu.hoiem a filio dei assumptū:vel ei vnitū:ad hominis vtiqz naturam:nō ad psonā est referēdū. Est itaqz christus vna psona gemine substātie. qz de⁹ z homo est. Nec tm̄ deus hui⁹ psone ps dici pōt.alioqn filius dei creuit.cū homo diuinitati eius accessit. At vo non pōt deus crescere:nec alicuius rei ps existere. Humanitas g diuinitati cuicta.degenerat in accidēs:vn sicut albū z albedo sua nō st duo sz vnū.ita christus z deus z homo nō sunt duo sed vnū:qm vna duarum vnitatū substātialiū in accidēte degenerante.binarius ille licet substantialis:nō numerat subiecta sed naturas.sicut z binarius accidētiū:nō numerat subiecta sed suas naturas. Hinc est q si dei fili⁹ īfinitas humanitates i.animas z corpa īfinita assumpsisset pp identitatē tm̄ assumētis.vna psona esset:z si sm vnā illarū diceret petrus sm alterā ihesus:vere posset dici ihesus est petrus: qz licet aliud sit ab eo [illegible] Hoc qz supposito ihesu supponit dei filius:p cōsequēs petr⁹. Et licet in accidēs degenerēt ille due humanitates.erit tm̄ fili⁹ dei plures hoies:qz licet vtraqz degeneret in accidēs respectu filij dei:tm̄ in mutua collatiōe vni⁹ ad alterā.neutra degenerat:sz a se mutuo distinguunt:cū sint in diuersis naturis. Posito quoqz q de⁹ pater sumat eandē hūanitatē cū filio pater z filius erūt vnus homo z tm̄ iste homo erit alius ab homine illo.s.alietate psonali nō essētiali.poterit etiā vere dici iste homo ē pater z filius:nō tm̄ pater erit filius aut ecōuerso.

De [illegible] plenitudine. C.LXXX.

Ullum

[illegible] nationis z gratie:q mediator ipse. Nec eni i hoīe illo meritū [illegible] vt a filio dei assumeret in vnitatē psone. Itaqz homo ille est grā dei fili⁹ z ad h est pdestinat⁹:id est ex grā pparat⁹. Nec ob h sequit.q fili⁹ dei pdestinatus sit:vt eēt ille homo:qm esse hoiez nō est ex grā dei filio:sz ecōuerso. pprie nāqz loquēdo subiectū gratie nō est dei fili⁹

ssue deitas: sed homo vl humanitas. Itaq; predestinatio sm augu
stinū ē grē ꝓpatio: qua de⁹ hoi chr̄o cūctisq; quos imagine filij sui
ꝯformes fieri ꝑsciuit: bona sine meritis ab eterno ꝑparauit: nec tñ chri
stus ipe sm q̄ hō dicit̄ filius adoptiuus aliquo mō: sz nālis tm̄mō
q̄ illi soli dicunt̄ adoptiui: q̄ cū ꝑus nō eēnt filij: postmodū i filios
sūt adoptati. Sciēdū ē aūt illū hoiez ab ipa ꝯceptiōe recepisse gratie
plenitudinē: cui solidat⁹ ē spūs nō ad mēsurā. In ipo nāq; habitat
oīs plenitudo: qz omni grā plen⁹ ē: sicut in capite sunt oēs sensus: in
ceteris aūt mēbris solus tact⁹: sic ꝛ singulis ei⁹ mēbris grā data est
ad mēsurā: q̄ de plenitudine eius acceperūt: nō sm essentiā: sz sm si
militudinē: nunq̄ eni illā eādē sz similē accipiūt gratiā. Puer igit̄ il
le plenus sapiētia ꝛ grā fuit ab ipa ꝯceptiōe. Nec obstat q̄ legit̄ ꝓ
fecisse sapientia ꝛ etate ꝛ grā apud deū ꝛ hoies. In alijs aūt nō i se ꝓ
ficiebat: dū eis sapiētie sue ꝛ gratie munera sm ꝓcessum etatis ma
gis ꝛ magis patefaciebat: ac ꝑ h̄ eos ad vite sue ꝑfectū: ꝛ ad dei lau
dē excitabat: sicq; deo patri ad laudē: ꝛ hoibus ad salutē ꝑficiebat.
Dicim⁹ aūt aiaz christi ꝑ sapiētiā sibi datā i vbo dei cui vnita ē: (q̄
etiā ipa ꝑfecte intelligit) oīa scire q̄ deus scit: capax ē eni sciētie: ꝛ ob
hoc id ei ꝯgrue sine mēsura datū ē: cui⁹ ipa nālit̄ capax ē. Nō ē aūt
ei datū oīa posse facere q̄ de⁹ facit: qz soli diuinitati oīpotētia ꝯgru
it. Sz ꝛ lz oīa sciat q̄ de⁹: nō tñ ita clare ꝛ limpide oīa capit vt deus:
sed omni alia creatura liquidius atq; ꝑsentius. Simul g̃ chr̄us via
tor fuit ꝛ cōꝑhēsor: tātāq; sapiētie ꝛ grē plenitudinē ab hora ꝯcepti
onis recepit vt de⁹ ei plenī⁹ ꝯferre nō potuerit. Nec habuit fidē vir
tutē vel etiā spem: quia non enigmaticā ꝛ specularē: sed clarissimaz
habuit de deo cognitionē: ac verā compꝛehensionē. Habuit tamen
quandā certā boni expectationē que non erat alicuius virtutis pro
prie sz rationis. Charitatē vero tantā habuit q̄ nulla maior esse po
test sicut ipse dicit: maiorem hac dilectione. ha. ne.

¶ Qualit̄ scḋm vtrāq; nām sit caput ecclesie. C. LXXXI.

Hic christus ē caput ecclesie iuxta verbū apostoli
q̄ sm vtrāq; naturā pōt intelligi. Nā sz q̄
de⁹ ē ē caput sanctoꝝ oīuz: qz spiritualit̄ eos viuificat ac
sanctificat ꝛ regit: vtēs eis ad libitū suū sic caput mēbris
suis: ꝛ sz h̄ tota trinitas ē vnū ecclesie caput vniuersalis angeloꝝ. s.
ꝛ hoiū. Porro sm humanā naturā dicit̄ methaphorice caput eccle
sie ex hominib⁹ collecte: nō solū ꝓpter nature ꝯformitatē quā opor
tet caput ad corpus habere: sed etiam quoniā ab ipso procedunt o
mnes sensus ꝛ motus spirituales in ecclesia tanq̄ ad corpus a capi
te: ꝛ hoc tripliciter: ꝑ modū. s. meriti: qz nobis omnia charismata me
ruit: per modū doctrine: quia nos ore proprio primitus: ꝛ post etiaz
ꝑ predicatores suos docuit: ꝑ modū quoq; fidei: qz ꝑ fidē qua i eū
crēdimus ei assimilamur: qui etiā inquātū homo propter plenitudi
nē gratiarū est expꝛessissime similis deo: nō autē ꝑ modū auctoritas
tis fluūt seu ꝓcedūt ab illo homine: sed a sola deitate. Ante incarna
tionē quoq; fuit christus caput omnium sanctoꝝ etiā sm humanitas
tē: nō simpliciter existentē sed creditā. Unde caput fuit. Abel tēpo
re abel sm humanitatē: nō que tunc esset simpliciter: sed que erat in
fide abel: fides eni est supra tempus: ꝛ humanitas que significatur
in fide: cōmuniter se extendit ad omne tempus. Abel itaq; per fidez
qua christum fore charismatibus plenum: ac deo simillimum credi
dit: eidem assimulari voluit: ꝛ assimilatus est. Ideoq; per fidem istaz
aliquid in eum de similitudine illius fluxit. Patet itaq; q̄ christus
virginis filius: est membrū corporis sui nobilissimū. i. caput ecclesie
que est corpus ipsius mysticū: quia sicut membra vnius hominis
viuificantur corporaliter ab vna anima: que sedem habet in capite
sic omnes fideles viuificātur spiritualiter ab vno spiritu: scilicet qui
principaliter habet sedem in christo: ꝛ sicut corpus christi naturale
constat ex purissimis membris: sic ecclesia ex fidelibus incorruptis.
Itaq; naturale corpus christi sacramentum est corporis eius mysti
ci: de quo dicit apostolus. Uos estis corpus christi: ꝛ membra de
membro: id est christo. Propter huius corporis ꝛ capitis vnitatē: lo
quitur scriptura de vtroq; tanquā de eadem persona: vel sub alia
methaphora: similiter de sponso ꝛ sponsa. Secundum hoc etiam to
ta ecclesia dicitur vna domus: vnus panis: vnum corpus: ꝛ vna etiā
anima: propter hanc etiam vnitatem dicitur christus in nobis ꝛ lo
qui: ꝛ cooperari ꝛ pati: ꝛ delectari.

¶ Qȝ etiā cū nā defect⁹ nr̄os sz nō oēs suscepit. C. LXXXII.

Suscepit etiā dei filius animā passibilē. carnē
quoq; passibilē ꝛ mortalē: ꝛ sicut ve
rā hoīs naturā: ita veros hoīs defect⁹ assumpsit. s. in car
ne famē ꝛ sitim: ꝛ lassitudinē: ꝛ huiusmodi: in aīa quoq;
tristitiā ꝛ dolorē ꝛ timorē: ꝛ huiusmodi. Nō tñ oēs defect⁹ hoīs ac
cepit quia nō defectus culpe sed pene: nec hos etiaz omnes sed illos

quos vniuersaliter omnes eum assumere homini expediebat: suaq; digni
tati nō derogabat. Non eni suscepit ignorantiā: nec peccandi ꝓni
tatem siue habilitatē: nec bene agēdi difficultatē. Illos aūt humāe
infirmitatis affectus: sicut ipsaz carnē ꝛ mortē suscepit. nō cōditiōis
necessitate: sed miseratiōis voluntate. Nā habuit quidē verū timo
rem verāq; tristitiā in hominis natura: sed nō sicut nos qui defecti
bus his necessario subiacemus peccati cā. Et iterū in nobis sunt hi
affectus sm ꝓpassionē ꝛ passionē: sz in christo nō nisi sm ꝓpassio
nē: qz nunq̄ his aius eius adeo turbatus est: vt aliq̄tenus a recti
dine vel dei contēplatōe declinaret. Itaq; sicut in arca noe sic ꝛ in
aīa christi oīa pacata fuerāt. ita q̄ nullus ibi motus etiā primus re
pugnans rationi fuit. Unū motus ille sensualitatis quo nālit̄ volu
nō mori, nō fuit illicitus: qz licet esset ad illicitū rationi nō tñ ad illi
citū sensualitati: qz alius est affectus aīe sm rationē. alius sz sensua
litatē: ꝛ quidē vt christ⁹ ipse moreret̄: dei volūtas erat: cui⁹ volūta
ti ratio ꝯsentiebat: ꝛ nihilominus dei volūtas erat: rōniq; cōplacebat
vt sensualitas mori refugeret. qten⁹ ipse chr̄s ꝛ hūanitatis i se verita
tē ꝓbaret: ꝛ mēbris suis ingruēte tribulatōe: nō desperādi: sz orādi ꝛ
volūtatē suā diuine subijciēdi exēplū ꝑberet. Itaq; ꝯstat in eo vnū
no fuisse volūtates sm duas nās. diuinā. s. ꝛ humanā. humanā quo
q; duplicē. rationis. s. ꝛ sensualitatis. Preterea necessitatē patiēdi i
aīa: simul aūt patiēdi ꝛ moriēdi in corpore. sicut ꝛ alios defect⁹ spō
te suscepit. Igit̄ hanc ipsaz necessitatē nō habuit ex necessitate cōdi
tionis. cū ab omni peccato eēt immunis: sed ex sola voluntate accepit
de nr̄a infirmitate. Suscepit eni de nostro vt nostrū tolleret: ac de
suo nobis tribueret. Suscepit quidē nostrā simplā voluntatis mor
talitatem. s. pene: vt nostram duplā cōsumeret: culpe. s. ac pene. sumq;
nobis duplicem nouitatē infunderet. iustitie. s. ꝛ glorie. Nam debu
it christū de omni hoīs statu aliq̄d accepisse q̄ venit oēs saluare.
Nā q̄ttuor status hoīs distinguunt̄. Primus ante peccatū. secūdus
post peccatū ꝛ ante gratiā. tertius sub grā. q̄rtē in gloria. De primo ac
cepit peccati immunitatē. de secūdo penalitatē. de tertio gratie pleni
tudinē: de q̄rto peccādi impossibilitatē: ꝛ ꝑfectā dei ꝯtemplationē.

¶ Qȝ ab instanti cōceptionis totuz sibi meruit: ꝛ originale vel fo
mitem non habuit. C. LXXXIII.

Animam quidē passibilē ꝛ carnē mortalē
ꝑ dei filius suscepit: sed ad ipa impassibi
litatis sue future. sic ꝛ clarificatiōis sui corporis meritū a
die ꝯceptiōis habuit. Nō solū eni qui patri obediēs cru
cem subijt sed statim ex quo fact⁹ ē hō. glorificationē suā meruit ꝑ
charitatē. s. ꝛ iustitiā. aliasq; ꝟtutes in q̄rū plenitudine cōdit⁹ fuit.
Tāta nāq; plenitudo charismatū in eo fuit: q̄ in eis ꝑficere nō po
tuit. Unū dicit greg. q̄ nō habuit oīno vnde meritū aīe: quo posset ꝓfi
cere. Nō g̃ plus meruit sibi ꝑ crucis patibulū: q̄ a ꝯceptiōe ꝑ grām
ꝟtutū: nec ꝑfecit sz aīe meritū: q̄tū ad ꝟtutē meriti. ꝑfecit tñ q̄tum
ad numerū meritoꝝ. plura eni habuit merita in passiōe q̄ in ꝯceptio
one: sed maioris ꝟtutis nō fuerūt illa pauca. q̄ ante fuerūt paucio
ra etiā obediētiā ꝛ volūtatē ꝑfectā: nō tūc primū neq; maiorē habu
it cū pati cepit. Imo ꝑfecte obediēs ꝛ bon⁹ extitit. ex quo hō fuit. Et
qz nō hūit originale: nō est decimat⁹ in lūbis abrahe. olim nāq; cu
ratio fiebat ab originali ꝑ decimaꝝ ꝛ hostiaꝝ oblationē: sicut ꝛ ꝑ
circūcisionē. Itaq; sicut oēs peccāte qui etiā in lūbis leui⁹ erāt pec
cauerūt. sic ꝛ abrahē dante decimas. q̄ in lūbis ei⁹ erāt decimati sunt
illi dūtaxat qui sm rōnē seminalē ꝛ ꝑ actū copule descēderūt. Fu
erūt eni in lumbis eius dupliciter. materialit̄. s. ꝛ formalit̄: ꝛ iō cura
tiōe indiguerūt. sicut leui. christus aūt nō sic: qz materialit̄ ibi tm̄ fu
it ꝛ nō sm rationē seminalē aut ꝑ actū copule ab eo descēdit. sz ꝑ
operationē spūsancti: ꝛ ob hoc curatiōe nō eguit. ideoq; decimat⁹
nō fuit. Unū dicit augustin⁹: q̄ eadē abrahe caro simul habuit ꝛ vul
nus preuaricatiōis. s. in lege mēbroꝝ. q̄ per omnē carnem inde ꝓpa
gatā seminali rōne quasi trāscripta est ꝛ medicamentū vulneris. s.
in carne christi. que inde sine actu cōcupiscentie materialiter tñ di
uina operatione sumpta est. Illud ergo inquit in abrahe carne deci
mabat̄ q̄ curabat̄. non illud vñ curabat̄. In nobis quidē caro ni
hil nisi per animā cōcupiscere dicit̄. cū aīa carnali cōcupiscētia: id ē
a carne ꝯtra spiritui reluctat̄. huiusmodi nr̄a in aīa christi nō fuit
qm̄ ibi cōcupiscentia carnalis esse nō potuit.

¶ Cur tāto tempore distulit incarnari. C. LXXXIIII.

Leo papa in sermone de natiuitate dn̄i. Ces
sent aūt illoꝝ querele qui ipio mur
mure diuinis dispēsatiōib⁹ obloquētes de dn̄ice natiui
tatis tarditate causant̄. tanq̄ preteritis tēporib⁹ non sit
impensum: q̄ in vltima mūdi etate sit gestū. Uerbi incarnatio hoc
cōtulit facienda: q̄ facta: ꝛ sacramentū salutis humane. in nulla re

q̃ cessauit antiquitate. Glosa super epistolam ad galathas. Magno vtiq; dei consilio factũ est. vt non post hominis casum ilico lex daret̃: vel dei filius mitteret̃: nisi enim hominis superbia prius vires suas experiret̃: sui libertati arbitrij sufficientiã arrogaret: ⁊ leges superfluas datã: ⁊ dei filiũ frustra venisse iudicaret. Ne igit̃ detrahẽdi vel murmurandi occasionẽ haberet: reliquit eum deus prius ĩ libertate arbitrij sub lege naturali: vt sic vires sue nature cognosceret. Ubi cũ deficeret: nec sic humiliauit se ad poscendũ gratiã: sed superbe legẽ scriptã legi nature adiunctã sibi sufficere putans: clamabat nõ deest qui impleat sed qui iubeat. Ut igit̃ ⁊ d ipsa cõuinceret̃ anteq̃ filiũ mitteret: pater legẽ scriptã dedit qui peccati morbũ detegit nõ ꝯsumpsit. Qua data etiã morbus inualuit. ⁊ infirmitas ẽ aucta: nõ legis sed nature vitio ⁊ diaboli instãtia: vt sic cognita vtriusq; legis insufficientia: ⁊ infirmitate sua: clamaret ad medicũ: ⁊ quereret gratie auxilium: ⁊ ita factũ est. Hic est ille samaritanus: qui ꝑ formã serui ⁊ compassionẽ languido appropiauit: eiusq; vulnera sanauit quẽ sacerdos ⁊ leuita mane ꝑtransibant: q2 sacerdotium ⁊ lex vetus neminem ad perfectum adduxit.

¶ De Mut[illegible] salutatione elisabeth ⁊ marie. C. LXXXV.

Post conceptum igit̃ exurgens maria abijt in ciuitatem iuda. Juda nomẽ est regni nõ tribus. Hierusalem enim in tribu beniamin erat ꝑ quã forte trãsibat ad oppidũ in quo dicunt tunc zachariã habitasse: quarto miliario a hierusalem ⁊ ibi natũ iohannẽ: ⁊ legit̃ in libro iustorũ q beata virgo primo eum leuauit a terra. Ambrosius sup lucã. Nõ quasi incredula de oraculo: nec quasi incerta de nuncio: nec quasi de exemplo dubitãs sed quasi leta pro voto: religiosa pro officio: festina pro gaudio: abijt in mõtana. Quo enim iam deo plena: nisi ad superiora ꝯscenderet: ⁊ hoc cũ festinatione: q2 nescit tarda molimina spũsancti gratia. Discite ⁊ vos o sancte mulieres sedulitatẽ: quã pregnãtib9 debetis exhibere cognatis. Mariã enim que ante sola ĩ penetrabilibus versabat̃: nõ a publico virginitatis pudor: nõ a studio asperitas montiũ. nõ ab officio asperitas itineris retardauit. Discite mulieres non circũcursare ꝑ domos alienas: nõ morari in plateis. nõ aliquos in publico sermões miscere. Maria in domo sera: in publico festina. Intrauit ergo in domum zacharie: ⁊ salutauit elisabeth: statimq; exultauit infans in vtero eius. Origenes in homelia ꝑpama. Jhesus enim qui in vtero illius erat: iohannẽ adhuc in vẽtre matris positũ sãctificare festinabat. Deniq; nõ anteq; maria salutaret elisabeth statim vt locuta est verbũ: qd in vẽtre matris suggesserat dei filius: infans in gaudio exultauit: ⁊ tunc ꝑmũ ꝑcursorẽ suũ ihesus prophetam fecit. Ambrosius. Repleta ergo elisabeth spũsancto exclamauit matrẽ dñi beatificãs. Nõ prius mater repleta q̃ filius: sed cũ filius repletus esset spũsãcto: repleuit ⁊ matrẽ. Prophetauerũtq; matres spũ paruulorũ: sed elisabeth repleta est post ꝯceptũ: Si aũt primo ingressu marie tantus ꝑfectus elisabeth extitit: vt ad salutationem eius statim infans in vtero exultaret: ⁊ ipsa mater spũsancto repleretur: quid putamus vsu tanti temporis. i. triũ mensiũ marie addidisse presentiã. Benedicta inquit tu in mulieribus. Bernardus Dura inquit necessitas ⁊ graue iugũ sup oẽs filias eue: que ⁊ si pariũt cruciant̃: ⁊ si nõ pariunt maledicunt̃. Tu aũt benedicta es: que nec sterilis manes: nec cũ dolore paries: ⁊ pro maledictione israel: beatam te dicent oẽs generationes. Et tu quidẽ nõ solũ benedicta in mulieribus: sed singulariter sup oẽs hoies ⁊ angelos. Benedictus fruct9 ventris tui. Benedictus quidẽ in odore: sicut scriptũ est. Ecce odor filij. m. s. o. a. p. Benedictus in sapore: sicut scriptũ est. Gustate ⁊ videte qm̃ suauis est dñs. Benedictus ⁊ in specie: in quẽ desiderant angeli ꝓspicere. Glosa. Audita igit̃ responsione elisabeth amplius tacere nõ potuit dona que ꝑceperat: ⁊ que virginali pudore acceptũ oraculũ silentio texerat: iam cõgruo tempore patefecit. Beda. Ait ergo maria. Magnificat anima mea dñm ⁊c̃. Tãto inquit me dñs tãtoq; inaudito munere sublimauit: q nullo lingue officio poterit explicari: sed ipso vix intimi pectoris affectu valeat cõprehẽdi: ⁊ ideo totas anime vires in agẽdis gratiaꝝ laudibus offero: totũ in ꝯtemplanda magnitudine eius cui nõ est finis: q̃cquid viuo: sentio: discerno: gratulant̃ impẽdo: q2 eiusdẽ ihesu. i. salutaris spũs meus eterna diuinitate letat̃: cuius mea caro temporali cõceptione letat̃.

¶ De [illegible] precursoris. C. LXXXVI

Ambrosius. Mãsit aũt maria apud elisabeth tribus mẽsibus que enĩ ꝑꝑ officium venerat: officio inherebat: Mãsit aũt nõ q2 domus eã aliena delectaret. sed q2 frequẽti9 in publico videri displiceret. Discite o virgines marie pudorẽ: discite ⁊ humilitatẽ. Junior ad seniorẽ venit: ⁊ prior eã salutauit. Decet enim vt virgo quãto castior: tãto humilior sit. Beda. Tãdiu ergo mansit maria cũ elisabeth: donec partus tempore cõpleto ꝑcursoris dñi sui ꝑꝑ quã maxime venerat natiuitatẽ viderent. s. tribus mẽsibus: ⁊ sic reuersa est in domũ suã. Comestor. Puer aũt crescebat: ⁊ ꝯfortabatur spũsancto: ⁊ erat in desertis locis vsq; in diẽ ostensionis sue ad israel. Reuertens aũt maria in nazareth: inuẽta est a sponso in vtero habens qui nolens eã traducere in coniugẽ occulte voluit eã dimittere: in somnio autem monitus est ab angelo vt acciperet eam in cõiugem: ⁊ ne suspicaretur adulterium conceptum puerꝝ de spiritusancto intimauit: ⁊ vt ihesum vocaret precepit. Et accipiens sponsam in vxorem cum virgine virgo permansit.

¶ De descriptiõe orbis: ⁊ ortu saluatoris. C. LXXXVII.

Ugo florentensis. Pacatis igitur ob9 regionib9 ꝑ vniuersum orbẽ: omniq; belloꝝ fragore sedato memoratus august9: rempublicã legibus pacificis adequare si ac nutrire desiderans. ꝓtulit edictũ vt describeret̃ vniuersus orbis. Comestor. Volẽs enĩ scire numerꝝ regionũ in orbe que romane suberãt ditioni: numerꝝ ciuitatũ in qualibet regione: numerꝝ quoq; capitũ in qualibet ciuitate ꝑcepit vt de suburbanis oppidis vicis ⁊ pagis ad suã ꝯfluerẽt hoies ciuitatẽ: maxime vñ trahebãt originẽ ⁊ quilibet nũmũ argẽteũ ꝑcij. x. nũmoꝝ vsualiũ: vñ ⁊ denarius dicebat̃: ꝓsidi prouincie tradẽs se subditũ impio romano ꝓfiteret̃: Nã ⁊ nũmus imaginẽ cesaris ꝑferebat: ⁊ superscriptionẽ noĩs: ⁊ numerus eoꝝ qui cẽsũ capite ferebãt redigebat̃ in scriptis. Ascẽdit aũt ⁊ ioseph a nazareth in bethleẽ: eo q esset de domo dauid vt ꝓfiteret̃ cũ maria vxore ꝑgnante. Jacobus vbi supra. Cũ aũt irẽt in bethleẽ dixit maria ad ioseph. Duos pplos video añ me: vnũ flentẽ ⁊ aliũ gaudentẽ. Que verba cũ putaret ioseph esse supflua: apparẽs ei iuuenis in veste splẽdida interpretatus est dicẽs eã vidisse pplm iudeoꝝ flẽtẽ ⁊ pplm gentiũ gaudentẽ. Tũc iussit iumentũ stare: ⁊ mariã descẽdere: atq; ingredi ad speluncã tenebrosã: que lumẽ diei penitus nõ habebat. Sed in ingressu marie. cepit tota splẽdere. quasi esset ibi hora diei sexta: nec defecit illa lux die vel nocte: donec marie peperit masculũ suũ. Quẽ nascentẽ circũdederũt angeli: ⁊ natũ statim adorauerunt dicentes. Gloria in excelsis deo ⁊c̃.

¶ De chronic̃ ab initio mũdi vsq; ad [illegible] chr̃m. C. LXXXVIII.

Comestor. Natus est dñs anno regni augusti xlij nocte dñice diei. Quia si tabulã cõpoti retro ꝑcurras. inuenies eius anni ꝯcurrẽtem. v. regularẽ ianuarij tertij. Quibus iũctis ⁊ sublatis vij. vnũ remanet. Jtaq;. viij. kal. ianuarij. ĩ dñica die inuenies qd cõcurrit. Nã ea die qua dixit. Fiat lux ⁊ facta est. visitauit nos oriens ex alto. Jnchoata est vero sm̃ quosdã. vj. etas a natiuitate christi. sm̃ aplm qui dicit. Cũ venerit ple. t. ⁊c̃. Scdm̃ autẽ alios a die qua baptizatus est ꝑꝑ vim regeneratiuã datã aquis. Porro sm̃ alios a passione: q2 tunc apta est porta: ⁊ inchoata est quasi quodãmõ septima quiescẽtiũ. Actor. Ex chronicis. Hic igit̃ fuit annus etatis q̃nte q̃ hic terminat̃ quingentesimus circiter. xc. ab initio regni dauid millesimus [illegible] ab exitu egypti ⁊ datiõe legis millesim9 quingẽtesimus nonus. a prima ꝓmissione facta abrahe. millesimus noningentesimus tricesimus nonus. a natiuitate ipsi9 abrahe secũdi millesim9 decimusquintus. A diluuio secũdi millesimus. tricẽtesimus sextus. Ab initio vo. iij. M. dcccclxiij. ⁊ hoc dũtaxat sm̃ nos qui adã vsq; ad abrahem ex diuina iustitia beati hieronymi translationẽ annorum numerꝝ accepimus. ab abraham quoq; vsq; ad christum iuxta eiusdẽ hieronymi. ac cesariẽsis eusebij. ⁊ ipoꝝ hebreoꝝ computationem. qui oẽs historijs gentiliũ concordãt. minores numeros secuti sumus: ea nimirꝝ rõne quã superius in annis iudicum exposuimus. Uerꝝ añ tempora abrahe tã añ diluuiũ q̃ post multo plures anni in editiõe. lxx. legunt̃ q̃ in nostra repiunt̃: etenĩ vt ait eusebi9: qui antiquã trãslationẽ sequit̃. ab adã vsq; ad diluuiũ fluxerũt anni duo milia. ccxlij. ⁊ a diluuio vsq; ad abrahã noningenti. xl. qui simul fiũt tria milia xlxxxiiij. cũ in editione nostra legant̃ tm̃. M. dcccc. xlviij. Jtaq; si maiorẽ illũ numerꝝ sequi volueris: ⁊ iuxta librꝝ iudicum ab exitu de egypto vsq; ad edificationẽ templi sexingentos annos numeraueris. insup ⁊ in regno Amon regis iuda. xij. ãnos. quoꝝ. x. tm̃ apud hebreos habent̃ acceperis. his oĩbus cõputatis inuenies ab initio mũdi vsq; ad natiuitatẽ christi. annos. v. milia. cxcix. ⁊ hunc numerꝝ assignat beda: quẽ etiã vsualit̃ tenet ecclesia. Uñ versus. Unũ tolle datis ad milia quinq; ducentis. Nascenti dño tot beda dat a prothoplasto. Nos tñ iuxta minorem numerum quem hucusq; secuti sumus cetera prosequemur.

¶ De duob^9 a[illegible] cū adorauit b^9 in p̄sepio. C. LXXXIX

Iacobus. Pastores quoq3 oīuū afferebāt se angelos vidisse [illegible] nocte, [illegible] nū dicētes deo: et ab eis audisse q̄ nat^9 esset saluator hominū: in quo restitueret salus israel. Tertia aūt die natiuitatis dñi egressa est maria de spelūca. et ingressa stabulū posuit i p̄sepio puer: et bos atq3 asinus genuflectētes adorauerūt eū: et ipsū a[illegible] in medio eū b[illegible]: sicut p̄dictū est p abacuc: et in medio duorum [illegible] adorabat eū. Comestor. Maria ergo infantē pānis inuolutū reclinauit in p̄sepio: q2 nō erat ei locus i diuersorio. Difficile erat pauperibus p frequētia multoꝝ q̄ ob id p[illegible] uenerāt vacuas inuenire domos. vñ in cōmuni trāsitu q̄ erat inter duas domos: opimētū hñs qd̄ diuersoriū dr̄ sese recepeft: sub quo ciues ad colloquēdū vel cōuiuendū in diebus ocij: vel p aeris intēperie diuertebant. forte ibi ioseph p̄sepiū fecerat boui et asino. quos secū duxerat: in quo repositus est ihesus. Ad qd̄ q̄dā referunt illud Isa. Cognouit bos possessorē suū: et asinus p̄sepe dñi sui. Et in picturis ecclesiaꝝ q̄ sunt q̄si libri laicoꝝ hic representant nobis. Bernar. Ecce verbū abbreuiatū fecit deus p̄r sup terram vultis nosse q̄̄ breue: q̄̄ lōgū fecit. Celū inquit hoc verbū et terrā ego impleo. Nūc aūt caro factū in angusto locatū est p̄sepio. A seculo etiā aut pphetatur et in seculū tu es deus: et ecce factus est infans dieꝝ vnius. Ut q̄d se sic abbreuiare voluit dñs maiestatis: nisi vt nobis formā daret humilitatis: hic enī ait. Discite a me ꝛc̄. Comestor. Et trāseuntes pastores vsq3 bethleē: inuenerūt verbū qd̄ factū est ad eos. et qui audiebāt mirabanꝰ sup his que dicebanꝰ a pastoribus ad eos. Maria quoq3 oseruabat oīa verba hec oferens in corde suo. Beda. Quia sanctas scripturas legebat et sciebat pphetias. oferebat ea q̄ secū sūt acta a dño: cū his q̄ nouerat a pphetis scripta de dño. et collata adinuicē. cognouit instar celestiū cherubin socia sui vultus luce cocordia.

¶ De circumcisione eiusdem. C. XC

Comestor. Octauo aūt die circuncideruut puer: et declaratum fuit nomē eius esse ihesuz qd̄ impositū erat ei ab angelo priusq̄̄ ocipere tur. Bernardus. Ecce verbū abbreuiatū i carne amplius abbreuiatū est: suscepta etiā carnis circūcisione. Die natiuitatis minoratus est paulominus ab angelis. sed nūc multominus ab angelis. q2 infixus est velut quodā cauterio latrone: p totius corporis putre dine cauteriū factū est in capite: q̄d aūt mir̄ si p nobis voluit circūcidi. qui p nobis voluit crucifigi: totus siquidē mihi datus ē. totus in meos vsus expēsus. Auctor. Christus dñs nō idigebat curatione. q2 nullū peccatū cōtraxit in sua generatiōe: voluit tñ circuncidi pp septē causas. Prima fuit vt in nobis fidē humanitatis sue roboraret: q2 in hoc ostēdit se verā carnē assumpsisse nō fantasticaz vt dixerūt quidā heretici. Secūda vt spem in nobis erigeret. s. spūalis circūcisionis q̄ in nobis futura est in. viij. resurrectiōis. ab oī corruptione culpe et pene. Tertia vt charitatē cōfirmaret. q2 tantillus i fans. s. octo dieꝝ iā incepit sanguinē suū pro nobis fūdere. Quarta vt nobis exemplū humilitatis p̄beret. et maxime platis qui leges instituūt. ne. s. alijs p̄sumant imponere onera: q̄ ipsi importare nolunt sicut illi quos reprehēdit dñs in euāgelio. Alligāt inquit onera grauia ꝛc̄. Quinta vt nos alioꝝ inter quos habitam^9 scādala vitare doceret. s. oformādo nos eis. oēs enī alij infantes in illo pplō circuncidebanꝰ vt dicit aug. in li. ofessi. iij. q2 turpis ē oīs pars vniuerso suo nō [illegible] et paul^9 circūcidit thimotheū vt euitaret scādalū iudeoꝝ. Sexta vt nobis luxurie vitiū qd̄ i isto mēbro dñaꝰ abolēt: vñ sicut p̄mo passus ē in illo mēbro. sic vltimo in lingua. i signū. s. detestationis luxurie et gule: qb^9 fere oīs hūana vita isecta ē. Septia vt mysteriū deitatis celareꝰ. tū pp diabolū. tū pp hoīes idignos.

¶ De Stella magoꝝ duce et virginis purificatiōe. C. XCI.

Comestor. Tertiadecia do die venerūt ab oriente hierosolymā dicēes. Ubi ē qui natus est rex iudeoꝝ. Uidimus stellā eius in oriēte. et venimus adorare eū. Successores fuerunt isti balaā: q̄ stellā nouerūt eius vaticinio: et a magnitudine sciētie nūcupati magi. Quos enī greci phos p̄se magos appellāt. Uenerūt aūt ō finib^9 p̄saꝝ et chaldeoꝝ. vbi fluuius est saba: et a quo sabea regio dr̄. Chrysostomus dicit stellā añ multo tpe q̄̄ christus nasceret apparuisse. et ita multo añ tpe longinquo venerūt. Potuit tñ fieri vt in. xiij. diebus sup dromedarios lōga terraꝝ spacia transmearēt. Audiēs magos herodes rex turbat^9 est: et oēs qui erāt cū illo. Timuit q̄dē rex ne quis de semine hyrcani. aut aristoboli nat^9 esset: regnatur^9 se tā q̄̄ alienigena destituto. Turbaꝰ aūt ciuitas: nouitate miraculi perculsa. Dicit enim fulgenti^9. stellā tunc creatā notabilē et discretā a ceterio. Et in loco: q2 nec i firmamēto cū stellis minorib^9 erat: nec i ethere cuz planetis: sed in aere vicinas terre tenebat vias. Et in motu q2 [illegible] magis [illegible] fuerat signū [illegible] liberatiōe sua hierusalē tanq̄̄ caput iudee adierūt. Quib^9 egressis, tuc p̄mo motu notabili p̄cessit eos. Quo pacto officio moꝝ esse dñ reuerte a [illegible] materiā vñ sumpta fuerat. Tñ q̄dā tradunt eā dum volu[illegible] q2 in puteū bethleemiticū ceciderit: et post i dieb^9 pulle et custodij quasdā virgines deo dicatas: miraculose eā vidisse. Ingressi vō domū magi: quā diuersoriū lucas noiauit. obtulerūt puero singuli aur thus et myrrhā [illegible] sabeis oblationē trī significātes eū esse deū: regē. sed mortalē. Et post q̄̄ impleti sunt dies purificatiōis marie: tulerūt puer in hierusalē: vt sisterēt eū dño. i. prsentarent: et dederūt hostias p eo par turtuꝝ: et duos pullos colūbaꝝ: sic per redemerūt eū q̄nq3 siclis argēti. Et erat i hierusalē symeō senex. qui spiritu venit in templū: et accipiens puer in vlnas sciens eū esse christum ait. Nunc dimittis ꝛc̄. et pphetizans de passiōe christi. et ad mariā et tuā animā pertrāsibit gladius. i. passio ipsi^9. Nō. n. sine materno dolore potuit videre crucifigi filiuz. et si surrectuꝝ speraret. eadem hora superuenit et anna pphetissa. et loquebaꝰ de illo oībus qui expectarent redemptionem israel.

¶ De [illegible] magoꝝ ac ceteroꝝ [illegible]. C. XCII.

Chrisostomus sup matheū lib. i. Magi quoq3 [illegible] est christus magnū i hoīe paruulo deū oñderūt. ex verbis et actibus et munerib^9. Uerbis quidē dixerūt. Ubi est q natus est rex iudeoꝝ ꝛc̄. Actib^9 vō: q2 cū vidissent eū adorauerūt: et inuēta est in eis fides acutior q̄̄ aspect^9. humilia nimiꝝ vidētib^9: et alta intelligētib^9. Munerib^9 aūt: q2 obtulerūt ei auꝝ thus et myrrhā. Legi apud aliquē istos magos ex libris balaā diuinatoris: apparituro stelle eius accepisse scientiā: cuius diuinatio posita est in veteri testa. orieꝰ stella ex iacob: et exurget hō ex israel. et dominabiꝰ oīum gentiū. Audiui etiā aliquos referentes de scriptura quadā. et si non certa: tñ nō destruētis fidem: sed potius delectantia. Qm̄ erat gens quedā in ipso orientis principio: iuxta oceanū sita apud quos ferebaꝰ scriptura de apparitura hac stella et offerendis munerib^9 huic nomine inserib scripta: que p generationes studiosioꝝ hominuꝫ p̄ribus filijs suis referentib^9 habebaꝰ deducta: elegerūt itaq3 duodecim ex seipsis studiosiores et mysterioꝝ celestiū amatores: ac posuerunt seipsos ad expectationē huius stelle: et si quis ex eis moriebaꝰ: filius aut aliquis ppinquoꝝ in eius loco cōstituebaꝰ. Dicebanꝰ autē magi lingua coꝝ: q2 in silentio tacitaq3 voce glorificabāt deū. Hi ergo p annos singulos post messem ascendebāt in montez: qui vocabaꝰ victorialis: hñs in se quandā speluncam in saxo. fontib^9 et electis arborib^9 amenissimus ibiq3 se lauantes orabāt et laudabant in silentio deum trib^9 diebus. sicq3 faciebanꝰ p singulas generationes semper expectātes: ne forte in sua generatione stella illa beatitudinis oriretur. Tandē igiꝰ apparuit eis descēdens sup montē illū victorialem hñs in se quasi pueri parui formā: et sup se similitudinē crucis: que locuta est eis: eosq3 docuit: et vt pficiscerenꝰ in iudeā precepit. Proficiscentes aūt precedebat stella p biennuū et nec cibus nec potus defecit in peris eoꝝ: cetera vō que ab eis gesta esse referunꝰ in euangelio compendiose ponunꝰ. Ut autez reuersi sunt studiose magis q̄ prius deum colētes glorificauerunt. sed et omnibus in genere suo p̄dicauerunt et multos erudierūt. Deniq3 cū post resurrectionē dominicam isset thomas ex apostolis in illam prouinciam eidē adiuncti sūt et ab eo baptizati: predicationis illius adiutores facti sunt.

¶ De persecutiōe herodis et nece innocentū. C. XCIII.

Tunc herodes vidit q2 illusus eēt a magis [illegible] sibi iuxta cōdictū renūciasse: putauit eos visione stelle esse deceptos et erubuisse redire ad eū: et ideo ab inquisitione pueri cessauit. Sed cū audisset que dicta erāt a pastorib^9: et maxime pphetias symeonis et anne sensit se illusum: et de morte puerorum bethleemitaꝝ tractabat: vt ille quem ignorabat cum eis occideret. Propterea per ammonitionē angeli fugit ioseph cum puero et matre eius in egyptum: vsq3 ad obitū herodis. Hugo. Herodes etiam ne forte ignobilis: et ab israelitico semine argueret extrane^9: combussit omnes libros in quib^9 nobilitas gentis in templo seruabatur ascripta: vt deficientibus p̄bamentis. ipse ad hanc pertinere videreꝰ. vtq3 suā sobolē regio iudeoꝝ generi cōmisceret: abiecta dosyde quā priuatus acceperat: copulauit sibi mariagnē aristoboli neptem hyrcani filiam. Comestor. Herodes aūt dū de nece pueroꝝ disponeret p eplam est citatus a cesare augusto vt romā iret: accusationi filioꝝ responsurus. Qui cū iter faceret p ciliciam. audiens p [illegible]

tes tharsensium magos transisse in spiritu vehemēti combussit na[illegible] ... tharsis sm q̄ david pphetaverat cu vo cora cesare [illegible] set pater cū filijs: hac lege facta est recōciliatio. vt adolescētes patri in oībus obedirent: ipse aūt regnū dimitteret cui vellet. Nondū tn̄ a suspicionib⁹ liberat⁹ erat. Veniensq; hierosolymā ppl'o pvocato tribusq; filijs astātibus: z cōcordiā fratꝝ a cesare factā exposuit z se successoris iudicē cōstitutuz. ne iudei regnū ad suos reditꝝ existimarēt tūc ꝯfirmat⁹ in regno herodes certi⁹ ꝗ̄ pri⁹ mittēs occidit pueros oēs qui erāt in bethleē z in finib⁹ eius a bimatu z infra. sm tp̄s qd̄ exquisierat a magis. Quoꝝ maxima ps tertio miliario a bethleē ad austꝝ sepulta est. Innocētes quidē martyres dicunt laxato vocabulo. nō qz testes christi. sed qz pro christo occisi sunt: quē z si nō loquēdo tn̄ moriendo ꝯfessi sunt: pro quo etiā ecclesia pro eis solennizat. Quia ad inferos descēderūt. vn̄ etiā in eoꝝ solēnitate cantica leticie subticent. s. te deū lauda: z gloria in excelsis deo: pro alleluia qdam dicunt. Laus tibi christe: alij vo cantemus ex[illegible].

De Fuga domini in egyptum. C. XCIIII.

Jacobus. Ante vero vnū diē ꝗ̄ herodes pueros occideret admonit⁹ est ioseph in somnio ab angelo. vt cū matre z puero p viā heremi pgeret in egyptu[illegible] [illegible] ad speluncā quandā vt quasi sub ea refrigerarent ꝯscēdit maria de iumēto: z sedit hñs ihesum in gremio. Erātq; cū ea tres pueri z vna puella. iter agētes z ecce subito de spelūca egressi sunt dracones multi. Quos videtes pueri exclamauerūt: tūc dn̄s ihesus cū nondū esset bimulus: excussit se z stetit in pedib⁹ ante eos. At illi adorauerūt eū. z abierūt. Similiter z leones z pardi adorabāt eū z comitabant. antecedebāt quoq; mariā z ioseph ostēdētes viā in deserto. inclinātesq; capita sua cū reuerentia: obsequiū caudis adulantib⁹ exhibebāt. Erāt aūt duo boues in itinere eoꝝ saginarij: quos dirigebāt leones in itinere dn̄i ihesu cuius necessaria portabāt. Sed z arietes qui sil' ꝯ iudea exierāt z sequebant inter lupos ambulabāt sine formidine. Sil' etiā leones boues z asini z vbi mānsio fieret sil' ad pabulū accedebāt: tunc impletuꝫ est qd̄ ait isaias. Lupus z agnus pascent z c̄. Tertia aūt die pfectionis sue maria nimio sole fatigata: vidēs arborē palme voluit ī ea requiescere: cūq; de iumēto descēdisset z resedisset respiciēs ad comā palme q̄ alta erat z palmis repleta ait. O si posset fieri: vt ex his palme fructib⁹ perciperē: z dixit ei ioseph: tu quidē de palme fructib⁹ cogitas. ego aūt de aqua que nobis iā defecit in vtribus: nec habemus vn̄ hos qui nobiscū sunt z nosipsos refocillemus: tūc infantulus ihesus sedēs in sinu matris virginis exclamauit. z ait. Flectere arbor z refice matrē meā de fructib⁹ tuis. statimq; ad vocē eius inclinauit palma cacumē suū vsq; ad plātas marie: z colligētes ex ea fructus quos habebat. oēs refecti sunt: postq; vo sunt collecta oīa poma eius. inclinata manebat: expectans vt eius impio surgeret cuius impio fuerat inclinata: tūc ait ihesus ad eā erige te palma z confortare. Aperi aūt de radicib⁹ tuis fontes occultos: z fluant ex eis aque in satietatē sic factū est: z potati sunt vna cū iumētis z oibus. gratias agētes deo: ꝯuersus autē ihesus ad palmā ait hāc dignitatem ꝯfero tibi vt vnus ex ramis tuis trāsferatur ab angelis meis: z plantet in padiso patris mei: z factū est sic: cūctis videntib⁹ angeluꝫ dn̄i sup palmā: auferentē vnū de ramis eius: z ibat volās. Dixit aūt ioseph ad ihesuꝫ. Dn̄e nimius est⁹ decoquit nos si vis trāseam⁹ viā maris: vt possimus p ciuitates maritimas p requiescēdo trāsire. dixit ei ihesus. Noli timere ioseph. ego vobis mansionē adbreuiabo. ita vt quo p triginta dies pperandū erat: in hac vna die māsiuncula ꝯtingatis. Adhuc eo loquēte pspiciētes viderūt mōtes egypti: z gaudētes in vnā ciuitatē ex ciuitatib⁹ noie syenē intrauerūt. Et qz [illegible] erat in ea notus apud quē hospitarent ingressi sunt templū qd̄ capitoliū eiusdē ciuitatis vocabat. in quo. ccclxv. idola erāt posita quib⁹ singulis dieb⁹ honor deitatis a sacrilegis pbebat.

De Ruina idoloꝝ egypti ad eius ingressum. C. XCV.

Tautem maria ingressa ē templū cuꝫ [illegible] idola corruerūt: z in faciē iacētia nihil se esse ostēderunt euidēter. Tūc impletū ē qd̄ ait isaias. Ecce dn̄s ascēdet super nubē leuē: z in e. z c̄. Cū hoc nūciatū esset affrodisio: venit ad tēplū cū omni exercitu suo. Ingressusq; est. z vidēs vera esse q̄ audierat statim accessit ad mariā z adorauit infantē: quē ipsa in sinu suo portabat. Deinde allocut⁹ est oēm exercitū suū dicens: hic nisi esset dn̄s hoꝝ nostroꝝ deoꝝ. nō isti corā eo se pstenerent: z in cōspectu eius pstrati oēs suū iacētes ptestarent. Nos ergo qd̄ deos nr̄os facere videmus nisi cautius fecerimus: oēs potius periculū incurremus: sicut pharao in dieb⁹ illis: quib⁹ fecit mirabilia magna deus ī egypto. Comestor. Tradūt z sicut in exitu filioꝝ israel de egypto nō fuit domus egypti in qua deo pcurāte nō iaceret mortuū pmogenitū: ita nec modo fuit templū ī quo nō corruisset idolū. Cassiodorus in tripartita historia. li. vj. Fert in hermopoli thebaide: q arbor que vocat psidis: multoꝝ languores subegerit: si fruct⁹ aut foliū aut pars eius corticis collo egrotātiū ligaret. De hac eniꝫ arbore ferūt: qm̄ dū apud egyptū ioseph cū christo z maria virgine sancta fugisset herodē: venissetq; ad hermopolim ciuitatē mox vt ingrediebatur: z nō ferens hec arbor maximū christi saluatoris aduentū: inclinata est vsq; ad terrā: z eū suppliciter adorauit: h' ergo de ista arbore a multis audiēs enarraui. Reor aūt hoc signū fuisse factū eius⁹ diuine p̄sentie: aut certe qm̄ ritu paganico hec arbor pp magnitudinē atq; pulchritudinē colebat. mota est. nō ferēs christi diuinitateꝫ demonib⁹ q̄ppe cōtremescētibus: cū viderēt rex taliū destructorem necnō z oībus simulachris egyptioꝝ sm Isaie pphetiā: fugato hic demonio p testimonio christi reor arborē vacuā remāsisse. Igitur apud egyptios z palestinos gestoꝝ testimonia ꝯseruant.

De Juda galileo z sexto pythagorico ph'o. C. XCVI

Eusebius in chro. Anno dn̄i [illegible] [illegible] judas galileus ad rebellā[illegible] iudeos cohortat: sext⁹ pythagoricus ph'us agnoscit. Hiero. sup ezech. Pulchre in sexti pythagorici sentētiol' dr̄. Adulter est ppriae vxoris amator ardētior. Quē libꝝ quidā in latinū trāsferēs martyrꝫ sixti noie voluit illustrare: nō cōsiderās in toto volumine qd̄ in duas ptes diuisit christi nomē z ap'loꝝ reticeri. Nec mirꝝ si gentilē ph'm in martyrē z romanuꝫ pontificē trāstulit: cū eusebij quoq; cesariensis: primū pro origine librū pāphilij martyris vocabulo: cōmutauit vt facilius tali laudatore libros ipsissimos periarchō romanis aurib⁹ conciliaret. Actor. Libꝝ istū sexti nusq; repperi: sꝫ ei⁹ paucas sentētiolas istas ex quodā libro augustini notabiles collegi. Libertatē arbitrij pmisit hoībus de⁹. vt pure z sine peccato viuētes: siles fiāt deo. Tēplū est deo mens pura z altare optimū est ei cor mūdū. Vir castus z sine peccato: ptātē accepit a deo esse filius dei. Comestor. Porro iudas ille galile⁹ siue esseus vt ait ioseph⁹ psuadebat iudeis vt negarēt tributa romanis. asserēs eos qui decimas z pmitias deo soluebāt: nō debere soluere tributa hoibus: z intātuꝫ pualuit hec doctrina: vt pharisei z magna pars ppl'i quererēt ab ipso dn̄o an soluēdū esset tributum cesari: postea periit ipse z quotquot ei ꝯsenserunt.

De Trib⁹ sectis iudeoꝝ [illegible]. C. XCVII.

Uerunt si quidē tūc tp̄is in iudea tres secte iudeoꝝ a cōmuni reliquoꝝ vita distantes. pharisei: saducei essei. Pharisei cultu austero z victu pparco vtebant. traditiōes suas statuētes qb⁹ traditiōes moysi determinabāt: pictacia chartaꝝ in frōte gerebāt z ī sinistro brachio qb⁹ decalog⁹ iscript⁹ erat: qz dixit dn̄s: hec habebis quasi qd̄ appēsuꝫ inē oculos tuos z in manu tua. Et hec dicebant filateria. a filaxe qd̄ est seruare: z thorath qd̄ legē sonat. Isti etiā maiores fimbrias alijs ferētes: spinas eis affigebāt: quib⁹ pūcti in deambulādo memores mādatoꝝ dei fierēt. Hi vniuersa deo deputabāt z marmene. i. fato. agere qdē q̄ iusta sūt vel negligere in arbitrio hominū plurimū esse dicūt: tn̄ ī singulis adiuuare z marmenē: quā ex motib⁹ supioꝝ fieri putāt. Prepositis suis z natu maiorib⁹ nunq̄ cōtrariū rn̄debāt iudiciū dei futurꝫ dicētes: oēm aiaꝫ incorruptaꝫ esse. solas bonoꝝ aias in alia trāsire corpa vsq; ad resurrectioneꝫ z iudiciū: maloꝝ aūt eternis retrudi carcerib⁹. Et qz a cōmuni hoīum habitu diuersi: iō pharisei dicebant. Saducei marmenē negāt deū inspectorē oīum. dicētes: z in arbitrio hominū sitū esse. vt bonū malū ve gerāt. Aiaꝝ generalē vel supplicia negabāt vel honores. nā resurrectionē mortuoꝝ futurā negabāt. aias mori cū corporibus putantes: nec angelos esse dicebāt: solos quinq; libros moysi recipiebant hi seueri nimis erāt: nec inē se sociales: ob quā seueritatē saduceos. i. iustos se noiabāt. Essei vo in oībus monasticā agebāt vitā nuptias [illegible] nō qz cōiugia z hominē successionē censerēt perimēdā: sed cauēdā intpantiā mulieꝝ nullā eaꝝ fidē seruare viro putantes. Oīa habebāt cōmunia. pbra vnguētuꝫ z balneū dicētes: squalorē decus putabāt. dūmō in veste cādida sp essent. Nulla eis certa ciuitas: sꝫ in singulis domicilia habebāt. ati sol' ortū nihil pphanuꝫ loqnētes solē vt oriret orātes: p⁹ vsq; ad quintā horā operantes. loti corp⁹ in aqs sil' z cū silētio edebāt: iurametuꝫ habebāt p piurio: secte sue nemine a[illegible] nisi sub dui pbatione [illegible] aut secū p⁹ annū: duob⁹ alijs annis mores eius pbabāt: dephēsuꝫ in peccatis a se pellebāt: vt herbas more pecoꝝ decerpens vsq; ad obitū peniteret cū decē sil' sederint. Nullus nisi [illegible] loquit [illegible] in me

diū vł ī dexterā partē sui vitātes. Adeo sabbatū obseruabāt q; nec ea die aluū purgabāt: dolabꝛ ferebāt ligneū: quo i loco secretissimo fodiebāt terrā ad aluū purgādū. dimissa veste diligenf se cōtegētes ne splēdori diuino facerēt iniuriā: ob id etiā statim foueā replētes. Uiuebāt q̄ lōgissime ob vict⁹ simplicitatē: mortē ꝓ iustitia iudicātes meliorē: aīas oēs a principio creatas: ꝑ tpib⁹ incorpari. exutas bonas corpib⁹ vltra oceanū degere: vbi sit reposita eis ꝑfruitio: ad oīalē autem malas pericola ꝛ hiberna loca deleg̃ites. Et āt in eis q̄ futura ꝑdicerēt quidā cōiugib⁹ ꝫ moderate vtebanf: nā ſi hoīes ab stinēdū arbitrarenf: genus humanū deficeret.

C De Nece duoꝝ filioꝝ herodis ꝛ ei⁹ ꝑoꝛi testō. C. XCVIII

Actum est aūt vt qm̄ herodes multos odiret filijs: ipse suis misfabili⁹ odiaref. nā ꝑ astutiā antipatri: facti sūt iteꝝ suspecti alexāder ꝛ aristobol⁹ patri: ob hꝫ scripsit herodes augusto: in multis filios accusans. Misit august⁹ saturniū ꝛ peaniū legatos cū scripto: vt cōsilio duob⁹ coacto filios ꝑ eis iudicaret. ꝛ ꝗ eos ſi cōuinceret eos posset faceret qꝺ vellet. Auditis aūt hincinde partib⁹: legati illos dānādos ꝑnūciauerūt. nō tñ morte. Tūc apud sebasten. cōiecit eos pater in vincula: cōplices vo eoꝝ apposuit torq̄re pr: vt in cōfessiōe cerneref. ſi in aīam suā aliq̄d machinarent: cōfessus est autē quidā multa sibi ꝑmissa ab alexādro: ſi pr̄i venenū ꝑpinaret: cōfessus est ꝛ tonsor ꝗ ꝑmissis sibi munerib⁹: ſi dū pr̄i pararet barbā eū iugularet: addiditq; dixisse alexādꝝ nō esse spem ponendā in sene q̄ canos cingebat vt videref adolescēs. Dis mot⁹ herodes: missis speculatorib⁹ iussit filios occidi: ꝛ asportari in alexandriā: ibiq; sepeliri cū alexādro auo suo materno. Tūc inscripsit testamētū herodes ꝛ antipatrum futuꝝ regem instituit: ꝛ herodem qui cognominabaf antipas substituit antipatro.

C De Odio herodis i antipatꝝ: ꝛ ei⁹ īcarceratiōe. C. XCIX.

Antipater vo itolerabile odiū ppl̄i. excepit cū eius socieb⁹ q; fratrib⁹ suis cōtinuasset calūnias. ꝛ ob hꝫ etiā pr̄ eū nō recto oculo aspiciebat: ad hꝫ etiā antipa ē molest⁹ pr̄i erat q; fratreꝝ sibi substituerat: eo q; ad filios ipsi⁹ ātipr̄i regnū trāsire noluisset Alia quoq; maior causa īdie in patrē orta ē ei. nā pupillos filioꝝ quos occiderat: paterna dilectiōe fouebat. alijs nepotib⁹ suis eos copulās matrimonio. Erāt aūt sm̄ iosephū puuli relicti de aristobolo: herodes agrippa: q̄ iacobū occidit gladio: ꝛ herodias quā post abstulit herodes antipas philippo fratri suo. Timuit ḡ antipr̄ ne ad pupillos fratrū suoꝝ q̄ūq; regnū reuocaret herodem: q; eos ex mīis pte cōtingebat: cōmouit etiā ferorā in odiū herodis adeo vt ferorās secederet a fratre ꝛ hītaret in terra q̄ cōcessa ei fuerat trās iordanē. Ipse vo etiā pr̄e nolēte q̄busdā excogitatis occasionib⁹ romā ꝑperauit efficacissimū venenū a q̄dā venenifica arabica cōparās: ꝛ apud vxorē ferore reponēs: qꝺ interim dū ipse abesset. ꝑ mīsꝝ quē cōduxerat pr̄i ꝑpinaref: cūq; antipr̄ rome eēt mortu⁹ est ferorās: precipitq; herodes de veneno reposito apꝺ vxorē feroꝛe: ꝑ ancillā tracūde a viā sua recedentē. Itaq; euocata relicta fratris: afferre eū venenū iubet. Illa vo q̄si allatura egressa. ꝺ tecto se ꝑcipitē dedit: ſꝫ semiuiua allata ad regē ait. Cū moreref frat tu⁹ vir me⁹: ait mihi. Affer huc mlier venenū: qꝺ reliq̄ nobis antipr̄: me vidente in igne cōbure. ne ad inferos ꝯsciam patricidij vltricē ferā: ego vero magnā partē eius in igne sūdens: modicū mihi ꝑp dubios casus: ꝛ q; te metuebā: reseruaui: cūq; pixidē cum veneno ꝑtulisset: expirauit. Acceptis quoq; plurib⁹ alijs argumētis: q; antipater in mortē pr̄is crassaref: herodes eū reuocauit mature: ꝛ matrē repudiauit: cūq; filiū de patricidio publice accusasset. pr̄ite varo ꝑside syrie qui illis diebus hierosolymā venerat: posuit eū in carcere apud hierichonta.

C De Morbo ꝛ morte herodis: ꝛ nece antipatri. C. C.

Unq; cōplices filij q̄reret pr̄ et eos cū suo et q̄ suo pimeret supplicio: graui morbo ꝑcussus dit⁹ est: accedebat eni senect⁹. cū ānos iā. lxx. nat⁹ erat: aīmq; ei⁹ clades filioꝝ affligebat. Erāt duo viri sophistici quos nō pauci adolescētū sectabanf: cū leges exponerent: his opportunū videbaf: rege tabescēte vt aq̄lā aureā deicerēt: quā rex sup maximā p̄tē tēpli ꝯtra patrias leges posuerat. Qua deiecta: rex cōmot⁹ ire magnitudie: morbū supat ꝛ in ꝯtionē procedens: in oēs israel: tās iniuriā hāc refūdere nitebaf: ſꝫ ad p̄ces ppl̄i in solos actores vitus ē. Illos quoq; q̄ finib⁹ dimissi aq̄lā ꝯciderāt viuos incendit cū duob⁹ sophisticis. De hinc varijs affligebaf lāgnorib⁹. nā febris nō mediocris erat: prurigo intolerabil' in oī corpis supficie: assiduis vexabaf coli tormētis: pedes ītercute vitio tumuerāt: putredo testiculoꝝ vermes generabat: creber anhelit⁹: ꝛ iterrupta suspiria: q̄

ad vindictā ꝺl ab oībus referebanf. Ipse vo iordanē trāsiēs apud calirionē aq̄s calidis vtebaf: cūq; corp⁹ ei⁹ oleo calidiori foueri medicis placuisset in arcā plenā demersus: ita dissolutū ē: vt etiā lumia q̄si mortu⁹ resoluta torq̄ret: tñ ad clamorē astātiū respicere nisus ē: cūq; redisset hiericho audiēs iudeos mortē suā expectātes cū gaudio: ex oī iudea nobiliores collectos iuuenes cōcludi p̄cepit in hippodromo. i. in carcere circi pcipiēs salome vxori sue: vt cū aīam efflaret statim illos occidēt: vt ita oīs iudea in morte sua etiā inuita plangeret. Nūcij vo quos romā miserat redeūtes eplaꝝ tulerūt a cesare vt antipatꝝ in exiliū daret: vel ſi mallet morte dānaret: quo nūcio paululū recreat⁹: cū pomū quo libēter vescebaf petijsſ: cultellū quoq; ad incidēdū poposcit: statimq; cū tussi violēta distēderef: circūspiciēs ne q̄s arbiter īpediret se pcussur⁹ dexterā sustulit. Sꝫ achab⁹ cōsobrinus ei⁹ dexterā ꝯtinuit: statimq; vlulat⁹ q̄si rex mortu⁹ esset i regia excitat⁹ ē. Quo audito: antipr̄ exultās custodib⁹ multa pmittebat vt eū soluerēt. Qꝺ cū accepisset herodes grauius tulit exultationē filij q̄ mortē. Et cōtinuo missis satellitib⁹ occidi eū sepeliriq; iussit i hyrcanio. statiq; mutās testm̄: archelaū regni scripsit successorē ita tñ q; ab augusto susciperet diadema. P⁹ mortē aūt filij. v. diebus exactis mortu⁹ ē. xxxvij. āno postq̄ a rōmanis rex declarat⁹ erat. In alijs fortūatissim⁹. i reb⁹ domesticis īfelicissim⁹ fuit. Salome vero quos occidi p̄cepat absoluit. Sepeliuit eū archela⁹ i herodiū: impensis q̄ mandatū fuit regij ornat⁹ in funeris pōpa ꝑmittens.

C De Successiōe archelai ꝛ lite fratꝝ ꝑ regno. C. CI.

Eusebius in chro. Mortu⁹ ē herodes anno dn̄i. vj augusti vo. xlvij. In cui⁹ loco successit archela⁹ fili⁹ ei⁹ i regno. Comestor. Archelaus itaq;. vij. dieb⁹ in lugēdo pr̄e ꝯsumptis epulisq; funeralib⁹ large oī pplo exhibitis: q̄ mos iudeoꝝ ob expēsas funeꝝ multos depauparit cādida veste indut⁹ ascēdit in tēplū: varijsq; fauoribus a plebe suscept⁹ est. Sedensq; ꝑ tribunali. dixit se etiā a regis noīe velle tēperari. donec a cesare ꝯfirmata esset successio: pmittēs q; pr̄e melior oībus appareret. Quo circa alij tributa leuari. alij vectigalia tolli quidā solui custodias acclamabāt. Postulatis aūt archelaus annuens: celebratis epulis erat cū amicis suis. Orta est aūt seditio: q̄ in nouis rebus solet accidere. Plurimi enim sophistas ꝑ defensione legis occisos lugebāt: oēs fere pontificē quē herodes ꝑ ꝑcio creauerat amouēdū pclamabāt. Instāte aūt azimoꝝ die: cum turba ab immolatiōe ꝑhiberet pontificē: archelaus misso cyliarcho verbis eos primo sedare attentauit: cū aūt vulneratū remisissent cyliarchū missa grādi turba satellitū: archelaus circiter nouē milia occidit ꝑ vocē p̄conis oēs redire ad ꝑpria cōmendās. Et neglecta festiuitate redierūt oēs. Ipse vero cū nicholao ꝛ ptolemeo secretarijs pr̄is sui romā ꝑfectus est. Salomāq; ꝛ oēs filios ei⁹ secū duxit: vt cū testamēto extremā patris voluntatē testarenf: philippo fratre regni ꝑ curatore relicto. Profectus est etiā rome herodes antipas: ꝛ de regno habēdo cū fratre disceptaret oratore hyreneo ꝑp acrimoniā dicēdi plurimū ꝯfisus. Cesar quoq; accitis optimatibus romanoꝝ partibus ꝑsequēdi copiā dedit. Ibiq; tūc gaiū primo ex agrippa ꝛ filia sua natū sibi adoptatū sedere iussit. Archelaus sibi regnū debere asserebat: etatis merito: ꝛ secūdū testamēti volūtate: antipas vero primū seruari testamētū debere aiebat: qꝺ pr̄ q̄i cōpos mētis erat inscripserat: scḋm vero nullū fore: qꝺ ipm pater impos mentis fecerat: nā ꝛ tūc manu ꝑpria se appetierat. Addebat autē q; archelaus ꝯtra ꝯsuetudinem regni dedisset ad cesarē cum ipse coepus rex gerendaꝝ sibi rapuisset: postremo q; initia potestatis sue. ix. miliū occisoꝝ sanguine maculasset: cesar vero responsum differens: secū de cognitis deliberabat: an aliquem successorem regni cōstitui oporteret: an toti familie distribui principatum.

C De Quatuor regibus in iudea: ꝛ simulato alexādro: ꝛ diuisione regni. C. CII.

Eodem fere tempore quatuor reges in iudea surrexisse dicunf. nam in idumea duo milia veteranoꝝ archelaū qui sub herode militauerāt regē creauerūt. Sephori vero galilee: iudas filius ezechie latronum principis ab herode olim capti: diadema sibi imposuerat. Trans flumē. quoq; symon ex seruis regalibus vastitate corpis fretus. a latronibus rex creat⁹ ē. Pastores quoq; quedā ꝑceri corpis cōpastorē: in finib⁹ israel regē sibi statuerūt. Ob hec infinita de iudea missus est romā a varo philippus: duabus tñ de causis incidēter vt ꝛ archelao subueniret: ꝛ ſi regnū herodis nepotibus eius distribui placuisset partē aliq̄ā mereref. Aderant ꝛ cū eo. l. de iudeis honorati: qui. viij. milia iudeoꝝ rome tunc degentiū secū traxerant ad cesarē. aū captiuitatē enim finalē iudei ꝑ captiuitates particulares

vbiq3 dispersi vendidati fuerāt. Eo etiā tempore quidā natiōe iude⁹ in sidoniorꝫ oppido educat⁹: q̄ simimus alexādro herodis filio: quē etiā pater interemerat venit in iudeā instinctu cuiusdā liberti herodis asserēs sibi regnū deberi, tū qꝛ maior filius herodis erat. tū qꝛ ex parte matris sue mariagnes eū ꝯtingebat. Cūq3 plēs iudeorꝫ secū quasi eū haberet romā quoq3 ꝓfectus ē. Igit̄ iudei rome degētes videndi eius studio circūfluebāt. Sciscitatisq3 qualiē viueret aiebat lictores misertos fratrꝫ alios similes eis morti subiecisse aristobolumq3 fratrē adhuc viuentē. in creta vl̄ cypro latere. Sꝫ cesar optime vultū alexādri sciēs: quē dū rome studeret: puer amasiū habuerat: cū presentē quoq3 p⁹ disceptātē plenius notauerat: fallaciā similitudiū aiaduertit misitq3 ladū r qui r alexādrꝫ bene cognosceret. vt ad se iuuenē adduceret. vitā sibi pollicēs: si tāte fraudis ꝓdidisset auctorē: cūq3 ille ꝓfessus esset se talia finxisse ꝓ questu. risit cesar. suasorēq3 eius iussit interfici: falsūq3 alexādrꝫ pp habitudinē corporis nūero remigū inseruit. Tādē de ꝯsilio senat⁹ cesar monarchiā herodis distribuit: mediā partē iudeā. s. r idumeam tradēs archelao sub noie ethnarchie pollicitus se factūꝫ eū regē si se dignū ꝓbuisset. Mediā vero partē in duas secuit tetrarchias cessitq3 in partes herodis tetrarche regio trās flumē r galilea. iturea vero r trachon r auranitis philippo destinate sunt. Fact⁹ ē igit̄ archelaus q̄si diarchus: monarchus vo nūq̄ fuit. Archelaus vero non solū in accusatores suos verū etiam in sibi subditos crudelius patre deseuit.

De Reditu domini ab egypto r morte glafire r exilio archelai. C. CIII.

Uiiii regni āno p̄mo angelus dixit ioseph vt rediret cū matre r puero in terrā isrl̄. Qui rediēs ab egypto p⁹ septē ānos cū audiret qꝫ archelaus ꝓ prē regnabat in iudea noluit illo ire: r āmonitus ab angelo iuit in galileā: r māsit in nazareth. Auctor. Porro ō īfantia saluatoris r opibus eius vsq3 ad baptismū nō legit̄ ī euāgelio: nisi qꝺ lucas dicit: qꝫ duodēnis remāsit in hierusalē: r p⁹ triduū dicit eū inuētū a parētibus in medio doctorꝫ audientē r interrogantem eos.

Comestor. Sane archelaus vt ꝯtumeliā generis sui vitaret: repudiauit mariagnē fratris sui filiā: quā pater ei dederat in vxorē duxitq3 glafiriā filiā regis capadocū i fratris sui alexādri quōdā vxorē r mortuo alexādro iube regi ... nuptā moritūroq3 iuba apud pꝛem nō viduitate degentē. Que cū in iudeā redisset nupta archelao i somno videre visa ē instantē sibi alexandrꝫ r dicere. Satis tibi fuerat libitū matrimoniū: r rursus reuersa ad penates meos fratri meo impudēter ꝯiuncta es. Te ergo ꝫ inuitā recupabo. Que ergo exposito hꝫ sōnio biduo vix supuixit. Tādē crebro accusat⁹ archelaus. a cesare aduocat̄. Quito q̄dē die añq̄ vocaret̄. nouē aristas plenas r maximas a bob⁹ comedi somniauerat. Dūq3 accitos vates ꝯsuleret. symon essenus genere: aristas ānos: r boues mutatiōes rerꝫ interptat⁹ est: eo qꝫ agros arādo verterēt r mutarēt. Ideoq3 eū nouē annis dixit regnatūꝫ: varias antē expertum rerꝫ mutatiōes moriturꝫ. Nono ergo pncipatus sui anno romā veniens: a cesare damnatus in exilium pellit̄ apud viennam ciuitatem gallie.

De Inuētione dn̄i ihesu in medio doctorꝫ. C. CIIII.

Ex glosa sup luc. 2. Et cū factus esset ihesus ānorū duodecī ascēderūt ioseph r maria sm̄ legis ꝯsuetudinē ad diē festū in hierusalē r puer ihesus cū eis. Qui post septē dies solēnitatis: redeūtibus illis. remāsit spōte. s. vt sicut exhibuerat matri qꝺ debebat ascēdens cū ea tanq̄ hō cū hoibus ad offerēda sacrificia deo sic etiā p̄ri debitū exhiberet doctrine spūali vacādo: ex quo etiā habet̄ argumentū qꝫ pueri nō peccāt: qui parētes suos relinquētes: latēter in cenobia fugiūt: vt ibi seruiāt deo. iuxta illud. Bonū est viro cū portauerit iugū ab adolescētia sua. Vñ dn̄s ipse dicit. Sinite paruu. ve. ad me. rc̄. Sed querit̄ quomō parētes eius. i. p̄r putatiuus: r vera m̄r potuerīt eū obliuiscēdo relinquere: q̄ tāta ꝓuidētia eū nutrierūt. Rūdendū est: qꝫ mos erat filijs isrl̄ ad festa ꝯfluētibus: vel ad ꝓpria redeūtibus: qꝫ ire edebāt ducētes choros seorsū viri: r seorsum mulieres pueri aūt cū quolibet parēte indifferēter ire poterāt. Vñ ioseph videns puerꝫ ihesu nō esse secū putabat eū esse cū maria: r illa ecōuerso sic ergo venerūt iter vnius diei a hierusalē sine puero. Et tūc cū eū reliquisse ꝑcepissent. secūda die q̄sierūt eū inter cognatos r notos: r eo nō inuēto tertia die regressi sūt hierusalē. sicq3 cōpleto triduo amissionis ei⁹: in quo sm̄ glosā ꝑfiguratū est triduū mortis eius; in quo credebat̄ amissus: inuenerūt eū tanq̄ sapie fontē in medio doctorꝫ sedentē. sꝫ tn̄ tanq̄ exēplar humilitatis pus audientē r querētē q̄ docētē: qꝛ q̄ ꝓus nidet q̄ au. s. f. e. de. Interrogabat g̊ nō vt disceret: sed vt nos doceret: qꝫ etiā hoies docti ꝓmptiores debēt esse ad audiēdū q̄ ad docēdū: qꝛ audiēs sapiēs sapiētior erit. Hiero. ad paulinū. Duodecim ānos saluator īpleuerat: r in tēplo sedēs de q̄stionibus legis interrogās. magis docet dū prudenter interrogat.

Bernar. O humilitas virtus christi: quātū ꝯfūdis supbiā nr̄e vanitatis: parꝫ q̄d scio vel poti⁹ mihi scire videor: r etiā silere nō possū. impudēter me ingerēs r ostētans. ꝓmptus ad loquēdū. velox ad docēdū: tardus ad audiendū. Christus tāto tpe silēs: nunq̄d inanē gloriā timebat. timebat vtiq3 sꝫ nō sibi sed nobis. Itē ex glosis inuētus igit̄ descēdit cū eis in nazareth. Nā qꝛ deus r hō est nūc excelsa diuinitatis: nūc infirma hūane fragilitatis ꝓfert. Itaq3 q̄si homo dei in tēplo cōmorat̄: q̄si fili⁹ hoīs cū parētib⁹ quo iubēt regredit̄: r erat subdit⁹ illis. ecce q̄d parētib⁹ debeam⁹ ondit. Dr̄ aūt ibi esse puteus fōs: ō quo puer ihesus hauriebat: r mīstrabat matri.

De Primis procuratoribus r morte augusti de athenodoro quoq3 stoico. C. CV.

Comestor. Finib⁹ aūt archelai in ꝓuinciā redactis procurator ... missus ē a cesare cōponius: q̄ r quōdā cirini collega in syriā cum fuerat missus ꝯsul erat in iudeā cēsorꝫ primoniorꝫ: multi sane iudeorꝫ r maxīe q̄dā galileus symō pplm increpabant: qꝫ post deū dn̄os mortales ferebāt tributarij romanorꝫ: cōponio aūt procurāte iudeā. die azimorꝫ cū mos esset media nocte tēpli portas apiri: samarite q̄dā occulte veniētes ī hierosolymā: ꝑ cūctas porticus r ꝑ totū fanū ossa iecerūt mortuorꝫ: ex tūc maior templi custodia cepit exerceri: r añ diē porte nō apiri. Eodē tpe philipp⁹ sephorꝫ reparās iuliā noīauit in honorē iulie vxoris cesaris: paneas quoq3 cesareā philippi dixit: cōponio vō reuerso romā successit ei marcus sub quo salome sororꝫ herodis defuncta est: sꝫ huic successit anius ruffus: sub quo morit̄ august⁹ cū regnasset. lvij. ānos. r mēses. vj. r dies. x. Ex qb⁹. xij. antonius cū eo regnauit: cū eni. xlij. āno regni eius natus est dn̄s. q̄. xv. anno tyberij fuit tricenari⁹. ꝑ3 cesarē mortuū: dn̄o. xv. annū agēte. Quidā tn̄. lvj. annos tm̄ regni sui ponunt. Mortuus ē autem anno vite sue. lxxvj. apud Attellem ciuitatē campanie: gloriat⁹ se vrbē marmoreā relinquere: quā latericiā īuenerat: r sepultus est in martio campo. Eusebius in chronicis. Eo tempore athenodorus tharsensis stoicus philosophus r marcus varius flaccus grammaticus: clari habent̄. Auctor. Athenodori legit̄ esse illa sententia. Tunc scito te. omnibus cupiditatibus esse solutū cū eo perueneris vt nihil deū roges nisi qꝺ possis rogare palam.

De Ouidio poeta r scriptis eius. C. CVI.

Eo tempore legit̄ ouidius naso floruisse: q̄ scripsit multos libros metricos. Ex q̄bus sunt. De nuce libellus vnus. Inuectiōis in ibim liber epistolarꝫ li. j. Sine titulo liber. iij. De arte amādi li. iij. methamorꝫ. li. xv. De fastis li. vj. De tristib⁹ li. v. De ponto li. j. De his oibus paucas elegant̄ dicta: r ea pcipue q̄ moralia videt̄ excerpere: r hic inserere volui. Ouidius in li. de nuce. Pertimet insidias qꝛ scit se ferre viator. Cur timeā: tutum carpit inanis iter. Vicinia dāno q̄ longius absunt. Natiuū retinēt inuiolata decus: mentem verba sequantur. Res timida est ois miser. Idē in ibim. Desinit esse iuus ꝯtrarius ignibus humor. Et tepidus gelidi: flabit ab axe nothus. Et ver autumno: hyeme miscebit̄ estas. Atq3 eadem regio vesper r ortus erit. Quā mihi sit tecū positis. que sumpsimus armis. Gratia cōmissis improbe rupta tuis. Par erit hec nobis semp dū vita manebit. Cū pecore infirmo que solet esse lupis. Terra tibi fruges. amnis tibi deneget vndas. Deneget afflatus ventus r aura suos. Nec tibi sol calidus: nec sit tibi lucida phebe. Destituant oculos sydera clara tuos. Nec tibi vulnus: nec se tibi prebeat aer. Nec tibi det tellus: nec tibi pontus iter. Exul inops erres: alienaq3 limina lustres. Exiguūq3 petas ore tremente cibū. Nec corpus querulo nec mēs vacet egra dolore: norq3 die grauior sit tibi nocte dies. Sisq3 miser semp: nec sis miserabilis vlli. Gaudeat aduersis femina virq3 tuis. Qui mala cū tuleris plurima: plura feras. Causaq3 nō desit. desit tibi copia mortis. Optatā fugiat vita coacta necē. Luctatosq3 diu cruciatos spūs artus. Deserat: r longa torqueat añ mora.

Flosculi Morales epistolarꝫ eius. C. CVII.

Ouidius libro epistolarꝫ. Res est solliciti plena timoris amor. Tarde q̄ credita ledūt credimus. Quecunq3 ex merito spes venit equa venit. Fallere credentē nō est operosa puellarꝫ. Gloria. Exitus acta probat careat successibus opto. Quisquis ab euentu facta notanda putat. Ars fuit vbi a teneris crimen condiscit̄ anni. Perlege quodcūq3 est: quid epistola lecta nocebit. Te quoq3 in hac aliquid quod iuuet esse pōt. Venit amator grauius quo serius vrimur ... .

Uriuntur et tecum pectora vulnus habent. Amor non est medicabilis herbis. Scilicet vt teneros ledunt iuga prima iuuencos. Frenaq; vix patitur de grege captus equus. Sic male vixq; subit primos rude pectus amores. Sint procul a nobis iuuenes vt femina compti. Fine coli modico forma virilis amat. Quod caret alterna requie durabile nō est. Hec reparat vires: fessaq; membra nouat. Quid deceat nō videt vllus amans. Depuduit profugusq; pudor sua signa reliquit. Pudor est miscēdus amori. Leuiter ex merito quicquid patiare ferendū est. Que venit indigne pena dolenda venit. Nulla reparabilis arte lesa pudicitia est. Tangendo sacra prophanas. Nō bene celestes impia dextera colit. Credula res amor ē. Quelibet iratis ipse dat arma dolor. Cepisti melius q̄ desinis: vltima primis. Cedūt: dissiliēs hic vir et ille puer. Q̄ male inequales veniūt ad aratra iuuēcus: tam premitur magno cōiuge nupta minor. Nō honor ē sed onus spēs lesura ferētē. Si qua voles apta nubē nube pari. Occurrūt aīo pereundi mille figure. morsq; minus pene q̄ mora mortis hz. Impat heu vētis tumide nō imperat ire. Possidet et vitiis regna minora suis. Erubuit. gremioq; pudor deiecit ocellos. Hec satis in tacita signa fatētis erāt. Spes bona dat vires. Ingētes pariunt ira minas. Spes bona solicito victa timore cadit. nos anxius oīa cogit. Que prīt fieri facta putare timor. Est sepe simplicem causa fuisse puer nō facit moles ad tera bella mortis. Ingeniū nimio deficit omne malo. Quis enī celauerit ignē. Lumine q̄ semp proditur ipse suo. Lis est cū forma magna pudicitie: certamen femia magna mouēt: sed qz credulitas dāno solet esse puellis. Uerba q̄ dicunt vīa carere fide: sic acceptissima semp munera sunt. Auctor q̄ preciosa facit. Est virtus placidis abstinuisse bonis. tarda solet magnis reb⁹ inesse fides. An nescis lōgas regibus esse manus. Uti lis interdū ē ipsis iniuria passis. Flāma recēs: parua sparsa resedit aqua: cert⁹ in hospitib⁹ nō est amor errat vt ipsi: cūq; nihil speres firmi⁹ esse fugebit. Delicti fies idē reprhēsor et actor: sz nimiū properas: et adhuc tua messis in herba ē. nāq; ē meminisse voluptas. Fallitur augur o spes bona sepe suo. Aurib⁹ interdū voces captam⁹ et ocra Aduētus strepitū credim⁹ eē tui. Forti⁹ ingeniū suspicor eē viris. Ut corp⁹ teneris ita mēs infirma puellis. Que fecisse iuuat: facta referre pudet. Quis .n. secur⁹ amauit. cogit et absētes pla timere locus. Felices illa sua q̄s prima nosse. crimina vera facit: falsa timere vetat.

Flores Libri sine titulo. C. CVIII.

Idem in li sine titulo. Leue fit qd bene fert onus. Uidi iactatas motu flāmescere flāmas. Et vidi nullo decutiēte mori. Uerbera pla ferūt q̄s quos iuuat vsus aratri. Detractāt presi cū iuga priuata boues. Asper equus duris ctunditur ora lupatis. Frena min⁹ sentit quisq̄s ad arma facit. Acuo iuuitos: multoq; fortius vrget: q̄ q̄ seruitiū ferre fatentur amor: multa miser timeo: qz feci multa proterue: exēpliq; metu terreor ipse mei: minuet vindicta dolorē: q̄slibz isirmas adiuuat ira manus. Urbib⁹ obsessis clause munimina porte. Prosunt ī media pace qd arma times. nox et amor vinumq; nihil moderabile suadent. Illa pudore caret: liber amorq; metu. Ludūt formose: casta ē quā nemo rogauit. At si rusticitas nō vetat ipsa rogat. Labitur occulte: falliq; volubilis. als. volatilis etas. et celer admissis labitur annus equis. Qui dabit ille tibi magno sit maior homero: crede mihi res ē ingeniosa dare: sz nūq̄ dederis spaciosū tpe in ira: sepe simultates ira morosa facit. Fit cito p multas prdas petra manus. Impia sub dulci melle venena latent. Dij tibi dent: nullosq; lares inopēq; senectam et lōgas hyemes perpetuāsq; sitim. Militat ois amās et hz sua castra cupido. Que bello ē habilis. veneri quoq; cōuenit etas: turpe senex miles: turpe senilis amor. sepe soporatos inuadē pcussit hostes. Uictiq; resurgēt. Quosq; neges vnq̄ posse iacere cadūt. Sola viro mulier spoliis exultat adēptis. Sola locat noctes sola locāda venit. Et vēdit qd vtrūq; iuuat: qd vterq; petebat. Et preciū quāti gaudeat ipsa facit. Stat meretrix certo quouis mercabilis ere. Et miseras iusso corpe q̄rit opes. Nō bene cōducti vendūt piuria testes. Nec bn̄ selecti iudicis arca pz. Turpe reos empta miseros dfendere lingua. Quid faciat magnas turpe tribunal opes. Turpe thori reddita census augē primos. Et faciē lucro prostituisse suā. Oīa p reb⁹ merito debentur inemptis. Oīa cōductor soluit mercede soluta: nō manet officio debitor ille suo. nō hz euētus sordida prda bonos. Scindentur vestes gēme frāgentur et aurū. Carmina quā tribuēt fama perennis erit.

De Eodem. C. CIX.

Idem in eodē. An tacito vultu scire futura licet. Tunc etiā somni pingues et frigidus aer: et liquidū tenui gutture cātat auis. Quē metuit q̄sq; perire cupit. Pascitur in viuis liuor p⁹ fata quiescit. Tūc suus ex merito quēq; tuetur honor. Q̄ minor est virtus q̄ tacuisse labor. ... pa nec ex facili q̄uis manifesta pbatur. Felix q̄cq̄d amat defendē fortiter audet. Hec mihi sunt tecū: tibi sūt cōmunia mecū. Odi nec possuz: cupiēs nō esse qd odi. Equo aīo penā qui meruere ferūt. Aspice vt auritus miserāde sortis asellus. Assiduo domit⁹ verbere lentus erat. Qd decuit reges cur mihi turpe putē: ē vinū e domino cineruisse satis. Pigra reluctāti cessat in hoste man⁹. Uenator sequitur fugiētia capta relinqt. Semp et inuētis vtiliora petit. Et rapit īpacceps dominū spumātia frustra. Frena repugnātē durior oris equus. Infelix tota q̄cūq; quiescere nocte. sustinet. et somnos premia magna vocat. Stulte qd est somn⁹: gelide nisi mortis imago. Lōga quiescendi tpa fata dabūt. At vos q̄ quisq; loquatur. Credite credēti nulla procella nocet. Querit auar⁹ opes: et q̄ lassauit eūdo equora periuro naufragus ore bibit. Sero respicitur tellus vbi fune soluto: tēdit in immēsū pāda carina salū. Felix quē sua terra tenet. nauita solicit⁹ cū ventos exhorret iniquos: et prope tā letū q̄ prope cernit aquā. Est felix cui tas quē sua terra tenet. Tuti⁹ ē fouisse thor. legisse libellos. Traicia cogit fecerit liberali. Est preciū pene nō leue vita mori. Qd licet ingratū est: qd nō licet acrius vrit. Pinguis amor nimiūq; potēs ī tedia nobis. Uertitur et stomacho dulce vt esca nocet: qd sequitur fugio. qd fugit ipse sequor. In flāmā flāmas in mare fundis aquas.

De Eodem. C. CX.

Idem in lib iii. Si qua metu dempto casta est ea denuq; casta q̄ qz nō licet nō facit illa facit. Ut iā seruetur bn̄ corp⁹ adultera mēs est: nec custodiri ni velit vlla pōt: nec mentē suare potes lz oia claudas. Oibus exclusis int⁹ adulter erit: cui peccare lz: peccat min⁹ ipsa potestas. Semina nequitie languidiora facit. Desine crede mihi vitia irritare vetato. Obsequio vinces aptius ipse tuo. Uidi ego nup equū ctra sua vincula tenacē. Ore reluctāti fulmīs ire mō. Cōstitit vt primū cōcessas sensit habenas: frenaq; in effusas laxa iacere iubas. Nitimur in vetitū semp cupimusq; negata. Sic interdictis imminet eger aquis. Quicq̄d seruatur cupim⁹ magis: ipsaq; furē. Cura vocat: pauci qd sinit alter amāt. nō proba fit quā vir seruat. sed adultera cara. Ipse timor preciū corpe maius hz. Quid tibi formosa si nō nisi casta placebit. Nō prīt vllus ista coire modis. Si sapis idulge dñe: vultusq; seueros. Exue nec rigidi iura tuere viri. Curia pauperibus clausa ē dat cēsus honores. Inde grauis iudex: inde seuerus eques. Oia possideant: illis campusq; forūq;. Seruiat: et hi pacēz crudaq; bella gerant. Scilicet omne sacz mors importuna prophanat. Oibus obscuras iniicit illa man⁹. Uiue pius: moriere pius: cole sacra colentem. Mors tū a tēplis in caua busta trahit. Lactantur pectusq; leue in ctraria tēdunt. Hac pudor hac amor est. sz puto vincet amor. Odero si potero si nō inuitus amabo. Nequitiā fugio fugientē forma reducit. Non facit ad mores tā bona forma malos. Exit in immēsū focūda licentia vatū. Obligat historia nec sua verba fide. Nō iuga tauros amat qd tā odit habet. Quis furor est que nocte latent in luce fateri: et que clā facias facta referre palam.

Flores Libri de arte amandi. C. CXI.

Idem in li. i. de arte amādi. Arte cito veloq; rates remoq; reguntur. Arte leuis currus: arte regendus amor. In puero est etas mollis et apta regi. Ut redit itq; frequēs formica p agmē. Granifero solitū cū vehit ore cibū. Aut vt apes saltusq; suos redolētia nacte. pascua p flores et thyma sūma volāt. Sic ruit ad celebres cultissima femina ludos. Copia iudiciū: sepe morata meū. Spectatū veniūt spectētur vt ipse. Ille loc⁹ casti dāna pudoris hz. Quiq; alijs cauit nō cauet ipse sibi. Parua leues capiūt aīos. Ingeniū celeste suis veloci⁹ annis surgit. Uina parāt aīos faciūtq; colorib⁹ aptos. Cura fugit: multo diluiturq; mero. Tūc veniūt risus: tūc paup cornua sumit. Tūc dolor et cure: rugaq; frōte abit. Tūc apte mētes euo rarissima nostro. Simplicitas: artes excutiēte deo. Iudicio forme noxq; meruq; nocēt: nocte latēt mēde: vitioq; ignoscitur ol. Horaq; formosas quālibz illa facit. Uere prius volucres taceāt estate cicade. Menalius lepori det sua terga canis. Femia quā iuueni blāde tētata repugnet. Uix erit e multis q̄ neget vna tibi. Parcior ī nobis nec tā furiosa libido est. Legitimū finē flāma virilis hz. Que dāt q̄q; negāt gaudēt tn̄ esse rogate. Fertilior seges ē alieno sp in agris. Uicinumq; pec⁹ grandius vber hz. Mēs erit apta capi tūc cū letissima rex. Ut seges in pingui luxuriauit humo. Pectora dū gaudēt nec sūt attrita dolore. Ipsa patēt blāda tūc subit arte venus. Multa rogāt addenda dari data reddere nolūt. Perdis et ī dāno gratia nulla tuo. Ut fragilis glacies iterit ira mora. Flectitur irat⁹ voce rogate deus. Promittas facito quid .n. promittere ledit. Pollicitis diues quilibz esse pōt. Spes tenet in tēpus semel est si credita spes. si dederis quicq̄ poteris rōne relinqui. Patientiq;

tulerit:perdideritq3 nihil. At si nō dederis semp videare daturus. Sic
dñm sterilis sep. fefellit ager. Sic ne pdiderit nō cessat pdere lusor.
Tēpore difficiles veniūt ad aratra iuuēci: Tēpore lēta pati frena do
cent equi. Ferreus assiduo ɔsumit anulus vsu. Interit assidua vo/
mer aducus humo. Quid magis ē dur saxo: qđ mollius vnda. Dura
tñ molli saxa cauant aqua. Capta vides sero pgama capta tñ. Qđ
rogat illa timet qđ nō rogas optat vt instes. Insequre ꝛ voti post mo
dū cōpos eris. Forma viros neglecta decet. Ecce suū vatē liber vo/
cat hic quoq3 amātes. Adiuuat ꝛ flāme qua calet ipse fauet. Sepe
tac[illegible] verbaq3 vult⁹ h3. Certa tibi a nobis dabit mēsura bibē/
di. Officiū pstent mēs manusq3 suū. Jurgia pcipue vino stimulata
caueto. Et nimiū faciles ad fera bella manus. Aptior ē dulci mensa
meriiq3 ioco. Facile est oīa: oīa posse deo. Innocue viuite numen a
de[illegible] q3 videt amāda. Pessima sit: nulli nō sua forma placet.
Delectāt etiā castas pconia forme. Virginibus cure grataq3 forma
sua ē. Fallite fallētes ex magna parte pphani3. Sūt gen⁹: in laqos
quos posuere cadāt. Pugnabit pmo: fortassis ꝛ iprobe dicet. Pu/
gnādo vinci: s3 tñ illa volet. Vim l3 appelles: grata ē vis illa puellis.
Qđ iuuat īuite sepe dedisse volūt. Reddite deposit[illegible] pietas sua f[illegible]
ra seruet. Nec eni lex equior vlla ē: q3 necis artifices arte perire sua.
Qđ refugit multi cupiūt: odere qđ īstat. Pallet oīs amās: hic ē color
apt⁹ amāti. Nil nisi turpe iuuat: cure ē sua cuiq3 voluptas. Ergo mil
le aīos excipe mille modis. Nō eadē tell⁹ parit oīa vitib⁹ illa. Cōue
nit: hec oleis: hec bene farra virēt. Pectorib⁹ mores tot sunt quot ī
orbe figure. Qui sapit innumeris moribus aptus erit.

¶ Idem de Eodem. C. CXII.

Idem in scdo. Nō minor est virtus q3 q̄rere par
ta tueri. Casus inest illic: hic erit artis op⁹.
Ingeniū mala sepe mouēt: vt ameris amabil' esto. For
ma bonū fragile ē q̄ntūq3 accedit ad ānos. Fit minor ꝛ
spacio carpit' ipsa suo. Nec viole semp: nec lilia mollia florent. Et ri/
get amissa spina relicta rosa. Et tibi iā venient cani formose capilli.
Iā venēt ruge q̄ tibi corpus arēt. Iā mollire animū qui duret ꝛ in
strue formā. Solus ad extremos pmanet ille rogos. Ergo age fallas
ci timide ɔside figure. Quisquis es aut aliqđ corpe pluris habe. De
xtera pcipue capit idulgētia mētes. Asperitas odiū seuaq3 bella mo
uet. Dulcib⁹ est verbis alliciēdus amor. Flectit' obsequio curuatus
ab arbore ramus. Si vires frāgis experiare tuas. Obseqo tranantur
aque: nec vincere possis. Flumina si cōtra q̄ rapit vnda nates. Obse/
quiū tygresq3 domat tumidosq3 leones. Rustica paulatim taurus
aratra subit. Di pereāt p quos munera crimē hñt. Aurea nunc vere
sūt secula: plurim⁹ auro. Venit honos: auro cōciliat' amor. Ipse l3
veniat musis comitat⁹ homere. Si nihil attuleris ibis homere foras.
Cede repugnāti: cedēdo victor abibis. Dū nouus errat amor: vires
sibi colliget vsu. Si bene nutrieris tpe firmus erit. Quē taurū metuis
vitulū mulcere solebas. Sub qua nūc recubas arbore virga fuit. ni
hil assuetudine maius. Da requie3 inquiet⁹ ager hñ credita reddit.
Est mora nec breuis: lentescūt tpe cure. Vanescitq3 absens ꝛ nou⁹
intrat amor. Femia q3 socij deprensa pelice lecti. Ardet: ꝛ vultu pi/
gnora mētis h3. Furto celet' culpa modesto. Gfa peccati ē nulla pe
tēda sui. Lesa venus iusta arma mouet teluq3 remittit. Et modo qđ
q̄sta est ipse q̄rere facit. Que hñ celaris si qua tñ acta patebunt. Illa
l3 pareāt. tu tñ vsq3 nega. Ut leuis absumptis paulatim virib⁹ ignis
Ipse latet sūmo cādet in igne cinis. S3 tñ extinctas admoto sulphu
re tedas. [illegible] lumē [illegible] redit [illegible] secura/
q3 pectora torpēt. Acrib⁹ ꝛ stimulis eliciēdus amor. Luxuriāt animi
reb⁹ pleriīq3 secūdis. Nec facile est equa cōmoda mēte pati. Femia
nō semp sulci cū fenore reddūt. Qui sermone placet: nocitura ols ta
citura silentia vitet. Qui canit arte canat: qui bibit arte bibat. Pro/
ponas aīo multa ferēda tuo. Quot lepores ī atho: quot apes nascūt'
in ibla. Cerula quot baccas palladis arbor h3. Litore quot conche:
tot sūt ī amore dolores. Qđ iuuat exiguū ē plus ē qđ ledat amātes
Dedecet ingenuos tedia ferre sui. Est nulla nisi ardua vtus. Exigua
est virtus pstare silētia reb⁹. At dera grauis est culpa tacēda loqui.
Qđ male fers assuesce: feres bene multa. Vetustas lenit: ꝛ incipiēs
oīa sentit amor. Dū nouus in virili coalescit cortice ramus: cōcutiat
tener quelibet aura cadit. Mox eadē ventis spacio durata resistit.
Firmaq3 adoptiuas arbor habebit opes: cū mora nō tuta est totis
incūbere remis. Utile ꝛ admisso subdere calcar equo.

¶ De Eodem. C. CXIII

Idem in iii lib. Parcite paucas crimē diffunde
re in oēs [illegible] merito q[illegible] puella sua.
Utilis o iuuenes aut hec aut serior etas. Iste feret sege/
tes: iste fodiēdus ager. Dū vires anniq3 sinūt tolerate la/
bores. Iā veniet tacito curua senecta pede. Adde q̄ est oībus opera
prudētia maior. Solus artifices q̄ facit vsus adest. Utile ē admisso
subdere calcar equo. Femia nec flāmas nec seuos effugit arc⁹. par/
tius hec video thela nocere viris. fallūt sepe viri tenere nō sepe puel
le. Paucaq3 si q̄ras crimina fraudis hñt. Uēture memores iā nunc
estote senecte. Sic nullū vobis tpus abibit iners. Ludite eunt anni
more fluētis aque. Nec q̄ pterijt rursus reuocabit' vnda. Nec que
pterijt hora redire pōt. Utēdū est etate cito pede labit' etas. Nec bo
na tā sequit' q3 bona pma fuit. Anguibus exuit' tenui cū pelle vetu
stas. Nec faciūt ceruos cornua iacta senes. Nostra sine auxilio fu/
g[illegible] bona carpite flore[illegible] Qui n[illegible] carpseris erit turpe[illegible] cadet. Cura
dabit faciē facies neglecta peribit. Adijcit ornatus proxima quq3 dies
Femina caniciē germanis inficit herbis. Et melior vero q̄rit' arte co
lor. Femina pcedit dēsissimis crinib⁹ emptis. Proq3 suis alios ef/
ficit ere suos. Nec rubor ē emisse palā venire videmus. Quid de ve
ste loquar nec vos segmēta requiro. Cū tot pdierūt pcio leuiore co
lores. Quis furor est cēsus corpe ferre suos. Discāt etiā ridere puel/
le. Querit' atq3 illis hac quoq3 parte decor. Sint modici rictus par/
ue vtrinq3 lacune. Et sūmos dētes ima labella tegāt. Nec tua perpe
tuo ɔtēdant ilia risus: sed leue nescio qđ femineuq3 sonēt. Et que p/
uerso distorquent ora cachinno. Cū risu leta ē: alterā flere putas. Il
la sonat rauci q̄dā atq3 inamabile ridet. Ut rudit ab scabrā turpis
asella molā. Discite femineo corpe ferre gradu. Est ꝛ in incessu pte in
spiciēda decoris. Allicit ignotos illa fugatq3 viros nudaq3 p ludos
pectora nostra patēt. Tūc sum⁹ incauti studioq3 aperimur in illo. Ira
subit deforme malū lucriq3 cupido. Jurgiaq3 ꝛ rixe solicitusq3 do/
lor: crimina dicunt': resonet clamoribus ether. Inuocat iratos ꝛ sibi
q̄sq3 deos. Nulla fides tabule q̄ nō p vota petunt'. Et lachrymis vi
di sepe madere genas. Juppiter a vobis hec turpia crimina pellat: s3
vetate viros formā cultūq3 pfessos. Qui suas ponūt in statione co/
mas. Errat ꝛ in nulla sede moratur amor. Femina qđ faciat cū vir sit
mollior illa. Vestes q̄s geritis sordida lana fuit. Turpe pec⁹ mutilū
turpis sine gramie cāpus. Et sine frōde frutex. ꝛ sine crine caput. Se
per sūt plā deteriora bonis. Res ē blāda canor. Pro facie multis vox
sua lena fuit. Magnū opus ē mores composuisse bonos. Qđ latet
ignotū est ignoti nulla cupido ē. Ad multas lupa tēdit oues pdet' vt
vn[illegible] quoq3 dat p[illegible] mulier speciosa vide[illegible] Que t[illegible] mul/
tis forsitā vnus erit. Oibus illa locis manet studiosa placēdi. Et cu/
rā tota mēte decoris agit. Casus vbiq3 valet semp tibi pēdeat ham⁹
Quo minime credis gurgite piscis erit. Discite ab alternis vobis ti
muisse q̄relis. Janua fallaci ne sit apta viro. Mora sp amātes inci/
tat. Judice me fraus est cōcessa repellere fraudē. Armaq3 in arma/
tos sumere iura sinūt. Cādida pax homies trux decet ira feras. Ora
tumēt ira nigrescūt sanguine vene. Nec tumeat vultu dānosa super
bia vro. Mollib⁹ ē oculis alliciēd⁹ amor. Odim⁹ īmodicos (experto
credite) fast⁹. Sepe tacēs odij semia vult⁹ h3. Nō hñ cū socijs regna
venusq3 manēt. Tūc hñ fortis equ⁹ reserato carcere currit. Cū quos
ptereat quosq3 sequat' h3. Quālib3 extinctos iniuria suscitat ignes.
Turpe iacēs mulier multo madefacta lieo. Digna ē cōcubit⁹ quoslib3
illa pati. Munera crede mihi capiūt hoiesq3 deosq3. Placat' donis
iuppit' ipe datis. Que venit ex tuto min⁹ ē accepta voluptas. Experto
credite. Nō cito credideris quātū cito credere ledat. Exēplū vobis
nō leue pcis erit. Carpe cibos digitis ē quidā gest⁹ edēdi. Ora nec
īmūda tota perunge manu. Neue domi psume dapes sed desine citra.
Q3 cupias paulo q3 potes esse min⁹. Priamides helenā auide si spe/
ctet edentē. Oderit ꝛ dicat: stulta rapina mea est.

¶ Flosculi De remedio amoris. C. CXIIII.

Idem in li[illegible] de remedio. Terra salutiferas her/
bas eadēq3 nocētes: Nutrit ꝛ vrtice pxi/
ma sepe rosa ē. Utile ppositū ē seuas extiguere flāmas
Nec seruū vitijs pect⁹ habē sui. Dū l3 ꝛ modici tāgūt pre
cordia mot⁹. Si piget in pmo limite siste pedē. Opprime dū noua sūt
subiti mala semia morbi. Et tu⁹ incipiēs ire resistit amor. Nā mo/
ra dat vires teneris: mora pcoquit vuas. Et validas segetes qđ fuit
herba facit. Que pbet latas arbor spaciātib⁹ vmbras. Quo posita ē
pmū tpe virga fuit. Tūc poterat manib⁹ sūma tellure reuelli. Nunc
stat in imēsu3 virib⁹ aucta suis. Quale sit illud qđ amas celeri circū
spice mēte. Et tua lesuro subtrahe colla iugo. Principijs obsta sero
medicina parat'. Cū mala p lōgas cōualuere moras: Et ppera: nec
ꝛ vēturas differ in horas. Qđ nō es hodie: cras min⁹ apt⁹ eris. Vi/
di qđ pmū fuerat sanabile vuln⁹. Dilatū lōge dāna tulisse more: S3
q3 delectāt veneris decerpere fruct⁹. Dicim⁹ assidue cras quoq3 fiet
idē: Interea tacite serpūt in viscera flāme. Et mala radices arbor al/
tius agit. Dū furor in cursu ē: currēti cede furori. Difficiles adit⁹ im

petus oīs hꝫ. Stult⁹ ab obliquo ō quo cū discedē possit. Pugnat ī aduersas ire natator aq̄s. Impatiēs aīus: nec adhuc tractabilis arte. Respuit atqꝫ odio verba monētis hꝫ. Aggrediar meli⁹ tūc cū sua vulnera tāgi. Iā sinet: ⁊ veris vocib⁹ apt⁹ erit. Quis matrē nisi mētis inops ī funere nati. Flere vetat: nō hīc illa monēda loco ē. Cū dederit lachrymas aīumqꝫ ipleuerit egrū. Ille dolor verbis emoderād⁹ erit. Tpib⁹ medicina valet: data tpe ꝓsunt. Et data nō apto tpe vina nocēt. Quinetiā accēdas vitia irrites qꝫ vetādo. Tpib⁹ si nō aggrediare suis. Ocia si tollas periere cupidinis arcus. Cōtēptequꝫ iacent: ⁊ sine luce faces. Quā platan⁹ riuo gaudet. q̄ ppl's vnda. Et q̄ limosa cāna palustris humo. Tā venus ocia amat. Finē q̄ris amoris. Cedit amor reb⁹ res age tutus eris. Lāguor ⁊ īmodici sub nullo iudice sōni. Aleaqꝫ ⁊ multo tpa q̄ssa mero. Eripiūt oīs aīo sine vulnere vires. Affluit incautis insidiosus amor. Desidiā puer ille seq̄ solet odit agētes. Da vacue mēti quo teneaē opus. Qō potuit fecit: ne nil ageret amauit. Sic venit ille puer: sic puer ille manet. Cū semel hec animū cepit mulcere voluptas. Debilibus pēnis irrit⁹ exit amor. Sepe bibi succos q̄uis inuit⁹ amaros. Eger: ⁊ fateor medicus: turpiter eger erā. Ut corp⁹ redimas ferꝫ patieris ⁊ ignes. Atqꝫ aīo valeas quicq̄ꝫ tolerare negabis. Ut valeas aīo multa dolēda feres. Et mala sunt vicina bonis. error sub ipso. Pro vitio virtus crimina sepe tulit. Decipimur cultu gēmis: auroqꝫ teguntē. Oīa pars minima est ipsa puella sui. Sūma petit liuor: pflant altissima venti. Summa petunt dextra fulmina missa iouis: rumpere liuor edax.

C Item de Eodem. C. CXV.

Idem in scd̄o. Frigora solem. Sole iuuāt vmbre grata fit vnda siti. Et q̄ nō ꝓsunt singula multa iuuāt. Parua necat morsu spaciosuꝫ vipa taurū. A cano nō magno sepe tenet aper. Collige ō multis grandis aceruus erit. Quo tua nō pōsit offendi pectora facto. Forsitā hoc alio iudice crimē erit: Secta bipartita dū mēs discurrit vtroqꝫ. Alterius vires subtrahit alter amor. Grādia p multos tenuantē flumina riuos. Magnaqꝫ subducto stipite flāma perit. Successore nouo vincit oīs amor. Intrat amor mētes vsu dediscit vsu. Parti⁹ e multis mī desiderat vnū. Quā q̄ flēs clamat tu mihi solus eras. Te quoqꝫ fallet amor ne sit tibi finis amādi. Preꝓpositis frenis sepe repugnat equus. Utilitas lateat qō nō ꝓfutebere fiat: q̄ nimis apparent retia vitat auis. Posse pati facile ē tibi impatiētia desit. Protinus ex facili grādia ferre hꝫ. Mille mali species mille salutis erūt. Corpa vix q̄dā ferro sanantē acuto. Auxiliū multis succus ⁊ herba fuit. Tedia q̄re mali faciūt ⁊ tedia finē. Qui male dotata paup cū cōiuge viuit. Uxorē fato credat obesse suo. Quisquis amas loca sola nocēt: loca sola caueto: quo fugis in ppl'o tutior esse potes. nā tibi secretos augēt loca sola furores. Est opus auxilio turba futura tibi. Tristior ire circo nox ē q̄ꝫ tpa phebi. Queqꝫ leuet turba sodal adest. Nec fuge colloquiū: nec sit tua ianua clausa. Nec tenebris luctus flebil abde tuos. Si q̄s amas nec vis facito contagia vites. He ēt pectori sepe nocere solēt. Morbida facta pec⁹ totū corrūpit ouile. Ne maculꝫ alias est separāda grege. Dū spectāt oculi lesos ledūt ⁊ ipsi. Multaqꝫ corporib⁹ trāsitiōe nocēt. In loco nō vnq̄ꝫ siccis arētia glebis. De ꝓpe currēti flumie manat aqua. Manat amor tect⁹ si nō ab amāte recedis. Uuln⁹ in antiquū redit male sana cicatrix. Proximus a tectis ignis defenditē egre. Utile ē finitimis abstinuisse locis. Nec q̄ ferre solet spaciātē porticu⁹ illā. Te ferat: officiū neue colaē idē. q̄d iuuat a monitu tepidā recalescere mētē. Alē si possis orbis habēdus erit: Nō facile esuriēs posita retinebere mēsa. Et multū saliēs nutrit vnda sitim. Dū desiderijs effluat illa tuis. Et malim taceas q̄ꝫ te doluisse loq̄ris. Qui nimiū multis nō amo dicit. amat. Sꝫ meliori fide paulatim extinguitē ignis. q̄ꝫ subito. lēte dēsine tut⁹ eris. Fallat ⁊ in tenues radicu⁹ exeat auras. Perqꝫ grad⁹ molles emoriatē amor. Tutius ē aptiūqꝫ magis discedē pace. q̄ꝫ petē a thalamis litigiosa fora. Artib⁹ innumeris mēs oppugnatē amātū. Ut lapis equoreis vndiqꝫ pulsus aq̄s. Nec causas aperi q̄re diuortia q̄ras. Nec dic q̄ doleas clā tū vsqꝫ dole. Nec petā refer: ne diluat ipsa caueto. Ut melior causa sit illa tua. Qui silet ē firm⁹: q̄ dicit multa puelle. Probra: satisfieri postulat ille sibi. Et loca sola nocēt: fugito loca conscia vestri. Cōcubit⁹ causas illa doloris hīt. Admonitu recreatē amor vulnusqꝫ nouatū. Scinditē: īfirmis cā pusilla nocet. Nō facile ē taurꝫ visa retinē iuuēca. Fortis equ⁹ visē sp adhinnit eq̄. Fulmie ꝑpetuo torrēs solꝫ alti⁹ ire. Sꝫ tū hec breuis ē illa pennis aq̄. Turpe vir ⁊ mulier modo iūcti: ꝑtinus hostes. Munera q̄ dederas hēat sine lite iubeto. Esse solēt magno dāna minora bono. Neue puellarꝫ lachrymis mouearē caueto. Ut fleret oclos erudiere suos. Ut pene extinctū cinerē si sulphure tāgas. Uiuit ⁊ ex modico maxim⁹ ignis erit. Sic nisi vitaris q̄d renouabit amorē. Flāma recādescit q̄ mō nulla fuit. Sūt q̄ nō pōsit aliquo cogēte iuberi. Sepe tū casu facta iuuare solēt. Diuitijs alitē luxuriosus amor. Nō hꝫ vñ suū pauptas pascat amorē. nec tū hō tāti vt paup esse velē. At tāti tibi sit nō īdulgē theatris. Dū bene de vacuo pectore cedit amor. Eneruāt aīos cithareqꝫ iociqꝫ lyreqꝫ. Et vox: ⁊ numeris brachia mota suis. Aut nulla ebrietas tibi sit aut tāta sit vt tibi curas. Eripiat: si qua ē inē vtrāqꝫ nocet. Uina parant aīos veneri ne plurima sumas. Et stupeāt multo corda sepulta mero. Uēto nutritē vento restinguitē ignis. Leuis alit flāmas: grādior aura necat. Du sibi quisqꝫ placet credula turba sumus.

C Flosculi Libri methamorphoseos. C. CXVI.

Idem in lib i. metha. Pronaqꝫ cū spectāt aīalia cetera terrā. Os hōi sublime dedit: celūqꝫ vidē. Iussit ad erectos ad sydera tollē vult⁹. Irrupit venē peioris ī euū oē nefas. Fugere pudor verūqꝫ fidesqꝫ. In quorꝫ subire locū fraudesqꝫ doliqꝫ. Insidieqꝫ ⁊ vis ⁊ amor sceleratus hīdi. Effodiūtē opes irritamēta malorꝫ. Iāqꝫ nocēs ferꝫ: ferroqꝫ nocētius aurꝫ. Prodierat: ꝓdit bellū: qō pugnat vtroqꝫ. Uiuitē ex rapto nō hospes ab hospite tut⁹. Nō socer a genero fratꝫ quoqꝫ gratia rara. Imminet exitio vir cōiugis illa mariti. Filius an patrē patrios inq̄rit in annos vel honores. Uicta iacet pietas ⁊ v̄go cede madētes. Ultima celestiū terras astrea reliq̄t. Qua terra pꝫ fera regnat herinis. In facinus iurasse putes: sed imedicabile vuln⁹. Ense recidēdū est ne ps sincera trahatē. Quātū noxe iam regnet vbiqꝫ. Enumerare piget: minor fuit ipsa infamia vo. Esse quoqꝫ in fatꝫ reminiscitē affore tp̄e. Quo mare: quo tell⁹ correptaqꝫ regia celi. Ardeat ⁊ mundi moles operosa laboret. Quippe vbi tēperiē sūpsere humorqꝫ calorqꝫ. Concipiunt: ⁊ ab his oriuntur cuncta duobus. Cūqꝫ sit ignis aque pugnarꝫ: vapor humidus omnes. Res creat ⁊ discors concordia fetibus apta est. Heu mihi quia nullus amor est medicabilis herbis.

Idem in secundo. Inter vtrumqꝫ tene medio tutissimus ibis. vix vlla potentia longa est: non est mora libera nobis. Nemo se sine crimine prodit. Heu q̄ꝫ difficile est crimen: non prodere vultu. De inuidia sic loquitur. Pallor in ore sedet: macies est corpore toto: nusq̄ꝫ recta acies liuent rubigine dentes. Pectora felle virēt lingua est suffusa veneno. Risus abest nisi quem fecere dolores: nec fruitur somno vigilantibus excita curis. Sed videt ingratos cōtabescitqꝫ videndo. Successus hominum carpitqꝫ ⁊ carpitur vna. Suppliciumqꝫ suum est ad opertaqꝫ nubibus astra. Polluit afflatu populos vrbesqꝫ: domosqꝫ. Uixqꝫ tenet lachrymas qꝫ nihil lachrymabile cernit. Non bene conueniunt nec in vna sede morantur. Maiestas ⁊ amor: ⁊ cetera numinima curis. Idem in tertio libro. Sed tamen heret amor crescitqꝫ dolore repulse. Multus tenet error amantem.

De conditione ebriosorum dicit. Ille mero somnoqꝫ grauis titubare videtur. Ultima semper. Expectanda dies homini est: diciqꝫ beatus. Ante obitum nemo supremaqꝫ funera debet. Minimuꝫ est quod amantibus obstat. Inopem me copia fecit. Idem in quarto libro. Tempore creuit amor. Quoqꝫ magis tegitur tectus magis estuat ignis. Quid non sentit amor: fas est ⁊ ab hoste doceri: multorumqꝫ spes inuidiosa procorum. Idem in quinto libro. Subire minores sepe casus fupi. Et metu vires minuuntē amoris: Feda fit volucris venturi nuncia luctus. Ignauus bubo durꝫ mortalibus omnē. Laudare parꝫ est laudemur ⁊ ipsi.

C Iterum de eodem. C. CXVII

Idem in. vi. libro. Et nihil ē quod nō effreno capt⁹ amore. Ausit: nec capiunt inclusas pectora flammas. Proh superbi: quantuꝫ mortalia pectora cece noctis habent: Ipso sceleris molimine thereus. Creditur esse pius: laudemqꝫ a crimine sumit. Grande doloris ingenium est: miserisqꝫ venit sollertia rebus. Ast vbi blandicijs agitur nihil horridus ira. Idem in septimo libro: Flebile principium melior fortuna secuta est: Inqꝫ ipsos seuit medentes. Erumpit cladis abstinetqꝫ auctoribus artes. Quo propior quisqꝫ est seruitqꝫ fidelius egro. In partem leti citius venit: At salutis: spes abijt. finemqꝫ vident in funere morbi. Indulgent animis ⁊ nulla quid vtile cura: Utile enim nihil est. passim positoqꝫ pudore: Fontibus ⁊ fluuijs puteisqꝫ capacibus herent. Nec sitis extincta prius est q̄ꝫ vita bibendo. Inde graues nequeunt morbo consurgere ⁊ ipsis. Immoriuntur aquis Aliquis tamen haurit ⁊ illas. Tantaqꝫ sunt miseris inuisa tedia leti. Prosiluūt ⁊ ꝓhibent cōsistere vires. Corpora deuoluūt: fugiuntqꝫ penates. Quisqꝫ suos: Sua cuiqꝫ dom⁹ funesta videtē. Et qꝫ cā latet: loc⁹ ē ī crimine tot⁹: crudelis res amor ē formice puū gen⁹ ē patiēsqꝫ laborꝫ: q̄stiqꝫ tenax: facies exasqꝫ iubebūt credē adulteriū ꝓhibebūt credē mo

reo. Idē i.viij. Sepe vtile vinci. victoris placidi fecit clemētia mul/
tis: antheo nocuit temeraria vt⁹: sepe suū feruēs oculis fert ira furo/
rē. Immēsa ē finēqꝫ potētia celi nō hꝫ: sup oīa vult⁹ accessere boni:
nec iners paupꝫ volūtas. Idē in.ix. Quis eni sua ꝑlia vict⁹ cōme
morasse velit. Iura senes norīt ꝗ qd̄ liceatqꝫ nephasqꝫ. Fasqꝫ sit in
q̄rant legūqꝫ examīa Fuēt nō vaccā vacce. nec eq̄s amor vrit equa:
vrit oues aries: sequit̄ sua femina tauꝝ: sicqꝫ ꝗ aues coeūt: interqꝫ
aīalia cūcta. Femīa femīneo corrupta cupidine nulla est. Idē in.x.
nil ꝓsunt artes cū sit īmedicabile vuln⁹: vt siqs violas riguoqꝫ papa
uera ī horto. Liliaqꝫ īfringat fuluis herētia liguis: marcida decidāt
subito caput illa grauatū. nec se sustineant: spectātqꝫ cacumīe terrā.
Sic vult⁹ moriēs iacet: defecti vigore. Ipsa sibi oneri ē ceruix hume
roqꝫ recūbit. Retinet malus ardor amātem. Oīa debent̄ morti: pau
lūqꝫ morari. Seri⁹ aut citi⁹: sedē ꝓperam⁹ ad imā. Tēdim⁹ hac oēs
hec ē dom⁹ vltima. Inter audaces nō ē audacia tuta. Audētes deus
ipse iuuat. Idē in.xi. Auar⁹. Uix spes ipse suas aīo capit: aurea
fingēs oīa. Exit⁹ ī dubio ē: credita res auctore suo ē: Quis eni lauda
uerit hostē. Et obest quoqꝫ glīa multis. Idē in.xij. Tuti⁹ est cō/
dere verbis q̄ꝫ pugnare manu. Ex re nomē hꝫ paupis ē numerare pe
cus. Turpis sine frondib⁹ arbor. Turpis equ⁹ nisi colla iube flauen/
tia velent. Pluma tegit volucres: ouib⁹ sua lana decora ē: barba vi/
ris. Idē i.xiij. Inuia v̄tuti nulla est via. Idē i.xiiij. Morte ca
rēt aīe cūcta fluūt. Nihil est qd̄ toto ꝑstet in orbe. Ipsa quoqꝫ assi/
duo voluunt̄ tpa motu. Nō sec⁹ ac flumen: nec eni ꝯsistere flumen.
Nec leuis aura pōt. sed vt vnda īpellit̄ vnda. Urgeturqꝫ eadē veni/
ens vrgetqꝫ ꝑorē. Tpa sic fugiūt ꝑiter: ꝑiterqꝫ sequunt̄. Corpa vertū
tur: nec qd̄ fuimus ve sumus ve. Cras erimus: Ignis enim densum
spissatus in aera transit. Hic in aquas tellus glomerata cogitur vn/
da. Nec species sua cuiqꝫ manet: rerumqꝫ nouatrix. Ex alijs alias re
parat natura figuras.

C Flosculi libri fastoꝝ. C. CXVIII.

Idem in li.i. de fastis. Prospera lux oril
linguis animisqꝫ fauete. Nūc
dicēda bono sunt bona v̄ba die. Juppiter arte sua totū
cū spectat in orbē. Nil nisi romanū qd̄ tueat̄ hꝫ. Tempo
re creuit amor q̄ nūc ē sūmm⁹ h̄ndi. Uix vltra qꝫ iā ꝓgrediat̄ hꝫ. Plu
ris opes nūc sūt q̄ꝫ ꝑsca tpis annis. Dū ppls paup dū noua roma fu/
it. Nā postq̄ꝫ fortūa loci caput extulit hui⁹. Et tetigit sūmo v̄tice ro/
ma deos. Creuerūt ꝗ opes: ꝗ opuꝫ furiosa libido. Et cū possideāt plu
rima pla petūt. Quo pl⁹ sūt pote pl⁹ sitiūtur aque. In p̄cio p̄ciū nūc
ē: dat cēsus honores. Cēsus amicitias paup vbiqꝫ iacet: nēq̄cia est q̄
te nō finit eē senē. Fast⁹ iest pl̄chris seq̄turqꝫ supbia formā. Cōscia
mēs vt cuiqꝫ sua ē ita concipit intra. Pectora ꝓ facto spemqꝫ metū
qꝫ suo. Idē in.ij. Quid nō amor iprobus audet. Idē in.iij. De
bēt parue cōmoda magna more. Sollicite mētes speqꝫ metuqꝫ pa/
uēt vel labāt. Idē in.iiij. Cōscia mens recti: fame mendacia ridet.
Sed nos in viciū credula turba sum⁹. Sepe stat incertus: ꝗ nescit, q̄
sit eundum. Cum videt ex omni parte viator iter. Idē in.v. Cum
iuuenib⁹ annis luxuriāt animi: corpaqꝫ ipsa vigēt: nos quoqꝫ tan/
git honor: festis gaudem⁹ ꝗ aris. Turbaqꝫ scelestis ambitiosa sum⁹
iustū p̄terit ira modū. Scilicet īterdū miscētur tristia leti. Regia reo
scel⁹ ē. Sic agit̄ cēsura: ꝗ sic exēpla parant̄: cū iudex alios qd̄ monet
ipse facit. Tpa labunt̄: taciti sqꝫ senescimus annis. Effugiunt freno
non remorante dies.

C Flosculi libri tristium. C. CXIX.

Idem in lib.i. de tristib⁹. Carmina ꝓue
niūt aīo deducta sereno:
Carmina secessuꝫ scribētis ꝗ ocia q̄rūt: carminib⁹ dꝫ oīs
abesse met⁹: nubila sunt nostris tpa nostra malis. Terre
tur minimo pēne stridore columba. Unguib⁹ accipitrꝫ saucia facta se
mel. Scilicet vt fuluū spectat̄ in ignib⁹ aurꝫ. Tempore sic duro est cō
spiciēda fides. Dūꝫ iuuat ꝗ vultu ridet fortuna serēdo: inde libatas
cuncta sequunt̄ opes. Uix duo tres ve mihi de tot superstis amici: ce
tera fortune nō mea turba fuit. Tot mala sum passus quot in ethere
sidera lucēt. Paruaqꝫ quot sicc⁹ corpa puluis hꝫ: illud amicitie san/
ctū ꝗ venerabile nomē: re tibi ꝓ vili sub pedibusqꝫ iacet. Donec eris
felix multos numerabis amicos: tempa si fuerint nubila solus eris.
Horrea formice tendūt ad inania nunq̄ꝫ: nullus ad amissas ibit ami
cus opes. Mobile sic sequit̄ fortune lumīa vulg⁹: ī duris autē rema
nētēꝫ rebus amicū. Quālibet inuiso cesar in hoste ꝓbat. Sena nec
admiror metuūt si fulmina quorꝫ: ignib⁹ afflari ꝓxima queqꝫ solēt.
Pietas ꝗ in hoste ꝓbatur: interdū audaces cogimur eē metu. Idē
in.ij. si non peccassem q̄d tu ꝯcedere posses. Materiā venie sors tibi
nostra dedit: si quotiēs peccāt hoīes sua fulmīa mittat iuppiter. exi/
guo tpe inermis erit: heu mihi cur vidi: cur noxia lumina feci non ꝓ
dest quod non ledere possit idem: non vacat exiguis rebus adesse io
ui. Eripit interdum: modo dat medicina dolorem. Omnia peruer/
sas possunt corrumpere mentes. Sunt tamen illa suis omnia tuta
locis. Quod numine nouit nemo docere potest: crede mihi distant
mores a carmine nostri.

C Adhuc de eodem. C. CXX

Idem in.iii. Ingenio pij naso poeta meo
Quae tibi ꝗ hec nomina ala/
numina: magna fuge tu quoqꝫ formida nimiū sublimia
semper. Propositiqꝫ tui: contrahe vela procor. Quanto
quis maior tanto placabilis ire. Et faciles motus mens generosa ca
pit. Pugna suum finem cum iacet hostis habet. Deniqꝫ non possuꝫ
nullam sperare salutem: Cum non sit pene causa cruenta mee inscia
quid crimen viderunt lumina plector. Peccatumqꝫ oculos est ha/
buisse meum: ista decens facies lōgis viciabitur annis rugaqꝫ in an
tiqua fronte senilis erit: cumqꝫ aliquis dicet fuit hec formosa dole/
bit. Et speculum mendax esse querere tuum. Largitur quodcunqꝫ li
bet fortuna rapitqꝫ. Est gracilis subito qui mō crossus erat. Idem
in.quarto. Est quedam flere voluptas. Expletur lachrymis egredi/
turqꝫ dolor. Ardua per precepe gloria vadit iter. Qꝫ miserum est
vitam posse maroqꝫ tueri. Uixqꝫ sui tutum viribus esse loci. Desine
tuta tueri. Neqꝫ fide certa sit tibi certa fides. O qui nominibus cum
sis generosus auorum. Exuperas morum nobilitate genus: hi duo
corporibus mentibus vnus erant. Littora quot conchas quot ame/
na rosaria flores. Quotqꝫ soporiferum grana papauer habet: silua
feras quot alit: quod piscibus vnda natatur: tot premor aduersis.
Fert sapiens omni casus patienter amaros. Frena nec idomiti mo
re recusat equi: scilicet aduersis probitas exercita rebus. Materi/
am tristis tempore laudis habꝫ: strangulat inclusus dolor atqꝫ estu
at intus: cogitur ꝗ vires multiplicare suas: turpius eijcitur q̄ꝫ nō ad/
mittitur hospes. Passibus ambiguis fortuna volubilis errat. Per/
manet in nullo certa tenaxqꝫ loco. sed modo leta manet: modo vult⁹
sumit acerbos: ꝗ tantum constans in leuitate sua est: ingenium lon/
ga rubigine lesum torpet: ꝗ est multo q̄ꝫ fuit ante minus fertilis assi/
duo si non renouetur aratro: nil nisi cuꝫ spinis gramen habebit ager:
contulit ingenium patientia longa maloꝝ nō paruas animo dat glo
ria vires ꝗ secunda facit pectora laudis amor: esse bonum facile est:
vbi qd̄ vetet esse remotum: rara quidem virtus quā non fortuna gu/
bernet. Que maneat stabili cum fugit illa pede.

C Idem de vetula.

Uia mors semel visa iure suo: non plus ibu
dem fungetur eodem. Solos cui
tans decios quibus alliciūtur multimode multi: de quo
super omnia miror. Quis furor est homines exponere sic
sua sorti. Cum solus casus in talibus inueniatur. Unde venire po/
test hominem qꝫ taliter furat. Tantus amor ludi tanq̄ꝫ irrefragabi/
lis ardor. Quid tibi cū numeris: quid habet numerus numero plus
Quid curas prior alteruter veniet numerorum. Mirari non suffice
quero vndiqꝫ causam. Non tamen inuenio nisi qꝫ pretendo sequa/
ces. Ludi lucrandi solius odore moueri. In summo cupidos: aliter
qꝫ acquirere segnes. Et demum fures si possit adesse facultas. Uidi
multotiens de patre paupere natum multiplicasse sibi nummismata
multiplicasse sibi duitias alias ꝗ agros agri cumulasse. Omnia dis
pergens lusor temulentus adulter. Omnia paulatim vendebat ꝗ oī/
bus vsus. Tandem ad egestatem supremam deueniebant. Quem cō
suetudo mala difficilisqꝫ relinqui. Uini potandi maturos duxit ad
annos. Et bona dispergit pro consuetudine tali. Qd̄ delectat habe
aliqꝫtatenus excusatur. Qui vero facit optatum vt pascat amorem.
Ut cui forma est desuntqꝫ monentia verba: Saltem muneribus
potiatur amica. Quod delectat habet aliquatenus excusatur. Sꝫ q̄
pro ludo sua dispergit: nihil vnde. Excusetur habet: nihil est insan⁹
ipso. Sed qꝫ nulla sunt adeo consortia cara. Quin aliquādo velit cō
sorte carere. Legem nature fixam ponamus: ꝗ illam. Circūscribam⁹
modo que positiua vocatur. In qua peccabo si fecero quod ꝓhibe/
tur. Non qꝫ peccatum sit sed quia prohibetur. Felix qui posset vita
re pericula: sed qui scandala vitaret longe felicior esset. Nam sicut
melius mortali corpore nomen. Quod manet eternum: sic sunt pero
ra periculis. Scandala corporeis cum sint contraria fame. Felicissi
mus est igitur qui vitat vtrunqꝫ. Unusquisqꝫ sibi quod mauult eli
git ꝗ quod non placet hoc renuit. Sensibus intellectum multo no/
biliorem. sicut eni virtus intellectiua superstat. Sensibili sic. ꝗ nisi sit
proportio mendax Obiectū obiectū superabit ꝗ interiori Luci occurre
re que illuminat intellectum. Nunq̄ꝫ ꝑsumat cōferre forames se lux

Q3 si 9tulerit temere ridebitur inde. Tanq̃ si candela velit 9tendere soli. Quicq̃d eni̅ teneat de diis sn̄ia p̄sca. Unic⁹ est de⁹ ⁊ diis cui dij quoq3 parēt. Hic deus est virt⁹ queda̅ q̄ trāsilit omnes. Uirtute virtus sup omnē simplicitatē: simplex a nr̄a sic cognitione remota simplicitate sua q̄ p se scibilis ipsa. Nō est a nobis: non q̄ de parte sua sit. Defectus: sed nos ebetes sumus ad capiendū. Esse rei vires nr̄as ura transgredientes.

Flosculi libri de ponto. C. CXXI.

Idē in li. de pōto.

Pena pōt demi culpa perennis erit. Horrēt admotas vulnera cruda manus. Nō est in medicis semp releuet vt eger. Nescio q̄ natale solum dulcedine cūctos. Ducit ⁊ imemores non sinit esse sui. Hostis adest dextera leuaq3 a parte timēdus. Uicinoq3 metus terret vtrūq3 latus. Lentia ⁊ ignauū 9sumant ocia corpus. Et capiūt vitiū ni moueant aque. Parcēdū est aio miserabile vuln⁹ habēti. Q̄uis sit semp meritis indebita nostris: magna tn̄ spes est ī bonitate dei. Ueneris damnosa libido: nā solet in mestos sepe venire thoros. Cōfugit interdū tēpli violator ad arā: nec petere offensi numinis horret opē. Fortuna miserrima tuta ē: nam timor euētus deterioris abest. Sepe creat molles aspa spina rosas. Accipitrē metuēs alis trepitantibus ales. Audet ad humanos fessa venire sinus: nō ē 9tessi cā tuēda rei. Uulneris id genus est q̄d cū sanabile nō sit nō 9trectari tutius esse puto. Tēdit in ardua vt⁹ nūc cū fortuna statq3 caditq3 fides: nec facile inuenies multis in milib⁹ vnū. Uirtutē p̄cium q̄ putet eē sui. Ipse decor recti facti si p̄mia desint nō mouet ⁊ gratis penitet esse p̄bū: nil nisi q̄d p̄dest car est: en detrahe mētē: Spem fruct⁹: nemo petēdus erit. En reditus iam q̄sq3 suos amat: ⁊ sibi q̄d sit. Utile solicitis 9putat articulis. Illud amicitie quōdā venerabile nomē. Prostat ⁊ in q̄stu p meretrice sedet. Diligit nemo nisi cui fortuna secūda est. Que simul intonuit p̄xima queq3 fugat. En ego nō paucis quondā munit⁹ amicis. Dum flauit vētis aura scda meis. Ut fera morboso tumuerūt equora vento. In mediis fracta naue relinquor aquis spōte sua p̄bitas officiūq3 iuuat: mercede caret per seq3 petēda est. Externis virt⁹ incomitata bonis. f. ingeniis aliqua ē 9cordia iunctis. Et suat studij federa quisq3 sui. Rustic⁹ agricolam miles fera bella gerentē. Rectorē dubie nauita puppis amat. Uulg⁹ amicitias vtilitate p̄bat Turpe erit ī miseris veteri tibi reb⁹ amico. Auxiliū nulla parte tulisse tuū. Turpe sed casum ⁊ fortune cedere amicū. Et nisi sit felix eē negare suū. Trāquillas etiā naufragus horret aquas.

[illegible] C. CXXII.

Ut semel est

lesus fallaci pisc ab hamo. Omnib⁹ era cibis [illegible] sub esse putat. Oīa deficiunt: anim⁹ tn̄ oīa vincit. Ille etiā vires corpus hr̄e facit: regia crede mihi res est succurrere lapsis: nomē amicitie barbara corda mouet. Ledere viuos liuor ⁊ iniusto carpe dente solet. Gratius ex ipso fonte bibunt aque. Juppitē in multos temeraria fulmina torquet. Qui penā culpa nō meruere pati. Curādo fieri q̄dā maiora videm⁹. Uulnera: que meli⁹ non tetigisse [illegible]: scribētes iuuat ipse fauor: minuitq3 laborē. Cūq3 suo crescēs pectore feruet op⁹. Quis mel aristeo. quis bacho vina valēno: triptolemo fruges pomo dat alcinoo. Excitat auditor studiū laudataq3 virtus crescit: ⁊ immēsum gloria calcar h3. Oīa sunt hoīu3 tenui pendētia filo. Et subito casu q̄ valuere ruūt. Ludit in humanis diuina potētia reb⁹. Et certā p̄ñs vix h3 hora fidē: vix h3 in nobis iam noua plaga locū. Quē nō obrueret: tacti quoq3 cesaris ira. Addita sūt penis aspera vba meis: sunt quippe inter se cōmunia sacra poetis. Diuersū q̄uis q̄sq3 sequat iter: ne factū defēse tuū mala cā silēda est: nil nisi sollicite sunt tua vba p̄ces: nec tua si fletu scindant vba nocebit. Interdū lachryme pōdera vocis hn̄t. Et genus est mortis male viuere: si desint vires: tn̄ est laudanda volūtas. Leta q̄dē letis cecini: cano tristia tristis: 9ueniēs opi t̄ps vtrūq3 suo est: credite mihi miseros prudentia p̄ma relinq̄t ⁊ sensus cū re cōsiliū fugit: res imoderata cupido est. Q̄d fecit quisq3 tuet opinor mō sic timeas: ⁊ q̄ tibi leta videnf. Dū loqueris: fieri tristia posse puta. Actor. Hec ad p̄sens de dictis ouidij causa breuitatis sufficiant.

De Ualerio maximo ⁊ dictis eius. C. CXXIII

Ceterea

tp̄ib⁹ augusti fuit Ualeri⁹ maxim⁹ sicut apparet ex ipso eius de voumine: qui de dictis ⁊ factis memorabilib⁹ antiquoꝝ maxieq3 viroꝝ q̄ apud gētiles ⁊ romanos ⁊ grecos hēbant famosi vel illustres: addēs etiā ex p̄prijs q̄dā ad vtutū cōmēdationē ⁊ vitioꝝ detestationē ptinētia: luculēto sermone 9scripsit. In cui⁹. viij. vel. ix. libro. nisi fallor ita dicit. Diuus noster augustus qui nunc imperat. Ex hoc ipsius grandi volumine plurima quoq3 in hoc opere per diuersa loca inserui: iuxta congruentia temporum illorum quorum illa dicta vel facta fuerunt. Multa tamen adhuc in eisdem libris facta ⁊ dicta notabilia restant quorum certa tempora reperire non potui: multa quoq3 dicta egregia ipsius auctoris. i. Ualerij. Iccirco etiam ex eis hec pauca que sequuntur: in hoc loco inserere volui in hunc modum.

De Dictis eius moralibus. C. CXXIIII.

Ualerius in libro. i.

Lento gradu ad vindictam sui diuina procedit ira: tarditatēq3 supplicij grauitate compensat. Idem in secundo. Fuit antiquorum illa simplicitas in cibo capiēdo: humanitatis simul ⁊ 9tinentie index certissima. Nam maximis viris prandere ⁊ cenare in propatulo non erat verecūdie: quia nec vllas epulas habebant: quas oculis populi subijcere erubescerent. Aliquanto facilior est transitus virtutis ad luxuriam, q̄3 luxurie ad virtutem. Uini vsus olim feminis romanis ignot⁹ fuit. f. ne in aliquod decus p̄laberentur. Dulcedo vite multa ⁊ facere ⁊ pati turpiter cogit. Humane imbecillitatis efficacissimum durandum est necessitas. Quid prodest foris esse strenuū si domi male viuitur. Idem in. iij. Publica religione consecrata virtus: priuata laudatione non indiget. Idem in. iiij. Nihil tam preclarum aut tam magnificum est quod non moderatione tēperari desideret. Illa potentia tuta est: que viribus suis modum imponit. Locupletem facit aliquem non multa possidere: sed modica desiderare. Uerecundia parens est omnis honesti consilij: tutela solēnium officioꝝ: innocentie magistra: chara p̄ximis: accepta alienis: omni loco ⁊ tp̄e fauorabilem p̄ferens vultū. Quidam excellētis pulchritudinis adolescens spurinna nomine: cū mira specie plurium feminaꝝ solicitaret oculos ideoq3 viris atq3 parētib⁹ eaꝝ se suspectum esse sentiret: oris decorē vulneribus confodit: deformitatemq3 sanctitatis sue fidē q̄3 formā irritamentum aliene libidinis eē maluit. Sentie carie regina artemisia viriū suū mausolū fato absumptū: quātope desiderauit: cui⁹ ipsa viuū ac spirās sepulchꝝ fieri concupiuit: eoꝝ testimonio qui illam cōtinerit ossa potione aspersa bibisse tradunt. Nulla tam modesta felicitas est: que malignitatis dentes vitare possit. Alienis incōmodis suos adhuc expteos insultāt. Optima videt īsolētie: varietas conditionis humane. Liberalitatis duo sunt maxime fontes p̄babiles: verū iudicium: ⁊ honesta beniuolentia.

De Eodem. C. CXXV.

Idem in li. v.

Humanitatis dulcedo etiam p̄ncellerata barbarorū ingenia penetrat: orbosq3 ⁊ truces hostium oculos mollit: ⁊ inter districtos mucrones placidum inter reperit. Nulla acerbitate fortune: nullis sordibus preciū care pietatis cōualescit: quinetiam eo certi⁹ quo miserius experimentū h3. Sanguinis ingenui mulierem. pretor apud tribunal suū capitali crimine dānatā. in carcere necādam tradidit. Is autē qui custodie preerat misericordia motus: non eam p̄tinus strangulauit aditum quoq3 filie: sed diligenter excusse ne quid sibi inferret dedit futuꝝ existimans vt inedia consumeref. Plurib⁹ autē iam transactis diebus secum ipse q̄rens quid nam esset q̄ tādiu sustentaref curiosius obseruans: animaduertit filiā: exerto vbere famē matris sui lactis subsidio leniētē. Que tam admirabilis spectaculi nouitas ad iudices plata: remissionē mulieri impetrauit. Quo eni̅ nō penetrat: aut quid nō excogitat pietas quid eni̅ tam in vsitatū ⁊ inauditū: q̄3 matrē nate vberib⁹ alitā. putaret hoc aliquis 9tra reꝝ naturam factū nisi parētes diligere p̄ma nature lex esset. Idē de pietate rbius p̄dicat: qua patrem suū 9nominia 9simili fortuna affectum: pariq3 custodia traditū: iam vltime senectutis: velut infantē pectori suo admotū3 alit. Herēt oculi hoīu3 atq3 stupēt cū hui⁹ facti pictā imaginē vidēt. Cetere q̄dē virtutes admiratiōis multū. pietas autē etiā amoris meret plurimū hāc charitatē p̄ximus fraterne beniuolētie grad⁹ excipit. Nā sicut merito p̄mū amoris vinculū ducit plurima ⁊ maxima bñficia a parētib⁹ accepisse: ita p̄ximum iudicari d3 ab eisdē simul accepisse. Quā copiose etenī suauitatis illa recordatio est in eodē domicilio anteq̄3 nascerer habitaui: in eisdē cunabilis īfantie tp̄e pegi: eosdē parētes appellaui. Cara est vxor: dulces liberi: iocūdi amici: affines accepti: sed postea cognitis nulla beniuolentia d3 accedere: que priorē exhauriat. Genitio p̄tor portum egrediēti noui generis p̄digiū incidit. Nam in eius capite subito velut cornua irrepserūt. Risūmq3 est cū regem fore: si in vrbē reuertisset. Q̄d ne accideret: voluntariū ac ppetuū sibimet indixit exilium. Dignā pietatem que q̄d ad solidam gloriam attinet septem regibus preferatur.

¶ De Eodem. C. CXXVI

Idem in lib. vi. Pastellius iurisperitus cū de patrib⁹ liberi⁹ multa loqueret: ab amicis ne hoc faceret admonit⁹: duas res que hoib⁹ amarissime viderent magnā sibi licentiam pbere r̄ndit: senectutē videlicet ⁊ orbitatem. Manili⁹ cū ei ꝯsulatus omniū consensu deferret: ⁊ ille sub excusatione adverse valitudinis oculoꝝ eum recusaret: instantib⁹ cunctis: alium inquit qui rites q̄rite ad quē hunc honorem trāsferatis: nam si me eum gerere coegeritis: nec ego mores vestros ferre: nec vos meū imperiū ꝑpeti poteritis. Rutilius cū amici cuiusdā iniuste rogationi resisteret: isq; cū indignatiōe dixisset: q̄d ergo op⁹ mihi est amicitia tua: si qđ rogo nō facis: r̄ndit: imo q̄d mihi tua: si ꝓpter te aliq̄d inhoneste facturus sim. Antoni⁹ orator clarissim⁹ cū incesti reus ageret: accusatores seruū eius in iudicio postulabant: eo q ab eo cum ad stuprū iret laternā platam ꝯtēderent: q̄ Antoniū hoc noie vehemētius ꝯfusū atq; sollicitum: vltro hortatus est. ne se iudicibus torquēdū traderet: affirmans nullū ex ore suo verbū exituꝝ qđ causā eius lederet. Itaq; plurimis verberibus lacerat⁹: eculeoq; impositus: candētib⁹ etiaꝫ laminis vstus: oēꝫ vim accusationis custodia rei salute subuertit: piūꝫ ⁊ fortē gerens spiritū seruili noie inclusum. Panapionis quoq; seruus admirabilis fidei: cum ad dn̄m ꝓscriptū occidēdū milites venisse cognosceret: mutata cū eo veste: ꝑmutato etiā anulo, illū postico clam emisit: se autē in cubiculū lectulūq; recepit ⁊ vt panapionē occidi passus est. Caduca nimiꝫ ⁊ fragilia: puerilibusq; ꝯsentanea crepitus sunt ista: que vires ⁊ opes humane vocant. affluūt em̄ subito repente dilabunt: nullo in loco nulla in ꝑsona stabilibus nixa radicib⁹ ꝯsistūt: sꝫ incertissimo flatu huc ⁊ illuc acta: quos in sublime extulerūt: ipsorū so recessu destitutosq; ꝓfundo cladiū miserabiliter mergūt. Itaq; nec existimari nec dici bona debēt: cū iflictoꝝ maloꝝ ꝝ magnitudine desideriū sui duplicent.

¶ Iterum de eodem. C. CXXVII

Idem in. vii. li. Impiūꝫ nostrū nō taꝫ robore corpoꝝ q̄ȝ vigore animoꝝ incrementū ac tutelā sui compbendit. Humane felicitatis appellationē rog⁹ consumat: qui se incursui maloꝝ obijcit. Rex ipse subtilis iudicij (quē ferunt) traditū sibi diadema priusq̄ȝ capiti iponeret retētum diu ꝯsiderasse ac dixisse. O nobilē magisq̄ȝ felicē pannū quē siquis penitus q̄ȝ multis sollicitudinibus piculis ac miserijs sit refertus cognosceret ne humi quidē iacētē tollere vellet. Aliq̄d inutilē cupe ⁊ in eo ꝑseuerantē morari hec dubio cedo vicina ē exitio. Idē l. viij li. Bone fidei vēditorē nec cōmodoꝝ specie augē nec icōmodoꝝ cognitōeꝫ obscurare oꝫ. Licini⁹ stolo cū legē sanxisset: ne q̄s ampli⁹ q̄ȝ q̄ngēta agri iugera possideret: ipse mille cōparauit: ob hoc a popilio accusat⁹: ꝑm⁹ lege sua cecidit: docuit q̄ nihil aliud debere ꝑncipi: nisi qđ prius imperauerit: q̄sq; sibi. Ocuū q̄dē idustrie studio maxime videt ꝯtrariū ꝑcipue vō subnecti oꝫ nō quo euanescat virt⁹: sꝫ quo recreet. Hoieꝫ q̄ppe reꝝ natura: cōtinui laboris patiētē eē nō siuit. Eloquētie ornamēta. in ꝓnūciatiōe apta: ⁊ cōuenienti corporis motu ꝯsistūt: q̄b⁹ cum se quis istruxerit: tribus modis hoies aggredit. s. aures eoꝝ penetrādo: oculos demulcendo animos inuadendo.

¶ Adhuc de eodem. C. CXXVIII.

Idem in li. ix. Blandum q̄ malū luxuria quā accusare aliquāto facilius ē q̄ȝ vitare: inserat ogi nostro: nō at honorem vllū recipiat: sꝫ vt seipsūꝫ recognoscēs ad penitētiā ipelli valeat. Quid de feminis vltri⁹ loq̄r: quas ⁊ ibecillitas mētis ⁊ grauioꝝ opeꝝ negata affectatio oē studiū ad curiosiorē sui cultum hortatur cōferre: cum ⁊ nominis ⁊ animi excellentes viros: in hoc prisce ꝯtinētie ignotū diuerticulū videam ꝓlapsos esse. Quid vitiis fedius: q̄d etiā damnosius: quib⁹ virt⁹ atterit: victorie languescūt: sopita gloria in infamiā conuertit animiq; pariter ⁊ corporis vires expugnantur. Antioch⁹ syrie rex cui⁹ cecā ⁊ amentē luxuriam exercit⁹ est imitatus: magna ex parte clauos aureos crepidis subiectos habuit: argētea q̄ vasa ad vsūꝫ culine cōparauit: ⁊ tabernacula textilib⁹ sigillis adornata statuit: auaro potius hosti optabilis ꝑda. q̄ȝ vlla ad vincēdū strenuo mora. Crudelitatis horrid⁹ est habit⁹: truculēta species: vox terribilis: omnia nimijs ⁊ cruētis impijs referta cui silētiū dare cremētū est. Ire ⁊ odij affect⁹ magnos in pectoribus humanis excitant fluct⁹: ille ꝓcursu celerior: hic nocēdi cupidine ꝑtinacior: vterq; cōsternationib⁹ plenus: ac nūq̄ȝ sine sui tormēto violent⁹: q̄ꝛ dolorē cū inferre vult patit: amara solicitudine ne vltimo nō cōtingat vltione: sed ꝓpietatis eoꝝ imagines certissime sunt: quas dij ipsā in clari personis: aut dicto aliquo aut facto vehementiore conspici volunt. Auaritia latentiuꝫ indagatrix lucroꝝ: manifeste prede vorago auidissima neq; habendi fructu felix ⁊ querendi cupiditate miserrima: hec ante omnes septimuli precordia possedit: qui cum gracchi familiaris fuisset: caput eius abscindere ac per vrbem palo fixum ferre sustinuit: q̄ꝛ opimius consul auro ei repensurum edixerat. Sunt etiaꝫ qui tradant eum liquato plumbo cauatam partem capitis quo ponderosius esset impleuisse. Odiosa septimuli auaritia: ptolemei vō regis cyproꝝ risu ꝓsequēda. Nā cū anxijs sordib⁹ magnas opes corripuisset: ac ꝓp eas piturꝫ se videret: ideoq; omni pecunia nauib⁹ imposita in altum ꝓcessisset: vt classe perforata suo ꝑiret arbitrio: ⁊ hostis ꝑda careret: auꝝ ⁊ argētū mergere nō sustinuit: sed futuꝝ necis sue premium domum reuexit. Hic ꝓculdubio non possedit diuitias sed a diuitijs possessus est: titulo rex insule: animo vō pecunie mancipium miserabile.

¶ De Eodem. C. CXXIX

Cultum iam ⁊ insidiosum malum ꝑfidia latebris suis extrahat. cuius efficacissime vires sūt mētiri ⁊ fallere: fruct⁹ āt i aliquo admisso scelē ꝯsistit: tū q̄dē cert⁹ cū crudelitatē nefarijs vinculis circūdederit tm̄ icōmodi afferēs humano generi. quātū salutē bona fides ꝑstat: hēat igit nō min⁹ reꝓhēsionis q̄ȝ illa ꝯsequit laudis. Temeritas āt vehemētes sic ipulsus: quoꝝ ictib⁹ hoīꝫ mentes ꝯcussē nec sua ꝑicula ꝯspicere: nec aliena facta iusta examinatōe ꝑse q̄ valēt. Temeritati ꝓxim⁹ ē error ⁊ ad ledēdū par: cui tm̄ facili⁹ q̄s ignoscat: q̄ꝛ nō sua spōte: sꝫ varus ꝯcitat⁹ imaginib⁹ culpe se iplicat. Humane vite cursus mō ꝓspo mō tranq̄llo motu ꝑagit: spe sēꝑ minor: dū ⁊ cupide vota extēdit. ⁊ fere sine rōne ꝯsumit. Uix ver. tile ē in eripiēdo spū idē gaudiū potuisse qđ fulmē: ⁊ tm̄ idē valuit nūciata etenī clade: q̄ ad lacū trāsimenū iciderat mlier vna sospiti filio ad ipsā portā obuia facta i ei⁹ cōplexu expirauit: altā quoq; cū falso filij nūcio mesta domi sedēt ad p̄mū ꝯspectu redeūtē exaīata ē. Sicq; q̄s dolor nō extinxerat letitia ꝯsūpsit: sꝫ min⁹ mir: q̄ꝛ mulieres. Coluus cōsul dū i corsica quā nup subegerat sacrificaret: receptē lr̄is decretas ei a senatu supplicatōes nūciātib⁹: itēto illas aīo legēs: orta caligine: an̄ foculū collapsus mortu⁹ ē: quē q̄d aliud q̄ȝ nimio gaudio enectū putem⁹. Corpis ⁊ aīe societas infirmo vinculo coherēs: facile dirimit. Minimoq; studio bonū retinēdū est: cui⁹ caduca possessio: tā leuis afflatu violētie ꝯcussa dilabi potest.

¶ Liber septimus: Incipit.

¶ De Impio Tyberij cesaris: ⁊ bonis eius initijs. C. I.

Usebi. Mortuo igitur Augusto romanoꝝ terti⁹ regnauit Tyberi⁹ annis. xxiij. Cepit autē anno dn̄i. xvi. s. ab initio mundi. iij M. dccclxxix. Suetonius li. iij. Hic ciuilem se admodum inter initia principatus: ac paulominus q̄ȝ priuatim egit ex plurimis maximisq; honoribus preter paucos ⁊ modicos non recepit: prenomen impatoris cognomenq; patrie patrie ⁊ ciuicam in vestibulo coronam recusauit. Adulationes aduersatus consularem satisfacientem sibi ac per genua orare conantem: ita suffugit vt caderet supinus. Atq; etiam si quid in sermone vel cōtinua oratione blandius de se diceret: non dubitaret interpellare ac reprehendere: ⁊ cōmutare continuo. Sed ⁊ aduersus conuicia malosq; rumores ⁊ famosa de se ⁊ suis carmina: firmus ac patiens: subinde iactabat in ciuitate libera linguaꝫ mentesq; liberas esse debere In appellandis venerandisq; singulis ⁊ vniuersis prope excesserat humanitatis modum. Curiam nunq̄ȝ nisi solus intrauit. Quedā aduersus sententiam suam decerni: ne questus quidē est. Consulibus palam erat ipsum quoq; assurgere ⁊ decedere via. Presidibus onerandas tributo prouincias suadentibus rescripsit: boni pastoris est tondere pecus: non deglutire. Ludorum ac munerum impensa corripuit. Adhibendum supellectili modum censuit ⁊ per symoniam publicam exemplo quoq; iuuare. Senatorem questura remouit q̄ vxorem pridie deductam postridie repudiasset. Mathematicos vrbe expulsit: sed deprecantibus ac se artem desituros promittentibus veniam pedit.

¶ De Gulositate ac crudelitate eiusdē. C. II.

IN castris tyro iam tamen ob vini nimiam auiditaté pro tiberio tyberius ꝑ claudio cladius ꝑ nerone mero vocabatur: postea princeps in ipsa publicorum morum correctione. cum Pompeio Flacco. ⁊ .L. pisone noctem continuumq; biduum epulando potandoq; consumpsit: quorum alteri syriam prouinciam alteri prefecturam vrbis confestim detulit. Ignotissimum questure candidatum nobilissimis anteposuit: ob epotam in conuiuio propinante se vini amphorā. Asellio sabino sestertia decē donauit: ꝓ dialogo ī quo boleti ⁊ ficedule ⁊ ostree turdi ⁊ certamē īduxerat. Pecunie ꝑcus ac tenax. comites ꝑegrinationū expeditionūq; nūq̄ salario cibarijs tm̄ sustentebat. Missiones vo ⁊ veteranoꝝ rarissimas fecit ex senio mortē ⁊ ex morte cōpendiū captās. Procedēte mox tp̄e ad rapinas aīuz vertit. Satis ꝯstat grādēculū cui .cēsus maxim⁹ fuerat. metu ⁊ angore ad fastidiū vite ab eo actū: ⁊ ne quo nisi ipso herede moreret̄ ꝯdēnatū. Cū soleret ex lectione quotidiana q̄ones sup̄ cenā ꝓponere: ⁊ cōpisset seleucū grāmaticū a ministris suis ꝑquirere quos quoq; tp̄e tractaret auctores: atq; ita p̄paratū venire: primū ꝯtubernio suo remouit: deinde etiam ad mortē cōpulit: militē p̄torianū ob surreptū e viridario pauonē: capite puniuit. Nullus a pena hoīū cessauit dies: ne religiosus q̄dē ac sacer. Accusatio dānatus q; mult̄ cū liberis: interdictū est etiā ne dānatos ꝓpinq̄ lugerēt. Nemini delatoꝝ fides abrogata: oē crimē ꝓ capitali receptū. Etiā pauloꝝ simpliciūq; verboꝝ obiectū est poete q̄ in tragedia agamēnonē ꝓbris lacessisset obiectū ⁊ historico q̄ brutū ⁊ cassiū vltimos romanoꝝ dixisset: aiaduersum est stati in auctores scripta abolita: q̄uis ꝓbarent̄ añ aliquot annos: ⁊ augusto audiēte recitata: q̄busdā custodie traditis: nō solū studēdi est solaciū adēptū: sed etiā colloquij vsus. Citati ad cām dicēdꝫ ꝑtim se domi vulnerauerūt certi dānationis: s; ad ignominiam vexationēq; vitādā: ꝑtī ī media curia venenū hauserūt: ⁊ tñ colligatis vulnerib⁹ ac semianimes palpitātesq; adhuc in carcerē rapti sunt mori volētibus vis adhibita est viuēdi. Nā mortē adeo leue suppliciū putabat. vt cū audisset vnū ex eis carnuliū noīe eā anticipasse exclamauerit. Carnuli⁹ me euasit. Peccāti etiā cuidā pene maturitatē: mfidit. Nōdū tecū in gratiā redij.

De Forma ⁊ gestis ac studijs eius. C. III.

CORPORE fuit amplo atq; robusto statura q̄ iustā excederet lat⁹ ab humeris ⁊ pectore: ceteris quoq; mēbris vsq; ad imos pedes eq̄lis ⁊ congruēs: sinistra manus agilior. ⁊ validior: articul' ita firmis vt recēs ⁊ integꝝ malū digito terebraret: oculis ꝑgrandib⁹: ⁊ q̄ qd̄ miꝝ esset noctu etiā ⁊ ī tenebris videret: s; ad breue: ⁊ cū primū e somno patuissent: deinde rursum hebescebāt. Incedebat ceruice rigida ⁊ obstipa: adducto fere vultu. Plerūq; tacit⁹. Nullo aut rarissimo sermone etiā cū ꝓximis: eoq; tardissimo nec sine molli quadam digitoꝝ gesticulatōe. Que oia ingrata erant: atq; arrogantia plena. Valitudine prosperrima vsus est. Circa deos ⁊ religiones negligentior: plenusq; persuasionis mathematice: cuncta fato agi putans: tonitrua tamen preter modum expauescebat: ⁊ turbatiore celo nunq̄ non coronā lauream capite gestabat: q̄ fulmine afflari neget̄ id genus frondis. Artes liberales studiosissime coluit: affectatione ⁊ morositate nimia stilum obscurabat in oratione: vt aliquāto ex tempore q̄ꝫ a cura prestantior haberetur.

De Famoso pauline ludibrio in tempore eius. C. IIII

EGISIPPUS in li. ij. Temporibus huius tyberij sub quo passus est dns famosū ludibrium pauline spectatissimi generis femine rome pcelebratū est. Que cū esset prestantissimi decoris: ⁊ eminentis gratie: tentata mundi multiducis p̄cibus: nec in flexa vitio superstitionis patuit errori. Nam subordinatis isidis sacerdotib⁹ qui velut anubis mādata preferrent ad eā: q̄ eam ad templum inuitaret: delectatūq; se eius sedulitate ⁊ pudicitia habere q̄ ei secreta nocte cōmittere vellet. Hec illa leta accipiens ad maritum detulit deum suis adesse votis: ab eo suam posci p̄sentiam: negare se non posse obediētiam. Itaq; ⁊ ex sua ⁊ ex mariti sententia pergit ad templū isidis: noctem exigit: remotisq; ꝓcul arbitris: quasi sacri mysterij cognitionē ꝑceptura: sese stratis suis composuit estimans q̄ ad eam deus suus veniret in somnis. Verꝫ vbi aliquid noctis ꝓcessit quo facilius somno plena deciperetur mundus assumpto anubis vultu atq; habitu aduenit: ⁊ in oscula eius ruit. Expergefacta muliere: anubem se esse dicit. Illa deum esse credens: ⁊ se beatam esse asserens q̄ eam visitare dignatus sit: amplexum petenti non negauit: ꝑus tamen referens vtrum deus homini misceri posset: sic ꝓmus exēpla q̄ ⁊ iouem summū deoꝝ alcmena suscepit: ⁊ plures alie deos pepererūt: de se quoq; ⁊ ille suadet deum esse generandum: mulier itaq; post cōcubitum redit ad maritum letior dicens: q̄ deo sit mixta: ⁊ eius ꝓmisso deum generatura. Fit ingens in stupro mulieris mariti gaudium: postea occurrit mulieri mundus ⁊ ait. Beata paulina cōcubitu dei: magn⁹ deus anubis sed disce te sicut dijs ita ⁊ hominibus nō negare: quibus dij tribuunt qd̄ tu negaueras: q̄ nec formas suas nobis dare nec nomina dedignantur. Ecce ad sacra sua dens anubis vocauit ⁊ mundum vt tibi iungeretur: Quid ergo profuit tibi duritia tua: nisi vt te. xx. miriadaꝝ que tibi obtuleram compendio defraudaret: mulier se illusam intelligēs: ⁊ dolens iniuriam pudicitie: fraudem marito confessa est: ⁊ ille principi querelam detulit: qui motus potentie viri contumelia atq; atrocis flagitij cōmento: sacerdotes ⁊ templo rapit: questioni subijcit: confessos necat: simulacrum isidis tyberi demergit: mundo autem fugiendi potestas permissa est: eo q̄ in amoris ⁊ forme gratia supatus leuius estimaret̄ mulctandus. Quod igitur ludibrium imperante tyberio acciderit pretereundum non putaui: vt ex eo colligatur deformitas imperatoris: sicut enim boni principis vita quedam bonitatis prescriptio ⁊ viuendi forma est: sic eius collusio lex flagitiorum est.

De Herode tetrarcha ⁊ procuratore iudee Valerio ⁊ post de Pilato. C. V

EUSEBIUS in chronic. Anno tyberij primo regnauit Herodes tetrarcha post archelaū annis. xxiiij. Gal⁹ asini⁹ orator asinij pollionis filius: cui⁹ ⁊ Virgilius meminit: diris a tyberio supplicijs enecat̄. Anno eiusdem tertio: Liuius historiographus patauii moritur. Ouidius poeta in exilio perit: ⁊ iuxta oppidum thomo sepelitur. Anno. v. xiij. vrbes corruerunt terremotu ephesus: magnesia: sardis: mosthene: megabierocesarea: philadelphia: himolus: themiscime: myrhyna: apollonia: dia: hercania. Comestor. Post tyberius augusti successor: vxoris eius iulie filius Valerium grecū ꝓcuratorē misit in iudeam: qui questum putans pietatem palam vendebat sacerdotij principatum ⁊ ammouens annā: hismaelem pōtificem declarauit. Sed ⁊ hunc non post multo abijciens eleazar anne filium surrogauit: post annum ⁊ hunc arcens symonem instituit. s; ⁊ post annum iosippum qui ⁊ caiphas apposuit. Tum post annos. xi. relinquens iudeam romam reuersus est: cuius successor missus est a tyberio pontius Pilatus: sub quo Herodes in honorem tyberij tyberiadem edificauit.

De Odio iudeoꝝ in pylatum. C. VI.

IS temporibus tyberius multos reges ad se vocatos non remisit. Inter quos archelaum capadocē: retinēs regnū eius in prouinciam vertit: ⁊ masacam caput regni cesaream nominauit. Sane pilatus hierusalem veniens: ⁊ statuas cesaris que ⁊ in signis militaribus inerant secum ferens: ignorantibus iudeis: eas in ciuitate constituit: cesareāq; rediit. Cūq; plurimi de hierosolymis ad eum descendissent supplicantes de signis ammouēdis nam ob legem iudeorum qui precesserant iudee ꝓcuratores: ingredi absq; signis consueuerant. Sedit ꝓ tribunali pilatus militesq; armatos circumponens: mortem eis minabatur si non acquieuissent. At illi mortem potius eligebant: q̄ꝫ vt patrias leges ꝓphanarēt. Admirans ergo pylatus constantiam iudeoꝝ in legalib⁹ constitutis auferri p̄cepit imagines: iterꝫ pilat⁹ hierl̄ꝫ veniēs vidēsq; vrbē aque penuria laborantem: aperuit gazophilacia templi. ⁊ ex opibus tanse dicatis: aqueductum cepit edificere: suscipiēs initium torrentis: q̄ stadioꝝ ducum miliū internallo distabat. Iudei vo acclamauerūt: vt ab illo opere cessaret. Ob hoc pilatus multo iudeoꝝ occidit pleroq; sauciauit intermissuꝫ ē aūt op⁹: q̄ iudei legationem accusationis in pilatum ad tyberium direxerunt.

De Predicatōe Io baptiste ⁊ baptismo domini. C. VII.

ANNO. xv. imperii tyberij: factum est v̄bū dn̄i sup̄ iohānē in deserto: vt baptizādo ⁊ p̄dicādo: solatiū redēptōis annūciaret. Et venit in regionē iordanis: baptizans baptismate penitentie. q̄ ad penitētiam baptizandos monebat: ⁊ nō nisi quos penitentes videbat baptizabat: predicans future baptismum in remissionem peccatoꝝ: pro cuius assuefactione etiam baptizabat. Eodem anno dicunt quidā sextam ciliadē incepisse: quoꝝ ratio hec est: q̄ in hoc anno terminata est circūcisio: ⁊ inchoauit baptismus. Quidam ab incarnatione ponunt: alij a passione dn̄i eam inchoasse testant̄: dicentes sextam ⁊ septimam quiescentium simul incepisse. Vtebat̄ aūt iohānes cilicio de pilis cameloꝝ ⁊ zona pellicea ⁊ quodam locustarum genere vescibili vtebatur: ⁊ melle siluestri. Licet vo

nit Jhesus a galilea in iordanem vt baptizaretur ab eo. Actor. Li cet enim nō beret peccm̄ origīale. tn̄ septē causis voluit baptizari sm̄ glo. Primo. s. vt baptismū Johānis cōprobaret. Scdo vt oēm iustitiā legꝭ ipleret noleñ. s. legē alijs iponere quā ipē nō suaret: iō et voluit circū cidi: ⁊ i teplo offerri: ⁊ comedē tipicū pascha. Tertio vt exēpluz hu militatꝭ nobis pberet. s. in hoc q a suo baptizari dignat⁹ ē. Quarto vt tactu sui sacri corpis aqs scificaret. i. vim regeneratiuam eis cōferret. Quinto vt p visibilē colūbe aduētū spūssancti aduētū iuisibilē i lauacro baptismi ostēderet. Sexto vt nemo quātūlibet scūs: baptismi gratiā supfluā iudicaret. Septio vt p hoc q baptizat⁹ fili⁹ dei: oēs renatos filios dei fore sibi facere sue ostēderet. Comestor. Et ipse ihūs erat incipiēs qsi ānoꝝ xxx. ⁊ tricesimū annū icepat eni in eodē die quo ei eadē an nuitiatū ... ⁊ sm hoc erat ihesus tn̄ xxx. ⁊ dimidio. Nā eadē die reuoluto ānoꝝ dixit aquā i vinū: ⁊ i sequenti pascha. s. xxxi. āni icarceratus ē ioha. In pascha sequēti. s. xxxij. āni decollat⁹ ē. In tercio pascha s. xxxiij. anno passus ē dn̄s. Et ita vixit xxxij. ānis itegris ⁊ ō. xxxiij. quātū fluxit tpis a natali vsq ad pascha: qd p āno dimidio cōputatur. Chrysostom⁹ tn̄ dicit eū iā cōpleuisse. xxx. annū. Et sm hāc opionē vixit dn̄s. xxxiij. annis integris: ⁊ tn̄ de qrto quantū est a natali vsq ad pascha.

De Colūba ⁊ voce patris. C. VIII.

Jhesu baptizato ⁊ orāte p baptizādis vt acciperēt spūsctm̄: cōfestī ascēdit de aq: ⁊ ecce aperti sunt celi. i. lestimabilis splēdor fact⁹ ē circa eū ac si celo aereo ⁊ sidereo referent splēdor celi empirei trās lustderet ⁊ spūsctūs corporali spē colūbe venit ⁊ sedit sup caput ei⁹. Actor. Dicit glo. q vā fuit colūba. i. vex corp⁹ colūbe formatū ad horā habuit nō q spūsctūs illud corp⁹ assūpserit i vnionē sicut fili⁹ carnē sz tn̄ ad demōstrationē. s. vt videri iuisibilis posset. Et hoc vt spūsctm̄ in baptismo nobis dari ostēderet. Qd eni celi apti sūt q spūssanct⁹ venit: q vox patris isonuit: hec oīa sunt nobis mystica. Sz qre potius in colūba venit q in alia specie: vt ⁊ nature sue simplicitatē ⁊ eūz in quē descēdebat: mitē ⁊ misericordē pconē ostēderet: colūba eni simplex est ⁊ māsueta. Itē q baptizatos replet septē donis q signātur i colūba qb⁹ ↄtraria sunt. vij. vitia capitalia. Colūba eni gemitū hz p cantu ecce spūs timoris ↄtra supbiā. Alienos pullos tanq̄ suos nutrit: ecce spūs pietatꝭ ↄtra iuidiā. Sup aqs sedet vt accipitrē puisā in aqs vmbra declinet: ecce spūs scie ↄtra irā. Ira eni mētē pturbat vt nō puideat isidias diaboli: ⁊ iō nec caueat: vn̄ dr̄ ianua oīuz vitioꝝ: q ipedit ira aliū ne ⁊c. Itē nidificat i petra: ecce donū fortitudis ↄ accidiā. Nō viuit de rapīa sicut alie aues mīnas aīculas inuadūt: quib⁹ se ⁊ pullos nutriūt: ecce spūs ↄsilij ↄtra auaritiā. Visū reupat ecce spūs intellect⁹ ↄtra luxuriā q hoīez facit brutalē: sicut equum ⁊ mulā quib⁹ nō est intellect⁹. Puro grano vescit: ecce spūs sapiētie ↄtra gulā. Dicit eni sapiētia a sapore. Sz dicit glo. q iō sup dnm̄ i colūba spūs appuit: q nos p māsuetudinē colligē venit. Sup discipulos aūt i igne. q eos ad ↄsumēdā pcti rubiginē i se ⁊ alios veniebat accendē. Sed qrit de colūba ista qd factū sit. Et dicit glosa q ita de illa sentit. sicut de alijs figuris in qb⁹ de⁹ appartuit q expleto officio suo resoluebant i piacētē materiā. Comestor. Tūc cognouit baptista qd dixit se añ nescisse. Q. s. christ⁹ sol⁹ baptizaret. i. ptātē baptismi sibi retineret: sz baptizādi ministeriū alijs daret. Qui eni miserat eū baptizare eū solitariā vitā ducēt: hoc etiā dixerat ei: q multos baptizabis: sz inf illos sup quē videris spm̄ descēdētē ⁊ manētē: hic solus est q baptizat in spiritusctō. Et ecce vox patris audita ē de sublimi. Tu es filius meus dilectus ⁊c.

De Jeiunio ⁊ tētatione dnī. C. IX.

Actor. Ex glo. Tūc i post baptismū sine mora ductus est a spūsctō: qui eū designauerat in baptismo: q quos ipletr mittit ad pugnā ⁊ pbet eis fortitudinē i desertū: qd ē inf hierlin ⁊ hiericho: vbi figuralr dr̄ qdā icidisse i latrones: ⁊ reuera latrones ibi habitasse ad litterā pbat ipe locus: q dicit domin. i. sāguis ppē effusionē sanguinis q ibi fiebat Jō aūt dicit q samaritan⁹ eadē via descēdit: q carne indut⁹ filius dei qui ē custos hoīuz easdē tētatōes ibi sustinuit. Jō aūt in desertū duci voluit i. in locū certamīs: q in deserto pugnat aspis: q in Adā paradiso delicijs affluēs vict⁹ est oblectamētis. Ductus ē ergo i desertū vt tētaret a diabolo. Jō tētari voluit vt tētatōes supando nobis potestatē supandi tribueret sicut ⁊ mori: vt morte sua nostrā destrueret. Et hoc statī post baptismā p hoc nobis insinuās: q post pceptionē gratie statim sequif tētatio: illos enī pulsare negligit sm gregoriū: quos quieto iure se possidere sentit. Comestor. Cuz ergo ieiunasset. xl. dieb⁹ ⁊. xl. noctib⁹ postea esuriit. Exēplo sane ipsius hic numer⁹ in ecclesia penitētialis ē. Vn̄ ⁊ post epiphaniā nō statī ieiunat ecclesia sz circiter post. xl. dies quasi ipso tpe ieiuniū suū esse consecutiuū dnīci ieiunij signās: ob hoc quoq vt p penitētiā ostendamur ad requiē ascēdere: sicut qdragenari⁹ ascēdit ad qnquaginta est eni numerus supabūdās ⁊ ogregatis oib⁹ partib⁹ suis aliquotis ascēdit ad qnquaginta. Mouebat aūtē diabolus. xl. dieꝝ ieiunio. Sciebat eni tot dieb⁹ moysi legē datā fuisset tot annos filios israel in heremo pane angeloꝝ vixisse. Cū do sensit dnm̄ esurire qd nō legitur de moyse ⁊ helya: accessit vt tentaret si eū posset deijcere i peccatū: ⁊ vt exploraret si esset dei fili⁹ q audiret vocē hāc: Hic est fili⁹ me⁹: quē sciebat aliquādo venturū ⁊ se p eū pristinā amissuꝝ: sz vsq ad iudiciū futurū nō expectabat. Tentauit autē in eisdē trib⁹ quib⁹ adam deiecerat sed nō ordine eodē. Primo in gula vt esuriēs panē videns immoderato cibi appetitu accēderet. Secūdo de auaritia vbi super mōtē ostēderet ei oīa regna mūdi. Tertio p supbiam vt iactanter ostēderet se filiū dei. Tūc abierit eū diabolus ↄsumpta omni tetatione ad quā venerat recessit lucifer a dnō ad tps. Tpe passionis rediit timore mortis putās eū deijcere. Tūc autem oīno victus: religatus est in inferno: in dieb⁹ antichristi soluēdus: sm apocalipsim iohānis. Credendus est autē hoīs assumpsisse formā: in qua dnm̄ circūducere ⁊ colloqui posset ei.

De Prima vocatione discipuloꝝ. C. X.

Uadā autē die stabat Johannes ⁊ ex discipulis ei⁹ duo: quoꝝ vn⁹ erat andreas: ⁊ videns Jhesuz ambulātem dixit ei. Ecce agnus dei. Ob hoc illi duo ei⁹ discipuli secuti sunt Jhesuz ⁊ viderūt vbi maneret. Inueniēs autem andreas symonē fratrem suum: dixit ei. Inuenim⁹ messiā: ⁊ duxit eū ad Jhesuz. Intuit⁹ aūt eū Jhesus dixit. Tu es symon bariona: tu vocaberis cephas: qd ē interptatū petrus. Bariona hebraicū est: ⁊ sonat fili⁹ iohāna: cōpositū ex corrupto ⁊ integro Cephas hebraicū est ⁊ syr. Petrus grecū ⁊ latinū. In crastino volēs Jhesus redire i galileā: iuenit philippū: ⁊ dixit ei. Sequere me. Dic iueniēs nathanaelē fratrē suū: adduxit eū ad Jhesū: quo veniēte ad se ait Jhesus. Ecce vere israelita: in quo dolus nō est. Ex glo. Ue runtamen q doctissimus erat in lege: noluit eum dominus in apostolum eligere cum alijs: q omnes apostolos voluit eligere de ideotis vt ↄfunderet mūdi sapiētes.

De Ordine historie ab hinc vsq ad incarcerationem Johannis. C. XI.

Comestor. Et egressus ē Jhesus galileam. Duxusq ē idē ordo historie euāgelice apud oēs deinceps varie ordinat vsq ad incarcerationē iohānis. Dz autē ecclīa q eadē die. s. reuolutꝭ anis. Hec tria facta sunt aduētus magoꝝ. xiij. die pmi anni baptism⁹ eadē die tricesimi anni vel. xxxi. mutatio aq in vinū eadē die reuoluto anno. Notula. Beda quoq dicit q post anno reuoluto eadē die fecit miraculū de qnq panib⁹ ⁊ duob⁹ piscib⁹: vn̄ ⁊ dies illa solet dici epiphanioꝝ pluralr. i. illustrationū christi q plures eo die facte sūt Quas etiā quidā pprijs noīb⁹ distinguūt: epiphaniā vocātes illā q p stellas facta ē in celo aereo: theophaniā illā q in baptismo: bethphaniā illā que in domo: fagiphaniam illā que in cibo: fage nāq dicit comedere. Comestor. Cōmunior autē est opinio dnm̄ post illud miraculū in domo factū discipulos vocasse: ⁊ occulte pdicasse vsq ad iohānis carcerē. Actor. Itaq ipsa die epiphanie in cana galilee viculo: ad nuptias inuitat⁹ cum matre virgine: aquā in vinū conuertit. has eni quidā autumāt fuisse iohānis euāgeliste: quē etiā vt aūt volentē nubere reuocauit. Ambulās autē iuxta stagnū genesareth: qd ⁊ mare galilee vel etiaz lacus tyberiadis dicit ... petrū ⁊ andreā simulq duos zebedei filios. Jacobū ⁊ iohānē ad se vocauit vt de captura pisciū trāsirent ad piscationē hoīuz. Qui ambab⁹ nauib⁹ in verbo ipsi⁹ repletis piscib⁹ relictis: aliquātulū eū secuti sunt sz iterū ad sua redierūt. Deide in nazareth venit: ⁊ die sabbati synagogā ingressus pphetiā. Jsaie legit: quā in seipso repletā ostēdit. Post hoc in iudeā. i. in regnū duaꝝ tribuū pexit: ibiq cuz discipulis suis morā fecit. Quib⁹ etiā discipulis baptizantib⁹: iohānes etiā in ennō iuxta salim baptizabat: ⁊ multos ad se veniētes admittebat: vn̄ iohānis discipuli murmurabāt q magistri sui gloriā zelabāt. Johannes autē eoꝝ inuidiā retūdebat: seq nō christū sz ei⁹ nūciū: nec spōsum: sz ei⁹ paranymphū esse dicebat. Dn̄s autē eoꝝ iuidiā cognoscēs ad dieꝝ pasche festum in hierosolymam ascendit. ibiq tunc prima vice de templo vendentes ⁊ ementes eiecit. Comestor. Ibidem quoq psentiēs orta cōtra se phariseoꝝ inuidiā: ⁊ maxime cū audisset postea traditum Johannem: reliquit iudeā ⁊ abijt iterum in galileā: Arguebat eni Johānes herodē pp herodiadē: quia sm legem quam receperat non liceret fratri habere vxoē fratris: eo viuēte. Sup Mathe

um legit ꝙ herodias filia fuit regis arethe quaȝ auferens philippo: ortis inter eos quibusdam simulatibus in odiū philippi dederat herodi: qꝛ ꝛ fratres inuicē inimici erāt: sup quo cū argueret euȝ Johannes suggestiōe herodiadis iussit eū ī carcerem.

De [illegible] pdicatōe dn̄i ꝛ electiōe [illegible] aploꝝ. C. XII.

Quod cū audisset Jhesus venit ꝛ habitauit ca[illegible]um in finib⁹ zabulon ꝛ neptalim ꝛ apte pdicabat: dicēs. Penitētiā agite ap. e. r. ce. Et circuībat totam galileā docēs in synagogis eoꝝ: ꝛ sanās oēm languorē in pplo: ꝛ abiit opinio ei⁹ in totā syriā. Ex glosis sup Matheū. Et secute sūt eū turbe multe quadripartite. s. Alij pp̄ter celeste mysteriū: vt discipuli. Alij pp̄ curatōeȝ infirmitatū. Alij sola fama ꝛ curiositate: experiri volentes si vera eēnt q̄ dicebant de illo. Alij pp̄ inuidiā volētes eū cape in aliquo verbo ꝛ facto ꝛ accusare. Alij etiā pp̄ miracula panū sequebātur eū pp̄ cibū corpalē. Comestor. Uidēs ergo Jhesus turbas: ascēdit in montē: ꝛ cū sedisset: vocauit ad se quos voluit ipse: ꝛ fecit cū illo. xij. quos ꝛ apostolos. i. missos noīauit. Quare vo iacobus alphei posterior in cathalogo numeret iacobo zebedei: ꝛ minor dicat ꝛ ille maior: cū ꝓrogatiua sanctitatis sue fact⁹ sit ab aplis postea archiepo hierosolymoꝝ: ꝛ senior ille fuerit: merito querit. Ad qd melius videndū dicimus: ꝙ anna mortuo ioachim de quo susceperat mariā virginē: data ē ī vxorē a ioseph genero suo cleophe fratri ipi⁹ ioseph: de quo susceptā filiā: vocatāq; mariā dedit vxorem alpheo: de q̄ nati sunt q̄tuor ꝯsobrini: Jacob⁹: Symon: ꝛ iudas apli: ꝛ Joseph qui ꝛ barbasas: qui ꝓ iuda post cū mathia electus fuit. Et hi q̄tuor ꝓ ceteris ꝯsanguineis dicti sunt fratres dn̄i: qꝛ nō solū cognati erāt sed ꝛ putabant agnati ei⁹ tanq̄ ex duob⁹ fratrib⁹ Joseph ꝛ cleophe descēdentes. Inter quos tamē quasi anthonomastice iacob⁹ dictus est frater dn̄i qꝛ q̄simillim⁹ ei fuit ī facie. Itē mortuo cleophe anna nupsit viro tertio. s. salome. susceptāq; ex eo filiā vocauit mariam sicut ꝛ alias ꝑus. Et hanc duxit zebede⁹ habuitq; ex ea filios iacobuȝ maiorē ꝛ iohānē: q̄ licet posterior natu: tn̄ maior dictus est: qꝛ vocatus est a dn̄o ꝛ pri⁹ adhesit ei. Qd ꝛ romana obseruat ecclesia: vt singuli in ordinib⁹ suis priores sint q̄ pus ordinati: ita dicit Hieronym⁹. Alij vo videtes mlieres agnoīari solē noīb⁹ viroꝝ: vt marchia cathonis dixerūt ꝑorib⁹ viris mortuis: has duas marias nupsisse cleophe ꝛ salome: vel ꝑores viros fuisse binomios: ꝛ dicūt zebedeū cleophaȝ. alpheū salome. Actor. Snīa Hieronymi notat ī his v̄sib⁹. Anna viros habuit ioachim cleophe salomeq;. Tres parit: has ducūt Joseph: alphe⁹ zebede⁹. Christe ꝑma: Joseph: Jacobū: cū Symone iudaȝ. Altera q̄ restat iacobū parit atq; iohānem.

De sermone dn̄i in monte. C. XIII.

Leuatis vero Jhesus oculis docebat eos dicēs. Beati paupes spū ꝛc. De hoc sermone videt eē dissonātia int matheuȝ ꝛ lucā: mathe⁹ eni dicit eū factū in mōte: lucas vo post descēsum mōtis in loco cāpestri. Itē mathe⁹ tm̄ discipulis lucas discipulis simul ꝛ turbis. Itē mathe⁹ sedēdo: lucas stādo. Sed respōdet augustin⁹ in glo. qꝛ potuit esse: vt in monte. xij. apostolis electis sermonem hunc ꝑmo faceret: ꝛ post descēsuȝ mōtis aliū similē turbis simul ꝛ discipulis vel etiā ꝙ electis duodecim in supcilio montis: postea descēdēs in aliquā planiciē que tamen esset in mōte sermoneȝ faceret vnicū turbis simul ꝛ discipulis. In hoc sermone ꝑfecte exprimitur doctrina noui testa. quātū ad mores: ꝛ sicut vetus testamētuȝ datū est in mōte: sic ꝛ nouū. Et vt dicit glo. sicut in vete. tes. primo ꝓponunt. x. ꝑcepta in q̄bus ꝯsistit summa omniū preceptoꝝ: ꝛ postea ꝑ partes. i. ꝑ pticularia ꝑcepta explicant: ita dn̄s ī pncipio sermonis sui. vij. virtutes ꝓponit: ex quib⁹ pendēt oīa que ī mōte docuit. Sic ꝛ quilibet ꝑdicator in principio sermonis ꝓponit thema: in quo breuiter cōprehēduntur oīa que ꝑ singulas partes sunt explicāda. His etiā virtutib⁹ differentias premioꝝ ꝓponit: q̄bus. s. septē virtutib⁹ ꝓpositis: addit etiam octauā que nō tam singularis virtutis q̄ꝫ ꝓbatio vel etiā ꝑfectio aliarum est omniū. s. patientia. Nā patientia op⁹ perfectū hꝫ. Ideo nec ei ꝓponit premiū singulare sicut alijs: sꝫ cōmune. s. regnū celoꝝ: qd etiā ꝑius paupertati adiecerat: vnde dicit glosa ꝙ octaua redit ad caput. Sciēdū autē ꝙ sicut in ordine sermonis s̄ꝫ matheum ponunt septem virtutes: ita ꝛ s̄m lucam ꝓponuntur quatuor ad quas similiter omnia que sequunt referri possunt: huius autem differentie ratio mystica est s̄m glosaȝ: mathe⁹ eni refert sermonē factum discipulis in summitate montis: lucas vo turbis in loco campestri: vnde ille refert s̄m quod ptinet ad ꝑfectos. Iste vo s̄ꝫ qd ptinet ad imperfectos: octonarius eni pertinet ad perfectionē ꝓpter octauā etatē in qua erit summa perfectio: quaternarius ad imperfectionem pertinet: ꝛ ꝓpter quatuor elementa quib⁹ homines carnales subiecti sunt. Licet ergo eadem insinuentur: s̄m matheum ꝛ s̄m lucam: ibi tamen sub octonario hic autem sub quaternario: mansuetudo enim ꝛ pax referuntur a patientiam: munditia corpis ad paupertatē spirit⁹ misericordia ad esuriē iustitie: hec etiā quatuor possunt aptari quatuor virtutibus cardinalibus. Nam paupertas spirit⁹ ad tēperantiā ptinet: esuries ad iusticiā: luct⁹ ad prudētiā: patiētia ad fortitudinē: hec s̄m glosaȝ Hieronymi. Et s̄m glo. aliā mathe⁹ describit tm̄ beatitudines electoꝝ: lucas vo etiā reproboꝝ: qꝛ rudes auditores adhuc minis ꝛ terroribus ad bona cōpellendi sunt: perfectis autē satis est premijs inuitare.

De [illegible] septē virtutū cū septē dona. C. XIIII.

Nunc videndum est de numero ꝛ ordine harū septē virtutū. Et nota ꝙ sicut in cādelabro erāt septem lucerne: septē īfusoria: ꝛ. vij. emūctoria: ꝛ hec sibiīuicē deseruiebāt: ita ꝙ hoc sermone dn̄ico distīgunt tres septenarij. s. septē petitiōes orationis dn̄ice quib⁹ petunt septē dona spiritussancti: vt dicet infra: septēq; virtutes ꝛ septē beatitudines. Per septē lāpades intelligunt septē virtutes: que lucent in tabernaculo ecclesie sancte coram dn̄o. Septē infusoria q̄b⁹ replētur lāpades oleo sunt septem petitiones oratōis dn̄ice. Quib⁹ impetrātur septē dona: vt ex eis repleant septē v̄tutes vt plen⁹ fulgeant in patria. In hac eni vita quātūcūq; ꝓficiant: plene fulgere nō valēt: Sed multas sordes ꝛ multa impedimēta contrahunt ex licinula. i. ex carne: que igne spiritussancti paulatim cōsumitur. Et hec oīa purgabunt ꝑ illas septē beatitudines: Hec ergo vt dictū ē sibiīuicē subseruiūt. Unde dicit glosa ꝙ singule virtutes vt impleant postulant suffragia septē donoꝝ: que. s. septē dona septem petitionib⁹ dn̄ice orationis impetrant. Paupertas q̄dem spiritus dono timoris replet contra superbiā. Luct⁹ dono scientie illustrat vt sciat homo quib⁹ malis inuoluat: hec cōtra irā que fessum mentis turbat. Esuries iustitie spiritu fortitudinis fulcit: ne in via lassescat: hec cōtra accidiā. Misericordia spiritu cōsilij regit vt sciat homo cui vel quādo miserandum sit: hec cōtra auaritiē: que sibi oīa retinet: mundicia cordis spiritu intellectus replet contra luxuriam: que hoīeȝ facit brutū vt sit sicut equ⁹ ꝛ mulus quibus non est intellectus. Paci respōdet donū sapiētie: homo eni nisi pacat⁹ fuerit in se ꝛ erga ꝓximū non pōt celestia contemplari: sed quādo pax est inter animā ꝛ carnē tunc spirit⁹ sapiētie erigit aīaȝ ad contēplationē. Ipse etiā spirit⁹ sapiētie ꝑfecte subijcit carnē spiritui vt fiat pax qꝛ vt dicit gregori⁹. Gustato spū desipit oīs caro: hec cōtra gulā que tm̄ terrena sapit. Et nota ꝙ Isaias septē dona spiritussancti enumerat descēdendo hic autem ꝛ septem virtutes ꝛ septem dona siue donoꝝ petitiones enumerantur ascendēdo: quoniā Isaias ibi agit de incarnatōe ꝑ quā descēdit ad nos: hic aūt tradit doctrīa virtutū per quam debemus ad eum ascendere.

De oratione dominica. C. XV.

Post huic sermoni inter alia multa interseritur oratio dominica cui etiā dominus elemosynā ac ieiuniū adiunxit: qꝛ vt dicit glosa oratio auicula est que penetrat celū: Et habet duas alas. s. elemosynā ꝛ ieiunium. Ideo ꝑmo agit de elemosyna q̄ ꝑpollet ieiunio: ꝛ magis ad charitatem ptinet: magisq; deo placet. Sicut ipse dicit: misericordiā volo ꝛ non sacrificiū. Postea vo de ieiunio ꝛ medio loco de oratione: qꝛ ipsa oratio his quasi duabus pennis a dextris ꝛ sinistris subleuata celuȝ penetrat. Porro de oratōe tāgit tria. Locū cū dicit itra cubiculū tuū: ꝛ modū cū dicit. Nolite multū loq; ꝛ materiā cū docet. vij. petitōes: dicēs. Pr nr̄ ꝛc. Formā autē orādi nobis tradit ꝑꝑ tria. s. vt ꝑ hāc deū honoremus: ꝛ vt ab eo solo petam⁹: ꝛ vt q̄d petēdū sit istruamur. Porro hec oratio sup oēs alias ꝑuilegiata est in trib⁹. s. in dignitate: in breuitate: in fecūditate. In dignitate qꝛ a christo edita. Un̄ dicit glo. ꝙ nulla oratio magis spūalis ē q̄ꝫ ista q̄ ex ore veritatis ꝓcessit. In breuitate ꝑꝑ septē. s. vt cito sciat: vt meli⁹ memorie cōmēdet. vt frequēti⁹ dicat: vt dicēs tedio nō afficiat: vt nemo de ignorātia excuset: vt dn̄s cito exaudire ostēdat: vt magis affectus q̄ꝫ voce roget. In fecūditate: qꝛ ī ea oīa petēda ꝯtinētur: oīs. n. petitio aut ē de bonis adipiscēdis: aut de malis amouēdis. [illegible] aut pritia sūt: ꝛ h̄ petūt ibi amoueri: libera nos a malo: aut futura ꝛ h̄ [illegible]. Et ne nos id. i. tē. aut ꝑterita ꝛ h̄ ibi. dimitte no. debi. nr̄a. Itē oīa bōa aut sūt tpalia: ꝛ h̄ ibi petūt. Panē nostruȝ quoti. da no. ho. aut spūalia siue ḡtuita ꝛ h̄ ibi: fiat volūtas tua: aut etna: ꝛ h̄ ibi: adueniat regnū tuū. Dat āt orōni ꝑmittit captatio beniuolentie s̄m glo. ꝛ h̄ a q̄tuor: a ꝑsona rogati: cū pater: a ꝑsona rogātis: cū dicit noster: a ꝑsona assessoꝝ: cum dicit in celis. i. in sanctis hominibus ꝛ

angelis:ab ipso negocio:cũ dicitur. Sanctificetur nomen tuum.

¶ De Adaptatione septẽ petitionũ ad vii dona. C. XVI.

IN his autẽ septẽ petitõibꝰ septẽ dona spiritus sancti petũt: qbꝰ etiã cõgruũt septẽ virtutes supradicte:qbꝰ septẽ beatitudĩes pmittunt hoc mõ. Sãctificet nomẽ tuũ.i.da nobis spũ sapiẽtie quo iocũdati tibi firmissime adhęreamꝰ:ne a scitate tui nois in aliquo discrepemꝰ:t hec ẽ pfecta pax. Adueniat regnũ tuũ.i.da spiritũ intellectꝰ:quo mũdemur vt deꝰ videat:t p hoc regnare intelligat. Fiat volũtas tua tc̃.id est da spũ cõsilij:quo impleamꝰ volũtatẽ tuã:q̃ maxime pficit i misericordia:iuxta illud:misericordiã volo t nõ sacrificiũ. Panẽ nostrũ quo.da no.ho.i.da spũ fortitudĩs:ne deficiamꝰ in via sz semp magis ac magis esuriamꝰ iustitiã. Et dimitte nobis debita nr̃a.i.da spũ sciẽtie quo peccata nr̃a cognoscẽtes lugeamꝰ:t sic nobis dimittẽtur. Et ne nos inducas in tentationẽ.i.da spũ pietatis quo mansuefacti:nec irritemꝰ:nec irritemur:t sic in tẽtationẽ nõ inducamur. Sed libera nos a malo.i.da spiritũ timoris quo in spũ humiliati a peccato liberemur qz timor dñi expellit peccatũ. Alia tamẽ glosa adaptat ordie retrogrado. Amẽ.i.fiat:vel amẽ.i.vere vel fideliter. Unde dicit glo orige.q p hoc signat in oibꝰ his petitõibus indubitanter a deo tribui quod petitur:si predicte conditionis pactũ seruare non negligamus.s.vt debitoribus nostris debita dimittamus.

¶ De Cõiunctionibꝰ illic isertis t de possessiuis. C. XVII.

HInc põt queri cur iste q̃tuor vltime petitiões cõiunctiõibꝰ copulant:t nõ tres pme. Itẽ cur in tribꝰ pmis fit tñ mẽtio de psona rogati:vbiq3 dicẽdo tuũ:in q̃tuor aũt vltimis expmit psona rogantis vbiq3 eni ponit nos vel nostr. Rñdeo ad pmũ:qz fm glosam tres prime ptinẽt ad statũ future glorie. Cum eni dicit sanctificetur nomẽ tuũ.i.sicut est sanctũ nobis ostẽdat petit dei visio siue fruitio qua pficitur vis rationalis. Cum dicit adueniat re.t.petit securitas qua irascibilis. Cum dicit. Fiat volũtas tua petit dilectiõis cõsummatio qua cõcupiscibilis. Prima rñdet fidei. Secũda spei. Tertia charitati. Et qz tũc erit deus oia in oĩbus.s.in rõnabili veritas in irascibili securitas:in cõcupiscibili bonitas:idẽ increatũ p istas tres postulat:ideo nulla inter eos coniunctio intercedit:sed tantũ inter quatuor vltimas que pertinẽt ad statum vie vbi multis indigemus Ideoq3 plura petunt t oĩno diuersa. Martha nãq3 solicita ẽ t turbatur erga plurima. Sed vnum est necessariũ qd erit in patria. Ad ij.respondeo q ea que petunt in tribꝰ primis oĩno perfecta sunt:qz i futuro erit plena pfectio t hoc in deo vt dictũ est:ideo fit in eis mentio tantũ de persona ipsiꝰ in quo solo est pfectio. Que autẽ petũtur in quatuor ceteris impfecta sunt qz nihil in via pfectũ:imperfectio autẽ ipsa a nobis est:t in nobis:ideo ibi facimus mentionẽ tantum de persona nostra. Uel ideo qz tres prime nobis cõmunes sunt cũ angelis:quatuor autẽ vltime nobis solum necessarie:nõ angelis iã deo fruentibꝰ. Nota tamen q media petitio.s.panem nostrum tc̃. ideo ponit tanq̃ confinium precedentium t sequentium:qz cõmunicat cum vtrisq3 in rebus petitis:ibi enim petitur panis qui de celo descẽdit.s.christe qui fm humanitatẽ maxime est viaticũ:t sumit i sacramẽto:t nobis solis cõuenit in sacramento. Scdm deitatẽ vo nobis premiũ est:t panis angelorum:t ita conuenit nobis t illis:iõ hec petitio absq3 coniunctione addit ad primas:tribus aũt sequẽtibus intercedente coniunctione copulatur.

¶ De Ordine historie post sermonem domini vsq3 ad questionem Johannis. C. XVIII.

Finito sermone dñs discipulos ad pdicandũ misit cũ potestate curandi:vt ipsa miraculorũ opatio fidẽ faceret eorum sermoni:instruẽs eos quo pgerẽt t quid facerent a quo abstinerẽt:t a quibꝰ cauerẽt:t a qbꝰ non timerent. Ipse quoq3 de mõte descẽdẽs tactu sanauit leprosum:nõ solũ pter occultum rei mysteriũ:sed vt nobis formã humilitatis pberet ne quis hominẽ p quacũq3 corporis maculatione sperneret t abhorreret:t vt se non esse sub lege que leprosũ tãgere phibuerat:sed potiꝰ dominũ legis ostẽderet:t etiã vt gratiã euangelij supra legem esse doceret. Ingressus autẽ capharnaũ curauit seruũ centurionis:t petri socrũ. Aũt portã vo naym suscitauit vidue filiũ. Porro scribã volẽtẽ eum sequi vt signa facere disceret ad lucrũ t vanam gloriam repulit. Aliũ vo absq3 dilatione sequi se iubẽs:nec patrem sepelire pmisit. Transiens autem lacũ genezareth.ventis t mari seuientibꝰ imperauit:t in terra genezarorum transuectus:ibi duos obsessos a legione demonũ curauit. Qui videlicet demones vt ab hoibus eiecti sunt:eis saltẽ in rebus suis nocere voluerunt:t ob hoc porcorũ gregem inuadẽtes duo milia submerserũt quod etiã pmisit dñs nõ vt eorũ impie voluntati cederet sed vt ipsa interfectio porcorũ eẽt occasio salutis hominũ. Huiꝰ autẽ occasione pastores fugerunt t hoibus in vrbe nunciauerunt. Item vt ostenderet q̃ dignior sit homo bestijs:cũ propter salutem duorũ hoiũ pire pmisit duo milia porcorũ:t etiã pter mysteriũ:qz nisi quis more porci vixerit:diabolus in eũ potestatẽ nõ accipit. Reuersus autẽ capharnaũ curauit in domo paraliticũ ante se p tegulas summissũ:pmo q̃dem remittens peccata que fuerãt morbi causa:qz causa cessante debet effectus cessare. Transiẽs aũt p samarie regionẽ:cũ venisset in agrũ sichem sup puteũ iacob fatigatꝰ sedit. ibiq3 samaritanã:ac per eam ceteros samaritanos plures conuertit. In galileam vo rediẽs filiũ reguli verbo absens sanauit:t in domo leui sedens ad cõuiuium:cõtra querelas pharisęorũ:t seipsũ de hoc q peccatores reciperet:t discipulos de hoc q nõ ieiunabãt excusauit Iterũ iairi filiã suscitauit:ad quã dũ iret emorroissã sanauit. Duos quoq3 cecos illuminauit:t demoniacũ cecũ surdum ac mutũ sanauit. seq3 nõ in potestate beelzebub hec facere ostẽdit. Post hec vt q̃dã dicũt vocatꝰ in nazareth ad prandiũ in domũ pharisei:magdalene dimisit peccata:qd plures factum dicũt in bethania. sed nec locꝰ nec tempꝰ in euãgelio exprimit. Sane maria remissis peccatis secuta est eũ:t audiebat eiꝰ verbũ. Itaq3 cũ ei in domo sua suscepto marthe ministraret:marie pars.i.cõtẽplationis ociũ eiꝰ ministerio plata est:nõ qz maioris sit meriti:sed qz tutior t iocũdior:t qz diuturnior. Nã t actio marthe in quibusdam alijs prefert ocio marie:qz.s.huic vite in qua hõ ad laborẽ nascit est congruentior t qz meritorũ fecundior:t qz pluribus vtilior.

¶ De Questione Johannis i testimõio christi de ipo. C. XIX.

IOhãnes autẽ vinctꝰ cum audisset miracula que faciebat christe:dubitantes discipulos misit ad eũ interrogandũ:an ipse esset christe. Nõ eni ipse Johãnes dubitauit q̃ dixerat. Ecce agnus dei. Uidet tñ velle gregoriꝰ q dubitabat:an p se an per aliũ spoliaturꝰ esset infernũ:t ideo q̃siuit:tu es q̃ venturus es an ali. ex.q̃si dicẽt pprie ẽ vt descẽdã ad populũ meũ. Qui g te nunciaui supis:vis vt denũciẽ inferis. Jhesus autẽ amouit eorũ dubitatõẽ:ostẽdens certa signa sui aduentus. Et illis abeũtibus cõmẽdauit Johãnẽ turbis multipliciter:ne turbe suspicarent eum liuore motũ fuisse t vt scirent eũ nõ sibi sed discipulis hec quesisse. Unde pmo cõmendauit eũ de cõstantia fidei:deinde a victꝰ asperitate:ab excellẽtia psone:a mittẽtis auctoritate:ab officij dignitate:a vite puritate:ab aliorũ sanctorũ cõpatõe:a tpis cõmoditate. Attñ vbi dicit q inter natos mu.non sur.ma. Jo.bap.mulier nõ tñ sexũ femineũ:sz etiã fractõẽ exprimit. Jõ christe excludit qz fm hũc modũ beata vgo mulier non fuit. Uñ subiũgit. Qui aũt minor ẽ i regno celorũ:maior ẽ illo. Qd d ipo christo recte fz glosã accipit:q̃ tũc i ecclesia militãte mior a multis reputabat. Aliť quoq3 fm glosã. Nouissimꝰ angelꝰ celi vł minimus sanctorũ q̃ iã i ecclesia triũphãte regnat cũ deo:maior ẽ i charitate quolibet hoĩe adhuc pegrinãte in mundo.

¶ De Multiplici laude Johãnis baptiste. C. XX.

HInc baptista dñi sicut ex euãgelica historia.col.q põt cõmẽdabilis fuit i tribꝰ. Pmo i natiuitate:i q̃ scitate eiꝰ attestat.vij.miracula:pꝰ q ãgelꝰ visibilr appẽs eũ nasciturũ ãnũciauit:scdm q liguã icreduli ligauit:tertiũ q isecũdos t senes pẽtes fecũdauit:q̃rtũ q eũ spũs i vtero scificauit t repleuit:q̃ntũ q saluatorẽ nr̃o nondũ natꝰ exultauit:sextũ q spũ mř repleta mariã dei genitricẽ phauit:septimũ q iã natꝰ loquẽ credẽti reformauit. Itẽ scdo mirabilis fuit eiꝰ vita:t hoc i tribꝰ. Pmo i humilitate:qz cũ tã famosꝰ eẽt vt posset putari christe si vellet.negauit se nõ solũ eẽ christum sz helyã t pphetã t hoc cõtra eos q̃ iactãt se de g̃re:vita t scia. Itẽ i abstinẽtia:nõ solũ cibi t potꝰ t vesti:sz etiã solatij humane societatis:qz i deserto habitabat. Uñ. Antra deserti tc̃. Itẽ i patiẽtia:vt cõtra phariseos q̃ dicebant demoniũ hẽ:t fecerũt i eũ q̃cũq3 voluerũt:t tãdẽ cõ herodẽ:q̃ eũ ad vocẽ saltatricis decollauit. Itẽ tertio mirabilis fuit eiꝰ doctrina:t hoc sił in tribꝰ. In pphetia qz solꝰ inter pphetas quẽ pnunciauit digito ondit. Itẽ i pdicatõe qz neminẽ palpauit qn etiã ipm regẽ i herodẽ arguebat in facie pp herodiadẽ. Itẽ i cõsilio. Prudenter n cõsulebat his qui ad se veniebãt fm statꝰ i q̃bꝰ erãt vt turbis publicanis t militibꝰ. Pacet h tria dr fuisse mirabilia:i vita presenti. Quibꝰ rñdent alia tria:qbꝰ mirabilis apparebit in gloria.s.triplex aureola. Prima qz virginitatem a natiuitate conseruauit. Secunda qz predicator fuit. Tertia qz martyr. Hec tria raro simul in alijs sanctis inuenimus. Unde. Serta ter denis tc̃. In tribꝰ ergo apparet mirabilis in terra:t in tribꝰ in ce

lo. Unde et huic testimonium perhibent tres de celo et tres de terra. De celo pater mittens. Spiritussanctus instruens. Filius commendans. Tres in terra: scilicet spiritus eius ardēs et lucens: aqua baptismi: sanguis martyrii.

¶ De Opere hūane [illegible] post questionem Johannis usque ad eius decollationem. C. XXI.

Post hoc ośe lxxii. discipl'os. s. alios a pdicti[s] [illegible] signa[illegible] ut sicut xii. apli. xij tribub⁹ destinati fuerant: sic et hi. lxxij. totidē linguarū gētib⁹ euāgeliū pdicarēt: et sicut in aplis forma fuit epoꝝ: sic in istis forma secūdi ordinis psbyteroꝝ: Qui missi bini et bini: cū gaudio sunt reuersi: gloriātes sibi ī noīe christi etiā demōia subijci. Jōq3 sathane p supbiā corruētis exēplo deterrent: et ad humilitatē a dn̄o reuocant. Qui cum trāsiret sabbato p sata: discipuli ei⁹ esurientes vt hoīes grana edebāt manib⁹ ofricata. Unde phariseis eos de solutione sabbati redarguētib⁹: excusabat dn̄s eos: tū q2 necessitatē famis sustinebāt: sicut dauid qn̄ panes ppositiōis comedit: tum q2 psente et auctoritatem pbēte ipso dn̄o sabbati hoc faciebāt. Jn altero quoq3 sabbato synagogā intrauit: et corā ipsis insidiātib⁹ mancū sanauit. Quadā die cū in mōte pnoctasset in oratōe: ascēdēs in nauiculā docebat turbas stātes in littore: pposuitq3 eis q̄tuor parabolas: pmā de semine qd̄ in q̄tuor locis cecidit: secūdā de zizanijs bono semine supseminatis: tertiā de grano sinapis: quartā de fermēto abscōdito ī trib⁹ farine satis. Jn tertia quidē qd̄ dicit: sinite vtraq3 crescere vsq3 ad. M. videt eē ꝯtrariū paulo qui ait: auferte malū ex vobisipsis. Sed qm̄ iter triticū anteq3 veniat ad spicā et loliū grādis similitudo est: et vix distingui possunt: hoc intelligit de ambiguis: illud autē pauli de manifestis. Tunc dimissis turbis in domū venit: et q2 pmā parabolā exposuerat eis in naui: secūdā eis petētibus illic exposuit. Jnsup et alias tres illis pposuit pmā ī de thesauro abscōdito in agro: scd̄aꝫ de bona margaritha inuēta et empta: tertiā de sagena in mare missa. Ueniens autē ī patriā suā. docebat in synagogis iudeoꝝ: vnde et mirabant putātes eū eē fabrū: q2 ioseph fabri filius. Jōq3 nō nisi paucos ibi curauit: ppt incredulitatē eoꝝ. Unde cū dicēt Nemo ppheta accept⁹ est in pa. sua. repleti sunt ira. Et eijciētes eū de vrbe: duxerūt ad supciliū mōtis: vt pcipitarēt: sed ipse p medium eoꝝ trāsijt: tūc enī euadere voluit: q2 penitētie locū adhuc illis reseruabat: et q2 nondū hora passionis venerat: et q2 hoc mortis gen⁹ non elegerat. Adhuc ondit ibi loc⁹ qui dicit salt⁹ dn̄i. ī miliario a nazareth 3 meridiē: vbi dn̄s descēdēs impsit se rupi. Et cedēs ei rupes: fecit ei q̄si locū latibuli: in quo adhuc vestigia rugaꝝ vestimētoꝝ ei⁹ et oīa lineamēta q̄ a tergo dn̄i fuerāt impssa notantur.

¶ De decollatione iohannis bap. C. XXII.

Comestor. Jn illo tēpe: herodes tetrarcha die natalis sui celebrans coram pncipibus et pmis galilee: vbi puelle saltāti datū ē caput Johānis ī disco p munere. Est āt vas rotūdū: desup valde extētū. Credibile est q herodes cū vxore de nece ioānis: sub tali occasione facienda: pus secreto tractauerat. Actor. Nota in iohāne fiduciā corripiēdi: quā faciūt tria. Primū imunitas a peccato: q2 turpe ē doctori tc̄. Secūdū ꝯtēpt⁹ terrenoꝝ: q2 exenia et dona tc̄. et ipse nec etiā de cibo curauit. Tertiū zelus: et ipse erat ardēs. Herodes autē septē modis peccauit. Pmo: q2 adulteriū cū vxore fratris sui cōmisit: Secūdo q2 correptiōeꝫ nō sustinuit. Tertio q2 diē natalis sui supbiēdo celebrauit. Quarto q2 saltatrici dedit. Quinto q2 īordinate iurauit. Sexto q2 impietatē sub spē pietatis palliauit. Septio q2 innocētē interfecit. Comestor. Tradūt iohānē ī castello arabie dicto macherōta: vinctū et trūcatū: corpus vo in sebaste vrbe palestine sepultū: caput autē in hierusalē humatū est iuxta herodis habitaculū. Ossa eius tēpore iuliani apostate sparserūt gētiles: inuidētes miraculis q̄ fiebant ad ei⁹ monumētū: que rursus collecta ab eisdē cremata sunt: et puluis vētilat⁹. Qd̄ quasi scd̄m martyriū in iā mortuo quidē repsentāt nesciētes: dū in natiuitate ei⁹ ossa collecta vndecūq3 cremāt: dū autē colligerent ossa: q̄dam monachi a hierosolymis mixti [illegible] colligētib⁹ magnā eoꝝ partē tulerūt. Tpe vo marciani pncipis: duob⁹ monachis orietalib⁹: q̄ ob oratōeꝫ venerāt hierosolymā: Johānes reuelauit caput suū. Sꝫ nō multū post: in curia pditū: platū est ab alijs in edissaꝫ vrbē phenicie et ī quodā specu ī vrna sub terra nō paruo tpe ignobilit recōditū: donec denuo idē iohānes caput suū ostēdit marcello religioso abbati et psbitero: dū ī eodē specu habitare. Quod cū ille iuliorano eiusdē vrbis epo indicasset eleuatū ē Ex quo tpe in eadē vrbe decollatio iohānis celebrari cepit: ipsa die vt arbitramur qua caput inuentū est siue reuelatū. Alij tradūt nō eē festū decollatōis: sꝫ de collectōe ossiuꝫ ei⁹ pa⁹ facta et cōbusta.

¶ Testimonia Josephi de Johāne baptista et de domino Jhesu et eius facie corporali. C. XXIII.

Josephus aliam causam tradit necis Johānis baptiste: dicēs eum predicasse hoībus iustitiam: et obtētu baptismi multos ꝯgregasse in vnū. Timēsq3 herodes dispēdiū populi sui sequētis Johānē: occidit eū. Et refert Joseph⁹ iudeos tradidisse herodē ob [illegible] mirabiliter in pximo victū ab exercitu arethe regis. Jdē quoq3 Joseph⁹ dn̄i Jhesu cōmēdationē ponit in hūc modū. Joseph⁹ in libro antiq̄tatū. xviij. Fuit his temporib⁹ Jhesus sapiēs vir: si tñ virū nominare fas est: erat enī mirabiliū opeꝝ effector: et doctor eoꝝ qui libenter que vera sunt audiunt multosq3 sibi iudeoꝝ et multos adiūxit ex gentilib⁹: christe hic erat. Hūc accusatōe pmoꝝ nostre gētis cū Pilat⁹ in cruce engēdū decreuisset: non deseruerunt eum hi qui ab initio eū dilexerāt: apparuit enī eis iteꝝ viu⁹: scd̄m qd̄ pphete vł hec vel alia de ipso futura pdixerant. Sꝫ et vsq3 in hodiernū diē christianoꝝ qui ab eo dicti sunt pseuerat et nomē et gen⁹. Johānes damascenus li. iiij. Jpse quoq3 ioseph⁹ vt ait historia tradit dominū Jhesum visuꝫ fuisse cōiter ciliatū. i. ꝯiuncta supcilia habētē: bene oculatū: longū vultū habētē. Hieronym⁹ in expositiōe psalmi. xliiij. ad pncipiā virginē. Querit quomō sit speciosus forma pre filijs hoīm: de quo in Jsaia legit. Nō est species ei neq3 decor: sed ibi quidem ignobilitas corporis pp flagella: et sputa: et alapas: et clauos: et iniurias patibuli cōmemorat: hic autē pulchritudo virtutū in sacro et venerādo corpe: nō quo diuinitas christi hoīb⁹ comparata speciosior sit: hec enim non habet comparationē: sed absq3 passionibus crucis pulchrior fuit vniuersis: virgo de virgo de virgine: qui nō ex volūtate viri: sed ex deo natus ē: nisi enī habuissꝫ in vultu oculisq3 quiddā sidereū: nūq̄ eum statim secuti fuissent apostoli: nec illi qui ad cōprehendendū eū venerant corruissent. Jdem sup matheū lib. pmo. Frustra igit arguit hic porphiri⁹ et iulian⁹ augustus: vel impitiā historici mentiētis: vel stulticiā eoꝝ qui statim secuti sunt saluatorem quasi irrationabiliter quēlibet hoīem vocantē sint secuti: cū tāte virtutes tanta signa pcesserint: que apostolos anteq3 crederent vidisse nō dubiū ē: et certe fulgor ipse et maiestas diuinitatis occulte: q̄ ā in humana facie relucebat: ex ipso pmo aspectu eos ad se trahere poterat: sicut magnes lapis anulos et stipulā et festucas sibi copulat.

¶ Historie series post Johannis decollationē vsq3 ad domini transfigurationem. C. XXIIII.

Ctor. Audiuit autē herodes famā Jhesu et ait Johānē ego decollaui. Quis autem est iste de quo audio talia: et querebat videre eum. Qd̄ cum audisset Jhesus secessit in desertum locum: vt suis daret locū vitande temeritatis: et etiam vt parceret inimicis: ne. s. homicidium homicidio iungerent. Jllic multas turbas eum sequentes curauit: et de quinq3 panibus et duobus piscib⁹ circiter quinq3 milia hominū satiauit: de fragmentis quoq3. xij. cophinis repletis. Ob hoc cū turbe vellent eum in regē rapere: q2 sub tali rege videbat eis se nō posse egere: ascendit in montem solus orare. Porro nauicula in qua discipulos eū precedere trās fretum iusserat: iactabatur fluctibus. Unde videns eos laborātes: quarta vigilia noctis ambulans super aquas ad eos venit: et petrum dū mergeret erexit: tuncq3 ventus cessauit. Altera die turbe cibū quem eis dominus dederat cōmendabāt: manna tamen quod patres comederāt preferebant. Et tunc dixit eis verba spiritualia de corpore suo: que quidē carnaliter accipientes et abhorrentes abierunt retro. Quidam phariseus ipsum ad prandium inuitatū: sup hoc q non lotis manibus manducaret increpauit: quem dominus ecōtra de hipocrisi: et q2 traditōes suas seruabant contempto mandatum dei redarguit. Abiens autem in fines tyri et sydonis cananeam humiliter ac fideliter ad se clamātē exaudiuit: et filiā eius a vexatione demonis curauit. Jnde ad locū maris contra decapolim. i. regionē decē tribuū venit: ibiq3 surdū et mutū curauit. Post ascēdēs hierosolymā ad diē festū ī pbatica piscina [illegible] sanauit et iudeos murmurātes q operet ī sabbato: rōnabilr īstruxit dicēs patrem suū nō tñ sex pmis dieb⁹ vt putabat operatū fuisse sꝫ etiā operari vsq3 modo [illegible] [illegible] et de ptate sibi data a pre mortuos resuscitādi et iudicādi. Predixit et de antixpo: q eū recepturi essent venientē nō ī noīe pris sꝫ suo. Relictis illis iteꝝ sec⁹ mare galilee ī desertū abijt ibiq3 de vij panib⁹ et pauc' pisciculis q̄tuor milia viroꝝ absq3 mulierib⁹ et paruulis satiauit. [illegible] nauigio trāsiēs ī ptes magedan [illegible] cecū ibidē sanauit. Ueniēs aūt ī ptes cesaree philippi [illegible] ꝯfessionē a petro p oīb⁹ accepit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] post resurrectiōe cū alijs dedit. Tūc discipulis suis passionē suā pdixit: eosq3 ad ei⁹ imitationē inuitat.

¶ Ordo historie ab hinc vsq; ad scenophegiā. C. XXV.

Post dies sex Petrū & iacobū & iohānē in monte thabor secū ducēs: corā eis se trāsfiguravit: & in carne mortali īmortalitatis sue gloriam sicut voluit ostēdit. Sequēti vō die lunaticū quem discipuli sanare nō poterāt ad preces pr̄is sanauit. Et cū venisset capharnaum accedētib⁹ questorib⁹ census capitis: petrū ad mare misit: q̄ staterē in ore piscis inuentū: pro se & p dn̄o soluit: licet enī dn̄s haberet loculos. ea tñ que sibi data erāt ad vsus pauperū in ppriū vsum expēdere noluit. Cū autē quesissent in via q̄s eoꝝ maior eēt accesserūt ad ihesum querētes vt hāc eis questionē determinaret. At ille vt eos ad humilitatē reuocaret: in huius rei exēplū ostēdens eis paruulū. amplexās eū: quē tradūt quidā fuisse marcialē lemonicarū apostolū. Porro scādalizatores pusillorū eruēdos ac proiciēdos ostēdit per methaphorā mēbroꝝ: & ad ostendendū quāti sint pusilli apud deū. pposuit eis parabolas tres. s. de oue pdita & inuēta. de dragma similiter: & de filio pdigo. Addidit etiā de modo corripiēdi fratrē secreto peccantē. & de remittendo peccāti vsq; septuagiesies septies. [illegible] Petro autē petenti dimittendū [illegible] p parabolā serui subostēdit. cuius debitū dn̄s reuocauit: q2 conseruo misereri noluit. Post hoc in iudeā veniēs phariseis querētib⁹ de causa dimittēde vxoris. respōdit sola causa fornicationis eā dimittendā. legē vō de libello repudij ob duriciā cordis eoꝝ fuisse cōcessam. Adhuc dicētib⁹ discipulis: nō expedit nubere: ne oēm cōtinentiā putarēt meritoriā. [illegible] triplicē. s. natiuā: & factitiā: siue coactā: & volūtariā [illegible] & hec sola est meritoria. Post hec abiit in galileā [illegible] q2 in iudea querebāt eū interficere. Aderāt eo tēpore quidā nunciantes ei de galileis: quoꝝ sanguinē miscuerat pilatus cū sacrificijs eoꝝ: q̄dā enī dicēs se dei filiū multos seduxerat de galileis. Quos cū duxisset in garizim: vbi dixerat se ascēsurū in celū corā eis: dum sacrificarēt ei. superuenit pilatus ipsumq; cū oībus occidit: timuit enī ne & iudeos seduceret. Cūq; putarēt eos pc̄ris: ideo q2 peccatores essent ceteris galileis. ait dn̄s iudeos nō minus his sceleratos: & nisi penitērēt perituros. sup quo dixit eis similitudinē ficulnee: nō facientis fructū. Cumq; doceret sabbatis in sinagoga: sanauit ibi mulierem a sathana. xviij. annis incuruatā.

¶ Scenophegia vsq; ad encenia. C. XXVI.

Imminente scenophegia consanguinei ipsi vt ad diē festū hierusalem ascēderet. ibiq; gloriā miraculoꝝ ostēderet inuitabant. gloriā eius querētes vt eius participes fierēt. Quib⁹ ille nō acquieuit: sed postea latēter ascēdit. Et alij q̄dē dicebāt eum esse bonū: alij vō seductorē. Facta vō dissensione in turba de eo. missi a principib⁹ & phariseis ministri vt apphēderēt eū. sermonib⁹ eius capti redierūt dicētes: q2 nunq̄ sic locutus est homo. Cū autē venisset in templū diluculo: absoluit mulierē accusatā de adulterio: vbi erectus q̄dē dedit signū iustitie. & iterū erect⁹ misericordie: quī equaliter vtrūq; ppriū est ei: punire. s. & misereri. Tūc cauere docēs ab auaricia: q2 breuis est hoīs vita. pposuit eis similitudinē de diuite: q̄ p fructuū vbertate deliberabat horrea sua ampliare. Cū autē inter cetera se esse lucē mūdi & filiū dei diceret. ac se esse prius q̄ʒ abrahā fieret. volētibus illis eū lapidare: se abscōdit ac de templo exiuit. Preteriēs autē cecū natū illuminauit: & adolescentē querentē de via salutis. signa pfectiōis docuit diaq; p christo relinquētib⁹ pmiū duplex pmisit. Phariseis vō supbis cū derīdētib⁹: eo q̄ eoꝝ lex bona terrena pmitteret cōtra eoꝝ auariciā pposuit eis exemplū de diuite purpurato. discipulis autē parabolā de villico: aliā quoq; de denario diurno. Cū autē sabbato mādu caret in domo cuiusdam principis phariseoꝝ: corā phariseis īsidiātib⁹ sibi sanauit hydropicū. & & pbauit eis h̄ licere ī sabbato: quī ei die licebat etiā pec⁹ extrahere si lapsuʒ eēt ī puteo. hūt enī ī suis traditōib⁹. opuʒ genera determinata circiť. lix. a q̄b⁹ vacādū ē in sabbato: sed īter illa nō ē curatio: maxime q̄ fit solo vbo. Preterea ꝯ phariseoꝝ supbiā hortabať inuitatos ad discubitu⁹ humilitatē. ipsumq; inuitatorē ad pauperū poti⁹ q̄ʒ diuitū inuitationē. Tūc dicēte quodā de discūbētib⁹. beatuʒ fore qui panē in regno dei mādu cabit. parabolā de cena proposuit.

¶ De Encenijs. C. XXVII.

Acta sūt autē encenia hierosolymis. i. festa dedicationis: & hiems erat. Siq̄dē hoc festū nō ad pmā vel scd̄aʒ tēpli dedicationē spectabat: sed ad tertiā. Prima enī fuit in autumno: q2 Salomon dedicauit tēplū decima die septēbris: & vsq; ad illi⁹ tēpli euersionē fiebāt singulis annis festa duo eadē die. s. expiatio & dedicatio. Cū vō reedificatum fuit templum a redeuntibus de babylone: dedicatum est in vere. s. duodecima die martij: id est. xij. luna. Cū autē antioch⁹ epiphanes polluisset templū sordibus idoloꝝ: & prophanasset vtensilia ei⁹: iudas machabeus fili⁹ assamonei de genere sacerdotali mundauit templū: & restituit vtēsilia in locis suis. & dedicauit illud quinta die decēbris. Tūc ihesus in tēplo in portticu salomonis ambulabat id est in porticu templi: vbi salomon ad orandū stare solebat. Cūq; iudei insidiose ab eo quererēt: vtrū ipse esset christus: responsum temperauit dicēs: Opera que ego facio testi. phi. de me. Et cū vellent eū lapidare q̄si blasphemū: q2 se eē vnū cū patre asserēs: inuehat se eē deū. Etiā scripturā sacrā hoīes deos vocare: respōdit. Sicq; ambiguitate noīs eos mitigauit: & trans iordanē abijt. Cū autē accepisset lazarū infirmari p nunciū sororū: mansit adhuc in loco vbi erat duob⁹ diebus: vt cōpleret illius quadriduū. Tūc in bethaniā abijt: eūq; vocis sue virtute suscitauit.

¶ De Lazari suscitatione: & iudeorum contra ihesum cōspiratione. C. XXVIII.

Petrus [illegible] Lazare [illegible] veni foras. [illegible] anima lazari reposcere: occurrit ei tartari tota foris potestas: preferēs edictū superni regis antiquū de penarū lure & latā tot seculis a deo sententiā. Et vidēs hominē: sciscitabať q̄s eēt: cur solus. aut sine tremore tremēdos mortis accessus lacessere auderet: Cui respōderūt ministri resurrectionis angeli: Ipse est rex glīe: fortis in prelio. Ad hec tartarus: Ego regē glīe scio cunctis in celo presidere. cui⁹ nutū tota creatura nō potest sufferre. hūc aūt video hominē de terre limo ꝯcretū: & mortalē: habitu quoq; hoīb⁹ viliorē: citoq; sepeliēdū: & mee ditioni subdendū. Angeľ aūt psistētibus ac dicētib⁹: Ipse est dn̄s virtutū: & redemptor omniū. ipse caput tuū calcaturus: & imperiū cōtriturus: teq; iudicio suo pditur⁹. q̄ reos cape iussus attrahis innocētes: sanctosq; decipis: & ipsi filio dei cōminaris. redde igiť vnū pri⁹ q̄ʒ multos exoluere cogaris. Ad hec tartarus ista nō credēs: p nūcios recurrit ad celū. hec inuidiosa interpolatiōe deplorans: Ego dn̄e et si creature tue tristiq; seruitio mācipatus precepta tua seruo. & puigilo ne sentētie tue vetustū inoquie immutet. Sed apparuit hō q̄ diciť christ⁹: filiū tuū se eē iactās: sacerdotes tuos notās: & scribas arguēs. sabbata tua violat: & legē soluit. tātisq; quotidie pcedit ausib⁹: vt lazarū iam in nr̄o iure sīmanentē: effractis inferi claustris coneť eruere. Aut cito subueni: aut si semel patefecerit ianuas: oēs quos tot seculis seruatim⁹ amittes. Ad hoc fili⁹ de sinu patris respōdit: Iustū est: vt carcer & pena nocētes teneat: non innocētes. Q̄ʒdiu autē propter ade solius culpā patriarchas: prophetas: virgines: castos: coniuges: & etiā paruulos bonū & malū ignorātes carnifex iste crudeliter ad se trahere nō cessat. Pater ego moriar: ne morianť oēs. ego debitū ade soluā. & propť sententiā tuā sanguinē meum fundā: vt ad te creatura tua redeat: & preciū cari sanguinis mei redemptio sit mortuoꝝ. Ad hec tota trinitas lazarū precepit exire. & tartarus ad reddendū oēs pie mortuos christo iussus est obedire. Tūc christus aduocatione peracta clamauit voce magna: Lazare veni foras. mox tartarus lazarū ad superna retulit: timēs ne dum tardius vnū referret: oēs cogereť afferre. Sic factus est viuorū relator: qui raptor cōsueuerat esse mortuoꝝ. Comestor. Crediť autē hoc fuisse factū eo die qua legiť in quadragesima: hoc est sexta feria ante Isti sunt dies. prima. s. die mēsis primi fm legē. Multi iam ascenderāt ad diem festū pasche: vt sanctificarent se. Hoc itaq; miraculo diuulgato: pōtifices & pharisei collegerunt ꝯciliū contra eū: timētes p ipm amittere gentē & locū: eo q̄ oīs turba post eū iret: eiq; crederet. & ipse sacra eoꝝ vana & abolenda eē doceret. Tūc cayphas pōtifex licʒ nesciēs prophetauit: q̄ mors ei⁹ humano generi expediret. Ihesus autē palam ante eos ambulare desijt: & in deserto iuxta ciuitatē effrem secessit.

¶ De Mutuis epistolis domini ihesu & abagari regis edisse. C. XXIX.

Adrianus papa ad karolū. Reuelatione q̄ssē fidelīū de patrib⁹ cūct̄ fere agnouimus [illegible] ne caldā regi edissene ciuitatis desiderās eū corpaliť cernē. illūq; ad se ꝯuocātē: vt & psecutiōes iudeoꝝ aufugeret: & auditas miraculoꝝ opatiōes: & sanitatū curatiōes illi & pplo suo impartiret: rn̄dit: Si faciē meā corpalť cernē cupis: en tibi vult⁹ mei speciē trāsformatā in linteo dirigo: p quā desiderij tui feruorē refrigeres. & qd̄ de me audisti: nequaquā īpossibile fieri existimes. postq̄ʒ tñ cōplerero ea q̄ de me scripta sūt dirigā tibi vnū ex discipuľ meis [illegible] sanitates impetiat: & ad sublimitatē fidei vos pducat. Actor. Ubi quoq; legiť q̄ legati abagari ad eū reuertētes cū sindone [illegible]

saluatoris tersā emicuit. Cū appropinquassent eius palatio abscon derūt eā subtus tegulā: in q̄ itidē imago eadē apparuit: τ ipsa q̄dez sindon romā puenit: vbi τ vsqz hodie esse videt᷑. tegula vo in ciuita te remāsit: τ vsqz ad p̄sens ibidē honorat᷑. Eusebius in historia ec clesiastica li. i. Ipse siq̄dē abagarus noīe gentis vltra Eufraten posite p̄ncipatū nobilit᷑ tenēs. morbo quodā corpis irremediabili quantū inter hoīes tenebat᷑: q̄ cū de noīe ihesu τ de mirabilib⁹ virtutū eius audisset: supplex ei p epistolā fact⁹ exorat misso in rem hoīe diuinum morbi vinculis q̄b⁹ tenebat᷑ absolui. Sed ad p̄sens q̄dē a dn̄o cor poris cura ei⁹ differt᷑. dign⁹ tn̄ efficit᷑ rescripto ep̄le saluatoris: in q̄ simul etiā pmittit᷑ ei. q̄ nō multū post desiderij sui cōsequeret᷑ effe ctū. Hec igit᷑ in arciuis publicis edisse descripta repim⁹. in his cart q̄ gesta regis abagari seruata antiq̄tus cōtinebāt. Abagarus eucha nie fili⁹ toparcha: ihesu saluatori bono: q̄ apparuit in locis hierosol ymoꝝ: salutē. Auditū est mihi τ de te: τ de sanitatib⁹ q̄s facis: sine medicamētis τ herbis: τ q̄ vbo tn̄ cecos facis videre: claudos am bulare: leprosos mūdare: τ imūdos sp̄us ac demones eijcis. et eos q̄ lōgis egritudinib⁹ affligunt᷑ curas: mortuosqꝫ suscitas. Quib⁹ oīb⁹ auditis: de te statui in aīo meo vnū esse e duob⁹: aut q̄ tu sis de⁹: et de celo descēderis: aut fili⁹ dei sis q̄ hec facis. ppterea ḡ scribēs ro gauerim te: vt digneri vsqz ad me fatigari: τ egritudinē meā q̄ iam diu laboro curare. Nā τ illud compi: q̄ iudei murmurāt aduersum te: τ volūt tibi insidiari. Est autē mihi ciuitas parua q̄dē s; honesta: q̄ sufficiat vtriqꝫ. Exēplū rescripti a ihesu p Ananiā cursorem: ad abagarū toparchā. Beat⁹ es q̄ credidisti in me: cū ipse me nō vide ris. Scriptū est eni de me: q̄ hi q̄ vidēt nō credēt in me. τ qui nō vi dēt me ipsi credēt τ viuēt. De eo autē q̄d scripsisti mihi vt veniā ad te: oportet me oīa ,ppē q̄ missus sum h̄ iplere: τ postea q̄ cōpleuero recipi me ad eū a quo missus sum. Cū ḡ fuero assumpt⁹: mittā tibi aliquē ex discipulis meis vt curet egritudinē tuā: τ vitam tibi atqꝫ his qui tecū sunt prestet. Et ciuitati tue p̄stet vt nullus aduersarioꝝ vnqꝫ vos exuperare possit.

De Thadeo apostolo post ascensionē dn̄i ad eundez regē misso. C. XXX.

Rat autē his ep̄le adiuncta hec lingua sirica: q̄d ifra scriptū est. Postea vo q̄ Ihesus as sūpt⁹ ē misit ei iudas q̄ τ thomas thadeū aplm vnū ex lxx. Qui cū venisset: abagar⁹ cōsiderās mirabilibus q̄ fa ciebat. recordat⁹ est q̄ ipse eēt de quo ihesus scripserat sibi dicens. Cū aūt fuero assumpt⁹: mittā tibi aliquē de discipulis meis: q̄ egri tudinē tuā sanet. Et vocās ad se thobiā apud quē manebat: ait ad eū. Audiui q̄ vir q̄dā potēs venit: τ manet in domo tua: adduc eū ad me. Cūqꝫ redisset thobias: veniā inq̄t thade⁹: qm̄ morte ,ppē ipsū missus sum. Postera igit᷑ die stati in ei⁹ igressu: visum ē abagaro. diuini nescio q̄d splēdoris in vultu apli thadei. Q̄d cū vidisset aba gar⁹ adorauit eū. Sup q̄d admirati sūt oēs q̄ assistebāt regi. ipsi eni nihil hoꝝ videbāt: q̄ soli abagaro fuerat ostēsū. Qui τ dicere cepit ad thadeū. Uere discipulus es ihesu filij dei. Et thade⁹ rn̄dit: Quia magnifice credidisti i eū q̄ me misit. ppterea missus sum ad te. Tūc ait abagar⁹ ad eū. Usqꝫ adeo inq̄t credidi ei: vt τ iudeos q̄ eū cruci fixerūt velim si vila mihi adesset tāta exercitus copia trucidare: τ si nō romani regni auctoritas ipediret. Et thade⁹ ait. Dn̄s noster vo lūtatē p̄ris sui ipleuit: q̄ ipleta assumpt⁹ est rursus ad p̄rez. Dicit ei Abagar⁹. Et ego scio τ credo in eū τ p̄rez ei⁹. Et thade⁹. Propterea inq̄t: pono manū meā sup te in noīe ei⁹. Et cū h̄ fecisset, stati oī egri tudine morbo quo tenebat᷑ absolut᷑. Nō solū aūt illū sed τ abdū quēdā abde filiū podagra laborātē. multosqꝫ alios vrbis illi⁹ ciues varijs obsessos sanauit icōmodis. Et sic opa magna τ admirāda p̄ ficiēs p̄dicabat verbū dei. Post h̄ aūt abagar⁹ ait ad thadeū. Tu q̄ dē cū v̄tute dei h̄ facis. verū q̄so te: enarra mihi d̄ aduētu ihesu q̄uo fact⁹ sit: τ de v̄tute ei⁹ in q̄ faciebat h̄ q̄ audiui. Et thade⁹. Crastino cōgrega mihi oēs ciues tuos: τ seminabo i eis vbū vite: vt aduētu ei⁹ [illegible] q̄ uo fuit [illegible] Qui descēdit q̄ h̄ solus [illegible] cū grādi multitudine ad patrē suū. Iussit ḡ abagar⁹ vt oēs ciues cōuenirēt: τ audirēt p̄dicationē thadei. τ post hec iussit ei dari aurū τ argentū s; ille nō accepit dicēs. si nos nr̄a dereliq̄m⁹: q̄uo accipiem⁹ aliena.

De [illegible] C. XXXI.

Eusebius in chro. Anno itaqꝫ imperij Tyberij xviij. Ihe sus fm̄ ,pphetias q̄ de eo fuerāt prelocute ad passionē venit: anno. s. etatis sue. xxxiij. Comestor. Factū est autē dum complerentur dies assumptionis eius, firmauit faciem suam vt iret in Hierusalem. Assumptionē Ihesu dixit Lucas non solū tp̄e quo assumi debebat de mūdo ad patrē: sed etiā fm̄ p̄ceptū de agno paschali: qui decima die mēsis p̄mi assumebat᷑ de grege: τ seruabat᷑ vsqꝫ ad q̄rtādecimā. In hūc modū ihesus decima die i ramis palmaꝝ venit ad locū passionis: τ māsit in eo vsqꝫ dū passus est. Actor. Ipse ergo ihesus faciē suā firmauit. i. impterrita mēte locū quo pati decreuerat petijt. sicut in p̄sona eius dicit Isa. Posui faciē meā vt petrā durissimā. Comestor. Et in ingressu cuiusdā ca stelli occurrerūt ei decē leprosi. Qui dū iussu ei⁹ sacerdotes peterēt: mūdati sūt. quoꝝ vn⁹ q̄ samaritan⁹ erat rediēs τ grās egit. ceteri 9 q̄ iudei [illegible] Porro samarite q̄ [illegible] hierusalē adorare: noluerūt eū hospitio recipe. vn̄ irati iohānes τ ia cobus: voluerūt ignē e celo ad eos ɔsumendos impetrare. At hmōi vindicta: q̄ laudata est in helia: in istis est a dn̄o reprobata: q̄ hi ap petebāt ex charitate sicut ille: s; ex ira. Tūc iterū p̄dixit eis secre to: se mortē crucis passurū: τ tertia die resurrecturū. vn̄ filij zebedei putātes eū i hierusalē carnalit᷑ in primo regnaturū: suggesserūt ma tri sue: vt peteret mun⁹ sine noīe. quo cōcesso peteret eis cōsessionē i eius regno. Cognoscēs ihesus eoꝝ temeritatē: reuocauit eos ad hu militatē: ostēdens p h̄ eos vēturos ad sublimitatē poti⁹ q̄ p hono ris ambitionē. Prius autē q̄ ingrederet᷑ hiericō: cecū natū illumi nauit. τ eādē vrbē pambulās in domū zachei diuertit. In ingres su vo hiericho duos cecos secus viā sedentes: quoꝝ vnus erat barthi meus sanauit. Igit᷑ ante sex dies pasche venit bethaniam. s. ante ra mos palmarū: q̄ dies sextus erat ante pascha. si numeras ip̄m τ di pasche cū q̄ttuor interpositis τ erat in domo symonis: q̄ fuit lepro sus: τ a dn̄o sanat⁹. sed tn̄ adhuc pristinū nomē manebat. sic adhuc dicit᷑ matheus publican⁹. Multiqꝫ iudeoꝝ venerūt illuc: q̄ dum rant ad diē festū: nō ppter ihesum tm̄: sed vt viderēt lazarū. Cogi tauerūt ergo p̄ncipes sacerdotū: vt τ lazarū interficerēt. Fecerūt autē ei cenā: τ martha ministrabat. τ lazar⁹ vnus erat discumbētiū. (Aug. dicit de verbis dn̄i) diuinis interrogātib⁹ loca penarū τ sedes inferni: diligēti narratiōe indicauit. Et ita inferi in lōgis tp̄ib⁹ igno rati: tādē inuenerūt p̄ditorē. Maria ergo aperuit alabastrū: τ effū debat vnguentū sup caput ihesu: τ etiā vnxit pedes eius: τ extersit capillis suis. In memoriā hui⁹ rei eodem sabbato dn̄s papa debet erogare paupib⁹. Hi eni sunt pedes dn̄i sedētis in celo adhuc ambu lantes in terra. Cui⁹ largitiōis occupatiōe eadē die nō ingredit᷑ ad aliquā ecclesiā: cū ceterꝫ dieb⁹ q̄dragesime stationē faciat ad celebrā dū missā. Indignabat᷑ āt iudas scariothis q̄si de pdito vnguēto: q̄ fur erat: τ loculos dn̄i habēs τ vxori τ filijs dabat q̄ furabat᷑.

De susceptione ei⁹ in ramis palmarū. C. XXXII.

Anc autē facto ascēdebat ihesus hi rosolymā τ discipuli ei⁹. Et cū venisset betfage: q̄ erat viculus sacerdotū: in la tere mōtis oliueti: misit duos de discipulis in castellū q̄ cōtra eos erat. i. in hierusalē: vt adduceret ei asinā τ pullū: q̄ erāt alli gati in biuio. Asina dicit᷑ cōis fuisse paupib⁹: q̄ ppria iumēta nō ha bebāt. Cūqꝫ i ea q̄s opatus fuerat: pabulū dabat ei τ pullo: q̄ pariter adoptata nutriebat᷑. Nōdū eni quicquā ascēderat eū. In h̄ aūt dū ascēderet hierusalē: putāt quidā eū esurisse: τ accessisse ad ficū. Et cū non inuenisset in ea nisi folia: ait: Nunqꝫ ex te ampli⁹ fructus: τ statim aruit. Q̄d licz apud matheū legat᷑ sequenti die factū: putam⁹ recapitulādo dictū. Et cū appropinq̄ret ihesus ad descēsū mōtis oliueti: multi descēdentiū cū eo sternebāt vestimēta sua in via. Alij cedebāt ramos de arborib⁹: τ sternebāt in via. Turba autē multa q̄ venerat ad diē festū: τ pueri τ plebicula hierosolymoꝝ tol lentes ramos oliuarū: pcesserūt ei obuiā. τ q̄ p̄cedebāt τ q̄ sequebant clamabāt osanna. i. salua obsecro. Et quidā phariseoꝝ de turba di cebant ei vt increparet discipulos. quib⁹ rn̄dit: Si hi tacuerint lapi des clamabūt. q̄ his tacētib⁹ in passione: petre scisse clamauerūt eū dn̄m mūdi. Et vt appropinquit fleuit sup ciuitatē dicēs: q̄ τ tu si co gnouisses flores si cognosceres ruinā tuā futurā: τ causa eius.

De Decisione [illegible] τ emētiū de téplo. C. XXXIII.

T ihesus intrauit téplū ppter tria. p̄mo fin gl̄o. vt doceret nos scemā religio nis. s. vt quocūqꝫ pergim⁹: p̄mū domū orationis adi re adeam⁹: τ p orationes deo cōmendati: sic ad agenda negocia secedam⁹. Itē quia locus publicus erat vbi posset inueniri ostendēs se nō inuitū sed spōte pati. Itē vt ostenderet ruinā vrbis pro qua fleuerat: maxime ex sacerdotū culpa processurā. Sacerdo tes eni auaritie sue consulentes in porticib⁹ templi hostias vēdebāt cuiuscūqꝫ generis: ne venīētes de longinquo nihil offerrēt: si hosti as presto nō inuenirēt. τ ne etiā paupores qui nihil secū pertulerāt excusationē ptēderēt pecunie nō habite: posuerāt ibidē nūmula rios qui mutuū sub cautione darent pecuniā. Sed quia lex nō pa

fiebatur vt a fratribus suis vsuras acciperẽt: excogitauerũt vt colli bistas facerẽt. Collibia enĩ apud eos dicunt vilia munuscula: vt ci ceris ⁊ vuepasse: ⁊ pomoꝝ diuersi generis: q̄si qđ in nũmo non lice bat in talibus liceret. Qđ ꝓhibuit ezechiel dicẽs. Usurã ⁊ oẽz super abundãtiã nõ accipietis. Sic ⁊ hodie q̄dã sub noĩe charitatis vsuraȝ palliãt. Et facto flagello de funiculis eijciebat emẽtes ⁊ vendentes dicẽs. Ne domũ orõnis faceret speluncã latronũ. Nec sinebat vas aliqđ deo nõ dicatũ trãsferri p tẽplũ. Tradũt q̄dã q᷑ q̄dã fulgor ra diosus egrediebat̃ ex oculis ipsiꝰ: quo territi sacerdotes ⁊ leuite nõ poterãt ei resistere. Hierony. sup mathe. iij. li. Inter signa oĩa q̄ fe cit. hoc mihi mirabiliꝰ esse videt̃: q᷑ vnus hõ in illo tpe ɔtẽptibilis. ⁊ in tãtũ vilis vt postea crucifigeret̃ scribis ⁊ phariseis contra se se uiẽtibꝰ: ⁊ lucra sua videntibꝰ destrui. potuerit ad vniꝰ flagelli verbe ra tantã multitudinẽ eijcere: mẽsasq̄ subuertere: ⁊ cathedras ɔfrin gere: atq̄ alia facere. q̄ infinitus nõ fecisset exercitus. Igneũ enĩ q̄d dã atq̄ sydereũ ex oculis eiꝰ radiabat: ⁊ diuina maiestas in facie lu cebat. Comestor. Et accesserũt ad eũ ceci ⁊ claudi in tẽplo: ⁊ sana uit eos. Et admirãtes ꝑncipes sacerdotũ ⁊ scribe: dixerunt ei. Qđ si gnũ ostẽdis nobis: q᷑ hec facis. Quasi nõ credimꝰ tibi licere. q̃ ostẽ de nobis signũ quo credamꝰ. Et respondit. Soluite tẽplũ hoc ⁊ in tri bus diebꝰ exci. il. Hoc aũt dixit ihesus nõ imperando vł cõsulẽdo: vł hortãdo: s; ꝑdicẽdo. Et respiciebat diuites q̄ mittebãt munera sua in gazophilaciũ. Uidit autẽ ⁊ quandã viduã pauperculã mittentem duos ereos nũmulos valẽtes q̄rtã partẽ sicli. s. obolos q̄nq̄ ⁊ dixit eã misisse plusq̃ oẽs: q᷑ totũ victũ suũ miserat. alij vo ex abũdãti si bi ptẽ nõ totũ. Dixit autẽ ad quosdã q̄ in se cõfidebãt tanq̃ iusti ꝑ opibꝰ suis exteriorib*: ⁊ aspernabant̃ ceteros parabolã de phariseo ⁊ publicano: ⁊ intulit q᷑ oĩs q̄ se exaltat humiliabit̃. Auctor. Et cũ ve spera iã esset hora. circũspectis oĩbꝰ redijt in bethaniã ⁊ ibi mansit: q᷑ vt dicit glo. Hierony. paup ⁊ nulli adulatus: nullũ in tãta vrbe in uenit q̄ hospitiũ ei daret. erat ergo diebꝰ docens in tẽplo. noctibus exiens morabat̃ in bethania. Ideo tota illa septimana dicit̃ peno sa: q᷑ p totã illã laborauit dñs recreãdo: sicut p primã mundi ebdo madã operatus est creãdo. At ꝑnceps Nicodemus ꝓ timore ppłi vel verecũdia discẽdi: q᷑ magister erat: nõ die sed nocte docẽdus ad eũ venit. quẽ dñs interrogatus de introitu regni dei instruxit.

De his q̄ gessit in secũda feria. C. XXXIIII.

Hesus autẽ alterũ diluculo venit in tẽplũ ⁊ se dẽs docebat ppłm. pharisei autẽ ⁊ scri bes ⁊ insidiãtes ei: q᷑ sciebãt eũ esse mansuetũ ⁊ miseri cordie predicatorẽ: ⁊ ob hoc hr̃e gratiã ⁊ fauorẽ ppłi: ad duxerũt ei mulierẽ lapidandã sm legẽ: vt si iudicaret eã lapidari: q̄si crudelẽ eũ irriderẽt: ⁊ nõ hr̃ẽ misericordiã quã populo ꝑdicabat: si autẽ dimitti q̄si hostẽ legis cõdemnarẽt. Ipse autẽ verborũ calumniã in iudicio prudẽter euitauit: q᷑ ⁊ iustitiã ⁊ misericordiã in iudicio seruauit. Protulit enĩ iustũ iudiciũ salua misericordia: ꝓut tñ digi to scripsit in terrã. Qui sine peccato ẽ vestrũ est: ⁊c̃. q̄d autẽ scri psit ad lr̃am incertũ est. Quidã tñ dicũt q᷑ id qđ eis respõdebat. Hie rony. videt̃ velle in q̄dã epistola eũ scripsisse. Terra terrã absorbe vi ros istos abdicatos. Uel sm glo. terra terrã accusas. Uel forte pec cata eoꝝ scribebat. Mulier inq̄t vbi sũt q̄ te accu. q̄si di. q̄ venerant ad querendã iustitiã: fugati sunt iudicio iustitie. Nemo te cõdẽna uit: q᷑ q̄libet eoꝝ sciebat se illr̃ inq̄natũ: nec ego cõdẽnabo: q̄si dice ret. Illi dimiserũt te indẽnatã ꝓpter peccata sua: ⁊ ego te absoluo ex misericordia mea. Uade ⁊ amplius noli peccare. Sicut supra ꝓ tulit iudiciũ iustitie salua tñ misericordia: ⁊ hic ꝓfert iudiciũ miseri cordie salua iustitia s; glo. s. vt misericors peccata ꝑterita dimittẽs ⁊ vt iustus ne amplius peccarẽt interdicẽs. Nã vniuerse vie dñi mi sericordia ⁊ veri. Et notant̃ h̃ in sũma. v. q̄ obseruãda sunt iudicibꝰ in sñia ꝓferẽda. Primũ est matura ⁊ discreta deliberatio. s. vt non ꝑcipitet̃ sñia: sed diligẽter examinet̃: sm illud iob. Causam quã ne sciebãt v. m. Unde ⁊ dñs audita cã: nõ stati ꝓtulit sñiã: s; tacuit ꝑ mo: ⁊ scribebat in terra: nõ q᷑ ignoraret: s; vt nos instrueret. ipsa etiã discretio notat̃. i digito. Scđz ẽ ꝓximi cõpassio: q̄ debet iudex se in clinare vł incuruare ad exẽplũ xp̃i. s. vt nõ sine dolore cõpassiõis ꝓfe rat sñiã ⁊ la[illegible]. Tertiũ ẽ iudicij rectitudo. s. vt nõ flectat̃ precibꝰ vł muneribꝰ vł aliquo tali. Unde chr̃i sñiaȝ platurus erexit se. Quar tũ vite ꝓprie purgatio sine q̄ nemo põt aliũ digne iudicare: s; illud. Qui sine peccato est. ⁊c̃. Quintũ misericordie cũ iustitia annexio: ad exẽplũ chr̃i: q̄ vtrãq̄ seruauit: vt dictũ est. Nec debet hõ hoiem iu dicare sine misericordia: q᷑ iudiciũ sine misericordia: ⁊c̃. Uenerant autẽ quidã gẽtiles: vt adorarẽt in die festo: ⁊ dixerũt philippo. Dñe volumꝰ ihesum videre. q̄ assumpto andrea dixit hoc ihesu. Et dixit Ihesus. Uenit hora vt clarificetur filius hominis. quasi diceret.

Plenitudo gentiũ creditura est. Quod nõ nisi post passionẽ futurũ insinuauit dicẽs: Nisi granũ frumẽti ⁊c̃. Pater clarifica me ex hac hora. Et venit vox de celo: Et clarificaui: ⁊ iterũ clarificabo. i. clarum genui te: nec delistam. Uel sm hominẽ clarificaui in baptismo: ⁊ in transfiguratione. ⁊ clarificabo in resurrectione ⁊ ascensione ⁊ iudi cio. ⁊ dicebant quidã tonitruũ factũ fuisse. alij q᷑ angelus locutꝰ est ei. ⁊ ait ihesus: Propẽ vos hec vox facta ẽ. Nũc ꝑnceps huiꝰ mũdi eijcietur foras. i. princeps amatoꝝ mundi perdet potestatẽ homines post se trahendi. Et ego si exaltatus fuero ⁊c̃. Et cũ vespera esset fa cta redibat in bethaniam.

De gestis tertie ferie. C. XXXV.

Iterũ recedens diluculo tertio sabbati in tem plum docebat populum ⁊ accesserunt ad eũ ꝑncipes sacerdotũ dicẽtes: In q̄ potestate hec facis? q̄si dicerẽt: Quid est q᷑ eijcis de tẽplo quos vis: cum nõ sis hostiarius: ⁊ doces nobis incõsultis. Ihesus autẽ oppositionẽ reddidit oppositioni: nõ solutionẽ: q̄si clauũ clauo retũdẽs. Qz aũt aperienda esset veritas alijs ⁊ non ipsis. ⁊ q̄re indicauit p parabolã duoꝝ filioꝝ: quoꝝ vni dixit pater: Uade in vineã meã. ⁊ respondit Nolo. postea tñ iuit. Alij vo dixit Uade ⁊ respõdit vado s; nõ iuit. Ad idem ꝓposuit parabolã de cultoribꝰ vite sanguinarijs. ⁊ post h̃ aliã de inuitatis ad nuptias regales: nec habẽtibꝰ vestes nuptiales. Tũc pharisei volẽtes eũ capere verbo: proposuũt ei questionẽ apud iudeos ortã: de tributo cesari soluẽdo: vel nõ soluẽdo. dicẽtibꝰ qui busdã soluẽdũ eẽ: q̄si pro securitate ⁊ quiete: eo q᷑ romani pro oĩbꝰ militarẽt. pharisei autẽ ecõtra nitẽtibꝰ: tanq̃ q̄ decimas ⁊ oblatio nes ⁊ vota sm legẽ dei soluebãt: humanis legibꝰ subiacere nõ debe rent. Ipse vo sic respõdit: vt ⁊ deo ⁊ cesari iura sua seruaret: ⁊ eoꝝ calumnias prudẽter euaderet. De muliere quoq̄. vij. viroꝝ questio nẽ a saduceis propositã soluit. ⁊ q᷑ prophetas nõ recipiebãt: aucto ritate exodi mortuoꝝ resurrectionẽ ꝓbauit. sed ⁊ phariseũ tẽtando interrogantẽ de mãdato legis: primo ⁊ secũdo instruxit. ⁊ quis eẽt vere proximꝰ noster p parabolã sauciati a samaritano curati osten dit. Qz q᷑ esset dei filiꝰ p autoritatẽ dauid ꝓbauit. Tũc etiã docuit scribarũ quidẽ ⁊ phariseoꝝ doctrinã audiendã: sed eoꝝ vitã nõ imi tandã: de multis criminibꝰ eos acriter arguens. s. de ambitione: de incredulitate: ⁊ ꝑuersa doctrina. de gula: ⁊ superstitione: ⁊ auaritia: de hypocrisi ⁊ crudelitate. Egressus autẽ de tẽplo predixit discipulis euersionẽ tẽpli: signaq̄ euersionis vrbis: ⁊ signa aduẽtꝰ sui. quedã quidẽ vtriuslibet ꝓpria: quedã vtriq̄ cõia. Predixit etiã ipsiꝰ aduẽ tus incertitudinẽ: tribꝰ similitudinibꝰ eius terrorẽ introducẽs. s. fulgu ris: ⁊ diluuij: ⁊ furis. Porro in illa die de quolibet hominũ genere dicit quosdã assumẽdos in regnũ: ⁊ quosdã relinquẽdos ad suppli ciũ. s. de agro predicationis: q̄ ꝑtinet ad prelatos. ⁊ de mola actiõis: q̄ ad coniugatos. ⁊ de quiete ɔtẽplationis: q̄ ad ɔtinẽtes. Scđm hec tria genera tres parabolas ꝓponit. primã de vigilia patrisfamilias vel ianitoris: q̄ntũ ad ꝑlatos. Secũda de decẽ virginibus: q̄ntũ ad ɔtẽplatiuos. Tertiã de talẽtis multiplicãdis: q̄ntũ ad actiuos. Tãdẽ vo describit vẽtilationẽ aree: q̄ fiet in extremo iudicio. Comestor. Finitis ãt sermonibꝰ his: eadẽ die. s. iij. feria dixit discipulis suis: Sci tis q᷑ post biduũ. i. q̄nta feria ad vesperũ agnꝰ paschal̃ imolabit̃. ⁊ tũc etiã filiꝰ hoĩs tradet̃ vt crucifigatur.

De his que gesta sunt quarta feria. C. XXXVI.

Tunc. s. quarta feria principes sacerdo tum videntes dictũ et esse ⁊ dixisse Non videbitis me amodo. congregati sunt cũ senioribus populi in atriũ cayphe. ⁊ querebant vt eũ te nerent ⁊ occiderent nõ tñ in die festo ne forte tumultus fieret in po pulo. Audiens autẽ iudas eos congregatos: abijt ad eos: ⁊ pepigit cum eis de ihesu tradendo pro. xxx. argẽteis. forte quia tunc audie rat dominũ tertia die moriturũ. ⁊ putauit eum in morte detinerι: mortem iminentẽ sibi lucratiuã facere voluit. Ex glo. Premissa ẽ autẽ superius causa: que compulit iudam ad vẽdendũ dñm. Cum enĩ esset fur ⁊ loculos habens: ⁊ videret vnguentũ super caput ⁊ pe des dñi effusum. quod putauerat esse vendendũ ⁊ sibi tradendũ: in precium vt aliq̄d inde furaret̃. Quod perdiderat in effusione vnguen ti voluit recompẽsare in vẽditione magistri. Et forte hec fuit causa quare matheus hoc factũ marie recitauit. s. vt cõgruenter subiũge ret factũ iude qui vendidit dñm: tanq̃ continuans effectũ ad causã. Quid vultis mihi inde dare: ⁊ ego eum vobis tradã. Quasi vile man cipiũ venale exponens: ponit in eorũ potestate quantũ velint dare. Cum enĩ vilia exponunt̃: solet querere venditor ab emptore: quan tum dabis. Cum autẽ caro: econuerso. Notula super historiã. Qz autẽ q̄rta feria ante passionẽ venditus fuerit dñs: ostẽdit ea die ec

clesia lectionē premittēs epistole in qua legit. Ecce merces eius cū eo. In memoriā quoq̧ venditiōis eius: p totū annū in ieiunijs penitētialib⁹ h feria sm tenet locū post sextā feriā. Actor. Facta itaq̧ hac pactiōe q̄rebat opoztunitatē tradendi eū sine turbis.

ℭ De Cena dñi ⁊ institutiōe eucharistie. C. XXXVII.

Prima autē die azimoz i in eadē die ĩ cuı⁹ vespera erat agnus imolādus ⁊ edēdus cū azimis: pmisit discipulos vt pararēt. Et ita sm iohānem venit illuc ⁊ discubuit ad cenā cū discipulis: ante diē festū pasche. i. ante pmā diē azimoz: q̄ celeberrimus erat iter septem dies paschales. Sciēdū enī q hoc nomē pascha equocū est ad tria. Aliqñ enī pascha dicebat vespa: q̄ agnus imolabat: vt ibi. Scitis q post biduū pascha fiet. Aliqñ aūt ipse agnus vt ibi. Ubi vis paremus tibi cōmedere pascha. Aliqñ vo septē dies sequētes: in q̄b⁹ edebant azima: vel etiā azima ipsa: vt ibi. Nō itroierūt ptoziū ne cōtaminarent: sed comederēt pascha. Hac equocatiōe decepti greci: cōficiūt de fermētato. Dicūt enī in parasceue lunā decimā q̄rtā fuisse: ⁊ in vespa illi⁹ fuisse pascha iudeoz. Sed dñs indiunt sciēs se eadē die passurū. s. sexta feria anticipauit comedere pascha. s. in die p̄cedēti: ⁊ tūc fuit luna. xiij. Unde q tūc licite (vt dicūt) potuit comedere fermentū. ideo ⁊ ipsi cōficiūt de fermētato. Prouenit aūt error eoz ex h loco: q putāt hic accipi pascha p die imolatiōis: sed accipit pro pma die azimoz: vt dictū est. Et etiā si verū eēt qd̄ dicūt de die pasche nihilomin⁹ errāt q quacūq̧ die dñs comederit pascha i. agnū: credibile est eū comedisse cū azimis sm legē. Preterea dies ipsa p̄cedēs vesperā imolatiōis: nec dicebat pascha: nec erat solennis: ⁊ ita tredecima luna nō fuit prima dies ante diē festū pasche.

Comestor. Et nota q nusq̄ legit dñz comedisse carnes nisi agni paschalis. Surgēs aūt a cēna lauit pedes discipuloz. Ex eo enim q dixit q̄ lotus est nō idiget nisi vt pedes lauet. ppendit a q̄busdaz q apli baptizati erāt. Et cū recubuisset iterū docuit eos q̄re h fecerat. in exēplū. s. mutuo sibi seruiēdi. Ihesus autē turbatus spiritu dixit. Amē dico vobis: q vnus ex vobis me traditurus est. Turbat⁹ est Jhesus: misericordiē cōpatiens iude quē notabat. Sic ⁊ scī misericordiē turbant cū vrget eos causa a zizānia separare triticum ante messem. Mētit̄ g̃ phus: q̄ dicit aī turbationē nō cadere in sapientem. Et dicebāt singullatim. Numq̄d ego sum dñe. Qui intingit: mecū manū in ca. ⁊c̄. Duodecim in eodē catino cū dño edebāt. alij nō. q̄si diceret: vnus e duodecim me tradet. Forte ideo dixit intingit: q succus agrestiū lactucarū necessari⁹ erat ad vsum agni. Recūbebat autē discipulus quē diligebat ihesus in sinu ei⁹: nō aliter vt credit nisi q discūbebat inclinatus ante pect⁹ dñi. Huic submissa voce expssit pditorē. cui. s. panē itinctū porrigeret. Et tūc sathanas introiuit in iudā: nō tūc pmo: sed vt q̄si propriū possideret. Actor. Tunc iudas ne videret tacēdo se pdere ait. Numq̄d ego sum rabbi. At ille: tu dixisti. Nōdū corā exp̄mit eū: pōt enī sic itelligi. Nō ego dico: s tu dicis. Uel q latēter notat⁹ nō resipiscebat. manifesti⁹ eū notabat: q̄si. d. Tu te ipz pdidisti: nō ego. Et exiuit iudas cōtinuo. Erat autē nox. Et ait ihesus. Nūc clarificat⁹ est filius hoīs. i. eiecto traditore remāserūt soli mundi cū suo mūdatore. Et addidit. Cōtinuo clarificauit eū de⁹. i. clarificabit. Qd̄ pōt itelligi de resurrectione: vel de iminēte traditiōe: p quā mortuus apparuit his q̄ in inferno eū expectabāt. Cenātibus autē illis benedixit panē ⁊ fregit. Ordo verboz misticus est sm glo. Benedixit: q naturā humanā quā assumpsit: gratia diuine v̄tutis spleuit. Fregit: vt ostenderet corporis sui fractionē: non sine sponte sua fore. Accipite inq̄t ⁊ comedite. ⁊c̄. Non hic intelligendū est q discipuli sumptū corpus de manu dñi sibi ministrarēt. sed ipsemet ministrauit qui ⁊ cōsecrauit. Et est sensus. Accipite ⁊ comedite. i. accipite sacramētaliter ⁊ comedite spiritualiter. Hoc est corpus meū. ⁊c̄. Et nota q in canone qñ hec verba pferunt: hoc est corpus meū: hic est sanguis meus: ex v̄tute horum verboz sit trāssubstātiatio. Unde credibile est dñm: cū eadē verba dixit. mutasse panē ⁊ vinū in carnē ⁊ sanguinē: ⁊ tunc eandem vim illis cōtulit in posterū. Unde dicit Lucas eum addidisse. Hoc facite in meā cōmemorationē. Quibus. s. verbis instituit hoc sacramentum ⁊ tacite premissum destituit.

ℭ De Predictione negationis Petri ⁊ trina oratione domini. C. XXXVIII.

Tunc ait illis Jhesus. Oēs scandalū patiemini in me i ista nocte. Scriptū est enī: percutiā pastorem [illegible] Et [illegible] Petrus. Et si oēs scandalizati fuerint ego nunq̄ scādal. Respōdit Jhesus. Priusq̄ gallus bis vocē dederit: ter me es negaturus. Sed Marcus hoc plenius expressit ceteris. post primam enim negationem Petri: gallus statim cantauit. sed ante galli secundū cantū idem bis negauit ⁊ ita trina negatio petri ante pmū cantū galli inchoata ē. ante scdm̄ vo implota. Alij vo euāgeliste dicētes Pri⁹ q̄ gallus cantet ter me negabis. de inceptione agunt. i. trinā inchoabis negationē. Marcus vo de cōpletione eius scripsit. Et ait petrus: Et si me opoztet mori tecū: nō te negabo. Nō mētit: q credidit verū esse qd̄ pmittit. Tūc subdit ihesus eos cōsolādo lōgū sermonē: quē scripsit iohānes dicēs: Nō turbet cor vestrū ⁊c̄. Tūc venit cū illis in villā: q̄ dicit getsemani: q̄ est ad radicē mōtis oliueti. ⁊ introiuit ihesus in hortū cū discipulis suis. Et cū intrasset: dixit eis: Sedete donec vadā ⁊ orem. ⁊ vos etiā orate: ne succumbatis tētationi. Et assumpto petro ⁊ duob⁹ filijs zebedei tanq̄ secretarijs suis: vt quib⁹ ostēderat gloriā sue maiestatis eisdē etiā reuelaret tristitiā passionis: cepit contristari: vt veritatē pbaret hois assumpti. Et bene dicitur cepit: q ipse motus tristitie nō ei dñatus est: sed subiecit eū voluntati diuine. Hanc autē tristitiā sm glo. passus e⁹ nō solū timore mortis: quā ipa natura abhorret: sed ppter infelicitatē iude: ⁊ scādalū apłoz: ⁊ eiectionē ⁊ euersionē hierusalē. Ueniēs aūt ad discipulos inuenit eos dormiētes. ⁊ dicit petro: q pre ceteris erat gloriatus. Sic ironice. q. d. sic erat faciendū. Uel sic imples qd̄ pmiseras: Uigilate ⁊ orate: q spūs q̄dē pmpt⁹ est ad cōsitendū: caro autē infirma ad tollerādū. Tūc abijt secūdo ⁊ orauit. ⁊ apparuit ei angelus cōfortās in eo motū sensualitatis: sm quā minoratus est paulomin⁹ ab angelis: illū. s. motū q̄ exhorrebat mortē. sicut etiā ipse christus rōne cōfortabat eum dicēs ad patrē: Nō sicut ego volo: sed sicut tu. Prohibebat etiā eū angelus a vexatione corporali: put oportunū erat. Uñ est illud Angelis suis demādā. ⁊c̄. Qd̄ de toto christo bene accipit sm glo. id est de capite ⁊ de mēbris. Et factus est in agonia: cōtra mortē. Jam quasi vincebat in animo: quo post vicit actu ipso. s. resurgēdo. Et factus est sudor ei⁹: sicut gutte sanguinis decurrētis in terrā. Et redijt ad discipulos ⁊ inuenit eos dormiētes. Tertio abijt ⁊ orauit sm glo. vt etiā nos petis p̄teritis veniā: ⁊ a p̄sētib⁹ malis tutelā: ⁊ a futuris malis cautelam a deo postulem⁹. ⁊ vt ad trinitatē orationē dirigam⁹: vel cōtra trinā tētationē: orationis clypeo tueamur. Tūc venit ad discipulos: ⁊ ait illis: Dormite. Et cū paululū dormissent: ait Sufficit. Surgite eamus: ecce prope est qui me tradet.

ℭ De Ligatione dñi: ⁊ eius codemnatione coram cayphas: ⁊ suspendio Jude. C. XXXIX.

Comestor. Adhuc eo loquēte venit iudas cū cohorte militū accepta a presideː ⁊ turba ministroz accepta a pncipib⁹ sacerdotū ⁊ armis: dato eis signo pditionis. ⁊ suscepto osculo: cum dixisset querētib⁹ Ego sum. abierūt retrorsum ⁊ ceciderūt. Postea tenuerūt eū ⁊ ligauerūt: ⁊ adduxerūt eū ad annā pmū. nō q collega cayphe: sed q socer eius. Adolescēs autē sequebat eū: amictus sindone sup nudo corpore qui relicta sindone aufugit ab eis. Tradunt quidā hunc fuisse adolescentē iohannē: quē tunc fuisse adolescentē: lōga post eius vita indicio est. sequebat autē eū petrus a lōge. Johānes notus pōtifici introduxit petrū. Interrogabat aūt ihesum pontifex de doctrina eius. Et cū dixisset ihesus: Palā locutus sum: interroga eos qui audierūt. Un⁹ ministroz dedit alapā ihesu. erat autē petrus stans in atrio ⁊ calefaciēs se. qui post trinam negationē recordatus verbi quod dixerat dñs: egressus fleuit amare in giens. s. in cauernam: q̄ mō gallicant⁹ appellat. mane facto conuenerūt apud cayphā sacerdotes ⁊ seniores ppłi ⁊ scribe ⁊ pharisei: ⁊ querebant falsū testimoniū cōtra ihesum. ⁊ dixerūt duo falsi testes: Nos audiuim⁹ eū dicentē: Possum destruere tēplū h manufactū: ⁊ post triduum nō manufactū edificare. Cūq̧ nō respōderet ihesus: exurgens cayphas dixit ad ihesum: Adiuro te p deum viuū: vt dicas nobis: si tu es christus fili⁹ dei benedicti. Et respōdit iesus Tu dixisti. Tūc p̄nceps sacerdotū scidit vestimēta sua dicēs: Blasphemauit. Quid vobis videt? Et dixerūt: Reus est mortis. Tunc expuerūt in faciē eius. ⁊ hoc propriū erat iudeoz spuere in faciē eius: quē abiciebant ⁊ adduxerūt vinctū eū in pretoriū. ⁊ tradiderūt eū pontio pilato presidi. ⁊ nō introierūt: ne contaminarent. s. intrādo domū gētilis. Tūc iudas penitētia ductus: retulit. xxx. argēteos: dicēs principibus sacerdotū Peccaui. Forte sathanas qui possiderat eū: postq̄ fecit quod voluit: recessit ab eo. ⁊ ideo potuit iudas dolere quod fecerat: vt ex dolore iterū intraret in eū sathanas: ⁊ faceret eum sibi manū inicere. Nam proiectis argenteis in templo abiens laqueo se suspēdit. Actor. Ex glosis. Ut scilicet ostēderet se perosum celo ⁊ terre. Item vt in aere cum demonibus habitaret. Item vt arterie stringerentur laqueo: que vocem proditionis protulerāt. Dicit tamen Hieronymus sup psalmū. cviij. q magis deū offendit iudas. quādo se

sa pendit q̄ in hoc q̄ eā pendidit. Et crevit medicamentum effusio descendi... dum. In hoc quodammodo velata est os quo osculatus erat deū; ne p̄ osculū mandaret. Utrū aūt ea vox se suspenderit: an destulerit dux bui est. sed p̄ aute resurrectionē dni sup pilabui habet. Quid aūt euenit q̄ audita resurrectione quā nō sperabat se suspēdit.

C De discussione cause eius corā pilato. C. XL.

Comestor. Cū autē ihesus esset in pretorio: exijt ad iudeos pilatus: querens quā accusationē afferrēt aduersus hominē hūc. Et primū eū accusauerūt in duob⁹ q̄ phibebat tributa dari cesari: et q̄ dicebat se christū regē eē. Intrās ḡ pilatus in pretoriū: primā cāz nullā reputās q̄ forte audierat Jhesum dixisse. Reddite q̄ sunt cesaris cesari: et q̄ sunt dei deo. De scda dixit ad ihesum. Tu es rex iudeorū: q̄ respōdit. Regnū meū nō est de h̄ mūdo. Cui pilatus. Ergo rex es tu. respōdit Jhesus: tu dicis: q̄ rex sum ego. Ad hoc veni in mundū: vt testimoniū phibeā veritati. Cui pilatus. Quid est veritas? Et in euāgelio nicodemi et ioseph. Respōdit ihesus: Ueritas de celo est. Dicit pilatus: In terris veritas nō est. Rndit ihesus: Intēde veritatē descēdisse in terrā: et nūc iudicari ab his q̄ in terris hñt potestatē. Intrans autē pilatus in pretorium ... pluriimos ex iudeis ... ait. Nō oīs multitudo vult eū mori. Dicunt ei seniores iudei: Ideo venim⁹ oīs multitudo vt moriat. Surrexit autē vir quidam iudeus Nicodemus ante pīdē ... ihesum multa mirabilia fecisse in populo ... Ait et alius ... Ego ... iacebā in lecto et ... me in lecto ante eū ... verbo eius ... Ecce ... surrexi ... ait ... sunt ... multi ... et mulier ... ambulare. Alius quoq̄ dixit: Leprosus erā ... et mundauit me. Mulier vo q̄dam Ueronica noīe dixit. ... sanguine fluēs erā ... tetigi fimbriā vestimenti ei⁹ et stetit fluxus. Dixerūt iudei. Legē habem⁹ mulierē in testimonio nō recipi. Dicit aūt. Hic homo ... est. Demonia eni ei subiecta sunt. etc. Pilatus ergo ... in populū ... querebat occasionē dimittēdi eū. Comestor. Et iterū exiēs: dixit iudeis nullā inuenio causam in eo. At illi clamabāt. Cōmouit vniuersum populū incipiēs a galilea vsq̄ huc.

C De missione herodis et illusione eius ab illo. C. XLI.

Unq3 accepisset pilatus q̄ hō galileus esset: q̄ herodes erat hierosolymis his dieb⁹: volens ei deferre misit eū ad eū. vt dñs cause galilee vel absolueret vel dānaret: et ideo recōciliat⁹ est pilato sup nece galileor̄ quā fecerat⁹. Qui cū interrogasset Jhesum in multis: nec accepisset responsum ab eo: spreuit eū et illusit ei: et induens eum ueste alba. Hoc pilatus dixit iudeis: q̄ nec ipse nec herodes inueniebāt in eo causam: et ideo correptū flagellis dimitteret. Turba aūt vniuersa clamauit: Crucifige eū. Cūq̄ pilatus remisisset accusabāt eū in tertio q̄ dei filiū se facit: clamabāt etiam. Si hunc dimittis nō es amicus cesaris. Oīs q̄ se regē facit cōtradicit cesari. Audiēs hec pilatus: eduxit eū: et sedit p̄ tribunali in loco gabbatha. erat autē parasceue ... hora sexta ... Jhesus in multis nihil respōdit. Per diē autē festū pasche ... consuetudinē dimittere vnū de vinctis ... nomine Barrabas ... iudeis elegerūt ... Jhesum innocentē ... barrabā elegerūt ... Pilatum ... In eo ... cognoscere ... laborabat ... Forte vo sic ...

Et euāgelio nicodemi et ioseph. Loquitur ergo pilato ... Jhesu ... nouē ... Nubes ... in ... mundi ... ipse Lex ... Comestor. Uidēs autē pilatus q̄ nihil pficeret lauit manus et ihesum flagellis cesum tradidit eis vt crucifigeret. Forte id fecit vt satiati flagellis a morte desisterēt. Adhuc columna cui alligat⁹ fuit vestigia cruoris ostēdit.

C De illusione militū et crucifixione dni. C. XLII.

Milites ergo presidis suscipiētes ihesum cruētes eū: circūdederūt eū clamidē coccineā ad similitudinē purpure: qua reges vtebant: pro diademate autē: plectētes coronā de spinis imposuerūt capiti eius credibile est autē acutos corone crucē de capite extraxisse. Sed ex flagellis cruor ... sanguinis sudor aliā partem corporis ... vestes ... manus et pedes et latus ... sanguine. Et tota ... sic tincta ... Pro sceptro autem dederunt

ei in manu eius arundinem: et illudebant ei tanq̄ regnare volenti nec valenti. et flexo genu dicebāt: Aue rex iudeor̄. Ideo in parasceue cū orat pro pfidia iudeis: genua nō flectim⁹. Et exspuētes arūdine percutiebant caput eius. Exuentes eū purpura reinduebāt eū veste sua. et duxerūt eū vt crucifigerent baiulāte ipso sibi crucē. Sequebant aūt ihesum mulieres plangētes eū. quib⁹ ipse ait: Nolite flere sup me: sed sup iminētē excidio gētis vrē. et venerūt in locū caluarie sic dictū: q̄ ibi decollabant rei. et multa ossa capitū ibi sparsa erāt. Cū autē crucifigerēt eū dicebat: Pater dimitte illis q̄ nesciūt q̄d faciūt. Tūc se ... de vest. b⁹ ... excepta tunica ... partes ... militi: q̄ crucifixerūt eum. Tunica erat inconsutilis reticulato opere facta: et ideo nō potuit scindi. sed sortiti sunt de ea cui⁹ esset. Scripsit autē pilatus titulū cause eius. In titulo causam mortis ei⁹. Jhesus nazaren⁹ rex iudeor̄. q. d. Ideo crucifixus est: q̄ rex erat iudeor̄. Et scripsit eū hebraice greče et latine: vt diversarū linguarū hoīes q̄ cōuenerāt ad diē festū: legere possent et intelligere. Dixerūt autē iudei vt mutaret titulū: et noluit. Crux vo nō habebat sup lignū transuersum aliquō: habēs formā thau. Sed pilat⁹ supposuit cauillā: et tabulā et tabulā affixā ei. et in tabula erat titulus sic. Dicunt aūt in ... cruce fuisse q̄ttuor diuersa ligna. et forte in totidē ... rib⁹ lignū erectū trāsuersum tabula supposita. Tritic⁹ ... infixa erat crux: q̄ rupe fuit defossus: Inueniūt eni lignū dñice crucis e palme et cypressi. aūt quidā addūt oliue et cedri.

C De susceptione latronis et cōmendatione ... marie ... C. XLIII.

Pretereuntes aūt blasphemabant eū mouētes capita sua dicentes: Uah q̄ destruis templū dei. Sic et sacerdotes illudebāt ei dicentes: Alios saluos fecit seipsum nō pōt saluū facere. Cū dixerit: Hoc apparet q̄ nō in se sed in ... sanabat ... tius se sanaret. Demones eni sentiētes vires suas eē fractas: ... bant vt descēderet de cruce. Ut in Thobia legit̄ sup exēteratione piscis: demonē stetisse sup brachiū crucis: et considerasse: an christ⁹ aliquā maculā peccati haberet. Et iam vn⁹ de pēdentib⁹ sil' blasphemabat eū. Alter increpās blasphemantē ait. Memēto mei dñe dū veneris in regnū tuū. Et audiuit a deo. Hodie mecū eris in paradiso. Nec intelligit de terrestri vnde expulsus est adam nec de angelico: q̄ ad illū ante christū nemo ascēdit: sed in requie: q̄d est esse cū ihesu. Uel hodie eris mecū: quod est eē in paradiso. Forte fuit aīa huius cū aīa christi in sinum abrahe eū illo regressa. Et q̄ tunc nō penetrauit latro celos. et ex aliis locis scripturarū errauerūt quidā dicētes eē multa loca beatoȝ: preter celū paradisū. sade: et loca laete. et in terra ibi beati viuūt nec tñ deū videbūt. Stabat aūt iuxta crucem mater ihesu: et maria cleophe: et maria magdalena: et iohānes. Ambro. sup Lu. ... apostoli maria ante crucē stabat: et pius spectabat ocul' filii vulnera. spectabat nō pignoris mortē sed mundi salutē. Aut fortasse q̄ nouerat p̄ filij mortē mūdi redemptionē: aula regalis putabat se sua morte publico muneri aliquid adiuturā. Sed ihesus q̄ factus est sicut hō sine adiutorio inter mortuos liber suscepit quidē mris affectū: nō q̄suit ad oium redēptionē hois adiutoriū. Comestor. Tūc dixit mri de iohāne: Mulier ecce fili⁹ tuus. Et iohāni ait: Ecce mat tua. Et illa ... hora cū eēt bea virgo cū aplis ... Hiero. Pudicissime virginitas nulli discipulor̄ recti⁹ q̄ virgini cōmēdata est: vt eēt ad inuicē grata ... et florid⁹ aspect⁹: necnō et venustas diuersādi ... alternis ... pudicitiarū splendore decoratus.

C De tenebris vniuersalib⁹ aeris et consummatione dñice passionis. C. XLIIII.

Erat. Serta aūt hora facte sunt tenebre sup globe sol pendentē deū suū videret. iuxta illud Jsa. Erubescet luna et cō. sol. Nec mirū: q̄ ver⁹ sol pateb... ... Uel ne ... Et h' sup ... ... Ut legit̄ ... ... lumen ... ... Et fecerūt ... ... Jō facta glo. Ne putes hoc ... ... tres horas tenebre facte sūt ... a sexta vsq̄ ad nonā. Nec ... eclipsis q̄ luna erat ... et ideo ... est in ... qui sol in occidēte. Propterea tres horas ... ... Eus. in chro. In ... quoq̄ ... ... sol facta e ... ... et in vrbe ... ... Scribit sup hoc ... ... Quarto ano ... ...

⁊ excellens inter oēs que acciderāt ante eam. defectio solis facta est hora diei sexta: ita vt in tenebrosam noctē versus sit. ⁊ stelle in celo vise sint: q̄ oībus his cōgnitū q̄ in passione dn̄i acciderūt. Comestor ⁊ circa horā nonā ihesus exclamauit. Heli lamazabathani. Et dixerūt q̄dā: heliā vocat iste. Hi romani erāt nō itelligētes hebreū clamabāt autē se derelictū a patre: q̄r traditus calamitatib⁹ videbatur derelictus. Uel q̄r fere inutilis videbat ei⁹ passio: q̄ma de toto genere hoīū nō videbat q̄s redimi nisi latro: q̄ fere solus credebat in eū. Unde dicit in psalmo. Singularis sum ego donec trāseā. Excepta. s. beata vgine quā tūc etiā credidisse credimus in dn̄o. sinum semp ipsa excipit. Postea dixit Ihesus: sitio. Et vnus ex militibus impleuit spongiā aceto: ⁊ posuit eā arūdini: suppositā isopo: circūligatā: ⁊ dabat ei bibere. Potuit esse q̄r vile vinū secū tulerant ad bibendū: ⁊ ex calore q̄stacetū factū est. Unde ad notandū eius acerbitudinē alius euāgelista dicit. Uinū mirratū: alius cū felle mixtū. cūq̄ libasset Ihesuz acetū dixit: Cōsummatū est. quicquid. s. oportebat fieri anteq̄ morerer.

C De Morte dn̄i ⁊ signis in elemētis ostēsis. C. XLV.

Xglo. sup matth. Ihesus aut circa horā nonā clamasset ad patrē spiritū emisit. ⁊ Adā post meridiē cū peccasset: vocē dn̄i audiuit. Et est ordo rōnis: vt quo tēpore clausit ade p̄uaricati. eo tēpore per mortē latroni ianuā reseraret paradisi. Actor. Et note q̄ bene dicit matheus. Emisit sp̄m. s. tanq̄ colūbā ex arca: q̄ ramū oliue tulit. i. recōciliationē nostrā deo patri: iuxta illud. Reconciliati sumus deo p mortē filij ei⁹. Iohānes dicit: tradidit. s. q̄si preciū nostre redēptiōis [illegible] Marcus ⁊ lucas dicūt exspirauit. Passus est aūt [illegible] [illegible] eodē anno quo Iohānes capite [illegible] est [illegible] [illegible] in quo idē sermone est et dicit glo. sup matth. [illegible] mēta cōditori suo mōnēti cōpatiebant. Comestor. Et velū templi q̄d erat ante sanctasanctor scissum est a summo vsq̄ deorsum. Forte etiā velū appensum ante fores tēpli. q̄d ad tegēdas fores appositū dicit Iosephus. cū iterō scissum est. Nā ⁊ in euāgelio nazareop. superliminare tēpli infinite magnitudinis fractū esse legit. Audita q̄ voces in aere. Trāseamus ab his sedibus. Terra quoq̄ mota est. petre scisse sunt. monumēta aperta ⁊ q̄dā sancti surrexerūt a mortuis: ⁊ venerūt in hierusalē: ⁊ apparuerūt multis. Forte hi fuerūt de q̄bus [illegible] [illegible] sepeliri in hierusalē. vt cū dn̄o resurgēte resurgerēt. Utrū autē aliqui eop sic p̄mūferint: ⁊ cū dn̄o ascēderint nescimus. Q̄ autē alij mortui sunt iterū. postq̄ dn̄i resurrexisse testificati sūt scimus: q̄r corpora quorundā adhuc quiescūt in hierusalē. ⁊ scio sancto [illegible] corpora fuisse phibet. His visis: centurio ⁊ qui cū eo custodiebāt ihesum: timuerūt ⁊ dicebāt. Uere filius dei erat iste.

C De Uulnere dn̄i lateris ⁊ illuminatiōe percussoris. C. XLVI.

Udei autem ne remanerent pendētes in cruce in magna die sabbati: rogauerūt pilatum vt frāgerent eop crura ⁊ tollerent: ne festū dominicū cruciatus sedaret. Cūq̄ milites primi fregissent crura: ⁊ venissent ad Ihesuz inuenētes eū mortuū: nō cōminuerūt ex eo crura: s̄z vn⁹ militū lācea latus ei⁹ apuit. Actor. Uigilāter sic glo. dicit Iohānes apuit. nō pcussit vel vulnerauit: vt innuat q̄ ibi quodāmō hostiū vite apertū est. q̄r inde sacramēta ecclesie manauerūt. sine quibus ad vitā nō intrat. Unde sequit. Et cōtinuo exiuit sanguis ⁊ aqua. sanguis in remissionē peccatop: ⁊ aq̄ ad lauacrū baptismi. scilicet añdū. iuxta illud zacharie. Erit fons patēs domui Dauid. ⁊ cē. Et hoc factū est ex littera miraculose ē supra statū nature. q̄r de corpe mortui nō solet exire sanguis nec aq̄: h̄ autē prefiguratū est: q̄n facta est mulier de latere viri dormiētis. Comestor. Et q̄ lāceauit eū (vt tradūt quidā) cū fere caligassent ei⁹ oculi: ⁊ casu tetigisset oculos eius sanguine: clare vidit. Ex gestis ei⁹. Pnotinus illuminatus in christo credidit vnde militie cedēs: instructus ab aplis: in cesarea capadocie. xxviij. annis monachicā vitā duxit. ⁊ in oī sanctitate p̄manens verbo ⁊ exēplo plurimos ad christū cōuertit.

C De Martirio sancti longini militis. C. XLVII.

Dcā cum preses octouius cognouisset erat eum ad se [illegible] sit: ⁊ ait illi. Quis vocaris. respōdit: christianus. Oportet enī vt donū gratie christi prius confitear. Preses dixit. Qui aūte fuerunt nihil de hoc nomine lucrati sunt. Nomen tuum edicito. Qui respondit: Lōginus vocor. Cui preses: Cuius prouincie es. Respōdit: Isaurie. Preses dixit. Seruus es an igenuus. Respondit: Curialis fui: ⁊ dn̄i seculo militaui: ⁊ omnia que habebam fratribus meis vēdidi. ⁊ sū mihi inde dabant singulis annis centū solidos: quos semp paupib⁹ erogaui. Preses dixit: Ergo tanq̄ ingenuus sacrifica dijs: vt quiete viuas: ⁊ nō penis deficias. Lōgin⁹ rn̄dit: Nemo pōt duob⁹ dn̄is seruire. nā deus meus docet ⁊ iubet oē bonū. dij vrī iubēt maliū. Preses dixit. Nimiū loqris. S̄z sacrifica dijs ⁊ indulgebit tibi deus tuus q̄r necessitate regali coact⁹ facis. video enī q̄ p abstinētia tua penas tolerare nō poteris. Qui rn̄dit: Immo tu efficere christian⁹: ⁊ indulgebit tibi rex tuus: cū verū deū cognoueris. Irat⁹ p̄ses: iussit ei oēs dētes auferri: ⁊ linguā abscidi. lōgin⁹ tn̄ loqlā nō pdēs dixit: Si credis deos eē deos: quos tu colis sine me ⁊ cōfringā illos: ⁊ defendāt se si pnt. ⁊ si mihi nocuerint: credā q̄ veri dij sunt. si aūt nihil nocuerint: credo deo meo. Preses dixit: Do potestatē. Et accipiēs securim: oīa idola ⁊ quicq̄d erat in templo cōfregit ⁊ cōminuit. Et oēs demones exeūtes de idolis in p̄sidē ⁊ in oēs socios ei⁹ p̄tin⁹ intrauerūt. ⁊ sic insanientes ⁊ latrātes se ei⁹ pedib⁹ pstrauerūt. Et ait illis lōgin⁹: Cur habitatis in idolis: Rn̄derūt vbi christus nō nolat: ⁊ ei⁹ signū nō est positū: ibi est habitatio nostra. Lōgin⁹ ad astāti pplo dixit: Uultis vos habē deos ⁊ colere: an effugē eos in hoīe dn̄i. Ecce videtis presidē vestrū sub pedib⁹ meis [illegible] [illegible] clamabat dicēs: Rogam⁹ te serue dei: ne iubeas demones [illegible] habitare. Et cū orasset lōgin⁹ exclamātes demones exierūt. ⁊ multi h̄ videtes crediderūt. Post paucū tpo ipse p̄ses a diabolo instigatus dixit lōgino: Ciuitas ista ditescit a sacrificio deop p magicas artes christianop. s̄z h̄ audient imperatores: oēs perimus. Affrodis⁹ cōmētariensis dixit p̄sidi: Eū q̄ nos sanauit ⁊ cūctos liberauit: toāq̄n vis. Preses dixit: Fantasma fuit: ⁊ illudit sensui nr̄o. Affro. dixit: Nihil faciāo seruo dei ne [illegible] [illegible]. Tūc iratus p̄ses iussit affrodisio linguā secari: ⁊ statī orāte lōgino p̄ses cecat⁹ est. Tūc dixit p̄ses affrodisio [illegible] [illegible] vt oret pro me: q̄r stulte egi in eū. Qui rn̄dit: Nōne dixi. Noli nocere seruo dei. nōne vides q̄ ego sine lingua abscisa loquor. Preses ait: Cur hos patiebar ⁊ tota corp⁹ meū grauissime cruciat. Longin⁹ dixit [illegible] [illegible] oculis tuis ⁊ tūc orabo p te: ⁊ sanaberis. ⁊ statī iussit eū decollari. Abiit q̄ ad corp⁹ ei⁹ ⁊ pstrat⁹ cū lachrymis penitentia egit ⁊ [illegible] visum recepit. Et honorifice sepeliēs eū in fide christi. [illegible] Dn̄i⁹ passio celebrat idus martij.

C De sepultura dn̄i. C. XLVIII.

Omestor. Ipsa autē die parasceue q̄n hec facta essent: venit ioseph decurio. id est vir⁹ de ordine curie ab arimathia q̄ ē in ramatha [illegible] ⁊ iustus de quo etiā q̄dā put ā dicūt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ⁊ a pilato corpus ihesu. Uenit ⁊ cū eo nicodem⁹ ferens mixturā aloes q̄si librās centū. ⁊ acceperūt corpus ihesu ⁊ inuoluerūt sindone quā emerat ioseph ligauerūt linteis etiā aliis. ⁊ q̄r in sindone inuolutū est corpus ihesu: instituit siluester papa: vt sacrificiū altaris in lineo tm̄ pāno celebraretur. De monumēto dn̄i dicit Beda sup Math. q̄ dom⁹ fuerit rotūda de subiacēte rupe excisa tāte altitudinis: vt vix hō manu extēsa culmē posset attigē: i. rotūdū habēs orientē: cui magn⁹ lapis appositus erat pro hostio. In pte ei⁹ aquilonari loculus dn̄ici corporis de eadē petra fact⁹ ē septē pedes habēs lōgitudinis. Color eo monumenti ⁊ loculi rubicūdo ⁊ albo dicit eē permixt⁹. Et euāgelium nicodemi. Cū āt petijsset ioseph corp⁹ ihesu ⁊ sepelisset eum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ⁊ nicodemus ⁊ alios q̄ [illegible] [illegible] ⁊ eps ei⁹ manifestauerāt ei. Cūb⁹ āt se occultassent: totum mon[illegible] [illegible] [illegible] inde [illegible] [illegible] ⁊ ioseph se ostēdit [illegible] [illegible] [illegible] custodiri vsq̄ post sabbatū [illegible] se daturos carnes ei⁹ volatilib⁹ celi ⁊ bestijs terre. Incluserūt q̄ eū cubiculo vbi nō erat fenestra. ⁊ hostiū cubiculi signauerūt. [illegible] [illegible] ⁊ custodes posuerūt. Comestor. Erat aūt maria magdalene ⁊ altera maria osiderātes vbi positū erat corp⁹ ihesu. ⁊ reuertentes parauerūt [illegible] [illegible] [illegible] sabbato [illegible] [illegible] posuerūt iudei custodes sepulchro: ⁊ signauerūt lapidem.

C De Triduo mortis eius. C. XLIX.

Ero. Ut autē dicit Aug. 3 felicianū [illegible] [illegible] cuo fili⁹ dei carnē suā moriēdo nō ē [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] formauit. Mortuus ē ergo nō discedēte [illegible] passus est nō pereunte potentia. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mediā diuinitatē ⁊ carnē [illegible] ⁊ nō diuisa carne ab aīa diuinitatē quoq̄ a carne separatā [illegible] [illegible] p h̄ q̄ multiplex ē mediū preceptionis [illegible] [illegible] [illegible] ⁊ h̄ mō mediū est aīa inter carnē ⁊ deū [illegible] [illegible] [illegible] hoc diuinitati [illegible] carnē: q̄r simplicior. Itē similior carni q̄ diuinitati q̄r minus simplex. Itē ē mediū [illegible] vt in [illegible] Itē [illegible] vt in linea. Itē [illegible] [illegible] ⁊ amor inter [illegible]

De hoc medio verū est: q eo diuiso sequit diuisio extremorum: hic
autē nō sic. Aīa igit christi ad infernū descēdit: caro in sepulchro ia
cuit. sapiētia cū vtroq pmāsit. q in inferno (vt ait Ambro.) lumē vi
te fundebat eterne. Notādū q aīa Chri in triduo mortis ei⁹ licet a
carne separata, multū vtilitatis habuit ex vnione sui ad verbū. Nā
oīa sciebat q deus scit etiā actualit: et gratiā habuit nō mēsuratā:
et potētiā spoliandi infernū: quoz nullū habuisset si sepata fuisset.
Caro etiā ex vnione sui ad verbū h habuit: q si in ea statu aīa isum
deret isimul as ei⁹ nō grauaret aīa nec sciētiā vel alios habit⁹ mi
nus intēsos hret. neq lesio ei⁹ vsuz vtutū aut viriū retardaret: et q
putrescere nō poterat. Unde psal. nō dabis scm tuū videre corrup.
Notandū vo q opinio magistri petri q dicit chrm fuisse hoiem in
illo triduo: iā reprobata est a doctorib⁹. Tres eni opiniones sūt: cir
ca verbi incarnationē. Prima dicit q fili⁹ dei nō assumpsit hoiem
ppriū: et q est qd sm q hō: et q chrs est duo. Scda dicit: q fili⁹ dei
nō assumpsit hoiez ppriū: sed naz hois: et q est qd sm q homo: et q
chrs est vnū solū. Tertia dicit q assumpsit corpus et aīaz vt habitū.
Due pme dicūt: q chrs in triduo nō fuit homo. qz tunc nō fuit vnio
aīe ad carnē: q sola facit hoiez. Tertia dicit q chrs fuit homo in tri
duo: eo mō q cōcedit q fili⁹ hō est. i. humanat⁹. Ista opinio repro
bata est: tn dicere q chrs in triduo fuit homo nō est hereticum: eo
modo quo ipsi dicebāt: sed falsum vt credim⁹. Nā illa susceptio tri
plicē cōprehēdit vnionē. s. verbi ad carnē: verbi ad aīam: aīe ad car
nē: sed hoc nō fuit in triduo. Quare nec illa susceptio fuit in triduo.
Qz autē in illo triduo spoliauerit infernū: dicit aplīs ad coloc. Expo
lians inqt pncipatus et potestates. s. infernales: Abrahā auferēdo: et
Isaac: et ceteros iustos in iferno detētos. traduxit. s. qsi victor pdaz
p medios raptores. vel traduxit. i. longe traduxit. s. in celū. qd a tem
dens in altū. c. v. c. Ipse inquā pus triūphans. i. expugnās eosdē pri
ores p se h. Itē in actib⁹ dicit Petrus de seipso. Quē deus suscita
uit solutis dolorib⁹ inferni: vel quantū ad ipz: quē dolores inferni
nullatenus leserūt: vel quantū ad alios: q p eū ab inferni doloribus
soluti sunt. licet autē essent in cōsolatiōe quietis in sinu abrahe. nō
tn penitus a dolore inferni erāt soluti sm glo. Nō enim sine labore
sustinebāt dilationē sue deliberatiōis et ingressus regni. De quo za
cha. Tu quoq in sanguine testamēti tui rc. In huius rei figura Io
seph missus est in lacū a fratrib⁹. Hieremias a iudeis. Daniel a chal
dei. Ananias quoq descēdit in lacū in dieb⁹ nitris vt leonē interfi
ceret. Tūc ipletū est qd dūs dixerat de seipso. Sicut fuit Jonas in
ventre ceti. rc. Qd intelligēdū est sinodochice sm Hierony. fuit eni
dūs in sepulchro. p partē parasceue. s. ab hora nona et deinceps: et p
integrū sabbatū: et per partē diei dominice. s. p totā noctē sequentē
sabbatū: q deputat diei dominice sm nouā coputationē Et ita per
sinodochē fuit ibi trib⁹ diebus naturalibus: q cōprehenderunt tres
dies: et tres noctes vsuales.

De Aduētu mulierū ad sepulchrū: et resurrectiōe dni. C. L.

Espere autē sabbati. i. sequēte sabbatū id est in nocte q sequit diē sabbati et ptinet ad diē dnicū sm nouā computationē: q. s. nox lucescit. i. trāsit in lucē: vl luce terminat: in pma sabbati venit ma
ria. rc. Et est idē modus loquēdi. Uespe sabbati: et pma sabbati. i.
post sabbatū. Uel pōt dici q venerūt ad lit. et vespe sabbati: vt dicit
matheus et postea mane: vt dicit marcus: qz sepe ibant et redibant.
Unde glosa q diuersa tpa aduētus istarū mulierū in euāgelijs de
scribunt. nō est mēdacij signū: sz sedule visitatiōis officiū. dum cre
bro abeūt et occurrūt: et nō se patiunt a sepulchro dñi diu abesse vel
lōgius. Uenit Maria. rc. Marc⁹ sic hz. Maria magdalena et ma
ria iacobi et salome emerūt aromata. rc. Propē hoc quidaz dicunt
nō fuisse nisi duas. qdā tres. sz q tres magis tenet ecclesia. Qui aūt
dicit duas sic exponūt vba marci q salome expositio ē alteri⁹ ma
rie cui⁹ nomē tacet: et dicit Joha. chrysosto. q h fuit mr filioz zebe
dei et vocata est salome: qsi binomia. Posset et dici q i pncipio dū
venerūt nō erāt nisi due: postea aūt plures. Comestor. Et dicebāt
adinuicē. Quis reuoluet nobis lapidē ab hostio monumēti. Et re
spiciētes viderūt reuolutū lapidē: et angelū sedētē sup eū. Iā. n. ter
remot⁹ factū fuerat dño resurgēte: et clauso sepulchro egressus erat
ihesus. Un cuidā monacho sci laurē. ex muros: ab icarnatiōe dni.
anno m c xi mu Iri de cigulo suo quo cict⁹ erat isolute et proiecto ad
eū vox i aere fca ē. Sic potuit chrs clauso exire sepulchro. Angelus
aūt p⁹ tulerat lapidē: vt egressuz iā fcm idicaret. Pre timore aūt ei⁹
exterriti sūt custodes: et iacebāt velut mortui. Actor. Dicit glo. sup
math. Sepulto dño in. vi. sabbati qzdiu licuit opari. i. vsq ad occa
suz solis mulieres vnguēta parabāt. hoc sz Lucā. Et qz p angustia
temporis opus illud implere nō potuerūt. transacto sabbato: id est
occidente sole: vbi licētia operandi redijt: emerunt aromata. Et qz
nocte preoccupāte sepulchrū adire nō potuerūt: mane ad. erūt. Un
Marc⁹ hz Ualde mane. Matheus aūt a pma pte nocti. i. a vespa
noctē significat: i cui⁹ fine venerūt ad monumentū. Io aūt sic noiat
eā: qz ab illa hora ex q sabbatū trāsactū erat: licebat eis facē qd vo
lebāt. s. vnguēta parare: et vngere corp⁹. et tūc etiā sm glo. ceperūt p
parare. sz et dictu est nec ipsa retardauit eas ne possent habē acces
sum ad monumentū vsq mane.

Qualiter glorificationē suā christus meruit. C. LI.

Nota q christus humilitate passionis meruit sibi tria. s. accelerationē gliose resurrectionis: qz nō expectauit generalē futurā. Hoc notat ab aplo cum dicit Proptē qd et exaltauit illū. s. I resurrectiōe sm glo.
Item glorificationē sui nois: qd notat cū subdit: Ut in noie ihesu
omne genu flec. Uerūtn in oib⁹ operib⁹ suis meruit sibi vitā eternā
iam habitā a die cōceptionis ad silitudinē angeloz. Nā ex pari cha
ritate fecit opera sua: et oīa fuerūt eque meritoria sibi: qz vnoquoq
ope suo meruit totū premiū. Un sicut dicit Aplīs: Christus fact⁹ est
obediēs rc. propē qd deus rc. ita potuit vere dixisse. curauit palyti
cū. vel locut⁹ est samaritane. vel quodlibet aliud opus rōnis fecit. et
propē h deus exal. rc. h tn poti⁹ dixit de humilitate passiōis: ppter
quādā coaptationē: q fit p ɔtrariū etiā meritū et premiū. s. vt ostēde
ret hūilitati passiōis respōdere p ɔtrariū exaltationē resurrectiōis.
sicut cū dūs vere posset dicere Bti q lugēt: qm ipsi possidebūt ter
rā. maluit tn dicere ppter quādā ɔtrarij coaptationē: qm ipsi cōso
labunt. nec est ɔsequēs. si christus pmo ope qd fecit meruit totum
premiū suū. q ideo sequētia ei⁹ opera supflua fuerint: qz illis opib⁹
pleni⁹ meruit qz prius meruerat. et si nō qntū ad vim merēdi: q attē
dit penes charitatē: q nunqz creuit in eo. tn qntū ad numerū meri
toru: q attēdit penes opera. nec est remuneratio supra merita sicut
alij sci. ipse est eni inter hoies excepte excellentie: qz ab ipso instanti
cōceptionis eius data sunt ei carismata nō ad mensurā. vnde quia
summā charitatē habuit: summū premiū meruit. et ita nō potuit re
munerari supra meritū. Fuit tn in premio eius mīa dei: nō quantū
ad eentiā premij sed qntū ad radicē meriti. i. qntū ad supereffluētiā
gre operātis: q sibi data est nō ad mensuram. hec eni gra fuit radix
meriti: et p hoc premij: q data est ei ex sola mīa dei. et sic etiā in pre
mio christi locū habet quod dicit Uniuerse vie dñi mī. et ve. Quod
autē dicit Donauit illi nomē. i. honorificentiā. sup omne nomen. i.
sup omne nominale. hoc nomen est quod vocat deus. Sed nonne
etiam ante resurrectionē habuit hoc nomen? vtiq. sed hoc dicitur
quo ad ostensionē: quia quod ante resurrectionē occultū erat sm il
lud Uere tu es deus abscōditus. post resurrectionē in euidenti po
situ est. s. vt scirēt hoies et demones ipsum esse deū. Quod ergo a cō
ceptiōe acceperat sm glo. dicit et donatū post resurrectionē propē
manifestationē. Propterea proprie loquēdo christus non fuit bea
tior post resurrectionē qz ante. Btitudo eni nō ɔsistit in duplici sto
la: sed tm in stola aīe: qz sola aīa cognoscit et diligit: et fruit deo. qd
est btitudo eterna: sm illud Hec est autē vita eterna rc. Et hanc ha
buit christus pfectā ab instanti cōceptionis sue. nec habuit aliquid
admixtū de suo ɔrio. i. de vera miseria: qz vera miseria ē solū petm.
et potuit qdē ad illā puenire sine merito passionis: qz potuit ɔ sup ta
mortalitate imortalitati glia vestiri. sz nō sine merito iustitie et cha
ritati: aliarūq virtutū. Nō eni christus hō eē potuit: in quo plenitu
do virtutū et gre nō fuerit. nec virtutes ei inesse potuerūt: cilicio mor
talitatis induto: quin p eas mereret.

Qz Sola humilitate passionis meruit nobis ingres sum paradisi. C. LII.

T quid ergo voluit pati et mori: si ei virtutes ad merēdū illa sufficiebāt. Pro te: non pro se: vt ipsius passio vel mors tibi esset forma et causa. forma virtutis et humilitatis. causa
glie et libertatis. Meruit eni nobis p mortis et passiōis tollerantiā
qd p pcedētia nō meruerat. s. aditū padisi: et redēptionē a pctō: a pe
na et a diabolo. Itē nota: q christ⁹ humilitate sola passiōis meruit
etiā nobis tria. s. liberationē: et ianue padisi apertionē: et vitā eternā.
Nā si oib⁹ opib⁹ suis eqlit sibi meruit: nō tn oib⁹ eqlit nobis me
ruit. nam si nihil meruit qd ad peccatū ptineret: vt remissionē vel sa
tisfactionē. quedā autē sunt opera charitatis meritoria tm: vt ipsuz
diligere ex charitate. qdā meritoria et satisfactoria: vt elemosyna: ie
iuniū: martyriū. Un dicim⁹ q humilitas passiōis christi nō fuit tm
meritoria vite eterne et sibi et nobis: sz etiā satisfactoria pro peccatis
primoz parentū. et ideo p eā meruit nobis apertionē: qz p eam solū
datū est preciū redemptionis nostre. Tāta eni fuit humilitas in re

demptione. quanta supbia in preuaricatione. Et si ante meruit alijs opibus nobis vitā eternā quantū erat ex vi merēdi. i. ex natura charitatis. nō tñ ianue apertionē: qz in hoc solo ope solutū est debitū p quo excludebamur a paradiso. ꝛ qdē Abrahā ꝛ alij sci antiq̄ meruerūt introitū paradisi quātū fuit ex se. sed tñ illā hereditatē nō potuerunt intrare. licet pmeritā ꝛ etiā sibi pmissam. qz obligata erat debitis. sicut cōtingit in hereditatib⁹ naturalib⁹: vnde oportebat q debitū peccati pus solueref: qd̄ factū est in passiōe xpi. Itē dicit apo. ad thi. q chrs destruxit mortē vitāqz sm glo. s. aīe ꝛ corporis. Vnde. Qui mortē nostrā moriēdo destruxit. ꝛc. Licet enim oēs filij ire nascamur ꝛ oēs moriamur. tñ mors corpis dupliciter destructa est. s. quātū ad certā spem resurgēdi quā habem⁹ ex resurrectione chri capitis nostri. ꝛ etiā quantū ad timoris remotionē. s. qz modo aperta ianua nō ita timef mors corpis a scis viris sicut olim. qñ oēs descendebāt in ifernū. Silr mors aie duplicit. s. qz in baptismo vtute chri ɔsecrato. oīs reat⁹ originalis peccati ꝛ actualis abolef: ꝛ etiam ipse fomes q̄ i carne remanet debilitaf. Neutra tñ mors adhuc penit⁹ destructa ē: sz i futura resurrectiōe penit⁹ absorpta erit sz illud apli. Cū aūt mortale h̄ iduerit imortalitatē: tūc fiet sermo. ꝛc.

De hora dominice resurrectionis. C. LIII.

Comestor. De hora qdā resurrectōis dominice varie loquūf auctores. Ieronymus in lib. xij. qstionū: dicit q resurrexit vespe sabbati. Ambro. in fine expositiōis luce dicit. q profunda nocte: viri ꝛ mulieres potuerūt ad monumētū accedere custodib⁹ qescētib⁹ ꝛ pncipes sacerdotū dixerūt: q discipuli ei⁹ nocte venerūt. August. aut dicit q diluculo: cui cōsentiūt q̄ dicūt dñz. xl. horis mortuū fuisse. s. qttuor horis vespertinis parasceues. ꝛ. xxxvi. hoꝝ noctiū: ꝛ diei intermedie. Vn ꝛ post resurrectionē totidē dieb⁹ ante ascēsionē i terra morat⁹ est. Et h̄ ecclia magis approbat. Unde mane pma sabbati. ꝛc. Ecclia quoqz assentire videf i hoc q matutinas laudes p dñi resurrectiōe celebrat. Pro pdicta vo snia Ambrosij facit q Sāson i typo resurrect. [illegible] noctis surgens tulit portas gaze. [illegible] chri redijt ab iferi: ꝛ reddita ē corpi facto ipassibili. Petrus lūbardus. Habuit qdē ꝛ aīa illa bonū aliqd in se ppē mortē qd nō añ. s. ipassibilitatē. nec tñ beatior q̄ ante vl melior: qz nō sanctior. Comestor. Utrū aūt tunc facta est ipassibilis cū egressa est a corpe: an tūc demū cū reddita est corpi. ne sine corpe glorificaref nō memini me legisse. De scis quos eduxit de ifemo si qrif vbi fuerint post resurrectionē: deus nouit. Vel sicut dicif de dño: fuerūt in extremis maris. i. super amplissimos fines orbis.

De Diuersitate aduentus mulierum: ꝛ numero angelorum. C. LIIII.

Eto: Queri[tur] de diuersitate aduetus mulierū ad sepulchrū: q̄ videf esse in euāgelistis. et etiā de diuersis apparitiōib⁹ ꝛ numero angeloꝝ. Nā de maria magdalena dicit math. q cognouerit resurrectionē angelo reuelāte. Johānes dicit eā ignorasse: ꝛ dixisse. Tulerunt dominū. ꝛc. Itē matheus dicit eā pedes dñi tenuisse. Johes dñz eam phibuisse ne tangeret. Math. dicit eā gaudium fuisse. Johes fleuisse. Itē mathe⁹ dicit eas vnicū angelū vidisse. Lucas ꝛ iohes duos. Hec oīa soluunf p ordinationē histoꝛie quā hic ponit Augu. i glo. Dicit enī q pma sabbati diluculo venerūt ad monumētum: vt oēs euāgeliste cōsentiūt. Iā enī factū erat qd hic dicif de terremotu: et reuolutiōe lapidis: ꝛ terroꝛe custodū. Venit aūt Maria magdalena q̄ ceteris feruētior erat. Unde ꝛ iohes eā solā cōmemorat: tacitis alijs q̄ cū illo erāt. Et vidēs lapidē sublatū anteq̄ diligēti⁹ inspiceret: credēs sublatū corpus: cucurrit ꝛ nūciauit petro ꝛ iohāni. sm iohānē. q̄ etiā currētes ad monumētū: ꝛ nō inuenientes corpus crediderūt qd dixerat eis Maria. s. corpus esse sublatū: ꝛ abierūt. Maria autē stetit ad monumētū foris ploꝛās. s. in horto: ꝛ tūc vidit angelū sedētē sup lapidē reuolutū. de quo Math. ꝛ marcus. Ad cui⁹ verba maria dū fleret iclinauit se ꝛ pspexit in monumētū: ꝛ tūc vidit duos angelos sedētes. vnū ad pedes ꝛ aliū ad caput. de qb⁹ Lu. ꝛ Johā. Qui dixerūt ei: sm Johēz. qd ploras. Et itelligunf hic surrexisse angeli: vt ꝛ stātes viderent. vt dixit Lucas. Et dixerunt sm Lucā. Quid qritis: viuentē cū mortuis. ꝛc. Post hoc cōuersa Maria retro: vidit Jhesuz stantē: sz Johēz: ꝛ nō agnoscēs eum putabat hortulanū. sz noīata ab eo cognouit eū. Qui ꝛ dixit ei. Noli me tangere. Nō dum enī ascendi ad patrē meū. supple in corde tuo. qz me nō credis equalē patri esse: sed sublatū tanq̄ purū cadauer. Ac si diceret. Quia tanq̄ mortuū queris: viuentē tangere nō mereris. Tūc egressa est de monumento: id est de loco ante lapidē effossum. et cū ea alie mulieres: quas sm Marcū timor inuaserat: ꝛ nemini quicq̄ dicebāt. Et tunc occurrit eis ihesus sm Marcum: ꝛ salutauit eas ꝛ tenuerūt pedes eius. Sic colligif angeloꝝ locutionem bis eas habuisse venētes ad monumentū. ꝛ etiā ipsi⁹ dñi bis. s. semel qñ maria eū hortulanū putabat. ꝛ nūc iterū cū eis occurrit: vt eas ipsa repetitio in fide ɔfirmaret. Venit ergo maria magdalena annūcians discipulis: ꝛ alie q̄ cū ea erāt sm Lucā. Sed adhuc obicif de angelis quē dicūt Matheus ꝛ marcus eis apparuisse: qz Matheus dicit eū sedisse foris: marc⁹ vo intus. dicit enī q introeuntes in monu. viderunt. Ad hoc potest solui dupliciter sm glo. s. vel dicendo q duo fuerūt angeli. vnus intus: alter extra. vel qd est pbabili⁹: vbi dicit Marc⁹: q introierūt in monumentū: nō est intelligēdū: q intrauerūt ipm lapidē inscissum: in quo positū fuerat corp⁹: sz in aliq̄ septa quib⁹ ambiebaf. ꝛ ibi viderūt angelū i aliquo spacio ante petrā sedentē sup lapidē reuolutum.

De Argumentis dñice resurrectionis: ꝛ numero apparitionū. C. LV.

Anno igif. xix. imperij tyberij cesaris sub pcuratore iudee pilato mortuus est dñs ꝛ resurrexit. Resurgēs autē veritatē resurrectionis multis argumētis cōprobauit: multa in corpore suo ostendens preter naturā corporis imortal: vt sic veritatē resurrectiōis astruēt: ꝛ ab aplis ꝛ ab eoꝝ posteris oēm oīno dubitationis amoueret. Comedit enī ꝛ bibit cū eis: cū corpus spūale cibo ꝛ alimonia minime indigeat. In corpore pprio cicatrices ostendit: cū a natura corporis imortal penit⁹ aliena sit oīs deformitas cicatricis. Sed qrif de cibo illo quē comedit: qd factū sit. nō enī in nutrimentū corporis eius cessit: cū eēt glorificatū: Rñdet Comestor q cibi ab eo sumpti ante mortē cesserūt corpori ei⁹ i alimonia: post resurrectionē vo sumpti absumpti sunt: sicut aq̄ missa in ignē cōsumif. Vn glosa ibidē. Aliter absorbet aquā terra sitiēs. aliter radi⁹ solis calens. illa indigētia: ista potestate. Comestor. Preter h̄ argumēta Lucas scribēs historiā actuū aploꝝ ponit ꝛ alia. Fuit enī argumentū resurrectiōis q p dies. xl. apparuit eis loquēs de regno dei. nō ē aut intelligēdū: q singul. xl. dierū apparuerit aplis sz infra numerū tot dierū decies apparuit eis: vt ex euāgelica historia colligif. Ipsa nāqz die resurrectionis quinquies apparuisse legif. Primo marie magdalene. Secūdo mulierib⁹ redeuntib⁹ de monumento: qñ tenuerūt pedes ei⁹: ꝛ adorauerūt eum. Tertio petro. Quarto duob⁹ euntib⁹ in emaus. Quinto decē aplis absente thoma. Sexto post dies octo apparuit eis pñte thoma. Septimo septē discipulis apparuit in piscatione ad mare tyberiadis. Octauo in mōte thabor qñ ɔuenerāt in galilea. Ita ante diē ascēsionis apparuit octies. ipsa vo die apparuit bis. Semel. xi. aplis cenātib⁹ i cenaculo. ecce nona appitio. statiqz post comestionē apli. xi. ꝛ alij discipuli ꝛ mlf cres de ciuitate vnanimiter egressi iuxta dñi pceptū: venerunt in montē oliueti: ꝛ statim dñs apparuit eis. ecce decima. Actor. Primo igitur iuxta Marcū apparuit dñs marie magdalene: vbi dic glosa Bede. Ideo pmo mulieri apparuit: vt q̄ prima gustauit mortē: pma gustaret resurrectionē. Itē ne perpetui reat⁹ apud viros opprobriū sustineret: q̄ in virū culpā trāsfuderat: trāsfudit ꝛ gratiā. Itē ideo peccatrici: ꝛ tāte peccatrici apparuit. Primo vt ostēderet: q vbi habūdauit delictū: plerūqz supabundaret ꝛ gra. Itē ne. s. aliqs digne poniteus de venia desperet: vidēs eā quōdā tot vitijs subditā: nūc adeo a dño dilectā: vt ipsis euāgelistis ꝛ aplis dñi resurrectionē euāgelizaret. Ut aūt ostēdat euāgelista q̄ magna peccatrix fuerat. ꝛ p hoc in ea gra dei euidētior fiat: addit: De q̄ eiecerat septē demonia. Ut enī ait Greg. in homel. sup Luc. septē demonia maria habuit: q̄ vniuersis vitijs plena fuit. septenarius enī numer⁹ vniuersitatis est.

De Apparitione facta Joseph: ꝛ altercatione iudeoꝝ cum custodibus sepulchri. C. LVI.

Preter ea q̄ i euāgelijs legūf de apparitiōe dñi post resurrectionē legif et a i Aplo: q visus ē iacobo ꝛ qngētis frib⁹ sil. sz nec tpe: nec modū definit. Quidā dicūt: q iacob⁹ mortuo dño vouit se nō comesturū: donec chast⁹ resurgēt. ꝛ iō dicūt: q eadē die resurrectiōis appuit illi. Fuerūt ꝛ q̄ dicerēt ioseph eadē vespa: q̄ sepeliuit dñm a iudeis incarceratū: ꝛ nicodemū latuisse: ac deinde factū discipulū. Et ante alios stati apparuit ioseph i carcē ad ɔsolādū eū. Ex euāgel. nicodemi. Post sabbatū itaqz iudei q̄ icluserāt ioseph iusserūt eū pstari. ꝛ apiētes p clauē sig̃ hostij ñ iuenerūt. stupētib⁹ āt oib⁹ sup h̄: ecce qdā de militib⁹ q̄ custodiebāt sepulchrū: itrauit synagogā dicēs: Nobis custodiētib⁹ monumentū fact⁹ ē terremotus. ꝛ vidim⁹ angelū dñi: quō reuoluit lapidem monumēti: ꝛ sedit sup eū. pre cuius timore facti sum⁹ velut mortui. ꝛ audiuim⁹ eū di-

centem mulieribus que venerant ad sepulchrum: ꝙ surrexit ihesus ⁊ ꝓcederet eos in galileā. Conuocantes aūt iudei oēs milites custodes sepulchri: dixerūt eis. Que sūt mulieres ille ad quas angelus locutus est: ⁊ quare nō tenuistis eas. Qui rñderūt: mulieres q̄ fuerint nescimus: ⁊ nos pre timore angeli quasi mortui sumꝰ: quō ḡ acprehendere illas potuimus. Dixerūt iudei: viuit dñs: q2 nō credimꝰ vobis rñderūt milites. Quāta miracula faciente ihesu vidistis: ⁊ nō credidistis quō ergo nobis crederetis: ⁊ vere vt dixistis viuit dñs. Quē vos crucifixistis. Date nobis ioseph quem inclusistis in cubiculo: ⁊ nos dabimus vobis ihesum quē custodiuimus in sepulchro: respōderūt iudei. Ecce damus ioseph in arimathia est: responderunt milites: si ioseph est in arimathia: ⁊ ihesus est in galilea: sic audiuimus ab angelo dicente mulieribus: hec audientes timuerunt valde: ne si hoc audiret a populo: omnes crederent in ihesum. Et congregantes pecuniā multā dederunt militibus: dicentes ⁊c̄. Tres autē viri venerunt de galilea in hierusalē: scilicet phinees sacerdos: ⁊ adda preceptor: ⁊ aggeus leuita: ⁊ dixerunt principibus sacerdotum: ⁊ omnibꝰ iudeis qui in synagoga erant: ihesum quē crucifixistis vidimus cū xi. discipulis loquentem in monte oliueti: ⁊ post hoc in celū ascendētē. Hoc audiētes principes sacerdotū ⁊ seniores dixerunt illis viris. Date gloriā deo israel: ⁊ date confessionem si vera sunt que dixistis: responderunt illi. Uiuit deus abraham isaac ⁊ iacob: q2 sic vidimꝰ vt locuti sumus: statimq3 exurgentes principes sacerdotū tenentes legē in manibꝰ: dixerūt eis. Adiuramus vos per deū israel: vt amplius nō annuncietis verba hec: que locuti estis nobis de ihesu. Et dederūt eis pecuniā multā: ⁊ miserunt cū eis tres viros vt deducerent eos in regionibus suis: vt nullo modo starent in hierusalē.

C De relatiōe ioseph sup liberatiōe sua e carcere. C. LVII.

Congregatiq3 oēs iudei: fecerūt inter se lamentationē magnā. dicētes. Qd ē h̄ signū qd factū ē in israel: ⁊ tollētes thomum charte: scripserūt ad ioseph dicētes. Pax tecū ⁊ oibꝰ qui tecū sūt: scimus q2 peccauimꝰ i deū ⁊ i te. Dignare ḡ venire ad filios tuos q2 admirati sumꝰ de assūptiōe tua: dñs enī liberauit te: de maligno consilio nr̄o. Pax tibi dñe ioseph: honorabilis ab omni plebe: miserūtq3 septē viros amicos ioseph. Quos ille osculatꝰ: suscepit in domū suā. Alia aūt die ascēdit sup asinū suū: ⁊ venit cū illis in hierusalē: ⁊ occurrētes ei iudei salutauerūt ⁊ osculati sūt eū oēs: suscepitq3 eū nicodemꝰ i domū suā ⁊ fecit ei cōuiuiū. Alia aūt die cōueniētes iudei dixerūt ad eū. Da cōfessiōē deo israel: q2 enī cōtristati sumꝰ de eo ꝙ sepelisti corpꝰ ihesu: includētes te i cubiculo ꝑꝑ diē sabbati: postera die querētes te nō inuenimꝰ: ⁊ admirati sumꝰ nimis: ⁊ pauor cōprehēdit nos vsq3 nūc. Et nūc presente te corā deo manifesta nobis: qd de te actū sit: rñdit ioseph. Qm̄ me reclusistis i die parasceue ad vesperā: dū starē in oratiōe in die sabbati nocte media suspēsa ē domꝰ in q̄ erā i q̄ttuor angulis: ⁊ vidi ihesū sicut fulgorē lucis: ⁊ pre timore cecidi i terrā: ⁊ tenēs manū meā eleuauit me de terra: rorsq3 perfudit me: ⁊ extergēs faciē meā osculatꝰ ē me: ⁊ dixit mihi. Noli timere ioseph: respice i me: ego sū ihesus quē tu sepelisti. Et tenēs manū meā: deduxit me ad locū vbi sepeliui eū: ⁊ ostēdit mihi sindonē ⁊ fasciale i quo caput eiꝰ inuolui. Tūc cognoui q2 ih̄us ē. Et adoraui eū ⁊ dixi. Benedictꝰ q̄ venit i noie dñi. Et tenēs manū meā duxit me i arimathiā i domū meā dicēs. Pax tibi: vsq3 ad xl dies nō exeas de domo tua: ego aūt vadā ad discipulos meos. Cū h̄ audissent principes sacerdotū ⁊ iudei stupefacti sūt: ⁊ velut mortui ceciderūt sup facies suas i terra: ⁊ exclamātes dixerūt. Qd ē signū qd factū ē i israel. Quidā aūt noie leui dixit. Ego noui de cognatiōe eiꝰ timētes deū: q̄ cū orationibꝰ semꝑ in tēplo offerebāt deo israel: s3 ⁊ symeon sacerdos quādo oblatus est puer in tēplo: suscepit eū in manibꝰ suis ⁊c̄. ⁊ ait. Nunc dimittis seruum tuum domine.

C De illis qui cum domino resurrexerunt ⁊ de coniuratione carini ⁊ leucii. C. LVIII.

Urgens aūt ioseph i medio dixit: bene admirantur q̄m audistis q2 ihesus viuus est a morte resurgens: ⁊ in celū ascendens: plus autē admirādū ē q2 nō solū surrexit sed multos alios mortuos suscitauit: qui ⁊ multis visi sunt in hierusalē. Et nunc quia scimus omnes beatū symeonē sacerdotē magnū: qui suscepit ihesum infantem in manibus in templo: habuisse duos filios fratres germanos: ⁊ nos in dormitiōe ac sepulture eorū interfuimus: ite ⁊ videte monumēta eorū aperta enī sunt: quia resurrexerūt: ⁊ ecce in arimathia sunt viuentes in orationibus. Et quidē audiunt clamātes: nemini aūt loquētes: sed sunt vt mortui silētes. Eamus igit̄ ad eos cū omni reuerentia: ⁊ coniuremus eos: forsitan loquentur nobis de resurrectione sua: ⁊ mysterio hoc. Hec audiētes aūt omnes gauisi sunt. Et euntes annas ⁊ caiphas. nicodemꝰ ⁊ ioseph. ⁊ gamaliel. nō inuenerūt eos in sepulchris: sed ambulātes in arimathiā inuenerūt eos ibi in oratione flexis genibꝰ: ⁊ osculātes eos cū omni veneratiōe ⁊ timore dei. ꝑduxerūt eos hierlm in sinagogā. clausisq3 ianuis tollētes legē dñi. posuerūt in manibꝰ eorū. cōiurātes eos per deū adonai. qui ꝑ legē ⁊ ꝓphetas locutꝰ est dicētes. Dicite si creditis ꝙ ipse sit xp̄s. q̄ vos resuscitauit a mortuis: ⁊ enarrate nobis quō resurrexistis. Hāc ḡ cōiurationē audientes carinꝰ ⁊ leuciꝰ. contremuerūt corpore ⁊ gemuerūt corde. simulq3 in celū respiciētes. fecerūtq3 digitis suis signaculum crucis sup linguas suas ⁊ statim sil' locuti sūt dicētes. Date nobis singulos thomos charte: ⁊ scribemꝰ qd vidimus ⁊ audiuimꝰ. Et sedētes scripserunt singuli sic dicentes. Ihesu xp̄e dñe deus. resurrectio ⁊ vita mortuorū ꝑmitte nobis loqui mysteria que ꝑ mortē crucis tue operatus es: q2 iurati sumus ꝑ nomē tuū. Tu enī iussisti seruis tuis. nemini referre tue maiestatis secreta que in inferno fecisti.

C Relatio eorūdē de illustratiōe iferni i aduētu xp̄i. C. LIX.

Cū essemꝰ cū patribꝰ nostris positi i caligine tenebrarū. subito factꝰ est aureꝰ solis color. purpureaq3 lux. illustrās sup nos. Statimq3 hūani generis pater adā. cū oibus sanctis patriarchis ⁊ ꝓphetis exultauerūt dicētes. Lux ista auctor est luminis eterni. q̄ nobis ꝓmisit coeternū lumē suū trāsmittere: ⁊ exclamauit Isaias ꝓpheta ⁊ ait. Hic est filꝰ dei. lux patris. sic ꝑdixi cū adhuc viuerē in terris. ppl'us q̄ sedebat in tenebris. v. l. m. ⁊c̄. Cūq3 exultaremꝰ oēs in lumine qd supluxit nobis: superuenit genitor noster simeon: ⁊ exultās dixit oibꝰ. Glorificate xp̄m filiū dei: q2 ego eū suscepi infantē natū in manibꝰ meis in tēplo: ⁊ spūsancto cōpulsus dixi. Nūc dñe viderūt oculi mei salutare tuū ⁊c̄. Post h̄ superuenit heremicula: ⁊ interrogatꝰ ab oibꝰ q̄s esset: rñdit. Ego sum iohēs ⁊ ꝓpheta: vox altissimi. preiui ante faciē eius ꝑparare vias eius: ad dan. sci. sa. p. e. in re. ⁊c̄. ⁊ baptizaui eū in flumine iordanis: ⁊ ipse filꝰ dei ex alto veniēs sedētibꝰ nobis i tenebris orietur. Cū aūt audisset adā ꝙ filꝰ dei in iordane baptizatꝰ eēt. exclamauit ad filiū suū seth: ⁊ ait. Enarra fili patriarchis ⁊ ꝓphetis. q̄ a michaele audisti q̄n ad portas ꝑadisi te misi: vt ibi dñm rogares tibi dari oleū de arbore misericordie. quo corpꝰ meū pungeres cū essem infirmus. Tūc seth appropinquās ait. Cū orarē ad portas ꝑadisi. apparuit mihi angelꝰ dñi michael dicēs. Noli laborare lachrymis orando ꝓ oleo ligni mie: vt pūgas patrē tuū ꝓ dolore corpis sui: q2 nūc nullo mō poteris ex eo accipe: s3 in nouissimis diebꝰ q̄n cōpleti erūt anni q̄nq3 milia q̄ngēti. tūc veniet sup terrā amātissimꝰ dei filꝰ xp̄s qui resuscitabit corpꝰ ade. ⁊ aliorū corpa mortuorū cū eo. Ipse veniēs in iordanis aqua baptizabit: ⁊ oleo misericordie sue vnget oēs credētes in se qui renascēdi sunt ex aqua ⁊ spūsancto. s. in vitā eternā. Tunc dei filius xp̄s introducet patrē tuū adā. ad arborē mie in paradisū hoc audiētes patriarche ⁊ ꝓphete. exultauerūt valde.

C De descensu christi ad inferos. C. LX.

Ecce satham princeps ⁊ dux mortis adueniēs dixit ad infernū. Prepara temetipsū suscipe ihesum qui se gloriat̄ xp̄m filiū dei esse: ⁊ hō est timens mortē ⁊ dicēs. Tristis est anima mea vsq3 ad mortem. Multaq3 aduersatus est mihi maleficiis suis: ⁊ quos ego mortuos ad te ꝑduxi. ipse viuos a te abstraxit. Rñdēs infernus ait: multi sunt qui a me detēti sunt. qui dū vixerūt in terris mortuos a me tulerūt. nō suis potētiis sed precibꝰ diuinis: ⁊ omnipotēs deus eos a me abstraxit. Quis aūt est iste ihesus. q̄ verbo suo sine ꝑcibꝰ mortuos vt dicis a me traxit. forte ipse est qui lazarū iam fetentē. quem ego tenebā mortuū. per verbū imperii sui reddidit viuū. rñdit sathan. Ipse est ille ihesus. Ait infernꝰ. Adiuro te ꝑ virtutes tuas ⁊ meas ne illū ad me ꝑducas ego enī qui verbū imperii eiꝰ tūc audiui. pauore cōtremui: ⁊ oīa mea officia simul mecū turbata sunt: nec ipsū lazarū potuimus tenere: sed excutiens se vt aquila ꝑ omnē agilitatē ⁊ celeritatē saliēs exiit a nobis: ⁊ ipsa terra que corpꝰ eius tenebat mortuum statim reddidit viuū. Ita ⁊ nūc scio q2 si illum ad me ꝑduxeris. oēs hic in carcere crudelitatis clausos ⁊ vinctos soluet: ⁊ ad vitā diuinitatis sue ꝑducet. Cūq3 adinuicē hec loq̄rent̄ facta est vox vt tonitrui: ⁊ spūalis clamor. Tolli. portas prin. ve. ⁊c̄. Et dixit infernus ad impia sua officia claudite portas ereas: ⁊ vectes supponite: ⁊ fortiter resistite: ne captiuemur tenentes captiuitatem. Clamauit autē dauid. dicēs. Nōne cū adhuc in terris viuerē predixi. cōfiteant̄ dño misericordie eius: ⁊ mir. e. fi. ho. q2 cōtriuit portas ereas ⁊c̄. Et facta ē iterū vox magna cū tonitruo dicēs. Tollite portas prin. ve. ⁊c̄. respōdit infernus quasi ignorans. Quis est iste glorie. Dauid autem dixit. Dñs fortis ⁊ potens: dñs potens in prelio: ipse est rex glorie: h̄

eo dicēte: surrexit rex glīe dn̄s maiestat̄ i forma hoīs: ⁊ eternas tenebras illustrauit: isoluta vincula disrupit: ⁊ inuicte ṽtutis auxilio sedētes nos i tenebris visitabit: h̄ vidēs ifern⁹ ⁊ ipsa ei⁹ officia: expaueruīt i ꝓprijs regnis: agnita claritate tāti luminis: dū repēte chr̄m viderūt i sedib⁹ suis: exclamauerūt dicētes. Uicti sum⁹. Quis es tu tam magn⁹ fact⁹ puus: excelsus imperator i forma serui apparēs: admirabilis ꝑliator: mortu⁹ i sepulchro iacuisti: ⁊ viuus ad nos descēdisti: ⁊ i tua morte vniuersa territa ē creatura: oīa cōmota sūt sydera: ⁊ nūc fact⁹ es inter mortuos liber ⁊ regiōes nr̄as pturbas. Quis es tu qui istos originali astrictos: tua potētia captiuos absoluis: q̄ pctōꝝ tenebris excecatos: diuina luce ⁊ splendore pfundis. Unde es tu ih̄s: hō tā fortis: tā splēdid⁹: ⁊ a crimine mūdus. Ille eni mūdus terrenus q̄ nobis vsq; huc subiectus fuit ⁊ nostris vsibus tributa persoluit: talia nunq̄ munera inferis transmisit. Quis ergo es: qui sic itrepidus nostros fines ingressus es: nec solum nostra supplicia non vereris: ⁊ insuper de nostris vinculis omnes auferre conaris.

De Religatiōe sathane ⁊ iferni spoliatiōe. C. LXI.

Tunc rex glorie dn̄s maiestate sua mortē conculcās cōprehēdēs sathan p̄cipē igneis cathenis cōstrictū tradidit i ifemi ptātē ⁊ attraxit adā ad suā claritatē. Infern⁹ aūt suscipiēs sathan: cū nimia icrepatōe dixit ad eū. O p̄nceps pditiōis beelzebub. derisio angeloꝝ ⁊ sputū iustoꝝ q̄d h̄ facere voluisti regē glīe crucifigere: i cui⁹ mortis exitu: tanta nobis spolia pmisisti. Ecce iste ih̄us firma carceris hostia cōfregit mortis captiuos eiecit: vinctos soluit qui sub nr̄is solebāt suspirare tormētis. O p̄nceps sathan: diuitias q̄s acq̄sieras p lignū p̄uaricatiōis nūc p lignū saluatiōis pdidisti. dū hūc chr̄m regē glīe suspēdisti. O p̄nceps auctor mortis. origo supbie. debueras p̄mū isti⁹ ih̄esu cām malā reqrere: ⁊ in quo nullā culpā cognouisti: q̄re sine rōne eū crucifigere ausus fuisti: ⁊ ad regionē nr̄az innocētē ⁊ iustū pduxisti: ac totius mūdi noxios ⁊ iniustos pdidisti. Aduersū te ⁊ aduersum me egisti. Amodo eni cognosces q̄nta tormēta ⁊ infinita supplicia in mea sempiterna custodia passurus es: h̄ eo loqūte ait ad eū rex glorie. Erit sathan p̄nceps sub tua ptāte in loco ade ⁊ filioꝝ ei⁹ oīumq; iustoꝝ. Et extēdēs manū suā dixit. Uenite ad me oēs sancti mei: ⁊ oēs q̄ habetis meā imaginē atq; similitudinē. Deinde magna voce dixit. Exaltabo te dn̄e: qm̄ suscepisti me ⁊c̄. Et tenēs dexterā manu; ade: ascēdit ab iferis: ⁊ oēs sancti secuti sunt eū. Tūc exclamauit dauid. Cantate dn̄o canticū nouū: q: mirabilia fecit. Et oīs multitudo sanctoꝝ r̄ndit. Gloria h̄ ē oīb⁹ sanctis eius: amē alleluia. Post h̄ clamauit abacuc. Egressus es in salutē ppl'i tui ⁊c̄. Et oēs sancti r̄nderūt. Benedict⁹ q̄ venit i noīe dn̄i de⁹ dn̄s ⁊ illuxit nobis. Micheas quoq; exclamauit dicēs. Quis ē deus sicut tu dn̄e auferēs iniquitatē: ⁊ tran. pec. ⁊c̄. Et r̄nderūt oīs sancti: hic est deus noster in eternū: ⁊ in seculū seculi: ipse re. n. in se. Sicut ⁊ oēs sancti prophete de suis p̄dictis laudib⁹ sacra referebāt: ⁊ oēs sancti amē ⁊ alleluia clamātes sequebant' dn̄m qui introduxit eos in paradisum.

De Occursu enoch ⁊ helie ⁊ latronis dextri in ingressu paradisi. C. LXII.

Et occurrerūt eis viri duo vetusti dierū: q̄ ipos interrogauerunt: qui estis vos q̄ nobiscū in iferis nōdū mortuis fuistis. sz in padiso cū corpib⁹ vestris collocati estis. R̄ndit vnus ex eis. Ego sū enoch q̄ ṽbo dei huc trāslat⁹ sū: ⁊ iste helias q̄ huc i curru igneo assūpt⁹ ē: ⁊ vsq; nūc mortē nō gustauim⁹: sz ad aduētū antechr̄i reseruati sum⁹: diuinis signis ⁊ pdigijs cū eo ꝑliaturi ⁊ ab eo in hierl'z occidēdi: p⁹ triduū ṽo ⁊ dimidiū dieꝝ iteꝝ i nubib⁹ assumēdi sum⁹. Cū h̄ loquerent' ecce supuenit ali⁹ vir miserrim⁹ portās i hūeris suis signū crucis. Uidētes aūt eū oēs sancti dixerunt ei. Quis es tu ⁊ qd̄ ē signū qd̄ portas i hūeris q̄ r̄ndit. Latro fui. q̄ cū ih̄esu crucifixus vidi mirabilia creaturaꝝ q̄ facta sūt p crucē ei⁹: ⁊ credidi eū oīum creatorē: regēq; oīpotentē. Dep̄cat⁹ quoq; sū eū dicens: memēto mei dn̄e dū veneris in regnū tuū: q̄ statim deprecationē meā suscipiēs: dixit mihi. Amē dico tibi hodie mecū eris in padiso: ⁊ dedit mihi signū crucis dicēs: hoc portās vade in padisū: ⁊ si nō dimiserit te igredi angelus custos padisi: ostēde ei hoc signū dicēs chr̄s fili⁹ dei nūc crucifixus huc me trāsmisit: qd̄ cū fecissē stati angel⁹ mihi apriēs me itroduxit ⁊ collocauit me ad dexterā partē padisi dicēs. Ecce modicū sustine. ⁊ videbis ingredi oēs humani generis patrē adā cū filijs suis sanctis ⁊ iustis chr̄i dn̄i crucifixi. Audiētes sancti verba latronis: vna voce dixerūt. Benedictus dn̄s oīpotēs deus misericordiaꝝ: q̄ talē gr̄am peccatorib⁹ dedit: ⁊ eos ad padisū gloriā deduxit: vitamq; certissimam amen.

De Fine narrationis ⁊ eius descriptione. C. LXIII.

Hec sunt mysteria que vidim⁹. cetera amplius enarrare pmissi no sumus sic dictat' est nobis michael archāgelus. q̄ etiā nobis iussit ire trās iordanē in locū optimū ⁊ pinguē: vbi sunt multi q̄ nobiscū resurrexerūt: qui tn̄ trib⁹ dieb⁹ pmissi sumus in hierl'm celebrare pascha domini cū viuentib⁹ parētib⁹ nostris. in testimoniū resurrectionis dn̄i nostri ihesu christi. Post quos tres dies rapti sunt in nubib⁹ oēs qui nobiscū resurrexerūt: ⁊ trās iordanē pducti sunt: atq; amplius a nemine visi sūt. Igit' postq̄ scripserūt hec oīa singuli in thomo charte. carin⁹ qd̄ scripserat dedit in man⁹ anne ⁊ caiphe ⁊ gamalielis. Luci⁹ aūt qd̄ scripserat dedit in man⁹ nicodemi ⁊ ioseph. Et subito trāsfigurati sūt cādidati nimis: ⁊ nō sunt visi ampl⁹. Scripta aūt eoꝝ inuēta sūt eq̄lia. nihil magi vel min⁹ littera vna. Deinde tur admirāda carini ⁊ leucij dicta audiēs oīs sinagoga iudeoꝝ. dixerūt inuicē. Uere a dn̄o facta sūt ista. Et exeūtes de sinagoga cū omni solicitudine ⁊ tremore pcutiētes pectora sua. abierūt vnusq̄sq; i ꝓpria. Hec aūt oīa statim ioseph ⁊ nicodemus annūciauerūt pilato iudici. qui scripsit oīa: ⁊ posuit in codicibus publicis p̄toriij sui.

De Ascensione domini. C. LXIIII.

Omnes tot. Ante diē igit' ascēsionis apparuit dn̄s octies. vt supra dictū ē. ṽo die his sel. s. vndecim aplis comedētib⁹ in cenaculo oēs siqdē tam apl'i q̄ alij discipuli nec nō ⁊ mulieres habitabāt in illa pte hierl'm q̄ dicit' mello. s. in mōte sion: vbi dauid cōstruxerat sibi palatiū: ⁊ erat ibi cenaculū grāde stratū in quo p̄cepit sibi dn̄s pari pascha. vbi tūc habitabāt apl'i. xi. ceteri aūt discipuli ⁊ mulieres hitabāt circūquaq; p diuersa hospitia. Et dū comederent xi. in cenaculo. apparuit eis dn̄s: ⁊ exprobrauit icredulitatē eoꝝ ⁊ duriciā cordis: ⁊ comedit cū eis: ⁊ cōuescēs p̄cepit a hierosolymis ne discederēt: sz expectarēt ꝓmissionē p̄ris. h̄ dicto p̄cepit eis vt egrederentur de ciuitate: ⁊ euanuit ex oculis eoꝝ. Statimq; post comestionem apl'i. xi. ⁊ alij discipl'i ⁊ mulieres de ciuitate vnanimit' egressi iuxta dn̄i p̄ceptū venerūt i mōtē oliueti: ⁊ stati dn̄s iterū apparuit eis. Tūc q̄ cōuenerāt ceperūt ipsū interrogare dicētes. Dn̄e si in tpe h̄ restitues regnū isrl' tpale. s. quātū ad quosdā ipitos ⁊ carnalit' sapiētes: q̄ videntes alienigenā regn̄re ⁊ iudeos eē sub p̄side: q̄rebāt de restitōe regni. Alij ṽo magi instructi. de dilatōe eccl'ie. Nō est inqt vestrum nosse tpa ⁊c̄. Sz de his q̄ ad vos spectāt. estote soliciti: q: vos reuera accipietis ṽtutē supuenientis spūssancti. cui⁹ ṽtute roborati eritis mihi testes resurrectiōis mee. p̄mo in hierl'm: scdo i iudea. postea i samaritādē vsq; ad vltimū t̄re. Ac si tacite dicēt. aū regni illi⁹ restitutionē nō solū hierosolymā: sz oēs iudee fines: ⁊ samarie mūdi etiā fines euāgelij fama p circuitū pcurret. Primo siqdē p̄dicatū est in hierl'm sz pp lapidationē stephani ⁊ mortē iacobi gladio occisi. egressi sūt ex hierl'm p̄dicātes in finib⁹ iudee. Postea trāsierūt ad samaritanos ⁊ inde ꝓcesserūt p vniuersū orbē. Et cū h̄ dixisset. eleuat' manib⁹ post bn̄dictionē vidētib⁹ illis eleuat⁹ est. ⁊ q̄si in quodā globo baiulantibus ascendit: vt p h̄ oīderet': q: oīs creatura pata est obseq̄ creatori suo. De loco ascēsiōis dicit sulpici⁹ ep̄us hierosolymitan⁹: q: cū ibi postea edificata eēt eccl'ia locus in quo isliterūt vestigia christi ascēdentis nunq̄ potuit sterni pauimēto imo resiliebāt marmora in ora collocantiū. calcati etiā pulueris a dn̄o. h̄ dicit documētū eē: q: vestigia impssa cernunt'. ⁊ eādē adhuc spēm velut p̄ssis vestigijs terra custodit. Cūq; iā dn̄s rapt⁹ eēt a cōspectu eoꝝ adhuc tn̄ suspēsis vultibus aspicerēt i celū missi sūt āgeli vt mestos de absētia dn̄i cōfortarēt ⁊ vt dn̄z i celū ascēdisse mōstrarēt. i. i regiōē āgeloꝝ nō sic helias q̄ raptus in curru igneo ascēdit vsq; ad sublunarē regionē nec eā trāscēdit: sed tātū translat⁹ est in padisū terrestrē. qui adeo eminet vt pertingat ad sublunarem regionem.

De Reditu discipuloꝝ in hierl'm ⁊ electione mathie ⁊ cōmendatione ioseph. C. LXV.

Postquā ṽo ascēdit ih̄us. reuersi sūt discipl'i a mōte q̄ dr̄ oliueti pp eoꝝ i oliueti sabbati h̄n̄s iter. i. itinē sabbati distās a hierl'm. s. spacio miliarij: q: nō āplioꝝ spacio licebat iudeis ꝓgredi i sabbato de ciuitate vl' de villa in q̄ erāt sz p mille passus poterant circa deambulare. Uet⁹ editio h̄z a mōte triū luminū. sic aūt dict⁹ ē mōs oliueti q: de nocte ex pte occidētis illuminabat' igne tēpli qui erat iugis in altari. mane ex pte orientali p̄mo recipiebat radios solis anteq; illustraret ciuitatē: ⁊ habebat etiā copiā olei qd̄ est fomentum luminis. Cumq; regressi essent in hierusalē: oēs vnanimiter apostolos vsq; ad eorum hospitia conduxerūt. Tūc accesserūt apostoli in cenaculū vbi manebant ipsi. In diebus illis. i. in ipso meditullio temporis: inter ascēsionē ⁊ spūssancti missionē: loco iude electus ē i apo

stoli mathias vn⁹ ex lxx. discipulis: q̄ ⁊ dn̄i miracula viderūt: ⁊ do
ctrinā audierūt. Nā statuerūt apostoli duos illos alijs p̄ferētes iose
ph q̄ vocabat̄ barsabas q̄ cognominat̄⁹ ē iustus: ⁊ mathiā de cuius
laude subticet̄: q̄ p̄ laude sufficit ei in apostolatū eligi. Joseph vo
cōmendat̄: ne tanq̄ indignus respui videret̄. Jste ioseph fuit frater
triū aploꝝ filioꝝ alphei: nec fuit aplūs. Ex martyrilogio. Hic iose
ph p̄dicatiōis ⁊ sanctitatis officio inseruiens: multa q̄ pro fide chri
sti persecutiōes a iudeis sustinens: victoriosissimo fine in iudea quie
uit. De quo refert̄ q̄ venenū biberit: ⁊ nihil triste ex hoc pertulerit
propter domini fidem: huius natale colitur tertio kl. augusti. Co
mestor. Et dederunt eis sortes: ⁊ sors cecidit super mathiā: ⁊ annu
meratus est cū. xi. Non est modo vtendū sortibus vt tradit hierony
mus pro hac auctoritate: quia priuilegia paucorū cōmunē legē non
faciūt. nondū enī [illegible] sortes [illegible]. Jdeo a [illegible] sunt
sortes: sicut in ve. tes. sepe factū legit̄: si quis tn̄ cōpellat̄ vti sortibus
apostolos imitetur. s. p̄missa oratione ad dominū.

De Aduentu sp̄ūsancti. C. LXVI.

Prima vero die penthecostes dū essent in p̄pa
rato cenaculo discipuli fere. cxx. viri sexus se
xus: promissionē sp̄ūsancti expectātes: ⁊ in oratione per
seuerantes: fragor quidā insonuit in aere: tanq̄ aduenien
tis sp̄ūs. i. soni vehemētis. Tū vere sp̄ūsanctus dicit̄ vehemēs quo
si a mēte. i. a mētis affectib⁹ aliendis: vel iuxta q̄d ait ille clareuallēsis
s. in serm. merito dicit̄ vehemēs quasi veh adimēs. i. eternā dāna
tionē. Et repleuit ille sonus vel sp̄ūsanctus oēs in domo sedētes: ⁊
apparuerūt illis dispertite lingue tanq̄ ignis id est radioli ignei in mo
dū linguaꝝ: insidentes capitib⁹ singuloꝝ. Jpsa autē species creature
in qua spiritussanctus visibiliter descendit ad quē vsum tūc descē
derit in apostolos expressit: species enim ignis ostendit spiritū san
ctū tunc eis datū esse ad robur: species linguaꝝ ad sciētiā: lingua enī
sciētiā explicat: ignis vero testā roborat. Datus est etiā spiritussan
ctus apostolis ante passionē: qñ missi sunt ad predicādū: ⁊ dictū est
eis. Egros sanate: demones eijcite: post resurrectionē quoq̄ dat⁹ est
ad aliū vsum: qñ insufflauit ⁊ dixit eis. Accipite sp̄ūmsanctū ⁊c. Tūc
ceperūt varijs linguis loq̄. Erāt aūt in hierlm iudei viri religiosi ⁊ in
iudea habitātes: ⁊ p̄pter illos multi alij superuenientes: fere ex omni
natiōe que sub celo est: q̄ multis captiuitatibus dispersi fuerant iu
dei: precipue sub antiocho epiphane: que captiuitas fuerat vicinior
huic facto: ⁊ modo ad diē festū omnes conuenerant. Audito ḡ fra
gore qui insonuerat in aere conuenerūt omnes ad discipulos loquē
tes: ⁊ mirati sunt qr̄ audiebat vnusquisq̄ lingua sua illos loquen
tes. Alij autē irridebāt eos dicentes. Quia musto pleni sunt. i. vehe
mēter ebrij: q̄ vehementior erat ebrietas de musto: q̄ de vino defe
cato. Actor. Dicit glo. hemb. q̄ q̄uis hec dicerent irridēdo: mystu
ce tn̄ vera erat: q̄ nō vino veteri q̄d in nuptijs defecit: sed musto gra
tie spiritualis erant impleti. De quo dn̄s in mattheo: nemo mittit vi
nū nouū ⁊c. Cōparat̄ enī spiritussanctus musto: propter plures p̄
prietates. Cōparat̄ etiā igni vt supra dictū ē: q̄ sicut ignis in sua na
tura est inuisibilis: s̄ assumpto alio corpore videt̄: ⁊ diuersi coloris
apparet: p̄pter materias in quib⁹ ardet: sic spiritussanct⁹ videri non
potest: nisi p̄ creaturas in quib⁹ opat̄. Jtē q̄ exurit peccata: purgat
corda: accendit affectū: illuminat intellectū. Uel in igne possunt no
tari. vij. dona sp̄ūsancti: ideo igni sp̄ūsanct⁹ cōparat̄: q̄ purgat per
donū timoris: timor enī dn̄i expellit peccatū: sicut ignis cōsumit rubi
ginē ferri. Jtē liquefacit p̄ donū pietatis: sicut ignis metalla cerā ⁊
pinguia. Jtē ꝯgregat p̄ donū sciētie: sicut ignis etherogenea vt di
uersa metalla in vnā massā: sic enī ⁊ spiritus sciētie q̄ docet bene cō
uersari inf̄ malos: cōiungit enī malis bonos: scd̄m illud: habitabit lu
pus cū agno ⁊c. q̄ impleta ē terra sciētia dn̄i: hic est ergo q̄ habitare
facit vnius moris in domo. Jtē ꝯsolidat p̄ donū fortitudinis. Unde
apostoli recepto igne sp̄ūsancti ita fuerunt robusti: q̄ q̄ prius etiam
cedebant modico timori: iā ibāt gaudētes a ꝯspectu cōsilij ⁊c. Quo
niā aruit tanq̄ testa virtus eoꝝ igne sp̄ūsancti ⁊c. Jtē eleuat p̄ do
nū ꝯsilij. s. vsq̄ ad celū scd̄m illud. Uade ⁊ vēde oīa que habes ⁊c.
⁊ habebis thesaurū in celis. Jtē illuminat p̄ donū intellectus: scd̄m
illud. Docebit vos omnē veritatē. Jtē accendit per donū sapientie
quo gustantur celestia: ⁊ quāto plus gustant̄ tanto feruentius desi
derant̄: scd̄m illud eccles. Qui me edunt ⁊c. Hic est ignis qui iugiter
debet ardere in altari cordis secundum legem de quo dicit̄: concaluit cor meum ⁊c. Jgnem veni mittere ⁊c.

De Predicatiōe petri ⁊ ꝯuersiōe octo miliū iudeoꝝ. C. LXVII.

Omestor. Tūc surrexit petrus cū. xj. ostēdēs
eos nō esse ebrios [illegible] sp̄ūsancto re
pletos ab illo misso quē ipsi interimerāt scd̄m p̄phias d̄ ipso
predictas. Qui audientes cōpuncti sunt corde. Et ita impleta est p̄phe
tia iohel: q̄ post ignē sp̄ūsancti secut⁹ ē fum⁹ cōpūctiōis. Ad quos
petrus. Penitēt inq̄t agite ⁊ baptizemini: ⁊ accipietis donū sp̄ūsancti
vt loq̄mini varijs linguis sicut ⁊ nos: h̄ enī erat signū familiare in p̄
mitiua eccl̄ia: q̄ fere oēs ascēdētes de lauacro varijs linguis loq̄ue
bant̄: ⁊ apposite sunt numero fideliū die illa. s. ipsa die penthecostes
aīe circiter tria milia. Erat aūt quidā claudus a natiuitate. q̄ in glo.
paliric⁹ dicit̄ iuxta portā tēpli q̄ dicit̄ speciosa. a spāli quodā orna
mēto q̄d apposuit ei alexāder hircan⁹. Jbidē etiam posuit herodes
aqlā aureā: ⁊ erat porta atrij viroꝝ mūdoꝝ. Jste rogabat petrū ⁊ io
hanē: ⁊ elemosynā accipet cū ascendissent in templū. Ad quē petr⁹.
Argentū inq̄t ⁊ aurū nō est mihi: q̄d aūt habeo hoc tibi do. Et ap̄p̄
hensa manu eius dextera eleuauit eū: ⁊ p̄tinus sanat⁹ est. Uidēs pe
trus pp̄lm admirātem sup̄ hoc miraculū. locutus est ad eos. Quid
intuemini in nos: q̄si v̄tute nostra hoc fecerimus: sed deus patrū no
stroū glorificauit filiū suū. quē tradidistis ⁊ negastis. Nomē eius. i.
inocatio. dedit isti sanitatē. Tūc superuenerūt sacerdotes ⁊ magistra
tus templi: ⁊ indignati sūt oēs cōmunit̄: q̄ ita magnificabāt eū quē
ipsi dampnauerāt q̄si reū: ⁊ saducei specialit̄ dolētes q̄ p̄dicabāt re
surrectionē quā ipsi negabāt: ⁊ iniecerūt manus in eos ⁊ posuerunt
in carcerē. Multi aūt qui audierūt vbū h̄ crediderūt ⁊ fuerūt qui ea
dē die ꝯuersi sunt ad fidē q̄nq̄ milia. Altera aūt die ꝯgregati sūt prin
cipes sacerdotū. i. qui p̄cipatū habebāt iter. xxiiij. Ananias q̄ oīb⁹
p̄eminebat: ⁊ caiphas ⁊ alexāder: ⁊ iohānes qui post eū erat: excel
lentiores: ⁊ quotquot erāt de genere sacerdotali: ⁊ seniores ⁊ phisei
traditionū inuētores: ⁊ scribe legis expositores: euocātesq̄ eos de
nūciauerūt. ne oīno loq̄rent̄: nec docerēt in noīe ihesu. Ad quos illi.
Nō possumus inquiūt que vidimus nō loqui. At illi cōminantes
dimiserūt eos: nō audētes in eos manus inijcere p̄p̄ pp̄lm. Dimis
si aūt redierunt ad suos in sion: ⁊ nūciauerūt eis. Qui cum orassent.
motus est locus in quo erāt ꝯgregati ⁊ in terremotu iterū missus est
sp̄ūsanctus ⁊ loquebant̄ varijs linguis vbū dei cum fiducia.

De Cōmunitate vite in p̄mitiua ecclesia. C. LXVIII.

Multitudinis vero credentiū erat cor vnū ⁊
aīa vna: erāt q̄ illis oīa commu
nia. Tunc ioseph leuites cyprius genere cū haberet agrū
vendidit illū: ⁊ posuit p̄ciū an̄ pedes apostoloꝝ. Uide q̄
cū dixisset leuites additū est cyprius genere: vt ostenderet̄ natus in
dispersione: ⁊ inter gentiles licebat p̄prium habere. Et est adheren
dum verbo bede sup̄ hūc locū: ⁊ tenendū hūc fuisse sociū pauli. non
illum qui cū mathia statutus est: q̄ hic barnabas ille barsabas ap
pellat̄. Unī lucas nomē interp̄tatiōis scienter addidit: vt huius ad
illū differentiā faceret. Uir aūt quidā ananias cū saphira vxore sua
voluit esse cū collegio iustoꝝ: vt haberet necessaria vite sine labore.
Et cum voluisset. nō soluens votū. defraudauit de p̄cio agri sui. cō
scia vxore. Quod statim p̄uidens petrus in spiritu. ait. Non est mē
titus hominib⁹: sed deo qui scrutatur corda. Ananias audiens hec
verba. cecidit ⁊ expirauit. Qñ enim primo p̄mulgantur leges solēt
ad eas sanciendas grauius vindicte exerceri: vt rigorē legis p̄omul
gate sanciat seueritas vindicte. Unde ⁊ in initio legis [illegible] pro
collectione lignorum in sabbato. lapidatur hō. Jn initio sacerdotij
duo filij aaron igne ꝯsumpti sūt pro ablato igne alieno. Factus est
aūt timor magnus in oēs qui audierunt. Simile etiā accidit vxori
eius ⁊ sepelierunt eam iuxta virū suū. fuit enim hec consuetudo he
breorum: vt coniunctionem carnis sequeret̄ coniunctio pulueris: ⁊
quia mulier formata est de costa viri.

De Constanti predicatione apostolorum ⁊ miraculis ⁊ de ga
malielē. C. LXIX.

Per manus autem apostolorum fie
bant signa ⁊ p̄di
gia: ⁊ augebat̄ credentiū multitudo. Et ponebāt in plate
is infirmos in lectulis ⁊ grabatis: vt veniente petro. vm
bra corporis illius obūbrati liberarent̄ ab infirmitatibus suis: q̄ pe
trus p̄uilegiatus est in miraculis: ⁊ maiora fecisse legitur q̄ dn̄s.
Exurgens autem princeps sacerdotum ⁊ saducei repleti sunt zelo: ⁊
iniecerūt manus in apostolos: ⁊ posuerunt eos in publica custodia.
Angelus aūt domini per noctē aperiens ianuas carceris eduxit eos
Jntrauerunt apostoli diluculo in templū: ⁊ docebant plebem. Tunc
abiit magistratus cū ministris: ⁊ adduxit eos sine vi. nō audēs eis
facere molestiā p̄pter pp̄lm qui fauebat eis: ⁊ statuerūt eos in cōci
lio: ⁊ ait illis pōtifex. Precepimus vobis ne doceretis in noīe isto. s.
ihesu: ⁊ ecce repleuistis hierusalē doctrina vestra. Et responderunt Obedi
re oportet deo magis q̄ hominibus. Hoc audientes dissecabantur
cordibus suis. Tunc surgens phariseus gamaliel legis doctor hono

[illegible] vniuerse plebi precepit vt ad horam amouerentur. Iste gama-
liel vt dicit clemēs i q̄dā ep̄la sua fuit discipul⁹ ap̄lo℞ sicut nicodem⁹
de occulto ap̄lo℞ erāt int̄ iudeos: vt sepe mitigarēt furorē eo℞ aduer-
sus eos. Ait ḡ. Uiri israelite attēdite vobis q̄d acturi estis sup̄ hoib⁹
istis. Ac si diceret. Nō debetis subito iudicare: s₃ expectare q̄ si op⁹
eo℞ tm̄ ē op⁹ hoīu₃: p̄ se destruet̄: si autē ē op⁹ dei: stabit nec poterit
[illegible] exēplo duo℞. s. theode ⁊ iude galilei. Theodas ma-
gus vt tradit ioseph⁹: dicebat se p̄phetā. Ad cui⁹ p̄suasiōe₃ multi vē-
ditis oib⁹ suis: ⁊ sublatis ex vrbe facultatib⁹: venerūt ad ripas iorda-
nis: ⁊ promisit se facturū p⁹ triduū vt diuiderēt iordanis: ⁊ trāsirent
sicco pede: sicut trāsierūt filij israel. Et dū expectarēt i illo triduo: sup̄-
ueniēs p̄curator p̄sidis syrie cū multitudine eq̄tū: multos ex eis oc-
cidit: ⁊ caput ip̄i⁹ theode hierosolymā reportauit. Post hūc extitit
iudas galileus in dieb⁹ p̄fessiōis. i. descriptiōis vniuersalis ab augu-
sto facte qñ vnusq̄sq₃ soluēs sensum capitis: p̄fitebat̄ se subditū ro-
mano imp̄io. Iste iudas galileus fuit esseus genere: ⁊ vt tradit iose-
phus p̄suadebat iudeis: vt negarēt tributa romanis: asserēs eos qui
decimas ⁊ primitias soluebāt deo: nō debere tributa hoib⁹: ⁊ i[illegible]
p̄ualuit h̄ ei⁹ doctrina: vt pharisei ⁊ magna ps ppl̄i q̄rerēt ab ip̄o dn̄o
an soluēdū eēt tributū cesari. Postea perijt ip̄e ⁊ quotquot ei cōsen-
serūt. Cōsenserūt ḡ exhortati[onī] gamaliel. ⁊ flagellatos dimiserūt.

De [septem] diaconis ad ministerium dei electis. C. LXX.

Crescente numero discipulorum. i. christianorum: factū est murmur grecorū. i.
aduena℞: gētiliū in ciuitate cōuersantiū: vel iudeo℞ q̄ fue-
rūt i dispsiōe nati ⁊ int̄ grecos nutriti aduersus hebreos:
[illegible] quotidiano ministerio nō admittebant̄: vl q̄
[illegible] quotidiano grauabant̄. Uidētes aūt apostoli cōuocaue-
[runt] multitudinē [illegible]. Cōsiderate ḡ vos frēs viros ex vobis bo-
ni testimonij [illegible] ministrēt vel p̄sint ministrātib⁹ nos vo orationi
⁊ p̄dicat[ioni] vacabimus: elegerūt. vij. stephanū. s. ⁊ philippū: ⁊ p̄cho℞
⁊ nichanorē: ⁊ tymonē: ⁊ p̄menā: ⁊ nicholaū aduenā antiochenum.
Hos [illegible] elegerāt ante cōspectū ap̄lo℞ ⁊ orantes ap̄li i[m]po-
suerūt eis man⁹. Ho℞ vicē habēt in ecclesia archidiaconi: p̄pterea in-
stituti vt portēt pōdus negocio℞: vt ep̄i liberius vacēt doctrine ⁊ o-
rationi. S₃ ep̄i nostri tp̄is q̄ dep̄hēdūt archidiaconos in huiusmo-
di administratiōe min⁹ circūspectos p̄uida quadā cautela dāt ope-
rā huic administratiōi ⁊ vide q̄ q̄ legunt̄ apostoli orātes imposuit̄
se manus: ideo fiūt oratiōes in ordinib⁹. Hac etiā auctoritate: in q̄-
busdā ecclesijs manus imponunt̄ diaconib⁹ in ordinatiōe. Qui aūt
manus eis nō imponūt: secū habēt auctoritatē bede. Nō enī dictu₃
est: ⁊ orātes imposuerūt eis manus: dicit intelligēdū esse factū post:
q̄ postea eosdē ordinauerūt ministros sacri altaris ⁊ dominici san-
guinis ⁊ tūc eis manus imposuerunt. Unde ⁊ sacerdotibus cu₃ or-
dinantur: manus imponunt̄. Uerbū autē domini crescebat ⁊ multi-
plicabatur numerus discipulo℞ in hierusalē: multa etiā turba sacer-
dotum obediebat fidei.

De Lapidatiōe stephani ⁊ p̄ma dispsiōe ecclesie. C. LXXI.

Stephanus [plenus gratia et fortitudine faciebat prodigia et signa magna in populo. Surrexerunt] aūt qui-
dam de syna. disputa. cū stephano: ⁊ nō poterant resistere
sapiētie ⁊ spiritui [qui] in eo loquebat̄. Tūc introduxerunt
duos falsos testes: q̄ testificarent eū dixisse blasphemiā in deu₃ ⁊ in
moysen. Et dixit ad eū p̄inceps sacerdotū. Nunq̄d h̄ ita se h̄nt. Tūc
aggressus ē stephan⁹ facere grandē sermonē: in quo q̄ arguebat̄ de
blasphemia in deū ⁊ moysen: p̄mittit dei cōmēdationē dicēs: deum
qui locutus est in patrib⁹ ⁊ p̄phetis esse deū maiestatis ⁊ glorie. Et
statim ascendit ad cōmēdationē moysi: inchoans ab altiori. s. a com-
mendatiōe patrū: a quib⁹ descēdit moyses. Postea q̄ dicebāt eū de-
prauare locū sanctū: subdit de cōmendatiōe tabernaculi ⁊ tēpli. Ta-
bernaculū inquit testimonij fuit cū patribus nostris in deserto sicut
disposuit deus ad moysen loquens: vt faceret illud secundū formā
quā viderat in monte: q̄d habuerūt patres nostri vsq₃ in diebus da-
uid. In diebus autē salomonis templu₃ tabernaculo successit. Po-
stea incepit eos arguere: postq̄ purgauit se a crimine obiecto. Dura
inq̄t ceruice: ⁊ incircūcisi cordib⁹ ⁊ aurib⁹: vos semp̄ spiritui sancto
restititis: sicut ⁊ patres vestri: qui ⁊ stridebāt dentib⁹ in eū. Intuens
aūt in celū: vidit gloriā dei. Ecce inquit video celos ap̄tos ⁊c. Tunc
exclamātes clauserūt aures suas quasi abhorrētes audire blasphe-
miam: ⁊ impetū fecerūt vnanimiter in eū ⁊ eijcientes eū extra ciuita-
tem lapidabant. Et testes duo. s. falsi: q̄ in lege dictū est de blasphe-
mo prima manus testiū lapidabit eū: deposuerunt vestimenta sua
ne inquinarent̄ tactu illius: secus pedes adolescentis sauli. Positis
aūt genib⁹: clamauit dicēs. Dn̄e ne statuas illis hoc peccatu₃: quia
nesciunt quid faciunt. Multi enī ex eis ip̄sum occidēdo estimat̄ [ob-]
se implere legē. Et facta est p̄secutio magna in ecclesia q̄ erat hiero-
solymis ita q̄ oēs discipuli p̄ter ap̄los q̄ vt pastores greg̃ erāt ea
[illegible] dispsi sunt p̄ regiones iudee ⁊ samarie. Actor. In hac
dispersiōe legunt̄ etiā discipulo℞ multi exisse fines iudee. Inter quos
fuit beata maria mag. ⁊ soror eius martha cu beato marcio pos[tmo-]
dū aquensi ep̄o ⁊ alijs plurib⁹. de quib⁹ dicet̄ inferius. Comest.
Tūc [illegible] apostoli q̄ ad gētes ip̄osterū erāt trāsituri p̄uide-
tesq₃ fidelib⁹ q̄ erāt in hierlm̄ remāsuri. ordinauerūt iacobū alphei
ep̄m hierosolymo℞ ⁊ iposuerūt ei manus petrus iacob⁹. ⁊ iohānes.
Ideo ep̄i nō a paucioribus q̄₃ trib⁹ ep̄is hodie cōsecrant̄. Saulus io
deuastabat ecclesiā. discurrens p̄ domos. trahens viros ac mulieres
⁊ detrudēs in carcerē. neminē tñ occidebat. domino custodiēte ma-
nus eius ne sanguine innocentū pollueret̄. Qui aūt dispsi fuera-
p̄transibant de loco ad locum euangelizantes.

De Gestis philippi diaconi p̄mi ⁊ de simōe mago. C. LXXII.

Philippus aūt diaconus [secundus a stephano] descēdēs in ciuitatē samarie. p̄di-
cabat ibi ch̄m: ⁊ intēdebāt turbe vnanimit̄ his q̄ a phi-
lippo dicebant̄. vidētes miracula q̄ faciebat. Erat aūt ib[i]
simō mag⁹ seducēs gētē. cui auscultabāt oēs estimabāt eū eē p̄phe-
tam vel angelū: vel tñ dei filiū: q̄ mētes eo℞ demētauerat. id est ma-
gicis artibus subuerterat. Cūq₃ crederēt philippo euāgelizāti de regno
dei in noīe ihesu chr̄i baptizabant̄. Simon quoq₃ videns philippum
facere miracula. q̄lia ⁊ q̄nta ip̄se facere nō posset ficte baptizat⁹ est: vt
familiari⁹ ei adhereret. ⁊ addisceret artē qua talia facere posset. Cū
aūt audissent apostoli: q̄ recepant v̄bū dei samaritani. miserunt ad
eos petrū ⁊ iohānē qui orauerūt p̄ ip̄sis vt acciperent sp̄m sanctum
visibiliter. Cōstat enī q̄ inuisibilit̄ accepāt cū baptizati eēnt in noīe
domini ihesu. Constat hīc philippū fuisse diaconū nō apostolū: si-
cut videt̄ ex glo. sup̄ math. q̄ manuū impositionē reseruauit ap̄lis.
q̄ p̄pterea hodie reseruat̄ solis eo℞ vicarijs i. ep̄is qui man⁹ ipo[nūt]
⁊ frontē liniūt in ɔfirmatiōe: vbi dat̄ sp̄ūsanct⁹ ad robur. Cū aūt
audisset simon q̄ p̄ impositionē manus ap̄lo℞ daret̄ sp̄ūsanct⁹: ob-
tulit eis pecuniā: volens emere hāc p̄tātē ad lucrū. Ad quē petrus.
Pecunia inq̄t tua tecū sit. supple. ducēs te in p̄ditionē. Cor aūt tuu₃
nō est rectum dn̄o p̄sens inquit itaq₃ age ab hac nequitia tua: ⁊ ro-
ga deū si forte dimittat̄ tibi. Simon aūt sciēs se indignū a deo exau-
diri. noluit exorare: sed ait apostolis. Precamini p̄ me: vt nil sup̄
me veniat ho℞ q̄ dixistis. Petrus vō ⁊ iohānes redibāt hierosoly-
mam: ⁊ multis samaritano℞ ciuitatib⁹ euāgelizabāt. Actor. Ab
simone initiū ⁊ nomē habuit simoniaca heresis q̄ hui⁹ sceleris auc[tor]
p̄imus fuit in nouo testamēto. sicut ⁊ giezi in veteri testamēto. Un[de]
p̄prie dicunt̄ giezite venditores sp̄ūaliū. simoniaci aūt emptores eo-
rū. Uisualit̄ tñ vtriq₃ dicunt̄ simoniaci. Est eni₃ simonia studiosa vo-
lūtas emendi vel vendēdi sp̄ūale: vel annexum sp̄ūali. Comest.
Angelus aūt dn̄i locutus est ad philippum dicens. Surge: ⁊ vade cōtra
meridianū ad viam que descendit a hierusalem in gazam. Et surgēs
abijt. Et ecce vir ethiops eunuchus potens in domo candacis regi-
ne. qui erat super oēs gazas eius. Erat enim cōsuetudo eunucho℞
custodire thesauros potētū. Uenerat hic adorare in hierusale₃ ⁊ vt
tradit̄ in alijs historijs. per eum miserat multa dona in hierusalem
templo candacea. Nam oēs regine ethiopu₃ dicebant̄ candacee si-
cut romani imperatores cesares. nec habebat regimen regio illa nisi
a feminis. Cumq₃ reuerteret̄ ethiops ille sedens super currū: ⁊ legēs
esaiam prophetā. rogauit philippū vt ascenderet ⁊ sederet secū. Qui
euangelizabat illi ihesum ⁊ baptizauit eū. Et cum ascendisset de aqua
sp̄ūs dn̄i rapuit philippū ⁊ inuentus est in azoto.

De [Transitu] eiusdē philippi ceteroruq₃ diacono℞. C. LXXIII.

Ex martirilogio. Hic philipp⁹ diacon⁹ [illegible]
apd̄ cesareā requieuit. Iuxta quē tres virgines illi⁹ filie p̄phe-
tisse iacēt tumulate. Hui⁹ natale celebrat̄. viij. idus iunij.
Itē q̄rto idus ianuarij apud cypru beati nichanoris diacōi de. vij. p̄-
mis. q̄ gr̄a fidei virtute admirād⁹. gloriosissime ē coronat⁹. Itē. x. kl.
febru natal beati p̄menis de. vij. diacōib⁹. Hic quoq₃ tradit⁹ [illegible]
[illegible] fide [illegible] martirii [illegible]
[illegible] ē. Itē q̄rto id⁹ ap̄l natal beati p̄cori diacōi de. vij. [illegible]
de ⁊ miracul' p̄clar⁹ apd̄ antiochiā martyrio coronat⁹ ē. Itē. xiij. kl.
maij natal' beati thimonis diacōi de. vij. p̄mis. q̄ p̄im⁹ apud beroā do-
ctor resedit. ac deinde verbū dn̄i disseminās venit corinthu₃. ibiq₃ a
iudeis ⁊ grecis vt tradit̄ primo flāmis iniectus: sed nihil lesus est.
deinde cruci affix⁹ martyriū impleuit. Eusebius in historia ecclesiasti-
ca li. iij. Porro nicholaum vnū ex illis. vij. nicholaite heresis [illegible]

tⁿe cū habere se iactabant. Sed clemens alexandrinus in iij. stromatū libro h̄ d̄ eo scribit. Pulchrā inq̄t valde vxorē h̄ habuit: ⁊ pᵒ ascēsiōnē cḥri cū icreparet ab aplis tanq̄ de iniuria zelotipie: pductā i medio vxorē suā: si q̄s vellet eā habere pmisit. Ex qua occasione isti q̄ sub eiᵘs noīe sectā sibi ꝓprie libidinis assumpserūt: pmiscuos nūc ⁊ illicitos ꝯcubitᵘs appetūt. Mihi aūt ꝑtū ē nicholaū nullā p̄sus agnouisse mulierē: p̄ter eā quā in vxorē acceꝑat. Cuiᵘs etiā liberi: femine q̄dē vsq̄ ad vltimā senectutē virgines pmāserūt: filiᵘs aūt etiā ip̄e sanctitatē icorrupti corpis custodiuit. Que cū ita se habeāt: ostat illud q̄d in medio apostoloꝝ p zelotipie suspectiōe vxorē pduxit: ex cōtēptu vitij vel libidinis gestū: quo per hoc continentē se sic ostenderet eius rei quam minime videbatur expetere: contemnendaq̄ magis q̄ꝫ expetendam carnis edocens voluptatem.

¶ De cōuersiōe pauli ⁊ initio p̄dicatiōis. C. LXXIIII.

Comestor. Paulus adhuc spirans minaꝝ ⁊ cedis in discipulos dn̄i ⁊ ad cedē eoꝝ aspirās accessit ad p̄ncipē sacerdotū: ⁊ petijt ab eo litteras ad synagogas q̄ erāt damasci, vt eius auctoritate si quos inueniret damasci huiᵘs vie viros ac mulieres: vinctos pduceret in hierlm. Et cū appropinquaret damasco: subito circūfulsit eū lux de celo: ⁊ cadēs in terrā audiuit. Saule saule q̄d me ꝑsequeris: i. mēbra s. meis. Durū ē tibi ꝯ stimulū calcitrare. i. potētiori rebellare. Uiri aūt q̄ comitabant cū eo stabāt stupefacti. Audiētes q̄dē vocē ipsius sauli: nō eiᵘs q̄ loquebat cū eo. Et surrexit de terra factusq̄ est cecus corpe: q̄ p̄mo fuerat cecus mēte. Ad manᵘs aūt illū trahētes: manus eiᵘs tenētes ⁊ q̄si cecū ducētes. Introduxerūt eū damascū: ⁊ erat tribᵘs diebᵘs nō vidēs: neq̄ māducās: neq̄ bibēs. In quo triduo credit a spūsancto didicisse euāgeliū. vt glosat ad galathas. Nec te moueat si q̄nq̄ legat ꝯuersio eius facta: p̄mo anno dominice passiōis: q̄nq̄ scd̄o. Alteꝝ enī de anno vsuali q̄ icipit a kl. ianuarij: alterū de anno emergēti dicit. Erat aūt damasci chrianus nomine ananias: ⁊ dixit ad illū in visu dn̄s. Uade i vicū q̄ vocat rectᵘs ⁊ quere saulū: ecce enī orat. Ac si diceret. Non est timēdus q̄ factᵘs est de saulo paulus: de lupo agnᵘs: ecce ego reuelaui ei aduētū tuum abiēs ananias: itrauit ad eū iponēs ei manū. Cōfestim ceciderūt ab oculis eius q̄si squame: ⁊ visum recepit. Et surgēs baptizatus est: ⁊ cōtinuo igressus p synagogas: p̄dicabat ⁊ confundebat iudeos: affirmās q̄ h̄ ē chrs. Post h̄ notificate sūt ei isidie iudeoꝝ: q̄ custodiebāt portas ciuitatis die ac nocte vt eū dolo iterficerēt: nō iudei s̄ ciues damasci: ꝑpositusq̄ gētis arethe regis ad petitionē iudeoꝝ. Discipuli aūt eiᵘs nocte dimiserūt eū in sporta p murū. Beda sup actᵘs aploꝝ. Nō aūt stati pᵒ baptismū suū venit i hierlm ad aplos: s̄ vt ip se galathis scribit: p̄mo abijt in arabiā: ⁊ ide est reuersus damascū. Utrū aūt p̄ma vel scd̄a vice ptulerit isidias nō facile patet.

De historia assumptionis beate marie virginis ⁊ qualiter apostolis reuelata est. C. LXXV.

Comestor. Beatā vero dei genitricē mariā quidā scripture dicūt secundo anno post ascensionem domini migrasse a corpore: ⁊ eodē anno resurrexisse: atq̄ in celū corporalit̄ assumptā fuisse. Nā miletᵘs smirne episcopus hec de dormitiōe eius scribit: que a iohanne apostolo cui cōmendata fuerat audisse se asserit in hūc modū. Miletus. Leucius qui nobiscū ⁊ cū apostolis ꝯuersatus est: animo temerario discedēs a via iustitie de virtutibᵘs quidē apostoloꝝ multa vera dixit: de doctrina vero eoꝝ multa mētitus est. Sed ⁊ transitū beate virginis marie ita impio deprauauit stilo: vt ecclesia dei nō solū legere noluerit s̄ etiā audire nefariū sit. Nos ergo vobis que ab apostolo iohanne audiuimus: hec simpliciter scribentes: vestre fraternitati direximus. Cū dn̄s ihesus in cruce pēdēs matrē suā iohāni quē pre ceteris diligebat discipulis cōmēdauit: ex illa hora in iohānis cura p̄mansit q̄ diu vite huiᵘs incolatū trāsegit. Et cū apli mūdū sortibus in p̄dicationē sumpsissent ipsa in domo parētū eius iuxta montē oliueti cōmorabat. Scd̄o igit̄ anno post q̄ xp̄s ad celos ascenderat dū die quadā desiderio christi succēsa lacrimaret: ecce angelᵘs dn̄i ante eā astās: salutauit eā ⁊ addidit. Ecce ramū palme de p̄adiso dei tibi attuli: quē portari facias ante feretrū tuū: cum in die tertio assumpta fueris de corpe. Ecce enī expectat te filius dei: cū vniuersis virtutibᵘs celi. Cui maria dixit. Rogo te vt cōgregent ad me oēs apli dei. Q̄d annuēs angelus: cū magna claritate discessit.

¶ Qualiter ad eā apostolis ꝯgregatis ei filius suus apparuit ⁊ animā eius in celū p̄duxit. C. LXXVI.

Recipiens virgo palmam illā que nimia claritate fulgebat egressa in montē oliueti orauit: ⁊ redijt. Et ecce dū subito p̄dicaret iohānes in epheso hora tertia die dominica terremotᵘs factᵘs est magnus ⁊ nubes eleuās eū adduxit ante hostiū domᵘs vbi erat maria. Que vidēs eū exultauit: dicēs se tertia die de corpe discessurā. ostēditq̄ ei vestimēta sepulture sue: ⁊ palmā luminis quā acceꝑat. monēs vt illā ferri ante lectū suū faceret: cū ad monumentū pgeret. Cui ille. Quō aūt ego solus pabo exequias. nisi veniāt frēs ⁊ coapostoli mei ad reddendū honorē corpusculi tui. Ecce aūt subito p iperiū dei. oēs apostoli dei de locis in quibᵘs p̄dicabāt in nubē rapti sūt: ⁊ depositi ante hostium domᵘs vbi erat maria. Inē quos etiā paulus. q̄ assumptᵘs erat cū barnaba in ministeriū gētiū. Et salutātes se inuicē. mirabant cur eos dn̄s illic ꝯgregasset. Cūq̄ vnanimit̄ orassent deū: vt cāꝫ sui ꝯuētᵘs sibi ostēderet: ecce subito venit ad eos iohānes: ⁊ idicauit eis oīa hec. Ingressi aūt domū salutauerūt mariā. quibus ipsa resalutatis dixit. Nō me fraudauit deᵘs ꝯspectu vestro. Nūc vos dep̄cor. vt oēs vigiletis: vnanimit̄ vsq̄ ad illā horā in q̄ dn̄s veniet: ⁊ ego sū recessura de corpe. Cūq̄ ꝯsensissent: ⁊ ꝯsolātes eā triduo dei laudibᵘs vacarēt die tertia circa horā tertiā sup oēs qui erāt in domo illa sopor irruit nec vllus vigilare potuit: nisi soli apostoli: ⁊ tres vgines q̄ ibi erant. Et ecce subito descēdit dn̄s ihesus. cū multitudine angeloꝝ ⁊ splendore magno. Et angeli hymnū dicebāt laudātes deū. Tunc ait dn̄s. Ueni electa mea ⁊ intra in tabernaculū vite eterne. Tunc illa ꝓstrauit se in pauimēto adorās deū: ⁊ ait. Bn̄dictū nomē glorie tue dn̄e. q̄ me dignatᵘs es humillimā ancillā tuā eligē: ⁊ archanū tuū mihi commēdare. Memor esto igit̄ mei rex glorie. Tu enī scis q̄ in toto corde meo dilexi te. ⁊ thesaurū mihi creditum custodiui. Suscipe itaq̄ me: ⁊ libera de ptāte tenebraꝝ: vt nullus sathane ipetᵘs mihi occurrat ne videā tetros spūs mihi obuiā veniētes. Cui saluator rn̄dit. Cum ego missus patre p salute mūdi fuissem in crucē suspēsus. ad me p̄nceps tenebraꝝ venit: sed nihil in me sui opis iuenire valēs. victᵘs abscessit. Tu ḡ videbis eū lege q̄dē humani generis: p quā sortitura es finē mortis: sed nō tibi poterit nocē: q̄ ego tecū sum ⁊ eruā te. Ueni ḡ q̄ modo expectat te celestis militia: vt itroducat te in p̄adisi gaudia. Hec dicēte dn̄o illa supra lectū decubuit: ⁊ grās agēs dn̄o spūꝫ emisit. Uiderūtq̄ apostoli aīaꝫ eius tāti cādoris eē: vt nulla mortal lingua possit enarrare. Tūc ait dn̄s aplis. Accipite corpus ⁊ deferte in dexterā ptē ciuitatis ad orientē: ⁊ ibi inuenietis monumētū: in quo ponētes illō. expectate donec veniā ad vos. Hec dicēs. tradidit aīaꝫ michaeli ꝓposito p̄adisi. Et stati discedēs cū āgelis ascēdit ad celos.

¶ De Exequijs eiusdem virginis ⁊ miraculis per eam tunc ostensis. C. LXXVII.

Tres aūt virgines q̄ ibi erāt vigilātes susceperūt corpus ⁊ lauerūt more funereo. Cūq̄ spoliassent illō vestibᵘs. tāta claritate resplēduit: vt tāgi q̄dem posset p obseq̄o. videri aūt pre nimia luce coruscāte nō posset. Cūq̄ vestissent illō lintheis. paulati lux illa subtracta ē. Erat aūt facies marie lilij floribᵘs similis ⁊ odor suauitatis magne egrediebat ex ea. Tūc igit̄ sctm̄ corpᵘs iposuerūt feretro. Eleuāsq̄ petrus a capite feretrū. cātare cepit. Exijt isrl̄ de egypto. Portabat aūt paulus cū eo corpᵘs: ⁊ iohānes palmā luminis aū feretrū. Ceteri aūt apostoli canebāt voce suauissima. Apparuit etiā corona nubis sup feretrum magna valde. sicut circulus iux̄ splēdorē lune: ⁊ angeloꝝ exercitus erat in nube cātū suauitatis emittēs. resonabatq̄ ita magne dulcedinis sonitu. Tūc egressus pplus de vrbe fere. xv. milia hoīuꝫ mirabātur dicētes. Quis est h̄ sonᵘs tāte suauitatis. Dictūq̄ est illis. Maria mat̄ ihesu exiuit mō de corpe. Et discipuli ihesu laudes circa eā dicūt. Et respiciētes viderūt feretrū glīa magna circūdatū. Unᵘs aūt ex illis q̄ erat p̄nceps sacerdotū in suo ordine: furore ⁊ ira repletᵘs: dixit ad reliquos. Ecce tabernaculū illiᵘs. q̄ nos ⁊ omne genᵘs nr̄m turbauit. qualem gloriā accepit. Accedensq̄ voluit lectū euertē: ⁊ corpus ad terrā deijcere. Statimq̄ manᵘs eiᵘs aruerūt ab ipsis cubitis: ⁊ lecto adheserūt. Et eleuātibᵘs aplis feretrū. pᵒ ipsiᵘs pendēs ibat: ⁊ p̄s ad lectulū adheserat. torq̄batq̄ supplicio vehementi. Angeli quoq̄ q̄ erāt in nube: pcusserūt pplm̄ cecitate. Tūc p̄nceps ille clamabat. Dep̄cor te sancte petre: ne despicias me i tāta necessitate: q̄ crucior valde. Qui rn̄dit. Non est meū tibi dare auxiliū. Si aūt credis ex toto corde in dn̄m ihesum. accede ad corpᵘs ⁊ osculare lectū ⁊ dic. Credo in deū: ⁊ in dei filiū quē ista portauit in vtero. Et sic larga pietas eiᵘs qui saluat indignos. dabit tibi salutē. Q̄d cū ille fecisset statim oīs dolor recessit ab eo ⁊ sanatᵘs est. Tūc cepit deū largit̄ bn̄dicere: ⁊ de libris moisi testimoniū in laudes chri reddē. ita etiā vt apostoli mirarent ⁊ flerēt pre gaudio nois domini. Petrus vō dixit ei. Accipe palmā de manu iohānis ⁊ ingrediens ciuitatē. inuenies pplm̄ multum cecatum: ⁊ annuncia eis magnalia dei. Qui aūt crediderint. pones palmam sup oculos eoꝝ: ⁊ videbunt. Erat enim pplus multus

plangens et dicens. Ve nobis: q2 similes facti sumus sodomitis cecitate percussis. Cumq3 ille mādatū petri cōplesset: q̄ crediderūt visum receperūt. Quinq3 tamē ex eis in duricia cordis permanentes: mortui sunt. Regressus autē princeps sacerdotū ad apostolos tulit palmā enarrans omnia que facta fuerant.

¶ De sepultura ei⁹ et [illegible] corporis in celū. C. LXXVIII.

Apostoli vero portātes corp⁹ ad locū destinatū posuerūt in monumento nouo: clauso q3 sepulchro expectabāt sedētes ante hostiū sicut p̄cepit dñs. Et ecce subito aduenit dñs ihesus: cū innumerabili exercitu angelorum: et claritate magna: et ait ad aplōs. Pax vobiscū fratres. At illi rñdentes dixerūt. Fiat mīa tua dñe sup nos: quēadmodū sperauimus i te. Tūc saluator ait. Anteq̄ ad patrē ascēderē: vobis pollicit⁹ sum: q̄ vos q̄ secuti estis me i reg. etc. Hāc aūt ex tribu israel elegit iussio p̄ris mei vt habitarē i ea: qd ḡ vultis vt faciā ei. Rñderūt apli. Si placeret ante potētiā maiestatis tue: visum fuerat nobis seruis tuis: vt sicut tu deuicta morte regnas in gloria tua: h̄ corpusculū resuscitās: tecū eā duceres in celū. Tūc ait ihūs. Fiat iuxta vestrā sniaz. Precepit ḡ michaeli: vt deferret aīaz virginis. Et paulop⁹ ecce gabriel reuoluit lapidē ab hostio monumēti. Et ait dñs. Surge amica mea et p̄xima: q̄ nō sensisti coitū p corruptionē: nō pațiaris in sepulchro corporis resolutionē. Statiq3 surrexit maria de tumulo: et p̄uoluta ad pedes dñi: adorauit eū dicēs. Nō possuz dñe dignas tibi grās repēdere: p beneficijs q̄ cōferre dignat⁹ es mihi ancille tue. Sit nomē tuū benedictū i secula. Dñs aūt osculatis aplis et salutatis: eleuatus i nube recept⁹ est in celū: et angeli eius cū eo beatā mariā i paradisum deferētes. Apostoli quoq3 nubib⁹ suscepti: reuersi sunt vnusquisq3 in sortem predicationis sue.

¶ Quid de prefata historia sentire liceat. C. LXXIX.

Etor. Hec historia lz inter apocrifas scripturas reputet. pia tñ videt esse ad credēdū: et credētibus vtilis ad legēdū. Hoc aūt solū ibi videri pōt a veritate dissonū q̄ apostoli tā cito dispsi fuerūt post ascēsionē dñi: cū eusebius in ecclesiastica historia dicere videat eos lōge post fuisse dispsos. s. iminēte captiuitate: q̄ facta est p romanos. Sz forte p̄mo dispsi sūt p loca vicina: et ad extremū trāsierūt p regiōes lōginquas. Nā et hugo floriacēs. dicit: q̄ p̄mo dispsi sūt p regiōes iudee et samarie: ac demū abierūt ad gētes. Vel forte qd̄ prius factū erat: eusebi⁹ lōge post recapitulat. Nā q̄ lōge ante captiuitatē dispsi sūt liquet etiā ex h̄ q̄ paulus p tres annos a cōuersiōe sua veniēs hierosolymā [illegible] apl̄os [illegible] petrū et iacobū aplm. Et forsitan de assumptiōe barnabe et pauli: vel h̄ historia loqt̄ p anticipatiōem vel historia actuū p recapitulatiōez. Ceterū q̄ beata virgo assumpta sit in celū corpaliter: vt p̄dicta historia refert: ecclesia q̄dē nō asserit: apostolisq3 tñ magnis et ortodoxis viris pie creditū ē: et fidelit̄ p̄dicatū. Nā et augu. in sermōe de assumptiōe eiusdē v̄ginis ita loquit̄. Qui mariā in vita p̄ ceteris grā sui cōcept⁹ honorauit. pie credit̄ q̄ i morte spāli eā grā honorauit. Putredo eni et vermis: obprobriū ē humane cōditiōis. A quo obprobrio cū ihesus sit alien⁹: marie natura excipit: quā ihesus de ea suscepisse p̄bat̄. Caro eni ihesu caro marie ē.

¶ De [illegible] elizabeth. C. LXXX.

Et hoc etiam ex tot viris sanctimonialis [illegible] elizabeth in qua sic legitur. In anno quo mihi per angeluz domini annunciabatur liber viaruz dei in octaua die assumptionis matris domini in hora diuini sacrificij: fui in excessu mentis: et apparuit mihi illa consolatrix mea domina celorum more suo. Tunc sicut ab vno ex senioribus nostris premonita fueram: rogaui eam dicens: domina mea placeat benignitati tue: vt de hoc nos certificare digneris: vtrum solo spiritu in celum assumpta sis: an etiam in carne. Et dixit Quod inquiris: nondum scire potes: futurum tamen est vt per te reueletur. Ego itaq3 toto illo anno: nihil de hoc: vel ab angelo qui mihi familiaris erat: vel ab ipsa cum se mihi presentaret: amplius interrogare audebam. Sed iniunxit mihi frater ille aliquas orationes: quibus hoc impetrarem ab ea. Euoluto autem anno cum adesset rursum festiuitas illa assumptionis: eram languens egritudines multorum dierum: et vt eram iacens in lectulo: tempore diuini sacrificij: veni in mentis excessum. Et vidi in loco valde remoto sepulchruz multo lumine circumfusum: et quasi speciem mulieris: circumstante angelorum multitudine. Et post pusillum erecta de sepulchro pariter cum illa multitudine astantium eleuata est in sublime: et in celum euecta. Post vero modicum temporis q̄ hoc vidi progressa est domina mea ad hostium luminis in qua eam videre consueui: et stans ostēdit mihi gloriam suam. In eadem quoq3 hora assistebat mihi angelus dñi. qui venerat mihi annunciare decimū prefati libri sermonem. Et quesiui ab eo: q̄ eēt visio quā videraz. Qui rñdit. Ostensum est tibi hac visiōe quō tam carne q̄ spiritu dña nrā in celum assumpta sit. Post hoc iterū ab eo sciscitata suz. quoto die a dormitiōe eius accidit ei⁹ resurrectio corporalis. Et de h̄ rursum beniuole certificauit me dicēs. Eo die quo nūc celebrat̄ ei⁹ assumptio. de hac vita migrauit. xl. aūt post illū. s. ix. kl. octobrū. resurrexit. Sancti vero patres: q2 nullā certitudinē eius corporalis assumptiōis habuerūt. ideo tñ diē dormitiōis ei⁹ solēnē statuerūt. quā assumptionē appellauerūt. illi qui etiā carne assumptā indubitant̄ crediderūt. Expletis aūt duob⁹ annis rursum dña mea mihi apparuit. Dumq3 mecū cōferret sermōes plurimos. interrogaui eam quāto tpe post ascēsionē dñi vixerit super terrā. Quib⁹ verbis meis placide rñdit. se supuixisse anno integro et tot dieb⁹ quot fuerūt a festiuitate ascēsiōis dominice vsq3 ad diē assumptiōis sue. Et nūquid aio nō affuerūt sepulture tue apli dñi. Rñdit. Oēs affuerūt: et cū magna veneratiōe corpus meū terre commēdauerūt. Quadā aūt die annūciatiōis dñice cū iterū dña mea mihi appareret. ausa sum et h̄ sciscitari ab ea: cui⁹ etatis fuerit. qñ annūciāte angelo vbū dei cōcepit. Huic quoq3 interrogatiōi mee sic rñdē dignata est. xv. inq̄t ānos tūc habui atq3 insup tātū tpis: q̄ntū est a commemoratiōe mee natiuitatis vsq3 ad festū dñice annūciationis.

¶ De Miracul' post ei⁹ assumptiōez p eā gestis. C. LXXXI.

Etor. Post assumptionē vero suā beatissima virgo multis miraculis p diuersas orbis ptes diuersis quoq3 tpib⁹ clarificata est. Ex quib⁹ q̄dā fidedignis et a religiosis viris approbata: ad ipsi⁹ honorē et legētiū edificationē. huic opi inserere volui⁹ breuit̄ in hūc modū. Ex memoriali magno. Beate marie basilica: a cōstātino mirabili ope fabricaretur. Ad quā adducte columne. cū pre magnitudine leuari nō possent: ac dieb⁹ singulis casso labore fatigarent̄. apparuit artifici sancta v̄go p visū dicēs. Noli molestus eē: adiunge tibi tres pueros de scholis: quorū adiutorio qd̄ vis implere possis. Qd̄ etiā factū est: p̄stitūq3 est pplo spectare mirādū spectaculū vt qd̄ multitudo virorū fortiū leuare nequierat. tres pueri absq3 v̄tute p̄fecti corporis. summa velocitate subleuarēt. In vrbe toletana. cū ab archiep̄o i die assumptionis beate v̄ginis marie: missarū solēnia agerent̄: et a pplo p̄ces cū deuotione fūderēt. inter ipsi⁹ misse secreta q̄dā vox q̄rula de celo elapsa est in hūc modū. Heu heu q̄ dira calamitas: q̄ in̄tra filij mei salutaris mūdi: salutifere cruci signaculo signati gregi ouilis manet. impia iudaice gētis insania q̄ filiū meū vnicū lumen et salutē fideliū. iterato cōuiciat̄ et crucis supplicio mortificare conat̄. Hec eni cū intentiōe sedula pplus p̄cepisset archiep̄s sulis et plebis cōmuni cōsilio statutum est: vt ad domos iudeorū eiusdē ciuitatis accederēt et q̄rerēt: q̄ v̄ginali voce cōquestū est: prudent̄ et solicite pquirerent. Qib⁹ itaq3 domorū abdita p̄scrutātib⁹. inuēta est q̄dā imago cerea: quaz quidā conuenientem ad christiane fidei et p̄fessionis dedecus sputis colaphis ac morte crucis punire desiderabant. Hec igitur inuenta. christiani dolum et p̄fidiam iudeorū doluerūt ipsosq3 morte neci tradiderunt.

¶ De illo qui [illegible] virginis pro se [illegible] dedit. C. LXXXII.

In vrbe bizātea fuit q̄dā. qui nolens sui famam volens extēdere largas q̄s habebat opes in longos sumpt⁹ cepit expēdere. Cūq3 largiendo deficeret opib⁹ p̄prijs sumpto ab amicis mutuo ere multo etiā illud expēdit. Et cū iaz nec pecunias nec amicū vel etiā dominum a quo mutuaret̄ inuenire posset. iudeū quēdā adijt. obnixe rogans vt ei mutuo aliqd̄ daret. Qui cū vadē omnino peteret: et ille penitus nō haberet quid ei traderet q2. inquit aliū vadem inuenire nequeo velles ne p vade accipere dñm meū ihesum christū quē colo. Ille ait. Ihesum christū deū esse nō credo: sed q2 eum hominem iustum et prophetā esse nō dubito. hūc mihi si p vade dederis. indubitanter accipio. At ille. Ipsuz inquit q2 tibi presentez dare nequeo. q̄ imaginem suam vadē pro me et fideiussorē tribuo: q̄ si a te constitutum diem preteriero. seruus tuus imposterum fiam: et nihilominus tamen tuam tibi pecuniā post terminū reddā. Ille respondit. Fiat vt dicis. Ambo igit̄ pariter. amborūq3 amici conuenientes ad ecclesiam beate marie v̄ginis astiterūt eius imagini. imaginez [illegible] in gremio tenenti suo. Manu igit̄ ipsius imaginis christianus tenens et ipsaz p̄iter iudeo tenēdā tradēs: vadē pro pecunia dedit. Quid plura. christianus accepta pecunia nauē parat: merce multiplici onerat p equora effert̄: et vsq3 ad barbaras nationes longe a bizantio effertur Venditis mercimonijs suis. ditatur nouis. nauem multiplicat: et peregrinis mercib⁹ onustat. Dūq3 p singulos dies negocia meditatur dies pecunie reddende memoria elabit̄. Cumq3 iaz nō nisi [illegible]

dies superesset: repente ei in mentem venit: q dies reddende pecunie iã ppe istaret: cũ loc9 eiusdẽ reddẽde lõge valde distaret. Tũc stupore pcussus: terre collabit: et exanimis fere p eo q acciderat reddit. Cõcurrũt famuli ꝯristãt cũcti cãs doloris reqrũt: rñsũ nullũ accipiũt. Tãdẽ ad se reuersus ait. Quid iam meditari. Nõne dñm tuũ ihm xpm p te fideiussorẽ dedisti. Ipi ergo pecuniã rẽde: et vt eã creditori tuo restituat: quõ velit cõmitte. Cõfestĩ igit scriniũ fieri fecit: pecuniã in eo õbitã iusto põdẽ appẽsã iclusit: mari et ei q mare fecit gubernãdã cõmisit. Mirũ dictu: s3 nihil deo ipossibile factu. Sub vna nocte per multa equoris spacia: scriniũ bizãtec illabit vrbi: et iudei supra mare habitãtẽ inter vndas mane astitit domui. De qua [illegible] domo mane foras egressus mãcipiũ inter vndas scriniũ ꝯspexit: manu attigẽ nisus ẽ: s3 [illegible] manus [illegible] se subtrahẽ [illegible] domũ recurrit [illegible] qd viderat nũciauit. Iudeus ergo exiẽs: ꝯspectũ scriniũ ptẽsa manu arripuit secũ delatũ i domũ apuit: et vacuatũ pecunia lecto suo supposuit. Post aliquãtũ tpis audiẽs q xpian9 ille eẽt regressus: et pegrinis mercib9 admodũ multiplicat9: more ipatiẽs ad eũ accessit: et pmissis gratulabũdis aliqb9 verbis i pperãdo sic itulit. O mẽdaces xpiani. Ille aũt. Cur ait ista ꝓsequeri. Quia inqt ille: pecuniã a me accepisti et eã die statuto mihi ñ reddidisti. At ille. Omne ait qd mihi prestiteras tibi reddidi. Cui ait. Habeo testes multos pstite pecunie: tu vero nullũ redde. At ille. Ipm inquit hẽo testẽ quẽ et fideiussorẽ. Mecũ ergo veni et ei9 ipse testimoniũ audi. Ambo igit ecclesiã pariter adeũt: et imagini saluatoris cũ multis assistũt. Tũc xpian9. Dñe inqt ihesu sicut dei et hois ver9 es fili9: testimoniũ phibe veritati: [illegible] [illegible] [illegible]. Tũc audiẽtib9 [illegible] imago [illegible] [illegible] monium phibeo [illegible] q die statuto omne pstitu [illegible] [illegible] [illegible] scriniũ quo pecunia clausa fuerat sub lecto ipi9 iacet. Audiens iude9 stupuit: signa cognouit et horruit: et relicto iudaismo: fidei xpiane cum omni domo sua colla [illegible].

C De Iudeo pro quo virginis imago se obiciens iaculum excepit. C. LXXXIII.

Est quoddã municipiũ aurelianẽsis ciuitati [illegible] qd [illegible] [illegible]. Ubi ecclesiã i honore beate marie virginis ciues edificauerãt. Qui cũ aliqñ obsessi ab hostib9 itra oppidũ gemerẽt magis i dei genitricis marie qz i virib9 pprijs ꝯfidẽtes: cũ puulis et mulierib9 ecclesiã petierũt: et imagini sancte virginis deuote assistẽtes cordis et oris clamore: ei9 auxiliũ deposcũt. Cõpletisqz pcib9 lachrymosis: redeũtes imaginẽ secũ deferũt: et ad tutelã sui ac terrorẽ hostiũ i porta statuerũt. Quidã aũt ex ciuib9 stãs i porte custodia post imaginẽ: mittẽs i aduersarios iacula: magnã stragẽ de hostib9 faciebat. [illegible] [illegible] hostiũ aspiciẽs [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] effugeret. Nec [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fenestra. Cuqz [illegible] hostis iaculũ i ciuẽ [illegible] sagittarii [illegible] [illegible] [illegible] imago genu [illegible] et iaculo se obiciẽs [illegible] excepit [illegible] [illegible] hominẽ sibi deuotũ ab imminẽti periculo defendit. Qui gaudẽs p [illegible] se mirabilit liberatũ: statim sagittã i aduersariũ dirigit blasphemũ deicit: dispsus p ora ppli rumor facti miraculi: ad hostes quoqz puenit. Tũ clamat ab oĩb9: qz sancta dei genitrix pugnet p ciuib9 loci illius. Audiẽtes h hostes: stupore simul et tremore pmoti: arma pciciunt: paci annuũt: ecclesiã dñe nostre adeunt: et magna donaria offerẽtes: decetero se nihil loco illi nocituros sub testificatione promiserũt. Usqz in hodiernũ diem imago illa permanet in eodem loco iaculum adhuc gerens in poplice erecto.

C De Clerico cui virgo lac infudẽs linguã restaurauit. C LXXXIIII

Clericus qdã suppetẽte rerũ copia seculo deditus [illegible] [illegible] amorẽ et reuerẽtiã eius memoriã sic aio ei9 iduxerat: vt qñcũqz ecclesie ingressus vel p ecclesiã ei ꝯtingeret trãsitus: nulla seculi sollicitudo nulla [illegible] posset obliuio [illegible] cũ omni deuotiõe et humilitate genu flexo illa angelica salutatiõe eã honoraret: dicẽs. Aue maria grã plena dñs tecũ. etc. Rursũ genu flexo beat9 vẽter q te portauit xpe: et beata vbera q te lactauerũt dñm et saluatorẽ nostrũ. Hic aliqñ molestia corporis tact9 despat9 ẽ: tãtũqz dolor iualuit vt linguã suã et labia sua dẽtib9 suis cõmanducaret: idipm de mẽbris suis facturus si pmitteret. Cũqz iã lingua et labijs penitus cõsumptus: vehemẽter a suis in alijs mẽbris teneret: iaceretqz horrendus aspectu: sensib9 corporis exemptus: vidit iuxta lectuli sui caput personã cõsistere: pulchra facie et reuerẽdo aspectu: que quãtũ dat intelligi angelus eius erat: h egroti sui erũnas deplorãs: in hũc modũ lamẽtari videbat. Quid o domina misericordie: fons pietatis: hoccine est glorie et gratie salutatoriũ: hoccine est lingua in beatificationẽ ventris et vberũ et partus tui longo vsu et ardenti affectu sic assuefactã: vt pene nihil aliud fari nosset in ecclesia dei. Domina dña si tu dees tuis. qs adent suis nõ sic dña nõ sic: ad nihilũ deueniet spes hoiũ si in te nõ incipiũt habere refugiũ. Hec cũ ille in aurib9 tãtũ egri declamaret. et in ei9 tãtum oculis deploraret apparuit vtriqz mater dñi: et quasi satisfaciẽs de negligentia in seruulũ suũ de qua insimulabat: ad lectũ egri ppius accedit: extracta itaqz vbera visa est pnimis imittere in os egri et sancti lactis sui rore infuso. subito sue lingue integritatẽ et labijs antiquũ decorẽ: et in toto eius corpe pristinã restaurauit sanitatẽ: redditisqz sensibus. cõtinuo surrexit sanus et incolumis: et factã circa se misericordiã. etiam si lingua taceret: repentina vite et mor mutatione omnibus cepit predicare: etenĩ se et sua dei seruitio mancipans. decetero vitam duxit religiosam.

C De Muliere quã inter maris vndas pariẽtẽ ptexit. C. LXXXV.

In loco qui dicit tumba est ecclia sancti michaelis archãgeli honorifice ꝯstructa qui locus oceano cinctus. ipsi9 estu terribilis est ppter accessũ et recessũ maris aduenientib9 oĩb9: et limina sancti michaelis archãgeli petere desiderãtib9. bis in die finẽ ptendit. nõ aũt vt cetera maria gradatim. verũ pcipiti cursu ac terrifico sonitu accurrẽs: sepe intercipit iter agẽtes. Quadã igit festiuitate ipsius archãgeli. turbis ad eius limina pperãtib9 ecce iã in medio arene positi: erat aũt inter eos mulier qdã paupcula vicino ptu diu[illegible] iã grauida sonitus terribilis maris subito itonuit: et cũctis ppeti cursu amẽtiũ more fugiẽtib9. illa mulier sola remãsit: vix etiã pedẽ pmo dolore et terrore atqz labore destituta. irruerãt eñi in eã dolores subiti: clamabat cũ eiulatu: miserabilit auxiliũ petẽs: sed vnusquisqz seipsum tueri cupiẽs: audire dissimulabat. Igit humano deficiẽti auxilio recurrit ad diuinũ. deũ lachrymabili voce inuocãs: et eius genitricem [illegible]. sanctũqz archãgelũ michaelẽ. Populus quoqz oĩs ad h spectaculũ cõsistens manus ad sidera tendẽs: dei et matris eius auxilium flebiliter inuocabat. Uniuersis ergo christi auxiliũ implorãtib9 aduenit pia dei genitrix et vt ipsi mulieri videbat manica sup eam piecta. ita in tactã in terrisono impetu maris reddidit: vt nec minima etiã gutta totius abyssi vestimẽta illius ꝯtingeret. Ibi vero quasi in tutissimo habitaculo posita. filiũ pepit sine timore vllo permanẽs. donec iterũ mare fluctus suos in se retrahẽs liberũ iter eũdi mulieri pberet. Itaqz cum puero ad litus venit: et que sola in mari relicta erat exiens iam nõ sola. miraculi spectaculum omni populo prebuit.

C De Abbatissa pregnante quam maria ab infamia liberauit. C. LXXXVI.

Uir qdã sanctimonialiũ noie et actione abbatissa. strenue sancti regiminis curã exequẽs et spũali zelo subiectã sibi ꝯgregationẽ ad sacri ordinis custodiam p rigore ꝯstringẽs: sed qz honorũ pfectus prauis animis liuoris ingerit penas. ceperũt ei moniales p bonis mala rependere: et p ipẽsa mirifici cura regis odiorũ studia exercẽ. sociauit quoqz se liuori earũ isidiatoris antiq sp infesta malignitas: nã eius sup plãtata fraudib9. illa pia mat cũ dapifero suo incesti crimen icurrit et cõcepit [illegible] [illegible] [illegible] regulari rigore subiectũ sibi gregẽ ad obseruantiã ordinis coartare: et inutiles vagandi licẽtias singulis denegare. Instãte aũt tpe ptus. tam p icessũ qz p cibũ a monialiũ muliebri [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pducit. oẽsqz se in ea cãm accusatiõis iuenisse exultãt: quã suis voluptatib9 aduersã iudicabãt. Scribunt littere accusatrices criminis dephẽsi epo in cui9 ille locus erat diocesi. Imminebat illa nesciẽte põtificis aduẽt9: et ipsa onere suo qd studiose celauerat iã grauis sibimet qd ageret ignorabat. Erat eñi pĩuata capella. vbi quotidiano vsu solebat horas beate virginis dulciori quo poterat affectu decãtare. hãc ingrediẽs. laudes solitas deuotissime psoluit. Finitis horis toto corde et corpe se in orõne psternẽs. pcib9 lachrymosis ac pfundis suspirijs pijssimã dei genitricẽ mariã obnixi9 orabat ei9 iteruẽta: et reat9 sui veniã obtinẽ: et horrẽda obprobria iminẽtis sibi ꝯfusionis euadere. Inter h subitaneo depssa somno. i silentiũ cõmutati clamorib9 obdormiuit: cui dormiẽti pia virgo duob9 comitãtib9 angelis apparuit: et mestã clement alloqns ait. Audiui orõnẽ tuã nouerisqz me tibi a dulcissimo filio meo ipetrasse: et peccatorũ veniã: et a ꝯfusiõe quã times liberationẽ plenissimã: tũc duob9 angelis astantib9 pcepit eã ꝓlis onere quo grauabat exonerare: et cuidã heremite i vicino posito deferre. Cui et mãdant eius curã p vii annos gerere qd et [illegible] [illegible] Deniqz abbatissa euigilãs. omni quo prius cruciabat onere carere se [illegible]. et deo et liberatrici sue [illegible] [illegible] gratias egit. Interim inuitatus antistes veniẽs capitulũ intrauit. abbatissaqz vocare cepit qua ingressa. in loco sibi solito psulẽ ꝯsedere festinauit. quã accedentem antistes obprobrijs aggredit. et iniurijs fatigatam citius exire com

pellit: duos quoqꝫ clericos qui diuulgatum crimen explorent post eā mittit: q̄ accedētes ⁊ attēdētes: nullūqꝫ in ea signū veri ꝓgnātis depꝛehēdētes: innocētiā eius ꝓsuli renūciāt: sꝫ illos ipe pecunia corruptos existimās: ꝑ semetipsum rei veritatē curiosus explorat: nullūqꝫ in ea criminis obiecti signū inueniēs: ad pedes eius corruit: veniāqꝫ de illatis iniurijs exposcit: oīb⁹ q̄ ei crimē iniecerāt: vehementer iratus precepit: vt de monasterio citius exirēt. Abbatissa vō eas lꝫ maliuolo aīo tñ vera dixisse perpēdēs: ad honorē libentricis sue maluit peccatū qd̄ fecerat episcopo reuelare: q̄ꝫ criminatrices suas aduersa pati ꝑmittere. Itaqꝫ corā eo se humilit̄ ꝓsternit eiqꝫ oēꝫ rei ordinē pādit. Miraꝛ ille: ⁊ deū in imēsa gloriose genitricis sue pietate benedicēs: duos ex clericis ad heremitā ꝓ causa pueri solicit⁹ inq̄rēda trāsmittit: q̄ euntes: ⁊ de puero sciscitātes: edocti sūt ab hoīe puerꝫ ea die natū: ⁊ a duob⁹ iuuenib⁹ ad eū paulo añ delatū: ⁊ ex pte beate marie sibi ab eis cōmēdatū. Et reuertētes oīa pōtifici referūt. Let⁹ igit̄ puerū vt mat̄ dei ꝑceperat cū hoīe di. vij. ānis nutriēdū ꝑmisit: quē p⁹ i sui curā susceptū ad litteras posuit: ac religiōe ⁊ sciā clarū educauit. Ipso quoqꝫ tādē i dño req̄escēte: i ep̄atu ei successit: ⁊ beate dei genitricis marie gloriā vita ⁊ verbis magnifice ꝑdicauit.

De Puero qui virginis imaginem anulo desponsauit. C. LXXXVII.

Uidam pueri clerici: ante quādā ecclesiā ludū pile exer[illegible] Quorꝫ vn⁹ q̄ habebat in manu anulū: quē ei puella quedā donauerat: carnali amore ducta: timēs ne forte assidua pile ꝑcussiōe frāgeret diuertit ad ecclesiā vt alicubi eū reponeret: donec post ludū eū reciperet. Ingressus itaqꝫ ante imaginē virginis marie: intuitus eā ⁊ admirās eius pulchritudinē: genu flexo deuote salutauit virginē: ⁊ addidit. Uere in oīb⁹ formosior: ⁊ illa etiā que mihi hūc anulū amoris munere cōdonauit: ideoqꝫ ei renūcio: teqꝫ deinceps amare ⁊ tibi seruire decerno: ita dūtaxat vt ego vice reddita amore tuo dignus inueniar. Sic igit̄ ꝓfatus puer anulū suū digito imaginis quē habebat sursum erectū indidit. Quo accepto quasi cōdictū cōprobans ⁊ fidē adhibēs mirabile dictu digitū suū imago cōstrinxit. Quo viso puer stupore ꝑmot⁹ circūstātes aduocat ⁊ rei nouitatē mirātib⁹ salutationis ordinē ⁊ voti ꝯditionē enarrat. Qd̄ illi audiētes eū seculo renunciare ⁊ votū ꝑsoluere hortabantur: quatinus dei genitricis seruus ⁊ amicus sicut dixerat haberet̄. At ille spinis diuitiarꝫ obstātib⁹: egre qd̄ monebat̄ audiēs: ingratus extitit: ⁊ post modicū imaginis mentis: vxorē ducere nō expauit. Sꝫ prima nocte nuptiarū: beata virgo maria quasi int̄ ipm ⁊ vxorē eius media recūbēs apparuit: anulū digito ꝓtēdēs: ⁊ infidelitatis eū arguēs. Excitat⁹ ille de somno: circa se palpitabat querēs imaginē: ⁊ nō inueniēs eā credidit esse fantasma. Iterꝫ a somno detētus vidit eā sibi assistere: nō sicut primo blāde alloq̄ntē: sed cū indignatiōe vultū auertētē ⁊ tormēta durissima pro cōtēptu sui ⁊ voto irrito cōminātē. Euigilās igit̄: ⁊ iterata ammonitiōe ꝑterritus relictis oīb⁹ q̄ habebat eadē nocte in heremū clā secessit: vbi habitum monachi vitamqꝫ professus: domine ⁊ amice sue cūctis diebus vite sue deuoto animo deseruiuit.

De Illo quem sub aquis protectum ad litus virgo perduxit. C. LXXXVIII.

Rat nauis in medio maris pegrinis [illegible] quorū deuotio oratonū [illegible] hierosolymitanas adibat: huius nauta cū sensisset nauē hiare inferius ⁊ aquas irrūpere: ⁊ se nullatenus subuenire posse: festin⁹ cimbā q̄ int⁹ ferebat̄ in mare deposuit: ⁊ cū ep̄o quodā ⁊ alijs q̄busdā nobiliorib⁹ in eā descēdit: vnus tñ cū descēdere vellet in mare decidit: pelagiqꝫ statim ad ima mersus nusq̄ꝫ cōparuit: nauta vō quos in naui reliquerat alloquēs: mortis oīb⁹ iminere discrimē nō euitādū innotuit: ⁊ vt peccata sua ꝯfitētes: suas aīas deo deuote cōmēdarēt admonuit. Qui ⁊ ita fecerūt: nec lōga interfuit mora: illis in celū clamātib⁹: ⁊ ecce nauim subintrātib⁹ aq̄s hiatu maris perit⁹ absorpta [illegible] ep̄us vō cū ceteris lachrymosa fundēs suspiria: sociorꝫ aīas domino cōmēdabat: quorꝫ corpa tā horrēdo discrimine ꝑire videbat. Cūqꝫ ꝑ equoreas vndas oculorꝫ aciē circūuolueret: si forte aliq̄ suffocatorꝫ corporꝫ indicia videre posset: ecce marinis e fluctibus colūbas speciosas: alibi q̄dā vnā: alibi duas vel plures subito vidit emergere celiqꝫ secreta celeri subuolatu penetrare. Quas cū sociorꝫ aīas aīaduerteret esse: quātū fleuerat ꝑus q꞉ socios ꝓfocari viderat tanto tūc [illegible] q꞉ cū socius ꝓfocat⁹ nō erat. Qui cū tādē cimba de[illegible] socijs applicuisset: ecce sociū quē int̄ vndas cecidisse nauis i mare dixim⁹: de mari subito viuū ⁊ icolumē vidēt exire. Querūt stupētes ⁊ de recepto socio exultātes: q̄d ei acciderit quō a marinis fluctibus liberari sic potuit. Qui ait. Beate dei genitricis cuꝫ in aquam caderem nomen exclamaui. sicqꝫ eius ⁊ memoriā habēs ⁊ nomen declamādo ad ima pelagi deueni. At ipsa misericordie mater virgo maria. q̄ memor suorꝫ imemor nullaten⁹ esse potest. mihi sub vndis astitit. pallioqꝫ suo me clementer cōtexit: ⁊ cōtectum sub aquis vsqꝫ ad litus perduxit. hec eo dicente. laudes deo referunt: ⁊ mater misericordie ab omnibus predicatur.

De Illis quos de tempestate maris eripuit: ⁊ puella cuius lingue vinculum soluit. C. LXXXIX.

Bbas quidā aliq̄ñ in medio maris britānici [illegible] cū alijs mult̄ oppilus est tēpestate adeo vt oēs de vita cogerent̄ desperare. Itaqꝫ alij beatū nicolaū. alij sanctū clarꝫ. alij piū andreā vel quēlibet aliū inuocabāt: vnusq̄sqꝫ eni quē familiarē sanctū habuerat eū in necessitate sua familiarius inuocabat. Aliq̄ etiā offerebāt munuscula: mortis est tēpestate marina dephēsis. Cūqꝫ videret abbas oēs istos vel illos minus potētes sanctos inuocare. neminē aūt matrē mie [illegible] marinū. ceteris oibus misereri potētiorē mariā noīare. quid est inquit qd̄ agitis fratres: q̄d ceteros qui minus pñt tñ inuocatis ⁊ ipsam que plus oibus pōt relinq̄tis. bonū q̄dē est qd̄ facitis: sꝫ multo melius eēt si omnes vna voce mr̄eꝫ mie acclamaretis. Quo illi ꝑceptori vna voce mr̄eꝫ dei noīant. oēs vt sui misereat̄ ꝓclamāt. Et ipse quoqꝫ abbas q̄ ꝑter vnū pomū nil comederat. quiqꝫ ꝑ duos dies [illegible] ctes ita afflictus erat: q꞉ vix. respirare poterat. illud ꝛn̄sorū. Felix namqꝫ es. cū suo versiculo ora ꝓ ꝑplo deuotissime cū monachis suis [illegible] tare cepit: vixqꝫ finierat populus ꝑcem cū lamentatione: ⁊ monachi cantū cū deuotione: ⁊ ecce in summitate mali lux magna instar [illegible] apparuit. q̄ noctis tenebras fugās oēs qui erāt in naui sua claritate ꝑfudit. totaqꝫ pelagi cessauit tēpestas: ⁊ celi regina iubēte facta est tranq̄llitas. Nec multū post: dies seren⁹ illuxit: ⁊ terre ad quā [illegible] debāt nauis applicuit. In suburbio nouiomēsi q̄dā puella paupercula manu ⁊ arte victū querēs. dū in die festo ānūciatōis dñice. pu[illegible]do moris est mulierib⁹. filiū saliua madefaceret. i. filū lingue ei⁹ [illegible] besit ⁊ labia. vtraqꝫ q̄si ꝯiunculata distorsit. labioqꝫ in tumescēte [illegible] ne lingue obmutuit pre nimio dolore. os eius deturpauerat saliua congulata in spumā: ⁊ labia lingue ꝯnexa vim nāliter expuēdi [illegible] serāt. Puella flebat ⁊ q̄d ageret ignorabat. vicini eaꝫ ad imperādā celitus indulgētiā sancto ꝓsentauerūt eligio: sꝫ redierūt ifecto negocio. Itur postmodū ad sancte marie monasteriū ꝑncipale. i. ad pontificalē sedē nouiomēsis eccl'ie. Ibiqꝫ in cōspectu astantiū ⁊ p[illegible] [illegible] grā diuina labellulo vinculū excussit. ⁊ populum ad gratiarum actionem prouocauit.

De Imperatrice cui⁹ castitatē a violētia suorꝫ eripuit. C. XC.

Uit quidā roman⁹ imperator [illegible] dei [illegible] na vxorē genere ⁊ morib⁹ nobilissimā. ac pulchritudine honestissimā: nec turpis aut carnalis delectatio illos captiuabat: sed iuicē sobrie ⁊ iuste sub legali [illegible] iugio se nō mediocriter diligebāt. venit aūt in mentē imperatoris [illegible] p̄ deuote visitare loca sanctorꝫ. Accepto itaqꝫ [illegible] coniuge: ⁊ regnū ⁊ quēdā fratrē suū adolescentē attentius ei cōmendans. digressus est. Ipse aūt dictus adolescens specie deceptus imperatricis in amorē eius vehement̄ exarsit. ⁊ tandē etiā quo stimulo vrgeret̄ ei apparuit. cūqꝫ ei pluries molestus esset: ⁊ illa penitus renueret. tandē iuueni decepto ad eius amplexus se venturā simulans ꝓmisit. Interim vō turrim quādā pare non [illegible] in q̄ duos adolescētes ⁊ duas puellas ad seruiēdū iuueni mittere curauit. vt necessaria queqꝫ illi sursum cū funibus traherent. Determinato aūt die quo imperatrix ⁊ iuuenis turrim illā priuatim cōscenderent: vt ille qd̄ desiderabat expleret gauisus est. Sꝫ illo ꝑeunte ⁊ intrāte pudica domina in domū rediit retēto iuuene in turre. Sedit aūt sub imperatrice roma pacifica: donec imperator rediret ad ꝓpria. Post quiqꝫ [illegible] nos audiēs aduentū eius. gauisa est valde. Iussitqꝫ nobiles ⁊ maiores cleri in occursum eius secū exire: ⁊ vicos ciuitatis ornari decenter. Fratrē quoqꝫ imperatoris incōsulte de turrꝫ emisit: vt fratri obuius exiret. qui in occursu illius regiā ꝑuenit: ⁊ versa vice eā male [illegible] uit. requisitus eni a fratre cur tam afflictus ⁊ pallidus ac crine [illegible] mis eēt. Mi fr̄ charissime. pessima meretrix cōiux tua. sicut cū multis fornicari ꝯsueuit. meipsuꝫ in scelus ꝑcipitare secū temptauit: nullus eniꝫ ab eius ipudico amplexu ex quo recessisti ꝓhibitus est. Qd̄ ergo ego ferre nō potui: sꝫ hb ea recedēs in q̄dā turre me nūc vsqꝫ [illegible] sit. Audiēs imperator q̄s nō sꝑauerat in vxore ꝯtumelias nūciari dolore cordis ꝑcussus: pene exanimis in terrā corruit. Post spaciū vero [illegible] us hore surrexit: ⁊ ꝯfortat⁹ astātiū ꝯsolatiōib⁹. equū ascēdit. Interim aūt ipatrix cū comitatu multo ad virū suū ꝑuenit: q̄ cū illū vt [illegible] nū erat amplecti vellet. ꝑcussa ab eo in faciē grauit̄ cōfusa cecidit

focatiſqꝫ duobus ſeruis imꝑator ait. Quia nõ eſt cũ meretrice cer tandũ. ite in ſiluã ꝓfundã: ⁊ ducite eã ad decollationẽ. Qui cũ ad lo cũ vbi decollãda erat ꝑueniſſent: admirãtes eius pulchritudinẽ dixerũt adinuicẽ. Priuſqꝫ īterficiat cognoſcamus eã: qꝛ nõ eſt in mũdo pulchrior illa. Irruẽtib⁹ illis in eã. illa ſuſpiciens in celũ voce lachrymabili dei reſpectũ ⁊ virginis ſancte Marie efflagitabat auxiliũ. Quidã autẽ nobilis heros nõ lõge iter faciẽs. cũ comitatu multorũ q̃ limina aplõꝝ ⁊ loca ſcõꝝ Rome viſitauerãt audiẽtes clamoribus reſonare ſiluã. ꝑmo putauerũt aliquã ferã in retib⁹ corruiſſe ⁊ veloci curſu illuc venerũt. Videntesqꝫ tam venerabilẽ ꝑſonam: ſeruos ĩpudicos diſtrahere morti eos cõcite tradiderũt.

¶ De Alio caſu cõſimili circa eandẽ īperatricẽ. C. XCI.

Equitur mulier q̃ eſſet ⁊ cur illi talia contingeret. at illa celata dignitatis altitudine. ſupplici vultu ⁊ humili voce rogauit vt eam diſe coꝛ ſecũ duceret. ⁊ ab ea ancillare obſequiũ ſaluo honoꝛe pudicicie reciperet. Qui petitioni ei⁹ libẽter annuẽs illã ad ꝓpria ꝑduxit. Quã vxoꝛ ei⁹ honoꝛifice recipiẽs: vnicũ ei filiũ educandũ cõmiſit. Paruulo aũt [illegible] illa maioꝛẽ [illegible] qꝫ ſi ipſa eũ genuiſſet. fugiebat laſciuiã: frequẽtabat eccliaꝫ. ſed nec ibi [illegible] eã vincere [illegible]. Erat quidã miles in curia. qui ad amoꝛẽ eius ꝑtingere cupiens blãdis ſermonibus ac multis ꝓmiſſionib⁹ eã vt ſibi cõiugio copularet tẽtabat. Illa [illegible] ſe eũ diligere [illegible] ⁊ nubere ei oĩno negauit. Quãobꝛẽ cepit miſer tractare in aĩo: qđ mulieri q̃ in tãta eũ vilitate hẽbat pararet ⁊ occideret vel fugaret. Itaqꝫ intẽpeſta nocti hora ductu diabolo [illegible] ⁊ in ſans in ſinu ei⁹ ſibi cõmẽdatus. gutturqꝫ pueri filij fris ſui cultro ꝑ mediũ ſecuit: ⁊ gladiũ in manu mulieris dormiẽtis relinquẽs receſſit. Cũqꝫ ſanguis occiſi pueri ꝑ mediũ lecti decurreret: ⁊ latus mulieris inficeret. excitata vehemẽter expauit. Et cũ ſe miserã ꝓclamaſſet ſolicitata mater ⁊ pater de filio ſurgẽtes cõcito de lecto venerũt cũ lumine ad filiũ: quẽ iugulatũ vidẽtes: ⁊ in manu mulieris cultrũ. quãtus doloꝛ eos inuaſit ⁊ oẽꝫ familiã vix explicari põt. Venit deniqꝫ ſceleratiſſimus homicida fictas lachrymas fundẽs: ⁊ voluit occidere tãti ſceleris ignarã dicens fratri ſuo. Adduxiſti huc meretricẽ: in multis criminib⁹ in alia patria iudicatã īterfici. Iã igni tradat̃ dignã eã facit moꝛs filij tui. At heros ille nobilis ⁊ vxoꝛ ei⁹ eã interfici ꝓhibẽtes mãdauerũt nautis ad portũ ꝓximi maris: vt eã in alienã terrã ducerent. Venit ergo ꝑfuſa lachrymis faciẽ ⁊ comã diſcerpens: cũ ſeruis ad mare: ⁊ intrauit nauẽ. Cũqꝫ naute ꝑ altũ mare nauigaſſent: cõſiderata eius ſpecie allocuti ſũt eã vt eis aſſentiret. Reſiſtẽtiqꝫ ob amoꝛẽ pudicicie dixerũt. Vnũ e duob⁹ elige: aut nobis cõmiſceri: aut in mari ꝑcipitari. Reſpõdit illa ſe libẽti⁹ īter fluctus deficere qꝫ eoꝝ libidinoſis petitionib⁹ aſſentire. q̃ mutato cõſilio: in quadã alta rupe q̃ ante eos in mari eminebat: dño ꝓuidente eã reliquerũt. vbi cũ totã noctẽ duxiſſet inſomnẽ. ſũmo diluculo meroꝛe ⁊ triduano ieiunio afflicta: parũ obdoꝛmiuit. Appᵃruitqꝫ ei ſancta virgo Maria regina gloꝛie admirabili facie ſtellãte oculoꝝ acie: dicẽs ei. Quia multa ꝓpẽ caſti coniugij ſeruandã fidẽ ſuſtinuiſti aduerſa oĩs ammodo tentatio īpioꝝ a te expellenda eſt: ⁊ q̃s paſſa es iniurie manifeſtabunt̃. collige herbã q̃ eſt ſub capite tuo: ⁊ q̃buſcũqꝫ leproſis dabis bibere in noĩe dñi ſanabunt̃.

¶ De Medicina quã ei beata virgo innotuit. C. XCII.

Excitata autẽ mulier ⁊ de viſione [illegible] cum deuotis oꝛonib⁹ herbã collegit: cui ſilẽ ante nõ viderat: ⁊ cyrothecas de manib⁹ ſuis extrahẽs īpleuit. hoꝛa autẽ tertia naute a deo miſſi: iter facientes: iuxta rupem iſtã vocati ab ea applicuerũt. Qui videntes eã tam venerabilẽ eſſe ꝑſonã: cõdolẽtes ei receptã in nauim duxerũt ad portum. Egreſſa autẽ de naui inuenit leproſum vultu miſerabilẽ: attritamqꝫ herbe portiunculã cũ vino dedit ei bibere: ⁊ cõfeſtim ſanat⁹ eſt. Exijt fama eius longe lateqꝫ: ⁊ venit ad ciuitatẽ illã in qua erat impius ille leproſus effect⁹: qui fratris filiũ in ſinu huius dñe occiderat. Ad hũc multi ꝓcib⁹ adducta: ſꝫ nec ab ipſo nec ab vllo de familia dom⁹ cognita. rogat̃ obnixe a fre illi⁹ leproſi: vt ei ſubueniat ⁊ q̃cqđ mercedis inde velit recipiat. Illa ſe ſubuenire ꝓmittit ſi de oĩb⁹ peccatis ſuis coꝛã ea ⁊ ſeptẽ ꝑſonis cõfeſſus fuerit. Et ille q̃deꝫ cõfitẽs multa dixit: ſꝫ celabat ſcelus qđ ĩ eã cõmiſit. Rñdit ei mulier nil ei ꝓficere medicinã ſuã abſcõdito vllo criminali. tũc aũt frat̃ ſu⁹ cui⁹ filiũ īterfecerat. Aperi coꝛ tuũ ⁊ emũda ab oĩ peccato: ⁊ ſi q̃d aduerſuꝫ me mali egiſti: totũ tibi dimittat̃. Reſolutus itaqꝫ in lachrymis. q̃liter egerat manifeſtauit. Audiẽs heros expauit vehementer: dicẽs ſe plus de amiſſiõe nobiliſſime mulieris qꝫ de moꝛte filij triſtẽ eẽ. at illa riſit dicẽs. Dñe mi ego ſum mulier illa q̃ malũ ꝓ malo ſi reddã ſed bonũ pro malo retribuam. Reſtitutoqꝫ illo ſanitati: rogabãt vt ibi maneret: ⁊ quẽ ſanauerat in ſponſum acciperet. Quib⁹ nõ acquieſcens receſſit. ⁊ ſanãdo leproſos nõnullos romam incognita petijt: ibiqꝫ plurimos a lepꝛa mũdauit. Sed ⁊ fratrẽ imꝑatoꝛis vlciſcente deo inuaſerat lepꝛa grauiſſima vſqꝫ ad moꝛtẽ. ad quẽ curãdũ adducta ſed a nullo agnita ſimili [illegible] ⁊ hũc petrũ ſuũ qđ in eã cõmiſerat cõfiteri coꝛã papa ⁊ ſenatu romano fecit. Quo audito imꝑatoꝛ flens ⁊ pugnis faciẽ pectuſqꝫ ꝑcutiẽs: miſeꝝ ſe exclamauit. flebãt quoqꝫ oẽs q̃ aderãt: ⁊ audierãt recoꝛdationẽ imꝑatricis egregie. at illa fletus eoꝝ non ſuſtinẽs: ſanato primo iuuene dixit: Certe ego ſum illa. Tunc quãta leticia romanũ pplm impleuerit: nõ eſt facile dictu. voluitqꝫ eã imꝑatoꝛ q̃ſi a deo reſuſcitatã in vxoꝛẽ: ⁊ ꝑplo in dñam accipere. Sed illa intra ſe aliter agens dixit ad papã: Votũ feci in tribulatiõib⁹ meis dño: me nulli vlteri⁹ viro iũgere: ſed in monachali veſte caſtimoniã ſeruare. Requirit̃ ergo aĩa mea de manu tua: ſi timẽs vel diligẽs hominẽ pluſqꝫ deũ: veſte ſcã nõ velaueris me. Tũc ille moꝛ eã benedixit ⁊ induit.

¶ De Muliere q̃ [illegible] ex filio puerũ interfecit. C. XCIII.

Vit quidã rome diues cũ vxoꝛe ſua: vterqꝫ genẽ nobilis moꝛib⁹ laudat [illegible] ſed ꝓles deerat: cũ ad votũ cetera cederent vniuerſa. Diuerſiſqꝫ ad dñm poſtulabãt filiũ effuſi in miſericoꝛdijs pauperũ cõmẽdãtes ſe ad deum [illegible]. Qui videns afflictionẽ eoꝝ: dedit mulieri cõceptũ: ⁊ peperit filiũ. Quo nato regales apparant̃ [illegible] ordinant̃. Iniẽs a dũ de thoro filio pr̃ mint⁹ cauto amoꝛe gratulat̃: charitate a carnalitate aliq̃tiſꝑ ſuffocata: nõ ita deuote vt prius in oratoꝛio gloꝛiã aſſurgit; vel graꝫ querit. Aliquotiẽs tñ ad ſe reuerſus cõpũgebat̃. nec illi⁹ carnalitatis impuritatẽ ferebat eẽ inpunitã. tãdẽ pepigit fedus cũ deo: vt ſũptis pẽnis columbe in ꝑegrinã regionẽ vel in inuiã ſolitudinẽ auolaret: vbi ignot⁹ ⁊ ignobil̃ viueret: vbi puritatis vel pacis interne ſollicitatẽ ſeruaret. Sed qꝛ alligat⁹ erat vxoꝛi: coꝛ ei⁹ ad ſui ꝓpoſiti inclinauit aſſenſũ. Que quidẽ queruloſ genit⁹ ingeminare cepit: ⁊ ſingultib⁹ concuſſo pectoꝛe cũ lachrymis dixit: O quis moleſte dulciſſimi vult⁹ tui ſuſtineã abſentiã h̃ ſolũ tñ amaricati coꝛdis habeo ſolatiũ ⁊ gloꝛiãdi ꝓuilegiũ: qꝛ amoꝛi meo ſolũ video ꝑpꝛoni chꝛiſtũ. Et qꝛ votũ h̃ ſciſſimũ ſcio: liberũ te dimitto: tñ vt amoꝛe caſto me coꝛde retineas. Illo exultãte ſꝫ in gaudio victricis cõſciẽtie exultãte: materſa. ſoluta a lege viri: iam licẽti⁹ q̃ chꝛiſti erãt cogitabat: ⁊ liberalitatẽ ĩ in pauꝑes exercebat. Interea puulũ ſuũ a lacte ſuſpẽſũ: a cunis abſtractũ ꝓpẽſi⁹ nutriebat ⁊ delicijs reficiebat. oĩ die aut mr̃is herebat gremio: aut pẽdebat in collo. oĩ nocte inter mr̃is vbera moꝛabatur: oĩ in loco in memoꝛia v̄ſabat̃. Sic ſuccedẽtib⁹: infantie pueritia: ⁊ pueritie adoleſcẽtia: etiã tũc mr̃ nõ eũ ab amplexib⁹ arcebat. nõ ab oſculo repellebat. nõ etiã a lecto. Quid plura: carnal̃ amoꝛ qꝛ nõ inuigilauit cautele: ſe inclinauit coꝛruptele. fili⁹ pro marito admittit̃. cõceptoqꝫ fetu mat̃ miſera coꝛde ⁊ coꝛpe anguſtiat̃. ⁊ impellẽte hinc inde verecũdie ⁊ doloꝛis eſtu: pene in deſpationẽ labit̃. Sępe ãt venie ducta ⁊ aĩata: non deſiſtebat a ieiunijs oꝛonib⁹ vigilijs elemoſynis. Interim veſte ad h̃ ꝯgrua: vẽtris celato tumoꝛe: ⁊ ꝑ falſã hilaritatẽ vult⁹ coꝛdis diſſilato doloꝛe: ventũ eſt ad diẽ part⁹. ⁊ tũc magna velut mare ꝯtritio ei⁹. hinc eni doloꝛi ſuadebat ſilẽtiũ timoꝛ ⁊ verecũdia. hinc impellebãt ad plãctũ doloꝛ ⁊ anguſtia. ſic naſcit̃ infelix puer ſuſceptur⁹ de oꝛtu occaſũ: de initio finẽ. nã ſeua tygris vix bene natũ arripiẽs ſuffocauit. ⁊ ſuffocatũ ĩ ima latrine ꝓijciẽs: ꝓpꝛia ſepulturã dampnauit. Et tũc quidẽ hoĩes tã grãde piaculũ latuit.

¶ [illegible] demon apud regẽ accuſauit. C. XCIIII.

Ed mũdi princeps cũ in aĩa captiuã mulierem teneret: cogitauit vt cõmune tropheũ de ipſa carne ſtatueret: volẽs etiam in eã ſeuire flagellis: que ſibi ſeruierat in flagitijs. Sumpto igit̃ demon ſcholaris clerici ſchemate: romã venit: curiam intrauit: proceres ſalutauit. Interrogatus quis eſſet: Clericus inquit ſum: potens in ſcripturis. nullus mihi ſecundus in queſtionib⁹ ſoluẽdis. in ſecretis edicendis. Et vt peritie mee certã habeatis experientiã [illegible] ⁊ ego illi manifeſtabo furti actoꝛẽ. Auditiſqꝫ omniũ cauſis: certo veritatis reſponſo ſingulis ſatiſfaciebat: ⁊ furti reum: fugam etiam ſi fur auſus fuiſſet ꝓpalabat. Ad nouã famã coniectoꝛis tam [illegible] conueniebant. latrones diffugiebant: aut eſſe quales fuerãt deſinebant. Interea dum ſic placens regi ⁊ optimatib⁹ eius plebi ſua damna reſarcit. de oꝛe ſuo pendentẽ rege ipſo preſente turbam circũſtantẽ ſic allocutus eſt: [illegible]

ditores: mira loquerer: et quidā vix credibile auditu: horribile dictu crudele actu: vobis enarrarē. Misericordie dnī q̄ nō estis consumpti: q̄ roma funditꝰ nō corruit. cū facinus p̄ oībꝰ detestabile in ea patratū sit. Mulier enī illa quā sanctissimā dicitis: q̄ in vrbis vestre plateis et angulis: sibi p hypocrisim fame titulū erexit sceleratissima est. et oīū crudelissima feminarū. nā de pprio filio cōceptū filiū propriis manibꝰ trucidauit. et ne videret in latrinā piecit. Ad hāc vocē oēs cōsternati. noli inquiūt blasphemare mūdicie sacrariū: pietatis templū. Multe femine cōgregauerūt virtutū diuitias: sed hec supgressa est vniuersas. Hoc est inq̄t ille qd̄ dixi: q̄ difficile crederetis mihi. veniat vt examinet et interim rogus in media platea paret. In quo si cōfessa vel cōuicta fuerit: viuēs incendat. Si autē ego ligatis manibꝰ a ter[illegible] medi[illegible] [illegible] flāmis. Placuit regi et satrapis eiꝰ: et mulier [illegible] iussit eā honorifice itroduci. Cui intranti palatiū: oēs a[illegible]. Rex autē ipse sedē ei parari fecit: et sibi cōsedere iussit. Factoq̄ silētio ait ei. Nō te latet noui fama vatis. quē suscitauit deꝰ in salutē romane gētis. Qz aūt nō parū dolemus in multis te accusat et nō satis credibilia nobis cōtra te dicit testimonia. cōfitere ergo si qd̄ fecisti peccatū: et da gloriā deo: vel purga te a crimine obiecto. Illa aūt vnctiōe q̄ de oībꝰ docet īspirāte. r̄ndit. Cū quis ē eā: et nil sine cōsilio facere docet sapiēs. nec ego tutū fore credo corā rege et pcerībꝰ eiꝰ sine cōsilij patrocinio allegationē meā exercere. sic accepti induciis egressa. i. sī ē cōsisa ī hoīe: sz toto corde p p̄ciaz cōfugit ad xp̄m.

Qualiter btā dei genitrix eā ab opprobrio liberauit. C. XCV.

Ivit a[illegible] Lucianus [illegible] huius noīe. tūc tpis romanā ornabat cathedrā eiꝰ pedibꝰ p uoluta: cū gemitu cordis et torrēte lachrymarū: calamitatis sue recēsuit historiā: ruptisq̄ vestibꝰ et euulsis crinibus: req̄siuit ab eo. vtrū p quodcūq̄ malagma penitētie: curari posset vulnus peccatricis cōsciētie. At ille vidēs cōpunctionē in ea esse vehemētem: et totus sup eā pietatis viscerībꝰ affluēs. cōsilium de dei misericordia. reatus veniā et vite remediū pmisit dicēs. Animequior esto filia: q̄ maior est dei pietas: q̄ quis iniq̄tas. nā et Petrus p lachrymas nō solū reatus sui veniā: sed et aplici p̄cipatꝰ obtinuit dignitatē sic Maria magd. p sāctificationē lachrymarū: de vase cōtumelie meruit effici vas glorie. Matrē vo ihesu mariā cōsulo vt p̄ oībꝰ suoces. eāq̄ assiduis p̄cibꝰ frequētes. Ipsa. n. vnica spes humane recōciliatiōis: ipsa p̄cipua cā eterne salutis. nolo aūt tibi multa iniungere: q̄ tp̄s habeo breue: sed dn̄ica orō tibi sit absolutio p peccato. His sermonibꝰ animata mulier manus ad celū cor ad Mariā leuabat. orās eā in multo fletu. vt eiꝰ liberaret interuētu ab īpetitiōe aduersarij et a cōfusione cōi. statuta itaq̄ die cū familiaribꝰ p̄rexit ad curiā: et erat eiꝰ spes de celesti adiutorio pendēs. et cor marie in Maria fiduciā hn̄s. nec deesse potuit mater misericordie tam mirabilibꝰ suspirijs penitētis. sed inuisibilr̄ eā ptegēs p̄ntia sue maiestatis. iudicāde astitit ante tribunal terreni iudicis. Hac igit beata comite mulier munita ītrauit cōsistoriū: et a rege et a pplo reuerent̄ excepta cōsedit in medio. oībꝰ facta spectaculū. Tūc oīūz ore clauso et aure apta: rex ait clerico. En quā accusasti dn̄a p̄ns est: narra si q̄d habes. At ille intuitus mulierē mirabat q̄ hec esset. Reuera enī nō ipsa erat q̄ p̄us sed altera: q̄ p gratiā spūssancti alterata. cūq̄ oēs instarēt vt loqueret. nō est inq̄t hec icestuosa et homicida illa quā accusaui. Hec est enī sancta: hec speciosa iter filias hierusalē. hec est q̄ ascendit de deserto delicijs af. in. s. dilectū suū. qd̄ enī dicere timeo et tacere nō possum. maria mater ihesu ei assistit. eamq̄ cōfouet et custodit. Ad hāc vocē oēs in stuporē versi: frōtes suas vexillo crucis armauerūt et diabolus v̄tutē signi saluatorio nō sustinēs q̄si fumus euanuit ex oculis eorū. Oīsq̄ cōcio gaudēs maria iure gratiarū psoluit. Et mulier sic liberata a macula cōsciētie et infamie corā populo īuenit nomen grāde iuxta nomē magnorū qui sunt in terra.

De Vidua paupe quā in exitu suo honorauit. C. XCVI.

Quidam parochie p̄erat p̄sbyt in seculo potēs et gloriosus: sed nō minꝰ vitijs q̄ diuitijs plenꝰ. Hic sub cura sua habebat diuitē nobilem: et paupculā viduā. Qui vno tpe decūbētes. rn̄sum mortis acceperūt in semetipsis: vocatus est p̄sbyter: vt morientē diuitē visitaret: et accepta cōfessione: data cōione: exiturā aīaz deo cōmendaret. Qui de rapiēda solūmodo lana: nō de oue curanda solicitus: vt diuitis nunciū vidit ire festinauit. Intrauit palatiū: penetrauit cubiculū vbi iacebat diues purpura et serico circundatus: auro et gēmis oneratus. super plumarū molliciē resupinatus. Ibi inuenit circunstantiū multitudinē: seductoria adulatione diuiti solatia psoluētē. cōiunx et filij: atq̄ oīs familia dn̄i lamentabant. Sed et q̄ąplures ex ipsis ad rapinam hereditatem suspensi: scilicet licet verbotenus mortem audacie et presumptionum damnarent: eam tn̄ tacito cogitationū estu precabant cuiꝰ venire: et hoīez de medio tollere. Itaq̄ p̄sbyt secretū petijt: et q̄lēcūq̄ cōfessionē extorsit. Deinde sessione firmata numi captator: charitatis affectū simulās cōpati cepit et condolēs querē q̄d vellet: q̄ pars corpis grauiꝰ se haberet. Inter ancipites gladios securitatē et pacē falsus ppha pollicebat: vbisq̄ mēdacibꝰ liniebat parietē: cui dn̄s ruinā minabat. Interim superuenit quidā ex pte vidue: q̄ dicēt eā in extremis agentē: christiane salutis remedia postulare. Sz p̄sbyt dū se totū daret ad lactandū petōrē nihil r̄ndit. At diaconꝰ prope assistēs: p muliere desolata ad cor eiꝰ loquēs ait. Grāde nobis piaculū et femie piculū: si nr̄a negligētia sine cōfessiōe et sacri mysterij participatiōe eā migrare cōtigerit. Cui felle cōmotus p̄sbyt ait: Operū sani capitis cōsiliū p vili vidua nobilē relinquē patronū ne turbes inq̄t diaconꝰ: Ego si iubes infirmā visitabo. Ia sugēte p̄sbytero: diaconꝰ discessit cito: sūptaq̄ salutari hostia ad vidue tuguriū puenit. Que rebꝰ q̄dē vacua: sz bonis opibꝰ plena: supbumū durā et puo stramīe cōstratā collidebat mēbra ieiunijs exesa. Ille itaq̄ interno limine vix bene tacto: oculos leuās: famle christi in ceno iacēti: vidit assistē excubias de celo. Mr̄ enī ihesu maria assistebat cū choro virginali: q̄ p̄ferebat lintheolū: et vultū egrotātis a sudoribꝰ mūdās: satagebat circa frequēs misteriū. his visis diaconus stupēs stetit eminꝰ. sz celi regina ei admirāti multū affabilr̄ visa dei suoq̄ filio: toto corpe in terrā pstrata adorauit eū cū suis virginibꝰ. Quibꝰ erectis: data fiducia vir dei [illegible]auit. maria etiā sedē parate: ac ne timeret hortāte sedit: cōfessionē vidue accepit: cōionē dedit: et psalmis obitū eiꝰ p̄emuniuit. Deinde cū gaudio ad domū diuitis pperauit. astansq̄ in limine vidit nigros cattos circumuallantes lectū di[illegible] [illegible] et nimio infestos [illegible] gi ebat clamās: Tollite cattos: tollite: misero subuenite. [illegible] [illegible] [illegible] cibꝰ īmersit petōris. Infelix aīa nullū in tota cōuersatiōe sua refrigeriū [illegible] pauet et trepidat [illegible] paulatim [illegible] pat. Deniq̄ ethyopa ille furens vncū violent̄ de palpitātibꝰ faucibꝰ extrahit: et horribilē dans vocē: infelicē spm̄ reddit. Irruerūt eterne malitie cōplices: et peccatricē aīaz plagis et vulneribꝰ afficiētes: immergunt in locū tenebrarū et lacū mortis eterne. Cū hoc aspiceret diaconꝰ tremor tenuit eū: et cadēs factꝰ est in mētis excessū. Sed mox apparēs mat̄ regis glie: ne timeas inq̄t charissime: nō te diabolica nocebit malignitas: cui parata est btitudo celestis. his blādītijs recreatus postq̄ ad se redijt: cōsolatrici sue grās repēdit: et ex his reuelationibus nō parū pfecit.

De Veste quam sancto bonito presuli post missum dedit. C. XCVII.

Sanctus p̄sul bonitꝰ aluernēsis: cū cor suū p̄cere de[illegible] [illegible] diligēt. q̄dā die tēplū bti michael cū turba intrauit: et in angulo basilice sz inē multos solitudinē cordis sibi faciēs cōsūmatis mysterijs. quiq̄ in sua redierunt: et ipse solus in latibulo suo remāsit. Et custodes quidē ne q̄s remāsisset pscrutati sūt ecclesiam. sz dei nutu sci viri nō potuerūt īuenire latebrā. Qui obseratā eccl̄ie foribꝰ: eo securiꝰ quo secretiꝰ effudit in se aīaz suā. factusq̄ in agonia plixiꝰ et enixꝰ orās vidit hmōi visionē. Ecce repēte de celo sonuit: q̄si vox dulcis cātilene. et micātibꝰ luminaribꝰ lumen tēpli cepit fremē tanq̄ intrāte multitudine aspiciebat vir scūs. et ecce virgo maria intrabat cū cādidato scōrū angelorū et aīarū cetu: sic regina circūstāte exercitu. Chorꝰ ille celestis decātabat laudes dn̄e eiusq̄ filio Ipsa quoq̄ vocē suā exercuit i christi p̄conio. Per mediū chori facta ē illa pcessio. cūq̄ ventū fuisset an̄ altare: q̄situ ē a q̄busdā scōrū q̄s haberēt missā celebrare En inq̄t btā v̄go: adest bonitꝰ p̄sul verebo nuo: et satis dignꝰ: cui hoc officiū debeat cōmitti. Audiēs hoc ille pauebat et retrahebat se. cuꝰ rei lapis qui ei cessit adhuc seruat indiciū. Tādē q̄sitꝰ et īuētꝰ: deductꝰ ē et p̄ntatꝰ ille btē cōgregationi. et ministris scīs veste nuptiali ornatꝰ ē: ac diuino altari applicitꝰ. Et postq̄ dedit in celebratiōe sci opis decꝰ ac decēter cōsūmauit. btā v̄go valefaciēs dilecto suo p munē celestē vestē ei dedit. Res ē nota satis: et apud aluernēses admodū celebris. maxie āt ī ciuitate aluernie: q̄ ei mons clarꝰ. et vsq̄ hodie mōstrat pplo vestimētū illud celeste: cuꝰ materies et cōtexture modꝰ a nullo hoīuz dignosci pōt. et ē eximij candoris: mireq̄ lenitatis. Alt̄ vo q̄dā post p̄fatū scm̄ sortitꝰ cathedrā honor[illegible] si nō sic castigationē honestat[illegible] sic q̄d se pmereri posse estimauitꝰ ē: sic i p̄fati archāgeli basilica sōniasset. Venit igit pcax p̄sūptionis sue: intrauit illā officinā sobrietatis: cibo et potu ingurgitatꝰ. Et q̄ laborabat ebrietate subito sepultꝰ ē graui sopore. et tn̄ i his oībꝰ nō est cōuersus in sacrilegiū furor dn̄i. sz flagitiosū sine flagello dimittens

miraculose eũ a sanctificatione sue domo lõge fecit. Facto enĩ mane reppit se hõ in domo sua: ⁊ in lecto suo. dehĩc exiẽs ad famulos suos: ꝯfessus est mẽtis sue insanã ꝑsumptionẽ: nec celauit quã portabat celestis repulse cõfusionẽ. Sciensq̃ se esse stultũ prophetã: et vanũ virũ spiritualẽ, iam humili⁹ de se sensit: ⁊ in simplicitate cordis deũ querere cautus fuit.

De Pauperculo viro quem a plaga demonis liberauit C. XCVIII.

Uidam pauperculus homũcio in vicinia aquẽsi habitãs: cũ quadã die p villã deãbularet lapidis offensione pedẽ quẽ nudũ habebat sibi lesit: ⁊ vi doloris substomachãs diabolũ nõiauit: dicẽs lapidẽ illũ in nõie diaboli ibi fuisse positũ. Et ecce vix adhuc sermone finito. repẽte q̃si violẽta iniectiõe aque feruẽtis faciẽ totã ꝑfundi sentiẽs: statĩ substitit: ⁊ se de loco mouere nõ potuit. Ex oculis ei⁹ multa aquarũ habũdantia guttatim defluere cepit, ita ꝙ nihil oĩno videre potuit: sed ad domũ suã reduct⁹: cecitate oculi dextri ꝑdurãte: lumẽ sinistri recepit. Et ecce tota facies eius in tumorẽ cõuersa: oculi: nasus: os: ita tumore excrescẽte disparuerunt: vt nõ nisi deforme monstrũ videret̃. Quattuor aũt dieb⁹ euolutis inflatio illa paulatim exinari cepit: sed tota facies ei⁹ ita ignitis pustulis: ⁊ vesicis turgẽtib⁹ oppleta est: vt ab oĩb⁹ elephãtico morbo ꝑcussus diceret̃. Post hoc morbus ad ĩferiora descẽdens: a renib⁹ vsq3 ad sũmos pedum articulos tam miserabilit̃ occupauit: vt curuatus poplicib⁹ talis natibus adhererẽt: adeo vt horrẽda cõtractiõe totus quodãmõ ĩ globũ vnũ redigeret̃. Neq3 tota illa ĩferior corpis pars ĩsensibilis mãsit vt si igne adureret̃: ardere q̃dẽ posset: s3 oĩno sentire nõ posset. Nũq̃ de lecto p se surgere nunq̃ se ad sedendũ erigere vel in quolibet lat⁹ reclinare potuit: s3 semp resupinat⁹ iacuit. Per fenestrellã vo q̃ lecto ei⁹ cõtigua erat a trãseũtib⁹ sibi elemosinã mitti miserabiliter vociferãdo iplorabat: vnde se suosq3 sustẽtabat. Q̃uis aũt eũ ⁊ paupertatis inopia: ⁊ ĩfirmitatis angustia grauit̃ affligeret. studebat tñ in dolorib⁹ suis deo semp grãs agere: ⁊ p benefactorib⁹ suis assidue orare: ieiunijs quoq3 opam dare. peccata sua semp p̃ oculis hr̃e: ⁊ precis humilit̃ deo supplicare. appropinq̃nte aũt tpe miserẽdi ei⁹. quo de⁹ eũ liberãdũ ꝓuiderat. q̃dã die resurrectiõis dñice cũ longe fatigatus inedia ꝑ̃ugil iaceret: ⁊ apud aq̃nictũ ad nocturnas laudes signa pulsari audiret. caput erigẽs ⁊ versus ꝑ̃fatũ locũ ꝓtensis manibus reuerent̃ inclinãs. saluatoris clemẽtiã exorabat. tũc ecce subito cernit sibi q̃ndã in specie mulieris pulcherrimã: ac reuerẽdi aspectus ⁊ habitus ꝑsonã assistere. q̃ cõmemorãs ei patiẽtiaz quã in dolore habuerat: ⁊ bona q̃ fecerat addidit. noueris p̃ces tuas eẽ exauditas a dño. fac ergo qd̃ moneo ⁊ aq̃nictũ te deferri facito. atq3 in ecclia beate ṽginis ⁊ mr̃is dei Marie corã imagine ipsi⁹ p salute tua ĩteruenit: ⁊ ṽtutẽ diuini senties auxilii. Qd̃ cum ille fecisset: dei auxilio ⁊ eius mr̃is pie suffragio ad plenũ curatus est.

De Judea quã a labore partus liberauit: ⁊ puero q̃ panem imagini christi porrexit. C. XCIX.

Uedam mulier iudea in partu laborãs ⁊ [illegible] [illegible] angustiabat̃. obstetricũ quoq3 obstupuerat solercia. solãq3 mortẽ tãti doloris finẽ ꝑstolabant̃. Interea dũ ĩter angustias eius ⁊ corpis anhelaret: subito lux celit⁹ emissa sup eã emicuit: ⁊ vox cũ luce pariẽ ĩtonuit dicẽs. Inuoca matrẽ ihesu ⁊ liberaberis. inuoca nomẽ marie ⁊ salua eris. Luce foris subtracta: sed ṽtute verbi salutaris ĩtus radicata. mulier toto corde fidelis vel fidẽs in dño: marie nomẽ inuocauit magna voce: ⁊ statĩ felici ptu filiũ edidit carens ol dolore. Audiẽtes autẽ femine q̃ aderãt ĩuisũ sibi nomẽ turbabant̃ ⁊ stridebãt ĩ eã: ⁊ nisi e celo oculus dei respexisset fortassis in eodez loco eam trucidata manib⁹ aĩaz exalasset. Itaq3 maria suffragãte sequẽtũ etiã mulierũ cuẽtas manus euasit. Et post dies purificationis sue assumptis filijs suis ad ecclesiã cõfugit ac legalib⁹ ĩstitutis ⁊ iustificatiõib⁹ carnis abrenũcians: iugũ suaue chr̃i suscepit. Spiris locus est supra renũ famosus: vbi adorat̃ imago sancte dei genitricis marie cũ ĩfante suo. Huc q̃dã puulus mr̃e eius ⁊ orãte: ĩcisuram panis manu tenẽs accessit. frãgẽsq3 micã vagiẽti christi imagini porrexit. bisq3 ṽbis q̃lia theutonici pueri balbutire solẽt ĩplorare cepit. pupe papa: pupe papa. Tãdẽ imago cũctipotẽs puuli: ĩstãtẽ sibi reãplecti ⁊ his ṽbis ꝓhibet̃ affari. Pupe noli flere post triduũ mecũ papabis. Audiuit mat̃ ⁊ ĩtremuit supueniẽtiq3 seniori canonico miraculũ retulit. q̃ prudẽter rẽ ĩtelligẽs. obserua inq̃t iã ĩfantẽ a die p̃dicta nõ habebis. Protin⁹ ĩfans febre correpr⁹ in triduo defungit̃: vt ĩter bethleemitas innocẽtes cõuiuari nõ dubitet̃.

De Adultera ⁊ eius emula q̃s ad pacẽ cõuertit. C. C.

Ulier quedã que alienũ virum a proprie vxoris latere [illegible] subtrahebat quociens tamẽ ad ecclesiã ibat. anteq̃ quippiam precis exprimeret. quocũq3 bt̃e virginis marie imaginẽ pauus sibi videre ꝯtingeret: angelicã salutationẽ ei reuerẽtia quo poterat exhibebat. diũq3 [illegible] viri: q̃ sibi adulterinos ꝑferri solebat: amplexus acerbissimis ĩ emulã stridebat ardorib⁹. ⁊ cũ mariti timore nihil in eã auderet: nec ĩ publico quidẽ grunire ꝓbaretẽt: ad beatã virginẽ mariã tota se cõuertit orans vt illi muliercule: q̃ se suo fraudebat ꝯiugio celestes imprecaret̃ iras: eiusq3 spurcissimas riualitates nõ diu paterẽt̃ inultas. Cũq3 regine celestis affect⁹ ꝯ eã lamẽtis iugib⁹ se irritasse putaret: ipa ṽgo bñdicta eidẽ ĩ visu dignãter appruit: ⁊ ait Quare sup illa muliere vltiones expetis a me: ego plane nihil aduersus eã possũ: qr quotidiana sedulitate illud mihi meũ denunciat gaudiũ: quo grati⁹ aliud ab vlla creatura audire nõ possũ. Ex quo dicto cũ anim⁹ mlieris a solitis imprecatiõib⁹ desedisset: ꝯtigit emulã suã sibi q̃dã die occurrere: quã cepit in hũc modũ ꝯuitijs lacessere. O turpis quot mihi lãguores ĩfligis: q̃ ⁊ lenocinijs carnẽ meã dirimis: ⁊ pñtiã quã incorpalit̃ odi mihi obuiãdo opponis: q̃ libẽter ĩmo q̃ debite corpori meo mala ĩferrẽ: q̃ quotidianũ menti ⁊ aurib⁹ ⁊ ocul̃ meis irrogas dolorẽ. Restabat illud vnicũ spei: ꝙ ṽgo dei mr̃ in te vltricẽ iacularet̃ sentẽtiã. S3 ab h̃ alto decidi. ipsa enĩ mihi dixit: ꝙ ipm aue: qd̃ ipsi deprõmẽ quaq3 die p̃occupas: ita tũ eã demulceat: vt nullũ incõueniẽs tibi inferre p̃ualeat. Qd̃ illa audiẽs ait Ammodo nouerit: ꝙ marit⁹ tuus nũq̃ me ꝯtinet̃ ad tuã iniuriã: s3 ⁊ insup illi meã deuoueo pudiciciã: q̃ meo tã puo obsequio tantã ꝑ̃stitit indulgẽtiã. vñ factũ ẽ: vt ex eo illa castitati se redderet: ista simultatẽ deponeret. ⁊ h̃ totũ ad salutẽ vtriusq3 mater dei disponeret.

De Illo qui per illã orationẽ, O intemerata. demonẽ effugauit. C. CI.

Omo q̃dã erat nobilis diuitijs potens ⁊ honoribus ac rerũ affluẽtia: bonis opib⁹ ninius ĩtẽt⁹. Diabol⁹ aũt q̃ mẽtes fideliũ a scõ ꝓposito conat̃ euertẽ: assũpto cuiusdã nup dãnati corpe: ac domũ eius veniẽs obsequiũ suũ ei sub mercede obtulit. Quẽ ille rei ignar⁹ secũ ꝑmanẽ ꝑmisit. Agebat ille callid⁹: quo sibi ampli⁹ crederet̃: opus ĩ iũctũ curiosi⁹ exercẽ: ⁊ alios obsedo p̃ueniire. vñ valde dño suo accept⁹: ⁊ ab eo ꝯstitut⁹ ẽ in domo ĩfirmoꝝ: vt eis ministraret ⁊ necessaria queq3 ꝓuidẽt: vbi nõ puo tpe seruiuit ficta hũilitate: sperãs oportunũ tps accipe: q̃ malicie sue laqueos apiret. Quadã igit̃ die ꝯuẽit dñm suũ dicẽs infirmos sibi cõmissos pisces ab eo postulare. ascẽdit ãt dñs ipse nauẽ solus cũ solo. vt ad op⁹ ĩfirmoꝝ piscãdi ꝓprijs manib⁹ iplẽt officiũ. Tũc diabol⁹ cõgruã deceptiõis horã arbitrat⁹ nauẽ ĩ q̃ ambo erãt subuertẽ conabat̃. s3 dei ꝓtegẽte grã: conat⁹ ei⁹ ad nihilũ redact⁹ ẽ. alias quoq3 cũ ambo venatiõi ĩsisterẽt: nitebat̃ ille ꝯ dñm suũ ex aduerso sagictã dirigẽ. s3 dei repulsus auxilio in nullo p̃ualuit ei nocẽ. ꝑseuerãte igit̃ ĩ bonis viro: odor fame ei⁹ vsq3 quaq3 diffusus: ad vidẽdũ eũ multos ex lõginquo adduxit. Inter quos ⁊ q̃dã ep̃s religiosus aduẽniẽs: benigne hospitio ab eo susceptus ẽ. cui diabol⁹ pñtiã suã ostẽdẽ nolẽs in diuersorio se abscõdit. Cũq3 ad cenã int̃ alios minime videret̃: sepe req̃sit⁹ a dño suo vix adducit̃. quẽ scũs ep̃s intuẽs: ⁊ p spũ q̃s eẽt agnoscẽs: int̃rogauit hoiez: q̃nto tpe ṽnaculũ talẽ habuisset: ⁊ q̃d ĩ domo sua opis egisset. q̃ r̃ndit. Multo tpe astitit mihi. eiusq3 operã in multis exp̃t⁹ sũ. illũ valde necessariũ cõprobaui. Ad quẽ ep̃s: nõ ẽ inq̃t bon⁹ domestic⁹ s3 demõ pessim⁹. ⁊ aduocãs illũ in mediũ ĩ noĩe christi adiurato ꝑcepit: vt q̃s eẽt edicẽt: ⁊ q̃re tãdiu cũ hoĩe habitasset. Tũc ille vidẽs se vlti⁹ nõ posse latẽ: totã machinatiõis sue cãm apruit. Ego sũ inq̃t vn⁹ de spiritib⁹ tenebrarũ. ⁊ ad h̃ veni ad hũc hoiez: vt eũ a via ṽtutis auerterẽ. freq̃nt̃ illũ tẽtare aggressus sũ. s3 orõne nescio q̃ singul̃ dieb⁹ p̃monit⁹: oẽm mihi nocẽdi potestatẽ eripuit. His dictis demõ ꝯticuit. ⁊ relicto corpe ĩ medio oĩ spe deceptiõis frustrat⁹ abscessit. Int̃rogauit ep̃s hoiez: q̃ eẽt illa orõ: q̃ sic euacuerat demonis ṽtutẽ. affirmabat ille vt laic⁹ se penit⁹ lr̃as ignorare: s3 solã orõnẽ puer olidicerat: quã in honore dei genitricis marie quotidie frequẽtabat. Et erat orõ illa: q̃ de btã virgine ⁊ euãgelista iohãne cũ laude dicit̃. s. O intemerata ⁊c̃.

De Milite qui virgini parcens eã monasterio tradidit: ⁊ in torneamẽto occubuit. C. CII.

Rat miles quidã diues: ⁊ in bellis famosus qui matrimoniũ ocium reputabat: licz in concupiscẽtijs feminarũ eẽt totus. Hic ad quoddã torneamentũ in normãnie ptib⁹ celebrãdũ cũ multo apparatu ꝑgẽs. cũ p quoddã castellũ

tā ocul' q̄ corde vagus trāsiret: iuuēculā quādā ī itinere vidit. cui⁹
pulchritudine capt⁹ cuidā famulo ⁊ familiari suo dixit. Uade curre
interroga patrē ⁊ matrē puelle. ⁊ si mihi eam cōsenserint vna nocte
[illegible] cis. x. libras. ⁊ insup vnā vestē ad opus ⁊ ornatū filie sue. Qui
cū [illegible] cōplesset illa mutatorijs īduta ⁊ ad pr̄is sui īpiū vt iuuenē
seq̄ret īducta ipso duce ad militꝭ diuersoriū venit. ⁊ p⁹ cibū ⁊ potū
cōis lect⁹ ābos recepit. Cūq3 ille cōgressū cū pudica v̄ginitate paret
⁊ illa suspirioso corde sue dignitatꝭ captiuitatē expectaret. erat aūt
nox sabbati qđ deuotio fideliū memorie v̄ginis m̄ris cōsecrauit. mi
les ait. charissima qđ nomē ē tibi cur tale sup me assūpsisti lamētū.
cur me sic accipis q̄si hostē ⁊ nō amicū. An diligis q̄ tradidit te mi
hi p̄rez tuū. cui illa voce tremula respōdit. Maria vocor digneq3 la
chrymis afficior ⁊ plāctū facio: q2 meli⁹ ē mihi mori q̄ turpit' viue
re cū v̄ginitatꝭ dētrimēto. marie cū marie cōtinētiā voueri ⁊ dispōderi
me viri viro: vir. cas. ex. xpo. voluerā qđ mores ⁊ hitū scimonialium
imutari nisi pr̄is mei paupertas reclamaret. nā ⁊ agnosco l̄ras: ⁊ ō scā
maria didici horas a quodā paupculo clerico q̄ apud p̄rez meū di
uersoriū h3. tūc sp̄us diuī descēdit ī mētē militꝭ: ⁊ excussit de cogita
tiōe ei⁹ flāmā libidinis. ita vt diceret: q2 nox sabbati ē: ⁊ q2 tu voca
ris maria. i. maris stella, ꝓpt' noctꝭ ⁊ nōis hui⁹ honorabile sacrm iā
nūc cessabit: ⁊ cor meū a tua inq̄etudie: ⁊ corp⁹ a tua inquinatiōe: nec
opor ī te op̄a tenebrarū: s3 nox h̄ quā dici c'ine m̄r sibi dicauit mihi
sicut dies illuminabit' ad mox cōuersionē. ⁊ nox il. m. ī de me. sp̄ali
h⁹. ⁊ q2 vt dixisti volūtariū tibi ē chr̄o fuire ī cetu scimonialiū: teste
deo ꝓmitto q̄ satisfaciā d̄siderio tuo si veneri mecū. tūc illa sub hac
pactiōis ⁊ pacis forma: dormiuit tota nocte secura. Quā mane scō
militꝭ familiares equo īpositā furti asportauerūt. milesq3 eā ī mona
sterio qđ iuxta torneamēti erat locū cōtubernio scimonialiū tradi
dit. ꝓmittēs sub iureiurādo q̄ ꝓ mercede ei⁹ locū multꝭ donarijs ho
noraret: ⁊ si vita comes eēt eā singulis annis visitaret. S3 postea in
de digressus. feria scda ī torneamēti cōgressu occisus ē: ⁊ ī eodē lo
co sicut tūc moris erat glorie secularꝭ ad titulū sui nōis sepultus.

¶ De [illegible] ei⁹ ⁊ miraculo sup eū orto. C. CIII

Nterea v̄go chr̄i v̄gini m̄ri chr̄i cui se ꝓbaue
rat placere [illegible]
dilecti sui reditū pēdēs. cū gemitu ⁊ lachrymis illū chr̄o
⁊ marie cōmēdabat. S3 ceterꝭ militib⁹ sine illo redeunti
b⁹. iāq3 spe reuersiōis penit⁹ amissa. cū abbatissa penitēs ei⁹ sub fal
laci ꝓmissiōe mercedis. turpē v̄ginis īstrusionē accusaret. illa beatā
mar̄ā lachrymosis incēpellebat p̄cib⁹. vt de militꝭ statu reuelationē
aliquā vel modicā tāto dolori ꝓcuraret. cui ipsa beata v̄go Maria
semetipsā p visionē exhibuit dicēs. Parce charissima pce fletib⁹ et
suspirijs. Ego sum m̄r ihesu maria cōsolatrix tua. Scito q2 q̄3 cito
recessit a te ille tu⁹ ī chr̄o dilect⁹. ī torneamēti cōgressu occubuit. eo
dēq3 ī loco sepulturā accepit. q̄ q̄a mihi detulit ī te. ⁊ bona tibi con
tulit ꝓpt' me. veracit' ī morte cōpunct⁹ eternā meruit salutē. Ibis g̊
ad abbatissā ⁊ annūciabis ei ex me. q̄tin⁹ illuc citi⁹ ꝓgat: ⁊ corp⁹ huc
trāslatū ī cimiterio reponat: vt p ecclasticorꝫ suffragiorꝫ cōionē adi
iuuet'. h̄ aūt grāde signū: q̄ tibi locuta sum rosā sup sepulchrū v̄nā
tē repies ī supficie. cui⁹ radix de ore sepulti pullulat ī viscerib⁹ t̄re.
Illa igit' gaudēs dīe celestis īpiū abbatisse retulit. S3 ab ea hypo
crisis ⁊ ficte visiōis īpropiū recipiēs. cū lachrymis ad beatā v̄ginē
recurrit. cui illa sicut pius mādatū ad abbatissā iniūxit: ⁊ addidit de
quodā pcō ei⁹ occulto: qđ ipsa cōfiteri ⁊ lachrymis deberet punire:
⁊ sic cū suo cōuētu nudis pedib⁹ ad faciēdū qđ iubebat'. puro corde
⁊ ꝓmpto gressu ire. Qđ abbatissa audiēs: ⁊ signū recognoscēs. cōfes
siōe data ⁊ satisfactiōe īdicta: ad locū ꝓperauit: ⁊ īdicio rose corp⁹
militꝭ īuentū. ad monasteriū suū trāslatū: honorifice ibidē sepeliuit.

¶ De Pictore quē imago beate v̄ginis marie iniecta manu
ne caderet retinuit: ⁊ de īteritu blasphemi. C. CIIII.

Ictor q̄dā p vite sue merito [illegible] familiaris.
ī pub⁹ flādrie fecerat sibi nomē docte ma
nus artificio. Hic quoq3 quotiēscūq3 pīgere diabolū ne
cesse hēbat. turpē turpit' sic' ars ei suggerere poterat exp̄s
si⁹ figurabat. cui ille ī visiōe noctꝭ appuit: ⁊ cur eū sic irritaret cū furo
re ⁊ ira q̄siuit. Pictor r̄ndit. Bn̄ h̄ ago: q2 semp te passus sum diuꝫ
q̄ feci malorꝫ īcētorē: ⁊ adhuc turpiū cogitatiōnū molirꝭ īsidias. qb⁹
emollitā aīe mee demolirꝭ ꝯstātiā. Et sathan g̊uis minas īcētās.
monebat vt a sua lesiōe cessaret. S3 ille ex h̄ ipso aīat⁹ ē ⁊ magis q̄
eū pat⁹ suscitare leuiathan. Postmōdū vō vna dierū: ipse in portic
cuiusdā ecclesie beate marie v̄ginis imaginē pinxit: ⁊ iuxta possibili
tatē artificij sicut decebat ope vario picture eidē gloriā ⁊ honorē de
dit. S3 ⁊ iuxta illud qđ serpēti dictū est. Ipsa cōteret caput tuū sub
tus pedes imaginis diabolū figurauit. nigris coloribus turpem ⁊ te
nebrosum: sicut decebat amatorē turpitudinis ⁊ p̄ncipē tenebrarū.
Quod ille non equis oculis aspiciens: malignandi potestatē a deo
expetijt: ⁊ accepit. s3 sibi ad ꝯtumeliā: christo ⁊ m̄ri ei⁹ ad gloriā. ad
huc eni suspēsis trocleis: ⁊ supposito firmiter tabulatu: mōstrū illō
pingebat' [illegible] pictorē machinas ꝯ
cussit ⁊ in terrā excussit. Qđ vt p̄sensit hō stupid⁹ ad imaginē dn̄i le
uauit cor pariē ⁊ manū. que mirū dictu donec venirent ⁊ q̄ ei subue
nirēt manu iniecta ip̄m retinuit ⁊ seruauit illesum. tūc oēs q̄ aderāt
[illegible] in fraudis sue frustratiōe
cū risu ⁊ cachinno blasphemabāt. Apud lassentiā quidā in taberna
cū thessara ludēs: ⁊ male sibi cedē vidēs: cū quicq̄d de deo ē ⁊ de
est blasphemasset. reginā quoq3 celi mariā iacul' detractionū lace
sere cepit. ⁊ cū habēs spm̄ in naribus: a capite vsq3 ad pect⁹ singula
carpēdo deuenisset: maledictum⁹ vētrē illū: q̄ b̄ndictū in noīe dn̄i ve
nientē suscipe meruit: subita ⁊ horrēda morte funct⁹ est. Hui⁹ p̄r fa
ma excitat⁹ veniebat: vt filio suo lamētabiles exeq̄as exhibēt. cui in
itinē q̄dā vicin⁹ suus pauloante mortuus occurrit: ⁊ ait: Durū tibi
apporto nūciū: q2 fili⁹ tu⁹ sēpitna morte mortuus ē: q2 christū blas
phemauit: ⁊ m̄ri ei⁹ detraxit. Et h̄ tibi signū: inuenies cadauer eius
a ceruice vsq3 ad nates p mediā dorsi spinam quasi sectum: ⁊ con
duas partes dissiluisse tabefactū. Hoc dicto disparuit. ⁊ pater per
gens hec signa inuenit.

¶ De Iuuene illo: qui abnegato christo matrē eius no
luit abnegare. C. CV

In quodā castello aq̄tanie milites duo [illegible]
[illegible]
bat: ⁊ terrā suā de ei⁹ feudo possidebat. Horū maior cū
moreret': filiū suū adhuc puulū manu tenēs: ⁊ militē
lū sibi ī ꝑncipatu secūdū alloquēs ait: Esto huic ī patrē ⁊ [illegible]
in filiū. nutri istū hēditatꝭ mee successorē: ⁊ dn̄m reipublice patrē ⁊
magistrū. Igit' ille puerū post mortē pr̄is in domo sua receptū nu
triebat: ⁊ paterno affectu souebat: ac religiose in morib⁹ informare
satagebat. S3 puer coeuorꝫ suorꝫ lenocinijs seduct⁹: ⁊ in tabernas i
troduct⁹: bibēdi fecit ꝯsuetudinē. ⁊ p h̄ despumās in libidinē pudi
citie frena laxabat: ⁊ a milite sollicite monebat': s3 frustra: q2 monit
non mouebat'. Deniq3 iuuēculus oīa abrupit. manumissionē petijt
⁊ accepit. Iāq3 īmatura libertate potit⁹: sic' equus infrenis cursum
pedo fert' in preceps: totūq3 se malitie exponit. oīa sua luxuriose v̄
uēdo ꝯsumit. Miles aūt ille simplici intētione possessiōes ei⁹ ne di
traherēt' emebat: aut distractas redimendo sibi attrahebat: vt si eas
q̄ñq3 redimē posset: faciliorē redēptiōis accessū apud ip̄m inuenire.
Inter dū ille īpudorate peccās publice mēdicaret: ⁊ q̄si vas ꝑditi
[illegible] in circuitu andiret: eiusdē [illegible] pect⁹
⁊ ipse mag⁹ ac malefic⁹ eū ad se vocās dixit se ei⁹ miserie ꝯdolē: ⁊ ta
li calamitatꝭ velle ꝯsulē. Ipsūq3 mutatorijs īduēs: ac delicijs ciborꝫ
⁊ potuū secū reficiēs: ꝓmisit multo meli⁹ ei fore: si ei⁹ ꝯsultatiōib⁹
vellet obedire. Quo oīmodā obediētiā pollicēte equos ascēderūt: ⁊
crepusculo ciuitatē egressi: q̄si spaciaturi lōgi⁹ ꝓcesserūt. Tūc p̄fact⁹
iuuenē alloq̄ns ait: Quid putas q2 miles ille possessiōes tuas emit
⁊ distractas etiā redimit: vt tu nud⁹ ex oīb⁹ fias: ⁊ ipse totū diripiat.
S3 nō turbet' cor tuū: q2 duco te ad patronū meū: cui si ꝯsēserꝭ statꝭ
te restituet ī gradū p̄stinū. Dūq3 fabularent': ecce q̄si exercit⁹ mag⁹
turba malignorꝫ sp̄ituū. ⁊ p̄nceps diabol⁹ ī medio eorꝫ. Expauescē
te iuuene ad subitā ⁊ horrēdā visionē: p̄fect⁹ ne timēt hortabat' pa
tronū suū de quo dixerat hūc eē ꝯtestās. Diabol⁹ illos ꝓrfare vidēs
dicebat: Frustra huc hūc adduxisti: q2 falsi ⁊ fallaces sunt oēs chri
stiani. verūtñ si voluerit christū ⁊ mariā negare: q̄cq̄d voluerit a me
poterit ipetrare. Qui cū post multos cogitationū estus christū negas
set: s3 nullaten⁹ mariā ꝯsentiret negare: diabol⁹ eū cū indignatiōe re
pulit. s3 ⁊ p̄fect⁹ eū in ira ⁊ festināter reduxit. ⁊ cū se in sua recepisset
eū de equo turpit' deiecit. ⁊ ablata veste quā ei dederat: ꝓprijs rema
datū pānicul: de domo sua nulla sup eū mot⁹ m̄ia exturbauit.

¶ Qualit' eū dei genitrix honorauit ⁊ exaltauit. C. CVI.

Ile [illegible] pambulās ciuitatē fortuitu ad ecclesiā de
uolut⁹ ē: vbi tūc noctꝭ assūptiōis btē marie fe
stiuitas ageret'. Illic igit' post nocturnas vigilias capti
to angulo stabat desolat⁹ ⁊ plorās solus. plorabat ī no
cte illa g̊liose assūptiōis: noctē quā īcurrerat diabolice factiōis. ma
trē m̄ie cui⁹ imago pr̄is erat cū lachrymis implorabat. cūq3 tota no
cte cor ei⁹ dolor p̄forarēt: ⁊ se iā ꝯsūptū putaret: oriebat' vt lucifer.
nā quotiēs supplicās v̄gini m̄ri marie veniā petebat: imago sc̄e ipi
nesciēte capite flexo supplex ecōtra ꝯcurrebat. quē supradict⁹ miles
ad [illegible] matutinū [illegible] cū ī angulo stantē vidēt
īdignat⁹ ē: ⁊ hypocrisim reputabat: q̄ peccatōr toti⁹ fabula ciuitatꝭ locū

facr ſpūſitia ſua ꝯtaminare ꝑſupſiſſet. Sȝ poſtq̄ꝫ vidit qḋ factū ē cū eo ſignū in bono cōfuſus eſt a cogitatu ſuo. cōſertoq̄ꝫ cū eo ꝑuatim colloq̄o. cōfeſſus eſt eū vehemētiſſime vt q̄d boni egiſſet. ⁊ oīa q̄ in corde hr̄et fideliē ac fiducialiē ei enarraret. At ille lachrymis ſuffuſus verecūdia cōfuſus. q̄d inq̄t de mea bonitate q̄ris: cū nō ſit i me niſi malū. Imo malicia ipſa ſum ſicut nouerūt oēs q̄ in circuitu meo ſūt: q̄b⁹ fact⁹ ſum in deriſum. Et q̄d dicā: cū etiā peccatū in hac nocte peccauerī: qḋ hūane aures expaueſcāt audire. Ingreſſuſq̄ꝫ narrationē replicauit: q̄liter decept⁹ dederat manū diabolo ꝑpter q̄ſtū glorie ſeculariſ. et q̄liē negato chr̄o timuerat blaſphemare nomē virginis mr̄is. Audiēs ille gauiſus eſt: ⁊ cōplexus iuuenē dixit. O: feri ſu verbu h beat⁹ eu ⁊ bn̄ tibi erit. Et ſi neſcio tibi dedit maria ſignū [illegible] in imagine ſua ꝑcib⁹ tuis [illegible] ⁊ [illegible] capite viſibiliē occurrēs qn̄ ſupplicabas ei: cōfortare ḡ. tu eni pro hac re gener meus eris ⁊ nō ſolū paterna tibi quā dilapidaſti reddet. ſȝ oīs poſſeſſio mea poſt deceſſum meū ad te ſpectabit. Dedit ergo ei vnicam [illegible] ſuā [illegible] cū in p̄ſēti participē ⁊ in futuro [illegible] oīū poſſeſſionū ſuarū ad laudē Jheſu ⁊ Marie.

¶ De Sene ciſterciēſi quē ad amorē ordis ꝓuocauit. C. CVII.

Uidam miles nobilis [illegible] militari. iā ſenex chr̄i militiā inē monachos in claraualle ꝓfeſſus ē. Qui q̄uis min⁹ hr̄et notitiā litterarū ꝓ poſſe ſuo tn̄ ſectabat bonitatē emulabaē regulē diſciplinā. Quadā antē die tp̄e meſſiōis cū poſt frēs exiſſet ad laborē iuſſus ē ſibi ſedere ⁊ q̄ſcere. eo q̄ꝑ man⁹ delicatas ⁊ ſeniles nō admittebat labor difficultatis tāte. Sedēs aūt gemiebat cor ſuū: ⁊ egreſcerēs q̄ꝑ nō laboraret ceteriſ laborātib⁹: ita loquebaē apud ſe. O miſer homūcio quāti ſapiētes: quāti nobiles ſm̄ carnē h laborant. q̄ ſi vias ſeculi īgredi voluiſſent: grāde nomē habituri eſſent. quāte etiā h q̄ſi lāpades cōtēpte ⁊ ſub modio abſcōdite. tp̄e ſtatuto dari hūt i lucē gētiū: alij q̄dā ꝑores: alij abbates: alij ep̄i: ⁊ tu h ſedes tota die ocioſus ſuſcerare dierā malor. cū ante te portēt pondus diei ⁊ eſtus delicati imuēculi. q̄ i gloria pudicitie cōſciētie non dederunt maculā peccati. H loquēs apud ſe. vidit i viſu de colle ſupiori q̄ i loco metentiū imminebat deſcēdere candidatā turbā. cui ꝑerat q̄dā mulier pulcherrima: ⁊ ante eā alie due q̄ i manib⁹ ſuis manutergia portabāt. H dn̄a veniēs cū cuneo ſuo ſalutauit frēs in oſculo ſcō ⁊ ſuſcepit in amplexib⁹ charitatis ſue. Duab⁹ quoq̄ꝫ comitib⁹ linteola ꝑtēdētib⁹ extergebat puluerē ⁊ ſudorē de monachor frōtib⁹ ⁊ dum ri⁹ laborātes dulcius cōſolabaē. Senex h vidēs ⁊ q̄ꝑ mater dei maria in ſcm̄ cōuētū veniſſet neſciēs. dētib⁹ ſuis i frēs fremebat. dicebatq̄ꝫ apud ſe: nō ſic putabant hoīes ſeculi ſincerā ⁊ ſeuerā religionē eſſe: q̄ feminas recipet nō ſolū ad cōſpectū ⁊ colloquiū. ſȝ etiā ad amplexū ⁊ oſculū: cui taliē cogitāti vnus de illa candidata multitudine appropiēs dixit. q̄d īprudēter cogitas o hō. Dn̄a h quā cernis eſt maria mater Jheſu: q̄ venit videre meſſores ſuos: neq̄ꝫ eni cōtinere ſe pōt multitudo viſcerū ei⁹. q̄n cōpatiaē eis i ſuis laborib⁹. Et fere felices: q̄ h laborātes ꝑ chr̄o i ſudore vult⁹ ſui veſcūē pane ſuo. q̄z ad futurā requiē ⁊ mēſaz plenā piguedine ꝑuētur ſūe. vbi erit ſabbatū ex ſabbato. In reuelatiōis h⁹ ꝯſolatiōe: ⁊ cibi ſpūal' fortitudie ābulauit ille ſenex reliq⁹. iē ꝯuerſatiōis ſue currēs ⁊ alios ꝓuocās

¶ De Electuario quo [illegible] frater [illegible]: ⁊ [illegible] denegauit. C. CVIII.

Aud claramuallē q̄ [illegible] ſe mona[illegible] ſe fecit medicū [illegible] lē. et cū fratrū ſcādalo a cibis quos ceteri mādūcabāt. Igiē q̄dā die dū frēs gr̄az redditurī ad eccl'iaz ꝓcederēt ꝑ clauſtrū cāticū reſonātes: ille amar⁹ ⁊ raucid⁹ eo q̄ꝑ nulla delicias [illegible] ſupſtitiōis [illegible] ſuā fratrū cura [illegible]. [illegible] b⁹ [illegible] corde [illegible] loquebaē [illegible] ſpuāl b⁹ [illegible] mulierē [illegible] q̄ i manu ſua [illegible] electuario plenā tenebat ⁊ frēs q̄ [illegible] olera comedēbāt ⁊ deuote cātabāt ſȝ ordinē ſuū [illegible]. cui appropinquās cū fortiē hiaret vt quēadmodū [illegible] doto celeſti acciperet. audiuit eā dicētē ſibi: nō debeo frater tibi dare cib⁹ iſte medicinalis cōis ē cib⁹ pauperū iſtorū: q̄ monachi ſūt non medici: nec delicias regū q̄rūt: ſȝ cinerē tanq̄ꝫ panē comedūt. Tu āt nō es ſicut ceti hoīus: ſed diues ⁊ p̄ceps fratrū: vnde circuire mare ⁊ aridā debem⁹: vt delicias cōductitias ⁊ decētes palato tuo cōquiram⁹. Q: ſi a cibis cōib⁹ abſtines: q̄z tibi videnē caput turbare: ventrē iflare: ſaltē olus cōmodū eſſe poſſet. de quo cōſuluit ap̄lus: vt q̄ infirmus eſt olus manducet. Quī igitur in Galieni ſacra iuratus. Galiene ſe neſcio cuius ſatis acute profiteris diſcipulum dico tibi. Sapiens homo et ſubtilis medice: cura teipſum. Et vt noueris q̄ ſim ego. maria mr̄ mīe dicor. vn̄ ⁊ veni hāc familiā meā cōſolari: vt epulenē in cōſpectu meo: ⁊ delectenē in letitia: q̄ volūtatē ꝓpriā nō hn̄t: nec monaſteriū ꝑturbāt ſinglaritate ſua. Quo v̄bo ille ꝑcuſſus ⁊ cōfuſus cū iuramēto ſe ꝯſtrigeret dicēs: Si taliē amplu⁹ abſtinuero nō [illegible] in partē ſortis ſcōr: qui parū comederat: ⁊ tot⁹ i cibi deſiderio erat: fortiē hiare cepit: ⁊ dn̄a miſericordiē i os ei⁹ buccellā īmutēte: celeſtis epuli dulcedinē guſtauit. q̄ dulcedo tātū ſapuit palato cordis ei⁹: vt extūc vſq̄ꝫ in finē vite ſue auid⁹ q̄ꝫ ceti comederet panē groſſum ⁊ olera herbarum.

¶ De Viſiōib⁹ vtiliē oſtēſis monacho cuidā infirmo C. CIX.

Uit q̄dā monach⁹ ciſtercienſis [illegible] ſue. ſm̄ datā ſibi gr̄az i bt̄e marie ſeruitio valde deuotus. huic vt in calore religioſi ꝓpoſiti eo vtilius quo humili⁹ deſudaret. ſuſcitauit chaſt⁹ emulū vnū de clauſtralib⁹ ſuis: q̄ in oīb⁹ q̄ agēt calumniā ei ſtatuēs v̄bis ⁊ factis eū inſectaretē. nec in h ſolū man⁹ dn̄i ſup eū extēta: ſȝ adhuc i flagellis duobus: vno corpali: altero ſpūali. Quotiēs eni tonabat: auditū tonitrui ferre nō valens fere vſq̄ꝫ ad exitū aīe turbabaē. Sȝ ⁊ gutta quā roſeā vocāt certis tp̄ib⁹ ita faciē ei⁹ exulcerabat: vt ꝓpē aſpectus feditatē infirmitorū ſepe ⁊ diuti⁹ tenē cogeretē. Cūq̄ꝫ ibi poſit⁹ q̄dā nocte poſt matutinas eēt cubatū: icrepabat aīaz ſuā ꝑ dolorē cōpūctionis īlectulo corporē quietis. Pauci āt dieb⁹ ante euolutis breui tp̄is interuallo monaſterij p̄rez cū monachis: q̄ſi fere. xv. e corpe chriſtus vocauerat. Dū ḡ ille in orōnib⁹ vigilaret: in extaſi fact⁹ vidit ꝑ mediū īfirmitorū trāſire exercitū monachor. inē quos abbatē ſuū ⁊ monachos illos q̄ añ paulo obierāt recognouit. Quor vn⁹ ad eū diuertēs: ⁊ añ lectū ei⁹ ſubſiſtēs ait: Frat̄ chariſſime nos q̄ h trāſim⁹ ⁊ i h mōaſterio dū i corpe viuēm⁹ ꝯuerſati ſum⁹. oēs q̄dē gl'iamur i ſpe filior dei. ſȝ differimur adhuc a regni itroitu: ꝓpē quorūdā fratrū negligētiā. quor alij tarde: alij tepide: oēs ingrate ꝑſoluūē pſalmos ⁊ orōnes q̄s debēt ꝓ aīab⁹ nr̄is. nec ſolūmō rei ſīt apud nos: ſȝ ipſe chriſt⁹ multa hȝ aduerſus eos. ipm̄ eni ꝓuocāt ⁊ excitāt ad vomitū: dū tepide votū vite perioris emulanē: ⁊ ſcē ꝑcepta regule ſine ſcrupulo ꝯſcīe trāſgrediunē. Ipſis ſiq̄dē ꝯuenītib⁹ in vnū tp̄e ⁊ loco orōnis ⁊ pſalmodie. iā nō ē ſpūalē eſcā mādūcare dū vnuſq̄ſq̄ꝫ ꝓſumit corde vanitatē ad delectādū. aīa cor nauſeat ſup māna celeſti q̄ſi leui cibo ⁊ ꝯtēptibili. h āt irā dei maxie ꝓuocat: q̄ꝑ in illa hora i q̄ frēs ob reuerētiā trinitatiſ iclināt: aliq̄ cachinnāt: ⁊ de ocioſis occulte ſignificāt. alij corde ⁊ corpe rigidi vix poſtq̄ꝫ gl'ia pr̄i dictū ē ic[illegible] ⁊ nec dū [illegible] oculi [illegible] curioſe ꝑ parietes vaganē. Alij in modū ſtatuarū ad orādū ſtātes: ſic ſomno ſepulti ſūt: vt neſciāt q̄d agaē circa ſe: ⁊ nihilomin⁹ tn̄ icuruāt ſe ⁊ erigūt ſic ⁊ ceti: miſera q̄dā ꝯſuetudine. Uade ḡ ⁊ dic abbati ex parte nr̄a: vt corrigē ſatagat hmōi negligētias fratrū. quib⁹ ad h ſpeculator a dn̄o dat⁹ ē: vt annūciet eis pctā ipſor. ſic diſparēte ꝯſucto monach⁹ latēter ſurgēs ad eccleſiā pergit: ⁊ ante quoddā altare ꝓſtratū toto affectu cordis orare cepit. ſtatiq̄ꝫ fuit in ſpū. ⁊ reſpiciēs ad feneſtrā q̄ ſup altare erat: vidit incandeſcē radiū ſol'. ⁊ ecce mire pulchritudinis mulier ꝑ ipſā feneſtrā itrouit. q̄ ſtans iuxta eū ait ei: Noſti q̄ ſum ego. Quo r̄ndente neſcio dn̄a Ego ſū inq̄t maria mr̄ Jheſu: q̄ veni vt cōſoler gemit⁹ tuos: ⁊ leniā dolores tuos. vidi eni lachrymas tuas ⁊ orōnes tuas. Et factū ē cū h dicēt: frib⁹ in choro ad gl'ia pr̄i more ſuo ſe icuruātib⁹ ipſa cācellaſ manib⁹ reuerēter ⁊ ꝓfūde vſq̄ꝫ dū diceretē Sicē erat i ꝑncipio. incuruauit ſe. Et rurſū erecta dixit ei. Monach⁹ ille mortuus: q̄ ꝑſeq̄baē te multiplicitē ſm̄ multitudinē malignitatiſ ſue: q̄ te ꝑſecut⁹ ē penas recepit. Et vt verū me dicē credas: eſto ſanus ab hac duplici: quā ſuſtines infirmitatiſ peſte. Extergens manica veſtimēti ſui faciē ei⁹ euanuit ab ocul' ipſi⁹. In craſtino v̄o rē abbati ſecrete referēs: miraculo faciei mutate indicio fidē ipſi ⁊ ceteris frib⁹ fecit: ad honorē regine angelor ⁊ dn̄e angelor.

¶ De Imagine q̄ ꝑcuſſa ſanguinē reddidit: ⁊ alia q̄ a fornace nis frāgi non potuit. C. CX.

Urta caſtrū [illegible] ē q̄dā abbatia q̄ dicit [illegible] ſup quādā columnā eccl'ie ipſi⁹ ē imago lapidea ad honorē bt̄e marie v̄ginis ſculpta. ad quā cū q̄dā paupcula mulier veniret orādi gr̄a: aderāt ibi in atrio duo barbantōnes: q̄ ip̄operātes mulieri: imaginē blaſphemabant: vn⁹ etiā lapides in imaginē ꝓiciēs: vno lapide ꝑcuſſit: ⁊ cōfregit brachiū pueri Jheſu. Et cū mēr⁹ illa lapides cecidiſſet: exierūt gutte ſāguis a brachio: ac ſi eēt hoīs viuētis. ſtatiq̄ꝫ in eodē loco ille q̄ lapidē ꝓiecerat expirauit. alter. v̄o cū vellet morietē inē brachia ſua colligē: vt ei aliq̄d ꝑberet adiutoriū: ſtatim arrept⁹ ē a demonio: et ſequēti die defunct⁹ eſt. Eadē etiā ſequēti die cū turba multa [illegible] vt imaginē ⁊ ſāguinē de lapide fluxū [illegible]

imago scidit vestimēta sua. s. ornatū qui circa eā erat lapideū: ꝛ col
lū suū qđ confirmatū erat monili lapideo: ꝛ pectus denudauit vsqꝫ
ad mamillas ꝓpt̄ ignominiā ꝛ iniuriā q̄ illata fuerat sibi ꝛ paruulo
suo hoc ↄtigit anno dñi. M.cc.lxxxvij. tp̄e quo guerra erat īter phi
lippū regē frācoꝝ: ꝛ henricū regē anglie. altero ↄstituto apud castrū
dolis cū exercitib⁹ suis. Et ego qui scripsi: sanguinē illū vidi oculis
meis: ꝛ imaginē nudatā ac vestimētū reuulsum. Qui aūt viderūt eā
ante ꝑpetratū miraculū. testant̄ q̄ erat ꝑus rubicūda ꝛ bene colora
ta. modo stat tanq̄ exāguis ꝛ pallida. Ibi procerto ceci illuminant̄
claudi curant̄: ꝛ fiunt miracula. Quādā sancte marie basilicā īgressi
saraceni: in oīuꝫ sanctoꝝ imagines q̄ in maceria erant depicte basti
lū suoꝝ cuspides vibrauerūt. Huic oculū eruerūt illi nasuꝫ vl̄ pedē
trūcauerūt: oēs prorsus terebratis aculeis distulcauerūt. Ad imagi
nē sancte marie titubāt īsani nihil ibi oēs q̄uis sepe tentantes tur
bare potuerūt. sed cū maxime intētarēt virib⁹ effusis inuēte manus
erāt aut tremore irrite: aut alio delate.

De Judeo quem beata virgo tormentis ꝛ gaudijs ostēsis
conuertit. C. CXI.

Quidam iudeus noīe Jacob⁹ a lōdonia ciuita
te anglie apud tuanton a ꝑ[illegible] ma
ꝑdonū man⁹ icurrēs capt⁹ est: plagis afflict⁹: atqꝫ in do
mū vetustā casurā minātē tract⁹: post multas iniurias
[illegible] ad postē ped[illegible] ꝛ [illegible] post ter
gū manib⁹: ibidē relinquit̄ solitari⁹. Uerū ne penitus deficeret: mo
dico pane ꝛ aq̄ ꝑ triduū sustētat̄. sperabāt enī ꝓ sui redēptionē ma
gnā pecuniā accipe. Sed tertia nocte cū ex lassitudine paululuꝫ ob
dormisset: astitit ei in sōnis femina inestimabili decore reuerēda: et
niueo habitu amicta. q̄ ꝓpius accedēs vincula q̄b⁹ miser ille cōstri
gebat̄ [illegible] rupit eūqꝫ soluit. Qui ꝑ gaudio ꝛ admiratiōe [illegible]
[illegible] pe[illegible] [illegible] aduerteret ꝑsonā q̄ [illegible]
fuerat libertati. Qđ intēti⁹ agēs: vidit repēte nō iā in spiritu vt ꝑus.
sed corporeo visu mariā dn̄aꝫ celi sibi assistere: ꝛ ex ei⁹ claritate totū
[illegible] diuersoriū resplēdere. In quā oculos meticulosos defigens
sic eā alloquit̄. Que es dn̄a vl̄ vnde tibi pect⁹ tam benignū: vt mihi
misero subuenires ī tāta angustia. At illa. Ego sum inq̄t maria: cui
tu ꝛ gens tua malo vestro īsultatis. neqꝫ redēptorē mūdi edidisse
ꝑtinacit̄ negatis veni tñ ad te vt more meo tibi ꝓ malis bona repen
dā: ꝛ ab errore te ad vitatis cognitionē reducā. atqꝫ hucusqꝫ q̄ꝫ peric
lose vixeris tibi īsinuē: qđ vt euidēti⁹ cognoscas: egrediamur foras.
Illa ꝑcedēte secutus: iubet̄ sup eminētē petrā q̄ in ꝓmptu erat ascē
dere: ꝛ intēto aīo deorsum aspicere. q̄ iubēti obtēperās: attēdit hia
tu terre vallē tenebrosaꝫ ipso aspectu horribilē. flāmas sulphureas
exalātē: fetorē īntolerabilē: oīqꝫ genere tormētoꝝ horridā ꝛ asperaꝫ
cernit etiā in his cruciatib⁹ aīas dānatoꝝ rotari: ꝛ miserrime a car
nificib⁹ torq̄ri. Quoꝝ lachrymabiles eiulat⁹ attonitis auribus exci
piēs: pene vsqꝫ ad aīam exterrit⁹ est. his visis ꝛ auditis: ait illi beata
virgo. Hic carcer: hec incēdia: h̄ oīmoda tormēta: te tuosqꝫ seq̄ces
expectāt nisi iudaicā īpietatē celerius dimiseritis: ꝛ ad fidei christia
ne sacramēta cōfugeritis. nūc aūt seq̄re me: vt ostēdā tibi q̄d etiam
boni ꝓ vestra cecitate ꝑdideritis. cūqꝫ supra collē excelsū eū statuisseꝫ
aspicit eminus mānsionē ꝑlucidā: villāqꝫ pulcherrimā: ex q̄ tāta opti
mi odoris fragrātia narib⁹ intuētis īfusa est: ac si illū oīuꝫ simultas
aromatū respsisset. Ibi vidit cetus beatoꝝ splendido vultu solēnes
oī gaudio tripudiātes. melos dulcissimū cōcinētes: q̄b⁹ studiose in
spectis ait maria ad eū. Hec est hereditas aīaꝝ sanguine filij mei re
dēptaꝝ: quā ꝛ tu possidebis si illū ex me verā carnē assumpsisse cre
dideris. Sed iā hinc recede: ꝛ misteriū tibi licet īdigno reuelatum
memorit̄ retine. et post h̄ q̄d tibi agēdū sit solicite ꝓuidē. Timēs iu
deus ne denuo hostib⁹ suis occurreret. ibat densissima nocte quo ī
petus illū ducebat quousqꝫ dilucesceret. Diluculo autē pergens ad
vrbē q̄ bacha dicit̄. quoddā monasteriū qđ ibi erat adijt ꝑori ꝛ fra
trib⁹ quicq̄d viderat ꝛ audierat totū ex ordine exposuit. baptismuꝫ
petijt ꝛ accepit iohānes vocatus est.

De frē cartusiēsi quē a demonū īsultib⁹ liberauit. C. CXII.

Quidam fratri cartusiēsi in cella sua noc
te tacenti [illegible] ꝛ [illegible] vi
gilanti ꝛ celestia meditanti. demonū turba in specie por
corū agrestiū apparuit: furebant vndiqꝫ per totam cellu
lam: ꝛ discursu insano: rictu horrendo: dentibus longissimis: ac ve
lut in necem eius exacutis: pauefactum ac trementem hominem: ni
hilqꝫ nisi mortem prestolantem circūstabant. talia eo patiente adau
ctus est metus. cū quendā enormis magnitudinis hoīem eandem
cellam conspicit intrantē: qui primo ingressu suo conuersus ad por
cos: quid inq̄t segnes facitis. curnā hūc nō rapuistis. cur nō discerpsi
stis. Quid dicis inquiūt magno conatu facere nisi sum⁹: sꝫ nihil fa
cere potuim⁹. At ille ego inq̄t faciā. Quo dicto vncū ferreū lōgis ꝛ
recuruis vngulis terribilē minaci manu ꝑtēdēs: atqꝫ ad virū dei ꝑ
ꝑtēdū imo discerpiēdū adaptās eū nimio terrore pene mēte excedē
coegit. Sed statim maria mat̄ mīe: in q̄ ille spem suā totā post deū
posuerat: visibilit̄ affuit. ac virgo leui manu ꝑtensa: quō inq̄t hu
venire ausi fuistis: nō est h̄ vester. nec iam ꝓterea eū in aliquo preualē
poteritis. Hoc dicto veloci⁹ totū illud nefandū collegiū vt fum⁹ eua
nuit. Subsistit illa post demonū fugā cū hoīe adhuc tremēte: eiqꝫ
his vbis cōsolata est: Placet inq̄t qđ facis. tuiqꝫ animi deuotionē
deo mihiqꝫ gratā eē noueris. fac ergo qđ facis: ꝛ ad meliora ꝓfice
stude. Et vt aliq̄d singulare tibi in mādatis tradā: stude vilib⁹ eis
abiectas vestes amplectere. operi manuū deuotus insiste. his dictis
hominē relinquēs disparuit.

De Quibusdam alijs. C. CXIII.

Tem aliq̄n cuidā seruo suo in extremis [illegible]
apparēs: quesiuit si eā cognosceret. Quo re
spōdēte minime: illa dixit Ego sum mat̄ mīe. Scūs du
stanus dū cātuarie moraret̄: mos erat ei loca scā noctu
peragrare. Quadā vo nocte virgo maria ei veniēti occurrit: ꝛ sūmo
cū honore susceptū ad ecclesiā suā quo tēdebat ducere cepit. ꝑcin
nētib⁹ de choro duab⁹ puellis illud sedulij carmen: ac dicētib⁹ Can
temus dn̄o socie. cantem⁹ honorē. Dulcis amor christi: ꝑsonet ore
pio. Quos vsus virginū chorus resumendo ꝑcantauit. Predicte
hinc cātatrices: binos q̄ sequunt̄ in ordine vsus subsecute sūt. Pri
mus ad ima ruit ꝛc̄. Sicqꝫ donec vir dei in oratoriū ꝑductus esset
virgineus chorus binos: ꝛ virgines hinc binos: iuxta qđ series hy
mni se haberet vsus modulate sunt. Explicit de mariali magno.

Itē alia. Cuiusdā parrochie sacerdos erat optimis studijs ꝑdit⁹
sed litterarū sciētijs nō plene imbutus. vnā tñ missam sciebat: quā
deuotissime in honorem dei genitricis marie quotidie decantabat.
cui⁹ introitus est Salue scā parēs. Ob h̄ a clericis apud epm̄ accu
satus ꝛ accersitus. ꝛ sup h̄ ab ep̄o correptus respōdit se aliā missam
nescire. Ep̄s furore cōmotus: eū officio misse priuauit. Qui reuersus
in domū suā tristatus est ꝓpter misse priuationē. Nocte vo seque
ti apparuit virgo maria ep̄o in visione: dicēs ei aliquātulum seuera
voce: vt quid ita meū capellanū tractasti: vt ꝓhiberes seruitiū dei ꝛ
meū ab eo fieri. pro certo igit̄ noueris: q2 nisi citi⁹ vt agat diuinū of
ficiū vt solebat iusseris: die. xxx. morieris. Hac visiōe ↄtremefactus
ep̄s surrexit cōcit⁹. ꝛ mittēs ꝑsbyterū ad se vocauit. ad pedes ei⁹ ꝓ
cidens vt ei indulgēt humilit̄ poposcit. Deinde ꝑcepit: vt vl̄ nunq̄
aliā missā celebraret nisi quā de scā maria cātare solit⁹ eēt. Extunc
etiā ip̄m ꝑsbyterū magnifice honorauit: ac pro dei amore ꝛ scē ma
rie q̄diu vixit vestiuit ꝛ aluit.

De Diuisione ostensa sancto Hugoni clugniacensi in
natali dñi. C. CXIIII.

Mos est clugniacensis monasterij ceteris solē
nitatib⁹ natiuitatē dñi quodā singu
lari affectu deuotius agere: ꝛ cantuū melodijs: cereo
rū accensionib⁹. quodqꝫ lōge prestātius est spūali deuotio
ne: multaqꝫ lachrymarū ꝓfusione cū angel' solēnisare. Hac igit̄ in
stante festiuitate frēs more solito se suaqꝫ oīa preparauerūt. venera
bilis ille pr̄ hugo: q̄ adhuc senex superat capitulū vbi frēs ↄuenerāt
ingressus: hec ad oēs vba ꝓtulit: Noueritis frēs: benignū ihesū dis
posuisse nr̄is solēnijs interesse. at ↄtra hostē nequā inuidia labora
re vt [illegible] tenebrarū suarū nebulas tāto splendori possit īmiscere.
Frater aūt ait quidā se vtiqꝫ dans intelligi: hac nocte vidit matrem
mīe: ip̄m filiū quē ꝑnti gēuit nocte dulcissimo gremio ↄtinere: eiqꝫ
scōꝝ angeloꝝ multitudinē cū īmenso lumine astare. Idem de⁹ pue
exultabat: ꝛ cordis letitiā gestu corporis ꝛ plausu manuū demōstra
bat. ꝛ ↄuersus ad matrē aiebat Cernis mat̄ noctē natiuitatis mee: q̄
īminet gaudijs illustrādā: in q̄ oracula ꝓphetaꝝ ꝛ angeloꝝ ꝑconia re
nouabunt̄: ꝛ de meo ex te ortu oīa sit̄ celestia ꝛ terrestria letabunt̄.
Ubi ē nūc hostis mei dānata ꝑfidia: vbi ei⁹ ꝑtās: q̄ ante h̄ singulare
gaudiū mūdo dn̄abat̄. Quo ille impudens audito: de latibulo suo
egressus a lōge se ꝑstrabat: ꝛ ignominiis se deturbat⁹ cū multo ple
ctu ꝛ eiulatu vt admitteret̄ orabat. Et si ait in nulla parte ecclesie ad
mittor in aliquo [illegible] [illegible] loco [illegible]. Et h̄ac
virginis Uade inq̄t furcifer: ꝛ ne te mea potētia ꝑiudicatū lamētari
tēta qđ poteris. At ille solut⁹ arcū capituli petijt. intrare conat⁹ non
potuit. tantū enī ꝛ se tumidū: ꝛ introitū capituli angustū inuenit
vt [illegible] intrare valeret. Uere inflatus superbie ventosa peste ꝑ
humilē aditū nō potuit intrare. Inde ad dormitoriū fratrū gressum
conuertit: ꝛ fantasijs solitis se eos inquietare posse cōfidens itrare

tentauit: sed eadē crassitudine sua ab hostio repulsus recessit. Postremo ad refectoriū accedi spem cōtulit ibi ꝓpter aliquantulā corporis curā maiorē suspicatus mentiū incuriā. Ibi etiā tot obices diuinorū ex lectiōe verborū: tot trabes ex deuotiōe auditorū: tot repagula reppit ex charitate sibinuicē seruientiū: vt nullo mō vltra valens ꝓcedere cogeret̄ retrocedere. Sic ab oib⁹ officinis monasterij reuertitur a cō pectu refectorio virginis gloriose marie regine misericordie: cū eo ꝗ dignus est cōfusiōe pestifer ille recessit. Cauti ꝗ o frēs estote ꝛ imēsas grās oīpotēti ac misericordissimo saluatori agite: qꝛ ꝛ neq̄ssimum hostem a nobis expulit: ꝛ ipse nobiscum festum celebraturus remāsit.

¶ De Puero in vigilia pasche decepto: quem dei genitrix eruit ab inferno. C. CXV.

Uir quidā vir nobilis ꝛ diues ꝛ vxor ei⁹ nobilissima quorū manus erga paupes erat semꝑ largissima. cūqꝫ filios ꝓcreassent: iā ad etatis sue ꝓuectionē ꝓcesserāt. celibēqꝫ vitā deinceps seruare ꝓmiserāt. Et hostis inuidus eorū castimonie ꝓpositū nō ferēs. aiūt viri in vxoris sue illicitū amorē cōpulit. vt ꝗ ob amorē pudicicie se ab inuicē separauerāt. in nocte dñice resurrectiōis opatent̄ qđ nō debuerāt. vir itaqꝫ succēsus face libidinis: accessit ad mulierē recordās ei⁹ prioris pulchritudinis. Obstupefacta mulier: multis eū increpauit sermonib⁹: ꝛ bonorū operū allocuta est recordatiōib⁹: symbul ꝑficiēs ad virū ait: Quicqđ in hac nocte a nobis fuerit opatū: sit maledictū ꝛ diabolo in iniciatū. cōcepit ꝛ peꝑit natus qꝫ est infans visu mirabilis. crescebat decore spectabilis: ꝛ līris docilis: ꝛ eloquētia laudabilis. Pater nō attendebat qđ fecerat. mater sciebat qđ dixerat. puer autē cū ad annū xii puenisset ꝛ tenere a parētib⁹ diligeret̄: apparuit matri ei⁹ fallax inimicus: cui votū de puero temere fecerat: dicēs. Esto parata mihi ꝓmissum anno tertio reddere. Inde mulier in quotidianos fletus imersa: ꝓmissionis īfelicis recordatiōe: posuit in cogitatione diuersa. Mirabat̄ iuuenis ꝙ ppl's de ꝑfectu suo gaudebat. sola qꝫ misera mater sup illo īdesinēter eū aspiciēs flebat. Requisita igit̄ ab eo cāz diu ꝗdē dicere distulit: sed tandē interrogāti ait. ꝙ eū in cōceptiōe diabolo in ꝓpriū obtulit. Tūc adolescēs nocte fugiēs: ꝗ prius fuerāt relicta. petijtqꝫ antius nōnullos sapientū. vt ei de suo tam piculoso negocio darēt cōsiliū. pagratis vō multis ꝓuincijs nō inueniēs ꝗ̄ṗ ꝗrebat venit romā. ꝛ īde cū līris dñi pape ad hierosolymitanū epm lōgo itinere fatigatus accessit. Qui audiēs ab eo rē ꝛ oēs ꝗ cū eo erāt. resoluti in fletib⁹ adolescētis gemitib⁹ nimiū cōdolebāt. Igit̄ eps religiōis ꝛ scītatis maiores quos potuit cōgregauit. ꝛ de iuuenis liberatiōe cū eis cōcionari cepit. Quidā autē vir scissimus in heremo lōge a hierosolymis eidē epo notus erat. ꝗ fugiens visus hoīz corporales etiā cibos reliqrat. ꝟ angelicis quotidie potiebat̄ loquelis: ꝛ toto aīo cōuersabat̄ in celis. huic ab angelo diuine celebratiōis necessariū ministrabat̄. huic de celo sicut nix: cādidus meridie panis quo reficeret̄ mittebat̄. Pōtifice ergo de pueri salute solicito: venit in mentē eius diuina reuelatio: ꝙ vir ille scūs apud deū posset succurrere puero. Quo accersito: misit ꝑ puerū īsignia scō viro: ꝗtenus adolescēti succurreret diabolo a matre donato. Arrepto igit̄ lōgo itinere solus discessit: quē ante sanctū senē angelus duos panes ōferēs ꝑcessit. Intelligēs vir dei ꝙ aliqs volēte deo veniret ad prandiū: grās egit ōīatori oīuz: veniētēqꝫ suscipiēs iuuenē. Miratus est ei⁹ pulchritudinē ꝛ eloquētiā. plectis līis ab epo missis ait ad iuuenē. Attēde frater pietatis dei cōsiliū ꝛ genitricis ei⁹ auxiliū. Habet eni vgo maria dñiuz sup oēs ſpūs malignos: ꝛ pōt iferni seras apire ꝛ frāgere īteriores aditus. obnixe igit̄ eam deꝑcemur vt tibi subueniat. Itaqꝫ die dñico resurrectiōis: ꝗ̄ iam rapiēdi pueri terminus īpletus erat: vir dei ꝓ iuuenis liberatiōe. quē iniantum diabolus expectauerat. cū lachrymis ꝛ cordis cōtritiōe salutarē hostiā vt solit⁹ erat obtulit timētē vō puerū īter se ꝛ altare cōstituit. quē de loco illo diabolus parū ante pacē fugiens ad ifernū rapuit. Sētiēs igit̄ sacerdos iuuenē sibi ab hoste sublatū īgemuit: ꝛ vt virgo vgīnū mater adolescēti succurreret fiduciā ī mēte habuit. Itaqꝫ pia vgo maria subuenire nō distulit: sed corpus ꝛ aīaz pueri de iferno interiori liberauit. restituēsqꝫ eum in loco vnde sublatus fuerat: viri dei merori satisfecit. Cūqꝫ pax vobis diceret vir beatus: ꝛ cum spiritu tuo respōdit iuuenis a demone liberatus. Acceptaqꝫ de manu eius cōmunione sancta narrauit ei quicquid de sua liberatione nouerat: ꝛ ꝙ multa milia in inferno reliquerat. Deniqꝫ eius accepta licentia ꝛ benedictione letus abijt: ꝛ ad epm hierosolymitanū ac parētes suos consolandum rediit.

¶ De Fure suspenso: quē ipsa sustentauit: ꝛ monacho de cuius ore rosa post mortē ꝓcessit. C. CXVI.

Uir quidā Ebo vocatus frequenter res alienas rapiebat quib⁹ se ꝛ suos alebat. Qui cū sanctā dei genitricē venerabatur ex corde: eāqꝫ dū ad latrocinandū iret exorabat: deuotissime salutabat. Quadā die in furto deprehensus: sine vlla miseratiōe ad suspēdendū ductus est. Cūqꝫ eo suspenso iam pedes eius pēderent in aere: scā maria virgo mr̄ in auxiliū ei⁹ veniēs: ꝑ biduū vt sibi videbat̄ eū suis scīs manib⁹ sustētauit: nec aliquā lesionē pati pmisit. Illi vō qui eū suspēderāt: cū ad locū illū redissent: videtes eū viuentē vultu hilari ꝗ̄si nihil mali patientē: putauerūt eū nō plene laqueo inuertū. ꝛ dū accedētes guttur eius trāsfigere vellent: iterū scā maria man⁹ suas gutturi eius apposuit: nec trāsfigi pmisit. Cognoscētes ꝗ eo referēte: ꝙ scā vgo auxiliaret̄ ei: dimiserūt eū abire Qui fact⁹ monach⁹: ꝗ̄diu vixit deo ꝛ scissime mr̄i eius postea seruiuit.

Quidā archiepc cantuarien. ecclie olim a curia romana reuertēs in abbatia scī bertini: ꝗ est apud sanctū audomarū hospitat⁹ est. Et die crastina duct⁹ in capitulū sermonē edificatiōis cū frib⁹ habuit. Quo finito indicauit eis: ꝙ cū eēt apud beneuentū: audisset a quodā viro religioso: qui de partib⁹ hierosolymitanis erat: ꝙ in illa terra quinqꝫ psalmos incipientes a singulis līis noīs btē marie in honorē ꝛ memoriā ipsius frequētari multi ōsueuerāt. s. Magnificat. Ad dñm cū tribularer. Retribue. In ouertēdo. Ad te leuaui. singulīs aue maria pmittētes. Erat autē ibidē in ꝯuētu scī bertini quidā monach⁹ iosōio noīe: ꝗ hoc vigilāter audiuit. ꝛ quotidie post matutinas ꝑdictos psalmos in honore btē marie decātare cepit. Accidit igit̄ vt ꝗdā nocte surgētib⁹ frib⁹ ad vigilias ille frat̄ iosōio nō interesset choro psallentiū Supprior vō chorū circuiens cū lucerna: vbi eū nō inuenit ad lectū eius ꝯ ei⁹ pꝛexit. ibiqꝫ eū defūctū reppit. cōuocati aūt frēs accurrūt stupētes ꝛ lugētes: vultūqꝫ ei discoopiētes inuenerūt ꝗnqꝫ flores rosarū. vn⁹ egrediebat̄ de ore ꝛ lingua ei⁹: duo de ocul: duo de aurib⁹. Letātes pro tali miraculo detulerūt eū ī chorū ꝛ facie discoopta cū recētib⁹ rosis: diligēter ītuētes: in rosa ꝗ de ore exibat: iuenerūt scriptū maria. Tenuerūt ergo illū ꝑ septē dies donec tres epi ouenirēt. quorū vn⁹ fuit attrebacēsis eps: ꝗ fuit abbas cisterciensis: ꝛ multi alij clerici ꝛ laici: ꝗ viderūt magnalia dei.

¶ De Muliere quam a morte suscitauit: donec peccatū suū confiteretur. C. CXVII.

In territorio lingonensi erat quedā mulier beatā virginē mariam valde amans ipsi ꝛ filio eius in sanctitate ꝛ iustitia seruiens. Que cū adhuc iuuēcula esset: quoddā perpetrauit peccatū: quod nō tā sui pōdere ꝗ̄ dictu horribile mēti eius naturaliter ꝛ verecūde portētuosum videbatur. Al's igit̄ strēnue in bonis operib⁹ potens: ꝛ de ceteris excessib⁹ ꝑ annū more christiano sacerdoti sui ōfessionē faciēs: ꝟ solū peccatū dicere subterfugiebat propē pudoris ōfusionē. In fine tn̄ illud ōfiteri intēdēs nō manifeste: sed ꝗ̄si occulte addebat de cōsuetudine. De his ꝛ alijs siqua sunt in me de quib⁹ cōfessa nō sum dei misericordiā ꝛ vestrā absolutionē postulo. Frequenti⁹ quoqꝫ ad ecclesiā accedēs: ꝛ ante quādā btē marie virginis imaginē toto ꝓuoluto corpore iacens: in amaritudine aīe sue illū quē celabat loquebat̄ reatū. fundēs quoqꝫ lachrymarū diluuiū: christo faciente ꝛ maria fauēte. Tandē aīaduertit versutiā confitētis solertia confessoris. etenī frons gene color subito mutat⁹ ꝛ tremule sonus vocis animū eius estuantē loquebant̄. cepit piꝰ pastor peccatricē verbis suauib⁹ ꝛ suasibilib⁹ allicere: vt ab ea exigeret tanti gemitus notitiā ꝑ cōfessionis veritatē. cepit bruto pectori disserere peccatorū diuersitates ꝛ circūstantias: demonū puersitates ꝛ insidias: vt illa consciētie domū euertēs pura cōfessione exprimeret: si quod delictū reliquisset vel suppressisset. Sed ligāte os ei⁹ diabolo nō potuit cōfiteri: nec vires habuit pariens: licꝫ ei cura obstetricis assisteret vigilās. Ipse vō quedā de cluniacensib⁹ priorē cōsuluit: ꝛ ei de mulieris cōfessione ficticia admonito ꝛ premunito: ipsā vt ei⁹ ōsilio firmaret̄ destituit. Qui etiā ōfitētis audita ōsciētia: ꝛ in suspirādi modo notata illa versutia: satagit vt tortuosus coluber de cordis eius latebra educeret̄. Sed qꝛ serpēs momorderat nō in sibilo: sciētia nō fuit incantatori. Deniqꝫ mulier sine pctī illi⁹ confessione rebus humanis exempta: ꝛ potestati iudiciarie presentata: tristem excepit sententiā. Sed postulāte maria pro supplice sua: ꝛ ibe sui adiudicāte: pepēdit in celesti curia edictū: vt ad corp⁹ rediret aīa peccatricis. ꝛ qm̄ sine ōfessiōe nō cōstat salus: vocēs sacerdoti cōfiteret̄: ꝛ sic denuo mori q̄ sui cū sociēs beatorū cetui sociaret̄. Interim positū in media flebili propinquorū frequētia: seruabat̄ cadauer exanime: ꝛ ecce aīa subito reuertēte feretrū cōtremuit: corpusqꝫ intremēs ꝛ vocē planctus erūpēs. fragoso sonitu domum cōcussit.

precipitabant fugam circũstantes: et preoccupabant iter ad portã. Sed qui artius eã dilexerãt sustinuerũt: et licet trepidi ꝓprius acces serũt. colligẽtes itaqȝ reducis vite certitudinẽ ex motu et voce. solu tis fascijs erexerũt eã christi laudes et marie pconia inculcantẽ. Ere cta ergo: vocato sacerdoti de peccato illo cũ ceteris fecit cõfessionẽ. ac cõmunione accepta aliquãtisper allocuta circũstãtes predicauit suã liberationẽ. cõtinuoqȝ oculos clausit in morte: et suffragãtibus virginis marie meritis requiescit in pace.

De Subdiacono tolerano quẽ iniuste degradatum resti tuit. Itẽ aliud ex eodẽ. C. CXVIII.

In ciuitate tolerana fuit quidam subdiaconus: qui a primeua etate christum secutus: sanctãqȝ mariã ma trẽ eius spiali amplectabat affectu: et assiduo venerabat famulatu. Qui cũ qdã die solẽni archipresuli sacra cele brãti pro ministerio assisteret. venit hora vt legeret euãgelium iuxta morẽ modulatiõe solẽni in loco editiori. et ille veste nuptiali idutus legẽti diacono assistẽs raptus est in spiritu. viditqȝ in mẽtis exces su supra fenestram in fronte ecclesie. sedentẽ demonẽ in specie simie horrida et desormi: et i collo eius cornu scriptorio: thomus erat in sini stra calamus in dextra. cũqȝ tam oculis directis qȝ auribus suspẽsis: qsi curiosum spectatorẽ et sedulũ pollicẽs auditorẽ. foribus ecclie frequẽ [illegible] inesisset. subide scriptitabat. Ibidẽ siqdẽ due mulier cu[illegible] qȝ secreto adinuicẽ suarũ tragedias et ipudicicias emoue bãt. Reuelãte ergo spiritu itellexit subdiaconus eũ q in simia late bat esse accusatorẽ fratrũ. q etiã nũc assumpta ex mulieribus turpilo quijs accusatiõis materia. dãnationis eterne antiquũ temptaret repa rare cirographũ. Iam scriptũ erat itus et foris. Sed cũ multiloquiũ locus angustus nõ caperet. apprehẽsam cũ dentibus et vnguibus pellicu lã. pestifer scriba detrahere cepit vt dilataret. Dum fortiꝰ faciẽs sibi nõ pcaueret. lapsu cadẽs repentino: tantũ visus est fragorẽ dedisse. vt subdiaconus estimaret ecclesiã funditus corruisse: q solus cerne bat horrorẽ. Risit ergo et letatus est cũ vidit ruinã manus etiã leuans in pcipitatione pestilẽtis. cadentẽ ꝓsecutus est plausu casto: mutuo tñ castigato. Mirari ceperũt circũstantes et stupere: abominari nec leuiꝰ ferre. multe vt sibi visum est incõstantiã leuitatis: in dei hoĩe: altaris ministro: et psertim psentibus vniuersis. Sublato aũt specta culo spirituali ad se reuertit hõ: et recogitãs qd: qd: vbi qñ quibus astã tibus fecerit: repletur amaritudine: et induitur cõfusione. Reliquũ exequitur ministerij sui cũ modesta cõpositiõe corporis: et cõpunctiõe cordis. Fi nitis autẽ salutaribus ministerijs insalutatus relinqꝰ. ceterisqȝ ad cõ uiuiũ et leticie domũ inuitatis. opprobrijs et despectiõe amaricatus abijcit. nec veret archiepus suspẽdere a carnali beneficio. quẽ paulo ante ad spũalia cõtẽplãda suspẽderat dei benignitas. Migrat ergo degradatus. vagus et ꝓfugus declinando opprobriũ. Solitariũ q in itinere occurrebat. hospes accidiosus itrat ecclesiam. ibi humiliterqȝ ad beatã mariã accedens: ac diutius in orõne cũ gemitu et lachrymis laborãs: accessit ad cor altũ: et excessit semetipsum. et ecce stetit iuxta il lũ beata virgo maria: in maiestate et decore apparẽs: q diabolice ac cusatiõis cõscriptionẽ pectori eius supponẽs. postqȝ diutius tristem deliniuit tam vultus qȝ melliflue vocis blãdicijs l alta se recepit. Edo ctus hõ in silẽtio qd facto opus sit: sublata visione redditur sibi: grãs agit christo et beate vgini. Venit ad epm deiceps: cui et replicate re uelationis cõmittit archanũ. cõuocate etiã mulierculę diffitentur pri mo: sed ostẽsi cirographi cõfitẽt testimonio: criminis epo: et laudis deo dant cõfessionẽ. et hinc inde remissionis et gratie recipiũt largu [illegible]. Sicqȝ minister btẽ vginis amissũ recepit bñficiũ. Insup et i epi [illegible] recipit: et singulariter mirabilis decetero i eius oculis habet.

De Solẽnizatione natiuitatis ipsius vginis: et quorũdam imaginũ eius miraculis. C. CXIX.

Ancte dei genitricis marie natiuitas: qȝ ignora bat [illegible] diuinitus reuelata est. Solitarius quidã sancte vite fuit: q singulis annis armoniã in celo nocte natiuitatis eius au diuit. Qui cũ miraret qȝ hoc alio tpe nõ audiret. rogauit deũ vt sibi ostẽderet qd hoc significaret. Cui angelus dñi apparẽs talia retulit. Virgo ppetua q deũ genuit hac nocte nata fuit. Qd licet ab hoĩbus ignoret ab angelis celebre habet. Qua reuelatione diuulgata: eius natiuitas celebrari ab ecclesia istituta est. Saracenus quidã habe bat imaginẽ beate virginis in tabula depictam: cui assidue et humi liter supplicabat: valde secũ admirãs et ptractãs quomõ cõtigisse potuerit vt virgo pareret: filium lactaret. Dum autẽ hoc cogitaret ad excutiendã de corde eius dubietatẽ incarnationis christi: et con firmãdã partus virginei veritatẽ: subito ceperunt de pectore illius imaginis carnee mãmille erũpere: et ex ipsis oleum cepit emanare. Qd vidẽs ille saracenus: credidit in deũ et scãm matrẽ eius: et baptisa tus est. In vrbe cõstãtinopolitana iudeus qdã imaginẽ btẽ marie vginis in tabula breui figuratã: et parieti domus cuiusdã affixã cõspiciẽs in terrogauit: cuius eẽt figura. Audiensqȝ qȝ eẽt btẽ marie vginis: furtiue tulit eã de piete. et ad vicinã currens domũ vbi humane stercora egeri solẽt: illuc eã eiecit. statiqȝ digna et ignominiosa morte cõsũptus postea nusquã cõparuit. sȝ mãcipatus vt credit iuri maligni spũs: ho minũ subtractus ẽ aspectibus. Quidã ãt christianorum imaginẽ scãm req rens: inẽ sordes abscõditã reppit. subleuansqȝ eã et diligẽter abster gens ac lauãs secũ honorifice in domo collocatã habuit: et ad hono rẽ dei genitricis ex eadẽ tabula in q imago scã depicta erat: oleũ de hinc distillare cepit. vsqȝ hodie vo miraculũ pseuerat.

De Miraculis eiusdẽ circa sanctũ hildefonsum toletanũ episcopũ ostensis. C. CXX.

Anctus hyldefonsus toletanus eps fuit. hic ab rudimẽtis adhuc ĩfãtie degẽs diuino tactus spũ cõtẽptis parentũ ac rerũ affectibus: agaliẽse mo nasteriũ petijt: monachũqȝ se in eo multis annis exhibuit. Tandẽ post obitũ tolerani archiepi hic põtifex surrogatus inẽ cetera bo norũ operũ studia: scãm dei genitricẽ valde familiariter diligebat. In cuius laude de eius scissima vginitate cõposuit insigne volumẽ [illegible] scẽ dei genitrici cõplacuit: vt ei ipm librũ manu tenẽs appareret: et p tali ope grãs referret. Scripsit ãt cõ illos q de eiusdẽ vginitate ac p turitione disputãt: vt heretici: aliũ librũ De assũptiõe eius sermõem tractatus qttuor. De eadẽ homeliã euãgelij .j. De purificatiõe eiusdẽ opusculũ vnũ. Scripsit et opusculũ de ꝓprietate psonarũ prĩs et filij et spũsscĩ. Opusculũ aduocationũ diuine actiõis. Opu. aduo. i sacri. Opus. aduo. in sacris. Librũ vnũ de cognitiõe baptismi. Et aliũ de ꝓgressiõe spũali deserti. et multa alia. Volẽs aũt beatã vir[illegible] honorare: cõstituit vt eius solẽnitas celebraret singulis annis. viij. die ante natale dñicũ: vt prius ei ageret festũ p quã de eius hõ natus venit in mũdũ. Que rursũ ei apparuit: sedẽs in cathedra prope altare pos ta: et albã sacerdotalẽ attulit ei dicẽs: Hoc vestimẽtũ de padiso filij mei attuli: quo in dei et mei solẽnitate vestieris. et in hac cathedra se debis qñ tibi libuerit. Scitoqȝ certissime: qȝ nemo pter te in hac ca thedra sedebit: vel hoc vestimẽtũ induere impune valebit. Hic dictis recessit. Post obitũ vo hyldefonsi siagrius q ei in archiepatu succes sit: ꝑuipẽdẽs pdecessoris sui deuotionẽ: in pdicta cathedra cõ phibi tionẽ scẽ vginis cõsedit. sanctũqȝ vestimentũ induere volens dixit: Sic ego hõ sũ: sic scio hoiem fuisse pdecessorẽ meũ. Cur ergo nõ vestar eo quo induebat vestimẽto: cũ eodẽ quo ipse functus est fungar offi cio. hoc dicẽs illo sacro vestimẽto se induit. Sed deo statĩ vlciscẽte p sumptionẽ eius: in terrã cũ eodẽ vestimẽto arctius cõstrictus mortuus cecidit. Quod vidẽtes q illic aderãt: magno pauore conterriti: sacrũ vestimentũ quod indigne acceperat tulerunt: et in thesauro ecclesie vbi hactenus seruat reposuerũt.

De [illegible] C. CXXI.

Sit ex libris et sermõibus quos idẽ beatus vir hyldefonsus de btã vir gine luculẽter edidit: hec pauca excerpsi. Hyldefonsus cõtra eos qui disputãt de virginitate eius et parturitione. Btã virgo maria nisi in vtero mrĩs sanctificata esset: minime eius natiuitas colenda esset. nũc autẽ quia auctoritate totius ecclesie ve nerat: constat eam ab omni originali peccato immunẽ fuisse: qȝ quam nõ solũ maledictio eue matris soluta est: verumetiã benedictio oibus condonata. nullis ergo qñ nata est delictis subiacuit: nec [illegible] peccatũ in vtero sãctificata cõtraxit. Idẽ in ser de [illegible] Descẽdit sicut pluuia in vellus: qȝ celestis himber. i. vnde diuinitas virgineo vellere placido se ifudit illapsu: qñ vbũ caro factũ ẽ. Idẽ in eodẽ. Cũ claustrũ matricis et genitale virginis eẽt clausum. et signa tũ sigillo pudoris: nõ potuit obstare partui integritas corporis. nec eguit reserari: qȝ nõ potuit vt eẽt ei tormentũ q erat honor matris [illegible] [illegible] nõ lesit corpus abscedens: quod nõ leserat cũ ve nisset. Melius est qȝ in sermone sit verecũdia: qȝ in fide periculum. Da mihi ergo veniã christe: et parce ori meo: qȝ incarnatiõis tue my steriũ temerarius narrator attingo: quia licȝ tu clausum dimiseris vterũ: nobis tñ permisisti aperire incredulis euangeliũ. Imitamini matrẽ virginẽ: et oẽs sãctos quos laudatis: quia nõ tãtũ illis pdest nrã laudatio quãtũ nobis eorũ imitatio. vnde sponso magis placet imitator deuotus qȝ laudator ociosus. vere aluus ille tornatilis fuit: quia in eo sapiẽtia se infuderit: q in cratere illo vinũ suum miscuit.

quo.s.vtero virginis ⁊ aceruum tritici ⁊ flores lilij chri gratia germinauit: qꝛ chrs ⁊ aceruus tritici ⁊ liliū fuit. Actor. Hec de beato hildefonso ⁊ dictis eius ac de miraculis circa eū ⁊ circa alios per beatā virginē ostēsis ad presens dicta sufficiāt. Extant ⁊ alia eiusdē virginis miracula scripta: quorū multa in h eodē opere inferius p diuersa loca ꝓ diuersitate tēporū quib⁹ acta sunt breuiter inseruimus. Nūc ad historiā vnde digressi sumus redeamus.

¶ De Primo aduentu pauli in hierusalem: ⁊ miraculis beati petri ⁊ primitijs gentium. C. CXXII.

Paulus [illegible] post tres ānos a cōuersione sua venit in hierlm videre petrū: cūqꝫ vellet se iungere discipulis oēs timebāt eū: nō credētes qꝫ esset discipulus sed adhuc psecutor. Tūc barnabas cyprius duxit eū ad aplos: petrū.s. ⁊ iacobū epm: ⁊ narrauit eis modū sue cōuersionis mānsitqꝫ cū eis dieb⁹.xv. Deinde venit i ptes syrie: ⁊ ibi loquebatur gētib⁹: disputabatqꝫ cū iudeis inē grecos dispsis. Qui cū vellent eū occidere: fratres hoc cognito deduxerūt eū cesareā palestine: ⁊ inde dimiserūt eū tharsum vnde ipse oriundus erat. Petrus vo cū predicādo discurreret venit ad liddā: ibiqꝫ sanauit palyticū noie eneā. In ioppe vo suscitauit a morte tabitā: ibi multis dieb⁹ morat⁹ apud symeonē coriariū. Tādē iuxta pceptū ⁊ reuelatiōē dni trāsiēs i cesareā: baptizauit cornelium cū suis tāqꝫ primicias gētiū. Inter h illi q dispsi erāt a tribulatiōe q icepat a morte stephani: pambulauerūt vsqꝫ ad fenicē puinciā syrie: nemini loquētes vba nisi solis iudeis. Erant qdā ex eis de cypro ⁊ cyrene: q cū itroissent i antiochiā loquebāt ad grecos ⁊ multi crediderūt. Delatū aūt ē ad aures ecclesie q erat hierosolymis: de cōuersiōe antiochenoꝝ: ⁊ volentes plene certificari: miserūt barnabā in antiochiā. Qui cū venisset: exhortat⁹ ē oēs: vt i ppostio pmanerēt: vidēs aūt barnabas qꝫ nō sufficeret ad erudiēdā tantā multitudinē venit tharsum vt quereret paulū ⁊ iuētū pduxit antiochiā: ⁊ p annū cōuersati sūt ibi: ⁊ docuerūt turbā multā. Et tūc primo a chro capite denolati sūt christiani: q primo dicebant discipuli. In dieb⁹ aūt illis superuenerunt pphete a hierosolymis antiochiā: ⁊ surgēs vnus ex eis agab⁹ pphetauit p spūm sanctū famē futurā in vniuerso orbe: ⁊ maxime in iudea. Tūc primo facta est collecta in vsus pauperū: que missa est p barnabā ⁊ p paulū in hierusalē.

¶ De Epistola pilati tiberio missa super crucifixione domini. C. CXXIII.

Eusebius in chronicis. Anno dni.xxxvi. ipso vo tyberio [illegible] pilato de [illegible] dogmate ad tyberiū referēte: tyberi⁹ retulit ad senatū: vt inē cetera sacra reciperet. Richard⁹ de sctō victore i li. exceptionū. Mos eni erat romanis vt puinciaꝝ iudices senatui scripto renūciarēt: si qd noui i his qͣs regebāt puicijs accidisset. Pilat⁹ ḡ scripsit eplam ad tyberiū: de his q ppetrata fuerāt i dnz ihm: destināns etiā ei qꝫ ipse eēt vere saluator mūdi. Actor eplam qdē pilati sub hac forma descriptā repi. Pōti⁹ pilat⁹ claudio salutē. Nup accidit qꝫ ipse pbaui iudeos p inuidiā se suosqꝫ posteros crudeli dānatione pemisse: cū eni pmissum patres haberēt eoꝝ: qꝫ deus eoꝝ mitteret illis p vginē sanctū suū q rex eoꝝ merito diceref: hūc me psente misit in iudeā. Quē cū vidissent cecos illuminasse: leprosos mundasse palyticos curasse: demones effugasse: mortuos suscitasse: vētis imperasse: pedib⁹ siccis sup vndas maris ambulasse: ⁊ alia multa miracula fecisse: ⁊ ois populus iudeoꝝ dicēt eū eē dei filiū: pncipes sacerdotū inuidia passi sūt ɔtra eū: hūc itaqꝫ mihi tradiderūt: ⁊ alia p alio [illegible] eū magū esse ⁊ ɔ legē eoꝝ agē dixerūt. Ego aūt ita esse credidi: ipmqꝫ flagellatū eoꝝ arbitrio tradidi: q eū crucifixerūt ⁊ sepulchro custodes adhibuerūt: at ille militib⁹ meis custodiētib⁹ die tertio resurrexit. Intantū vo neqcia iudeoꝝ ɔ eū exarsit: vt ipis custodib⁹ pecuniā darēt quatin⁹ discipulos ei⁹ corp⁹ rapuisse dicerēt. Sed illi qͦ factū erat tacē nō valētes: testati sūt eū resurrexisse: seqꝫ visionē angeloꝝ [illegible] ⁊ a iudeis pecuniā accepisse. h aūt ideo [illegible] ne qs aliē estimet credēdū mēdacijs iudeoꝝ. Richard⁹ de sctō victore li. exceptionū. Tūc tyberius cū suffragio magni fauoris retulit ad senatū: postulās vt chrs de⁹ haberet: aīt senat⁹ recusauit: idignās qꝫ nō sibi scdꝫ morē epla pma fuisset delata: ab illa itaqꝫ die cepit imutari laudatissima prius modestia cesaris: in penā senat⁹ ɔ victoria.

Euse. in cro. Uerū cū ex consulto patrū christianos eliminari vrbe placuisset: tyberius p edictū accusatoribus christianoꝝ cōminatus est mortē: vt scribit tertullianus in apologetico.

¶ De Exilio ⁊ morte pilati ⁊ eius successore. C. CXXIIII.

Comestor. [illegible] pilat⁹ cū eēt pcurator iudee [illegible] accusat⁹ ē apd tyberiū: accusat⁹ ē ēt a iudeis d violētia infectiōe innocentiū: accusatus est etiā qꝫ iudeis reclamātibus ponebat imagines gentiliū in templo: ⁊ qꝛ pecuniā repositā in corbonā redigēt in vsus suos. inde faciēs aqueductū in domū suā. Pro his [illegible] tatus est in exiliū lugduni vnde oriūdus erat: vt in obprobriū generis sui moreref. Eusebi⁹. Ita ponti⁹ pilat⁹ in multas incidēs calamitates ppria se manu interemit. Comestor. Mortuo pilato substituit vitellius fratrē suū procuratorē iudee. Et volēs placere iudeis satisfecit eoꝝ voluntati in qbusdā: qꝛ s. ad eoꝝ petitionē caipham a sacerdotio amouit ⁊ filiū anne qui iam mortuus erat substituit. reddiditqꝫ ei stolā suam illā solēnē ⁊ antiquā quā sacerdos in sua potestate debebat habē: vt ea festiuis dieb⁹ vteref. pilatus eni eam in domū suā trāstulit: ⁊ qñ dieb⁹ festiuis erat necessaria sacerdoti: non poterat eam habere nisi pcio pcedente.

¶ De Paupertate ⁊ ambitiōe herodis agrippe. C. CXXV.

Tempore tyberii mortu⁹ est philippus tetrarcha iturrie ⁊ [illegible] frater herodis tetrarche. mortu⁹ ē etiā lisanias tetrarcha abiline: ⁊ ita vacabāt due tetrarchie: ⁊ aspirauit herodes agrippa ad alterā earū. Erat hic herodes vir magnanimus ⁊ bellicosus: sed paupim⁹: nepos herodis tetrarche: ⁊ frat vxoris eius herodiadis. fuit eni fili⁹ aristoboli magni filij herodis: ⁊ ipsa filia eiusdē. Disposuit ḡ venire romā: si forte posset ipetrare a tyberio alteram tetrarchiarū vacātiū. cūqꝫ venisset romā. vidēs eū tyberi⁹ militē strenuissimū. retinuit eū secū ⁊ fecit vt adhereret druso. cui iā inuita sua tradiderat imperiū. Erat autē herodes vir magne liberalitatis: ⁊ vt sibi ɔciliaret aīos romanoꝝ multa expēdebat. multisqꝫ debitis se obligauerat. Et vt tradit ioseph⁹: nō fuit hō in quo mutabilitas fortune adeo posset dephendi. Primo in hoc male ɔtigit ei: qꝛ mortu⁹ est drusus filius tyberij. de cui⁹ morte adeo insolabilē doluit tyberius vt oēs a psentia sua amoueret: qui familiarit adheserūt druso. ne reducerēt ei ad memoriā mortē ei⁹. Et cōpulsus est herodes agrippa redire in iudeā: ⁊ desperās pre nimia paupertate. itrauit turrim vt ibi afficeref fame: ⁊ ita moreref. Qͦd significauit vxor sua soror sue herodiadi. vxori herodis tetrarche. Que supplicauit viro suo: vt reuocaret eum a turre: ⁊ daret ei necessaria vite. Et acquieuit ei: ⁊ statuit eum in tyberiade: ⁊ ibi assignauit ei domū ⁊ dedit ei necessaria vite. Quodam vero die cū esset herodes tetrarcha in tyberiade ⁊ epularetur. factus hilarior solito improperauit ei bñficia sua que cōtulerat ei. s. qꝫ liberauerat eū a peste famis. Et doluit inde agrippa vltra modū: ⁊ disposuit iterū redire ad tyberiū. si forte inueniret aīuꝫ ei⁹ imutatū: ⁊ honorifice suscept⁹ est ab eo. Et cū habēt tyberi⁹ duos nepotes. alterū de filio druso. s. tyberiū ⁊ alterū de fratre germanico s. caium. voluit sibi substituere filiū filij: qꝛ magis diligebat eū.

¶ De Mutua inuidia tyberij ⁊ herodis agrippe: ⁊ de morositate tyberii. C. CXXVI.

Herodes aūt agrippa magis diligebat caiū: ⁊ [illegible] vit indignatōēꝫ tyberij latētē. Quadā aūt die cū sederet agrippa in curru cū caio. leuatis manibus in celū dicebat. Utinā viderē mortē importuni senis: ⁊ caiū dñm totius orbis hoc audiuit quispiā. s. auriga ipsius agrippe. qui postea cū reb⁹ dñi sui aufugiens. captus est ⁊ vinculatus: ⁊ cū traheref ad carcerē: petiit se duci ad imperatorē dicens: qꝛ in aure loquereť ei: qͦd esset ad eius vtilitatē. Et psitatus est imperatori: ⁊ dixit cōsulto: qꝛ sic optauerat agrippa mortē eius: ⁊ dñiū caij tyberius vero nō multū curabat verba vinculatoꝝ: ⁊ detrusus est ille in carcerē. Et cū sepe instaret agrippa vt iudicaret ⁊ occideret ridebat tyberius. Frater sufficiat tibi qꝫ vinculatus est: ⁊ ita differebat: qꝛ vt refert iosephus in oibus negocijs suis morosus erat. vnde cū statueret procuratores in prouincijs: vix aut nunqꝫ mutabat eos. Qͦd cū sepius qsitū esset ab eo quare. s. nō mutaret procuratores. rīdit se in hoc parcere plebicule. Scientes enim pcuratores se ad modicū habere pcuratoriū: emūgunt vsqꝫ ad sanguinē: ⁊ tāto dānant grauius quāto breuius: ⁊ q recētes [illegible] vulnerati. qui cū iaceret in via: ⁊ nō amoueret multitudinē muscarū a vulnere supueniēs alter putauit qꝫ h omittēt ex ibecillitate: ⁊ abegit muscas q opuerāt vuln⁹. Ad quē ille. Male inqt fecisti mihi: qꝛ muscas qͣs amouisti. iaꝫ plene erāt sanguie: ⁊ pcius molestabāt me: q autem supueniēt recētes acrius pungēt me. Sic ⁊ pcuratores vel officiales recēter substituti. acrius in subiectos deseuiunt.

¶ De Incarnatione ipsius herodis ⁊ de augurio bubonis. C. CXXVII.

Um aūt quadā die more

solito incitaret agrippa tyberium: vt extraheret aurigam suum de carcere. respondit idipsum ei non expedire: cum in presentia ipsius vellet eum vinculatus accusare: et cum in nullo sibi conscius esset agrippa testat⁹ est se velle vt extraheret et accusaret eũ eductus est ille de carcere: arguit eũ de crimine lese maiestatis: q2 optauerat mortẽ imperatoris: tũc ait tyberius carcerario. Liga hũc. Intellexit carcerarius preceptũ de eo q̃ educt⁹ fuerat de carcere: et ligatũ retrusit in carcere. Quadã aũt die cũ ambularet tyberius in hipodromo. i. curru equorũ: et teneret agrippã p manũ: vocato carcerario dixit ei. Liga hũc. et mirat⁹ ẽ ipse et vniuersi q̃ p̃ciperet agrippã ligari: cũ purpurat⁹ incederet: q2 erat de regio semine: cũ aũt duceret agrippa ad carcerẽ: patiebat intolerabilẽ sitim: q2 splẽdide comederat: et forte occurrit ei portitor aque: et dedit ei bibere: et postq̃ refocillatus ẽ: p̃misit ei q̃ i primo remuneraret eũ in regno caij: cõfidẽs q̃ in primo eẽt caius regnaturus: et posit⁹ ẽ i carcere. Quadã aũt die cũ staret innixus arbori: cuius frõdib⁹ insidebat bubo: accessit ad eũ vn⁹ de cõcaptiuis: et locut⁹ ẽ ei. Noli inq̃t estimare q̃ adulãdo loquar tibi cũ sis cõcaptiu⁹ meus volo eni indicare tibi: qđ indicauerũt mihi dij. Erat h̃ peritus in augurijs: cito inq̃t liberaberis: et intãtũ sublimaberis: q̃ etiã tũc tibi inuideant oẽs amici tui: et i hac p̃spitate morieris: relinquẽs bona tua filijs tuis: q̃cito aũt hui⁹ generis alitẽ videris ampli⁹ sup te: scito q2 q̃nto die morieris: cũ aũt eẽt herodes in carcere: deferebat ei dñs carceris: sciens eum virum nobilem ac familiarem caij: et sustinebat tanquã ignorans: sibi fieri multas commoditates ab amicis suis in carcere: et fuit per sex menses in carcere.

¶De Morte tyberij et substitutione caij: et sublimatione herodis. C. CXXVIII.

Postea cũ esset tyberius apud capreas: cepit infirmari: videns aũt se moriturũ conuocatis nobilib⁹ imperij sui: et duob⁹ nepotib⁹ suis. Caio et tyberio: statuit vt i crastino substitueret sibi successorẽ: et orauit deos suos: vt intimarent ei mentẽ suã quẽ nepotẽ suorũ vellent substitui in imperio: et statuit apud se: vt illum qui primo veniret ad eum in crastino constitueret eum imperatorem: vt ita quasi per sortem eligeret. Tamen significauit tyberio vt prior veniret. Qui mane noluit venire nisi prandisset: et venit prior caius. Quẽ videns tyberius fleuit amare: dolens quia alter non venerat quẽ volebat substituere Et locutus est ad eũ tyberius. Fili tu succedes mihi in imperio: qđ potius debebatur tyberio quasi hereditario iure tanq̃ filio filij. Sed ego video te vtilem imperio: et noui mentes deorum: et conuocatis nobilibus denunciauit eũ imperatorem: et mortuus est: et statim aliquãtulũ insonuit fama in ciuitate romana de morte tyberij: et venit quidã hebreus amicus herodis agrippe ad carcerẽ: et hebraice dixit ei mortuus est leo: et cepit agrippa mirabiliter gratulari adeo vt quereret dñs carceris: que esset causa tante exultationis: et confessus est q̃ ille significauerat ei hebraice mortẽ tyberij: et statim dñs carceris liberauit eum: et statuit sibi collateralẽ in mensa. In crastino alij insonuerunt rumores: q̃ tyberius conualuerat: et tertia die romã venturus erat. Tũc arguit eũ dñs carceris: q2 deceperit eũ: timẽs ne in caput eius redũdaret q̃ liberauerat ipsũ: et mirabiliter verberauit eũ: et retrusit eũ in carcerẽ. Postea increpuerũt certi rumores de morte tyberij: et substitutione caij: et venit caius romã: et sepeliuit tyberium honorifice: voluit etiã ipsa die agrippã liberare: sed dissuasum est ei: ne videretur facta tyberij in irritum velle subito reuocare. Postea p aliquot dies liberauit eum: et sublimauit eũ. Dedit enim ei duas tetrarchias. s. tetrarchiam philippi et tetrarchiam lisanie: et imposuit ei diadema: et sublimatum in regem remisit in iudeam.

¶De Imperio caij et eius vita et studijs ac ludis. C. CXXIX.

Ex chronicis. Romanorũ igit quartus caius caligula cepit anno domini. xxxix. mundi vo. iiij. M. ij. et regnauit annis. iiij. Hugo floriacẽsis li. iij. Caius iste germanici filius q2 in exercitu natus fuerat cognominatus a nomine calciamẽti militaris. i. caligula fortu⁹ ẽ. Suetonius li. iiij. Princeps aũt creat⁹ caius: dampnatos relegatosq̃ restituit: criminũ siqua residua ex priore tpe manebãt: omnium gratiã fecit: libellũ de salute sua oblatũ non recepit: contendẽs nihil sibi admissum: cur cuiq̃ inuisus esset: negauit quoq̃ se aures delatoribus habere. Magistratibus liberã iurisdictionẽ et sine sui appellatione concessit: multis incendiorũ damna suppleuit. Statura fuit eminenti: colore pallido: corpore enormi: gracilitate maxima ceruicis et crurũ: oculis et temporibus concauis: fronte lata et torua: capillo raro: et circa verticẽ nullo: hirsutus cetera: quare trãseũte eo: p̃spicere ex superiore parte aut omnino quacũq̃ de causa caprã nominare: criminosum et exitiabile habebatur: vultum vero natura terrum et horridũ: etiam ex industria efferebat: componens ad speculũ in oĩum terrorẽ ac formidinẽ. valitudo ei neq̃ animi neq̃ corporis constitit. incitabat in somno maxime: neq̃ enim plus q̃ tribus nocturnis horis quiescebat. ac ne his quidem placida quiete sed pauida. miris rerum imaginibus: vt qui inter ceteras pelagi quondã speciem colloquentem secum videre visus est. Ideoq̃ magna parte noctis vigil. cubandiq̃ tedio nunc thoro residens. nũc per longissimas porticus vagus. inuocare idẽtidem atq̃ expectare lucem consueuerat: vestitu calciatu ceteroq̃ habitu neq̃ patrio neq̃ ciuili. ac ne virili quidem: ac deniq̃ humano vsus est. Sepe depictas gemmatasq̃ indutus penulas. manuleatus et armillatus in publicum processit: aliquando sericatus et cicladatus: ac modo in crepidis vel cothurnis. modo in speculatoria caliga. nonnunq̃ socco muliebri. plurimũ vero aurea barba fulmen tenens: ex disciplinis liberalibus minimum eruditioni eloquentie plurimum attendit: quantumuis facundus et promptus. vtiq̃ si perorãdũ in aliquẽ esset irato et verba et sententie suppetebãt. p̃nunciatioq̃ et vox: vt neq̃ in eodẽ loci pre ardore consisteret et exaudiret a procul stãtib⁹ p̃orator⁹ hinctur se lucubrationis sue telũ minabat. leuius cõptiusq̃ scribendi gen⁹ adeo contẽnens: vt senecam tunc maxime placentẽ cõmissiões meras cõponere: et arenam esse sine calce diceret. Sed et alior generũ artes studiosissime et diuersissimas exercuit. canendi atq̃ saltandi voluptate ita efferebatur: vt ne publicis quidem spectaculis temperaret quominus tragedo pronunciãti contineret: et gestũ histrionis quasi laudans et corrigens palam effingeret. Siquis autẽ eo saltante vel leuiter obstreperet. detrahi iussum manu sua flagellabat.

¶De Exilio herodis tetrarche: et herodiadis. C. CXXX.

Domestor. Porro herode agrippa in regem sublimato inuiderunt ei oẽs propinq̃ eius: et soror sua herodias: q̃ miserta fuerat infelici. nõ inuidit felici. precipue q2 habebat nomen regis: q2 vir su⁹ erat maior natu filius magni herodis: et nunq̃ meruit rex appellari sed tetrarcha: persuadebat itaq̃ viro suo de die in diẽ: vt iret romã et satageret omnibus modis vt sibi cõpararet nomẽ regis. At ille malebat esse in ocio: q2 opulẽtus erat: vnde sepe vxor exasperata: dicebat q̃ carit opes tue: q2 tu. s. magis opes diligis q̃ honorem. Tandem victus instantia vxoris. iuit ad caium cum magno apparatu: et ipsa cum eo: et inuenerunt caium baijs. herodes aũt agrippa qui p̃sensit q̃ non pro bono suo issent disposuit ire post eos: sed premisit nũciũ familiarem suũ et amicissimũ caio: per quẽ direxit epistolã in qua cõtinebatur: q̃ herodes tetrarcha etiã viuente tyberio amicitiã firmauit cũ rege parthorũ vt esset rebellis romano imperio. Et in argumentũ huius rei significauit ei: q̃ in ciuitatib⁹ suis habebat arma q̃ sufficerent. lxx. milibus hominũ: cũq̃ venisset herodes tetrarcha: et herodias vxor sua ad caium: et satis honorifice recepisset eos. superuenit nuncius herodis agrippe: et porrexit ep̃lam caio. Perlecta aũt ep̃la caius aliunde incipiens. cepit inquirere de statu herodis tetrarche. et vtrum in ciuitatibus suis esset tanta copia armor quãtam ipse audierat: et nõ negauit. Et tũc credens caius verũ esse quod significauerat ei herodes agrippa relegauit eum in exiliũ vxori aũt sue q2 erat soror herodis agrippe. quẽ maxime diligebat: dedit libertatem redeundi vt haberet terrã suã. Ipsa vero comitata est virum in exilio. dicens. Quia non dimitteret eũ in aduersis. cui cõmunicauerat in prosperis: et deportati, sunt in exiliũ lugdunum: vbi postea miserabiliter mortui sunt. Et dedit caius galileam quã habuerat herodes tetrarcha herodi agrippe: et ita habuit tres tetrarchias.

¶De Philone et scriptis eius. C. CXXXI.

Eusebius in historia eccl'iastica li. ij. Cui⁹ caij tpib⁹ philon insignissim⁹ scriptorũ florebat: qui nõ solũ in nostra verũetiam in grecor phis primus inter p̃mos habebat. hic aũt genere quidẽ a proauis hebreus apud alexãdriã in omnib⁹ claris et nobilibus vins clarior ac nobilior erat. In diuinis aũt legibus et patrijs institutis: quãtus qualisve fuerit. ex his que nobis librorum suorũ tradidit monumentis omnibus clarum est. Hieronymus in lib. de illustribus viris. Philon iudeus natione alexandrinus de genere sacerdotũ. ideo a nobis inter scriptores ecclesiasticos ponit: quia librũ de prima marci euangeliste apud alexandriã ecclesia in nostrorũ laude versatus est non solum eos ibi: sed in multis prouincijs est memorans: et habitacula eor dicens monasteria. Ex quo apparet talem primum christo credentium fuisse ecclesiam: quales nũc monachi esse imitãtur. hunc aiunt sub caio caligula rome piclitatũ: quo legatus gentis sue missus fuerat. cũq̃ secunda vice venisset ad caium. in eadem vrbe locutum esse cũ ap̃lo petro. eiusq̃ habuisse amicitias: et ob hanc

eūſam etiā marci diſcipuli petri apud alexandriā ſectatores ornaſ ſe laudibus. Extant huius pclara ꝛ innumerabilia opa. in quinqꝫ libros moyſi. ſ. de confuſione linguarū li. vij. De natura ꝛ inuentione li. j. De his que ſenſim peccamur ꝛ deteſtamur li. j. De eruditione li. j. De herede diuitiarū li. vij. De diuiſione equaliū ꝛ cōtrariorū li. j. De tribus virtutibus li. j. Cur quorundā in ſcripturis mutata ſint nomina li. j. De pactis li. ij. de vita ſapientis li. j. De gigantibus li. j. Que ſomnia mittanſ a deo li. v. Queſtionū ꝛ ſolutionū in exodo li. v. De tabernaculo ꝛ decalogo li. iiij. Necnō ꝛ de victimis repromiſſionibus ſiue maledictis: de prouidentia: de iudeis: de cōuerſatiōe vite: de alexandro: ꝛ q̄ ꝓpriā rationē habeant muta animalia ꝛ q̄ omnis inſipiens ſit de vita noſtrorū: de agricultura. ij. de ebrietate ij. Sunt ꝛ alia eius monumenta ingenij: que in noſtras manus non peruenerunt: de quo vulgo apud grecos dicitur ꝰplatō philoniʒei: ꝰphilon platonici vt aut plato philonē ſequiſ: aut platonē philon: tanta eſt ſimilitudo ꝛ ſenſuum ꝛ eloquij.

De Temeritate caij q̄ dei cultū ſibi vſurpauit. C. CXXXII.

Omeſtor. Fuit autē caius in initio imperij ſui ꝑ biennium ſatis manſuet⁹: poſtea co[n]ſcius euanuit in elatione: ꝛ in tantā prorupit veſaniā vt ab vniuerſis hominib⁹ imperij ſui vellet coli tanq̄ deus: ꝛ dicebat ſe fratrē iouis: vnde etiā filiā vnicā quā habebat: ponebat inter genua iouis: vt ita quaſi cōmunis vtriqꝫ videreſ. Suetonius. Caius itaqꝫ caſtoris ꝛ pollucis ede ſepe ꝯſiſtens: inter duos fratres mediū ſe adorandū adeuntibus exhibebat: templū etiam numini ſuo propriū: ꝛ ſacerdotes ꝛ excogitatiſſimas hoſtias inſtituit. In templo ſimulachrū ſtabat aureū: amiciebaturqꝫ quotidie veſte qua ipſe vtebatur. Magiſteria ſacerdotij ditiſſimus quiſqꝫ ꝛ ambitione ꝛ licitatione maxima vicibus comparabat. Et noctibus quidē plenam fulgentemqꝫ lunam inuitabat aſſidue in amplexus atqꝫ concubitum. Interdum vero cum capitolino ioue ſecreto fabulabatur modo ſuſurrans ac prebens in vices aurem: modo clarius: nec ſine iurgijs: nam vox comminātis audita eſt: donec exhortatus vt referebat: ꝛ in contuberniū vltro inuitatus eſt.

De Crudelitate eiuſdem. C. CXXXIII.

Uic antonie per indignitates ꝛ ceda carnis extat mortis: dato tamen vt quidaꝫ putant ꝛ veneno: nec defuncte vllū honorē habuit: proſpexit e triclinio ardētē rogū: fratrē tyberiū inopinantē: immiſſo repēte tribuno militū interemit. Sillanū ſocerū ad necē ſecandaſqꝫ nouacula fauces cōpulit: iuliā filiā infantē: nullo firmiore iudicio ſui ſeminis eſſe credebat q̄ ſeritatis: que illi tāta iam tūc erat: vt infeſtis digitis ora ꝛ oculos ſimul ludentiū inceſſeret: horreis precluſis nōnunq̄ famē populo indixit: parentes ſupplicijs filiorū intereſſe cogebat: quorū vni valitudinē excuſanti lecticā ſuā miſit. Reuocatū quendā a vetere exilio ſciſcitatus quidnā ibi facere conſueſceret: ridente eo per adulationē: deos ſemꝑ orauit vt qd̄ euenit periret tyberius: ꝛ tu imperares: opinans quoqꝫ ſibi exules ſuos mortē imprecari: miſit circū iſulas q̄ vniuerſos ꝯtrucidarēt: nihil magis in natura ſua laudare ſe ac ꝓbare dicebat q̄ inuerecūdiā: nō temere i quēq̄ niſi crebris ꝛ minutis ictib⁹ animaduerti paſſus eſt: ꝑpetuo notoqꝫ pcepto ita fieri vt ſe mori ſentiat. Queri etiā palā de cōditiōe ſuorū tēporū ſolebat q̄ nullis publicis calamitatib⁹ inſignirenſ: ſui obliuionē ꝛ iminere ꝓſperitate rerū: atqꝫ idētidem exercituū cedes famē peſtes peſtilentiā incendia: hiatum aliquem terre optabat. Animū quoqꝫ remittendi: ludoqꝫ ꝛ epulis dedito: eadē factorū dictorumqꝫ ſeuitia aderat. Quotiens vxoris vel amicule collum exoſcularet: addebat. Tā bona ceruix ſimul ac iuſſero demetur. Pulchros ꝛ comatos quotiens ſibi occurrerent occipitio raſo deturpabat.

De Impudicitia ei⁹ ꝛ ꝓdigalitate ꝛ rapina. C. CXXXIIII.

Udicitie neqꝫ ſue neqꝫ aliene pepercit cunctis oib⁹ ſororib⁹ ſuis ꝯſuetudinē ſtupri fecit: eaſdē ſepe exoletis ſuis proſtrauit: poſtremo ꝯdēnauit eas q̄ſi adulteras: ꝛ inſidiarū aduerſus ſe ꝯſcias: ꝓdigorū oīum īgenia ſupauit: cōmētus nouū balnearū vſum: portētoſiſſima ciborū atqꝫ cenarū: vt calidis frigidiſqꝫ vnguētis lauareſ preciosiſſimas margaritas aceto liquefactas ſorberet: cōuiuijs ex auro panes ꝛ obſonia apponeret: aut frugi hominē eſſe oportere dictitans aut ceſarem: fabricauit ꝛ de cedris liburnicas: gemmatis puppibus verſicoloribus velis: magna termarū ꝛ porticuū ꝛ tricliniorū laxitate magnaqꝫ etiā vitium ꝛ pomiferarū arborū varietate: quibus diſcumbēs de die inter horos ac ſimphonias littora campanie peragraret. Exhauſtus atqꝫ egens ad rapinas conuertit animū: vario ꝛ exquiſitiſſimo calūniarū ꝛ exactionū ꝛ vectigaliū genere: vectigalia noua ꝛ inaudita exercuit: nullo rerū atqꝫ hominū genere omiſſo cui nō tributi aliquid imponeret. Nouiſſime cōtrectāde pecunie cupidine incenſus ſepe ſuper īmenſos aceruos aureorū patentiſſimo diſtēſos in loco. nudis pedibus ſpaciat⁹: ꝛ toto corꝑe aliq̄n diu volutatus eſt. Militias reſqꝫ bellicas ſemel attigit: diuerſiſſima in eo vitia erant ſumma confidentia ꝛ nimius metus: nam qui deos tantope contēneret. ad minima tonitrua ꝛ fulgura conniuere ꝛ caput obuoluere. ad maiora vero ꝓripe ſe e ſtrato. ſub lectūqꝫ cōdere ſolebat. In ſicilia irriſis multorū locorū miraculis: repente a meſſana noctu profugit ethnei verticis fumo ac murmure pauefactus.

De ſtatua caij quā i tēplo hieruſalē mādauit erigi. C. CXXXV

Omeſtor. Miſit ergo imaginē ſuā per vniuerſum imperiū ſuū vt oēs adorarēt eam ꝛ ſic fecerūt oēs exceptis iudeis. Unī cū in alexādria ciuitate orta eēt ſeditio īter iudeos ꝛ gētiles: ꝛ veniſſet vtraqꝫ ꝑs ante caiū vt diſcutereſ ꝯtrouerſia: inē ceteras allegationes q̄s habuerūt gētiles ꝯtra iudeos. obiecerūt eis q: deū ſuū quē cōmuniter oēs gentiles recepant ipſi inhonorabāt: q: ſ. imaginem caij nolebāt honorare. Et tunc primo ſciuit caius: q: iudei nō adorabant imaginē eius. Significauit ergo petronio pſidi ſyrie: vt ſtatuā ſuā poneret in tēplo hieruſalē: vt facilius reciperent eā in circūſtantibus ciuitatib⁹. Q ſi forte iudei reclamarēt. collectis romanis legatōib⁹ intraret iudeā: ꝛ nemini pceret manus eius. collecto ḡ exercitu. intrauit petronius iudeā. Et venerūt ad eū iudei de hieruſalē cū amicis herodis agrippe: qui erat pcordialis caio ꝛ ſupplicauerūt ei ne ad hoc hortareſ eos: q: prius pmitterēt ſe occidi: ꝛ pbabāt iugulos: dicebāt etiā q̄ nunq̄ ampl⁹ colerēt terrā: vt ſic media afflicti morerenſ. Et reſpōdit petronius nō: de ꝯſilio ſuo hoc ꝓceſſiſſe: ſꝫ nō audebat reſiſtere mādato imꝑatoris: vidēs tñ q: grauē iacturā incurreret cai⁹ ſi amitteret tributa toti⁹ iudee: pmiſit q: opponeret ſe caio ꝓ eis: ꝛ miſit epl̄aꝫ ſuā caio per viros honoratos: vt deſiſtēt ab hoc mandato. Qui cū veniſſent ad caiū: nō auſi ſunt ſe pſentare in cōſpectu caij ſed acceſſerūt ad herodē agrippā: vt ſubueniret iudeis q: vna de tetrarchijs ſuis. ſ. galilea erat in iudea: tunc herodes inuitauit caium in craſtino: vt comederet cū eo: ꝛ cū in craſtino eēt in cōuiuio. admiratus eſt delicias cōuiuij: ꝛ cepit memorare caius quāta fuerat herodes paſſus pro eo. ſ. vincula tiberij ꝛ alia multa. Et pcepit vt peteret quicquid vellet: ꝛ daret ei. At ille rn̄dit. ſibi ſufficere gratiaꝫ eius. Et cū ille inſtaret vt aliq̄d peteret: petijt ne poneret ſtatuā ſuaꝫ hieruſalē in tēplo: ꝛ iratus eſt caius: tamē cōſiderans a[m]icitatē agrippe: q: noluerat opes vl̄ honores petere: acquieuit ei: ꝛ ſcripſit petronio in hūc modum. Si nondum poſita eſt ſtatua in templo: non eſt neceſſe vt ponaſ. ꝛ ſic non eſt poſita ſtatua in templo.

De Nece eiuſdem imperatoris. C. CXXXVI.

Oſtea reſcripſit caius ſcripſit petronio in hūc modū. Quia ꝯtēpſiſti mādatū imꝑatoris ꝛ poti⁹ dilexiſti munera iudeorū elige tibi qd̄ vis genus mortis: vt diſcāt oēs nō eſſe tutū obuiare mādatis imperatoris: ſed deo ꝓcurāte ita factū eſt: vt prius audiret famaꝫ mortis eius q̄ videret nūcios hui⁹ legatōis. Suetoni⁹. Perijt eni cai⁹ ingētia facinora auſus. ꝛ aliquāto maiora moliēs. Siqdē ꝓpoſuerat antium ꝛ alexādriā cōmigrare interempto prius vtriuſqꝫ ordis electiſſimo quoqꝫ. Qd̄ ne cui dubiū videaſ: in ſecretis ei⁹ repti ſunt duo libelli diuerſo titulo. alteri glad⁹. alteri pugio index erat. ambo notas ꝛ noīa cōtinebāt morti deſtinatorū. Inuēta eſt ꝛ arca ingēs variorū venenorū plena quib⁹ īmerſis infecta maria tradunſ nō ſine piſcium exitio: quos enectos eſt⁹ in ꝓxima littora eiecit. Ita bacchātē atqꝫ craſſantē. cū placuiſſet palatinis aggredi. pmas ſibi ptes caſſius cherreas tribun⁹ cohortis ꝑtorie depopoſcit. Quē ſeniorē iaꝫ mollē ꝛ effeminatū. caius omni ꝓbro denotare ꝯſueuerat: ꝛ modo ſignuꝫ petēti priapū aut venerē dare. mō ex aliq̄ cā grās agēti. manū oſculādā offerre formatā in obſcenū modū. Is prim⁹ a tergo ceruicē gladio ceſum grauiē ꝑcuſſit. Deinde corneli⁹ ſabin⁹ altere ꝯiuratis ex aduerſo pect⁹ traiecit: iacentē ꝯtractiſqꝫ mēbris clamitantē ſe viuere. ceteri vulnerib⁹. xxx. ꝯfecerūt. nā ſignū erat oīuꝫ repete. Quidaꝫ etiā obſcena ferrū adegerūt. cadauer ei⁹ clā aſportatū in hortos: ꝛ tumultuario rogo ſemiabuſtū. leui ceſpite obrutū ē. Satiſ ꝯſtat hortorū cuſtodes vmbris inquietatos in ea quoqꝫ domo in qua occubuerit nullā ſine aliquo timore tranſactā noctem donec ipſa dom⁹ incēdio ꝯſumpta ſit. Perijt vna ꝛ vxor gladio cōfoſſa: ꝛ filia parieti illiſa. Paucis q̄ pirēt. ſomniauit ſe ꝯſiſtere in celo iuxta ſoliū iouis. Ipulſumqꝫ ab eo dextri pedis pollice in terrā pcipitatū. Eodē tp̄e olīpie ſimulachrū iouis: qd̄ diſſolui trāſferriqꝫ romā iuſſerat. tm̄ cachīnuꝫ repēte edidit: vt machinis labefactis opifices diffugerint.

Liber Octauus. Incipit.

De Promotione claudij ad imperium. C. I.

Omestor. Caio igit cū esset rome ⁊ rediret a ludis circēsib⁹ ɔsilio senatoꝝ īterfecto orta ē ī ciuitate dissensio int̄ curiā ⁊ milites ⁊ pplz. Curia dicebat senatores ⁊ viri cōsulares. Quia igit viderāt senatores seruitiam impatoꝝ ⁊ icōmoda q̄ ide ɔtigerāt reipub. voluerūt penit⁹ extirpare iperiū ab vrbe: ⁊ voluerūt eā redigere ad antiquū statū in quo erat ante iuliū cesarē: vt esset reginē ciuitatis in arbitrio ɔsulū ⁊ senatoꝝ. Ecōtra milites ⁊ populus timētes auariciā senatoꝝ ⁊ amātes dōatiua īpatoꝝ: ɔstituerūt ipatorē claudiū auūculū cai viꝝ māsuetū ⁊ piū. Tūc venit herodes agrippa ad senatores ducēs secū de nobilioꝝb⁹ q̄ erāt ī curia simulans se fauere parti eoꝝ cū haberet eos exosos pp̄ter mortē cai. Cōsuluit ergo eis vt significarēt claudio ne moueret scisma in ciuitate: s; desisteret ab h̄ incepto. Et senatores rogauerūt herodē vt pergeret cū eis ad claudiū. Et ꝓfessus est se libēter fungi hac legatiōe: ⁊ missus ē cū alijs ad claudiū. Et eis audiētib⁹ dixit ei q̄ȯ dixerat corā senatorib⁹. In aure aūt dixit claudio vt nō desisteret ab icepto. q: ipse satageret vt maior pars nobiliū faueret parti eius. Et renunciauit senatoribus q̄ nollet claudius desistere ab incepto. Et cepit eis persuadere ne contrairent q: nō possent impedire: ⁊ allexit quosdā ⁊ tādē omnes. Et ita sine contradictione factus est claudius imperator: ⁊ persuasione herodis omnes occisi sunt qui consenserant in mortē cai: ⁊ petijt herodes ab eo vt decretū cai de statua adoranda reuocaret in irritū: quia impiū erat: ⁊ acquieuit ei: ⁊ precepit vt epistola reuocationis per singulas ciuitates iudee poneretur in loco eminenti vt videretur ab omnibus. Ex chronicis. Romanorum igitur claudius quintus cepit anno domini. xliij. mūdi vero. iiij. M. vj. Et imperauit annis fere. xiiij.

De Vita ⁊ moribus eiusdem. C. II.

Uetonius li. v. Hic imperio stabilito oium factoꝝ atq̄ dictoꝝ in eū veniam ⁊ obliuionē imppetuū sanxit ac prestitit: in se met augendo parcus ⁊ ciuilis: prenomine imperatoris abstinuit: nimios honores recusauit. In cognoscēdo ⁊ decernēdo mira varietate animi fuit: modo circūspectus ⁊ sagax: interdū inconsultus ⁊ preceps: ac nōnunq̄ friuolus amenti similis: seuū ⁊ sanguinariū natura fuisse magnis minimisq̄ apparuit: appiū sillanū cōsocerū suū iuliasq̄ neptes: alterā drusi alterā germanici fratris filiā: crimine incerto nec defensione vlla data occidit. Itē gneū pompeiū maioris filie virū ⁊ L. sillanū minoris sponsum. In. xxxv. senatores trecentosq̄ equites. R. tanta facilitate animaduertit: vt cū de nece ipsoꝝ renūciāte centurione factū esse q̄ȯ imperasset: negaret se quicquā imperasse nihilominus tamē rē cōprobaret: affirmantibus libertis milites officio functos q̄ ad vltionē imperatoris vltro percurrissent. Idē tormēta questionū penasq̄ parricidaꝝ repraesentabat exigebatq̄ corā quocūq̄ gladiatorio munere vel suo vel alieno: etiā plapsos iugulari iubebat: vt expirantium facies videret. Bestiarijs meridianis adeoq̄ delectabat: vt a prima luce ad spectaculū descenderet: ⁊ meridie dimisso ad prādiū pp̄lo p̄sederet: preterq̄ destinatos etiā leui subitaq̄ de causa quosdā cōmitteret: sed nihil eque q̄ȝ timidus ⁊ diffidēs fuit. Primus imperij dieb⁹ neq̄ cōuiuia inire ausus ē nisi speculatores cū lanceis circūstarent: militesq̄ ministroꝝ vice fungerent: neq̄ egrū quēq̄ visitauit nisi explorato prius cubiculo: culcitrisq̄ ⁊ stragulis pretentatis ⁊ excussis. Reliquo autē tp̄e salutatorib⁹ perscrutatores semp̄ apposuit: etiā quidā oibus ⁊ acerbissimos: quasdā insidias temere delatas adeo expauit: vt deponere imperiū tentauerit: quodā cū ferro circa sacrificantē se deprehenso: senatū per precones prope conuocauit: lachrymis ⁊ vociferatione miseratus est cōditiōē suā: cui nihil vsq̄ tuti esset: ac diu publico abstinuit: nulla adeo suspicio: nullus tā; leuis actor extitit: a quo non vel mediocri scrupulo iniecto ad cauendum vlciscendūq̄ compelleret.

De Eodem: ⁊ forma ipsius. C. III.

Nter cetera ī eo mirati sūt hoies obliuionē ⁊ inconsideratiā. Occisa messalina vxore: paulo p⁹ q̄ȝ ī triclinio ɔcubuit: cur dn̄a n̄ veniret requisiuit. Multos quos capite dānauerat: postero stati die etiā ī ɔsiliū ⁊ ad alee ludū admoneri iussit: ⁊ q̄ morarent̄ͭ somniculosos p nūciū icrepuit. Ductur⁹ ɔ̄ phas fratris filiā agrippinā vxorē nō cessauit omni ōrone filiā ⁊ alūnā ⁊ in gremio suo natā atq̄ educatā p̄dicare. Sermonis vo̅ rerūq̄ tantā sepe negligentiā ostēdit vt nec q̄s nec inter quos quove tp̄e, aut loco verba faceret scire aut cogitare existimaret. Cibi viniq̄ quocūq̄ ⁊ tp̄e ⁊ loco appetentissim⁹ fuit. cōuiuia agitauit ampla ⁊ assidua. ac fere patētissimis locis vt plerūq̄ sexcēteni simul discūberēt: nec temere vnq̄ȝ triclinio abscessit nisi distent⁹ ac madēs. Cōuiue qui p̄die ciphum aureū subripuisse existimabat, reuocato in diē posterū, fictilē apposuit. Dicit etiā meditat⁹ edictū: quo veniā daret flatū crepitūq̄ vētris in cōuiuio emittēdi. cū piclitatū quēdā pre pudore ex ɔtinētia repꝑisset. Somni breuissimi erat. nā ante media noctē plerunq̄ euigilabat: ⁊ tamē nōnunq̄ in iure dicēdo obdormisset: vixq̄ ab aduocatis de industria vocē augescētib⁹ excitaret. auctoritas dignitasq̄ forme non defuit stāti vel sedēti ac p̄cipue q̄escēti. nā ⁊ plixo nec exili corpe erat ⁊ specie caniciēq̄ pulchra, opimis ceruicib⁹. Ceterū ⁊ icedentē destituebant poplices min⁹ firmi. Et remisse quid vel serio agentē multa dehonestabāt risus indecēs. ira turpior spumāte rictu humētib⁹ naribus. capite vo̅ tu sp̄. tum in quātulocūq̄ actu vel maxime tremula.

De Iacobo zebedei ⁊ hermogene mago. C. IIII.

Omestor. Cū aūt voluit herodes licētiā accipe a claudio ⁊ redire ad ꝓpria: tūc claudi⁹ dedit ei q̄rtā tetrarchiā. s. iudeā: ⁊ sublimat⁹ ē rediens ad ꝓpria. Uenit aūt p̄mo in iudeā: ⁊ honorabiliter susceptus est a iudeis: q: in multis iuuauerat eos. Et cū ꝓpe eēt dies azimoꝝ venit in hierlm an̄ diē festū vt purificaret̄ ⁊ mūdus inter esset diei festo. Et ante dies azimoꝝ occidit iacobū fratrē iohannis. de quo refert clemēs alexādrin⁹: q: cū detrusus eēt in carcerē, necē cōuertit ad fidē custodē suū: ⁊ simul ambo capite trūcati sunt. Ex gestis. Hic itaq̄ iacob⁹ apl̄us cū omnē iudeā ⁊ samariā visitaret: ꝑ sinagogas ingrediēs: ⁊ oia q̄ a ꝓphetis p̄dicta sunt in chr̄o impleta ostēdēs. Hermogenes magus philetū discipulū suū ad cū misit. Qui cū venisset cū phariseis ad eū. conabat̄ asserere q̄ non esset verus dei filius ihesus. Iacobus aūt in sp̄ūsancto ɔfidēter agēs oēs assertiones eius euacuauit ostendens eis ex scripturis hūc esse verū dei filiū. Ille reuersus ad hermogenē dixit iacobū christi aplm̄ scias superari nō posse. Nā in noie chr̄i vidi eū demones eicientē. cecos illuminantē. leprosos mūdantē. oēs scripturas sanctas memoriter tenet. ⁊ ꝑ has ostēdit non alterū esse dei filium nisi hūc quē iudei crucifixerūt. Ueni ergo ad ipsum ⁊ postula tibi ab eo indulgentiam. Quod si non feceris scias me ad ipsū reuerti: ⁊ petere vt merear eius esse discipulus. audiēs aūt hermogenes hec repletus est zelo ⁊ vinxit philetū ita vt se mouere nō posset, dixitq̄ ei. Uidebim⁹ si iacobus tuus soluerit te ab his vinculis. Tunc philetus misit puerū suum ad iacobum. Qui cū nūctasset ei. ille sudariū suū misit phileto dicēs accipiat eū ⁊ dicat. Dominus ihesus chr̄s erigit elisos ⁊ ipse soluit cōpeditos. Statim aūt vt de sudario eius tetigit eum is q̄ attulerat. resolutus est a vinculo magi. Et currens venit ad iacobū insultās maleficijs eius. Unde dolens magus. arte sua excitauit demones. quibus dixit. Ite ⁊ iacobum mihi adducite simul etiā ⁊ philetū vt vindictā in eos ne mihi ceteri discipuli mei taliter incipiant insultare.

De Conuersione hermogenis ⁊ passione iacobi. C. V.

Enientes igit̄ demones vbi iacob⁹ orabat vlulare ceperūt ī aera dicentes. Iacobe apl̄e dei miserere nr̄i q: anteq̄ȝ veniat tp̄us nostrū iā ardem⁹. Quib⁹ ille. Quid venistis ad me. at illi. Misit nos hermogenes vt te ⁊ philetū pduceremus ad ipsū. Mox aūt vt ingressi sum⁹ angel⁹ dn̄i sanct⁹. cathenis igneis religauit nos ⁊ cruciamur. Dixit eis iacob⁹. In noie patris ⁊ filij ⁊ sp̄ūsancti exoluet vos angelus dn̄i. ita vt reuertētes ad hermogenē nō eū ledatis sed vinctū huc illū pducatis. Qui cū abijssent ligauerūt eū restibus a tergo manus. ⁊ ita adduxerūt eū. Cui dixit iacob⁹. Stultissime hominū q̄re nō cōsideras quē rogasti vt mitteret angelos suos ad lesionem meā. Clamabant autem ad iacobū demones. Dimitte nos vt possimus ⁊ tuas iniurias vindicare ⁊ nr̄a incēdia. at ille. Ecce philetus ante vos stat: cur eum nō tenetis. Dicūt illi. non possumus neq̄ formicā ɔtingere. q̄ in cubiculo tuo est. Tūc ait iacobus ad philetū vt discāt homines iuxta scholā dn̄i ihesu bona p malis reddere. ille te ligauit tu eū solue. Q̄ȯ cū fecisset. cōfusus ⁊ humilis hermogenes cepit stare. Cui iacob⁹. vade liber vbi volueris. Nō est discipline nostre vt inuitus aliq̄s cōuertat̄. Qui ait. Ego noui iras demonū. nisi dederis mihi aliq̄d q̄ȯ mecū habeā tenebūt me. ⁊ diuersis penis interficient. Accipe inq̄t baculū itineris mei: ⁊ cū eo pge securus quo

cũq; volueris. Qui cũ accepisset eũ abijt ⁊ posuit eũ sup ceruices su/
as: ⁊ discipulorũ suos zabernas plenas codicib⁹ cepit ignib⁹ cremare
Deinde reuersus tenere cepit plātas apostoli: rogās eũ ⁊ dicēs. Ani
mar liberator accipe penitētē quē hactenus sustinuisti inuidentē ⁊
detrahētē. Cui apostolus. Si verā penitentiā deo obtuleris indul/
gētiā consequeris. Uade ḡ p domos eorũ quos euertisti: vt p te reuo/
ces quos tu elisisti. Idolũ quoq; qḋ adorabas cōfringe: ⁊ pecunias
q̄s de malo ope acq̄siuisti in opib⁹ bonis expēde. In oib⁹ aũt obtē/
perauit hermogenes: ⁊ ita cepit in timore dei pfectus esse: vt etiā per
eũ fierēt virtutes a dño plurime. Post aliquātũ vero tēpus abiathar
pontifex vidit populũ multũ p doctrinā iacobi in christũ credidisse:
p pecunias excitauit seditiōes grauissimas: ita vt vn⁹ ex scribis mit
teret funē in collo eius: ⁊ perduceret eũ ad pretoriũ regis herodis: he
rodes autē filius archilai regis iussit eũ decollari. Cũq; duceret̃ ad
decollationē: in via paralyticũ iacentē ad se clamantē sanauit. Tunc
ille q̄ funē miserat in collo eius ⁊ eũ traxerat noĩe iosias misit se ad
pedes eius dicens. Obsecro te vt des idulgētiā mihi: ⁊ participē me
facias noĩs sancti credo eñ ihesum esse filiũ dei. Tũc abiathar pōti
fex iussit os ei⁹ pugnis cedi: ⁊ missa de eo relatiōe ad herodē ipetra/
uit: vt simul cũ aplo decollaret̃. Jacob⁹ aũt petita aq̄ baptisauit eũ
⁊ sic vna hora simul cũ ipo martyr effect⁹ pexit ad dominũ

¶ De discipulis eiusdē apli ⁊ libello trāslatiōis eiusdē. C. VI.

Calixtus papa. Sic itaq; beatus iacob⁹ plures discipulos habuit. si duodecim speciales: tres i hierosolymitanis oris elegisse legit̃. Quorũ her
mogenes psul effect⁹: ⁊ philet⁹ archidiaconus: post eius
passionē apud antiochiā multis miraculis decorati: sacra vita in do
mino quieuerunt. Et beatus iosias herodis dapifer vna cũ ipso aposto
lo martyrio laureatus est: nouē vero in galicia cũ adhuc viueret apo
stolus elegisse dicitur. Quorũ septē alijs duobus in galicia predicā/
di causa remanentibus cũ eo hierosolymis perrexerunt: eiusq; cor/
pus post passionē in galiciā per mare portauerunt. De quibus bea/
tus hieronymus in martyrilogio suo scripsit sicut a beato cromacio
didicit q̄ sepulto in galicia beati iacobi corpore: ab apostolis petro
⁊ paulo: infulis episcopalibus apud romā ordinant̃ ad predicandũ
dei verbũ ad hispanos adhuc gentili errore implicatos diriguntur.
Quibus predicatione sua illustratis torquatus acci. tisephons: vers
gij: secundus abula: indalecius vrci. cecilius elibri: isicius carcese: eu
frasius eliurgi. s. idibus maij quieuerunt. Extat vsq; hodie optimuz
miraculũ in testimoniũ preciose mortis eorũ. Nā in prefata solēnita
te eorũ vigilia. s. apud accinctinā vrbē ad sepulchrũ torquati retro ec
clesiā: annuatim arbor oliue diuinitus florē o maturis fructib⁹ onu/
statur: e quib⁹ ilico oleũ elicit̃ vnde lampades ante altare eius accen
dunt̃. Alij vo duo discipuli. s. athanasius ⁊ theodorus: vt in episto/
la beati leonis describit̃: iuxta corpus apostoli sepulti sunt vnus ad
dexterā ali⁹ ad sinistrã. Porro de libello trāslatiōis apli quid circa
quēdā eius pegrinũ acciderit: tpib⁹ nostris vobis dicēdũ ē. Cleric⁹
quidā mihi not⁹ amator ⁊ pegrin⁹ eius: hanc trāslationē cũ quibus
dā alijs apli miraculis volens secũ ad patriā suā deferre: cuidaz fer/
nando scriptori in vrbe eiusdē apli scribere fecit: ⁊ viginti nũmos in
preciũ dedit. Qui cũ libellũ dato precio accipet: ⁊ in basilica apli in an/
gulo quodā solus legeret: sup gremiũ suũ tot nũmos quot scriptori
dederat reppit: quos a nullo mortali s; ab aplo diuinit⁹ impositos
credidit: hāc itaq; beati iacobi trāslationē a nostro codice excludere
nolui cũ in ea tanta scribant̃ miracula que etiā a beati leonis om
nino discordāt epistola: hec aũt celebrat̃. iij. kl. ianuarij.

¶ De cōtinētia eiusdē libelli. C. VII.

Ecto: Apostolis itaq; diuersa cosmi climata adeuntib⁹: nutu dei iacob⁹ hibernie oras appul
sus: verbũ dei predicauit intrepidus: vbi. vij. discipulos
elegisse fert̃. s. torquatũ: secũdũ: indaleciũ: tisefontē eufra
siũ: ceciliũ: isichiũ: quorũ collegio lolium extirparet ac telluri arido ⁊
diu sterili semina gbi dei cōmitteret. Cũq; dies immineret subin⁹ hie
rosolymā cũ eis pgexit: ibiq; martyriũ subijt: cui⁹ corp⁹ discipuli ei⁹
nocte rapiētes p timore iudeorũ naui iposuerũt: ⁊ sepulturā ei⁹ diui/
ne prudētie cōmittētes: duce angelo galiciā appulerũt, ⁊ exeũtes de
portu posuerunt corpus eius in loco quodā ⁊ pgētes ad quādā femi
nā viduā dñam loci illius nobilē s; paganā dixerũt ei. Dña ihe chri
stus mittit ad te corpus discipuli sui: vt quē noluisti viuũ recipe sus
cipies vel defunctũ. Et narrantes miraculũ qualit̃ sine remigio illic
puenissent ad locũ illũ vbi prius eũ posuerāt ad ei⁹ sepulturā peti/
bāt. At illa dolo si animi ⁊ ferocie dixit eis: se libēter ↄcedere qḋ pe
tebāt: si tñ ptus regis hispanie assensum haberēt. Pergētes autez ad
regē benigne obtinēt: sed post paululũ iratus, ⁊ pmissi penitēs: iussit abeuntes insequi ⁊ necari. Et cũ iam pontē trāsissent: insequētes
eos milites ruente sub eis ponte. in flumine submersi sunt. Qḋ audi
ens rex vt dicit magister iohānes beleth sibi suisq; timens. misit ad
eos rogans vt securi venirent: ⁊ qḋ pmiserat obtinerēt. Illi ḡ redie
runt ⁊ ad fidē christi regē cũ pplo ↄuertũt. hoc audiens pdicta dña
de submersiōe militũ valde dolēs. redeũtib⁹ ad se discipulis ⁊ ex pte
regis pstatũ locũ petētib⁹. habeo inq̄t in illo mōte duos boues quos
euntes assumite: ⁊ plaustro iungentes q̄ necessaria sunt deferte: ⁊ lo
cũ sicut volueritis edificate. hoc aũt dolose dicebat: sciebat enim eos
boues indomitos esse ⁊ siluestres ⁊ ideo putauit q̄ non possent iun
gi nec applicari: vel si applicarent̃ currerent hac vel illac currũq; dis
siparent ⁊ eos occiderēt corpusq; deijcerēt: sed nō est sapiētia cōtra
dominũ. Illi enim malitiā ei⁹ nō aduertētes montē adeunt: ⁊ statiz
draconē flāmiuomũ inuenientes: cũ in eos irrueret. virtute crucis op
posite per mediũ vētrē findũt. Indeq; thauros accipiũt: ⁊ eis virtu
te dei mitigatis. sancti iacobi corpus imponũt: ⁊ sic nullo duce pala
tiũ mulieris intrātes. ea stupēte ⁊ cōuersa ad fidē. gratāter obtinēt
quicq̄d volũt. Sepulto igit̃ corpore: ⁊ de sumptib⁹ illius dñe fabri/
cata sup illud ecclesia. discipuli eius ad pdicandũ dispersi sunt. Duo
tñ ex eis excubantes ad eius tumulũ remanserũt: ⁊ post mortē suaz
iuxta eũ se tumulari fecerunt. Actos Lucas igitur viij. kl. apr. ... in
annũciatiōe dñica fuerit decollat⁹: ⁊. viij. kl. augusti. ab iderusa vsq;
ad cōpostellā trāslatus: ⁊. iij. kl. ianuarij. sepultus: q̄r materia sepul/
ture vsq; ad ianuariũ ab augusto durauit. statuerunt sancti vt in ec/
clesia festũ eius. viij. kl. augusti. s. in tpe magis congruo celebret̃.

¶ De carcere petri ⁊ interitu herodis ⁊ interitu de agrippe. C. VIII.

Omestor. Petrũ quoq; herodes apphēsum misit in carcerē: q̄r in dieb⁹ azimo
rũ nō licebat aliquē occidere. Et pter custodes carceris
tradidit eũ custodiēdũ q̄ttuor quaternionib⁹ militũ vo/
lens post pascha pducē eũ pplo: vt ipse pplus occideret eũ: nō ipse
herodis vt iacobũ: q̄r magi videbat̃ eis gloriosius si ipsi occiderēt eũ
q̄r princeps erat aplorũ. Cũ aũt in crastino pducitur⁹ eũ eēt herodes
ipsa nocte p angelũ a dño liberat⁹: venit ad frēs ⁊ narrauit quō edu
xit eũ dñs. Alia nocte abijt in aliũ locũ pre timore herodis ⁊ iudeorũ
herodes aũt cũ requisisset eũ ⁊ nō inuenisset: diligēter inquirēs d cu
stodibus. vtrũ nouissent q̄liā factũ eēt de eo: iussit eos adduci ad se
vt vindicaret in eos nō tñ vindicauit dño pertractante vt solutio petri
nulli noceret. Imminēte enim negocio descēdit herodes a iudea in
cesareā palestine ppinquās tyro ⁊ sidoni: vt noceret tirijs ⁊ sidonijs
quibus iratus erat: qḋ audiētes tirij ⁊ sidonij venerũt ad blastũ qui
erat cubicularius herodis ⁊ custos thesaurorũ eius: q̄r erat amicus
eorũ ⁊ patronus ⁊ eo interpte cōciliati sunt herodi: nō eñ poterant
sustinere inimicias regis tam vicini. Sequēti vo die herodes vesti/
tus veste regali sedebat pro tribunali apud eos ⁊ cōcionabatur ad
eos blandiens eis. Populus autez exhibebat ei laudes deo debitas
⁊ nō homini. Et dum adulatorijs fauoribus demulceret̃: ⁊ oblatos
sibi diuinos honores nō respueret respiciens supra se vidit iminētē
⁊ insistentē capiti suo in funiculo angelũ id est bubonē mortis pro
xime nunciũ. Et tunc vt tradit iosephus inclinauit se ad eos qui sibi
applaudebāt ⁊ dixit eis. En ego deus vester morior. Sciebat enim
iuxta qḋ dixerat ei augur se infra. v. dies post visionez bubonis mo
riturum. Et cōfestim vt habet̃ in historia pcussit eũ angelus dñi. i
facta est sup eũ vindicta dñi: q̄r p q̄nq; dies vētris dolore cruciat⁹ est
corrodebat eũ vermes viscera eius ⁊ ita paulatim ↄsumptus a ver
mibus expirauit. Reliquit aũt filiũ qui dictus est agrippa s; nō cor/
gnominatus est herodes q̄ adhuc erat rome nec habuit totũ regnũ
patris. habuit eñ terrā duarũ tribuũ ⁊ dimidiā vltra iordanē. Unde
legit̃ q̄r fideles de iudea iminēte euersione hierlm: p admotionem
angeli secesserũt in regnum agrippe.

¶ De ordinatiōe pauli ⁊ barnabe ⁊ q̄lit̃ dict⁹ ē paul⁹. C. IX.

Ic redit historia ad ordinē suũ ⁊ cōtinuat̃ ei id qḋ supradictũ ē collectā factā a fi
delib⁹ antiochie. missaz paupib⁹ in hierlm per barnabaz
⁊ paulũ. Barnabas igit̃ ⁊ paul⁹ reuersi sũt a hierosolymis
assumptos secũ iohāne qui cognominat̃ marc⁹ post repletũ ministeriũ
erāt aũt in ecclesia q̄ erat antiochie. pter eos q̄ venerant a hierosoly
mis pphete ⁊ doctores. Qui audito dño spũsancti remiserũt pau
lũ ⁊ barnabā in hierlm ad petrũ ac iacobũ ⁊ iohannē qui erāt ibi q̄
gauisi sunt audito mādato angeli vel spũsancti ⁊ ieiunātes ⁊ orantes
tes imposuerũt eis man⁹ in modũ ordinatorũ. Nec de ordinatione
apostolorũ aliq̄d legit̃: vel q̄ dñs iposuerit eis manus. De petro tñ
certuz habet̃ q̄ antiochie missam celebrauerit: sed aplis potuit pro
ordinatione sufficere qḋ dictũ est eis a dño. hoc facite in meā cōme

morationem. Et illi quidem missi a spiritusancto eodem duce itineris q̄ separauerat eos a ceteris abierunt seleuciā: ⁊ inde nauigauerūt cyprū. Habebāt aūt secū i ministerio iohanē q̄ cognominat̄ marc⁹. Et cū pambulassent vniuersaꝫ isulā vsqꝫ ad paphū: iuenerūt pseudo pphetā iudeū noīe barien q̄ erat cū sergio paulo pconsule. Tradūt aūt sancti qꝫ a sergio paulo cuerso ad fidē dict⁹ ē paulus vnde ꝟ primo fit i historia mētio de ꝟ noie. Solus origenes dicit qꝫ semp̄ fuit binomi⁹ dict⁹. s. saulus ⁊ paul⁹: vel i acceptiōe apostolat⁹ p̄mo sortitus ē ꝟ nomē: vt q̄ p̄mo a saulo psecutore dicebat̄ saul⁹ de supbo sa ct⁹ hūilis: p saulo diceret̄ paul⁹ quasi humilis ⁊ modicus. Unde q̄si nomē suū iterptādo dicit se minimū aploꝝ: videt̄ aūt. xiiij. āno a passioe dūi p uoc⁹ ad apostolatū cū barnaba ⁊ sorti⁹ pauli vocabulū ⁊. xiiij. pfect⁹ ad magisteriū gētiū. Cui satis cōsonat ecclesiastica historia vbi legit̄ p̄ceptū aplis: vt post passionē p. xij. annos p̄dicarent in iudea. xiij. aūt anno ceperunt paulatim transire ad gētes nōdū ex toto: postea oīno exierūt de finibus iudee.

De Itinere eorum ⁊ predicationis causa donec redierunt antiochiam. C. X.

Cum autē a papho nauigassent: venerūt i pgen ciuitatem pamphylie ⁊ tūc iohannes recedens ab eis reuersus ē hierosolymā: paul⁹ v̄o ⁊ barnabas venerūt antiochiā pisidie q̄ ē in grecia. Et igressi synagogā die sabbati sederūt q̄si audituri legē nō p̄dicaturi. Post lectionē aūt surgēs paulus ⁊ manu silētiū idicēs aggressus ē facē magnū sermonē ichoās a patrib⁹ ⁊ descēdēs ad chr̄m ac dicēs. Notū sit vobis viri frēs: quoniā p hūc vobis remissio pctōꝝ annūciat̄ a q̄b⁹ nō potuistis in lege moysi iustificari. Sequēti v̄o sabbato pene vniuersa ciuitas conuenit vt audiret v̄bū dei: qd̄ vidētes iudei repleti sūt zelo iuidie: quo commoti ceperūt cōtradicere his q̄ a paulo dicebant̄ blasphemātes. Blasphemus eni ē q̄ cr̄ iustitia obloquit̄ veritati. Tūc repleti zelo dei paulus ⁊ barnabas cōstāter dixerūt. Uobis oportet p̄mu loq̄ v̄bū dei ingra v̄bū dn̄i dicētis. Nō sum missus nisi ad oues q̄ perierūt domus israel s; qꝫ repellitis illud ⁊ idignos vos facitis: ecce cōuertimur ad gētes. Audiētes aūt gētes mētiōēꝫ de salute sua gauisi sūt: ⁊ glorificabāt deū: ⁊ crediderūt multi ex eis. Judei tn̄ ocitabāt mulieres religiosas ⁊ p̄marios ciuitatis ⁊ eiecerūt eos de finib⁹ suis. At illi excusso puluere pedū in eos venerūt iconiū. Ibiqꝫ p̄dicatiōi eoꝝ credidit copiosa multitudo iudeoꝝ ⁊ grecoꝝ: ⁊ demorati sūt multo tp̄e ibi fiducialit̄ p̄dicātes dn̄o p̄dicatiōēꝫ eoꝝ miraculis ofirmante. Et cū factus eēt impet⁹ gētiliū ⁊ iudeoꝝ cū p̄ncipib⁹ suis vt cōtumeliis afficerēt aplos ⁊ lapidib⁹ fugarēt eos: ofugerūt ad ciuitates lycaonie. s. listram ⁊ derben. Et erat vir q̄daꝫ listris claudus ex vtero matris sue: qꝫ nec ambulare nec stare poterat iussusqꝫ a paulo i noīe chr̄i vt surgeret: statim exiliit ⁊ ambulabat. Turbe aūt cū viderēt putabāt paulū ⁊ barnabā deos esse: ⁊ in forma hūana eis apparuisse: ⁊ vocabāt barnabā iouē: qꝫ prior esse videbat̄: paulū v̄o mercuriū: qꝫ semp̄ iuxta eoꝝ opinionē iouē comitabat̄: q̄ eloquēs ⁊ litterat⁹ fuisse credit̄ ⁊ facūdiā hoīb⁹ p̄stare putabat̄. Unde mercurius q̄si medi⁹ currēs int̄ aures ⁊ linguas a latinis: a grecis v̄o hermes q̄si iterpres dicit̄ tur. Deniqꝫ supuenerūt ab iconio ⁊ antiochia iudei: ⁊ ocitatis turbis in psecutiōēꝫ pauli lapidabāt eū: ⁊ eiecerūt eū q̄si vile cadauer estimantes eū mortuū esse. De qua lapidatiōe ad corinthios ait Semel lapidatus sum. Postea discipuli eius circūdederūt eū assistētes ei ⁊ respirauit: ⁊ nesciētib⁹ iudeis reportauerūt eū in ciuitatē ⁊ conualuit. Postea die profectus est cū barnaba in derben ⁊ predicauit ibi: postea redierūt per easdē ciuitates p quas venerāt ofirmantes fratres i fide: ⁊ ostituebāt p se epos: qꝫ erāt migraturi ⁊ incerti vtrū ad eos amplius eēnt reuersuri. Tādē v̄o nauigauerūt antiochiā vnde ⁊ prius exierāt ⁊ morati sūt ibi nō modico tp̄e cū discipulis.

De Primo concilio hierusalem celebrato supe questione legalium. C. XI.

Tunc descēderūt quidā de iudea christiani quidē adhuc tamen iudaizantes q̄ fuerant de secta phariseoꝝ. Facta est autē non minima seditio inter eos ⁊ paulū ⁊ barnabā. Quia predicabant fideꝫ absqꝫ legalibus non sufficere: ⁊ consentiebant eis multi veteri consuetudine imbuti. Et statuerunt vt pro hac lite dirimenda ascenderent in hierusalem ad maiores apostolos: scilicet ad petrum ⁊ iacobū episcopū hierosolymoꝝ. Anno itaqꝫ claudij quarto ascendit paulus cū barnaba assumpto tito: sicut ipse refert in epistola ad galathas. Et q̄ descēderant de iudea ascēderunt contra eos quidaꝫ: scilicet de heresi phariseorum ad fidem conuersi. Qui cum venissent hierosolymā ⁊ essent in presentia apostoloꝝ petri ⁊ iacobi ⁊ senioꝝ surrexerūt cōtra paulūꝫ ⁊ barnabā dicētes. Oportet circūcidi fideles ⁊ seruare legē moysi: ⁊ audita vtriusqꝫ partis sententia cōuenerūt apl̄i ⁊ seniores videre super hoc. Et post multam disceptationē surgens petrus ostendens rōnabiliter non esse imponendū fidelibus iugum legis: qꝫ ipse consilio dei baptizauerat cornelium ⁊ predicauerat gentibus euangelium ⁊ deus p̄dicationē eius cōfirmauerat fide mūdans corda eorum: ⁊ anteq̄ baptizarent̄ visibiliꝫ mittens sup eos spiritūsanctū nec indicens eis obseruantiā legaliū: ⁊ statim ceperūt paulus ⁊ barnabas narrare quanta signa ⁊ pdigia deus fecerat in gentibus per eos. Actoꝝ. Post hec iacobus auctoritate pontificali ptulit diffinitiuam sententiā: qꝫ questio ista mota est in ecclesia hierosolymitana cuius episcopus erat: nec poterat ad aliū transferri nisi per appellationem. Petrus etiā nondū erat cōstitutus in cathedra pontificali. Sꝫ paulopost. s. eodem anno ascendit romam.

De Diffinitiua sn̄ia iacobi sup p̄dicta q̄stione. C. XII.

Ego inquit Jacobus iudico eos qui ex gentibus conuertunt̄ nō cogi ad grauitatem legalium: sed consulo vt dirigamus ad eos epistolam vt abstineāt se immundicia idolatrie: ⁊ veri cultores sint: ⁊ a fornicatione vt sint casti: ⁊ a suffocatis ne carnes eorū comedant: ⁊ a sanguine ne illum bibant. Ideo hec quattuor specialiter decernit gentilibus conuersis prohiberi: vt ab vsu male consuetudinis reuocarent̄. Idolatria enim maxime in gentibus pullulaūerat. fornicatio quoqꝫ quasi naturale quiddā ⁊ nullius reatus reputabatur inter gentes. Erant etiaꝫ proni ad effundendū sanguineꝫ: ⁊ consueuerant bibere sanguinem imolatum diis suis. Ideo prohibiti sunt ab idolatria ⁊ fornicatione ⁊ etiam a sanguine fundendo vel bibendo. Sed de tertio: id est de suffocato magna est questio cur de prohibitum sit. Et dicunt quidam qꝫ duo prime prohibita fuerunt simpliciter ⁊ ad semper: scilicet idolatria ⁊ fornicatio. alia vero duo non nisi ad tempus: scilicet donec cōfirmati essent gentiles in euangelio quia enim proni erant quidaꝫ eorum ad suffocandum homines ⁊ sanguinem humanū comederent: ⁊ etiam consueuerant bibere sanguinem idolis imolatum vel hostium a se effusum. Ideo prohibitū est eis ad tempus omne suffocatuꝫ ⁊ omnis sanguis donec a pristina consuetudine reuocarent̄. Uel ideo hec eis in primitiua ecclesia prohibita sunt: quia iudei huiusmodi edulia abominabant̄ pro consuetudine legis. Ideo etiam eis ad fidem christi conuersis concessum est ab huiusmodi abstinere. ne fidem christi abhorrerent: ⁊ qꝫ mater sinagoga vel lex cum honore deducenda erat ad sepulchrum. Unde si gentiles non abstinerent ab huiusmodi iudei societateꝫ eorum abhorrerent: nec habitarent vnius moris in domo. Con[illegible] causa circumcidit paulus timotheū ⁊ etiam sanctificauit sin[illegible] sed postea retractatum est ab apostolo ad titum. s. vbi dicit. Omnia munda mundis. Alij dicūt qꝫ omnia ista simpliciter prohibita sunt ⁊ ad semper: sed ibi non accipit̄ suffocatum pro quolibet sanguine sed restringit̄ suffocatio ad oppressionem que fit inter homines. s. qua maior opprimit minorem: fortior debiliorem: qd̄ maxime solet fieri inter gentiles. Sanguis etiam restringit̄ ad humanū sanguinem qui prohibetur effundi. Sanguis enim in scriptura significare solet homicidium. vnde dauid propter homiciduꝫ dicit̄ vir sanguinum huic sententie consonat glosa. R. que dicit. Hec necessaria sunt sine quibus nō est salus. Preterea noluerunt apostoli determinare hoc nomen suffocatum vt haberet locum mysterium. Per suffocatum enim simpliciter sumptū intelligit̄ peccatuꝫ non confessum. aliquando aūt minus pprie sumitur textus vt locū habeat spiritualis sens⁹. Ad auctoritatem hieronymi sup ezech. q̄ solet hic obijci potest dici. qꝫ non cōdemnant̄ sacerdotes q̄ comedūt suffocatū de transgressione quasi a suffocato teneant̄ abstinere: sed tm̄ de gula ⁊ leccacitate. Solent enim volatilia occidere suffocādo siue iugulando. ita qꝫ sanguis non effunditur sed remanet intus: quia sicut dicitur ex hoc teneriores ⁊ dulciores sunt carnes: ⁊ sic est ibi leccacitas: que non conuenit sacerdotibus.

De Impletione totius legis per christum. C. XIII.

Apostoli igitur hec scripserūt eis nō qꝫ hec sola sufficerēt ad pfectā circūscisionem spūalē: sed qꝫ in his maxime peccabāt vt supradictū est: ⁊ ideo ab his specialiter ⁊ p̄cipue eos abstinere. p̄ceperunt. Ceteras autēꝫ phibitiōes ⁊ p̄cepta legis moralia voluerunt eos audire in sinagogis per singula sabbata: vt paulatim in cognitiōe ⁊ obseruantia diuine legis proficerēt. Nam illuc cōueniebant conuersi ex gentibus ⁊ iudeis cōuersis ad audiendā legem. Unde post predicta verba subdit iacobus. Moyses eni in sinagogis per omne sabbatum legit̄. Ac si diceret. s. h. preceptoruꝫ acerbitate ⁊ multitudine nolumus eos ad presens grauare ⁊ deterrere: sed procedente tempo

re cum frequentius ad lectionem legis et prophetarum. Inuenit: paru
latim vite instituta suscipient moralia. s. ad obseruanduz: cerimonia
lia ad spiritualiter intelligendum. Augustinus contra faustū libro
j. Sunt etenim precepta vite agende vt illud, nō cōcupisces: et precepta
vite significande vt illud. Circuncides omne masculinuz octauo die
que omnia per christum adimpleta sunt. Lex enim per moysen da
ta est: gratia et veritas per ihesum christum facta est. Que enim lex
per superbos etiam reatu preuaricationis deuicit augendo peccatū
iubēs qd implere nō poterant. Ipsius legis implet iustitiam gratia
spiritus in eos qui discūt a christo esse mites et humiles corde. Pro
phetias autē impleuit et in eo facta est veritas promissio dei. Quotquot
enim promissiones dei: in illo sunt: vt ait apostolus. Iam ipse legis vni
uersa prophetia que non tantum verbis sed etiam quarundā actio
num figuris saluatoris promittebat aduentum veritas facta est per
ihesum christum. Ex cuius aduentu iam regnuz dei cepit annuncia
ri: quia lex et prophete vsq ad iohānē: lex vt reos faceret qui desyde
rarent salutem prophete vt promitterent salutem.

℃ Quod ideo legis vmbre cessauerunt quia veritas
impleta est. C. XIIII.

Roinde cū queris cur iam nō circūcidit chri
stianus si christus nō venit soluere
legē sed adimplere. Respondeo imo ideo iam non circū
cidit christianus: quia expoliatio carnalis generationis
que illo facto figurabat: iam christi resurrectione adimpleta est. Et
qd in nostra resurrectione futurum est baptismi sacramento cōmen
datur. Nam neq penitus auferri debuit noue vite sacramentum qz
restat adhuc in nobis futura resurrectio mortuoruz. Et in melius ta
men id est succedente baptismo debuit commutari quia iam factuz
est quod nunquaz factum erat: vt vite future eterne in resurrectione
christi nobis preberetur exemplum. Sabbati ocium non obseruat
christianus: quia iam in illo perpetuum habemus sabbatum qui di
cit. Venite ad me omnes qui laboratis etc. et inuenietis requiem ani
mabus vestris. Differentiam ciboruz iam non obseruat christianus
quia quod illis figuris prophetabatur christus impleuit: nō admit
tens ad corpus suum quod in sanctis suis ad vitam eternam prede
stinauit quicquid per ista animalia in moribus hominum significa
tum est. Animalium sacrificia iam non offert quia quod talium re
rum figuris prophetabatur immolatione carnis et sanguinis sui chri
stus impleuit. Azima iam non obseruat christianus: quia quod ista
figura prophetabatur: expurgato veteris vite fermento nouam vitā
demonstrans christus impleuit. De carne agni iam non celebrat pa
scha: quia quod ista figura prenūciabatur: christus agnus immacu
latus sua passione impleuit. Neomenias non celebrat: quia celebra
tio noue lune nouam creaturaz significabat. De qua dicit apostolus
ecce facta sunt omnia noua. Immundiciarum baptismata non ob
seruat: quia iam venit christus consepelire nos sibi per baptismum
in mortem etc. Scenophegiam non celebrat: quia tabernaculum dei
fideles eius sunt: in quibus charitate consociatis et quodāmodo cō
pactis habitare dignatur quod illa figura promittebatur. Ita fit vt
omnia que ex illa scriptura propterea putatis non obseruari a chri
stianis qz christus ea soluerit. Sed propterea potius reperiantur nō
obseruari a christianis: quia christus ea impleuerit. Ipsa quippe ta
lium figurarum obseruatio prenunciatio christi fuit.

℃ De impletione cerimonialium. C. XV.

Ector. Itaqz quicquid in lege cerimoniale
precipitur in christo spiritua
liter impletur: aut in capite: aut in membris. Unde iam
veritate propalata litteralis eorū obseruantia reputabat
idolatria: dicente apostolo ad galathas. Ecce paulus dico vobis qz
si circuncidamini: christus nihil vobis prodest. Ubi etiam dicit glo
sa: qz non est leuior seruitus legis qz idolatria: hoc autem ideo: quia
tempus eorum transierat quo deus per ea se colenduz statuerat: vn
de decetero iam cassa et vana penitus in nullo iuuare poterant suos
obseruatores: sicut nec idola suos cultores. Et ob hoc omnino nulla
spes in eis erat ponenda sed tanqz superstitiosa ac per hoc etiaz per
niciosa procul erant abicienda: preterea dicit ibidem apostolus. Te
stificor omni homini circūcidenti se qz debitor est vniuerse legis fa
ciende. Quod intelligitur de illis qui ideo circūcidebant se: qz spem
ponebant in circumcisione: quibus et iam dictabat conscientia qz om
nia legalia integraliter erant seruanda: vnde conscientia licet erro
nea ligabat eos: ita qz si inde aliqua omitterent peccarent propter
conscientiam. Similiter etiam obseruando ea peccabant: et ita per
plexi erant: sed tenebantur deponere errorez sicut illi qui non ex in
uidia: sed ex ignorantia christū crucifixerunt: putantes se obsequiuz

prestare deo. Tempore vero medio inter legem et gratie reuelationē
licitum erat ea seruare propter vitandū scandalum iudeorum vt superi
us dictū est. Hec de cerimonialibus legis dicta sunt que neminē iu
stificabāt: qz nec ad hoc instituta sunt: sed date sunt iudeis duris in
flagellum. rudibus in pedagogū: perfectis autem in signum.

℃ De completione moraliū in euangelio. C. XVI.

Ero de moralibus preceptis que semper iu
stificant et immutabiliter permanent di
cit dominus in euangelio. Nisi abundauerit iustitia ve
stra etc. Nec ideo manus christi grauiores sunt qz man⁹
moysi. Quoniā si difficilius sit in se non irasci qz nō occidere. nō con
cupiscere qz mechari. tn̄ iugū christi leuius est qz onus moysi propter
septem. s. propter fomitis debilitationem. propter gratiaz concomi
tantem. propter auxiliū sacramentorū. propter apertam doctrinam.
propter promissorū eternitatez. propter exempla christi et sanctoruz.
propter hostis alligationē. Manus autē moysi dicimus graues nō
tantū propter defectū boruz auxiliorū: sed propter pene crudelitatez
et accelerationem: quia statim absq misericordia puniebatur trans
gressor. Et etiaz propter cerimonialium multitudinem. Et de hac di
cit petrus in actibus. qd tentatis imponere iugū etc. Et nota qz eadē
est perfectio in lege que in euāgelio: vt dicit augustinus. Sed multa
que in lege obscure precepta sunt propter imperfectionē populi cui
dabātur: qz non subito poterant ascendere ad perfectionē iustitie in
euangelio explanantur. Et gratia reuelata lex spiritualiter intellectā
cohibebat manum et animū. Sed ideo dicitur cohibuisse tn̄ manū.
quia moyses vt purus homo puniebat manū quā videbat: nō ani
mum quē non videbat. Christus autem deus est: et ideo in euange
lio taz de exterioribus qz de interioribus peccatis penā determinat.
Ideo dicit glosa. qz mandatum christi non est contrariū legi: sed la
tius legem in se continens qz. s. intelligerent eam pharisei: qz non in
telligebant ibi prohibita nisi opera homicidij vel fornicatōis vel hu
iusmodi. Unde et dominus ait. Non veni soluere legē sed adimple
re. In summa vero nota qz christus legem impleuit. s. septez modis
Primo moralia seruando sicut ipsemet in euangelio dicit. Ego eniz
que placita sunt ei facio semper. Et etiā cerimonialia: qz circuncisus
est: baptizatus. oblatus in templo et huiusmodi. Itē moralia expla
nando. que pharisei male intelligebant. Itē concilia preceptis addē
do. Itē vmbras legales cessare faciendo et veritatē exhibendo quaz
promittebant. Item nobis gratiam conferendo qua moralia possi
mus implere que non poterant impleri timore. propter hec omnia
dicitur lex per moysen data est etc. Gratia secundum augustinū pertinet ad
moralia: id est ad charitatis plenitudinem. veritas ad vmbrarū ceri
monialium reuelationē. Impletur autem lex vtroqz modo. s. et cum
fiunt que ibi precepta sunt. s. moralia per gratiaz etc. exhibentur que
ibi prophetata sunt. s. cerimonia significata per veritatem euangeli
cam. Item septimo modo impleuit christus legem et implet quoti
die vt dicit augustinus contra faustum: quia enim inquit etiaz sub
gratia positis in hac mortali vita difficile est omnimode iplere que
dam legis precepta: vt est illud. non concupisces. ipse per carnis sue
sacrificium sacerdos factus impetrat nobis indulgentiam. etiā hac
legem adimplens: vt qd ex infirmitate minus implere possumus ei⁹
perfectiōe recuperemus. cuius capitis membra facti sumus. Est ita
qz rota in medio rote: id est vetus testamentum in nouo et econuer
so. Nouum vero in veteri qzum ad prefigurationem sue prenuncia
tionem et intellectū spiritualē: vetus in nouo qztū ad expositionem.

℃ De mutatione veteru sacramentorum in noua. C. XVII.

Augustinus contra faustum lib. j. In nullū
aut nomē religionis siue veru
siue falsum coagulari possunt homines nisi aliquo signa
culorum vel sacramentorum visibilium colligat. Quorū. s.
sacramentorum vis valet plurimum: et ideo contempta sacrilegos facit
Impie quippe contēnitur sine qua non potest perfici pietas. Proin
de prima sacramenta que obseruabantur et celebrabant ex lege pre
nunciatiua erant christi venturi. que cū suo aduētu christus implesset
ablata sunt: et ideo ablata quia impleta. Et alia sunt instituta vir
tute maiora. vtilitate meliora. actu faciliora numero pauciora. tanqz
iustitia fidei reuelata et in libertatem vocatis filijs dei iugo seruitis
ablato qd duro et carni debito populo congruebat. Actor. Eccle
sia tamen quedam legalia retinuit: vt thurificationem. nō tn̄ quia si
gnificat qd semp faciendum est: pari namqz ratione et illud de carne
porcina comedenda retinuisset: sed quoniā ipsa litteralis obseruan
tia moralis est: quod inuenire non est in carne porcina: vel in suffo
cato et sanguine. In thurificatione nāqz deus honoratur sicut in ma
gnitudine et pulchritudine templi materialis: per quam significant

magnitudo ⁊ pulchritudo templi spiritualis.i.regni celestis: vel etiã anime iusti q̃ maior est (vt ait augustinus) toto mundo: nõ corporis distensiõe: sz potestate ⁊ virtute. Thimiama vero non retinuit: ne videat iudaizare. Et qz facilius incẽsum qḋ idẽ significat reperit̃ q̃ȝ ille species aromatice de qb⁹ thimiama cõficiebat. Unctionẽ quoqȝ retinuit: sȝ nõ eo modo quo lex vtebat̃. Illic eñ oleo sancto materiale tabernaculũ vngebat: hic aũt chrismate sancto christi tabernaculum spirituale inungitur.i.homo ipse cũ baptizatur.

¶ De Numero sacramentoꝝ noue legis. C. XVIII.

Enit ergo magnus ille medicus.i.per samaritanũ designatus ad genus humanũ qḋ vbiqȝ iacebat egrotũ: eiqȝ oleũ ⁊ vinũ.i.austeritatẽ cõminationum ac blandimenta promissionũ infudit: ⁊ eius vulnera preceptis salutarib⁹ ⁊ sacramẽtis alligauit. In septẽ nãqȝ sacramentis noue legis omnes nobis attulit causas salutis spiritualis. Cause eñ eñi sanitatis spiritualis non sunt nisi quattuor: sicut ⁊ quattuor corporalis.s.curatiua: ↄseruatiua: preseruatiua: melioratiua. Curatiua duplex est: quedã eñi totaliter ⁊ simul curat: vt baptismus culpam ⁊ penã omnino delens quãtũ in se est: quedã vero paulatim: vt penitẽtia. Cõseruatiua est cõfirmatio. In hac eñi dat̃ spiritus ad robur ⁊ ad conseruationẽ gratie que data est in baptismo. Preseruatiua est matrimoniũ in quo cõcupiscẽtia carnalis in ruinã prona turpitudinis excipit̃ honestate nuptiarũ: ne ruat in mortale peccatũ. Melioratiua est ordo in quo gratia melioraẗ ⁊ augmentat̃: ⁊ etiã extrema vnctio: qz hominẽ in meliori statu ponit ⁊ securiorẽ reddit. Est etiaȝ medicina quedã predicta quattuor sola faciens: scilicet eucharistia: quoniam ⁊ venialia curat: ⁊ ab eis animam preseruat: gratiam quoqȝ conseruat: quia panis cor hominis confirmat: ⁊ etiam gratiaȝ augmentat. Potest etiam dici ꝙ est medicina resumptiua que baptizatis datur ad reficiendũ animã sicut corporaliter curatis datur electuarium confortatiuum: vnde ⁊ reducitur ad curatiuam. Sciendũ autẽ ꝙ cũ sacramenta iustificare dicuntur: quod contenti est continenti attribuitur. Gratia nãqȝ in eis contenta iustificat: non ergo iustificant tanq̃ȝ causa efficiens sed tanq̃ȝ materialis. Sũt enim quinqȝ que diuersimode sanant animam: sicut ⁊ quinqȝ que corpus: naȝ corpus sanat deus auctoritate: medicina effectiue: dieta cõmuni seruatiue: vas medici sicut pixis contentiue: medicus autem ministerio Sic ⁊ deus animaȝ iustificat auctoritatiue: gratia vero vt medicina morbum expellens: impletio mandatorum tanq̃ȝ dieta: sacramenta quoqȝ tanq̃ȝ vasa medicinalia: sacerdos autem tanq̃ȝ minister: non est tamen omnino simile de sacramento ⁊ de pixide: sed simile pariter esset si vna tantũ pixis esset in qua daretur medicina. vel si daretur in alia non prodesset: sicut baptismus si daretur in aliquo alio liquore q̃ȝ in aqua non prodesset. Quid autem sit sacramentum ostẽdit augustinus dicens. Sacramentum est sacre rei signum. Idem sacramentũ est inuisibilis gratie visibilis forma: vt species panis ⁊ vini: que sunt sacrificiuȝ visibile: signant inuisibile corpus christi quod est sacramentum ecclesie. Quedam sacramenta sunt necessitatis: ⁊ quedam voluntatis: Necessitatis sunt hec quinqȝ: baptismus: cõfirmatio: eucharistia: penitentia: extrema vnctio. Uoluntatis vero sunt hec duo ordo ⁊ matrimonium. Item quedam sunt in quib⁹ ne cõferatur gratia: vt predicta necessitatis ⁊ ordinis. Alia in quibus non: vt matrimonium. Effectus sacramentorũ est vt talia sunt cuilibet qualis ipse accedit: id est bonis bona: ⁊ malis ac fictis mala scilicet occasionaliter bonis sunt ad salutem: malis ad iudicium. Ideo dicimus ꝙ sacramenta non debent conferri peccatoribus nisi penitentibus: hoc autem intelligas de peccatis manifestis: naȝ propter occulta nõ possunt alicui negari sacramenta nisi per admonitionẽ secretam vel publice in genere factam.

¶ De Institutione ⁊ potestate baptismi. C. XIX.

E institutione baptismi christi quãdo inceperit varie sunt opiniones. Alij dicunt institutũ esse cũ nicodemo dominus ait: nisi quis renatus fuerit ex aqua ⁊ spirituosancto ⁊c. Alij cũ apostolis dixit. Ite docete omnes gẽtes: baptizantes eos in nomine patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti. Sed hoc dixit post resurrectionẽ eis: quos ante passionẽ miserat binos ⁊ binos ad predicanduȝ in iudeam ⁊ ad baptizandũ dicens. In viã gentiuȝ ne abieritis. Iaȝ ergo institutus erat baptismus: quia baptizabãt simul ⁊ predicabant. Si vero queritur in qua forma tunc baptizauerunt: sane dici potest. In nomine trinitatis: scilicet in ea forma in qua baptizauerunt postea gente que ante passionem potest intelligi fuisse tradita licet non sit scriptum. Commodius ergo dicitur institutio facta quãdo christus a iohanne baptizatus est in iordane: non quia mundari voluerit cuȝ sine peccato fuerit: sed quia contactu munde carnis sue vim regeneratiuã contulit aquis: vt qui postea imergeretur inuocato noĩe sancte trinitatis a peccatis purgaret̃. Tũc institutus est baptism⁹ christi in quo trinitas cuius mysteriũ tunc innotuit interius hominẽ baptizat. Celebrat̃ aũt hoc sacramentũ tñ in aqua: vt intelligat̃ ꝙ sicut ea sordes corporis ac vestes abluit, ita baptismus maculas aĩe sordes q̃ȝ vinoꝝ abstergit ⁊ ideo vt nullũ inopia excusaret qḋ posset in vino vel oleo fieret, qḋ aqua signauit q̃ de latere christi manauit ⁊ sanguis alterius sacramẽti signũ fuit. Successit igit̃ baptismus christi circũcisiõi duabus de causis. Prima est qz maior cumulus gratie significat̃ ⁊ datur per baptismũ q̃ȝ per circuncisiõeȝ. Circuncisio enim inquãtũ circuncisio, nõ signat nisi remissionẽ peccati. Sed baptismus signat ⁊ remissionẽ peccatoꝝ ⁊ infusionem gratie ⁊ extinctionem mundane ⁊ humane cupiditatis. aqua eñi abluit ⁊ reficit ⁊ restinguit. Secũda causa est: qz cõmunior est. Baptizant̃ enim tã mares q̃ȝ femine: ⁊ nõ circũcidebant̃ nisi mares. Multiplex aũt est potestas baptismi.s.potestas ministerij: excellentie. inuocatiõis auctoritatis. cooperatiõis. Potestatẽ ministerij dedit deus sacerdotib⁹ ⁊ etiam omnibus hoĩbus in articulo necessitatis. Potestas excellentie intelligitur q̃ sm meliorẽ baptistã meli⁹ daretur baptisma. Et hac intelligunt quidã ꝙ dñs potuit eam dare seruis: sed non dedit ne spes poneretur in homine: ⁊ ne tot essent baptismi quot homines vel serui. Alij vero hoc intelligunt de potestate inuocationis. potuit enim dominus dare petro vt ad inuocationem nominis petri fieret baptismus. hoc enim non esset contra maiestatem diuinam.

¶ De Essentia ⁊ nomine baptismi. C. XX.

E essentia vero baptismi nobis videtur ꝙ nec sola aqua abluens vel aque ablutio est baptism⁹: nec solus character: sed illa duo ita vtrũqȝ sit vn⁹ baptism⁹ ⁊ vnũ sacramentum ab vnitate gratie significate: licet diuersa sint sm essentiaȝ sicut in sacramento eucharistie forma panis ⁊ vini ⁊ ipsum verũ corpus christi: nec valet hec argumẽtatio: aqua abluẽs trãsit. g̃ nõ est baptismus. licet eñi trãseat inquantũ aqua abluens. tñ manet inquantũ character. Sed obijcit̃ ꝙ character nõ est baptismus cũ nõ sit visibilis forma: dicimus ꝙ nõ oportet quicqḋ est in sacramẽto eẽ visibilem formã: sed sufficit ꝙ sm aliqḋ sui sit visibilis forma. sic baptism⁹ habet aquã abluentẽ. Querit̃ aũt. Cui est signũ character. Dicimus ꝙ hominibus ⁊ angelis: sed hominibus est intelligibile non visibile. Dicimus aũt ꝙ angeli indigẽt illo signo non enim vident oĩa in speculo eternitatis: sed vident ibi oĩa sibi subiecta.s.celum ⁊ terrã ⁊ similia. Ea vero que sunt in libertate nostri arbitrij nõ vident nisi eis ostendantur per gratiã qz humana aĩa q̃tũ ad liberum arbitrium non est subiecta angelo: sed equaliter ⁊ quasi imediate se habet ad deũ. Character ille cũ sit illuminatio sicut dicit iohannes damascenus: passibilis est qualitas aĩe illuminans sinderisim: ⁊ est cã materialis gratie. preparat enim ⁊ habilitat animã ad susceptionẽ gratie. Et per hoc est sigillũ est certitudo ꝙ anima habebit gratiã. nisi per se ipsam obstiterit. sicut sigillum episcopi est certitudo clerico cui datum est ꝙ habebit prebendã. Sciendũ aũt ꝙ triplex est baptismus flaminis qui fit in aqua. fluminis q̃ fit per fidem purificantem. sanguinis qui fit in sanguine per martyriuȝ. Sed proprie baptismus est tinctio in aqua verbo vite sanctificata. sicut enim pannus tinctus in aliquo precioso colore preciosior redditur q̃ȝ prius esset: sic anima in baptismo fluminis tincta per characterem vel gratiam. hac similitudine vocauit dominus passionẽ suam baptismuȝ. Tincta enim fuit eius caro in sanguine suo ⁊ per hoc preciosior facta fuit precium nostre redemptionis: ⁊ per hoc peruenit ad gloriam resurrectionis. Cum ergo baptismus flaminis ⁊ sanguinis non sint baptismi nisi per similitudinem, solus baptismus fluminis imprimit characterem.

¶ De Forma baptismi. C. XXI.

D formam baptismi exiguntur tria.s.forma verboꝝ: ⁊ intentio baptizandi: ⁊ elementũ aque. Forma verboꝝ hec est. Ego baptizo te in nomine patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti. Queritur vtrum verbum baptizandi sit de essentia verboruȝ que exiguntur. Dicim⁹ ꝙ sic: verba eniȝ ista In nomine patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti ad multa se habent.s.ad signandũ ad benedicendũ ⁊ ad baptizandũ. baptismus enim sacramentũ necessitatis est: ⁊ propter hoc necesse est baptizantem determinatã intentionẽ habere ⁊ expressam ne euagetur animus ad alia: sed intentionẽ baptizandi quã habet verbo exprimat dicendo. Baptizo te. De quantitate aque dicunt magistri: ꝙ in necessitatis articulo sufficit aqua tanta in qua possit intingi pars principalior.s.caput. Quo abluto in tali articulo si puer nõ sit totus natus

baptizatus reputatur: vel si postea totus nascat̃ viuus ⁊ dubitetur an sit baptizat⁹ remediũ habemus. Baptizandus enim est: quia nõ dicitur iteratũ qd̃ dubitat̃ esse factũ. Querit̃ postea de subtractione verborũ vtrum baptismus sit si tantũ dicat̃: Baptizo te in noīe patris videtur ꝙ sic quia in primitiua ecclesia fiebat sic Baptizo te in noīe Christi. vt habetur in actibus apostolorũ. Solutio nõ est baptismus si tantũ dicat̃: Baptizo te in noīe patris. baptismus tamē olim fiebat in noīe Christi duabus de causis. Prima est vt nomen Christi qd̃ erat incognitũ hoībus fieret celebre ⁊ amicũ. Secunda est quia hoc nomē christus dat intelligere totã trinitatē. Christus enim interpretatur vnctus. Unctus enim dat intelligere vnctã personã: id est filiũ: ⁊ personã vngentē: id est patrē: ⁊ ipsam vnctionem id est spiritũ sanctũ. Sed hoc nomē pater nõ sic, ꝓpter hoc nõ est simile. tamen si sacerdos fidelis ita dicat: Baptizo te in noīe patris: ⁊ hoc dicto obmutescat vel puer moriat̃: tunc fit verum baptisma. Sũmus enim sacerdos supplet qd̃ pie inceptum est a minori sacerdote. Querit̃ postea de additione vtrũ. s. sit baptismus si dicatur sic. Baptizo te in noīe patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti ⁊ beati Petri. Et dicunt ꝙ si illud vltimũ addat aliquis ex sola deuotiõe nõ intendens illud esse de essentia forme verborũ: baptism⁹ est. Si vero credat illud esse de essentia forme ⁊ ꝓpē hoc illud addat: nõ est baptismus. De corruptione verborũ similiter queritur vtrũ sit baptismus si aliquis dicat ita: Baptizo te in noīe patria ⁊ filia ⁊ spiritussancta: videtur ꝙ sic: quia si aliqua vetula ex simplicitate corrũpat formã verborum. corruptio huiusmodi nõ impedit quin sit baptismus. Qd̃ concedũt magistri si retineãtur syllabe principales. pro quanta autem corruptione impediri incipiat nõ est hominis determinare. sed si ille qui corrumpit verba intendit introducere heresim: non est baptismus: nõ ꝓpter corruptionē verborũ: sed qz nõ habet intentionē baptizãdi que necessaria est ad baptismum.

¶ De Intentione baptizantis. C. XXII.

De intentione baptizãtis dicim⁹: ꝙ si dubitat̃ an factum sit minute an ex intẽtione baptizãdi. tunc inuocandũ est diuinũ auxiliũ scḋm Augustinũ: si certũ sit ꝙ totũ minute factuz est: baptizãdus est. Porro si patrinus nõ credat nec sacerdos cũ cõstet de paruulo ꝙ nõ credit. tamē sacerdos intẽdit facere qd̃ facit ecc̃lia ⁊ vtit̃ forma debita baptism⁹ est: qz fit in fide ecclesie. Unde sic intelligendũ est qd̃ ait Augustinus: nõ qz dicitur: sed quia creditur. i. quia fit in fide credentiũ. Itē etiam si nullus crederet: ⁊ tamē aliquo vteretur debita forma verborũ: ⁊ haberet intentionē faciẽdi qd̃ consueuit ecclesia baptismus est. Intelligendũ est ergo verbuz confuse sic: quia creditur. i. qz fit in fide credentiũ. i. in tali fide quã solet habere ecclesia: vel haberet si esset. Nobis vero videt̃: qz nec duo nec tres seu plures possunt destruere fidē vniuersaliter. sed tota ecclesia põt destruere fidē per libertatē arbitrij. Unde nõ est necessariũ militantem ecclesiã fore necessitate totali siue necessitate rei. Et est simile in vniuersalib⁹. Dicit̃ enim ꝙ necessariũ est vniuersalia eē sicut hoīez sed nõ necessitate particulari. Nullus enim specialiter põt facere ꝙ nullus homo sit. Oẽs tñ insimul sumpti possunt facere ꝙ nullus sit Possunt enĩ oẽs se obligare ad hoc vt nullus generet decetero.

¶ De Baptismo paruulorum. C. XXIII.

In baptismo paruulorũ consideranda sunt tria. s. antecedentia q̃ sunt orationes quas dicit sacerdos. Et exorcismus: ⁊ cathecismus. Est autē exorcismus idem ꝙ adiuratio qua sacerdos adiurat demones dicens. Exi ab eo spiritus immunde. Et dicunt multi ꝙ per exorcismum expellitur diabolus non quantum ad peccatũ: sed quantũ ad hoc ꝙ nõ habeat potestatē nocendi paruulo corporaliter. Alij dicunt sicut prepositiuus: ꝙ quantum ad diminutionē peccati. vnde dicebat ꝙ si paruulus decederet statim post exorcismum minores tenebras pateret̃ q̃ si nõ esset exorcizatus: et magis perciperet de luce spiritualiũ. Nobis autē videt̃ ꝙ exorcism⁹ ⁊ cathecismus ⁊ salis linitio duabus de causis fuerit. prima est propter honorē ⁊ solēnitatē baptismi. Secunda est ad intelligentiã eorum que facit baptismus. salis enim linitio signat discretiones que dantur in baptismo. Unde sicut lumen cũ ponitur in manu paruuli. non illuminatur propter hoc anima: sed per hoc significat̃ ꝙ anima illuminatur spiritualiter in baptismo: sic per exorcismum non expellitur diabolus: sed significatur expellendus. Est autem cathecismus idem ꝙ instructio baptizandi de articulis fidei. nam in primitiua ecc̃lia adulti baptizabant̃: sed ante istruebant̃ in fide: ⁊ baptizabant̃ in sabbato pasche ad signãdũ ꝙ ꝑ baptismũ resurgunt baptizati a morte peccati. Uel in sabbato penthecostes: ad signandum ꝙ per baptismũ datur spiritussanctus. Igit̃ vt ostendatur vnus esse baptismus: fit etiã modo sic in paruulis: licz q̃diu sint paruuli: non sunt susceptibiles discipline. Et cũ patrinus respõdet: Credo ⁊ volo baptisari. respõdet pro paruulo sed improprie loquit̃. ⁊ est sensus. Iste paruulus paratus est suscipere fidē ⁊ baptismũ. obligat enĩ se patrin⁹ ad hoc: vt cũ ad adultã etatē peruenerit paruulus: instruat ipm̃ de articulis fidei: ⁊ q̃liter abrenũciare debet diabolo ⁊ omnib⁹ pompis eius. Dicim⁹ ergo: ꝙ licz paruulus nõ credat: tñ baptisat̃ in fide patrini vel ecclesie. sic enĩ peccatũ non habet a se: sed ab alio. sic nõ mũdat̃ ꝑ fidē ꝓpriã. fidē dico notã. sz ꝑ fidē alteri⁹. Cathecism⁹ ergo nõ est ꝓprie sacr̃m sz sacr̃ale: nec exorcism⁹: sed exufflatio quã facit sacerdos sacramentũ est. ⁊ significat ꝙ per spiritussancti flatũ exufflat̃ potestas diaboli. Similiter saliua sacramẽtalis est. ⁊ significat sapientiam diuinam.

¶ De Effectu baptismi. C. XXIIII.

Concedimus autē ꝙ paruuli in baptismo dant̃ virtutes. Et ꝙ adultus cooperat̃ ad sui mundationē. Credit enĩ primo liberoq̃ arbitrio: vt postea credat per fidē: ⁊ sic mũdet̃. Paruulus autē nihil cooperat̃: sed ꝑ solũ baptismũ recipit fidē: ꝑ quã mũdat̃. habet autē fidem in habitu. sed est habitus quidã propinquior actui. ⁊ quidã remot⁹. ⁊ quidã explicit⁹. Itaqz sicut simplex vetula fidē habet implicitã de quibusdã articulis: sic iste cũ venerit ad annos discretionis fidē habebit. sed in habitu implicito ⁊ remoto ab actu. sed aliquis leui explicatione credet in actu Baptismus quidem actuale peccatũ tollit totaliter: nõ tñ originale totaliter: quia nõ q̃tũ ad penã. aliqñ enĩ quod minus est maioris est coherẽtie. sicut grã mortalia peccata expellit: nõ tñ venialia: que difficillime separant̃ Cũ quibus etiã decedit homo iustus. Itaqz baptism⁹ nõ aufert mortē corporalē ⁊ alias huiusmodi penas quinqz de causis. Quarũ prima est humiliatio. s. vt ꝑ miseriã humiliet̃: qui ꝑ supbiã cecidit. Unñ Iob: Sagicte dñi in me sũt: quarũ indigna. c. s. in superbiã. Secũda causa est incussio timoris: vt homo attẽdẽs seueritatē virge dñi caueat sibi a gladio. i. a pena inferni. Unñ sequitur: Et terrores dñi militãt contra me. Tertia causa est stimulatio. Unde in Osee. In funiculis ade trahãm illos: ⁊ in vinculo charitatis. Quarta vt homo attendens huius vite miseriã conetur querere meliorē. Quinta ne hoīes magis appeterẽt baptisari propter vitam corporalem q̃ propter spiritualē. Dicit autē Apl̃s: ꝙ sine penitẽtia sunt dona dei. s. que donat spũssanct⁹ in baptismo. Sed cõtradicit auctoritas: Aut homo punit: aut deus punit. Ideo dicendũ ē: ꝙ baptismus efficaciã suã habuit a passiõe christi pro omnib⁹ baptisandis. quia (vt dicit Isaias) disciplina pacis nostri sup eũ. ⁊ ipse pctã nostra. i. penã pro peccatis pertulit in corpore suo sup lignũ: sicut dicit Petrus. Si ergo decedat iste statim post baptismũ euolabit: qz ꝑ contritionē baptismũ precedentē cũ passione dñi sufficiẽter punitus iudicat̃ a bonitate dei. Et dicim⁹: ꝙ corpus christi in se dign⁹ ⁊ efficacius est q̃ baptismus. Sed nõ sequit̃ ꝙ sit efficacius inquantum sacramentũ. Nec etiã eucharistia instituta est ad tollendã culpam ⁊ penã: sed est sacramẽtũ vnionis. baptism⁹ vero est sacr̃m renouationis. vñ aufert omnē vetustatē tã culpe q̃ pene: qd̃ nõ facit eucharistia. Nota ꝙ passio christi apuit ianuã paradisi ꝑ satisfactionē ⁊ ꝑ causam meritoriã ⁊ vniuersalē oĩb⁹ baptisandis. baptism⁹ aũt apit ꝑ cãm efficientē singularē. Iustũ enĩ hoīez singularē facit euolare. Ascensio vero christi aperuit ꝑ effectũ.

¶ De Baptismo etiã hereticorũ nõ iterãdo. C. XXV.

Sacramẽto quidē facit iniuriã: qui dicit ipsum pollui ꝑ pollutionē ministrorũ. Dicimus tñ ꝙ baptisma hereticorũ facit quosdã filios dei: vt paruulos. quosdã vero nõ: vt adultos: qui imbuti sunt errore hereticorũ. tñ verũ baptisma recipiunt. vnde si veniant ad vnitatē ecclesie nõ sunt rebaptisandi. Quia dicit Augus. Sanandũ est quod vulneratũ est: non curandũ quod sanũ est. Sani autē sunt huiusmodi quantũ ad illud in quo cõmunicant cũ ecclesia. s. quãtũ ad baptismũ. Si vero heretici paruulos baptisent: dicunt̃ illi filij ecclesie nõ ꝙ dñs eos genuerit de ecclesia: que est legittima sponsa sua. sed ꝙ de heresi tanq̃ de ancilla ad opus ecclesie. Ecclesia tamē suos reputat quoscũq̃ generat dñs siue ꝑ illos qui sunt de ecclesia: siue ꝑ hereticos: siue ꝑ paganos. vñ ingredere inquit ad ancillam meã ⁊c̃. Baptisma igit̃ hereticorũ facit remissionē peccatorũ. ⁊ ibi est spũssanctus nõ in heresia: sed in sacramẽto suo. i. spũssanctus quantũ est in se paratus est dare gratiam suam ꝑ baptismũ: nisi ꝑ recipientē obstiterit. Multiplex autē assignat̃ causa quare baptismus nõ iterat̃. Prima est qa cum bap

ptiſmus deleat culpā ⁊ omnimodā penam ſi iteraretur diſcurrerēt hoīes per campos licentie vſq; ad extremā neceſſitatē in qua facerent ſe baptiʒari: et ſic ſtatim euolarēt. Propter hoc inſtituit dominus vt vnicus eſſet baptiſmus. Secūda cauſa eſt allegorica baptiſmus enim habet efficaciā ſuā a morte chriſti que vnica eſt. Tertio ne fiat iniuria baptiſmo. Character enim baptiſmalis ꝑpetuus eſt. Remanet etiā in hereticis ⁊ etiā in damnatis in inferno: vnde non eſt ſimile de eucharistia. q2 corpus chriſti non remanet perpetuo in homine: niſi quādiu forma panis durat. Ideo nō fit iniuria eucharistie ſi iteretur.

¶ De Accedētibus ad baptiſmū recte vel ficte. C. XXVI.

Non eſt autem neceſſe q; adultus accedat ad baptiſmū ɔtritus: poteſt enī accedere attritus ⁊ dolēs de peccatis: ⁊ tūc per virtutē baptiſmi ei dimittunt. Si vō accedat cōtritus tūc iam habet fidē ſpem ⁊ charitatē ⁊ dimiſſa ſut ei peccata q̄tū ad culpā. Baptiſmus aūt ſequēs augmētat in ipſo gratiā ⁊ tolat penā ⁊ oēm ſatiſfactionē exteriorē. interiorē vō nō. Sacramentū igit ⁊ rem ſimul ſuſcipiūt oēs paruuli q̄ in baptiſmo ab originali mundant peccato. Adulti quoq; q̄ cū fide baptiʒant. Qui vō ſine fide accedūt vel ficte ſacramētū nō rem ſuſcipiūt. Qui autē effundūt ſanguinē pro noīe chriſti ⁊ ſi nō ſacramentū rem tñ recipiunt. nec tñ paſſio vim baptiſmi iplet: ſed etiā fides ⁊ ɔtritio: vbi neceſſitas excludit ſacramētū. Ficte autē accedēs ſuſcipit baptiſmū: ſʒ nō effectū baptiſmi q̄ʒdiu durat fictio. recedēte vō fictiōe baptiſmus effectū ſuū hʒ. i. facit qđ ꝑus feciſſet ſi fictio nō ipediuiſſet. vnde delet totalit̄ oīa peccata q̄ habebat iſte ante baptiſmū: ſed nō delet illa q̄ fecit poſt: niſi q̄tū ad culpā: q2 nō eſt inſtitutus ad delendū peccata futura: ſed tñ ꝑſentia ⁊ ꝑterita. Et etiam ſi ita eſſet videret iſti dolus fictiōis ꝓcinari. cōſtat enī q2 ſi non ficte acceſſiſſet penitētia ſequēs peccata pꝰ ſcā neq̄q̄ ſ eo totalit̄ deleret. Itaq; de illis q̄ fecit añ baptiſmū nō ē ei iniūgēda penitentia exterior. baptiſmus enī nō exigit gemitū neq; planctū: exteriorē itē ſꝫ ꝑte nullus enī adultus ſaluat etiā baptiʒatꝰ niſi habeat penitētiā interiorē ſ. cōtritionē: ſed de alijs q̄ fecit poſt baptiſmū iniungenda eſt ei penitētia exterior: ⁊ etiā de ipſa fictiōe ſm vnū modū. Eſt enī duplex fictio: vna ſm quā aliquis credit baptiſmū nō prodeſſe: que eſt fictio icredulitatis iſtā nō delet baptiſmus cū ſit baptiſmo cōtraria. Unde de iſta iniūgēda eſt penitētia. Eſt alia fictio ſʒ quā quis nō cōtritus recipit baptiſmū: ⁊ hoc eſt peccatū omiſſionis vel negligētie: iſta totalit̄ delet per baptiſmū. Baptiſmus enim nō ſolū gratiam cōfert: ſed etiā cumulū gratie. Eſt enim character illuminans ad ſciendū quid faciendū ⁊ quid nō magis q̄ʒ ſciatur per ſola naturalia: ⁊ debilitat fomitē ac remittit.

¶ De Sacramento confirmationis. C. XXVII.

Nunc de ſacramēto cōfirmationis dicēdū eſt qđ tpe apoſtoloꝝ non legit ab alijs q̄ʒ ab ipſis peractū nec ab alijs q̄ʒ qui locū eoꝝ tenēt perfici poteſt aut debet. Licet autē pꝛbyteris baptiʒatos tangere in pectore: ſed nō chriſmate in fronte ſignare. Circa eſſentiā huius ſacramenti quinq; exigunt. Primū eſt forma verboꝝ. Sc̄ꝫ intētio confirmātis. Tertiū dignitas cōfirmatoris: oportet enī q; ſit epūs. Quartū eſt ipſa materia. ſ. chriſma. Quintū eſt locus in quo chriſmat. ſ. frons. Forma vboꝝ talis eſt: Cōfirmo te ſigno crucis ⁊ chriſmate ſalutis in noīe patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti. Datur autē hoc ſacramentū ad robur vt idonei ſimus pugnare ⁊ portare nomē chriſti coram regibꝰ: ⁊ hoc ſignat ipſe locus ⁊ materia. Locus q2 cōfirmatio fit in fronte. ne videlicet erubeſcamus cōfiteri nomē chriſti corā hoībus. Corde enī credit ad iuſtitiā: ore autē cōfeſſio fit. ⁊c̄. Hoc ſacramentū nō habuit petrus q̄ ad vocē ancille erubuit nomē chriſti. Idem etiā ſignificat ipſa materia. ſ. chriſma. Iniūgunt enī pugiles vt difficilius poſſint capi ab inimicis. Cōficit aūt chriſma ex oleo ⁊ balſamo. Oleū enim ſignificat nitorē cōſciētie ⁊ letitiā ſpiritualē ꝑ quā ſpiritualia bella ſuperant. Balſamū autē ſignificat odorē bone vite per quē interficiunt ſerpētes. i. demones. Itaq; quādo Chriſtus inſufflauit in diſcipulos dicēs. Accipite ſpiritū ſanctū. ⁊c̄. Hec datio ſignificauit gratiā que datur in baptiſmo. Semel autē iterū dedit ſpiritūſanctū de celo in die penthecoſtes ad robur: ⁊ hoc ſignificauit robur gratie qđ datur in ſacramento cōfirmationis. Unde vrbanus papa: Spūſſancti ſeptiformis gratia cum plenitudine ſanctitatis ſcientie ⁊ virtutis in cōfirmatione confertur. Et iterū: Omnes fideles per impoſitionē manus epī[illegible] poſt baptiſmū debēt recipere ſpiritumſanctum vt pleni inueniantur chriſtiani. Sed diſtinguitur plenitudo duplex. ſ. ſufficientie: ⁊ hec datur in baptiſmo: copie: ⁊ hec in cōfirmatione.

¶ De Collatione huiꝰ ſacramēti ad baptiſmū. C. XXVIII

Dicit itaq; ſacrm malchiades papa dicit maiꝰ eē baptiſmate: q2 a digniorībꝰ dat: ⁊ in digniori parte corporis fit. i. in frōte. vel forte q2 maiꝰ virtutū augmentū pſtat: licꝫ baptiſmꝰ ad remiſſionē plus valeat. baptiſmus q̄dē eſt ſacrm intrātiū in eccleſiā. ɔfirmatio vō eſt ſacrm pficientiū ⁊ pugnātiū ɔ mūdū: carnē: ⁊ diabolū. Igit in ſacro ɔfirmatiōis nō dat alia res vel alia grā q̄ʒ in baptiſmo. ſʒ q̄ data eſt in baptiſmo confirmat ⁊ roborat. vñ dicimꝰ ſine ꝑiudicio: q; idē eſt character baptiſmi ⁊ ɔfirmationis in eētia. differētia tñ eſt ſm rōnē. differūt enī ſm ſtatū: q2 aliꝰ ē ſtatꝰ incipiētiū: aliꝰ pficiētiū ⁊ pugnātiū. Nō aūt pſbrī dare pñt h̄ ſacrm: q̄uis pñt dare baptiſmū: qđ vno mō mirū eſt. Quia ſacrm dr̄ magnū q̄ttuor modis. Primo q̄ntū ad efficaciā. Et h̄ mō dr̄ baptiſmꝰ magnū ſacrm. inouat enī hoīeʒ totalit̄. Scđo q̄ntū ad eētiā ſuā. ⁊ h̄ mō ſacrm eucharistie dicit magnū pꝑter dignitatē eētie corporis chriſti. Tertio q̄ntū ad ſignū: ſic dicit Apls matrimoniū magnū eē ſacrm in chriſto ⁊ eccl̄ia. ſignificat enī matrimoniū ſpūale: qđ ē int̄ deū ⁊ eccleſiā. Quarto quo ad effectꝰ ꝓrogatiuā ⁊ dignitatē. ⁊ h̄ mō ɔfirmatio ⁊ ordo magna ſūt ſacra. Dignior enī grā ɔfirmata vel ɔfirmata q̄ʒ grā ſimplex nō pōt aūt cōfirmatio: ſi dct nō baptiſato: q2 ɔfirmatio ē diſpoſitio bapmi. vñ nō pōt eē ſine baptiſ. maxīe cū baptiſ. ſit ianua ſacroꝝ. Nec ē ſile de ordine vbi ſi q̄s maiorē ordinē ꝑtermiſſo minore recepit: ſufficit ſupplē q̄ obmiſſū eſt: q2 vnus ordo nō eſt diſpoſitio alteriꝰ: īmo diuerſi ordines diuerſa habēt officia diſtincta a ſe inuicē. nō eſt autē iterādū ɔfirmatiōis ſacrm: cum habeat characterē. h̄ ſacrm a ieiunis debet tradi: ſicut ⁊ baptiſmꝰ: niſi aliter cogat neceſſitas.

¶ De Inſtitutione eucharistie. C. XXIX.

Eucharistie [illegible] ſacrm excellēter dicit eucharistia. i. bona grā: q2 in h̄ nō mō eſt augmentū virtutis ⁊ grē. ſʒ ille ſumit totus: q̄ eſt fons ⁊ origo totius grē. Cuius figura pceſſit q̄ñ māna deus pluit in deſerto. vnde panē angeloꝝ māducauit hō. Dñs igit ihēſus ad inuiſibilia paterne maieſtatis migraturus celebrato cū diſcipulis typico paſcha: quidā memorabile eis cōmendare volens: ſub ſpecie panis ⁊ vini corpus ⁊ ſanguinē ſuum eis tradidit: vt oſtenderet legis veteris ſacramēta. inter que precipuum erat agni paſchalis ſacrificiū in morte ſua terminari ac noue legis ſacramenta ſubſtitui: in quibꝰ excellit myſteriū eucharistie. Ideo ⁊ poſt [illegible] ſacramenta ecclesia deinceps frequētaret. Sed nō exinde diſciplinā ſanctis imponeret vt poſt alios cibos ſumat: ſed potius a ieiunis ſumi oportē ſicut Apls docet: vt ſingulari reuerētia diiudicet. i. diſcernat ab alijs cibis: quod dñs diſponendū reliquit. Sub alia autē ſpecie ſumēdū iſtituit: vt fides habēt meritū: q̄ ē de his q̄ nō videnī. Et etiā ne abhorreret animꝰ qđ cernēt oculꝰ: q2 nō hēmꝰ in vſu carnē crudā ⁊ ſanguinē comedē. Panis aūt ad carnē refert vinū ad aīaꝫ [illegible] ſāguinē: in quo ſedes aīe a phiſicis eē oſtēdit. Ideo ergo in duabꝰ ſpeciebꝰ celebrat [illegible] in nobis [illegible] ſignificet. quia caro chriſti pro ſalute corporis [illegible] vō ei pro anima noſtra offertur. Sub vtraq; tamen ſpecie ſumitur totus chriſtus. nec plus ſub vtraq;: nec minus ſub altera ſumit. tamen nō fit cōuerſio panis niſi in carnē: nec vini niſi in ſanguinē. Nec debēt dici duo ſacramēta: ſed vnū: quia ſub vtraq; ſpecie vnū ⁊ idem ſumit. Nec iterat ſacramentū: quia benedictio non repetit. Aq̄ vō admiſcēda eſt vino q2 aq̄ ſignificat populū q̄ ꝑ chriſti paſſionē redemptus eſt. Cū igit in calice vino aq̄ miſcet: chriſto ppl̄s adunit: ⁊ credentiū plebs ei copulat in quē credit. Quibuſdā etiā auctoritatibꝰ colligit: q; chriſtꝰ vinū aq̄ mixtū dedit diſcipulis. Si q̄s tñ nō intēdēs itroducē hereſim obliuiōe vel ignorātia aquā ꝑtermiſit: nō videt eſſe irritū ſacramentū. nam grecoꝝ eccleſia nō apponere aquā dicit. apponēda eſt vō in tam parua quantitate q; poſſit abſorberi a vino: quia chriſtus nō mutat in eccleſiam: ſed eccleſia mutat in chriſtum.

¶ De Forma ⁊ re ſacramentali. C. XXX.

Forma ē panis vel vini q̄ ibi videt ſacrm ē ſ. ſacre rei ſignū. Dupꝰ āt ſacri gemina ē res. Contenta. ſ. ⁊ ſignificata. Res ɔtēta eſt caro chriſti: quā de virginitate traxit. ⁊ ſāguis: quē pro nobis fudit. Res ſignificata ⁊ nō contenta eſt vnitas eccleſie. Sunt igitur tria diſtinguenda hic. Sacrm ⁊ nō res eſt ſpēs viſibil. ſ. panis ⁊ vini. Sacrm ⁊ res ē caro chriſti ꝓpria ⁊ ſāguis. Res vō ⁊ nō ſacrm myſtica eius caro. Porro ſpēs illa viſibil ſacrm ē gemine rei. q2 vtrāq; ſignificat [illegible]

reficit ⁊ sustentat: ⁊ vinum hominem letificat atq̧ inebriat. sic caro Christi interiorē hoīem plus ceteris gratijs. Et sicut ex multis granis efficit̄ vnus panis: ex pluribus vuis vinū cōfluit in vnum. sic ex multis fideliū personis vnica ecclesia cōstat. vnde aplūs: Unus panis ⁊ vnū corpus multi sumus. Ad hoc etiā est silitudo qꝛ sicut panis triticeus ex purissimis granis cōstat. ita corpus christi verū qḋ traxit de ꝟgine ex purissimis mēbris purificatis opatiōe spūsancti. Et sicut vinū ex pluribus vuis cōstat: ita sanguis ex purissimis sanguinib⁹. Ita ⁊ societas ecclesiastica ex multis ꝑsonis a criminali macula liberis consistit. In cuius rei typo facta est arca dñi de lignis sethim q̄ sunt ipŭtribilia. Forma panis dicit̄ habere cū corpe christi silitudinē nō gratia sui: sed grā panis cui⁹ fuit forma. Efficit aūt qḋ figurat: vnit eni recipientē christi corpi mistico. Efficit aūt nō ꝑ modū cause efficiētis: sed ꝑ modū materie. Sicut eni in alio liquore q̄z in aqua nō datur baptismus. ita sub alia forma q̄z sub ista nō datur corpus christi. Licet autē significatū melius sit ⁊ dignius q̄z significans tñ hic habet calumniā. vnitas ecclesie dignior est q̄z corpus christi: qꝛ corpus chri habet dignitatē quandā. s. q̧ est vnitum verbo qḋ nullā habet cōparationē ad dignitatē aliquā ecclesie. hec autē vera est: ecclesia siue vnitas ecclesie melior est q̄z corpus christi Sed hec est falsa: minus bonū nō facit maius bonū: qꝛ qñq̧ itelligitur: facere ꝑ modū cause materialis: aq̄ eni baptismi minus bona ē q̄z mūdicia aie: facit tñ ꝑ modū sacri ⁊ materie mūdiciā aīe. Silr corpus chri ꝑ modū sacri ⁊ materie facit vnitatē ecclie ⁊ purificat ⁊ mūdificat. sz ꝑ modū cāe efficiētis solus de⁹ mūdat ⁊ dimittit peccata.

¶ De Trāsubstātiatione panis ⁊ vini. C. XXXI.

Dicuntur autē sacerdotes cōficere corpus christi ⁊ sanguinē: qꝛ eorū ministerio substātia panis fit caro: ⁊ substantia vini fit corpus christi. Nec tñ aliq̄d additur corpori ⁊ sanguini: nec auget̄ corpus vel sanguis christi. nec cōcedit̄ q̧ substātia panis aliquādo fit caro chri. ⁊ sic fiat caro chri sicut farina facta est panis: ⁊ aq̄ facta ē vinū: nec tñ dicit̄: farina est panis: ⁊ aq̄ est vinū: nec dicimus panem vel vinū esse materiā corpis vel sanguinis dñi. qꝛ nō de ea materia format̄ corpus: sed ipsa format̄ in illud ⁊ efficit̄ in illud. Dicit autē damascenus q̧ ex opatiōe spūsancti fit ille trāsitus sicut ⁊ cōceptio dei. Itaq̧ panis vere trāsit in corpus christi. Unde oēs locutiōes q̄ significant trāsitū cōcedēde sunt: sicut he: panis trāsit in corpus chri vel trāsfert̄: vel trāsubstātiat̄: vel mutat̄: vel panis fit corpus christi panis erit corpus christi. panis pōt esse corpus christi: ⁊ oēs ille negāde sūt in q̄bus nō signat̄ trāsitus: sicut iste: panis est corpus chri. De tēpore aūt trāsubstātiatiōis dicimus: q̧ in finali instāti ꝓlationis horū verboꝝ: hoc est corpus meū: fit trāsubstātiatio panis ī corpus christi: ⁊ hoc pronomē hoc: vagam ⁊ simplicē demōstrationem habet sicut tu: cum qs dicit: tu aperi: ⁊ nescit qs sit intus: vel demonstrat corpus christi ad intellectū. s. corpus christi: qḋ non est ibi sed erit. Videt̄ autē dicendū q̧ panis nō trāsit in aliquo instāti in corpus christi: sed in tpe tñ nō successiue: qꝛ nō pri⁹ trāsit vna pars panis in corpus post aliā. Et ꝓpter hoc nō pōt dici q̧ in aliquāto tempore ⁊ toto trāseat: vel pōt dici q̧ trāsit in illo totali tēpore in quo ꝓferunt̄ hec vba: Hoc est corpus meū. Unde tñ tps exigit̄ ⁊ nō min⁹. itaq̧ successio est in trāsitu nō ex pte panis: sz ex pte ꝓlatiōis vboꝝ. De post autē substātia q̄dā remanēt. s. color: sapor: forma: pondus: q̄ nec corpus christi afficiūt: nec in eo fundant̄. Remanet ḡ ꝑ se subsistētia ad mysterij ritū ⁊ ad gustus fideiq̧ suffragiū.

¶ De his que supra naturā vel itellectū ibi sūt. C. XXXII.

Sicut in hoc sacramēto q̄dā sunt supra naturā q̄ sunt supra naturā sed nō supra itellectū. Quedā supra nāz ⁊ supra intellectū. Supra naturam sunt ibi accidētia sine subiecto: vt color: sapor: rotūditas: ⁊ hmōi sed nō supra itellectū: qꝛ itellect⁹ bene itelligit accidētia sine subiecto ꝑ abstractionē. De⁹ autē potētior est in opando q̄z itellect⁹ ī itelligēdo. vnde supra naturā ⁊ itellectū est ibi christus etiā ī tāta quātitate in quāto est in celo: ⁊ nō excedit terminos illius parue forme. Unde dicit damascenus q̧ fit ibi opatio supra naturā ⁊ intelligentiā. Dicimus ergo q̧ sub illa totali forma est christus ita q̧ sub nulla parte ꝑ se. tñ cū frāgit̄ hostia: est christus iteger sub q̄libet parte. Et hoc est nō tñ ex cōsecratiōe: sed ex cōfractiōe: cōsecrata eni fuit quelibet pars in suo toto. Et est silr in speculo: sicut eni ī speculo integro est vna sola imago: tñ ipso fracto in q̄libet parte resultat imago. Ita sub totali forma illa est Christus q̄ est imago dei patris. tñ fracta hostia in q̄libet parte resultat imago: imo veritas ipi⁹ imaginis que est filius dei. vnde sicut ex oppositione rei ad diuersas partes speculi resultant diuerse imagines. ita ex ꝓlatione verborum que precessit: ⁊ ex fractione forme consecrate resultat christus in diuersis partibus hostie. Et accidētia q̄ vident̄ sunt ibi sine subiecto. nec sunt in corpore christi: sed assistūt ei ⁊ velant ipsum: vt fides habeat meritū. vñ fallit ibi loc⁹ a cōiugatis. Ibi eni est albedo: ⁊ tñ nihil est in ea albū. Sz cōtra. Ibi est fractio: ⁊ aliq̄d est ea fractū. Solutio. Quedā sunt accidētia: q̄ ꝑ alia accidētia nō insunt substātijs. Quedā vō ꝑ alia. vbi grā: Albedo inest corpori nō ꝑ aliud accidens. disgregatio vō inest corpori ꝑ albedinē. vnde cū ibi nō sit substātia panis: albedo ibi est. ⁊ tñ nihil est ea albū: qꝛ nulla substātia. sz ibi est disgregatio: ⁊ aliq̄d est ea disgregatū. s. albedo. Eodē mō est ibi fractio: ⁊ aliq̄d est ea fractū: qꝛ fractio est substātie mediāte cōtinuitate Uñ cū ibi sit cōtinuitas: vere dicit̄ q̧ aliq̄d est fractū illa fractione. Et sic pz q̧ nō est silr de albedine ⁊ de fractione. Itē corp⁹ in forma ꝓpria nō videt̄: tñ sim q̄d videt̄ velatū. sz nō sequit̄: ḡ videt̄. sic nō sequit̄: iste videt manu cyrothecatā illi⁹: ḡ videt manū illi⁹. nec valet hic: sacerdos tenet corp⁹ christi: ḡ tāgit. nā hoc vbū tenet: nō iportat aliquā imediationē. sz hoc vbū tāgit importat.

¶ De Quorundam intelligētia: que dicunt̄ ⁊ agunt̄ in missa. C. XXXIII.

Queritur de his vbis: q̄ sunt ī canone misse. Iube hec ꝑferri ꝑ man⁹ ⁊c. q̄d demonstret̄ ꝑ hoc pronomē hec. postea de hac auctoritate Gregorij. Uno eodēq̧ momēto trāsit in celū misterio angeloꝝ cōsociandū corpori christi: ⁊ ante oculos sacerdotis videt̄. Querit̄ q̄d est illḋ de quo fit ibi sermo. Ad primū dicim⁹: q̧ ꝑ hoc ꝓnomē hec demōstrātur forme significātes: sz pro vltimo suo significato. s. pro corpe christi mystico frequēter ī sacra scriptura ponit̄ signās pro signato. Est eni sensus Iube hec ꝑferri. i. iube corp⁹ tuū mysticū. s. ecclesiā militantē ꝑferri ꝑ man⁹. i. ꝑ opationes scōꝝ angeloꝝ: q̄ assunt sacrificio altaris. in sublime altare tuū. i. ad ecclesiā triumphantē: q̄ est in celis. hoc est iube iūgi ecclesiā militantē ecclie triūphāti. ⁊ hoc est regnū venire ad regnū. ⁊ sic cessat obiectio. Per sacr̄m eni eucharistie assimilatur magis ac magis ecclia militās ecclie triūphāti. Ad auctoritatē Gregorij dicim⁹: q̧ impropria est: ⁊ grā diuersoꝝ significant̄ trāsit⁹ ⁊ consociatio ⁊ visio. vñ fit ibi sermo q̄ntū ad illa tria de pane ⁊ corpore christi ⁊ de forma. q̄ntū ad trāsitū fit ibi sermo de pane: qꝛ panis trāsit in celū. i. in celeste corp⁹ christi misterio angeloꝝ: q̄ assistūt officio misse: vt dicūt sci. Quantū ad consociationē fit ibi sermo de corpe christi: qḋ traxit de virgine: qꝛ ꝑ virtutē eucharistie associat̄ magis ac magis verū corp⁹ christi mystico. Quātū ad visionē fit ibi sermo de forma q̄ videt̄. In hui⁹ aūt mysterij expletiōe: sicut formā oportet obseruari: ita ordinē haberi. s. vt sit sacerdos. Et intentionē haberi oportet: vt illud facē intēdat. Aliq̄ dicūt etiā nō recte de illo mysterio sentientē posse intēdere: nō quidē illud cōficē qḋ iam esset recte credere. sed illud agere qḋ gerit̄ ab alijs dū illud cōficit̄. Et sic adhibet̄ intētio: ⁊ implet̄ mysteriū. Illud etiā sane potest dici: q̧ a brutis aialib⁹ corp⁹ christi non sumit̄: et si videat̄. Ex hoc aūt diuidit̄ forma panis in tres partes. Una mittit̄ in calicē: ⁊ significat partē illā ecclie: q̄ adhuc viuit. vñ ponit̄ ī calice: qꝛ vita cuiuslibet est in sāguine. Et calix significat passionē hui⁹ secli. Uñ in euāgel. Potestis bibē calicē ⁊c. Alie due significāt duas ptes bonoꝝ: q̄ mortui sunt. Quidā eni sunt in paradiso. alij sunt in purgatorio. Una ergo pars earū: q̄ in calice nō ponunt̄: offert̄ ad liberationē eoꝝ q̄ sunt in purgatorio. Alia vō ad grāꝝ actionē q̄ntū ad illos q̄ sūt paradiso. sicut aūt in māducatiōe corpali sūt q̄ttuor: ita ⁊ in spūali. Primū ē manifestatio spūal: q̄ est diiudicatio corpis christi q̄le sit: q̄ nobile q̄z viuificatiuū ⁊ hmōi. Secūdū ē delectatio: q̄ delectamur christo. Solū eni dulce ⁊ cōueniēs nutrit. Tertiū ē assilatio spāl. Diiudicatio āt illa ē ꝓprie ꝑ fidē: ⁊ silr delectatio. Christus aūt mādu
cat nos: qꝛ assimilat nos sibiipsi: ⁊ vnit ꝑ gratiā quā infundit.

¶ Utrū Eucharistie cib⁹ sit ⁊ si nutriat corp⁹. C. XXXIIII.

Itaq̧ dicit Augus. q̧ cib⁹ ille nō trāsit in vētrē sed in mentē. Si autē querit̄: vtrū forme ille euanescāt vel resoluant̄ ī alios humores. potest dici: q̧ vtroq̧ mō Nā potest eē: si deus vult q̧ cib⁹ ille nutrit ⁊ satiat corporalit̄ q̄ntū ad formas: nō q̄ntū ad corp⁹ christi: qꝛ poti⁹ est cib⁹ mētis q̄z vētris. Et hoc dicit Aug. q̧ quidā satiant̄ ⁊ inebriant̄ tali cibo sup illū locū eple a Corinth. Alius quidē esurit: alius autē ebrius est. Dicit etiā Innocēti⁹ papa tractatu de officio misse q̧ forme ille resoluant̄ in eosdē humores: in quos resolueret̄ panis: si ibi eēt. Corp⁹ vō christi nō nutrit corporalit̄. Desinit autē ibi eē corpus christi q̄cito desinit forma panis eē. Nec est dicēdū: q̧ desinēte forma panis eē ascēdat corpus christi in celū aut sacerdote ꝓferēte hec verba hoc est cor

ptis meū: descendat corpus christi de celo: sed sicut diceret̃ fz vnā opinionē q ex sola oppositiõe colorati ad visum sine aliq̄ mutatione medij aeris fit aliq imago colorati in oculo. ita ex ꝓlatione horū verbor. hoc est corpus meū: debito modo facto a sacerdote sine aliquo descēsu vel motu est corpus christi in altari: ⁊ sine aliquo ascēsu forma panis desinēte esse. est corpus christi in celo: qđ prius erat sub illa forma ⁊ mō nō est. Modo q̄dem sub forma ꝓpria corpus christi est in celo ꝑmo ⁊ ꝑ se: ⁊ in altari est verū corpus christi: tamē per quandā resultationē: sicut sepius dictū est. Absit autē vt in honestā corpis egestionē cib⁹ ille sustineat. q̄ corpus ⁊ aīam ad eternā honestatē parat. De q̄busdā patribus sanctis legimus q̄ sola cōmunione dominica diebus tm̄ dominicis signati pluribus annis vixerunt. hoc igit̃ cōcedere possumus: posse. s. aliquē ex vĩtute dominici corporis ꝑ diuinū miraculū lōgo tpe viuere. Secessum autē ei fieri exinde oīno nō posse. Q₂ si fiat secessus eo tēpore aut ex reliquijs cibor ꝑteritor: aut ex defectu sui corpis: id esse necesse est.

¶ De Indigne sumētibus vel tangētibus. C. XXXV.

Sumere quidē corpus christi in peccato mortali nō est malū in genere: q₂ si aliq̄s ꝓbabilit̃ credat se nomē hr̃e peccatum mortale: licet habeat: sumere corpus christi non est ei peccatū. Et hec auctoritas si desit fides vel charitas. iudiciū sibi mādueat ⁊ bibit. intelligēda est si desit in cōsciētia. i. si credat se hr̃e mortale. Sed querit̃ vtrū illi sacerdos debeat dare corpus christi quē scit esse in mortali peccato. Et dicit̃ q si notori⁹ sit nō debet ei dare: nec in occulto nec in publico. si autē nō sit notori⁹ nō debet ei negare in publico. exemplo dnī qui dedit corpus suū iude q̄ nō erat notori⁹. Dicimus etiā q aspicere corpus christi nō est peccatū etiā indignis. imo bonum est: q₂ cū charitas (vt dicit Augu.) sit idē qđ desideriū videndi. deū et fruēdi deo. aspicere corpus chr̃i ꝓuocatiuū est ad dilectionē dei: et multor petitiões exaudiunt̃ in ipsa visiõe corpor christi. vnde multis infundit̃ tunc gratia: qđ significatū est in libro numeror. vbi illi qui aspiciebāt serpentē eneū liberabant̃ a morsib⁹ serpētū ignitorū. Q₂ viri bethsamite percussi fuerūt: q₂ viderūt arcā dnī. hoc nō fuit ex indignitate cor: sed q₂ ꝓhibitū erat eis ne viderēt. Tm̄ tangere corpus christi idignus peccatū est duplici rõne. Prima est: q₂ deos inimicos odio habuit: vnde sicut charitas exigit cõiunctionē: ita odiū separationē ⁊ elōgationē. Et ꝓpt̃ hoc dicitur: Publicanus alonge stans. ⁊c. Presumunt ergo q̄ ei adeo ꝓpinquat vt ipsum tangat cum sit indignus. Alia est ratio: q₂ (vt dicit Hierony. sup malachiā) Panē pollutū comedit q̄ ad altare dei idign⁹ accedit. vnde q̄ pollutus est ⁊ tangit corpus christi q̄ntū in ipso est ipz polluit. Qui vo ex sola reuerētia tangit sicut ille q̄ subleuat de terra nō peccat q̄tūis sit idignus. Sed sacerdotes indigni q̄ celebrāt peccāt mortalit̃: q₂ vel celebrāt vt habeāt oblatiões: vel ne incurrāt infamiā: vel ex aliq̄ alia libidine. De sacerdotib⁹ vo q̄ nocturnā patiunt̃ pollutionē: dicit̃ generalit̃: q nō debēt celebrare nisi cõfessi fuerint ꝑus: nisi necessitas cogat: ⁊ tūc cõteri debēt ⁊ dolere. huiõi enī pollutio habet cāz semp inhonestā. Aut enī est ex turpi imaginatiõe ꝓcedēte. aut ex crapula aut ex natura volēte se exonerare: ⁊ tūc etiā nō est ex natura indita: sed ex natura corrupta. vnde ibi habet locū auctoritas illa. Bonarū mentiū est ibi culpā cognoscere vbi culpa non est.

¶ De Causis institutiõis hui⁹ sacramenti. ⁊ quale tunc datū sit corpus christi. C. XXXVI.

Sit autē multiplex cā institutiõis hui⁹ sacri. Prima est cōmemoratio passiõis chr̃i sicut ipse dicit. q̄ triplex est. Prima est cōmemoratio amoris quē ostēdit nobis in cruce: q₂ maiorē charitatē nemo hz. ⁊c. Scd̃a ē liberatiõis: q₂ ꝑ passionē suā liberauit nos a suitute diaboli ⁊ carcere īferni ⁊ mortis. Tertia imitatõis chr̃i: vt. s. imitemur patiētiā ⁊ humilitatē: ⁊ alias vĩtutes q̄s ostēdit nobis ī cruce. Scd̃a cā ē meritū fidei. q₂ meritū fidei ē ⁊ laus: credere qđ nō vides. ⁊ maxie illud qđ ē supra rõnē. Tertia ē subleuatio spei. vult enī de⁹ quotidie ꝑsētialiter ⁊ corpalit̃ eē iter nos: vt magis sperem⁹ obtinere petitiões nr̃as. Quarta ē vt epulemur in azimis sinceritatis ⁊ veritatis. Quīta ⁊ vltima ad remediū peccator venaliū q̄ quotidie facim⁹. Dicit autē q̄dā glosa sup leuiticū: q christus ꝑus suū sūpsit corpus: ⁊ postea dedit discipulis. porro tale dedit q̄le tūc habuit. i. mortale ⁊ passibile: nūc vo sumit̃ a nobis īmortale ⁊ īpassibile. nec tñ maiorē hz efficaciā. Eucharistia vo intincta nō debet dari ꝑplo pro supplemēto cõionis. q₂ nō legitur christus alicui discipulor tradidisse panē intinctū nisi iude. Tūc vo nō accepit iudas corpus christi: sed tm̄ panē. Corpus vo ⁊ sanguis chr̃i cū alijs discipulis ante perperat. Et nota q lucas dicit dnm addidisse. Hoc facite in meā cōmemorationē: quibus. s. verbis instituit hoc sacramentū. ⁊ tacite premissum destituit: q̄si diceret: sicut vetus pascha celebrastis in memoriā liberatiõis ꝑplī de egypto ⁊ manu pharaonis. sic de cetero hoc sacrm̃ frequentare vos et successores vestri in memoriā mei: qui libero vos de tenebris peccati ⁊ inferni: ⁊ de manu diaboli.

¶ De Sacramento penitentie. C XXXVII.

Est autē dicit Hiero. Penitētia ē secūda tabula post naufragiū. Itē Ambro. Penitētia est mala ꝑterita plāgere: ⁊ plāgēda iterū nō cōmittere. Itē Augu. Inanis est penitētia: quā sequēs culpa coinq̄nat. nihilq ꝓsūt lamenta: si replicant̃ pctã. Ideo sane ideo. diffiniri põt. Penitētia ē virt⁹ vel grã: q̄ cōmissa mala cū emēdatiõis ꝓposito plāgim⁹ ⁊ odim⁹ ⁊ plāgēda vlteri⁹ cōmittē nolum⁹. Sic igit̃ in vbis ꝑdictis intelligit̃ nō cōmittē. i. nolle cōmittē. Põt etiā dici: q descriptio illa Ambrosij data est fm̃ eē optimū penitētie qđ est qñ penitēs finalit̃ ꝑseuerat. Penitētia quidē nō est virt⁹ spãlis: sz cõiter oīuz. Nec est ī aliq̄ vi: sz in q̄libet. i. in aīa fm̃ qualibet vim. nā ⁊ ꝓprie loquēdo luctus nō est virt⁹: sz stat⁹ virtutis: sicut pax. Porro sicut in alijs quibusq̄ sacr̃is tria sunt. vnū qđ est sacrm̃ tm̃. aliud qđ est res tm̃. aliud qđ est sacrm̃ ⁊ res. Ita ⁊ h̄ sacrm̃ tm̃ est ɔfessio cū absolutiõe sacerdotis. Sicut enī sacrm̃ baptismi in duob⁹ cõsistit. s. in elemēto ⁊ vbo ⁊ cõfirmatio in duob⁹. s. chrismate ⁊ forma verbor. ita in penitētia sacrm̃ ɔsistit in ɔfessiõe pctõris: ⁊ absolutione sacerdotis. Et sicut in sacro baptismi elementū est mãle respectu vbi: ita cõfessio respectu absolutiõis. Et sicut elementū sine vbo nō ē sacrm̃ nec vbū sine elemēto. ita cõfessio sine absolutiõe: vel ecõuerso. Vñ cõfessio q̄ sit nō sacerdoti: vel nō suo sacerdoti: nō ē sacrm̃: q₂ illa nō habēt potestatē absoluēdi. Res tñ est remissio pcti. Sacrm̃ ⁊ res est cõtritio [illegible] respectu [illegible] respectu remissiõis pcti. Dicūt autē [illegible] q ɔfessio efficit qđ figurat. s. remissionē pcti. sz nō oē qđ figurat. s. q₂ nō efficit ɔtritionē: cū ipsa sit posterior nā ⁊ tpe. Nec ē necesse (vt dicūt) q sacrm̃ noue leg̃ efficiat oē qđ figurat. sicut i sacro altaris forma panis figurat corp⁹ christi: nec tñ efficit. Sz verba forma panis cū forma vbor efficit corp⁹ christi simplicit̃. Itaq sicut baptismus efficit gratiā in aīa baptisati quantū in se est. ita confessio ꝓut sacrm̃ est: ɔtritionē efficit: nisi īpediat̃: vel q̄ntū ad eē: vel q̄ntū ad augmentū. Virtute enī ɔfessiõis ⁊ absolutiõis vl̃ dat̃ vl̃ augmētat̃ dolor ⁊ detestatio pcti. ⁊ dat̃ grã: q̄ de attritiõe fit ɔtritio. tamē pz q ɔfessio est sacrm̃ pri⁹ q̄z ɔtritio. tñ ɔtritio fm̃ q̄d pri⁹ ē quo. s. ad attritionē. In diffinitiõe quidē sacri ponit̃ visibil̃ cõiter adoz [illegible] sū. Vñ cõfessio est visibil̃ ⁊ sensibil̃. s. auditu. Dicūt autē magistri q confessio ⁊ satisfactio sunt vnū sacrm̃ cõtritionis ⁊ remissiõis pcti. ⁊ dicunt̃ vnū sicut species panis ⁊ vini ab vnitate principalis significati: quod est peccati remissio. Et sicut absolutio forma est confessionis: ita iniūctio sui sacerdotis informat satisfactionē. aliter enim neutrum esset sacramentum.

¶ De Effectu eiusdem sacramenti. C. XXXVIII.

In peccato quidē duo sunt. s. pctm̃. i. macula aīe: ⁊ seq̄la pcti. s. obligatio pene. Silr̃ in ɔtritiõe duo sunt. grã. s. ⁊ dolor: q̄ est seq̄la gr̃e. In cõuersione pctõris ad deū tria sunt. s. pcti desertio. ꝓpositū nō peccādi de cetero. ⁊ dolor ꝑ pctõ ꝑterito. Hec oīa pñt fieri ꝑ fidē informē: vel timorē seruilē: vel etiā solo libero arbitrio absq₃ grã de nouo infusa. nō tñ sine deo principalit̃ operāte: q₂ (vt ipse dicit) sine me nihil potestis facere. Qñ autē homo hec habet: tūc cõuertit̃ ad deū. ⁊ ideo tūc deus conuertit̃ ad peccatorē: gratiā ei infundēdo. fm̃ illud Cõuertemini ad me ⁊ ego cõuer. ad vos. Grã vo sua pñtia expellit peccatū. ⁊ sequelam pcti expellit ꝑ motus: quos elicit ex libero arbitrio. Sed triplex ē sequela peccati: q̄ remanet etiā post remissionē culpe. Prima est obscuritas visus spũalis. ꝓpter quā nō potest videre clare quid faciēdū: q̄d fugiēdū. Hec significata fuit in ceco illuminato: q̄ ꝑmo vidit hoīes q̄si arbores ambulantes. Secūda est difficultas bene agēdi: que significata est in institis lazari: quibus ligatus prodijt de sepulchro. Tertia est pena temporalis. Duas primas expellit gratia suis motibus ꝑ modū cause efficiētis. Tertiā vo ꝑ modū meriti. Ideoq oportet vt proportionet̃ debito modo. quod fit in iniūctione satisfactionis. Licz igit̃ sua presentia expellat peccatū: tñ sequela grẽ q̄ est in confessione ⁊ contritione nō expellit omnino sequelam peccati. ad minus quo ad tertiam: que per satisfactionē recte expellitur. ⁊ ita nō superfluit satisfactio: que valet etiam ad multa alia. s. ad gratie conseruationem: ⁊ ad augmentū eiusdem ad plenariam absolutionem ad fomitis debilitationē: ⁊ ad vitandū recidiuationē. Unde

uersus. Remittitur p eptum ac collata gratia pena soluitur atq3 fomes
languet: fugit recidiuū. Deus autē q nullū malū vult esse īpunitū:
ex misericordia mutat illā magnā penā in hāc minimā. Lū qdā di-
cūt q pctō mortali meret q̄s penā eternā z tpalē: sed eternā abso-
lute et tpalē cōditionalit. pptera qn̄ q̄s inchoata penitētia sed nōdū
cōpleta decedit, punief maiori pena in vita alia q̄ in ista. Nec est in-
cōueniēs nec cōtra dei miaz minorē penā mutari in maiorē. qz mi-
nor pena in pn̄ti magis efficax z satisfactoria est z magis grata deo
q̄ lōge maior in purgatorio. hui⁹ rō est: qz pena pn̄s pure volūtatis
est. pena vo purgatorij de necessitate. deniq3 cū exit hō de hac vita
exit forū ecclesie z intrat forū dei vbi grauius puniunt malefici. Exit
forum misericordie z intrat forum iustitie. tunc enim misericordia
conuertitur in iudicium.

De Tribus partibus penitentie. C. XXXIX.

Exiguntur igif ad pfectā pniaz tria. s. cōtritio cordis. cōfessio oris. satisfactio ope-
ris. Trib⁹ enī modis deū offēdim⁹: cōsensu: vbo: z ope.
z iō trib⁹ modis eidē recōciliamur. h̄ est via triū dierū
in exodo: de q̄ p Moysen datū ē pceptū israelitico pplo. Cui etiaz
rn̄det abrahe triduū q pgēs ad īmolādū filiū: die tertia eleuatis ocul'
vidit locū pcul. Triduū quoq3 isaie pphete dei quo nudus z discal-
ciat⁹ iuit plāgēs peccata populi. hinc etiā p osee de dn̄o dicif. Visi-
tabit nos post dies duos. die tertia suscitabit nos. Jonas quoq3 de
niniue (q̄ significabat mundū) dicit q erat ciuitas magna itinere die-
rū triū. Mox quoq3 ab eodē iuxta septuaginta interptes dicif. triduū
q̄ppe deambulatiōis refert ad peccata cordis: oris: z opis: cui triduū
subuersiōis opponif. s. cōtritiōis: cōfessiōis: z satisfactiōis h̄ triduo
debem⁹ expectare dn̄m. iuxta illud euāgelicū. Misereor sup turbe.
qz iā triduo sustinēt me. h̄ quoq3 est in cantico dicif sponse veni.
Veni inqt sponsa mea: veni de libano: veni coronaberis. zc̄. Hec ē tri-
plex resuscitatio triū mortuoz a dn̄o facta in euāgelio. Sz q̄les par-
tes penitētie sīt ista tria. Dicim⁹ q dupliciē pōt sumi pnia. Uno mō
vt est punitio vel vindicta puniēs. z mō h̄ sūt ptes subiectiue. Alio
mō vt est vnū sacrz de septē: z sic cōplectif illa tria q̄ sūt ei⁹ ptes inte-
grales. Est aūt triplex forū: dei: eccl'ie: z hoīs. Forum dei est diuina
sn̄ia: forū ecclesie sacerdotis arbitriū: forum hoīs ppria cōscientia.
Qui iudicat in foro pprio nō iudicatur in foro dei. Forū dei iusti-
tie: forū ecclesie misericordie: forū hoīs cōsciētie. Primū magnum.
Secūdum minus. Tertium minimum.

De Contritione. C. XL.

Sit itaq3 cōtritio dolor p pctis assumpt⁹ cū pposi-
to cōfitēdi z satisfaciēdi. h̄ pcipif a dn̄o p pphe-
tā vbi dicif. Scīdite corda vr̄a. zc̄. Iste dolor dz esse tri-
plex: vt ait Bernardus. Acer: qz offēdim⁹ dn̄z z creato-
rē oīuz. Acrior: qz prēz nr̄z. Acerrim⁹: qz redēptorē. Cause iductiue
cōtritiōis sūt sex. Cogitatio z ex ea pudor de pctis cōmissis: detesta-
tio vilitatis ipsi⁹ pcti. timor de die iudicij z pene gehenne: dolor de
amissiōe prie celestis z multiplici offēsa creatoris: z spes triplex. s. ve-
nie: glorie: z grē. Patet aūt effect⁹ ei⁹ in pte ex vi ipsi⁹ noīs. Dicif .n.
cōtritio q̄si simul ex toto tritio: qđ passiue itelligēdū ē z actiue. passi-
ue qz totū cor ad frā q̄si terif z scindif p nimia angustia z dolore.
Actiue qz tanq̄ fortissima machina cōterit cōgeriē pctōz q̄ q̄si qdā
murus sepabat nos a deo. Itē h̄ laqos cōterit z cathenas diaboli.
h̄ destruit carcerē īfernalē quē demones parauerāt i īferno aīe pec-
catrici z vires demonū eneruat qz cōterit brachiū pctōris z maligni.
Qz vo septē dona spūs sci z septē vitia capitalia distiguunf p oppo-
sita z dolor de pctō nō ē ppie ꝯ aliqđ vitiū: sz ꝯ oīa. iō nō distiguif
per dona. Itē dicim⁹ q sicut dlectatio aliqn̄ ē mot⁹ quo inherem⁹
rei dlectabili: cui ānexa ē qdā passio mulcēs: sic dolor qnq3 ē mo-
t⁹ quo abhorref pctm cui ānexa ē tristitia qdā siue passio. qnq3 ē
illa passio dūtaxat. Cōtritio ē dolor pmo mō: z sic ē meritoria: qz n̄
ē pura passio: sz mot⁹: z ē sēsus rei nociue: sz absētis. Nā sensus qdē
carnalis exigit rē pn̄tē substātialit spūalis n̄. sz tm̄ sz ipssionē vl memo-
riā. vn̄ cū i memoria ē pctm̄ pōt aīa dolere de ipso. Et sic meli⁹ de p-
terito q̄ ō pn̄ti. qz pctm̄ pn̄s dlectationē carnalē hz: q̄ retardat dolo-
rē. Aīa quoq3 dimisso pctō meli⁹ pōt sētire fetorē pcti: qz odorat⁹
spūalis tūc meli⁹ dispositꝰ ē. De q̄titate ꝯtritiōis dicif. luctū vnige-
niti fac tibi plā amarū. Vn̄ pōt dici q q̄libz vere penitēs magis do-
let ō pctis suis q̄ de morte filij: z si nō sētiat. Nec tm̄ oz q fleat cor-
poralit: qz hmōi lachryme sīt a nā vl a grā vl a libero arbitrio. sz spi-
ritualit qđ ē tm̄ a grā: tātaq3 pōt eē cōtritio q pena dimittif oīno.
Dicitur aūt a magistris doctrinaliter: q in iustificatōe impij q̄ttuor
concurrūt tēpore simul nō natura. s. infusio gratie: motus liberi arbi-
trij: cōtritio: remissio peccati. Dicif autē impius peccator adultus.

Primū quidē non meremur: qz nō subest libero arbitrio: qz nec eo
meremur: qz nō est motus liberi arbitrij. neq3 secundū meremur: cū
ali⁹ mot⁹ nō pcedat. sz eo meremur duo sequētia: cū sit mot⁹ liberi
arbitrij īformat⁹ grā. Tertiū qdē meremur p secūdū. z eo meremur
q̄rtū. Quarto vo nihil meremur: qz nō est motus.

De Confessione. C. XL.

Confessio est legittima coram sacerdote pec-
catorum declaratio. Et dicif confes-
sio q̄si sit vl ex toto vel vndiq3 fussio. nā ille cōfitef: q to-
tū fatef. Confessio vtilis est ad septē. s. ad peccati cogni-
tionē. Sacerdos enī debet notificare peccatori ꝯfitēti peccatū z q̄n-
titatē pcti. Juxta illud Leuiti. Hō in cui⁹ cute z carne zc̄. Itē ad sa-
tisfactionem. Erubescētia enī cōfessionis magna pars est penitētie.
Itē ad pcti certā dimissionē. Ad dei glorificationē Ad mētis iocū-
ditatē. Ad diminutionē pene ex vi clauiū. Ad multiplicationē inter-
cessorū. Debet autē ꝯfessio esse simplex z vtilis. humilis. secreta. fre-
quens. z prompta siue obediens. Precipue quoq3 debet eē amara.
Juxta illud Statue tibi spe. po. ter. z. Hui⁹ amaritudinis signa sunt
verecūdia. humilitas. lachryme. fortitudo vincēs pudorē. z pntas
obediētie. Itē debet eē festina ppter q̄ttuor. Primo ppter incerti-
tudinē hore. Secūdū est: q morans in pctō semp accumulat pctm̄
pctō. Tertiū est: q q̄nto maiorē morā fecerit in pctō: tāto magis elō-
gabif a dn̄o. z p ꝯn̄s tāto difficilior erit conuersio. Vn̄ principijs ob-
sta zc̄. Quartū qz in extrema egritudine vix pōt aliqs vere penitere
qz illuc rapif intētio mētis: vbi ē vis doloris. multa enī vt ait Aug.
occurrūt īpedimēta. nā morb⁹ vrget. pena terret. filij quos illicite di-
lexit: z vxor z mūdus eū ad se vocāt. Tene ergo certū z dimitte icer-
tū. i. age penitētiā dū san⁹ es. Itē debet eē integra: sm̄ illud Augu.
Caueas ne verecūdia duct⁹ diuidas cōfessionē. Ad h̄ autē q inte-
gra sit: nouē exigunf. s. q sit volūtaria. fidel'. ppria. accusatoria. ve-
ra. nuda. discreta. pura. morosa.

Cui Et de quib⁹ oportet cōfiteri. C. XLII.

Tenendū vero qz saltē semel in anno tene-
tur quilibet postq̄ ad annos
discretiōis peruenerit cōfiteri oīa pctā sua: z suscipe reue-
renf ad min⁹ i pascha eucharistie sacrm̄: nisi forte de cō-
silio pprij sacerdotis ob aliquā rōnabilē cām ad tps ab ei⁹ pceptiōe
duxerit abstinēdū. Et (vt aliq dicūt) tm̄ illas circūstātias: q̄ trahūt i
aliud gen⁹ pcti tenemur cōfiteri. alis autē nō: nisi velim⁹. Alij dicūt:
q oēs illas: q̄ grauiter z apte aggrauāt peccatū cōfiteri tenemur: sz
alias minutas nō. Sicut autē cōfitēs circūstātias aliqn̄ dimittit ne
scādaliset cōfessorē. ita cōfessor debet nō inquirere aliqs circūstan-
tias z modos pcti: ne scādaliset cōfitentē. Sic igif circūstātia aliqn̄
oīno taceri debet in ꝯfessiōe. sz pcti gen⁹ nō debet taceri. Debet etiā
peccator dolere z cōfiteri de bonis omissis: q̄. s. potuit facē z non fe-
cit. De tpe quoq3 male expēso. z qz primoz aīas deo subripuit: vel
in malo ꝯfirmauit. Itē de tristitia: quā intulit bonis peccādo: z de
letitia quā eis nō adhibuit. Itē nō solū cogitet q̄d z q̄lē fecerit. sed
q̄ iniuste deū offenderit. Porro venialia nō tenemur ex pcepto cō-
fiteri: licz bonū sit. Auctoritas aūt Jacobi de cōfitēdo alterutrū q̄n-
tū ad mortalia est in pcepto. q̄ntū ad venialia cōsiliū dat. Itē qđ di-
cit glo. q quotidiana z leuia coeq̄lib⁹ sacerdotib⁹ sunt pādenda. in-
telligif de generali cōfessione: q̄ fit in prima z cōpletorio. Et verū ē:
q quicūq3 offendit tenef satisfacere z cōfiteri speciali vel generali
cōfessione. nā q nō cōfitef se esse peccatorē: eoipso peccator efficif.
Vn̄ Joh. Si dixerim⁹ zc̄. Et quia quilibet tenef cōfiteri ad minus
semel in anno. q nō habet nisi venialia tenef ꝯfiteri illa. Et ita p ac-
cidens: z in casu verū est: q aliqs tenef ꝯfiteri venialia ppter bonū
obediētie. Porro vtrū veniale req̄rat ꝯtritionē. dicim⁹ q nō: nisi ge-
neralē: qz p penitētias: z elemosynas: z alijs plurib⁹ modis dimittū-
tur venialia: z etiā in purgatorio.

Quibus Personis confitendū sit. C. XLIII.

Tenet q̄ penitēs ꝯfiteri pprio sacerdoti. q̄ tenef
ex tradi facta i quoq3 collatiōe [illegible] sibi pe-
riculū: nisi faciet posse suū: vt sciet ex dec. Fallit aūt re-
gula pdicta i q̄nq3 casib⁹ in quib⁹ pōt cui data est pctō-
[illegible] penitētias i alia parrochia ab epo audire ꝯfessionē alteri⁹
parrochiani videlicet cū is extrane⁹ peccauit in parrochia sua. Itē
si mutauit ibi domiciliū. Itē si est ibi vagabūd⁹. Itē si petijt z obti-
nuit licēt [illegible] a sacerdote suo quē videbat imperitū z isufficiētē. volē-
tē ad aliū discretū. vl qz [illegible] petā licē [illegible] vt posset in
[illegible] ꝯfiteri. Itē in articulo necessitatis. Sz numqd in his casib⁹ pote-
rant audire ꝯfessionē illi quib⁹ nō est data potestas ab epo? Rn̄de-
mus q nō in pmis q̄ttuor casib⁹. qz h̄ ipsi penitētes sint absoluti q

possunt confiteri. non tñ sunt illi absoluti φ possint audire. Itẽ pro-prius sacerdos nõ potuit dare talib⁹ iurisdictionẽ siue potestatẽ talẽ sed eps solus põt illis q̃ sunt in suo epatu nõ ali⁹. In quo vo casu secus dico: qꝛ vt ait Aug. Tãta est vis cõfessionis vt si immineat arti-culus necessitatis: sicut qñ quis infirmat ad mortem: vel debet inire bellũ iustum: ⁊ deest sacerdos cõfiteat proximo: ⁊ ita nõ solũ cleri-co: sed etiã laico licet tunc cõfiteri.

¶ De Modo audiendi cõfessiones ⁊ faciendi interrogatio-nes. C. XLIIII.

P

Arrochialis sacerdos vel ali⁹ cui eps de-derit ptãtẽ audiẽdi [illegible] cõfessio-nes poterit iponere penitentiã subditis de oĩ crimine ni-si in casibus. Unus est de qb⁹ est solẽnis penitẽtia iniũ-genda: alius de excõicatis: quos põt aliqñ absoluere ⁊ aliqñ nõ. Ter-tius vbicũqꝫ inuenit irregularitatẽ cõtractã: qꝛ ꝓpẽ illã debet peni-tentẽ remittere ad epm vt ipse dispenset cũ eo si põt: vel cũ [illegible] re-mittat eũ ad papã. Quartus est de incẽdiarijs. Quintus si sit cõsue-tudo in aliquo epatu φ aliquoꝝ certa crimina ad epm referant. nã horũ etiã aliq̃ mittunt ab epis ad sedẽ apostolicã ꝓpter enormita-tẽ criminũ ⁊ ad terrorẽ. Et credo φ eps nõ intelligit delegare hmõi maiora in simplici delegatiõe: nisi expsse dictũ sit: cũ ad ipsius corre-ctionẽ videat specialiter spectare. Itẽ notandũ φ sicut penitẽs non debet noĩatim specificare psonã cũ q̃ peccauit: nec circũstantias per q̃s itelligi possit: nisi esset forte notoriũ: vel aliter nõ posset recte cõ-fiteri. ita nõ debet sacerdos psonã specificare in interrogatione. sed vtcꝫ insistat caute circa q̃litatẽ psone. s. vt si erat vgo vel corrupta vidua vel meretrix vel cõiugata: cõsanguinea vl' scimonialis: ł filia. Porro neqꝫ vbo neqꝫ facto neqꝫ signo debet sacerdos reuelare pec-cati cõfessionẽ nisi i vno casu. s. qñ aliqs cõfitet heresim suã ⁊ mul-tos corrumpit: nec vult aliquo mõ respicere. tũc enĩ sacerdos debet di-cere oib⁹ vt vitẽt illũ tanqꝫ hereticũ ipso pmonito: ⁊ p se ⁊ p epm si opus est. Unde versus. Est heresis crimẽ qd̃ nec cõfessio celat.

¶ De Satisfactione. C. XLV.

S

Atisfactio autẽ ait Grego. satisfactio est causas pctõꝝ excidere: ⁊ eoꝝ suggestionib⁹ aditũ nõ indulgere. Duplex est autẽ occisio pctĩ. Quedã enĩ est ex-cisio simplicit q̃ fit p fugã ⁊ abstinentiã a peccato. q̃dam violẽta q̃ fit per cõtrariũ: vt ieiuniũ p qd̃ excidit causa luxurie. Da-tio elemosine p quã causa auaricie. Uti vilib⁹ p qd̃ supbie ⁊ hmõi. Et sic excidere sumit a Grego. Itaqꝫ sacerdotes semp debẽt aliquã satisfactionẽ iniũgere: licet in cõtritione aliqñ diuo tollat peccatuꝫ. qꝛ ipsi nõ vidẽt hoc: sed christus cui patẽt corda: ipse vidit cõtritio-nẽ mulieris: ⁊ ideo nullã aliã iniunxit satisfactionẽ. Notãdũ tamẽ φ cõfessores quedã iniungũt ad fundamẽtũ satisfactionis: vt absti-nere a peccato ⁊ restituere ablatũ: sine quib⁹ nõ põt esse satisfactio. Quedã ad expeditionẽ satisfactiõis: vt vitare loca suspiciosa: mala cõsortia. quedã ad substãtiã satisfactiõis: vt ieiunare: pegrinari: q̃-dã ad pfectionẽ ⁊ securitatẽ satisfactionis: vt opa superogatiõis q̃-dã ad pseruationẽ: vt aliqñ abstinere a carnib⁹: a forti vino: ⁊ hmõi: quedã etiã ad maius meritũ: quedã ad exemplũ proximoꝝ. Et dici-mus φ cõtritio quantũcunqꝫ parua sit diuo tollit peccatuꝫ quo ad culpam ⁊ penã eternã: sed non quo ad penã temporalẽ. Itẽ magis satisfacit q̃ꝫ quantũcũqꝫ datio elemosyne: ⁊ magis placet deo: non tamẽ cessare debet datio elemosyne: qꝛ penã temporalem minuit ⁊ meritũ auget: ⁊ aliquãdo orationibus pauperum quibus datur ele-mosyna cõfert gratia vel sanitas: vel deuotio: vel prosperitas: vl' au-gmentũ vite tẽporalis: sicut dicit aplus. Cõsistit autẽ satisfactio in trib⁹. s. orõne: ieiunio: ⁊ elemosyna: vt iste ternari⁹ cõtra illũ nephã-riũ diaboli ternariũ opponat. Oratio cõtra supbiã: ieiuniũ ꝯtra car-nis cõcupiscentiã: elemosyna cõtra auariciã. Elemosyna autẽ est tri-plex. Prima cõsistit in cordis cõtritiõe: iuxta illud. Miserere aĩe tue p. d. Secũda in cõpassione ꝓximi. Tertia in largitiõe ⁊ manuali cu-ra corpali. ⁊ dicuit in quocũqꝫ cõsilio ⁊ subsidio qd̃ ipedimus ꝓxi-mo. Oratio q̃ [illegible] triplex est. s. vocalis realis mẽtalis. Et [illegible] ipm desyderiũ cõtinua est oratio. Est autẽ oratio purus affectus mẽtis in deũ tendẽs. plerũqꝫ ne pigrũet in vocẽ ꝓrumpens. Uel sic Oratio est cõgeries vocũ ad aliq̃d ipetrãdũ in deũ tendẽtiũ. Exigũ-tur in orõne. xiiij. s. φ sit fidelis: secura: humilis: discreta: deuota: ve-recũda: secreta: pura: lachrymosa: attẽta: fecũda: oposa: ⁊ assidua. Ie-iuniũ etiã est triplex. Primũ est corpis a cibo materiali. Scdꝫ afflic-tiõis a gaudio tẽporali. Tertium spirituale a peccato mortali. Dñs instituit primo ieiuniũ in paradiso: ⁊ postea sanctificauit cũ ieiuna-uit in deserto. Ieiuniũ debent semp hec q̃ttuor comitari. s. largitas letitia: hora ⁊ mẽsura. Ieiunio autẽ ad macerationẽ carnis annexa sunt duo. s. vigilie ⁊ flagella. q̃ etiã q̃dripartita sunt. Prima cõsi-stit in armis penitẽtialib⁹. s. cinere ⁊ cilicio ⁊ lachrymis. Secũda in p-ctoris tunsione: ⁊ cuiuslibet egritudinis afflictiõe. vñ sacerdos de-bet dicẽ penitẽti: φ oĩa ista satisfactiõis opa sunt ei ꝓ pte penitẽtie ⁊ valebũt ei oĩa: si assit deuota penitẽtia. Opus ex charitate factum inq̃ntũ penale est satisfactoriũ in se. ⁊ q̃nto magis penale: tãto mag satisfactoriũ est. vñ dare centũ magis satisfactoriũ est q̃ꝫ dare de-cẽ alijs parib⁹. tñ dare decẽ paupi ẽ magi satisfactoriũ q̃ꝫ dare cẽtũ di-uiti alijs parib⁹: qꝛ dare decẽ respectu paupis plus est penale q̃ꝫ da-re centũ respectu diuitis. Unde dñs dixit: Uere vidua hec pau. ⁊c. sed dilectio dei nõ sit penalis: illa locutio. Dimissa sunt ei pctã multa ꝑ accidẽs vera est. nã qꝛ dilexit multũ fleuit multũ. ⁊ dimissa sunt ei pctã multa. i. pena multoꝝ peccatoꝝ.

¶ De Penitẽtia ⁊ opib⁹ nõ satisfactorijs. C. XLVI.

A

Lia vero opa facta ex charitatẽ nõ sunt sa-tisfactoria penitẽtia facta [illegible] mor-tali pctõ iterãda est: vel iuxta arbitriũ sacerdotis recõpen-sanda. Itẽ penitẽtia quedã est ꝯtinua scdm tpe: vt ieiuniũ diurnũ. celebratio misse. tal' iterãda ẽ a capite: si interrupta fuit: quo ad tales penitẽtias. Uita nazareoꝝ figurat vitã penitentiũ. Itẽ alia est penitentia interpolata: vt qñ pcipit alicui vt ieiunet decẽ [illegible] [illegible] si ieiunat aliqñ in charitate ⁊ aliqñ in mortali: nõ tenet [illegible] iterũ ieiunare: sed sufficit ieiunare aliqñ: quos ieiunauit in mor-tali. Si penitẽs i bono ꝓposito fac penitẽtiã sibi iniũctã: nõ dici⁹ ali-cui⁹ mortal: absolut⁹ est. vñ si pacta penitẽtia recolat aliqd̃ mortale sufficit illud cõfiteri: ⁊ dabit ei penitẽtia pro illo tm̃. Igit ille qui in mortali facit penitentiã digne sibi iniũctã: nõ est absolut⁹ a pena q̃ non erat debitor pene vt pene: sꝫ vt emẽde: siue pene satisfactorie. sꝫ absoluit a pcepto sacerdotis. vñ nõ tenet eãdẽ iterare. sꝫ qꝛ nõ satis-fecit tenet adhuc satisfacẽ. Nã iuxta Hiero. sup spinas seruntꝫ bo-na opa in mortali factũ. Itẽ Greg. Interim fac quicq̃d boni pote-ris vt de⁹ illustret cor tuũ ad penitẽtiã. Unde pꝫ φ illud nõ ẽ penitẽtia sꝫ preparatio ad penitẽtiã. Sciẽdũ aũt: φ opa mortificata reuiuiscũt. sꝫ nõ mortua opa. Mortua sũt q̃ fiũt in mortali. bona tñ sunt. Mor-tificata sũt illa q̃ fiũt in charitate: ⁊ postea moriunt p mortale. Lꝫ aũt pctiꝫ sequẽs mortificet opa pri⁹ viua. nõ tñ sequit φ charitas sequẽs viuificet opa pri⁹ mortua: qꝛ mortificare opa viua ⁊ viuifica-re mortua nõ sunt ꝯria: qꝛ nõ sunt respectu eiusdẽ. qd̃ pꝫ qꝛ mortifi-care opa viua ẽ mortificare opa facta in charitate. viuificare ãt mor-tua ẽ viuificare opa facta i mortali: q̃ cõstat nõ eẽ eadẽ. Porro que mortificata dicunt reuiuiscẽ: nõ qꝛ valeant ad substantiã premij. sꝫ qꝛ redeunt in statũ sui originis. s. charitatis. Et etiã dicunt reuiuiscẽ qꝛ valẽt ad multa. s. ad maiorẽ radicationẽ charitatis: ad facilẽ ope-rãdũ. ad minutionẽ pene purgatorij. ad vitãdũ casum. ad expellẽdũ hostes. ad efficaci⁹ merẽdũ. ad spei roborationẽ. ad satisfactiõis ab-solutionẽ Silr etiã valẽt opa facta in mortali ad multa. s. ad tpaliũ bonorũ multiplicationẽ. ad pene tpal' diminutionẽ vel dimissionẽ ad grẽ habilitationẽ. ad assuefactionẽ bene operãdi. Nã licꝫ nulli⁹ premij sint meritoria. proprie tñ dñs remunerat ea tanq̃ꝫ meritoria ex sua liberalitate. Intãtũ enĩ diligit bonũ ⁊ odit malum. bonũ re-muneratũ: nullũ malum impunitũ esse patiat. Interpretatiue ergo opus factũ extra charitatẽ est meritoriũ premij temporalis. Nec va-let hec argumentatio: Quodlibet malũ opus est meritoriũ alicuius pene: ergo quodlibet bonũ opus est meritoriũ alicui⁹ premij. Ma-lum enim ex se ⁊ ex voluntate habet φ sit meritoriũ pene. bonũ vo ex sola charitate: que est principium omnis meriti habet φ sit meri-torium alicuius premij.

¶ De Triplici penitentia. C. XLVII.

S

Pecies penitẽtie sunt tres. Nam alia est solemnis. alia publica. alia pnata. Solẽnis est q̃ fit in capite q̃drage-sime cũ solẽnitate. Dicit etiã solẽnis: licꝫ nõ ita proprie quãdo aliquis inuitus ad penitentiã agendã mittit ad monasteriũ. Hec debet iponi ab epo tm̃ vel de mãdato ei⁹ a sacerdote. ⁊ pro cri-mine publico nõ totã cõmouerit vrbem nec debet imponi cleri-cis nisi deposito. Qui semel egerit eã: nõ debet postea ꝓmoueri: nec mi-nistrare i ordine suscepto. Itẽ nõ debet ꝯhẽ mrĩmoniũ: si tñ ꝯtraxe-rit tenebit. Publica dr̃ illa ꝓprie q̃ fit in facie ecclie: nõ cũ p̃dicta so-lẽnitate: vt cũ iniũgit peregrinatio p mũdũ cũ baculo cubitali: ⁊ sca-pulari vl' veste aliq̃ ad hoc ꝯsueta. hãc posset iponẽ quilibet sacerdos suo parrochiano: qꝛ nõ inuenio sibi ꝓhibitũ: nisi ꝯsuetudo sit ꝯtra i aliq̃ ecclia. Solẽnis penitẽtia nõ debet iterari: sꝫ alia q̃libet potest ⁊ debet quotiens hõ peccat. Priuata dr̃ illa q̃ singularit fit quotidie. cũ q̃s pctã sua discreto sacerdoti ꝯfitet. Est ãt falsa penitẽtia: cũ se

agiť de vno vt nō discedať ab alio: vł cū penitēs ab officio vł curia li vel negociali nō recedit qđ sine pctō nullatenus agi p̄ualet: aut si odiū in corde gesserit: aut si offēso cuilibȝ nō satisfaciat: aut si offens sus offendēti nō idulgeat: aut si arma cōtra iustitiā gerat.

¶De Numero ꝛ vsu clauium. C. XLVIII.

E numero clauiū q̄d᷑ dicūt ꝙ duplex ē clauis .s. scia discernēdi ꝛ ptās ligādi ꝛ soluēdi. Et dicit ꝙ p sciaȝ soluiť itellect⁹ penitētis p ptātē affect⁹. nō tñ oīno aperit scia: sȝ ptās pfecte apit ꝛ claudit. Vñ sicˋ ī aliq̄ arca q̄ñqȝ sť due claues vna q̄ ipfecte apit ꝛ dř anticlauis. Alia q̄ pfecte apit: ꝛ dř maior clauis. ita ē h̄. Sȝ si scia ē clauis quo dant claues ī ordine Ob h̄ dicūt alij ꝙ nō scia sȝ officiū discernēdi clauis ē qđ dat ī susceptōe ordinū. vñ dicūt ꝙ sacerdos idiota clauē vtrāqȝ hȝ: sȝ nō cōsiliariū alteri⁹ .s. sciaȝ: ꝛ iō q̄ñqȝ errat. Alij dicūt ꝙ auctoritas discernēdi ē clauis: ꝛ differt ab alťa claue .s. a ptāte li. ꝛ sol. sicut iudiciū et iustitia. Auctoritas .n. discernendi soluit ꝛ ligat p diffinitionē snie. ptās vo p executionē: vñ dare sniaȝ ē p̄m⁹ vsus clauiū: exeq̄ scđs: sȝ hāc opinionē quā credim⁹ eē verā ī glosa sup math. sumiť scia discernēdi p auctoritate discernēdi. Dicim⁹ ḡ ꝙ scia nō ē clauis: sed annexa claui tanq̄ cōsiliari⁹. Et pōt dici ꝙ apire regnū celoꝝ: nihil aliud ē q̄ȝ exclusuȝ recōciliari ecclie ꝛ itroducere: claudere vo est excludere ab ecclia. Et hoc facit de⁹ auctoritatiue: sacerdos ministerio pctōr vo vite merito. Patet ḡ q̄d est clauis .s. ptās siue dignitas discernēdi aut exeq̄ndi discrete qđ dať ī ordinatōe tā idiotis q̄ȝ sapiētib⁹. ꝙ aūt dñs ait aplīs sic itelligim⁹. Q̄dcūqȝ solueritis .i. cuiuscūqȝ absolutionē cōsūmaueritis. Cōsūmatio aūt diciť respectu ichoationis: q̄ȝ de⁹ ichoat solutionē dimittēdo culpā ꝛ penā eternā: ꝛ sacerdos cōsūmat dimittēdo aliq̄d de pene tpali ex vi clauiū p īpositionē manuū: ꝛ h̄ patet in resuscitatiōe lazari. Dixit .n. dñs. Lazare veni foras. Postea dixit discipulis. Soluite eū ꝛ sinite abire. Igiť q̄ñ sacerdos iniūgit alicui pniāȝ minorē cōdigna: si decedat illa cōpleta residuū sine dubio soluet ī purgatorio: q̄ȝ sacerdos nō penit⁹ cōsummauit absolutionē: sȝ ī pte. vñ sȝ illā ptē quā cōsūmauit absolut⁹ ē ille in celo. porro in ficte cōfitēte quē sacerdos absoluit errat clauis quo ad q̄d: ꝛ quo ad q̄d nō. Errat q̄dē sȝ vitatē: q̄ȝ ñ soluit: cū tñ credať soluere nō errat sȝ iudicij eq̄tatē: q̄ȝ sȝ exłiora oȝ eū iudicare: sicˋ iudex q̄ punit inocētē sȝ allegata. iuste iudicat sȝ iudicij eq̄tatē: sed nō sȝ rei vitatē. Alij exponūt sic. Q̄dcūqȝ ligaueris. ꝛč. iuste .s. Et dicit iste q̄ñtū ad vtrūqȝ .s. q̄ñtū ad illū q̄ ligat ꝛ ad illū q̄ ligať. Sȝ h̄ expositio eq̄pollet p̄ori. tūc enī iuste ligať aliq̄s q̄ñ de⁹ ichoat ligationeȝ ꝛ sacerdos cōsūmat. Dicim⁹ ḡ ꝙ dñs ꝛ tota celestis curia approbat iustā excōicationē. Sȝ q̄ñ prelat⁹ iniuste excōicat: tūc nō approbat actionē excōicantis: q̄ȝ peccatū est: sed passionē excōicati. Qȝ autē sup illud math. Tibi dabo claues dicit glo. q̄s si tūc habuisset: error post in eo locū nō inuenisset: sic exponitur: q̄s si habuisset ita plene sicut postea q̄ñ fuit cōfirmatus virtute ex alto: postea non inuenisset in eo locū error mortalis.

¶De Personis habētib⁹ claues. C. XLIX.

Nnes sacerdotes habēt claues ꝛ illa sola. Claues enī annexe sunt ordini sacerdotali sed liberas hn̄t sacerdotes curati ligatas heretici: excōicati: suspēsi: religiosi nō curati: sȝ tñ differēti mō: heretici enī hn̄t ligatas i. mortuas sicut paraliticus man⁹. Excōicati ꝛ suspensi ... ligatas hn̄t vinculo excōicationis ꝛ suspensionis sicut q̄ hn̄t pedes ligatos pedes q̄dē hn̄t sed nō possunt eis vti ad ambulādū. Seculares sacerdotes nō curati dicunt hre ligatas ... q̄ nō hn̄t ... subditos. Et q̄ȝ nihil possunt nisi de licētia prelati sui. Sȝ q̄riť si religiosus aliq̄s sacerdos nō petita licētia sui p̄lati absoluat aliquē de licētia p̄lati illi⁹ vtrū sit absolut⁹. Quidā dicunt ꝙ nō q̄ȝ religiosus ille hȝ ligatas claues. Alij dicūt ꝙ absolutus est: q̄ȝ ligatio q̄ ligate sunt claues ex parte sua nihil aliud est q̄ȝ ꝙ non est sui iuris. h̄ aūt nō īpedit q̄n possit absoluere sibi subditū. sȝ nō d̄bet absoluere sine licētia p̄lati sui. vnde male facit absoluēdo: tñ absolut⁹ ē. Archidiaconi nō hn̄t claues nisi sint sacerdotes. hn̄t tā ptātē ligādi ꝛ soluēdi p excōicationē. Et dicūt hāc ptātē hn̄t p cōmādationē nō offō sue dignitatis: q̄ȝ ep̄s cōmādauit eis vsuȝ clauiū quo ad h̄. Alij dicūt ꝙ hāc ptātē hn̄t archidiaconi ex offō ꝛ dignitate sua q̄ȝ dicit decretū ꝙ ad offm̄ archidiaconi ptinet cura ecclīaꝝ ꝛ ordinatio: ꝛ iurgia ꝛ cōtētiosa iurisditio: q̄ penit⁹ inutił eēt nisi hr̄et ptātē coercēdi p cēsurā ecclīasticā. Et ita sicˋ hn̄t cōtētiosaȝ iurisditionē ex offō ꝛ dignitate sua. ita etiā potestatē coercendi per censurā ecclesiasticam nec tamen habēt claues: q̄ȝ excōmunicare ꝛ absoluere nō est principalis vsus ꝛ substātialis clauis: sed soluere ꝛ ligare in foro spirituali qui tantū sacerdotibus conuenit.

¶De Mensura penarū cōtrariarū. C. L.

E mēsura penarū videť p multas auctoritates dicēdū ꝙ arbitrio sacerdotis pene oēs taxanť: cōsideratis circūstātijs criminis q̄ntitate: dignitate q̄litate. Itē psone dignitate: officio paupertate: infirmitate siue debilitate cōplexiōe: cōsuetudine: societate: libertatis ꝛ deuotiōe. Itē religiōis ꝛ tpis q̄litate: necnō ꝛ alijs circūstantijs suprapositis. vñ Leo papa. Tpa penitudinis habita moderatiōe cōstituēda sť tuo iudicio: put cōuersoꝝ aīos pspexeris eē deuotos ꝛč. Itē ī octaua synodo h̄ sic positū ī iudicio eoꝝ q̄ p̄sūt. vel q̄nto tpe vł q̄li mō penitē debeāt q̄ deliquūt. Verūtñ regulariť p piurio ꝛ adulterio ac ceteris criminalib⁹ pctis sine vitijs septēnis penitētia ē īponēda. sicˋ dñs p̄cepit mariā ex̄ castra septē dieb⁹ egredi. ꝛ sicˋ ppē pctūȝ septiforme spūssci graȝ amisit: ita p penitētiā septennē recupet. Verūtñ mag vł min⁹ aspa debȝ īponi: put maioritas vł minoritas criminis cū circūstātijs h̄ exposcit: vt patet in sequētib⁹.

¶De Quibusdā maiorib⁹ penis in canone expssis. C. LI.

Xcipiunť enī ab ista regula plerūq̄ casus ... ꝙ ... pter peccātis dignitatē vel criminū enormitatē īponiť maior penitētia. nā p̄sbyť si fecerit fornicationē debet agē penitētiā decē annoꝝ. Itē si cognoscat filiā suā spūalē quā baptizauit vł de sacro fōte leuauit vł ī cōfirmatiōe suscepit: vł q̄ sibi cōcessa fuit. debet agē penitētiā .xij. annoꝝ: ꝛ etiā debet deponi. ꝛ h̄ si crimē est manifestū. Si est ep̄s peniteat xv annis. Ipsa vo mulier debet oīa relinquē. res suas paupib⁹ tradē ꝛ cōuersa ī mōasterio deo vsqȝ ad mortē seruire. Itē q̄ cognouit monialē agat penitētiā .x. annoꝝ. De vitio sodomitico pȝ p auctoritatē Aug. lōge mai⁹ crimē est q̄ȝ cognoscē matrē Quocūqȝ āt mō tale factū exerceať: pterq̄ȝ inť hoīeȝ ꝛ feminā ordinate: ꝛ in vase debito vitiū ꝯ naturā ꝛ sodomiticū indicať. Itē matricida debet penitē .x. annis. Et dicit H. ꝙ vxoricidiū maius pctm̄ ē q̄ȝ matricidiū. Alij vo cōiter dicūt ꝯriū. Imponiť tñ maior penitētia vxoricide q̄ȝ matricide: q̄ȝ hoīes pmptiores sūt ad occidēdas vxores q̄ȝ mrēs. Itē p homicidio casuali īponēda est penitētia .v. annoꝝ si culpa p̄cessit casū. aliter nulla: nisi forte ad cautelā. Si q̄s p ebrietatē vł voracitatē eucharistiā euomuerit .xl. dies peniteat: si laic⁹ est. Clerici vo vł monachi siue diaconi ꝛ p̄sbri .lxx. dieb⁹ peniteant. epi .xc. Si pre infirmitate euomuerit .vij. dieb⁹. Debet etiā sumi in h̄ vltimo casu diligenter et cremari: ꝛ cineres iuxta altare recondi. Ex diligēti inspectiōe p̄dicte regule cū exceptiōib⁹ suis potiť diligēs idagator inuenire pcessū ad satisfactionē p diuersis crimib⁹ sm̄ canones penitētiales īponēdā. Neqȝ debet sacerdos a forma p̄dicta recedē: nisi pter cāȝ. Alij vo dicūt indistincte oēs penitētias arbitrarias. Et hāc opinionē videť amplecti cōsuetudo. p̄ma tñ eēt tutior: sed difficilior.

¶De Qualitate penarū ꝛ vi clauiū. C. LII.

Tem q̄d᷑ crimina sūt de quib⁹ nō pōt q̄s agere penitētiā: nisi restituat vł renūciet: si tñ pōt qđ male accepit. videlicet simonia: rapina: ꝛ hmōi. Itē semp debet sacerdos iniūgē penitētiā p ꝯriū respōdentē ipsi pctō: vtputa supbo orōnē ꝛ humilitatē. auaro largitatē gulosa abstinētiā ꝛč. Item circa psonas obnoxias alijs aliquo vinculo seruitutis caueat pro posse: ne imponat eis talē penitentiā: p quā fieret preiudiciū illis qu. h⁹ teneňť astricti. ꝛ precipue circa cōiugatos. Itē nota ꝙ in foro penitētiali appellanť legittime ferie tres dies septimane .s. secunda feria q̄rta ꝛ sexta. Pure vo ac ppie solus deus dimittit peccata ꝛ debitū pene eterne. Dicunť aūt ē sacerdotes ligare ꝛ soluere trib⁹ modis. Ligāt enī vł soluūt .i. ostēdūt aliq̄d ligatū vł solutū. vnde leprosos p se p̄us dñs restituit sanitati. deīde ad sacerdotes misit quoꝝ iudicio ostēderenť mūdati. Itē lazarū p̄mo suscitauit. deīde mādauit discipulis soluere suscitatū. Naȝ ꝛ si aliq̄s apud deū sit solut⁹ nō tñ ī facie ecclie solut⁹ habeť: nisi p iudiciū sacerdotis. Scđs modus ligādi ē cū satisfactionē penitētie ꝯfitētib⁹ īponūt: vel soluēdi cū de ea aliq̄d dimittūt: vł p eā purgatos ad sacramētoꝝ cōteȝ admittūt. Terti⁹ modus ē q̄ sit p excōicationē: ꝛ iuxta oēs modos ē auctoritas illa exponēda. Quodcūqȝ solueritis sup terrā ꝛč nō tñ simpliciť q̄ȝ iterdū sacerdos ī meritos dānat ꝛ iniuste ligatos absoluit. Vñ distingue q̄ntū ad h̄ triplex iudiciū. Primum dei. Scđȝ petri ī ecclia militāte. Tertiū sursū ī curia celesti. Primū est quo de⁹ mūdat aīaȝ in cōtritiōe: ꝛ h̄ p̄cedit reliq̄ duo: tpe: dignitate: ꝛ effectu. Est .n. ei⁹ q̄ claudit ꝛ nemo apit. ꝛč. Scđȝ ē iudiciū sacerdotis q̄ auctoritate clauiū ligat vł soluit in terris .i. ostēdit esse ligatū vł solutū a deo. Et post h̄ seq̄tur tertiū qđ est approbatiōis .s. celestis curie ꝛ angeloꝝ. Scđȝ hūc ḡ ordinē sic expone. Quodcūqȝ ... super terrā iudicio Petri vel iuste ... claue nō errāte ...

ligatum τ in celis.s.per approbationem celestis curie. Quia quod hic his pars ecclie militãs facit in terris.approbat pars eiusdē triūphans in celis. Utrū aūt remissio fiat p malū sicut p bonū ministrū dico q boni remittūt ex officio τ vite merito: sȝ mali tñ ex officio.

℄ De Pena excõicationis. C. LIII.

Est aūt excõicatio a cõione ecclesie separatio: τ fit ppter cõtumaciā vel aliā manifestā offensā. Cõsistit autē hec separatio in sacramētis τ orõnib⁹ ecclesie τ mēsa corporali in collocutiõe cõi τ salutatiõe. Excõicationū alia maior: alia minor. illa est maior q̄ pmulgat̄ in aliquos: vt cū dicit̄. Excõicamus Petrū vel Martinū vel oēs vsurarios. Hec arcet a sacramētis τ ab ingressu ecclesie τ cõie fideliū q̄ est in tribus predictis. Minor est q̄ cõtrahit̄ ex participatiõe cū illis q̄ sūt in maiori. Hec sepat a pceptiõe sacramētoꝝ nõ a cõione fideliū. nõ enim trāsit excõicatio in tertiā psonā: nec etiā in quosdam q̄ excipiunt̄ in decretis. De hac pōt absoluere q̄libet sacerdos de pen. tñ qui inulit vel supior. Itē excõicationū q̄dā est iusta: quedā iniusta. Iusta est q̄ fit aīo corripiēdi: τ ppt culpā debitā iuris ordine seruato. Iniusta est in q̄ pdicta obmittunt̄. Habuit aūt ortū excõicatio ab apostolo qui excõicauit corinthiū fornicariū tradēs cū sathane vt spūs eius saluus fieret. habuit etiā ortū a veteri lege ab illa maledictione q̄ facta est sup nõ obseruātes legē. Aliter etiā describit̄ hoc modo. Excõicatio est a q̄libet licita cõione vel legitimo actu seperatio.

℄ De Inflicta a iure τ a iudice. C. LIIII.

Traqȝ autē infligit̄ q̄nq̃ a iure: q̄nq̃ a iudice. A iure īfligit̄ maior in .xvij. casibus. Minor autē excõicatio siue suspēsio infligit̄ ipso iure vel ipso actu quo ad deū. Itaq cū q̄s peccat mortalē. quo ad deū τ quo ad ecclesiā. cū q̄s cõmunicat cū excõicatis. Itē q̄nq̃ q̄s in notorio crimine repellit̄ a sacramētis viuus τ mortuus nisi penituerit. Infligit̄ silr a iudice vtraq̃: maior quidē sȝ hoc τ quosdā alios tantū ab ēpo: sed hoc intellige cū solēnitate expssa in iure. H est enī spūalis mucro epi. Alij vo plati q̄ psunt ecclesijs collegiatis: τ hñt iurisdictionē sup subditos suos vt abbates. archypresbyteri vel plebani possunt excõicare etiā maiori: sed non cū predicta solēnitate. Inferiores vo sacerdotes parrochialiū ecclesiaꝝ q̄ nõ hñt iurisditionē in subditos vt possint inter eos cognoscere vel iudicare ordinarie. nõ possunt excõmunicare maiori: nisi vbi hoc obtinent de cõsuetudine. nā in talibus cõsuetudo dat iurisditionem. Minor autem ab episcopis τ aliarum ecclesiarū prelatis infligi potest sm omnes. Potest autem prelatus penam istam infligere subdito suo tantū: vt ei qui cõmittit crimen in parrochia sua. Maior infligi debet pro contumacia tantum: que triplex est. nam alia est in non veniēdo ad iudicium: siue quia peremptoria citatione recepta venire cõtemnit. siue quia malliciose seipsum occultat: siue quia impedit ne possit ad eū citatio peruenire. Alia quando citatus venit ad iudicium: sed nõ vult stare iuri: vel ante finitam cause examinationem contumaciter et illicentiatus recedit. Alia vo quando offensa eius est manifesta. τ iussus a iudice non vult emendare. Quandocunq̃ ergo aliquis fuerit vocatus vel admonitus tribus edictis: vel vno peremptorio pro omnibus potest si contumax fuerit excommunicari. non distincto vtrum pro modica vel pro magna causa fiebat vocatio vel admonitio: quia semper est ibi contumacia que est maximum crimē. Minor autē excõicatio: potest etiam imponi pro alijs culpis.

℄ De Absolutione sine ab excõicationis. C. LV.

Ab omni vero excõicatiõe maiori lata a iure potest excõicatus absolui a suo episcopo vel proprio sacerdote: nisi cõditor canonis reseruauerit sibi specialiter absolutionem. Reseruat autē papa sibi absolutionē taliū in sex casib⁹. Un⁹ est de illo q̄ verberat clericū. quē nullus pōt absoluē nisi papa: exceptis casibus. s. si est in articulo mortis. Si hostiari⁹ alicui⁹ prati sub pretextu officij sui malignat⁹ clericū lesit: dū tñ grauit̄ nõ vulnerauit. Si monachus verberat monachū vel regularē. vel etiā sm quosdā secularis secularē: dū tñ viuāt in cõi. si sit mulier: si sit seruus: τ h si verberauit clericū in fraudē dñi: vt subtrahēt se illi⁹ obsequio. vel si dñs ppter h sine culpa sua graue damnū sustineret. Et hos duos casus intellige nisi eēt grauis τ enormis excessus. Itē si fuerit leuis iniuria: quā intulit clerico. Itē si sit infirm⁹ vl paup ipubes vel senex vl valitudinarius. si hȝ inimicitias capitales i istis octo casib⁹ pōt vberās clericū absolui ab epo suo. In pmo tñ casu τ duob⁹ vltimis: excepto ipubē debet eis iniūgē: quos absoluit sub debito iuramēti: q cessāte īpedimēto ad romanā ecclesiā vl ei⁹ legatū accedāt: mādatū sup talib⁹ recepturi. Sed cõis est opinio: q nõ reuiuiscat excõicatio semel extincta. si tñ nollet adimplere mandatū: īpedimēto cessante debet excõicari. Secūd⁹ casus in quo nõ pōt epūs pprı⁹ absoluē est de illo q̄ incēdit ecclesiā. τ est denūciat⁹ excõicat⁹ ab epo. nā ante denūciationē ab epo pōt absolui. Terti⁹ est de illo q̄ frāgit ecclesiā: τ sit ē denūciat⁹ excõicat⁹. Quart⁹ ē de illo q̄ sciēt τ spōte pticipat excõicato a papa: τ eos recipit in officijs. Quint⁹ de illo q̄ falsificat lrās apostolicas. Sext⁹ est de illo q̄ cõicat excõicat̄ in crimine. Tal̄ enī qr rõne criminis damnati videt̄ in eū delinquē: q̄ damnauit ab ipso excõicatore vl suo supiori: lȝ nõ sit als subdit⁹ ei⁹: merito dlicti ē absolutio reqrēda: qr faciētē τ ɔsentientē par pena ɔstringit̄. verū si difficile sit ex aliq̄ cā iusta: q ad ipm excõicatorē absoluēdus accedat. cõcedit̄ indulgētia iuris: vt pstita iuxta formā ecclie iuratoria cautione q excõicatoris mandato parebit: a suo epo absoluat̄. vel sacerdote pprio. a sentētia vo iudicis nõ pōt absolui excõicat⁹: excepto mortis articulo: nisi ab excõicatore suo: vel etiā ab ei⁹ supiore: si ad illū fuerit appellatū. vel si excõicator negligēter vel malitiose differat absolutionē. τ in alijs casib⁹: in quib⁹ pōt iudicare de subditis suffraganeorū suoꝝ. Excõicat⁹ maiori excõicatione pro ɔtumacia. i. qr nolebat venire ad iudiciū: vel stare iuri: debet absolui recepto ab eo pri⁹ iuramēto: q stabit mādato ecclie. debet aūt mādatū fieri vt pareat iuri. Cū vo pro offensa est excõicat⁹: aut offensa manifesta est p sententiā vel facti euidētiā: ita q nõ est locus inficiationi: aut ē dubia. In pmo casu debet ante absolutionē sufficiēs pstari emēda. In secūdo vo sufficit ad relaxādā sentētiā: si parēdi mādato cõpetēs satisfactio pbeat̄. Debet etiā mādari sibi pmissa satisfactiõe debita p offēsa: q de cetero silia nõ cõmittat: nisi q̄ntū a iure est sibi pmissū. Item debet dicere iudex hec vl equipollētia. Auctoritate q̄ fungor absoluo te τc.

℄ De Remissionib⁹ vel indulgētijs. C. LVI.

Cum autē papa facit generalē remissionē p subsidio terre s. ē vl sim. τ alius ɔtrit⁹ τ ɔfessus sic fecerit elemosynā habēs piā τ catholicā deuotionē: credēs simplicit̄ ac pure illud quodcūq̃ soluerit τc. valet sibi elemosyna ad onus penitētie subleuādū. τ hoc ppter h. s. ppter deuotā erogationē. τ qr obligat eū q̄ facit remissionē: imo τ totā ecclesiā vt suffraget̄ ei. Sciēdū tñ q maioritas τ minoritas remissiõis pene attēdit̄ sm tria. s. maiorē vel minorē deuotionē ipsi⁹ penitētis: τ eoꝝ q̄ suffragant̄ sm maiorē vl minorē numerū eorundē suffragātiū. Ualet etiā ad venialiū deletionē. Itē valet peccatori offerēti ex pia deuotiõe: licȝ informi ad grē impetrationē. Guilielm⁹ antisiodorēn. Ad h āt q hmōi relaxatiões tantū valēt q̄ntū pmittit eccl̄ia: exigunt̄ sex. Primū est potestas ligādi atq̃ soluendi. s. vt absoluat̄ ille q̄ absoluit̄ a plato vel ab alio de plan suo pro. Secundū est necessitas loci τ illi⁹ cui fit relaxatio: vt q̄ nõ pōt ieiunare pre debilitate: vel pegrinationes iniūctas facē. Tertiū ē deuotio fidei: vt. s. credat ecclesiā talē potestatē habē. Quartū ē status illius cui dat̄: vt. s. sit in statu cõtriti. oportet enī q habeat charitatē. Quintū est discretio: vt. s. discernat apud se: pro quāto vellet erogari: vel q̄ntū vellet dedisse: vt absolut⁹ eēt a tāta penitētia. Sextū ē iusta estimatio: vt sm q ei dimittit̄ ipse recõpēset. Sed eccl̄ia tacet illā duab⁹ de causis. Prima est: qr si determinaret̄: nõ eēnt fideles ita pmpti ad dādū. sic̄ si pdicaret̄ laicis q tantū valet vnū opus meritoriū i charitate factū ad vitā eternā: q̄ntū mille fcā ex̄ charitatē. nõ eēnt ita prompti ad faciēdū bona opa. Scda ē qr si charitatē hȝ ille cui fit relaxatio: cū charitas nõ sit sine fide: hēbit iustā estimationē de oib⁹ his. [illegible] charitati ē iusta estimatrix operis [illegible]. Ad idē auctoritatē [illegible] τc. dicim⁹ q intelligēda ē iuste. τ p iuste itelligūt̄ ista. vt q̄ dicut̄. Alienatio q̄dē pecunie satisfactoria ē: cū sit de penal̄. τ io q̄ntū ad relaxationē pene: peioris ɔditiõis ē paup q̄ diues. sȝ simplr ē melioris. s. q̄ntū ad relaxationē: q̄ fit p ɔtritionē. Cūt⁹. n. τ efficaci⁹ ɔterit̄ paup q̄ diues ceteris pib⁹. Et p ɔtritionē efficaci⁹ dimittit̄ pena pctī q̄ p elemosynaꝝ largitionē. Si aūt obicit̄ volūtas p facto reputabit̄: itelligēdū ē q̄ntū ad meritū vite etne: nõ q̄ntū ad relaxationē pene. Nec valet h argumēt⁹: velle mereri ē mereri: velle fuire deo ē fuire deo: g velle satisfacē ē satisfacē. dico qr ad h q aliqd opus sit meritoriū vel dei seruitiū nõ exigit̄ q sit ex charitate. sȝ ad h q sit satisfactoriū exigit̄ q sit ex charitate τ q sit penale. Et sic qr volūtas satisfaciēdi non est penal̄: nõ est satisfactoria.

℄ Adhuc De eodem. C. LVII.

Oro relaxandis b⁹ pctōꝝ obliti⁹ τcōꝝ facto rū cū iusta estimatiõe si prīt fieri. De his sic intelligēdū: q dimittunt̄ vel in pte vel in toto. De cruce signatis dicim⁹ q si ē ncēe q assūpta cruce stati euolēt si decedāt. Sȝ illa relaxatio itelligit̄ vt in plurib⁹. frequēter enī illi ē ar

cipiunt cruce; parati sunt mori pro christo: et in hoc proposito augmentatur eorum charitas et per hoc contritio: sicque dimittitur eis pena: sicut dicitur de magdalena quia dilexit multum fleuit multum. Et quia fleuit multum dimissa sunt ei peccata multa. Ad illud ergo quod dominus papa habet plenitudinem potestatis dicimus: quod habet vt faciat cruce signatos principes omnium suffragiorum ecclesie: sed non vt illum qui est debitor pene faciat euolare sine solutione pene: imo necesse est quod faciat dignos fructus penitentie. Sicut etiam non potest facere quin vsurarius cruce signatus restituat quod habet de vsura: ad hoc quod eius peregrinatio sit ei vtilis. De remissionibus autem quas faciunt episcopi idem dico quo ad subditos eorundem: quo ad alios vero valebit tanquam simplex elemosyna et non plus nisi quibus prodesse possent proprij indulgentes specialiter concesserunt numquid ergo poterit penitens post collationem talis elemosyne cessare ab executione satisfactionis sibi ab ecclesia imposite non credo tamen quia non est certus vtrum sit adhuc tota illa pena remissa: tamen quia saltem ex honestate debet per ieiunia et alia bona opera satisfacere ecclesie quam lesit scandalizando eam si fuit peccatum manifestum: vel etiam si fuit occultum subtrahendo seipsum: cum propter peccati se reddidit inutilem. Quid si omnes clerici qui suffragantur pro isto offerente sint in mortali: numquid valebunt illi suffragia eorum: non videtur: quia peccatores non exaudit deus. Sed dicendum est quod valent: quia tria dicuntur esse in ecclesia que semper inuariabilem retinent efficaciam. scilicet virtus verborum: virtus sacramentorum: et desiderium ecclesie. Nam etiam si tota ecclesia militans esset in mortali tamen ista valerent his pro quibus fieret. Utrum autem sacerdotes possint facere commutationes ieiuniorum et satisfactionum ad petitionem ipsorum penitentium. Credo breuiter quod sic: tamen discrete et propter causam et circa subditos suos. Non tamen hoc extendo ad vota in quibus strictius proceditur.

¶ De Reditu peccatorum et de purgatione venialium. C. LVIII.

Uidi aut dicis peccata dimissa per reditum simpliciter redire et quo ad reatum et quo ad penam et quo ad omnia. Isti muniunt se testimonio euangelij serue nequam omne debitum etc. Alij dicunt quod non. Sed ideo dicuntur dimissa redire et imputari: quia propter ingratitudinem ita reus et peccator efficitur ut ante fuerat. Et inducunt pro se illud naum [illegible] septuaginta interpretes. Non iudicabit deus bis etc. Tertij quoque dicunt quod non redeunt sed cum committimus peccata eiusdem generis dicuntur redire quadam similitudine: sicut flores redeunt in vere. Quarti dicunt quod redeunt in quattuor casibus tamen. Unus est propter fraternum odium: vt in euangelio: serue nequam etc. Secundus propter crimen apostasie vel heresis. Tertius propter penitentiam prius. Quartus si contemnat quo penitentiam sibi iniunctam adimplere. Due prime opiniones sunt magis solennes. Sed numquid peccata semel confessa tenetur quis iterum confiteri. Dicas quod non regulariter. Solent tamen excipi quattuor casus. Unus cum sacerdos suus cui est confessus est imperitus: quia tunc debet cum illius licentia iterum confiteri perito. Alius pro contempta satisfactione. Tertius cum pro enormitate delicti sacerdos audito crimine remittit eum ad superiorem: qui iterum sibi crimine exposito penitentiam ei imponit. Quartus si quis confessus est non proponebat abstinere a peccato: vel confessus est de vno peccato et non de alio. Ab infernis in purgatorio morti ponitur pura et [illegible] peccatorum indrenda: non tamen illis imponenda est quantitas penitentie sed innotescenda et animorum orationibus et elemosynarum studijs postquam penitentie subleuandum si forte migrauerit: nam vt ait grego. Anime defunctorum quattuor modis absoluuntur: aut absolutionibus sacerdotum: aut precibus sanctorum aut charorum elemosynis: aut ieiunio cognatorum. Uenialia delentur sex modis. scilicet per condignam eucharistie sumptionem: per aque benedicte aspersionem: per elemosynarum largitionem: per orationem precipue dominicam. Item per generalem confessionem que fit quotidie in ecclesia: vbi non solum venialia sed etiam mortalia oblita credendum est deleri. Item per episcopalem benedictionem vel sacerdotalem: et hoc intelligo circa eum qui facit vel accipit ista vel eorum aliquid cum deuotione. Item videtur quod etiam per quodlibet bonum opus deleantur.

¶ De Sacramento extreme vnctionis. C. LIX.

Unctionis extreme sacramentum ab apostolo institutum legitur: ait enim iacob⁹. Infirmatur quis in vobis etc. In quo ostenditur duplici ex causa hoc sacramentum institutum. scilicet ad peccatorum remissionem: et ad corporalis infirmitatis alleuiationem: si tamen expedit vt in vtroque alleuietur. Et sicut in alijs sacris ita et in isto aliud est sacramentum aliud res. Sacramentum est ipsa vnctio exterior: res sacramenti vnctio interior que peccatorum remissione et virtutum ampliatione perficitur. Et si ex contemptu vel ex negligentia hoc sacramentum obmittitur periculosum est et damnabile. Materia igitur extreme vnctionis est oleum ab episcopo consecratum quod dicitur oleum ad infirmos. In isto sacramento non imprimitur character quia est ad complementum penitentie que non habet characterem. Et ille multe vnctiones cum in significando sint vnum: sunt vnum sacramentum: sicut forma panis et vini. Proprius autem effectus huius sacramenti est remissio peccatorum: quem semper consequitur digne recipiens: sed non semper consequitur corporalem sanitatem: quia nec expedit. Item cum sacramentum illud sit consummationis et quantum ad hoc sit dignius quam baptismus et confirmatio que sunt initiationis tamen non apponitur ibi balsamum quoniam exeuntibus sufficit ibi nitor conscientie. ac in articulo necessitatis. numquid potest alius quam sacerdos inungere sicut et baptizare. non. nam solus deus baptismalem infundit gratiam propterea a quocumque detur valet. Sed ad remissionem peccati operantur claues: vnde cum hoc sacramentum ad remissionem sit peccati annexa est ei clauis sacerdotij. ordo igitur et oratio fidei et oleum de essentia huius sacramenti sunt: sicut de essentia baptismi sunt aqua et forma verborum et intentio baptizandi. Ideo vero est oratio de essentia: quia per ipsam habet vnctio quod sit sacramentum. Est autem talis oratio. per istam suauissimam vel sanctissimam vnctionem et suam pijssimam misericordiam dimittat tibi deus quicquid peccasti per visum. per auditum et sic de alijs. Datur autem tantum adultis quoniam actualia commiserunt et infirmis quia eius effectus sanitas est.

¶ De Sacramento ordinis. C. LX.

Ordo est signaculum sacrum quo spiritualis potestas traditur et officium dicuntur autem ordines sacramenta: quia in eorum perceptione res sacra. scilicet gratia confertur quam figurant ea que ibi geruntur. Ideo etiam [illegible] ministros christi qui septiformi gratia spiritussancti sunt decori: quorum doctrina et conuersationis forma eadem gratia in alios transfundatur. Igitur in sacramento septiformis spiritus septem sunt gradus ecclesiastici. scilicet hostiarij. lectores. exorciste. acoliti. subdiaconi. diaconi. sacerdotes. Omnes tamen clerici vocantur. id est sortiti. Corona enim signaculum est quo signantur in partem sortis ministerij diuini. Corona regale decus significat: et seruire deo regnare est: vnde ministri ecclesie reges esse debent vt se et alios regant. Quibus ait petrus. vos estis genus electum. regale sacerdotium etc. Summitas capitis desuper nudatur: vt eorum mens ad omnium libera monstretur. qui reuelata facie gloriam dei contemplentur. Clericus enim secretorum dei non ignarus esse debet. Tondentur et capilli vsque ad reuelationem sensuum. id est oculorum et aurium vt vitia in corde et ope pullulantia doceantur presciendi. ne audiendum et intelligendum verbum dei prepediant. Pro quo seruato reddetur in excelsis corona. tonsure autem ecclesiastice vsus in nazareis exortus videtur qui prius crine seruato. deinde ob vite continentiam caput radebant: et capillos in igne sacrificij ponebant. Primum igitur ordinem habet hostiarius. cuius officium est ecclesiam custodire: quem assumpsit dominus eijciendo de templo vendentes etc. Secundum habet lector cuius est recte pronunciare lectiones veteris testamenti: et dicta prophetarum predicare. Hunc assumpsit dominus in medio sinagoge vbi legit illud ysaie. Spiritus domini super me. Tertium est exorcistarum quorum est obsessos a demonibus liberare. In cuius signum ipsi accipiunt de manibus episcopi librum exorcismorum. hoc officium assumpsit dominus demoniacos liberando. Quartum est acolitorum: id est ceroferariorum qui ferunt duos cereos in festiuis diebus quando legitur euangelium in signum duorum preconum helie et enoch. qui precedent secundum aduentum. In non festiuis diebus non defertur nisi vnus in signum aduentus primi. in quo solus iohannes fuit precursor hunc assumpsit dominus dicens. Ego sum lux mundi. Quintus est subdiaconorum quorum est ministrare diaconis: quod fecit dominus cum linteo se precingens lauit pedes discipulorum. Sextus est diaconorum. id est leuitarum quorum est predicare et sacerdoti ministrare. quo vsus est dominus predicando et carnem suam ac sanguinem apostolis ministrando. Septimus est ordo presbyterorum. id est seniorum. quorum est corpus domini consecrare: quod fecit dominus in cena. Corona vero non est sacrum sed sacramentale. Est. enim. preparatio materialis ad suscipiendos ordines sicut consignatio in baptismo. Et nota quod preparat in partem domini. vnde illud dicitur. Dominus pars hereditatis mee etc. Porro quidam dicunt quod supra sacerdotium non est ordo: quia [illegible] ad ista reducuntur. Alij vero dicunt quibus nos consentimus: quod episcopatus et archiepiscopatus sunt ordines. et ita sunt nouem. Licet enim sacerdotium dignissimum sit quantum ad dignitatem rei consecrate. tamen episcopatus dignior est quantum ad qualitatem: quia dat potestatem [illegible]. Archiepiscopus autem episcopum consecrat ex officio. hoc tamen aliquando et episcopus facit. Primatus autem et patriarchatus ab his non differunt nisi sint maiores et minores patre. Decanatus et archidiaconatus non habent sacrum signaculum: sed sunt dignitates amminiculantes ad ordines iuuant enim episcopos.

¶ De Impedimento ordinatorum et primo de crimine et bigamia. C. LXI.

Impedimenta promouendorum sine quibus debeant esse promouendi ostendit apostolus. Continentur etiam his verbibus. Primo precipitur quod sit sine crimine presul. Monogamus sobrius prudens ornatus et hospes. Castus doctus non percussor non litigiosus. Non cupidus bene dispositus non neophitus ne. Talis apostolica que prefit regula iussit. Licet autem videatur regulas posuisse in episcopo tantum: tamen vt ait augustinus et ambrosius inducens ad hoc probandum auctoritatem concilij. extendenda est etiam ad alios ordinandos. Debet igitur ordinandus esse irreprehensibilis et a pro

pris conſcientia ⁊ a publica fama ⁊ ab eo qui in eius electionem vel ordinationẽ ↄſenſit. Oportet igit̃ eũ fuiſſe virũ vxoris vni⁹.i.monogamũ poſt baptiſmũ ſm̃ hieronymũ. Dicit enĩ ꝙ poſt baptiſmũ hoĩ pꝛſ⁹ inouato: nec ſtupꝛa nec alia q̃ añ baptiſmũ fecerit obſũt. Unde ſi ante baptiſmũ habuit vxorẽ q̃ obierit ⁊ poſtea aliã duxerit nõ ẽ irregularis: q2 nõ fuit bigamus poſt baptiſmũ. Hic tñ non adherimus hieronymo ſ3 auguſtino q̃ dicit ↄtrariũ ſup eplam ad titũ. Et ſi enĩ baptiſmus tollat pctm̃ ⁊ penã ꝓ pctõ debitã: nõ tñ irregularitatẽ: q2 hec nõ ẽ pctm̃ vl̃ pena peccati: ſ3 tñ tollit quãdã formã ſacramẽti eccleſiaſtice ordinatiõi neceſſariã: verbi gr̃a. Dicit ibi aug. ꝙ ſicut plures antiquoꝝ patrũ vxores: ſignauerũt diuerſas ex oĩb⁹ gẽtibus eccleſias futuras vni viro ſubditas.ſ. xp̃o: ſic noſter antiſtes.i. epũs ſiue ſacerdos euãgelicus vni⁹ vxoris vir: ſignat vnitatẽ eccleſie ex oĩb⁹ gẽtib⁹ vni viro ſubditã.i. xp̃o: vnde ſi deſit alicui hec forma ſacramẽti nõ põt ꝓmoueri in epũm ſiue pſbyterũ: ſ3 tñ nõ peccauerit in bigamia: nec baptiſmus eũ ab hac irregularitate abſoluit. Sicut nec feminã q̃ etiã cathecumina p̃ma corrupta fuerit abſoluit baptiſmus vt poſſit int̃ virgines dei ↄſecrari. Et nota ꝙ etiã ſi vnã vxorẽ habuit q̃ fuerit bigamia reputabit̃ bigamus. Similit̃ ſi fornicata ẽ mulier cũ alio anteqũ duceret eũ in ↄiugiũ: vel etiã vt dicũt q̃dã cũ ipſo. Oportet enĩ ꝙ virginẽ duxerit: alit̃ reputabit̃ bigamia: ⁊ ꝑ ↄſequẽs ipe bigamus. Unde qd̃ dicit̃ vni⁹ vxoris virũ d3 itelligi cũ triplici excluſiõe ſic virũ vxoris tñ.ſ. ſingularit̃.i. vnius nõ pluriũ vxorũ. Itẽ tñ vxoris nõ ↄcubine.i. q̃ fuerit tñ vxor ei⁹: ⁊ nũq̃d ↄcubina. Itẽ vxoris inquãtũ ſimul hoĩs ſ. tranſitus nõ pluriũ.

Adhuc de impedimento bigamie. C. LXII.

Sciendũ vero ꝙ alia ẽ ratio in ↄiugio q̃3 in fornicatiõe: q2 in pluralitate nuptiarũ fit trãſitus a viro in virũ: vel ab vxore in vxorẽ: qd̃ nõ fit in pluralitate fornicationũ. Unde cũ vna ſit eccleſia ſponſa chꝛiſti tanq̃3 vnius viri: ſacerdos vel epũs q̃ tipũ gerit eccleſie d3 eſſe vnius vxoris vir. Fornicatio aũt vna vel multiplex nõ ĩpedit ꝓmotionẽ: q2 ibi nõ deperit forma ſacramẽti. Et q2 etiã ipa eccleſia cuius gerit tipũ ſacerdos quotidie fornicat̃ ĩ mẽbꝛis ſuis ꝑ pctã moꝛtalia: ſ3 tñ ſemp xp̃o adhereat: ideo vxorẽ potius oportet eſſe virginẽ q̃3 virũ: q2 tali matrimonio ꝑ virũ ſignificat̃ eccleſia q̃ nõ ſemp fuit caſta: ſ3 ab adulterio.i. diabolo trãſiuit ad xp̃m. Mulier aũt tipũ gerit xp̃i q̃ ſemp oĩmodã habuit itegritatẽ. S3 cũ3 ceteris actib⁹ ſuis gerat epũs vel ſacerdos tipũ xp̃i. Cur in m̃rimonio gerit tipũ eccleſie ⁊ vxor tipũ xp̃i. Rñdeo ꝙ ſicut in m̃rimonio carnali q̃tũ ad prolẽ peredã: emittẽdã: ꝓpagãdã: nutriẽdã: p̃cipalis pſona ẽ mulier vnde ⁊ ab ea denoiat̃ m̃rimoniũ q̃ſi matris muniũ.i. officiũ. Ita ⁊ chꝛiſtus in ꝓle ſpũali. Unde nunq̃d aũt mulier põt oblitiſci ⁊c̃. Itẽ nõ valet h̃ argumẽtatio: baptiſm⁹ tollit oẽ pctm̃ ⁊ ſeq̃la3 peccati: ergo tollit hãc irregularitatẽ q̃ peccãdo ↄtracta ẽ: q2 nõ ẽ ↄtra ex peccato inquãtũ pctm̃ ẽ: ſ3 inquãtũ ẽ actio. Nã nihilomin⁹ ↄtracta eẽt etiã ſi ↄtrahẽdo: cũ neutra peccaſſet. Sũt aũt tres cauſe q̃re nõ d3 bigamus ꝓmoueri. Una ꝓpter irregularitatẽ ſiue defectũ ſacramenti vnitatis cũ nõ ſit vnius vniꝰ ex quo carnẽ ſuã diuiſit in duas. Alia ꝓpter pꝛerogatiuã ordinũ. Tertia ꝓpter incõtinẽtie pꝛeſumptionẽ. Querit̃ aũt cũ ↄſecratio epi maior ſit ⁊ dignior q̃3 ↄſecratio virginũ quare põt cõſecrari in epiſcopũ qui etiã ꝑ ſ3 vxorẽ habuit concubinã. Et ſi qua fuerit corrupta vel ante baptiſmũ vel poſt ſponte vl̃ cũ peccato vel ſine peccato non poteſt inter ſacras virgines conſecrari. Ad hoc rñdeo: ꝙ ſacra virgo ſignat triumphantẽ eccleſiã q̃ ſine macula ⁊ ruga eſt. Sed epiſcopus eccleſiã militantẽ in qua ſunt boni ⁊ mali. Itẽ ſi credit aliq̃s ſe ↄtrahere cũ virgine ⁊ inuenit eã corruptã nõ d3 ꝓmoueri: nã in tali caſu nõ excuſat error nõ violẽtia. Itẽ ſi q̃s poſt votũ caſtitatis emiſſum ꝓfeſſiõe cõtẽpta pꝛeuaricet cõtrahẽdo matrimoniũ de facto inter bigamos iudicatur.

De Solẽniter penitẽtib⁹: ⁊ curialib⁹ nõ ordinãdis. C. LXIII.

Ꝑreter illa q̃ dn̄ ſunt in regula aplica ſũt ⁊ alia q̃ ſilr̃ req̃runt̃ in ordinãdo vel eligendo videl3 ꝙ nõ ſit ſolẽniter penitẽs: nõ curialis: non ſeruus: nõ corpꝛe vitiatus: nõ illegitime natus: nõ adultus ĩ egritudine baptizatus: nõ peregrinus vel ignotus: nõ minoris etatis vel femina. Solẽnit̃ penitẽs nõ põt ꝓmoueri: ſ3 enĩ peccatũ ſit deletũ ꝑ penitẽtiã: remanet tñ aliq̃ cicatrix ſiue irregularitas q̃ ipm̃ ĩpedit. Secũda cã ẽ timor labẽdi ex pꝛiſtina ↄſuetudine ſurgẽs. Tertia ẽ ſcãdalum populi: cũ talis penitẽtia nõ imponat̃ niſi ꝓ crimine publico ⁊ vulgatiſſimo qd̃ totã cõmouerit vrbẽ. Quarta quia nõ haberet frontem redarguendi alios. Diſpenſatur autẽ cum talibus in minoribus ordinibus: propter neceſſitatem vel vtilitatẽ eccleſie. Dicuntur autẽ curiales large omnes qui quacũq3 conditiõe ſunt curie alicuius publice poteſtati obligati. ſiue ſint milites ſiue aduocati. ſiue iudices ſiue officiales ſiue etiã hiſtriones. Et breuit̃ quodcũq3 officiũ hito honeſtũ vel inhoneſtũ pꝛohibent̃ oẽs indiſtincte ordinari niſi p̃mo ſint abſoluti a curia. Pꝛimo q2 quidã coꝝ ſunt viles pſone ⁊ frequẽter ↄtrahũt irregularitates ex officio ſuo. Secũdo q2 moleſtat̃ eccleſia multũ ⁊ icõmoda patit̃ ꝓpter tales quãdo recipiunt̃. Tertio q2 pꝛeſumit̃ ↄtra eos ꝙ nõ tranſeant ad clericatũ voto religionis ſ3 vt fugiant ratiocinia dñoꝝ ſuoꝝ. Pone aliquẽ mihi iuramento et ꝓmiſſum in certũ libꝛis ad certũ terminũ ſoluendis: vel ad ſcribendũ librũ: vel ad ſeruiendu3 in ꝓpꝛia perſona ad tpũs: vel ad aliud ſimile nunq̃d iſte põt intrare monaſteriũ vel recipere ordinẽ. Ad hoc dicitur ꝙ põt intrare religionẽ nõ obſtante tali obligatione aut iuramento dummodo nõ ex leuitate vel volũtate ſubtrahẽdi debitũ hoc faciat ſ3 charitatis feruore ⁊ ſpiritusſancti interna inſpiratiõe: nec facit iniuriam iſte creditori. Excuſat̃ enĩ auctoritate ſpũſſancti cui nemo põt reſiſtẽ. Monaſteriũ aũt tenet̃ ſatiſfacere de his q̃ ipſe ↄtulit mõaſterio. Si vo nihil ↄtulit monaſterio: q2 nihil habebat manus ei⁹ ... actio quã inopia debitoris excludit. Si tñ poſt ingreſſu3 occaſione eius monaſteriũ aliquis acq̃reret. puta per ſucceſſionẽ hereditariã vel alio mõ teneret̃ monaſteriũ intuit̃ q̃tũ illud eẽt. Poterit etiã q̃ iſtẽs in mõaſterio ſcribẽ libꝛ vel aliõ honeſtũ op⁹ facere ad liberãdu3 ſe. dũmodo nõ negligat diuinũ officiũ. Et deducant̃ expenſe ſi ſit oneroſus monaſterio. Credo etiã ꝙ põt fieri clericus: q2 põt eẽ re bonus. Remanet tñ obligat⁹ poſtea ſicut ante: ⁊ põt ſcribẽ talia honeſta facere. dum tñ nõ negligat officiũ eccleſie.

De Seruis ⁊ corpoꝛe vitiatis. C. LXIIII.

Nullus ſeru⁹ eſt ordinari niſi manumittat̃ ⁊ ẽ diſtingue: aut ſũt liberti eccleſie: aut p̃uati. In pꝛimo caſu pñt ordinari etiã retẽto iure patronatus quo ad hoc vt nõ iniurient̃ eccl̃ie nec accuſent ... teſtificent̃ ↄtra illã. aliter reuocent̃ in ſeruitutẽ. In ſecũdo caſu nõ poteſt ꝓmoueri niſi p̃us fuerit a dñõ ↄſecutus libertatẽ pleniſſimã ita ꝙ nõ teneat̃ pꝛſtare patrono opas fabꝛiles q̃ ↄſiſtũt in faciendo: nec obſequiales q̃ ↄſiſtũt in nõ faciẽdo. Sed nunq̃d põt patronus in liberto quẽ petit ordinari retinere ſaltẽ opas ſpũales. puta vt in capella ſua miniſtret ei diuina vel ſilẽs. Ad hoc dicit ala: ꝙ ſic de ↄſenſu epi ⁊ mihi videt̃ ꝓbabile. Et nota ꝙ dñs in caſibus in q̃b⁹ h3 iure reuocãdi ſeruũ ordinatũ poterit infra annũ tñ ⁊ nõ vltra. Et cõputat̃ ille annus a tpe ſciẽtie dñi. Sed q̃re ſeru⁹ alienus ↄſecrat⁹ reſtituit̃ dñõ ⁊ nõ res aliena ↄſecrata. Reſpõdeo q2 in rebus inanimatis nõ perpẽdit̃ dolus. Itẽ q2 in reb⁹ inanimatis ↄſecratio eſt in ſuperficie ⁊ ideo nõ d3 a manu ꝓphana tractari: ſed in hoĩe eſt ala q̃ tãgi nõ põt. De corpꝛe viciati collige breuit̃ tenorẽ oĩu3 in vna regula. Quicũ ꝙ culpa ſua viciat⁹ eſt in corpꝛe repellit̃. q̃ vo ſine culpa nõ repellit̃ niſi ſcãdalũ timeat̃ ex nimia deformitate. vl̃ piculũ ex nimia debilitate.

De Illegitime natis ⁊ in egritudine baptizatis ⁊ peregrinis ⁊ ignotis. C. LXV.

De illegitime natis eſt pꝛohibitõis eſt triplex ... ſ3 dignitas clericalis ... ꝓ paterni criminis. Et q2 tales filij ſolent eẽ imitatores paterni ſceleris. verũtñ ſi intrãt monaſteriũ ⁊ ibi laudabiliter conuerſant̃: de iure cõmuni promouentur ad omnes ordines ſi ſint idonei: quia monachatus omnẽ maculã abſtergit tñ ad pꝛelationem non poſſunt promoueri abſq3 diſpenſatiõe. Porro in ſeculo remanentibus. epiſcopus poteſt diſpenſare in ordinib⁹. Expꝛeſſum eſt autẽ iure nouo ꝙ nec ad perſonatũ nec ad dignitatẽ: nec ad beneficia curam animarũ habentia poteſt cũ tal. hus niſi per ſedem apoſtolicam diſpenſari. Talis etiã nec pꝛelatus nec canonicus põt eẽ de iure in eccleſia in qua pat ſu⁹ eſt vel canonic⁹ vel pꝛelat⁹. Pone ꝙ aliquis ſacerdos generat filiũ de legitima vxore cũ qua. ſ. contraxerat laic⁹ vel in minoꝛib⁹ ordinib⁹ ↄſtitut⁹. nunq̃d erit legitim⁹ ſi huius. Credo ꝙ ſic: q2 culpa parentũ nõ debet nocere huiuſmodi legitimo matrimonio procreatis. Si adultus diu ſanus diſtulit baptizari. ⁊ poſtea timoꝛe moꝛtis cõſtitut⁹ in egritudine fecit ſe baptizari: nõ poterit promoueri: q2 pꝛeſumitur nõ vere penitens niſi poſt baptiſmũ vita eius ⁊ fides pꝛobabiles apparuerint vel caritas ... eorum exegerit. Peregrini poſſunt large appellari omnes qui non ſunt de epiſcopatu ordinãtis: q2 nulli recipi debent ab alio epiſcopo ad dignitates vel ordines vel alia ſacramẽta. Ignoti dicunt̃ quoꝝ origo. vita. ⁊ regularitas ſũt ignota epõ. nõ dũt dicto an ſint de eodem epiſcopatu an de alio. Admittunt̃ clerici peregrini cũ quinq3 ſigillis epiſcopoꝝ ſi ſigilla ſint ignota. aliter ſufficeret ſigillũ epiſcopi ... ſi eſſet notũ. Itẽ hoc intelligas ꝙ quãdo volunt publice populo celebrare. alias ſi vellent ſecreto ex deuotiõe celebrare ſuſtineri poſſent

Quid si amisit litteras: dicas q si probet per duos testes de ordina-
tione et cõuersatione honesta post ordinationẽ et de absolutione pro
prij episcopi quod totũ debuit in litteris contineri recipitur aliter
non: etiam si proprio firmaret iuramento.

¶ De Impedimentis etatis et sexus. C. LXVI.

Irca etatẽ ordinandi distinguendũ q aut ab infantia
traditur aliq̃s militie clericali: aut ẽ grãdeuus
qui petit ordinari. In primo casu a septimo anno vsq ad
duodecimũ põt recipe oẽs minores ordies vsq ad acho
litatũ: a duodecio vsq ad vicesimũprimũ acholitatũ et subdiacõatũ:
ita q i vicesimoprimo anno recipiat subdiaconatũ: vicesimosexto an
no diaconatũ: i tricesimoprimo p̃sbyteratũ: postea si meruerit epatũ
In scdo casu. s. cũ grãdeuus ẽ q petit ordinari p septẽ annos põt re-
cipe oẽs ordines h mõ. In duob⁹ primis annis recipiat q̃ttuor mino
res: in reliq̃s q̃nq annis oẽs alios: dispẽsatiue tñ ppter necessitatẽ
posset laicus grãdeuus oẽs ordines recipe p annũ et dimidiũ mona
chus vo p annũ. Licet aũt huiõi etates ac tpoꝝ iterstitia tãtũ essent
seruãda: plerũq tñ epoꝝ i turba clericoꝝ plusq̃ in sanctitate forsitan
gloriãtes pueros pmouere ad sacros ordines nõ verẽt. Dic etiã no
ta q hodie tps ẽ i aliq̃b⁹ artatũ. Nã de iure cõi põt q̃s ordinari pre
sbyter ex quo hz vigintiq̃nq annos: qd pz ex eo q põt q̃s eligi ad de
canatũ ad regimẽ ecclesie parrochialis et ad alia q̃ hñt ordinẽ p̃sbyte
ralẽ annexũ. Est etiã firmiẽ tenẽdũ q i vna die nõ oferant oẽs ordi-
nes minores vni nisi h obtineat de ɔsuetudine ecclesie. Itẽ vn⁹ ordo
sacer cũ minorib⁹: vel duo sacri nullo mõ oferant eadẽ die vni psõ
ne. Femina nõ põt characterẽ alicui⁹ ordĩs clericalis recipe ipediẽ-
te sexu et ɔstitutiõe ecclesie: vnde nec possunt etiã abbatisse p̃dicare
nec benedicere nec excõmunicare: nec absoluere: nec penitẽtias dare
nec officiũ aliquoꝝ ordinũ exercere: quãtũcũq sint religiose vel do-
cte. Licet igiẽ beatissima virgo maria dignior et excellẽtior fuerit vni
uersis aplis: nõ tñ illi sz istis dñs claues regni celoꝝ cõmisit. Quidã
tñ mẽtiunẽ adhuc cũ cathafrigis feminã recipe characterẽ ẽt diaco-
nalẽ vel p̃sbyteralẽ. Inducũt aũt p se illud xxvij. q i. Diaconissaz: et si
q̃s rapuerit in fi. sz illo. c. vocãt diaconissam illã: sup quã forte funde
bat aliq̃ benedictio: rõne cui⁹ ɔsequebaẽ aliqd spãle officiũ: forte le
gẽdi homeliã in matutinis vel aliud qd nõ licebat alijs monialib⁹.
In illo aũt capitulo appellaẽ p̃sbytera q erat vxor p̃sbyteri: vel etiã
vidua vel matricuria. i. de reb⁹ ecclesie curã habẽs ad instar matris
familias: et ita exponit cõciliũ laodicẽse in sequẽti capitulo.

¶ De Ordine et tpore et forma cõsecrationis. C. LXVII.

Rdines debet recipi p ordinẽ: et si q supra no
minatos [illegible] pmoue
atur nõ vno vel plurib⁹ ordinib⁹ p̃termissis aliquẽ ordi
nẽ superiorẽ recipiat: recipit characterẽ nisi aliud ipediat:
tñ nõ dz deponi. Sz ex dispẽsatiõe epi iposita ei penitẽtia p eo q sic
ignorãter vel negligẽter mediũ ordinẽ p̃termisit: ad ordinẽ p̃termis
sum pmoueri põt: iterum a supioris ordinis executiõe suspẽsus. Qd
si aliq̃s pmoueẽ in epm p̃termisso aliquo alio ordine a sacerdotali
et ordinet aliquos: nunq̃d ɔfert ordinẽ. Põt dici q sic: et ita sentiunt
fere oẽs excepto illo ordine quẽ nõ accepit: quẽ q nõ hz: dare nõ po
test. Ordo sacerdotalis et oẽs iferiores possunt cõferri tñ in sex tem
porib⁹ anni. s. in sabbatis ieiunioꝝ q̃ttuor tẽpoꝝ: et in sabbato quod
pcedit dominicã de passiõe: et in sabbato sancto pasche. Fallit hoc
in duob⁹ casib⁹. Unus ẽ q papa põt ɔferre ordinẽ subdiaconalẽ in
dieb⁹ dominicis vel alijs pcipuis festiuitatib⁹. Alius ẽ q q̃libet epi-
scopus põt ɔferre alios minores ordines: vnũ videlz aut duos in die
bus dñicis vel alijs pcipuis festis. Sz ordinẽ subdiaconalẽ nũq̃ ni-
si in tpib⁹ sex p̃dictis. Dicũt etiã q̃dã q̃b⁹ assentio oẽs ordines i sab
bato ɔferẽdos: et etiã in mane diei dñice posse ɔferri: cõtinuato ieiu-
nio tã ab ordinatore q̃z ab ordinãdo. Et sm istos mane diei dñice se
quẽtis trahiẽ ad vesperã sabbati pcedẽtis. Et ita siue ɔferanẽ in ves
pera sabbati siue in mane diei dñice sequẽtis: semp fictiõe canonica
iure in sabbato cõferunẽ: ordo vo epalis dz ɔferri semp die dñica et
hora tertia. Itẽ põt clericus in epm elect⁹ ordinari in p̃sbyteꝝ in die
sabbati et i sequẽti die dñica ɔsecrari i epm: lz nõ possit fieri de alijs
ordinib⁹. Nã q̃ recepit vnũ ordinẽ in sabbato: nõ põt recipe aliũ in
dñica: q itelligerenẽ esse collati in vna die qd oino phibitũ ẽ. De
forma cõsecrationis nota q si aliqd tale de quo dubitaẽ vtrũ sit de
substãtia fuerit obmissum põt ordinatio iterari: nõ eni intelligiẽ ite-
ratũ quod nescitur esse factum. Si autẽ fuerit obmissum id de quo
est expressum q non est de substantia: non debet ordinatio iterari:
sed qd obmissuz ẽ caute suppleri: statuto tempore ad huiusmodi or-
dines conferendos. Est autem expressum in iure quedaz non esse de
substantia. s. tempus: etatem: vnctionem. Itez q ordinandus a pro-

prio episcopo recipiat ordines: vel q recipiat ordines singulos serua
tis debitis intersticijs et nõ simul nõ est de substantia. Sũt et alia de
quibus nesciẽ vtrum sint de substantia vel nõ: vt missa: et q sint ieiu
ni taz ordinãs q̃z ordinãdus: et silia: que oĩa itelligas esse de substã-
tia: nisi expressum inueniret ɔtrariũ. Itẽ si epus ordinans non suuz
subditum ponit spem in ratihabitione illius cuius subditũ ordinat
poterit episcopus pprius cõfirmare qd factum est.

¶ De sacramento coniugij. C. LXVIII.

Matrimoniũ est legitima ɔiũctio maris et femi
ne indiuiduã vite ɔsuetudinẽ
retinẽs. i. retinẽdã q̃tũ est in se exigẽs. Hoc aũt dico: q
cõtumelia creatoris soluit matrimoniũ infideliũ quod nõ
est ratũ. Diciẽ aũt hoc ppter matrimoniũ spirituale: q ante carnalẽ
copulã licet alteri ad religonẽ transire. Finalis causa matrimonij ẽ
proles. Silr autẽ et fornicat. õis euitatio. Et ante culpã quidẽ institu
tum est tñ ad officiũ prolis procreãde: post vo ad officiũ et remediũ
Ratiões aũt finales matrimonij sunt charitatis dilatatio. inimicoꝝ
recõcialiatio belloꝝ sedatio. Cause mãles sunt legitime psone. For
males sunt solẽnitates q̃ adhibenẽ matrimonio. Efficiẽs aũt est cõ
sensus per vba de pñti in copulã cõiugalẽ. hec aũt cõprehẽdit coha
bitationẽ. carnalẽ copulã. mutuũ. obsequiũ mutuã potestatẽ corpo
ris quã hz alter in alterũ: et ecõuerso. Beata virgo ɔsensit in ɔiugalẽ
copulã in vniuersali. Et nota q mrĩmoniũ añ carnalẽ copulã signat
cõiunctionẽ christi ad fidelẽ aĩaz q̃ est separabilis. Post vo signat vni
onẽ filij dei ad humanã nãm q̃ est indissolubilis. Et iõ matrimoniũ
cõsũmatũ p carnalẽ copulã idissolubile est: aũt vo solubile ẽ: q spũa
le tñ: vñ dissoluiẽ p mortẽ spũalẽ cũ alter intrat religionẽ. Post vo
q ɔsũmatũ est et corpale: nõ dissoluiẽ nisi p mortẽ corpalẽ et tpalẽ.
p̃terea vbi est ɔsensus p vba de futuro et sequiẽ carnal copula. ecclia
reputat mrĩmoniũ ɔsũmatũ. Dũ eni coeũt ipsi interptanẽ illud esse
tpus p quo vt videẽ erãt vba de futuro. vñ vba de pñti p eq̃pollen
tiã ibi sẽ. Falliẽ aũt ibi q̃nq ecclia: vt q nũq ɔsentiũt de pñti. Di-
ciẽ aũt mrĩmoniũ q̃si mrĩs muniũ. i. officiũ qr ei⁹ officiũ plus appa
ret in mrĩmonio q̃z officiũ viri. Cõtrahiẽ aũt solo ɔsensu: qui solus
si defuerit. cetera etiã cũ ipso coitu celebrata frustranẽ. Ex quo enim
vir ɔsensit de pñti in mulierẽ maritali affectu: et mulier in viꝝ siue v-
bis vel etiã signis exprimaẽ ɔsensus statim mrĩmoniuz est. Signis
ideo dico: q surdus et mut⁹ põt matrimoniũ ɔhere. Ueruntñ si loq
põt ɔtrahẽtes necessaria sunt vba q̃tũ ad ecclesiã mutuũ ɔsensum
exprimentia: et hoc ɔsensu oportet eos cohabitare et indiuiduaz vite
consuetudinẽ obseruare: hoc sacramentũ verbis ade ore prophetico
prolatis institutũ. primo ad officiuz fuit cuz dixit: hoc nunc os ex os
sibus meis: et caro de carne mea: post peccatum vero et extra paradi
sum fuit institutum ad remedium vt carnis vitium cohiberetur.

¶ Qr Unica vnius debet esse de iure naturali. C. LXIX.

Ciendum q vnicã esse vni⁹ de iure nãli est:
sed pro tpis exigentia diis dispẽ-
sauit cũ patrib⁹: q pauci erant dei cultores. Et q mode-
rate et spe prolis appetebãt antiq̃ patres coitũ. ppter has
causas et alias fuit dispensatũ cũ illis. vnde qñ mos erat peccatũ nõ
erat: nõ ppter morẽ sed ppter dispensationẽ. Cũ lamech aũt qui in
troduxit bigamiã ex libidine nõ fuit dispensatũ habere q̃dẽ plures
sic occidẽ nõ fz se: sz i se malũ ẽ: vñ ex cã fit meritoriũ. Notãdũ vo q
ius nãle dr qd in oib⁹ ẽ. s. in ɔcordia oĩuz rez. Itẽ dr ius nãle qd nã
oĩa aĩalia docuit. Itẽ dr ius nãle qd dictat nãlis rõ. Et de isto iure
est mrĩmoniũ. Cõiũctio tñ maris et femĩe ẽ de iure nãli scdo mõ di
cto. Sz fidelitas quã dz vir vxori ẽ de vltio mõ dicto: et vnã eẽ vni⁹.
Et ist⁹ dei dispẽsationẽ recipit. Sz et si p cultũ dei augẽdũ põt cuz
[illegible] dispẽsari. nunq̃d et cũ mulierib⁹. Rñdeo nõ ẽ sile: q vir ẽ caput
mulieris. p̃terea magis pacifice põt dñari vn⁹ plurib⁹: q̃z due vni. p̃te
rea plus [illegible] ipsõ
sus est sanctaꝝ aĩaruz. Unde vnũ hr̃e plures nõ iteremit sacramẽtũ
qd facit plures hr̃e vnã. Itaq fornicatio est ɔtra ius naturale spãle
id est ɔtra ius qd ratio naturalis dictat. Coniunctio aũt maris et fe
mine est a natura cõmuni animaliũ: nõ a naturali ratione.

¶ De Sponsalibus q̃liter contrahuntur. C. LXX.

Sponsalia sunt futuraꝝ nuptiarũ pmissio. a
spondeo. i. pmitto sic dicta. Con
trahunẽ aũt q̃ttuor modis. Aliqñ nuda promissione. ali
qñ datis arris sponsalicijs. aliqñ iteruenĩete anuli subar
ratiõe. aliqñ interueniẽte iuramẽto. nuda pmissione p verba de fu-
turo. Si vo per verba tpis presentis cõtrahuntur vere est matrimo
nium. ita q etiã si eam carnalẽ nõ cognoscat. nõ licet alicui eoꝝ alij
nubere. Et si nupserit q̃uis secundã carnalẽ cognoscat ẽ separandus

ad eā ꝛ compellendus redire ad primam. Item contrahuntur ratione arris spõsalitijs. s. aliq̄ pecunia vel alijs rebꝰ. Pñt aūt cõtrahi pꝰ septēniū. qꝛ tūc dicūt hr̄e discretionē tā pueri q̄ȝ puelle: ꝛ extūc placere eis cõsueuerūt spõsalia. Sȝ lȝ ante septēniū ɔ̄hunt vel i cunabulis: si cū venierint ad septēniū icipiāt eis placere: extūc valēt: ꝛ q̄uis spõsus eā nõ cognoscat carnalr̄ tn̄ cõsanguineā eius nõ poterit habere i vxorē nec ecõuerso. Etas ad ɔ̄hēdu matrimoniū apta ē i puella duodecī annorꝫ i puero [illegible] lȝ āt spõsalia possunt ɔ̄hi sub adie[illegible] de p[illegible] [illegible] pecunie nõ tn̄ i modu pene pot pecuia pmitti. Et si pen[illegible] fue[illegible] [illegible] pmissio pene nec poterit peti. Ut si ita dicat: si te[illegible] dabo tibi cētū marcas. Nuda adiectio pene nõ vȝ: cū libera debeāt esse cõiugia.

De Casibꝰ in q̄bꝰ spõsalia soluūt. C. LXXI.

Sponsalia semel ɔ̄cta semp tenēt ꝛ l[illegible] nisi qꝛ soluūt i octo casibꝰ. Primꝰ ē si alter spõsorꝫ trāseat ad religionē. Qđ põt facē etiā altero inuito ante carnalē copulā. Et ille q̄ remanet i seculo absoluit a vinculo spõsaliū etiā si fuerint spõsalia de pñti. Secūdus ē qñ spõsus nõ iuenit: qꝛ trāsfert se ad aliā regionē: recepta tn̄ de piurio vel de pmissiõe nõ seruata pniā: si p eā steterit quo minꝰ mrimoniū fuerit cõsūmatū. Tertius ē si alter spõsorū icurrit leprā vel paralysim: aut oculos aut nasū amiserit: vel q̄cq̄ȝ ei turpiꝰ euenerit. Quartus si supueniat affinitas: puta qꝛ spõsus cognouit ɔsanguineā spõse: vel ecõuerso. Et ad hȝ sufficit pbare solā famā. Quintꝰ si mutuo se absoluūt q̄dā tn̄ casū istū nõ recipiūt. Sextꝰ ē si alter eorꝫ fuerit fornicatꝰ. Septimꝰ qñ spõsa cū alio ɔ̄hit: vel spõsus cū alia ꝛ seq̄t carnalis copula. Debȝ aūt agē pniaȝ d̄ fide vel pmissiõe mētita. Sȝ q̄d si cū pma ɔtraxerit spõsalia de futuro simplr̄ cū scđa spõsalia sūt de futuro sȝ iterposito iuramēto: credo q̄ debȝ redire ad pmā ꝛ agē pniaȝ de piurio qđ cõmisit iurādo illicitū. Iuramētū vo nõ põt eē vinculū iniq̄tatis. Octauꝰ casus ē qñ minor venit ad etatē adultā ꝛ petit absolui a vinculo spõsaliū: ꝛ dare sibi licētiā nubēdi alij. Et nota q̄ omnes isti casus pter pmū. s. qñ vult trāsire ad religiõeȝ: itelligēdi sūt tn̄ de spõsalibꝰ de futuro: qñ tūc vere ꝛ pure dicūt spõsalia. Itē in duobꝰ casibꝰ de pdictis ipso iure soluūt spõsalia. s. qñ alter itrat religiõeȝ: ꝛ qñ ɔtrahit matrimoniū cūȝ altero vel cū altera. In ceteris vero casibus soluenda sunt per iudicium ecclesie.

De Triplici bono coniugij. C. LXXII.

Scit aūt [illegible] q̄ tria sūt bõa mrimonij. s. fides: p[illegible] les: ꝛ sacrū. Fides. i. fidelitas: q̄ duplex ē. Una vt neuter trāseat ad alia vota vel alij cõmisceat. Scđa ē vt reddāt sibiuuicē debitū. Bonū aūt plis: vt ipa ples religiose educet ad cultū dei: i mrimonio eni gētiliū ē ples: sȝ nõ bonū plis. Tertiū bonū ē sacrm̄ supra expssuȝ qđ. s. excusat a culpa coitū. Sciēdū tn̄ q̄ q̄ttuor de causis finalibꝰ cognoscat vxor. s. cā plis vel reddēdi debiti: vel vitāde icõtinētie: vl̄ libidinis expellēde: tribꝰ pmis modis põt eē meritoriū vxorē cognoscē ꝛ sine oī pctõ. Quarto mõ pctm̄ ē veniale si ɔiugali eā affectu cognoscat: nec eā cognoscēt nisi sua eēt. Si aūt ɔtingit ex tā ferueti libidine q̄ ēt si sua nõ eēt tn̄ eā cognoscēt: mortale ē. Uehemēs eni amator vxoris adulr̄ ē: sicut aūt cū pdicatiõe aplorꝫ ēt meritoria erat pulsus [illegible] glīe ꝛ erat veniale sicut cū vir sanctꝰ meritorie cognoscit vxorē ꝛ ei placet delectatio: pctm̄ veniale ē ꝛ cū ope meritorio: si vo displicet: sine oī pctõ est. Debȝ tn̄ lauari vt itret ecclesiā: qꝛ bonaꝝ mētiū ē ibi culpā ꝛc̄. Illud aūt. Greg. ɔcubitꝰ ɔiugal̄ nõ põt fieri sine clpa: sic expõit. i. vix põt. Nõ e[illegible] [illegible] oī coitu ɔiugali libido: qꝛ libido ē volūtariꝰ appetitꝰ delectādi. Et lȝ d̄lectatio moueat ad illicitū: si tn̄ ad illicitū sensualitati sȝ ratiõis: cui qꝛ eā refutat nõ ē peccatū: preterea illa delectatio q̄ caret modo ꝛ ordine malū q̄dē est sȝ nõ culpe imo pene: pena eni est rationi q̄ nõ obedit ei suū iferius. Itē si aliq̄ ante carnalē copulā vouet q̄ itrabit claustrū cū teneat nõ coire: in huiusmodi nõ videt bonū prolis. Ecõtra bonū plis est de essentia matrimonij: qꝛ ad hoc est institutū: ergo sine hoc nõ est matrimoniū. Itē ibi non est fides thori: nos aūt dicimus q̄ ibi sunt oīa bona matrimonij s̄m exigentiā matrimonij. Unde hec tenet reddere debitū nõ absolute: sed saluo iure supioris. Ideoq̄ȝ nõ est pplexa si vir petat debitū qꝛ debȝ adherere mādato supioris cui tenet absolute. Si āt p violētiā corrūpat iā nõ potest itrare religiõeȝ nisi de ɔsensu mari[illegible] nec [illegible] põt. Et lȝ prius debebat ei aureola ꝛ pꝰ nõ: tn̄ nõ punit[illegible] [illegible] nõ del[illegible] qu[illegible] aureola nõ ē pars pmij. Nota q̄ bonū plis nõ dicit ipa ples q̄ qñq̄ȝ querit pter hereditariā successionē: sed spes vel desideriū quo ples ad hoc querit vt de religiõe informet. Unde multi habēt plē q̄ nõ habēt bonū plis. Nec ideo tn̄ desinit esse coniugiū. Itaq̄ȝ duo prima bona qñq̄ȝ comitant matrimoniū qñq̄ȝ nõ. Tertiū vero inseparabiliter adheret q̄ȝdiu durat matrimonium.

De his qui contrahere possunt ꝛ de effectu coniugij siue matrimonij. C. LXXIII.

Potest aūt ɔ̄here mrimoniū oīs hõ qui ɔsentire põt in ɔiugalē affectū ꝛ carnis copulā si expsse phibeat. Hoc iõ dixi qꝛ ille q̄ caret vtroq̄ȝ testiculo ɔsentire nõ põt. Silr̄ furiosus q̄ȝdiu ē i furore ɔstitutꝰ: nā si hȝ dilucida iterualla ꝛ aliqñ redit ad sanā mētē nubē põt ꝛ testari ꝛ oīa q̄ alij pñt. Sed ꝛ int̄ absētes põt p pcuratores ɔ̄hi matrimoniū. Effectꝰ mrimonij: q̄ ex quo sel̄ est int̄ aliquos nūq̄ȝ desinit eē etiā si alter ɔiugū fiat hereticꝰ: nec põt alr̄ alterū dimittere nisi cā fornicatiõis: sed si tūc dimittat maneat sine ɔiuge vl̄ reconciliet. Itē alꝰ affectꝰ est qꝛ mulier sui corpis ptātē nõ hȝ: sed vir: ꝛ ecõuerso. Unñ postq̄ȝ est iter illos secuta carnalis copula: nec religionē põt alter eligere altero inuito nec ɔtinētiā pfiteri. Est ꝛ aliꝰ effectꝰ: qꝛ cõpellendus est vir reddere debitū vxori licet nunq̄ȝ cognouerit eam: ꝛ econuerso: non obstante affinitate inique superueniente.

De Speciebus coniugij. C. LXXIIII.

Matrimoniū aliud legitimū est: aliud clādestinū. Legitimum est qñ ab h[illegible] in feminā ptātē hr̄e videnť vxor petit ꝛ a parētibꝰ sponsat: legibꝰ dotat: a sacerdotibꝰ vt mos est bñdicit: ꝛ a paranimphis custodit ac solēniť accipit. Si aliť p̄sumit: nõ ɔiugiū: adulteriū vel fornicatio dicit: ꝛ tūc dicit clādestinū. Nõ tn̄ itelligas q̄ nõ possit sine solēnitatibꝰ hmõi verū eē mrimoniū: sȝ loquit auctor nõ s̄m illđ qđ ecclia p̄sumit: eo q̄ pbari nõ põt. Uel dic. q̄ in h[illegible] [illegible] ut in alijs q̄dā sūt ptinētia ad substātiā vt ɔsensus de pñti q̄ solus sufficit: q̄dā vo ad decorē ꝛ honestatē: vt solēnitates p̄dicte sine q̄bꝰ verū est ɔiugiū ꝛ legitimū q̄tū ad ēritatē sed nõ q̄tū ad honestatē vñ ɔsulēdū est talibꝰ in foro pñie: vt de nouo ɔsentiāt: ꝛ se cognoscāt: ꝛ approbēt publice in facie ecclie qđ occulte fecerūt: ꝛ agāt pniāȝ qꝛ scādalizauerūt ecclīā ꝛ exposuerūt se mag̃ piculo. Posset. n. alter alterū dimittē qñ vellet: ꝛ de facto cū alio ɔ̄here: ꝛ sic in adulterio pter defectū pbatiõis ipum̄ q̄ȝtū ad ecclesiā militātem manere. Itē mrimoniū dicit initiatū per ɔsensuȝ de pñti: pfectū aūt tēȝ sine ɔsūmatū per carnis copulā. Inter beatā v̄ginē ꝛ ioseph fuit verū matrimoniū: qꝛ s̄m augustinū pposuit se pseueraturā v̄ginem nisi deus aliť ei reuelaret. Cõmittēs q̄ v̄ginitatē suā diuine dispositioni. ɔsensit in carnalē copulā nõ illā appetēdo: sȝ illā diuine ispirationi in vtroq̄ȝ obediēdo. Postea sil̄ cū viro labijs votū expssit ꝛ vterq̄ȝ in v̄ginitate pmāsit. Fuit etiā perfectū illud ɔiugiū pter triplex bonū. Unñ augustinꝰ. Prolē cognoscimꝰ ipsuȝ dñm: fidē qꝛ nullum adulteriū. Sacramētū: qꝛ nullū diuortiū. Solꝰ ibi nuptialꝰ ɔcubitꝰ nõ fuit qꝛ in carne pcti fieri nõ poterat sine pudēda ɔcupia carnis q̄ accidit ex pctõ sine q̄ ɔcipi voluit q̄ futurꝰ erat sine pctõ. Quidā aūt dicūt matrimoniū initiatū p sponsalia de futuro: ratū p ɔsensuȝ de pñti ɔsūmatū per carnis copulā. Itē matrimoniū aliud legitimū ꝛ nõ ratū. aliud ratū ꝛ nõ legitimū: aliud legitimū ꝛ ratū. Legitimū est qđ legali institutiõe ꝛ puincie moribꝰ nõ ɔtra iussionē dñi ɔ̄hitur. Et hȝ etiā int̄ infideles int̄ quos nõ est matrimõiū ratū. qꝛ sine fide fit. Et sic itelligit qđ ait aug. nõ ē ratū ɔiugiū qđ sin̄ deo ē. Ratū ꝛ nõ legitimū: est qđ int̄ fideles. legitimas tn̄ psonas sȝ sine legitima solēnitate ɔtrahit hoc est ratū: qꝛ indissolubile. Legitimū aūt ꝛ ratum est inter fideles. si tn̄ sit debita solennitate cõtractum.

De his que impediunt matrimoniuȝ ꝛ dirimunt ꝛ p̄mo de errore persone. C. LXXV.

Duodecim tn̄ sūt ipedimēta q̄ ipediūt matrimoniū ɔ̄hēdū ꝛ dirimunt iā ɔ̄ctū si tn̄ pcedūt mrimoniū qꝛ ɔsensū ɔiugalē excludūt. Si vo seq̄nt nõ dirimūt. Hec aūt his q̄ttuor v̄sicul̄ ɔtinent. Error. ɔditio. votū cognatio. crimē. Cultꝰ disparitas. uis. ordo. ligamen. honestas. Si sis affinis. si forte coire neqbis. Hec socianda vetāt ɔnubia iūcta retractāt. Pret ista vo. xij. q̄ ipediūt matrimonē ꝛ dirimūt. alia duo sūt q̄ ipediūt ɔ̄hendū sed nõ dirimūt ɔ̄ctū. s. tpus feriarū interdictū ecclesie. vñ versus. Ecclesie vetitū nec nõ tpus feriarū Impediūt fieri pmittūt facta teneri. Error psone ex sui nā nõ ex constitutione ecclesie sicut pleraq̄ȝ matrimonialē consensum excludit. quoniā qui errat non ɔsentit: ꝛ errantis voluntas nulla est. Sed ad hoc q̄ erret aliquis vel aliqua ɔsentiendo in vnū quē putat alterū necessariū est q̄ per visuȝ vel auditū vel famā habeat aliquā noticiam illius absentis psone quā credit istam presentem: qꝛ in penitus ignotum nec affectum nec consensum dirigere possumus. Itaq̄ nõ consentit in presentem: sed in illam quaȝ presentē esse putat: ꝛ sic nõ est matrimoniū: quia in psona erratur. Si vo nullam noticiam habeat mulier de persona absente, nõ errat in ea sed decipit: vbi gratis

Si aliquis angelicus veniat ad nobilē mulierem dicens se filium regis anglie cuius notitiā nullā habeat ⁊ ɔtrahit illa cū eo credens eū esse filiū regis nō īpedit matrimoniū qꝛ nō fuit error psone ſʒ potiꝰ qualitatis q̄ nō īpedit sicut nec error fortune. Sicq̄ vna psona melius seruat bonū mrīmonij qḋ ē fides q̄ alia. Sʒ ꝙ pulchra meliꝰ seruet q̄ turpis vł diues q̄ paup: rarissime ɔtingit. Preterea vbi ē error psone nō ē ɔsensus nisi sub ɔditiōe: vnde nec fuit mrīmoniū int̄ liam ⁊ iacob in pma ɔcubitu nec fuit peccatū: qꝛ ignorantia facti excusat peccatū in toto: nec etiā peccauit lia: qꝛ instinctu spiritussancti sic a dño tradita ē. Et nota ꝙ licet error psone nō īpediat benedictionē vt patet in benedictiōe iacob: tñ īpedit matrimoniū qꝛ ꝓpɾie benedicit deus q̄ nō errat. Unde scriptū est. Inuocabūt nomē meū sup filios israel: ⁊ ego benedicam eis: Matrimoniū autē opus dei est.

¶ De Impedimento conditionis. C. LXXVI.

Impedimentū aūt ɔditionis [illegible] ab ecclesia [illegible] libertatis: de quo breuit̄ sciēdū ꝙ si libera mulier ɔtrahit cū seruo: vel liber cū ancilla sciēt̄ tenet mrīmoniū. Si vero ignorant̄ nullū ē mrīmoniū: nisi postq̄ cognouit eiꝰ ɔditiōeʒ ɔsensit ī eū vbo vł fctō. s. p carnalē copulā. Itē nota ꝙ error deterioris ɔditiōis seruilis. s. īpedit mrīmoniū ɔtrahēdū ⁊ dirimit ɔctū sicut id dictū ē: ſʒ nō error paris vel melioris. Nā qꝛ nō hʒ qḋ obiciat. Itē alia rōne qꝛ edictū tale ē ꝓhibitoriū: hoc ē q̄cunq̄ nō ꝓhibet admittit. Quid si oīs ɔtradicētibꝰ ⁊ inuitis int̄ seruos ɔtracta sūt mrīmonia nō sūt ꝓp hʒ dissoluēda. Debita tñ ⁊ ɔsueta seruitia nō minꝰ debent exhiberi. Sʒ qꝛ seruus nō hʒ ptātē sui corporis: ideo seruitus impedit mrīmoniū: qꝛ sine volūtate dñi nō pōt trāsferre dñiū sui corpis ī mulierē. Circa ɔditiōes aūt q̄ apponunt̄ ī despōsatiōibꝰ ē distinguēdū qꝛ aut ɔditio ē honesta: aut necessaria: aut volūtaria. Si vō ē turpis siue inhonesta: aut ē ɔtra substātiā siue nām mrīmonij aut nō. Cōditio honesta ⁊ necessaria ē q̄ si nō apponat̄ nihil agit̄: vt qꝛ fidelis cū īfideli ɔtrahit ea ɔditiōe vt ɔuertat ad fidē. Honestā ⁊ volūtaria ē q̄ honeste pōt apponi vt ɔtrahā tecū si pater meus voluerit: vł si dederis mihi cētū libras hʒ si apponat̄ suspēdit spōsalia vsq̄ ad euētū cōditiō ⁊ etiā si interueniat iuramētū: nisi iterum ɔsensus de pñti vł carnalis copula fuerit subsecuta: qꝛ tūc dicit̄ esse verū mrīmoniū inter eosq̄ videt̄ a ɔditiōe ꝓposita recessisse. Cōditio inhonesta ɔ̄ nām seu substātiā matrimonij ē cū dicit̄: ɔtrā tecū si generatiōeʒ ꝓlis euitas: vel donec inueniā aliā honore vel facultatibꝰ digniorē: aut si pro questu adulterādā te tradas: hʒ si apponat̄ nihil agit̄. Inhonesta cōditio nō ɔ̄ nām mrīmonij ē cū dicit. Cōtrahā tecū si furtū feceris: vł si hominē interfeceris: hoc si apponat̄ infringēda est vel ꝓ nō adiecta habenda est: ⁊ tenēt sponsalia siue matrimoniū.

¶ De Impedimento voti. C. LXXVII.

Uotū ē [illegible] boni cū deliberatiōe [illegible] Uel sic. Uotū ē ɔceptio boni ꝓpositi cū deliberatiōe firmata q̄ qs ad aliq̄d faciēdū se deo obligat. Et hʒ diuersa sunt vota fm̄ diuersitatē eoꝝ q̄ vouēt. Uotū tñ ɔtinētie īpedit mrīmoniū ſʒ nō dirimit. Quis aūt vouere possit: sciēdū ꝙ q̄libet sane mētis nisi expresse ꝓhibeat̄: qꝛ votū lege spūssancti īspirat̄. Prohibent̄ aūt ɔiuges votū cōtinētie emittere nisi pari cōsensu. Et si alter vouit sine cōsensu alterius vel etiā intrat monasteriū: reuocari pōt ab altero cōiuge: qḋ locū hʒ post carnalē copulam. Nā ante hʒ sit matrimoniū p vba: etiā de pñti int̄ eos ɔtractū potest alter ab altero inuito ⁊ renitēte intrare religionē: ⁊ alter remanēs in seculo cōtrahere. Itē seruus inuito dño vouere nō pōt nec monasticā vitā eligere. Itē pueri siue puelle si votū emiserint ante tps pubertatis: qḋ ē in puero. xiiij. annoꝝ: in puella duodecim: pater ⁊ tutor reuocare possunt sine pctō. Alioq̄n si nō reuocauerīt cū ad legitimā etatē puenerint: post firmū manebit ⁊ ratū. Uotū simplex est qḋ simpliciter emittit̄: pfessio vera vel psumpta monachatus votū facit solēne. Itē solēnizat̄ p sacri ordinis susceptiōeʒ. Simplex votū impedit matrimoniū contrahendū tñ: votū vero solenne impedit contrahēdum ⁊ dirimit iam contractum.

¶ De Cognatione carnali. C. LXXVIII.

Cognatio triplex ē carnalis. s. ⁊ spūalis ac legalis. Carnalis alr̄ duas [illegible] naturalis: ⁊ cōsanguinitas appellat̄. Cōsanguinitas ē vinculū psonaꝝ ab eodē stipite descēdētiū carnali ꝓpagatione ɔtractū. Stipitē dico illā psona a qua aliq̄ duxerūt originē: sicut adā fuit stipes chaim ⁊ abel ⁊ alioꝝ q̄ ab eis pcesserūt. Linea ē ordinata collectio psonarū cōsanguinitate cōiunctarū ab eodē stipite descendentiū diuersos gradus continens. Linee sunt tres: vna ascēdentiū. Secunda descendentium. Tertia transuersaliū seu a latere venientiū. Prima est ascendentiū a quibus originē traximus: sicut pat̄ mat̄ auus auia. pauꝰ pauia abauꝰ abauia [illegible] descendentiū q̄ duxerūt originē a nobis: sicut filiꝰ. filia. nepos. nepti. pnepos. pnepti. abnepos. abnepti. Alia ē trāsuersaliū seu a latē venētiū a q̄bꝰ nō duximꝰ originē nec ipsa a nobis: vt frat̄ soror: filij duoꝝ fratꝝ qui dicunt̄ patrueles vł duaꝝ soroꝝ qui dicunt̄ ɔsobrini: ⁊ eorūdeʒ filij ⁊ neptes. Due linee descēdētes vnā faciūt trāsuersalē: vt appareat in hoc exēplo. Filij duoꝝ fratrū attinēt sibi linea trāsuersali: ⁊ quilibet eoꝝ recta linea descēdit ab auo eoꝝ cōmuni. Scdm̄ leges aūt q̄libet psona facit gradū: sed fm̄ canones in trāsuersali linea due psone faciūt: vtputa duo fratres sūt ī pmo gradu fm̄ canōes: q̄ sūt in secūdo fm̄ leges: filij duoꝝ fratruꝝ in secūdo qui sūt ſʒ leges in q̄rto: ⁊ sic de singulis sufficiat hoc diffinitio. Gradus est habitudo distantiū psonarū qua cognoscit̄ quota generatiōis distantia due psone int̄ se differūt gradus ita cōputant̄. In linea ascēdenti pat̄ ⁊ mat̄ sunt in primo gradu. auus ⁊ auia in secūdo: pauus ⁊ pauia in tertio. abauꝰ ⁊ abauia in quarto. In descēdenti vō hoc modo cōputant̄. filius ⁊ filia sunt in primo gradu. filij duoꝝ fratrū in secūdo: nepotes eorum in tertio. pronepotes: in quarto: vltra quē gradum nulla hodie ɔsanguinitas est sicut nec vltra septimū olim gradum progrediebat̄: verum si alique persone attinet sibi in vna parte in secūdo vel in tertio gradu. In alia vō in quinto poterūt contrahere: qꝛ semper standum est remotiori persone in ɔsanguinitate. in hoc enim casu remotior psona extra metas consanguinitatis existit: vnde iam non attinet illi. Deniq̄ regulariter semper debet iudicari pro matrimonio. nisi ɔtra matrimonium ius inueniatur expressum. [illegible]

¶ De Cognatione spūali. C. LXXIX.

Cognatio spūalis est ꝓpinquitas pueniēs ex sacramēti datiōe vel ad id tentiōe. vt ecce baptizat sacerdos puerū. tu eū suscipis: vterq̄ vestrū est eius pat̄ spūalis. Species cognatiōis spūalis sūt tres. Una dicit̄ cōpaternitas q̄ attendit̄ int̄ patrē spūalē pueri ⁊ carnalē. Alia dicit̄ paternitas q̄ est int̄ illū qui suscipit̄ ⁊ eū qui suscipit. Tertia fraternitas q̄ est int̄ filiū tuū spūalē ⁊ filios tuos carnales. Due sūt species cōpaternitatis. Una directa. s. cū ego suscipio de sacro fonte filiū berte vł ipsa meū: ⁊ istā nunq̄ potero in vxorē habē. Alia indirecta qñ. s. vnus cōiugū postq̄ sunt vna caro effecti filiuʒ alioꝝ suscepit. In hoc enī casu ambo parētes infanti cōpatres efficiuntur etiā alteri cōiugū qui nō suscepit: qꝛ cōmunicāt sibi ɔiuges actiōes: taʒ directa cōpaternitas q̄ indirecta matrimoniū īpedit cōtrahendū ⁊ dirimit iam ɔtractū. Solet aūt q̄ri an aliq̄s duas cōmatres possit habere in vxores vnā post aliā. Sed refert vtrū cōmaternitas pcedat matrimoniū vel sequat̄. Si pcedit matrimoniū vel saltem carnalē copulā licite pōt: qꝛ p vnionē carnis sequentē nō transit ad vnionē spūs pcedētē. Si vō sequit̄: distinguit̄. Et ipsa distinctio his q̄ttuor versiculis cōprehēdit̄. Que mihi vel cuiꝰ mea natū fonte leuauit. Hec mea cōmat̄ fieri nō valet vxor. Si q̄ mea natū nō ex me fonte leuauit. Hāc post fata mee nō inde vetabor hr̄e. Nūc vidēdū est de paternitate q̄ attēdit̄ int̄ suscipiētē ⁊ susceptū. nunq̄ enim pōt esse matrimoniū int̄ tales. Sīr nec laicꝰ nec clericꝰ in minoribꝰ ordinibꝰ ɔstitutꝰ pōt matrimoniū ɔtrahere cū illa quā suis manibꝰ baptizauit. De fraternitate spūali sciēdū est ꝙ oēs filij duoꝝ cōpatꝝ siue ante cōpatnitatē geniti sint siue postea. pñt legitime matrimōialiter copulari: excepta illa psona q̄ mediāte cōpaternitas est ɔtracta. Nā ista psona nūq̄ pōt copulari alicui filioꝝ patris sui spūal̄. Queritur aūt si sacerdotis filius vel alteriꝰ viri qui baptizauit puellā possit cōtrahere cū ea quā baptizauit pat̄ eius. Rñdeo nequaq̄. imo etiā si ɔtractū fuerit matrimoniū sepandū est. De tribꝰ etiā spēbꝰ cognatiōis spūalis dant̄ tres regule. Prima est ꝙ vir ⁊ mulier spūali ꝓpinquitate sibi cōiūcti nō pñt inter se ɔtrahere. Secūda est ꝙ cōpater ⁊ cōmater cū filijs cōpatris vel cōmatris possunt ɔtrahere. excepta illa psona ꝓpter quā ɔtracta est spūalis ꝓpinquitas. Tertia est hec. filij vel filie cōpatrū vel cōmatꝝ pñt int̄ se ɔtrahē excepta psonis illis ꝑ quas ɔcta est spūalis ꝓpinquitas. Per tria vō sacramēta tñ cognatio spūalis ɔtrahit̄. s. p cathecismū. baptismū: ⁊ ɔfirmationē. Illa tñ q̄ cōtrahit̄ p cathecismū adeo exilis est ⁊ inualida ꝙ vix impedit matrimoniū ɔtrahendū. nunq̄ aūt dirimit contractum.

¶ De Cognatione legali. C. LXXX.

Cognatio legalis est q̄dam ꝓpinquitas ex adoptione pueniēs. Adoptio est extranee psone in filiū vel nepotē: vel deinceps legitima assumptio. Species eiꝰ sunt due. Una dicit̄ arrogatio: alia simplex adoptio. Arrogat̄ ille qui sui iuris est: id est qui non habet patrem. vel si habet emancipatus est: ⁊ transit in potestatē arrogātis. Et illa

fieri debet auctoritate principis. Adoptatur ille qui est in potestate sui patris: et ideo nō trāsit in potestatē adoptātis: et h' fit īperio magistrat⁹. Adoptare pōt paterfamilias q̄ sui iuris ē et q̄ generare pōt: nā q̄ generare nō pōt vt spado vel frigid⁹: nō pōt adoptare. Itē nec ille q̄ minor ē .xx. annis nisi iusta cā īterueniēte. Mulier vero adoptare nō pōt: nisi ex rescripto principis ī solatiū filioꝝ amissoꝝ ei cōcedat. Pōt adoptari q̄libet tā mascul⁹ q̄ femina: dūmō sint minoris etatis patre adoptiuo: ita q̄ filius eius nālis esse possit. Effect⁹ adoptionis ē: vt ille q̄ adoptat ꝑ oīa q̄si fili⁹ habeat̄: ita etiā vt ab intestato succedat. Itē arrogat⁹ et ei⁹ filij: vel nepotes si quos ī ptāte h3 trāseūt in ptātē arrogātis: qđ nō ē in eo q̄ adoptat̄. Itē arrogator tenet̄ relinquere filio arrogato quartā ptē oīum bonoꝝ q̄ h3 siue ī testō: siue cū velit emācipare. S3 adoptator filio adoptiuo nihil tenet̄ relinquere nisi velit. Spēs aūt adoptiōis sūt tres. Prima q̄si descēdētiū attēditur int̄ me adoptorē patrē: et filiā meā vel neptē adoptatā. Scđa q̄si ex latere veniētiū inter filiū meū naturalē et filiā meā adoptatā. Tertia .s. legalis affinitas inter me et vxorē filij mei adoptiui: siir int̄ filiū meū adoptiuū et vxorē meā: cognatio legalis ī scđa spē matrimoniū quādiu sunt in eiusdē patris potestate tm̄. In prima vero et tertia: omni tempore impedit̄ indistincte.

De Impedimento criminis. C. LXXXI.

Rimina multa sunt q̄ ipediūt matrimoniū cōtrahēda ꝓpter eoꝝ enormitatē; sicut est incestus. Itē q̄ vxorē suā interfecit: aliā accipe nō debet. Itē ille q̄ rapuit sponsam alterius. Itē q̄ insidiando matrimonio ꝓpriū filiū de sacro fonte leuauerit: vt possit priuare cōiugē carnali debito et copia sui. Itē ille q̄ īterfecit p̄sbyterū. Itē solēniter penitēs. Generalit̄ tm̄ si hmōi adolescētes sūt et timet̄ de icōtinētia eoꝝ: ecclesia eis ɔcedere ꝯ3 licētiā nubēdi. Et q̄uis multa sint crimina q̄ ipediūt matrimoniū ɔtrahēdū: nulla tm̄ sūt q̄ ɔtractū dirimūt nisi tria: Primū ē q̄ si aliq̄s adulterat̄ cū aliqua ɔiugata: et ipse vel ipa machinat⁹ fuerit ī mortē viri ipsi⁹ adultere: vel in mortē vxoris ipsi⁹ adulteri: cū effectu vt simul ɔtrahāt: postea ɔtrahere nō debēt: sed si ɔtraxerint sepandi sunt. Secūdus casus si p̄stat fidē adultere q̄ ducet eā post mortē legitimi eius mariti: vel vxoris ei⁹ adulteri. Tertius ē qñ p̄sentialr̄ eā ducit et cū ea ɔtrahit: q̄ plus est q̄ si fidē dare de ducēdo. Itaq̄ debēt separi: qđ intelligēdū ē cū ambo sciebāt impedimētū qñ sic ɔtraxerūt: si enī alter ignoraret: tūc credens illū cū quo ɔtraxit esse solutū posset cū isto esse post mortē legitimi et hoc ꝓpter bonā fidē quā habuit: determinatū est autē iure nouo q̄ siue ante fidē datā: vel matrimoniū de facto ɔtractū: siue postea: legitima tm̄ supstite cognouerit eā: debet omnino separari. Illis ergo q̄ peccant cōtra bonū matrimonij et nō cōtra essentiā potest infligi pena ne cōtrahant: si tamē cōtrahūt ɔtractū est. Illi v° q̄ peccant cōtra essentiā matrimonij in eodē debent puniri. Unde et iste q̄ sua viuēte cū alia ɔtrahit: mortua prima cogit̄ remanere cū secūda si ipsa velit. Tunc enī primus cōsensus habet effectū. Si vero ipsa non vult: non est matrimonium.

De Dispari cultu. C. LXXXII.

E dispari cultu distinguit q̄ aut fidelis ɔhit cū ifideli: iudeo .s. pagano vl' heretico. Aut ifideles int̄ se. Aut fideles: et postea labit̄ alter eoꝝ ī hēsim. In p° casu nullū ē mr̄imoniū. Sponsalia tm̄ pōt fidelis cū ifideli ɔhere sub ɔditiōe vt infidelis ɔuertat̄ ad fidē. In scđo casu .s. cū ɔiuges sūt ifideles: vez ē mr̄moniū. S3 si alter cōuertat̄ ad fidē: alē v° remaneat ī iudaismo vel in gētilitatis errore: si ifidelis nō vult cohabitare fideli: vel si vult cohabitare: nō tm̄ sine iniuria et blasphemia noīs chrī: vel vt eū ptrahat ad infidelitatē vel ad aliud mortale pctm̄. In istis trib⁹ casibus ɔtumelia creatoris soluit ius mr̄imonij circa fidelē: et ideo pōt ɔhē cū alia. Si v° ifidelis vult cohabitare fideli sine aliquo p̄dictoꝝ: fidelis si vult ei cohabitare bn̄ facit: q2 h' monet aplūs ad corinthios. Si aūt nō vult nō ē cōpellendus tm̄ illa viuēte nō poterit ɔhē q̄diu durat mr̄imoniū. Quid si iudei vel pagani ɔtraxerūt cū ɔsanguineis p3 rit⁹ suos: nūq̄d post ɔuersiōe3 remanebūt talit̄ copulati. Dicas q̄ sic: nisi ɔtraxerint ī g̃dib⁹ diuina lege ꝓhibitis. Qz si ifidelis plures habēs simul vxores ɔuertit̄ pma tm̄ ē vxor eius. Et tō illā solā pōt retinē. Qz autē dicit aplūs q̄ siq̄s frater .i. fidelis h3 vxorē ī ɔiugio ifidelē: et h' ɔsentit habitare cū cū illo nō dimittat illā: nō ē p̄ceptū: s3 ɔsiliū p3 glo. Posset enī eā licite dimittere ꝓpter fornicationē spūalē: sed aplūs ɔsulit nō dimittere ꝓpter duo .s. vt per virū fidelē mulier infidelis lucrifieret. Et ne gētiles ꝓpter separationē coniugij doctrinā chrīsti abhorrerēt. Qz aūt dicit hic: et hec ɔsentit habitare cū illo: intellige cū suppletione: id est sine iniuria et blasphemia chrīsti: nec vt eū trahat ad infidelitatē vel mortale peccatum. In tali eñ casu debet eā dimittere et potest eū cōtrahere cum alia. Quia vt dicit ambrosius: non debet̄ reuerentia cōiugij ei qui abhorret auctorē cōiugij. Cōtumelia inquit creatoris soluit ius matrimonij circa eum q̄ relinquit̄: vt non possit accusari aliū copulet̄. Infidelis aūt discedens et in deuz et in matrimoniū peccat. Itaq̄ non est fides coniugij seruanda ei qui ideo recessit ne audiret nomen chrīsti. Si v° ambo crediderint per cognitionē dei ɔfirmat̄ coniugiū. In tertio casu .s. quando fideles contrahunt inter se et postea alter labitur in heresim: vel etiam in infidelitatis errorē non potest contrahere qui relinquitur nō distincto an interueniat carnalis copula an non: quia matrimoniū fidelium est ratū: et ideo nullo casu superueniente potest dissolui.

De Metu vel coactione. C. LXXXIII.

Ui vero metus vel coactio interueniēt̄ potest consensus locū habere: et p ɔsequens nec matrimoniū. Uis est maioris rei impetus q̄ repelli nō pōt. Metus est instantis vel futuri piculi mētis trepidatio. Coactio seu vis alia leuis, alia violenta. Leuis non excludit ɔsensum matrimonialē sed violenta .s. cū quis captiuus trahit̄ inuitus: ducit̄ vel ligat̄. Item metus alius cadit in ɔstantem viruz alius nō. ille qui cadit in ɔstantē virū excusat et excludit ɔsensum matrimonij: vt metus mortis et corpis cruciatus: Itē met⁹ stupri et seruitutis. istos q̄ttuor metus duob⁹ versib⁹ cōprehēdas excusare metus hos posse puta q2 nescis. Stupri siue status verberis q̄ necis. Itē nota q̄ talis metus caderet in vnū qui nō diceretur cadere in aliū: q2 non verisimile hominē clare dignitatis in vrbe timuisse vel q̄ rex parui mulū metū timeat. Itē si aptissimas ꝓbatiōes habeat repellit̄ p̄sumptio que ɔtra eū est: et sic iudex s'm diuersitatē psonarū et locoꝝ iudicabit q̄lis sit metus: et iudicabit matrimoniū aliquid vel nullū. Itē mulier q̄ stetit p annū et dimidiū cū marito: vel ɔsensit in carnalē copulā nō debet postea audiri. si allegat metū vel violentiam. Clerici in quattuor minoribus ordinib⁹ ɔstituti: nisi sint in aliq religionē q̄ cōtinentiā profitet̄ licite possunt cōtrahere: si v° in sacris ordinibus: non possunt. Et si cōtraxerint sepabunt̄.

De Ligatione et publica honestate. C. LXXXIIII.

Unquā vero alligat⁹ vxori pōt vel potuit aliā ducere nisi cui diuina reuelat̄ ... instinctu spūsancti reuelatum fuerit sicut p̄triarchis. Tū si vxor credit virū mortuū et ɔtrahit cū alio: dic q̄ q̄diu credit nec ille reuertit̄ excusat̄ ab adulterio et fornicatiōe ꝓpter ignorantiā facti. Et filij (si quos ex secūdo ɔcepit) iudicant̄ legitimi: s3 statim cū reuertit̄ prim⁹: ꝯ3 recedere a secūdo et redire ad primū. Qz si nō reuertit̄: credit tm̄ eū viuere nō exigat debitū a marito quē accepit: s3 ei exigenti reddat. Sed pone q̄ vir iuit in exercitū ɔtra sarracenos vel in regionē longinquā et nō reuertit̄ ac nescit̄ vtrū sit mortuus vel viu⁹ q̄d faciet vxor. Dic q̄ quātūcūq̄ iuuencula sit: ɔtrahere nō potest donec sit certa de morte mariti. Sed qualiter certificabit. Rñdeo p iuramentū illius sub quo militauit vel etiā socioꝝ q̄ mortem eius bene nouerūt. Cū aūt dicit aplūs mortuo viro liberata est a lege viri: videt̄ q̄ vxor lazari nō tenebat̄ ei qñ fuit resuscitat⁹. Sz cōtra ad hebreos .xi. Acceperūt mulieres de resurrectiōe mortuos suos. Rñdeo nō tenebat̄: q2 in morte solutū fuit vinculū matrimonij. Qz aūt dicit̄ acceperūt et cē. Hoc factū est de honestate nō de necessitate: et oportebat interuenire nouū ɔsensū: et sic nouū erat matrimoniū Sed s'm h' videt̄ q̄ si aliq̄s religiosus q̄ fecit ꝓfessionē v' q̄ post mortē suscitaret̄: a ꝓfessione solueret̄: et posset manere in seculo. Contra. bonū gratie ꝯ3 puocare in melius. Rñdeo nō est sile q2 vinculum matrimonij est ad hoiem: sed vinculū ꝓfessiōis ad deū. Est enī spūs creati ad increatū. Et q2 extrema idissolubilia sc̄. ideo et vinculū indissolubile. Unī tenet̄ ad istud religiosus q̄diu pōt. Publice honestatis iustitia ɔtrahit̄ ex despōsatiōe puta si aliq̄s despōsauit puellā infra ptē annoꝝ vl' vltra: et licet eā nō cognoscat: tm̄ nullus de ɔsanguinitate ei⁹ poterit eā habere in vxorē nec ipse aliquā eius ɔsanguineā.

De Affinitate. C. LXXXV.

Affinitas est proximitas psonaꝝ ex carnali copula ... omni carēs parētela. Ex copula carnali ideo dixi: qñ tam ꝑ fornicariā copulā q̄ ꝑ legitimā cōtrahit̄ affinitas. Ex psona igit̄ addita consanguinitati per carnis copulā contrahit̄: quia omnes mariti cōsanguinearū mearū sunt mihi affines in illis gradib⁹ in quibus vxores eoꝝ attinent mihi. Nam si qua mihi est in secūdo gradu cōsanguinitatis maritus eius est in pmo gradu affinitatis: sic et in secūdo gradu: et sic de ceteris quoniā gradus computant̄ inter affines respectu consanguinitatis tm̄. Et qđ dictū est de maritis ɔsanguinearū mearū

idem per omnia intelligas de vxoribus consanguineorum: qz ego si mulier sum affinis eis in eisdē gradib⁹. Itē oēs cōsanguinei vxoris mee sunt mihi affines, in eisdē gradib⁹ in quib⁹ sunt consanguinei vxoris. Et oēs mei ɔsanguinei simili modo sunt affines vxoris mee in eisdē gradib⁹ in qb⁹ sunt mihi ɔsanguinei. Habebat aūt olim ꝓhibitionē vsqz ad septimū gradū: hodie vo vsqz ad quartū gradū includitur sicut ipsa ɔsanguinitas. Nota q̄ si ꝑsona q̄ tibi ē affinis per appositionē generat filiū de ɔsanguineo tuo: filius ille ē tibi cōsanguineus ꝛ nō affinis. Si vo de extraneo nihil tibi attinebit. Per appositionē tibi ideo dixi: qꝛ si tibi ē aliq̄s affinis per appositionē tui. i. q̄ tu apposit⁹ sis ɔsanguinitati eius: si generat filiū ille erit tibi affinis sicut parēs suus: sz ī alio gradu. Itē nota q̄ lz moriat̃ ɔsanguineus quo mediante cōtrahit̃ affinitas ꝑsona q̄ supstiuit remanet affinis. Itē cōtrahit̃ affinitas vt dictū ē: nō solū ꝑ matrimoniū: sz etiā ꝑ fornicariū coitū: dū tñ ordine nature: secus aūt si extra ordinē: h̄ ē ex̄ vl̄ circa vas debitū aliq̄s polluerit aliquā: qꝛ talis pollutio nec facit sanguinis cōmixtionē: nec carnis vnitatē ꝑ quā ɔhit̃ affinitas. Idē credo si iuasit claustrū pudoris: nō tñ ꝑuenit ad ɔsummationē operis.

¶ De Impotentia coeundi. C. LXXXVI.

INter īpedimēta matrimonii īpossibilitas coeūdi maximū obtinet locū: qꝛ ex sui natura potius q̄ ex ɔstitutiōe ecclesie īpedit matrimoniū. Et est vitiū animi vel corporis vel vtriusqz quo q̄s īpedit̃ alij carnalit̃ cōmisceri. Spēs ei⁹ sūt plures. Nā alia ē nālis īpotētia: vt frigiditas ī viro: ꝛ artatio in muliere: defect⁹ etatis in puero. Alia accidētalis vt castratio: maleficiū. Itē nālis: alia tpalis: alia ꝑpetua. Tēporalis q̄ ē in puero īpedit: qꝛ q̄diu inest ei nō pōt ɔtrahere. Perpetua vo ē q̄ ē in frigido: q̄ impedit cōtrahendū ꝛ dirimit iam ɔtractū. De co[illegible] mulieris [illegible] be neficio medicine: vel ꝑ assiduū vsum cū hoīe ɔueniētis stature: non impedit matrimoniū aliter aūt ꝛ impedit ꝛ dirimit. De accidētali dicēdū q̄ q̄ inepti sunt ad reddendū debitū ɔtrahere nō possunt sicut nec pueri. Et si cōtraxerint diuidēdi sunt. Maleficiū si sit tpale: nullū ꝑstat īpedimētū matrimonio. Si vo ꝑpetuū īpedit ꝛ dirimit. Frigidus q̄dē nullā pōt cognoscere nec mouet̃ ad volūtatē coeūdi: sed maleficiatus pōt alias cognoscere ꝑter illā cū qua maleficiatus est. Et ideo cū celebrat̃ diuortiū ratiōe frigiditatis: nō dat̃ licentia viro q̄ ducat aliā: ꝛ si duxerit separat̃ sm̄ matrimoniū ꝛ restituit̃ primuz quoniā apparet deceptā fuisse ecclesiā. Idē est si separat̃ ꝓpter artationē mulieris ꝛ ipsa nubit alij. Si vo ꝓpter maleficiuz separant̃: vtrisqz dat̃ licētia nubēdi. Si aūt mulier ꝓclamat: ꝛ dicit q̄ vir eā cognoscere nō pōt: ꝛ vir dicit q̄ sic ꝛ iuramēto firmauerit q̄ eā cognouerit stādū ē iuramēto viri: qꝛ caput ē mulieris: nisi mulier ostēdat se virginē ꝑ aspectū corporis. [illegible] ambo cōfessi [illegible] ab ecclesia [illegible] tū qꝛ nōnulli inter se ɔtra matrimoniū vellēt colludere: si sue ɔfessioni crederēt esse stādū: tum ꝓpter fauorē matrimonij.

¶ De his que matrimonium impediunt: sed contractum non dirimunt. C. LXXXVII.

OMnia vero īpedimēta superius nūerata anteq̄ matrimoniū ɔtrahat̃ [illegible] īpedimēto [illegible] matrimoniū ɔtrahēdū ꝛ dirimunt iā ɔtractū. Sed si postea ɔsequant̃ nō impediūt nec dirimūt. Cetera vo īpediūt cōtrahendū: sed nō dirimūt iam ɔtractū: q̄ sunt tēpus feriarū: ꝛ interdictū ecclesie. In q̄dē feriis ɔtrahi possunt spōsalia: ꝛ etiā matrimoniū solo ɔsensu. Sz traductio vxoris: nuptiarū solēnitas: ꝛ carnalis copula ꝓhibent̃. Tēpus illud taxatū ē ab aduētu dñi vsqz ad octauas epiphanie: ꝛ a. lxx. vsqz ad octauas pasche: ꝛ trib⁹ septimanis ante festū beati iohānis baptiste. De qb⁹ determinatū ē hodie q̄ īcipiūt trib⁹ dieb⁹ ante ascēsionē: ꝛ ꝓtēdunt̃ vsqz ad octauā pēthecostes. Sequitur de īterdicto ecclesie. s. qñ aliq̄s ꝓhibet̃ cōtrahere cū aliqua: quia forte dicit̃ eius cōsanguinea vel affinis vel spōsa alterius vel ꝓpter aliud. Illi quoqz matrimoniū īterdicit̃: nō debēt cōtrahere. sz si contrahūt: nisi aliud īpedimētū ꝑpetuū īpediat possunt simul ꝑmanere: ꝛ nō sūt separandi nisi ad tēpus vt agāt penitētiā: qꝛ mādatuz ecclesie cōtēpserūt. Sane vt diuersa circa matrimoniū pericula euitent̃: statutū fuit in ɔcilio generali: vt cū matrimonia fuerint cōtrahenda: in ecclesijs ꝑ presbyteros publice ꝓponat̃ cōpetēti termino prefinito: vt infra illū qui voluerit ꝛ valuerit: legitimū impedimentū opponat. Et ipsi presbyteri nihilominus inuestigēt vtrū aliq̄d impedimentuz obsistat. Cū autē apparuerit probabilis coniectura cōtra copulā cōtrahendā: cōtractus interdicat̃ expresse donec quid fieri debeat sup hoc manifestis constiterit documentis.

¶ De diuortio. C. LXXXVIII.

EC vero coniūctio nec separatio matrimonii [illegible] sufficantib⁹. Notādū vo q̄ si aliq̄s ɔfessus fuerit in iudicio q̄d actor ꝓponit. stādū est ɔfessioni eius. nisi ꝑ ɔfessionē illā fieret ꝑiudiciū matrimonio de quo agit̃: vl̄ etiā alteri matrimonio. timet̃ enī colludiū. Si vo interrogat⁹ in iure negat. q̄d ꝓponit̃. ꝓbare dz qui ꝓponit. Et si nō ꝓbat succūbit. Itē ad oīa q̄s restituēdus est de qb⁹ ꝓbauit se spoliatū. Itē si mulier dicat se habē virū suspectū q̄ eā ledat: ꝛ verisimilē causaz suspiciōis ostēdat. ad officiū iudicis spectat iubere cauere sibi sufficiēti cautiōe q̄ marit⁹ tractabit eā in lecto ꝛ in mēsa ꝛ in oībus sicut vir tractare dz vxorē. Et q̄ nō ledat eā in ꝑsona vl̄ ī reb⁹, nec aliquo mō dehonestabit eā. salua tñ correctiōe honesta maritali: ꝛ si mulier nō ɔfidit de iuramēto viri. cautiōez dz ꝑstare quā magi timet. s. pignoraticiā: vel fideiussoriam sub pena ꝓmissa. Quilibet pōt accusare matrimoniū ad plenuz diuortiū celebrādū q̄ nō ꝓhibet̃. Cū aūt iam vsqz ad quartū gradū ꝓhibitio cōiugalis copule sit restricta. siquis ɔtra ꝓhibitionē huiusmodi ꝑsumpserit copulari nulla longinq̄tate defendat̃ annoꝝ: cū diuturnitas tpis nō minuat peccatū sed augeat. Marit⁹ pōt accusare ꝛ dimittere vxorē ꝓpter fornicationē ꝛ ecōuerso. Ista eā extēdit̃ ad fornicatiōis suspicionē violētā [illegible] cū sola nudus cū nuda in eodē loco iacens ꝛ hora secreta. Itē credo q̄ extendit̃ ad crimē sodomiticū. Intelligēdū est etiā idē de spūali fornicatiōe sed ꝓpter carnalē semel cōm[illegible] pōt vir dimittere vxorez ꝛ vxor virū ꝓpter spūalē nō pōt si velit se corrigere. Sūt tñ q̄daz casus in qbus adultera nō pōt accusari a viro. Prim⁹ si ꝛ ipse cōuincitur fornicari. Secūdus si ipse ꝑstituit eā. Tertius cū ipsa credebat virū defunctū ꝛ nupsit alij: nā maritus rediēs tenet̃ eam recipere nō obstāte tali adulterio: nec steterit sciēter cū secūdo marito post q̄ ꝑmus venit. Quartus si cognita fuerit latent̃ ab aliquo quē credebat esse ꝓpriū virū. Quint⁹ est si fuerit vi oppressa: hoc aūt itelligo de vi absoluta. Sext⁹ est. qñ recōciliauit eaz sibi post adulteriū cōmissum: vel eaz publice adulterātē retinet in ɔsortio maritali. Septim⁹ est q̄ si aliquis infidelis ɔiugē infidelē dimittat: dato sibi libello repudij ꝛ illa nubat alij sm̄ ritū suū si ipse cōuertat̃ ad fidē: ꝛ ipse tenetur eam recipere nō obstante q̄ ab alio sit cognita cui se cōiunxerit nisi aliter fuerit fornicata. Effectus hui⁹ accusatiōis: est. q̄ si marit⁹ ꝓbat q̄d intendit: vel mulier hoc ɔfitet̃: nisi mulier replicet ɔtra eum aliquē de ꝓdictis. vij. casibus absoluit̃ ab eius cohabitatiōe ꝛ seruitute qua sibi tenebat̃: ꝛ habitū religiōis ea inuita sumere pōt: ꝛ in seculo sine ea viuere pōt sed tñ continere tenet̃ q̄diu illa viuit.

¶ De [illegible] legitimis ꝛ illegitimis. C. LXXXIX.

LEgitimus filius est: qui de legitimo matrimonio natus est vel de eo q̄d in f. ecclesie legitimū reputat̃: q̄uis in veritate matrimoniuz nō fuerit: qñ. s. ambo cōiuncti sunt. bona fide credētes se legitime copulatos dūmodo alter eoꝝ tñ hoc credat. Nam si mulier alicui cōiugato nubat bona fide credēs eū solutuz: ꝛ ex eo filios suscipiat legitimi iudicant̃ ꝛ vtriqz parēti succedūt. Siq̄s aūt clādestina vl̄ interdicta cōiugia inire ꝑsumpserit. in gradu ꝓhibito etiam ignorāter: soboles de tali [illegible] da est de parentū ignor[illegible] taliter cōtrahēdo nō expers sciētie: vel saltē affectatores ignorātie videant̃: pari mō proles illegitima est censenda: si ambo parētes impedimentum sciētes legitimū ꝑter omne interdictū: etiā si in ɔspectu ecclesie ɔtrahere ꝑsumpserūt. Itē nota q̄ quadruplex est status filioꝝ. Alij sunt nāles ꝛ legitimi: vt sunt illi qui de vxorib⁹ ꝓcreant̃. Alij nāles tñ vt filij ɔcubine. s. q̄ de soluto ꝛ soluta nascunt̃ q̄ posset esse vxor. Alij sūt legitimi tñ: vt adoptiui. Alij nec legitimi nec nāles qui spurij dicunt̃ vt isti qui de adulterio vel īcestu nati sūt. Sequit̃ q̄liter nō legitimi legitimant̃. Prim⁹ modus est ꝑ subseq̄ns matrimoniū vt si q̄s habet nāles filios de aliqua ꝛ postea ɔtrahit cū ipsa: filij iam nati legitimant̃: sed si spurios hz ex ea nō efficiunt̃ legitimi. Secūdus fit ꝑ spālē indulgētiā dñi pape. Hi duo modi sm̄ canones repitunt̃. Sequunt̃ ꝛ alij quidā sm̄ leges. Unus est si pat̃ offerat filiū nālez curie imꝑatoris ꝛ fiat curialis. Secūdus si pat̃ decedēs in testamento eū nominet legitimū heredē: ꝛ ipse postea offerat ꝑncipi testamētum. Tertius si nullo filio legitimo existēte patreqz defuncto: ipse naturalis filius seipsuz offert. Quart⁹ si pater in publico instrumēto vl̄ cum trium testiū subscriptiōe scripto eū nomiet filiuz. nec adiecerit naturalē. Prodest aūt filios esse legitimos: qꝛ succedunt in omnib⁹ bonis parentū. Naturales aūt filij in sexta parte hereditatis patris succedere possunt. spurij vo ꝛ qui ex dānato coitu sunt omni pro

fus beneficio excludunt. Hec de sacramentis veteris ac noue legis propter illã iacobi sententiã: qua legalia reuo[illegible] breuiter huic historie interseruimus: nunc ad ipsam historiam redeamus.

De Epistola aplorum et chronica annorum petri et pauli. C. XC.

Omestor. Placuit igitur consilio iacobi apli senioribus: et cõi cõsensu elegerũt viros per quos mitterent epistolã cũ paulo et barnaba: iudã s. et silam. Cũq3 descẽdissent antiochiã: cõgregata multitudine tradiderũt eis epistolã. Et audita consolatiõe de iugo legis nõ imponẽdo sibi: gauisi sunt fratres de gẽtibus. Nõ ẽ aũt hic pretereũdũ q3 de pfato ascẽsu suo in hierusalẽ pro dirimẽda lite prefata: scribit apostolus ad galathas in hũc modũ. Deinde post annos. xiiij. s. a cõuersiõe mea ascẽdi hierosolymã cũ barnaba assumpto tito: et cõtuli cũ eis. s. apostolis euãgeliũ qd predico in gentibus. Ex quo annorum numero colligit: q3 eodẽ anno quo paulus ascẽdit hierosolymã. s. xiiij a cõuersione sua: petrus ascendit romã: et eodẽ anno sedit in cathedra episcopali: in qua sedit. xxv. annis. xiiij. vo et. xxv. xxxix. reddunt. Uicesimo autẽ et quinto anno a pmotiõe beati petri in sedẽ romanã. s. vltimo anno neronis passi sũt petrus et paulus: et sic. xxxix. a cõuersione pauli. Unde colligit paulũ ad fidẽ conuersum eodẽ anno quo passus est dominus cum constet petrum et paulum. xxx. anno a passione domini qui fuit vltimus neronis passos esse martyriũ: sed autẽ quandoq3 legatur paulus conuersus ad fidẽ secundo anno a passione domini. Intelligendũ est secundo emergenti tamen eodẽ vsuali: sicut alibi determinatũ est. Quartodecimo ergo anno a passione domini. s. quarto anno claudij ascendit petrus romã: et sedit in cathedra episcopali. x. annis sub claudio: qui regnauit. xiiij. annis: et nero post eum totidem annis. Primo quidẽ sedit antiochie. vij. annis in sede episcopali. qd necessario de. vij. illorum. xiiij. oportet intelligi: qui a passione domini fluxerunt vsq3 ad eius promotionẽ in sedẽ romanã. Post septẽ autẽ annos quibus sedit in sede antiochena cõsilio domini de hierosolyma ascẽdit romã sed in ascensu transijt per antiochiã. vt cõfirmaret subditos suos in fide. Et vt habetur in chronicis substituit euodium in sede antiochena.

De hoc q3 paulus petrũ corripuit. C. XCI.

In transitu per antiochiã redargutus est a paulo petrus: q3 conuescens cũ quibusdã fratribus de iudea timẽs eos molestare: discernebat cibos: et ita gentes cogebat exemplo suo iudaizare. Actorum. In hac autem reprehensione (sm glosam augustini) cõmendat firmitas et charitas et humilitas petri. Qui cũ primus pastor ecclesie a domino institutus sit: talẽ obiurgationẽ a posteriore pastore. s. paulo pro salute gregis libenter sustinuit: et in hoc exemplũ posteris prebuit. Laus itaq3 iuste libertatis i paulo: et sancte humilitatis in petro cõstituit. De hac autẽ reprehensiõe dissentiunt augustinus et hieronymus: sicut et de legaliũ post christũ obseruatiõe: hieronymus enĩ dicit legalia post resurrectionẽ christi nõ debuisse ab aliquo obseruari sed petrũ inuitũ hoc fecisse ne iudeos amitteret. Nec in hoc dicit eũ peccasse: q3 bona intentione hoc agebat: licet illi peccarent qui quasi eius exemplo iudaizabant: nec veram fuisse reprehensionẽ illã sed simulatoriã et dispensatoriã. s. vt per hoc scirent gentes non esse iudaizandũ: videntes tãtũ apostolũ in hoc reprehendi. Augustinus autẽ dicit petrũ seruasse legalia illa nõ dispensatorie sed vere et libere: quia tã sibi q3 alijs conuersis ex iudeis licebat ea tunc seruare: ita tñ vt spem in eis nõ ponerẽt. Distinguit enĩ triplicẽ statũ legaliũ. Unũ in quo fuerunt quasi viua. s. ante passionẽ domini. Tunc enĩ omnes iudei tenebantur ea seruare ex precepto. Secundum in quo fuerunt quasi mortua sed nondũ sepulta. s. a passiõe domini: ex quo dictũ est a dño. Cõsummatũ ẽ vsq3 ad fidei manifestã reuelationẽ. Hoc enĩ tpe pmissũ erat ea obseruare iudeis q3 mater mortua erat cũ honore ad tumulũ reducẽda et sepeliẽda. Nõ tñ erãt sub precepto: nec iã aliq̃ vitas futura subesse credebat: q3 iã erat exhibita. Tertiũ in quo fuerũt mortua et sepulta s. post fidẽ reuelatã. Extũc enĩ neq3 precepta sunt neq3 pmissa: sed oĩno phibita: nec cineres matris sepulte de tumulo eruant qd esset fedũ et horribile. Quia ergo petrus habuit discretionẽ in cibis: nõ fecit dispẽsatiue sm augustinũ: q3 hoc licebat ei simpliciter tũc et etiã omnibus iudeis cõuersis. Similiter illa reprehensio petri sm augustinũ nõ fuit dispensatoria sed vera. Peccabat enĩ petrus incaute vitãdo minus scãdalũ et dimittẽdo maius. Et dicit q3 peccauit venaliter. s. ex ignorantia: quia simplici intentione hoc agebat. Uidetur aũt augu. verius sentire q3 hieronymus ad minus de hac reprehensione. s. q3 fuerit vera nõ simulatoria nec dispensatoria. Hoc enim dicit textus aperte q3 reprehẽsibilis erat: et q3 nõ recte ambulabat ad veritatem euangelij: nec credendum est hoc aliquo modo apostolum mentitum fuisse maxime cum in doctrina religionis sm augustinum nullo modo mentiendum sit.

De Euangelio petri qd marcus scripsit. C. XCII.

Eusebius in historia ecclesiastica li. ij. Igitur romane vrbi clarus verbi dei lumine luxit, et exortũ. simonis magi tenebre cũ suo auctore restinxerunt. Sermo aũt veritatis et lucis q̃ per petrũ pdicabat. vniuersorum mentes placido illustrauit auditu. ita vt quotidie audiẽtibus cũ nulla vnq3 satietas fieret. Unde nec auditio eius sola sufficit: sed marcum discipulũ eius oĩbus precibus exorauerũt. ea q̃ ille vbo pdicabat. ad perpetuã eorum cõmonitionẽ hĩde scripture traderet: quo domi forisq3 in huiuscemodi vbi meditationibus permanerẽt. Nec prius a [illegible] secrãdo desistũt: q3 q3 orauerãt impetrarẽt. Et hec fuit cã scribendi qd sm marcũ dicit euãgeliũ. Petrus vo vt per spiritũsanctũ religiose sese spoliatũ comperit furto delectatus fidẽ eorũ per hoc deuotionemq3 cõsiderans. factũq3 confirmauit. Et imppetuũ legendam scripturam ecclesijs tradidit. Hieronymus in lib. de illustribus viris. Assumpto itaq3 marcus euãgelio quod ipse confecerat. perrexit in egyptũ. et primus alexandrie christũ annũciãs. constituit ecclesiã tante doctrine et vite cõtinentia: vt oẽs sectatores christi ad exemplum sui cogeret. Denique philo disertissimus iudeorum videns alexandrie primã ecclesiã adhuc iudaizantẽ. quasi in laudẽ gentis sue librum super eorum conuersatione scripsit. Et quõ lucas narrat hierosolymis credentes omnia habuisse cõmunia sic ille quod alexandrie sub marco fieri doctore cernebat memorie tradidit.

De Romanis pontificibus a petro vsq3 ad siluestrũ. C. XCIII.

Ex chronicis romanorum pontificũ. Petrus igitur aplus filius iohannis a bethsaida galilee. post passionẽ dñi ante epatũ sedit ecclesie princeps annis q̃ttuor. postea tenuit episcopatũ antiochie: septẽ annis. Deinde venit romã. ibiq3. xxv. ãnis pontificatum tenuit: et papa eẽ: sedit anno dñi. xlv. Sedit aũt iperãte tyberio. post caio caligula. post claudio. post nerone sub quo martyriũ passus est. Linus cepit anno dñi. lxx. sedit annis. xij. imperãte galba. post vespasiano post tito. Cletus cepit anno dñi. lxxxij. sedit annis. xij. iperante domiciano. Clemẽs cepit anno dñi. xciiij. sedit annis. ix. imperante domiciano. post nerua anacletus cepit anno dñi. cij. sedit ãnis nouem imperãte traiano. De isto tacet eusebius in chronicis et dicit q3 anacletus ipse est cletus: sed damasus papa in chronica romanorum pontificũ quã scribit hieronymo ponit eos pro duobus. Et dicit q3 cletus fuit natiõe romanus. anacletus aũt grecus. Nõ solũ aũt in hoc sed etiã in alijs pluribus. chronica eusebij ab aliorum chronicis videt discrepare. Euaristus sedit annis nouẽ. Alexander ãnis. x. Sixtus. x. Thelesforus. xj. Iginus. iiij. Pius. xj. Anicetus. xj. Sother. ix. Eleuterius. xv. Victor. x. Zephirinus. viij. Calixtus. vj. Urbanus. iiij. Poncianus. vj. Antherus. xij. Fabianus. xiiij. Cornelius. ij. Lucius. iij. Stephanus. vij. Sixtus. ij. Dionysius. vj. Felix. iij. Eucianus. j. Caius. xj. Marcellinus viij. Quo martyriũ passo inter psecutiões diocleciani et maximiani vacauit pontificatus annis septẽ. Postea sedit marcellus ãnis quinq3. eusebius septem. Melchiades. iiij. Siluester xxiij. Hic constantinum iperatorẽ baptizauit: qui et pacẽ ecclie reddidit. nã antea vigente psecutione pene omnes pontifices qui in sede romana pfuerũt martyrium subierunt.

Cathalogus ceterorum vsq3 ad inocentiũ. C. XCIIII.

Post beatũ siluestrũ sedit Marcus annis duobus. Julius. v. Liberius. vj. Felix. j. Damasus. xviij. Siricius. xv. Anastasius. iij. Innocentius. xij. Zosimus. j. Bonifacius tribus. Celestinus. viij. Sixtus nouẽ. Leo. xx. Hilarius. vj. Simplicius. xv. Felix. viij. Gelasius. iiij. Anastasius vno. Simachus xv. Hormisda. viiij. Johannes duobus. Agapitus mensibus. xj. Siluerius mensibus quinq3. Uigilius annis sex. Pelagius quattuor. Benedictus quattuor. Pellagius decem. Gregorius dyalogus. xiij. Sauinianus vno. Bonefacius mensibus octo. Bonefacius annis sex. Deusdedit. iij. Bonefacius sex. Honorius. xij. Seuerinus. ij. Bonefacius. v. Johannes vno. Theodorus. vj. Martinus sex. Eugenius tribus. Uitalianus. xij. Adeodatus quattuor. Donus. j. Agatus duobus. Leo mensibus. x. Benedictus mensibus decẽ. Johannes vno anno. Conon mensibus. xj. Sergius annis. xiij. Johãnes tribus. Johannes duobus. Sinsinius diebus. xxv. Cõstantinus annis septẽ. Gregorius. xv. Gregorius decẽ. Zacharias decẽ. Stephanus q̃nq3. Paulus decẽ. Stephanus quattuor. Adrianus. xxiij. Leo. xx. Stephanus sex. Paschalis septem. Eugenius tribus. Leo octo. Benedictus annis duobus. Nicolaus. ix. Adrianus quattuor. Johãnes. x. Martinus vno. Adrianus vno. Stephanus. v. Formosus. iiij.

Bonifacius vii. Stephanus anno vno. Romanus mensibus. iiii. Theo
dorus xx diebus. Johannes annis duobus. Benedictus. ii. i. Leo
mensis vno. Christoforus mēsibus. vi. Sergius annis. vii. Anasta
sius duobus. Lando mēsib⁹. iiij. Johānes annis. xiiij. Leo mēsib⁹
sex. Stephan⁹ annis. vii. Johānes. iii. Leo. iii. Stephan⁹. iii. Mar
tinus. iij. Agabitus nouē. Johānes. viij. Benedict⁹. ij. Leo vno. Be
nedictus duob⁹. Johānes. v. Benedict⁹ vno. Donusdefuri. i. Bo
nefacius mēse vno. Benedictus annis. viij. Johānes mēsibus. viij.
Johānes anno ? Gregorius anno. i. Johānes mensibus ? Silue
ster annis. iiij. Johānes q̄ vocat̄ ligo mēsibus quinq;. Johannes q̄
vocat̄ fanasius annis. v. Sergius q̄ vocat̄ ospo annis. iij. Benedi
ctus frater alberici maioris annis. xi. Johānes frater eius nouē an
nis. Benedictus qui vocat̄ theophilatus. xiij. Siluester sauinēsis
ep̄s diebus. lv. Gregorius q̄ vocat̄ Johānes gratianus annis duo
bus. Clemēs qui vocat̄ sugeri⁹ mēsibus. ix. Damasus q̄ vocat̄ po
po diebus. xxiij. Leo sanctissimus q̄ vocat̄ brunus annis. v. Uictor
duobus. Stephanus q̄ vocat̄ fredericus mēsib⁹. vij. Benedict⁹ bel
leotrēsis ep̄s mēsibus. ix. Nicolaus q̄ vocat̄ girardus annis duo
bus. Alexāder q̄ vocat̄ anselmus annis. xi. Gregori⁹ q̄ ⁊ hildebran
dus annis. xij. Uictor q̄ ⁊ desideri⁹ cassinēsibus abbas mēsib⁹. iiij.
Urbanus scd̄s annis. xi. Paschalis scd̄s annis nouē. Gelasius se
cūdus duobus. Calixtus scd̄s. v. Honorius scd̄s. v. Innocēti⁹ scd̄s
trib⁹. Celestinus scd̄s mēsibus. v. Lucius scd̄s mensib⁹. x. Eugeni⁹
tertius. vij. Anastasis q̄rtus vno. Adrianus q̄rtus. vi. Alexāder ter
tius. xxij. Lucius tertius. iiij. Urbanus tertius vno. Gregorius octa
uus mēsibus. ij. Clemens tertius annis. ij. Celestinus tertius annis
vij. Innocētius tertius. xi. Honorius tertius. xi. Gregori⁹ nonus an
nis. xiiij. Post hoc dissensione facta in ecclesia ro. vacauit sedes an
nis duob⁹. Celestinus tertius tandē electus est senex ⁊ infirmus se
dit diebus decē ⁊ septē. Actos. Porro innocētius q̄rtus adhuc se
det in cathedra: qui iam sedit annis duobus. Nunc ad beati Petri
tēpora redeamus.

¶ De Agrippa filio herodis agrippe: ⁊ dissensione Pauli ⁊
Barnabe. C. XCV.

Omestor. Anno quo ascendit Petrus ab
antiochia romā. s. quarto anno
claudij. Erat q̄dā ꝓcurator in iudea: volēs sibi p violen
tiā vsurpare potestatē cōstituēdi sūmū pōtificē ⁊ mutā
di ꝓ arbitrio suo. Uidētes iudei q̄ nō possent ei resistere. miserunt
nuncios romā. Erat igit̄ Agrippa fili⁹ herodis Agrippe quē pater
decedēs in manu Caij dimiserat. Iste audiēs q̄ cā ppl̄i sui ageret̄:
intercessit pro eis ⁊ obtinuit. ⁊ rescripsit Caius ꝓcuratori vt ab hu
iusmodi exactione desisteret: ⁊ iudei significauerūt ei vt mitteret eis
agrippā: ⁊ faceret eū tanq̄ regē ⁊ dn̄z. Ipse autē misit eū in iudeam
nō tm̄ reddidit ei terrā patris q̄ totū regnū auitū obtinuerat: sed de
dit ei galaaditidē regionē: ⁊ potestatē cōstituēdi summū pontificē
vel sacerdotē in hierusalē ꝓ arbitrio suo: quā negauerat ꝓcuratori.
Iste fuit agrippa i cui⁹ regnū de iudea īminēte excidio i hierusalē
ab angelo p̄moniti secesserūt sicut hēm⁹ sup math. Sz nūc ꝓsequa
mur d̄ paulo ⁊ barnaba q̄ adhuc d̄morabāt̄ i antiochia euāgelizā
tes. P⁹ aliquot dies visū ē eis cōmōz reuerti p ciuitates i q̄b⁹ p̄dica
uerāt v̄bū dei: ⁊ visitare frēs ⁊ ↄfirmare i fide. barnabas q̄dē voluit
hr̄e i comitatu suo Johē: q̄ cognoiat̄ marc⁹. paulus aūt noluit di
cēs: q̄ i frōte aciei ↄstitut⁹ nimis tepide steterat. ⁊ q̄z timore mortis
a p̄dicatiōe destiterat. qn̄. s. a pāphilia descēdēs reuersus est hieru
salē. ideoq; nō erat assumēdus ad p̄dicationē: ne alios malo exēplo
lederet: ⁊ facta est dissensio ita vt discederent abinuicē. Et excusant
eos scl̄; q̄z nō dissenserunt odio cōmoti: sed a spūsancto ad hoc exci
tati vt diuisi in plurib⁹ locis p̄dicarēt: ⁊ plures lucrifacerēt. Barna
bas autē assumpto marco nauigauit cypꝝ: ⁊ ex eo q̄dē q̄ noluit eū
dimittere: ꝑpendit̄ fuisse ei⁹ cognat⁹. Legunt̄ aūt fuisse cōsobrini.
Paulus aūt ꝓfect⁹ est assumpto sila: ⁊ pambulabat siciliā ⁊ syriā.
Postea venit in derben ⁊ listrā: vbi erat christian⁹ noīe thimoteus
fili⁹ mulieris vidue v̄l iudee: natus de p̄re gētili. cui p̄hibebāt testi
moniū religiōi ⁊ oēs fideles q̄ erāt listris. Hūc cōstituit paulus ep̄z
filoꝝ: sz circūcidit eū p tollēdo scādalo iudeoꝝ: ne. s. scādalizarent̄: q̄
haberēt ep̄z incircūcisum: nō q̄ legalia post veritatē euāgelij essent
necessaria: paulatim tm̄ nō subito iudeis erāt tollēda.

¶ De Prouincijs a q̄bus prohibiti sunt a spiritusancto ⁊ de
Helena regina. C. XCVI.

Ostea duxit secū paulus thimotheū ⁊ per[...]
tes p ciuitates p[...] [...]
ta aplōꝝ ⁊ seniorꝝ q̄ erāt i hierusalē ⁊ [...]
⁊ mlt̄ [...]. Transeuntes aūt frigiā ⁊ galacie regionē,

volentes ire in asiam minorē: p̄hibiti sunt a spūscō: q̄ sciebat corda
hoīꝝ q̄ tūc nō eēnt credituri. Noluit ḡ spūsscūs sctm̄ dare canib⁹: ⁊
ipsos de ↄtēptu p̄dicatiōis graui⁹ dānari. voluit etiā has ꝓuincias
aplis refuari. Philipp⁹ naq; ⁊ iohēs p̄dicauerāt i asia minori. lucas
in bithinia: a q̄ sitr a spūscō sūt ꝓhibiti. Origenes etiā reddit terciā
cām. Dicit eni q̄z de⁹ ꝓuidēs seruis alimoniā corpalē: ab hmōi ꝓui
cijs discipulos p̄hibuit ꝓpter illā. s. maximā famē: in q̄ helena sustē
tauit frēs paupes: q̄ erāt i hiersm: q̄ fcā ē q̄rto āno claudij. Nec fuit
h̄ mr̄ ↄstātini: sz regina abigenoꝝ. Cui⁹ amore capt⁹ rex abigenoꝝ
duxit eā i vxorē: ⁊ ↄcepit ex eo. Et cū nocte dormiret cū ea: ⁊ posuis
set manū suā sup vterū p̄gnātis: a deo audita ē vox i hūc modū: Ui
dete ne ledat̄ puerū: q̄z magn⁹ futur⁹ ē in mūdo. Qui nat⁹ ⁊ diligēt
nutrit⁹: mortuo p̄re adhuc puer fact⁹ ē rex: ⁊ cōmēdat̄ in multis: q̄ ⁊
audiēs vnū deū coli a iudeis: coluit eūdē. ⁊ suscepit circūcisionē et
ritus iudeoꝝ. Hui⁹ mr̄ helena veniēs hiersm inuenit frēs fideles ine
dia laborātes: qm̄ erat tp̄s famis. Et emit granū vndiq;: q̄z attu
lerat argēti copiā ad emēdū: ⁊ sustētauit eos. Que cū adhuc eēt i iu
dea nūciatū ē ei: q̄ fili⁹ ei⁹ mortuus eēt. Et stati redijt ⁊ fecit exhi ca
dauer filij de sepulchro. ⁊ portauit in iudeā. Et fecit nō lōge a hiersm
extrui duo mausolea. In altero reposuit corp⁹ filij. ⁊ precepit: vt cū
mortua esset in altero corpus suū reponeret. ⁊ sic factū est. ⁊ adhuc
apparēt vestigia mausoleorū. Et putant multi decepti eē mausoleū
helene matris constantini.

¶ De Transitu Pauli in macedoniā. C. XCVII.

Um aūt p̄trāsissent misiā Paulus ⁊ socij ei⁹ vene
runt troadē ⁊ ostēsa est paulo visio p noctē.
Apparuit eni ei vir macedo. i. āgelus illi⁹ gētis assistat̄ viro
macedoni ꝓpetate ligue v̄l forme sp̄ālis: stās ⁊ deprecās
eū dicēs: Trāsiēs i macedoniā adiuua nos. Hoc ait angel⁹ assūpta
p̄sona macedonū. Ut āt visū vidim⁹: statū q̄siuim⁹ (ait Lucas) illuc
ꝓficisci. Hic eni p̄mo ostēdit Lucas se comitē fuisse Pauli. ⁊ forte
nūc p̄mo adhesit ei. Nauigātes aūt a troade: recto cursu venim⁹ so
tromaciā. ⁊ sequēti die philippis: q̄ est p̄ma ciuitas macedonie. i. ve
niētib⁹ a mari p̄ma occurrit. Fuim⁹ āt ibi p dies aliquot. Et exeunti
bus nobis ad orationē: obuiauit q̄dā puella habēs sp̄m phitonicū:
questuosa dn̄is suis: q̄z multū p̄cipiebāt emolimētū ex diuinatiōe
ei⁹. Et h̄ subsecuta clamabat dicēs Isti hoīes serui sūt excelsi dei: q̄
annūciant nobis viā salutis. ⁊ sic clamabat multis dieb⁹: forte spūscō
sp̄m phitonicū (vt p eā verū loq̄ret̄) vrgēte. Cōuersus āt paul⁹ expu
lit eū de puella. Uidētes aūt h̄ dn̄i ei⁹ appl̄hēderūt silā ⁊ paulū: ⁊ of
ferētes eos magistratib⁹ dixerūt Isti ↄturbāt ciuitatē nr̄am cū sint
iudei: p̄dicātes q̄ndā nouā religionē: quā nō licet nobis suscipe: cū
sim⁹ romani. Iā eni decretū erat a romanis: vt null⁹ de nouo de⁹ co
leret̄ nisi approbāte senatu. ⁊ cucurrit aduersus eos magistrat⁹. scis
sisq; eoꝝ tunicis flagellatos miserūt in carcerē. Sz p dei ꝓuidētiā li
berati sunt. ⁊ custodē carceris cū oī domo sua ↄuerterūt. sic in actib⁹
pleni⁹ legit̄. Et exeūtes trāsierūt p lydiā: ⁊ visis frib⁹ ↄsolati sūt eos.
Et inde ꝓfecti venerūt thessalonicā: ibiq; ↄuersi sūt de iudeis ⁊ gē
tilib⁹ multitudo magna. Zelātes aūt iudei: ⁊ assumētes quosdā ma
los de vulgo: cōcitauerūt ciuitatē aduersus eos. frēs vō p noctē di
miserūt paulū ⁊ silā i beroem. ⁊ multi de beroensib⁹ crediderūt. Au
diētes iudei q̄ erāt thessalonice: q̄ a paulo p̄dicaret̄ in beroe venerūt
illuc ↄcitātes multitudinē. ⁊ stati frēs paulū dimiserūt: vt iret vsq; ad
athenas.

¶ De Cōuersiōe atheniēsiū. C. XCVIII.

Bi disputabāt cū paulo epicurei q̄ ponebāt felicita
tē hoīs i sola corpis voluptate. ⁊ stoici q̄ in sola
virtute. Itaq; int̄ se dissētiētes i impugnatiōe apl̄i vnani
mit̄ ↄsētiebāt. Et appl̄hēsū duxerūt ad ariopagū. i. ad
vicū martis. in quo. s. erat tēplū martis: qm̄ atheniēses singlos vicos
denoīauerāt a dijs: quos ibi colebāt. ⁊ arios dr̄ mars. Erat āt vic⁹
excellētior ariopagus: qm̄ erat ibi cura magistratuū: ⁊ schola libera
liū artiū. Stans ḡ paul⁹ in medio ariopagi dixit: Uiri atheniēses p
oīa vos iudico supstitiosos. Preteriēs eni ⁊ vidēs simulachra vr̄a
inuēni et arā: cui⁹ supscriptio erat hec: Ignoto deo. Singlis eni
aris supponebat̄ titul⁹ idicās: cui eēnt dedicate. hūc inq̄t deū igno
tū ego annūcio vobis. h̄ est deus q̄ fecit mūdū: ⁊ oīa q̄ in eo sunt. in
quo viuim⁹: mouemur: ⁊ sum⁹. Quō autē hec ara illi deo cōsecrata
est nostrū ē supplere. Dic eni dn̄ice passiōis vidētes ph̄i q̄ athenis
erāt: tenebras factas sup vniuersā supficiē terre: nō potuerūt causā
earū inuenire in nālib⁹ causis. Tādē ad h̄ inducti sunt: vt dicerēt: q̄z
deus nature pati̇t. Et dixerūt atheniēses: Cōstituam⁹ arā illi deo.
Et dedicata est ara: ⁊ superposit⁹ est titulus Ignoto deo. Et cū vel
lent offerre holocausta ⁊ victimas illi ignoto deo: dixerunt philoso
phi: Honoꝝ nostroꝝ nō eget. sed faciatis genuflexiones ante ipsū

[illegible] et nō [illegible] oblationē [illegible] sed [illegible] [illegible] hunc [illegible] paulus a [illegible] eu mortuum fuisse resurrexisse: ascēdisse in celū: in fine orbē iudicaturū. Et cū p̄dicaret resurrectionē mortuoꝝ. q̄dā irridebāt: q̄dā vō dicebāt. Audiemus te de hoc iterū: q̄dā autē adherētes ei crediderūt.

De Cōuersione scī dionysij ꝛ libris ei⁹. C. XCIX.

Inter hos etiā fuit ariopagita di[onysi]⁹. Nā cū adhuc disceptarēt forte trāsijt cecus corā eis. Et ait dionysi⁹ paulo. Si dixeris huic in noīe dei tui vide ꝛ viderit: statī credā. Sed ne vtaris verbis magicis ego tibi p̄scribo formā verboꝝ hāc. In noīe Jhesu chrī nati de ṽgine: crucifixi: mortui: q̄ resurrexit ꝛ ascēdit in celū vide. Vt aūt tolle[re]t̃ oīs suspicio [illegible] paulus dionysio et ipse eadē v̄ba proferret. Qḋ cū fecisset: statī cecus vidit: ꝛ Dionysi⁹ se credere confessus est. Quē postea paulus ordinauit epm̄ corintheoꝝ. Actor. Hoc idē di[cit] Beda sed alij veri⁹ dicūt ꝙ athenieū. Nā ali⁹ fuit corintheoꝝ vt postea patebit. Iste q̄ dionysi⁹ ex pl̄o christian⁹ effect⁹ est ꝛ paulū sup astra secut⁹: audiuit ꝛ ipse de celestib⁹ arcana v̄ba silentio p̄mia: q̄ nobis in q̄ttuor libris dimisit scripta. In p̄hemio sup hierarchiā. Prim⁹ liber dionysij q̄ de celesti hierarchia iscribit̃ diuidit eā inter trinas celestiū ṽtutū dispositiōes. Prima itaq̄ hierarchia cōtinet cherubin: seraphin: thronos. Scḋa diationes: ṽtutes: potestates. Vltima p̄cipatus: archāgelos: angelos. Scḋa q̄ est de hierarchia ecclesiastica sl̄r diuidit eā in tres. Prima est legalis iam p̄terita q̄ ptinet ad sacerdotiū veteris testamēti: qḋ in varijs ꝛ valde ꝛ obscuris symbolis a moyse carnali pp̄lo distributū est. Scḋa est ecc[lesi]a noui testamēti [illegible] symbolis [illegible] sacramētoꝝ [illegible] p̄ veritatis [illegible]. Et est [illegible] tertia [illegible] nunc inchoata ex p̄te in p̄ntī [illegible] [illegible] post gloriā future resurrectiōis [illegible] sacramētoꝝ [illegible] veritatē [illegible] claritate cōtemplabimur. Tertius q̄ de diuinis noīb⁹ vocat̃ diuinorū noīationū virtutes cōtinet. Quartus inscribit̃ de mystica theologia.

De Vltimo aduētu i hierusalē ꝛ vinculis eius. C. C.

Ector. Paulus igitur athenis moratus est tribus mēsibus: ꝛ postea factis ei insidijs a iudeis sciētibus ꝙ deferret collectas: habito cōsilio vt vitaret eorū isidias nō recta via iuit in hierusalē. sed circūeūdo p macedoniā p quā venerat q̄busdā frib⁹ recta via p̄cedētib⁹ ꝛ expectātib⁹ eū troade donec veniret ad eos. Et illuc veniēs moratus est septē dieb⁹. vltima die. s. die dn̄ica: cū p̄fectur⁹ esset in crastinū disputāte illo ꝛ ꝓtrahēte sermonē: vsq̄ ad mediā noctē. quidā adolescēs grauatus sōno q̄ sedebat sup fenestrā cenaculi cecidit in terrā: ꝛ oblatus est paulo mortuus: ꝛ suscitatus est ab eo. Qui trāsiens p diuersa loca cū fr̄ibus venit miletū: ꝛ ibi cōuocās p̄sbyteros ecclie q̄ erat ephesi. fecit eis sermonē de cura pastorali seipm̄ eis ꝓponens in exemplū humilitatis ꝛ patiētie ꝛ circa subditos adhibēde diligētie. Inde ptrāsiēs plura loca nauigio: deuenit tyrū: vbi dissuadebāt ei fr̄es q̄ ibi erāt ne ascenderet in hierusalē predicantes spiritu p̄phetico que ei ibi debebāt euenire: si ascēderet. Sed ipse nihilominus profectus a tyro: transijt nauigio ptholomaidas vrbē. s. palestine cum socijs suis: ꝛ inde cesareā: ꝛ ibi apud Philippū diaconum [illegible] aliquot [illegible] Philippi quattuor filie p̄phetabāt paulo qḋ euenturū erat in hierusalē ꝛ sl̄r quidā ꝓpheta a iudea supueniēs noīe Agabus. Vnde discipuli rogabāt paulū ne iret illuc: sed ipse nolēs eis cōsentire. ascēdit cū socijs suis ꝛ iasone hospite suo de cesarea in hierusalē. Cū aūt itrasset ad Jacobū collecti sunt seniores. Quib⁹ salutatis narrauit p singula q̄ ꝛ quāta fecerat deus p ei⁹ ministeriū. Qui cū audissent magnificabāt deū ꝛ dixerūt paulo. Vides frater quot milia sūt in iudeis q̄ crediderūt: oēs tamē adhuc sunt emulatores legis: volētes pariter cū lege suscepta obseruare legalia: ꝛ audierūt de te ꝙ p̄dices abolitionē legis: vnde cōsulim⁹ tibi vt scifices te sm̄ legē. s. nazareoꝝ cū q̄ttuor q̄ habēt votū super se: vt appareat sic falsa opinio q̄ increpuit de te: ꝛ statuerūt de ei⁹ cōsensu vt iudeis ad fidē cōuersis nō ꝓhiberet̃ obseruatio legaliū. ita dūtaxat vt nō ponerēt spem in eis. Et distingue q̄ttuor synodos in p̄mitiua ecclia hierosolymis celebratas. Primā de substitutiōe mathie loco iude. Secūdā de electione septē diaconoꝝ. Tertiā qua statutū est cōuersis ad fidē gētib⁹ nō esse iponēdū onus legaliū cū ascēderūt petrus ꝛ paulus de anthiochia in hierusalē. Quartā de q̄ hic agit̃. Postera die purificatus Paulus cū quattuor viris intrauit cum eis ꝛ obtulit oblationem suam sicut ꝛ alij. Consummatis autem quinq̄ diebus: Judei qui venerunt de Asia persequentes Paulū cōcitauerūt oēm populum cōtra eum: et illis querentibus eum occidere nūciatū est tribuno cohortis. s. claudio lisie q̄ [illegible] fuerat a felice p̄side. ꝛ iussit eum ligari duab⁹ cathenis: donec ue[ri]tatē ei⁹ cognouisset. Dut⁹ āt cause ṽtilationē: ꝛ ipsi⁹ appellationē qm̄ ipe satis actuū liber p̄sequit̃: ad p̄ns p̄termitto: illucq̄ lectorē remitto.

De Multiplici calamitate iudeoꝝ. C. CI.

Vsebius i historia ecclesiastica li. ij. Claudio adhuc in impio ꝑdurāte: in ipa solēnitate pasche tāta iudeis ꝑturbatio ꝛ vastitas hierosolymis accidit: seditiōe cōmota: vt illi soli q̄ in foribus templi ꝯstipatiōe pp̄li necati sūt. xxx. milia viroꝝ numerabant̃. ꝛ cōuersus est dies festus eoꝝ i luctū. Sꝫ ꝛ alia q̄plura iudeis male impta etiā Josephꝰ p h̄ v̄ba desigt. Inflāmat̃ inq̄t seditio acerbissima a pōtificib⁹ aduersū sacerdotes ꝛ p̄mos plebis hierosolymoꝝ. quorū singuli ꝯquerētes sibimet ꝑditoꝝ iuuenū ꝛ nouis reb⁹ gaudētiū manū duces semetipsos ꝓprie factionis instituebāt. Qui ꝯfligētes ad inuicē p̄mo ꝯuitijs lacessere. tū deinde ꝛ saxis iuicē sternere[nt] q̄squā erat q̄ coercēt: sꝫ agebant̃ oīa tanq̄ in vrbe nō hn̄te rectorē. [illegible] pōtifices in tā[ta] [illegible] venere [illegible] vt [illegible] suis ad areas [illegible] [illegible] decimas q̄ sacerdotib⁹ debebāt̃ ꝛ accidebat vt [illegible] ꝛ minorib⁹ sacerdotib⁹: quoꝝ alimonie vi fuerāt direpte: media [illegible] [illegible] ita seditiorū violētia [illegible] [illegible]. Nō [illegible] media ciuitate occurrētes sibi trucidabāt: p̄cipueq̄ i dieb⁹ festis [illegible] plebib⁹ admixti: occultati pugionib⁹ oberrātes: vt quisq̄ designa[tus] eis comin⁹ incidēt ꝑimebāt. Et arte nephariā cū corruisset in quē oc[culto] vulnē strauerāt. tūc idemipsi ꝑcussores veluti indignari se simulabāt aduersus eos q̄ h̄ in media vrbe cōmitterēt: atq̄ h̄ mō occulta eoꝝ facinora permanebāt. Et prim⁹ oīuꝫ ab his ionathas pōtifex interficit̃. post illū q̄plurimi iugulant̃. ita vt iam ipse mortis eēt grauior met⁹ morꝫ dū vnusquisq̄ in ꝑiculo [illegible] p momenta [illegible] [illegible]. Post h̄ [illegible] [illegible] Danil⁹ vō di hac vastatiōe afflixit iudeos egypti⁹ q̄dā falsus ꝓpheta. Qui cū venisset ad iudeā hō mag⁹: fidē sibi ꝓphetie magica arte [as]ciuit. ꝛ cōtinuo. xxx. fere milia viroꝝ cōgregās: ꝛ ducēs eos p [illegible] [illegible] cū ipsis ad montē q̄ vocat̃ oliueti: parat⁹ inde irruere hierosolymā ꝛ i hac ptāte vrbē tenē: simulq̄ romanoꝝ p̄sidia ac plebē tyrānidi sue subiugare frēt⁹ p oīa his quos secū eduxerat satellitib⁹. [illegible] [illegible] felix [illegible] cū armat̃ obuiā [illegible] [illegible] cū plebe reliq̄ ꝯspirāte: ꝯgressiōe facta: egyptū q̄dē cū paucis i fugā vertit. Perempti vō alijs: alijs etiā ꝛ captis: tenē cepta facile destruxit. Hec in secūdo historiarū libro Josephus refert.

De Seneca ꝛ libris eius ac flosculis moralib⁹. C. CII.

Ector. Porro claudi⁹ vt i chro legit̃ anno [illegible] sue. xiiij. in palatio morit̃. De cui⁹. s. morte Senecā successoris ei⁹ neronis p̄ceptor elegāti metro lusisse repit̃. Preter hūc aūt librū: q̄ dicit̃ ludus senece de morte claudij. Scripsit etiā idē seneca libros morales perutiles ad ebuchiū liberalem de beneficijs libros. iij. Ad neronē de clemētia libros. ij. Ad paulū vō de q̄ttuor virtutib⁹ librū vnū. Scripsit quoq̄ libros de morib⁹: ꝛ librum de remedijs fortuitoꝝ. libros quoq̄ de imatura morte. De causis nālib⁹ siue questiōib⁹ libros. viij. Libros quoq̄ declamationū. v. De sententijs diuersoꝝ oratoꝝ librū. j. Tragedias quoq̄ decē. Ep̄las aūt ad luciliū balbū plurimas. Et ad paulū ap̄lm nōnullas. Ex his igit̃ hec pauca hic inserere volui. Seneca in libro de moribus. Educatio ꝛ disciplina mores facit. ꝛ id sapit quisq̄ quod didicit. Bona itaq̄ ꝯsuetudo excutiat: quod mala instruxit. Nihil interest: quo animo facies quod vitiosum est feci[sse]. Multos vitā differētes mors incerta p̄uenit. Oīs itaq̄ dies velut vltim⁹ ordināḋus est. Verba reb⁹ nō ꝑsonis estimāda sunt. Oratorē te puto: si tibi ante oēs qḋ oportet ꝑsuaseris. Mōstro simile [est] [illegible] Quid eni stulti⁹ est q̄ via deficiēte viaticū augere. Pacē habeto cū hoīb⁹: cū vitijs bellū. Hoc hꝫ oīs affect⁹: vt in quo ipse insanit: in idem putat oēs furere. Nullū peccatoꝝ maiū cōscium magis timueris q̄ teipsum. Aliū eni effugere potes: te nunq̄. Vires tuas magis amici beneficijs: q̄ inimici iniurijs sentiant. Alteri semper ignoscito: tibiipsi nunq̄. Facilius est pauperi cōtemptū effugere q̄ diuiti inuidiam.

[illegible] de virtutibus. C. CIII.

Idem in libro de quattor virtutibus. Qui prudentiam sequi desiderat: tunc recte viuit: si oīa prius estimet: si dignitatem rebus non ex opinione multoꝝ: sed ex earū natura constituat. prudentis est propriū examinare consilia. ꝛ nō cito facili credulitate ad falsa ꝓlabi. Cogitationes vagas ꝛ velut somno similes nō recipias. quib⁹ si animū oblectaueris: cū oīa disposueris tristis

remanebis: parce lauda: parcius vitupera. Nā similiter reprehensibilis est nimia laudatio: vt imoderata vituperatio. Illa siquidē adulatione ista malignitate suspecta est. Testimoniū veritati nō amicitie reddas. Trib⁹ tēporib⁹ aīus tuus dispensef: p̄sentia ordina: futura puide: p̄terita recordare. ppone aīo tuo ꝛ mala futura ꝛ bona. Illa vt sustinere possis: ista vt moderari. pudēs nunq̄ ocio marcet. aliquādo aīuꝫ remissum habet: solutū nunq̄. Tarda accelerat: pplexa expedit: dura mollit: aspera lenit: ardua exequat. Et paruis magna: ex aptis obscura: ex primis remota estimat. Nō te moueat dicētis auctoritas: nō q̄s sed q̄d dicaf attendas. Nec q̄ꝫ multis: sed q̄b⁹ placeas cogites. Ne in re altiori te ponas: in q̄ stanti tremendū descendēti cadendū est. Scito honestū ꝛ magnū esse vindicte genus ignoscere. Eris magnaīus si picula nō appetas vt temerarius: nec formides vt timidus. Timidū nō facit aīuꝫ nisi repbēsibilis vite cōsciētia. Ede citra saturitatē bibe citra ebrietatē: vict⁹ tibi sit ex facili: nec ad voluptatē: sed ad cibū accede palatū tuū fames excitet nō sapores. Desideria tua paruo redime: q₂ hoc tantū curare debes vt desinant. Salubriē habita nō amene: nec diuꝫ velis esse notū a domo: sed domū a diō. Nec paupertas tibi imunda sit: nec p̄simonia sordida: nec simplicitas neglecta: nec lenitas languida. Q₂ si res tibi exigue sint: nō sint tñ aīo tuo anguste. Nec tua defleas: nec aliena mireris.

C Adhuc de eodē. C. CIIII.

Sermones vtiles magis q̄ꝫ facetos ama. Reprehensibilis est risus: si est immoderat⁹: si puerilif effusus: si muliebrif fract⁹. Odibilē quoq₂ facit hoīeꝫ risus aut supbus: aut clarus: aut malign⁹: ꝛ furtiuus: aut malis alienis euocat⁹. Nō sit scurrilis: sꝫ grata vrbanitas: sales tui sine dēte sint: ioci sine vilitate: risus sine cachīno: vox sine clamore: incessus sine tumultu: q̄es tibi sine desidia sit. Et cum ab alijs ludif: tu aliq̄d sci honestiq₂ tractaueris. Tā tibi triste sit laudari a turpib⁹: q̄ꝫ si lauderis ob turpia. Difficillimū cōtinentie opus est assentatiōes adulatoꝝ repellere. quoꝝ sermones aīuꝫ q̄dā voluptate resoluunt. nulli⁹ p assentationē amicitiā merearis: nec ad tuaꝫ pmerendā p hanc aditū pandas: nō sis arrogās: nō audax: submittas te nō p̄ijcias: grauitate seruata admone libēter: repbēde patienter: nō acerba sed blāda verba timeas. Alienoꝝ vicioꝝ: nec curiosus sis explorator: nec acerbus repbēsor: nec cū exprobatione correctos ita vt ad monitionē hilaritate p̄uenias. Dicēti esto tacitus auditor: requirēti facile respōde: cōtendēti facile cede. Oēs tibi pares faceris si nec inferiores supbiēdo cōtemnas: nec supiores recte viuendo timeas. Cūctis esto benignus: nemini blādus paucis familiaris: oīb⁹ equus. Seuerior esto iudicio q̄ꝫ sermone: vita q̄ꝫ vultu: nec tue bone fame seminator sis: nec inuidus aliene. Que nosti sine arrogātia postulāti impartias: quod autē nescis: sine occultatione ignorantie postula tibi impartiri. Quid est iusticia nisi nature tacita cōuentio in adiutorio multoꝝ inuenta.

C Flores eiusdē de clemētia. C. CV.

Dem de clemētia libro p̄mo. Recte factoꝝ ver⁹ fruct⁹ in ipsis ē: nec vllū p̄ciū v̄tutū dignū illis extra ipsas ē. Temeritas hoīuꝫ ꝛ cōtumacia sepe trāquillissimis quoq₂ pectoribus patiētiā extorsit. Nemo pōt diu p̄sonā ferre fictā. Cito in naturā suā recidūt q̄b⁹ v̄itas non subest. Que autē ex solido nascunf tpe in meli⁹ p̄ficiūt. Tam oīb⁹ ignoscere crudelitas est: q̄ꝫ nulli: modū tenere debem⁹: sed q₂ difficile tēperamētū. q̄cq̄d equo plus futurū ē in ptē humanioꝛē pponderet. Nullū ex oīb⁹ clemētia magis q̄ꝫ regē aut p̄cipem decet. Magnanimi p̄priū ē placidū eē trāquillūq₂: ꝛ iniurias atq₂ offensiones despicere. muliebre autē litigare ꝛ more ire sue gerere. Iracundissime ac p corporis captu pugnatissime sūt apes: ꝛ aculeos i vulnere relinquūt. Rex ipse sine aculeo ē. Nā ei telū detraxit: ꝛ irā ei⁹ inermē relinquit. Exēplar h̄ magnis regib⁹ igēs pudeat ab exiguis aīalib⁹ nō trahere mores. cū tāto hoīuꝫ moderatior eē debeat aīus: quāto vehemētius nocet. errat siq̄s existimat ibi tutū eē regē: vbi nihil tutū ē a rege. Securitas securitate mutua pascēda ē: nō est opus altas edes struere: ꝛ multiplicib⁹ muris turribusq₂ sepire. Saluū regē clementia in apto mōstrabit. Vnū ē iexpugnabile munimētū amor ciuiuꝫ. Quid pulchri⁹ ē q̄ꝫ viuere cūctis optātib⁹. Rex lesus aīuꝫ i ptāte habeat: ꝛ penā si tute potest donet: si min⁹ tēperet: lōgeq₂ sit i suis q̄ꝫ i alienis exorabilior iniurijs. Nā quēadmoꝫ magni aī non est: q̄ de alieno liberalis est. Sꝫ ille qui q̄ꝫ alteri donat sibi detrahit. Ita clementē voco nō in alieno dolore facilē: sed eū q̄ cū suis stimulis agitef nō p̄silit. Magni animi esse iniurias in sūma potētia pati: nec quicq̄ꝫ gloriosius esse principe impune leso. Verecundiā peccandi facit ipsa clementia regentis: ꝛ grauior multo pena videtur que a miti viro cōstituif. Non minus principi turpia sunt multa supplicia q̄ꝫ medico multa vulnera. Remissi⁹ iperāti meli⁹ paref. Nā eni cōtumax ē anim⁹ human⁹. ꝛ in cōtrariū atq₂ arduū nitēs. Sequif facili⁹ q̄ꝫ ducif. Ferina ista rabies ē sāguie gaudē ac vulnerib⁹. ꝛ abiecto hoīe in siluestre aīal trāsire. Idē in .ii. li. Malo vere offēdē q̄ꝫ adulādo placē. Clemētia ē tēperātia animi in ptāte vlciscēdi: vl lenitas supioris ad inferioꝛē in penis cōstituēdis.

C Flores Ipsius de beneficijs. C. CVI.

Sēneca de benefi. lib. i. Inter plura maxima vicia nihil est frequentius q̄ꝫ ingratitudo animi. Non facile dixerim: vtrū turpius sit inficiari: an repetē b̄n̄ficiū. Multos expimur ingratos: plures facim⁹: q₂ alī graues exprobatores exactoresq₂ sum⁹ alī leues. ꝛ q̄ꝫ paulo post muneris peniteat: alī q̄ruli ꝛ minimis momētis calumniātes oēm grāꝫ corrūpim⁹. nec tñ post q̄ꝫ b̄n̄ficiū dedimus: sꝫ etiā q̄ꝫ dam⁹. Quis eni nostrū cōtēt⁹ fuit aut leuif rogari aut semel. Quis nō diu a se peti suspicat⁹ ē frōtē abduxit. vultū auertit. occupatiōes finxit. lōgis sermōib⁹ ꝛ de industria exitū nō inueniētib⁹ occasiōes petēdi abstulit. ꝛ varijs artib⁹ petētes elusit. In angusto vō posit⁹ vl cōprehēsus: aut distulit: aut timide negauit. aut p̄misit: sꝫ difficulē. sꝫ subductis supcilijs. sꝫ malignis ꝛ vix exeūtib⁹ verbis. Ingrat⁹ eē quisq̄ꝫ nd eū pōt: q̄ b̄n̄ficiū aut supbe adiecit. aut irat⁹ ipēdit. aut fatigat⁹ vt molestia careret dedit. Qui vtiq₂ tarde fecit diu noluit. Ita ē nā cōparatū ē: vt alti⁹ iniurie q̄ꝫ merita descēdāt. ꝛ ista cito defluāt. has tenax memoria custodiat. Disp̄didit b̄n̄ficia q̄ se p̄didisse cito credidit. At q̄ instat ꝛ onerat priora sequētib⁹: etiā ex duro ꝛ immemori pectore grāꝫ extūdit. Docēdi sunt q̄ libēter accipiūt libenf reddē. ꝛ eos quib⁹ obligati sunt re aīoq₂ nō tñ eq̄re: sed etiā vincē. B̄n̄ficiū ē beniuola actio tribuēs gaudiūq₂ capiēs tribuendo. ꝛ in id q̄ꝫ facit p̄na ac spōte sua pata. Itaq₂ nō q̄d def refert sed q̄ mēte. Anim⁹ eni est: q̄ parua ꝛ sordida illustrat: magna ꝛ p̄cio habita dehonestat. Nōnunq̄ꝫ magis nos obligat: q̄ paruū dedit magnifice: q₂ regū opes eq̄uit aīo: q̄ exiguū tribuit sꝫ libēter. Qui paupertatis sue oblit⁹ ē: dū i eā respicit. Qui accipe se putauit: cū daret b̄n̄ficiū. Qui dedit tanq̄ꝫ nō receptur⁹: recepit tanq̄ꝫ nō dedissꝫ. Qui occasionē q̄ p̄desset ꝛ occupauit ꝛ q̄siuit. Ecōtra ingrata sunt: licꝫ re et specie magna videanf: q̄ dū extorquenf aut excidūt. Multo grati⁹ venit q̄ꝫ facili q̄ꝫ q̄ꝫ plena manu datur.

C Adhuc de eodem. C. VII.

Sen. de .ii. li. Ingratū ē b̄n̄ficiū q̄ꝫ diu hesit manib⁹ dātis hesit. Gratissima sūt b̄n̄ficia parata occurrētia: vbi nulla inuenit mora: nisi i accipiētis verecūdia. Gratissimis viris nulla res chari⁹ cōstat q̄ꝫ q̄ p̄cib⁹ empta ē. Molestū eni vbū ē ꝛ onerosū demissoq₂ vultu dicēdū rogo. Nihil acerbi⁹ ē q̄ꝫ vbi ipetrasti rogādū eē. Ergo aīo q̄da lenit suā spem p̄ferēdi q̄ꝫ trahi. Quēadmodū acerbissima crudelitas ē q̄ penā trahit. Et mīe gen⁹ est cito occidere: q₂ tormentū ꝛ ipsum sine sui secū affert. ita maior⁹ grē mun⁹ ē q̄ ꝫo min⁹ diu pepēdit. Ois benignitas pperat: ꝛ p̄priū ē libēf facientis cito face. Inide etiā ille q̄ iuuaf fallēd⁹ ē vt hēat: nec a quo accepit sciat. Hec ipse ducere b̄n̄ficij lex ē: alē stati obliuisci ꝫ dat: alē memor eē accepti. Taceat q̄ b̄n̄ficiū dedit. narret q̄ accepit. Detrahēda ē inanis iactatio. Res loquenf nobis tacētib⁹. Sūt nocua q̄dā nobis ipetrātib⁹: q̄ nō dare: sꝫ negare b̄n̄ficiū ē. Estimem⁹ itaq₂ vtilitatē poti⁹ q̄ꝫ volūtatē petentiū. Sepe eni noxia queq₂ ꝫcupiscim⁹: nec vel res despicē q̄ꝫ pniciosa sint licet: q₂ iudiciū interpellat affect⁹. Sꝫ cū subsedit cupiditas: cū iper⁹ ille flagrātis animi: q̄ ꝫsiliū fugat cecidit: detestamur p̄niciosos maloꝝ munerū actores. Quidā furtiue grās agūt ꝛ in angulo ꝛ ad aurē. Nō ē ista verecūdia: sꝫ gen⁹ inficiēdi. Ingrat⁹ est q̄ remotis arbitris grās agit. Nunq̄ꝫ improbe spei q̄ꝫ daf satis est. nullūq₂ est tā plenū officiū. q̄ꝫ nō vellicare malignitas possit. nullū tā āgustū: q̄ꝫ nō bonus interpres extendat.

C Adhuc de eodem. C. CVIII.

Sen. de .iii. li. Qui dat b̄n̄ficia deū imitaf: q̄ repetit fenerator. Pudor tollit multitudo peccātiū. ꝛ desinit eē p̄bri loco cōe maledictū. Regnū est nolle regnare cū possis. Idē. iiij. li. Reꝛū honestarū p̄ciū in ipsis ē. Turpissimū damni gen⁹ est incōsulta donatio. Grauiusq₂ ē b̄n̄ficiū male dedisse q̄ꝫ nō recepisse. Sani⁹ ē malf ppē bonos p̄desse: q̄ꝫ bonis deesse ppter malos. Nō ē leuitas a cognito ꝛ damnato errore discedē: ꝛ ingenue attēdendū est. Aliud putaui decret⁹ sū. hoc vō supbe stulticie p̄seuerātia ē q̄ꝫ semel dixi queūq₂ est: fixū ratūq₂ sit. Non ē turpe cū re mutare ꝫsiliū. Quidā cū aliq̄ꝫ sibi misisū est munusculū subinde intēpestiue aliud remittūt ꝛ nihil

se debere testant: reijciendi signū est protinus aliud inuicē mittere ⁊ munus munere expugnare. Qui nimis cito soluere cupit inuitus debet: ⁊ q̄ inuitus debet ingratus est. Idē in .v. li. Facili⁹ est barbaras gētes impatiētes alieni arbitrij regere: q̄ꝫ aīum suū continere ⁊ sibi tradere. Idē in .vi. li. Queris quō q̄ habes tua facies: dádo: cōsule rebus tuis: ⁊ earū tibi certā ⁊ inexpugnabilē possessionē parā. nō solū honestiores illas facturus: sed etiā tutiores. Illud quo te diuitē putas: q̄ꝫdiu possides sub sordido noīe iacet: domus est: seruus est: nummi sūt. Cū autē donasti beneficiū est. Sūme malignitatis est nō vocare beneficiū nisi qḋ dantē aliquo afficit incōmodo. Neminē tam alte secula posuerūt: vt nō illi amic⁹ eo magis desit: quo nihil absit. Nescis quantū sit amicicie preciū si nō intelligis te et dantū cui amicū dederis rē seculis rarā: q̄ nō alicubi magis deest: q̄ꝫ vbi credit abūdare. Idē in .vij. li. Voluptas fragilis est breuis fastidio obiecta: quo auidius est hausta citius in ↄtrariū recidēs: cui⁹ subinde necesse est vt peniteat aut pudeat. Nō est magni aī beneficiū dare ⁊ pdere: sed hoc est magni aī perdere ⁊ dare.

¶ Flosculi eius de remedijs fortuitor. C. CIX.

Idem de remedijs fortuitor. Stultū est timere qḋ vitare non possis. Optimū est mori cum iuuat viuere. Malis displicere laudari est. Dolor si exiguus est leuis patiētia: si grauis non leuis est gloria. Paupertas tibi grauis est: imo tu paupertati. Illa eni expedita est: hilaris tuta: tu opinione laboras nō re. Multi aliqḋ comitantur: ⁊ mel musce sequunt: cadauera lupi: frumēta formice: predā sequitur turba ista nō hoīem. Pecuniā si pdidisti eris nūc in via expeditior domi tutior. Qḋ damnū putas remediū est. Defles gémis: miserum te clamitas: q̄ opib⁹ excussus es tuo vicio. Ista tibi iactura tristis est. Nō tā moleste pdita ferres si tanq̄ꝫ pdituros habuisses. Intelligendū est partē esse innocētie cecitatē. Oculi eni sunt irritamēta viciorꝫ duces scelerū. Stult⁹ est q̄ defleet mortē mortaliū. Nihil hoc nouū aut mirū est. Naufragiū fecisti cogita nō qḋ pdideris: sed q̄ euaseris. Quere amicū inter recta ⁊ honesta officia: quere in laboribus. Ad mensam res ista nō queritur.

¶ Flosculi Naturaliū questionū. C. CX.

Idem de naturalib⁹ questionib⁹ li. i. Facile est extinguere sitim sanā. Inter nullos magis q̄ꝫ inter ph̄os equa debet esse libertas. Quis nō intelligit oīa cōsuetudine vim suā pdere. Idē in .ij. Nō ideo aliq̄ sunt minus natura bona si vitio male vtentiū nocēt. Si beneficia nature vtentiū prauitate ꝑpēdimus: nihil nō malo nostro accepimus. Nihil eni inuenies tam manifeste vtilitatis: qḋ nō in cōtrariū trāseat culpa. Idē in .iij. Hoc hꝫ iter cetera iustitie sue nature pcipuū qḋ cū ad exitū ventū est: oēs in equo sum⁹: nihil interest vtrū me lapis vnus elidat: an totus mons pmat. Egregie vagellu⁹ in illo inclito carmine: si cadēdū inquit mihi est: e celo cecidisse velim. Humano aīo a bonis artibus robur venit: ⁊ a ↄsideratōe nature. Quid est eni cur ego hoīez aut ferā: aut sagittā: aut lanceā tremā. Maiora me picula expectāt. fulminib⁹ ⁊ magnis nature ptibus. Pusilla res est hoīs vita: sed ingēs res est cōtēptus vite. Hanc q̄ cōtēpserit securus videbit maria turbari. securus aspiciet horrendā faciē fulminantis celi. Quid ad me q̄ꝫ magna sint q̄bus pereo: ipꝫ pire nō magnum est. Proinde si volumus esse felices: si nec hoīū nec rerū timore versari: aīa in expimēto habēda est. Fluit tēpus ⁊ q̄ audiuim⁹ sui deserit pēdeo ⁊ magni est modicū fuisse. Elegāter lelı⁹ cuidā dicenti .lx. annos habeo. hos inqt .lx. dicis quos non habes. Mors nature lex est. tributū officiūq̄ꝫ mortaliū. maloꝝ q̄ꝫ oīū remediū est. optauit illā quisq̄s timet. Mortis nomē ne formideo. effice illā cogitatione multa tibi familiarē: vt si ita tulerit possis ei ⁊ obuiā exire. Idē in .iiij. li. Q̄ diu decurrūt sordida: magnitudinē eoꝝ cōsuetudo subducit. Ita eni a natura cōpositi sumus vt nos quotidiana etiā si admiratione digna sūt trāseāt. ⁊ minima quoq̄ꝫ rerū si insolite pdiderint dulce spectaculū fiāt. Idē in .v. li. Nulla tēpestas magna pdurat. pcelle quāto plus habēt virū tāto minus temporis.

¶ Adhuc de eodem. C. CXI.

Idē in lib. vi. Cōtēne mortē ⁊ oīa q̄ ad mortē ducūt: cōtēta sunt: siue bella: siue naufragia: siue morsus ferarū: siue ruinarū pōdera. Nūquid amplius facere possunt: q̄ꝫ vt corpus ab aīo resoluāt: h̄ nulla diligētia euitat: nulla felicitas donat: nulla potētia euincit. O te demētem ⁊ oblitū fragilitatis tue: si tūc mortē tm̄ times cū tonat. Vaues si fulmē effugeris: repetet te gladi⁹: petet lapis: petet bilis: nō maxi⁹ ex piculis: sꝫ speciosissimū fulmē ē tectū. Si sensū mortis tue īfinita celeritas pueniat. Irati diis ꝑpicijsq̄ꝫ moriēdū est. Aliis ex ipsa despatione sumat.

Idem in .vij. li. Quid precipuū rebus humanis est. Erigere animū supra minas: ⁊ ꝑmissa fortune quicq̄d acciderit sic ferre q̄si volueris tibi accidē. Debuisses eni velle si sciuisses oīa ex decreto dei fieri. Flere aūt queri ⁊ gemē: desciscere ē. Quid est p̄cipuū. Anim⁹ ↄ calamitates fortis. ⁊ ↄtumax luxurie. nō aduersus nimis: sꝫ infestus. nec auide pecū. nec fugax. q̄ sciat fortunā nō expectare sꝫ facē ⁊ aduersus vtrūq̄ꝫ intrepid⁹ incōfususq̄ꝫ pdire. nec illi⁹ tumultu: nec huī⁹ fulgore pcussus: puras ad celū man⁹ leuare. nullū bonū petē: qḋ vt ad te trāseat aliq̄s debet dare: aliq̄s amittē: optare qḋ sine aduersario optat. bonā mentē. Difficil' inuētu est virt⁹. ducē rectoreq̄ꝫ desiderat. sed sine magistro vitia discunt. Quotidie aliq̄d subtili⁹: aliq̄d elegā⁹ excogitat luxurie furor: vsitata ↄtemnēs. Iam nō sūt hoīes sed porcā dētib⁹ ⁊ vētre ⁊ ore ↄtēti: etiā ocul' gulosi sūt. Idē i .viij. li. Turbā rerū hominūq̄ꝫ desiderēt: q̄ se pati nesciūt. Sapiēti secū optime ↄuenit. Nobis āt nosipsi molesti sum⁹. mō amore nr̄i: mō tedio laboram⁹. Infelicē animū nūc supbia inflāmam⁹: nūc cupiditate distēdim⁹. Et qḋ miserrimū ē: nunq̄ꝫ singuli sum⁹. Adulatorib⁹ lat⁹ ꝑbeas. artifices sunt ad captādos supiores. Et ali⁹ quidē adulatōe clam vtitur parce. alius ex aperto rusticitate simulata: quasi simplicitas illa ⁊ non ars sit.

¶ Flores declamationū eius. C. CXII.

Idem in declamationib⁹ li. i. Iocūdū est redire ad antiq̄ studia melioresq̄ꝫ ad annos respicere. Nihil est tā mortiferū ingenijs vt luxuria. Torpent ingenia desidiose iuuētutis. nec minus honeste rei labor intēdit. somnus languorq̄ꝫ ac somno ⁊ languore turpior malarū rerū industria. obscenaq̄ꝫ studia effeminatos tenēt. Capillū frāgere: ⁊ ad muliebres blāditias vocē extenuare. mollitie corporis certare. cū feminis ⁊ imūdissimis se excolē mūditijs. nr̄oꝝ adolescētū specimē ē. molles eneruesq̄ꝫ nati in vitio manēt. expugnatores aliene pudicitie: negligētes sue. Idē in .ij. Que malā faciē habēt sepe impudice sunt. Nō eni deest illis anim⁹: sꝫ corruptor. Adolescēs luxuriosius peccat: senex luxuriosus insanit. Efferat matrona oculos iacētes in terrā. ⁊ aduersus officiosum salutatorē inhumana potius q̄ꝫ verecūda sit. Lōgē ante pudicitiā suā ore q̄ꝫ vbo negat. Nemo fortiter negantē iterū rogauit. Idē in .iij. li. Muliebriū vitiorū fundamētū est auaritia. Hec inter se raro coeunt: vt eadē voluptas sit dulcis ⁊ solida. Crudelius est q̄ꝫ mori semp timere mortē. Eius debet esse damnū cuius est premiū. Misero si flere nō licet magis flendū est. dolori silentiū imperari non potest. Etiā vbi remediū est mori: zelus est occidere. Idem in q̄rto. Acrior est cupiditas cognoscendi ignota q̄ꝫ repetendi. Nulla flendi maior est causa q̄ꝫ flere nō posse. Necessitas nauigia iactu exonerat. ruinis incēdia opprimit. Necessitas est lex temporis. Nemo quicquā facile credit: quo credito dolendū sit. Nec infelix virtus amittit glorie titulū. nec virtutis gloriam intercipit fortuita felicitas. Audit de suis fortune muneribus: que dedit aufert: que abstulit reddit. Nec vnquā tutius est illam experiri q̄ꝫ cū locū iniurie nō habet. Idem in quinto. Hoc inequale omniū est: vt vitia sua excusare malint q̄ꝫ effugere. Nihil est puero teste certius. nam ⁊ ad eos annos puenit vt itelligat: ⁊ nō ad eos quibus fingat.

¶ Flores tragediarū eius. C. CXIII.

Idem in tragedia quā vocat troade. Iuuenis vitiū est regere non posse impetū. Quo plura possis plura patiēter feras. Violēta imperia nemo diu cōtinuit: moderata durāt. Qui nō vetat peccare cū possit: iubet. minimū debet libere cui multū licet. Optāda mors est sine metu mortis mori. Idē in alia: quā vocat ciephe. Leue est miserias ferre: pferre graue. Nescitis cupidi regnū quo iacet loco. Regnū nō faciūt opes: nō vestis tyrie color: nō auro nitide trabes. Rex est q̄ posuit met⁹: ⁊ diri mala pectoris: quē nō ambitio impotēs: ⁊ nunq̄ꝫ stabilis vulgi fauor mouet. Qui est in tuto posit⁹ loco: ⁊ oīa infra se videt. mihi crede falsis magna noib⁹ placent. Frustra timent dura: dum excelsus steti nunq̄ꝫ pauere destiti. atq̄ꝫ ipm timere ferrū est lateris mei. O quā bonū est obstare nullis. cape securas dapes humi iacentē. Scelera nō intrāt casas. tutusq̄ꝫ mensa capit angusta cibus. Venenū in auro bibit. malā bone fortunā pferre licet. Peior est bello timor ipse belli. nulla vis maior pietate vera est. Quos veros amor tenuit: tenebit. Res deus nr̄as celeri citatas turbine versat. habeant questus discedat timor. Vite nimis auid⁹ est: quisquis nō vult mūdo secū pereūte mori. Idē in octauia. Luxuria blāda pestis. victrix orbis imensas opes auaris manib⁹ vt pdat rapit. Idē in Hercule etheo. Nunq̄ꝫ est ille miser: cui facile est mori. illicita amant. quicq̄d sꝫ cecidit. fortuna amorē peior inflāmat magis.

¶ Adhuc de eodem. C. CXIIII.

Idē in hercule furēte. Qđ nimis miseri volūt h̄ facile credūt. Prona est timori sp̄ ī penis fides. Nullo pmet̄ onere q̄ celū tulit. Uirtutis ē domare que cūcti pauēt. nemo se tuto diu picul is offerre tā crebris p̄t. Quē sepe trāsit casus aliq̄n inueniet: nō ē ad astra mollis e terris via. Post multa opa vir⁹ laxari solet. Quēcūq̄ miser videris hoīes scias. Qđ fuit durū pati: meminisse dulce ē. Edit ver⁹ amor nec patit̄ moras. Idē ī thebaide. Regna cū scelere sūt oīb⁹ exilijs grauiora. Qui vult amari lāguida regnat manu. Idē in hypolito. Cōtēne famā: vix vo fauet: Intrepida cōstēt vba. Qui timide rogat docet negare. Hospes amantiū credula: res ē forma fugax. Celso iupit̄ alto vicina petit. nō capit vnq̄ magnos met⁹ humilis tecti plebeia dom⁹. Circa regna tonat. honesta q̄dā facit scelera successus. Aliū sūt q̄ vio prim⁹ sile. Idē ī edippo. Nescisse cupies. nosse q̄ nimiū expetis miser remediū maloꝝ ignorātia est. Ubi turpis ē medicina sanari piget. Solēt extrema facē securos mala. Quid vba q̄ris vitas odit morans Qđ sepe fieri nō pōt fiat doru. Idē ī medea. Leuior ē dolor q̄ capere cōsiliū pōt. libꝫ ire ꝫ. suspecta ne sint lōga colloq̄a: amputa. Idē ī agamēnone. Perit̄ mores: ius: pietas: fides: e q̄ redire cū pit nescit pudor. Per scelera sp̄ sceleib⁹ tutū ē iter. Temere in⁹ illuc - vīl nō decuit abire nō itrat vnq̄ regiū limē fides pcio pata. pcio vincit̄ fides. Heu q̄ dulce malū mortalib⁹ additū: vite dir⁹ amor. Quē peniter peccasse pene ē innocēs. O q̄ miserū est nescire mori. Rudis est tyrān⁹. morte q̄ penā exigit. Det ille veniā facile cui venia opus est.

Idē de imatura morte. Una res est virtus que nobis imortalitatē donare potest: e pares dijs facere.

¶ Flores Epistolarū eiusdē. [illegible] C. CXV.

Idē ī epla prima ad luciliū. Ita fac mi lucili vēdica te tibi e tps q̄đ e aut auferebatur aut excidebat: aut subripiebat: collige e sua. Turpissima. n. iactura ē q̄ p negligētiā fit. Quē mihi dabis q̄ aliqđ pciū tpi ponat. Qui diē estimet q̄ intelligat se quotidie mori. In h̄ ēo fallimur q̄ mortē pspicim⁹. magna ps ei⁹ iā pterit. q̄cq̄d etatis retro est mors tenet dū differt̄ vita trāscurrit reliq̄ oia nobis aliena sūt. tps nr̄z ē tm̄. ī hui⁹ rei vni⁹ fugacis ac lubrice possessionē nā nos misit. Nō puto pauperē cui q̄ntulūcūq̄ ē sat ē. Sera parsimonia ī fundo ē. nō. n. tm̄ minimū ī imo: ſꝫ pessimū remanet. Idē ī. ij. Pri⁹ argumētū cōposite mētis existīo posse cōsistere e secū morari. Illud āt vide ne lectio actoꝝ mltoꝝ: e diuersi gn̄is voluminū hēat aliqđ inagū e istabile. certis igenijs imorari e inutriri oꝫ. ſi vis aliq̄d trahē qđ in aīo fidelit̄ sedeat. Nusq̄ ē q̄ vbiq̄ ē. Nō pdest cib⁹ nec corpi accedit q̄ stati sūpt⁹ emittit̄. Nihilq̄ tā vtile ē qđ in trāsitu psit. Nihil eque sanitatē ipedit: vt remedioꝝ crebra mutatio. itaq̄ distrahit librorꝫ mltitudo. e cū legere nō possis q̄tū habueris. satis ē hr̄e q̄tū legas. fastidiētis stomachi ē multa degustare. Cui cū paupertate bene cōuenit diues ē. Nec q̄ parū hꝫ: sed q̄ plus cupit paup ē. Quid. n. refert quātū illi in arca quantū in horreis iacet ſi nō acq̄sita: sed acq̄renda cōputat. Quis sit diuitiaꝝ modus queris. primus habere qđ necesse est. primus habere qđ satis est.

¶ Adhuc de eodem. C. CXVI.

Idem ī eadē epla. Si aliquē amicū existimas cui nō tantūdē credis q̄tū tibi vehemēter erras. Errat e ille q̄ amicū ī atrio q̄rit: ī cōuiuio pbat. Nullū hꝫ mai⁹ malū occupat⁹ hō e bonis suis obsessus: q̄ q̄ amicos sibi putat q̄b⁹ ipse nō ē. Tu vo oia cū amico delibera. sed de ipso prius. post amicicias credēdū ē. an amicitiā iudicandū. Ipsi vo [illegible] in diucāt: e nō amāt cū iudicauerit. Tā audact̄ cū amico loq̄re q̄ tecū. Et tu q̄dē ita viue vt nihil tibi cōmittas. nisi qđ cōmittere etiā inimico tuo possis. Utrūq̄ vitiū ē e oīb⁹ credere e nulli. Sꝫ alteꝝ dixeri honesti⁹ vitiū: alterū tuti⁹. Sic etiā vtrosq̄ repꝛhēdas: e eos q̄ semp inquieti sūt: e eos q̄ semp q̄escūt. Nā illa tumultu gaudēs nō est industria: ſꝫ exagitate mētis cōuersatio. Et h̄ nō est q̄es q̄ motū oēꝫ molestiā iudicat: ſꝫ dissolutio e lāguor. Itaq̄ iter se ista miscēda sunt: et q̄escēti agēdū ē: e agēti q̄escēdū. Cū nā rerū delibera ipsa dicet tibi e diē se fecisse e noctē. Idē ī q̄rta. Tenes vtiq̄ memoria quantū senseris gaudiū cū ptexta posita. sūpsisti virilē togā: e ī forū ōduct⁹ es. Mai⁹ expecta cū puerilē aīuꝫ deposueris: e te ī viros phie trāstuleris Adhuc. n. nō puericia: ſꝫ qđ ē grui⁹ puerilitas remanet. Et h̄ idē pei⁹ ē qđ habem⁹ auctoritatē senece: ſꝫ vitia pueroꝝ. Nec pueroꝝ tm̄ ſꝫ infantiū. Illi leuia. hi falsa formidāt: nos vtraq̄. Pleriq̄ iter mortis metū e vite tormēta miseri fluctuāt e viuere nolūt e mori nesciūt. Fac itaq̄ tibi iocundā vitā: oēm pro illa solicitudinē deponendo. Nullum bonū adiuuat habentē: nisi ad cuius amissionē prepat⁹ ē anim⁹. Ergo aduersus oia q̄ accidē pnt: te adhortare e indura. Neminē eni eo fortuna puexit: vt nō tantū illi minaret̄ q̄ntū pmiserat. Noli huic trāquillitati ōfidē: momēto mare ōuertit̄. magne diuitie sūt legenē cōposita paupertas. Lex aūt nē scis quos nobis terminos statuat. nō esurire. nō sitire. nō algere. vt famē sitiq̄ depellas. nō est necesse maria tētare. nec castra seq̄ ad manū est qđ satis est.

¶ Adhuc de eodem. C. CXVII.

Idem in q̄nta. Id agam⁹ vt meliorē vitā sequamur q̄ vulgus: nō vt [illegible]. Alioq̄n quos emēdari volumus fugam⁹ a nobis e auertimus. Illud quoq̄ facim⁹: vt nihil velint imitari nr̄i: dū timēt ne imitāda sūt oia. Cōtra naturā ē torquē corp⁹ suū: e faciles odisse mūdicias: e sq̄lorē appetē. cibis nō tm̄ vilib⁹ vti: ſꝫ horridis. Quēadmodū ōsiderare dlicatas res luxurie ē. ita vsitatas e ñ mḡno pabiles fugē dementie. Frugalitatē exigit phia: nō penā. Tēpet̄ vita int̄ bonos mores e publicos. Qui domū intrauerit nos poti⁹ miret̄ q̄ supellectilē nr̄aꝫ. Magn⁹ ille est: q̄ fictilib⁹ sic vtit̄ quō argēto. nec iste minor est: q̄ sic argēto vtit̄ quō fictilib⁹. Infirmi animi ē diuitias nō posse pati. Apud hechatonē nostrū inueni cupiditatū finē etiā ad timoris remedia pficē. Desines inq̄ timē ſi spare desieris. Fere picula q̄ vidēt fugiūt. e cū effugerint secure sūt. nos āt a vēturo torq̄mur e pterito. Timoris eni tormēta memoria reducit pvidētia āticipat nemo tm̄ pñtib⁹ miser ē. Idē in sexta. Hoc ipm argumētū ē animi ī meli⁹ trāslati: q̄ vitia sua q̄ pri⁹ ignorabat videt. Nulli⁹ boni sine socio iocūda ē possessio. Plus tibi viua vox e cōuict⁹ q̄ oro pderit v̄l ī rem pñtē venias oꝫ pmū: q̄ hoīes ampli⁹ oculis q̄ aurib⁹ credūt. Deinde q̄ lōgū iter est p p̄cepta: breue e efficax p exēpla. Idē ī septima. Inimica ē mltoꝝ ōuersatio. e vtiq̄ quo maior ē ppls cui miscemur: h̄ plus piculi ē. nā e auarior redeo e ambitiosior e luxuriosior: q̄n etiā crudelior e inhumanior: q̄ int̄ hoīes fui. Utrūq̄ deuitādū est: ne v̄l siīis mal̄ fias: q̄ multi sunt. neve inimic⁹ multis: q̄ dissimiles sunt. Recede in teipso quantū potes. Cū his v̄sare: q̄ te meliorē facturi sunt. illos admitte: quos tu potes facere meliores. Mutuo ista fiunt: e hoīes dū docēt discunt.

¶ Ad de eodem. C. CXVIII.

Idem in. viij. Uitate q̄cūq̄ vulgo placēt: ad oē bonū fortuitū suspiciosi pauidiq̄ subsistite. nā e fera e pisc̄ aliqua spe oblectāte decipit̄ munera ista fortune putatis: insidie sūt. Quisq̄s ḡ agē tutā vitā volet: viscata bñficia ista deuitet. ī pcipiti cursus ille deducit. hui⁹ emineñtis vite exit⁹ cadē ē. Scitote tā bene hoīes culmo tegi q̄ auro. Cogitate nihil pter animū eē mirabile: cui magno nihil magnū ē. Mihi crede: q̄ nihil agē vident̄: maiora agūt hūana diuinaq̄ sil̄ tractāt Alienū ē q̄cq̄d optādo euenit. nō ē tuū fortuna qđ fecit tuū. Idē ī ix. Qui vtilitatis cā ē: tādiu placebit q̄diu vtil̄ fuerit. Hac re florētes amicoꝝ turba circūsedet. Circa euersos solitudo est. e amici inde fugiūt vbi pbāt̄. [illegible] Qui amic⁹ eē cepit q̄ expedit placebit aliqđ pciū [illegible] ista placet pter ipsā. Negociatio ē ista: nō amicitia: q̄ ad cōmodū accedit. Ait Chrysipp⁹ sapiētē nulla re egere. e tñ multis isti reb⁹ opus ē. Ecōtra stulto nulla op⁹ ē. nulla eni re vti scit. Quid refert: q̄lis sit stat⁹ tuus si tibi videt̄ mal⁹. Ubi sapiēti sua nō placēt: oīsq̄ stultitia laborat fastidio sui. Idē ī. x. Nō inuenio cū quo te malim eē q̄ tecū sic est. fuge multitudinē. fuge paucitatē. fuge etiā vnū. Sic viue cū hoīb⁹ tanq̄ de⁹ videat. sic loq̄re cū deo tanq̄ hoīes audiāt. Idē ī. xj. Uerecūdia boni ī adolescēte signū ē. mḡna ps pctōꝝ tollit̄: si pctōrib⁹ testis assistit. O felicē q̄ sic aliquē vereri pt: vt ad memoriā ei⁹ quoq̄ se cōponat e ordiet. q̄ sic aliquē ve t̄: cito erit verēd⁹. elige ḡ illū cui⁹ tibi placꝫ e vita e oro. Illū tibi sp̄ ostēde v̄l custodē v̄l exēplū. Op⁹ eni ē aliquo: ad quē mores nr̄i se erigāt nisi ad regulā. praua nō corrigēs.

¶ Adhuc de eodem. C. CXIX.

Idem ī xij. Gratissima sūt poma: cū fugiūt. ille beatissim⁹ est e secur⁹ sui possessor: q̄ crastinū sine sollicicitudie expectat. Idē in. xiij. Nō pōt magnos spūs athleta ad certamē afferre: q̄ nunq̄ suggillatus ē. ille q̄ sāguinē suū vidit: cui⁹ dētes crepuerūt sub pugno. nec piect⁹ animū piecit. ſꝫ quotiēs cecidit: ōtumacior surrexit. cū mḡna spe descēdit ad pugnā. Multa eni adhuc [illegible] q̄ nos terrēt q̄ q̄ premūt. e sepi⁹ opinióe q̄ re laboram⁹. illō tibi p̄cipio ne sis miser an̄ tps: cū illa q̄ velut iminētia expauisti: forte nunq̄ ventura sint: certe nō venerit. Quedā nos torquēt magis q̄ debeāt. q̄dā anteq̄ nō debeāt. q̄dā cū oino nō debeāt. Sicq̄ aut agem⁹ dolorē: aut fingim⁹: aut p̄occupam⁹. q̄ multa expectata nunq̄ cōparuerunt.

Et si futurũ est: q̃d iuuat dolori suo occurrere. Satis cito dolebit cũ venerit. nihil tã certũ est ex his q̃ timent: vt nõ certi⁹ sit ⁊ formi[illegible] ta subsidere ⁊ sperata decipe. Quid turpi⁹ ẽ q̃ꝫ senex viuere icipiẽs

Idẽ in decimaq̃rta. Multis seruit q̃ corpi seruit: q̃ ꝓ eo nimiuz ti. met q̃ ad illud oĩa refert. Sic agere nos debem⁹ nõ tanq̃ꝫ ꝓpt̃ cor pus viuere debeam⁹. sꝫ tãq̃ꝫ nõ possim⁹ sine corpe. Hui⁹ nos nimi⁹ amor timorib⁹ inq̃etat: sollicitudinib⁹ onerat: cõtumelijs obijcit. honestũ vile ei est cui corpus nimis charũ est. Agat̃ ei⁹ cura diligẽtissime. ita tñ vt cũ exigit rõ vl' fides etiã ĩ ignẽ mittẽdũ sit. Etiã in obsessa via paupi pax ẽ. nunq̃ꝫ intãtũ cõualescet neq̃tia nunq̃ꝫ sic contra ṽtutes cõiurabit̃: vt nõ philosophie nomẽ venerabile ⁊ sacrum maneat: nemo sollicito bono fruit̃. Adijcere diues aliq̃d diuitijs studet dum de icremento cogitat oblitus est vsus. Rationes accipit: forum conterit: fit ex dño ꝓcurator.

Adhuc de eodẽ. C. CXX.

Idem in xx. Quicq̃d facis cito redi a corpe ad aiũ. illũ dieb⁹ ac noctib⁹ exerce. id bonũ cura qd vetustate sit meli⁹. Q̃ꝫ iocundũ est nihil poscere q̃ꝫ magnificũ ẽ plenũ eẽ: nec ex fortuna pẽdere. Discedãt aliq̃n ista isidiosa bona: ⁊ sperãtib⁹ meliora q̃ꝫ assecutis. Si q̃d in illis eẽt solidi. aliq̃n iplerẽt. nũc aũtẽ haurientiũ sitim cõcitauit. Idẽ in sedecima. Plus opis est ĩ eo: vt ꝓposita custodias q̃ꝫ vt honesta ꝓponas. pseuerãdũ ẽ ⁊ assiduo studio robur addendũ donec bona mens sit qd bona volũtas ẽ: nãlia desideria finita sũt. ex falsa aũt opinione nascẽtia vbi desinãt nõ hñt. nullus enĩ termin⁹ falsis est. nã via eũti aliq̃d extremũ est. error aũt imẽsus ẽ. Retrahe ḡ te a vanis. Et cũ vis scire qd petis vtrũ nãlẽ habeat aut cecã cupiditatẽ. cõsidera si nõ possis alicubi cõsistere. nã si lõge ꝓgresso semꝑ aliq̃d restat scito id nãle nõ esse. Idẽ in decimaseptima. Proijce ista oĩa si sapis imo vt sapias: ⁊ ad bonã mẽtẽ magno cursu ac totis virib⁹. [illegible] quo tenet aut expedi aut excide. Multis ad philosophãdũ obstitere diuitie: paupertas expedita ẽ: secura ẽ nõ circũstat illã turba seruorꝫ: ad quos pascẽdos trãsmarinarꝫ regionũ est optanda fertilitas. Facile ẽ pascere paucos vẽtres ⁊ bene istitutos: ⁊ nihil aliud desiderãtes q̃ꝫ ipleri. Paruo fames cõstat: magno fastidiũ. Paupertas cõtẽta est instãtib⁹ desiderijs satisfacere. Cur ḡ hãc cõtubernalẽ recuses: cui⁹ mores san⁹ diues imitatur. Si vis vacare aĩo aut paup sis oꝫ: aut paupi silis nõ põt studiũ salutare fieri sine frugalitatis cura. fragilitas aũt paupertas volũtaria ẽ. Multas parasse diuitias nõ fuit miseriarũ finis: sꝫ cõmutatio. nec h̃ miror. non est enĩ in reb⁹ vitiũ: sꝫ ĩ ipso aĩo. illud quoq꞉ paupertatẽ nobis ḡuẽ fecerat. etiã diuitias ḡues fecit. Queadmodũ. n. nihil differt: vtrũ egrũ in lecto ligneo aut ĩ aureo colloces. quocũq꞉ enĩ illũ trãstuleris morbũ suũ secũ trãsferet. sic nihil refert vtrũ eger aĩus an ĩ diuitijs an in paupertate ponat̃.

Itẽ de eodem. C. CXXI.

Idem in xxi. [illegible] maxie dieb⁹ aĩo ipe[illegible]dũ est: vt tũc voluptatib⁹ solus abstineat cũ ĩ illas oĩs turba ꝓcubuerit. in ipsa securitate aĩus ad difficilia se ꝓparet: ⁊ ꝯtra iniurias fortune iter beneficia firmet̃. Exerceamur ad paululũ: ne iparatos fortuna dephẽdat: fiat nobis paupertas familiaris: securi⁹ diuites erim⁹: si sciuerim⁹ q̃ꝫ non graue sit pauperẽ eẽ. Quãta est aĩ magnitudo ad id sua spõte descẽdere: q꞉ ne ad extrema q̃dẽ deductis timẽdũ sit. h̃ est ꝓoccupare tela fortune: nõ est iocũda res aq̃ ⁊ polẽta: aut frustũ ordeacei panis: sed sũma voluptas ẽ posse capere ẽt ex his voluptatẽ: ⁊ ad id se deduxisse qd eripe nl'la fortune iniq̃tas capere possit. Diuitiarꝫ possessionẽ tibi ñ ĩt̃dico: sꝫ efficẽ volo vt illas itrepid⁹ possideas: qd vno mõ ꝯseq̃ris si te ẽt sine ill' beẽ victurꝫ tibi ꝑsuaseris: si illas tãq̃ꝫ exituras aspexeris.

Idẽ ĩ. xix. Si potes subduc te ill' occupatiõib⁹: si min⁹ eripe: ĩ freto vixim⁹ moriamur ĩ portu. Idẽ ĩ. xx. Tacẽ docꝫ ph̃ia ñ dicẽ ⁊ ex h̃ exigit: vt ad legẽ suã q̃sq꞉ viuat: ne orõni vita dissẽtiat: vt ipa itra se vita vni⁹ sine oĩuꝫ actõnũ dissẽsiõe coloris sit. Maxi⁹ h̃ ẽ officiũ sapiẽtie ⁊ iudiciũ: vt ṽbis opa ꝯcordẽt: vt ipse vbiq꞉ par sibi idẽq꞉ sit. [illegible] sapia sꝑ idẽ velle atq̃ꝫ idẽ nolle: lꝫ istã exceptiũculã ñ adijci[illegible] vt rectũ sit qd vel. ñ pt. n. cuidã idẽ sꝑ placẽ nisi rectũ. Variat̃ aũt quotidie iudiciũ hoiũ: ⁊ ĩ ꝯtriũ ṽtit̃: ac plerisq꞉ agit̃ vita ꝑ lusũ. qd tuo bñficio scire ñ potes paupertatis scies. illa. n. vos cẽtosq꞉ amicos retiebit. Discedit q̃cq̃d ñ te: sꝫ aliud seq̃bat̃. Nõne vt ob h̃ vnũ amãda ẽ paupertas: q꞉ a q̃b⁹ ameris ondat. O q̃ñ veniet illa dies: q̃ñ nemo in honorẽ tuũ mẽtiat̃. Huc ḡ cogitatiões tue tẽdãt: h̃ cura: h̃ [illegible] ige te ad pua ex q̃b⁹ cadere ñ possis. Nõ lꝫ diuitiã ĩ sinu po[illegible] [illegible] ere. ille igẽtis aĩ ẽ q̃ illas circũfusas sibi diu mi[illegible]q꞉ miratus q꞉ ad se venerit ridet. suasq꞉ audit magis eẽ q̃ꝫ sentit. Magnũ est nõ corrũpi cõtubernio diuitiarꝫ. Paupib⁹ inest (sine q̃ nihil ẽ iocundũ) securitas. q꞉ delicijs ꝑmaduim⁹: oĩa dura ad difficilia iudicam⁹

Adhuc de eodem. C. CXXII.

Idẽ in. xxii. Qd male iplicuisti soluas [illegible] [illegible] Nemo [illegible] midus est: vt malit sempꝫ pẽdere q̃ꝫ semel cadere. Turpe est [illegible] oneri luctari cũ officio qd semel recepi[illegible] est vir fortis ac strẽnuus: q̃ laborẽ fugit: vbi etiã crescit ill' aĩus e ipsa rerũ difficultate. Peiores morimur q̃ꝫ nascimur. Nostrũ h̃ n̄ nature vitiũ est. Nemo q̃ꝫ bene viuat sꝫ q̃ꝫ diu curat cũ oĩb⁹ [illegible] possit vt bñ viuãt: vt diu nulli. Idẽ ĩ. xxiij. Fũdamẽtũ bone mẽtis nõ gaudẽ [illegible]. Mihi crede verũ gaudiũ res seuera ẽ [illegible] mas aliquẽ soluto vultu. hilari oculo. mortẽ ꝯtemnẽ. paupertati domũ apire. voluptates tenẽ sub freno meditari dolorꝫ patiẽtia. hec q̃ apud se ṽsat: in magno gaudio est: sꝫ parũ blãdo. Hec aũt q̃b⁹ delectat̃ vulgus: tenuẽ habẽt ac ꝑfusoriã voluptatẽ: ⁊ quodcũq꞉ inuectiũ est gaudiũ. fundamẽto caret. Corpusculũ etiã (si nihil sine illo fieri põt) magis necessariã rẽ crede q̃ꝫ magnã. Vanas suggerit voluptates breues penitẽdas. ⁊ nisi magna moderatiõe tẽperent̃: ĩ ꝯtrariũ abituras. Ita dico in ꝑcipiti voluptas ad dolorẽ ṽgit nisi modũ tenuerit. Modũ aũt tenẽ ĩ eo difficile est: qd bonũ eẽ credideris. [illegible] bon[illegible] [illegible] pta fortuito[illegible] [illegible] ꝗ in flumĩb⁹ innatãt: nõ eunt: sꝫ ferunt̃. Quidã tũc viuẽ incipiũt cũ desinẽdũ est. Quidã ante desierũt q̃ꝫ inciperẽt.

Item de eodem. C. CXXIII.

Idẽ in. xxiiii. Quid necesse ẽ mala accersere: ac satis cito patiẽda cũ venerint ꝑsumẽ: ac ꝓ [illegible] futuri metu ꝑdere stultũ ẽ: q̃ q̃q̃ꝫ futur⁹ sis miser eẽ iam miserũ. Sꝫ ego alia te ad securitatẽ via ducã. Si vis oẽm sollicitudinẽ exuere: quicq̃d vereris eueniat: euẽturũ vtiq꞉ ꝓpone. Et quodcũq꞉ illud est malũ tecũ ipse metire. ⁊ timorẽ tuũ taxa. Acrior est virt⁹ ad occupãda ꝑicula q̃ crudelitas ad irrogãda. Multũ fuit carthaginẽ vincẽ: sed amplius mortẽ. Adeo mors timẽda nõ ẽ: vt bñficio ei⁹ nihil auferẽdũ sit ac timẽdũ. Ante oĩa memẽto demere reb⁹ tumultũ. ac videre q̃d ĩ quaq꞉ re sit. scies nihil eẽ in illis terribile: nisi ipm timorẽ. Quod vides accidẽ pueris. h̃ nobis quoq꞉ maiusculis euenit. illi quos amãt q̃b⁹ assueuerãt. cũ q̃b⁹ ludũt. si ꝑsonatos viderit extimescũt. Nõ hoib⁹ tñ: sꝫ reb⁹ ꝑsona demẽda ẽ ⁊ reddẽda facies sua. Dolor q̃dẽ leuis ẽ si ferre possũ. breuis si ferre nõ possũ. Hoc turpissimũ est: qd nobis obici solet. Verba nos ph̃ie nõ opa tractare: ipse voluptates in tormẽta ṽtunt̃. Epule crudelitatẽ generãt. ebrietas neruorꝫ torporẽ ac tremorẽ. libidines manuũ ac pedũ: ⁊ articulorꝫ deprauationẽ. paupertatẽ ꝑfero. ero. exul fiam vbi me notũ putabo. alligabor. Quid enĩ nisi solut⁹ sũ. Ad h̃ me nã ḡui corpis mei põdẽ astruxit monor. [illegible] [illegible] Turpe ẽ aliõ loq̃ aliẽ [illegible] q̃nto turpi⁹ aliõ scribẽ: aliõ sẽtire. Quotidie morimur. quotidie demit̃ aliq̃ pars vite. ⁊ tũc quoq꞉ dũ crescim⁹: vita decrescit. Ridiculũ autẽ est currẽ ad mortẽ tedio vite. Vir fortis ac sapiẽs nõ debet e vita fugẽ. sꝫ exire. Idẽ in. xxv. Quod ad duos amicos nr̃os ptinet: diuersa via eundũ est. Alteri⁹ enĩ vitia emẽdanda sũt: alteri⁹ frangẽda. Vtar libertate tota. non amo illũ nisi offendero. An ꝑfectur⁹ sim nescio. malo mihi successum q̃ꝫ fidẽ eẽ. Nutriẽdus est pudor q̃ꝫdiu in aĩo durauit aliq̃s erit bone spei locus. Panẽ ⁊ aquã natura desiderat. nemo ad hec paup ẽ. intra q̃ quisq꞉ desideriũ suũ clauserit. cũ ipso ioue de felicitate ꝯtẽdat. Sic fac oĩa tanq̃ꝫ spectet aliquis [illegible] quẽ interesse cogitationib⁹ tuis iudices. Oĩa enĩ nobis mala solitudo ꝑsuadet. Cũ iam tantũ ꝓfeceris: vt sit tibi etiã tui reuerẽtia: licebit dimittere pedagogũ. multis aũt dissimilẽ te fieri. oportet: cũ tibi tutũ nõ sit a te recedere.

Item de eodem. C. XXIIII.

Idem in. xxvi. Que querela est: qd in [illegible] debebat desinere defecit. Et quis exitus melior q̃ꝫ in finẽ suum natura soluẽte dilabi. Remoue existimationẽ hominũ: dubia sempꝫ est. ⁊ in partẽ vtrãq꞉ diuidit̃. remoue studia. tuã vitã tracta. mors de te ꝓnũciatura est. ita dico disputatiões ⁊ litterata colloquia. ⁊ ex preceptis sapientũ verba collecta: ⁊ eruditus sermo non ostendunt verũ robur animi. Est enĩ oratio etiam timidissimis audax. Quid egeris: tunc apparebit: cũ animã ages. [illegible] Quid refert. incertũ est quo loco mors te expectet. itaq꞉ tu illam omni loco expecta. Qui mori didicit: nõ seruire didicit. supra omnẽ potentiam est. certe extra omnẽ. Quid ad illũ carcer ⁊ custodia ⁊ claustra liberũ hostiũ habet. Vna est cathena: que nos alligatos tenet amor

vite. Idē i.xxvij. Numera annos tuos ⁊ pudebit eadē velle q̄ vo-
luerās puer. h̄ deniq̄ tibi circa diē mortis p̄sta: moriant̄ ante te vi-
tia. bona mēs nec cōmodat̄ nec emittit̄. Et puto si venalis esset non
haberet emptorē: at mala quotidie emit̄. Idē i.xxviij. Aīuz debes
mutare nō celū: licz enī vastū traieceris mare. seq̄nt̄ te vitia quocūq̄
p̄ueneris. q̄ris q̄re te fuga ista nō adiuuet tecū fugis. Onus aī depo-
nēdū ē. nō antē tibi vllus placebit locus. imo q̄cq̄d facis cōtra teip̄z
facis. ⁊ motu ipso noces tibi. Egrū .n. concutis: ac cū istud exemeris
malū. oīs loci mutatio iocūda fiet. In vltimas licz terras expellaris:
in quolibet barbarie angulo colloceris. hospitalis tibi illa q̄liscūq̄
sedes erit. Magis q̄s veneris q̄ quo interest ⁊ iō nulli loco addicere
debem⁹ aīuz. Cū hac p̄suasiōe viuēdū ē. Nō sum vni angulo natus
⁊ p̄ria mea tot⁹ mūdus ē. Quid tā turbidū fieri pōt q̄ forū ibi quo-
q̄ licz quiete viuere si necesse sit: s; si liceat deponere se cōspectū quoq̄
⁊ viciniā fori p̄cul fugiā. Quid interest quot dn̄i sint: seruit⁹ vna est.
Hāc q̄ contēpserit in quātalibet turba, dn̄antiū ē liber est. Initiū sa-
lutis ē notitia pctī. Nā q̄ peccare se nescit corrigi nō vult. ideo quā-
tū pōt te ipse argue inq̄re in te accusatoris p̄mū partibus fungere.
Deinde iudicis: tandē deprecatoris. Idē in.xxix. Multo magis ad
rem p̄tinet q̄lis tibi videaris: q̄ q̄lis aliis. Conciliari nisi turpi ratio-
ne amor turpiū nō pōt.

Item de codē. C. CXXV.

Idem in.xxx. Venit aliq̄s ad mortē trāt⁹ mortē
venientē illā nemo hilaris accepit nisi q̄ se
ad illā diu cōposuerat. Idē i.xxxi. Generosos aīos la-
bor nutrit. nō ē viri timere sudorē. Idē i.xxxiij. Pars
magna bonitatis est velle fieri bonū. Oīa dicta ⁊ facta tua īter se cō-
gruāt ac tibi respōdeant: ⁊ vna forma p̄cussa sint. Nō ē ei⁹ aīus i re-
cto cui⁹ acta discordāt. Idē in.xxxvi. Turpis ⁊ ridiculosa res est
elemētari⁹ senex. iuueni p̄radiū seni vtēdū est. in mores fortuna ius
nō h̄z. Aīus ille trāquillissim⁹ ad fretū venit. q̄ i eodē habitu ē quo-
cūq̄ mō res cadāt. Cui sunt aggerent̄ vulgaria bona supra res suas
eminet: siue aliq̄d ex his vl oīa casus excusserit minor nō fit. Mors
quā timem⁹ intermittit vitā: nō eripit. Veniet iterū q̄ nos in lucē re-
ponat dies. Equo igit̄ aīo reditur⁹ debet exire. Obserua orbē rerū
in se remeātiū. videbis nihil in h̄ mūdo extingui: s; vicib⁹ descēdere
ac surgere. Idē in.xxxvij. Si vis oīa tibi subijcere: te subijce rōni.
multos reges si te illa rexerit. ⁊ ab illa disces quēadmōdū ⁊ q̄d aggre-
di debeas. Turpe ē nō ire: s; ferri: ⁊ subito in medio turbine rerū stu-
pentē q̄rere huc ego quēadmōdū veni. Idē i.xxxviij. Plurimū p̄ficit
sermo q̄ minutatī irrepit aīo: nec multis opus ē: s; efficacib⁹. Idē
in.xxxix. H; hoc optimū in se generosus aīus q̄ excitat̄ ad honesta:
magnarū specierū res ad se vocat ⁊ attollit. Aīus enī noster ad modū
flāme in motu ē: eo mobilior ⁊ actuosior quo vehementior fuerit. Sz
felix q̄ ad meliora hūc impetū dedit. ponet se extra ius ditionēq̄ fortune.
s; cuncta aduersa cōminuet: ⁊ alta admirāda despiciet. magni aīi est
magna cōtēnere: ⁊ mediocria malle q̄ nimia. necesse ē enī in imēsū
exeat cupiditas q̄ nālē mōdū trāsilit. desinit eē remediū loc⁹ vbiq̄ fue-
rāt vitia mores sūt. Idē i.xl. Inopia verborū ⁊ exilitas min⁹ intētū
auditorē facit tedio interrupte tarditatis. facili⁹ tn̄ discit qō expectat̄
q̄ qō p̄teruolat. illa q̄dē q̄ vitati opaz dat orō. ic̄o oc̄ita eē d; ⁊ sim-
plex: h̄ popularis nihil h; veri: mouere vult turbā: ⁊ inconsultas aures
īpetu rape. Remedia nō possūt nisi īmorent̄. Quis medicus egros
in trāsitu curat. Quēadmōdū sapiēti viro incessus modestior cōuenit.
ita orō pressa nō audax: itaq̄ tardiloquū te esse iubeo.

Idem de eodem. C. CXXVI.

Idē in.xli. Sacer intra nos sp̄s sedet. maloz bono-
rūq̄ nr̄oz obseruator ⁊ custos. Hic, put a no-
bis tractat⁹ ē: ita nos tractat. Idē i.xlij. Multa tibi pos-
sem osidē. q̄ acq̄sita acceptaq̄ libertatē nobis extorq̄nt.
Nr̄i .n. eēm⁹ si ista nr̄a n̄ eēnt. Circūspice illa q̄ nos agūt i isaniā: et
cū plurimis lachrymis amittum⁹ scies i his dānū eē molestū: s; opinio-
nē dāni. Nemo illa p̄isse sētit: s; cogitat. q̄ se h̄z nihil p̄didit. Idē i
xliij. Vir quēq̄ inuenies q̄ possit aperto hostio viuere. hōs ɔsciā turbā
aduocat: mala et i solitudie anxia ē atq̄ sollicita. Si honesta sūt q̄ fa-
cis oēs sciāt. Si turpia q̄d refert neminē scire cū tu scias. Idē in
xlv. Nō refert q̄ multos libros: s; q̄ bonos hēas. lectō cērta p̄dest: va-
ria dlectat. vitia nobis sub virtutū noīe subrepūt. Temeritas sub titu-
lo fortitudis latet moderatio vocat̄ ignauia p̄ cauto timid⁹ accipit̄
i his mag̃ p̄iculo erram⁹. Idē i.xlvi. Iā etiā vbi eā sublata ē mētiri
mir cōsuetudinis causa. Idē in.xlvij. Illos rideo qui turpe existi-
māt cū seruo suo cenare. Quare nisi q̄ supbissima cōsuetudo cenā-
ti dn̄o stantiū seruoz turbā circūdedit. ille q̄dē ingēti auiditate di-
stentū ventrē onerat. Serui aūt tota nocte ieiuni mutiq̄ p̄stāt. Sic
q̄ fit vt de dn̄o loquāt̄: q̄b⁹ corā dn̄o loq̄ nō licet. Tu aūt sic cū infe-
rioze viue quēadmōdū tecū superiorē velis viuere. Et quot̄iēs i mentē
venerit quātu tibi i seruū liceat in mentē etiā veniat tantūd te dn̄o
tuo licē. quō stult⁹ ē q̄ equū emptur⁹ nō ipm inspicit. s; stratū ei⁹ ⁊
frenos. sic q̄ hominē ex veste aut ex cōditione estimat.

Item de eodem. C. CXXVII.

Idem in.xlviij. Cōsortiū rerū oīuz in-
ter nos facit amicitia.
Oīa cū amico cōia habebis: q̄ multa cū hoīe: nisi interro-
gationes vaferrimas strinxero. ⁊ cōclusione falsa a vero
nascēs mēdaciū astrinxero: nō potero a fugiēdis petēda secernere.
Pudet me in re tā seria senes ludimus. mus syllaba est. mus aūt ca-
seū rodit. syllaba g̃ caseū rodit. Puta me istud nūc nō posse soluē.
qō mihi ex illa scientia p̄iculū iminet. qō incōmodū est. O pueriles
ineptias. q̄d mihi lusoria ista cōponis nō est iocādi locus. apta de-
cent ⁊ simplicia tuā bonitatē. etiā si multū superesš etati parce dispē-
sādū erat: vt sufficerēt necessarijs. Nūc vo q̄ demētia est superuacua
discē in tāta tp̄is egestate. Idē in.xlix. Qō nō p̄didisti habes. coz-
nua nō p̄didisti: g̃ cornua habes. Nō voco ad istas ineptias. ingens
negociū in manib⁹ ē. Quid agā: mors me sequit̄: vita fugit. aduer-
sus h̄ me doce aliq̄d. Docilem nā nos edidit: ⁊ rationē dedit imp̄fe-
ctā: s; q̄ p̄fici posset. Idē i.l. Cū fatuo delectari volo. nō ē enī mihi
longe q̄rēdus. me rideo. Ceci ducē querūt. nos aūt sine duce erra-
mus. ⁊ ideo difficulter ad sanitatē p̄uenim⁹: q̄ nos egrotare nesci-
mus. initiū eundi ad virtutes arduū est: q̄ h̄ p̄mū imbecille atq̄ egre
mētis ē formidare inexpta. itaq̄ cogēda ē mens vt incipiat. Deinde
nō est acerba medicina. p̄tin⁹ enī delectādo sanat. Idem in.lj. Id
agē debem⁹: vt irritamēta vitioz q̄ lōgissime p̄fugiam⁹. indurād⁹ ē
aīum⁹: ⁊ debellāde voluptates. q̄ seua quoq̄ ad se igenia rapuerūt.
vitia sine mō sine fine p̄sequē. nā ill̄ quoq̄ nec finis nec modus est.
Proijce q̄cūq̄ cor tuū dilaniāt. Que si alit̄ extrahi nequirēt: cor ip̄z
cū illis reuellendū erat. Voluptates p̄cipue extirpa: q̄ latronū more
in hoc nos amplectunt̄ vt strāgulent.

Idem de eodem. C. CXXVIII.

Idem in.lij. Q̄uis ad eūdē finē duo p̄ue-
nerint maior tn̄ ē laus ide ef-
fecisse in difficiliori mā. illū elige adiutorē quē magis ad-
mireris cū videris: q̄ cū audieris. Quid letaris q̄ ab hoīb⁹
his laudat⁹ es: quos ipse laudare nō potes. Laudatio aliq̄d exhor-
tationis affert ipsis audiētib⁹. ⁊ aīos adolescētiū extimulat. Idē i
liij. In illis morb⁹ in q̄b⁹ afficiunt̄ aīmi. quo q̄s peius se h; mi-
nus sentit. Somniū narrare vigilātis est. ⁊ vitia sua cōfiteri sanita-
tis iudiciū est. Oīa impedimēta dimitte: ⁊ vaca bone mēti. Nemo
ad illā p̄uenit occupat⁹. Magni artificis est clausisse totū i exiguo.
Idē in.liiij. In h̄ (ni fallor) erram⁹: q̄ mortē seq̄ iudicam⁹: cū illa ⁊
precessit ⁊ secuta sit. Quicq̄d enī ante nos fuit mors est. illū lauda ⁊
imitare: quē nō piget mori cū iuuet viuē. Que est enī virt⁹ cū eijciaris
exire. Sapiēs nil inuitus facit. necessitatē effugit: q̄ vult qō coacti-
ra est. Idē in.lv. Debilitatē nobis indixere delicie: ⁊ qō diu noluī-
mus posse desinim⁹. Idē in.lvj. Nulla placida est quies: nisi quā
rō cōposuit. Oīa vitia ad modū morbi in aperto leuiora sunt. Tunc
at p̄niciosissima: cū simulata sanitate subsidēt. Nulla res animū sa-
piētis auocat. nullus hominū nūq̄ dcēt⁹ interrūpit cogitatiōes bo-
nas solidasq̄ iam ⁊ certas. Leue illud ingeniū est: nec sese abhuc re-
duxit introrsus. qō ad vocē ex accidētia erigit̄. Idē in.lviij. Nemo
nostrū idē est q̄ fuit pridie. Quicq̄d viuit currit cū tp̄e. nihil ostū sta-
bile vel solidū est. Et nos tn̄ ea cupimus tanq̄ aut semp futura: aut
semper habituri.

Idem de eodem. C. CXXIX.

Idem in.lix. Illud p̄cipue in nobis p̄diā
impedit q̄ cito nobis placem-
mus. Et quicq̄d in nos adulatio ɔgerit tanq̄ debitū pē-
dim⁹. optimosq̄ nos eē ac sapiētissimos affirmātib⁹ as-
sentimus. Sequit̄ itaq̄ vt ideo mutari nō velim⁹: q̄ nos optimos
eē credim⁹. Oēs tēdūt ad gaudiū. s; vnde stabile magnūq̄ ɔseq̄nt̄
ignorāt. ⁊ sapiēs quidē nunq̄ sine gaudio est. Gaudiū aūt h̄ nō na-
scit̄ nisi ex virtutū ɔsciētia. nec interrūpit̄ nec desinit. Qō enī nō de-
dit fortuna non eripit. Idē in.lx. Tauros paucissimoz iugerū pa-
scuo implet̄ vna silua elephātib⁹ plurib⁹ sufficit. Hō vo ⁊ terra pa-
scitur ⁊ mari. Verumtamē non fames ventris magno constat: sed
ambitio. Idem in.lxi. Ante senectutē curaui vt bene viuerē. in illa
vt bene moriar. Da operā: ne quid vnq̄ inuitus facias. Qui impia
libens excipit. partē acerbissimā seruitutis effugit. facere q̄ nolit. nec
qui iussus aliq̄d facit ⁊ miser est. sed qui inuitus. itaq̄ sic animū cō-
ponam⁹: vt quicq̄d res exigit id velim⁹. Idem in.lxij. Cōtemnere
aliquis omnia potest. habere oīa nemo potest. itaq̄ breuissima ad

diuitias per contēptū diuitiarū via est. Idē in.lxiij. Nec sicci sint oculi amico amisso nec fluāt. lachrymādū est ⁊ nō plorandū id agamus vt iocūda nobis fiat amicoꝝ recordatio amissoꝝ. Nemo libenter ad id redit qd nō sine tormēto cogitatur⁹ ē. mihi amicoꝝ defunctoꝝ cogitatio dulcis ac blāda est. habui eni illos tanq̄ amissurus. amissi tanq̄ habeā. Quis ferat hos q̄ negligētissime cū amicos habeāt miserrime lugēt. nec amāt quēpiā nisi ꝑdiderint. ideo tūc effusius merēt qꝛ verent̄ ne dubiū sit an amauerint: sera iudicia affect⁹ sui q̄rūt. Idē in.lxv. Que ideo faciēdi mundū causa fuit. bon⁹ est. bono nulla cuiuſq̄ boni inuidia est. fecit itaq̄ q̄ optimū potuit. Me tas me celo interesse. i. iubes me capite demisso viuere. Maior sum: ⁊ ad maiora genit⁹ q̄ vt corporis mei sim mācipiū. Qd equidē nō aliter aspicio q̄ vinculū aliqd libertati mee circūdatum. cuius contēptus certa libertas est. Seruiāt deteriora melioribus: fortes sinus aduersus fortuita.

Idem de eodem. C. CXXX.

Dē in.lxvi. Pōt ex casa vir magn⁹ exire. pōt ⁊ ex deformi humiliq̄ corpusculo formosus animus ac magn⁹. Nec deformitate corporis aīus fedat̄: sed pulchritudine aī corpus ornat̄. Aīus intuēs vera; ꝑitus fugiendoꝝ ac petēdoꝝ: nō ex opinione: s3 nā ꝑcia reb⁹ īponens: neutri fortune se submittēs supra oia q̄ cōtingūt eminēs: hec est facies virtutis. Crescere posse īperfecte rei signū est. oīs in mō est vtus. omne honestū volūtariū est. nō eni pōt honestū esse: qd nō est liberū. Maius est difficilia ꝑstringere: q̄ leta moderari. Et h̄ magis laudaueri bona q̄ exercitata sīt ac fortia: ⁊ cū fortuna rixata. Idē i.lxvij. Nō sum tam clemēs vt egrotare cupiā. s3 si egrotādū fuerit: vt nihil effeminate faciā nō eni pati tormēta optabile est: sed pati fortit̄. Idē in.lxviij. Gloriari ocio iners ambitio est. Multi aperta trāseūt cōdita ⁊ abstrusa rimāt̄ furē signata sollicitāt. vile videt̄ q̄cq̄d patet. Aperta effractari⁹ ꝓterit. Hos mores h3 imperitissimus q̄sq̄: in secreta irrūpere cupit. iactāti gen⁹ est nimis latere: ⁊ a cōspectu hoīu3 secedere. Cōuocat turbā quisq̄s ocio suo aliquā fabulā īposuit. Nō est aūt agendū hic vt de te hoīes loq̄nt̄: sed vt ipse tecū loq̄ris. Quid autē loq̄ris. Qd hoīes de aliis libētissime faciūt. de te apud te male estima: ⁊ id maxie tracta qd in te īfirmissimū eē senties. Idē in.lxix. Frequēs de loco ad locū migratio. īstabilitas aī est. Ut aīu3 possis cōtinere: ꝑmū tui corporis fugā siste. Nihil facili⁹ q̄ amor recrudescit. Itaq̄ q̄ deponere vult desideria rerū oīu3: q̄rū cupiditate flagrauit ⁊ oculos ⁊ aures ab his q̄ reliq̄t auertat. cito eni affect⁹ quocūq̄ se vertit rebellat. Nullū sine auctoramēto malū est. auaricia pecuniā ꝓmittit luxuria voluptatē [illegible] Mercede te vita [illegible] tant [illegible] a toto seculo pōt vt [illegible] ꝑmi [illegible] acceperit. Idē in.lxx. Uis aduersus hoc corpus liber esse: tanq̄ migraturus habita. Quo veniet in mente finis suus oīa sine fine cupiētibus nemo nisi vitio suo miser erit.

Idem de eodem. C. CXXXI.

Dem in.lxxi. Iō peccam⁹ qꝛ de ꝑtib⁹ vite oēs deliberam⁹. Nemo de tota deliberat. Eadē vtute ⁊ mala fortuna vincit̄ ⁊ bona ordinat̄. Uirtutē itelligo aiosa3 ⁊ excelsa3: quā icitat quicquid infestat. Nō mirū est in trāquillitate nō cōcuti. Illud mirare vbi oēs iacēt: aliquē stare. īperfecta necesse est labēt: ⁊ modo ꝓdeāt ⁊ modo subcidāt. sed magna est pars ꝓfect⁹ velle ꝓficere. id agam⁹ vt omne tempus nostrū sit qd nō erit nisi ꝑus nostrū esse ceperimus. Idem in lxxij. Uidisti aliquē canē missum a dn̄o frusta panis ⁊ carnis aperto ore captantē. quicquid excepit protinus integrū deuorat: ⁊ semꝑ ad spem futuri hiat. Idē euenit nobis. Quicq̄d eni expectātib⁹ fortuna proiecit. id sine vlla voluptate dimittimus statim ad rapinam alterius erecti ⁊ attoniti. Hoc sapiēti nō euenit: plenus est. ⁊ si quid obuenit: securus excipit ac reponit. impeditis autē ac rudibus nullus precipitationis finis est. in epycureū chaos illud decidūt: inane sine termino est. Idē in.lxxiij. Quisq̄s de accipiendo cogitat. oblitus est accepti. nec vllum maius malum cupiditas q̄ q ingrata est. Ambitiosis non tam iocundum est multos post se videre. q̄ graue aliquē ante se: nec ambitio tantū instabilis est. verū etiā omnis cupiditas: qꝛ incipit semꝑ a fine. Stulta auaricia mortaliū ꝓprietatem [illegible] esse cre[illegible] quod pu[illegible] est. At sapiens nihil magis suū iudicat. q̄ cuius illi cū humano genere consortiū est. Docet philosophia precipue bene debere. beneficia bene soluere. in dū autem solutio est ipsa cōfessio. Miraris hoīes ad deos ire. de⁹ ad hoīes venit. immo in homines: nulla enim bona mens sine deo est. Idem in.lxxiiij. Nulli etiā cui rapina feliciter cessit. gaudium rapti durauit in posterum. Aut ista bona non sunt que vocantur: aut hō felicior deo est. Quia q̄ parata sunt nobis deus nō h3 in vsu. neq̄ eni opes: nec epularū letitia: nec quisquā ex his hoīe3 inescātibus ad eū ꝑtinēt. Placeāt hoī q̄cūq̄ deo placēt: ob hoc ipm q deo placet. Q̄diu virt⁹ salua fuerit nō senties q̄d abscesserit. nō affligit sapiēs liberoꝝ amissione: nō amicoꝝ. Eodē eni aīo fert illoꝝ mortē quo suā expectat. Idē i.lxxv. Cōcordet sermo cū vita. ille ꝓmissū suū impleuit: q̄ ⁊ cū videas illū ⁊ cū audias idē est. nec delectēt verba nostra: sed prosint.

Item de eodem. C. CXXXII.

Dem in.lxxvi. Quid stulti⁹ est q̄ [...] nō discere nō [...] q̄diu viuas. tādiu discēdū est: quēadmodū viuas [...] aīo audiēda sunt imperitoꝝ dictia. ⁊ ad honesta vadenti cōtemnēdus est ipse cōtēptus. Optimū in hoīe rō est. Hec antecedit aīalia: sequit̄ deū. Amor ira cupiditas pericula depulerit. Q[...] potest breuis obstinacio animi aliquo stimulo excitata. q̄nto magis virtus q̄ non ex impetu nec subito sed eq̄liter valet cui perpetua [...] bur est. Unū bonū est virt⁹: q̄ inter hanc fortunā ⁊ illā sine [...] cū magno vtriusq̄ cōtēptu. Uir bon⁹ quicq̄d ei acciderit: equo aīo sustinebit. Sciet eni id accidisse lege diuina: q̄ vniuersa ꝓcedūt. Nemo ex illis quos purpuratos video felix est: nō magis q̄ ex illis quibus sceptrū ⁊ clamidē in scenā fabula assignat. Cum ꝑplo ꝑsiti [...] incesserint: ⁊ cōturnati sūt exierint: excalciant̄ ⁊ ad staturā suā redeunt. nemo istoꝝ quos diuitie ⁊ honores in fastigio posuit magn⁹ [...] q̄re ergo magn⁹ videt̄. Cū basi sua illū metire. Hoc laboram⁹ errore q nemīnē estimam⁹ eo q est: sed adicim⁹ illi ⁊ ea quib⁹ adornat̄ [...] ac quicunq̄ voles verā hoīs estimationē inire: inspice nudū. ponat patrimoniū. ponat honores ⁊ alia fortune mēdacia. Corp⁹ etiā [...] exuat. animū intuere q̄lis sit: ⁊ quant⁹ alieno an suo magn⁹. [...] gitati mali mollis ictus venit. ac stultis ⁊ fortune credētib⁹ oīa videt̄ noua rerū ⁊ inopinata facies. Magna aūt pars est apud imperitos mali nouitas: ideo sapiēs assuescit se malis futuris. ⁊ q̄ alij diu patiēdo faciūt leuia: h̄ leuia facit diu cogitādo. Idē i.lxxvij. Uita non est imperfecta si honesta est. vbicūq̄ desines si bene desines [...] est. nemo tā imꝑit⁹ ē: vt nesciat q̄nq̄ sibi moriēdū eē. ⁊ tñ cū prope accesserit tergiuersat̄ tremit plorat. nōne tibi videt̄ stultissim⁹ q̄ [...] uerit: q ante mille annos nō vixerit. eque stult⁹ est q̄ flet: q post annos mille nō viuet. Hec paria sunt nō eris nō fuisti vtrūq̄ [...] nū est. q̄d fles: ad hāc legē natus es: q̄d noui est. h̄ oīb⁹ [...] fabula sic vita. nō q̄diu: s3 q̄ bene sit acta refert quocūq̄ volo [...] sine. tñ bonā clausulā impone.

Idem de eodem. C. CXXXIII.

Dem in.lxxviii. In remediū [...] honesta forma [...] quicq̄d animū erexerit etiā corpori ꝓdest. Tria in omni morbo grauia sunt. metus mortis. dolor corporis. intermissio voluptatū. De morte satis dictū est. Dolere nemo potest valde ⁊ diu. Sic eni nos amātissima nr̄a nā disposuit: vt dolorē aut tollerabilē aut breuē facerēt. nō ē autē acerbū carere eo qd cupe desieris. Deniq̄ tollerabil̄ est morbi patiētia: si cōtēpseris id qd extremū minat̄. Noli mala tua tibi ipsi facere grauiora ⁊ te querelis onerare. Leuis est dolor: si nihil illi opinio adiecerit. leuē illū dū leuē putas facies. Tā miser est eni quisq̄ q̄ credidit. Qd acerbū fuit retulisse iocūdū est. nāle est eni mali sui fine gaudē. Quō est hostis fugiētis ꝑniciosior: sic omne fortuitū incōmodū magis instat cedēti ⁊ auerso. nec vita sit tedio: nec mors timori. vitā in odiū sui adducere solet iners ociū. hisq̄ necesse ē oēm vitā breuē videri: q̄ illā voluptatib⁹ vanis. ⁊ ideo infinitis metiūt̄. Interim h̄ tene. h̄ morde. aduersis nō succūbē. letis nō cedē. oēm fortune licētiā i oculis habē. Quicq̄d eni expectatū est diu: leui⁹ accedit. Idē in.lxxix. Nō est bonitas pessimis eē meliorē. nūc virt⁹ latet: ⁊ latuisse nō est ipsi⁹ damnū. Ueniat q̄ cōditā ⁊ seculi sui malignitate cōpressā dies publicet. Ueritas in oēm sui partē eadē est. q̄ decipiūt nihil habēt solidi. Mendaciū tenue est. pluces si diligenter inspexeris. Idē in.lxxx. Cogito mecū quāt⁹ ad spectaculū lusoriū fiat occursus. q̄nta sit circa bonas artes solitudo q̄3 imbecilli aīo sint: quoꝝ lacertos humerosq̄ miramur. Cōpara int̄ se pauperū ⁊ diuitū vultus. paup sepi⁹ ⁊ fideli⁹ ridet: quia nulla ei⁹ sollicitudo in alto est. hoīū aūt q̄ felices vocant̄: hilaritas ficta est: aut grauis suppurata tristitia. Diu3 istoꝝ quos supra capita hominūq̄. supraq̄ turbā delicatos lectica suspēdit ꝑsonata felicitas est. Cōtemnes illos si despoliaueris. Equū empturus solui iubes stratū. vestimēta venalib⁹ detrahis: ne q̄ corporis vitia lateāt. hoīem velo inuolutū estimas. Qd de aliis loquor: si perpēdere te vis: sepone pecuniā: domū: dignitatē: intus teipsum considera.

¶ Item adhuc de eodem. C. CXXXIIII.

Idem in lxxxi. Querēris te incidisse in ingratos: si hoc pecuniā vitare voluerīs beneficia nō de bis: ita ne apud aliū pereāt: apud te pibūt. Nō rideāt por tiue q̄ ostēsato inerti ocio torpebit vita si relinquēdū [illegible] ostendat. Et post malā facilē sentēda [illegible] menta non [illegible] oportebat ignosci: post beneficia ledēti plusq̄ venia debet [illegible] [illegible] sapiētia nota [illegible] quoq̄ [illegible] examina [illegible] accepit a quo [illegible] quēadmodū [illegible] methodorum ait. Solū sapiētē referre grās scire: [illegible] crescit mora [illegible] tanto plus sol [illegible] ingratus [illegible] beneficiū reddit sine vsura [illegible] dat exiguū [illegible] sequit ex eo magnū. Nemo mihi videt pluris esti mare virtutē nemo illi magis esse deuot⁹ q̄ q̄ viri boni famā pdidit ne [illegible] pderet. Loquitur ingrat⁹ se [illegible] odit q̄ accepit [illegible] redditurus est [illegible] iniurias vo dilatat [illegible] auget. Quid eo mise rius cui bñficia excidūt: hereāt iniurie: at [illegible] sapiēs exornat omne bene ficiū: [illegible] sibiipsi cōmendat [illegible] assidua ei⁹ cōmemoratiōe delectat illa [illegible] quibus lesus [illegible] vertit oīa in peius nec querit cui casuū [illegible] ad fortunā potius referre [illegible] accidentē [illegible] Nō [illegible] potius q̄ offā meminit [illegible] in [illegible] memoria se detinet: nec mutat animū aduersus bene meritos [illegible] per enī [illegible] bonitas inclinat ad melius. Nemo aut [illegible] [illegible] ista [illegible] [illegible] accepta [illegible] Querite q̄ a nobis [illegible] attrahunt a recto [illegible] opinione nostra [illegible] ra sunt: scio quod vilia: Nescimus estimare res de quib⁹ nō iā fama sed rerū natura deliberandū est. Nihil habent ista magnificū: quo mente [illegible] trahant preter hoc q̄ mirari illa consueuimus.

¶ Iterum de eodem. C. CXXXV.

Idem in lxxxii. Ociū sine litteris mors [illegible] hoīs vi ui sepultura. [illegible] fortune longas manus [illegible] occupat nisi [illegible] Itaq̄ [illegible] possum⁹ ab illa resiliam⁹: nō ē mors gloriosa: sz fortit mori gloriosū est. Que demētia est fugere: cū retroire nō possis. Oīs res quā nō habuit dec⁹ virtute addita sumit. Idē in lxxxiii. Sic certe viuē [illegible] [illegible] ospectu alicui⁹ viuam⁹. Sic cogitādū tanq̄ aliqs [illegible] pect⁹ intimū pro spicere possit. Quid pdest ab hoīe aliqd esse secretū: nihil deo clau sū [illegible] nihil aliud [illegible] voluntaria insania. Omne vitiū [illegible] [illegible] obstarē malis verecūdia remouet. Plures enī pudore peccādi [illegible] q̄ bona voluntate [illegible] abstinent. Adice illā ignorantiā sui: dubia [illegible] parū explanata verba: incertos oculos: gradū errātē: vertiginē capitis [illegible] huiusmodi. Reb⁹ itaq̄ nō vbis pba istam q̄ dicunt voluptates vbi modū excesserint penas esse. Alit lectio ingenium [illegible] studio fatigatū nō tñ sine studio reficit: nec scribere tm̄: nec tm̄ legere debem⁹: altera res contristabit vires [illegible] exhauriret: de stilo dico: altera soluet ac diluet: inuicē hoc [illegible] illo cōmeādū est: [illegible] alterū altero tēperādū vt q̄cq̄d lectio ne collectū ē stilus redigat in corpus. Apes enī imitari debem⁹ q̄ [illegible] flores ad mel faciē [illegible] idoneos carpūt. Deinde quicqd attule rint disponunt: ac per fauos digerunt. Sic [illegible] nos debemus quecun q̄ ex diuersa lectione congessimus separare. Deinde adhibita inge nii nostri facultate: in vnum saporem varia illa libamenta ofundere. Talē animū nostrū esse volo: vt multe in illo artes: multa precepta: multarum etatum exempla sint in vnum cōspirata. Relinque diui tias: aut periculū: aut onus possidentium: relinque voluptates: mol liunt [illegible] relinque ambitum tumida res est: vana [illegible] ventosa nullū hz terminū [illegible] mundus [illegible]

¶ Adhuc de eodem. C. CXXXVI

Idem in lxxxiiii. Nō ē bona valitudo mediocris [illegible] mobi: facilius ē vitiorū initia phibere q̄ [illegible] Nō enī recipiūt mala animi tēperamētū facilius sustuleris illa q̄ rexeris. Tēpestas non opus gu bernatoris impedit: sed successum. Nō ex ebore tantū simulachra fa cit statuarius: sed ex ere vel marmore si affit: sic sapiens virtutē si li cebit in diuitiis explicabit. Si minus in paupertate. Si poterit in pa tria. Si minus in exilio. Si poterit integer. Si minus debilis: quā cunq̄ fortunam accepit: aliquid ex illa memorabile accipi efficiet: sapiens est artifex domandi mala: dolor: egestas: ignominia: carcer. exiliū: vbiq̄ horrenda ad hunc peruenerunt: mansueta sunt. Idē in lxxxv. Nunquā maior est animus q̄ vbi est aliena se posuit: [illegible] fe cit ibi pacem nihil timendo: fecit sibi diuitias nihil concupiscendo: quod contemptissimo cuiq̄ contingere ac turpissimo potest: bonū nō est. Opes autē [illegible] lenoni [illegible] lanisti contingūt: ergo bona non sunt.

Idem in lxxxvi. Fides sanctissimū humani pectoris bonū ē nul la necessitate ad fallēdū cogit: nullo pmio corrūpit. [illegible] voluptatib⁹ imperat alias odit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] liberalib⁹ stud[illegible] [illegible] [illegible] liberū hospitiū [illegible] (vt hēre possit liberū hospitiū) desiderat: [illegible] plus scire velle q̄ sat ē itē perātie gen⁹ ē. Quid q̄ illa liberaliū artiū ōsectatio molestos [illegible] [illegible] intēpestiuos sibi placētes fac. Et iō nō discētes necessaria: q[illegible] sup uacua didicerūt. Quattuor milia libros [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] In hoc [illegible] libro de [illegible] homeri queritur: [illegible] enee matre vera: [illegible] alia q̄ erāt dediscēda si scires.

¶ De Poetis [illegible] et flosculis eorū. C. CXXXVII.

Etor [illegible] de [illegible] sence moralib⁹ ad pris [illegible] [illegible] sufficiāt. Eo quoq̄ tpe legunt fuisse poe te satiri psi⁹ [illegible] iuuenalis [illegible] etiā alij poete lucan⁹ senecepa truus [illegible] [illegible] excerptos morales flo sculos supra posuim⁹. Ex libro aūt psi [illegible] metrico [illegible] Ne te quesiueris extra [illegible] nihil est nisi te scire [illegible] alter [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] inanes. Quid iuuat in tēplis nr̄os immittē mo res. Dicite pōtifices in sancto qd̄ facit aurū. Quid dam⁹ id supis de magna quod dare lance. Nō posset [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ctus honesto. Mille hoīuz spēcies [illegible] rerū discolor vsus. Velle suū cui q̄ est nec voto viuit [illegible] Pelliculā veterē retines sed frōte politus. [illegible] sub pectore [illegible] Mane piger stertit surge [illegible] [illegible] surge [illegible] surge [illegible] Vi ue memor leti fugit hora [illegible] quod loquor inde est. Messe ten⁹ ppria viue: [illegible] granaria fas est: Emule qd̄ metuas occa. [illegible] seges altera [illegible] herba est. Porro de horatio satyro [illegible] dicti ei⁹ supi⁹ diximus. Extat etiā terti ue satiric⁹ iuuenalis: q̄ [illegible] ipse [illegible] fuisse legit. Ex li. aūt ei⁹ metrico paucos hos flores excerptos hic inserere voluimus.

¶ [illegible] iuuenalis. C. CXXXVIII.

In libro primo. Dispida mē bra qui [illegible] [illegible] [illegible] fere. Promittūt atrocē aliis. Loripedē rect⁹ derideat ac ethiopē alb⁹. Nemo repēte fit summus. De moralib⁹ vltia [illegible] Quantū sua q̄ [illegible] seruat in arca [illegible] fidei. Nil [illegible] paupertas [illegible] in se q̄ [illegible] ridiculos homines facit. [illegible] est. hic viuim⁹ ambiciosa paupertate oēs. Idē in ii. lib. Forte [illegible] [illegible] [illegible] nihil est audacius [illegible] [illegible] iram atq̄ aios a crimine sumūt. Prima pegrinos obscena pecunia mores. Intulit [illegible] turpi fregerūt secula luxu. Diuitie molles. Est eadē sūmis pariter minimisq̄ libido. Sic volo sic iubeo sit p rōne volūtas. [illegible] mulier q̄ [illegible] in orbe. Prima videt famā [illegible] q̄ illa recētes. Excepit ad pontē. Itolerabili⁹ nihil est. Quā [illegible] [illegible] q̄ nō faciat quod pricipis vxor. Idē in iii. lib. Nobilitas aīmi so la est atq̄ vnica vt⁹. Veniet de plebe togata q̄ viri nodos: [illegible] legū enī [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tāto ōspecti⁹ in se. Crimē hz q̄to maior q̄ peccat habet. Ligua ma li pars pessima serui: festinat. n. decurrere velox flosculos anguste mi sereq̄ breuissima vite porcio. Idē in iiii. lib. Torrēs dicēdi copia multi. Et sua mortifera est facūdia. [illegible] plures nimia ōgesta pecunia cura. Strāgulat. Cātabit vacu⁹ corā latrōe viator. Pauca [illegible] portes argēti fascula puri. Nocte iter aggressus gladiū cōtūq̄ timebis. Et mote ad lunā trepidabis arundinis vmbrā. Null⁹ virtutē cōplectit ipsam. Premia si tollas. Moro fatet. Quātula sē hoīuz corpuscula rara est ōcordia forme. Atq̄ pudicitie odādū est vt sit meno sana in corpe sano: fortē posce aīuz mortis terrore carentē. Magi illa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Idē in lib. v. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vestē de ducē. Cōtēt⁹ vexare oculos humore coacto. Plorat lachry mis amissa pecunia veris. Fallit. n. vitiū specie virtuti [illegible] vmbra. Seruos ventres modico castigat inquo. Ipse quoq̄ esuriens nec enī oīa [illegible] stinet vnq̄. Muscida cerulei panis ōsumere frusta. Hesternū soli tus medio seruare minutas. Septēbri nec non differre in tpe cene. Cū furor haud dubius cū sit manifesta frenesis. Vt locuples moria ris egenti viuere fato. Interea pleno cū turget sacculus ore. Crescit amor nūmi quātū ipsa pecunia crescit. Magnis porta malis cura maiore metuq̄. Seruant misera est magni custodia censu.

Liber Nonus. Incipit.

De Bonis initijs neronis. C. I.

Ugo floriacensis secũdo libro. Claudius iperator libertorũ ⁊ cõiugijs impijs subiect⁹, cũ deficeret b[illegible]taniciũ filiũ suũ uxoris agrippine psuasionib⁹ exorte romane faciẽs imperij, Neronẽ octauie filie sue maritũ desi gnauit impatorẽ. Sicq; platus ẽ gener filio ordine pposteto. Ex chronicis eusebij. Nero igit' qnt⁹ ab augusto romanu adeptus iperij dignitatẽ. Anno dñi. lvij. mũdi 60.liij. M.xx. ipauit annis.xiij. ⁊ mẽsib⁹.viij. Iste dnquẽnio valde modest⁹ extitit. Suetoni⁹ li.vi. Hic fuit statura pene iusta: corpe maculoso ⁊ fetido: capillo sufflauo: vultu pulchro magis q̃ venusto: oculis cesijs ⁊ hebetiorib⁹: ceruice obesa vẽtre pjecto: gracillimis crurib⁹. Liberales disciplinas oẽs fere puer attigit: auersus e p[illegible] ad poeticã pn⁹ carmina libẽter ⁊ sine labore cõposuit. Habuit ⁊ pinge[illegible] fingẽdiq; maxie nõ mediocre studiũ. Orsus impiũ a pietatis o[illegible] et augusti impatur pcepto se pfessus nec liberalitatis: nec clemẽtie: nec comitatis qdẽ exhibẽde vllã occasionẽ omisit. Grauiora vectigalia aboleuit aut minuit. Senatori nobilissimo cuiq; sz re familiari destituto annua solaria ostituit. Cũq; de supplicio cuiusdã capite dãnati: vt ex more subscriberet admoneret' q̃ vellez inde nescire lrãs. Agẽti grãs senatui rñdit cũ meruero. Interdictũ ẽ ne quid in popinis pacter legumina veniret: cum antea nullum non obsonij genus proponeretur.

Quaĩ Festus [illegible] sacerdẽs paulũ misit ad cesarẽ. C. II.

Omestor. Orta ẽ aũt dissentio iter iudeos ⁊ gẽtiles i cesarea de honore ciuilitatis. Iudei eñi se pferebãt gẽtilib⁹: qz herodes ascalonita q̃ circũcisionẽ susceperat: fuerat oditor ciuitatis ⁊ appellauit cesareã in honorẽ cesaris. Gẽtiles se pferebãt iudeis dicẽtes q̃ a gentib⁹ facta ẽ pmaria edificatio ciuitatis: q̃ anteq̃ reedificaret' ab herode dicta ẽ pirgo stratonis. Felix aũt pmo fouit partẽ iudeorum donec exhausit marsupia eorum. Postea fouit partem gentiliũ intãi: q; militib⁹ gẽtiliũ dedit licẽtiã itrãdi domos iudeoz ⁊ diripiẽdi bona eoz. Uñ accusat⁹ ẽ a iudeis ad neronẽ: ⁊ biẽnio ab accusatione [illegible] amot⁹ ẽ a p̃sidatu ⁊ substitut⁹ ẽ ei fest⁹. Uolẽs aũt i fine p̃sidatus sui placere iudeis rel[illegible] paulũ vinctũ. Fest⁹ aũt cũ venisset i puinciã: paulus a iudeis corã eo ouẽtus appellauit cesarẽ. Descẽdit autẽ rex agrippa i cesareã audito q; ibi eẽt fest⁹ vt accusaret iudeos apud eũ. Iste nãq; agrippa ifest⁹ erat iudeis: qz cũ accepisset ptãtẽ a romano ipatore ostituẽdi sũmũ sacerdotẽ: ostituebat eos q̃ nõ erãt aaronite. Fecerat ẽt fenestrã i palatio suo eminẽtẽ vñ poterat vidẽ: q̃cũq; fiebãt i tẽplo sacrificio: qđ. s. moleste sustinẽtes iudei: fecerũt murũ oppositũ fenestre eminẽtiorẽ fenestra. Uenerat aũt spãlĩ agrippa [illegible] festũ et [illegible] Cũ aũt descẽdisset [illegible] ce suscept⁹ ẽ a festo. Et exposita ei accusatiõe iudeoz ꝫ paulũ: rñdit agrippa se velle eũ vidẽ. Altera ãt die iubẽte festo adduct⁹ ẽ paulus cepitq; de oib⁹ reddere rationẽ. Et decreuit agrippa q; qz appellauerat ad cesarẽ mittẽdus erat. Et traditus ẽ paulus iulio cẽturioni cohortis auguste militũ. s. qui missi fuerãt ab augusto.

De Ismaele pontifice ⁊ cathalago pontificũ. C. III.

T pariter miserũt romã nũcios iudei cõtra agrippã aduersus quẽ multas habebãt q̃relas: qz vt supra ptaxauim⁹ ostituerat ismaelẽ sũmũ sacerdotẽ: cũ nõ eẽt de genere aaron. Ponit h̃ iosephꝰ cathalogũ sacerdotũ q̃ fuerũt ab istitutiõe triũ tpoz. Ab aaron eñi vsq; ad tps dauid fuerũt.xiij.vn⁹ post aliũ in sexcẽtis.xij.ãnis ⁊ succedebãt filij patrib⁹. Primogenit⁹ nãq; fili⁹ aaron. s. eleazar patri successit in summũ sacerdotẽ: ⁊ finees fili⁹ eleazar successit ei: ⁊ sic in posterũ. Nã de ithamar nõ erãt summi sacerdotes: sz minores [illegible] paruci circa tpa dauid. Nã in heli trãslatũ est sacerdotiuz ad filios ithamar. Abiathar quoq; erat de ithamar: quẽ deposuit salomon: ⁊ ei⁹ loco statuit zadoch q̃ erat de eleazar. Dauid autẽ volẽs ampliare cultũ dei vidẽs q; nõ sufficeret vn⁹ sũm⁹ sacerdos administrationi: qz si ifirmaret' nõ erat iteri q̃ icẽsuz poneret: qđ necesse erat singulis dieb⁹ offerri. Instituit.xxiiij. sũmos sacerdotes: quoz.xvj. de genere [illegible] ithamar. Un⁹ tñ illoz erat sũm⁹ q̃ dicebat' pnceps sa[illegible] te si ad posteros eoz. Et vnusq̃sq; cũ administrabat secũ hẽbat.xxiiij. minores sacerdotes ⁊ totidem leuitas: ⁊ totidẽ ianitores: [illegible] numero natinneoz. Fuerunt aũt decẽ ⁊ octo principes sacerdotum a tpe dauid vsq; ad transmigrationẽ babylonis. in.cccclx. annis. A transmigratione aũt babylonis sacerdotiũ cessauit vsq; ad reditum de captiuitate sub zorobabel: ⁊ ihesu magno sacerdote: ⁊ inde vsq; ad tpus machabeoz fuit tpus sacerdotij. Tpus autez machabeorum non deputat' sacerdotio: qz idem erant sacerdotes ⁊ duces: ⁊ sic vsq; ad herodem qui fecit occidi quotquot de genere sacerdotũ inueniebat. ne iterũ ad eos deuolueret' regnũ: ⁊ vendebat summũ sacerdotium quãdoq; vni quãdoq; pluribus simul: Et fuerunt omnino vsq; ad euersionẽ hierusalẽ.xxviij. summi sacerdotes. A tpe aũt herodis vsq; ad euersionem hierusalem nõ ponit iosephus summã annorum, sed cõstat fuisse.cv. cum herodes ante natiuitatez domini.xxx. ãnis regnauit: ⁊ dñs.xxxiij. ãnis vixerit. Et a morte domini vsq; ad euersionem hierusalem.xlij. fluxerunt: sed de his hactenus.

De [illegible] iacobi fratris dñi ⁊ eius passione. C. IIII.

Usebius supra. Igit' iudei postq̃ paulus ad cesarẽ quẽ appellauerat a festo transmissus est: ⁊ frustratas insidias q̃s ei intẽderãt videret, in iacobũ frẽz dñi imanitatẽ sue neq̃cie vertũt, cui sedes in hierosolymis delata ab aplis fuerat [illegible] pductũ in mediũ abnegare fidẽ christi corã omni pplo expetunt. At ille ꝫ oiũ opinionẽ corã vniuerso pplo cũ omni fiducia pfitetur filiũ dei eẽ saluatorẽ: ⁊ dñm ihm christũ. Tunc illi nõ ferẽtes [illegible] eius vertunt' [illegible] sibi occasiõe tpis ex [illegible] Cõgitat festũ p idem tpus obire apud iudeã sine rectore ac pncipe [illegible]. Hic iacob⁹ p incredibili ꝯtinẽtia: ⁊ sũma iustitia cognominat' est iust⁹. Ex vtero eñi matris sue sanctus fuit. vinũ ⁊ siceraz nõ bibit, aial nõ mãducauit: ferrũ in caput eius nõ ascẽdit. Oleo nõ est vnctus balneo nõ est usus. Huic soli licitũ erat ingredi in sancta sanctorum qz laneo nõ vtebat' vestimẽto sed sindone sola. Ingrediebat' aũt [illegible] in genu⁹ in modu cameli [illegible] de pplo iudeoz [illegible] pharisei ⁊ scribe accesserũt ad eũ dicẽtes. Quoniã ad diem festũ pasche ꝯuenit multitudo populi israel: [illegible] testam nos q̃ pplus: phibemus testimoniũ qz iustus es. Ascende [illegible] suade pplo de ihesu ne erret q; oẽs p[illegible] errat post eũ: oẽsq; tibi obediem⁹ viroz iustissime. Tũc iacob⁹ [illegible] pta hortatiõe: voce magna clamauit ad pplm ostẽdẽs ihesuz dei filiũ añ tpa de patre natum esse: ex virgine carnẽ sumpsisse. crucẽ [illegible] isse. resurrexisse ascẽdisse. spũm sanctuz misisse. Quẽ libenti [illegible] ti audierũt. Scribe aũt ⁊ pharisei dolentes qz de ihesu phibuisset testimoniũ ascẽderũt ad eũ dicẽtes. Nos te rogauimus vt errorem tolleres populo de ihesu. tu aũt ampliasti. Quib⁹ ille ait. ego errorẽ tuli ⁊ veritatẽ ostẽdi. Tũc p̃cipitauerũt eum ex alto. Ceperũt quoq; eum vrgere lapidib⁹ qz nõ solum morti deiectus non potuit: sed super genua sua pcumbens. orabat dicẽs. Rogo te dñe deus. remitte illis qz nesciunt quid faciũt. cumq; eum sic orantẽ desup lapidib⁹ vrgerẽt: vnus sacerdotum de filijs rechab exclamauit dicẽs. Parcite q̃so pcite: quid facitis. Pro vobis orat hic iustus quẽ vos lapidatis. Tũc iratus q̃dã ex phariseis ptica fullonis arripuit ⁊ dedit fortiter ictuz in capite eius. eiecitq; cerebrũ eius. Tali martyrio cõsummat' sepultus est in eodẽ loco pꝑe templũ. Egisippus retulit q; ita mirus quidam ⁊ apud oẽs hoies opinatissimus in obseruatiõe totius iustitie iacob⁹ habebat': vt ⁊ iudeoz prudẽtes quiq; crederẽt hanc causam statim ꝯsecute oppugnatiõis hierosolymoz: q; in illum suo sceleratas man⁹ iniecerũt: ⁊ iosephus ita sibi euidenter videtur dicat p hoc. Que oĩa inquit acciderunt iudeis pro vindicta iacobi iusti: qui erat frater ihesu qui dicit' christus: quẽ iustissimũ ⁊ psilaũ omniũ confessione virũ iudei interfecerunt.

Qualiter paulus [illegible] romã ⁊ de libera ei⁹ custodia. C. V.

Omestor. Traditus est itaq; paulus iulio centurioni [illegible] dñs grãz paulo in oculis ei⁹ vt hũane tractaret eũ: nec phiberet amicos eius in ciuitatib⁹ p quos trãsibãt ei ministrare. Prosequit' aũt plane lucas de pgressu itineris: in quo paulus cũ socijs suis dñs ipsius meritis a piculo naufragij ꝯseruauit. Ipse quoq; paulus prẽz publicij pncipis insule mitilene febrib⁹ ⁊ dissenteria laborantẽ orãdo: ⁊ manus imponẽdo sanauit. Omnes quoq; infirmos accedẽtes ad se ibidẽ ab incõmodis liberauit: ⁊ vipam in manu eius pendẽtẽ in ignẽ excutiẽs illesus euasit. cũ aũt audissent aduẽtũ eoz fratres qui erãt rome occurrerũt eis vsq; ad forũ apij. i. ab apio in littore ꝯstitutũ: vt de nocte applicãtes iuenirẽt ibi victualia venalia vbi ꝯstituerãt tres tabernas. s. tres domos i littore i q̃b⁹

exponerentur cibi venales. Et quia ante aduentum pauli iam rome erāt christiani: patet ex hoc loco petrū ⁊ paulū nō primo predicasse romanis qđ si quis legat de confirmatiōe fidei itelligēdū est: nō de prima istructiōe: cū aūt venissent rome nōdū erat nero confirmatus in regno: nec inualuerat neq̄tia eius ⁊ audiēs cōtrouersiā esse de lege iudeoꝝ ⁊ christianoꝝ vilipēdit: ⁊ pmissus ē paulus libere ire p ciuitatē cū vno tm̄ milite eū custodiēte. Timuit autē ne forte iudei q̄ psecuti fuerāt eū in iudea miserint litteras ad iudeos q̄ erāt rome vt dolo occiderēt eū. Ideoq̄ post tertiū diē conuocauit primos iudeoꝝ: ⁊ cū venissent dicebat eis: ego frēs nō veni gētē accusare: sꝫ coactus sū ad cesarē appellare: qꝛ iniuste tradit⁹ sū a iudeis in manus romanoꝝ: eo q̄ p̄dico resurrectionē mortuoꝝ. Māsit aūt paulus toto biēnio i hospicio qđ ipe [illegible] in libera custodia. ⁊ suscipiebat oēs q̄ ingrediebant ad eū p̄dicās cū omni fiducia sine phibitiōe. Et vide qꝛ ante aduētū pauli ad romā iā regnauerat nero duob⁹ annis ⁊ veniens romā fuit p biēniū in libera custodia: ⁊ postea p decēniū in magis libera: qꝛ nōdū nero confirmatus. s. in malitia: dabat ei liberā licētiā deambulandi ⁊ circumeūdi p ptes occidētis ⁊ predicādi.

¶ De [illegible] ⁊ [illegible] ⁊ iactantia neronis. C. VI.

Uetonius vbi supra. Porro nero inter ceteras disciplinas pueritie tpe [illegible]tus est musica nihil eoꝝ omittēs q̄ generis eius artificio vel conseruāde, vel augēde vocis cā factitarēt. Nā plūbeam chartā supin⁹ pectore sustinuit clystere vomituq̄ purgari voluit ⁊ abstinere pomis cibisq̄ officiētib⁹. At ne concusso q̄dē repēte terremotu theatro: ante cātare destitit q̄ inchoatū absolueret acroama. Nō dubitauit etiā priuatis spectaculis opaꝫ inť scenicos dare: tragediasq̄ cātauit psonat⁹. Mimos theatrēses secessu cōmeabat: primo clā deinde ppalā: ⁊ ipe aurigare atqꝫ īspectari sepi⁹ voluit. Nec contētus haꝝ artiū experimēta rome dedisse: achaiā petit: h̄ maxie mot⁹ īstitue rat ciuitates apud q̄s musici agones edi solēt: oēs cytharedoꝝ ad ipsū coronas mittēr: easq̄ adeo grate recipiebat vt legatos q̄ ptulisset nō mō primos admitteret sꝫ etiā familiarib⁹ epul' īterponeret. Cātāte eo ne necessaria q̄dē cā excedē theatro licitū erat. Itaqꝫ ⁊ enixe q̄dā i spectaculo dicunť: ⁊ multi tedio audiēdi laudādiqꝫ: clausis oppidorū portis: aut furtī desiliuisse de muro: aut morte simulata funere elati. Reuersus a grecia romā albis eq̄s: eoqꝫ curru quo augustus triūphauerat: itroiit i veste purpurea distincta stellis aureis: clamidē: coronāqꝫ capite gerens olīpiacā dextera pbiticā: p̄eunte pōpa cytharedoꝝ cū titulis: vbi ⁊ quo cautionū quove fabulaꝝ argumēto vicisset sequētib⁹ currū ouātiū ritu plausorib⁹ augustanos militesq̄ se ei⁹ triūphi clamitātib⁹: icedēti passim victime cese: sparso p vias croco statuas suas cythatedico habitu exculpsit: q̄ nota ēt numuꝫ pcussit. At p⁹ h̄ ita [illegible] [illegible] vt [illegible] neqꝫ milites vnq̄ nisi [illegible]: aut alio vba pnūciāte appellaret. Neqꝫ q̄cq̄ serio iocove egerit: nisi assistēte phanasco: q̄ moneret vt parceret arterijs multisqꝫ vel amicitiā suā offerret: vel simultatē idiceret: put quisq̄ se magis partiusve laudasset.

¶ De Luxuria eius ⁊ prodigalitate. C. VII.

Etulentiā libidinē luxuriā auaritiā crudelitatē q̄dē sensim primo ⁊ occulte ⁊ velut iuuenili errore exercuit. Sꝫ vt tūc quoqꝫ dubiū nemini foret: nature illa vitia nō etatis esse: post crepusculū statī arrepto pileo vel galero popinas inibat: circūqꝫ vicos vagabať ludibūd⁹: nec tm̄ sine multoꝝ pnicie. Siq̄dē redeūtes a cena verberare ac repugnātes vulnerare cloacisq̄ demergere consueuerat. Tabernas etiā infringere ⁊ expilare. Ac sepe in huiusmodi rixis oculorum ⁊ vite periculū adijt. A quodā cuius vxorē attrectauerat ad necez cesus est: quare nunq̄ postea publico se illud hore sine tribunis cōmisit p cul ⁊ occultum subsequentibus. Paulatim vero inualescentibus vitijs iocularoria ⁊ latebras omisit: nullaqꝫ dissimilandi cura ad maiora palam erupit. Epulas e medio die ad mediā noctem protrahebat. Refotus sepius calidis piscinis ac tempore estiuo niuatis. Cenitabatq̄ nōnunq̄ ⁊ in publico inter scortoꝝ totius vrbis ⁊ ambubaiaꝝ ministeria. Matris cōcubitū appetisse. Sed ne feror atqꝫ impotēs mulier etiā h̄ genere grē preualeret: deterritū nemo dubitauit. Ideoqꝫ meretricē quā fama erat matri simillimā inter cōcubinas recepit. Persuasissimū habuit neminē pudicū: aut vlla parte corporis purū esse [illegible] plerosq̄ dissimulare [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] apud se obscenitatē: cetera quoqꝫ delicta cōcedebat. Diuitiaruꝫ ⁊ pecunie fructū non aliū putabat q̄ perfusionē. Sordidos ac deparcos esse quibus impensaꝝ ratio constaret: prelautos vereq̄ magnificos q̄ abuterenť ac perderent. Quare nec largiēdi nec absumendi modū tenuit. Nullaꝫ vesteꝫ bis induit. Quadringentis sextertijs alea lusit

Piscatus est reti aurato, purpura ⁊ cocco funibus nexis. Nunq̄ min⁹ [illegible] carrucis iter fecisse tradiť [illegible] [illegible] [illegible] q̄ tm̄ re dānosior q̄ in edificādo. Domū fecit de cui⁹ spacio atqꝫ cultu h̄ sufficit retulisse. Tāta ei⁹ laxitas vt portic⁹ triplices miliarias haberet. Itē stagnū mari instar circūseptū edificijs: ad vrbiū spēm. Rura insup aruis atqꝫ vineis ⁊ pascuis siluisq̄ varia cū multitudine oīs generis pecudū ac ferarū. In ceteris ptib⁹ auro cūcta lita distēta gēmis vnionūq̄ conchis q̄ erāt. Celatiōes laqueate tabul' eburneis versatilib⁹: vt vnguēta fistulis desup spargerenť p̄cipua celationū rotunda q̄ ppetuo diebus ac noctib⁹ vice mundi circumagerenť.

¶ De Rapina eius ac crudelitate. C. VIII.

Xhaustus ⁊ egēs calūnijs rapinis q̄ intēdit [illegible] [illegible] [illegible] dona [illegible] traxit: simulachraq̄ ex auro ⁊ argēto fabricata cōflauit. Parricidia ⁊ cedes a claudio exorsus ē cui⁹ neci ⁊ si nō auctor aut certe conscius fuit. Octauiā vxorē sepe frustra strāgulare meditat⁹. primo dimisit vt sterilē: sed iprobāte diuortiū pplo nec pcēte conuicijs etiā relegauit. deniqꝫ occidit sub falso crimīe adulterorū. Pōpeiaꝫ post diuortiū octauie in matrimoniū acceptā dilexit vnice: ⁊ tm̄ ipsaꝫ quoqꝫ grauidā ⁊ egrā ictu calcis occidit. Nullū adeo necessitudinis gen⁹ ē: qđ nō scelere ptulerit. Antoniā claudij filiā post pōpeie mortē nuptias suas recusantē: q̄si molitricē nouaꝝ rerū interemit. Priuignū adhuc impuberē qꝛ ferebať ducatus ⁊ imperia luderē: mari mergēdū suis ipsi⁹ dū piscareť demādauit. Nutricis filiū relegauit q̄ balneis in aduētū suū extructis lauisset. Senecā p̄ceptorē ad necē cōpulit. Prefecto remediū ad fauces pollicēs venenū misit. Libertos diuites ⁊ senes olim adoptiōis moꝝ dilationis sue factores atqꝫ rectores: veneno ptim cibis. ptim potiōib⁹ indito intercepit. Matrē dicta factaqꝫ sua acerbi⁹ exq̄rentē ⁊ corrigētem primū omni honore ⁊ ptāte priuauit. contubernio quoqꝫ ac palacio expulit: neqꝫ i vexādo quicq̄ pēsi habuit: ⁊ moꝝ etiā minis eius ac violētia territ⁹ pdere statuit. Et cū ter tentasset veneno. sentiretqꝫ antidotis premunitā lacunaria q̄ noctu sup dormiētē deciderēt parat. Hoc consilio parū p conscios celato tandē interfici iussit. Ferť etiā ad visenduꝫ interfecte cadauer accurrisse. cōtrectasse mēbra. alia laudasse, alia vituperasse. Parricidio matris amite necē inuincit: necdū defuncte bona inuasit supresso testamēto. ne q̄d abscederet. Nec minore seuicia etiā i exteros grassatus. nobilissimo cuiqꝫ exitiū destinauit dānatoꝝ liberi vrbe pulsi: enectiqꝫ veneno ⁊ fame. Crediť etiā cuidam egyptij generis crudam carnē ⁊ quicq̄ dareť manducare assueto: viuos hoīes cupisse laniandos absumēdosq̄ obijcere. Sꝫ nec pplo aut menib⁹ pepercit. Nā q̄si offensus deformitate veterū edificioꝝ ⁊ angustijs flexuris q̄ vicoꝝ palam incendit vrbem. Per [illegible] dies [illegible] q̄ noctes ea clade seuitum est: ad monumentoꝝ diuersoria plebe cōpulsa. Incendium e turre prospectans letusq̄ flāme (vt aiebat) pulchritudine. in illo suo scenico habitu decantauit. Et vt hinc quoqꝫ quantuꝫ posset p̄de ⁊ manubiaꝝ iuadēt. nemini ad reꝝ reliq̄as suaꝝ adire pmisit.

¶ De Seneca ⁊ liberis eius. C. IX.

Ero. Porro de hoc qđ dictū ē q̄ senecā p̄ceptorē suū ad necem cōpulit in chronicis legiť q̄ idē seneca venaꝝ incisiōe haustu veneni perijt. Ferť aūt relatio: q̄ ipse nero senecā aliquando respiciens: ⁊ verbera que sibi a puericia intulerat ad memoriaꝫ reducens infremuerit. ac tanq̄ inimicum vltionem expetere de illo cupiens: sed tanq̄ preceptori: vt cuiqꝫ deferens vt quoduis in mortis genus sibi eligeret optionem concesserit. Ipse autez seneca quasi suaue genus arbitrans in balneo mori. incisionē vene elegit. Hui⁹ aūt familiaritateꝫ paulus dū rome eēt in custodia publica sibi cōparuit. licet comestor cōtrariū dicere videať. s. q̄. xiiij. neronis āno cū iam neq̄cia eius inualuisset ⁊ iaꝫ in iudeos conspirasset: posit⁹ est paulus rome in carcere vbi multos de familia neronis cōuertit ⁊ familiaritatē senece magistri neronis sibi cōparit. Huic. n. cōcordat hieronymus dicens in libro de illustribus viris. xiiij. neronis āno paulus eodeꝫ die quo ⁊ petrus capite truncať. Seneca vō ante bienniū a nerone interficiť. Ex gestis sancti pauli. Conduxerat igiť vt dictum est sibi paulus extra vrbē horreum publicū: vbi cū fratribus de verbo vite tractauit: ⁊ admodū innotuit vrbi romane signis ⁊ pdigijs. doctrina ac sanctitate. Concursus quoqꝫ multus de domo cesaris fiebat ad eū credentiū in christū: sꝫ institutoꝝ cesaris seneca adeo illi amicitia copulatus ē videns in eo diuinam sciam: vt se ab eius colloquio temꝑare vix posset. Et si eū ore ad os alloqui nō valeret: frequentibus datis ⁊ acceptis eplis. eius collodo amicabili ac cōsilio frueretť. Scripta quoqꝫ ipsi⁹ quedā corā cesare legit ⁊ in cūctis eū admirabilē reddidit. Senatus aūt de illo alta sentiebat. Hieronymus in libro de vbo vite. Li-

eius annetus seneca cordubēsis socionis stoici discipulus ꝛ patruus lucani poete continentissime fuit vite. Quem non ponerem in cathalogo sanctoꝝ:nisi me ille epl'e ꝓuocarent q̄ legunt a plurimis: pauli ad senecā: ꝛ senece ad paulū. In q̄b⁹ cū eēt neronis magister ꝛ illi⁹ tp̄is potētissim⁹ optare se dicit eius esse loci apud suos:cui⁹ sit paulus int̄ christianos. Hic ante biēniū q̄ȝ petrus ꝛ paulus martyrio coronarent:a nerone itersect⁹ ē. Actor. Scripsit aūt seneca libros morales ꝑutiles ad ebuchiū liberalē de bñficijs:ad neronē de clemētia de q̄ttuor virtutib⁹. Scripsit quoqȝ librū de moribus:librū de remediis fortuitoꝝ. Libros quoqȝ de naturali morte ꝛ de causis ꝛ de naturalibus q̄ōnib⁹;libros quoqȝ declamationū:de sentētijs diuersoꝝ oratoꝝ. Scripsit quoqȝ luduȝ de morte claudij metricū: tragedias quoqȝ ꝛ epl'as ad lucilliū balbū ꝑ plurimas:ꝛ ad paulū apl'm nōnullas.

De Libertate eius in reprehēsiōe idolatrie. C. X.

Augusti. de ciui. dei lib. vi. Libertas sane q̄ varroni defuit:ne vrbanā theologiā theatrice simillimā aperte sicut illā reprehēdē audēt. Anneo senece nō q̄dē ex toto:vez ex aliq̄ p̄te nō defuit:affuit eni scribēti viuēti. Nā i eo li. quē ꝯ sup̄stitiōes ꝯdidit mlto copiosius atqȝ vehemēti⁹ reprehēdit ip̄e ciuilē istaȝ ꝛ vrbanā theologiā: q̄ȝ varro theatricā atqȝ fabulosaȝ. Cū eni de simulacri agēt:sacros inq̄t īmortales:īuiolabiles i mā vilissima atqȝ īmobili ꝯdicāt:habit⁹ illi hoīuȝ ferarūqȝ ꝛ pisciū ꝑstātes. Quedā vō q̄ mixto sexu diuersis corꝑib⁹ induūt:numina vocāt q̄ si sp̄ū accepto subito occurrerēt:mōstra haberent. De ip̄is vō ritib⁹ crudelit̄ turpib⁹ q̄ȝ liber scripsit. Ille inq̄t viriles sibi ꝑtes amputat:ille lacertos secat vbi iratos deos timēt q̄ sic ꝓpicius merent:hāc libertatē varro nō habuit:tm̄mō poeticā theologiā reprehēdere ausus ē:ciuilē nō. Sȝ iste quē ph'i quasi liberū fecerūt tm̄ q2 illustris pp'li romani senator erat:colebat qd̄ reprehēdebat agebat qd̄ arguebat:qd̄ culpabat adorabat:q2 videlȝ magnū aliq̄d cū ph'ia docuerat:ne sup̄stitiosus eēt in mūdo:sȝ ꝓpt̄ leges ciuiū moresqȝ hoīum:nō quidē ageret fingētē scenicū in theatro: sȝ imitaret in tēplo:eo dānabilius q̄ illa q̄ mēdaciter agebat sic ageret:vt eū populus veraciter agere existimaret. Scenicus autē ludēdo potius delectarēt q̄ȝ fallēdo decipet:h̄ etiā seneca inter alias ciuilis theologie sup̄stitōes rep̄hēdit etiā sacra iudeoꝝ:ꝛ maxie sabbata īutilit̄ eos facere affirmās:q2 septimā etatis sue fere p̄tē ꝑdāt vacādo:ꝛ multa in tp̄e vrgētia nō agēdo ledant. Christianos tm̄ iā tūc iudeis inimicissimos in neutrā p̄tē cōmemorare ausus ē:ne vel laudaret ꝯ sue patrie veterē ꝯsuetudinē vel reprehēderet cōtra ꝓpriā forsitan voluntatē. De illis sane iudeis cū loqueret ait:cū interim eo vsqȝ sceleratissime gentis ꝯsuetudo conualuerit vt ꝑ oēs iam terras recepta sit:victi victoribus leges dederūt. Mirabat hoc dicens:ꝛ quid diuinitus ageret ignorās: subiecit plane sententiā qua significaret q̄d de illoꝝ sacramentoꝝ ratiōe sentiret:ait eis. Illi tm̄ causas ritus sui nouerunt ꝛ maior pars populi facit:qd̄ cur faciat ignorat.

De Duodecim persecutionibus ecclesie quarū prima cepit a nerone. C. XI.

Ero. Deniqȝ nero anno xiii imperii sui primus imperatoꝝ contra ecclesiaȝ christi legit insurrexisse. Multe siquidē persecutiōes ecclesie legunt:sȝ inter has tm̄ duodecim p̄cipue iuxta sanctoꝝ traditionē inueniunt famose. Prima.s. sub nerone in qua passi sunt petrus ꝛ paulus principes ecclesie. Secunda sub domiciano:in qua iohannes euangelista relegatus ē in pathmos. Tertia sub traiano in qua passi sunt sancti ignacius nereus ꝛ achilleus. Quarta sub marco antonio vero in qua sancti policarpus ꝛ fotinus. Quinta sub alexandro namee filio in qua calixtus papa beata cecilia cum papa vrbano. Sexta sub maximino in qua passus legitur papa poncianus alijqȝ q̄ȝ plurimi. Septima sub decio sub quo beata agatha petrus ꝛ paulus cū socijs eoruȝ ꝛ plures alij. Octaua sub valeriano ꝛ galieno: in qua stephanus papa ꝛ eugenia virgo cū patre suo philippo. Nona sub aureliano in qua sanctus agapitus ꝛ simphorianus ꝛ colūba virgo. Decima vero sub diocleciano ꝛ maximiano:in qua sancti vincentius:georgius cosmas ꝛ damianus:ceteriqȝ plurimi quoꝝ nō est numerus. hec eni ante tp̄a cōstantini fuit vltima persecutio: ꝛ quasi oīum precedentiū cōsummatio ꝛ plenitudo. Postq̄ȝ vō cōstātinus ille magnus a beato siluestro baptizatus est:ecclesie pacē reddidit. Constātinus igitur eius filius arrianus:vndecimā aduersus nostros ꝑsecutionez concitauit:in qua passus ē presbyter eusebius:athanasius toto orbe ꝓfugus:ꝛ hilarius in exiliū relegatus. Duodecimam vero iulianus apostota:in qua passi sunt sancti iohannes ꝛ paulus: quiriacus ꝛ donatus. Ille autē decē que tēpora cōstātini p̄cesserūt singule fere ꝑ plures imperatores ꝓtelate sunt vt illam quā nero incepit:vespasianus ꝯsūmauit. Et illā quā traianus inchoauit: ꝛ adrian⁹ antonius quoqȝ pius. Quā vero cepit antoninus verus persecuti sunt etiā cōmod⁹ ꝛ seuerus. Et illa q̄ cepit ꝑ valerianū ꝛ galienū:inualuit etiā ꝑ claudium. Illa quoqȝ q̄ ꝑ aurelianū ꝯsummata est ꝑ numerianū. Et illa q̄ ꝑ dioclecianū ꝛ maximianū inualuit etiā ꝑ maximinū galeriū. ꝑ maxentiū quoqȝ ꝛ liciniū. Merito igit̄ nero fm̄ apostolū antichristi typū tenuit:qui oīuȝ maloꝝ istoꝝ principiū ꝛ caput extitit. Eusebius in historia ecclesiastica lib. ii. Ipse nero vt apertū se hostē diuinitatis pietatisqȝ ꝓfessus est:ipsoꝝ primo aploꝝ quippe. qui duces ꝛ signiferi erāt in pp'lo dei expetit necem. Et paulū quidē capite in ipsa vrbe roma. petrū vō crucis patibulo condemnat.

De cōflictu petri cū simōe mago ꝛ morte illi⁹. C. XII.

Ex passione sancti petri apl'i. Eam cuȝ clarus rome fide ꝓduceret eodem tempore alius simon mag⁹ diuersis illusiōib⁹ demonū sic dementauerat:vt eū salutis sue p̄sulē ac vite custodē eē ꝑ errorē crederet. Nā ꝛ belloꝝ victorias ꝛ subiectionē gentiū:ꝛ ꝓsperitatem rerū se ꝑ eū in oīb⁹ habiturū eē credebat. Sed petr⁹ vniuersas ei⁹ vanitates ꝛ flagicia detexit. q̄ppe qui iā in iudeā ꝑ ipsum petrū de his q̄ gerebat scelerib⁹ ꝯfutat⁹ trāsmarinā aggressus fuerat fugā. Et qui in alijs terraꝝ ꝑtib⁹ erat expt⁹ potētiā. tm̄ romā veniēs iactare se ausus est:q2 posset mortuos suscitare. Ex passiōe pauli. Cūqȝ multa populoꝝ credidisset. simon in celū exeitat⁹ dicebat petrū eē magū ꝛ seductorē. Cui credebat q̄ signa ei⁹ admirabant. Faciebat enim serpentem eneum se mouere ꝛ lapideas statuas ridere ꝛ moueri ꝛ se ip̄m currere ac subito videri in aere. Ex passiōe petri. Quodā aut̄ adolescenti nobili ꝓpinquo cesaris defūcto vocati sūt ambo. Simon cōditionē ꝓposuit:vt si ipse mortuū suscitaret. petr⁹ occideret. q̄ tāte potestati vbis audacib⁹ irrogasset iniuriā. Si aūt illo nihil agēte petr⁹ mortuū suscitassȝ mag⁹ sentētie eidē subiaceret. Acq̄euit petr⁹. Accedēs aūt mag⁹ ad lectulū defūcti. incātare atqȝ murmurare dira dāpna carmina cepit. visusqȝ est circūstātib⁹ caput agitare defunct⁹. Clamor gentiū attollit̄ q2 iaȝ viueret:ꝛ cū simone loq̄ret. Mira indignatio oīuȝ in petrū eo q2 ausus eēt tāte potestati se ꝯferre. Tūc petrus postulato silētio ait. Fantasma ē nō veritas qd̄ cernit̄. si viuit defunctus surgat ambulet loquat. Demum separet mag⁹ a lectulo ꝛ detectū figmēta diaboli denudent. Abducit̄ itaqȝ simon a lectulo:ꝛ sine vlla spe vite defunct⁹ manet īmobil. Petr⁹ aūt a longe stetit:ꝛ intentus oratiōi paulisꝑ intēt⁹ ait cū magna voce. Adolescēs surge. sanat te dn̄s ih̄us christ⁹. Qui statim surrexit ꝛ locut⁹ ē. ambulauit ꝛ cibū sumpsit. Cūqȝ pp'lus vellet magū lapidare ait petr⁹. satis ē ad penam suā q2 artes suas nil valere cognoscit. Viuat:ꝛ regnū christi vel inuitus crescē videat. Torq̄bat magus apl'i gloria:ꝛ ꝯgregās pp'lm dixit se a galileis offensum. seqȝ vrbē quā tueri solebat relicturū. Diē statuit in quo volatū pollicet̄:quo sup̄nis sedib⁹ inueheret:cui q̄ vellet celū pateret. Statuto die montē capitolinū ꝯscēdit. ac sede rupe ꝓciens volare cepit. Mirat̄ pp'ls ac venerat̄ q̄si dei potētiā. nō hoīs dicentes. pleriqȝ nihil tale christū fecisse. Tūc petrus in medio stans ait. Dn̄e ostende eis artes suas vanas eē:ne hac spe pp'lus iste qui credit⁹ est decipiat̄. Decidat dn̄e. sic tm̄ vt nihil se potuisse viu⁹ recognoscat. Et statim ille implicatus alarū remigijs quas sumpserat corruit nec exanimatus est:sed fracto ac debilitato crure. arociā secessit atqȝ ibi mortu⁹ est. Quo comperto nero deceptū se ꝛ destitutū dolens tanti amici casu. sublatūqȝ sibi virū vtilem ꝛ reipublice necessariū, indignatus preceptū dedit vt comprehenderet̄ petrus.

Qm̄ Petrus insidias declinans albini a christo monitus redijt. C. XIII.

Sed et albinus qui illi cesari amicissimus fuerat est quatenus vna cū agrippe niteretur q̄si aliquo laqueo apl'm petrū caperet: vt maleficū pessundaret. Luius. s. agrippe ꝑfecti quattuor ꝯcubinas ab ei⁹ thoro libidinoso idē apl'us predicatiōe sua retraxerat. Hoꝝ igitur consilium vxor albini cū per nunciū fidelē petro ac fratribus innotuisset precabant fratres eum vt secederet. Tūc petrus ait. Fugiendū suadetis ꝛ iuuenū infirmorūqȝ cordibus metū incutere passionis. fugiendum putatis vt mortez declinemus: q̄ȝ multis suspirijs ꝛ gemitibus optauimus vt ingressum vite expetimus:qua etiam fm̄ dn̄i reuelationem eum clarificare debemus:at illi cū magno fletu dixerant. Miserere pater misericors iuuenum ꝛ eoꝝ q̄ sunt in fide rudes. ne nos ꝛ illos inter infideliū turbines destitutos relinq̄s. Ubi sunt nūc vba q̄bus dicebas q2 ꝓ vita nostra paratus esses morti succūbere: ꝛ nunc impetrare nō possumus:vt ꝓ salute nostra donec corroboremur patiaris aliquantulū viuere. Tandē petrus q̄ vltra humanū modum misericors lachrymas afflictoꝝ nūq̄ȝ sine lachrymis ꝑferre poterat deuict⁹:

[illegible] flentibus [illegible] nocte celebrata oratione [illegible] fratrib⁹ [illegible] solus. Ut aūt portā ciuitatis voluit egredi vidit sibi chrm̄ occurrere: τ adorās eū ait. Dn̄e quo vadis. Cui ille ait. Romam venio iterū crucifigi. Cui petrus. Dn̄e iterū crucifigeris. Ait illi dn̄s. Petrus vero. Dn̄e inq̄t reuertar τ sequar te. His dictis ascendit dn̄s ad celū: τ petrus secut⁹ ē eū multo intuitu τ dulcissimis lachrymis. Post hec in se rediēs: itellexit de sua passiōe dictū: q̄ ī eo dn̄s passurus erat: conuersusq̧ in vrbē redijt τ q̄d viderat fratribus enarrauit.

Qualiter captus est τ cruci affixus. C. XIIII.

Unq̧ multis verbis eos alios consolaret̄ τ illi lachrymas tenere nō possent superuenit sacerdos deoꝝ cū q̄ttuor apparitorib⁹ τ alijs decē viris. Qui rapiētes eū de medio fratrū: statuerūt vinctū corā p̄fecto agrippa. Qui arguēs eū de crucifixi doctrina τ deoꝝ iniuria iussit crucifigi. Et ecce ingēs concursus subito fact⁹ ē diuerse etatis τ sexus clamātiū voce sūma. Ut q̄d occidit̄ petrus. In quo lesit vrbē. Nōne timēdū ē ne tanti viri necē de⁹ vindicet: τ nos oēs perire p̄cipiat. Et ceperūt in agrippa seuire: moliētes illesū rapere τ conseruare petrū τ icōditis vocib⁹ plebis iniuere confūdebat̄ roma: tūc petr⁹ ascēdēs editiorē locū nutuq̧ ad silētiū puocās ppl̄z ait. O viri fideles q̄ chr̄o militat̄ O spēs q̄ ī chr̄o speratis: si charitas vr̄a ī me vera ē: τ integra ī me viscera pietatis ostēdit̄: nolite īpedire pparātē ad chr̄i: sitate q̄eti τ letū: τ hostiā meā cū hilaritate dn̄o offeraz: his dictis vix sedata ē seditio τ p̄fecti conscriptio. Poterāt.n. τ hiant optabāt eū euertere: sz tiebāt aplz contristare q̄ magistri sui sequebant̄ exēplū dicētis. Possū mihi nūc si volo. xij. legiōes an.e. Uenerūt igit̄ simul ad locū naumachie vbi posita erat crux. Accedēs petrus τ stās cruci dixit. O crux q̄ hoīem deo cōiunxisti τ a diabolo dn̄o magnifice segregasti. O crux q̄ quotidie carnes agni īmaculati fidelib⁹ ppl̄is diuidis: τ serpētis dira venena poculo salutari depellis: ac rapidū p̄adisi igniū credētib⁹ sine intermissiōe restringis. O crux q̄ pacē quotidie terrenis cū celestib⁹ operaris: vim patior tui cā. Implete carnifices q̄d vobis iussum ē. Exuite me mortali tunica: vt spū adhereā dn̄o. Petijt sane a ministris carnificis: τ ait. Precor vos bone salutis mee ministri: vt crucifigentes me: caput deorsum ponatis: τ pedes sursum. Nō enī decet me seruū vltimū ita crucifigi vt dn̄m vniuersitatis: q̄ passus est p̄ salute mundi. Cūq̧ hoc factū fuisset adorsus est petrus ppl̄m flētē de cruce cōsolari: vt mirabiliter alloq̄ dicēs. Grāde τ p̄fundū est crucis mysteriū: ineffabile atq̧ inseparabile charitatis vinculū. Hoc est vite lignū quo destructū ē mortis īperiū hoc tu mihi aperuisti dn̄e aperi τ oculos istoꝝ τ videāt consolationē vite eterne. Tūc aperuit dn̄s oculos eorū q̄ lugebāt τ viderūt angelos stātes cū coronis: de florib⁹ rosaꝝ τ liliorꝝ: τ in virtute crucis erecte stātē petrū τ librū a chr̄o accipiētem τ ea verba q̄ loquebat̄ inde legētē. Q̄d vidētes ita ceperūt gaudere in dn̄o vt illusi τ increduli τ carnifices vidētes eos letari quos p̄mo tristes viderāt subito delitescerēt τ velut fumus euanescerēt. Tunc petrus gratias agēs: τ oues sibi traditas chr̄o cōmēdās: cū omnis populus respondisset amen: magna voce tradidit spiritū.

De exequijs eius τ correptiōe neronis. C. XV.

Marcellus quidā frater: statim corpus sanctū proprijs manib⁹ de cruce deposuit τ lacte ac vino optimo lotū atq̧ aromatib⁹ cōditū diligētissime sepeliuit. In ipsa aūt nocte cū ad sepulchrū eius vigilaret: τ ardēti ipsius desiderio fleret. Statuerat enī in vita sua nō separari a doctoris sui sepultura: stetit ante euz beatus petrus τ ait. Frater marcelle nō audisti vocē dn̄i dicētis. Dimitte mortuos sepelire mor. suos. Ne ḡ q̄si mortuū videaris sepelisse τ flere: sz quasi viuus viuēti: τ gaudenti cōgaudere: relinque mortuos sepe: mor. s. tu autē vt p̄ me didicisti vade τ annuncia regnum dei. Nero autē cōperiēs obisse beatū petrū quē artari non interfici iusserat: agrippa iussit cōprehendi: q2 non euz cū sua sententia interfecerat quē per varia puniri supplicia disponebat propter symonē magū: de cuius casu dolebat. Agrippa vero interuenientib⁹ amicis obtinuit: vt prefectura carens domo p̄pria degeret. Deniq̧ conuertit nero animū ad persecutionem eorū quos didicit beato petro familiarius adhesisse: vt vel eorū penis de petro satiaret̄. At beatus apostolus fratrib⁹ hoc p̄ reuelationem innotuit: τ qualiter ferā bestiam declinarent instruxit. Nero quoq̧ per visum sibi sanctū astare petrū vidit: τ dirissime a quodā [illegible] flagellatus audiuit [illegible] impijssime a dn̄i nostri ihesu chr̄i seruis: quos nūc tenere nō poteris. Unde pax pauefactus quieuit. Erantq̧ fratres simul exultantes in dominū: sepe confortati visione beati petri. Actor. Eodem autem anno τ eodem die quo petrus passus est τ paulus (vt ait hieronymus) in eadem vrbe τ sub eodem persecutore.

De Paulo q̄liter patroclo suscitato cōprehēsus est. C. XVI.

Exgestis [illegible] die cū paul⁹ circa vesperā in cenaculo [illegible] doceret. patroclus q̄dā deliciosus τ pincerna regi ipsi⁹ se subducēs a specib⁹. abijt ad horreū vbi paulus hospitabat̄ vbi audiret vite ppetue documēta. inuitat⁹ ad h̄ a consodalib⁹ suis q̄ familiari obsequio pauli monita sectabant̄. Sed cū p̄ multitudine populi ad eū adire nō posset: ad fenestrā excelsiorē ascendit: ac sec⁹ euz sedit vt verbū dei cōmodius audire posset. Sed cū paulus in longū sermonē protraxisset τ iuuenis somno fatigaret̄: cadens de fenestra spiritū exalauit. Q̄d paulus statim p̄ spiritū agnoscens dixit ad plebem vt sibi afferrent cesari delicatū iuuenem latentē foris exanimē. Q̄d cū fecissent ait. Accedite plena fide ad dn̄m τ deprecemur eū vt restituat̄ anima ī istud iuuenile cadauer. viuatq̧ melius q̄3 vixerit. Cunctq̧ ingemuissent oēs procūbentes oratiōi ait paulus. Adolescēs surge τ narra quanta tibi fecerit dn̄s. Ad hāc vocē ille quasi de somno surrexit τ glorificauit deū. Cunq̧ lamentaret̄ nero patroclū: τ immensitate absorberet̄ tristitie: dixerunt circūstātes ad cesarē patroclū viuere: eumq̧ pre forib⁹ adesse. Q̄d ille audiens expauit corde: τ recusabat eū introire: τ aspectui suo astare: sed cū ille fuisset ab amicis p̄suasus iussit introire eū. Et videns eū vegetū. nullaq̧ signa mortis habentez obstupuit. τ ait. Patrocle quis te fecit viuere. Cui ille corde exhilarat⁹: τ calore fidei accensus ait. Dn̄s ihesus christus rex omniū seculoꝝ. tunc conturbatus nero de noīe virtutis dei dixit. Ille ergo debet regnare in secula: τ resoluere regna oīa. Cui r̄ndit. Etiam. τ ipse solus est rex regum. τ dn̄s dominantiū. Nero aūt dedit ei alapā dicēs. Ergo militas illi regi. R̄ndit ille. Etiam. Naz excitauit me a mortuis. Tūc barnabas τ iustus τ quidā alij ministri cesaris q̄ ei iugiter assistebāt dixerunt. Cur cesar recte sapientē τ veracissime r̄ndentē iuuenē percutis. Nā τ nos militamus illi regi inuicto ihesu christo. Q̄d audiens nero retrusit eos in carcerē vt nimiū torq̄ret: quos aū nimis amauerat. Et iussit inquiri milites illius magni regis vt punirent̄. Inter quos τ paulus ducit̄ vinctus.

De [illegible] eius [illegible] coram cesare. C. XVII.

Quem cesar. O inquit homo magni regis seruus mihi aūt vinctus [illegible] sum est romanū regnū latentē introire τ mihi subtrahere illiq̧ colligere milites de militie mee principatu. Paul⁹ vo repletus spūsancto constant̄ r̄ndit. Nero nō solū de angulo tuo colligimus milites: sz de toto orbe. Hoc enī mihi p̄ceptū est: vt neminez ex omni gēte militare volentē eterno regi meo repellā: ceterū noli putare q̄ diuitie huius mūdi aut gloria seruare te debeāt. Sed si subiectus illi fueris. imperpetuū salu⁹ eris. cū enim venerit iudicare viuos τ mortuos vastabit figurā mūdi p̄ ignem: τ militib⁹ suis donaria indeficiētia largiet̄. Nero igit̄ ira accēsus: q2 dixerat paulus figurā mūdi p̄ ignē resoluendā. iussit oēs milites christi igne cremari. paulū vo tanq̄3 maiestatis reū s̄m humanas leges capite truncari Tradiditq̧ eū ministris: vt illū extra vrbē ducētes. populo spectaculū de eius occisiōe p̄berēt. Quib⁹ ille sine intermissiōe verbū salutis p̄dicabat. Apparitores quoq̧ p̄ omnē circa regionē nero dixerit. qui τ latitātes scrutarent̄: τ manifestos sil̄ interficerēt christianos. Ubi tāz multiplex occisa est turba christianoꝝ vt romanus ppl̄us palaciū [illegible] irrumperet: τ seditionē contra cesarē excitare moliens [illegible] ret. Pone modū cesar iniustissime iussiōi. tpa furorē irrationabilē. Nostrates sunt hoīes quos p̄dis. romanū intuent̄ imperiū. tūc nero clamores ppl̄i expauescens. aliud edictū proposuit vt nemo auderet christianis quicq̄3 inferre molestie donec ex relatiōe cuiusq̄3 relatio plenissime cognitiōis referret̄ ad cesarē. Un̄ factū est vt iterum paulus offerret̄ eius cōspectib⁹. Quē nero vt vidit vehementissime exclamauit. Tollite tollite maleficū. decollate īpostorē. p̄dite sensuū alienatorē. Ait paul⁹. Nero. tpe modico patior ego: sed viuā imperpetuū deo τ regi meo eterno. Nero dixit longino τ megesto τ cesto Auferte celeri⁹ ab illo caput: τ sic sibi de vita eterna blandiat̄. sentiatq̧ me regē inuictū: qui eū vinxi: τ occidēdo deuici. Paulus vo ait Ut scias nero me post decollationē meā cito regi eternaliter viuere: te aūt victū q̄ nūc putas te vincere. Cū mihi caput abscisum fuerit viuus tibi apparebo: τ cognoscere poteris: q2 mors τ vita famulant̄ dn̄o nr̄o ihesu christo. cui⁹ est omne regnū: τ cui voluerit dabit illū.

Qualit̄ ad suppliciū pgens ductores suos conuertit. C. XVIII.

Hijs dictis ductus est ad suppliciū. Et cū ducerent̄ dixerūt illi tres viri. Ubi est paule rex ille τ vbi apparuit vobis: τ quid vobis contulit vt sic artissime christianū eum diligatis. Magnus nobis error videtur iocūditatem odisse ac vitam τ toto desiderio penas amplecti ac mor

tem. Paulus ait. O viri cordati: ac bono sensu vigentes: relinquite tenebras ignorãtie: qui bus obnubilatur intelligẽtie vestre nobilitas. ne verũ qd in vobis latet videre possitis: ⁊ mẽtis oculos ad verã ⁊ eternã lucẽ cõuertite: vt prius vosipsos valeatis cognoscere: ⁊ sic ad cognitionẽ illius regis cũ leticia puenire: atqz ab igne toti orbi superuẽturo ⁊ salui ⁊ illesi pmanere. Nõ enĩ vt putatis alicui terreno regi militamus: sed deo viuo regi celorũ ⁊ oĩm seculorũ. Qui ppter hoc factus ẽ hõ: vt hõ ab iniqtate reuersus: relinquẽs simulacra vana q̃ nephandissime colit: seruiat illi q̃ eũ fecit. Qui ⁊ ppter iniqtates q̃ in mũdo sũt veniet iudex: ⁊ iudicabit illũ p ignẽ. Ad hec turbe audiẽtes: leuauerũt vocẽ in planctũ dicẽtes. Errauimus doctor salutis: miserere nostri. Lõginus quoqz megestus ⁊ cestus alloquẽtes secretius aplm dixerũt. Rogamus te dñe: fac nos ascribi i militia eterni regis: vt possimus venturũ ignẽ euadere: ⁊ pncipes regni eterni fieri: ⁊ dimittemus te: vel potius quo decreueris pgere: erimus tibi itineris comites ⁊ vsqz ad mortẽ parẽtes. Quibus rñdit paulus. Fratres mei nõ sum pfugus sz miles regis mei legitimus. Nec sine causa patior. Nã reposita ẽ mihi corona victorie: quã reddet mihi cui credidi. Ideo mortẽ hãc otẽno: ⁊ vestraz petitiões vt abscedã: nõ facio. At illi flẽtes dixerũt. Quõ te punito viuemus: ⁊ ad illũ in quẽ nos credere persuades peruenire vltra valebimus. Cũ hec inter se loquerent: ⁊ ppls multus voces in altũ ederet misit nero pthemiũ ⁊ ser???ã vt viderẽt si iam paulus eẽt occisus. Qui inuenerũt eũ viuentẽ adhuc ⁊ turbas docentẽ: q̃ etiã illos ad se vocãs dixit. Viri credite in deũ viuũ qui me ⁊ oẽs i se credẽtes a mortuis suscitabit. At illi dixerũt. Ad cesarẽ prius denunciãtes ibimus cũ perfectũ fuerit p quo missi sumus: ⁊ cũ mortuus fueris ⁊ resurrexeris: tũc regi tuo credemus. Paulus ait. Cõmemoratiõe mea in carne plus indigetis: si credere vultis: qz ego q̃ ad vitã p mortẽ vado: sed iam pergamus exultantes in nomine dñi.

Qualiter decollatus ẽ: ⁊ mãphora plãtille restituta. C. XIX.

Unqz pgerẽt ad portã vrbis habuit obuiã nobilẽ quãdã matronã noĩe plantillã religiõis diuine cultricẽ: ⁊ aplorũ feruẽtissimã dilectricẽ. Que flens eius oratiõibus cõmẽdare se cepit: ad quã paulus ait: vade plãtilla eterne salutis filia: cõmoda mihi pãnũ quo caput tegis: ⁊ secede paululũ: hic me expectãs: donec reuertar ad te: ⁊ tibi restituã beneficiũ. Ligabo enĩ mihi oculos vice sudarij: ⁊ tue dilectiõi p christi noĩe pignus ad illũ pgẽs relinquã. Qua festinato pãnũ porrigẽte insultabãt ei pthemius ⁊ seritas dicentes. Quid credis in postori ⁊ mago: cur pdis pannũ optimũ nõ tñ p eũ in seculo lucratura. Paulus vero ad eã. Etiã filia hic prestolare aduentũ meũ: ⁊ signa mortis mee in panniculo tibi afferã cũ christo victurus. Interea longinus genestius ⁊ cestus dũ istarẽt p salute sua: modũ inqrẽtes quo ad vitã vitaz possent attingere: audierunt ab aplo. Frẽs mei vos ⁊ ceteri ... i interfectiõis mee mox vt a loco decollationis mee recesseritis: viri fideles rapiẽt ⁊ sepeliẽt corpus meũ: vos aũt notate locũ sepulchri: ⁊ cras diluculo illuc venite: ibi inuenietis duos viros orantes titũ ⁊ lucã: q̃ dabũt vobis signũ salutis: statimqz ab oibus petõũ otagijs: ⁊ ab hoc etiã qd reueremini in me scelere ppetrato incũctanter purgati eritis: ⁊ sup niuẽ dealbati: in serie christi militũ descripti: ⁊ celestis regni coheredes effecti. His dictis puenit ad locũ passiõis vbi ad orientẽ versus tẽsis in celũ manibus diutissime orauit cũ lachrymis hebraice: ⁊ gratias egit deo. Deinde valedicẽs fratribus benedixit eos. Et ligãs sibi de plãtille mamphora oculos in terra vtrũqz genu fixit ⁊ collũ tetẽdit. Speculator vero in altũ brachiũ eleuans cũ virtute pcussit: ⁊ caput eius abscidit. Qd postq̃ a corpe pcisum fuit: nomẽ ihesu christi hebraice clara voce psonuit: statimqz de corpe eius vnda lactis in eius vestimenta exiliuit: ⁊ post eã sanguis effluxit. Stola vero qua sibi ligauerat oculos: cũ quidã vellẽt eã rapere nõ cõparuit. Tanta etiã lucis immensitas ⁊ odoris suauitas in momẽto decollationis celitus ibi emicuit: vt mortaliũ oculi splendorẽ illũ sufferre: ⁊ humana lingua narare odorẽ nequiuent. Qd videntes q̃ aderãt laudabant deum quem paulus predicabat.

Qualiter post mortem apparuit plantille ⁊ post cesari ⁊ post ministris. C. XX.

Euertentes vero q̃ missi fuerãt vt interfectione eius acceleraret inuenerũt ad portã ciuitatis plãtillã laudãtẽ deũ in his q̃ viderat ⁊ audierat p eius apostolũ. Et interrogauerũt eã cũ irrisione cur caput suũ non operiret mãphora quã suo apostolo prestauerat. Que accedens accensa calore fidei respondit. O vani ⁊ increduli: vere habeo eandẽ quẽ illi porrexerã pãnũ: de infusiõe sui gloriosi sanguinis preciosum. Nã de celo veniẽs innumerabili cãdidatorũ caterua comitatus: illum mihi veracissime retulit ⁊ dixit. Tu mihi plantilla in terris obsequium prestitisti. ego te quantocius ad celestia regna per ... In ... p te reuertar ⁊ tibi regi inuicti gloriã demõstrabo. Et extrahẽs plantilla pãnũ roseo sanguine pfusum oñdit illis. Qui timore correpti cito pcexerũt ad cesarẽ que viderãt ⁊ audierãt nunciãtes. At ille audiens ingenti stupore attonitus: cepit de his cum philosophis ⁊ amicis sermonẽ habere. Cuncqz hec inuicẽ mirarent ⁊ secũ quererẽt: venit paulus circa horam nonã ianuis clausis. stetitqz ante cesarem ⁊ ait. Cesar ecce ego paulus regis eterni ⁊ inuicti miles: non sum mortuus: sed viuo deo meo. Tibi aũt miser mala ineffabilia imminẽt: pro eo qd inter alia flagicia pessima multũ sanguinẽ iustorũ effudisti iniuste. Hec dicens repente disparuit. Nero his auditis: vltra q̃ dici possit: timore perculsus ⁊ velut amens effectus. ignorabat quid agere posset. Suadentibus vero amicis iussit patroclũ ⁊ barnabã ⁊ alios cũ eis vinctos soluere ⁊ quo vellent abire. Lõginus deniqz megestus ⁊ cestus (sicut eis cõstituerat paulus) diluculo veniẽtes ad sepulchrũ eius, viderunt duos viros orantes ⁊ in medio eorũ stantẽ paulũ. Horrentes aũt in visu. reuerenti sunt ppius accedere. Et titus ⁊ lucas in se ab extasi reuersi. videntes illos q̃ fuerãt ministri necis pauli. humano terrore subrepti fugierũt: ⁊ paulus euanuit ex oculis eorũ. Illis vero clamãtibus post eos: nõ ideo venimus vt vos psequamur: sed vt nos credentes per aquã baptismatis. (sicut nobis pmisit paulus) ad vitã eternam transferamur. Tũc titus ⁊ lucas cũ multo gaudio steterunt: ⁊ imponentes eis manus. signaculũ eis sanctificationis prebuerũt.

De miraculo pauli in eo q̃ voluit se suspẽdẽ. C. XXI.

Regorius turonensis. Homo quidã fora queũ ad extorquẽdã vitã instigante diabolo preparãs cũ secretũ cellule in q̃ hoc ageret inpisset. funẽ trabi trãsmisit: laqueũ cepit inecter. Nomẽ tñ pauli apli semp inuocabat dicẽs. Adiuua me sancte paule. Et ecce vmbra squalida ⁊ funesta q̃ nihil magis vultu q̃ diabolũ simulabat apparuit. hortãs ⁊ dicẽs. Eia celerius exple qd cepisti. At ille cũ hoc opus vite extorquẽda pararet sp beatũ paulũ adiutorẽ inuocabat. Deniqz expedito iã laqueo cũ vehemẽtius vrgeret ab vmbra vt collum inmitteret. subito affuit alia vmbra huic similis dicẽs ei q̃ cũ homine erat. Euge miserrime en paulũ apostolũ huc venientem. Inuocatus enim ab homine ecce adest. Tũc euanescentibus vmbris hõ ad sensum suũ reuersus est: ⁊ crucem virtutis dñice pectori inuitanti deprecans penitentiaz agens lachrymarũ imbre perfusus agebat: ... tentasset. Igitur de pauli virtutibus multa audiuimus: sed de pluribus vnum tñ miraculum studuimus.

De primatu romane ecclesie ratione petri ⁊ successione clementis. C. XXII.

Elasius papa in decretis. Sancta itaqz romana ecclesia nullis sinodicis aliarum ecclesijs plata ẽ: sed euãgelica voce dñi ⁊ saluatoris nri primatũ obtinuit dicẽtis. Tu es petrus: ⁊ sup hãc petrã edificabo ecclesiã meã. Cui data ẽ societas btissimi pauli apli vasis electiõis: q̃ nõ diuerso (vt heretici garriũt) sz vno tpe eadem die gloriosa morte cũ petro in vrbe roma. sub cesare nerone agonizãs coronatus ẽ. Et pari supradictã romanã ecclesiã christo dño cõsecrarũt: ac ceteris vrbibus in vniuerso mũdo sua pñtia. ac venerãdo triũpho pretulerũt.

Eusebius i chronicis. Post petrũ vero pmus romanã ecclesiã tenuit linus.

Haimo i christianorũ rerũ memoria li. iij. Aiũt aũt q̃ de cathedra romane ecclesie diligẽtius pscrutati sũt: qz linus ⁊ cletus nõ sederũt vt põtifices: sed vt sũmi põtifices coadiutores qbus in vita sua beatus petrus vnã credidit ecclesiasticarũ rerũ dispositionẽ. Ipse vero tm̃ oratiõi ⁊ pdicatiõi vacabat. Unde tãta auctoritate dotati meruerũt in cathalogo pontificũ reponi. Clemẽtẽ vero ipse beatus petrus sibi successorẽ istituit. sicut ex ipsius vbis ad clemẽtẽ platis: vt canones hñt accepimus.

Actor. Nã qualiter petro adheserit: ⁊ qualiter ab eo pontificatũ acceperit. ipsius clemẽtis opuscula ptinent in hunc modũ.

Idem clemẽs adhesit pmo doctrine barnabe C. XXIII.

Lemẽs in itinerario petri li. j. Ego in q̃t clemẽs in vrbe roma natus ex pma etate pudicitie studiũ gessi. Inerat qz mihi cogitatio vñ initiũ sũpserim. Et vtrũ sit mihi aliq̃ vita post mortẽ. an nihil omnino. Et vtrũ factus sit mũdus an sp fuerit. Nã certũ videbat qz si eẽt factus eẽt pfecto soluẽdus. Et si soluat q̃d iterũ erit. Hec ⁊ his silia mihi indesinenter aio reuoluẽti. inerat comes optima q̃ me deserere nõ sinebat imortalitatis cupido. Cũqz cogitatiõis me estibus agitarer. fama quedã peruenit ad nos q̃ etiã vniuersum orbẽ replebat qz eẽt qdã in iudea q̃ regnũ dei euãgelizaret iudeis. idqz eos pcepturos diceret q̃ doctrine sue istituta seruassẽt. Et vt fidelis eius sermo eẽ crederet

virtutes multas & signa efficere sola iussione dicebatur. Deniq; in vr be p loca ductus fieri: & de hoc sermone tractari: atq; in admirationē res haberi cepit donec sub eodē anno vir qdā noīe barnabas ex orie [illegible] celeberri mo loco ad ppl̄m pclamaret. Audite ciues romani filius dei adest i ptib⁹ iudee: pmittēs oib⁹ volētib⁹ audire se vitā eternā. Proptē qđ 9uertimini a malis ad bona: a tpalib⁹ ad eterna. Intelligebā sane q nihil dialetice artis eēt in hoīe: sz simpliciē & absq; vllo dicēdi fuco: q audisset a filio dei vel vidisset exponeret. Et qdā libenter annuere pplus: & simplicē amplecti sermonē cepit: at hi q sibi eruditi videbā tur: irridere hoīem ceperūt ac spnere & syllogismoz in eū tendiculas pferre: at ille velut deliramēta eoz argutias ducēs: ea q pposuerat exequebat intrepid⁹. Deniq; cū ei loquēti qdā pposuisset cur ita fa ctus sit culex: vt cū sit exiguū aial & sex haberet pedes: insup addite sūt ei & ale. Elephas vo cū sit aial imane neq; alas habeat: qttuor tā tū pedes hȝ. Ille ait. Stultis ppositioib⁹ vestris ridere pfacile pos sem: si veritatis discēde cā quereretis. Sz nūc de creaturis aliqd di cere vobis absurdū ē: cū ipe creator oīum ignoret a vobis. Tūc indi sciplinatores: simul oēs risum dederūt: barbaz eū & minus sane men tis acclamātes. Ego vo hoc cernēs: zelo repletus silere nō potui. Re ctissime in quā oipotēs deus abscōdit a vobis volūtatē suā: quos agnitiōe sui puidit indignos. Ridetis eni salutis vestre ministros & nūcios ignorātes: qr vestra (q v-bis periti & eloquētes videmini) cō dēnatio est: qr apud agrestes & barbaros videt vitatis agnitio q cuz ad vos venerit nec qsi hospita suscipit q (nisi intēperantia vra & libi do obsisteret) ciuis esse & vernacula debuisset. Quid putatis futuruz nobis si erit iudiciū dei sicut iste dicit. Hec & his similia cū psequer rer astātis ppli fremitus 9citabat dū alij velut erga hospitē misera tione cōmoti sermonē meū probarēt: alij petulantes & stolidi in me quoq; velut in barnabā effrenati animi iracundiā 9citarēt.

Qualiter Postmodū adhesit petro. C. XXIIII

Ducesperascēte autē die apphēdēs manu barnabā ad domū meā adduxi: & aliquātis dieb⁹ pacis & vitatis ser monē ab eo libēter audiui. Cūq; pfectiōe; vrgeret: dicē se religiōis sue festū iminēs apud iudeā celebraturū: ego qdē naui gaturus post eū sz necessariū habēs pauca a debitorib⁹ aliquātū pe cunie deposcēdū remāsi: & signa habitatiōis ei⁹ ab eo accepi. Dieb⁹ ergo paucis remoratus: plura festinādi studio neglexi ne a pposito īpedirer. Nauigaui iudeā: & cesareā palestine vrbē maximaz appule [illegible] querere rumore ppli cōperi q petrus [illegible] illi⁹ q in iudea apparuerat discipulus pbatissim⁹ in crastino cū symo ne quodā samaritano habiturus eēt questionū certamē. Ego aūt in qsito ei⁹ hospitio & iuēto: cū ante fores 9sisterē: & a ianitore īqrerer qs essez: & vn venirē ecce barnabas pcedēs statim vt me videt: gau dio lachrymās in amplexus meos cucurrit. Et apphēdēsum me ma nu itroducēs ad petrū cui iā antea de me icessant locut⁹ fuerat. Hic ē inqt clemēs petre: q beni gnissim⁹ audito noīe accurrēs: ptin⁹ oscu lis meis ihesit. Et cū sedē me fecisset ait. Sicut tu legatū veritatis oi honore dignū duxisti: nihil veritus furorē īsanētis ppli sic te quoq; [illegible] Et nūc si ni hil ē qđ te īpediat: iter age nobiscū: & audi sermones nros p singula loca: donec ad ipaz pueniam⁹ vrbē romā. Cūq; ego ei exposuissem qd ex initio ppositi gesserim: & quō p inanes qōnes effusus sim: libē ter pmisi me cū ipo iter acturū. Hoc ē eni ato qđ cupidissime expete bā. Prius tn̄ mihi exponi cupio vtrū mortalis aut imortalis sit aīa. Et si imortalis: vtrū p his q h agit ducat ad iudiciū: & q sit iustitia q deo placeat. Cūq; mihi breuit rex sciētiā tradidisset: ad h inquā deo grās ago: qr vt optaui istructus sum: hactenū vt tu ipse si velis ali quādo fidē meā a vero ppheta trāsferre oīno nō possis.

Qualiter Res circa se gestas narrauit petro. C. XXV.

Um autē diuersa loca pagrātes veni;[illegible] antharadū: multiq; credētiū qui a petro diuelli neqbāt comitarent nos: ait petrus ad nice tā & aquilā q ex discipulis symonis magi discipuli eius effecti fuerāt. Quā turbe plurime fratrū nobiscū sunt: & ingredientes singulas vrbes: non parū inuidie cōtrahimus: cēseo vos cū ipsis pre cedere nos ita vt in duas partes diuisaz multitudinē ducatis. Scio qdē qr vobis triste videt si saltē duoz diez spacio separi a me videa mini: credite autē mihi qr qua mēsura diligitis me decuplo amplius ex quoq; mihi erga vos affectus est. Sed si p affectu quē adinuicez gerimus nō faciamus q 9ueniētia & honesta sunt: irrationabilis hu ius amor videbit: cūq; pcessissent ego clemēs valde gauisus q se cum me esse fecit: aio ad eū: gratias ago deo qr me nō pmisisti cuz

[illegible] Nam [illegible] cum petrus [illegible] [illegible] doctrine cā [illegible]. An ignoras qr [illegible] [illegible] memoria [illegible] [illegible] Ego [illegible] me [illegible] hoc [illegible] grās eni ago pudētie dei qr p patre p ma tre p frib⁹: & p oib⁹ affectib⁹ meis hre te merui. tūc petr⁹. Nemo in quit tibi vere ex genere supest. Rndi. Sūt quidē mihi viri potentes ex cesaris psapia veniētes. Nā patre meo vtpote ppinquo suo & vna educato nobilē eque familie cesar ipse iūxit vxorē. ex q duos gemi nos an me filios suscepit Que (cū ego. v. vix essez annoz sicut a matre didici) somniū vidit quo nisi cū duob⁹ filijs gemīs mox vrbē egres sa fuisset: & decē ānis abfuisset ipsa parit exiciabilē īteriret. tūc pat filios quos tenere diligebat cū matre naui īpositos adiūctis seruis & ancillis ac sumptib⁹ sufficiēt̄ pbitis athenas misit erudiēdos. me solū sibi ad solaciū retinēs: & in h qdē grās agēs: qr nō etiam me so mniū illud impasset parit cū matre discedere. Anno aūt cōpleto. mi sit ad eos pat athenas hoīes & sumpt⁹ scire cupiēs qd agerēt: nec re dierūt qui missi sūt. Tertio rursus āno mest⁹ misit alios cū pecunijs Qui qrto anno regressi: dixerūt se nec matrē nec filios vidisse: sz nec eos athenas oīno puenisse: nec saltē alicui⁹ eoz qui cū ipsis fuerant vestigiū repertū fuisse. Pater h audiēs tristitia stupefact⁹ mecū descē dit ad portū: & qrere cepit a nautis sicubi aliquis eoz aliqñ vidisset vel audisset corp⁹ mulieris an qttuor ānos cū duob⁹ paruulis eiectū cūq; multi multa dicerēt: nec aliquid recti nobis elucesceret. tādē vi sum est patri vt me iā duodēnē rome sub curatorib⁹ ordinatū relin queret: & ipse ad requirēdū pgeret. Igit fleus descendit ad portū: & nauem cōscendēs pfectus est. Ex tūc vsq; hodie nec eius litteras ac cepi. neq; si viuit noui. Sz magis suspicor q ipse obierit vel tristitia victus vel naufragio. Anni eni. xx. elapsi sunt: ex quo hec gesta sunt Audiēs hoc petrus ex affectu lachrymas fudit: & his qui aderāt ait. hec si qs in dei cultu posit⁹ ptulisset q pater eius pertulit. statim ho mines religioni ascriberent erumnaz causam.

Qualiter petrus matrē illius mendicātē inuenit. C. XXVI.

Ost hec aūt dicta. vnus ex astātib⁹ cepit ro gare petrū vt die crastina pgeremus ad insulā pximā q sex tm̄ miliaribus aberat: vidēdi gra tia mirū opus colūnas vitreas imēse magnitudinis. cui petrus vt erat clemētissimus acqeuit: sed monuit nos vt cū nauē de scēdissemus nō oēs vna 9curreremus ad videndū. Nolo eni inquit vos notari a turbis. cū ergo venissemus ad insulā. mox ad locū colū narū mirabiliū pmagnificā picturā hntiū pperauim⁹. in qb⁹ vnus quisq; nostrū inuēto detinebat aspectu. Petrus vero vt solas colū nas miratus est vitreas. nequaq; captus picture gra. egressus p foris⁹ vidit muliercula stipē ab introeūtib⁹ deposcētē. Quā attenti us 9siderās ait. Dic mulier. Qđ tibi mēbzū deest: qr stipē petis: & nō potius manib⁹ tuis operis cibū queris. At illa suspirās ait. Utinam mihi manus eēnt q moueri possent. Nūc aūt mortue sūt: & morsib⁹ meis debiles & sine sensu reddite. Et petrus. Que huic cā vt hec tibi ipsa 9ferres. Ignauia inqt nec aliud qcq;. Si eni in me fuisset aliqd vtutis. potui vel pcipitio vti. vel pfundo maris meipsaz inicere: & finē dolorib⁹ dare. cui petr⁹. Putas qr qui seipsos perimūt: a dolorib⁹ liberant: & nō potiu⁹ maiorib⁹ penis subiacēt aīe eoz. At illa. Utinā hoc mihi certū fieret q viuūt aīe in īferno. libenē eni amplecterer eti am penas mortis illate. tm̄ vt dulces mihi natos saltē vna hora vidē possez. Ait petrus. Scire vellez cur te tam grauis afficiat tristitia. Si eni causaz doceres me. possez tibi euidenē oñdere q in īferno viudt aīe. Mulier q pmissione gratanē accepta cepit dicere. Ego genero sis orta parētib⁹. potētisq; viri matrimoniū sortita duos accepi libe ros geminos: & post h vnū aliū. Sed viri mei frat illicito in me amo re exarsit. Et cū mihi sup oia cure eēt pudicitia: nec tanto sceleri vel lem acquiescere: nec viro flagiciū fratris apire. cogitaui a patria: & vr be cū duob⁹ geminis meis discedere: donec incestus amore cōque sceret: quē forte pristie mee aspectus inflāmaret. Qđ vt vel facere pos sem. somniū finxi quasi assistēte mihi p visuz quodā in itinere & di cēte q 9festim cū geminis meis ex vrbe discederē aut cū eis pariter perirē. Et ita factū est. Interea nauigās cū natis meis ventoz violen tia ad hec loca depulsa sum. Et cū oēs interi[illegible] [illegible] fractus [illegible] [illegible] tarē me in pfundū: qua natos meos fortassis inuenire possez. Ubi aūt dies exort⁹ est: ego cū clamore & vlulatu circūspiciebā sicubi vel eiecta possem videre cadauera filioz. Sed vbi nullus inuent⁹ est mi serantes vicine mulieres loci cōsolari me ceperūt. enarrantes & ipse suas queq; miserias: vt ex earū similitudine caperem solaciū. Et cū me multe hospitio suscipe cuperent: quedā paupcula hic habitans

extorsit a me vt tugurio eius succederem dicens sibi fuisse virũ nau
tã: q̃ in mari defunct⁹ est adolescẽs: sibiq̧ cũ multi eã in cõiugiũ ac
cipe cuperẽt amore viri viduitatẽ fuisse chariorẽ. Erũt ĝ nobis omni
nia quecũq̧ manib⁹ nostris opantes acq̃rere poterimus. Itaq̧ libẽ
ter habitaui cũ ea ,pter affect⁹ fidẽ quã seruauerat viro. Sȝ nõ mul
to post mihi ifelici lacerate dudũ morsib⁹ resolute sũt man⁹ ⁊ illa q̃
me susceperat incurrit palysim: ⁊ in lecto iacet domi. Illa ꝫ aũt mulieꝝ
q̃ pus miserebãt refrigiut affect⁹. Nos ambe debiles: ego vt vides
sedeo stipẽ petẽs. Et si q̃d forte acq̃siero: fit vn⁹ duaꝝ ifeliciuȝ cib⁹.

Qualiter eadẽ clementi innotuit. C. XXVII.

Tũ petrus hec audiẽs multa cogitat de diuitias eius ⁊ quasi attonitus staret: ego clemẽs superueni: dudũ inquã p oĩa discurrẽs querebã te: ⁊ nunc q̃d facimus At ille pcepit mihi vt ad naviculã pcederẽ: ⁊ ibi eũ expectarẽ. Qui cũ iussa iplessem: ille quadã suspiciõe pulsatus req̃rebat a muliere patriã ac genus ⁊ noĩa filioꝝ. At illa q̃si vim sustinẽs: q̃z neq̧ hoc fateri volebat: nomẽ suũ ⁊ nomẽ viri ⁊ nomẽ filioꝝ mutauit. Et petrus eã vere rñdisse putãs ait. Heu mulier putabã grãde gaudiũ nobis hodie oriturũ. Suspicabar eã te esse quãdã de qua filia nup audiui matrẽ. s. cuiusdã adolescẽtis q̃ sequit̃ nos. At illa adiurabat eũ dicẽs. Rogo te vt dicas mihi q̃s iste sit: vt sciã si ẽ vlla inter mulieres me ifelicior. Tũc petrus miseratiõe cõmotus narrauit ei q̃ a me audierat. Quib⁹ audito illa stupore pcussa corruit. Tũc petrus eã cõtinere ⁊ cõsolari cepit: ac req̃rere q̃d pateret̃. At illa vix aliq̃ spiritũ reuocãs: hũc inq̃t adolescẽtẽ vidẽ vellẽ: ego enim sum mater eius. Cui petrus ait. Q̃d ei nomẽ ẽ: at illa clemẽs. Ait petrus. Ipse erat q̃ pauloante mecũ loquebat̃. Et tenẽs manũ eius petrus: deducebat eã ad nauẽ. Quẽ ego clemẽs manũ videns dãtẽ mulieri: ridere cepi. Accedẽs tñ honoris eius gr̃a p ipso cepi velle subijcere manũ meã ⁊ sustẽtare mulierẽ. Simul aũt manũ eius cõtigi: vlulatu ingẽti reddito in amplexus meos irruit: ⁊ maternis me cõfectari oscul[illegible] cepit. At ego ignorãs omne negociũ q̃si insanientẽ mulierẽ repellebã. Simul etiã idignãs quodãmodo lȝ cũ verecũdia aduersus petrũ: at ille. Quid agis inq̃t o fili clemẽs: noli repellere matrẽ tuã. Ego v̄o vbi hoc audiui paulatim vultũ eius ad memoriã reuocans: cõtinuo lachrymis suffusus supra iacẽtẽ matrẽ cecidi ⁊ osculari eã cepi. Interim autẽ cõueniebat plurima multitudo audiẽs ꝙ mulier que ad stipẽ petendã sedebat: a filio suo recognita est. Et cum vellemus ex insula nauigare mater ait ad me. Fili dulcissime rectũ est vt valedicã mulierculae que me suscepit. Est enim egens ⁊ paralitica iacens in lectulo. Quod audientes omnes admirati sunt prudentiam ⁊ bonitatem femine. Petrus autẽ iussit abire quosdã ⁊ afferre mulierẽ in lectulo vbi iacebat: eamq̧ in medio turbe astantis collocatã ad confirmandã eoꝝ fidẽ: in conspectu eoꝝ omniũ sanitati restituit. Cui etiam ego clemens mille dragmas donaui: ⁊ cuidã bono viro priori illius oppidi cõmendaui. Cũ autẽ vna cũ matre nauigantes antharaduȝ venissemus ad hospitiũ: mater requirere cepit a me: quomodo pater: cui ego: ad te requirendã profectus est: ⁊ vltra non rediit. Quod illa audiens suspirauit tantũ. Grande ⁊ enim gaudiũ a me habens reliquos solabatur merores.

Qualiter recognita est a niceta ⁊ aquila. C. XXVIII.

Hic autem postera sedens vna cũ vxore petri [illegible] agebat nobiscu. Et cũ venissemus laodiciã: ibi ante portas nobis occurrerunt niceta ⁊ aquila: qui osculantes nos ad hospitiũ adduxerũt. Cũq̧ requirerẽt a me: que esset hec mulier ignota. Rñdi. Mater mea est: quã mihi [illegible] deus p dñm meũ petrũ. Tũc petrus cepit eis p ordinẽ cũcta exponere: qualiter apud antharadũ ego clemens genus meũ expossuissem: ⁊ ꝙ parẽtib⁹ orbatus essem. Deinde qualit̃ apud insulã aridũ mulierẽ stipẽ querẽtẽ inuenisset q̃ sibi enarrasset qualiter e patria discedẽs naufragiũ passa duos filios suos geminos faustum ⁊ faustinũ: amisisset; eosq̧ planctib⁹ ⁊ vlulatib⁹ lugẽs corpus suũ dentib⁹ laniasset. Et cũ hec diceret petrus: niceta ⁊ aquila subito assurgunt: ⁊ stupefacti: perturbari ceperũt dicẽtes. Dñe deus omniũ vera ne sunt hec: an somnũ est quod agit̃. Tũc petrus. Nisi inquit nos insanimus: vera sunt. At illi paululum remorati: ⁊ confricantes faciẽ aiunt. Nos sumus faustus ⁊ faustinus: ⁊ lachrymãtes igrediebant̃ ad matrẽ. Quã cũ quiescentem reperissent: ⁊ complecti vellent prohibuit petrus dicens: sinite me prius matris animũ preparare: ⁊ [illegible] ne subito ⁊ multo gaudio mente excedat: ⁊ sensus [illegible] nũc etiã somno occupatus stupet. Igit̃ cum illa [illegible] petrus cepit ei primus cultũ dei ⁊ religiõis christiane obseruantiã exponere. Quibus illa auditis ait: ⁊ q̃d vetat me hodie baptizari: que etiã prius q̃ȝ te viderem illos quos dicunt deos penitus auersata sum. Quĩ mihi frequenter eis sacrificanti nihil prestare potuerũt. Puto aũt tibi satis inotuisse q̃nt⁹ fuerit mihi amor pudicitie q̃ vt [illegible] duobus gemininis meis faustino ⁊ fausto pegrinarer. solo clemente ad solatiũ patri relicto. Hec cũ illa diceret: vltra nõ ferẽtes frẽs mei irruunt in amplexib⁹ matris cũ multis lachrymis ⁊ osculabant̃ eã. At illa. Quid vult hoc inq̃t eẽ: tũc petr⁹. Nolo turberis mulier cõstans esto. Isti sũt faustinus ⁊ faust⁹ filij tui quos in pfundo perisse dicebas. Hoc cũ dixissȝ. mat̃ nimio gaudio itercepta corruit. tãdẽ ad se reuersa ait. Obsecro vos dilectissimi filij dicite mihi q̃ vobis acciderunt post illã feralẽ ⁊ crudelissimã noctẽ. Niceta ait. In illa nocte cum cũ nauis resoluta eẽt: ⁊ nos initẽtes fragmẽto cuidã tabulaꝝ p fluctus iactaremur. viri q̃dã i pfũdo quoꝝ latrociari artificiũ ẽ: receptos nos iposuerũt nauicule sue: ⁊ remis superantes vndaꝝ vertices cesariam stratõis pduxerũt. fame atq̧ vberib⁹ afflixerũt ne q̃d eẽt i nos pderem⁹. Immutatiq̧ etiã noĩb⁹ nr̃is vẽdiderũt nos cuidã iudee ad modũ honeste femine iuste noĩe. q̃ loco filioꝝ nos habuit: ⁊ grecis literis liberalib⁹ nos erudiuit. Vbi aũt adoleuim⁹ etiã phoꝝ studijs operã dedim⁹ vt possem⁹ religiõis diuine dogmata phisicis disputatiõib⁹ asserẽtes cõfutare gẽtiles. Simõi aũt cuidã mago q̃ vna nobiscũ educat⁹ ẽ. p amicitijs ⁊ puerili cõsuetudine adhesim⁹. Fer. n. in religiõe nr̃a de pphetia quodã cui⁹ aduẽt⁹ ab oĩb⁹ sperat̃ p quẽ bñã vita credẽtib⁹ dãda pmittit̃. Et hũc ẽt eẽ simonẽ putabam⁹. Cũq̧ pene iã ab eo decipemur: q̃dã collega dñi mei petri zache⁹ noie monuit nos ne falleremur a mago: sed obtulit nos dño meo petro vt ab ipso que sana erant ⁊ perfecta doceremur. Q̃d ⁊ tibi mater euenire optamus. Hec cũ niceta dixisset. mater nostra pcidens ad pedes petri. baptismum obsecrando petijt ⁊ obtinuit.

Qualit̃ faustinian⁹ eos ad disputãdũ puocauit. C. XXIX.

Ostera die petr⁹ mane assumpt̃ fratre meo ⁊ me: descẽdit ad portũ vt i mari lauaremur: ⁊ post hoc ad locũ quẽdã oratiõis gr̃a secessim⁹. Senex at q̃dã paup curiose nos obseruare cepit q̃d agerentus in secreto positi. Et cũ nos orãtes vidisset, expectauit donec exiremus: ⁊ salutãs nos ait. Si nõ egre accipitis: velim vobis cõferre sermonẽ. Quia vestri miseratiõnẽ hũs sub specie veritatis errare vos nollẽ. ⁊ habere metũ de his q̃ nõ sũt. aut si putatis aliq̃d eẽ veri. tradite etiã mihi. Cui petrus rñdit. Dic age q̃d videt̃ tibi bonũ ⁊ libent̃ accipiemus: tũc senex ait. In mari lauisse vos vidi: ⁊ post hec in secreto orãtes loco vos inspexi miseratusq̧ erroꝝ vestrũ. expectaui donec egressos alloquerer: ⁊ docerẽ ne erretis in huiusmõi obseruãtia q̃z neq̧ deus est: neq̧ cultus hic aliq̃d est: neq̧ in mũdo puidẽtia sed fortuiti casus genesis agunt oĩa. sicut ex meipso cõperi in disciplina mathesis pre ceteris eruditus. Nolite ĝ errare: q̃z siue oretis siue nõ: q̃d genesis vestra cõtinet hoc erit vobis. Et ego clemẽs nescio q̃d corde pulsat⁹ cepi ab eo querere q̃s ⁊ vñ esset. At ille. Quid inq̃t pertinet h̃ ad ea qui dixi vobis: sed p̃us sermo de his habeat̃. Et post hec si res poposcerit. nomẽ ⁊ genus ac patriã iudicẽ: vt amici poterimus [illegible] eloquẽtiã viri ⁊ grauitatẽ moꝝ [illegible] tẽq̧ sermonũ. Petr⁹ aũt recessũ quẽdã secretũ ad colloq̃dũ aptũ pspiciẽs. illic nos residere fecit: nec senẽ p vili ⁊ sordido amictu despiciẽs ita prim⁹ loqui cepit. Quĩ mihi vir erudit⁹ eẽ videris. ⁊ misericors ex eo ꝙ adisti nos: ⁊ q̃d tibi videbat̃ bonũ celatũ eẽ nobis noluisti. volum⁹ ⁊ nos tibi q̃ bona nobis ⁊ recta credunt̃ exponere. [illegible] si tibi minus vera videbunt̃. etiã tu nostrũ erga te bonũ ppositũ libenter suscipe. sicut ⁊ nos tuũ. Cũ hec diceret petr⁹. cõuenit plurima multitudo. tũc senex. fortassis inq̃t cõtristet nos pñtia multitudinis. Et petrus [illegible] inq̃t. nisi hoc solũ vereor ne forte disputãtib⁹ nobis [illegible] facta fuit veritas tu erubescas p pñtia multitudinis cedere ⁊ his q̃ vere [illegible] intellexeris acq̃escere. Ad hoc senex ait. Egonẽ ita stultus cõsenui vt [illegible] q̃d verũ est abijciã id ob vulgi gratiã. Dico aũt nõ gubernari mũdũ sm dei puidẽtiã: q̃z multa in eo iniuste ⁊ inordinate geri videm⁹: sed genesim dico eẽ que oĩa agit ⁊ continet. Ad hoc cũ petrus rñdere vellet. niceta pueniens ait. Indulgeat mihi dñs me⁹ petrus ad hoc rñdere nec videat̃ ptẽruũ ꝙ iuuenis cu sene: sed vt filius cũ patre colloquar. tũc senex. Nõ solum inquit tu fili q̃d tibi videt̃ vt psequaris volo: sed etiã de cõsodalibus tuis q̃cũq̧ voluerit. Collatio enĩ plurimoꝝ facili⁹ ea q̃ ignorant̃ inuenit. Post h̃ respiciẽs petrus ad nicetã ait. Expedi q̃d pposuisti.

Assertio nicete de puidentia. C. XXX.

Tunc niceta ita exorsus est. Omne q̃d est aut simplex est aut compositũ. Q̃d simplex est caret numero. diuisione. pondere. qualitate ⁊ quantitate; ⁊ ob hoc etiã fine. Que aũt composita sunt necessario eum

diuidi pñt. Illud igit̃ qđ simplex ẽ: τ oĩbus his caret qb⁹ solui pñt τ ab actore subsistit: sine dubio incõprehẽsibile τ immensuz ẽ: neqʒ initiũ neqʒ finẽ sciẽs. Et iõ vnũ est τ solũ ẽ sine actore subsistẽs. Qđ cõpositũ est τ numero ac diuisiõi subiacet: necessario actore aliquo cõpositũ est: τ in vnã speciẽ diuersitas ɔgregata. Qđ ergo imẽsuz ẽ [illegible] bonitate [illegible] virtute [illegible] [illegible] virtus [illegible] bonitate [illegible] virtute ꝓuocat̃. De [illegible] ergo rõne nuc ꝓsequẽdũ est: cuius ꝑma q̃stio in duas partes diuidit̃. Querit̃ enim vtꝝ factus sit an nõ. Et q̃dẽ si nõ est factus erit ipse illud ingenitũ ex quo oĩa. Si vo factus ẽ rursuz querit̃ vtꝝ a seipso an ab alio. Si a seipso excludit̃ sine dubio ꝓuidẽtia: sed si ꝓuidẽtia nõ recipit̃: frustra studimus ad virtutẽ ꝓuocat̃: frustra iustitia custodit̃: si nõ est q̃ iusto ꝓ meritis aliqñ restituat: sed nec aĩa imortalis videbit̃: si eam post absolutionẽ corpis null⁹ ꝓuidẽtie dispẽsatio excipiat. Si autẽ doceat̃ esse ꝓuidẽtia: τ ꝑ ipsaz fact⁹ esse mũd⁹: Adhuc q̃rit̃ q̃ũo sit an generaliter circa oĩa q̃si. s. deus ab initio mũdũ faciẽs ordinez rebus dederit: τ cursuz statuerit τ vltra eaꝝ curaz q̃ gerunt̃ habere cessauerit: an specialit̃ erga pteo. s. vt quorũdã vel hominũ vel locoꝝ ꝓuidẽtiã gerat quorũdã nõ: an τ generalit̃ oĩum: τ specialit̃ partiũ q̃si τ ab initio fecerit deus: τ vsqʒ ad finẽ: ꝑ singulos ꝓuidẽtiã gerat: τ vnicuiqʒ ꝓ actibus suis reddat. Prima ergo illa ꝓpositio q̃ dicit q ab initio deus fecerat oĩa τ cursu atqʒ ordine rebus iposito de reliquo nihil ad se reuocet. Fm genesim cũcta geri ɔfirmat. Ad quã primo respõdebimus: τ his ꝑcipue qui deos colũt τ genesim defendũt. Qui vtiqʒ cũ immolãt diis: τ eos exorãt sine dubio ɔtra genesim se impetraturos aliq̃d sperãt: τ ꝑ hoc genesim soluũt. Ego igit̃ dico mundũ a deo factũ: τ ab ipso q̃nqʒ esse soluẽdũ: vt ille qui eternus ẽ: Et quidẽ q: fact⁹ sit mũdus iste visibilis testant̃ phi plurimi. Sed ne videamur q̃si indigẽtes assertionib⁹ vti voluisse testibus: de principijs eius q̃ramus. Ipm eni esse corporeũ eo ipso q visibilis ẽ: ɔstat. Omne aũt corpus aut cõnexũ est τ solidũ aut diuisũ. Si solidũ fuit corpus ex quo fact⁹ est mũdus: necesse ẽ exinde itelligi fuisse aliquẽ qui illud cõnexũ dirimeret: τ in partes multas duceret formasqʒ diuersas: aut si ex diuersis corpoꝝ partib⁹ oĩs hec mũdi moles cõpaginata ẽ: necesse est etiã sic fuisse aliquẽ q̃ in vnũ dispersa colligeret: τ diuersas reb⁹ species induceret. Hũc igit̃ ɔditorẽ mũdi deũ dicimus: τ ꝓbat̃ ꝑ hoc nõ potuisse machinã mũdi sine opifice τ ꝓuisore constare. Sed τ ex hoc ipso qđ in cõmixtiõe elemẽtoꝝ deficiente altero aut abũdãte cetera resoluũt̃ τ cõcidũt: ostẽdit̃ ea ex nihilo habuisse ꝑncipiũ. Nã verbigrã: si deficiat in aliquo humor: nec aridũ stabit Humore eni pascit̃ aridũ sicut τ frigus calido. Qꝫ si materia mundi ꝓbat̃ esse facta ex nihilo: q̃ũo partes eius τ species videbũt̃ infecte Ipse quoqʒ forme ac mẽsure date corpibus modulatiõe sui manuz testant̃ artificis: q si idonei tibi testes videnť phi: plato de his i thimeo testat̃: vbi de mũdi discutiẽs factura requirit: vtꝝ semꝑ fuerit: an initiũ sumpserit. Visibilis inq̃t est mũdus: palpabilis τ corpore⁹ Oĩa aũt que hmõi sũt facta esse cõstat. Qđ aũt factũ est: aliquem hꝫ auctorẽ. Hũc ergo factorẽ inquit parentẽqʒ omniũ: τ inuenire difficile ẽ τ inuentũ vulgo enarrare ipossibile. Sed τ si ipse plato aliiqʒ phi de factura mũdi siluissent: quis est saltẽ tam exigui sensus hõ q̃ cũ cernat domũ omnia que necessaria sunt habentẽ cuius cameraz in spere gyꝝ videat collocatã: eãqʒ splẽdore vario depictã: luminaribus precipuis adornatam: nõ statim ꝓnunciet a sapientissimo τ potentissimo artifice esse constructam.

¶ Rñsiones Patris ad v̄ba nicete τ aquile. C. XXXI

Hec et alia multa cũ niceta dixisset: senex ita rñdit. Tu q̃dẽ fili prudẽter τ fortiter ꝓsecutus es intãtũ: vt melius dici posse de ꝓuidẽtia nõ putẽ: sed q̃ñ hora iã multa est: cras ad hec rñdere aliqua volo de quib⁹ si mihi satisfeceris: grãe me fateor debitorẽ. Tũc surrexit petrus: Quidã vo de astãtibus rogabat petrũ τ nos: vt vestimẽta senis q̃ habebat sordida τ scissa mutaret Quẽ petrus τ nos ꝓ optima τ honesta sua volũtate collaudãtes dicebam⁹: q: nec nos ita insipiẽtes τ ipij sum⁹: vt cui tã preciosa verba cõcredim⁹: nõ mutomagis etiã corpis necessaria ꝓbeam⁹. Cũqʒ ille sũma vi a nobis se nẽ euellere niteret̃: nos eũ vehemẽtius retineremus: senex iuramento ꝓuenit dicẽs: hodie apud nullũ manebo: nec ab alio ẽt q̃cq̃ suscipiã: ne alterius delectatio alterius tristitia fit. Erat aũt ille ꝑmari⁹ ciuitatis laodicie. Discessit ergo senex: τ postera die petr⁹ mature surgẽs excitauit nos: τ ꝑgẽtes ad locũ orationis secretũ. inde post orõnẽ venim⁹ ad domũ ꝑfati ꝑmarij ꝑdie cõstitutã ad disputãduz ita medũ hñtes petrũ igredimur τ nos circũspiciẽtes sicubi viderem⁹ senẽ. Quẽ prior videns petrus in medio turbe latitantẽ: euocauit ad se dicẽs. Clariorẽ multis aĩam possidẽs: cur in occulto lates τ verecũdia cõtegis. Accede huc τ q̃ tibi videnť exequere statimqʒ dãtib⁹ ei locũ turbis accessit: τ ita cepit. Hic fuit hesterne disputatiõis sensus: q oĩa q̃ videnť certo q̃ mẽsura τ arte formaqʒ τ specie ɔstant sine dubio sapiẽte virtute facta esse credẽda sũt: q si mẽs τ ratio est q̃ cõdidit: ɔsequẽs est vt rõnis ꝓuidẽtia mũdus regat̃. etiã si nobis ea que gerunť in mũdo minus recte geri videãť: ɔsequit̃ aũt: vt si creator oĩum deus est ac mens sit etiã iustus: q si iustus ẽ necessario iudicat. Et si iudicat necesse est vt hoĩes de suis actibus iudicent̃. Erit ergo [illegible] τ peccatores iustũ q̃lqʒ discrimẽ hec fuit vt opinor totius verbi cõtinẽtia. Si ergo ośdi põt: q mẽs τ ratio cũcta condiderit ɔsequẽs est τ ea q̃ sequunt̃ rõne τ ꝓuidẽtia geri si vo natura imprudẽs τ ceca gignit vniuersa: perimit̃ iudiciũ ratio. Quia igit̃ i hoc oĩa pẽdũt nõ indignemini si h̄ paulo lati⁹ discuti τ ptractari voluero: cũqʒ τ alia multa ꝓposuisset: ait senex. Fili sermones tui q̃nis validi sint: nõ pñt me tñ flectere vt aliq̃d credã extra genesim fieri posse: scio eni oĩa mihi necessitate genesis accidisse: τ ideo suaderi mihi nõ põt: q vel bene vel male: agere in nostra potestate sit: Et si actus nostros in potestate nõ habemus: nõ põt credi futuꝝ iudiciuz ꝑ qđ vel malis pene vel bonis ꝑmia tribuant̃.

¶ Verba Clemẽtis τ responsio patris. C. XXXII

Sequenti die ɔgregatis iteꝝ nobis: ego ita dicere cepi. De⁹ ꝑ filiu suũ creauit mũdu tã q̃ duplicẽ domũ interiectu firmamẽti huius distinctuz In supiori q̃dẽ angelicas habitare virtutes: in isto aũt visibili mũdo nasci hominũ multitudinẽ dedit: ex q̃bus eligeret amicos: filio suo cũ quib⁹ letaret̃. Nec tales eos esse voluit: q̃ necessitate nature aliud q̃d esse nõ possent: sed q̃d arbitrio suo τ volũtate boni esse desiderarent: q: nec laudabile est qđ nõ est desiderabile: nec [illegible] q̃ [illegible] cũcta cõcludi. Cũ deus iust⁹ sit q̃ hominũ naturã fecit: q̃ũo fieri poterat vt ipse poneret genesim nobis ɔtrariã: qui nos cogeret ad peccãdũ: τ rursus vlcisceret̃ ipse peccãtes: certũ ẽ ergo q non ob aliam cãm de⁹ peccatorẽ punit: nisi q̃ scit eũ potuisse vincere: sed neglexisse victoriã. Infert aũt τ in pñti seculo vindictã in hoĩes vt in eos fecit q̃ diluuio perierũt q̃ vtiqʒ oẽs vna hora extincti sũt: cũ certum sit nõ eos fm genesis ordinẽ vna hora natos. Ad h̄ senex. Plenissime fili ośdisti: sed ego vt ab initio dixi huic incõparabili assertioni tue a ꝓpria ɔsciẽtia ꝓhibeor accõmodare ɔsensuz. Nõ enim τ genesim meã τ ɔiugis mee: τ scio vnicuiqʒ nostrũ ea q̃ dictabat genesis accidisse. Et ab his q̃ reb⁹ mihi cõpta sũt: verbis trãsferre nõ possum. Deniqʒ q̃ñ te imbutũ video hmõi disciplinis: audi ɔiugis mee scema: habui eni matrẽ cũ venere sup centꝝ. Lunã vo in occasu in domo martis τ finib⁹ saturni: qđ scema adulterã facit τ seruos ꝓprios amare τ pegre τ in aq̃s defungi. Qđ ita τ factũ ẽ. Incidit eni i amorẽ serui τ periculũ obꝓbriũqʒ metuens cũ ipso fugit. Et vt amori suo satisfecit in mari perijt [illegible] scis q: pegre [illegible] ciata ẽ. Certissime inq̃t scio postq̃ eni ꝓfecta ẽ: frater me⁹ enarrauit mihi dicens q primo quidẽ ipm adamasset. Sꝫ ille q̃ erat honestus vtpote frater noluit fratris thoꝝ incesti macula polluere: at illa i me verẽs τ obꝓbriũ nõ ferẽs infelix (neqʒ eni iputãdũ est ei qđ eã genesis facere cõpulit) finxit somniũ τ ait ad me. Astitit mihi quidã ꝑ visuz qui iussit me cũ duobus geminis meis sine mora ex vrbe ꝓficisci. Qđ ego audiẽs ꝓ salute eius filiorũqʒ solicitus mox eã cuz liberis extre feci. vnũ qui iunior erat mihi retinui.

¶ Qualit̃ Oẽs mutuo se agnouerunt. C. XXXIII.

Ego aũt clemẽs intelligẽs q ipse forsan esset pr̃ me⁹: lachrymis replet⁹ sũ. Frẽs quoqʒ meos volẽtes ꝓsilire τ agere rẽ ꝓhibuit petr⁹ τ ait ad senẽ. Qđ nomẽ erat iuniori filio. Qui rñdit clemẽs. Et petrus. Si tibi ɔiugẽ tuã inq̃t castissimã hodie ɔsignauero cũ trib⁹ filijs tuis. credis q: pudica mẽs põt mot⁹ irrationabiles supare: τ q oĩa q̃ a nobis sũt dicta va sũt: τ genesis nihil sit. Rñdit senex. Sicut impossibile ẽ te exhibẽ qđ ꝓmisisti: ita ipossibile ẽ ẽt genesi aliud heri. Tũc petr⁹. Testes inq̃t volo hẽre oẽs q̃ pñtes sunt: me tibi eos hodie traditurũ. Et nũc accipe fidẽ reꝝ ex eo q oẽm cãm diligenti⁹ scio q̃ tu: cũctaqʒ ꝑ ordinẽ enarrabo. Et ɔuersus ad turbas ita cepit. hũc quẽ videtis in hac veste pauperrima: ciuis rõanus ẽ õ genẽ cesaris. nomẽ ei faustinian⁹: vxorẽ quoqʒ nobilissimã mathidiã noĩe sortit⁹ ẽ ex q̃ tres filios suscepit quoꝝ duo gemini sũt: vn⁹ q̃ erat mĩor: cui nomẽ clemẽs h̄ ẽ: gemini vo sũt isti niceta τ aq̃la: quoꝝ vn⁹ ꝑus vocabat̃ faustin⁹ τ ali⁹ faust⁹. Vt aũt hec oĩa noĩa nr̃a petr⁹ enũciauit: senex resolutis virib⁹ ac oĩb⁹ mẽbris: q̃si interẽpt⁹ cõcidit: nos autẽ filij irruẽtes sꝑ eũ amplectabamur osculãtes eũ. Et ꝑpꝛs quidẽ ad

narratione stupefactus est. Petrus autem videns ut patris me cum necare mus surgē iubet. Et ipse apprehēsa manu eius quasi de pfūdo sōno eum eleuās: ac paululū recreās oīa q̄ gesta erāt cepit exponē: qūo frat eius in amorē mathidie inciderit: et illa viro idicare nolēs sōniū finxerit: et cetera q̄ supi⁹ tā mīri q̄ filijs euenisse narrata sūt. Sz cū h in audi tu senis narratiōe gratissima turbis petr⁹ exponēt: ita vt audientes gestoꝝ miracul et hūanitatꝫ miseratiōe lachrymarēt: nescio vn̄ audi ens mr̄ ō recognitiōe pr̄is cursu ɔcito irruit ī mediū nr̄i cū clamore Ubi ē vir me⁹ et dn̄s faustinian⁹ q̄ tā multꝫ tpib⁹ affligit: p singlas vrbes āmbulās et me q̄rēs. h cū illa q̄si amēs clamarꝫ et circūspicit se nex accurrēs cū multis lachrymis āplecti eā cepit. Tūc petr⁹ rogauit turbas vt discederēt: et darēt eis locū familiari⁹ inuicē se vidēdi.

Cū petr⁹ noluit faustinianū statim baptizari. C. XXXIIII

Cum autem sequēti die mane ad locum in quo pr cū mre desidebat vna cū petro venissem⁹: et eos adhuc dormiētes reppissemus p foribus ɔsedim⁹: vbi petr⁹ ita nos allocut⁹ est. Audite me dilectissimi ɔserui scio q̄ grādē habetis affectū erga patrē vr̄m vereor g̃ ne an̄ tpa purgatis cū iugū religiōis nr̄e suscipe: nōdū ad id paratū ad qd forte vr̄i gr̄a videat accēscere: sz h nō ē firmū. Qd eni pp hoies fit pbabile nō ē: et cito dilabit. Ideoq mihi videt vt con cedat ei adhuc p arbitrio viuē: et iter agēs nobiscū: dū alios doceā mus audiat. Cū eni veritatē cognouerit. eius agnoscende studiū ge rit: ipse rogabit vt iugū religiōis suscipiat: aut si ei recipe nō placet: amicus pmaneat. Qui eni id nō ex corde suscipiūt: cū ceperint ferre nō posse. nō solū obijciūt qd susceperūt: sed quasi p excusatiōe infir mitatis sue incipiūt viā religiōis blasfemare: et male loq ō his quos imitari nō psūt. Ad h nicetas rn̄dit. Quid si interim dū eū differri iu bes: pater noster moriat: descēdit in infernū vacuus: et in eternū cru ciabit. Cui petr⁹. Putas q si qs iuste vixisse putat. iste cōtinuo sal uabit. Nō putas ab eo discutiēdū qui occlta hominū nouit qm in ste vixerit: ne forte p amicitijs hominū: aut p sola ɔsuetudine vl ne cessitate aut q̄libet alia ex cā: et nō pp istā iustitiā neq pp deū. Nō vi sed liberalitate salus acquirit: nec p hominū gratiā: sz p dei fidē. Preterea cogitare debes q deus p̄scius est et nouit si h su⁹ est: si g dignū est vt ingrediat ianuā vite: de⁹ occasionē cōpetētē dabit: erit q initiū ex deo et nō ex hoie. Post hec verba pr̄ egressus ad nos. et osculo nos salutās cū resedissemus ait. Licet ne pcunctari aliqd an fm pythagoricos semp tacēdū est. Et petrus. Nos inqt neq silere semp: neq pcūctari aliqd cogim⁹ accedētes ad nos. Quobrē siquid dicere vis iqre: tūc senex questionē pposuit de bono et malo: vtꝝ aliquid sit in substātia et actib⁹: cui q̄stioni voluit a me responderi. Petꝝ vo nobis quasi arbitꝝ seruari: vt sicubi disputatio nostra exi tum nō inueniret ipse qd sibi videret pnunciaret et indubitatꝫ fi nem rebus dubijs interponeret.

De Mutatiōe vultus et⁹ dolo symonis magi. C. XXXV.

Post disputationē aūt cū iam domi e iam⁹ pparātes ad edēdū. ingressus q̄dā nūciat appionē cū anubiōe nu per venisse ab antiochia et hospitari cum symōe mago. Qd audiēs pr̄ gauisus est et ait petro: si pmittis volo ire et salutare appionē et anubionē q valde amici mei sūt: forꝫtassis aūt anubionē suadere potero disputare cū clemēte ō genesi. Et petrus. Permitto inqt et laudo q amicos colis: ɔsidera tn̄ q p puidentiā dei oīa tibi ex sn̄ia cōcurrūt. Ecce eni nō solū affectio tibi ppria deo testāte re parata ē: sed etiā amicoꝝ p̄sentia pcurat: et pater inquit vere aduer to ita esse vt dicis. Abijt ergo ad anubionē. Nos aūt cū petro positi p totā noctē interrogādo de diuersis q̄stionibus: et discēdo ab eo ō lectatiōe ipsa doctrine puigiles māsim⁹. Et cū iā aurorescerēt petr⁹ intuēs me et frēs meos ait. Miroꝝ qd visūz sit pr̄i vr̄o: cū h diceret supuenit pr̄ et inuenit petꝝ ō se nobis loquētē: cūq nos salutasset sa tisfacere cepit et cām exponere ob quā foris māsisset. Nos aūt ad eū respiciētes expauimus. vultū in eo symonis vidētes. vocē tn̄ patris nr̄i audiebamus. Cūq refugeremus eū et execraremur stupebat q tā austere erga eū ageremus et barbare. Petrus aūt qui vultū eius na turalē solus videbat ait ad nos. Cur execramini patrē vr̄m cui nos vna cū mr̄e rn̄dimus. Hic nobis videt symō: vocē hn̄s pr̄is nostri. Et petrus. Uobis q̄dē vox eius q̄ maleficijs mutata nō est sola no ta est. Mihi autē etiā vultus eius notus est: qui alijs arte symonis mutat⁹ apparet. Ecce aūt vnus ex his qui antiochiā p̄cesserant re gressus ait ad petrū. Dn̄e mi. symō apud antiochiā multa pdigia fa ciēs: nihil aliud pplo psuadet. nisi qd ad odiū tui ptinet: magū te no minās et homicidā: ita vt desiderēt si te vsq inuenire queāt etiā car nes tuas deuorare. Nos ergo vidētes cōmotā ciuitatē cōsiderabā

mus qd fieri oporteret. Supuenit aūt cornelius cēturio missus a cesa re ad p̄sidē cesaree: publici negocij gr̄a. Hunc accersiētes clā cāmeꝝ posuimus: et vt iuuaret si qd posset rogabamus. Qui ait. Cesar ma leficos p puincias inquiri iussit et pimi: ex quib⁹ plimi iā perempti sūt. Ego aūt dissimulabo me ad h missum a cesare vt illu magū capere vt cū socijs suis puniat. et sic metu cōpulsus fugabit. Igit h audiēs symō: discedēs ex antiochia huc venit sicut audiuim⁹: cūq h ille di xisset: petr⁹ respiciēs ad patrē nostrū ait. A symōe mago trāsforma tus ē vult⁹ tu⁹ sicut apparet. Putās eni q a cesare q̄reret ad pena territ⁹ fugit. et vultū suū tibi iposuit. si forte p ipso capt et ad morte duci possis: vt filijs tuis tristitiā moueret. Hoc audiēs pr̄: cū lachry mis se infelicē exclamare cepit. Mater quoq sp̄sus et lacerans cri bus plāgebat: et nos stupētes q̄si amētes eramus. Anubiō aūt veni ad nos idicās nobis symonē fugisse p noctē versus iudeā. Dixit in quit qūo mō res gesta est. vbi venit faustinian⁹ ad salutādū nos ɔ tigit vt ipsa hora circūstarem⁹ symonē dicētē q fugē vellet ipsa no cte: eo q quosdā venire audisset. q ex p̄cepto impatoris eū cōpreh derēt. Omnē aūt furorē vellet cōuertere in faustinianū. Tn̄ inquit vos facite eū cenare vobiscū et ego quoddā vnguentum cōponā quo nat⁹ perūgat faciē suā et ex eo vultū meū hr̄e videat. Uos aūt her be cuiusdā succo faciē pungimini p̄us: et nō fallamini de imutatiōe vult⁹ ei⁹. Uolo. n. vt cōprehēdat ab his q me q̄rūt: et luctū habeāt fi lij ei⁹ q me derelicto ɔfugerūt ad petꝝ. Ego aūt anubion timui tunc faustiniano idicare h. Sz nec ipe symō spaciū nobis dedit: vt posse mus ei secretius loqui: et cōsilium symonis aperire. Interea symon nocte iudeā petens fugit cū appione et athenodoro. Ego aūt simulu in inequalitatē corpis vt domi remanēs facerē hunc veloci⁹ ad vos redire: si forte possit aliquo mō occultari apud vos: ne ab his qui sy monē querunt comphensus gratis pereat.

Qualiter dolus magi antiochie profecit in glo riam petri. C. XXXVI

Flentibus ergo pr̄e et mr̄e ac nobis oibus p his q accideāt petr⁹ mi̇ericordia cōmot⁹ ait. Audi faustiniane: cū nobis p̄us aliqd vtili tis ɔtulerit error iste trāsformatiōis: tūc ego veram tibi vult⁹ tui imaginē reddā. Precede nos antiochiam: et ī loco publico stās ɔnūcia pniaꝫ tuā et dic. Ego symō denūcio vobis et ɔfiteor me oīa fefellisse ō petro neq eni seductor ē neq mag⁹ neq homicida: sz oīa dixi furore cōmot⁹. Obsecro igit vos ego q dudū cās odij vo bis ɔderā ɔ eū vt nihil tale ō eo sentiatꝫ: sz ipi credatꝫ vt p̄dicatori re a deo misso et veri pphete discipulo. Et si etiā ego ipe p⁹ h veniā ad vos aliqd dicē ɔ eū tētauero. ne credatꝫ mihi. cū aūt viderꝫ pplm ex sermōe tuo ɔuerti: et ɔpositis odijs recipe ɔsideriū tui. mādā mi hi et stati veniā. vultūq ppriū (q tuis oib⁹ not⁹ ē) tibi reddā. Profe ct⁹ est igit pr̄ me⁹ cū mr̄e: et duob⁹ fratrib⁹ meis: et q̄busdā ex fami liarib⁹. Interea dū petr⁹ pplm quotidie docēt et virtutes multas facit p⁹ dies. x. venit q̄dā missus a pr̄e annūciās nobis qūo publice stans pr̄. symonē q vultu ei⁹ videbat accusans: petꝝ vo imēsis laudib⁹ ef ferēs ita vt oēs ɔsiderarēt eū videre. Multos quoq in tm̄ ei⁹ venisse amoreꝫ vt seuirēt in patrē q̄si in symonē: et manus ei vellēt iniicē: vo lens q̄ tm̄ mali cōmisisset in petꝝ. Propē qd inqt ī timore magno po situs misit me vt velocit venias: et viuētē eū occupes: sil et crescēti er ga tui ɔsiderium ciuitati appareas. Quib⁹ cognitis petrus ɔuenire pplos iubet: et ordiato ei⁹ ep̄o ac p̄sbiterꝫ cūctisq rite cōpositis: pfe ctus ē a laodicia vt veniret antiochiā: cui occurrit faustinian⁹. Eadē aūt die ad vesperā restituta ē ī faustiniano facies ppria: et recessit ab eo aspect⁹ symōis magi. Audiēs aūt symō vultū suūz in eo ad petri gl'aꝫ pfecisse. festin⁹ puenit petꝝ et cepit occlte p amicos suos ampli us derogare q̄ fecerat. Tūc oēs expuētes ī faciē ei⁹. expulerūt eū ō ciuitate dicētes. Re⁹ es mortis tue: et si vltra locutus ɔ petꝝ huc ve bi crediderꝫ eē veniēdū. Oīs aūt antiochie ppls audiēs venire pe trū occurrit ei: et nobiles ac maiores natu cincta sp̄si capita pniaꝫ agē tes q ɔ p̄dicationē ei⁹ p magū symonē suscepissent. Ascēdēs autē petr⁹ in eminētiori loco iussit an̄ se poni oēm multitudinē egrotātiū quos oēs in noīe ih̄u chr̄isti sanauit: ita vt oēs vna voce ɔfiterent deū. Et īfra. vij. dies plusq̄ decē milia baptizati sūt ita vt oī audita tis desiderio theophilus q erat cūctꝫ potētib⁹ ī ciuitate sublimior. in gētē dom⁹ sue basilicā eccl'ie nomīe ɔsecraret: in q petro aplo cathe dra cōstituta ē ab oī pplo. Ego aūt clemēs cū fratrib⁹ meis et matre patrē allocut⁹ suꝫ: vtꝝ aliqd īfidelitatꝫ ī eo remāsisset. tūc. n. ille acce dēs pcidit ad petri pedes: petēs vt diuine mēse pticipē eū faceret. Pe trus vo cū oī alacritate manū eius apprehēdens. tradidit eū mihi et fratrib⁹ meis dicēs. Sicut tibi pr̄i filios de⁹ restituit: ita te pr̄ēꝫ fi lijs restituāt deo. Indixitq ieiunū oī plebi. et veniente die dn̄ico ba

ptizauit eũ atq; in medio ppl'i ex cõuersione eius materiaʒ sumens: oẽs casus ei⁹ exposuit. ita vt omnis ciuitas quasi angeluʒ euʒ aspiceret: ac non minorem gratiam ei q̃ petro exhiberet.

¶ Qualiter [illegible] de [illegible] sibi [illegible] C. XXXVII.

Qualiter aũt beat⁹ petr⁹ sctũ clemẽtẽ in cathedra [illegible] sibi substituerit [illegible] mẽs in ep'la ad sctũ iacobũ hierosolomitanuʒ ondit dicẽs. Symõ petrus q̃ vere fidei merito ⁊ itegre p̃dicatiõis obtẽtu fũdamẽtũ eẽ eccl'ie desinit⁹ ẽ tpe quo finẽ vite sibi immi nere p̃sensit: in cõuẽtu fratꝝ posit⁹ apphẽdẽs manu mea in auribus toti⁹ eccl'ie hec ptulit verba. Frẽs ⁊ cõserui mei clemẽtẽ hũc vobis epm ordino q̃ mihi ab initio vsq; ad finẽ comes in oĩb⁹ fuit: ⁊ p hoc veritatẽ toti⁹ p̃dicatiõis mee agnouit: quẽ p̃ ceteris expt⁹ suʒ deuʒ colẽtẽ: hoĩes diligẽtẽ: castũ: discẽdis studijs deditũ. sobriũ patientẽ. Cũq; ego pcidẽs ad pedes ei⁹ rogarẽ excusãs me ⁊ declinãs cathedre honorẽ: ille ridẽs p h' inqt ne rogaueris. h' .n. fieri statutũ ẽ mihi: ⁊ eo magis quo excusas: qr h' cathedra eũ q̃ eã cupit ⁊ audacter expetit: nõ reqrit: sʒ ornatũ morib⁹ ⁊ i verbis eruditũ. Qr si aliquis alt⁹ mihi tã sedul⁹ adiutor astitisset tã plene doctrĩe mee rõnem cepisset ⁊ ecclasticas dispositiões a me tã plene didicisset: Dñe aliuʒ talẽ nõ te cogerẽ bonũ op⁹ suscipe nolẽtẽ. Sʒ ⁊ aliud itaʒ. qr peri piculũ timẽs suscipe refugis eccl'ie gubernacla: cert⁹ esto qr amplius peccas. q̃ pplm dei velut i fluctib⁹ positũ ⁊ piclitãtẽ cũ possis iuuare subterfugis. cui tñmmõ cõsideratiõnẽ hñs: ⁊ nõ qd i cõi qd oĩb⁹ expedit puidẽs. Te igit necessario suscipiẽtẽ libẽter epat⁹ officiũ oʒ qui dẽ irreph'ẽsibilẽ viuẽ: ⁊ sũmo studio niti: vt oẽs vite hui⁹ occupatiões abijcias. ne fide iussor existas. ne aduocat⁹ litiũ fias. neue in illa p'sus iueniaris mũdialis negocij occupatiõe ppiex⁹ ne verbo dei vacare nõ possis. pẽtib⁹ boiũ; curis p̃focat⁹. Ista aũt apte q̃ tibi mĩn⁹ cõgruẽ exposui: sibiuicẽ exhibeãt laici: qr sicut tibi ĩpietatꝭ crimẽ ẽ neglecti vbi di studijs solicitudies suscipe sclar. itavnicuiq; laicoꝝ ptiñ ẽ nisi iuicẽ sibi etiã i his q̃ ad cõmunẽ vite vsuʒ ptinẽt operã fidelẽ p̃ derint. Ad p̃sbiteros vo sunt ista cauẽ ⁊ aduertere necessariũ ẽ: ne qd in vobis adulterij occultũ calescat incẽdiũ. Quid .n. i oĩb⁹ pctis adulterio grauit⁹. scdm nãq; i penis obtinet locũ quo p̃mũ illi hñt q̃ aberrãt a deo. Sane sicut adulterij venenũ cũctis mal' pniciosi⁹ ẽ. ita amor fratern⁹ ⁊ charitas toti⁹ boni fastiguʒ tenet. Et iõ oẽs diligite. atq; cũ religiõe ⁊ mĩa ad oẽs respicite pegrinos satꝭ pmpte i domib⁹ vestris suscipite. Et ne oĩa nũc sigillatim dicã. oẽ bonũ ĩps p se si i vobis fuerit charitas facẽ vos docebit. Diaconi eccl'ie tãq; ocl'i sũt epi. cũ [illegible] circũlustrãtes act⁹ toti⁹ eccl'ie: ⁊ pscrutãtes si quẽ viderint [illegible] referãt epo. Negligẽtiores ⁊ eos qui ad verba dei [illegible] tardius vl' rari⁹ accedũt ⁊ hortent' ⁊ cõmoueant: qr si multo tpe auditũ a verbo dei subtrahãt ⁊ remaneãt iculti: sine dubio spũis erũt ac sentib⁹ occupati: ⁊ p h' ad ignẽ p̃parati. Eoꝝq; q̃ fm carnẽ egrotãt. sollicite pquirãt ⁊ plebi indicẽt de his vt visitẽt eos ⁊ q̃ necẽia sũt p̃beãt. Sʒ ⁊ de pegrinis refodiẽdis sũt epo suggerãt. ⁊ cetera his silia q̃ ad cultũ ⁊ disciplinã eccl'ie ptinẽt. Et ego hãc o clemẽs tibi dispẽsatiõnẽ iniũgẽs. scio qr accipio grãʒ magis q̃ p̃sto. sʒ cõfido. qr p̃mia p oĩuʒ salute suscipies. si h' p oĩuʒ salute iuigiles. Dep̃cor aũt te. vt postq̃ pñtis vite finẽ fecero: iacobi frĩs dñi descripta breuit' qualit' mihi ab initio vsq; ad finẽ comes itineris ⁊ actuũ fuerꝭ q̃q; p singlas ciuitates me disputãtẽ vl' p̃dicãtẽ sollicit⁹ auditor excepis: ⁊ q̃s me finis i hac vrbe reppit õstĩnare nõ pigeat. Et ego q̃dẽ mi dñe iacobe tibi iã plima õ his ipo iubẽte õscpta trãsmisi: sub eo titulo quẽ ipe p̃cepit affigi. i. clemẽtꝭ itinerariũ p̃dicatiõis petri. Actor. Scripsit aũt clemẽs a se q̃tuor ep'las doctrinã petri ptinẽtes. Hec õ actib⁹ ipi⁹ ⁊ doctrina ac morte sufficiant. [illegible]

¶ De Filia eius petronella ⁊ sãcta felicula. C. XXXVIII.

Titus filia fuit sci i petronella [illegible] [illegible] disciplis dixit ei titus. Cũ oẽs a te sanent' ĩfirmi. cur petronellã iacẽ pmittꝭ. Qui rñdit: sic expedit ei: sʒ ne putet i possibilitas eius icolumitatꝭ meis sermonib⁹ excusari ait ad eã. surge petronella ⁊ ministra nobis. Et statĩ sana surrexit. Misterio autem expleto iussit eã redire ad lectũ. At vbi veri dei timore cepit esse pfecta. nõ solũ ipa sanata ẽ: sʒ etiã plimis dedit orãdo salutẽ. Et qr nimis speciosa erat. venit ad eã flaccus comes cũ militib⁹ vt eã habẽt vxorẽ. Cui illa rñdit. si vis me hr̃e vxorẽ. fac matronas virgines ad me venire vt cũ ipis vadã ad domũ tuã. P⁹ triduũ g̃ petronella ieiunijs ⁊ orõnib⁹ vacãs cũ virgie felicula collactanea sua. cõicans p man⁹ sctĩ nicomedis p̃sbiteri reclinãs se i lectulũ migrauit ad deuʒ. Flaccus g̃ [illegible] suũ ad feliculã [illegible] dixit ei vt vnũ eligeret aut ei nubẽ aut idolis diis imolarẽ. At illa vtrũq; spuit. vij. dieb⁹ i carcerẽ clausa fuit. Ubi cũ admonita mutari nõ posset. vij. alijs. dieb⁹ sine cibo pmãsit. ac pinde torta ẽ in eculeo: ⁊ i cloacã piecta. Quã sanct⁹ nicomedes p̃sbit' eleuãs sepeliuit. Qd audiens flaccus comes fecit [illegible]

[illegible]

[illegible] migrauit ad dñm. Cuius corpus in [illegible] piecta sanctus [illegible] clericus eiusdẽ sancti collegit ⁊ in [illegible] sepeliuit.

¶ De Sãcto Martiali Lemonicensi. C. XXXIX.

Martialis [illegible] in bto petro sanct⁹ martialis adheserat btĩ stephani pthomartyrꝭ cõsanguineus qui olim cũ esset. xv. ãnoꝝ cũ parẽtib⁹ suis venit ad ihrlm in tribu beniamĩ p̃dicãtẽ. Qui iubẽte dño baptizati sũt a sctõ petro ap'lo. Parẽtib⁹ g̃ ad ppria redeũtib⁹ martial' remansit cũ dño: ⁊ semp ei adherẽs fact⁹ est vnus de. lxxij. christi discipulis. P⁹ ascẽsionẽ aũt dñi sp adhesit sctõ petro. cui etiã carne ppinqu⁹ erat: cũ g̃ btũs petrus diu rome p̃dicasset apparuit ei dñs dicens vt mitteret ad gallias martialẽ. Uocãs itaq; petrus martialẽ narrauit ei visionẽ ⁊ sic ab eo bene istructus pfectus est cũ duob⁹ p̃sbyteris cũq; iã diu pcessissent vnus ex p̃sbyteris mortuus est. Tũc martialis cito romã redijt ⁊ btõ petro ap'lo nũciauit. At ille. vade inqt cito ⁊ tolle baculũ meũ i manu tua: ⁊ cũ corpus eius tetigeris resurget: ⁊ sic fecit. Ueniẽtes g̃ in puinciã lemonicinã dñm p̃dicabãt. Et multa miracla faciẽtes ⁊ mltos mortuos suscitãtes ifinitos pp'los cõuertebãt. Ingressi aũt vrbẽ lemonicinã. a quadã matrona nobilissima benigne suscepti sũt. In cuius domo cũ quẽdã freneticũ sanasset. baptizauit matronã noie susannã ⁊ totã eius familiã. Tũc etiã pgens ad theatꝝ vbi a sacerdotibus idoloꝝ grauit' verberat⁹ missus est in carcerẽ. Qui cũ sequẽti die oraret lux imẽsa carcerẽ illustrauit: ⁊ cathenis cõfractꝭ ⁊ hostijs aptꝭ. oẽs q̃ ibi aderãt pstrati baptisma petebãt. Sacerdotes vo q̃ eũ pcusserãt ictu fulmĩs extincti sũt. Tũc oẽs currẽtes ad carcerẽ eduxerũt eũ pmittẽtes q' crederẽt si illos mortuos resuscitatos viderẽt. Qd ⁊ factũ est. Et baptizauit ex eis. xij. milia hoĩuʒ. Susanna vo migrãs ad dñm reliqt sctõ martiali valeriaʒ filiã suã: q̃ statim se pmisit virginẽ pmãsurã. Audiẽs aũt q' stephan⁹ dñs totius puincie a rhodano vsq; ad mare veniret ad vrbem lemonicinã. sciẽs q' ipse moleste ferret votũ qd fecerat: oẽs iterum diuitias suas paupibus erogabat. Cũ g̃ venisset. eã ad se venire precepit. Quã vidẽs nolle sibi cõiungi. iratus iussit eã citius decollari. armiger aũt q̃ eã decollauit. audiẽs angelos cũ laudib⁹ eius aiaʒ deferẽtes: reuersus ad dñm suũ cũ illi narrasset cecidit ad pedes eius ⁊ mortuus est. Tũc cepit dux cũ toto exercitu nimis timẽ: ⁊ idutus cilicio rogauit sctũ martialẽ ad se cito venire. Et petẽs pmisit q' crederet si suũ armigeꝝ suscitaret. Qui statim suscitatus pedibus eius aduoluit' ⁊ penitẽs cũ duce ⁊ ceteris. xv. milib⁹ õ exercitu baptizat⁹ est. Interea dux ille iussu neronis pgexit in italiã cũ imẽso exercitu bellatoꝝ. Et cũ pfecissent neronis iperiũ pgexerũt romã videre sctũ petꝝ. Quẽ inuenerũt loquẽtez ad pplm: ⁊ nudis pedib⁹ in cilicio corã eo pstrati petebãt suoꝝ veniã delictoꝝ. tũc petrus videns tã pulchrã gentem. interrogauit qui ⁊ vñ essent: tunc dux enarrauit ei per ordinem. qua iter cõuersi essent p beatum martialem.

¶ De Quibusdã eius miraclis ⁊ obitu eiusdeʒ. C. XL.

Redeũtes [illegible] italẽ q̃ ad ppria remearẽt. Et cũ iuxta quẽdã fluuiũ logi essent. filius archadij comitꝭ pictauẽsis pp estũ in fluuio se balneãs a diabolo suffocatus interijt. Quẽ cũ nusq̃ exercitus repiret. pr̃ eius cũ nimio luctu venit ad sctũ martialẽ rogãs vt ei filiũ suũ suscitaret. Pergẽs g̃ ad locũ adiurauit dmões: vt corp⁹ õ flumie eijcerẽt: ⁊ ipi i specie visibili astãtib⁹ apparerẽt. Et ptin⁹ exierũt tres dmões q̃si ethyopes fuligine nigriores: pedib⁹ magnis: oclis terribilib⁹: ⁊ cruẽtis capillis totũ corpus tegẽtes: ⁊ p os ⁊ nares ignẽ sulphureũ emittẽtes. loquẽdo vero vocẽ corniuã imitãtes. Et cuʒ iussi dixissent noia ⁊ officia sua misit eos in terrã desertã. p̃cipiẽs eis vt nullã lederẽt creaturã. Cõmotus q; lachrymis rogãtiũ suscitauit ptin⁹ hildebertũ: cui narrauit corã oĩbus q̃uõ a demõe suffocatus ẽ. Et cũ catherũs eũ cõstrigẽ vellent. eripuit eũ angelus: ⁊ ostẽdẽs ei ignẽ purgatoriũ duxit eũ ad ianuam padisi. Ubi cũ disceptarẽt dmões p eo venit vox de celo iubẽs vt ille resurgẽs. xxvj. ãnis viueret. Et his dictis totũdit se: ⁊ sicut eũ angel⁹ docuerat. in mirabili abstinẽtia cũ sctõ martiali pmãsit. Sãctus ãt martial' tãtis miracul' floruit: q' etiã mlier q̃dã mariti suũ paclituʒ baculo illi⁹ ei supposito sanauit. Et eodẽ baculo opposito incẽdium burdegal' ciuitatꝭ extixit. In lemõicina aũt ciuitate cũ quãdã eccl'iã dedicare vellet [illegible] dux de toto regno suo [illegible] ⁊ [illegible] ad

dedicationē basilice inuitauit. Quos oēs cū sāctus martial' pp festū in castitate eē pmonuisset: qdā miles cū vxore sua itra missaꝝ solēnia arrepti vexabāt'. Et cū adducti eēnt ad psulē: iterrogauit eos quare hoc fecissent. Qui rn̄derūt: qꝛ heri pceptas oib' vt se caste tenerēt. Et isti totā noctē ī libidie deduxerūt: ingressusqꝫ sum' ī eos: sꝫ [illegible] eos sctūs martial' pcib' oratis ⁊ ppl'i circūstātis. Eodē [illegible] a passiōe dñi xl. apparuit ei dñs pdicēs ei hui' vite exitū ⁊ regni celestis īgressuꝫ. Qui statim cōuocatis omnibus (quos cōuerterat) christianis oibus post pdicationē valefaciens febre corripit': ⁊ adueniente dño ab angelis in celum defertur.

De Sanctis sauiniano ⁊ potentiano ⁊ altino. C. XLI

Ex gestis eorū. Ex numero quoqꝫ lxxii discipulorū fuerunt sctī sauinian' ⁊ potētianus ⁊ altinus. Qui cū multos sanitati īfirmos restituerent: ⁊ nō tā verbo q̄ signis ⁊ virtutibus quoscunqꝫ possent ab errore reuocarēt. a btō petro missi sūt vt galliā idolatrie deditā: diabolo auferrēt ⁊ christo acceptabile munus afferrēt. Qui etiā sauinianū pmatē gallie cōstituit. Venientes ḡ ad vrbē senonis tūc famosissimā ⁊ ppl'osissimā: nō cessabāt pplm a cultura demonū ad deū reuocare. Ibi btūs sauinianus pōtificalē quā a btō petro illic destinat' accepat ꝯ incredulos strenue ⁊ cōstāter ptātē exercebat tātaqꝫ spūssancti grā in eius corde erat diffusa: vt quos sermōe tāgeret: ad ardorē celestis desiderii vehemēter accēderet. Hūcqꝫ celestibus sanctionib' insisteret. diabol' quosdā secte sue viros ꝯ eū excitauit. Qui dū cernerent simulacrorū suorū cultū cessare: ac ritus gentilitatis ac veneficia spni: deorū suorū ꝯtēptū hūi viri ludibrijs ⁊ leto: sanxerūt vlciscēdū. Hūc igit' in medio pestilētis cōciliabili sistūt: aliquātisp [illegible] nōb' fidei ꝯuenūt. Sꝫ veritatis assertiōi cordis aures ob[illegible] ites. seqꝫ cū portētis suis execrari gemētes. mox eū capitali vltione plectēdū cēsuerūt. Huic mox in epatu potētianus successit. Qui dū pdicatiōi ardēter insisteret: nulloqꝫ tpe cessaret: ꝯ hūc quoqꝫ diabolus īcredulorū aīos suscitauit: ⁊ famulū dei quāta potuit celeritate extinxit: cui' corp' pdie klās ian. erat e factū ab īfidelib' qdē auibus ⁊ bestijs piectū est ad deuorādū: sꝫ dei puidētia pmāsit illesū: a fidelib' vō occulte collectū est: ⁊ in suburbio senonis vbi [illegible] eius ꝗescebat sepultū: Nec minus carne solut' q̄ antea viuēs [illegible] [illegible] claruit [illegible] cecos illuminauit surdis auditū restituit claudis gressū: īfirmis sanitatē. Denique [illegible] grata amicorū clientela sctūs. s. potētianus ⁊ sctūs eobald' ⁊ altin' ⁊ serotinus. Hi nāqꝫ parē magistri gradiētes ⁊ in fide christi credētiū cuneos ppagātes: martyrij gloriā asseq̄ meruerūt: ⁊ iuxta eiusdē monumētū humati sūt. Horū cineres postmodū ab eiusdē vrbis antistite vuenilone ī btī petri basilicā cōtiguā trāslati sūt. Anno. s. ab incarnatiōe dñi. dccc. ⁊ xlvij. regnātib' lothario ⁊ ludouico ⁊ karolo augustis. vij. kal. septēbris. Nocte aūt pcedēte venerabilis vuenilo ad celebrāda vigiliarū solēnia illuc cū frequētia cleri pcesserat. q̄bus supplex archiepo ad vrbē regresso. celestes exequie. i. voces angelice velut chori psallētes ibidē p noctis spacia subsecute sūt: cuius modulatiōis armoniā nō tm̄ monachos: sꝫ ⁊ quosdam vulgi ibidē excubantes audisse perspicuum est.

De Sancto Clemente Metensi. C. XLII.

Ex gestis eius. Fuit etiā scūs clemēs q cognominatus est flauius consul romanorum patruus clementis pape: hic a btō petro euāgelizandi grā cū ceteris missus [illegible] ciuitatē puenit. Ubiqꝫ a quodā hospite suscept' est officiosissime. A quo interrogat' humilī q̄ cēnt: ⁊ vn: vl' q̄re venissent. rn̄dit. Serui sum' ihū christi ex deo pr̄e añ tpa: ex virgine maria sub tpe nati p salute generis hūani. Hec ⁊ alia sāctorū pegrinorū susceptor audiēs ac suspirās. bona sūt inquit valde q̄ porratis. Sꝫ si q̄ dicitis. faciēs vera esse ostēderitis: fateor dominū vestrū vos huc cā nr̄e salutis trāsmisisse: nobis etiā aptissimū locū ⁊ tps puidisse. Est. n. hec pria ⁊ maxime vrbs ista robore fortissima bellis ⁊ armis sp assueta. insup opulētia ditissima: sꝫ heu clade pessima sic detrita: vt pene iā medietas hoīꝫ ⁊ oīuꝫ aīaliuꝫ humano vsui deseruiētiū hui' pestis imanitate mortua videat'. Est. n. hic arenarū ab impatore octauiāo nobilit' ꝯstructū: ⁊ ī amphitheatrū decēter formatū in quo draco indicibil' magnitudis cū pestifera sua pleb habitat: quorū flat' aera circūquaqꝫ corrūpēs: etiā aues quascūqꝫ [illegible] vitare cōtigerit pimit: si ḡ virtus dei vr̄i [illegible] [illegible] ⁊ euidēs hostiū pdicādi ⁊ paratissim' adit' in deū vestrū credēdi: tm̄ vis pessime necis extinguat': ⁊ morbidis sanitas pstina restituat'. Ad hec scti ꝯfessores christi leti effecti: in lachrymis p gaudio resoluti sūt. Cucurrit hospes ad pmores ciuitatis ⁊ eos ad audiēda ea q̄ nūq̄ audierāt iuitauit. Tūc oēs q̄ audierūt nobiles ⁊ ignobiles ad vidēdū viros pperare ceperūt. Quorū plures iā dicti morbi vis sic iuaserat: vt vix pedib' innitereñt. Quorū doloribꝫ cōpatiēs sanct' clemēs pmū hospitē suū: deinde cūcti populū baptizauit [illegible] [illegible] rediret [illegible] [illegible] sacra cōmunione imbutis [illegible] [illegible] multitudine [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] multitudo [illegible] capita erigūt. colla tumētia ptēdūt: sibilos emittūt: ⁊ velut vim diuine virtutis sentiēs: supba quodā colla deponit. ⁊ sctī clemētis adiurationē māsuescūt. In noīe inqt ihū christi crucifixi pcipio tibi draco hostis nequissime: oēm feritatē depone: ⁊ cū oī sobole tua pessima deserta hoībus ⁊ ignota adeas loca: nulli hoīuꝫ nocēs: aut bestiarū. Rn̄dētibus oibus amē: sanctus stolā quā in collo gerebat ꝯposuit maximi q̄ illorū alligauit: ⁊ vsqꝫ ad flumē cōtiguū: qd salia dr̄ vinctū manibus ppijs adducēs: dū stolā recepit serpēs nusq̄ cōparuit: ⁊ quo deuenerit vsqꝫ hodie ignorat'. Purgatus est inde locus ab omni immūdicia serpētū ita mūdatus est: vt vix aliq̄n ibi paruissimus vermiculus reperiat'. Dīno eni noīe pesteo locū illū refugiunt. Cepit ab hic beatus pōtifex clericos instituere: ⁊ ipsos institutos ecclīasticos gradibus pmouere: ecclesias construere.

De Sancto Frontone Petragoricēsi. C. XLIII

Uir etiā sanctus frōto q̄ a pma etate deo deuotus ⁊ a petro aplo rome ordinat' atqꝫ [illegible] petragoricā in qua nat' ē pus destinatus epūs. lxx. monachos ibidē ad seruiēdū dño ꝯgregauit. dūqꝫ cū eis habitās ī ope dei cresceret. a squirio ciuitatis illius pside psecutionē patiebatur. Nā quos epūs p christi noīe baptizabat. ille gladio deputabat. Tādē relicta ciuitate cū nobilib' heremū decreuit petere nud'. Uocatisqꝫ fratrib' oibus ait eis. Quid nobis cū mūdo quē crucifixi' nobis. Magnū gerimus aīe detrimētū inter hoīes habitātes. Cumqꝫ placuisset fratrib'. ccc. bisacutis ⁊ sexlib' olei acceptis: exeuntes de ciuitate christo duce p desertā venerūt ad quēdā locū sup fluuiū dordonie: vbi draco magnus habitabat cū serpētū multitudie. Quod vidētes hi q̄ epm secuti fuerāt metu ducti ceperūt retrocedere. at ille in dño ꝯfidēs: orōni se pstrauit: nō baculū terrestrē sꝫ virtutē celestē inter eos osidēs ⁊ nusq̄ cōparuerūt. Cōuersantibus aūt eis in eodē loco ceperūt murmurare fratres dicētes. Nunqd sola in heremo castitatis ē custodia: ⁊ ī vrbib' nō est. An in heremo deus exaudit orātes quē semp delectat solatiū: cur itaqꝫ nō regressi in locū nostrū benedicimus deū. Audiēs vir sanctus eorū murmura: estuabat ⁊ p eis orabat. Nunq̄ tn̄ inter eos diuinorū canticorū cessauit officiū nec in penuria lacessentes vigilijs defuerunt. Quadā igit' die p' vigilias vocauit eos ad se ⁊ ait. Filioli mei si regnū dei q̄rimus: quid de escis corpalibus cogitamus. Nō opꝫ carnē fragilē pinguē vermibus exhibere. Quare ieiuniorū asellus gratiādus est ne gestire id pius quādo dedeo pabul' comedat q̄ paleas ne recalcitret ⁊ ductorē suū ad iracūdiā incitet. Quid nos carnis cura torquet morituri' modicarū: curā ergo nostri deo dimittamus ⁊ eius testamentum in ueamus dicentis. Non derelinquam te ⁊c̄.

Qualit' eū dñs in deserto visitauit. C. XLIIII.

Orante igit' eo p illis [illegible] [illegible] non est oblitus [illegible] angelo [illegible] squiriū visitauit: eidēqꝫ dixit. Epularis ī diuitijs splēdide ⁊ serui mei ī deserto pereūt fame. Festina ḡ diluculo ex domo q̄ tibi dedi seruis meis escas mittē. Qd si distuleris in se dei sui iuditiū excitabis. Hoc vt audiuit ille cor ei' cōsternatū est ī se tota nocte. Mane aūt ꝯsurgēs mestus amicos suos ⁊ domesticos vocauit visū exposuit: ⁊ si q̄s viā nosset vbi famuli christi in heremo habitarēt iterrogauit sꝫ nullū q̄ se nosse diceret iuenit. Alia vō nocte a sācto angelo visitatus graui plagarū cede pcussus. Mane iterū amicos adducit [illegible] exponit plagas ostēdit ⁊ q̄d faciē dū esset ꝯsuluit. Tādē vnus eorū cūctis sapiētior rn̄dit. Multitudo tibi camelorū abūdat. onera eos his escis q̄bus heremite vtunt': ⁊ dirige eos grādi onustos absqꝫ hoīe ductore: ⁊ si tibi a deo celi visitatio ē: ipse ad dn̄ū [illegible] puerorū suorū eos deducet: ⁊ depositis oneribus aīalia tua reuocabit illesa. Qd ⁊ factū ē. Fuerūt aūt. lxx. cameli cū oneribus directi Factū ē ḡ dū hora. ix. frēs hymnos oēs ī vnū celebrarēt: pmus ad fores excubat camelus. Quē vidēs epūs letus deū laudauit ⁊ pcepit dicēs. Camel' nobis alimoniā ferētibus pedes lauate: eisqꝫ cibaria date. Qd ⁊ fecerūt. En inqt oipotēs deus nr̄i recordatus: nobis alimoniā p grāꝫ suā direxit. nobis qꝫ sedēt. hus angelus eius camelos

pduxit. Non oīa tollamus. Sz dimidiorꝫ onerꝫ elogias dn̄o reuocemus. Qđ cū placuisset omnibus. xxxv. saccos in horreū recludēdos abstulit: aliorꝫ vo camelorꝫ. xxxv. onera in oīuz saccos refudit ne alij portare viderēt: alij leues abirēt: ⁊ benedicēs eos dimisit absqꝫ idicio vie. Qui p viā qua venerāt regressi sunt. Tunc squirius exultati one fretus qꝫ camelos oēs suscepti illesos exclamauit. Magnus ē deus christianorꝫ. rogo te vt oñdas mihi viā q̄ ambulez vbi famuli tui habitāt: ⁊ mihi baptismi grāz pbeāt. Tūc pfect⁹ ad locū puenit ⁊ a sancto epo baptismū petēs obtinuit: ⁊ vocauit nomē eius gregoriū. Et exinde q̄ pdē seruo dei pabula miserat: anniuersario tpe onera eisdem camelis imposita dirigebat.

De Sancto Memmio Cathelanensi. C. XLV.

Xgestis ei⁹. Sāctus quoqꝫ memmius de nobili genere rome oriūdus: cū a sctō petro aplō i epatū bñdictus fuisset: ⁊ ptib⁹ galliarꝫ verbū dn̄i pdicādo vna cū fribus (sctō dionysio paruꝫ futuro epo: ⁊ sctō euchario treuerī ciuitatis epo: ⁊ sctō sauiniāo ciuitati senonis futuro epo: ⁊ sctō sinitio ciuitatis suessionēs epo: ⁊ alijs. vj. epis sīl etiā donutiāo subdiacono: q̄ qsi ex vno vtero frēs i christo eē noscūt) dn̄o ipante directus est. Cūqꝫ a roma i. xviij. miliario ad māsionē diuertissent [illegible] domitianū defūctū fuisse cū aūt beat⁹ memi⁹ de ipso subdiacono ad solaciū ⁊ officiū occurrēti) trāsitū cognouisset. memorato sepito subdiacono otinuo ad sctm̄ petrꝫ reuersus lachrymabilit̄ ita suggessit. Dn̄e sctissime magister. cognoscat sctitas tua. domicianū subdiaconū quē mecū ad officiū [illegible] ⁊ vbū dn̄i getib⁹ pdicādū iussisti dirigē in itinē fuisse mō defūctuz. cū h̄ btissim⁹ petr⁹ audisset (cui potētia a dn̄o ligādi ⁊ soluēdi data esse dignoscit) diuia īspiratiōe pmotus. btō memio epo fiducialit̄ ita rūdit. Accipe fimbriam vestimēti mei: ⁊ reuerte ad locū sepulture sue ⁊ ea sup corpusculū eius iposita ita dices. ipat tibi dn̄s ihūs christ⁹ ⁊ magister nr̄ petr⁹: vt qualit̄ tibi ore suo i pñti vbo demādauit ita mecū ad vbū dn̄i getib⁹ pdicandū ambulare nō tardes: ⁊ lumē dn̄i qđ ē icorruptū ⁊ icognitū oīb⁹ patefiat. Accepta igit̄ ordinatiōe bti petri aplī. cū ad locū ipꝫ vbi defunct⁹ fuerat puenisset: ⁊ sup corpusculū ei⁹ vestimētū sctī pōtificis iposuisset: auxiliāte dn̄o otinuo surrexit icolumis q̄ mortu⁹ iacē videbat i puluē. Tūc ait ad eū sctūs memi⁹. Surge fratr̄ domiciane ⁊ noli tardare eam⁹ ad locū quo a sctō ⁊ magro nr̄o sum⁹ ōstinati. ad ciuitatē videlꝫ cathalanēsez q̄ a gētib⁹ ad itegꝫ tenet̄ recto itinē pperem⁹. Multas etiā v̄tutes p seruos suos dn̄s in itinē dignabat̄ ostēdere vbi recipiebāt̄ vel [illegible] ceci [illegible] surdi audiui vel in q̄ libet īfirmitate qs posit⁹ fuisset p bti memij pōtificis auxiliū si fide integra postulasset cōtinuo ad pstinā sanitatē nosciē puenisse.

De Miraculis eiusdem ⁊ bonis operibus. C. XLVI.

Vnqꝫ ad iā dictā ciuitatē cathalaniā puenissent [illegible] fuerāt ⁊ ipm pp getilitatis errorē: vel ingū duritie cordis eorꝫ (qđ pmere videbat̄) noluissent recipe. diuia inspiratiōe pmot⁹. vir sanct⁹ cū cōsilio mīstrorꝫ i oppido ipi⁹ ciuitatis speluca i deserto loco q̄ vocabat̄ buttaria fere miliario vno ōstinauit facē māsionē. vbi die noctuqꝫ vigilijs ⁊ orōnib⁹ vacabat. ipleuitqꝫ ibidē circulū āni. Cōtigit autē vt puer nobil' in fluuiolo q̄ ē ad portā ciuitatꝫ noīe nrutā. gurgite fati mun⁹ ipleset. Qđ cū parētib⁹ nūciatū fuisset: ⁊ sup corpusculum ipi⁹ plāctū validissimū excitarēt. cognitis v̄tutib⁹ q̄s sctūs mēmius in speluca residēs oñdebat. deuote ⁊ lachrymabilit̄ ad eū venerunt. postulātes vt filiū eorꝫ orōnib⁹ suis redderet icolumē. Qui genib⁹ i terra deuolut⁹. dn̄o fusis pcib⁹ supplicauit. Et anqꝫ man⁹ iposuissꝫ puer surrexit. Quē parētib⁹ astātib⁹ icolumē reddidit: eūqꝫ otinuo baptizauit. Dū igit̄ parētes ei⁹ tātaꝫ virtutē p seruū dei factā vidissent. postulabāt sacerdotē vt eū dignis honorib⁹ ad ciuitatē cathalanēsez (vbi ipꝫ antea pp gētilitatis errorē recipe noluerūt) ad pōtificalē cathedrā residēdo accederet: Et dū ipm cū sūma diligētia ogregata multitudie ppl'i ad ipaꝫ ciuitatē adducerēt: ad portā ipius loci obuios habuit leprosos tres: ⁊ cecos filiꝫ q̄b⁹ in noīe trinitatis iposuit vexillū crucis: ⁊ ad pstinā sanitatē ipsos pduxit. Ingressus itaqꝫ ciuitatē occurrit ei quidā homo demoniū hn̄s: quē continuo ad sanitatē pristinā reuocauit. Postea omni tpe vite sue paupes veste induit: ⁊ elemosynas dedit. Et dū ieiunijs vigilijsqꝫ assidue insisterꝫ omni pplo ad ipaꝫ cathalaniā vrbē aspiciēti baptismi grāz donauit ⁊ diuinis eos erudutiōib⁹: vt bon⁹ pastor assidue gubernauit annis xxx. Actor. Hec de btō petro ⁊ ei⁹ discipulis q̄ legim⁹ excerpsimus Nunc ad discipulos pauli stilum conuertamus.

De Sancta Tecla pauli discipula. C. XLVII

Xgestis eius. Cū paul⁹ apl's de antiochia iconium venisset ⁊ secū comites demaꝫ hermagorā: ⁊ alexādꝫ erariū discipulos fictos haberet audiēs onesiforus aduētū ei⁹ ei cū familia sua obuiauit: ⁊ ad signa (q̄ tit⁹ pdixerat) vidēs eū inter ceteros statura breuē naso aquilino vultu angelico ipm solū humilit̄ salutauit. Et cū indignati essent pdicti [illegible] [illegible] [illegible] hic nō videret [illegible] [illegible] [illegible] hos [illegible] pdicaret tecla virgo thamiro desposata [illegible] audiui [illegible] sermone eius [illegible] [illegible] nō recessit [illegible] eius theodia misit ad thamirꝫ ⁊ lugens filiā seductaꝫ accusauit grauissime sanctū paulū: cū ergo thamirus vxorē: theodia filiā ancille dominā pdere se viderēt: ⁊ eā cū luctu magno vocantes nihil pficerent paul⁹ interim raptus est ad carcerē. ⁊ tecla secuta est eū. Quam alij sequētes ⁊ quodā affectu ei copulatā vidēres. seditionē excitāt. ⁊ paulū ⁊ teclā ad iudicē tractos vociferātes accusant. Vñ paulus flagellat⁹ de vrbe expellit̄: tecla vo incēdio iudicata spōte in ignē pslijt. sꝫ ptin⁹ ita pluit: ⁊ terremot⁹ tātus fuit. vt ignē himber extingueret ⁊ terremotu plimi moreret̄. tecla igit̄ sic euasit: ⁊ ad locū vbi onesiforus in domo ei⁹ abscōdit⁹ erat latēter deuenit. Cū eni paul⁹ iā sex dies ieiunasset ⁊ tunicā suā p emēdis panib⁹ puero tradidissꝫ vidit eā puer venientē ⁊ pduxit eā ad paulū adhuc p ipa orātē. Cūqꝫ se inuicē vidētes gaudēt: tecla ad habitū viri tōdere se voluit vt paulū libere sequeret̄ sꝫ paul⁹ nō pmisit: verēs ne ipa aliqua [illegible] ne subita turbaret̄. Jubēs g̃ onesiforꝫ cū domo sua redire iconiū: cū tecla in antiochiā pfect⁹ est. Tūc quidā noīe alexāder antiocēsium pmus pulchritudie tecle allect⁹ ē: ⁊ cepit paulo plima polliceri. si eā sue traderet voluptati. Quā cū paul⁹ se nescire diceret: ⁊ ille eā publice amplexat⁹ fuissꝫ. illa nō ferēs iniuriā. iconiorꝫ nobilē se eē dixit: ⁊ ipꝫ accipiēs ipi⁹ clamidē laniauit ⁊ coronā ō capite quā portabat excussit. Tūc alexāder erubescēs q̄si sacrilegā iudici pñtauit: ⁊ ofitētē id se fecisse. ad bestias cōdēnauit. tecla aūt a iudice obtinēs ne vsqꝫ quo ꝫ bestias pugnaret ei⁹ castitas violaret̄: tradita ē triphene cuidā diuiti femie: cui⁹ filia nup d̄fūcta fuerat: vt ab ea iteriꝫ seruaret̄.

Qualit̄ bestiaꝫ seuiciā superauit fide. C. XLVIII.

Congregatis feris tecla sup caueaꝫ leene [illegible] leena pedes ei⁹ lingente pplis h̄ vidēs nimiū mirabat̄: tūc triphena rursus eā accepit ⁊ filia eius defūcta in sōnis ei apparēs vt teclā peregrinā loco filie custodiret: quaten⁹ ⁊ ipsa p se defūcta, oraret āmonuit. Cūqꝫ tecla p filia ei⁹ orasset: sequēti die alexander venit vt teclā expectāti pcōsuli ⁊ pplo ꝫ bestias pñtaret: sed triphena ita lugēdo ꝫ eū vociferata ē: vt etiā alexāder fugeret. Stratrocles igit̄ ex iussu pcōsulis eā pduxit: ⁊ triphena tenēs manū ei⁹ cū illa prexit: vt sic ad sepulchꝫ psecuta fuerat filiā suā scinulā ita ⁊ teclā sequeret̄ ad bestias pugnaturā. tecla aūt amarissime flens ⁊ p triphena supplicās. circūclamāte pplo ⁊ fremētib⁹ feris: de manu triphene rapit̄ ⁊ bestijs applicat̄. Inter quas pdicta leena currens ad pedes eius recubuit: ⁊ venientē vrsuz obuians ei cū impetu strāgulauit. Rursus quidā leo seuissimus alexādri dimittit̄ ⁊ obuiāte sibi leena ambo diutius ofligētes pariter moriunt̄. Tūc mulieres flere ceperūt eo qꝫ leenā que teclā adiuuerat defunctā viderūt: tecla autē vidēs fossā aqua ⁊ marinis beluis impletā: signās se ⁊ orās lꝫ cunctis phibētibus introiuit: ⁊ beluis sup aquā natātib⁹ q̄dā clara nebula teclā texit ita qꝫ nec ab hoībus nuda videri. nec a feris contigi potuit. Mulieres aūt circūflentes ⁊ ne a beluis vorarēt̄ timētes: ad eas diuersa aromata iactauerūt. ⁊ statim belue pre odoris abūdantia dormierūt: tūc iratus alexander pmissu iudicis duos tauros fortissimos quos hēbat ptulit ⁊ laminas ignitas erinib⁹ eorꝫ applicās ad eos teclā p manus ⁊ pedes ligauit. Sꝫ statim flāma funes cōbussit. Et fugientibus tauris tecla resoluta remāsit. Cūqꝫ triphena h̄ videns p timore semianimis in extasim pcidisset: alexāder sibi timēs proconsulez prostratus rogauit vt teclaꝫ solueret: ne forte cesar hos audiens pro triphena cognata sua totā ciuitatez deleret: tecla itaqꝫ sic soluta dimittit̄ ⁊ triphena ad clamorez populi suscitata: teclā amplectens. resurrectionez mortuorꝫ se credere cōfitet̄: cū ergo tecla triphenaꝫ cū multis alijs catheziꝫasset apud eā diebus. viij. fuisset ⁊ desiderans paulꝫ videre: p eo querēdo tonsurā ⁊ virilez habitum suscepisset cū quibusdā iuuenibus ad eū perrexit. Qui timuit ne aliqua tentatio accidisset. Quod illa intelligēs vt eā ofortaret baptizatam se esse dixit: ⁊ sic cū paulo eius hospitiuz introiuit. Dehinc ex licentia pauli iconiū pgens: ⁊ defuncto thamiro. matrē viuentē inueniēs. et q̄dē diuti⁹ pdicauit. Sꝫ cū cōuerti nō posset tecla in seleuciā abiens: ⁊ multos pdicādo cōuertens in tādē in pace quieuit.

De Quibusdā alijs pauli discipulis. C. XLIX.

Ceto:. Fuerunt etiam discipuli beati pauli apostoli et alij plures egregij ⁊ illustres in ecclesia dei vt timothe⁹ cui⁹ vitã iferi⁹ iserere ppo sui. ceteri quoq; quoꝝ gesta ad plenũ scripta nõ repperi: sed ex martyrilogio breuiter sumpta hic inserui. Nã.iiij.kl'.ian̄.apud arelatũ celebrat' natale sancti trophimi: cui⁹ meminit paul⁹ scribẽs ad thimotheũ qui ab eodẽ aplo ep̄s ordinat⁹: p̄fate vrbi p̄mus ob christi euangeliũ p̄dicãdum directus est. Ex cuius fonte vt papa zozimus scribit tota gallia fidei riuulos accepit. Itẽ pridie nonas ianuarij natale beati titi: qui ordinatus est a beato paulo aplo cretensiũ ep̄s: ac p̄dicationis officiũ fidelissime complens beatũ finẽ adeptus est: ibiq; sepult⁹ apud ecclesiã vbi fuerat dignus minister ↄstitut⁹. Itẽ.xuij.kl'.martij natale sancti onesimi de quo sanct⁹ paul⁹ scribit philemoni. Quẽ idem apl's ep̄m ordinãs p̄dicationisq; verbũ ei cõmittẽs: apud ephesiorũ ciuitatẽ reliquit. Hic romã p̄duct⁹ atq; ibi p fide christi lapidatus est: ⁊ inde ad locũ vbi fuerat ordinat⁹: corpus eius delatũ est. Item xiiij.kl'.iunij rome sancte potẽtiane virginis que post innumeros agones p⁹ multoꝝ martyꝝ venerabilẽ exhibitas sepulturas p⁹ oẽs facultates suas pauperib⁹ pro christo erogatas: tandẽ ad celos migrauit. Ipso die beati pudẽtis patris supradicte v̄ginis q̄ ab aplis christi in baptismo vestitus innocentẽ tunicã vsq; ad coronã vite immaculatã custodiuit ⁊ seruauit. Itẽ.v.kl'as.iulij apud galiciã beati crescẽtis discipuli sancti pauli apli. Qui in galliã trãsitũ faciẽs verbo p̄dicationis multos ad fidẽ christi cõuertit. Rediẽs v̄o ad gentẽ cui spãliter ep̄s fuit datus. galathas vsq; ad beatũ finẽ vite sue in opere dñi ↄfortauit. Itẽ.xiiij.kl'.aug⁹. natale sancti ephafire. qui a beato paulo tolosis ordinatus ep̄s clarus virtutib⁹. ibidẽ martyrij palmã pro ouibus sibi cõmendatis virili agone percepit. Item pridie idus decẽbris apud narbonã natale sancti pauli confessoris: quẽ beatus paulus apostolus ordinatũ eidẽ vrbi destinauit ep̄m. Quicũ eodem apostolo ad hispanias p̄dicandi gr̄a pergens ibidẽ relictus ẽ vbi p̄dicationis officio nõ segniter impleto clarus miraculis coronatus quieuit. Actor. Hec de principib⁹ ecclesie petro ⁊ paulo: q̄ sub nerone passi sunt: ac de eoꝝ discipulis quoꝝ tempora quib⁹ vl' mortem pro christo sibi illataꝫ sustulerũt vel in pace quieuerunt quia nobis incerta sunt: hic inserere nolumus. Nunc ad persecutionem neronis vnde digressi sumus redeamus. Sub hoc passi sũt sancti geruasius ⁊ prothasius filij sanctoꝝ vitalis ⁊ valerie vxoris eius ꝺ quorum passione primo dicemus.

De passione sanctorum vitalis ⁊ valerie vxoris eius. C. L.

Egestis eoꝝ. Sanctus vitalis miles cũ paulino iudice rauenna italie vrbẽ ingrederetur: cũ videret quẽdã medicũ christianũ post nimia tormẽta iussũ decollari in loco qui dicebat' ad palmas: q2 arbor palme antiqua ibi erat ⁊ ille medicus expauisset exclamauit ad eũ dicẽs. Noli frater vaticine medice qui alios curare ↄsuesti. teipsũ eterna morte occidere. Et qui p passiões nimias venisti ad palmã: nõ p̄das coronã tibi a dño p̄paratã. Que vaticinus audiens genuflexit: ⁊ penitẽs pauoris sui martyriũ libẽter accepit. Sanct⁹ aũt vitalis eũ fecit honorifice sepeliri. Et post hoc noluit venire vltra ad paulinũ dñm suũ. At ille iratus: tũ q2 ad eũ venire ↄtempsit: tũ q2 ita christianus erat detectus ꝙ etiã vaticinũ volentẽ sacrificare retraxit iussit eũ in eculeũ leuari. Tũc ait ad eũ sanctus vitalis. Stultissim⁹ es qui me putas decipere qui semp studui alios liberare. Et ait paulinus ministris. Ducite eũ ad palmã: ⁊ si sacrificare noluerit: facite foueam in terra donec perueniatis ad aquã eũq; supinũ deponite ⁊ terra ac lapidib⁹ obruẽtes dimittite. Qđ cũ factũ fuissꝫ sacerdos appollinis: q̄ hoc ↄsiliũ dederat; statim arrept⁹ a demone p.vij. dies isaniẽs in illo loco: ⁊ clamãs dicebat. Incẽdis me sancte vitalis: ⁊ die.vij. p̄cipitat⁹ in flumie expirauit. Ualeria aũt vxor sancti vitalis cũ vellet corp⁹ ei⁹ auferre a christianis ab ep̄o vitali in somnis p̄hibita ẽ. Que cũ rediret ad mediolanũ. incurrit hoies idol' imolãtes. Que cũ hortaret' vt idolis imolata comederet. rñdit. Christiana sũ: nõ lꝫ mihi de sacrificijs vestris mãducare. Quod illi audiẽtes tñ eã verberauerunt: ꝙ eã sui hoies vix vsq; ad mediolanum semiuecem p̄duxerũt ⁊ sic infra triduum migrauit ad dñm.

De Filijs eorum Geruasio ⁊ Prothasio ⁊ de sancto nazario ⁊ celso. C. LI.

Ost mortem itaq; parentũ suoꝝ geruasius ⁊ prothasius oĩa sua pauperib⁹ erogãtes: ⁊ familiã suã ingenuã facientes: manebãt cũ sancto nazario: qui oratoriũ edificabat: ⁊ ei celsus puer lapides porrigebat. Nazarius iste filius aphricani iudei: mĩris ꝑpetue ciuis romane. nobilis christiane symone iam deuicto a beato petro aplo baptizatus cũ esset annoꝝ.ix. valde mirabat': ꝙ mater sua legẽ baptismi: ⁊ pater suus legẽ sabbati sequebat'. Nutu tñ dei adherens matri sue sequebat' studia discipline romane. Quẽ cũ pater diligeret ⁊ ad ritũ iudeoꝝ trahere niteret' ne forte postea paganoꝝ ritibus inhereret: intellexit eũ sequi velle christũ: ⁊ pterritus nimis cepit ei obsistere: p̄tendẽs ei q̄ christianis ingerebãt' genera tormẽtoꝝ. Sed cũ eũ flectere nõ valeret: p̄mittẽte patre ad linũ papam cucurrit: ⁊ dñino baptizari se fecit. Cũq; constanter christũ deinceps p̄dicaret: timẽtes eius parentes eũ rogauerũt vt inde discederet ne quiq; pro tali cõfessione supplicijs interiret. Quib⁹ annuẽs.vij. sumarios plenos de diuitijs parentũ assumpsit: ⁊ ꝑfectus p ciuitates italie: eas pauperib⁹ erogãs decimo anno digressiõis sue a roma ad vrbẽ placentinã: deinde ad mediolanũ deuenit: vbi p̄dicãs ⁊ christianos inquirẽs inuenit geruasiũ ⁊ ꝓthasiũ sub anelino p̄fecto custodie mãcipatos. Quos necdũ vtpote generosos tormẽti efficerat: q2 se eos a suo ꝓposito p diutinã carceris macerationẽ reuocare putabat. Audito aũt ꝙ nazarius p̄dictos martyres aleret: cito ad p̄fectũ ptrahit' ⁊ in ↄfessione christi p̄durãs fustib⁹ verberat'. Et sic ex vrbe ꝓiectus dũ de loco in locũ pgeret: apparente sibi matre q̄ iã obierat ab ea monitus est vt causa p̄dicãdi ad gallias ꝑperaret. Cũq; venisset ad vrbẽ gallie q̄ dicit' gimellis: baptizatis ab eo plurimis: matrona quedã nobilis celsum filiũ suũ ei detulit. rogãs vt baptizatum instrueret ⁊ secũ deduceret. Qđ audiẽs darabius p̄ses galliaꝝ eũ cum celso puero vinctis retro manib⁹ ⁊ cathenis astrictis in carcerem trusit vt eos in crastino tormẽtaret. Tũc vxor sua misit ad eum dicens iudiciũ dolo plenũ vt innocẽtes occideret: ⁊ deos impotentes vindicare p̄sumeret. Quib⁹ verbis correpti⁹ p̄ses sanctos absoluit: sed ne ibi p̄dicare p̄sumerent imperauit.

De Constantia sanctoꝝ martyrum nazarij ⁊ celsi coram nerone. C. LII.

Reriens inde venit ad vrbẽ treueris: ⁊ ibi primus christũ p̄dicans ⁊ multos conuertens ecclesiã ibi fundauit ⁊ ↄsecrauit. Sed cornelius vicarius hꝰ nõ ferẽs: missis litteris intimauit neroni. At ille misit centum milites cũ alijs militib⁹ vt quererent eũ: sibiq; adducerent puniendũ. Quẽ in p̄dicta ecclesia inueniẽtes. ad neronẽ vinctũ ducebãt: ⁊ celsũ puer plorantẽ alapis cedẽtes vt sequeret' vrgebãt. Quos cũ nero vidisset iussit eos recludi donec eos exquisitis supplicijs ↄsummaret. Et cũ ad capiẽdas feras venatores misisset: subito feraꝝ multitudo viridariũ neronis irrupit: ⁊ multos armigeroꝝ ei⁹ occidẽs alios lacerauit intantũ vt nero turbatus defugeret: ⁊ vulnerato pede; vix ad palatiũ p̄ueniret: cuius vulneris dolore decumbẽs Tãdẽ nazarij meminit: ⁊ putauit deos iratos: q2 eũ viuere tandiu p̄misit: statuit' ergo nazarius ante eũ: ⁊ videns nero faciẽ eius istar solis putãs fãtastice se deludi: iussit vt deos adoraret ne horrẽda morte ↄsumpt⁹ oĩbus alijs in exemplũ veniret. Adduct⁹ igit' ad templũ impetrauit ab oĩbus vt exirẽt: ⁊ sic eo orãte oĩa idola cõfracta sunt. Querẽte aũt nerõe qđ nazarius in templo faceret: nũsũ est ei ꝙ magicis artib⁹ oĩa idola cõfregisset. His auditis reduct⁹ de tẽplo ĩ carcerem recludit' ⁊ sequenti die in mari p̄cipitari iubet' imperãte nautis nerone: vt si forte euaderet consequentes eũ igne comburerent: ⁊ cineres eius in mare proijcerent. Nazarius ergo cum celso puero sublati in nauẽ: cum essent in medio pelagi iactant' in aquas. Et statim mari pacato circa eos: eũ immensa tempestas desperatos nautas opprimeret: ⁊ quemlibet eoꝝ ppetrati in sanctos flagicij peniteret: ecce nazarius hilari facie cum celso puero super aquas apparuit. Et cũ renunciassent idolis: ad eos in nauem ascendit: ⁊ sedato mari ad vrbem genuensem cum eis p̄uenit.

De Passiõe dñm p̄dictoꝝ quatuor sanctoꝝ. C. LIII.

Azarius vero ⁊ celsus post hec ibi p̄dicantes mediolanũ ad sanctos geruasiũ ⁊ prothasium quos ibi reliquerant redierunt: qđ cum anolinus audisset (remanente celso in domo cuiusdã matrone) in exiliũ direxit: ⁊ hoc ipsũ neroni per litteras intimauit. Nazarius v̄o romã venit ⁊ patrẽ suũ iã senẽ ⁊ christianum inueniens quomõ cõuersus fuerit inquisiuit: at ille respõdit petrum apostolum sibi apparuisse: ⁊ vt sequeret' p̄cedentes se ad christũ: vxorẽ ⁊ filium monuisse. Sic ergo nazarius christũ ibi p̄dicans: minis ⁊ verberib⁹ pulsatus iterũ anolino p̄sidi p̄sentatus est ductusq; extra vrbẽ occulte pp populũ cum celso puero decollat'. Quos cũ christiani i hortulis posuissent: ipsa nocte apparentes cuidã nomine ceracon dixerũt ei: vt eos in domo pp nerone profundius sepeliret. Quib⁹ ille. Queso dñi: sanate filiã meã paraliticam. Constans inquiunt esto q2 salutabil'. Surgens ergo ⁊ filiã suã sanã inueniẽs: cũ ipsa ⁊ vxore sua

perrexit: ⁊ sanctos sicut ꝓmonuerant sepeliuit. Et post longũ temp⁹ deus eos sancto ambrosio reuelauit. Nã nazariũ inueniens q̃si ea dem hora sepultum miro odore fragrantem: integrũ ⁊ incorruptũ cũ capillis capitis ⁊ barba ad vrbẽ i ecclesia aplorũ trãstulit ⁊ ibi ho norifice tumulauit. Veniẽte aũt astasio comite. occurrerũt ei tẽplorũ põtifices geruasiũ ⁊ ꝓthasiũ accusantes. Cũ ergo ꝑsentie ei⁹ sisterẽ tur: hortatus est eos ad sacrificandũ. Cũ ergo geruasi⁹ cõtraria diis rideret: tã diu plumbatis cesus donec spiritum exalaret. Quo mor tuo iussit adesse ꝓthasiũ. monẽs eũ ne similẽ sortiret̃ interitũ. At ille renuens fustibus cedit̃: ⁊ adhuc in eodem ꝑmanens decollat̃. quos quidam philosophus cũ filio suo sepeliuit ⁊ deus beato ambrosio eos circa annum dñi. ccclxxxvij. reuelauit.

¶ Passio Sanctorũ ꝓcessi ⁊ martiniani. C. LIIII.

Ex gestis eorũ. Sed ⁊ cũ p⁹ morẽ symonis ma gi petrus ⁊ paul⁹ in vno carcere cõclu dusi essent: ⁊ oẽs ad se veniẽtes a varijs infirmitatib⁹ li berarẽt: ꝓcessus ⁊ martinianus milites custodiebãt eos ⁊ videntes miracula eorũ dixerũt eis. Viri nostis ꝙ nero iꝑator vos tradidit obliuioni. Iã enĩ ix. mẽses sunt ꝙ in custodia estis. Roga mus ergo vos vt nos baptizetis ⁊ liberi abeatis. Tũc baptizati sunt cũ. xlvij. qui erãt in carcere. Et sic exierũt inde petrus ⁊ paul⁹. Petr⁹ aũt venit ad portã appiã: ⁊ cũ demolitã haberet tibiã de cõpedib⁹: cecidit ei fasciola ante sepẽ. Procedẽs aũt vidit dñm ihesũ quẽ co gnoscẽs dixit ei. Dñe quo vadis. Et dñs. Redeo romã iterũ crucifigi tu aũt redi romã. Et redijt petrus romã. Paulinus vero magister offi cij audiẽs ꝓcessum ⁊ martinianũ eẽ christianos: misit ⁊ tenuit eos ⁊ in carcerẽ reclusit. Sequẽti die cũ ei assisterent. monuit eos multis modis vt sacrificijs ꝯsentirent: sed cũ monitis eius penitus obuia rent. iussit os eorũ lapidibus tundi: ⁊ in eculeis suspensos neruis at trahi: ⁊ fustibus cedi: ⁊ eorũ latera flammis vri. Et cũ gaudẽtes psal lerent: ⁊ ille iussisset eos scorpionibus castigari: ipse vnũ oculum ꝑ didit ⁊ reclusis in carcerem sanctis: ⁊ post triduũ arreptus a demõe expirauit. Tunc filius eius popin⁹ intimauit cesareo ꝑfecto: ⁊ ille ne roni. Nero aũt iussit eos velociter decollari.

¶ Passio Sanctorũ timothei ⁊ appollinaris. C. LV.

Ex gestis eorũ. Sub nerone quoq; thimothe⁹ li padio ꝑside ꝑcipiẽte cũ sacrificare nollet: ⁊ grauiter torqueret̃: calx viua ⁊ acetũ plagis ei⁹ infigit̃. At ille gratias agebat q̃si nil patiẽs vngeret̃: vn⁹ aũt de astantibus noĩe appollinaris vidit duos angelos stãtes ad la tera eius: ⁊ dicẽtes ei, ꝯfortare thimothee: q2 missi sumus ad te vt vi deas q̃ agunt̃ in celis. Erige caput tuũ ⁊ vide ⁊ aspiciens vidit celos aptos ⁊ ihesũ sedentẽ ad dexterã patris: coronã gerẽtẽ ex gẽmis ⁊ dicentẽ sibi. Thimothee hec corona tibi ꝑparata est: ⁊ accipies eam die tertia de manibus meis: Et post hoc angeli ꝯfortãtes eũ abierũt in celũ. Appollinaris aũt hoc vidẽs ⁊ audiẽs: procidit ad pedes ei⁹ rogãs vt pro se oraret: eo ꝙ hoc vidisset ⁊ audisset. Tũc ꝑses confu sus cũ in os appollinaris plumbũ bulliens infudisset: factũ est frigi dum tanq̃ glacies. Quo miraculo cũ multi crederent: missi sunt thi mothe⁹ ⁊ appollinaris in carcerẽ: vt excogitatis supplicijs deperirẽt. Ad illos plurimi sũt secuti: ⁊ in eadẽ nocte a mauro ꝑsbytero bapti zati. appollinaris aũt tũc baptizat⁹ vidit celos aptos: ⁊ angelũ dei di centẽ sibi audiẽtib⁹ cũctis. Beat⁹ es appollinaris ⁊ qui tecũ bapti zant̃. q2 cras in celũ suscipient̃: altera aũt die oẽs qui crediderãt: ꝑsi di statuunt̃: ⁊ nolẽtes sacrificare pariter decollãt̃: sequẽti die timo theus ⁊ appollinaris ꝯtradicẽtes ꝑsidi: capite puniunt̃: statim autẽ iaculus igneus de celo cadens: dextrũ humerũ ꝑsidis introiuit: ⁊ ꝑsi dus a demonio raptus: mala morte vitam finiuit.

¶ De Quibusdã alijs sub nerone passis. C. LVI.

Ex cro. Quidã etiã alij passi sunt sub nerone quorũ gesta ad plenũ nõ reperi sed ex martyrolo gio abbreuiata accepi. Nã, ij. idus martij celebrat̃ rome natale sanctorũ martyrũ. xlvij. qui baptizati sunt a btõ pe tro apsõ. cũ teneret̃ in custodia mamertini cũ coaplõ suo paulo. vbi ꝑ nouẽ mẽses detẽti sunt: qui oẽs sub deuotissima fidei ꝯfessiõe ne roniano gladio cõsumpti sunt. Itẽ. xvj. kl. iunij. in tuscia sancti tor petis martyris. Hic ꝑmo in officio neronis magnus fuit. Sz postea ꝓ fide christi iubẽte eodẽ cesare alapis cedit̃: vberib⁹ diutissime af ficit̃: bestijs deuorãdus traditur. sed minime leditur. Tandem vero decollatione martyrium suum. iii kal maij compleuit. Sed tamen eius festiuitas celebrius hic recolitur. Item apud miceriam natale sanctorũ martyrũ felicis ⁊ ꝯstantie: qui sub nerone passi sunt. Sanct⁹ quoq; marcus euãgelista passus est ⁊ mortu⁹. viij. neronis anno: vt dicit hieronymus in libro de illustribus viris.

¶ De Gestis Sancti Marci euangeliste. C. LVII

Ex gestis eius. Hic ꝑmo in tota egypti regio ne ⁊ in lybia ꝑdicauit euãgeliũ. cũ aũt venisset alexandriã: mox vt vrbẽ ingressus est calciamen tũ eius disruptũ est: qđ ipse itelligẽs ait. Vere iter meũ expeditũ est. quẽdã vero ꝯspiciens qui suere vetera solitus erat: cal ciamẽtũ tradidit corrigendũ: qui cũ faceret: sinistrã manũ vulnera uit: ⁊ exclamauit vnus deus: audiens marcus ꝙ ille dixerat vn⁹ de⁹ ait intra se gaudens. Prosperũ fecit deus iter meũ. ⁊ expuens in ter ram vnxit manũ viri dicẽs: in nomine ihesu christi filij dei. Et cõfe stim sanata est manus eis: qui ꝯsiderãs tantã viri potentiã: ⁊ verbi eius efficaciã: ac vite cõtinentiã: rogauit eũ ⁊ coegit vt declinaret in domũ eius ⁊ comederet panẽ. ingressus aũt marcus benedixit do mui eius: ⁊ orauit ⁊ euãgelizauit illi ihesũ: credidit ergo ille ⁊ dom⁹ eius: ⁊ magna multitudo loci illius marco docente: ⁊ signa ac ꝓdi gia faciẽte: audiẽtes aũt viri ciuitatis ꝙ galile⁹ quidã illuc venisset: qui deorũ sacrificia destrueret: ⁊ eorũ cerimonias prohiberet: quere bant eũ interficere ponẽtes ei insidias: qui agnoscens eorũ cõsilia or dinauit ibi epm̃ pactatũ hospitẽ suũ nomine anianum ⁊ presbyte ros ⁊ clericos: perrexitq; pentapolim: ⁊ ibi cõmoratus duob⁹ annis ꝯfortatis fratribus ⁊ ordinatis epis ⁊ clericis ꝑ regiões illas: alexã driam redijt. vbi fratres reperit ꝯfortatos i gratia. ⁊ ecclesiã ab eis factã in loco qui vocatur buculi. i. bubulci iuxta mare sub rupibus. Cognoscentes autẽ propheta sanctum aduenisse: repleti sunt liuo re ꝓpter miracula que eum facere compererant: fremebantq; dentis bus in spectaculis idolorum suorum.

¶ De Passione eiusdem. C. LVIII.

Actum est aũt vt paschalis nostra festiui tas occurreret viij. kl. maij quo tpe serapica eorũ agebat̃ celebritas. Hac igit̃ opportuni tate adunati: insidiatores protinus dirigunt̃: qui reperi unt eũ oblationis orationẽ diuine maiestati secretissime celebrãtẽ. Miseruntq; funẽ in collo eius: ⁊ trahentes dicebãt. Trahamus buba lum ad locũ buculi. Qui cũ traheret̃ christo grãs agebat: ꝙ ꝓ eius noĩe hoc pati dignus habitus erat. Erãtq; carnes eius defluẽtes in terrã: ⁊ saxa inficiebant̃ sanguine eius. Cũq; vespere factũ esset mi serunt eũ in carcerẽ: vsq; dũ pertractarent quali morte eũ disperde rent. Circa mediã vero noctẽ clausis hostijs: ⁊ custodibus ante se dor miẽtibus terremotus factus est magnus. Et angel⁹ dñi descẽdens tetigit eũ dicens. Famule dei marce ꝓpagator sanctissimorũ ꝑ egy ptũ decretorũ. ecce nomẽ tuũ in libro vite celestis ascriptũ est. soci usq; factus es supernarũ virtutũ q̃ in celis spiritũ tuũ suscipiẽt. Tunc beat⁹ marcus grãs egit dño ihesu christo. qui ⁊ ipse venit ad eũ in eo habitu ⁊ forma qua fuerat cũ discipulis suis anteq̃ pateret̃ ⁊ ait. Pax tibi marce. Deinde abijt. Mane aũt facto eijciẽtes eũ d custo dia: miserũt iterũ funẽ in collo eius: ⁊ trahebãt eũ dicentes. Trahite bubalũ ad locũ buculi. Qui cũ traheret̃ grãs agẽs deo ait. In man⁹ tuas dñe cõmẽdo spm̃ meũ. Hec dicẽs spm̃ tradidit. immanis autẽ multitudo gentiliũ ignẽ succẽdentes voluerũt reliquias sanctas cõ burere. Tunc ꝓuidentia dei valida tempestas exorta est: ⁊ procella venti vehemens facta est. Sol quoq; subtraxit radios suos: ⁊ toni trus grauis fuerunt: himbresq; plurimi a mane vsq; ad vesperã: ita vt habitacula multorũ corruerẽt pluresq; morerent̃. Quod vidẽtes custodes metuentes dimiserunt sanctum corpus ⁊ fugerunt. Viri autẽ religiosi collegerunt illud ⁊ detulerunt vbi orationes soliti erãt dño celebrare. Dormiuit autem beatus marcus pamus dñi nostri ihesu christi martyr apud alexandriam egypti.

¶ De Signis ⁊ causa euersionis Hierusalem. C. LIX.

Hugo floriacensis iii libro. Per idem tempus festo procuratori iudee successit albinus: ⁊ albino florus qui ꝑsente beronice regis agrippe sorore: que ad templũ religionis causa venerat honorabiles viros hier rosolymis die solẽni flagris verberauit: ⁊ patibulis subfixit: vt iudeo rum ꝑtinaciã hoc cõtumelia penitus annihilaret. Qđ nõ ferentes iu dei: cõtra romanos rebellare ceperunt ad quos domandos mittit̃ a cesare vespasianus magister militie romanorũ: titũ filiũ maiorẽ ha bẽs inter legatos. Nã cesar nero in re militari nihil audebat delicijs luxu lasciuiaq; resolutus. Eusebius in historia ecclesiastica lib. ii. Josephus quoq; scribẽs quãte clades iudeorũ gentẽ ꝑuaserunt per omnẽ syriã: in seditiosos iudeorũ atrocissimã refert exercitã fuisse se uitiam: ita vt etiã illi q̃ ꝑ vrbes singulas admixti gẽtib⁹ cõmanebãt in hostiũ numero cõputarent̃ vt videres repletas inhumatis corpo rib⁹ ciuitates: iacẽtes mortuos sil' cũ paruulis senes feminarũ absq; vlla sexus reuerẽtia nuda in publico rorataq; cadauera atq; vtraque

fam, puinciā innumeris malis refertā. Sed cū tam diro hoc ⁊ atroci spectaculo multo grauius eos futuros ⁊ p dies augentū maloꝝ metus ⁊ formido terrebat. Josephus de bello iudaico li. vij. Cetera quoqꝫ pdigia futurā iudeoꝝ solitudinē pnūciantia pcesserūt. Nā supra ciuitatē sydus stetit gladio sile ⁊ p anū pseuerauit cometes. Et. vij. die april' ad festū azimoꝝ pplo conueniēte. ix. hora noct' circa arā ⁊ circa templū tm̄ lumē effulsit: vt clarissim⁹ dies putaret' ⁊ h̄ vsqꝫ ad dimidiā pmāsit horā. eodē quoqꝫ festo die cū ad hostiū duceret' bos agnū in medio phano peperit. Sꝫ ⁊ orientalis porta templi cū esset enea atqꝫ grauissima ⁊ p⁹ meridiē vix a. xx. hoib⁹ clauderet' serisqꝫ ferro iūctis obseraret' pessulosqꝫ altos hret in saxeum limen dimissos vno ppetuo lapide fabricatū visa ē hora noct'. vj. spōte patefa. Hoc aūt p custodes tēpli magistratui nūciatis ascēdit ille eiꝫqꝫ ei potuit claudē. Sꝫ h̄ monstra ipit a boni augurii ee videbat' pu dētib⁹ vo mali futuri. Preť h̄ añ solis occasū visi sūt p inane ferrei currus totis regionib⁹ ⁊ armate acies circūfuse. Die aūt festo pēthecostes nocte sacerdotes intimū templū more suo ad diuinas res celebrandas ingressi. pmū quidē motū quendā ac strepitū senserunt postea vo subitā vocē audierūt que diceret. migremus hinc.

De Jhesu filio anani. C. LX.

Jhesus eni quidā fili⁹ anani plebei⁹ ⁊ rustic⁹ quartusdecimo añ qꝫ bellū ... accederet in summa pace ciuitatis atqꝫ opulētia cū ad diē festū venisset exclamare cepit. vox ab occidēte. vox a qttuor vētis. vox i hierosolymā ⁊ templū: vox in oēm hūc pplm. Et iterdiu noctuqꝫ p oēs vicos ciuitat' clamitās circūibat. Nōnulli aūt viroꝝ in signū aduersū oē indigne ferētes hoiem corripuerūt: ⁊ multis verberib⁹ affecerūt. ille tñ eadē q̄ pri⁹ vociferās psonabat ductusqꝫ ad pfectū romanū atqꝫ ibi plagis vsqꝫ ad ossa lacerat⁹: nec supplex fuit: nec lachrymauit: sꝫ vt poterat inclinās maxie flebilē vocē ad singulos ict⁹ vt poterat rñdebat. Ue ve hierosolymis. Prefecto aūt iterrogāti q̄ esset vl' vñ esset aut cur ita diceret. nihil retulit. nec cessauit a luctu miserie ciuitatis: donec eū pfect⁹ fure iudicatū dimisit: ille aūt vsqꝫ ad belli tp̄s vociferās: nec impcat' e cuiqꝫ: cū in dies singl'os mulctabatur: neqꝫ vberāti cōuiciabat': nec victū offerētibus bñdicebat. sꝫ sola mīsio aderat oēs triste pſagiū: maxie aūt dieb⁹ festis vociferabat': idqꝫ p ānos. vij. ⁊. v. mēses continuos faciēs in voce raucior fuit in q̄ lacrimauit: donec obsidiōis tpe ipa re pfectis auguriis requieuit. Supra murū enī circumiēs. Jteꝫ ve ve ciuitati ⁊ pplo ⁊ phano voce magna clamabat cū aūt ad extremū addidisset: ve etiā mihi. lapis tormento missus statim eū pcussit: aīamqꝫ adhuc oia illa lugentē dimisit.

De Ultia dispsiōe aploꝝ ceteroruqꝫ discipuloꝝ. C. LXI.

Eusebius in ecclesiastica historia li. ij. Igit' xl. annis p⁹ ascensiū saluatoris ... deoꝝ pena dilata ē in quib⁹ apli oēs pcipue tñ iacobus frater dñi hierosolymitan⁹ epō cōstitut⁹ indesinēter populū cōmisse impietatis admonebat. si forte possent penitere p scelere ⁊ vltrices flāmas lachrymaꝝ vbertate restinguere. Cūqꝫ iudei vebitis cladibus vrgerent': sancti apli dñi ceteriqꝫ discipuli ad pdicandū verbū dei p singulas quoqꝫ orbis terre puincias diriment'. Thomas sicut nobis tradit' sortitus est parthos: matheus ethyopiā: bartholomeus indiam citeriorē: andreas scythiam iohannes asyā. Ubi apud ephesum cōmoratus est ⁊ defunctus. petrus ponthū galaciā bithiniā: capadociā. ceterasqꝫ finies prinicias. Judeis tñ dūtaxat pdicans circuisse depahendit': ⁊ ad vltimū in vrbe rome commorat'. vbi ⁊ crucifixus est deorsum capite dimerso. Quod ipsuꝫ ita fieri deprecatus est: ne coequari dño videret'. De paulo aūt quid dicā. qui ab hierusalē vsqꝫ ad illiricū repleuit euangeliū christi: ⁊ ad vltimuꝫ sub nerone martyriū duxit. Hoc itaqꝫ p ordinem in. iij. libro explanationē genes' origenes exposuit. Ecclesia quoqꝫ que hierosolymis fuerat congregata. responso a deo accepto emigrare iubet': ⁊ trāsit ad oppidū quoddā pellā noie trans iordanē: quo ablatis abvrbe sc̄tis ⁊ iustis viris vindicte celesti fieret locus. tam de vrbe sacrilega q̄ de pplo impio p excidiū patriesuersionēqꝫ sumende. Actoꝝ. De gestis petri ⁊ pauli apostoloꝝ ⁊ beati marci iaꝫ supra diximus. Nūc de ceteris sermonem ordinamur.

De Aduentu sancti Thome in andronopolim. C. LXII.

Ex gestis ei⁹ Thomas igit' qui ⁊ didim⁹ cum esset apd cesareā apparuit ei dñs ihesus dicens ei. Rex indoꝝ gundofor⁹ misit pposituꝫ suū ad syriā querere hoiēꝫ architectonica arte eruditum. Uade cū eo. qꝛ ego tecū sū. Et cū indos mihi acqsieris cū corona martyrij venies ad me. Cui thomas. De⁹ me⁹ es tu: ⁊ ego seruus tu⁹: fiat voluntas tua. hec eo dicēte pposit⁹ ille noie abbanes deābulās de nauí deambulabat iuxta mare in foro rep venaliū. Dñs aūt accessit ad eū ⁊ ait. Quid cōparare vis o iuuenis. Qui rñdit. Dñs me⁹ misit me huc vt cōducā artifices: qui romano ope sibi palaciū cōstruant. Cui dño: habeo inquit seruū mihi fidelē ⁊ idoneū quem ad ciuitates vniuersas iā misi: ⁊ qcqd laborare mihi laboꝝ suoꝝ mercedē apportare. hūc ḡ tecū mittā: vt expletis oibus eū facias ad me cū honore remeare. Qđ ille audiēs: gauisus ē valde. Et cōuocās dñs thomā. tradidit eū in manu abbanes: ⁊ abscessit. Et cū nauigarēt: ait abbanes ad thomā. Quid scire potes de his artib⁹. Qui rñdit. colloco fundamenta q̄ nunq̄ veterescūt. Extruo parētes qui nunq̄ corruūt. facio cundras ⁊ fenestras ⁊ erigo fabricas: oīa que in structura necessaria dicūt ego facio. Et quātos volueris mihi dare discipulos ego docebo. Cui rñdit abbanes. Magnus est vir iste q̄ tales hꝫ seruos ⁊ melior quouis rege cui thomas. Fili⁹ vnicus regis est q̄ tenet imperium vltra cuius in montib⁹ supius: vbi hostis introire nūq̄ pōt. Ubi null⁹ pmitus moritur infirm⁹ null⁹ aliquo indigēs: cū hec ⁊ his silia loquerentur pleno ventis ⁊ psperis. vij. die tenuerūt ciuitatē andronopolim: cuius rex filiā suā nuptui tradebat. Precones quoqꝫ clamabāt p ciuitatē vt oēs interessent: nuptiali ⁊ regali cōuiuio: diues: paup: nobilis: ⁊ ignobilis: ciuis ⁊ peregrinus. Et quicūqꝫ non venirent regem offenderent.

Qualiť Euꝫ cātatrix in cōuiuio manifestauit. C. LXIII.

Contigit ergo ⁊ abbanē cū thoma introisse ad cōuiuiū. Interea cātatrix cū tybia circuibat: ⁊ circa singulos vnicuiqꝫ laudē canebat. At vbi venit ad thomā diuti⁹ imorata est stupēs hominē nō māducantē neqꝫ bibētē: sꝫ oculos ad celū fixos hñtē: itelleritqꝫ hūc hebreū esse: ⁊ deū celi orare. Erant. n. ⁊ ipsa hebrea ⁊ cepit hebraice canere. Un⁹ ē deus hebreoꝝ: q̄ creauit oīa: ipse fecit celū ⁊ terrā ⁊ fundauit maria. Audiēs h̄ apostolus plus orabat ⁊ ardenti⁹ puellā hebreā verba veritatis canentē eadē repetere admonebat. Tūc pincerna increpās apl'm qꝛ neqꝫ māducaret neqꝫ biberet palmā dedit i faciē eius: cui dixit aplu's. Meli⁹ est vt tibi in futuro seculo dei' indulgētia vbi null⁹ plage finis occurrit. iste aūt tibi reddet: vt ipse intereas: man⁹ vo que me pcussit a canib⁹ rosa huc apportet': hoc aūt hebraico sermōe dixit: nullusqꝫ excepta puella hebrea itellexit. Pincerna igit' egressus ē vt aquā deferret a fōte. quē leo inuasit ⁊ bibens sanguinē ei⁹ abijt. Canes vo cōmedebāt mēbra ei⁹. E quib⁹ vn⁹ niger canis dexterā manū ei⁹ in ore suo ferēs in medio cōuiuij aportauit. Qđ vidētes cūcti obstupuerūt. ipa aūt cātatrix iactans tybias suas ⁊ currēs cepit osculari pedes apl'i ⁊ dicere oibus: h̄ homo aut ppheta aut apl's dei est. Nam qua hora pincerna dedit palmā i faciē eius: dixit hebraice hoc quod et euenit.

De Filia regis ⁊ eius spōso quos ad fidē ⁊ castitatem conuertit. C. LXIIII.

Cunqꝫ de strepitu hoīm rex inquireret ⁊ h̄ ex ordine audiret fecit ad se vocari aplm rogauitqꝫ eū vt bñdiceret filiā suā vna cū sponso suo. Qui ingressus cū rege thalamū: posuit manū sup capita eoꝝ amboꝝ ⁊ ait. Deus abrahā isaac ⁊ iacob bñdic adolescētes istos ⁊ semina semē vite in mētib⁹ eoꝝ. P⁹ h̄ cū spōsus aplm deduceret: iuuenis palme plenus dactilo in manus apl'i⁹ apparuit ⁊ gaudēs intro cucurrit ad sponsaꝫ suā: deditqꝫ ei: ⁊ gustauit de fructu ei⁹: cūqꝫ gustassent ambo: subito soporati sōnū hmōi viderūt: qꝛ q̄si rex gēmatus i medio eoꝝ stās amplecteret' vtrosqꝫ dicēs. Apl's me⁹ bñdixit vos vt eterne vite pcipes efficiamini. Euigilātes aūt cū hec sibi narrarēt q̄ viderāt apparuit eis thomas dicēs. Rex me⁹ in visiōe vobis locut⁹ ē: ⁊ me huc clausis ianuis itroduxit vt bñdictio mea sup vos fructificet: habetis. n. itegritatē q̄ est oiuꝫ regia virtutū ⁊ fruct⁹ salutis ppetue. Uirginitas soror ē angeloꝝ: victoria libidinū ⁊ oium bonor possessio. Cunqꝫ hec ⁊ alia que ab aplo docebant' gratanter audissent baptismatis vnda sanctificans eos: nauigauit. Post hoc misit vnū ex discipulis suis vt in eadē ciuitate cōsistēs ordinaret ecclesiam in qua multus ppl's deo acquisitus est. Et est ibi sedes thome apl'i ⁊ fides catholica vsqꝫ hodie: ipse aūt puer dionysius noie fact⁹ epē sponsam suā noie pelagiā sacro velamine cōsecrauit. Que post obitū eius duplex martyriū in se tenuit. vnū qꝛ virū habere contempsit: alterum quia idolis sacrificare noluit. Et his duabus ex causis sententiam decollationis accepit.

De Palatio spirituali: qđ indie regi extruxit. C. LXV.

Cum aūt venisset apl's ad fines indie ciuitatē īgressus abbanes ad regem nunciauit eum. Rex autem vt vidit illum ait. Dic modo quo ordine potes hic palatium instruere. Thomas autē apphēdens arun

dine metiri cepit: et dicere. Primo proaulium: secundo salutatorium
tertio consistorium: quarto tricorinū etc. Rex autē considerās ait. Ue
re artifex es: et decet te regib' ministrare. Relinquēs autē illi pecuni
as infinitas abijt. Apls autē cepit circuire p vicinas ciuitates et pdi
care verbū dei: baptizare credētes: abūdanter largiri bona paupib'.
Sicq; p biēniū quo rex gundofor' absens fuit: innumerabilē dño po
pulū acqsiuit: clericos ordinauit ecclesias fabricauit. Cū autē venis
set rex: et qd factū erat dephēdisset: iussit aplm simul cū abbane: fer
ro vinctos in ima carceris trudi. Et qz frater regis ipsius in extremis
iam vite langueret: interfectionem eoz distulit. Cūq; cogitaret eos
viuos excoriare et sic eos flāmis tradere: moriē frater eius noie Gad.
Et fact' est luctus intolerabilis. Cūq; purpura et gēmis regalib' or
nassent corpus iussit ex purpureis lapidibus memoriā extrui: ipsum
q; in labro purpureo poni. Et dum moras sepulture eius traherent:
ipse quarta die mortuus hora prima surrexit omnibusq; admiratio
ne in pauorem et silentium conuersis ait regi. Audi frater iste homo
quem disponebas excoriare et incendere amicus dei est: et omnes an
geli dei ei famulanē. Nam anima mea ab angelis in celū deducta ē:
et ostensum est mihi ab eis palacium: qd ille tibi fabricauit eo ordie
quo tibi se instructurum disposuit. Ego autē considerans eius pulchri
tudinē dixi. Utinā mererer in eo hostiarius fieri. Respōdētes angeli dixe
runt. Frat' tu' indignū se eo fecit: si vis in eo manere: rogabimus p te
dñm nostz ihesum christū et iubet te resuscitari. Uade et eme ab
illud frat' tuus: vt recipiat pecunias: qs se estimat pdidisse. Hec dicēs
cepit ire festināter ad carcerē ingressusq; misit se ad pedes apli plo
rās: et postulās veniā fratri suo. Et abiectis statim vinculis: eduxit
eum de carcere: cui egrediēti occurrit rex: et ipse aduolat' pedibus
ei' veniam postulabat. Dixit ergo ei apls. Multū vobis pstitit dñs me
us ihesus christ': vt ostenderet vobis secreta. Ecce et puincie et ciui
tates ecclesijs plene sunt. Parati ergo estote vt sanctificemini: et loci ad
fontis regni eterni perpetui participes efficiamini. Dixit ei gad. Pa
latium quod fratri meo fabricasti conspexi: et petentib' angelis dei ve
illud emerem merui: cui Thomas hoc in potestate fratris tui est: cui
rex ait. Qd mihi fabricatum est: credo qz meum erit: tibi vero fabricet
alterz apls. Qz si non potuerit aliud fabricare: istud vnum nobis am
bobus sufficiet: ait autem apls. Hoc vos scire volo: qz innumerabi
lia sunt in celo palatia instructa: q precio fidei cōparanē. Cūq; exijsset
fama apostoli per indos venit ad eū multitudo cū varijs egritudini
bus laborantib'. Quos oēs in vnum congregari apls pcipiens: ipse in
medio eoz stans: et man' suas ad celos expandēs orauit p eis. Et cū
illi q iam docti erāt respōdissent amen: venit coruscus sup eos: ita vt
oēs se putarēt ictu fulguris interisse. Jacuerūt autē pstrati simul cū
apostolo p mediam fere horam. Erigens autē se apostolus clamauit
dicens omnib'. Surgite qz dñs meus ihesus christ' sicut fulgur ve
nit: et ipse vos saluauit. Qui omnes exurgentes sani glorificabāt de
um: ascendens autē apls supra petram vt a cūctis videri posset facto
silentio docuit eos viā salutis: et baptizati sunt septē milia viroz: ex
ceptis mulieribus et paruulis.

De martirio ei' in superiore india vbi p christo pass' ē. C. LXVI

Rofectus est autē apostolus ad supe
riorē indiā p reuelationē: et
ad opinionē ei' oēs populi festinabant. Uidētes ergo signa
et pdigia q faciebat: pdicationē ei' cōtēnere nō poterāt.
caricus autē regis migdei cognatus: iratus contra aplm pter vxorem
suā migdoniā que doctrine illi' adherebat impetrauit a rege ipso:
vt tent' apls mitteret in carcerē. Et tandē eodē caricio regē instigā
te contra eum rex iussit lancas ferreas igniri: et pcepit excalciari aposto
lū: vt pedib' nudis supra stās hoc dolore deficeret. Statimq; pru
pit aqua et extincte sunt lancee. Et ait apls hoc non pter me sz ppē
te fecit deus: vt vel sic credas. Dixit ei caric'. Jube eū in fornacē ter
mar mitti. Qd cum fieri iussisset rex: terme vltra calere nō potuerūt.
Unū apostol' altera die egressus est incolumis. Tūc caric' dixit re
gi. Fac ipsum sacrificare deo soli: et iraz incurret dei sui: qui liberat eū
ab his que ei inferunē. Erat autē statua solis facta ex auro: habēs q
drigam equoz aureā: et currū habens effusum: qsi cursu rapido age
bat ad celos. Introduxerūt ergo apostolū i tēplū: ducētes choros ri
tu suo: et virgines cantātes cum liris et tibijs et tympanis et thuribu
lis: et cū introisset: ait ad simulachrū: adiuro te demon qui in isto si
mulacro lates: in noie dñi nostri ihesu christi: quē iudei crucifixerūt
vt exeas et stes añ me. Egressus demon stetit añ eū: ita vt solus aplo
videret eū: et dixit ei. Ego corde colo dñz ihesum christū: mox autē vt
posuero genua mea in terra: et dixero tibi vt cōfringas idolū: nō solū
istud simulacrū cōminue sz et templū ipsum euerte. Dixit ei demon.
Rogo te apostole dei: ne me relegas in abyssum. Permitte me et oēs
istos interficio: cui apostolus. Impero tibi in nomine domini no
stri ihesu christi vt nulli hoiuz noceas: nisi hoc solū simulacruz mox
vt genua mea flexero cōminuas. Loquebaē autē apostolus hebrai
ce cū demonio nullusq; sciebat: cui vel qd loqreē. Dixit ei rex. Mo
do faciā arterias tuas tundi si non adoraueris et sacrificaueris deo
soli ait apostolus: ecce adoro: sed non idolum: adoro autē dominuz
meum ihesuz christū: in cui' noie impero tibi demon qui in eo lates
vt neminē ledēs metallū simulacri cōminuas: statimq; qsi cera iuxta
ignē posita ita liquefactū est et resolutū. Tūc oēs sacerdotes mugitū
leuauerūt. Pōtifex aūt tēpli eleuās gladiū trāsuerberauit aplm di
cēs. Ego vindicabo iniurias dei mei: rex autē fugit cū caricio: et facta
ē grādis seditio maior q pars ppli clamabat p aplo: ita vt pontificē
q eū pcussit qrerēt: vt viu' incēderet. Corp' āt apli cū honore et lau
dib' trāslatū est ad ecclesiā: vbi et signa magna et pdigia facta sunt.
Post hec supplicātes syri ab Alexādro impatore romano veniēte vi
ctore de pside xerse rege deuicto ipetrauerūt hoc vt mitterēt ad regu
los indoz et redderēt defunctū ciuib': sicq; trāslatū ē de india corp'
apli: et positū in ciuitate edissa in locello argēteo: in q ciuitate nullus
hereticus pōt viuere nulli' iudei' nulli' idoloz cultor: sed nec barbari eā
aliqñ inuadere pōtuerūt: ex quo Abogar' rex eiusdē ciuitatis meru
it epistolam manu saluatoris scriptā accipe hac tā leguntur ciues hanc epistolam
si in supra portā ciuitatis si qñ aliq gēs venerit contra eā: et eadem die aut
pacant barbari aut fugiūt eā tempe salutatoris q orationib' apli.

De gestis sancti Andree in mirmidonia ciuitate. C. LXVII

Gestis ei'. Andreas vero apls p' dispsionē aploz p achi
az puinciā vbū dñi pdicare exors' ē. Mathe āt. euā
gelista cū et ipse i mirmidonēsi vrbe vbū salutis annūciaret
incole ciuitatis indigne ferētes: ac sua tēpla destrui nolē
tes: ipsum cōprehēsum erutis oculis: circūdatūq; cathenis in carcerē de
truserūt: vt interpositis dieb' paucis interficereē. Uenit autē ange
lus dñi ad andreā dicēs. Surge et vade in mirmidoniā ciuitatem: et
erue fratrē tuū Matheū de squalore carceris quo teneē. Qui nauī
gio illuc pgēs vt vidit matheū i squalorē carceris cū alijs vinctis residē
tē amarissime fleuit: et oratōe simul facta ait andreas. Dñe ihesu chri
ste quē fideliter pdicam': et ob cui' nomē tāta pferim': aperi queso
oculos serui tui: vt eat ad annūciandū verbū tuū. Et statim locus ille
contremuit: et lux magna in carcere refulsit: oculi quoq; beati Mathei
restaurati sunt et cūctoz cathene relaxate sunt: et neru' in quo pedes
eoz coartati erant scissus ē: et oēs deū magnificauerūt. Educti q3 per
beatū andreā de carcere abierūt quisq; ad ppria. Puer qdā sostra
tus noie christian': venit ad aplm secreti' dicēs. Ora p me dñm ne
innocens occidar: qz mater mea iugiter me infectaē vt ei cōmiscear.
Qd qz ego execrans refugio: illa felle cōmota abijt ad pcōsulē vt cri
mē suū in me pmat. Et scio qz accusat' nō respōdebo: qz sancti' du
co vitā amittere: q3 crimē matris detegere. Illo loquēte venerūt mi
nistri pconsulis accersientes eū. Beatus autē andreas facta oratōe
abijt cū puero. Quē istanē accusabat mr dicēs. Hic dñe pcōsul obli
tus materne pietatis affect' stupro: me impudēter cōpellauit: vixq;
ne ab eo violarer me eripere potui. Interrogatus puer a pconsule si
hec vera eēnt: tacuit. Iterum atq; iterz interrogatus ab eo nō rñdit.
Tūc pcōsul habuit cōsiliū cū suis qd ageret. Apls aūt arguere mulie
rē cepit qz in filiū scelere stupri volens ipsum sua nimia libidine iflāman
te pdere nō timuit: At illa ad pconsulē ait. Postq3 filius meus hoc
agere voluit huic homini adhesit: et ab eo nec discedit. Tūc pconsul
irat' iussit puez in culleū patricidie icludi: et in flumē pijci: andream
vero i carcerē retrudi: donec excogitaret quo supplicio eū pderet. Orā
te aūt aplo: terremot' fact' ē cū tonitruo graui: et pcōsul de sede ce
cidit: et oēs terre decubuerūt. Mat' vero pueri pcussa aruit: et mortua
ē. Tūc pcōsul pedib' apli pstrat' ait. Miserere pereuntibus famule
dei: et ne nos terra cōglutiat. Orāte iterz aplo cessauit terremot'. Ful
gura quoq; et tonitrua cessauerūt. Ipse autē circuiens eos q iacebāt cō
turbati: reddidit sanos. Procōsul autē verbū dei suscipiēs cū oī do
mo sua: credidit et baptizatus est.

De his que gesta sunt apud niceā et nicomediā. C. LXVIII

Ost hoc ad niceā vrbē pfectus vbi erant
vij demones iuxta monumē
ta sec' viā cōmorātes: qui hoies meridie pretereūtes la
pidabāt: et multos iam nece affecerāt. Ueniēte autē aplo
exijt ei tota ciuitas obuia cū ramis palmaz et laudib' dicētes. Sal'
nr̄a i manu tua ē hō dei. Quib' exponētib' rē ait apls. Si crederi
tis i filiū dei: auxilio ei' ab hac infestatōe demonū liberabimini. Qui
rñderūt. Quecūq; pdicaueris credem': et iussioni tue obediem'. Ille
grās agēs deo: iussit demones in aspectu oīs ppli assistē: et cū venis
sent in similitudine canum: imperauit eis dicens. Ite ad loca arida

ꝛ infructuosa nulli hominum nocentes:nec accessum habentes:vbi nomē christi fuerit inuocatū:donec accipiatis ōbitū vobis eīni ignis supplicium. Tūc demones dato rugitu euanuerūt ex oculis eorum. Baptizauit autē eos apls: ꝛ instituit eis epm noīe celestinū. Post hec appropinquās porte nicomedie vidit mortuū ferri in grabato: ꝛ dolores lachrymis psequētū sun⁹ ait. Dicite q̄so q̄d huic puero cōtigit: vt ab hac luce migraret. At illi pre dolore nihil rn̄dētib⁹: a famulis hec audiuit rn̄sa. Dū eēt inquit iste iuuēis i cubiclo sol⁹: aduenerūt subito septē canes ꝛ irruerūt in eū: ab his ḡ miserrime discerpt⁹ cecidit: ꝛ mortu⁹ ē. Tūc apls facta oratōe suscitauit eū ꝛ secū ad macedoniam duxit: ꝛ verbis fidei instruxit.

De aduētu ei⁹ i thessalonicā ꝛ certamie i stadio. C. LXIX

Rat quidam iuuenis i thessalonica nobilis ꝛ diues q̄ nesciētib⁹ parētib⁹ suis venit ad aplm: rogās eū vt oñderet ei viam salutis. Qui cū pdicasset ei ihesū ꝛ ille credidisset parētes requirentes eū audierūt q̄ philippis cū aplo moraref. Et venientes cū munerib⁹: rogabāt vt ab eo separet: sz nolebat dicēs. Utinam nec vos opes haberetis: vt mūdi cognoscētes actorē: aīas vrās a vētura ira erueretis: apls quoq̄ ō tristega dscēdit ꝛ pdicabat eis: sz illi n̄ attēdētib⁹ redijt ad puer ꝛ clausit hostiū dom⁹: at illi cōuocata cohorte adhibētes fasces carecti ꝛ cirpi ꝛ facularum ceperūt icēdē domū. Cūq̄ flāma iā ferret in altū adolescēs arrepta ampulla aque ait. Dn̄e ihesu christe in manu tua nā oīum elemētor̄ dsistit: extingue. hos igneos ne tui tepescāt: sed magis accēdant ad fidē. Hoc dicēs sparsit aquā desup de ampulla. Et statim icēdiū omne ita subito extinctū est: acsi nō fuisset accēsum. Qd̄ vidētes parētes pueri dicebāt. Filius noster mag⁹ effect⁹ ē. Et admouētes scalas voluerūt ascēdere i tristega: vt eos gladio interficerent. Dominus autem excecauit eos. ne viderent ascensum scalarum. Denique plures compuncti corde dixerunt. Uerus est deus quē isti colunt ꝛ quē psequi tētamus hoc illis dicentibus cū iā tenebre noctis aduenissent subito lumē effulsit: ꝛ oīum oculi illuminati sunt: ascēdentes aūt vbi erat apls inuenerūt eū orātem ꝛ pstrati petierūt orationū ei⁹ suffragiū atq̄ ab eo erecti ꝛ conuersi in fide corroborati sūt: tñ parētes pueri nō crediderūt. Qui regressi i patriā suā: post dies qnquaginta: simul expirauerūt vni⁹ hore momēto. Puero autē ppt̄ bonitatē ei⁹ ꝛ mānsuetudinē omne patrimoniū suū concessum ē a publico: eo q̄ ab oīb⁹ ciuib⁹ suis diligeret. Nā parentes ei⁹ execrātes eū: publicis ditionib⁹ illud subdiderāt. Manēs ḡ cū aplo oīa possidebat: sz fructū pdior̄ in paupe⁊ necessitatib⁹ expēdebat. Eratq̄ nomē ei⁹ exosus. Rogant aūt aplm vt irēt in thessalonicā vbi cū venissent ꝯgregati sunt oēs ad eū gaudētes se videri puerū. Tūc ꝯgregati oīb⁹ in theatr̄ pdicabat eis puer verbū dei: ita vt stuperet apls: ꝛ admiraref prudēt ā ei⁹. Uirin⁹ autē pcōsul dicebat andreā arte magica illudere pplm ꝛ introductis feris i stadiū iussit illuc trahi aplm. Quē apphēsum trahebāt p capillos impellētes fustib⁹: piectoq̄ eo i arenā dimiserūt aprū ferocē ꝛ terribilē q̄ ter circūiens scm̄ dei: nihil ei nocuit. Procōsul vō iussit dimitti aprū q̄ a .xxx. militib⁹ adduct⁹: ꝛ a duob⁹ venatorib⁹ impulsus: andreā nō tetigit sz venatores in frusta discerpsit: ꝛ dās mugitū cecidit ꝛ expirauit. Et statim acclamauit ppls. Ū er⁹ de⁹ christ⁹. Dūq̄ hec agerētur: visus ē angl̄s dei de celo descēdisse q̄ aplm i stadio ꝯfortauit. Denique pcōsul feruēs ira iussit leopardū ferocissimum dimitti. Qui dimissus aplm reliqt: ꝛ ascēdēs ad sedē pcōsulis: arripuit filiū ei⁹ ꝛ suffocauit: sz tāta isania pcōsulē obtinuerat vt nihil sup h̄ doleret aut dicēt. Apls vō i oratōe pstrat⁹ filiū ei⁹ suscitauit. Hoc vidētes ppli glorificabāt deū: ꝛ volētes virinū iterficē: nō sunt pmissi ab aplo.

De serpēte q̄ occidit ꝛ de mortuis quos suscitauit. C. LXX.

Uedam mulier cū audisset ab aplo verbū dei rogauit eū vt accedēt ad agr̄ ei⁹ i quo spēs mire magnitudis erat. l. scilicet cubitor̄ lōgitudine: q̄ totā regionē deuastabat. Appropinquāte igit̄ aplo sibilos magnos emittēs: erecto capite venit obuiā. Quē vidētes oēs q̄ aderāt: metu nimio pallebāt terreq̄ ō cubabāt. Tūc apls ad eū. Abde inqt caput funeste qd̄ erexisti i pncipio ad necē humani generis: ꝛ subde famul' dei ꝛ morere. Statiq̄ serpēs grauē rugitū emittēs circūdedit magnā quercū: q̄ pxima erat: ꝛ obligās se circa illā euomēsq̄ riuū cū sanguine expirauit. Aliqn̄ cū sederet i littore maris: sederūt ꝛ q̄ cū eo erāt sup arenā audiētes vbū dei. Et ecce cadauer eiectū ē a mari añ pedes apli. Qui exultās i dn̄o ait. Oz hūc suscitari: vt sciam⁹ q̄ i eo opat⁹ sit aduersari⁹. Et fusa oratōe tenēs mortui manū erexit eū: statiq̄ reuixit ꝛ loq̄bat. Cui dixit apostol⁹. Dic nobis q̄d ꝯtigit. Qui rn̄dit. Ego sum sostrati macedonis filius qui nup ab italia adueni: sz cum venissem ad propria: audiui surrexisse doctrinam nouam: ꝛ inauditam: signa quoq̄ ꝛ prodigia magna fieri a quodam doctore: qui se vere dei affirmat esse discipulum ego autem cum hoc audissem properaui vt eum videre possem. Cumq̄ nauigassemus: fluctibus oppressi sumus. Utinam ꝛ alij resuscitati essent a te sicut ꝛ ego. Tunc apostolus repletus spiritusancto predicabat ei verbum dei: ꝛ expāsis manibus ait. Ostende queso domine ꝛ reliquor̄ cadauera mortuorum: vt ꝛ ipsi cognoscant deum verum ꝛ solum. Hoc eo dicente: statim apparuerunt .xxxix. corpora vnda famulante deiecta. Tunc flente iuuene omnes simul flere ceperunt: prostratiq̄ rogabant apostolum vt ꝛ isti suscitarentur: orauit apostolus vt congregarentur simul corpora. Sparsim enim erant piecta. Congregatis autē omnib⁹ apostolus fundēs orationē per singulos: iussit fratrib⁹: vt vnusquisq̄ tenens mortuum diceret. Resuscitet te dominus ihesus christ⁹ fili⁹ dei viui. Qd̄ cū factū fuisset oēs suscitati sunt xxxix ꝛ glorificabant deum qui aderat dicentes. Nō est similis tibi domine.

De his q̄ gessit apud patras ꝛ macedoniam. C. LXXI.

Um autem venisset in ciuitatem patras in qua erat pconsul egeas mulier quedam amplectēs pedes eius ait. Sancte andrea rogat te domina mea maximilla que magnis febrib⁹ tenetur vt accedas ad eam q̄ vult audire doctrinā tuam. Et pconsul vir eius stat ante lectum flens: gladiumq̄ in manu tenens vt cū illa spiritū exalauerit: ipse quoq̄ se mucrone perfodiat: veniens igitur apostolus ad cubiculum. ꝛ videns stantem proconsulem euaginato gladio ait. Nihil tibi nunc mali feceris: sed recōde gladium tuum. Et facta oratione apphehendit manum maximille. Que statim sudore pfusa est: ꝛ dimisit eam febris. Proconsul autem centum argēteos obtulit quos ille nec respicere voluit: sed postmodum idē pcōsul indignatione magna succensus est cōtra apostolū pter maximillam q̄ doctrine eius adherebat. Cumq̄ a patras abijsset in macedoniam omni die maximilla ad pretorium veniēs vocabat apostolum: ꝛ audiebat verbum salutis. Proconsule autē redeūte cum oēs in pretorium audiētes verbū domini residerēt: turbati sunt valde: timētes ne inferret eis vim aliquā tūc apostol⁹ orauit dominū ne pateretur eum ingredi: donec oēs egressi essent. Extēplo voluntas affuit pconsuli ventris purgandi. Cūq̄ secessum peteret ꝛ moras immitteret: apostolus singulis manus imponēs ꝛ eos signās abire pmisit. Nouissime aūt se signās ꝛ ipse discessit.

De agone eius cū egea pconsule. C. LXXII.

Um autem egeas christianos ad sacrificia idolor̄ compelleret occurrit ei sanctus andreas ꝛ dixit. Oportebat vt tu q̄ iudex hoīum esse meruisti: iudicē tuum qui est in celis cognosceres: ꝛ cum verū deū colendo ab his qui non veri dij sunt aīum reuocares. Cui dixit egeas: tu ne es andreas: qui destruis tēpla deor̄: ꝛ suades hoīb⁹ ad sectā quā nuper romani pncipes exterminari iusserūt. Ille rn̄dit. Etiam romani pncipes nōdū cognouerūt hoc qd̄ p salute hoīum veniēs dei filius docuerit ista idola deos nō esse: sed demonia pessima ꝛ humano generi inimica: que tādiu hoīes deludūt: quousq̄ de corpore rei ꝛ nudi exeāt: nihil secū preter petā portantes. Cui egeas. Ista supsticiosa ꝛ vana dū pdicaret ihesus vester: iudei illū patibulo crucis affixerūt: andreas respōdit. O si velis scire mysteriū crucis q̄ rationabili charitate auctor humani generis: p nostra reparatione nō inuitus suscepit. Post hec vba ꝛ altercacōes multas: egeas iussit eum i carcerē trudi: vbi cū eēt clausus venit ad eū pene multitudo toti⁹ puincie ita vt egeā vellent occidere ꝛ andreā fractis ianuis carceris liberare. Quos sanct⁹ andreas his vbis admonuit. Nolite q̄eti dn̄i ihesu christi i seditionē diabolicā excitare. Nā tradit⁹ dn̄s oīmodā pbuit patiētiā: habete ḡ silētiū ꝛ pacē: nec solū martyriū meū nolite ipedire: ver̄ etiā vosipsos q̄si athletas dn̄i ad vincendū pparate. In crastino autē dum lux diei pappereret: misit egeas ꝛ adduxit andreā. Et sedēs p tribunali dixit: existimaui te nocturna cogitatōe aīum tuum a stultitia reuocare: vt posses nobiscū gaudia vite nō amittē. Qui rn̄dit audi si me oportet ꝛ stupula eternis preparata icēdia nūc vsq̄ reclamiti⁹ egi censura fidei: vt rōnis capax idola vana cōtēneres: ꝛ deū q̄ in celis ē adorares sz q̄ in ipudentia tua pseueras: q̄cq̄d videt in supplicijs excogita: tāto eni ero regi meo acceptior. quāto p ei⁹ nomine pmanebo inter tormēta cōfessor: tūc egeas eū iussu flagellis cedi extēsum. Qui cū vij. terniones trāsisset: eleuat⁹ est ꝛ adduct⁹ ante eum. Cui dixit egeas: audi me andrea: ꝛ ab effusione sanguinis tui ꝯsilium reuoca. Qui respondit. Ego de interitu tuo timeo: nō de mea passione cōturbor. Passio mea modicum tpis occupat spaciū: tuus autem cruciatus non finietur in eternum.

¶ De Crucifixione ei⁹ ⁊ turpi morte pcõsul. C. LXXIII.

Tunc indignat⁹ egeas iussit eũ affligi. mãdans hoc questionarijs: vt ligatis manibus pedibusq; i eculeo tẽderetur: ne clauis affixus cito deficeret: sed longo cruciatu poti⁹ cruciaret. Cũq; ducerent eũ carnifices fact⁹ est cõcursus pplor clamantiũ. Iust⁹ hõ ⁊ amic⁹ dei qd fecit: vt du catur ad crucẽ: at andreas rogabat eos vt nõ ipedirẽt ei⁹ passionẽ. Ibat igit exultãs: ⁊ a doctrina nõ cessans: cũq; puenisset ad locũ vbi crux parata erat videns eã a lõge exclamauit. Salue crux q̃ i corpe christi dedicata es: ⁊ ex mẽbris illi⁹ tanq̃ ex margaritis ornata. Securus ⁊ gaudẽs venio ad te: qz amator tu⁹ sẽp fui: ⁊ desideraui amplecti te. O bona crux diu desiderata: ⁊ aliq̃n iã diu cõcupiscenti aĩo pparata: accipe me ab hoĩb⁹ ⁊ redde me magistro meo: vt p te me recipiat: q p te me redemit. Tũc expoliauit se ⁊ vestimẽta sua tradidit carnifici b⁹. Qui leuauerũt eũ in crucẽ: ⁊ extẽdẽtes funib⁹ totũ corp⁹ ei⁹ sicut eis iussũ fuerat suspẽderũt. Astãtes igit turbe: ad viginti milia hoĩu clamabãt iniusto iudicio scĩm virũ hoc pati. Sanct⁹ võ apls cõforta bat mẽtes credẽtiũ in christũ. Interea vadit oĩs pplus ad domũ egee: dicẽsq; pariter clamabãt virũ scĩm piũ rõnabilẽ nõ debere h̃ pati: sed õ cru ce deponi qz iã scdo die i cruce posit⁹ ẽitatẽ p̃dicare nõ cessat. Tũc egeas expauescẽs pplm: pmittẽs se eũ deponẽ cepit ire. Quẽ vidẽs apls dixit. Quid tu ad nos venisti egea si vis i christũ credẽ apериt tibi ianua idulgẽtie. Si aũt venisti ad h̃ tñ vt me soluas: ego penit⁹ de hac cruce viuẽs i corpore deponi nõ potero. Iaz eni regẽ meũ vi deo ⁊ adoro iã in ei⁹ cõspectu assisto vbi sunt angelor chori: vbi lux sine nocte: vbi dolor nũq̃ nascit: sed de tuis egea miserijs multũ doleo. qz parat⁹ te expectat etern⁹ interit⁹. Mittẽtes aũt carnifices manus ad crucem non poterãt eũ penit⁹ cõtigẽ. Et subinde alij ⁊ alij se igerẽtes vt soluerẽt eũ nõ poterant ad eũ attingere: qz sic ipebãtur brachia eor quicũq; se extẽdebãt ad solũdũ eũ. Tũc cũ apls cum igẽti clamore sim̃l oraret ad dñz: tanta radiatio claritatis splẽdor nimi⁹ sicut fulgor de celo veniẽs emicuit: ⁊ ita circũdedit eũ vt penit⁹ oculi humani nõ possent eũ aspicẽ. Et post fere dimidiã horã abscedente lumine emisit spũm sĩl cũ ipso lumie pgẽs ad dñz. Qð vt audiuit ma ximilla matrona: ad crucẽ accessit: ⁊ suor solaciõ: cũ oĩ reuerẽtia cor pus deposuit: ⁊ i loco quo sepeliẽdũ cõstituerat sepeliuit. Egeas aũt cũ ad cesarẽ accusatõez cõ maximillã ⁊ pplz destiar disponerẽt: a dia bolo arrept⁹ ẽ: ⁊ i medio ciuitatis foro volutat⁹ expirauit. Hec gesta sũt apud portas ciuitatẽ achaie. De sepulchro aũt scĩ andree mãna in modũ farie: ⁊ oleũ cũ odore suauissimo manat. A quo q̃ sit anni fer tilitas futuri incolis regiõis ostenditur: si exiguũ pfluit: exiguũ ẽra exhibet fructũ: si copiose copiosum.

¶ De Predicatõe scĩ Mathei ⁊ lucta cõ magos. C. LXXIIII.

Eusebius in historia ecclesiastica li. iii. Mathe⁹ primo hebreis pdicauerat: fer cũ pararet trãsire ad gẽtes patrio ligna scripturã cõpo suit ⁊ ea q̃ pdicauerat cõprehẽdẽs: dereliquit his ad memo riã a q̃b⁹ pficiscebat: vt gẽtib⁹ pdicaret. Ex gestis ei⁹. Erant aũt duo magi zaroes ⁊ arphaxath apud ethiopes: in ciuitate q̃ dr̃ nada bis in̄dificantes pplm ⁊ regẽ ei⁹ noie egyptu. Ducẽtes oñi se eẽ deos faciebãt gressus hoiũ subito figi: ⁊ imobiles stare q̃diu volebant. Visus hoiũ ⁊ audit⁹ ab officio suo refrenabãt. Impabãt serpẽtib⁹ vt pcuterẽt: ⁊ ipsi cantãdo curabãt. Ideoq; curare putabant: qz a le sione cessabãt curã ẽ hoiũ dr⁹ gerẽs. Matheũ aplm ⁊ra hos mi sit. Qui ingressus vrbẽ cepit detegere pst̃igias eor. Quos illi ligabant: hic i noie christi soluebãt: quos illi cecabãt: hic illumiabat: serpẽtes quos illi ad pcutiẽdũ hoĩes excitabãt: hic i somnũ cõuertebat: ⁊ pcus siones eor facto signo dñi pcurabat. Hunc cũ vidisset ethiops eunu ch⁹ cãdacis noie qui baptizat⁹ fuerat a philippo diacono: pcidit ad pedes ei⁹ gratias agẽs deo de aduẽtu ipsius: suscepitq; eũ in domũ suã. Et venẽtes amici eius audiebãt verbũ veritatis ab apostolo p̃ dicãte aũt illo venit q̃ dicẽt magos illos cũ singulis draconib⁹ ad uenire. Erãt aũt dracones galeati flatusq; eor flãmifero ardore e manabat: sulphureas spargebãt auras naribus: quor ardor hoies interficiebat. Tunc cõsignans se apostolus cepit exire securus. Mox aũt vt venerũt ambo dracones ad pedes apli: obdormierũt. Et ait apostolus magis. Vbi est ars vestra: si potestis excitate eos. Ego au tem nisi rogassem dominũ Iesuz Christũ omnẽ furorẽ quez in me exacuistis in vos retorquerem: conabant illi arte magica excitare eos nec poterãt oĩno. Tunc apostolus cõuersus ad dracones ait. In no mine ⁊ virtute Iesu christi adiuro te spiritus cui omnes dracones deus in potestate dedit vt excites eos: ⁊ cuz mansuetudine redire fa cias ad locũ suũ: ita vt nullũ ledãt: ad hanc vocẽ eleuãtes capit ser pentes ire ceperunt. Et apertis portis egressi vrbez nusq̃ comparue

runt. Tunc apostolus allocutus est omnem populum de felicitate paradisi: de lapsu generis humani: ⁊ de ei⁹ reparatõe p iesũ christũ

¶ De Filio regis quem suscitauit. C. LXXV.

Et cuz loqueret tumultus luctuosus factus est: eo q̃ i quo regis filius mortu⁹ plangebat: ad cuius fun⁹ stabant ma gi: qui cũ eum suscitare non possent suadebant regi hũc a dijs raptũ in collegio vt sit vnus ex dijs cui oportet simulachrũ fa bricare ⁊ templum: tunc ingressus candacis eunuch⁹ ad reginaz ait. Istos magos iubete custodire: ⁊ rogate vt veniat apostol⁹ dei Ma theus: ⁊ si eum ipse vobis suscitauerit: istos iubete viuos incẽdi: qz omnia mala per eos in ciuitatẽ vestrã venerũt: accersitus igit apo sto lus ⁊ ingressus: extẽdit manus ad celum ⁊ orauit: apprehẽdẽsq; ma num defuncti in noie Iesu Christi eũ suscitauit: ad qð factũ expa uit cor regis. Et statim iussit ei deferri coronas ⁊ purpurã. Iussitq; pcones p diuersas ethiopie pũincias ire dicentes. Venite ad ciuita tem ⁊ videte deũ in effigie hoĩs latitantẽ. Cũq; venisset oĩs multitu do cum cereis ⁊ thimiamate: cũ diuerso sacrificior ritu: apostol⁹ sic oẽs allocutus est. Ego nõ sum de⁹: sed filij oĩpotentis dei seruus qui misit me ad vos: vt relicto errore simulacror cõuertamini ad deum verũ: in cui⁹ nomine filiũ regis suscitaui. Ite igit ⁊ templũ domino fabricate: ibiq; cõgregamini ad audiẽdũ verbũ dei. Quo audito in tra. xxx. dies fabricantes sanctã ecclesiã cõsummauerũt: Et vocauit Mathe⁹ nomẽ ecclesie resurrectio: qz p resurrectionẽ occasio edifi catiõis ei⁹ extiterat. Seditq; in ea annis. xxiij. multasq; ecclesias p ciuitates fabricauit ⁊ multos episcopos ac p̃sbyteros cõstituit. Ba ptizat⁹ aũt rex egypt⁹: cũ regina ⁊ familia tãdẽ senectute exoleta pa sit ad dñz: ⁊ accepit hirtacus eius impiuz.

¶ De Furore regis hirtaci cõ aplm p ephigeniã. C. LXXVI.

Qui cũ vellet vxorẽ accipere ephigeniã fi liã defuncti reg. q̃ virgo iaz christo dicata erat: ⁊ de manu apli sacrũ velamẽ acceperat ⁊ iã virginũ amplius q̃ ducẽtar pposita erat: sperabat q p apostolũ posset eius aliqz cõmouere cepitq; cũ eo agere dicẽs. Di midiũ regnũ meũ accipe: tñ vt ephigeniã possis cõiugio meo copu lare. Cui apls ait. Iuxta bonũ ppositũ pdecessoris tui regis qui oĩ die sabbati: cõueniebat vbi vbũ domini pdicabã: illuc iube cõgrega re vniuersas virgines: que cũ ea sunt simul cũ ipsa: ⁊ audies in pplo quãta bona loquar de bono cõiugio: quo audito hirtacus gratulat⁹ est. Et cõgregatione facta rex clamosis laudib⁹ pstrepebat cu suis comitib⁹: existimãs aplm ita dictur vt aĩuz ephigenie ad ei⁹ cõiugi um inclinaret. Facto autẽ silẽtio dixit apls. Matrimonia bona quę honestate oriunt: si sancte ⁊ iuste copulent. Vez si spõsam regis ser uus eiusdẽ accipiat: tã grãde crimen incurrisse dignoscit: vt merito vi uẽs flãmar incẽdijs tradat: qz dñi sui sponsaz vsurpare studuit: ita et tu fili charissime hirtace scies ephigeniã spõsaz regis celesti effectã quo tu poteris eam tollere: ⁊ tuo cõiugio copulare. Ad hunc ser monẽ hirtac⁹ q̃ pus apli laudatores p singulas ordines erexerat irat⁹ abscessit. Sed apls cõstãs ⁊ intrepid⁹ hortat⁹ ẽ pplm fidelium: vt irã re gis regi nõ timeret: q̃ siue igne siue ferro coerceat: itra momẽta tñ tẽ por desinut. Sed irã soli⁹ dei: q̃ peccãtib⁹ eĩne gehẽne flãmas accẽdit Tũc bñdixit chor virginũ: vt nõ timeret hirtacũ. Cũq; mysteria dñi celebrata: ⁊ missas suscepisset oĩs ecclesia: retinuit apls se: vt iuxta al tare vbi corp⁹ christi ab eo cõfectũ fuerat illic martyriũ aplicũ exulta ret. Itaq; expãsis manib⁹ orãtẽ spiculator ab hirtaco missus a tergo pũctũ ictu gladij feriẽs apl̃z dei christi martyrẽ fecit. Quo audito oĩs ppls ad palaciũ pgebat cũ igne. Sed sacerdotes occurrerũt oẽs p̃sby teri diacõi ⁊ vni ligerũt diẽtes. Nolite frẽs apl̃ ȝ oderis dñi sz ce lebrem⁹ oẽs cũ gaudio martyriũ apli. ⁊ qd de⁹ ordinauerit expectem⁹

¶ De Lucta Ephigenie cũ hirtaco ⁊ turpi morte hirtaci. C. LXXVII.

Ephigenia aũt qcqd in auro ⁊ argento ⁊ gẽmis hẽre potuit. dedit sacerdoti bus ⁊ clero dicẽs. Postq̃ dignã aplo christi basilicã fa bricaueritis: qcqd supfuerit paupib⁹ erogabitis. Me autẽ oz habere certamẽ cũ hirtaco. Post hoc iuxta verbũ ei⁹ hirtac⁹ oĩuz nobiliũ vxores ad eã venire fecit: sperãs qz ratione posset ad eius p̃ uenire cõsensũ: vt ei⁹ cõiunx fieret. Qð cũ penitus nõ posset cõmoue re uit magos vt illa demonũ ministerio raperent. Qð cũ nulla rõne face posset. circũdare igne fecit omne pretoriũ i quo illa cũ virginib⁹ manẽs die ac nocte deo suo famulabant. Sed cũ p circuitũ arderet ignis ap paruit eis angel⁹ dñi cũ Matheo aplo dicẽs. Ephigenia esto firma ⁊ noli hos ignes expauescere. Ad illum enim a quo sunt tibi positi reuertent. Excitauit igit dominus ventuz validissimum inq̃dauit a domo virginis omne illud incendiũ: ⁊ ita cõsumpsit domũ hirta

vt inde nihil ex facultatibus potuerit liberare. Sed ipse cum vnico filio vix euasit. Melius tñ ei fuerat icẽdio interisse. Nã filiũ ei⁹ vehemẽtissim⁹ demon ipleuit: q̃ illũ cursu rapidissio ad apl'i mathei sepulchꝛ adducẽs a tergo manib⁹ ab ipso diabolo colligat: cõfiteri pa͂na crimia cõpulit: ipsꝫ ãt birtacũ elephãtie vlnera a capite vsq3 ad vltima pedũ repleuerũt. Sꝫ cũ eũ medici curare nõ possent: ipse se i gladio ponẽs icubuit: vt qð a tergo aplm dñi patefecit: ipse recte seipm stomacho pforauit. Ois ãt ppl's mortui ei⁹ exltãs fr̃ez ephigenie noie beoꝝ q̃ de manu apli Mat. graꝫ dñi fuerat cõsecut⁹: i regnũ cõstituit.

¶ De Aplis simõe ⁊ iu. ⁊ vuaradac duce aphricão. C. LXXVIII

Simon cananeus ⁊ iudas zelotes apli ihesu chri: cũ ꝑ reuelatõez spũs sancti regionẽ ꝑsidis fuissent igressi: iuenerũt ibi duos magos zaroen ⁊ arphaxath: q̃ a facie sci mathi apli fugerãt ð ethiopia: quorũ doctrina erat praua. Occurrit g̃ aplis pfatus vuaradac regi babyloniꝝ. Hic cõtra idos q̃ fines pfidis iuaserãt bellũ susceperat: in cui⁹ comitatu erãt arioli ⁊ magi: q̃ ꝑ singulas mãsiones demonijs sacrificãtes dabãt fallacie sue rñsa. Illa aũt die cõcidẽtes se ⁊ sanguinẽ suũ effundẽtes: nullũ penit⁹ dedere rñsum. Perrexerũt aũt ad vicinas ciuitates ⁊ ... cõsulẽtib⁹ eis demonia: ðdit mugitũ demon ⁊ ait. Dñi q̃ vobiscũ comitabant eũtes ad pliũ nõ pñt vobis dare rñsum: quia apli dei ibi sunt simon ⁊ iudas: q̃ tãtã v̈tutẽ a deo cõsecuti sunt vt nullus audeat illi pñtib⁹ eloqui. Tũc varadac dux fecit eos inq̃ri. Quos cũ iuenisset cepit ab eis inq̃rere: vñ eẽnt aut q̃: aut q̃re venissent. Cui rñdit simon. Si genus q̃ris hebrei sum⁹. Si cõditionẽ: sui ihesu chri serui sum⁹: si cãm: salutĩ vestre cã venim⁹: vt relicto errore simulacroꝝ deũ q̃ in celis ẽ possitĩ cognoscere: cui dux rñdit. Nũc iterũ vado ad pliũ indoꝝ: ⁊ nõ ẽ mihi opportunũ vt de his discutiã: dñ felix fuerit ⁊ reuertẽdo successus audiã vos. Dixit ei iudas. Mõ magi cõgruit ẽ te illũ cognoscere: cui⁹ ope possis victor existere: vel eos q̃ rebellos sunt pacatos iuenire: ait dux. Qñ audio deos nostros corã vobis ñ eẽ ausos nobis dare rñsum: vos nobis futura ꝑdicite: vt quos belli exit⁹ habitur⁹ sim: possim scire. Dicit ei simon. Ut agnoscas erroreꝫ illoꝝ quos putas tibi futura ꝑdicere: dam⁹ illis p̄tatẽ rñdẽdi tibi: vt dũ dixerit q̃ ignorãt: ꝓbem⁹ eos ꝑ oĩa eẽ mẽtitos. Tũc ceperũt phanatici eoꝝ arripi ⁊ dicere grãde bellũ eẽ futuꝝ: ⁊ ex vtraq3 pte posse interfici ꝑliãtes. Aplis aũt i risũ excitati ait dux. Me timor iuasit: vos aũt ridetĩ. Dñt apli: cesset timor tu⁹: q: nobiscũ pax itrauit istã ꝓuinciã. Hodie itermitte ꝓfectõez ⁊ cras hora tertia veniẽt quos ꝓmisisti cũ legatĩ indoꝝ: q̃ paci vre ad q̃scũq3 cõditões gratant cõsentiẽtes pactũ vobis firmissimũ statuẽt. Tũc põtifices risum leuauerunt dicẽtes duci. Noli dñe hoĩ istis credere mẽdacib⁹: aduẽis ⁊ ignotis: q̃ iõ aliq̃ loquunt vt nõ q̃si exploratores teneant. Isti dĩ q̃ nũq̃ fallũt dederũt tibi rñsum: vt caut⁹ atq3 sollicit⁹ sis: hos võ pãnosos: ⁊ ꝑsonã nullã hñtes: quos videre vel audire iniuria ẽ ad iniuriã deorũ nõ punis. Rñdit dux. hoc magnũ ẽ q aduene paupes ⁊ ignoti cũ tãta cõstãtia asseuerãt q deoꝝ nostroꝝ testimonijs vr̃ eẽ cõtrũ. Dñt ei põtifices: iube eos custodiri ne fugiãt. Rñdit dux. Nõ solũ illi: sꝫ ⁊ vos in custodia eritĩ: vt rex exit⁹ doceat q̃ merito debeat honorari: q̃ q3 cõdẽnari. Factũ est aũt i crastino venerũt nuncij q̃ missi fuerãt: ⁊ nũciauerũt ita eẽ sicut apli ꝑdixerũt. Tũc irat⁹ põtificib⁹ dux iussit ignẽ copiosũ accẽdi: ibiq3 eos ꝑcipitari: ⁊ oẽs q̃ aploꝝ dei obfuscare videbant. Apli võ ꝓstrauerũt se ei dicẽtes. Obsecramus dñe ne efficiamur cã interit⁹ eoꝝ ⁊ q̃ ꝑ vita ⁊ salute mortuoꝝ huc missi sum⁹: viuẽtes occidere videamur. Miror ait dux vos ita ꝑ his iteruenire: q̃ nihil aliud egerũt: ꝑ oẽs comites meos ⁊ tribunos ⁊ satrapas ⁊ ꝓmia cõtulerũt ingẽtia vt vos viuos incẽderẽt. Dicũt ei apli. Disciplina magistri nr̃i hãc regulã tenet: vt nõ solũ malũ ꝑ malo nõ reddat: sꝫ etiã bona ꝑ malis restituat. Ait dux. Hoc saltẽ ꝑmittite vt oĩa bona eorũ vobis tradant. Non licet inquiunt nobis aliq̃ possidere in terra: q: nostra possessio est in celo eterna.

¶ De certamine eoꝝ contra magos. C. LXXIX.

Audiente hec zaroes ⁊ arphaxath dixerũt. Isti hoĩes maligni sunt ⁊ cõ deos ⁊ cõ regnũ tuũ subtiliẽ agũt. Dixit eis dux: si ausi estĩ: habete cũ eis cõflictũ. Et si viceritĩ eos abiciant. Rñderũt magi. Ut ꝓbes q: nobis pñtib⁹ nõ poterũt loq̃ iube hic astare aliquos eloq̃ntissimos ⁊ i argumẽtũ acutissimos vt hẽant nobiscũ cõflictũ. Et si au si fuerint loq̃ pñtib⁹ nobis ipitissimos nos eẽ ꝓbabis. Tũc iussu regis ⁊ ducis aduocati pñto sci sũ. Cũ i pñtia regis cũctorũq3 sublimium magi locuti eẽnt: oĩs illa aduocatio ita muta facta ẽ: vt nec nutib⁹ qð loq̃ nõ poterãt idicaret. Postea dixerũt magi ad regẽ. Ut scias nos ex deoꝝ numero eẽ: ꝑmittem⁹ eos q̃dẽ loq̃: sꝫ ambulare ñ posse. Qð cum fecissent: addiderũt. Ecce reddim⁹ eis gressũ: sꝫ faciem⁹ eos apertis oculis nihil videre. Cũq3 ⁊ hoc fecissẽt: expauit cor regis ⁊ ducis. Dicebant amici illoꝝ nõ debẽ magos illos cõtẽni. Tandẽ aduocati merore cõfecti ad sua reuersi sũ. Dux võ cũ hẽret amicos aplos ⁊ narasset eis oĩa q̃ dicta vel fcã fuerãt: dixerũt ei apli. Jube aduocatos venire ad nos ꝑmo: ⁊ tũc iteꝝ igrediant ad regẽ simulẽ habituri cõflictũ. Qð cũ fecisset. videntes aduocati aploꝝ vilissima veste idutos q̃si i despectu eoꝝ ꝑsonas habuerũt: fcõ tñ silẽtio sic eos allocut⁹ ẽ simõ. Nõ offendat aspect⁹ vr̃os iste noster habit⁹ vilis. Int⁹ eñ latẽt ea q̃ etnã gloꝛiã ⁊ vitã iuenire vos faciãt: nõ eñ oẽs hoĩes de vno pr̃e ⁊ vna mr̃e nati sum⁹. Qui cũ facti eẽnt: ⁊ in regione viuoꝝ positi: suadẽte angelo iuidie ꝑuaricati sũ legẽ: quã a creatore suo accepãt: ⁊ sui sũ sẽtui suadẽti obtẽpauerãt. Jõ angel⁹ pessim⁹ facit: de hoib⁹ quos i errore tenet qð ipse voluerit: q: de⁹ ver⁹ quẽ ille timet nõ ẽ cũ eis. hic de cã vos ꝑ magos suos q̃diu voluit fecit tacere: ⁊ iteꝝ ñ vidẽ: iterũ q imobiles ꝑmanẽ. Uñ vt ⁊ ꝓbetĩ ita eẽ: ꝑmittite vos ab idoloꝝ cultura discedẽ: ⁊ solũ iuisibilẽ deũ colere. Qð cũ feceritĩ: iponemus man⁹ nr̃as sup capita vr̃a: ⁊ signũ chri faciem⁹ i frontib⁹ vr̃is: ⁊ si nõ eos cõfutaueritĩ credite nos fallẽ in oib⁹ q̃cũq3 asserim⁹. Tunc illi rõnẽ verã cõsiderãtes: ꝓstrauerũt se aplis dicẽtes. Uos facite vt nõ nobis possint ipedire officiũ lingue nec aliq̃ mẽbris ipedimẽta iferre: ⁊ sit sup nos ira dei ñ vltra idolis crediderim⁹. Tũc orauerũt apli dñi: vt magnifica figmẽta exinaniret: ⁊ istos fortes ac stabiles cõ magos faceret cõstant isurgere. Qui cũ rñdissent amẽ: signati sũ i frõtib⁹ suis ⁊ abierũt ad regẽ: ac cũ duce igressi sũ. Magi quoq3 affuerũt volẽtes facere ea que fecerãt: ⁊ nulla rõne potuerũt.

¶ De Serpentibus magoꝛum quoꝛum moꝛsibus afflicti idem fugerunt. C. LXXX.

Aduocati autẽ isistebãt eis dicẽtes: ñ potestis aute q̃ hẽri fecistis ... aut mr̃ multitudinẽ serpẽtũ fecerũt: tũc dñt oẽs regi vt vocarẽt aplos. Ueniẽtes g̃ apli ipleuerũt pallia sua de serpẽtib⁹: ⁊ miserũt i magos dicẽtes: i noie dñi nr̃i ihesu chri ñ moriemini: sꝫ moꝛsib⁹ eoꝝ attrectati: mugitũ dabitĩ doloꝛ vestroꝝ. Qð ⁊ fcm ẽ. Ceperũtq3 magi vlulare sic lupi. Rex aũt ⁊ oẽs dicebant aplis. Permitte eos vt moꝛiãt ab eis. At illi rñderũt: nos missi sum⁹ a morte ad vitã reducẽ: nõ a vita i mortẽ ꝑcipitare. Oratõe aũt fcã: dixerũt sꝑẽtib⁹ i noie dñi nr̃i ihu chri ad loca vr̃a ꝑdite: ⁊ oẽ venenũ qð i his magi effuditĩ vobiscũ auferte. Maiores aũt cruciat⁹ passi sũt: cũ vniuersi sꝑẽtes iteꝝ moꝛsib⁹ edebãt carnes eoꝝ: vt venena sua tollerẽt sugẽtes sãguinẽ eoꝝ. Cũq3 abijssẽt sꝑẽtes: dixerũt apli magis. Per tres dies dimittim⁹ vobis dolores dñari vt ð his erroꝛib⁹ vr̃is penitẽtiam. Jusserũt aũt eos i manib⁹ tolli: ⁊ ad hospitia sua duci. Per triduum aũt nec edẽ nec bibẽ nec dormire illis possibile fuit: sꝫ sola vociferatio doloꝛib⁹ extorta icessabil' extitit: sꝫ cũ iã i eo eẽnt vt spũ expirarẽt: venerũt apli ad eos ⁊ dixerũt. Nõ dignat de⁹ hẽre coacta suitia: iõ surgite sani: ⁊ habete liberã facultatẽ cõuertẽdi a malo ad bonũ: ⁊ ad lucẽ ⁊ tenebris exeũdi. Illi aũt ꝑmanẽtes i pfidia sua sicut a facie mathei apli fugerãt: sic ⁊ ab his fugiẽtes: simulacroꝝ cultores ꝑ totã pfidẽ cõmouerũt: vt aploꝝ inimicitias excitarẽt dicẽtes. Ueniẽt ad vos inimici deoꝝ vestroꝝ: ñ vultis deos habere ꝓpicios cõpellite eos sacrificare eis ñ aũt noluerit interficite eos.

¶ De Ceteris aploꝝ gestis apud babyloniã. C. LXXXI.

Apostoli aũt moꝛates i babylonia faciẽbat mirabilia magna hẽbantq3 discipulos multos: ex q̃b⁹ ordiabãt pꝛ̃sbyteros ⁊ diaconos ecclias ordinãtes. Fcm ẽ ãt vt vn⁹ ex diaconib⁹ crimẽ icesti dicer cõmisisse. Erat ei vici⁹ filie satpe q̃ ꝑdita v̈gitate ptũ edẽs piciebat. Iuuocata a pẽtib⁹ vt sciꝛ eiuꝫ nõ diaconẽ ipetebat q̃ tũ⁹ a pẽtib⁹ puelle vagebat subire vidictã. Qð audiẽtes apli: venerũt ad pẽtes puelle. Quos illi videntes: clamare cepũt: ⁊ diaconũ hui⁹ crĩs accusat. Apli ãt dixerũt. Qñ nat⁹ ẽ puer. Rñderũt hodie hora ꝑma: at illi. ꝑducite huc ifãtẽ ⁊ diaconũ quẽ accusatĩ huc adducite. Cũq3 i pñti eẽnt dñt ad ifãtẽ i noĩe. d. n. ihe. chri. loq̃re: ⁊ dic ñ iste diacon⁹ ꝑsumpsit hãc iniq̃tatẽ: ifans absolutissimo sermone rñdit. Hic diacon⁹ vir sctus ⁊ cast⁹ ẽ ⁊ nunq̃ carnẽ suã maculauit. Instẽbãt parẽtes vt de g͂ reali cẽt interrogarẽt. Qui dixerũt. Nos inocẽtes absoluẽ decet: nocẽtes ꝑdẽ nõ decet. Post hoc euenit vt due tigrides ferocissime q̃ i singulis foueis erãt icluse aufugerẽt: ⁊ q̃cq̃d iuenire poterãt deuorarẽt. Tũc oĩs ppl's cõfugit ad aplos dei. Qui iuocãtes nomẽ dñi ihesu: iusserũt vt seq̃rẽtur eas ad domũ in quo manebãt: ⁊ ꝑ triduũ ibi mãserũt. Et conuocantes omnẽ pplm dixerunt. Ecce fere audito noie chri in agnos cõuerse sunt: ⁊ hoies ad imaginẽ dei facti: in stoliditate tãta perdurãt: vt creatorẽ suum nõ intelligant. Ut autẽ sciatis q: ipse est verus deus: erunt vobis in testimoniũ tigrides iste que i nomine ei⁹

mãsuete facte ĩ medio vestri conuersabunt. Vespe aũt facto in vestrã cellã reuertẽtes manebũt. Nos autẽ opꝫ alia loca pagrare ⁊ pdicare nomẽ dñi. Circuierũt igit̃ xii. pfidas puĩcias ĩ qb⁹ multa egerũt: ⁊ multa passi sunt p annos. xiii. Magi aũt supra memorati faciẽtes scelera p ciuitates ⁊ dicẽtes se eẽ ex genere deoꝝ semp a facie aplõꝝ fugiẽtes: tãdiu erãt in quacũqꝫ ciuitate donec agnoscerent apostolos aduenire. Apli autẽ vbicũqꝫ veniebãt detegebant facta eoꝝ ⁊ doctrinam a diabolo inuentã.

De Passione eorundem apostoloꝝ. C. LXXXII.

Um aũt ingressi ciuitatem suã mãsissent apĩ discipulũ suũ noĩe sennen eiusdẽ ciuitatis vix. lxx. tẽploꝝ põtifices qui ĩ vrbe erãt ⁊ a magis pmoniti fuerãt circa horã pmã venerũt cũ innumerabili populo clamantes ad sennen. Produc ad nos inimicos deoꝝ nostroꝝ cũ qb⁹ si nõ sacrificauerĩs diis nostris incẽdem⁹ te ⁊ domũ tuã cum ipsis: igit̃ tenent̃ apli: ⁊ ducunt̃ ad tẽplũ solis: ingredientib⁹ illis templũ ceperũt demones clamare p energuminos. Quid nobis ⁊ vobis aplĩ dei viui: in ingressu vr̃o flãmis exurimur. Stabat aũt ĩ vna eadẽ tẽplo ad oriẽte q̃driga equoꝝ fusilis ex auro ĩ q̃ radiat⁹ solqꝫ ex auro fusili ɔsistebat: in alia eadẽ luna fusilis ex argẽto: bĩs q̃drigã boũ fusilẽ sistr ex argento. Ceperũt aũt põtifices cũ pplo vim facere aplis dei: vt adorarẽt eos imbi: ⁊ illi duo magi q̃ hãc violẽtiã excitauerãt. Tũc ait iudas ad simonẽ. Video dñꝫ ihesũ vocãtẽ nos. Cui simon Dixit q intueor dñi mei aspectũ in medio angeloꝝ Dixitqꝫ mihi angelus dñi cũ orarẽ Faciã vos egredi de tẽplo: ⁊ tẽplũ ruere sup eos Et dixi. Nequaq̃ fiat hoc domine: forsitan erũt aliq̃ ex his qui cõuertent̃ ad te: cumqꝫ hoc secũ hebraico sermone loqueret̃: apparuit ei angel⁹ dñi dicẽs. Vocamini ⁊ vnũ e duob⁹ eligite aut repẽtinũ hoꝝ interitũ aut ad palmã martyrij cũ fiducia pperare: qui rñderũt Grãda est misericordia dñi vt ⁊ istis pficiat̃ ⁊ nos adiuuet vt possim⁹ pringere ad coronã: hoc soli apli vidẽtes ⁊ audiẽtes cõpellebantur a põtificib⁹ adorare simulacra solis ⁊ lune. Facto autẽ silentio dixerũt: audite oẽs ⁊ videte solẽ ⁊ lunã scimus pcepto creatoris subiectos esse: ⁊ in firmamẽto ɔsistẽtes nõ sine iniuria sua in tẽplis icludunt̃: que ĩ celo omni seculo patere noscunt̃. Et vt sciatis eoꝝ simulacra nõ sole neqꝫ luna. sꝫ demonijs eẽ plena: pcipio ego simõ demoni qui in solis simulacro latet: ⁊ frat̃ me⁹ iudas ei qui ĩ simulacro lune vos ludificat: vt egrediant̃ ex eis: ⁊ ipsi eos cõminuãt. Et cũ h̃ dixisset: visi sunt ab omni pplo duo ethiopes nudi: nigri: horribili vultu egredi: ⁊ confringẽtes ea vlulando diras voces emittẽtes abscedũt irruẽtesqꝫ pontifices in aplos interfecerũt eos Sennes quoqꝫ passus ẽ cũ eis hospes eoꝝ qꝛ ⁊ ipse idolis sacrificare ɔtẽpsit in ipsa aũt hora cũ nimia eẽt celi serenitas: fulgura nimia exiuerũt: ita vt triphariã tẽplũ scinderet̃: a summo tecti fastigio vsqꝫ ad pfundi⁹ fundamẽtũ. Duo autẽ magi supradicti ictu coruscatõis adusti: ĩ carbones versi sunt. Post mẽses autẽ tres misit rex ⁊ ɔfiscauit oẽs põtifices: corpa autẽ aploꝝ cũ ingẽti honore trãstulit ad suã ciuitatẽ: in q̃ ɔstruxit basilicã admiratõe dignã: cui⁹ structura p gyrũ habebat pedes octies. lxxx. in altum autẽ. cxx. hec gesta craton discipul⁹ apostoloꝝ eorũdem. scilicet simonis ⁊ iude scripsit in libris. x. quos affricanus historiographus in latinam linguam transtulit: ex quibus hec pauca excerpta sunt.

De Sancto Bartholomeo ⁊ de Astaroth. C. LXXXIII.

Theodorus. Beatus autẽ Bartholome⁹ vt legit̃ ĩ gestis eius ĩnt cidos licaonie vbũ vite pdicauit. De hic indie ad vltimũ ĩ albano armenie maioris vrbe: postq̃ multa ⁊ itolerabilia tormẽta subiit: decoriat⁹ ab ipsis ad modũ follis: postmodũ capite plexus ẽ. Ex gestis ei⁹. Nã cũ aliqũ igressus fuisset tẽplũ in quo erat idolũ astaroth: q̃si pegrin⁹ ibi manere cepit: in hoc autẽ idolo talis erat demon: q̃ hoĩes veꝝ deũ nõ colẽtes ita ludificaret: vt faceret in eis dolores ⁊ infirmitates: dãna ⁊ picula: ⁊ dãs respõsa vt ei sacrificarẽt. dum ab eoꝝ lesione cessabat: curasse putabat̃: aplo etiam ibi manẽte nulla rñsa dabat: nec vllũ poterat ex his quos leserat subuenire. Cũqꝫ plenũ iam eẽt languẽtib⁹ templũ ⁊ quotidie sacrificantibus nullũ daret̃ respõsum: perexerũt in aliã ciuitatẽ: vbi ⁊ aliud colebat̃ demoniũ cui nomẽ berith: Et illic sacrificãtes inq̃rebãt cur de⁹ eoꝝ astaroth nõ daret eis respõsa. Quib⁹ rñdit berith. Deus vester ita captiu⁹ ⁊ religatus cathenis igneis strict⁹ tenet̃: vt nec suspirare audeat: nec loqui ex illa hora qua apostolus dei Bartholomeus: illic ingressus est ⁊ quis est inquiunt iste Bartholome⁹. Respõdit. amicus est dei oĩpotẽtis. Et ideo venit huc: vt oĩa numina que colũt indi euacuet. Dicũt illi: dic nobis signa q̃bus eũ inuenire poterimus inter tot milia hoĩm. Qui respõdit: capilli nigri ⁊ crispi caro cãdida oculi grandes: barba prolixa: nares equales ⁊ directe: aures crine capitis cooperte: statura equalis. Induit̃ autẽ pallio albo p singulos angulos gẽmas habẽtẽ purpureas. xxvi. anni sunt q numq̃ vestimẽta eius sordidata sunt: nũq̃ veterascũt. Similiter nec sandalia. Centies flexis genib⁹ p diem: centies p noctẽ orat dñm. Vox eius q̃si tuba vehemẽs. Ambulãt cũ eo angeli dei q̃ non pmittunt eum fatigari nec esurire. Semp eodẽ vultu eodem aĩo pseuerat. Omni hora letus ⁊ hylaris pmanet. Oĩa puidet: omnia nouit. Oĩm gentium linguã ⁊ loquit̃ ⁊ intelligit. Ecce etiã hoc qd̃ interrogatis vos: ⁊ qd̃ ego do respõsũ de eo: iam nouit. Angeli eñ dei famulant̃ ei: ⁊ ipsi nũciant. Et cũ ceperitis eũ querere si vult ostendet se vobis: si nõ vult nõ poteritis eũ videre. Rogo autẽ vos vt dũ inueneritis eũ: rogetis eũ vt huc nõ veniat: nec hoc mihi faciant angeli qui cum eo sunt qd̃ fecerũt collegę meo astaroth. His dictis cõticuit. Reuertẽtes autẽ ceperant circuire omnium peregrinoꝝ vultus ⁊ habitus: ⁊ p duos dies nõ inuenerunt eum.

De Quibusdã signis ⁊ ɔfessione demonis. C. LXXXIIII.

Actum est autẽ vt q̃dã demonio plen⁹ clamaret Apostole dei Bartholomee incẽdũt me orationes tue. Cui apl̃s ait. Obmutesce ⁊ exi ab eo. Et statim liberatus est homo. Qd̃ audiẽs polimi⁹ rex puincie: cũ haberet filiã lunaticã: rogauit eũ p nũcium vt sibi liberaret eam. Qui cũ venisset illuc: videns eam cathenis strictã: eo q oẽs quos poterat morsu attrectabat ⁊ cedebat: iussit eam solui. Dicũt ei ministri. Et quis audet manum mittere ad eam ait apl̃s. Jam ego vinctũ teneo inimicũ qui in ipsa erat: ⁊ vos eam timetis adhuc. Ite soluite eã. Qd̃ cũ fecissẽt: nõ potuit eã vltra vexare demon. Tũc rex onerauit camelos auro ⁊ argẽto: gẽmis: vestib⁹: ⁊ cepit q̃rere aplm̃: sꝫ penit⁹ nõ iuenit. Cũ aũt trãsissꝫ nox ⁊ aurora icipet: appit apl̃s solus cũ rege: ĩ cubiculo ⁊ ait. Ut qd̃ me q̃sisti tota die cũ muneribus. Ego nihil terenũ: nihil carnale reqro: sꝫ fili⁹ dei q̃ dignat⁹ ẽ hõ nasci ex vgie misit nos discipulos suos p oẽs puicias: vt expellam⁹ ministros diaboli: q̃ p tẽpla ĩ statuis habitãt: ⁊ hoĩes q̃ colũt eos õ ptãte ei⁹ auferam⁹ q̃ vict⁹ ẽ: Jdẽ ẽ q tẽplũ vestꝝ igressus demonẽ q̃ ab idolo vr̃o dabat rñsa: ab angel̃ ei⁹ q̃ me misit religatũ teneo. Facit enĩꝫ arte sua hoĩes egrotare: ⁊ suadet eos idol̃ credẽ. Et cũ ea adorauerit: tũc cessat eos ledẽ. Et si vis pbare q ita sit: iubebo illi vt igrediat̃ statuã suã ⁊ faciã eũ h̃ ipsa ɔfiteri: ait rex crastina die hora pma dici parati erũt põtifices sacrificare ei: ⁊ ego ibi superueniã vt videã h̃ factũ mirabile: altẽa igit̃ die sacrificãtib⁹ eis hora pma cepit clamar̃ demõ cessate misi sacrificare mihi: ne peiora q̃ ego patiamini: qꝛ cathenis igneis religat⁹ sũ ab angel̃ ihesu christi quẽ iudei crucifixerũt putãtes eũ a morte detineri. Jpse aũt mortẽ captiuauit: ⁊ pncipẽ nostrorũ mortẽ vincul̃ igneis vinxit: ⁊ t̃tia die victor mortis ⁊ diaboli resurrexit Et dedit signũ crucis suis aplis quos p vniuersas gẽtes seculi misit. Ex q̃b⁹ ẽ vn⁹ hic q̃ me vinctũ tenet. Precor vos vt rogetis eũ p me vt dimittat me vt eam ad aliã puinciã. Cognitẽ inde de his q̃ leditis q̃ varias egrotatões patiunt̃: ait ille. Princeps nr̃ diabol⁹ mittit nos ad hoĩes vt eos ledam⁹. Primo qdẽ carnes eoꝝ: qꝛ ĩ aĩas ptãtẽ nõ hẽm⁹ nisi sacrificauerint: a vbi p salute corpis sui nobis sacrificauerit cessam⁹ eis nocere: ⁊ p hoc videmur eos curare: ⁊ colimur quasi dij.

De Cõfractiõe idoli ⁊ effigie demonis. C. LXXXV.

Unc ait apostolus ad plebẽ. Ecce quẽ vt deum vos curare putabatis: audite q̃ nũc deũ creatorẽ vestꝝ qui habitat ĩ celis. Et si vultis vt orem p vobis: ⁊ oẽs hi sanitatẽ recipient deponite idolum hoc ⁊ confringite: ⁊ tunc templum hoc Christi nomini consecrabo vosqꝫ omnes in eo Christi baptismate consecrabo. Tunc iussu regis omnis populus misit funes ⁊ trocleas ⁊ simulacra non potuerunt euertere. Et ait apostolus. Soluite vincula eius. Qd̃ cum fecissent: dixit ad demonẽ qui in eo erat: si vis vt nõ te faciã in abyssum mitti: exi de isto simulacro: ⁊ ɔfringe illud: ⁊ vade in terrã desertã: vbi nec auis volat: nec arator arat: nec vox hominis resonat: at ille statim egrediens cõminuit oĩa genera idoloꝝ: Nec illud solũ mai⁹ idolũ: sꝫ ẽt minora vbicũqꝫ p ornatu tẽpli erãt posita sigillatim minutauit: ita vt oẽꝫ picturã deleret. Tũc oẽs vna voce clamauerũt. Un⁹ deus oĩpotẽs quẽ pdicat apl̃s. Tũc apl̃s expãdẽs manus ad dñꝫ orauit p salutatõe oĩs ppl̃i Et cũ oẽs rñdissent amen apparuit angelus dñi splẽdidus vt sol hñs alas: ⁊ p q̃tuor angulos templi circũuolans digito suo in quadratis saxis exculpsit signum crucis: ⁊ ait. Hec dicit domin⁹ qui misit me: sicut vos omnes ab omni infirmitate vestra mũdaui: ita mũdaui ⁊ tẽplum hoc ab oĩ sorde ⁊ ab omni immundo habitatore eius quẽ iussit apl̃s dei ire in desertũ locũ. Sꝫ prius ostẽdã vobis illum quẽ videntes nolite expa

nescere: sz quale signuz in his saxis exculpsi: tale vos in frontibus vestris signū facite digito vestro ⁊ oīa mala a vobis fugient: tūc ostēdit eis igētē egyptiū: nigriorē fuligne: facie acuta: plixa barba crines vsqz ad pedes hñtē. oculis igneis sicut ferz ignitū scintillas emicātib⁹ et ore ei⁹ ⁊ ex narib⁹ egrediebat flāma sulphurea pēnas eque habebat alas spineas sicut strix: ⁊ erat vinct⁹ a tergo manibus cathenis [illegible] nū gnā de isto tēplo emūdasti: scdz pmissuz apli soluā te: vt vadas vbi nulla osuersatio hoīz eē pōt: ⁊ sis ibi vsqz ad diē iudicij. ⁊ cū eū absoluisset eū ille vlulatū teterrime vocis emittēs euolauit: ⁊ nusqz cōparuit. Angel⁹ aūt dñi cūctis vidētib⁹ ad celū euolauit: tūc rex polemi⁹ cū vxore sua ⁊ filijs ⁊ exercitu ⁊ pplo regni sui credēs baptizat⁹ ē: ⁊ deposito diademate ⁊ purpura cepit nō deserere apostolū.

¶ De passione apostoli ⁊ turpi morte hostium eius ⁊ miraculo lampadis. C. LXXXVI.

Interea colligētes se oēs tēplorz pōtifices abierunt ad astrages regē fratrē ei⁹ ⁊ dixerūt. Frr tu⁹ discipul⁹ fact⁹ ē hoīs magi q̄ tēpla nostra sibi vēdicat ⁊ deos ofrīngit: tūc rex idignat⁹ misit cū eis mille viros armatos: vt aplm vinctū ad eū pducerēt. Qd cū fecissent ad illū. Tu es q̄ euertisti frēz meū: rñdit aplūs. Nō euerti: sz [illegible] rex: sic fecisti frēz meū relinqre deū suū: ⁊ credē tuū sic ⁊ ego faciā [illegible]. Dicit ei aplūs: ego deū quē colebat fr tu⁹ religatū ostēdi: ⁊ ipsi [illegible] simulacra sua: si poteris hō facere deo meo: poteris me ad [illegible] reuocare. Si aūt nihil potes facē deo meo. Ego oēs deos tuos cōminuā: ⁊ tu crede meo: hoc cū dicēt nūciatū ē regi: qd de⁹ su⁹ cecidisset noīe masdach: ⁊ minutatī abisset. Tūc scidit rex purpureā vestē q̄ erat idut⁹: ⁊ fecit fustib⁹ cedi aplm: cesuz autē iussit ī modū follis excoriari: ac deinde decollari. Uenientes autē fideliū ppli innumerabiles abstulerūt cū omni glīa ⁊ hymnis corp⁹ ei⁹: ⁊ ostruxerūt basilicā mire magnitudinis ī q̄ illud posuerūt. Tricesimo aūt die [illegible] ei⁹ arept⁹ ē astrages a demonio: ⁊ venit ad tēplū ei⁹ oēsqz pōtifices pleni demonio: ⁊ passi sunt ibi ofitētes apostolatū ei⁹: ⁊ sic mortui sunt. multiqz īfideliū ouersi baptizati sunt. Uniuerso aūt pplo ⁊ clero acclamāte polemi⁹ rex ordinat⁹ ē eps: q̄ ⁊ cepit in noīe apli signa facē: ⁊ cū. xx. annis episcopatū tenuisset migrauit ad dñz. Post multos aūt annos corp⁹ apli delatū est inde ad lipparz q̄ est vna ex nouē insulis sicilie q̄s eolias siue vulcanias antiq̄ vocauerūt: eo q̄ sicut ethna sicilie mōs: sic ⁊ iste subterraneo igni ⁊ flāmarz pperuis globis exestuare videnť. postmodū vo trāslatū ē būneūtum: vbi ⁊ multi refulsit miraculis. Quadā aūt die dū q̄dā mulier attulisset vas fictile plenū oleo: petēs vt ex eo mitteret in lāpadē q̄ ardebat iuxta corp⁹ apli: fundēs mīstri vas inclinabāt illud: vt ex eo in lāpadē mitterēt: ⁊ penit⁹ nil exibat de vase. Aspiciētes aūt digitos suos mittētes in vas videbāt ⁊ palpabāt illud plenū eē liqto oleo: ⁊ tñ cū iclinarēt illud sup lāpadē nil decurrebat ex eo. Quidā vo ex eis ait. Puto nō eē acceptū btō bartholomeo de hō oleo ī suā lāpadē fūdi. Euacuet ī aliud vas iclinatū āt ī aliud vas sub oī celeritate (vt olei liqti mos ē) euacuatū ē vas de quo sup lāpadem extre nil valebat.

¶ De trāslatione sancti corporis ⁊ Theodoro eius scriptore. C. LXXXVII.

Theodorus. Post obitū aūt ei⁹ magnus [illegible] pdatos iuitās sz bestialē mētē ⁊ ihumanū cor nil erat qd̄ cōpeiceret. Insaniūt itaqz otra illud sacz corp⁹ ⁊ piciūt ī pelag⁹ ipsaz q̄ tegebat lapideā arcā vt ī pfūdū dimersa vlteri⁹ non cōperet. Sz ob miraculū ⁊ opus magnificū: mota est ipetu ipsa arca de rgione armenie cū q̄tuor aliorz martyrz arcis: q̄s sibi dū signa ogarent: ī mare cū ea piecte fuerāt: ⁊ p tm̄ spaciū maris q̄tuor his pcedētib⁹ ⁊ quodāmō obsequētib⁹ venerūt ī vltiores ptes scythie: ī insulā q̄ lipparis vocat: facta reuelatōe ad scm̄ agatonē q̄ illuc erat hostiēsis eps. Post hoc q̄si quosdā ministros suos aliū martyrē hic: aliū vo illic relinquēs aplūs retrorsū. Papinū q̄dē reliqt ī mila ciuitate sicilie: bicianū destinauit messina: reliquos duos ī terrā calabritidē direxit gregoriū. s. in ciuitate colūna: achaciū ī thale: vt vnusqsqz eorz ī magna ciuitate, ptector eēt habitatorz. Qui etiā vsqz hodie splēdēt suffragijs suis. Ipse interea pfect⁹ ad ciuitatē ad quā celit⁹ vocabatur pclare suscept⁹ ē cū multis luminarib⁹: odorib⁹ ⁊ hymnis. Decetero aūt dū puētū eēt ad vrbē non pgrediebat arca. sz stabat īmobil. Deinde ad lit⁹ tracta: ⁊ sup duas castas vitulas assumpta reposita ē vbi sacz ei⁹ tēplū ptin⁹ locatū ē. Mons autē vulcan⁹ q̄ pene otigu⁹ erat īsule ⁊ nociu⁹ his q̄ circūquaqz morabanť: tūc recessu inuisibili mot⁹ ē q̄si stadij. vij. in mare suspē[illegible] ita vt vsqz hodie appareat vidētib⁹: q̄si figuratio tractus fugi[illegible] gnis. Porro multa mira circa hos hacten⁹ opat de⁹. Actor. huiusqz Theodor⁹: hic Theodorus sacerdos fuit: apud ostātinopolim tpib⁹ adriani ⁊ leonis romanorz pontificum qui fidei ostantia: ⁊ sciētie gratia: signoruqz virtutibus pollēs: ⁊ duorz imperialiū ⁊ insignū cenobiorz studijs. s. saccudiorū abbas cōstitutus est: hic semp in apostolice sedis cōmunione persistens: hereticorz vesaniās: ⁊ imperatorz vesaniā etiā tormētis affect⁹: mētis virtute repssit: nec nō ⁊ spiritussancti grā plen⁹ nōnulla opuscula cōposuit: inter que ⁊ sermonē de beato bartholomeo aplo satis vtilē: trāslationē corpis eius de armenie indie puincia in lipparz insulā cōtinētem. Quē anastasius sedis apostolice bibliothecarius de greco trāstulit. Qualiter autē idē sacz corpus de eadē insula lipparitana postea transuectū sit: cū ibidē vsqz ad annū. dccc[x]viij. ab incarnatione domini fuerit: postea suo loco dicendū est. Nunc ad reliquos apostolos trāseamus.

¶ De Uita sancti philippi apostoli. C. LXXXVIII.

Ex gestis eius. Sanctus Philippus post [illegible] instanter pdicauit p scythiā euāgeliū. Ubi cū tent⁹ cētis gētibus: ad statuam martis cōpelleret ad sacrificandum exiit desubtus basim: in qua illa stabat statua ingēs draco: ⁊ pcussit filium pōtificis qui ministrabat ignē sacrificij. Percussit etiā duos tribunos q̄ perant puncie: cuius officiales tenebāt in vinculis apostolū. De flatu autē draconis oēs morbidi vehemēter egrotarē cepērūt: tūc dixit aplūs oīb⁹: audite osiliū meū ⁊ [illegible] tui quoqz resuscitabiť ⁊ draco effugabiť [illegible] q̄d faciemus. Quib⁹ ille. Deijcite martē hūc: ⁊ loco ei⁹ crucē dñi nři ihesu christi affigite eāqz adorate: tūc illi q̄ cruciabanť clamare ceperūt. Recuperet in nobis vtus: ⁊ deijciem⁹ martē hunc: facto itaqz silētio apostolus in noīe dñi nři ihesu christi draconē fugauit: ita q̄ sustinentissime exiens vltra nusqz cōparuit: tres quoqz pdictos mortuos suscitauit: omnēqz turbā flatu draconis morbidatā sanitati restituit: ita vt oēs q̄ pri⁹ psequebanť eū penitētiā agentes: deū hunc estimātes adorarēt. Ipse autē p vnū annū inqť docuit eos ea que christo sūt ⁊ multa milia hoīuz credētes baptizati sť. Ordinatis autem clericis ⁊ epis: ⁊ multis ecclesijs instructis ipse p reuelatōem ad asiā reuersus ierapolim cōmoratus heresim malignā hebionitarz extinxit. Erāt quoqz ibi due ei⁹ filie sacratissime: p q̄s de⁹ virginū multitudinē est lucrat⁹ añ. vij. vo dies obit⁹ sui exhortat⁹ est clez ⁊ oēz pplm pdicēs vite sue terminū: annorz autē. lxxxvij. pexit ad dñz: ⁊ in ciuitate corpus eius positū est.

¶ De Sancto Barnaba apostolo. C. LXXXIX.

Ex gestis eius. Sanct⁹ vo Barnabas generis [illegible] discipulis erat scm̄ paulū nup ouersuz appbēderat: ⁊ ducēs ad aplos narrauerat eis q̄mō ouersus fuerat. tantaqz graz habuit qz spū scō elect⁹ aplūs cū btō paulo gentib⁹ pdicauit ⁊ multa miracula fecit. Cū aūt eēt barnabas ī iconio ciuitate [illegible] apparuit iohāni discipulo ⁊ osobrio ei⁹: appuit eni vir splēdid⁹ dicēs. Cōstās esto iohānes: qz āmodo ñ iohānes: sz excelsus vocaberis. Qd cū euigilās scō barnabe idicasset: rñdit ei. Caue diligēť: ne qd̄ vidisti dicas alicui. Nā ⁊ mihi hīr appuit hac nocte dño dicens. Cōstās esto barnaba: qz eťna pmia pcipies: eo q̄ gētē tuā reliqsti: ⁊ aīaz tuā p meo noīe tradidisti. Cū ḡ scūs paul⁹ cū barnaba ī antiochia pdicassent: ⁊ ad ptes occidētis eā pdicatōis ire disponēt: rogabat paulū scūs barnabas vt pus iret cipz ad visitādos pētes suos: ⁊ postea ī hierlm irēt. Interī angel⁹ dñi appuit nocte scō paulo dicēs. Ne tardes venire hierlm. qz q̄dā frēs ibi te expectāt. Qd cū scūs barnabe dixisset: rñdit fiat volūtas dei. Nūc āt cipz vado: ⁊ ibi vitā finiēs te amplī⁹ nō videbo: tñ ora p me ad dñz: vt ei placeat misteriū meū. Et cū flēs ad pedes ei⁹ volueret: cōpatiēs ei paul⁹ dixit. Noli flere frr: qz sic est volūtas dei: nā ⁊ mihi hac nocte appuit dñs dicēs: ne phibeas barnabā ire cipz ⁊ multos ibi illuminabit: ⁊ martyriū ibi osumabit. Et cū sic ab inuicē discessissent: barnabas ⁊ iohānes discipul⁹ ei⁹ pperātes cipz ⁊ multos ī itinē ouerterūt. Secū autē ferēs euāgeliū scī mathei sup egros illud ponebāt: ⁊ otinuo sanabāť. De cipro aūt exeūtes inuenerūt barnē maleficū: quē scūs paul⁹ dudū ad tps lumīe puauerat sz pcib⁹ sergij pauli ofsul sanauerat. Ei ab eo phibiti itrare paphū venerūt ad locū vbi gētiles viri ⁊ femīe nudi currēdo colludebāt. Ubi [illegible] barnabas male[illegible] templū ⁊ statim [illegible] ⁊ occidit plurimos paganorz. Cū ḡ inde exiisent: in salamina multos pdicādo cōuerterent: cōperiens hoc heriem seditionē excitauit: ⁊ cōphensum multisqz afflictū iniurijs querebant tradere iudici ciuitatis. Cognito autē q̄ Eusebius vir magn⁹ ppotensqz de genere neronis imperatoris illuc aduenerat timuerūt ne eū eriperet de manib⁹ eorz

Et ligantes funē in collo eius:nocte dilaceratum penis a synagoga i ypodromū ptraxerūt. Et deīde foris portā: ⁊ ibi circūdātes eū crudelit cōbusserūt. Impij autē iudei nec sic saciati de nece ei⁹:tulerūt ossa ei⁹: ⁊ i scrinio plūbeo recludētes i mare pcipitare volebāt. Interī iohēs discipul⁹ ei⁹ cū duob⁹ alijs nocte rapuerūt ea ⁊ sepelierūt i qdā cripta: ⁊ ibi latuerūt vsq ad tpa zenonis ipatoris ⁊ gelasij pape. s. vsq ad annū dñi. d. ⁊ tūc ipso reuelante repta sunt.

¶De Sācto Luca euangelista. C. XC.

Iero. de illu. viris.

Lucas vero medicus anthiocēsis vt ei⁹ scripta indicāt:greci smonis nō ignar⁹ fuit:q sectator pauli apli ⁊ oīs ei⁹ pegrinatiōis comes scripsit euāgeliū: de quo idē aplūs. Misim⁹ inqt cū illo fratrē cui⁹ laus ē in euāgelio p oēs ecclias. Ad colocēses. Salutat vos lucas medic⁹ charissim⁹. Et ad thimotheū. Lucas ē mecū solus. Aliud quoq edidit volumē egregium: qd titulo apostolicar actionū pnotat cui⁹ historia vsq ad biēniū rome cōmorātis pauli puenit. i. vsq ad qrtum neronis annū. Ex quo itelligim⁹ in eadē vrbe libr eē cōpositū. Igit piclois pauli ⁊ tecle ⁊ totā baptizati leonis fabulā inē scripturas apocriphas: cōputem⁹. Quale eni ē vt indiuidu⁹ comes apli inē ceteras ei⁹ res hoc solū ignorauerit. Quidā suspicant quotiēscūq in eplis suis dicat iuxta euāgeliū meū de luce significare volumie: ⁊ lucā nō solū ab aplo didicisse euāgeliū: q cū dño i carne nō fuerat: sed a ceteris aplis qd ipe quoq i pncipio voluminis sui declarat dicēs: sicut tradiderūt nobis q a pncipio ipsi viderūt ⁊ ministri fuerūt smonis. Igitur euāgeliū sicut audierat scripsit. Acta aplor sicut ipse viderat cōposuit. Ex plogo in euāgeliū ei⁹. Lucas paulū secut⁹ vsq ad cōfessionē ei⁹ seruiuit dño sine crimie. Nā neq vxorē nūq hñs neq filios. lxxiiij. annor obijt in bithinia plen⁹ spū sancto. Qui cū iaz eēnt scripta euāgelia: p matheū qdē in iudea: p marcū autē in italia: sancto instigante spū: in achaie ptib⁹ hoc euangeliū scripsit: significans etiā ipse i pncipio an alia ee descripta. Ieronim⁹ ... sepult⁹ est autē cōstātinopolim: ad quā vrbē. xx. anno cōstantij augusti ossa ei⁹ cū reliquijs sancti andree apostoli trāslata sunt.

¶De Ceteris aplor discipulis. C. XCI

Ceteros.

Quāerūt ⁊ multi sanctor aplor discipuli viri egregij quor gesta ad plenū nō repperi: sz ex martirlogio breuit collegi. nā. iij. kl. Maij celebratur apud paphū natale sci tici diaconi discipuli beati pauli cui⁹ i suis eplis meminit pnūciās eū fratrē charissimū ac cōsuū suū fore in dño. Itē pdie nonas Maij anthiochie sci enodij: q vt beat⁹ ignati⁹ scribit pm⁹ ibidē epūs ab aplis ordinat⁹ ē. Hic quoq glorioso martyrio apud eandē vrbē vitā finiuit. Itē. iij. id⁹ iulij apud macedoniā beati silee apli. Qui cū eēt vn⁹ de pmis fratribus ⁊ ab aplis ad ecclias gētiū destinat⁹: pdicatōis: officiū gra dñi plen⁹ instanter cōsummauit: ⁊ in passionib⁹ suis christū glorificās postmodū requieuit. Itē. v. kl. iulij apud galaciā. beati crescētis discipuli sci pauli apli Qui trāsitū i gallias faciēs multos ad fidē christi vbo pdicatōis cōuertit. Rediēs vo ad gētē cui spāliter epūs fuerat dat⁹: galathas vsq ad beatū finē vite sue i ope dñi confortauit. Itē pdie nonas augusti natale beati aristarci discipuli beati pauli apli. Itē kl. septēbris apd capuā via aqria sancti psci martyri q fuit vn⁹ de antiqs christi discipul. Itē. xij. kl. iulij rome depositio nouati fris thimothei psbyteri: q ab aplis i fide eruditi sūt: hor sorores fuerūt scā potētiana: ⁊ praxedis sacre vgines christi. Hec de aplis ⁊ eor discipul dicta sufficiāt: nūc de beatis mulierib⁹ martha. s. ⁊ maria: q ⁊ ipe christi discipule ⁊ aplor cōtubernales fuerūt historiā ex gestis ear collectā ab initio psequamur.

¶De Uita scē Marthe. C. XCII.

Ex gestis eius.

Beata igit Martha generis nobilis orta pgenie hierosolymitano oppido bethanico fuit: cuius vterini fuere maria ⁊ lazar⁹ q ab infantia deū valde dilexit: hebraicis apicib⁹ docta legis pcepti subdita corpe venusta: facie decora: eloquijs luculēta mulierib⁹ opib⁹ cōueniēt erudita. Inē oēs matronas pijs morib⁹ excellēs: charitate redūdās: castitate pollēs: virilis cōtactus dūno vitabat nusq legit hanc aut virū habuisse aut bois cōtubernium subisse: qlius ei⁹ pr syrie ⁊ maritime: multarūq oray extitisset egregi⁹. Qui post discipulor dnicor dispsionē: athenēsium ciuiū pdicator fuit fidelissim⁹. Hec āt cū pfato fre ⁊ sorore tria oppida: magdalū. s. ⁊ bethaniā vtrūq: ⁊ hierosolymitane vrbis ptē iure hereditario matne possidebat: ⁊ p cūctis parētib⁹ dñz hēbat: qm sensu ⁊ pbitate abūdātior ⁊ potētior erat: gazis opimis referta. Vñ militib⁹ ⁊ famulis sui stipēdia larga manu distribuebat: cōuiuia famosa i administratōe dapū valde pita. Qm vt sacra asserūt euāgelia: vbicunq ad cōuiuia inuitatus esset dominus: ⁊ illa interesset Marthe ministrabat ex more: oīuz sedula hospitatrix pijssima: oīs tam domestic⁹ q alienigena supueniēs ad domū ei⁹: qcqd petebat accipiebat. Vñ ptigit vt ipz dñz hōgēdo diligē cepit: illū hospitio suscepit. Ipse vo q ver⁹ amator oīuz: imo etiā ver⁹ amor ē: eā itantū dilexit vt magl i ei⁹ domo q alibi declinaret iplete pphetia q dicit qsi colon⁹ vētur⁹ ē i terra: ⁊ qsi viator declinās ad manēdū. O fere felix q tm hospitē hēre meruit: ⁊ angelor panē cibauit. Illū magnū hospitē suscepit: q angelor ⁊ hoīum susceptor ē ⁊ pastor. Illū pauit q oēs creaturas pascit: illū magnū regē ⁊ dñz q solo palmo oīa cōcludit: quē multi pphe ⁊ reges voluerūt videre ⁊ nō viderūt: audire ⁊ nō audierūt ipm hospitio suscepit ⁊ pauit. res gratiosa ⁊ laude digna. Suscepto dño i domo: vnaq duar soror Martha. s. ⁊ Maria ppositū sibi ministeriū agēdū quo magl deo placeret elegit. Maria sedēs sec⁹ pedes dñi audiebat vba oris ei⁹: qsi pasci q pascē malēs. Martha autē satagebat circa frequēs ministeriū cibor. Idq q talē ⁊ tm hospitē domo susceperat cura cū summa studuit illi seruire: lare mūdare: accubitus ornare: cibaria pparare: sz videbat ei q tota etiā domus familia sufficere nō posset illi tāto hoi ad seruiēdū: nisi ei⁹ soror ad domesticā curā supplēdā ei subueniret. Volebat eni vt vīr oīs ocio domus dapes pparaet iccirco stetit an dñz stupefacta: ⁊ ei sup ha re cōquerēs ait Dñe nō ē tibi cure q soror mea reliqt me solā ministrar. Dic g illi vt me adiuuet: At ipse q nō est psonar acceptor: diuersor seruenū diuersa sibi oblata seruitia amat ⁊ recipit: sic offm vni⁹ laudat vt alteri⁹ nō vitupet. Abhic ex more saluator i diuersorio btē marthe libēti gratū suscepit hospitiū. Quāta remūeratio p hospitalitatl bñficio hylari aīo cuiq paupib⁹ ⁊ idigētib⁹ ministrāti apd deū reposita sit: ex hui⁹ scē mulierl hospitalitate cōpbat. Nā p amicitiā hospitalitatis btē marthe suscitauit dñs lazar frēz ei⁹ a morte. Diligebat. n. ihs qt euāgelista dñs ihs marthā ⁊ mariā sororē ei⁹ ⁊ lazar. Quē. s. lazarū suscitauit ad preces sororum.

¶De Uita sancte marie Magdalene. C. XCIII.

Hec maria

ipsa ē mulier illa q a magdalo castro nuncupata ē magdalena: quā nō sui generis dignitas vere ēt pīmonij iura parētūq successio splēdidā reddiderat adeo vt duplicatus honor nois excellētiā circūquaq diffūdēt. Sz qr rer affluētiā inēdū voluptas comes seqtur. Adolescētioris vite tpa lubricl supposuit regēda discursib⁹ soluto pudicicie freno: sz postmodū diuino afflata spū mētis ituitū in sese reuerberans: ac pristine vite detrimenta nō sustinēs: vt cōperit dominū ⁊ creatorem humani generis in domum venisse simonis qui non venerat vocare iustos sed peccatores ad penitentiam. non ob suor scelar enormitatē de sui creatoris diffidēs clemētia: pcioso accepto vnguēto ad ipm misericordie fontē cōcito pperauit gradu: corruēs ante clemētie dñi vestigia amaritudinē cordis p vberē lachrymar exaggerās fōtē. Mox deniq cōpūctōis fletib⁹ ... capillis q sue deuotōis i gere ⁊ idesinēt oscul ver humilitatl cōfouē ac mūdissimo sue dilectōis vnguēto pungē. Que cū i tali deuotōis vnguēto nō eēt repudiata sz potius misericordiē suscepta: ausu familiaritatl cōfisa etiā sup scissimū dñi caput pciosū liquorē effudit odorl: itātū ⁊ tota dom⁹ ex odorl fragrātia more aromatū redoleret: nihil ore depromēs: sz p exteriorl obsequij bñficia sue cōpūctōis flāmā ac dilectōis feruorē itimās ac si ipsi loqret vbis dicens. O dñe Ihesu benignissime: tu q oīa scis ⁊ cordiū ispector es ver⁹ q nō vis morte peccatoris: sz magl vt cōuertatur ⁊ viuat: tu ipse itelligl qd mei deposcūt gemit⁹: qd lachryme ab imo erupte flagitēt: qd me⁹ amar⁹ exoret singult⁹. Peccatrix sum immūda sum oīuz criminū labe polluta: sz qr meā ab annis pori⁹ cōtaminaui vitā ad te dñz meū q es vita eterna cōfugio: vt male pditā restituas vitā: ⁊ me de faucib⁹ baratri clemēter eripias: misericordiē liberes: potēter abstrahas: q sol⁹ laborē ⁊ dolorē cōsideras. Quid eniz ex hmōi pfessione dilectōis cōsecuta sit: ipse dñs manifesta q simoni idignāti cur ad se mulierē peccatricē pmitteret accedē: cōuersus ad illā rñdit iter cetera: amē dico tibi qr dilexit multū dimissa sūt ei peccata multa. Que adepta clemētia dñi (vt lucas euāgelista describit) illico post habitis omnib⁹ ita familiarl effecta ē: vt ipz dñz nō solū mēte sed corpe sequeret de pprijs facultatib⁹ vtpote valde locuplex victū ⁊ vestitū ei ministrās iplens bipharie dñi pceptū dicētl. Qui mihi ministrat me sequatur.

¶De Dispsione ear cū quibusdā discipulis. C. XCIIII.

Ex gestis sancte

Marthe. Cunq fere cū sua Martha pre cordialiter audita ⁊ percepta sententia domini dicentis: omnis qui reliquerit patrē ⁊ matrē ⁊c. omnes facultates

sua tripartita ꝑtitione diuisit. Primam sorori sue marie magdalene dedit. ex qua ipsa dño ꝛ apostolis eius victū illis annexa prebuit. Scd̃az partē fratri suo lazaro dedit. Tertiā vō partē sibi retinuit ad subsidiū suū de qua saluatorē ꝛ eius discipulos dū ad eā diuerterēt pascebat. Quicq̇d vero residui fuit post christi ascensionez ad celos dū multitudinis credentiū erat cor vnū ꝛ aīa vna ꝛ nemo dicebat sibi aliq̇d ꝓpriū sꝫ erāt illis oīa cōīa: detulit ad pedes aploꝝ vt cōi necessitati ꝓficeret: ꝛ sic efficit martha discipuloꝝ condiscipula. Tūc crescēte numero credētiū: creuit aduersus eos ꝑsecutio iudeoꝝ nimiū: vt a finib⁹ suis eos expellerēt: ꝛ quosdā vt petꝝ ꝛ alios aplo̅s custodie publice māciparēt: quosdā vt stephanū lapidarēt: alios etiā sicut iacobū gladio ꝑimerēt. Quosdā vō ratib⁹ impositos arcentes a littore remis ablatis vel gubernaculis ꝛ hmōi nauticis armamētis ꝛ oīb⁹ copijs ꝛ subsidijs desolatos pelagi fluctib⁹ exposuerūt: sꝫ quos dira seuitia iudeoꝝ a finib⁹ suis elimiauit: hos diuina ꝓuidētia melioribus locis honorauit. Ditauit villis: castellis: vrbib⁹: locupletauit gazis opulentis: ditauit ecclesijs. quos ꝛ nūc ꝛ ī ꝑpetuū celestib⁹ donat mansionib⁹. Et vnicuiq ꝓut diuina disposuit ꝓuidētia: ꝓprius ꝛ spālis assignat⁹ est loc⁹. Siquidē arelaten deputauit theophimo: narbonā paulo: tholosaz ꝛ vasconiā saturnino: lemonicas martiali. sanctonas ꝛ aq̇taniā eutropio: cenomanū ꝛ britaniā iuliano: bituricas austregisilo. Thuronū caciano. lugdunū hireneo: defunctionē ferrucio: auraicā alij eutropio: petragoricas frōtoni: vellaicū georgio: totā galliam dionysio. Singulis ita regionib⁹ singuli donati sunt a dño patroni: quas viuētes miraculis ꝛ vīrtutib⁹ ornauerūt. Exardescēte igiť sicut ꝑmisim⁹ iudeoꝝ ꝑsecutōe ɔtra fideles: ab ipsis beata Martha cū alijs christo credētib⁹ a ꝓprijs finib⁹ exterminata ē ꝛ facultatib⁹ ꝓuata. Quā scō maximio vnī. s. ex. lxxij. christi discipuliś cū sorore sua maria spūssanct⁹ sociauit: vt q̄ eas olim baptizauerat: ipse bone ɔuersatōis exēplo ad regnū celoꝝ eas ꝑduceret. Igiť nauim īgressi cum multis alijs ꝓspo cursu ad portū marsilie ꝑuenerūt.

¶ Qualiter Maria mag. ducem marsilie conuertit: ꝛ ei filiū a domino impetrauit. C. XCV.

X gestis marie mag. Et egredientes nauē villā īgressi sunt. Cūq neminē īuenissent q̄ eos hospitio reciperet: in portica phani gētis illi⁹ terre lapidib⁹ accubātes ieiunijs ꝛ oratōib⁹ insistētes pnoctauerūt. Mane facto cōuenit illa generatō prava vt idolis more solito sacrificaret: cui Maria magdalena assurgēs vultu placido: lingua diserta vbā salutis ꝑdicauit. Et admirati sunt oēs ꝓ illi⁹ specie ꝛ eloquētie dulcedine. Sequenti vō die q̄dā nobilissim⁹ aduenit cū vxore sua: q̄ vniuerse ꝓuincie ꝑerat vt ibidē sacrificaret sicut cōsueuerat. Erat enī nō modico dolore afflict⁹: eo q̄ spe ꝓlis diu desiderate frustrareť: cui Magdalena spūsācto plena chrīz ꝑdicauit: ideoq sacrificia dissuasit. Oēs igiť ad eā cōfluebāt: itaq matrona ꝑpotens cōpati cepit sanctoꝝ īopie ac ꝑ satellites fidos ꝛ familiares iussu eis victualia erogari occulte. Timebat enī viri sui seuitiā ꝛ ꝯtēptū vicinaꝝ ꝑfidiaz. Quadā vō nocte cū illa nocte cū viro suo q̄esceret apparuit ei beata Maria magdalena ī somnis q̄rēs cū tātas diuitias haberet cur sanctos dei fame ꝛ siti frigore ꝛ nuditate perire ꝑmitterē: addidit ꝛ misericordias si marito suo suadere ɔtēneret vt in breui sanctoꝝ īopias subleuare curaret. Matrona vō euigilās nequaq̄ ausa ē viro suo visionē indicare: sequēti die eiusdē iterato visūz aspexit: quē ꝛ secūdo enucleare distulit. Tertio igiť noctis silētio apparuit vtriq fremens ꝛ irata vultu igneo ac si dom⁹ incēdereť tota ꝛ ait. Dormis ne tyrāne cū vipera tua cōiuge q̄ vba mea de christi paupib⁹ reficiēdis ꝛ operiēdis tibi postposuit euoluere. Inimice crucis christi varijs ciboꝝ potuūq generib⁹ ventris tui referta ingluuie scōs dei ꝑmittis siti ac fame ꝑire: iacēs in palatio pannis inolut⁹ sericis: vides eos desolatos ꝛ inhospites: ac ꝑ terris: nec ī aliquo eis cōpateris. Nō sic inique nō sic euades nec q̄ tm̄ distulisti eis bn̄facere: impune feres. His dictis euanuit. Tūc euigilās matrona īgemuit: ꝛ ab imo pectore suspiria ducēs viro eadem suspirāti ait. Dn̄e mi vidisti ne somniū q̄ apparuit mihi. Vidi inq̄t vidi ꝛ nō desino admirari: q̄d inde faciem⁹. Existimo aūt meli⁹ eē ꝑsuasionib⁹ ei⁹ obtēperare q̄ irā dei sui quē ꝑdicat icurreť. Itaq bn̄faciam⁹ eis ꝛ rogem⁹ Mariā magdalenā deū suū orare vt possim⁹ cōcipe. Acq̄euit ergo vir vtili ɔsilio mulieris sanctos dei precipiens hospitari: ꝛ in omnib⁹ his necessaria erogari. Et sic factū est. Euoluto itaq breui tpe. cognouit se matrona beate Marie magdalene ꝑcib⁹ cōcepisse: ꝛ gauisi sunt vniuersi. XCVI

¶ Qualr idē dux hierosolymā ꝛ loca scā visitauit. C.

Onsequenter ait vir vxori suo disponere cepit. et ergo posꝫ

si verum esset quod beata Maria magdalena de Jhesu christo domino nostro predicauit: Quod cum attēderet matrona dixit ei. Putas ne dn̄e mi sine me quoq ꝓficisci. Absit. Te recedēte recedam: veniēte veniā: te q̄escēte q̄escā. Cui vir iussit vt domi remanēs curā possessionib⁹ ipēderet addēs ēt q̄ cū imbecillis eēt. ꝛ grauida difficili periculū mari icurrere posset. Et ꝯ mulier anxia istitit: ꝛ femineo more nitēs ī vestitū pedib⁹ illi⁹ ꝓuoluta cū lachrymis tādē obtinuit. Venientes igiť ad Mariā magdalenā t̄ras ꝛ possessiones suas ei⁹ tutele cōmiserūt. Maria vō signa sancte crucis eoꝝ humeris iposuit. Prouidene callid⁹ ille tētator iter q̄ cepāt posset diuertere: sufficiēter illos edocēs: q̄ duce petro aploꝝ ꝑncipe: oīa q̄ ꝑdixerat eis ē dn̄o ihesu: ī notitiā cederēt sicq illi plerisq gerulis ꝛ auro ꝛ argēto: ac vestimētoꝝ mutatorijs onerati nauē īgressi sūt: ꝛ naute carbasa vētis cōmisnūt. Orta vō ī mari tēpestate: oīb⁹ ī angustia ɔstitutis matrona fluctibus ꝛ grauida nimiū aggrauata ē: q̄ part⁹ sui tpa explē: ꝛ iter dolores vētris atq ꝑssuras expirare coacta ē. Puerul⁹ itaq palpitabat ꝛ māmmaꝝ mris solacia q̄rens lamētabiles vagit⁹ edebat. Proh dolor ꝛ nat⁹ ē īfās viu⁹ ꝛ matricida effect⁹ ē: ꝛ cū mori ɔueniat cū q̄ alimēta vite tribuat nō sit: ad h̄ etiā clamabāt naute ꝑcella seuiēte. Ejiciať corp⁹ anteq̄ moriamur. Nūq̄ enī q̄ssatio cessabit q̄diu int⁹ fuerit eo q̄ mare nihil intra se sustinet: q̄ mortuū sit: cūq vellēt corpus ejicē: ꝑcite inq̄t pegrin⁹ ꝑcite: ꝛ si nec mihi adhuc tepide: nec mihi parcere volueritis: misereminī saltē puerulo vagiēti. Inhumanū ē enī cōp⁹ feminiuū fluctib⁹ iniicere ꝛ absonū ī tā tenero puerulo tā subitū homicidiū ꝑpetrare: finite inq̄t modicū ꝛ sustiete: si forsā pangustijs ī extasi posita possit adhuc respirare. Dixit: ecce ꝓcul a naui q̄dā collis ei appuit. Quo viso ait: finite paulisꝑ naute: ꝛ quātū volueritis pcunie corp⁹ cū puerulo ad collē istū deducite: vt ibi saltē possit tumulari. Itaq naute auidi pecunie petitōi ei⁹ paruere. Eductaq scapha corp⁹ cū puero illuc delatū ē. Et cū ꝓ loci duritia foueā nequisꝫ effodere ī secretiori pte collis supposita clamide corp⁹ collocauit: ꝛ puerulū māmis ei⁹ apponēs effusis lachrymis ait. O maria mag. cur ad ꝑditōis mee tumulū portib⁹ māsilie applicuisti: nūq̄d petisti dei ꝛ vxor mea ɔciperet: hac de cā vt ɔceptū ꝑiret. Ecce perijt: ɔcipiēs ꝑit ꝛ ɔceptū: q̄ natū ē vt ꝑeat cū nō sit q̄ enutriat. Sꝫ ecce q̄ ꝑcetuis obtinuit tibi deoq tuo cōmēdo: cui oīa mea cōmēdaui. His dictis clamide sua corp⁹: cū puero circūquaq operuit: ac ꝑ scaphā ad nauē redijt.

¶ Qualr ī regressu pueꝝ suū miraculose nutritū iuēit. C XCVII

Vnc autē naute remis īcūbūt: ꝛ iter inceptū arripiūt. Et cū ꝓpicio vento ꝑ mare nauis optato portui applicuisset: dato naulo pegrin⁹ egressus ē: Emersisq aliquot dieꝝ itinē obuiauit ei beat⁹ petr⁹ apls. Qui sciscitās pegrinū q̄ de cā illuc venisꝫ: viso signo crucis humeri ei⁹ affixo gauisus ē. Nouit enī q̄ ī ptib⁹ vn̄ venerat vbū dei ꝑdicatū ē. Cui pegrin⁹ totū diligēter explicuit q̄ sibi tā ī itinē q̄ ī mari acciderat: ꝛ cui⁹ hortamine q̄ de cā illuc venerat. Quo audito petr⁹ ait. Pax tibi frať bn̄ venisti: vtili ɔsilio credidisti: quiesce ī bono ꝛ bn̄ erit tibi. Nec moleste feras si vxor tua dormiat: si puerul⁹ q̄ eā q̄escat: potēs ē enī dn̄s cui vult dona dare: data auferre: ablata restituē ꝛ merorē tuū ī gaudiū ɔuertē. Ego sum petr⁹: eroq dux itineris mei tu⁹. Tūc itroduxit eū hierosolymis vbi passus ꝛ mortu⁹: ac sepult⁹ fuerat dn̄s: ꝛ ad alia plura loca duxit eū ostēdēs ei vīrtutes ac ꝓdigia q̄ fecit in cōspectu discipuloꝝ dn̄s Jhesus: sic euoluto bienij ꝛ ampliori tpis curriculo tādē ille accepta beati petri licētia repatriare curauit. Vt aūt nauē ascēdit deo disponēte nauta vel̄ sicut⁹ ad collē vbi corp⁹ mulieris cū puero collocauerat ꝑuenit quē cū vidisset dominus ꝑciū naute vt cursū sisterēt: illucq illū deferrēt. quo facto vt applicare debuit: pueꝝ q̄ more solito sec⁹ litt⁹ lusū venerat: arena inuoluit lapillulos ɔchis imiscētē vidit: ꝛ q̄dnā eēt admirāt ꝛ dn̄ēs scaphe exiliuit. quē cū attēdēt puerul⁹ q̄ nūq̄ tale q̄d viderat expauit. ꝛ more catulis palmuť offō pedū fugētib⁹: ad solita mr̄is vbēa recurrens sub clamide occlte latitauit. Tē pegrin⁹ vt apti⁹ videt q̄d eēt accessit ꝛ puerulū statuře pulcherrime vium papillasq mr̄is sugētē inuenit pānosq quos supposuerat corpi adeo rcētes atq fragrātes: ac si ꝑ tuca vel in arca ex die q̄ ibi fuerat positi delegēt suscepit collocata [illegible] rauit ēt ita odoꝝ ꝛ ita coloratū corp⁹ matrōe: sic fuerat cū vegetaret spiraclo vite. quo viso gauis⁹ ē: ꝛ pcidēs ī terrā grās egit dn̄o ihesu chr̄o ꝛ btē marie mag. cui⁹ meritis ac ꝑcib⁹ talia sibi nouerat ɔtigisse.

¶ Qualiter etiam vxorem defunctam per beatam mariam magdalenam recuperauit. C. XCVIII

T accipiens ipse pueꝝ ait. O beata maria magdalena q̄ lei⁹ eēt q̄ ꝓspere mihi cūcta euenissēt: si mulier respiraret: si mecū repatriare valēt. Eq̄dē scio: q̄ tu q̄ pueꝝ dedisti: ꝛ ī hac mo

ce per bienniū pauisti. matrē quoq; poteris restituere pristine sani tati. Ad hec respirauit ⁊ q̄si a somno euigilans ait. Magni es meri ti beate ⁊ gloriosa Maria magdalena q̄ in partus mei pressurio im plesti obstetricis officiū: ⁊ in oībꝰ necessitatibꝰ meis intuitu pietatis ancille expleuisti seruitiū. Quo audito admirās peregrinus ait. Vi uis ne mulier dilecta. Cui illa: Viuo ait equidē viuo: ⁊ nūc de pere grinatione de q̄ ⁊ tu venisti venio. Et sicut beatū Petrū aplm ducem ⁊ comitē oībꝰ locis habuisti sic ⁊ ego vna vobiscū cū beata maria magdalena duce ⁊ comite vbiq; fui. singulaq; p̄speri. ⁊ ꝯspecta me morie cōmēdaui. Et incipiēs oīa loca ⁊ miracula q̄ vir pagrarat et viderat adeo plane ⁊ euolute explicauit: q̄ nec in vno articulo deuia uit. Quid plura. Peregrinus recepta cōiuge sua sana ⁊ incolumi cū puero naui letus cōscendit: ⁊ nautis oībꝰ q̄ aderāt cuncta q̄ sibi cō tigerant enucleauit. Paulopost marsilie portui applicuerant. Et in gressi beatā Mariā magdalenā cū discipulis suis magne gentium multitudini predicantē inuenerūt: ac pedibꝰ suis prouoluti dixerunt. O beata Maria magdalena magnꝰ est ille quē tu nobis p̄dicas: deꝰ tuus credimus ⁊ ꝯfitemur q̄ p̄ter ipsū nō est alius deus. Ecce nos ⁊ oīa nostra in manu tua sumus. fiat de oībus sicut vis. Et narran tes astantibꝰ oīa q̄ sibi acciderāt a beato Maximino baptizati sut. Post q̄ idolorū cūctis destructis in noīe dn̄i Ihesu christi ecclesias sta tuerunt. Ex gestis sancte Marthe. Cum territorii aquēsis cauderet ⁊ [illegible] ac predicatio insistentes populū incredulū miraculorū signis ⁊ predicationibus ad fidē christi cōuerterent. Dn̄s aūt p beatā [illegible] the sup egros sanitatis gratiā ⁊ diuine predicationis facundiā. Pre dicantibus ergo beato Maximino ⁊ Marthe ⁊ Marie maxima pars populorū ad christū cōuersa est.

C De dracone quē martha ligauit ⁊ pplis occidit. C. XCIX.

Rat tunc sup rhodanū iter arelaten ⁊ auignionē ingēs draco. cuiꝰ p̄me ptes vsq; ad medium animalis formā p̄tēdebāt reliq̄ corpus in piscē desinebāt. Hic multos trāseuntes ⁊ supuenientes occidebat: asinos etiā ⁊ equos penebat. Naues quoq; q̄ per rhodanū trāsibant sub uertebat. veniebāt igit̄ sepe magni ppli cū armis: nec illū pimere va lebant: qm̄ proiectus a nemore in flumine latebat. Erat crossior bo ue: lōgior equo: sed ⁊ caput habebat leoninū: dētes vt gladius acu tus: comas eq̄nas: dorsum acutū vt dolabrū: squamas hirsutas et vt tharabꝰ scindētes: senos pedes: vngues vrsinos: caudā viperā: bi nis pinnis vtraq; parte muniebat. vnde nec iaculis nec vllis qbꝰ ipe tebat armis cedebat. Tante ferebat̄ fortitudinis: vt. xij. leones aut tot idē vrsos imanis bellue crudelitate: vel equaret vel superaret. Cū autē eū incole regionis illiꝰ aliq̄tenus euadere vl superare nequissēt. fama p̄conizāte audierūt virtutū insignia: que p beatā Martham dn̄s opabat̄: ⁊ festinato venerūt ad eā humiliter rogantes vt fines eorū visitare ⁊ a pessimo dracone q̄ nimis eos infestabat liberaret. quibꝰ sancta cōpatiēs ad locū designatū de christi noīe virtute confi dens p̄ficiscit̄ exterminantē exterminatura draconē: reppit eum in nemore cuiusdā hoīs quē recēs occiderat incubantē p̄ndiūq; suū deuorantē. tux hospita christi imp̄territa p̄pius accessit ⁊ aspsione sacrate que secū tulerat aque malignā bestiā p̄[illegible]ndēs ⁊ signū san cte crucis quā p̄ferebat obiciēs. draconē adeo re[illegible]ddidit inualidum ⁊ stupidū vt nec valeret pcedere nec seuicie quicq̄ exercere. Partitur itaq; victꝰ instar ouis nil virū hūs: ⁊ sancta nil morata ppo cīgulo cūctis admirātibꝰ eiꝰ triūphum: quē cepat colligauit. Qui primus ab omni pplo lanceis ⁊ lapidibꝰ est obrutus. Nuncupabat̄ aūt ab incolis draco ille tharascurus. vnde locus ille deinceps vocatus est tharascurus. q̄ antea vocabatur nerluc. i. niger lucus. eo q̄ ibi essent cōdensa ⁊ opaca ⁊ nigra. Erat aūt draco de quo diximꝰ vt putabat̄ de genere illiꝰ q̄ vocabat̄ i iob leuiathan: ⁊ dīscēderat p mare de ga lacia asie. gnātꝰ a leuiathā q̄ ē serpēs aquosus ⁊ ferocissimꝰ: ⁊ a bo nacho aiāli. Bonachū enī aīal galacie gignit regio: qd̄ stercore fer uente: ⁊ vrēte suos īsectatores submouet. qd̄ p spaciū iugeris velut [illegible] dirigit ⁊ quicq̄d tetigerit velut incendiū perurit.

C De Austeritate vite illius. C. C.

Ostea multis petitionibus nobiliū ⁊ populo rū eiusdē patrie tandē ad deserto et [illegible] [illegible] magistri [illegible] Maximini ⁊ relicta sorore sua Marie magdalene beata Martha remāsit in sacris orōni bꝰ ⁊ vigiliis [illegible] periculū quot labores quot angu stias: quot egritudines. qualias p̄secutiones quātā famis inediā [illegible] sustinuerit: q̄s valeat explicare. Nā in p̄mis. vij. annis glādibꝰ ⁊ ra dicis herbarū [illegible] ⁊ pomis siluestribꝰ corpusculū suū etiā [illegible] q̄ reficiēs victitauit. Postea coadunato frūz ⁊ sororꝫ ꝯuētu: ⁊ edifi catā in honore dn̄i nr̄i ihesu chri: ⁊ beate marie semp v̄ginis matris basilica. satis mihi duram ⁊ austeram duxit vitam. Hiemis tpe pel libus contegebat̄ cuius sub tecto [illegible] palacio in estate tunicā ⁊ [illegible] induebat. cilicio ad carnē ex more coherēte: nudis pedibꝰ incedens albā et pilis camelorū mitrā capiti superponēs. cingulo nodoso de setis equinis facto aluū arctatū coartās vt vermes ex corrupta ⁊ pu trefacta carne fluerēt. Extensis solo ramis arboris aut viteis. lapi de pro ceruicali capiti superposito subiecto. sacco cilicino tm̄ incum bebat. Nunq̄ a precibus ⁊ obsecrationibus vacans. Bonis itaq; semper operibus occupata ⁊ ho[illegible] qua apud bethaniā spe cialiter exercuerat. deo ⁊ hoībꝰ intantū placuit: vt multa populorū milia p eius laudabilē predicationē ⁊ sanctā ꝯuersationē: q̄ mirabi lis oībꝰ apparebat: fidē christiane religionis susciperēt: ⁊ baptismi sacri gratiā consequerentur.

C De Suscitatione iuuenis ⁊ ꝯuersione aq̄ in vinū. C. CI.

Situr cū apud auignionē ante fores ecclesie in quodā lo co ameno inter fluuiū rhodani egregia christi discipula sanaret egros sibi oblatos: ⁊ predicaret. ecce iuuenis q̄ erat vltra flumē vidit circa gētiū cateruas sāctā auscultātes. Et estua tus eā vidē ⁊ audire: nauigio carēs fluuiū trāsmeare cupiēs: natare nudatꝰ cepit. Qui cū iam mediū tenuisset aluei: subito veloci cursu [illegible] fluminis interceptꝰ submergit̄ raptus in p̄fundū. Quid plura. cōcurrūt multi nec succurrūt. Et tota die illa cū a ciuibꝰ cū na uibꝰ quereret̄ nec reperit̄: sequēti die circa horā inuentū exaīati iu uenis corpꝰ ante pedes btē marthe cū luctu exponit̄. Mox famula christi corde cōpuncta sup his admonuit populū: vt solo p̄stratus deū exoraret. quatenꝰ oīpotēti virtute sua puerū a mortuis dignare tur excitare. [illegible] ⁊ ipsa iuxta defunctū in modū crucꝰ in orōne p̄stra uit: deprecās ac dicēs: Adonai ihesu christe q̄ tua scā inestimabili clementia fratrē meū lazarū dilectū tuū olim a mortuis suscitasti: q̄ [illegible] tuos reuocas: ad vitā respice benignissime dn̄e ad precē ⁊ supplica tionē ancille tue ⁊ circūstātiū. ⁊ animā in h̄ iuuenile reuerti iubeas cadauer. q̄tenꝰ p̄sētes ⁊ futuri vidētes ⁊ audiētes magnalia tua p̄fe cto corde credāt in te: teq; saluatorē suū seq̄nt̄. Hac orōne cōpleta famula christi de terra ꝯsurgēs pueri manū apprehēdit ⁊ dixit: In noīe dn̄i ihesu christi o iuuenis a morte q̄ detineris viuus assurge. statiq; puer sanꝰ ⁊ incolumis surrexit. ⁊ baptismatis donū ī noīe scē trinitatis [illegible] est. Eodē tpe maximinꝰ aquensis epūs ⁊ trophimꝰ arelatēsis: ⁊ eutropiꝰ aurasicēsis. tres isti religiosi sacerdotes dn̄i vi sitationis eā cōmonuit. sic tn̄ vt alterutrū sese ignorarēt ad eā venerūt ⁊ scis eiꝰ petitiōibꝰ annuētes: ecclesiā quā ī noīe ihesu christi eiusq; genitricis honore ꝯstruxerat. xvj. kal. ianuarij deuotissime ꝯsecraue runt. Cōpleta [illegible] ventū est ad refectiōis horā. sꝫ inter prādendū vinū defecit. ad quorū p̄ntiā diui na virtus aquā in vinū cōuertit.

C De Cōuersatione marie magdalene in deserto. C. CII.

X gestis eius. Interea sancta maria ma gdalena cū [illegible] verbū dn̄i predicasset. maximeq; cū ad eiꝰ noticiā peruenisset: q̄ apostolus mulieres in ecclesijs tacere precepisset: con templationi artius vacare desiderās. monēte dn̄o ad heremū asper rimū se cōtulit. ⁊ in loco angelicis manibꝰ sibi preparato per. xx. an nos omnibꝰ hominibꝰ incognita: ⁊ celestibꝰ tm̄ fomentis refecta in dei laudibꝰ ⁊ orationibꝰ permāsit. Erat autē spelunca: in qua mane bat super cuiusdam asperrimi mōtis radices. cui nec aquarū fluen ta: nec herbarū vel arborū solatiū erat: vt per hoc christus ostēderet q̄ dilectricē suā non terrenis: sed celestibus epulis satiaret. In hac igit̄ cripta permanens quaq; die septies canonicis horis angelorū manibꝰ in ethera leuabat̄. ⁊ celestiū agminū cōcentus dulcissimos etiā corporeis auribus audiebat. hisq; suauissimis dapibus satiata per manus itidem angelicas ad eundē reuocata locellū: in dei laudi bus persistens: corporeis alimētis non indigebat. Sacerdos quidā religiosus singulis annis quadragesimā in solitudine perficiebat. hymnisq; ⁊ orationibus in multa corporis abstinētia vacabat. Hic ad. xij. stadia prefate spelunce: vicinā sibi cellam iuxta fontē ꝯstruxe rat. miraculū prorsus ignorās: quod de beata dilecta sua dn̄s facie bat. Quadā v̄o die dn̄s oculos eius aperuit. viditq; qualiter angeli descēdentes super locū in quo beata morabat̄ eam leuabant ⁊ eam in sublime eleuantes: post hore spaciū ad eundē locū cum diuinis laudibus reuocabant. Verū quia longius distabat: quid angeli fer rent ⁊ referrent scire nō poterat. Tunc cepit orationibus insistere. ⁊ vt sibi tante visionis veritas plenius innotesceret: dei clementiā cū lachrymis cepit inuocare. Mane autē sequētis diei surgēs deuo/

tione ad locũ propabat: cumqȝ ad vnius iactũ lapidis appropinquaret. ceperũt et crura cũ pedibus hebescere: ⁊ timore valido eius precordia anhelare. cũqȝ retro rediret vsum ambulãdi crura cũ pedib⁹ prebebant. Et si verso tramite ad locũ procedere conaret̃. languor corporis eũ ⁊ hebetudo prohibebat. Tunc intelligẽs illic secretũ esse celeste mysteriũ stetit: ⁊ inuocato saluatoris noĩe clamauit. Adiuro te p deũ viuũ: vt si homo es vel rõnalis creatura q̃ in illa spelũca habitas: mihi cõtinuo respõdeas: ⁊ status tui mihi veritatẽ edisseras. Hac adiuratiõe ter repetita ilico beata de spelũca respondẽs eũ propius accedere fecit. eiqȝ mariã illã in euãgelio famosissimã peccatricẽ se esse dixit. factiqȝ sui historiã quã quesierat ei explicauit. Et addidit q2 a dño meo mihi est reuelatũ: q2 iter hoĩes de hoc seculo migratura sum rogo vt beatũ Maximinũ mox adeas: ⁊ oĩa q̃ videris vel audieris ex ordine illi nũctare studeas. Proximo igit̃ die pasce tpe matutinoꝝ oratoriũ suũ qđ ipse sibi cõstruxit solus igrediat̃ ⁊ me in dei laudib⁹ ibi [illegible] p angeloꝝ ministeriũ [illegible] p̃sẽtẽ.

De [illegible] eius ⁊ sepulchro. C. CIII.

Sacerdos

itaqȝ neminẽ prox̃ sibi videns: [illegible] tamen [illegible] voce [illegible] ⁊ angelũ pocius audire videbat̃ q̃ȝ hoĩes. Cũqȝ plura loquens ⁊ interrogãs nullũ vlteri⁹ respõsũ accipe posset. mox beatũ Maximinũ adijt. eiqȝ oĩa ex ordine nũciauit. Qui deo grãs īmẽsas agẽs: ante illucescentẽ dominice resurrectiõis aurorã: oratoriũ suũ igressus: vidit beatã mariã ī choro angeloꝝ q̃ eã adduxerãt adhuc astãtẽ tãto splẽdore circũdatã: vt totũ oratoriũ lux luce diei clarior illustraret. cũqȝ vir dei circa ianuã subsisteret vidit chorũ angelicũ ascẽdere: ⁊ illã in medio stantẽ expãsis manib⁹ orare. sic eleuatũ in aera. vt duo cubiti iter terrã ⁊ eius corpusculũ iteresse viderentur. cũqȝ ppi⁹ accedẽ trepidaret. illã cui⁹ vultus ex cõtinua visione angeloꝝ vltra radios solis radiabat. leniť eũ vocauit: ⁊ sacerdotes oẽmqȝ clerũ cõuocare rogauit. Quib⁹ p̃sentib⁹ corp⁹ ⁊ sãguinẽ dñi ab antistite porrectũ cũ maxia lachrymaꝝ inũdatiõe suscepit ⁊ oẽs circũstãtes attẽti⁹ orare cõmonuit. Deide toto corpusculo añ crepidinẽ altaris ꝓstrato. scã illa aĩa ipo die resurrectiõis ad dñm migrauit. alibi vero legit̃ trãsisse. xi. kl. augusti. Qđ iđ forte dr̃: q2 tũc eiusdẽ trãsit⁹ memoria celebrat̃. vl̃ fortasse dies resurrectiõis siue pasche põt hic accipi gnãliť p dñica die. Post ei⁹ exitũ tãte suauitatis odor efferbuit. vt p. vij. fere dies seq̃ntes: ab igredientib⁹ oratoriũ sentiret̃. cui⁹ sacrũ corpus btũs maximin⁹ assumẽs. diuersis cõditũ aromatib⁹ ī honorifico collocauit mausolo. cõstruẽs sr̃ ea mẽbra btã mirabilis archutecture basilicã. Mõstrat̃ aũt sepulchrũ ei⁹ ex cãdido marmore. hīs ⁊ sculptũ ī ipso q̃liť ad dñiȝ ī domũ simonis venerit: ⁊ officiũ humilitatis vnguẽtiqȝ ei iter cõuiuãtes ferre nõ erubescẽs obtulerit.

De [illegible] q̃ [illegible] Martha. C. CIIII.

Audauerat

aũt Maria p beatũ maximinũ marthe [illegible] qm eã in primo visitaret. Qđ q̃dẽ ꝓmissum nõ supest ī corpe sȝ iã dfuncta cõpleuit. Euoluto postea breui spacio: beatus frõto. petragoricẽsis: ⁊ scũs georgi⁹ vellaicẽsis ille. s. q̃ mortuus fuerat ⁊ reuixit. a ꝓprijs locis ⁊ sedib⁹ ciuib⁹ eoꝝ p̃dicationẽ respuentib⁹. tũc electi: ad eiusdẽ marthe p̃sidiũ cũ accessissent: ⁊ per aliquot dies cũ ea morarent̃. ei⁹ p̃cib⁹ deo suis recõciliati sũt ciuib⁹ suis. Illa aũt sanctũ frõtonẽ secreti⁹ alloquẽs. habito cũ eo de q̃bus voluit: ⁊ ī q̃b⁹ excessisse se meminerat cõfessiõis sacro. trãsitus sui diẽ īminere nihilomin⁹ eidẽ p̃dixit. Scũs aũt p̃sul ei sese ꝓmisit affuturũ ad euocatiõis ei⁹ diẽ: si sic placeret diuine ordinatiõi. Ipsa itaqȝ beata martha cũ hospiti suo xp̃o p oĩa placeret. ille meritoꝝ ei stipẽdia reddere volẽs. innotuit ei spacio vni⁹ anni ante diẽ sui exit⁹ iminere. cũqȝ p totũ fere annũ febribus agitaretur. ante diem octauum sue resolutionis. angelicos choros sororis sue Marie magdalene migrantis animam ferentes in celũ audiuit. Quod omni cõuentui suo statim patefecit dicens. Congratulemur omnes in dño gratias agentes dignationi diuine: quia Marie sororis mee aĩam per angelicũ ministeriũ ad pollicitas sedes trãstulit. Recordare aũtẽ dulcissima soror ꝓmissiõis tue. q̃ te spopõdisti me visitaturã: ⁊ viuas in eternũ cũ vero dño Ihesu christo: sed nõ fefellit Maria Marthaȝ. Nam post octauũ diem (vt ita dicam) secũ ad paradisi felicitatẽ attraxit eã. Siquidẽ octaua die a trãsitu beate Marie Martha cepit plus solito grauari languore: lectoqȝ procumbens: fratres ⁊ sorores de sancta religione christiane ꝓfessionis tenenda cõmonefaciens ⁊ hortans. corã ipsis res ecclesie disponẽs ⁊ assignãs. ⁊ vt secũ peruigilarẽt vsqȝ ad exitus horã precibus ⁊ orõnib⁹ insistẽtes obsecrãs: sicut ⁊ fecerũt. Et post collocutiões verba. dominici sacramenti cõmunione sese muniuit.

De [illegible] eius transitu. C. CV.

Hac vero

nocte ante trãsit⁹ sui horã somno depressis frib⁹ ⁊ his q̃ circa illã excubabãt cũ luminarib⁹ p̃sonis: turbo vehemens excitat⁹ ab eo q̃ scĩs oĩbus inuidet hoste maligno violent̃ actus. vij. cereos nõ modicos ⁊ tres lãpades extinxit. Illa famula christi turbã terribilẽ spirituũ malignoꝝ ante se cernẽs orare cepit. Mi pat̃ inq̃t. hely mi hospes charissime. cõgregati sunt ad deuorandũ me seductores mei scripta tenẽtes maloꝝ q̃ gessi: vociferãtes ⁊ dicẽtes: De⁹ dereliq̃t eã: p̃seq̃mini ⁊ cõprehẽdite eã: q2 nõ ẽ q̃ liberet eã. hely ne elõgeris a me. hely in adiutoriũ meũ intẽde. delicta iuuẽtutis mee ⁊ ignorãtias meas ne memineris adonai. Ad cui⁹ sonitũ vocis q̃ dormiebãt excitiunt̃ somno. volẽtesqȝ luminaria q̃ ministrabant̃ extincta rursus accẽdere. dũ de domo trãseũt ad domũ ꝓximiorẽ. ⁊ inde ad remotiorẽ ignẽ petituri. mora sqȝ faciũt ī eũdo. vidit btã martha sororẽ suã mariã magdalenã occurrentẽ sibi et igneã manu tenentẽ. ex q̃ oẽs lãpades ⁊ cerei mox accẽdunt̃. Et dũ altera ꝓprio noĩe vocaret alterã: ecce dñs ihesus christus adest ille q̃ nusquã abest: dicẽs Ueni dilecta quõdã hospita mea. Nũc te ex carnis ergastulo trãsferã ad celi palatiũ: vt ibi cũ scĩs gaudeas eternũ. Nõ sic hospita vel aduena: sȝ sic domestica fidei: sic cõciuis scõꝝ. Sollicite mihi meisqȝ ministrasti in terris hospitio me suscepisti ⁊ fecisti. Reddã tibi p tpali ministratiõe mõ oẽm excedentẽ btĩtudinẽ vt vbi ego sũ: illic sis mecũ: q̃ mihi ministrasti: q̃ secuta es me. Cõsolationis vero grãȝ quã tibi dederam: ad eoꝝ salutẽ quos erudieras nõ auferã a te: nec īminuã. q̃n poti⁹ multiplicabo. deuotesqȝ venientes ad sepulchrũ tuũ amore tui clemẽter exaudiã. iustisqȝ eoꝝ petitionib⁹ effectũ tribuẽs. expecta nũc modicũ: q2 in ꝓxio venies ad me. Interea reuertẽtib⁹ q̃ p luminarib⁹ accẽdẽdis egressi fuerãt: erat mirabilis [illegible] lucernas q̃ extinctas [illegible] ardentes [illegible] busqȝ cũctis: ⁊ q̃liť id accidisset inť se ꝯferẽtib⁹: scã dei pãdit eadem rei (quos sãctiones vite cogñuerat) frib⁹: diuinã patefaciẽs visitatiõẽ. Tũc deferri se p̃cepit retro basilicã sub arbore q̃dã: ⁊ substerni sibi cinerẽ sparsim instar crucis cũ paucis paleis. Et recubãs cilicio scẽ crucis lignũ pre ocul̃ habẽs horã exit⁹ intẽta celo p̃stolabat̃. Cũqȝ magis circumstãtib⁹ scĩs orõnib⁹ occuparet: dñicã passionẽ p̃cepit recitari. quã hebraice scriptã de partibus hierosolymitanis secũ attulerat. Qua secũdo p̃lecta: lectore pr̃ in manus tuas cõmẽdo spũ meũ euangelica nã rõne ꝓseq̃nte christi famula in dño dormiuit. vij. kal. ianuarij. vj. feria hora diei. ix. peracto etatis anno. lxv.

De Gloriosis eiusdem exequijs. C. CVI.

Unius

exeq̃as cũ oĩ deuotiõe p̃curauerũt ip̃ius amici ⁊ alumni viri religiosi. s. atqȝ fimosi domestici ei⁹ eudochi⁹: ⁊ sintbex: ⁊ germanus: ⁊ epafras: ⁊ sostenes pauli discipuli ⁊ trophimi comites: ⁊ parmenas q̃ fuit vn⁹ ex. vij. diaconib⁹ eccl̃ie p̃mitiue. sȝ ⁊ martilla beate marthe pedisseq̃: quã de fonte scõ susceperat. mulier. s. illa q̃ extollens vocẽ de turba dixerat ad dñm ihesum: Btũs vẽter q̃ te portauit ⁊ vbera q̃ suxisti. Isti cũ multis alijs: q̃ cognito trãsitu scẽ femine supuenerãt: cũ ibi triduo cũ cereis ⁊ luminarib⁹ p̃stitissent. die dñica dũ ei⁹ corpori funeris obsequiũ p̃bẽ vellẽt. ⁊ alij psalmis: alij lamẽtis insiderẽt. ecce hora tertia apud petragoricas sacrarũ missarũ solẽnia celebrãti. iã lecta ep̃la in cathedra ante altare dormitãti: in ecclia sua btõ frõtoni ep̃o apparuit dñs dicẽs ei: Dilecte mi frõto: si vis implere q̃ hospite nr̃e marthe pollicit⁹ es: veni festinãter ad ei⁹ exequias [illegible] ⁊ sequere me. Quo dicto [illegible] ambo trãsuecti: diuie hospite ingressi basilicã cũ alijs circa scũ corpus psallẽtib⁹ psallere ceperũt. ⁊ totũ obsequiũ tenẽtes in manib⁹ [illegible] ⁊ succinentib⁹ [illegible] ⁊ ambo scẽ mulieris glebã baiulãtes in sepulchro deposuerũt. Dũ hec aguntur: ecce diacon⁹ petragoricẽsis eccl̃ie finitis cantib⁹ clericoꝝ ad ꝓnũciandũ euãgeliũ paratus sanctũ antistitẽ: quẽ in cathedra ꝓspicit dormitantẽ pulsat: benedictionẽ ab eo legẽdi petẽs. Sed sanct⁹ adhuc somno depressus nullũ responsum dat. mirantibus cunctis cur sanctus ep̃s tãtas moras faceret: iterata vice pulsans. tandẽ q̃si dulci somno euigilans ait: O frẽs quid egistis: q̃d me sic excitastis. Res mira nobis accidit: quã vestre dilectioni cõfiteor. Dñs noster ihesus christus perduxit me de presenti loco ad exequias hospite sue marthe: quã ⁊ sepulture tradidim⁹ sicut illi viuẽti quondã ꝓmisim⁹. Et vt me sancte mulieris exequijs interfuisse cognoscatis: mittite qui afferant anulũ aureum ⁊ cyrothecas ⁊ criseas. quas dum ad deponendũ in sepulchro sanctũ corpusculũ me coaptarem illius ecclesie sacriste cõmendaui. Sed dum exirem de ecclesia: nec anulũ nec cyrothecas obliuione preuentus ab eo cui cõmiseram repetijmus

recepi: vobis excitantibus euigilaui. Missi sine dilatiōe nuncij: sic ut scius ꝑdixerat rem accidisse seriatim cognouerūt: t anulū t vnā de cirotecis attulerūt. Nā alterā secretariꝰ ob testimoniū tante rei tenuit. Referebat beatus fronto fribus cū de beate mulieris sepulturā faceret mētionē. Postq̄ inq̄t eā sepulchro cōdidimꝰ: ab ecclia iam exeūtes nos insecutꝰ est q̄dā frater eiusdē loci litteratꝰ: t interrogauit diu q̄s esset: vel vnde vel quo noīe censeref. Cui ille nil respondēs ostēdit codicē quē manu tenebat apertū. in quo nihil aliud scriptū erat nisi versiculus iste. In memoria eterna erit iusta hospita mea. ab auditu malo nō timebit in die nouissimo. cū vo codicem reuoluisset cūctis folijs idē reppit inscriptū. Vñ satis patet q̄ merito ī memoria eīna angeloꝝ t hoīuz est iusta hospita xp̄i. t ab auditu male ñ timebit. q̄ñ maledictōe digni audiēt. discedite a me maledicti.

De Loco sepulchri t de comitibꝰ eius. C. CVII.

Quanti vero beata Martha sit meriti miracula cōprobāt. q̄ sup̄ tūmos. tūc t deinceps ad eiꝰ venerabile sunt exhibita sepulchrū. Nā vt de multis pauca referamꝰ. clodoueꝰ q̄ p̄mus de regibꝰ francoꝝ t theotonicoꝝ p btī Remigij ꝑdicationē xp̄o credidit: t baptismi sacramētū suscepit cū graui renū vexaref incōmodo t c̄perto fama vulgāte q̄ q̄buscūq̄ morbis cōpressi sanarenf ad famule xp̄i mausoleū festinꝰ eo pexit: t salutē se ibi recepisse gauisus. locū illum regia munificentia ditauit: t terras t villas t castra p ambitū triū miliarioꝝ ex vtraq̄ pte rhodani p testamēti cōscriptionē anulo suo roboratā eidē loco delegauit. t ecclīaz locūq̄ ab oī subiectiōe laicalis t secularis potestatis liberū esse cōstituit. Idē aūt locus tāte venerationis t religionis est habitꝰ. vt nō īpune ferat siq̄s aliquā ibidē violētiā aut iniuriā furti: pluribꝰ cōmaculatiōis illicite. rapine seu fraudis admiserit. diuina ꝓtegēte defensione locūq̄ sanctū cōseruante. Martilla aūt t sinthex t epaphras castissimi t apostolici viri sclauoniā pexerūt. Et ꝑdicātes euāgeliū xp̄i ꝑseuerauerūt in bonis opibꝰ. Martilla vo post excessuz beate marthe. x. ānis supuixit. cuius vitā ī paruo volumine hebraice ↄscripsit: quā ego sinthex multa ꝑmittēs latine trāscripsi. Euchodiꝰ aūt t germanus t ꝑmenas t sostenes beate marthe comites t alūni quoad vixerūt ad sacratissimā eiꝰ sepulturā puigilātes. ibidē beato fine quieuerunt.

De Sacerdote beate marie miracula nō credēte. C. CVIII.

Ex gestis sancte marie magdalene. Post trāsitū vo multis beata peccatrix claruit miraculis. vnde vidimus quēdā sacerdotē cesaraugustanū paulū noīe. q̄ nō solū beate marie magdalene ꝑcibꝰ se cōmēdaret: sed etiā his oībꝰ q̄ de ipsa veraciter referebanf instinctu diaboli fidē adhibere nō poterat. Hic itaq̄ cū quodā die sup̄ equū quē satis q̄etē habebat ꝓ suis negocijs eq̄taret: mox rapidū aīalis equus p diuersa currere: isanire: t p scopulos t acuta frutecta: foueas t dumeta: stagna t flumina. t icognitas hoībꝰ semitas ꝑcipitē habenis t freno se t sessorē suū abducere cepit. Sacerdos aūt in īcerto versabat vtrū de equo desilire: aut sese sup̄ eū firmare debuisset. cū vtrūq̄ sibi periculosum dubitabat. cū sic iā de vita diffidēs doloref. recordatꝰ est nō sine beate Marie magdalene misericordia t meritis: q̄ relationes miraculorū eius nō crederet. t eis multotiēs ꝑtinaciter obuiasset. Ad cordis itaq̄ sui secreta cōuersus hec intra se flebilif aiebat. Mea culpa Maria magdalena mater misericordie: q̄ tua sancta miracula nō credidi: q̄ eis multotiens obuiaui. sed si precibus tuis domina mea charissima de instāti exitio me indignū famulū tuum liberaueris. magnalia q̄ per te dn̄s operaf fideliter referā. t me sanctissimo p̄sidio tuo speciali voto t deuotione cōmittā. Vix adhuc verba compleuerat: t equus sanguineas spumas reijciens. plus solito cepit māsuescere. t oīa precipitia t loca aspera ad sui voluntatē dn̄i declinare. Mox sacerdos deo t beate Marie magdalene gratias agens: ad iter q̄d ceperat redijt. Sed vix p vnā dietaz repetijt. a quo ab hora prima diei vsq̄ ad tertiā equo precipitante diuerterat. Hunc ad beate dei dilectricis tumulū hec oīa cū lachrymis vidimꝰ referentē. Et sup̄ his oībus que in ipsa deliquerat cū summa cordis compunctione penitentiā agentem.

De Clerico desꝑato per eam consolato. C. CIX.

Clericus q̄dā de flādria Stephanꝰ noīe clarissimus natalibus diuitijs locuples: secularī etiā sapientia ꝑditus. ab ordine suo apostatatus adeo in oīa vitioꝝ ꝓfundū t oīz iniq̄tatū inane ꝑcipitiū suadēte diabolo ceciderat. vt nullius flagicij vel īpietatis aliq̄d ab humana fragilitate cōmitti potuisset: q̄d ipse vł ope vł consensu vel p̄cepti [illegible] ma voluntate ñ ꝑpetrasset. h ob innumerā suoꝝ criminū multitudinē ī desꝑatiōis foueā mersus. scā oīa religiosa vł honesta aut animarū saluti vtilia: tanq̄ prophana prorsus abominabaf. Et ea non solū facere: sed etiā audire scelus esse putabat. Oēs delicias t illicitas voluptates corporis curiosissime sectabaf. t oīuz penarū atrocitate securū se asserēs ī futuro seculo: p̄ntis seculi se nolle amittere delicias referebat. Inter vniuersa tñ criminū genera: die vigiliarū eius ieiunās: festūq̄ deuote celebrās: ea saltē die a vitijs absti nebat. Quodā etiā die inter ceteros q̄ orationis causa eiusdem dn̄e tumulū visitabāt t ipe ꝓfectꝰ est. h in cordis sui archano sepe reuoluēs scio. mariā magdalenā plurimū peccatricē fuisse: t tñ dimissis eius pctis multā sctitatis obtinere virtutē. Ibo igif ad sepulchrū ipsius. t siqua reuelatione eius p merita mihi ostēsum fuerit: q̄ vllū valeā habē remediū p eius donū libēter suscipiā. Alioq̄n ad desideria corporis mei ꝑficiēda reuertar. Cūq̄ ad ipiꝰ ecclesiā p tres continuas hebdomadas cōstitisset: nulluꝰ q̄d querebat reuelationis accepit solatiū. Uniuersis igif q̄ ad cōmeatū necessaria fuerant preparatis: se/quēti die sine intermissiōe reditū preparabat: in desꝑationis puteū ↄstāter imersus. Eadē die btīssima maria magdalena eidem clerico nec penitꝰ dormiēti: nec ex voto vigilāti apparuit: tanq̄ mulier formosa: crinibꝰ decēter expāsis: lugubres gerens oculos: t duoꝝ insigniū angeloꝝ dextraq̄ leuaq̄ honorifice sustētata p̄sidio: t prefatū iuuenē taliter exorsa est: cur queso stephane indigna meritis meis facta rependis. cur labioꝝ meoꝝ instantiā nulla cōpassione solaris. Ex quo eñ in me t festū migratiōis mee de seculo deuotionē aliquā habē cepisti: pro remedio delictoꝝ tuo dn̄i mihi incessanter exorare nō destiti. Surge igif: t pctā tua humilif ↄfitere: certus q̄ si mihi credideris: diuinū te ꝑsequef auxiliū. nec ego te vlteriꝰ deserā quousq̄ animā tuā a pctoꝝ sordibꝰ liberatā suo creatori restituā. Dixit: t ab oculis eiꝰ elapsa est. clericus g̃ ille ↄtinuo surgēs intantū corde ↄtritꝰ t cōpūctꝰ est: q̄ mox btē mediatricis sue basilicā adiēs conuocato eiusdē loci pre t fribꝰ ↄfessionē scelerū suoꝝ reuerēter aperuit: t canonicā satisfactionē accepit. Sequēti vo die monachicum habitū induit. t renūcians seculo t illecebris eius religioni se applicuit. Et sicut ab his q̄ nouerūt accepimꝰ: angelice vite cōuersationē quousq̄ migrauit a seculo largiēte dn̄o fideliter obseruauit. A religiosis etiā t deū timētibꝰ viris nobis significatū est: q̄ eadē hora q̄ de corpore ipsius aīa elapsa est. visa est beata maria magdalena iuxta ipsius feretrū cū angelis astitisse: t ex eius corpore q̄si columbam candidissimā cū laudibus sustulisse.

De Barone p eā a naufragio liberato. C. CX.

Nobilis vir brito quidā terrenis facultatibus latus: ita circa btē marie magdalene obsequia deuotus t stabilis erat: vt eā cum vxore t filijs t tota familia precipuo venerarecf affectu. eā quotidianis precibꝰ ad suū presidiū flagitabat. Hic itaq̄ diē vigiliarū festiuitatis eius cū tota domo sua deuotissime semp ieiunabat. t eiusdē festiuitatis die magnā paupibꝰ t pegrinis refectionē preparare cōsueuerat. Eadē quoq̄ die debitoribꝰ debita dimittebat. veniā dabat offensis. t pre cūctis scōꝝ solēnitatibꝰ festiuitatē illam celebrē t precipuā recolebat. Inf preces āt ↄtinuas h ꝑcipue a dn̄o ꝑcabaf: vt nunq̄ eū pmitteret de ista luce sine vera penitētia t pctōꝝ ↄfessiōe migrare. Cōtigit ergo vt in angliā ꝓficiscēs naufragiū pateretur. Et cū oēs comites suos fluctus inuolueret. ipse quoq̄ marinos versabaf in fluctus. Cūq̄ mox superuenture mortis prestolaretur aduentū. hoc ex intimo dolore pauido vertebat in animo. O beata maria magdalena nōne sanctitatē tuam sepius exorabam: vt nunq̄ me sine vera penitētia t peccatorū meorū vera ↄfessione de hoc seculo migrare permitteres. Ecce nūc morior: t peccata mea cōfiteri non possum. Tali cordis ipsius gemitu nondū expleto formosa quedā t expedite precincta mulier dexterā illiꝰ tenuit. t q̄uis sitē vndis tumētibꝰ estuaret: ipsum tñ solū ex oībꝰ natatu leuissimo vsq̄ ad ripam ex qua ingressus fuerat: que a loco naufragij. xl. fere stadijs distabat incolumē perduxit. Qui a die natiuitatis sue nunq̄ amplius se natasse meminerat. Ad se igitur reuersus homo per totam terram illā sancte adiutricis sue magnalia predicabat. Et decē triū diebus sicut ab eadem sibi prenūciatū fuerat viuens in corpore veram (sicut postulauerat) penitentiā accepit. t rebus ac facultatibꝰ suis accurate disposuit.

De Sancto Maximino aquensi episcopo t socijs eius. C. CXI

Ex gestis sancte marie magdalene. Fuit aūt beatus maximinus aquensis ecclesiam confessor t pontifex diebus multis: verbo predicationis inherendo: demones pellendo: mortuos suscitando: cecis lumē reddendo: claudis gressum restituendo: [illegible]

mitatum langnores curando. Imminēte autē tēpore quo sancto si bi reuelāte spiritu ab hac luce se subtrahi cognouit mercedē laborꝫ suorꝫ a pio iudice recepturꝰ. īfra ꝑdictā ecclīam iussit locū sepulture sue ꝑparari. ac iuxta beate marie magdalene sarcophagū suū collocari. In quo post sanctū eiꝰ trāsitū a fidelibꝰ honorifice depositꝰ est magnisqꝫ miraculorꝫ ambo decorāt locū ꝟtutibꝰ. suorꝫ īteruētu meritorꝫ petētibꝰ aīe ⁊ corporis ꝑstādo salubria. Qui locus tāte religiōis postea est habitꝰ: vt nullus regū aut ꝑncipū: nec aliqͥs singulari pōpa ꝑditus. ecclesiā illorꝫ beneficia petiturꝰ īgredi audeat: donec prius depositis armis aīqꝫ belluina post habita ferocitate: sic demū cū oī deuotiōe humilitatis ītroeat. Actor. Hec de gestis btī maximini aquēsis epī sanctarūqꝫ mulierū marthe ⁊ marie a spū sancto eidem viro scō associatarꝫ excerpta sufficiāt. Scōrꝫ aūt ceterorꝫ q̄ cū eis in dispsione discipulorꝫ a iudea iuxta ꝑfatā histoziā noīati sūt nō oīa gesta ad plenū reppi. Quorūdā tn̄ vt btī martialis ⁊ frōtonis iā sūt ꝑpositi. Quorūdā vō vt hirenei: eutropij dionysij inferꝰ locis congruis ponere disposui. Hic autē beati Saturnini ⁊ beati Juliani gesta breuiter excerpta inserere volui.

De Sancto Saturnino tholosano. C. CXII.

Ex gestis eius. Scūs itaqꝫ Saturninus pmus ac summus tholosane ciuitatꝭ antistes. cū iuxta capitoliū qđ iter domū suā ⁊ ecclīaꝫ tūc tpis paruulā: mediū erat: crebro trāsiret atqꝫ rediret. eiꝰ frequētiā plocarꝫ demonū turba sustinere nō potuit: ⁊ vt erat: muta simulachra inter sacrilega obsequia ⁊ solita cōsultātiū vota patuerūt. Ob quā causaꝫ cōprehēsus ad capitoliū tractus est. ⁊ cū īmolare cogeret̄ clara voce testatꝰ est. vni deo vō laudis hostias īmolo. Deos aūt vestros demones eē scio. quos incassuꝫ nō tam pecudū cedibꝰ q̄ aīaꝫ vestraꝫ mortibus honoratis. Quō autē vultis vt ego timeā eos a qͥbꝰ dicitis me timeri. Ad hāc vocē effrenatꝰ sacrilegus multitudinis tumultꝰ incāduit. taurūqꝫ q̄ victime fuerat ꝑparatꝰ fune laterībꝰ eiꝰ circūiecto ⁊ post tergora demisso: ad ministeriū sue crudelitatis vtuntur. Postrema parte funis: q̄ ad tauri posteriora defluebat. scī viri pedes alligant: actū stimulis acriorībꝰ pecudē de superioris capitolij parte in plana ꝑcipitant. Nec maiora īter pmos descēsus ipsiꝰ gradus capite colliso: crebroqꝫ excusso: totoqꝫ corpe oīm mēbrorꝫ pte quassato dignaꝫ sibi aīaꝫ christus excepit. Multis aūt ꝟtutibꝰ idē sanctus post obitū floruit. Quidā diues iniquus ⁊ ꝑpotēs anathema Antoniꝰ ex hac vita migrās ad īferos. in huius ecclesia sepeliri se ꝑcepit: qđ ⁊ a parētibꝰ eius factū est. Nocte vō sequēti sarcophagus eiꝰ cū corpe virtute diuina ꝑ fenestrā in medio atrij ꝓiicit̄. Quē mane facto parētes eius rursus in loco de quo eiectus fuerat: aliꝰ tumulare curauerūt. altera vō die vt prius eiectū reperierūt: ⁊ extūc a nullo tactus sup terrā expositus in testimoniū reseruaret̄.

De Scō Juliano cenomanēsi. C. CXIII.

Ex gestis eius. Scūs aūt Julianus romana generositate clarissimꝰ: merito fidei ꝑcelebris ⁊ lingua facūdus. extra vrbē cenomanicā: paruo tectꝰ hospitio. die noctuqꝫ in scō ꝑstabat ꝓposito. cūqꝫ iā multi luce fidei radiati eiꝰ cōtubernio inhererēt essetqꝫ eis de cōuehēde aque penuria querimonia. vir dei cuspidē baculi sui humi defigēs audiētibꝰ cūctis eū qui sitiēti ꝑplo de silice in heremo potū tetribuit humiliē exorauit. Et cū fideles respōdissent amē: subito fons viuacissimus erupit. Hoc audito ꝑnceps ciuitatis noīe defensor ꝑ nuncios eū ad se suppliciter euocauit. Qui cū ad eū accederent quendā cecum sibi obuiū vexillo crucis īpresso illuminauit. Hoc audiēs princeps festinus accurrit ⁊ cū tota familia. multaqꝫ nobiliū turba baptismi grāꝫ accepit ab eo. atqꝫ in tanto ardore pietatis excreuit: vt domū suā viro scō ad extruendā ibi ecclesiā traderet. ⁊ vt lucrādis christo aīabꝰ absqꝫ vllo incōmodo inuigilaret. quadā die diuertēte eo ad ꝑdium cui nomē est pilatus puer filiꝰ eiusdē fundi possessoris q̄ infirmabat̄ mortuus est. qđ vbi vir dei compit. misericordia totꝰ affluens domū luctꝰ introiuit. Nocteqꝫ puigilē ducēs: tāta instātia precum celi pulsauit secretū. vt pariē surgerēt ⁊ pōtifex a puluere ⁊ infans a morte. Mox parētes ⁊ vicini christiane fidei colla supponūt: ⁊ īfantē cū tota hereditate btīssimo magistro tradūt. cū aūt vrbis a dn̄o sibi cōmēdate portā subiret carcerali custodie mācipati clamātes vt sui miseret̄ exorabāt. Et ille benignissimꝰ ad eos q̄bus id officij cōmissum erat supplex accessit ꝑcans: vt aduētus sui grā redderēt absolutos. quos iniqͥtas ꝓpͥa fecerat reos. Spretis vō ꝑcibꝰ ꝓprio hospitio se recepit. ⁊ tacitꝰ ac gemēs dei misericordiā opiri cepit. Mox angelico misterio hostia carcerꝭ apta sūt. et illi egrediētes scī viri cōspectibꝰ se obtulerūt. At ille gaudēs in dn̄o iam letꝰ cibū accepit: et quos merito soluerat: scī etiā cōuiuij pticipatiōe donauit.

De Obitu eius ⁊ miraculis post obitū. C. CXIIII.

Is ⁊ multa alia mira ac aliꝭ clarꝰ [illegible] vocationis sue discessit ad vicū: in quo postmodū ecclīa beati martialꝭ sita est. in q̄ leui tactꝰ incōmodo sedē sibi a deo cōmendatā cōi cleri ac plebis consilio cōmisit scō turibio. deinde oculꝭ ⁊ manibꝰ eleuatꝭ deū collaudās: eiqꝫ oues acquisitas ꝑ se cōmendās: celo spūm reddidit. quē defensor cū tribꝰ diaconibꝰ ⁊ tribꝰ cereis eadē hora ad se venientē diuinitꝰ agnouit q̄ cereos quos portabāt posuerūt sup mēsam ante eū tabernaculū q̄ rem tantū admirās ad ꝯsedētes dixit: Nūquid nō h̄ vidistꝭ pꝑrium nr̄m iulianū q̄ huc cū tribꝰ cereis aduenit ⁊ nobis bn̄dicēs cereisqꝫ derelictꝭ abscessit. Surgamꝰ ḡ ⁊ ad sepeliēdū eū ꝓperemꝰ. Tūc admirati oēs ad exequias scī festinauerūt. Cūqꝫ corpꝰ ad vrbē deportaret̄ ⁊ ad [illegible] parte fluuij venirēt̄: viri q̄ lecticā gestabāt cū suis euntibꝰ inter vndas validas ⁊ ꝓfūdas: nec genibꝰ aqͥs tactis ad alterū cūctꝭ mirātibꝰ subierūt. Cū vō tota vrbs obuiā exiret quedā mulier pꝟulū suū filiuꝫ caldarie īposuerat. suppositoqꝫ igne mēbra infātuli aq̄ tepēte lauabat. q̄ voce psallētiū attonita officiū ceptū deseruit. oblitaqꝫ infantuli cū ceterꝭ scō obuiā accurrit. sꝫ ardore fidei q̄ illā exire cōpulit restincta est flāma ardētꝭ camini. reuertēsqꝫ filiū incolumē recepit. Ex gestis scōrꝫ. Iste iulianꝰ simon ille leprosus asserit̄ fuisse: q̄ dn̄m in carne hospitio sibi ⁊ ꝯuiuio suscepit. Vn̄ pro isto iuliano aiunt iter agētibꝰ ꝓdesse ad h̄ vt bonū hospitiū habeāt si orōnē dn̄icā dicāt: eo q̄ in domo eiꝰ dn̄s hospitatꝰ ē. sꝫ si hec est multo meliꝰ in honore btē marthe dicēda eēt: apud quā frequētissime hospitari dignatꝰ est. Videt̄ ḡ melior cōis opinio: vt nō ꝑ isto iuliano: sꝫ pro parētibꝰ cuiusdā alteriꝰ iuliani dicēda sit. cuiꝰ h̄ historiam subdimꝰ: quā a pluribꝰ ignorat̄.

De [illegible] Juliano pro quo [illegible] oratio dicit̄. C. CXV.

Iulianus iste iuuenis ⁊ nobilꝭ q̄dā die cū venationi insisteret quidā ceruus [illegible] ei dixit: q̄ dies futura eēt: in q̄ parētes suos occidēt. Ad h̄ exterritꝰ timēs ne ī h̄ incideret. relictꝭ oībꝰ clam discessit. ⁊ lōge ꝓfectꝰ tā strēnue cuidā castellano seruiuit: vt eū militē faceret. ⁊ ei quādā castellanā viduā despōsaret. Interea parētes iuliani eū in locis plurimis ꝑquirētes. tādē ad castrū cuiꝰ erat dn̄s aduenerunt. ⁊ ab vxore eiꝰ cognitis interſignijs tā benigne suscepti sunt vt seorsum ipsa iaceret: ⁊ pre amore viri sui eos in cubili ꝓprio collocaret. facto mane castellana ad ecclesiā perrexit. Et ecce iulianꝰ q̄ tūc forte absuerat rediens ad thalamū suū q̄si eā excitaturꝰ intrauit. Et inueniēs sibi duos dormiētes: vxorē cū adultero suspicatꝰ: eos extracto gladio decollauit. Et exiens de domo: vidit vxorē suā venientē de ecclīa. Et admirās interrogabat: quinā eēnt q̄ in suo thalamo iacerent. At illa Parētes inqͭt vr̄i sūt: q̄ vos diutissime q̄sierūt. Tūc pene pre dolore deficiēs heu inqͭt impletū ē v̄bū cerui q̄ ego meos parētes occidi. Jam nūc vade dulcissima soror: q̄ iam de ceterō nō quiescā: donec acceptauerit dn̄s penitētiā meā. Cui illa Absit inqͭt dulcissime frater vt sine me discedas. ⁊ q̄ fui ꝑticeps gaudiorum sim ꝑticeps ⁊ doloris. Mecū ḡ sustine quicqͥd sufferre decreueris. Sic abeuntes tādē ad quēdā fluuiū ꝑuenerūt: ⁊ thuguriū ibi erexerūt: vt ibi penitentiā suā facerēt. ⁊ oēs q̄ vellēt trāsire fluuiū pro deo transponerēt. post longū tꝑs media nocte hiemis cū dormirēt ecce quidā iulianū clamauit. ⁊ vxor eius audiēs: vt iret admonuit. Qui tremētē frigore: ⁊ noctē ipsa instante clamantē trāsponit. ⁊ algentē cū accenso igniculo calefacere nō posset sicut ille petijt inter ipsos ipm in lectulo collocauit. Tūc ille Juliane inqͭt dn̄s me misit ad te mādās tibi q̄ tuā penitentiā acceptauit. Et vos post modicū migrabitꝭ ad dn̄m. Et sic ille disparuit.

De Sancto Hermagora ⁊ eius passione. C. CVI.

Ex gestis eius. Fuit sanctꝰ hermagoras beati marci discipulus ab eodem aquilegie ciuitatis italie cōstitutus epūs: ⁊ a beato petro aplō cōfirmatꝰ. Qui spū scō plenꝰ verbū dn̄i cepit predicare: ⁊ ꝑ oratiōnē demonia ab obsessis corporibꝰ eiicē. Infirmos sanare: ⁊ cecis facto crucis signaculo sup oculos eorꝫ visū reddere. Currebāt ad eū oēs italie ꝑpli: vidētes eiꝰ mirabilia: q̄ ⁊ grā scā mltiplicabat̄ fides. paganorꝫ ꝟo insania ꝯfūdebat̄. Eodē vō tꝑe imperante nerone ī vrbe roma: ⁊ ꝑfecturā agēte agrippa q̄ fuerat filius herodis tūc in aquilegiensem ciuitatē direxit ꝑsidē sebastū noīe vt in eadē ciuitate (vt diximꝰ) administraret q̄ ingressus ciuitatē sedit ꝑ tribunali. ⁊ audito de scō hermagora: q̄ tēpla deorꝫ ꝑ ipm desolata essent: impetu infremuit vt leo. missisqꝫ turbā militū: q̄ imperiū suū sequentes eū cōprehēderūt. ⁊ ferro vinctū ad ipm ꝑduxerūt. a quo interrogatꝰ: q̄ audacia ꝑplm a dijs separet: ⁊ crucifixū ꝑdicaret: eleuās oculos

los suos in celū facto signaculo christi in frōte sua: cōstanter respondit se ordinatū epm ex iussiōe dñi: et pdicādo nō desistit: vt oēs a diabolo deceptos p vbū dei ad cognitionē ei⁹ reuocaret. Hec et alia preses ab eo audiēs iussit eū extendi: et neruis crudis cedi. Cūq3 cederet aspiciens in celū grās agebat dño. Deinde pses iussit eū in eculeo suspēdi: et pect⁹ eius vngul' radi. postea pcepit laminas ferreas calētes pectori ei⁹ imponi. et lāpades ardētes ei⁹ laterib⁹ applicari. qđ cū fieret sctūs dei martir canebat hymnū dīo o pēdens in agno dicēs: De⁹ in adiutoriū meū intende et c. Uidētes aūt ppli ei⁹ magnā cōstantiā: exclamauerūt dicētes: Magn⁹ est de⁹ christianoꝝ: sine vlla cū tormētis' vir dei. Tūc iratus pses iussit eū de eculeo submitti: et in carcerē recludi: propter populoꝝ seditionē.

C Qualit' cū scō fortunato matyrisatus est. C. CXVII.

Unq3 recluderet

in carcerē: oratui. et subito lumen nimiū refulsit: et odor suauis carcerē repleuit. Quo viso custos carceris noie pōtian⁹ aperta interiori ianua carceris. ipso quoq3 orante pcidit ad pedes eius. et pnolut⁹ deprecabat' eū dicēs: Depcor te p nomē dei tui: q tantā tibi claritatē cōcessit in tenebris: vt miserearis mihi misero: et ad dei tui agnitionē me pducas. et p te liberet deus tuus animā meā pditā. Qui dixit ad eū: Si credis ex corde tuo toto: et tota aīa tua: oia possibilia sūt q postulas. Qui rīdit: Credo. Baptisato itaq3 pōtiano irruit in eū spūs sctūs. et cepit pconaria voce clamare p oēs plateas et vicos ciuitati dicens: Magn⁹ est deus: quē predicat sctūs hermagoras. Ad hanc vocē cucurrit ad carcerē ois pplus: et multi clarissimi viri vidētes in carcere tale lumen: deo grās egerūt. Btūs autē hermagoras hortatus eos clericoꝝ: eiusdē pri pastoris amissionē dolētū et plāgentiū: iussit ordinare fortunatū archidiaconē discipulū suū: quē ipse ex infantia cū dei nutriebat timore. Post aliquot dies audiēs senastus preses de btā alexandria: q baptisata est a scō fortunato archidiacone iussit eū in carcerē duci. Quē cū vidisset sctūs hermagoras: dño deo egit grās: q dignat⁹ est eū associare: vt cū eodē martyriū susciperet. Per dies autē plurimos multa p eos mirabilia dñs in carcere ostēdit. Et concurrētes ad eos oēs infirmitates varias habētes curabātur ab eis in noie dñi nostri christi. Uidētes autē sacerdotes paganoꝝ: colligētes populū incredulū: vnanimiter venerūt ad senastum presidē cū fustib⁹ et lapidib⁹ clamātes et dicētes: Ciuitas tota perit p te: quia facis vsq3 nūc viuere hominē: qui p magicas artes pplm alienat: et euertit mētes eoꝝ vt separent' a dijs. Tolle magū. occide maleficū. Si autē nolueris: teipsum interficiem⁹: et illū igni cōsumemus. Tūc senastus preses timēs populū: qui p eū crediderūt in nomine christi: misit nocte spiculatorē: et i carcere decollauit scōs hermagorā et fortunatū. Quoꝝ corpora colligēs pōtian⁹ custos carceris et oēm cruorē sanguinis eoꝝ colligēs in vnū collocauit locū. Martyrisati sunt autē. iiij. idus Julij.

C De his q precesserūt mortē neronis. C. CXVIII.

Usebius.

Anno autē neronis. vj. fulmē ante mensam cecidit. Sueton⁹. Tal' itaq3 principē paulominus. xiiij. annos perpessus terrarū orbis. tādē destituit: initiū facietib⁹ eis gallis. Mox britānia amissaq3 armenia: ac rursus vtraq3 recepta: perpetuā singulareq3 felicitatē cōcepit: adeo vt amissis naufragio preciosissimis reb⁹ nō dubitauerint inter suos dicere: pisces sibi eas relaturos. nihil eq3 doluit q malū se cytharedū increpitū: singulos subinde rogitans nosset ne se quēquā meliorē. Ubi de motu galliarū cognouit: adeo lente ac secure tulit: vt gaudendi etiam suspicionem preberet tanq3 occasione nata spoliandarū iure belli opulentissimarū puinciarum. statiq3 in arenam progressus certantes athletas effusissimo studio spectaret. Postq3 autē etiā hispanias decicisse cognouit: collapsus animo diu sine voce velut mortuus iacuit. Utq3 resipuit veste discissa: capite cōuerberato: actū de se pronūciauit. nec eo leti⁹ quicquā ex cōsuetudine luxus ac desidie obmisit vel iminuit. Quinimo cum prosperi quiddam ex prouincijs nunciatū est super habundantissimam cenam iocularia in defectionis duces carmina lasciueq3 modulata etiam gesticulatus est ac spectaculis theatri clam illatus. cuidam scenico placentio misit nunciū abuti eum occupationib⁹ suis. Initio statim tumultus multa et imania: verum nō abhorrētia a natura sua creditur destinasse: peruessores. s. submittere exercitus. prouinciasq3 regētibus quasi cōspiratis idēq3 sciētib⁹. quicquid vbiq3 exulū quicq3d in vrbe hominū gallicanoꝝ esset cōtrucidare illos: ne desciscentib⁹ aggregarent'. hos vt cōscios popularū atq3 fautores senat' vniuersū veneno p conuiuia necare vrbē incēdere feris i pplm [illegible]. sed absterritus est non tā penitētia q desperatiōe [illegible]

In preparanda expeditione primā curam habuit diligendi vehicula portandis scenicis organis. cōcubinasq3 quas secū educeret tondendi ad virilē modū: et securib⁹ peltisq3 amazonicis instruēda. Maxima autē popularitate efferebat' oium emulus. q quodāmodo aiūz vulgi moueret. Sūt q tradunt pridē histrionē occisuz ab eo q̄si grauiorē aduersariū. Erat illi eternitatis ppetueq3 fame cupido: sed inconsulta. Ideoq3 multis reb⁹ et locis veteri appellatiōe detracta nouaz induxit ex suo noie. Mēsem quoq3 aprilē neroniū romāq3 neropolim appellari voluit. religionū oino cōtēptor fuit. Uidit autē per quietē nauē: sibi regēti extorū gubernaculū. trahiq3 se ab interfecta vxore in artissimas tenebras. et pēnatarū formicarū multitudine oppleri. De mausoleo spōte forib⁹ patefactis exaudita est vox noie eū cientis. Hugo floriacēsis li. iij. Cūq3 multa mala (q recēsere p singula nimis longū est) reipublice irrogaret. tandē hostis a senatu iudicatus est: vt q sacrilegio fidē: parricidio pietatē: icesto pudiciciaz violaret. ipsamq3 potestatē romani iperij: vel officia seu negocia improbissimis libertoꝝ cōmiserat. cū enim ipse fidē nulli seruaret: oēs suspectos habebat. Duob⁹ tm̄ nequissimis nimphidio et gemello se credendū putauit: quos vilis cōditio sibi obnoxios fecerat. verū ipsi exēplū crudelitatis eius phorruere. Nā q charissimos viros interemerat cauere sibi et pcurare voluerūt qđ metuebāt. Ambo igit' factis cū ceteris cōspiratione parricidā deseruerūt.

C De Infelici eiusdē morte. C. CXIX.

Taq3

desertus ab oib⁹ suis [illegible] interfant. Sueton⁹. [illegible] roꝝ exercituū defectiōe. lras prādenti traditas cōcerpsit mēsam subuertit. duos c. phos gratissimi vsus solo illisit. assumptoq3 veneno et in aureā pixidē cōduto. premissis hostiā libertoꝝ fidissimis ad classem pparādā. tribunos cēturionesq3 de fuge societate tentauit: sed parti tergiuersantib⁹: partim apte detrectātib⁹ vno vō pclamāte vsq3 adeo ne mox miserū est. varia agitauit. parthos ne supplex an galbā peteret. an attract⁹ pdiret in publicū. quātaq3 posset miseratiōe pteritoꝝ veniā precaret'. Sed deterritus putāt ne pusq3 in forū pueniret discerperet'. sicq3 cogitatiōe in posterū dilata ad mediā fere noctē excitat⁹ misit q citarēt amicos. Et q nihil a quoq3 renūciabat' ipse cū paucis hospitia singuloꝝ adijt. verū clausis oiuz foribus respondente nullo in cubiculū redijt. vnde et iam custodes diffugerāt direct3 stragulis. ac stati quēlibet percussorē cui⁹ manu periret reqsiuit. Et nemine repto. Ergo ego inqt nec amicū nec inimicū habeo peurritq3 q̄si pcipitaturus se in tyberim. Sed reuocato rursus ipetu aliqđ secretiori latebre ad colligendū aium desiderās. nudo vt erat pede atq3 tunicat⁹ penulā obsoleti supinduit coloris. adopertoq3 capite et ante faciē obtēto sudario equū ascēdit. q̄ttuor tm̄ comitātib⁹: sed vt ad diuerticulū ventū est. dimisso equo inter fruteta et vepres. p arūdineti semitā egre nec nisi strata pedib⁹ veste. diuulsa sentib⁹ penula q̄drupes p angustias cauerne recept⁹. i primā cellā decubuit sup lectū modica culcitra veteri pallio istratū. Tūc vnoquoq3 hinc inde hortāte vt q̄pmimū se ipendētib⁹ cōtumelijs eripet. scrobē corā se fieri iperauit. dimēsus ad corporis sui modulū et aquā simul et ligna cōferri curādo. moꝝ cadaueris funeri flens ad singula atq3 idētidē dictitās. Qualis artifex pereo. Inter moras pplato a cursore nūcio hostē se a senatu iudicatū. et queri vt more puniret' cōterritus. duos pugiones quos secū extulerat arripuit. Tētataq3 vtriusq3 acie rursus cōdidit causatus nondū adesse fatalē horā. ac modo comites hortabat'. vt lamētari et plāgere inciperent. modo orabat vt se aliqs ad mortē capescendā exēplo iuuaret. Iniciū etiā segniciē suā increpabat. Iaq3 eqtes appropinqbant q̄b⁹ pceptū erat vt viuū extraherēt. Qđ vt sensit: ferrū iugulo adegit iuuāte quodā ex scātib⁹. rigētibusq3 oculis vsq3 ad horrorē formidinēq3 visentiū. tm̄ in morte ei⁹ rei publice gaudiū fuit. vt plebs pilleata tota vrbe discurreret. Eusebi⁹. Anno igit' dñi. lxx. etatis ipsius neronis. xxxij. cū a senatu q̄rerer' ad penā e palacio fugiēs ad q̄rtum vrbis miliariū i suburbano libertini sui iter salariā et numētanā viā semetipsū iterfecit. atq3 in eo ois augusti familia cōsumpta est.

C De Galba impatore et morte eius. C. CXX.

Ugo.

Huc aūt Nerone sugillis Galba in hispania creat⁹ est imperator. Qui post eius obitū romā venit: et impauit mēsib⁹ sex et dieb⁹ totidē. Porro de morte Neronis ita romana plebs exultauit: et induta pilleis tanq3 seruo exēpta dño triūpharet. Suetonius li. vij. Hic aūt Galba statura fuit iusta: capite precaluo: oculis ceruleis adunco naso: manib⁹ et pedibus articulari morbo distortissim⁹. Cibi plurimi traditur quē tpore hiberno ante lucē capere consuerat. Hic olim pcunctā Hispaniam regens. tutorē qui pup [illegible]

subſtitutus erat heres veneno necauerat cruce affecit. Implorātiq3 leges ⁊ ciuē R. ſe teſtificanti q̄ſi ſolatio ⁊ honore aliquo penā leuaretur⁹ mulctari multoq3 ceteris altiorē ⁊ dealbatā parari ſtatī crucē iuſſit. Maiore aūt fauore ⁊ auctoritate adeptus eſt q̄3 geſſit impuū. Regebat aūt triū arbitrio. Quib⁹ diuerſo vitiorꝫ genere craſſantibus adeo ſe abutendū pmiſit ⁊ tradidit: vt vix ipſe ſibi ↄſtaret. modo acerbior parciorq3. modo remiſſior ac negligētior. q̄3 pncipi conueniret. Uniuerſis ordinibus offenſus. pcipua tn̄ inuidia flagrabat apud milites. Nā cū in v̄ba eius abſentis iurātib⁹ donatiuū grandius ſolito ppoſiti pnunciaſſent: ratū nō habuit: ⁊ ſubinde iactauit militē ſe legere cōſueuiſſe nō emere. Hugo. His autē dieb⁹ auaricie ⁊ segnicie deditus. piſonē nobilē ⁊ induſtriū adoleſcētē ſibi in filiū adoptauit. ſed hos ambos otto rome in medio foro interfecit.

Suetoni⁹. Equites qb⁹ mandata galbe cedes erat. cū p publicum equos adegiſſent viſo procul eo paulisp reſtiterūt. Deinde rurſum incitati deſertū a ſuis cōtrucidarūt. Illud mirū admōꝫ fuit. neq3 pſentiū quēpiā opem imꝑatori ferre conatū. ⁊ q̄ accerſirent̄ oēs ſpreuiſſe nunciū. Jugulat⁹ eſt: atq3 ita vti erat relict⁹ donec gregari⁹ miles a frumētatiōe rediēs. abiecto onere caput ei amputauit. mox inſerto p os pollice ad Ottonē detulit. Ille lixis calonibq3 donauit: q̄ haſta ſuffixū: nō ſine ludibrio circa caſtrū portarunt.

De Quintiliano oratore ⁊ floſculis eius. C. CXXI.

Euſebius in cronicis. Ab iſto Galba marc⁹ fabi⁹ q̄ntilian⁹ ab hiſpania romā pduct⁹ eſt q̄ ⁊ pm⁹ illic publicā ſcholā tenuit: ⁊ ex iſto ſalariū accepit. Actor. Hui⁹ etiā q̄ntiliani morales floſculos ſicut ⁊ ceterorꝫ phorꝫ huic opi iſerēdos iudicaui. Quintilianus de oratoria inſtitutiōe li. i. Utinā noſtrorꝫ liberorꝫ mores nō ipſi pderem⁹. Infantiā ſtatī delicijs ſoluim⁹. Mollis educatio quā indulgētiā vocam⁹. neruos oēs mētis ⁊ corporis frangit. Optim⁹ q̄ſq3 pceptor frequētia gaudet. ⁊ maiore ſe theatro dignū putat. Ingenij ſignū plus pcipuū memoria eſt. Ei⁹ duplex eſt virt⁹: facile pcipe: ⁊ fideli̅ retinere. p plures ire poſſunt etiā q̄ ſingulis tradēda ſūt. Ante oīa futurus orator. cui in maxia celebritate ⁊ in media republica viuendū ē. aſſueſcat iā a tenero nō reformidare hoīes: nec ſolitaria vita palleſcere. Excitāda eſt mens ⁊ attollēda ſemp q̄ in hmōi ſecreti aut langueſcit. ⁊ q̄dā velut in opaco ſitū ducit. aut cōtra inani pſuaſione lāgueſcit. Neceſſe eſt ſibi plurimū tribuat qui ſe nemini cōparat. Etas hoīs tūc maxie formidāda eſt. cū ſimulādi neſcia eſt ⁊ pcipiētib⁹ cedit faciliime. Frāgas antē citi⁹ q̄3 corrigas q̄ in prauū duruerit. Nō ſt̄ ferēdi q̄ artē grāmaticā vt tenuē atq3 ieiunā cauillāt. Qui niſi fundamēta fideli̅ iecerit. q̄c q̄d ſupſtruxeris corruit. Neceſſaria pueris: iocūda ſenib⁹: dulcis ſecretorꝫ comes. Et q̄ vel ſola oī ſtudiorꝫ genere plus h3 opis: minus oſtētatiōis. Plurimi autem ambitioſa feſtinatiōe a poſteriorib⁹ incipiūt. dum oſtētare diſcipulos circa ſpecioſa malūt. Cōſuetudo ē certiſſima loquēdi magiſtra vtendūq3 plano ſermone ē: vt nūmo cui publica forma ē. Uſitatis enī tuti⁹ vtimur. Noua v̄ba nō ſine piculo fingim⁹. Turpit̄ deſpat̄ quicq̄d fieri pōt. nihil pōt placere q̄ nō decet.

De Floſculis eiuſdem. C. CXXII.

Idē in. ii. Nō iō q̄dē eſt. m̄ dū ē cui⁹ q̄ntieſt etatis ſit. ſ3 q̄ntū i ſtudijs iā effecerit. Ca[illegible] ē nō ſolū crimine turpitudinis. verū etiā ſuſpiciōe. igenia puerorꝫ nimia emēdatōis ſeueritate deficiūt nā deſperāt ⁊ dolēt: ⁊ nouiſſime oderūt. Et q̄ maxime nocēt dum oīa timēt: nihil conātur. Aliena vitia q̄ſq3 rep̄hendi magult q̄3 ſua. Ne tentes q̄ effici non poſſit. Nec ab eo q̄ quis optime facit. in aliud cui minus eſt idoneus eum trāſferas. Ut preceptorꝫ officium eſt docere ſic diſcipulorꝫ p̄bere ſe dociles. alioquin neutrū ſine altero ſufficit. ſicut enim fruſtra ſparguntur ſemina niſi ea premollitus fouerit ſulcus ita ſciētia coaleſcere nequit niſi ſociata tradētis accipientiſq3 cōcordia. Eſt quedā virtutū vitiorūq3 vicinia. qua temerarius pro forti. effuſus p copioſo accipit̄. Multo labore: aſſiduo ſtudio: varia exercitatione: plurimis experimētis: altiſſima prudentia preſentiſſimo ↄſilio cōſtat ars dicēdi. perſuadet ⁊ pecunia. gratia ⁊ auctoritas ⁊ dignitas dicētis. Poſtremo etiam aſpectus ipſe ſine voce. Non bona conſcientia: ſed victoria litigantis eſt premium. Non eſt equum id haberi malum quo bene vti licet. Omnia que ars conſummauerit certum eſt a natura initia duxiſſe. Qui recta via depulſus eſt. reduci ad eam niſi alio flexu non poteſt. Nobis ad virtutes etiam antequā doceamur initia quedā ⁊ ſemina nature conceſſa ſunt: vt ad iuſticiam: cuius ruſticis quoq3 ac Barbaris aliqua imago apparet. Idem in tertio. Plurimum in conſilijs valet auctoritas. Nam ⁊ prudentiſſimus ⁊ optimus haberi debet. qui ſentent ie ſue d e vtilibus atq3 honeſtis credere oēs velit. Idem in. iiij. Perſeuerandū eſt ſaltē q2 cepim⁹: ſi vires deficiūt: aio tn̄ pueremus. naturalis eſt fauor pro laborātib⁹ naturale eſt vt iudicibus quos libētius audiūt facilius etiā credant. Uerecūdius dicēdi eſt ſua q̄3 aliena laudanti. Fallit voluptas. ⁊ minus longa videt̄ q̄ delectāt. ſicut amenū ⁊ molle iter (etiā ſi ſpacij amplioris eſt) minus fatigat: q̄3 durū aridūq3 cōpēdiū. nihil facile pſuadet̄ inuitis. Tēda nō ſunt: q̄ effici oīno nō pūt. Nihil lōgū videri neceſſe ē in quo q̄d vltimū ſit certū eſt. Idē in. v. Latrociniū facili⁹ in viro: veneficiū in femina credas. In rebus apertis tā ſtultū ſit argumētari q̄3 in clariſſimū ſolē mortale lumē afferre. Q̄ rei alterius illuſtrāde gra aſſumit̄. clari⁹ eē debet eo q̄ illuminat̄. Princeps q̄ vult oīa ſcire neceſſe habet multa ignoſcere.

De eodem. C. CXXIII.

Idem in. viii. Jam deeſt auaro q̄ habet q̄3 q̄ no habet. [illegible] re niſi vbi neceſſe eſt graui viro parū cōuenit. Q̄ imitatur⁹ eſt primū quiſq3 intelligat. Et q̄re id bonū ſit ſciat. Et tūc in ſuſcipiēdo onere vires ſuas cōſolat. Prudētis eſt quod in vnoquoq3 optimū eſt: ſi poſſit ſuū facere. Etiā in turba: in itinere: [illegible] faciat ſibi cogitatio ipſa ſecretū. Uicioſa eſt iactatio ſemp audiētib⁹ nō modo faſtidiū: ſed etiā plerūq3 odiū. Habet enī mens nr̄a ſublime quiddā ⁊ erectū ⁊ impatiēs ſupioris. ideoq3 abiectos ⁊ ſubmittētes ſe libenter alleuam⁹: q2 h̄ facere tanq̄3 maiores videmur [illegible] Supra modū extulerit: premere ac deſpicere credit̄. nec tā ſe maiores q̄3 ceteros minores facere. inde inuident humiliores. hoc vitium eorꝫ q̄ nec cedere volūt: nec ↄtēdere pūt. Rident ſupiores: improbi bonos. Sed in veri ſufficit ↄſciētia. Afflāte fortuna pene oīa [illegible]. Nihil eſt ad cōciliandū animos gratius verecūdia. In quibuſdam virtutes gratiā nō habēt. in quibuſdā vitia ipſa delectant. Non [illegible] ſe quiſq3 [illegible] forma ex actionis. Pulcherrimi operis ſtudio vacare mens non [illegible] oīb⁹ vitijs libera poteſt. primū quod in eodē pectore nullū ē turpium honeſtorūq3 cōſortiū. ⁊ cogitare optima ſimul ac teterrima nō magis eſt vnius animi q̄3 eiuſdē hoīs eē bonū ac malū. Nihil eſt tam occupatū: tā multiforme: tā varijs affectib⁹ conſciſum atq3 lacerum q̄3 mala mens. nam ⁊ cū inſidiat̄ ſpe: curis: labori diſtringit̄. ⁊ etiam cum ſceleris compos fuerit: ſollicitudine: penitētia: penarū expectatione torquet̄. Meli⁹ certe pſuadebit alijs: q̄ pri⁹ ſua ſerit ſibi. Prodit enī ſe q̄libet cuſtodita ſimulatio. nec vnq̄3 tāta eſt loquēdi facultas: q̄ nō titubet ⁊ hereat: quotiēs ab aīo v̄bo diſſentiūt. Rerū optimarū inuētio: etiā ſi lenocinijs verborꝫ deſtituta ſit: ſatis tn̄ [illegible] ornat̄ nullū recte volūtati ſerū eſt tp̄s. plura ſimulari pōt: eloquētia nō pōt. Ubiq3 pricioſū ē vires fiducia preueniri. In grādib⁹ [illegible] hoc ſepe nobis accidit: vt cum optimis ſatiati ſim⁹: varietas tamen his ex vilioribus grata ſit.

Idem De eodem. C. CXXIIII.

Idē in li. cauſarū. Potius hoīs [illegible] bertas eſt [illegible] perdidiſſe. Oculi ſunt: p quos paupertatem ferre nō poſſumus. oculi tota nr̄a luxuria. Hi nos in oīa quotidie vitia precipitāt. Mirant̄: adamāt: cōcupiſcūt. facilius impleas ſenectutis animi. Sen⁹ infirmiſſime ſeruitutis eſt ſenex marit⁹. Nihil difficilius ē q̄3 differre gaudiū. Idē in ſecūda cauſa. Lenitas ois animorū: calamitate corporū frāgit̄. ⁊ frigeſcūt impetus mentiū: quos non explicāt miniſteria membrorū. Idē in tertia cauſa. Ad omne votū fluēte fortuna laſciuit ociū. Hec eſt ſuperiorꝫ cōditio: vt q̄cq̄d faciūt [illegible] ⁊ [illegible] eſt male rei qui [illegible] actor. Idem in quarta cauſa. Si quis ſciat quid ſit finis bonorum que vera felicitas nunq̄3 ſibi videbit̄ priuatura morte periturus neceſſe eſt in facinus odioſus ardor erumpat. Excedit omnē calamitatem diebus ac noctibus timere. Idē in quinta cauſa. Uoluit nos ille mortalitatis artifex deus in cōmune ſuccurrere: ⁊ p mutuam auxiliorū vices quēq3 in alterum quod pro ſe timeret conferre. in aliena forme ſui quiſq3 miſeret̄. humane infirmitatis iſta natura eſt: vt ex omnibus accidētibus grauiſſimū putat quiſq3 quod patitur. neceſſe eſt apud impatientiam ſua vel minima preualeant. Idem in ſexta cauſa. Labori oportet inſiſtere: vbi effectus promittitur. nam ſtulta eſt cura: que ſpeciē non habet. ſubit libens pietas penam etiā ſceleribus grauiorem. Idem in ſeptima cauſa. Nihil in rebus humanis voluit eſſe rerum natura tam ſimile quod non aliqua proprietate ſe cerneret. paupertatis propriū eſt. vbi alia deficiunt exercere libertatem.

¶ Idem de eodem. C. CXXV.

Idem in .ix. cã. Nõ regno q̃ã in rebꝰ humanis excogitari et n̄a ptãtius amicicia: q̃ cocor dia cõtra fortunã maius auxiliũ. Quid. n. foret humano generi felicꝰ: si oẽs eẽ possent amici: nõ bella: nõ seditio nec nõ latrocinia: nõ lites: ceteraq; mala q̃ hoibꝰ ex seipsis nata sũt fortune accessissent. Celestis puidẽtia multa varietate pectora nostra distinxit. nec minus numerosas aĩoꝝ q̃ corpoꝝ dedit formas.
Idẽ in .x. cã. Nulla pena est nisi inuito: nullũ habemꝰ nisi ab ipsa ticus dolorẽ. Et vt aliq̃d crudele sit metus facit nõ habitãt vna pudor et fames. Idẽ i. xi. cã. Nihil vnq̃ grauiꝰ q̃ destituta spes torquet. Idẽ in. xij. cã. Parũ aliq̃d terre et humilis tugurij rusticum culmen. Eq̃tas aĩ regnũ facit. Qui cõfessum defendit: nõ absolutionẽ sceleris petit: sed licẽtiã. Idẽ in. xiij. cã. Nõ est iustior dolor q̃ beneficij pdidisse rõnẽ. nõ expectes vt grãs stati agat q̃ sanatꝰ iuitꝰ. nõ sine aliquo morsu resiliꝰ ab illis. q̃ voluptate aĩuꝫ tenuerit. ipro biꝰ paupes amãt. Idẽ in. xiiij. cã. Minꝰ debet hoi q̃ ideo tñ aliqd amat q: necesse est. nescio an diligat cuꝰ experimẽta nõ hꝫ nisi felicitas. facinus est id tñ credere qd expedit. et actũ est de rebꝰ humanis si sola seruat vtilitatũ fides. Idẽ in. xv. cã. Nihil eque paratũ impetu [illegible] q̃ mori velle nec [illegible] res humane [illegible] huic [illegible] affectu. Idẽ in. xvi. cã. Pessimũ humanaꝝ rerũ malũ sermo est qd aurãꝰ [illegible] fingat. nec vlq̃ magis [illegible] par [illegible] facere sermonem q̃ cũ incredibilia [illegible] narrant. Nã [illegible] est aut [illegible] loqui q̃ q̃d pbare nõ possis. Et affirmationẽ sumit ex hoie q̃cq̃d nõ hꝫ ex veritate. nullã difficiliorẽ eẽ credo q̃ silẽtiũ [illegible] adeoq; [illegible] sermone facile [illegible] vt [illegible] tacẽda nec in alijs ferre possimꝰ. Idẽ in. xvij. cã. Genꝰ reuerẽtie est vt tacẽda scire minime velis. nõ habet causam loquẽdi cui credi nõ põt. ablata ẽ ab eo oĩuꝫ verboꝝ fides oĩs sermonis auctoritas.

¶ De Ottone impatore et morte eius. C. CXXVI.

Ugo. Otto igiꝰ iter tumultꝰ et cedes romanũ inuasit iperiũ: et iperauit mẽsibꝰ tribꝰ. Suetoniꝰ li. viij. Hic fuisse tradiꝰ et modice stature et male pedatꝰ et caluus mũdiciaꝝ vo pene muliebriũ. quin faciem suã quotidie rasitare ac pane madido linire cõsuetꝰ. idq; istituisse. a pma lanugine ne barbatꝰ vnq̃ eẽt. a pma adolescẽtia pcax fuit et pdigꝰ. vagari noctibꝰ solitꝰ. atq; inualidũ queq; obuioꝝ vꝰ potulẽtũ corripe. ac distẽto sago ipositũ i sublime iactare. libertinã aulicam quo efficaciꝰ coleret ẽt diligere simulauit. q̃uis anũ ac pene decrepitã. p hãc insinuatꝰ neroni facillime sũmũ iter amicos locu tenuit cõgruẽtia moꝝ oĩumq; ɔsilioꝝ secretoriũq; pticeps effectꝰ. Hic quẽ necãde matri nero destinarat. ad auertẽdas suspiciões cenã vtriq; exq̃sitissime comitaꝰ dedit. Qui vt pmũ iperij spẽ cepit. nullo officij aut ambitiõis i quẽq̃ genẽ omisso: quotiẽs cena pncipẽ acciperet. aureos excubãti cohorti viritĩ diuidebat: vt iã vix vllus eẽt q̃ nõ et sentiret et pdicaret solũ impij successione dignũ. Postq̃ aũt pisone platõ spe decidit. ad vim cõuersus ẽ istigãte sup aĩ dolorẽ etiã magnitudine eris alieni. neq; eñ dissimulabat nisi pncipẽ se stare nõ posse. nihilq; referre. an ab hoste in acie an in foro sub creditoribꝰ caderet. Ergo destinata die: pmonitis conscijs vt se i foro opirenꝰ mane galbã salutauit. vtq; cõsueuerat osculo exceptꝰ etiã sacrificãti interfuit. Deĩde q̃si venalẽ domũ ispecturꝰ abscessit. pripuitq; se postica pte palacij. Tũc abditꝰ ppẽ. muliebri sella i castra ɔscẽdit vbi subcollatꝰ ẽ. missis qui Galbã trucidarẽt. Ad cõciliãdos pollicitatiõibus militũ aĩos nihil magis p cõtione testatꝰ est. q̃ id demũ se habiturũ qd sibi illi reliq̃ssent. deide q̃si raptus de publico et suscepe iperiũ vi coactꝰ. gesturusq; cõi oĩum arbitrio palaciũ petijt. ac sup ceteras gratulãtiũ adulãtiũq; blãdicias. ab ĩfima plebe appellatꝰ nero. nullu iudiciũ recusantis dedit: imo etiã vt q̃dã tradiderũt eplis suis ad quosdã pnciaꝝ psides neronis cognomẽ adiecit. cunctas imagines statuasq; reponi passus est et procuratores atq; libertos ad eadem officia reuocauit. Hugo. Cõtra hunc tandem veniens Uitellius lucio vitellio ter cõsule natus dimicauit. Sed cũ aĩaduertisset Otto suos vinci in praelio seipsum interfecit.

¶ De Uitellio impatore et eius moribus. C. CXXVII.

Ic itaq; Uitelliꝰ romã victor itrauit et imparauit mẽsibꝰ octo. Suetoniꝰ li. ix. Hic pueriiciaꝫ pmãq; adolescẽtiã egit iter tyberiana scorta. seqnẽti quoq; etati oibus pbris cõtaminatus. pcipuũ in aula locũ tenuit. Caio p aurigãdi claudio p alee lusum familiaris: sed aliquãto neroni acceptior. tñ propter hec eadẽ: tum peculiari merito: q̃ presidens certamini neroneo cupientẽ inter cytharedos ɔtẽdere. nec q̃uis flagitãtibꝰ cũctis pmittẽ audientẽ. Ideoq; egressum theatro reuocauerat: q̃si pseuerãtꝫ ppli legatiõe suscepta [illegible] [illegible] deinde cũ a galba in inferiorẽ germaniã ad regẽdu [illegible] cõtẽptu magiꝫ q̃ grã. Satis cõstat exituro viaticũ defuisse. tãte egestate rei familiaris: vt vxore ac liberis: quos rome relinquebat meritorio cenaculo abditis domũ in reliquã partẽ anni ablocaret: vtq; ex aure mr̃is detractũ vnionẽ pignoraret ad itineꝫ impẽsas. creditorũ q̃dẽ pstolãtiũ ac detinẽtiũ turbã nõ nisi terrore calumnie amouit. Aduenientẽ exercitꝰ ad res nouas patronꝰ libẽs ac supinis manibꝰ excepit. obuios quoq; militum exosculantẽ. castra vo ingressus: nihil cuiquã poscẽti negauit. atq; etiã vltro ignominiosis notas reis sordes: dãnatꝫ supplicia dempsit. q̃re subito a militibꝰ e cubiculo raptꝰ ita vt erat i veste domestica impator ẽ ɔsalutatꝰ. circũlatusq; p celeberrimos vicos. Itinẽ inchoato p medias ciuitates ritu triũphãtiũ vectꝰ ẽ. pq; flumina dlicatissimis nauigijs et vario coronaꝝ genẽ redimitꝫ. Inẽ psusissimos obsonioꝝ appatꝰ. nulla familie aut militꝫ discplina. rapinas ac petulãtiũ oĩuꝫ i iocũ vtẽs. vtq; cãpos i qbꝰ pugnatũ ẽ adijt. abhorrẽtes quosdã cadauerũ tabẽ. detestabili voce cõfirmare ausus ẽ optie olere occisũ hostẽ et meliꝰ ciuẽ. solẽni duiuio cythoredo icboãti neroniana cãtica exultãs pmꝰ etiã plausit. Luxurie [illegible] epulas trifariã [illegible] bat. I iẽtacula et prãdia et cenas cõmessatiõesq; facile oibꝰ sufficiẽs vomitãdi ɔsuetudie. Indicebat ãt aliõ alij eadẽ die. nec cuiq̃ minꝰ singuli appatꝰ minꝰ q̃dragenis milibꝰ nũmoꝝ ɔstiterũt. Famosissima sup ceteras fuit cena data ei a frẽ: i q̃ duo milia lectissimoꝝ piscũ. vij. auiũ apposita fdunꝰ. hãc quoq; exupauit ipe dedicatiõe patine. In hac scaroꝝ iocinera. fasianoꝝ et pauonũ cerebella. linguas penicopterũ murenarũ lactes. a parthia vsq; fretoq; hispanico petitarũ cõmiscuit. ne in sacrificijs quidẽ aut nunq̃ aut itinẽ vllo tẽperauit. q̃n inter altaria mãderet circaq; viarũ popinas.

¶ De Crudelitate et morte eius. C CXXVIII.

Pronus vo ad quoscũq; vꝰ q̃cũq; de cã necẽ atq; supplicia [illegible] pulos et eq̃les suos vario genẽ fraudis occidit. quoꝝ venũ veneno etiã manu sua porrecto i aq̃ frigide potiõe q̃ bis affectꝰ febre poposcerat: vt q̃sq; deferret iauditũ capite puniebat suspectꝰ ẽt i morte mr̃is fuit. Hugo. Interea vo vespasianꝰ debellabat puinciã iudaice gẽtꝫ. Cõualuit itaq; i exercitu rumor ciuiliũ belloꝝ. et q̃ galbe et ottonis nece manifestũ ẽ. Deq; ipo vitellij: q̃ necdũ supiorib q̃si sex resederat. Tũc ɔferre secũ viri veteꝫ militie cepe: et indigne ferre se pmos ad pricia: et vltios ad honorẽ: q̃ ab iferioribꝰ dños accipent. Addebãt ẽt eẽ sibi virũ strẽnuũ vespasianũ: quẽ eligi decuerat ipatorẽ. cui maturꝫ ad ɔsulẽdũ et iunioribꝰ validiorẽ ad pliãdũ adoriũꝰ itaq; vespasianũ. rogãtq; vt gubernaculũ romani suscipiat ipij. ille q; abnuẽ et idignũ se dicẽ illi pmptiꝰ istare. vrgebãt milites. istebãt duces. cessit igiꝰ vespasianꝰ iuitꝰ. et priꝰ curã q̃ honorẽ iduit ipialẽ. ipe vo p cappadociã et frigiã iter direxit. Rome vo vitelliꝰ positꝰ oĩ magnitudie nois ac maiestaꝫ oblitꝰ. ɔuiuijs ihiabat. s; excitatꝰ sinistro nũcio cecinã quẽdã ducẽ sui exercitꝰ misit: eiq; sũmã sui cõmisit plici. ipse vo a luxuria marcidꝰ tabescebat. vinoq; sepultꝰ nihil aliõ expectabat: nisi cũ hostꝫ aduẽiret: ebriꝰ piret sine sẽsu doloꝫ. Tũc q̃ circa vrbis menia ɔgressu bito fusi sũt. et cesi oẽs vitelliani deficiẽtibus itaq; vitelliãis ptibꝰ cũ se i q̃ndã primã palatio cellulã vitelliꝰ itrusisset. turpit ide ptcꝰ et excruciatꝰ i foꝝ deduciꝰ: et ibidẽ occidiꝰ.
Sueto. Itaq; extractꝰ ex latebra religatꝫ post tergũ mãibꝰ. iniecto ceruicibꝰ laq̃o. veste discissa semiundꝰ i foꝝ tractꝰ ẽ. inẽ magna rerũ verboriũq; ludibria. reducta a capite coma (ceu noxij solẽt) atq; etiã mẽto mucrone gladij subiecto: vt visẽdã pbẽt faciẽ. neve submitteret. q̃busdã stercore et ceno icessẽtibꝰ alijs icẽdariũ et patinariũ vociferantibꝰ. pte vulgi etiã corpis vitia exprobrãte. Erat enĩ in eo enormis pceritas. facies rubicũda. et pleriq; ex violẽtia vẽter obesus. alterũ femur subdebile. Tandẽ minutissimis ictibꝰ excarnificatꝰ et cõfectus est. et inde vnco in tyberim tractus.

¶ Liber Decimus Incipit.

¶ De Impio Uespasiani et eius initio. C. I.

Ugo. Uespasianus igiꝰ illa turbida tyrãnoꝝ turba discussa iperiũ adeptꝰ imparauit annis. ix. mẽsibꝰ. xi. diebꝰ xxij. h multꝫ iudeoꝝ oppidis captꝫ: sic supiꝰ dictũ ẽ. audita morte neronis: hortatu militũ impator effectꝰ relicto titũ filiũ suũ ad pparationem obsidionis hierosolymorũ: vt et ro

mania nō deesset nec iudeis. quē filius rep̄sentaret. Eusebi⁹ i chronicis Imperauit aūt Vespasianus romanoꝝ. vij. anno dn̄i. lxxi. mūdi ... M.ccxxiij. Suetoni⁹. Hic quondā inter comites neronis ... cantāte eo aut discederet sepi⁹ aut p̄sens obdormisceret. grauissimā cōtraxit offensā. Prohibitusq; nō cōtubernio mō: sed etiā publica salutatiōe. secessit in paruā ac deuiā ciuitatē quoad latenti etiā extrema metuēti. iudea p̄uicia cū exercitu oblata est. Percrebuerat oriēte toto vetus ꝛ cōstās opinio eē in fatis. vt eo tp̄e iudea p̄fecti rerū potirent. Suscepta cēsura ne quā occasionē disciplinę pretermitteret. Adolescētulū fragrantē vnguēto cū sibi p̄ ipetrata p̄fectura grās ageret. vultu asp̄nat⁹: voce etiā grauissima icrepuit. Literasq; reuocauit īperio adepto amplissimos ordines ꝛ exhaustos cede varia ꝛ cōtaminatos veteri negligētia purgauit. suppleuitq; recensito senatu ꝛ eq̄te. submotis etiā indignissimis: ꝛ honestissimo quoq; allecto. Vsq; ad exitū vite ciuilis ꝛ clemēs. Mediocritatem generis neq; dissimulauit vnq̄: ac frequenē etiā p̄ se tulit: nihilq; ornamētoꝝ appetiuit. Amicoꝝ libertatē ac p̄hoꝝ ɔtumaciā leuissime tulit. Offensarū inimiciciaꝝ minime memor executorve. vt suspitione aliq̄ vel metu ad p̄niciē cuiusdā cōpelleret. tm̄ abfuit vt monētib⁹ amicis cauendū. Metiū pōpusianū esse q̄ vulgo crederet genesim h̄re iperatoriā insup ɔsulē fecerit. Spondēs q̄nq; beneficij memorē futuꝝ. Filiā quoq; hostis sui vitellij splēdidissime maritauit. dotauit etiā ꝛ istruxit. Sola est in q̄ merito culpet pecunie cupiditas.

De Josepho ꝛ ... C. II.

Eusebius in chro. Hinc Flaui⁹ Joseph⁹ scriptor historiar̄ ... bel. iudeoꝝ cū a romanis iterficiēdus esset p̄nūciauit de morte neronis ꝛ ei⁹ iperio. Hierony. de illustrib⁹ viris. Ipse iosephus mathathie fili⁹ ex hierosolymis sacerdos a vespasiano capt⁹ cū Tito filio ei⁹ relict⁹ est. Hic romā veniēs. vij. libros iudaice captiuitatis imperatorib⁹ patri filioq; obtulit. q̄ ꝛ bibliothece publice traditi sūt. ꝛ ob igenij gloriā statuā quoq; rome meruit. Scripsit quoq; ꝛ alios. xx. antiq̄tatū libros ab exordio mūdi vsq; ad. xiiij. annū domiciani cesaris ꝛ duos archiothecos. i. cōflict⁹ aduersus apionem grāmaticū alexādrinū q̄ sub caligula legat⁹ missus ex p̄te gētilium cōtra philonē. Libꝝ etiā vituperationē gētis iudaice cōtinētē scripserat. Ali⁹ quoq; liber ei⁹ valde elegās habet. In quo machabeorum sūt digesta martyria. Hic in. xviij. antiquorum libro manifestissime confitet. p̄pter magnitudinē signorū christū a phariseis interfectum ꝛ Johannē baptistā vere prophetā fuisse: ꝛ p̄pter interfectionē beati Jacobi apostoli hierosolymā dirutā esse. Scribit autē de dn̄o in hunc modū. Eo tēpore fuit Jhesus sapiēs vir: si tamē virū eū oportet dicere. Erat enim mirabiliū patrator operū: ꝛ doctor eorū qui libenter vera suscipiūt. Plurimos quoq; tam de gētilibus quam de iudeis habuit sui sectatores: ꝛ credebat esse christus. Cumq; īuidia nostroꝝ principū cruci eum Pylatus adduxerit. nihilominus q̄ fideliter dilexerant eū perseuerauerūt. Apparuit autē eis tertia die viuens. Multa hec ꝛ alia miracula carminibus prophetarū de eo vaticinātibus ꝛ vsq; hodie christianorū gens ab hoc sortita vocabulū non deficit. Actor. De libris huius Josephi nōnulla in hoc opere cōgruis locis inserui.

De Obsidione ꝛ calamitate hierusalē. C. III.

Egisippus li. v. Anno igit̄ primo delati imperij Vespasiano iudea bellis asperis ꝛ seditionibus domesticis lacerabat. trinoq; p̄lio ciuitas hierusalē intra se laborabat: nulla requies: nulle inducie: momētis oībus dimicabat. innumeri iugulabantur. Manabat sanguis ꝛ vniuersa replebat. ꝛ q̄si p̄fluuius etiā per interiores tēpli recessus decurrebat. Ita sanguine: incēdio: ruina: fame: totius vrbis innumeri succidebant. Nullus locus periculo vacabat. nulla fugiēdi copia erat pauor vbiq;: clamor morientiū gemitus: desperatio viuentiū: vt miserabiles diceres eos qui remāserāt: beatos qui obierent. Quō decepta es ciuitas populo tuis: expugnata armis tuis: que solebas sine armis vincere: sine p̄elio hostē ferire. cū pro te angeli dimicarent: ꝛ militarent tibi fluctus maris: hiat⁹ terre: celi fragores. Ecce habes quod petisti. Agnosce tibi hodie barrabā viuere: Jhesum vo mortuū esse. In te enim regnat seditio: pax sepulta est: vt crudelius a tuis pereas q̄ si perires ab alienis. In tēplo igitur ipso pro vnguentis bene olentibus: pro thimia materie bene spirantibus pro diuersorum florū odoribus. grauis erat insepultorū cadauerū fetor: quos pluuia dissoluerat: quos flāma cōbusserat: quos sol calefecerat. Neq; enim humare cuiq̄ corpora vacabat eoꝝ. qui vel in templo vel circa plateas necabant. quia bellum eos inter se occupabat. feriendiq; magis q̄ humandi cura viuentes tenebat. Nihilq; magis in tātis calamitatibus q̄ misericordia perierat. q̄ sola solet alleuiare miserias: solari erumnas. Quidā tn̄ latrones in alios seuiētes ferorē occisoꝝ grauiter sustinētes: de muro reliquias defunctoꝝ in p̄funda precipitia deijciebāt. Itaq; titus vespasiani filius: q̄ bellū a p̄re susceperat. aspiciēs p̄eruptos specus plenos cadauerū. saniēq; dilaceratis visceribus manantē alte ingemuit ꝛ man⁹ ad celū eleuās testabat neq̄quā illud sibi ascribēdū. qui veniā dare voluisset si deditioni p̄cessissent. expectasse se vt pacē rogarent paratū incolumes seruare si bellum deposuissent. Manneus quoq; lazeri afferebat p̄ vnā portā sibi creditā quindecī milia mortuoꝝ elata. additis ad hec. dccc. lxxx. funerib⁹. Idq; solo eoꝝ numero collectum: qui mercede publica sepulti forent. preter eos quos sepelierāt sui. Que autē sepultura nisi vt de muro deijcerent cadauera. pleriq; etiā nō ignobiles viri ɔfugiētes ad titū sex milia defunctorū: q̄ p̄ portas elata numerata essent cōmemorabāt. eoꝝ quoq; qui propter magnitudinē infinitā efferri cadauera nequieuerunt numerū fuisse inestimabilē. Nā pleriq; etiā de vltimo orbe ad tēplū venerant ad predicandū in die festo.

De auaritia iudeoꝝ ꝛ extrema fame. C. IIII.

Aliorum autē pleriq; q̄ ad romanos confugerāt cum acceptis cibis aluū purgarēt: aurū egerēbāt. aliq̄ binnones aureos quos absorbuerāt cū fugā adornarēt. ne deprehensi nō solum dispēdio: sed etiam periculo forent: q̄ insidiatores oīa scrutabant. scelusq; ducebatur aurū quē preter latrones habere. Hoc itaq; iudei postea miserabili specie inter inquinamēta aluī aurum legebāt. Comperit h̄ quidā assirius: ꝛ ab vno in oēs opinio manauit: q̄ h̄ genus hominū precepis ad auaritiā: ꝛ paratū ad v̄lutiā. nihil tā atrox sit qđ refugiat. nihil tā turpe: qđ studio pecunie erubescat. Assirij itaq; in arabes diffusa est fama. quib⁹ nō est minor auaritia ꝛ feritas barbarice propior īmanitati qđ farti essent auro iudei. Dirupūt igit̄ illi quoscūq; aduenientes cernūt. Licꝫ cōtra p̄hos ꝛ ɔtra legem deditionis. cōtra p̄missum cesaris: quo eos occidi nō licebat. Insidunt autē viuentes adhuc: cruentisq; manib⁹ excisserāt vētris secreta. aluū scrutant. ꝛ inter eius manātia purgamēta aurū inquirunt. Deniq; vna nocte fere duo milia virorum discissa sunt tali flagitio. Alia quoq; erumna grauis in his q̄ ad romanos transfugerāt accidit. Nā desuetis edendi officijs vbi data est alimēti copia: cepit eos cibus oneri: q̄ parus erat visu. Nulla vis erat dentiū vt cibū manderent. obriguerāt interiora viscerū. obstructi erāt ductus ciboꝝ. aruerunt iecoris vene: q̄ cibos attrahūt. vsus perierat. auiditas crescebat. Ruebāt supra cibos miseri: ꝛ inualidos morsus more infantiū moliebant. Pleriq; visis alimētis ipso gaudio deficiebāt: atq; in ore optatos sibi cibos moriebant. Eratq; pompa lachrymabilis: cū plures a cibo ad periculū surgerēt q̄ ad salutē. Inflabant eni insolito cibo: q̄si quodā hydropis morbo. Et si edēdi auiditas modū nesciret supra mēsuram ingerebat: repētino cibo forti dirumpebant. Nihil enī mirū: si exhaustis periculo cib⁹ est. Nā ꝛ post biduanū ieiuniū siquid auidius sumpseris statim crudescit. Nōnulli aūt eoꝝ euaserunt q̄dā arte pensantes cibi moderamina: donec dissueta edendi caro ad suos vsus rediret. Igit̄ destructis ꝛ exustis edificijs tēplo funditus ꝛ etiā porticibus partim a romanis: partim ab ipsis iudeis nuda iam erat tēpli facies ꝛ seua hominū fames. Insidiabant sibi inuicē quis cui raperet cibū. Vbi alimenti suspicio ibi bellū. Necabant etiā charissimi. discutiebant defuncti ne q̄s intra eoꝝ amict⁹ cibus lateret. Aperto ore sicut rabidi canes aurarū captātes spiramina huc ꝛ illuc circūferebant duce inopia. Et cū alia famis solatia nō inuenirēt: detrahebāt coria cutis: vt cibo sibi eēnt: q̄ presidio nō erāt. Mādebāt calciamentū. nec pudor erat solutū pedib⁹ suscipere ꝛ lingua lambē. Vetuste quoq; palee: q̄ olim p̄iecte fuerāt: nō mediocri studio requirebant. ꝛ siquis reppererat grādi precio mercabat.

De Muliere que comedit filiū suū. C V.

Erat autem maria locupes femina de regione trans iordanem: que belli terrore oborto hierosolymis se cōtulerat: vt esset tutior. Huius opes principes factionum certatim inuaserant. Alimentorum etiam siquid precio quesierat de manibus eruebatur. Defecerantq; iam omnia ꝛ delicijs assueta asperiora palearum vel coriorum dura non emolliebat. Sed itaq; fames intimis se infudit medullis. exasperauit humores. mentem exagitauit. Habebat autem infantulum: cuius vagitu excitata cum se ꝛ ipsum paruulū macerari videret: tātis victa imanitatibus matris affectum amisit. Cōuersaq; ad paruulū sic ait: Quid tibi faciam paruule. Seua te circumstant omnia: bellum: fames: incendia

latrones: ruine. Cui te moritura credam aut vite tantillum relinquā Sperabā q si adoleuisses me pasceres matrē aut sepelires defunctā. Sz qd agā misera: viuendi tibi ac mihi nullū video subsidiū. Cui te reseruabo: vel quo te cōdā sepulchro: ne canib⁹ alitib⁹ vel feris preda sis. O suauia mihi viscera: artus iocundi priusq̄ vos penitus cōsumat fames: reddite mihi matri qd̄ accepistis. Redite in illud nāle secretū i quo sumpsistis spm: domicilio meo tibi parat tumulus defuncto. Exosculabor q̄ te: et qd̄ nō hz ipatiētia amoris habeat vis necessitatis vt ipsa deuorē meos artus: nō simulatis sz impressis morsibus. Fecim⁹ qd̄ pietatis fuit: faciam⁹ qd̄ suadet fames. Tua tn̄ causa melior e quedā pietatis species: qz tolerabili⁹ ē q mater dederit cibū visceribus tuis: q̄z q te mater aut occidē pōt aut deuorare. Hec dicēs auerso vultu gladiū dimersit et in frusta filiū secās igni iposuit ptē comedit: ptē operuit ne q̄s superueniret. Sz odor incēsi puenit ad pncipes seditiōis. Qui ocius odorē secuti introeūt mulieris hospitiū minātes necē q ausa eēt ipsis ieiunātib⁹ edere: atq3 exortes facere cibi quē repisset. At illa ptē inqt vestrā vobis seruaui: nolite indignari: de meis viscerib⁹ cibū vobis paraui. Cōsedete ocius. mēsam apponā. Hec dicēs recooperit ambusta mēbra et epulāda obtulit: cū adhortatiōe hmōi. Hoc est prādiū meū hec vr̄a portio: videte diligentius an vos fraudauerim. Ecce pueri man⁹ vna ecce pes ecce dimidiū reliq̄ corporis. Et ne alienū putetis: fili⁹ meus ē: nunq̄ fuisti mihi dulcior fili: tibi debeo q adhuc viuo. Tua suauitas aiam meā tenuit: et pduxit matri tue misere diē mortis. Venerūt necatori: cōuiue facte sūt. Habebūt et ipi qd̄ tibi debeāt: cū epulas meas sumpserūt. Sed qd refertis gradū: qd exhorretis aiorum nō epulamini qd̄ mater feci. Gustate et videte qz suauis ē fili⁹ meus. Nolite fieri molliores matre: ifirmiores muliere. Ego qdē tales paraui epulas: sz vos sic epulari matrē fecistis. Et me qdē tenebat passio: sz vicit necessitas. Repleuit ocius totā vrbē tāti sceleris nephas: et vnusquisq parricidalis conuiuij ministerium exhorrescebat.

De Destructione templi et vrbis. C. VI.

Erueunt quoq3 ad romanos hui⁹ facti fama tam. Ita pene q̄ i horror premit ad hoste cōfugerūt. Quo cōperto cesar execratus ifelicis terre cōtagiū man⁹ ad celū eleuās talia ptestabat ad bellū quidē venimus: sed nō cū hoib⁹ q̄mpotius aduersus rabiē beluarū dimicam⁹. Nā et ferarū suos fere diligūt: quos etiā in fame nutriunt: et alienis pascunt corpib⁹: a cōsimiliū cadauerū abstinēt cadaueribus. Hoc vltra oēm acerbitatē est: vt mēbra q̄ genuit mater deuoraret. Mūdus ego ab h̄ ctagio: tibi me absoluo quecūq3 es in celo potestas. Scio scis pfecto: qz itimo affectu pacē frequenter obtuli. Et qd̄ nō pudet dicere victor rogaui: qz parcere eis volui. Sz qd facerē repugnantibus: quid aduersus suos furentibus. Nam et ipsi nos sepe de muris hortati sunt dimicare: ne grauius a suis perirēt. Et ego positis plurimisq3 armis: qz illi a suorū cedibus nō desinebāt: in bellum rediū vt liberarē obsessos nō perderē. His dictis admoueri templo arietes iubet. Deniq3 fugientibus seditionū auctoribus cū templum exureretur: romani signa posuerunt intra circuitum eius et contra portam orientalem sacrificauerunt: imperatorem titum summis vocibus predicantes. Sacerdotes autē quos et aque inopia et estus finitimi incendij cōmacerabat sibi vitam rogauerūt. Quos titus iussit occidi degeneris animi esse respondens: vt templo minimi superrēt supuiuere. Johanni quoq3 ac symoni et ceteris seditionū principibus indulgentiā postulantib⁹ respondit. Serū nequissimi tēpus ad misericordiā: cū iā qd̄ reseruet nihil relictū sit. Pacē offerebam nō recepistis: parcere volebā nō sinebatis: plia suspēdebā et vos irruebatis. Et nūc pplus extinct⁹ est: tēplū ardet: qd adhuc statis armati. Ponite arma quasi victi: viuere vobis donabo: et si nō meremini. Titus ergo q̄uis ad iracundiam excitatus propositū suū nō soluit cōtinuta regalis fastigij: sz cōfugiētes recepit soli⁹ pietatis intuitu. Nec romani multa iā cede fessi: abnuebāt vite indulgētiā: et studio captiua mācipia vēdēdi pmptiores erāt ad reseruādā salutē. Plurimi venales sz pauci emptores: qz et romani habere iudeos in seruitutē dedignabant: et nec iudei superāt q̄ suos redimerēt. Octaua igitur die gorpiei mēsis: cremata ē ciuitas. Cesa aūt p omne tēpus obsidionis asserūt decies cētena milia. Captiui quoq3 adducti sunt iudeorum .xcvij. milia. Hugo florentinus. Fessi deniq3 multa cede romani querebāt q̄b⁹ captiua mancipia vēderēt. Sz qz plurimi venales et pauci inueniebant emptores: nō defuere q̄ et .xxx. mācipia vno nūmismate mercarent. Eusebius in chronicis. Tūc regnū iudeorum defecit. Colligunt autē a secundo anno darij sub quo rursus tēplum edificatum est vsq3 ad hunc secundum annū vespasiani: in quo nouissime hierusalem subuersa est anni .d.xc.

De Passione sancti appolinaris. C. VII.

Ex gestis eius. Ea tempestate passus est sanctus appolinaris martyr. Qui quondā discipulus sancti petri apli iussu eius a roma ad rauennā puenit. et pdicans et miracula faciēs tribunū ciuitat cuius vxorē sanauerat cū magna eius familia baptizauit. Cuius famā dux audiens. cū sibi quēstorius fisti fecit. Et cū sacerdotib⁹ idolorū ducens eū ad templū iouis cū ille dixisset aurū et argentū illic appensū melius dari paupib⁹ q̄ ante demones sic appendi. eicit: et semiuiu⁹ extra vrbē relinquit et discipulis suis in domo cuiusdā vidue sex mēsibus refouet. Inde veniēs ad vrbē classem dū multos cōuerteret fustib⁹ cedit: et nudis pedib⁹ sup prunas stare compulsus christumq3 amplius cōfitēs. extra vrbē eicit. Ruffus aūt rauēne filiam suā defunctā lamentās appollinari venienti et eum cōsolanti respōdit. Utinā huc non venisses. Dij.n. irati sunt. et filiam meā saluam facere noluerūt. Tu vo qd potes. Et videntib⁹ cunctis ait appollinaris. Jura mihi q pmittes puellā sequi saluatorem suū Ruffus dixit. Scio q mortua est puella: tn̄ si videro eam viuā faciā qd̄ dicis. Statim cū apprehēdisset manū eius erexit eam sanam. Et ipsa cū matre et multa familia baptismū suscepit et virgo permansit. Ruffus vero timore cesaris occulte diligebat eum. De quo audiens cesar scripsit ad prefectum pretorij vt appollinarem aut diis inclinaret aut in exilium mitteret. Messalinus ergo prefectus appollinarē sacrificare nolentem fustibus cedi et in eculeo appensum torqueri precepit. Ubi dum adhuc dominū predicaret: ministri aquā bullientē eius vulneribus immittunt. Et dum vellet prefectus eū in exilium mittere. christiani irruētes in paganos plusq̄ .cc. ex eis occiderunt. Tūc timēs sibi vicarius appollinarē cathenis onustū et ligno offensum iussit recludi: et vt sic deficeret nihil penitus ministrari. Quem quarto die cognoscens ab angelo confortatū cathenatum naui imposuit: et sequentibus eum tribus clericis in exilium destinauit. Ubi cum clericis et duobus militibus: ceteris pereuntibus: periculū euadens milites quidem baptizauit: et in exilio predicans a ne[...] pius sed grauiter verberatus. post triennium rauennam rediit: sed a paganis iterum verberatus ad templū appollinis ducit: sed statim facta oratione templū corruit et tanto iudici presentatus et de multis inquisitus filium eius a natiuitate cecum sanauit. Sicq3 multis credentibus a iudice leniter tractatus. in pdio eius per quattuor annos fuit. Cum ergo pontifices accusarent eum apud vespasianum cesarem rescripsit: vt aut de vrbe exiret aut idolis consentiret. Nō enim dignum est inquit vt deos vindicemus: sed ipsi de inimicis suis vindicent se si possunt. Tunc demostenes patricius nolentē sacrificare cuidam centurioni iam christiano eū tradidit. Cui⁹ rogatu pergēs in vicum leprosorum vt ibi pter furorem gentiliū lateret: a paganis insecutus vsq3 ad mortem cesus est et .vij. dies superuiuens et christianos admonens ibidem a discipulis sepultus est.

De Cupiditate vespasiani et morte eius. C. VIII.

Uetronius. In vespasiano merito culpet vt dicit et pecunie cupiditas. Nā enī cōtentus est omissa sub galba vectigalia reuocasse. noua et grauia addidisse: auxisse prouincijs tributa nōnullis etiā duplicasse. Negociationes quoq3 vel priuato pudēdas palā exercuit. nec cādidatis quidem honores reis ne tam innoxijs q̄ nocentibus absolutiones vendicare cunctatus est. Creditur etiam procuratorum rapacissimum quēq3 ad ampliora officia ex industria solitus promouere. quo locupletiores mox condemnaret. Quibus quidem vulgo pro spongijs dicebat vti quod quasi et sic eos madefaceret et exprimeret humentes. Quidam natura cupidissimum tradunt. Sūt econtra qui opinentur ad manubias rapinasq3 necessitate compulsum summa erarij fisciq3 inopia. Quod et verisimilius videtur quādo et male partis optime vsus est. In omne hominum genus liberalissimus. Expleuit censu senatorium. Consulares inopes quingentis sestercijs sustentauit. Plurimas per totū orbem terrarum ciuitates aut terremotu aut incendio afflictas restituit in melius. Ingenia et artes vel maxime fouit: primus e visco. latinis grecisq3 rethoribus annua centena constituit. pstantes poetas nec non et artifices magna mercede donauit. Hugo. Uespasianus autem anno vite sue. lxx. serijs ioca quibus delectabatur admiscēs interijt. Nā cū vētris eluuie fessus assurrexisset. stantem ait imperatorē excedere terris decet sicq3 exanimatus est: cui successit titus filius eius.

De Imperio titi et morte eius. C. IX.

Eusebius in chro. Anno dñi .lxxx. [...] a mundi [...] titus vespasiāi fili⁹ regnauit ānis duob⁹ vtraq3 lingue disertissim⁹

Hugo li. i. Fuit enim vir omnium genere virtutum mirabilis: et
[illegible] imperii [illegible] par [illegible] ne careret [illegible]
tū ēt facūdissim⁹ extitit vt cās latio poemate pozaret ⁊ tragedias gre
ce cōponeret. Suetonius li. xi. Tit⁹ amoꝛ ⁊ delicie generis humani
fuit. In puero statura corpis ⁊ animi dotes explēduerūt magisqꝫ ac
magis: deinceps ꝑ etatis grad⁹: forma egregia: ⁊ cui nō min⁹ auctoꝛ
itatis inesset q̃ꝫ gratie: ꝑcipuū robur: memoria singularis: docilitas
ad oēs fere tā belli q̃ꝫ pacis artes: armoꝝ ⁊ eq̄tādi peritissim⁹: latine gre
ceqꝫ lingue in orādo vel in fingēdis poematib⁹ ꝓmpt⁹: ne musice q̄
dē rudis vt q̄ cātaret ⁊ psalleret iocūde sciēterqꝫ. In milicia sūme in
dustrie: nec minore modestia: suspecta ꝑmū ī eo fuerūt seuicia: luxu
ria: rapacitas: libido. Deniqꝫ ꝓpalā aliū neronē ⁊ opinabant ⁊ ꝑdi
cabāt. At illi ea fama ꝓ bono cessit: ꝯuersaqꝫ est in maximas laudes
neqꝫ vllo vitio reptoꝝ: sꝫ ecōtra ꝟtutib⁹ sūmis ꝯuiuia instituit: iocūda
magis q̃ꝫ ꝓfusa. Amicos elegit qb⁹ etiā p⁹ eū ꝑncipes: vt sibi repu.
necessarijs acq̄euerūt ꝑcipueqꝫ sūt vsi. Nulli ciuiū q̄cq̄ꝫ ademit. Abs
tinuit alieno ac ne ꝯcessas q̄dē ac solitas collatiōes recepit: ⁊ tñ ne
mine ante se munificētia minor. Nā benignissim⁹. In cūctis hoīum
ꝯsideriū obstinatissime tenuit ne quē sine spe dimitteret: q̄n ⁊ admo
nētib⁹ domesticis q̄si plura polliceret q̃ꝫ ꝑstare posset. Nō opoꝛtet
ait. quē q̃ꝫ a sermōe ꝑncipis tristē discedē. Atqꝫ etiā recordat⁹ sup ce
nā q̄ nihil cuiq̄ꝫ tota die ꝑstitisset memorabilē illā meritoqꝫ laudan
dā vocē edidit. Amici diē ꝑdidi. Populū ī ꝑmio vniuersū magis ꝑ
oēs occasiōes comitate tractauit. Nā neqꝫ negauit q̄cq̃ꝫ petētib⁹: ⁊
vt q̄ vellēt peterēt vltro adhoꝛtat⁹ ē. Frēm īsidiari sibi nō desinētē
neqꝫ occidē: neqꝫ se ponē ac ne in minore q̄dē honoꝛe hr̄e sustinuit:
[illegible] succesioꝛē [illegible]. Nōnunq̃
q̃ꝫ secreto ⁊ ꝑcib⁹ ⁊ lachrymis orās: vt tādē mutuo erga se aio vellet
esse. Inter hec morte ꝑuētus ē maiore hoīū dāno q̃ꝫ suo. Qō vt pa
lā factū ē: merētib⁹ publice cūctis: senat⁹ ꝑusq̃ꝫ edicto ꝯuocaret ad
curiā cucurrit: obseratisqꝫ adhuc foꝛib⁹: deinde apertis tātas moꝛtuo
grās egit laudesqꝫ ꝯgessit: quātas ne viuo q̄dē nunq̃ atqꝫ ꝑsenti.
Eusebius vbi. s. Hic amphitheatrū rome edificauit: ⁊ ī dedicatiōe
ei⁹ q̄nqꝫ milia feraꝝ occidit. Decreto aūt senat⁹ inē deos relat⁹ ē. Hu
ius tpib⁹ mons bebius rupt⁹ ī vertice: tm̄ ex se iecit īcēdij: vt regiōes
⁊ vrbes ꝟcinas cū hoīb⁹ exureret. Rome quoqꝫ plures edes īcēdio
crematē sū.

De Domiciano ⁊ bonis ei⁹ initijs. C. X.

Tito aūt successit domicianus frater eius iunior. Anno ꝯdi. lxxxiiij. mūdi ꝟo. iiij. M ⁊ [illegible] imperauit annis xv. Hugo li. iii. Iste domicianus ꝑmo clemēs visus ē. Ius quoqꝫ pozabat equissime: ⁊ ro
me multa ꝯstruxit edificia. Inter q̄ edificauit templū mirificū rome
qō pātheon atiq̄tus vocabat. Sꝫ nūc ī honoꝛē sancte dei genitricis
marie ⁊ martyrū oīum ꝯsecratū esse dignoscit. Suetoni⁹ li. xij. In
ter initia ꝑncipat⁹ quotidie secretū sibi hoꝛaꝝ sumere solebat: nec q̄c
q̃ꝫ amplius quā muscas captare ac stilo ꝑacuto ꝯfigere: vt cuidā in
terrogāti eē⁊ ne q̄s intus cū cesare nō absurde respōsū sit: ne musca
q̄dē. Circa administratiōeꝫ īperij aliquādiu variū se ꝑstitit: mixtura
quoqꝫ equabili vitioꝝ atqꝫ ꝟtutū donec virtutes quoqꝫ ī vitia defle
xit: sup īgenij naturā inopia rapax: metu seuus. Multa in cōmuni
rerū vsu nouauit: castrari mares vetuit: ius diligēter ⁊ īdustrie dixit
Scripta famosa vulgoqꝫ edita qb⁹ ꝑrimiores viri ac femine nota
bant aboleuit nō sine actoꝝ ignominia. Questoriū virū q̄ gesticulā
di saltandiqꝫ studio teneret amouit senatu: ꝓbrosis feminis lectice
vsum ademit. Inter initia vsqꝫ adeo ab omni cede abhoꝛrebat: vt ed
dicere destinauerit ne boues immolarent. Cupiditatis quoqꝫ atqꝫ
auaritie vix suspicionē aliquādiu dedit: q̄n etiā liberalitatis exprimē
to omnes circa se largissime prosecutus. Nihil prius aut acrius mo
nuit quā ne q̄d soꝛdide faceret. Relictas sibi hereditates ab his qb⁹
liberi erant non recepit. Fiscales calumnias magna calumniantiū
pena repressit: ferebaturqꝫ vox eius princeps qui delatores non ca
stigat irritat.

De Crudelitate ipsius. C. XI.

Sed neqꝫ in clemētia neqꝫ in abstinētie tenore ꝑmāsit. Cōplures senatores iniuste aliquos ꝯsula
res interemit quasi molitores rerum nouaꝝ. Ceteros le
nissima quaqꝫ de causa. Discipulum paridis pantomimi puberē ad
huc ⁊ tamen maxime egrum: q̄ arte formaqꝫ non absimilis magistro
videbatur. Item salutum cocceanum: q̄ ottonis imperatoris patrui
sui natalem diem celebrauerat. Metium pomposianum q̄ habere
imperatoriā genesim vulgo ferebatur: ⁊ q̄ depictam oꝛbem terre in
membranis contionesqꝫ regū ac ducū ex tito liuio circūferret: q̄dqꝫ
seruis magonis ⁊ hānibalis nomina īdidisset. Iuniū rusticū q̄ peti

thrasee ⁊ heluidij prisci laudes edidisset. appellassetqꝫ eos viros san
ctissimos. Cui⁹ criminis occasiōe ꝑhos omnes vrbe italiaqꝫ submo
uit. Occidit ⁊ flauiū sabinū. Aliquanto post ciuilis belli victoriā sa
uioꝛ. Plerosqꝫ partis aduerse ꝯdū etiam latentes conscios [illegible]
gato nouo questionis genere distoꝛsit. igne per obscena inmisso. nō
nullis etiam manus amputauit. Erat aūt nō solum magne sed etiā
callide seuicie ⁊ inopinate. Ascletarionē mathematicū sciscitat⁹ q̄
ipsum maneret exit⁹. affirmantē foꝛe vt breuiꝫ laceraret a canib⁹. in
fici quidē sine moꝛa sed ad arguendā temeritatē artis sepeliri quo
qꝫ accuratissime imperauit. Qō cum fieret euenit vt repētina tempe
state detecto funere. cadauer discerperent canes. Nihil pensi habuit
quin predaret omni modo. bona viuoꝛum ac moꝛtuoꝛū. vsqꝫ quaqꝫ
quolibet ⁊ accusatoꝛe ⁊ crimine corripiebant. Satis erat obijci qua
lecūqꝫ factū dictūqꝫ aduersus maiestatem principis. Confiscabant
alienissime hereditates: vel vno existente qui diceret audisse q̄ de
functo cum viueret heredē sibi cesarem esse. Eusebius in cronica.
Iste domicianus etiā plurimos senatoꝝ in exiliū misit. Primus se
deū ⁊ dominū appellari iussit. Huius anno quinto Quintilianus ex
hispania calagurritanus primus rome publicā scholā ⁊ salariū fi
sco accepit ⁊ claruit. Actor. Iste quintilianus vt legit̄ ꝑceptoꝛ fuit
plinij ⁊ multa scripsit. Ex quib⁹ sunt libri cōstitutionū oratoriarū ⁊
causaꝝ ⁊ declamationū: quoꝝ floꝛes excerptos superius inserui.

De [illegible] clemente papa ⁊ scriptis eius. C. XII.

Eusebius. Anno domiciani. xij. tertius roma
ne ecclesie ꝑfuit clemēs annis nouē. Idē in lib. pontificū. Hic. vij. regiones diuisit notarijs
fidelib⁹ ecclesie q̄ gesta martyꝝ [illegible] ⁊ [illegible]
qꝫ ꝑ regionē suā diligent̄ ꝑquirerēt. Hic fecit duas eplas q̄ catholi
ce noiant. Hic ex ꝑcepto beati petri suscepit ecclesie pontificatū gu
bernādi. sicut ei fuerat a dn̄o ihesu christo tradita cathedra et cōmis
sa. Tñ in epistola q̄ ad iacobū scripta est: qualit̄ ei a beato petro cō
missa est ecclesia reperies. Ideo vero linus ⁊ cletus añ eum scribunt:
q̄ñ ab ipso principe apostoloꝝ ad ministeriū sacerdotale exhibēdi
sunt episcopi ordinati. Hic dum multos libros zelo fidei christiane
religionis ascriberet. martyrio coronat̄.. Hieronym⁹ de illustribus
viris. Clemens de quo aplūs paulus ad philippenses scribens ait.
Cū clemēte ⁊ ceteris coadiutorib⁹ meis quoꝝ noīa scripta sunt in
libro vite. Quartus post petrū sedit rome epūs. Siquidē secūdus li
nus fuit. terti⁹ anecletus. Tametsi pleriqꝫ latinoꝝ secūdū post petrū
apostolū putēt fuisse clementē. Scribit ex ꝑsona romane ecclesie ad
ecclesiā coꝛinthioꝝ valde vtilē eplam: ⁊ q̄ in nonnullis locis etiā pu
blice legit̄: que mihi videt̄ caracteri epistole q̄ sub noīe pauli ad he
breos fert̄ cōuenire. Sed ⁊ multi de eadem epla non solum sensib⁹
sed iuxta verboꝝ quoqꝫ ordinē abutunt̄ ⁊ oīno grandis in vtraqꝫ si
militudo est. Fert̄ ⁊ secūda ex eius nomine epistola que a veterib⁹
reprobat̄: ⁊ disputatio petri ⁊ apionis longo sermone conscripta
quā eusebius in. iij. ecclesiastice histoꝛie volumine coarguit. Obijt
iij. traiani anno: ⁊ nominis eius memoriā vsqꝫ hodie rome extructa
ecclesia custodit. Actor. De scriptis eius iam supra nōnulla posui
mus. De passione aūt eius infra suo loco dicemus.

De [illegible] domiciani contra [illegible] de genere dauid. C. XIII.

Eo tempore vt ait egisippus delati sunt q̄
dā apud domicianū q̄ erāt de genere dauid: ⁊ de posteritate iude qui fm̄ carnē frāter fuisse dicit̄ saluatoris. Domician⁹ .n. formidabat ad
uētū christi sicut ⁊ herodes in initio. Ideoqꝫ oēs interfici iussit q̄
erāt de regia stirpe dauid. Ad qō missus quidā nomine reuocatus
inuenit quosdam nepotes iude ⁊ adduxit ad domicianū. Interoga
ti a domiciano si essent de familia dauid confessi sunt. Tunc quesi
uit ab eis quātis essent facultatibus prediti. At illi responderuntqꝫ
vtriqꝫ nō amplius essent in bonis q̃ꝫ nouē milibus denarijs: ex qui
bus singulis pars media pro poꝛtiōe deberet. Nec hoc sibi in pecu
nia subsistere sed in estimatiōe terre que eis esset in. xl. minus [illegible]
ꝑerib⁹ constituta. q̃ꝫ suis manib⁹ excolētes vel ipsi alerentur vel tri
buto dependerent. Simul etiā testes ruralis ⁊ diurni operis manus
laboꝛe rigidas ⁊ calles obduratas ꝑferebant. Interrogati vero de chri
sto quale sit regnū eius vel quis ipse aut vnde aut quare ventur. re
sponderūt q̄ nō hui⁹ mūdi regnū neqꝫ hui⁹ terre designet̄ eī impe
riū: sed celeste et regnū ꝑ angeloꝝ misteria in ꝯsūmatione seculi ꝑa
paret̄ qñ. s. aduentās in gloꝛia de viuis ac moꝛtuis iudicabit ⁊ retri
buet vnicuiqꝫ pro factis ac meritis suis. Ad hec domician⁹ cū neqꝫ
in eis quicq̃ꝫ criminis inueniret: ⁊ vilitatē ipsoꝝ maxime cōtemneret
abire eos liberos iubet. Sed ⁊ ꝑsecutionem quā agitari iusserat e
tis rursum compescuit edictis. Illi ꝟo dimissi ab eo vel martyrij me

dito vel tante propinquitatis prerogatiua pacis iam tempore duces ecclesie effecti vsq ad traiani tempora permanserunt.

¶ De dolio iohis euāgeliste ⁊ ei⁹ exilio ⁊ apocalipsi. C. XIIII.

Eusebius in chronicis. Anno iperij sui .xiiij. secūdus post neronē domician⁹ christianos psequit ⁊ sub eo iohānes aplus in pathmoīsulā relegatus apocalipsim vidit ⁊ scripsit: quā hireneus interptat. [illegible] Legit enī q̄ sc̄s iohānes apud ephesū a pconsule cōprehēsus cū nollet iuxta edictū impiale chrm negare ⁊ a pdicatione cessare [illegible] magis deo q̄ hoib⁹ [illegible] pconsul iussit eū tanq̄ rebellē cesari in dolio feruētis olei mergi. Qui statim vt in eo cōiectus est velut fortis athleta vict⁹ nō adustus de vase exiuit. Ad qđ miraculū stupefact⁹ pcōsul voluit eū sue libertati reddere: ⁊ fecisset nisi iussioni regie cōtraire timuisset: ppter prefatū ergo miraculū exire iussus a dolio intātā reuerētiā habit⁹ est ab ipso domiciano: q eū occidere nō est ausus. Sz ppter odiū christiani nominis qđ infelix ille de superbia cōceperat q̄ se deū credi volebat in exilium missus est: vt sermo domini impleret quē dixit. Sic eū volo manere donec veniam: id est nolo eū materiali gladio nec morte ab illo [illegible] sed in pace viuere donec veniā propter eū in pace assumendū. Igit in insulā pathmos relegatus in exilium apocalipsim in exilij sui solatium vidit: ⁊ vt viderat scripsit. Que in hoc aliis prophetijs excellētior est: quia de christo ⁊ ecclesia: magna ex parte sacramenta non solū adimplenda denunciat: sed etiā adimpleta demonstrat. Et sicut euangeliū legales obseruantias: sic ⁊ ista respicientes a longe veteres excellit prophetias. Que fere tot habet sacramenta quot verba: immo verborū libri numero: maior est sensuū multitudo sicut in fauo pinguissimo cereas cellulas copia mellis excedit. Iohanni ergo reuelauit deus ibidē quāta passa sit ecclesia in tēpore primitiuo: ⁊ quāta nūc patiatur ⁊ in nouissimo tēporibus passura sit: queq̄ p his ⁊ nūc ⁊ in futuro p̄mia sit susceptura: vt ⁊ quos denūciata supplicia terrent: pmissa premia letificent.

¶ De Passione sanctorū nerei ⁊ achillei. C XV.

Ex gestis eorū. Domicilla aūt neptis domiciani imperatoris habebat nereū ⁊ achilleū eunuchos cubicularios suos: quos sanctus petrus apostolus baptizarat. Cū ergo nuptura esset aureliano filio consulis: nereus ⁊ achilleus eidē de dono virginitatis luculētissime predicātes: cōuerterūt eā. Et pgētes fecerūt ad eā venire sanctū clemētē epm q̄ eā deo virginē cōsecrauit. Qđ audiēs aurelian⁹ impetrauit a domiciano vt si sacrificare nollet cū nereo ⁊ achilleo exiliū īsula pontiane subiret: putās se posse p hoc animū virginis reuocare. Sz post aliquātū tēporis pergēs ipse ad insulā cepit sanctos nereū ⁊ achilleū verbis ⁊ muneribus attentare vt virgini suaderent. At illi execrātes munera eius magis eā in domino cōfortabāt. Unde verberib⁹ grauissimis attrectati: cum eculeo ⁊ flāmis ad sacrificia compellerent: ⁊ dicerent se a beato petro apostolo baptizatos nulla ratiōe posse idolis immolare: capite cesi sunt. Quorū corpa rapuit auspicius discipulus eorū: nutritor sancte virginis domicelle ⁊ de insula nauigio deferens sepeliuit ea iuxta sepulchrū sancte petronelle.

¶ De Sancto dionysio ariopagita ⁊ socijs eius. C. XVI.

Ex gestis eorū. Sub domiciano quoq passus est sanctus ariopagita dionysi⁹ q̄ paulo aplo pdicāti athenis ē adiūctus. Nā cū paulus singula deorū altaria plustraret: int cetera reppit vnū altare cui erat titulus suprascript⁹ deo ignoto: ⁊ ait ad dionysiū ariopagitā: q̄ sic dictus ē a loco ciuitatis vbi mars ⁊ hercules potissime colebant. Mars enī aris grece dicit. Un̄ locus ipe ariopagos appellat. Quis est inq̄t de⁹ ignotus ille. Ad quē dionysius. Qui ob plenitudinē diuinorū numinū sciētie theosophos .i. diuī sapiens dicebat. Adhuc inquit nō ē de⁹ ipe demōstrat⁹ inter deos: sz est incognit⁹ nobis: ⁊ seculo venturo futurus. Ipse enī est de⁹ q̄ regnaturus ē in celo ⁊ in terra: ⁊ regnū eius nō accipiet finē. Tūc paulus ait. Quid vobis videt, Homo erit an spiritus deorū. Dionysius respondit. Uerus de⁹ ⁊ verus homo: ⁊ ipse renouaturus est mūdū sed adhuc incognit⁹ est hominib⁹: qm̄ apud deū in celo est cōuersatio eius. Et ait paulus. Illū deū predico vobis quē incognitū appellatis: ⁊ sic cepit eis predicare de incarnatiōe ⁊ passiōe ac resurrectiōe dn̄i. Tūc dionysi⁹ dogma salutis audiēs spretis idolis paulo cessit. Et videns hominē prius cecū quē paulus illuminauerat: statim cū damari vxore sua ⁊ domo baptizari se fecit. Sicq̄ a paulo p triennū instructus ⁊ atheniensiū episcopus ordinatus [illegible] ad christm. Ueniēs aūt romā post passionē petri ⁊ pauli: a sancto clemente iā papa direct⁹ in franciā cū rustico presbytero ⁊ eleutherio diacono ad vrbem parisius vbi potissimū colebant idola properauit. Ibiq̄ post multorū cōuersionē fabricata ecclesia ⁊ clericis diuersi ordinis ampliata. tanta in eo gratia celestis emicuit: q cū sepissime pontifices idolorū contra eū seditionē populi concitarēt: ⁊ plebes innumere cū armis ad perdendū eum gregatim confluerent. Mox illo viso aut se illi omni feritate deposita prosternebāt: aut nimio pauore solute ab eius presentia fugiebāt. Sed diabolus vidēs ⁊ inuidens q quotidie sui cultura decresceret: ⁊ per sanctos multiplicatis fidelib⁹ ecclesia triumpharet: per relationē malorū domicianū imperatorem ad tantā fideliū persecutionē cōmouit: vt vbicūq vel per alios christianum quem piam repperisset aut eū cogeret sacrificare idolis aut exquisitis supplicijs tormentaret.

¶ De Passione eorundem. C. XVII

Fescennius igit fescēninus ⁊ ad vrbē parisius [illegible] directus beatū dionysiū pplo pdicātē inuenit. Statimq̄ captum: colaphizatū. cōsputū: deriī [illegible] ⁊ loris durissime alligatū cū sanctis rustico ⁊ eleutherio sibi q̄stoorus p̄sētari pcepit. Dūq̄ ad queq̄ turpissima fescēnini cōuicia innocētr ⁊ pie sanct⁹ cū socijs rideret. ecce quedā matrona nobilis lisbiū a magi illis seductū ipsorum q̄rebat. Qui statim q̄sit⁹ ⁊ adduct⁹ ad p̄mā fidei cōfessionē occisus est. Et sancti a ternis ternionib⁹ .i. a duodecim militib⁹ vicissim grauissime flagellati. onerati cathenis in obscurū carcerē detruduntur. Sequēti die dionysius sup cratē ferreā suppositis flāmis nud⁹ extendit. indeq ad bestias ferocissimas multo ieiunio excitatas pijcit. Sed cū in eum impetuose currerent signo crucis opposito mansuetissime reddebant. Iterum iactatus in clibanum sed extincto statim incendio nihil passus diutius in cruce torquet. Indeq̄ depositus cum socijs suis ⁊ multis fidelib⁹ carceri mancipat: vbi post longam populi exhortationē: dū ipse missā ad cōmunicandū populū celebraret. apparuit ei dominus cū imēso lumine: ⁊ accipiens panē suum dedit ei dicens. Accipe h̄ care meus: quia mecū est maxima merces tua. Post hoc iudici p̄sentati nouis iterū supplicijs macerant. Et ad hoc semiuicem post orationem flexis genibus adhortantes decollant. Statimq̄ lux īmensa resplenduit ⁊ beati dionysij se corpus erexit qđ ⁊ caput suū inter brachia portauit angelo duce ⁊ celesti lumine pcedente a loco qui vocat mons martyrū vsq̄ ad locū vbi nūc sua electione ⁊ prouidentia dei requiescit. Tātūq̄ in laudibus melodiam angelorum societas decantauit q inter multos q̄ audierunt ⁊ crediderunt. etiam larcia vxor prefati lisbij christianam se esse clamauit. Et mox ab impijs decollata ⁊ in suo sanguine baptizata occubuit. Cuius filius lisbius romam ductus in palatio p tres cesares militauit ⁊ inde parisius rediens. religiosorū se numero sociauit. Dum ergo gentiles metuerent ne christiani corpa sanctorū rustici ⁊ eleutherij sepelirent. iusserunt vt in fluuio secane mergerentur. Sed quedā matrona nobilis persecutores ad conuiuium conuocauit: ⁊ sic festiuo gaudio mentes eorū detinuit: vt longo in agro suo a suis familiaribus occulte sanctorū corpora ponerent. Que tamen ipsa matrona cum christianis postea sustulit: ⁊ corpori beati dionysij iungens honorifice sepeliuit. Passi sunt autem sancti anno domini .xcvj. etatis vero beati dionysij .xc.

¶ De Codice passionis sancti eutropij. C. XVIII.

Ex gestis eius. Hic beatus dionysius [illegible] eutropij [illegible] passionē eius litteris grecis scripsit ⁊ parentib⁹ suis in grecia q̄ iam in christo credebāt per manum beati clementis pape misit. Quā s. passionē calixt⁹ papa secūd⁹ cōstantinopoli in schola grecorū quodā codice passionū plurimorū sanctorū martyrū olim repperit. ⁊ ex greco in latinū edidit. ita incipiens. Reuerēdissimo pape clemēti dionysi⁹ antistes psapia grec⁹ salutem in christo. Eutropiū quē mecū in his horis ad pdicādū nomē christi misisti. martyrij coronā p man⁹ gētiliū apud sanctonas vrbē vobis notificam⁹ p dn̄i fide accepisse. Quapropter paternitatē vestrā humiliter exoro: vt hūc passiōis eius codicē co[illegible] meis ⁊ notis ⁊ amicis fidelib⁹ in grecie horis: athenis pcipue: q̄ citius potueritis mittere nō differatis. quaten⁹ illi ceteri qui a beato paulo nouae regenerationis lauacrū vna mecū acceperunt cū audierint gloriosum martyrē p christi fide crudelē necē subiisse. gaudeāt se tribulationes ⁊ angustias pro christi amore sustulisse.

¶ Qualiter ad christi fidem conuersus est. C. XIX.

Hic quondam gentili genere editus persarum excellentiorum [illegible] quē babylonis admirādus noīe xerses ex gūma regina generauit hūanitus. Qui cū in pueritia litteris caldaicis ⁊

grecis edoctus esset: atq3 heroes summos totius regni prudentia ꝛ curiositate equipararet: herodē regē in galilea adijt si forte in ei⁹ curia vel curiosior eo vel aliqd barbarꝝ eēt ꝓspicere desiderās. In cui⁹ curia dū ꝑ aliquot dies māsisset: audita saluatoris fama ꝛ miraculorū eius in ciuitate q̄siuit illū. Quē abeūtē trāsmare galilee cū innumeris turbis q̄ eū sequebant̄ ↄsecutus est. Cōtigit illa die q̄ saluator sua ineffabili largitate de .v. panib⁹ ꝛ duobus piscib⁹ hoiu3 .v. milia illo astāte satiaret. Viso h̄ miraculo iuuenis eutropius ac fama ceterorꝫ miraculorꝫ eius audita: in eo aliquātulū iā credēs loq̄ ei desiderans nō audebat: q2 michanoris eius pedagogi districtione3 formidabat: cui admirādus pater eius ad custodiēdū illū tradiderat. Saciat⁹ tn̄ pane diuīce gratie hierosolymā perexit: ꝛ adorato creatore in tēplo gētili more remeauit ad patris sui domū: ꝛ cepit ei narrare cūcta q̄ i patria vnde venerat diligēter viderat. Uidi inq̄t hoīe3 q̄ dicit̄ christus cui in toto mūdo similis neq̄t inueniri: vitā mortuis: leprosis mūdiciā cecis visum: surdis auditū: claudis p̄stinā virtutē: oībusq3 generib⁹ infirmorꝫ sanitatē ibe p̄bet. Quid plura. Quinq3 hoium milia de q̄nq3 panib⁹ ꝛ duob⁹ piscib⁹ me p̄sente ꝛ vidēte satiauit. Si iā illū celi terreq3 creator in nostra regione mittere dignaret̄: vtinā tua gr̄a illū honorificētiā exhiberet. Admirādus vero hec ꝛ his similia a puero audiēs: cogitabat qualiter eū videre posset: nec multo post vix impetrata licētia puer dn̄m videre denuo desiderās ꝛ hierl3 adijt cū multo comitatu cā adorādi in tēplo. Ubi quadā die reuertēti dn̄o a bethania vidēs hebreorꝫ pueros ꝛ turbas obuiā exeuntes: palmarꝫ: oliuarū ceterarūq3 arborꝫ frondes ꝛ flores ꝑ viā sternētes ꝛ osanna clamātes: cepit ꝛ ante eū ꝛ ipse sternere flores. S3 valde tristis erat: q2 saluatorē ad plenū pre turba ↄfluētū videre nō poterat. Erat enī ipse cū his gētilib⁹ q̄ iuxta euāgeliū venerāt in die festo vt adorarent. Et accedētes dixerūt philippo. Dn̄e volumus ihesum videre. Quod philippus andree sociatus dn̄o nūciauit. Et stati beatus eutropius vna cū suis affeclis illū palā vidit ꝛ valde letatus in eū occulte credere cepit. Tādē illi penitus sociatus ē. S3 sociorꝫ suiam q̄b⁹ pater vltra modū preceperat vt eū fortiter custodirēt: ꝛ ad se adducerēt formidabat. Tūc didicit a q̄busdā q̄ iudei saluatorē in primo eēnt occisuri: ꝛ tanti viri necē videre renuēs die crastina recessit. Regressusq3 in patriā cūcta q̄ de saluatore viderat enarrauit. Nec multo post reuersus mox vt dn̄m quē occulte diligebat a iudeis occisum audiuit valde doluit. Sed iterꝫ cū illū resurrexisse ꝛ in celos ascēdisse didicisset cepit letari: ac repletus sp̄ūsancto babylonā rediit. Et quos in ea patria iudeos repperit: ꝑpter illos q̄ in hierosolyma dn̄m damnauerāt zelo dilectionis christi feruēs gladio peremit.

¶ Qualit̄ ipe cū patre recepit ap̄los symeonē ꝛ iudā. C. XX.

Tem [illegible] trāsacto tꝑe [illegible] dn̄icis discipulis diuersa cosmi climata adeūtib⁹: duo candelabra aurea fide fulgentia symon ꝛ thadeus apostoli in ꝑsidē directi sunt. Qui babylonē ingressi eiectis a finibus illis quibusdā magis zaroen ꝛ arphaxath: q̄ populos suis variis locutionibus ꝛ signis a fide auertebāt: vite eterne semina cūctis erogantes: miraculorꝫ omnib⁹ generib⁹ coruscare ceperūt. Tūc sanct⁹ puer eutropius de illorꝫ aduētu gauisus regē admonebat: vt errore gentiliū: ꝛ idolorꝫ relicto fidē christianā subiret: ꝑ quā polorū regnū adipisci mereret̄. Quid plura. Apostolis predicātib⁹ ilico rex ꝛ filius eius cum multis cetibus ciuium babylonis per manus eorundem apostolorum baptismatis gratia regenerantur. Deniq3 conuersa tota vrbe ad fidem dominicam: ecclesiam cu3 omnibus gradibus suis apostoli instituerunt. Et abdiam virum fidelissimum euangelica doctrina imbutum quem secum a hierosolymitano orbe adduxerant: antistitem super christianam plebem ꝛ eutropium archidiaconum ordinauerunt. Et profecti sunt in alijs vrbibus verbum dei predicandos qui cū non post multos dies per martyrij triumphum alibi presentem vitam consummassent: beatus eutropius eorum passionem caldaicis ꝛ grecis litteris commendauit.

¶ De Legatiōe ei⁹ a beato petro suscepta ꝛ ei⁹ passiōe. C. XXI.

Udita vero fama miraculorū ꝛ virtutū beati petri apostolorꝫ principis q̄ tunc rome apostolatus officio fungebatur: seculo omnino abrenuciās accepta ab episcopo licentia patre suo ignorante romam adijt. Qui cū a beato petro diligenter esset receptus: dominicis preceptis ab eo imbutus cum eo aliquātulu3 demoratus iussu ꝛ ↄsilio eius regionem gallicam cum alijs fratribus predicando aggreditur. Cūq3 vrbe3 que sanctonas dicitur intrasset: per plateas ꝛ vicos eius pergēs verbū dei instanter predicabat: mox vt illū ciues barbarū virum esse cognouerunt ꝛ inaudita sibi predicantem audierunt: ilico indignantes extra vrbē illū facibus adustū ꝛ particis immanissimus verberatum eiecerunt. Ille vero hanc persecutionem patienter ferens quoddā tugurium ligneū iuxta vrbem in quodā monte fecit in quo diu cōmoratus est. Predicabat eni per diē in vrbe: ꝛ nocte vigilijs ꝑcibusq3 ac lachrymis in tugurio illo ꝑnoctabat. Cūq3 per longissimū tꝑus nō nisi raros sua ꝑdicatiōe ad christū ↄuertere potuisset romam denuo adijt. In qua passo beato petro in cruce. a sancto clemente qui iam papa erat admonitus est vt ad prefatā vrbē rediret: ꝛ predicans dn̄ica precepta martyrij corona3 in ea expectaret. Deniq3 ab ipso papa ordine ep̄ali suscepto vna cū beato dionysio qui a grecorꝫ oris romā aduenerat. simul cū ceteris fratrib⁹ quos ipse clemēs ad ꝑdicandū in galliā dirigebat antisiodorꝫ puenit. Indeq3 diuine ↄ[illegible] etiōis amplexib⁹ lachrymosisq3 salutationib⁹ discedētes. dion[illegible] cū socijs suis ꝑisicā vrbē adijt: ꝛ beatus eutropius [illegible] fortiter animatus: vt tolerātiam passionis zelo christi plenus vrbi [illegible] oportune importune instās fidē dominicā ꝑdicabat. Morabat̄ etiā nocte in ꝑfato tugurio sicut pri⁹. Illo itaq3 predicāte multi ab eo baptizabant̄. Inter quos etiā eiusdē vrbis regis filia noīe [illegible]stella. Qd̄ vt pater eius agnouit abominatus est illā: ꝛ extra vrbem eiecit. Illa vō eiecta ꝑ noīe christi cepit iuxta sancti viri tuguriū cōmorari. Pater tn̄ nate sue amore cōpunctus: misit nuncios sepe ad eā vt domū rediret. Illa vō r̄ndit se malle extra vrbe3 ꝑ chr̄i fide cōmorari q̄3 in vrbem redire ꝛ idolis ↄtaminari. At ipsius pater in cōmotus cōuocatis sibi totius vrbis carnificibus .cl. solidos impertiuit illis vt sanctū eutropiū ꝑimerent. virginēq3 a patris thalamū secum adducerent. Illi aūt pridie kal. maij coadunatis sibi multitudinib⁹ gētiliū venerūt ad prefatū tuguriū. sanctissimūq3 dei virū primit⁹ lapidauerūt. Inde fustib⁹ ꝛ corrigijs plūbatis nudū verberauerūt. Demum securib⁹ ꝛ ascijs illiso capite ꝑemerūt. Prefata vō puella cū q̄busdā christianis nocte illū in tugurio ipsi⁹ sepeliuit ac vigilijs ꝛ luminarib⁹: obsequijsq3 diuinis obseruauit idesinent̄ q̄diu vixit. Que cū ab hac vita sine sacro migrauit. iuxta magistri sarcophagū in libero se ꝑdio iussit sepeliri. Postea vō sup̄ btī eutropij corp⁹ ingens basilica a christianis miro ordine fabricat̄. in q̄ cūcti morborū generib⁹ detēti crebro liberant̄: ꝛ cathene ferree ac manice ceteraq3 istra ferrea diuersa e q̄b⁹ btūs eutropi⁹ victos liberauit suspēdunt̄.

¶ De Uita sanctorꝫ sanctini ꝛ eutropij antonini. C. XXII.

X gestis eorum. Prefat⁹ quoq3 dionysi⁹ [illegible] ep̄m ꝛ carnotū misit ad ꝑdicādū: vbi eū aliquādiu cōmorari disposuit. Postea vō meldensiū vrbi ep̄m eū constituit. eiusq3 suffragio antoninū iuniorē adhibuit. Domicianus aūt cesar misit lictores in gallias ad cōprehēdēdū sanctū dionysi⁹ cuius famā in destruēdis idolis ꝛ ↄuertēdis ad christū ꝑplis ꝑ multos audierat. Quos cū beat⁹ dionysi⁹ fines parisiorꝫ appropinquare cōperit. sanctinū ꝛ antoninū ad se accersiuit q̄bus ꝑcepit vt sermones ꝛ agones ipsi⁹ solerti intēderēt ꝛ memorie cōmēdarēt: q̄tou⁹ romane sedis pontifici ꝛ fidelib⁹ quos ibidē inuenirēt per ordinē nūciare studerēt. eosq3 obnixe deposcerēt vt atheniensiū ciuib⁹ ea nota facerent quatinus ꝛ christo dn̄o pro cursu laborū eius impleto gratias agerent: ꝛ erga cultū eius bono animo fierent. Cōsūmato siquidem beato dionysio per martyrij palmā: sanctinus ꝛ antonin⁹ sicut eis preceptū fuerat romā iter aggredi maturauerūt. Et venientes in italiā antoninus valida febre correptus est. In cuius obsequio ꝑ aliquātos dies sanctinus imoratus: cōsensu eiusdem antonini ne preceptis beati dionysii quacūq3 occasione impediret̄ ꝑagere ceptū iter disposuit. Et sufficienter exenijs ꝛ honestis lintheis principi dom⁹ in qua iacebat antoninus cōmissis. petijt ꝛ per dn̄m obtestatus est eū: vt si antoninus cōualesceret. exinde illi abūdantissime ministraret. Si etiā vita decederet honestissime illū sepeliret: ꝛ sic iter q̄d ceperat ꝑagendum arripuit. Cūq3 sanctinus fines romanorꝫ iam attigit. antoninus vita decessit. Quē princeps domus retenta omnibus que sibi in obsequijs ei⁹ cōmendata fuerāt. catabuli sui in quo aialia eius manebāt axes leuauit: ꝛ in fossa3 vbi stercora ꝛ vrine aialiū defluebāt ꝑiecit. ꝛ desup̄ axes remisit: q̄ mox omnia sanctinus per spiritūsanctū cognouit. Et cū maxima festinatione reuersus ad domū in q̄ antoninū iacētē dimiserat flens ꝛ dolēs peruenit: ꝛ principē domus iterrogauit. Ubi est inquiēs frat̄ meus antoninus charissim⁹. Is aūt fictis gemitib⁹ ꝛ suspirijs simulauit mestitiā. mortuus est inquit quē de m[illegible] a te cōmissu honestissime sepeliui. Cui [illegible] Mētiris inq̄t fili diaboli. in sterq̄linū ꝑiecisti eū vir sanctū ꝛ iustū. Et nūc veni mecū ad catabuli locū in quē ꝑiecisti eū. Iste aūt timore ꝑculsus nō ē ausus renuti q̄n cū eo veniret ad locū vbi ꝑiecerat eū. Et leuātes ibi axes sanctin⁹ cū lachrymis clamauit voce magna dicēs. Antōine frāt i noīe dn̄i nr̄i ihu chr̄i ꝑ cui⁹ noīe ꝛ amore passus ē

gloriosissimus martyr dionysius surge et perficiamus simul obedientiã quã idẽ pater et magister noster cõmuniter nobis pcepit. Et stati antoninus stercore obuolutus surrexit. Quẽ sanctinus de catabuli fossa extraxit: et mũdis ac honestissimis vestib⁹ induit. Sicq3 offerẽtes dño sacrificiũ laudis corpis christi et sanguinis sacramẽtũ pticipauerũt. Et accipiẽtes cibũ confortati sunt. Et iter ceptũ aggredientes romã auxiliãte dño puenerũt et sancto anacleto pape actus et martyrij sancti dionysij sicut eis iusserat ordinẽ narrauerũt. Perfecto itaq3 negocio ad meldẽsiũ ciuitatẽ reuersi sunt: vbi sancte predicationi ac piis operib⁹ insistẽtes sanctinus plenus fide ac virtutib⁹ bonisq3 operib⁹ ad celestia regna trãsiuit. Cui antoninus in episcopatu successit et p plures annos in sancto officio degens cũ multiplici bonorũ operũ fructu et animarũ lucro migrauit ad dñm.

De Uita sancti ionij. C. XXIII.

Ex gestis eius Sanctus quoq3 ionius cũ beato dionysio de ptib⁹ athenarũ aduenit. Deinde sancto cauraũno consociat⁹ vrbe roma cũ beato dionysio pñbyteri officiũ sumpsit: et castrẽsiũ pagũ pperans euãgeliũ pdicauit. Alius ei cib⁹ nõ erat assiduus q3 esus herbarũ virẽtiũ et aque frigide calicẽ p potu fesso corpi tribuebat. Quadragesime vero dieb⁹ bis in septimana cibũ corpori ministrabit. Tres autẽ lictores a iuliano pfecto missi vt eũ pquirerẽt ppe parisius peruenerũt: cui vicinior est pagus castrẽsis q dicit mons sancti iouis: eumq3 ibi repperũt nomis augusti docẽtẽ populũ. In quo loco populi caterua plurima p eũ ad chrm conuersa gaudebat. Ut aũt persecutores eminus venire conspexit a predicatiõe nõ destitit: sed salubrib⁹ monitis populũ adhortatus est: et puras manus inferens celo: totis virib⁹ dixit. Gratias ago tibi dñe ihesu christe qui me ad titulũ dignitatis tue vocare dignatus es et beatorũ martyrũ tuorũ consortem efficere. Egressus ab vrbe perfiaca intrepidus peruenit ad montẽ ion. Aduenientes impij sanctũq3 virũ apprehendẽtes cũ indignatione allocuti sunt eũ. Quẽ cũ nõ possent a fide christi auertere: vinctis manib⁹ ceciderũt. Sanctus vir nec terrore cõcutit nec dolore corporis superatur: sed cõfisus in domino imbecilla senectutis membra iuuenili vigore sustẽtãs: christi nomẽ cõfiteri nõ metuit. Tũc vnus ex militib⁹ euaginato gladio comparata iã sancta ceruice preciosũ abscidit caput. Cũq3 sancti viri cadauer iaceret exanime: vidẽtib⁹ militib⁹ lux de celo super sanctũ corpus emissa est: et vox pariter cũ luce venit dicens. Euge famule meus ion q p me sanguinẽ tuũ fundere nõ dubitasti in terris: cũ sanctis gratulare i astris: dei aũt sancto consilio q sanctos suos cũ mẽsura pbat et sine mẽsura glorificat recedẽtib⁹ a loco ministris nequã: erigẽs se santi viri corpus exanime: apprehẽdẽsq3 manu ppria caput abscisum: stabiliq3 gressu iter suũ carpere plãtis firmissimis cepit: portansq3 illud a mõte quasi miliario vno puenit ad locũ quẽ vir sanct⁹ fueri tradẽdũ elegerat: vbi cũ palma victorie sanctus redemit in pace. Cũq3 sanctũ corpus viri misericordie recondierẽt: apte sunt nares eorũ: senserũtq3 aromata angelorũ q a dño ob sancti viri exequias fuerant destinati.

De Uita sancti caurauni carnotẽsis. C. XXIIII.

Ex gestis eius Sanctus aũt cauraunus romano tempore o oriundus cũ beato dionysio diutissime fuerat eruditus: q a beato clemẽte parisius est directus. Qui cũ semp littora maris graderet: nauem oneriferã reperiẽs in eã ascẽdit. Et ecce ab oriẽtali plaga dira grãdo [illegible] Naue [illegible] periculũ mortis adesse clamabãt. Statiq3 vir dei oculos i celũ itẽdẽs cũ signacula crucis ctra ventorũ rabiẽ exhibet magna tranqllitas subito facta ẽ: ita vt ethnici q aderãt accipiẽtes ab eo fidei signaculũ crederẽt in christũ. Cũ aũt puenisset ad quãdã isulã vbi tẽpliũ veneris habebat: et spurcissimo ritu cũ multitudie populi annua festiuitas celebrabat. Ecce sacerdotũ filia grauit a demonio arrepta eiulare cepit et clamare p cõpita cauraũnũ christi famulũ aduenisse eiusq3 occursui se debere pparare. Et cũ ante virũ dei venisset demoniaca multitudo p os ei⁹ clamabat. Cur serue dei antiqs sedib⁹ auellere nos venisti Hui⁹ dppe terre pplus fidẽ chri nõ hz. Uidẽsq3 vir dei puellã grauiter vexari: sub trinitatis noie eã liberauit expulso demonio. Qõ videntes cũcti q pstigijs demoniace isultatiõis detẽti aderãt festinant ad dei famulũ cõfluebãt christi signaculũ postulãtes. Preterea diuersas maris insulas quicũq3 a demonio vexabant amẽtius clamabãt famulũ dei aduenisse: cũq3 festinant adiri debere. Et quicũq3 accedebãt repata sospitate fugatis spiritibus ad ppria redibant. Cumq3 p his signis ab omni populo honoraret: timẽs ne vẽtus humani fauoris subi[illegible] quõ in celo humilitas collocabat: psperos cursu massiliam petiit: vbi parũ cõmoratus multos ab idolorũ cultura reuocauit et in fide christi solidauit. Post hoc ad cornotum vrbẽ illustrãdam accessit. vbi a paucis christianis qui ibi erãt susceptus multos quoq3 ab idolatria conuertit. Cũ autẽ iter carpet. vj. ab vrbe miliario occurrũt ei filij belial armati: putantes eũ plurimã ferre pecuniã statimq3 omnibus suis fugiẽtib⁹ inimici psequẽtib⁹. ipse solus remansit intrepidus. malensq3 mori q3 fratres suos perire. Altius clamare cepit. Nolite hoies nolite pdere inocẽtes: pecunia quã qrit[is] en habeo mecũ. Tũc ad eũ illi reuersi rogabant vt proderet. Qui vnum tñ solidũ quẽ sibi p viatico reseruauerat. eis ondit. Reliqua eñ oĩa paupibus erogauerat. Tunc illi putãtes se ab eo illusos: euaginato gladio ceruice vltro subdita caput eius amputauerũt.

De Sancto luciano beluacensi. C. XXV.

Ex gestis eius. Sanct⁹ quoq3 lucianus beati petri apli discipul⁹ btõ dionysio a beato clemẽte soci⁹ et coadiutor traditus. Quẽ euãgelizãdi grã beluacũ misit. quo custodia romanorũ et militari exercit⁹ residebat: qr gens beluacẽsiũ sp bellicosa fuerat. iõ ppẽ insolẽtiã eorũ seu ppẽ custodias ceterarũ ciuitatũ his in ptib⁹ tũc roman⁹ cõsabat exercitus. Hic igit lucian⁹ a btõ dionysio missus a quo pñbyteri sumpsit officiũ. christũ pdicare cepit. multosq3 ad fidem ei⁹ a cultu demonũ cõuertit. Erat aũt vir mire patiẽtie. summe abstinẽtie: et omni copia grãrũ exornat⁹: nec alius erat ei cib⁹ assiduus q3 herbarũ virẽtiũ esus. Potũ aq frigide corpi fesso tribuebat qdragesime dieb⁹ bis in septimana cibũ corpi mĩstrabat. Sustẽtabat [illegible] Cũ aũt iulian⁹ pfect⁹ ipissim⁹ q decreta pncipũ receptat vt i christianos seuiret audisset lucianũ ab vrbe roma egressum vt alijs puĩcijs euãgeliũ veritatis iferret: et idola cõterẽda docẽt furibũdus pcepit tribus pueris suis fortissimis. iacuno. lario. et antro. vt fctũ dei vbicũq3 possent pqrerẽt eũq3 si repererẽt audiẽtie sue pñtarẽt vl gladio feriẽdũ traderẽt Qui cũ eũ p diuersas puĩcias qrerẽt. audito q in gallia pdicaret ira magĩ accẽsi gallias penetrarũt. eũq3 vj. idus ianuar. beluaci pplm docentẽ repperũt. Qui cũ eos eminus venire pspiceret a pdicatiõe nõ destitit: sz pplm exhortãs ait. Ecce fratres et filij charissimi iã mihi dñs laborũ meorũ retributor adesse dignat⁹ ẽ. Et iam corp⁹ qdẽ nimia senectute lassatũ ẽ: sz aĩa cũ fructu martyrij ad palmã pueniet. Uos g in accepta predicatiõe firmissime state. nec terror principũ aut mala suasio vos a vite monitis valeat reuocare: vt ibi sequant merita gregis vbi pcessit fortitudo pastoralis. His dictis oculis et manib⁹ in celũ directis totis virib⁹ cepit christo grãs agere q sancti martyris dionysij dignabat eũ consortẽ efficere.

De Martyrio eius et exequijs. C. XXVI.

Tunc egressus ab vrbe cũ duobus pueris maximiano et iuliano. puenit ad mõtẽ trib⁹ fere miliarib⁹ ab vrbe distãtẽ supra fluuiũ thare. Tũc apphendẽtes impij a iuliano directi duos pfatos pueros gladio interfecerũt. Sanctũ vo lucianũ cũ indignatiõe allocuti sunt dicẽtes. Tune es q maleficijs tuis pplm seducis: vt sacratissimis dijs nõ imolẽt sed inuictissimorũ pncipũ decreta contemnãt. Qui ridit. Ego maleficus nõ sum sed beneficijs eruditus supnis. populo viam veritatis ostendo et dominũ ihesum christũ quẽ in offenso pede sequant insinuo. Tũc apprehẽdẽtes eũ vinctis manib⁹ ceciderũt. Illoq3 constanter perseuerãte vnus ex militib⁹ euaginato gladio caput eius abscidit. Cũq3 cadauer sancti iaceret exanime videntib⁹ militib⁹ et vulgi multitudine lux de celo super sanctũ corpus emissa est: et vox cũ luce pariter venit dicens. Euge bone famule luciane qui pro me sanguinẽ tuũ fundere non dubitasti in terris. Ueni ad preparatam tibi mansionẽ in celis. Recedentibus aũt a loco ministri nequã: erigens se sancti viri corpus exanime apprehendensq3 manu propria caput sanctum abscisum stabili gressu quasi tribus miliarib⁹ thare vado transposito, puenit ad locũ in quo se funeri tradendũ vir sanctus elegerat vno ab vrbe miliario ibiq3 requieuit. Uiri aũt eiusdẽ loci qui eius fuerant admonitione conuersi venerũt deuotissime cũ aromatibus et sepelierunt sacrũ corpus. Cũq3 illud reconderent aperte sunt nares eorũ: et senserunt odorẽ qualẽ nunq3 antea senserant aromata scz angelorũ qui ob sancti viri exequias a dño destinati fuerant. Et cõuersi sunt eadẽ hora quasi quingenti viri grãs agentes deo. Jam aũt per eum cõuersi fuerãt in gallia plusq3 [illegible] virorũ exceptis mulieribus et paruulis.

De Legatione sancti reguli siluanectensis. C. XXVII.

Ex gestis eius. Sanct⁹ aũt regulus cũ btõ dionysio a btõ clemẽte in gallias ẽ direct⁹. Hic quõdã btõ iohe aplo post dispsionẽ p iudeã aliasq3 puĩcias pdicãte. adhuc iuuenis ex gre

coꝝ finib⁹ nobili prosapia exoꝛt⁹ inẽ ↄfluẽtiũ turbas ad ei⁹ melliflũã cũ summa deuotiõe ꝑdicationẽ cucurrit. Moxq fidelis auditoꝛ paternas possessiões ⁊ diuitias plurimas quib⁹ affluebat detrahens. hoꝛ ꝓciũ manib⁹ indigẽtiũ sagaciter celo ↄdidit: atq cũctis adhuc nouus tyro christi diabolicis renũciãs põpis: ab hui⁹ naufragio mũdi gaudẽs nudus euasit: ⁊ ad magistri documẽta mẽte libera redijt. Sed eo in pathmos insulã relegato: tãti patroni solatio destitutus: fletib⁹ ⁊ orationi incubuit. Interim ariopagitã dionysiũ athenis cũ plurib⁹ eiusdẽ vrbis christiane incolis sacramẽtis imbutũ audiuit: eiusq felici cupiẽs iungi ↄsoꝛtio athenas venit. Inde romã ꝑgẽs a beato clemẽte papa cũ sancto dionysio multisq fidelib⁹ q̃ eũ comitati fuerãt omni cũ honoꝛe susceptus ẽ. Cũq sanctoꝝ ↄuẽtus aplicis isformaret̃ sanctionib⁹. Hi sancti viri a beato clemẽte directi: apostolica benedictiõe roboꝛati ⁊ spiritussancti amoꝛe succensi: ↄñici fideles agricole ruris barbaricis pectoꝛib⁹ verbũ dei iserẽtes: arelatẽsiũ venerũt ad vrbẽ: tantãq gratiã sanctis suis largitus ẽ ↄñs: vt eorũ ꝑdicationis plebs arelateñ. nullo mõ resisteret ſ3 euãgeliũ christi deuotis suscipiẽs mẽtib⁹ cõditoꝛẽ oĩum fideliter adoꝛaret. Erat enĩ ibi martis veneratiõis tẽpliũ: quo marti statua ab oĩb⁹ colebat̃. Quã beatus dionysi⁹ nullo hoĩum laboꝛe: ſ3 diuini noĩs inuocatiõe ↄfregit: ⁊ eliminatis soliti cultus spurcitijs: ad regenerãdũ ppl̃m dei baptisteriũ ibi fieri ꝓcepit. Ipm võ tẽpliũ sub veneratiõe beatoꝝ aploꝝ petri ⁊ paulli ecclesiã ↄsecrauit. Uidẽs aũt regiõis illi⁹ ppl̃3 idolatrie sacrificijs deseruire: ꝑ diuersas ꝓuincias cõministros suos diuidẽs ⁊ ꝑ singulos dilectiõis cã deflẽs abire ꝑmisit. Beatũ võ regulũ põtificali bñdictiõe decoꝛatũ arelatẽsi ecclesie ꝑesse ↄstituit. Ipse etenĩ cũ sctõ rustico ⁊ eleutherio fines gallie penetrãs parisius venit. Ubi cũ multis afflicti tormẽtis: laboꝛis sui palmam capitali sñia receperũt.

Qualiter ei reuelata est passio sanctorum dionysij ⁊ sociorum eius. C. XXVIII.

Ecidit aũt vt dũ quadã iterfectionis ipsoꝝ die beat⁹ summus ꝓsul regulus arelateñ ꝓ solo ex moꝛe ecclesiã frequẽtãti publicã missã celebraret: ↄñica oratiõe dicta ⁊ aploꝝ noĩb⁹ recitatis: adiũxit ⁊ beatis martyrib⁹ tuis dionysio rustico ⁊ eleutherio. Quo dicto paululũ stupefact⁹ secũ mirari cepit cur ꝓter solitũ h̃ dixerit. Et ecce apparuerũt tres colũbe sup altaris crucẽ residẽtes: hoꝝ martyrũ noĩa pectorib⁹ sanguine habẽtes inscripta: quas beatus ꝓsul diligẽter intuitus: beatũ dionysiũ ⁊ socios ei⁹ ꝑ coronã martyrij celos ascẽdisse ꝑ spiritũsanctũ cognouit. Mox aũt colũbe ab oculis eius elapse sũt. Expleta aũt ↄñici coꝛpis ↄsecratiõe paucis secũ quos voluit retentis: ceteros discedere fecit. Quibus visionẽ amarissime flens narrauit ⁊ ait. Heu q̃3 libẽter coꝛpus h̃ neci traderẽ vt tãtoꝝ viroꝝ societate nõ carerẽ. Tũc vocato quodã felicissimo epõ q̃ a beato clemẽte papa illuc foꝛte tũc venerat: plebẽ sibi traditã illi⁹ custodie delegauit. Ipse võ iter arripiẽs pauco comitatu sanctoꝝ ꝓsecutus vestigia parisi⁹ venit. Tũc diligẽti inuestigatiõe secreta sanctoꝝ martyrũ reꝑiẽs coꝛpa ⁊ locũ interfectionis ipsoꝝ: tandẽ ad vicũ catulliacũ ꝑuenit: ⁊ a quadã matrona noĩe catulla que ibi moꝛabat̃ hospitiũ sibi prestari charitatis gratia petijt. Ipsa ergo an christianus esset requirere cepit. Fuerat enĩ a beato dionysio signo crucis presignata: quo se esse christianũ respondẽte addidit ipsa. Dic queso ex consoꝛtio istoꝝ martyrum dionysij ⁊ socioꝝ eius fuisti. Ipse vero hoꝝ noĩa audiẽs oboꝛtis profusis lachrymis consoꝛtẽ se esse ↄfessus est. Nocte aũt sequẽti nondũ enĩ ꝑsecutionis procella quieuerat sanctum regulũ ad sepulchra martyrũ duxit. Per tres autẽ dies cupiens diuinis instrui disciplinis ipsa catulla beatũ regulũ secũ detinuit: ⁊ sup sanctoꝝ coꝛpa basilicã edificauit ligneã p̃o tempoꝛe satis honestam. Quã sanctus presul honoꝛe ipsoꝛum martyrum consecrauit.

De aduẽtu ei⁹ in siluanectũ ⁊ ↄuersiõe vrbis. C. XXIX.

Einde pro hospitalitatis gratia catulle gratias referens: siluanecteñ. vrbem ire disposuit. Cũ autẽ inceptũ iter faceret: in villa quam dicunt lauitrã inuenit non paruã multitudinẽ hominũ idolo mercurij sacrificij victimas offerentẽ. Qđ videns athleta dei ingemuit: ⁊ populo idolatrie cultui dedito cõdolẽs ad oratiõis ↄfugiũ redijt: ⁊ premisso sancte crucis vexillo cũctis astãtib⁹ pastorali simulacrũ ꝑcussit baculo mox diuino numine ⁊ sancti ꝓsulis itercessiõe cõminutũ est idolũ ⁊ q̃si i puluerẽ redactũ. Illa aũt rustica man⁹ diuine cedẽs virtuti nulla aduersus eũ (vt mos ẽ eoꝝ) seditiõẽ excitauit: ſ3 iussiõi obediẽs ꝓsulis sacro baptismate purificari nõ renuit. In loco vero vbi idolũ cõfregit in honoꝛe dei genitricis altare dedicatũ statuit. Erat autẽ in ciuitate siluanecteñ matrona quedã callicia noĩe predicte catulle ↄsanguinea. Que beati viri audiens famã ad predictam villam occurrit vt q̃tocius ad ciuitatem properaret. vnicumq sibi redderet filiũ a demone possessum lachrymabilit̃ exoꝛans. Qui lachrymis eius cõdolẽs prexit ⁊ domũ ingressus ⁊ increpato demõe orationem ↄñicã ⁊ simbolũ sup caput incepit pueri. Mox võ demon hac oratione territus diuinoq verbere tortus in vespertilionẽ muta⁹ egredit̃. Et q̃ immũdissimus soꝛdidũ induerat aĩal. īmũdũ nõ immerito querere voluit hospitiũ. Asinũq quo sanctus ꝓsul longi laboꝛis itineri fessus leuari solebat. cementib⁹ cunctis qui aderãt cũ asinum ꝑ coꝛpoꝛis foꝛma ingrediẽ voluit. Sic q̃ quondã qđ natura negauerat asinã humanis coegit vti loquel̃. hũc sancti reguli meritis. salutis vexillũ qđ nunq̃ cognouerat cõponere docuit. Nam pede crucis signũ in terra figurauit: ⁊ quasi deũ adiutoꝛẽ sibi inuocaret erecto celũ capite plus solito rudire cepit. Sic diuina potencia sancti presulis asinũ ab iniquo hospite liberauit. Tũc maxia ps illoꝝ quoꝝ deoꝛ tetigit. cõfitentes peccata sua vt sine dilatiõe baptizarent̃ petierũt. Beat⁹ aũt regulus puerũ a quo demoniũ eiecerat cũ maxia populi multitudine baptizauit. Qđ vidẽtes temploꝝ põtifices inuidie facibus accensi: vt a finib⁹ suis deoꝝ suoꝝ hostis exterminaret̃: quiliano vrbis ꝓfecto suadere ceperũt. Tũc prefectus deoꝝ suoꝝ cõtemptu motus ira dictante rñdit. Ite ⁊ dijs nostrĩ ex moꝛe libamina preparate: vbi superueniens eũ ad sacrificandũ cogam. Uel si noluerit diuersis cruciatibus afflictũ merite neci tradam.

Qualit in carcere vinctos miraculo liberauit. C. XXX.

Um autem beat⁹ regulus baptizata immensa ppl̃i. pte ad hospitiũ q̃ sibi callicia parauerat iam nocte iminẽte rediret: veniẽs ante hostiũ carceri in ipso vrbis introitu inuenit quosdã christianos predicti carceris ergastulo nexos. Qui eius transitum audientes vt eos respiceret imensis vocibus clamare ceperũt. Ad quoꝝ voces subsistens. an christiani eẽnt requirere cepit. Illi se a beato dionysio sub sancte trinitatis nomĩe baptizatos: ⁊ ꝓpter huius confessionem a prefato relegatos voce clara responderũt. Tunc athleta dei nõ insani ferocitate cõsularis territus: astantib⁹ sibi quibusdam fidelibus: nõ est inquit bonũ quos diuina clemẽtia spiritualib⁹ vinculis demonũ absoluit: materialibus hoĩũ nexib⁹ detineri. Hoc dicẽs pastorali vĩga imo ṽtute diuina carceris hostiũ ꝑcutiens fregit: ⁊ cum magna ↄstantia illos abire ꝓcepit. Mox custos carceris quod viderat cõcite ꝓfecto retulit. Quẽ nimio furoꝛe accensum ⁊ ad perquirendum sanctũ dei iã insurgentẽ: vxoꝛ ei⁹ q̃ fuerat a beato dionysio baptizata detinuit: ⁊ suis persuasionib⁹ ab incepto desistere fecit. Beatus aũt regulus ↄsuetã capiẽs cenã: ⁊ cũ alijs discipulis suis ꝑ totã noctẽ in dei laudibus ꝑseuerãs pro ppl̃i cõuersione deũ ꝓrabat.

De cõuersiõe ꝓsidis ⁊ subuersiõe idoloꝝ ꝑ ipsũ. C. XXXI.

Nterea prefecto inani ⁊ peruigili meditatione de nece ꝓsulis tractãte. christo võ solita pietate fidelis sui salutẽ disponẽte. iã maxima nocte transacta pte. sanctus dionysius apparuit ꝓfecto cũ suis duobus socijs in visu dicẽs. Quintiliane dñs ihesus christus cuius seruos nos ꝓfessione fideli fatemur. hunc salutis tue cã nos misit vt relicto demonũ cultu ad eũ ↄuertaris ⁊ post posita tyrãnide dñationis prefectura: christiane religionis dũmodo fidelis cultoꝛ efficiaris. Sũmo võ mane fratrem nostrũ inquire regulum: a quo indulgentiam petens quicquid dixerit sine cõtradictiõe perficias. Peracta visione ad se reuersus preses que viderat cõiugi sue per oꝛdinẽ retulit ⁊ sanctoꝛũ imagines euidenti relatiõe significauit. Illa aũt dixit. Noueris charissime hos qui tibi locuti sunt beatũ dionysiũ ⁊ socios eius: qui a preside fescennino parisius martyrij palmã susceperũt. Uñ bonũ est ⁊ salutare vt sicut diuinitus per eosdẽ sanctos tibi reuelatũ est sanctũ dei pontificem nõ vt disposueras requires. Et quicquid preceperit facias. ne omnipotẽtis christianoꝝ dei iram incurras. Beatus vero regulus mane facto templũ quo prefectus sacrificium parari dixerat ingressus est: qđ intra muros ciuitatis situm magno venerabat̃ cultu. Erat enĩ mire cõpositiõis ⁊ ornat⁹ in quo erãt q̃3 plurima demonũ diuersi generis simulachra: que cũcta diuini nominis inuocatione athleta dei imo deus per illũ in momẽto subuertit. Tunc sacerdotes qui iussis insistebãt sacrificijs deoꝝ suoꝝ interitu ↄsiderãtes. cũ magno vlulatu discurrebãt. pectora impie tundentes: ⁊ nunq̃ tãtũ scelus in seculo fuisse ꝓclamãtes prefecti domũ cum magno strepitu ingressi dicebãt. Cur maledicte deoꝝ sanctuaria destrui pateris. Cur imꝑatoris legẽ euertẽtẽ infelix ꝓfes nõ punis. Uiuus adhuc incẽdit regulus. q̃ sacrilega manu deos nr̃os vrbis precipue tangẽ nõ timuit. Et dũ talia indiscreto ꝓseq̃rent̃ luctu. q̃dã ex maioꝛibus ppl̃i qui ob hoc illuc ↄuenerant. vt iudicio animum ab istorum sacerdotũ ꝓclamatione auerterẽt. Uerbũ enĩ vite iam ꝑ beatũ regulũ

susceperant: dixerunt. Non est bonum vt bonum iniuste accusatiōnis querimoniā aduersus sanctū dei temere suscipias: donec discussa veritate q̄s hoꝝ potius credi debeat cognoscas. Ille diuine visiōnis nō immemor: cū coniuge ⁊ familia ad virū dei se contulit: ⁊ ad pedes suos ꝓcidēs ꝓ ignorantia sua indulgentiā fusis lachrymis postulauit. Et cū vidisset beatus regulus totius vrbis multitudinē cum suo preside cū omni deuotione confluentē exultauit: ⁊ publica voce christo benedixit. Tertia vero die indicti ieiunij templū in quo simulacra deposuerat ecclesiā dedicauit: ⁊ altare in honore beate marie virginis statuit: populumq̄ baptizauit.

ℭ Qualiter Ranis silentiū īposuit ⁊ de morte eius. C. XXXII.

Um a sīt ordinariis ecclesiasticis reb⁹ ecclesiis congruis in locis ꝑ vicos edificatis pastorali sollicitudine parrochiā ex more pagraret: vt si ī officijs diuinis ⁊ ecclesiasticis cultibus aliquid negligētius heret: fidelis christi cultor cognosceret: cōtigit vt quadā die ad viciū rusticū eiusdē deuotionis gratia ⁊ studio religionis accedens: non modicam cristicole plebis inueniret multitudinē: more pręsentiū consilio vt liberius multitudo foris inclusa loquentis verba perciperet: cathedrā pontificalem extra ecclesiā sub diuo parari precepit. Cum autem diuinis insisteret verbis ⁊ ad vespeꝛ vsq̄ sermonis protraheret textū ecce quedā garrulitas ranarū confuso ⁊ tedioso sonitu ex more vociferantium a lacu qui forte ibi hiemali himbre maiore solito cōgestus fuerat exorsa est. Cū sibi loquenti hanc inquietudinē obesse: ⁊ multitudinis aures inordinatis obstrui vocibus sensisset: tanto motus tedio cōtinuo precepit: vt ipse ⁊ omnis eoꝛū posteritas frenū perpetui tenerent silentij: preter vnā que ceteris damnatis solite vocis semper vteret officio. Quod sancti presulis imperiū nulla seculoꝛū vetustate consumptū: sicut prius iusserat adhuc ibi videmus obseruatū. Cōpletis igit in regimine ouilis dei. lx. annis. iij. kal. aprilis carnis vinculis absolutus migrauit ad superos Et sepelierunt eū ad orientalē partem ciuitatis in ecclesia beatoꝛū apostoloꝛū petri ⁊ pauli: quā ipse sanctus presul in honore ipsorum ꝯsecrauerat.

ℭ De Ortu sancti taurini ebroicensis. C. XXXIII.

X gestis eius. Tēpore domiciani regis fuit vir quidā rome noīe tarquinus pagan⁹ qui vt seuissimus lupus ꝑsequebat christianos: nesciēs vxorē suā esse dei famulā. Illa aūt sine cessatiōe assiduabat dn̄m orationib⁹: vt virū suū cōuerteret ad christianitatis ritū. Insuper etiā talē ipsis filiū daret: q̄ veluti samuel semꝑ dn̄o deseruiret. Et ecce quadā nocte cū fessa q̄escerēt: vidit sibi astare angelicū vultū vtq̄ sua virga tangērē: ⁊ post paululū ꝓcedere virgā instar lilij cuius flores nimiū dabant odorē. Adueniente autē tpe infans nascit: ⁊ taurinus a parētib⁹ vocat. Mox aūt vt tēpus sacri baptismatis aduenit ad baptizandū illū sancto clemēti ap̄lico tradidit eiq̄ somniū q̄ aliq̄ viderat narrauit. Qđ audiēs beatus clemēs ipse eū de sacris fontib⁹ suscepit. Uocās aūt beatū dionysiū areopagitā q̄ cū eo tūc rome versabat: retulit ei somniū euticie ⁊ ait illi. Suscipe illū quoad vsq̄ gr̄a spūssancti ꝯfirmē eū. At ille gratanē suscipiens eū fert tali voce erupisse. O fili: multa ꝓ chr̄o tibi debēt certamina. Qui beatus dionisi⁹ cū a beato clemēte ī gallias mitteret: secū filiolū suū taurinū pueris⁹ matri vict⁹ adduxit: ⁊ eū cū omni diligētia spirituali nutriuit Et vt cognouit cū postea ꝓpido se brē ꝯflictū taurinū eūdē ebroice ciuitatis ordinauit episcopum. Iam enim ordinauerat in ciuitate camerata germanum eius gaugericum.

ℭ De [illegible] apud ebroicas ⁊ dueriłde. C. XXXIIII.

Enctus aūt taurinus a beato dionysio ꝯfortatus ⁊ instruct⁹ ebroicas adiēs paulū appropinquaret porte ciuitatis ī trib⁹ se opposuit figmētis ꝯ illū dirus hostis Uno in specie vrsi: alio leonis: tertio bubali. Quibus diuina ꝟtute superatis ait ad sathan. O miser modo assimularis mutis animantibus derelicto ꝯsortio tui conditoris. Est tibi modo melius aut aliquod gaudiū. Respondit sathan ⁊ ait. Quale mihi gaudiū erit modo: dū tu huc adueneris potestatē meā euertere cū deo tuo. Tantū mihi locus remanserat in hac prouincia. Illū enī qui huc te transmisit cito faciā interire: vt tecū meā singulare certamen. Hic dictis nusq̄ comparuit. Tertia die cū vir dei in domo lucij predicaret: subito demon filiā eiusdē lucij vexare cepit: atq̄ in ignē mersit. Que statim mortua est. Tunc beatus vir diutissime orauit: ⁊ infusis lachrymis tenens eius manus dixit Eufrasia in nomine domini mei ihesu christi surge. Que statim surrexit: ⁊ nullum signum adustionis in ea apparuit. Baptizati sunt autē illa die. cxx. hoīes octo ceci illuminati: quattuor muti sanati: aliaq̄ virtutes non modice patrate. Intrantib⁹ aūt phanū diane dixit beatus taurinus Ecce dea vestra rogate illam vt adiuuat vos. Sacerdotes autē prostracti ceperunt clamare dicentes. Sācta diana inuictissima dea vindica nos ⁊ te de malefico isto. Demon aūt q̄ intus latebat dixit. Cessate miseri cessate me inuocare. Ex quo enī vir iste seruus dei altissimi ingressus ē hāc ciuitatē. ego cathenis igneis relegat⁹ teneor. Nec auderē loq̄ nisi ipse iussisset. Tūc beat⁹ taurin⁹ ait ad illos. Uultis videre deā vestrā. Et ꝓcipiēte eo demoni, vt exiret de simulachro apparuit ethiops niger q̄si fuligo ꝓlixam barbā hn̄s. ex ore scintillas igneas emittens. Hāc effigiē vidētes ppl̄i ꝓstrauerunt se ad pedes sancti obsecrantes vt ab hac eos mortifera bestia liberaret. Quos ille ꝯsolatus est dicēs. Nolite timere. tm̄ fidē habere. Et ecce angelus dn̄i splendens vt sol aduenit. omnibusq̄ cernētib⁹ a tēplo ligatis in dorso manib⁹ eū abduxit. Et baptizati sunt illa die duo milia viroꝝ multiq̄ infirmi curati. Inī quos ⁊ ego a deo datus frat eufrasie credidi ⁊ baptizatus ab ipso sū: de sacro fonte leuatus: ac postea ad honorē presbyteri ab eodē promotus. Tūc expurgauit templū diane ab omni spurcitia idoloꝝ: ⁊ cōsecrauit illud in honore sancte dei genitricis marie. Tūc cepit circūquaq̄ idola destruere ⁊ ecclesias consecrare: diocesim circūire: ⁊ canonice ordinare.

ℭ De Sancto eugenio toletano. C XXXV

X gestis eius. Sanct⁹ quoq̄ eugeni⁹ ex socius hu̅ dionysii fuit vn⁹ a quo toletanis ad ꝓdicādū destinat⁹. postq̄ multitudinē ppl̄i barbaricā ad deū ꝯuertit nimio desiderio vidēdi beatū dionysiū successus iter arripuit Cūq̄ iā pene q̄ttuor milibus ab vrbe parisioꝝ propinq̄ret loco noīe diolio. subito rabies ꝑsecutoꝝ longe lateq̄ dispsa inuenit eū cū multitudine credētiū. Interrogatus ab eis quē deū coleret. r̄ndit se tota deuotione colere christum Tūc iubent eū interfici: corpusq̄ eius in lacū mercasij iam dicte ville diolio vicini ꝓcipitari occulte: ne forte a christianis inueniret: ⁊ in memoriā ac laudē postmodū haberet. Cūq̄ multis diebus illic corpus sanctū delituisset. nulla tn̄, qđ dictu mirū est corruptionis putredine violatū est. Postq̄ vo ꝑsecutoꝝ cessauit insania quidā illustris ⁊ diues noīe ercoldus in ꝓdicta villa ꝓpollens. in somnis a quodā sene admonitus. sicq̄ ab infirmitate q̄ tenebat curaturus. diluculo surgēs cū comitatu multo ad lacū perexit. ibiq̄ corpus beati martyris sicut in visiōe viderat incolume ⁊ nulla tabe infectū ac si eodem die decollatū fuisset inuenit. Cumq̄ plaustro impositū ducere vellet ad sancti dionysij monasteriū vt ibi sepeliret bob⁹ subito gressum figētib⁹ nec vltra vllo ꝑgere valentib⁹: rogauit oēs orare dn̄m vt ostenderet quo martyr sepeliri deberet. Solutisq̄ cūctis bob⁹ ꝑter duos erāt enī q̄nq̄ iuga. Illi duo ocite cucurrerūt donec ad ꝑfati viri ꝓdium puenerūt: ⁊ tūc gradū fixerūt. Ubi etiā mōdo requiescit. ibiq̄ multis miraculis claruit. Cui⁹ natale celebrat. xvij. kal. decembris.

ℭ Edictum domiciani ꝯ mathematicos. C. XXXVI.

Useblius in chroni. Anno sperijcij fuit. domician⁹ rursus phōs ⁊ mathematicos vrbe romana ꝑ edictū extrusit. Helinādus li. xl. Horū mathematicoꝝ vnū vt ā. positū est asclēdarionē noīe sciscitat⁹ est q̄s eū maneret exitus. Qui r̄ndit: vt in breui laceraret a canib⁹. Quē domicianus statim iussit occidi ⁊ sepeliri vt q̄si mendacij eū argueret. Sꝫ repēte orta tēpestas eundē sepultū mox eruit. quē statim erutū canes decerpserūt. Nec est mirandū mathematicum ante mortē potuisse ꝓdicere: qđ ei euenturū erat post mortē. Quia vt ait papa gregorius solent demones multa vera predicere vt possint animam ex aliqua falsitate laqueare. Et vt ait augustinus. Quotiens astrologi mirabiliter vera r̄ndent: nō immerito credit id occulto instinctu fieri spirituū nō bonoꝝ: quoꝝ cura est has falsas ⁊ noxias opiniōes de astralib⁹ fatis inserere humanis mentib⁹ atq̄ firmare Nō horoscopi notati ⁊ inspecti aliqua arte que nulla est. Si aūt q̄ratur a me quō vel ipsi demones id potuerūt ꝑscire. R̄ndeo. iam domiciano fortassis occulte inspirauerāt vt asclēdarionē occidi ⁊ sepeliri faceret: ⁊ iam tempestatē in proximo futurā tanq̄ aeris habitatores ꝑsenserāt: ⁊ canes ad eundē locum venturos nouerāt: aut etiā ipsi demones in canes transfigurati hoc fecerūt. Non enī dixit suetonius hoc narrando. vtrū illi casus fantastici aut veri fuerint. Hoc igit ꝓnunciauerūt qđ facturi erant. Certū est aūt q̄ libentius eūdē virū decerpsissent q̄ mortuū. si permissi fuissent.

ℭ De Arrogantia ⁊ meticulositate ⁊ forma ⁊ morte ac exercitijs eius. C. XXXVII.

Ugo. Deniq̄ domicianus in tantam superbiam euasit vt deū ⁊ dn̄m se tot⁹ mūdi appellari iuberet. Suetonius. In senatu iactare nō dubitauit ⁊ patri se ⁊ fratri īperiū dedisse illos sibi reddidisse. Pa

ri arrogantia cum procuratorum suorum nomine formalem dicta-ret epistolā sic cepit. Dñs ⁊ deus noster sic fieri iubet. Unde institutū est post hāc: vt ne scripto qⁱdē vel sermone cuiusqꝫ aliter appellare-tur. Statuas sibi in capitolio nō nisi aureas ⁊ argenteas poni permi-sit ac ponderis certi. Per hoc terribilis cunctis ⁊ inuisus. Tandē op-pressus est amicoꝝ libertorūqꝫ intimorū cōspiratiōe simul ⁊ vxoris. Annū diēqꝫ vltimū vite suspectū iampridē habebat: quare pauidus semꝑ ⁊ anxius: minimis etiā suspicionibꝰ preter modū cōmouebat. Tēpore vero suspecti periculi appropinquāte: solicitior in dies porti-cuū in quibꝰ spaciari ↄsueuerat parietes ꝓhengite lapide distinxit: ex cuius splēdore ꝑ imagines quicqd a tergo fieret puideret: vtqꝫ do-mesticis ꝑsuaderet: ne bono quidē exēplo audendā patroni necē: ne-ronis libertū cuꝰ manu in adipiscēda morte adiutus ille existimaba-tur capitali pena [illegible] Deniqꝫ flauiū clemētē patruelē suū [illegible] te ex tenuissima suspiciōe interemit. Quo maxie facto: maturauit sibi exitū. Statura fuit ꝓcera. vultu modesto ruborisqꝫ pleno: grādibus oculis: verū acie hebetiore: caluitio quoqꝫ deformis: ⁊ obesitate ven-tris ⁊ cruriū gracilitate. Caluicio ita offendebat: vt in ↄtumeliā suā traheret si cui alij ioco vel iurgio obiectaret. Armorū nullo vel sagi-ctarū ꝑcipuo studio tenebat: quibꝰ quarūdā etiā feraꝝ capita ita ex industria figere a plerisqꝫ spectatꝰ ē: vt duobꝰ ictibꝰ quasi cornua ef-ficeret. Nōnunqꝫ in pueri ꝓcul stātis prebētisqꝫ ꝓ scopulo dispāsā dextere manus palmā sagictas tanta arte direxit: vt oēs ꝑ interual-la digitoꝝ innocue euaderēt. Hugo floriacēsis li. iiij. Sꝫ cū in vrbe roma senatū populūqꝫ laniaret: ⁊ foris male dispositū exercitū assi-dua [illegible] a senatu [illegible] in palatio inter-fectus. Hoc quoqꝫ diffinitū est: vt oēs qui ab eo in exiliū extrusi fue-rāt decreto senatus reuocarentur ⁊ suas reciperent facultates. Corpusqꝫ eiꝰ hūana caruit sepultura. Suetonius. Occisum: ppl's īdifferē-ter miles grauissime tulit. Cōtra senatꝰ adeo letatꝰ ē: vt repleta certa-tim curia nō tēperaret: quin mortuū cōtumeliosissimo atqꝫ acerbissi-mo acclamationū genere laceraret: scalas etiā īferri clipeosqꝫ ⁊ ima-gines eiꝰ corā detrahi ⁊ ibidē solo affigi iuberet. Nouissime eraden-dos vbiqꝫ titulos: abolendāqꝫ omnē memoriā decerneret.

¶ De Imperio Neruę ⁊ vita sancti thimothei apli. C. XXXVIII.

Ugo floriacē. Nerua deniqꝫ senex do-miciano successit patro-nio ꝑfecto factore ⁊ ꝑthemio spadone interfectore domi-ciani. Eusebiꝰ. Cepitqꝫ anno dñi. xc. mūdi v̄o. iiij. M. lxi. Imꝑauit aūt anno vno ⁊ mēsibꝰ quattuor. Actor. Eodē anno vt legit sanctꝰ thimotheus multa ꝓ veritate passus ad dñm migrauit Cuiꝰ vitā policrates ꝑsbyter scripsit. Policrates. Hic thimotheus ciuitate listris licaonie ortus: a paulo aplo edoctꝰ est: ⁊ compegrinꝰ eiꝰ factꝰ deuenit cū eo ad splēdidissimā ephesioꝝ metropolim: a quo episcopatū ibidē primus ↄsecutus est regnante nerone apud roma-nos vbi in doctrinis ⁊ miraculis ac conuersationibus choruscauit. Nō solū vero apostoli pauli sed ⁊ gloriosi theologi iohannis qui su-pra pectus dñi in cena recubuit: visor ⁊ auditor factus est. Nerone enī principes apostoloꝝ petrū ⁊ paulū male tractāte martyrio: cōue-nit iohannē theologū adesse splendide metropoli: scaturiētē de nau-fragio: vbi etiā qui discipulos dñi secuti fuerant apud se constituta differentibꝰ linguis conscripta de factis miraculis a dño nescientes ordinatim cōponere: conuenientes ad ephesioꝝ vrbē ꝑm cōmunē sententiā iohanni theologo obtulerunt: qui omnia desiderans gau-denter motus: que ab ipsis dicta sunt in tribus euangelijs cōstituit ꝑm ordinē mathei. s. ⁊ marci ac luce: eorumqꝫ nominatiōes singulas singulis euangelijs superposuit. Inueniens autem eos dispensatio-nes humanitatis narrantes: ea que diuino pectore hauserat: ⁊ ab il-lis dicta non fuerant ipse pleniter narrauit: supplens etiam que mi-nus ab eis dicta fuerant diuina miracula. Post neronem autem im-perante domiciano: iohannes ab ipso de vrbe ephesiorum exul fa-ctus: ⁊ in pathmos que est vna cicladum insula habitare iussus est. Interea sancto thimotheo episcopatum ephesioꝝ metropolis dis-pensante: reliquie prime idolatrie in his qui tunc ipsam vrbem ha-bitabant remanserant: nec sinebant frequentissime eos dehortante sancte archiepiscopo thimotheo. In die autem abominabilis eorum festiuitatis: transcurrens in medium porticus hortabatur eos dicēs Uiri ephesij nolite idolatrie insanire: sed illum qui deus est plane co-gnoscite. At operarij diaboli indignantes in doctrinis eius: palis ⁊ lapidibus vsqꝫ iustum interfecerunt. Serui autem dei repausauerunt eum adhuc spirantem in monte adiacente ciuitati: ⁊ ibi cū pace spi-ritū deo tradidit. Hoc factū ē. xxij. die mēsis ianuarij īꝑante nerua.

¶ De Reuocatione iohannis: de exilio ⁊ de suscitatio-ne drusiane ⁊ de cratone ph'o. C. XXXIX.

Ic vero nerua primo suo edicto cūctos exu-les reuocauit quos domicianꝰ reui-cerat. Miletus. Unde factū est vt iohēs qui eius voluntate cū iniuria deportatꝰ in exiliū fuerat cū honore ephesum re-mearet. Occurrit aūt ei ois ppl'us exultans ⁊ dicēs Bñdictus q̄ ve-nit in noie dñi. Cū aūt ingrederet ciuitatē drusiana q̄ semꝑ eū secu-ta fuerat ⁊ aduentꝰ eius desiderio fatigata fuerat efferebat mortua. Flebāt aūt paupes ⁊ vidue ⁊ orphani clamātes. Sācte iohēs apl'e ecce drusianā efferimꝰ q̄ sanctis monitis tuis obtēperās oēs nos alebat ⁊ deo in castitate ⁊ humilitate seruiēs quotidie reditū tuū deside-rabat dicēs. O si videā aplm dei anteqꝫ moriar. Et venisti: ⁊ te videre nō potuit. Tūc sanctus iohānes feretrū iussit deponi ⁊ corpꝰ solui: ⁊ clara voce dixit. Dñs meus ihesus christꝰ excitet te drusiana. Surge reuertere ad domū tuā: ⁊ ꝑpara mihi illic refectionē. Ad hāc vocem surrexit: ⁊ iuit solicita de iussiōe apli ita vt sibi videret quod nō de mor-te sed de somno excitasset eā. Altera die craton ph'us in foro [illegible] fuerat de cōtēptu huius mūdi spectaculū: vt duos ditissimos fratres duceret: quos fecerat distracto patrimonio gēmas emere singulas. q̄s in ↄspectu oiuꝫ pueri frangerēt. Qd̄ cū facerēt. ↄtigit trāsire aplm. Qui ↄuocās ad se ph'm ait. Stultus est iste mūdi ↄtēptus q̄ hoiꝫ ore laudat: sed diuino iudicio cōtēnit. Magister meus iuuenē cu-pientē ad vitā eternā attingē his vbis īstruxit: vt si vellet esse ꝑfectꝰ venderet oia sua ⁊ daret paupibꝰ. Cui craton dixit. Humane cupi-ditatis fructꝰ in medio hoiuꝫ positus ↄfractus est: sed si vere deus est magister tuꝰ ⁊ hoc fieri vult vt harū gēmarū p̄ciū eroget paupe-ribus: fac gēmas reintegrari: vt qd̄ ego ad famā hoiuꝫ feci. tu ad glori-am magistri tui facias fieri. Tūc aplus colligēs fragmenta in manu sua. oculos ad celū leuauit ⁊ ait. Dñe ihesu christe cui nihil est impos-sibile. adesto nūc sup lapides istos: quos ignorātes fructꝰ elemosy-ne ad plausus hoiuꝫ ↄfregerunt [illegible] Cumqꝫ [illegible] erāt rñdissent amen. ita solidata sunt fragmēta gēmarū: vt nec [illegible] aliqd̄ fractionis remaneret. Tūc ph'us cū his iuuenibꝰ ⁊ cū discipu-lis suis pedibus apli ꝓuolutus cū omnibꝰ credidit: ⁊ fidem dñi no-stri ihesu christi predicare cepit. Duo quoqꝫ fratres illi venundātes gēmas quas vendito patrimonio emerāt. paupibꝰ tradiderunt.

¶ De Duobus qui relictis omnibus penituerunt ⁊ postea resipue-runt. C. XL.

Unc etiam duo viri honorati ciuitatis ephe-sios [illegible] ven-dentes oia sua ⁊ dantes egētibꝰ: seqb̄ant aplm ꝑ ciuita-tes euntē ⁊ verbū dei ꝑdicantē. Contigit aūt vt intrātes ꝑgamū viderūt: seruos suos in sericis vestibꝰ ꝓcedentes ⁊ in gloria seculi resulgētes. Unde factū est vt sagicta diaboli ꝑcussi efficerēt tri-stes: qꝫ se in pallio vno viderēt egētes: seruos aūt suos in potētia ful-gētes: sed hos dolos diaboli intelligēs apostolus ait. Uideo vos ⁊ ani-mos mutasse ⁊ vultꝰ: eo qꝫ doctrinā dñi secuti estis ⁊ distractis pau-peribꝰ ↄtulistis. Unde si oia recuperare vultis q̄ in auro ⁊ in argēto ⁊ gē-mis habuistis deferte mihi vᵹgas rectas in singulis fascibꝰ. Qd̄ cū fe-cissent: inuocato noie dñi ↄuerse sunt in aurū. Iterū ait. Deferte mi-hi lapides minutos a littore maris. Qd̄ cū fecissent. inuocata maiesta-te dñi ↄuersi sūt in gēmas. Tūc dixit eis ꝑ septē dies ite ꝑ aurifices ⁊ gēmarios: ⁊ dum ꝓbaueritis aurū ⁊ esse verū ⁊ gēmas veras nun-ciate mihi. Qd̄ cū fecissent ait. Ite ⁊ redimite vobis terras quas ven-didistis: qꝫ celoꝝ ꝑmia ꝑdidistis. Emite vobis sericas vestes vt pro tēpore fulgeatis sicut rosa cuiꝰ flos dū odorē pariter ruborem ondat. repen-te marcescat. In aspectu seruoꝝ vestrorū suspirastis: ⁊ vos effectos pauperes gemuistis. Estote floridi vt marcescatis: estote diuites tem-poraliter vt imꝑpetuū mendicetis. Ecce vosipsi inuocato noie dñi ihesu christi infirmos sanastis. demonia fugastis. cecis lumina reddidi-stis [illegible] magni. Et q̄ terrore iussu vestro incutiebatis demonijs āmodo ipsa demonia timebitis. Amator enī pecunie seruus est māmone. Mā-mona aūt nomen est demonis q̄ preest carnalibꝰ lucris: ⁊ his q̄ mū-dum diligūt dominatur. [illegible] apostolo [illegible] iuuenis mortuꝰ: quē turbe faciētes exequias cū matre eiꝰ vidua iacta-uerunt añ pedes eius rogātes: vt sicut drusianaꝫ ita ⁊ hūc iuuenem suscitaret. Tantusqꝫ omniū erat fletus: vt etiā ipse apostolus vix a fletu ⁊ lachrymis temperaret. Tūc ꝓsternēs se in orationē: diutissi-me fleuit ⁊ ait [illegible] vt surgas a mortis vinculo resolutus: ⁊ his duobꝰ [illegible] quantā [illegible] gloriā ⁊ quantā incurrerint [illegible] Tūc exurgens stacteus adorauit apostolū: ⁊ cepit increpare discipu-los eius [illegible]

in vestra delectione gratulantes. iam regnum paratū vobis ꝛ ȝetas plenas epulis ꝛ delicijs ac gaudijs ꝛ amisistis ꝛ loca tenebrarū vobis acq̄sivistis plena draconibus ꝛ flāmis stridētibus. plena cruciatibus doloribus: fetorib⁹: terrore ꝛ horrore: vbi nō cessat vlulatus ꝛ luct⁹. Rogate igit̄ apostolū vt sicut me resuscitauit a mortuis ad vitā ita ꝛ aīas vestras q̄ iam de libro vite delete sunt suscitet ad salutē. Tūc ipse ꝛ facte⁹ ꝓsternens se cū illis ꝛ oī pplo oēs pariter orabant apostolū vt intercederet pro his ad dn̄ȝ. Quib⁹ apl̄us hoc dedit responsum: vt p triginta dies penitētiā deo offerrēt. In quo spacio hoc maxime horrent: vt virge auree ꝛ lapides ad suā naturā redirēt. Qḋ cū factū esset flētib⁹ ꝛ penitētib⁹ illis ꝛ pro eis intercedētibus vniuersis. dixit apl̄us. Scire vos volo q̄ dn̄s suscepit penitētiā eorū. Ad illos aūt cōuersos ait. Ite ꝛ reportate virgas ad siluaȝ: ꝛ lapides ad arenam. Qḋ cum fecissent: receperunt etiā gratiam curationum quā amiserant:

De Cōscriptiōe euāgelij Johānis cōtra hereticos. C. XLI.

Ugo vbi supra. Cū autē fuisset Johānes in exilio relegatus interea p asiam hereticorū semina quedā cherinthi. s. ꝛ hebionis vel ceteroꝝ qui negāt christū in carne venisse. Quos idē theologus in epistola sua antichristos appellat. mundū ab angelis factū esse dicētes ꝛ Jhesum hoīem tn̄mmodo fuisse nec surrexisse. Irridebantq̄ quoq̄ ecclesiastica dogmata ꝛ resurrectionē mortuoꝝ nō credebāt. Cū redisset ergo ab exilio iam dict⁹ apl̄us cōpulsus est ab asie fratribus ꝛ multarū legationibus ecclesiarū. de coeterna patris ꝛ christi diuinitate facere sermonē. Qui moꝝ in ipso sui sc̄i euāgelij exordio patēter ostendit. q̄ in p̄ncipio erat verbū: ꝛ verbū erat apud deū: ꝛ deus erat verbū. Cuius sermone p̄dicta heresis abdicat̄. Eusebi⁹ in historia ecclesiastica li. iij. Johānē tradūt vsq̄ ad vltimū pene vite sue tēpus. absq̄ vlli⁹ scripture indicijs euangeliū predicasse. Sed cum triū euāgelioꝝ etiā ad ipsuȝ notitia puenisset. pbasse quidē dicit̄ fidē ꝛ veritatē dictoꝝ. deesse tn̄ vidit aliq̄: ꝛ ea maxime que p̄mo p̄dicatiōis sue tēpore dn̄s gesserat descripsit. Helinandus vbi supra. Sed prius indixit ieiuniū oīb⁹ vt orarēt se digna scripturū. Fertur autē illū pro illo loco secretissimo in quo diuina scripturus successerat orasse. vt nulla huc insistēs opi ventoꝝ ibi aut imbriū iniuria pateret. hācq̄ eidē loco vsq̄ hodie reuerētiā elemēta seruare. Eusebius vbi supra. Hireneus in. iij. cōtra heresim libro. Ecclesia inq̄t que est apud ephesum fundata est a paulo. a iohāne vō edificata. Policrates. Nā thimothe⁹ ab eo p̄m⁹ eiusdē metropolis ep̄atū suscepit. Qui postmōȝ ḋ exilio rediēs ephesuȝ ꝛ eūdē scm̄ thimotheū s̄ȝ supradictū modū fuisse vitā finiēs. p eoꝝ postulationē q̄ tūc inuēti sūt sacroꝝ dei p̄ncipes. p̄sulatū apl̄ici throni suscepit ꝛ p̄mansit. illam magne metropolis sedem sacram moderans vsq̄ ad trayani imperium.

De Filio ei⁹ sp̄uali quē a latrocinijs reuocauit. C. XLII.

Usebius vbi supra. Clemēs alexādrin⁹. Audi inq̄t fabulā nō fabulā sed rē gestam de Johāne apl̄o ꝛ memorie oīuȝ traditā. Cū post tyrāni obitū de pathmo īsula ephesum rediret: rogabat̄ etiā vicinas lustrare prouincias quo vel ecclesias fundaret: in quibus nō erant locis. vel in quibus erant sacerdotib⁹ ac ministris instrueret s̄ȝ q̄ ei de vnoquoq̄ spiritussanctus indicasset. Cū igitur venisset ad quandā vrbem haud longe positaȝ oībus ecclesiasticis solēniter adimpletis. vidit iuuenem quendā validuȝ corpore ꝛ vultu elegantem: sed animis acrem. quē episcopo illius loci cōmendauit sūmo studio sub Christi ꝛ ecclesie testimonio. Et post hoc ephesum rediȝ. Tunc presbyter puerū susceptum in domo sua cū omni diligētia nutrit. Ad vltimū etiam ei baptismi gratiā tradidit. Post hoc velut cōfidens gratie qua fuerat cōmunitus: paulo indulgentius iuuenē habere cepit. Sed ille immatura libertate potitus: per equeuos quibus luxus ꝛ desidia cordi est. primo quidē conuiuioꝝ illecebris decipitur. inde nocturnus eum furtis socium sibi participemq̄ cōsciscunt. Tandē ex integro perditioni se tradēs. nulli inferior in flagitijs esse patitur. Denīq̄ illos ipsos qui prius magistri criminū ei fuerant discipulos facit: ꝛ latronū ex his turmā quibus ipse dux ꝛ princeps preesset instituit. ac cū eis omni crudelitati grassatur. Tempore autē elapso cum rei poposcisset vtilitas: inuitatur iterū ad illam vrbem Johānes. Et cū cetera pro quibus venerat ordinasset. age inquit o episcope. depositum representa: qḋ tibi ego ꝛ Christus cōmendauimus. At ille obstupuit. pecuniā putās a se reposci quā nō acceperat. Quē Johannes herētem videns: iuuenē illū inquit repeto a te ꝛ animam fratris. Tunc grauiter suspirans senior ꝛ in lachrymas resolutus. mortuus est inquit. Quō inq̄t vel q̄li morte. deo inquit mortuus est: quia pessim⁹ ꝛ flagitiosus euasit. Et nūc montē quendā cū multa manu latronū occupauit. His auditis apl̄s vestē ꝯtinuo q̄ erat indut⁹ scidit. ꝛ cū ingēti gemitu bonū inq̄t custodē aīe fris dereliq̄. S̄ȝ nūc mihi equus paret̄ ꝛ dux itineris. Cōfestim igit̄ ab ecclia cōcit⁹ ꝓperās: cū puenisset ad locū detinet̄ ab his latronib⁹ q̄ custodias obseruabāt. S̄ȝ ille nec fugē nec declinare prorsus vsquā nitēs ingēti tn̄ voce clamabat: q̄ ad hoc ipm̄ veni adducite mihi principē vestrū. Qui cū veniret armat⁹ cōmin⁹ agnito apl̄o pudore coactus in fugā vertit̄. Ille admisso post eū equo ꝯcitum sequit̄ fugitantē: etiā etatis oblitus sit ꝛ clamās: Quid fugis o fili patrē. qd fugis inermē senē. Noli timē: q̄ḣ habes adhuc spem vite. Ego christo pro te ratione reddā. certe ꝛ mortē libēter excipiam sicut dn̄s excepit pro nobis. ꝛ animā meam pro tua dabo. sta tm̄ ꝛ crede mihi: q̄ christus me misit. At ille audiēs restitit: ꝛ vultū in terrā demisit: Post h̄ arma ꝓiecit. ꝛ tremefact⁹ flebat amarissime. Accedētisq̄ ad se senis ꝓuolut⁹ est genib⁹. gemitib⁹ ꝛ vlulatib⁹ quib⁹ poterat satisfaciēs. ꝛ vberrimis lachrymarū fontib⁹ iterū baptisabatur solā dexterā suam occultās. Apl̄s vō iurisiurādi sacro se ei a saluatore veniā impetraturū pollicēs. simulq̄ genib⁹ eius ꝓuolutus: atq̄ ipsam dexterā et cui⁹ ꝯsciētia torquebat̄ [illegible] penitentiam purgatā deo carens ad ecclesiam reuocat ꝛ [illegible] pro eo orans ꝓfundens ac cū ipso crebris ieiunijs [illegible]. Sed ꝛ varios sermonū [illegible] eius [illegible] in oīb⁹ emēdatum [illegible] ecclesie [illegible] penitentie [illegible] ꝛ in eo [illegible] resurrectionis ostēdēs. Idē in [illegible]. Johānes discipulus dn̄i apud ephesum cū balneas lauādi gr̄a fuisset ingressus: ꝛ vidisset ibi cherinthū: fert̄ exiluisse cōtinuo ꝛ discessisse nō lotus dicēs: Fugiam⁹ hinc: ne ꝛ balnee ipse corruāt: i quib⁹ cherinthus lauat̄ veritatis inimicus.

De Ruina idoloꝝ ꝛ veneno qḋ sine lesione bibit. C. XLIII.

Ictus. Cum aūt dīo asia iohanne [illegible] ꝛ p̄dicaret accidit vt cultores idoloꝝ seditionē excitātes traherēt eū ad tēplū diane: ꝛ vrgerent vt ei sacrificaret. Johānes autē blāde exorabat pplm̄: vt lōge se faceret a tēplo. Cūq̄ oēs foras exissent: voce clara corā oīb⁹ iohānes orauit: vt tēplū ꝛ idola q̄ in eo colebant̄ corruerēt: ita vt neminē lederēt. Statimq̄ ad vocē ei⁹ oīa sit̄ cū templo idola in puluerē redacta sunt. Eadē die. xij. milia hominū ꝯuersi sunt: ꝛ baptismo cōsecrati. Tūc pontifex idoloꝝ excitauit seditionē in pplo: ita vt ppl̄s cōtra pplm̄ pararet̄ ad bellū. Cui ait apl̄s: Quid tibi faciā aristodime: vt tollā indignationē de aīo tuo. Qui rn̄dit: Dabo tibi venenū bibere. Quo hausto: si mortuus nō fueris: apparebit verū eē deum tuū. Cui annuēte apl̄o ille ait: Prius est vt videas bibētes ꝛ stat̄ morientes: vt vel sic possis h̄ poculū formidare. Pergensq̄ ad ꝓconsulem petijt ab eo duos viros: qui pro suis erāt sceleribus decollandi. Et statuēs eos in medio foro corā apl̄o ꝛ omni pplo fecit eos venenū bibere. Qui moꝝ vt biberūt spiritum exalauerūt. Illisq̄ mortuis iacētibus: iohānes intrepidus ꝛ cōstans calicē accepit. factoq̄ in eo signaculo crucis dixit: Deus cui omnis creatura deseruit: quē omnis potestas expauescit. cuius audito nomie serpēs cōquiescit: draco fugit: rubeta torpescit: scorpius extinguit̄: regulus vincitur: ꝛ oīa venenata ꝛ noxia animalia terrent̄. tu extingue hoc venenū vir⁹ et operationes eius mortiferas: viresq̄ eius euacua. ꝛ da omnibus his oculos vt videant: ꝛ cor vt magnitudinē tuam intelligant. His dictis os suū ꝛ se totū armauit signo crucis: ꝛ totū bibit quod erat in calice. Attēdens aūt ppl̄s p tres horas vultū eius hilarē: nullaq̄ signa palloris oīno aut trepidationis habentē clamauit: Un⁹ ver⁹ deus est quē iohānes colit.

De Suscitatione illoꝝ q̄ veneno interierāt. C. XLIIII.

Ristodimus autē nec sic credens ait iohāni. Inest mihi adhuc dubietas. sed si istos q̄ hoc veneno mortui sunt: in noīe dei tui excitaueris: emundabit̄ ab omni dubietate cor meū. At populi insurgebant in eum dicētes: Incēdemus te ꝛ domū tuam: si ausus fueris apostolū dei vltra in sermone facere laborare. Apl̄s autē videns seditionē fieri: petito silentio ait: Prima est quā de diuinis virtutibus imitari debetis patiētia. si adhuc infidelitate tenet̄ non cessabo ab hoc opere: quo possit medela vulneribus eius prouenire. Et conuocans eū dedit ei tunicā suā dicens: Uade ꝛ mitte eam sup corpora defunctoꝝ: ꝛ dices: Apl̄s dn̄i nostri ihesu christi misit me: vt in eius nomine exurgatis: vt cognoscant omnes: q̄ ꝛ vita ꝛ mors famulant̄ dn̄o ihesu christo. Quod cū ille fecisset: ꝛ eos exurgere vidisset: adorans iohannē festinauit ad ꝓconsulem dicēs. Memorē te puto q̄ cōtra iohannē frequenter

iram tuam excitaui ⁊ multa mala contra eum egi. Unde vereor ne irā eius experiar. Est enī deus sub specie hoīs latens. Nā venenum bibēs icolumis pseuerat. ⁊ veneno mortuos tactu tunice sue p manus meas resuscitauit. Tūc venientes ambo, pstrauerūt se aplo. s. aristodimus ⁊ pcōsul indulgētiā flagitātes. Quos ille suscipiēs precepit eis vni⁹ ebdomade ieiuniū: quo expleto baptizauit eos. Ipsi aūt baptizati cū oī sua parētela ⁊ affinitate ⁊ famul' suis fregerūt oīa simulacra: ⁊ fabricauerūt basilicā ī noīe scī iohannis in q̄ assumpt⁹ ē.

De Sancto Euthice ac socijs eius ⁊ ceteris huius tēporis martyribus. C. XLV.

Ex vita scōꝝ Nerei ⁊ achillei. Audiēs iterū aurelian⁹ qꝛ domicilla magis adhuc diligeret euthicē victorinū ⁊ maronē q̄ꝫ fecerat nereū ⁊ achilleum īpetrauit a Nerua impatore vt eos sibi daret si sacrificare idolis noluissent. Quos fortiter resistētes deposuit de īsula ⁊ q̄ꝫ seruos p singula pdia sua diuisit vt terrā quotidie foderent: ⁊ sero cantabrū. i. frumēti quisq̄liās māducarent. Sed cū ibi oēs gratiosi essent ⁊ miracula facerēt. ⁊ multos pdicādo cōuerterēt. ab Aureliano penis varijs occisi sunt. Actor. Porro sub pfato impatore nonnulli etiā alij p christo passi legunt. quoꝝ ad plenū gesta nō reppi. sed ex martyrilogio breuit' collegi in hūc modū. Ex martyrilogio. xvij. kal'. maij celebrat' in italia natale beatoꝝ martyrū maronis euthicetis ⁊ victorini. Qui pmo apud īsulā pontiā in chri confessione [illegible] postmodū sub principe Nerua cū cōuertissent plurimos ad fidē. iussi sūt varijs īterfici penis. Itē rome non. septēbris bti victorini martyris: q̄ sctitate ⁊ miraculis pclari sacerdotium eminentissime vrbis toti⁹ ppli electiōe adipiscit'. Inde postmodū sub impatore nerua iussus est suspēdi capite deorsū. in loco vbi putentes ⁊ sulphuree emanāt aque. Qd̄ cū p triduū p noīe christi. passus fuisset gloriose coronatus victor migrauit ad dn̄m. Hugo vbi. s. Nerua denīqꝫ cesar afflicte reipublice multū cōsuluit. dū trayanū virū strenuū ⁊ sapiētissimū sibi in filiū anteq̄ꝫ moreret' adoptauit. Euse. ī chro. Ipse aūt nerua ī hortis salustianis morbo perijt. Anno etatis sue. lxxij. Decreto aūt senatus īter deos relatus est.

De Imperio trayani. C. XLVI.

Anno igit' dn̄i centū. ii. [illegible] romanorū. xi. trayan⁹ regnauit annis. xix. Hugo vbi supra. Hic apud Agrippā gallie vrbē īsignia ipērij suscepit moxq̄ꝫ germaniā trans rhenū sibi subegit: et trans danubiū gētes multas supauit. Barbaras etiā natiōes trans eufratē ⁊ tygrim sitas redegit in puincias. Denīqꝫ seleuciā ⁊ babyloniā occupauit. ⁊ vsq̄ꝫ ad idie fines post magnū Alexādrū accessit. Hic etiā fuit liberalis in amicos. bn̄s in re militari diligētiā. in ciuilib⁹ lenitatē. ⁊ in subleuādis ciuitatib⁹ largitatē. Denīqꝫ pstrato et debilitato statu romano. in remediū maloꝝ credebat' diuinit⁹ dat⁹.

Helinādus. Hic aliqn̄ cū pfectur⁹ ad bellū iam equū ascendisset. vidua q̄dā apprehēso pede illi⁹ miserabilit' lugēs iustitiam sibi fieri de his qui filiū eius iustissimū ⁊ innocētissimū occiderāt poscebat. Tu inquiēs auguste iperas: ⁊ ego tam atrocē iuriā patior. Ego ait ille satisfaciā tibi cū rediero. Quid si non redieris ait illa. Successor inq̄t meus satisfaciet tibi. At illa q̄uo hoc sciam. Qd̄ ⁊ si facturus est: quid tibi pderit si ali⁹ bene fecerit. Tu mihi debitor es sm̄ opa tua mercedē recepturus. Fraus autē est nolle reddere qd̄ debetur. Successor tuus iniuriā patiētib⁹ vel passuris p se tenebit'. te non liberabit iustitia aliena. Bn̄ aget' cū successore tuo si liberauerit seipꝫ. His vbis mot⁹ trayan⁹ descēdit de equo. ⁊ cāꝫ vidue presentialiter examinauit ⁊ cōdigna satisfactione viduā cōsolatus est.

De Plutarcho eiusdē preceptore. C. XLVII.

Huius institutor fuit Plutarch⁹ philosophus qui habebat seruum hominē nequā ⁊ contumacē: sed liberalibus disciplinis eruditissimum. Contigit autem vt ei nescio quā ob causam tunicā detrahi cedīqꝫ iuberet. loro ceperat ille verberari duriuscule. Cum tamē inficiaretur culpam dicens se nihil deliquisse. postremo cū nihil proficeret rogando veniā vociferari cepit. ⁊ inter verbera seria ⁊ obiurgatoria loqui. nō ita se habere Plutarchū vt philosophū deceret. Irasci turpe esse ei presertim qui de malo ire sepius disceptauerat librūqꝫ pulcherrimum scripserat de patientia. Adijciebat esse probrosum q̄ doctrinam moribus impugnabat. qui mentis ab integritate prolapsus effusus ⁊ prouocatus in iram. plurimisqꝫ plagis mulctaret īnoxiū. Ad hoc Plutarchus lete ⁊ leniter ⁊ summa cum grauitate ait. Nūquid q̄ vapulas tibi irasci videor Est ne ira mea si a me debitū recipio. Ex vultu ne meo: an ex voce: an ex colore: an saltem ex verbis ira me corruptum intelligas aut conceptū. mihi quidē neqꝫ oculi (vt opinor) truces sunt neqꝫ os turbidū. Neqꝫ immaniter clamo: neqꝫ in spumā ruboreqꝫ feruesco. neqꝫ pudenda dico aut penitenda. neqꝫ omnino trepido ira aut gestio. Hec oīa quippe si nescio irarū signa esse solent. Et sil' ad eū q̄ cedebat' duersus. Inter. m inquit du ego ⁊ hic disputamus tu hoc age: ⁊ sine iracūdia mea retundes seruilē contumaciā: ⁊ inquietudinem penitere doceas q̄ꝫ iurgare.

De Libro Plutarchi misso ad Traianū. C. XLVIII.

Hic scripsit ad traianū libellū pulcherrimū de [illegible] de politica. cui⁹ titulus est Traiani institutio. in quo q̄lis debeat eē pnceps elegāter descripsit. Cui⁹ principiū h' est: Plutarch⁹ traiano salutē dicit. Modestiā tuā nouerā nō appetere principatū: quē tn̄ semp moꝝ elegātia merēs induisti. Quo quidē tanto dignior iudicaris: quāto a crimine ambitionis videris eē remotior. Tue itaqꝫ virtuti cōgratulor ⁊ fortune mee. si tn̄ recte gesseris quē probe meruisti. Alioqn̄ periculis te ⁊ me detrahentiū linguis subiectū iri nō dubito: cū ⁊ ignauiā impatoꝝ roma nō ferat. ⁊ sermo publicus delicta discipuloꝝ refundere soleat in preceptores. Sic seneca neronis sui merito detrahentiū carpit' linguis. Adolescētū suoꝝ temeritas in quintilianū refundit'. ⁊ socrates in pupillū suū nimis clementior criminat'. Tu vo quid vis rectissime geres si nō recesseris a teipso. Si primū te composueris ad virtutē recte pcedēt vniuersa. politice cōstitutionis maioꝝ vires tibi exculpsi cui si obtemperas plutarchū viuendi habes auctorē. Alioquin presentē epistolā testē inuoco: quia in perniciē imperij non pergis auctore plutarcho. Ibi plutarchus quattuor principib⁹ inculcare conat'. s. reuerentiā dei. cultum sui: disciplinā officialiū ⁊ potestatū. affectum ⁊ protectionē subditorum. Idem scripsit librū de magistratuū moderatione: qui inscribit' archigrāmaton.

De Transitu Iohānis euangeliste. C. XLIX.

Hugo vbi supra. Traiani tp̄e [illegible] aplo [illegible] de paradisi fluminib⁹ verba sci euāgelij in toto orbe terrarū diffudit: cū eēt ānoꝝ. xcix. migrauit ad dn̄m. Miletus. Nā cū esset. xcix. annoꝝ apparuit ei dn̄s ihesus cū discipulis suis ⁊ ait: Tp̄s est vt epuleris in conuiuio meo cū frīb⁹ tuis. dn̄ica die resurrectionis mee q̄ post qnqꝫ dies futura est venies ad me. Itaqꝫ dn̄ica die cōuenit oīs multitudo in prefatā ecclesiā. ⁊ a pmo galloꝝ cantu āgens mysteria dei oēm populū vsqꝫ ad horā tertiā diei allocutus est: hortās eos ad pseuerantiā: ⁊ nūcians eis vocationē suā. Post hoc iuxta altare foueam iussit fieri: ⁊ terrā foris ecclesiā proijci. Descēdensqꝫ in eā expādit man⁹ suas ad deū: ⁊ ait Inuitatus venio grās agens: qꝛ me dignat⁹ es dn̄e ihesu xp̄e ad tuas epulas inuitare. sciens q̄ ex toto corde meo desiderabā te. Odor tuus cōcupiscētias in me excitauit eternas. Et nūc dn̄e cōmendo tibi filios tuos: quos tibi virgo mr̄ ecclesia per aquā ⁊ spiritū regenerauit. Aperi mihi ianuam vite. princeps tenebraꝝ nō occurrat mihi. ⁊ manus extranea nō contingat me. sed suscipe me sm̄ verbū tuū: ⁊ perduc ad cōuiuiū epularū tuarū. Et cū oīs pp̄ls respōdisset amen. lux tanta apparuit sup apostolū vna fere hora: vt nullus sufferret aspectus. Postea inuenta est illa fouea plena: nihil aliud in se habēs nisi mānā. qd̄ vsqꝫ hodie gignit locus ipse. Ibi oēs hoīes ab infirmitatib⁹ ⁊ piculis liberant': ⁊ precū suarū obtinent effectum.

De Eius virginitate ⁊ rigoris iusti temperie. C. L

Ex prologo sup euāgeliū eius. Hic est iohānes virgo electus a deo quē de nuptijs volentē nubere vocauit deus. Cui⁹ virginitatis in hoc duplex testimoniū euāgelio datur: q̄ ⁊ pre ceteris dilectus a deo dicit'. ⁊ huic matrē suam pendens in cruce cōmendauit deus: vt virginē virgo seruaret. Et hic sciens superuenisse diem recessus sui. conuocatis discipulis suis in ephesio permulta signorū experimēta promens christū. descēdens in defossum sepulture sue locū. facta oratione posit⁹ est ad patres suos. tā extraneus a dolore mortis q̄ꝫ a corruptione carnis alien⁹. Cassian⁹ in li. vij. coll'. Fertur inquit sanctus abraham beatissim⁹ iohānes euangelista cū perdicē molliter demulceret: quendā ad se habitu venatorio venientē subito conspexisse. Qui miratus q̄ vir tante opinionis ⁊ fame ad tā parua ⁊ humilia oblectamēta se submitteret Tu ne es inquit ille iohānes: cuius fama insignis ac celeberrima. me quoqꝫ summo desiderio tue agnitionis illexit. Cur ergo oblectamētis tam vilibus occuparis. Cui beat⁹ iohānes ait: Quid est quod manu gestas. At ille arcus inquit. Et cur nō eum tentū aut semp vbiqꝫ circumfers? Cui ille respōdit: Non oportet ne iugi curuamine rigoris fortitudo laxati

mollescat ac depereat. Et cũ oportuerit vt fortiora in aliquã feram spicula dirigant᷑. rigore p̃ remissionẽ cõtinue tentionis emisso. violẽtior ictus nõ possit emitti. Nec nostri inq̃t btũs iohãnes a te offendat o iuuenis tam parua h̃ breuisq̧ laxatio. q̃ nisi remissione qdã rigorẽ intẽtiõis sue interdũ releuet ac relaxet. si remisso rigore lente/scẽs virtuti spũs cũ necessitas poscit obsecũdare non posset. Eusebius in chro. Johãnẽ aplz vsq̧ ad tẽpora trayani Hireneus ep̃s p̃manisse scribit. Post quẽ auditores eius insignes fuerunt. Papias hieropolitanus episcopus: ⁊ Policarpus: Smirneus: ⁊ Ignatius antiochenus.

De Crucifixione sci Simeonis ep̃i. C. LI.

Uscbius.iii.li. Post neronẽ domicianũ. sub traiano p̃ singulas ciuitates ex īsolẽtia populi p̃secutionẽ in nostros accepim⁹ motã. Quo in tpe etiã Simeon cleophe filius quẽ sm̃ hierosolymis ordinatũ ep̃z supra docuim⁹: p̃ martyriũ carnis vinculis resolutus est. Hoꝝ astipulator ipse est egesippus. Is q̃ refert q̧ a q̃busdã hereticis accusat⁹ sit supradict⁹ vir tanq̃ christianus ⁊ multis supplicijs affect⁹ p̃ multos dies. ita vt etiaz iudex ipse cũ amicis suis de ei⁹ patiẽtia miraret᷑. ⁊ ad vltimũ iuberet filii eũ q̃ dñs p̃tulit passione vitã finire. Sed ⁊ ipsa vba q̃b⁹ p̃testat᷑ audire grati⁹ puto. Ait ergo cũ de hereticis diceret. Ex his igit᷑ ipsis accusauerũt q̃dã simeonẽ cleophe filiũ tanq̃ q̃ eẽt ex genere Dauid ⁊ christian⁹: ⁊ ita martyr effect⁹ est. cũ esset annoꝝ. cxx. sub trayano cesare apud acticũ cõsularẽ. Addidit etiã hoc q̧ accusatores ei⁹ cũ illis tẽporib⁹ p̃quirerẽtur si q̃ ex genere Dauid ⁊ ex regia tribu descendi/ret cõprehẽsi sũt inter ipsos. Qr aut simeon vn⁹ ex ipsis fuerit auditorib⁹ dñi. vel lõgeuitas ei⁹ indicio est: vl᷑ euãgelioꝝ fides. Ubi etiã mater ei⁹ Maria cleophe vxor refert᷑. Sed ⁊ alios quosdã idẽ scriptor refert. p̃ter eos de q̃b⁹ supra dixim⁹. nepotes iude. vnius ex fratrib⁹ dñi p̃ idẽ tẽpus: supstites inuẽtos: ⁊ domiciani tẽporib⁹ martyres factos h̃ modo scribẽs. Uenerũt igit᷑ hi ⁊ p̃sunt oĩ ecclie tanq̃ martyres ⁊ p̃pinqui dñi. ⁊ reddita pace ecclesie p̃mãserunt vsq̧ ad tpa trayani cesaris. vsq̧ quo cõsobrin⁹ dñi simeon de quo supra diximus filius cleophe calũniã pateret᷑ ab hereticis tanq̃ christianus cõsulari delat⁹. A quo cũ multo tẽpore supplicijs fuisset affect⁹. martyrio cõsũmatus est oĩbus qui aderant ⁊ ipso iudice admirãtib⁹ vt cxx. annoꝝ senex crucis suppliciũ pertulisset.

De Uita sancti clemẽtis pape. C. LII.

Ex gestis eius. Ea tẽpestate passus est scũs clemẽs papa. qui terti⁹ post beatũ Petrũ aplm̃ ⁊ moꝝ ornamẽtis pollebat. q̧ oĩb⁹ christianis ⁊ etiã iudeis ac gentibus rõnis capacib⁹ cõplacebat. Cũ itaq̧ domicillã neptẽ domiciani imperatoris in v̄ginitate sacro velamine cõsecrasset: ⁊ Theodorã vxorẽ sisinnij in castitate manere p̃mitteret. Sisinni⁹ zelo duct⁹ ecclesiã occulte itrauit. scire volẽs cur illa eccliaz sic frequẽtaret. At vbi clemẽs orauit ita cecus ⁊ surdus effectus est. q̧ nil videns vel audiẽs pueris suis dixit: vt se foras educerẽt. Sed illi girãtes p̃ totã ecclaz ianuã ei⁹ inuenire nõ poterãt. Quos cũ vidisset theodora sic errãtes. p̃mo q̃dẽ declinauit ab eis putãs q̧ apertis oculis cognoscere eã posset. Audiens autẽ p̃ puerũ quẽ ad eos direxit: cur ita surdus ⁊ cecus esset orauit deũ vt eũ exire p̃mitteret. Quo facto cũ renũciassent serui theodore q̧ adhuc cecus ⁊ surdus eẽt. illa post missam p̃strata cũ lachrymis ad pedes sci Clemẽtis rogauit eũ vt pro viro suo cui sic acciderat oraret. Et scũs Clemens prorũpens in lachrymas rogauit oẽs qui aderãt vt simul oẽs p̃ illo dño supplicarẽt. Et sic p̃fect⁹ cũ ipsa ad eũ inuenit ipsum apertis oculis nil vidẽtem ⁊ nil penitus audientẽ. Cũq̧ pro eo orasset ⁊ ipse audiret ⁊ vi/deret putãs magice se delusum. iussit seruis suis vt Clementẽ ligarent ⁊ traherẽt. At illi ligãtes ⁊ distrahẽtes colũnas. putabãt sicut ⁊ Sisinnio videbat᷑ q̧ sanctũ Clementẽ vinctũ tenerent ⁊ traherent. Tũc scũs clemẽs abscessit monẽs theodorã vt pro viro suo semper oraret: donec eũ dominus visitaret. Flenti itaq̧ Theodore ⁊ oranti ad vesperum apparuit sanctus Petrus canicie venerãdus dicẽs. Per te saluus erit Sisinnius: vt impleatur quod dixit frater meus Paulus apostolus. Sanctificatur vir infidelis per mulierẽ fidelez. Hoc dicens abscessit. Sisinnius quoq̧ Theodoram ad se vocauit obsecrans vt pro se oraret: et sanctum Clementem ad se venire rogaret. Tunc illa properans cum gaudio sanctum Clementem adduxit. Qui Sisinnium de fide instruens: ipsum cum alijs de domo eius numero. cccc. ⁊ vigintiquattuor in proximo pasche baptizauit. Multi etiam nobiles ⁊ amici Neruę imperatoris per hunc Sisinnium crediderunt.

De Exilio eius ⁊ passione. C. LIII.

Enicz comes sacroꝝ publius tarquini⁹ pecuniã mult᷑ dedit ⁊ cõtra sanctũ clementẽ maximã seditionẽ cõmouit. Sed mamertin⁹ prefect⁹ adductũ sibi cũ multis verbis inclinare tẽtaret. ⁊ ille prudẽter ⁊ rationabiliter ad oĩa respõderet: mãdauit traiano imperatori: q̧ clementẽ ep̃m: q̃ nihil mali fecerat: sic pp̃ls accusasset. At ille remandauit eũ debere aut sacrificare: aut ĩ exiliũ ire vltra mare. Qđ cũ fuisset a senatu firmatu. tantã gratiã deus scõ clemẽti tribuit q̧ etiam mamertinus flens propter eũ: ⁊ dans ei nauim ⁊ oĩa necessaria multis de clero ⁊ pp̃lo comitãtib⁹ sic eũ dimisit. Profectus autẽ in exilium venit. ⁊ inuenit ibi plusq̃ duo milia christianoꝝ iam dudũ ad secãda marmora damnatoꝝ. Qui vidẽtes sanctũ clementẽ in fletũ ⁊ lachrymas proruperũt. Quos cũ ille in dño cõfortasset: ⁊ a sex miliaribus aquã deferri audisset: orauit deũ vt fontẽ suis cõfessorib⁹ aperiret. Et post circũspiciẽs vidit agnũ stantẽ. ⁊ erecto pede dextro q̃si locũ ei ostẽdentẽ. Tũc clemẽs intelligẽs diuinũ eẽ: quod solus ipse viderat: perrexit ad locũ cũ oĩb⁹ p̃cipiẽs vt ibi foderẽt. Sz cũ illũ locũ in quo agnus stabat non tangerent: ipse accepto breui sarculo locũ sub pede agni percussit. ⁊ statim aquis exundantib⁹ fons eru/pit. Ad hanc famã ⁊ sancti viri doctrinã in vna die quingenti ⁊ amplius baptisati sunt. ⁊ intra vnũ annũ. lxxv. ecclesias construxerunt. Post tres annos audiens hoc traianus ex maligna relatione gentiliũ quendã ducẽ illuc misit. Qui dũ oẽs velle mori conspiceret: multitudini pepercit. ⁊ sanctũ clementẽ solũ ligata ad collũ ei⁹ anchora precepit in mare submergi.

De Miraculis eius post obitum. C. LIIII.

Uod cum factũ fuisset: ⁊ pp̃lo christianorum in littore simul fieret: cornelius ⁊ febus discipuli eius monuerũt omnes orare deum vt sibi corpus sui martyris demonstraret. statim mari per tria milia recedente: ingressi per siccũ inuenerũt in modũ templi marmoreũ habitaculũ a deo paratũ. ⁊ in arca corpus sancti clemẽtis pe/ni discipuli: ⁊ anchoram iuxta eum. Reuelatum est autẽ discipulis eius vt eum tollerẽt. In omni autẽ anno passionis eius die recedit mare septẽ diebus. ⁊ aduenientib⁹ iuxta ciuitatẽ crisonã siccũ prebet iter per tria miliaria. ⁊ expleto festo aque regrediunt᷑. In vna solẽnitatũ cũ mulier cum paruulo suo filio ad locũ accessit. ⁊ post acta solẽnia dormiente puero repente mare rediens omnes ad littus pro/perare coegit. Tunc mater oblita filij cum ad littus venisset cũ fletu ⁊ eiulatu maximo per littora discurrebat. si quis forte corp⁹ filij sui eiectum ad littus vidisset. Et nihil inueniẽs: tandẽ confortata a propinquis ad p̃pria rediit: ⁊ totũ annũ in lamẽtatione deduxit. Post annũ vero properauit ad locum si forte de filio suo aliquod inueniret indiciũ. Itaq̧ recedente mare omnes anticipans occurrit ad tumulum. Et cum post orationez surgeret subito vidit infantẽ sicut eum reliquerat dormientem. Quem credens mortuũ: accedens propius dormientem cognouit. ⁊ excitatum velociter expectantibus populis incolumem leuauit in vlnis. Et interrogatus vbi per annũ fuis/set: respondit se nescire: si annus integer preterierat: sed se tñ vna nocte dormisse suauiter estimabat.

De Sancta Domicilla ⁊ eius socijs. C. LV.

Ex gestis sanctorũ nerei et achillei. Porro aurelian⁹ reuocans domicillã de exilio: iussit ad eam ire duas virgines eufrosinã ⁊ theodoram collactaneas eius vt suaderent ei. At illa cum eisdem de dño predicaret: fratrẽ theodore cecum ⁊ filiolam nutricis eufrosine mutam sanauit. Quod ille videntes cum multis alijs paganis baptisate sunt. Post hoc aurelianus cum duobus sponsis theodore ⁊ eufrosine ⁊ tribus mimis: id est ioculatoribus venit: vt simul nuptias domicille celebraret. Et cum a sulpitio ⁊ seruiliano increparet᷑: vba eoꝝ nõ curans: iussit includi in thalamo domicillã: vt postmodũ violentẽ opp̃meret eã. Et deficiẽtib⁹ in cãtãdo ⁊ saltãdo mimis: ipse p̃ duos dies tãdiu saltauit: q̧ saltãdo deficiẽs expirauit. Qđ multi vidẽtes cõuersi sũt. Tũc frat᷑ aureliani noĩe luxuri⁹ ĩpetrauit a traiano imperatore: vt hos oẽs ad sacrificãdũ cõpellẽt: aut nolẽtes occidẽt. Qui cũ occidisset sulpitiũ ⁊ seruilianũ abijt ad p̃dictas v̄gines ad tarracinẽsẽ ciuitatẽ. Et cũ nollẽt sacrificare: supposuit ignẽ in cubiculo: in quo sil᷑ morabant᷑. Que orantes p̃strate ĩ facies suas spũ emiserũt. Quarũ corpora scũs cesari⁹ diacon⁹ mane illesa reperiens sepeliuit.

De Sãcto Ignacio ⁊ Antiocheno. C. LVI.

Ex gestis eius. Sub eodem passus est beatus ignacius discipulus sci Johannis. Episcopus vero antiochie. Qui cum diu pro

pace sancte ecclesie dño supplicasset. nõ suum sed infirmorũ periculum timẽs. trayano imperatori de victoria redeunti. ⁊ mortẽ christianis oibus cõminãti occurrit ⁊ se christianũ ꝓfitẽs: ferro vinctus iussus est romã duci. Traditus est ergo. x. militib⁹. quorꝫ crudelitas erga sanctũ nullis beneficijs poterat mitigari. Veniẽs ergo presentatur trayano imperatori. Qui dixit ei ignaci cur anthiochiã ciuitatẽ rebellare facis ⁊ gentẽ nostrã ad christianitatẽ cõuertis. Ignacius respondit. Utinã ⁊ te possem ab idolatria cõuertere ⁊ ducere ad christũ: vt semp obtineres fortissimũ principatũ. Trayanus dixit. Sacrifica dijs: ⁊ eris ꝑnceps sacerdotũ meorũ ⁊ mecũ regnabis. Ignacius respõdit. Nihil estimo qđ ꝓmittis: nec sacrificabo dijs tuis. nec etiã honorẽ cupio tue dignitatis. facito de me quicqđ vis: quia nullo modo me mutare poteris. Trayanus dixit. Plũbatis scapulas eius cõtundite: ⁊ vngulis latera laniate: ⁊ duris lapidibus eius vulnera cõfricate. Et cũ in his ꝯstantior ꝑmaneret: ait trayanus. Expãdite manus eius ⁊ igne replete: ⁊ sup carbones viuos eum nudis plantis facite ambulare. Respõdit ignacius. Nec ignis ardens: nec aqua bulliẽs: poterit in me dei extinguere charitatẽ. Trayan⁹ ait. Maleficia sunt hec ꝙ tãta patiẽs nõ cõsentis. Respondit ignaci⁹. Nos christiani malefici nõ sumus. imo in lege nostra maleficos viuere ꝑmittere ꝓhibemur. Malefici vos estis qui demones adoratis. Trayanus dixit. Laniate vngulis dorsum ei⁹: ⁊ aceto ⁊ sale perfundite plagas eius. Respõdit ignacius. Nõ sũt cõdigne passiones huius tẽporis. ⁊c̃. Trayanus dixit. Tollite eũ: ⁊ vinculis ferreis alligate: ⁊ in cippo in imo carceris custodite: ⁊ tribus diebus ⁊ tribus noctib⁹ a nemine videat̃. ⁊ sine cibo potuqꝫ permanẽs post triduũ a bestijs deuoretur. Tercio igit̃ die iussu imperatoris senatus cepit cũ populo cõuenire: vt viderẽt epm anthiochie: qui cum bestijs habebat pugnare. Et sedẽs Trayanus iussit adduci sanctũ ignaciũ. Quẽ cũ moneret vt vel iã cõsentiret. Cũ superari nõ posset dixit: quoniã superbus est ⁊ cõtemptor alligãtes eũ: duos leones ad eũ laxate: q̃ nec reliquias eius dimittãt. Uidẽs aũt eos sanctus Ignacius dixit ad populũ. Uiri romani qui hoc certamẽ aspicitis: nõ sine mercede laboraui. qꝛ nõ ꝓpter prauitatẽ hec patior: sed ꝓpter pietatẽ. Triticũ dei sum ⁊ dentibus bestiarũ molar: vt panis eius efficiar. Hoc audiẽs imperator dixit. Grãdis est tolerãtia christianorꝫ. Quis grecorũ tanta toleraret pro deo suo. Respondit ignacius. Non humana virtute hec toleraui: sꝫ fide ⁊ adiutorio christi. Hec illo dicẽte ⁊ leones prouocante accurrerũt ⁊ presocauerũt eũ tantũ: eius carnẽ non tangẽtes. Et admirãs Traianus discessit. Et iussit vt si qs vellet tollere corpus eius: nõ prohiberet̃. Christiani vero tollẽtes eũ honorifice sepelierũt. Trayanus autẽ cũ audisset quedã scripta que Plini⁹ secũs ei misit: i qb⁹ valde laudabant̃ christiani: quos imperator iussit occidi. penituit de his q̃ sancto Ignacio intulerat. ⁊ decreuit vt nullus christianus inquireret̃ si quis tñ incideret puniretur.

De eodem [illegible]. C. LVII.

Jeronimus de illustribus viris. Ignaci⁹ [illegible] ecclesie Anthiochene tercius post Petrũ apostolũ episcopus persecutionẽ commouente Trayano dãnatus ad bestias Romã vinctus missus est. Cumqꝫ nauigans Smirnã venisset vbi Policarpus auditor Johannis episcopus erat. Scripsit vnã epistolã ad ephesios: alterã ad Magnesianos. Tertiam ad Tablenses. Quartã ad Romanos. Exinde egrediens scripsit ad Philadelphios ⁊ ad Smirneos. et propriã ad Policarpum. cõmendans Anthiochensem illi ecclesiam. in qua ⁊ de euangelio quod nuper a me translatũ est super personam Christi posuit testimoniũ dicens. Ego vero ⁊ post resurrectionẽ in carne eum vidi: et credo quia sit. Et quãdo venit ad Petrũ ⁊ ad eos qui cum Petro erant. dixit eis. Ecce palpate me et vide quia nõ sum demoniũ corporale: ⁊ statim tetigerũt eum ⁊ crediderunt. Dignũ autem videtur quia tanti viri fecimus mentionem ⁊ de epistola eius quam ad Romanos scripsit pauca ponere. De syria inquit vsqꝫ ad Romã pugno ad bestias in mari ⁊ in terra: nocte ⁊ die ligatum cum decem Leopardis. Hoc est militibus qui me custodiunt. Quibus ⁊ cũ benefecerim: peiores fiunt. Iniquitas autẽ eorum mea doctrina est: sed non iccirco iustificatus sum. Utinam fruar bestijs que mihi preparate sunt quas et oro veloces mihi esse ad interitũ: et illiciam ad comedendum. ne sicut ⁊ aliorũ Martyrum non audeant corpus meum attingere. Q̃ si venire noluerint: ego vim faciam vt ipse deuorer. Ignoscite mihi filioli. Quid mihi prosit ego scio. Nunc incipio esse discipulus. Nihil de his que videntur desiderans. vt Christum Jhesum inueniam. Ignis: crux: bestie: confractio ossium. membrorũqꝫ diuisio: ⁊ totius corporis cõtritio: ⁊ tormenta diaboli in me veniant. tantum vt Christo fruar. Cumqꝫ iam damnatus esset ad bestias: ⁊ ardore patiendi rugientes audiret leones ait: Frumentũ christi sum. dentibus bestiarũ molar: vt panis mũdus inueniar. Passus est anno. xj. traiani. Reliquie corporis in antiochia iacent extra portam dafniticã antiochie in cimiterio. Actor. Scripsit autẽ sanctus ignacius epistolas duodecim. Huius cor cũ minutatim diuisum esset nomen dñi ihesu christi litteris aureis inscriptũ (vt legit̃) in singulis partibus inuentũ est. Iurat enĩ se habere christũ in corde. De hoc etiam beatus Dionysi⁹ in libro de diuinis nominibus. Scripsit inquit etiam diuin⁹ ignacius. Amor meus est crucifixus.

De Sãcto Eustochio ⁊ ꝯuersione eius. C. LVIII.

Eustachius vero cognomẽto placidus magister militie traiani imperatoris paganus erat: sed tamen operibus misericordie sedulus insistebat. Cum aũt quondã cum socijs suis venationi insisteret. quadam die gregẽ ceruorũ inuenit. ⁊ circa eos militib⁹ occupatis. vidit inter ceruos vnũ maiorẽ ⁊ pulchriorẽ. quẽ desiderãs capere: fugientẽ in nemus secutus est donec ceruus ꝑgrediẽs sup altitudinẽ rupis staret. Dũqꝫ cogitaret placidus quomõ eum capere posset: subito vidit inter cornua cerui formã crucis: ⁊ imaginẽ ihesu christi: qui sic ei locutus est ꝑ os cerui. O placide quid me insequeris? Ego sum christus quẽ ignorans colis. Hoc audiẽs placidus pre timore de equo cecidit. ⁊ post horã ad se rediens ⁊ consurgẽs visionẽ inspexit. Et tunc dixit ei dñs: q̃ ipse de nihilo cuncta creauit. ⁊ propter homines ad terrã descẽdẽs mortuus ⁊ sepultus die tertia resurrexit. Statim placidus se credẽ ꝓfitetur. Et iussit ei dñs: vt pergens ad episcopũ baptismi gratia mundaretur. Respondit placidus: Dñe vis vt hoc dicã coniugi mee ⁊ filijs meis: vt ⁊ ipsi credant in te. Dixit ei dñs: Renuncia illis vt ⁊ ipsi mũdent̃. Et tu cras huc veni: vt tibi rursus appaream: ⁊ futura demonstrem. Descẽdensqꝫ eustachius de monte: cum hoc coniugi dixisset in lecto: exclamauit vxor eius dicens: Dñe mi: crucifixum deũ vidisti: quem colunt christiani. Et ego transacta nocte vidi eum dicentẽ mihi: Cras tu: vir tuus ⁊ filij tui venite ad me. Et nunc cognoui: ꝙ ipse est ihesus christus. Proin⁹ ergo media nocte perrexerũt ad episcopũ rome: ⁊ petierũt baptismũ. Et ille baptisans eos cũ gaudio placidum vocauit eustachiũ. vxorem eius theospitẽ. ⁊ filios eius agapitum ⁊ theospitum.

De Tẽtationib⁹ q̃s dñs ei imisit. C. LIX.

Facto ergo mane eustachi⁹ sic pridie ad venationẽ processit. ⁊ prope locũ veniẽs dispersit milites suos: quasi sub obtẽtu inuestigãde venationis. ⁊ stans in loco formam prime visionis aspexit. cadensqꝫ in faciem cum postulasset deum dicere quod ei promiserat. respõdit ei dñs: Beatus es eustachi: qui modo superasti diabolũ: ⁊ conculcasti eũ qui te deceperat. Modo apparebit fides tua. Oportet enim te multa pati: vt de alta vanitate humilieris: ⁊ rursus in spiritualib⁹ diuitijs exalteris. Tu ergo velis dicere nolis; quia ꝑ tẽtationes oportet te alterũ iob demonstrari. Sed cum humiliatus fueris: veniã ad te: ⁊ in gloriã pristinã restituam te. Dic ergo si modo tentationẽ vis accipe: aut in fine vite. Dicit eustachius: Dñe si ita fieri oportet: modo accidere nobis tẽtationẽ iube ⁊ da virtutẽ patientie. Respondensqꝫ dñs Cõstans inquit esto: quia ego custodiã te. Et sic dño ascẽdẽte ad celos eustachius rediens nunciauit hec vxori sue. Post paucos autẽ dies mortui sunt omnes serui ⁊ ancille ⁊ omnia pecora quecũqꝫ fuerant illius. Et grãs egit. fugit nocte cũ vxore ⁊ filijs in egyptũ. ⁊ tota eorꝫ possessio ad nihil deducta est ꝑ rapinã malorꝫ. Dũ vero iter agerẽt: appropiquãtes mari intrauerũt nauẽ. Et cũ trãsfretassent: nec haberẽt vnde naulũ redderẽt: naucler⁹ retinuit vxorẽ ei⁹ pro naulo. Dũ vero eustachi⁹ sancta pro ea supplicaret: cõperto ꝙ eũ precipitare vellent in mari: reliquit vxorẽ suã. Et accipiẽs duos filios suos cũ nimia lamẽtatione puenerũt ad quendã fluuiũ ⁊ ꝓpter inundationẽ aque nõ ausus ingredi cũ duob⁹ filijs suis: relicto vno circa ripã: alterũ trãsportauit. Cũ autẽ venisset in mediũ fluminis vt alterũ transferret: ecce leo illũ rapiens portauit in siluas. ⁊ desperãs reuersus est: spem habens alterius. Sed cũ abiret: ecce sũr lupus aliũ rapuit ⁊ abijt. Uñ nõ valens cõsolari cũ esset in medio fluminis cepit plãgere ⁊ capillos suos euellẽs voluitqꝫ se ꝓijcere in aquã. sed diuina ꝯtinuit mentẽ ei⁹: q̃ futura preuidebat. Pastores enĩ cũ canib⁹ eruerũt puerũ leoni. Et aratores cum simulẽ lupo alterũ excusserunt. ⁊ sic ambo pueri in vno vico nutriti sunt. Hec vero eustachi⁹ nesciuit. sꝫ cũ luctu ⁊ lachrymis abijt ad quendã vicũ: ⁊ ibi agros horũ ꝑ ãnos. xv. custodiuit. Post hoc mortu⁹ est ille naucler⁹. ⁊ ꝑ grãm dei cognoscẽ nõ potuit vxorẽ eustachij. [illegible]

¶ Qualiť a militibꝰ agnitus ad īperatorē rediꝛ. C. LX.

Imperator autē grauiť infestatus ab hostibus memoratꝰ est placidũ quē sempꝫ strenue egisse cognouerat in cõflictu bellorũ. Et dolēs de tāta eiꝰ mutatiōe milites direxit ꝑ mundũ ꝓmittēs oĩbꝰ qui eũ inuenirēt diuitias ꝛ honores. Eustachiꝰ itaqꝫ cum esset in agro vidit duos milites a lōge venientes: ꝛ ex incessu eorũ eos cognouit. Et veniēs in memoriā dignitatis sue perturbari cepit ꝛ dixit. Dñe deus sicut istos ꝓter spem vidi qui mecũ aliquādo fuerũt. da vt videā cõiugē meā. Naꝫ scio de filijs meis ꝙ a feris comesti sunt. Et ecce venit vox ad eũ dicēs. Cõfide eustachi: qꝛ modo recipies honorē tuũ ꝛ vxorē ꝛ filios. Uidēs ergo milites ad se ꝓpius accedētes: obuiauit eis: ꝛ amplius cognouit eos. Illi autē non cognouerũt eũ. Et querētes ab eo si sciret hoiem noie placiduꝫ cum vxore ꝛ duobus filijs: cum ille nescire se diceret. tñ ad preces eius in hospitiũ ipsius diuerterũt. Cũqꝫ dñs domus ꝓpter amorē Eustachij alacriter eos reficeret. ꝛ Eustachius recolēs pristinā vitā suā lachrymas ɔtinere nō posset. egrediebať plorās. ꝛ lota facie reuersus ministrabat eis. At illi cõsiderātes eũ paulatimqꝫ eũ ampliꝰ cognoscētes ad signũ cicatricis qđ ex bello habebat in capite cognouerũt eũ. Et exilientes ꝛ osculātes eũ cum lachrymis interrogauerunt eũ si ipse esset placidus. q̄ dudũ magister fuerat militũ ꝛ de vxore ꝛ filiis quesierũt ab eo. Et confessus ꝙ ipse esset de vxore ꝛ filiis dixit quo mortui essent. Hoc audito vicini oēs qsi ad spectaculũ cõcurrebant. Dum milites virtutē eiꝰ ꝛ p̄rud eiꝰ gloriā predicabāt. Tunc milites dixerũt ei ꝓcepta imperatoris ꝛ eũ vestimentis optimis inductes post iter. xv. dierũ ad imꝑatorē eũ magna letitia deduxerũt. Et occurrēs ei īperator osculatus est eũ. Et īterrogatus de causa sue dilatiōis. exposuit corā oĩbus quō vxorē ꝛ filios perdidisset.

¶ Qualiter Uxorē ꝛ filios suos recognouit. C. LXI.

Et statim ad magisteriũ milicie cunctꝰ numeratis militibꝰ paucos cõtra hostes tot eē cognouit. Et iussit colligere tirones per oēs vicos ꝛ ciuitates. Cõtigit aũt ꝙ duo filij eius statura ꝛ specie generosi de vico illo iter alios tirones ad Eustachiũ deducti sũt. Et placētes ei ex moribꝰ ꝛ naturali affectu. ꝑmi inter cõuiuias eius electi sunt. Et sic ꝓfectus ad bellũ subiectis hostibꝰ repausauit exercitũ suũ tribꝰ diebus in quodā hortulo vbi vxore paupꝫ ꝛ hospita manebat. Cũqꝫ nutu dei illi duo adolescētes hospitati essent ī tabernaculo matris: nesciētes ꝙ mater eorũ esset. sedētes meridie ceperũt colloqui de infantia sua. Dicebat enĩ maior minori. Ego dum infās eram nihil aliud recolo: nisi ꝙ pater meꝰ magister militũ erat: ꝛ mater mea speciosa valde. Duobus filios habebat: me ꝛ aliũ qui ꝛ ipse speciosus nimis. Et accipiētes nos de domo exierũt nocte. Et cum trāsfretātes egrederemur de naui. mater mea nescio quō in mari relicta est. Pater vō portās nos duos flens ꝑgebat. Et perueniēs ad quendā fluuiũ trāsiuit cũ fratre meo minore. Et anteqꝫ ad me veniret: subito leo de silua exiēs rapuit me ꝛ portauit in siluā. Sed a pastoribus liberatus: nutritus sum in vico illo quē ꝛ ipse scis. Et non potui scire qđ factũ sit de patre meo nec de infante. Hoc audiēs minor: exiliēs cepit flere ꝛ dicere. Per deũ vt audio frať tuus ego sum qꝛ qui me nutrierũt dicebant: quia de lupo eruimus te. Et amplexi osculabanť se inuicē. Audiēs hec mater eorũ cõsiderās ꝙ euentum suuꝫ ita seriatim dixissent diu tractauit apud se si illi filij sui essent. Et sequēti die rogauit magistrũ militũ vt se ciuē romanorꝫ ꝛ captiuā duceret in patriā suā. Et cõsiderans signa mariti sui cũ se diutiꝰ cõtinere nō posset ꝓcidit ante eũ dicens. Precor te dñe vt digneris mihi exponere vitā tuā. Puto enim te esse placidũ magistrũ militie quē sic ꝛ sic cõuertit deus. ꝛ qui tantā ꝛ talē sustinuit tentationem. Ego hec signa dixi tibi. Tu dic mihi ꝑ ṽtutē saluatoris tui. Audiēs hec Eustachius ꝛ vxoris sue speciē recognoscēs lachrymasꝰ p̄ gaudio osculatus est eā glorificans deũ q̄ cõsolať suos in oĩ tribulatione. Tũc dixit ei vxor sua. Ubi sũt filij nostri? Qui respōdit. A feris capti sũt. At illa dixit. Heri sedēs ī horto audiui duos iuuenes sic ꝛ sic suā sibi infantiā exponētes. Et stati vocās eos eustachiꝰ ꝛ audiens ab eis infantiā suā: recognouit ꝙ essent filij sui. Et amplectēs cum matre osculatus est eos. Cõgregatus itaqꝫ exercitus gauisus est nimis ꝛ de inuentione eorꝫ ꝛ victoria barbarorum.

¶ De Scõ Foca ꝛ eius altercatione cũ aphricano. C. LXII.

Ex gestis eius. Sub Trayano passus est sctūs Focas cuius passio nō solũ in igne: sed in singulis quibusqꝫ tormentis qualis esset ostendit. Sed omni vite sue tempore tanto dei amore deuictꝰ fuit: vt nō incurrisse martyriũ: sed impetrasse credať.

Sic enim infantie tempus exegit: vt admirabile nescio quid etiam tunc in eo diuine indolis appareret. Jam vō cum pubertatis anno adolescentie primũ limen ingressus est: senilem cepit monstrare sapientiam. Accessu placidus. mēte sobrius. castitate gloriosus. amator iustitie. misericordie magister. humilitatis instructor. Itaqꝫ cũ singulos christianos grauis gētiliũ terror vrgeret. ꝛ aliquātos iam diuersarũ penarũ excruciarēt seua tormēta. alijs latebras fuisset auxilium. focas pro opinione noīs sui: que ꝑ oēs populos laudabať indignatione peruigili iubeť perquiri. Tandē inuētus adduciť. Nec enĩ tante glie vir diutius latere poterat aut nolebat. Cui si p̃ntato aphricanꝰ ait: Quis es q̄ traianũ principē nostrũ deũ nō eē testeris? Qui oēs aduersarios suos vt vidit extinxit. Focas ad ista sic tacuit qsi nō audisset: vel alteri putasset hoc dictũ. Quo silente aphricanꝰ exclamat Quid taces. cur ad interrogata nō respōdes. An ignoras apud cuius tribunal assistis? Respōdit focas: Jam traiano nō sufficit ꝙ diciť imperator: nisi diuinũ sibi insupꝫ inuisibile omnibꝰ nomē ascisçat. Tu me imperatoris tui minis a veritate estimas posse subduci: cum tuus ille preceptor vite sue fine completo: qui est hodie crastino nō futurꝰ sit. Desiderata sunt mihi supplicia q̄ minaris. Festina si consulis. in celeritate gaudiũ dabis. in dilatione supplicium. Aphricanꝰ ait: Nō est pena que cupiť. Parco tibi itaqꝫ: quia perire festinas. Respōdit focas. Si parcis interfice. Uiuere enĩ me salute perpetua priuatus scito nō posse: nisi hic moriar. Aphricanꝰ ait: Ostēde nobis deũ tuũ: ꝛ ego ab imperatore meo vt ei deseruiat obtinebo. Respōdit focas: Dñs deus nr̃ regnat in celis: q̄ magisꝰ est ꝛ inuisibilis. At ille Demosthenis inqt loqcitatē superasti. Sacrifica qđ restat ne duro vraris incēdio. Aspice. l. milia plus virorꝫ ad te vnũ oculos aīosqꝫ dirigē. quos si in ꝓuincia tua māseris: ad similē vane huius religionis eos inuitaturꝰ insaniā. Diuis aũt ꝛ magnis dijs sacrificare debemꝰ: quos tu sceleratos eē ꝓnũcias. Rñdit focas: Non scelesti solũ: sꝫ ꝛ miseri adulteri ac sacrilegi ac demones estimādi sũt. Nec illi solũ: sꝫ etiā hi q̄ ꝑditionis huiꝰ cultu dei nomē ignorāt. q̄ regnat in celis cuꝰ glĩa ꝛ virtus in secula seculorꝫ. Et oĩs turba fratrũ circũstans respondit Amen.

¶ De Uisione terribili circa eum: ꝛ ɔsternatione aphricani. C. LXIII.

Tunc tonitrua sonuerunt: ꝛ immensus humor effusus est. omnisqꝫ terra concussa est: ꝛ oia vestigia nutare ceperunt. Cadit ꝓses aphricanꝰ in faciē. ꝛ cũ his militibꝰ q̄ ei circulũ fecerant: sine voce: sine sensu solo stratꝰ aduoluiť. Hoc aliquāti vidimꝰ quibꝰ reuelationē voluntas diuina cõcessit. Tātus enĩ pauor ꝛ tanta reuerētia illiꝰ miraculi fuit: vt vix paucis cõcederet aspectus. Ignis enĩ se nimius e celo (dũ hec agunť) ostēdit: q̄ feriēdo oculorꝫ aciē occultũ faceret eē qđ gestũ ē. Quinquies itaqꝫ splēdidior sole illa lux visa est. Astabāt enĩ tres angeli equitũ more cõpositi: quorꝫ effigiē flāma formabat. Statim tremor oĩuꝫ mēbra ꝑuasit. Steteruntꝰ exangues ꝛ desperata salute: de sola iam morte solliciti. Illi autē vt erāt ignei ꝛ incredibili ꝓceritate sublimes. lateri se sancti foce libēter associant. Et habita cũ eo nō parua confabulatione discedũt. Petunt itaqꝫ celũ volatu. Et ecce post paululũ terentiana aphricani vxor attonita: sparsis crinibꝰ: vultu lacerato: veste deformi: cũ filijs quinqꝫ ꝛ omni familia ad foce genua conuolauit: ibi inherēs pedibꝰ: veniā tāti sceleris iplorat. Hac quoqꝫ se pactiōe ɔstrigēs: si ei donareť maritus: vt ad christianā legē cũ tota domo filijsqꝫ migraret. Nec fuit h̄ falsa ꝓmissio. [illegible] spoponderat nō negauit. [illegible] lachrymis flexus focas: oēs clericos ɔuocauit ꝛ facta ꝓ p̄fecto vigil oratione: ꝓstitit ei remediũ: a quo pauloante formidarat exitiũ. Statī aphricanꝰ memor noue salutis ꝛ celestis auxilij traianũ perdocuit.

¶ De Supplicio eius ꝛ carcere. C. LXIIII.

Imperator autē stati focā iussit accedere. Quo introducto ait: Cõtemnis regiā potestatē. quis te ad supbiā erigit deꝰ: ꝙ tu imꝑatorē spnis. Uideamꝰ qs est ille cui sacrificas. Rñdit focas: Scire tibi non licet. Scriptũ est enĩ Nolite margaritas vr̃as mittē ante porcos. Traianꝰ ait: Porci ergo tibi videmur vt dicis? Rñdit focas: Utinā vt aĩalia essetis. Nā aũt supꝫ vos iudicium non veniret imaginē qđ est scelestiꝰ humanā gerit sensusqꝫ porcorꝫ. Traianꝰ ait: Ecce suspēderis ad lignũ. videamꝰ qđ tibi ꝓsit animꝰ iste tā ꝑtinax. Rñdit focas: Ego suspēsus in ligno ad celestia regna migrabo. tu aũt cũ dijs tuis ꝑpetuis tenebris inuolutꝰ: eterna apud inferos morte torqberis. Tũc vt erat suspēsus impisso vngularꝫ impetu. ꝑ oĩa mēbra torqueť: vt patētibꝰ riuis latera ipsa dehiscerēt. Sꝫ nunqꝫ [illegible] sermonē aut vicꝰ aut iratꝰ emisit tñ labia cõmouebat

⁊ oratione tacita gratias agebat protectori suo. sed cū venisset in finem amen clamabat: ⁊ celo vox insonuit cū ingenti murmure strepituq; descēdens ⁊ ait. Alacer esto focas: ego sum tecū. Ecce paratꝰ est tibi in paradiso locus cū oibꝰ patriarchis: ⁊ cū his q̄ nec me nec patrē nec [illegible] Traianus vero in eo quo voluit loco ⁊ in ea pena cruciabit᷑. Statim impator expauit: auferriq; eū ab aculeo iussit. Et quattuor milites a quibus seruaret᷑ apposuit. Centurionē etiā crispinianū noīe ad eius custodiā deputauit. A quibꝰ susceptꝰ focas ibat letꝰ ad carcerē: dño vota psoluens: ⁊ tota nocte iuxta eiꝰ fores custodes sedere: sed mox vt mediū noctis tēpus emersum est cepit orare. Oratiōe cōpleta: carceris claustra reserata sunt. Et infuso desup lumine lampadarū: totū repente patefactū est. Mille autē amplius milites quos habebat illa custodia: tanta vtute pterriti ⁊ admiratione defixi. ad Foce genua remedia saluti implorāt. Populi itaq; extra muros ad pelagi littus accedūt. Ibiq; ab eo ⁊ grām baptismi ⁊ signū crucis accipiūt. Et vt mētes adhuc teneras ac rudes: nouelle credulitatis instabiles radix firmior miraculi certiores armaret ostendit se oibus dñs. ⁊ vt mortales oculi poterāt cernere: maiestas celestis emicuit. Illi iam vilē ducētes: huius seculi vsurā: redeunt nō ignari diuine legis ad carcerem.

De Ultimo eius agone. C. LXV.

Sed nocte depulsa mox vt lux orta ē [illegible] ad forū multitudo cōcurrit futurum Foce certamē expectās. Cui ait trayanus exhibito: sacrifica neptuno. Respōdit focas. Nō sacrifico potētie. Hanc vocē semp effundā. q̄ vis exq̄re tormēta. christianus sum sepe iam dixi. Trayanus iratus: crudelē offert iniā. Nā mergi eū in caminū ardētis calcis perprope iubet. ⁊ in illā lacū effluentis ardoris. precipitē pronūq; trudi. metuēs. s. ne ad aliquā mēbrorū partem nō pueniret incēdiū. Et ait. Uideamus q̄d tibi psit ille quē metuis. Impositus itaq; flāme quā parari pceperat impator. continuis tribus horis in igne eo durauit. Qui itaītegris oibꝰ mēbris ⁊ vultu īde pductus est: q̄si nō fuisset in flāma. Supatus itaq; in hac passione trayanus. rediuiua iterū inflāmat᷑ insania dicēs. Therme pp̄ter te ante triduum sunt subuste: q̄s adhuc nemo patefecit. Ibi te iube intus induci. Focas vero sibi signū crucis imponēs quo iubebat᷑ ingreditur. Tantus autē in illis ignis fuit ⁊ tanta vis flāme. vt candescētibus hincinde fornacibꝰ: ipsi etiā parietes colorē ignei ruboris acciperēt. Ibi stans Focas letus: his verbis vota deo reddebat. Gras ago tibi dñe: q ad hoc deꝰ electus ad felicis martyrij gloriā tui fauore pueni. q pro cōfessione noīs tui carcerē vincula: crucē: igniēq; nō timui. Et nūc dñe mitte angelū tuū ⁊ de Trayani manibꝰ eripe me: ne q̄i dicant gentes vbi est deꝰ tuus. Mox vt hec toto mentis affectu deo vota psoluit. ⁊ amen in ōrone cōpleuit: emisit spiritū. Patefactis itaq; post paululū thermis: reliq̄e cōposite ⁊ nulla caloris acerbitate fedate inueniunt᷑ in thermis. Corpus ipm flatū nardi traxerat. ⁊ omne illud mēbrorū spaciū quo iacebat similitudo recōdierat. balnee vero gelide ⁊ glaciali quodā rigore pstricte q̄si nunq̄ fuissent succēse. Perspectꝰ trayanꝰ sci foce reliq̄is miraculo tāte nouitatis obstupuit: ⁊ referre patientiā eiꝰ militibꝰ suis cepit. Stupensq; vtutē mētis ⁊ corpis eius ait. Uere nō est alter deꝰ: nisi ille q̄ regnat in celis. Hoc dicto ex illis balneis cū timore discedit. Cui se subito referēti pedē focas ante ianuā letus ostēdit ⁊ ait ei. Trayane trayane pge ad loca vlterioris abyssi: ⁊ ad pparata tibi tormenta festina. vbi nocte ppetua ⁊ seuo es exurēdus incendio. Triduo hac in luce versaberis. quo emerso caligo te mortis excipiet. Nec eni diutiꝰ inultus innocentiū sanguis eē pōt. Tūc palaciū trayanus ascendit ⁊ ex ipso miraculo febriū calore pstrictꝰ dedit se statim lecto. ⁊ tertia die expirauit. Hac Focas passione gloriosus merito in ponto habetur primus: que celebrat᷑. iij. non. martij.

De plinio [illegible] ad traianū p christianis. C. LXVI

Eusebius. iii. li. Cū immēse autem sub traiano caterue martyrū quotidie iugularent᷑. vt Plinius scdus qui tūc prouinciā administrabat multitudine interēptorū pmotus referret ad imperatorē q innumera hoium milia quotidie obtruncarentur: in quibus nihil oīno sceleris deprehenderet᷑ admissum: nec aliq̄d contrariū romanis legibus gestū. nisi q ante lucanos hymnos christo cuidam canerēt deo. Adulteria vero vel cetera huiōi crimina apud eos ⁊ illicita haberi ⁊ penitus arceri. Cetera vero sm leges eos agere cōmunes. Tūc trayanus rescripti sui auctoritate decreuit vt christiani nō quidē requirant᷑: sed siqui tamē inciderint puniantur. Per q̄d ex parte aliq̄ persecutiōis sedatū putabatur incendium: sed his qui nequitiā suam aduersum nos exercere cupiebant ledendi occasio non videbat᷑ exempta. Interdū eni populus instigabat᷑. interdū etiā iudex occasionibus vtebat᷑: ⁊ negabat quesitos: quos puniri voluisset oblatos. Hec Tertulianꝰ in apologetico suo dicit: ex quo psit instrui plenꝰ scire cupiētes. Tertulianus ibidē. O sententiam necessitate cōfusam. negat inquirēdos vt innocētes: ⁊ mādat puniendos vt nocentes. Parcit ⁊ seuit. dissimulat ⁊ animaduertit. Quid timet ipm censura circumuenis. Si dānas: cur nō ⁊ inq̄ris. Si nō inquiris: cur non absoluis.

De Libris eiusdem Plinij. C. LXVII.

Actor. Huius anno traiani [illegible] plinius secundus nocomensis orator ⁊ historicus insignis habitus est sm chronicas. cuiꝰ plurima ingenij extant opera. Hic scripsit de historia naturali libros. xxxvij. quos vespasiano cū epistola pmissa direxit. De quo ingenti eius volumine excerpta in speculo naturali locis congruis inserui. eiusdem epistolas ad diuersos circiter centū repperi. Tranquillus in cathalogo virorū illustriū. Plinius secūdus equestribus militijs industrie functus. pcurationes quoq; splendidissimas ⁊ continuas integre administrauit. Et tamen liberalibus studijs tantā operā dedit: vt non temere quis in ocio plura scripserit. Itaq; bella omnia que unq̄ cum romanis gesta sunt. xxvij. voluminibꝰ comprehēdit. Item naturalis historie. xxxvij. libros absoluit. Perijt autem gades campanie. Cum eni misenensi classi preesset: ⁊ flagrante vesubio ad explorandas propius causas liburnicas pretēdisset: nec aduersantibꝰ ventis remeare posset. vi pulueris ac fauille oppressus est. vel (vt quidā estimāt) a seruo suo occisus. quē estu deficiens: vt necē sibi maturaret orauerat. Actor. De huiꝰ epistolis hos paucos flores excerpsi. Plinius ad Juniū. Hoc ipsum amātis est: amatū nō onerare laudibus. Idem ad Corneliū ticianū. Prauū ac malignū ē hominē nō admirari: admiratione dignissimū. Idem ad Corneliū taciū. Inuētioni sue quisq; fauet: ⁊ quasi fortissimū cōplectit᷑. qd ab alio dictū est quod ipse preuidit. Est gratior multis actio breuis. Idē ad Catulliū. Animi magnitudo nihil ad ostentationē. omnia vero ad cōscientiā refert: rectiq; facti mercedē nō ex populi sermone: sed ex facto petit. Idem ad Uocomiū. Libros quē misi tibi ad votū: q̄ putaueris corrigēda. Sic eni magis credā cetera tibi placere: si quid cognouero displicuisse. Idem ad Ursum. Sicut faces ignem assidua cōcussione custodiunt. dimissum egerrime reparāt. sic dicentis calor ⁊ audientis intētio cōtinuatione seruat᷑. Intercapedine vero ⁊ quasi remissione languescit. Idem ad Arrianū. Necesse est vt laudis sue spacio ⁊ cursu ⁊ peregrinatione quisq; letet᷑. Etenim nescio quo pacto vel magis homines iuuat gloria lata q̄ magna. Item ad Fundanū. Uotis suis auidus plerunq; precurrit. ⁊ rerum quas assequi cupias presumptio ipsa iocunda est. Idem ad Ualeriū maximū. Dum vita suppetit enitamur: vt mors q̄ paucissima que abolere possit inueniat.

De Seditiōe iudeorū ⁊ fine Traiani impatoris. C. LXVIII.

Eusc. in chroni. Anno traiani. xvij. terremotꝰ in antiochia pene totā subruit ciuitatem. Judei quoq; qui in lybia erant: aduersum cohabitatores suos alienigenas dimicant. Similit᷑ in egypto ⁊ in alexandria. Apud cyrenen quoq; thebaidam magna seditione contendūt. Uerū gentiliū pars superat in alexandria. Judeis mesopotamie rebellātibꝰ precepit traianꝰ imperator lisie quieto vt eos de puincia exterminaret. Aduersum quos quietus aciem instruens: infinita milia eorū interfecit. Et ob h̄ pcurator iudee ab imperatore decernit᷑. Tandē traianus apud seleuciā vrbē isaurie profluuio vētris extinctus est anno etatis. lxiij. Imperij vero. xix. Ossa eius in vrnā auream collecta: ⁊ in foro sub columna posita sunt. Helinādus. Hic solus oīm impator intra vrbē sepultus est post iulium cesarē: quē senatꝰ in deos anno sequēte retulit. hac de cā: q gloriā militarē: q̄ plenꝰ extiterat: moderatiōe superarat. rome ⁊ p puincias oibꝰ se eq̄lē exhibēs. amicos salutādi gratia frequētās. vel egrotātes festis diebꝰ cū eisdē indiscreta vicissim habēs cōuiuia vehicul᷑ eorū ⁊ vestibꝰ indifferēter vtēs. Publice ⁊ priuatim dicās oēs īmunitates ciuitatibꝰ. largiēs tributa pncipijs. charꝰ oibꝰ nulli grauis. adeo vt vsq; ad nostrā etatē i senatu nō alit᷑ acclamet felicior sis augusto. ⁊ melior traiano. Statua eiꝰ i foro traiani i h̄ habitu posita ē. repsentans quō in expeditiōe positꝰ: viduā liberauit. Q̄d beatū gregoriū postea mouit ad compassionē. Unī ⁊ pro eo mirplorasse dicit᷑: vt aīaz eiꝰ ab inferno obtinuerit liberari. Eutropius. Inf alia dicta vlpij criniti traiani h̄ ipsiꝰ fert᷑ egregiū. Amicis eni ei culpātibꝰ q nimiū oibꝰ eēt cōis. rn̄dit se talē impatorē puatis: q̄les esse imperatores priuatus optasset.

¶ De Ingenio Adriani et studio ac morib⁹ eius. C. LXIX.

Ugo li. iii. Igit Elius adrianus cõsobrinĩ Traiani fili⁹. xi. ab augusto pri-cipatũ adeptus est. Anno ab incarnatiõe dñi. cxix. s. ab initio mũdi. iiij. M et. lxxxij. iperauit annis. xxi. Hic fuit lris grecis ipens⁹ eruditus et nõ sermone tñ peritus: sed ceteris di-sciplinis canẽdi medẽdiqȝ sciẽtia pollens. Sic eni referebat carmen carmini. dictũ dictui. vt prorsus ad oĩa dicerés meditatũ. Helinã-dus. xi. li. Elius adrianus cũ rome pfecturã splẽdidius agerer: ex se-natore imperator creatus est. Qui obsecrãte senatu vt filiũ quẽ ha-bebat cesarẽ augustũ appellaret. sufficere inqt debet q ego inuitus regnauerim cũ nõ mererer. Principatus eni sanguini nõ debet: sed meritis. Et inutilit regnat q rex nascit et nõ meret. et pculdubio pa-rẽtis affectũ exuit. qui paruulos suos ipoitabili supiecta mole extĩ-guit. hoc equidẽ est suffocare liberos nõ pmouere. Alẽdi prius sũt et in virtutib⁹ exercẽdi. et cũ in eo pfecerint vt pbent illos vtutibus antecedere. quos debẽt honorib⁹ anteire suitati ascendãt. et se ciuiũ suoȝ votis nõ subtrahãt. Eusebius in chro. Hic adrianus italice in hispania natus. cõsobrine trayani fili⁹. alexãdriã a romanis sub-uersam publicis instaurauit expẽsis. Ipse vo trayani inuidẽs glorie de assyria: mesopotamia: armenia: qs ille puincias fecerat reuoca-uit exercit⁹. Idẽ eruditissimus in vtraqȝ lingua. sed in pueroȝ amo-rẽ parũ cõtinens. reliq tributorũ vrbib⁹ relaxauit cartis publice in-censis. plurimos etiã ipsis tributis liberos prestitit: ipse etiã iudeos cepit. scdo cõtra romanos rebellãtes.

¶ De Secũdo phõ et eius generali silẽtio. C. LXX.

X gestis eius. Tẽporib⁹ adriani floruit Secundus phs q phat⁹ est. oĩ tpe silentiũ seruãs et pythagoricã vitã ducẽs. Hic eni adhuc paruulus ad discendũ missus audiuit in scho-lis verbũ hmõi q oĩs mulier fornicatrix esset et ipudica. Tandez in phia pfect⁹ remeauit in patriã suã cõem gerẽs pegrinatiõis cõsue-tudinẽ baculũ et perã circũferẽs: coma capitis et barba plixa. Hospi-tatus est autẽ in domo ppria nemine domesticoȝ eum cognoscẽte neqȝ ppria matre. volẽsqȝ pbare de mulierib⁹ si verũ esset qd audie-rat vocauit vnã de ancillis pmittẽs ei. x. aureos si persuaderet ma-tri. At illa cõsentiẽs ancille: vespe fecit eũ ad se itroduci. Cunqȝ illa estimaret se cũ illo carnaliter debere cõmisceri. ille velut pprã ma-trẽ amplectẽs. inter vbera illi⁹ dormiuit vsqȝ mane. Mane autẽ cũ vellet egredi et discedere. Illa apphendẽs eũ ait. Ut me tẽtares hoc fecisti. Qui dixit. Nequaqȝ dña mater. Neqȝ eni dignũ est me illõ vas maculare vnde exiui. Illa aũt sciscitãte qs esset. Respõdit. Ego sum scõs filius tuus. Illa autẽ recogitãs in semetipsa et nõ ferẽs cõ-fusionẽ expirata est. Secũdus vo sciẽs q p loquelã suã mors mri cõ-tigisset. hãc a se in posterũ exegit penã: ne ampli⁹ loqret: et sic vsqȝ ad mortẽ taciturnitatẽ cõseruauit. Circa vo idẽ tẽpus Adrian⁹ ipe-rator veniẽs athenas audiuit de illo. eũqȝ ad se venire faciẽs prim⁹ eũ salutauit. Ille autẽ tacuit. Tunc adrianus ait. Loquere phe vt a te aliqd addiscam⁹. Illo autẽ in pposito silẽtij pseuerãte tirpon vo-cans quẽdã spiculatorẽ ait. Hũc nolentẽ loq imperatori viuere nolu-mus. Abduc eũ et torque. Adrianus deniqȝ spiculatorẽ latẽter euo-cans ait. Loqre ei in via et psuade ei vt loquat. Et siquidez psuasus responderit decolla eũ. Si vo nõ respõderit reduc eũ ad me. Duce-bat autẽ secũdus a spiculatore ad locũ tormẽtoȝ. Qui dixit o Secũ de qre tacẽs morieris. Loqre et viues. Sed ille vitã suã paruipẽdẽs mortẽ tacitus expectabat. Spiculator itaqȝ ducẽs eũ ad locũ desti-natũ ait illi. Extẽde ceruicẽ: et suscipe in ea gladiũ. Ille extendẽs cer-uicẽ silẽtio vitã postposuit. Apphẽdens igit eũ venit ad adrianũ di-cens Secundũ vsqȝ ad mortẽ tacuisse.

¶ De his q ad iterrogata scripto respõdit. C. LXXI.

Unc Adrianus admirat⁹ phi cõmẽdũ dixit ei. Quia lex ista silẽtij quã tibi ipse pposuisti. nullo modo solui põt. sumens tabulã istã scribe et saltez manu tua loquere. Accipiẽs Secũdus tabulã scripsit in hunc modũ. Ego quidẽ o Adriane nihil te timeo qr pnceps huius tẽporis videris existere. Me qdẽ occidere potes: sed vocis mee ple-rũde nulla tibi potestas est. Adrianus itaqȝ legẽs ait. Bene excu-satus es: sed adhuc quedã tibi pblemata ppono vt ad hec mihi re-spondeas. Quoȝ primũ est. Quid est mũdus. Ille rescripsit. Mun-dus ẽ icessabilis circuitus: spectabilis supplex: multiformis forma-tio: eternus tenor: circuitus sine errore. Quid est occeanus. Mũdi amplexus termin⁹ coartat⁹: hospiciũ fluuioȝ: fons himbrũ. Quid est de⁹. Immortalis mẽs: incõtẽplabilis celsitudo: forma multifor-mis. incogitabilis inqsitio insopitus oculus oĩa cõtinẽs lux bonoȝ.

Quid est sol: Celi oculus. caloris circuit⁹. splendor sine occasu. diei ornat⁹. horarũ distributor. Quid est luna: Celi purpura. solis emu-la. malefactorũ inimica. solamen iter agentiũ. directio nauigantiũ. signũ solẽnitatũ. larga roris. presagiũ tẽpestatũ. Quid est terra: Ba-sis celi. meditulliũ mũdi. fructuũ custos et mat. operculũ inferni. mat nascẽtiũ. nutrix viuẽtiũ. deuoratrix oĩuz. cellariũ vite. Quid est hõ: Mens incarnata. fantasma tpis. speculator vite. mancipiũ mortis. trãsiẽs viator. loci hospes. aĩa laboriosa. pui tpis habitaculũ. Quid est pulchritudo: Flos marcidus. carnal felicitas. humana concupi-scẽtia. Quid est mulier: Hoĩs cõfusio. insaturabil bestia. cõtinua sol-licitudo. indesinẽs pugna. viri cõtinẽtis naufragiũ. humanũ mãcipiũ. Quid est amic⁹: Desiderabile nomẽ. hõ vix apparẽs. infelicitatis re-fugiũ. indesinẽs felicitas. Quid diuitie: Auri põdus. curarũ minister. delectatio iniocũda. insatiabil inuidia. desideriũ inexplebile. os ex-celsũ. inuisa cõcupiscẽtia. Quid est paupertas: Odibile bonũ. sanitatis mat. curarũ remotio. sapiẽtie repertrix. negociũ sine damno. possessio absqȝ calumnia. sine sollicitudine felicitas. Quid senectus: Optatũ malũ. mors viuẽtiũ. incolumis languor. spirãs mors. Quid somn⁹: Mortis imago. laborũ quies. infirmantiũ votũ. miseroȝ desideriũ Quid est vita: Bonoȝ letitia. miseroȝ mestitia. expectatio mortis. Quid est mors: Etern⁹ somn⁹. diuitũ pauor. pauperũ desideriũ. in-euitabil euẽt⁹. latro hoĩs. fuga vite. resolutio oĩuz. Quid est verbũ. Proditor animi. Quid est corpus: Domiciliũ aĩe. Quid est barba: Sexus discretio. Quid est cerebrũ: Custos memorie. Quid ẽ frõs. Imago animi. Quid oculi. Duces corporis. vasa lumĩs. iudices ani-mi. Quid est cor: Receptaculũ vite. Quid est iecur: Custodia caloris Quid fel: Suscitatio iracundie. Quid splen: Risus et letitie capax. Quid est stomach⁹. Ciborum cocus. Quid ossa: Robur corporis. Quid pedes: Mobile fundamentũ. Quid est vent⁹: Aeris pturba-tio. mobilitas aquarũ. siccitas terre. Quid sunt flumina: Cursus in-deficiens. refectio solis. irrigatio terre. Quid amicitia: Eqlitas aĩoȝ Quid fides: Ignote rei mirãda certitudo. Quid ẽ qd hoĩez lassum fieri non sinit: Lucrum.

¶ De Sexto Quadrato et Aristide p christianis. C. LXXII.

Jeronimus de illustrib⁹ viris. Eo tpe qua-dratus apostoloȝ discipulus [illegible] pub-lio athenarũ epo ob christi martyriũ coronato in locum ei⁹ cõstituit. et ecclesiã grãdi terrore dispersã. fide et indu-stria sua cõgregabat. Cũqȝ adrian⁹ athenis exegisset hiemẽ. inuisens eleusinã. et in oĩb⁹ pene grecie sacris initiat⁹ dedit occasionẽ his q chri-stianos oderãt: absqȝ pcepto imperatoris vexare credẽtes. Tũc quadra-tus porrexit ei librũ p nr̃a religiõe cõpositũ valde vtilẽ: plenũqȝ rõ-nis et fidei: et aplica doctrina dignũ. In quo et antiqtatẽ sue etatis ostẽdẽs ait plurimos a se visos: q sub dño varijs in iudea oppressi calamitatib⁹ fuerant. Et q a mortuis resurrexerãt. Aristides quoqȝ atheniẽsis phs eloquẽtissim⁹: et sub pristino habitu discipulus chri-sti volumen nr̃i dogmatis rõnẽ cõtinẽs. eodẽ tpe quo et qdrat⁹ adria-no pncipi dederit. i. apologeticũ p christianis. Qd vsqȝ hodie perse-uerans apud philologos ingenij ei⁹ indiciũ est. Hugo vbi. s. Tũc g pcepit adrian⁹ p eplaȝ ad minuciũ fundanũ pcõsulẽ asie datã: vt ne-mini liceret christianũ sine obiectu criminis ac probatione dampnare.

Eusebius in iiij li. Hoc est aũt exẽplũ eple imperatoris adriani ad minu-ciũ fũdanũ pconsulẽ asie. Accepi lrãs ad me scriptas a predecessore tuo sereno graniano clarissimo viro. et nõ placet mihi relationẽ silẽ-tio preterire: ne vt innoxij pturbent. et calumniatorib⁹ latrocinãdi tri-buat occasio. Itaqȝ si euidẽter puinciales huic petitioni sue adesse volũt aduersũ christianos: vt p tribunali eos i aliquo arguãt. hec eis exeqi nõ phibeo. Precib⁹ aũt et in hoc solũ et acclamationib⁹ vti eis nõ pmitto. Etenĩ multo equius est: si qs volet accusare te cognoscere de obiectis. Si qs igit accusat et pbat aduersũ leges quicquã agere me-moratos homines p merito pctõȝ etiã supplicia statues. Illud ma-gnopere curabis: vt siqs calumnie grã quẽqȝ horũ postulauerit reũ. in hũc pro sui nequitia supplicijs seuerioib⁹ vindices.

¶ De Passione scõȝ Quirini et Hermetis. C. LXXIII.

X gestis alexandri pape. Alexander tert⁹ post beatũ petrũ: cum esset annorũ. xxx. et sedm. viij. annis sedisset: iussu aureliani comitis sub adria-no imperatore missus est in carcerẽ. Et hermes pfectus vrbis: qui per eum crediderat. Cũqȝ hermes esset in vinculis apud quirinũ tribunũ: dicit ei tribunus: Miror te prudentẽ virũ honorẽ pfecture dimittere: et aliam vitã credere. Hermes dixit: Et ego ante hos annos omnia deridebam: et hanc vitam solam esse putabã. Re-spõdit quirinus. Fac ergo me probare quod credis et credam. Her-mes dixit: Sanct⁹ alexander: qui habet in vinculis: hic me docuit.

Audiens hoc Quirinus cepit maledicere Alexādro dicens. Ego ti/
bi dixi fac me probare ꝛ tu mihi noīasti hoīem quē ego teneo ꝑ sce
lerib⁹ suis in vinculis alligatū. sed tñ si verū dicit vadā ad eū ꝛ dicā
illi. Si vis vt ꝑ te credā: fac vt te cū hermete inueniā. an hermetē te/
cu. Hermes dixit. Fiat. Abijt ergo Quirinus ꝛ triplicauit sup ale/
xandrū custodes ꝛ claustra ꝛ dixit ei cur hoc faceret. Orante ergo
scō Alexādro venit angelus ꝛ duxit eū ad hermetē in carcerē. Et in/
uenēs eos quirin⁹ miratus est. Et cū hermes narrauit quirino quō
Alexāder filiū suū mortuū suscitasset: ꝛ ancillā ei⁹ cecā illuminasset
dixit ei Quirin⁹ se habere filiā cecā ꝛ gutturosā. ꝛ ꝓmisit se crede/
re si illa ꝑ eos recipet sanitatē. Dixit ei alexāder. Uade ꝛ duc eā ad
carcerē: ꝛ boiam meā pono sup collū eius ꝛ mane inuenies eam sa/
nam. Respōdit quirin⁹. Cū tu sis hic quō te inueniā in carcere. Sā
ctus alexāder respondit. Uade cito: qꝛ q̄ me huc adduxit cito me il/
luc reducet. Pergēs ergo quirinus duxit filiā suā ad carcerē: ꝛ inue/
niēs eū vbi ꝓstratus veniā postulabat. Tunc dixit ei Alexander vt
adduceret ad se euenciū ꝑsbyteꝝ ꝛ theodolū diaconū pro christo in
eodē carcere alligatos. q̄ anteq̄ rediret inuenit filiā suā sanā. Et ba
ptizatus est cū filia sua ꝛ multis alijs. Audiēs hec Aurelianus inter
rogauit quirinū cur se relinqueret sequēs alexādrū. Qui rñdit chri
stianus sum: quicq̄d vis fac: qꝛ ali⁹ nō ero. Tunc aurelianus iussit
vt ei lingua absciderent ꝛ in eculeo torq̄ret. Qui tñ adhuc loquēs et
aurelianū ꝓuocās. iussus est manus ꝛ pedes abscidi: ꝛ decollatus
canib⁹ proijci. Filia vō ei⁹ balbina in v̄ginitate ꝑmansit. Cui sepius
osculāti boiam ꝑ quā sanata fuerat dixit scūs Alexāder. Noli boiā
meā osculari: sed magis osculare vincula sci Petri. Qđ cū diu fecis
set: tradidit eā theodore sorori sci hermetis. cuius ab Aureliano de
collati corpus ipsa theodora sepeliuit.

¶ Passio scōꝝ alexādri pape euētij ꝛ theodoli. C. LXXIIII.

Cum ergo sanct⁹ alexāder multa miracula fecisset
ꝛ tentus nullo mō mutari posset: prius tor⁹
in eculeo. deinde in furnū triduo accēsuꝫ missus: illesus
in eo ꝑmāsit. Et cū ibi deū laudaret: Aurelian⁹ dixit. Au
diamus q̄d miser ille in incēdio fabulet. Cunq̄ se applicaret facies
ei⁹ semiusta ē: ꝛ media pars clamidis eius exarsit. Multi vō ex mi
litib⁹ iflāmati mortui sūt. Tūc aurelian⁹ iussit eū extrahi: ꝛ in aliuꝫ
furnū ardētissimū mitti. Qđ cū fieret ꝑdict⁹ theodolus stans ī ppl'o
cepit flere. ꝛ aurelianū de iniusto iudicio increpare. Qđ audiēs aure/
lian⁹: iussit eū in eundē furnū iactari. Exclamās autē theodolus di/
xit. Sācte alexāder adiuua me qꝛ peccator sum ꝛ ignē ferre nō pos/
sum. Scūs alexāder dixit. Noli timere: sta: ꝛ viriliť age. Et cū orass
set vocauit eū dicēs. Ueni huc ad refrigeriū: qꝛ mecū est ille q̄ ī ba/
bylone tres pueros liberauit. Et stati theodolus ī furnū exilijt: ꝛ ce/
perūt simul laudare deū. Audiēs aurelian⁹ theodolū cū alexandro
loquentē: iratus nimis iussit eos in clibanū ardētē iactari. Tunc ait
alexāder ad theodolū. Quid eligis: an sal⁹ euadere: an mecū ad deū
ꝑgere. Cui ait theodolus. Ego iā te nō deserā: qꝛ licꝫ in ꝑncipio ꝑui
ter sim cruciat⁹ tñ ex quo ꝑ me orasti nec dolorē sentio nec ardorē.
Tūc dixit Alexā. ministris. Cessate a labore: qꝛ anteq̄ nouos ignes
supponatis ambo ꝓperamus ad diūꝫ. Et orātes simul spūꝫ emiserūt.
Cū h̄ audisset aurelian⁹ ꝛ ꝑgeret isultare defunctis. subito v̄ga fer/
rea ignita añ pedes ei⁹ appuit: ꝛ vox audita ē ab oīb⁹ dicēs. Aure/
liane accipe brauiū meritoꝝ tuoꝝ cū quo ī īferno te scias eē mitten/
dū. At ille magicis artib⁹ h̄ iputās: iussit adduci Euēciū: ꝛ in furnū
ꝓijci ī medio scōꝝ. Sꝫ anteq̄ ignis poneret: orās emisit spūꝫ. Cūq̄
ꝛ hunc aurelian⁹ īsultaret: venit vox dicēs illi. Aureliane istis q̄b⁹ ī sul
tas celi apti sūt: vt illuc ascēdāt. tibi aūt tartar⁹ aptus est vt illuc de
scēdas. Ad h̄ expauit Aurelian⁹: ꝛ tātus eū tremor ꝛ pauor arripuit
vt seruoꝝ manib⁹ ad palatiū portaret. Quē seuerina vxor ei⁹ excu/
piēs ꝛ ei nequitiā suā īproperās perexit ad scōs ꝛ eos honorifice se/
peliuit. Et ad eū rediēs: inuenit eū in doloribus nimijs linguā suaꝫ
masticantē: ꝛ protinus expirantē. Ex libro pōtificū. Alexāder hic
natione romanus sedit annis. x. Hic passionē dñi miscuit in preca
tione sacerdotū qñ misse celebrant. Itē ꝯstituit aquā sparsionis cū
sale benedicto in habitaculis hoīuꝫ: martyrio coronatus est. ꝛ sepul
tus via numatina vbi decollatus est. v. nonas maij.

¶ Passio Sancti Sixti pape ꝛ peregrini antisiodo/
rensis. C. LXXV.

Hic successit Sixtus natione roman⁹
q̄ sedit annis. x. Hic cōstituit vt mysteria sacrata nō tan
gerent̄ nisi a ministris. Idē etiā ꝯstituit vt quicūq̄ epi/
scopoꝝ euocatus esset ad sedem apostolicā rediens ad parrochiam
suam non susciperetur. nisi cum litteris sedis Apostolice plebis
salutationē cōformatis. Fuit autē tꝑib⁹ adriani ꝛ martyrio corona
tus. Sepultusq̄ est iuxta corp⁹ beati petri in vaticano. iij. non. april.
Ex gestis sci pegrini. Duius aūt sixti tꝑib⁹ dū seuiente vbiq̄ chri
stianoꝝ ꝑsecutiōe paucissimi inuenirent̄: q̄ se dicerēt eē christianos
nūciatū est eidē scō. s. sixto pape a fidelib⁹ christianis poscentib⁹: vt
ad gallias talē virū dirigeret: q̄ iā extinctā lucernā fidei illuminaret
ꝛ infideles ꝑdicādo ꝯuerteret. Tūc scūs sixtus beatū pegrinū ꝑsby/
terū ciuēq̄ romanū ordinauit epm. marsum presbyterū ꝛ [illegible]
niū diaconū: ꝛ iouinianū subdiaconū: ꝛ iouinianū lectorē ordinans
ad gallias cū eo cā predicādi direxit. Qui marsiliā venētes: lugdu/
nū vsq̄ ꝑducti celare se nullatenꝰ potuerūt. Uenerūt itaq̄ ad autri
cū: qđ nūc antisiodorū dicit̄. in q̄ nūc vrbe quidā locus adhuc mons
autricus appellat̄. ꝛ inuenerūt gētiles deoꝝ suoꝝ excubias obseru/
tes. Interrogati q̄ ꝛ vnde essent: responderūt christianos se eē: ꝛ eo
rꝝ salutē causa predicādi venisse. Tūc scūs pegrin⁹ ibi ꝯstāter ꝑdi
cans primos loci illi⁹ ad christū ꝯuertit: ꝛ ibidē paruā ecclesiā cōse
crauit. Crescēte itaq̄ numero fideliū: ꝛ ad baptismū quotidie ꝯflu
ente: audiēs beat⁹ pegrin⁹ ciuitatē interanū: q̄ tūc ciuitas erat. ꝫ nō
castelli nomē retinuit culture deoꝝ d̄ditā: perexit illuc. Et paganis ꝛ
stiuantib⁹ mediū se ingerēs cepit christū publice ꝑdicare. Uñ ppls
cōcitat⁹ de eo cōquerēs fecit eū iudici p̄sētari. Cui⁹ iudex natiuitatē
nomē ꝛ officiū interrogās: cū ad deos inclinari nō posset: iussit eū ī
vico bangiaco: q̄ vulgo boi dicit̄ in carcerē obscurissimū vinctū mit
ti: ꝛ diuersis supplicijs attrectari. Ipse vō christū semꝑ ꝑdicās mul
tos in via ꝯuertit. Diu ergo ibi detentus adriani cesaris p̄sētie serua
bat̄. Cesar igit̄ cū venisset: ꝛ rei ordinē a narrātib⁹ didicissꝫ: educto
de carcere btō pegrino vt idolaret: diuitias ꝛ honores ꝓmisit. Sed
cū ille vtrūq̄ cū deorū execratione respueret: grauissimis supplicijs
afflictus circa annū dñi. cxx. iussus est decollari. Cū ergo ita fere
expositus remāsisset: ipsa nocte apparuit angelus dñi cuidā rustico
christiano eiusdē ville dicēs: Surge ꝛ iūctis curriculo duob⁹ quos
habes bobus accipe corpus serui mei pegrini: qđ illic iacet. ꝛ apud
antisiodoꝝ vnde epūs fuit defer. Cūq̄ ille viā se nescire dixisset: Uā
de inq̄t ꝛ ego cōducā te. Sic fecit: ꝛ sic nutu dei a media nocte vsq̄
ad aurorā ambulauit. qđ sūmo mane iter agentib⁹ obuians q̄rebat
si bene antisiodorū tēderet. Et illi mirātes rñderūt: ꝙ antisiodorū re
linquēs iam ad sanctū dionysiū prope paris⁹ ꝓpinquasset. Ad h̄ il
le vehemēter admirās ꝓcessit: diuinā expectās volūtatē. Eadē ho
ra vox in dormitorio monachoꝝ sci dionysij insonuit dicēs Surgi
te ꝛ occurrite seruo meo pegrino antisiodorensi epo q̄ venit. Et stati
spōte concrepantib⁹ signis ecclesie monachi excitati occurrētes sā
peregrino: eum solēniter exceperūt. Et audito rei euētu: ipsum in ca
psa argentea posuerunt.

¶ Passio sancti Taurini sub licinio preside. C. LXXVI.

Cum autē beatus taurinus ebroicensis dio
diocesim omnē circuiret: ꝛ idola
destruēs ecclesias christo consecraret: antiquus hostis
inuidus bonitatis: suscitauit quendā prefectū licinium
nomine aduersus illū. Interea erant duo magi cambises ꝛ [illegible]
fuerāt sacerdotes templi diane: qui cōcitauerūt. xx. discipulos suos
vt eum interficerēt. Quos cernēs vir dei a longe cognouit nequitiā
eorū. Porrexitq̄ illis signū crucis: ꝛ illi steterūt illico fixi. Et ait ad
illos: Quid statis: facite quod iussūꝫ est vobis. Sin autē abite [illegible]
[illegible]
cātes baptismū cōsequi īmortalē. Qui statim catheciȥauit eos. Ui
dentes autē magi sua figmēta deludi: proprijs se interemerūt [illegible]
[illegible]
[illegible]
eam surdā ꝛ mutā. Accepitq̄ aquā ꝛ benedixit ac superfudit illos.
Qui mox adepti sunt sanitatē. Carnifices autē qui eū trahebāt [illegible]
diderunt in orio. Mox autē vt vidit eū licinius ait: Unde es inu
terata canities: Respondit beatus taurinus: Patre sum romanus
matre vō grecus. Genitor meus tarquinius: mater mea euticia vo
cabatur. Licinius dixit: Quantū temporis est exquo fugisti patrē
tuū. Meus etenī auus fuit. Taurinus respōdit: Non fugi: sed dño
meo ihesu christo ducēte huc adueni. a natiuitate taurinus: fide ꝟo
christianus. Licinius dixit: Propter hanc dementiā ante sex annos
occidi iussi matrē tuam. Sanctus taurinus audiens matrē suā co
ronatā esse martyrio ait: Gratias ago tibi dñe: qui matrē meā an
me suscipere voluisti. Audiens itaq̄ suam irrideri licinius insanā
iussit eum nudū virgis cedi. Cūq̄ percuteret̄ ait: Dñe respice in me
ꝛ miserere mei iam senis. Et facta est vox ad eum dicēs Noli time
re famule meus: quia tecū sum. Statim autē aruerunt manus car
nificū. Leonilla vō vxor licinij dixit: monita a spūscō: adhuc tū pe

gina. Nonne antea dixe meus dixisti q pater istius senis fuit auūculus. Cur tā ferreū habes pectꝰ: vt cōsobrinū tuū iubeas tā pessime flagellari. Ille vo ira accēsus dixit ad eā. Et tu maga affecta es. Per salutē deoꝝ qꝛ easdē penas sustinebis. Cū ergo traheret dixit. Serue dei adiuua me si potes: ⁊ ego credā in deū tuū. Sanctus thaurinus dixit. Noli timere nihil mali sustinebis.

¶ Qualiter Idē sanctus illius suscitauit. C. LXXVII.

Um hec agerent̄ nūcius venit dicēs mortuū esse filiū eius ⁊ vnū armigerū eius. Uenationem eni exercētes circa castellū alerci: veloci cursu precipitati interierāt. Qđ audiēs licinius omnisq̄ exercitus eius: nimia astrictus angustia iussit laxari vxorē. Que veniēs cecidit ad pedes licinij dicēs. Precor dixe vt credamus deū thaurini ⁊ reuiuiscat filius noster. Et licinius iussit eū sibi p̄sentari dicēs ad illū. Canicies veteranosa: potes mihi p tuas artes magicas resuscitare filiū meū. Audierat enim vnum mortuū iam ab eo resuscitatum. Thaurinus dixit. Deus meus dixit. Omnia possibilia sunt credenti. Tu ergo tātum fidem habe: ⁊ mox recipies filium tuum. Ubi vero in fide verbis est confirmatus beatus thaurinus dixit omnes ad ciuitatem. Et intrantes ecclesiam sancte dei genitricis: prostrauerunt se ad orationē. Deinde surgentes venerunt ad corpora defunctoꝝ. Eleuans autē sanctus ad celū oculos orauit: ⁊ puerū a morte reuocauit. Qui quasi a somno surgens a facie sua sanguinē excussit. Et procidēs ad pedes eius: petijt sibi dari baptismū vt sibi ab angelo fuerat imperatū. Surgens autē a fonte: ait ad patrē. Heu pater nescis q̄ miseram vitam ducimus: quantasq̄ pro hac nostri similes sustinent penas: ⁊ quāta gloria est his qui diligunt ⁊ seruiūt illi deo: quē colit vir iste consobrinus noster. Uidi eū inter angeloꝝ choros esse ⁊ pro nobis deprecari. Cūq̄ hec ⁊ alia his similia de vita eterna p̄dicaret: liciniꝰ ⁊ vxor eius oēsq̄ optimates p̄cidētes ad pedes eius: postulauerūt sibi dari sacrū baptismatis donū. Et baptizati sunt in illa die mille. cc. viri. Marinus aūt prostrauit se ad pedes eius ⁊ dixit. Uir dei altissimi resuscita armigerum meum: ne remaneat in penis in quibus reliqui eū. Quod cū fecisset vir sanctus paschasius surgēs ait ad eū. Magnas sustinebā penas vir sancte quādo nuncius venit ab altissimo deferens in mandatis me ad te reduci. Et ait ad seniorē suum marinū. In die. viij. cū albas deposueris mādat tibi ille qui me huc adduxit vt redeas ad illū. Qui mox leui febre corripitur: ⁊ secundū m[illegible] mortuus est.

¶ Qualiter Eidē [illegible] revelatꝰ ē obitus p̄prius. C. LXXVIII.

Nterea dū hec agerentur ⁊ omnis plebs esset ouans zabulus inimicus veritatis iterū vastissimū orientalē cōtra gallos concitauit hostē. Cū vero certius comparerunt galli se casuros nec vllo modo quiuissent resistere: omnes vnanimes ad viri dei confugerunt auxiliū. Uir aūt domini triduanū illico indixit ieiuniū: quo peracto dixit ad eū angelus domini. Gratias age creatori tuo: quia animas tantū modo impetrasti. Locus vero iste desertus erit p longū tēpus: s[illegible]iterum in melius restaurabitur. Tu vero octauo die recipiens coronā a domino laboris tui. Mane autem facto conuocato in ecclesia populo: annunciauit illis quid sibi ostendere dominus dignatus esset. Audiens autem populus valde perterritus est: sed vir dei blande cōsolatus est eos. Nolite inquit diffidere: properate romam ⁊ nunciate beato sixto pape diē exitus mei si adhuc non fuerit martyrio coronatus. Ego autem deo datus filius eius iam edideram vnū libellum de sanctis ⁊ bonis operibus eius ⁊ de libris quos exposuerat. Longū aūt ē narrare quō matrē suā ibidē sepeliuit honorifice: quō etiā licinius simul cū vxore sua p noie christi glorie coronā sunt adepti ⁊ quō accepta benedictione sixti apostolici remeauit ad p̄priā. Que omnia in libello superius memorato inueniuntur.

¶ De Prophetia eius ⁊ exitū ⁊ exequijs. C. LXXIX.

T aūt aduenit dies dñica: affuit omnis populus in ecclesia secundū ꝯsuetudinē. Uir aūt domini post expleta missarum solennia ait ad omnem populū: Fratres quinta die oēs huc ꝯgregamini. Prima igit̄ luce q̄nta feria affuimus in ecclesia oēs. Interea exortus ē luctꝰ intolerabilis de discessu patris. Ipse vero inchoato officio ⁊ ex more pacto: ꝯsolatus est vehemēter populū ⁊ predixit eis multa vētura q̄ postea p̄bauimus. Et post multa predicatiōis verba residēs in sede episcopali benedixit nobis dicēs. Abite filioli mei in pace. Dominꝰ autē erit vobiscū. Nos p̄spiciētes ad eum vidimus subito circa altare innumerabilē multitudinē hominū candidatoꝝ. Et audita est vox dicentiū ab omnibus nobis. Ueni nobiscū sancte dei thaurine qui multas pro dei amore sustinuisti passiōes ⁊ intra in gaudiū domini tui. Mox autem vt facta est vox nebula impleuit domum tam densa: vt nullus ibidē potuisset compem suū asp[illegible]. Transacto vo quasi vnius hore spacio recessit odorifera nebula: ⁊ apparuit sedens in sede ep̄ali quasi orās extensas manꝰ oculosq̄ versos h̄ns in celū. Facta aūt questione in populo quo in loco sepeliret̄ ne ab hostibꝰ potuisset inueniri. deprecati sūt dñm vt dignaret̄ eis ostēdere quid facerēt de sanctissimi viri corpe. Moxq̄ apparuit eis vir honorabilꝰ vultu. cādidus velut nix. dicēs ad illos. Fratres sumite corpꝰ patris vestri: ⁊ me p̄euntē sequamini. Cōfidentes ergo de visione nihil hesitantes sumpsimꝰ corpus ⁊ exiuimꝰ p portā occidētalē sequētes vir vsq̄ ad tertiā partē miliaris eiusdē occidētis ⁊ ibidē vir ille ilico substitit ⁊ ait. Depōite corpꝰ fratres. Deīde facta fossa posuimꝰ mausoleū ⁊ intus corpꝰ sanctū. Factusq̄ est fletus ⁊ luctus q̄si p̄tingēs vsq̄ ad celū. Tunc erexit se q̄si viuꝰ de fossa ⁊ ait ad nos. Filioli mei q̄d hic facitis. Nolite timē. Istū virū audite: ⁊ inclinato capite siluit. Nobis aūt aspiciētibus ad virū qui nobiscū stabat q̄d vellet dicere ait. Fratres vos timetis patrē vestrū a vobis auferri ab hostibus. Nō aūt erit hoc. Ego nāq̄ fui custos illiꝰ in vita. eroq̄ custos illius in morte ⁊ eiꝰ memoria multa erit in seculo. Nūc aūt ciuitas quidē ista subuertet̄: sed nullus vestrū peribit. Et postq̄ oīa ꝯsummauimꝰ sepulture ornamēta. ait ad nos vir ille vt credimꝰ angelus eiꝰ. Recedite velociter ne inuoluamini ab hostibꝰ. Per longa aūt tp̄a icognitus erit iste locus. postea nusq̄ cōparuit. Nos itaq̄ accepta benedictiōe angelica timore gentiū iam appropinquātiū aufugimꝰ. Et ego deo datus filiolus eius breuiter ista p[illegible]. mediolanis ꝯsistens sene detentus. Huiꝰ natale celebrat̄. iij. idus augusti.

¶ De Passione sancte serapie virginis. C. LXXX.

X gestis eius. Sub adriano passa est rome beata v̄go. serapia antiochena genere. iudice bellilio. Cū eni in domo sabine preclarissime femine in vrbe cōmaneret. rapta ab officiali p̄sidis exhibita ē in ꝯspectu eiꝰ. Qui dixit ei. Sacrifica dijs īmortalibꝰ q̄bꝰ sacrificāt dñi īpatores Illa risit. Deū oiporētē colo q̄ fecit oīa. Nā quos iubes adorare non sūt dij sed demonia. ⁊ ideo nō licet mihi adorare ea: qꝛ christiana sum. Cūq̄ p̄seuerātissime fidē veritatis p̄sequeret̄. iussit eam p̄ses duobꝰ iuuenibꝰ lasciuis tradi: vt ei nocturno furto insultarēt. A quibꝰ p̄ducta in cubiculū valde obscurissimū cū vellent eam tangē. subito terremotꝰ factus est magnꝰ: ceciderūtq̄ in terrā exanimes mēbris oībus resoluti. Diluculo aūt cū venissent a p̄side missi qui requirerēt seu de iuuenibus seu de virgine. Ingressi inuenerūt sanctā dei orantē. iuuenes vo impudicos velut mortuos terre p̄stratos. Itaq̄ ad rei factū cōplurimi ꝯcurrerent. iterū p̄ses iussit p̄ tribunali eā sibi adduci. Et imꝑante p̄side deportati sunt eidem iuuenes ⁊ positi ante ꝯspectū p̄sidis. Ad quos beata v̄go facta oratiōe accedēs. tetigit illos dicens. In noīe dñi mei ihu christi. erigite vos in statu vestro. Ad cuiꝰ vocē mox illi steterūt super pedes suos: quos p̄ses interrogauit. quid faciēdo hec mulier dementes vos fecit ⁊ resolutos. Ingressus est inquit iuuenis quidā decorꝰ nimieq̄ magnitudinis qui totꝰ splendebat sicut sol. stansq̄ īter nos: ⁊ puellā hanc tremore ⁊ defectione nos claritate sua cōcussit. Preses aūt ad beatā serapiā ꝯuersus. sacrifica dijs inquit ne morte plectaris Cui virgo. Non faciā voluntatē patris tui sathane qꝛ christiana sū. Tunc preses iussit lampades ardētes laterībꝰ eiꝰ apponi. Statimq̄ qui eas tenebāt cōuersi sunt retrorsum. Cūq̄ iterū suasa a p̄side nollet sacrificare fustibꝰ cedit̄. Et ecce subito terremotus factus est magnus: ⁊ excussa de fuste de quo cedebat̄ v̄go dei assula exilijt in oculum p̄sidis: quē post dolorē luscū fecit. Et iratꝰ dictauit sniam. Serapiam impalis p̄cepta contēnentē ⁊ in tantis maleficijs dep̄hensam. gladio percuti iubemus. Passa est aūt. iiij. kal. augusti sepulcaq̄ in monumento illustris martyris sabine p̄ridie. kal. augusti. cōpositum ⁊ ornatū est venerabile sarcophagū ambaꝝ: ⁊ locus oratiōis dedicatus. iij. non. septēbris. quādo ⁊ memoria passionis eiꝰ celebrad̄ agit̄

¶ Passio sancte sabine. C. LXXXI.

X gestis eius. Ipsa nāq̄ illustrissima femina sabina colligēs reliquias sācte v̄gis christi serapie ⁊ ex more celebrat̄ exequijs in monumēto suo reposuit qđ ipsa sibi [illegible] summo studio ⁊ ornatu fecerat. Et nō cessabat ex eo die facere multas elemosynas p̄manens in fide q̄ ei tradiderat sancta serapia. Studebat quotidie visitare infirmos ⁊ in carceribꝰ reclusos prestās eis necessaria. Ueniente igit̄ prefecto helpidio rapidissimo cane. indicatū est ei de illa. Quā sibi exhibitā in pretorio interrogauit dicēs. Tu es sabina vxor quondam valentini illustrissime memorie: ⁊ filia herodis. Sabina respondit. Ego sum. Prefectus dixit. Quare obita es tu: ⁊ socia/

sti te christianis: quorum vita mors est: et non adorare magis deos: et honorare quos adorant domini et augusti nostri. Sabina respondit. Ego gratias ago domino ihesu christo qui me peccatricē per sanctam famulam suam serapiā de multis sordibus et potestate demonum liberare dignatus est: vt amplius non errarem sicut et vos video errare adorādo demones. Prefectus dixit. Ut tu dicis ergo nō sunt nos: sed et domini augusti nostri demōes adorant et nō deos. Sabina respondit. Utinam deum adoraretis qui fecit omnia: cuius nutu cuncta reguntur visibilia et inuisibilia: et non stulta aut insensata simulacra demonum adoraretis: quia cū ipsis pariter in gehēna ignis arsuri eritis: vos et imperatores vestri. Prefectus dixit. Per deos omnes si non sacrificaueris: non elongabo te capitalem sententiam subire: sed mox te faciam gladio vita priuari. Sabina respondit. Non sacrificabo diabolo insane demonijs tuis: quia christiana sum: et christum habeo deum: et ipsius sum ancilla et cultrix: et illi soli me oportet sacrificare. Tunc diaboli minister prefectus protulit in eam sententiam dicens. Sabinam dijs inobedientem: dominos quoque et augustos nostros blasphemantem gladio percuti decreuimus: atque omnes facultates eius publicis titulis presignari. Amputato igitur capite christiani corpus eius sepelierunt cum sancta serapia. Passa est autem. iiij. kl. septē.

Passio Sancti eustachij. C. LXXXII.

Ex gestis eius. Sub adriano quoque passus est sanctus eustachius de quo supra diximus. Huic enim reuertēti de prelio contra barbaros vbi miserat eū traianus: occurrit adrianus q traiano interim defuncto in imperio successerat et pro victoria festiuitatē celebrauit. Et interrogās quomodo in prelio viriliter gesserit et de agnitiōe vxoris et filiorum eius plurius extēdit sermonē. Altera die perrexit in tēplum idolorum oblaturus. Intrāte vero imperatore in tēplū appollinis nō cū illo est ingressus eustachius: sed retrocedēs foris stetit. Imperator vero cōuocās eū interrogabat: quare nō sacrificauerit dijs propter victoriā: et victimas obtulerit eis: maxime propter vxoris inuētionē et filiorum. Qui dixit ad imperatorē. Ego supplico chrō dn̄o meo et offero incessanter ei preces q misertus est humilitati mee et restituit mihi vxorē et filios. Aliū vero deū neque scio neque colo: nisi deū celestē q facit mirabilia. Tūc ira repletus imperator iussit ei solui cingulū: et velut transgressorē astare pariter cū vxore et filijs: et sic faciebat contra eū questionē. Cōsiderās igitur imperator inmobilitatē eius et in chrō fidē nō mutari: iussit eū cū vxore et filijs introduci in harenā: et dimitti eis leones. Accurrēs autē leo et stans prope sanctos: submittēs caput et quasi adorans recessit: et cepit egredi de arena. Quo vidēs imperator iussit bouē ereū incendi et ibi sanctū introduci. Introducti vero in machinam supplicauerunt carnificibus vt darent eis orandi spacium. Et extendētes manus suas orauerūt ad dn̄m vt eos in igne illo vitā finire iuberet: dēsque sui memores et eorum suffragiū inuocātes a periculis et peccatis liberaret. Et hoc illis dicentibus vox de celo venit dicens. Ita erit vobis sicut supplicastis: quia per bonā vitā certastis. Tūc sancti alacriter seipsos tradiderūt igni: statimque diuinatio ignis cōpressa est: et laudātes deū reddiderūt aīas suas cū pace. Tertia vero die corā imperatore extracti de boue: ita penitus incorrupti inuēti sūt: quod nec capillos eorū vapores incendij cōtigerunt.

Passio Sanctorum faustini et iobite et calocerij. C. LXXXIII.

Ex gestis eorum. Sub eodē passi sunt in italia ciuitate brixiana faustinus et iobita: quorum passio celebratur. xv. kl. martij. Et primo quidem diuersa genera bestiarum ferocissimarum contra eos dimissarū non leserunt eos: sed potius in mansuetudinem versa pedibus eorū se prostrauerūt: ita vt videntes clamarent populi. Magnus est deus celorū. Et crediderunt plusque tria milia. In medio quoque flamme positi deū benedixerunt et penitus illesi permanserūt. Deinde excoriari iussi sunt. Sed ministri iussa satagentes implere nequiuerūt. Post hoc precepit iudex eorū brachia cōstringi et in altū suspensos vehemēter torqueri. Ministri iussa impleuerūt. Alij etiā plūbū super eos solutū ferebāt. Sed martyres deo cōfortante nihil ex his sentiebāt. In eculeo quoque suspēsi sunt: et lampades accēse q lateribus eorum apponi videbantur extincte sūt. Tādē extra vrbē ducti sūt et ibi decollati. Passus ē autē cū eis beatus calocerius. iiij. kl. aprilis. Qui ingressus ante adrianū vidit eculeos vacuos et ministros torqueri. Clamauitque corā oībus. Uere magnus est deus christianorum.

De Sancta sophia et tribus filiabus eius. C. LXXXIIII.

Ex gestis eius. Eo quoque tempore mulier quedā nomine sophia cū tribus filiabus suis veniēs romā: exēplo sue religiōis et sobrietatis multas ac nobiles feminas conuertit ad fidē. Et adherentes ei a viris suis et sumptuosis cōuiuijs abstinebāt. Unde indignatus quidā pater virginis antiochus suggessit adriano dicens. Mulier quedam cum filiabus suis ingressa hanc ciuitatē separauit a nobis matrimonia nostra. Docet enim colendū vnum deū et christū filiū eius: nec aliter in christi cultu quenque posse proficere: nisi et cōiugio et delicijs abstineret. Propterea denique vxores nostre herentes illis: iam nec ad cōuiuium nec ad cibū nobis cōueniūt. Tunc imperator adrianus iussit euocari per prefectorē mulierē et filias eius: et introduci in palaciū. Erant enim puelle speciose valde et in diuinis scripturis erudite. Ingressure quoque palaciū pectus ac frontē christi signaculo munierūt. Et cū vidisset adrianus stupēs ad pulchritudinē earum nihil loqui poterat. Post paululū aduocās primitus matrē interrogauit nomē. Illa respondit. Quō primū et nobile est christiana mihi nomē est. secundum autem vero vocor sophia. nobilissima de genere primo et eminēti existens in hac: et veni romā cū filiabus vt eas offerrē in munere christo. Tūc adrianus iussit eā custodiri interim cū filiabus suis in domo paladij senatoris. Morātibus autē eis in illa custodia. hortabatur mater filias ad contemptū vite presētis: et ad tolerātiā passionū pro christo. Tribus itaque diebus in domo paladij exactis. iussit imperator adduci eas matre subsequēte. Quibus ait. O infantule miseremini etatis vestre et senectutis matris. Sacrificate dn̄atoribus vrbis et adopto vos in filias sub testimonio sacri senatus et militaris exercitus. Si vero audire cōtempseritis meque et deos me nec etati parciturū: nec generi: nec decori: sed diuersis vos tormētis excruciatas cōsumā: et mēbra vestra particulatim incisa canibus in escā proiciā. Ad hec beate adolescētule quasi ex vno ore dixerunt. Nobis imperator nec promissiōes tue cordi sunt: nec cōminatiōes terrori. Nos habemus patrē qui nos adoptauit ad eternā hereditatem cuius etiā cōminatiōes timemus: quia eterna in illo tormēta sunt. De cetero si qua supplicia hēre te estimas q fidē nostram valeāt vincere adhibe et cognosces christianorum vires tuis cruciatibus fortiores. Itaque impletus adrianus aduocauit matrē earum et dixit. secundum ordinē etatis edicito noīa puellarum. Que ridens ait. Prima dicitur fides. annorum vero est xij. Secūda spes que est annorum. x. Tertia charitas. annorum. ix.

De Passione earundem. C. LXXXV.

Tunc imperator aduocās fidē dixit ad eā. Intuere filia magne et sacre diāe. Aspice q̄ pulchra sit vide quāto decore dn̄a nostra subsistat. Sācta vero fides risit. O insipientia cecitatis humane. derelinquere deū qui oīa ex nihilo vbo suo fecit: et adorare ligna et lapides arte hominum et sculptura decoratos. Audiens hos sermones adrianus iussit eam expoliari et virgis cedi. donec se polliceretur diane sacrificaturā. Duodecim itaque centurionibus in corpe puelle mutatis nullus tactus plage apparebat in corpe eius. Iterum iussit ferro inscidi mamillas eius. De loco autem inscisure pro sanguine lac fluebat. Tunc sancta ipsa ad regem. Hec sunt inquit tote mine tue. Jussit iterū imperator imponi eam super craticulā et assari. At illa requiescebat super eam quasi nauis in tranquillo mari. Jussitque illam transferri: et in sartagine impleta pice, et cera, et bitumine in ea feruentibus. Cumque nec hoc tormento lesa fuisset: adrianus repletus ira quod in nullo potuerit suaderi virgini vt imolaret. iussit eam gladio percuti. Exinde aduocans sequentem blandiebatur ei dicens. Filia acquiesce mihi quasi patri et sacrifica sacre diane: vt subtraharis ab imminenti pena. Sācta autē puella respondit. Scito imperator quia nihil proficies inanibus verbis. Jussit ergo eam expoliari et tundi neruis taureis: et cū decem fuissent in eius carnem mutati centuriones: nō potuit a sancta martyre habere dn̄sum. Et cōuersa ad imperatorē dicebat. Tyrāne inimice pietatis: si quid adhuc habes tormentorum adhibe: vt experimento agnoscas in me dei esse vtutē. Iratus adrianus precepit eā viuā incendi. Cumque ingrederetur in fornacē. statim flāma extincta est. Ipsa vero ibi posita cepit cū gaudio laudare deū. Audiens vocē orantis et cantantis adrianus iussit eam educi de fornace et suspensam torqueri. Cumque torqueretur de membris eius odor suauissimus exibat: et hilari vultu dicebat. Tyranne non sentio penam adiuuante dn̄o meo ihesu christo. Tyrānus vero verbis eius acrius inflāmatus imperauit afferri vas eneū: et mitti in illud picē et adipē et ceram et resinā. Et factum est ita. Cumque feruente eneo vase ministri leuarent puellam vt eam ibidem mergerent: resolutum est vas eneum et liquor feruens excussus incēdio crusit omnes artifices vsque ad ossa. Adrianus nec tāto miraculo mitigatus iussit eam decollari. Post hoc euocans tertiā. i. charitatem auditis eius sermonibus magis accensus iussit eam suspendi: et per noua quedam argimenta torqueri ac flagellari deinde in ignem mitti. At illa ingressa incendium signauit se in noīe christi. Et cū intrasset: erupit subito flāma de camino et percussit grandē turbā virorum. Sancta virgo vero

ambulabat in igne glorificans et laudans deum. Adrianus stupefa/
ctus erubuit: et precepit eā de fornace educi p pretores. Qui cū proxi
massent ori fornacis tres cū ea viderūt deambulātes. Quorū tñ aspe
ctus sole splēdidior erat. Et territi ad visionē ceciderūt in faciē. Inde
recuperato spū surgētes: dūlr prec rogabāt vginē vt egrederet. Que e/
gressa venit cū pretorib⁹ ad ipatorē. Et vt eā vidit ilico iussit occidi.
Sācta vo sophia mater puellaꝝ collegit corpa: et odiēs ea aromati/
bus iposuit vehiculo et portauit ad .xviij. miliariū ab vrbe roma ibi/
qꝫ sepeliuit: et cū turbis xpiantib⁹ se piecisset in oratione supra sepul/
chra filiaꝝ et cū lachrymis diceret Hec accipite me ad vos velut sopo
re vsa quieuit in pace. Ille q̄ mulieres q̄ cū ea venerāt sepelierūt eā
in loco iuxta filias. Tirānus aūt egritudine correptus ē. Nā ei⁹ ocu/
li excecati sunt carnes reliquefacte De ore quoqꝫ eius plenitudo pu/
tredinis cū vermib⁹ decidebat. Ad vltimū in extremis positus voce
magna dixit. Dñe de⁹ triū virginū et eaꝝ matris velocius animā meā
educ de corpe. Scio enī qꝫ pp̄ter illas oīa mala hec venerūt sup me.
Et hec cū dixisset in magno eiulatu exclamans crepuit et dispersa vi/
scera eius vix potuerunt colligi et sepeliri. Passe sunt aūt sancte dei
virgines rome sub hadriano pcedente kl' augusti.

De Quadā sancta maria virgine. C. LXXXVI.

Ector. Adrianus imperator legit antoninū sibi adop/
tasse in filiū: q̄ etiā postea eidem successit in
imperiū. Itaqꝫ sub adriano et antonino legit passa fuisse
beata maria virgo. Ex gestis ei⁹. Hec ancilla q̄dā tertul/
li principalis erat sz nobilitatē dñi mētis benignitate vincebat et chro/
sto pdebat ingenuā. Natalē itaqꝫ filij celebrante tertulloxoꝝ ipsius va/
riisqꝫ simulacris hostias imolaret: maria incūbebat ieiuniis: et sociā
suā ne pderet dñe occulta simulatiōe fallebat. Diu tñ isidiāte ōserua/
ta latere nō potuit: pdita mox vocat a dñā: diciturqꝫ ei. Que ē cau/
sa ieiunij tan occasio ista tristitie est: qꝫ iratū tibi nup diz pbonescis.
Rñdit maria. Nunqd nouū aliqd nūc vsurpo. Semp mihi sunt hec
obseruata ieiunia. Christiana sum: christiano nascor ex genere: here
ditarius est mihi iste cultus dñi. Tūc impante dña vt sibi aliqd bau/
riret illa noluit. Et dña indignata ei verbera grauia et penā etiā mor/
tis si repugnaret itētauit. Sz dū altercatio ista vboꝝ eēt cogēte dñe
et repugnāte ancille: pedē a foris referens tertullus ingredit: qui ab
vxore rebus omnib⁹ indfitis: inauditā statim flagellari precepit an/
cillā: et afflictā diutino verbere detrudi in carcerē: administrato mo/
dico et vili cibo quo nō satiaret famen: sz deficiētis quotidie anime
pars extrema seruaret. Sz deuota mens p christo hec qꝫ hoc dolore
nō potuit: quin etiā quotidianis orationibus incūbebat vt facultas
esset maior tolerādi. Emersis vo .xix. dieb⁹ presidi nunciat tertullū
principalē illius ciuitatis occultare in domo sua christiane religionis
ancillā: qd imperatorꝫ precepta pibebant. Stetit itaqꝫ adducta tandē
et quāuis ōtra iudicē oculos tenderet: animū tñ habebat ad dñm. Cla/
mor vndiqꝫ ppli frenētis attollit dicentis: vius duro cremet icēdio
Illa vero intrepida: quippe que dei sui nosset auxiliū: celū intuens
clamauit ad dñm. Ait preses. Sacrifica si effugere tormēta festinas
Respondit maria. Supplicia que minaris nec longi tēporis nec gra/
uis doloris sunt. Queso ergo ne deseras que moliris: chrm habeo
ideo nihil timeo. Tūc iussu presidis applicata tormentis: miseratio/
nē populi tantā adepta est: vt lachryme quoqꝫ a circūstantibus fun/
derent. Nec mora: clamore summo venia virgini postulat. Sed cru/
delitas iudicis accelerare tormēta mandauit. Et ecce scda vox popu/
li iudiciū psidis castigātis emergit. Vociferatio nāqꝫ vna pene erat
totius corone: iniuste lacerari virginē crudelitate iudicis: non culpa
peccantis: agi ōtra leges oīa: nec equitatis iura seruari. Stupēs ve/
ro preses et sono tanti clamoris adictus: quippe preter humanā vo/
cē ipsa etiā putasset tecta corruere: mox mariā relaxari precepit. Tūc
seruari eā sub custodia libera preses iubet. Maria vero signo domi/
ni se muniuit: et leuatis ad celū oculis post relictū tribunal orauit ad
dñm. Videtqꝫ acie angelorū et multitudinē sanctoꝝ atqꝫ filiū dei se
dentē ad dexterā patris. Tunc tanta subito gratulatiōe perfusa est:
vt iam se paradisum ingressam putaret.

De Petra q̄ se aperiēs refugiū ei prebuit. C. LXXXVII.

Illi vero qui eā fugiētē psequebant subito stu/
puere virtute: sed vbi illa se circūdatā
a psequētib⁹ vidit: lachrymās clamauit ad dñm. Ne per/
mittas inqt dñe tradi ancillā tuā: et lacerari manibus im/
piorū: sed ostende misericordiā tuā. Cito exaudi ancillā tuā. Exaudi
dñe rex celestis: Et dū ita orauit: petra que ante oculos eius iacebat
dño iubēte patefacta rimā profugij qua virgo susciperet ostendit: et
ad instar dulcissime nutricis vel chare matris: motu quodā anxiam
amplexans se prebuit. Moxqꝫ suscepta virgine latera ante apte cō/
clusit. Hoc cum carnifices peruiderent omnia loca petre illius pscru/
tati sunt sicubi erepta subito preda ex oculis latitaret. ibi adherētes
exuuiarum reliquias et affixo saxo vestiū frusta deprehēdūt atqꝫ in/
credibili stupore confusi presidi gesta cōmemorant. Ille vo partim
ira partim admiratiōe cōmotus. iussit philocomo principali verone/
sium ciuitatis: vt ad predictū locum festinus accedat et ad eruendū
lapidem innumerosam secū multitudinē ducat. statim preconis voce
populus cōgregat. Qui vbi primū ad pdictū locū cum eo cui summa
huius opis fuerat assignata puenit: mox iniicere manū lapidi tenta/
uerunt statim ab oriente fulgor nimij splēdoris exortus est. Nec mo/
ra sonitruū et fragor quidam vt putarent cūcta corruere statim ter/
ra concussa est: et nutātia oīuꝫ corruere vestigia. Ecce aūt duo equi/
tes magnō fulgore radiantes a celesti sede venientes terras volatu
nimio petūt. quoꝝ selle frena et omnis ornatus ad instar lampadaꝝ
celesti igne rutilabant. Hec cum omnis illa que cōuenerat multitu/
do conspiceret. ita timore causa pritis virtutis expauit: vt fugiente
sensu pariter atqꝫ anima in eternā mortem oculi clauderent. Cete/
ri vero qui euaserāt ad pphana templi simulacra fugiētes. cū ad sce/
lesta ingrederentur altaria. in ipsa perfugij sui sede ceciderunt. Nec
dracorum ad ipsam templi ianuā spūm fudit. Vbi vo templum omne
repletum est: missus e celo ignis et populū exussit et templum. Mul/
tiphariis itaqꝫ mortis. iā a percussis q̄ ab incensis numerus fuit duo
milia septingenti. Pauci vo qui euaserant ciuitatem petentes. ma/
gnis per omne iter vocib⁹ cōclamabāt. Magn⁹ deus marie. magn⁹
de⁹ christianoꝝ. Et crediderūt pterriti eo timore tria milia ferme etc.

De Lonuersione nouē milia militū. C. LXXXVIII.

Ex gestis eorum. Praeterea sub adria/
no et antonino passi
sunt vna die nouē milia martyrū: quoꝝ gesta videt ana/
stasius aplice sedis bibliothecari⁹ de greco trāstulisse in
latinū eloquiū. Igit pfati imperatores audito qꝫ gadareni et eufraten/
ses rebellare cepissent. irati ōtra hostes castrametati sūt. hūtes in exerci/
tu suo. sūt. et septē milia militū robustoꝝ. i. sedeci milia. Simulachra
quoqꝫ iouis et appollinis. qbus adipisci se posse victoriā ōfitebāt: sz
cū cernerent hostiū multitudinē p maximā (erāt enī centena milia) ti/
more pculsi cū septē milia militib⁹ iā fugaꝝ arripiūt. Tūc primiceri/
us noīe achacius et heliades dux ōuersi ad .ix. milia dixerūt. Venite
et sacrificem⁹ dijs nostris. vt p eos de hostib⁹ nrīs triūphem⁹. Quib⁹
hedū vnū sacrificantib⁹ abūdātiori formidine ōsternati sūt ita vt im/
petū fuge arriperēt. Tūc angelus dñi in specie adolescentis ail faciēs
eoꝝ accurrit et dixit eis. Cur sacrificātes dijs vos pauor inuasit et fugē
cōpulit. Credite ihesū xpm dei filiū imortalē regē et ipse pugnabit
p vobis. Cum hec et alia dixisset. inito cōsilio vt rationē adolescen/
tis pbarent. oēs exclamauerunt dicētes. In te dñe ihesu credimus.
et ea que nobis iste iuuenis reserauit. in tuo noīe nos facturos eē p/
mittimus. Tūc hostes impetū faciētes angelo suis auxiliū ferēte cū
eis ceciderūt. multiqꝫ in lacu primo perierūt. alij vero pcipicio inte/
rierunt. Angelus aūt dñi deduxit sanctos in verticē montis ararath
qui distat ab alexandria quasi stadijs quingentis gloriantes in potē/
tia dei. Sedente angelo in medio eorum aperti sunt celi et descende/
runt inter ipsos septem angeli. docentes eos atqꝫ dicētes. Beati estis
qui credidistis deo viuenti. Post tertium diem queremini: et in con/
spectu regum deducemini. ne timeatis eos: qꝫ deus vobiscum est.
His dictis ab oculis eoꝝ ablati sunt. At illi timore correpti. pecca/
ta voce sua ōfitebant. Post tres dies missi quidā ab imperatoribus
ad perquirendū eos: puenerunt ad montē in quo erāt. Et audientes
eos glorificare deum agnouerunt qꝫ christiani essent. Qd cū impe/
ratoribus renūciassent. illi nimio dolore cōsternati. sup capita sua cine/
rem imposuerunt. Et quinqꝫ dieb⁹ lugentes. a cibo et potu abstinue/
runt. Post scripserunt epistolas quinqꝫ regibus. s. sapori. maximo.
adriano. tyberiano. et alij maximo: vt ad se venirent et quid super hu/
iusmodi hoīb⁹ agēdū esset secū p tractarēt. Tūc illi cōgregātes exer/
citū magnū venerūt et primo quidē idolis victimas imolauerūt post
h reficientes corpa nouos christi milites pquirere satagebāt. Missi
itaqꝫ quidā montis verticē cōscēderūt in quo sancti deū colebāt ex/
orātes. Quos vbi illos veniētes ad se cōspexerūt. achacius dixit ce/
teris vt surgerēt: et ōtra diaboli exercitū oratiōi opā darēt. Illis itaqꝫ
ceruices inclinātib⁹ et poplice flexo deū orātib⁹ eiqꝫ laudes et gratias
referētib⁹: vox e celo elapsa est dicēs. Audiui q̄ petistis. Ne pauea/
tis eos q̄ occidūt corp⁹. Ego enī dñs vobiscū sum ōfortās vos. Hec
audiētes gauisi sūt in dño. Ad quos accedētes milites regū dixerūt
Miserūt nos reges et imperatores ad vos: vt veniatis ad eos. Tunc
oēs de monte descendētes in cōspectu regū steterūt spem integram
hūtes in christo dño. Videtes autē eos reges lachrymati sunt.

¶ Passio'eorũ cũ decimo millenario. C. LXXXIX.

Adrianus vero causam vel modum quo derelinquẽtes deos in crucifixũ credidissent iterrogauit. Et beatus achacius ex ordine rẽ enarrauit. Tũc adrianus furibundus ait. Quia vos oẽs christo credistis: procul dubio penã illius sustinebitis. At illis minas ei⁹ ptẽnentib⁹ iussit eos lapidib⁹ obrui. Qui cũ lapidarent: lapides in facies lapidãtiũ vertebant. Post h' impator iussit eos flagellari. Qui cũ cederent dixit q̃dã eo℞ noie draconarius germanus achacij ꝛ. beliades. Orate ꝓ nobis viri sancti qꝛ gratia sunt tormẽta q̃ patimur. Cui dixit achacius. Perseuerate frẽs in hac ↄfessiõe: qꝛ q̃ ꝑseuerauerit saluus erit. Cũq; orassent fact⁹ ẽ terremot⁹: ꝛ mox arefacte sunt man⁹ flagellãtiũ. Erat aũt ibidẽ in exercitu regis maximi magister quidã militũ noie theodorus hñs sub se mille milites: q̃ hui⁹ miraculi stupore ꝑcussus exclamauit. Dñe deus celi ꝛ terre: q̃ ope℞ misericordie tue .ix. militib⁹ cõtulisti: dignare nos cõnumerare peccatores cũ sanctis martyrib⁹ tuis. Hec dicẽs ꝛ vocẽ in signũ subtollẽs cũ suis mille ad sanctos dei se trãstulit: Sicq; de⁹ oĩpotẽs: palmitũ decẽmiliũ numero cõpleuit vineã suã. Maxim⁹ itaq; dixit. O īperatorem quãtã ꝓ vobis patior iniurias. Cui adrianus ait. Patiẽter ferre te oportet o rex. Qui enĩ exercitũ meũ abstulit: ꝛ tuũ ademit. Maximus autẽ conuersus ad sanctos ait. Audite me decẽmilia viri. Doceo vos vt sacrificetis ꝛ irã meã effugiatis ne male pereatis. Cui dixit achacius. Furor tuus licet nos premat aduersus ceruicẽ taurinã. Deũ habentes viuũ nil tui curamus. Tunc maximus furens iussit multitudinẽ clauorũ trigonorũ acutissimo℞ fieri ꝛ spargi per stadia .xx. vt exercitus dei super eos nudis plantis incederet. At angeli a deo missi ante eos incedebant concernantes clauos in tumulũ vnũ: ne in pedibus eorũ infigerentur. Maximo vero iubente vt ad instar christi paterentur: ministri acutissimis calamis eorũ latera aperuerunt: ꝛ in capitibus singulorũ coronas spineas posuerũt. Tandẽ hac data sententia in monte ararath crucifixi sunt. Tunc sanctus eliades primicerio achacio dixit: vt exponeret crucifixis de fide aliquid. Qui cum fidẽ sancte trinitatis ꝛ verbi incarnati exposuisset: hora septima diei terra mota est: ꝛ petre scisse sunt: ꝛ sancti pro his qui memoriã passionis eorũ cũ ieiunio ꝛ silentio celebrarent orationẽ fuderunt. Et respondentibus omnibus amen vox de celo facta est dicens orationẽ eorũ esse exauditã. Igitur circa horã nonã anime sanctorũ ad celi palacia translate sunt ꝛ aperti sunt celi ꝛ lumen emicuit tunc supra corpora sancta. Mox etenĩ dominus premisso lumine celi affuit in terris stipatus rite choreis: sanctorũ medio prestans in vertice montis Letantur sancti tanto solamine septi. Rursus mons fremuit cõcussus funditus omnis. Et stipiti fixa mox membra soluunt. Manib⁹ angelicis sumunt terra sepulchra. Et cũcti ꝓprijs cõdũt mõte locellis.

¶ De Quibusdam operibus adriani ꝛ morte eius ꝛ quibusdam alijs. C. XC.

Omestor. Ipse quoq; adrianus imperator in hierusalẽ euersa per ductu statuam suã posuit vbi arca steterat: qꝛ vestigia ciuitatis q̃dã adhuc remanebãt Et iudei q̃ latẽtes vndicũq; remãserãt q̃sq; ad locũ sanctũ redibãt: ꝛ iterũ multiplicati amouerũt statuam. Ob h' adrianus apposuit manũ extremã: ꝛ fundit⁹ euertit vrbẽ ꝛ dixit ne q̃s iudeo℞ remaneret in terra illa. Et de hac vltima euersiõe videt' dicere lucas. Et captiui ducent' in oẽs gẽtes. Hugo vbi .s. Deniq; ipse adrianus hierosolymã reedificauit: ꝛ illã heliã de suo noĩe appellauit. Cui⁹ ope factũ est vt loca sancta dñice .s. passiõis ꝛ resurrectiõis quõdã extra vrbẽ iacẽtia nũc eiusdẽ muro sepẽtrionali circũdent'. Deniq; precepit ne cui iudeo introeũdi hierosolymã esset licentia: christianis tñ ciuitate permissa. Unde primus ibidẽ de gẽtibus marcus episcopus ↄstitutus est. Et ex h' tpe ac deinceps ibidem assumere epos ex circũcisiõe cessatũ est. Eusebius in chronicis. Adrianus in pueroꝝ amore pa℞ ↄtinẽs fuit. Unde antinoũ puerũ regiũ eximie pulchritudinis: in egypto mortuũ diligent' sepeliẽs. Nam in delicijs eũ habuerat in deos retulit. Ex cuius noĩe etiã vrbs appellata est. Tandem ꝛ ipse morbo intercutis aque apud baias mortuus est. Hic cum insignes plurimas edes athenis fecisset: agonẽ edidit: bibliothecã miri operis extruxit. Huius tẽporib⁹ basilides heresiarches in alexandria cõmorat' a quo gnostici. Cochebas dux iudaice factionis: nolentes christianos sibi aduersum romanum militẽ ferre subsidiũ: omnimodis cruciatibus necat. Helinandus. Hic secũdũ alios barcocabas appellatur: quod nomen signat stellam: per cetera vir crudelis ꝛ scelestus: sed ꝛ vocabulo suo velut vilibus mancipijs persuadebat se ad salutem eorũ sidus magnũ celitus esse delapsum: egris mortalibus ꝛ longa obscuritate damnatis fere lucis auxiliũ.

Hic vt ait hieronymus contra ruffinum stipulam in ore succensam anhelitu ventilabat vt flãmas euomere putaret'. Hugo vbi supra. Floruit in illis diebus aquila orator genere ponticus scdus interpres mosaice legis post .lxxx. xisto pape successit thelesforus. Ex libro pontificum. Hic natione grecus ex anachorita. sedit annis .xi. Qui cõstituit vt .vij. ebdomada ante pascha ieiunium celebraretur: ꝛ in natali dñi noctu misse celebrarentur. Nam omni tpe ante horam tertie cursum nullus presumebat missas celebrare qua hora dominus noster ascendit crucẽ: ꝛ vt ante sacrificiũ hymn⁹ diceret' angelicus hoc est: gloria excelsis deo. Hic martyrio coronatus est ꝛ sepultus iuxta corpus beati petri in vaticano .iiij. non. ianuarij.

¶ De Imperio antonini pij ꝛ pio papa ꝛ herma. C. XCI.

Usebius in chronicis. Romanorum .xvi. ꝯstitu' [illegible] titus antoninus cognomẽto pius cũ filijs suis aurelio ꝛ lucio. Cepit aũt anno dñi .cxl. Mundi vero quarti millesimo .ciiij. ꝛ imperauit annis .xxij. In papatu vero sedit iginus post thelesforũ annis quattuor. Hugo vbi supra. Antoninus pius fuit vir pijssimus ꝛ natura benignus qui ab adriano in filiũ adoptatus fuerat. Cuius ꝯ gener erat: ꝛ ita tranquillus erat vt merito pius appellatus sit. Nam ad illum extere gentes legatos misere indi. bactriani ꝛ hircani iustitia tanti imperatoris comperta. Erat enim carens appetentia glorie ꝛ ostentatiõe. Ex lib. pontificũ. Post iginum papam pius natione italus ex patre ruffino. frater pastoris de ciuitate aquileia sedit annis .xi. Fuit aũt tpibus antonini pij ꝛ consulatu clari ꝛ seueri. Sub huius ꝑatu hermes librũ scripsit in quo mandatum cõtinet' qd̃ ei precepit angelus dñi cum venit ad eũ in habitu pastoris ꝛ precepit ei vt pascha die dominico celebraret'. Hic cõstituit hereticũ venientem ex iudeorũ heresi suscipi ꝛ baptizari. ꝛ cõstitutũ de ecclesia fecit. qui etiã sepultus est iuxta corpus beati petri in vaticano .v. idus iulij. Hieronymus de illius vita. Hermẽ cuius apostolus paulus ad romanos scribens meminit dicens. salutate flegõtam. hermẽ. patrobã. hermam. ꝛ qui cũ eo sunt fratres. asserunt auctorem esse libri qui appellat' esse pastor: ꝛ apud quasdam grecie ecclesias etiam publice legit'. Est reuera vtilis liber. multiq; de eo scriptorũ veterũ vsurpauere testimonia sed apud latinos pene ignotus est. Actor. Hic quoq; liber in manus nostras aliq̃n venit: sed eius flores excerpere nõ libuit. seu ꝓpter pluralitatẽ ac verbo℞ simplicitatẽ seu qꝛ inter scripturas apocrifas numerat': q̃uis ꝛ in hoc opere nõ nullã de apocrifis inserui: sed ea titulis proprijs annotaui. Ex martyrologio. Apud alexandriã metropolim egypti .xiiij. kal' nouembris celebrat' natale sanctorum martyrum ptolemei ꝛ lucij. sub antonino pio. Quorũ prior multo tpe squalore carceris maceratus: ad vltimũ cum de christi magisterio publica confessione tractaret'. iussus est duci ad mortem. Sequens quoq; cum se christianum libere fateretur. similem sententiam accepit.

¶ De Tauro philosopho ꝛ galieno medico. C. XCII.

Usebius in chronicis. Tpib⁹ antonini apollonius stoicus natione calcedonicus ꝛ basilides scitopolitanus phi illustres habent'. qui verissimi quoq; cesaris ꝑceptores fuerũt. Taurus quoq; birecius platonice secte ph̃us clar⁹ habet'. Helinãdus. Ad istũ ph̃m tau℞ legunt' aliq̃ athenas venisse visendi cognoscendiq; cã parit' crete ꝓuincie ꝑses: ꝛ pat' ei⁹: sed ꝑsat⁹. Inuitauit taurus p̃rem ꝑmovt sederet. At ille de filio. Sedeat hic ꝑmus qui romani ppl'i magistrat⁹ est. Absq; ꝑiudicio inq̃t taur⁹ tu interim sede. dum nec ↄspicimus q̃rimusq; q̃d cõueniat: te ne sedere poti⁹ qui pat' es an filiũ q̃ gerit magistratũ. Cumq; ille resedisset. apposita est alia sella filio. Tũc taurus his q̃ ↄuenerãt v'bũ fecit de hac re int' cetera ita dicẽs. In publicis inq̃t locis atq; muneribus. patrũ iura cũ filio℞ qui in magistratib⁹ aut ptãte sũt collata int' q̃escẽ dñt paululũ ꝛ ↄniuent. Sed cũ extra rempublicã i domestica re atq; vita sedet'. ambulat'. in cõuiuio quoq; familiari discumbit': tunc inter filium ꝛ magistratum ꝛ patrem priuatum. honores publicos cessare. naturales aũt ꝛ genuinos seruari equũ est. Actor. Antonini pij temporibus floruit galienus insignis medicus sicut in chronicis scribit eusebius. Hic quidem scripsisse reperitur librum de alcuimia cuius titulus est de ramo vnius congelati. De medicina vero libros plurimos. s. de cõplexionibus: de elementis. De malitia cõplexionis diuerse. De virtutibus naturalibus. De cõpendiositate pulsuũ ꝛ eorum differentijs. Item librum cõmentariorum super librum suũ de pulsib⁹ his qui introducuntur. Item librũ de anthonomia. de iuuamẽto membro℞. de morbo ꝛ de accidente. De crisi. de creticis diebus. Item libros dinamidiarum maiorem ꝛ minorẽ. Item de simplici medicina: de perfectis medicamentis

de proprietate de experimentis. Item librum acigni et megatigni: librum de ingenio sanitatis q̃ dicit̃ facultas therapoenetica. Itẽ pasi̇onarium antidotarium: librum secretorum suorum ad monteum. Itẽ ad glauconem de pulsib⁹ et urinis librum q̃ dicit̃ achinagoga. Item librum epl'arum ad eũdẽ de febrib⁹ q̃ dicit̃ piseresios et de apostematib⁹. Itẽ librum epl'arum ad pateriniana. Hieronym⁹ contra iouinianũ li. ij. Galien⁹ doctissimus hypocratis interpres athletas quorum vita et ars sagina est dicit in exhortatiõe medicine nec posse diu viuere: nec sanas esse. Aiasque eorum tã nimio sanguine et adipib⁹ inuolutas: nihil tenue nihil celeste: sed semp de carnib⁹ et ructu et vẽtris ingluuie cogitare.

De sanctis policarpo et papia et scriptis eorum. C. XCIII.

Lorchit eo tẽpore policarpus smirneus epus et papias hierapolitan⁹. Hieronym⁹ de illustrib⁹ viris. Policarpus iohãnis apostoli discipulus: et ab eo smirne eps ordinatus: toti⁹ asie princeps fuit. Quippe q̃ nonnullos aplorum et eorum q̃ dñm viderant magistros habuit et vidit. Hic ppter quasdã sup die pasce questiones sub imperatore pio ecclesiã in vrbe regẽte anacleto romã venit q̃ plurimos credẽtiũ marcionis et valentini persuasione deceptos reduxit ad fidẽ. Cumque ei fortuito obuius fuisset marcion et diceret cognoscis nos: respõdit. Cognosco primogenitũ diaboli. Postea vero marco antonino et lucio aurelio cõmodo regnante quarta post nerone persecutione smirne sedente proconsule: et vniuerso populo in amphiteatro aduersum eũ personante igni traditus est. Scripsit ad philippenses valde vtilẽ epistolã que vsque ad hodiernũ diẽ in asie conuentu legitur. Papias iohannis auditor hierapolitan⁹ asie episcopus quinque tm̃ scripsit volumina que prenotauit explanatio sermonum dñi. In quibus cum se in prefatione asserat nõ varias opiniones sequi. Sed aplos habere auctores ait. Considerabã quid andreas quid petrus dixissent quid philippus quid thomas quid iacob⁹ quid iohannes quid matheus vel alius quilibet discipulorum dñi. Quid etiã aristion et senior iohannes discipuli dñi loquerent̃. Nõ enim tantũ mihi libri ad legendũ psunt quantum viua vox vsque hodie in suis auctorib⁹ personans. Ex quo apparet ex ipso cathalogo nominum aliũ esse iohannẽ qui inter apostolos ponit̃: et aliũ seniorẽ iohannẽ quẽ post aristionẽ enumerat. Hoc aũt diximus propter superiorẽ opinionẽ quã a plerisque retulimus traditã duas posteriores epistolas nõ iohãnis apostoli esse: sed presbyteri. Hic dicitur iudaicã mille annorum edisse deuterosin quẽ secuti sunt hireneus et appollinaris et ceteri qui post resurrectionẽ aiunt in carne dñm cũ sanctis regnaturũ. Tertulianus quoque in libro de spe fidelium et victorinus pictabionensis et lactantius in hanc opinionẽ ducunt̃. Helinandus. Igit̃ papias auctor fuit hereticorum qui dicunt̃ ciliaste i. millenarii nõ tñ inter hereticos: sz inter sanctos in martyrilogio cõputatur. Sicut nec hireneus lugdunẽsis nec victorinus pictabionẽsis heretici appellant̃ q̃ gloriosi martyres fuerũt: et tñ in hac opinione papiã secuti sunt. Multi enim sancti simpliciter errasse in aliquib⁹ legitur. Sicut beatus ciprianus de hereticis rebaptizãdis q̃ tñ error eis nõ imputat̃ ppter ceteras virtutes que in eis precellebant. Et qz non ex obstinatione animi: sz ex ignorantie simplicitate errabant.

De Iustino phõ et scriptis ei⁹ et morte antonini pii. C. XCIIII.

Ugo vbi supra. Porro iustinus phus antonino pio librum de christiana religione cõpositum tradidit: et benignũ illũ erga christianos homines reddidit. Hieronym⁹ vbi s. Hic iustin⁹ phus: habitu quoque phorum incedẽs: de neapoli vrbe palestine patre prisco bachio pro religiõe christi plurimũ laborauit in tantum vt antonio quoque pio et filiis ei⁹ et senatui contra gẽtiles scriptum daret: et ignominiã crucis nõ erubesceret: et alium librum successorib⁹ marco antonino vero, et lucio aurelio cõmodo. Extat ei⁹ et aliud volumẽ contra gẽtes vbi de demonum quoque natura disputat. Et quartũ aduersum gẽtes cui titulũ prenotauit elencos. Sed et ali⁹ de monarchia dei: et alius liber quẽ prenotauit psaltẽ. Et alius de anima. Et dialogus contra iudeos quẽ habuit aduersus triphonẽ principem iudeorum. Sed et contra marcionẽ insignia volumina. quorum hireneus quoque in quinto aduersus hereses libro meminit. Et alius liber cõtra oẽs hereses: cuius facit mentionẽ in apologetico quẽ dedit antonino pio. Actor. Pompeius trogus natione hispanus: totius orbis historias a tẽporibus regis assirii vsque ad monarchiã cesaris augusti termino cõposuit p libros xliiij. quorum epithoma i. abbreuiationem fecit iustinus eius discipulus: de quo multa in hoc ope locis cõgruis inserui. Cetera vtrum hic sit ille iustinus martyr an forsitan alius ignoro. Porro apologeticũ quem ad antoninum pium misit iustinus pro christianis hoc est initium. Antonino pio cesari augusto et verissimo pho et lucio philosopho cesari pprio filio ac pio adoptiuo amatoribus sapiẽtie: et senatui sacro: atque oĩ pplo romano: pro iniustis ex omni genere hominum congregatis: et iniusto odio laborãtibus: ac nõ digna patiẽtib⁹. Iustinus prisci filius bachiadis ex vrbe neapoli palestine. vnus pro oĩb⁹ hoc defero postulatũ. In sequẽtib⁹ aũt dicit. Spero me ab aliquo eorum quib⁹ pro veritate obsisto insidias esse passurũ. Spero baculo aut claua feriendũ: certe vel a crescente hoc nõ pho sed philopõpo. i. nõ amatore sapientie: sz amatore iactantie. Neque enim dignũ est phm noiari eum: qui de his que nescit publice pstat: et christianos sine deo esse et impios dicit ad grãz et libidinẽ eorũ quos in errore positos ipse maiorib⁹ erroris laqueis inuoluit. Hugo vbi s. Porro antoninus pius decessit anno imperii sui. xxiij. Ob cuius honorẽ templa. sacerdotes. atque alia multa honorum insignia rome a senatorib⁹ sunt decreta. Tũc marcus aureli⁹ antonin⁹ romanũ iperiũ assecut⁹. iperauit ãnis. xix. Hic fuit vir tãte seueritatis: vt ob istãtia vultũ nec ex letitia neque ex merore mutauerit. Hic etiã asciuit sibi ad imperii partẽ aurelium cõmodũ ppinquũ suum. Et hi ambo contra parthos admirabili virtute et felicitate pugnauerũt: et vna de victoria parthica triumphauerunt.

De Imperio antonini veri et aurelij cõmodi et persecutione eorũ in christianos. C. XCV.

Useblus in chro. Romanorum igit̃ quartusdecimus: regnauit marcus antonin⁹ q̃ et ver⁹: et luci⁹ aure. cõmodus. anno dñi. clxij. mũdi vo q̃rti millesimo. ccxv. Hi primũ equo iure impiũ admistrauerũt. cũ vsque ad hoc tẽpus singuli augusti fuerunt. Hugo vbi s. Horum imperatorum tpib⁹ persecutio christianorum iiij post nerone aliqui vice excitata est. Qua feruẽte policarp⁹ vir egregi⁹ iohãnis euãgeliste et apostoli discipulus. smirneorum eps in asia martyrio vitam finiuit. Eusebius quarto libro. De hoc extat epl'a ex persona ecclesie smirneorum ad ponti ecclesias data q̃ de martyrio eius et beato fine designat. Qui etiam describentes ceterorum martyrũ agones talia quedam scribũt. Deterrere etenim volẽtes inspectantẽ pplm nũc flagris vsque ad interiora viscerũ martyres laniabant. ita vt abdita corporis et que natura in arcanis locauerat nudarent̃. Nunc aũt marinas cocleas que cõchilia vocant: et acuta quorum fragmenta in dorsum supinatis martyribus substernebãt. in quib⁹ omne tormẽti gen⁹ et pene spẽm consumantes ad vltimum deuorãdos eos bestijs exponebãt. Sed in his precipue designat̃ vir fortissim⁹ effloruisse germanic⁹ noie. qui per grãm diuine virtutis metum corporee fragilitatis exclusit. Volente namque proconsule psuasionib⁹ aggredi virũ: et obijcere ei prime etatis florem: debere eũ sumetipsius miserationẽ capere. Ille nihil moratus sponte dicit̃ preparatã sibi bestiã prouocasse: veluti tardantes increpans penas et iniquae huius vite velocem expetisse decessum. Verũ cum ex eius tã insigni morte stuporẽ cepisset astãtis ppli multitudo: et totius christianorum gẽtis mirari virtutẽ de cõtẽnenda morte cepissent. Conclamãt omnes. tolle impios. policarpus requirat̃. sed cũ hac clamatione grauis pturbatio fieret. corinthium quendã natione frigem nuper de suis regionib⁹ aduenientẽ accidit primo quidem bestias ceteraque tormenta sponte lacescere. De hinc fractis animis cedere. ad vltimũ etiam salutẽ segnicie pdere. Que res eũ ad martyrium procacia potius et temeritate q̃ deuotione prosiluisse declarat. Ipse namque se iudicijs ingesserat. Victus itaque exemplum euidens oĩbus dedit. cauti⁹ in reb⁹ talib⁹ et circũspectius agendũ: quia nõ temeritas sed fides et modestia coronat̃. Sz de his quidem talia gesta sunt.

Passio sancti policarpi episcopi. C. XCVI.

Insignis aut vir policarp⁹ primo quidẽ cũ audiret vulg⁹ in se acclamatiõib⁹ excitatum in nullo quidẽ mot⁹: sz mansit ipauidus. Tranquillus namque erat morib⁹: et seren⁹ aspectu. Qui cũ in eadem ciuitate vellet interitus prestolari: acquiescens tñ deprecantibus se familiaribus suis. ad agrum quendã ciuitati proximũ secessit. atque ibi cũ paucis die noctuque nihil aliud q̃ in oratiõib⁹ gemẽtes pro pace ecclesiarum que vbique sunt supplicans deo: qđ ei facere in omni vita perpetuus mos fuit. Sed is in oratiõe posit⁹. añ triduũ q̃ cõprehẽderet̃ visionem vidit per noctẽ ceruical capitis sui flammis esse consumptum. Cumque euigilasset astãtib⁹ somnium suum interpretat⁹ est dicẽs porro se pro christo per ignem moriturũ. Cũ aũt cõprehẽsores suos adesse cõgnosceret in occursum eorum pgressus letanter eos valde suscepit ita vt stupefacti omnes et mirarentur q̃ vir tante honestatis pquiri et comprehendi iuberet̃. continuo mensam hospitib⁹ qui hospitib⁹ iubet apponi: atque largius epulas ministrari. vni⁹ hore spacio ab eis impetrato. Denique memoratis omnibus totius ecclesie catholice q̃ p orbẽ erat. Initiate iam hora pgredit̃: et asino sedẽs ad ciuitatẽ ducit̃. pgẽti occurrit prefect⁹ pacis herodes et pater eius. qui leuãtes eũ in vehiculo secũ psuadẽ conabant̃ dicentes. Quid enim mali ẽ dicere dñs cesar et immolare et [illegible] vitã seruarẽ.

At vbi se nihil pficere senserunt:indignati cum otumelia eum vehi culo deturbabant:ita vt pedē lederet pceps act⁹. Cū vo tumultus īgēs in stadio ex egressu eius exortus fuisset:vox e celo elapsa est. Fortis esto policarpe et viriliť age. Et auctorē quidē vocis nemo videre potuit audit⁹ tn̄ ad plurimos venit. Proconsul eo audito:misso curione ad ppl'm iubet magna voce pstari policarpū tertio confessum se esse christianū. Quo audito ois multitudo tā gētiliū q̄ iudeorū ciuitatis smirnēsiū cū ingēti furore clamabat. Hic est totius asie christianorū doctor:nostrorū aūt deorū subuersor ardeat. Tūc ipsis populis ligna vel de balneis vel de publicis locis quibuslibet: et sarmēta ɔgregātibus velociť extruct⁹ est rogus. Cū aūt eū rogo īpositū vellēt etiā clauis affigē ait:sinite me. Qui enī dedit mihi ignis ferre suppliciū: dabit et vt flāmas imobiliť pferā. Tūc omissis clauis solis vinculis vīctus sūt. Quib⁹ post tergū vinctis manib⁹ cū in ipsa passiōe deū benedixisset et supposito igne flāma ingēs reluxisset visū est miraculū a nobis oib⁹ quib⁹ ea deus a nobis videre ɔcessit. Ex quib⁹ et q̄plurimi a deo ad hoc reseruati sunt:vt annūciarēt ceteris q̄ viderūt. Flāma eteni camere ad modū curuata:specie quasi velū nauis vento tumatū supra corp⁹ martyris stetit. Qd̄ in medio positū nō erat vt caro ardēs:sz tanq̄ si argētū aut aurū in fornace cādesceret. Tūc propterea odorē narib⁹ haurimus tanq̄ thuris incēsi vel pciosissimi fragrātis vnguēti. Ad vltimū vidētes scelerū ministri igni corp⁹ nō posse ɔsumi:iusserūt ppius accedere ɔfectores et corp⁹ cui ignis cesserat mucrone trāsfodere. Quo facto tā largo pfusus est sanguis vt restingueret rogū. Populus aūt miraculi stupore attonitus discessit erga electos dei tā insigni eius fauore pspecto. Cū eo etiā alij .xij. ex philadelphia veniētes apud smirnā martyrio coronati sunt.

¶ Passio Sāctorū pionij et iustini et quorūdā alior. c. XCVII

Inter ceteros aūt q̄ p idē tēpus martyres extiterunt famosissimus habet̄ idē pionius noie. Cuius p singulas interrogationes responsionū cōstantia: et p fide nostra ad populū orationes:quaq̄ apud iudices interritus semp astiterit:doces et disputans etiā in ipsis tribunalibus:vsq̄ bis q̄ persecutiōe titubauerant exhortationib⁹ suis ad ɔsurgēdū dexterā dederit:et in carcere positus qualiter ingressis ad se fratribus animos ad tolerātiā martyrij roborauerit quosve etiam ipse p martyrio ptulerit cruciatus:vt q̄ sit clauis affixus et ardenti rogo supposit⁹ et vt in his beatū faceret finē:si qs vult plenius scire:ex illa que a nobis de antiquis martyribus scriptura cōposita est plenius discet. Hoc hoc etiā alior apud pergamū asie vrbē martyrū gesta referuntur:carpi cuiusdā et papyrij et agotonice optime femine aliarūq̄ multarū:que p beatis cōfessionib⁹ martyrio coronate sunt. Cū quibus et vir mirabilis de quo supius fecimus mentionē iustinus:cū secundo iam librū p religione nostre defensione conscriptū [illegible] iudicib⁹ obtulisset remunerationē lingue fidelis et eruditē martyrij munus accepit:quodā phō crescēte noie cane tam p cōfessione q̄ moribus:dolos viro insidiasq̄ tendente:qm̄ quidē sepe cū eo disputans auditorib⁹ medijs nō solū obtriuerat eū:verū et vehemētius veritate sibi suffragante confuderat. Hieronymus de illustribus viris. Cū ergo in vrbe roma diatribas haberet ad eundē cinicum qui aduersum christianos blasphemabat redarguēs gulosum et mortis timidum:luxurieq̄ et libidinum sectatorem:ad extremum studio eius et insidijs accusatus q̄ christianus esset:pro christo sanguinem fudit. Eusebius libro .iiij. Idem quoq̄ iustinus priusq̄ʒ propriū desudaret:aliorum qui ante se martyres extiterunt describens agones: et ego inquit spero me ab aliquo horum quibus pro veritate obstiti insidias esse passurum.

¶ De persecutiōe lugdunēsi et viennēsi ecclesia. c. XCVIII.

Hugo vbi supra. Hec quoq̄ persecutio per illam lugdunēsem atq̄ viennēsem vrbes nobilissimas galliarū quas pcipiti lapsu rhodan⁹ pterfluit subintrauit. Unde fotinus egregius epūs lugdunēsis et iustus viennēsis in eisdē vrbibus martyrizati sūt cū multis alijs. Euseb⁹ li. v. Precipue aūt milites purgebāt sanctū noie quēdā diaconū viennēsem et maturū neophitum quidē sed in fide et patientia robustissimū. Sed et attalū pergameū eiuē qui columna et fundamentū ecclesie nostre in omnibus fuit:et blādinā feminā p quā christus ostēdit:qz ea que apud hoies despecta sunt et in ɔtēptu habenť:in magna glia apd̄ deū ducūť. Et qz charitas ea q̄ fragilia sūt p naturā p grāz fecit esse firmissimā. Cū enī nos oēs de ea trepidaremus:sz et ipsa eius carnalis dña que erat vna ex numero martyrū verteretur:ne forte blandina cederet in tormētis et pro debilitate corporis vix ad prime ɔfessionis tormēta sufficeret:tanta tolerantie virtute firmata est vt resolueret̄ hūs et ɔcide

rent carnificum manus:qui sibi p ɔtentiosa iudicia aī ostate inuicē succedebāt. Deniq̄ a pma luce vsq̄ ad vesperā tormēta semp innouātes ad vltimū victos se pfitent̄ super eius quod in ea [illegible] permaneret:cū nihil ī illa ex corpis supplicio resedisset. Sz illa vere beata vt postmodū nobis disseruit:ipsa quotiēs voce cōfessionē emitt et christiana sū pclamauit totiēs noue vires corpi reddebanť et q̄s ablutū p ɔfessionē dolorib⁹:istaurabať recētior ad agonē. Dixit nos quoq̄ sanct⁹ noie etiā ipse supā q̄s dici pōt et supra q̄s fas ē natura ferre acri⁹ insistētib⁹ ministrī demonū q̄ aliq̄d ab eo elicē possent ɔfessionis illicite noua penar genera ptulit:et q̄ longe substātiā humane cōditiōis excederēt. At ille vir deo plen⁹ intm̄ crudelitatē eorū irrisit et ferinā in qstiōe seuiciā vt nūq̄ dignat⁹ sit vel q̄s eēt gēnere vel domo vel pria vel nomē saltē eis fateri. Sz de his singulis interrogat⁹:nihil aliud in oib⁹ tormentis nisi christianū se eē ridit. Hec inqt mihi nomē. H genus. H pria. Aliud inqt oīno nihil sū q̄s christianus:vñ et incredibilis eos agitabat isania q̄ tanti penar generibus cōsumpti. extorq̄re ei ne pfessionē q̄dē ppij vocabuli potuisset. Ad vltimū cādētes laminas eris et ferri erga inguīs loca et delicatiora q̄ q̄ mēbrorū istaurať ignib⁹ adhibebāt. Ex quo carnes q̄dē eius assiduo [illegible] defluebat. Ipse vo permanebat imobil inconcussus irrigatus celestib⁹ eternisq̄ fontib⁹ qui pcedūt de ventre ihū humanas [illegible] flāmas. Uerū sīl mēbris oib⁹ martyr erat:et toto corpe vnum vulnus horrebat. Perijt in eo hūane forme agnitio et nō solū q̄s esset sed etiā q̄d esset tormētor crudelitas ne cognosci posset a[illegible]. Christus tn̄ in eo solus p martyrij gliā cognoscebať. Sed amicus scelerū nequaq̄ martyrij erubuit vtutē. Post paucos eteni dies cōsiderātes q̄ si tumētib⁹ adhuc vulnerib⁹ q̄ indignaret̄ etiā ad mollissimū man⁹ tactū.tormēta rursus inferrēt:et denuo mētes eius putrefacta vexarēt.vnū e duob⁹ fore:aut in sua eū impietatē [illegible] rum. Aut si in tormentis aiā posuisset.terrorē crudelitatis et metū ceteris intentādū:sed hoc longe ɔtra q̄s impij cogitauerāt cessit. Nam qd̄ vix credi ab infidelib⁹ pōt restitutū est in pmā spēm corp⁹ p secūda tormēta et officia mēbrorū q̄ abstulerat pma crudelitas [illegible] nit. ita vt iterata supplicia nō ei iam penā ɔtulerint sed medelā. [illegible] et blādina quā pauloante cōmemorauim⁹ simili exēplo ad sc̄ta supplicia reuocať. Que cū semiuiua pene:et in morte quodā ɔfinio posita iterař fuisset pulsata cruciatib⁹ velut e somno quodā subito euigilās.in memoriā future btitudinis venit:et voce ɔstāti tanq̄ de excelso et edito ɔclamaret ad pplm̄ et ait. Multū errat o viri qui putāt infantū viscerib⁹ vesci eos:q̄ nec multorū aialiū carnib⁹ vtunť. Et sic in ɔfessione perdurās iterū numero martyrū consociata redditur.

¶ Passio sanctorū fotini et sociorū eius. c. XCIX.

Eatus autem fotinus lugdunensis episcopus cum nonagenario maior esset etate:et corpore vtpote illius eui inualidus attera pene iam mortuus solo martyrij amore viuebat. ducitur ad tribunalia.potius defert̄ senio et languore resolutus. Cuius ad hoc aīa solum seruabať:vt christus per eū magnificenti⁹ in fragili corpe triūpharet. Statuiť interea senior cū tribunalib⁹.vnique plebis vndiq̄ clamor attolliť.hunc ipsum esse insonāt christū. Cū vo p fide interrogatus q̄s nā esset christianorū deus ridit. Si dign⁹ fueris scies. Hic vo cunctos velut rabies īmēsi cuiusdā furoris inuasit. ita vt q̄ ppe astabant.alij pugnis.alij calcib⁹ subigerēt seniorē nec etati nec grauitati aliquid reuerētie deferētes. Illi vo qui longius erāt q̄cq̄d furentib⁹ teli venisset in man⁹ eum⁹ iaciebāt. ita vt vnusquisq̄ sūmi sibi esse delicti duceret.vbi aliquid in eo scelerosū nō intulisset. In hoc eteni vindicādos deos suos esse credebāt. Quē cum semnecē pieciffent in carcerē:incontaminatū paulopost spūm reddidit. Deniq̄ maturus:et sanctus ac blādina et attalus in illis deb⁹ innumeris milibus gentiū diuersarū ad spectaculū cōgregatis statuunť in medio arene. Et rursū maturus cū sancto:quasi nihil prius gestum fuisset.ad omnia tormentorū et verberū genera renouantur.certantibus omnimodo aduersarijs:quatenus eorum patientiam frangerent:et ab ipso vt ita dicam vertice coronas eorum pitpperent.insanis populi vocibus instigati. Sed illis eo magis aios roborabat spes vicine iam glorie:qua sibi iamiāq̄ manu contingere et contrectare dexteris videbanť. Cumq̄ ad suppliciorū genera et spectacula pene iam tpus fuisset assumptū:nec moueri a sententia ylla tenus valuissent.cum etiam selle ferree super positi:consumptaq̄ verberib⁹ carnē ignis subministrat⁹ exureret:ad vltimū infatigabiles martyrum spiritus.ferro cesis ceruicibus effugarunt. Blandina vero religata ad stipitem atq̄ in modū crucis distenta.bestijs pabulum preparatur. Que tamen in ligno pendens vultu interrito et satis leto orationem fundebat ad dominum. Sed cum nulla ex bestijs corpus

dum auderet attingere de ligno rursum reuocatur ad carcerem aliis adhuc agonib⁹ preparanda. Attalus quoqꝫ populi vocib⁹ postulatur. Erat enim valde nobilis: et qđ cūctis nobilius ē vir optime ꝯscientie: et in fide christi p oīa exercitia semp martyr. Cūqꝫ circūactus fuisset in amphitheatro: titulo se precedēte: in quo scriptū erat attalus christianus fremere in eū vulgi insaniētis furor vehemētius cepit. Rursus itaqꝫ furor: rursum pene: rursum tormēta pparantur. Et qđ forte romani ciues repti sunt hos plecti capite decreuit: ceteros vero bestiis tradi.

C Passio Sanctorū alexandri et attali. C. C.

Situr cum erga sanctos sacros questio haberetur. alexander quidē genere frix: medicus disciplina vir religiosus et prudēs: et vite ac moꝝ probitate cūctis charus acceptusqꝫ: amore dei cōcitat⁹: cū assisteret tribunalibus nutib⁹ hortabatur: ita vt oib⁹ q astabāt palā qđ aīo gereret fieret. Cū quid proconsul notauisset [illegible] marime pro hoc qui qđ prius negauerant [illegible] reuocabāt. Clamabāt aduersum alexandrū h ipso īstigāte cōmitti. Qui iussus a proconsule i mediū statui: et quis esset īterrogat⁹: christianū se esse libera ꝓfessiōe testatur. Quē ꝯtinuo īprouisū bestiis ꝯdēnauit. Et postera die simul cū attalo producitur: quē ꝯtra preceptū cesaris gratificari ppl'o volens etiā ipsum bestiis tradi iussit. Sꝫ cū feras nulla sanctorū corpora contigisset oib⁹ eos verberibus [illegible] penas supplicia cruciatus ad vltimū in ꝯspectu populi in medio arene iugulari iubet beato alexādro in oibus quas perpessus est penis ne vnū qđē proferēte sermonē: h ab initio vsqꝫ ad finē interiore semp cū deo loquēte et in laudib⁹ et precib⁹ pmanēte. Attalus vero cū patulo [illegible] in sella ferrea torreretur. Cūqꝫ nidor adluste carnis ad nares et ora inspectātis populi perferretur: voce magna exclamat ad plebē. Ecce hoc est hoīes comedere qđ vos facitis. Quid a nobis velut occultū facinus queritis: qđ vos aperta luce committitis. Nos enī neqꝫ comedimus hoīes neqꝫ aliud qđ mali egim⁹. Et cū īterrogaretur qđ nomē hꝫ deus: rńdit. Qui plures sunt nominibus discernūtur: qui vnus est: non indiget nomine.

C Passio Sanctorꝫ pontici et blandine. C. CI.

Ost nouissimo ianuarii die blādina rursum inducitur cū pontico annoꝝ fere. xv. puero. Quiqꝫ et impioꝝ cruciatib⁹ iussi sunt semp astare: qꝫ magis ceteroꝝ vidētes supplicia terrerentur. Statuuntur ergo in medio et iubentur iurare p deos. Illi vero ecōtrario nullos esse aiebāt istos per quos iurare cogerentur. Cūqꝫ aliis qꝫ plurimis vbis exprobrarēt gentiū deos insanire magis in eos cepit populi multitudo neqꝫ tenerum pueri etatē: neqꝫ sexū femine miserātes: sꝫ p oīa tormētoꝝ genera q̄si quodā eos circulo pagētes: nihil deesse penis patiebantur qđ crudelitas inuenisset. Tūc ponticus maximū patiētie robur materna exhortatiōe suscipiēs: et pseuerās i ꝯfessiōe vere fidei impollutū spm̄ reddidit. Beata vero blandina vltima oium velut oium nobilis mater: premissos ad martyrii coronā filios: insequi iam secura festinat: exultans et ouās velut ad thalamū sponsi inuitata et ad nuptiale conuiuiū. Ex quo fiebat vt in verberib⁹ tripudiaret: et craticulis exusta gauderet: ac tā hilaris videretur et leta quasi inter dapes regias accuberet. Post hoc ad bestias traditur: sꝫ ab his intacta pdurat. Inde etiā aliud excogitatur crudelitatis genus vt rheti cōstricta obiceretur tauro ferocitur instigato. A quo cū fuisset innumeris ictib⁹ lacessita: et toto arene ambitu iactata: nihil penitus leditur: sꝫ pmanebat leto vt semp vultu mente ꝯstāti: spe ipsa et aīum ꝓsumptiōe cū christo colloquēs: ad vltimū iugulari gladio iubetur stupēntib⁹ etiā impiis et dicētib⁹. qꝫ nunqꝫ fuerit femina que tanta ac talia ferre potuisset.

C De Nimia seuicia gentiliū in christianos. C. CII.

Ed nec hic quidē satietatē aliquā capere crudelitas quiuit. Antiqui etenim serpentis virulentia concitati feri ac barbari mores mansuescere nesciebāt. Ex ipsa quippe sanctorū patientia: seuioris contētionis rabies accendebatur: et velut pudore quodā fatigabatur. Igitur inaudito seuicie genere: eorū qui necabantur in carcere corpora canibus iubebantur exponi: adhibita simul custodia die noctuqꝫ: ne quis collectas reliquias humanitatis intuitu traderet sepulture. Sed si quid forte vel bestiis vel igni reliquū ex martyrū corporibus fuerat: ipsa cum truncis suis capita punitoꝝ insepulta per custodias militum seruabantur: et querebatur si quid vltra possit humana crudelitas etiam in eos qui iam vite huius limen excesserant. Exultabant tamen gentiles magnificātes simulacra sua: quorū virtute datā in illos vindictā dicebāt. Itaqꝫ attente et solicite curabant ne daretur extremis ossibus sepultura. Post aliquot autē dies cū nullam sepeliendi gratiam prestitissent: incensa ossa martyrum et in fauillam redacta: cum reliquo terre puluere in rhodanū fluuiū dispersere ne vsqꝫ eorū reliquie residerēt.

Quasi vero hec agentes deum vincerent: et sicut dicebant spem eis p hoc resurrectionis adimerēt. Sperātes enī aiebāt de sepulchris quoqꝫ se esse resurrecturos. idcirco nouā nescio quā psuadente sibi superstitione. leti se tormētis mortiqꝫ subiiciūt. Nūc videamus si resurgent: et si pōt eis adesse deus eoꝝ et eripe eos de manib⁹ nostris. Tanta enī erat in eis humilitas vt cū rebus ipsis eēnt martyres. noīs tn̄ iactantiā fugerēt. Apud gētiles vero cū omni fiducia subsistebāt. nobilitatē aīe p ꝯtemptū iniurie et suppliciorꝫ patientiā demonstrātes. Erant ergo inter frēs humiles. inter psecutores elati [illegible] sariis terribiles. christo subiecti: diabolo erecti. Dum [illegible] se sub potētissima manu dei. p quē nūc sublimius exaltati sunt.

C Passio sancte felicitatis cū septem filiis suis. C. CIII.

X gestis septē fratrum. Tpibus antonini imperatoris felicitas illustris femina cū septē filiis suis christianissimis tēta est que in viduitate pmanens. deo suā fouerat castitatē. Et die noctuqꝫ orationi vacās: magnā de se edificationē castis mētib⁹ dabat. Hāc itaqꝫ pōtifices temploꝝ accusauerūt apud augustū dicētes. Contra salutē nostrā hec mulier vidua cū filiis suis diis nr̄is insultat. Que si nō venerata fuerit deos. sciat vestra pietas eos sic irasci: vt penit⁹ placari nō possint. Tūc imperator iniunxit pfecto vrbis publio: vt eā cōpelleret cū filiis deoꝝ suoꝝ iras sacrificiis mitigare. Publius itaqꝫ iussit eā secretim adduci et blandis colloquiis ad sacrificia eam prouocans minabatur penas [illegible]. Cui felicitas dixit. Nec blandimentis tuis resolui potero: nec terrorib⁹ tuis frangi. Habeo enim spm̄ sanctum: qui me non permittet a diabolo vinci. Et ideo secura sum qꝫ te viua superabo. Et si interfecta fuero. melius te vincā occisa. Publius dixit. Misera si tibi suaue est mori: vel filios tuos fac viuere. Felicitas rńdit. Viuent filii mei si non sacrificauerint idolis. Si vero tantū scelus admiserint: in eternū ibunt incendium. Alia itaqꝫ die sedens in foro martis iussit eam adduci cū filiis suis cui et dixit. Miserere filiis tuis iuuenibus bonis et flore prime iuuētutis florētibus. Respondit felicitas. Misericordia tua impietas est et exhortatio tua crudelitas. Et conuersa ad filios suos dixit. Videte filii celum et sursum aspicite. Ibi vos expectat christus cum sanctis suis. Pugnate p animab⁹ vestris et fideles vos exhibete in amore christi. Audiens hec publius. iussit eā alapis cedi dicens. Ausa es presente me ista monita dare: vt dnoꝝ nostrorum statuta cōtemnant. Tunc vocat primū filiū eius noīe ianuariū: et infinita illi pmittebat bona presentia: et mala verberum cōminatus est si sacrificare idolis cōtempsisset. Ianuarius rńdit. Stulta suades. Nam sapia dñi me conseruat: et faciet me omnia hec superare. Statim iussit eum iudex virgis cedi: et in carcerē recipi. Scđm vero filium eius felicem adduci. Tertio quoqꝫ tertium nomine philippum. Quarto siluanum. Quinto alexandrum. Sexto vitalem. Septimo marcialē. Sicqꝫ singulis singillatim interrogatis ac singuloꝝ auditis fidelibus respōsis: oīa eorum gesta scripta per ordinem antonino ingessit. Qui misit eos per varios iudices: vt variis suppliciis laniarentur. Ex quib⁹ iudex vnus frēm primum plumbatis occidit. Alter scđm et tertium fustib⁹ mactauit. Alius quartū precipitio interemit. alter quintum et sextum ac septimum capitalē sniām subire fecit. Matrem quoqꝫ eoꝝ capite trūcari iussit. Et sic eos variis suppliciis interemit.

C Passio sancti ponciani. C. CIIII.

X gestis eius. Passus est etiā sanct⁹ poncianus in ciuitate spoletina sub iudice fabiano: q ab antonino imperatore illuc directus: ei sibi pńtato ait. Quis vocaris. Qui rńdit. Qđ a parētib⁹ meis mihi nomē īpositū est poncian⁹ vocor. maius aūt nomen christian⁹. Cumqꝫ fabian⁹ ei suadere niteretur vt diis sacrificaret: et ille nullaten⁹ acq̄esceret sed eū potius deus increparet iussit eū spoliari et virgis cedi donec sanguis eius vt fluui⁹ in terra manaret. Inde pparatis carbonib⁹. duo iudicia pposuit ei dicēs. Aut thura in carbonib⁹ istis pone: aut nudis pedib⁹ sup eos ambula. Qui signū crucis sibi in fronte faciēs. sup carbones nudis pedib⁹ ambulare cepit dicēs. Ecce ego i noīe christi ambulo sup carbones. tu mitte si potes in noīe iouis tui manū tuā in aquā calidam et liberet te. Tunc iratus iudex iussit eculeum preparari: et vncinos ferre os fieri eūqꝫ ibi suspendi. Quibus factis ministri deficiētes clamabant. Ve nobis: qꝫ magis torquemur qꝫ iste detestabilis. Man⁹ nostre defecerūt et [illegible] sunt. Tūc iudex iussit eū in imo carceris claudi: et post hoc in amphiteatro duci: duosqꝫ diros leones ad eū cōminuendum dimitti. [illegible] cū ille orōnē [illegible] leōes cū rugitu [illegible] vt viderunt eū [illegible] facti sunt vt [illegible] capita sua adorarēt eum. Qđ videns oīs pplus exclamauit. Magn⁹ est de⁹ christianoꝝ. Dimittatur sctis

dei. Tunc fabianus videns seditionem in populo fieri: iussit eum iterũ in carcerẽ trudi vbi angelica visitatiõe meruit ↄfortari: postq̃ʒ plũbo feruẽte pfusus tandẽ gladio pcussus est. xiiij. kl. februarij.

℃ Passio Sancti flocelli pueri. C. CV.

Ex gestis ei⁹. Tẽpore⁹ quoq̃ antonini passus est sanct⁹ puer flocellus sub [illegible]iano preside: nã cũ christianos in fide ↄfortaret dicẽs nolite timere eos q̃ occidũt corp⁹ ⁊c. tent⁹ a pside iussus est in eculeo suspẽdi: ⁊ vehemẽter flagellari: deinde in carcerẽ cũ leo deuorãdus mitti: ſʒ illo orãte leo cecidit ⁊ mortuus est. Apparuerũtq̃ ibi cãdelebra septẽ lucidissima cũ odore incẽsi: ⁊ esca diuĩ refectus ẽ. Audiens hoc quidã de ciuitate qui habebat filiũ cecũ surdũ ⁊ mutũ intellexit esse apud eũ gratiã dei: ⁊ veniẽs ad hostiũ carceris rogauitq̃ eũ cũ lachrymis vt ꝑ puero oraret: q̃ ait. Crede in eũ in quẽ christiani credũt ⁊ sanabit᷑. Tũc ille se credẽ ↄfessus ẽ ⁊ orante flocello puer sanat⁹ ẽ. Appitores aũt a pside missi ad carcerẽ vt viderẽt si a leone flocellus deuoratus fuisset: viderũt luminaria ⁊ leonẽ mortuũ: ⁊ audierũt sanctũ psallẽtẽ. Qđ cũ renũciassent psidi ait. O flocelle q̃ȝ preualẽt maleficia tua. Et precepit rogũ magnũ extra ciuitatẽ fieri: eũq̃ cremãdũ duci. Qui cũ oraret facta ẽ vox de celo ↄfortãs eũ. Propterea [illegible] ĩtib⁹ q̃ eis ad ignẽ sẽp ab angelo dextero sanctus dei ptegebat᷑. Et [illegible] ꝓiectus in medio ignis iaceret: ilico tẽpestas valida de celo veniẽs ignẽ extinxit: ipsumq̃ʒ angelus illesum ab igne liberauit. Post hoc vocatus maleficus in palmis ⁊ lingua eos clauos ↄfixit. Tandẽ imperatori presentatus antonino vestib⁹ spoliatus: ⁊ stola linea induitus foras in plateã tractus est. xv. kl. octobris.

Passio Sancte praxedis virginis. C. CVI.

Ex gestis eius. Uirgo aũt venerabilis praxedes habitabat in titulo supradicto afflicta ꝓpter trãsitũ germane potẽtiane: ad quã multi nobiles christiani veniebãt: ⁊ ↄsolabant᷑ eã vna cũ sancto pio epõ. Ueniebat quoq̃ ad eã germanus noster nouat⁹ q̃ est frater noster in dño ⁊ ↄsolabat᷑ eam: ⁊ multos paupes christianos donis suis reficiebat: ⁊ ministrabat oĩbus de facultatib⁹ suis in honorẽ virginis sancte praxedis rogãs ⁊ petẽs ab ea vt orationib⁹ eius indulgẽtiã a dño mereret᷑. Qui etiã nos freq̃ter cũ beatissimo pio epõ ad altare dñi cõmemorabat. Post annũ võ ⁊ dies. xxviij. egritudine detentus ipse nouat⁹ absens erat a ↄspectu virginis beate praxedis. Pio aũt epõ cogitãte cũ oĩb⁹ christianis vna cũ virgine praxede reqꝛit᷑ nouatus vir dei. Et dũ auditũ fuisset qꝫ egritudine detineret᷑: ↄtristati sumus oẽs: factaq̃ʒ ↄstitutiõe nocte vna cũ epõ pio ⁊ virgine dei praxede prexim⁹ ad eũ. Hoc cũ audisset nouatus oẽs s. simul ↄgregatos ad se venisse gratias cepit agere deo: qꝫ meruit a sanctis cũ deuotione visitari: omniq̃ʒ sua substãtia derelicta. xiij. die trãsiuit fidelis ad dñm. Facta autẽ persecutione virgo dei praxedis feruẽs spiritusancto: multos christianos occultauit in titulo: quẽ sanctus pius in terminis nouati constituerat: in quo loco ⁊ baptisteriũ consecrauerat. Illic ergo eos occultatos ⁊ cibo pascebat ⁊ vbo spiritussancti. Tũc diuulgatum est: antonino imperatori qꝫ ↄuentus fieret in titulo praxedis. Qui mittens tenuit multos. Inter quos etiam tenuit simunetum presbyterum cum alijs. xxij. quos sine interrogatione gladio puniri precepit in eodem titulo. Quorum corpora noctu beata praxedis collegit: ⁊ sepeliuit in cimiterio priscille sub die. vij. kl. iunuarij. Tunc afflictione constricta beata praxedis ingemuit ⁊ orauit ad dominum vt transiret ex hoc mundo. Cuius orationes ⁊ lachryme ad dominum ihesum christum peruenerunt. Peractis autẽ. xxxiij. diebus post necem supradictorum sanctorum ⁊ coronam: migrauit ad dominũ virgo sancta. xij. kl. augusti. Cuius corpus ego pastor presbyter sepeliui iuxta patrem suũ in cimiterio priscille via salaria vbi [illegible] orationes sanctorum.

℃ Passio Sanctoꝝ victorini ⁊ corone. C. CVII.

Ex gestis eorũ. Sanct⁹ [illegible] victor miles [illegible] tempore [illegible] antonini: cum in conspectu sebastiani ducis christi militem se esse diceret: ⁊ idolis sacrificare renuisset iussit dux ei⁹ digitos confringi ⁊ neruos eius euelli: quosq̃ʒ de cute eius exirent. Illoq̃ʒ gratias agente ⁊ in fide permanente: commotus iudex iussit eũ in caminum ardentem mitti. Sed illo orante: ignis eum non tetigit: neq̃ʒ fumus. Et post triduum inuentus est viuus. Tunc dux fecit venenum confici mortiferum: ⁊ dari ei a malefico vt ederet ex eo. At ille manducauit ⁊ nihil mali sensit. Tunc maleficus alia peiora venena obtulit. Et cũ ille manducasset ⁊ nihil mali sensisset: maleficus omnes libros suos cõbussit: rebusq̃ʒ suis renuncians in christũ credidit. Iterũ victor cõmonitus: cũ sacrificare nollet: iudex iussit neruos a corpore eius euelli: deinde in pudendis eius oleum bulliens mitti. Iterũ quoq̃ illi suspenso lapides candẽtes applicari: ⁊ ad latera eius poni. At ille nihil doloris sensit: sed a deo ↄfortatus est. Iratus ergo iudex iussit acetũ ⁊ calcẽ simul misceri: ⁊ in eius gutture dari. Post hoc oculos eius euelli. At illo dicente: noli mihi parcere. paratus sum omnia tormenta tua tolerare. iussit eum capite deorsum ꝑ triduũ suspendi: quousq̃ sanguis de narib⁹ eius stillaret in terrã. Milites [illegible] venerũt post triduũ vt viderẽt si adhuc viueret ⁊ videntes ei [illegible] cti sunt: sed statim orãte sancto martyre illuminati sunt. Qui cũ ad ducẽ redissent ⁊ ei oĩa intimassent. iussit eum excoriari. Tunc [illegible] cuiusdam militis noĩe corona etatis annoꝝ circiter. xvj. exclamauit. Beatus es victor ⁊ beata opa tua. susceptũ est sacrificium tuũ sicut sacrificiũ abel qđ obtulisti dño in sinceritate mentis tue. Cũq̃ʒ alia plura loq̃reret᷑ addidit. Ecce video duas coronas de celo venientes manib⁹ angeloꝝ deferri. Ex quib⁹ dabit᷑ tibi maior mihi [illegible] tuos. Sʒ ⁊ si vas infirmũ sum spero tñ in regem christũ qꝫ habebo hereditatem cũ fortibus. Hec cũ audisset dux iussit eã vocari ad [illegible] ⁊ sacrificare [illegible] [illegible] Ego corona dico ⁊ queris coronam [illegible] pdere. Cũq̃ʒ nollet acquiescere iussit dux militib⁹ duas palmas [illegible] inuicẽ inclinare. illicq̃ʒ beatam coronã vtriusq̃ ptib⁹ ligari in subito dimitti. Quã vt subito dimiserunt arbores diuisa est beata corona in duas ptes. sicq̃ʒ martyriũ suũ cõfidenter impleuit. Uictori aũt [illegible] caput prescidi iussit. Qđ cũ fieret sanguis ⁊ lac de collo eius exiuit. Multi ergo miracula viderunt. multiq̃ʒ crediderunt.

℃ Passio sancti concordij. C. CVIII.

Ex gestis eius. Sub antonino quoq̃ [illegible] [illegible] est sanct⁹ concordius. [illegible] rome nobili familia ortus fuit patre ↄcordiano. qui eũ in scripturis sacris erudiuit: ⁊ a sancto pio papa subdiaconum ordinari fecit. Hij itaq̃ʒ s. pater ⁊ fili⁹ ieiunijs ⁊ oratiõib⁹ atq̃ elemosynis iugit᷑ vacabãt. ⁊ a dño petebant vt rabiẽ impatoris euadere possent. Porro fili⁹ a patre accepta licẽtia. ad sanctũ euthicem qui tũc morabat᷑ in ꝑdiolo suo via salaria perrexit. A quo cũ magno gaudio ⁊ gratiarũ actiõe susceptus: cũ eo sil᷑ habitauit. Illic q̃ cũ ieiunijs ⁊ orationib⁹ insisterẽt. multi varijs vexati languorib⁹ ad eos veniebant. Quos illi orantes in noĩe dñi ihesu christi sanabãt. Tũc audiens eoꝝ famã torquatus comes tuscie q̃ tũc habitabat in spoletana ciuitate. mittẽs accersiuit sctm̃ ↄcordiũ ⁊ ait ad eũ. Quis vocaris. Ille rn̄dit. Christian⁹ sum. Dixit ei comes. De noĩe tuo requiro: non de christo tuo. Sacrifica dijs imortalib⁹ ⁊ esto noster amicus. Ego quoq̃ʒ dño meo impatori suggerã: vt faciat te sacerdotem deorũ. At ille. Tu loquit magis dño ihesu christo sacrifica: vt possis euadere tormẽta. Nã si nõ feceris: tu ⁊ dij tui in eternum ardebitis. Tũc comes iussit eum mactari fustib⁹: ⁊ in custodia publica claudi. Nocte aũt venit ad eũ beat⁹ euthices cũ beato antimo epõ qui erat amicus comitis ⁊ rogauerũt comitẽ vt eũ sibi iuberet ↄcedere paucis diebus. Qui ↄcessit eũ beato antimo multisq̃ʒ dieb⁹ habitauit cũ eo. Quẽ etiam ↄsecrauit presbyterũ tpe opportuno. Et ceperũt ambo orationib⁹ vacare. Postea misit comes ⁊ tulit eũ dixitq̃ʒ ei. Quid tractasti circa salutẽ tuã. Qui rn̄dit. Salus mea christus est: cui quotidie offero sacrificiũ laudis. Tu võ ⁊ dij tui in iferno ardebitis. Tũc iussit eũ in eculeo suspendi. Ille võ alacri vultu glorificabat deũ. Dixit ei comes. Sacrifica ioui magno. Cui ille. Nõ sacrificabo inq̃t lapidi surdo ⁊ muto qꝫ ihesuʒ christũ dñm habeo cui seruit aĩa mea. Iratus comes iussit eũ in ima carceris includi: ⁊ in collo ac manib⁹ eius ferra mitti: nulliq̃ʒ ad eũ ingredi vt fame deficeret. At illo grãs agẽte ei angelus dñi media nocte apparuit dicens ei. Noli timere: quia ego tecũ sum: sed viriliter age. Post tres dies misit ad eũ comes duos milites suos: vt aut sacrificaret aut capitalẽ sniãʒ subiret. Quib⁹ audientis beatus cõcordius deo grãs agens ipsumq̃ʒ glorificans expuit in faciem iouis. Tũc vnus ex eis euaginatis gladiuʒ caput eius amputauit ⁊ in cõfessione dñi spũm emisit. Duo võ clerici ⁊ q̃dam religiosi viri venientes tulerũt corpus eius: ⁊ posuerunt nõ longe a ciuitate spoletana. vbi aque multe emanãt. In quo loco ꝑcib⁹ beati concordij martyris pstante eo ꝑ cuius noĩe passus est ceci illuminant᷑. infirmi sanant᷑: demones expellunt᷑. Hui⁹ natal᷑ dies celebrat᷑. kal. ianuarij.

℃ Passio sancti marcelli. C. CIX.

Ex gestis eius. Cũ vero lugduni sanctus pothin⁹ epũs cũ alijs [illegible] cõprehensus eẽt ⁊. l. alie deũ ↄfitentes in vnũ carcerẽ retrusi eẽnt. Ex his marcellus ⁊ valerian⁹ nocte ab angelo reuocati pariter ac soluti. Alter eoꝝ sequanoꝝ ⁊ alter eduoꝝ [illegible] petierũt. Itaq̃ʒ testis dei marcellus ad ꝓphanũ ↄuiuiũ inuitat⁹: ⁊ huius epulas errore ꝓphano pollutas execrat⁹. cuius obiurgandis

positis credidit q̄ vitādos. Et cū se christianū interrogatus fiducia
liter ꝓdidisse. nouis afficiendū cruciatib⁹ ꝓtinus seui ꝑfidie de
creuit imperiū. Sic ergo cū vinculis elatus: in arborē ꝑ dissidentes
ramos in omni corpore laqueis īpositis tenderet: ⁊ mēbrorꝫ cōpa
ge districta. extēti artus astricti nexib⁹ distingerent̄ vetustū adē ter
reni patris crimen cōsumpsit in arbore. Celestis christi regenerato
ris noui gloriā dn̄i imitatus declarauit in ligno vt dum pomiferū cō
temneret eduliū inuictū crucis ꝓcederet: ad triūphum. Dumqꝫ in ꝓ
posito sanctus Marcellus vicino mortis frigore calore fidei īmobi
lis ꝑduraret. ꝑsecutoris nequissimo tractatu cōpetētius visum est:
vt in cōspectu populi allatis supplicijs puniret̄. Tunc ait crudelissi
mus ꝑses. Nomē tuū marcelle ⁊ errorē tuū cōperimus. Sacratissi
mi imperatores nostri diu talia precepta cōstituerūt: vt qui venerādo
rū numinū principatū saturnū patrē ac iouē oīpotentē eorūqꝫ filios
ac ꝓpinquos adorare detrectāt: capite puniant̄. Quod si non feceris:
trucib⁹ supplicijs punieris. Scūs marcellus respondit. Simulacra
ista que noīas adeo fuerūt mortalia: vt suis polluta criminibus du
dum mortua: ⁊ in infernū sepulta petierūt. Quib⁹ siquis crediderit
oīpotētis qui ante secula fuit: ⁊ semꝑ est. ⁊ semꝑ futurus est. eternū
ac tremendū penarū iudiciū sustinebit. christianus sum. christū dei
filiū sancto patri coequalē. celi ⁊ terre marisqꝫ factorē. ⁊ que sūt re
rū oīuꝫ cōditorē me credere libera ⁊ irreuocabili denūciatione profi
teor. Priscus vo preses ei indignaciōe succēsus sanctū Marcellū
martyrē impijs trucidandū carnificib⁹ assignauit. Quē cū in suppli
cijs diuini fauoris gratia aduerteret: fortiorē inaudito crudelitatis
exēplo: plusqꝫ furore ꝑsecutoris insaniēs. defodere erectū cingulo
tenus iussit. Atqꝫ ita medius iam sepultus. sed totus viuus ad celi
regna festināns terre supplicia nō refugit sed triduo in laudib⁹ chri
sti oīpotentis dn̄i ac dei sui ore ⁊ amore ꝑdurans. terris interim ter
rena mēbra cōmendans spiritū misit ad celos. Acta sūt hec in vrbe
cabilonēsi: sub antonini persecutione.

¶ Passio Sancti Ualerij ⁊ quorundā alior. C. CX.

Valerius autē Priscus ꝓ eo sanctū tunc Ualerium orōnis secretissimā cellulā habere multosqꝫ christicolas effecisse. Tunc iussit eū perquiri: et suis cōspectib⁹ ꝑsentari. Ad cuius tuguriū cū milites di
recti peruenissent. ille estimās eos christianos gr̄a charitatis ⁊ more
hospitalitatis inuitabat quē illi penitus intuētes signū crucis ⁊ in
tra cellula sua hec ⁊ suo adhibuisse vultui cōspexerunt. Itaqꝫ post
tergū vinctis manib⁹ veluti scelerati crimini reus. prisco ꝑsidi ab offi
cio ꝑsentat⁹. Qui beluino corde īflāmat⁹ ait. Aut dijs sacrificabis
īmortalib⁹. aut lōge collega tuo marcello grauius punieris. Cūqꝫ ille
renueret. ꝑses eū stipiti appēsum iussit vnguib⁹ ferreis laniari. Qui
cū auxilio dei nullis fatigatus supplicijs in dei laude ꝑduraret: ius
sit eū gladio feriri. Hic ille ꝓthomartyris stephani gratissime ⁊ glo
riā reminiscēs: in celū ītuēs: vidit illū sibi offerre coronā. cui morien
do nō meruit martyrij ꝓbere victoriā. Cui⁹ passio recolit̄ xvij. kal.
octobris. Ex martyrologio. Itē iiij. idus marcij apud apamiā scōꝝ
Alexādri ⁊ Caij q̄ sub Antonino vero martyrio coronati sūt. Itē x.
kal. maij lugduni scī epidodij q̄ ꝑsecutiōe antonini veri post dira ā
bi tormēta gratis: martyriū capitis abscissiōe cōplenit. Itē. viij kal.
maij: lugduni scī alexādri q̄ sub antonino vero post carceris custo
diā ꝑmo ita verberat⁹ est crudelitate verberantiū: vt crate soluta: co
starū patefactis visceribus interiora corporis pāderent̄. Deīde cruci affi
xus spiritū emisit. Passi sunt etiā cū eo ⁊ alij. xxxiiij.

¶ De lue p⁹ ꝑsecutionē ⁊ de miraculo pluuie i exercitu. C. CXI.

Tantum vo persecutionē secuta est lues magna q̄ mltas late ꝓuincias deuastauit. maximeqꝫ italiā a deo cōtriuit: vt passim ville ⁊ agri sine cultore et habitatore remanerēt. Ab armis deniqꝫ nulla vsqꝫ quies
erat. sꝫ ꝑ oēꝫ oriētē: illiricū: italiā: ⁊ galliā: bella feruebāt. Terremo
tus quoqꝫ nō sine interitu ciuitatū ⁊ inūdatiōes fluminū crebrescē
bāt. Lues et crebras ⁊ locustarꝫ agmē ꝑ eius agros vastabāt. Euse
bi⁹ i chro. Antonini tꝑib⁹ q̄b⁹ h̄ gesta referunt̄: marcū aurelium fratrem
ei⁹ cesarē bella īferētē germanis ac sarmatis tradūt historie cum siti
ei⁹ piclitaret̄ exercit⁹ estuātē ⁊ q̄rentē q̄d facto opus eēt. repperisse in
legione q̄dā milites christianos. q̄b⁹ vt mos ē flexis genib⁹ ob
secrātib⁹: exaudisse deū supplicatiōes eoꝝ: ⁊ subito cōtra oīuꝫ spem
largissimis hibrib⁹ ꝑfusus exercit⁹ q̄dē picliātis ꝑ quo orauerant
christiani siti sedatā. Hostes vo q̄ iā eius abilit̄ īminebant fulmini
b⁹ crebris ⁊ celit⁹ ꝓlapsis ignib⁹ effugatos. Qō factū refert̄ q̄dē ab
historijs gētiliū. Sed qꝫ nostroꝝ id orōnib⁹ īpetratū sit nō refertur.
quippe apud eos etiā cetera miracula q̄ a nostris gesta sunt nō hīc
fidē. Nostroꝝ vo ⁊ tertullian⁹ hoc cōmemorat. Apud grecos apol
linaris q̄ etiā ipsam legionem pro insignis facti miraculo: mutato
nomine vocitatam, dixit ab imperatore fulmineam.

¶ De Egisippo ⁊ ceteris illius tꝑis doctorib⁹. C. CXII.

Eo tempore egisippus insignis habebat̄ ⁊ dionysius corinthiorꝫ eps sꝫ ⁊ pinit⁹ nobilissim⁹ apud cretā eps fuit. philipp⁹ etiā ⁊ apolinaris ⁊ melito. musanusqꝫ ⁊ modest⁹. ⁊ precipuus
hyreneus. Quoꝝ omniū ad nos vsqꝫ ad apl̄ice fidei ⁊ sane doctrine
ꝓclarissima monimēta plate sunt. Hiero. de illustrib⁹ viris: Egisip
pus vicin⁹ aploꝝ temporꝫ oēs a passione dn̄i vsqꝫ ad suā etatē ecce
siasticoꝝ actuū texens historias. multaqꝫ ad vtilitatē credentiū ptī
nētia hincinde cōgregās. quinqꝫ libros cōposuit sermone simplici:
vt quoꝝ vitā sectabat̄: dicēdi quoqꝫ exprimeret characterē. Asserit
se venisse sub aniceto romā: q̄ decim⁹ post petrū eps fuit. ⁊ ꝑseuerās
se vsqꝫ ad eleutheriū eiusdē vrbis epm: q̄ aniceti quondā diacon⁹
fuit. Preterea aduersum idola disputās: quo ꝑmo errore creuissent
subtexit historiā. Dionysi⁹ corinthioꝝ eps tāte eloq̄ntie ⁊ industrie
fuit: vt non solū sue ciuitatis ⁊ ꝓuincie ꝑplos: sꝫ ⁊ aliarū ꝓuinciarū
⁊ vrbiū eplis erudiret. Ex quib⁹ est vna ad lacedemonios. Alia ad
athenienses. Tertia ad nicomedienses. Quarta ad cretenses. Quin
ta ad ecclesiā amastrinā: ⁊ ad ecclesias ponti reliq̄s. Sexta ad gno
sianos: ⁊ ad pinitū eiusdē vrbis epm: q̄ ⁊ ipse scripsit ei elegantē epi
stolā. in q̄ docet: nō semꝑ lacte ꝑplos nutriendos: ne q̄si paruuli ab
vltimo occupent̄ die. sꝫ ⁊ solido debere vesci cibo: vt in spūalē ꝓfi
ciāt senectutē. Septima vo ad romanos. quā scripsit ad sotē epm
eorum. Octaua ad crisophorā sanctā feminā. Claruit sub imperatore
marco antonino vero ⁊ lucio aurelio cōmodo. Euse. vbi. s̄. Hic dio
nysius in epla ad athenienses designat: ꝙ dionysi⁹ ariopagites: qui
ab aplo paulo instruct⁹ credidit christo sm ea q̄ in aploꝝ actib⁹ de
signant̄. primus athenis ab eodē aplo paulo eps fuerit ordinatus.

Hiero. vbi. s̄. Theophilus quoqꝫ sext⁹ anthiochene eccl̄ie eps sub
imperatore marco antonino vero librū cōtra marcionē cōposuit: qui
vsqꝫ hodie extat. Ferunt̄ ei⁹ ⁊ ad autholicū tria volumina. ⁊ cōtra
heresim hermogenis liber vnus. ⁊ alij breues elegātesqꝫ tractat⁹ ad
edificationē ecclesie ptinētes. Legi sub noīe ei⁹ in euāgeliū ⁊ puer
bia salomonis cōmentarios. q̄ mihi cū superiorū voluminū elegan
tia ⁊ frasi. nō videntur congruere. Apollinaris asie hierapolitan⁹ eps
sub imperatore marco antonino vero floruit. cui ⁊ insigne volumē de
fide christianorū dedit. Extant eius alij quinqꝫ aduersus gentiles li
bri. ⁊ de veritate duo. ⁊ aduersus cathafrigas tūc primū cum prisca
⁊ maximilla insanis vatib⁹ incipiēte montano. Philippus eps cre
tensis vrbis: alibi corinthie gortine: cuius dionysius in epla sua me
minit: quam scripsit ad eiusdem ciuitatis ecclesiam. preclarū ad mar
cionem edidit librum. temporibusqꝫ marci antonini veri ⁊ aurelij cō
modi claruit.

¶ De Morte Aurelij ⁊ antonini. C. CXIII.

Ugo vbi supra. Igit̄ aurelius commodus dū cū fratre i vehiculo veheret̄. xj. imperij sui anno casu morbi: quē greci apoplexim vocāt suffocat⁹ est. Quo defuncto mar
cus antonin⁹ solus paucis dieb⁹ reipublice prefuit. Deniqꝫ seuerio
res leges nouis cōditionib⁹ temperauit. Per oēs enī ꝓuincias tri
buta donauit: omniaqꝫ fiscaliū negocioꝝ calumniosa monumēta sil
congesta in foro iussit incendi. Hic quartusdecimus ab augusto in
pānonia constitutus: repentino morbo obijt. Ob cuius honorē tem
pla columne ⁊ alia multa condita esse reperiunt̄. Cui successit luci⁹
aurelius cōmodus fili⁹ eius. Tēporibus antonini veri floruit theo
docion tertius diuine legis interpres ⁊ actic⁹ ph̄s platonicus. Eu
sebius in chronicis. Horū imperatoꝝ tꝑib⁹ fronte orator insignis ha
bet̄. Qui marcū antoninū verū latinis l̄ris erudiuit. Seleucia syrie
vrbs cū trecētis milib⁹ hoīuꝫ a romanis capta ē Apud pisas pegrin⁹
ph̄s rogo quē ex lignis cōposuerat īcēso semetipm̄ supiecit. Eo tꝑe
smirna vrbs asie terremotu ruit. Ad cuius instaurationē decēnalis
tributoꝝ īminutas data est. Tāta etiā ꝑ totā vrbē pestilētia fuit: ꝙ
pene vsqꝫ ad internicionē roman⁹ exercit⁹ deletus est.

¶ De Imperio Aurelij cōmodi. C. CXIIII.

Ugo vbi supra. Aurelius igit̄ commodus patre defuncto impe rauit annis. xiij. Euse. in chro. Cepit āt anno dn̄i. clxxxi. Mūdi vo. iiij. M. cxliiij. Hugo. Hic luxurie ⁊ obsceni
tati deditus interfecit plurimos senatoꝝ. illos tn̄ maxime quos ad
uertit industria vel nobilitate ꝓcellere. Euse. v. li. Ea tēpestate pax
ecclesijs ꝑ oēm terrā ꝓpagabat̄. ⁊ sermo dn̄i ex oī genē hominū ad
cognitionē ⁊ pietatē dei suam aīas cōgregabat. Deniqꝫ ⁊ in vrbe ro

mona multos ex illis illustrib⁹ ⁊ ꝓduitib⁹ viris cũ liberi ⁊ diugib⁹ ac ꝓpinquis: atqꝫ oĩ pariter familia sociauit ad fidẽ. Sꝫ hoc nõ eq̃o oculis ille antiquus humane salutis hostis aspexit. Cõtinuo deniqꝫ aggredit̃ variis nostros machinis ĩpugnare. Primo in vrbe roma appolloniũ quẽdã virũ in fide nostra ⁊ in oĩb⁹ ꝑhie eruditiõib⁹ illustrẽ: ad iudiciũ ꝑtrahit. accusatore ei suscitato quodã ĩfelicissimo ⁊ despate saluti hoĩe. Quiqꝫ qm̃ lex q̃ oblatos puniri iusserat christianos: in delatorẽ ꝓus aĩaduertẽdũ cẽsebat. A phẽnio iudice vt eius crura cõminuerẽt̃ sniaꝫ ꝑm⁹ excepit. Tũc deĩde exorat̃ beat⁹ apollon⁹ martyr vt defẽsionẽ ꝓ fide sua quã audiẽte senatu atqꝫ oĩ populo luculentẽ ⁊ splẽdide habuerat ederet scriptã: ⁊ p⁹ h̃ sꝫ senatusꝯsultũ capite plex⁹ ẽ. Ita n. a ꝓoib⁹ lex iniq̃ssime ꝓmulgata cẽsebat.

De Scã Eugenia ⁊ ꝓtho ⁊ iacincto. C. CXV.

Philippus aũt illustrissim⁹ vir roman⁹ ab impatore Cõmodo ad egyptũ direct⁹ vt alexãdrie ꝑfecturã ageret filiã suã Eugeniam lr̃is liberalib⁹ ꝑfectissime edocuit. pulchra erat corpore: sed pulchrior castitate. Cumqꝫ a multis in cõiugiũ peteret̃: oĩno obsistebat. Iã enĩ licet sub paganissimis parẽtib⁹ vitã ageret. aĩo christiana eẽ cepat. Et qꝛ christiani iussi fuerãt ab alexãdria discedere. rogauit parẽtes vt in vehiculo ꝑmitteret̃ ꝑdia sua in suburbano posita circuire. Qd̃ cũ stati ĩpetrasset ⁊ ab vrbe ad villã ꝓperaret instructionẽ apl̃i Tecle ṽgini factã. in basterna legẽs audiuit christianos psallẽtes ⁊ dicẽtes. Oẽs dii gẽtiũ demonia. ⁊c̃. Tũc suspirãs ⁊ flẽs ad eunuchos suos ꝓthũ ⁊ iacĩctũ dixit. Philosophoꝝ sillogismos vano labore ꝑscrutati sum⁹. Aristotelis argumẽta: ⁊ platonis ideas: ⁊ quicq̃d orator ĩuenit: vel ꝑhus cogitauit: cũcta in hac sniã excludunt̃. q̃ tripudiãtes christianos audim⁹ dicẽtes. Oẽs dii gentiũ demonia. ⁊c̃. Tũc vehiculũ stare ꝑcepit: ⁊ diutissime vim carminũ cõsiderãs ait. Si nolum⁹ ꝑire credendũ ẽ. Dũqꝫ de deo vo mutuo sermone tractarẽt: fit cõcordia fidei: ⁊ ordo q̃rit̃ quo possit sancta sua statui: ⁊ fides recta teneri. Tũc illa dixit. Audio helenũ dici ep̃m cui⁹ est habitatio illa in q̃ die noctuqꝫ dei laudib⁹ insistit̃. sed ad cõgregatiõis hui⁹ diuersoriũ nullã feminẽ accidere patit̃. Hoc ḡ cõsiderãs tonderi me debere existimo: vt vacua ꝑtrãseunte basterna. nos tres virili habitu simul ad dei hoĩes ꝓperem⁹. Factũ est autẽ vt eadẽ hora q̃ ad monasteriũ venerũt. sciẽs Helen⁹ ꝑueniret ep̃s et cũ eo psallẽtiũ multitudo. Cũqꝫ se iunxissent psallẽtib⁹: q̃sierũt quis esset senior q̃ solus aselli vehiculo vteret̃: ⁊ in medio ꝓp̃li sequẽtis ⁊ ꝑcedẽtis. Et audierũt ꝙ h̃ esset btũs helenus ep̃s ab ĩfantia christianus. Qui dum infantulus in monasterio cresceret: tante scitatis ṽtutib⁹ cingebatur: vt si q̃n missus esset ignẽ e vicino petere prunas ardẽtes vestimẽto deferebat illeso. Deniqꝫ inq̃t ⁊ post hos paucos dies venit huc q̃dã magus. q̃ verboꝝ argumẽtis populũ dei conabatur euertere dicẽs falsũ esse ep̃ꝫ. se autẽ a christo missũ ad docendũ. Tũc oĩs turba christianoꝝ accessit ad ep̃ꝫ dicẽs. Cõstitue diẽ in quo eũ tibi sociũ recipias. aut si potes nõ vera ꝑsequentẽ cõuincas. Cõstituta igit̃ die in medio heliopolis venit zareas magus cũ artibus suis. ⁊ Helen⁹ ep̃s cũ orõib⁹ suis cepitqꝫ cũ eo ṽboꝝ ingenio hr̃e luctamẽ. Et qꝛ versut⁹ erat: nec eũ cõcludere sermonũ rõne poterat respiciẽs ꝓp̃lꝫ fortẽ ledi ꝙ zareas q̃si supior ascẽdebat in ṽbis. postulato silẽtio ait ad ꝓp̃lm. Pauli apl̃i in hac pte monita tenẽda sunt. Noli inq̃t verbis cõtẽdere. ⁊c̃. Sed accẽdat̃ ignis in medio ciuitatis ⁊ ĩgrediamur flãmas simul. Et q̃ nõ fuerit vstus: credamus ꝙ huĩc miserit christus. Qd̃ cũ oĩb⁹ placuisset ait zareas. Tu ĩgredere ꝓus: q̃ hoc ꝓposuisti. Tunc ille orõnẽ fundẽs seqꝫ cõsignãs: igẽtes flãmas intrauit itrepidus. stetitqꝫ in medio ignis dimidia fere hora neqꝫ cap[illegible] neqꝫ ve[illegible] tactus ex aliq pte adustus. Cũqꝫ vt zareas intraret: filr̃ impararet. ille reluctare cepit ⁊ fugere. At vbi inuitũ illũ ꝓp̃ls ignib⁹ tradidit stati eũ flãma circũdãs exurere cepit. ⁊ ĩmittẽs se beat⁹ helen⁹: licet semiustũ viuũ tñ eũ eripuit. quẽ ꝓp̃ls a finibus hui⁹ regionis cũ dedecore minauit. Hũc ergo sicut videtis quotidie turba quocũqꝫ ꝑrexit cũ dei laudibus comitatur.

[illegible] C. CXVI.

Audiens hec beata Eugenia ingemuit ⁊ ꝓcidens ad pedes eius qui hoc sibi referebat ait. Obsecro vt me illi cũ his duobus fratribus meis ĩsinues. Ex idolis enĩ cõuerti volumus ad christũ. At ille. Silete inq̃t donec monasteriũ ingressus paululũ requiescat: ⁊ cũ oportunũ fuerit nũciabo ei. Requiescens igit̃ ep̃s somnũ vidit ꝙ ad simulachrũ femine ducebatur vt ei sacrificaret. Cui cum loqui permitteretur ait. Cognosce te creaturam dei esse ⁊ discede. nec te adorari permitte. Tunc illa discedens secuta est eum dicens. Non te deseram donec creatoꝛi meo me restituas. Cũ hec in aĩo ep̃i voluerent̃: accessit ille q̃ cũ eugenia locut⁹ fuerat dicẽs: tres paruulos frẽs adesse: qui culturas idoloꝝ relinquẽtes: christo seruire in monasterio cũ frib⁹ desiderãt. Tũc ille grãs agẽs christo: q̃ hui⁹ rei notitia eũ ꝑuenire fecerat: iubet eos seorsũ: ⁊ gratissimo vultu quinã dicerent̃: vl̃ cui⁹ nationis cũ credidit req̃rendũ. Ad h̃ eugenia. Cuius inq̃t romanus sum⁹. Hi duo frẽs mei ꝓthus ⁊ hiacynct⁹: ego nũcupor eugeni⁹. Cui dixit sanct⁹. Recte te eugeniũ vocas. Viriliṫ enĩ agis. Tñ in sp̃ũscõ nos eugenia corpe te ante ꝑcẽdim⁹: ⁊ q̃lit̃ huc veneris. ⁊ q̃d isti tibi sint inotuit mihi dñs. Scito aũt te pro castitate multa passurã. sꝫ nõ te deseret ille cui te tradidisti ex itegro. Ad ꝓthũ ⁊ hiacynctũ ait: In corpe seruituti positi: igenuã dignitatẽ vnanimit̃ tenuistis. victoriã christi et mercedẽ cõtubernii ꝑcepturi. Iussitqꝫ eugeniã sic in virili habitu ꝑmanẽ. Nec eos deseruit: donec baptismi scĩficatiõe instructos monasterio ad qd̃ ꝓperauerat sociaret. Interim basterna cũ iunctis ꝑcedẽtib⁹ pueris ꝑuenit ad domũ. Quã vidẽtes vacuã: oẽs sui mugitũ dederũt. Lugebantqꝫ vniuersi cõfuse: parẽtes filiã: frẽs sororẽ: serui dñaꝫ. Fit inquisitio ꝑ ꝓuinciã. interrogant̃ aruspices. ⁊ phitones demonia sacrificiis cõsulunt̃: vbi deuenisset eugenia. Hoc solũ oẽs dicebãt: ꝙ dii de celo eã rapuissent. Tũc pr̃ dat festa [illegible] in numero deoꝝ eã cõsecrãs: ⁊ ex auro puro simulachrũ fusile fa[illegible]. At [illegible] in ꝑdicto viroꝝ monasterio virili habitu ⁊ aĩo ꝑmanens in diuinis eruditiõib⁹ ita ꝑfecit: vt intra secũdũ annũ oẽs fere scripturas diuinas retinẽt. Tãta erat ei trãquillitas animi: vt vna ex numero angeloꝝ ab oĩb⁹ diceret̃. Erat oĩb⁹ oĩa. Tristẽ cõsolabat̃. leto cõgaudebat. irascentẽ mitigabat. tantãqꝫ grãꝫ a deo cõsecuta erat: vt quẽcũqꝫ in dolore positũ visitaret: stati oĩs dolor recedẽt: ⁊ salubritas adueniret. Comites autẽ ei⁹ ꝓthus ⁊ hiacynct⁹ in oĩb⁹ obtẽperabãt ei. Tercio igit̃ cõuersionis ei⁹ anno abbate monasterii defũcto: visũ ẽ oĩb⁹ vt beatã eugeniã vt eis preesset eligerẽt. Tũc illa metuẽs se feminã cõtra regulã viris preponi. Iterũ timẽs: ne oẽs vnanimit̃ precãtes cõtemnẽt: ait ad eos: Videam⁹ in hac nr̃a electiõe q̃d dñs ꝑcipiat. Si q̃s ait vult eẽ prim⁹: sit oĩuꝫ nouissim⁹. Ecce igit̃ ⁊ ṽbis ꝑceptis obtẽperãs: decreui primatũ suscipere. ⁊ dñi iussioni obediẽs: vltimũ me cõstituo charitati ṽre. Igitur oẽ omne opus monasterii qd̃ infima ꝑsona exercẽ solet suscepit in oĩb⁹. aquã portare. ligna cõcidẽ. mũditias adhibẽ. deoqꝫ tã chara eẽ cepit: vt demones de obsessis corporibus eiiceret: ⁊ cecoꝝ oculos aperiret.

De Accusatione Melancie ꝯtra eã. C. CXVII.

Matrona quedã alexandrina ditior ceteris nõĩe melancia audiens ei⁹ opinionẽ venit ad eã: q̃ a q̃rtano typo grauiter ꝑ annũ ⁊ eo ãpli⁹ vexabat̃. Quã cũ illa oleo perunxisset omnẽ mox habundantiã fellis euomuit. ⁊ sanissima reddita tres ciphos argẽteos solidis repletos ei in munerib⁹ misit. Que illa grãter remittẽs ait: Habũdam⁹ ⁊ suphabũdam⁹. precor aũt vt hec pauperibus largiaris. Tũc illa ꝯtristata veniẽs cepit rogare ⁊ ampliora ꝓmittere. Et dũ circa ista sic assidua eẽt: in nullo deprehẽdẽs ꝙ eã femina iuuẽtutis elegãtia decipit̃: ⁊ in cõcupiscẽtia illi⁹ illabit̃. Et putãs eã amplioris pecunie cupidiorẽ esse: cepit infinita offerre copiosa ꝓmittere. Sed vidẽs eã oĩa oblata repellere: cepit eã his ṽbis secreto alloqui. Quid de inanib⁹ abstinẽtiis maceras ⁊ perdis florem gratissime iuuentutis quasi hec nos tristes diligat: ⁊ sua delectamenta contemnẽtes foueat: ac solis hominũ cruciatibus delectet̃. Videmur eius donis abuti: ⁊ ingrati refundere largitori qd̃ donat. Igit̃ his afflictiõib⁹ finẽ ponas: ⁊ letiora tp̃a ac iocũda suscipias. Talia dicẽte melancia: beata eugenia volens animã eius a diaboli laqueis liberare: ostendebat ei desideria mundi misera esse. ⁊ [illegible] teneri putant̃ effugere. ⁊ vnius puncti delectamẽta perpetua detrimẽta inducere. Sed hec omnia melancia surda trãsibat aure. dũqꝫ sollicite ageret: quatenus eugeniã irretiret: egritudinẽ simulat: ⁊ vt ab eugenia visitet̃ rogat. Que cũ ad eã ingressa sederet intra cubiculum obscenis eam amplexib⁹ infelix melancia adire tẽtauit. ⁊ ṽbis prouocatib⁹ ad crimen hortari. Tunc eugenia dixit ei: Recte melãcia nomẽ tuũ dicit̃: qꝛ nigredie ꝑfidie plena es: ⁊ te habitaculũ magni diabolo preparasti. Discede a seruis dei deceptrix ⁊ illecebrosa. Nos enĩ alit̃ militam⁹. Habeãt opes tuas tibi siles: nos delectat mẽdicare cũ christo. Affatim diues ẽ: q̃ cũ christo paup est. Fugiãt a te lumen concupiscẽtie. Nõ enĩ proderit saluti tue ista q̃ te iussit audacia. Tũ illa [illegible] ne sui pudorẽ nõ [illegible] seqꝫ deterei timẽs ne [illegible] ipsa detegẽt: alexãdrie ꝑfectũ adiit dicẽs: Scelestẽ iuuenẽ christianã religionẽ incurri simulantẽ quẽ cũ medendi grã eo ꝙ infirmitatibus prodesse dicebatur ad me venire permitterem: vnã ex illis [illegible] [illegible] de quarũ pudore habuit̃ ausus est impudenter loq̃ [illegible]

verbis procacibus ad crimen hortari. Que nisi dedissem vocē τ pietatis ancille mee solacio liberata fuissem: more barbarico sua me libidine captiuasset. Audiēs hoc pfectus furēs statim iubet ad monasteriū destinari. qui eo ferro vinctū cū oīb⁹ cōmorātibus vinctis deponerēt. Et qz vni⁹ carceris eos nō ferebat locus. p diuersas custodias diuidunt. impudēte fama p totū egyptum diffusa. Oēs credebāt oēs condēnabāt. Oībus enim videbat verisimile melanciam [illegible] feminā mentiri nō posse.

De Purgatiōe criminis in penā accusatricis. C. CXVIII.

Constituto igitur die cōgregāt ciuitates in vicino posite. vt videāt ferarum tradi morsib⁹ corruptores. Aptant eculei: verbera: flamme tortores τ cetera q̄ cordis abscondita solēt exculpere pparant. Tunc pfectus philippus ait. Dic sceleratissime christianoz. Hic ihesus vester vobis tradidit vt operā corruptioni detis: τ fraudulēta pudorē matronalē astutiā capiatis. Eugenia capite demisso ne posset agnosci respondit. Deus meus Ihesus christus cui seruio: castitatē docuit: eāqz custodiētibus vitā eternā pmittit. Ne autē fruct⁹ patiētie nostre depat p victoriā pncipū. ne in hac [illegible] [illegible] crimen qđ obiicit [illegible] O [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] applicare eculeo: suspēdi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Tunc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eugenia. [illegible] tacēdi. Tāta siqdē est virt⁹ in noīe christi: vt τ femine in timore ei⁹ posite virile [illegible]. Ego igit femina virilē gerēdo virū gessi: virginitatē que i christo ē fortit amplectēdo. Hec dicēs: tunicā q̄ induta erat a capite scidit: τ femina apparuit: statiqz ad pfectū ait. Tu qdē sm carnē pater es mihi: claudia mater: fr̄es mei q̄ tecū sedēt auitus τ sergi⁹. Ego aūt pro amore christi mūdū cū suis delicijs respui. Et ecce pthus τ iacinct⁹ eunuchi mei cū qb⁹ ingressa sum scholā christi q̄ mihi tam idone⁹ magister extitit: q me victricē libidinū τ oīs pollutiōis p misericordiā suā fecit. Agnoscētes itaqz eā pater τ fr̄es τ serui cū lachrymis ei⁹ amplexib⁹ incūbebāt in cōspectu populi. Vestimēta auro texta referunt: τ licz inuita induit: atqz in excelso p tribunali collocat: τ ab oī pplo clamat. Unde ei⁹ deus christus q̄ est verus deus christianoz. Et ne tāto gaudio ppli deesset pbatio castitatis. ignis visus ē de celo descēdēs: q̄ melācie domū ita circūdedit. vt nec vestigiū alicui⁹ qđ ad eā ptinebat remaneret. Fit ergo gaudiū ppli cū timore dei. Baptizat pfect⁹ τ filij τ vxor ei⁹ claudia τ oīs familia τ innumerabil multitudo paganoz cōuertit ad deū. [illegible] sepulti christiani puilegia [illegible] alexādrie ciuitas sit q̄si vna eccl'ia. Cōspirat oīs eccl'ia in episcopatū philippi. cepitqz τ sancta ecclesia hr̄e epm̄ τ respublica hr̄e pfectū: qz nullus successor aduenerat.

De pdicatiōe scī eusebij [illegible] pegrini τ potēciani. C. CXIX

X gestis eorū. Tpib⁹ cōmodi seuiēte psecutiōe i christianos. adueniēte natali die ipsi⁹ decretū ab eo exijt: vt oīs plebs romane vrbis in vnū aduenirēt: τ in laudē herculis ac iouis pōpatica voce acclamaret. Uentū est τ circūstat regē pene vniuersus orbis. Ipse autē deformiter idut⁹ regiā cū mitra ascēdit sedem ac prius thurificauit aureā Jouis statuā. Tante enim superbie erat tanteqz iactantie: vt indueret se pelle Leonis. designare in vestimēto volens: q sicut leo bestiarū: sic τ ipse esset rex τ magister populorū. Cui oīs populus acclamauit dicens. Protector est Hercules reipublice: τ defensor libertatis romane audacie. Eodē tēpore morabant in vico qui appellabat camarius christiani nois cultores: inter quos erant viri religiosi: Eusebius: Uincētius: Peregrin⁹ atqz Potencianus serui dei orōnib⁹ instātes: mori pro christo desiderātes. Hi ad imitationē apostoloz sua oīa vendiderāt τ paupib⁹ erogauerāt. qtenus nudi ab hoc seculo liberi⁹ soli seruirēt deo. Qui [illegible] a cōmodo [illegible] [illegible] ac [illegible] hoc deputātes vicos τ vrbes plustrāt. trinū τ vnū deū predicantes dicentes. Recedite charissimi a cultura demonioz. Date honorē trino deo τ vni patri τ filio τ spirituisancto [illegible] τ agite penitētiā τ baptizamini: ne simul cū cōmodo peatis.

Passio Sancti Julij senatoris. C. CXX.

Taqz quidā senator Juli⁹ audiēs monita [illegible] [illegible] introduxit eos in domū suā. τ audiēs solicite pdicatiōes: credidit: τ facultates suas varias p man⁹ eoz distribuit. Accersito igit quodā pbyro rufino baptismū cum oī domo sua suscepit. Cepitqz ipse publice cōfiteri christū: τ pro eo mortē cōcupiscēti aio desiderare. Qđ cū audisset cesar: amaritudinis felle exagitatus: iussit eū ad se reduci: τ eū sic cepit affari: Juli q̄lit amēs affect⁹ es: vt deserēs iouē τ herculē sequeris nescio quā amētiā vanā? Cui viriliter rn̄dit iuli⁹ dicēs: Tu sis pdit⁹ cū dijs tuis: quos vano errore deos eē temerario ore mētiris. Confusus itaqz cesar τ his τ alijs vbis accersiuit quēdā virū noīe vitelliū magistrū peditū animo ferū. opere crudelē. oībusqz vitijs obsessum. pcepit ei dicēs: Exqre diligēter facultates hui⁹ sacrilegi: τ cōpelle eū ad sacrificādū inuictissimo herculi. Qui nisi acquieuerit: nō [illegible] [illegible] [illegible] Suscipiēs vitelli⁹ [illegible] fecit eū [illegible] [illegible] Post triduū iussit sibi tribunal prepari i tellude. τ scm̄ iuliū cathenis astrictū exhiberi ante se. Erat enī corpe nudus: sz ex integro fide munit⁹. Quē sic alloqt vitelli⁹ Audisti q̄d iussit pnceps. Depone id ptinaciā: τ adora deos: p quos vniuersus subsistit orbis roman⁹ Nā si nō feceris: diuersis afflict⁹ penis punieris. Cui scūs cōstāt rn̄dit: O miser τ miserāde sis cū tuo pncipe pditio peribis. Ad hec vitelli⁹ dixit: O iuli i quē cōfidis: cū iam damnat⁹ sis. Juli⁹ rn̄dit: Fiducia mea vita eterna est [illegible] [illegible] eternū interitū. Hec audiens vitelli⁹ iracūdie stimulis instigat⁹ iussit eū fustib⁹ cedi. Qui dū cederet: emittēs spiritū celestia petijt. Cui⁹ corp⁹ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] kal. septēbris.

Passio Sancti Eusebij [illegible] [illegible] [illegible] C. CXXI.

Ec [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tes iulij: cū τ corp⁹ illi⁹ collegistis: simulqz etiā sepulture tradidistis. Tūc gl'iosus vir eusebi⁹ locut⁹ ē. Qđ incāt nobis obijcis pculdubio fecim⁹. quodqz meruim⁹ p̄sule christo execuuti sumus. Judex nequissimus dixit: Qz meruistis thesauros diripere difficultas non sit vobis reddere: ne pereatis sicut τ ille perijt. Respōdit eusebius. Hoc oīb⁹ votis appetim⁹: hoc cōi animo cōcupiscim⁹ Cūqz cōstāter pfiterēt confusus vitellius eodē hora iussit. vt in eculeo facie ad faciē suspēderent: obtunderent neruis τ fustigarentur. Quibus suspēsis pareo etiā clamabat: Deos τ principes nolite blasphemare. Diutius autē eis tortis: iussit cessare paululū a tormētis. Quibus dixit: Parcite vobisipsis τ sacrificate dijs. Eusebius ad hr̄: Miser inquit quod incepisti perfice: noli desistere. Ante enim tibi deficiet ad torquendū nos tempus: q̄z noster deficiat in christo persistens anim⁹. Ne ergo putes nos terreri: nec separi nos a fraternitate dn̄i nostri iulij. Uitellius circumstantib⁹ ait: Isti secuti de arte magica in tormētis gaudent. Rn̄dit vincēti⁹. Nos gaudem⁹ τ exultamus i dn̄o nostro ihesu christo. Tyrān⁹ vo iussit extēplo flāmas applicari eoz laterib⁹. Illi alacres effecti dicebāt: Glia tibi dn̄e: qui nos visitatione tua circūdas.

Passio Sancti Antonini. C. CXXII.

Sinit vnus carnificū antonin⁹: intentis ocul omi⁹ vidit cū spongia iuuenē stantē fulgore nimio choruscantē: τ eoū latera extergentē. Tunc emissa voce cū ingēti gaudio cepit clamare: Unus verus est deus christianoz: quē hi euidentissima rōne pdicāt. Uideo enī angelū dn̄i circūstantē eos: τ a pressura flāmarū ptegētē. Tūc velut leo frēdens iudex cū clamore ait: O magica ars o seductores: q̄ alienauerūt mēte sua hominē clarissimū ac pbatissimū in republica. Antonin⁹ autē penitentia ductus deuouit se credturū christo dn̄o. Statim vo antonin⁹ ruffinū presbyterū adijt. τ vt ab eo baptisaret humilit impetrauit. Itaqz vitellius scōs martyres de eculeo deponi iussit. Quib⁹ depositis ait: Ut quid tam crudeles estis vobisipsis. Cur nō deponitis insaniā vanam: adorātes deos τ glorificātes quos iusserūt pncipes: vt nobiscū frui mereamini vita eterna. Btūs vincēti⁹ ait O [illegible] [illegible] [illegible] q̄ tibi [illegible] nō parcis. Nos in glia iā cōstituti sum⁹. tu vo cū pncipe tuo in gehennā peritur⁹. Tūc vitellij iussit linguā pscidi sancti eusebij estimans illi deesse linguā [illegible] in cui⁹ ore semp christus resonabat. Antonin⁹ aūt accurrēs clamabat: O vitelli miserrime: q̄d tibi τ istis bīs. Ut q̄d eos crucias. Tūc vitelli⁹ p os sāguinē vomere cepit recto. s. iudicio dei. Ut q̄ exarsit ad puniēdū os iustū: acri dolore torqret in suo. Athleta vo dn̄i eusebi⁹ sine lingua laudes in excelso christo dabat. Huic igit lamētabili spectaculo quidā vir interat christian⁹ clarissimus: noīe faustus. Qui colligēs linguā martyris christi eusebij: reposuit eā sub tunica sua in sinu suo. τ fugiendo latuit. Dehinc iussu vitellij antoninus duct⁹ est a carnificib⁹ via aurelia iuxta formā traianā: τ capite plexus. xj. kal. septembris.

¶ De Fine agonis predictorum sanctorum. C. CXXIII.

Uero Eusebium ac socios eius diutius maceratos suppliciis: in ima carceris iussit retrudi. Ibi nō dieb⁹ neq; noctib⁹ ab oratione cessabāt. Percurrebat autē eorū opinio circūquaq; ad quos veniēs non minima multitudo christianorum audiēs ab eis eterne vite monita. non mediocriter proficiebat. Post triduū apparuit eis beat⁹ Juli⁹ cum ceteris audientib⁹ vētura, pphetādo hec intulit. Salutate custodē carceris. Hec dicēs ab oculis eorum euanuit. mēteq; eorum sua gratuissima visitatiōe letificauit. Tantā vero cōtulerat dñs vim virtuti sue fidelib⁹ vt vndiq; illuc ppłorum cōfluētib⁹ turbis varijs detētis languorib⁹: nulla difficultas esset in cōferēda sospitate eorum orōnib⁹. veniens itaq; sacerdos capitolii noīe lupulus: qui ritu paganismi fungebat officio illo sacerdotali vanissimo. rogauit vt istrueret a scis martyrib⁹ & baptizaret. Erat enim cecus. Cui dixerūt. Si credideris ex toto corde illuminaberis: & vita eterne nobiscū frueris. Rñdit lupulus. Ego absq; vlla ambiguitate credo ī quē vos creditis: nec vllatenus cupio separari a vobis. Ideo enim ad vos cōfugi. desiderans robustū in his vinculis p amore christi mācipari. His auditis cōfessum miserūt & rogauerūt ad se venerabilē rufinū pīsbyterū venire. Qui veniēs ad carcerē cathezizauit & baptizauit eū. Tūc subito ab oculis eius caligo discessit: & lumē christi in eo emicuit. Tūc accurrēs custos carceris & videns illustratū supno lumine. q̄ annis q̄ttuor cecus fuerat. misit se ad pedes scōrum: & vt baptizaret rogauit. Quē ilico beat⁹ rufin⁹ sacro baptismate purificauit. eūq; armis fidei muniuit. Audiens vitelli⁹ intimauit regi oīa q̄ a scis erāt gesta q̄liter supassent oīa tormētorum genera: & quo cōtēpsissent dijs libare sacrificia. Qualiter loqueret eius e bus sine lingua. Cui ita rex ait Extingue eos. Qui iubēs sibi tribunal pparari & illos introduci ait. Afferte tripodā vt sacrificēt hi. At illi expuētes cōtēpserūt eū. Cuius etiā eos ipiētes admonens beat⁹ Eusebi⁹ ait. O miser cui⁹ cor est sedes sathane. Tūc Uitellius fecit eos ante amphiteatrū tādiu plūbatis acriter cedi donec spiritū exalarēt. Quorum corpa beatus rufin⁹ collegit: & nō lōge ab vrbe Roma sepeliuit. xiij. kal. septēbris. Ex martyrilogio. Preterea. xiij. kal. maij celebrat rome natale beati appollonij senatoris: q̄ sub Cōmodo pncipe a seruo pditus q; christian⁹ esset: insigne volumen cōposuit qđ in senatu legit. Ac deinde sententia senatus p christo capite truncatus est. Idē. viij. idus augusti apud mediolanū sci Faustini: tēpore Aurelij cōmodi martyrizati.

¶ De Uictore papa & hireneo lugdunēsi. C. CXXIIII.

Ugo. Ea tēpestate Eleutherio papa rome victor successit. In his etiam dieb⁹ facta est q̄stio magna de pascha. Unde apud cesareā palestine cōciliū celebratū est: vbi statutū est: vt sup die dñica celebrem⁹ sicut nūc agim⁹ obseruata. xiiij. luna mēsis aplis. Huic cōcilio interfuerūt Uictor romanorum papa: & Narcis⁹ pīarcha hierosolymorum: Theophilus quoq; cesaree eps: & presul lugdunēsis hirene⁹. Hiero. de illustrib⁹ viris. Hirene⁹ fotini epi q̄ lugdunēsem in gallia regebat ecclesiā: pīsbyter a matricularib⁹ eiusdē loci ob q̄dā eiusdem eccłie q̄stionē legat⁹ missus romā. honorificas sub noīe suo ad eleutheriū epm refert lrās. Postea Fotino iā ppe nonagenario ob christi martyriū coronato: in locū ei⁹ substituit. Cōstat autē Policarpi cui⁹ supra fecim⁹ mentionē sacerdotio & martyrio hunc fuisse discipulū. Scripsit. v. aduersus hereses libros: & cōtra gētes volumē breue: & de disciplina aliud: & ad Marcianū fratrē de aplica pdicatione. & librū variorum tractatuū: & ad Blastū de scismate: & ad Florinū de monarchia: siue q; deus nō sit cōditor malorū. & de octaua. i. de ogdoade. egregiū sintagma. i. documentū. Feruntur & alie ad Uictorē episcopū romanū de questione pasche epistole: in qbus commonet eū nō facile debere vnitatē collegij scindere. Siquidem Uictor multos asie & orientis episcopos: qui. xiiij. luna cum iudeis pascha celebrabāt damnādos crediderat in qua sententiā & hi qui discrepabāt ab illis Uictori nō dederant manus. Actor. Qđ autē Hugo florlacensis ponit sub Cōmodo victorē papatum accepisse. Eusebius in chronicis ponit sub Helio ptinace. Addens etiā q; eiusdē Uictoris extant mediocria volumina de religione. Questionē vero de pascha dicit sub seuero determinatā fuisse.

¶ De Imperio Helij & Juliani de fine quoq; Commodi. C. CXXV.

Useebius in chro. Porro Cōmod⁹ imperator colossi capite sublato: sue imaginis caput iussit iponi. Idē quoq; Cōmodus multos nobilium interfecit: & spectacula populo Romano prebuit insignia. Incendio Rome facto: palatium et edes veste: plurimaq; vrbis pars solo coequatur. Hugo vbi s. Flagitia itaq; aurelij cōmodi imperatoris vrbis pena psecuta est. Nam capitoliū fulmine ictū est. ex quo inflāmat o facta: romanam bibliothecā rapaci turbine cōcremauit. Porro cesar cōmodus cūctis incōmodus: in domo vestali strangulat⁹ interijt. Helius aūt ptinax senex a senatu impator creatus est. Eusebius in chroni. Hic obsecrāte senatu vt vxorē suā augustā & filiū cesarē appellaret contradixit sufficere testat⁹ q; ipse regnaret inuitus. Erat enī septuagenario maior cū prefecturā vrbis ageret: & ex senatuscōsulto imparare iussus. anno dñi. cxciij. mūdi vo. iiij. M. lxiij. Tandem iuliani iurisperiti scelere occisus est. quem postea seuerus apud miluū pontē interfecit. Hugo. Julian⁹ autē qui vi sibi romanū vēdicauit impiū imperauit septē mēsib⁹. Sicq; inter ptinacē cesarē & iulianū ei⁹ successor vnus annus assumptus est.

¶ De Clemēte Alexandrino ac scriptorib⁹ ceteris illi⁹ temporis. C. CXXVI.

Ex idem tps erāt insignes clemēs alexandrinus pb̄r & parthen⁹ stoic⁹: & arte canus histori⁹ & musian⁹. Hiero. de illustribus viris. Parthen⁹ stoice secte pħs iuxta quādā veterē in alexandria cōsuetudinē: vbi a marco euāgelista semp ecclesiastici fuerūt doctores: tāte prudētie & eruditionis tā in scripturis q̄ in seculari litteratura fuit: vt in indiā quoq; rogat⁹ ab illi⁹ gentis legatis a demetrio alexandrie epo mitteret. Ubi repperit bartolomeū vnū de duodecim aplis. aduentū dñi nri ihesu christi. iuxta mathei euangeliū predicasse. qđ hebraicis scriptū lris reuertēs ad alexādriā secū detulit. Hui⁹ multa quidē in sanctā scripturā extant cōmentaria. sed magis viua voce ecclesijs pfuit. docuitq; seuero principe & antonino cognomēto caracalla. Clemens alexandrine ecclesie presbyter. Parthemi de quo supra retulim⁹ auditor post ei⁹ mortē alexandrie ecclesiasticā scholā tenuit. Ferunt eiusdem insignia volumina: plenaq; eruditionis & eloquētie tā de scripturis diuinis q̄ de secularis litterature instrumēto. Ex quib⁹ illa sunt. Stromatū libri. viij. Aduersus gētiles liber vnus. De ieiunio disputatio. Alius liber: q̄ inscribitur: quisnā ille diues sit qui saluet. De obtrectatione liber vnus. De canonib⁹ ecclesiasticis: & aduersus eos qui iudeorum sequunt errorē liber vnus: quē propter alexādro hierosolymorum epo typo profonsum ostendit. Meminit autē in stromatib⁹ suis voluminis taciani contra gētes. Extat alexandri hierosolymorum epi: q̄ cū narcisso mamio postea rexit ecclesiā epla. sub ordinatione asclepiadis confessoris ad anthiocensis congratulantis ei. in q̄ ponit in fine: Hec vobis dñi frēs scripta transmisi p beatū clementē presbyterū virū illustrē & pbatū. quē vos quoq; scitis: & nunc plenius cognoscetis. Qui cū huc venisset: iuxta pudētiā & visitationē dei cōfirmauit & auxit dñi ecclesiā. Constat origenē hui⁹ fuisse discipulū. Floruit autē seueri & antonini filij eius temporibus.

Liber Undecimus Incipit.

¶ De Imperio Seueri & Leonide patre Origenis. C. I.

Ugo vbi supra. Igit seuerus genē aphrican⁹ qui & ex noīe impatoris: quē occisum vltus fuerat ptinacē voluit appellari. romanū cōsecut⁹ imperiū impauit annis. xviij. Euse. in chroni. Cepit autē anno dñi. cxciiij. mundi vo. iiij. M lxv. Hugo. Hic fuit nā seuus multisq; bellis lacessit⁹. fortissime q̄dē rēpub. sz laboriosissime rexit. Nā pescenniū nigrū: q̄ i egypto & syria ad tyrānidē aspirauerat interfecit. Judeos & samaritanos rebellare conātes supauit. Pathos quoq; & arabas coercuit. & adeo extremū claudio albino: q̄ se in gallia cesarē fecerat lugduni interfecto in britāniā bellū trāstulit. Ibiq; magnis grauibusq; plijs sepe gestis insulā recepit. quā & vallo & crebris turrib⁹ p. cxxxij. milia passuum a mari vsq; ad mare cōmuniuit. Hic etiā post nerone in christianos quintā psecutionē exercuit. Qua psecutiōe plurimi scōrum p diuersas puincias passi referunt. Inter quos leonides pr̄ origenis p christo capite cesus est. tenē adhuc etatis supradictū origenē filiū dereliquit. Sic ita erat pfat⁹ origenes iam grāmatica erudit⁹. xvij. annū agēs: vt ad docēdū sufficēt. & q̄ ad victū erāt ei necessaria ex h̄ pararet. Cēsus quippe leonidis. q̄ maxim⁹ fuerat regio fisco p pscriptionē sociat⁹

erat. Sub hac etiã persecutione in lugdunẽsi ciuitate passus est beatus Ireneus cũ maxima multitudine cleri sui et populi.

¶ De feruore Origenis a pueritia. C. II.

Eusebius li. v. Supra modũ accẽso pse[...] ... et multa tẽpestate martyrio coronatis. intantũ odorẽ capescẽdi martyrij. puerulus tunc adhuc origenes exarserat: vt sponte se periculis ingereret. et alijs in certamine positis sepe in medio rueret. ita vt insectari ipsam mortẽ velle et rape videret. quam et adipisci oĩmodis potuisset nisi qꝫ dispẽsatiõe dñi ad vtilitatẽ multorũ putat pro totius ecclesie edificatiõe seruat⁹ p solicitudinẽ matrisq̃ gloriose mortis ei⁹ desideria ipediuit. Que cũ primo maternis et obsecratiõib⁹ supplicaret vt sibi cõsuleret: vt parceret matri: et ille ex his vocibus inflãmatior ad amorẽ martyrij redderet. maxime cũ qꝫ patrẽ iã teneri cognouisset in vinculis. et ipse prope soci⁹ effici vinculorũ ac martyrij festinaret. arte quadã materni affect⁹ inhibetur. Etenĩ cũ maturo eũ velle et ante lucanũ prorũpere ad agonũ certaminis pẽsensisset noctu cubiculũ filij dormiẽtis ingressa. oĩa ei⁹ indumẽta in quibus pcedi in publicũ poterat furata subtraxit. vt p hoc domi residere necessitate cogeret. Ille maternis ipeditus dolis. cum nihil agere posset. nec tñ mens quiescere pateret. audet aliqd sup etatẽ: epistola scribit ad patrẽ. [...] maternus [...] retineri [...] de retinere qꝺ cepit. Et addidit etiã hoc. Uide pater ne propter nos aliqd aliud velis. Deniqꝫ frequẽter dicit [...] et solicit⁹ pater supueniẽs. opimentũ pectoris detraxisse: et velut dei spiritu intus inclusũ: pect⁹ ei⁹ tanqꝫ [...] quoddã venerat⁹ et deinceps osculis absorbuisse beatũ sanct[...] adeo effectũ pro tante prolis felicitate gratulat⁹. Ut vo pater ei⁹ martyrio cõsummat⁹ ẽ puer ipse cũ matre vidua et sex alijs paruulis fratrib⁹. xvij. annũ agẽs sue etatis: in sũma facultatũ penuria derelict⁹ est: qꝫ quidẽ cẽsus paternus q̃ vel maxim⁹ fuerat fisco p pscriptionẽ sociat⁹ est. Nec tamen ei defuit oĩpotẽtis dei puidẽtia. Ob insigne nãqꝫ vel lr̃arũ vl̃ religiõis studiũ a qdã nobili et locupletissima femina pfamiliariter foueri cepit.

¶ De Passione sancti Philippi episcopi. C. III.

Ex gestis sancte Eugenie. Philippus autẽ pater sancte eugenie cũ [...] epis[...]patus officiũ gereret: et ipsa rẽpu. administraret: misit relationẽ ad seuerũ iperatorẽ. memorãs romane reipublice christianos pdesse: et ideo debere eos absqꝫ psecutiõe in vrbibus cõicare. Imperator autẽ ei⁹ relatiõi cõsensit. et ex hoc dignitas christianis noĩs florescere icipit. Sed qꝛ semp contra bonitatẽ pugnat malitia. qdã ex honoratis alexãdrie cultores idolorũ: egreferẽtes qꝫ christiani priuilegia accepissent. abeũtes apud regẽ accusauerũt Philippum dicẽtes: qꝫ reipublice stat⁹ ab eo cõturbatus sit. et qꝫ deorũ ceremonias deserẽs. ad culturã crucifixi totã ciuitatẽ cõuertit. Tũc cõmot⁹ Seuerus augustus direxit ad eũ decretũ: vt aut dijs solitã culturã exhiberet: aut deposita dignitate etiã proprijs facultatib⁹ cederet. Qui simulata egritudine donec oĩa sua distraheret et paupibus daret ipse in timore dei et cultura christi pfect⁹: etiã alios confortabat. Post hoc pbenni⁹ pfect⁹ alexãdriã veniẽs dum eũ pdere q̃reret et nõ posset: qꝛ oĩs ciuitas in ei⁹ amore pdurabat. imisit ei q̃ se christianos fingerẽt. Et ingrediẽtes pcusserũt eũ in orõne dominica constitutũ. Perdurauit autẽ in epatu anno vno et mẽsib⁹ trib⁹. Demones effugabat orõne: cecos illuminabat. Post pcussurã autẽ trib⁹ dieb⁹ pmissus est eẽ in corpe vt corda dubia posset ɔfirmare. Post hoc vt reciperet orauit: ac iuxta mitnã vbi sãcta eugenia filia ei⁹ monasteriũ vginũ collocauerat: corpusculũ suũ collocari pcepit.

¶ De [...] claudia et eugenia et basilla. C. IIII.

Bi claudia vxor ei⁹ xenodochiũ collocauit et [...] cõst[...] q peregrinorũ susceptiõib⁹ deseruirẽt. Ipsa aũt cũ filijs auito et sergio ac filia sua eugenia romã redijt. Igit̃ filios Philippi cũ oĩ gaudio suscepit senat⁹: ita vt vnũ carthaginis pconsulẽ: et alium vicariũ aphrice destinarẽt. Dum aũt ad eugeniã multe matrone cõuenirẽt: et multas vgines faceret in christo credere et in vginitate pmanere. qdã vgo basilia ex regali genere ad eã pungere cupiebat. sꝫ causa christiani noĩs ad eã ire nõ poterat. Rogauit ḡ p internũciũ fidelẽ vt eã de religione christiana instrueret. Tunc illa Prothũ et Iacinctũ cõuocans ait. Basilie vos offerã sub specie muneris: vt eã christi faciatis ancillã. Basilia suscepit eos q̃si famulos quos adorabat vt aplos cũ eis oĩ hora vacabat: et q̃si eunuchos in seruitio habẽs non diebus nec noctib⁹ a colloquijs diuinis et orõne cessabat. Sanctus quoqꝫ papa cornelius ad eam venit: eãqꝫ latẽter baptizauit: Sꝫ et pcurãte dei mĩa pene oĩb⁹ noctib⁹ fruebant̃ mutuo aspectibus ipsa et beã eugenia. Oĩb⁹ itaqꝫ viduis ductus erat ad beatã claudiã: et oĩb⁹ virginib⁹ ad eugeniã. Scũs aũt corneli⁹ oĩ vespe sabbati dabat noctẽ hymnis puigilẽ. et pullis cantãtib⁹ quiete noctis exclusa: cõicabat eis sacra mysteria.

¶ De heresi Paulianorũ et Natali ɔfessore. C. V.

Euse. li. v. Eo tpe arthemonis heresis pullulauerat: quã postmodũ paulus samosacen⁹ instaurare conat⁹ est. Hic purũ hoĩez. i. absqꝫ deo fuisse saluatorẽ cõfirmat. Põtificãte aũt zepherino papa cõfessor quidã erat natal̃ noĩe. Hic decept⁹ aliqñ ab asclepiodoco quodã et theodoro collectarijs: q̃ ambo discipuli erãt theodocij coriarij illi⁹: q̃ prim⁹ pro hac stulta assertiõe ab ecclie societate depulsus ẽ a victore tũc vrbis rome epõ. Acquieuit vt accepto ab eis salario: epũs illi⁹ heresis noĩaret. certa pactiõe. i. cl. denarijs mẽstrue pstatiõis. Quiqꝫ natal̃ cũ se i hoc decept⁹ locasset freqñt̃ admonebat̃ i somnis: qꝛ misericors deus et dñs nr̃ ihesus christus nolebat martyrẽ suũ: q̃ sibi in multis passiõib⁹ testis extiterat de ecclĩa pdere. Sꝫ cũ negligẽti⁹ susciperet visiões priuat⁹ amore: et turpis lucri deuict⁹ illecebris. Ad vltimũ a scis angel̃ p totã noctẽ vberat⁹: et penis grauibus cruciat⁹: mane ɔsurgẽs cilicio se induit et cinere ɔspersit: ac mul[...]tis lachrymis errorẽ suũ deflẽs. se ante pedes zepherini epĩ psternit [...] et vel[...] [...] clericorũ [...] laicorũ cũ m[...] lamẽtatiõe puolut⁹ in lachrymis ad miserationẽ oĩm puocauit ecclĩã. vt indulgẽtiã sibi a xp̃o deinceps et ingib⁹ p ipso pcib⁹ iplorarẽt. ostẽdẽs sil̃ i ɔspectu oĩm liuores corpis ei⁹ et cicatrices: q̃s p noĩe ipsi⁹ ɔfessione susceperat: vix aliqñ in cõiõnẽ ecclĩastici corporis reuocat⁹ est.

¶ Passio Sanctorũ Andochi et victoris pape. C. VI.

Ex martirilogio. Preterea kal. maij celebrat[...] [...] in gallie territorio mariẽsi natale bti andoeli subdiaconi: quẽ ab oriẽte misit scũs policarp⁹ vna cũ alijs ad pdicãdũ vbũ dei i galliã. cui⁹ pdicatiõe imperator seuer⁹ cõpta: spinosis fustib⁹ crudelissime flagellatũ: i carcerẽ trudi pcepit. et sic demũ ab ense ligneo in crucis modũ caput ei⁹ scindi. Itẽ. xij. kal. maij. rome natale sci victoris pape: q̃ post beatũ petrũ. xv. rexit ecclesiã annis. x. et sub seuero pncipe martyrio coronat⁹ est. Ex libro põtificũ. Hic ɔstituit vt scm̃ pascha die dñica celebraret̃. Et vt necessitate faciẽte vbicũqꝫ inuentũ fuisset: siue in flumĩe: siue in mari: siue in fõtib⁹ tm̃ christiana ɔfessiõe crudelitati clarificata. quicũqꝫ hominũ ex gẽtili veniẽs baptisaret̃. Idẽ fecit cõstitutũ ad interrogationẽ sacerdotũ de circulo paschali cũ presbyteris et epis facta collectiõe. et accersito theophilo epõ alexãdrie: vt a. xiiij. luna pmi mẽsis vsqꝫ ad vicesimãprimã: die dñica custodiat̃ sanctũ pascha.

¶ De Quinto terculiano et scriptis eius. C. VII.

Euse. in chro. Anno seueri. xviij. terculianus afer [...] pcõ[...]lis fili⁹: oĩuz eccliarũ sermõe celebrat̃. Hiero. in li. de illustrib⁹ viris. Hic acris et vehemẽtis ingenij sub seuero pncipe et antonino caracalla maxime floruit. multaqꝫ scripsit volumĩa q̃ qꝛ nota sunt plurimis pretermittim⁹. Uidi ego quẽdã paulũ noĩe cõcordie: qꝺ oppidũ est italie senẽ. q̃ se bti cypriani iam grãdis etatis notariũ: cũ ipse admodũ eẽt adolescẽs rome vidisse dicẽt. referretqꝫ sibi solitũ nunqꝫ cyprianũ absqꝫ terculiani lectione vnã pterisse diẽ ac sibi crebro dicere: Da magistrum terculianũ videlicet significãs. Hic vsqꝫ ad mediam etatẽ presbyter ecclesie permansit inuidia postea et contumelijs clericorũ romana ecclesia ad montani dogma delapsus: in multis libris noue prophetie meminit. specialiter etiã aduersum ecclesiam texuit volumina. de pudicitia. de persecutiõe. de ieiunijs. de monogamia. de extasi libros sex. et septimũ quem aduersum apolloniũ composuit. Ferturqꝫ vixisse vsqꝫ ad decrepitã etatem: et multa que nõ extant opuscula condidisse. Actor. Hic quintus terculianus scripsit apologeticũ librũ vnũ. de quo plura in hoc opere locis congruis [...].

Euse. in chro. Anno sequenti Origenes alexandrie studijs erudit̃. Hiero. de illustrib⁹ viris. Origenes qui et adamãtius decimo seueri pertinacis anno aduersum christianos psecutione cõmota: ac leonide patre illius christi martyrio coronato cum sex fratribus et matre vidua pauper relinquit̃: annos nact⁹ circiter. xvij. Rem eni familiarẽ ob confessionẽ christi fiscus occupauerat. Hic alexandrie dispsa ecclesia. xviij. etatis sue anno cathechiseon id est doctrinarũ opus aggressus. postea a demetrio eiusdem vrbis episcopo in locũ Clemẽtis presbyteri cõfirmatus: p multos annos

floruit. Et cū iam medie esset etatis: & ppter ecclesias achaie q̄ plurimis heresib⁹ vexabant: sub testimonio ecclesiastice ep̄le athenas per palestinā pgeret. a Theoctisto & alexādro cesaree & hierosolymitanꝫ ep̄is p̄sbyter ordinatus Demetrii offendit animos. Qui tāta aduersum eū debachatus est insania: vt p totū orbē sub ei⁹ noīe scriberet. Cōstat eū anteq̄ cesareā migraret fuisse rome sub zepherino ep̄o & stati alexandriā reuersū: Heraclā p̄sbyteꝝ q̄ in habitu philosophi pseuerabat adiutorē sibi fecisse cathezeseon. Qui q̄dē & post Demetriū alexādrinā tenuit ecclesiā. Quāte autē glorie fuerit hinc q̄ Firmianus cesaree ep̄o cū oī capadocia eū inuitauit & diu tenuit. & post sub occasione scōꝝ locoꝝ palestinā veniēs diu cesaree ab eo in scripturis scīs erudit⁹ est. Sed & illud q̄ ad Mameā matrē Alexādri imperatoris religiosam feminā rogatus venit antiochiā: & summo honore habit⁹: ad Philippū imperatorē q̄ primus de regib⁹ romanis christianus fuit & ad matrē ei⁹ lrās fecit: q̄ vsq̄ hodie extāt. Quis ignorat. Et q̄ tantū habuit in scripturis scīs studii. vt etiā hebreā linguā cōtra etatis gētisq̄ sue naturā edisceret. et exceptis. lxx. interptibus alias quoq̄ editiōes cōgregaret Aquile [illegible] & Theodotionis hebionei & simmachi eiusdē dogmatis q̄ in euāgeliū quoq̄ cathamatheū scripsit cōmētariolos: de quo & suū dogma affirmare conat. Primā & quintā & sextā & septimā editionē q̄s etiā nos de ei⁹ bibliotheca habem⁹: miro labore reppit: & cū ceteris editiōibus cōparauit. Dialecticā & geometriā: arismeticā: musicā: grāmaticā & rhetoricā. oīumq̄ phōꝝ sectas ita didicit. vt studiosos quoq̄ secularium litteraꝝ sectatores haberet: vt interpretaret quotidie: cur susq̄ ad eū miri fierēt. Quos ille ppterea recipiebat vt sub occasiōe secularis litterature in fide christi eos instrueret. Qui autē sup origenis scire statu velit q̄d actū sit. primū de epistolis eius q̄ post psecutionē ad diuersos misse sunt. Deinde & de sexto. Eusebii cesariensis ecclesiastice historie libro: & pro eodē origene sex voluminib⁹ potuit aliquid cognoscere. Uixit autē vsq̄ ad Gallū & volusianū. i. vsq̄ ad lxix. etatis sue annū & mortuus est tyri.

De Laude eiusdē iuxta Haymonē. C. IX.

Nimo in christianorū rerū memoria. Haymonus Eusebiū a q̄busdā ecclesiasticis viris aliquantulū fuisse notatū: q̄ nimius fuerit in laude Origenis. Illud vo de eo breuiter enarramus q̄ etiā orthodoxi quiq̄ & religiosi viri diffiteri nō possunt. Origenes leonidis martyris fili⁹: & ipse fere a pueritia volūtate martyr & forsan actu nisi q̄ a matre subripiēte nocte vestes ei⁹ pia fraude ppeditus est magnā & festā a deo gratiā sciētie cōsequit. potēs in grāmatica & ceteris oīb⁹ litteris. in oī phīca eruditione apprime institutus: maxime in lectiōe & doctrina diuinoꝝ voluminū potētissimus illi⁹ tēporis: & famosissimus idagator. Hic ergo p magne & icredibili scie pterogatiua doctor ecclesie apud alexādriā a Demetrio ipsius loci ep̄o cōstituit. cathedrāq̄ doctoꝝ terti⁹ obtinet post pantheniū & clementē: cuius. s. Clemētis: & ipse extitit auditor. Ubi dum verbū dei doceret palam: tam viros instruēs q̄ feminas: & oēm turpitudinis occasionē maledicti gratia vellet infidelib⁹ tollere. q̄dā minus pfecti sensus. exercet in ppio corpore sed feruētie fidei & nimie castitatis opus. Nā illud euangelicū attendēs. sunt eunuchi qui se castrauerūt ppter regnū dei mox i seipso adimpleuit. Tūc ergo nulla aduersariis obtrectandi suspiciōe derelicta. maxime doctrine & pdicatōi instituit opportune & iportune: p diē & noctē: publice & priuatim. in abstinētia plurima: in ieiuniis indesinētib⁹ & vigiliis pene iugib⁹: ita vt si q̄n aliq̄d parū sōni necessitas naturalis exigeret. hoc ille nō supra stratū quo oino nullo vtebat: sed supra nudi soli dep̄hēderet supficiē. Fertur aūt q̄ ex eius adiutorio plurimi ex vtroq̄ sexu martyres effecti sūt. Sꝫ & illud pclaꝝ fert de eo q̄ nunq̄ permisit ea q̄ in ecclesiis deserebat a notariis excipi: nisi q̄n iam. lx. etatis agēs annū multo vsu & labore plurimā fiduciā in vbo dei acceperat. q̄ si. s. iā inerat ei vite grauitas & maturitas etatis: & multe experientie auctoritas. Inter cetera quoq̄ eruditionū suaꝝ studia vtutē hebree lingue didicit. vt agnosceret vel ea q̄ a iudeis legunt q̄lia sunt. vel ceteroꝝ itep̄tū qui pter lxx. itep̄tati sūt: quāta eē diuersitas. Sꝫ & aduersū hereticos disputādos tā viua voce q̄ libroꝝ diserti disputatiōib⁹ potenter elaborauit.

De Laude erroꝝ eiusdē. C. X

Inde [illegible] ita illa stria: tā apte rebellās & obuians hereticis. [illegible] heresim & errorē [illegible] spiritūsanctū esse exposuerit. Et in alio loco de pnia diaboli scripserit. Et de absolutione reproboꝝ post mille annos: & de multis aliis q̄ orthodoxe fidei aduersant. maxime cum abstinentissime & castissime vite fuisse referat: & tam preclare doctrine. tam puri & lucidi sermonis. Ego sane de eo salua fide patrū dixerim: q̄ vel h̄ oino nō scripserit: sꝫ ab hereticis ob preclarū eius nomē obfuscādū maligne ficta sunt & cōscripta. & noīe suo ītitulata: vel si scripsit: nō statuit ex sentētia: sed disseruit ex opinione. Nā (vt ipsemet dicit) phōꝝ & hereticoꝝ dogmata didicerat: ne ad eos duincendos imperitior eēt: si ignoraret q̄ apud ipsos erāt. Et fortasse eū in aliq̄bus locis scribē[illegible] errores [illegible] psit luminosus quidā ac celestis splēdor erupare. de quo & p̄ib⁹ dictū est: q̄ vbi bene scripsit nemo meli⁹. Qd̄ aūt erratū est ab origene & cōtra orthodoxā fidē aliq̄d descriptū: opinor ex h̄ ei accidisse: q̄ nimie lectiōis studio phōs ē amplexus. Attigerat eū & oino affect⁹ fuerat secreta platonis & pythagore. cheremonis quoq̄ stoici: & comuti volumina: ceteroꝝq̄ phōꝝ. Et fortasse q̄ nimis in eis est morat⁹ & q̄ diu⁹ ebibit de calice babylonis aurato: coact⁹ ē quodāmō ei⁹ fece in sacrā scripturā trāsfundē. Ex quo valde & vigilāter cauendū est ecclesiastici viris: ne nimis phīcis instituti dent operā: ne forte cū inebriati fuerint eoꝝ manib⁹ poculis: & tumidis sensib⁹ [illegible] difficili⁹ retracto pede ad humilitatē christi reuocent. & furdi fidei nře acquiescāt. q̄nq̄dē edocti sunt cōtraria. Neq̄ h̄ dicēdo inctores artiū damnam⁹ & artes. Nā & ipse nō inutilit legunt ad pādas questiones theologie enodandas & pscrutādas rōnes. Quippe ipsa est dn̄a artiū: & cetere vt pedisseque famulant. Uerū quosdam scholasticos nō mediocrit rep̄hēdim⁹. q̄ libris gētiliū tā familiarit adherēt. & totos se imergūt. & totū pene in eis vite sue cursum & eruditionis ɔsūmant. O q̄ honestius erat ecclesiastice intēdere disciplinē. q̄ rectius & facilius sacre scripture libros addiscere. quib⁹ legendis si darent operā: paucioib⁹ certe tēporū spaciis: totā in se bibliothecā ecclesie trāsfunderet: q̄ oēs friuolas illas & pene inutiles scientiolas quibus occupant.

De Multitudine librorum eius. C. XI.

Xtant origenis cōmētarii quos in sacras scripturas diligētes & luculētos edidit. Itaq̄. xxx libros in partē quandā isaie pphete cōmentat. & in ezechielē quoq̄. xxv. libros. totidē q̄s in cantica canticorum. Librū de martyrib⁹ ad ambrosiū scribit: tanta districta spūs virtute: vt ei⁹ sentētiis tanq̄ validissimis neruis multos ad martyriū stabiliret. Sunt & alia eius opuscula innumerabilia: q̄ oia enumerare hui⁹ cōpendii nō est opus. Hiero. ad pāmachiū & occanū Origenes mille & ampli⁹ tractat⁹: quos in ecclesia locut⁹ est edidit & innumerabiles pterea thomos. Quis tā ardentē animū in scripturis nō miret. Et cū in ceteris libris oēs vicerit in cantica cāticoꝝ ipse se vicit. O si quis eius nobis errores opposuerit: audiat libere Horatii magn⁹ dormitat homer⁹. Uerū operi lōgo phas est ignoscere somnum.

Actor. Licꝫ (vt dictū est) origenes in multis errauerit. tñ q̄ multa vtilia & pclara scripta reliq̄t: quedā eorū ecclesia recipit. Nā & papa gelasius in decretis suis illa opuscula origenis approbat: q̄ beatus hieronym⁹ nō reprobat. Ex his ergo que reperiri potui: & ex quib⁹ notabilia plurima opusculis nostris inserui: sunt ea q̄ scripta sunt super Gen. homel. xvii. Sup Exodū home. xiii. Sup Leuit. homelie. xvi. Sup Numeri homelie. xxviii. Sup Josue homel. xxvi. Sup Judicū homel. ix. De helcana tractatus vnus. Sup principiū Job li. iii. Sup psalmū. xxxvi. homel. v. Super psalmū. xxxvii. homel. ii. Super psalmū. xxxviii. homel. ii. Super principiū canticorum li. iii. Super principiū idide homel. ii. Sup Isaiam pphetā homel. ix. Sup Hieremiā homel. xiiii. Sup Ezechielē homel. xiiii. Sup Matheū libri. xxvi. Quorū tñ. xii. primos nusq̄ vidisse memini. Item sup Lucā homel. xxxviii. Sup principiū Johānis tractatus vnus. Sup epistolā ad Romanos libri. x.

De Uariis illius erroribus. C. XII.

Cripsit postea libros periarchon in q̄bus maxime eius errores inueniunt. Sed in cōmentario eius sup Matheū cōmēdū ē q̄ dicit panē illū quē dedit dn̄s discipulis suis nō fuisse verum corpus eius. exponēs illud mystice de pane verbi dei. In cōmentariis quoq̄ libroꝝ moysi nimis videt nimis allegoricam [illegible] Epiphani⁹ [illegible] Preterea friuola [illegible] expositionē de tunicis pelliceis [illegible] argumēti: vt tunicas pelliceas humana corpora crederem⁹ [illegible] Manifestū est ergo inquit q̄ de corporibus loquit. Si autē [illegible]

tinum verbū aut duo que fidei cōtraria sunt multe hereses abiecte sunt ab eccl'ia quātomagis origenes inter hereticos habebit̃ q̃ tantas puersitates cōtra fidē dei adinuenit ⁊ eccl'ie hostis extitit. Hiero. ad Uitū p̄sbyterū. Qui libros periarchon origenis a me trāslatos voluerit legere ⁊ calciatis pedib⁹ ad terrā p̄missionis pgere: ne ibi a serpētib⁹ mordeat̃. et arcuato vulnere scorpij verberetur: legat prius hunc librū: vt anteq̃ egrediat̃ viā q̃ sibi cauenda sit nouerit.

Idē ad pammachiū ⁊ occeanum. Si mihi credideritis origenista nunq̃ fui: si nō creditis: nūc esse cessaui. Male sensit origenes de filio: peius de spiritusctō: aīaʒ de celo ruinā impie p̄tulit: verā carnis resurrectionē negauit. Post multa autē secula vnā de oīb⁹ fore restitutionē asseruit. Nup sctūs ambrosius exameron illi⁹ cōpilauit: sed q2 mei emulatores vos esse dicitis: ad ceteros talpe: capreārū in me oculos habetis. Idē ad desideriū. Origenes melior in oībus bonis: peior in oībus malis fuit.

De Penitentia illius. C. XIII.

Idem ad Pammachiū ⁊ occeanū. Ipse quoq3 origenes i epistola q̃ ad Fabianū romane vrbis ep̄m scribit penitentiā agit: q2 talia scripserit: ⁊ causam temeritatis in Ambrosiū refert: q2 secreto edita in publicū p̄tulit. Actor. Extitit etiā libellus q̄ plāctus dicit̃ origenis ⁊ a beato Hieronymo trāslatus inscribit̃. In quo sic ex eius de oneratione plorans legitur. Heu mihi mater mea q̃ pepisti virū legis pertū in iniquitatē: p̄iectū siue virū religiosum in impietatem deuastatum peperisti. q̄si turrim excelsam vel elatā: sed subito vsq̃ ad pauimentū p̄stratā. Sicut arborē fructiferam subito marcidam: sicut lampadē luciferā ⁊ subito extinctam. Quis dabit capiti meo aquā ⁊ ori meo. f. l. vt plangā meipsuʒ in cōtritione mea. Cerno sacerdotū flens super me: ⁊ tronū meū araneā tepentē. Requirēme domine: quia de superiori hierusalē cecidi. Heu mihi quondā doctori q2 nec locum teneo discipuli. Tu nosti dn̄e quia inuitus cecidi: volens alios illuminare meipsum obscuraui. Uolens pro pietate inueniri: cōtra pietatē inuentus sum. Uulnerauit me diabolus in angelū lucis trāsfiguratus. Flebā aliquādo super Sansonē: sed peiora ppessus sum. sup Salomonē: ⁊ deterius cecidi: sup oēs qui peccauerūt ⁊ oībus deterior apparui. Sansoni coma capitis defuit: mea vo de capite corona cecidit. Illū mulier seduxit: me lingua mea ad ruinaʒ peccati perduxit. Conculcate me pusilli ⁊ magni: cōculcate sal insipidum: quia indignus deo sum. Diuinū sal in stercore iacet. Uideo super me nubem obumbrantē: ⁊ solē radios suos abscondentem. Protege me domine ⁊ mitte spiritū tuum vt igneo respectu repellat a me diaboluʒ spinosum: ⁊ deleat̃ q̃ cōtra me est cautio peccati: ad vesperum demoret̃ fletus. ⁊c̃.

De Apologia eiusdem. C. XIIII.

Actor. Scripsit autē apologiā p̄sole in q̄ locut̃ sic. Quidā eoꝝ q̄ libenter hīt criminari p̄ximos ascribūt nobis ⁊ doctrine nostre crimē blasphemie: qd̄ a nobis nunq̃ audierūt dicētes me patrē malicie ac pdicionis icusasse ⁊ eoꝝ q̄ de regno eijciunt̃. i. diabolū dicere esse saluandū: qd̄ ne aliq̃s q̄dē manifeste insaniēs diceret. Sed nihil mirū mihi videt̃ si adulterat̃ doctrina mea ab inimicis. tali adulterio quali ⁊ epistola pauli ap̄li corrupta est. Quidā eni sub ei⁹ noīe scripserūt epistolā falsaʒ vt ecclesiā tessalonicēsem exturbarēt: q̄si istaret dies dn̄i: ⁊ eos seduceret. Tale q̄d in nobis video accidere. Nā q̄dam auctor hereseos cū sub p̄sentia multoꝝ habita fuisset inter nos disputatio: ⁊ descripta accipiēs ab his q̄ rescripserāt codicē q̄ voluit abstulit: ⁊ qd̄ visuʒ est pmutauit: ⁊ circūfert tanq̃ ex noīe nostro insultans ⁊ ondēs ea q̃ ipse scripsit. Si q̄s ergo vult credere mihi in cōspectu dei loquēti credat. Sin autē q̄s nō credit: sed vult de me male loq̄: nihil qd̄ mihi damni infert. Erit autē ipse falsus testis apud deū ⁊ apud p̄ximū falsum testimoniū dicēs vel dicentib⁹ credens. Timeat autē qd̄ dictū est. Maledici regnū dei nō possidebūt. Hec origenes. Scripsit ⁊ p̄ eo sctūs martyr Pāphilus libellū apologeticū: de quo hec que sequunt̃ breuiter annotaui. Pāphilus in apologetico. Nihil mirū fratres videmini mihi esse ppessi q2 ita vos origenis subterfugit itellect⁹: vt vos quoq3 estimetis de illo: q2 alij nōnulli siue p imperitiā sui: q2 nō valēs sensus ei⁹ altitudinē cōtueri. siue pro prauitate mētis q̃ studiū gerūt nō solū dicta eius incusare. verū aduersus eos q̄ hec legūt hostiles inimicicias suscitare.

De Exhortatorio eiusdē ad clericos. C. XV.

Actor. Iterū preter supra notatos origenis libros extat eiusdē liber pulcherrim⁹ de singularitate clericoꝝ: i quo ⁊ de habitatiōe mulieꝝ vitāda: pudiciciaq3 suāda disserit i hūc mōꝝ. Origen. Q2 feminarū cōmoratiōe q̄dā īter nos ad ignominiā deuoluti st. dn̄s me miserū pro vr̄a negligētia cū seueritate p reuelationē corripiēs mādare p̄cepit: ne clerici cū feminis cōmorent̃. Nimis certe p̄ceps est: q̄ trāsire cōtēdit vbi aliū cecidisse cōspexerit. Et vehemēter infirm⁹ est: cui nō incutit̃ timor pereunte alio. Ille aūt puidus: q̄ sollicit⁹ sit casu ceteroꝝ. Aduersaria cōfidētia est: q̃ pericul̃ p certo vitā suā cōmendat. Et lubrica spes: q̄ inf̄ fomēta pcti saluari se sperat. Impossibil̃ quoq3 liberatio est: flāmis circūdari nec ardere. Difficile est vt venenū quis bibat ⁊ viuat. vel dormiat in ripa ⁊ non cadat. In hac parte expedit bene timere q̄ȝ male fidere. Et vtilius est infirmū se agnoscat hō: vt forti existat: q̄ȝ fortis videri velit ⁊ infirm⁹ emergat. Min⁹ auaritie molestias patit̃: q̄ diuitias nō videt. Uñ dicit Ap̄ls: Qui volūt diuites fieri ⁊c̃. Sic tētationib⁹ subiacet: qui femine iunct⁹ est. in q̃ nihil aliud est nisi q2 feriat p̄minantē. Aculeus eni pcti facta est forma feminea. Si mō putam⁹ nos intētabiles eē mulierū iacul̃: nil restat celestibus regnis. Merito tales increpat Ap̄ls dicēs: Iam saturati estis ⁊c̃. Quāti ⁊ quales ep̄i clerici ⁊ laici post victoriarū certamina post magnalia ⁊ signa ⁊ mirabilia queq3 mōstrata: noscunt̃ cū his oīb⁹ naufragasse cū voluerūt in naui fragili nauigare. Quātos leones domuit infirmitas delicata. q̄ licz sit vilis ⁊ misera: de magnis efficit praedā. O q̄ȝ inordinabil̃ femine ppinq̄tas iaculat̃: cui⁹ vicinū ē delictoꝝ latrociniū. De carbonib⁹ scintille dissiliūt. Morbos aspides sibilāt. De vestimētis pcedūt tinee ⁊c̃. Frustra etiā pudicitie bonū intrinsecus laborioso agone custodit: q̄ illud infamari forinsec⁹ efficit. imo peius est q̄ȝ mechia. cōtinētiā dicē criminosā. ⁊ infamē facē sanctimoniā. Blasphemiā eni ingerit religioni quā cōtulit: q̄ qd̄ cōfitet̃ nō corā oīb⁹ ipleuerit: ne christianitas credat̃ eē fallacia. ⁊ mechatio videat̃ scitas velamēto vestita. Aspect⁹ femineus subito ⁊ in trāsitu occurrēs velut sagictas alienis ocul̃ iactat. tollerabilius q3 est audire basiliscū sibilantē: q̄ȝ mulierē cantantē. Oīs inconueniēs sodalitas mulierū. gluten est delictoꝝ ⁊ fiscum toxicatū: quo diabolus aucupat̃. Ubiq3 est fugiēda cū mulierib⁹ nō cōtinuāda p̄ītia. ⁊ q̄si trāsiēs feminis exhibēda est accessio quodāmodo fugitiua. Cūcti quidē calamitatib⁹ tollim⁹ locū: dū p̄uidētiā gerim⁹ tēpoꝝ futuroꝝ. Sed hec est semp humane duritie incredulitas: vt nō solū audiēdo: sz et vidēdo nō credat alios incidisse: nisi ⁊ semetipz videat interire. Quid miramur si adā p euā seduct⁹ ē: quē nulla moriētū exēpla p̄cesserāt: sz vna sola iussio cōstrinxerat. cū nos nec innumerabiles mortes: nec infinita iussa cōpescāt. Utiq3 si adā vidisset mortes: q̄ facte sūt i nobis olim in ci. ⁊ c. e. p. Uerū tn̄ dico vobis ⁊c̃. Castitas seu virginitas est munimētū sāctimonie. expugnatio infamie. infirmitas lasciuie. aīe victoria. corpis preda. vbertas gliarū. captiuitas criminū. abolitio scādaloꝝ. pax virtutū. debellatio inq̄etātiū belloꝝ. culmē puritati. carcer libidinis. porr⁹ honestati. vita spūs carnis interit⁹. stat⁹ q̄litati angelice. sum⁹ humane substātie.

De Policrate ⁊ ceteris illi⁹ tpis scriptorib⁹. C. XVI.

Iero. de illus. vi. Policrates autē ephesiorum ep̄s cū ceteri asie ep̄is: q̄ iuxta cōsuetudinē quādā veterē q̄rtadecima cū iudeis luna pascha celebrāt. scripsit aduersus victorē romanū ep̄laʒ synodicā. i q̃ docet se ap̄li iohānis ⁊ veterū auctoritatē seq̄. de q̃ hec pauca excerpsim⁹. Nos igit̃ inuiolabilē celebram⁹ diē: neq3 addētes aliq̄d neq3 demētes. Etenī in asia elemēta maxima dormierūt: q̄ resurgēt in die dn̄i: q̄n vētur⁹ est de celo i maiestate sua: ⁊ suscitatur⁹ oēs sctōs. Philippum loquor de duodecim ap̄lis q̄ dormiuit hierapoli. ⁊ duas filias ei⁹: q̄ virgines senuerunt. ⁊ aliā filiā ei⁹. q̃ spūsctō plena in ephesο occubuit. Sed ⁊ iohānes q̄ supra pectus dn̄i recubuit. ⁊ pōtifex ei⁹ fuit. aureā laminā in fronte portans. martyr ⁊ doctor ephesο dormiuit. ⁊ policarp⁹ ep̄s ⁊ martyr smirne cubat. Trascas quoq3 ep̄s ⁊ martyr: de eumenia: in eadē smirna requiescit. Quid necesse est sagaris ep̄i ⁊ martyri recordari: q̄ in laodicia soporat̃. Et papyri ⁊ beati militonis i spūsctō eunuche: q̄ semp deo seruiēs positus est in sardis. ⁊ expectat in aduentu dn̄i resurrectionē. Hi oēs obseruauerūt diem pasche. xiiij. lune ab euangelica traditione in nullam partē declinātes: ⁊ ecclesiasticā sequentes canonē. Ego quoq3 minim⁹ omniū vestrū policrates s'm doctrinam proximorū meoꝝ: quos ⁊ secutus sum. Septē siquidē fuerūt proximi mei ep̄i. ⁊ ego octauus semp pascha celebraui: qn̄ populus iudeoꝝ azimā faciebat. Itaq3 frēs. lxv. annos habēs etatis mee in dn̄o. ⁊ a multis de toto orbe eruditus peragrata omni scriptura nō formidabo eos qui nobis minant̃. Dixerunt enī maiores mei: Obedire oportet magis deo q̄ȝ hoīb⁹. Hoc propterea proposui: vt ingeniū ⁊ auctoritatē viri ex paruo opusculo demonstrarē. Floruit seueri principis tēporib⁹ etate eadē qua narcissus hierosolyme. Ap

ꝑion quoq; sub Seuero pncipe in exameron tractatus edidit. Sextus libꝝ de resurrectiõe scripsit. Hugo vbi supra. Tūc etiam floruit simachus elegans diuine legis interpres: ⁊ theodocion genere ponticus: q̄ tertio anno post memoratū simachū secundā scripturarū sanctarū apposuit editionē. In romana quoq; cathedra calixtus zepherino successit. post quē vrban⁹ pontificatū tenuit romanū.

C De Morte Seueri ⁊ imperio caracalle. C. XVII.

Imperator autē Seuer⁹ apud eboracum oppidū defūctꝰ reliquit filios duos: Bassianū ⁊ getam. Quoꝝ geta hostis publicus iudicatus interijt. Bassian⁹ autē antonini cognoīe assumpto: potitus est ꝑino regno. Porro cū seuerus vixisset annis.lxv. defunct⁹ est vir bellicosissim⁹ oīuz q̄ ante eū fuerūt: ⁊ grecis ac latinis litteris simul sufficiēter instruct⁹. Fuit etiā acer igenio. ⁊ ad oīa q̄ intendisset fine tenus ꝑseuerās. Beniuolētia vero quo se inclinasset mirabili atq; ꝑpetua. Ad querēdū quoq; diligēs: ⁊ ad largiendū liberalis. Et in amicos ⁊ inimicos pariter vehemēs. Eusebi⁹ in chro. Romanoꝝ igit̄.xviij. Antonin⁹ caracalla cepit anno dñi.ccxiij. mūdi vero.iiij.M.lxxvi. ⁊ iperauit annis.vi. Hugo vbi supra. Hic Seueri fili⁹ fuit: idē q̄ ⁊ bassianus. Fuit autē libidine intēperātioꝝ p̄re: qui etiā nouercā suā duxit vxorē. Eusebi⁹ vbi supra. Hic caracalla cognominat⁹ est a genere vestis q̄d rome erogauerat. ⁊ econtrario caracalle ex ei⁹ noīe antoniane dicte. Idē in.v.lib.ecclesiastice historie. Eo tēpore q̄plurimi erāt qui cōfessionis gloriā quesierūt. dei tamē ꝓuidētia fuerāt reseruati. In q̄b⁹ Alexāder q̄dā de quo paulo ante cōmemorauimus: cōfessionis titulo satis clarus hierosolymorū ecclesie subrogat̄ ep̄s cū superesset adhuc narcissus: qui ibi prius functus est pontificatus officio.

C De Scō Narcisso ep̄o hierosolymitano. C. XVIII.

Ecidit aliq̄n in die solēni vigiliarū pasche oleum deesse luminarib⁹. Cūq; id ꝑ ministros innotuisset: meroꝛ plebi maxim⁹ fuit. Sed Narcissus fide fidēs ministris iperat haurire aquam: sibiq; deferri. Cūq; detulissent orauit ⁊ benedixit aquā ⁊ infundi luminarib⁹ precepit. Tūc repēte miro ⁊ seculis inaudito genere vtutis natura aque in olei pinguedinē versa. splēdorē luminū etiā solito reddit clariorē. Cūq; esset recti ⁊ iusti indeclinabilis tenax. quidā homūculi nequā male sibi cōscij metuētes ne criminū suoꝝ si arguerent non possent effugere vindictā. preueniūt factiōibus ⁊ circūuenire parāt eū: cui⁹ iudiciū verebant̄. Cōcinnant igit̄ aduersus eū infame satis ⁊ noxiū crimē. Cōueniūt auditores: testes ex semetipsis ꝓducūt: q̄ sub sacramēto iuramēti q̄ obiciebant̄ ꝯfirmarēt. Quoꝝ vnus testis ita: si nō igni cōsumeret̄ vera se dicere testabat̄. Ali⁹ ita ne morbo regio corrūperet̄. Tertius ita: ne luminib⁹ orbaret̄. Et q̄uis ne iuramētis q̄dē illis quisq̄ fideliū ⁊ deū timentiū crederet eo q̄ vita Narcissi et institutio ⁊ pudicicia nosceret̄ ab oīb⁹. ipse tn̄ eoꝝ q̄ mota sūt indignitatē ac molestiā nō ferēs. simul ⁊ secretā ac philosophicā vitam semꝑ habere desiderans. subterfugit ecclesie multitudinem: ⁊ in desertis locis atq; agellis secretioribus delitescebat annis q̄plurimis. At non ille magnus diuine prouidentie oculus quiescit in longum sed in impios vltionē per ea ipsa que sibi in periurijs statuerāt maledicta molitur. Primus nanq; ille testis parua ignis scintilla noctis tempore domo sua succensa cum omni genere omniq; familia flammis vltricibus cōflagrauit. Alius repēte ab imis pedibus vsq; ad summū capitis verticem morbo regio (quo fuerat imprecatus) repletur atq; consumitur. Tertius autem priorū exitum videns: et oculum diuinū non se latuisse perspiciens. prorumpit in medium. et audientibus cunctis: sera penitentia vniuersum ꝯiurati sceleris pandit ordinē. Tantis autē lachrymis: imatus cōmissi facinus deflet: ⁊ intantum die noctuq; perdurat in fletibus: vsq; quo luminibus orbaretur. Hi igitur figmenti sui huiuscemodi penas dederūt. Narcissus vero cum ita desertum petisset: ac locis semet secretioribus abdidisset. vt vbi nam degeret nullus agnosceret. necessarium visum est episcopis: vt aliū pro ipso ordinarēt: cui nomē erat dius. Cuiq; cum paruo tempore prefuisset ecclesie succedit germanius ⁊ germanio gordius. Tunc ecce subito: velut rediuiuus celoq; redditus ex improuiso apparuit narcissus: ⁊ rursum a fratribus ad presidendum ecclesie rogatur.

C De Successore eius Alexādro. C. XIX.

Erum cū ipse iam senio fessus pōtificatus ministerio sufficere non posset Alexander supradict⁹ ex gēte capadocū vbi erat ꝑclare vrbis episcopus. q̄ Hierosolymam adorādi ⁊ scōꝝ locorū videndi gratia ꝓperauerat. ostēsus est euidenter a dn̄o: non solum ipsi beato viro narcisso: sed ⁊ alijs plurimis ꝑ reuelationes in plebe: vt ip̄m in loco scō ep̄m detinerēt. Preterea q̄d supra cetera oīa magis terrificū fuit. eo die quo ingressus vrbē alexāder nūciat⁹ ē. ⁊ multitudo fratrū plurima extra portas in occursū ei⁹ egressa ē. vox celit⁹ oīb⁹ manifeste audiētib⁹ facta est dicens: Suscipite ep̄m: q̄ vobis a deo destinat⁹ ē. Itaq; re ita cōpleta vt predicta fuerat: cūctis palestine ep̄is in vnū cōgregatis admittēte quoq; ipso vel maxime narcisso hierosolymitane eccl̄ie cū eo gubernaculū suscepit. Hiero. vbi. s̄. Hic in fine cuiusdā ep̄le: quā scripsit ad antinoitas sup pace eccl̄ie ait: Salutat vos narcissus: q̄ ante me hūc tenuit ep̄alē locū: ⁊ nūc mecū eūdē locū orōnib⁹ regit. annos habens circit̄.cxvi. ⁊ vos mecū precat̄: vt idē sapiatis. Scripsit ⁊ aliā ad antinoitas ꝑ clementē p̄sbyterū alexandrie: de quo supra dixim⁹: necnō ⁊ ad origenem: ⁊ pro origene ꝯ demetriū. Et q̄ iuxta testimoniū demetrij eum presbyterū constituerit. Sed ⁊ alie eius ad diuersos ferunt̄ ep̄le. Septima autē persecutiōe sub decio: quo t̄pe babillas antiochie passus est. ductus est ad cesaream ⁊ clausus carcere ob confessionē christi martyrio coronatur.

C De Morte Caracalle ⁊ impio Macrini ⁊ Gabali. C. XX.

Ugo vbi supra. Cesar igit̄ aurelius antoninꝰ ꝯ parthos apud edissā occisus est: corpusq; ei⁹ rome delatū. Uixit aūt annis fere.xxx. cui successit nulla volūtate senatus. macer macrin⁹ palatij prefect⁹. Euse. in chro. Cepit aūt anno dñi ccxix. mūdi vero.iiij.M.clxxxij. ⁊ imꝑauit ãno vno. Hoc t̄pe vir scūs abagar⁹ regnauit edisse: vt vult aphricanus. Antiochie decim⁹ ep̄s ꝯstituit̄ philet⁹. Hugo vbi. s̄. Macer ergo macrin⁹ ophilus palatij p̄fect⁹ post antoniū romanū inuasit impiū. s̄z emenso anno tumultu militari occisus ē. Porro marc⁹ aureli⁹ antonin⁹ gabalus imperio romano potit⁹ imꝑauit annis.iiij. Euse. vbi. s̄. Hic fuit romanorū xx. antonini caracalle vt putat̄ fili⁹. Cepit aūt imꝑare ãno dñi.ccxx mūdi vero.iiij.M.clxxxiij. Hui⁹ t̄pe rome papatū suscepit.xv. calixt⁹. Hugo. Hic sacerdos helio gabali tēpli: nullā sui nisi stupꝛoꝝ ⁊ flagitioꝝ totiusq; obscenitatis infamē memoriā dereliquit.

C De Impio Alexādri ⁊ trāslatiōe scī thome. C. XXI.

Lexander autē mammeas filius ⁊ militū voluntate imperator creatus: impauit annis.xiij. Euse. in chro. Hic romanorū vicesimusp̄rim⁹ imꝑare cepit anno dñi.ccxxi. mūdi vero.iiij.M.clxxxvij. Hic in matrē mammeā fuit vnice pius: ⁊ ob id amabil̄ oīb⁹. Huius temporib⁹ rome papatū suscepit vrban⁹.decimꝰ de pōcianus. Legit̄ hic alexander xerxen regē persarū gloriosissime vicisse. A cui⁹ victoria cū rediret: sicut legit̄ in passione sancti thome apl̄i supplicātes sui īpetrauerūt ab eo: vt mitteret ad regulos indoꝝ vt redderēt corp⁹ thome apl̄i ciuib⁹. Sicq; translatū est corp⁹ ei⁹ de india ad edissam: ⁊ positū in locello argēteo: quod pendet in cathenis argenteis. In qua ciuitate (vt ibidē scriptū est) nullus hereticus potest viuere: nullus iudeus: nullus idoloꝝ cultor. Sed nec barbari eam aliq̄n inuadere potuerūt. ex quo abagarus rex eiusdē ciuitatis meruit epistolā manu saluatoris scriptā accipere. Hanc deniq; epistolam legit infans baptisatus stans sup portā ciuitatis: siq̄ gens aliqua venerit cōtra ciuitatē. Eadem die qua lecta fuerit: aut placantur barbari: aut fugiunt tam saluatoris scriptoris scripto q̄z orationibus apl̄i thome. Huius imperatoris mater māmea christiana origenē presbyterū ab antiochia euocatū audire curauit. Hui⁹ t̄pib⁹ incliti martyres christi tyburtius ⁊ valerian⁹ cū beata virgine cecilia rome martyrisati sunt.

C De Sancta Cecilia ⁊ Tiburtio ⁊ Ualeriano. C. XXII.

X gestis eorum. Cecilia hec nata preclaro gene romanorum ab ipsis cunabulis in fide christi nutrita: diebus ac noctibus virginitatē suam conseruari a dño precabatur. Desponsata autē cuidam iuueni valeriano: cum dies nuptiarū instaret: biduanis ⁊ triduanis ieiunijs orans: se sanctis omnib⁹ cōmendabat: vt eoꝝ precib⁹ suā pudicitiā custodiret. Dū hec agerent̄: cecilia sponsum suū in cubiculo sic hortat̄. Secretū amice dilectissime tibi volo dicere si tu illud sub iuramento pmiseris obseruare. Cui iurante: angelū dei inquit habeo amatorē: qui nimio zelo custodiens corpus meū: si vel leuiter senserit: q̄ tu castitatē meam violare presumas ꝯ te grauissime irascet̄. Si vero sincerē me diligas: ⁊ castitatē meā custodias: ita quoq; te diliget sicut ⁊ me. ⁊ ostēdet tibi grāz suā. Tūc valerian⁹ nutu dei timore correpꝰ: si vis inq̄t vt credā q̄d dicis: ostēde mihi āgelū ip̄z. et si ꝓbauero q̄ vere āgel⁹ sit: faciā q̄d hortaris. si āt virū aliū diligis: te ⁊ ip̄z gladio feriā. Cecilia r̄ndit: Si mihi credis: ⁊ te ba

ptizari permittis: poteris eum videre. Statim valerianus peruenit et per signa q̄ acceperat inuenit sanctū vrbanū papā q̄ int̄ sepulchra martyrū latitabat. Cui cū dixisset vba cecilie gauisus ē valde: et genib⁹ flexis cepit p illo orare. Tūc subito apparuit i niueis vestibus quidā senex tenēs librū aureis litteris scriptū. Quē vidēs valerian⁹ p nimio timore q̄si mortu⁹ cecidit: et a sene eleuat⁹ sic legit. Unus de⁹: vna fides: vnū baptisma. Un⁹ de⁹ et pat̄ oīm: q̄ ē sup oia et in oīb⁹ nobis. Et dixit ei senex. Credis ita esse an adhuc dubitas. Exclamauit valerianus dicēs. Nō est aliud qḋ veri⁹ possit credi sub celo. Et stati senex ille disparuit. Et valerian⁹ a sancto vrbano baptizat⁹ ē: et diligenter īstruct⁹ ad ceciliā rediit: viditq̄ p̄im⁹ angelū cecilie orāti astantē: q̄ duas coronas ex rosis et liliis ferēs: alterā cecilie: alterā valeriano dedit dicēs. Istas coronas mūdo corde et corpe custodite: q̄r de paradiso dei ad vos eas attuli: nec vnq̄ marcescēt: nec odorē amittēt. P⁹ h̄ disparēte angelo tiburti⁹ frat̄ valeriani ad eos īgressus ē: et statim mirari cepit: vnde tātus odor rosar̄ et lilior̄ spiraret. Dicit ei valerianus. Sicut me orāte hūc odorē sentis: ita coronas ex rosis et liliis q̄s habem⁹ et vidē nō p̄ualēs si mihi credideris mō cernes. Tūc cecilia et valerian⁹ ita tiburtio p̄dicauerūt de falsitate deor̄: et de glia sanctorū: et de pene reprobor̄: de īcarnatiōe et passiōe chri: qḋ ad fidē cōuersus et a sancto vrbano papa baptizat⁹ ē. Et tātā dei gr̄a3 delcepe bus [illegible] angelos quotidie vidēs q̄dq̄ a deo peteb̄at accepit.

C De Passionib⁹ eorūdē. C. XXIIII.

Post hec almachi⁹ rome p̄fectus christianos disp̄dēs: audito q̄ tiburti⁹ et valerianus mortuos sepelirēt: et sua īdigētib⁹ ministrarēt: vocatos ad se post lōgā disputatiōe3 eos iussit ad statuā iouis: vt aut ibi sacrificarēt: aut decollati pirēt. Et dū ducerent' ita maximo corniculario p̄fecto p̄dicauerūt: q̄ cū ad fidē dn̄i cōuerterūt: promittētes q̄ si veraciē peniteret glā aīar̄ i hora pass̄ dis eor̄ videret. Cūq̄ duxisset eos ad domū suā: ip̄e quoq̄ carnifices cōuerti sut. Et venīete ad eos cecilia cū sacerdotib⁹ baptizati sūt. Mane aūt facto a sancta cecilia cōfortati: q̄rto extra vrbē miliario ducūt': et nolētes sacrificare pariter decollant'. Tūc maxim⁹ cū iuramēto asserebat se i hora passiōis eor̄ angelos fulgētes vidisse: et aīas eor̄ de corpib⁹ quasi vgines de thalamo exeūtes: q̄s i gremio suo angeli detulerūt i celū. Almachius vero audiens maximū cū suis omnibus sic conuersum vsq̄3 ad mortē plumbatis cū cedi iussit. Quē cecilia iuxta tiburtiū et valerianū quos ip̄a sepelierat i nouo sarcophago sepeliuit. Ip̄a quoq̄3 deinde cecilia q̄si diuit̄ valeriani: de suis facultatib⁹ q̄s iā paupib⁹ erogauerat [illegible]. Et dū duceret' vt sacrificaret [illegible] comitātib⁹ p̄dicauit: q̄ cōuertit ex eis plus q̄ quadrīgētos viros: quos sanctus vrbanus protinus baptizauit. Unde almachius eam sibi p̄sentatā: post longam altercationē iussit ad domū suā reduci: ibi in bulliente aqua concremari. Sed dum ministri lingua igne sub balneo cōtinue ministrarēt: die integro cū nocte quasi in frigido loco p̄mā sit. Quod cum audisset almachius iussit eam in ipso balneo decollari. Quā speculator tertio ictu percussit et caput eius amputare nō potuit. Et quia decretū erat ne quartā percussionē decollandus acciperet sic eā seminecē dereliquit. Que triduo superuiuens et fideles cōfortans: diuisit eis cuncta que habuit: et sic eam sanctus vrbanus inter collegas suos episcopos sepeliuit.

C Passio Sancti calixti pape et calepodii p̄sbyteri. C. XXIIII.

Ex gestis eius. Anno dn̄i [illegible] serenata est pars sinistra [illegible] rome vrbis et i tēplo iouis man⁹ ei⁹ sinistra aurea liquefacta est.

Tūc venerūt sacerdotes ad alexādrū imperatorē petentes vt dii irati sacrificio placarentur. Et dum iubente alexandro sacrificarent: subito sereno celo mane die iouis fulminati sunt quattuor sacerdotes idolorū cū ara iouis: et dies obscuratus ē ita vt roman⁹ populus fugeret extra muros. Audiēs aūt palmatius cōsul: q̄ calixtus papa cū suis clericis trās tyberim latitaret: rogauit imperatorē vt christianos p quos h̄ signū [illegible] ad purgatiōe3 ciuitatis deleret. Accepta igit' p̄tāte palmacius illuc cū militib⁹ pperauit. Sz stati milites ex cecatis [illegible] palmacius alexādro h̄ narrauit velocit'. Tūc imperator iussit vt oēs populi cōuenirēt: et mercurio īmolarēt. Qḋ cū fieret vgo tēpli noie iuliana arrepta a demone clamauit dicens. Deus calixti viuus est et verus: q̄ nostris pollutionibus indignat'. Audiēs hoc palmacius occurrit ad sanctū calixtū trās tyberim in vrbe rauēnatū: et ante ipsum p̄strat⁹ et veritatē p̄fessus postulauit baptismū. Statimq̄3 baptizatus cum vxore et familia numero. xlii. p. xxx. dies omnia sua pauperibus erogauit. Et p̄pter hoc alexander ipsum sibi p̄sentatū simplicio senatori tradit: vt eum mansuete tractando conuerteret. eo q̄ reipublice multū necessarius eēt. Palmacio v̄o semp orante et orāte: venit ad eum quidam felix nomine: rogans pro vxore sua paralitica: p̄mittēs q̄ crederet si eā sanaret. Cū ergo palmacius orasset. illa statim sanata cucurrit cū viro suo ad domū simplicii senatoris dicens. Baptiza me in noie christi: q̄ tenuit manū meā et eleuauit me. Tūc palmaci⁹ misit eā ad calixtū papā: et veniens baptizauit felicē cū vxore sua blanda: ipsumq̄3 simpliciū et familiā ei⁹ numero lxviii. Hoc audiēs imperator iussit oēs qui baptizati fuerāt decollari: et calepodiū p̄sbyterū decollatū et distractū p ciuitatē in tyberiz iactari: et capita oīū qui decollati fuerant per oēs portas ciuitatis ad exemplū christianor̄ suspendi. Tūc papa calixtus fugiēs cū clericis suis in domo ponciani trans tyberim latuit: et q̄situ ac inuētū corp⁹ calepodii in cimiterio suo honorifice sepeliuit. Audiēs hoc iterū imperator adductu sibi calixtu sine cibo et potu [illegible] durare fecit vidensq̄3 eū amplius cōfortatū. iussit eū dieb⁹ singulis fustigari: et oīuz introitū ad eū p̄hiberi. Ille aūt apparente sibi sancto calepodio cōfortatus: venientē ad se priuatū militē vlcerosū baptizauit et sanauit. Tūc seruiēs alexāder iussit illū militē plūbatis vsq̄3 ad mortē cedi: et calixtū de fenestra p̄cipitatū alligatūq̄3 saxo in puteū iactari: et in eo rudera cumulari. Asteri⁹ aūt p̄esbyt' cū clericis suis nocte leuauit eū de puteo: et in cimiterio sancti calepodii sepeliuit. Ideoq̄3 asteri⁹ post iii dies de ponte p̄cipitatus et inuentus in vrbe hostia martyrium consummauit.

C Passio sancti vrbani pape cum sociis suis. C. XXV.

Ex gestis eius. Urbanus aūt ciuis romanus genere nobilis [illegible] sanctitate nobilior ab infantia christianus. virtute abstinentie et castitatis ornatus. successit sancto calixto pape persecutiōe christianor̄ adhuc crudeliter seuiēte. Cuius dignitatis officium optimis virtutū studiis adornās. rerū p̄scriptionē mitonēs passus multorū [illegible] ex vrbe [illegible] fidelib⁹ clam retract⁹. in tertio ab vrbe miliario cōfluentib⁹ ad se pplis cōtinue p̄dicabat. Interea vrbe diuersis imperator̄ successiōib⁹ variata. alexāder fili⁹ mamee cui⁹ matrē origenes cōuerterat regnare cepit. Qui maternis p̄celib⁹ coact⁹ est vt in christianos clemēs fieret: nō inocētib⁹ p̄secutionē inferret. Cui ille quidē assensit: nō tn̄ edictis cēsuit. Tn̄ almachi⁹ p̄fectus inimicus tot⁹ boni insidiabat' occultis: et publice puniebat egressos. Et int' sanctos reliquos quos occidit. beatā ceciliā decollauit. Quā sanct⁹ vrban⁹ int' sepulchra martyrū sepeliuit. Cūq̄ aūt almachius sanctū vrbanū vbiq̄ iussisset inquiri. carpasi⁹ vn⁹ ministror̄ eius quodā antrū intrauit et sanctū vrbanū cū trib⁹ p̄sbyteris et trib⁹ diaconib⁹ orātem inueniēs. statim eos almachio p̄sentauit. Jubenturq̄ aut sacrificare p̄im⁹ ioui: aut carceri mancipari. Rapiunt' sancti a tribunali vt homicide: vt vrbis incēsores vt reipublice lusores: et cōtēpto idolo in carcerē detruduntur. Ubi dū se mutuo cohortātes orarēt: et christiani ad eos cōcurrēte: mane facto singuli ad p̄pria cū bñdictiōe epi reuertunt': et sancti almachio p̄sntant': et diris vberib⁹ attrectati. cū superari nō possent. carceri iterū mācipant'. Ad quos venientes tres viri magnifici tribunicie potestatis cū duob⁹ p̄sbyteris. a sancto vrbano sīt optime cōfortati. Cui⁹ vba anolin⁹ carcerari⁹ audiēs cōpūct⁹. statiz se petiit baptizari: et sic sūt tota nocte puigiles. mane facto in sua clausulo sūt egressi. Audito igit' q̄ anolin⁹ christian⁹ esset: cū sanctis almachio sistit': et statiz sacrificare renuēs decollat'. Sequēti nocte almachi⁹ vrbanū cū sanctis alloquit' p̄mittēs q̄ si ioui thura imponerent soluti libertatē et facultates recipent. Cū g̃ ad simulachrū ducerent' et vt thura iponerēt vrgerent': sanct⁹ vrban⁹ orauit: et p̄tinus simulachro corruēte pe tēpli cecidit et. xxii. de sacerdotib⁹ qui ignē ministrabant occidit. Tūc almachi⁹ fugiēs timore et anxietate cōfectus iubet sanctos cū [illegible] introduci et plag̃ grauissimis laniari. Ubi dū bestialiter carperent'. lucianus diaconus inter man⁹ cedētiū migrauit ad dn̄m. Cui⁹ corp⁹ iussu p̄fecti tota die īhumatū iacuit: donec fortunat⁹ p̄sbyt' nocte illud rapiēs sepeliuit. Urban⁹ itaq̄ iterū [illegible] ergastulo [illegible] ad [illegible] educti ad sacrificā [illegible] idola [illegible] [illegible] me vberant'. Et tādē cūctis colla tēdētib⁹ trucidant': et eor̄ corpa bestiis et auib⁹ exponunt'. Sz statim carpasiū vltio diuina subsequit' dū a cede sctōr̄ rediēs et idolo q̄si victor sacrificās a demone corrept' et deos suos blasphemās et christianos [illegible] p̄dicās post paululū suffocat'. Qḋ vidēs marmenia vxor ei⁹. p̄gerit cū filia sua lucina ad fortunatū et iustinū p̄sbyteros et baptizate sūt: et sanctū vrbanū cū sociis ei⁹ āno pontificat⁹ sui. ix. anno dn̄i. ccxxx. decollatū honorifice cōdiderunt.

C De Passione cirici et iulite matris eius. C. XXVI.

Ex hoc. De sanctis cirico et iulita matre eius q̄r passio eorum inter apocrisas cōnumeretur scripturas ob ineptas superfluitates hoc dicere satis sit q̄

mater sancti cirici de iconio ciuitate progenita: ꝑsecutionem [illegible] migrauit ad cilicie loca: tharsoqꝫ est inmorata. Habebat enī filiū paruulū noīe ciricū: cui cū lacte carnis disciplinā tradidit diuine legis. Insurgēte igit̄ ↄtra se ꝑsecutiōe sub alexādro impatore tēta ē a p̄si de alexādro: noīe ita par erat in ferocitate. Cūqꝫ cogeret idolis sacrificare nō modico angebat̄ merore animi: qꝛ posita in ꝓcinctu belli ꝓ ↄfessiōe fidei sui destituta videret̄ solatio paruuli. Ad eius tñ suggestionē iubēte p̄side ꝫ matre: eū veluti ꝑdēte ꝑquisit᷒ tenellus īfans ciricus ꝫ a militib᷒ p̄sidis reptus atqꝫ ante ipsum ꝑduct᷒: p̄mo qdez blādimētis lenib᷒ vt īfans demulcet̄: deinde minis exasperat̄. Ille v̄o blādiētē eque vt mināte paruipēdēs: mēte seniorē ꝫ disertissimo sermōe christianū se esse ↄstāter est ꝓfessus: ꝫ ab hac professiōe vllomodo diuelli nō posse firmissime ꝓtestatus. Unde cū ante p̄sidē staret fm tēpus elinguis infantulus: nō ille sꝫ in eo ꝫ ꝑ eū sanct᷒ loquebat̄ sp̄us cui᷒ adipe ꝫ pinguedine replebat̄ aīa ꝫ os ei᷒. Dixit aūt alexāder illi. Uolo vt mihi pādas: q̄s huiuscemodi tibi doctrine extiterit magister: simulqꝫ ab hac desistas ꝑtinacia q̄ȝ celeriter: ne ꝓ deoꝝ ꝫ impatoris ↄtēptu penis afficiaris acrit̄. Tūc ad hec ait īfans O p̄ses miror insipiētiā q̄ in me tenellā cernēs etatulā nec dū ꝫ ꝑo curriculo trimā: discēde sciētie minus idoneā ꝑcūctaris: q̄s diuinaꝫ me docuerit sapiētiā. Auditis p̄ses ipsius huiuscemodi responsis corept᷒ furore: iussit infantē cedi vehemētissime. At ille dū cederet̄ erectis ad celū oculis ꝫ paruis manib᷒ expansis velut athleta fortis benedicebat dn̄m clamās in excelsis. Gratias ago tibi dn̄e de᷒ meus q̄ virtutē ꝑficis in mea infirmitate. Cū v̄o veluti reinsultēs carnificibus: clara voce ꝓ virib᷒ insonabat frequētius dicēs: christian᷒ christianus sum ꝫ quotiēs emiserat hāc vocē pie ꝓfessiōis: totiēs ei reparabant̄ noue vires corpis: ita vt p̄ses ꝫ cūcti q̄ aderāt tātā imbecillis mirarent̄ sufferentē etatis. At gloriosa mater in tali agone eū positū vidēs exultāsqꝫ toto corde in deo extēsis manib᷒ in celū in voce exultatiōis ꝫ ↄfessiōis glorificabat dn̄m. Et vt in fide ꝑsisteret hortabat̄ filiū. Uerebat̄ etiā ne forte cederet in flagellis ꝓ teneritate corporis. Itēꝫ p̄ses iussit eā cū filio sibi p̄sentari: ꝫ ꝑseuerātes in fide diuersis penis torqueri: ac demū horrori carceris mancipari. In eadē aūt custodia vincti erāt circit̄. cccc.xliiij. viri quos hortabant̄ sancti ↄuerti ad fidē christi testātes nō esse nomē aliud sub celo in quo possit q̄s saluari. Cūqꝫ illi ↄfiterent̄ se credere vnū deū esse patrē ꝫ filiū ꝫ spiritūsanctū p̄ses data sentētia iussit eos plecti capitali pena. At ciricus ꝫ iulita dū frequēter passionib᷒ suis deū glorificāt de vinculis ad tribunalia: ꝫ de tribunalib᷒ ad vincula reuocati: mēbris varijs cruciatib᷒ distēsis ꝑpendēs tyrannus eos in sufferendo alacres in certādo insupabiles: iussit eos decapitari. Tādēqꝫ mēbratim ↄscisi: ꝫ ne sepelirent̄ dispsi: ab angelo collecti nocte a christianis sepulti sunt. Horum passio recolit̄. xvj. kl̄. iulij.

De Sancta martina virgine ꝫ octo martirib᷒. C. XXVII.

Ex gestis eius. Eodeꝫ tp̄e sancta martina passa ē sub alexādro impatore. Hec cū esset rome virgo nobilis ꝫ splēdida senatoꝝ ꝓgenie orta: ab infantia sacre scripture mysterijs sufficienter [illegible] virtutib᷒ erat adornata. Multasqꝫ possessiōes ꝫ diuitias habēs paupib᷒ largit̄ erogabat. Porro ministri alexādri impatoris ab eo missi vt christianos cōprehēderēt: ꝫ idolis sacrificare cōpellerēt: hac illacqꝫ ꝑ vrbē abeūtes: virginē in oratiōe positā inuenerūt: ꝫ in p̄sentiā impatoris adduxerūt. Qui vt eā vidit ei᷒ amore speciei captus est. Et sperās sibi posse subdi animū ei᷒ ait. O puella clarissima spero te mihi sociari: reginā qꝫ palatij mei vocari: sꝫ accede nūc ꝫ sacrifica deo appollini. Que respōdit. Ego obtuli me vni deo viuo q̄ corpore casto delectat̄ ꝫ corde mūdo: ipsi sacrifico: meqꝫ tota deuotione cōmitto. Imperator autēꝫ iussit sacerdotes appollinis adesse: ꝫ sacrificia solita p̄parare: ꝫ virginem in templū appollinis introduci. Que muniens se signo crucis: cum eleuatis in celū oculis ꝫ manibus expansis exoraret vt idolum illud p̄cipitaretur: mox terremotu magno facto ita vt ciuitas concuteretur: appollo corruit ꝫ cōminutus est: ꝫ quarta pars templi destructa est: ꝫ oppressit multitudinem cuꝫ sacerdotibus idolorum qui astabant. Tunc virgo dixit imperatori. Sta ꝫ adiuua deum tuum appollinē qui confractus est. Quare non surgit ꝫ adiuuat sacerdotes qui oppressi sunt in ruina templi. Mox vero demon qui in idolo appollinis habitabat volutans se in puluerem idoli voce magna clamabat. O virgo martina magni dei ancilla: que ab habitaculo meo in quo habitaui annis. xcvij. me denudasti: ac deformē ostendisti. Multi vero sanctorum martyrum proficientes vsqꝫ nunc me minime manifestauerunt. Cū essem in potestate multa habens sub me spiritus nequissimos. cccc. lxij. q̄ mihi p̄cipientē quotidie animas multas hominū offerebāt. Tu aūt me effugasti tartarico tradens igni. Tunc idem demon ꝑ aera clamās ꝫ stridēs ibat. Uiri v̄o ꝓficiscebat̄ tenebat ꝫ videbāt [illegible] [illegible]. Impator aūt nō [illegible] iussiōe: p̄cepit v̄ginē alapis cedi: ꝫ vncinis palpebras eius dirumpi. Qđ dum fieret: carnifices hui᷒ scelerꝭ ministri clamabāt. Ue nobis peccatorib᷒ qꝛ magis q̄ꝫ hec v̄go cruciamur. Nā quattuor viros splēdidos ante illā videm᷒ ꝫ q̄s ei penas ingerere nitimur magis nos ab illis suscipimus. Sācta aūt v̄go aspiciēs in celū b̄ndicebat deū: ꝫ ꝓ his octo viris qui eā cruciabāt dn̄m exorasset vt eos ad rectā fidē cōuerteret. lumē eos circūdedit ꝫ vox de celo sonuit dicēs eis. Propter famulā meā martinā parci vobis. Tu aūt filia ↄfide: ego sum quē inuocas ne ꝑmittē tibi dn̄ari ab hoste. Post h̄ illi octo viri cadentes in faciē, rogauerūt v̄ginē vt ꝑ eā a dn̄o veniā impetrarēt: de his q̄ in eā p̄sumpserāt. Impatori v̄o astātes cōstant̄ ꝫ alacrit̄ dixerunt. Nos impator idola tua a q̄b᷒ vsqꝫ nūc seducti sum᷒ nunq̄ꝫ adorabimus: qꝛ ꝑ beatā martinā oīpotētꝭ dei v̄tutē cognouim᷒. Quib᷒ alexāder irat᷒ ait. O stulti decepti estꝭ ꝑ incātatiōes crucifixi in q̄b᷒ ↄfiditis. At illi vere inquiūt scelerat᷒ es ꝫ draco habitat in te: qꝛ nō cognoscis q̄ te fecit: ꝫ dedit tibi hāc potestatē coinq̄nādi vsqꝫ in finē animā tuā. His v̄bis cōmot᷒ impator iussit eos suspēdi ꝫ carnes eorū lacerari. Incisi v̄o a spatꝭ nihil dicebāt: sꝫ celū intuētes deū certantes implorabāt. Et in h̄ ampli᷒ furēs rex. capitalē sniāꝫ aduersus eos tedit. Sicqꝫ orātes ꝫ signaculo crucꝭ se muniētes tetēderūt ceruices cū leticia ꝑ cruorē sanguis ꝓprij bt̄m finē adepti sūt mēse no. xvij. [illegible]

De Agone sancte martine virginis. C. XXVIII.

Alia die sedēs iperator ꝓ tribunali dixit. Adducat̄ illa [illegible] vt iterū ei᷒ [illegible] tationē videam᷒. Ingressa igit̄ martina cū sacrificare nollet iussit eā impator expoliari ꝫ p̄ungi ꝫ carnes ei᷒ gladijs incidi. At illa videbat̄ cādida sicut nix: corpusqꝫ ei᷒ p̄e splēdore aspiciētes caligare faciebat. Ex vulnerib᷒ aūt corpis ei᷒ lac ꝓ sanguie emanabat: ꝫ odor magn᷒ tāq̄ꝫ effusoꝝ aromatū fragrabat. Cūqꝫ oratione fudisset ꝫ impatoris v̄ba ↄtēneret. insup ꝫ acriter ei᷒ vesaniā argueret. iussit eā per mēbra q̄ttuor palis extēdi ꝫ fustib᷒ cedi. Qđ dum fieret ministri cedētes [illegible] [illegible] impatorē dicētes. Libera nos ab hac puella: ꝫ ab istis penis. Angeli dei repercutiūt nos vectib᷒ ferreis: ꝫ in neruis ac medullꝭ cruciamur. Insup ꝫ carnes ꝫ ossa nr̄a sicut ab igne cremant̄. Impator aūt iussit eam ampli᷒ cedi. oēsqꝫ cedētes eā facti sūt velut mortui. Impatore v̄o p̄e ↄfusiōe nesciēte quid ageret. Emnanī᷒ diues cognatus ei᷒ suasit ei: vt eā in carcerē mitti iuberet: ꝫ adipum pinguedine feruida dissoluta lauaret̄: sicqꝫ claritas eius coinq̄naret̄. Qđ ꝫ impator fieri iussit. At illa carcerē gaudēs intrauit: ꝫ glorificās deū adorauit: multorūqꝫ voces audiebant̄ cū illa glorificātiū deum. Mane aūt fuit missus ab impatore limeni᷒ vt eaꝫ adduceret odore suaui repletum. Dixerūtqꝫ comites ei᷒. Ciues hūc odorē fecerūt: qꝛ martinā diligūt. Alij v̄o dicebāt qꝛ dij ꝓpicij appuerunt. Apteriēs aūt limeni᷒ vidit lucē magnā circūfulgētē eam. Ingressumqꝫ eū sicut fulgur circūfulsit: ꝫ p̄e timore in terrā cecidit. Uixqꝫ surgēs ꝫ ingrediēs vidit beatā martinā in sede gloriosa sedētē: ꝫ multitudinē viroꝝ albatoꝝ circa eā. Ipsa quoqꝫ tabulā aureā tenebat. in q̄ scriptū erat. Q̄ꝫ magnificata sūt opera tua dn̄e. oīa in sa. f. Timensqꝫ limeni᷒ ad palatiū abijt ꝫ imperatori mirabilia dei nūciauit. At oēs cū rege stantes dicebant limeniū maleficijs v̄ginis seductū. Deniqꝫ viris albatis disparentib᷒ educta est v̄go de carcere: ꝫ impatori p̄sītata. iussa est dee arthemidi sacrificare. Que tēplū ingressa: demon q̄ habitabat in idolo: clamabat. Ue mihi qꝛ ignis me ꝑsequit̄ per q̄ttuor angulos templi. Cui cū virgo p̄cepisset vt se moueret ꝫ stridens exiret mox tonitruū cum fulgure factum est. Ignis etiaꝫ de celo cecidit: ꝫ combussit sacerdotes ꝫ idolum arthemidis in fauillam redegit.

De Fine agonis eiusdem virginis. C. XXIX.

Tunc virgo q̄si destructrix templi iussa est [illegible] [illegible]: ꝫ mēbra eius cū spatꝭ inscidi: ac circa millas vngulis attrectari. Cūqꝫ in his oībus constanter staret ꝫ deū glorificaret: iussa est feris tradi vt discerperetur: ꝫ discerpta moreret̄. Tunc imanissimus leo cōtra eam dimissus est: qui non comederat diebus tribus: vt eam deuoraret. Egressusqꝫ rugit super eam: nō terrorem ostendens: sed compassionē: agitāsqꝫ vultū ꝫ facie blandiens ambulauit ad eam: ꝫ inclinans se osculabat̄ pedes eius. Illa v̄o dicebat. Fulges in virtutibus deus: ꝑspicio enī a dextrꝭ ꝫ a sinistris angelos ciuitatē tuā glorificātes ꝫ virtutibus feraꝝ immaniū ↄtradicentes morēsqꝫ earū imansuetos trāsmutantes. Hoc impator vidēs iussit leonem in caueaꝫ mitti. Qui surgens impetū fecit ꝫ supradictū emniū cognatum regis interfecit. Impe/

ratos iratus et valde tristis iussit eam igni tradi atque consumi. Accenso igitur igne copioso eaque iactata in medio: mox pluuia magna facta est et sonitus venti flammaque dispersa: oēs circūstātes incēdit. At impator iussit comā capitis virginis radi dicēs in capillis ei⁹ e se malefi cia: qb⁹ deputabat mirabilia dei. Cui illa ait. Teste aplo mulier si comā habuerit gloria est illi. Tu aūt gloriā quā dedit de⁹ facture eius amputasti. Auferet a te de⁹ regnū et a gr̄a dei psequeris: et in dolore nimio mortē expectabis. Tūc iussit eā in tēplū in quo erat ydolū iclu di: clausitque ianuā et signauit anulo suo. Impator autē et sacerdotes omni die venientes ad tēplū nō audebāt igredi: qz voces audiebant multorum angelorum. Dicebat aūt impator his q̄ secū erāt. Magn⁹ deus yeus: oēs deos ꝯgregauit vt martinā istruāt et moneant. Tertia die iussit tauros imolari. Et aperientes viderūt eā splendentē et cū ea viros speciosos yeū aūt cecidisse et in puluerē redactū esse. Stupefact⁹ aūt impator dixit virgini. Ubi est deus yeus. At illa. Christi virtus hūc cōbussit sicut appollinē et arthemidē. Tūc iratus ipator iussit eā extra ciuitatē duci et gladio caput eius amputari. Quo facto: vox facta est de celo dicēs. Quia certasti p nōie meo martina virgo: ingredere cū oibus sanctis in regnū meū: et in eternū letare cum deo. Facta autē hac voce: carnifices in facies suas ceciderūt et mortui sunt. Tūc venit epus et omnis clerus romane ecclesie: et sublatū corpus sepelierunt honorifice. Impator aūt alexander eadē die percussus est dolore cordis: et carnes suas comedebat gemens ac dicens. Miserē mei deus christianorum qa nomen tuū persecutus sum. Sicut feci reddidisti mihi. Factusque est terremotus magnus: et crediderunt ea die animę duo milia et .ccc. Completū est martyriū sancte virginis martine die prima mensis ianuarii.

De Hipolito et berillo epis et libris eorum. C. XXX.

Uſebius in chronicis. Tēporibus alexādri hipolitus et berillus epis arabie clari scriptores habebant. Ulpianus quoque iuris consultus assessor alexādri insignissimus habet. Hieronymus de illustris viris. Hipolitus epus q̄ rationē pasche et temporum canonūque scripsit vsque ad primū annū alexādri impatoris. xvi. annorum circulum repperit: et eusebio q̄ sup eodē pascha. xix. annorum circulū cōposuit occasionē dedit. Scripsit nōnullos in scripturis cōmētarios in quib⁹ hec repperi. In exameron et exodū: et cātica canticorum et in genesim et in zachariā. De psalmis: de esaia: de daniele: de apocalipsi: de puerbijs: de ecclesiaste: de saul: et phitonissa: de antichristo: de resurrectione: cōtra martionē. d pascha: aduersus oēs hereses. Epicomiasin de laude dñi saluatoris. In qua presente origene se loqui in ecclesia significat. In huius emulationē ambrosius quez de martionis heresi ad verā fidē correctū diximus: cohortatus est origenē in scripturas cōmētarios scribere pbēs ei. vij. et eo amplius notarios: eorūque expēsas: et librariorum parē numerum: qđ et his maius est incredibili studio quotidie ab eo opus exigēs. Unde et in quadā epistola ergodiotem: id est operis cōpulsorē eū origenes vocat. Berillus aūt arabi bostrenus epus cū aliquāto tēpore rexisset ecclesiam: ad extremū lapsus in heresim que christū fuisse ante incarnationē negat ab origene correctus scripsit varia opuscula: et maxime eplas in quib⁹ origeni grās agit sz et origenis ad eū littere sunt. Extat cathalogus origenis et berilli: in quo hereseos coarguit. Claruit autez sub alexandro māmee filio et maximino et gordiano qui in imperiū successerūt.

De Imperio maximini et seuicia eius in ecclesiā. C. XXXI.

Uſebius in chronicis. Porro alexandro mogōtiaci tumultu militari occiso: romanorum. xxij. regnauit maximin⁹ annis trib⁹. Hic pm⁹ ex corpe militari sine senat⁹ auctoritate: ab exercitu ipator elect⁹ ē anno dñi. cc. xxxvij. Mūdi vo. iiij. M. et cc. Hugo vbi. s. Hic peter christianā alexādri cui successerat et māmee matris eius familiā: excitauit in sacerdotes et clericos psecutionē. Unā rome pontianus papa q̄ vrbano successerat martyrio coronat⁹ ē. Actor. In gestis tñ romanorum pōtificū legit qz pōcian⁹ papa et hipolit⁹ psbyter exilio sē deportati ab alexādro in sardina isula buciana seuero et qnciano ꝯsulib⁹: i eadē isula afflict⁹: macerat⁹: fustib⁹ cesus defunctus ē. iij. kl. noueb. et i ei⁹ locū ordinat⁹ ē anther⁹. xj. kl. decēbris. Quez beat⁹ fabian⁹ adduxit cū clero p nauim: et sepeliuit i cimiterio calixti via appia. Anther⁹ natiōe grec⁹ ex pr̄e romulo sedit annis. xij. et martyrio coronat⁹ ē. Sunt aūt tpib⁹ maximini et aphricani ꝯsulū. Hic gesta martyrū diligēter a notarijs exqsiuit: et in ecclesia recōdidit. ppt quēdā maximinū psbyterum q̄ martyrio ibi coronat⁹ ē. Hic sepult⁹ ē i cimiterio calixti via appia. iij. nonas ianuarij. Eusebi⁹ i chronicis li. vj. Tūc origenes librū de martyrio ad ambrosiū scripsit. Qui cum ad plurimos venisset tanquā neruis quibusdam validissimi stabiliti sponte se ad confessionē nominis christi offerebant. Ex quo et maximus numerus extitit confessorum. trib⁹ annis a maximino persecutione cōmota. in quibus finem persecutionis fecit et vite. Hugo vbi. s. Itaque maximinus iuli⁹: q̄ et maximus legit appellat⁹. iij quo regnauit anno a pupieno tyranno aquilegie interfect⁹ persecutionis et vite sil finē fecit. Moxque pupienus et balbin⁹ frater eius vsurpauerant romanū imperiū: et statim in palatio cesi sunt.

De Imperio gordiani et scriptis aphricani. C. XXXII.

Gordianus itaque in regnū sublimat⁹ romanorum imperauit annis sex. Eu chr⁹ in chro. Cepit aūt anno dñi. ccxl. Mūdi vo. iiij. M. cciij.

Hugo. His dieb⁹ rome anthero pape fabian⁹ successit. Floruit etiā eadem tempestate aphricanus vir inter scriptores ecclesiasticos nominatissim⁹: porphiri⁹ quoque phus et theropūpus et victor sophista apud athenas. Hieronym⁹ de illustrib⁹ viris. Iulius aphrican⁹ cui⁹. v. de tpib⁹ extāt volumina sub impatore marco aurelio antonino. qui macrino successerat. legationē pro instauratione vrbis emaus suscepit: q̄ postea nichopolis appellata est. Hui⁹ est epla ad origenē sup qstiōes susanne eo q dicat in hebraico hāc fabulam nō haberi: nec cōuenire cū hebraica ethimologia. cōtra quem doctā eplam scripsit origenes. Extat eius ad aristidē alia epla in q̄ super diaphonia q̄ videt esse in genealogia saluatoris apud matheum et lucam plenissime disputat. Eusebi⁹ in chronicis. Gordian⁹ aūt admodū adolescēs parthorum natiōe superata cū victor reuerteret ad patriam fraude philippi pfecti pretorij haud lōge a romano solo interfectus est. Huic milites tumulū edificant: qui eufraten iminet. ossib⁹ eius romam reuectis.

De Duobus philippis impatoribus. C. XXXIII.

Romanorū igit. vicesimustertius regnauit philipp⁹ annis vij. Cepit aūt anno dñi ccxlvj. Mundi vo. iiij. M. ccix. Hic filiū suū philippū ꝯsortē regni fecit. pmusque oīum ex romanis impatoribus christian⁹ fuit. Regnātib⁹ philippis. Millesim⁹. rome vrbis explet⁹ est ann⁹. Ob quā solēnitatē innumerabiles bestie in circo magno sē interfecte. ludique in cāpo martio theatrales trib⁹ dieb⁹ ac noctib⁹ pplo puigilāte celebrati. Haimo vbi. s. Philippo impatori iteresse volēti vigilijs pasche et cōmunicare mysterijs. restitit fabianus papa. nec pmisit donec ꝯfiteret pctā: et staret inter penitētes.

Actor. Qualiter aūt isti impatores ad fidē christi ꝯuersi sīt legit in vita beati pōcij martyris: q̄ sub decio passus est: sic in sequēt. h⁹ narrabit. Occasiōe igit hac etiā ipsi⁹ poncij vitā ab exordio natiuitatis vsque ad eius martyriū in pñti loco inserere volui in hūc modū.

De Bona indole sancti poncij. C. XXXIIII.

Et gestis eius. Hui⁹ pat quōdā senat⁹ vrbis rome fuit marc⁹ noie. mat vo iulia. Hec cū pgnās olim idolorum tēpla cū viro suo portās munera circuiret. venit ad tēplū iouis. Qđ cū ingrederet forte. sacerdos velato capite infulat⁹ ad aras stabat. Qui arrept⁹ a demōe. apphēdēsque velamē sil et infulā cepit eam minutatim scindere. vocēque mirabili eiulās omne tēplū clamoribus implē. Hec mulier infantem quē in vtero gestat. q̄ magnū h̄ tēplū fundit⁹ subuertet et deos ei⁹ cōminuet. Cūque iterū atque iterū has repetēt et voces marcus et iulia h̄ audiētes exāgues fugiūt in pxe positā domū. arripiēs quulia saxū aliud suū lateraque tūdēs aiebat. Utinā nō eū cōcepissem p quē magnū tēplū et numina ei⁹ erūt euertēda. Meli⁹ ē vt ego ipsa cū h̄ deficiā. Cūque dies pariēdi aduenisset. edidit puerū honestū sine vlla macula: quē credebāt tantis supplicijs maceratū exanimē generari. Mat aūt pueri iulia interficē puulū nitebat. Cui marc⁹ pat ei⁹ dixit. Sine nō iterficies ipsum. Si iouis voluerit. vidicet se de inimico suo. Nos aūt nō inijciam⁹ in eū man⁹ nr̄as. Sicque ꝯseruatus est paruulus. Quē ex genere suo pōciū vocauerūt. Unā accidit vt in templa idolorum nunq̄ induceret: sz cū ad puerilem etatē venisset. magnis doctorib⁹ imbutus. oīuz fere phorum vel diuersarum artiuz lrīs pollebat oiaque memorie retinebat. Cūque quadā die diluculo surgēs ad preceptorē suū pgeret audiuit christianos qb⁹ sanct⁹ papa pōcianus herat psallētes et dicētes. Deus aūt noster in celo. oia quecūque voluit fecit. Simulachra gentiū. arg. et au. et c. Hec audiēs puer et suspirans spū sancto cōpūct⁹ flere cepit et eleuās palmas ad celū dixit. Deus cuius laudē isti decantāt ostēde mihi notitiā tuam. Cepitque pulsare ad ianuam. Tūc sanct⁹ papa. reuelāte sibi spūsancto ait. Aperite et sinite intrare puerū taliū est eni regnū celorum. Puer g̃ poncius relictis pedagogis suis in vico ingressus ē cū vno adolescētulo q̄ cū eo studebat nomine valerio. Et inquisita veritate de carmine qđ audierat eos canere a sancto ponciano salubriter in fide cum collega suo in

structus ē. Qui abeūtes leti: quotidie redibāt ad homīē dei ⁊ audie bāt vbū salutis. Cūq; rediret pōcius ad prē3 suū requisit⁹ an pceptis3 aliqd a pceptorib⁹ suis aiebat. Nunq; meli⁹ a magistris meis audi ui q̄3 hodie ⁊ heri. Tādē ipsi patri suo idola nihil esse ondit: ⁊ itrodu cto ad eū sancto ponciano: ad fidē eū ꝯuertit: ita q̄ ipe marcus simul cū sancto ponciano epo ⁊ filio suo oia idola manib⁹ suis cōfringēs: baptismi grām cū filio suo ⁊ omni domo sua suscepit.

C Qualiter per ipsum impatores sunt ꝯuersi. C. XXXV.

Ed multo post eo defuncto puer poncius apprehen sus a militibus ⁊ in curiā perductus: loco patris sui nolens ac repugnans constituitur talemq3 gratia3 ei dominus contulit: vt in omni curia vel palatio speciali ter ab omnib⁹ amaret. In ipsis diebus sanctus papa poncian⁹ glo riosa morte migrauit ad dominū. Post quē antherus presuit eccle sie mēse vno. Deinde fabianus in pōtificatu succedēs: ita beatū pon ciū vt verus pater vez filiū diligebat. Sanctus autē poncius iā pfe ctus in deo: oēs facultates suas accipiēs beato fabiano epo tradidit ⁊ eas pauperib⁹ distribuit. Duobus aūt philippis impatorib⁹. i. pa tri ⁊ filio cū esset amicus: quadā die. M. anno a ꝯditiōe rome dicūt ei. Eamus ⁊ repropiciemus nobis deos magnos q̄ nos in huius an ni millesimi circulū natalis rome pduxerunt. Quos beatus poncius diuersis excusationib⁹ declinare niteret: illi velut amicū cogebāt ad sacrificādū. Ad ille vidēs a dn̄o datā sibi occasiōe3 ait. O pijssimi im peratores cū a deo pncipes hominū ordinati sitis: cur nō ei q̄ vobis hunc honorē prestitit ceruices flectitis: ⁊ ipsi soli sacrificiū laudis of fertis. Philippus imperator dixit. Propterea ⁊ ego deo magno io ui sacrificiū offerre desidero: q̄ mihi hāc tribuit potestatē. Beat⁹ pō cius subridēs ridit. Ne erres impator. Est deus in celis qui cuncta verbo suo ꝯstituit: ⁊ gratia sancti spiritus aiauit. Quid plura. Impa tores his ⁊ alijs verbis ei⁹ crediderūt: ⁊ a sancto fabiano papa bapti zati sunt. Qui. s. fabianus ⁊ poncius tēpli magni idola oia confrege runt: ⁊ ipsum funditus subuerterunt: multiq3 de populo ad notitia3 domini concurrentes baptismū alacriter susceperūt. Hugo vbi su pra. Porro ambo imperatores: diuersis in locis fraude decij succes soris sui circūuenti sunt et occisi.

C De Imperio decij ⁊ fabiano papa. C. XXXVI.

Usebius in chronicis. Romanoz igit. xxv. re gnauit decius anno vno ⁊ mensib⁹. Cepit āno dn̄i. cclij. Mūdi vo. iiij. M. cc. xvj. Hic ex pā nonia inferiore budalie nat⁹ fuit. Qui cū philippū patre3 ⁊ filium interfecisset: ob odium eorum: in christianos persecutione3 mouet. Idē in historia ecclesiastica libro. vj. In hac fabianus vrbe roma: martyrio coronatus sedem episcopatus sui cornelio reliquit.

Ex libro pontificum. Hic fabianus natione romanus ex patre fa bio: sedit annis. xiij. ⁊ passus est. xiiij. kl. Hic regiones diuisit diaco nibus. ⁊ fecit. vij. subdiacones qui septe3 notarijs imminerent: vt ge sta martyrum in integro fideliter colligerent: ⁊ multas fabricas per cimiteria fieri precepit. Et post passionem eius moyses ⁊ maximus ⁊ proximus presbyteri: ⁊ nicostratus diaconus comprehensi sunt: ⁊ in carcerem missi. Eodem tempore venit nouatus ex aphrica: ⁊ se parauit de ecclesia nouacianum ⁊ quosdam confessores. Postq̄3 au tem moyses defunctus est in carcere: qui fuit ibi per menses. xj. ⁊ sic multi christiani fugerunt per diuersa loca. Actor. Legitur q̄ fabia nus iste cū de quodā loco cū amicis reuerteret ⁊ papa defuncto de eligēdo papa ois populus loqueret: venit inter eos rei exitū scire vo lēs. Et subito sicut deus pūiderat candida colūba sup caput eius de celo descēdit. Qui tādē āno pontificatus sui. xiij. iussu decij decolla tus ē. Eusebi⁹ vbi. s. Eadē psecutiōe hierosolymis alexāder episco pus rursum p ꝯfessiōe chri iudicijs sistit: ⁊ vinctus carceris traditur Quiq3 cū longeue etatis venerāda canicie prefulgeret: postea q̄3 fre quenter passionib⁹ suis ⁊ cruciatib⁹ glorificauerat dn̄m: dū de vin culis ad tribunal: ⁊ a tribunalib⁹ ad vincula reuocaret: inter ipsa vi cim sibi succedentia tormēta defecit.

C De Dionysio alexandrino ⁊ libris eius. C. XXXVII.

Dionisius vero alexandrinus epus p illud tē pus [illegible] perimus in multis sepe ꝯfessionib⁹ satis clarus effici ⁊ p passionū tormētorūq3 diuersitate magnific⁹. Deniq3 re fert īsectātib⁹ se q̄busdā respōdisse. Quid insectādo laboratis. Ca put meū p quo magnope fatigamini auulsu3 ceruicib⁹ sumite: ⁊ do nū magni ad tyrānū referte. Hieronym⁹ de illustri. viris. Hic dio nysi⁹ alexādrine vrbis eps: sub heracla scholā psbyt tenuit: ⁊ orige nis vl īsignissim⁹ auditor fuit. Hic cypriani ⁊ aphricane synodi do gmati [illegible] plurimas

que vsq; hodie extāt. Sed ⁊ ad fabium antiochene ecclie epm scri bit de penitētia: ⁊ ad romanos p hypolitū alterā: ⁊ ad xistū q̄ stepha no successerat duas eplas: ⁊ ad philomonē ⁊ ad dionysiū postea ec clesie romane psbyteros duas. Et ad eundē quoq3 dionysiū postea romanū epm. Et ad nouacianū causantē q̄ inuitus rome epus ordi natus esset. Cuius eple hoc exordiū est: Dionysius nouaciano frati salutē. Si inuit⁹ sicut dicis ordinat⁹ es, pbabis cū volēs recesseris. Est eius ⁊ ad dionysiū ⁊ ad didimū alia epla de pascha. plurime declama torio sermone ꝯscripte. Et ad alexādrinā ecclīā de exilio. Et ad hera clā in egypto epm. Et alia de mortalitate ⁊ de sabbato. Et ad hermāmonē. Et alia de persecutiōe decij. Et duo libri aduersum nepo tem epm. q̄ mille annoz corpale regnū suis scriptis asseuerat in q̄b⁹ de apocalipsi iohānis diligētissime disputat. Et aduersus sabellium ⁊ ad aminonē beronicis epm: ⁊ ad thelessorū ⁊ ad eufrā. Et quatu or libri ad dionysium romane vrbis epm. Et ad laodicenses de pe nitentia. Itē canon de pnia. Ad origenē de martyrio. Ad armenos de penitentia ⁊ de ordine delictoz. Et de natura ad thimotheū. Et de tentatiōib⁹ ad eufranorē. Ad basilidē quoq3 multe eple. In qua rū vna asserit se iam in ecclīasten cepisse scribere cōmentarios. Sed aduersum paulū samosatenū ante paucos dies q̄3 moreret insignis eius fert epistola. Morit. xij. galieni anno.

C Relatio eius de martyrib⁹ alexādrinis. C. XXXVIII.

Usebius lib. v. Idē ipse dionysi⁹ ad fabianū antiochenū epm [illegible] sub decio apd alexādriā agones martyrij desudauerant h̄ mō refert. Nō ex pcepto inq̄t recēs impatoris apd nos psecutio sūpsit exordiū: s3 anno itegro pncipalia puenit edicta mini ster demonū q̄ videbat in ciuitate nr̄a diuin⁹. supsticiosu3 ꝯ nos ex agitās vulgi: a quo multitudo succēsa nihil aliud q̄3 pioz sanguinē sitiebat. Primo g̊ religiosu3 quēdā senē metranū noie arripientes iu bēt ipūs vba pferre. Qd ille cū facere recusaret: omne corp⁹ eius cre bratim fustib⁹ colliserūt: vultūq3 ⁊ oculos acutis calamis terebrātes extra vrbē cū cruciatib⁹ [illegible] bus eiecerūt. Post h̄ mulierē quādā nobilē thonitā noie ad idola p ducētes adorare cogebāt: recusantē imo poti⁹ execrantē vincula pe [illegible] p plateas toti⁹ ciuitatis ptrahētes fedo horrendoq3 suppli[illegible] genē discerpūt. Dehinc oēs sil irruūt p domos seruoz dei [illegible] euertētes. atq3 hostili crudelitate cūcta fedātes. ita vt pre ciosioribus quibusq3 direptis. si qua vilia viliora reppererāt in vnū cōgregata. igni in plateis ꝯcremarēt. Nostri tn̄ direptionē hāc bo noz suoz sicut aplus de illis dixit antiq̄ cū gaudio susceperūt. Sed ⁊ [illegible] virginē longeue etat apollonia noie [illegible] ꝯtriuissent, dētes ei pmo oēs effoderūt. Cōgestis deinde lignis extruxerūt rogū. cōminātes viuā se eā incēsuros nisi cū ipsis pariter blasphemaret deū. At illa vt rogū vidit eē succēsu3. paululū qd in semetipsa molit. Re pēte vo se e manib⁹ ꝯripit ipsoz atq3 in ignē quē minabant spon te psilit. ita vt perterrerent etiā ipsi crudelitatis auctores: q̄ pmptior inuēta est ad mortē femina: q̄3 psecutor ad penā. Serapionē quoq3 domi sue repertū crudelissimis affecere supplicijs. ita vt ei oēs iun cturas membroz prius soluerēt ⁊ de supiorib⁹ [illegible].

C De his q̄ in psecutiōe defecerūt ⁊ his q̄ ꝯstiterūt. C. XXXIX

Ullum [illegible] indulgebat: neq3 die neq3 nocte prodi di vsq3 libera erat facultas. Ubi aūt q̄s nostz appuisset in publicū statim clamor vulgi ⁊ seditio nascebat vt vel pe dibus traheret qui visus esset: vel igni succenderet. Ex quo perterri tis pene oib⁹: quidā ex istis nobilib⁹ stati se spōte ipsis aꝯtib⁹ igni ferunt. Alij cōueēti tm̄modo. Nōnulli a domesticis pducti. ad sacrificia execranda ⁊ ad īmūdas hostias [illegible] ⁊ tremētes vt magis imolari ipsi: q̄3 imolare idolis viderent. ita vt ei vt aspectāte vulgo riderent: eo q̄ ⁊ ad moriendū ⁊ ad sacrificandū ita meticulosi videbant. Alij tam impudent ad aras pcurrebāt: vt ⁊ affirmare niterent se nunq̄3 christianos fuisse. [illegible] beati effecti sunt tanq̄3 colūne fortissime. dn̄i ipsius spū ꝯfirmati. p fidei sue me rito virtute a dn̄o percepta. admirāda deo ⁊ angelis martyrij sui spe ctacula [illegible]. Quoz prim⁹ venerabilis [illegible] podagra [illegible] ita vt neq3 incedere neq3 stare posset cū his q̄ eu3 portabāt in sellula [illegible]: quoz vn⁹ quidē statim negat: ali⁹ vo noie [illegible] cū iuliano [illegible] ne in dn̄i ihū christi ꝯfessiōe pdurat. Quiq3 iubent camelis ipositi p omnē circūduci ciuitatē: ⁊ flagellis hincinde vberātib⁹ ppl̄o inspe ctāte laniari vsq3quo finē vite in ipsis vberib⁹ ponerēt. Sed vir quidā militaris cū assisteret: ⁊ quosdā volētes etiā mortuis illudē cohi berib⁹ phibēt. clamor repēte aduersus eū toti⁹ vulgi attollit: ⁊ cap te ꝓpietate damnat. Nemesi⁹ quoq3 ipe etiā egypti⁹ pmo p calum

nia3 quasi latro delatus est: quo crimine abluto: post hoc q̄ christia
nus eēt deferṫ. In hoc vō a iudice nulla moderatio reseruaṫ: s3 ge
minatis supplicijs excruciatū cū latronib⁹ iussit icēdi: ignorās q̄ cru
delitate sua optimo martyri saluatoris similitudinē detulit: q̄ p̄ sa
lute humani generis vna cū latronib⁹ ptulit crucē.

De His qui sponte se obtulerunt. C. XL.

Uarma aūt quedā in vnū conuenerat militū: inē quos āmon ⁊ zenon ⁊ ptolemeus ⁊ ige
nuus ⁊ grādeuus ⁊ theophilus: q̄ tribunalib⁹ astātes: cū
quidā christianus a iudice torquereṫ: ⁊ pene ad negādū
declinaret dirūpebanṫ intra semetipos: ⁊ vultu oculis ac nutib⁹ ve
lut erigere conabanṫ illū: q̄ in supplicijs posit⁹ trepidabat. Interdū
etiā manus ptēdere ac totius motib⁹ corporis ⁊ habitu diuerse in
clinati: tanq̄ subleuare lapsantis aios gestiebāt. Cōuersi vō ad oēs
eos: ⁊ q̄ā de sedibus psiterenṫ ex eoꝝ motib⁹ agnoscētes: prius pene
q̄ in eos vulgus clamorib⁹ insiliret ipsi in mediū prorūpūt ac se chri
stianos esse testanṫ. Tūc vō ⁊ sauice ex eoꝝ ɔfidētia psecutorib⁹ ter
ror nostris ɔstantia animis accrescit: vō hi q̄ p tormenta vinci puta
banṫ: spōte se cruciatib⁹ offerūt. Sichurion quoq̄ cū rē cuiusdā po
tētis sub mercede pcuraret: iubeṫ ab eo idolis imolare: recusans co
gebaṫ iniurijs: psistēs rursum blādicijs mulcebaṫ. Cū vō vtrisq̄ cō
tēneret: preacuta sude validissime trāsuerberat⁹: p media viscera ne
ci tradiṫ. Quid vero memorē quāte multitudines in desertis monti
bus oberrates fame: siti: frigore: langore: latronib⁹. bestijs ɔsum
pte sunt: q̄ omnes imitati electos dei pphas: gloria martyrij corona
ti sunt. Deniq̄ ⁊ venerandus senex cheremō eps ħ erat vrbis egypti
q̄ dicitṫ nilopolis: cū ad arabicū montē vna cū grādeua coniuge sua
discessisset: nulli vltra apparuit. Et cū ad pquirēdū eū plurimi fratrū
frequētissime pcessissent: pscrutatis oib⁹ locis: neq̄ ipsos vltra q̄sq̄
neq̄ corpa eorum potuit inuenire.

De heresi nouacianorū ⁊ de lapsis recipiēdis. C. XLI.

Ec dionisius de lapsis faciēs sermone: quo tpe nouat⁹ ecclesie ro
mane psbyter elatiōe quadā tumidus: spē penit⁹ eis sa
lutis adimebat: etiā si digne penituissent. Ex quo ⁊ pncepe
heresees extitit nouacianorū: q̄ ab ecclesia separati supbo noie semetip
sos cataros. i. mūdos appellarūt. Ob quā rē ɔsiliū sacerdotale cele
berrimū in vrbe roma cōgregatū est. Ibiq̄ statutū est a papa corne
lio. Nouatū ab ecclesia cum suis sequacibus alienū esse. Eos vero q̄
lapsi fuerant in certamine: fraterna miseratione curandos ⁊ fomen
tis penitētie medicādos. Cyprian⁹ quoq̄ de his librū edidit: in quo
⁊ lapsos ad penitētiā cohortādos ⁊ cōtradicētes alienos esse a chri
misterib⁹ statuit. Actor. In eodē quoq̄ libro causam ipsius esse re
rū tēporaliū amorē designat in hunc modum. Cyprianus in libro
de lapsis. Multos decipit patrimonij sui amor cecus: quos faculta
tes sue velut compedes ligauerūt. Hīs vinculis: his cathenis virtus
retardatur: fides premitur: anima precluditur: ⁊ serpenti terram co
medenti q̄ terrenis adherent cibus efficiūtur. Possidere se credunt
qui potius possidentur. Census sui serui. Nec ad pecuniā suam do
mini: sed magis pecunie mancipati.

De sancta agatha ⁊ eius agone. C. XLII.

X gestis eius. Sub psecutione decij bea
ta virgo agatha passa est.
Que in vrbe cathaniensiū nobilis genere: mente ⁊ corpo
re pulcherrima: deū semp in omni sanctitate colebat. Se
nescallus vero sicilie prouincie audiens famā eius iussit eā q̄totius
ad se adduci. Quā dū christianā cognoscēt tradidit cuidā meretrici
⁊. ix. filiabus eiusdem officij: vt per. xxx. dies ei suaderent quomodo
eius animū imutarēt. At illa verbis eaꝝ ⁊ minis ac pmissis dūo im
mobilis: nō cessabat fiere ardēter desiderās quō posset ad martyriū
puenire. Uidēs ergo afrodisia nil penitus sua verba valere dixit q̄n
ciano illi prefecto. Facilius possunt saxa moueri: q̄ mens hui⁹ puel
le ab intentiōe pristina reuocari. Hoc audiēs pfectus dixit illi. Unū
tibi elige de duobus aut deos nostros adorare: aut diuersis suppli
cijs interire. Agatha respondit. De qb⁹ me supplicijs terres si bestijs
me tradis: audito christi nomine mansuescunt. Si ignem adhibeas
si plagas ⁊ verbera ingeras: habeo in me spiritum sanctum per quē
vniuersa tormenta contemnā. Tunc iussit eā trahi ad carcerē. Illa
autem letissime ⁊ gloriante carcerem intrabat: ⁊ quasi ad epulas in
uitata: agonem suum domino cōmendabat.

De Passionibus eius. C. XLIII.

Equenti die dixit ei quincianus. Quid tracta
sti circa salute tuam. Abnega chri
stum ⁊ deos nostros adora: ne parata tibi patiaris tor
menta. Qđ cum illa renueret iussit eam suspendi in eculeo ⁊ torque
ri. Tūc agatha ait. Ego in his penis delector. sic̄ q̄ bonū nūcium au
dit: aut qui videt quē diu desiderauit. Scio eni q̄ oportet flabellari
triticū anteq̄ reponaṫ in horreū. Furēs quincian⁹ iussit ei mamillā
torqueri: ⁊ diutissime tortā iussit eandē abscindi. Qđ cū fieret. aga
tha dixit ei. Impie crudelis ⁊ dire tyrāne nō es ɔfusus amputare in
femina qđ ipse suxisti in matre tua. Ille aūt iussit eā sic in carcerē re
cipi: phibēs ei introitū medicoꝝ ⁊ panē ⁊ aquā ab aliquo ministra
ri. At ecce media nocte apparuit ei quidā senex vnguēta ferēs in ma
nu sua ⁊ dixit illi. Filia qñ tu ista supplicia sustinebas ibi erā: ⁊ nūc
ideo ad te veni vt per me recipias sanitatē. Agatha rñdit. Dñe me
dicinā corpi meo nunq̄ adhibui: ⁊ turpe est vt perdam qđ tādiu cu
stodiui. Dixit ei senex. Filia. ego sū christian⁹ ⁊ noli medicinā: ne
me verecūderis. Agatha rñdit. Dñe vnde te verecūdarer cū tu sis se
nex ⁊ grandeuus. Ego vō licet puella sim. ita turpiṫ lacerata sum: q̄
etiā si christiana nō essem: nemo posset de me cape voluptatē. Gratias
quidā tibi ago pater pp̄ter tuā bonā voluntatē. Sed scias q̄ nullā
recipiā medicinā: q̄ ihesus christ⁹ si vult pōt me sanare. Tūc subri
dēs senex ait. Filia ihē christus misit me ad te cui⁹ ego apls sū ⁊ i no
mine ei⁹ te scias eē sanatā. Et statim disparuit. Tūc pcidens beata
agatha ⁊ grās agēs inuenit se ex omne parte sanatā. Cū ergo tota
nocte ex imenso lumine territi custodes aufugerēt ⁊ carcerē apertū
relinquerēt: rogabāt eā quidā vt fugeret. At illa absit inquit vt fugi
am ⁊ coronā patiētie perdā: ⁊ custodes meos tribulatiōib⁹ tradā.
Ego eni adiuta a dño. perseuerabo in eo q̄ me sanauit ⁊ cōfortauit.

De Cōsummatione agonis eius. C. XLIIII.

Post quattuor ergo dies dixit ei quincian⁹ vt de
os adoraret: ne grauiora adhuc supplicia sus
tineret. Agatha rñdit. Miser ⁊ sine intellectu ⁊ sine sen
su. quō vis vt imagines ligneas ⁊ lapideas adorē: ⁊ deū
celi qui me sanauit dimittā. Dixit ei q̄cian⁹. Quis te sanauit. Aga
tha rñdit. Christus filius dei. Quician⁹ dixit. Iterū audes christum
noiare. Nūc videbis si christus te sanabit. Et iussit testas fractas spar
gi ⁊ carbones ignitos submitti: ⁊ ibi nudā. A. volutari. Qđ cum fie
ret. ecce subito terremotus factus est magn⁹: qui totā ciuitatē ita cō
cussit: vt pars muri corruēs duos cōsiliarios q̄ciani occideret ⁊ po
pulus ad eū concurreret cōclamās q̄ pp̄ter iniustū agathe cruciatū
tātū piculū sustineret. Tūc q̄cianus ex vna pte terremotū. ex altera
ppli seditionē formidās. agathā mitti iussit in carcerē. Ingressa aūt
carcerē orauit: ⁊ statim migrauit ad dñm. Qđ audientes fideles cū
corpus cōdiētes aromatib⁹ in sarcophago collocarēt. ecce subito an
gelus attulit tabulā marmoreā ⁊ posuit ad caput eius. Erat autē in
eo scriptū. Mentē sanctam spontaneā. honorē deo: ⁊ patrie libera
tionem. Qđ sic exponiṫ. Mentē sanctā habuit. spontaneā se obtu
lit. honorē deo dedit: ⁊ patrie liberationem fecit. Et hoc miraculum
audientes multi etiam iudei ⁊ gētiles sepulchrū eius multū honora
re ceperūt. Quician⁹ aūt pgens inuestigare diuitias eius: cū esset in
naui. duobus equis calcitrātib⁹. in fluenē piectus est: ⁊ corpus eius
nusq̄ potuit inueniri. Reuoluto anno martyrij eius. mons quidam
maximus iuxta vrbē rupt⁹ emisit ignē qui q̄si torrēs de mōte descē
dens: ⁊ saxa ⁊ terrā cōburens: ad vrbē cum impetu veniebat. Tunc
multitudo paganorū de mōte descēdit: ⁊ fugiens ad sepulchrū eius
arripuit cortinā q̄ erat opertū ⁊ opposita igni: eū protin⁹ refrenauit.

Passio sanctoꝝ vij. dormientiū. C. XLV.

X gestis eorum. Deci⁹ aūt īperator p
sequēs christianos cū
venisset ephesū. iussit edificari tēpla in medio ciuitatis:
vt oēs cū eo miscerenṫ sacrificijs idoloꝝ. Cū ḡ oēs chri
stianos inquiri iussisset inuentos aut sacrificare aut mori cōpelleret
tant⁹ penaꝝ terror cunctis aderat: q̄ amicū amic⁹: ⁊ filiū paṫ ⁊ patrē
fili⁹ abnegabat. Tūc in illa vrbe inuēti sṫ. vij. christiani. Maximia
nus. Malch⁹. Martynian⁹. Dionysi⁹. Iohēs. Serapion. ⁊ Cōstan
tin⁹. Qui hec vidētes nimis dolebāt. Et cū essent pmi palatij sacrificia
idoloꝝ spernentes. in domo sua se celabāt ⁊ ibi ieiunijs ⁊ orationibus
vacabāt. Accusati igiṫ ante deciū statuunṫ: ⁊ cōprobati veraci chri
stiani: dato eis resipiscēdi spacio: vsq̄ ad reditū decij dimittunṫ. At
illi patrimoniū suū interim paupib⁹ expēdētes. inito ɔsilio i mōtē
celiū secesserūt: ⁊ ibi eē secreti⁹ vsq̄ ad reditū decij decreuerūt. Diu
ḡ ibi latētib⁹. vn⁹ eoꝝ sp ministrabat. Et quotiēs intrabat vrbē. figu
ra se ⁊ habitu mendici vestiebat. Cū ḡ decius in vrbē redisset: ⁊ eos
ad sacrificādū pquiri iussisset. malc⁹ minister eoꝝ territ⁹ ad socios re
dijt ⁊ eis furorē ipatoris innotuit. Qui cū grauiṫ terrerenṫ. malcus tñ
allatos panes eis apposuit: vt cito ɔfortati fortiores ad preliū redde
renṫ. Postq̄ aūt cenati sunt. sedentes ⁊ colloquentes in luctu ⁊ la

chrymio subito sicut deus voluit dormierunt. Mane autez facto cũ q̃ siti inuenirĩ nõ possent: ⁊ decius doleret ꝙ tales iuuenes perdidisset accusati sunt in monte celio buc usqȝ latuisse: ⁊ sua paupib⁹ erogantes in suo ꝓposito permanere. Jussit ꝗ decius vt parẽtes eoꝝ adessent ⁊ cõminat⁹ ẽ eis mortẽ nisi de eis dicerẽt quicquid scirẽt. Illi aũt eos si milit̃ accusauerũt diuitias suas pauperib⁹ expẽdisse cõquesti sunt. Tũc cogitãs qd̃ de eis faceret: nutu dei iussit os spelunce lapidibus obstrui vt ibi morerent̃ fame ⁊ inopia circũclusi. Quod ministri quidem fecerunt ⁊ duo christiani theodorus ⁊ rufinus eorum martyrium describentes caute inter lapides posuerunt.

¶ Passio Sanctoꝝ petri ⁊ pauli cũ socijs suis. C. XLVI.

Ex gestis eorũ. Imperante decio apud lamosacum compatientibus est petrus ⁊ cetu [illegible] no proconsuli oblatus. Qui cũ christianũ se esse constanter profiteretur: proconsul iussit eundẽ adolescẽtulũ speciosum in rotis tendi: ⁊ ad ligna in circuitu posita vinculis ferreis totũ corpus eis fecit constringi. Quo contorto effracta minutatim ossa eius defecerunt. At quanto torquebat̃: tanto fortior apparebat: ⁊ tyranni stultitiã ridens christo gratias agebat. Cuius proconsul perseuerantiã videns iussit eũ gladio percuti. Et cũ ad ciuitatẽ troadem perrexisset: oblati sũt alij tres: andreas paulus ⁊ nichomachus. Qui cũ oẽs christianos se profitentur esse: iussit nichomachum apprehẽsum proconsul torqueri. Cũqȝ nimiũ torqueretur ⁊ iam prope esset vt emitteret spiritũ exclamauit se nunqȝ fuisse christianũ sed demonib⁹ sacrificaturũ. Tũc iussus deponi cuȝ sacrificasset arreptus est a demonio: ⁊ elisus in terra comedens linguã suã dentibus expirauit. Puella aũt quedã virgo dionysia annoꝝ xvi exclamauit dicens. O te infidelissimũ hoĩum q̃ ꝓpter vnius hore spaciũ ꝑpetuã ⁊ inenarrabilẽ tibi penã acquisisti. Interrogata ergo ꝯfessa est se christianaȝ esse: ⁊ ideo infelicẽ illũ plangere: ꝙ nõ adhuc modicũ tolerasset: vt ꝑpetuã requiẽ inueniret. Procõsul iussit eã duob⁹ iuuenib⁹ corrumpendã tradi: andreã vero ⁊ paulũ recludi. Cũqȝ iuuenes virgineȝ ad hospiciũ suũ duxissent: pugnantib⁹ eis vsqȝ ad noctẽ vt vim turpitudinis inferrent: inardescebat eorũ libido. Apparuit autẽ eis ꝑ totam noctẽ iuuenis splendidus domũ illuminãs. Unde timore perculsi ce[ciderunt] ad pedes virginis [illegible] ne quid mali eis contingeret. Uidẽs aũt ꝓcõsul ꝙ nõ posset pauli ⁊ andree perseuerantiã superare flagellis cesos tradidit eos populo q̃ traxerunt eos pedib⁹ extra ciuitatẽ vt lapidarent̃. Qđ audiens dionysia custodib⁹ euadẽs cucurrit ad eos: iactauitqȝ se sup eoꝝ corpa dicẽs. Consciđar ⁊ ego vobiscũ beati famuli dei: nec ab hac colluctatione vestra inueniar aliena. Quod audiens proconsul iussit eam gladio interfici. Paulus vero ⁊ andreas lapidibus obruti sunt.

¶ De Sancto puero triphone. C. XLVII.

Ex gestis eius. Sub decio quoqȝ passus est sanctus triphon qui ab īfantia sua multis miraculis claruit in ciuitate sansaducome: a matre sua caste īstruct⁹ ⁊ a spũsancto ⁊ ab angelis nutrit⁹. Uenit ad eũ aliqñ mulier ceca semiarida ⁊ a.x. demõib⁹ obsessa. Quã vidẽs ille pauefact⁹ ẽ: ⁊ supra caput eis man⁹ īposuit ⁊ orauit. Demões aũt clamabãt dicẽtes. A. vij. annoꝝ infante in gehennã mittimur. Cũqȝ sanct⁹ triphon vrgeret eos exire: clamauit demon. Rome habeo ambulare ꝑp triphonẽ vt ⁊ ibi ad me veniat vocat⁹. Tũc ꝯcutiẽs mulierẽ ⁊ spumãs egressus ẽ ab ea. Que añ pedes sancti triphonis cecidit ⁊ ille signũ crucis faciẽs: man⁹ sup caput ei⁹ īposuit ⁊ sanata ẽ ⁊ vidit. Demõ vero romã abiẽs cuiusdã ꝓconsulis senatoris vxorẽ grauit̃ vexauit. Et tertio die sanctũ triphonẽ vocare cepit. Tũc ꝑ dies multos querẽtes ꝑ ciuitates ⁊ villas: vix inuenerũt beatũ triphonẽ in pascuis oues pascẽtẽ: ⁊ positũ sup aĩal duxerunt romã. Ibiqȝ expulso demone a muliere: nocte raptus a quattuor angelis reduct⁹ ẽ in sansaducome in patria sua. Jurgianus aũt cesar rome filiã habebat vnicã: q̃ cũ vexaret malign⁹ spũs: clamabat vocis triphonẽ quẽdã aucariũ. Jurgiano igit̃ tristãte ⁊ dolẽte: hortati sũt eũ cõsiliarij: vt ad inquisitionẽ sancti triphonis mitteret: quẽ solũ se pius inuocans īmũdus spũs metueret. Missi itaqȝ milites requirebãt vbiqȝ triphonẽ aucariũ. Et toto pene orbe cõmoto: multi cõprehensi sunt qui hoc nomine vocabant̃. Sed cũ ad puellã ducerentur: nemo eã sanare poterat: quia non erat in ipsis qui in veritate querebatur. Tũc milites ꝑ oẽs ꝓuincias ꝑquirẽtes: inuenerũt beatũ puerũ sansaducome iacentẽ iuxta ripã lacus: vbi ⁊ pascebat aucas in paludes aquarũ. Quẽ interrogauerũt si ipse esset triphon qui querebatur. Ipse vero ꝯfessus est se esse q̃ querebat̃. Quẽ statim equo imponẽtes miserũt imperatori. Cũqȝ appropinquaret ciuitati: clamabat spiritus malignus dicẽs. Non possum habitare in hac puella: ꝙ post tres dies superueniet rome qui accepit aduersus nos potestateȝ calcare sup scorpiones ⁊ dispdere eos. Et clamãs īmundus spũs egressus est a puella ⁊ sanata est. Imperator aũt notauit diẽ ⁊ horã in qua sanata esset puella ⁊ aduenisset sanctus triphon rome. Et hoc audito imperator agnouit ipsuȝ triphonẽ ꝓptea ꝙ post tres dies aduenisset rome qñ sanata fuit puella deprecabaturqȝ eũ vt si fas esset ostẽderet illi demonẽ. Cũ aũt ieiunaret ⁊ depcaret̃ dñm vir sanct⁹ sup hoc cõfestim apparuit diabolus in specie canis nigri. caudaȝ habens ingentẽ demissam deorsuȝ. Quo viso metu territus imperator orabat sanctũ triphonẽ vt ab eius conspectu illũ iuberet abscedere. Qđ cũ fecisset nocte ab angelis raptus venit in sansaducome ciuitatem suã vbi per eum dñs multas virtutes ostendere dignatus est.

¶ De Passione eiusdem. C. XLVIII.

Eundem imperãte decio a militib⁹ cõprehensus ⁊ ligat⁹ duct⁹ est in niceam ciuitateȝ ad ꝑfectũ acquilinũ. Cũqȝ ꝯfiteret̃ se esse christianũ requisit⁹ cui⁹ eẽt fortune dixit. Fortuna apud christianos nõ ẽ nec fuit. Si vis aũt scire. ingenuus sum cõuersatõis. Sed qđ maximũ ⁊ egregiũ est ⁊ qđ sapio discẽ. christian⁹ sum. Hoc audiẽs prefectus timẽs si nõ obediret ꝯstitutõis imperatoris. iussit eũ suspendi ⁊ vngulari. Ipse quoqȝ ꝓprie exuẽs indumẽtũ ⁊ ꝓijciẽs sup suum castũ atqȝ pulcherrimũ corpus suum circũspiciẽs cũ alacritate gaudij dabat semetipsum suspẽdi sup lignũ ante man⁹ aptãs. Dixit autem ꝑfect⁹ q̃stionarijs vt vngues ferreos afferrẽt ⁊ ei⁹ [illegible] coercerent. Cũqȝ vngularet̃. nulla vox egrediebat̃ ab eo: sȝ integrã habebat cogitationẽ in fide christi. Prefectus aũt iussit eũ alligari equis per cãpos trahi. cum esset grauissimis niuibus hieme asperitas dissipabant̃ eius mẽbra ab equis ꝑ terrã cõculcata. Exclamãt aũt eo: dñe deus ne patiaris hãc mihi dominari iniquitatẽ. statim liberatus est. Jussitqȝ ꝑfect⁹ fixorios deferri. ac pedib⁹ eius infigi: ⁊ sic per mediã ciuitatẽ ꝑ niuẽ ⁊ glaciem deduci. Nec sic aduersus eũ diabolus ꝓualuit. Sed interrogat⁹ a ꝑfecto vtrũ sensisset tormẽta dixit. Ex toto nõ sensi ꝙ ⁊ infixi sunt claui pedib⁹ meis. Mirãte vero ꝑfecto sustẽtaculũ eius: ⁊ iterũ cogitãs que essent tormẽta q̃ nõ ꝯtemneret iussit eum succinctũ fustib⁹ cedi: deinde lãpades laterib⁹ eius ꝯponi. Questionarijs citius adimplẽtib⁹ q̃ iubebat: ⁊ offerẽtib⁹ illi lampades: viderũt a splẽdore solis lumẽ circũlustrãs eum: ⁊ coronã variis lapidib⁹ exornatã sup caput eius allapsaȝ. specie vero ⁊ pulchritudine similiter excellentem: ⁊ a timore corruerũt in terrã. Tandẽ iussit eũ ꝑfectus gladio interimi. ⁊ martyrizatus est. iiij. nonas. maij.

¶ Passio sanctorum abdon ⁊ senne. C. XLIX.

Ex gestis eorum. Cũ aũt deci⁹ imperator barbaros ⁊ alias ꝓuincias supasset: quosdã ibi christianos inuenit quos secũ ad vrbẽ cordulã deducẽs diuersis ibi supplicijs consumauit: ⁊ eos duo subreguli rapiẽtes. s. abdon ⁊ sennes sepelierunt. Unde accusati ⁊ decio ꝓsentati. romã post eũ vincti cathenis ducunt̃ ⁊ in ꝯspectu decij ⁊ senat⁹ introducti: aut sacrificare ⁊ libertatẽ rerum suarũ recipe. aut morsibus bestiaꝝ deuorari iubent̃. Cõtemnentes itaqȝ ⁊ expuẽtes simulachra. ad theatrũ ꝑducunt̃: ⁊ ad eos duo leones ⁊ vrsi quattuor immittunt̃. Qui cũ sanctos nõ tangerẽt sed eos custodirẽt. iniectis in eos gladijs occidunt̃: ⁊ ligati pedes tracti sunt ⁊ iactati ante simulachꝝ solis. Qui cũ ibi triduo iacuissent. quirin⁹ diaconus eos collegit: ⁊ in domo sua sepeliuit.

¶ De Cõuersione secũdiani ⁊ veriani ⁊ marcelliani. C. L.

Ex gestis eorum. Sub decio quoqȝ secũdian⁹ togat⁹ cũ [illegible] veriano ꝑfecturã agẽs ī christianos seuiebat. Qui secũdian⁹ tandẽ secũ tacit⁹ cogitare cepit: cur christiani tanto amore flagrãtes mallẽt ꝓ christi noĩe durã mori q̃ delectabili blãdis ꝑsuasiõib⁹ ꝓncipũ assentire. Cũqȝ eẽt eloq̃ntissim⁹ ⁊ oĩm scientiaꝝ secularium ꝑitissim⁹ marcellianũ q̃ ⁊ ipse sapiẽtissim⁹ erat ⁊ christianoꝝ ꝑsecutor ad domũ suã īuitauit ⁊ cũ eo de varijs artiũ sermõ[ib]⁹ disputauit. Tãdẽ ad artẽ grãmaticã sermonẽ retorq̃ntes ad locũ virgilij veniũt: vbi de interptatiõe seculi noui loquentes: velut apparente dño in carne renouat⁹ ẽ mũd⁹. ita ipse octauiani ad cui⁹ laudẽ hos describit libros dicit aurea secla hĩ mõ nasci. Magn⁹ ab integro seclorum nascit̃ ordo. Jã redit ⁊ virgo redeũt saturnia regna. Jã noua progenies celo dimittit̃ alto. Tu mõ nascẽti puero quo ferrea primum Desinet. ac toto surget gẽs aurea mũdo. Cũqȝ sollicite ꝑquirerẽt de quo [illegible] hoc dixisset: cepit secũdian⁹ loqui de christianis q̃ tanto flagrabãt amore: vt ꝓ noĩe christi mallẽt mori q̃ idola adorare. Aut enĩ inq̃t resurrectionẽ ⁊ iudiciũ fore post mortẽ. illãqȝ vitã qui post istã caducã expectãt futurã ꝑpetuam ⁊ īmortalẽ vbi nullus dolor ⁊

genitus: sed pax ⁊ perhenne gaudium: idola vero que nos adoramꝰ deꝰ eoꝝ omnimodis abominatur christus. Sub his marcellianꝰ admirans ait. Quid est christus. At ille respondit. Christus dicitur unctus. Nunquid nõ legisti quod eius historiographi dicãt eũ. s. mortuos suscitasse: leprosos mũdasse cecũ natũ illuminasse. His eius signis christiani fidẽ dãtes p eius ardẽti amore coronari desiderãt. Unde ⁊ ego credo quod ipse ẽ deꝰ ⁊ dei filiꝰ qui crucifixus ⁊ mortuus: ⁊ post triduum resuscitatꝰ ad celũ ascẽdit. Quãdo etiã aut a quo auditũ est deos nostros talia fecisse quos scimus semp sordidissime ac turpiter vixisse. His ⁊ alijs eiꝰ verbis cõsensisset marcellianus: tertius quoqꝫ amboꝝ noie verianꝰ. Hos tres itaqꝫ timotheus noie presbyter accersitus baptizauit. Sãctus vero papa sixtus eosdem consignauit.

De Martyrio eorundem. C. LI.

Post hoc secũdianus a Valeriano p̃fecto reuersus: introiuit ad eũ ⁊ subito immutatus ẽ vultus eius tanqꝫ vultꝰ angeli. Ualerianꝰ ob tãti luminis fulgorẽ stupefactꝰ: ipm interrogatũ: ⁊ in christianitatis pposito pmanẽtẽ: iussit i custodia retrudi. Qui cũ cõprehẽsus duceret in militibꝰ: marcellianꝰ ⁊ verianꝰ clamabãt. Et quid innocẽtẽ in custodiã retrudiꝫ. Si p ɔfessiõe christi noĩs h̃ a vobis patit: ⁊ nos christiani sumꝰ qui eũ p amore christi ad palmã martyrij sequimur. Tũc iratꝰ valerianꝰ eos cũ illo simul in custodia mancipari iussit ⁊ cesari secũdianũ christianũ effectũ nũciauit. Qd ille vir credẽs: eũ ad se deduci pcepit ⁊ ait. O secũdiane cur immutatꝰ ẽ vultꝰ tuus. Qui rñdit. Clarior ⁊ hilarior ẽ nũc vultꝰ meꝰ solito: quia iã in ɔspectu regis eterni cõtẽplatiõe mẽtis assisto: qui me de tenebris ad lucẽ pduxit sue visiõis. Deniqꝫ iussu decij viri sancti ducti sũt cẽtũcellis: ⁊ traditi quarto pmoto cõsulari tuscie. Qui cũ eos iubẽt sacrificare ⁊ nollẽt acqescere iussi sũt expoliari ⁊ fustibꝰ cedi. Deinde illis in simulacrũ exspuẽtibꝰ statim cecidit ⁊ ɔtractũ est. Tũc pmotꝰ iussit eos in eculeo suspendi ⁊ latera eoꝝ vngulis ferreis radi. Illis aũt inter h̃ deo gr̃as agentibus ⁊ orãtibꝰ pmotꝰ iussit ad eoꝝ latera flãmas adhiberi. Cũqꝫ diu essarent: repẽte vnꝰ ex ministris qui ceteris acrius ad penã iferẽdã isistebat mortuus ẽ. Ceteri vo a demonibꝰ arrepti clamare ceperũt. O sancti dei vt quid nos vestris torquetis oratiõibꝰ. Nã h̃ eadẽ tormenta q̃ vobis iniuste iferimus nos irremediabiliter cruciãt. Uos aũt nihil mali sẽtiũt. Uidẽs h̃ pmotꝰ iussit sanctos dei capite trũcari: ⁊ eorũ corpa in mari pcipitarj. Que tñ dei pvidẽtia de pfundo ad litus applicuit: ⁊ ea seruus dei deodatus nocte colligẽs sepeliuit secus locũ: vbi decollati fuerãt. v. idus augusti.

De Ceteris passis sub decio. C. LII.

Ex martirilogio. Preterea. iiij. kalẽdis martij celebrat in ciuitate pgen pãphilie natale sancti nestoris epi. Qui psecutiõe deciana die noctuqꝫ orationi isistẽs postulãs vt christi grex custodiret: cõprehẽsus nomẽ dñi mira libertate ⁊ alacritate ɔfessus atqꝫ eculeo crudelissime tortus: deinde crucis suspendio victor migrauit ad dñm. Itẽ. xvij. kl. maij. apud pdicẽ ciuitate cordula sanctoꝝ olimpiadis ⁊ maximi nobiliũ. Qui iubẽte decio fustibꝰ cesi ⁊ deinde plũbatis. Ad vltimũ capita eoꝝ securibꝰ sũt tũsa: donec emiserũt spiritũ. Itẽ pridie kl. eiusdẽ apud lambesitanã vrbẽ sanctorũ mariani lectoris ⁊ iacobi diaconi. Quoꝝ prior cũ iã pridẽ isestationes decij in ɔfessione euicisset: iterũ cũ charissimo collega tentus est. Deinde post dira ⁊ exq̃sita supplicia: diuinis reuelationibꝰ mirabiliter secũdo cõfortati atqꝫ allectati: nouissime cũ multis sunt alijs gladio cõsummati. Itẽ. xiiij. kl. iunij rome via appia sanctoꝝ caloceri ⁊ parthenij eunuchorũ. Quorũ prior cũ esset prepositus cubiculi imperatoris decij: alter primicerius nolentes sacrificare idolis ab eodẽ occisi sunt. Itẽ. iij. nonas eiusdẽ apud areciũ ciuitatẽ tuscie sanctorum pergẽtini ⁊ laurẽtini fratrũ. Qui psecutiõe decij cũ essent pueri: post dura supplicia tolerata: ⁊ magna miracula ostẽsa: gladio occisi sunt. Itẽ. vij. idus iulij in ciuitate tyro passio sanctorum anatholie ⁊ audacis sub decio imperatore. Quorum anatholia christi virgo diuersis plagarũ generibus vexata: nouissime gladio transuerberata in oratione est. Audax quoqꝫ in custodia datus: nec mora: capitali sententia est coronatus. Itẽ. xv. kl. nouẽbris: sancti asclepiadis antiocheni epi: qui vnꝰ fuit ex pclaro cõfessoꝝ numero: qui sub decio gloriose passi sunt. Itẽ iij. non. nouẽb. apud cesareã capadocie: sanctoꝝ germani: theophili cesarii ⁊ vitalis: qui oẽs sub psecutiõe deciana duxerunt martyriu. Itẽ. xvij. kl. decemb. alexandrie sancti serapionis: quẽ persecutores sub decio principe crudelissimis affecerunt suppliciis ita vt omnes ei iuncturas membroꝝ pitus soluentes de superioribꝰ eum pcipitarẽt: ac sic christi martyr effectus ẽ. Itẽ. vij idus decẽbris apud alexãdriã natale beati agathonis martyrij sub decio ipatore. Qui cũ esset militaris ⁊ prohiberet quosdam volentes illudere cadaueribꝰ mortuoꝝ martyrũ. clamor repẽte totiꝰ vulgi aduersus eũ extollit: ⁊ ob hãc causam p pietate capite dãnatꝰ ẽ. Itẽ. xix. kal. ianuarij. alexãdrie sanctorũ martyrum heronis. arsenij. isidori. ⁊ dioscori pueri. Quos iudex sub persecutiõe deciana varijs tormentis delanians. cũ pari modo cõstantia fidei videret armatos. tradi ignibus iubet. Dioscorus vo multipliciter flagellatꝰ diuino nutu ad cõsolationẽ fideliũ dimissus est. Itẽ. x. kal. ianuarij rome sancte victorie vginis sub psecutiõe decij imperatoris. Que cũ esset desponsata a quodã pagano ⁊ nec nubere nec sacrificare vellet. post multa facta miracula. inter que plurimas deo virgines aggregauerat percussa est gladio in corde a carnifice rogatu sponsi sui. Item. ix. kal. ianuar. apud antiochiaꝫ syrie. sanctaꝝ virginum. xl. que sub decima psecutiõe per diuersa tormenta martyriũ cõsummauerũt. Hugo vbi supra. Deniqꝫ nõ possumus euoluere quante multitudines hoc persecutiõis igne furente in desertis: ⁊ in montibus latitantes. fame. siti. frigore. languore. latronibus. bestijsqꝫ consumpte sunt.

De Imperio galli ⁊ volusiani ⁊ hereticis nõ rebaptizãdis. C. LIII.

Dro decꝰ nõ totis duobus annis principatu romani apicis administrato. cũ filio suo queꝫ cesarẽ legerat in medio barbaroꝝ sinu interfectꝰ regnũ cũ vita pdidit. Post hũc gallus hostilianꝰ consilio suo volusiano potitꝰ regno. imperauit vix ãnis duobꝰ. Eusebiꝰ in chronicis. Cepit anno domini. cclviij. mundi vero quarti millesimo. cc. ⁊ xvij.

Hugo. Hrius regnũ cũ floreret in initio: ⁊ cũcta ei ex sentẽtia cederẽt. sanctos viros qui p pace ⁊ pspentate regni eius deo supplicabant psequi cepit. cũ quibꝰ pariter psperitatẽ suã fugauit ⁊ pacem. Sed exorta persecutiõe. exorta est vltio violati noĩs christiani: ⁊ vsqꝫ ad pfligẽdas ecclias edicta decurrerũt. eatenus icredibiliũ morborũ pestis extendit. Nulla fere pvincia romana. nulla ciuitas. nulla domus fuit: que nõ illa generali pestilẽtia correpta atqꝫ euacuata sit. Hac sola pernicie. insignes gallus ⁊ volusianꝰ dũ contra emilianũ nouis rebus studentẽ bellũ moliunt ciuile. occisi sunt. Emilianꝰ quoqꝫ tertio mẽse inuase tyrãnidis extinctꝰ est. Haimo vbi supra. vij. lib. Per idẽ tps exorit q̃stio in aphrice ptibꝰ de hereticis rebaptizandis vel nõ. Placetqꝫ cypriano carthaginẽsi epo debere eos rebaptizari. Sꝫ cornelio ceterisqꝫ occidẽtalibꝰ epis manet potius hec sñia. post abiectionẽ praui dogmatis sola eos manus ipositiõe esse purgãdos.

De Sancto papa cornelio ⁊ scriptis eius. C. LIIII.

Ecror. Hinc probat cornelꝰ in papatu sedisse tpibus galli ⁊ volusiani: quod etiã dicit hieronymus. Liber tñ romanoꝝ põtificũ dicit eum passuꝫ fuisse sub decio. Deciũ aũt cõstat añ gallũ ⁊ volusianũ impasse. Sꝫ dicit helinãdus gallũ vocatũ fuisse deciũ: ⁊ sm hoc binominis fuit. Cyprianꝰ ad antonianũ. Corneliꝰ charissimꝰ noster in diuinis administratiõibꝰ dum sepe p meritis ad sacerdotij sublime fastigiũ cunctis religionis gradibꝰ ascẽdit. Tũc deinde epatum ipsuꝫ nec postulauit nec voluit. Pro pudore quoqꝫ virginalis continentie sue ⁊ humilitate ingenite sibi ⁊ custodite verecũdie: nõ vt quidã vim fecit vt epus fieret: sed ipse vim passus est epatum coactus acciperet. cuꝫ fabiani locus: id est locus petri ⁊ cathedra sacerdolatis vocaret.

Hieronymus de illustribus viris. Cornelius vrbis rome epus ad quẽ extant quatuor epistole cypriani. Scripsit eplam ad flauianum antiochene ecclesie epm de sinodo romana ⁊ italica ⁊ aphricana: Et aliam de nouatiano ⁊ de his qui lapsi sunt. Tertiam de gestis sinodi. Quartam ad eundẽ flauianuꝫ valde plixam ⁊ nouatiane hereseos causas ⁊ anathema continentẽ. Rexit ecclesiã sub gallo ⁊ volusiano annis duobus. Cui ob christi martyriũ coronato successit lucius.

De Passionibus eiusdem. C. LV.

Ex gestis eius. Audiẽs etenĩ decius cesar quod ipse papa cornelꝰ multos ad christũ ɔuerteret. pcepit vt vbicũqꝫ iuẽti fuissent christiani sine audiẽtia punirent. Corneliꝰ ergo cũ suis clericis cõprehẽsus exilio rel egat vbi a cypriano carthaginẽsi epo ⁊ multis alijs p lras ɔfortatꝰ: inde reductꝰ decio p̃sentat. Et dũ imobilis pmaneret plũbatis ⁊ flagris cesus: ductꝰ ad tẽplũ martis aut sacrificare aut decollari iubet. Cũ ergo duceret ad locũ: cerealis miles rogauit eum vt ad domũ suã diuerteret: ⁊ p vxore sua salustia que p q̃nquẽniũ paralitica decũbebat oraret. Quo facto. xx. ⁊ vnꝰ milites eã icolumẽ surrexisse vidẽtes cũ ipsa ⁊ viro eiꝰ baptizati sũt: ⁊ iubẽte decio ad tẽpluꝫ martis sũt ducti: exspuẽtes in idolũ cũ beato papa cornelio decollati sũt.

Ex gestis pontificũ. Hic tpibꝰ suis rogatꝰ a quadam matrona vicina corpa aploꝝ petri ⁊ pauli de cathacũbis leuauit noctu: primũ quidem corpus beati pauli beata lucina leuauit: ⁊ posuit in predio suo

in via ostiēsi iuxta locū vbi decollatus ē. Beati aūt petri corpus ac cepit beatus cornelius ⁊ posuit iuxta locū vbi crucifixus est: inē corpora beatoꝝ epōꝝ in templo appollinis in monte aureo in vaticano palatio neronis. vj. kl. iunij. Post hoc iubēte decio passus est: corpus eius noctu collegit beata lucina cuꝫ clericis ⁊ sepeliuit in cripta iuxta cimiteriū calixti in harenario via appia. xviij. kl. octobris. Ex martirilogio. Preterea. xv. kl. octobris: celebrat̄ rome via tiburtina natale sancti iustini presbyteri: qui persecutione decij galli ⁊ volusiani: confessionis gloria insignissimus fuit.

De Imperio valeriani ⁊ galieni ⁊ passione sancti dionysij alexandrini. C. LVI.

Eusebius in chronicis. Romanoꝝ igit̄. xxvij. imperauit valerianus cū galieno annis. xv. Ualerianus in grecia ab exercitu august⁹: rome a senatu galienus cesar appellatus est. [illegible] aūt anno [illegible] Idē in ecclesiastica historia [illegible] [illegible] valerianus supra ceteros q̄ ante se fuerāt huan⁹ ⁊ benign⁹ extitit erga famulos dei: ita vt in initio multo etiaꝫ illis benignior videret̄ q̄ noīe saltim christiani dicebant̄. Intantum venerabatur seruos dei ⁊ oīs domus eius erat ecclesia dei. Deprauatus autē est ⁊ a veritate deiect⁹ p̄ quēdā doctorē pessimū: magistrū ⁊ principē egyptioꝝ magoꝝ: vt ⁊ iustos ⁊ sanctos viros p̄seq̄: ⁊ interimi iuberet. In q̄b⁹ cū dionysius alexādrinus ep̄us vnū solū deū q̄ celuꝫ fecisset ⁊ terrā diceret adorādū: ceteros aūt neq; esse deos neq; adorari debere: in castrū quoddā desertū qd̄ cefro appellat̄ in exiliū trudit̄: ob hoc precipue electū q̄ loci incole gētiles erāt: ⁊ idoloꝝ supstitiōibus satis dediti. Quiq; exulē dionysiū: primo hostili animo ⁊ satis aduersa mente susceperūt: postmodū vo cū paulatim p̄ dn̄i gratiā verbū dei his seminare cepisset: pars maxima tracie ⁊ barbari populi relictis idolis conuersa est ad deū verū: christoq; subiecta. Quo cōperto: rursus eū ad aliū locū vicinū quidē alexādrie sed incolis desertuꝫ ac pene habitatoribus vacuum transtulerunt. Sed ⁊ ibi cum pro vrbis vicinitate nostrorum populi frequentarent: ⁊ tanq̄ odore pastoris recepto grex letior ⁊ constantior redderetur agonib⁹: rursus missis cum centurione militaribus viris: ipsum dionysium ⁊ cum eo caiuꝫ ⁊ petrum cathenis constrictos ⁊ diuersis cruciatibus afflictos in desertum quoddā libie pertraxerunt. Ibiq; eos in loco squalidissimo ⁊ omni vsu humanitatis carente: a pereconio tridiuum dierū itinere in desertum protento: nexos vinculis reliquerunt.

Passio [illegible] C. LVII.

Tēpore apud cesareā palestine multo a diu [illegible] martyria [illegible] sūt. In quibus tres quidam admirandi adolescentes: quorum vnus priscus: alius malchus: tertius alexander vocabatur cum suburbanum agelluꝫ supradicte vrbis habitarent: diuino fidei calore succensi: ceperūt semetipsos segnicie atq; ignauie incusare: q̄ cum celestes in vrbe martyrij proponerentur corone: ipsi non desiderarent: non raperent. Cumq; dominus ⁊ saluator regnum celorū violenter diripi debere testatus sit: ipsi in gloriosos ⁊ desides animos humi gererent. His igitur semetipsos alloquijs incitantes vrbeꝫ petūt ⁊ adorto iudice truculento cur tantū in sanguine pioꝝ deseuiret incusant. Ille continuos nobiles animos iuuenum ꝗ̄ dignis remuneratus affatibus: deuorandi inquit bestijs surrigantur in quibus nō placet piorum sanguinem fundi. Sed ⁊ mulier quedam supradictorū iuuenū secuta fertur audacie ⁊ magnanimitatis exemplū similemq; sortitur exitum pene. Quā tamē martionis schola fuisse loquebatur. Marinū quoq; virū militantē hierosolymorū ciuē honore ⁊ diuitijs clarū: cū in supradicta vrbe inter collegas suos p̄ ordinē grad⁹ sui honor quidē cōtingeret militaris (vt fieri solet) in sequentē collegam suum subit inuidia: ⁊ exclamat nō posse marinū adipisci superiorē gradū eo q̄ esset christianus. Interrogatur a iudice marinus si res ita se haberet. Ille ita esse ⁊ vere se esse christianuꝫ clarissima voce testat̄. Tres ei deliberandi hore decernunt̄ a iudice: vt eligat vtrū velit immolare dijs ⁊ placere imperatori: an christianus interimi. Cūq; a tribunalib⁹ fuisset egressus theotecnus episcopus loci apprehēsa manu ei⁹ perducit eū ad ecclesiā: ibiq; eū multis verbis in fide cōfirmās ad vltimū in interiora p̄ducit altaris: gladiū suū quo p̄cinct⁹ erat ostēdēs ei ⁊ rursum offerēs euāgeliū q̄d de duob⁹ mallet interrogat. Marin⁹ vo promptissima fide cū manū ad euāgeliū tetēdisset: obtine inq̄t theotecnus qd̄ legisti o fili: ⁊ cōtēnēs presentē vitam eternam sperato. Cōfidēs p̄ge ⁊ suscipe coronā quā tibi dn̄s preparauit. Mox regressus ad tribunal vocat̄: nec moras patit̄: sed statim asserit q̄ oporteat magis deo q̄ hoīb⁹ obedire. Queꝫ iudex ilico capite puniendum pro tali responsione denunciat.

De Sancto asturio senatore. C. LVIII.

Sed inter eos cunctis clarior merito fidei fuit ceteros insignius memorat̄ [illegible] vir romane vrbis senator patrici⁹ nobilitate facultatib⁹, p̄pinq̄tate etiā regia ⁊ oīuꝫ honoꝝ fama satis clari⁹. Qui cū supradicti marini extremis interesset exequijs: ⁊ capite celsi [illegible] uer subiectis humeris ⁊ subtracta veste q̄ induebat̄ exciperet. honorem quē martyri detulit ōīno ipse martyr assequit̄. Sꝫ ⁊ in multis alijs eū p̄claris gestis in fide christi emicuisse tradiderūt nobis hi q̄ eiu corpe adhuc positū viderāt. In quib⁹ etiā tale aliq̄d p̄ eū gestū memorabāt. Apud cesareā philippi quā penicadē phenicos vocāt [illegible] sub radice montis q̄ appellat̄ panius ex quo fluuij iordanis p̄ās [illegible] ta p̄fluūt. morē fuisse gētilis erroris certa ac solēni die immolari victimā. Que victima arte quadaꝫ demones subito nusq̄ cōparebat. Et erat hoc famosissimi miraculi genus. quo p̄suaderi astātib⁹ videret in celū hostiā inuisibilit̄ eē sublatā. Accidit igit̄ dū hec agerent̄ adesse asturiū. Qui cū videret oēs miraculi hui⁹ stupore cōstringi humanos miserat⁹ errores. cū gemitu ⁊ suspirio oculos ad celū pertendit ⁊ palmas. christū q̄ est sup oīa de⁹ tota fide p̄fusis lachrymis inuocat: vt prestigias fallacie demonis arguat. miserisq; mortalib⁹ erroris hui⁹ soluat arcanū. Hec illo cū fletib⁹ supplicāte. subito victima q̄ inuisibiliter credebat̄ assumpta. supferri aq̄s videbat̄ [illegible] spectib⁹ oīuꝫ reddit̄. Nec vltra in illis locis error hmōi potuit reperiri. In vnius christiani prece. tantoꝝ seculoꝝ deceptiōis machinā auctoribus suis demonibus dissoluta est.

De Imagine dn̄i ⁊ cathedra iacobi q̄ sūt in cesarea. C. LIX.

Uerum qz vrbis hui⁹ fecim⁹ mentionē [illegible] videt̄ cōmemorare etiaꝫ illud [illegible] qd̄ historia dignū duxim⁹. Mulierē quā sanguinis [illegible] uio laborantē. a saluatore curatā euāgelia tradiderunt. Hui⁹ vrbis ciuē cōstat fuisse. domusq; ei⁹ in ea etiā nūc ostēdit̄. [illegible] forib⁹ vo dom⁹ ipsius basis [illegible] in loco editiore collata [illegible] q̄ mulieris ipsi⁹ velut genib⁹ p̄uolute palmasq; supplicit̄ tēdentis imago ere videt̄ expressa. Astat vo alia ere nihilomin⁹ fusa statua habitu viri stola cōpti circūdata: ⁊ dextrā mulieris porrigentis. Huius ad pedē statue e basi quedā herba noue speciei nascit̄. q̄ cū excreuit [illegible] excrescere vsq; ad stole illi⁹ eree idumēti fimbriā solet. Quā cū summo vertice crescens herba cōtigerit. vires inde ad depellēdos omnes morbos languoresq; conquirit. ita vt quecūq; illa fuerit infirmitas corporis. hausto exiguo madefacti salutaris gramine depellat̄. nihil oīno viriū gerēs si anteq̄ eree fimbrie summitatē crescendo contigerit decerpat̄. Hāc statuā ad similitudinē vultus ihū formatā [illegible] bant q̄ p̄mansit vsq; ad nr̄a tp̄a sicut ipse oculis nostris p̄spex[illegible] In eadē vrbe ⁊ iacobi cathedra. qui prim⁹ in terris ep̄us ab ipso saluatore ⁊ ap̄lis in hierosolymis est elect⁹: quēq; fratrē ipsius diuina volumina designāt. vsq; in hodiernū diē cōseruat̄ atq; in ea sedent oēs qui vsq; ad presens tp̄us sedis illius sacerdotiū sortiunt̄. [illegible] turq; cū ingenti studio. velut a maioribus tradita memoria [illegible] tatis: ⁊ cū magna veneratiōe habet̄: vel vetustatis vel primi sacerdotij sanctitatis obtentu.

De Lucio papa ⁊ stephano papa. C. LX.

Ex gestis pontificū Luci⁹ papa natiōe roman⁹ [illegible] primo q̄dē in exilio fuit [illegible] tu dei ad ecclesiā suā reuersus. Tandē a valeriano capite truncat⁹ ē. iij. non. martij. Hic p̄cepit vt duo p̄sbyri ⁊ tres diaconi in omni loco ep̄m nō desererēt. p̄pter testimonū ecclesiasticū. Sedit aūt annis trib⁹. Qui dū ad passionē p̄geret potestatē [illegible] dit oīs eccl'ie stephano archidiacono suo. Stephan⁹ itaq; natione romanus post eū sedit annis septē. Hic cōstituit vt sacerdotes ⁊ leuite vestib⁹ sacratis in vsu quotidiano nō vterent̄ nisi in ecclesia tm̄. Et ipse quoq; martyrio coronat⁹ est. Ex gestis eius. Nā cū vbo ⁊ exemplo. m̄ltos gētiliū cōuertisset: ⁊ multa martyꝝ corpa sepelisset. valerianus ⁊ galienus noīs christi p̄secutores. cū summo studio p̄quirerūt: vt eum ⁊ clericos eius aut sacrificare cogerēt: aut diuersis supplicijs consumerēt. Dederūtq; edictū vt quicūq; eos p̄deret omnem coꝝ diuitias possideret. Unde deceꝫ huius clerici cōprehēsi statim sunt sine audientia decollati. Sequēti die cōprehensus stephan⁹ cū multitudine clericoꝝ. solus ante tribunal iudicis introiuit. mandat [illegible] ad templum martis duceretur vt ipsum adoraret aut [illegible] tum capite puniretur. Quo dum venisset orauit deum vt templum destrueret. Et statim maxima pars templi corruit: ⁊ militibus pre timore fugientibus beatus stephanus cum alijs christianis ad cimiterium sancte lucie perrexit. Et audiēs valerian⁹ q̄ eos ille ad tolerantiā roborasset. misit ad eū milites plures p̄oribus. Qui venientes [illegible]

uenerit cu[m] missam celebrantem et stantem intrepidum ac capita [illegible] tom sui in sua sede decollauerunt.

¶ Passio sancti fructuosi epi cu[m] socijs suis. C. LXI.

Ub eisdem imperatorib[us] et emiliano preside passus est apud terraconam sanctus fructuosus epus cu[m] socijs suis. Augurio et eulogio diaconib[us] qui primo in carceres trusi: deinde flammis iniecti. [illegible] sis uinculis manib[us] in modum crucis expansis orantes et [illegible] obierunt. [illegible] preside [illegible] et uide quos hodie [illegible] quos in spe sua celo restitui sui. Ille uero uidere dign[us] nõ fuit. Uenientes aut nocte fratres ad amphiteatrum et semiusta corpora [illegible] cineres eorum colligentes et unusquisque [illegible] potuit sibi uendicauit. Sed [illegible] post passionem nocte sanct[us] fructuosus epus apparuit [illegible] reliquias eorum [illegible] monens eos ut illas in uno loci ponerent. Emiliano quoque in ipsa nocte [illegible] se ostendit cu[m] diaconibus suis in stolis glorie [illegible] cu[m] exultatione. Passi sunt autem .xiij. kl. febr.

¶ De sancto Cypriano epo et martyre et libris eius. C. LXII.

Ex gestis eius. Sanctus quoque cyprian[us] carthaginensis epus in eadem urbe paterno [illegible] sui [illegible] et a fide mutari nõ ualens p[ost] [illegible] reuocat[us] iussu [illegible] proconsulis qui paterno successerat decollat[us] est. Ieronim[us] de illustrib[us] uiris. Cyprian[us] afer carthaginensis epus gloriose primu[m] rethoricam docuit. Exinde suadente [illegible] a quo et cognomentu[m] sortit[us] est christian[us] fact[us] omnem substantiam suam pauperib[us] erogauit. Ac p[ost] nõ multu[m] tpis elect[us] et in presbyterum et carthaginensis epus constitut[us] est. [illegible] ingenij superfluu[m] est indicem texere cu[m] sole clariora sint eius opera. Passus est sub ualeriano et galieno principibus persecutione octaua eo die quo rome cornelius [illegible] eodem anno.

[illegible] cyprian[us] de .xij. abusionib[us] seculi librum unu[m]. Ad donatu[m] de gra dei li. unu[m]. De lapsis librum unu[m]. De aleatorib[us] lib. i. De unitate catholice ecclesie li. i. De oratione dnica li. i. De mortalitate li. i. De ope et elemos. li. i. De bono patientie. li. i. De zelo et liuore li. i. Ad Demetrianum lib. i. Ad quirinum lib. iii. De laude martyru[m] lib. i. Ad [illegible] li. i. Ad iubaianu[m] li. i. Ad cecilium li. i. De sacro calice li. i. Ad cornelium li. i. De [illegible] li. i. Eplas pluries ad diuersas personas. De oibus his hec que sequuntur excerpsi.

¶ De .xij. abusionib[us] seculi sm ipsum. C. LXIII.

Cyprianus. Duodecim abusiue seculi hec sunt. Sapiens sine operib[us]. senex sine religione. adolescens sine obedientia. diues sine elemosyna. femina sine pudicitia. dns sine uirtute. christian[us] contentiosus. pauper superbus. rex iniquus. epus negligens. plebs sine disciplina. populus sine lege. Sic suffocatur iustitia. [illegible] doctrine [illegible] predicationis [illegible] predicationis uerbis [illegible] [illegible] efficax [illegible] opera [illegible] Nã et ipse doctor si in errore [illegible] lapsus fuerit alteri[us] doctoris [illegible] [illegible] In quo [illegible] Quid porro [illegible] fieri pot. si [illegible] nõ [illegible] toti[us] corporis [illegible] senectute [illegible] ad interitu[m] [illegible] oculi caligant aures graui [illegible] capilli fluunt facies in pallorem mutatur: dentes lapsi numero minuuntur: cutis arescit: flat[us] non suauiter olet [illegible] [illegible] Et hec oia nunciant [illegible] domu[m] corporis cito [illegible]. [illegible] hominu[m] [illegible] in corpore illi[us] [illegible] et totu[m] hominem ad peccatu[m] [illegible] Cor uidelicet et lingua. Cor enim [illegible] nouas cogitationes machinari nõ desinit: et lingua impigre loquitur [illegible] cor machinatu[m] fuerit. Sicut aut in senib[us] sobrietas et mo[illegible] requirit ita ab adolescentib[us] obsequium et subiectio [illegible] debet. [illegible] bonorum [illegible] in senectute apparebit qui discipline laborem in adolescentia nõ sustinuerit. Nõ dormiat in thesauris [illegible] [illegible] Qui enim aliquid de necessitate [illegible] est. [illegible] distribuendu[m] est. [illegible] sim [illegible] [illegible] Sicut aut oes bonos mores [illegible] rat et custodit in uiris prudentia. sic in feminis cunctos [illegible] [illegible] nutrit et fouet et custodit pudicitia. Tria quoque necessaria [illegible] habere eos qui [illegible] terrore. et ordinatione. et amore. [illegible] amor et dei pariter in uno corde habitare nõ [illegible] quemadmodu[m] oculi [illegible] et terre pariter [illegible] nequeunt. Qualiter aut alios corrigere poterit qui mores suos nõ corrigit. Sciat aut rex iniquus q[uod] sicut [illegible] [illegible] hominu[m] primus est constitut[us]. sic in penis primatu[m] est habitur[us]. Oes quoque peccatores quoscumque [illegible] sub se habuit [illegible] plagas in illa futura pena habebit. Decim[us] abusionis gradus est epus

negligens [illegible] qui gradus in honore a [illegible] hoies requirit sed ministerij sui dignitate coram deo p[ro] quo legatione fungitur nõ custodit. Qui excommunicatur a catholico doctore uel epo nõ debet ab alio suscipi nisi permittente illo. Disciplina est morum ordinata correctio et maloru[m] precedentium regularis obseruatio.

¶ De gratia dei et malitia seculi. C. LXIIII

Idem. Porro in lib. de gratia ad donatu[m] de [illegible] gratie dei et abundantia malitie seculi sic loquitur. Cyprian[us]. Profluens largiter spirit[us] nullis finib[us] premitur: nullis metaru[m] spacijs frenatur. Manat iugiter exuberata affluentia. Nostrum aut tm̃ sitiat pect[us] et pateat [illegible] illuc fides capacie offerimus tm̃ [illegible] gratie hauriminus. Paulisper itaque te crede subduci in montis ardui uerticem celsiorem. et inde speculare infra iacentium rerum facies et oculis in diuersa porrectis ipse a terrenis contactibus liber fluctuantis mundi turbines intuere. Iam seculi et ipse misereberis tuique admonit[us]: et plus deo grat[us] maiore letitiaque [illegible] congratulaberis. Dem enim esse id inter innocentes innoxiu[m] crimen est: Malos qui quis nõ imitatur offendit. Cernere [illegible] peccatis [illegible] hatu[m] esse quod publicu[m] est. Quis enim illic pudor rerum q[uae] integritas esse pot. ubi qui damnent [illegible] desunt et soli qui damnantur occurrunt. [illegible] quos [illegible] opertos [illegible] inter diuitias suas trepidos [illegible] incerte. sollicitudo discruciat: ne predo uastet: ne percussor [illegible] [illegible] inimicitijs [illegible] locupletioris inuidia calumniosis litibus inquietet. Nõ cib[us] securus somn[us] ne [illegible] ne bibat in conuiuio suspirat et cu[m] [illegible] corp[us] [illegible] alio sinu [illegible] in pluma uigilat. Nec intelligit miser speciosa sibi esse supplicia auro se alligatum teneri et possideri magis q[uam] diuitias possidere.

O detestabilis cecitas mentiu[m] et cupiditatis insane profunda caligo. cu[m] exonerare se possit et relaxare ponderib[us] [illegible] magis fortunis angentibus incubare et penalib[us] cumulis [illegible] adherere. Nulla i[n] clientes largitio est. nulla indigentib[us] [illegible] et pecuniam suam dicunt [illegible] uelut alienam domi clausam sollicito labore custodiunt. Ex qua nõ amicis nõ liberis [illegible] nõ sibi denique impertiunt: sed ad hoc tm̃ possident ne possidere alteri liceat. An tu uel illos saltem putas inter honores [illegible] [illegible] uel opes largas stabili firmitate securos quos regalis aule splendore fulgentes: armorum excubantiu[m] tutela circumstat: maior illis q[uam] ceteris metus est. tam enim timere coguntur q[uam] timentur. Exigit enim penas pariter de potentiore sublimitas. Una igitur placida et fida tranquillitas una solida et firma securitas. si quis ab his inquietantis seculi turbinib[us] extractus salutaris portus statione fungatur. ad celu[m] oculos tollat a terris et ad dei munus admissus ac deo suo mente iam proximus quicquid apud ceteros humanis i[n] rebus sublime ac magnu[m] uidetur intra suam conscientiam iacere glorietur. nihil [illegible] appetere [illegible] de seculo potest qui seculo maior est.

¶ De laude uirginitatis et sanctimonie. C. LXV

Idem. In libro quoque de disciplina et habitu uirginum partim uirginalem pudicitiam commendat partim [illegible] ornatu [illegible] facies suas adulterantes uituperat in hunc modum. Cyprian[us]: Nunc nobis ad uirgines sermo est quaru[m] quo gloria sublimior est maior cura est. Flos est ille ecclesiastici germinis: dec[us] atque ornamentu[m] gratie spiritualis. leta indoles laudis et honoris: opus integrum atque incorruptum imago dei respondens ad sanctimoniam [illegible] illustrior portio gregis christi. Porro si tu te sumptuosius comas et p[er] publicu[m] notabiliter incedas oculos in te iuuentutis illicias: suspiria adolescentum post te trahas [illegible] [illegible] peccandi fomenta succendas: ut si et ipsa non pereas: alios [illegible] et uelut gladiu[m] te et uenenu[m] uidentib[us] prebeas excusari nõ potes quasi mente casta sis et pudica. Redarguit te cult[us] improb[us] et impudicus ornat[us] nec computari iam potes inter puellas uirgines christi [illegible] sic uiuis ut possis adamari. Sericu[m] et purpura[m] indute christu[m] induere nõ possunt. Auro et margaritis et monilib[us] adornate ornamenta cordis ac pectoris perdiderunt. Quis nõ id execretur et fugiat quod alijs fuerit exitio. quis id appetat et assumat q[uod] ad necem alterius fuerit pro telo et gladio.

Non solu[m] autem uirgines ac uiduas sed et nuptas et omnes feminas admonendas puto q[uod] opus dei et plasma nullo modo adulterari debent adhibito flauo colore uel nigro puluere uel rubore aut quolibet medicamine lineamenta natiua corrumpente. Dicit deus. Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram: et audet quis [illegible] mutare et conuertere quod deus fecit. Manus [illegible] inferunt quando id quod ille formauit reformare et transfigurare contendunt. [illegible] opus dei est omne quod nascitur: diaboli quodcumque mutatur. Si quis pingendi artifex uultum alicui[us] et speciem ac corporis qualitatem emulo colore signasset et signato iam ac consummato simulacro manus alius afferret tamquam formata iam picta quasi peritior reformaret: grauis [illegible] artifici iniuria

luria ⁊ iusta indignatio videret. Et tu te existimas impune laturam
tam improbe temeritatis audaciam dei artificis offensam. Et si im-
pudica circa hoies ⁊ incesta fucis lenocinantib⁹ nō sis: corruptis vio-
latisqꝫ q̄ dei sunt. peior adultera detineris. Qꝫ ornari te putas qꝫ com-
ptꝫ: impugnatio est ista diuini corpis: puaricatio veritatis. Nō indu-
in fermēto malitie ⁊ nequitie: sed in azimis sinceritatis ⁊ veritatis.
Numquid sinceritas pseuerat ⁊ veritas quādo que sincera sunt pol-
luunt̄ adulterijs coloꝝ: medicaminū fucis: in mendaciū vera mutan-
tur. Dn̄s tuus dicit non potes facere capillū tuū albū aut nigꝝ: ⁊ tu
ad vincendā dn̄i tui vocē vis te esse potiorē. Audaci conatu ⁊ sacri-
lego contemptu crines tuos inficis malo p̄sagio futuroꝝ. Capillos iaꝫ
tibi flāmeos auspicari nō metuis. Oro te que talis es: ne cū dies re-
surrectionis venerit: artifex tuus te nō recognoscat. Ad sua pmia ve-
nientē remoueat ⁊ excludat vigore censoris ⁊ iudicis icrepās dicēs.
Opus hoc meū non est nec imago hec nostra est. figura corrupta ē.
vultus alienus est. Deū videre nō poteris cū oculi tibi nō sint quos
deus fecit sed quos diabolus infecit. Illū tu sectata es rutilos atqꝫ
depictos oculos serpentis imitata es. de inimico tuo cōpta cuꝫ illo
pariter ⁊ arsura. Uirgines certe que se huiusmodi artibus compse-
runt inter virgines non puto debere numerari: sed tanqꝫ contactas
oues ⁊ morbidas a grege sancto ⁊ puro virginitatis arceri: ne conta-
gio suo ceteras polluant: non est autem ad magna facilis ascensus:
sed si premium pollicitationis attendas minus est qꝺ laboras. Igi-
tur o sacre virgines hortamentis vos mutuis excitate: emulis ō vir-
tute documentis ad gloriam ꝓuocate. Durate fortiter: pgite spūalī-
ter: peruenite feliciter. Tn̄ mementote tunc nostri cum in vobis ce-
perit virginitas honorari.

¶ De Inuectiōe eius otra aleatores. C. LXVI.

Ecto. Porro in libro de aleatorib⁹ otra ludū alee sic inuehit. Cyprian⁹. Si oues delinquāt ⁊ pastores delinquentib⁹ ignoscant: nōne ipsi se pondere delinquentiū onerant. Quid queso est nos fideles qꝫ
manus que ab humanis iniurijs expiata est ⁊ ad sacrificiū dn̄i cum
admissa: que ad laudē dn̄i i oraculo exurgit: que signū christi (p qꝺ
uiuimur) fronti imprimit. Quid est inquit vt alee ludū exercēs laque-
is diaboli vnde exuta est rursus implicet̄. Alea eniꝫ diaboli venabu-
lum est: ⁊ delicti vulnus insanabile. Ibi diabolus p̄sto est ad capiē-
dum submissus: ibi pfidia falsa testimonia: mētis furia: venale piu-
rium: serpētinū colloquiū. Illic rabiosa amicitia: fraternitas discor-
dans. Illic cōuitia ⁊ seua audacia: fera impatiētia: possessionū amis-
sio. O aleatoꝝ pigra nequicia. o manus crudelis ⁊ ad periculū sui ar-
mata: que bona paterna ⁊ opes alioꝝ sudorib⁹ quesitas ignominio-
so studio dilapidas. Alea est alueus mali: supplātatio amici: que nec
lucrū ofert sed totū osumit. Hinc deinde paupes fiunt: hinc iā osū-
ptis oībus suis rebus: mutuis penurijs se obauīt. Hinc patrimoni-
um sine vlla fori pecunia amittūt: O quales sunt fideles vt quos ne-
mo psequit̄: ipsi seipsos inuidia psequant̄: vt paterna sua heredita-
te priuent̄. Ille quidē qui hūc ludū prim⁹ adinuenit instinctu diabo-
li qui cū suis artibus [illegible] colendaꝫ
⁊ [illegible] ita vt qui [illegible] adherere nō
ante manū in tabulā porrigeret nisi auctori eius prius sacrificaret.
Christianus aūt quicūqꝫ es: ⁊ alee tabula ludis: ꝫ non sacrifices: ti-
bi [illegible] particeps es ⁊ vtiqꝫ christian⁹ nō es sed ethni-
cum tibi nomen est: ⁊ innaciū sumis illud qꝺ ad sacrificiū [illegible]
ptinet. Nec amicitiā cū christo hr̄e potes qui eius inimico amicus
es. O qualis aleatoꝝ demētia: qui infaniat [illegible] maledicāt ⁊ dia-
boli [illegible] manus [illegible] tunc se deuo-
uent ⁊ parentū originē turbis p̄sentib⁹ dehonorāt. Et qui iā sepius
vincit̄ rursus ad nocētius studiū suadēte diabolo nitit̄: O ars infe-
sta studentib⁹ ⁊ studiū libidinosum: qꝺ nō diuitias sed nuditatē ⁊
inopiā prestat. Manus carnifex: manus nocia q̄ nec post lucra ces-
[illegible] nō aleator sed christianus.
pecuniā tuā assidēte christo: spectātib⁹ angelis ⁊ martyrib⁹ p̄sētib⁹.
sup mēsam dn̄i sparge ⁊ pauperib⁹ diuide: diuitias tuas christo cō-
mitte ⁊ artē dn̄i imitare que nō pdit: sed poti⁹ acquirit. Sit tibi cuꝫ
pauperib⁹ quotidian⁹ lusus: sit cū viduis frequēs opatio. Alea vero
nō luseris vbi lusus noci⁹ est ⁊ crimē mortale: vbi dementia sine cō-
sideratiōe: vbi veritas nulla ꝫ mendacij malitia. Extrahe caliginem
inimici ab oculis tuis: ⁊ purifica manū tuā a diaboli sacrificijs.

¶ De Modo orandi. C. LXVII.

Ecto. Ceterū in libro de oratione dn̄ica de modo orandi ita disserit. Cyprianus. Sit orantibus sermo cū disciplina: quietē continēs ⁊ pudorē. Placēdū est diuinis oculis ⁊ habitu corporis ⁊ modo vocis.

Nam sicut ipudentis est clamoribus strepere: ita econtra ꝯgruit ve-
recūdo modestis precib⁹ orare. Deniqꝫ dn̄s secreto in abditis ⁊ se-
motis locis orare p̄cepit. i. in cubiculis ipsis qꝺ magis fidei cōuenit
vt sciamus deū vbiqꝫ presentē oēs audire ⁊ videre. Discipline que-
qꝫ ac verecūdie memores: nō debemus passim incōditis vocibus p-
cibus p̄ces nostras ventilare: nec petitionē deo modeste cōmendan-
daꝫ tumultuosa loquacitate iactare: qꝛ deus nō vocis sed cordis au-
ditor est. Nec clamorib⁹ admonēdus est: qui cogitationes videt. Un-
de ⁊ publican⁹ orabat nō eleuatis in celū impudēter oculis: nec ma-
nibus insolēter erectis: sed pectus suuꝫ pulsans ⁊ peccata intus in-
sa cōtestans diuine misericordie implorabat auxiliū. Dn̄s quidē in
oratione quā docuit omnē precē nostrā salutari sermone breuiaui:
sicut etiā preceptoꝝ salutis grāde cōpendiū fecit: vt in disciplina ce-
lesti discentiū memoria nō laboraret: ꝫ qꝺ esset simplici fide neces-
sariū velociter disceret: sic etiā vite eterne sacramētū magna ⁊ diuina
breuitate complexus est dicens. Hec est autem vita eterna ⁊c. Inhi-
bere igit̄ ad preces toto corde debemus cū ad orandū stamus cogi-
tatio oīs carnalis abscedat ⁊ secularis: nec quicqꝫ aliud tunc anim⁹
cogitet: qꝫ id solū qꝺ precat̄. Ideo enim ⁊ sacerdotes ante orationē
pfatione pmissa parāt fratꝝ corda dicēdo. Sursuꝫ corda: ⁊ illi ridē
Habemus ad dn̄m: vt claudat̄ otra aduersariū pect⁹: ⁊ soli dn̄o pa-
teat. Nec habeamus aliud in corde ⁊ aliud in voce. Quō enim audi-
ri te a deo postulas: cū te ipse nō audias. Dn̄m tuuꝫ memorem es-
se vis cuꝫ tui memor ipse non sis. Hoc est maiestatē dei negligētia ora-
nis offendere. Hoc est vigilare oculis ⁊ corde dormire: cum debeat
christianus etiam cū dormit: corde vigilare. sicut scriptum est. Ego
dormio ⁊ cor meū vigilat. Sermo quoqꝫ deum ꝓmereri nō pōt q̄
nulla opatione fecundus est. Et ideo scriptuꝫ ē. Bona est oratio cū
ieiunio ⁊ elemosyna: nā qui in die iudicij pmiū pro bonis operibus
redditurus est: hodie quoqꝫ ad orationē cū opatione venienti beni-
gnus auditor est. Unde cornelio dictū est. Orationes tue ⁊ elemosy-
ne tue [illegible] Qui enim pauperi elemosynā dat deo suauitatis odo-
rē sacrificat. Nulla aūt hora christian⁹ excipit̄: quo min⁹ frequēter
debeat adorari: nec vllum de nocturnis tenebris esse orantibus de-
trimentum potest: quia filijs lucis etiam in noctibus dies est. Qui ergo
in christo hoc est in lumine semper sumus: nec noctibus ab oratione
cessemus: imitemur qꝺ futuri sumus habituri in regno sine noctis
interuentu solum diem.

¶ De Contemptu Mortis. C. LXVIII.

Ecto. In libro quoqꝫ de mortalitate contemptum mortis approbat ⁊ ad martyrii [illegible] sic inuitat. Cyprianus. Eius est mortē timere qui ad christum non vult ire: ⁊ eius ad christum est nolle ire: qui
non credit cum christo incipere regnare. Contemnenda est omnis
iniuria presentium maloꝝ: fiducia futurorum bonorum. Mortem
timeat qui ad secundam mortem de hac morte transibit. Mortem ti-
meat cui hoc mora longior confertur vt cruciatus ⁊ gemitus [illegible]
rum differatur. Mortalitas ista christi hostibus pestis est: eius [illegible]
seruis salutaris excessus est. Martyrium incipimus libenter appe-
tere: dum mortem dicimus non timere. Sed forte apponat aliquis
hic. Me ergo hoc in presenti mortalitate cōtristat: qꝫ qui ad tolera-
tiam passionum tota me virtute deuoueraꝫ: martyrio meo prior [illegible]
morte preuenior. Uerum non est in tua potestate sed in dei dignati-
one martyrium nec potes te dicere perdidisse quod nescis an mere-
ris accipere. Deinde scrutator cordium deus est: qui prospicit apud
te paratam fuisse virtutem: reddet pro virtute mercedem. Et apud
quem martyrium mente concipit̄: animus ad bonum deditus. [illegible]
iudice coronatur. Aliud est martyrio animum deesse. Aliud anim[illegible]
defuisse martyrium. Nec deus sanguinem nostrum querit sed fidem.
Nam nec abraham nec isaac nec iacob occisi sunt. qui tamen fide
⁊ iustitie meritis honorati inter patriarchas primi esse meruerunt.
Non sunt lugendi fratres nostri accersione dominica de seculo li-
berati. cum sciamus eos non amitti sed premitti ⁊ occasionem [illegible]
esse dandam gentib⁹ vt nos merito ac iure reprehendant qꝫ quos
viuere apud deū dicimus vt extinctos ac perditos lugemus. Nihil
enim ꝓdest verbis pferre virtutem ⁊ factis destruere veritatē: Di-
ergo interim morimur ad immortalitatem morte trāsgredimur [illegible]
[illegible] vita eterna succedere nisi hinc contigerit exire. Non est exi-
tus sed transitus ⁊ [illegible] decursio ad eterna transcursus. [illegible]
est in mundo [illegible] manere que mundus oblectet quem [illegible]
[illegible] illecebris terrene voluptatis inuitat. Porro cū
mundus oderit christianū: quid amas eū qui te oderit ⁊ nō magis
sequeris christum qui te diligit ac redemit.

¶ De Detestatione auaritie. C. LXIX.

Etor. In libro suo de opere et elemosynis contra auariciam sic disputat. **Cyprianus.** Nihil de diuina pietate impetrabit in precibus: qui ad preces pauperis non fuerit humanus. Unde scriptum est. Beatus qui intelligit super egenum et pauperem. Quid ergo diuitiis tuis solus incubas. Quid in penam tuam patrimonij pondus exaggeras: in quo seculo locupletior fueris deo pauperior fias. Erras et falleris quisquis te in hoc seculo diuitem credis. Redditus tuos diuide cum domino fructus tuos partire cum christo. Sed forsitan multi sunt in domo liberi: et retardat te numerositas filiorum quo minus largiter bonis operibus insistas. Uerum hoc ipso amplius operari debes quo multorum pignorum pater es. Multorum enim delicta redimenda sunt: multorum purgande conscientie. Et sicut in vita corporali sustentanda quo maior est eorum numerus eo maior et sumptus. Sic et in vita spirituali maior debet esse operum impensa: quo maior est pignorum copia. Sic enim et iob sacrificia numerosa pro suis offerebat: quantusque erat in domo pignorum numerus tantus dabatur deo numerus hostiarum. Illi ergo assigna facultates tuas quas heredibus seruas. Ille sit liberis tuis tutor et curator ac contra omnes iniurias seculares diuina maiestate protector. Patrimonium enim deo creditum nec respublica eripit nec fiscus inuadit nec calumnia aliqua forensis euertit: sed in tuto hereditas ponitur que deo custode seruatur. Hoc est quod charis pignoribus in posterum prouidere et futuris heredibus paterna pietate consulere. Prevaricator itaque et proditor pater es nisi filiis tuis fideliter consulas: nisi eos conseruandos religiosa pietate prospicias. Qui enim studes terreno magis quam celesti patrimonio: filios tuos diabolo magis commendare quam christo bis delinquis et geminum crimen admittis: et quod non paras filiis tuis dei patris auxilium: et quod doces eos patrimonium plus amare quam christum. Esto potius eis pater qualis thobias fuit.

De Bono Patientie. C. LXX.

Etor. Porro in libro de bono patientie patientiam sic commendat. **Cyprianus.** Patientia virtus est nobis cum deo communis. Que autem gloria est similem deo fieri: que quanta felicitas habere in virtutibus quod diuinis laudibus possit equari. Ille innocens et iustus: imo innocentia et iustitia inter facinorosos deputatur: et testimonijs falsis veritas premitur: iudicaturus iudicatur et dei sermo ad victimam tacens ducitur. Et cum ad crucem eius confundantur sidera: contremiscat terra: turbentur elementa. Ille non loquitur nec mouetur nec maiestatem suam profitetur sed omnia perseueranter tolerat ut in eo plena et perfecta patientia consummetur. Porro omnis qui sic ut nascitur et hospitio huius mundi excipitur initium sumit a lachrymis. Et cum adhuc omnium rerum ignarus sit: nihil aliud quam flere nouit. Prouidentia naturali lamentatur: mortalis vite anxietates. Et labores et mundi procellas quas ingredi[illegible] ... [illegible] testatur. Sudatur enim hic quamdiu viuitur et laboratur. Nec sudantibus et laborantibus prius magis alia quam patientie subuenire solacia. Nec aliud magis iustos et iniustos discernit quam quod in aduersis per impatientiam blasfemat iniustus et queritur: et patientia iustus probatur. Denique patientia est que nos seruat deo et commendat: que iram temperat linguam refrenat: mentem gubernat pacem custodit: disciplinam regit: potentiam diuitiarum coercet: inopiam pauperum refouet: facit humiles in prosperis: fortes in aduersis. Docet delinquentibus cito ignoscere et delinquentem diu et multum rogare. Fundamenta munit: incrementa spei prouehit: actus dirigit. Ceterarum charitas est vinculum fraternitatis: fundamentum pacis: et tenacitas et firmitas vnitatis: que et spe et fide maior est: que et opera et martyria precedit que nobiscum semper eterna permanebit.

De Zelo et Liuore. C. LXXI

Etor. Porro in libro de zelo et liuore contra hoc malum solerter vigilare nos admonet: illudque vehementer aspernari dicens. **Cyprianus.** Excubandum est nobis et omnibus virtutibus elaborandum ut fideliter inimici iacula ex omni parte qua feriri possumus repugnemus. Nam circuit ille singulos nos et tanquam hostis clausos obsidens muros explorat et temptat an sit pars aliqua membrorum minus stabilis et minus fida: cuius aditu ad interiora penetretur. Offert oculis formas et visu castitatem destruat. Aures per canora musica temptat: ut soni dulcioris auditu christianum rigorem soluat et molliat. Linguam ad conuicia prouocat. Manum iniuriis lacessentibus ad petulantiam cedis instigat. Falsa ostentat et vera subripit. Ad debellandos dei seruos semper iniquus: semper infestus. In pace subdolus: in persecutione violentus. Qualis est autem tinea in malum proprium bona conuertere aliena illustrium prosperitate torqueri aliorum gloria penam suam facere et velut quosdam pectori suo carnifices admouere qui se intestinis cruciatibus lacerent et secreta cordis malivolentie vngue pulsent. Mala cetera terminum habent: et quicquid delinquitur delicti consummatione finitur. In adultero cessat facinus perpetrato stupro. In latrone quiescit scelus homicidio admisso. Et completa fallacia modum fecerit falsario. Zelus vero non habet terminum: sed est permanens iugiter malum et sine fine peccatum quantoque ille cui inuidetur meliori successu profecerit: tanto inuidus in maius incendium liuoris ignibus exardescit. Hinc vultus minax: toruus aspectus: in facie pallor: in labijs tremor: in dentibus stridor: verba rapida et effrenata conuitia: manus ad cedis violentiam prompta: etiam si a gladio interim vacua: odio tamen furiose mentis armata. Facilis cura est vbi plaga perspicua est. Zeli autem vulnera obstrusa et occulta sunt. Nec remedium cure medentis admittunt: que se intra conscientie latebras cecco dolore clauserunt. Quicunque inuidus es: ea quos odisti insidiatus es multo magis quam tue salutis inimicus es. Quicunque enim ille est quem zelo persequeris subterfugere et vitare te poterit. tu vero te non potes fugere. Ubicunque enim fugeris: aduersarius tuus tecum est. hostis semper in pectore tuo est: pernicies intus clausa est: ineuitabili cathenarum nexu ligatus es. Perseuerante malo est bonum persequi ad dei gratiam pertinentem: calamitas sine remedio est odisse felicem: bonus igitur potius imitare si sectari potes si sectari non potes collectare certe et congratulare melioribus. Fac te illis adunata dilectione participem et fraternitatis vinculo coherentem. Sit in manibus diuina lectio in sensibus dominica cogitatio: oratio iugis omnino non cesset salutaris operatio perseueret ut quotiescunque inimicus accesserit quotiens adire temptauerit clausum aduersum se pectus inueniat et armatum.

De Laude Martyrum. C. LXXII.

Etor. Certe in epistola sua ad martyres et confessores ita loquitur. **Cyprianus.** O quantum vos diuina dignatio honorauit ut ex vobis iam pars martyrij consummatione ad coronam processerit: pars adhuc in carcere claustris et vinculis demoretur: ad meritorum titulos ampliores: tormentorum tarditate prolixa habentura tot mercedes in celestibus premijs quot nunc dies numerat in penis. Imposuerunt compedes pedibus vestris et membra felicia ac dei templa infamibus vinculis ligauerunt. Sed ornamenta sunt ista non vincula: nec pedes vestros copulant ad infamiam sed clarificant ad coronam. O pedes feliciter vincti: qui non a fabro sed a domino soluuntur: et itinere salutari ad paradisum diriguntur. O pedes in seculo ad presens ligati: ut sint semper apud deum liberi: et celeriter ad christum glorioso itinere cursuri. O martyres sancti quibus vos laudibus predicem quibus vocis preconiis ornem. Non cessistis supplicijs sed vobis potius cesserunt supplicia. Stetistis voce libera mente incorrupta virtute diuina armis quidem secularibus nudi: sed armis fidei armati. Steterunt serui dei torti torquentibus fortiores: et pulsata ac laniata singulas pulsata ac laniata membra vicerunt. Inexpugnabilem fidem suam superare non potuit seuiens diu plaga repetita: quamuis rupta compage viscerum torquerentur in seruis dei iam non membra sed vulnera. Fluebat sanguis qui incendium persecutorum extingueret qui flammas et ignes gehenne glorioso cruore sopiret.

Inuectio contra Blasfemum et Histrionem. C. LXXIII.

Idem. Sublatratem te et aduersus deum ore sacrilego et verbis impijs obstrepentem frequenter demetriane contempseram verecundius et melius existimans errantis imperitiam silentio spernere quam loquendo dementis insaniam prouocare. Nam et labor est irritus et nullius effectus: offerre lumen ceco: sermonem surdo sapientiam bruto. Hoc considerans sepe dementiam impatientem patientia vici. Tacere tamen vltra non oportet: ne diu criminationes falsas contemnimus refutare: videamur crimen approbare. Idem ad eucratium. Consulendum me existimasti frater charissime de histrione quodam qui apud vos constitutus in eiusdem adhuc artis sue dedecore perseuerat. Et id quod male didicit ceteris quoque insinuat: an talis debeat communicare vobiscum quod ego puto nec maiestati diuine nec euangelice congruere disciplinae pudorem et honorem ecclesie tam turpi et enormi contagione fedare. Nam cum viri induere vestem muliebrem in lege prohibeantur et maledicti huiusmodi iudicentur: quanto maioris est criminis non tantum muliebria indumenta accipere. sed gestus quoque turpes et molles: et muliebres magisterio impudice artis exprimere contra dei institutionem docere: quemadmodum masculus frangatur in feminam: et sexus arte mutetur: et diabolo diuinum plasma maculanti per corrupti atque eneruati corporis delicta placeatur.

De Sancto Mellono episcopo. C. LXXIIII.

Ex gestis eius. Tempore valeriani imperatoris mellonius quidam de maiore britannia oriundus romam venit: ut patrie sue tributum solueret: et imperatori seruiret. Ibique sicut mos erat cum socijs suis ad templum martis pergeret et ut sacrificaret audiens autem stephanum papam populo christiano euangelium christi predicantem: verba eius attendit et credidit. Baptismum ab eo petijt et accepit: et ab eo instructus: que quidem habebat vendidit et pauperibus erogauit. Qui statim papa sibi adherentem per omnes ecclesie gradus vsque ad sacerdotium promouit. Cumque

ieiunijs ꝛ vigilijs instaret quadā die missam eo celebrante viderunt ipse ꝛ papa angelū dei stantē ad dextrā altaris. Qui pacta missa dedit ei virgā pastoralē: quā manu tenebat dicēs. Accipe virgā sub q̄ reges pplm ciuitatis rothomagēsis in neustrie finib⁹. Tibi enim illic pparatus est a deo locus. Licet aūt labor icognite vie tibi onerosus sit nequaq̄ tñ tibi timēdū est: qm̄ sub vmbra alaꝝ suaꝝ proteget te dñs ihesus christus. Tūc accepta benedictione a papa iter arripuit [illegible] virgā tenens quam ab angelo acceperat quēdā bipēni vulneratū cuius pes in duas partes diuisus erat oratione facta ilico sanauit. Deniq̄ rothomagū veniēs ꝛ ministeriū suum fideliter implēs multis virtutib⁹ ꝛ miraculis clarus: tandē quieuit in pace. Huius festū recolit. xi. kl. nouembris.

C Passio Sancti Priuati episcopi. C. LXXV

X gestis eius [illegible] valeriani ꝛ galieni [illegible] in christianos [illegible] tio dñi cōmota est ɔtra romanos. ita vt barbare natiōes ab oriēte ꝛ occidēte aduersus rempublicā pruerēt populos trucidarēt. Tūc alemāni cū herode rege suo trāsmisso rheno gallias petierūt ꝛ in gauualitane regiōis excidio aīos armaq̄ ɔuerterūt. Tūc incole loci ad mōtē gedrone q̄si ad psidiū ɔfugerūt. Cui regioni vel ecclie priuat⁹ eps psidebat: qui cauernā sibi in mōtis cuiusdā supcilio fecit: in quo omni tpe stetit: nisi cū ad agenda solēnia pcedebat. Ibiq̄ positus: licet gedronēsibus psentia nō adesset. orone nō deerat: ꝛ quos corpe ɔsolari non poterat: spū ɔfortabat. Interea barbari regionē vastātes ꝛ ad gedronensē montē cōfluunt: ꝛ quos [illegible] capere nō poterāt [illegible] [illegible] [illegible] scēdere in qua vidissent epm̄ retineri. Cūq̄ vir sanct⁹ a barbaris p [illegible] [illegible] ad hoc se pduci [illegible] rum aīos ad deditiōis psuasionē molliret. sciuit nequaq̄ se hoc fa[illegible] [illegible] dūt: multisq̄ actū verberib⁹. ad vicū vsq̄ pducūt credētes vel p⁹ illata supplicia eius sniam esse mutandā. At ipso in eadē voce psistēte illi sacrificia funesta cū ingēti honore obtulerāt dicētes: aut q idolo imolaret: aut in tormētis deficeret. At ille. Meli⁹ est inquit mihi psentes penas expiri q̄ vobis ꝛ demonib⁹ vestris stultissime humiliari. Cūq̄ hec ꝛ alia plura pclamaret: sic in eū cepit seuire barbaries vt maiorib⁹ flagris ardētioribusq̄ flāmis ꝛ nouis penaꝝ generib⁹ excruciat⁹ exanimis relinqueret. Post hoc barbari cū viderēt se nihil posse pficere: ad gedronē redierūt: vt ab inclusis pacē postularēt versaq̄ vice reꝝ: psstiterūt obsessi: qḋ rogare ɔbuerūt. Plebs g̃ egrediēdi libertate cōcessa. ilico ad epm̄ ɔgratulās vniuersa cucurrit. Alij [illegible] lētes. At vero sanctus martyr priuat⁹ ex ipsa cruciatione cassat⁹ non multo post migrauit ad dñm. Et q̄ tūc tāta in christianos psecutorum feruebat rabies: vt nec sanctoꝝ cinerib⁹ parcerēt. cripta in subterraneo facta est. in qua sanctū corpus cū honore collocatum est. [illegible] kl. septembris.

C Passio Sancte Basille ꝛ prothi ꝛ iacincti. C. LXXVI.

Ero2 Miro mō [illegible] historie de his martirib⁹ q̄ passi sunt sub decio impatore. Nam cornelius papa sub eo legit̃ passus fuisse: ꝛ tñ idē legitur passus fuisse in gestis beate eugenie. valeriano ꝛ galieno impantib⁹: qui vtiq̄ p⁹ deciū ꝛ etiā p⁹ gallū ꝛ volusianū legūt̃ imperiū suscepisse. Orta est seditio de christianis q̄ cyprian⁹ carthaginē euerteret: ꝛ corneli⁹ romā: data est auctoritas ad paternū cōsulē vt cyprianū occideret. Cornelius aūt q̄ a multis romanis etiā illustribus fouebat̃ erat in abditis. Tūc beata eugenia vidēs basillā ait Reuelatū est mihi a deo q̄ te virginitatis magnū pmiū expectat. At illa. Et mihi inquit reuelatū est a deo q̄ martyrii duplicē coronā accipias. Unā quā apud alexādriā pro iustis laborib⁹ acquisisti aliā quā in effusione sanguinis acceptura es. Tūc eugenia residentibus sanctis virginibus multis sermonib⁹ eas de castitate custodienda monuit. Et ipsas flētes osculās deo cōmendauit ꝛ discessit. Eodem die perrexit vna ex ancillis basille ad pompeiū sponsū suū dicēs: q̄ basilla ab eugenia christiana facta esset vt ei nō nuberet: ꝛ duos eunuchos prothū ꝛ iacinctū magice artis doctores quib⁹ christiani cōmitterent̃: quasi deos excoleret. Quib⁹ ille auditis vehemēter irat⁹ [illegible] in quo basilla cū protho ꝛ iacincto oronibus erat occupata. Cūq̄ se intromitti peteret audiuit a basilla sibi esse mandatū: causā penitus nō habeo te vidēdi. Illi enim qui corpus integꝝ mihi cōmēdauit fideliter ɔseruare disposui. Tūc ille velhemētius furēs pstrauit se corā impatore dicēs. Sacratissimi principes romani nr̃is subuenite: ꝛ deos nouos quos eugenia de egypto veniens secū adduxit ab hac vrbe separate. Ecce christiani coniugia separant gratiā spōsantes sibi associant. Inuenti sunt dij qui homines nasci phibeant. Tūc decreuit galienus vt aut spōsum suū basilla reciperet aut gladio puniret̃. Eugeniā quoq̄ iusserunt vt aut numinibus sacrificaret: aut crudeliter interiret. Cōuenit̃ basilla vt reciperet sponsum suū. pfitet̃ se spōsum habere christū dei filiū regem regū. Et qm̄ ex regio genere erat ꝛ publice adiri nō poterat intra domum suā gladio trāsuerberata est. Qua iterfecta tenent̃ prothus ꝛ iacinctus ꝛ ad templū trahunt̃. Sz illis orationē faciētib⁹ simulacrū iouis cui sacrificare cōpellebant̃ cecidit ad pedes eoꝝ: ꝛ ita cōminutū est vt vbi fuerit nō cōpareret. Qḋ nicecius pfectus non diuine virtuti sed magice arti tribuēs: iussit eos decollari.

C Passio Sancte Eugenie virginis. C. LXXVII.

Ui etiam eugenia ad se accersita cepit eā de magicis artib⁹ inquirere. At illa ɔstāter ait. Polliceor tibi q̄ ars nostra maior ē q̄ magica. Nā magister noster hz patrē sine matre: ꝛ matrem sine patre: hz vxorē virginē qua filios ei quotidie creat: ꝛ in amore eius omnino pderat. Audiēs pfectus stupefactus est: ꝛ ne ad impatorē veniret q̄ eā libēter audiret iussit eā ad templū diane duci. Et stans speculator imminēs dixit ei. Redime vitā tuā ꝛ patrimoniū tuū [illegible] nia: ꝛ dee diane sacrifica. Tunc illa man⁹ suas expādit ꝛ oratione q̄ orante factus est terremotus in loco: ꝛ ita templi fundamēta cum idolo subuersa sunt vt nihil remaneret nisi ara sola que erat ante ianuā templi ad quā stabat eugenia. Tunc fit cōcursus ppli romani. alij dicunt innocentē alij magā. Prefectus hec nūciat impatori: qui iubet eā saxo colligatā in tyberim pcipitari. Statimq̄ saxū disruptum est: ꝛ beata eugenia supsedēs ita fluuiali aqua ferebat̃: vt oībus appareret fidelib⁹ illū esse cū ea in flumine ne absorberet̃: qui cū petro fuit in mari ne mergeret̃. [illegible] inde sublata in termas [illegible] mittit̃. Que sic statim extincte sunt. vt ꝛ termaꝝ calor refrigesceret ꝛ oīa incēdia lignoꝝ adhibita ad nihilū deuenirēt. Post hoc mittit in custodiam tenebrosam p. xx. dies iubet̃ nec cibū accipere nec lumen videre. At ibi quotidie tātus abūdabat splēdor. vt dum locus post. x. dies apertus fuisset inueniret̃ beata eugenia quasi lumē aliquod irradiaret. Saluator etiā ei apparuit: de cuius manu panē niuei candoris accepit. Qui ꝛ dixit ei. Ego sum quē tota mētis affectione dilexisti. Eodē die te in celestib⁹ recipiā: quo ego ad terras descendi. Ipse igitur die natalis dñi missus est spiculator qui eā in custodia peremit: cuius corp⁹ a christianis sublatū positū est nō longe ab vrbe in [illegible] [illegible] dū ad eius sepulchꝝ fleret: apparuit ei vigilāti in medio noctis silentio: induta veste auro texta cū multitudie virginū. Dixitq̄ ei. Gaude mr̃ q̄ ꝛ me pduxit christ⁹ in exaltatōe sanctoꝝ ꝛ patrē meū collocauit in numero patriarchaꝝ: ꝛ te die dñica suscipiet. Hec ea loquente facta ē subito claritas imensa: ꝛ humanis ocul̃ intollerabil̃: ꝛ angeli trāseūtes hymnū deo dicebāt. Hoc solū intelligebat q̄ nomē ihesu christi ꝛ spūssancti ipis laudib⁹ psonabāt. Cūq̄ domū veniēs filios suos istruxisset. die dñica mysterijs sanctis celebratis in orone posita emisit spm̄. Quā filij iuxta sororē suā sepeliētes in timore dei plurimos multos paganoꝝ ɔuerterūt: ꝛ tandē ad gaudia migrauerūt.

C Passio Sancti Pontij martyris. C. LXXVIII

X gestis eius [illegible] valeriano ꝛ galieno imperātib⁹ ꝛ christianos psequētibus. beat⁹ ponti⁹ fines Italie trāsiēs: vrbē sub iugo alpiū procul sitā petijt nomine simelā: vbi sedēs claudius p tribunali [illegible] cū adduci: dixitq̄ ei. Tu es pontius qui vrbē romā nefanda p quā seditionē pturbasti. Insup ꝛ poꝝ pncipiū mētes abalienasti. Qui [illegible] nemine turbaui neq̄ subuerti. sed ab errore [illegible] ad deū ɔuerti. Cūq̄ nō posset ad sacrificādū adduci pses iussit omnia tormētoꝝ genera pparari. Et ait. In eculeo aptat⁹ distēdat̃: vt oīa tormenta p membra eius decurrant: ꝛ tunc videamus si deus eius eruet eū de manu mea. Cūq̄ eculeo aptaret̃: beatus pontius dixit. Licet incredulitas tua impossibilē deū nostrū dixerit: ego tñ in nomine dñi mei ihesu christi credo vt pene tue ad nihilum redacte nullum corpi meo dolorē incutiant. Cūq̄ eculeo tenderet̃: ꝛ ministris ctibus impositis cocleas retorquerent cum magno sonitu ecule⁹ [illegible] fractus est ita vt in puluerē redact⁹ non compareret ꝛ exanimes [illegible] pontius fulgure: qui ibi aderant redderent̃. Sanctus vero pontius letus ꝛ intrepidus ait. Uel nunc incredule disce: q̄ deus noster potens

est pios de tentatione eripere: vos aūt iniquos in die iudicij igni ppetuo deputare. Tunc p̄fide cōturbato dixit anabius assessor. Sapientissime virorꝫ aduētantibus nobis adducti sunt duo vrsi e dalmatie mōtibus mire magnitudinis. Precipe preparari amphiteatrū vt ab eis deuoratus nō habeat sepulturā. Jussu p̄sidis pparat amphiteatrū: ꝛ beatus pōtius in arena deponit. Statim egressi duo venatores cū taureis ꝛ neruiceis fm ꝯsuetudinē cū stetissent in arena ꝛ sancto dei prouocassent vrsos: illi exeuntes de caueis singuli vtrosqꝫ venatores arripuerunt: ꝛ ita eos discerpserūt vt penitus qui fuissent non compareret. Tunc venientes ad sanctum pontium non ausi fuerant propius accedere aut pedes martyris osculari propter paganorum cruorem: sed paulo longius procumbentes nihil sancto martyri permissi sunt lesionis inferre. Tunc clamor populi in celum tollitur: gentiles omnes clamabant. Unus est deus christianorum quem pontius colit.

Consummatio agonis eiusdem. C. LXXIX

Efferatus igitur p̄ses rabida voce clamare cepit. vt copias lignorꝫ ꝛ oē genꝰ fomitis afferrēt. iussitqꝫ dei sanctū manibus pedibusqꝫ vinciri cathenis. ꝛ in media arena statui: multitudinē lignorꝫ in circuitu eiꝰ extrui ignēqꝫ supponi. Qḋ cū factū fuisset ignis ger [illegible] flāmis in sublimē eructa [illegible] plus q̄ fastigiū esset amphiteatri: ꝯsumptisqꝫ oibꝰ q̄ pabulo ignis fuerāt pparata. ita sanctꝰ dei ab omni ardore apparuit illesus: vt nec saltem fimbriā vestimēti eiꝰ lederet. Tandēqꝫ p̄ses victꝰ atqꝫ cōfusus ait. [illegible] oia genera tormētorꝫ [illegible] Et [illegible] nunc vt eius qua euadas tormēta. Ecce primū venerabile appollinis tēplū. accede ꝛ sacrifica. Beatꝰ pontiꝰ dixit. Sacrifico ego corpꝰ meum deo meo ihesu christo: qḋ hactenus a pollutiōe idolorꝫ imaculatū custodiui. Nā vobis ꝛ p̄ncipibꝰ vestris cito superueniet vltio diuina: qꝛ iniuste psequimini seruos christi. Tūc vidēs p̄ses eiꝰ ꝯstantiā decretū dedit dicens. Ducite eū: ꝛ in saxo qḋ riuulo iminet decollate: corpusqꝫ eiꝰ [illegible] mittite. Qḋ ꝛ factū est. Nec multū pꝰ cōpletus est sermo quē sanctꝰ pontiꝰ p̄dixerat. Ualerianꝰ. s. impator in captiuitatē ductꝰ a sapore rege persarꝫ nō gladio sed ludibrio oibus diebꝰ vite sue meritis p factis pcepit: ita vt quotiēscūqꝫ rex sapor equū cōscēdere vellet: nō manibꝰ eiꝰ sed incuruato dorso: ꝛ in ceruice eiꝰ postro pede: equo mēbra locaret. Galienꝰ vo cū mediolanū intrare vellet: a militibꝰ suis cōprehēsus gladijs ē effossus. Claudiꝰ aūt p̄ses ꝛ anabiꝰ assessor eadē hora q̄ sanctꝰ pōtius decollatꝰ est arrepti a demonibꝰ suffocabant. Nā claudiꝰ linguā sibi morsibꝰ [illegible] cadit. Anabij vo oculi e suis cōcauis vi doloris euulsi pellibꝰ tenuissimis p ora pēdebāt. Sicqꝫ factū est vt in momēto tpis ambo exspirarēt. Huius aūt martyris passio celebrat pridie idus maij.

De Galieno imperatore ꝛ gregorio pōtico ꝛ scriptis eiꝰ. C. LXXX.

Eusebius. vii. libro. Galienꝰ aūt valeriani filiꝰ pꝰ q̄ rex summā solꝰ obtinuit: lentiꝰ ꝛ moderatiꝰ erga nostros agere instituit. Datisqꝫ decretis inhiberi supplicia psecutionesqꝫ cessare. Et quo [illegible] putat [illegible] qḋ [illegible] finis. Per idē tēpus cū romano adhuc sacerdotio sixtꝰ p̄esset ꝛ apd antiochiā demetrianꝰ firmilianusqꝫ adhuc cesaree capadocie p̄esset: pōti ecclias gregoriꝰ (qui priꝰ theodorꝰ dictꝰ est) ex origenis discipulis cū fratre athenodoro susceptit gubernādas. Hieronymus de illustribꝰ viris. Theodorus q̄ postea gregoriꝰ appellatꝰ est neocesaree pōti eps ad modū adolescēs: ob studia grecarꝫ ꝛ latinarꝫ litterarꝫ de capadocia birritū: ꝛ inde cesareā palestine trāsijt iūcto fratre athenodoro. Quorꝫ cū egregiā indolē vidisset origenes: cohortatꝰ est eos ad p̄hiam: in qua paulatim christi fidē subintroducēs: sui quoqꝫ sectatores reddidit. Quinquennio itaqꝫ eruditi ab eo remittunt ad matrē. Ē qbꝰ theodorꝰ pficiscēs pāgericū in eucharistias scripsit origenis: ꝛ ꝯuocata grādi frequētia ipo quoqꝫ origene p̄nte recitauit: q̄ vsqꝫ hodie extat. Scripsit metafrasin eccliastes breuē quidē sꝫ valde vtilē: ꝛ alie huiꝰ vulgo ferunt eple: sed p̄cipue signa ꝛ miracula q̄ iam eps cum multa ecclesiarꝫ gloria ppetrauit.

De stagno qḋ orando siccauit. C. LXXXI.

Eusebius vbi supra. Stagnū qḋ dā erat i pōti regionibꝰ situ piscibꝰ copiosū. Ex quorꝫ captura p̄dia [illegible] tes redditꝰ dñis suis p̄stabant. Ista possessio duobꝰ fratribꝰ forte hereditatis obuenerat: Sed pecunie cupiditas q̄ pene oīum corda mortaliū superat: etiā fraternā necessitudinē violauit. Contēdebat a fratribꝰ tpe captionis nō tā ad capiēdos pisces q̄ ad hoīes [illegible] ac bella mouebant. [illegible] sanguis p pi-

scibꝰ fundebat. Sed dei puidētia aliqn̄ affuit auxiliū aduētꝰ. s. gregorij: videt p̄lia ꝛ mortes virorꝫ furētesqꝫ germanos: qḋ cause existeret p qua in exitiū sui suorūqꝫ fratres accēderent inqrit nullā nisi capturā pisciū repperit. Tūc ille cū p honore aduentꝰ sui vtreqꝫ partes paululū siluissent nolite inqt o filioli rōnales aīas p mutis animantibꝰ violare: fraternā pacē q̄stus cupiditate dissoluere: dei legis ꝛ nature pariter iura temerare: sꝫ venite mecū ad orā stagni exite [illegible] Ego iā vos p virtutē dñi omni certamie cruēte ꝯtentionis absoluā. Et cū hoc dixisset: in ꝯspectu oīum virgā quā tenebat in manu ad primas littoris vndas defixit. ꝛ ipse positis genibꝰ palmas tetendit ad celū: atqꝫ excelso supplicat deo. Simul vt ille orando finē fecit: statim sese vnda subducens ꝛ cursu velociori refugiens: a cōspectu supno iussa discedere abissis suis reddit: ꝛ arentē campum germanis iam concordibus dereliquit: sed ꝛ in hodiernum frugum ferax esse dicitur solū: qḋ ante fuerat natium ferax.

De [illegible] eiusdem miraculis. C. LXXXII.

Emoratur etiā aliud illustriꝰ ab eo ꝛ diuini [illegible] factū. In quoda loco [illegible] angusti cū res posceret ecclesiā ꝯstitui: rupis q̄dā vicini [illegible] [illegible] obiectaret: alia vo p̄terfluēs fluuiꝰ spacium q̄ tā [illegible] Et cū [illegible] [illegible] ad [illegible] ecclesiā nō haberet [illegible] fide [illegible] in oratione [illegible] promissione sue admo[illegible] fideliter qui dixit. Si habueritis fidē sicut granū sinapis dicetis monti huic tolle te ꝛ mitte te in mare fiet ita. Cūqꝫ hoc plena fide ꝛ deuotiōe deposceret: ad lucē coeuntibꝰ pplis inuēta ē rupis in portuna secessisse tm̄ quātū spacij ad ꝯdendā q̄rebat ecclesiā. Traduntur eius ꝛ q̄plima alia miracula. Beymo vbi supra. Idē gregorius cū p alpes aliqn̄ trāsiret: necessitate niuiū coactꝰ ad phanum diuertit appollinis ibiqꝫ pnoctat. Quo mane recedēte: recessit ꝛ demō. Poscit demon dare respōsa sic puo: obmutescit ꝯsulit a sacerdote: opponit titulū aduentꝰ gregorij: mox sacerdos occupat viā: puenit sꝫ ad gregoriū q̄relā expulsi numinis exponit: questūqꝫ amissum deplorat. At ille scribit epistolam in hec verba. Gregorius appollini. Permitto tibi redire ad locū tuū ꝛ agere q̄ ꝯsueuisti. Hāc sacerdos ad phanū fert eplam. ponitqꝫ iuxta simulacrū. Adest iterꝫ demō: iterꝫ dat respōsa. Tūc sacerdos in semetipm̄ ꝯuersus ait. [illegible] nō multo melior ē gregoriꝰ isto appolline [illegible] Et [illegible] eadē hora ad gregoriū referēsqꝫ eplam rē ordine pādit vt se offerat deo rogat. Tūc relicta gētilitate factꝰ ab eo cathecuminꝰ cū se castissime vite ꝛ abstinētissime [illegible] baptismo ꝯsequit. Et [illegible] virtute fidei pfecit qꝫ beati gregorij successor in ep̄atu efficit.

De quibusdam alijs sub galieno imperatore hoc passis ꝛ fine illorum. C. LXXXIII.

Etor. Preter hos martyres quorꝫ gesta supra posuimꝰ passi sunt etiā plures alij sub valeriano ꝛ galieno: de quibꝰ in martyrilogio ita scriptū est. Idibꝰ ianuarij rome via lauicana: corone militū xl q̄ sub galieno impatore p ꝯfessiōe fidei pcipere meruerūt. Itē vi. nonas martij. rome via latina sanctorꝫ martyrꝫ [illegible] qui passi sūt sub valeriano ꝛ galieno impatoribꝰ. Itē. v. kl. aprilis in cesarea palestine sanctorꝫ martyrꝫ [illegible] marci ꝛ alexādri qui psecutōe valeriani diuino fidei calore succēsi vltro iudicē adeūtes de seuicia in piorꝫ sanguinē [illegible] Quos ille [illegible] p christi noie bestijs tradidit [illegible] Itē p̄die idus aprilis: sancti zenonis epi: qui inter pcellas psecutionis veronēsē vrbē mirabiliē rexit ac tpe galieni martyrio coronatꝰ est. Itē. iiij. kl. maij. in mirmidia apud crisensem coloniā. natale sanctorꝫ martyrꝫ agapij ꝛ secūdini epōꝫ. Qui psecutione valeriani post [illegible] ad p̄fatā vrbē in qua tunc maxime gentil [illegible] rabies ad temptandā iustorꝫ fidē intubabat [illegible] sacerdotes effecti sunt martyres gloriosi. Passi sunt etiā in eorꝫ collegio [illegible] miles: tertulla antonina sacre virgines: ꝛ quedā mulier cum suis geminis. Itē. iij. kl. augusti apud aphricā ciuitatē [illegible] sanctarum virginū [illegible] Que psecutōe galieni [illegible] deinde plagis acerrimis [illegible] postmodū [illegible] ad bestias [illegible] tandem gladio iugulate sunt. Itē nono kl. [illegible] apd carthaginē trecentorꝫ martyrꝫ: qui passi sunt sub tpe valeriani ꝛ galieni. Denigꝫ cū pꝰ supplicia sibi illata christū dei filiū [illegible] in [illegible] calcis [illegible] Ex quo [illegible] candidatꝰ [illegible] eorum beatorꝫ massa candida meruit nuncupari. Hugo vbi supra. Porro valerianus ad extremū dei iudicio destitutus vt dictum est. a rege persarꝫ sapore captus [illegible] apud eū seruitute [illegible] ꝛ donec vixit hanc infamie [illegible] penā [illegible] vt [illegible] humi

regē ascensuꝝ in equū nō manu sed dorso attolleret. At galien⁹ tā claro dei territ⁹ iudicio: postq̄ rex summā sol⁹ obtinuit: leni⁹ ac moderati⁹ agere cepit: ⁊ pacē ecclesije ↄdonauit. Statim ira dei in misericordiā versa est ⁊ emilian⁹ tyrānus apud maguncīā cum res nouas moliret̄ occisus est. Marin⁹ quoq̄ qui in gallijs p⁹ mortē p⁹ humi inuaserat imperiū ↄtinuo occisus ē. Deniq̄ galien⁹ imperator [illegible] est. Regnauit aūt cū valeriano annis .vij. ⁊ solus .viij. annis. Uixit aūt annis .l.

¶ De Obitu sancti Dionysij alexandrini ⁊ ambiguitate historiarum. C. LXXXIIII

Apud alexandriam xij. anno imperij galieni dionysius patrū nobilissim⁹ cui⁹ supra meminim⁹ ↄquieuit in pace. Actor. De hoc supius multa dicta sunt. Hic vt legit̄ in lib. iij. de baptismo quē ad philomonē vrbis rome p̄sbyterū scripsit: de seipso ait. Ego inquit ⁊ tractat⁹ hereticoꝝ legi ⁊ traditiones eoꝝ psecutos ⁊ si videar ad horā verbis eoꝝ pollui: sed mihi multū ↄfert hoc ipsum qḋ ⁊ ex ipsoꝝ verbis arguere eos possuꝝ. Deniq̄ cum aliquis ex fratrib⁹ cū p̄sbyteris phiberet me: ne heretica locutione tanq̄ ceni alicui⁹ fetore pollueret: mihi visio quedā a deo ostēsa est q̄ me ↄfirmaret ⁊ sermo fact⁹ est mihi. Lege oīa quecūq̄ in manus venerint: q: probare potes ⁊ discernere singula: qm̄ quidē ex initio h̄ tibi fuit causa credēdi. Hec ille dionysi⁹. Porro qḋ de beato cornelio dixim⁹: hoc idē de beato sixto papa: ⁊ de btō laurētio eius archidiacono ⁊ de quibusdā alijs nō sine causa miramur. Nā legit̄ i cronicis beat⁹ sixt⁹ tpib⁹ galieni papatū suscepisse qui tñ in gestis suis legit̄ sub decio passus fuisse. Uez galienus ipse videt̄ ⁊ decius alio noīe vocat⁹ fuisse. Nā beatus cyprianus legit̄ passus fuisse sub valeriano ⁊ galieno quem dicit tñ hieronymus passum fuisse sub decio. Ceteꝝ q̄ btī martyres legunt̄ passi sub decio ⁊ valeriano: nō est intelligendum de valeriano imperatore: qui iam forte regno priuatus erat: sed de valeriano preside.

¶ De Crudelitate decij in sanctos. C. LXXXV

Jeronimus in lib. de vita pauli p̄mi heremite. Decius itaq̄ martyꝝ psecutor testante cypriano qui sub eo passus est volētes mori nō pmittebat occidi. Perseuerāte igit̄ in fide martyrē ⁊ inter eculeū laminasq̄ victorē: iussit melle pungi: ⁊ sub ardētissimo sole ligatis post tergū manib⁹ suppinari vt .s. muscarū aculeis cederet q̄ ignitas sartagines añ supasset. Alium iuuenili etate florentē in amenissimos hortulos p̄cepit adduci: ibiq̄ inter candētia lilia ⁊ rubētes rosas cū leni iuxta murmure super riuus: ⁊ molli sibilo arboꝝ folia vent⁹ stringeret sup extructū plumis lectulū resuppinari iussit: ⁊ ne inde se posset excutere: blandis sertorum nexibus irretituꝫ relinqui: q̄ cū recedentibus cunctis meretrix speciosa venisset: cepit delicatis stringere colla cōplexibus ⁊ qḋ dictu quoq̄ scelus est: attrectare virilia manibus: vt corpe in libidinē cōmoto se victrix ipudica supiaceret. Quid ageret miles christi: quo se verteret nesciebat: quē tormēta nō vicerant superabat voluptas. Tandē celitus inspirat⁹ p̄cisam morsicitus linguā: in osculātis se faciē expuit: ⁊ sic libidinis sensū succedēs doloꝝ magnitudo calcauit.

¶ De Paulo heremita ⁊ itinē antonij ad eū. C. LXXXVI

O tempore paulus primus heremita annos [illegible] psecutionis decernaret pcella ad montiū deserta ↄfugiēs, repperit saxeuꝫ montē: ad cui⁹ radicē erat grādis spelūca q̄ lapide claudebat̄. Quo remoto (vt est cupiditas hominuꝫ occulta cognoscere) aiaduertit intus grāde vestibulū: qḋ apto desuper celo: patul' diffusa ramis vetus palma cōtexerat: fontē lucidissimū ostēdens. cuius tramitē riuū foras statim eadē que genuerat terra sorbebat. Erant p̄terea p extensuꝫ montē pauca habitacula: in quib⁹ erāt scabre incudes mallei: quib⁹ pecunie designari videbant̄. Hūc locū egyptioꝝ lre ferūt furtiuā fuisse monete officinā: eo tpe tēpestatis quo cleopatre iunct⁹ est antonius. Quo adamato omnē ibidem in solitudine ⁊ orone duxit etatē. Cibūq̄ ⁊ vestimētū sibi palma p̄bebat. Cūq̄ iaꝫ cxiij. annoꝝ esset: ⁊ beatus antonius in alia solitudine nonagenari⁹ moraret̄, cogitare cepit antonius nullū vltra se monachū in heremo cōsedisse: atq̄ illi de nocte quiescēti reuelatū est esse aliū interi⁹ multo meliorē se: ad quē visendū deberet pperare. Qui diluculo cōsurgens artus baculo regēte sustētans: cepit ire quo nesciebat dicens. Credo in deo meo q̄ seruū suū quē mihi pmisit ostendet. Interea ↄspicat̄ hoīem equo mixtū quē centaurū vocāt. Quo viso signo crucis se armauit. Quā inquit pte hic seru⁹ dei habitat. At ille barbarū nescio quid frendens ⁊ frāgens poti⁹ verba q̄ ploquēs, inter horrida ora satis blandū q̄siuit alloquiū: ⁊ cū dextere man⁹ ptensione cupitū indicat iter ac si p patētes cāpos volucris se mittēs i fugā: ex oculis mirātis euanuit. Nec mora inter saxosam conuallē grandem homunculū videt aduncis narib⁹ fronte cornib⁹ asperatā: cuius extrema pars corporis in capraꝝ pedes desinebat. Ad hoc attonit⁹ antoni⁹ spectaculū scutū fidei ⁊ loricā spei quasi bonus p̄liator arripuit: nihilomin⁹ p̄dictū animal palmaꝝ fructus eidē ad viaticū quasi pacis obsides offerebat. Quo viso gradū p̄ssit antonius ⁊ quis esset interrogans. hoc ab eo risum accepit. Mortalis ego suꝫ ⁊ vn⁹ ex accolis heremi quos vario errore delusa gētilitas. faunos satyrosq̄ ⁊ incubos colit. legatione fungor gregis mei: p̄camur vt p nobis cōmunem omniū deū deprecceris: quē olim p salute mūdi venisse cognouimus ⁊ in omnē terrā exiuit son⁹ ei⁹. Hec eo loquēte lōgeuus viator vberrim faciē lachrymis rigabat: ⁊ baculo pcutiēs humū dicebat. Ue tibi alexādria que p deo portēta venerari. Ue tibi ciuitas meretrix in quā totius orbis demonia ↄfluxere. Quid nūc dicturi estis: cum bestie christū loquunt̄. Necdū verba cōpleuerat ⁊ q̄si pēnigero volatu petulū aial aufugit. Hoc ne cui ad icredulitatē scrupulū moueat sub rege ↄstātino vniuerso mūdo teste defendit̄. Nā alexādriā illiusmodi homo viu⁹ pduct⁹ magnū spectaculuꝫ pplo p̄buit. Et postea cadauer exāie ne calore estatis dissiparet̄: sale insusuꝫ antiochiā vt ab īpatore videret̄ allatū ē. Antoni⁹ aūt cepta regiōe pgebat: tantū q: tāta vestigia intuēs: quo se verteret: quid ageret nesciebat.

¶ Qualiter Inuenit eum Antonius. C. LXXXVII

Situr altera die diluculo pcul [illegible] [illegible] [illegible] arbitrarum irrepere ad radices mōtis: quā secut⁹ oculis ⁊ iuxta speluncā cū fera abijsset: accedēs cepit introspicere. Et igitur sus callidus explorator atq̄ paululū pgrediēs: sepiusq̄ subsistens sonū aure captabat. Tādē p tetre noctis horrorē pcul lumē intuens dū auidius pperabat: offenso pede lapide cōcitauit strepitū. P' cuius sonitū beat⁹ paul⁹ hostiū patēs firmauit. Antonius vo p foribus corruēs vsq̄ post meridiē aditū p̄cabat̄ dicēs. Quis sim ⁊ vn̄ ⁊ cur venerim nosti. Scio me nō mereri ↄspectū tuū: tñ nisi videro nō recedā. Qui bestias suscipis cur hominē repellis. Quesiui ⁊ inueni pulso vt aperiat̄ mihi. Alioquin hic moriar añ postes tuos: certe sepelies vel cadauer meū. Cui paul⁹. Nemo cū lachrymis calumniā facit ⁊ minaris si nō recipiā te cū moritur⁹ aduenens. Et sic arridēs patefecit ingressuꝫ. Et tūc pprijs se salutauere noīb⁹ ⁊ simul gr̄as retulere. Cūq̄ sermocinarent̄ suspiciūt alitē coruū ramo arboris ↄsedisse q̄ inde leniter subuolās panē integꝝ añ admirātiū beatus posuit. Eia inq̄t paul⁹ dn̄s nobis prādiū misit. lx. iā anni sunt ex quo dimidij semp panis fragiū accipio. Uez ad aduētū tuū militibus suis christ⁹ duplicauit annonaꝫ. Qui gr̄as agētes: sup vitrei fontis marginē ↄsederūt. Hic vo quis frāgeret panē oborta cōtentio: pene diē duxit in vespeꝝ. Paulus more cogebat hospitis: antonius vo iure repellebat etatis. Tandē cōsiliū fuit inter eos: vt apphēso e regiōe pane: dū ad se quisq̄ niteret̄: pars sua remaneret in manib⁹. Debinc paululū aque porrio pni in fonte ore libauerūt: ⁊ immolantes deo sacrificium laudis noctem vigilijs transegere.

¶ De dormitiōe pauli ⁊ eius sepultura. C. LXXXVIII

Ehinc alia die dixit paul⁹ ad antoniū. Olim te cōseruū mihi pmiserat deus: sꝫ q: iaꝫ tempus dormitiōis mee aduenit tu missus es a deo qui hūano corpusculū tegas. Quobrē perge q̄so ⁊ palliū qḋ tibi athanasi⁹ ep̄s dedit affer. ad obuoluēdū corpusculū meū. Hoc aūt rogauit vt antonio recedēti meror sue mortis leuaret̄. Quo audito antonius flēs ⁊ gemēs stupefactus q̄ de athanasio ⁊ de pallio eius audierat quasi christū in paulo vidēs vltra nihil respōdit. Sed cū silētio lachrymās deosculatis manib⁹ ⁊ pedib⁹ eius ad monasteriū suū reuersus est. Cūq̄ duo discipuli occurrissent dicētes. Ubi moratus es pater. Respōdit. Ue mihi peccatori q: falsuꝫ nomen monachi fero. Uidi heliā vidi iohannē in deserto: ⁊ vere paulū in paradiso: ac sic ore cōpresso ⁊ manu verberās pectus: e cella palliū ptulit. ⁊ nec modicū cibi sumens egrediebat̄. Timebat enim ne se absente spiritū redderet qḋ ⁊ fecit. Uiditq̄ alia die inter angeloꝝ cateruas animā pauli cādore niueo fulgentē in sublime ↄscēdere: ⁊ statim in faciem pcidens. sabulū capiti superiaciebat plorās ⁊ vlulās. Cur me inquit paule dimittis. Cur abis insalutatus. Tam tarde notus: tam cito recedis. Hoc dicto. residuū vie ad instar auis puolauit. Et introgressus speluncā. vidit cadauer exanime: genibus cōplicatis: erecta ceruice: extensis in altū manib⁹: ⁊ tūc primū eū viuere credēs pariter orabat. Postq̄ vero nulla vt solebat suspiria precātis audiuit in flebile osculū ruens intellexit: q̄ etiā cadauer sancti deuꝫ cui oīa viuūt

officio ges[illegible] scaretur. Itaq3 absoluto corpe psalmis quocq3 et chri stiane tradicionis cātatis cōtristabat: q2 sarculū quo terrā foderet nō habebat dicēs. Si ad monasteriū redeā tridui iter ē. Si hic manea3 nihil vltra pficiā. Moriar ergo vt dignū est. Et ecce duo leones ex interiori parte heremi currētes volatib⁹ p colla iubis ferebant. qui directo cursu ad cadauer beati senis ferebāt. Adulantibusq3 caudis circa pedes eius accubuerūt fremitu ingēti rugientes. [illegible] intel ligeres eos plangere quo poterāt. Deinde ceperūt paul[illegible] humū pedib⁹ carpe harenāq3 certatim egerētes: vnius hoīs capacē locū effodere. Et statim q̄si mercedē p ope postulatum cū motu auriū. ceruice de iecta ad antoniū pcesserūt man⁹ z pedes eius lingētes ita vt ille ani maduerteret benedictiōe a se eos deposcere. Nec mora z in laude dei ef fusus cui muta seruirēt aīalia ait. Dñe de⁹ sine cui⁹ nutu nec foliu3 arboris nec vn⁹ passer ad terra3 cadit: da illis sicut tu scis. Et manu annuēs vt abirēt. Et deposito corpe eiusdem desup humū cōgregato tumulū ex more cōposuit. Altera aūt die tāq3 pi⁹ heres tunicā ei⁹ q̄ sibi vēdicauit. quā ipse sibi in sportaz modū d palme folijs subtexue rat: z sic ad monasteriu3 reuersus: discipulis ex ordie cūcta replicauit. Diebusq3 solēnib⁹ pasce vel pentecostes sp tunica pauli vestitus est.

C Passio Sancti Policronij episcopi. C. LXXXIX

De gestis eius. Ora itaq3 tempestate sub decio mala christianoru3 [illegible]. Inter quos vinctus ab eo in babylonia ep̄us noie policroni⁹ cū sacrificare nollet reclusus est cū clero suo in custodia. Deinde iussit eū [illegible] sibi pntari z ait. Tu es policro nius sacrilegus qui neq3 deos colis neq3 pcepta principū custodis. Cui nō respōdit ei. Dixitq3 decius ad clerū eius. Obmutuit pncps vester. Respōdit parmenius pbr. Nō obmutuit pater noster: sed pcepto dn̄i ihesu christi [illegible] vt nō polluat os sctm qd a creatore sanctificatum est. Quia sic pcepit dn̄s apostolis. Ne mitta tis margaritas vestras ante porcos. Iustū ne tibi videt qd scī patris sancti est: illis [illegible] conquinet. Decius ait. ergo nos stercora sumus. Tūc iratus lingual ei iussit pscidi. Quo facto ille clamare cepit. [illegible] [illegible] pater policroni ora p me: q2 video in te spiritu regnante z os sctm tuū signatū: z mihi sancti mellis in ore dulcedinē. Cūq3 rex policro nius a decio sacrificare monit⁹ nō respōderet. irat⁹ decius iussit os eius lapidib⁹ cedi. Qui dū cederet: manib⁹ extensis: oculis ad celu3 leuatis emisit spm. xvij. kal. martij. Eadē nocte dimissū corp⁹ eius ad templū z ambulauit in ciuitatē cordulā. Eadem nocte venerūt duo subregul[illegible] abdon z sennes qui et sic occulte christiani rapuerūt corp⁹ eius z sepelierunt ante muros portę babylonię.

C Passio Sancti Parmenij presbyteri. C. XC.

Ussu vero decij cū pbrteri z diacones vin cti catheris secū ducerent: ce debāt [illegible] de manib⁹ z collis eoz. Veniēs aūt deci⁹ in ciuitatē cordulā. iussit eos cū furore sibi pntari. Quos cū sacrificare moneret: parmeni⁹ pbr clamare cepit. O miser hunc [illegible] facto simulacro nos cōpellis hu[illegible] adherere: pot⁹ humiliare in christo diuīm creatore. Tūc deci⁹ iussit oēs in eculeo suspēdi. qui cū attraherent in via. [illegible] agebāt dicētes parmenio vt oraret p eis. Qui dicēt. De⁹ det vobis solationē spūssancti. Tūc deci⁹ irat⁹ [illegible] [illegible]. Hoc argumēto homo sine lingua loq̄ magica ars cognoscit eē. Re dit parmeni⁹ dicēs. Dn̄s noster ihūs christ⁹ q̄ mutū loq̄ntē fecit ipse mihi petrōs dedit sine lingua loq̄. Eadē hora iussit eos deci⁹ igni bus [illegible]. Qui dū incēderent: audita ē vox de celo. Venite ad me oēs hu miles corde. Sz h̄ decius arti magice attribuēs. iussit laminas arden tes circa latera eoz poni: z eos vngulib⁹ ferreis lacerari. Tandēq3 d positos de eculeo capite trūcari. Quoz corpa abdon z sennes noctu colligētes sepelierunt in [illegible] suo x. kl maij.

C Passio Sctōz abdō z senne olimpiadis z maximi. C. XCI

Andem accusati a paganis q christianoz cor pora sepeliret: z nec diis se humiliar ēt nec principis pcepta seruarēt. iussi sunt decio pntari z interrogati in arta custodia recludi cathenis vincti. eadē quoq3 die traditi sunt decio olimpiadis z maxim⁹ nobilissimi viri christiani quos ille sibi pntatos iussit fustib⁹ cedi dicēs q2 morte di gni essent eo q hoiem mortuū colerēt. Et ait eis. Pandite nobis fa cultates vestras. Olimpiadis dixit. Nostra facultas z aurū z gēme christ⁹ est. Tu aūt disce miser q2 corpa nr̄a tibi tradim⁹ amissa facultate terrena pntiora. Tūc deci⁹ iussit eos fustib⁹ z plūbatis cedi qui ma gis confortati clamabant dicētes. Fac qd facis z noli cessare. Mūda qd loquū est. Tūc vitelli⁹ [illegible] vicarius furore plenus iussit vt cū securib⁹ capita eoz tunderent. Qd cū heret spus euolauit. Et iussit [illegible] vt corpa eoz canib⁹ relinquerēt. vbi cū iacuerūt

quinq3 dieb⁹. Et venientes canes magis⁹ emittebāt nō cōtingētes cor pora sctā. Post quintā diē veniēs quidā christian⁹ z genere abdo nis z sennis nobilis: collegit corpa eoz z sepeliuit in domo sua. xij. kal aplis. Post h̄ decius romā veniēs z sanctos abdon z senne ca thenis ligatos secū ducēs: iussit valeriano oēs christianos tenere z recludi. Eodē tpe tenuit beatissimu sennē sixtū papā rome quem cu3 omni clero suo z pbrteris z diaconib⁹: z reclusit in custodia publi ca multis dieb⁹. Multiq3 ad eos veniebāt q2 tpe psecutionis vaga bat: z deferebāt filios suos ad ppinquos vt baptizarent. Tūc deci⁹ facto cōuentu vna cū valeriano pfecto. v. kal. augusti: iussit abdon z sennē sibi pntari. Qui in cōspectu eius z senat⁹ introducti: aut sa crificare z libertatē rez suaz reciperent: aut morsib⁹ bestiaz deuorari iubent. Contemnētes itaq3 z expuētes simulacrū ad theatrū pertrahunt z ad eos duo leones z vrsi imittunt. Qui cū sanctos nō tangerēt: s3 etiā custodirēt inmectis in eos gladijs occidunt. Et ligati pedes tra cti sunt z iactati añ simulacrū solis. Qui cū ibi triduo iacuissent. qui rinus subdiaconus eos colligit z in domo sua sepeliuit.

C Passio Sancti Sixti pape. C. XCII.

Yxtus sanctus papa sixt⁹ apud athenas natus z doctus: audiēs q decius cesar eū cōprehēdi iussisset: conuocauit cleru z cō fortans eos ne terrores metuerēt impioz. Presentat⁹ ē itaq3 decio cū felicissimo z agapito diaconib⁹. Quē cū decius nullis blandicijs mouere potuisset: duct⁹ est ad templum vt aut sacrificaret martiaut reciperet in carcere mamurtini. Audiēs aūt laurētius q receptus esset in carcere sanct⁹ sixtus: pgens ad eū dixit ei. Quo pro grederis sine filio pr̄. Quo sacerdos sancte sine ministro ppetas: cui beat⁹ sixtus dixit. Nō ego te desero fili sed maiora tibi debent cer tamina. nos quasi senes leuioris pugne cursu3 recipim⁹. te q̄si iuue nē manet gloriosior de tyrāno triūphus. Post triduū me sequet sa cerdotē leuita. Interim g̃ accipe thesauros ecclesie: z quib⁹ tibi vide tur diuide. Tūc beat⁹ laurenti⁹ accipiēs thesauros eccl̄ie: cepit p re gionē q̄rere vbi christiani laterēt: z vnicuiq3 put opus erat ministra bat. Venit ad domū cuiusdā vidue q̄ in domo sua multos christia nos celabat. Que rogauit eū vt manū suā sup caput eius poneret: q2 multa iā diu capitis infirmitate languebat. Qd cū beat⁹ laurentius fecisset: illa sanata est. Eadē nocte pgens inde venit in domū cuius dā christiani. z ibi quendā cecū signo crucis illuminauit. Beat⁹ vo sixtus cū duceret ad deciū z dictis eius minime cōsentiret: valerian⁹ pfect⁹ decreuit vt sacrificaturus ad tēplū martis duceret: aut si nol let [illegible] in capite puniret. Tūc beat⁹ laurentius cepit post eū clamar e dicēs: Noli me derelinqre pater: q2 thesauros tuos iā expendi. Tūc milites audientes thesauros tenuerūt beatū laurentiū. Sixtū vo cu3 felicissimo z agapito ibidē decollauerūt. viij. idus augusti.

C Passio sancti Laurentij martyris. C. XCIII

De gestis eius. Post passionē sancti sixti tent⁹ est beat⁹ laurētius z decio pntatus Traditusq3 ē valeriano pfecto: vt ab eo thesauros eccle sie diligēter exquireret: z si nollet sacrificare diuersis eu3 tormētis occideret. Valerian⁹ aūt tradidit eu3 hipolito carcerario. Eratq3 in carcere gētilis quidā qui plorādo cecus fact⁹ fuerat. Cui cū laurētius pmisisset qd videret si baptizat⁹ in christū crederet: cre dentē baptizauit z dixit ei. Oīa in cōfessiōe lauant. Vidēs aūt hipo litus q nō solū ille videret: sed etiā multis alijs beat⁹ laurētius visū restauraret ait illi. Ostēde mihi thesauros. Dicit ei laurētius. O hipo lite si credideris in christū z thesauros tibi ostēdo z vitā eternā pmit to. Cui hipolitus. Si inq̄t dictis facta cōpenses faciā qd hortaris. Et statim baptizatus hipolitus ait. Vidi aīas innocētiū letas gaude re. Et [illegible] baptizata est tota familia ei⁹. Post hoc valerian⁹ ma dauit hipolito vt laurentiū adduceret. Qui spōte veniēs cū astaret z valerian⁹ thesauros exquireret: petijt triduanas inducias vt eos ostē deret. Et abiēs collegit paupes z adduxit ad palatiū dicēs. Ecce the sauri eterni qui nunq̄ deficiūt. Cū g̃ interrogat⁹ deos blasfemaret iratus deci⁹ iussit eū scorpionib⁹ cedi z añ eū omne gen⁹ tormētoz afferri. Quē cū sacrificare iuberet vt tormēta euaderet. Rn̄dit. Infe lix has epulas semp desideraui. Deci⁹ dixit. Ergo si in h̄ gloriari3 dic nobis vbi tui siles sint absconsi vt sil epulemini. Rn̄dit laurentius. Nō es dignus pntari eoz aspectib⁹. Tunc decius iussit eū plūbatis diutissime cedi. Et orauit laurētius dicens. Dñe accipe spm meum. Statimq3 vox venit [illegible] decio audiēte. Adhuc multa certamina ti bi debent. Tūc decius furore plenus dixit. Viri romani audistis de monis sacrilegi [illegible] qui deos respuit z principem z tormēta cō temnit. Extēdite eū z cū scorpionib⁹ ordētes affligite. Tūc vnus ex militib⁹ noie roman⁹ credidit in christū z clamauit ad beatū laurent

tium dicens. Video asstare iuvenem pulcherrimum stantem cum linteo extergentem membra tua. Unde adiuro te per deum qui misit tibi angelum suum ne me derelinquas. Tunc iratus decius iussit ut deponeret laurentium dicens. Puto iam quod arte magica victi sumus. Et iussit eum recipi in palatio. Et tunc venit ad eum romanus et baptizatus est ab eo. Quod audiens decius iussit eum exhiberi cum fustibus. At ille veniens nondum interrogatus clamare cepit dicens christianus sum. Et statim iussu decii decollatus est. Eadem nocte adductus est beatus laurentius ad decium et valerianum. Cui decius. Sacrifica diis. Sin autem nox ista in tuis expendetur suppliciis. Beatus laurentius dixit. Mea nox obscurum non habet: sed omnia in luce clarescunt. Tunc iussit ut os beati laurentii cum lapide cederetur. Tandem eum ministri iussu decii exutum super cratem ferream extenderunt: et prunis suppositis eum cum furcis ferreis compresserunt. Cumque diu ibi assaretur et gratias agens vultu letissimo quasi nihil mali sentiens videretur respexit ad imperatorem et dixit. Ecce miser assasti unam partem: gyra aliam et manduca, quia iam video quod diu desideravi. Et sic gratias agens emisit spiritum. Tunc decius et valerianus confusi relicto laurentio super craticulam perrexerunt ad palatium. Et facto mane hipolitus et iustinus presbyter rapientes eum cum lintheis et aromatibus condiderunt.

¶ Miracula eius post mortem. C. XCIIII

Grego. thuronensis. Templum erat in quodam loco beati laurentii reliquiis et nomine consecratum: quod per incuriam longinqui temporis valde detectum erat. Quod cum renovare loci incole vellent silvas adeunt: incisis levigatisque lignis trabes efficiunt: impositisque plaustris ad locum exhibent. Quibus pluribus ad ordiendum extensis una brevior est reperta. Statimque sacerdotis animum qui his insistebat dolor maximus attigit: et flens valde quid ageret quo se verteret ignorabat. Tunc intuens arborem breviorem ait. O laurenti beatissime: appositum igni glorificavi te semper pati[ens?] fo[vens] ac reficiens: cogita paupertatem meam: quia non est exiguitati mee facultas qualiter hic alia exhibeatur. Illico cunctis attonitis trabes crevit in tanto spacio longitudinis: ut necesse esset partem magnam incidi. De qua industria plebis beneficia perdere nefas putans: credens eam manu martyris tractam ac prolongatam, partem que supfuerat frustratim decerpens diversas infirmitates sepe submovit. Quod fortunatus presbyter his versibus prosecutus est. Laurenti merito flammis vitalibus uste. Qui ferveente fide victor ab igne redis. Cum tibi templa novant breviorque robore plebes. Creveruntque trabes crevit et alma fides. Stipite contracto sua se mercede tetendit. Quantitas parva prius postea celsa fuit. Crescere plus meruit succisa securibus arbor. Et vidicit sicca longior esse coma. Unde recisa fuerit: populis fert inde salutem. Si venit intrepidus lumina cecus habet. Multo plures exinde scripsit versiculos quos ego pretermisi. Hos tamen pro testimonio viri scribens. Acta autem sunt hec apud brionas italie castrum. Nam vidi ego hominem qui graviter dentium dolore laborans: accepta de hoc ligno a sacerdote particula: statim ut dentem tetigit: dolore caruit protinus. Sed nec illud silendum putavi quod reliquie eius ab incendio hostilitatis erepte a quodam homine sunt et in lemoniciniuum delate sunt. qui cum sepius admoneretur per visum ut easdem arediio abbati deferret: nec visionem impleret: ipse cum coniuge et omni familia egrotare cepit: Tunc necessitate compulsus ut eas sancto viro detulit: mox sanitati restitutus abscessit. Cum apud mediolanensem urbem basilica in honore ipsius martyris consecrata: ibique admirabili pulchritudine calix chrystallinus habebatur. Acta vero quadam solennitate dum per diaconem ad sanctum altare offerretur, elapsus e manibus in terram ruit: et in frusta comminutus est. At diaconus pallidus et exanguis collecta diligenter fragmenta vasculi super altare posuit: non diffisus quod eum posset virtus martyris solidare. Denique in vigiliis lachrymis et orationibus deducta nocte requisitum calicem repperit super altare solidatum. que virtus cum populis nunciata fuisset: tanta animos eorum devotione succendit ut a sacerdote peteret nova in honore eius deo solennia celebrari. Tunc pontifex loci suspendit super altare calicem: et egit devotissime solennitatem: et ipostea per singulos annos a populo constituit celebrari.

¶ De [illegible] C. XCV

Ex gestis eius. Post tertium diem passionis sancti laurentii cum redisset hipolitus domum: priusque mensa posita cibum caperet: tentus a militibus ductus est ad decium. Cui decius. Nunquid et tu magus factus es: quia corpus laurentii abstulisti. Respondit hipolitus. hoc feci non ut magus sed ut christianus. Tunc decius furore repletus iussit eum expoliari: et fustibus cesum pectinibus ferreis laniari. At ille magis se esse christianum clamans indutus veste militari: et monitus ut militiam et amicitiam decii retineret: respondit se velle in bona militia christum sequi. Tunc decius tradidit eum valeriano prefecto ut facultates eius acciperet: et ipsum diris suppliciis terminaret. Adducta est ergo hipoliti tota familia christiana cum nutrice eius noie concordia. quo cum prefectus moneret ne periret concordia: respondit pro omnibus quod nullatenus [illegible] rent. Unde eam presente et gaudente hipolito usque ad mortem fustibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] presbyter sepelisset et concordie corpus [illegible] [illegible] christiana qua valerianus in cloaca proiecit [illegible] [illegible] et gemmas in veste sua habebat: cui ille. Quod mihi locum et nocte [illegible] fueris nunciabo tibi. Perrexit ergo cum illo cloacarius ad locum. quo [illegible] cta cum nihil invenisset miles fugit. Et hirene vocato habundo christiano, tulit corpus eius ad iustinum presbyterum, quod ille cum gaudio suscepit et iuxta predictos martyres sepelivit. quod valerianus audiens hirenem [illegible] habundum christianum tenuit et etiam vivos in cloaca necari precepit. Iustinus vero presbyter eorum corpora rapuit: et iuxta beati laurentium sepelivit. Eodem [illegible] cum decius et valerianus de curru aureo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Valerianus etiam [illegible] O laurenti igneis cathenis me trahis. Et statim presente decio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] presbyterum et baptizata sequenti die [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad iustinum presbyterum ut baptismum perciperet [illegible] cum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et nolentes sacrificare in carcerem [illegible] [illegible] [illegible] et nolens sacrificare nec nubere cum [illegible] [illegible] decollatur.

¶ De Imperio Claudii et Paulo heresiarcha et de [illegible] [illegible]. C. XCVI.

Eusebius in chron. Romanorum [illegible] [illegible] [illegible] claudius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Hugo ubi supra. Hoc tempore [illegible] antiochene ecclesie [illegible] paulus samosatenus genere successit. qui indigna de christo sentiens utpote tumidus et superbus hereticus predicabat eum hominem tamen [illegible] ture fuisse. [illegible] Helinandus. Hic paulus ab omni antiocheno [illegible] [illegible] [illegible] ecclesia [illegible] [illegible] [illegible] aureliani publica [illegible] expulsus est: cui successit domnus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ferunt: et inter eos episcopus heliopoleos [illegible] [illegible] vocatur astati [illegible] dicaret subito palam omnibus quedam femina supfidens: et summe faciei et omnium pulchritudine splendens: ait eos in maxima pompa invenit et [illegible] [illegible] quos ita sui contemplatione trahebat: quod ubicunque esset totum aerem musici et diversorum aromatum odore replebant quam ubi episcopi [illegible] [illegible] preterisse viderunt ab ipsa [illegible] a peccato gravissimo facies avertebat. Sanctus vero nonnus episcopus heliopoleos cum eam diutius aspexisset: declinans inter genua faciem: post longas lachrymas et profunda suspiria dixit ad episcopos. Rogo vos fratres non estis delectati in tanta pulchritudine mulieris huius. Ipsi vero tacuerunt. Iterum flens et valde suspirans pectusque percutiens rursus iterrogavit eos si essent illius mulieris pulchritudine delectati. Et illis adhuc tacentibus ait. Vere delectatus sum ego, et huius mihi placuit pulchritudo. In veritate dico vobis quod hanc in iudicio deus nobis preferet: ubi nos sacerdotum nostrorum iudicatur. [illegible]. Nos enim sponsum [illegible] [illegible] donatum sibi servientibus divitias eternas. et ipsum videre in quem [illegible] derant angeli perspicere negligentia torpentes: et aie nostre faciem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] si hodie videntur: cras forte non erunt. His et huiuscemodi dictis. ingressus hospitium prostratus super pavimentum: et faciem ad terram feriens et lachrymans [illegible] dixit. Altissime deus ignosce mihi misero peccatori: quia unius mulieris ornatus totius vite mee industria superavit. Illa [illegible] terreno et caduco summo se studio decoravit. Ego tibi immortali deo placere proposui: et per meam negligentiam non implevi ego mandata tua non servavi. Illa quecunque promisit hominibus cum alacritate perfecit.

¶ De conversione eius et penitentia. C. XCVII

Cum hec et huiusmodi diceret et fleret dormivit subito obdormivit. Et ecce visum est ei quod columba nigra et fedida et fetida nimio eum circumvolans dum quasi ad missam staret cathecumenos procedere pro[...]

[illegible] bis[illegible] Et post missam redde[illegible] et ab ipso epo in [illegible] merfa inde múda et candida exiens: tā alte volauit q videri nō potu it. Euigilās eps cū hec clerico suo retulisset ad ecclesiā pcessit. Et dū [illegible] illa meretrix [illegible] audiuit i tantā cōpunctōez mutata ē: q sero ad hospitiū epi nuncios suos mittens sic ei mādauit. Sācto epo discipulo christi: peccatrix discipula dia boli. Audiui de deo quē colis q nō p iustis s; p pctōrib° d celo discēdit et cū publicanis et peccatorib° comedit et bibit. Si g discipul° eius es ne me despicias penitētē et saluari cupiētē. Ad hec eps Queciiq es deo nota es: sed tū peccatorē non tentes. Qz si saluari et me videre d posces: int alios epos me videbis. Nā solus me videre non poteris. [illegible] nō differēs ad hospitiū se epi venisse mādauit. Et ille conuoca tis epis ad itrare pcepit. Que statī pstrata cū eiulatu magno pedes ei° lachrymis rigās ac crinib° deterge[illegible] dixit. Miserere dñe pecca tricis. Ego enī sum pelagia pelag° [illegible] peccatorū. Ego iam abyssus [illegible] et [illegible] me pe[illegible] fac. [illegible] me baptizari ut ala mea possit a tāris sordib° emundari. Cui sanct°. Canones cōtinēt nō debere meretricē nisi baptizari: nisi p fide iussores spōdeat q se vltra prauis actib° nō inuoluat. Tūc illa itez se psternēs et eiulās dixit. Rōnem reddes deo p aiā meā: et tibi imputen tur peccata mea [illegible] si me distuleris baptizare. Tunc sanct° no me ei° quesiuit. Et illa dixit se a natiuitate pelagia sed [illegible] pom pa ornamētoz nuncupari a pplo margaritam. Cū g baptizata et [illegible] te [illegible] diabolus [illegible] clamabat dicēs O violētia quā patior ab hoc sene. Nō tibi sufficiebat [illegible] ciuitas que quōdā mea fuerat. Maledict° dies in quo mihi gener° natus es. Quid fe cisti mihi pelagia. Et tu in me iudā imitata es. Dña mea margarita qd tibi vnq̄ malefeci. Nōne te lapidib° pciosis ornaui nōne te au ro et argēto cumulaui. [illegible] in quo te cōtristaui: et tibi satisfacio [illegible] me ne derelinquas [illegible] christianis efficias. Et illa [illegible] se [illegible] et flatu suo diabolū effugauit. Tertia die [illegible] seruū suū oīa [illegible] ad [illegible] nihil sibi retinēs pauperib° erogauit et i [illegible] noctis fugit. Post tres annos cleric° [illegible] hierusalē ire voluit et [illegible] ut inter alios monachos [illegible] pelagiū [illegible] et [illegible] salutaret. Et nō [illegible] cleric° qd hec eēt pelagia sub noie pelagij in cella reclusa in more [illegible] reppererit et cognit° ab ea ipsam pp̄ nimiā maciē nō cognouit. Et dixit ei pela gius. Habes epm. Cui ille. Etiā dñe pater. Oret inqt p me qz aplus christi est. Et visitans cleric° oēs alios cū audisset magnā famā pela gij rursus ad eū rediit. Et cū se vocanti nō respōderet aperiēs fene stram defunctū inuenit et cū vocati monachi cū epo hierosolimoz pelagiū de cella extrahētes et sepelietes feminā inuenerūt. Et lauda tes deū q multos hz suos abscōditos: honorifice eā i loco mundissimo posuerūt. Et reuersus cleric° antiochie epo suo retulit qd vidit et itelle xit q illa eēt pelagia q ab epo baptizata pelagiū se fecerat appellari.

De Sancto Quirino martyre. C. XCVIII.

X gestis eius.

Temporibus claudij venie tes p[illegible] partib° marius et eius vxor martha et duo filij audifax et abacuc christiani viri romam ad oratōes aplōz. Et dū solicite corpora sanc torū p carceres et sepulturas conquirerent venientes in castra trans ti berim inuenerūt sanctū Quirinū in carcere: q multa iam verbera pro christi noie fuerat ppessus et facultate sua nudat°. Et mittētes se ad pedes eius ut oraret p eis: ceperūt ei ministrare de facultatib° suis: lauare pedes q astricti erant in carcere: et aquā in capita sua et filioz suoz effundere. Eodē tpe claudi° diuulgato pcepto ut christiani pu nirēt tenuit. cclxij. christianoz: quos iussit extra muros porte salarie ducibusq in amphiteatro inclusos militib° sagitti interfici. Quoz corpora sepelierūt mari° et vxor ei° martha et filij eius cū Iohāne p̄s bytero. Deinde venietes in castra et reqrētes beatū Quirinū: et nō in uēto eo dixerūt [illegible] Et audiētes q quōdā q nocte fuerat gladio i terfect° et i tiberi iactat°: cui° corp° remā serat i isula licaonie: pgētes noctu collegerūt illud et sepelierūt. viij. kal. aprilis.

De Sancto Mario et Martha cum filiis et Valen tino et Asterio. C. XCIX.

Situr venientes

trans tiberim eu dicerunt in quodā cenaculo multitudinē christianoz psallentiū et psallen tes cū gaudio ianuā itrauerūt: datisq osculis et oratione ad deum fusa māserūt ibi duob° mēsib° in abscōdito. Tunc tenuit claudi° sanctū valentinū p̄s bytez: et clausū in carcere in calberio et cōpedib°: post biduū iussit eū sibi pſentari. Interrogatusq ab eo cū blasphemasset deos eoz: et asserens iouem et mercuriū fuisse miserri mos hoīes: et turpes in imūdicijs semp delectātes asterio pncipi trad ditus est: ut eum si posset mollib° sermonibus humiliaret. In cuius domum introiens positis genibus orauit dicens. Deus omniū crea tor q misisti filiū tuū ut nos de tenebris ad lucē pduceret: ouerte do mū istā: et da ei lumē post tenebras ut te deū verū trinū et vnū cognos cat. Audiēs asteri° dixit ad eū. Miror prudentiā tuā ut dicas quia christ° verū lumē est. Et ille vere inqt lumē est verū: qz illuminat oēz hoiem venientē in hūc mūdū. Rñdit asteri°. Si illuminat oēm hoiem illuminet g hāc quā habeo filiā adoptiuā ante fere duos anos subi to obscuratā et tuc [illegible] faciā. Cūq eā carentis adduxisset: Valentin° fusa oratioe cū lachrymis posuit manū sup oculos eius dicēs. Dñe ihesu christe illumina famulā tuā qz tu es de° verū lumē. Hoc dicto apti sunt oculi ei°. Qd vidēs asteri° cecidit ad pedes sanc ti cū vxore sua petēs ut [illegible] sciret p salute eoz faceret. Tūc [illegible] eis triduū ieiuniū. Asterius aūt qz multos christianos i custodia ha bebat: oēs relaxauit et cōsummato triduo baptismū cū oī domo sua suscepit. Erāt aūt anime fere. xlvi.

De Passione eorūdem sanctorū C. C.

Oc factum ut

audiuit marius et fami lia eius venerūt cū gau dio ad domū asterij gratias agentes: et fuerūt ibi p. xxxij. dies. Post hoc claudi° reqrēs asteriū pncipē cū audisset de facto ei° [illegible] misit milites et tenuit oēs quos inuenit in domo eius. Qui cum vincti fuissent adducti: iussit asteriū vinctum in ciuita tem hostia duci et ibi sub pena examinatione mori. Valentinū autē fust.b° cedi et capite truncari. Qui decollatus ē xvi. kal. marcij. Ma riū do et vxorem eius filiosq sibi presentatos tradidit [illegible] vicario iubēs ut vel sacrificarent, vel diuersa tormēta sustinerent. Qui iussit eos expoliari et fustibus cedi. Illis autē deum glorificantibus iussit eos in eculeo suspendi deinde ignem ad latera eorum poni et vngui b° ferreis radi: postea iussit eos in cōspectu Marthe d eculeo depo ni et manus eoz pcidi. Tunc cepit sanguis emanare: martha au tem sanguinē mariti et filioz colligens caput suū cū gladio liniebat. Tunc iussit ut manib° ad colla ligatis: p ciuitatē circuirent: deditq sniaz ut decollarēt. Martha vo in nimpha necaret. Quoz corpa ēt ne sepulturā haberēt iussit icēdi. Matrona vo noīe felicitas corpa eoz semiusta rapuit et in pdio suo sepelinit. Marthā vo d puteo le uatā eis iunxit. xiiij. kal. febr.

De Sancto Cesario et Iuliano. C. CI.

X gestis eorum.

Tēpore quo claudi° matrē suā gladio ne cauit: et edictū de colendis idolis p orbē diuulgauit: erat firminus quidā pōtifex terracine ciuitatis cāpanie q per singulos annos die kalēdaz Ianuarij [illegible] p salute reipublice et pnci pū [illegible] hoīb° crudelē audaciā exercē. Nā [illegible] oīe nutrie bat iuuenis. viij. vel. vj. mēsib° in delicijs et lasciuia ad interfectionē suā. Exactoq tpe armat° et ornat° ascēdebat in monē marmū et arre pto equo p salute reipublice et pncipū et ciuiū [illegible] et ut nomē haberet glorie ipse se precipitabat mortu. Cui° corp° cū gradi honore colligebat et ad tēplu pducebat appollinis: et incēdio cōsumebat. et cineres ei° in tēplo p salute reipublice et ciuiū recōdebant. Eo tpe ce sarius diacon° ex aphrica terracinā veniēs: latuit ibi vsq ad diē ka lēdaz Ianuarij apud quendā christianū: cū quo vigilijs et oratōib° deo seruiebat. Die autē pnotata cū vidisset huiusmodi crudelē sup stitionē in quodam iuuene luciano specioso exhiberi: clamare cepit. Viri sapientes quid facitis stultum scelus: ve reipublice et principi bus q cruciatibus delectant et effusione sanguinū saginant. Ut qd pditis suas diabolice fraudis [illegible]. Tunc firmin° pōtifex iussit eu teneri et i custodia publica recludi. Qui p triduū macerat° et leonc cio cōsulari traditus: ductus est ante carpentū ei° ad tēplū appollinis vinct° et nudus. Et cū appropinqret orante eo subito ruit templum et occidit pōtificē firminū. Post hoc iterū cesarius in custodia, mace ratus: et capillis suis tectus: qz nudus erat et cū angelus domini die noctuq custodiebat in mediū foz est adductus. Illic subito cadens in terrā adorauit dñm: factaq est lux sicut coruscatio et pterit eum. Videns hoc leoncius clamauit. Vere dñe deus ē quē [illegible] cesari°. Et misit se ad pedes eius et expoliās se clamidē suā induit eū petēs ocius omni pplo baptismū. Cūq baptizat° eēt veniēs iulian° p̄s byter dedit ei corp° et sanguinē dni. Cūq perfisset ola sacramēta cū glo ria tradidit spiritū cuius corpus vxor eius et fili sepelierūt i agro suo. kalen. Nouembris.

De Passione eorūdē et quorūdā aliorū. C. CII.

Uno

Luxurius primus ciuitatis tenuit sanctos Cesarium et Iulianum: et dedit sententiam in eos: ut ambo in saccum missi in mare precipitarentur.

cumq; ducerentur dixit beatus cesarius ad luxurium. Me quidem aqua que regenerauit quasi filium suū ex se renatū suscepiet: vt ipsa me modo martyrē faciat vna cū patre meo iuliano. Te aūt hodie comedet coluber vt sciat hoc oīs patria: q; vindicat dn̄s sanguinē seruoꝝ suoꝝ ⁊ virginū quas ignibus cremasti. Eodē igit̄ die quo mersi sunt vnda eos in littus eiecit: vbi etiā iacebat luxuriꝰ totꝰ turgidus a serpente percussus. Nā cū equo sedēs in villam suā ad prandium festinaret: ⁊ iuxta arborē pteriret: p nequitia sua euenit vt elaberet̄ serpens inter collū ⁊ capitiū tunice eiꝰ: ⁊ intra tunicā vētrem eiꝰ ⁊ latera suis morsibꝰ laniaret: ita vt p vētrē vsq; ad cor perueniret. Jacēs ḡ toto tumidus anteq̄ expiraret vidit oclīs suis ambos psallētes: ⁊ cū honore digno corpora eoꝝ vndas afferentes. Quoꝝ corpora seruus dei eusebiꝰ collegit: q̄ cum ipso habitauerat: ⁊ sepeliuit nocte iuxta terracinā ciuitatē sub die kalēdaꝝ nouēbris. Post dies autē q̄nq; inuentus est ⁊ ipse eusebiꝰ in loco vbi posuerat beatos martyres ieiunās ⁊ adorās dn̄ꝫ. Qđ vidētes multi occurrebāt ei ⁊ ɔuertebant̄ ⁊ baptizabant̄ a felice p̄sbytero. Hoc audiēs leoncius filiꝰ leoncij consularis fremēs de morte p̄ris sui: misit milites ⁊ tenuit felicē p̄sbyterum ⁊ eusebiū monachū. Et interrogatos de doctrina reclusit eos ī custodia. Et nolētes sacrificare iussit decapitari ⁊ corpora eoꝝ in flumio iactari. Que ad littus piecta quartꝰ p̄sbyter collegit ⁊ sepeliuit iuxta corpꝰ beati cesarij non. nouēbris. Ex martyrilogio. Itē celebrat̄. viij. kal. nouēbris rome natale. xlvj. militū: q̄ vt supra p̄missum ē baptizati sunt illī a dionysio papa: mox iubēte claudio īpatore decollati sunt: ac via salaria sepulti vbi ⁊ alij martyres. cxxi. positi sunt. Inter quos fuerūt q̄tuor milites christi: theodosiꝰ: luciꝰ: marcꝰ: ⁊ petrꝰ. Hugo. vbi supra. Tādē claudio imperatore defuncto: q̄ntillꝰ frater eius ab exercitu electꝰ ē ⁊ in solio sublimatꝰ: sꝫ septima die imperij sui interfectus occubuit.

De Imperio Aureliani ⁊ expulsione pauli. C. CIII.

Eusebius in chro.

Romanoꝝ igitur regnauit Aurelianus annis. v. ⁊ mēsibꝰ sex: cepit āt anno dn̄i. cclxxiij. mundi vo. iiij. M. ccxxvi. Hugo vbi supra. Iste fuit vir industrie militaris expertissimꝰ ⁊ gothoꝝ gentē varie p̄lijs psternens: ditionēq; romanā antiquis terminis stabiliuit ⁊ totam fere receptā sibi vēdicauit. Unī magna gloria rome triūphauit: ⁊ postmodum eā muris firmioribꝰ cinxit. Preterea statꝰ ecclesie hoc tpe psperioribꝰ incremētis augebat̄ quotidie. Unī apud antiochiā celebre cōcilū ē aggregatū: ī quo p̄latꝰ paulus hereticꝰ eē manifestissime ɔuincit̄ ⁊ ɔdēnat̄ insistēte maxie malchione p̄sbytero antiochene ecclesie viro sapiētissimo. Huic enī ab omni epoꝝ ɔcilio pmissuꝫ ē disputare cū paulo excipiētibꝰ notarijs. Uer paulꝰ sacerdotio abscisus ⁊ cōione priuatꝰ: nolebat exire de domo ecclesie: vñ interpellatꝰ ē aurelianꝰ impator vt illū exire cōpelleret. Qui mox īperauit illū vi publica expelli: ⁊ domū vix multis virtutibꝰ adornatū ecclesie tradi. Nōduꝫ enī erat aurelianꝰ malis deprauatꝰ ɔsilijs: qbꝰ pcessu tpis bonū postmodū ppositū imutauit ⁊ persecutōeꝫ durissimam ecclesijs excitauit. Quo psecutōis tpe ī gallijs passa ē beata virgo colūba ī senonēsi ciuitate: alijq; p diuersas puincias occubuerūt: libēter p christo diuersa certamina peragentes.

Passio Sancte Columbe virginis. C. CIIII.

Ex gestis eius.

Ingressus est igit̄ Aurelianus ciuitatē senonēsē. viij. idus Januarij anteq̄ accusata ē ⁊ adducta btā virgo colūba: q̄ post multas iterrogatōes iussa ē p iuuenē turpissimū vulgari noīe barachā mitti in ɔtubernio publico meretricum. Qui cū venisset ī amphiteatrū ⁊ intrasset ī cellā eiꝰ dixit ei columba. Cur cū tāta feritate ad me intras. Nunqđ tibi possum resistē aut te repellē a me. Sꝫ patiētiā habe ne irascat̄ tibi dn̄s meꝰ Jhesus christꝰ: ⁊ moriarj. Qui cōpūctꝰ ī his vbis nō accessit ad eā nec tetigit eā. Et cū oraret colūba vt castitas eiꝰ a dn̄o ɔseruaret̄: ecce vrsa egrediēs de catena amphiteatri, īgressa est cellā virgīs ⁊ inueniēs ibi hoīeꝫ ⁊ allidēs eū aīt pedes colūbe intēdebat in faciē eiꝰ expectās: ⁊ q̄si q̄rēs qđ iuberet de illo. Tūc colūba ad vrsam. Adiuro te p Jhesum christū vt nō ledas eum sꝫ pmitte me loq̄ cum illo. Tūc vrsa dimisit eū ⁊ posuit se aīt hostiū ne ille effugeret: ⁊ ne aliꝰ ingrederet̄. Tunc colūba ait ad iuuenē ecce fera audito noīe christi dat honorē deo tu q̄re ī tāto scelere pseueras. Aut ḡ pmitte te christianū fieri: aut te deuorabit fera. Tūc iuuenis exclamauit. Si q̄s christū nō ɔfitet̄ sanꝰ hic nō discedat. Qđ cū dixisset vrsa tulit se de hostio ⁊ exiens iuuenis clamabat p totā ciuitatē nō eē aliū deū nisi quē colūba colit. Quo audito Aurelianꝰ iussit eā adduci. Cui visum ē q; h̄ nō posset fieri qr vrsa cū ipsa intꝰ ē. Tūc Aurelianꝰ iussit ignē circa carcerē accendi. Ursa vo vt vidit ignem cepit fremere ⁊ rugire. Cui dixit colūba. Noli timere: q; nō cremaberis hodie sꝫ morte cū deo placuerit morieris. Tūc vrsa tectū ascēdēs erupit p medias turbas ⁊ exiuit ciuitatē. Tūc populꝰ clamare cepit vt ignis extingueret̄ ne colūba cremaret̄. Quibꝰ hoc clamātibꝰ venit nubes de aphrico ⁊ extinxit ignē: tūc adducta ē columba in mediū ppl̄i. Ad quā aurelianꝰ. Que sunt tua artificia q̄ te nec ɔtingūt incēdia nec fere. Que r̄ndit. Nihil aliud noui nisi christū cū p̄re ⁊ spiritu sancto. Cui dixit aurelianꝰ. Jam tibi ɔcessꝰ fuit ne nomē hoc memorares. Precepit autē vt ad p̄mū miliariū ducere t̄ ⁊ ibi decollaret̄. Quo cū ducta fuisset: rogabat vt paꝝ dimitteretur orare. Sꝫ cū nollent q̄ ducebāt eā: dedit eis anabolariū suū siue palliū sericū: ⁊ pmiserūt. Qua orāte: clamauit ad eā vox de celo dicens. Ueni columba mea veni aperti sūt tibi celi ɔgaudet tibi paradisus hic victis oībꝰ colluctatōibꝰ: stat filiꝰ dei q̄ tibi coronā ī capite ponet ⁊ suscipiēt te angeli dei: ⁊ pducēt te in ciuitatē magnā hierusalem celestem. Tunc vnꝰ ministroꝝ extracto gladio amputauit caput eiꝰ ī oratiōe. Factū est hoc p̄die kal. Januarij.

Passio Sancti Sauiniani martyris. C. CV.

Ex gestis eius.

Eodem tempore in territorio trecassino sub eodem principe passus est sanctus Sauinianus siue Sauinus. Audiens autem Aurelianus q; per illum multus populꝰ credebat iussit crispinum presidem cum. xx. militibus ad illum pergere: eūq; vinctum ad se adducere. At illi inueniētes eū orantē timuerūt ei appropinquare. Audiens hoc impator misit alios. xxx. ad eum. Qui ⁊ ipsi eū inuenerūt orantē ⁊ cū eo orare ceperūt. Cōpleta oratione cū surrexisset dixerūt ei milites. Dn̄s noster imperator desiderat te videre. R̄ndit. Uadā. cūq; imperator interrogans eum in fide firmissimū inuenisset: iussit eum in custodia mitti. ⁊ a. xlviij. militibꝰ custodiri. Qui p eū ad christū ɔuersi arma deposuerūt: ⁊ iubēte impatore decollati sunt. Qui ⁊ Sauinianū sibi p̄sentatum p confessione christi iussit manꝰ ⁊ pedes ligari ⁊ ad vectes ferreos cedi: ⁊ in capite eiꝰ cassidē igneā mitti. In igne quoq; positus exiuit illesus. Post h̄ iussit imperator lignū exhiberi sm̄ staturā eiꝰ ⁊ poni in palatio: ⁊ vt milites armas sagictas sup eū iniecerint. Cūq; crederet impatoris corpori eiꝰ infigi: ille a dextris ⁊ a sinistris eiꝰ a vento suspendebant̄. Et ne vna qdē corpꝰ eiꝰ tetigit. Post hoc veniens ad eum ait. Ubi est deus tuus. Ueniat ⁊ liberet te de manibus meis vel de sagictis his. Exiliēs autē vna de sagictis ingressa est in oculū īperatoris ⁊ excecauit eū. Qui iratꝰ iussit sanctum in carcerē a. xx. militibꝰ mitti ⁊ ī crastinū decollari. At illo orantes milites excecati sunt ⁊ cathene ferree sunt ɔfracte. Sanctꝰ aūt iter carpens puenit ad ripā secane. Ipsoq; orāte facta ē aqua q̄si petra solida: ⁊ pedibus ad locū sibi demōstratū peruenit. Iterūq; orauit dn̄m vt celerꝰ eo iuberet euocari. Tunc leuatis oculis vidit milites extracto gladio venire velociter vt eum decollarent. Sed cum appropinq̄re timerent ait ad eos. Uenite ⁊ portate de sanguine meo impatori: vt videat gloriā dei. Cūq; pcussus fuisset: gutta sanguinis cecidit sup caput carnificis ⁊ ipsi ɔuersi clamauerūt dicentes. Dn̄e parce peccatis nostris: q; de sanguine sancto tuo baptizati sumꝰ. Sanctꝰ autē caput suū apprehendēs portauit illud pedes. xlix. Milites autē collegerunt de sanguine sancto ⁊ ligatum in lintheo detulerunt imperatori. Apertisq; oculis vidit ⁊ deum christianorum glorificauit. Passus est autem iste sanctꝰ iij kalend. Februarij.

Modus cōuersionis eiusdem. C. CVI.

Ex gestis sancti

pater Sauinꝰ natꝰ est ī oppido sanonensi. Qui post p̄mā ɔiugē accepit secūdā ex pellopia ciuitate de genere christianoꝝ valde locupletē. Ex p̄ma vxore habuit Sauinū scilicet Sauinianū filiū ex secūda sauinā filiā. Sauinianꝰ autē cum legisset hūc versum Asperges me dn̄e ysopo ⁊c. orabat vt sciret interpretatōem eiꝰ. Cui angelꝰ dixit cū aspsus fuerit crisma sup caput tuum mundaberis ⁊ relicto mari cū socꝰ tuis et aq̄ viua in noīe dn̄i. nr̄i. ihesu christi cādidior eris q̄ nix. Surgēs ḡ Sauinianꝰ ⁊ volēs ɔuertē p̄reꝫ suū obiurgatꝰ ab eo pp metū darij p̄ncipis recessit inde: ⁊ q̄situꝰ nō ē inuētꝰ. Uenit ḡ in galliā ⁊ passus ē sub aureliano vt diximꝰ ī territorio trecassino: cū enī illuc fugiēs venisset sup fluuiuꝫ secane pstratꝰ orauit vt ibi baptizaret̄. Et cū baptizatꝰ eēt venit vox dicēs. Sauiniāe vlige qđ inuenire voluisti. Statiq; fixit baculū in terrā. Et facta oratiōe corā multis astātibꝰ v̄ga illa ramos ⁊ frōdes ac flores pduxit. Et ex illis qui hoc viderūt. M. xviij. ɔuersi sunt. Aurelianꝰ autē hoc audiens: q̄ oēs vbicūq; christianos occidi pceperat: misit milites vt eum adducerēt. At vbi venerūt ad eū inueniētes orātē timuerūt accedere ad eū ⁊ cetera q̄ supra retulimus.

¶ De Sancta Sauina sorore eius. C. CVII

Ex gestis eius. Cuncta soror eius Sauina quotidie grauit eu fleret ⁊ p eo quotidie ieiunās semp idolis supplicaret. Tandem dormiēti ei apparuit angel⁹ dñi dicēs. Sauina noli flere sed q̄cq̄ habes derelinq̄ ⁊ inuenies frēz tuū in honore maximo cōstitutū. Que statim euigilās dixit ad collactaneā suā. Amica mea sēsisti aliq̄d. Que rñdit. Sēsi dñā qz vidi hoīem incognitū añ te stātez nescio q̄d loquētē. Aut illi. Nō me accusabis. Rñdit. Dña absit vt te accusē: sz q̄cq̄d vis fac tm̄ ne te occidas. Et sic in crastino ambe oīa relinquētes fugerūt. Et cū pr̄ ei⁹ fecisset eā queri p mōtes ⁊ valles ⁊ inueniri nō posset: expādēs man⁹ ad celū dixit. Si tu es de⁹ potens in celo qui nos saluare possis descēde nunc ⁊ frange oīa idola mea: q̄ vsq̄ nūc adoraui q̄ mihi nō potuerūt saluare natos meos. Tūc dñs de celo intonās ɔfregit oīa idola q̄ ibi erāt. Qđ multi audiētes crediderūt in christum. Post hoc beata Sauina venit romā ad tumulū sancti Petri. Cūq̄ fama ei⁹ puenisset ad Eusebiū papā baptizauit eā. Et cū eēt in albis orās sanauit ibi duos cecos ⁊ duos cōtractos. Et fuit ibi q̄nq̄ annis. Dormiēti igit̄ apparuit angel⁹ dñi dicēs. Sauina q̄d fecisti. Cur dimisisti parētes ⁊ oīa q̄ habebas: ⁊ nūc in delicijs epularis ⁊ nō peregrinaris. Surge ⁊ vade in trecas ciuitatem gallie ⁊ ibi inuenies fratrez tuū. Euigilās ergo dixit famule sue. Nō oportet nos hic ampli⁹ habitare. Cui illa dñā quid vis facere: ecce ciues valde te diligūt ⁊ tu vis in pegre mori. Rñdit Sauina Deus puidebit nobis. Et accepto pane cū aceto descēdit inde ⁊ venit in vrbem rauēnensem. Cūq̄ venisset añ domū cuiusdā diuitis cui⁹ filia moriebatur dixit ancille domus que foras exierat vt ibi hospitaret. Que rñdit. Dña quo potes hic hospitari cū filia dominorū meorū moriētē astāte grauit̄ lamentant̄. Cui beata Sauina non pp̄ter me morietur. Intrauit ḡ ancilla ad dñam. Que statim accurrēs introduxit Sauinā. Et primas Sauina apphēsa manu dextra egrotantis: orās erexit eā sanā. Et cū vellēt parētes retinere eā non potuerūt. Et inde venit in trecas ciuitatē. Ubi cum eēt ad miliariū ciuitatis dixit famule sue vt modicum repausarēt. Tūc exiēs de vrbe vir q̄dā venerabilis licerius dixit eis. Unđ estis. Sauina rñdit. Dñe hinc sum de illa ciuitate. At ille. Cur mētiris qz loq̄la tua te indicat peregrinā. Sauina rñdit. Dñe vere pegrina sum: ⁊ diu pdītū requiro fratrē meū sauinianū. Rñdit licerius. Uir ille quē queris añ paululū p christo decollatus est: ⁊ ibi in illa domo sepult⁹. Uade ḡ illuc ⁊ reuertere ad nos ⁊ hospes tibi erit nobiscū q̄diu vixeris. Et illo pereūte Sauina pstrauit se ⁊ orās dixit. Dñe deus q̄ me semp in castitate seruasti: nō me pmittas ampli⁹ duris itinerib⁹ fatigari: sz iube corp⁹ meū a loco isto vlterius nō moueri. Cōmendo tibi famulā meā: que pp̄ter me tantā sustinuit: ⁊ fratrē meū quē hic videre non potui da vt in regno tuo videam. Et sic finita oratione anno vite sue [illegible] migrauit ad dñm. Qđ vidēs famula sua grauit̄ cepit flere qz nihil habebat qđ sepulture sue necessariū erat. Ille autē flēte ecce licer⁹ rediēs ad vrbē ⁊ Sauinā inueniens iā defunctā ait ad famulā ei⁹. Noli flere. Ego vadā ⁊ celeri⁹ reuertar ad sepeliēdū eā. Misit ḡ pconē p vrbē. Uenite oēs inq̄t pere grinā sepeliēdā q̄ extra vrbē defuncta ē. Peruenerūt ḡ q̄cūq̄ potuerūt ⁊ honorifice sepelierūt eā. Ubi mulier q̄dā ceca ⁊ clauda ⁊ man⁹ aridas hēs cepit integram sanitatem.

¶ Passio sancti Patrocli martyris. C. CVIII.

Ex gestis eius. Aurelianus quoq̄ egrediens a ptib⁹ vrbis senonice pgēs trecassis audiuit de sancto patroclo: q̄ extra ciuitatē vir nobilissim⁹ habitatōez hēs vbi oratōib⁹ ⁊ vigilijs deo seruiēs nulla die reficiebat̄ cibo nisi hora .xij. Hūc ḡ pscrutās cū inuenisset nolētē crucifixū abnegare ⁊ idolis immolare: furore cōmotus ait. Mittite cōpedes i pedes ei⁹: ⁊ cathenas ignitas in man⁹: ⁊ pstringite fustes i dorso ei⁹ ⁊ includite eū donec de eo pertractet̄. Quo facto cū esset i custodia vsq̄ ad diē tertiū orabat ad dñm. Et post eductus in publico post multas vboꝝ altercatōes vidēs aurelian⁹ ei⁹ ɔstātiā iussit eū gladio feriri dicēs. Hūc nouiū ⁊ detestabilē q̄ nobis ɔfusionē intulit ⁊ deos nr̄os ɔtumeliauit i locū aquosum ducite: ⁊ ibi eū decollate ne corp⁹ ei⁹ i arida requiescat. Tūc duct⁹ a carnificib⁹ ad amnē secanē i ripa orauit ⁊ dixit. Dñe ihesu christe ne patiaris corp⁹ meū i h̄ loco aquoso requiescere ne ɔtradicāt gētes vbi ē de⁹ ei⁹. Tūc obscurati sūt oculi tenētiū eū: ⁊ ille flumē ingressus i aliā ripā exijt ⁊ genua ei⁹ aq̄ nō ɔtigit. Tūc illi q̄ eū tenuerāt dicebāt. Magn⁹ ē de⁹ ei⁹ q̄ liberauit eū. Alij autē nō sz fantasma ē. Ill' autē inīcē ɔcertātib⁹ mulier gētilis adueniēs dixit: hoīem christianū quē q̄ritis vidi i monte vltra flumē in terra pstratū ⁊ orabat deū suū. Qui pgētes illuc cū puenissent eū orātē vn⁹ ait. Uere tu re⁹ es qui nos effugisti: ⁊ ecce in manibus nostris es ⁊ morieris nisi dijs nostris immolaueris. Qui respondit. Demones non adoro: sz solum deūz verū p cuius nomine multa patimur: ⁊ etiā morimur. Tūc genua i terrā flectēs a psecutore i terrā pstrat⁹ ē ⁊ gladio decollat⁹ dicēs. In man⁹ tuas dñe commēdo spm̄ meū. Et hoc .xij. kal' februarij.

¶ De Sancto Speosippo ⁊ fratrib⁹ ei⁹. C. CIX.

Ex gestis eorum. Sanctus policarpus eps Johānis apli discipul⁹: volens christi iusticiā ampliare: p diuersas mūdi ptes suos dirigebat discipulos. Audiēs vō q̄ malo peior princeps principi successisset i regno s. aurelian⁹ seuero q̄ cū i gallia p prouincias oēs christianos diuersis puniri supplicijs gñali pmulgasset edicto: decreuit idē scūs scōs dei andochiū ⁊ benignū p̄sbyteros ⁊ tirsuz diaconē illuc pdicatōis cā destinare viros virtutib⁹ prestantissimos: ⁊ in dei amore diffusos: ad certaminis agonē pro christi nomine festinos. Qui nauigātes feliciter: cum ad marsiliensium littora peruenissent eduā ciuitatē ingressi: a fausto nobilissimo viro senatoris dignitate gratissime hospitio recepti sunt. Quos cum peunctasset esse p̄sbyteros suppliciē postulauit vt familiā suā p ablutionē baptismi facerent christianā. Ipse aūt pp̄ter imanitatē p̄secutōis christū colebat occulte: obtulit etiā filiū suū simphorianū adolescentē sanctoꝝ pdicatōib⁹ diuinis pdestinatōe succiduis tpibus pclarū martyrē futurū. Quē ipso patre deposcente: sanct⁹ benign⁹ baptizauit: ⁊ sanct⁹ andoch⁹ de sacro fonte leuauit. Tunc idē faust⁹ ait illis. Est etiā mihi soror leonilla ciuis vrbis lingonice: cui sunt nepotes ex filio tres gemini fratres ex vno partu simul editi .s. speosipp⁹: eleosipp⁹: ⁊ meleosipp⁹ liberalib⁹ lr̄is eruditi: sz paterna traditōe adhuc viuētes errore gētili quos desiderat ad christi militiā sociare. His ergo sanctissimi sacerdotes vr̄a deuotione subuenite. Placuit ḡ eis cōsiliū vt sanct⁹ benign⁹ ad territoriū lingonicū illustrādū pperaret: sancti vō andochi⁹ ⁊ thirsus in augustodinēsi diocesi pdicātes: nō multo post sub aureliano felici martyrio coronati sunt. Leonilla aūt scm̄ benignum ad se trāsmissum quasi māna de celo descēdēs cū omni veneratōe suscepit. Eadē die nepotes ei⁹ in agro plasmaso ad simulacra dee nemesis sacrificia offerebant: ⁊ de supstitiosis libaminib⁹ auie sue refutauerūt. Illa vō oīa piciēs canib⁹ respuit tanq̄ stercora ⁊ cū benigno ad eos cū sancto benigno dixit. Charissimi nepotes cognoscite dñz ihesum christū deū esse verū ⁊ viuū: q̄ mūdū ɔstituit: q̄ celi altitudinē extēdit stellisq̄ depinxit. Qui pelag⁹ ɔgregatū littorib⁹ coartauit: piscibusq̄ id pambulādū cōcessit. Qui terre spacia dilatauit diuersisq̄ arboribus ⁊ graminibus tellurē oēm vestiuit. Cui angeli ⁊ oīs creatura seruitutē reddit: cuius pietas hunc virū sanctū benignū ad nos de longinq̄ regione transmisit. Attendite ad verba eius q: dei precepta sūt que de ore ei⁹ procedunt. Cūq̄ hec ⁊ multa alia cū sc̄o benigno nepotib⁹ suis dixisset: illi visiones quasdā quas nocte preterita viderant huic eoꝝ vocationi ɔsonas in memoriā singuli reuocātes narrauerūt: ⁊ ita verbis eoꝝ in fide christi cōfirmati sunt vt a sancto benigno baptismi lauacrū susciperēt: ⁊ idoloꝝ statuas dissiparēt. Deinde sanctus benignus ad castrum diuionē se pcexit: vbi non multo post coronā martyrij pmeruit.

¶ De Passione eorundem. C. CX.

Ex gestis eorum. Percurrente autez fama lingonice vrbem tres geminos nepotes leonille ad christi cultū declinasse requisiti a iudicib⁹ ɔstanter ⁊ publice christianos se asserebant. Ipsos quoq̄ tanq̄ cecos ⁊ insensibiles qui metalla ⁊ lapides adorarent acriter arguebant. Exurgens autem quadratus preses: Speosippum ⁊ eleosippū in facies pugno pcussit irat⁹. Ipse enī duo tm̄ locuti fuerāt. Dolens autē meleosipp⁹ exclamauit dicēs: cur me h̄ pcussione dono cū fratrib⁹ meis participē nō fecisti: sz in h̄ optabile pncipiū passionis ostēdens: me a sancto ɔsortio seq̄strasti. Unanimes in christi cōfessione sum⁹: eq̄liter de christi remuneratione p vestrē pfidiā gratulemur. Quadrat⁹ rñdit. Hodie illos p cōtemptu deoꝝ nostroꝝ diuersis cruciatib⁹ decide te punire disposuimus. At illi in ɔfessione christi ɔstāter pdurabāt. Auia ergo cū lachrymis ⁊ osculis eos viriliter exhortāte: in amore dei psistētes: cū nullatenus cōsentirent vt simulacris sacrificarēt: ligati sursū manib⁹ deorsum vō pedib⁹ in arbore vna suspēsi sunt. Tātaq̄ tormētoꝝ adinuētione sunt extensi: vt pene putarent a membroꝝ compagine separari. Meleosipp⁹ autē insultabat iudicib⁹ dicēs. Saluator noster ⁊ dñs Ihesus christ⁹ p nobis pepēdit in ligno affixus clauis. Nos ḡ ei⁹ famuli pendētes in stipite crucis signaculum adepti: gloriosi martyres efficimur. At illi. Nō in ista arbore moriemini sicut vos velle dicitis sed in igne vltore peribitis. Tunc preparatis lignis ⁊ ceteris fomen

tis copiosus ignis accenditur: ligatisq; manibus et pedibus in eo p̄cipitant. Affuit christus saluator in medio et diruptis vinculis sancti gloriabant in igne: nullūq; ex eis incēdia extingebant. Videbāt impij sanctos inter flāmas exultare geminos: et pseuerare illesos: quos putauerāt tāto incēdio subito videre ɔsumptos: et tristabant ɔfusi. Sancti in igne ambulabāt: et tandē consumptis ignium incrementis ac deficientib⁹ flāmis: in medio stantes psecutoꝝ malitias irridebant. Sz vt maioꝝ nō fieret desiderātib⁹ mora martyrii et coronas pparatas acciperēt: vidētes choros angeloꝝ ad se et ... paratos: flexis genibus in oratione pstrati: spm̄ sū emittētes pariter ad celos migrauerūt. Vidēs autē mulier quedā Leonilla tā pciosaꝝ eoꝝ ɔsumatōes: spreto maritali ɔsortio: paruli et vnici filii dulcē relinquēs āplexū: inter incredulitatū turbas adhuc i psecutōis ardore cōmotas veloci cursu pperās exclamauit dicēs. Et ego christi ancilla sum: et christum verum deum pronuncio: et idola vestra omnino despicio. His dictis mox comprehensa et a capillis suspensa: multisq; afflicta supplicijs cū christū negare coacta nullaten⁹ voluisse vna cū beata Leonilla ad locū martyrij deducta: pariter gladio necate sunt. Acta sunt hec sub Aureliano. xvj. kal. Febr. Inuētio autē scōꝝ coꝛpoꝝ geminoꝝ vel dedicatio basilice eoꝝ. xiij. kal. Octobris.

De Sancto benigno p̄sbytero. C. CXI.

Ex gestis eius. Aurelianus impator diuionē ingressus ad videndos nouos muros ibi cōstructos iussit templū edificari mercurio et ne paterent vllū christiane legis pfessorē in loco illo residere. Qd̄ audiēs Terenti⁹ comes ait. Quid sit christian⁹ nescim⁹: sz vidi quēdā pegrinū caput habere tōsuꝝ: cui⁹ habit⁹ et vita differt a nobis deoꝝ cerimonias refutat: pplm̄ nostꝝ aqua abluit et balsamo linit: et signa multa in pplo facit. Post mortē aliā vitā in deo suo credētib⁹ pmittit. Audiens hoc Aurelian⁹ ait. Quātum audio christianū hūc eē hic habit⁹ designat. Ingrite eū et ligatū in ɔspectu meo adducite: qꝛ dijs nr̄is ista conuersatio non placet: sz cū eis illius crucifixi signū ondit: statim tabescūt et fremūt dētib⁹ nec illi⁹ signū intueri patiunt. Quesit⁹ ḡ sanct⁹ benign⁹ p̄sbyter et in villa cui nomen spmat⁹ vbi verbū dei gētib⁹ pdicabat inuētus: vinct⁹ ac cesus in ɔspectu impatoris ē exhibitus. Qui ait illi. Ex q̄ regione es o cruciola et qd̄ nomē ē tibi. Ille rn̄dit. ab oriēte venim⁹ ego et fratres mei quos tu iam occidisti a sancto policarpo missi: vt verbū dei gentib⁹ pdicem⁹. Aurelian⁹ ait. Si sermonib⁹ meis pbeas famulatū magnū sacerdotē deoꝝ meoꝝ te ɔstituo: et primū in palatio meo te eē iubeo. Ille rn̄dit. Lupe rapax pnatū sacerdotij a te nō accipio. qꝛ tibi manet eterna et pessima dānatio. Nec me mutabis a christo cui ego seruio. Audiēs hec aurelian⁹: neruis durissimis eū cedi pcepit: et nisi sacrificaret diuersis penis affligi. Qui ad trocleas extensus cū cederet gratias agebat christo et orabat: Sz cum fuisset cesus carceri mancipat⁹: angelo eū confortante ita pstine sanitati redditus est: quasi nec vnā plagam accepisset.

De Passione eiusdem. C. CXII.

Itera quoq; die presentatus dijs sacrificare renuens ... irridēs: iussus ē a cesare ad fanū quoddā adduci: carnesq; de sacrificijs in os illi⁹ vt mā ducaret vel inuit⁹ mitti. Qd̄ cū fieret ille facto ecōtra signo crucis: corde sursū suspēso et oculis in celū eleuatis orauit. Et statim oīa idola ignea et lapidea et vasa qb⁹ sacrificia offerebant: sicut fum⁹ euanuerūt. Tūc sanct⁹ gaudio replet⁹ grās egit: et tyrāno de cultu deoꝝ q̄ ait signū salutis euanuerāt insultare cepit. At ille ait. Agnosce benigne qꝛ dij nostri tuā cupiunt facere volūtatē: si tu ascēsum pbere velis: magnū te in conspectu ... Qui rn̄dit. Stultū habes cor: nec ocul⁹ vides quāta virtus christi sit: q̄ idola tua cōminuit. Tūc iniqu⁹ cesar iussit eū in carcere recludi dicēs. Exhibete saxū magnū et trāsforatū: in quo pedes ei⁹ supplumbētis et in digitos manuū ei⁹ calētes subulas in ... cōfigite. Per sex autē dies illi nulli⁹ nec aquā pbeat: et includite cū eo canes ferocissimos esurientes et sitiētes vt ab eis deuoret. Qua iussione īpleta cū includeret sanct⁹ monebat comites et tribunos vt crederēt in ihesum. In carcere autē p sex dies orationi vacās angelū dei confortātē habuit. Canes quoq; mitigati nec capitiū capitis ei⁹ nec fimbriā vestimēti ei⁹ ɔtigerūt. Sz et angel⁹ dn̄i alimētū ei. i. panē celestē pbuit discussis subulis de manu ei⁹ et plūbo de pedib⁹. Sexta autē die apta custodia inuenerūt eū ita illesuꝝ penit⁹: vt nec vna plaga in corpe illi⁹ appareret. Qd̄ audiēs aurelian⁹ iussit vecte ferreo collū ei⁹ in ipso carcere cōtūdi: et lancea militis vitā ei⁹ crudeliē finiri. Quo facto colūba niuea de ipso carcere a christianis ascēdisse: visa ē vsq; in nubib⁹ et sic pciosa aīa q̄liter ascēdit i celos fuit ostēsa. Tātusq; odoris suauitatis i eos effulsit: vt estimarēt se in paradisi odoribus collocari. Acta sunt h̄ circa sanctū benignū p̄sbytez. kal. nouēbris.

De Passione sci Prisci et Felic p̄sbyteri cū socijs suis. C. CXIII.

Ex gestis eorum. Patiente cū aureliano ... alexandꝛ senascallū suū vbiq; trā smisit vt si quos christianos inueniret: oēs vt sacrificare aut mori cōpelleret. Qui multa loca plustrāns peruenit ad locum qui Cociacus appellat: et ibi repperit sanctū priscū cum multis christianis psallentem. Quos et christianos cognouit: sanctū Priscū pceteris respōdētē decollari et in puteū precipitari pcepit. Hūcq; ceteri similit̄ cederent: vnus eoꝝ caput sancti prisci rapiens: dū p siluā diffugeret a subsequentib⁹ non longe ab autissiodoro decollatus: ibidē cū capite sancti Prisci est sepultus. Ceteroꝝ vo martyꝝ corpora christiani furtim tollētes: in q̄dā cisterna sepelierunt. Latuit autē ibi caput sancti Prisci pluribꝰ annis. s. vsq; ad tempus sancti germani antissiodoren. episcopi. Cū enim deus ostendisset ei locū vbi illi sancti fuerant decollati: ipse ibi cum ... monachorum monasterium ibi construxit q̄ vsq; ad tempora vuandaloꝝ durauit. Caput autem sancti Prisci postea ad aliū locum qui differt quatuor ab vrbe miliarib⁹ videlicet ad castrum eiusdē sancti Prisci nomine nuncupatum. Actor. Sub aureliano quoq; passi legunt sancti: felix p̄sbyter et fortunat⁹ et achilleus ... quos miserat hirene⁹ lugdunū epē et vrbis martyr ad ... ... pdicatiōis imbuendā. Cū ḡ maximā partē ... ad fidē christi ɔuertissēt: a duce cornelio i carcerē trusi sunt. Dein diutissime vberati: cruribusq; ɔfracti circa rotaꝝ ... et fumū quoq; i eculei suspēsiōe ppessi: tādē gladio ɔsūmati sunt.

De Passio sci andochii cū socijs suis. C. CXIIII.

Sub eodem impatore passus ē andochius cū socio suo. Nā cū ... senonis veniēs: christiāos pcepisset inquiri: et ut ... lis imolarēt aut diuersis supplicijs iterirent: sancti andochi⁹ et thirsus ad locū intrepide veniētes: cūctos pdicatiōe sua cotidie ad fidei salutē pducere. Quidā aūt negociator in loco q̄ sedelocus dicebat residēs: felix noīe christian⁹ fide: cui⁹ negociatio quotidie erogabat i paupes: eos i sua suscepit hospicio. Ibi ḡ fuis impatoris tentorijs: quidam hostiarius cesaris nunciauit ei q christiani in domo felicis residerent. Quod audiens ille iussit eos adduci. Qui cum ducerentur: felix conuersus ad eos deprecabatur dicens. Ne patiamini me separari a gloria ... sed orationibus adiutū parit̄ me ad pciosaꝝ martyrij vr̄i coronā ducite. Et sic ... intrepide pcētes ligat post tergū manib⁹ ... crudelissimi cesaris. Tūc andochi⁹ et thirsus et felix christū firmissime ɔfitētes: inuersis manib⁹ suspēdunt et saxis eoꝝ pedib⁹ ligatis: ... impatoris ... accēsoq; igne in eū pariter ligati mittunt: sz statī cōbustis vincul̄ et extincto igne ibidē illesi ipatori assistunt et christū ibi ampli⁹ ɔfitētes: vsq; ad mortē colla vectib⁹ ferunt. Qd̄ audiens faustus cum Simphoriano filio suo: corpora eoꝝ collegit et honorifice sepeliuit.

De Passio sancti Simphoriani et ei⁹ miracula. C. CXV.

Ex gestis eius. Sanctus Simphorianus preclaris parentis ... sti nobilissimi viri: cum adhuc esset triennis a sancto Benigno martyre baptizatur et a sancto Andochio de sacro fōte leuat⁹: tāta extūc sanctitate pollebat q seniorꝝ vitā anticipās in celesti cōuersatione et diuine legi studio pmanebat. Cū ergo Aurelianus a senonis ditionē pperaret: cōsularem eracliū augustidunum direxit: vt sicut vbiq; faciebant: ita et ibi omnes christianos aut sacrificare aut mori cōpelleret: cū ergo tūc pagani festū veneris mira insania celebrarent: et statuam eius in curru corā eraclio deportarent simphorianus affuit et nollēs eam adorare diu ceditur et carceri mancipat. Et eū eductus de carcere eraclio diebus singul̄ offerret: et ad sacrificandā nullaten⁹ moueret dixit. Si periculosuꝝ ē nō quotidie aspectū aīe ali q̄d addere quāto piculosi⁹ ē a salute discedere. Vitam quā christo redditurj sum⁹ ex debito: soluam⁹ ei ex voto. Sera penitudo ē: sub iudicis timuisse ɔspectu. Munera vr̄a facati mellis grata dulcedine: male credulis mētibus venena parturiunt: cupiditas vr̄a oīa habēdo nil possidet: qꝛ diabolicis artib⁹ obligata: miseri lucri cōpedibus detinet: et gaudia tēpoꝝ vestroꝝ in similitudine vitri coeperint ... Tūc iudex ira succēsus data ... iussit vt simphorianū deos et pncipes blasphemantē occideret: sic deoꝝ et legū iniuriā vindicaret: cū ergo duceret ad locū: et venerabilis mater sua eū de muro hortaret ne timeret: mox gladio decollatus et christianis sublat⁹ et alibi est sepult⁹. Vbi tot miracula videbant ...

[illegible] iam pag[illegible] mirant. hos in honore maximo haberetur. Testat aut gregori⁹ thuronensis: q de loco vbi sanguis ei⁹ effusus est: q[illegible] dam christian⁹ tres lapillos cu ipso sanguine leuauit: et in capsa argentea clausos: i ecclia ligneis tabul' constructa: apud ligerim castr[illegible] [illegible] i altario collocauit. Tpe aut illo theodoric⁹ rex francor[illegible] illa regione [illegible] b castr[illegible] icedio cremauit: cuq flama ecclia illa penit⁹ consum[illegible] [illegible] incendio [illegible] sancti [illegible] [illegible] pl flamis et dispsis cinerib⁹ capsa illa argetea de loco illesa attollit: et mirantib⁹ cuct' nihil diminutu de sacris pignorib⁹ reperit.

C De Sancto Mammete puero. C. CXVI.

A tempestate

erat i cesarea cappadocie puer septe annos Ma[illegible]mes noie: q mortuis paretib⁹ cu iuste et pie viueret aurel[illegible] liani decretu de cultu idolor abhorres in mote cui [illegible] bonissima erat secessit. Ibiq viuebat oratoi et lectoi vacans et de lac[illegible] te tm gregi sui pasces. Audita aut voce de celo vt in capu descederet: descedit: ibiq virga et euagelu inuenit. Quib⁹ sumpt[illegible] in mote ascedit. Legete aut eo libr que inuenerat i capo [illegible] illuc diuersa ferar genera: q pstrate cu adorabat et post flexa genua sursu ad eu respiciebat. Tande egressis feris masculinis: remanebat ibi femine cu gregib⁹ [illegible] vberib⁹ lacte plenis. Quas vir sanct⁹ cum grege suo mulges et coagulas et caseos facies: cu sibi abudare vidisset: quat[illegible] [illegible] de fructu sibi dato facerer [illegible] accepit et ad ponam [illegible] descedens et pauperib⁹ distribueret. Hoc videtes qda [illegible] aut [illegible] q ibi mag⁹ est q ois feras [illegible] [illegible]. Tuc iudex eqtes duos misit ad eu. Quib⁹ ille obui⁹ i habitaculu suum eos duxit et q caseu et aqua apposuit. Quib⁹ [illegible] facta [illegible] iudex [illegible] [illegible]. Quo videtes illi co[illegible] [illegible] ad eum. confortati autem a viro sancto ne timerent [illegible] [illegible] psidi retulerunt.

C De agone eius et passione. C. CXVII.

Tuc autem

sanct⁹ eos spote secut⁹ coram pside magis se esse negans et christianu [illegible] idolor cultu [illegible] respueret. iussus est ab eo suspendi et [illegible] [illegible] ad celu [illegible] audita est vox de celo ad eu dicetem Mamnes et viriliter age. Tunc pses iussit eu deponi et in carcere recludi vbi plures [illegible] [illegible] inuenit. Quib⁹ apud eu coquerentib⁹ q fame morerent: columbe [illegible] [illegible] lac et mel p fenestra intrauit acceptaq; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et saturati sunt: mediaq nocte aperta est hostium carceris et exierut. Post hoc mamnes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iussus est sed eo muniro signo crucis intra [illegible] flama [illegible] [illegible]. Iussit aut pses igne accedi. [illegible] columba descedens et igne [illegible]. [illegible] aute [illegible] videbat eu et [illegible] [illegible] multitudine angelor. Qui vocat⁹ et egressus iussus est in amphitheatro bestiis [illegible] exponi. [illegible] pardo et leoni. At ursa [illegible] [illegible] pardo colla ei⁹ est amplexa. leo pedes eius lambebat. [illegible] leo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mote descedes et p ciuitate [illegible] nullu lesit sed [illegible] ad amphitheatru [illegible] et respicies sanctu martyre dixit. O mi homo spiritusancto cooperte: [illegible] ab angelis [illegible] natura [illegible]. [illegible] eo di[illegible] [illegible] amphitheatru bestie [illegible] sunt ab angelis et nullus [illegible] [illegible]. Et ascedes leo multitudine paganor et iudeor [illegible] [illegible] pses illesus cu officio suo remansit: iubete. f. sancto ne eu lederet. Tandem sanct⁹ martyr lapidatus cu iam lapidib⁹ esset coopertus: et tuc etia maneret illesus: ab angelo de celo vocat⁹ emisit spiritu. Hui⁹ natale celebrat. xvi. kal. septembris.

C Passio sancti pueri agapiti. C. CXVIII.

Ex gestis eius.

Passus est tuc rome sanct⁹ puer agapit⁹ sub pside antiocho: q primo qde iussit eu p quatuor dies absq cibo vel potu in carcere recludi. Deinde prunas ardetes super caput eius poni. et post h fumu teterrimu fieri [illegible] martyre nudu capite deorsum suspedi. sicq [illegible] soli [illegible] [illegible] ei⁹ [illegible] a feris et auib⁹ deuoratu. Attalu aute comicularis q ei [illegible] in carcere suaserat vt a stultitia sua recederet ne in tormetis deficies: flore iuuetutis amitteret: post qtuor dies iuit vbi suspesus fuerat: cupiens dicere psidi si adhuc viueret. et inuenit eu sup fumu in veste candida deambulatem et psallente. Nam mortuis [illegible] [illegible]. Angel⁹ enim [illegible] [illegible] et plagis suis sanauerat. At h attalus [illegible] [illegible] nuciauit psidi dices: credo q magn⁹ est de⁹ christianor. Nec est ali⁹ pter eu: eui cu pses diceret eu seductu: secq hoc nuciatu imperatorib⁹ [illegible] liberissime cu agapito subire pena martyrii. [illegible] [illegible] agapitu [illegible] [illegible] et aqua bulliete in vetre ei⁹ mitti. [illegible]

Eo magis est frigida sentiret: et verba sdei coram pside proponeret. [illegible] argueret p[illegible] de tribunali cecidit et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] totum eum [illegible] et quod iussisti fieri de puero magni et eterni dei agapito iuste recipio. Cuq hoc dixisset impius exspirauit. Quod audiens Aurelianus iussit eu exponi leonibus. Dimissi ergo [illegible] cum in vrbem [illegible] in amphiteatro leo [illegible] [illegible]. Qui mox deposita feritate prostrati eius pedes [illegible]. Tunc populo circumstante et deum glorificante: ministri eu [illegible] et non longe ab vrbe ductum gladio percusserunt. xv. kal. septembris.

C De Ceteris sub aureliano passis. C. CXIX.

Etor.

Pater hos autem passi sunt et plures alii sub Aureliano. De quibus ita legitur in martyrilogio. iiii. idus aprilis: rome natale plurimorum martyrum quos sanctus Alexander papa baptizauit cu in carcere teneretur. Hos omnes Aurelianus princeps: naui vetusta impositos in altu mare deduci: et illic ligatis ad colla pedibus mergi fecit. Hec tamen magis referenda videntur non ad hunc aurelianum imperatorem sed ad aurelianum consularem sub quo et ipse Alexander papa martyrizatus est. Item iii. kal. Junii apud Iconium ciuitatem isaurie sub Aureliano imperatore passio sancti canonis martyris et [illegible]. Qui primum ignito ferro superpositi deinde craticula [illegible] positis prunis et oleo [illegible] [illegible] superauerunt. Postea [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] ac igne positi passi [illegible] ad extremum ligneo manibus eos [illegible] laudem omnipotentis dei spiritus emiserunt. Item kal. Junii [illegible] sanctor [illegible] episcopi et [illegible] [illegible] alias decem qui sub Aureliano principe martyrio coronati sunt. Item. v. nonas Julii ciuitate [illegible] sanctor martyr [illegible] diaconi [illegible] et [illegible] nobilissime matrone q passi sunt sub Aureliano principe. Item pdie nonas Augusti rome via latina passio sancti [illegible] martyris q sub Aureliano imperatore: post impia fustium macerationem: et ignium circa latera adustionem ac oris conquassationem et eculei extensionem neruorumq cessionem data sententia capitis amputatione martyrium consummauit. Item [illegible] decembris rome natale beati Eutichiani pape: qui rexit ecclesiam anno vno et sub Aureliano martyrio coronat⁹ sepultus est i cimiterio Calixti. Qui et ipse p diuersa loca [illegible] et [illegible] martyres sepeliuit. Item [illegible] kal. Aprilis rome via apia passio sancti Quirini tribuni et martyris: qui sub Aureliano imperatore post lingue abscissionem et eculei suspensionem manuum ac pedum detruncationem agonem martyrii gladio consummauit. Item kal. Aprilis rome passio theodore beatissime sorori [illegible] martyris hermetis. Hec sub aureliano principe martyrizata sepulta est iuxta fratrem suum via salaria non longe ab vrbe roma. Hoc quoq magis intelligendum videtur de Aureliano consulari. Nam et beat⁹ hermes frater hui⁹ Theodore p beatum Alexandrum conuersus qui passus est v. kal. septembris. Item quarto idus Junii rome via aurelia: natale sanctor basilidis tripodis et madalis. sub aureliano imperatore pside plato[illegible]: et alior. xx. martyrum.

C De Imperio tacit floriani probi kari karini numeriani. C. CXX.

Eusebius in chro.

Porro Aurelian⁹ cum aduersus [illegible] persecutione mouisset: fulmen iuxta eu comitesq ei⁹ ruit: ac no multo post inter costantinopolim et eracleam in [illegible] [illegible] vie veteris occisus est. Post que romanor. xxx. regnauit tacit⁹ mensib⁹ sex. Quo apud pontu occiso: obtinuit Florian⁹ imperiu diebus. lxxxix. Hoc quoq apud tharsum interfecto romanor. xxxi. regnauit prob⁹ annis sex et mensib⁹ quatuor. Cepit aute anno dni. cclxxix. mudi vo. iiii. M. ccxlii. Hugo vbi supra: hac tempestate fuit quidam manes genere perses acer ingenio vita [illegible] [illegible] qui sui nome suu insanies se paraclitu nolabat. Ab hoc diffusa est heresis manicheor p orbem vniuersum hic asserebat duo esse principia vnu boni et alteru mali. vnu lucis et alteru tenebrar cum ois creatura bona sit p natura sed du fuerit vitiata fit mala. Porro probus imperator apud sirmiu militari tumultu necat⁹ est. Carus igit narbonensis anno ab incarnatione dni. cclxxxv. sed ab initio mudi. iiii. M. ccxl[illegible] imperauit annis duob⁹: hic cu filios suos karinu et numerianum consortes regni fecisset ad bellum parthicum profectus in castris fulmine ictus interiit.

C Passio sancti Mauri monachi et quorumda alior. C. CXXI.

Ex gestis eorum.

Sub numeriano imperatore et carino vrbis rome prefecto passus est sanctus Maurus cuius passio recolitur. xi. kal. Decembris. Nam cum in africa esset iste vir a parentib⁹ abundante multa substatia habes orationi

bus et elemosynis iugiter insistens nutu dei inspiratus monasterium ingressus sic a fratribus amabatur: ut omnes eum quasi patrem venerarentur. Cum que xviii. annum agens: monachi vitam complesset romam venit ut sancti petri corpus visitaret. Ubi audiens vocem rabidam celerini praefecti christianos persequentis: de urbe se subtraxit: et in quadam spelunca latuit. Cumque illic tribus mensibus moraretur: media nocte post orationes soporatus est et vidit virum splendidissimum virgam ferentem quasi auream in manu sua dicentem sibi. Surge maure quia non te despexit deus quem diligis toto corde: et urbem sine mora ingredere. Quod cum fecisset et christianus peregrinus esset deprehensus fuisset ad celerinum praefectum ductus est. A quo interrogatus cum sacrificare nollet: sed idola vana et fragilia diceret: iratus ille: vehementer [illegible] et [illegible] capite [illegible]. [illegible] quoque [illegible] martyrio [illegible] gitur. v. kal. marcii apud egyptum natalis sancti victorini: victoris: nicephori: claudiani: dioscori: serapionis: et papie sub numeriano imperatore. Quorum primus secundus et tertius pro confessione deitatis constanter exquisita suppliciorum genera tolerantes: reliqui quatuor claudianus et dioscorus flammis incensi: serapion et papias gladio cesi sunt. Omnes itaque celebre martyrium dedicaverunt. Sub eodem passus legitur sanctus babillus episcopus apud antiochiam cum tribus pueris. ix. kal. februarii: sed de hoc videtur esse controversia inter historias. Nam in gestis eius ut dictum est legitur iste vocatus babillas et passus fuisse sub numeriano cum tribus pueris. In martyrologio autem legitur babillas appellatus et cum tribus parvulis sub decio fuisse passus. Hieronymus quoque in libro de illustribus viris dicit babillam [illegible] sub decio [illegible] passum. [illegible] de sancto babilla passione legimus hic breviter subiicientes. [illegible]

De Sancto Babillo cum tribus pueris. C. CXXII.

Ex gestis eius. [illegible] numerianus [illegible] apud antiochiam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] numerianus in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] episcopus. Me servum suum humilem placuit deo ut constitueret pastorem plebis sue. Ideo cum vidi te lupum venientem ad oves eius: timens ne aliquam perderem: prohibui te ab ingressu ovilis. Ad quam numerianus. Ergo tibi lupus visus sum et non rex. Respondit episcopus. Secundum indulgentiam dei rex es propter peccata nostra ut vel sic reverberati emendemur [illegible]. [illegible] episcopus [illegible] [illegible] numerianus. Quid ergo est homo. Respondit episcopus. Constantia vite fruitio eorum que facta sunt a domino. Tunc iussit numerianus ut imponerent collo eius torquem ferream: et compedibus pedes eius stringerent. Et ait. Per deos decet te torques talis. Et dicit sanctus. Tu quidem irridens dicis: sed pro filio dei plus me decent ista quam te diadema. Uis autem scire quam magna et decora nostra [illegible] habeo sub me tres parvulos quos [illegible] dei gratia erudivi. Iube illos ad te adduci: et videbis sapientiam eorum et constantiam que est in deo. Et adducti sunt parvuli. Episcopus autem iussus est foris teneri. [illegible] [illegible] [illegible] iussa est adesse mater eorum. Que cum intrasset interrogavit eam rex. [illegible] Respondit theodola [illegible] [illegible] nui. sed deo obtuli per pastorem bonum et dominum meum babillum episcopum qui erudivit eos in doctrina dei. Tunc eam iussit rex exalapari. Quod videntes pueri uno ore clamaverunt: Tyranne noli cedere matrem nostram sine causa: honesta enim mulier est: et vera dixit. Iratus rex iussit eos levari in catasta et priori dari plagas. xii. secundo xi. tertio. vii. Tunc pueri levantes vocem dixerunt. Benedictus es domine deus quoniam [illegible] magistrum patris nostri babili propter christum hec patimur. Et exclamavit theodola. Magnus es domine deus quia filii mei singuli fin numerum annorum suorum cesi sunt.

De passione eorundem sanctorum. C. CXXIII.

Tunc iussa est mater foris stare et introductus est sanctus episcopus. Cui ait rex. Magister insipientium et eruditor parvulorum inventa est falsa persuasio tua. Nam pueri mihi dixerunt et consenserunt sacrificare. Ad hec babillus. Recte mentitus es in caput tuum non consenserunt. Magister quidem sum sapientium et infantium sed non insipientium quales estis vos. Ego minas tuas non timeo paratus sum omnia sustinere pro christo [illegible] in manu dei sunt et non [illegible] [illegible]. Tunc rex iuravit dicens. Per asclepium male te perdam. Ait illi babillus. Dignus es derisu [illegible] [illegible] solum deum nominasti quod facis [illegible] [illegible] tamen propter circumstantes [illegible] [illegible] confiteris et patrem et econverso. Qui patrem in filio: et filium in patre et spiritum sanctum in utroque est. Tunc iussit rex babillum cum infantibus suspendi. Et cum fuissent suspensi: dixit sanctus. Ecce ego et pueri quos mihi dedit deus. Postquam autem [illegible] quis ferrea que erat in collo eius caput eius deprimebat. Et iussit eum rex amplius vexari. Turba vero quasi circumstans quasi miserans eum dicebat: [illegible] [illegible] et sacrifica ut careas tormentis. Tunc sanctus ait. Non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tio. Patitur enim in me christus. Infantes autem suspensi clamabant dicentes. Tyranne crudelissime quare bonum pastorem tam crudeliter et sine causa torques. Sed hic facient maiorem apud deum et apud homines laudem inferre ei. Sed [illegible] te eius quod christus e non effugies manus dei sed gehenne igni traderis. Tunc iussi sunt pueri amplius torqueri. Et clamabant. Miserrime non evadis quod dixerunt a paulo coram episcopo isto. Tu magis cruciaris quam nos. Non [illegible] tum tormenta quia deus adiuvat. Tunc iussus est episcopus deponi et abscidi [illegible] singulariter [illegible] [illegible] infantibus multa [illegible] [illegible] eum et munera eius. Tunc introductus est episcopus et dixit ad eum rex. Di filii tui [illegible] respondit sanctus. Uolo mei sunt: ut mei in omnibus filiis sint excepti peccati [illegible]. Tunc iussi sunt omnes et episcopus et parvuli pariter decollari: rogavit autem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] dextera dixit. Ecce ego et infantes quos dedit mihi deus. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] caput eius et manus osculatus [illegible] [illegible] [illegible] ster nos pariter constituemur. Tunc letatus babillus in fide et magnanimitate eorum quod erat a spiritu sancto dixit. Benedictus es domine qui vere ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem. Et osculatus singulos tradidit eos [illegible] in eius pristia peciterent. Quibus percussis semetipsum tradidit. Et ablatum est caput eius et positum cum infantibus.

De Sancto Eupsichio et eius [illegible]. C. CXXI[illegible].

Ex gestis eius. Polemius quoque [illegible] [illegible] alexandrie [illegible] [illegible] romam cum filio suo veniens a senatu susceptus est [illegible] [illegible] numeriano imperatore illustratus cathedram in curia suscepit. [illegible] filius [illegible] [illegible] studiis traditus cum universa librorum volumina [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad tenebras rediit de lumine [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pro persecutione seviente in quodam montis speleo collocati [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad sanctum carpoforum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] post [illegible] baptismate [illegible] christianum [illegible] publice [illegible]. Quo audito pater eius iratus fecit eum in loco tenebroso et squalido claudi: et [illegible] [illegible] cibo refici. At ille magis hec ad eruditionem [illegible] [illegible] quam ad supplicium dicebat inferri. Unus autem ex audientibus dixit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sibi estimant evenire. Tunc ille filium de illa tetra habitatione auferens [illegible] [illegible] preciosis induit: et ponens eum in triclinio sericis vestibus strato: [illegible] pulcherrimas virgines accuratissime ornatas cum eo constituit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] minatus est dicens: Nisi eum iocis et amplexibus vestris ab intentione christianitatis separaveritis: diversis faciam vos interire suppliciis. [illegible] ter hec ludibria vir dei immobilis perdurabat et delicias quasi flammarum tormenta: puellas quasi viperas exhorrebat. Iacebat autem in oratione immobilis: et amplexus earum et oscula quasi sagittarum ictus scuto fidei excipiens clamabat. Exurge domine in adiutorium mihi: [illegible] me mee salus tua ego sum: cum autem longam orationem complesset: [illegible] [illegible] somno correpte sunt virgines: ut nisi de triclinio foras eiecte [illegible] [illegible] excitari non possent. [illegible] ergo foris et [illegible] bum. Statim autem ut ingresse fuissent ubi orabat sanctus sopore [illegible] bantur. Dixerunt autem patri quidam ex amicis eius. Hic artem didicit magicam a christianis et adversus puellas simplicissimas facile [illegible] cantando. Sed si eruditam aliquam ad eum miseris: poterit eum ad tuum arbitrium inclinare.

De [illegible] daria de numinibus disputando [illegible]. C. CXXV.

Tunc virgo vestalis nomine daria gemmis et auro radians veniens ad christianum ingreditur: et tanta cum sermonis elegantia alloquitur: ut si esset ferreus durior plumbo mollior redderetur. Sed ille medium inter se [illegible] spiritum sanctum postulans sic eam affatur. Si mihi mortali tantam pulchritudinem

non ac sermonis melliflui dulcedinē spe connubij temporalis osten dis: alijs iam amorib⁹ occupato quāto magis amātē te ⁊ desiderantē immortalē regis filiū obtinere poteris: si aīaʒ tuā in corpis integritate custodieris. Et sic corpe pulchra es: ita ⁊ mēte pulchrior fueris. Eruntq̧ tibi laudatores angeli: paranymphi aplī: martyres amici christus spōsus q̄ thalamū tibi in celo custodiēs: dotē tibi sempiternam tribuet possessiones padisi. Ad hec daria cōpūcta respondit. Nulla meū o iuuenis cū his vestib⁹ petulātis animi ad te signa pduxi: sed patris tui lachrymas miserata cupio te patri tuo reddere ⁊ deoꝝ culture reuocare q̄ nobis eos facit esse custodes. Chrysantus ait. Quō pñt nobis esse custodes: q̄ nisi custoditi fuerit a canib⁹ nocte a furibus rapiunt. Daria respōdit. Si vulg⁹ ignobile posset absq̧ his imaginib⁹ deoꝝ culturam celebrare: nulla eēt necessitas sīlitudinis exhibēde. Et chrysant⁹. Inq̄ram⁹ q̄ quoꝝ sunt ipse imagines ⁊ videam⁹ si his merito honorē deoꝝ exhibere debeam⁹. De⁹ autē nō pōt estimari: nec credi: nisi q̄ oēʒ sanctitatē omnēq̧ supgredit maiestatem. Cur ergo bona saturn⁹ salutifer habuit: q̄ proprios filios quondam nascentes occidit: vt non dicā comedit sicut scriptores ei⁹ scribūt. Que bona in ioue fuisse estimas: q̄ quot dies vixit: tot inaudita scelera: tot homicidia ppetrauit: q̄ omni castitati vsq̧ ad mortē inimicus extitit: vt etiā ganimedē libidie polluerit: ⁊ terrā suis sordib⁹ inq̄nauit. Hec ⁊ alia multa eo psequēte credidit daria: ⁊ quasi simulata volūtate inter se ⁊ chrysantū habuit consilium: vt nomen cōiugij assumerēt: ita vt ambo in dei timore ⁊ castitatis gloria perdurarent. Ita baptizata daria sancto chrysanto non corporeo calore est iuncta: sed spirituali eti feruore sociata.

Qualiter accusatus est ⁊ punitus. C. CXXVI

Unqz per cum multe virgines relicto spōsalium amore christo se traderēt: ⁊ iuuenes relicto carnali commercio se castimonie mācuparēt: excitata ē in vrbe seditio sub celerio prefecto iuuenib⁹ publica interpellatione clamantib⁹ spōsas nr̄as p dariā amittim⁹: maritos p chrysantū amittim⁹: ⁊ iam filios non habemus. Tradit ergo chrysant⁹ tribuno claudio: q̄ tradidit eū. lxx. militib⁹: vt ducētes extra ciuitatē ad sacrificādū herculi: diuersis eū penis cōpellerēt. Qui crudis eū neruis astrinxerūt vt illis sensim [illegible] tib⁹ ad ossa ei⁹ vis ligamēti ptingeret: sʒ statim oīa resoluta sunt: ita vt nō occurrerēt oculi videre celeritatē resolutiōis eoꝝ. At illi quasi luctātes cōtra ligaturas: diuersis mō diuersis eū astringebāt nodis. [illegible] ligaturas [illegible] ligauerant solutus [illegible] nouū ⁊ nodosissimū. Et cū si [illegible] insultarēt ei: ita putrefactū est lignū cippi: vt in cinerē conuerteretur. Deinde [illegible] cum loco humano ducētes. [illegible] maleficia tua. Statim vero aque putridissime in nectareū odorē ita conuersa est vt putares eū nō vanis: sed balsamo pfusum. [illegible] [illegible] ad solē ac p totā diem in estu solis flagrātissimo [illegible] [illegible] Tandē posuerūt in collo ei⁹ cathenas ferreas: similiq̧ manus ei⁹ ⁊ pedes cōstringentes [illegible] eū in obscurissimo loco [illegible] nexi eius soluta sunt vincula ⁊ tanta infulsit in loco lux: vt paterent illic esse lampades multe fulgentes.

De cōuersione claudij tribuni ⁊ hylarie. C. CXXVII.

Unciauerunt autē hec milites tribuno q̄ veniēs ad locū vidensq̧ lumen immēsum iussit eum ad se egredi. Dixitq̧ ei. Que tanta maleficiorum tuorum vis est vt ista [illegible] [illegible] Qui [illegible] Si esset in te vel scintilla [illegible] cognosceres me non [illegible] argumētis sed [illegible] [illegible] [illegible] ad se clamantiū audire nō posse. Nisi [illegible] [illegible] argillā ⁊ plūbū hēt. Tūc tribun⁹ iussit eū fustib⁹ cedi: statim vero [illegible] sunt virge durissime: ceperūt in manib⁹ cedētiū q̄si pluma mollescere. Cūq̧ tenerent quasi [illegible] ita nodose erant ⁊ solide. Cū vero [illegible] [illegible] ita mollissime reddebantur ⁊ lenes. Tūc tribunus iussit eū [illegible] ac vestimentis suis [illegible] [illegible] suos ad milites suos ait. [illegible] artes [illegible] nō sunt [illegible] [illegible] potestas apparuit. Quid superest nisi vt oēs homines huius [illegible] aduoluti: veniā sceleris postulantes: rogem⁹ vt nos quoq̧ talē deū faciat colere: q̄ cultores suos in omni pugna faciat vincētes. Cūq̧ ita fecissent audito ab eo verbo dei baptizati sunt. Eodem die claudi⁹ ⁊ hylaria vxor ei⁹ ⁊ amici ⁊. lxx. milites cū suis: p singulos dies ab ipso eruditionē veritatis audiētes: cū omni reuerētia optabāt p dei nomine etiā aduersa pferre. Hoc cū audisset [illegible] numerianus iussit claudiū tribunū ingenti saxo astrictum in medio mari precipitari. Ceteris vero tantam gratiam dominus concessit: vt primus Jason ⁊ mauri⁹ filij claudij etiā nō interrogati christū se colere dicerēt: ⁊ p nominis ei⁹ confessione mortē optarēt. Quos imitātes oēs vnanimiter [illegible] [illegible] decollati sūt: ⁊ a christianis nocte sepulti in via salaria. Sancta vero hylaria duoꝝ filioꝝ suoꝝ colligēs corpora in singulis [illegible] [illegible] collocauit. Et cū assidue circa scōꝝ confessionē oraret [illegible] tenta ē. Cūq̧ traheret ait. Obsecro pmittite me prius oratiōēʒ meā cōplere: ⁊ veniā quocūq̧ loco volueritis. Igit dū fixisset gradū accepit sacrū dn̄i: ⁊ cū rogasset dn̄ʒ vt eā filijs suis associaret: orās emisit spiritū: ⁊ a duab⁹ ancillis suis sepulta est.

De Expositione darie in lupanari. C. CXXVIII.

Nterea sanctus Chrysant⁹ ponitur in carcerē tulliano: vnde putor horribilis ascēdebat: q̄ cloacaꝝ cuniculis digesta domorum stercora illuc decurrebant: eratq̧ ima ⁊ luctuosa ⁊ tā tenebrosa custodia vt penitus ibi lucifluus aer nec vestigium aliquod lucis ostenderet. Illic ergo chrysantus ferro vinct⁹ mittit nudus: daria vero in publico ponit contubernio meretricū. At vero ⁊ chrysanto lux diuina: ⁊ odoramēta sancta pstant: ⁊ darie leo fugiens de cauea amphitheatri dirigit. Qui ingressus cellaʒ in qua daria pstrata in oratione iacebat: pstrauit se iuxta eā: vt videret etiam ipse illam adorare q̄ [illegible] [illegible] virgini exhibebat. Nesciens itaq̧ leonē intus esse miserunt ad eā quēdā virū turpissimū in scelere corruptionū opinatissimū. Qui vt ingressus est insiliuit in eum leo ⁊ psternens eū sub pedibus suis cepit ad faciē virginis respicere q̄si interrogās q̄d iuberet. Quō illa intelligēs ait. Adiuro te per filiuʒ dei p quo martyrij passiones libenter amplector: ne illū in aliquo ledas. Sʒ pmitte eū sermonē meū absq̧ terrore suscipe. Tūc leo relinq̄ns eū posuit se in ipso introitu: vt nec ille fugeret nec alius intrare possʒ. Tūc virgo dixit ad illū. Ecce ferocitas leonis audito nomine christi dat reuerentiam deo: ⁊ tu homo in tantis criminib⁹ exerceris vt etiā in hoc in quo miser lugendus es glorieris. Tūc ille psternens se ante eam clamauit. Jube me hinc egredi sanum: vt ⁊ ego clamē omnibus christū quem colis solū esse veruʒ deuʒ. Tunc illa leoni iussit vt ammoneret se ab ingressu. Ille autē egressus per totaʒ ciuitateʒ clamabat. Sciatis omnes dariaʒ deaʒ esse. Igitur cū diuersi venatores ⁊ populi ad leoneʒ capiendū pergerent: hāc leoni deus virtuteʒ concessit: vt omnes caperet ⁊ sine lesione ante pedes sancte Darie poneret. Quos illa sic allocuta ē. Si pmittitis vos christo credituros sic poteritis accedere. Tūc omnes vna voce clamabāt. Qui non credit Christū veruʒ deuʒ esse: viu⁹ hinc non recedat. Et hoc dicētes ceperūt omnes egredi clamātes. Credite populi romani nō esse alteruʒ deuʒ preter Christū. Tunc celerinus praefectus iussit igneʒ copiosuʒ accendi in ingressu cellule in qua erat Daria cuʒ leone. Quod leo cuʒ fieri videret cepit expauescere ⁊ rugituʒ dare. Cui beata Daria dixit. Noli timere q̄a non incēderis nec capieris nec interficieris: sed securus egredere ⁊ vade: q̄ qui in me honorasti ipse liberet te. Tūc inclinato capite egrediens per medias turbas populorū neminē lesit: nec vllus euʒ capere potuit. Hi autē qui ex ore eius incolumes euaserunt omnes baptizati sunt.

De Passione amborum. C. CXXIX.

Unciata sunt hec omnia numeriano imperatori ⁊ iussit Chrysantū ⁊ Dariaʒ diuersis puniri tormētis si nō cōsensissent sacrificij. Cūq̧ Chrysantus imponeret eculeo: omnia ligna eculei cōminuta sunt ⁊ vincula disrupta: lampades quoq̧ que lateribus ei⁹ applicāde erāt extincte sunt. Tūc idem imperator nō virtutib⁹ diuinis sed maleficijs hoc imputās: iussit eos in via salaria duci: atq̧ in arenario simul ambos deponi: ac viuos lapidibus obrui. Itaq̧ psalmis ⁊ orationibus insistentes in vnā foueaʒ q̄si in vnū lectulū deponunt. Et facta est in passione societas sanguinis sicut fuerat mētis. Cū autē multa beneficia deus veniētibus ad eorū sepulchra praestaret: accidit vt die natalis eorū infinita multitudo populi occurreret: viri mulieres: ⁊ infantes. Quō cū numeriano nūciatū fuisset iussit vt in introitu ipso quo cripte ingressi fuerāt parietem [illegible] Quō cū factu esset desup ad [illegible] sup eos mortē deiecit. Qui [illegible] pariter dū cōmunionis sacramēta pciperēt ⁊ martyrū gloriaʒ celebrarēt: ipsi quoq̧ ad martyrij gloriā puenerūt. Inter quos erat diodor⁹ psbyter ⁊ marian⁹ diacon⁹ ⁊ plurimi clericoꝝ. Hec oīa nos verin⁹ ⁊ omnin⁹ fratres: ⁊ vrbis rome psbyteri a sancto papa Stephano ordinati: put gesta sunt scripsim⁹. Eusebius in chronic. Porro numerian⁹ cū ob dolorē lecticula veheret: insidijs arrij soceri sui interimit: vix autē fetore cadaueris cōperto: carin⁹ quoq̧ praelio victus apud margum occiditur.

Liber Duodecimus: Incipit.

De Imperio diocleciani et maximiani. C. I.

Romanorum igitur

regnum Dioclecianus cepit anno domini .cclxxx[illegible] vij. Mundi vero .iiij. M.cel. et imperauit annis .xx. Hic dalmata scribe filius imperator electus statim apud in concione militum percussit iurans sine scelere suo numerianum interfectum. Hic primus et deum se adorari et gemmas vestibus calciamentisque inseri iussit: cum ante eum omnes imperatores in modum iudicum salutarentur: et clamidem purpuream a priuato habitu plus haberent. Hugo floriacensis quarto libro karinum etiam numeriani fratrem apud dalmaciam flagiciose degentem difficili de bello superauit et extinxit. Hoc autem tempore amandus et helianus in gallia: collecta rusticorum quos bagaudas vocant multitudine: perniciosos tumultus excitauerunt. Unde dioclecianus maximianum herculium quondam commilitonem suum cesarem fecit et in galliam destinauit. Qui facile agrestium bolum imperitam multitudinem et [illegible] militari virtute compescuit. Sed in ipso itinere thebea legio seduno gallie loco a gaunno sub prefato maximiano pro christo passa est.

De Legione sanctorum thebeorum et passione eorum. C. II.

Ex gestis eorum.

Dioclecianus etenim cum maximianum contra gallias destinauit ei ad supplementum exercitus legionem thebeam que sex milia .dclxvj. milites habebat ire iussit. Fuerunt autem [illegible] thebei [illegible] ab [illegible] qui [illegible]. [illegible] in egypto [illegible] nobilissima ciuitas [illegible]. [illegible] thebei christianissimam [illegible] sancto [illegible] apud sanctum marcellum papam rome [illegible] manerunt vt ante gladijs interirent quam fidem christi acceptam violarent. [illegible] cum maximiano montes [illegible] in [illegible] planicie [illegible]. Et [illegible] cesare [illegible] vt omnes [illegible] immolantes [illegible] contra hostes et contra christianos [illegible] custodirent. Nolentes [illegible] ab octoduro [illegible] exercitus [illegible]. Quod maximianus audiens legionem ad iuramentum et sacrificia reuocari precepit. Sed legio vtpote christiana hoc se facere non posse rescidit. Tunc [illegible] capita porrigentes quodammodo [illegible] ad alterum posset mori. Tunc sanctus mauricius residentes exortans alloquitur: et vt constanter quod ceperant consumarent: [illegible] adhortatur. Hos ergo firmam [illegible] cum imperatori milites nunciassent: ille continuo remandauit: vt iterato quemque decimum trucidaret. Quo facto [illegible] signifer cum duce mauricio exortationem [illegible] milites [illegible] armis nuda corpora offerentes circumquaque trucidantur. Omnibus igitur sic occisis [illegible] victores [illegible] videres [illegible] et [illegible] ad [illegible] stragibus occisorum possent cum gaudio epulari: et audiens a quodam quod christiani cum essent eo quod deorum cerimonijs et romano imperio contrairent: suspirans ingemuit: et se tandiu vixisse conquestus si in illorum consortio mixtus esset: se fore beatissimum iudicauit. Unde cum verum christianis esset minaciter quod [illegible] confitentem occidunt.

De [illegible] eorum miraculis. C. III.

Post longum

[illegible] sua corpora theodoro [illegible] basilicam construxisset: mulier quedam abbati loci filium suum eruditum tradidit: quem in breui defunctum diebus singulis irremediabili luctu planxit. Huic tandem apparens sanctus mauricius quesiuit ab ea cur filium ita fleret. Et illa respondit quod quandiu viueret a lachrymis non cessaret. Cui ille. Noli inde flere vt mortuum sed scias hunc habitare nobiscum. Quod si scire volueris: cras et omnibus diebus vite sue surgens ad matutinas: vocem eius audies inter monachorum choros psallentium. Quod illa [illegible] et sic semper vocem eius quod [illegible] comprobauit. Rex quoque guntramnus cum thesauro suo: relictis pompis seculi ecclesie et pauperibus erogaret: misit illuc quendam presbyterum qui inde sibi aliquas sanctorum reliquias asportaret. Ille ergo rediens et sanctorum reliquias secum ferens: dum per lacum lausennie cum multis alijs nauigaret: et nauis orta subito tempestate [illegible] reliquiarum [illegible] orando fideliter fluctibus opposuit et statim virtute sanctorum ventus ante contrarius tranquillos ad littus deduxit.

De Passione sanctorum cassij et florentij cum socijs suis et gereonis cum socijs suis. C. IIII.

Elinandus.

Predicta legione occisa maximianus persequi fecit [illegible] veronam vrbem rheni flumini inuenti sunt confidentes sancti cassius et florentius cum septem eiusdem consortij viris alijque plures eiusdem agminis: sed non eiusdem intentionis. Ibi ergo prefati nouem decollati sunt: qui se christianos esse confessi sunt. Inde persecutores venerunt vsque ad campos colonie [illegible] deuenerat sanctus gereon cum socijs suis .cccxviij. Qui omnes ibidem pro christo perempti sunt et in puteum magnum proiecti. Locus autem in quo decollati sunt adhuc ab incolis vocatur ad martires. Sanctus autem victor cum cohorte sua tam [illegible] ad oppidum [illegible] troiam vel Xantum vocant peruenerat. Ibique locis virentibus [illegible] castra posuerat: vbi et superuenientibus prefatis carnificibus pro christo occisus est: cum .cccxxx. martyribus. Quorum corpora in locis palustribus submersa sunt. Eodem tempore de mauritania que est pars [illegible] et de [illegible] propter frequentes gallorum tumultus [illegible] vocati erant milites .ccclx. Qui cum in galliam nauigio venissent omnes cum beato gereone et socijs eius pro christo trucidati sunt. In [illegible] autem gereonis et sociorum eius honorem fecit postmodum helena constantini mater ecclesiam pulcherrimam super eorum corpora [illegible] fulgore et artificij varietate decoratam: totaque dicitur extructa [illegible] sine lignis vel alia materia que facile senio cedit aut negligentie. [illegible] hoc autem euergisilus agrippine colonie episcopus nimio capitis dolore vexatus ad memoriam predictorum martyrum accessit: et ingrediens ecclesiam inchoauit versiculum qui solet dici in laude sanctorum. Exultabunt sancti in gloria. [illegible] Qui pontifex audiens et laudem [illegible] cum suis acclamans [illegible] puluere loci ipsius capiti suo imposuit et salutem recepit. In [illegible] martyrum sancti gereonis cum socijs suis et [illegible] cum suis et sanctorum cassij et florentij cum suis [illegible] in locis coronatorum: vna die celebraret agrippinensis ecclesia .v. id. octobris. Cum tamen dubium sit an die vno vel pluribus completum sit.

De Generali persecutione ecclesie. C. V.

Hugo vbi supra.

Hoc etiam tempore [illegible] prosper [illegible] ecclesia vbique per orbem dilataretur et [illegible] persecutionis increpuit. Anno quippe imperij diocleciani .xix. [illegible] vsque ad solum [illegible] et sacre scripture vbique [illegible] comburerentur [illegible] ecclesijs [illegible] culis ponerentur: ac demum acquiescentes supplicijs immolare cogerentur. [illegible] omnes ecclesiarum principes et sancti clerici [illegible] et [illegible] multi. [illegible] quoque post tempus [illegible] carceres [illegible]. Eusebius [illegible] historia ecclesiastica .viij. li. Itaque alij flagris discerpebantur: alij vngulis [illegible] ignitis laminibus [illegible]. Ex quibus nonnulli [illegible] fatigati [illegible] vsque ad finem patientiam conseruabat. Ex [illegible] autem persecutoribus [illegible] nonnullos nostrorum adhibebat ad [illegible] sacrificassent [illegible] non sacrificassent [illegible] cum silentio paterentur. Alij semiuiui sublati tanquam mortui [illegible] exclamabant ingenti voce: et testabantur se non sacrificasse [illegible] tali gaudentes confessione [illegible] sunt. [illegible] neque immolasse se neque immolaturos esse [illegible] furere non cessauit annum.

De Ducibus sub Diocleciano constitutis. C. VI.

Sed dum

Dioclecianus [illegible] et maximianus [illegible] tur: graues per omnes romani [illegible] subitas perturbationum concrepuere fragor [illegible] obseruanda [illegible] in [illegible] et achilleo in egypto [illegible] et narseus rex persarum orientem bello premeret. Quo periculo dioclecianus permotus maximianum herculium ex cesare fecit augustum. Constantium [illegible] et maximianum galerium cesares legit [illegible] bel

culi maximiani filiā: et suā maximino galerio. Eusebius in chronic. Hoc ↄstātius ↄstātini pater claudij nepos ex filia fuit. Galerius aūt in dacia natus: quos dioclecian⁹ etiā affinitate sibi ↄiūgeret: cōstātius priuignā herculij theodorā accepit. Ex q̄ postea .vij. liberos cōstātini frēs habuit. Galerius aūt filiā diocleciani valeriā duxit. ambo vxores quas habuerāt repudiare cōpulsi. Hugo vbi supra. Cōstātinus igiᵗ cesar in gallia. p̄mo p̄lio ab alemānis p̄fligato exercitu suo: vix ipse surrept⁹ est. Scd̄o aūt satis secuta est scd̄a victoria. Nā paucis horis .lx. milia alemānoꝝ cesa referunᵗ. At maximian⁹ augustus .v. gētianos in aphrica p̄domuit. Dioclecian⁹ aūt achilleū obsessuꝫ p. viij. mēses apud alexādriā cepit et interfecit. Sꝫ immoderata victoria vsus alexādriā i direptionē dedit: egyptūq̄ totā p̄scriptionib⁹ fedauit. Erat aūt cū diocletiano in illis dieb⁹ ↄstātin⁹ iuuenis. inclytus fili⁹ cesaris ↄstātij: quē ex helena p̄ori sua ↄiuge p̄creauerat. Quē dioclecian⁹ dolo p̄imere galerio instigāte satagebat. Sꝫ cognita fraude ad patrē suū salu⁹ diuina p̄uidētia remeauit ↄstātinus. At maximin⁹ galerius cū duob⁹ iā p̄lijs aduersuꝫ narseū cōflixisꝫ tertio [illegible] ad dioclecianū refugit. a quo [illegible] est ita vt p aliquot milia passuū purpurat⁹ ante vehiculū ei⁹ cucurri se referaᵗ. Eusebius .viij. lib. Porro p̄dicte p̄secutionis ignis exordiū inter solos militares paruā scintillā cōflauerat. Cumq̄ q̄rereᵗ si qui essent inter milites christiani: plurimiq̄ ex eis militiā p fide christi nō pauci etiā [illegible] posuerunt.

Passio Sancti victoris militis maur[illegible]. C. VII.

Ex gestis eius. Sub maximiano [illegible] passus est in vrbe mediolano victor miles. [illegible] maximian⁹ [illegible] sanctoꝝ thebeoꝝ decreuit vt oēs aut dijs sacrificarent aut ex [illegible] morib⁹ deperirent. Hu aut hmōi decreto christianorum animi turbarent: beat⁹ victor in medio se ingerēs statim apprehēdit et [illegible] tribunalib⁹ p̄sentaᵗ. Vbi cū fidē christi [illegible] et voce libera testareᵗ protinus circūstātiū clamor attolliᵗ. Et cū multis [illegible] ab oib⁹ [illegible] decreuerunt vt causa ei⁹ ad audiētiā cesaris deferreᵗ. Qui statim p̄sentie ei⁹ sistiᵗ: et multis accusatorib⁹ vndiq̄ imperij⁹. sūmis terrorib⁹ ad sacrificia pergeᵗ. At ille torrēte robustior sp̄ūsācto replet⁹: impatorē et p̄ces ei⁹ mira p̄uidētia cōfutauit execrās idoloꝝ cult⁹ et fidē christi certa rōne ↄfirmās. Tūc cesar in rabiē cōuertiᵗ et ad iussuꝫ ei⁹ martyr dei funib⁹ coartatus p totā vrbē trahi p̄cipiᵗ vt ex ignominiosa ei⁹ pena et ceteꝝ [illegible] [illegible] christianoꝝ animi terrerenᵗ. [illegible] tribunalib⁹ p̄sentaᵗ. et denegādo christo et dijs adorādis [illegible] perdaᵗ: Beat⁹ victor ad singulas eoꝝ [illegible] sapiēter rñdēs. cunctos q̄dē oppressit rōnuꝫ pōdere: sed [illegible] iubeᵗ [illegible] aut placare deos aut [illegible] pertre. [illegible] qd̄ verbis docuim⁹. et exemplis videbatur [illegible] potestas [illegible] supplicia: [illegible] [illegible] Post h in carcerē mittitur sed statim celesti lumine et angelica visitatōe ↄfortaᵗ. Et dū cruciatus [illegible] alexāder longin⁹ et felician⁹ cū custodiētes eū hoc viderēt. ad pedes eius p̄strati ac penitētes baptizari se petunt. Ex [illegible] imperator [illegible] capitali [illegible] victorē [illegible] coꝝ [illegible] et fustib⁹ et neruis taurinis laceratū ad carcerē reuocauit. Peracto autē triduo [illegible] [illegible] iussu cesaris [illegible] Sed vir sanctus de ipsa sacerdoti manu [illegible] pede [illegible] pede iussu maximiani [illegible]. Ad vltimū vo corp⁹ [illegible] redditurus: edicto cesaris ad molēdū ducit: et mox mole supposit⁹ crudeliᵗ ↄquassaᵗ. Sꝫ cū diu [illegible] aliquātulū videreᵗ amputato a capite mox [illegible] Victoris [illegible] iussit [illegible] coꝝ corpa [illegible] immergant [illegible] Sed ministrātibus angelis [illegible] opposito [illegible] christianis [illegible] sepulti [illegible] largiunᵗ.

De Quatuor Coronatis. C. VIII.

Ex gestis eorum. Dioclecianus aūt pergēs pānonias ad metalla diuersa in p̄sentia de mōtib⁹ abscindēda [illegible] oēs artifices metallicos ↄgregaret inuenit inter eos viros in arte quadrataria mirificos: claudiū castoriū: semproniāū: et nicostratū. Hi occulte christiani erāt et quicq̄d in sepultura opabanᵗ: i noīe dn̄i nostri iesu christi sculpebat. Vn̄ et opa eoꝝ [illegible] diocletiano placebāt. Cūq̄ in mōte porphyretico qui diciᵗ igneus cū multitudine [illegible] lapidē [illegible] claudius bene sequebaᵗ ars: qꝛ in noīe iesu christi oīa faciebat. Simplicius aūt qui gētilis erat [illegible] nictia oīa quecūq̄ faciebat nō erāt: cui dixit nicostrat⁹. Frater quō ferramētū tuū ↄfringiᵗ. At ille. Rogo inquit te tempera mihi vt nō ↄfringaᵗ. Claudius aūt accepto ferro [illegible] ferrū in noīe [illegible] et [illegible] ad [illegible] Et [illegible] simplici⁹ bene et recte cū ferramētis suis opari. Et miro studio cepit inquirere qd̄ esset gen⁹ tpamēti: qꝛ nunq̄ argumēta ferramētoꝝ eoꝝ frāgebātur [illegible] ait creator oīum [illegible] cui simplicius. Nūquid nō deus iouis oīa facit. Rn̄dit. Blassemasti deus cui ↄfitemur et oīa ih̄us christus et sp̄ūs oīa creauit. Nā quē tu deū dicis exculpiᵗ manib⁹ nostris: cui simplici⁹ ait. Adiuro te p deū solē vt dicas mihi q̄s est iste de⁹ qui oia creauit in cui⁹ noīe vos tam bene [illegible] [illegible] mihi [illegible] Cui dixit claudi⁹: [illegible] credas in [illegible] christū filium dei ac percipias baptismū et oīa ministrabūᵗ. At ille. Ergo inquit nolite tardare vt vobiscū [illegible] sim et in arte et in religione. Tunc [illegible] ad sanctū quirillū [illegible] de antiochia [illegible] cū multis alijs ↄfessorib⁹ pro christi noīe cathenis ↄstrictum: et iam in trib⁹ annis multis verberibus laceratū: et rogauerūt eū vt baptizaret simplicium. Quo baptizato ad opa sua redierunt.

De Passiōe eoꝝ et quattuor corniculanoꝝ. C. IX.

Ideus vnus de p̄hs qui sine signo crucis nihil faceret iratus ait. Hoc signū magice artis est. Ad crudelitatē eni p̄tinet: et [illegible] a vobis oīa p̄spere agūᵗ. Accusauerūtq̄ eos p̄hi apd̄ augustū. At ille delectatus opib⁹ eoꝝ iussit victorias et cupidines et [illegible] fieri maxime aūt asclepij. Et fecerūt quidē [illegible] victorias et cupidines: sed nō asclepij simulacꝝ. Propter qd̄ a p̄his accusati ab augusto redarguti sūt: Cui r̄ndit claudius. Pietati tue [illegible] Quia scriptū est. Siles illis fiant qui faciūt ea et cetera. Tunc magni exarsesens ↄtra eos dioclecianus cām cōmisit tribuno noīe lampadio. Qui sanctos nolētes adorare solē: iussit in custodia publica retrudi. Post hoc aūt expoliari: et scorpionib⁹ mactari. Sed in eadē hora arrept⁹ ē a demonio et seipꝫ discerpēs expirauit sedēs i tribunali suo. Hec cū audisset dioclecianus iratus iussit eos in loculis plūbeis viuos recludi et in fluuiū p̄ijci. Qd̄ audiēs sanct⁹ quirillus in carcere se afflixit et ad dn̄m migrauit. Passi sunt aūt .vj. idus noueb̄ris. P⁹ dies vo .xlij. Nicodemus quidā christian⁹ loculos cū corpib⁹ leuauit et in domo sua posuit. Cūq̄ dioclecian⁹ romā venisset et omnem militiā ad sacrificādū asclepio cōpelleret: maximeq̄ milites vrbane [illegible] relucātes noleb̄at sacrificare. Quos iussit ad ip̄m simulacꝝ [illegible] plumbatis deficere. Corpa quoq̄ eoꝝ i plateas canib⁹ iactari. Que etiā iacuerūt ibi dieb⁹ quinq̄. Tūc beat⁹ sebastianus nocte cū melchiade ep̄o collegit ea et sepeliuit in via lauicana. Qd̄ cum nō eodem tpe sed post duos annos euenisset et eoꝝ corpa reperiri non possent. iussit beatus melchiades ep̄s vt sub noībus [illegible] sanctoꝝ. s. claudij nicostrati simplicij et castorij anniuersarie eoꝝ dies recoleret .vj. idus nouembris. Horuꝫ autē quatuor coronatoꝝ nomina que post eoꝝ passionē interiectis annis dn̄o reuelante ostensa sunt. Ista sunt seuerus: seuerianus carpoforus et victorinus.

De Sanctis Sebastiano Marcelliano et Marco. C. X.

Ex gestis eorum. Porro beatus Sebastianus cū esset ciuis Mediolanēsis diocleciano et maximiano impatoribus ita charus erat vt p̄ncipatū ei p̄me cohortis traderet: milites quoq̄ eū quasi patrē venerabanᵗ. Christo igiᵗ quotidie [illegible] exhibebat officiū. [illegible] vt hoc [illegible] regib⁹ esset occultum nō passionis timore [illegible] sed vt christi miles sub clamide terreni imperij tegēs: christianoꝝ aīos quos in tormētis deficere videbat ↄfortaret. Clarissimis igiᵗ viris marcelliano et marco geminis fratrib⁹ in vinculis p christi noīe ↄstitutis quondie solatiū exhibebat. Et tam eis q̄ seruis eoꝝ [illegible] [illegible] ministrabat vt fugiētes [illegible] blandimēta [illegible] et [illegible] tormētoꝝ genera nō timerent. Qui cū [illegible] carnificū patienter sustinerent capitalē iussi sunt subire sn̄iam: nisi sacrificio idoloꝝ ↄsentirent. Quos pater tranquillinus et mater [illegible] sequebanᵗ cū vxoribus eoꝝ et filijs. Vnde et a cromantio p̄fecto .xxx. dieꝝ inducias impetrarūt in quo .s. spatio cū eis ageref vt ad sacrificandū idolis ↄsentirent. Accedētes igiᵗ amici eoꝝ dicebāt eis. Vn̄ vobis tā dura mēs: tā ferreū pectus: vt caniciē patrimini patris abijcere: et matri iam decrepite nouos partus afferre. Incorrupte

rabilis dolor: vita cõtemnit gloria respuit: ꝛ cõtemptis omnib⁹ pieta
tis affectibus: mortis atrocitas appetit. His talia dicẽtibus: mr̃ mi
seram se clamãs aduenit: ꝛ soluto crine canos sue senectutis ostẽdẽs
corã eis vestẽ qua pectus tegebat scidit: cunctisq; fletib⁹ laxis pel
libus: mãmillas quas suxerãt ostẽdebat blãdimẽta eoꝝ infantie ex
hibita memorabat. Heu inquit me miserã: luctus vndiq; circũuallat.
Amitto filios ad mortẽ vltro ꝓperantes: quos si mihi hostes auser
rent: p medios sequerer acies bellatoꝝ: si iudicia violẽta cõcluderẽt
carcerẽ sit irrumperẽ moritura. Nouũ hoc pereundi genus in quo
carnifex rogat vt pimat: vita optat vt pareat: mors optat vt veniat
talia matre ꝓsequẽte: pater infirmus ꝛ senex manib⁹ seruoꝝ adduci
tur ꝛ cigneo capiti puluerẽ aspergens: hmõi voces ad celum dabat.
O fili baculus senectutis mee: ꝛ geminũ lumẽ visceꝝ meoꝝ que ista
repente insania: mortis vos amatores facit. Nunq̃ ista iuuenibus
placuit. Venite huc iuuenes ꝛ flete sup iuuenes spõte pereuntes. ac
cedite patres: ꝓhibite talia fieri: ne ꝛ vos talia patiamini. Dũ hec ꝛ
talia senior agẽt: ecce amboꝝ coniuges cũ natis ꝓprijs quos eoꝝ aspe
ctib⁹ offerebãt dicẽtes. Quib⁹ nos fruituras relinqtis. Quib⁹ cõiugij
vestri charitatẽ traditis: heu q̃ ferreũ pectus: q̃ ipso crudelitatis ge
nere parẽtes despicitis: amicos respuitis: vxores abijcitis filios ab
dicatis: ꝛ vosipos carnifici vltroneos exhibetis. Tũc inter vxorũ la
chrymas ꝛ filioꝝ suspiria ceperũt milites christi mollescere ꝛ animos
flectere ad dolorẽ: huic spectaculo sanct⁹ sebastian⁹ intererat:

¶ Qualiter btũs Sebastian⁹ eos in tẽtatiõe cõfortauit. C. XI.

Hic ergo vir christianissim⁹ qui sub occultabat [illegible] habitus [illegible] athletas
dei immẽso certaminis põdere fatigari: i medio eoꝝ se ob
iiciens ait. O fortissimi milites christi p nimiã virtutem
fortiter puenistis ad palmã: ꝛ p misera blandimẽta coronã deponi
tis sempiternã. Discat nũc p vos christi militũ fortitudo. fide potius
armari q̃ ferro. Erigite a terrenis affectib⁹ tropheũ vestri certamis
Isti quos plorãdo attẽditis gauderẽt vtiq; si possent scire qd nosti
Nã si scirent alterã esse vitã ppetuã: ignarã tristitie: pfecto nobiscũ
festinarent ad illã pringere. istã fugitiuã ꝓ nihilo computãtes que
oẽs in se credẽtes semp fefellit: oẽs de se psumẽtes irrisit: atq; vtinã
solius mẽdacij culpe esset obnoxia. ꝛ nõ p oĩa crimina suos currere
cogeret amatores. Ipsa dat edacitatẽ glutonibus: naufragiũ pudo
ris adulteris: execrabilẽ puerilitatẽ incestis. Ipsa admonet furem vt
rapiat iracundũ vt seuiat: mendacẽ vt fallat. Ipsa tollit iudicibus iu
stitiã castis pudicitiã: moꝝb⁹ disciplinã. Et vt maiora que suis ama
torib⁹ ingerit crimina memoremur. Si frater aliqñ fratrẽ: si fili⁹ pa
trem: si amicus amicũ necauerit: nũquid nõ pñtis vite amore ducti.
ista cõmittunt. Hũ enim illã plus iusto diligũt: iniquo se oẽs odio p
sequunt. Ut quid enim pirata iugulat nauigantẽ: vt qd latro pimit
viatorẽ: diues opprimit pauperẽ: supbus humilẽ nisi vt ab infelicis
simis isti carnali vite carnalib⁹ seruiat. Postq̃ vo de spurcitia sue
rit saginata seruiẽtes sibi. tradit filie sue. i. morte eterne. Ex hac enĩ
nata est mors qñ primi parẽtes gule sue ꝛ oculoꝝ libidini seruierũt
Et ideo qui ad eternã vitã fuerãt facti: huc in istã mortis imaginẽ
sunt iactati. Hinc iterũ ad inferos ĝuoluti: nihil secũ nisi peccata por
tãtes. Hec est vita que vos fallit o amici vt amicos vestros ad vitã
euntes ppetuã iniusto cõsilio reuocetis. Hoc vos instigat o coniuges
vt beatoꝝ etiã martyꝝ mẽtib⁹: p pietatis colorẽ impietatẽ suggera
tis. Qui si vobis cõsentirent pauco quidẽ tpe vobiscũ esse possent ꝛ
postea separi: ꝛ ita separi: vt nunq̃ vos inuicẽ nisi in tormẽtis ppe
tuis videretis. Ubi edax flãma incredulorũ alas deuorat. Ubi ora
tores labia blasfemantiũ comedũt. Ubi serpẽtes morsib⁹ suis icre
duloꝝ pectora depascũt: vbi vlulatus ꝛ gemit⁹ sonat. vbi clamor cõ
fusus ꝛ incendij ardor extorquet. Hec aũt tribulatio nullo fine con
cludit sed ad [illegible] qui adustus fuerat [illegible]
tur ꝛ istos euadere pmittite: ꝛ vosipsos erupe cogitate. Nolite time
re. nõ enim a vobis separantur: sed vadũt in celũ vobis pparare sidere
as mãsiones in quib⁹ cũ eis imppetuũ gaudeatis. Ubi nõ ipediun
tur occupatione delicie vbi nulla sollicitudine securitas cõturbatur.
Luct⁹ ꝛ gemit⁹ nunq̃ audit: fedũ vel desorme nunq̃ videt. sed oĩ
formositate ꝛ elegãtia sine intermissione patẽtes oculi pfruunt: hy
mnoꝝ organa iugiter sonant: q̃ ad laudẽ dei ab angelis decãtantur
Ibi odor aeris p delectationẽ pcuncta mẽbra diffundit ꝛ refectio
melliflua gustu suscipit. Hoc vnicuiq; sapiens quo fuerit delectat⁹
[illegible]
sa paratissimo effectu. Unde si in hac mortali vita cõtra cõcupiscen
tias suas aliquis pugnauerit: quasi qui hic eas expenderit: illic eas
integras a creatore suo consequet. Ipse enim creauit hoies vt viue
rent: ꝛ mortem iuxta introitum posuit: vt timore mortis homines re
frenati alteram vitam quærant.

¶ Sermo Eiusdẽ de contemptu pñtium. C. XII

Si quis autem interrogaret cur a creato re diuitie facte sunt si cõ
lege cõtemnẽde sũt. Respõdemus ita diuitias a creatore
factas vt alloquant quodãmõ amatores suos dicẽtes.
Sic nos amate vt nũq̃ a vobis sepemur. sed vos morientes nõ pos
sumus ascendere vos possum⁹ viuẽtes: si tñ ipsi iubetis. Cupidus fe
nerator atq; tradit hoi qd duplicatũ recipiat. Agricola terre semina
cõmittit vt cẽtuplũ q̃rat. Proh nefas debitor feneratori ꝛ reddere
ꝓualet: ꝛ terra agricole semia multiplicata restituere. De⁹ aũt diuiti
as tuas si a te accepit: amplificatas reddere nõ põt. Inq̃ris nũc cur
diuitias dedit mihi de⁹: si ipse a me reddẽde sũt. Tradidit ipse eas
tibi vt scias quãta sit in eis redẽs: quãta voluptas quãtus luxus. vt
p has hũs charitatẽ cũ actore diuitiaꝝ: ipsi eas tradas custodiẽdas
qꝛ si ipsi eas nolueris tradere: aut edacitas gule eas inuadet: aut lu
xuria tibi eripiet: aut certe mors auferet. Nũquid si trãsires per me
dias acies barbaroꝝ: ꝛ inuenires virũ fortẽ te diligẽtẽ: qui etiã se
culũ pecunie tibi dedisset: dicẽtẽ tibi. Da mihi custodiẽdas pecunias
has quas dedi tibi: qꝛ barbari ibi insidiant. vt eas tibi auferãt. quas
cũ tibi abstulerint: suis te gladijs laniabũt. Nõne [illegible]
vt eas ipse susciperet: de quo certus esses q[illegible]
redderet: ꝛ te ab hostib⁹ liberaret. Silr [illegible]
[illegible]
[illegible]
occupare officiũ quasi hic expẽse: ibi vobis oĩno negabimur [illegible]
tiẽnos interim seruire morturis qꝛ idcirco breuiati sũt dies mo
libus, vt immortalib⁹ iugiter famulemur. Sic enĩ pp electos breuia
bunt dies. vt seruit⁹ noster sit longa iniustis. Seruim⁹ q̃dẽ temp
cursu impijs ꝛ sceleratis ꝛ turpib⁹ nõ spõte sz pp eũ q̃ nos subdidit
Liberabimur tñ a seruitute corruptiõis: ꝛ reuocabimur ad liberta
glorie filioꝝ dei. nolite itaq; o amici: o parẽtes o coniuges a vita ad
mortẽ quos diligitis reuocare. Hoc est enim cũ diabolo piscib⁹ ha
mũ tendere: ꝛ ad modicã suauitatẽ inuitare in qua latet mors inte
rior. Presens dolor aut leuis ẽ ꝛ tolerabiliter sustineri põt: aut gra
uis ꝛ cito finẽ affert. Dolor vero futurus nunq̃ finiendus aggredit
ꝛ acrius subinde q̃ inchoauerat seuit. Ne ergo timeamus vnã ho
ra dolorẽ cũ corpore: qui optamus cũ christo gaudere. Nostras la
chrymas in gaudium conuertamus ꝛ nõ quasi mortuos plangam⁹
quos cũ christo regnaturos credimus.

¶ De Splẽdore sup eũ veniẽte quẽ vidit zoe. C. XIII.

Hec igitur beat⁹ sebastianus indutus clami de sucaret⁹ [illegible]
bito p vnã fere horã splẽdore nimio de celo veniẽte illu
minatus ẽ: ꝛ sub splẽdore iuuenis pallio cãdidissimo a
mictus apparuit iuxta eũ. Hec aũt gerebant intra domũ principal
nicostrati cui⁹ vxor noie zoe aũ sex annis egritudinis nimietate lo
cta erat muta. Hec cũ miraculi stupore teneret: annuebat nutu o
bus qd quasi exprobrãdi essent: q̃ ea euidẽtib⁹ beati viri assertioni n
crederẽt. Qui vt vidit secreta cordis: lingua explicari non posse ai.
Si vere sermo christi sũ: ꝛ vera sũt oĩa q̃ ex ore meo hec mulier a
diuit ꝛ credidit. Iubeat dñs me⁹ ad eã redire officiũ labioꝝ. Tan
exclamãs mulier ait. Beat⁹ es tu: ꝛ bñdictus sermo oris tui ꝛ bea
qui credũt p te: Ego enĩ vidi oculis meis angelũ ad te de celo veni
tẽ: ꝛ libꝝ ante oculos tuos tenẽtẽ ex quoꝝ lectiõe vniuersa sino
nia tua [illegible] decurrebat. Benedicti qui in his verbis crediderint
maledicti qui in vno verbo dubitauerũt: qꝛ sicut aurora sugaruit
oẽs noctis tenebras excludit: ita lux sermonũ tuoꝝ omnem caligin
ꝛ ignorantie cecitatem extergit.

¶ De cõuersiõe nicostrati pmiscrinij. ꝛ alioꝝ pluriũ. C. XIIII

Hec videns nicostratus genib⁹ eius aduo lutus veniã petebat: eo q̃ san
ctos dei marcellianũ ꝛ marcũ impiali iussu haberet i vin
culis ꝛ solutis illis: genua eoꝝ amplex⁹: rogabat eos di
[illegible] O q̃ [illegible] essem si p salute vestra possem mereri [illegible]
gl. Qui dixerũt. Si tu fidei gr̃iã quã nõdũ habueras accepisti: qui
nos qd ab infantia habuim⁹ relinquẽtes: passione nostre tibi ali
cẽ damno. Cũ h̃ audiẽtes oẽs pariter fletib⁹ priam ostẽderẽt. m
cus ait. Dicite patres sancti qꝛ hec tota belli diaboli calliditas est
suppliciis corp⁹ eripe: ꝛ aiam vitijs subiugare. Sꝫ qua rõne mori
meant qui si sciũt hanc hominis esse naturã nõ penã. Quantos ho
ies false vite amatores: ruina grauis oppressit fulmen incendit: nau
fragiũ perdidit. gladius peremit: ꝛ istã miseri cũ doloribus amitta
tes: verã illã penitus inuenire non possunt. Ad illã enim non duc

tortura sed causa. Eode igit penaꝝ genere: ⁊ innocētibus salus eterna oferf: ⁊ pena delinquentib⁹ irrogaf. Tūc nicostratus cū coniuge sua petiit mysteriū christiane religionis. Cui sebastianus ait. Audi ↄsiliū. Oēs vinctos ⁊ clausos in vnū redige ⁊ tūc sacre legis antistitem adhibeo. vt cū oībus qui credere voluerint sancta suscipias sacramēta. Cōgregatis aūt oībus vinctis in domū eius: ait sanctus sebastianus. Crimina diabolica ſi dei cedāt virtutibus: reatus vestra morte excludit. Ad illū igit redeūdū est: qui filiū suū vnicū passionibus ⁊ morte tradid. t vt nos a passionibus ⁊ morte perpetua liberaret. Tunc omnes prostrati cum lachrymis ceperunt penitentie vocibus exclamare: ⁊ se christo velle credere. Quos sanctus a vinculis exolui iussit: ⁊ policarpum presbyterum qui causa persecutionis latebat ad eādē domū adduxit. Qui videns turbā benedixit deuȝ. Sȝ ⁊ claudius cōmētariēsis superueniēs duosq; filios suos vnū hidropicū ⁊ alteꝝ vulnerib⁹ impressiꝫ adduci fecit: oēsq; ſūt baptizati sūt numero .lxviij. Filij aūt claudij ita de fonte sani leuati sūt: vt nec ī eis morbus appareret. Trāquillinus aūt crismate linitus interrogatus a sācto policarpo ſi crederet in prēm ⁊ filiū ⁊ spm̄ sanctū: statim vt dixit credo: solute sūt man⁹ ei⁹ nodose ⁊ genua: ⁊ plāte pedū. Ita enī podagrico dolore cōtract⁹ fuerat vt vix manib⁹ portaref. Oēs ita baptizati p dies .xv. in dei laudib⁹ pdurātes die ac nocte: q̄ſi fideles milites parabāt aīos suos p christo noīe in martyrio bellaturi. Baptizatus ē cromati⁹ vrbis pfectus cū filio suo tiburtio: ⁊ ꝑ familia ei⁹ [illegible] dicēs: ꝙ qui patrē deū hūt: serui hominū esse non debent.

C De his q̄ optiōe sibi data martyriū elegerūt. C. XV.

Unū autem

christianoꝝ fieret psecutio tūc [illegible] cromati⁹ oēs in domo sua latenter recipiebat atq; fouebat. Cūq; ꝫ eius opio celari non posset: meruit ex sacro rescripto vt remoueref in cāpo volito: tribuitq; copiā oī christianorū ire volēti ad psecutionē [illegible] domū eius ⁊ ait oīb⁹. Dns ihesus christus pscius fragilitatis humane duos in se credētib⁹ gradus cōstituit. Cōfessionis ⁊ martyrij. Si q̄ igit pōdus martyrij se posse sufferre desperet: ↄfessiōis grāȝ teneāt ⁊ cū filijs nr̄is cromatio ac tyburtio pgāt: mecūq; in hac vrbe q̄ volunt remaneāt. Nō enim terraꝝ spacia diuidunt: quos christi charitas nectit. Tūc exclamauit tyburtius. Obsecro te pater: ne me pmittas terga psequētib⁹ dare. Mihi enī valde iocūdū est mortē p vita eterna subire. Tūc sanctus gaius ↄgaudēs fidei eius flebat. Remāseruntq; cū eo marcellian⁹ ⁊ marcus ⁊ boꝝ pater trāquillin⁹ ⁊ beat⁹ sebastianus ⁊ tiburtius. Nicostrat⁹ etiā cū fratre suo castorio ⁊ cōiuge sua zoe. claudius cū victorino fratre suo ⁊ filio suo simphoriāo. Hoꝝ marcellianū ⁊ marcū ↄstituit epō diacones: trāquillinū vō presbyteꝝ. Sebastianū vō eccl̄e defensoꝝ. Ceteros aūt subdiaconos. Morabant aūt oēs apud castulū quendā christianū zetariū palatij latēter: die noctuq; fletib⁹ ⁊ ieiunijs orātes deū: vt digni haberentur ↄfessionis sue tolerātia sanctoꝝ martyꝝ numero sociari. Multi enī infirmi pcib⁹ eoꝝ sanabant: ceci illuminabant: demones eijciebāt. Trāsiens aūt tiburtius occurrit homini qui de alto lapsus capit ⁊ oīa mēbra cassauerat sibi: ita vt de sepultura eius ageref: ⁊ dicēs super eū lente orationem dominicā incolumen eū reddidit: parētesq; eius a turbis segregans virtutē eius christi nominis annūciauit: obtulitq; eos pape qui eos baptizauit.

C Passio Zoe trāquillini ⁊ nicostrati cū socijs suis. C. XVI.

Facta autem

zoe in natali apostoloꝝ cū ad ↄfessione beati petri oraret deuota est a paganis ad patronū tremuachie: ⁊ cōpellebatur martis facicule thus incēdere. Cui illa respōdit. Mulierem cōpellis martis sacrificare: vt ostēdas martē vestrū mulieribus delectari. Sȝ ille impudicissime veneri potuit pudorē eripere: mihi vero tropheū fidei in frōte portāti nō poterit pualere. Tūc misit eā in custodia obscurissima: vbi p .v. dies nec lumē vidit nec cibum vel potū sumpsit: sed tñ vox eius qui eā clauserat audiebat dicēs. morieris fame ⁊ cecitate: nisi te libaturā pmiseris. Post .vj. dies iussa ē a collo ⁊ a capillis in arbore excelsa suspēdi: ⁊ subter fumū ex sterq̄lino adhiberi. Que statim vt suspēsa est in ↄfessione dn̄i emisit spm̄. Tūc illi corpus ei⁹ auferētes saxo ligauerūt ⁊ alueo tyberis immiserūt dicētes. Ne christiani corpus eius tollāt ⁊ faciāt eā sibi deam. Igit celebrato eius martyrio venit in somno beato sebastiāo ⁊ narrauit ei qualiter martyriū dn̄i suscepisset. Qð cū narraret sebastiāo pmpsit trāquillinus ⁊ ait. femine nos ad coronā antecedūt: vt qd viuim⁹. Et descēdēs .viij. die ad btī pauli apl̄i ↄfessionē accessit: nihilominus ⁊ ipse passus insidias a iudeis ⁊ pplo lapidat⁹ est ⁊ mortuus. eiusq; corpus tyberino gurgiti mācipatū est. Itē nicostrat⁹ ⁊ claudius vna cū castorio ⁊ victorino ⁊ simphoriano cū corpa sāctoꝝ p ora tiberina requirūt: tēti ad aures pfecti ducti sūt. Eratq; fabian⁹ iudex qui eos ad sacrificādū hortabat: ⁊ p .x. dies eos minis ⁊ blandicijs agēs: in nullo penit⁹ potuit cōmouere. Tūc fecit de eis suggestionē ipatori: q̄ cū eos torqueri iussisset nullaq; rōne tormēti cōpulisset cederēt: iussit eos ī medio mari pcipites dari. Immēsis itaq; artati pōderib⁹: pelagi fluctib⁹ dati sūt: vt inter aquas martyriū celebrarent.

C Passio Sancti Tiburtij martyris. C. XVII.

Insidiabantur

itaq; infideles fidelib⁹ ⁊ magno furore christianum nō poterāt nec nomē audire. Interea torquat⁹ quidā apostata sancto gaio epo callide se simulata fide sociauit. Qui dū a beato tiburtio viro scolastico nobili ac sancto: frequēter argueref ꝙ capillos arte cōponeret: ꝙ assidue ludēdo pranderet ꝙ feminaꝝ se libēter aspectibus daret: ⁊ ꝙ a ieiunijs ⁊ orōnib⁹ ⁊ vigilijs fratrū se tolleret: simulauit se monētē equanimiter accipere: ⁊ egit arte q̄tenus orātē sanctū tiburtiū īfideles cōprehēderent. In q̄ cōprehēsione seipm teneri fecit: ⁊ sīl ad secretariū iudicis fauientis pduci. At vbi introducti sunt fabian⁹ ad torquatū ait. Ignoras ꝙ iusserunt inuictissimi pncipes vt qui sacrificare dijs noluerit diuersis supplicijs macereſ. Qui respōdit. Hic magister me⁹ semp me docuit: qð hūc video facere necesse est vt faciā. Tūc fabian⁹ ↄuersus ad tiburtiū ait. Quid ad ista [illegible] Tiburti [illegible] Torquat⁹ [illegible] christianū esse [illegible] Credis hūc christianū esse qui in [illegible] [illegible] qui se inolliter gessit: qui flutū gressuꝫ improbo visu ostēdit qui viros negligēter agit: feminas libēter intuef. Nūquid tales seruos christ⁹ habere dignaf. At hic qualis semp fuerit nūc euidēter ostēdit. Repbendebā in eo cicropiā edacitatē ⁊ vini potationē: ac sepultā diuini noīs sanctitatē. Mādūcabat: bibebat ⁊ euomebat: ⁊ nūc christ[illegible] accusat: inermē iudicē incitat: volēti gladiuȝ porrigit ⁊ vt demonijs ceruices nostras inclinem⁹ hortaf. Uidemus votū tuū. toruenta pectoris intuemur. Accingere nūc o crudelissime vtere carnificis officio vendica tibi ⁊ ipsius iudicis vocē: applica eculeos suspēde christianos damna pcute: incēde. Oīs nobis vilis est pena: vbi pura est ↄsciētia. Fabian⁹ ait. Restitui te generi tuo: ⁊ hoc esto qð natura dictauit. Nobis enim nat⁹ ad tātā deuolut⁹ es fecē vt possis ⁊ supplicium sīl ⁊ infamiā subire ⁊ mortē. At ille rn̄dit. O prudētissimus viroꝝ romanis insulsū iudicē cōstitutū. qꝛ meretricē venereꝫ: ⁊ incestissimū iouē: ⁊ mercuriū fallacē: ⁊ saturnū filioꝝ occisorē colere nolo: infamiā generositatis incurro. Et qꝛ vnū ⁊ veꝝ deū qui in celis regnat adoro ⁊ veneror: mihi supplicia minanf. Tūc fabian⁹ iussit ante pedes eius carbones ardētes effundi: dixitq; ei. Elige tibi vnū e duobus. Aut thura in istos carbones adijce. Aut sup eos nudis pedib⁹ incede. Qui faciēs signū crucis ↄstanter sup eos ingressus est nudis plātis. Dixitq; pfecto. Disce christū quē ↄfitemur esse deum ⁊ ipm creaturis dominari. Et nūc tu mitte manū tuā in aquā calidā in nomine iouis ⁊ ſi pōt faciat te nō sentire ardores. Naȝ in noīe dn̄i nr̄i ihesu christi videf mihi ꝙ sup flores roseos gradiar: qꝛ creatura ipa creatori suo seruit impio. Fabian⁹ ait. Quis ignorat artē magicaȝ vos docuisse christū vestrū. At ille. Obmutesce inquit infelix ⁊ noli aurib⁹ meis hāc iniuriā facere: vt audiā te rabido ore mellifluū ⁊ sanctū lacerare nomē. Tūc irati fabiani iussu duct⁹ est in via lauicana. ⁊ effūdēs orōnē ad deū: vno ictu gladij verberatus abscessit. Ibiq; postmodū ad laudē noīs sui multa beneficia pstitit.

C Passio Sanctorum castuli marcelliani ⁊ marci ac sebastiani. C. XVIII.

Post hoc egit

torquatus vt castulus zetarius palatij hospes sanctoꝝ artaref. Hic apprehēsus ⁊ tertio audit⁹ in ↄfessiōe dn̄i pdurās: missus est in foueā ⁊ dimissa est sup eū massa harenaria. ⁊ sic cū palma martyrij migrauit ad christū. Post hoc marcellian⁹ ⁊ marcus tenti sunt: ⁊ ambo ligati ad stipitē acutos sudes in pedib⁹ acceperūt. Quibus dicebat fabianus. Tādiu sitis plātis stabilitis q̄ diu dijs debitū officiū reddatis. Tūc ambo frēs in lieno [illegible] inter se dicētes. Ecce q̄ bonū ⁊ q̄ iocūdū habitare fratres in vnū. Cūq; trāsissent vna dies ⁊ vna nox ⁊ illi ī psalmis ⁊ hymnis pseuerarēt: iussit eos ambos vbi stabāt lanceis p latera pforari. Sicq; cū martyrij gloria ad regna [illegible] migrauerūt. His expletis beatus sebastianus cōuentus est: qꝛ pfectus impatori diocleciano de eo suggessit. Quē ille vocās ad se ait. Ego te inter primos palatij mei sēp habui ⁊ contra salutē meā in deoꝝ iniuriaȝ hactenus latuisti. Qui dixit. Pro salute tua sēp christū colui ⁊ p sta

tu ... romani ipm qui in celis est semp adoraui. Cõsiderans a lapi ... petere insani capitis esse et vani. Iratus impator ius... ... ... sagittarijs figi. Tũc milites implẽtes ita eũ hinc inde repleuerũt sagittis: et quasi ericius ita esset ictib⁹ sagittarũ infixus: et estimãtes eum mortuũ abierũt. Tũc relicta vxor martyris castuli zetarij: noĩe hirenes abijt vt noctu corp⁹ ei⁹ tolleret et sepeliret: et inueniẽs eũ viuẽtẽ adduxit ad domũ suã et inter paucos dies integrã in oĩbus mẽbris recuparuit salutẽ. Tũcq3 oẽs christiani ad eũ cõuenirent: hortabant eũ abscedere. Ille aũt orõne facta descẽdit: et stans sup gradus eliogabali venientibus imperatoribus, dixit iniquissimis subreptionibus aĩos impij vestri tẽploꝝ põtifices obsidẽt suggerẽtes de christianis falsa cõmenta dicẽtes eos reipublice aduersarios quoꝝ pcibus ipsa respublica melioraẽ et crescit. Tũcq3 talia diceret dioclecian⁹ ait. Iste nõ est sebastian⁹ quẽ sagictis iusseram⁹ interfici. At ille: Ad hoc inquit dñs ihũs christus me suscitare dignat⁹ est vt cõueniãvos et cõtester corã omni pplo. iniusto iudicio psecutionẽ vestrã in christi famulos ebulire. Tũc iussit eũ in hypodromo palatij duci et tãdiu castigari q̃ diu spm exalaret. Post hoc tulerũt corp⁹ eius nocte: et in cloaca maxima miserũt dicẽtes. Ne forte christiani eũ sibi martyrẽ faciãt. At beat⁹ sebastian⁹ in somnis beate lucine matrone apparuit dicẽs ei. Iuxta circũ inuenies corpus meũ in vico pendẽs. Hoc sordes nõ tetigerũt et dũ leuaueris pduces illud ad cathacũbas: et sepelies in initio cripte iuxta vestigia aploꝝ qđ et fecit.

℄ Passio Sancti Mercurij militis. C. XIX

X gestis eius. Passus est et sanct⁹ mercurius eo tpe qui sub ... milicia agens impatorib⁹ ita charus fuerat: vt mltoꝝ aĩas quas videbat p christi noĩe diuersis supplicijs affici nisib⁹ suis eripet et sanctis eloquijs cõfortaret. Deniq3 a terreni regis militia declinãs et in occultis abditisq3 locis se cõferens: cũ ĩperatoꝝ natalitia celebrarent: multitudine ppli vndiq3 cõcurrente: vna cũ ceteris theatꝝ ingressus est. Aspiciẽs aũt impatores sedere p tribunali et agonẽ christianoꝝ diuersis supplicijs impẽdi: palam in medio theatri clamitãs ait. Ecce appareo nõ querẽtibus me. Audiẽtes impatores q tã cõstãti aĩo auderet ista dicere: aspiciẽtes quoq3 ĩ eũ effigiẽ heremite cuiusdã ignotã: hirsuta scq3 genas: iusserũt eũ tradi pirro duci: qui sedẽs p tribunali cemẽsq3 in eius cõfessiõe christi cõstantiã: fecit eũ in eculeo leuari: et ministris exungulari: lãpades quoq3 igneas ei⁹ laterib⁹ applicari. Sz et plagas eius tormẽtis mãdidas: cilicio fricari: atq3 carbones igneos sup easdẽ imponi. Post hoc sudes ferreos iussit p pauimẽtũ aspergi: et sic eũ ligatis manib⁹ et pedib⁹ ... trahi quousq3 ... artus eius ... dissipari. Plumbatis quoq3 collum eius et maxillas tundi. Tandẽ q cũ in his oĩbus immobilis pmaneret: a spiculatore caput eius ablatũ: et igni deditũ ẽ sed furtim a christianis corp⁹ eius: et e medio ignis ereptũ ẽ ac sepultũ. Passus est aũt in scythia metropoli frigie.

℄ Passio, Sctõꝝ Dorothei et Gorgonij cũ socijs. C. XX.

X historia ecclesiastica lib. viij. Cũ aũt persecutionis flamma que a ... sumpsit initiũ: tota p pplos et sacerdotes exaggeresset incendia: possibile nõ est numero cõprehẽdi: quanti quotidie pene p singulas vrbes et puincias martyres efficiebant. Apud nicomediã vinus de nobilib⁹ fil vt vidit ctra dei cultores in foro crudelia edicta pẽdere: calore fidei ignitus: publice pplo ĩspectãte: iniecta manu libꝝ inique legis detraxit: et corã oĩbus discerpsit: augusto in eadẽ vrbe fit cũ cesare constituto. ad quos cũ religiosi viri et illustris factũ relatũ esset: moꝝ in eũ omni crudelitatis genere deseuiẽtes: ne hoc solũ quidẽ efficere quiuerũt vt eũ aliquis mestũ in penis videret: sed leto et hilari vultu cũ iã viscera in supplicijs defecissent: spũ tñ letabaẽ in vultu. Ex quo tortores sui grauj⁹ cruciabant: q oĩa genera suppliciꝝ in eũ cõsummabãt: quẽ nec tristẽ ex his reddere poterant. Post hunc vnus ex dorothei sodalibus qui in cubiculo regis erant et in affectu semper liberorum habiti fuerant: cum de memorati martyris supplicijs liberius causaretur educi ipse iubetur in mediũ: et immolare compellit abnuens iubetur appendi et flagris toto corpe laniari: cũq3 remaneret ĩmobilis viscerib⁹ iã pelle nudatis: iubeẽ aceto ac sale pfundi. Tũcq3 etiã hoc tormẽti genus cõstanter ... tolerasset craticula prunis supposita iubeẽ in medio poni ibiq3 q reliquũ fuerat ĩ verberib⁹ assumpti corpis suppont: et nõ ad subitũ sed sensim paulatimq3 succẽdi: quo. s. pena ptelareẽ in lõgũ. Ministris aũt scelez mõ hinc mõ inde corp⁹ versantib⁹ et supplicia renouãtibus: cũ sperarent ab eo se elicere cõsensum. ille firmus in fide: et ouans in spe: cõsumptis iã et igne resolutis carnibus suis: vbi mũ spm in fide letus exalauit. Tali petrus: h̃ enĩ ei nomẽ erat, ... martij martyrio decoratus vere petre extitit fidei heres et noĩs. Huius institutor in disciplina: et magister in officijs que in palatio exhibebant, Dorotheus erat cubili regis ppositus: hũs secũ officio fide et magnanimitate parẽ gorgoniũ: quoꝝ institutionib⁹ optimis: oĩs fere cubilis ministri: in fide dei vigilãter et libere psistebãt. Dorotheus aũt et gorgoni⁹ cũ petrũ tam immanib⁹ viderẽt supplicijs cruciari: cõstanter et libere dixerũt. Cur imperator in petro punis fidem q viget in oĩbus nobis. Cur in illo crimẽ ducit qđ nos oẽs cõfitemur. Hec nobis fides. hic cultus: et vnanimis eadẽq3 sñia. Quos ille cũ in mediũ venire iussisset: similib⁹ pene vt priores affectos supplicijs ad vltimũ laqueo appẽsos necari iussit. Tũc et antimus ipsius vrbis epũs in dñi cõfessione pdurans: martyrij gloriaz capitis obtruncatione suscepit. Quẽ tãq3 bonũ pastorẽ viã martyrij pereuntẽ. innumera pene gregis sui multitudo psecuta est.

℄ De ... passi sunt nicomedie et meletene. C. XXI

Ecidit namq3 apud nicomediaz in palatio ... partẽ aliquã ... tij incẽdio cõflagrari. Qđ impator a nostris factũ suspicans: furore succẽsus: iussit oẽs cateruatim collectos gladio alios trucari: alios cõburi. Sed cũ ministri interrogarẽt singulos si forte sacrificaturi vellent dimitti: tam viri q̃ mulieres ne interrogari quidem se patiebant: sed vltro vel flamis irruere vel ... gladijs certatim ceruices obijcere. Tũcq3 iam illis ipsis spectatoribus nimietas crudelitatis horrescerent: mĩstri scelez partẽ ppli nauicula iniectã: in mediũ pelagus adducũt. Ibiq3 in sinũ fidei psistentes in pfundũ pcipitant. Intantũ do apud eos exarsit crudelitas: vt etiam regios pueros martyres effectos ac sepultos effoderẽt: et corpa eoꝝ in mare pijcerent dicẽtes. Ne forte dij christianoꝝ efficiant: et illi q deos adorare nolebãt seruos nr̃os adorẽt. Putãt enĩ q apd nos talis honor martyrib⁹ deferaẽ. Cũ h̃ apd nicomediã gererẽt haud secus apd meletenã puĩciã siriaq3 oẽs ecclĩaꝝ pncipes carcerib⁹ trudi et in vincul cõnici edictis pncipalib⁹ vrgebant. Simulq3 cũ hu plebe viri ac mulieres nobiles et ignobiles rapiebant. Fiebat vbiq3 miserabile spectaculũ. Subito nãq3 inueniebaẽ in vrbe silentiũ solitudo: in carcerib⁹ cõstipatio. Vex cũ peruenisset estuare ad pncipes carceres: et p innocentiũ penas locũ deesse criminosis: noua rursus edicta mittunẽ: vt ex his qui cõclusi erant si quis immolare vellet liber absceddret: q̃ do abnueret diuersis penaꝝ generib⁹ iteriret.

℄ De his que passi sunt in palestina et tyro. C. XXII.

Um iam qui tẽ p singulas puincias multitudines martyꝝ extiterũt: quis cõprehẽdere valeat: sed nec illoꝝ quidẽ agones: quos apud palestinaz vel tyꝝ psentes inspexim⁹ digne memorare sufficim⁹. Neq3 enĩ audita: sed oculis nostris inspecta narram⁹. Exhibebant diuersa tormẽtoꝝ genera: sibinuicẽ succẽdẽtia. flagris primo p omne corpus dei martyres carpebant. Post hec ad ... bant. Et oĩs ctra eos hominũ bestiarũq3 et elemẽtoꝝ crudelitas armabaẽ. Ad hec dei cultores statuũt in medio denudatos arene locis. Addiẽ adhuc arte intra cauea bestijs furor: et ita seuiores ... effecte claustris pruũt subito replent stadiũ circũdant: ecclesiã martyꝝ in medio istã circũeunt sepi⁹ et oblustrãt: et diuine virtutis eis adesse custodiã sentiẽtes: pcul ab eis abscedũt. Sz illico furor quem primebaẽ in beluis trãsit in hoĩes. Nemo dei psentẽ virtutẽ ... niñ adesse pijs auxiliũ sentiebat. Sz mittunẽ quib⁹ hoc artis erat instigare bestias ctra eos quos diuina gratia defendebat. Veri vt ostenderet oĩbus nõ bestijs deesse feritatẽ: sed diuinã dei cultorib⁹ adesse custodiã. Illos ipsos qui ad instigandũ mittuẽ incredibili ... locitate discerpũt Et cũ iaz nullus ex eis auderet accedere: iubentur martyres ipsi cõmotis manibus aduersuz se beluas incitare. ... sic quidẽ aliqd pati poterãt. Nã et si forte aliqua fuisset ex beluis ... citata: cũ peruenisset ad pximũ: prin⁹ in semetipsaz ... Tũc stupor ingẽs et pauor oẽs q̃ in spectacul cõsedebãt inuaserat. Sz tentaẽ adhuc ... Iubenẽ alii ... oẽs in momẽto pierũt a bestijs in aera dispsi. Sz nec sic quidem ... stis cõcitate dei cultorib⁹ aliqd generabãt molestie. diuino eos ... velut muris validissimis mumẽte. Iubenẽ ille amoueri: et p eis ... dimitti. Que cũ similiter nihil triste sanctis inferrẽt: amotis etiã his seuiores ferio hoies martyrib⁹ immittũt: gladijsq3 peragũt: qđ bestijs nequiuerũt. Et vt in oĩb⁹ se beluis esse nequiores osnderẽt ... bebãt et cadauera terre mãdari: et iubebãt fluctib⁹ dari.

℄ De his qui sunt passi in egypto. C. XXIII.

N egipti quoq3 puincia innumerabiles non ...

gloria tam viri q̃ femine ac pueri. Per fidem domini ihesu christi
presentem vitam parui pendentes: futuram gloriam quesierūt. Qui
dam ex eis post verbera: post vngulas: post flagella: aliosq̧ diuersi
generis horribiles cruciatus: flammis traditi sunt. Alij in mari pre-
cipitati. Nonnulli etiã capite cesi sunt ita vt spõte ceruices suas se-
curibus darent: nõnulli inedia consumpti: Alij patibulis affixi in qui-
bus quidã more puerso capite deorsum presso: pedibus in sublime
sublatis: torti sunt. Apud thebaidē vero omnē narrationē supat agi
tata crudelitas: p vngulis testas fictiliū vasorum tortores adhibebãt.
Quibus omne corpus eousq̧ lacerabat: donec totã carnis cutē era-
derent. Mulieres quoq̧ nudas ita vt ne pudēda quidē cõtegerent-
tur arte quadã et machinis positis vno pede in excelso suspensas: et
capite i terram diuersas indignissimo spectaculo p diē cõtinuū pēden-
te sinebant. Alias sicubi vicine sibi due arbores inueniebant vi quo-
dam ab vtraq̧ inflexis contra se inuicē ramis: easq̧ singulis singulos
pedes martyris obligantes subito ramos quos vi [illegible] rela-
xabant: qui cū ad situ suū impetu naturali referrēt: discerptis visce-
ribus: auulsa secum membra rapiebant.

C Passio Sancti Phileae [illegible] cetera. C. XXIIII.

Nos quoque

cu in egypti partib' p idē tpus
[illegible] nostris
inspeximus. vt sedēti p tribunali seuissimo p̄side: offerē-
tur innumeri fideliū populi quos ille p ordinē cõfessos
se esse christianos [illegible] capite plecti. Cum [illegible]
bus campū: nõ carnificum nexibus tracti: sed fidei vinculis colligati
sponte oēs: immo alter alterum pueniens ceruices cedentibus obiecta-
bãt. Uiderãt cede fessos carnifices residere vires resumere: gladios
mutare: nullus tñ ex oibus ne paruulus quidã infans deterreri po-
tuit a morte. Sz hoc solū pauebant singuli: ne dū forte pp̄ter sol ver-
gens diē clauderet: separatus a cõsortio martyrum remaneret: et dū po-
res quosq̧ iugularent: reliqui nõ desidie aut torpori indulgebãt: sed
psallētes et hymnos deo canētes: locū quies martyrij sui expectabãt
vt extremos spūs in dei laudib' exalarent. Hãc coronã gēma nobi-
lior adornabat: hūc gregē pastor illustrior decorabat. Phileas. s. q
vrbis ipsi' que timus appellabat epūs erat. Hic cū plurimos propin-
quos nobiles hrēt. in vrbē frequēter ad p̄sidē ducebat: eiusq̧ mo-
nitis acquiescere suadebat tot et tãtis ppinquis exorantibus vxoris
et liberorum respectū habere nec cepta p̄sumptione p̄sistere. At ille gar-
rientiū dicta despiciens: ad celū animo tēdebat: parentes et propin-
quos sanctos martyres et apostolos dicebat. Aderat tunc quidã vir
regens turmã militū romanorum: noie philorom': qui cū videret phile-
am circūdatū lachrymis ppinquorum: et p̄sidis calliditate fatigari: nec
tñ vllaten' flecti posse: aut infringi exclamauit. Quid inaniter cõstan-
tiã viri tētatis: eumq̧ qui fidē deo seruat: infidelē efficere vultis. Quō
pōt lachrymis terrenis flecti cui' oculi celestē gloriã [illegible]. Tunc
cunctorum ira in eū versa: vna ipm cū phileo subire sniam poscit. Qui-
bus libēter annuēs iudex vtrūq̧ plecti capite iussit.

C Qualiter Idem in vinculis positus scripto gregem
suum confortauit. C. XXV.

Jeronimus de

illustribus viris. Hic
[illegible] de ciuitate tmu-
ini nobili genere et nõ paruis opibus: suscepto epatu li-
bru de laude martyrum cõposuit. Eusebius vbi supra. scri-
bēs ipse ad thmuitas post aliqua [illegible] hec refert. [illegible] bona ac
exēpla: beati martyres p̄buerūt: qui vna nobiscū in agonib' pdurã-
tes morē pro pietate ceperūt. Cõsiderabãt enī deū pp nos hominē
factū hec docuisse nos exemplo suo [illegible] ad mortē obluctemur cõ
peccatū: quorum nūc si velim robur et tolerantiã exponere: nec mihi co-
pia tãti sermonis est: nec puto alijs q̃ his qui oculis suis viderūt q̃
gesta sunt credibilia videri. Erãt enī expositi oībus volētibus p libi-
dine supplicia inferre. Et si qd aliquis p se nouū excogitare nouum gen'
supplicij [illegible] verberabant aut fustibus alij
virgis: alij flagris: nonnulli loris districti vel funibus appēsi. Erat q̧
studiū p singulos: nouū genus adinuenire supplicij. Post tergū alij
iunctis manibus appēdebant: et trocleis distēti, mēbratim diuelle-
bant. Iã vo vngulis exarari ventre ac leue ducebat: nõ vt latronib'
et homicidis [illegible] latera fodiebãt [illegible] et ventre et femora et tibias. et
vsq̧ ad vngues vngulis puenicbãt. Sed nec facies quidē nec frons
a tormētis immunis remanebat. Cūq̧ corpora fuissent absq̧ omni
humanitate laniata exposita in publicos: et nudata nõ solū veste sed
etiã cute: crudele cunctis p̄tereuntib' spectaculū fierent. Quosdã vo
columnis cõstrictos et post tergū distortis brachijs vinctos relinque-
bãt. Alij pene totū diē suspensi in eculeis exigebãt. Et cū oē corpus
vel tormētis vel verberibus fuisset absumptū trahi nudum pedibus
[illegible] iubebat ad carcerem [illegible]
adhuc terga vulnerib' reijciebant in solū testarum fragmentis subter
stratū. Interea q̃ plurimi vsq̧ ad mortē fortiter pdurantes tyranno
pudorē nõ minimū cõferebant. Alij recepta sanitate corpis: ad repeten-
dos denuo agones dispēsatores penarum sponte puocabant. Quos il-
li [illegible] ad tormēta reuocare [illegible] audacia territi ca-
pite cedi iubebãt. Hec beat' phileas in vinculis positus et in carcerē
retrusus: cõmisse sibi ecclesie scribebat. Quib' eos vna secum socios
martyrum et consortes celestium faceret coronarum.

C De his que passa est ecclesia in frigia et arabia ce-
terisq̧ prouincijs. C. XXVI.

Nam vero

illud qd apud frigiã gestū est de-
[illegible] in quo et commu-
nis humanitatis: et ppria romani regni iura violata sūt.
Urbem quendam christianorum sacrificare nolentium: iu-
bēt circūdari: ipsamq̧ cū ciuibus. s. viris mulieribus et paruul' igne
concremari: ita vt nullus etiam cum optio daret ex vrbe abscederet
Cuius numerosi martyrij extitit actor et dux vir religiõe et omni be-
nignitate clarus nomine adiunctus honoribus palatij p gradus sin-
gulos: vsq̧ ad officiorum magisterium pfunctus. Quis possit vel illa
repetere: quibus apud arabiã sancti martyres securibus cesi sunt.
Aut que in capadocia gesta sunt: vbi crura dei cultoribus frangi iu-
bebant. Quis mesopotamie referat cruciatus vbi christianos singu-
los manib' pedibusq̧ suspensos amarissimo fumo subter [illegible]
[illegible] cruciatib' enecabat. Aliae vo lento igne subter [illegible]
gionib' tormētis absumebant. Illa quoq̧ quō replicē: que apō ale-
xandriã gesta et a veteri poetarum fabulas vincūt: vbi obtruncatis au-
ribus: et in honesto vulnere narib' manuū quoq̧ ceterorūq̧ mem-
brorum summitatibus amputatis: truncū sinebant abire derisum. Apud
antiochiam vo quō recordabor craticulas prunis impositas: quibus
christiani suppositi torrebant. Sz inter hec duo iuuenes nobiles cõ-
prehensi cū simulacris cogerent immolare dixerūt. Ducite nos ad a-
ras: et cū fuissent adducti: man' suas igni supponētes ardēti: si subtraxerimus inquiūt: sacrificasse nos credite: et quoadusq̧ caro oīs
igni deflueret: imobiliter pdurarūt. In regionib' aūt pōti crudelio-
ra gerebant. Arūdines acute quibusdã sub vngib' digitorum infige-
bant. Alijs plumbū igne liquefactū dorso infundebat. Sustinebãt
tñ omnia fortissimi ac pijssimi martyres: cū preclari iudices in eo so-
lo sapientiã suã oībus futurã in admiratione cēserent si aliquod no-
ue crudelitatis suppliciū inuenissent.

C De sancto Erasmo antiocheno epo. C. XXVII.

Ex gestis eius.

Cum aūt in antiochia dio-
cletiani decretu [illegible] chri-
stianos processisset: vt quicūq̧ dijs nõ sacrificarent: multis sup-
plicijs deperiret. Hoc audiens beatus erasmus epūs here-
mū petijt in qua p [illegible] annos habitauit iuxta montē libani diuinē cõ-
templationi vacans [illegible]
[illegible] p [illegible]
[illegible] ac [illegible] esse [illegible]
eius frequētabãt, p̄sternētesq̧ se ad vestigia eius: venerationē ei ex-
hibebant. Angelico quoq̧ sede in eodē loco cõfortabat' cello-
quio. Quadã die vox ad eū de celo facta est vt in ciuitatē descēderet.
Cūq̧ illuc descēdisset: multos a demonib' vexatos: i noie ihu chri-
sti liberauit: multos in sacro baptismate consecrans ad deū cõuertit.
Hec audiens diocletian' iussit eū teneri sibiq̧ p̄sentari. Interroga-
tus ab eo quid p̄siteret: christianū se esse respondit. Cūq̧ monitis
eius acquiescere nollet et dijs eius sacrificare iussit plumbo [illegible]
[illegible] Deinde [illegible]
[illegible] Sz an-
gelus dei astitit: qui totū illud incēdium refrigerauit: illesum per oīa
martyrē reddidit. Tūc vniuersa plebs antiochenorum exclamauit. Di-
mittite iustū hominem [illegible] in illo ope-
tur. Cū hec aūt fierent subito terremotus factus est magnus toni-
truaq̧ et coruscationes [illegible] ita vt ciuitas ab ira dei tota
pire putaret. Imperator tanto fragore perterritus discessit. Tandē se re-
uocans ad populū ait. Seductor ille deos nostros blasphemauit: ideo
cõturbatio talis accidit. Iussitq̧ sanctum in carcerē introduci: et cer-
uicem eius ac manus ingenti cathenarum pondere [illegible] penã mor-
tis intentans: si quis ei vel paululū aque ministraret. Anulo q̧ pro-
prio carceris hostia muniuit. Circa tertiã vo noctis horam sanctus
ad deum clamauit. Et ecce subito carcer illuxit: et quasi aromatib' es-
set plenus flagrauit: et christus dñs ingressus eum [illegible] voca-
uit. Statimq̧ oīs cathenarum colligatio dissiluit: et ferrum qñ cera lique-
factum [illegible] in medio carceris stabat. Deinq̧ [illegible]

bat. Et ecce angelus dñi dixit ei. erasme pcingere: ꝛ veni mecum in italiã. Ibiqꝫ dño pplm acquires in vitã eternã: statimqꝫ quasi colũba christi in momẽto lucridã vsqꝫ deportat⁹ est. Alia võ die ꝑueniens impator ad carcerẽ: anuli sui sigillaturã integrã recognouit: ꝛ missis intro ministris ait. Educite magũ istũ qui deos nostros adnihilauit. Qui ingressi cũ clamore ꝛ stupore redierũt dicẽtes se hoiem nõ inuenisse. ferrũ võ quo vinctus fuerat in cinerẽ redactũ esse. Tũc dioclecian⁹ ꝯfusus cepit alapis sibi frontẽ contũdere dicẽs: ve diis meis quos hodie ꝯtemptui haberi ꝑpẽdo. Regnoqꝫ meo ludibriũ inferri psentio. Multi enim iã ad spectaculũ martyrii ꝑperabant. Vidue quoqꝫ ꝛ orphani epm exigebãt dicẽtes. Redde nobis prem nostrũ. ne ciuitas pciclitet: oĩsqꝫ plebs lachrymabiliter vociferabat. Quid fecisti de hoie iusto. Redde eũ ciuitati sue. Diocleciãus autẽ nimis angustiatus: licet vesano spũ pflaret rei tñ veritatẽ fatebatur dicens ꝙ eũ angeli rapuissent vt putabat in celis ꝛ vix tumultuãtem sedauit multitudinem.

De fructu pdicatiõis eius in vrbe lucrida. C. XXVIII.

Um autem sanctus erasmus ad vrbẽ lucridã angelico ductu puenisset: ꝛ signis ꝛ virtutibus viã regni dei quã pdicabat astruebat: ꝛ pplm deo acquirebat. Eratqꝫ ibi vir nobilis anastasi⁹ eiusdẽ loci primari⁹ cuius fili⁹ cũ lachrymis ꝛ plãctu suorum cũ efferret mortuus vir sanctus obuius eis factus: facta oratione eũ suscitauit. Exurgens aũt puer exclamauit. Vere magn⁹ est deus christianoꝝ qui ꝑ famulũ suũ erasmũ me resuscitauit: pater vsqꝫ nũc errauimus. Nã deos quos colebam⁹ vidi in inferno torqueri ĩcendiis gehẽnalib⁹. Deus võ quẽ pdicat erasm⁹: sol⁹ deus est ꝛ magnus deus. Hoc audito anastasi⁹ credidit ꝛ domus ei⁹ ꝛ vniuersus populus baptizati sunt. xl. milia hominũ. Cepitqꝫ vniuersus populus aras subuertere: ꝛ simulacra cõterere. Erasmus aũt in doctrina ꝯfirmare. Maximian⁹ aũt ea que facta sunt lucride vt audiuit: erasmũ teneri ꝛ sibi offerri iussit. Qui interrogat⁹ ab eo cui⁹ religionis se cultorẽ assereret: tacebat celũqꝫ oculis aspiciebat. Maximianus aũt eũ exalapari iussit ꝛ ait. Cõsule tibi ꝛ accede sacrifica diis nrĩs. Qui respõdit quib⁹ diis iubes me sacrificare. Apprehẽdit ille manũ eius eũqꝫ in interiora templi deducẽs ostẽdit ei statuã. xii. cubitorũ dicẽs. Hic est iouis inuictissim⁹: cui ego ꝛ oĩs cetus noster deseruimus. Ac sanct⁹ viso diaboli figmẽto signũ sancte crucis opposuit: statimqꝫ solutenus statua illa corruit: ꝛ penit⁹ cõminuta: ꝛ in cinerẽ redacta est. ex qua etiã draco magn⁹ exiuit. Qui tracto lubrico pniciosus ferebat in pplm: qui ꝛ anhelitu sũ importabilis ꝛ visu quos obuios habuit interfecit. Impator ergo se videns illusũ ad palatiũ festinus occurrit. Vir aũt sanct⁹ draconi ne amplius in pplm deseuiret impauit. Qui statim discessit. Quo vidẽs ppls hic firmitanorũ ꝓclamauit. Magn⁹ est de⁹ christianoꝝ multiqꝫ crediderũt in dñm. Indignat aũt sathanas cũ suis ꝛ vasa que diu possederat: sibi eripi [illegible] ꝛ [illegible] adũt. [illegible] vt audirent voces iubilãtiũ ꝛ cãtantiũ: gloria in excelsis deo ꝛc. populus aũt [illegible] Maximian⁹ aũt indignatus [illegible] sacrificare nolẽtes martyrio ꝯsummati sunt. Qui dũ ducerent ad victimã clamabãt. Ora ꝑ nobis pater erasme ꝛ cõmẽda nos deo. Quod cũ fecisset obuiãtes angeli sancti martyꝝ alas triũphantes suscipientes [illegible]

De [illegible] tormẽtis [illegible]. C. XXIX.

Unc maximianus furibũdus ꝯtra [illegible] ꝛ vehemẽter igniri: sanctoqꝫ martyri circũdari: q facto christi signaculo christũ interius indut⁹ ꝛ [illegible] mentũ let⁹: ꝛ alacer sibi circũdat psallẽs ꝛ dicẽs. Transiuim⁹ ꝑ aquã ꝛ ignẽ nũc educas me deus in refrigeriũ. Statimqꝫ tunica illa adeo refriguit: ac si largissimis himbrib⁹ madaret: nec aliquã adustiõis maculã beato martyri ꝑsus intulit. Qui mox impatori gratulabũda voce insultans ait. Ecce cõprobasti stultissime hominũ: qꝛ virtus christi: flãmis ꝛ ignib⁹ impauit: ꝛ deos tuos lapideos ꝛ fusiles inualidos reddidit. Tunc impator iubet sartaginẽ igniri: plumbũqꝫ: picẽ resinã: cerã: oleũqꝫ pariter in ea eliquari: ꝛ athletã christi pcepit illic immergi dicẽs. Nũc erasmus artes suas excitet nũc ferrea latera sibi fabricet: nostrũqꝫ si pualet ꝯtemnat imperiũ: ꝛ pparatũ eludat incẽdiũ: paret tyrãnicis pceptis ꝛ ingens olla lignoꝝ copia succendit quã sanctus christi vexillo se muniẽs [illegible] dicẽs. Hec olla mihi [illegible] ꝑ [illegible] dñi. [illegible]

circa corp⁹ innoxiũ furebat incẽdiũ ꝛ velut indignãs ad iniurias dñi illatas: ad vltionẽ eius creatura armat. Nã exiliẽs ex vndosa sartagine quedã torrens scintillacia maximianũ comin⁹ stantẽ (nõ nescia quẽ quereret) petit: eiqꝫ adeo valide infligit: vt cũ eiulatu terribili vociferaret dicẽs. Ardeo ardeo viroꝝ optime erasme ora ꝑ me. At sanctus qui inter spumeos ardentiũ vertigines cumulus subito credebat arsurus: stupentib⁹ cũctis: illesus ibi diuti⁹ ꝑstitit ꝛ tandem ex sartagine [illegible] maximiano dixit. Quid ẽ impator. Ecce dñs noster ihs christ⁹ cui ꝯs creatura [illegible] tua dissoluit: ꝛ dolor quẽ mihi parueras: in caput tuũ recidit: nã aduertendũ licet tibi quomõ cũ ardoribus sempiternis poteris habitare: si tempariũ igniculũ sufferre nõ pualuisti. Et quis iã tibi [illegible] qui malũ ꝑ malo reddere ꝓhibet: imitãtes: in eius noie pcipim⁹ vt a vexationis huius dolore dimittaris vt circũstans ppls dei potentiam collaudans: a diaboli laqueis resipiscat: quo dicto statim ab illo, cõquieuit omnis vlulationis lesio.

De Felici transitu eiusdem. C. XXX.

T ille miser putans sibi magicis artibus [illegible] etum ad carcerem deduci: ꝛ cathenis vinciri ac diligenter custodiri: vt in sequẽti die nouis ꝛ inexpertis eũ tormentis discerperet: ac cũ sanctus in carcere vinct⁹ teneret noctis medio iuuenis ei splẽdidissimus apparuit. pulsansqꝫ latus eius ꝛ oẽm eius cathenationẽ dissoluẽs ait. Erasme surge: ꝛ apprehendẽs eũ eduxit de ciuitate. Qui diuina ꝓuisione repta naue trãsmigrauit ꝓuinciã. Maximianus võ interim cũ eũ requisisset: ꝛ nõ inuenisset exagitãs caput: ꝛ in risum solutus: magnos inquit cruciatus ptulit erasmus sed dũ fuge sapienter ꝯsuluit: maiores effugit. Seruus aũt dei deuen⁹ in campaniã: ad ciuitatẽ formianã p. vii. dies ibi dei laudib⁹ vacãs ꝯsolatione diuina refouebat: ꝛ angelica visitatione recreabat. Quibus cõpletis. vox de celo ꝯsolatoria ad eũ facta ẽ dicẽs. Erasme serue bone ꝛ fidelis: qui bonũ certamẽ certasti: q maximũ mihi fructũ in terris acqsisti: veni ingredere in gaudiũ dñi. Suscipiẽs aũt vidit coronã rutilantẽ desursũ allabi ac sup se dimitti ꝛ inclinans caput suũ dixit. Dñe suscipe spũ meũ in pace. Tunc deuotissimus dei gratias agẽs aiã creatori suo ꝯsignauit: que niue cãdidior apparẽs angelico ductu deportata: visa est celoꝝ alta penetrare.

De Sancto Bonifacio ꝛ aglae. C. XXXI.

X gestis eius. In illis etiã temporibus erat rome mulier nobilis nomine aglaes filia acacii quondã ꝓcõsulis. Hec ergo [illegible] egerat rome pfecturã: hñs sub se. lxx. ꝓcuratores ꝛ [illegible] vnũ qui sup oẽs erat noie bonefaciũ adulterũ q eiũ cũ ea cõmiscebat in pctõ. Erat tñ hospitalitatis largus ꝛ opib⁹ misericordie inẽtus. Tãdẽ aglaes ꝑ grãm dei cõpuncta: vocato illo dixit frater scis in quãta peccata ꝯuoluti sum⁹: nõ estimãtes qꝛ deo assistere debem⁹ ꝛ rõnem reddere de mal q gessim⁹. Audiui aũt a christianis ꝙ si quis administrauerit sanctis q agonizant ꝑ noie christi cõsors eoꝝ fiet in die iudicii. Perge igit in ptes orientis vbi agonizant vt didici ꝛ affer nobis reliquias martyꝝ: vt quõ admĩstrãtes eis ꝛ oratorias domos edificãtes. ꝑ sanctas eoꝝ passiones saluemur tam nos q alii mlti. Qui accipiẽs auꝝ ad cõparãda corpa sanctoꝝ: ꝛ ad ministrationẽ egenoꝝ ꝛ. xii. equites: egrediẽs dñe sue ait. Si inuenero ad cõparãdũ corpa sanctoꝝ martyꝝ: afferã mecũ. Sin võ corpus meũ venerit ĩ noie martyris suscipies illud. At illa abiice inquit abs te ebrietatẽ ꝛ stultiloquiũ: ꝛ sic vade vt deuotus. Quare sic loqueris qui sanctoꝝ corpa portare habebis. Egrediens ergo puer bonifacius cogitauit vt qꝛ licet indignus ꝛ peccator sanctoꝝ corpora portare haberet: a carnibus ꝛ vino abstinere deberet: factaqꝫ oratiõe ad deũ. ambulans venit in ciuitatem tharsum: ꝛ cognoscens ꝙ athlete christi agonizabant in martyrio. dixit ad eos qui erant cũ eo. Euntes requirite nobis hospitiũ: ꝛ ego vado videre eos quos valde desidero. Pergens igit ad stadiũ: vidit martyres in tormentis positos. vnũ suspensum a capite deorsum ꝛ ignẽ subtus eum stratũ. aliũ inter ligna quatuor extensum ꝛ diutissime maceratũ: aliumvngulis laceratũ: alium manus habentes abscisas: aliũ stipitem in collo ei⁹ fixum ꝛ terra exaltatum: aliũ retro manus ꝛ pedes habentẽ: ꝛ sic fustibus a ministris cesũ. Accedensqꝫ cepit osculari eos: ꝛ voce magna clamare. Magnus deus christianoꝝ: magnus deus sanctorum martyꝝ: obsecro vos famuli christi. orate ꝑ me: vt ego merear vestri ꝯsors inueniri. Sedensqꝫ ad pedes martyꝝ qui plectebant: vincula eoꝝ osculans: ipsosqꝫ ad patientiã exhortãs. Quẽ intuẽs iudex simplicius ait. Quis est iste qui ĩ ꝯtemptu meo ac deoꝝ iniuria se gerit

applicet ergo ad tribunal meum.

De Passione sancti Bonifacii. C. XXXII

Unq3 adductus fuisset interrogat⁹ quis esset. christianũ se esse ɔstãter ridit: ⁊ idolis imolare penit⁹ recusauit. Uñ irat⁹ iudex iussit eũ suspẽdi: ⁊ corp⁹ eius vnguĩb⁹ radi ita vt ossa eius apparerẽt. At ille tacebat ⁊ oculos attẽtos ad martyres habebat. Cũq3 sacrificare nolens pseueraret: iudex iussit calamos acutos sub vnguib⁹ manuũ eius infigi. Q̃ cũ fieret: aspiciẽs in celũ dolores alacriter tolerabat. Uidẽs aũt iudex q̃ minime tormẽta sentiret: iussit os eius apire ⁊ plũbũ bulliẽs infundi. Qui aspiciẽs in celũ orauit: ⁊ ad sanctos martyres vt p ipso orarẽt exclamauit. Qui cũ cõplessent orationẽ ⁊ dixissent amẽ: fact⁹ est plorat⁹ a turba ⁊ vociferatio maxima dicẽtiũ. Magn⁹ de⁹ christianoꝝ: christe fili dei salua nos: pereant simulacra gentiũ. Oĩsq3 plebs impetũ fecit: ⁊ arã destruxit. Iudex quoq3 timẽs turbas pp tumultũ secessit. Diluculo aũt p tribunali residẽs: eũ sibi assisti fecit. vidẽsq3 eũ adhuc in fide crucifixi pseuerãtẽ iussit afferri ollã ⁊ pice impleri: ⁊ bulliẽte pice sanctũ in ea inverso capite mitti. Angel⁹ dñi descẽdẽs ollã tetigit ⁊ vt cera pirimus añ faciẽ ignis liq̃facta. sctõ quidẽ molesta nõ fuit. Multos aũt de astãtib⁹ accẽdit. Tremefact⁹ igit iudex pro virtute christi ⁊ admirãs: patiẽtiã martyris sãcti iussit gladio caput eius abscindi. Tunc spiculatores eũ de medio incendij festinãter tulerunt: qui impetrata ab eis hora parua ad orandũ cõuersus ad orientem: deũ deprecatus est. Deinde a spiculatore pcussus est ⁊ factus est terremotus magnus. ita vt omnes exclamarent dicentes. Magnus est deus christianorum.

De Trãslatiõe corpis ei⁹ apud beatã Aglaem. C. XXXIII

Onserui aus bonifaciũ orabat vtiq3 requireres eũ ⁊ nõ inueniẽtes discebant ad inuicẽ. modo in adulterio aũt in taberna posit⁹ epulat. Cũq3 obuiasset eis vn⁹ ex officialib⁹ dixit ei. Uidisti ne hesterna die aliquẽ peregrinũ romanũ. Qui dixit heri vir peregrin⁹ p christo capite plexus. adhuc in stadio est vbi ⁊ passus ẽ. At illi. Hic inquiũt quẽ querim⁹ adulter est ⁊ ebriosus. Secuti sũt tñ officialẽ vsq3 ad stadiũ qui ondit eis corp⁹ pciosũ. Quesierũt etiã ab eo vt ostẽderet eis ⁊ caput. Quo ostẽso cũ illud ɔsiderarẽt. ruit in spũsãcto: ⁊ cognoscẽtes fleuerũt amare dicẽtes. Ne memineris peccati nostri: qz tanta locuti sum⁹ de te famule christi. Emerant igit ab officiali corpus martyris quingẽtis sol: vngẽtesq3 illud aromatib⁹: ⁊ inuoluẽtes pciosis lintheamĩb⁹. posuerũt in basterna ⁊ sic pfecti sũt: angel⁹ autẽ dñi apparuit dñe sue dicẽs. Quẽ aliqñ habuisti seruũ nũc suscipe sicut dñm. Pro sola eni ei⁹ interuẽtione peccata tibi relaxabũt oĩa. Que ɔfestĩ surgẽs: clericos ⁊ religiosos secũ accepit ⁊ sic cũ hymnis ⁊ cãticis ⁊ omni veneratiõe sãcto corpi obuiauit. Et reposuit illõ ad spaciũ. v. stadioꝝ ab vrbe roma via latina dignã domũ ei edificans. in quo etiã loco bñficia sancti martyris orõnib⁹ exuberãt. Beã aũt aglaes abrenũciauit mũdo ⁊ ei⁹ põpis oĩa sua distribuens egenis. Relaxãs etiã vniuersaz familiã suã a iugo seruitutis. Sicq3 cũ paucis puellis christo famulata tãtã grãz a deo meruit accipere: vt ⁊ demones expelleret: ⁊ diuersas ĩfirmitates curaret. Superuixit aũt ĩ habitu sctĩmonialiũ. annis. xiij. ⁊ sic obdormiuit in dño.

De Sancta iuliana virgine ⁊ martyre. C. XXXIIII

Ex gestis eius. Tpe quoq3 maximiani erat senator quidã eleusius ipsius impatoris amic⁹. Hic despõsare sibi puellaz volebat nobilẽ iulianã aphricani filiã. Qui ⁊ ipse christianorũ psecutor erat. At vxor ei⁹ dũ intẽtionẽ sacrilegã phorresceret neq3 christiãis neq3 paganis miscebat. Iuliana vo virtute plenissima rõnabili cõsilio creatorẽ oĩum deũ colebat: ⁊ quotidie currẽs ad ecclesiã orõni vacabat. Cũq3 vellet eleusi⁹ nuptiaꝝ solẽnitatẽ implere dixit illa. Eũtes dicite ei Si credideris in deũ meũ accipiã te maritũ qđ si nolueris nũq̃ mihi ɔsabebis. Qđ audiẽs pfect⁹ eleusi⁹ nũciauit pri ei⁹. Qui pgẽs ad eã: pmo q̃dẽ blãdis deinde feris ⁊ ignẽ cõminãs: vt ei ɔsentiret. Hec ab ea verba audiuit: p filiũ dei si debeã viua incẽdi: nec tibi ɔsentio: sz p⁹usq3 negẽ christũ oĩa gratis sustineo. Tũc cesaz ⁊ cruciata tradidit eã pfecto sponso suo. Qui videns ei⁹ pulchritudinẽ mox blandis eã verbis alocut⁹ est vt ei⁹ nuptijs ɔsentiret. Que cũ penit⁹ nollet nisi ille patrẽ ⁊ filiũ ⁊ spiritũ sctm adoraret. irat⁹ iussit eã cedi cũ virgis ita vt mutarent̃ in ea. vi. milites vicissim cedẽtes. Deinde cũ nollet sacrificare dianae: iussit eã p capillos v. horis appẽdi. Post hoc aũt eã ɔflari ⁊ expoliatã eã a capite vsq3 ad talos pfundi ⁊ sic eã incẽdi. Q̃ factũ cũ nihil ei nocuisset: iussit p ei⁹ femora ligamẽ mitti ⁊ sic eã in carcerẽ recipi. Tũc orauit sancta iuliana ⁊ ait. Dñe de⁹ oĩum dispẽsator merentiũ defensor: errantium pastor: exaudi me pcor: ⁊ ne deseras me: qm̃ pater meus ⁊ mat̃ mea dereliquerũt me ⁊ tirannidẽ ɔtra me insurgentẽ ⁊ fac eũ defecere diabolũ ɔtra me resistentem.

De Cõflictu eiusdem cum demone. C. XXXV.

Tdum finisset orõnem demõ veniẽs in figura angeli dixit ei. Iuliana o lecta mea parat tibi pfect⁹ alia tormẽta pessima. Cũ g̃ te de carcẽ iusserit egredi. accede ⁊ sacrifica vt salueris. ad hoc eni missus sũ angel⁹ dei. Tũc illa amarissime ingemiscẽs. orauit cũ lachrymis dicẽs. Dñe ne pmittas me pire: sz ɔforta cor meũ. ⁊ significa mihi in noie tuo ɔfidẽti q̃s est qui psuadet hoc mihi. Statimq3 vox ad eaz facta est. Cõfide iuliana. tene eũ qui tecũ loquit: ⁊ scies q̃s est. que sana facta a dolorib⁹ suis tenuit demonẽ ⁊ dixit. Dic mihi q̃s es. aut vnde ⁊ q̃s te misit. Qui ait ego sũ iophin niger. mali oblectator. tormẽti amator. homicidijs gaudẽs. luxuriã suadẽs. miss⁹ a beelzebub qui tot⁹ mali est inuẽtor. At illa dixit. Immũde spũs: quõ psumpsisti te christianis applicare. Tũc eũ manib⁹ post tergũ ligauit. ac sup terrã posuit. ⁊ sumẽs vnũ de ferreis ligamẽtis quib⁹ ipsa ligata fuerat ipm cedebat. Illoq3 clamãte: ⁊ vt infelicitatis sue misereret exorãte dixit ei. Cõfitere mihi cui hoi iniuriã fecisti. Qui ait aliquoꝝ hominũ oculos extinxi alioꝝ pedes ɔfregi. alios in ignẽ posui. alios sãguinẽ vomere feci. alios laqueo vitã finiri. alios vomere manib⁹ suis interfeci: ⁊ oĩa mala q̃ in mũdo sũt ego ɔfeci: nemo tñ me tãgẽ ausus fuit pter te. cui⁹ ĩgenii ac vi seruos armat. Hec eo dicẽte. Pfectus iussit eijci de carcẽ iulianã. Que cũ duceret̃ trahebat secũ demonẽ q̃ rogabat eã dicẽs. Dña mea iuliana noli me ampli⁹ oĩbus ridiculũ facere. Iã. n. nõ possũ vltra ad patrẽ venire. qz supasti me. alij dicũt christianos eẽ misericordes. tu aũt ferox ĩ me visa es. Dũq3 talia diceret. illa trahẽs eũ p fox. piecit in stercoris locũ.

De Cõsummatione agonis eiusdem. C. XXXVI

Tdum puenisset in pretoriũ facies ei⁹ gliã ignis emittebat. Uñ pfectus metuẽs dixit ei. Quõ tãta tormẽta p incantationẽ supasti. At illa dñs inquit ihũs christ⁹ me ɔfortauit. te aũt erubescere fecit. O pessima hora q̃ te miseꝝ pcreauit: cui pparat⁹ est ignis etern⁹. Peniteat te miser ⁊ infelix: qz dñs misericors ⁊ pius vult oẽm hoiez saluari. Tũc irat⁹ iussit rotã ferreã pparari: ⁊ in ea acuta tubera fieri ac virginẽ sup illã iponi. ipamq3 rotã a. iiij. militib⁹ trahi: vt virgo supposita discerperet̃. Trahẽtib⁹ g̃ illis machinã. agne christi mẽbris oib⁹ scindebat̃. ⁊ medulle de ossib⁹ ei⁹ exibãt. Cũq3 iã pene exaiata esset. Angel⁹ dñi descẽdit ⁊ argumẽta cõminuit: ⁊ vincula soluta sũt. Tũc illa manib⁹ extẽsis in celũ cũ lachrymis cepit ⁊ gemitu glorificare deũ. Ipsi quoq3 carnifices clamauerũt dicẽtes: potẽs est de⁹ iuliane. nec ẽ ali⁹ de⁹ pter ipm. Penitet nos pfecte qz vsq3 nũc illusi fuimus: ⁊ diuisi sũt quingẽti hoies vna voce clamãtes. Et nos iuliana eũ quẽ tu colim⁹ deũ: pereat gens paganoꝝ: exultet gens christianoꝝ. fac pfecte qđ vis. infer nobis supplicia. insidias para. incẽde ignẽ affer rotã. Hoc pfect⁹ renũciauit ipatori. q̃ iussit illos oẽs captos gladio puniri. Pfect⁹ aũt iussit sanctã iulianã incẽdi. que cũ orasset angel⁹ dñi subito veniẽs ignẽ sepauit ⁊ flãmã extinxit. Deinde iussit eã pfect⁹ ĩ ollã feruẽtẽ mitti: q̃ facta ẽ velut balneũ tpatũ: ⁊ ex ipsa resiliuit ac viros. lxxvj. de astãtib⁹ incẽdit. Hec cũ vidisset pfect⁹. scidit vestimẽta sua cũ gemitu: ⁊ vituperans deos suos. iussit eã gladio puniri. Que cũ ad locũ decollatiõis duceret̃: demõ q̃ ab ea cruciat⁹ fuerat veniẽs clamabat. Nolite ei pcere: sed quõ digna ẽ ei reddite. deos eni vitupat: hoib⁹ iniurias facit. mihi quoq3 in vna nocte multa mala ostẽdit. Cũq3 illa paululũ oculos apiret vt videret q̃s esset qui talia diceret. clamauit demon. heu me miseꝝ. forsitã vult me iterũ retinere. Statim g̃ euanuit ⁊ fugiẽs obmutuit. Cũq3 orasset ṽgo cũ patiẽtia tradidit aĩam deo. At vo pfectus cũ nauigasset in suburbano. veniẽs tẽpestas valida nauẽ eius diuersit: ⁊ cũ eo mortui sũt viri. xxxiij. Cũq3 iactasset eos in locũ desertũ ab auibus ⁊ feris eoꝝ corpora deuorata sunt.

De Passione sanctorum episcoporum felicis tubizacensis ⁊ petri aulani. C. XXXVII.

Ex gestis eorum. Hoc etiã tpe passus est sanct⁹ felix tubizacẽsis epũs. qui anulino pcõsuli pñtat⁹ ⁊ nomẽ suũ requisit⁹. Rñdit tñ christianũ se esse. libros quoq3 sacros vel mẽbranas q̃s hẽbat nolebat tradere. Uñ irat⁹ ille misit eũ romam ad pfectũ pretorij. q̃ iussit eũ in carcerẽ recipi: ac maioris vincul̃ ligari. P⁹ dies aũt. xij. iussit eũ post ipatores nauigare. qui nauẽ ɔscẽdit. catheniꝝ duris nexib⁹ ligat⁹. ⁊ iacuit sub fundo nauis q̃tuor dieb⁹ ⁊

quattuor noctib⁹ iacēs sub pedib⁹ equoꝝ panē vero non comedens nec bibēs aquā. Ieiunus aūt venit nolā quē cognitoꝛ ciuitatis ibidē capite plecti fecit .xviij. kl. feb̄ruarij. Eodē tpe passus est petrus ꝗ ꝛ balsam⁹ apud aulanā ciuitatē: sub maximiāo. iij. non. ianuarij. interrogat⁹ a pside seuero vtꝝ haberet parentes: negauit dicens. In euāgelio mihi pceptū est: oia denegare: cū ad christi venero confessionem. Postea iussus est appēdi ꝛ vngulari: qꝺ dū fieret nihil aliud dicebat: hec vnam petij a dn̄o ꝛc. Et illud. Quid retribuā dn̄o. ꝛc. Tādem iussus est crucifigi. huius passionē trāstulit anastasius apostolice sedis bibliothecarius.

¶ Passio Victoꝝ Vincētij ꝛ orontij ꝛ victoꝛ. C. XXXVIII.

Ex gestis eorum. Preterea passi sunt eo tpe vincētij⁹ ꝛ orōcius frēs. Qui audiētes crudelis ipetij iussa p rufinū hispanie data: ad martyrij palmā desiderāti aīo cucurrerūt ꝛ eiusdē psidis iussu p fide christi decollati sūt. Victor quoqꝫ leuita ꝗ eos hospitio susceperat ꝛ trucidatoꝝ corpa collegerat. ab eodem iussus ē brachia scindi: ꝛ caput auferri in eodē loco vbi ꝛ ipsi fuerāt decollati. Pr̄ aūt eiusdē victoris h̄ vidēs fugā arripuit. Sꝫ mr̄ eius acquiens martir apparebēt: ad se cōplexāo: ꝛ caput eius pallio suo cooperiēs ait illi. sta in fide fortiter. ꝛ moriamur p christo. quos gladiatoꝛ aspiciēs genua curuātes amboꝝ capita abstulit. Cuiqꝫ sctūs ponci⁹ eps iuxta reuelationē dn̄i. plaustrꝫ pparari fecisset. vt corpora martyꝝ ad pstinā italie loca referenē sup illud posita g̃loca ductoꝛ hactenus ignota pducunē. donec iuxta ciuitatē ebaodunēsē puenirent. ibiqꝫ ppe muros ciuitatis placuit requiescere: nā boues ceperūt mugire plaustra cū corpoꝛib⁹ nō valētes vlterius ferre.

¶ De sctā Lucia vidua ꝛ psolatōe ei⁹ in carcerē. C. XXXIX

Ex gestis eius. Sub Diocletiano quoqꝫ passa est btā lucia in viduitate sua pmanēs: iā p ānos .xxxvj. eratqꝫ ānoꝝ .lxxv. venit igit̄ ad dn̄m. pposito ꝫ christianos edicto impatoꝝ ꝛ ait. Eripe me de inimicis meis de⁹ me⁹: ꝛ ab insur. in me libera me Dixitqꝫ ad filiū suū eupͥpū. Ecce nūc tps paratū ad palmā: derelinquimus simulacra ꝗ pdere nos psit nō liberare: ꝛ adorem⁹ dn̄m iesum christū: qui pōt ꝛ aīam ꝛ corpus saluare ꝛ dānare. Cui ille. Mater inquit delirans: que illū deū esse pferis: qui dr̄ flagellat⁹: ꝛ cū latronibus crucifixus. Illa increpauit eū: qui talia loquereꝛ ꝫ factorē suū. Tūc ille ad ipatores cucurrit: ꝛ matrē suā accusauit. Missus gebal assessoꝛ vt eā adduceret: qui simulacrū iouis corā ea posuit ꝛ ait. Tu es cultrix illi⁹ crucifixi. Que exiens de domo sua dixit. fūdamēta domus mee p simulacro in ea cōstituto corruāt. nec me vltra suscipiāt sed digna sim pscribi in numero sanctoꝝ: qui pro christo passi sunt. Veniensqꝫ ad palatiū. post multas interrogationes ait. para sūꝫ ad ignē ad bestias: ad quascūqꝫ volueritis penas. Iussa ē igit̄ trahi ad carcerē. Quo cū puenisset: mox ianua carceris ꝫ eā clausa est ꝛ fūdamēta mota. Illa enim in orōne pstrata cum orasset mirabilis odor suauitatis fragrauit de carcere: ꝛ vox de carcere sonuit dicens. Gaude in dn̄o semp iteꝝ dico gaude: qꝛ illud qꝺ oculus nō vidit nec auris audiuit: nec in c. ho. asc. meruisti accipere ꝛ nūc implete sunt orōnes tue. Tūc illa flexis genibus cepit grās agere. Deide psallere. cui etiam p sopore affuit dn̄s psolans eam.

¶ De Coꝛreptione diocleciani p ea. C. XL.

Post quatuor aūt dies fluuius de fundamēto carceris inundauit. ꝛ media pars ciuitatis interijt. Dom⁹ quoqꝫ diocleciani a fundamēto psit ita vt nec lapis in loco remaneret. Qui postea veniens: auditis ꝗ acciderāt: irat⁹ ad carcerē abijt illaqꝫ orante exclamauit. Malefica vbi est palatiū meū. vbi aurū ꝛ argētū. vbi dij mei iuppiter. hercules ꝛ minerua. O laudabil̄ deoꝝ patiētia: qui tibi nōdū penā restituūt. At hec illa: laudabiles essenꝫ si te ꝛ seipsos liberare potuissent ne pireť. Tūc iussit eā extra ciuitatē duci. vbi sedēs p tribunali. nodosis fustib⁹ extentā fecit mactari. Et ecce qui cedebat eā fact⁹ est lapide⁹. man⁹ aūt ei⁹ carnea pmāsit vsqꝫ nūc. propter qꝺ vocat⁹ est ille loc⁹ ad manū carneā vsqꝫ hodie. Ipse quoqꝫ impatoꝛ pene vsqꝫ ad mortē aridus fact⁹ clamabat. Deus iouis adiuua me mox ille iouis de loco suo cecidit: ꝛ cōminut⁹ est. Lucia vō subridēs ait. Sanet te de⁹ tu⁹ iouis. Cui inqꝫ impatoꝛ. tu me iqͥt saluū fac. At illa. Si crediderꝭ faciā. At ille. Per ipm crucifixū si me sanaueris credā. Ad h̄ lucia. Scio inqꝫ fallaciā tuā. Sꝫ qꝛ crucifixū noiasti faciā tecū miām. Statimqꝫ sanus fact⁹ exclamauit. Grās tibi ago iouis. cepitqꝫ currē ad tēplū ei⁹: ꝛ subito terra mota scissa ē ꝛ tēplū absorbuit. vt nec lapis in eo remanēt. Post h̄ ipatoꝛ venit ad carcerē. olläqꝫ eneā pice ac plūbo ac resina iussit impleri: ꝛ ī circuitu eius lignoꝝ copiā aggregari ac luciā nudā in eā oponi ꝛ trib⁹ diebus ac noctib⁹ ignē adhiberi. At illa nihil dn̄o sensit. Quare iterū nato igne dixit impatoꝛ ministris. Ite ꝛ purificate locū quo erat illa malefica: ne qꝺ de puluere eius remaneat ne forte calcans aliqͥs multa ei fiet. Quib⁹ exeūtib⁹. lucia obuiauit ꝛ ait. Ite dicite impatori. Noli vacare: tps est laborādi. Quib⁹ auditis. impatoꝛ pcutiebat pect⁹ suū pugnis dicēs. Quid faciā. Tūc iussit eā ferro ꝛ plūbo [illegible] ratam p omnes plateas ciuitatis circūduci.

¶ De Cōuersiōe geminiani p eā ꝛ agone amboꝝ. C. XLI.

Tc dum duceret: venit ad domū hois gemiani noīe qui hēbat in domo sua plusqꝫ .xxx. milia ꝛ .cc. simulacra. ꝛ dū illa cōcite pgeret. Ecce colūba niuea de celo descēdit ac sup caput geminiani tertio signū crucis fecit. Qui in celū respiciēs. cataractas celi apertas: ꝛ sedē dei ex ordie vidit: ꝛ mox oia relinquēs ad locū vbi sctā torquebaꝛ cucurrit cecidítqꝫ ad pedes eius ꝛ ait. Te cognoui misq gratie: quā dn̄s mihi demōstrauit. Nā dū ante ianuā domus mee transires respiciens in celū vidi: in quē oporteat me credere ꝛ [illegible] cucurrūt ambo p triduū. Media aūt nocte sanctus p̄sbyter protheus ab angelo monitus. surgēs ad carcerē cucurrit: ꝛ ecce claustra carceris cōminuit a luꝫ dei illū pcessit ꝛ odoꝛ inde suauis. muri et fundamēta quoqꝫ carceris cōmota sunt: ꝛ fons aque mūdauit ibi ptizauit p̄sbyter geminianū quē sancta lucia de fonte suscepit. Coperūtqꝫ vnū esse in aia ꝛ spiritu. vnū agonē p dn̄o tolerantes. Die tertio sedit dioclecianus p tribunali: ꝛ ante eū ambo sunt adducti. Interrogata lucia nihil respōdit Sanctus aūt geminianus signo se: cepit acerrime impatorē icrepare. cur in christū ꝛ christianos [illegible] uiret. Interrogatus ab impatore quō deos reliquisset. respōdit omnibus huius matris mee spūalis illuminatus sūꝫ. Cui⁹ hec semper erat oratio: vt non sola de hac vita migraret: sed aliquē fructum sui laboris acquireret: alteri⁹ aīam manu sua deo offerret. Tūc imperatoꝛ vt leo fremēs. omnibus tormētis eos affici iussit. Et sanct⁹ geminianus ad luciā ait. Sanctissima mater: ne expauescas in his penis vt sciant cultores demonū: qꝛ nihil valet in seruis dei pena illorum. Hec audiens illa gaudebat de fide ei⁹. Et cū orassent: angel⁹ dn̄i apparuit in medio eoꝝ. imponens eis coronas ex auro ꝛ gemmis. Cūqꝫ dioclecianus eis dimissis a roma discessisset: ꝛ i quodā fluuio nauigaret cū .M. cccxvj. in flumen cecidit: qui tm̄ solus euasit. Mēs aūt tertio pirropogon iudex romā veniēs. sedē in foro fecit sibi preparari ꝛ pconē clamari: vt oēs venirēt deos adorare. Tunc sancti lucia ꝛ geminianus cucurrerunt p plateas ciuitatis: vsqꝫ ad locū qui dicitur lateranis. Quo cum peruenissent clamabant. Simulacra gentium argentum ꝛc. Quod audiens pirropogon: iussit ceruices eoꝝ contundi. Interea terremotus factus est magnus: ꝛ tremuit pars ciuitatis: ꝛ cameram fori sub qua iudex sedebat ipsumqꝫ pirropogonem cum quadraginta ministris oppressit. Ac sancti dei sub eadem remanserunt illesi.

¶ De Translatiōe eoꝝdē p angelū ꝛ eoꝝdē martyrio. C. XLII

Post anni circulū venerunt angeli apparebantqꝫ eos tulerunt in [illegible] montem quendā aspꝫ acutis lapidibus: ꝛ directi ab angulo venerunt iuxta flumꝫ pirmichū: inuenerūtqꝫ fluuium plenū ꝛ redundantē ad mare ꝛ nō poterant transire. Et exclamantibus illis ad dn̄m. aqua que descendebat regiens ad mare. stetit ꝛ ambulātes sup eā: quasi sup lapides: venerūt ad locū qui dicit̄ [illegible] dulas. Quod territorium spiritib⁹ imūdis plenū erat clamantib⁹ sinis noster aduenit: discedamus a facie sanctoꝝ: qꝛ hic a deo directi sunt. Et orantib⁹ sanctis. facta est vox a deo de celo dicēs: hec est sedes vestra. Et manserūt in eodē loco multa miracula sup infirmos faciētes. Hec audiens apostrafius pcepit decollari viros ꝛ mulieres quos curauerant .lxxix. qui illos magnificabant: sup quos corpora visus est angelus dn̄i fialā fūdere plenā aromatū: hoc aūt scelere perpetrato equus apostrafij arreptus a diabolo. proiecit eū sup lapidē ꝛ corpus eius nō est inuentū: vsqꝫ in hanc diē. Hec fama cū peruenisset ad patrē pascasij psularis exijt ab vrbe siracusana: ꝛ mēdulas venit penas parare sanctis. Cūqꝫ lucia cū geminiano videns fremituꝫ ponaꝝ expauesceret. ꝛ fugiens nō haberet vbi se absconderet. Illa suspirāte medius mons crepuit ꝛ sanctos dei trib⁹ diebus ac noctib⁹ abscōdit. Tertia vō die magno estu in sole facto. lucia sitiens orauit Et de medio crepidinis fluuius exijt vnde potati sunt. Cū illa dn̄m orasset vt spiritus eius qui in hac vita periclitabaꝛ acciperet emisit spūm: cuius corpus vsqꝫ ad diem tertium geminianus custodiuit. Tertia aūt die ascendēs de crepidine in ipso ore crepidinis ab inimico exēpto gladio vitam finiuit. Et deorsum vnde ascenderat corruit.

Transitione autem quedam mulier christiana que de emporio placi
tano maximũ suauitatis odorẽ senserat cepit inquirere vñ h̃ odor ema/
naret. Que cũ cognouisset i crepidinẽ descẽdit: ibiq̃ corpa sanctoꝝ i
uenit. In quoꝝ sepultura oia vestimẽta sua p̃ciosa expendit. Et ecce
angeli de celo descẽderũt trahẽtes tabulas marmoreas: i qb⁹ sancto
rũ corpa sepulta sunt. De aq̃ vo quã oñs sancte Lucie donauit isti/
ni potati sanant. Auctor. Alia fuit Lucia vgo siracusana: de q̃ di/
ctũ ẽ supra: q̃ passa ẽ sub pascasio pconsulari. Hec aũt vidua passa ẽ sub
ei⁹ patre paschasio vt dictũ est.

C Passio sanctoꝝ Cosme & Damiani. C. XLIII.

X gestis eius.

Eodẽ tpe passi sunt i ciuita
te egea Cosmas & Damia/
nus f̃res quos geminos pepit mr̃ Theodora. Hi a spũ/
scõ medicinalẽ artẽ edocti: tã i hoĩb⁹ q̃ i iumẽtis: oẽm i
firmitatẽ curabãt & nihil accipiebãt. Q̃dã matrona palladia cũ oia cũ
medicis ꝯsumpsisset ab eis curata ẽ. Sciẽsq̃ q: nihil acciperent obtu
lit occulte quoddã mun⁹ scõ Damiano pedib⁹ ei⁹ se puoluẽs: eiusq̃
sacramẽtis terribilib⁹ ꝯstrigẽs ille accepit munus ne nomẽ dñi vide/
ret ꝯtẽnere p qõ fuerat adiurat⁹. Q̃ audiẽs frat ei⁹: pcepit ne cũ eo
sepelirẽt ei⁹ corp⁹. At cũ dñs corripuit i eadẽ nocte ei appens & san/
ctũ Damianũ excusans. Lisias autẽ p̃ses cũ ab eis q̃reret cui⁹ essent
fortune: audiuit ab eis fortuna q̃d sit nescim⁹: christiani enĩ sumus.
Cũ enĩ cederent psallebãt. In via martyrij tui delectati sum⁹ sicut i
oĩb⁹ diuitijs. Igit antoni⁹ & leonci⁹ & eupppius q̃ fratres eoꝝ erãt: si
mul cũ eis cathenati i mare missi sunt. Sz mox angelus eoꝝ vincula
disrupit: & eos eduxit. Quib⁹ lisias ait. In noie dei mei adriani sequar
vos. Qd̃ cũ dixisset accedẽtes demones eũ in maxillis percutiebãt &
ab eo sic discedebant. Post hoc sancti missi i ignẽ: in eo q̃si i refrige/
rio coram deambulabãt. Iudeq̃ ex ĩib⁹ egrediẽs flãma incẽdit non
paucos de impijs: q̃ & mortui sunt: & cessante flãma: apta est terra: &
sancti martyres ascẽderũt illesi. Deinde iussi sunt crucifigi & in cruci
bus lapidari. Tres autẽ fratres eoꝝ in carcerẽ retrudi. At vo lapides
q̃ i eos mittebant: diuina virtute se ꝯuertẽtes: lapidabãt lapidãtes. Po/
stea iussi sunt q̃tuor milites sagittare eos & sagitte sic in sagittãtes
ꝯuerse interfecerũt eos: & egrediebat hum⁹ sanguis ab occisis. Post
hoc iussi sunt decollari. Et quidã christiani rapientes eoꝝ corpa: me
mores q̃ sanct⁹ Cosmas dixerat: ne sil sepelirent: nesciebãt quid
facerẽt. Tũc subito cursu mirabili: camelus aduenit: & humana voce
loquẽs dixit: hoies dei: multa signa & mirabilia p scõs martyres per
cepistis nõ solũ vos: sz & nos iumẽta q̃ vobis i misteriũ sum⁹ depu/
tata. Iccirco cũ vobis oĩb⁹ & ego gratias agẽs adueni nũciare vobis
vt scõꝝ corpa nõ separẽt: sz & i vno loco recõdant.

C Miracula eoꝝ post mortem. C. XLIIII

Um aũt quidam

rusticus post labo/
rẽ messis i campo ap
to ore dormiret serpẽs in vẽtrẽ ei⁹ ingressus ẽ: euigilans
nihil sensit. Sz sero domi residẽs cũ post cenã in lecto ia/
ceret: mox a serpẽte grauiter cruciat⁹ voce qua poterat sãctũ Cosmã
& Damianũ in auxiliũ inuocauit. Sz cũ paulatim grauı⁹ torqueret
ad ecclesiã sanctoꝝ cucurrit & sic exaudit⁹ est: q̃ ipso subito dormiẽ/
te: serpẽs sicut intrauerat exiuit. Uir q̃dã cũ vxore sua cũ i tẽplo san
ctoꝝ deuote seruiret: p̃ficisci longe voluit: & vxori sue domi residere
& eũ expectare p̃cipiẽs: eã beatis martyrib⁹ cõmẽdauit: dãs ei signũ
cui deberet anuere si eã aliq̃s vocaret. Post hoc diabol⁹ sciẽs signũ
qõ ei marit⁹ dederat: se in hoĩeꝝ trãsformauit: & dixit vxori ei⁹. Uir
tu⁹ misit me ab alia ciuitate: vt veniãs ad eũ. At illa nolẽs ire rñdit.
Signũ q̃dẽ cognosco: sz ire nõ possũ: q: sanctis Cosme & damiano
cõmẽdata sum. Sz si vis vt tecũ vadã: iura mihi p scõs q̃ mihi nõ no
ceas. Iurauit diabol⁹: & cũ venissent ad secretũ locũ: voluit eã diabo
lus de iumẽto eijcere vt eã occideret. At illa statĩ sanctos martyres i
uocauit & eis ꝯfestĩ appẽtib⁹ cũ multis alijs inimic⁹ euanuit. Et dixe
rũt ei scĩ. Nos sum⁹ Cosmas & Damian⁹ quoꝝ sacro credidisti: iõ fe
stinauim⁹ in auxiliũ tui. Rome i ecclia martyꝝ p̃dictoꝝ: cũ q̃dã ma/
tricular⁹ in ecclesia diu fuisset & i crure morbũ grauissimũ incidẽt.
Quadã nocte p⁹ lõgas oratõnes gemit⁹ obdormiuit. Et ecce duo vi/
ri splẽdẽtes venerũt quoꝝ alt cultellũ & pixidẽ: alt vo crus cuiusdam
mauri q̃ nup obierat afferẽtes secta infirmi coxa: coxam mauri loco
ipsi⁹ inseruerunt. & plagã diligenter vngentes: coxã infirmã ad corp⁹
mauri mortui detulerunt. Ille statim more solito: vt pulsaret ad ma
tutinas euigilans de tali somno turbabatur: & se sine dolore sentir
ens coxe q̃ prius doluerat manus & oculos & candelam apponens:
se non esse qui fuerat mirabatur: & se sentiens sic sanatum diu p̃e
gaudeo careret alij surrexerũt. Et audito q̃ ille i somnis viderat: ad
cimiterium pperãtes: coxã mauri p̃cisã & coxam sacriste loco illi⁹

in tumulo reperierunt.

C De Sancto Blasio episcopo sebaste. C. XLV.

X gestis eius.

Passus est apud sebasten
sanctus Blasi⁹ q̃ & beati⁹:
quãdo prefectus lisias residebat nicapoli & agricolani se
baste: hic cum omni mansuetudine & sanctitate polleret:
christiani elegerunt eum in episcopum in sebaste ciuitate capadocie.
Qui accepto episcopatu: speluncam cuiusdam montis intrauit. Ibi/
q̃ vitam heremiticam duxit. Illic agrestes & ferocissime fere ad eũ
infirme & insane veniebant: nec ab eo discedebant donec sanitatẽ &
benedictionẽ acciperent. Corui quoq̃ ei alimoniam assidue defere/
bant. Tũc p̃ses puincie iussit venatoribus omnes bestias congrega
re. Qui venientes in illum montem: inuenerũt orantẽ sanctũ Blasiũ
& multitudinẽ bestiaꝝ astantẽ ante eum. Et redeuntes attoniti: nũci/
auerunt p̃sidi que viderãt. Qui statim misit plures milites vt illuc p
gerent: & quotquot inuenirent christianos adducerent. Ueniẽtes ad
dixerũt ei. Egredere te vocat p̃ses. Qui respondit: beneuenistis filij:
nunc video q: dominus nõ est oblit⁹ mei. Pergens autẽ cũ eis semp
p eis in itinere p̃dicauit: & corã eis multa miracula fecit. Ibi quedam
mulier attulit ei filiũ suũ morientẽ: in cui⁹ gutture arista piscis trans/
uersa erat: & iactans eum ante pedes ei⁹ cũ lachrymis vt oraret p eo
postulabat. Qui man⁹ imponẽs puero orauit deũ vt puer ille & oẽs
qui vel p̃ ... vel p̃ q̃libet alia nomẽ sancti Blasii inuocarẽt
sine mora sanitatis remediũ obtinerent. & sanat⁹ statim est puer. In
tro quoq̃ itinere ... vidua cui lup⁹ porcũ vnicũ que habebat ab
stulerat: rogauit sanctũ: vt illũ sibi reddi facẽt. Cui ille subridens
ait. Noli tristari porc⁹ tu⁹ reddet tibi in pximo. Et ecce lup⁹ veniẽs
porcũ suũ sibi reddidit. Ueniẽs ergo sanctus in ciuitatẽ iussu p̃sidis
missus est in carcerẽ: quẽ sequẽti die educi iussit & stantẽ dulcissime
salutauit dicens. Gaude Blasi amice deoꝝ. Qui respondit. Gaude &
tu p̃ses: sed ne dicas eos deos esse sed demones: qui eterno igni tra/
dent: cũ his qui eos venerãtur. Tũc iratus p̃ses iussit eũ fustib⁹ cedi
& in carcerẽ trudi. Audiẽs vetula que porcũ suũ receperat: & q̃ vir san
ct⁹ in carcerẽ clausus erat ipsa porcũ occidit & caput ei⁹ coctũ cũ pe
dib⁹ cũ pane & cãdela scõ Blasio attulit. Qui grãs agẽs comedit: ei/
q̃ dixit. Singulis annis offer cãdelã in ecclesiã noie mei & bene tibi
erit: & quicũq̃ hoc fecerit.

C De Passione eiusdem. C. XLVI.

Ost hec p̃ses

eductũ Blasiũ cũ ad
deos iclinare nõ pos/
set: iussit eũ ligno suspendi: & carnes ei⁹ ferreis pectinib⁹
laniari & sic in carcerẽ deportari. Tũc. vi. mulieres christi
ane sequẽtes eum guttas sanguinis ei⁹ colligebant & hĩs semetipsas
vngebãt. Quas tenẽtes milites duxerũt ad p̃sidẽ: & cũ sacrificare iu/
berent: accipiẽtes deos piecerũt i mediũ stagnũ. Irat⁹ igit p̃ses iu/
sit caminũ incẽdi & plũbũ liquefactũ pari ac pectines ferreos inferri.
Septẽq̃ loricas igne cãdẽtes: & septẽ camisias lineas i alio loco po
ni: & dixit mulierib⁹: vt vnũ eligerẽt de duob⁹: aut vestes lineas: aut
ardẽtes loricas. Et ptin⁹ vna eaꝝ currẽs camisias accepit: & in cami
nũ piecit. Tũc p̃ses iussit eas suspẽdi carnesq̃ eaꝝ pectinib⁹ ferreis
lacerari. Et cũ inuicte talia sustinerẽt: aduenĩẽtes angeli eas ad pse/
uerantiã ꝯfortabãt. Tũc p̃ses iussit eas deponi & in caminum mitti.
Que statim vt misse sunt: extincto igne illese exierũt. Et ait illis p̃ses
dimittite magicas artes vestras & adorate deos nr̃os. Que respon/
derũt perfice qõ cepisti: q: iam vocate sumus ingredi regnum dei.
Sicq̃ data sententia iussit eos decollari: & post hoc Blasiũ sibi pre/
sentari. Quẽ cũ videret adhuc imobilẽ: iussit eũ i stagnũ mitti. At il/
le perdẽs aquã signauit & ambulãs sup stagnũ q̃si sup petrã sicut
in medio & ait. Si habetis deos ostendite virtutẽ eoꝝ: & venite huc.
Et ingressi. lxv. viri mox in aqua submersi sunt. Angelus autẽ dñi d
scendẽs dixit ei. Egredere sancti Blasi & suscipe tibi paratam coro/
nã a deo & ptin⁹ exiuit sicut intrauit. Et dixit ei p̃ses oĩno decreuisti
nõ adorare deos. Qui respondit cognosce miser: q: nõ adoro demo
nes & statim iussus ẽ decollari: Qui cũ duceret ad penã: orauit sicut
pri⁹ orauerat: vt q̃cũq̃ rogaret deũ in eius memoriã p quacũq̃ ne/
cessitate: celesti mereret pfrui largitate. Et ecce vox de celo dixit: qõ
orãs facere pmisit quicq̃d sanctus Blasi⁹ orauit. Sic q̃ decollat⁹ est
cũ duob⁹ pueris aliaꝝ vij mulieꝝ quos in carcere baptizauerat. Illa
rũ aũt. vij. mulieꝝ q̃ decollate sunt aĩe de corpib⁹ pdire: tanq̃ vir/
gines de thalamo vise sunt: oẽs aureis monilib⁹ refulgentes & ad ce
lũ q̃si alaꝝ remigio peruolantes. Auctor. Nota q̃ in legẽda hui⁹
sancti legitur passũ fuisse. iij. non. Februarij. Et sic in kal. festiuitas
annotat sãcti Blasij. In martyrilogio aũt scribit eoꝝ passio. xv kal.
marcij: qõ car factũ sit nescio.

Passio sancte Dorothee virginis. C. XLVII.

Ex gestis eius. Eodem tempore passa est apud cesaream capadocie dorothea virgo: sub fabricio preside. viij. idus Februarij. Hec tradita duabus sororibus crispe et calliste: que apostatauerant: iterum eas conuertit: que postea sunt in doliu missae: et in conspectu eius incense. Post illarum autem passionem beata Dorothea leuatur in cathasta et ait. Nunquam sicut hodie letata sum in vita mea. Tandem ducta est ad decollandum. Cui dixit theophilus scholasticus. eya tu sponsa christi: mitte mihi rosas aut mala de paradiso sponsi tui. Que respondit plane sic faciam. Cumque orasset ecce puer ante eam apparuit: ferens in sportario tria mala optima: et tres rosas. Cui illa: obsecro te inquit: vt hec theophilo scholastico deferas. Cum ergo theophilus narraret circumstantibus promissionem virginis irridens. Ecce puer ante eum stetit: et ait. Ecce tibi petenti mittit Dorothea virgo sacratissima quod promisit. Qui accipiens statim conuersus est ad fidem christi. Eratque mensis februarius quum rose ille missae sunt: et totam capadociam glacialis frigus tegebat. Uidebatur autem puer pulcherrimus et ... quatuor annorum. Mox ergo theophilus in eodem eculeo suspensus et acerrime tortus dicebat. Ecce modo christianus factus sum: quia in cruce suspensus sum. Nam eculei factura: crucis similitudinem gerit tandem gladio consummatus est.

Passio sancte Theodosie virginis. C. XLVIII.

Ex gestis eius. Passa est et sub diocleciano apud cesaream palestine Theodosia virgo. iiij. non. A plus de eadem ciuitate nobilissimo genere orta: anno. xviij. parentibus vnica deo consecrata: de gratia speciei. Dignum quippe erat in tali fabrica: christi palatium fabricari: hec igitur nescientibus parentibus ad martyres in carcere reclusos refugit: et se iunxit: et vt rogarent pro ea rogauit. Quod cum faceret facta est vox de celo: dicens. Ego eam oleo athlete pungo: meoque spiritu confirmo ad vincendas omnes cruciationes. Deinde interrogata a preside vrbano: libere ac prudenter ad omnia respondebat: psalmosque frequenter ruminabat. Post hoc stipite capillis suspensa. Inter cetera dixit ad circumstantes. Ue qui vult dominum dicit: et super se dominum non habere. Ue qui saturari vult et esurienti non porrigit: Ue qui vult calefieri et nudos non vestit. Ue qui requiescere vult: et alium requiescere non sinit. Ue qui suum aliquid dicit cum omnia a deo accepit. Hec igitur dicens virgo cum nuda staret: nubes niuea apparuit: que illam velauit. Urbano autem minante se acriora supplicia illaturum. Respondit. Exurge Urbane: nullum de pato mihi prandio ferculum fraudeu. In omnibus itaque tormentis sui ... dolorem non sentiebat: quia anima eius in corona tota pendebat. Amator inquit castitatis in honestibus vultibus habitat: frustra quoque mihi minaris corrumpi omnem: et non potest caro corrumpi: nisi mens fuerit ante corrupta. Post hec ait preses: rebellem virginem in angustum heronem coartate: et eius collo grauissimum saxum alligate: eamque in mare precipitate. Quod cum factum fuisset: ab angelis ad terram reducta est saxum quod ei ad collum pependerat in manibus reportans. Post hec dimissi sunt ad eam leopardus et togala: lenitatis sue signa monstrantes: et nihil eam leserunt. Tandem dum decollaretur visa est de ore eius exire columba: auri splendore pulchrior ad celum conscendens. Eadem vero nocte parentibus suis cum magno choro virginum apparuit: induta ciclade niuea: crucem auream in manibus et coronam in capite gestans et dicens. Ecce qualis est gloria. vnde me fraudare volebatis.

Passio sanctorum agricole et vitalis. C. XLIX.

Ambrosius. In italia ciuitate bononiensi passi sunt sancti vitalis et agricola. v. kal. decembris sub diocleciano et maximiano imperatoribus: et in loco iudeorum inter sepulchra eorum sepulti: vbi eos dominus mihi reuelauit: vt tanquam inter spinas eligerem martyrum rosas. Sancti quidem agricole Uitalis seruus fuit antea: nunc autem conseruus et martyr et collega: precessit seruus vt preuideret locum: hic illum ad martyrium premisit: ille istum accersiuit. Cum igitur sanctus Uitalis a persecutoribus christum negaret vrgeretur: et ille amplius christum dominum confiteretur omnia genera tormentorum in eum exercebant ita vt non esset in eius corpore locus sine vulnere. Ille autem orabat dicens. Domine ihesu christe iube spiritum meum suscipi: quia iam desidero coronam accipere: quam angelus sanctus tuus ostendit mihi: et completa oratione emisit spiritum. Sanctum vero agricola mitior moribus habebat: ita etiam ab ipsis inimicis diligeretur. Ideoque passionem eius differebant. Sed hec eorum honorificentia omni immanitate acerbior erat: que martyrium inuidebat. Denique vbi non acquieuit persecutoribus sanctus Agricola crucifixus est. Tandem cum eos mihi dominus in loco iudeorum sepultos reuelasset: munera detuli que manibus meis legi: crucis trophea cuius gratiam in operibus cognoscitis. Certe et demones confitebantur: et ab hominibus egrediebantur: et multi varijs egritudinibus afflicti: contingentes sanctorum sudaria sanabantur.

Et alia multa mirabilia per sanctos dei in presentia populi facta sunt dum transferentur.

Passio sanctorum Ascle Philemonis et Apolonij. C. L.

Ex gestis eorum. Tpe quoque diocleciani passus est sanctus Ascla apud vrbem egypti antinoum. sub arriano preside: qui primo quidem atrocissimo suspendio tortus. Deinde lateribus flammis admotis adustus. Ad vltimum preciosam deo animam in flumen precipitatus reddidit. x. kal. Februarij. Post mortem autem sancti Ascle iussit arrianus omnes christianos de eadem ciuitate qui inuenire possent comprehendi. Erat autem ibi philemon choraula publicus ... gratus et iudicibus. Qui cum abnegare idola confiteretur ... eum preses alapis in faciem cedi. Deinde tam ipsius quam Apollonij diaconi calcanea perforari: et inductis funibus per ciuitatem trahi: deinde sibi presentari. Qui dicit ei. Si vis vt audiam te: audi me prius: vt iubeas vas aqua exhiberi: et intus infantulum poni et opiri. Tunc eo iubente infans in dolio eneo preparato positus est: et os dolij optum est. Jussitque philemon dolium sagittari: donec omnes sagitte sagittariorum deficerent: et post hoc infantulum eductum ostendens ait. Sicut vas illud eneum ictibus sagittarum transfossum est: sed quod intus est ledi non potuit: sic et corpus christiani pro fide ... Tunc iratus preses iussit eum suspendi: et sagittis quibus dolium sagittatum fuerat corpus philemonis a pedibus vsque ad verticem sagittari. Et cum toti ... vix in terram ... Cum autem vidisset preses adhuc eum viuere stupuit et volens cognoscere prope accessit: cumque leuasset sursum oculos vt videret: vna de sagittis cecidit et oculum eius excecauit. Tunc iussit eum deponi et ait. Quare tui causa oculum perdidi: redde eum mihi ante ... quam nosti et dimittam te. Qui respondit. Ne estimes quia meum non possem curare cum mortuus fuero: vade ad sepulchrum meum et facto luto de terra illa quam videris superpone oculo et sanaberis. Quo ille audito iussit eum cum apollonio decollari. viij. idus Marcij.

De Conuersione Arriani presidis et eius passione cum alijs quatuor. C. LI.

Tercia autem die Arrianus ... In nomine ihesu christi pro quo isti martyrium ... ergo oculos meos vt videam: et credam quia ipsi sit alius deus preter ipsum et hoc dicto illuminatus ibat: et clamans se christianum esse. Cuius ... diocleciano non latuit: misitque quatuor prectores qui eum corriperent. Qui ... eum in egyptum tenuerunt eum: Sed dato eis precio permissus iuit ad locum ... Ascle et philemonis et apollonij et ait. Benedico vobis consortes luminis sempiterni: orate pro me dominum ihesum vt confortet me et ... suo martyrium meum: tunc vox quasi de sepulchro philemonis egressa ... dicens ei. Conforta te arriane ne timeas: ihesus in quem credis ... te: et coronabit te: vade ergo cum his qui venerunt ad te: et ora pro ... Hoc ipsi prectores cum de sepulchro martyris audissent ... sunt. Abijt ergo cum illis et octo seruis et familiaribus suis. Quibus cum ... venissent: precepit vt corpus eius ibidem expectaret: dicens. viij. ... diocleciano iubebit me in mari precipitari cum sacco arene ... liciti ergo estote vt post tres dies. i. xi. die marcij egrediamini supra mare circa horam. vi. et inuenientes corpus meum supra dorsum delphini tollentes ... sepulchrum martyris philemonis. Cum igitur hic dixisset ... quatuor prectoribus ad diocletianum ... inferri ... profundam fieri eumque cathenis erreis oneratum et ferro compeditum ac manibus colligatis cum ingenti circa collum lapide depositum in foueam deponi: totamque terram super eum que congesta fuerat remitti. Et desuper milites luderebant ... pro eo quoque ore dicentes. Uideamus si veniet ihesus vt liberet eum. ... Igressus cubiculum ... corpus dare post tram: vidit compedes et vincula manuum supra ... clinatorium pedem et arrianum in lecto iacentem. Turbatusque putauit aliquem ... latinorum in lecto suo iacere. Cui ille: noli inquit turbari: ego sum arrianus quem suffodisti grauatum ferro: et ere et mole arene. Sed venit is quem prevalere non credebas ihesus qui liberat credentes in se. Cum autem iussisset diocletianus eum in sacco cum arena immergi: quatuor prectores tyrannidem eius ... guentes: et christum verum deum confitentes: in quatuor alijs saccis pariter in mare precipitati sunt: statimque dei nutu parati delphini corpora eorum susceperunt: et alexandriam deportauerunt. Serui autem arriani cum. v. corpora ... debant ambigebant dicentes. Quod dominus eorum arrianus se solum in sacco reddendum predixerat: vnde non credebant eum ibi esse. Illis ergo hesitantibus: vox humana quasi de ore vnius delphini audita est. Nolite dubitare hic est dominus vester arrianus: tollite eum et hos quatuor: qui eadem martyrij gloria coronati sunt. Et sepelite omnes quinque iuxta sepulchrum sancti Ascle et ita fecerunt.

¶ Passio Hirenei sirmiensis epi et donini. C. LII.

E gestis eius. Passus est autē sanct⁹ hireneus sirmiensis eps sub diocleciano et maximiano. viij. kal. Aprilis. Agente pbo pside pānonie. Hic pmo tormētis acerrimis vexat⁹ deinde dieb⁹ plurimis in carcere cruciatus nouissime p cōfessione christi capite cesus ē: et in fluuiū sani pcipitat⁹. Sub maximiano quoqz passus ē. Donnin⁹ martyr: q cū eēt cubiculari⁹ prim⁹ coronā imperatoris seruās: eiqz quotidie coronās: p cōfessione christi iuxta fluuiū sistronis in via que dicit claudia decollat⁹ est. vj. vel. vij. idus octobris. Et apphēdēs manib⁹ caput suū de terra pstatū fluuiū trāsiuit et qu[illegible] lapis caput suū tulit ibiqz illud pausauit. vbi nūc corp⁹ ei⁹ integz pmanet et inuiolatū: vbi multi egri sanitatem recipiūt. Inter quos vnus aliqn veniēs et equū suū alligās: cū cōspectu sancti ingressus fuisset: et lachrymabilr eū rogās sanitatē recepisset egressus equū quē dimiserat nō inuenit. Iterūqz ingressus lachrymabilr orauit. Post hec aūt egressus homīē q equū abstulerat rapido cursu reuertētē vidit: q tradēs eū in manib⁹ ei⁹ exiliuit.

¶ Passio sancti Januarii. C. LIII.

E gestis eius. Sz et sub Diocleciano passus est sanct⁹ Januari⁹ beneuētane ciuitatis eps. Huius enī famā cū audisset pses Thimothe⁹: iussit eū in ciuitate nola ad tribunal suū presentari dicēs. Aut cōtēpto sacrificiū diis aut si nolueris tormētis horrendis [illegible] que etiā de[illegible] videntur [illegible]. Qui rñdit: obmutescere infelix: et noli in aurib⁹ meis creatori omniū iniuriā facere ne blasphemiā tātā audiat teqz interficiat. Tūc irat⁹ iussit eū i carcerē recipi: et caminū vehemēt p triduū succēdi. et illuc eū pici. At ille orator [illegible] in medio fornacis deambulare cū sanct[illegible] angel[illegible] deū benedicere. Quod audiētes milites q circa erāt territi cursu rapidissimo pperātes nūciauerūt psidi. Qui cū caminū apire fecisset flāma eructauit: et gentē incredulā q circa erat deuorauit. Sanct⁹ autē in medio ignis glorificās deū apparuit: ita vt nec vestimētis ei⁹ nec capillis ignis dominari potuerit. Post hoc iussu psis ab ei⁹ corpore neruos excludi. Deinde ipsū vna cū festo diacono suo: et desiderio lectore et quibusdā aliis ante currū suū in ciuitatē puteolanā victos [illegible] ibiqz eos in custodia recipi. Et sedens in spectaculo iussu eos feras exhiberi q dimisse qsi oues demisso capite occurrūt ad pedes sancti Januarii. Tūc videns amonus seuo iussu sanctos de amphiteatro tolli et in [illegible] adduci. Ibiqz sedēs p tribunali iussit eos capite cedi. Sanct⁹ autē Januari⁹ in celū aspiciēs orauit: cecideruntqz nebule in oculis psidis: et subito fact⁹ est cec⁹. Cūqz inualidis oculis cruciatus clamare cepit vt Januarium ad se reuocarēt Quo facto cū ingēti gemitu clamās ait. Januarie serue dei celi. ora dñz deū tuū vt possim lumē recipe qd amisi. Tūc sanct⁹ erigēs oculos in celū ait Dñe ihesu restitue oculos huic indigno. Non enī nō reddim⁹ malū p malo tūc apti sunt oculi eius et multi crediderūt ex circūstātib⁹ fere quinqz milia. Tunc videns pses tantā turbā conuersam turbat⁹ ē Si ne [illegible] coronā fraudaret. timēs iussa principū iussit militib⁹ vt eū celeriter tractū decollarēt. Qui cū ad martyriū cū ceteris duceret: senex quidā peregrin⁹ ei⁹ beneficia [illegible] se pedib⁹ ei⁹ pro[illegible] rogans vt aliqd de vestimētis ei⁹ accipere mereret. Qui ait ei. Post depositionem corporis mei: orarium meum quo mihi oculos ligauero scias meipsum daturū tibi. Cūqz peruenisset ad locū sanct⁹ Januari⁹ genu flectēs orauit dicēs. In man⁹ t. d. c. s. meū. Tunc erigēs se accepto orario sibi oculos ligauit: et spiculator caput ei⁹ abscidit. Qui post decollatōēz seni illi apparuit et orariū ei sicut pmiserat [illegible]. Eodē vo die quo beat⁹ Januari⁹ cū ceteris martyrib⁹ decollat⁹ ē thimothe⁹ toqu[illegible] cepit cruciari et clamabat voce magna dicēs: [illegible] ianuarii serui dei se in eni ab angelis cruciari. et sic cū [illegible] emisit spiritū. xiij. kal. Octobris.

¶ Passio sancti Gregorii spoletani pbyteri. C. LIIII.

E gestis eius. Passus ē et apud spoletanam vrbem beatus Gregorius presbyter hoc ordine. Impiissimus Flaccus a maximiano imperatore missus vt oīa idola erigeret. Ingressus spoletum iussit sibi tribunal in medio foro pparari: et oēs ciues p [illegible] coram eo citari. Dixitqz tirano. Oīa de diis nostris defensauit. Qui respōdit. Omnes hi colūt iouēz mineruā asclepiū deos immortales qui toti mūdo ppiciant. Quo audito gauisus iussit omnē turbam dimitti. Erat autē in ciuitate eadē sanct⁹ Gregorius presbyter ieiuniis et orationib⁹ vacans: qui multis virtutib⁹ et signis clarens: multos paganorum ad dominicam conuertebat: templaqz et simulacra in terram deijciebat. Quod cum flacco nunciatum esset iussit eū ad se victum perduci: et cum sacrificare nollet: iussit fustes nodosos afferri: ac dorsum eius verberibus rumpi dicens. Hec patiatur rebellis deoꝝ: et contemptor principum. Cui ille respondit quanta mala exhibes corpori meo: duplicia bona prestantur mihi in celo. Flacc⁹ dixit: regyrate illum: et ventrē eius fustibus dissipate. Illo quoqz perseuerante: iussit eum ligatis manibus et pedibus in craticula superponi et ligna subministrari. At ille de medio igne clamauit ad dñm: vt qui cum tribus pueris ingressus est in caminū: esset cum eo in medio presentium pressuraꝝ. Hec illo dicēte: terremotus magnus fact⁹ est intra ciuitatē: et cecidit vna regia: que plusqz. ccc. paganos oppressit: qui idolis seruiebant. Hoc videns flacc⁹ territus fugit inde. Tiranus autem iussit sanctū ferreo constringi: et in carcerē recludi: vbi angelus apparuit ei dicens. Pax tecū gregori noli timere: et statim vincula eius disrupta sunt: et claritas dei circūfulsit illum. Cui gratias agēti dño de illa visitatione. Respondit angelus. Euge serue bone et fidelis et c. Et hec dicēs disparuit. Altero die Flacco psentatus cum sacrificare nullatenus acquiesceret: pcepit Flaccus eum tractū in mediū amphiteatrum capite truncari. Cūqz in amphiteatro dñm oraret respiciēs in celo audiuit vocem magnā dicētē sibi. Ingredere ad me benedicte domini preparata est habitatio tua. Adhuc angelo loquente: a spetario capite truncatus est. Tirannus vo iussit dimitti feras terribiles vt corpus absorberent. Qui vt ibi peruenerunt flectentes genua sanctum corpus adorauerūt: quod vidētes viri clamauerunt. Magnus est deus christianoꝝ: et multi crediderunt i dominum. Flaccus vo eodem die percussus est ab angelo: et interiora sua vomens expirauit. Mulier autem christiana nomine habundantia: emit a tirano sanctum corpus. xxx. aureis et conditum sepeluit ix. kal. Januarij.

¶ Passio sci Marcelli et Exupancij diaconoꝝ. C. LV.

E gestis eorum. Preterea imperāte maximiano [illegible] venustian⁹ augustalis tuscie cū christianos occultos curiose requireret: diuulgat⁹ est ei sabin⁹ eps vir eloquētissim⁹ in ciuitate assisina. Illuc ergo veniēs sedēs p tribunali in medio foro: oblat⁹ est ei sanct⁹ sabinus: cū duob⁹ diaconib⁹ marcello et exupantio: cui dixit. Cōsule tibi et pollicere te diis sacrificare et viue. Qui rñdit. Si iustū est vt derelinquā creatorē celi et terre: et adorē lapides et eramēta vel ligna. Et vt scias qp nihil est colere talia: afferat hic deus tuus. Tūc iussit deū suū quē habebat in cubiculo suo vbicūqz mansisset deferri i mediū: qui erat mire facture: ex lapide corallio iouis: et vestimēta eius deaurata. Qui cū adductus fuisset cū lāpadib⁹ et apparatu magno: venustian⁹ ait. Ecce ppitiatores nostri. Tūc subridēs sabin⁹ dixit. O vana vesania vt creator oīuz relinquat: lapis sordidissim⁹ colat. vt aūt scias eum nō deū esse: dimitte me facere qd volo. Qui respondit. Si psumis fac qd vis. Tūc ille acceptū simulacrū oratione facta elisit in pauimentū et fregit. Qd vidēs ille tutudit frontē suam cum furore dicens. Perim⁹ nos: et respublica obscurata est: et iussit cū furore manus eius pscidi. Qd cū factū fuisset: ceperūt ei⁹ diaconi trepidare: et ille manib⁹ pscisis eos cōfortare ita vt clamarēt: pereant dij demonioꝝ et leges eoꝝ querentium dñm. Tūc iussu venustiani in eculeo suspensi sunt: et diu fustib⁹ cesi. Deinde iussit latera eoꝝ vnguibus radi: ignemqz qui. s. eoꝝ latera adustiōe afflaret supponi. Quod cū diu fieret: subito expirauerunt: quoꝝ corpora iactari fecit in fluuium: sed a quibusdam piscatoribus et presbyteris collecta: iuxta viā sepulti sunt: pdie kal. Junij.

¶ Passio sancti Sabini episcopi. C. LVI.

Sabinū vero iussit in carcerem recludi ad quē vidua nomine serena nocte veniebat: et curam illi⁹ agebat. Man⁹ quoqz eius in domū suā colligens in doliolo vitreo cū aromatib⁹ recōdidit: quas die noctuqz tāgens: i oculos suos pōebat. Adduxit quoqz ad eū nepotē suū: cecū a natiuitate vt ponēs super eum vlnas suas rogaret pro eo. Qui cum brachia sua truncata sup oculos ceci posuisset: et genu flexo cū lachrymis orasset: apti sūt: pp qd miraculū oēs q erāt in custodia videntes: miserūt se ad pedes eius: et baptizati sunt eodē die quindecī milia hoīum. Postea vo indoluerūt oculi venustiani: ita vt pre dolore nec cibum nec somnum posset capere: nec vllus medicoꝝ eius dolorem mitigare. Auditoqz qp Sabin⁹ illuminasset cecū: misit vxorē suam et duos filios et cum grandi gloria rogauit eū ad se educi de carcere. Cūqz gratias agēs Sabinus venisset ad domū eius: cludites venustianū in manibus p[illegible] ante pedes sancti sabini Qui vt eum vidit lachrymans ait. Illuminet te christ⁹. Iussitqz afferri fragmenta iouis: q ille in [illegible] argētea collocauerat. Que cū vidisset iussit oīa cōminui et in f[illegible]

um proijci. Cumqȝ venustianus vrgeretur doloribus ait Sabinus. Credis ex toto corde. Rñdit credo. Sed peccatū qđ in te exercui cruciatum mihi ostēdit. At ille. Mea delicta hec mihi fecerūt: tu tñ si credideris ⁊ penitueris salu⁹ eris. Tūc eo petēte baptizauit eum: ⁊ eleuato eo de peluе apti sunt oculi ei⁹: ita vt nullū dolorē post baptismum sentiret. Cūqȝ maximian⁹ eū baptizatū eē audisset: irat⁹ misit lucium tribunū: q̄ eū cū vxore ⁊ filijs trucaret. Sāctū quoqȝ sabinū tenuit ⁊ i ciuitatē spoletanā adducēs tādiu plūbatis cedi pcepit quousqȝ spiritū emitteret. Cuius corp⁹ serena colligēs: q̄ iaȝ man⁹ ei⁹ añ collegerat iūxit man⁹ cū corpore ⁊ sepeliuit eū. vij. idus Decēbris. Horū tamē omnium martyrium licet diuerso tempore extiterit vno tamen recolit̄ die [illegible] kal. Januarij.

¶ De [illegible] Anastasia ⁊ Grisogono. C. LVII.

Ex gestis eorum. Eo tempore passa ē ⁊ sancta Anastasia q̄ p̄textati illustrissimi viri filia in vrbe roma: cū ita incedere [illegible] posset ⁊ [illegible] matronas habere potuisset: induebat se vilissimo habitu ⁊ sola vni⁹ puelle cōsortio carceres circuibat: vbi erāt milites christi: quos aliter visitare ñ poterat: nisi plebeio cultu pauperē se fingeret: solicita satis sanctis p dei noīe vinctis pedes lauare: vngere capita pectinare crines: quos lōga carcerū claustra nutrierāt. Dūqȝ assidue hec ageret: ⁊ ad notitiā zelātis viri ei⁹ publicis peruenisset indignat⁹ tales domui suo custodes instituit. vt eā nō pmitterent cuiusqȝ fenestrellule aditū spectare. Erat autē i vinculis iussu diocletiani vir dei Grisogon⁹: q̄ multa ꝑpessus sancte Anastasie alimonia fouebat̄. Hic erat apud rufum quēdā vicariū: quē dñs ihesus christ⁹ cū omni domo sua p Grisogonū lucrat⁹ ē. Igit̄ cū nullus eēt q̄ ad Anastasiā dirigi posset: inuēta ⁊ anus q̄dā christiana q̄ i vi[illegible] necessitatē agere: videbat̄ ac occasione domū illi⁹ ingressa cepit esse media inter ipsaȝ ⁊ dñi confessorē. Sicqȝ grisogon⁹ p manū ei⁹ eplaȝ Anastasie rogātis vt ei⁹ memoriā ageret suscepit: ⁊ ipse quoqȝ cōsolatoriā epistolā ad eā remisit. Interea publi⁹ in senatu sedēs: legatōēȝ suscepit: mitit⁹: ad psidis puinciā pfectur⁹. Tūc reuersus tristis anastasie custodia triplicauit: ponēs ei custodē vnū q̄ ei lucē negaret ⁊ victū. Agebat enī vt illa moreret̄: ⁊ ipse oīuȝ facultatū ei⁹ dñs pmaneret. Et ita pfect⁹ est vt diceret reuertēs si eā inuenero viuā: oēs vos puniā. Sic itaqȝ cū ea agebat̄ vt aqua ei vix p misericordia traderetur. Tūc estimās se i tribulatōē deficere. Scripsit Grisogono in his vbis eplaȝ: finis venit corporis: memēto mei ⁊ egredientē aiaȝ ipse suscipiat: p cui⁹ amore sustineo: q̄ ex ore huius vetule cognoueris. Ad hāc Grisogon⁹ inter alia cōsolatōis vba q̄ rescripsit: ⁊ hec inseruit. Prope est vt pereāt q̄ nō cogitāt: vt ad portū salutis attingāt. Interea trāsactis trib⁹ mēsib⁹ corp⁹ publij reuocatū est naui: ⁊ oēs q̄ custodiebāt eā p diuersa fugerūt. Egressa igit̄ ad grisogonū libera peruenit. Et oīa q̄ [illegible] gaudio lachrymabili retulit ei. Uenditisqȝ oīb⁹ facultatib⁹ suis: vilissimo habitu carceres circuibat: ⁊ famulorū dei necessitates procurabat.

¶ Passio [illegible] sancti Grisogoni. C. LVIII.

Hunc dioclecianus [illegible] [illegible] eēt christianos: cucurrit relatio de christianis oīb⁹ vrbane pfecture. Tūc rescripsit debē oēs iterfici: Grisogonū vo ad se destinari: quē Anastasia psecuta etiā apud aquileiaȝ: meliora sanctis obsequia faciebat: q̄ȝ rome fecerat. Interea grisogonū nominatissimū dioclecian⁹ sibi p̄sentari iussit. Cui cū dignitatē pfecture [illegible] demonū cultū oīno respueret: iussit eū ad aq̄s gradatas duci: ⁊ ibi decollari. Corpusqȝ ei⁹ ad litt⁹ iactatū est iuxta locū in quo tres sorores christianissime morabant̄ agape chionia ⁊ hirene: cū sancto Zoilo sene p̄sbytero. q̄ colligēs sciū corp⁹ ⁊ caput corpi cōpaginās sepeliuit [illegible] eiusdē sancti Grisogoni sibi factā ad dñm precit. Sancta quoqȝ Anastasia domuȝ illam in qua nunq̄ȝ fuerat ingressa dixit: vbi sunt sorores mee: quas mihi dñs meus Grisogonus cōmendauit: ⁊ vidētes se inuicē letate sunt. Uisoqȝ loco vbi posit⁹ erat martyr Grisogonus vnā apud eas noctē agens: ad vrbē aquileiensēȝ rediit: solicita de his qui in vinculis habebant̄. Passus est autē sanct⁹ Grisogonus. [illegible]

¶ De [illegible] Agape Chionia ⁊ Hirena. C. LIX.

Sanctarū quoqȝ Agapes Chionie ⁊ Hirene [illegible] rumore repto: iussit sibi eas p̄sentari: pmittēsqȝ eis maritos de palatio suo: p quos illustres eē possent si christum negantes idola colerent. Cum nullatenus a christianitate flecti possent: iussit eas tradi custodie carceris q̄s beata Anastasia nec diebus nec noctib⁹ deserebat: ad hāc enī oēs christiani igentes cōfluebāt: nimiā penuriā tpe illo sustinebāt: q̄z nulli licebat psidere vl̄ artē [illegible] [illegible] kes erāt fil'e custodiētib⁹ ducti sūt. Inter quos erāt Agape [illegible] ⁊ Hirena. Cūqȝ iussisset ipator psidi dulcicio diuersis tormētis [illegible] oēs q̄ sacrificare nollēt: tres sorores psidi pritate sūt q̄s ille vidēs [illegible] ptu oculorū astrictus turpissimo spū agebat̄: ⁊ fecit eas apud talē [illegible] ficialē tradi custodiēdas: q̄ libertatē eis pmitteret: si captus [illegible] cōsensum prebuissent.

¶ De [illegible] propter eas. C. LX.

Sitit cū nec promissionib⁹ nec terroribus [illegible] p̄ses cellulā igredi: vbi ille orātes nocte christo puigilem exhibebāt: i quo loco oīa coq̄ne vtēsilia reposita erāt. Ingressus. q̄ cū vellet ire vbi psalmorū vox eū ipellebat. Alienat⁹ mente cepit ollas amplecti: ⁊ sartagines osculari. In q̄b⁹ diu ludificat⁹ [illegible] tus niger ⁊ cacabat⁹ talis cepit esse in vestib⁹ ⁊ in facie: q̄lis a diabolo possidebat̄ i mēte. Tādē ad suos egressus ē: q̄ eū cū luminaribus expectabāt: visoqȝ eo oēs fugerūt: vidētes eū totū cacabatū ⁊ [illegible] nullāqȝ ptē in vestib⁹ ei⁹ q̄ nō eēt inq̄nata ⁊ i gribus missa. Stātib⁹ enī ancillis dei ⁊ psallētib⁹: nullū penit⁹ p eū diabol⁹ potuit [illegible] tū afferre. Uidēs q̄ p̄ses se ab officio suo esse cōtēptū ac derelictum sciēs: q̄d de illo factū fuisset: nō ē reuersus in domū suā [illegible] cursu ire ad palatiū dicēs. Prosternā me inuictissimis ipatorib⁹ [illegible] eā me ita ab officio meo ludibrio habitū: ac cū irrisione ⁊ clamore [illegible] [illegible] Recipe te: clauserat enī diabolus oculos eius: nec poterat seipsum [illegible] [illegible] indutus: mēs tñ in eo sana erat: ⁊ soli oculi ei⁹ tenebant̄ a [illegible] [illegible] res putās ancillas christi maleficijs hoc euenisse iussit tribunalia [illegible] bi publice pparari: ⁊ cū adducte fuissent: orātes atqȝ psallētes iussit eas expoliari: vt nuda eorū corpora aspiceret: ⁊ cū missa fuisset [illegible] [illegible] coria corporis earūdē. In hac intētione attonit⁹ p̄ses dulcici⁹ sedēs [illegible] tari: ⁊ inde sublat⁹ in sella dormiēs. Tūc est expgefact⁹ cū domui suam fuisset introductus.

¶ Passio [illegible] Agape ⁊ Chionie. C. LXI.

Audiēs imperator oīa q̄ [illegible] [illegible] finiū q̄ eas audiret. Cui cū p̄sentate fuissent vocauit [illegible] renā ad se ⁊ ait. Cōsentiēs regali iussioni. Que cū nollet [illegible] [illegible] vestro ac posterius decepta: diuina iussa contēnit. [illegible] [illegible] ab ista hora patiaris: vel nos loco cum his qui te vel dñm negauerint [illegible] [illegible] noñas Aprilis.

¶ Passio [illegible] Hirene. C. LXII.

Altera die sisinnius [illegible] [illegible] ait. Sacrifica dijs: ne sili iccēdio peas vt sorores tue. [illegible] [illegible] tes idē te pati sīc ille passe sīt: ego te iubebo nudā tradi meretricib⁹ vt ibi ad turpes vsus posita morarī. Que rñdit. Caro mea sic patiet̄ fornicatorē sicut carnē vel visum vel spētē: ⁊ inq̄namēta q̄b⁹ aius nō cō

sentit: reatus non suscipit. Tunc tradidit eã militibus: iubẽs eaz poni in loco turpi: et ibi ludibrio omnib⁹ populis haberi. Cũqz ducere-tur apparuerũt duo milites añ eos o cẽteo. Misit nos comes post vos vt vbi nos ostẽdim⁹: ibi eã ponatis. Ascẽderũt igit cacumẽ mon-tis et ibi sederũt. Tũc videns fisinni⁹ se delusum: et hoc factũ eẽ qp ipse nõ dixerat. Ascẽdẽs equũ perexit ad mõtẽ in quo dei famula orabat et intẽdẽs vidit eã: et gyrabat vsqz ad vesperã: et nõ pertingebat ad eaz. Tũc videns se deri[illegible] ingemuit. Tandẽ autẽ arcũ vnus ex his q cũ eo venerãt: sagittauit eã. Que ait. Insulto tibi miserabilis: qz vt vi-rum fortẽ in bello aggredер: quẽ vt mulierẽ volueras subiugare: ecce mũ-da vado ad dñm. His dictis emisit spm. Cuius corp⁹ ab hoib⁹ Ana-stasie sublatũ ẽ: et cũ sororib⁹ ei⁹ positũ. Passa ẽ aũt i ipsis non. april.

¶ De altricatõe scẽ Anastasie et pbi pfecti. C. LXIII.

Um autem

multitudo christianoꝝ ẽẽt in ergastul: diocletian⁹ oẽs vna die iussit interfici. Qꝫ ignorãs anastasia: cũ nocte soluto more pgeret: et diuersas custodias circuiret: vbi nullũ eoꝝ inueniret vehemẽtissime flere cepit. Quã cũ flentẽ quidã attẽderẽt: et cãm ab ea didicissent: ipsamqz eẽ christianã: vn⁹ eã cõprehensam duxit ad [illegible] pfect⁹ [illegible] causas agebat. A quo [illegible] pfecto in-terrogata q esset et vñ illuc venisset. Rñdit: ciuis sũ [illegible] q christi amore [illegible] patrimoniũ meũ et secuta sum ipm. [illegible] in vinculis positos: diligẽti cura suscepi. Ecce qb⁹ p annũ iugiter [illegible] ses aliquas [illegible] subito hac nocte me dereliquerũt [illegible] ad regna celestia precesserũt. [illegible] puta [illegible] facta sum [illegible] gnant cũ dño: et ego adhuc sto passura: p noie sancto. Prob⁹ dixit: vt video nõ sunt tibi leuia tormẽta [illegible]. Tu enĩ reuocasti [illegible] eoꝝ ad sacrilegiũ q obtẽpare decreuerãt regalib⁹ institut[illegible]. Illa rñ-dit. Ego dolorib⁹ [illegible] sanguis eorũ pedes osculabar neqñ [illegible] cederent dolorib⁹ cõforsaui et quodcũqz habui [illegible] summa [illegible] eoꝝ necessitatibus expendi. Nũc aũt erogans oĩb⁹ ad passionẽ etiã aiaz meaz aptaui. Na si adhuc haberẽ qd expẽderẽ: nõ me psequentib⁹ demõstrarem. Ait pb⁹. Deos quos cultor erat [illegible] pater tu⁹ colere debuisti et nõ christũ: nescio quẽ iudeũ: q a ciuib⁹ suis occisus ẽ. Illa respõdit. Deos patris mei bñ colui: et eos ab omni iniuria liberaui. Nã dum eos araneae texerẽt: et aues stercorarent: et mures intra eos [illegible] face-rent ego eos liberaui et [illegible] in pecuniã [illegible]. Prob⁹ dixit. Hoc sa-crilegiũ nec aures mee pñt audire. Tũc illa ridẽs ait. Miror pru-dẽtiã vestram quasi sacrilegium timere lapides frangere ligna succẽ-dere: eramenta conflare.

¶ De Improbitate Vlpiani in eã et pena illi⁹. C. LXIIII.

Ec cum

pfect⁹ diocletiano impatori retulis-set: ille furẽs querebat [illegible] q age-ret. Cui astitit quidã q diceret Vlpianũ capitolii summũ põtificẽ hãc in vxorẽ velle: et ei dari debere: cui si nõ cõsen-serit ipse facultatib⁹ ei⁹ perfruatur: et eam possit occidere. Sicqz Vl-pianus eam sibi traditam ducens in domum suaz. Cepit ei ornamẽ-ta et gladiũ ostẽdere: lectos argenteos et carbones ardentes: cellaria plena dapibus et cellam obscuram testaciis acutis repletam. Et ait. Dabo tibi trium dierum inducias vt tecum cogites: quarto die aut habebo te vxorem: aut habebunt te diuersa supplicia. Que respõdit. Iã puta qz fluxerit tertia dies et scias me magis eligere supplicia p que vadã ad eũ quẽ diligo. Dimisit ergo eã decẽ mulierib⁹ que eã [illegible] et alie pedes aut man⁹ [illegible] genua alie munera offerẽt ei. At illa oculos in celu figẽs p triduum [illegible] stas in oratione manib⁹ expã-sis non mãducauit nec bibit nec sedit: sz nec leniẽ dormitauit. Dein-de veniẽs ad eas vlpianus: interrogauit quid pfecissent. Que respõ-derũt. Voces nostras quasi cornicularũ clamantium: cõtemnẽs q-[illegible] triduo manib⁹ expansis: sine cibo et potu et somno perseuerat. Tũc ille accedens et volens eam amplecti factus est cec⁹: et gyrabat p totũ triduum in quo illa orabat. A tertia vsqz ad vesperã [illegible] iouẽ iu-nonẽ mineruam et dicens: dii liberate me: erubescebat autem clama-re. Tandem cũ eius oculi dolori nimio torquerentur: clamauit ad eos qui foris eũ expectabãt: viderunt eum semiuiuũ et cecũ: et Anastasiã orantem. Tollentesqz eũ in manib⁹ ad domũ suã: maledicebant pu-blice impatori cui⁹ iussu ad eos anastasia deuenisset. Media vo no-cte se ad domũ capitolium duci petiit: et vtpote magn⁹ põtifex cepit inter sacrificioꝝ supstitiones inqrere vtrũ posset euadere. Cui respõ-derũt demonia. Quia famulã dei contristasti: ab hodie nobiscũ in in-ferno eris. Tũc ille angustatus: cũ duceret ad domũ inter man⁹ pue-roꝝ expirauit.

¶ Passio scẽ Theodote cũ trib⁹ pueris. C. LXV

Euertente autem

Diocletiano ipõ firmiam a mace-donia: oblata est ei Theodota cum tribus filiis: natione bithimia: ci-uis nicena: que ideo fugerat de ciuitate sua: qz contra christianos il-lic persecutio vehementer agebatur. Comes autem leucadius quia eam tradiderat petiit ab imperatore dicens. Iubete eam mihi dari vxorem: que si non consenserit sacrificare mecum: diuersis eaz penis interficiam. Accepta [illegible] diabolicis [illegible] et terrorib⁹ fatigaret. Illa dixit [illegible] ideo petiisti me cõiugẽ vt facul-tatẽ meã inuadas: oĩa que possideo vade occupa: et dũ redieris acci-pies me vxorẽ. Que cum [illegible] vnanimis cũ Anastasia pmanẽs quo-tidie sanctoꝝ curã exercebãt. Et cũ i dei laudib⁹ pmãerẽt: aduenĩẽs comes leucadius agebat vt ei⁹ coniugio Theodota necteret. Sed diu cũ blãdimẽtis et terrorib⁹ insisteret et illa nullatenus cõsentiret: ferro vinctam cũ trib⁹ filiis: ad cõsularẽ bithimie destinauit. Cui cũ illa sa-crificare nollet pmogenitũ ei⁹ enodũ fecit fustibus cedi. Cui mr̃ cla-mabat. Noli timere fili ista vbera: qz p ista attinges ad gaudia eter-na. Tunc consularis [illegible] cuidã in libidinib⁹ famoso dixit. Cõpre-hẽdẽs eandẽ ducito et postqz illuseris ei: iter publicas eã meretrices cõstitue: vt videam⁹ si christ⁹ ei⁹ eã defẽdet. Qui dũ ad eã pgeret vt tenẽt et ducẽt: cepit de narib⁹ ei⁹ sanguis infinit⁹ effluere: clamauitqz stat iuuenis pulcher et cui⁹ manu pugnum accepi in narib⁹. Tũc cõ-sularis iussit ignẽ copiosũ accẽdi: i quo cũ tribus filiis missa: benedi-cens dominum martyrium consummauit apud niceã bithinie [illegible] to nonas Augusti.

¶ Passio sancte Anastasie martyrio. C. LXVI.

Nastasia vero

tradita pfecto illirici [illegible] firmans pecunias habe-re putabat p q retentans eã luci⁹ pfect⁹ iussit eam prima-tiz sibi adduci: et dixit ei. Si christiana eẽ vis: pcepta chri-sti tui [illegible] dicẽtis. Qui nõ renunciauerit oĩb⁹ que possidet non pot me⁹ esse discipulus. Da ergo mihi oĩa que possides: et pge quocũqz volueris. Que rñdit. Vende inqt dñs me⁹ oĩa que habes: et da pau-pib⁹ nõ diuitib⁹ tu autẽ diues es et qui tibi dederit: cõtra preceptum christi agit. Ego autẽ etiam rogo: vt accipias que te indigere cognos-co. At ille. In quo inqt paup sum: q rñdit. In fide. Ille vo dixit. Si dñs tu⁹ crucifix⁹ ẽ: vt qd iouẽ nõ colis: q nulli vnqz subiacuit. Que rñdit. Iupitẽ iniuriã fecit: christ⁹ passus est tu imitare deũ tuũ: et ego dñz meũ. Tũc iussit eã i carcerẽ ima cõcludi: et acerrimis terrorib⁹ fati-gari. cibũ vo ei p modicũ serotinis horis offerri. Quẽ eti ã illa penit⁹ recusabat. Apparebat aũt ei nocte spũs scẽ Theodote ẽt cũ luminari-b⁹: et mẽsaz onustã variis refectõib⁹ corã illa ponebat. Et orantes sil tota nocte: et ad pulloꝝ cãt⁹ loquẽdi secũ et se vidẽdi terminũ capie-bãt. Hec cũ p dies. xxx. gesta fuissẽt luci⁹ putãs eã iã fame et tenebra-rũ horrore defecisse iussit eã si viuit sibi adduci. Vidẽsqz eã robu-stiorẽ et letiorẽ qz prius fuerat: idignat⁹ iussit eã i naui poni et cũ multis aliis quos legi iura punierãt pelagi fluctib⁹ demergi. Quib⁹ pducti in altũ vbi pelag⁹ finit vt pceptũ erat eis illic nauẽ ptulerũt: ibiqz eos dereliqrũt. Tũc ibi scã Theodota martyr apparuit: et sup ipsaz plagaz nauis cõsidẽs eã a periculo liberauit. Cũqz orãte scã anastasia: oẽs cre-derẽt vna die et vna nocte ita fuerũt i medio pelago vt putarẽt se eẽ i terra: sine estu: sine fluctuatõe: sine metu. Tertia die ad insulas pal-marias deuoluti sũt: vbi multi epi et viri religiosi diuersis tpib⁹ relegati fuerãt. et [illegible] cũ hymnis et psalmis suscepti sũt. Qd cũ audiss-et pfect⁹: misit illuc et oẽs ibi deposuit. Cũqz eẽnt plusqz. cc. viri et. lxx. femine exceptis paruulis ne vn⁹ qdẽ potuit amore vite pñtis ad sacrifi-cii reuocari cõsẽsuz. Et cũ oẽs variis inte̅fectõib⁹ martyriũ celebrassẽt: anastasia p man⁹ et pedes extẽta et ligata ad palos fixos circa mediã ei⁹ igni icẽsus ẽ: i q passiõe orãs et bñdicẽs ihesuz christũ: emisit spi-ritũ. Passa est aũt. viii. kal. Ianuarii.

¶ Passio sancte Barbare virginis. C. LXVII.

X gestis eius.

Impãte quodã Maximi-ano fuit nichomedie virgo Barbara noie nobilis genẽ quã ob nimiã pulchritudinẽ pr̃ ei⁹ dioscor⁹ i excelsa turri collocauit: volẽs eã in emi-nẽtiori loco residẽ. Illa vo orare deũ celi adesebat. Fratqz balneuz ibi [illegible] q ea orãte subito repleta ẽ aq. Illacqz gr̃as agẽs iterz ora-uit vt aq illa sctificaret i noie trinitat[illegible] et illuc descẽdẽs seipsã baptizauit. Cũ aũt [illegible] vrgerẽt pr̃ ei⁹ vt eã nuptui tradẽt. Illa respõdit ab eo rñ-dit. Abiit hõ a me [illegible] coelo christ q inuiolabile custodit corp⁹ meũ mox [illegible] qp christiana eẽt: arripuit gladiũ volẽs eã interficẽ at illa fugiẽs [illegible] se i [illegible] quã [illegible] pr̃ [illegible] a pastorib⁹ cũ vidisset puellã fugiẽtẽ vnoqz dicẽte [illegible] dixit. Nunqd si vides vbi se abscõdit. Tũc pr̃ et currẽs [illegible] ea [illegible] i domũ suã: aspexit vo illũ q eã idicauerat et maledixit eũ et pecora eius: statimqz cũ grege suo cõuersus ẽ i statuã marmoreã. Alia die pgẽs pr̃ ad mar

cianum presidē: nunciauit ei omnia que acciderant de filiā sua. Qui [illegible] adduci [illegible] cultu deoꝝ ꝫ sacrificijs. Cūq̄ eā in [illegible] nobilē inueniret iussit eā nudā cū virgis cedi: ꝫ cū cesa deo psalleret: idolaq̄ insensibilia ꝫ inutilia eē diceret: iussit eā versis pedib⁹ suspēdi: ꝫ cū malleis caput ei⁹ tūdi: vsq̄ dū p nares ei⁹ sanguis distillaret in terrā. Et dū itez grās ageret: vidēs pedes in crastino plagas ei⁹ sanatas iussit eā eculeo suspēdi: ꝫ ad ei⁹ latā lāpades ardētes applicari. At illa i celū aspiciēs ꝫ adorās dixit ad p̄sidē. vide miser. qꝛ ignis iste nō dolorem sꝫ refrigeriū mihi p̄stat. Tūc p̄ses furore replet⁹: iussit ei⁹ mānullas amputari. Deinde p totā ꝓuinciā eā nudā circūduci. Illa v̄o eleuatis oculis in celū dixit. Dñe de⁹ q̄ opis celū nubib⁹ mitte angelū sanctū tuū q̄ cooptat corp⁹ meū denudatū vt nō videat ab ipsissimus paganis. Ecce ergo angel⁹ dñi cooperuit eā stola cādida: cōsignāsq̄ omne corp⁹ ei⁹ restituit eā ita vt nec cicatrix in ea appareret. Circūferētes autē eā ministri p quēdā vicū adduxerūt ante p̄sidē: q̄ vidēs totū corp⁹ ei⁹ sanatū: ꝫ faciē ei⁹ fulgētē: p̄ nimio furore stabat stupefact⁹ ꝫ iussit eā capite puniri. Que gaudēs adorabat dei filiū dicēs. Obsecro: dñe ne memineris peccata eoꝝ q̄ deuote celebrauerint martyriū meū. Et ea dicēte amē. Subito ad eā vox dñi facta ē dicēs. Ueni dulcissima: requiesce in cubilib⁹ patris tui qui in celis est. De h̄ v̄o quod postulasti: crede qꝛ donatū ē tibi. Et cū ascēdisset in mōtez pater ei⁹ ꝓprijs manibus amputauit caput ei⁹. Deinde cū de monte descēderet: subito cecidit ignis de celo sup eū: ꝫ consumpsit illū: ita vt nec puluis de eo remaneret. Passa est autem hec virgo ꝑdie nonas decembris. Auctor. In martyrilogio tamē eius natalis annunciatur [illegible] kal. Januarii.

℄ Passio sancti floriani martyris. C. LXVIII

E gestis eius. Cum autem p̄cepta imperatoꝝ de persecutiōe christianorum apud notū ripēsem delata essent. Acquilinus p̄ses cepit christianos vehementer inquirere. Sancti aūt florentius ꝫ florian⁹ obuiātes quibusdā sibi mūdane militie socijs dixerūt. O fratres ꝫ commilitones cur alios queritis. Eūtes nūciate p̄sidi qꝛ christiani sum⁹ ꝫ locū etiā designate in quo cōmoramur. Crudelitatis ergo ministri apprehendētes eos duxerunt ad p̄sidē. Qui ab eo moniti vt idolis sacrificarēt. Respōderūt. Iussioni tue piissime quātū decet militam⁹ hoc tamē nemo nobis suadebit: vt demonib⁹ sacrificem⁹. Tūc preses vehementer irat⁹ iussit eos fustib⁹ cedi ꝫ scapulas eoꝝ acutis ferris cōstringi. Illis ergo in cōfessione christi ꝫ graciaꝝ actione ꝑmanētib⁹ vidēs preses se superatū: eos iussit duci ad flumē: noīe anesum ꝫ de ponte in illud p̄cipitari. iiij. kal. Maij. Cumq̄ vincti ducerētur a militib⁹: venerūt sub⁹ quādā arborē: vbi ab itinere fatigati residētes pariter dormierūt oēs. Tūc angelus dñi p visuz apparuit beato Florētio dicēs. Frater florēti nō ē tibi data corona martyrij: sed cōsors eris ꝯfessoꝝ: igit̄ surge ꝫ ꝑge ad ptes galliaꝝ: ꝫ ibi ostendā tibi locū habitatōis tue: futuꝝ ē autē vt i ciuitate thuronica a beato martino accipias ordinatōez. Illo expgefacto dissoluta sunt vincula ei⁹. Tūc cauti⁹ beatū florianū vocās narrauit ei visum ꝫ abijt. Sāctus aūt florian⁹ exultans: cū puenisset ad pontē vnde p̄cipitari [illegible] ligauerūt lapidē ad collū eius vt in ꝓfundum demergeret. Tūc deuote cepit rogare milites vt orādi spaciū aliquātulū sibi cōcederēt. Cumq̄ orasset quasi vni⁹ hore spacio tādē p̄cipitauerūt eū: ꝫ statiz crepuerūt oculi eoꝝ: flumi⁹ aūt martyrē christi suscipiens expauit eleuatisq̄ vndis suis. in quodā eminētiori loco sup quoddā saxū corp⁹ ei⁹ deposuit: diuino quoq̄ annuēte fauore aquila adueniēs idē corp⁹ cepit alis suis admodū ꝓtegere. ipse autē sanctus manifestauit se cuidā femie deo deuote: certi ei⁹ locū designās indicijs: vt traderet illud sepulture qd̄ ꝫ factū ē: ibi egri sanant̄: ceci illuminant̄: demones eijciuntur.

℄ Passio Scōꝝ Primi ꝫ Feliciani. C. LXIX

E gestis eorum. Pōtifices autē temploꝝ accusauerūt Primū ꝫ Felicianū apud imperatores dicentes. Nisi hos sacrificare feceritis nulla beneficia a dijs cōsequi poteritis. Inquisiti igit̄ ꝫ cōprehēsi p̄imus ꝫ Felician⁹ ciues romani: iussu imperatoꝝ in carcerē recludunt̄. Qui statim ab angelo ꝯfortati soluuntur: ꝫ post dies aliquot: imperatorib⁹ p̄sentant̄: vbi cū in fide ꝑsisterēt: ad phanū herculis educūtur. Sꝫ sacrificare nolentes crudeliter laniati ꝫ in carcerē reclusi quotidie ab angelo fouebant̄. Itez educunt̄: ꝫ p moto presidi p̄sentati: cum superari non possent abinuicē separant̄. Dixit ergo feliciano vt senectuti sue consuleret ꝫ dijs immortalibus immolaret: qd̄ cū ille renueret: plūbatis grauissime cesus ait. Cū. lxxx. iaz annos vite habeā. xxx. iaz anni sunt ex quo cognoui veritatem: ꝫ elegi deo viuere. Tunc iussit eū preses ligari: ꝫ clauos manibus ꝫ pedib⁹ figi ꝫ dixit ei. Tādiu sic eris: quādiu nobis ꝯsenseris. Cūq̄ adhuc leto vultu ꝑsisteret: iussit eū ibidē torqueri: ꝫ triduo in stipite pēdēti nihil ministrari. Post triduū iussit eū flagellis cedi: ꝫ sic depositū carcere recipi. Sequenti die iussit p̄imum adduci ꝫ dixit ei. Ecce frater tuus ꝯsentiēs: imperatoꝝ decretis ꝫ sacrificās: magn⁹ est in palatio eorū: vn̄ ꝫ tu si ita feceris soci⁹ ei⁹ eris. Rn̄dit p̄im⁹: ꝫ si tu fili⁹ es diaboli: nesciēs tñ in pte vera dixisti: qꝛ frater me⁹ nō hoib⁹ vanis sed imperatori celesti ꝯsensit. Noui enī docēte me angelo: qd̄ de illo factū est: vtinā merear ei ꝯiūgi. Tunc iratus preses: iussit vt fustib⁹ cederet̄ ꝫ leuati in eculeo latera facib⁹ vrerent̄. Qd̄ dū fieret ꝫ ille semp psalleret: iussit eū deponi: ꝫ plūbū bulliēs in os ei⁹ fundi. Iussit etiā vt Felician⁹ adesset vt q̄si territ⁹ ei⁹ passione sacrificijs cōsentiret. Ex [illegible] sus aūt sanct⁹ p̄im⁹ plūbū bulliēs q̄si aquaz frigidā totuz bibit ꝫ ait. Ecce frater me⁹ a me sepat⁹ nō est quē tu dicebas qꝛ idolis cōsensisset. Irat⁹ preses iussit eos i theatꝝ simul duci: duosq̄ leones ad eos mitti. Qui statim ad pedes eoꝝ cū impetu corruētes: eis blandiri ceperūt qd̄ ꝫ vrsi post eos immissi fecerūt. Tūc de populis qui ad hoc spectādū plusq̄. xij. milia ꝯuenerūt: quingenti viri cū omnibus suis crediderūt. Uidēs preses sanctos martyres nō posse vinci: iussit eos extra amphiteatrum decollari: quoꝝ corpora canibus ꝫ auib⁹ proiecta: sꝫ ab eis illesa nocte a christianis rapta sūt ac sepulta: hoꝝ passio celebratur. v. idus Junij.

℄ De Sancto puero Uito ꝫ eius pedagogo Modesto ꝫ Crescētia nutrice. C. LXX.

E gestis eorum. Eo quoq̄ tēpore erat in lucania sub [illegible] no p̄ses Ualerian⁹: de q̄ ꝓuincia fuit sanct⁹ Uit⁹ habens patrē hilā sacrilegū: Modestū pedagogū: nutricē crescētiā. Huic viro adhuc infantulo appruit angel⁹ dñi dicens. Dat⁹ sum tibi custos ad custodiēdū te vsq̄ ad vltimū diem vite tue ꝫ omnis [illegible] petieris a dño impetrabis. Hic ergo cū esset annoꝝ. xij. ꝫ in [illegible] credēs: quātum poterat oīb⁹ indigentib⁹ ministrabat. Pater [illegible] nobilis sed pagan⁹: studebat quomō eū ad idola cōuerteret: ꝫ [illegible] tē sepi⁹ verberabat. Audiēs hoc Ualerian⁹ prefect⁹. Iussit [illegible] eū adduceret. Qui cū venisset ꝫ idolis immolare renueret: iussit [illegible] vt fustib⁹ cederet̄. Sꝫ brachia eoꝝ qui pueꝝ verberare volebant [illegible] arruerūt. Et ipse Ualerian⁹ clamauit dicēs. Ue mihi manū [illegible] di. Rn̄dit Uit⁹ Sanēt te dij tui si p̄nt. Et ait ille tu q̄ facies. Qui ait. In noīe dñi faciā ꝫ stati p̄cib⁹ ei⁹ sanat⁹ est. Qui dixit p̄ri d⁹ corripe filiū tuū ne pereat. Tūc p̄r eū ducēs i domū suā oīb⁹ delicijs cantu musicoꝝ ꝫ saltatu puellaꝝ aīuz ei⁹ mutare studebat. Cū aūt inclusisset eū i thalamo oīb⁹ delicijs ornato: venerūt ad eū sc̄i angeli [illegible] habētes q̄si aq̄laꝝ mirabilr̄ refulgētes. Apparuerūt etiā aū eū. vij. lampades ꝫ cubiculū odore suauissimo r̄plētū ē. Angeli aūt cātabāt. Agyos agyos agyos. Odore aūt q̄si aromatū ō cubiculo exeūte p̄r ꝫ familia repleti dicebāt: dij venerūt i domū ꝫ aspiciens p hostiū: vidit [illegible] angelos circa īfantē stātes: ꝫ stati cec⁹ fact⁹ est. Cūq̄ se oculos p̄didisse clamaret: cōmota ē lucania ciuitas ita vt valerian⁹ accurreret q̄ interrogat⁹ q̄lr̄ h̄ ei accidisset. Rn̄dit. Cubiculū filij mei aspiciēs deos igneos int⁹ vidi: ꝫ vultū eoꝝ ferre nō potui. Igit̄ duct⁹ ad templū iouis: vouit qꝛ si visū reciperet thauꝝ cū cornib⁹ aureis offerret [illegible] cū nihil ꝓficeret ꝓstrauit se filio vt eū sanaret. Cui rn̄dit fili⁹ [illegible] nō credis sꝫ pp astātē plebē sanaberis. Cū vidisset ꝫ toui grās agere rebat quō eum occideret.

℄ Passio predictoꝝ triuum sanctoꝝ. C. LXXI.

Tunc apparuit angel⁹ Modesto pedagogo ei⁹ iubēs vt puerū tolleret ꝫ ingressū naniculā ascēdēs ad aliā terrā [illegible]. Qd̄ cū facerēt veniētes ad mare inuenerūt angelū i spē naucleri. Qui cū ab eis q̄reret naulū. Sanctus Uit⁹ rn̄dit: ille cuius nos sum⁹ serui mercedē tibi dabit. Applicuerūt igit̄ ad locū q̄ dicit̄ alector⁹: ꝫ angel⁹ subito disparuit. Requieuerūt igit̄ iuxta flumē qd̄ siler dicitur: ꝫ cib⁹ ei celit⁹ p aq̄lā ministrabat̄ ibi puer sanctus multa miracula faciēs: diuulgatus est: ita vt demones eos predicarent: ꝫ ꝯfluentes ad se populos baptizaret. Interea diocleciani fili⁹ a demone vexatus clamauit. Nisi venerit Uitus lician⁹ non exibo quem statim milites diu quesierunt: ꝫ inuentuz ad imperatorē romā adduxerūt: cuius vultus erat speciosus ꝫ flāme⁹ nimis: ꝫ oculi eius vt radij solis. Cui dixit imperator. Potes ne sanare filium meū. Respōdit non ego sed dñs. Statimq̄ imponēs ei etiā manū sanauit eū. Ait illi diocleciamus. Consule tibi puer ꝫ sacrifica dijs ne male moriaris. Quod cum Uit⁹ renueret: iussit eū cum Modesto i carcerē recipi. Angel⁹ autē ad eos descēdit: ꝫ subito ferri moles que imposita erat eis cecidit: ꝫ carcer immenso lumine choruscauit. Qd̄ videns carcerarius

hec imperatori nunciauit. Et statim eductus in clibanum ardentem missus est. In quo resoluta erant pix resina et plumbum: et subito angelus omnem feruorem extinxit: et puer inde sanus exiuit. Post hec traditus est leoni deuorandus: qui dimissus ad eum lingebat pedes eius: et crediderunt usque ad mille homines. Postea iussi sunt Vitus et modestus et crescentia que semper eos secuta erat: in cathasta extendi ibique ossa eorum dissipata sunt: et viscera apparuerunt: factum est subito tonitruum magnum et terremotus: et templa idolorum corruentia: multos occiderunt. Imperator autem fugiens seipsum percutiebat dicens. Ve mihi: quia ab uno infante victus sum. Et statim ab angelo solati subito inuenerunt se iuxta flumen qui dicitur Siler ibique pausantes migrauerunt ad dominum: quorum corpora per triduum ab aquilis custodita. Illustris femina florentia per mare nauigando periclitans indicio sancti viri reperit et honorifice sepeliuit. Horum passio recolitur xvii kal. Iunii.

C Passio Sancti Albani. C. LXXII.

Ex gestis eius.

Tunc etiam passus est sanctus Albanus in britania x. kal. Julii: iuxta ciuitatem volamium qui nunc ab anglicis verlamecester siue werlingacester. Hic quidem adhuc paganus: christianum quendam clericum persecutionem maximiani imperatoris fugientem hospitio recepit: quem cum orationibus et ieiuniis semper studere conspiceret: exemplis et exhortationibus eius conuersus est. Ideo audiens iudex britannicus in albani domo clericus latitaret iussit ut cito clericus adduceretur. Tunc albanus hospitis sui habitum induens et vinculis ad iudicem vinctus perductus est. Qui cum eum vidisset et quod pro hospite suo se obtulisset cognouisset cum sacrificare renueret iussus est grauiter verberari: et deinde decollari. Cumque ad locum duceretur: venit ad quendam fluuium cursu rapidissimo transitum prohibentem. Genua ergo flectens ad martyrium orauit: et statim diuisus fluuius viam ei prebuit. Quod videns miles qui eum decollare debebat: ense proiecto penitens veniam postulabat. Sic ergo cum eo ad montem qui prope erat ascendit ubi sanctus albanus fontem perhenniter affluentem precibus obtinuit. Protinus quidam miles ambos decollauit: et oculos amisit. Nam cum sancti albani caput in terram caderet abscisum: simul et sui percussoris oculi ceciderunt.

C Passio Sanctorum Donaciani et Rogaciani et Pancracii martyrum C. LXXIII.

Ex gestis eorum.

Eo quoque tempore florebant in urbe nanetica duo fratres iuuenes donacianus et rogacianus: quorum donacianus adhuc in iuuentute positus iam migrauerat in senem. Mota autem persecutione: rogacianus qui natu maior erat: cucurrit ad fratrem suum petens: ut baptizaretur antequam persecutor appropinquaret. Quod equidem ille tunc non est consecutus propter absentiam sacerdotis. Tenti autem simul in carcerem missi sunt: et ubi sanctus rogacianus contristatus: eo quod baptizatus non esset: sufficere sibi credidit si osculum a fratre acciperet. Sanctus autem donacianus rogauit pro eo ut dimissus esset ei pro lauacro martyrium quod et factum est. Nam in eculeo cathasta suspensi ac lanceati deinde lancea militari perfossi nouissime capite cesi sunt. ix. kal. Junii. Qui tamen diu in utroque passione non determinatur. Sanctus quoque pancracius filius cuiusdam et quamuis christianorum in frigia ciuitate defunctis parentibus: cum omne patrimonium pauperibus erogaret et christum pie coleret deos gentium grauiter blasphemauit: presentatus est diocletiano augusto: cum in etate xv. annorum esset. Cumque coram eo de vanitate deorum subtiliter disputaret et imperatorem euidenti ratione confunderet iussu eius decollatus est. Ad cuius sepulchrum ut dicit gregorius turonensis: qui se falsum iurare voluerit antequam ad cancellum chori ecclesie veniat: aut statim a demone captus insanit aut cadens in pauimentum spiritum vite perdit. Cuius passio celebratur quarto idus Junii.

C De Sancto Marcellino et Petro et Arthemio. C. LXXIIII.

Ex gestis eorum.

Ea quoque tempestate passi sunt rome marcellinus presbyter et petrus exorcista sub iudice sereno. Hunc enim petrum arthemius carcerarius pro fide christi multotiens cesum in vinculis detinebat. Cuius filia dum a demone vexaretur et ipse quondam plangeret dixit ei petrus quod si in christum crederet statim eius filia sanitatem reciperet. Cui arthemius mirum dictum tuum quia deus tuus te liberare non potest cum diu credas et pro eo tanta sustineas et quomodo filiam meam si ei credidero liberauit. Respondit petrus potens est deus liberare me: sed vult ut per temporalem passionem perueniam ad gloriam sempiternam. Ait ille. Si me inquit vis credere deo tuo catherias et claustra super te duplicabo et si te deus liberauerit credam illi: si tamen prius filiam meam sanam videro. Quod cum fecisset: ait petrus. Vade in domum tuam quia modo videbis me loquentem tecum. Qui cum abiisset: et diceret uxori sue hec dicens: affuit sanctus petrus indutus vestimentis candidis: et tenens in manibus signum crucis. Cuius statim pedibus prouoluti: virtutem dei confitentur: et sanata filia eorum: omnes qui erant in domo arthemii baptizantur. Cumque ad domum illam plurimi conuenirent et aperta videntes miracula baptismum peterent. Abiit Petrus ad Marcellinum presbyterum: et omnes ab eo baptizati sunt. Tunc iuit arthemius ad alios incarceratos permittens ut exirent liberi quicunque vellent fieri christiani. Quod dum fieret: et rumor ad serenum iudicem peruenisset: qui per. xl dies infirmus: huic operi vacare non poterat: iussit omnes incarceratos adduci. Quos omnes arthemius conuocans et eorum manus deosculans dixit eis ut si quis ire vellet ad martyrium veniret intrepidus: et si quis nollet abiret illesus.

C De Passione eorundem sanctorum. C. LXXV

Cum ergo

audisset iudex quod marcellinus et petrus illos qui erant in carcere dimisissent abire permittentes qui sponte in carcere remansissent [illegible] iudicis introducti: separatim in carcere retruduntur. Marcellinus quidem nudus super vitrum fractum prosternitur: et ei lumen et aqua negatur. Petrus vero in alio carcere in cippo artissimo constringitur. Tunc venit angelus ad Marcellinum: soluensque et induens duxit ad Petrum. Ipsum quoque soluens ambos duxit ad arthemii domum iubens eis ut vii diebus populum confortarent [illegible] se iudici presentarent. Cum ergo marcellinus et petrus in carcere non essent inuenti iudex arthemium cum uxore sua et filia adductos ad se et sacrificare noluerunt iussit eos terra obrui. Qui cum venissent ad locum: sanctus Marcellinus in illa cripta missas celebrauit [illegible] christianis. Et post hoc ait Marcellinus ad incredulos: Ecce vos iudere potuimus et arthemium cum uxore et filia liberare noluimus ipsi aberi abscondere sed neutrum fecimus. Quid vos ad hec. Tunc iratus gentilis arthemium gladio percussit. Matrem vero cum filia perpetuatis lapidibus obruerunt. Marcellinum autem et petrum ducentes ad siluam nigram que hodie in honorem sanctorum silua candida appellatur ibi eos decollauerunt. Quorum animas vestibus splendidis et gemmis ornatas [illegible] qui eos decollauit videns dorotheus vidit angelorum manibus in celum deferri. Unde ipse christianus effectus: tandem in pace quieuit. Passi sunt autem rome arthemius et uxor eius candida: cum filia paulina. viii. idus Junii.

C Passio Sanctorum Sergii et Bachi. C. LXXVI

Ex gestis eorum.

Ea tempestate passi sunt etiam sub Maximiano sancti: Sergius et Bachus qui cum essent primicerii palatii apud eundem imperatorem: de christianitate sunt accusati. Quod ille non credens duxit eos secum ad templum iouis sicque sacrificando vidit quod illi extra templum remanentes pollui noluerunt idolatria. Unde [illegible] christum colerent per [illegible] distinguuntur et veste mutata depositis cathenis per totam ciuitatem ducuntur et sic ad palatium reducti christum perniciose [illegible] et cathenis grauissimis [illegible] ad ducem antiochum destinantur. Cum igitur antequam a duce interrogarentur: bis ab angelo confortati fuissent et sequenti die cum ipso de idolorum erroribus disputarent sergius in carcere mittitur et bachus crudeliter neruis cesus usque ad fluxum sanguinis et disruptionem ventris ac uiscerum lanatur magnaque tyrannorum penarum [illegible] et tandem ad vocem dei vocantis expirauit. [illegible] bestiis preda extra castra iactatur: et aduolantes volucres illesum cum a bestiis seruauerunt donec fideles eum in tumulo sepelirent. Eadem nocte cum sanctus sergius a socio destitutum lugeret: apparuit ei sanctus bachus in habitu militis et vultu angelico monens eum ut ne merore deficeret sed fortiter ipsum sequens ad paratam sibi gloriam perueniret. Igitur sequenti die antiochus sergium multis verbis sacrificare monuit: sed ille non acquiescens: se potius tormentis exposuit: et clauatis sotularibus calciatus ante currum eius ix miliaribus cucurrit. Sequenti vero nocte in carcere ab angelo sanatus et confortatus mane facto ante antiochum sanus stetit. Nouiterque ceteris rursus eisdem sotularibus calciatus ad quoddam castellum [illegible] militaribus ante eum cucurrit: et sic adhuc immobilis: data in eum sententia: cum magna multitudine hominum et etiam feminarum que de latebris suis exierant: ut eius mortem sancti Sergii flerent. Veniens ad locum et voce angelica confortatus flexa ceruice decollatus occubuit. Cuius sanguis sic terra dehiscente absorptus est: ut nullus gentilium ad locum pro timore martyris appropinquaret. In ipso autem loco a christianis [illegible] sepultus est. Post longum vero tempus cum christiani corpus eius furtim auferre ac transferre vellent: nolens beatus sergius furtim tolli qui ducendus fuerat publice per urbem circumduci: tantam circa locum claritatem ostendit: ut castelli custodes: ignem ab hostibus accendi putarent prorumpentes cum armis et eos inueniendo impedirent [illegible] corpus sanctum in pulchro tumulo posuerunt donec [illegible] conuenientes ad locum: condignam super eum basilicam construxerunt. Horum passio celebratur nonas octobris.

De Sancta Eufemia virgine. C. LXXVII.

Ex gestis eius. Eadem quoq tempestate passa est scā virgo eufemia in ciuitate calcedonia filia Filofronis senatoris et theodore: sub prisco proconsule cū hac erāt i carcere. xlix. martyres sancti. xix. dies ibidē a spūscō nutriti q̄ simul cū ea prisco presentati: et ab eo interrogati: cū fidē christi cōstant̄ cōfitētes supplicijs se offerrent: iussi sunt singuli tormētis puniri. Cūq p singulos dies torquerentur: mutuo se ad sustētationē certaminis hortabant̄. Itē prisco presentati et ab eo cōmoniti vt deo sacrificarēt marti cū quasi ex vno ore errorē arguerēt: iussit eos alapis cedi: donec ministri cedētes quasi mortui [illegible] [illegible] cipi i carcerē: donec mitterēt ad regē. Et cū duxerēt i carcerē: priscus quasi fera currē i gregē: arripuit beatā Eufemiā: estimās q sicut ipse [illegible] [illegible] vt mulier reuertē et immola deo marti. At illa cū pius erecti in celū oculis dñi ihesu auxiliū postulasset: respdit. Nō in nā corpis ē fortitudo certaminis: sz in virtute spiritussancti. Igit̄ corpore quidē mulier cōsto: sensu autem virili.

De Passione eiusdem. C. LXXVIII.

Tunc proconsul iratus a muliere vinceret: iussit argumentū stare rotarū: et illā medio poni: vt extēsa [illegible] [illegible] redderet spm. Ipsa aūt tormento rotarū imposita [illegible] [illegible] accēdi: et int' eā piici. At illa stās hylari vultu: deū bñdicebat: vt eā sicut tres pueros de camino eripet exorabat. Cūq ministri eā [illegible] [illegible] itibe. qz impossibile est mihi sup istā man' mittere. Uideo enim ali oculos exercitū candidatorū illā expectātiū. Uictor aūt alius minister [illegible] [illegible] Tūc proconsul [illegible] [illegible] suscepērūt ac flāmā cōspexerūt: Cesari' aūt cōbust' fuit: et virgo stās in fornace media quasi in platea: regē oīm honeste cōspiciēs [illegible] [illegible] nus: iusserūt afferri serras acutas et sartagines ign[illegible] [illegible] tas artis ferrarie mēbra virginis dissolui p partes: et in sartagine [illegible] [illegible] vna ex bestijs eā momordit: liuorē tñ nullū ei fecit: et vox de celo facta ē [illegible] [illegible] cta oratōe reddidit spm. Cui' corp' pr̄ ei' et mr̄ sepelierūt i locū nouū. Cōpleuit eni martyriū suū. [illegible] kal. Octobris.

De Passione Sancti Firmini [illegible]. C. LXXIX.

Ex gestis eius. [illegible] tempore erat in vrbe iberiensi q̄ dicit̄ pāpilonia senator nobilis in ordine [illegible] et noie et ope firm' q̄ filium suū Firminū honestō [illegible] tero tradidit: diuinis litteris imbuēdū. Qui firmin' annoz [illegible] [illegible] ciuitate et doctrina pficiēs ac p honesto iam sene pdicās: ab ipso ad [illegible] [illegible] vbiq̄ gētib' pdicaret. Quo facto firmin' epe rediēs ad honestū magistz suū anno etatis sue. xxxi. relictis omnib': ad gallias pperās in degoritis vrbē venit ibi anno et mēsib' trib' multos pdicādo cōuertit et beluacū ōtra valerium pſidē pugnaturus p fide prexit. Unde multotiēs flagellatus vsq ad mortē serg j successoris valerij: in carcerē clausus fuit. Sz tunc a pplo solutus ibi predicauit: et baptizatus diu bus ecclesijs cōstructisq̄ inde ambianis prexit et in. xl. dieb' tria milia hominum baptizauit. [illegible]

[illegible] ab vrbe treuerensi ad ambianensem venerunt et iussu eorum uenientib' cunctis firminum coram se grauiter accusatum: [illegible] mussime confitereē christum: timens presses seditionem populi [illegible] pit in carcere decollari: faustinianus autē senator qui eū receperat quē ipse cathetizauerat: domūq ei' ad baptismi gratiā adduxerat nocte corp' ei' rapiēs in cimiterio suo sepeliuit. Hic faustinianus fuit pater sancti firmini epi de quo infra dicet̄. Sebastian' [illegible] post modicū a [illegible] beluacensib' occisus est [illegible] kal. Octobris.

De Passione [illegible] Felicis et adaucti. C. LXXX.

Ex gestis eorum. Sed et cū diocletianus et maximian' [illegible] nos occiderēt: duos fratres felices nomine et operep[illegible] tero sibi [illegible] ad [illegible] miserunt. [illegible] nior cūm ex iussu praefecti ductus esset ad tēplū serapis vt [illegible] retie exsufflauit in faciē statue et statim cecidit: Iterūq ductus ad statuā mercurij similiter sufflauit: et similiter corruit. Tertio quoq ductus ē ad statuā diane similiter fecit. Tunc reductus ad praefectum i eculeo ponit̄: et in quibus maleficijs hoc fecisset inquiritur. Qui cū respondisset: se non hoc fecisse diaboli maleficijs: sed omnipotentis dei beneficio. Iratus praefectus iussit eum duci ad locū [illegible] [illegible] ab vrbe via ostensi: ibiq ad sacrificādum cuidam arbori [illegible] ge que illic excelsa stabat compelli. Quod cum fieret sanctus Felix genua sua figens orauit: et post ab oratione surgens atq in arborem ingentissimam exsufflans: eam a radice subuertit et templum [illegible] simulacrum et aram ea corruente penitus contriuit. Quo etiam [illegible] to praefectus iussit eum ibi decollari [illegible] ac canib' [illegible] quidam christianus occultus repente prorumpens in [illegible] [illegible] dicit locum venientes: et se inuicem osculantes decollati sunt. [illegible] ergo nomen christiani ignorantes adauctum eum appellauerunt [illegible] [illegible] tes eos effodere a diabolo sunt arrepti et quicūq in eos manum [illegible] tere tentauerint. Passi sunt aūt. iij. kal. Septembris.

De Sancto Adriano et eius vxore Natalia. C. LXXXI.

Ex gestis eorum. Cum autem [illegible] mianus imperator [illegible] nichomedia ciuitate grecie idolis immolaret: iussit [illegible] ex diuersis locis ad supplicia christiani trahebantur [illegible] [illegible] christianos esse libere pfitētes: extēdunt̄ et ceduntur: et minus [illegible] pl' irridentes: eos duris lapidib' cōtundunt̄: et annotata [illegible] [illegible] ferro vincti p totū corpus in carcerē detrudunt̄. [illegible] adrianus [illegible] [illegible] in carcerem trudi iussit. Natalia [illegible] [illegible] fletibus veste plorās et eiulās interrogauit [illegible] [illegible] ficare torqueri et cū illis annotari se faciēs: dixit se cū eis [illegible] [illegible] gaudēs mutata veste cucurrit ad carcerē et vincula viri sui osculari cepit cū in omnib' cōfortare: rogās eum in hoc q̄ [illegible] [illegible] [illegible] bonum suum perrexit.

Qualiter de carcere [illegible] vocauit eam ad suam passionem. C. LXXXII.

Post modicum [illegible] [illegible] licentiā a sanctis accipiēs pgere et vocare [illegible] [illegible] ei cū iuramēto pmiserant. Dansq̄ mun' custodib' [illegible] sus est. Cūq ad domū peruenisset audiēs natalia q adrian' [illegible] [illegible]

pore contra eum hostium clausit: et ait. Non mihi contingat colloqui ori eius qui deum suum negauit. O miser quis te separauit a sanctis. quis te seduxit: vt recederes a cetu pacis. Cur fugisti ante pugnam. Deum me non est mihi concessum vnius hore spacium vt vocarer vxor martyris. sed vxor transgressoris: nunc exultaueram modicum et mihi semper erit opprobrium. Hec et huiusmodi audiens Adrianus vehementer gaudebat. mirans verba femine iuuenis et ante paucos menses nupte et hoc ardore facta ad martyrium libentissime ambiebat. Cumque videret eam grauissime tribulari dixit ei. Aperi mihi domina non enim vt putas martyrium effugi: sed veni vocare te sicut promiseram tibi. vt pleno fle [illegible] nostre passionis. At illa non credens. Unde inquit quo seducit me transgressor quomodo mentitur alter iudas. Cui adrianus. Aperi inquit citius: quia vadam et me vltra non videbis: et postea lugebis: eo quod me ante exitum meum non videris. Nam fideiussores dedi sanctos martyres: et si ministri me inquirentes non inuenerint tormenta sua illi [illegible] et mea sustinere habebunt quos per me uno ex parte [illegible] mortui sunt. Tunc illa statim aperuit et sibi inuicem [illegible] abierunt ad carcerem. Discurrens autem natalia per singulos martyres preciosis linteaminibus eorum vulnera purulenta detergebat et in [illegible] linteis colligebat.

De Passione eiusdem sancti Adriani. C. LXXXIII.

Tanta autem die in qua eos imperator educi quos per penas resolutos quod ambulare non poterant portabantur. Adrianus vero vinctis manibus retro sequebatur. Cumque timeret imperator ne putrefacti penitus ante superata tormenta subito morerentur. Adrianus eductus fuit primus ante ei presentatus: et in confessione permanens a quattuor militibus durissimis lignis grauissime verberatus. Iterumque ab eisdem et [illegible] ad confusionem [illegible] et sic in ligno cum suis in carcere cum aliis reclusus. Erat autem iuuenis delicatus annorum. xxviij. Beata vero natalia quos singulos eius responsiones ad martyres referebat. [illegible] ferro vinctum et supinum iacentem quantum poterat confortabat. Sancti quoque in pauimento iacentes ad eum manibus irrepebant: et osculum ei cum sanctis monitis offerebant. Audiens autem imperator quod multe matrone eis sedule ministrarent. iussit ne vlterius ad eos intrarent [illegible]. Tunc se sancta natalia tonsorauit: et sic eis in habitu virili ministrans. ad hoc alias exemplo suo roborauit. Hec autem virum suum petiit: cum esset in gloria: primam precem pro se faceret. quatenus eam dominus intactam custodiens ab hoc seculo citius euocaret. Rursus audiens imperator quod sic matrone fecissent: iussit incudem afferri: vt confractis super eum cruribus sancti martyres interirent. Uidens autem natalia ministros venire. timens ne vir suus ex aliorum suppliciis terreretur; rogauit illos vt ab illo inciperent. prius quam alii punirentur. et sic abscissis pedibus et cruribus confractis natalia rogauit eum vt manum sibi abscidi permitteret quatenus aliis sanctis qui plura passi fuerant compar esset. Quo facto cum adrianus [illegible] spiritum celi sancti [illegible] pedes ad carnifices [illegible]. [illegible] martyrio [illegible] ad dominum. Quorum corpora cum ministri iussu imperatoris in fornacem [illegible] in igne [illegible] factus est subito terremotus. [illegible] ministros relinquentes ea fugerunt et multa [illegible]. [illegible] ab [illegible] in igne corpora [illegible] et in naui [illegible] quos volebat ad constantinopolim [illegible] vt illic vsque permanerent donec pace ecclesie reddita ea iterum cum honore referrent. Horum passio celebratur sexto idus septembris.

De Uita et transitu sancte Natalie. C. LXXXIIII.

Natalia vero domi remansit: et habens manum sancti Adriani quasi solatium vite sue ad caput lectuli sui [illegible] reposuit. Non multo post tribunus quidam rogauit imperatorem: vt nataliam sibi daret in coniugem. Erat enim pulcherrima et nobilissima ac diuitiis cumulata. At illa matrone de his sibi loquentibus: gaudere se dixit et quasi ad se preparandam [illegible] transire ad fugiendum. Et iterum in lectulo suo se posuerat rogans [illegible] merore et tristitia obdormiuit. Et ecce vnus sanctorum martyrum ei astans [illegible] eam confortauit: quesiuitque de viro suo dixit quod primus omnium eum christum [illegible] appropinquauit. Ergo surge inquit et [illegible] in nauiculam et nauigans [illegible] vbi sunt corpora nostra. [illegible] visitabit te deus et perducet ad nos. Surgens itaque solam manum sancti adriani secum ferens mane cum multis christianis fugientibus ascendit: et nauigantem tribunus cum multis militibus insecutus. multis eorum submersis repulsus vento contrario vix euasit. Media vero nocte diabolus in specie naucleri in naui fantastica clamans nauigantes cum sancta natalia vnde essent inquirit: et quo tenderent. Quibus [illegible]. De [illegible] nauigamus. Erratis inquit ad sinistram partem vt recta nauigetis. Cumque iam vela mutarent apparuit ei sanctus adrianus quasi in nauicula sedens et monuit eos nauigare sicut prius ceperant ne perirent. Natalia autem valde gauisa est cum sanctum adrianum antecedere cognouisset. Cum ergo constantinopolim ante diem appulissent: et ad domum in qua erant sanctorum corpora introissent. Natalia post orationem pre labore itineris dormienti sanctus adrianus apparuit. eamque salutans in eternam requiem ad se venire precepit. Que cum euigilans astantibus indicasset. et valefaciens eis: spiritum emisisset: accipientes corpus eius fideles: iuxta sanctorum corpora sepelierunt. multique renunciantes omnibus ibi deo in perpetuum seruierunt.

De [illegible] Simplicii Faustini et Beatricis. C. LXXXV.

Ex gestis eorum. Eo tempore simplicius et faustinus fratres romae multa pro christo supplicia pertulerunt. tandemque capitalem sententiam subire iussi sunt: et corpora eorum ligato in collo saxo in tiberim precipitata sunt que. [illegible] corpora [illegible] germana virgo nobilissima beatrix nomine et opere. cum quibusdam presbyteris et aliis christianis inuenta leuauit: et ibidem sepeliuit. s. in loco: qui vocatur sextum philippi via portuensi. iij. kal. augusti. Dum beatricis predium quod fuerat ei commune cum fratribus. cum vicinus possessor nomine lucretius ambiret: teneri eam fecit: vt idolis immolaret. quam constanter resistentem iussit poni in carcerem: quousque cogitaret de illa. Noctu vero fecit eam a seruis prefocari. Quam sancta lucina sepeliuit cum sanctis fratribus in sexto philippi iiij. kal. augusti. Post hec lucretius ambitiosus possessor predium sanctorum [illegible] et [illegible] sanctis martyribus in [illegible] amicis suis [illegible] fecit [illegible] [illegible] quedam [illegible] mulier erat que [illegible] lactabat. [illegible] pannis inuolutus vocem emisit in [illegible] omnibus dicens. Audi lucreti. occidisti et inuasisti. ecce datus es in possessionem inimici. Statimque lucretius timens ac tremens a demone arripitur. et per tres horas [illegible] vexatus est: vt [illegible] moreretur. Unde timentes omnes qui aderant ad christianos confugiebant. et christiani facti omnibus narrabant sancte beatricis passionem in conuiuio vindicatam.

De Barbara inclita sancta christiana virgine. C. LXXXVI.

Passa est etiam eodem tempore in ciuitate tyro christiana virgo Que cum esset infantula nondum annorum. xij. vnica patri suo nobili nomine vrbano magistro militum: pater eam in turrim quam fecit excelsam cum. xij. puellis induxit. deosque aureos et argenteos illic statuit: vt eos adorarent. Et quia magni decoris erat: nunquam vt ab hominibus conspiceretur inde descenderet. Que in dilectione etiam dei posita: cum thus ad offerendum in altare illorum acciperet in fenestra ad orientem illud ponebat. Stansque ad fenestram in celum intuens stellas aspiciebat. eumque deum in corde suo ingemiscebat et flebat. Quam cum ancille procidentes ad pedes eius obnixe rogarent: vt diis sacrificaret: et non deum alienum coleret: ne pater eius hoc audiens: ipsas cum genere suo quasi seductrices filie disperderet. Illa vero constanter resistens eas potius a diabolo et idolis eius seductas diceret. Intrauit vrbanus vt videret filiam suam: et deos suos adoraret. Qui cum ab ancillis audisset quod filia per septem dies diis nihil obtulisset filiam blande corripuit. et illa deo celi sacrificium offerre se dixit. At ille verbis eius decipiebatur putans quod de sacrificio deorum loqueretur. et occurrens eam osculari voluit: sed illa exclamauit et ait: Non polluas os meum: quia mundam oblationem offerre volo regi celesti. Cumque pater eius adhuc in verbis eius erraret: putans quod de idolis diceret. illa in cubiculo se recludens: celesti deo sacrificium offerebat: et cum fletu orabat. Qua orante angelus ante faciem eius stetit eamque confortauit. Illa autem conuersa in dextris panem candidum et dulcem inuenit: quem ab angelo benedici petiit dicens: Ecce enim duodecim dies sunt ex quo panem non gustaui. Tunc angelus accipiens panem benedixit et fregit: eique dedit. et illa gustauit. Facto autem vespere accipiens idola patris sui confregit et pauperibus dedit.

De [illegible] eius sub patre suo Urbano. C. LXXXVII.

Hec autem facto reuersus vrbanus et querens quid de diis esset factum. Cum audisset ab ancillis: quod christina eos confractos in plateam proiecerit. Iratus eam palmis in faciem cedebat et interrogabat vbi deos abscondisset. Que cum se non adorare diceret nisi celestem deum: et filium eius ihesum christum: et spiritum sanctum Iratus precepit eam alligari: et in plateis cedi. et iterum boiam in collo eius mitti: manusque eius et pedes ligari: et eam in carcerem duci. Audiens autem vxor eius de filia sua: quod tanta perpessa esset: scidit vestimenta sua: ac imposito cinere capiti abiit ad carcerem: ceciditque ad pedes eius cum fletu dicens. Filia mea [illegible] miserere mei que [illegible] millas meas [illegible]. Quid factum est tibi: vt alienum deum colas? Christina respondit: Quomodo me filiam tuam vocas: cum ex genere tuo nullam que christiana vocetur habeas. Nescis quia nomen habeo christi saluatoris mei. ipse est qui me ad celestem militiam prouexit. qui me ad vincendos eos qui non nouerunt eum armauit. Mater hoc audiens domum rediit. et hec omnia viro suo nunciauit. Qui iratus sedit pro tribu

[illegible]

C De agone ... sub iudice ... C. LXXXVIII.

[illegible]

C De certamine ... agone sub iulia. C. LXXXIX

[illegible]

C De Sancto cucufato et felice. C. XC.

Ex gestis eorum ...

[illegible]

C De agone sancti Luciani. C. XCI.

[illegible]

e per virtutem dei mei despicio. Uere enim summe dementie es: et extreme miserie q̄ dereliquisti deū: et odoras thecas demonior. Tūc p̄ses isaniēs. in craticula iussit eū assari: et cōbustū sinapi et aceto pfundi. Miles aūt christi psallebat dicēs. Exaudi dn̄e iustitiā meā. et cē. Cūq̄ explicuisset psalmū penit⁹ sanat⁹ est. Ministri vo penarū ab eodē igne cōsumpti sunt. Post hoc autē iussit p̄ses ignē copiosum ex ciuitatē fieri: et sctm in eo concremari. q̄ illic piect⁹ orauit: et ignis ita extīct⁹ ē. vt nec tepor icēdij remaneret: et ipse penit⁹ ille sus appuit.

¶ De Cōsummatiōe passionis eiusdē. C. XCII.

Tunc p̄ses iussit eū ferro vinctū in custodiā reduci. clausoq̄ hostio carceris tantus splendor ibidē refulsit: vt eodē lumine viso custodes carcer̄ i dn̄z ihesū xp̄m crediderūt. Mane autē p̄sidi martyr p̄sentat. eiusq̄ iussu chordis ferreis et taureis cedit̄. et dū cederet̄ inspicēs in celū cū gaudio fletu orauit et gras egit et vox de celo insonuit. Qōcūq̄ petieris dabit̄ tibi s̄z fidē tuā. Qua audita: orauit sanct⁹ vt dn̄s ei fratē oīa supandi daret: et vt tyrān⁹ maximianus ā dei iudicio cōuerti nō posset: celeri⁹ cū oib⁹ idolis suis interiret. Maximian⁹ deniq̄ aras ornari iusserat: vt idolis sacrificia cū sacerdotib⁹ offerret: et ascēso curro illoq̄ tendēs. in medio fori nutu dei in terrā cecidit et miserabilr̄ crepās interiit. Idola quoq̄ q̄b⁹ ad imolandū ire volebat: cormetia in puluerē sūt redacta. Tūc oēs ppl̄s adclamare cepit et dicere. Magn⁹ est de⁹ christianor̄ et potētissimus liberator eor̄. Rufinus aūt q̄ in ciuitate p̄fectū agebat aīt scō martyri. Ut q̄d o neq̄ssime tantā multitudinē deos maximos blasphemare facis. et nescio cui⁹ nomē q̄ dicit̄ christus confiteri. Qui cū rōnē reddidisset iussu rufini caput ei⁹ āputatū ē. Cui⁹ corp⁹ christiani rapuerūt et cōditū aromatib⁹ honorifice sepelierūt. viii. kal. aug.

¶ De Sancto Theodoro martyre. C. XCIII.

Ex gestis eius. Ex tēpestate cōprehensus est Theodorus vir fidelis in ciuitate amasie bellespōti et in carcerē missus est. vbi cū et alios christianos secū iclusos viā veritat̄ ac pseuerātie doceret: et eos cōtra tormēta cōfortaret. Quadā die iuēta opportunitate: nocte igressus succēdit tēplū diane. Qd videtes q̄dā ex custodib⁹ accusauerūt eū. itaq̄ publio p̄sidi p̄sentat⁹ et cur h̄ fecisset interrogauit. R̄ndit: Nō abnego qd̄ feci: vt lapidē cōburerē lignū succēdi. Talis eni est dea vestra: vt merer̄ cōburi. Tūc iratus iussit eū fortiē cedi. Cui scūs ait: Etiā si a me oīa exciderīs mēbra: nō poterit aduersū me p̄ualere tua insania. Itaq̄ missus in carcerē: a spiritu scō nutriebat̄. Nō eni famis penuriā sentire poterat q̄ verū panē christū ihesū i pectore baiulabat. In ipsa aūt nocte apparuit ei saluator cōfortās eū. Tūc p̄ gaudio cepit psallere et glorificare deum. Erat eni ei obediēs et multitudo angelor̄: quor̄ voces audiētes custodes carceris putauerūt aliquos ex christianis igressos ad eum. et currētes ad hostiū iuenerūt clausū. Tūc i timore cōuersi sūt et abeuntes nūciauerūt p̄sidi oīa q̄ facta sūt. Qui et ipse exiliēs cito puenit ad carcer̄ locū et neminē itus iuenit nisi martyrē i ligno extēsum. Tūc p̄cepit eū micam panis sumere et vas aque. At ille noluit dicens. quia dn̄s meus in quē spero me nutrit. Deide p̄ses ispiciēs q̄ ille magis p̄ualeret in sustinēdo q̄ ipse in tormēta iferēdo p̄cepit q̄stionarijs vt eū suspēdētes raderēt. quē intātū corroserūt vt interiora quoq̄ ei⁹ nudarēt̄. Ipse aūt dū raderet̄ nihil dicebat: nisi. Bn̄dicā dn̄z in oī tpe. s. l. e. i o. meo. Interrogat⁹ cui⁹ gn̄is esset: nihil voluit r̄ndere.

¶ De Fine agonis eiusdem. C. XCIIII.

Tunc iudex iussit eum igni tradi q̄ sententia data cōtra eum oēs populi ciuitatis cū festinatione ligna a balneis rapiētes cōstruxerunt rogum. Cumq̄ martyrē ad locū preparatum duxissent. questionarij cogitauerūt vt eum clauis cōfigerent. Quibus ille dixit. Sinite me. Qui eni mihi dedit tolerantiā in oibus. Dabit etiam vt sine cōfectione clauorum ignis impetū cum letitia possum sufferre. Tunc se per omne corpus signans. et post tergū manus faciēs: semetipsum deo sacrificū obtulit. Et tam pro se q̄ pro duob⁹ fratribus cōmilitonibus suis. eutropio. s. et cleonico: qui secum cōprehensi fuerant: orationē fecit. Quē etiā intuebātur plorantes et vt ipse precedere eos. pro eorū perseuerantia deū obsecraret exorantes. Igitur igne a ministris succenso: cum flāma in altum ascendisset. Uiderūt quibus datum est videre mirabilia vt flāma in modū velaminis quādo a vento inflat̄ super corpus martyris eēt curuata. Nō. s. corpus in medio positū nō erat vt caro ardēs: sed vt odor incensi suauissime fragrans. nec solū qui p̄sentes erāt senserūt odorē eximiū: sed et oīs ciuitas amasior̄. Circūstātes quoq̄ celū sup eū apertū viderūt: et factā ad eum de celo vocē hanc audierūt: Ueni theodore amice mi: ingredere in gaudiū dn̄i tui: q2 fideliē cursū certaminis tui cōsūmasti. Tunc ille gaudēs tradidit spirituū. Corp⁹ ei⁹ eusebia mulier nobil̄ et fidel̄ sepeliuit. Huius martyriū celebrat̄. v. idus nouembris.

¶ De Sancto puero Panthaleone. C. XCV.

Ex gestis eius. Passus est tūc scūs panthaleon fili⁹ eustorgij senatoris in nichodemia. in qua ciuitate medicinā adhuc puer discēs: cū a magistro suo ad palatiū ducebat̄ propter artē suā ab oib⁹ laudabat̄. Quadā igit̄ die dū ad palatiū solito iret: vidit eū hermolaus presbyt̄ in domo sua cū alijs christianis latens et mores ei⁹ cōpositos aspiciēs ad se vocauit eū ac de multis inquirēs: monuit vt in christū crederet promittēs q̄ eos infirmos in ei⁹ noīe sine alia medicina sanaret. Puer ḡ cōfortat⁹ in fide: q̄dā die cū puerū a serpēte ligatū vidēt: volēs hermolai p̄bare sermōem orauit deū: vt serpēs creparet et puer euadēt. Quo facto puer pāthaleon ad hermolaū currēs baptismū petijt. et ille gaudēs eū baptisauit. ac per vij. dies secū retinuit. Octauo aūt die puero redeūti dixit ei p̄r suus Fili vbi tot dieb⁹ fuisti: et me grauit̄ tribulasti? Qui r̄ndit: hoiez in palatio egrotantē se cū nigro. suo curasse. et vsq̄quo sanaret̄ cū illo māsisse. Altera vo die ad magistrū reuersus: et sibi inq̄sit⁹ r̄ndit: agrū patrē suū cōparasse: et ideo tādiu cū illo fuisse. Docuit de seipso dicebat: pp̄ter baptismū qd̄ receperat. Uolēs itaq̄ patrē suū ab idolatria reuocare: dixit ei P̄r interrogo te: q̄re vn⁹ deor̄ sp̄ stat. et ali⁹ q̄ sedet: nunq̄ stat? Cui pat̄: p salute inq̄t meā: grauē dixisti mihi q̄stionē: cui r̄ndē nō valeo. Ex illa hora p̄r dubitabat: vt iā idol̄ nō sacrificaret. Panthaleon aūt quēdā cecū p̄site p̄re tāgēs oculos ei⁹ illuminauit. Sicq̄ patrē suū cū ipso q̄ cec⁹ fuerat curato ad fidē cōuertit. quos et scūs hermolaus baptisauit. P̄r vo cū oīa idola cōfregisset: post modicū defūct⁹ ē. Tūc pāthaleon oēs seruos suos manumisit et eis ceterisq̄ maxime christianis curā impendit: et alimēta p̄stitit. Cūq̄ oēs ciuitates ad eū relict̄ oib⁹ medic̄ cōfluerēt: medicisup h̄ ei iuidebāt. et inuenētes eū curantē quēdā christianū: accusauerūt eū apud imp̄atorē maximianū. Imp̄ator aūt cecū illuminatū precepit adduci. Qui et cū testificaret̄. q̄ christ⁹ eū p panthaleonē curasset iussus est decollari. cuius corp⁹ pāthaleon data pecunia spiculatori rapuit: et iuxta patrē suū sepeliuit.

¶ De Felici eiusdem agone. C. XCVI.

Deniq̄ pāthaleon ipse cesari p̄sentat⁹ cū christū p̄dicaret rogauit cesarē vt al' quē paralyticū afferri preciperet: et ille deus haberet̄ cui⁹ inuocatiōe paralyticus sanaret̄. Quo facto cū sacerdotes idolor̄ nihil orādo p̄ficerēt: panthaleon orauit: et statim paralytic⁹ san⁹ stetit. Quo viso cū multi crederēt: et sacerdotes cū medicis in eū frēdentes crudelius insanirēt: imp̄ator ait: Pāthaleon audisti: quāta passus est pro antinino senex? Qui respōdit: Multa passus est: sed victus nō est. Et si senex propter deū tanta sustinuit: q̄nto magis ego sustinere debeo: vt merear coronari cū eo? Cum ergo iussu cesar̄ in eculeo torqueret̄: et circa latera facib⁹ vreret̄: ei dn̄s apparuit: et man⁹ ardentiū arefaciens lampades extinxit. Tūc iratus cesar iussit eū mitti in sartaginē plumbo buliente repletā. Cui iterū oranti dn̄s apparuit. et tenēs manū eius cum eo in sartaginē intrauit: statimq̄ extincto igne plumbū refrigruit. Tunc cesar nesciens: quid ei amplius faceret. astantiū consilio saxo alligatū in mari piici iussit. Sed ille apparente sibi dn̄o resolutus quasi folium enatans ad littus peruenit. Tunc cesar insaniens bestias in eum dimitti precepit. Sed dn̄s apparens ei: sic eos edomuit: vt eum circūdantes certarēt: que priores tactū manuū eius attingerent. propter quod multi sunt ad fidē conuersi: et statim cum feris omnes pariter sunt decollati. Quorū. s. sanctorū corpora sepelierūt alij christiani. Ferarū vo cadauera ab alijs feris et auibus illesa manserūt: donec iussu cesaris in foueam proiecta sunt. Tunc panthaleon reclusus post mensem in rotam missus est. Sed apparente ei dn̄o: ruptis funibus sanus stetit. Rotā vo dū volueret̄ gentiliū quingētos occidit. Imperator autē territus dixit ei. Panthaleon q̄d fecisti. alios a diis separasti: alios occidisti. Qui dixit: Bene dixit propheta: quia mala eorū in caput eorum. Ad hec cesar ait: Quis te docuit? Hermolaus inquit. Tūc volens cesar hermolaum occidere dixit: Possum eum videre vt me doceat? Iussu ergo eius pergens ad hermolaum ait ei: Pater vocat te imperator. Qui respondit: Uenio fili: quia venit tempus meū: sicut heri dixit christus mihi. Uidens ergo eos cesar interrogauit si plures essent. Hermolaus dixit: Sunt alij duo frēs hermipus et hipocrates christiani. Adducti ergo eum orarent: facto terremotu idola corruerūt. Et dixit eis cesar. Uideris q̄ dij n̄ri terram cōmouerūt. Pantha

leon respondit. Si dij hoc fecerũt: quare ⁊ ipsi corruerunt sunt confracti. tũc iratus cesar iussit panthaleonẽ recludi: ⁊ illos tres pariter decollari: post multas penas eis illatas. In crastino vo panthaleon educit: ⁊ cũ superari nõ posset decollari iubet. Cũq; ad locũ venisset spiculator dum eũ percutere iussus est. gladi⁹ eius q̃si cera plicat⁹ est. Qɀ cũ ministri vidissent: ⁊ flẽtes veniã peterẽt. Pãthaleon surgens mortẽ suã eis indulsit. ⁊ sic decollat⁹ martyriũ cõpleuit. Hui⁹ passio celebrat. v. kal. aug. hermolai vo ⁊ socioꝝ ei⁹ die precedẽte.

Passio sancte lucee virginis et aucee cũ aliis. C. XCVII.

Ex gestis earũ. Eodẽ tpe passa est rome sancta virgo lucea q̃ ex tusca fuit natiõe: sed rapta fuerat ab auceia barbaroꝝ rege. Qui cũ eã ductã in patriã suã vellet violare. videns illa libidinosã eius insaniã dixit ei. Noli mihi vim facere: qꝛ magnum habeo sponsum: q̃ statĩ vindicet iniuriã meã in te. At ille ira replet⁹ aĩt. Et q̃s est sponsus tuus: vel cui⁹ potestatis est: vt iniuriã tuã vindicet. Illa fiducialiẽ respondẽs vt ancilla christi nihil metuens ait. Deũ cui me deuoui habeo defensorẽ: q̃ in celo est. ⁊ hĩs potestatẽ vniuerse carnis. his q̃ eũ cognoscũt petẽtib⁹ oĩa p̄stare põt. His ille auditis valde territus est: ita vt ex tũc eã vt deã honorare inciperet. iussitq; statim ei cubiculũ separatũ fieri vbi nullus viroꝝ hr̃et ĩgressum ⁊ lectũ dignissimũ poni ac puellas ei honorifice obsequi. vbi illa ĩgressa cepit orõnibus ⁊ ieiunijs vacare deoq; die ac nocte grãs agere. eo qꝫ ancillã suã dignat⁹ esset in captiuitate respicere. tantũq; ei p̄stitisset a rege alienigena ĩuenire: pro quo etiã frequẽter orabat deũ vt nihil mali ei cõtingeret vel domui eius. Sed ⁊ ipse ad bellũ pcedẽs rogabat eã vt deũ suũ peteret: q̃tinus de victis hostib⁹ saluus ad domũ suã rediret. Qɀ cũ semp̄ fieret eã magis vt matrẽ honorare cepit intelligẽs qꝫ eius orõnib⁹ deus illũ in oĩb⁹ adiuuisset. Nã quotiẽscũq; cõtra aduersarios siue sponte siue ab⁹ illis puocatus precit. illis p̄stratis victor ad domũ redijt. Cõpletis aũt ibi. xx. annis sancta luceia p̄ceptũ in sõnis accepit. vt Romã rediret: eo qꝫ eã ibidẽ cõplere martyriũ oporteret. Qɀ cũ illa regi retulisset. ille respõdit. si tu hinc subducis te mihi nõ expedit me hic remanere. Nã venĩet aduersarij mei quos deus semp̄ ĩterfecit te orãte: ⁊ occident me. Ad hec illa. si placet tibi veni. credo enim in deo meo qꝫ ⁊ te sibi seruũ adoptauerit ⁊ sociabit gregi suo sancto. Hec ille cũ statim audisset: domũ suã ⁊ matronã ac filios ⁊ oĩa sua derelinquẽs cũ ancilla christi cõitatus est. Nõ iam vt barbar⁹: sed vt ciuis. nõ vt lupus s[ed] vt ouis simulq; romã venerũt tpe p̄secutõis. Post paucos dies cõprehẽsa luceia: adducit ad suppliciũ. qꝺ cũ audisset auceia: sponte occurrit: ⁊ ceruicẽ suã cũ eo gladio supposuit p̄fitẽs se esse christianũ. Et sic ambo decollati pariter in paradiso dei suscepti sunt. passi sunt etiã cũ eis alij xii. qui tũc in carcerẽ missi fuerãt. quorum oĩum martyriũ celebrat. viij kal. iulij.

Passio Sancti Siluani cũ socijs suis victorini militis marcellini pape. C. XCVIII.

Ex martirilogio. Aurẽ terrũ quoq; die quã celebrat. x kl. martij natale btõꝝ martyrũ: quoꝝ numerũ soli⁹ dei sciẽtia colligit. Qui multoꝝ iubẽte diocleciano tormentoꝝ supplicijs succedẽtib⁹ sibi inuicẽ occisi sũt. Primũ q̃dẽ flagris per omne corpus dilaniati. Dehinc diuersis bestiarũ generib⁹ traditi sũt ab his diuina v̄tute custoditi post addita feritate ignis ⁊ ferri: martyrio cõsummati sunt. Horũ gloriosam multitudinẽ incitabant ad victoriã tyranno ⁊ siluanus: sed ⁊ peleus ⁊ linus epi Zenobi⁹ quoq; presbyter: q̃ Felici agone vita cũ eis martyrij palmã adept⁹ est. mediolani. Octauo idus maij: natale Victorini martyris: q̃ a primeua etate christianus cũ esset in castris imperialib⁹ miles. cõpellẽte maximiano vt sacrificaret. in cõfessione dñi fortissime p̄seuerans p̄mo grauiter fustibus cesus: sed deo protegẽte doloris expers. Deide liquentu plũbo p̄fusus: sed nihil penitus lesus nouissime martyriũ capitis abscisione cõpleuit. Ex libro pontificali. Ea tempestate sedit Marcellinus papa rome natione romanus: q̃ annis. viij. ecclesiam rexit. Quo tẽpore tam magna fuit p̄secutio: vt intra. xxx. dies. xvij. milia hoĩum p̄miscui sexus per diuersas p̄uincias coronarent martyrio. tũc ⁊ ipse marcellinus duct⁹ est vt thurificaret: qꝺ ⁊ fecit. sed post paucos dies penitẽtia duct⁹: a Diocleciano pro fide christi cũ Claudio ⁊ cirino capite truncatus est. Quoꝝ etiã corpora iussu diocleciani iacuerũt diebus. xxxvi. ad exemplũ christianoꝝ. Exinde collegit ea marcellus presbyter cũ presbyteris ⁊ diaconib⁹ ⁊ cũ hymnis sepeliuit. vi. kal. maij. Post quẽ cessauit pontificatus annos. vij. mẽses. vi. ⁊ dies. xxv. diocleciano christianos p̄sequente. Exinde successit marcellus natione romanus q̃ sedit annis. v.

De Sancto Cyriaco cum socijs eius ⁊ [illegible] martyre. C. XCIX.

Ex gestis marcelli pape. Maximian⁹ aũt volẽs placere diocleciano: vt in eius noĩe thermas a solo edificaret: oẽs christianos ad laborẽ compellens alios ad lapides: alios ad arenã fodiẽdã coegit. tũc trason q̃dã diues ⁊ potẽs: victũ eis in afflictiõe p viros christianos cyriacũ ⁊ sisinniũ largũ ⁊ smaragdũ ministrabat. Qꝺ audiens sanctus marcellus gauisus ẽ. ⁊ cyriacũ ⁊ sisinniũ diacones ecclie ordinauit. Qui q̃dã die cũ humeris suis deferrẽt victũ quẽ ministrabat trason a paganis militibus tenti sunt: ⁊ ad tribunũ ducti. q̃ eos in custodia publica retrusit. Qꝺ audiẽs maximian⁹: iussit vt in custodia terram foderẽt: ⁊ ad locũ suis humeris deportarẽt. Erat autẽ ibi saturnin⁹ senex: quẽ ad portãdũ iuuabãt. sicq; sua ⁊ illi⁹ onera portabãt. Qꝺ audiẽs tribun⁹ nũciauit maximiano: qꝫ illi cũ hymnis ⁊ laudib⁹ gloriã deo reddebãt. Qui sisinniũ sibi p̄sẽtari fecit: ⁊ de multis suadens sacrificare nolẽtẽ laudicio p̄fecto tradidit. q̃ eũ in custodia. [illegible] bus retrusit. ⁊ post sibi p̄sẽtari iussit. Cũq; apronian⁹ cõmẽtariẽsis eũ educeret. subito lux de celo venit. ⁊ de luce vox exiuit. Venite bñdicti p̃ris mei ⁊c. Tũc apronian⁹ tremefactus ad pedes sisinnij cecidit. ⁊ ab ipso baptisatus cũ ipso ad prefectũ venit: ⁊ lachrymãs ait. Quid nos coartat diabolus in seruos dei tanta mala exercere: Cui prefect⁹ ait: Quõ ⁊ tu christianus es? Qui respõdit: Ve mihi: quia dies meos perdidi. At ille Ve inquit mõ p̄des dies tuos. ⁊ iussit decollari. iiij. kal. februarij.

Passio Sanctoꝝ Sisinnij: ⁊ Saturnini: ⁊ aliorum plurium. C. C.

Tunc sisinniũ ⁊ saturninũ iussit in custodia recludi. ad quos multi gẽtiles veniẽtes baptisabant. Post hec nudis pedibus vincti cathenis adducti sunt corã laudicio. qui iussit afferri tripodã: vt thurificarent maiestatib⁹. Quã cũ vidisset btũs saturnin⁹ ait: Cõterat ei dñs gẽtiũ: ⁊ cõtinuo soluta est tripoda erea velut lutũ. Tũc vidẽtes duo milites papias ⁊ maur⁹ clamabãt: Vere magn⁹ est dñs ihesus christus: quẽ isti colunt. Iratus ergo p̄fect⁹ iussit eoꝝ ora lapidib⁹ tundi: ⁊ eos in carcerẽ retrudi. Scõs p̄dictos in eculeo leuari: ⁊ flãmas ad latera poni. Qui cũ neruis attraherent: fustib⁹ ⁊ scorpionib⁹ cesi sunt. Pẽdẽtes etiã in eculeo grãs egerũt. Tandẽ via numentana ducti sunt: ibiq; capite truncati. Quos sepeliuit trason cũ iohãne presbytero via salaria. iij. kal. decembris. Post dies. xij. papiam ⁊ maurũ iussit prosterni: ⁊ fustibus cedi. illis nihil dicẽtib⁹ nisi hoc tñ Christe adiuua nos seruos tuos sperantes in te. Deinde a pauimento eleuati: cum diu plumbatis cederent: emiserũt spiritũ. Quos sepeliuit iohãnes presbyter. iiij kal. februarij.

De Filia Diocletiani: quã a demone curauit sanctus Cyriacus. C. CI.

Tunc q̃z de beato cyriaco iam facta fuisset [illegible] ceci p eũ illuminabant: ⁊ infirmi sanabant. tũc etiã arthemia diocleciani filia cepit a demonio vrgeri. patre vo ingrediente ad eam clamauit demon p eam: nisi venerit cyriacus non exeam. Quem cum rogasset pater: intrauit ad eam ⁊ ait: In noĩe ihesu christi p̄cipio tibi ĩmunde spiritus exi. Qui respõdit: si vis vt exeam da mihi vas quo ingrediar. Cui dixit cyriacus En corpus [illegible] si potẽs ingredere. Qui rñdit: In vas tuũ ingredi nõ possum: quia vndiq; signatũ est. Cyriaco autẽ vrgente demon clamauit: O cyriace si eijcis me: faciã te apud persas ire. Eiecto demõe baptisauit arthemiam: matre eius serena p̄ñte: q̃ ⁊ eã monebat christianã religionẽ diligere. Diocletian⁹ quoq; cyriacũ bene habere cepit: eiq; domũ dedit. Post paucũ tp̃s misit sapor rex persarũ ad diocletianũ: vt mitteret ei cyriacũ: qꝛ filia eius a demonio vexabat. Qui rogatus a serena augusta: perrexit cum largo ⁊ smaragdo. Cũq; petẽte rege intraret ad filiam eius: exclamauit demon: Quid est cyriace fatigat⁹ es: Qui respondit: Non sum fatigatus: sed magis in oĩb⁹ gubernor. Cui demon: Tñ ego te perduxi ad quod volui. Cumq; vidisset puellã fatigari: p̄strat⁹ orauit flens ⁊ ait: Impat tibi christus: quem cõfessus ẽs: vt exeas ab ea. Cui demõ: Da mihi vas in quo ingrediar. At ille inq̃t: Deus meus ihesus christus deus deoꝝ: ipse tibi impat vt exeas. Et ecce vlulatu magno spumãs in aere clamabat: O nomẽ terribile: qꝺ me coartat exire. Tũc etiã baptisata est puella ⁊ oẽs affines ei⁹. Ipse quoq; rex ⁊ alij p̄miscui sexus numero. cccc xx. Rex autẽ beato cyriaco multa dona obtulit. At ille nihil accepit: nisi tñ panẽ ⁊ aquã. quib⁹ cũ socijs suis viuus est. sed aũ gratia christi. sibi nõ offerrimus: sed fide estimamus.

¶ Passio Sancti Ciriaci cũ socijs suis. C. CII.

Post dies aũt. xlv. sunt reuersi t a Diocleciano cũ
honore suscepti. post ei⁹ mortẽ maximianus
filius ei⁹ zelo ducti⁹: ꝓpter arthemiã sororẽ suã iussit ci-
riacũ in custodiã retrudi: t die ꝓcessionis sue nudũ ca-
thenisq̧ ligatũ ante redã eius trahi. Tũc venit ad eũ beatus marcel
lus eps dicẽs. pietati tue suggero q̃re trucidas seruos dei: q̃ orãt ꝓ
republica t regno tuo. Qui iratus iussit epm fustib⁹ cedi: t a cõspe
ctu ei⁹ expelli. carpasio autẽ vicario dixit ciriacũ sacrilegũ. q̃ carmi-
nib⁹ magicis suadet hoib⁹ christũ cõfiteri: diuersis affige tormen-
tis: si nõ libamina dijs obtulerit. Qui iussit scõs dei ciriacũ largum
smaragdũ t crescentianũ sibi p̄sentari. Quib⁹ libare nolẽtib⁹ prece-
pit picẽ liquatã in capite ciriaci infundi. At ille cũ clamore glorifica-
bat deũ. Tũc iussit carpasius crescentianũ corã aliis in eculeo suspẽ
di. Qui cũ diu extraheret neruis t fustib⁹ atq̧ vnguib⁹ raderet: et
flãmis ad eius latera datis diu vreret emisit spiritũ. Cuius corpus
sanctũ ante muriclinũ sepeliuit Johãnes p̄sbyter. viij. kal. decẽbr.
Ceteris autẽ in custodia retrusis. Post dies q̃ttuor iussit ciriacũ si-
bi presentari. t sacrificare nolentẽ in cathasta extẽdi neruis attrahi
t fustib⁹ cedi. Et eodẽ die nũciauit Maximiano q̃ exercuerat i san
ctos dei. Qui iratus iussit oẽs q̃ erãt in custodia vincti: cũ beato Ci
riaco capite trũcari. t ducti sũt cũ eo ꝓmiscui sex⁹ numero. xxi. t de
collati via salaria. Quoꝝ corpa beat⁹ Johãnes noctu collegit: t san
ctũ Ciriacũ cõmẽdauit. vij. kal. aprilis. Eo tpe maximian⁹ etiã arthe
miã sororẽ suã interfecit. Post dies. viij. veniẽs btũs marcellus cũ
beata lucina matrona cõdiuit aromatib⁹ martyrũ corpa t posuit in
panone cũ eunuchis suis. Trãslata sunt aũt cum beato Ciriaco via
hostiẽsi. t ibi recõdita ab ea. vij. die augusti.

¶ Passio Sancti Marcelli pape. C. CIII.

Adem sancta Lucina fecit donationẽ de facul
tate sua sancte eccl'ie. Q̃ audiẽs Maxi
mian⁹ eã p̄scriptione dãnauit. Illa do sanctũ marcellũ
rogauit: vt domũ suã ecclesiã cõsecraret. Quo facto cum
in ea missas frequẽter celebraret. audiẽs maximian⁹ iussit in eadẽ
ecclesia paleas sterni ad aialia stabuli publici. t eundẽ epũ ad seruiẽ
dũ aialib⁹ deputauit cũ custodia publica. vbi etiã multis annis ser-
uiẽs. amictu cilicino indutus emisit spiritũ. Cuius corpus btũs Jo
hãnes p̄sbyter t beata Lucina sepelierũt. xvij. kal. februarij. Et cũ
vidisset Carpasius maximianũ sibi placatũ petijt ab eo domũ san
cti Ciriaci: t obtinuit: vbi cũ inuenisset baptisteriũ christianoꝝ fecit
in eodẽ loco balneũ q̃si ad legẽ christianoꝝ deridendã: vbi frequen
ter turpia lucra lupanarib⁹ t scenicis latrocinijs exhibebat. Quadam
vero die eo exeũte de balneo cũ multis sceleratis q̃si. xix. subito cor-
ruerũt t mortui sũt. Et ab eo die balneũ clauserũt: factusq̧ est timor
in loco illo. Actor. De hoc Maximiano diocleciano filio: alibi nõ
memini me legisse. Nũc reuertar ad ordinẽ historie.

¶ De Inopinata cõfessiõe scĩ Genesij. C. CIIII.

Ex gestis eius. Ea quoq̧ tẽpestate pas-
sus est rome martyr gene
sius. Qui cũ esset in vrbe magister artis mimice. Quadã
die voluit impatori diocleciano ludũ exhibere de myste
rijs obseruãtie christiane. hui⁹ rei gra spectãte impatore t oi pplo
in medio theatri: q̃si egrotus decũbens. se baptizari poposcit t mi-
mice in hec vba prorupit. eia nostri grauẽ me sentio. leuẽ fieri volo.
Qui responderunt. Quõ te leuẽ facim⁹: nunq̃d fabri sum⁹ t ad run
cinã te missuri sum⁹. His vbis pplo in risuz excitato: Genesi⁹ a dño
visitatus ait. vesani. christian⁹ desidero mori. Quare inquiunt. Quib⁹
ille. vt in illa die velut fugitiu⁹ inueniar. h̃ dioclecian⁹ audiuit t risũ
tenere nõ potuit. Tũc sicut fuerat ordinatũ intrare faciũt exorcistã t
p̄sbyteꝝ q̃ iuxta lectũ ei⁹ sedẽtes dixerũt. Quid ad nos misisti filioli
At ille iã nõ simulate t ficte: sed ex puro corde respõdit. qr grãz christi
cõseq̃ cupio ꝑ quã renat⁹ liberer a ruina iniq̃tatũ mearũ. Cunq̧ sa
cramẽtoꝝ mysteria cõplessent: t vestib⁹ albis esset indutus: q̃si ꝑ lu
dũ a militib⁹ est raptus t ad similitudinẽ scõꝝ de Christi noie discu
tiendus impatori est exhibitus. Sed cũ ad falsam adductus passio
nem: ad verã accessit cõfessionẽ. Ascẽdens nãq̧ super basim vbi sta
tua fuerat veneris: ita cõcionatus est. Audi impator t oẽs exercitus
sapiẽtes t populi vrbis huius. Ego semp christianũ nomen exhor-
rui: t in cõfessione permanentibus insultaui. Ac super eos accende
bam furias populi. Parẽtes quoq̧ meos: t affines execratus sum
cũ noĩs christiani: t in tãta derisiõe christianos habui: vt eoꝝ secre-
ta mysteria diligẽt̃ ꝑquirerẽ: nõ vt crederẽ: s; vt de his ludũ ac risum
vobis exhiberẽ. Mox autẽ vbi me nudũ in cõspectu vestro aq̃ illa
ꝑfudit: t interrogatus credere me respondi. Vidi super me manum

de celo venientẽ. t angelos dei flãmeo radientes aspectu: iuxta me
stantes: q̃ oĩa facinora mea q̃ a iuuẽtute mea cõmisi scripta libro re
citãtes dixerũt mihi: Aq̃ hec delet oĩa ista: q̃ te fecisse cognoscis. Cũ
ergo aq̃ baptisat⁹ fuissem: sit t liber ille ꝑfusus niue cãdidior effect⁹
est. ita etiã vt signũ scripture preterite nõ demõstraret. Itaq̧ dũ vo
bis terrenis impatorib⁹ placere cupiui: celesti regi cõplacui. Et dũ
oĩb⁹ risum extorquere studui: angel' risum feci. Nũc g̃ o impator et
vos oẽs ppli: sicut de his scis mysterijs ꝑ ignorantiã mecũ resistitis in-
creduli. ita mecũ ab hac irrisione cessate: credẽtes verũ deũ eẽ ihesũ
christũ dñm. Hũc eẽ verũ lumẽ: vitatẽ: pietatẽ: salutẽ. t ꝑ ipm nos
ad indulgentiã posse ↄtingere.

¶ De Constãtia eiusdem t passione. C. CV.

Tunc impator accensus furore iussit oẽs q̃ cũ eo
lusus meditati fuerãt: ante se adduci: t vir-
gis fortit̃ cedi: estimãs eos sim̃r credẽ. At illi ceperunt no
mẽ sãctũ blasphemare cũ exprobratiõe dicẽtes nos aliũ
meditati sum⁹. Iste aũt insan⁹ fact⁹ letitiã suã dimisit: t plãctũ sibi
christianitatis assũpsit. ac ꝑ h̃ solus expiat̃ qð solus fecit. Tũc impa
tor seuiẽs i genesiũ: in ↄspectu ppli iussit eũ cedi fustib⁹: tradidit q̧
pelusiano p̄fecto: iubẽs eũ tormẽtis ad sacrificia cogi. Qui posit⁹ ab
eo in eculeo: t suasus vt regẽ sacrificãdo placeret ei dixit: Vere ille
rex est: quẽ celũ petentẽ vidi. Vñ me miserũ lugeo: qr vobiscũ pa⁹
erraui: t tardi⁹ ad verũ regẽ adorãdũ accessi. Cui pelusianus ait: Et
q̃s est iste rex: p̄ter regẽ nostrũ. At ille: Rex iste hõ est: t ꝑ incerta spa
cia terre impat: ac certo tpe. Rex autẽ quẽ colo deus est. t in celo to
taq̧ terra ac mari impat ac sine fine. Cũq̧ diu in eculeo posit⁹ vngu
lis attrectat⁹ lãpadib⁹ inflãmat⁹: in scã ↄfessiõe ꝑsistẽt: ac dicẽt iudi-
ci. Si cẽtuplaueris ↄ̃ me ista tormẽta christũ mihi de ore ipm nec mi
hi de corde nõ poteris auferre. Hec oĩa relata sunt impatori. Qui ius
sit eũ occidi. Sicq̧ cũ gaudio coronã martyrij capitis obtruncatiõe
ꝓmeruit. viij. kal. septembris.

¶ De Coniugio sci Juliani t Basilisse. C. CVI.

Ex gestis eorũ. Btũs iulian⁹ ab infantia
castitatẽ diligẽs t mũdi
oblectamẽta spernẽs: cũ eẽt annoꝝ circit̃. xviij. parẽtib⁹
ei⁹ instanter eũ exhortãtib⁹: vt sibi ↄiugẽ sociaret. ꝑ quã
t gen⁹ suũ cõseruaret: t adolescẽtie lapsus euaderet h̃ dedit responsum
Hoc qð hortamini: in potestate est dñi mei: cui me cõmisi. pro q̃ re
septẽ dieb⁹ inducias peto. t ꝓut mihi dñs aspirauerit: rñdebo. Tũc
die noctuq̧ in oratiõib⁹ t ieiunijs ꝑseuerãs postulauit a dño: ne vir-
ginitatẽ ꝓmissam aliq̃ occasione violaret. Septime autẽ diei nocte
cũ corp⁹ maceratũ vigilijs t ieiunio sopori dedisset. Affuit angelus
dñi dicens ei: Juliane surge: ne timeas: nec volũtatẽ parentũ horre-
scas. Accipies quidẽ ↄiugẽ: q̃ te nõ polluendo a dño separet: sed ꝑ te
virgo tecũ ꝑseueret. Tangitq̧ eũ angelus dicẽs: Viriliter age t cõfor
tet̃ cor tuũ. Hec vbis roborat⁹ egressus de cubiculo: t leto vultu pa
rentũ tristitias auferens ait: Ecce sicut desideratis faciã. Queritur g̃ puel
la tal: q̃ t locuples eẽt: t nobilitate generis coeq̃lis: noie basilissa. q̃ t
ipsa erat parẽtib⁹ vnica filia. Venit dies statut⁹: quo vicini iuuant̃
platee sericis ornant̃. t aures oĩuz sonis musicoꝝ t cãtilenis virginũ
oblectabant̃. ita vt si hõ ferreus eẽt luxuria resolueret̃. Producit̃ aũt
hec onerata gẽmis t auro spõsa de thalamo.

¶ Qualiter Basilissa ad amorem virginitatis conuer-
sa est. C. CVII.

Ingredit̃ iuuenis cum virgine le-
tus cubiculum.
factaq̧ ab ea oratione: tali odore cella repleta est: vt vi-
deret̃ sibi virgo in tali loco posita esse: in quo vernãt li-
lia t rose. Et ait ad iuuenẽ Mirã rem sentio. cum enĩ hiemis sit tpe
ita mihi in hoc cubiculo omniũ rosarũ t lilioꝝ odor famulat̃: vt his
satiata iam [illegible] oreeam thori coniunctionẽ. Cui iulian⁹ ait: Odor qui
tibi apparuit: dñs noster ihesus christus est: amator castitatis: qui
integritatẽ corporis custodiẽtib⁹ vitã eternã reddit. Et tunc illa: q̃
melior salus est q̃ȝ virginitatẽ custodiendo vitã eternã acquirere. t
quia ita credo esse vt dicis: opto tibi consentiens esse: vt sponsũ eter
nũ possideam. Tunc iulianus in orationẽ ꝓcidens: pauimẽto adhe
rebat clamans: Consumma hoc deus: quod operatus es in nobis. h̃
videns virgo sim̃r fecit. Et ecce subito fundamenta cubiculi cõmota
sunt: t lux inenarrabilis emicuit. Fitq̧ ibi spectaculũ magnũ. t ex
vna parte sedebat rex eternus cũ multitudine candidatoꝝ. t ex alia
multitudo virginũ quarũ gl'iosa virgo maria tenebat principatũ
A pte regis clamabat: Vicisti iuliane vicisti. A parte virginis: Btã
es basilissa. q̃ salutarib⁹ monitis ↄsẽsisti. Et ostẽsus ẽ iuliano liber au
reis lris script⁹. dictũq̧ ẽ ei. Accede t lege. t cepit legere sic: Julianus

qui pro amore meo mundũ contēpsit. deputet in eorũ numero. qui cũ mulierib⁹ nõ sunt coinquinati. Basilissa vero: q̃ ei itegro corde sociata est deputet in numero vgĩnũ: q̃r vgo Maria tenet pncipatum. Et dixerũt milia miliũ amē. Post h̃ visiõe sublata: exultātes ĩ dño reliquũ noctis vigiles in hymnis ⁊ cāticis pegerũt. Quid multa cepérũt spũ nõ carne fructificare. ⁊ sup candelabrũ excelsuꝫ fundatur due lucerne q̃b⁹ rex etern⁹ oleũ letitie subministrās p eos igniferi vbi doctrinā ignaris infundebat. Nec quisq̃ dinumerare poterat aīaꝝ multitudines q̃ p sanctũ Julianũ migrauerũt ad dñm. Siliter basilissa agmina vgĩnũ ⁊ mulieꝝ castas aīas pmittebat ad celum.

¶ De [illegible] Basilisse cū suis vginib⁹. C. CVIII.

Temporibus aũt Diocletiani ⁊ maximiani furor [illegible] te: ieiunio ⁊ fletu studētes tales in cõspectu dñi effuderũt pces. Dñe deus q̃ occultoꝝ es cognitor ne patiaris a lupo īsatiabili gregis tui ītegritatē violari. Presta dñe vt oẽs quos tibi p nos militare fecisti. ītegros in cõspectu tuo cõstituas: vt exultātes dicam⁹. Ecce nos ⁊ pueros quos dedisti nobis: nemo perijt ex eis. Sequēti nocte basilissam sic alloq̃t p visum dñs basilissa nois tui digna. q̃ orasti h̃ me iplere delectat vt oīa vasa q̃ p te mihi mandasti: dum adhuc viuit ad celestia regna pmittas. habebis autē diuidiũ tpis quo ex oī loco quo seminasti triticũ colligere possis: ⁊ recõdita messe tu ipsa seq̃ris. Julian⁹ vero vt bonus athleta pugnabit ⁊ vincet. His auditis Basilissa euigilās letabat in dño ⁊ ex ordine oīa narrauit iuliano. Cõuocans quoq̃ multitudinē vgĩnũ eis terminũ sibi reuelatũ exposuit: ⁊ eas ad pficienduꝫ solicite cõmonuit ⁊ cũ multa loquēs psequeret. locus in quo erāt cõmorat⁹ fuit ⁊ colũne lucis eis apparuit titulũ sup se aureũ hñs scriptũ. ⁊ vox de colũna cũ splēdore ⁊ odore pcessit signũ quoq̃ crucis emicuit dicēs. basilissa qd̃ vides scriptũ lege. Tituli aũt scriptura sic erat. Oẽs he vgines q̃b⁹ tu ducatũ pbes vasa mũda ⁊ accepta sunt oculis meis. Venite ad pmia vobis parata. Tũc visione sublata dño grãs agebant oẽs: eo q̃ deus testimonio sue maiestatis aīas sanctas declarasset. Sicq̃ diuina puidētia adimpleuit. vt itra tps pmissuꝫ oẽs migrarēt ad dñm. Beata aũt Basilissa de reposito fructu secura hora diei sexta in orõne dei cõstituta sopoata est. ⁊ vidit oẽꝫ choꝝ sanctaruꝫ virginũ numero circiter. M. niueis cicladib⁹ indutas crucē dñicaꝫ gestantes. vna voce dicētes sibi. Hoc responsũ accepim⁹ vt tecũ regē dñm adorem⁹. Et ecce expectam⁹ te vt nos offeras deo: cui nos acq̃sisti. Euigilās ergo hec cũ letitia retulit scõ Juliano. Dei vero misericordia sic adimpleuit. q̃ illis in orõne cõstitutis ipsa ad dñm migrauit. Quā btũs iulianus sepeliuit. Ipse vero cũ choro scõꝝ floruit. hec agebant anthiochie. q̃ est metropolis mesopotamie syrie.

¶ Passio Scõꝝ martyꝝ quos deo iulian⁹ acq̃sierat. C. CIX.

I autē [illegible] marciani pſidis iussu coacta est: vt vnusquisq̃ in domo sua imaginē Cesaris erigeret. Audiens Preses Juliani fidē: ⁊ q̃r multos haberet socios. qui se magis pararēt ad mortē q̃ idolis īmolarēt: iratus misit assessorem suũ ad eũ. qui pergit ad locũ vbi deo vacabat. in quo etiā multitudo sacerdotũ ⁊ ministroꝝ ecclesie cõfugeret rabiem persecutionis declinantes. omnes tamen ad mortē parati. Audiēs Julianus illũ esse pre foribus ait ad sanctā cõgregationē. nunc fratres orem⁹: q̃r persecutores appropinquant. Tũc assessor iudicis sic prorupit. Puto te nõ latere Juliane sacratissimoꝝ pncipũ decreta: vt vna sit apud hoīes cultura. Cui ille respondit. Audiāt principum iussa q̃ eis militant. Nos autē qui regē in celis habem⁹. terrenũ principē nõ audimus. Quod cũ assessor pſidi renũciasset iratus ille: iussit Julianuꝫ solum audientie sue reseruari. multitudinē vero sanctoꝝ in eodem loco vbi degebant cõsumi. Quod ⁊ factũ est. In quo loco talis gratia a deo collata est: vt oẽs pretereuntes quos certa psallēdi tēpora inuenirent. ita psallentiũ multitudinē audirent: vt quacũq̃ infirmitate possessi sani abscederent.

¶ De Agone sci iuliani ⁊ oculo militi restituto. C. CX.

Post hec [illegible] sentari dixit ei. Tu es iulianus preceptoꝝ pncipũ rebellis: deoꝝ cõtumax. q̃ inocētiũ multitudines magicis artib⁹ tibi aggregas: ⁊ oīuꝫ mētes immutas. Qui rñdit. Deos quos colis demonia eē manifestũ ē: q̃ pdere sibi credētes pñt: ⁊ liberare ñ pñt. Hoc audiēs pſes tortorib⁹ suis clamauit. hũc ad vbera extēdite: ac fustib⁹ nodosis ⁊ rigidis oīa mēbra ei⁹ dissipate. qd̃ cũ fieret vn⁹ de cedētib⁹ q̃ erat d militib⁹ cesaris. ictu pcutiēs oculũ amisit. qd̃ vidēs etiā marcian⁹ tremēs ait. Tātuꝫ ars tua magica valuit: vt ⁊ tu nihil sentias: ⁊ oculos alioꝝ euellas. Cui ille rñdit Morbidus ⁊ cecus erras. Cõuoca oẽs deoꝝ tuoꝝ pbatissimos sacerdotes: ⁊ inuocēt numina sua sup oculũ euulsum: ⁊ restituant cultori suo visum. quod cũ nõ potuerint: ego nomē dñi ihesu christi inuocabo: ⁊ oculũ euulsũ illuminabo. Hac rõne cõfusus pſes oẽs põtifices adesse iussit: ⁊ ait. Ite ⁊ imortales deos sacrificijs optimis honorate. ⁊ hoī necessario oculũ formantes: rebelli suo iuliano vtutē suā ostēdāt: ⁊ ipm culture sue inclinēt. Ingrediunt q̃ lapides ad lapides: tussis implētes. Qui cũ demõia in tēplo appellarēt: h̃ exceperũt rñsũ. Discedite a nobis igni ppetuo mācipati. Nā tantũ valent pces iuliani ad dñm: q̃ a die q̃ ad patibulũ apphēsus est: pena nr̃a cētuplicata ē. ⁊ cũ in tenebris clausi teneamur: quõ visũ reddam⁹: quē nõ habem⁹. Hoc rñsũ accipiētes egrediũt falsi dicētes. Btũs vero iulian⁹ quē nihil latebat: orõne facta dixit ad pſidē. Marciane festina: vocāt te dij tui: licꝫ nõ volũtarij sed īuiti. Qui cũ ingrederet ianuā tēpli: vidit oīa simulachra ex oī metallo sculpta: q̃ aplius q̃. L. erāt cõminuta ⁊ in puluerē redacta. ⁊ cecatus a diabolo clamare cepit: O maleficia q̃ sic preualēt: vt ⁊ deoꝝ virtutes superēt: ⁊ preciosa numina in puluerē redigāt. Sꝫ h̃ deoꝝ patiētia laudāda est: q̃ ad h̃ iniurias sibi irrogatas sustinēt: vt rebelles suoꝝ patiendo sibi subiciāt. Nũc o iuliane q̃ patiētissimos deos te supasse gl̃iaris pmissũ iple: ⁊ ĩ noīe christi quē colis extinctũ oculũ restitue. Sed ne h̃ magicis artib⁹ exerceas: lotio te iubeo pfũdi: p qd̃ oīa maleficia cognoscunt fugari. Cũq̃ eũ pfũderēt: putēs lotiũ christus duertit in odorē nectareũ: vt nõ lotio: sꝫ balsamo putarēt pfusũ. Tũc scũs sup euulsũ oculũ crucē faciēs: ⁊ nomē dñi inuocās: stati eũ restituit. tale q̃ oculũ recepit clamauit: Ver⁹ deus christus: ipse solus colēdus est ⁊ adorādus. Quē talia psequētē: pſes vt audiuit: statim gladio puniri iussit. Sicq̃ eũ sanguinis sui rubore perfusum: christus sibi martyrem consecrauit.

¶ Qualiter [illegible] C. CXI.

Julianũ autē diuersis penis afflictũ vinculis ferreis p omne corp⁹ oneratũ iussit pses sub voce preconaria circuire ciuitatē dicēs: Hec merent deoꝝ rebelles: ⁊ principũ cõtēptores. Et cũ venirent ad locũ vbi celsus fili⁹ pſidis vnic⁹ studebat: ait puer ad cõdiscipulos suos: Rem inauditā video: illũ. s. christianũ: quem ducũt: ⁊ multitudinē albatoꝝ cũ illo loquentē: ⁊ sup caput ei⁹ coronā ex gēmis ⁊ auro: cui⁹ fulgor obcecat hui⁹ aeris lucē. ⁊ alios tres viros albescētib⁹ comis: alarũq̃ volatu in modũ aquilarũ sup eũ circuitas celebrantes. Et h̃ mihi videt: q̃r dignũ est tali deo seruire: q̃ suos sic tuet: ⁊ tali circũdat decore. h̃ audiētes cõdiscipuli ⁊ magister eius turbati sunt. ⁊ blāde corripiētes eum ab intentione conati sunt reuocare. At ille doctoꝝ volumina piecit: ⁊ vestes quas indutus erat abiecit dicēs: Nudũ me mr̃ fudit huic seculo. qd̃ mūdi est mũdo relinquo. h̃ dicēs p plateas ciuitatis cursum arripuit: donec vbi scũs iulian⁹ torq̃bat veniēs pedib⁹ pstrat⁹ ait: Te secundum caritatē quā mihi christus ostendit patrē agnosco. marcianũ vero genitorē meũ: veritatis inimicũ abnego ⁊ despicio. tibiq̃ adherēs similia opto pati p christo. h̃ vidētes penarũ ministri: pre stupore tacebāt. De tota ciuitate ad spectaculũ oẽs cõcurrebāt. ⁊ pſidis filiũ sic martyri adherentē: ⁊ vulnera eius osculantē obstupescebant. Hoc audientes ei⁹ parētes tabuerũt: filiũq̃ suũ a iuliano segregatũ sibi reddi pceperũt. At dei mĩa martyris precib⁹ affuit: vt si quis eũ velet a sui complexu separare: stati manus eoꝝ ⁊ brachia contraherent.

¶ Qualiter Idē puer rñdit pro se patri ⁊ matri. C. CXII.

Tunc [illegible] ait iuliano: Spei mee fructũ magicis artib⁹ auferre cõtēdis: ⁊ tenerũ pect⁹ illius carminib⁹ genitoꝝ affectũ negare cõpellis. h̃ eo dicēte aduenit ⁊ mr̃ cũ innumerabili familia crine soluto: ⁊ nudatis vberibus clamās. Qd̃ vidēs preses: scissis vestib⁹: ⁊ lacerata facie ad iulianũ clamabat: Juliane crudelis: aspice dolorē pr̃is ⁊ mr̃is: ⁊ plāctũ tāte familie: ⁊ a magicis artib⁹ inocentē solue: vt ⁊ ego p te imperatorib⁹ suggerā: vt culpa vacante abscedas. Cui ille rñdit: Suffragijs tuis opus nõ habeo: nec ab īpatorib⁹ tuis dimitti desidero. Sꝫ h̃ dñm rogo: vt vna cũ agno isto de lupoꝝ viscerib⁹ nato suscipiar in scõꝝ numero. Ecce adest q̃ ex te nat⁹ est. mõ mecũ credendo renat⁹ est. Ipse tibi ⁊ mr̃i rñsũ reddet. Ad h̃ puer rñdit: De spinis rose nascuntur. nec rosa nata de spinis odorē suauissimũ: nec frutex q̃ rosā genuit amittit aculeos spinarũ suarũ. vt q̃ cõsuestis pũgite. ⁊ me odorē suauitatis credētib⁹ prebere pmittite. vob. s obediāt: q̃ perire pati sũt. me imitent: q̃ de tenebris ad lucē trāsire cõtēdunt. Ego pro christo vos parētes nego. ⁊ p tpalē mortē vitā eternā acquiro. nõ possum in vos pius esse: ⁊ in me crudelis. Quid morams q̃si incredulus ⁊ credulis paternis mani

bus nõ quasi verus abraã apprehende gladiũ τ victimã offer filiũ. Uani sunt vultus vestri: false lachryme: ab hac cõfessione pietatis nullus me valebit disiungere. Marcianus ergo iussit eos in carceris ima retrudi. vbi de dãnatoꝝ mẽbris diuturna tabe consumptis horribilis vermiũ ebulliebat examen. sed illos ingrediẽtes grã dei pcedẽs. locũ horribilẽ reddidit delectabilem. tenebras ꝯuertit in lucẽ. τ ebulliẽs pena euanuit. Hoc vidẽtes milites circit. xx. q̃ eos custodie mãcipãdos adduxerãt: cõuersi adinuicẽ dixerũt. Turpe ẽ reuerti ad illud qð fuim⁹: τ negligere salutẽ quã īuenim⁹. Tũc ad pedes voluunt sci Juliani cõfitẽtes τ laudãtes nomẽ christi. Tũc sanctus Julian⁹ grãs agens orabat dñm. vt pcuraret qualr̃ illi quos christo acquisierat susciperent baptismũ.

De Cõuersione septẽ filioꝝ prioris ciuitatis. C. CXIII.

Erant autẽ septẽ filij relicti prioris ciuitatis q̃ ex genere karini imparoris defuncti descenderãt. quos imparores licet christianos amore pr̃is eoꝝ retinẽtes pmiserãt sine aliq̃ psecutiõe christiane religioni deseruire. Et habebãt secũ p̃sbyteꝝ: q̃ eis sancta mysteria celebrabat. Hi ĝ iussi diuinitus vt vna cũ p̃sbytero carcerẽ peterẽt. q̃tenus baptismi grãz puer τ milites susciperẽt: stati obediunt. τ angelo dñi precũte ad carcerem venẽt. Qui mox vt tetigit ianuas carceris: oĩa claustra patefacta sũt. τ orãte simul cũ beato iuliano dño psoluerũt vota. H̃ audiẽs marcianus cõtremuit: τ eductis eis de custodia dixit. Quid vobis cõtigit o infantuli vt optetis mori sine aliq̃ psecutiõe. q̃ vos cõcessum est arbitrio vestro viuere τ deũ vestrũ colere. At ĩ hoc factũ senior r̃ndit. Massa auri nature sue claritatẽ obtinet: sed nisi p manus artificis: etiã igne τ malleo τ limis in ptes dissipet. dignũ capite regis diadema nõ pficit. ita τ nos q̃dẽ christiani sum⁹: sed nisi iuliani vestigia secuti fuerim⁹: diadema regis eterni esse nõ possumus. Tũc eos p̃ses in custodiã reduci iussit. τ imparorib⁹ suggestionẽ fecit dicẽs. Piissimi p̃ncipes legib⁹ vestris subuenite τ numinibus que remãserunt manũ prebete: τ iulianũ magũ vestris obtutibus p̃ntate. q̃ magicis artibus plusq̃. l. simulacra deoꝝ per quos mũdus florebat ꝯminuit. filiũ meũ a me supauit: multũ mẽtes immutauit. vij. germanos beneficijs vestris igratos fecit.

De Mortuo a Juliano suscitato τ ei⁹ relatiõe. C. CXIIII.

Tunc impator licẽtiã dedit. vt si Julian⁹ cũ socijs suis in hac cõfessione pmaneret. conuocata omni pũincia. singulas cupas iuberet preparari: τ intus picẽ τ bitumẽ τ sulphur mitti. ac singulos in easdẽ reclusos igne supposito cõcremari. Q si aduersus hoc artis magice carmen pualeret. h̃ret licentiã q̃li pena vellet eos affligeret. Tũc presses iubet sibi sedẽ in foro pparari τ scõs sibi p̃ntari. Cũq3 sanctũ Julianũ alloqueret̃. corpus exale p plateã sepeliendũ ferebat̃. Tũc p̃ses iubẽs illud deponi ait iuliano. Magister vester christ⁹ anteq̃ crucifigeret̃ dicitur q mortuos suscitauit. hic patebit q ver⁹ deus sit. si vos istũ suscitaueritis. Cui ille r̃ndit. Quid prodest ceco qñ sol exorit̃. licet aũt infidelitas vestra nõ mereat̃. tñ qr tẽpus est vt virtus dñi manifestet̃: ne nos ipotẽtes putes. fidele pmissum dñi habeo: qr quicq̃d eũ petiero nõ me fraudabit. Tũc scũs fusa oratione corã oĩb⁹ ait ad corpus. Tibi dico terra arida in nõie ipsi⁹ q̃ lazarũ q̃driduanũ suscitauit surge. Tũc surgẽs q̃ mortuus erat clamabat. O acceptabilis orõ vbi ducebar τ vnde reduct⁹ sum. Marcianus irridẽdo ait. vnde redisti. At ille. ducebar a q̃bus nescio ethyopib⁹: quoꝝ statura erat vt gigantũ aspectus horrendus. oculi vt fornaces ignis: dentes vt leonũ: brachia sicut trabes. vngues vt aquilarũ qui letãtes ducebãt me in infernũ. τ cũ iam ad os putei abissi essem. beato Juliano fundẽte orõnẽ. oĩs infern⁹ contremuit. τ audita est vox dei dicẽtis ppter dilectũ meũ Julianũ aĩa ad corpus reducat̃. Tũc aduenientes duo albati: τ auferẽtes me de dñatione imploꝝ huic loco reddiderũt. vt p eũ q̃ suscitauit me post mortẽ illũ agnoscaz. quẽ nimis negabã. H̃ eo dicẽte turbat⁹ p̃ses. iussit eũ cũ scis in custodia recludi: τ penã quã imparores iusserãt preparari.

De Cupis succẽsis a q̃b⁹ sci liberati sunt. C. CXV.

Tunc pro tribunali sedit. diũq̃ sermo τ etas ad spectaculũ cucurrit. ordinant̃. xx. τ vna cupe. mediãte pice bitumine sulphure. aggregat̃ copia lignorũ: iubent̃ sci de custodia pduci. sanctũ Julianũ τ celsũ puerũ vna vincula tenebãt. ceti vinculis τ cathenis onerati trahebant̃ hymnũ deo dicẽt canebãt. Bonũ mihi qr humiliasti me vt discã iustificatiões tuas spectãtiũ mẽtes ad fletũ ꝯuersas pietas iclinabat: tũc celsus ait ad p̃rẽ suũ p ipsaz vanitatẽ quã col' te obtestor: vt intrepido corde petitõi mee tribuas effc̃ũ. q̃ r̃ndit. q̃cq̃d volueris expostce. puer dixit. Cũ me p⁹ ignẽ videris illesũ. pmitte me cũ m̃re tuo h̃re dñiũ. q si fecer is nec me nec ipsaz amittes. Mater h̃ audiẽs vrgebat hoc fieri. tũc p̃ses ait: Si ex igne illesus exieris: qð fieri nõ credo: faciã qð desideras. Tũc nõ ferẽs vidẽ incẽdiũ filij: relicto assessore: scissis vestibus viulãs cũ vxore domũ reuertit̃. exurgit luct⁹ imanis. plãgẽtib⁹ cũctis iube assessor singulos scõs in singulas cupas deponi: τ ignẽ supponi. τ eructãs flãma obelisco excelsior cubitis plusq̃. xxx. leuabat̃. De medio võ ignis multitudo psallentiũ q̃si son⁹ aqrũ multarũ resonabat. ꝯsũpto igne apparuerũt sicut aurũ rutilãs deo canẽtes hymnũ Trãsiuim⁹ p ignẽ τ aquã: τ eduxisti nos in refrigeriũ. τ iterũ ignis vim sue virtutis oblit⁹ est. Audiẽs p̃ses pperauit ad spectaculũ: τ ait ad iulianũ: Obsecro te p deũ tuũ: vt dicas mihi vnde tantã vim maleficioꝝ tuorũ didicisti. Qui r̃ndit: Si q̃s in oĩb⁹ actib⁹ seculi alienũ se facit: vt solã vocẽ dñi audiat dicẽtis: Si q̃s vult venire post me abneget semetip̃m. nihil amori christi pponat. nihil aliud nisi qð ipse pmittit desidẽt. nõ patrẽ: nõ m̃rẽ: nõ filios nec cetera q̃ sũt aĩe impedimẽta ꝯsidẽt. tal' nõ solũ h̃ tpe degẽs hãc mercabit̃ grãz: sz in eternũ cũ deo collocat amicitiã. Preses ait: Et q̃s est tã insipiẽs: q̃ hui⁹ vite letitiã fugiat. Julian⁹ r̃ndit: Hoc deus parat⁹ est oĩb⁹ dare: sz pauci digni sunt accipere.

Qualiter Celsus puer matrem suam ad christũ conuertit. C. CXVI.

Tunc celsus ait. hoc triduo mihi e n. h[illegible] cocessa [illegible] liceat interesse. tũc sci martyres recludunt̃ in custodia ciuili vna cũ m̃re pueri Ingressiq3 cũ orationẽ sũderẽt: stati cõmotus est locus. splẽdor emicuit odor ꝯsuet⁹ affuit. τ vox psallẽtiũ insonuit. Hoc vidẽs τ audiẽs mulier clamauit: Nunq̃ in vita mea tã suauẽ odorẽ comperi. Nã ita refecta sum: vt dñiũ doloꝝ meoꝝ obliuionẽ patiar. nec aliud cordi meo manẽ cognosco: nisi ip̃m eẽ verũ deum: pro quo fili⁹ meus agonisat̃. Cui puer dixerat: Uere nũc te matrẽ confiteor. nec tu amittes filiũ: nec ego matrẽ: si mecũ ad illud ꝯtẽdas donũ pro quo sci tãta sustinẽt. At illa cui⁹ pectus diuina illustrauerat grã r̃ndit: Scias fili mi: nihil ei⁹ amori preponẽ quẽ tu diligis. pro q̃ te quicq̃d saluti mee necessariũ cognoscis exerce. Ip̃z enĩ relicta oĩ vanitate verũ deũ eẽ credo. quẽ p tuã p̃dicationẽ creatorẽ oĩuz eẽ cognosco. cupiẽs hac vita tpali carere: vt ad illã eternã merear vobiscũ attingẽ. h̃ ea dicẽte locus cõtremuit. τ audita ẽ vox in aere dicẽs: Credidi ppter qð locut⁹ sum. Tũc scũs p̃sbyt antoni⁹ baptisauit eã. Cui celsus fili⁹ in baptismi grã p̃r fact⁹ est. Cũq3 oẽs de salute eius letarent̃. audita est vox dicẽs: Uirilr̃ agite τ ꝯfortet̃ coꝛ vestrũ in dño. Tũc scũs iulian⁹ ait: Hec vox pnũciat vobis futuras passiões τ genera tormẽtoꝝ: q̃ ꝯtra nos cogitauit inimic⁹. Igit̃ fidei n̄re cursum dño cõmẽdem⁹. Audiẽs marcian⁹ vxorẽ suã christi amore eẽ firmatã: iratus iussit eã apprehẽdi: τ domi retineri. Ad quã cũ appropinquarẽt ministri: ceci facti sunt. Alia die sedẽs p tribunali iussit. xx. milites decollari. vij. germanos igni tradi. Julianũ võ cũ p̃sbytero antonio matrẽ τ filiũ τ illũ quẽ infernus reddiderat iudicio suo reseruari.

De Ruina idoloꝝ ad preces Antonij τ Juliani. C. CXVI.

Alia die duos q̃s sacerdotes tẽpli dixit eis. Ite τ ornate tẽpliũ iouis: qð semel in anno apiri solet: vbi numina sũt venerãda: ex electro puro facta. Et libationes τ incẽsa preparate. Qð cũ factũ esset: ad tẽpliũ iussit scõs adduci. τ ait: Ecce nunc tps aduenit: in quo salutẽ ꝯseq̃mi. h̃ enĩ pro salute v̄ra elegi: vt in h̃ tẽplo terribilis terra numinib⁹ offeratis. Q si in istos ꝯtemnitis: hucusq̃ vobis peperi: diuersa in vobis tormẽta exercebo. Julian⁹ ait: Quia tps ẽ vt salutẽ ꝯseq̃mur fac oẽs deoꝝ tuoꝝ cultores aut sacerdotes int⁹ adesse: vt cognoscãt q̃le sacrificiũ offeram⁹. Preses nõ itelligẽs: quo ordie ista pseq̃ret̃ gaudẽs iussit oĩuz vincula auferri dicẽs: Turpe est vinculis teneri: quib⁹ dij ceperũt eẽ ppicij. Ait aũt Ecce oĩa pata sũt: iplete q̃ spopõdistis. Cui iulian⁹ ait: Quid p̃cipis p̃ses: vt oĩb⁹ dijs offeram⁹ sacrificiũ? Qui r̃ndit: Oẽs quos ꝯspicitis imortales sũt. ꝯtute pares. τ in glia eq̃les. Tũc fixis genib⁹ antoni⁹ τ iulian⁹ cũ socijs suis De⁹ eterne: q̃ nõ in manufactis delectaris: sz in corde mũdo req̃escis. q̃ p pphaz dixisti: Oẽs dij gẽtiũ demõia. aspice nũc in subuersiõe tẽpli hui⁹: τ has demonũ thecas: cultoriũq3 eoꝝ frãge audaciã: vt te solũ cognoscãt τ i te gl̃ient̃: q̃ credũt noĩ scõ tuo. Et cũ oẽs christiani dixissẽt amẽ: oĩa sculptilia illa ad nihilũ redacta sunt: τ tẽpliũ subuersũ. Sacerdotes võ circit. M. cũ tẽplo dimersi sũt. τ alia etiã magna pars paganorũ interijt. Ignis quoq3 vsq3 hodie in loco illo eructuat. Tũc ait p̃ses: O virt⁹ magica: o carmẽ inauditũ: sic pualẽs: vt etiã terre sinũ apiat: τ tãta bona ab ocul' pie feruentiũ auferat. Jam nõ miserebor nec parcã. eos iubeam ferire gladio: de pena eoꝝ me satiabo.

¶ Passio Scōꝝ Juliani ⁊ celſi cū socijs ſuis. C. CXVIII.

Cum ſit ergo ſcōꝝ in carceris ima recluſi ubi cum nocte in dei laudib⁹ eſſent, affuit multitudo ſcōꝝ cū ſacerdotib⁹ q̄ iam palma martyrij triūphauerāt. oēs ſtolis albis īduti: iter quos .xx. milites ⁊ ſeptem germani venerūt glorificati. ⁊ beata baſiliſſa cū choro ṽginū: in qua multitudine ſola vox alleluia decantabať. Tūc ſancta baſiliſſa ſanctū Julianū alloqť dicēs. Regna celoꝝ patefacta ſūt venite. Alia die marcianus cogitās noua ⁊ inaudita tormētoꝝ genera iuſſit ſcōꝝ digitos manuū ⁊ pedū oleo madētib⁹ lignis colligari ⁊ ignē ſupponi. Sed lignis cōſumptis carnē eoꝝ īmaculatā videns. iuſſit ſcō iuliano ⁊ puero cutē capitis auferri. Antonio ṽo vel Anaſtaſio q̄ a mortuis ſuſcitat⁹ fuerāt clamātib⁹. Glia tibi chriſte: iuſſit oculos vncinis ferreis effodi. Marcionillā ṽo matrē pueri quā p̄ſcierat penas tolerare nō poſſe: cū eculeo iuberet applicari. Si q̄s ex miniſtris ad eā attingere volebat cecus fiebat. Sāctos quoq ſuos dn̄s ita curauit ⁊ illuminauit vt oib⁹ apparerēt q̄ſi nihil ꝑpeſſi fuiſſent. Tūc exclamauit p̄ſes. heu heu vincimur. Quid aliud faciā vnū ſupeſt. Tūc in amphiteatro tribunal aſcēdēs. iubet eos ſibi exhiberi. ⁊ diuꝫ ferarū multitudinē dimitti. q̄ dimiſſe ſingule veniebāt: ⁊ ſcōꝝ pedes lingebāt. qd̄ vidēs p̄ſes cōuocans magiſtrat⁹ ciuitatis iuſſit oēs cuſtodias ꝑſcrutari. ⁊ ꝑſonas morte dignas in amphiteatrū mitti ⁊ ſcōs dei itermixtos cū ꝑſonis ſacrilegis decollari. qd̄ cū factū fuiſſet ſtatim terremot⁹ fact⁹ eſt magnus vt tertia pars ciuitatis fundit⁹ ſubuerteretť. fulgura ⁊ toniťrua ⁊ grādo īntolerabilis maximā partē populi increduli cōſumpſerūt ⁊ oīa loca idoloꝝ corruerūt. Ipſe aūt p̄ſes fentiuitus eualit. nec multo poſt ṽmib⁹ ebulliēs expirauit. Nocte autē venerūt chriſtiani ꝑpli ⁊ ſacerdotes ꝑ multitudine cadauerū [illegible] nō cognoſcētes. poſuiſſꝫ genib⁹ cōpleta orōne apparuerūt eis ī ſpecie ṽginū q̄ſ ſcōꝝ. ⁊ vnuſq̄ſqꝫ ſup thecā ſuā corporā reſidēs ⁊ ſic ſcōꝝ relīq̄ collecte ſūt. Paſſi ſūt aūt. viij. idus ianuař.

¶ De Juſtina ṽgine q̄ ī ꝑ cyprianū tēptata ē demone. C. CXIX

Ex geſtis eius. Erat etiā tūc q̄dā ṽgo in antiochia ciuitate Juſtina noīe. quā q̄dē ſcholaſticus noīe Agladi⁹ videns frequēter ire ad eccl̄iaꝫ: in amorē ei⁹ venit. multoſqꝫ ad eccleſiā trāſmittēs eā ſibi vxorē petijt. Que cū oib⁹ diceret chriſto celeſti ſponſo ſe eſſe deſponſatā. ille cōgregata viroꝝ multitudine: volebat eā ꝑ vim rapere: ſed nō potuit. Tūc iratus abijt ad cyprianū magum ⁊ ꝓmiſit ei duo talēta auri ⁊ argēti: ſi Juſtinā ṽginē ꝑ maleficia capet. Qui ꝑ magicas artes vocauit demonē ⁊ ait illi. amo virginē de galileia: potes eā ſuadere ⁊ adducere mihi. Qui ꝓmiſit ei dicēs. accipe hoc medicamentū ⁊ ſparge circa domū ⁊ ego ſuꝑueniēs paternū ſenſum ei iniiciā ⁊ ſtatī obaudiet mihi. Cūqꝫ cyprian⁹ ita feciſſet: ſancta ṽgo tertia noctis hora ſurgēs ad orōnē: ſenſit īpetuꝫ demonis. ſignauit ſe ⁊ domū ſuā ſigno crucis ⁊ demonē exufflauit. Qui veniēs ad cyprianū cōfuſus ⁊ cur ṽginē nō adduxiſſet reqſit⁹ ait. Uidi quoddā ſignū ⁊ tabui. Iterū ꝑ artē magicā aliū demoneꝫ fortiorē vocauit. q̄ ex ſili modo fecit: ⁊ ſilr ei accidit. tandē vocauit ipꝫ diabolū patrē demonū: ⁊ ait illi. Que eſt īfirmitas veſtra. Uicta eſt ab vna ṽgine. oīs ṽtus ⁊ gloria tua. Reſpōdit ille. nūc adducam eā tibi ad deſideriū corruptiōis. tu tantū paratus ſis. tunc diabolus in ſpecie ṽginis ad Juſtinā intrauit: ⁊ ſedens ſup lectū eius dicens. hodie miſſa ſum a chriſto ad te: viuere tecū in caſtitate. Multū aūt te video vexatā abſtinētia. Sancta virgo dixit: merces autē multa labor vero modicus. Dixit ei diabolus. Deus in paradiſo benedixit Adam ⁊ Euā dicēs. Creſcite ⁊ multiplicamini. ⁊c̄. Puto ergo q̄ ſi in virginitate ꝑmanſerimus: iudiciū incidimus: q̄ꝛ verbū dei cōtēnimus. tūc virgo turbata ſurrexit: ⁊ ꝑ ſpiritū ſenſit q̄s eſſet q̄ ei loquebať. et ſigno crucis ſe ſignās diabolū exufflauit. q̄ ſicut cera a facie ignis liquefactus nō cōparuit.

¶ De Cōuerſione cypriani per demonis verba. C. CXX.

Unde Cypriano confuſus apparuit q̄ dixit ei. Et tu vict⁹ es vt ceteri ſubiecti tui. Quō victi eſtis ab vna ṽgine chriſtiana. Dic mihi q̄ ſit virtus victorie eius. Qui r̄ndit. Dicere tibi nō poſſum. vidi quoddā terribile ſignū ⁊ tabui. Si autē ṽtutes illius ſigni vis diſcere iura mihi ꝑ ṽtutes meas te nunq̄ꝫ a me diſcedere. Qui cū iuraſſet: ait ille. Uidi ſignū crucifixi ⁊ tabui: ⁊ ſicut cera a facie ignis fluxi. Cui dixit Cyprianus. Ergo crucifixus maior te eſt. Qui reſpondit etiaꝫ maior eſt oib⁹. q̄ꝛ ꝑ ipſum mūdo miſert⁹ eſt deus: ⁊ ſiue angeli trāſgreſſores: ſiue hoīes dei deſertores adducunť ab angelis ante faciē Chriſti crucifixi. ibi ſic accipiūt ſniām ignis inextinguibilis in eternum cruciādi. Cyprianus ait. ego debeo feſtinare amicus fieri crucifixi: ne talem penam incurram. Ille reſpondit: Iuraſti mihi ꝑ ṽtutē: quā nemo peierare poteſt. Cyprian⁹ ait: Cōtemno te ⁊ oēs fumigātes virtutes tuas. Sed ⁊ meipm̄ denego: neqꝫ cōſignās me. Glia tibi chriſte: demon recede a me. Abijt ergo diabolus cōfuſus. Cyprian⁹ aūt vadēs ad antimū epm̄: cecidit ad pedes ei⁹ dicēs: Famule dei excelſi: ſigna me ⁊ cathezi ſa me ī noīe chriſti. Putans q̄ ne forte eccleſiā veniſſet mittē in errorē r̄ndit: Sufficiāt tibi cypriane hi q̄ deforis ſūt. nihil potes aduerſus dei eccleſiā: q̄ꝛ inuicta ē virtus chriſti. Sꝫ cū cyprian⁹ enarraſſet: q̄lr̄ virtus crucis chriſti tēpore iuſtine ṽginis ab ea demōes fugaſſet. Scūs ep̄s bn̄dixit eū ⁊ ait: Fili feſtina ire ad eccleſiā dei: ⁊ inceſſanť redde orōnes deo. Cyprian⁹ vadēs in domū ſuā oīa idola fregit ⁊ ꝓiecit: ⁊ ꝑ totā noctē ꝓ ſe luxit. Deinde ꝓrexit ad ep̄m: q̄ cathezizauit ⁊ baptiſauit eū. Poſt ātē qd̄ tp̄s fact⁹ eſt diacon⁹: ⁊ gr̄a data eſt ei aduerſus demōes: ⁊ curabat oēs infirmitates. Deinde etiā ad p̄ſbyterū ꝓmot⁹ ē. Tādē bn̄s antim⁹ ep̄s exitū ſuū precognoſcēs ꝯuocauit ſynodū epoꝝ: ⁊ ordinauit cyprianū ep̄m. Cyprian⁹ aūt ſanctā iuſtinā diaconiſſam ſecit matrē monaſterij virginū cōſtituit.

¶ De Paſſiōe vtriuſqꝫ. ſ. cypriani ⁊ iuſtine. C. CXXI.

Poſt hoc eutholomi⁹ comes [illegible] q̄ꝛ cyprian⁹ ep̄s cū iuſtina virgine [illegible] ⁊ oēm [illegible] ſeducit [illegible] ſit eos ſub vinculis ī damaſcū deduci. ⁊ cū oblati fuiſſent ei īnť rogauit Tu ne es cyprianus: q̄ multos errare feciſti ꝑ magicas artes crucifixi: Qui r̄ndit: Qui deus eſt: ipſe ſaluauit me occaſione virginis ſcē iuſtine. Nā demones ipſa fugauit ꝑ ſignū crucis que ad eā miſi. Miſerrim⁹ quoqꝫ diabolus coact⁹ ab angelis narrauit mihi ſacrm̄ crucifixi. Comes autē iuſſit eū ſuſpēſū vngularī ⁊ virginē neruis crudis īmanib⁹ cedi: ⁊ alapas a ſpiculatorib⁹ pati. Que cū cederetť gr̄as agebat. cyprian⁹ cū redargueretť tacebat. Poſt paucos dies iterū iuſſit eos adduci ⁊ ait: Ut q̄d ſeducimini in magia hoīs iheſu mortui: vt ⁊ vos moriamini. Cyprian⁹ ait: Diligētes dn̄m mors hec inducit in vitā eternā. ꝑ multas enī tribulationes oportet nos intrare regnū dei. Tūc iuſſit comes ſartaginē ferreā magnā fieri: ⁊ in ea picē ⁊ adipē ⁊ cetera mitti: eāqꝫ vehemēter ſuccēdi: ⁊ in eā vtrūqꝫ mitti. Quib⁹ fact⁹ ē ignis velut ros. ⁊ laudabant dn̄m [illegible] Audiēs aūt comes ⁊ vidēs q̄ꝛ nō tetigit eos ignis [illegible] virt⁹ maleficioꝝ cypriani. Athanaſi⁹ aūt qui fuerat ſacerdos idoloꝝ poſtulauit comitē dicēs: Jubeat claritas tua me ſup ſartaginē ſtare: ⁊ in noīe deorum virtutē eoꝝ vincere. Quo annuente cū veniſſet ꝓpe ſartaginē cepit dicere: Magn⁹ deus hercules: ⁊ p̄r deoꝝ iupiter: ⁊ aſclepius: q̄ dat ſanitatē hoīb⁹. Hoc eo dicēte: exiliuit ignis ⁊ comedit eū vſqꝫ quo eius oſſa non comparerēt. Tūc comes habuit conſiliū cū terentino cognato ſuo. qui dixit ei: Nihil tibi aduerſus hos ſāctos cōmune ſit. nihil cōtradicere veritati. Inuicta enī eſt virtus chriſti. audi me: ⁊ ꝓijce magnū periculum a te. Trāſmitte eos ad regē ſ. claudiū ceſarē: referens oīa q̄ de iſtis geſta ſunt. Qd̄ factū eſt. Claudi⁹ aūt miſit eos in nichodemiā: iubēs eos ibidē decollari. Qd̄ ⁊ factū eſt. ſꝫ ⁊ theognit⁹ q̄ de ꝑegrinatiōe venit: vidēs ſcīm cyprianū q̄ decollādus erat: oſculat⁹ ē eū. ⁊ ob h̄ cū eis ꝯſūmat⁹ eſt. Corpa aūt eoꝝ iuſſa ꝓijci canib⁹: fuerūt ibi ꝑ ſex dies: nec tetigerūt eos canes. Naute aūt fideles tulerūt ea nocte: ⁊ leuātes ea in nauē ſuam nauigauerunt romam.

¶ De Q̄̄ miſero ſtatu ꝯuerſus ſit cyprianus. C. CXXII.

Jc eſt ciprianus in quo dei miſericordia claruit. vt q̄ cum ſpurciſſimus ⁊ nephandiſſim⁹ eſſet peccator: qualis nullus [illegible] hic tandē ꝯuerſus eſt. vt etiam pro chriſto martyriū ſuſtineret. Nā cū ſeptem eēt annoꝝ: a parētib⁹ diabolo ꝯſecrat⁹: a carnib⁹ ⁊ vino ⁊ coitu nō diu abſtinuit. ⁊ ſic modo oīb⁹ diabolo ſeruiēs: ⁊ in libris magicis imagines cū officijs ⁊ ſcripturis demonū pictas habēs: mulieres ꝓgnātes occidit: matronas in iumēta ꝯuertēs: lōge a ciuitatib⁹ ſuis ire fecit. multos pueros ṽgines ⁊ matronas ⁊ ꝑegrinos demōib⁹ immolauit. latro cū latronib⁹ theſauros demonū rapiebat. Et in oī ceno luxurie ſe voluptās: oēs chriſtianos ꝯuicijs detractionib⁹ ⁊ diuerſis iniurijs infeſtabat. Denqꝫ cū oīa mala facēt vt diabolo placeret: ⁊ ipſos quoqꝫ demones ipiccatib⁹ ſuparet: ꝑcib⁹ ⁊ ꝓmiſſis iuſtinā virginē ꝑ dies. lxx. tētauit. ſꝫ cū demones nihil ꝓficerēt: ſp̄us fornicationis in formā virginis ſe mutauit. ⁊ vt famā iuſtine pollueret: ⁊ cyprianū deludēs ſuam potētiā iactaret. ſic ergo diabolus ad cyprianū veniēs cū vellet eū oſculari ⁊ cyprian⁹ putās eū eē iuſtinā diceret: Bene veniſti iuſtina: omnium feminarū decora. nō ferēs demon etiā nomen eius ſicut fum⁹ euanuit. Unde ⁊ cyprianus amplius anxiatus: diu ad hoſtiū virginis

vigilantie: ⁊ qñqȝ in feminã qñqȝ in auẽ se mutãs: cũ venisset ad hospitiũ neqȝ femina neqȝ auis apparuit: ſȝ cyprianus acladiꝰ quoqȝ mutatus in passerẽ: cũ volasset ad fenestrã: mox vt eũ virgo vidit nõ passer: ſȝ acladius tremẽs stetit angustiatꝰ nimis: qȝ nec fugere poterat nec salire ſȝ miserta eiꝰ iustina ne caderet ⁊ creparet: eũ p scalã deponi fecit: ⁊ vt a tãta isania cessaret ne q̃si maleficꝰ iuxta leges piret admonuit. Ex tũc magis cyprianus demonũ vanitatẽ ⁊ xp̃i virtutẽ cõperit: ⁊ ad christũ perfectissime se cõuertit.

Passio sancte eulalie virginis. C. CXXIII.

Ex gestis eius. Ea quoqȝ tẽpestate passa ẽ apud emeritã ciuitatẽ hispanie v̄go eulalia: sub daciano p̃side: h̄ nobilꝰ ⁊ locuplex genere: cũ eẽt duodecim annoꝝ spreto ludos ⁊ oblectamẽta seculi: mota psecutiõe voluit spõte p̃sidẽ redarguere: ſȝ parẽtes eiꝰ abscõderũt eã domi: quã habebãt i rure pcul ab vrbe. At illa nocte fores aperiẽs cũaculo exiit ac p inuia sentibꝰ ac vepribꝰ plena: carpere iter cepit: angelico choro comitata: sicqȝ p vepribus ⁊ spinis p q̃s cucurrerat pedes lacerata ad vrbẽ puenit: maneqȝ tribunal adiit: ⁊ i medio vociferari cepit: q̃s furor ẽ rapilibꝰ scopulis corda sternere ⁊ deũ p̃eȝ oiũ negare: isis: appollo: venꝰ nihil ẽ. Maximianꝰ ⁊ ipse nihil: oñs opũ ⁊ cũcs lapidũ pectora cur generosa quatit: dux bonꝰ arbiẽ egregiꝰ q̃ sanguine pascit inocuo. Talibꝰ p̃cos i furias excitatus iussit lictorẽ eã p̃cipitẽ rapere: ac supplicijs obruere: quã tñ ad deorũ cultũ reuocare cupiẽs aiebat. Respice torue puella quãta gaudia amittas q̃ tibi fecit genialis honor: q̃ morieris i flore tenero: prima donꝰ ⁊ thalamo. At h̄ illa nihil cõtra fremens ⁊ i oculos tyranni sputa iaciẽs: simulacra dissipauit: ipositãqȝ molã thuribꝰ pede subegit. Nec mora carnifices pectꝰ virgineũ dilacerãt vngula latꝰ vtrũqȝ pulsant: ⁊ vsqȝ ad ossa secãt. Tũc exclamauit eulalia. Scribẽs ecce mihi dñe quã iuuat hos apices legere quã tua xp̃e trophea vocant. Tũc apposite sũt ad eius latera lampades ardẽtes. Cũqȝ illa sine fletu ⁊ gemitu leta caneret ⁊ itrepida lãpadibꝰ i latera stomachũ qȝ feruebãt: ac crinis odorus de vertice eiꝰ fluxerat hũeris volitatis q̃ pudibũda v̄ginis celabat: ipoqȝ tegmine verticis opposito flãma crepãs in faciẽ v̄ginis volabat: ⁊ p comas vegetata caput occupãs etiã apicẽ supabat. Virgo aũt citũ cup iẽs obitũ ore rogũ ebibit: tũc emicãs columba niue cãdidior: ex ore eius visa est exire ⁊ celũ petere. Sic abeũte anima: rogus emorit: ⁊ pax artubꝰ exanimis dat. Vidẽs autẽ ⁊ ipse lictor columbã pala ex ore virginis in celũ meare: stupefactus prosiliit: ⁊ sua gesta pauidus fugit. Actor. Huius virginis festum in martirilogio videtur esse bis annotatũ: scilicet pridie idus februarij: ⁊ iiij. idus decembris: nisi forte due fuerint eiusdeȝ nominis in eadem prouincia passe: ⁊ in eadem persecutione.

Passio sanctorum vincentij ⁊ valerij. C. CXXIIII.

Ex gestis eorũ. Passus ẽ etiã eo tpe sub daciano i hispania beatus vincẽtius. xj kal. februarij q̃ genere nobilissimꝰ a pueris litteris traditus gemina sciẽtia efficacissime claruit sub beato valeriano ⁊ cesarauguste ciuitatꝭ antistite. A quo etiã sanctitate isignis diaconij arcẽ suscepit. Et q̃ñ ip̃e ep̃us ipeditioris lingue erat: tradito ei doctrine ministerio: ip̃e oratiõi cõtẽplatiõiqȝ diuine sedulus isistebat. Cui igit̃ dacianꝰ p̃ses apd̃ cesaraugustaȝ ep̃os ⁊ ceteros sacri ordinis rapi p̃cipet ptinꝰ valeriꝰ ⁊ vincẽtiꝰ archidiaconꝰ i cõfessiõe deitatis alacrit̃ icurrerẽt: quos dacianus p̃mo valẽtiã sub carceralẽ custodiã ⁊ famis miseriã: cathenarũqȝ stridorẽ ptrahi iussit: vt eos itineris vexatiõe frãgeret: quos pena supare nõ posset. Cũqȝ eos manibꝰ ⁊ ceruicibꝰ imẽsa ferri põdera sustinẽtes: ⁊ p oẽs artus iã mortis tũc supplicia patiẽtes defecisse iã credẽt timẽs ne se uicie sue dãna pat:rẽt: iussit eos pduci e carcẽ: volẽs eos añ tormẽta vitã finire. Quibꝰ pponebat: qȝ nec mortuus peteret: si deoꝝ suorũ culturã nõ suscaperẽt. Cũqȝ reticeret ep̃us: erat enĩ mire simplicitatꝭ ⁊ inocẽtie: eruditꝰ q̃dã sciã: ſȝ ipeditꝰ lingua. Ait vincẽtiꝰ. Si iubes pat̃ mihi iudicẽ aggrediar. Et ille dudũ inq̃t fili charissime diuini v̄bi curã tibi cõmiserã: ſȝ ⁊ nũc p fide q̃ stamꝰ r̃ñsa cõmitto. Tũc vincẽtiꝰ cuiꝰ mẽs tota iã erat corone cõscia: cõuersus ad dacianũ ait. Apd̃ xp̃ianoꝝ pandẽtiã nephariũ eẽ cognosce: deitatis cultũ abnegando blasphemare: ⁊ ne te lõgiꝰ ptrahã: pfitemur nos xp̃iane religionis esse cultores: ⁊ vniꝰ ac veri dei famulos ac testes i cuiꝰ noĩe minas ⁊ supplicia tua nõ metuimꝰ: ſȝ potiꝰ mortẽ p veritate libẽtissime amplectimur. Nã venenatissimꝰ serpẽs: isatiabilis homicida: q̃ p̃mos hoĩes mortis subdidit: idola p deo sola instituit: volẽs illuc obediẽdo hoĩem redire: vñ ip̃e supbiendo corruit. Iãqȝ p̃ ira pene extra se positꝰ dacianus ait: amouete hinc ep̃um: iustũ est enĩ eũ subire exilium qui imperiale cõtempsit edictum.

De cõstanti agone beati vincẽtij in eculeo. C. CXXV.

Tunc autem inquit rebelle qui in contume... publicã ad eculeũ applicate: mẽbraqȝ distẽdite. ⁊ toto corpore dissipate. inde hec ait ad eũ. O vincẽti q̃d dicis: vel vbi iam corpus tuũ miserabile conspicis: at ille dei p̃ñtia roboratus alacri vultu rñdit. hoc est qd̃ semp optaui: ⁊ votis oĩbus exq̃siui. nolo gloriã meã minuas. tu solus voti meis cõcordas. nemo mihi amicitior fuit. Ecce iã in sublime agor ⁊ p̃ncipes tuos seculo altior despicio. Insurge g̃ ⁊ totis viribꝰ inbachare. Videbis me dei v̄tute plus posse dum torq̃or: q̃ȝ possis ipse qui torques. Clamare cepit dacianus ⁊ inter tortores ⁊ carnifices virgis ⁊ fustibus amplius deseuire stridore dentiũ frendere: ⁊ dũ martyrẽ dei lacerat: se potius lacerare. tandẽ fatigata lictoꝝ manus cessit: ⁊ dũ per sancti latera penderet victa defecit. Exanguis dacianus pectore tremẽti. toruis ⁊ minacibꝰ ocul̃ clamare cepit. Quid agitis homicidas ptinaciter obsistẽtes sepe vicistis: ⁊ parricidarũ ac magoꝝ alta silentia rupistis: sed paulisper dexterã cõtinete. vires sumite: ⁊ improbum hostẽ inouatus miles ad penã durius coerceat: acrior vngula rimetur. Intima costarũ ⁊ dolor interiora penetrãs gemitũ faciat reddere nõ cõtemptũ. Tũc subridẽs vincẽtius ait: qȝ vera sunt q̃ confiteor. torque diutiꝰ cõsistentẽ. Nã quos deꝰ cõfiteri iubes. idola sũt lignea ⁊ lapidea: tu mortuoꝝ põtifex fias: ego vni deo viuo sacrifico q̃ est benedictus in secula. ac p̃ses nimia feruẽs insania: ⁊ tota facie humanitatis euersa. solã in corpꝰ martyris aciẽ luminũ venenũqȝ fundebat oculoꝝ pfluentẽ a toto corpe sanguinẽ cernẽs: viscerib̃ patefactis ⁊ iuncturis e cõpagibꝰ sepatis: ait aũt. Miserere tui vincẽti ne perdas nũc florẽ primũ vernantis etatis sed vel sero q̃ sup sunt tormẽta lucreris: at ille rñdit. O virosa diaboli lingua q̃d in me nõ facias q̃ deũ tentas. Hoc magis est formidini qd̃ fingis te velle misereri. nihil g̃ minuas de supplicijs: vt in omnibus te victum esse fatearis quo enim te putas grauius irasci. mihi melius incipis misereri.

De craticula eiusdem. C. CXXVI.

Tunc iterum assumptus ex eculeo vincentiꝰ ad patibulũ ignis raptꝰ. moras carnificũ arguendo. ad penã alacriẽ pperabat. Iaȝ enĩ truculentus minister iusserat lectũ cũ ferratis costis pferri: ⁊ addita subter carbonũ cõgerie exurendũ dei martyrẽ applicari. Intrepidus ergo dei athleta. cãdẽtis ferri machinã vltro cõscẽdit. torquet̃. flagellatur exuritur: ⁊ distẽsis membris: ad penã crescit. pectori quoqȝ ⁊ membris depressa laminarũ asperitas infert̃: ⁊ inter ferri candentis acies decurrente liquore. flãma stridens a ruina respergit̃. salis ignibꝰ crepitantis minutie per membra desiliũt: ⁊ iam nõ ad artus tñ sed ad ipsa visceꝝ abdita supplicioꝝ tela iaciunt̃. Manet dei seruus imotus ⁊ erectis in celũ luminibꝰ dñm p̃cabat̃. Tũc ait dacienꝰ. Vincimur spiritus saltem qui coerceri non potest puniat̃. Querite ergo locũ tenebrosum ⁊ vagẽte tectura oppressum: ibi fragmenta testarũ exasperata cõgerite: vt quicq̃d iacentis corporis fractura male iuscia tetigerit. Illimatis infigat aculeis: ⁊ ipsa cõuersio lateris innouet̃ ad penam: vt. s. quo cõmutatio artubꝰ mẽbra q̃runt euadere semp offendãt. diuaricatis insup ac distensis cruribꝰ ligno pedes eius constringite: ⁊ clausum in tenebris relinq̃te. nullus ibi relinquat̃. ne vl̃ alicuius cõsortio sermonis animet̃ implent sine mora ministri iussionem.

De illuminatiõe carceris ⁊ de felici eius trãsitu. C. CXXVII.

Sed cum custodes eo intrare cepissent carcer illius nox eternã accepit lucẽ flagrantiori radiãtes vltra sol̃ fulgorẽ. laxatiqȝ ligni robur dissiliit: ⁊ testaꝝ asperitas sit floꝝ redolentiũ mollicies ⁊ iocũditas. q̃bꝰ athleta dei refectꝰ: hymnũ deo dicẽs exultabat angelorũ caterua vallatꝰ quoꝝ fouebat̃ obseq̃o: ⁊ mũcebat̃ alloq̃o. ipse inquiunt o vincẽti coronã tibi pparatã seruat in cel̃. q̃ te victorẽ eẽ fecit in penis. Esto igit̃ iã securꝰ de p̃mio: qȝ mox deposito carnis onẽ. nr̃o addendus eris collegio: dant̃ hinc laudes deo: ⁊ resonante organo vocis angelice modulata suauitas procul diffundit̃. Turbati subito custodes ⁊ vehementer stupentes. de miraculo certius explorare cõtendũt. clausas fores adeũt: ⁊ introspicientes p rimas. antrũ paꝰ tenebrosum: ⁊ imensa luce splendere cernũt: testaꝝ aculeos florere. ⁊ martyrẽ solutis nexibus deambulantẽ psallere. moxqȝ diuino terrore ac respectu compuncti: relicto errore. christiane religioni se dedere. Venerat ⁊ multitudo fideliũ. paꝰ mesta de illius supplicijs: ſȝ iam de cõcessa celitus glia alacris. Quibꝰ ait vincẽtius. nolite timere sed prope irrũpite ac solatia angelica securi oculis haurite. vbi relinq̃ratis tenebras lucẽ gaudete. renunciet̃ daciano q̃ pfruar luce commentet̃ si valet aliq̃d ad gloriã meã addere. Nam h̄ soluȝ timeo ve ne videat̃ velle ignoscere. Ad hanc renunciationẽ exanguis ⁊ trepi-

dus dacianus ait. Quid amplius faciemus victi sumus. Referatur iniq̃t ad lectulū: stramētisq3 mollioribus foueat̃. Nolo eni gloriosiorē facere: si inf tormēta defecerit: indulta pusillū requie: attrita mēbra refoueat: et obducto in cicatricē hiatu vulnerū excq̄sitis ac nouis supplicijs innouatis subdat̃. Uerū daciano inaniter cogitāte de supplicio christus clementer disposuit de premio. Egregius eni dei martyr ad lectulū delat⁹ ac pijs sanctorū manib⁹ in strati mollicie reposit⁹ mox in mortē preciosam resolutus celo spiritū reddidit.

C De Uictoria et eiusdē defūcti et de sepultura ei⁹. C. CXXVIII

Jdeus [illegible] sancti vestigia deosculari: et vulnera totius lacerati corporis palpare: sanguinē lintheis excipe et cognito eius abscessu confusus dacian⁹ ait. Si nō potui supare viuū puniā vel defunctū. Proijcite illū in apertū campū: vt cadauer honore sepulture careat: et a feris auibusq3 consumptū nō compareat ne forte christiani tollētes eius reliqas: martyrio sibi vēdicēt dignitatē. Sic igit̃ expositū sine tegmine corp⁹ sanctū: angelicis rursū excubijs et obsequijs honorat̃. Coruus aūt nigerrima haud procul residēs q̃si libera sui specie: habitū lugētis demonstrans. Cū aduentantes aues reliquas ac pernicibus alis metuendas impetu quodā eminus fugaret. Aduenientē quoq3 subito inmanē lupū in cursu etiā nō segni abegit a corpore. At ille reflexā ceruicē: in aspectu sacri corporis habebat stupefact⁹: et vt credit̃ custodiā mirabat̃ angelicā. Territ⁹ ad hoc dacian⁹ nūcio dixit. Puto q2 iā nec mortuū vincā. Cū eni in eū acri⁹ seuio: gloriosiorē mea seuicia facio. Si consumi i terra nō pōt: dimergat̃ in pelagus: ne quotidie sub oculis omniū erubescamus: victoriā ei⁹ vel maria celabūt: insuat̃ in culleo parricide: et vbi naute spacia longiora processerint: altioris sali fluctib⁹ imprimat̃: vt si q̄d lacero cadaueri superest ipasti: pisces lambēdo consumāt. Cui etiā mala non parui ponderis annectat̃: ne forte vnda mobili: ad peregrina littora deuectū: negatā sepulturā aliquaten⁹ assequat̃: q̄n potiū recipzocatū fluctib⁹: et ad scopulos frequēter illisū dispeat: vt nec mortuus inf saxa q̄escat: cūq3 iussa implessent et q̄si p̄sidi suo p̄ma gaudia reportātes subtractū sanctū vincētiū ab oculis oīum celeres et alacres redirēt: illos fortissimos remiges: beati martyris corpus preuenerat: et q̄d altioris sali profundo teneri credebat̃: prius venit ad portū: quā nūciari posset expositū. Deniq3 cōmonita in somnis q̄dā viduā sancta: vel signa quiescētis corporis accepit: vbi. s. illud recipzocatū fluctib⁹ mollis arena tumulauerat: et clemēti ipsius congerie ad honorē ei sepulture seruierat. Uisionē plurib⁹ christianis clā innotescēs: venit cū eis ad locū. Itaq3 certis signis directi inter sali aquarūq3 cōmersum corpus arenis reperierūt: et tādē cessante p̄secutiōe ad quādā paruā basilicā sepeliēdū deferunt: et inde lauatū honorifice sub sacro altari extra muros eiusdē ciuitatis valentie ad quietem reponit̃ vbi meritis eius diuina multipliciter beneficia prestantur.

C De Quibusdā alijs sub daciano passis. C. CXXIX.

X martiri. Preterea i hispanie ciuitate abula agit̃. vi kal. nouembris. Passio sanctorū vincētij sabine et christine: q̄ p̄mo i eculeo adeo sūt extēti: vt oēs cōpages eorū mēbrorū laxarent̃. Deinde capita eorū lapidib⁹ supposita vsq3 ad excussionē cerebri: validis etiā vectib⁹ sunt contusa atq3 ita martyriū cōpleuerūt: agēte preside daciano. In hispanijs quoq3 ciuitate cōpluto: sanctorū iusti et pastoris fratrū viij. idus augusti. Qui cū adhuc pueri litteris imbuerent̃ proiectis in scholis tabulis sponte ad martyriū cucurrerūt. Moxq3 a daciano teneri iussu cū se mutuo exhortationib⁹ constantissime roborarent: extra ciuitatē ducti et a carnificibus iugulati sunt. Sed et. v. idus decembris: sancte leucadie virginis que a prefecto hispaniarū daciano apud toletū dira carceris custodia macerata: cum grauissimos beate eulalie et reliquorū martyrū audisset cruciatus genib⁹ in orationib⁹ positis: impollutū christo spiritū reddidit. Itē cesar auguste. iij non. nouēbris innumerabiliū martyrū: qui itidē sub daciano hispanie preside mirabiliter occubuerunt pro christo.

C Passio. Xviij. martyrū q̄ dicunt̃ massa cādida. C. CXXX.

X Septē [illegible] et in eadē vrbe [illegible] martyres [illegible] et cassian⁹ et ceteri: quorū natale celebrat̃. xvj. kal. maij. cui et copioso martyrio tyrān⁹ impijssim⁹ addidit sacrā dei v̄ginē eugrā purpureo sanguinis sui cruore respsā. Uidēs deniq3 christianorū deuotionē se supare nō posse tormētis vocatis satellitū turbis ait. Nihil in hoc certamine laborādo p̄ficim⁹: q2 dū christianos atrociūs seuiēdo vincere cupim⁹: eorū victorijs affatim deseruimus. Sit itaq3 consiliū nostrū eis occultū: et totā vrbē percurrāt officia p̄conum: vt eorū multitudo q̄ domib⁹ occultat̃ [illegible] legib⁹ suis [illegible] q̄ totius ab hac vrbe appellat̃: vos aūt nostri cōmilitones. tū armis abdita locorū occupate: et inde contra inermes hostes subito p̄silientes ex certatim obruite. Quid plura. data voce preconum exeūt catervatim agmina christianorū spōte relinquētes apta suarū claustra domorū cōsona voce letātes atq3 psallētes. Gloria in excelsis deo etc. obseruāt post hoc oēs porte ciuitatis: vt nullus eorū regrediēdi additū inueniret occultis illico prosilientes armati cū ensib⁹ irruerūt: et velut agnos sibi nō resistētes p̄strauerūt. Nec sic quoq3 defunctorū innocētū non satiat̃: sed iussu daciani corā omnib⁹ occisorū corpa in vnū cōgesta comburunt̃. Et ne christianorū q̄s latēs cinēs martyrū sibi raperet, iussit e carcerib⁹ diuersorū criminū reos p̄duci: et eorū capitibus amputatis cadauera sanctorū corpib⁹ sociari simulq3 cōburi. Sicq3 facti sunt. caput suū ihesum christum qui crucifixus est in medio latronum. Hi pro innumera multitudine. massa sancta vel candida appellant̃. Eorumq3 passio. ix. kal. septembris annotat̃.

C Passio sancti georgij militis. C. CXXXI.

Ub persecutione Daciani venit de capadocia miles georgi⁹. Qui vidēs christianorū angustias congregatio oībus q̄ habebat: vestē militarē exuit: et indut⁹ veste christianorū. in medio sacrificantiū se obiecit atq3 in cōspectu oīū exclamauit dicens. Oēs dij gentium demonia. dominus aūt celos fecit. cui statim preses dacianus ira repletus ait. Qua p̄sumptione vel dignitate hoc audes vt deos nostros demones esse dicas. dic tu vnde es: et quō vocaris. Qui r̄ndit christianus sum. georgius voce genere et militia capadocius: sed cūcta deserui: vt liberius deo celi seruirē. preses g̃ cū eū ad se inclinare nō posset: iussit eū in eculeū leuari. compusq3 illius mēbratim dissipari. Deinde appositis ad latera facibus patentibus viscerū rimis. sale iussit plagas eius fricari. At ille sic manebat īmotus: ac si nihil mali pateret̃. Tunc videns dacianus q2 penis eū superare non posset diu quesito et tandē inuento cuidā mago dixit. christiani magicis artibus suis tormenta ludificāt: et sacrificia deorū cōtemnūt. Respondit athanasius magus. Si artes eius superare nequiuero reus ero. Educto g̃ de carcere. dedit ei calicem plenū veneno q̄d georgius cruce signauit et nihil mali patiens totum bibit. alium quoq3 calicem fortiori veneno repletū cruce signās totū similiter bibit. Quo viso statim magus ante eum veniā petens procidit. et iudex eū protinus decollari p̄cipiens georgiū carceri mancipauit. Et sequenti die iussit eum poni in rota enea gladijs bis acutis vndiq3 circūsepta et ex alto dimitti. Qua viso sanctus ait. Deus in adiutorium meū inten. etc. Illoq3 super eā posito. statim fracta est: et sanctus georgius illesus remansit. Cumq3 presidem ad augenda supplicia prouocaret. iratus iussit eum proijci in sartaginē plumbo feruente plenam. Qui statim facta oratione se signans sartaginem intrauit et virtute dei cepit in ea quasi in balneo refoueri.

C De Cōsūmatiōe agonis eiusdē sancti georgij. C. CXXXII.

Uod cum dacianus videret cogitauit vt a blandicijs emolliret: et ait. Georgi nonne vides quāte patiētie et mā suetudinis sunt dij nostri q̄ salutem tuā tādiu sustinēt: q2 licet a te tam multipliciē puocati: pati sunt vt tibi si resipueris indulgeāt. Age g̃ dulcissime fili quod hortor et moneo: vt relicta pristina vanitate deos nostros adores. vt magnos ab ipsis et a nobis cōsequaris honores. Cui georgi⁹ subridens ait: licet graue sit dimittere q̄d diu firmū stetit in mente tū faciā q̄d hortaris. Dacianus hac p̄missiōe delusus. iussit sub voce p̄conis vt oēs de tota ciuitate venirēt: et georgiū q̄ tādiu reluctat⁹ est: tādē sacrificare viderēt. Ornata igit̃ tota ciuitate pre gaudio hora sacrificij: cunctis astātib⁹ georgius vocat⁹ aduenit: templūq3 corā vero deū flexis genib⁹ orauit: vt templū cū idolis ita omni potētie sue virtute deleret: q2 ad laudē suam et populi confusionē nihil omnino de eis remaneret. Et ecce subito ignis de celo descēdebat. totūq3 templū cū dijs et sacerdotib⁹ et multis gētibus cōcremauit. terra vero dehiscens oēs eorū reliquias deglutiuit. Hoc audiens dacian⁹ iussit festinanter georgiū adduci et ait illi. Que sunt maleficia ista o pessime hominū q̄ tātū facin⁹ cōmisisti. Ille r̄ndit. Nō credas p̄ses q2 ita sit: sz tu magis illuc mecū veni: et vide me iterum īmolare. Cui preses. Intelligo fraudē tuam q̄ ad hoc niteris: vt sicut dij nostri confracti sunt: et sacerdotes cū cultoribus absorpti. ita meipsū facias absorberi. Georgi⁹ r̄ndit. Dic mihi miser et stultissime oīū. dij tui qui se iuuare nō potuerunt: quō alios iuuare poterunt. Reclusus g̃ georgius in carcere sequenti die tali sn̄ia cōdemnat̃: vt p totā ciuitatē detract⁹ deinde capite puniret̃. Quo facto cū dacianus de loco vbi decollatus erat ad palatiū p̄perās rediret cū ministris suis igne celesti consumpt⁹ ē. Martyrizatus est aūt beat⁹ georgi⁹. in p̄fida ciuitate diospoli. ix. kal. ap. Ad eius p̄dicationē credidit sanct⁹ vincētius de quo dicet̃ inferius.

¶ Passio Sancte fidis virginis et caprasii martyri. C. CXXXIII.

Ex gestis eorum. Passa est etiam sub daciano sancta fides virgo genere nobilis; nobilis in urbe agennensi etate adhuc tenera passionis tempore: senex tamen sensu et ope. Nam ab ipsis cunabulis dominum iesum diligit: et a daciano requisita: se esse christianam constanter ostendit. Cumque deos gentium demonia esse assereret: nec blandimentis nec minis induci posset vt eis immolaret: iussu presidis super cratem eneam distaricatis membris extensa et substratis carbonibus adipeque flamme iniecto: dum sic coqueretur: multos ad christum exemplo suo conuertit. Tunc quoque sanctus caprasius qui pre timore presidis iuxta vrbem sub rupte cuiusdam foramina iacebat: et cuncta que intra murorum ambitum gerebantur aperte videbat. Dum virginem sic torqueri cerneret orauit deum vt eam victricem in certamine faceret. Et rursus prostratus a domino petiuit: vt ei primum martyrii sui demonstraret. Et vidit primo quod columba niuea de celo descendit: que coronam auro gemmisque lucentem super caput virginis ornate splendidus vestibus collocauit: et vt circa virginem dei, vitus clarior apparere: ipsa columba volitatu alarum et rore celesti sic ignem extinxit: vt nihil de incendio remaneret. Hoc ergo spiritualibus oculis cernens caprasius id de victoria presumens: rupem sub qua manserat dextera percussit: et fons perennis erumpens meritis sancti caprasii omnibus infirmis vsque nunc remedium salutis impendit. Exiens igitur caprasius ad locum certaminis properauit: et daciano christianum se offerens: dum nec blandiciis nec minis flecteretur: tanta iubente crudelitate laniatus est vt mirarentur circumstantes omnes et felicem triumphum eius patientiam: ad christum conuersi: cum ipso caprasio et fide virgine plecterentur: horum passio celebratur pridie nonas octobris.

¶ Passio Sancti felicis martyris gerundensis. C. CXXXIIII.

Passus est etiam in yspania ciuitate gerunda sanctus felix sub daciano preside: hic apud cesaream liberalibus studiis vacans: et cunctis prestantior apparere studens cum audisset quod per omne litus hispanie persecutio grauis christianis exorta esset: omnia volumina legum que manibus suis gestabat proiecit et se dicens. Quid mihi est prodest huius mundi ad illam nunc properabo: que initium non habet et finem nescit: transiensque ad ipuritanam ciuitatem: in diuinis voluminibus exercebat se: elemosynas larga manu pauperibus erogabat: hospitalis supra modum: verbum dei etiam predicabat. Post hec in ciuitatem gerundensem se contulit: ibi quoque similia gessit: ita vt eum apostolum vel prophetam appellarent. Aderat autem rufinus qui hoc daciano nunciauit: cui dacianus auctoritatem dedit: vt eum ferro vinctum incarceraret: et suasionibus et factis: vel sacrificantem honoraret: vel nolentem cruciaret. Qui veniens iussit eum apprehendi: et volens auarus predo pecuniam eius auferre nesciens omnia iam pauperibus erogata fuisse: cepit ei blandis verbis suadere vt sacrificaret. Sed cum ille nullatenus acquiesceret: quin potius eum acriter et constanter increparet: iussit eum fustibus cedi: et in carceris ima retrudi. Cumque ille gratias ageret ei et psalleret dicens. Probasti domine cor meum et visitasti nocte etc. hanc vocem rufinus audiens iussit astantibus vinculatum manibus ac pedibus et collo ferro magni ponderis aggrauare: sicque eum facere in loco squalido: fame et siti tabescere. Et cum iam eum crederet defecisse: cognouit adhuc eum superstitem esse suoque conspectui precepit assistere: et cepit ei iterum suadere. Illoque in fide et proposito persistente: iussit iterum cathenis copiosis totum corpus eius aggrauari: et ab indomitis mulis per totam ciuitatem trahi donec totum corpus eius laceraretur: et sic in carcerem retrudi. Qui dum humi prostratus oraret: iuuenis splendidus ei apparuit: eumque confortauit: tetigitque membra eius vniuersa: et illico sanata sunt omnia corporis eius vulnera. Altera die sedens rufinus iussit eum adduci et aras diligenter ornari et holocausta funesta preparari. Cepitque deos suos cum ceteris sacrificando inuocare: et ad hoc idem sanctum felicem suadere. At ille. Discedite inquit infelices a manufactis vestris et cognoscite deum summum: qui nos de limo terre formauit. Statim ad hanc vocem stimulata omnis illa turba paganorum impetum fecerunt in eum: vt illum discerperent. Tunc apprehendens illum rufinus tradidit carnificibus: vt exungularent carnes eius a scapulis vsque ad cingulum: iussitque eum desuper tectis cameratis capite deorsum suspendi: quousque cartilagines eius suffocate sanguinem exalarent. At ille psallebat et suspensus ab hora tertia vsque ad vesperum a deo confortatus: nihil doloris sentiebat.

¶ De consummatione agonis eiusdem. C. CXXXV.

Post hoc rufinus eum deponi et in carcere artius custodiri iussit: vbi cum introduceretur: splendor mirus et odor balsaminus apparuit: quem etiam custodes sentientes exterriti sunt: et voces multorum cum eo psallentium audierunt. At mane facto omnia rufino nunciauerunt dicentes: illum verum dei seruum esse: seque cum eo tota nocte vidisse: quod non liceret homini dicere. Tunc iratus rufinus iussit eum in mare demergi: ligatis post tergum manibus: at ille naui impositus psallebat dicens. Etenim illuc ma. t. de me. etc. Cumque elongati a littore proiecissent eum in mare, vincula quibus erat constrictus dissoluta sunt et ad nihilum redacta. Tunc visus est a nautis ambulare super vndas maris in manibus angelorum manus eius tenentium. hymnum et alleluia pio modulamine decantantium. statim que exaltato pelagi naui superueniens. ibique descendens omnia eis intimauit celestis se vestigiis eius prostrauerunt: et vt pro peccatis eorum oraret petierunt audiens. autem rufinus quod sanctus felix in littore deambularet grauabundus ait nautis. furciferi. cur non obedientes mandatis meis. in aliam nauem eum transtulistis: qui vna voce protestantes dixerunt: quod in profundum maris eum dimersserunt: et quod super fluctibus maris deambulantem viderint. Tunc exclamauit ruffinus vt leo rapidus. heu victi sumus. Iussitque eum iterum torqueri. Qui cum adduceretur ad se intendens in eum: vultu terribili et tortuosis luminibus dixit. Ideo felix quantum miserti sunt tibi dii nostri. accede nunc et sacrifica eis: et faciam te nunc sacerdotem eorum. Qui respondit. Tu deserui eis iure perpetuo. cum patre tuo diabolo. ego autem deo viuo: qui me de limo terre plasmauit: et de profundo maris ferro vinculatum manibus eripuit. Tunc iussit carnificibus: vt eum vsque ad ossa vngularent: et itinere longinquo dictum eius fatigarent: vt vel sic vulneribus aggrauatus in itinere exalaret. Qui cum traheretur. oratione completa emisit spiritum. hic est felix socius cucufatis de quo supradictum est. Celebratur autem eius passio kal. augusti.

¶ De sancto quintino martyre. C. CXXXVI.

Temporibus diocleciani et maximiani riccionarius galliae prefectura accepit seuiendi in christianos preceptum accepit. Eo tempore sancti viri quintinus faustianus: victoricus. crispinus. crispinianus. ab vrbe roma sunt progredientes. petrus duce christo puenerunt. Ibique diuina illustrante gratia. nominatim loca in quibus diuisi predicarent elegerunt. Fuscianus et victoricus tornacensem vrbem petierunt. Quintinus ambianis predicauit. Iam enim sanctus lucianus beluaci predicauerat. Per hos sanctos dominus tanta operabatur miracula: vt eorum predicatio sequentibus signis probaretur esse sequenda. Rictionarius autem christianorum sanguinem sitiens. ingressus treuerim ciuitatem: que est prope flumen mosellem. tantam et eo in ea cedem exercuit: vt sanguinis riuuli decurrentes in flumen aquam primi in colorem suum eum conuerterent. Precepta quoque eius ad alia loca cursores deferebant: vt quisquis christianum alicubi repperisset. palam eum ad interitionem protraheret. Ex gestis sancti quintini. cum autem ambianis veniens. sancti quintini famam audiret: quod predicationibus et signis et virtutibus maximis clarus haberetur. statim eum iussit deprehendi: et cathenatum in carcerem retrudi: et sequenti die sibi presentari: dixitque ei. Quod nomen tibi est. Qui respondit. christiano nomine censeor: quia christianus sum: et christum corde et ore confiteor: proprie tamen quintinus vocor. Interrogatus genus respondit. Ciuis romanus sum. filius zenonis senatoris. Et preses. Quid nam est ait. quod persona nobilis: et tanti viri filius. colit hominem qui ab hominibus est crucifixus. recede ab hac stultitia qua teneris: et sacrifica diis: at ille respondit. Diis tuis nunquam sacrificabo. quos constat esse demones celerius fac quod vis paratus sum sustinere quid deo permittente intuleris. Tunc ille furore commotus. iussit eum a quaternionibus extensum cedi: et cum diutius grauiter cederetur. eleuatis oculis gratias agebat: et protinus de celo vox facta est confortans eum. Qua dilapsi apparitores qui eum cedebant in terram ruentes. stadi facultatem amiserunt seque acerrime torqueri sentientes dixerunt. Domine rictionare adiuua nos: quia immensis cruciatibus torquemur. ita vt consistendi ac pene loquendi officia amiserimus. Tunc ait rictionarius. per deos deasque iuro. quintinus iste maleficus est: et maleficia eius preualent morque eum sibi exhiberi precipiens. blandis eum sermonibus appellabat dignitates ac diuitias ei promittens. At ille constanter respondit. Lupe rapax discede: quia pauper non est qui in domino diues est: diuitie christi eme sunt que desidero et pro eis si iusserit ipse mori paratus sum.

¶ De constantia eius in passione. C. CXXXVII.

Tunc rictionarius magis furens iussit eum trocleis intantum retorqueri: vt membra eius a iuncturis suis soluerentur. Resticulis insuper ferreis iussit eum cedi: et oleum candens et picem et adipem feruentissimum dorso eius infundi. Ad satiandum quoque suam rabiem. faces insuper ardentes applicari. At sanctus martyr. qui nec blandimentis nec terroribus cessit. cunctis etiam ignibus insuperabilis extitit. Ardens. n. iterum flamma diuini spiritus. corporeos contempsit cruciatus: et ait ad presidem. furcifer et fraudis diabolice filius: et ab omni humana pietate remotus: cognosce quia hec omnia mihi prestant non doloris tedium: sed tolerantie refrigerium. Tunc ille in furorem seuiciam augens ait. affer adhuc calcem et acetum ac sinapim. et infundatur in os eius: vt vel sic tacendo non amplius plebem hanc suasoriis verbis suis valeat illudere. Cernens quoque sanctum quintinum preside crudelius roborari. cruciatus eius adhuc fiebat augeri. iussitque ferrarium vocari precipiens ei vt faceret duas ferreas que lingua gallica caringe vocantur quibus sanctus a ceruice vsque ad crura transfigeretur. alios quoque sibi mo

de.x.clauos qui intra vngulas ⁊ carnē digitis oībus mitterent. Qui bus ita paratis ɔspiciens sanctum taliter verubus ɔfossū insultans ait: en videāt ceteri chr̄iani hūc talē suppliciis meis adiectū ⁊ ab huius penis sumāt exēplū. Deniqꝫ accepto ɔsilio iussit eū decapitari q̄ cū ad locū īmolatiōis a carnificibꝰ ductꝰ fuisset: postulato sibi paululū orādi spacio: p̄sterneēs se rogauit dn̄ꝫ vt aiam ipsiꝰ sibi toto corde ac desiderio oblatā susciperet. Deinde ceruicē suā spiculatoribꝰ obtulit ⁊ illi gladio caput eiꝰ amputauerūt. Cūqꝫ corpꝰ vndis roseis proprii sanguinis pfunderet: statim feli'ce eiꝰ aīa carnea mole soluta visa ē velut colūba niuea de collo eiꝰ exisse: ac liberrimo volatu celū penetrasse: ⁊ vox de celo audita ē dicēs qntine famule meus: veni ⁊ accipe coronā quā tibi p̄paraui. Ecce angeloꝝ chori vndiqꝫ assunt: q̄ te victorē in celestē hierl'm pducāt: cōpleuit aūt martyriū suū pridie kal. octobris: apud vermādēsium oppidū. Cuiꝰ corpꝰ rictionarius iussit somene fluētis īmergi: ⁊ adiectiōe terre plūbi ceniqꝫ supplumbari cauēs ne forte a christicolis honore debito veneraret: aut sepulture traderet. Qđ p annos fere .lv. in aq̄ fundo: ⁊ in pfundissimo limo tumulatū: p tm̄ spaciū custodiēte christo mansit incorruptū: sed postea mirabiliter reuelatum est.

¶ De Reuelatiōe corporis eius. C. CXXXVIII.

Fuit enī rome matrona quedā eusebia noīe nobilis ⁊ diues ... sub āno ... oculoꝝ luce priuata. Huic ex more oratiōibꝰ icūbēti quadā nocte dn̄ꝫ p infirmitate q̄ sibi acciderat deū exoraret: angelus dn̄i p visū ei apparuit ⁊ ait eusebia exaudita ē oratio tua. Surge ⁊ ī gallias pge: locūqꝫ q̄ augusta vermādoꝝ dicit pqre: illic īuenies corpꝰ sancti qntini martyris chr̄i diu iā paludibꝰ ⁊ aq̄s tumulatū. Qđ cū fuerit p te ppl'is manifestatū oculoꝝ recipies visuꝫ. Cūqꝫ semel bis ter hec visio eadē rē pbabilē astrueret īsinuatū ab angelo iter arripuit: cum multo vtriusqꝫ sexꝰ comitatu ⁊ angelico ductu ad locū significatum puenit. Cūqꝫ inqrēs ab hoīe vbi corpꝰ sancti qntini a paganis interfectū repositū fuisset ⁊ scire nō posset: q̄ sūt vbi eēt via publica: veniens ambianis ⁊ laudunū pgēs sicut angelus ei significauerat: illuc a quodam ... pducta sup somene fluuiū ... se p strauit: dn̄ꝫ exorās vt sicut helene sancte reuelauerat vexillū crucis ... sic etiā sibi ostēderet martyris sui corpus in aquis tumulatū. Tūc locus ille vbi sanctū corpꝰ sub aq̄ iacebat moueri cepit: ⁊ crispātibꝰ vndis indicia dare. Sicqꝫ magna dei v̄tute corpꝰ eleuatuꝫ est: ⁊ mira natatiōe vsqꝫ ad manꝰ femine deportatū. Caput quoqꝫ p aliū meatū exiliēs vnda portāte mirabilē pductū: qđ pariter illa cū gaudio suscipiēs de aq̄s eleuauit: ac p̄cādidissimis linteaminibꝰ q̄ secū ad h̄ deuexerat inuoluit. Corpꝰ v̄o ipm̄ nulla macula corruptuꝫ: nullus liuor fuscatū: nullus tumor sordidatū reddiderat: sꝫ niueo cādore ⁊ inestimabili odore fragrās circūstantes suauitatis odore repleuit: vt cetera obliuiscerent mūdi delectamēta.

¶ De Translatione eiusdem. C. CXXXIX.

Igitur matrona corpus sanctū vermādensium castrū qđ ab eo loco qnqꝫ ferme miliaribꝰ distat reuerēter tumulādū aduehere disposuit. Sꝫ deꝰ locū martyris suo sanguine ɔsecratuꝫ: tāto thesauro p̄uare noluit. Unde mox vt ab aq̄ summū mōtis q̄ eū deuectabāt cōscēdere ceperūt: nimii pōderis grauedine p̄grauati longiꝰ ire nullatenꝰ valētes substiterūt. Sicqꝫ beata eusebia volūtatē dei ītelligēs: illic eū fecit deponi: ac reuerēter sepeliri: cellāqꝫ quibꝰ potuit tunc nisibꝰ edificauit: ⁊ p sepulture beneficio: mox ab oculis eius tanq̄ squame albugo exiuit sicqꝫ visum recepit. Similiter etiā infirmi quotquot eadē hora ɔtigit venisse: ad cōmēdādā martyris christi preciosaꝫ mortē: ⁊ ipsi sanitatē recepere. Ipsa quoqꝫ eusebia sudes ferreas .i. caringas quibus martyr cōfixus fuerat: adhuc in eius corpore manentes inueniens extraxit: ⁊ p veneratiōe reliquiarū sibi assumpsit. Sepultū est aūt corpꝰ sanctū .viii. kal. iulii: fuit ergo in aque fundo p ānos .la. tpe .s. diocleciani vsqꝫ ad tpa ɔstantii. Sed iterū interueniēte psecutiōe sub iuliano augusto diuini noīs cultꝰ turbari cepit. Qua propter vt credit defecisse circa sacri martyris excubias condignos cultus: contigit vt locus corporis penitus ignoraretur a posteris: siue etiā alta dei pūidentia: vt meritoꝝ eius renouarent insignia. Iacuit ergo thesaurus ille telluri: tumulatus ⁊ ignorantia densa coopertus non minus .cccxx. annis: quousqꝫ talia excitarent merita: que ab huius reuelatione indicarentur condigna.

¶ Passio Sancti gentiani martyris ⁊ victorici. C. CXL.

Ex gestis eoꝝ. Sꝫ cū aūt dei fuscianꝰ ⁊ victoricus cū fraterna charitate succēsi sanctū qntinū cōparē suū vidē cuperēt: vt affatu mutuo cōuersa gētilitate gauderēt: ɔspsata ciuitate fraciā adierūt. Gētianus aūt quidā grādeua etate procurrens adhuc gentilis ambianēsi ciuitate ɔtiguꝰ: cū p p̄dictos viros imensa miracula fieri cognouisset die q̄dā eis visus psiꝰ iter carpētibꝰ obuiꝰ exiuit ⁊ ait. o q̄ estis: ⁊ q̄d q̄rit: ⁊ quo itis. Qui r̄ndērūt. rome nati sumꝰ ibiqꝫ christiane regul' fidei eruditi. a q̄ pgressi fines vestros penetrauimꝰ. vt vobis eterne salutis vias demōstremꝰ. q̄ diabolica fraude seducti idola colitis: ⁊ deū creatorē negligitis q̄rimus etiā comitē nostrū sanctū qntinū: eiusdē rei grā a paterna vrbe degressuꝫ. Tūc senex suspirans imoqꝫ e pectore vocē trahēs ait. Iā tres dies admonitiōe dūmꝰ suꝫ: vt deū quē creditis credā: ⁊ ad eū tota deuotiōe me ɔuertā. sꝫ iste dei famulꝰ quē q̄ritis qntinꝰ dū vrbis nr̄e pp̄o vitatis ... vulgarꝫ. a p̄fecto tentꝰ ē: ⁊ diuersis suppliciis maceratꝰ ab vrbe ... etꝰ ī quodā mūicipio vmādoꝝ sniaꝫ decollatōis accepit. De vobis ... iā eiꝰ editio militibꝰ indicta ē: vt vbicūqꝫ vos īuenerint. arta manu patiōe cōprehēdāt vt duos deoꝝ ⁊ reipublice inimicos. Sed ... clinate in tugurium serui vestri vt reficiamini ⁊ paululū quiescatis. Cūqꝫ eis in domo sua p̄beret obsequiū. rictionarꝰ repēte superuenit ⁊ famulos dei cōprehēdi p̄cepit. Tūc gentianꝰ zelo cōmotus ... nato gladio exiliēs nisus est rictionarū pcutere: nō quidē id cupiens sed vt occasionē nancisceret: q̄ citiꝰ p christi noīe posset occumbi. Ad quē ille ait. vn̄ tibi o gentiane tam dira cupido vl' q̄ te temeritas impulit vt me gladio percutere conareris. At ille digne inq̄t pcussisses: q2 te christi famulos iniuste psequi video p q̄bꝰ corpus meū ... dere nō dubito: q2 me seruū illius eē salubrit' recognosco. q̄ felici ... cessione cōmotus p̄ses. caput p̄cepit ei corā sanctis auferri.

¶ Passio sanctoꝝ fusciani ⁊ victorici. C. CXLI.

Ex gestis eoꝝ. Nūc in cathedra pestilentie sedēs sanctos allocutꝰ ē: vt a christo recedētes diis sacrificarēt. Qđ cū illi penitꝰ abominantes respuerūt. eiūqꝫ tādē ad inferēda supplicia q̄ua vellet ... qꝫ mora īuitarēt. Ille sudes ferreas in nares ⁊ aures cudēdo ... īmitti: ⁊ clauis cādētibꝰ coꝝ capita trāsfigi. oculos quoqꝫ coꝝ a luminibꝰ suis pelli. isqꝫ manu lato crispās hastilis ferro ad sctōꝝ corpora trāsfodēda ea direxit. eisqꝫ adhuc palpitātibꝰ capita amputari p̄cepit. optatoqꝫ potiꝰ solito letitior: ⁊ q̄si de q̄dā plaudēs victoria. celerit' ambianis regressus ē. Moxqꝫ vltiōe diuia pcussus. intestinorū dolore repletꝰ ē: ⁊ p totā ciuitatē clamare cepit ac dicē. Heu heu heu q̄d agā vt q̄d mihi misero deniqꝫ restat. q̄ pp̄e dei sctōs fusciani ⁊ victoricū. q̄bꝰ dira intuli supplicia. itolerabili crucior pena. Eodē v̄o die q̄ decollati sūt. ingēs fulgor sup eoꝝ corpa apparuit. Extinca quoqꝫ cū iacerēt trūcata capitibꝰ. ipsi sup pedes erecti sūt: ⁊ manꝰ pp̄ria recipiētes capita firmo rectoqꝫ gradu ad hospitiū hui gētiani de quo educti fuerāt redierūt: vtqꝫ eū exhortādo comitē habuerūt cū eodē sil' in requie dormirent. Passi sunt aūt .iii. idus decembris.

¶ Passio sancte macre virginis. C. CXLII.

Ex gestis eius. Rictionarꝰ aūt teneris a ciuitatē augustam ... rit macrā v̄ginē christū incredulis p̄dicātē. quā sibi exhiberi iubēs ait. Cōsule tibi ne florē iuuētutis tue amittas. si aūt ɔsiliis meis acq̄eueris ⁊ diis inuictissimis īmolaueris multis p̄miis ab impatoribꝰ ditaberis. Que r̄ndit pecunia mea christꝰ ē: pecunia aūt tua tecū sit in pditionē. Tūc furore accensus iussit eā torqueri eiusqꝫ māmillas amputari ⁊ post h̄ eā in carcē oī luce exclusē mācipari. panē quoqꝫ ⁊ aquā ei denegari. Circa noctis v̄o mediū subito etiā lux magna carcerē totū repleuit. Et ecce vir canicie aspectu venerabilis attulit ei vnguētū: miro mō ɔfectū dicēs. Ego missus a dn̄o ihesu christo vnguētū attuli: vt peccori tuo mamille reitegrent. q̄ r̄ndit absit a me vt p mamillaꝝ restitutionē coronā mihi a deo p̄paratā admittē negligā. Creator tn̄ oīs carnis ⁊ restitutor sanitatis si vult mihi icolumitatē gemina exhibē exhibeat. Potēs ē.n. vtraqꝫ salute sperātes in se saluare. Tūc oratiōi incūbēs. cū diu lachrymis terrā madefaciēs orasset. restitute sūt mamille eiꝰ vt prius. In crastino v̄o p̄ses eā p̄ntari iubens dit eā sanitati redditā dixit ei. Quis te icolumitati reddidit. Que respondit. Dn̄s meꝰ oīpotēs ihesus chr̄s. At ille adhuc insanis: q2 nō timeo christū noīare. Tūc iussit acutissimas testas expādi ⁊ prunas immitti corpusqꝫ v̄ginis desup volutari. Qđ cū fieret. ignis sue v̄tutis oblitꝰ ē ⁊ cū illa grās agēt ⁊ oraret. aīa celū petiit .viii. idus ianuarii. in territorio remēsi ⁊ haud pcul a loco illo corpꝰ eiꝰ sepultū ē. Post multos annos apparuit eadē v̄go p visionē cuidā bubulco noīe leudulpho ⁊ ostēdit ei locū vbi ɔdita erat iuxta quādā ecclesiam beati martini ⁊ corpꝰ eius honorifice leuauerūt qđ ille narrauit icol'. Postea v̄o vir quidā venerabilis dangulphus noīe tpe karoli ecclesiam ... miro decore cōstruxit: ⁊ corpus eius in ea collocauit .iii. kal. iunii.

¶ De Sancto puero iusto ⁊ eius pegrinatione. C. CXLIII.

X gestis eius. Passus est etiã sub rictiovaro sanct⁹ iustus adhuc puerulus: q̄ apud vrbẽ antisiodoꝝ clara satis ꝓsapia ĩ tenera etate virtutũ maturitate floruit. Inẽ alia etiã pleriq; futuroꝝ p̄uiliã obtinere meruit: hui⁹ p̄r iustin⁹ mat̄ felicia dicebat̄: digni q̄ talẽ generassent vt iust⁹ nũcupari mereret̄: hui⁹ iustini frat̄ iustinian⁹: furtĩ de ciuitate illa puer iã dudũ fuerat sublat⁹ ꝛ ambianis deduct⁹: ibi cuidã negociatori noĩe lup⁹: in seruũ venũdat⁹: cũ q̄ puer iust⁹ ix annoꝝ eẽt: h̄ ei de patruo suo diuinit⁹ ꝑ diuisionẽ reuelatũ ẽ q̄ ambianis dñ bon⁹ noĩe lupus eũ ad seruitiũ suũ detineret. Qđ cũ p̄re suo retulisset: ꝛ ille volẽs illuc ꝑgere: sociũ itineris q̄reret: iust⁹ ait ego tecũ vadã: cũq; pat̄ sib̄ cũ m̄re obsisteẽt: ꝛ puer apđ p̄rem īstẽt: p̄r aiaduertẽs rẽ diuinit⁹ agitãdã filio suo nõ inuitus ɔsensit. Perrexerũt g̃ sil̄ ꝛ cũ ad militonẽse castrũ puenissent: ceci ꝛ claudi ĩ introitu porte ab eis alimoniã vociferãdo petebãt. Quib⁹ esca refocillatis benign⁹ puer sibi tunicã detraxit: ꝛ vnũ eoꝝ quẽ veste carẽtẽ aspexit: ei⁹ inopie cõpatiẽs induit: q̄obrẽ cũ argueret̄ a p̄re q̄ alteꝝ nõ biis vestẽ suã tribuisset: ei⁹ idignatiõez ꝓphetico testimonio mitigauit dicẽs. Beat⁹ q̄ itelligit sup egenũ ꝛ pau. ꝛc. cũ aũt ambianis puenissent: accesserũt ad lupũ negociatorẽ christianũ quidẽ: s; pp rictiouari metũ occultũ. Cui cũ pecuniã obtulissent vt frẽm suũ captiuũ recipent: lup⁹ cognito q̄ christiani eẽnt: pcepit vt ad ei⁹ hospitiũ illa nocte declinarẽt: pollicit⁹ se eis totã dom⁹ sue familiã ostẽsuꝝ: vt si itelleisset quẽ q̄rebãt: adnũerato p̄cio reducẽdi eũ copiã haberẽt. Ingressis g̃ domũ oẽs famulos suos exhibuit: ꝛ q̄s eoꝝ ꝓpinquus esset iqueri ɔcessit. Cũq; puer sanct⁹ oculos circũferret: vidit assistentẽ cũ accẽsa lampade quẽdã pueꝝ: ꝛ hũc esse quẽ q̄rebat recognouit germanũ. Unde vehemẽs stupor oẽs q̄ aderãt inuasit qualit̄ illi reuelatũ fuisset cũ etiã pater eius q̄ perfecte eẽt etatis hoc ignoraret.

C De Passione eiusdem. C. CXLIIII.

Nterea q̄ forte aderãt explorator⁹ nũciauerunt p̄fecto eos esse in domu lupi peregrinos viuẽtes ritu christiano. Quo audito tyrãnus ille cuius crudelitas nihil magis q̄ christianoꝝ sanguinẽ sitiebat obseruate inquit ne ab vrbe discedant: donec obtutib⁹ meis puniendi offerantur. At lupus de salute hospitum sollicitus: nocte excitatos secreto vt fugam maturarent admonuit: ꝛ ꝓpinquũ quẽ poscebant absq; redẽptiõe cũ eis repatriare ɔcessit. Mane aũt milites ob seruatores lupi domũ irrũpẽtes: eos ibi nõ inuenerũt ꝛ ɔfusi h̄ p̄fulk retulerũt. Tũc missi sũt pueri q̄ttuor in eq̄s velocib⁹ vt fugiẽtes redire facerẽt: aut nolẽtes occiderẽt. Illi vero dũ iux̄ quẽdã fontẽ prãderẽt ꝛ q̄escerẽt: puer sctũs sacro spiramine afflat⁹ q̄d sibi imminẽt p̄sensit: nec eũ isectatio carnificũ latẽ poterat: q̄ cũcta vidẽtẽ corde gerebat: totusq; iã in celestib⁹ mẽbra mox [illegible] ... ei vero cũ iuuenes ꝓpinq̄rẽt: ꝛ petentes ad nutũ pueri ĩ nemore se celarẽt pueꝝ iterrogauerũt: ꝛ r̄ndẽtẽ se eẽ christianũ occiderũt. Amputato aũt ei⁹ capite: truncuꝝ corp⁹ sumẽs illđ manib⁹ imobile ꝑdurabat ꝛ lĩgua palpitãs ac si itegro vigẽt ĩ corpe deo supplicãs: vt se respicẽt eloq̄bat̄. Qđ miraculũ ꝑsecutores vt viderũt cũ timore magno reuersi p̄fecto retulerunt.

C De Translatione capitis eius. C. CXLV.

Omitis etiã abscõditos ꝛ vltra q̃ dici pot̄ se admirãtes: lĩgua pueri sic palpitante postq̃ horrore miraculi ꝑsecutores abegerat vbi eũ sepelirẽt edocuit: ꝛ vt caput mr̄i ꝓ ɔsolatiõe deferrẽt monuit eisq; dicerẽt vt si filiũ cernẽ cuperet: eũ sed ad supnã hierl'm studerẽt. Cõfestĩ aũt lux eũ circũfulsit: ꝛ cũ ea p̄t ad celos migrauit. Sepulto igit̄ corpe ĩ territorio beluacẽsi ĩ quodã speluce edificio edera coopto sic̄ eos docuerat: antisiodoꝝ reuersi sũt q̄b⁹ ꝛ mat̄ pueri felicia gaudẽs obuiã ꝓcedit ꝛ filiũ quẽ nõ vidit req̄rit. Cũq; rẽ ei gestã enarraret̄ ... caput lachrimaꝝ inũdatiõe ꝑfusa ... Tũc sa cũ pign⁹ syndone obuolutũ ꝛ teca repositũ a laq̄arib⁹ dom⁹ ... suspẽderũt: ꝛ accẽsis nocte luminarib⁹: sacris īsistebãt vigilijs: tũc repẽte fulgor nimi⁹ de celo lapsus domũ illã ꝑlustrauit: ꝛ insup toti⁹ ambitũ vrbis. Unde sctũs amator ep̄s tres p̄sbyteros illuc mittẽs audita passiõe scti iusti cũ ꝓcessiõe caput ei⁹ ĩ eccl'iã detulit: ꝛ ĩ secretario vbi ip̄e sepeliri decreuerat collocauit. Ipa aũt hora puella. xvj. annoꝝ ceca nata ad tumbã ei⁹ accessit ꝛ orãs lumẽ oculoꝝ accepit. In loco aũt sepulture ei⁹ ĩ territorio beluacẽsi: basilica noĩe ei⁹ extructa ẽ: ꝛ lõgo post tp̄e: vt maiore ppl'i frequẽtia celebraret̄: ossa ei⁹ beluacũ deportata sũt: ꝛ in sacrario beati petri honorifice reposita: huius passio celebratur. xv. kl̄. nouembris.

C Passio sanctoꝝ crispini ꝛ crispiani martyrũ. C. CXLVI.

Anctus aũt crispin⁹ ꝛ crispinian⁹ q̄ cũ q̄ntino ꝛ ceteris de roma in gallias venerãt: suessionẽsi ciuitate ꝑegrinatiõis hospitiũ elegerunt. vbi sequẽtes doctoris gẽtiũ magisteriũ vt necessaria vite labore manuũ sibi ꝓuiderẽt: artẽ sutoriã q̄ete exerceri põt didicerũt: ꝛ cũ oĩb⁹ pene artificib⁹ operent̄ elegãti⁹ a nullo mercedẽ operis ɔtracte exigebãt. Unde etiã ꝑ h̄ gẽtiles eoꝝ amore deuicti nõ tam necessitate artis q̃ amore vbi dei ad eos freq̄nẽ veniebãt: ꝛ relicto errore: deũ verũ credebãt. Deniq; hi sancti viri a rictionaro exq̄siti calciamẽta pauperũ sartiẽtes repti sũt: quos post m̄ltas interrogatiões extẽsos ad troclẽã iussit fustib⁹ cedi. Deinde sudes vngui⁹ eoꝝ imitti: ꝛ corrigias singulas de dorso tolli. Quib⁹ inẽ acerrimos dolores orãtib⁹: sudes de vngul' eoꝝ exilierũt: ꝛ ministros ꝑcutiẽtes quosdã interfecerũt quosdã vulneratos cruciauerũt. Deinde iussit rictionarius molas ad singuloꝝ colla suspendi: ꝛ hiemis tp̄e in fluuio axona velut sub glacie demergi. S; eos nec aq̄ mergẽ nec petra ꝑmere nec frig⁹ stringẽ potuit: quinimo quasi estiuo lauachris delectati. ꝓiecto molari onere ad alterã fluminis ripã deuenerũt. Postea iussi sũt in plũbo liquefacto demergi. Quib⁹ in plũbo orantib⁹ exiliẽs gutta plũbi feruentis in oculũ rictionari. grauiter illũ dolore cruciãs excecauit Postea picẽ ꝛ oleũ ꝛ adipez sil' bullire iussit: ꝛ sanctos martyres ibi ꝑcipitari. S; mox eos orãtes angelus ab igne illesos eduxit. Tunc vidẽs rictionarius se aduersus martyres christi nihil illaq̄ p̄eualuisse supplicijs se se cõcite furẽs in ignẽ precipitauit. sicq; morte pessima cõsumptus est iusto dei iudicio agente: vt qui ꝑ istos martyres igne interemerat: ipse ad ignẽ eternũ descẽderet igne ɔsumptus.

C De Morte eoꝝ ꝛ sepultura eoꝝ. C. CXLVII.

Ec videntes sancti diũ ꝑcabant̄ vt eos a certamine ereptos ad se venire iuberet ꝓpici⁹. Quib⁹ eadẽ nocte reuelatũ ẽ q̄ illucescẽte die ꝑmij sui mercedẽ reciperẽt: ꝛ sic factũ ẽ. Nã maximian⁹ mox audita satellitis sui ꝑditõe: crispinũ ꝛ crispinianũ gladio puniri iussit. Actũ ẽ h̄. viij. kal. no. Corpa ãt eoꝝ a carnificib⁹ bestijs ꝛ auib⁹ vorãda sũt derelicta. Sed christo custodiente ab eorum morsu manserant intacta. Fert̄ autẽ ab angelo senẽ quendam esse cõmonitũ: cui germana erat cohabitatrix cellule vetula: vt sanctoꝝ corpora colligeret diligent̄ humanda. Qui mox assumpta germana: ad locũ properat vbi decollati iacebant. Et q̄z prope axone fluuiuz erant ad cellulã pauperũ duci nauigio facillime poterãt: sed nec nauis in promptu erat: nec nauigandi ingeniũ nec virũ ɔ̄ fluminis impetũ pauperibus ... suppetebat ... tandẽ ad locũ sibi ab angelo ostẽsũ corpa repperũt a bestijs ꝛ auib⁹ itacta: ꝛ ĩ amne nauẽ diuina ꝓuidẽtia. Tũc cũ fiducia tollẽtes singuli corpa singulorũ martyrũ: quasi liberi ab onerib⁹ gradiebant̄. ita in offenso vestigio vt putares eos nõ onera ferre: sed ab honerib⁹ ferri. Ingressiq; repteꝝ nauiculaꝝ velocẽ ꝑgebant absq; remigio ꝛ gubernatore non viso: cõtra fluminis vndã. Et hoc exultãtes miraculo ad vicinã cellule sue ripã puenerũt. Deportataq; sanctoꝝ corpa. claꝝ in tugurio suo cũ gaudio sepelierũt. At vbi persecutio cessauit honor eoꝝ deuotis plebib⁹ senũ indicio patuit. ac miraculis choruscauit.

C Passio sanctoꝝ ruffini ꝛ valerij. C. CXLVIII.

X gestis eorum. Eadẽ tẽpestate passi sũt ĩ territorio suessionẽsi. ruffin⁹ ꝛ valeri⁹ sub rictionaro galliarũ p̄fecto. viij. kal. iulij. hic. n. p̄fect⁹ remoꝝ ciuitatẽ igressus. dũ ibi residẽs christianos vrgẽt: vt idol' sacrificarẽt. Aliq̄n cũ ꝑ aggerẽ publicuꝝ iter carpet: erat ei ĩ quodã loco exigua respublica gubernãda. iuxta idole occursus: vbi ruffin⁹ ꝛ valeri⁹ rectã viã in oĩo ɔseruabãt. Cũq; audisset sctõꝝ religionẽ. in illo loco nimis pollẽ. statim frendens dẽtib⁹ vt canis. Precepit vbiq; famulos iq̄ri: quos iuẽtos ministros tenuerũt ꝛ cathenis ɔstrictos ei obtulerũt. Qui dixit eis. Quos deos colitis aut cui⁹ sacre religiõi intẽditis. iouis aut diane. Qui r̄nderũt iouẽ in adulterio generatũ soroꝝ suoꝝ violatorẽ cognoscim⁹: ꝛ dianã meretricẽ siluaꝝ cõpita tenẽtẽ nõ colim⁹. S; deũ viuũ ꝛ dñz ihm christũ cũ sancto sp̄ũ adoram⁹. Tũc ille vociferãdo dixit eis. Infelicissimi oũz hoiem iterfectũ vos deũ affirmatis: ꝑ iouis virtutẽ q̄ in potestate sua tonitrua deuentilat multis cruciatib⁹ iterimã vos: ꝛ videbo si deus vester de manib⁹ meis eripiet vos. Tũc cathenaꝝ ligamine sancti cõstringunt̄. ita vt astãtes increduli mirarent̄: qualiter tã vasta pondera portare possent: s; illi in christi nomine cõfortati tanq̃ leuissimas plumas oĩa portabãt: ꝛ hñdicẽtes deũ orabãt. Cũq; nec ꝓmissis nec minis flecterent̄. iussit eos p̄fect⁹ aculeis extẽdi ꝛ plũbatis cedi. Qui cũ torq̄rent̄ dicebãt. Multe tribulatiões iustoꝝ ꝛc.

Jamq; multis flagellis omni compage disrupta vix ossa habebant: solo tamen spiritu palpitabant. Jeiuniorum quoq; abstinentia macerati erāt. Sz mēte robusti in dño ꝑmanebāt. Tūc ait prefectꝰ ministris. Tollite eos hinc: ⁊ in ergastulo recludite donec excogitare possim qua morte crudelit̄ eos debeā ꝯsummare. Reclusi itaq; in carcere psallebāt: ⁊ in ipa nocte ꝓpinquāte iā luce cū se sopori dedissent: angelus dñi claustra carceris fortissimꝰ ꝑlator irrupit: ⁊ cū magna claritate loco illi refulsit ac supra sanctoꝝ capita coronas illapsas mi cātis coloris: ⁊ q̄si smaragdini lapides resplēdētes deposuit ⁊ ait. Rufine ⁊ valeri viriliter agite. Dñs vos int̄ electos sibi martyres celerius iubebit adesse: ibiq; ꝑcipietis coronas a dño vobis ꝑpatas. Mane aūt facto ꝑses iussit eos sibi ꝑsentari: viditq; facies eoꝝ roseo ꝑfusas rubore ⁊ reliquā corpis ptē vt liliōꝝ candorē fulgere. Tūc dicēs eos in arte magica ꝯfidere: iussit eos decollari: sup litus fluminis indole. Nec multo post dū ad remotū oppidū ducerent cū sacerdotū choris ⁊ ppl'oꝝ turmis feretris impositi: in loco vbi nunc ossa quiescunt aggrauati: ne mouerent̄ precipiunt: ibiq; nutu dei quiescere voluerunt: vbi pauperibus elemosynas larga manu porrexerunt.

¶ De Passiōe sancti demetrij thessalonicēsis. C. CXLIX.

Nastasius. Cū aūt imꝑator maximianus in thessalonicēsi degeret ciuitate pie religiōis auditores ꝑsequebant̄ ⁊ interficiebant̄ ab eo int̄ quos erat beatꝰ demetriꝰ: manifestū faciēs se fide [illegible] q: a iuuētute eius bona egerat opa ⁊ alios docuerat. Docebat enī qualit̄ diuina sapiētia descēderat ad terrā de celo vt hoīez q̄ mortuꝰ fuerat pctō: viuificaret sanguine ꝓprio. Cū h̄ ⁊ alia multa ꝑdicaret: q̄dā ministri imꝑatoris: q̄ ad capiēdos christianos fuerant deputati: tenētes sanctū demetriū: imꝑatori maximiano obtulerūt. Cōtigerat enī eū ire ad stadiū ciuitatis: pp eos q̄ ad singulare certamē fuerāt ꝯgressuri. Illic enī parabat̄ p quasdā tabulas circulus circūseptꝰ. Unde susceptturꝰ erat eos q̄ ex aduerso inuicē theatrice se impugnarent: q: delectatio erat ei aspicere hūani sanguinis effusionē. Cūq; facta fuisset ꝯgressio lieus q̄dā gladiator q̄ ob imēsitatē [illegible] ⁊ frequētiū triūphoꝝ imꝑatori charus habebat̄: mortalē suscepit ictū ⁊ extremā fecit ei ꝯfusiōez. Cū aūt tristis ad palatiū reuersus esset ⁊ [illegible] de demetrio [illegible] statim imꝑator in ipso loco in quo fuerat retentus iussit eum lanceis perforari: ita beatus demetrius bone confessionis martyrium consummauit: corpusq; eius religiosi noctu sumentes ne lesionem aut iniuriaz sustineret: abscondere curauerunt. Cum autem iam fuisset meritū martyrio diuulgatum multa enī virtutū ac sanitatū insignia facta sunt his q̄ fide eū inuocabant. Leuncius quidā deo amabilis domuz q̄ cōtinebat sanctissimi martyris corpus predijs amplioribus dilatauit ⁊ erexit ibi oratoriū in honore sancti martyris demetrij.

¶ De [illegible] eius miraculo. C. CL.

Mariani aūt cuiusdā prefecti thessalonicēsis cum eēt deo ⁊ hominibꝰ acceptus diabolus bonis inuidēs opibꝰ eū vt tētaret expetiit. Domū igitur de. vij. vitijs tētauit: sz dei grā suffultū repperit insuperabile. Postmodū vo mūdi diuitias ei auferēs: ad vltimū etiā graui eū pcussit infirmitate: vsum soluꝰ lingue q̄ assidue deū laudabat ei relinquēs: cūq; diabolus in specie hoīs cuidā seruo eiꝰ mēbranā ostēderet dicēs. Si dñs tuꝰ sup se hanc tulerit sanabit̄: ⁊ īgressus seruus h̄ eadē dño suo replicaret dicēs q in ea sicut audierat: nomina deoꝝ ⁊ angeloꝝ cōtinerent̄: r̄ndit marianus deus absq; cuius nutu nihil fit. pōt me sanū reddere sine charta habeat qd̄ suū est: de me fiat voluntas dei. Qui ꝯfestim somno correptus audiuit beatū demetriū iubētē vt in ecclesiā suā deferret̄: ibi enī sanaret̄. Quo cū delatꝰ esset: iterū obdormiēti dixit in visu beatus martyr christus te sanat q̄ erigit elisos. Euigilans ergo cepit narrare visionē ⁊ cū ad id deuētū fuisset vbi martyr dixit: christus te sanat q̄ erigit elisos: sanus surrexit grās agēs deo. Actor. Huiꝰ martyris solēnitas q̄ multis ꝑter hec claruit miraculis celebrat̄. viij. idus octobris cuius vitā anastasiꝰ de greco in latinū trāstulit: ⁊ imꝑatori karolo trāsmisit.

¶ De Cōuersiōe affre p sanctū narcisū. C. CLI.

Egestis [illegible] supueniēs narcisꝰ epus nesciēs quo itroiret ꝓfugꝰ ad meretricē ē igressus: affrā noīe: cū diacono suo felice. Illa aūt honestos viros aduētatores estimās ipudicos. pat [illegible] ⁊ oīa q̄ solito more cū tribꝰ puellis suis pare ꝯsueuerat. Epus aūt veniēs cibū cape: orare cepit ⁊ psallere. Affra aūt vidēs ⁊ audiens: q̄ nūq; audierat nec viderat: stupore ducta cepit inq̄rere q̄s eēt: ⁊ didi [illegible] ad pedes eius orās ⁊ ait. Dñe

idigna sum: ⁊ in ista ciuitate nulla me turpior inueniri pōt. Cui [illegible] scus episcopus ait: saluator noster a turpissima tactus inquinari [illegible] potuit sz sanctitas illiꝰ oēs sordes diluit ⁊ mūdauit. Nā ⁊ sol [illegible] om ꝯtra cloacas ⁊ lutulētas aq̄s sine sua inq̄natiōe fundit. Ūñ [illegible] filia suscipe in te lumē fidei: vt purificata ab omni pctō possis [illegible] nio fugato: itroitu ꝑpetue claritatis gaudere. Que cū vba eius [illegible] suis retulisset. R̄nderūt. digna eumenia ⁊ euppia. Tu nr̄a dña [illegible] si secuti sumꝰ: te ad inq̄namēta facinoꝝ: quō nō seq̄mur ad indul[illegible] tiā pctōꝝ. Deniq; epus cū diacono suo totā orādo ⁊ psallēdo [illegible] iens noctē sil affrā cū suis puellis habuit ꝯsortē. Mane aūt [illegible] ab ea inq̄reret̄ vbi essent q̄ introirēt ad eaz. R̄ndit eos abijsse ad sacrificādū. Tūc abijt ad matrē suā ⁊ dixit. Epus christianoꝝ [illegible] me nesciēs quo itraret: ⁊ ꝑtotā noctē expādit manꝰ suas ad [illegible] nosq; sil' fecit orare secū. Circa vo galloꝝ cātꝰ. extincto lumi[illegible] accēdere vellē: ⁊ nō possem dicēte epo. Ueni lux vera de celo [illegible] faciē tuā ⁊ salui erimus. Uenit fulgor de celo sicut sol. [illegible] truū ⁊ nō recessit: sz tādiu stetit: q̄zdiu aurora icipet: ⁊ dū ille finis orationē iussit nos r̄ndere amē. lux aūt illiꝰ fulgoris. paulati[illegible] ab ocul' nr̄is. In crastino āt se ostēderūt mihi q̄ īsidiabant̄ ei: vt [illegible] tenerēt ⁊ occiderēt. Ego āt eos abscōdi vbi fascias hēo d lino [illegible] q: ne scrutet̄ loc' si iubes mat̄ huc eos trāsire facio: q: [illegible] me christianā fieri ⁊ pctā mea deleri. Ad h̄ mat̄ eiꝰ gaudēs [illegible] deꝰ vt ⁊ hoc mihi ꝯtingat. Uespe aūt facto. sanctꝰ narcisꝰ [illegible] rogatꝰ ad matrē eiꝰ migrauit: ⁊ illa gaudēs p tres horas [illegible] tenuit. obsecrās vt ⁊ eā faceret a peccatis mūdari. Qui [illegible] dierū ieiunio. ꝑcepit etiā vt id qd̄ coluerāt ei euident̄ exponeret. Hilaria r̄ndit. parētes mei genere cypꝛij fuerūt: ⁊ venerūt inde [illegible] sacris veneris ⁊ coli venus nō pōt nisi ab his feminis q̄ meretrices fu[illegible] rint. Deniq; ego filiā meā sacris veneris cōsecrās q̄si dee vener[illegible] turā: ⁊ de meretricio placiturā in ꝓstibulo manere ꝑmisi ⁊ [illegible] hoc q mihi eēt ꝓpiciatura venꝰ si filiā meā diuinis eius [illegible] occupassem. Nam quāto plures amatores poterit hēre mulier [illegible] neri seruit. tāto plꝰ veneri placē posse a sacerdotibꝰ veneris [illegible].

¶ De Manifestatiōe demonis ⁊ morte sc̄ti narcisi. C. CLII.

Udiēs hoc vir dei narcisꝰ epus [illegible] chrymas fudit. dixitq; ad felicē [illegible] nū suū. Surge frater ⁊ demꝰ lamētū sup istā tale [illegible] ⁊ rogemꝰ dñm vt vbi abūdauit iniq̄tas supabūdet [illegible] Factū est aūt cū orassent apparuit egyptius quidā nigrior [illegible] dus ⁊ vulneribꝰ elephantinis toto corpore plenꝰ ⁊ cepit [illegible] tum ⁊ dicē. O sancte narcise q̄d tibi cū casa mea. q̄d tibi [illegible] meis q̄s ego sp de familia mea habui. dens tuꝰ. ⁊ mūdas aias [illegible] da corpa diligit. iste iā mee sunt alterꝰ eē nō possunt. Tūc sanctus narcisus dixit ei. Dic mihi dānate. scis ihm chr̄m dñm meūz [illegible] tentū. flagellatū. affixū cruci ⁊ mortuū ⁊ sepultum die tertia resurrexisse: scis hoc factū. R̄ndit demon vtinam mihi hoc nescire [illegible] Nā hora q̄ crucifixus est. ꝑnceps noster fugiēs a facie eius. [illegible] [illegible] q: virtutē ꝑsequente [illegible] potuit: qui ⁊ cathenis igneis est religatus. Sanctꝰ ait. Quid [illegible] uit dñs meus ihs vt tāta pateret̄. Cui demon. Nō p suis peccatis passus est sz p alienis. Ait sanctꝰ. Discede ab his mulieribꝰ [illegible] q: dñs meꝰ passus est ⁊ p illis q̄ ad eiꝰ fidē ⁊ gratiā [illegible] Cui demon. Jube me manere ista nocte. Cui epus. Si potes [illegible] manere mane. Tūc demon dire vocis vlulatū teterrimum [illegible] nus q̄ cōparuit. Rogauerat aūt antea sanctū epm dicēs: fac [illegible] super me ⁊ da mihi vel vnā aiam in potestate. Cui epus. [illegible] mihi in noīe dei mei: q: statī interficias quē dedero. Demō dixit [illegible] per ipsuz q̄ nos cū ꝑncipe nostro vicit iuro. Dixit ei epus: vade [illegible] fontē [illegible] iulianū vbi nemo pōt aquā bibere: non hō nō pecus [illegible] fera [illegible] q: draco ibi habitat: ⁊ flatu eiꝰ oēs qui ad fontē accedunt [illegible] hūc interfice: ⁊ aiaz eius in tuā redige potestatē. Tunc [illegible] clamauit demon dicēs O epm mēdosum. Insup etiā ligauit me [illegible] ramēto vt amicū meū occidā: quē si nō occidero cōpellar ire in [illegible] suū. tūc demō abscessit ⁊ occidit draconē: ⁊ liberatꝰ est fons ad vsus hoīuz. Per dies aūt plurimos epus docuit eas vbū dei: ⁊ baptizata est hilaria cū filia sua affra: ⁊ cū puellis suis ⁊ cū oibus [illegible] Fecit aūt hilarie domū ecclesiaz ⁊ ordinauit zosimū auunculū affre ꝑsbyterū. Ipse aūt sanctꝰ narcisꝰ ꝑfectis in ordine rebꝰ: post mēses ix. ad hispanīā est ꝓfectꝰ: ad ciuitatē quādaz in q̄ multū ppl'm deo [illegible] tres annos acq̄siuit. palmā cū sancto diacono suo felice attigit.

¶ Passio sancte affre supra nominate. C. CLIII.

Pud [illegible] persecutiōe cōmota [illegible] nos. sancta affra cōprehēsa ⁊ a iudice cōmonita vt sacrificaret: ne int̄ tormenta deficeret. R̄ndit [illegible]

dant mihi peccata mea que ignorans contra deum gessi. qd autem libet nunqz faciam christum ante oculos meos habeo: ipsi crimina e peccata dilicere e qz nõ sum digna ei sacrificiũ offerre ex [illegible] pro nos ei⁹ corpo facrif. caro. vt corp⁹ i quo peccaui. dũ penas luerit pasti [illegible]. Judex dixit. Sicut ego audio meretrix es. Sacrifica qz aliena es deo tuo. Affra rñdit. Dñs noster ihũs christus dixit se p peccatores⁹ descẽdisse de celo. Nã euangeliũ ei⁹ loquitur: qd meretrix rigaue rit pedes ei⁹ lachrymis e indulgentiã accepit e meretrices e publica nos nũqz despexit: quimo etiã fecit eos mãducare secũ. Judex dixit. Magis sacrifica: vt diligaris ab amatorib⁹ tuis: e sicut es dilecta ab eis amoris e [illegible] tibi multe delicie. Affra rñdit. Pecunias exe crandas ulterius nũqz accipio: nã e q̃s habui expẽdi: qz nõ fuerãt de bona acquisitione: vt pauperes fratres meos exorauerim ut a me dignarent accipe e p peccatis meis orare: tũc iudex nequissimus dictauit sñiam dicẽs: af fri publicã meretricẽ: q̃ christianã pfessa ẽ religionẽ e noluit sacrifi cijs pticipari: viuã incẽdi pcipim⁹. Statimqz rapta a ministris ducta ẽ ad insulã fluuij q̃ dicit lecce. ibiqz eã expoliãtes: stipiti colligauerũt: at illa eleuãs oculos suos ad celũ: cũ lachrymis orabat dicẽs: dñe deus oĩpotẽs ihũ christe q̃ nõ iustos venisti vocare s; peccatores ad pe nitẽtiã. Accipe i hac hora passiõis pnam meã: e p hũc ignẽ corpalẽ q̃ corpi meo paratus ẽ ab igne eterno me liberes q̃ e aiam simul e cor pus cruciat. Et hec dicens expleuit circũdata sarmentis igne supposito vox ei⁹ audiebat dicẽtis. Gratias ago tibi dñe ihũ christe q̃ me dignatus es hostiã habere p noie tuo: q̃ p toto mũdo solus hostia oblat⁹ es in cruce: iustus p iniustis. bonus p malis. benedict⁹ p maledictis. dulcis p amaris: mũdus a peccato p peccatoribus vniuersis: tibi of fero sacrificiũ. Qui cũ patre e spũsancto regnas in secula seculorum amen. Et hoc dicens emisit spiritum.

C Passio Sãcte hilarie matris eiꝰ cũ trib⁹ puellis. C. CLIIII.

Stabant aũt iuxta ripã fluminis digna eunomia eutropia que fuerãt ancille ei⁹ e simul in peccato e simul a sancto narcisco epo baptizate. Et ro gauerũt milites de barcha vt eas ibi trãsmitterẽt. Cũqz [illegible] lit eas [illegible] corp⁹ eiꝰ [illegible]. Puer aut q̃ cũ ipsis erat [illegible] e nũciauit hilarie matri ei⁹. Que venit nocte cu sacerdo tib⁹ dei: e tulit corp⁹ ei⁹ e posuit [illegible] a ciuitate augusta i mo numẽto qd sibi [illegible] strurerat. Qd factũ nũciatũ ẽ iudici e misit ad ipm monumẽtũ dicẽs: ite e cõprehẽdite eas: e si nõ cõsenserint vo bis ad sacrificãdũ: cũ honore eas ad me adducite. Euntes aũt milites blãdo q̃dẽ sermone eas puocabãt. Post h̃ terrorib⁹ cõpellebãt. At ubi viderũt simul cõtẽnere sacrificia: repleuerũt monumẽtũ sarmẽto e feno siccis e spinis: e clauserũt sup eas e supposito igne abierũt: e ita factũ ẽ vt eodẽ die quo sepulta est affra: simul etiã e mater ei⁹ hi laria e puelle ei⁹ in [illegible] iã in christo sorores martyrio dedica te sũt. Eadẽ vo die apud [illegible] vrbẽ alij. xxv. passi sũt. i. quiriacus: lar gio cres[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] agape petrus e alij [illegible] qui pro nomine domini nostri ihesu christi decollati sunt.

C Passio Sanctoꝝ fauste virginis e eiulasij. C. CLV.

X gestis eoꝝ. Cũ aut ad aures imperato ris maximiani peruenisset q̃ [illegible] quedã fausta noie q̃ erat infantula [illegible] [illegible] [illegible] parentib⁹ [illegible] orbata pene h⁹ nutriret [illegible] [illegible] mater de primũ palatij noie eiulasiũ misit eã redri e ad [illegible] [illegible] [illegible]. Clamãs igit eiulasi⁹ apud [illegible] ab hora prima vsqz ad. vi. eã serra ferrea serrari fecit e ei nocere nõ potuit. Cui dixit eiulasi⁹ [illegible] si me facies [illegible] magica [illegible] eã fausta per [illegible] post quẽ misit maximiani⁹ [illegible] e fecit eã [illegible] qz nõ cre deret christũ. A quo dũ suspẽsus iuberet eiulasi⁹ torqueri ait. Fausta [illegible] christi [illegible] sponsus tuus pp me q̃ te multũ nocui. Accipe e eri ge me [illegible] e da mihi vbera sicut filio. Et eusebi⁹ carnifex q̃ [illegible] dixit [illegible] De mihi potestatẽ in eã e accepta potestate adduxit clauarij cũ mille clauis: e fecit eã clauari caput e frontẽ e facies e pe ctus e tibias e clauata est sicut crepido militũ. Jlla vero orabat iteꝝ p aia prefecti: vt cõuerteret ad dñm. Post hoc iussit eusebius sarta ginẽ incendi e impleri pice bulienti e mitti in eã faustã e eiulasium. Quib⁹ intrantib⁹ e psallentib⁹ refrigerata est sartago. Quod videns prefectus ait. Deus qui enumerasti eiulasiũ cũ columba tua fausta e me cõpute cũ duob⁹ vt ego trinitatẽ cõpleã. Et hoc eo dicẽte: statim aperti sunt celi: e visus est filius dei e oĩs exercitus angelorũ: e iusti splendentes sicut lumen. Et videns prefectus clamauit: accipe me si cut eiulasium in sinu sponse tue dñe. Et currens venit iuxta sartagi nẽ e eleuãs oculos in celũ ait. Jn nomine patris e filij e spũssancti e ego vobiscũ sum. Fausta vero extendẽs manũ astringebat eũ sicut eiulasiũ: e non tetigit eũ dolor. Et illa etiã clamabat. Ecce ego in me dio sum sicut vitis fructifera. Sicut dominus ait. vbi duo vel tres cõ gregati sunt in noĩe meo: ibi sum in medio eorũ. Triplex funis non dirumpit: e hoc ea dicente: venit vox de celo dicens. venite op⁹ vos habet pater. Et hoc audientes cũ gaudio reddiderũt spiritũ. xij. kal. octobris. Tunc maximianus maledixit deos suos: qui nõ poterant liberare homines suos a christianis. Eiulasius. lxxx. annorum erat quando conuersus est.

C De Sancta benedicta virgine. C. CLVI.

X gestis eius. Fuit etiã rome quedã vir go venerabilis noie e merito benedicta romani senatus vt dicit filia exorta. religio ne christiana. Dei fideliũ circa se aĩos istruebat: deo quoti die orationũ vota e laudũ preconia psoluebat. habebat e secũ in san cte cõuersatiõis habitu. xij. vgines generosas: quas multis virtutũ generibus erudiebat: e scripturarũ sacrarũ documentis. Cũqz de pa terna substantia nihil concupisceret sed soli christo militare q̃reret. Audito certamine sanctoꝝ martyrũ quintini e alioꝝ qui a roma pro gressis in locis diuersis galliarũ pplis viaꝫ veritatis predicãdo pal mas martyrij sunt adepti: vna cũ supradictis vginib⁹ nullo persecu tionis deuicta timore: per longa terrarũ spacia deo duce dicit aduel nisse. Ceteris aũt diuino instinctu a seinuicẽ separatis: quo vnaq̃qz passim multiplicẽ fructũ deo acquireret: sancta benedicta cũ quadã collactanea sua noĩe leoberia. laudunũ venit. ibiqz aliquãdiu sper com morata toto affectu dño seruiuit. tandẽ angelico ductu peruenit eu riniacũ locũ super iserã fluuiũ situ arborib⁹ nemorosuꝫ: s; adhuc ido lorũ spurcicijs repletũ: vbi cũ multa sanctitate proficeret fama incre bescẽte per loca cõtigua cõuolabat ad eaꝫ plebs inualida. cui per ei⁹ meritũ aĩe e corpis medelã. diuina cõcessit gratia. Audiens hoc ma troculus iudex. ad locũ accessit: eãqz sibi p̃sentari iussit. Que nomẽ interrogata. christianã se esse respõdit. Matroculus dixit. Expedit tibi meis pere cõsilijs vt tormenta possis euadere: e in nostra amici tia pmanere. Nã e tecũ loquar secreti⁹: cõfiteor qd sum genere iude⁹ nec crucifixi nomẽ amo te seruulã asserentis vnqz amaui: nec ei⁹ dicta meis auribus iferri pmisi: at illa audit inq̃t matrocule dixi; infelicissi me. Nemo põt in vna eadẽqz re deo e hostib⁹ eius gratus existere. Negat enim se amicũ deo: qui eius placet inimico. Jtaqz parata sum pro nomine dñi mori q̃ꝫ tue placere voluntati.

C De Passione eiusdem. C. CLVII.

Tunc ille furens iussit eaꝫ expoliari e vgarũ plagis admodum cedi. Que cu in cõfessiõe christi pse uerarẽt e tyrãni precepta cõtẽneret. iussit eã acerrimis cedi palmaꝝ alapis. Deinde eculeo extẽdi: e plumbatis cedi. postea vo carcere recludi donec inueniret qb⁹ eã tormẽtis crude lius laniaret: illa vo in obscuro carceris orãte. angel⁹ dñi ingressus apparuit: totiqz cellule spaciũ luce pfudit e ait. Bñdicta vgo cõstãs esto ppe ẽ dies quo te dñs cũ martyrij palma ad se suscipiet: e sup nos [illegible] pricipẽ faciet hic e alias ei⁹ sermonib⁹ [illegible] [illegible] ti ad eã vndiqz populo verbũ dei pdicauit: sic h; eo p hortationẽ suã ferme. clv. cõuertit. hoc cũ audisset impius carnifex. maiori furore ex ardescẽs. iussit eã iterũ sibi exhiberi e ait ei. esto parata meis obedi re pceptis ne te turpẽ illusam hanc vitã amittere p tormẽta faciam Que rñdit. Notũ tibi sit o iniquoꝝ pcacissime: qz pro fideliũ cruci atib⁹ par⁹ est tibi infernalis interit⁹. Nõ g̃ acq̃escas tuoꝝ mẽdacijs iudeoꝝ q̃ p christo p̃stolant antichristũ. Nã de vobis e nobis legit. Melior est canis viu⁹ leone mortuo. Canis enĩ viu⁹ sum⁹ nos christi ani ex natiõib⁹ q̃ deũ cognoscim⁹ leo vo mortuus iudeoꝝ tuoꝝ po pulus est q̃ nihil boni [illegible] qz filiũ dei venisse nõ credũt. Tũc [illegible] matroculus ei⁹ [illegible] irreuocabilẽ fecit eam atrociter neruis cedi iterũ iubẽs eam ligatis a tergo manib⁹ carceri mancipari. vbi cũ illa multis dolorib⁹ afflicta deũ supplicit exorasset. angelus dñi descẽ dẽs de celo oĩa vincula qb⁹ erat [illegible] dirupit. e illa corã oĩb⁹ sine macula exiuit. Quo viso crediderũt in deũ multi de pplo. Tandẽ iu dex iniq̃tatis data sñia ꝯtra eã vt gladio interiret. ipsemet manu le ua vginis cesariẽ accepit: e in ei⁹ tempora securim dextra intorsit. Cuius aĩa gloriosa angelicis manibus suscepta ad celum translata est. Passa est auruniaco sancta vgo. viij. idus octobris.

C Passio sancti maturini martyris. C. CLVIII.

X gestis ei⁹. Cum enĩ sanct⁹ maturin⁹ diocesis senonensis accola cui⁹ pat marin⁹ ex precepto maximiani christianos psequebat: Sꝫ fili⁹ a puericia occult⁹ christi discipul⁹ de parentu [illegible] dolẽs p eoꝝ cõ uersiõe deũ exorabat. Audiuit [illegible] vocẽ dicẽtẽ sibi. Maturine fa mule me⁹ ecce q̃ petijsti [illegible] efficaciter impetrasti. Qui [illegible] gras

mater eius diuino instinctu admonita suppeuit dicēs. O fili ꝗ̄d nobis erit commodi. Si et frequenter postulas credam in christum. Magnū nāq̄ cū ⁊ corpus inouatū fuerit gl'oria resurrectiois ⁊ aīa p gratia baptismatis agnitiōe veritatis. Cūq̄z illa piā suggestionē filijs vero retulisset: ille ait. Uidi ⁊ ego hac nocte in visione ꝙ hic filius noster ouile quoddā īgressus eēt: ⁊ multitudinis oviū grex ei traditus fuisset. Ambo itaq̄z a quodā sancto policarpo epō susceperūt baptismū: a quo ⁊ ipse maturin⁹. xx. agēs annū ordinat⁹ ē in p̄sbyterū. Hic vt fert cū post beati mauritij sociorūq̄z eius martyriū roman⁹ ꝑplus diuersis cladib⁹ afficeret: filia quoq̄z maximiani īmūdo spū ageret ⁊ pater magicis artib⁹ ageret vt eā liberaret clamante demone p os puelle o imꝑator deficiet maleficia tua donec ex ꝑtib⁹ gallie maturin⁹ seru⁹ chr̄i veniat: q̄ p̄cib⁹ suis populū ⁊ filiā tuā saluti restituat accersit⁹ ab imꝑatore cū militib⁹ romā ꝑexit: pꝰs tn̄ ab eis sacramēto recepto ꝙ si in regiōib⁹ illis eū migrare ꝯtingeret corp⁹ eius terre humādū ad locū suū referrēt. Romā igit̄ ꝑueniēs obuia turba cū gloria suscept⁹ imꝑatoris filiā a demonio liberauit: alios autē oēs īfirmos sibi oblatos curauit: ⁊ tādē ipso die. kl. nouēbris letus dn̄o spm̄ reddidit. Cui⁹ corp⁹ aromatib⁹ ꝯditū cū sepelissent ⁊ humatū reliq̄ssent mane reuertentes inuenerūt illud sup terrā reiectū ⁊ stupefacti nesciebāt q̄d agerēt. Tūc vn⁹ militū q̄ eū de gallia adduxerunt pacti sui reminiscēs causam retulit: ⁊ ad locū suū corp⁹ cū honore relatū ē iussu īpatoris: vbi ad ei⁹ sepulchrū de⁹ multa miracl'a declarauit.

C De Ceteris q̄ sub eisdē imꝑatorib⁹ passi sunt. C. CLIX.

Ero: De sancto piatone q̄ ⁊ piatus dicit̄ legit̄ q̄ a roma egressus: a beato dionysio officiū presbyteri assumpsit: ⁊ ad tornacēsem vrbē p̄dicaturus īrrepido cursu ꝑꝑerauit: vbi sub diocleciano passus legitur. Eodē ordine quo ⁊ beat⁹ lucian⁹ apud beluacū. Preter hos etiā passi sūt ⁊ alij plures: quorū gesta ad plenū nō reꝑi: s; ex martyrilogio baruc collegi hic modicū. Xu kl' marcij celebrat̄ natale sctōꝝ martyrū maximi claudij ⁊ vxoris ei⁹ ꝑxedigne cū duob⁹ filijs. Qui cū essent preclarissimi generis iubēte diocleciano sūt tēti atq̄ ī exiliam deportati. Deinde īcēdio ꝯcremati. Itē tertio idus iunij in aq̄leia passio sanctoꝝ felicis ⁊ fortunati: sub ꝑsecutiōe diocl'. ⁊ maximiani q̄ cū essent duo germani fratres: in eculeo sunt suspēsi: atq̄z ardentes lampades circa latera eoꝝ apposite. Quib⁹ mox dei v̄tute extinctis: p ventrē feruēti oleo sūt ꝑfusi: atq̄z ad vltimū in ꝯfessiōe chr̄i capite trūcati. Itē. vij. idus septēbris apud nicomediā natale beati iohānis martyris: hic nimio calore fidei ignit⁹: li. in quo ꝯtinebant̄ crudelia edicta aduersus christianos iniecta manu detraxit ac discerpsit. Cumq̄z h relatū eēt diocleciano ⁊ maximiano augustis in eadē vrbe ꝯstitutis nimia crudelitate seuiētes: oīa suppliciorꝝ genera iusserūt expēdi in eū: q̄ vir nobilissim⁹ cū tāta alacritate vultus ac spūs ptulit: vt nec tristis q̄dē p h̄ viderī potuisset: ⁊ gladio necat⁹ ꝑrexit ad chr̄m. Itē viij. nonas octobris. Apud nichomediā natale sancti eleutherij martyris cū alijs inumeris. Quoꝝ iubēte diocleciano alij gladijs obtrūcabant̄: alij ignib⁹ cremabant̄: alij in mari p̄cipitabant̄. Sed hoꝝ primus eleutherius cū diu cruciat⁹ p singula tormēta validior redderetur martyriū victorie sue ignib⁹ velut aurū examinat⁹ ꝯpleuit. Item quarto. kl' eiusdē rome via salaria natale sancti saturnini martyris ⁊ sisinnij diaconi: sub maximiano p̄cipe. Quos ī carcere diu maceratos iussit p̄fect⁹ vrbis ī eculeo leuari ⁊ attrahi: neruis fustib⁹ ac scorpionib⁹ cedi. Deinde iussit eis flāmas ad latera appon̄i ⁊ depositos de eculeo capite trūcari. Itē iiij. idus decēb. apud ciuitatē hispolitanā sctōꝝ martyꝝ carpofori p̄sbyteri: ⁊ habūdij diaconi: q̄ ꝑsecutōe diocleciani p̄mo fustib⁹ crudelissime cesi. Deinde ī carcerē negato cibo ⁊ potu retrusi: rursū eculeo extēdi: nouissime gladio ꝑcussi sūt. Itē iii. kl' ianuarij rome via lauicana inē duos lauros natale. xxx. martyrū q̄ oēs vno die ꝑsecutōe diocleciani coronati sūt. Itē. x. kl' eiusdē apō nichomediā sanctoꝝ martyrū. xx. quos dioclecianā ꝑsecutio grauissimis cruciatos tormētis martyres chr̄o fecit: hec de martyrib⁹ hui⁹ tꝑis ex diuersis locis: vsq̄quaq̄ p possibilitate nr̄a collegim⁹.

C De Nimia seuitia eoꝝ ⁊ depositiōe imperij. C. CLX.

Useb ius in histo ria ecclia stica. viij. li. Cumq̄ aliq̄ iā nō rōne aut hūanitate sed crudelitatē tn̄ nimietate satiati respicē ad imanitatē sceleris sui cepissent desolatas vrbes ciuibusq̄z optimis rura nudata cultorib⁹: orbatos filijs p̄res: ⁊ parētes liberi ad clemētiā se hūanitatē q̄z ꝯuertūt: edictū p̄cipale pponūt: qm̄ phas n̄ eēt tot ciues ī q̄b⁹ fidei eēt obstinata ꝑsuasio morti tradē placē de reliquo vt h gen⁹ hoīum nequaq̄z q̄dē subiret interitū: oēs tn̄ q̄ hāc speciē cōfessiōis tenerēt: dexteris ocul' ferro effossis: eis denuq̄z cauterio adustis. etiā sinist̄o poplice nihilominus cauterio debilitato ꝑ singulas quāsq̄z prouincias in eris ferriq̄z metalla vl' opera vel pene gratia portādos: hec fuit clemētia p̄cipalis q̄. optimis ciuib⁹ ꝯsultū ē. Sed qm̄ diis tradiderat q̄dē familiā suā castigari paucis: crudeli vō immanitatē ministri deseuierūt in multos. Adest ꝯtinuo vltrix dei dextera illos q̄ p̄mo dei pacē fuarēt eccl'ie cū omni p̄sperit ate imꝑiū gubernauerāt. in tātā rerū permutationē deduxit vt august⁹ ille in id vanitatis atq̄z amētie ꝑueniret: quo deposito cū collega pariter augusto regni īsignib⁹ p̄uati ⁊ plebei post imꝑiū viuerēt. Hugo vbi. s. Igit̄ diocleciani⁹ ab īuito exegit maximiāo: vt sil' purpurā imꝑiūq̄z deponerēt ⁊ iunioib⁹ ī republica ꝯstitutis ipi in ꝑuato hūili ꝯsenescerēt.

C De Diuisione imperij inē ꝯstantinū ⁊ galeriū. C. CLXI.

Taq̄z sub vna die diocleciani⁹ apud nichomediā maximiani⁹ vō apō mediolanū deposuerunt imꝑiū. Tūc galeri⁹ maximin⁹ ⁊ ꝯstan. augusti. in duas curatōes oriētis. s. ⁊ occidētis p̄mi romanū imꝑiū diuiserūt. Et galeri⁹ maximin⁹ illiricū asiā ⁊ orientē tenuit. Cōstātin⁹ vō vir sūme māsuetudinis ⁊ ciuilitatē gallia tm̄ hispaniaq̄z ꝯtētus gēnio ceteris ꝑtib⁹ cessit. Demū tn̄ galeri⁹ duos post se cesares legit maximinū quē in oriēte posuit ⁊ seuerū quē in italia ꝯstituit. ipe i illico ꝯstitut⁹. Euse. in chro. Galeri⁹ aūt cepit āno diij. ccc. mūdi. iiij. M. cclxx. Solusq̄z biēnio tenuit imꝑiū. Idē in historia ecclesia. Ille igit̄ q̄ augusto. ij. in honore postmodū etiā ī p̄mis successit: q̄ ⁊ ītētor ⁊ signifer nr̄e ꝑsecutiōis extiterat: tā multis varijsq̄z morbis ⁊ corpis tabe atq̄z īsania mentis affect⁹ ē: vt post lōgos atq̄z inextricabiles lāguores sceleꝝ suoꝝ furijs agitat⁹ spōte vitā ꝑderet. Sed h postmodū. Tūc vō in occiduis ꝑtib⁹ (q̄s maximian⁹ ⁊ hercul⁹ deposuerat) ꝯstātin⁹ regebat imꝑiū. in duas nāq̄ partitiōes romanū regnū fuerat diuisum: Sed hic multa clemētia erga hoīes ergo deū vō maxia religiōe vtebat̄. Sozomen⁹ in historia tripartita hic quosdā in suo palatio pbare volēs. an boni an solidi eēnt viri cepit sīq̄dē ad sacrificādū venirēt: ⁊ deos eius colerēt qui circa eū essent: ⁊ in suo singulo manerēt. Si vō refugerēt egrederent de palatio ꝑfas agētes quo minime punirent̄. Cū igit̄ in vtroq̄z appertā q̄dē religiōis desertores. Alij vō diuina p̄ntib⁹ pponētes delibera uit illis amicis ⁊ ꝯsiliarijs vti. q̄ fideles in meliorib⁹ ꝯstantiā p̄ferāt. Alios aūt velut effeminatos aduersatus expulit a suo collegio credens eos nunq̄ circa p̄cipē fore deuotos. qui sic dei sui eēnt ꝓditissimi ꝓditores. Eusebi⁹ vbi. s. Itaq̄z neq̄z ex ꝯsortu rabie regni suū pioꝝ sanguine maculauerat. neq̄z oratiōnū domos ⁊ ecclesias nr̄oꝝ imitat⁹. maximiani vesaniā hostili vastatiōe destruxerat. sed potius cultores dei veneratiōe habuit ⁊ honore. Unde ⁊ religiosus pater religiosiorem filiū cōstantinū regni bene parti reliquit heredem.

Hugo. hic dei nutu cōstitutus est imperator in britania adhuc regnante maximiano galerio in partibus orientis.

C Liber Tertiusdecimus. Incipit.

C De Imperio constantini ⁊ licinij ⁊ morte diocleciani ⁊ maximiani. C. I.

Usebius in chro. Constātinus igit̄ ex helena ꝯcubina p̄creat⁹. iiij. ꝑsecutiōis monimētis impiū. Qui fuit annus diij. ccc. Mūdi vō. iiij. M. cc. ⁊ lxxiij. regnauit annis. ⁊ x. mēsib⁹. Idē in historia ecclesiastica. viij. li. Sed ⁊ hoi⁹ dioclecianus ⁊ scāma in imꝑiū august⁹ p̄ciat: q̄ eos maximianū vehemēt ꝯsiderat ꝙ in tunc adhuc solūmō cesaris decus ꝑtib⁹ habebat. Neq̄z id vltra ferēs vi rapuit sibimet nomē augusti assumit. Maximian⁹ vō ⁊ hercul⁹ quē paulo ante cōtigisse diocleciani ⁊ cū eo imꝑij īsignia deposuisse memorauim⁹ a filio suo maxentio in vrbe roma tyrānidē tenēte fuisset expulsus ad ꝯstantinū tanq̄ ad generū miserationis cā ꝯfugiēs insidias ei et quo religiose suscept⁹ fuerat molit̄: in q̄b⁹ turpit̄ deꝑhēsus turpit̄ patit̄. ita vt post interitū statue ei⁹ atq̄z imagine auferent̄: ⁊ in edib⁹ publicis vocabula nois ei⁹ mutarent̄. Hugo. iiij. lib. Maximianus igit̄ hercul⁹ ꝑsecutor impiū q̄s abiecerat itez arripe volēs a ꝯstantino nōdū imꝑatore massilie oppressus ē ⁊ extinct⁹. Galeri⁹ aūt augusti seuerū cesarē ad italiā cū exercitu misit: vbi cū vrbē obsideret militū suoꝝ scelere desert⁹ ⁊ ꝓditus rauenne interfectus est. Dioclecianus quoq̄z sic iā dictū est. regia dignitate deposita salōe defunctus est.

¶ De Sancta Lucia virgine. C. II.

X gestis eius. Eo tépore passa est beata Lucia. Nam cū per totaȝ siciliā beate Agathe fame crebresceret: cōtigit Luciā nobilissimā syracusanoꝝ vginē cū ceteris ad sepulchrū virginis pgere inuitāte ea matrē suā que q̄ttuor annis fluxū sanguinis patiēs nullo medicoꝝ poterat remedio curari. Dūq̄ mater ⁊ filia ante sepulchrū orantes iacerēt: lachrymis flagitātes suffragiuȝ. Lucia somno arrepta: vidit Agathā in medio angeloꝝ gēmis ornatam: stantē ⁊ dicentē. Soror mea Lucia virgo deo deuota: q̄d a me petis: qđ ipsa poteris pstare cōtinuo. Nā ⁊ matri tue fides tua subuenit. ⁊ sicut p me ciuitas cathanēsiū sublimat. ita p te syracusana decorabit. q2 iocundū christo in tua vginitate habitaculū pparasti. his auditis expgefacta: dixit matri sue p ipsam te depcor q̄ te orōnibus suis saluauit: ne mihi sponsum carnalē noīes. Sed oīa q̄ mihi eunte ad corruptionis mee actoreȝ datura eras hoīem moriturum da mihi eunti ad integritatis mee actorē dn̄ȝ ihesuȝ christū. Cui mater respōdit. Oīa que mea sūt vel esse possunt: tu melius nosti: rege oculos meos: ⁊ quecūq̄ tibi placuerit de his facultatib⁹ facito. At illa. Nō satis inq̄t deo chara est: q̄ dat ei que secū ferre nō pōt. Sed si tibi vis eū gratū esse: hoc ei da quo potes vti dum viuis. Cū hec sermocinaret virgo quotidie cū matre fiebat rerū distractio ⁊ quotidie in necessitatibus pauperū expendebantur.

¶ De Passione eiusdem. C. III.

Uod cū ad sponsi notitiā puenisset: pposuit litē in iudicio paschasio consularis dicēs. spōsaȝ suā christianissimā: cōtra leges augustoꝝ venire. quam Paschasi⁹ corripiēs cepit ad sacrificia demonū inuitare. Cui illa ait. Sacrificiū immaculatū hoc est. visitare pupillos ⁊ orphanos in tribulatione eoꝝ. At ille. Cessabunt verba cū puentū fuerit ad verbera. Illa rn̄dit. Uerba dei cessare nō possunt: q̄ dicit. Nō enim estis vos q̄ loq̄mini. ⁊c. Paschasi⁹ ait. In te ergo est spūssanct⁹. ego te faciā ad lupanar adduci. vt cū ibi fueris attrectata fugiat a te spiritussanctus. Que rn̄dit. nunq̄ inq̄nabit corpus nisi de cōsensu mentis. nā si inuitā me violare feceris. castitas mihi duplicabit ad coronā. Tūc tradidit eā lenonib⁹ dicēs. Inuitate populū ad eā: ⁊ tādiu facite eā illudi q̄diu mortua nunciet. Ubi autē ceperūt eā velle trahere ad lupanar tanto pōdere fixit eā spūssanct⁹ vt penitus moueri nō posset. Accedētes autē multi simul trahētes deficiebant sudore. Miserūt quoq̄ funes in manus ei⁹ ⁊ pedes. ceperūt oēs parit̄ trahere: sȝ illa q̄si mōs imobilis pmanebat. multa quoq̄ paria boum adducta sunt: vt ab ipsis traheret: ⁊ oīno moueri nō potuit. Tūc angustiat⁹ Paschasius ⁊ merore deficiens. ignē copiosuȝ circa eā fecit accēdi. ita vt picē ⁊ resinā ⁊ feruēs oleū sup eam iactarēt. At illa stabat imobilis dicēs ei. Rogaui dn̄ȝ vt ignis iste nō dn̄et mei ⁊ petiui inducias martyrij mei. vt credētib⁹ timorē tollerē passionis ⁊ nō credētib⁹ vocē exultatiōis. Tunc angustiantē eū nō ferētes amici: gladiū in ei⁹ gutture mergi fecerūt: ⁊ percussa q̄diu voluit: allocuta est turbā circūstātē dicēs. Annūcio vobis pacē datā ecclie dei: diocleciano de regno suo deiecto: ⁊ maximiano hodie mortuo. Hec illa dicēte ⁊ quedā alia. viscerib⁹ eius gladio patefactis. ante oculos eius ferro vinct⁹ ducebat paschasi⁹. Cucurrerūt enī relatiōes populoꝝ: q̄ fuisset depredatus pvinciā. q̄ romā pduct⁹ a senatu auditus accepit sententiā capitalē. Uirgo aūt de loco in quo pcussa ē penit⁹ nō est cōmota neq̄ exijt spūs ei⁹ vbi venientib⁹ sacerdotib⁹ ⁊ mysteria ei dātib⁹ oībus dicētib⁹ amen: illa emisit spiritū.

¶ De Impio ⁊ flagicijs maxencij. C. IIII.

Ugo li. v. Rome vo a pscriptis m.l.t.hec maxēci⁹ maximiani herculei fili⁹ impator erat istitut⁹: ⁊ ī oriēti ptib⁹ regnabat maximin⁹ Eusebi⁹ ī histo. ecclīastica. Igit̄ maxēci⁹ q̄ ī vrbe roma tyrānidē cepat pmo velut īuitāde erga se plebis grā. fidei nostre venerationē se eē fīabat. ⁊ ob h̄ psecutiōes repmi oēsq̄ iniurias a christianis arceri iubet. Sed nihil in reliq̄s actib⁹ suis: nihil in vita vel morib⁹ qđ christianis primū videret ostēdit. In tāta eteniī flagitiorū ⁊ scelerꝝ fece v̄sabat: vt nihil facinoꝝ pessimoꝝ ab ei⁹ actib⁹ esset alienū. Deniq̄ senatoꝝ ⁊ maxime nobiliū matronas publice abstrahi: atq̄ ad suā libidinē deduci impabat. ⁊ post cōtaminationē viris suis reddi iubebat. nō tam expleta adulterij libidine q̄ immutata. Tātus vo metus patres plebēq̄ oppsserat: vt ne hoc ip̄ȝ quidem: q̄ in metu erāt palā ostēdere auderēt. sed ferebāt insuetā seruitutē gemētes. ⁊ aliqđ p libertate cogitare metu ībibebant. cū ille iam non ira: sȝ libidine cedis agitaret. Deniq̄ quadā die impat militib⁹ suis exire per plateas totius vrbis: ⁊ omnes qui occurrissent cuiuscunq̄ etatis ⁊ sexus gladijs cederēt: innumereq̄ multitudines ppl̄i romani nō hostiū sȝ ciuiū telis deiecti sunt. Senatores vo ⁊ hi maxime q̄ honorib⁹ ⁊ opibus clariores in curia videbant. sficti crimib⁹ tanq̄ rei puniti ⁊ pscripti sūt. addidit vo etiā h̄ fastigiū scelerib⁹ suis ⁊ artis magice industriā sūmis studijs excolit. ad q̄ misteria explēda p quirebant mulieres nobiles grauide ⁊ adhibite funesti sacris medie scindebant. rapiebant ⁊ paruuli infantes eorūq̄ exta viscerib⁹ euulsa pscrutabant. Iugulabant ⁊ leones: ⁊ nephādis quibusdā cōmētis ac precātationib⁹ demoniaca arte cōpositi: bella p h̄ dicebāt arceri. ⁊ credebat ius phasq̄ regni p nephas posse seruari. His vo mal̄ oīb⁹ etiā illud addit̄: q̄ oēs q̄ p ceteras vrbes vel agros fuerāt tyrānica crudelitate deterriti. Dū nihil sibi advitā tutū putāt: relictis agris p loca abdita ⁊ latebras eunt.

¶ De Cōflictu scē katherine cū eodē tyrāno. C. V.

X gestis eius. Sub hoc passa est scā katherina. Nā repentino ei⁹ impio ad terrorē christianoꝝ oēs oīno diuites ⁊ pauperes ad vrbē alexandrie: vbi tūc ipse residebat: cū diuersis pecorib⁹ ⁊ auib⁹ ad deoꝝ sacrificia cōuenerūt. Cūq̄ post impatorē ceteri subsequētes idolis imolarēt: ⁊ ob fauorē ei⁹ insanis plausib⁹ exultarēt. In eadē vrbe erat puella q̄dā noīe katherina annoꝝ. xix vnica filia quondā costi regis: q̄ eā ab infātia studijs liberalib⁹ imbuendā tradiderat. Post obitū parentū hereditatē paternā gubernans sic in suo palatio residebat. Audiēs autē q̄ de templo gētiliū quidā tumult⁹ aīaliū ⁊ vox cātantiū resonaret. misso illuc nūcio iussit inquiri celerit̄ q̄d h̄ eēt. ⁊ audiēs festū eē ⁊ sacrificia paganorum signo crucis armata: pcepit in mediū: vbi sup alios impator maxētius eminebat. Dūq̄ eū de terrore deoꝝ corriperet: ille vultu defixo ī virginē. claritatē vult⁹ ei⁹ ⁊ vboꝝ sstātiā attonit⁹ intēdebat. Uidēs aūt maxenti⁹ q̄ vbis sapientie ei⁹ obuiare nō posset: mādauit occulte p lrās: vt oēs grāmatici ⁊ rhetores ad pretoriū alexandrie festināter venirēt imensa munera pcepturi: si virginē dijs blasphemia irrogantē arte oratoria superarēt. Adducti itaq̄. l. viri in oī sapiētia mundi vltra oēs mortales edocti: quesierūt q̄ de cā de tā remotis terrarū partib⁹ fuerint euocati. Rn̄dit maxentius. Est apud nos puella sensu incōparabil̄: q̄ etiā viros cōfutat disputādo: ⁊ qđ me magis mouit: deos nr̄os nō deos eē: sȝ demōes asseuerat. quā si superaueritis: copiose remuneratos ad ppria vos remittā. aut si magis eligatis ī palatio meo pcipuos vos eē cōcedā. Tūc vn⁹ eoꝝ vehemēter indignās o magnū inq̄t impatoris sfiliū: vt ob vni⁹ puelle sflictū sapiētes de mūdi finib⁹ inuitaret: quā certe vn⁹ ex nr̄is cliētulis leuissime sfutaret. tn̄ quātulacūq̄ est puella veniat: vt nunq̄ pter hodie se vidisse vel audisse sapientē cognoscat. Interim virgo discēs p nūciū hmōi cōtra se certamē in crastino cōstitutū: nihil mota se totā dn̄o cōmendauit. ⁊ ecce angelus dn̄i orāti apparuit: monēs vt sstanter ageret: q2 nō solū ab oratorib⁹ nō vinceret: sȝ etiā ipsos p eā suersos ad palmā martyrij post modicū sequeretur.

¶ De Quinquaginta oratoribus: quos illa superatos ad celum premisit. C. VI.

Equenti igit̄ die cū ante cesarē oratores adducerent puella signo crucis se muniēs ad eos educit̄. Et cōfluētib⁹ ad h̄ spectaculū cūctis: sic prior impatorē alloquit̄. Tu quidā impator q̄si iudicio cōtra vnā puellam quinquaginta oratores opponis: quos etiā p victoria remunerādos pmittis. ⁊ me sine spe mercedis sic pugnare cōpellis. Erit tn̄ mihi premiū ihesus christus: q̄ est spes ⁊ corona p ipso certātiū. Quid multa: dū ad obiecta queq̄ virgo prudētissime rn̄dēt: sfusi oratores: q̄d sdicerēt nesciebāt. Un̄ s eos vehemēt̄ irat⁹ maxēti⁹ increpare eos cepit cur sic ad vocē vni⁹ puelle tot ⁊ tāti hebetati sēsib⁹ muti eēnt. Tūc vn⁹ mgr̄ oīuȝ sic rn̄dit: Noueris impator q̄ nullus se nobis ante diē hūc in mūdi sapiētia cōparauit: q̄n cōtinuo vinceret̄. De puella vo ista lōge alia est rō. in q̄ nō hō: sȝ spūs dei loquēs sic nos in admirationē suertit. vt s christū de quo loquit̄ aliq̄d dicē aut oīno nesciam⁹ aut penit⁹ formidem⁹. Un̄ sstāter fatemur: q̄ nisi sectā deoꝝ pbabiliorē ostēderis: ecce oēs cōuertimur ad christū: ⁊ eū dei filiū confitemur. Audiens h tyrann⁹ iussit oēs in medio ciuitatis incēdi. ⁊ flāmis iniecti: sic aīas reddiderūt: vt etiā vestib⁹ ⁊ capillis eoꝝ illesis putarēt̄ viuentes potius q̄ extincti.

¶ De Tormentis eius ⁊ carcere. C. VII.

Um ergo nocte a christianis sepulti eēnt tyrān⁹ vginē ad se blāditijs ⁊ pmissis inclinare putauit. Sȝ videns eā imobilē: expoliatā ⁊ scorpiōib⁹ cesā in obscurū carcerē trudi iussit. ⁊ eā ibi

fame ⁊ siti diebꝰ .xij. cruciari. Nec tñ īclusē angeli defuerūt: q̄ plagas eiꝰ aromatibꝰ ⁊ vnguētꝭ curātes. ipsū quoq; carcerē splēdore nimio repleuerūt. Columba quoq; ieiunāti seruiuit. q̄ cibū celestē deferēs ei diebꝰ singulis ministrauit. Ipse etiā dñs post .xij. dies ei cū angelis ⁊ multꝭ v̄ginibꝰ apparēs eā vt cōstāter ageret plurimū ꝯfortauit. Expletis deniq; causis ꝓ qbꝰ cesar iteri extrema regiōis adierat. reuersus alexādriā iussit educi d̄ carcere katherinā. Et vidēs eā splēdidiorē quā tāto ieiunio estimabat afflictā. putauit ꝙ eā aliq̄s ī carcere sustētasset. Et furore cōmotꝰ carcerarios punire ꝑcepit. donec fateret̄ q̄s ei cibos in carcere ministrasset. At illa miserta custodū. Ego inq̄t ab hoīe cibū nō accepi. Sꝫ q̄ suos in tribulatiōe nō deserit: ipse ꝑ angelū suū me nutriuit. Dū ḡ maxētiꝰ mortē crudelissimā īferre cogitaret: superueniēs vrbis ꝑfectꝰ. furētē regē vehementiꝰ instigauit. Et dato sibi tridui spacio fieri iussit q̄ttuor rotas. serrꝭ ferreis ⁊ clauis acutissimis circūseptas. vt ad h̄ penale tormētū alligatā v̄ginē d̄secaret: ⁊ ceteros christianos tā dire mortꝭ exēplo t̄reret. Tūc beata v̄go deū suppliciꝫ exorauit: vt illā machinā celesti igne cōsumeret ad laudē sui noīs ⁊ cōuersionē ppl̄i circūstātis. Nec dum orōnē cōpleuerat. ⁊ ecce angelus dñi molē illā cū tāto īpetu diuellēdo cōcussit: ꝙ multos gētiliū vno turbine simul strauit.

De Martyrio regine ⁊ ipsius katherine. C. VIII.

Regina autē q̄ desuꝑ hoc aspexit ⁊ q̄ vsq; tunc ꝑ timore celauit subito ad īꝑatorē veniēs eū de tanta seuitia icrepauit. Stati maxētius cōtra eos q̄ ꝓpter hoc miraculū cōuersi sunt: ⁊ cōtra reginā maxime īdignatus iussit eā extortis mamillis decollari. Que cū ad martyriū duceret̄: katherinā rogauit vt ꝓ se ne deficeret dñꝫ ꝑcaret̄. cui v̄go. Ne timeas o regina ⁊ deo dilecta venerāda: qꝛ hodie tibi pro trāsitorio regno cōmutabit̄ eternū. ⁊ ꝓ mortali sponso tibi imortalē acq̄res. Tūc illa robustiores tortores hortabat̄: ne qđ iussi fuerāt facere morarent̄. ⁊ sic eā extra vrbē ducētes: ferreis cauillis eiꝰ mamillas euellūt. ⁊ sic ꝑcussa gladio migrauit ad dñꝫ. Cuiꝰ corpus porphirius noctu rapuit ⁊ cōditū aromatibꝰ sepeliuit. Postera die katherine tyrānus sic ait. Oꝫ̄ nūc regine rea sis quā arte magica deprauatā mori fecisti. Si tñ resipueris nobiscū felicē regnās in palatio nr̄o p̄ma eris. Dic ergo breuit̄ q̄d ꝓponis: qꝛ hodie aut dijs sacrificia offeres: aut caput amittes. At illa fac inq̄t q̄cunq; aīo cōcepisti: ⁊ statim data sn̄ia iussa est decollari. Educta igit̄ spacio orādi dato: cum orasset deū pro oībꝰ memoriā sue passiōis agētibꝰ: ⁊ in q̄cunq; tribulatiōe nomē eiꝰ inuocantibus: vox ad eā de celo descēdit: q̄ certissime fieri quicq̄d postulabat ꝑmisit. Sic decollata martyriū consummauit. De corpe v̄o eiꝰ pro sanguine lac emanauit. ipsumq; corpus ab angelis mox assumptū est: ⁊ ab illo loco in mōte synai. xx. diebꝰ itineris trāsportatū: atq; ibidē in magna miraculoꝝ gloria requiescit. Nam ⁊ ex tumba eius oleū manat: ⁊ cūcta debiliū membra sanat. Sed impator maxētius diu viuere nō potuit īpunitus.

De Crudelitate ⁊ libidine maximini ⁊ galerii. C. IX.

Vsc. vbi supra. In oriētis v̄o ⁊ egypti ꝑtibꝰ maximinꝰ sibi ꝑ oīa crudelitate ⁊ vesania tyrānidē gerebat. ita vt alter alterū in scelerībꝰ videret̄ imitari. ⁊ nescires cui potissimū dare flagicioꝝ palmā deberes. Itaq; Maximinꝰ delicijs luxu atq; oī dissolutionū genere fluitās. turpissima suis militibꝰ ꝑbebat exēpla. ita vt nullū vł breue oppidū absq; adulterio nobiliū matronaꝝ q̄ ꝑ loca fuissent repte: vel corruptiōe virginū pretertret. talis h̄ tātusq; vir q̄ pudicicie: honestatis: iustitie: ac totiꝰ eq̄tatis hostis publicꝰ erat. q̄ vi etiā christianoꝝ hostis ⁊ ꝑsecutor existeret aduersus tantū crudelitatis exercuit: vt ꝑdecessores suos vincere festinaret in scelere: ignes: laminas: cruces: bestias: maris ꝓfundū: ⁊ obtrūcationē membroꝝ: effossiōes oculoꝝ: ⁊ singulis mēbris specialia inferre supplicia gestiebat. Cū tñ illi cōstantes ⁊ fortes inuenirent̄ in tolerādo. quātū iste ingeniosus ⁊ callidus in exquirēdo.

De Sancta Dorothea q̄liter eū delusit. C. X.

Verum cūsonobꝰ grauissimis dñis libidine ⁊ crudelitate ꝑcepo ageret̄. Fuit apud alexandriā Dorothea v̄go q̄dā. satis nobili orta familia. ingētibꝰ diuitijs ⁊ ꝓpinquis nobilibꝰ pollēs. Sed in ea īgenij atq; īdustrie bonū ceterarūq; honestarū artiū studia magis q̄ꝫ h̄ vigebāt. forme v̄o ⁊ decoris gloria tāta fuit: vt mirū ac spāle in ea dei figmētū crederet̄. Sꝫ illa q̄ religiōe aī ⁊ honestate vite pulchrior q̄ꝫ vultu corpis eē studebat: eq̄ssimo mētis iudicio. qđ pulchrū ⁊ decorū iter hoīes videbat̄. id potiꝰ deo cōsecrare q̄ꝫ vsui hūano statuit idulgere. vt v̄go deo sacrato ꝑsisteret. At ille q̄ diuina atq; hūana libidine sił ⁊ crudelitate fedaret. cognito soliꝰ forme ñ ēt igenij ac ꝑ

positi bono ad temerādā v̄ginē ac polluēdā eiꝰ castitatē aīaꝫ iēdit. Comperta v̄o ꝙ christiana esset. ⁊ sm̄ sua educta pene magis q̄ꝫ libidini subiciēda videret̄. in ambiguo positꝰ estuare cepit. ⁊ in quā ꝑtē se cōuerteret ignorare. sꝫ vbi dubios aīos libido q̄ ei latius dñabat̄ obtinuit: ⁊ expectantē virginē pro martyrio ad suppliciū rapi ꝓcuratos nūcios pro stupro interpellauit. Illa eque nephas sibi eē reddit: tēplū corpis sui: qđ semel deo ꝯsecrauerat: idoloꝝ cultu: aut libidinis cōtagione polluere. ꝓinde se quidē ad mortē paratā eē. Mandeli v̄o tyrāno nō decere blādū aliq̄d aut molle ꝑferri. nec eē digne solui erga se truces aīos. quos quotidie vndāti christianoꝝ ꝓfusus cruor copia durarer. Ad q̄ rn̄sa cū ille libidine accēsus acrius incalesceret. ⁊ nisi v̄bis acquieuisset: vi agere decerneret: oībꝰ virgo pudicissima facultatibꝰ suis domoq; ac familia derelictis: noctu dū cū paucꝭ fidelissimis famuł. ⁊ cū amicissima sibi comite castitate cessit: atq; illusū tyrānū vanū amentēq; derelicq̄t. Sꝫ ⁊ alias plīmas nobiles mulieres sił ac virgines exēplo illiꝰ adortꝰ: sꝫ exēplo nihilominꝰ illiꝰ paratiores ad mortē q̄ꝫ ad seruiturē libidinis nactꝰ crudelibꝰ supplicijs affici iubet. Hoc mō maximinꝰ ⁊ maxētiꝰ in oriēte atq; ī occidēte velut vno demonis īstinctu armati: ⁊ paribꝰ eisdē vitijs accēsi deseuiebāt tyrāni.

De flagello diuino qđ eū ad modicū mutelē coegit. C. X.

Vsc. vbi supra. Cū aūt maximini ⁊ aliorum erga christianos fuit crassata crudelitas: ipm actorē scelerū vltio diuina corripuit. ⁊ ille q̄ letis ac saginatꝭ carnibꝰ icedebat supbꝰ: īflatꝭ subito viscerībꝰ suppuratisq; distēdit̄. In ꝓfūdioribꝰ dehinc pectoris ptibꝰ a hotū vulnꝰ totꝰ intrinsecus viscerū secessu tabo serpēte depascit̄. Post h̄ fistuł quibusdā in supficiē puruł meantibꝰ adaptis: de interiorībꝰ putrefacti vulnerꝭ venis ebulire vndatim cepit innumera v̄miū multitudo. fetor v̄o tā intollerabił erat vt nullus oīno nec medicoꝝ q̄dē ꝓpiꝰ posset accedē: ꝙ carnes sua lautie: ⁊ in oī luxuria nutrite grauiorē ex corruptiōe nidorē putredinis exalabāt. Deniq; plerosq; medicoꝝ ꝙ nec morbo aliq̄d mederi nec vim fetoris tollerare possent interfici iubet. In quibꝰ cū q̄dā singulādus potiꝰ q̄ꝫ medicaturꝰ assisteret: inspiratꝰ a deo. Cur mēt imꝑator erras: ⁊ qđ deus infert ab hoībꝰ putas posse reuocari. Non hūmanꝰ est iste morbꝰ: nec a medicꝭ curat̄. Sꝫ recordare q̄nta ī seruos dei egeris: q̄ꝫq; in religionē diuinā impiꝰ ⁊ ꝓphanꝰ extiterꝭ. ⁊ intelliges vnde tibi sint poscēda remedia. Nā ⁊ ego q̄dē cū ceterꝭ mori potero. tu tñ a medicꝭ nō curaberꝭ. Tūc se primū maximinꝰ hoīꝫ intellexit eē: ⁊ scelerū suoꝝ imanitatē recordatꝰ: ꝑmo oīꝫ errasse se timpie egisse ꝓfitet̄. ⁊ velut satisfacē incipit deo. Deinde ꝯuocatꝭ his q̄ in officio publico sibi parebant legē scribit. ⁊ ꝯtinuo emitti iubet: q̄ nō solū a christianis desinat ꝑsecutio: ⁊ arceat̄ oīs iniuria. verū etiā edificari eoꝝ ꝑmittāt̄ ecclie: vt solitꝭ cultibꝰ ⁊ obsecratiōibꝰ vacātes etiā ꝓ ipsiꝰ salute excelso supplicarēt deo. Idē ī .ix. li. Tūc velut post nimiā tēpestatē: si sol splēdor celo redditꝰ fuisset ac terrꝭ: ceperūt turces ppl̄i nr̄i ꝑ singulas q̄sq; vrbes frequētare ꝯuētꝰ. ecclias instaurare: ⁊ cōcilia agē. sacerdotia repare. Inde stupor ingēs gentiliū ex tāta tāq; subita cōuersione rerū: ita vt admiratione ipsa fateri cogerent̄: magnū ⁊ solū verū esse deū christianoꝝ.

De ꝑsecutiōe quā postmodū in christianos iterauit. C. XII.

Ex historia ecclastica li. ix. At vo maximinꝰ sex nō ampliꝰ menses passus est nr̄os in pace ꝑsistē. ⁊ primꝰ quicq̄d ad obturbādā eā nociuū potuit molit̄. Igit̄ p̄ꝰ ꝓhibē nr̄os ꝑ occasiōes q̄sdā tētat: ne ad cimiteria ꝯuenirēt. Interea repperisse se occasionē maximā ratus ex eo ꝙ apud anthiochiaꝫ simulachrū quoddam iouis amicabił nuꝑ ꝯsecratū artibꝰ quibusdā magicis ⁊ impuris cōsecrationibꝰ ita cōpositū est: vt falleret oculos intuētiū: ⁊ portēta quedā ostētare videret̄: ⁊ rn̄sa ꝑferre. idq; oībꝰ ⁊ ipsis impatoribꝰ pro certo cōfirmat̄. qđ postq̄ꝫ ab vniuersis creditū est. Assenerat̄ idē demō ille dedisse respōsa: ne christiani habitarēt in vrbibꝰ. Tūc v̄o rursus aduersum nos ꝑsecutionis rabies instaurat̄: ⁊ maximinus maxima instātia sūma ꝑ vrbes singulas ⁊ ꝓuincias sacerdotes simulachroꝝ ac pōtifices statuit. multisq; eos honoribꝰ ⁊ munerībꝰ afficit. ⁊ id prorsus diligēter agit: quatinꝰ cūctos bñficijs suis preueniat: vt ꝑ hoc promptiores eos efficeret in odium ⁊ necē christianoꝝ. Cōfingunt̄ acta quedā velut apud pilatū de saluatore nr̄o habita. in quibꝰ aduersus christū oīa blasphemia cōscribit̄. Que acta ꝑ oēs regni sui ꝓuincias ꝑlato edicto emitti precepit. ⁊ ꝑ vrbes singulas: ꝑ vicos ⁊ agros etiā proponi. preceptoribꝰ quoq; pueroꝝ tradi iubet. Ut pueris q̄ ad meditandū vel ediscendū dictare solent. hec tradent pueri memorie cōmendanda.

De Sanctis martyrib⁹ Siluano et Petro et Luciano antiocheno. C. XIII.

Ubi supra. Igit cū apud tyrū fenicis vrbē tres quidā iuuenes correpti se christianos esse cōfiterent: bestijs subigunt. cū quibus et Siluanus epūs. xl. annis funct⁹ sacerdotio vir mansuetudine al: et ipsa iā senectute venerabilis. p idē tēpus etiā petrus de quo supra memorauim⁹ alexādrie vrbis epūs p oīa insignis et in oīb⁹ pfect⁹ vere et sacerdos et hostia dei subito rapit. et tanq̄ ex maximini p cepto capite obtruncat: cū quo fit et alij plures ex egypto epī trucidant. Lucian⁹ quoq̄ vir morib⁹ cōtinētia et eruditiōe pcipuus anthiochenus pbyt. cū ad tribunal iudicis fuisset adduct⁹. Cur inqt ad eū pses vir rōnabilis et pandēs seqris sectā cui⁹ reddere nō potes rōnē. Aut si est aliq̄ audiam⁹. Tūc ille data sibi facultate dicēdi orōnem de fide nostra habuisse dicit: q̄ finita addidit. Astipulat his ipse in hierosolymis locus et galgatana rupes sub patibuli onere disrupta Antrū quoq̄ illud qd̄ aduersis lēris iamtus corpus denuo reddidit miraq̄ qd̄ puri⁹ inde ferebat ad celū. Aut si adhuc vobis min⁹ digna vident hĕ q̄ in terris substātiā gerūt. accipite etiā de celo astipulatores fidei. Solē vobis ipsū hoz pduco testē. Qui cū hec fieri p impios videret in terris lumē suū meridie abscōdit in celo. Reqrite in annalibus vestris luculenter tēporib⁹ pilati christo patiēte fugato sole interruptus tenebras diē. Qd̄ si terre si celo si sanguineo eoz a qb⁹ veritas tēp tormēta pdūt fidē nō accōmodat. quo meis verbis allegans nihilq̄ credetis et cū pene his vobis iā auditorib⁹ suadere cepisset. abripi iubet in carcerē. ibiq̄ absq̄ tumultu populi necari.

De Opusculis eiusdē luciani et phileę. C. XIIII.

Jeronimus de illustrib⁹ viris. Lucianus vir disertissim⁹ anthiochene ecclie pbyter. tātū in scripturaz studio laborauit: vt vsq̄ nūc qdā exēplaria scripturaz luciana nūcupēt. Ferunt ei⁹ de fide libelli et breues ad nōnullos eple. Passus est nichomedie ob cōfessiōe christi sub psecutiōe maximini: sepultusq̄ helenopoli bithinie. Phileas quoq̄ de vrbe egypti q̄ vocat tumus. nobili genere et nō paruis opib⁹ suscepto epatu. librū de martyrū laude cōposuit. et de disputatiōe auctoz habita aduersuz iudicē q̄ cū sacrificare cogebat. Pro christo capite truncat⁹: eodē in egypto psecutiōis auctore quo lucianus nichomedie. Actor. Jā tñ huius phileę passionē supra tpe diocleciani posuimus. sub quo ponit Eusebius. Sed potuit ei⁹ passio sub diocletiano inchoari et sub maximino cōsummari. Vel forte sub maximino passus est: et impante diocletiano: qz sub eo antea maximinus militauit.

De Sancto Petro alexādrino. C. XV.

Ex gestis eius. Scūs vo Petr⁹ alexandrinus epūs De quo pauloante dictū est tpe epat⁹ sui nunq̄ in cathedra sua voluit sedere. sed sup scabellū ipi⁹ cathedre residebat. Propter qd̄ frequēt cler⁹ et pp̄ls cōqrebat: sz neq̄q̄ acqescebat. Oz quotiēs ascēdebat. splēdoz igne⁹ de ipsa sede egrediēs ei appebat. cuius aspectu vir scūs ita accēdebat: vt iterdū se nesciret i corpe. Cū aūt qdā solēnitate cler⁹ et ep̄i q̄ aderāt de tā humili ei⁹ sessiōe qrerent: ille coact⁹ ē celare nō valēs. Cur inqt affligitis cor meū an nō videtis virtutē igneā q̄ emicat in ipso solio et spus cornicare nō cernitis. Cūq̄z oēs demisso capite tātā rē audiētes cōticuissent subiūxit. Credite mihi filioli si videretis q̄ video cognosceretis q̄d ē virtus sacerdotalis et q̄ gr̄a in ipsis habitat ad cui⁹ maiestatis psentiā ego territ⁹ in eadē cathedra sedere nō audeo. Hic igit epūs iter pcipuos egregi⁹. xij. ānos in epatu illi⁹ vrbis exegit. quoz tres ante psecutionē reliquos vo. ix in diuersis tētationū generib⁹ duxit. Cūq̄z se semp in oī agone psecutionū posit⁹. artiorib⁹ vinculis cōtinentie distringeret: et ad vtilitatē atq̄z istructionē ecclesie vbo dei nobiliter insisteret ad hunc maximinus cōphēdendū tribunū quendā direxit. Qui ingressus Alexandriā: reppit eū cū multitudine populoz sanctoz apostoloz commemorationē celebrantē. Quē cōphensum et vinculis alligatū: posuit in custodia carceris. et post dies aliquot Maximinus lfis annuntiauit tribunū: vt q̄ celeri⁹ eum puniret.

De Visione sua sup arrio et de ei⁹ martyrio. C. XVI.

Interea dū i carcere teneret: et vniuersus populus alexādrie fores carcerj obsideret amore sui pastoris. Arri⁹ infelix q̄ a btō petro excōicat⁹ et degradat⁹ ppt dogma erroris habebat. cognita sentētia maximini aduersus beatū Petrū festine puenit ad ecclesiā. obsecrās vt p eo apud ep̄z clerus et pp̄ls itercederet. putās q̄ post discessum ei⁹ ipse leuaretur epūs. Venientes igitur qui rogati fuerant ceperūt pro arrio beato epo supplicare. Quibus sanctus epūs cū magno suspirio rndit: qz iam arrius deo mortuus et a facie dei piectus eēt: eo q̄ grauit in essentiā deitatis blasphemasset. dogmatizās patrē et filiū et spiritūsanctū nō eē vni⁹ nature et eēntie. Et apphēdēs duas pbyteros achillā et alexandrū de turba seorsuz: ait illis secreto. Ego quidē et si pctōr sum. tñ scio me vocatiōe celesti ad hūc agonē martyrij esse vocatū. Vobis est igit puū cōsiteri mysteriū dei: qd̄ mihi reuelatū ē: qz vos post martyriū meū sedē et epatū meū successuri estis. Et tu qdē pri⁹ achilla. post vo alexander terti⁹. In hac hora deniq̄ noctis vt vobis totū de arrio aperiā: cū solēni cōsuetudine deo sacrificiū orōis cōsūmassem. ecce subito apparuit mihi i habitu pueri christ⁹ dñs me⁹. ad cui⁹ psentiā splēdore nimio illustrat⁹ vultū maiestatis ei⁹ nō valebā aspicē. Erat āt indut⁹ collobio lineo: cādido nimis cōsciso a sūmo vsq̄ deorsū. et ambab⁹ manib⁹ cōiungebat eū circa pect⁹: in eo q̄ quomodo cooperiens nuditatē suā. Quē vt vidi: timor nimio correpta⁹: tādē cōfortat⁹ alo ad eū: Quid est dñe q̄ video tunicā tuā descissā a summo vsq̄ deorsū? Qui rndens dixit mihi: Quotidie vides tract⁹: et nescis quō scissa est. Arri⁹ h fecit: q̄ separauit a me pplm hereditatis mee cōparatū sāguine meo. Precipio nunc et moneo: ne recipias eū in cōmunione. nec rogātib⁹ his q̄ venturi sunt ad te: quos ille rogauerat veniā et prestes. Hec q̄ tibi manifestaui: duobus pbyteris tu nota facias: vt ipsi post te eū anathematizent. Ordinatione illi⁹ errore pp̄ls decipiat. Exhortatiōis igit sermonē faciēs vt in catholice fidei vnitate manerēt: cōmendans eos dño in quem crediderāt: dimisit eos in pace. Nimio quoq̄ amore illi⁹ cū ppli circa carcerē detinerēt: apte de carcē educi nō posset. noctis medio tribun⁹ eius cū militib⁹ rupto pariete carceris p mediū foramen ad locū vbi decollādus erat: eū pduci fecit. Scūs itaq̄ petr⁹ orone facta ad sepulchrū bti marci euāgeliste et scōz successoz ei⁹: auiani demetrij theone: inclinans genua sua. et gr̄as agens deo q̄ eū martyrib⁹ suis associasset. extēdit ceruicē suā gladiatori: atq̄ ita pcussus martyrij palmā adeptus occubuit.

De Sancto Romano martyre. C. XVII.

Ex gestis eius. Cū āt galeri⁹ edictū vbiq̄ misisset vt christū negaret quicūq̄ viuē vellet. Hoc cognito roman⁹ vir acris excellētie pauētiū aīos confortabat: et ne cederēt turbini suadebat. Itaq̄ cōspirat vno spū cōfederat⁹ grex christian⁹ fidē tueri: vel libēter emori. Cūq̄z relatū eēt ad iudicem plebis rebellis romanū eē ducē: pcepto iubet rapi: et solus tanq̄ incitator et fax oīuz cāz dicē p cōtumaci plebe. At ille nō resistēs: se quoq̄ vinciri petijt. et vltro flexas in tergū manus torsit. Cui tyrān⁹ astāti ait: Infame mōstrū: tu vētilator vrbis et vulgi pcella lenis. mētes mobiles inquietas. equū est (ni fallor) vt mox future cedis prim⁹ exitiū luas: et feras ipse qd̄ ferēdū suaseras. Cui ille ore libero rndit: Amplector o pfecte nec me subterfugio: vt p fideli plebe solus immoler dign⁹ subire quicūq̄z vra crudelitas inflixerit. Tūc scindūt milites vtrūq̄z viri lat⁹ mucrone bisulco lōga p artus tractim vulnera sulcāt obliq̄ recti: recta transuersis secant: vt iam retectis ossib⁹ albescēt pect⁹. Inī hec quiet⁹ manens roman⁹ ait. h totū pfecte qd̄ laceras non dolet. dolet q̄ pectori tuo error insedit. et q̄ pplos istos pditos tecū trahis. Vix martyr orationē pegerat: tunc furēs asclepiades interserit. Vetat ictū carnifex in os loquētis: et in maxillas manus. sulcosq̄z acutos et fidiculas trāsferat. vt hostiatis ipse rumpat locus. et scaturiētes auras pforati follib⁹ perdat. implet iussa lictor impius. ambas genas stringētib⁹ vngulis et cruētis faciē secat vous hirsuta barbis carptim cutis soluit: et vsq̄ ad mentū vult⁹ eius scindit oīs.

De Fine agonis eius et Barale pueri. C. XVIII.

Martir autē inē fluentē sanguinē fatur. Grates tibi o pfecte mag̃ debeo. q̄ multa pāderis ora. iam christū loquor: christiq̄z prīs gloriā. Ecce tot laudāt ora: quot sunt vulnera. Sz qz luctari tecū nō licet rōne pfūda: postulam⁹ prima. interroget ipsa nāluū sensui simplex et sine arte faci impita sentētia. De septenū circa vel infra puerū innocentē: vt percūctem⁹ qd̄ necēe infātis sequēdū dicat: qd̄ nouus vigor sapiat. Hāc vocē pfect⁹ amplectēs: vnū de caterua infātū nup ablactatū adesse pcepit. Cui roman⁹ ait: Quid tibi filiole videt eē verū et cōgruēs. vnū ne christū colere: et in christo pres an mille formarū deos adorare. Tūc infās arrisit: nec mentitus retulit. Quicqd̄ hoīes dicāt: vnū oportet eē deū et verum vnicū. Cūq̄z h sit christus: christ⁹ est ver⁹ de⁹. nā deoz genera multa nec pueri putant At tyrānus stupuit pudore fluctuans. nec enī decebat innocēti etatule vim legis inferre. nec furor sinebat loquenti talia parcere. Quis tibi inqt actor est vocis hui⁹? Rñdit ille Mater. et mihi deus ego et

de fontibus gemellis vberꝫ lac paruus hausi: christū ⁊ hausi credere. Illa ibibit ex patēre spiritu docta: quo me pasceret inter ipsa cunabula. tūc exclamās asclepiades. ergo inqt assit ipsa mater: ⁊ discipline sue tristē exitū spectet. statimq; iussit infantē remota veste virgis verberari. tenerūq; duris ictibꝰ tergū secari. Deniq; precepit vtrūq; pdi. s. puerū gladio decollari: magistrū igne excremari. puerꝫ carnifex poposcit: mater dedit: nec fletibꝰ imorata tm̄ osculū vnū impressit. vale inqt dulcissime. Et cū beūs christi regna itraueris. memēto mrīs. Tūc cū percussor ense ceruiculā ferit. docta psallere mulier hymnū canebat carminis dauitici. Preciosa scī mors sub aspectu dei. Cumq; inde retortis brachijs romanꝰ ingereret rogo. scio inqt ille nō futurū vt nūc cremer. nec h̄ passionis genus est mihi datū: sꝫ restat igēo vt fiat miraculū. Hec eiꝰ ossa seqt̄ imēsus fragor hibri ruētis ⁊ nimbus precepis vndatim ignes obruit. Qđ audiēs iudex h̄ magice artis ludibrio iratꝰ attribuit. Tūc iussit martyrē foro ptrahi: ⁊ in tenebras noctialis carceris trudi. cuius collū fune lictor nephādus elisit: ⁊ sic eiꝰ pacta passione aīa vinculis absoluta celū petijt.

De [illegible] [illegible] ⁊ pamphilo martyribꝰ. C. XIX.

Ex martirilogio.

Preterea pdie non. iunij celebrat apud [illegible] cū ciuitatē scythie natale btī qrini epī q p fide Christi (vt prudētiꝰ scribit) ligato ad manū molari saxo in flumē precipitatꝰ est. ⁊ cū circūstātibꝰ diu collocutꝰ ne eiꝰ terrerēt exēplo vix precibꝰ vt mergeret obtinuit. Hiero. de illustribꝰ viris. Pāphilus presbyter eusebij cesariēsis epi necessariꝰ tāto bibliothece diuino amore flagrauit: vt maximā ptē origenis voluminū sua manu descripserit: q vsq; hodie in cesariēsi bibliotheca habet. Sed in. xij. prophetas xxv. ex geneseon origenis volumina manu eiꝰ exarata reppi. Que tātū amplector ⁊ seruo gaudio vt cresi opes me hr̄e credā. Si. n. letitia est vnā eplāꝫ hr̄e martyri. q̄tomagis tot milia versuū q mihi videt sui sanguinis signasse vestigijs. Scripsit antq̄ eusebiꝰ scriberet apologeticū p origene. Et passus ē cesaree palestine sub psecutōe maximini.

De [illegible] [illegible] [illegible]. C. XX.

Euse. ix. li.

Lata aut in deum aduersum nos crudelissimꝰ tyrānus excitauit: vt longe seuiora prioribꝰ ⁊ diriora patrarent aduersuꝫ nos legatiōes puīciaꝝ ⁊ vrbiū q̄ tot ⁊ tāta impialia edicta venerant. ita etiā vt ereis tabulis īscidi leges q aduersuꝫ nos date fuerāt iuberent. q̄ puerj scholaris meditatio de pilato ⁊ ihesu xp̄i cōtumeliē nī gr̄a iussa est. ⁊ cōfictis referta blasphemijs p totā diē decātari. In his vo legibꝰ q̄s aduersuꝫ nos ere īscisas singulis ciuitatibꝰ ppoīuerat. velut ī eternū māsuras iactāter ⁊ supbe descripserat. q ex quo christiani vrbibꝰ sedibusq; pellerent ⁊ aeris leta eē tēperies ⁊ terre fecūditas abūdātior. Jōq; recte cōsuli ad deoꝝ imortaliū gr̄aꝫ. vt inuisuꝫ h̄ hoīum genus ex oibꝰ locis in qbꝰ eoꝝ maiestas colit pelleret. Nec mora dei prudētia dū adhuc p alijs lōgiꝰ positas ciuitates impia mitterent edicta. arrogātiā tyrannice vocis refrenās. q letas segetes p christianoꝝ fuga ⁊ vberes frugibꝰ descripserat cāpos. hibres restrigit in nubibꝰ. ⁊ effectas aridas sterilitate segetes derelinqt. Arescit etiā herba cāpoꝝ: ⁊ nō solū hoibꝰ fructū: verūetiā pecudibꝰ pabuluꝫ negat. fames quoq; terra ⁊ obscena vbiq; crassat. Aerj quoq; tēpies quā suis ipsis actibꝰ ōscripserat famulari. in tātā corruptionē versa ē vt hūana corpa vlceribꝰ pessimis que ignis sacer appellat. necnō ⁊ his q dicunt carbūculi replerēt: ita vt ora hoīuꝫ atq; oculos occuparēt. vt si q̄s forte ex his effugisset morte luminibꝰ orbaret. Sꝫ ⁊ alijs nihilominꝰ pestilētibꝰ morbis viroꝝ ac mulieꝝ imēse multitudies: ⁊ precipue īfantiū cateruati cadebant.

De [illegible] diuina in [illegible] ⁊ in suos. C. XXI.

Eusebius vbi supra.

Addit etiā [illegible] ma- lis vt Armeniorum gens olim ⁊ vtilissima ⁊ amicissima populo romano. eum ab eo christiane religiōis ritū cui deuotissime vniuersa dedita est: in idoloꝝ cultū mutare cogeretur: ⁊ demones venerari p deo inimici pro amicis ⁊ pro socijs aduersarij effecti. se manu aduersum nephaira eius edicta defensare parauerant. ac sponte bellum inferrent. que simul omnia coaceruata stulte ab eo penas arrogantie deposcebant. Pro quo per fugam persecutionis que christianorū pacē sibi ⁊ rerum oīum copias atq; etiam aeris temperiē deseruare iactauerat. Igit cum ipse ⁊ exercitus bello armenico vehemēter ⁊ acriter vrgerent. populos per vicos ⁊ per vrbes. qbus diuina atq; humana prospere cūcta cessura legū suarū auctoritate pmiserat. fames dira absq; vlla miseratione vastabat. In vrbibꝰ tante p dies singulos multitudines cadebant: vt nec loca ad sepulturas inuenirent. [illegible] plurimi [illegible] exhausti [illegible]: vt simulachra magis carne carentia q̄ hoīes putarent. colore tetro luminibꝰ in pfundū dimersis. huc atq; illuc corpore nutabundi ⁊ imiāq; lapsuri ingrediebant. Interea p plateas oēs ⁊ angiportꝰ erant oīa repleta cadaueribꝰ mortuoꝝ. nec erat oīno q sepeliret: dū ⁊ ipsi q supesse videbāt adhuc morbo inualidi eēnt: ⁊ q̄si diuo morituri. Et qꝰ fiebat spectaculū miserabile: ita vt q̄plurimi a canibꝰ deuorarēt. Iexstitit legū maximini atq; arrogātie ⁊ elationis eiꝰ ⁊ iudicij de christianis habiti remuneratio. h̄ illꝰ in deū pietas eē religiōis: vt afferebat celitꝰ tradite maiestas. Uerꝫ (vt supius diximꝰ) cū ⁊ inhumata mortuoꝝ cadauera: quos fames ōsūpserat: ī plateis iacerēt. ⁊ quos lues vsq; ad vnū interemerat: nihilominꝰ in domibꝰ insepulti manerent. Qui vo supesse videbant: vrgerēt inedia: clamare ceperūt oēs ⁊ spōte christianoꝝ pietatē ⁊ miāꝫ imprecari quousq; paulo ante tortores pr̄ia ⁊ domo egerāt. nūc supplicit exorare: vt mox sibi solum viuētibꝰ alimonie auxiliū deferant.

De Pietate christianoꝝ in paganos. C. XXII.

Um

vo nr̄oꝝ ppli: quibꝰ reuera p dei gratiā: q maxime oibꝰ mirabile fuit: neq; fames nā q̄o neq; lues fuerat dāata: ī nullo prorsus inimne moreis more sibi soluto ad miāꝫ inimicoꝝ precepi diuine instituti ōferre certatim vnusquisq; put poterat cibos. ⁊ suscitare ac reficē pereuntes. ⁊ nō solū cibos cū eis: sꝫ ⁊ affectū cū eis pricipere ceperunt. ex quo indigētibꝰ parua sufficē videbant: eo q cū magna pietati affectiōe prebebant. Illos quoq; q morbi ōtagione laborabant: ad quos nullus gētiliū neq; propinquoꝝ quidā introibat. sedula ⁊ frequēti visitatione curari: nec pati oīno aliquid p contagi quippe quos diuina gr̄a circūdaret. Cadaueribꝰ quoq; mortuoꝝ sepulturā deferre ⁊ q [illegible] [illegible] christianoꝝ p vrbes ⁊ vicos maloꝝ facies immutata: rebus ipsis atq; operibꝰ: verā eē ⁊ piā religionē christianoꝝ in cordibꝰ oīuꝫ scripsit multo tenaciꝰ q̄ tabulis ereis eam falsam eē tyrānꝰ inciderat. Tūc ergo videt cōpletū illud quod scriptū est in exodo: q egyptijs erāt tenebre palpabiles ⁊ crasse. Filijs autē israel erat lux in omnibꝰ habitationibus suis.

De [illegible] papa ⁊ dissonātia historie. C. XXIII.

Euse. vbi supra.

Tpibus constantini [illegible] eus in papatu sedit. Hic hereticos inuenit in vrbe roma quos p manꝰ impositionē recōciliauit. Huiꝰ tpibꝰ inuenta est crux dn̄i. v. non. maij. ⁊ baptisatus est iudas: q est ⁊ quiriacꝰ. Sedit autē annis. vj. ⁊ sepultꝰ ē in cimiterio calixti via apia. vj. nō. octobris. Post hunc melchiades natione apher sedit annis q̄tuor. Hic cōstituit nulla rōne die dn̄ica aut. v. feria ieiuniū a fidelibꝰ agi. qr eos dies pagani q̄si sacrū ieiuniū celebrabāt. Et manichei inuēti sunt in vrbe romana. Sepultus est autē ⁊ ipse in prefato loco idus decembris. Post hunc siluester natione romanꝰ sedit annis. xxij. Hic exilio fuit in monte serapti. Et postmodū rediens cū gloria baptisauit constantinū augustū: quē curauit dn̄s a lepra. cuius persecutionē primo fugiēs: exilio fuisse cognoscit. Actor. Mirandū quod liber iste de gestis romanoꝝ pontificū a damaso papa conscriptus ab alijs historiographis dissonat in pluribꝰ. Nā eusebius cesariensis fuit scriptor eoꝝ que presens vidit ⁊ audiuit. Fuit eni temporeꝰ cōstantini. dicit in chronicis suis: q eusebius tpibꝰ galerij tm̄ sedit mensibꝰ sex. ⁊ post eū melchiades annis. iij. Ruffinꝰ in historia ecclesiastica. x. li. post conciliū nicenū: quod constat a cōstantino iam christianissimo ⁊ religiosissimo impatore cū multis epis fuisse celebratū. Narrat sanctā dn̄i crucē a sācta helena fuisse quesitā ⁊ inuētā. Qꝫ autē cōstantinꝰ post adeptū imperiū christianos persecutus sit: nusquā legi potest: preterq̄ in actibus beati siluestri. Ubi dicit eundē papā in mōte serapti latuisse vt psecutiones cōstantini declinaret. In martyrilogio tm̄ ita legitur. xvij. kal. augusti apud antiochiā syrie: natale beati eustachij epi ⁊ cōfessoris sub cōstantino principe: q ob catholicā fidē intra ianopolim ciuitatē syrie pulsus exilio ibidē requieuit. Supius quoq; iam dictū est rabiē psecutionis nō cessasse vsq; ad. vij. annū cōstantini magni. Extunc cū idē imperator pacem ecclesije reddidit.

De Martyribus quoꝝ tempora ignorantur. ⁊ primo de sancto Christofero. C. XXIIII.

Uoniā

q passiōes martyrū: quoꝝ certa tpa reperiunꝰ [illegible] [illegible] [illegible] mus. nūc cōpleti. x. psecutiōibꝰ restat vt eoꝝ quoq; in quibꝰ incertū est: quibꝰ tpibꝰ passi sūt: gloriosos agones deo laudāte describamus. Christoferus vir pceriīme stature ⁊ vultu terribilis. cū in Samon ciuitatē licie fortuitu aduenisset: ⁊ rex [illegible]

bis noīe dagnos sanctos dei nolentes sacrificare graviter tormētaret. Interrogatus est si ꝗm decreta ꝑncipū sacrificijs cōsentiret. At ille nō intelligēs linguā eorū valde tristatus est: ⁊ prostratus orauit ad dnm. vt ei illiꝰ lingue cōcederet intellectū. Dūq; ꝑsisteret in prece: iudices eū insanire putātes. sic eū reliquerūt ⁊ venerunt ad locū vbi christiani varijs penis torq̄bant. Subito christoferus dato sibi qd petierat: diuina voce cōfortatꝰ: cucurrit ad locū ⁊ vidēs sanctos torqueri. cū tortores ⁊ iudices icreparet. suū vultū clamide coopuit vt agnosci nō posset. Quē statī vnꝰ ex iudicibꝰ alapa ꝑcussit: ⁊ ille vultū discooperiēs. ꝓtinus ei dixit. nisi essem christianus ⁊ ꝓ deo tormēta ⁊ iniurias pati vellē. illatā mihi iniuriā in te ꝓtinꝰ retorsissem. At ille vultū viri īmutatū nō sustinēs cōterritus cucurrit ad regem Cui cū hec oīa seriatim dixisset: ⁊ rex christoferū perdere cogitaret. Interim christoferꝰ cōfluentē populū allocutus ꝑ predicationē suā baculū quendā aridū in terrā fixit ⁊ ad honorē dei ⁊ cōuersionē populi vt flores ⁊ frondes ꝓduceret ipetrauit. Ad qd miraculū multi sunt cōuersi: ⁊ a petro ꝑsbytero baptyzati. Hoc iterū rex audiēs iratus misit milites q eū ligatū adducerēt. Qui cū ad eū accedere non auderēt. ait eis christoferus. Quid vultis aut quē queritis. Rex inquiūt misit nos ad te vt te ad eū vinctū ducerem̄. Qui rn̄dit. Si volero nec solutus nec vinctus duci potero. Dicūt ei milites. Ergo si nō vis nobiscū venire vade quocūq; volueris. ⁊ nos dicemus q te nō inuenimꝰ. nō ita inquit: sed ego ibo vobiscū. Quos cū ꝑdicādo in itinere cōuertisset: ⁊ baptizari fecit. ⁊ appropinquās vrbi: fecit se vinctis post tergū manibꝰ ad regē deduci. Cuiꝰ magnitudinē rex admiratus: genus eius requirit. Genus inquit meū facies mea idicat ex regione cananitica: a parētibꝰ reprobus dicor. Sed hoc nomen in baptismo spernēs: christoferus nūc appellor. Rex ait. O stultū nomen tibi iposuisti: christi. s. crucifixi: q certe sicut nec sibi: ita nec tibi prodesse poterit. vnū tñ dico tibi: q si dijs sacrificaueris magnos a me honores ⁊ diuitias cōsequeris. aut certe si oblata respueris diris suppliciis ↄsumeris. nolentē itaq; iussit rex in eculeo suspēdi: ⁊ vsq; ad nudationē costarū vngulibus laniari.

Passio Sanctarū Nicete ⁊ acquiline. C. XXV.

Unc suggestū est regi vt duas formosas mulieres: ad eū faceret introduci. Quo facto vir scūs in orone ꝑsternit. ⁊ cū a meretricibus plausu manuū: ⁊ amplexibus vrgeret. Surrexit ⁊ ait illis. Quid vultis ⁊ cur inducte estis. At ille vultus eius claritate ꝑterrite dixerūt. Miserere nostri sancte christofere vt in deū quē predicas possimus credere: q2 huc itroducte sumus: vt sicut multos decipimꝰ: ita ⁊ te ad idolatriā traherem̄. Tūc christoferus blāde eis rn̄dit: ⁊ eas ad christū ꝑdicando cōuertit. Q cū rex audisset: iussit eas sibi quās totius ꝑsentari: ⁊ ait illis. Nunqd ⁊ vos a dijs recessistis illꝰ maleficijs ꝑ deos istos: q si nō sacrificaueritis: morte pessima peribitis. Que respōderūt: si dij sunt imolare debemꝰ. s3 iube ꝑes mūdari plateas. vt oēs ad tēplū deoꝝ ꝑueniāt. q2 niceta ⁊ acquilina ibi sacrificare hn̄t Quo facto cū ꝑ plateas ornatas ad templū venissent dixerūt astantibꝰ. vt ad eas intenderēt. ⁊ ascendētes ad idolū iouis dixerunt. Si deus es iube qd faciam̄: q2 rex ꝑcepit vt sacrificem̄. Cūq; idolum mal [illegible] alligātes oīa idola iouis suis deiecerut ad terra ⁊ in puluerē cōfregerūt: ⁊ dixerūt astantibꝰ vocate medicos vt curent deos vestros. Tūc rex iratus dixit eis. Ego monui vos deos adorare non cōtemnere: testor autē virtutē eoꝝ: q ꝑimā vos ꝑ diuersas angustias tormētoꝝ. At ille dixerunt. Stulte si erant dij. cur a fragili sexu se ꝑmiserunt conteri. Tunc iussu regis acquilina suspendit: ⁊ ligato ad pedes eiꝰ ingenti saxo mēbra eius oīa distrahuntur. Quo facto cum migrasset ad dnm: soror eiꝰ niceta ligatis manꝰ ⁊ pedes in ignē proijcitur: ⁊ inde exiens illesa ꝓtinus decollatur.

Passio Scī Christoferi martyris. C. XXVI.

Ost hoc Christoferus educit ⁊ cōfluētē ad se populū cōfortās regi celeriter ꝑsentat. Qui vidēs populū multū ad christū cōuersum. iussit oēs citiꝰ decollari. christoferū vo ferreis cathenis ligatū virgis cedi. Deīde sup sellā ferreā clauis ⁊ vinculis alligatū. succenso igne ⁊ iniecta pice in medio ciuitatis vsq; ad cinerē cōcremari: sed repente sella sicut cera cōfringit. ⁊ christoferus in medio ignis icolumis ad fidē pplos adhortabat. Multis g credētibꝰ: rex i malicia ꝑmanēs: iussit molarē lapidē in collo eiꝰ alligari: ⁊ ꝑ plateas ciuitatis distractū ligari ad stipitē: ⁊ a militibꝰ sagictari. Cui cū sagicte nocere non possent. ⁊ rex ⁊ milites eū occidere se putarēt. expendentes in eo sagictas ei pariter insultabant. At ille diuū iminentē eis penam ⁊ sibi gloriā predicat insultātibꝰ reinsultat ⁊ iussu regis ad decollandum ducit: ⁊ ibi finito orandi spacio decollatur.

De Passione sancte Margarethe virginis. C. XXVII.

Ancta margaretha nata in antiochia a parētibꝰ gētilibꝰ nutrici tradit: a q dulcit ⁊ studiose nutritur. Adulta se spōte baptisari fecit. ⁊ defuncta mr̄e a pr̄e ꝓpter h exosa oues nutricis sue pulcherrima puella pascebat. Tūc accidit quēdā senescallū impatoris trāsire ꝑ anthiochiā. Qui cū puellam vidisset: ⁊ iam in amore eiꝰ vehemēter arderet: iussit eā ad se venire. ⁊ cepit ab ea nomē ⁊ genꝰ ⁊ religionē inquirē. At illa ↄsequēter rn̄dit se eē noīe margarethā. genere nobilē. religione christianā. Tūc preses ꝑma inqt duo tibi ↄueniūt: s3 tertiū nimis discordat: vt puella tā pulchra: tā nobil credat in crucifixū: q nec sibi nec alijs ferre potuit auxiliū. Tūc margaretha tā recte ⁊ tā prudēter de fide nr̄a ⁊ infidelitate paganoꝝ rn̄dit: q ꝑses eiꝰ rōnibꝰ supatꝰ: erubescēs se victū iussit eā carceri mācipari. Sequēti die iubet aut sacrificijs cōsentire: aut diuersis supplicijs depire. Renuēs exuit suspēdit ⁊ virgis acerrimis vsq; ad fluxū sanguinis ⁊ defectū cedentiū laniat. At illa virtute dei nec suspirauit nec gemuit: nec saltē vultū tristē contraxit. Et cū adhuc dnm ꝑdicaret: putās se ꝑses irrideri pectinibus ferreis iussit carnes eius vsq; ad ossa sulcari. Qd dū fieret: ⁊ proptē eā ppls astans fleret: dū etiā ipse preses qsi pie ei ↄsuleret: ⁊ illa immobil ꝑmanēt: ait ꝑses: Iā nō parcā: iam nō miserebor. cōsulentes sibi deludit. deos blasphemat. tormēta cōtemnit. In carcerē g mittitur: vt excogitatis supplicijs ꝑ membra singula diutius puniretur Sed statim tenebre carceris imenso lumine radiante fugant. s3 diabolus vt eā terreret: subito ei in draconē mutatus apparet. Qui cū eā qsi deuoraturus impeteret: signo crucis opposito ꝓtinꝰ euanuit. Sed tñ ille adhuc vt ei quocūq; modo suaderet: in hominē se mutauit. At illa demonē esse intelligēs: eū ꝑ caput apprehēdit: ⁊ sub se ad terrā deijciēs coegit vt diceret: cur christianos tā multiplicit attētaret Qui rn̄dit naturale sibi esse odiū ↄtra virtutū viros. ⁊ q̄uis sepe repellat ab eis: spe tñ ⁊ desiderio seducēdi semp infestꝰ existit. Et q2 inuidet nobis felicitatē quā ꝑdidit Et si hāc recupare nō pot eā alijs auferre ↄtēdit. Ex his dictis dū virgo pedē subleuauit. ille statim velut fumus euanuit.

Finis Agonis eiusdem. C. XXVIII.

Lla g spem accipiens q inlitrā iā scā vincēt q iā caput impioꝝ diabolū superasset sequēti die ↄuenientibꝰ pplis virgo iudici ꝑsentat. ⁊ sacrificare nolēs exuit. ⁊ appositis ad latera facibꝰ caro recēs lacerata vsq; ad intima cremat. ita vt mirarent: quō tā fragil puella tanta posset tollerare tormēta. S3 insensatꝰ ꝑses doliū aq frigida iubet impleri. ⁊ ligatā in eo diutius detineri: vt cōmutatio tormētoꝝ pena eēt grauior: nō refrigeriū. ⁊ nouū dolorē afferret suppliciū nouū. s3 dū ligata in aquā mergit: facto terremotu: oībꝰ q aderāt ꝑturbatis virgo illesa egredit. Uidēs ergo preses: q ex hoc miraculo ppli ad fidē cōcurrerēt: timēs ne diutius viuēs plures cōuerteret: eā decollari precepit. Illos autē qui crediderāt: varijs mortibꝰ ↄsūmauit. Margaretha igit impetrato orandi spacio: orauit pmus pro se. Deinde pro oibus christianis. ⁊ postea pro persecutoribꝰ suis. Et (vt alibi legit) pro parturiētibꝰ: vt quecūq; in partu nomen eius inuocaret: statim edita ꝓle periculū partꝰ euaderet. Ibi etiā. xiij. kal. augusti martyrizata fuisse legit. Unī mirū est: q a multis. viij. ante diebꝰ. s. iij. idus iulij eius festiuitas celebret.

Passio Sancte Regine virginis. C. XXIX.

Reterea sub olibrio passa est scā virgo regina: clemētis cuiusdā gentil vnica filia. Que cū eēt annoꝝ. xv. audiēs scōꝝ certamina: totam spem habebat in dn̄o. Trāsiēs aūt olibrius de massilia I alesiā ciuitatē: sedēs in curriculo suo: vidēs eā speciosā nimis: iussit eā deprehēdi: cōcupiscētia eiꝰ illectꝰ. At illa oratione premissa ↄspectui eiꝰ ꝑsentata: genꝰ ⁊ nomē ac ꝓfessionē interrogata. dixit se eē ingenuā noīe reginā: scē trinitatq cultricē. Cui ꝑfectꝰ dixit: Ergo obtines nomē galilei illꝰ vel nazarei. Regina dixit etiā obtineo: si digna sū. ⁊ inuocet dn̄s meus christus super me: ⁊ obumbret ⁊ ꝓtegat velut suā ancillā. Tunc iussu impꝰ ꝑfectꝰ custodiri eā vsq; dū veniret ad ciuitatē. ⁊ ꝑcepit eā reduci in carcerē vsq; dū imolaret: ⁊ sic publice audiret eā. Ingressus aūt ciuitatē alesiā dijs suis imolauit ⁊ sedēs publice ꝑ tribunali puellā adduci iussit. Uidēsq; pulchritudinē eiꝰ dissolutꝰ ē spūs eiꝰ sup eā vehementer. ⁊ dixit ei. Cogita deos o iuuencula: q2 misereor pulchritudini ⁊ teneritudini tue. ⁊ multas pecunias habebis a me ⁊ bene tibi erit par cūct puell. Alioqn plagas ⁊ penas pessimas sustinebis. ⁊ corpꝰ tuū tenerū gladij ⁊ ignes fortiores ↄsumēt. q tu merita ↄstāter in ↄfessi. de xp̄o ꝑmanēt. iussit eā expolia

ri ⁊ in eculeū assumi subtilibusq̄ virgis cedi. At illa in eculeū extensa: dolorē nō sentiebat: sed respiciēs in celū dicebat. In te dn̄e speraui nō confundar in eternū. Cūq̄ cederet mēbra eiꝰ tenera virge graciles incidebāt: ⁊ sanguis multus decurrebat: ita vt astātes flerent amarissime sup eā: ⁊ dicebāt ei q̄dā. O q̄lē decorē ꝑdis ꝓpt̄ icredulitatē. Cōsenti ⁊ sacrifica: vt possis euadere tormēta. Regina dixit: O mali cōsiliarij: o cōsilia malarū cogitationū: nō cōsentio: nō sacrifico. christū ihesuz q̄ me cōfortat habeo. Iratꝰ p̄fectꝰ iussit eā exūgulari: ⁊ a carnificibꝰ lacerari. Qui ita latera eiꝰ exūgulabant: vt etiam ipsius ⁊ crudelis p̄fectꝰ de clamide sibi faciē cooperiret ⁊ auerteret se. Silr̄ ⁊ astātes lachrymabant: vidētes carnes eiꝰ exterminatas.

Cōsummatio Agonis eius. C. XXX.

Irit autē p̄fectus q̄d est o regina. neq̄ tu tibi potes nu erat. Ecce caro tua exterminata est ⁊ mēbra tua inutilia facta sūt. Cōsenti mihi ⁊ sacrifica. Impossibile est te sine tormētis trāsire: si mihi nō obedieris. Que cū eiꝰ vba despiceret: eūq̄ insipientē ⁊ infelicē vocaret. iussit eā deponi ⁊ in carcerē duci. vbi cū orasset: subito columba apparuit: ⁊ crux in celū erecta est: vsq̄ ad locū vbi puella stabat: ⁊ colūba stans sup crucē dicebat. Aue regina [illegible] ꝑsonā referēs parata etenī est tibi corona glorie. aptus est tibi paradisus: ⁊ eris requiescēs cū p̄tribꝰ tuis. Tunc illa glorificauit deū. Mane autē iudici p̄sentata cū nollet ei cōsentire: iussa est expoliari: ⁊ in eculeo suspēdi. ac lāpades eiꝰ laterībꝰ applicari. illa autē leuans oculos in celuz dicebat. Trāsiui ꝑ ignē ⁊ aquā ⁊ eduxisti me in refrigeriū. Tunc iussit ipsius p̄fectꝰ afferri vas quoddā magnuz ⁊ ipleri aq̄: ⁊ deponi eā de ligno: ⁊ alligari manus eiꝰ ⁊ pedes: ⁊ mitti ibi vt suffocaret̄ in aq̄. At illa orabat dicēs. dn̄e disrūpe vīcula mea vt tibi sacrificē hostiā laudis. [illegible] mihi hec aq̄ [illegible] hat mihi hec suffocatio illuminatio salutis. Et postq̄ʒ orauit miserūt illā in vas illud aq̄ plenū. Et ecce terremotus factꝰ est magnus: ⁊ ecce de celo colūba descendēs habebat in ore coronā: ⁊ disrupta sūt vincula beate regine: ⁊ ascendit de aqua laudans ⁊ benedicēs deū ⁊ dicēs. Dn̄s regnauit decorē indutus est. Illuminasti me dn̄e Ihesu christe ⁊ saluasti misertus vnice puelle qui es benedictus ante secula. Et facta est vox colūbe dicens. Ueni regina in requiē christi: beata es q̄ hanc coronam meruisti. Tunc crediderunt in dominū aīe. lxxxv. viroꝝ ⁊ mulierum. Iratus ergo olibrius: fecit eam decollari. Huius passio recolitur. vij. idus septēbris. Cuius aīam cunctis vidētibus angeli tulerunt in celū cum laudibus.

Passio sanctoꝝ Iuliani ⁊ ferreoli. C. XXXI.

X gestis eorū. Iulianus in auernia natus genere ⁊ religiōe nobilis. ferreoli tribuni comes erat: ⁊ vterq̄ deo in militari habitu seruiebāt. Cū ergo gentiliuz furor christianos vbiq̄ ꝑsequēs: ad vienā veniret. Iulianꝰ amore martyrij flagrās cū se gladio furētiū expositiōe ꝓptaret. Precibꝰ scī ferreoli coactꝰ est vt apud aluernā fugiēs ad christianoꝝ supstitū solamē paululū ꝑsecutionis ipetū declinaret. Tūc crispinus cōsularis audito ꝙ illic iulianꝰ lateret misso ꝑsecutore p̄cepit: vt inuentū cōstāter occideret. Sentiēs hoc iulianꝰ ꝙ eū ꝑsecutor inq̄reret. sponte foras exiliēs q̄renti itrepidus se opposuit: ⁊ ꝓtinus ictū ferientis excepit. Cuius caput in ꝓximo fonte lauātes: ad sanctū ferreolū deferūt. vt ipse silem mortē exciperet: nisi sacrificijs cōsentiret. Qd̄ ⁊ factū est: ⁊ caput scī iuliani cū solo corpore scī ferreoli in vno tumulo collocatū est. Post multos annos cū sctūs Mauritius viēnensis ep̄s eos releuaret: inuenit caput scī Iuliani inter manus sancti ferreoli. ita vtrinq̄ illesum ⁊ integrū. ac si eadē die fuisset sepultū.

Miracula Eiusdē sancti Iuliani. C. XXXII.

Inter plurima huiꝰ scī miracula testat̄ Gregoriꝰ thuronensis. ꝙ cū q̄dā rusticus die dn̄ico arare p̄sumere. apꝓhēsa securi vt vomerē emēdaret. ꝓtinus contractis digitis manubriū in dextra eiꝰ adhesit. Cūq̄ pudore ⁊ dolore nimio torqueret̄ post duos annos ipso dominico die in ecclīa sancti Iuliani vigilās liberat̄. Cū aūt q̄dā nobilis. q̄sdā res huiꝰ ecclesie ꝑuasisset. ⁊ a sacerdote ꝑ nuncios rogaret̄ vt q̄d male cepat relaxaret. ille res scī sibi retinuit ⁊ clericos cū iniurijs effugauit. Qui tn̄ post aliq̄ʒtū t̄pe huiꝰ p̄sūptiōis imemor. cū ad festū scī Iuliani cū alijs aduenisset. ⁊ in hospitio suo ꝯuiuiū celebraret repēte tonare cepit: ⁊ fulgur de celo ruēs ip̄z illesis oībꝰ alijs concremauit. Quidā diaconꝰ relicta ecclīa fisco adhesit. ⁊ accepta ꝑtāte tāta mala faciebat: ꝙ a vicinis sustineri nō potuit. Cū ḡ die q̄dā mōtes circuiret. ⁊ q̄si ꝓ iure suo oues ecclīe scī iuliani diriperet. ꝓhibētibꝰ ex pte scī Iuliani pastoribꝰ dixit. Iulianus nō comedit arietes

Cum autē oues vt proprias detineret: forte ad villam scī iuliani [illegible] uenit. ⁊ statim ante sepulchrū eiꝰ febre correptus: tanto calore opprimitur: vt nec surgere nec aliquē vocare valeret. Post hoc elatus in quadā cellula collocatus. ⁊ inualescēte febre: ꝙ incēderet̄ ⁊ martyre ꝯfiteret̄. Iactansq̄ sup se aquā ad refrigerandū perijt. sed statim tantus fumus ⁊ fetor de corpore eius exijt: ꝙ fugiētibꝰ qui aderant post modicū expirauit.

Passio Sancti Genesij martyris. C. XXX[illegible]

X gestis eius. Sāctꝰ genesꝰ arelatēsis [illegible] alumnꝰ [illegible] nascēdi: ⁊ patronꝰ v̄tute moriēdi. Hic in iuuētute sua p̄meuo ꝓuincial̄ militie tyrocinia suscepit. Accidit aūt ꝙ eodē ante tribunal iudicis exceptorie munꝰ implēte: ipsa atq̄ sacrilega mādāte ꝑsecutiōis iussa legeret̄. Que cū deo deuotꝰ repudians audiꝰ ⁊ impamere manꝰ respueret. abiectis ante pedes iudicis tabulis triste ministeriū sacrata iam deo mens fugit. ⁊ vt in nullo a precepto euāgelico actus martyrij deuiaret quibꝰ declinare ꝑsecutiōis impetū vel iubemur vel ꝑmittimur. ab ira se furētis iudicis paulisꝑ occultauit. Qui cū eū corripi ꝓtinꝰ offerriq̄ iussisset: neq̄ facil̄ inuestigatio ad ꝓcuratā latebrā ꝑueniret. precepit ministris: vt vbicūq̄ eum inuenire possent: gladio interficerēt. quod ⁊ factū est. Huius passio recol̄ [illegible] kal̄ septembris.

Passio sanctarū virginū Iuste ⁊ Ruffine. C. XXX[illegible]

X gestis earū. In ciuitate hispali [illegible] hispanie passio [illegible] virginū iuste ⁊ ruffine. he cū eēnt mediocri paupertate [illegible] nues. Erat illis vsus mercādi fictilium vasculoꝝ. ex quo questu indigētiū inopiā saturabāt. sibiq̄ tn̄ q̄d ad victū ⁊ vestitū necessariū eēt ꝓcurabāt. orōni quotidie insistebāt. caste religioseq̄ viuētes. bene patiētes. ⁊ domꝰ sue curā agentes. cūq̄ distrahēdorum vasculoꝝ curā gererent: accurrit nescio q̄d execrabile mōstrū ⁊ inanis potentiū: q̄d perditoꝝ turba gētiliū salem bonē vocāt. postulans ab eis aliq̄d vtensiliū sibi dari. Qui cū resisterēt ac dare nollent [illegible] teo se dn̄m ihesum christū colere ⁊ credere: nō idolū illud: q̄d nec [illegible] ueret nec sentiret. mulieres nobiles q̄ portabāt idolū illud in humeris suis: deiecerūt illud a se turbulēter. ita vt oīuz scāꝝ virginū vasa cōfringeret penitꝰ ⁊ cōtereret. At ille nō damno paupertatis cōmote sz ad destruēdū tantū decoris malū repulerūt idolū. Q̄d statim ad terrā ꝓstratū corruit cōminutū. tūc q̄si sacrilegiū cōmissū [illegible] les eas morti obnoxias exclamabāt. Igit̄ a diogeniano [illegible] p̄mo eculei extēsione: ⁊ vngularū laniatiōe vexati sūt. Postea autē inedia ⁊ doloribꝰ afflicte. post aliquātos vo dies cū ad montēosū iā locū preses iter disposuisset: iussit eas ꝑ aspera ⁊ confragosa loca post iter suū pedibꝰ ꝓperare. At illis nihil durū nihil asperū videbatur. Sz q̄si totū iter ꝑactū subꝰ se puluerē cōculcabāt. tādē iusta in carcerē exalauit spm̄. cuiꝰ corpꝰ p̄ses in puteū iussit p̄cipitari. ḡ religiosus antistes sabinꝰ e puteo sublatū honorifice sepeliuit. Ruffina vero q̄ in carcerē remāserat: iussu p̄sidis fractis ceruicibꝰ deuotū deo [illegible] emisit. Cuiꝰ corpꝰ igne combustū: digna honorificētia sepultū est. Harū passio celebrat̄. xiiij. kal̄. augusti.

Passio Sancti Antonini martyris. C. XXXV

X gestis eius. Sctūs antoninꝰ appamie oppido [illegible] nobilis genitꝰ. ab īfātia cepit scīs pollere v̄tutibꝰ. ⁊ sacris l̄ris eruditus: salutaria p̄cepta legebat ⁊ implere studebat. Cūq̄ desiderio martyrij estuaret: ab oppido appamie egressus christianos ꝑquirēs: q̄ꝑlurimos īuenit. int̄ quos diu cōmanēs ad sacerdotalē dignitatē ꝓmotus est. Cūq̄ predicādo iter ageret: laboriosus situ fortiter estuans omnipotentē deprecatꝰ est vt sibi subueniret. Oratiōe vo cōpleta terrā solū virga fiducialiter ꝑcussit: ⁊ inde fons erupit. Qui viro scō datus a dn̄o: magnā etiā infirmitatibꝰ p̄bet salutē. Reuersus itaq̄ vir sctūs appamiā: illic in religionis studio ꝑsistens predicabat: ⁊ gētiliū perfidiā increpare nō desistebat. Cūq̄ aduersus eū diabolica rabies in sacrilegoꝝ pectoribꝰ inflāmata crecresceret: diuino sp̄ū repletꝰ predixit ipse paucis (qui tūc aderāt christianis) suū quod diuinitꝰ agnouerat iam iminere martyriū. Itaq̄ cum christiani loca sacra (vbi sanctorū corpora quiescebāt) orando visitarent. ipse cum eis pergens aliquādiu ꝑ longius iterū se causa orationis illis immorauit. at inde se minime reuersurū: sed impioꝝ gladio feriendū predixit. Sentiens igit̄ insidiantes sibi appropinquare gētiles: vltro se eis obiciēs ab eis tentus est. Deductusq̄ cedēdo vsq̄ ad ripam fluminis ad radices appamie decurrentis in confessione dn̄i permanēs capite truncatus est. Impijssimi deniq̄ sacrilegi tes ne a christianis inuentus honoraret̄ vt martyr: totū corpus eius

debiter discerptum. simul cũ absciso capite dimerserunt in flumine. Uiri autẽ religiosi quesitũ deuote corpus martyris repperũt sine capite: et sepelierũt honorifice. Miro aũt modo sanguis ille p christo effusus: et in aquã piect⁹. inter aqrũ collisiones est coagulat⁹ atq; cõstrictus. nihilq; ex eo aquarũ impulsus dissoluit. Sed velut quodã fidelissimo famulatu ad mẽbra corpis vnde manarat integrũ et imminutũ [illegible]. Sed et ipsi⁹ aq fluminis creatura suo obediẽs et famulans christi agnoscẽs ita se a cursu solito locoq; defluẽti subtraxit. vt iniuriã inferre se scõ corpi metuere demõstraret. et ad reqrendã beati martyris mẽbra [illegible] cõgruã pararet. Multoꝝ quoq; opinione relatũ est. q cũ caput martyris amputatũ in flumine iactaret. statĩ angelica susceptiõe paruo est mausoleo collocatũ. nauiculaq; angelico officio receptui parata depositũ. Tũc cõtinue nauigando peruenit in eũ q carnis dicit alueũ. et ĩde retrogradũ accipiens cursum. sab occidẽtali pte in oriẽtalẽ introiuit: in aurionis alueũ. Sicq; angelica assistẽte semp custodia (vt fert) siluitudine duarum aquarũ mineq; deducebat nauicula: donec peruenit ad locũ sibi destinatũ. s. ad cuiusdã festi pncipis habitaculũ qd idẽ [illegible] vt fertur [illegible] reponẽ [illegible] ab eodẽ pncipe peteret ad habitandũ. [illegible] festus pnceps admirãs et [illegible] caput sanctũ deuote suscepit et habitatione sua a loco illo remouẽs ecclamq; dedicãs caput in ea cũ honore et [illegible] potuit. [illegible] passio recolit [illegible] non. septẽbris.

C Passio Sancte Marciane virginis. C. XXXVI.

X gestis eius. Beata virgo Marciana de [illegible] pulchritudine et genere nobilis fuit. q cõtẽptis diuitijs se ad [illegible] accola in cellula habitauit. Quadã die p [illegible] ad publicũ et ignorã se turbis [illegible] aggregãs. vidit dee [illegible] in platea sub cui⁹ pedib⁹ aq p lapides decurrebat: in [illegible] marmorea [illegible] stare posita est. cui truncato capite totaq; [illegible]. Qd [illegible] mancipes aspexerunt [illegible] eã [illegible] tota [illegible] infecerũt et cũ magnis clamoribus vsq; ad [illegible] cõgeminatis [illegible] perduxerũt. Que ante interrogationẽ iudicis [illegible] confessa est et [illegible] figmẽta damnauit. Iratus iudex [illegible] ei⁹ questionariũ manib⁹ alapis cesaq; in ludo gladiatorio iussit [illegible]. Tradat inq̃t vni e seruiat plurimis: vt illic et corpus et pcunias suas puniat. Illa gaudẽs ad custodiã ibat: q pudicitiã suã deo custode seruabat. Cũq; nocte illa in orõne vigilãte: gladiator noĩe [illegible] cui tradita erat vt captiuitatẽ pudoris sustineret. p tenebras ad ei⁹ cubile venire cõtẽderet subito paries angularis lapidea mole cõstruct⁹ est. et ille suo decept⁹ errore deo interdicẽte. vsq; mane virginẽ inuenire pmissus nõ est. Tũc eã rogare cepit: vt sibi veniã daret. ac p eo veniã a dño peteret. vt de ludo gladiatorio viuus euaderet. Cui illa respondit. Deus me⁹ q meã castitatẽ defendit. ipse te eo die quo martyriũ suscepero liberabit. Alia die illud parietis interpositi miraculũ oẽs loq̃bant ppli: q sermo vsq; ad aures iudicis venit [illegible] gladiatorẽ mutari iussit e [illegible] parietes natus a sancto corpore separauit. Tertio quoq; tradita [illegible] et huic similiter accidit.

C Consummatio agonis eius. C. XXXVII.

Andem [illegible] idus ianuarij dies exoptata passionis venit. Et pmo mane cũ gladiatores ex more ornati de ludo descẽderũt in arenã: vt dicta martyri cõplerẽt. gladiator ille flãme⁹ libertatẽ accepit [illegible] q ad spectaculũ [illegible] clamare cepit vt marcianẽ feris obiceret. Ligat itaq; ad stipitẽ virgo et dimiss⁹ ẽ ferocissim⁹ leo. Qui cũ ipetu mag venięs erectas man⁹ in puelle pect⁹ iposuit. Sciti quoq; corp⁹ adorat⁹ eã vltra n tetigit. Qd pene pple mirari cepit: et christianã puellã dicẽ dimittẽ [illegible] budari⁹ [illegible] magnus. [illegible] et aliquotis iudeis quos ad [illegible] clamore congregat [illegible] vociferant vt taurũ iudex [illegible] iuberet quo [illegible] gemitus [illegible] stati cruor exiuit: et [illegible] clausa [illegible] portasq; claustra repel. et ad suã coronẽ [illegible] sanguine reuocat. Tertia vice ad stipitẽ ligat et exclamãs ait. Te video te sequor dñe suscipe [illegible] famule tue. Judice aut [illegible] leopard⁹ igẽs et crudel [illegible]. Qui exiliẽs vno morsu [illegible] pene oium mẽbroꝝ [illegible] martyr [illegible] Eodẽ [illegible] budari [illegible] dom⁹ [illegible] q [illegible] incẽdio. [illegible] martyr [illegible] ludo gladiatorio ab eiusdẽ budarij [illegible] vox [illegible] erat [illegible] publica voce coacta fuerat ĩpcari diuinã isultãdo flãmas. [illegible] dom⁹ inq̃t celesti ardeat icẽdio. vt ipperuũ repari n possit. Sicq; factũ ẽ. Nã et a iudeis freq̃nt reedificari tẽtata ẽ et semp cecidit.

C Passio Sancti Marini pueri. C. XXXVIII.

Arinus puer scãe romane vrbis [illegible] senatoris cuiusdã fili⁹: a marciano imperatore cõprehẽsus ẽ. capescẽdi martyrij desiderio accensus. a quo nomen suũ et gen⁹ interrogat⁹: christianũ se eẽ rñdit. Cũq; idolis ĩmolare respueret: et minas eius contemneret iussit eũ extẽdi: et durissimis loris dorsũ ei⁹ et vẽtrẽ cõscindi. Deinde ferro ligari et in custodia mitti. Quẽ seq̃nti die pductu cũ videret ei⁹ ɔstãtiã iussit in eculeo suspẽdi: et vngul corp⁹ ei⁹ dilaniari: Deinde serrã ligneã fieri: et machinã lapideam vt imisso lapide p machinas mechanicas: mẽbra ei⁹ diuidẽt. Ministri ergo diaboli trahentes machinã [illegible] ad mortẽ fatigati dixerũt imperatori se hoiẽ istũ vincẽ nõ posse. Qui stupẽs in his iussit arborẽ magnã scindi cuneis p mediũ: vt imissus in eã scũs extẽsus et ɔfract⁹ emitteret spm. Cũq; delicata eius membra extẽdissent: arbor diuisa est in duas partes a capite vsq; ad caput. Deinde iussit marcian⁹ craticulam et plumbũ ingẽs succẽdi. et [illegible] martyrẽ superponi. Qui [illegible] [illegible] signaculo crucis faciẽs [illegible] [illegible] aque mundane [illegible] et ipse stans sup aquã [illegible] [illegible] [illegible] ignẽ [illegible] puerũ in eã mitti. [illegible] gloriꝯ [illegible] ad marcianũ ait: Parasti carnes meas ad edendũ [illegible] accipe partẽ [illegible] [illegible] de celo venire [illegible] et refrigeravit [illegible] vt in eo velut in bono strato iacens benediceret deum. [illegible] marciano: Jube afferri caldariã [illegible] ab igne [illegible] et caput [illegible] in caldariã [illegible] in duas partes dirupta est [illegible] et ille in medio stans deum glorificabat.

C De Agone eius multiplici. C. XXXIX.

Ost hec marcian⁹ arenã pparari iussit: et sanctũ dei martyrẽ immitti: simulq; leonẽ et leopardũ [illegible] cũ immitti [illegible] leo rugiẽs de cauea egredi nolebat. et cũ diu molestaret egressus cũ pardo: et currẽs ad sanctũ puerũ cõplexus ei⁹ humeros ɔstringebat. Pardus aũt ad pedes eius se volutãs non discedebat. Qd vidẽs marcian⁹ exclamauit: Que ista fantasia quã video. Cũq; iussisset bestias ãmoueri: nullõ mõ discedebant. Et cũ ministri [illegible] molesti [illegible] vt ad caueas redirent [illegible] leo marino [illegible] adueniꝯ. Iterũ iussit dimitti leenã e [illegible] ad scm dei [illegible] et vestimẽta ei⁹ [illegible] ad pedes ei⁹ [illegible] et mortue sunt. Post h iussit dimitti pardũ cũ tigride. q [illegible] sup collũ ei⁹ et cõplexe sunt eũ. Una quoq; ex his osculabat os ei⁹. alia sudorẽ de facie ei⁹ extergebat. Jussit quoq; taurũ adduci: et in eius dorso cauteria imponi. ac sãctũ dei puerũ ad ei⁹ cornua ligari. Quo facto [illegible] cornib⁹ taurus nõ [illegible]. [illegible] nihil ad eũ [illegible] sed lingua sua scm dei martyre lingebat. Post h [illegible] sup pyrã ingentẽ [illegible] ignis eũ nõ tetigit. Ipm quoq; de pyra depositũ [illegible] in caminũ valde succẽsum. Et ecce duo angeli aduenientes tenuerũt: vn⁹ dexterã ei⁹: et alter sinistrã. et cũ eo in ignẽ descẽderũt. Thron⁹ aũt in medio camino positus erat. statimq; vt ingressus ẽ: se ɔsignãs: oĩs ille camini ardor euanuit. et iste in medio sedet glificãs deũ. Sequẽti die iussit marcian⁹ caminũ aperiri: vt videret si ɔsumpt⁹ eẽt ab igne volens puluerẽ corporis ei⁹: ne christiani eũ tollerẽt inuentũ dispgere. Ministri autẽ aperientes caminũ toto igne [illegible] nõ [illegible] calorẽ q egrediebat de fornace. Marcian⁹ autẽ illo ad se ducto ait: Iterũ diabolũ istũ adduxisti mihi. Sanct⁹ aũt marin⁹ simulauit se velle acquiescẽ pcepto impiali. tunc ille supra modũ let⁹ iussit teatrũ pparari: oẽsq; ciues romanos adesse: gladiũq; et agnum album afferri vt imolaret. Sanctus autẽ genua flectens diu cũ orationẽ consũmasset: ad eius imperiũ statim serapis et cronides et oẽs dij corruerũt: et in puluerẽ redacti sũt. Uidẽs hoc populus roman⁹ exclamauit. Uere magn⁹ est deus christianorum.

C De Morte eius et supplicio tyrãni. C. XL.

Unc marcianus multa confusione [illegible] iussit eũ decollari. Scũs aũt in dño exultãs ait: Uení pr glie et accipe caput tui pueri. Ecce enĩ p noĩe tuo cursu ɔsumaui: suscipe animã serui tui. Pr quoq; et mr ei⁹ hortabant eũ felici agone cursũ ɔpficẽ. sciẽtes eũ eẽ suscepturũ coronã victorie. Qui orõne facta ɔplẽs se pacẽ dedit [illegible] et flectẽs genua spm deo tradidit. [illegible] ad mortem [illegible] et caput ei⁹ amputauit [illegible] corp⁹ [illegible]

stri diaboli tulerunt: et in precipitio ubi corpora latronū proijciebantur illud proiecerūt. Precepit autē marcianus custodiri locū ne christiani corpus tollerēt et sepelirēt. Quē cū custodes obseruarent: subito facte sūt tenebre et tonitrua et fulgura et aquarū inundatōes quasi diluuiū. ita quod ministri territi fugierūt. sanctus autē Theophilus epūs cū viris ecclesiasticis corpus sancti tulit. et in loco excelso romane ciuitatis posuit. tūc subito factus est sonus de celo magnus: et multitudo angelorū descēdit qui locū ipsum sacrauit. Marcianus autē ut demēs factus: accepto consilio a cubicularijs suis ut immolaret diane et serapi: sacerdotes venire iussit: et occidit albā agnā et colūbā: ut lauaret in sanguine immolationis. precepit etiā epulas in capitolio preparari: et patrē ac matrē martyris adduci. Qui adducti steterūt corā eo: nihil respōdētes ei. Subito aut̄ cecidit rupbea de celo super pedes marciani. Qui fugiens ad palatiū suū. correptus magnis febribus: in lecto suo se collocauit et dixit. Unde mihi hec demētia accidit quā patior: forsitan propter puerum [illegible] morior. Magnus est deus christianorū: exaudi me et peccatis meis ignosce. Tūc recedēte febre abijt in capitoliū adorare serapin et ecce ignea virga de celo descēdit: et percussit eū. omniaque mēbra eius dissipauit. [illegible] palatiū [illegible] Magnus est deus christianorū [illegible] meus dolor ois cessauit. Deinde surgēs serapin inuocauit: et tūc in faciē suā ruit: et vermes de ore eius ebullierūt: et mortuus est pessime: animaque eius in tenebras abijt. Gesta sunt hec in urbe romana vij. kal. ianuarij. Actor. Hec ideo hic in loco inserere volui. quia nullū imperatorū illorū qui ecclesiā persecuti sūt: marcianū appellatū reppi. Sed forte ipse fuit marcianus preses sub quo passus est sanctus.

De Ceteris qui in martyrilogio scripti sunt. C. XLI.

Sunt et alij innumerabiles martyres per diuersas mundi partes magnifice a fidelibus honorati. quorū nec tpa nec gesta ad plenū reperire potui. sed de quibusdam hec pauca que sequunt̄ ex martyrilogio collegi. Nam pridie kal. ianuarij celebratur natale beati [illegible] martyris. quo nolēte [illegible] pferre ad iussionē paganorū: omne corpus eius fustibus colliserūt. vultūque et oculos acutis calamis terebrātes extra urbē cum cruciatibus expulerūt. ibique spūm quem in eo superat lapidibus excerūt. Item iij. kal. marcij: alexādrie passio sancti Juliani martyris. Qui cū ita podagra cōstrictus esset: ut nec incedere nec stare posset. Una cū vno ministro suo in sella iudici offert̄. Qui camelis impositi per totā urbē iubentur circūduci: et flagris hincinde vidente populo laniari. usque quo finem ipsis verberibus sortirent̄. Itē. viij. idus marcij ciuitate antinoū. sanctorū Philomenis et appollonij diaconi. Qui tenti et a iudice auditi cū cōstanter idolis sacrificare noluissent perforatis calcaneis per ciuitatē horribiliter tracti nouissime gladio cesi sunt. Itē. ix. kal. maij ciuitate valētia sanctorū felicis presbyteri et fortunati et achillei diaconorū. Qui cū maximā partē prefate urbis ad fidē christi cōuertissent: a duce cornelio in carcerē trusi sunt. Deinde diutissime verberati. cruribusque cōfractis circa rotarū vertiginē astricti. fumū quoque in eculei suspēsione perpessi. tandē gladio cōsūmati sūt. Itē. ix. kal. maij alexādrie sancte theodore virginis. que sacrificare cōtēnēs cū esset in lupanar tradita. repēte quidā ex fratribus noie didimus eā miro dei fauore eripuit. ac postea cū eadē percussus ac coronatus est. Itē. iiij. non. maij nichomedie sancte antonie martyris. Que cū nimiū torta: et varijs afflicta cruciatibus ab vno brachio tribus diebus suspensa: et in carcerē biēnio detrusa tandē in cōfessione dñi flammis exusta est.

Item De eodem. C. XLII.

Item xv. kal. augusti apud carthaginē: sancte giddene martyris que [illegible] protinus ob christi cōfessionē quater diuersis tpibus eculei extēsione vexata est: et vngularū horrēda laceratiōe cruciata. carceris etiā squalore diutissime afflicta. nouissime gladio cesa est. Itē idus augusti: forosilie sancti martyris cassiani: qui cū idola noluisset adorare. vocatis pueris quibus docēdis expositus fuerat. data est facultas eū perimēdi: quorū quāto infirmior erat manus. tāto grauiorē penā martyrij dilata morte faciebat. Itē. iij. non. octobris: in egypto sanctorū marci et marciani fratrū: et aliorū cū eis innumerabiliū martyrū vtriusque sexus et etatis. Quorū alij post vbera diuersisque generis horribiles cruciatus flāmis traditi sūt. Alij in mari precipitati: nonnulli etiā capite cesi: plurimi inedia cōsumpti: ceteri patibulis affixi. Quidā etiā capite deorsum verso et pedibus in sublime sublatis. martyrij coronā meruerunt. Itē. xvij. kal. nouēbris: in aphrica sanctorū martyrū. cclx. pariter coronatorū: et sanctorū martyrū marciani et satyriani cū duobus fratribus eorū qui pro cōstātia fidei catholice primū nodosis fustibus cesi: et vsque ad ossa laniati. cū multo tpe talia paterent̄. sequenti die semper incolumes redibant. [illegible] post terga [illegible] loca [illegible]

Passa est etiā maxima virgo cū eis. Itē. xiij. kal. nouembris apud viēnensē prouinciā btī maximi leuite et martyris. Qui patiēdi desiderio persecutoribus inquirētibus se palā ostēdit. et post missionū cōstātiā eculeo suspensus ac tortus. deinde fustibus cesus ad vltimū obtruncatus occubuit. Itē. x. kal. nouēbris in hispania sanctorū fernādi et germani: qui post diuturna squalorē carceris sitis et famis inedia. lōgissimi quoque itineris laborē. tandē cesis ferro ceruicibus martyriū cōsūmauerūt.

De Victoria Cōstantini per signū crucis. C. XLIII.

Ugo floriacensis li. v. [illegible] imperij [illegible] pessimus [illegible] spirāte secū collega licinio bellū parauit. et dū illuc pergit [illegible] bellū necessitatē pugne primus [illegible] per soporē in celo signū sancte crucis flāmeo nitore rutilare: et angelos [illegible] Cōstantine in hoc vince. Cassiodorus in historia tripartita [illegible] Eusebius quoque [illegible] cū iureiurando [illegible] circa meridiē [illegible] crucis signū ex lumine factū. et scripturā cōsertā ei dicentē In hoc vince. vidisse [illegible] et milites: qui cū eo etiā tūc essent. pgēti nāque aliquo cū exercitu [illegible] hoc inde ei miraculū ostensū est. Dūque cogitaret quid eēt: vox [illegible] christus [illegible] signo quod [illegible] in celo [illegible] Cui [illegible] opus nō eēt interprete: sed apte mōstratū imperatori fuisset: quid deberet credē cōueniret. mox die facta sacerdotes christi cōuocās de dogmate cōsulebat. At illi sacros libros offerētes de christo loquebant̄ singula dicta ex propheticis comprobabāt. Signū vero quod apparuerat ei: dicebāt tropheū eē victorie christi aduersus infernū. Hugo. Cōstantinus igitur signū quod viderat in vexilla militaria depinxit. Deinde in speciē crucis signū quod dicunt labarū trāsformauit. et sic instructus et armatus cū magna se victorie aduersus maxentiū dimicaturus iter accelerauit. Cui maxentius per pontē nauigijs cōpositū egressus hostiliter occurrit. iusserat quoque nauibus ad decipulā cōpositis fluuiū sterni: et superpositas tabulas adaptari. Sed cū vtrique pugnarent: et exercitus maxētij sancte crucis virtute prosterneret̄ ad urbē fugiēdo remeare volens maxētius pontē [illegible] nauigijs cōpositū ascēdit. et subito subsidere nauibus [illegible] lapsu equi in profundū aluei dimersus. Sicque belli futuras [illegible] nephandi capitis redemit interitu. Tūc cōstātinus urbē romā triumphans ingredit̄. et ita totus occidētis imperiū vsque ad oceanū deuenit. tā ad constantinū quam ad liciniū.

Qualiter Ide imperator honorauit illud signū. C. XLIIII.

Constantino ergo augusto in urbe [illegible] statua et imagine [illegible] honorē triūphi illius senatus erexit: vexillū sancte crucis in dextera manu sua fecit depingi: et subter ascribi hoc eē inuincibile signū dei viui. Cassiodorus vbi supra. Hoc signū bellicū quod et labarū in vexillū crucis trāsformatū fuerat: inter alia preciosius erat: eo quod imperatorē precedēt: et adorare illud militibus moris eēt. Cōstituit ergo [illegible] signiferos: qui in eo laborarēt. quorū opus erat: ut vicibus humeris ei vehi berent: et oēs acies ita lustrarēt. Fert̄ enī etiā: quod aliquādo quidā [illegible] hoc signū cū repēte inuadētibus hostibus expauisset: dedissetque illud [illegible] [illegible] cūque se de prelio subtraxisset: et iacula declinasset: subito percussus interijt. Ille vero qui sacrū suscepit tropheū: multis se iaculantibus permāsit illesus. Mirabiliter enī diuina regēte virtute sagitte hostiū [illegible] gebant̄ in signo. a signifero autē inter pericula protinus euolabāt. Dicit̄ autē neque aliquē vnquā huius signi ministrū (ut solet in bello) vulnere mortuū aut eadē captiuitate [illegible] Denique [illegible] crucis [illegible] apud romanos erat in vsu: lege prohibuit. In figurationibus autē solidorum et imaginibus hoc signū iussit insculpi semper et figurari. Euse. in historia ecclesiastica. ix. li. Per idē tpus cōspirāte etiā tūc secū licinio. nōdū enī in id vesanie inciderat: quo postmodū dilapsus est. Scientes et probantes [illegible] sibi [illegible] honorē deo [illegible] lege [illegible] qui deū christianorū plenissimis laudibus prosequunt̄. et ipsum auctorē [illegible] virtute [illegible] [illegible] ad vniuersis huic venerationē cultūque deferendu. Hic lege ad maximinū: qui tūc orientis ptibus dñabat̄: amicitiasque eorū expetere [illegible] debat̄ emittebāt. At ille ingēti. hoc imperatorū rebus gestis prestitus. et [illegible] scribebant̄ cōtraria. sibi et que aliena a mētis sue proposito viderent̄. [illegible] resistere nō audebat. et rursum aliene auctoritati cedens: inuitus videri in hoc venisse erubescebat.

De Miserabili fine Galerij. C. XLV.

Eusebius vbi supra. [illegible] ac mēte [illegible] rox hoc solū quod metus extorquebat indulsit. nec in aliquo [illegible] affectū: donec digna in eum verbera vltio diuina

pulsaret. Etenim cum contra meritum suum nomen augusti vel im perii p̄sumpsisset: extolli etiā aduersum regni socios cepit in q̄b⁹ re galis institutio mor̄ p̄bitate ac religiōis gr̄a refulgebat. Audet igit̄ p̄mo se inter eos honore p̄ciorē cōstituere: ac nō multo post rupto fe dere bellū licinio conat̄ īferre. Hugo floriacēsis vbi. s. Quē licini⁹ a roma digressus expugnare parat: et cū iā ferro licinij cecidisset exer citus maximini galerij p̄s q̄ superat videns imperatorē suū diuino fa uore nudatū: licinio se subdidit. Maximinus v̄o galerius vt vidit a diis suis se deceptū: et ab hoīb⁹ derelictū turpit̄ et infideliū fugit. Ue rūtā dū reparauisset exercitū, velletq̄ scd̄o cū hoste cōfligere: dolori bus internor̄ visceru̅ correptus vehemēter exagitari cepit ita vt nec stratis recūbere posset. Eusebi⁹. Tūc hō edax et q̄ vino semp̄ reple ret: nec tamen q̄dē labijs degustādū recipe cibū: aut odoratu⁹ vinū sumere pōt: itaq̄ carnis inedia et ariditate cōsumptus h̄ solū p̄fecit scelere: q̄ in vltimis vite positus iustā esse vindictā dei et scelerū penas se meritē p̄fitet̄ expēdere. Ad vltimū tñ morbo p̄uo luminib⁹ amis sis: et tūc magis q̄d aduersus chr̄m impietatis admiserit vidēs vitā cū finē fecit. Sz defuncto eo q̄ aduersus chr̄ianos nūc inaudita cru delitate nunc simulata venia agebat. Apta i[ndu]lgētia legum nec p̄ncipū ecclesiar̄ stat⁹ multo etiā clarior q̄ prius fuerat reparari cepit: tunc inimicis fidei penitudo vltima atrocitatis sue hebat: ita vt ipse publi cus puderet eos aspect⁹. Etenī cū p̄mus ipse maximin⁹ impialib⁹ edi ctis tyrānus et impius et deo et hoīb⁹ inuisus fuisset p̄nūciat⁹: tabu le eius quoq̄ picte vel imagines erecale deici ac scalpi iubent: alie v̄o atris fucate colorib⁹ oblitterari. Judices quoq̄ ei⁹ quos ille in tyrānicis dn̄ationib⁹ ministros scelerū habuerat legitimi p̄ncipes veluti impietatis et crudelitatis eius satellites miseris interfici. q̄bus addunt̄ etiā ei⁹ filij quos illi iā imperij socios assumpserat: sz et p̄pin quos eius q̄ se ab hui⁹ scemodi necessitudinē molestissimos erga ci ues et p̄uinciales exhibuerāt parib⁹ supplicijs afficit licinius.

De Sancto papa silvestro. C. XLVI.

Ex gestis [bea]tius. Eo tp̄e beat⁹ siluester papa pon tificatū rome tenebat: sz p̄pter p̄secu tiōes in mōte serapti cū clericis suis latebat: hic dudūq̄ cū adhuc eēt rome iuuenis hospitalitatē diligentia tota exhibens: thimotheū quēdā religiosum ab antiochia venientē et pu blice chr̄m p̄dicātē: tp̄e p̄secutiōis hospitio suscepit: qd̄ etiā pontifi ces facere formidabāt: h̄ thimotheus cū multos ad chr̄m cōuertisset: tentus a paganis tradit⁹ ē tarq̄nio vrbis p̄fecto a quo tormētis affli ctus et lōga carceris custodia macerat⁹: cū sacrificare idolis nollet: inter homicidas decollatus ē. Quē siluester occulte media nocte ra ptū ad domū suā detulit: ibiq̄ sanctū melchiadē ep̄m venire faciēs cū p̄sbyteris et diaconib⁹ cū q̄b⁹ p̄ totā noctē in dei laudib⁹ p̄manēs ei⁹ martyriū dedicauit. Post h̄ p̄fectus sperās thimotheū pecunias habuisse: teneri iussit sanctū siluestrū et ait illi. Nisi mihi oēs scelera ti illi⁹ thimothei dederis facultates: grauia tormēta patieris. Sz cū multor̄ testimonio didicisset illū diuitias nō habere: titulū ei chr̄ia nitatis opposuit: dicēs eū tormētis varijs finiēdū: nisi sponte idolis immolaret. Cui siluester. Stulte hac nocte aīa tua auferet̄ a te: vt tor mēta q̄ chr̄ianis tp̄alia irrogas eterna recipias. Interea siluester ad carcerē ducit̄ et tarq̄nius ad cōuiuiū accedit. Dūq̄ siluester in carce re duraret: et ille māducaret os piscis in eius gutture trāsuersatū ē: qd̄ nulla medicor̄ arte potuit transire: sicq̄ ab hora prandij vsq̄ ad no ctis mediū dolore vexat⁹ iuxta siluestri v̄bū expirauit: et hora p̄ma q̄ cessorū cōminat⁹ se fuerat ad ip̄m audiēdū: feretro de domo sua eie ctus cū luctu ad tumulū ductus ē: tūc oēs chr̄iani cū melchiade ep̄o ad carcerē p̄gūt: et siluestrū inde cū gaudio educūt. Erat aūt aspectu angelicus: sermone nitidus: ope sanct⁹: corpe integer: charitate diffu sus. Sancto igit̄ melchiade migrāte ad dn̄m ab omni p̄plo siluester electus fuit: et q̄ hoc esse meruit opib⁹ declarauit. Erat aūt omni sua etate cōspicuus atq̄ inter diuites et pauperes medius: vt pauperes illū quasi pauperē aspicerēt: diuites v̄o quasi sibi superiorē diuitem estimarēt: sic pauperū curā gerebat: vt quot in regione essent vidue quot orphani quot clerici et noīa et numer̄ diligent̄ sciret: et quasi de filijs sollicitus eor̄ quotidie necessitatib⁹ subuenire studeret: o q̄ se pe debitor̄ esse voluit vt debitoribus subueniret: a feneratore cōuer sus ē: vt hi q̄ tenebant̄ in vinculis relaxarent̄. Cū aūt exisset edictū vt christiani ad sacrificandū idolis cogerent̄ secedēs ab vrbe silue ster: serapti latibulo cū suis clericis se collocauit.

De Pietate cōstantini in pueros. C. XLVII.

Hugo vt s. Interea cōstātin⁹ rome posit⁹ valida squalore lepra p[er]cussus et cū multorū cura medicor̄ adhiberet̄ ei: nec vnus q̄dē facere potuit vt cōse queret̄ salutē. Tunc venientes sacerdotes capitolij dixe runt illi debere piscinam facere in capitolio: et complere sanguine in nocentiū: et eo calente lotū posse saluari. aggregatis igit̄ plurimis in nocentib⁹ infantib⁹ volebāt eos mactare. Ex gestis beati siluestri. Cumq̄ iuxta cōsiliū pōtificū ad capitoliū p̄geret: vt ibi sanguine pue ror̄ lauaret̄: occurrit multitudo mulierū que resolutis crinib⁹ et nu datis pectorib⁹ vlulantes corā eo se in plateis strauerūt lachrymas fundētes. Qui percunctatus qua de causa h̄ facerent, didicit has esse matres pueror̄ quor̄ effundēdus erat sanguis vt ipse in eo lotus sa naret̄. Tūc impator exhorruit facin⁹ et p̄rūpēs in lachrymas ait. Au dite comites et cōmilitones et oēs p̄pli qui astatis. Cur hoc sceleras to lauacro vtar et cū me ex eodem luto cōprobem. melius est p̄ salu te innocentiā mori: q̄ p̄ eor̄ interitū vitā recupare crudelem. quā tñ recupare incertū est cū sit recupata crudelitas. Sic semp̄ nostra cer tamina cōtra hostes extitisse noscunt̄. vt reus eēt legibus et capitali sn̄ie subderet̄ quicūq̄ occidisset infantē. qd̄ ḡ in filijs hostiū custo ditū est. in filijs nostror̄ ciuiū exercebimus. Qui victores oīm genti um fideliē pugnando eē meruimus. Quid etiā iuuat barbaros supe rasse. si a crudelitate vincamur. Nā vicisse extraneas natiōes bella tor̄ est virtus p̄plor̄. Uicisse aūt vitia et peccata virtus est mor̄. In illis ḡ p̄lijs fortiores extitimus alijs. In his aūt nobisipsis cū vinci mus nosmetipsos dū mala nostra et vota excludim⁹: et qd̄ incōsulte cōsideraui[m⁹] nos cōsulte vniuersaliē execramur. Igit̄ vincat nos pie tas in isto cōgressu vbi victoriā obtinet vict⁹. Uere. n. oīuz aduersan tiū victores eē poterim⁹ si sola pietate vincamur. Dñuz. n. se eē verū o[mniu]m cōprobat q̄ veru[m] seruū o[ste]n[dit] se et pietat[is] [...] iter cept[um] deserēs ad palatiū redijt. filiosq̄ matrib⁹ reddidit: et insup̄ dona am plissima addidit: et ī[n]iunta vehicula et ānonas expēdi iussit: vt q̄ flen tes ad patriam alienam venerant. ad suam cum gaudio remearent.

De Baptismo eius et penitentia. C. XLVIII.

Hugo vbi supra. Trāsacta deniq̄ die [d]u somnū tp̄us adue nisset. Astiterūt ei sancti ap̄li petr⁹ et paul⁹ dicētes. Quo niā flagitijs posuisti t̄minū: et effusionē sanguinis inno centis horruisti. missi sum⁹ a dn̄o ihesu christo dare tibi sanitatis re cupande cōsiliū. Audi ḡ et fac q̄ idicam⁹ tibi. Siluester ep̄s gētil̄ p̄pli ritus et delubra fugiēs in mōte serapti cū suis clericis latebrā fouet: hūc cū a te adduxeris ipse tibi piscinā ondet. in q̄ dum te tertio imer serit oīs te valitudo lepre deseret: p̄ quo facto h̄ tuo saluatori cōpen sa vt p̄ totū orbē ecc̄ie restaurent̄. teq̄ ipsuz purifica: vt relictis idol̄ deum verū qui solus est adores. Surgens ḡ constantinus a somno misit ad montē seraptim: et accersiuit ad se scīm siluestrū. Et cū ad eum ingressus sanct⁹ fuisset ep̄us p̄cunctat⁹ est illū impator: qui dij essent petrus et paulus. Ille v̄o nō deos sed ap̄los christi eos esse re spondit. Atq̄ ex imaginibus eor̄ quas illi ostendet: hos esse didicit imperator quos in visione cōspexerat. Tunc siluester papa cathecū zatū cū intra palatiū lateranense p̄ius induxit: et die septima in qua claudēdū erat ieiuniū: vespertino tp̄e benedicto fonte illū purificauit. Ex gestis beati siluestri. Cumq̄ orasset p̄ eo siluester: et oēs respō dissent amen subito q̄si fulgur lux intolerabilis emicuit que et omni um mentes exterruit et aspectus obtexit. Constantinus quoq̄ mun dus exurgens. christū se vidisse cōfessus est: et indutus cādidis vesti bus. vij. dieb⁹ dedit singulas leges in honore chr̄i et p̄uilegiū christi an orum. Octaua aūt die veniēs ad cōfessionez apostoli petri: et abla to diademete capitis. totū se planū in faciem p̄ijciens. tantaz illic la chrymar̄ effudit magnitudinē. vt oīa illa īsignia vestimēta purpurea infunderent̄: dans voces inē lachrymas se errasse et peccasse cōme morans. Exuens aūt clamidem et accipiēs tridentem p̄mus terram apruit: ad fundamentū basilice cōstruendaz. xij. quoq̄ cophinos ple nos humeris suis baiulauit.

De Cōuersiōe senator̄ et p̄pli et pio edicto cōstātini. C. XLIX

Cuncta aūt eodem āno credulitatis multitudo virorum baptizator̄ numerus ad. xij. M. tenderet. exceptis mulierib⁹ et infantib⁹. Cum aūt senatorū cater ua huic religioni fidez in nullo adhiberet: nec ob hoc tra sci augustum alicui papa permitteret. Precepit augustus excelsum tribunal sibi in basilica constitui: et senatuz ac populū sic affatus est. Prophane dissensiones mentium ideo nulla ratione salubre sumūt q̄z nullus eas clarus veritatis splendor illuminat. Istos enim certū est deos nec dici debere: nec credi: q̄z ab hominibus facti sunt homi nes magis eor̄ dij dici possunt: qui eos plasmauerunt. habeant iam finez isti errores: et romana sapia deum illū excolat a quo ipsa custo diat̄: non quem ipsa custodiat. Ut aūt notuz sit orbi romano: vero deo ihesu christo nos inclinare ceruices: q̄ in me opat⁹ est qd̄ aspici tis et p̄batis. Intra palatiū meū ecclesiā chr̄o arripui construendaz

Tunc omnis populus cum senatu clamauit. Qui christum negant male pereāt: qꝛ ipse ē verus deꝰ. Et iterꝫ iube ꝙ adhuc sacrificāt duꝫ statim ab vrbe pellant. Ad hāc vocē silētio petito: imperator sic allocutus ē pplm. Inē diuina ⁊ hūana h̄ interest: vt humana seruitia coacta sūt: diuina aūt volūtaria. Deꝰ enī quieta mēte colit: ⁊ sincero affectu ab hoībꝰ honorat: spōtanea dꝫ esse eius cultura. Sit ḡ oībus notū: nō necessitate coactos: sꝫ iudicio suo liberos posse fieri christianos. Ista enī cō [illegible] et sicut petētibꝰ culpe ē si necet ita non petētibꝰ si cogit iniquū nobis aūt magis in amicitijs adherebūt: hi ꝙ spōtanei ad christianā legē venire voluerunt. Tūc oībꝰ pplis christianis ⁊ paganis hāc legē laudātibꝰ ⁊ augusto vitā optātibꝰ: iteratus ppli clamor factꝰ est diutissimꝰ: ⁊ reuertēte augusto ad palatiū tota ciuitas cereis ⁊ lāpadibꝰ repleta coronata ē. Erat enī gaudiū omnibꝰ: ꝙ lex talis ꝓcesserat: ꝙ nullū ad culturā ꝓpelleret: nullū a christi cultura repelleret: vniuersa sepulchra sanctorꝫ honorantur: oēsꝙ confessores ad exilia diuersa tracti: cū honore regio reuocant. Ergo vbi. ꝫ. Publico quoqꝫ precepit edicto: vt ꝑ totū romanū imperiū tēpla clauderent: ⁊ ecclesie edificarent.

¶ De Mutuis epistolis helene ⁊ constantini super legibus moysi ⁊ christi. C. L.

Ex gestis siluestri. Helena aūt mater augusti circūuēta a iudeis cū eēt in bithinia cū duobꝰ nepotibꝰ augusti cōstāte ⁊ cōstantino ita vt pene iudea fieri potuisset huiꝰ scripta ad eū transmisit. Dño semꝑ augusto: filio cōstanti mater helena semꝑ augusta: veritatē sapiētis animus nō recusat: nec fides recta patit: quācūqꝫ iacturā beniuolētie diuine reputare debemus: ꝙ meruisti simulacrorꝫ figmenta deserere: sꝫ errori applicat hūanoꝫ ihesum nazarenū credere voluisti deū esse: ⁊ hūc dei filiū in celis estimare: qꝛ iudeis crucifixus extitit: ⁊ magus accusatus: suiꝫ crucis accipiēdo defecit. Ad veritatis lumē attingere cupiētibꝰ: scias alterā viā esse nō posse: nisi hebreorꝫ ꝙ legē acceperūt. Sꝫ ideo pietati tue sanitas reddita ꝓbat: qꝛ tu primus inter augustos idolis renūciasti. Uerus ergo deꝰ hebreorꝫ saluari te fecit: quē cū colere ceperis regnūꝫ salomonis sapientissimi ⁊ pacifici obtinebis. Erūtqꝫ tecū prophete cū quibꝰ locutus ē dñs ⁊ omnia ꝙ ꝑ eos poposceris impetrabis. Ad h̄ ille rescripsit. Dñe matri helene semꝑ auguste filiꝰ cōstātinus semꝑ augustus: ꝙ moderat singula ⁊ secula: ⁊ disponit totius orbis suffragia: ꝑ se ꝗdē aspiramenta viuificat: sꝫ ꝑ pectora ꝓncipū suo iura seculis dictat. Quanto igit excellētiorē locū tenemus inter hoīes: tāto oīum patemus aspectibus. Oīum itaqꝫ mortaliū oculi oīum iudicia: oīumqꝫ vota: nostrū velle nostrū nolle cōsiderāt: ⁊ ideo nō solū irreprehēsibile: sꝫ etiā laudabile dꝫ esse qḋ volumus: deū vero intelligere sup itellectū nostrū eminet ⁊ ipsa erroris nostri testant iudicia: qꝛ deos esse putauimꝰ quos nostro iussu ab artificibꝰ factos cernebamus. Cesset igit in hac diffinitiōe istā ꝓsumptio sacerdotes iudeorꝫ ⁊ christiani pontifices in vnūꝫ conueniant: ⁊ nobis presentibus altricantes: ad veritatis indaginē peruenire faciant: ad cuius veritatis culturam via nobiscum omne seculum inuitemus.

¶ De Cōgregatiōe cōcilij sup hac questione. C. LI.

Habitur die idiū martij facta ē cōgregatio christianorꝫ ⁊ iudeorꝫ in vrbe roma. In qua diuersarꝫ ꝓuinciarꝫ fuerūt epi. lxxv. iudeorū sacerdotes. cxx. exceptis. xij. scribis quos isachar pontifex misit altricandi gratia: nō solū hebreo: sed etiaꝫ greco ⁊ latino sermone elimatos. Qui scilicet isachar simulata infirmitate a profectione se subtraxit. Intra palatium factus est conuentus. In quo auditores voluerunt esse constantinus ⁊ mater eius. Iudices vero dederūt qui nec iudei essent: nec christiani: ne vnus e duobꝰ gratiā sue parti seruaret. Unꝰ ergo fuit crathem philosophus qui nunquā suaderi poterat: vt aliquid ab aliquo loco muneris acciperet: nunquā in iudicio personaꝫ regis vel cuiuscunqꝫ potestatis accepit: ⁊ cū amicus esset terreni imperij: nihil terrenū habere voluit: nihil futuro diei necessarium. Sed sua esse omnia quecunqꝫ oculis aspiceret libenter asserebat: astruēs omnes diuites cum solicitudine opes custodire: ⁊ ipsum securitate frui. Dicebatqꝫ propterea diuites auro vtuntur ⁊ gemmis ac vestibus sericis: vt oculis intuentiū placeat. Igitur cuꝫ omnibus officijs ⁊ ornamentis suis eorꝫ oculis seruiūt: qui diuites esse cōtemnūt ⁊ eorū in se affectus excitant: qui diuites esse concupiscunt. Diuites vero non facit amor pecunie sed cōtēptus. Huic socius datus est zenophilus: qui cum ipse prefectus fuerit nunquā ab aliquo munus accepit nec posse iustū esse diffiniuit: qui quacunqꝫ occasione venientes ad se diuitias acceperit: horū igit duorꝫ rata assertio habebat: nec inueniebat quispiā: qui in ambiguo poneret quod eorꝫ iudicio terminatum esset. Igitur facto cōuentu cunctisqꝫ residentibus: facta est longa cōtricatio singulis. xij. scribarū successiue cū beato siluestro altricantibus. Cumqꝫ singuli locuti essent: beato siluestro rōnes fidei ꝓbabiles ostendente. ceperūt omnes populi cū regibꝰ ⁊ iudicibꝰ vnū iudeo acclamare qui tantā rōnē per os eius auribꝰ eorꝫ dedit. ita vt nulla dubietas eorꝫ mentibꝰ de christi oīpotentia remaneret.

¶ De Cōflictu ⁊ victoria beati siluestri. C. LII.

Tunc vnus ex duodecim zambri indignatus ait. Miror vos prudentissimos iudices. ambagibꝰ verborꝫ credere: ⁊ dei potentiā estimare humanis ne concludi. Iubeat clemētissimū imperiū taurū ferocissimū ꝑduci: vt in cōspectu eius virtutē dei omnipotētis ostendā. Nolo enī cū isto vbis cōtendere: sed aliꝗd actibꝰ agere. Tūc obtinente beato siluestro: iussit augustus taurū adduci: ⁊ in spacio euntiū ⁊ redeuntiū cepit inquirere siluester a zambri: ad quos visus taurus ille quereret. Qui cū esset maleficꝰ rñdit: qꝛ nomen dei nostri nullus vtus sufferre preualet. Nā seniores nostri cuꝫ in sacrificio deo tauros feroces offerrēt. hoc nomē dei magnū in aure tauri dicebant: ꝙ statim mugitū reddens. sit ⁊ spūm exalabat. Tūc siluester ait. Et tu hoc nomen quō audiēs didicisti. Qui rñdit. nō est tuū hoc nosse mysteriū ꝙ iudeorꝫ inimicus es. Cumqꝫ loqueret: taurus ferocissimꝰ a multis militibꝰ ꝑtitatus est: vinctꝰ funibꝰ a capite ⁊ a tergo. Cōsenserūt oēs vt diceret illud nomē in aure tauri: ꝙ cum fecisset. statim mutus factꝰ mugitū dedit: ⁊ violentissime erectis oculis expirauit. tūc iudeis beato siluestro insultātibꝰ. facta est tumultuatio ꝑ duas fere horas ⁊ fixus oratiōi siluester a dño ihesu christo petebat auxiliū. Deinde petito silentio ascēdēs in eminētiori loco. dixit clara voce. Dñs ihesus quē ego ꝑdico: cū alijs miraculis ꝙ fecit. etiā mortuos i noīe suo suscitauit: vñ apparet h̄ nomē diaboli esse nō dei: ꝙ viuentē taurū occidit: si occisuꝫ suscitare nō potuerit: nā viuentē occidere ꝑt ⁊ leones ⁊ serpētes ⁊ leones ⁊ vrsi. In deutronomio ipse deus loquit dicens Uidete ꝙ ego sim solus ⁊c. Ego occidā ⁊c. Tūc iudices cū augusto vrgebāt zambri vt taurū suscitaret: ⁊ cū se illū suscitare nō posse dixisset addidit. Suscitet hunc siluester inuocato illo galileo vt eū deitatē eius assertoē recipere valeamus. Tūc deuotare ceperūt ⁊ per salutē augusti asserere: ꝙ si siluester a morte tauꝝ erigeret. oēs iudaicaꝫ legē dimitterent: ⁊ christiani religioni se traderent. Tūc ꝑ tente beato siluestro. iudices dixerūt iudaice assertiōis actoribꝰ vt singillatim edicerēt an illi sententie cordis assensuꝫ prebeāt: qui cū singuli pacto consentirent vtpote qui taurum nullo modo suscitari posse assererēt. Beatus siluester oēs incredulos a fidelibus segregari fecit. Tūc facta est oratio per vnam fere horā: oībusqꝫ orantibꝰ ⁊ flentibus inclinauit se siluester ad aurē tauri: in qua nomen illud dixerat zambri: ⁊ ait. Nomē maledictiōis ⁊ mortis sicut intrasti in aure tauri huius ita egredere iussu dñi nostri ihesu christi. In cuꝰ nomine dicitur tibi taure surge. hoc dicto taurus recuperato flatu surrexit cum omni māsuetudine. Cuius vincula manu sua sanctus siluester soluit: eumqꝫ cum māsuetudine ad armentū suū ire precepit. tunc omnes iudei ad pedes eius prouoluti fatebant se credere christo. rogantes eū vt oraret pro eis. helena quoqꝫ ꝓiectis aulicis vestibus genua eius deosculans rogabat sibi penitentie locuꝫ dari. Credidit qꝫ cum omnibus filijs ⁊ filiabus suis. Sed ⁊ ipsi iudices ⁊ iudeorum amplius ꝙ̄ tria milia iudeorꝫ ad fidem christi cōuersi sunt.

¶ De Dracone per eum superato. C. LIII.

Post aliquot dies pontifices qui habebant templorū augusto dixerunt populus romanus inuictissime draconis ꝑditatur afflatu. Solebant enī virgines sacrosancte dee veste ꝑ omnē kalendarum diem abire ad eius descensum: ⁊ cibos ei similagineos ministrare. Ex quo autem pietas nostra legē accepit christianā hoc nihil fert. ideo indignatus flatu suo quotidie pplm̄ vexat. Calphurnius quoqꝫ vrbis prefectus ait. Per singulos dies moriunt plusꝙ̄ vj. milia homines: ⁊ non est aliud remedij genus. nisi vt placetur. Respondens sanctus siluester ait. ostēde mihi vel vnū christianum ex his qui moriunt. Prefectus dixit. Si christianos nō inuadit descende ḡ ad eū tu: ⁊ fac illum in noīe dei tui vel vno ãno ab infectione hoīuꝫ cessare: vt credamus deū tuū christū virtutē deitatis habere: tūc siluester oratiōe facta. iuxta reuelationē beati petri: ipse tamē cū ꝓsbyteri quidā ⁊ diaconi descēderūt. solo christi sacramēto muniti. Pontifices aūt miserūt post eos porphiriū ⁊ torquatū magos vt eis nūciarēt illos ad draconeꝫ ꝑuenisse. Orans igit siluester cum suis per gradus. cl. descendit. Magi vero sacrificantes ⁊ inuocātes demonia descendebant post eos. At vbi ꝑuenerunt ad flatum draconis. comprehendit eos angustia ⁊ ceciderūt. Siluester autem cum

fuis intrauit ad draconē in quo habitabat sathanas ⁊ dixit ei. Ihe sus christus natꝰ ex virgine: crucifixus ⁊ sepultus resurrexit ⁊ ad celos ascēdit: inde venturus ē iudicare viuos ⁊ mortuos: expecta eū fixus ī loco isto donec veniat: tūc apprehēdēs eū ligauit os eiꝰ filo canobi- neo triplicī toxo qḋ secū portauerat ⁊ īponēs desup cerā: signauit anulo ferreo: qui signū crucis habebat sculptū: apprehēsasq; portas ereas q̄ ibi erāt egrediēs ad se adduxit: ⁊ ī circulos earꝝ īduxit cathe- nā quā secū portauerat ⁊ cōclausisset eas ait: hoc dicit apostolꝰ chri- sti petrus. Iste ianue nō aperiant vsq; ad diē iudicij: clauē vo cathe- ne subterrauit: ⁊ cū omnia sibi a beato petro p̄cepta cōplesset ascen- dit inde. Cūq; inuenisset magos volutātes se ī terra p̄angustia: facta oratiōe eleuauit eos ⁊ secū eduxit: qui morꝝ cursu rapidissimo ꝑgen- tes sancti: detulerūt codices maleficiorꝝ suorꝝ: ⁊ ꝓijciētes eos ad pedes beati siluestri incēderūt eos dicētes: sic ardeāt qui nō credūt in chri- stū filiū dei: quē siluester p̄dicat: transacto aūt anno ministri dracō- nis ꝓbantes apud se ꝗ vere supatꝰ esset draco ꝓsternētes se pedi- bus beati siluestri crediderūt oēs in christū. Sic factū est vt populꝰ romanus a duplici morte liberaret̄. i. a cultura draconis ⁊ a veneno eiꝰ. Ipso aūt anno baptizati sunt. xxx. milia virorꝝ exceptis mulieri- bus ⁊ paruulis. Actor. Extat epistola cōstantini generalis ad oēs ep̄os: quā inter decreta patrū isidorus collocauit. In qua idē cōstan- tinꝰ modū sue cōuersionis exponit: ⁊ ecclesiam romanā oībꝰ ecclesijs p̄esse discernit in hunc modum.

Ep̄la gn̄alis cōstantini de cōuersione sua. C. LIIII.

IN nomine sancte ⁊ indiuidue trinitatis Imperator cesar flauius cōstātinꝰ. Christianissimo patri patrū siluestro oībusq; eius successoribꝰ: vrbis rome episcopis: ac ceteris oībꝰ catholicis ep̄is eiusdē sacrosancte ecclesie: ꝑ hanc nostrā impialē cōstitutōēq; subiectis nunc ⁊ in posteris tp̄ibꝰ gratia pax charitas gaudiū cū oībꝰ nobis. Eaq; saluator noster altissimi filiꝰ: ꝑ sanctos ap̄los suos petrū ⁊ paulū in terueniente nr̄o patre siluestro mirabilr̄ opari dignatꝰ est ad agniti onē oīuꝫ ꝑplorꝝ liquida enarratiōe ꝓpagare studuit nostra benigni tas: nā cū validissima squaloris lepra: carnē meā inuasisset: nec aliq̄s medicorꝝ curā adhibē posset: aduenerūt sacerdotes capitolij dicētes mihi fontē in capitolio debē fieri atq; innocētiū sanguīe cōpleri me q; calēte eo loto posse mūdari. Itaq; fꝫ eorꝝ dicta aggregatꝭ plurimis innocētibꝰ īfantibꝰ. Dū vellēt sacrilegi paganorꝝ sacerdotes eos ma ctare: ⁊ ex eorꝝ sanguine fontē replere. Cernēs serenitas nr̄a flachry mātꝰ matrū eorꝝ: ilico facinꝰ exhorruit: misertusq; eis: ꝓprios illis re stitui filios precepi. Datisq; vehiculis ⁊ donis cōcessis gaudentes ad ꝓpria relaxaui. Eadē in ergo transacta die nocturno nobis facto silē tio: dum somni tempꝰ aduenisset: assunt apostoli petrus ⁊ paulꝰ di cētes mihi. Quoniā flagitijs imposuisti terminū. ⁊ effusionē sangui nis innocētis horruisti: missi sumꝰ a dn̄o ihesu christo dare tibi sa nitatis recipiende cōsiliū. Audi ergo ⁊ fac. Siluester ep̄us ciuitatis ad montē sirapti ꝑsecutiones tuas fugiēs in cauernis petrarꝝ cum suis clericis latebram fouet: hunc cū ad te adduxeris ipse tibi piscinā pie tatis ostendet: in qua dum te tertio merserit: te oīs valitudo ista le prosiē deseret. Qḋ cum factū fuerit hanc tu vicissitudinē saluatori tuo cōpensa: vt omnes iussu tuo ꝑ orbem totum ecclesie restaurēt̄: te au tem in hac parte sanctifica vt omniū idolorꝝ supstitione relicta deuꝫ vnū qui solus ē ⁊ verꝰ adores ⁊ extollas. Exurgēs igit̄ a somno ad uocato magnifico p̄re ⁊ illuminatore nr̄o siluestro oīa dixi vba mihi a sanctis ap̄lis p̄cepta. Percūctatusq; sum eū q̄ eēnt isti dij petrꝰ ⁊ pau lus. Ille vo ait: nō eos vere deos dici: sꝫ dei ap̄los saluatoris ihesu christi. Rursū īterrogaui vtꝝ illorꝝ imagines hēret expssas: vt ex pi ctura discerenꝰ eos eē quos reuelatio docuerat: tūc idē p̄r imagines apostolorꝝ ꝑ diaconē suū exhiberi p̄cepit: quas dū aspicerē: ⁊ illorꝝ quos dū ī somno viderā vultꝰ ī eis figuratos agnoscerē: igenti cla more corā oībꝰ satrapibꝰ meis cōfessus sū eos eē quos in somno vi derā. Ad hoc beatꝰ siluester indixit nobis penitētie tp̄s: intra palatiū nostrū lateranēse ī vno cilicio: vt oīa que a nobis īpie ⁊ iniuste pacta ⁊ disposita fuerāt vigilijs ⁊ ieiunijs: lachrymis ⁊ oratōībꝰ apud deū relaxari īpetraremꝰ. Deinde ad ipsū p̄sulē veni: ibiq; abrenūciās sa thane pōpis ⁊ operibꝰ eiꝰ credere me in deū patrē ⁊ filiū ⁊ sp̄m sanc tū sp̄ōte corā omni populo ꝓfessus sum. Benedictoq; fonte: illic me trina mersione vnda salutis purificauit. Positoq; me in fontis gremio: manū de celo me cōtingētē vidi ꝓprijs oculis: de q̄ mūdꝰ ex urgēs me ab oī lepre squalore mūdatū cognoscite.

De Exaltatōe romane ecclesie sup ceteras. C. LV.

Sicut lauatus de sacro fonte vt dixi iudicaui vna cum satrapibus meis ⁊ vniuerso senatu: amplius q̄ nostrum imperium ⁊ terrenum thronū sedē sacratissimam beati petri glorio se exaltari tribuentes ei potestatē ⁊ honorē [illegible] impialē decernētesq; sanximus vt principatū teneat tā sup q̄tuor p̄cipuas sedes. s. antiochenā. alexādrinā. cōstātinopoli tanā ⁊ hierosolymitanā: q̄ etiā sup oēs in orbe terrarꝝ dei ecclias ⁊ q̄ pro tp̄e pontifex eiusdē romane ecclesie extiterit. excelsior ⁊ princeps cunctis sacerdotibus totius mundi existat. Et quecūq; ad cultū dei vel christianorꝝ fidei stabilitatē ꝓcuranda sunt disponat. Iustū q̄ppe est vt ibi lex sancta caput teneat principatus: vbi sanctarꝝ legū in stitutor ih̄s beatū petrū apostolatus obtinere precepit cathedrā: vbi ⁊ crucis patibulū sustinēs beate mortis poculū sumpsit. suiq; dn̄i ⁊ magistri imitatorē appruit: ⁊ ibi gētes ꝑ chr̄i noīe colla flectāt: vbi do ctor eorꝝ beatus paulus ap̄lus ꝓ christo extēso collo martyrio coro natus est: ibi proni ⁊ humiliati celesti regis famulent̄ officio: vbi supe bi terreni regi seruiebāt impio. Interea quoq; nosse volumꝰ omneꝫ populū per orbē terrarꝝ cōstruxisse nos intra palatiū nostrū lateranēse saluatori nostro ecclesiā a fundamentis cū baptisterio ⁊ de fundamē tis eius scdm̄ numerū apostolorꝝ [illegible] terre [illegible] pro prijs humeris asportasse quā sacrosanctā ecclesiā caput ⁊ verticem oīuꝫ ecclesiarꝫ vniuerso orbe dici ⁊ coli ac p̄dicari sanximus. Cōstru ximus itaq; ecclias beatorꝝ petri ⁊ pauli primorū ap̄lorꝝ quas auro ⁊ argento locupletauimus. [illegible] cum magno honore recondētes thecas eorꝝ ex electro cui nulla preualet elemēto rum fortitudo cōstruximus: ⁊ crucē ex auro purissimo ⁊ gēmis p̄cio sis per singulas eorꝝ thecas posuimus atq; clauis aureis cōfiximus.

De Imperio ⁊ impialibꝰ collatis beato siluestro. C. LVI.

Sicut sanctis [illegible] eorꝝ etiā beato siluestro patri nostro ⁊ vniuersali pape. oī busq; eiꝰ in sede beati petri successoribꝰ pontificibꝰ. im perij nr̄i palatiū: lateranēse cōtradimꝰ: qḋ oībꝰ in orbe pa latijs p̄fert̄ atq; p̄cellit. Deinde diadema capitis nostri siliq; frigiuꝫ ⁊ suphumerale qḋ impiale circūdare assolet collū: ⁊ clamidē purpure am tunicāq; coccineā: ⁊ oīa impialia indumenta ⁊ omnē ꝓcessioneꝫ impialis culminis ⁊ gloria potestatis nostre ⁊ quēadmodū impialis potētia diuersis officijs cubiculariorꝝ ⁊ hostiariorꝝ ⁊ oīuꝫ excubitorꝫ ornat̄. Ita ⁊ sanctā romanā ecclesiā decorari volumus. Et vt ampli us pontificale decus p̄fulgeat decreuimꝰ ⁊ hoc eiusdē ecclesie cleri cis ex lintheis candidissimo colore equos eorꝝ decorari: ⁊ ita equita re decreuimus: ⁊ hoc vt venerabilis pater siluester ⁊ oēs eiꝰ successo res pōtifices diadema qḋ ex capite nostro illi cōcessimus: ex auro pu rissimo ⁊ gēmis p̄ciosis vti debeant ⁊ eorꝝ capite ad laudē dei ꝓ bea ti petri honore gestare. At ipse beatissimus papa sup coronā clerica tus quā gerit oīno ipsa ex auro nō est passus vti corona. Frigiū vo candido nitore splendidū resurrectionē dominicā designās eius sa cratissimo vertici manibꝰ nostris imposuimꝰ: ⁊ tenētes frenū eq̄ ipsi us: ꝓ reuerētia beati petri stratoris officiū ei exhibuimus. statuētes eodem frigio eius successores oēs vti. in ꝓcessionibꝰ ad imitationē imperij nostri. Et vt pōtificalis apex nō vilescat: sed amplius q̄ terre ni imperij dignitas ⁊ glorie potentia decoret̄. Ecce tā palatiū nostruꝫ vt p̄latū est: q̄ vrbis rome ⁊ oēs italie seu occidentaliū regionū ꝓuin cias: loca ⁊ ciuitates patri nostro siluestro eiusq; successoribꝰ decre uimus disponendū: ac iure romane ecclesie ꝑmanēdū. Unde cōgruū cōspeximus nostrū imperiū ⁊ regni potestatē orientalibꝰ regionibꝰ transferri: ⁊ in bizantie ꝓuincia in optimo loco nomini nostro ciuita tem edificari ⁊ illic impiū nostrū cōstitui. Quoniā vbi principatꝰ sa cerdotū ⁊ christiane religionis ab impatore celesti cōstitutū est: iustū nō est: vt impator terrenus habeat potestatē. Deniq; corā deo q̄ nos regnare precepit: ⁊ corā terribili eius iudicio obtestamur: ꝑ hoc no strū impiale cōstitutū oēs successores nostros imperatores: ⁊ cūctos optimates ⁊ vniuersuꝫ populū in nostro impio nulli quocūq; mō li cere hec que a nobis imperiali sanctione: sacrosancte romane ecclesie ⁊ eius pontificibus cōcessa sunt refragari: aut cōfringere: vel in quo cunq; cōuellere. Si quis aūt in hoc cōtemptor aut temerator extite rit: ⁊ eternis cōdēnationibus subiaceat innodatus: ⁊ sanctos dei ꝓn cipes apostolorꝝ petrū ⁊ paulum sibi in presenti vita ⁊ in futura sen tiat contrarios. atq; in inferno inferiori cōcrematus: cum diabolo ⁊ omnibus impijs deficiat. huius vero impialis decreti nostri paginaꝫ proprijs manibꝰ roborantes sup corpus beati petri posuimꝰ eidem apostolo dei inuiolabiliter obseruare spondētes. Et nostris succes soribus imperatoribꝰ cōseruāda ⁊ in mādatis relinquimus.

De Trāslatōe sedis impial̄ apud cōstātinopolim. C. LVII.

Ugo vbi. s. Nunc edificauit sibi bizātiū maritimā ciuitatē: ⁊ vocauit illā cōstātinopolim de noīe suo. ornauit itaq; illā diuersis fabricis ⁊ cōstru xit in ea plures ecclias: quarū vnā appellauit hyrenē: ⁊

a[illegible] apl'olo[illegible] aliam viro dedicauit sere sophie. i. sancte sapientie q̄ christus ē: ⁊ aliā michaeli archāgelo. Trāstulit etiā eos oēs pene nobiles romanoꝝ ⁊ ordinē senatoꝝ cū vxorib⁹ ⁊ liberis eoꝝ. Urbeꝫ vo romā cū palatio suo qd̄ lateranēse dicit̄: cōcessit aplis chri petro ⁊ paulo ⁊ scto pape siluestro. Sanxit ēt ⁊ istituit testō vt oia q̄ ad ecclesiasticū ordinē ptinēt romani epi iudicio dispositionē accipiant. Sꝫ ⁊ p totū romanū imperiū p̄uilegia singulis ciuitatib⁹ dedit: vt omnis pplus christianus sub epoꝝ ordinatiōe libere dn̄o deseruiret.

Ex li. de cosmographia. Sic ḡ dignitatē iperij ꝯstātinopolim trāstulit istituēs vt totius caput esset oriētis: ⁊ ad iperij romani memoriā noua roma diceret̄. Ue[illegible] postmodū dū burdegalis ciuitas obsideret̄ ⁊ [illegible] cū sua [illegible] gēti[illegible]b⁹ [illegible] gregorius tunc papa īfestationē paganoꝝ nō sustinēs: metuens ne vlteriores romane gētis ptes gētilis furor inuaderet karolū regē francoꝝ: missis ei clauib⁹ sepulchri sancti petri ⁊ vinculis eiusdē in mnerib⁹ tātis inuitat: vt romani senat⁹ patricius efficiat̄. Q, humiliē ac deuote suscipiens karolus ī romanū exigit̄ patriciatū: strenuissime p fide pugnās ⁊ ro. iperij curā gerēs. Huic successit pipinus filius eius. Karolo magno monacho facto: cui successit karolus eius filius: q̄ duos habuit filios. karolomānū: ⁊ ludouicū. Urbanus papa karolomannū: pipinū adrianus noīauit. karolus aūt p repu. pugnās: tādē in vltimis vite terminis imperij nomē sumpsit: vt q̄ romani impij defensor extiterat: p tātis meritis accipet nomē augusti: ⁊ inter celestes milites auleos fortissim⁹ p̄dicaret̄. Extūc ergo apud latinos et grecoꝝ potentia terminata: nulliꝗ roma magis īfesta est q̄ꝫ impatori suo dū duces [illegible] habere ꝯtēdit: ⁊ inter pontificiū ⁊ imperiū posita: alteꝝ ex[illegible] [illegible] teꝝ ꝯtēnit. Anno igit̄ dn̄i. dcci. cū apud grecos nomē imperatoris micaret: karolus rome morā faciens: accepit a leone papa ⁊ omni pplo ro. decretū: vt karolus nomē impatoris īdueret ⁊ augusti: eo q̄ romani imperatoris olim in vrbe roma sedē habuissent. Ex eo igit̄ tpe: impio grecoꝝ apud occidētē euanescēte nomē rediit impatorū: ad quasdā ptes occidētis: ex quo q̄dā ro. impij facta est ꝯfusio de duob⁹ nomē vnū tenētib⁹: diuisio eni minuit ptātē. Et sicut a solo deo grecoꝝ depēdet imperiū: ita a sede tm̄ romana: papa affirmat imperiū occidētis pēdere. Apud p̄ncipes q̄dē alemānie impatori ē electio. Apud papā electi confirmatio ⁊ consecratio: noua discretiōe imperator nominat̄ vt dn̄s ꝯsecrat̄ vt nō dominus: nempe imperialia nō accipit insignia q̄ sibi soli collata papa ꝯseruat: ad altare modicū in latere basilice beati petri consecrat̄ a solo papa: cū e diuerso papa imperatoris insignia in sui cōsecratione teneat ⁊ ad altare maius sancti petri accipiat vnctionem.

De [illegible] ecclesie sub ꝯstātino ⁊ [illegible] C. LVIII

Ugo vbi supra. Deniꝗ īcredibile est memorat̄ qua brei [?] ꝯstātini studio: sancta late p totū orbē creuerit ecclesia ⁊ quāta cura erga sumptū edificādaꝝ ecclesiaꝝ fuerit ardēs. Nā cū edicto publico edificarent̄ ecclesie p totū ei⁹ impiū: ipse ad hoc pagēdū: ex regiis thesauris pecunias affluētissime ꝯferebat. Scribebat insup singulis ciuitatib⁹ sui regni: vt pplus epis ministraret: de regali fisco: vnde sancte p̄ficerent̄ ecclesie. Eusebi⁹. ix. li. Igit̄ cū tali simplicitate ecclesiaꝝ glia apud deū hoīesꝗ p̄ficeret: ⁊ imago quedā celestiū haberet̄ in terris: religiosus p̄nceps cōstātin⁹ p dies singulos fide ⁊ religiōe crescēs inexplebili gaudio: de ecclesiaꝝ p̄fectib⁹ replebat̄. Sacerdotib⁹ etiā dei nō credebat sufficere: si se equalē p̄beret: nisi eos ⁊ longe praeferret. Cunꝗ pro his omnibus iam nō vt imperator sed vt pater coleretur a cunctis: non tulit infelix inuidia: vel nostroꝝ pacē letis succesib⁹ crescere: vel illius erga nos studia inquassata durare. Etenim licinius qui primo quasi probitate morū nō solū ab eo in societate regni fuerat accitus: veruētiā in propinquitate ex coniūctione susceptus sororē nāꝗ constantini in matrimoniū acceperat: videns imperatorē non tam vi ⁊ metu q̄ꝫ amore ⁊ religione omnib⁹ impare. Et in summa veneratiōe cūctis esse mortalib⁹ p̄cipue christianis. Inuidia pcussus occultis insidijs eū decipere parauit. At ille totus cōfidens in deo: ad oia se illo signo qd̄ ei celitus mōstratū fuerat muniebat nec vllis p hoc insidijs fieri obnoxius poterat: verū licinius iratus: q̄ ille christianoꝝ p̄cib⁹ iuuaret̄: ⁊ ideo tutus maneret: stulta iracūdia pmotus impatori quidē apertū q̄ꝫ bellū indicit: regni fidē societatē contaminat: nostros vero priuato ⁊ speciali odio persequi parat: hoc in querelā denotans q̄ nō ita p se sicut p cōstantino christiani in solēnib⁹ ⁊ ex praecepto sibi traditis orationib⁹ excubarent: versa igit̄ vice in q̄ pauloante acerrime in eos vindicauerat: qui tyrānoꝝ tpe aduersꝫ christianos aliquid crudele moliti sunt: nūc in nostros tela contorquet. Primoꝗ omnium de palatio suo si quis christianus esset exire iubet eum ⁊ ex omni militia. post hoc profecit pestis ⁊ tyrannicis edictis statuit, omnes qui christianos p̄fiterent̄ in carcerē trudi. Statim tn̄ inuenit aliquid quo p̄oreu crudelitate superaret. Addidit edicto ne q̄s alicui misso carcere cibū vel potū deferret. Deniꝗ oēs qui ꝯtaminati sacrificiis acq̄escere noluissent. nō tortorib⁹ vt p̄decessores sui tyrāni faciebāt neꝗ cruciatib⁹ aut supplicijs tradi iubebat sed laniōib⁹ dari: vt in porcoꝝ more suspēsos d̄[illegible]catosꝗ: ⁊ cocleib⁹ suppositos p frusta deret̄ ⁊ in ptes diuisos in mare ad pabulū piscū p̄jiceret̄. Ecclesias quoꝗ q̄s suis iaꝫ tpib⁹ cōibus edictis extrui fecerat. rursuꝫ ⁊ ipse subuertē ⁊ p oia satagere. q̄tin⁹ cūctos q̄ an̄ se fuerāt tyrānos crudelitate superet. Praeterea ⁊ leges si q̄ apud romanos bn̄ ⁊ hōeste [illegible] rib⁹ late fuerāt. in barbaꝝ ritū cōuertē. Auaritie quoꝗ insatiabili studē. cēsus inouare ⁊ agros cultorib⁹ vacuos tribuenꝗ replē. P[illegible] si quos iniq̄s factiōib⁹ circūuētos in exiliū misisset. Hoꝝ vxores legitimis matrimōijs euulsas: suis suis ac satellitib⁹ iūgē. Ipse do[illegible] etatis sue vires adulterijs ⁊ corruptiōibus vginum delectari.

Passio militum. xl. sub licinio. C. LIX

X gestis eorū. Sub licinio passi sūt milites [illegible] apud sebasten armenie minoris milites. xl. sub agricolao p̄side. quoꝝ p̄cipui erāt: quirion ⁊ cādidus. Qui cādid⁹ ait agricolao. Digne h' nomē tibi positū est agresti. n. blāditor es. Sanct⁹ aūt q̄rion ait ad socios suos pauci m[illegible]tos i fugā ꝯuertim⁹. Nūc vo tres sūt q̄ nos ipugnāt Satanas ⁊ dux lisias ⁊ p̄ses agricolaus: ⁊ hi tres vnū sūt. Absit aūt vt vn⁹. xl. vincat. Iussi sūt deinde lapidib⁹ cedi. Sꝫ mīstri leuantes lapides. alterutrū se cedebāt. Exardescēs aūt dux lisias: ⁊ tollēs lapidem vt aliquē sctoꝝ pcutēt in faciē p̄sidis adduxit lapidē: ⁊ comminuit faciē ei⁹. Stātib⁹ aūt sancti an̄ faciē p̄sidis apparuit eis diabolus tenēs dextera manu gladiū. sinistra vo draco[?] [illegible] q̄ dicebat in [illegible] dis. me⁹ es. Circa erat aūt in sebaste stagnū hn̄s aquā mltā: qd̄ cū vehemēt̄ frigidū erat tpe hiemis positi sūt sancti in medio nudi: ad vesperū positū est balneū iuxta stagnū: vt si q̄s vellet resipiscē fugeret ad balneū. Et ibi positi sūt iuxta custodes milites ⁊ claudari⁹. Un⁹ aūt ex illis. xl pusillanimis effect⁹ refugit ad balneū. Qui mox vt attigit calorē resolut⁹ ē. Qd̄ vidētes alij dixerūt q̄si ex vno ore. Ne[illegible] minib⁹ irascari dn̄e. Claudiculari⁹ aūt vigilās ⁊ auscultās ceteris custodib⁹ dormiētib⁹ vidit de celo descēdentes coronas. xxxix [illegible] faciēs custodes proiecit vestimēta in facies illoꝝ: ⁊ exiluit nud⁹ in stagnū clamās ⁊ ego chrian⁹ sum. Uictus aūt sathanas ⁊ transfigurans se in virum ligatis manibus ad genua dicit in cōspectu omnium. Ue mihi victus sum ab istis: ⁊ fact⁹ suꝫ ridiculū omnib⁹: q̄ nō habui vnanimes ministros. Unius aūt mater p̄durat cū ipsis. cui⁹ filius ceteris erat iunior. Que timēs p filio semp cōfortabat eū: cuius nomen erat meliton. Iussum est igit̄ oīuꝫ crura ꝯfringi: ⁊ simul omnes praeter illū iuuenem aīas reddiderūt. Quoꝝ corpa super birotis sunt iussa imponi vt cōburerent̄. Iunior aūt relictus est ad ori flumen: quē mater suscipiens in humeris portabat post ceteros qui duꝫ portaret̄ letus emisit spūm. Cuius corp⁹ mat̄ p̄iecit sup sanctos: ⁊ sic combusti sunt: quoꝝ cineres iactati sunt in amnē: sed in loco [illegible] ti ⁊ vadoso restiterunt. ⁊ cōgregati sunt: ⁊ nihil eoꝝ imminuit flumen. Post. iij. dies reuelati sunt epo ciuitatis ab ipsis sanctis. Qui accipiens clerū ⁊ populū prexit illuc: ⁊ viderunt reliquias in aqua fulgētes tanꝗ luminaria. sup quas aqua decurrebat. illaꝝ nil secum trahens: ⁊ si quid alicubi relictū fuerat a splendore demōstrabat̄. Hi omnes martyres milites fuerunt: natiōe capadoces: ⁊ in passione soꝝ scriptū est. Passi sunt quinto. idus martij: sed in martyrologio passio eoꝝ annunciat̄. vij. idus martij: qd̄ quare factū sit nescio nisi forte eo die sepulture tradite eorum reliquie sunt.

Passio sancti theogenis. C. LX

X gestis eius. Sub eodē tyranno captiuus est theogenes [illegible] nis erat epi: sed cuius epi nō legi: ⁊ p̄duct⁹ est ad legionē q̄ dicebat̄ secūda traiana: q̄ ꝯsidebat in cizico que est prima ciuitas hellesponti. Iussusꝗ est extendi a quattuor palis in terra fixis. cedīꝗ fustib⁹. mutatiꝗ sunt sup eum. xviij. centuriones ⁊ omnes fustes confracti. hic aūt passus est quia militare nolebat. Deinde publice extensus est in media ciuitate circa horam nonam. Trāsiens aūt illac optio legionis dicebat ei insultās: vbi est deus tuus ⁊ rex cui militas. si haberē potestatē gladio de te ptes facerē. Ad quem sanctus. Tu mihi nihil potes facere: sed venient dies cum tu ⁊ tribuni tui crura frangentur: ⁊ corpa vestra a feris ⁊ auibus consumentur: ⁊ rex tuus post modicum conscidet̄ a p̄sequētib⁹: ⁊ omnes ex vobis qui regi meo non credunt pibunt. Tunc p̄cepit eum tribunus mitti in carcereꝫ: ⁊ in neruo extendi: ⁊ quattuor clauis config[illegible]

consignauit carcerem vbi sanctus a sancto spiritu pascebatur. Nā
astitit ei dñs dicēs. Theogenes cualesce ego sum: ⁊ nō accipias escā
ab hoibꝰ his: est enī icorruptibilis esca in celis: ⁊ recedēte dño psal
lere cepit: ⁊ cucurrerūt custodes ad hostiū ⁊ viderūt illud clausum: ⁊
pp̄l'n multū in albis vestibꝰ psallētē cū eo: ⁊ renūciauerūt tribuno.
Qui iussit multitudinē armatā stare ante carcerē cū eo: multos pu-
tās esse chr̄ianos ⁊ neminē inueniēs p̄ter eū iussit ei dari panē ⁊ aq̄
q̄ noluit accipe dicens. Me pascit rex meus: ⁊ annonā eius accipio
q̄tidie: ⁊ rescripsit h̄ tribunꝰ licinio Qui iussit illū iactari ī mari ⁊
corpus eius nō colligi. Qui eductꝰ a carcere habebat vultū ⁊ omne
corpus sanū: ⁊ innouatū q̄si a balneo exire. Veniēs aūt ad mare pe-
tiuit spaciū orādi: ⁊ orauit p̄ tres horas ⁊ facta ē lux magna sup eū
cuꝰ fulgore oculi nautarū ⁊ militū excecati sunt ne viderēt angelos
sibi colloquētes: quorū tn̄ voces audiebāt ⁊ adiurauit eos dicēs: qd̄
iussum est vobis facite. Verūtn̄ credite in deū ⁊ habebitis vitā eter
nā. Qui miserūt eū in mare tristes: ⁊ reuersi crediderūt in christum: ⁊
cū eis multi. Post dies .ix. facta est pugna c̄tra liciniū: ⁊ ex illa legio
ne quicūq̄ nō crediderūt gladio ceciderūt: p̄ quo facto licinius ius-
sit tribunū ⁊ optiones c̄tra c̄stringi: sicut sanctꝰ theogenes p̄dixerat.
Collegerunt autē fideles viri corpus martyris: ⁊ posuerunt illud in
loculo: ⁊ tulerunt nocte ⁊ sepelierunt iuxta muros ciuitatis in villa
adamanti fidelis viri in epogeo. Fecit aūt sanctus theogenes in car
cere diū expectarent relationes dies .ix. nihil omnino cibi vel potus
accipiens: huius martyriū annotat̄ .iij. non. ianuarij.

De Leteris sub eodē passis ⁊ de morte eius. C. LXI.

Ex martirilogio. Preterea aut .iiij. non. ianuarij celebrat̄ i pon
to ciuitate thomis passio triū fratrū: argei: narcissi: ⁊ mar
cellini pueri. Qui sub licinio p̄ncipe inter tirones compre
hēsus: cū nollet militare cesus ad mortē: ⁊ diu in carcere maceratus
ac in mare mersus martyriū c̄summauit. Itē .xvij. kl. septēbris in ni
cea bithinie: natale beati vrsicij c̄fessoris: q̄ sub licinio p̄secutore mi
litia relicta solitariā vitā agēs: tātis claruit virtutibꝰ: vt ⁊ demones
expulisse ⁊ ingentē draconē orando interemisse legat̄. Hugo vbi
supra. Et postq̄ huius annis precinctus tyrānidē cepit agitare lici
niū. Cōstātinus vo virtutibꝰ adornatꝰ: tot tātis q̄ flagicijs ire obuiā
parat: nec aliq̄ fuit difficultas victorie: vbi causa iustior ⁊ fides puri
or: ⁊ virtus erat eminētior. Hugo vbi .s. Facta est hec cōgressio in
bithinia circa chrysopolim: ⁊ victus est licinius atq̄ compr̄hēsus:
⁊ apud thessalonicā capite truncatus: sicq̄ deiecto licinio ⁊ extincto
Constantinus mira bellorū felicitate solicitatē romani regni solus
obtinuit: perijt aūt licinius regni sui anno .xiiij. vite vero sue fere .xl.
vir animo seuerus spadonumq̄ ⁊ aulicorum vehemēs domitor: ap
pellabat quippe eos tineas sorice sq̄ palatij.

De Concilio niceno propter arrium conuocato ⁊
statutis beati siluestri. C. LXII.

Ufinus in historia ecclesiastica li .x. Cū autē
apud alexādriā post achillā qui petro
martyri successerat. Alexander sacerdotiū suscepisset: q̄r
pax nostris ⁊ q̄es a p̄secutoribꝰ erat: ⁊ eccl̄ia c̄fessorū me
ritis gaudebat: p̄speritas eiꝰ domestica c̄tētiōe turbat̄. Etenī p̄sbyter
q̄dā apud alexādriā noīe arrius. specie q̄dē religiosus: s̄ glie ac lau
dis ⁊ nouitatis iprobe cupidus: praua quedā de fide chr̄i p̄ferre ce-
pit: ⁊ a substātia patris filiū separe. Hugo vbi .s. Predicabat enim
filiū creaturā esse ⁊ spiritū sanctū ab eo creatum: addebat etiam erat
quando non erat. Et cum has faceret arrius inter patrem ⁊ filium ⁊
spiritum sanctū differentias. Alexander eiusdem vrbis episcopus ei
resistebat. Sed cum illum ab exitiabili errore reuocare nequiret: ex-
pulit eū ab ecclesia sancta. Ille vero cōtra eū seditionē excitauit. Qd̄
audiens pius princeps constantinus: coadunari fecit sanctā synodū
apud niceā bithinie vrbem. Anno incarnationis dñi .cccxvij. Conue
neruntq̄ ibi .cccxviij. episcopi. Et hec est prima sancta vniuersalis sy
nodus. Iā siluester papa defunctus fuerat: ⁊ illi marcus successerat.
Marco vero iulius: iste tunc in apostolica sede residebat. Verūta-
men huic nō interfuit concilio p̄pter senectutis inbecillitatē: sed af-
fuerunt pro eo vitus ⁊ vincentius romane ecclesie presbyteri. Affue-
runt etiā ex apostolicis sedibꝰ macharius hierosolymitanus: ⁊ eusta
chius antiochenꝰ: ⁊ alexāder alexādrinꝰ honorabiles p̄triarche. Au
ctor. Alibi tn̄ inuenit̄ siluester ibi affuisse. Nā in li. pontificali sic le-
gitur. Temporibus siluestri factū est cōciliū cum eius precepto in ni
cea bithinie: ⁊ congregati sunt .cccxviij. episcopi: qui fidem integrā
catholicam exposuerunt: ⁊ arriū ac fotinum ⁊ sabellium damnaue
runt. Sed in vrbe roma congregauit ip̄e cum concilio augusti cc.
lxxv. Episcoporū ⁊ iterū c̄dānatis ⁊ p̄elatos hereticos cōdēnauit. Cō

stituit etiam vt nullus laicus crimen clerico audeat inferre. Hic c̄sti
tuit vt diaconi dalmaticis in ecclesia vterent̄. Hic cōstituit vt nullus
clericus p̄pter causā quālibet in curiā introiret: nec ante iudicē cin
ctum causā diceret nisi in ecclesia: hic constituit vt sacrificiū altaris
nō in serico neq̄ in pāno tincto celebret̄: nisi tm̄ in lineo ex terra p̄-
creato. sicut corpus dñi nostri ihu christi in sindone linea sepultū est.

De Libellis epōꝝ a constantino abustis. C. LXIII.

Ozomenus in historia tripartita. Intro-
iuit aūt [illegible] in cō
uētū cū paucis. minori sede q̄ epis sibi posita in medio
nec resedit donec epōꝝ iussiōe h̄ sibi petijt c̄cedi. Ruf-
finus vbi .s. Et cū ex omnibus fere locis episcopi congregati diuer-
sis ex causis. int̄ se quedā iurgia detulissent frequenē interpellabat̄: ⁊
a singulis libelli offerebant̄. At ille vidēs q̄ p̄ huiusmōi iurgia cā sum-
mi negocij frustraret̄: diē certā statuit: q̄ vnusquisq̄ epōꝝ si q̄d que
rimonie hr̄e videret̄ deferret: ⁊ cū resedisset: suscepit a singulis libel-
los quos sibi oēs sinu suo c̄tinēs nec q̄d ī eis c̄tineret̄ aperiens: ait ad
epōs. Deꝰ vos sacerdotes c̄stituit: ⁊ p̄tātē dedit vobis d̄ nobis quo-
q̄ iudicādi: ⁊ ideo nos a vobis recte iudicamur. Vos aūt q̄ nobis a
deo dati estis dij: nō potestis ab hoībꝰ iudicari: q̄r nō est conueniēs
vt homo deos diiudicet. Sed dei soliꝰ inter vos expectate iudiciū.
De quo scriptum est: deus stetit in sinagoga deorum ⁊c̄. His ergo
omissis iurgijs: ea que ad fidē dei pertinent sine vlla animarū c̄tētio
ne distinguite. cūq̄ hoc dixisset. omnes simul querimoniarū libellos
iussit exuri ne innotesceret vlli hoiū simulatio sacerdotum. Actor.
Ita patrū veritus est vitia vel cōuitia publicare: ⁊ cham reprobi filij
incurrere maledictionē qui patris verenda nō texit. Ideoq̄ constā-
tinus alibi dixisse legit̄. Vere si vidissem sacerdotē vel aliquē eorū
qui monachico habitu amicti sunt peccantem. clamidē meā explica
rem ad operiendū: ne ab aliquo posset videri.

De Philosopho quem in conuentu vir simplex conuicit ⁊ con-
uertit. C. LXIIII.

Bi supra. Cumq̄ per multos dies in c̄uētū
[illegible] ho cer-
teret̄ opinione cōmoti. ph̄i quoq̄ ⁊ dialectici opinatissi
mi c̄uenerūt. In quibꝰ q̄dā insignis cū ep̄is nostris etiā
in dialectica eruditus c̄flictū quotidie mouebat̄ summi certaminis: nec
concludi poterat a quoquā aut c̄stringi. Tāta n. dicendi arte obie-
ctis questionibꝰ occurrebat: vt vbi maxime putaret̄ astrictus velut
anguis lubricꝰ haberet̄. Sꝫ vt ostēderet deꝰ: q̄r nō ī sermōe est regnū
dei: sed in v̄tute: quidā ex c̄fessoribꝰ simplex vir: ⁊ nihil sciēs aliō ni
si ihesum christū: ⁊ hūc crucifixū: videns ph̄m nostris insultantē po-
scit ab oībꝰ locū cū ph̄o sermocinādi: nostri vo qui simplicitatē vi-
ri ⁊ imperitiā sermōis nouerāt pauere ⁊ quasi pudorē pati ceperūt ne
forte apud callidos hoīes risum efficeret̄ sancta simplicitas. p̄stitit
tn̄ senior ⁊ hic sermōis mouit exordiū. In noīe inq̄t ihu christi ph̄i
losophe audi q̄ vera sunt. Deꝰ vnꝰ est qui oīa que vident̄ v̄tute ver-
bi sui creauit: ⁊ sp̄us sui sanctificatione firmauit. hoc v̄bum qd̄ nos
filiū dicimus. hūanos miseratꝰ errores ex v̄gine nascit̄: ⁊ morte sua
nos a morte perpetua liberauit. quē expectamꝰ iam re suscitatū iudi
cem oīum que gerimus esse venturū. Credis hoc esse ita ph̄e. At ille:
si ac nūq̄ vllū sermonē cōtradicēdi didicisset. ita obstupefactꝰ virtu
te dictorū mutus: ad oīa hec solum poterat respōdere. ita sibi videri
nec aliud verū esse q̄ dixerat. Tunc senior si h̄ ita esse credidisti sur-
ge ⁊ sequere me: ⁊ huiꝰ fidei signaculū suscipe. Ille aūt c̄uersus ad
discipulos suos: vel ad eos q̄ audiēdi gratia c̄uenerāt audite inq̄t
o eruditi viri donec v̄bis mecum gesta res est: v̄ba v̄bis opposui: ⁊
que dicebant̄ dicendi arte subuerti. Vbi vero p̄ v̄bis virtus proces-
sit ex ore dicentis nō poterunt resistere verba virtuti: nec homo deo
potuit aduersari: ⁊ ideo si q̄s vestrū potuit ex his que dicta sūt sen
tire que sensi credat christo: ⁊ sequat̄ hūc senē in quo locutꝰ est deꝰ
Itaq̄ philosophus christianus effectus tandē se fuisse victū gratu
latus est. Cassiodorus in tripertita historia. volētibus etiā quibus-
dam ph̄is cū alexādro cōstantinopolitano ep̄o disputare. iussit im-
perator vt certamen susciperet. Qui q̄uis simplex esset suscipiēs ius-
sit oēs p̄ter vnū tacē silētiū. Cui etiam ait in noīe dñi nr̄i ihu christi
impero tibi. in primis ne loquaris. Qui statim mutus factus est.

De Viris sanctis qui interfuerunt concilio ⁊ de gestis sancti spi
ridonis. C. LXV.

Uffinus vbi .s. In eodē quoq̄ c̄cilio aderat
athanasiꝰ alexādrine diaconꝰ alexā
drini ep̄i c̄cilijs senē q̄ plurimū iuuās. Preterea fuit ibi
dē ⁊ pasnuciꝰ hō dei. ep̄us ex egypti p̄tibꝰ. c̄fessor ex illis
quos maximinus dextris oculis effossis ⁊ sinistro poplite succiso p̄

metalla dammauerat. Sed in hoc tanta virtutum gratia inerat: vt si[illegible] [illegible] tu fugabat: et egros sola oratiõe curabat: sz et cecis visum dicit reddidisse: et paraliticos ad stabilitatẽ corporis reuocasse: quẽ constãtinus in tãta veneratiõe et affectu habuit vt sepius eũ intra palatiũ euocatũ cõplecteret: et illũ oculũ q̃ in cõfessiõe fidei fuerat euulsus: auidioribus osculis demulceret. Rufinus vbi. s. Ex eorum nũero fuisse dicit: etiã spiridon cyprius eps: q̃ pastor ouiũ etiã in epatu positus pmansit. Quadã vero nocte cũ ad caulas fures venissent: et manus improbas quo aditũ educẽdis ouib⁹ facerẽt extẽdissent: inuisibilib⁹ quibusdã vinculis restricti: vsqz ad lucẽ velut traditi tortorib⁹ pmãserũt. Cũqz oues ducturus ad pascua matutinus se agẽt: senior vidit iuuenes absqz humanis vinculis caulis pẽdere districtos. Cũ q̃ cãm nosse cõperisset: absoluit sermone: quos meritis vinxerat: et ne eis inanis nocturna cederet occupatio tollite inq̃t o iuuenes vobis vnũ arietẽ: ne hic eã venisse videamini: quẽ melius pce q̃z furto quesisse cõuenerat. Habuit filiã noĩe hirenẽ: q̃ cũ ei bene ministrasset defuncta ẽ. Deinde venit q̃dã dicẽs se ei quoddã depositũ cõmẽdasse. Rẽ vero gestã ignorauerat pat. Sz illi⁹ lachrymis motus cũ in tota domo qd poscebat q̃situ eẽt nec inuẽtũ ad sepulchrũ filie pperat: eãqz noĩe clamitat: tũc illa de sepulchro rñdit. Quid vis pater. Cõmẽdatũ illi⁹ inq̃t vbi posuisti. At illa locũ designãs: illic ait defossũ inuenies. Regressus itaqz ad domũ: rẽ reptã sicut illa rñdit: tradidit reposcẽti. Cassiodor⁹ vbi. s. Qualis aũt circa pegrinorum susceptiões fuerit: hinc appet. Instãte q̃. xl. Quidã ex itinere venit ad eũ dieb⁹ qb⁹ cõsueuerat cũ suis cõtinuare ieiunia: et die certo comedere medios dies sine cibo cõsistẽs. Vidẽs itaqz pegrinũ valde defectũ. Perge inq̃t filie sue: laua pegrini pedes et cibos appone. Cũqz virgo dixisset nec panẽ esse nec alphita: quarum rerum solebãt habere nihil recõditũ pter ieiuniũ: orãsqz primũ veniãqz petẽs filie sue iussit vt porcinas carnes quas domi salsitas habere et coqueret. Quib⁹ coctis sedẽs cũ pegrino positis carnib⁹ comedebat et rogabat vt vna cũ eo ederet pegrin⁹. Quo refutãte christianũqz se pfitẽte. Propterea inq̃t magis refutare non debes: oĩa enĩ mũda mũdis: hec de spiridone dicta sufficiant.

De Statutis eiusdẽ cõcilij et de symbolo. C. LXVI.

Rufinus vbi. s. Igit discessis assertionib⁹ arrij diutinis multorũqz tractatu. Placuit oĩbus et velut vno cũctorum ore et corde decretũ ẽ. omousion scribi debere. i. eiusdẽ cũ pre substãtie filiũ cõfiteri. Decem et septẽ tũc soli fuisse dicunt qb⁹ fides arrij magis placeret: quorum sex soli se patiunt cũ arrio expelli: reliq̃ vero. xi. cõsilio inter se habito acquiescũt ad scribẽdũ manu sola nõ mẽte. Cui⁹ simulatiõis actor precipue fuit eusebius nichomedie eps. Exẽplũ aũt expositionis fidei illorũ qui ibi affuerũt catholici hoc est. Credimus in vnũ deũ patrem omnipotẽtẽ omniũ visibiliũ et inuisibiliũ factorẽ: et in vnũ dñm nostrum iesum christũ filiũ dei: de patre natũ vnigenitũ: hoc est de substantia patris: deũ ex deo lumẽ ex lumine: deũ verũ ex deo vero: natũ nõ factũ omousion patri: hoc est eiusdẽ cũ patre substãtie p quẽ oĩa facta sunt: que et in celo: que et in terris. Qui pter nos et pter nostrã salutem descendit de celis: et incarnatus est: homo factus: passus est: et resurrexit tertia die: et ascendit in celos: inde venturus est iudicare viuos et mortuos. Et in spiritũsanctũ. Eos aũt q̃ dicũt. Erat aliquando quãdo nõ erat: et anteq̃z nasceret nõ erat: et qz ex nullis substantibus factus est: aut ex alia subsistentia vel substantia: dicũt esse aut cõuertibilẽ vel mutabilẽ filiũ dei: anathematizat catholica et apostolica ecclesia. Statuũt preterea obseruandũ esse in ecclesijs: ne quis ex his qui semetipsos in patientia libidinis exciderunt: veniret ad clerum. Et ne q̃s nup assumptus ex vita vel cõuersatiõe gẽtili accepto baptismo anteq̃z cautius examinaret: clericus fiat. Et ne q̃s eporũ ceterorũqz clericorum: cũ extraneis mulierib⁹ habitet: preter cũ matre vel sorore vel auia: vel si que sunt huiusmodi necessitudinũ psone. vt episcopus si fieri potest: a totius puincie epis ordinet. Si hoc difficile est: certe nõ minus a trib⁹: ita tamẽ vt metropolitani episcopi maxime vel presentia vel auctoritas habeat: absqz quo ordinatiõem irritã esse voluerũt. Et ne quẽ alius episcopus ab ecclesia expulerit siue clericũ siue laicum suscipiat alius. Sane autem ne hoc iracundia aliqua aut cõtentione vt fieri solet iniuste factum remediũ non haberet decreuit p singulos annos in singulis quibusqz prouincijs: secũdo ab omnibus epis pũncialib⁹ cõcilia agi debere: et de huiuscemodi negocijs iudicari: vt si forte ab vno inique aliquid gestum est: a ceteris emẽdet: si recte ab omnib⁹ confirmet. Et ne quis clericus qui derelicta ecclesia sua: nulla existente causa probabili vaget: et oberret per alias ecclesias suscipiat in cõmunione. Et vt nemo eũ qui ad alium pertinet: subripiẽs in sua ecclesia ordinet clericũ: absqz cõsensu illius ad quem pertinet. Et ne diaconi presbyteris preferant: ne residea[n]t in consessu presbyterorum: aut illis presentib⁹ diuidant eucharistiam: sed illis agentibus solum ministrent. Si vero presbyter nullus sit in presenti: tum demum etiam licere ipsis diuidere.

De sancto nicolao et eius origine et infantia. C. LXVII.

Ex trãslatiõe beati nicolai. Sicut aũt in vera reperit historia grecorum [illegible] etius quoqz nicola⁹ eps mirreorum in sinodo nicena fuisse legit iã senex postea paucisqz supuixit dieb⁹. Ex gestis eiusdẽ. Hic nicolaus ex illustri psapia ortus ciuis fuit patere vrbis. Que in puincia licie quondã nobilissima. nũc peccatis exigẽtib⁹ ad instar puissimi oppidi redacta: raro incolit habitatore. Est etiam prope eã locus quidã cãpestris: qui ita tot⁹ creberrimis incẽdijs sicut vetus vestimẽtũ scindit: et ex hiulcis meatib⁹ piter fumũ emittit [illegible] territum: p noctẽ vero quasi ferrarij fornax. ignitiorẽ vaporat flãmam. cui⁹ natura esse dicit vt si q̃s expiẽtie cã manũ ppius adhibuerit. ardorẽ quidẽ sentiat: sed nullã patiat adustionẽ. sic pdicte vrbis infelices accole: qz omnẽ luxuriã psecuti sũt: oĩbusqz se subdiderũt filiorum hominis: ad emẽdationẽ misericordit a dño signũ tremẽde vindicte accepenit. At pfata vrbe adhuc multa plebiũ generositate referta. parẽtes btĩ nicolai locupletes nimis et int potẽtum catervas honorati magis celestis q̃z terrene dignitatis gloriã appetebãt. Et miro modo cum in primeuo flore iuuẽtutis. hũc solũ filiũ genuissent: cũctis voluptatib⁹ abdicarũt: et inter pces q̃s frequẽter in tẽplo dñi fundebãt hũc solũ supstitem: et nõ tãtũ diuitiarum quãtũ et morũ flagitabãt heredẽ. Quorum vota de⁹ ex alto pspectãs: qualis futur⁹ esset puer in ipsius natiuitatis ei⁹ pmordio mõstrauit. Nã cũ lacte matris aleret: cepit bono in hebdomoda die q̃rta et sexta feria semel bibere mãmas: et hac vice cõtent⁹: tota die sic pmanebat. Cũ autem puerilib⁹ annis simpliciter domi trãsactis bone indolis adolescẽs esse cepisset: nõ vt illa etas assolet. lasciuiã cõplexus est mũdi: sz nunc cũ parentib⁹ nunc solus ecclesie terebat limina: et qd ibi de scripturis patulo aduertebat auditu: nõ immemor armariolo pectoris recõdebat.

De Infantia virginũ auro per eũ redempta. C. LXVIII.

Qui aũt vtroqz parente orbat⁹ est illud euãgeliũ sepius ante mẽtis oculos ducebat: nisi q̃s renũciauerit omnib⁹ q̃ possidet et c. Qd cũ facere vellet timebat ne qd p christo facere disponebat. fauorabilis aura pcelleret. Talia eo cogitãte: accidit q quidam cõuicaneus eius locuples nimis: ad tantã veniret inopiam: vt tres virgines filias suas quarũ nuptias spernebãt etiã ignobiles viri: cõstitueret fornicari: vt earũ saltẽ cõmercio infelicẽ ageret vitã. Quod vbi vir sanctus cõpit miserrimo homini cõdoluit. notata igit cuiusdam noctis hora: sumẽs aurum nõ modicũ. ligansqz in pãno perrexit ad domũ viri: et p fenestram clam intro proiecit. clãqz discessit. Mane cũ surrexisset homo. auro reperto deo grãs egit: et pre magnitudine gaudij lachrymas fudit. Celebratis igit primogenite filie nuptijs cepit inquirere diligenter. quis eẽt qui ei⁹ inopie tantã humanitatẽ pstitisset. Cũqz diu talia moliret: [illegible] christi famul⁹ nõ multo post tpe quod [illegible] simile pegit opus: qd mane pcipiẽs homo gaudẽs vehementer orauit dicens. Dñe absqz cui⁹ nutu nec passer ad terrã cadit nec arboris folium: clementiã tuã precor vt mihi peccatori ostendas quis ille sit: q̃ tanta erga me bona exhibere nõ desinit. Cumqz solicitus excubaret. vigilansqz pernoctaret: si forte dñs seruũ suũ ei ostenderet. Paucis euolutis diebus. ecce cultor trinitatis aduenit: et iteratis vicibus tertio cupiẽs supplere numero: equale duob⁹ iactauit cui⁹ sonitu excitatus homo. statim egressus fugientem subsequit: spacioqz currens pro nicolaũ per vmbras agnouit: mox humi pstratus osculari satagebat pedes eius qd sanctus vt pio erat pectore renuit. exegitqz ab eo: ne dum viueret se huius rei actorem indicaret.

De Electione eius in pontificem. C. LXIX.

Post itaqz transactis mirrea metropolis orbat suo antistite. Cõuenerũt igit epi vicini cũ clericis suis: vt illi ecclesie scdm scita canonũ idoneũ psulẽ annuẽte dño puiderẽt. Et oratione facta iterant q̃dam põtifex magne auctoritatis ad cui⁹ intuitũ pẽdebat omniũ sententia. Hic cunctos ieiunijs et pcib⁹ insistere monuit: vt ille qui matthiam [illegible] numeri supplere apostol[orum] solita clementia pandere dignaret quem vellet fungi sacerdotio. Omnibus sũma cum deuotione orantib⁹: vocẽ de celo audiuit predict⁹ põtifex dicentẽ sibi: vt egrediens ante portas ecclesie staret et quẽ prima hora matutinali venire [illegible] ipsum cõsecrarẽt in antistitem addens etiã q nicola⁹ vocaretur. Qd cũ [illegible] et nicola⁹ [illegible] ad [illegible] ecclesie appropinquasset [illegible] manu [illegible] cum eps. [illegible] nomẽ ei⁹ [illegible] est. ille

columbina erat simplicitate inclinato capite. Nicolaus inquit ser- uus vestre sanctitatis. Quid plura. Post sic illi cathedra licet pluri- mū renitēs sublimat⁹: cū omni charismatū vtute corroboraret: τ nihil sibi sȝ totū gratie dei tribueret: cepit ita choruscare miraculis: vt nō sui tm̄: sed etiā alieni quibuslibet angustijs oppressi: inuocato nomi- ne eius statim sentirent leuamen.

De Naufragātiū liberatiōe τ frumēti mltiplicatiōe. C. LXX.

Uadam die cū q̄dā naute subita mari tēpesta te pcḱtarent: dissolutis frigore mem bris clamitabāt. Nicolae famule dei si vaꝫ sūt q̄ de te au diuim⁹: nūc ea picculo cōstituti experiamur: vt erepti ex sem- pb⁹ mar⁹ fluctib⁹ deo τ tuę liberatiōi grās agam⁹. Talia referētib⁹ apparuit q̄dā i similitudīe viri dicēs eis. Uocastis me: ecce assum. τ ce- pit eos i rudētib⁹ τ antēnis alijsq; nauis armamētis adiuuare. Nec multo post ois pelagi cecidit fragor: oīsq; cessauit tēpestas. Tūc leti naute cū optatū subissent portū egressi sciscitabant vbi vir dei nico laus eēt. Et cū īdicat⁹ eis eēt i ecclesia e vestigio igressi quē nūq̄ uide- uerāt: sine īdice cognouerūt. Mox pstrati ad pedes eius: ceperūt ei grās agē dicētes: q̄ͬ i discrimio mortis ipso suffragāte liberati essent. Quib⁹ sanct⁹: nō mee inq̄t possibilitatis arbitremini eē q̄d factū est solita dei mīa ē. Quodā tpe cū eādē licie regionē accolaꝝ p merit̄ pnicosa fames oppressisset: famulo dei naues triticeis mercib⁹ onu ste: in littore adriatici port⁹ adesse nūciāt. Quo velocit̄ pgēs ait vos rogatur⁹ accessi: q̄tin⁹ huic ppło fame laborāti aliq̄d subsidij ex isto frumēto impartiami. Nō audem⁹ inquiūt pr̄: q; publica taxatiōe an- gariati de alexādria h̄ deferim⁹ triticū p ministroꝝ man⁹ i angustalia stipēdia remetiēdū. Quib⁹ sanct⁹: saltē inq̄t p vnāquāq; ratē.c. mi- hi pbete modios: τ ego i dei mei cui famio vtute spōdeo: q; nullā mi- noratiōeꝫ habebitis apō regiū exactorē. Tādē iteruētu ei⁹ deuicti fe cerūt sic petierat. Et venietes bizātiū: itegrā mēsurā quā alexandrie susceperant ministris īpatoris nūerauerūt. Mirādis plus mirāda suc- cedūt. Tāta enī largitate dei hocipꝫ paꝝ frumēti: q̄d vir sctūs vnicui- q; p īdigētia sua distribuerat auctū ē: vt nō solū eodē sȝ etiaꝫ altero pene exacto anno: singulis ad victū sufficeret: multos quoq; spe cre- dula exinde ferētes: expectata seges vberib⁹ fructib⁹ reddidit.

De fallacia diaboli p eū reuelata. C. LXXI.

Reterea cu vsq; ad tpa illud serui dei: regio illa simulacrū dianę coluisset: ille di- uino suffragat⁹ adminiculo de finib⁹ illis penitus hmōi ppulit culturā. Unde diabol⁹ fellea face ꝯ eū. succensus quosdā adijt maleficos eisq; cōficere oleū q̄d midiaton dicit̄ pcepit. Quo ꝯfecto: demō i specie religiose femie se trāsformās q̄busdā na- ues gatib⁹ quoꝝ deuotio ad seruū dei tēdebat: medio sese mari obtu- lit τ q̄si alioꝝ lembo vtereť. Ait eis: video vos pficisci ad virū nico laū: mallē nūc τ ego venire vobiscū: q; votū habeo tāti pr̄is pfrui be nedictiōe. Sȝ q̄ n nequeo rogo vos vt oleū h̄ ad ecclesiā mirreoꝝ fe- ratis τ ob memoriā mei sūmati exinde pietes ipsi⁹ lineatis. Q̄ cū il li libēter suscepissent: mōstrū ꝯforme velut vmbra tenuis veloci eua- nuit remigio. Nec multo post illi ex īprouiso cernūt sagenulā īsigni bus hoīb⁹ refertā inē quos ꝯspicant quēdā simillimū beato nicolao q̄ sic eos adorsus ē. Heu inq̄t q̄ nā mulier illa vobis locuta ē: vł q̄d vobis attulit. At illi seriati cūcta narrātes ostēdūt τ oleū En aiūt q̄d nos depcata ē ad sanctā portare ecclesiā. Quib⁹ ille. Uultis ait scire q̄ fuit illa: h̄ ē ipudica diana. Et vt verū dicere me cōprobetis: hoc va- sculū execrādi olei in fluctus istos proicite. Q̄ cū fecissent: mox vbi oleū illud equoreas vndas tetigit: ilico accensus est ignis: τ cōtra na turā elemēti: prolixo maris spacio ardere visus est: hoc dū naute stu perēt: τ defixo obtutu i tāto herent prodigio: vt eoꝝ naues magno diuise sint interuallo. Unde nec interrogare valuerunt: quis esset il le per quem callidi hostis frustratas insidias agnouerunt. Uenien- tes autem ad seruum dei dixerunt. Uere tu es ille: qui nobis in illo pelago horrendum ostendisti prodigium.

De Tribus militibus quos neci iaꝫ oblatos accur- reus liberauit. C. LXXII.

Reterea cū in frigia gēs q̄dā a ꝯstātini impe rio descisceret: missi treς pncipes mi litū ab augusto vt rebelles subiicerēt cū licie portū subi- rēt: orta tempestate: iactis anchoris stabilierūt classem: de- siccata quoq; pōtici littora ceperūt aliq̄ huc τ illuc deambulare iuue- nes ac mercatiōis cā ad locū nundinaꝝ accedētes rapinis affligere: q̄b⁹ cū accolarū vulgus omne irruēs subsisteret: illis cōfligētib⁹ tu- multus prepes patbere vbi p nūcio fuit. Que cū ad arcendā vim se ditionis tota cōcurreret: hac vir dei cōmotiōe percussus ad prefatū portū festinus perexit: inuētisq; pncipib⁹ illis post salutatiōis officiū

monuit eos: vt milites suos ab hac seditione cōprimerent: τ ad vrbē pficiscētes dignarent eius benedictiōe pfrui. his itaq; sedatis rela- tū est ei. ciues valde doluisse ei⁹ ab sentiā: eo q̄ ꝯsul nūere excecat⁹ trīū militū iniuste neci ꝯsensisset. Quib⁹ auditis vir dei igne pietatis i- flāmat⁹ pfatos rogauit pncipes vt cū illo rapidis passib⁹ festinarēt. Cūq; vrbē igressi fuissent: interrogauit si adhuc viuerēt qui capitalē accipēt snīaꝫ: τ audiēs q̄ asportati eēnt in birsimo vbi dānati pime bant: sȝ tāto fatigat⁹ itinē currēs ad locū reppit eos flexo poplice ve lata facie atq; sup extēsaꝫ ceruicē opiri iaꝫ vibratū spiculatoris ensē; nec mucrone territ⁹ totū se audacter in lictorē igessit ac de manu ei⁹ gladiū ppellēs nō pus abscessit q̄ eos solutos a vinculis secū reduce ret: repetēs in me īq̄ā p his inocenē cōdēnatis patus suꝫ dedē leto. fa uore igit̄ ppli psecut⁹ ad ptoriū ꝯsulis accessit. Cui ille festin⁹ occur rens eū salutauit. Sȝ q̄ u pbata virt⁹ corripit īspiētēs. Aspernēs eū sanct⁹ ait. inimice dei τ legis pūaricator: cui⁹ os īnoc̄ in cruorē vul- tus ebibit me ille q̄ temeritate ... Credite pitati mee q; regnū tuū quo di- spōte īmo pdaris hāc patriā. pus augusti īsinuabit aurib⁹ q̄ facti tuis dignā recōpēset estatē. Tādē accedētes pfati militū pncipes obse- crabāt: vt sopito furore ꝯsuli vehemēti rubore suffuso veniā daret Quoꝝ postulationē vir dei clemenť accipiēs ducē quē corā oīb⁹ in famarat corā oīb⁹ humiliē mulcē studuit. Dicti vo pnci. ea post cele bratū diuinū ponī ē bn̄dictōe percepta iter ceptū agere frīgiaq; ꝯ fu giā puenerūt. Quā cū ablatis seditōis factorib⁹. sub īperij iura rede- gissent: ꝯstātinopolim redierūt. Quib⁹ occurrit gratulabūd⁹ ppłus: τ pcerū multitudo: sȝ τ īpator triūphalitē eos in suo recepit palatio.

De Tribus principibus cesaris quos absens a morte eripuit. C. LXXIII.

Eccedentes aūt postmodū q̄daꝫ dolosi ad ... cusabāt: τ pfertim ꝯ augustū ꝯspiratores diēdere nitebā tur. Ceperūt quoq; muneríb⁹ aiūꝫ viri illicē: vt eū in pni ciē armarēt īnocētū. Qui exēplo corrupt⁹ īraruit ad augustū: vt h̄ ei q̄si verū certū suggerēt. Credēs august⁹ fallacus ei⁹ vtpote pfecti sui irat⁹ iussit eos cōprehēdi: τ in carcerē retrudi: τ tādē eiā absq; inq̄si tiōis respectu occidi. Cūq; custos carceris cōpatiēs eis egressaꝫ iā ab augusto snīaꝫ nūciaret vt sequēti nocte ierirent. hortās eos vt de re bus suis disponerēt. illiq; diu multūq; territi gemerēt. Un⁹ ex his recordat⁹ est: q̄liter sanct⁹ nicola⁹ tres iuuenes mirabilitē liberasset: τ suspirā iterū iterūq;. Tādē hāc pcē fudit. De⁹ rex excelse succur- re miseris pituris: sui tui nicolai meritis sic τ comites ei⁹ supplicabāt. filiq; vno ore clamabāt. Sācte nicolae adiuua nos serue dei: sȝ ab his interuenti p nobis: vt eruti a pnti iugulo: tuā deuoti videre faciē tu- osq; sacratissimos pedes osculari mereamur. Nocte igit̄ sequēti q̄ plectēdi erāt: cū se august⁹ sopori dedisset. appuit ei quedā effigies sancti nicolai dicēs. Cōstātine cur pncipes illos sine crimine morti addixisti. Surge eosq; dimitti quācit⁹ iube. Q̄ si nolueris celestem depcor regē: vt tibi indurato bellū sinat exurgere. teq; ibi pempto. caro tua a bestijs auibusq; cib⁹ fit. Cui august⁹. q̄s vel cui⁹ auctori tatis es: vt hac hora palatiū meū igressus audeas talia loq̄. Et ille. Ego suꝫ pctōr nicola⁹ mirree metropol' epūs. Hoc dicēs abijt τ epar- chū quoq; filij visione ac territatiōe cōminauit. Mane aūt imperator accersitis magnatib⁹ suis τ eodē eparcho. cū iā antea visiōes suas si biinuicē dicēdas remisissent. fecit sibi pncipes illos pstari. Quibus eodib⁹ toruo aspectu ita eos affat⁹ est. Quas magicas artes nostis vt tantis nos fantasijs illudatis τ exagitatis in somnio. Illis attonitis nullūq; rīsuꝫ dātib⁹ denuo august⁹ ait. Dicite nobis. q̄ sunt male- ficia vestra. Ad quē vn⁹ pauitāti voce sic rn̄dit. Absit ōne: vt doctu menti artis nephariæ simus īstructi. ostanē quoq; nos pfitemur. nō illi⁹ eē conatis vt capitali subiciamur snīe. Tūc augustus. Nostis inq̄t aliquē hoīēꝫ cui nicola⁹ nomē est. Mox illi audito tanto noīe tendētes ad sydera palmas clamabāt. Bn̄dict⁹ es dn̄e de⁹ sancti ni colai. q̄ nō derelinq̄s sperātes in te. augusto vo ardenť q̄rētē: q̄s ille quātusve fuit: vn⁹ eoꝝ ait. Iste est vere p oīa sanct⁹ cui⁹ nos meritis eruti credim⁹. ab intētato exitio τ ꝯtinuo psequēs q̄lis τ quātē huc militatis τ bonitatis eēt exceptionē quoq; iuuenū suꝫ memoratā p ordinē pādit. Quib⁹ cesar auditis. Ite inq̄t τ famulo dei grās agite īmo deo q̄ vos p eū liberauit. Ex meis aūt donarijs hūc euāgelij co dicē mirifice auro ꝯtextū: τ vas h̄ aureū gēmis decoratū: τ hec alia munuscula ei deferētes. dicite vt ista dignanť suscipiat. mihiq; libē tius me pceptis eius obedirē nō minari. sed orare studeat. atq; p pa ce regni nostri: τ magis pro totius orbis deum deposcat.

¶ De [illegible] C. LXXIIII

Letus aut nicolaus cu morte sibi adesse p̄nte cerneret: cepit orare indesinēter psallere. Uidēsqʒ angelos ad se venientes: inclinato capite signo crucis armauit se. Deinde humiliter se pstern ēs psalmū tricesimū inchoauit dicēs. In te dn̄e spaui nō ɔfundar ineternū vsqʒ ad illū versuʒ In man⁹ tuas dn̄e cō. spiritum meum ⁊c. Quo dicto tradidit pciosissimā aīaʒ deo in man⁹ sanctoꝝ archāgeloꝝ q̄ ei apparuerāt positūqʒ ē corp⁹ eius in domū sancte sion in sepulchro excelso: de quo duo fontes exorti sunt. q̄ vsqʒ ī euū emanare nō desinūt. Ex vno eni meatu a pte capitali sancti tumuli: liquor olei lucidissimus effluit: q̄ infirmis multa beneficia pstare videt: si eo puncti fuerint. Ex altero vo q̄ ē ad pedes: delectabilis aq̄ psilit atqʒ pspicua: q̄ etiā egrotis in potū data salutē corpoꝝ opat. Quodā tpe cū epus mirree ciuitatis a pfecto in exiliū destinatus fuisset statim aqua ⁊ oleū sanctū fluere cessauerūt donec episcopus de exilio reuersus est.

¶ De Barbaro p imaginē sancti nicolai ɔuerso. C. LXXV.

Retercā cū de affrice ptib⁹ [illegible] exercit⁹ applicuisset ad regionē calabrie dēcā igne succēderēt: ibi repta ē a quodā barbaro in domo cuiusdā christicole imago sancti nicolai ī tabula honeste depicta quā in sinu abscōdēs: cū puenisset ad christicolas q̄ captiui ducebant: ondit eis tabulā iterrogās cui⁹ eēt figura tā ī ea pulchre depicta: quā cernētes christiani cū gemitu ⁊ lachrymis dixerūt imago [illegible] apud deum ⁊ hoīes clarus manifeste se viuē docet etiā post sepulturā. Quo audito: mox barbarus eā pp socios suos abscondit. Cūqʒ exercitu cū captiuis ⁊ [illegible] rediret Et ipse ī domū suā q̄ [illegible] die cū eēt theloneari⁹ posuit iconiā ante theloneū suū: vbi erāt oīa q̄ habebat aurū ⁊ argētū ⁊ vestes dicēs ei. Nicolae habeto custodiā sup thelonīū istud. Nā alibi habeo pficisci. Sicqʒ aptū theloneū relinquens securus pfect⁹ ē [illegible] custodes ibi dimitteret. Cū aūt latrones sectis idē theloneū trāseūtes: vidissent illō aptū neminēqʒ custodē dixerūt ad inicē vt nocte venientes ⁊ oīa q̄ intus erāt diriperēt: qō ita factū est: oībusqʒ ablatis: sola iconia desoris pendens supstes remāsit. Ueniēs quoqʒ barbarus cū illud vacuū repperisset: plorās ⁊ gemēs ⁊ toruo aspectu ɔuersus in faciē imaginis q̄si ad viuentē hominē sic locutus est. O nicolae bonū thelonei mei custodeʒ te posui. Quid fecisti. Redde mihi res meas: alioquin cedā te. Acceptoqʒ flagello tūdebat imaginē. Et cū iā fatigat⁹ eēt ait: certe in ignē te pciā nisi reddideris causaʒ meā. Tūc piissimus ɔfessor ad locū accessit pprius: vbi latrones oīa que abstulerāt diuidebāt: ⁊ ait. O miseri quid agitis: nunqd ignoratis q ego ibi erā ⁊ videbaʒ oculis meis qn has ⁊ illas res abstulistis. Scitote quia nisi reuocetis cūcta que tulistis: ego illud manifestare curabo: ⁊ crastina die vos morti tradi faciam. Nā sub custodia mea posita erant oīa ⁊ ideo pro scelere vestro ego innocens flagellis cesus sum. Tūc illi estimātes aliquē fuisse de populo: qui eos explorasset vehemēter territi: p tetre noctis silentio reportauerūt oīa: ⁊ in theloneo reposuerunt. Mane aūt vidēs barbarus cunctā substantiaʒ quā amiserat: flere cepit pre gaudio ⁊ apprehensa imagine deosculabatur eaʒ dicens. O sancte nicolae fidelis ⁊ pie: q̄ꝫ prepotens factus es ⁊ familiaris deo imortali: quia talia facere potuisti: etiā mihi gētili errore isensibili. Ab ista die credo in christū ⁊c. Credidit ergo ⁊ baptizatus est ipse cū domo sua: ⁊ fecit ecclesiā in honore sancti nicolai. Hec fuit prima occasio qua apud aphricanas regiones sanctus nicolaus agnitus est: ⁊ paulatim ita nomen eius apud barbaros succreuit vt magnis obsequijs etiā ab his q̄ carent baptismate frequentet assidue.

¶ De Puero cū vase ī mari submēso ⁊ pri restituto. C. LXXVI

Letetū vir quidā diues ⁊ ppotēs annuatim ɔsueuerat ad eiusdē sancti menia nauigio pperare eiusqʒ tumbā post fusas oratiōes exenijs honorare. Quodā igit tpe iuxta morē illuc veniēs voto se constrinxit aureū vas se facturū: in eius seruitiū sibiqʒ delaturū. Domum vero reuersus artificē peritissimū accersiri iubens: obryzi talentuʒ auri ei liberauit: ⁊ quid de hoc fieri vellet indicauit. Qui diligentissime vas illud fabricans: prout sanctum dicebat nicolaum: etiā varijs gēmarū ordinib⁹ mirifice decorauit: intantū vt etiā ipse ingeniū in hoc sibi collatū ope miraret. Quod cū patrifamilias reddidisset: ille eximium admirans opus: cecaqʒ animi cupiditate allectus tanti precij vas suis vsibus ad vinū propinandū retinuit. Et rursus aurifabrum vocans similē prioris auri protulit ei quantitatē: obsecrans vt inde alterū vas in seruitiū sancti sculperet nicolai. Qō ille libēter annuēs aurū tulit: ⁊ sepius fundēdo ⁊ tundēdo nullatenus secundū pvelle suum aliquod efficere opus exinde preualuit. Qō cum viro retulisset ille in sua cupiditate pmanens. decreuit illud auruʒ ⁊ gēmas sancto piter deferre nicolao. Igit tpe ɔgruo nauigationē aggressus: cū vxore ⁊ filio ac seruoꝝ multitudine cū in mediū maris deuenissent. nimia siti exardescēte. pcepit filio suo vt vini sibi haustū ppinaret cū vase pdicto. tanto. n. illud amplectebat amore: vt nemini illud excepto filio ⁊ cōiuge liceret ɔtingere. Adolescens aūt cū illud aqua refrigerare vellet. subito e manib⁹ ei⁹ lapsuʒ corruit in mari. Cūqʒ inuenis illud conaret arripe brachijs. incaute psiliens delapsus est in gurgitē pfundū maris. Tunc vir mestus ⁊ lugubris. residuum nauigationis pegit. Et tandē littoris statione potitus. ad tumulū sancti nicolai. Auriūqʒ qō pro vase detulerat. sup eius altare posuit. Sed prius quasi cū magna indignatiōe repulsuʒ est. Qꝫ ille cernens ante sancti memoriam prostratus se reum clamitauit ⁊ qualiter vas qō sancto nicolao spopōderat se daturū. fraudulēta cupiditate sibi retinuerat. corā omnib⁹ intimauit: nec nō ⁊ amissionē filij vasisqʒ lamentatiōe lugubri pfessus est. Et post longa orationum suspiria. cū adhuc infortunia sua lachrymabili querimonia defleret: repēte. fili⁹ eius quē fluctib⁹ absorptū deflebat: vas illud qō amiserat manib⁹ baiulās. limīa tēpli ingressus est: ⁊ clara voce referre cepit. Qualiter venerādi vultus senex cū in mari cecidisset ei apparuerit: eūqʒ viuis sustentās: vsqʒ ad littus deportauerit: ⁊ ei iter qō ducebat ad sancti nicolai basilicā isinuauerit: ⁊ sic subito ab eo recesserit. hec pater ei⁹ ⁊ mater ⁊ oēs qui astabāt ɔsiderātes ⁊ audiētes. pre magnitudine gaudij. lachrymas lachrymis addētes grās deo ⁊ sācto nicolao retulerūt. sicqʒ vir vota sua psoluens: ⁊ vas qō prius abstulerat reddens ad ppria cū filio ⁊ omni comitatu gaudens remeauit.

¶ De Fallacia chr̄iāi mercatoꝝ ī iudeū creditorē. C. LXXVII

Lius quoqʒ vir mercator ⁊ diues diuitijs suis pdige vtens. Cū tādē ad ignominiosā paupertem deuenisset: quēdā diuitē iudeū adijt. orans vt ei aliqd cōmodaret vnde lucrando pecuniā suā releuare posset. Cūqʒ ille christiano minime credēs arrabonē pro cōmodato peteret. ille subintulit qō tibi pro arrabone valeā dare nō habeo: sed si velis recipere sanctū nicolaū pro me tibi fideiussorē delegabo. Cui iude⁹. Nicolaū multis intimātib⁹ eiusqʒ miraculis choruscātib⁹ nō ambigo bonū ⁊ fidelē dei summi virū esse: nec cūctabor ea q̄ postulas sub ei⁹ fidei pollicitatiōe cōmodare. Cū igit cōmuni ɔsensu oratoriū sancti nicolai expetissent. tenēs christian⁹ coronā altaris sic eū affatus est. Hoc altare tibi trado ipsūqʒ sanctū nicolaū p me fideiussorē phibeo: ante cui⁹ etiā ɔspectū pmitto: q ea q̄ mihi nūc in tali angustia pstiter [illegible] reddā die noīato. Accepta itaqʒ auri nō modica quantitate. deo fauente ⁊ sancto nicolao [illegible] ad pristinā abundantiā rediit breui tpe. Igit tpe finito cū iude⁹ sua repeteret. Ille humilitē inducias petijt: ⁊ iude⁹ libenē ɔcessit. Uerū triū induciaꝝ spacio trāscurso cū iude⁹ redisset ille diaboli decept⁹ astutijs. dixit olī debitū sibi reddidisse. Qō audiēs iude⁹ obstupuit. Cūqʒ seniores ⁊ iudices [illegible] iudeo eaʒ sua referēte ⁊ christiano omne debitū illi fuisse redditū asserēte. tādē ex ɔsultu arbitroꝝ decretū est: aut illi qō requirebat reddendū fore: aut sacramēto fidē ei facere omne qō exigebat ei [illegible] Cui sentētie iudeus [illegible] dicēs Scio cui aurū meū credidi: ⁊ cert⁹ suʒ nō illū aliq̄ fraude decipi. Igit ɔstituto die [illegible] christianoꝝ comitatu [illegible] christianus ille [illegible] machinatiōe ligni [illegible] in modū baculi [illegible] cōcaua sūmitate posuerat pecuniā q̄ repetebat. Et cū ad sancti nicolai monasteriū pperarēt christianus baculū illū iudeo dedit petēs vt [illegible] ad sancti [illegible] [illegible] acciperet [illegible] in manu [illegible] iurare posset [illegible] iude⁹ aut [illegible] bacculū tulit. ⁊ cum christiano ad templū [illegible] Cūqʒ [illegible] ille manu sup altare ponēs [illegible] trepidus iurauit ⁊ ab altari let⁹ recessit. [illegible] iude⁹ [illegible] quid de tanta falsitate nicolaus ille cui credidi mihi faciet [illegible]

¶ De Fallacie [illegible] ⁊ iudei ɔuersione. C. LXXVIII

Uunqʒ christianus ad domū suā alacer rediret. In itinere tanto sopore depssus est vt vltra [illegible] posset. ⁊ cū baculo iuxta se posito [illegible] suo in biuio iaceret: vehiculū onustū hob⁹ trahētib⁹ per eandē viā veniēs vsqʒ ad locū vbi iacebat peruenit. Cūqʒ bubulci nō possent eū excitare nec in alterā partem currū deflectere bob⁹ [illegible] cū trahetib⁹ impetu valido currū sup ventre eius [illegible] [illegible] reddidit ⁊ baculū contriuit. Tūc oīb⁹ qui aderāt aurū qō in baculo reposuerat apparuit quanta qʒ calliditate [illegible] [illegible] omni populo ciuitatis claruit. Cūqʒ ad ipm spectaculū [illegible] qʒ cōuolaret. iude⁹ quoqʒ accurrit ⁊ [illegible] aurū [illegible]

recepit. Tunc citato cursu ad oratorium sancti Nicolai puenit: ⁊ coram eo astans dixit. Gratias tibi ago bone vir Nicolae: qꝛ fideliter mihi aurū restituisti: qđ in tua fide cōmisi. Ammodo te venerabor vt dñ: ⁊ vt sūmi dei amicū. Uerū si tante ꝑcacitatis virū resuscitādo mihi vtutē tui meriti propalares. cū oī familia vxoris mei deo tuo crederē: ⁊ oēs quos possent religionis mee viros ad christianoꝝ sectā cōuerterē. Deniqꝫ cū ad inuicē de re q̄ acciderat cōfabularentur ecce ille q̄ mortuus fuerat: limina tēpli igressus: corā altari scī Nicolai procidit: ⁊ de his que gesserat se culpabilē reddens: ad domū redijt. Oꝫ iudeus vt vidit baptizatus cōfestim cum domo sua christo sanctoqꝫ nicolao fidelis permāsit.

De Puero adeodato ꝑ scm̄ nicolaū obtēto. C. LXXIX.

Fuit quidā hō Jetron noīe q̄ sacerdotes ⁊ clericos cum lachrymis ⁊ suspirijs rogabat dicens. Ego p̄res ⁊ dñi mei venerā a dño nicolao benedictionē accipe. sed cōcessum mihi nō fuit cū eo loq̄ vel vicium eū cōspicere. obsecro ergo benignitatē vestrā. vt mihi vl̄ aliq̄d de vestimētis eiꝰ ꝑbeatis: vt hoc tm̄ in honorē eiꝰ ac mei munimētum habeā. Qui petitionē viri ac desideriū amplectētes dederūt ei vnū de lintheaminibꝰ sancti viri. Ille letus ad ciuitatē suā redijt et vxori sue Eufrosine dixit. Ecce reliq̄as beati nicolai archiepi quē videre desiderasti. Depcemur ergo deū vt tantoꝝ astipulatiōe pignoꝝ apiat vuluā tuā ⁊ det nobis diu desideratā prolē. Illa grãs agens deo: rogare virū cepit: vt in honore scī Nicolai cōstrueret ecclesiam vt ꝑ eius orōnes dñs desideriū adimpleret. Qui ꝑcibus eiꝰ fauens ecclesiā fabricauit. in qua lintheamen illud cū solēni veneratiōe recōdidit. Qđ cū in loco cōpetenti collocaret̄. tantū de se odorē cepit emittere: vt vsqꝫ ad duo stadia expāderet̄ odoris fragrātia. Extunc cepit locus ille miraculis splendere. Ceci illuminabant̄: surdis auditus: infirmis sanitas reddebat̄. Cūqꝫ Jetron deuotiꝰ ⁊ obnixiꝰ deū sanctūqꝫ nicolaū exoraret: vt desideriū suū cōpleret. Eufrosina cōcepit: ⁊ ipsa die scī nicolai. s. viij. idus decēbris pepit puerum cui sicut diuina credētia indicauit nomē imposuerūt Adeodatum.

De Liberatiōe eiusdē a barbari seruitute. C. LXXX.

Cum aūt post vij annos parētes cū filio ad festiuitatē scī Nicolai cū ꝑpinquis ac vicinis cōuenissent. Superuenerūt ꝑdatores agareni: q̄ totius terre depredati sunt homines. inter quos etiā eisdem ibus parētibus captus est puer Adeodatus: duxeruntqꝫ eos in babylonē. Illisqꝫ inter se captos diuidētibus: remansit puer in manu cuiusdā noīe marmozim. Jetron vero ⁊ vxor sua cum ad ciuitatem cōfugissent: ⁊ filiū suum diu quesitū nō inuenissent. ceperunt vestimenta sua scindere: capillos euellere ⁊ pugnis pectora cedere. Mater quoqꝫ misere lachrymans aiebat. Heu heu vnice fili mi quid de te misere accidit. Sācte Nicolae christi famule: quia per te illū habui: tu mihi illū redde. Carnē non comedā nec vinū bibam: donec eum videā. Tunc cepit tribus diebus in ebdomada ieiunare: ⁊ semper in oratione filiū a sancto Nicolao repetere. Euoluto autē anno ipsa cum viro ad sancti Nicolai festum cōueniēs ingressa ecclesiā expansis manibus orauit dominū: vt per merita beati Nicolai redderet ei filiū suum. Deinde cepit preparare cōuiuiū clericis pauperibus ⁊ laicis qui ad festiuitatē sancti aduenerāt. Ipsa aūt hora qua cōuiuantes cibū sumere ceperūt. Rex in cuiꝰ obsequio infans adeo datus erat dixit militibus suis. Parate mihi cito quo vesci debeā: quia nunq̄ꝫ fuit mihi comedēdi talis necessitas: ex quo natus sum vsqꝫ ad hanc horam. Paratis itaqꝫ regalibus obsonijs: cum cibum sumere cepissent rege mox potū similiter flagitāte adeodatus ei parauit. morqꝫ occasiōe diei ⁊ rei ītra se trahere suspiria cepit. Rex vero cū hec aiaduertisset sciscitatꝰ est causā a puero. Respōsumqꝫ est ei ab illo pueriliter tremefacto. Recordatus sum dñe subito: qꝛ hodie expletus est annus q̄ ego hic captiuus existo. qꝛ pater meus ⁊ mater mea hac die solēnitatē magnā celebrāt in ecclesia sancti nicolai. Quo audito rex ait. O miselle cū ego te captū teneā. Quis est qui te de manu mea tollere possit. Omitte ergo frustra suspirare: ⁊ talia cogitare: ⁊ satage mihi potū propinare. Infante autē ad impeziū regis cū cypho ⁊ retentario ad potū (ꝑximus enim erat) causa lauādi tendēte. subito sanctus Nicolaus affuit: eūqꝫ per capillos mirabiliter asportatū corā parētibus suis conuiuantibus statuit. Qui videntes eū subito corā se stantē cyphum ac retentariū in manibꝰ tenentem. cū ab ipso rerū que sibi cōtigerant admiratiōe prius stupefacto: tandē respirante intellexissent textū liberationis sue: in laude dei ⁊ sancti Nicolai: leuauerūt voces. Mater quoqꝫ amplexata filium insatiabiliter osculabat̄ eum pre nimio gaudio lachrymis madefacta: deo gratias agēs ⁊ sanctissimo nicolao.

De Priore Iterio verberato pro historia sancti Nicolai cantanda. C. LXXXI.

Cum autē noua sancti nicolai historia de vita ⁊ miraculis eiꝰ ꝑ [illegible] tē in ecclesijs christi lōge lateqꝫ deuotissime cātaret̄. [illegible] ecclīa q̄ crux noīat̄: scē marie de charitate subiecta: nōdū fuerat inchoata. Tādē eiusdē loci seniores ante dñm iteriū priorē suū cōuenerūt: postulātes vt eis btī nicolai respōsoria cantādi licentiā daret. q̄ nullateꝰ eoꝝ petitiōibꝰ acq̄escēs. Rūdit oīno fore incōgruū in tali negocio morē pristinū quibuslibet nouitatibꝰ īmutādū. Cūqꝫ illi multis ꝑcibꝰ atqꝫ ꝑsuasionibꝰ, eū vrgerēt. ille cōmotꝰ in talē fert̄ erupisse blasphemiā. Recedite frēs. Nunq̄ꝫ enī a me licētia cōcedet̄: vt relicto pristino vsu noua seculariū cātica clericoꝝ: imo iocularia q̄dā in ecclesia cui deo iubente deseruio admittant̄. Sicqꝫ pro sua repulsa: rubore cōfusi: queuerūt vltra disciplinā. Superueniēte aūt festiuitate vespertinā synaxin ac matutinalē: nō sine q̄dā tristitia sicut ꝯsueuerāt ꝑegerūt. Peractij itaqꝫ vigilijs ad ꝑpria strata quiescēdi grā ꝯuersi sunt. Cūqꝫ prior se in lectulo sicut ceteri collocasset. Ecce beatꝰ nicolaus ei visibilit̄ terribilt̄ apparuit. ipsūqꝫ vbis seuerissimis increpās: ⁊ ꝑ capillos a lecto abstrahēs dormitorij paumēto collisit. Incipiēsqꝫ antiphonā O pastor eterne. ꝑ singulas notarū dīaes. vgas q̄s ī manu tenebat grauissimos ictus sup dorsum patiētis ingeminās: ꝑ ordinē morose canēdo antiphonā ad finē vsqꝫ ꝑduxit. His aūt tātis flagris ⁊ tā insolita visione turbatus: clamare cōfusis vocibꝰ cepit: suisqꝫ clamoribꝰ ante se frēs aduniauit Quē ꝓstratū solo cernētes: q̄d viderit: q̄d ve passus fuerit reqrebāt. At ille vtpote amens effectꝰ nullū potuit dare rn̄sum. Sublatꝰ autē fratrū manibꝰ in cellā infirmātiū deportat̄. multisqꝫ diebꝰ correptꝰ languore grauissimo custodit̄. Tandē diuina miseratiōe ⁊ beati nicolai interuētione saluatus: cōgregatis fratribꝰ ait: Ecce filij charissimi: quia vobis obedire cōtempsi: duras pro cordis mei duritia penas exolui. Ammodo quod petebatis gratāter innuo: ⁊ ad canēdā historiam paratissimus ero.

De sancto Jacobo nisibeno epō. C. LXXXII.

Gennadius in li. de illustribꝰ viris. Jacobꝰ quoqꝫ cognomēto sapiēs nisibene ciuitatis ꝑsarū epūs fuit vnus ex numero sub maximino persecutore confessorum et eoꝝ qui in nichena synodo arrianam ꝑuersitatē omousion appositione damnauerunt. Ex historia tripartita. Nisibis qui dicit̄ antiochia migdonie. posita est in termino persidis. ⁊ romanoꝝ partiū hāc obsidens sapor iam per dies. lxx. impetū migdonij retinuit. vtrasqꝫ ripas faciens celsiores. quas cū impleri vidisset. subito dimisit ꝯtra murū. Qui pondꝰ aque nō ferēs cecidit Illa vō die sapor quieuit vt fluuius purgaret̄ et posset ambulari per eum. Jacobꝰ vō epūs orōne milites coarmauit ⁊ populū. q̄ subito murū cū ꝑpugnaculis restituerūt: qđ saporē valde terruit. Qui etiā cū vidisset quēdā sub schemate imperatoris stantē supra murū putauit esse imperatorē ꝯstātinū. Quē cū audisset antiochie commorari: dixit deum pugnare pro romanis. Et iratus sagittā iecit ī aerē: q̄si deū ꝑcussurꝰ. Effrem vō diaconꝰ supplicabat epō vt veniret ad murū ⁊ ꝑsis malediceret. Qui ascendens turrem orauit super eos venire cinipes ⁊ culices. ⁊ statim īpleuerūt elephātoꝝ cauas ꝑmuscideo ⁊ aures ⁊ nares equoꝝ ⁊ iumētoꝝ: q̄ sessores suos excesserūt. disruptas acies ꝯfuderunt. exercitūqꝫ relinquētes summo impetu fugerūt. Quo viso confusus sapor recessit. Actor. Hūc quoqꝫ hieronymꝰ cōmēdat dicēs: Jacobꝰ nisibenꝰ agnoscit̄ ad cuiꝰ ꝑces sepe vrbs discrimīe liberata est. Scripsit quidē libros multos: id est de fide contra omnes hereses. De charitate generali. De oratione. De dilectione erga proximū speciali. De resurrectione De vita post mortē. De humilitate. De penitentia. De satisfactione. De virginitate. De censu aīe. De circūcisione. De anni benedictione ꝑ quo in Isaia legit̄ Non exterminabit̄ botrꝰ. De christo q̄ filiꝰ dei sit ⁊ consubstantialis patri. De castitate aduersus gētes. De cōstructione tabernaculi. de gentiū conuersatione. de regno ꝑsarū de ꝑsecutiōe chrīanoꝝ. Et chronicon minoris q̄dē curiositatis sꝫ maioris fiducie. quia diuinaꝝ tm̄ scripturaꝝ auctoritate firmatū cōparmens ora eoꝝ qui ꝑsumptuosa suspiciōe de aduentu antichristi vel dñi nostri iesu xpī inaniter ꝓphetāt. Morit̄ hic vir cōstantij tpībꝰ. ⁊ iuxta ꝑceptū patris eius cōstantini īra muros nisibene sepulit̄: ob custodiam ciuitatis.

De Sācto euurcio ⁊ aductu eius aurelianis. C. LXXXIII.

Ex gestis eius. Eo tempore floruit sāctꝰ euurciꝰ aurelianēsis epūs [illegible] post obitū sancti defuncti aurelian[illegible]

cessore ageretur non sm̃ dei inspirationē sed sm̃ carnalē delectatio nē. duo a diuersis partibus electi sunt: quorũ ambitu talis in popu lo orta est seditio: vt etiã sangui [illegible] apparet. Quod cũ imperatorē cõstantinũ nõ lateret. mi [illegible] vsus cõsilio ep̃os gallicē religionis ad deliberãdũ. s. de negocio se cum assumpsit. ⁊ aurelianis adduxit. Qui vniuerse plebi triduanũ indixerũt ieiuniũ vt certis signis dñs ostenderet quē valet assumi in eiusdē vrbis ep̃m. Secũda aũt die indicti ieiunij beat⁹ euurcius ro mane ecclesie subdiacon⁹. qui causa duorũ fratrũ suorũ captiuorũ qui in hostiũ predã deuenerant. ab vrbe roma egressus fuerat vrbē aurelianis humili habitu ingressus est. Qui cum in ecclesia dñm [illegible] pere dignaret. Ab hostiario ecclesie requisit⁹ cãz itineris enarrauit dicēs se p̃datorũ suorũ sollicitudine prouincias pagrare. Ille eum hospitio iuitãs. in cellulã suã duxit. ac religiose cõsuetudinis morē obtinens. ei pedes manu ppria lauit ⁊ extersit. cũq3 secũ cibis pau [illegible]

C. De [illegible] C. LXXXIIII.

Vnq3 postera die

valedicēs hosti ario iter carper cepisset hostiarius annuente domino post tergum eius vt reuerteret clamauit. Cũq3 reuersus fuisset ait ei. Ne scis q̃d actũ sit in hac ciuitate his dieb⁹. Quo respondēte nescio. ille [illegible] Ecce iã terti⁹ dies [illegible] tescet de⁹ seruis suis: quē sibi ad honorē ep̃at⁹ elegerit. Poteris q3 ⁊ tu vbi ãbulaueris admiratione enarrare tãte actiõis. Qui volũtati ei⁹ [illegible] ad ianuã stetit. Igit̃ ep̃is pauimēto inherētib⁹: cũctisq3 pp̃lis orãti [illegible] Ecce columba ex istin ctu dei trãsmissa p̃ stertã fenestrã q̃si lux imēsa fulgebat. q̃ ingressa volitare cepit p̃ totã eccl̃iã: more p̃sonã inuestigãtis. Deniq3 specula ta seru̾ euurciũ iherētē ianue ilico sup caput ei⁹ isedit. Ille võ man⁹ suas extēdēs abigebat eã de vtice suo. h̃ signũ pp̃ls admirãs: tanto ampli⁹ [illegible] dũ dei filiũ i capite ei⁹ d̃scēdit. Colũba aũt mysterio ipleto: vñ egres sa fuerat: regressa ē. Tũc scõ leuite strepitu in pp̃lo: ceperũt inq̃rere q̃s ille eēt: i cui⁹ capite tal' ostēsio facta fuisset. Vidētes aũt sacerdo tes ora vulgi variãtia. Aliis dicētib⁹ hostiariũ esse: aliis võ aliũ De [illegible] rũt ep̃i seru̾ euurciũ societati eo⁊ ⁊ pari voto corã altari assistere. Cũq3 [illegible] vna cũ eis ad orõnē iclinare: ⁊ sub altario caput imittere. Illis autē orãtib⁹. Ecce colũba plausu igēti alas recutiens. ad locũ vbi vir dei p̃us steterat deuolauit: ⁊ cũ eũ ibi ñ iuenisset. more explorãtis corã oĩu3 ocul: inuestigare virũ p̃batissimũ cepit. Tũc ep̃i adiuicē dixerũt. Ad ducam⁹ ēt illos quo⁊ electio totã eccl̃iã vulnerauit. Cũq3 tres p̃so ne. i. scũs euurci⁹ ⁊ alii duo electi cũ ep̃is admiate fuissēt. columba ce pit sicut p̃us volitare circũcirca ⁊ sup capita eo⁊ lata nullũ⁹ caput te tigit: nisi beati euurcij. ita vt omnes vnica voce clamitarent: dignus est iustus est: fiat volũtas dei.

De Igne extincto ⁊ thesauro inuento ab eo. C. LXXXV.

Ransacta

autē ordinationis ei⁹ [illegible] no die. ciuitate igne casuali fla grãte. ciues cucurrerũt ad eũ clamãtes: vt vrbi succurre ret. quo audito ep̃s cito ad ecclesiam conuolauit. Illoq3 orãte extincta est vorax: tas flãme. Et q̃ adhuc simpla erat ecclesia in q̃ cũ populo dñs exorabat. Ait illis. Ecce dñs sm̃ misericordiam suã eripuit vos de ardētis flãme icēdio. Iccirco votiuã collationē facite: vt ampla reddant̃ spacia huius ecclesie. Et egressi vnusq̃sq3 sm̃ modũ facultatũ suarũ ad sanctũ pperauerũt edificiũ Die ergo indicta tulit ep̃s in manib⁹ suis fossoriũ: ⁊ vexillo crucis facto cepit fodere. Iãq3 pene tres pedes foderat. ⁊ ecce obtulit se obtutib⁹ illi⁹ olla clausa ⁊ bitumīata quã cũ apuisset: inuenit thesaurũ nõ mini [illegible] nexionis nota pulcherrime signatũ. dispēsatiõe dei ad fabricã [illegible] nũ suũ dicēs. Accipe h̃ inuentũ ⁊ defer in cõspectu p̃cipis impan [illegible] Non enĩ decet nos celare: maxime q̃ sumus p̃positi plebis. quo accepto ille romã p̃fect⁹ est ⁊ impatori p̃sentatus. Cui ⁊ thesauru3 [illegible] ue ostēsu3: qd̃ oẽs vtit i gaudiũ. Iussit aũt ipator archidiacono oĩa q̃ d̃tulerat restitui: ⁊ ep̃o suo d̃ferri: qm̃ id q̃ p̃parato ē dei ñ nr̃i ipij. Vo lum⁹ adhuc ãt supra duplã dare pecuniã ad eccl̃iã fabricãdã quã [illegible] in modũ crucis fabricari. ad misteriũ quoq3 ei⁹ offerim⁹ lances auri purissimi. vij. ⁊ calices eiusdē metalli. vij. in quib⁹ dñ diuinũ pagẽ mysteriũ. nostre quoq3 memorie sit adiumentũ.

C. De Duobus fratribus eius repertis a captiuitate redem ptis. C. LXXXVI.

Ecidit autē

eodē t̃pe vt ep̃s suessionice ci [illegible] tyrũ crispini ⁊ crispiniani q̃dã die p̃fect⁹: dũ se in orõne p̃strauisset: hm̃oi voces audiret: Testes ⁊ amici christi p̃state nobis ante diē obitus nr̃i fratrē nostrũ euurciũ subdiaconũ vidē ⁊ amplecti. Tũc eleuatis ep̃s ocul' vidit p̃sonas in religiosa ve ste sacros tumulos ambiētes. quos cum vocasset: sciscitatus est ab eis q̃ eēnt. Qui r̃nderũt: Ciues romani sum⁹. tres q̃dē frēs eram⁹. ⁊ nos duo in predã hostiũ venimus. frat̃ võ nr̃ in vrbe remãsit. quē [illegible] Cognita ḡ oĩa ep̃s p̃ archidiaconũ suũ leonē beato eu̾ [illegible] duo⁊ negocio⁊ ciuitas letaret̃ euētu. Hinc enĩ mãsuet⁹ archidiacon⁹ cũ impialib⁹ munerib⁹ vrbē ingredit̃. Illuc leo archidiacon⁹ cũ cõ firmatiõe inuētionis fratrũ ep̃i defert̃. Mittit̃ illico p̃ciũ redem ptionis: ⁊ educunt̃ de iugo seruitutis. sicq3 frēs mutuo sibi p̃sitati ⁊ osculãtes seinuicē cõplexi sunt: cũ multo fletu gaudio⁊.

C. De Fabrica basilice ⁊ miraculo in hostie sacre bene dictione. C. LXXXVIII.

Vid plura

tãta celeritate edificatur eccle sia: [illegible] te celebratio general̃. tunc cã reliquiarũ diuersi in orbis p̃tes missi sunt. q̃ oẽs desideriũ assecuti sunt. ⁊ ad vrbē regressi [illegible] tur põtificē: vt ipse in p̃mo altari hostiã dño imolaret propter votũ p̃priũ. ⁊ senectutis atq3 ordinationis gradus q̃ cũ diu resisteret [illegible] confractionis panis celestis: cũ more sacerdotali hostiã manib⁹ ele uatis deo benedicēdã offerret. Apparuit sup caput ei⁹ man⁹ splēdi da sicut nix: porrectis digitis tertio oblatã b̃ndicēs: Sacrificia rite pacta: quesiuit ab his q̃ aderãt: incipiēs ab ep̃is ⁊ p̃ueniēs vsq3 ad nouissimũ plebis: vtrũ aliq̃d miraculũ dũ missa celebraret̃ vidisset. Qui r̃nderũt nullũ. Blandilius tñ subdiacon⁹ hoc ip̃m qd̃ viderat miraculũ ei enarrauit. In pp̃lo etiã cũ quesisset: duo inuenti sunt q̃ fuerãt tãti mysterij digni videndi participes [illegible] sit miraculũ omnē mũdũ. cuius odore pagani illecti concurrebãt ad percipiendã gratiam dei. ⁊ baptisati sunt infra triduũ. vij. milia fere paganorũ. Per eundē quoq3 ep̃m quotidie christi gl̃ia de sanitatũ plenitudine splendescebat. Nã surdis auditũ. cecis visum mutis lo quelam. claudis gressum reddebat.

C. De [illegible] C. LXXXVIII.

Vadã die

fraternitatē vniuersam conuocans [illegible] fuit. suadēs vt post trãsitũ suũ abbatē amianũ: cui⁹ vi tã expimētis cognouerãt: sibi ep̃m ordinarēt. ne rursum sicut ante aduentũ suũ orireťseditio. sed dũ quisq3 p̃ximis aut ami cis suis quererēt opitulari. ceperũt iterũ partes sibi aduersari. Tũc enĩ in vrbe maxima nobiliũ florebat p̃pago: tã in clero q̃3 in pp̃lo. Cũq3 tres eēnt: pro quib⁹ orta seditio videret̃. beat⁹ euurcius h̃ au diens: de cõsensu oĩa noĩa triũ sigillatim indagauit. q̃ sub altari tota nocte delitere voluit: volēs pro tali negocio cõsulere dñm. Igit̃ cele brant̃ vigilie. misse peragunt̃. innocens puer adducit̃: p̃ quē dei re uelatio monstret̃. Qui ad extrahēdas cartulas manũ extēdēs: cum [illegible] tate solus honore dign⁹ est ep̃atu. Tũc febricitatus ep̃s corpus ten [illegible] beati siluestri pape insulas episcopat⁹ accepit. Et die dñica. vij. idus septembris obijt: sicut fue rat ei reuelatum.

C. De Lactantio ⁊ scriptis eius. C. LXXXIX.

X libro hieronimi

de illustrib⁹ vi[illegible] hoc t̃pe floruit firmian⁹: q̃ ⁊ lactãti⁹ arnobij discipulus. Hic sub diocle tiano p̃cipe ascitus cũ flauio grãmatico. Cui⁹ de medi cina libri versib⁹ cõpositi extãt. nichomedie rhetoricã docuit. ac p̃

nuria discipulorum ob grecā videlicet ciuilitatē ad scribendū se cō tulit. Habemus eiꝰ simphosiū qḋ adolescentulus scripsit aphrice. ⁊ ideo poricū de aphrica vsqꝫ ad nichomediā exametris scriptū versibus. Et aliū librū q̄ grāmaticus inscribit. Et pulcherrimū de ira dei Et īstitutionū diuinaꝝ aduersus gētes libros. vij. de psecutōe librū vnū. Ad probū epistolarū libros. iiij. Ad seuerū eplaꝝ libros. ij. Ad demetriū auditorē suū eplaꝝ libros duos. Et ad eundē de opificio dei: vł formatiōe hoīs li. i. Hic in extrema senectute magister cesaris crispi filij ɔstātini ī gallia fuit. Postea a prē interfectꝰ est. Actor. Oium opusculorum nihil apud nos repperi preter septem libros aduersus gentes.

De Eus[illegible] cesariēsi ⁊ scriptis eiꝰ. C. XC.

Jeronimus de illustribus viris. [illegible] etiā tpe [illegible] eusebiꝰ cesa ree palestine epūs: q̄ scripturis diuinis studiosissimus: ⁊ bibliothece diuine cū pāphilo martyre diligētissimꝰ per uestigator. Edidit īfinita volumina: ex q̄bꝰ sūt ī isaia li. x. Cōtra porphiriū q̄ eodē tpe scribebat in sicilia vt q̄dā putāt. scripsit lib. xxv. p origene li. vi. Cōmētarios eruditissimos ī. cł psalmos. De vita pam phili li. [illegible] ⁊ de martyribꝰ alia opuscula. Ecclesiastice historie lib. x. Chronicoꝝ canonū oimodā historiā ⁊ mlta alia. Actor. Ex libris historie ecclesiastice ⁊ chronicorum eusebij multa in h̄ ope suis locis īserui. Scripsit enī chronicoꝝ historiā a pmo anno abrahe vsqꝫ ad annū dn̄i. cccxlij. quā hieronymꝰ ex greco in latinū trāsferens. vlteriꝰ psecutꝰ est vsqꝫ ad annū dn̄i. ccc. lxxx. Exīde sigibertꝰ gēblacensis monachus vsqꝫ ad annū dn̄i. M. cxiij. historiā quoqꝫ ecclesiasticā texuit eusebiꝰ in libros. x. ab ascēsione dn̄i vsqꝫ ad victoriā cōstantini. Cū. s. iā christiane religiōis fautor: verīqꝫ dei venerator. nōdū tñ baptizatus pcessit ad bellū cōtra maxētiū vrbis rome tyrānū. ostēso ei celiꝰ signo in quo vinceret. Hos libros ruffinꝰ p̄sbyter aquileie trāstulit de greco in latinū quoꝝ decimꝰ q̄ż pparū habebat in rebꝰ [illegible] cōscripsit: ⁊ ipse duos libros sequētes. s. x. ⁊ xi. cōscripsit. ⁊ addidit psequēs historiā a tēporibꝰ cōstātini post psecutionē vsqꝫ ad obitum Theodosij augusti. Preterea idē eusebiꝰ (vt legit̄) pene oīuꝫ puīciarū passiones martyrū: ⁊ epoꝝ ⁊ cōfessoꝝ: ⁊ sacraꝝ v̄ginū ac mulierū in. xx. libris cōprehēdit. Deīde psecutꝰ ab aplo Petro oīuꝫ epoꝝ ⁊ noīa ⁊ gesta cōscripsit. ⁊ earū vrbiū q̄ arcē pontificatus p aplicas sedes tenere noscunt̄. s. rome: anthiochie: hierosolyme. ephesi: alexandrie p̄teritoꝝ oīuꝫ epoꝝ noīa: vsqꝫ ad tēpus suū ⁊ gesta conscripsit. Et quoꝝ numero viꝰ est scūs Siluester romane vrbis epūs. cuiꝰ vitā nescio a quo ex greco trāslata est: cōtinēs li. duos. Fert̄ aūt ideꝫ Eusebiꝰ nimius fuisse in laudibꝰ origenis. Hiero. ad cromaciuꝫ ⁊ heliodoꝝ. Cōstātinus augustus cū cesareā fuisset ingressus ⁊ diceret eiusdē vrbis antistiti vt peteret aliq̄ beneficia cesariēsi ecclesie psutura. Legit̄ r̄ndisse eusebiū epūꝫ opibus suis ditatā ecclīam nulla petēdi beneficia cesariēsi ecclesie necessitate cōpelli. sibi tātū desiderū imobile extitisse. vt q̄cq̄d vbiqꝫ in republica humana gestum est erga scōs dei iudices iudicibusqꝫ succedētes vniuerso orbi romano solicita pscrutatiōe monumēta publica discutiēdo pquirerēt. Et q̄s martyrū: a quo iudice: in q̄ puīcia vł ciuitate: q̄ die: q̄ve passione pseuerātie sue obtinuerit palmā. De ipsis archiuis sublatā ipsi Eusebio regio iussu dirigerēt. Unde factū est: vt idoneus relator existēs ecclesiasticā historiā pene oīuꝫ martyrū texeret.

De Sancto Antonio ⁊ bonis eiꝰ [illegible]. C. XCI.

Jeronimus de illustribꝰ viris. Regnāte aūt Constantio floruit Antonius monachus: cuiꝰ vitā athanasius alexādrie epūs insigni volumine psecutꝰ est. Hic misit egyptiace ad diuersa monasteria apostolici sensus sermonisqꝫ eplas. vii. q̄ in grecam linguā translate sunt. quarū precipua est ad arsenotas floruit cōstātio ⁊ filijs eius regnātibꝰ. Athanasius. Hic Antonius in domo christianoꝝ parentū in egypto simplicit̄ enutritus. Post eorum obitum in etate annoꝝ. xx. quadā die ecclesiam sicut solebat ingressus est: ⁊ audiēs legi illud euāgeliū. Si vis perfectꝰ esse. ⁊c. statī oīa sua vendidit: ⁊ paupibꝰ tribuēs nō lōge a villa sua heremiticā vitā duxit. ibiqꝫ tanta diaboli inuidētis tētamēta occulta ⁊ apta sustinuit: vt nullus ambigeret: quin antoniꝰ cōtra diabolū dimicaret. Nā cū diabolus ei in forma pueri nigri ante eū pstratus se victū cōfessus fuisset: eo q̄ Antoniꝰ spiritū fornicationis: virtute fidei ⁊ abstinētie supasset post modicū in quodā tumulo latitantē: multitudo demonū ita cede varia lacerauit. q̄ minister eius de villa veniēs q̄si mortuū pprijs humeris ad ville hospitiū deportauit. Quo audito cōuenerūt vicini. et cū post planctū funeris media iam nocte dormirent: antonius subito reuiuiscēs. vocato ministro fecit se in silētio ad tumulū reportari. ibiqꝫ ex priori vulnerū dolore pstratus cū ex animi virtute ad ɔflictū demōes puocasset. ⁊ statim illis in varias ferarū formas mutatis: ab eoꝝ dentibꝰ cornibꝰ vnguibus laceratꝰ fuisset. subito radiꝰ quidā lucis demones ⁊ tenebras effugauit. Statiqꝫ sanatus christū p̄ntē intelligēs dixit: Ubi eras ihesu bone: vbi eras. q̄re a pricipio nō affuisti: vt curares vulnera mea? Et vox ad eū: Antoni inq̄t h̄ erā. sꝫ expectabā vidē certamē tuū. Nūc aūt q̄ viriliter dimicasti. in toto orbe te faciā nominari.

De Uita eius heremitica. C. XCII.

Tunc antonius annoꝝ. xxxv. pficiscēs in heremū [illegible] argenteū in via reppit. ⁊ ītelligēs dolū diaboli secū dixit: Unde hic argēteus discus: vbi hominū vestigia nulla vident̄. Si enī viatori cecidisset: vtiqꝫ pro sui magnitudine latere nō posset. hoc diabole artificiū tuū est. sed volūtatē meā nō impedies. ⁊ h̄ eo dicente discus vt fumus euanuit. Dehinc ingentē auri veri massam reppit. sꝫ ille aurū q̄si incēdiū fugiēs ad montē vsqꝫ cucurrit. Ibiqꝫ flumine trāsuadato: in antro quodā p. xx. annos manēs: cōcurrētibus ad se multis miracula fecit. Hunc diabolus aliq̄n in tāta pceritate apparuit: q̄ q̄si capite celū tāgēs querēti q̄s eēt: sathanā se esse r̄ndit. Et addidit: Cur me sic frustra impugnāt monachi. Cur mihi oēs christiani maledicūt? R̄ndit antoniꝰ: Juste quidē h̄ faciūt. tuis enī freq̄nter molestant̄ insidijs. At ille: Nihil ego facio. seipsi inter semuicē turbāt. nā ego nihili factus sum: christꝰ vbiqꝫ regnat. vbiqꝫ christi nomē pseuerat. Statiqꝫ antoniꝰ deo grās reddidit. ⁊ ille velut fumꝰ euanuit. Antoniꝰ aūt tāti feruoris erat: q̄ cū maximianus īpator christianos occideret. ipse martyres secutus: vt cū eis martyr fieret sitiebat. Et vehemēter tristabat̄: q̄ volēti pati pro christo martyriū nō dabat̄. Ipse tñ a ɔfessoꝝ vestigijs nō recessit: sꝫ multis modis corpꝰ afficiēs: ⁊ glīa miraculoꝝ coruscās: ppter cautelā glīe vane ad locū ignotiorē discessit Ubi diuersas demonū sustinuisset insidias. rogatus a fratribꝰ vt eos inuisere dignaret̄. deficiētibꝰ siti comitibꝰ fontē oratione pduxit. ⁊ sic refectis socijs ad monachos q̄ se inuitauerant letus venit.

De [illegible] C. XCIII.

Quadam die hora. ix. ante cibum in sublime ab angel[illegible] raptus [illegible] demones trāsitū phiberēt. ⁊ ɔtra eum petā a natiuitatis exordio replicarēt. sꝫ in pbatione deficerēt. liber quidē cū angel̄ ascēdit. sꝫ statim in se redieēs: hoc rursus qḋ fuerat se inuenit. Alias autē cū frēs de situ aiarū quesissent: seq̄nti nocte vox antoniū vocauit dicēs: Surge exi ⁊ vide. ⁊ ecce vidit quēdā lōgū ⁊ terribilē caput vsqꝫ ad nubes tollentē. q̄ quosdā pennatos ad celū volare cupiētes extensis manibꝰ phibebat. ⁊ alios libere puolātes retinere non poterat. ⁊ maximū gaudiū mixtū cū dolore nimio. a victis ⁊ victoribꝰ antoniꝰ audiebat. ⁊ intellexit animarū illū eē ɔscensū. ⁊ diabolū phibentē: q̄ sibi obnoxios retineret. ⁊ de scōꝝ volatu quos retinere nō poterat: sic doleret. Aliq̄n etiā dū cū fribꝰ oparet̄: suspiciens incipiēs in celū cū tristē vidisset: puolutꝰ ante deū rogauit: vt futurū scelus auerteret. Unī cūctis tremētibꝰ q̄ astabāt rogabāt vt visionē exprimeret. singultu ⁊ lachrymis prepeditꝰ: dixit q̄ magnū nephas ⁊ inauditū secul[illegible] altare dei [illegible] eq̄datū multitudine: q̄ calcibꝰ oīa dissipabāt: ac p h̄ magna turbine fides catholica subuertetur: ⁊ hoīes iumētis silēs christi sacra diripient. Hec est causa gemituū meoꝝ. His auditis facta est vox dn̄i dicēs. Abominabit̄ altare meū. Qḋ ⁊ factū est. Nā etiā post duos annos erumpētibꝰ arrianis ecclesia tāte direptioni subiacuit: vt pollutis oībꝰ nō solū virgineo ⁊ matrone ⁊ ip̄m baptisteriū pollueret̄: sed etiā christiani: q̄si oues iuxta altaria necarent̄. Quidā arrianus noīe balacius dux egypti. cū ita ecclesiā infestaret: vt virgines ⁊ monachos nudatos publice verberaret. sic ei scripsit antonius. Uideo irā dei venientē sup te. iam desine persequi christianos: ne ira te occupet: q̄ pximū tibi minat̄ interitū. Legit infelix lr̄as ⁊ risit. ⁊ eas excreās ī terrā piecit: portitores quoqꝫ multis afficiēs iniurijs: antonio talia remādauit: Quia tu̅ curas de monachis: ad te quoqꝫ transiet nostri disciplina rigoris. Sed cōfestim minatorē supplicium sic op[illegible] equi sui in terrā decussus: corrosis ⁊ laceratis cruribꝰ delatꝰ ad vrbē post triduū expirauit. Multa quoqꝫ ⁊ alia miracula antoniꝰ fecit. ⁊ in discretione spirituū gratiā magnā habēs: tandē anno vite sue centesimoquinto moriens ⁊ deosculans frēs suos in pace quieuit. Actor. Hec de gestis scōꝝ illius tpis inseruimꝰ. Nūc ad historiā constantini ⁊ helene redeamus.

¶ De Inquisitione sancte crucis ab Helena facta Hierosolymis. C. XCIIII.

Ruffinus.x.li. Per idē tēpus Helena di[illegible] hierosolymā petit atq; ibi locū in quo sacrosanctū corpus christi patibulo affixū pepēderat ab incolis pquirit Qui iccirco ad inueniēdū difficilis erat: qđ ab antiqs psecutoribus simulachrū in eo veneris fuerat defixū. vt si qs christianoꝝ in eo loco christū adorare voluisset: venerē videret adorare: ⁊ ob hoc infrequēs: ⁊ pene obliuioni datus fuerat locus. Ex historia inuētionis sancte crucis. Igit Helena cōuocauit pitiores iudeoꝝ: q̄ erāt hierosolymis q̄si de lege sua responsuros. Quos cū multis verbis de cecitate arguisset: ⁊ ex dictis pphetaꝝ fidē christi pbasset ait iterum. adhuc euntes eligite meliores ⁊ doctiores. Qui cū irent inter se dicebant. Pro q̄ causa putatis hunc laborē facit nobis regina. Unus autē ex eis iudas noie dixit. Scio q̄ questionē vult facere ligni: in quo Ihesum suspēderūt pr̄es nostri. Nā pater meus symeon cum moreret annūciauit mihi dicēs. Uide fili cū inq̄sitio facta fuerit ligni in quo damnauerūt messiā: q̄ ante nos fuerunt: manifesta illud ante q̄ crucieris. Iā enī hebreoꝝ gēs ampli⁹ nō regnabit: sed regnū eorū [illegible] in secula seculoꝝ: quia ipse est christus fili⁹ dei viui. Ceteri autē dixerūt. Nos talia nunq̄ audiuimus vsq; hodie. Si ergo inq̄sitio facta fuerit de ligno crucis vide ne ostēdas. Uocati ergo a regina ⁊ sciscitati: cū nihil verū vellent dicere iussi sūt oēs in ignē tradi. Qui cū timuissent tradiderunt ei iudā dicentes. Hic est [illegible] q̄ nouit legē cū actib⁹. Quē vocās helena dixit. Elige qđ vis vitā an mortē: si vis viuere in terra ⁊ in celis: dic mihi vbi est absconditū lignū dominice crucis. Locū nō noui inq̄t iudas: q̄ nec ibi erā q̄n crucifixus est. Beata helena dixit. Per crucifixū fame te interficiā nisi dixeris mihi veritatē Iussit ergo eū mitti in lacū siccū vsq;. in. vij. dies sine cibo manentē Quib⁹ trāsactis clamauit iudas de lacu dicens. obsecro vos educite me ⁊ ⁊ ego ostendā vobis christi crucē.

¶ De Inuētione eiusdē ac diuisione. C. XCV.

Unq; educt⁹ prexisset ad locū vbi iacebat crux leuauit vocē ad deū ⁊ ait. Dn̄e de⁹ si voluntas tua est regnare filiū marie: q̄ missus est a te: nisi enī fuisset ex te nō tātas v̄tutes fecisset: nec eū a mortuis suscitasses. fac nobis pdigium hoc: vt sicut ostēdisti ossa patris nostri Joseph. ita nūc nobis ostēdas thesaurū istū faciēs ex eodē loco fumū odoris suauitatis ascēdere: vt ego credā in crucifixū: quia ipse est rex israel nūc ⁊ in secula seculoꝝ. statiq; cōmotus est locus: ⁊ multitudo fumi aromatū ascēdit de loco. ita vt admiratus iudas plausis manib⁹ diceret. In v̄itate tu christus es saluator mūdi: gratias ago tibi dn̄e q̄ cū idignus sim nō me fraudasti gr̄a tua. Tūc accipiēs fossoriū: pcinxit se ⁊ cepit viriliē fodere. Cūq; fodisset passus xx. īuenit tres cruces absconditas q̄s attulit in ciuitatē. Interrogabat Helena q̄ esset crux christi. sciebat enī aliqs esse latronū: q̄ cum eo fuerāt crucifixi. Ponēs igit eas i media ciuitate expectabāt gloriā. Et circa horā nonā ferebat mortu⁹ in grabato. Iudas aūt gaudio replet⁹: posuit duas cruces sup eū ⁊ nō surrexit. Imposita autē tertia cruce dn̄ica: statī surrexit. Oēsq; q̄ aderāt glorificabant deū. Sz ostiꝫ bonoꝝ semp īuidus diabolus cū furore vociferabat in aere dicēs. O ihesu nazarene oēs traxisti ad te. Et ego q̄ p̄us p iudam tradi[illegible] feci nūc [illegible]. Tūc beata Helena pciosam crucē in loculo argēteo collocauit: ⁊ ecclesiā in ipso caluarie loco ostruxit [illegible] in q̄ inuēta est sancta crux celebrare v. non. maij. Rufin⁹ i historia ecclesiastica. x. li. Tūc regina voti sui cōpos effecta tēplū mirificuꝫ in eo loco in quo crucē repperat regia ambitiōe cōstruxit. Clauos quoq; q̄b⁹ corpus dn̄icū fuerat affixuꝫ portat ad [illegible] et q̄b⁹ [illegible] coposuit q̄b⁹ vtebat ad bella: ⁊ ex alijs galeā bellicis vsib⁹ aptā ferē armasse. Ligni vo ipsi⁹ salutaris parte [illegible] in loco que etiā nūc ad memoriā solicita veneratiōe seruatur.

¶ De [illegible] C. XCVI.

Ruffinus [illegible] ad pdicādū v̄bū dei: sorte p aplos celebrata est. thome parthia: ⁊ matheo ethyopia. eiq; adherens citerior india bartolemeo dicit sorte decreta. inē quā parthiāq; media: sꝫ lōgo interior tractu india vlterior iacet [illegible] variisq; linguis ⁊ gētib⁹ habitata. Quā velut lōge remotā [illegible] aplice predicatiōis vomer impresserat. q̄ cū tpib⁹ cōstātini tali q̄dā ex causa semina fidei prima suscepit. metrodorus quidā ph̄s [illegible] tendorū locoꝝ: ⁊ orbis perscrutādi gratia vlteriorē dicit indiā penetrasse. Cuius exemplo inuitat etiā metropius quidā tyrius ph̄s simili ex causa adire indiā voluit: habēs secū duos puerulos: quos līis sibi ppinquos imbuebat. quoꝝ iunior edisius. alter frum[illegible] vocabat. Mos aūt est vbi barbaroꝝ: vt siquādo fedus cum romanis turbatū vicine nunciauerūt gentes. omnes q̄ apud eos ex romanis inuēti fuerint iugularent. Inuadit nauis ph̄i. cūcti cum ipso pariter puniūt. puerulli reperti sub arbore meditātes. ⁊ lectiōes suas parātes barbaroꝝ miseratiōe seruati ducunt ad regem hoꝝ ille alterum: id est edisium sibi pincernā fecit. frumentio vero quem quasi pspicacē dephenderat. ⁊ prudentē. rationes suas scriniaq; cōmisit. ex quo ⁊ in honore magno apud regem habiti sunt ⁊ amore.

¶ De Cōuersione indorum per frumentiū ⁊ hiberorum per quandam captiuam. C. XCVII.

Ut supra. At vo moriēs rex vxorē cum paruulo filio [illegible] Adolescentib⁹ autem quid vellent agendi dedit liberā facultatē. quos tamē regina suppliciter exorat: tanq̄ q̄ nihil haberet in toto regno fidelius vt secum vsq; quo adolesceret fili⁹ regēdi regni solicitudinē partirent. Et precipue frumēti⁹: cui⁹ prudentia ad moderandū sufficeret regnū. Nam alius fidē purā ⁊ sobriā mentē simpiciter exhibebat. Idq; dū agerēt. ⁊ regni gubernacula frumēti⁹ haberet i manib⁹. deo mentē ei⁹ ⁊ animos īstigāte. requirē sollicit⁹ cepit. siqui inter negociatores romanos christiani essent. ⁊ ipsis potestatē maximā dare ac monere. vt conuenticula p loca singula facerent. atq; romano ritu orationis causa ofluerent. Et ipse multo magis eadem facere. ⁊ ita ceteros exhortari fauore ⁊ beneficijs inuitaret. prestare q̄cq̄d oportunū fuisset loca de edificijs: aliaq; necessaria pbere ⁊ omni modo gestare. vt christianoꝝ ibi semē exurgeret. sed cum adoleuisset regius puer pcurationē regni gerebāt. expletis omnib⁹ ⁊ ex fide traditis. multū licet detinentib⁹ ⁊ rogantib⁹ vt manerent regina ⁊ filio. ad orbē tamē nostrū demo reuertunt. Et edisio festinante tyrū parentes propinquos reuisere. frumēti⁹ [illegible] pergit dicens equum non esse occultare opus dominicū. [illegible] est exponit episcopo ac monet vt puideat virū aliquē dignū. quē cōgregatis iaꝫ plurimis christianis ⁊ ecclesijs ostructis in barbarico solo episcopū mittat. Tūc athanasius qui nuper sacerdotiū susceperat. in cōsilio sacerdotū frumētiū [illegible] spiritu dei plenū attentius considerans [illegible] sacerdotiū tradidit. eūq; redire cum dn̄i gratia vnde venerat iussit. Qui cū eps perrexit ad indiam. tanta et data esse a deo virtutum gratia dicitur. vt signa per eum apostolica fierent. ⁊ infinitus barbaroꝝ numerus adꝫ fidē cōuerteret. Hec nos ab ipso edisio tyri p̄sbytero postmodū facto. qui frumentij comes fuerat didicim⁹. Per idē temp⁹ etiam hiberoꝝ gens cōuersa est. p quādā captiuā christianā apud eos repertā. Apud quos mos est: vt si paruul⁹ egrotat: circūferat a matre p singulas domos. si qđ forte remediū in aliqua domo possit inuenire. Cūq; mulier quedam paruulū suū p oēs circumtulisset. Tādem venit ad captiuā que sola oratiōe illū sanauit. Qđ peruenit ad reginā. quā similiter egrotantē sanauit. Rex autē quadā die dū venaretur oberrans solus in locis obscurissimis ait: Si vere deus est christus ille quem vxori mee pdicat captiua. Nunc me de tenebris [illegible] cū omnibus mihi subiectis colam. Qđ ita factū est. In ecclesia vo noua faciēda columā que nullis virib⁹ erigi poterat ipsa captiua sola oratione erexit. ⁊ in locū suū cōstituit.

¶ De Reuocatiōe arrij ab exilio ⁊ eius fallacia. C. XCVIII.

Ut supra. Postquā [illegible] luce [illegible] tūc [illegible] relicta frīs augusti constancia vtebat. Huic accidit p̄sbiterū quēdā venire [illegible] latenē ptib⁹ arrij fauētē. Sz is p̄⁹ nihil omnino de his apud sororē principis voluit apire. Ubi vo multa familiaritas copiam tribuit. paulatim sermonē cepit aspgē. Inuidiā dicēs arrio generatā. ⁊ p simultatib⁹ priuatis epm suū rem ōtentiose exagitasse. emulatiōis stimulo ostrictū: q̄ arrius apud plebē satis charus haberet. Hec atq; hmōi alia frequētius suggerēs aīos ōstātie suos efficit. Que cū die obitura visitaret a frē: atq; ab eo blāde religioseq; cōpelleret: extremē [illegible] peret. ⁊ q̄ sibi ab eo pro spe ⁊ salute suggererent audiret. Se quidē iam ex luce discedentē nihil curare. pro frīs vo statu eē sollicitā: ne forte pro inocētiū penis regni sui pateret excidiū. Quib⁹ ille monitis a sorore susceptis. ⁊ fidelē pro se germane sollicitudinē credēs: accōmodauit aurē p̄sbytero. interim ⁊ accersiri de exilio arriū iubet. Ut queādmodū de fide sentiret exponeret. Tum ille. fidē ōscripsit q̄ nō quidē sensū nostrū: tn̄ v̄ba nr̄a ōtinē pfessionēq; videret. miratus

quidē est impator: ꝛ putauit vnā eadēq; in ipsius ꝛ cōcilij diuinum gesti expositiōe sniām cōtineri. tñ in nullo relaxat aī vigorē: sed rursus eū ad cōcilij remittit examen: qñ ad dedicationē hierosolymorū: ex oī orbe cōuenire sacerdotes inuitabant: ꝛ facile q̄dē receptus est a fautoribꝰ suis. sed vbi alexādriā prexit: ibi omne eiꝰ inceptum frustratū est: qꝛ dolis apud ignorātes locus est sciētibꝰ vo dolū intēdere: nihil est aliud q̄ȝ risum mouere. Interea dum hec apud alexandriā frustra agitant. Venerabilis augustus in suburbana villa nichomedie. xxxi. impij sui anno defunctꝰ est. Libris de successiōe romani orbis testamēto heredibꝰ scriptis. Quo in tēpore qñ quidē cōstantius cui oriētis regnū decreuerat p̄sens nō erat dicit secreto accersiēs p̄sbyterū quē a sorore cōmendatā supradiximus. ꝛ exinde familiariter habitū tradidisse ei testamentū qđ scripserat: ꝛ obtestat sub sacramēto ne villi nisi cōstātio cū venisset in manu traderet Cui etiā qꝫ eunuchi q̄ erāt in palatio fauebāt arte indicto ioe impatoris morte suppresso vsq; ad cōstātij impatoris p̄sentiā. multis nouā tentantibꝰ oppressis restitute integreq; māsere. Cū vo cōstantiꝰ affuisset depositū p̄sbyter restituit. Cuiꝰ beneficij gratia imperator regni cupidus ita ei deuinctꝰ est. vt q̄ impare cunctis ambiret ab illo sibi imperari equanimiter pateretur. Ex quo deuincto sibi impatore: cepit de arrij restitutiōe suggerere: ꝛ nolētes acquiescere sacerdotes vt cogeret psuadere.

¶ De Sancto Iuuentio cōfessore. C. XCIX.

X gestis eius. Eo tēpore floruit scūs iuuētius qui quondā iuuenis samaritanus paganis parētibꝰ ortus: in christū credidit ad p̄dicationē beati Gregorij cū apud anthiochiaȝ p̄dicaret. Postea vo p gradus ordinis ascendēs vsq; ad sacerdotiū reuersus ad parētes suos: conuertit eos ad fidē christi ꝛ baptizauit relictisq; eis recessit. Cui in itinere dormienti apparuit angelus dicēs: vt reuerteret thessalonicā: ꝛ idola daciani signo crucis ibi cōtereret. eiusq; filiā cleopatroniā a demonia liberaret. Qđ ꝛ factū est: baptizauitq; eā cū. cc. fere hoībus. Illa vo de suo patrimonio misit duo cādelabra beato Petro: ꝛ alia vtēsilia: p beatū Benedictū epȝ ꝛ per sanctū iuuentiū. Quibꝰ romā euntibꝰ cū deficeret victus exiuit de mari piscis magnus: ꝛ in littore stetit: q̄ captus ab eis: p totā ebdomadā ad victū suffecit. Huic scō Iuuētio abstulit aliqñ q̄daȝ miles raptor cū socijs suis vestimētū suū de quo factū est tale miraculū. Nunq̄ȝ deniḡari potuit. ꝛ vbicūq; in nocte erat: ibi de claritate ipsiꝰ magna lux erat. Cū aūt ī asia rex quidā rictionarꝰ surgēs cōtra christianos exardesceret: ꝛ secū deferēs nazareth deū suū romanas ptes vastaret: dum esset in lōgobardia. longobardis nimis timētibus tulit p̄fatus miles vestimentū illud ad ecclesiā beati petri. Quo cū venisset Rictionarius facto de celo magno tonitruo: ꝛ igneis catbapultis volātibꝰ īterfectꝰ est cū oī exercitu suo. Et hoc factū est post. xxx. annos postq̄ȝ idē vestimentū sancto fuerat ablatū. Abstulerat autē idē miles eidē sancto cū illo vestimēto q̄sdā reliquias de sancta cruce ꝛ de sancto bartolemeo. Vixitq; beatꝰ Iuuentius vsq; ad tempus sancti Hilarij pictauiensis. cui de exilio reuertenti obuiā pictauis iuit a quo etiam castelluȝ Grauionem petijt. ad manendū cū socijs ꝛ accepit: hic aliqñ in sex latrones incidit: quoꝝ primus arrepto gladio vt eū pimeret semetipȝ trāsuerberauit: secūdus ad q̄rcū se suspēdit. iij. a demonio arrepꝰ expirauit. iiij. oculos amisit. v. rabie plenꝰ manꝰ suas ꝛ brachia dētibꝰ lacerauit: sextꝰ ad mare currens ī mare se p̄cipitauit. Mortuꝰ ē aūt annoꝝ. cxx. idꝰ ianuarij apđ grauionē castꝝ. In martyrilogio tñ dr̄ vitaco scī iuētij ɔfessoris: forte illuc de grauione trāslatꝰ ē. Sepeliuitq; eū beatꝰ maxentiꝰ abbas. Cui ēt reuelatū ē: qꝫ dū scūs michael aiaȝ eiꝰ ōferret ī celū: occurrerūt demones dicētes. hic bō nr̄ ē: qꝛ p fugā timidꝰ martyrij corona amisit: cū scriptū sit beatꝰ vir q̄ suffert tētatōeȝ ꝛc̄.

¶ De Sancto florētio confessore. C. C.

Lorūit etiā eo tpe beatꝰ ɔfessor christi florentius Qui quodā post beati floriani martyris discessuȝ. de quo supius sub diocleciani tpe dictū est angelo reuelāte cōmonitꝰ cū ad gallias pgeret venit ad portū fluij rhodani qui dicit lugdunū: īuenitq; nauē sine gubernatore. Erat eni ɔfracta vndiq;. Volēs igit ad missaȝ q̄ȝ totiꝰ festinare (erat eni dies dnicꝰ) intrauit ī eā: ꝛ facto signo cruc̄ ait. deduc me dn̄e ī volūtate tua moxq; sine gubernatore flumē trāsmeauit. Angelꝰ q̄ppe dn̄i cū custodiuit: ꝛ cū ad ripā venissȝ īuenit ibi hoīe ōmonio vexatū ꝛ ob h̄ ab alijs vinctū ꝛ frātico dolore tactꝰ oroni incūbēs: expulso demone hoīeȝ sanauit. multa quoq; alia miracula p euȝ in itinē dn̄s ondit. Angelꝰ aūt quo duce iter agebat: btō martino turonensi ante sui aduētū eiꝰ ad se reuelauit: eiq; faciē eius ostēdēs: vt eū in ordine sacerdotali constituere precepit. Itaq; beatus martinus gaudenter suscipiēs: multū eum dilexit: ꝛ die cōgruo sacerdotē ordinauit. In In quo ordine degens dn̄m assiduis precibꝰ exorauit: vt ei locum ostēderet: quo habitare debēt. Qđ ꝛ fecit dn̄s. Perrexit itaq; iuxta reuelationē sibi factā ad locū prope ligerim. cui nomē erat glonna. I quo spelūca erat: ꝛ ibi serpētes multi. quos de loco illo vir scūs oratione fugauit. ibiq; oraculū ī honore scī petri ꝛ alioꝝ scōꝝ plurimorū fecit. Habebat aūt ɔsuetudinē: vt quolibet anno turonis orandi gr̄a veniret cōdata. vbi flumē trāsire volēs īuenit in portu mulierē cecā sedentē ꝛ plorantē. Interrogata quid haberet: ait Dn̄e vnicus filius meus: q̄ mihi cece viā prebebat. Iam tertius dies est: exquo in aquā mersus est. ꝛ nemo eū inuenire potuit: q̄ mihi saltē sepeliēdū reddidit. Tunc sancto genu flexo oranti ait angelus dn̄i florenti Ille de quo rogas nō est mortuus: ſȝ viuit. moxq; locū vbi ille erat ostēdit. Tunc piscatores iubēte sancto iactātes illic rhetia sua stati inuenerūt eū. Quē sanctus deo grās agens matri sue reddidit. Ipsa quoq; p eiusdē sancti orationē in eodē loco lumen recipere meruit Vixit autē sanctus florētiꝰ postq̄ȝ a beato floriano sepatus est annis. lxiij. Cūq; vixisset. cxxiij. ānis. x. kal. octobris migrauit ad dn̄m. Post cuius etiam obitū multas virtutes in loco requietionis eius operatus est dn̄s p eum.

¶ De Parricida p ip̄m a ferreis nexibꝰ soluto. C. CI.

Nerioris frācie partibꝰ olim solenis mos: vt si q̄s ppinquiorē sibi parentē iugulasset decernēte pōtifice ex ipo gladio ferrei nexꝰ fierent: qui collum peccatoris ꝛ vētrem ꝛ brachia stricte innecterēt. sicq; de propria patria pulsus: donec eadē vincula solui pciperet. primū rome: dehinc p diuersa loca scōꝝ veniā postulando pegre pgeret. Hac sententia quidā cleric: q̄ auūculū suū necauerat a traianensiū epo damnatꝰ erat. iāq; diuersa scōꝝ loca lustrauerat. Cū ad monasteriū sancti florentij diuina reuelatione puenit. in ipsa vo nocte dū fratres officiū nocturnale peragerēt. ille retro secꝰ cancellos consistens se paululū sopori indulsit. ꝛ ecce subito p visum ei candidissima auis apparuit: a tumulo sancti progrediens: brachijs suis insedisse: ipsosq; ferreos nexus quasi cum impetu magno percussisse. Qui illico expergefactus voces deterrimas emisit clamoris ita vt chorum etiam psallentiū interrumperet: omnesq; astantes: nimioq; terrore attonitos redderet. Statiq; vt oculos qui somno oppressus aperuit: auis predicta nusquā cōparuit. Sȝ illi ferrei nexus ad tactū eius inuisibilē cū impetu magno tāvalide crepuerūt: vt longius resiliētes in crastinū vix inuenirī possent. Ipse autē pauore solutꝰ in terrā corruit. sicq; p̄stratꝰ donec ɔsumeret officiū qñ amēs pmāsit. In crastino autē oībꝰ hoc factū mirātibꝰ ille ex ordine causas culpe sue ꝛ nerionis ostendit.

¶ De Quibusdam incidentibus: ꝛ de criminibus Constantini. C. CII.

Ero: Temporibus quoq; constantini iuxta Hieronymū arnobius rhetor in aphrica claruit In anthiochia domiciliū qđ vocat aureum edificari cepit. iuuencꝰ presbyter hispanus: euangelia heroicis versibus explicauit. pestilentia ꝛ fame innumerabil̄ multitudo in syria siciliaq; perit. Porphirius misso ad cōstantinū volumine ab exilio liberatus est. Hic porphyrius primo gentilis: deinde christianꝰ: rursus apostatauit. Naȝ in cesarea palestine a quibusdam christianis cesus iracundiam nō ferens christianitatē deseruit: sicut eum eusebius redarguit: cum eius verba destruxit. Hic eni porphyrius ɔtra nos scripsit. Cui responderunt Eusebius ꝛ Apollinaris. Sed Augustinus in libro de ciuitate dei fortius ceteris. qui etiam vocat eū philosophorū doctissimū: sed christianorū acerrimū inimicū. Ipse quoq; Constantinus (vt dicit Hieronymus) cum libris suis honorificas ad Antoniū litteras direxit. Crispum autē filium suū interfecit crudelissime: ꝛ vxorē suam faustā. Extremo autē tempore vite sue ab Eusebio nichomedie epo baptisatus est. In arrianū dogma declinauit. a quo inquit vsq; in presens tempus ecclesiarū rapine: ꝛ totius orbis discordia secuta est. At his verbis Hieronymi manifeste cōtradicit liber de actibus sancti siluestrini. Si forte his baptisatus sic Cōstantinꝰ p̄suasus ab Eusebio nichomedensi epo: factiōis Arriane signifero: ꝛ eidem Cōstantino valde familiari. Mirandū quoq; est valde: quō inuentionē sancte crucis Hieronymꝰ in chronicis suis annotare vel noluit vl̄ neglexit. que tñ causa celebris fuit Ceterū cur Constantinus vxorē suam ꝛ filiū iuxta Hieronymū interfecit. huiusmodi nunq̄ȝ facinoris horrendi causā inuenire potui. Sed hoc ꝛ alia Constantini facinora ceteri historiographi dissimulant: ac silentio tegunt.

¶ Liber Quartusdecimus [illegible] Incipit.

¶ De Imperio Constantij ⁊ disputatione Athanasij contra Arrium. CA. I.

Jeronimus. Romanoꝝ igiť. xxxv. regnauit Constātinus. Cōstantiꝰ quoqȝ ⁊ cōstans annis xxiij. Ceperūt autē regnare anno dñi [illegible] Dauid Floracēsis. v. li. Cōstantius quidē Romanū adeptꝰ est īperiū. Cōstātinus vo cōstātinopoli impauit: et apud anthiochiam cōstans. Is autem Cōstātinus donec vixit: habitū regiū gemmis: ⁊ caput suū ppetuo diademate decorauit. Nutriuit pterea semp bonas artes. Sed pcipue studia litteraꝝ legebat: ⁊ ipse scribebat ⁊ meditabať. Cōstātius autē vt factꝰ est impator romanꝰ: p nepharios viros a fide catholica deprauatꝰ est. Porro athanasius vir spectabilis ⁊ magnifice fidei impij huiꝰ anno. ij. disputauit cū Arrio. turbis hinc atqȝ inde astātibꝰ apud laodiciā syrie vrbē. Probꝰ autē quidem vir impatoris iussu arbiter īter eundē arriū: ⁊ strenuissimū sancte fidei defensorē Athanasiū sedit. vbi nitor fidei ad purū discussus est: ⁊ a diuinis libris ostēsum: patrē ⁊ filiū ⁊ spiritūsanctū pprias extare psonas: ⁊ tñ vnā eē triū nāz. Arriꝰ tñ idurata mēte: i sua malignitate [illegible]

¶ De Ignominiosa morte Arrij. C. II.

Ruffinus. x. li. Deniqȝ Eusebiꝰ de cuiꝰ simulatione in subsequendo supradiximꝰ: opportunitatē tēporis nactꝰ: ⁊ pncipi p pfatū p̄sbyterū familiaris effectꝰ oīa reuoluere ⁊ in irritū cōcilij niceni gesta reuocare moliť. Arriū venire fecit. Et impialibꝰ edictis cōciliū denuo cōstantinopolim cōuocari. Quo illi maxime cōuenerūt qui arriū ⁊ eusebiū sectabanť: q̄ sepe cū alexādro alexandrie epo cōgressi vt arriū susciperet ad vltimū certū diē statuētes denūciauerūt. vt aut ipse arriū susciperet. aut si reniteretur se ab ecclesia pulso ⁊ in exiliū truso ab alio eū suscipiendū sciret. Tūc ille noctē q̄ ad cōstitutā īterat diē. sub altari iacēs atqȝ in orōne ⁊ lachrymis cā totā puigilē ducēs ecclesie causaȝ dño commēdabat. Cumqȝ lux orta fuisset: nec tñ Alexāder ab orōne cessaret. eusebiꝰ cū oībꝰ suis velut heretici belli signifer. domū arrij matutinus ascēdit. eūqȝ seq̄ ad ecclesiā iubet. ptestatus q alexāder nisi p̄sens acqesceret. expulsus loco cederet. Igiť cū cūctoꝝ animi essent in expectatōe suspēsi. quo vł alexādri pseuerātia: vel eusebij atqȝ arrij instātia declinaret. Arrius ad ecclesiā pgens: epoꝝ ⁊ populo frequētia cōstipatus. humane necessitatis causa: ad publicū declinat locū. vbi cū sederet: intestina eius atqȝ oīa viscera in secessus cumulū defluxere. ita tali in loco dignā mortē blasphemie ac fetide mētis exoluit. Qd̄ cū in ecclesia nūciatū fuisset Eusebio: ⁊ his q̄ vna secū sanctū ⁊ innocentem virū alexādrū de recipiēdo arrio fatigabāt. opti cōfusiōe discedūt.

¶ De Bona indole Athanasij ⁊ eiꝰ pmotiōe. C. III.

Vt supra. [illegible] defuncto apud alexādriā athanasiꝰ sede suscepit de quo cuiꝰ a puero īstitutiōis fuerit libet pauca cōmemorare. Tēpore quo apud alexādriā petri martyris diē alexāder epūs agebat. Cū post expleta solēnia cōuenturos ad conuiuiū clericos expectaret: in loco mari vicino: vidit eminus pueroꝝ super orā maris ludū imitantiuȝ (vt fieri solet) epm: ⁊ ea geri q̄ mos est in ecclesijs. quos cū intētus diutius expectaret. vidit ab his geri queetiā secretiora ⁊ mystica. perturbatus ilico: cōprehēsos pueros īperat ad se pduci. Qui cū adessent q̄s eis ludus ⁊ q̄d egissent: vel quō pcunctať: illi vt talis habet etas pauidi negauere primo. Deide rem gestam per ordinē pandūt: ⁊ baptizatos a se esse quosdā cathecuminos cōfitentur per Athanasium: qui ludi illius puerilis episcopus fuerat simulatus. Tunc ille diligēter inquirens ab his qui baptizati dicebantur. quid interrogati fuerant. quidve responderūt. vbi vidit fm religionis nostre ritum cuncta constare. collocutus cum cōcilio clericorum statuisse dicitur. illis quibus integris interrogationibus ⁊ responsionibus aqua fuerat infusa. non debere iterare baptismuȝ. sed adimpleri ea que a sacerdotibus mos est. Athanasiuȝ vo ⁊ eos quos ludus ille vel presbyteros habere visus fuerat vel ministros. conuocatis parentibus sub dei obtestatione tradit ecclesie nutriendos. Paruo autē tempore trāsacto cum a grammatico fuisset athanasius sufficienter instructus. mox tanq̄ fidele quid dñi cōmendatū a parentibꝰ restituiť sacerdoti: ac velut samuel quidā in tēplo dñi nutriť. Qui etiā tpe niceni cōcilij ipsius alexandrum epī aderat cōcilijs senē q̄plurimū iuuans. ⁊ ab eo pergēte ad p̄res in senectute bona: ad portandū post se ephod sacerdotale electus est. Cuiꝰ tanti in ecclesia p fidei integritatē agones fuerūt: vt etiā de hoc videať illud verificatū esse quod scriptū est: Ego ostendam ei quanta oporteat eū pro noīe meo pati.

¶ De Persecutione arrianoꝝ in athanasium. C. IIII.

Jero. in chronicis. Igiť secundo anno Constantij impietas arriani eiusdē impatoris fulta psidio: ex. lijs carceribꝰ ⁊ varijs afflictionū modis. primū athanasium. deinde oēs nō sue partis epos psecuta est. Ruffi. x. li. Nā Cōstanꝰ impator p eunuchos deceptus ab epis arrianis: intēto satis studio prauis eoꝝ cōtētionibꝰ obsecūdauit. Illi autē verētes nequando ad eundi regis copia fieret athanasio. Et p eū de veritate fidei quā peruertebāt fm scripturas edoceret. oībus modis insimulari eū apud principē. ⁊ velut omniū scelerū ac flagitioꝝ auctorē aggrediunť exponere vsqȝ quo humani corporis brachiū loculo delatū impatori ostēdunt. qd̄ ab athanasio excisum magice artis grā: de arsenij cuiusdā corpore confirmabāt. Quapropter iratus impator: cōuocato apud tyrū cōcilio: iubet athanasiū codemnari: misso e latere suo uno ex comitibꝰ: ⁊ eo duciť athanasius. Introduciť accusatio mulieris cuiusdā: q̄ se dicēt aliqū hospitio athanasiū recepisse: ⁊ ab eo nocte nihil suspicantē: vim corruptionis eē perpessam. Introduci ad hec athanasius iubeť. ingrediť cū timotheo presbytero suo. quēqȝ monet vt postea q̄ꝫ mulier dicēdi finē fecisset. se tacēte ad ea q̄ diceret responderet. Cūqȝ mulier ea q̄ edocta fuerat perorasset. timotheus conuersus ad eam Vere inquit mulier ego mansi apud te aliqñ et vim tibi vt asseris feci. Tūc illa vt mulierū se taliū procacitas habet obnitans timotheū Tu inquit vim mihi fecisti. tu in illo loco commaculasti castitatē meā simul ⁊ conuersa ad iudices obtestari fidē dei cepit se vera dicere. Tūc oēs ridiculosius pudor habere cepit: q tā facile tacente reo: fictio compositi criminis patuisset. Hinc trāsiť ad aliud crimē: de quo etiam optime se purgauit. Proferť facinus sceleris inauditū. Verū quia non iudicandi: sed opprimēdi hoīs cā conciliū gerebať. fragor omniū repēte attolliť. magū esse athanasiū ⁊ decipe intuētiū oculos oclamať. factoqȝ impetu sine eū discerpere manibꝰ parabāt. Sȝ archelaus q̄ cū ceteri ex p̄cepto impatoris cōcilio presidebat ereptū cū discerpētiū manibꝰ p occultos exitꝰ eduxit. Cōciliū tñ rursum cōueniēs tanq̄ si nihil oīno deprehēsū fuisset: vt cōsensū de intētatis crimibꝰ athanasiū cōdemnat. ⁊ gesta in hūc modū ficta p orbē terre mittētes ad scelerꝫ sui cōsensū impatore cogēte ceteros epos propulerūt.

¶ De Fuga eius ⁊ exilio. C. V.

Vt supra. Hinc iam toto orbe pfugus agitur athanasius [illegible] tēdū tutus superat locus. tribuni. prepositi. comites. exercitus quoqȝ ad vestigādū eū mouenť. edictis imperialibus premia delatoribus proponunť: si quis viuū maxime. sin minus: caput athanasij detulisset. ita totis regni viribus frustra aduersus eum cui deus aderat certabať. Interea sex continuis annis ita latuisse ferť. in lacu cisterne non habentis aquā vt nunq̄ solem videret. Sed cum per ancillam que sola cōscia dñoꝝ officijs qui ei latebras prebuerāt videbať. indicatus fuisset: tanq̄ dei spiritu admonitus ipsa nocte qua ad eū comprehendendū cum iudicibus veniebatur. emigrauit ad aliū locū. ita illi qui venerūt frustrati: dñis quoqȝ in fugam conuersis: de ancilla vt falsa indice penas sumūt. Verum ne graues aliis latebre sue fierent. ⁊ occasio calumnie innocentibꝰ quereref. nihil sibi vltra iam tutū in constantij regno presumēs ad cōstantis partes profugus abscedit. a quo satis honorifice religioseqȝ est susceptus. Cuiqȝ causa eius quā fame compererat: diligētiꝰ cognita scribit ad fratrē suū pro certo se comperisse: q sacerdos dei summi athanasius iniuste fugas ⁊ exilia pateref. Nunc itaqȝ recte faceret: si absqȝ vlla molestia loco suo restitueret. Si id nollet sibi cure futurū vt ipse adimplere illud regni eius intima penetrans. ⁊ penas dignissimas de actoribꝰ sceleri sumere proponeret. Quibꝰ scriptis perterritus constantius: quia posse facere ea que minabať conscius erat fratrē. simulata benignitate vltro venire ad se athanasiū iubet. ⁊ leui increpatione perstrictū ad ecclesiam suam repromittit ire securum. Sozomenus. Procedente aliquando athanasio per alexādriā contigit aduolantē corniculam clamitare. ⁊ statim pagani circūstantes q̄si mago derogantes petebant vt eis aperiret quid cornicula illa significaret. Quibꝰ ille subridens Cras inq̄t latina lin

gna dies futura est in primo: hoc ergo clamitans: tristē vobis futurū crastinū diē significat. Altera die veniūt littere imperatoris ad iudices iubētes vt pagani nō admitterent ingredi ad tēpla sua. neq; solēnitates suas celebrare. Tūc ergo destructa est venerabilior eorum generalisq; festiuitas. Ruffinus vbi supra. Sed cū magnētij scelere imperator cōstans regno simul et vita fuisset exēptus. rursum in athanasiū veteres illi inuētores principis odia resuscitare ceperūt. fugatoq; de ecclesia in locū eius gregoriū quēdā perfidie et immanitati sue socium mittūt.

Cde Scriptis eiusdē. C. VI.

Jeronimus de illustrib⁹ viris. Feruntur ei⁹ aduersus gentes duo libri. et cōtra valentē et vrsaciū vnus. et de virginitate: et de persecutionib⁹ arrianorum plurimi. et de psalmorum titulis: et de historia antonij monachi: et multa alia q̄ enumerare lōgū est. Actor. Inuenit etiā liber athanasij exhortatori⁹ ad monachos valde vtilis. de quo paucos flores istos excerpsi. Gloriari nobis in christo licet huiusmōi principijs initiatis. vt sit inchoatio nostra perfectio: et ad verā viuēdi frugē gradus iterpositis prualētes. Apice ipsius culminis occupati discipline summā teneatis. q̄ dum me nō solū libenter. sed etiam auide auditis ipendentē vestro amore fecistis. Precedētes eni duo et vltra mēsurā mee possibilitatis extēsus quos sequi cupio duce re cōpellor. Abstinētia cōtinētie nutrix est q̄ facilius frenos patitur nō deliciarum calcaribus incitet. Cui illud a quo abstinēt illicitum credūt. ipsi sibi premiū sui laboris inueniūt. Illicitis enī carere ingiter necessitatis est: permissa vincere mun⁹ arbitrij. a malis abstinere mercies est discipline. bona supgredi libertas est arbitrij nō finis imperij. Orones si fieri pōt sola legēdi iter capedo disrūpat: sit victus facilis vestitusq; vilis: vita vestra iubeat: lingua suadeat: q: plus auctoritatis exēplū: q̄ sermo gestat. Feminas probas et religionis studio deuotas cū mēsura venerationis honorare. vt nec austeritas inhumana: nec sedulitas sit remissa. In loquēdo aūt cū eis precipue vobis eas bora solitudo vitāda sunt vt vitet omne qd cōtra nos pōt fingi: tanq; possit et credi. ipsa fame semina pulsa q; nutriunt pereāt. non enī tm̄ vobis fides facti: sed possibilitas etiā est relegāda mendatij. vt nō blasphemet bonū nostrū. beata est vita et preclara de q̄ nihil licet falsitati nec me preterit secularis laboris inuidia in obtrectationē sed religionis ardore sed vtat mundus sua natura dū tn̄ nihil inueniat i nostra disciplina. Falsitas ex more iactet: dū nec verisile q̄d dē possit eē qd dicit. Nemo igit debet cōtēnere vulnus īfamie: q: semper cōuenit famā simulare: sz eo attēti⁹ precaueri qp solet etiā ficta cōponere. Necessari⁹ sit e domo et rar⁹ egressus quē vt religiōis rō exigit. aut ad substātiā vict⁹. aut cā exercēdi opis ordinauit. Munerib⁹ cūctis: nisi que ad quotidianū cibū aūmq; vestitū supperāt abstinere: sciētes esse scriptū: hūtes alimēta. rc̄. Uidua paup plus oib⁹ misit: q: nō pōt parū eē qd totū ē. Nec q̄sq; ampli⁹ dedit: q̄ q̄ sibi nihil reseruauit. Cur viuēdi volūtate nō soluat: qd moriēdi lege rūpendū est. Facies mercedē de sorte vt de necessitate virtutem aggeras. diuino rē familiarē suā erogās: de paruis magna: de vilib⁹ preciosa: de caducis eterna facit. De ceteris ei⁹ libris plura supi⁹ iserui.

Cde Sancto Maximino treuerēsi. C. VII

Jeronimus in chronicis. Hoc tpe maximin⁹ treuerorum eps clar⁹ habet. a quo athanasi⁹ alexādrie eps cū a cōstātio q̄reret ad penā honorifice suscept⁹ ē. Ex gestis ei⁹. Hic pictauorum idigena clarissimis est orta natalib⁹. Cui⁹ frater maxēci⁹ pictauorum pontifex fuit. Ipse aūt diuino istinctu genitale solū relinquēs in treuerorum vrbe cōstitit vbi clericat⁹ honore donat⁹ cū ad vtutū incremēta pfecisset. Quidā scūs quiriacus nocte ecclesiam hel eucharij ad orandū igressus: nō p quietē: sed vigilādo vidit eiusq; vocē corporalē audiuit percipientē: vt maximinū ex diuina visiōe redderet certiorē qp agricio epo ad supna gaudia itromisso. mox ipse pastorale mysteriū subitur⁹ esset: agricio quoq; p ministeriū angelicū reuelatū est: vt eū sibi successorē cōstitueret qd fecit. Nec multopost mortuus est scūs agrici⁹ et maximin⁹ eps ordinat⁹. A quo (vt dictū est) Athanasi⁹ fugiēs honorifice est suscept⁹. Hic cū aliqū romā pgeret inuenit sanctū Martinū nondū epm: q̄ simr illuc pgebat. Quib⁹ vlterius pgrediētib⁹: asellū q̄ sarcinas eorum portabat: vrsus offendit et deuorauit. Cui maximin⁹ dicit imparasse: vt obsequium asini adipleret. qd et fecit donec reuersi sunt ad locū q̄ vrsarij villa dicit. vbi idē sanctus dedit eidē vrso pristinā vagādi potestatē. erepta illi licētia ledēdi. coegitq; scūs Maximin⁹ sanctū martinū treuerim pgere. Non multopost btūs maximin⁹ obijt. iiij. kal. iunij. apud pictauos. quo regressus fuerat vt suos reuiseret. Sed interim translatus est. apud Treuerim. vbi ad eius tumulum gloriosa sepe miracula visa sunt.

Nam tpe theodoberti regis arboastis quidā presbyter cōtendebat cū quodā franco pñte rege: dū h gererent rex loca scā: q̄ sub vrbis illius vicis habent causa visitabat orationis. Cum autē videret rex persecutionē eē callidā. Si vera sunt inquit q̄ persequeris: h sup tumulū maximini sacramēto cōfirma. Audeo inquit presbyter hec q̄ precipis adimplere. et stati ponēs manū sup scm̄ sepulchrū dixit: Hui⁹ sci vtute opprimar: si aliqd falsi loquar de his q̄ psecutio mea cō hūc francū insistit. Fremēte autē barbaro: et q̄si cōtra sanctū dei furibundo egressi sunt de basilica. Cūq; p viā pariter pergerēt subito dilapsus presbyter solo pessundedit: et mortuus est. Laudauitq; deinceps barbarus virtutē sancti: cui prius detraxerat. Sic quoq; archidiaconus illius vrbis cū a vicecio epo pro adulterij crimine pulsaretur: sacramēto ad huius sancti sepulchrum purificari expetijt. Ingressusq; primū cripte limen restitit q̄si stupēs. dehinc descēdens p gradus ad aliud hostiū venit. Cūq; ad tertiū accedere vellet: protin⁹ febre correptus: gressum figere nō audens: amplius crimen quo impetebat in discrimine mortis positus est confessus. deprecās ppl'm vt pro se et sancti antistitis vel epi sui sic suffragia postularet. Sed statim vt cōfessus fuit: ab impulsu febris exutus: sui etiā antistitis est in charitate receptus.

Cde Persecutione Saporis in catholicos. C. VIII.

Jero. in chroni. Interea sapor rex persarum nostros persequit. Sub hoc coronati sunt in suo regno: vt scribit Sozomenus. xvj. milia martyrum. Inter quos symeon archieps seleucie et thesifontis ciuitatū regalium in persida accusatus est a magis apud saporē: qui primū quidē christianos tributis imensis affecit. et crudelib⁹ viris has exactiones iniunxit. Symeonē autē vinctum iussit adduci ad se. Qui adduct⁹ ad regē nō adorauit eū. Interrogatus a rege cur nō adorasset eū. prius inquit vinctus non adducebar vt verū deū negarē. et nihil dubitās solēnia regis implebā. Nūc aūt probas mihi nō est hoc agere. Jussus est demū adorare solē. Noluit: et ductus est in carcerē. Quo eunte obuius ei factus est eustazadis senior eunuchus: nutritor regis: et maior regie dom⁹. Qui dudū factus christianus: vim passus adorauerat solē. Sedens ergo ante ianuas regis: cōsurgēs adorauit symeonē. Qui eū increpās iniuriose et cū furore clamās aduersat⁹ despexit. Mox eunuch⁹ flēs et gemēs clarā vestē deponēs: et lugubrē induit. Qd audiēs rex: cū eū flectere nequiret: iussit decollari. Qui impetrauit a rege: vt preconē clamare faceret: se non pro alia cā mori q̄ pro christo. Qd ideo clamari fecit vt q̄ p eius exēplū deiecti fuerāt: resumerēt aīos. Qd agnoscens symeon in carcere letus pro eo hymnos obtulit. Pusichius autē qui sup oēs artifices regis erat: videns anxiū quendā senē sub gladio trementē: cōfortauit eū dicēs: Paululū o senex claude oculos et secur⁹ esto. mox enī christi videbis aspectū. moxq; cū alijs decollat⁹ ē. Passus ē btūs symeon. xj. kal. maij. et i crastino multi socij ei⁹. Ex martyrilogio. Unū. et. x. kal. maij celebrat apud persidā natale sāctorū martyrū: q̄ p xp̄i noīe sub rege sapore gladio iugulati sunt. In quo fidei certamine passus ē melesi⁹ eps: et acepsimas eps cū psbr̄o i co bo. mareas et bigor. nihilomin⁹ epi cū clericis fere ducētis et q̄nq; ginta monachis: et sacratis virginib⁹ plurimis. Inē q̄s etiā et symeonis epi soror noīe carbua cū pedissequa ferro scissa est.

Cde Cōsilio mediolanensi et ariminensi. C. IX.

Ruffinus vbi supra. Porro cōstātius cū ob vindictam necis fraterne ad occidētes partes venisset: et extincto tyrāno regni solus arce potiret: fatigare occidētales epos: et p deceptionē ad cōsensum arriane heresis cogē aggredit. athanasij pri⁹ cōdemnatiōe pmissa: et velut obicis validissimi obiectiōe sublata. ob h apud mediolanū eporum cōsiliū cōuocat: pluresq; decepti sūt. Dionisi⁹ vo: eusebi⁹: paulin⁹: rhodanius: et lucifer dolū eē in negocio pclamātes: asserētesq; qp subscriptio in athanasiū nō aliā ob cām q̄ destruēde fidei moliret in exiliū trusi sunt. His etiā hilari⁹ iūgit ceteris ignorātib⁹ vel nō credētib⁹ fraudē: sz tali cōcilio gestū fuisse negociū: rei exit⁹ docuit. Illis nāq; de medio sublatis: cōtinuo synod⁹ apud ariminū cōgregat. ibi fm ea q̄ orietales apud seleuciā cōposuerunt callidi hoies et vsuti. simplices et impitos occidētaliū sacerdotes facile circumueniūt: h mō pponēdo eis. quē magis colere et adorare vellēt: omousion an christū. Illisq; virtutē vbi q̄d omousion significaret ignorātib⁹: velut i fastidiū quoddā et execrationē sermo deduct⁹ ē et xp̄isto se credē: nō omousion cōfirmātib⁹ Sic multorum pter paucos q̄ sciētes plapsi sunt: animi decepti cō ea q̄ pres apud niceā cōscripserāt venlētes: omousion q̄si ignotū: et a scripturis alienū sermonē auferri de fidei expositione decreuerunt. cōmu

nionem& suā hereticoꝝ societate cōmaculant. Ea tēpestate facies ecclesie feda ⁊ admodū turpis erat. Nō enī sicut ꝑus ab externis: ſʒ a ꝓprijs vastabat. fugabat alt⁹ ⁊ alt⁹ fugabat: ⁊ vterq; erat de ecclesia. Liberi⁹ quoq; papa in exiliū trudit: ⁊ in ei⁹ locū Felix diacon⁹ ei⁹ ab hereticis subrogat. q̄ nō tam secte diuersitate: q̄ꝫ cōionis ⁊ ordinatiōis incōuenientia maculat. Hierosolymis vō cirillus post maximū sacerdotio cōfusus tā ordinatiōe suscepto aliqñ in fide sepi⁹ in cōione variabat. Apud alexādriā vō Gregori⁹ satis ꝑacificē vi raptū epatū gerebat. ita vt magis sibi iuris dicendi creditos fasces q̄ꝫ sacerdotiū ministrādū religiosis officijs estimaretur. Apud anthiochiā sane diuersis tpib⁹ multa admoꝫ cōfuse gesta sūt. Nā defuncto eudoxio cū multarū diuersaꝝ vrbiū epi ad illā sedē sūma ambitiōe niterent ad vltimū mileciū de sebastia armenie ciuitate contra decreta ɔcilij illuc trāsferūt. q̄ tñ ab ipsis rursuꝫ i exiliū trudit. eo q̄ cōtra ipsoꝝ opinionē nō arrit: ſʒ nostrā fidē cepit i eccl'ia ꝑdicare. Quē mag̃ plebs eccl'ia depulsuꝫ secuta: ab hereticoꝝ societate diuelsit.

¶ De [illegible] facta [illegible] C. X.

Interea vt aliqñ etiā i semetipsaꝫ ꝑeluis ma [illegible] qui arrio duce ꝑnit⁹ fuerāt ab ecclesia diuulsi: in tres demū sectas ꝑsesq; scindunt. Eunomius enī vir corꝑe ⁊ aīa leprosus ⁊ iteri⁹ exteriusq; morbo regio corrupt⁹. arte tñ dialetica ꝑpotēs. plurima ɔ̄ fidē nostrā scripsit: disputādi legeꝫ sectatoribus suis dedit: a quo etiā nūc eunomiana heresis dicit. Ali⁹ quoq; macedoni⁹ noīe: quē nostris expulsis īmo poti⁹ necatis apud cōstantinopolim statuerāt epꝫ. Itaq; pestifera bestia illa q̄ ꝑ arriū ꝑmo q̄si de īferis extulerat caput. subito triformis apparuit ꝑ eunomianos. q̄ dicunt ꝑ oīa filiū dissimilē patri: q2 nullo genere possit esse factura filius factori. Per arrianos q̄ dicūt filiū quoq; posse dici filiū p̄ri: sed largitate g̃re nō ꝓprietate nature: inquantū. s. pōt creatori creatura cōferri. Per macedonianos q̄ dicūt filiū q̄dē filiū ꝑ oīa patri. sanctū vō spiritū cū p̄re ⁊ filio nihil h̄re cōe. Historia triptita. Iusserat autē cōstātius apud nicēā bithinie cōciliū iterū celebrari. Sʒ momēto tpis ciuitas cōcussa est: quē terremotū ꝑcognouit arsaci⁹ ex milite heremita. ibi in q̄dā turre ciuitati īclusus: q̄d cū cognouisset nūciauit ppl'is. Quib⁹ nō credētibus reuersis ad turrim: inuētus est ꝑnus orādo mortuus. Fert aūt rogasse deū vt ꝑus moreret q̄ꝫ cladē videret ciuitatis. Hic ⁊ demoniacū curauit ⁊ draconē interfecit. Contigit autē hoc consulatu taciani ⁊ cerealis. viij. die augusti. translatū est autē cōciliū. apud seleuciā isaurie. Et ꝑcepit ibi cōstanti⁹ adesse lauriciū isaurie ducē: vt i quo opus eēt epis ministraret.

¶ De Liberio papa [illegible] C. XI.

Ex libro pōtificū. Igit post Iuliū papa [illegible] tribulatiōes sustinuit: ⁊. x. mēsib⁹ in exilio fuit. q̄ ⁊ sepult⁹ est via aurelia ꝑdie idus aplis. Liberi⁹ quoq; succes-sor ei⁹ a cōstātio deportat exilio. eo q̄ noluerit heresi arriane cōsentire. ⁊ fuit in exilio annis trib⁹ ⁊ cōgregās sacerdotes cū ɔcilio eorū silētio ordinauit in locū suū felicē ꝑsbyteꝝ venerabilē virū: ⁊ fecit cōciliū felix: ⁊ inuenit duos ꝑsbyteros cōsentiētes ɔstātio augusto arriano: noīe vrsaciū ⁊ valenē: ⁊ dānauit eos in ɔcilio. xviij. episcoporū. Post paucos etiā dies zelo ducti: vrsaci⁹ ⁊ valēs rogauerūt cōstātiū: vt reuocaret liberiū de exilio: vt vna tñ cōione ꝑticiparēt extra. s. baptismū. Lūc missa auctoritate liberi⁹ cōsensit ꝑceptis augusti. vt vna tñ ꝑticipatiōe cū hereticis cōicaret: tñ vt nō baptizaret. Sicq; de exilio rediēs habitauit in cimiterio beate agne apud germanā cōstātij: vt q̄si ꝑ ei⁹ iteruētionē rediret in ciuitatē. At illa q̄ fidelis erat nolebat rogare augustū q2 senserat cōciliū. Cōstāti⁹ autē vna cū vrsacio ⁊ valēte ɔuocauit aliquos ex fece arriana: ⁊ q̄si facto cōcilio: misit ⁊ vocauit liberiū de cimiterio btē agne. felicē ɔ̄ epatu expellēs q̄ catholic⁹ erat. Hiero. i chro. Sic ğ tedio exilij vict⁹ liberi⁹ ⁊ i heretica prauitate subscribēs: romā q̄si victor itrauit. Ex li pōtificū. Ab eodē die fuit ꝑsecutio i clero ita vt itra eccl'iaꝫ ꝑsbyteri et clerici necarent: ⁊ martyrio coronarent: Deposit⁹ aūt felix: habitauit i ꝑdio suo via portuēsi: vbi ⁊ requieuit i pāce. iiij. kal. augusti.

¶ De Sācto Eusebio presbytero ⁊ ceteris martyrizatis sub constantio. C. XII.

Ex gestis eoꝝ. Eusebius autem presbyter [illegible] Liberiū declarare hereticum. multisq; per eius doctrinā cōionē liberij vitabat. populū cōgregatū confortabat in in dño. tenetur q; a cōstātio cū ipso Liberio dicente. Tu solus christian⁹ es i vrbe romana. q̄ r̄ndit. Sic in dño cōfidim⁹: q2 fideles non inueniet christus sicut benedictionē seruam⁹ quā a beato iulio acceꝑimus. Cui dixit liberius. Nōne iulij fungimur [illegible] ꝑseuerasses inq̄t in fide: quā in ꝑsecutione ꝑmo ten[illegible] At res ipa te docet ⁊ declarat. Cōstāti⁹ ait: Et q̄d est inē fidē ⁊ fidē. Qui r̄ndit: Nos ꝑtiores integre fidē tenem⁹. vos aūt diaboli tenet insania ⁊ supstitiōis inuidia. q̄ felicē epm purū ⁊ sacerdotē ab oīb⁹ declaratū in exiliū direxistis. ⁊ christianis maxime clericis ⁊ ꝑsbris ⁊ diaconib⁹ necē inferri ꝑcepistis. Tūc irat⁹ ɔstāti⁹ sub rogatu liberij includit eusebiū ꝑsbyterū in quodā cubiculo dom⁹ sue: q̄d būlle erat in altitudine pedū q̄ttuor. ⁊ ibi mēsib⁹ multis in orone ɔstant ꝑseuerās: inclusus tñ post mēses. vij. dormiuit in dño. xix. kal. septēbris. Cui⁹ corp⁹ collegerūt gregori⁹ ⁊ orosi⁹ ꝑsbri ⁊ parētes ei⁹: ⁊ sepelierūt in cripta iuxta corp⁹ btī sixti. vbi ⁊ titulū ei⁹ posuerūt Eusebio [illegible] gregorium [illegible] Tūc orosi⁹ collegit seminiuū gregoriū noctu occulte. ꝑpē constantiū augustū. ⁊ emisso spū sepeliuit eū iuxta corp⁹ btī eusebij ꝑsbri. Qui etiā orosius hec gesta cōscripsit. Ab eodē die intra ecclesias iussu ɔstātij impatoris quisquis inuēt⁹ fuisset nō sic cōfiteri vel ꝑticipari sicut liberi⁹: indiscussus gladio puniebat. in plateis ⁊ in vicis ⁊ in ecclesijs siue in balneis gladio trucidabant: ꝑsequēte cōstātio christianos vna cum liberio. Ex martyrilogio. Cōstantinopoli quoq;. vij. idus iunij celebrat natale btī pauli eiusdē ciuitatis epi. q̄ a ɔstātio impatore apud ciuitaculā q̄nadā cappadocie cucusā noīe ob catholicā fidē pulsus exilio arrianoꝝ insidijs crudelit strāgulatus ad celestia regna migrauit. Itē treueris pridie kal. septēbris natale sci paulini epi ⁊ cōfessoris q̄ a ɔstātio ob catholicā fidē exilio relegat⁹: ⁊ vsq; ad mortē ⁊ tā extra christianū nomē mutādo exilia fatigatus. ad vltimū apud frigiā defunct⁹ btē passiōis coronā ꝑcepit a dño. Itē. vij. idus may festiuitas btī andree apl'i: q̄i [illegible] corp⁹ eius cū ossib⁹ scōꝝ luce euāgeliste ⁊ timothei discipuli sci pauli sub ɔstātio impatore ɔstātinopolim trāslatū est.

¶ De Gallo cesare ⁊ militia beati martini. C. XIII.

Hiero. in chroni. Hoc tpe gallus ɔstātij [illegible] cesar [illegible] ctus: iudeos qui interfectis ꝑ noctē militib⁹ arma ad rebellādū inuaserāt oppressit. cesis multis hominū milib⁹ vsq; ad innoxiā etatē. ⁊ ciuitates eoꝝ diocesareā tyberiadē: ⁊ diospolim: pluriamq; oppida igni tradidit. Nōnullos quoq; nobiliū antiochie interfecit. Tripartita historia. Veniēte aūt gallo anthiochiam: circa orientē sub specie crucis columna in celo visa est. Eo tpe apud anthiochiā leoncius epus erat hic q̄ stephano successerat. Hic anteq̄ꝫ presul eēt: a ꝑsbyterij dignitate fuerat deiect⁹: q2 cū muliere noīe eustolia degēs: ⁊ turpē suspicionē celare nolens: genitalia sibimet nosciē abscidisse. postea tñ studio cōstātij impatoris ordinat⁹ est. Hui⁹ tpe ad hymnos dicēdos deo in fine psalmoꝝ catholici dicebant Glia patri ⁊ filio ⁊ spiritui sancto. Arriani vō Glia patri ꝑ filiū. minorē patre filiū significare volētes. Cū vō leoncius [illegible] catholicos ꝓhibere nō posset. tangēs caput suū tam canū [illegible] Hac vita soluta: luti coget inuersum. Significās post mortē suam discordiā futurā in ppl'o pro diuersitate psallendi. Sub leoncio flauianus ⁊ diodorus ꝑmi in duas partes choros psallentiū diuiserunt. ⁊ inde ꝑ totū orbē mos iste obseruari incepit. Hi etiā ad sepulchra martyrū vigilias celebrātes amatores dei ad tale obsequiū cōuocabant. Hiero. in chroni. Hoc tpe magnencius lugduni in palatio proprio se manu interfecit. ⁊ decētius frater eius: quem ad tuendas gallias cesari miserat apud senonas laqueo vitā expleuit. Gallus vō cesar sollicitat⁹ a ɔstantio patruele: cui in suspicionē ob egregiā indolem venerat historie occidit. ⁊ iulian⁹ frater eius mediolani cesar appellat. Actor. Eo tpe (vt legit) martin⁹ sub iuliano cesare. ɔtentus vno seruulo militabat. cui versauice ipse seruiebat. Qui in porta vrbis ambianēsis pauperi nudo sibi occurrēti in media hieme dimidiauit palliū suū. Et in nocte sequēte audiuit dñm ad angelos circunstantes dicentē: Martinus adhuc cathecumin⁹ hac me veste cōtexit. Qua voce audita: martin⁹ statim ad baptisma conuolauit. ⁊ biennio postea inermis fuit: soloq; noīe militauit. Hiero. in chroni. Eo quoq; tpe victorinus rhetor: ⁊ donatus grāmaticus preceptor meus rome insignes habent. E quibus victorinus etiam statuam in foro traiani meruit. Actor. Hic est donatus cuius libellus vsq; hodie in scholis legitur a pueris prima grāmatice rudimēta discentibus.

¶ De Morte Antonij abbatis ⁊ dictis eius. C. XIIII.

Hiero. in chronicis. Anno cōstantij [illegible] Antonius monachus. cv. etatis sue anno in heremo moritur. Actor. Hec sūt autē dicta beati antonij: que in verbis

seniorum leguntur. Antonius. Quocunqꝫ vadis deum semper ha-
be pre manibꝰ. Et i his q̄ agis: adhibe testificationē sanctaꝝ scriptu-
raꝝ. Et i quocūqꝫ loco sederis: nō cito mouearis. Idē de quodā iuue-
ne miracula faciēte. Videtˀ inqͭ iste mihi sicut eē nauis onerate oībꝰ
bonis de q̄ incertū ē: vtrū puenire possit ad portū. Et statim cepit fle-
re dicēs. Magna colūna ecclesie mō cecidit: peccauerat enī fratˀ ille:
⁊ post ānqꝫ dies mortuus est. Idē cuidā q̄ laudabatˀ: ⁊ iniuriā ferre
nō poterat ait. Similis es domui ornate a facie: sꝫ de retro latronibus
spoliate. Idē ad bestiā: q̄ peccātē nolebat suscipe. Nauis ī pelago fa-
ciēs naufragiū pdidit qō portabat: ⁊ vacua vix puenit ad terrā. Cur
ḡ liberatā in terra vultis submergere. Idē ad venatorē sepius dicēs
Trahe adhuc. Audiuit ab eo: si supra mēsurā trax ero frāgitˀ arcus.
Ad quē antonius: ita ē in ope dei. Itē vox ad antoniū de laqueis tē-
tis in terra querētē. Quis trāsiet istos: humilitas. Idē antonius sin-
[illegible] patru interrogabat de scripturis ⁊ vnusquisqꝫ vt poterat rnde-
bat. Et cu interrogaret ioseph ait [illegible] Et antoniꝰ. Hic solꝰ inue-
nit viā q̄ [illegible] Idē al [illegible] accidiaꝰ orabat deu vt se adiu-
uaret: ⁊ sibi ondederet quō saluaretˀ. Et ecce vidit angelū q̄si virū tor-
quētē funiculū: ⁊ surgētē ex ope ⁊ orātē ⁊ dicētē: ⁊ tu antonij ita fac
⁊ saluus eris. Idē ait: labor: humilitas: ⁊ oratio ɔseruāt mōachū. Ecō-
tra vō ᵭes ⁊ volūtas ppria ⁊ fiducia pdūt. Dixit etiā abbas antoni-
us: sicut pisces si tardauerint in sicco moriūtˀ: ita mōachi extra cellaꝫ
tardātes: a ᵭcto pposito resoluūtˀ. Dixit etiā q̄escēs in solitudine a
tribꝰ bellis eripitˀ. s. auditus locutionis ⁊ visus: ⁊ vnā triūmō hꝫ pu-
gnā. s. cordis. Itē si posset fieri quātos passus ambulat monachus:
vel calices aque bibit: deberet sermonibꝰ declarare: vt nō deuiet in
ipsis. Frater q̄dā dixit abbati antonio ora p me: rn̄dit nec ego mise-
reor tui nec deꝰ: nisi p teipso solicitus fueris ⁊ oraueris.

De Paulo simplice. C. XV.

Tripartita historia li. j. Fuerunt aut pbati si-
[illegible] dꝰ ⁊ paulꝰ simplex. Hūc aiūt cū rusticꝰ eēt: bona spe con-
iugē habuisse. Et ea i ipo facinore adulterij deprehēsa taci-
te subrisisse: ⁊ iureiurādo firmasse nūqꝫ se cū ea eē mansurū. Tūc ait
ad adulteꝝ. habe inqͭ eā ⁊ repēte discessit ad heremū apud antoniū
dicit enī eū mā suetissimū ⁊ patiētē fuisse. Ex vitaspatrū. Hic pau-
lus simplex prima nocte cōuersiōis sue: iussus ē a beato antonio eū ex-
pectare orās donec rediret. Et sic stetit orās ante cellā senis i estu to-
tus diei ⁊ oro noctis: nusqꝫ se mouēs. Hic i ɔuētu patrū iterroga-
uit si christꝰ prior esset an pphete: p quo beatꝰ antonius erubescēs:
[illegible] mota eu silere ⁊ abire iussit. Cūqꝫ obstinatissime p tali motu
silētiū seruaret Dixit antoniꝰ ad alios oēs nos iste ɔdēnat: q̄ de celo
loquētē dn̄m nō audimus: ⁊ iste firmissime obseruat: qualēcūqꝫ ser-
monē nostrū. Multa aūt impabat antonius q̄ ɔtra rationē videbā-
tur sicut aquā de puteo extrahere: ⁊ in terrā effundere. Vestimentū
suere ⁊ dissuere: ⁊ quos ipse curare nō poterat hos ad paulū mitte-
bat. Quadā die cū hoīem rabidū curare vellet idē paulus ⁊ oratiōeꝫ
suā nō sequeretˀ effectꝰ: q̄si īfantuli more īdignatꝰ: dixisse fertˀ ad do-
minū. Vere nō manducabo hodie si eū non curaueris. Mox quasi
delicioso domestico satisfactū ē p dn̄m rabido sanato. Idē paulus
scandebat cerastes: ⁊ scorpiones p mediū dicens. Si quis habuerit
puritatē oīa subiciuntˀ ei: sicut ade in paradiso ante peccatū. Idē sic
videbat vnūquēqꝫ cu ius animi esset sicut nos facies nostra videmꝰ.
Ingrediētibꝰ aliq̄n fratribꝰ in ecclesiā: leta ⁊ splendida facie: ⁊ ange-
lo cuiuscūqꝫ gaudēte: vidit vnū inter alios nigrū ⁊ obscurū: ⁊ demo-
nes ex vtraqꝫ parte tenētes ⁊ trahētes ipsum ad seipsos: ⁊ capistrū
in naribꝰ eiꝰ ponētes: ⁊ sanctū angelū eiꝰ lugubrē delonge sequētē.
Qō videns paulꝰ tristis valde ⁊ plorās ⁊ pectus suū pcutiēs: sedebat
nolens intrare ecclesiā: sed sedens ad ianuā: ⁊ expectans fratres vsqꝫ
dū redirent. Quibus exeuntibꝰ vidit eundē fratrē claro vultu exeun-
tem: ⁊ angelū eius iuxta eum ambulantē ⁊ gaudentem valde: demo-
nes vero delonge sequētes ⁊ tristes. Paulus ergo exilijt cū gaudio
clamās ⁊ dicens. O ineffabilis dei misericordia ⁊ bonitas: venite ⁊
videte opera dn̄i: qui vult omnes homines saluos fieri ⁊ ad agnitio-
nē veritatis venire. Coactus est ille frater narrare vitā suā ⁊ ait pec-
cator sum valde: ⁊ multo tempore in fornicatione vixi vsqꝫ nūc. In-
grediens autē modo ecclesiā: audiui deū dicere p esaiā. Lauamini
mūdi estote ⁊c. vsqꝫ bona terre comedetis. In hoc sermone compū-
ctus sum: ⁊ ingemiscens dixi dn̄e qui venisti saluos facere peccato-
res: comple ista in me peccatore. Ego promitto tibi: me abrenuncia-
re omni peccato: ⁊ seruire tibi ammodo in cōscientia mūda: suscipe
ergo in hac hora me penitenteꝫ: ⁊ interpellantem te: ⁊ omni peccato
renunciantē. In his pmissionibus egressus sum ecclesiam. Omnes
ergo hec audientes: glorificauerunt deum.

De Amos egyptio. C. XVI.

Vbi supra. Tripartita historia. Circa hoc tē-
pus philosophabatur ⁊ amos egy-
ptius de quo fertˀ. Quia cogētibꝰ parētibꝰ vxorē duxe-
rit: nec tn̄ eam cognouerit. sꝫ in alio cubiculo dormiens
eāqꝫ ad v̄ginitatis custodiā exhortās. annis. xviij. cū ea mā sit: nec tn̄
a monastica abstinentia se suspēdit. Interea mulier viri zelata v̄tu-
teꝫ. estimauit nō eē iustū tn̄ virū domi ppe se zelari: sꝫ oportere po-
tius seorsū vtrūqꝫ phari: ⁊ ob h̄ viro supplicauit. At ille grās agēs
deo p hmōi cogitatione mulieris ait. Tu quidē hāc habe domum.
ego mihi aliā fabricabo. In meridianā ḡ ptē deserti stagnū maris ve-
niens circa locū scithi. ad montē qui dicitˀ vitrie. xxij. annis ibi philo-
sophatus est annis singulˀ mulierē suā visitās: multosqꝫ dignos di-
scipulos successores reliqͭt. Cōtigit aūt huic viro ⁊ theodoro eiꝰ di-
scipulo. euntibꝰ aliquo trāsire fluuiū licū. Ne vō alteruter se nudū
videret. iussit amos vt recederet theodorꝰ ab aq̄. Cūqꝫ etiā semet ip-
sum intueri nudū erubesceret. repēte diuina v̄tute. ad vlteriorē ripā
trāslatus est. Inuisti parentes cuiusdā a cane rabido percussū filiū
⁊ pene moriturū obtulerunt ei. ⁊ eiulātes depcabantˀ eū vt curaretˀ.
Tūc ille ad eos. Nō egit inquit mea curatiōe sed vos si vultis redde-
re bouē quē rapuistis dominis suis: egrotꝰ repēte sanabitˀ. Qō etiā
cōtigit. Nā vt restitutus est bos. passio mox a puero recessit. Qui ḡ
amos iste moriebatˀ: dicitˀ antoniū vidisse animā eius in celū ferri. di-
uinis potestatibꝰ eam cū psalmodia p̄cedentibꝰ. Hieronymꝰ in vi-
taspatrū. Vidimus amonē apud thebaidā patrē triū miliū mona-
choꝝ: qui visus est indui collobijs: quasi saccis lineis: ⁊ pelle ɔfecta
collo p tergū ⁊ latus descēdētes contegi. Cucullis caput cooperiūt.
maxime cū cibū capiunt: ne alius aliū videat māducātē. Comedūt
[illegible] Vidimꝰ ⁊ locū amonis alteriꝰ
ad quē cū pgeremꝰ vidimꝰ tractū cuiusdā bestie tāqꝫ trabis imēse
in arena: qō videntes timuimꝰ valde. Erat enī lōgitudo draconis cu-
bitoꝝ. xv. ⁊ vastitas imēsa. Quodā tpe cū latrones solito more panē
quo vescebantˀ afferrēt. Ipse de nemore rediens ad cellā secū duos
dracones adduxit: q̄bꝰ p̄cepit hostiū suū custodire. illi vō an̄ hostiū
iacuerūt. Venerūt ex more latrones. videtesqꝫ dracōes exanimes ce-
ciderūt. Qō vt vidit senior adueniēs erexit eos ⁊ īduxit in cellā suaꝫ
⁊ increpauit eos dicēs. Cernitꝭ q̄tū duriores bestijs sitꝭ. Illi. n. nobis
ppē chrm̄ obediūt: vos nec deū timetis: nec vitā seruoꝝ dei erubescitꝭ
eosqꝫ cenare secū cōpulit. Tūc illi ɔuersi in breui meliores fiūt q̄ꝫ ali-
q̄ q̄ prius deo seruierāt. sicqꝫ ⁊ ipsi post aliqō tpus eadē sigˀ faciebāt.

De Duobꝰ macharijs ⁊ dictis eoꝝ. C. XVII.

Tripartita historia. Eo tpe fuerūt duo ma-
charij vnꝰ ex egypto [illegible]
alexādrinꝰ p oīa ɔsiles. excepto q egyptiꝰ circa reqͥrētes
seuerꝰ erat. alexādrinꝰ hilarior Machario datū ē vt su-
peret vltra demones. huic cōuersionis occasio homicidiū fuit. Naꝫ
dū puer erat ludēs circa marinā paludē quendā coetaneū peremit
⁊ pro metu fugiēs in solitudinē. tribus ānis sub diuo moratus est.
Postea paruū hospitiū sibi fecit. xxv. ānis vixit plures eū audierūt
gratias referre illi homicidio: p qō cōuersus fuerat: ⁊ illud salutare
vocabat. Ruffinus. x. lib. Florētibꝰ per egyptū antonij discipulis
machario ⁊ isidoro. alioqꝫ machario ⁊ pābo. Macharꝰ hiene spe-
luncā habuit celle sue vicinā. Et q̄dā die cattulos suos cecos ad euꝫ
belua pduxit atqꝫ ante pedes eius posuit. Qui cū intellexisset pro ce-
citate cattuloꝝ bestiā supplicare: rogauit dn̄m vt eis redderet visū.
Quo recepto matrē sequentes. redeunt ad speluncā: ⁊ paulopost ip-
sa cū cattulis egrediens pelles ouiū lanatas plurimas velut munus
pro suscepta grā ad senē defert. morsu oris euectarū: ⁊ eis an̄ fores
eius positis abscedit. Ex vitaspatrū. Macharius egyptius innocen-
tem ad se fugientē qui falso accusabatˀ homicidij liberauit per defū-
ctū occisum quē vocauit de sepulchro: ⁊ adiurauit vt illis diceret si
ille eū occidisset. Qui cū dixisset nō: ⁊ astantes peterēt vt interroga-
ret cū quis eū occidisset. Ait hoc nō iterrogabo. Sufficit mihi vt in-
nocens liberetˀ: nō est meū vt reus pdatˀ. Idē macharius puellā q̄ p
magica maleficia videbatˀ alijs nō sibi in equā mutata: vngens oleo
bn̄dicto: a fantastica mutatiōe liberauit. Et ɔ quēdā hereticū dispu-
tās mortuū suscitauit. Locꝰ aūt i quo alē macharꝰ manebat. sithiū
dr̄ in heremo vastissima: iter hn̄s diei ac noctis de nitrie mōasterijs
⁊ h̄ nulla semita nec terrenis aliq̄bꝰ colligitˀ vl̄ mōstratˀ īdicijs sꝫ stel-
laꝝ signis ⁊ cursibꝰ. hn̄s aquā bituminream sed saporis innoxij. Ad
hūc virū aliq̄n q̄dā vuā detulit. ille misit eam fratri cuidā ⁊ ille alijs ⁊
ita sibiinuicē eā miserunt. donec ad eūdē rediret machariū. Ad illuꝫ
dixit aliq̄n diabolus. Surge machari eamꝰ ad collectā fratrū. rn̄dit
ille. Quid tibi ⁊ collecte sctōꝝ. Et diabolus, latet ḡ te: q sine nobis

nulla collecta agitur: veni ⁊ videbis opera nostra. Abijt ergo ⁊ vidit ꝑ totã ecclesiã q̃si puulos quosdaz pueros ethyopes atros discurre-re huc ⁊ illuc. Mozis aũt erat ibi ab vno dici psalmũ ceteris vel au-diẽtibꝰ vel rñdẽtibꝰ: discurrẽtes g̃ illi pueri singulis q̃busq; sedenti-bꝰ illudebãt: ⁊ si cui duobꝰ digitul' oculos cõpressissent: stati dormi-tabat: si cui vo ĩ os imersissent: stati oscitabat. Ubi aũt post psalmuz ad orationẽ se ꝓiecissent frẽs: ꝑcurrebãt nihilominꝰ singulos: ⁊ ante aliũ ĩ mulieꝝ formas vtebãt: ante aliũ q̃si edificãtes vel portãtes ali-q̃d vel diuersa queq; agẽtes: ⁊ h̃ eadẽ frẽs ĩ cogitatiõe v̄sabãt. Alii s vo ẽt. s. ceruices ⁊ dorsa ludebãt. A q̃busdã repulsi ꝓcipites deicie-bãt. Eo quoq; tpe quo frẽs ad sacra accedebãt: videbat ĩ quorũdaz ora ꝓueniẽtes ethyopes carbões deponere. Corpꝰ aũt chri q̃ð tradi videbat a sacerdote redire ad altare. Angelũ quoq; cernebat assiste-re ad altare: ⁊ sacerdotis manui suã manum in sacramentorum dis-tributione supponere.

De Eodem. C. XVIII.

Item machariꝰ de sctĩs [illegible] dormire volens ĩ quo-dã monumẽto ĩ loco heremi ĩsup vnũ cor-pus pagane defũcte q̃ð de sepulchro traxerat: ⁊ sub capi-te suo posuerat tãq; plumariũ de sirpo: videtes demões eiꝰ fiduciã: inuisi sunt ⁊ dicebat vnꝰ ad aliũ: veni dña mia eamꝰ ad balneũ: q̃ rñdit: ꝑegrinũ quẽdã habeo sup me nõ possũ venire. Se-nex aũt corpꝰ tũdebat dicẽs. Surge vade si potes. Q̃ð audiẽtes de-mones fugierũt: dicẽtes. Uicisti nos. In ipo feruore meridiano pue-nit ad eũ euagriꝰ valde sitiẽs: ⁊ petẽti aq̃; dixit: sufficiat tibi vmbra: multi enĩ nũc iter agũt aut nauigãt etiã hac refectiõe ꝑuati. Secular-q̃dã vidit ambos macharios vilibꝰ vestibꝰ iduros ⁊ ait: beati estis q̃ sic mũdo illusistis. Tũc vnꝰ illoꝝ rñdit. Uere q̃ mũdũ otẽnit sibi illu-dit: vestri aũt miseremur: q̃z mũdus vobis illudit. Tũc ille cõpũctꝰ: secutꝰ ẽ eos. Interrogauit q̃dã machariũ abbatẽ q̃ð sic corpꝰ tuũ siccũ ẽ: q̃ ait. Timor dei etiã ossa ɔsumit. Abbas machariꝰ rogatꝰ vt faceret sermonẽ ad frẽs: dixit: cũ lachrymis plorẽmꝰ frẽs anteq̃; ea-mus vbi lachryme nr̃e corpa nr̃a cõburãt: ⁊ flẽtes oẽs ceciderũt pri-ĩ facies suas dicẽtes. Pater ora ꝓ nobis. Abbati machario occurrit diabolus cũ salce pacuta: volẽs eũ pcutẽ nõ valebat: ⁊ exclamãs di-xit. Magnã vim a te machari patior: ieiunas iterdũ ⁊ ego nullo vn-q̃; cibo reficior. tu sepe vigilas: me vo nunq̃; sopor oppressit: humili-tas tua sola me vincit: ac sic extẽdẽs ad orationẽ manꝰ beatꝰ macha-rius: spũs ĩmũdus trãs auras euanuit. Abbas machariꝰ dũ maneret ĩ illa solitudine q̃ solus erat: iferior aũt plena eẽt multis fratribꝰ: se-ro ꝑ viã circũspiciebat: ⁊ vidit demonẽ in figura hoĩs vestitũ: tunica linea ꝑforata: ⁊ ꝑ singula foramina vascula pua pẽdebãt: ⁊ dixit illi senex. Quo vadis maligne. Et rñdit ei. Uado cõicare frẽs q̃ sũt infe-[illegible] senex. Et ꝑp q̃d tot vascula tecũ fers. At ille: gustũ fero fra-[illegible] iõ tãta fero: vt si vnũ nõ placuerit ostẽdã aliud. Abbas macha-rius: quotiẽscũq; cũ fratribꝰ facta charitate reficiebat: h̃ ĩ ꝓprio cor-de statuerat: vt quãtos vini calices oblatos hausisset toti diebꝰ nec aquã gustaret oĩno. Cũ g̃ frẽs vinũ ei porrigerent: cũ gaudio sume-bat: vt postea se maceraret. Q̃ð cuz discipulus eiꝰ vidisset: patefacto senis ɔsilio: ne ei vinũ porrigerẽt postulabat: tormẽta illi ĩgeri post-usq; pocula manifestãs. Dixit abbas macharius ille verus ẽ mona-chus q̃ se ĩ oĩbꝰ vincit. Nã filiũ arguẽs ad iracũdiã moueat: q̃s pro-priã passionẽ implet: nec vt alterũ saluet: se debet ꝑdere.

De Sancto hilarione. C. XIX.

Ilarion vir [illegible] sanctꝰ quoq; hilarion fu-it: cuiꝰ vitã beatꝰ hiero. scripsit: quã ⁊ ego ab-breuiatã hic posui. Hiero. Hilarion ꝓpe gazã palesti-ne parẽtibꝰ idolatrie deditis ortꝰ rosa de spinis floruit: a quibus alexandrie grammatico traditus: non circi furore: non thea-tri luxuria delectabat. Sed illi tota voluptas erat in ecclesie congre-gatione. Audiens autẽ tunc celebre nomen antonij q̃ð per oẽs egy-pti populos ferebat: studio visendi eũ succẽsus: heremũ ꝑexit ⁊ sta-tim vt eũ vidit: mutato habitu duobus fere mẽsibꝰ iuxta eũ mansit cõtẽplans vite eius ordinẽ: ⁊ moꝝ grauitatẽ. Porro frequentiã eoꝝ qui ad eũ ob varias infirmitates: ⁊ impetus demonuz concurrebãt vltra non ferens ad patriam rediit: ⁊ parentibꝰ defunctis: partẽ sub-stantie fratribꝰ: partẽ pauperibꝰ largitus est: nihil sibi omnino reser-uans. Erat tũc annoꝝ. xv. sicq; nudus ⁊ armatus in christo: non lon-ge a gaza solitudinẽ que ꝑ litus euntibꝰ egyptũ ad leuam flectitur: in-gressus est. Igit' sacco tm̃ membra coopertus ⁊ pelliceuz habẽs epẽ-ditẽ quẽ illi beatus antonius proficiscenti dederat. Saguinq; rusti-cum: inter mare ⁊ paludez vasta ⁊ terribili solitudine fruebatur. xv. tm̃ caricas post solis occasum comedens: ⁊ q̃z regio latrociniis infa-mis erat: nũq̃; erat in eodẽ loco mãsitãs. Cerñẽs diabolus se a puero vincit: ⁊ priusq̃; peccare potuisset: per etatez calcatũ titillabat sen-sus eius ⁊ pubescẽti corpori solita voluptatũ incẽdia suggerebat co-gebat' tirũculus christi cogitare q̃ð nesciebat cũ iratus sibi ⁊ pectus pugnis verberãs quasi cogitatiões cedebat: vt posset eas manibꝰ ex-cludere. Ego te inq̃t aselle faciã vt nõ calcitres: nec te ordeo alã: sed paleis grani onerabo te põdere ꝑ estus ⁊ frigora: vt potius cibũ co-gites q̃; lasciuiã. Multas demonũ insidias patiebat'. Sepe ille mu-lieres nude cubãti: sepe esuriẽti largissimi apparuere dapes. Inter-dũ orantẽ lupꝰ vlulãs ⁊ vulpecula gãniens trãsiliuit psallentiq; gla-diatoꝝ pugna spectaculũ ꝓbuit. vnꝰ etiã quasi interfectꝰ aũ pedes il-lius corruẽs sepulturã rogabat. Orabat sel' fixo ĩn terrã capite: ⁊ vt natura fert hoĩuz: abducta ab oratiõe mente: nescio quid aliud cogi-tabat. insiluit dorso eius sessinꝰ agitator: ⁊ latera calcibꝰ: ceruicẽ fla-gello verberãs ait. Eia cur dormitas. Cachinãsq; desup si defecisset ⁊ an ordeũ vellet accipere sciscitabat'. Cõstructa est ei deinde cellu-la breuis que vsq; hodie permanet latitudine pedũ quattuor. Alti-tudine q̃nq;. s. statura sua humilior. longitudine vo paulo amplior q̃; corpusculũ eiꝰ patiebat'. ita vt sepulchꝝ potiꝰ crederes. q̃; domũ. Capillos trũ in die pasce tondebat. stratu vnici vsq; ad mortẽ cuba-uit. Saccum nunq̃; lauit quo indũtus fuerat dicens superfluum esse in cilicio mundicias querere. Cumq; latrones de nocte ad eum veni-rent: inter mare ⁊ paludem a vespere vsq; mane discurrẽs. nunq̃; lo-cum cubiculi eius inuenire potuerũt. porro clara luce reperto puero quasi per iocuz dixerunt. Quid faceres si venirent ad te latrones. Qui ait. nudus latrones non timet. Et illi. Certe autem occidi posses. Possem inquit possem: ⁊ ideo latrones non timeo: quia mori paratꝰ sum. Tunc illi admirati constantiam eius ⁊ fidẽ: confessi sunt noct' errorem: correctiorem vitã deinceps pollicẽtes.

De Quibusdam eius miraculis. C. XX.

Ecidit [illegible] cuius manꝰ ceruix ⁊ latera ⁊ pedes ferro onerata erãt: furorisq; seuiciã oculi corui minabant'. Cũ-q; deambularet sanctꝰ cũ fratribꝰ: ⁊ de scripturis nescio q̃d interꝑtaret': erupit ille de manibꝰ se tenẽtiũ: ⁊ amplexãs eũ post tergũ in sublime eleuauit. clamorq; est ortꝰ ab oĩbus ne ɔfecta ieiu-niis mẽbra collideret. Et sanctus subridẽs ait. Sinite ⁊ meum mihi palestritẽ dimittite: ⁊ reflexa super humeros manu caput eiꝰ tetigit apprehensoq; crine aũ pedes eiꝰ adduxit: manꝰ eiꝰ ɔstringẽs [illegible] tas pede calcãs simulq; ĩgeminãs. torq̃re demonũ turba cepit [illegible] inq̃t ihesu. solue captiuũ ⁊ vnũ ⁊ plẽs vincere tuũ est. Curatꝰ itaq; ⁊ ita post paucos dies rediit cũ vxore ⁊ liberis ad monasteriuz. pla-rima q̃si gratiaz redditurꝰ dona afferẽs. Cui sanctus. Nõne legisti q̃d giezi. q̃d simon passi sunt. quoꝝ alt' obtulit ꝓciũ. alt' accepit vt h̃ quidẽ venderet gratiã spũssancti. ille vo mercaret'. ille vo flens ait. Accipe ⁊ da pauperibꝰ. Cui sanctꝰ. Ego q̃ mea reliq̃. cur aliena repe-tam multis nomẽ pauperũ occasio est auaritie. Misericordia arte; nõ habet. Nemo melius erogat q̃; q̃ nihil sibi reseruat. Dicebat hi-larion diabolũ tanto hoĩuz ardere odio: vt ñ soliũ ipsos: sed etiã sua vt iumenta ⁊ pecora cupiat interire. Cuiꝰ signũ ẽ: q̃z anq̃; beatũ iob tentare permitteret' omnẽ substãtiã eiꝰ iterfecerat. Detestabat' autẽ ꝓcipue mõachos q̃ infidelitate quadã sua in futurũ reseruarẽt. Uñ frat' q̃dã auarꝰ in vicino manẽs detulit fratribꝰ ciceris fascẽ virens sicut in herbis erat: q̃ cũ ad vesperã poneret' in mẽsa. exclamauit se-nex se fetorẽ eiꝰ nõ posse ferre. Interrogauitq; vñ eẽt: ⁊ rñdit sibꝰ q̃p frat' q̃dã primitias agelli sui detulisset. Nõ sentis inq̃t fetorẽ eiꝰ teterrimũ: ⁊ in cicere fetere auaritiã: mitte bobꝰ ⁊ vide an comederit Q̃ð cũ in ꝓsepe posuisset. exterriti boues ⁊ plus solito mugiẽtes ru-ptis vincul' fugierũt. Habebat enĩ hãc graz: vt ex odore corpoꝝ ⁊ co-rũ q̃ q̃sq; tetigisset. sciret. cui demoni vel vitio subiaceret.

De Fuga eius ⁊ ꝑegrinatiõe eius. C. XXI.

Hitur [illegible] rũ: ⁊ multitudinẽ fratrũ secũ habitãtium turbasq; eoꝝ q̃ varijs languoribꝰ ⁊ ĩmũdis spũibꝰ oc-cupatos ad se deducebant'. ita vt omni genere hoĩuz soli-tudo ꝑ circuitũ repleret'. Flebat quotidie ⁊ incredibili desiderio ɔuer-satiõis antiq̃ recordabat'. Interrogatus a fratribꝰ q̃d habẽt: ⁊ cur se afficeret aiebat. Rursum ad seculũ redij: ⁊ mercedem meam in vita mea recipio. Hoĩes palestine ⁊ vicine ꝓuincie estimant me aliꝗ̃ eẽ momẽti. ⁊ ego sub pretextu monasterij ac dispẽsatione fratrũ vilem supellectilẽ hẽo. Seruabat' g̃ a fratribus maxieq; ab isichio. q̃ eius veneratiõi miro amore deditus erat. Cũq; ita lugẽs bienniũ duxis-set: mulier q̃dã veniẽs ad eũ: volẽs ⁊ ad antoniũ ꝑgere. Cui ille flẽs ait. vellẽ ipse quoq; ire si nõ huius monasterij carcere tenerer: ⁊ si eius di fructꝰ eẽt. biduũ enĩ hodie est q̃p totꝰ mũdus tali parẽte orbatꝰ ẽ

Credidit illa ⁊ subsistit: ⁊ post paucos dies veniente nuncio: antonij dormitationē audiuit. Cōcurrebāt hinc epi: inde clerici: monachi: ⁊ omne gen⁹ hominum vt benedictū ab eo panē acciperēt vel oleū. At ille nihil aliud nisi solitudinē meditabat: intātū vt qdā die adducto asello (nimijs quippe ieiunijs exesus vix īgredi poterat) iter arripe conaretur. Qđ cū crebuisset: q̄si palestine vastitas īterdiceret plusq̄ decem milia hominum diuersi sexus ⁊ etatis ꝯgregata sunt ad eū retinēdū. Ille īmobilis ad preces: ⁊ bacillo arenā discutiēs: loquebat fallacē deum meū nō facio: nec possum videre subuersas ecclesias calcata christi altaria filiorum sanguinē meorum. Tūc oēs q̄ aderāt intelligebāt reuelatū ei esse qddā secreti qđ nollet ꝯfiteri: ⁊ nihilomin⁹ custodiebāt eū ne recederet. Decreuit ergo publica voce ꝯtestās: nō se cibi vel potus q̄cq̄ sumere nisi dimitteret. Et post septē dies inedie tādē relaxat⁹ cū infinito agmine ꝓsequētiū: venit vetulū vbi suasis turbis vt reuerterētur elegit .xl. monachos q̄ haberēt viaticū: ⁊ possent ieiunātes ingredi: ⁊ post solis occasum cibū sumere. Pergēsq̄ ad castrū thonbaitō yaconaū epm̄ q̄ ibi exulabat visitauit. Quo incredibilē tāti viri p̄sentia ꝯsolato: babylonē ꝑrexit: ⁊ vt philonē epm̄ inuiseret. Cōstātı⁹ enim rex arrianorum heresi fauēs vtrūq; in ea loca deportauerat. Deinde habitaculo sancti antonij visitato reuersus a frodithon duob⁹ tm̄ secū retētis fratrib⁹ in vicina heremo moratus ē: tāta abstinētia ⁊ silētio vt tūc p̄mū se cepisse chr̄o seruire diceret. Porro iam triēniū erat: q̄ clausum celū illas terras arefecerat vt vulgo dicerent antonij mortē etiā elemēta lugere. Nec latuit fama viri. Accole quos illius loci certatimq; viri ⁊ mulieres: ora lurida ⁊ attenuati fame: pluuiam a seruo dn̄i .i. successore antonij deprecabant. Quos ille cernēs mire doluit. dematisq; ad celū oculis ac palmis: statimq; qđ rogauerat īpetrauit. Ac regio illa postq̄ pluuijs irrigata ē: tm̄ serpētiū ac venenatorum aīalium multitudinē ex īprouiso ebulluit: vt innumerabiles ꝑcussi nisi ad sanctū virū statim cucurrissent interirēt: benedicto itaq; oleo vniuersi agricole ⁊ pastores tangētes vulnera. certā salutē presumebāt. Videns ergo se etiā miris honorib⁹ affici: de loco illo recessit. Actor. Hec de beati antonij ac discipulorum eius gestis ⁊ dictis ad p̄sens sufficiāt. Nūc ad seriē historie reuertamur.

De Victorino afro ⁊ eusebio emisseno. C. XXII.

Ieronimus de illustrib⁹ viris. Victorin⁹ afer rome sub constātio p̄ncipe rhetoricā docuit: ⁊ in extrema senectute chr̄i se tradēs fidei. Scripsit aduersum arriū libros more dialetico valde obscuros q̄ nisi ab eruditis nō ītelligunt. Et cōmētarios in apostoli. Fuerat aūt ⁊ ali⁹ victorin⁹ patabionēsis epus: q̄ nō eque latinam vt grecā linguā nouerat. Unde opa eius grādia sensib⁹ viliora videntur ꝯpositiōe vborum. Sūt āt hi cōmētarij: ī genesim: exodū: ī leuiticū: in esaiā: in ezechiam: in abacuc: in in ecclesiasten. in canticū canticorum in apocalipsim iohannis: aduersum oēs hereses: ⁊ multa alia. Ad extremū martyrio coronatus est. Eusebius quoq; emissenus epus: elegantis ingenij ⁊ rhetorici: innumerabiles ⁊ q̄d ad plausum populi pertineat confecit libros magisq; historiā secutus ab his declamare volunt studiosissime legit. E q̄bus vel precipui sunt aduersus iudeos ⁊ gētes: ⁊ nouacianos ⁊ ad gallathas libri .x. ⁊ euangelij homelie breues: sꝫ plurime. Floruit tp̄ib⁹ constātij imperatoris sub quo mortuus antiochie sepultus est.

De Sancto hilario pictauensi. C. XXIII.

Lozuit etiā hoc tp̄e beat⁹ hilari⁹ pictauēsis eps. Hic q̄dā burgensis autea pictauensis fuit: vxorē habēs ⁊ filiā quā postea virginē cōseruauit. Fuit autē semꝑ optim⁹ chr̄ian⁹: ⁊ ī sacra scriptura sapientissim⁹. Unde cū vidissent pictauēses q̄ ipse tota vtute oēs hereticos expugnabat: eum in epm̄ oēs pariter elegerūt. Qui statim ex ardore sui deinō solū terrā suā: sꝫ etiā totā frāciā ab hereticis defēdēs. Suggestione epōrum duorum hereticorum ab imꝑatore q̄ ⁊ ipse heretic⁹ erat exiliatus ē: q: sapiētiā ei⁹ sustinere nō poterāt. Quarto aūt anno exilij ei⁹ iussit imꝑator vt oēs epi ꝯuenirēt: ⁊ de veritate fidei disputarēt. Reuersusq; sanct⁹ hilari⁹: petijt ab imꝑatore sibi dare licētiā loquēdi: sꝫ illi duo epi nō sustinētes facūdiā ei⁹: obtinuerūt: ab īꝑatore q̄ redire pictaui cōpelleret. Redeūte ergo pictaui obuiauit q̄dā mulier flēs filiū suū sine baptismo defūctū: cui⁹ p̄cib⁹ ⁊ lachrymis mot⁹ scūs hylari⁹ eū suscitauit. Quodā tp̄e arriana heresi p orbē furēte: ēt leo papa vt fert hac peste deprauat⁹: fecit diuꝫ epōrum ꝯciliū ꝯuocari. Uenit ⁊ sāct⁹ hilari⁹: q̄uis tardi⁹: armis tm̄ fidei munit⁹. Cūq; nūciatū eēt eū adesse p̄ forib⁹: papa veluti sero veniēti: sꝫ mag catholico īdignat⁹: mādauit synodo: vt null⁹ ei assurgeret coepōrum: aut locum ꝯsessionis ei annuerent. Presentat⁹ ergo vir de ꝯcilio: residentes cum reuerētia salutauit. Cui papa quasi quē ignoraret insultās: sic respōdisse fert. Tu ergo es hilarius gallus. At ille non sum hilarius gallus: sed de gallia: ac si diceret: non sum natione gallus: sed de gallia presul. Erat enim gente aquitanicus. pontificali. autem dignitate preeminebat gallis. Papa autem animi stomachatione permotus ait. Et si tu hilarius de gallis ego leo romane sedis apostolicus iudex. Tunc hilarius eius pertinacem controuersiam intelligens. respōdit ei: q̄ si leo sed non de tribu iuda: ⁊ si iudicans resides: sed nō in sede maiestatis. Mox ille spreta sede. imo sedis dignitate. surrexit. multūq; presagum antistitē minans exiuit dicens. Uide quia te reuertens ab his tumidis sermocinationib⁹ humiliatum restituam. Et si inquit hilari⁹ non redieris. Tunc vir sanctus terre se insidere parans. dixisse supplex fert. Dn̄i est terra ⁊ plenitudo eius. Ad quam vocem statim ipsa tellus erumpens sursum excreuit. eiq; in medio residentiū episcoporum sessum nec humiliorem prebuit. Qđ vniuersis ⁊ maxime catholicis stupentibus: deumq; p sancti merito collaudātib⁹: clamor attollit apostolicū repentino defecisse interitu. Sicq; sinodus dissoluit: ⁊ episcopi oēs cum reuerentia ⁊ laudibus beati hilarij ad ꝓpria erroris capite cōtrito reuertunt. Actor. Miraculum hoc non videtur habere cōsonantiā cum veritate historie. Nulla enim historia dicit hoc tp̄e aliquē leonem apostolice sedi prefuisse. Sed forte posset dici: q̄ liberius qui cōstantio ⁊ ceteris fauebat hereticis ipse alio nomine vocat⁹ est leo. Hūc enī ex supradictis ꝯstat tp̄e hilarij ī papatu sedisse: vel forsitan, circa illud tp̄us. fuit aliq̄s antipapa leo vocatus.

De Scriptis eiusdem hilarij. C. XXIIII.

Ieronimus in chro. Anno igit ꝯstantij. xx. hilarius pictauensis eps. factiōe saturnini arelatēsis epi: reliquorūq; q̄ cū eo erāt arrianorum. aū triēniū in phrigiā pulsus. libros de nr̄a religiōe cōposuit. Idē ī lib de illustrib⁹ viris. Aduersus arrianos .xij. libros ꝯfecit Et aliū librū de synodis: quē ad galliarum epōs scripsit: ⁊ ⁊ psalmorum cōmētarios. primū ⁊ secūdū. in quo ope imitat⁹ origenē nōnulla etiā de suo addidit. Est eius ⁊ ad constantium libellus quem viuenti cōstantinopolim porrexerat. Et alius in ꝯstantium quē post mortē eius scripsit. Et liber aduersus valentē ⁊ vrsacium. historiam ariminensis ⁊ seleuciensis synodi ꝯtinens. Et ad prefectum salustiū siue cōtra dioscorum: ⁊ liber himnorum ⁊ mysteriorum alios. Et cōmentarij in matheum ⁊ tractatus in iob quos de greco origenis ad sensum transtulit. Et alius elegans libellus cōtra auxentiū. Et nōnulle ad diuersos epistole. Aiunt quidam scripsisse eum in canticum cāticorum sed a nobis hoc opus ignorat mortuusq; est pictauis. valentiniano ⁊ valente regnantibus.

De Morte constantij ⁊ successione iuliani. C. XXV.

Ex tripartita historia li. v. Interea vo ꝯstantius veniens mopsocrenis nimia cōtagiōe apoplexie passiōe defūct⁹ ē. Cui successit iulianus ꝯstātij fili⁹. Hugo vbi. s. Nā ꝯstātin⁹ qui bizātiū suo noīe ꝯstātinopolim appellauit duos habuit ex eodē patre sꝫ nō ex eadē matre germanos. s. dalmachiū ⁊ ꝯstātiū: q̄ ꝯstātius habuit duos filios. gallū ⁊ iulianū. Quorum gallus modico tp̄e sub ꝯstantio augusto vt dictū est cesar fuit. Julian⁹ vo primo q̄dē scholis vacauit: sed postmodū a ꝯstātio augusto galliarum cesar ꝯstitut⁹ fuit: q̄ etiam sororē suā ꝯstantiā ei matrimonio iunxit. Cesar itaq; factus iulianus gallos mira celeritate vicit apud rhenū ⁊ militib⁹ suis grat⁹ ab eis appellabat augustus. Quo noīe tumēs iulianus spreto constantio italiā hiliricūq; ꝑuasit. Qđ audiēs constantius in vrbe regia positus instructione belli ꝑsica derelicta: ꝯtra illu venit. Sed in itinere defunctus est anno vite sue .xlv. Eo quoq; tp̄e defūcto iulian⁹ cōstātinopolim veniēs fact⁹ est imꝑator. Itaq; ꝯstanti⁹ qui catholicos ꝑsecutus fuerat. totum tempus imperij sui pertulit inquietum.

De Imperio iuliani apostate ⁊ eius pueritia. C. XXVI.

Ieronimus in chro. Igit romanorum .xxvj. iperauit iulian⁹ Anno dn̄i. ccclxiiij. Mūdi vo. iiij. M. ccccxvij. Imperauit aūt āno vno ⁊ mensib⁹. viij. Actor. Alibi tm̄ annotant in regno eius āni tres illis. viij. mēsib⁹ p anno cōputatis: vn̄ hic videt fuisse vitiū scriptoris. Denique beda in libro de tp̄ib⁹ dicit eū regnasse ānis duob⁹ ⁊ mēsib⁹. viij. Ex tripartita historia lib. vj. Hic iulian⁹ olim discens apud ꝯstantinopolim cū eēt adolescēs. pedagogū habebat mardoniū grammaticū niclodē. rhetorē ecbolium vero sophistam tūc christianū. Erat quoq; iulianus ab initio christianus. Cūq; in locutione proficeret. fama per populū volitabat: quia romanā etiā rempublicā gubernare posset. Qđ cū latius audiret estuatiōes induxit imꝑatori constantio: q̄zobrem abstulit eū ab vrbe roma: ⁊ misit nichomediam. ꝓhibens ne cū libanio sophista ꝯueniret qui ibi mora

bat paganus existens. Julianus ergo libanium audire non audiens: libris tñ eius vtebat̃. Tūc venit ad eū maximus phūs ephesius fama eius ꝓtractus. quē postea valētinianus quasi magnū iussit occidi [illegible] imitari cū eius verba quasi philosophica pregustasset. Is etiā imperij cupidinē aīo eius immiserat. Cūqȝ hec nō laterēt aures imperatoris inter spem metūqȝ cōstitutus suspitionē celari volens: q̄ dudū integer fuit christianus: postea ꝓditor est effectus. Tonsus monachicā simulabat vitā: ⁊ latēter q̄dem exercebat̃ in philosophia. In manifesto autem sacros christianorū legebat libros. Deniqȝ in ecclesia nichomedie lector est constitutus: ⁊ sub hoc habitu furorē declinauit imperatoris. Hoc equidem pre timore faciebat: nequaq̄ȝ a spe recedēs quā mente conceperat. Dicebat aūt amicis suis felicia fore tēpora cū fieret imperator. Deinde [illegible] vxor imperatoris: vir persuasit imperatori vt nō occideret̃: sed ad philosophandū mitteret̃ athenas. Quo veniens: querens vbiqȝ vates [illegible] Quos [illegible] lianus signauit se: ⁊ statim demones diffugerūt. Magus aūt culpauit eū q᷑ se signauerat. Cūqȝ ille laudauerat virtutem crucis: ait magus. Ne putes o bone vir q᷑ timuerūt signū hoc: sed potius abhominati recesserūt: sicqȝ capiēs miserū repleuit eū odio signaculi christiani. Et vocatus postea ab athenis: cōstitutus ē cesar a cōstātio accepta coniuge cōstātia sorore eius: ⁊ directus ē in gallias cōtra barbaros. [illegible] corona laurea q̄ solēt ornari [illegible] tates inter colūnas pēdēs: rupto fune decidit sup caput eius: ⁊ eū aptissime coronauit: vicit ergo regē barbarorū: ⁊ augustus appellatus ē. Cūqȝ deesset corona imperialis vnus signa portātiū: torquē quē habebat in collo capiti eius circūposuit.

De Moribus eius. C. XXVII.

Ut supra. Uolēs aūt iulianus placere omnibus: catholicos quos cōstātius exiliauerat reuocauit [illegible] idola imolādi: expulit a palatio eunuchos tonsores ⁊ cocos. Eunuchos: q᷑ vxor eius obierat: postq̄ȝ nō duxit aliā. Tōsores: q᷑ vn⁹ sufficit multis. Cocos: q᷑ simplicib⁹ vtebat̃ cibis. Solus imperator a iulio cesare in curia senat⁹ recitauit oratiōes: phos vndecūqȝ cōgregabat. In oratiōe [illegible] ratiit. Et hac mot⁹ arrogātia cōtra christianos scripsit in tertio li. cōtra christianos cū multa dispēsatiōis humane in christo collegisset exēpla dixit. Horū igit̃ singula si nō habēt aliquā ineffabilē cōtēplationē: maxima de deo blasphemia sunt plane. Grego. nazanzenus [illegible] Mihi enī mores iuliani comperti: cū eū clarius athenis co[illegible] faciebat me cautū in cōstātia morū: ⁊ excessus creberiores: vates enī egregius est q̄ bene cōsiderat: nullū signū mihi in eo vniuersa[illegible] tes, huc illuc directi furiose respiciētes [illegible] lus [illegible] subsultiens: sensus ⁊ negatio simul: operatio nulla [illegible] terrogatio inordinata. rīsio nulla cōgruētia sibi cōueniēs: h̄ cū vidissē repēte dixi. O q̄le malū nutrit respu. romanorū.

Ex triptita historia. Habebat barbā ꝓlixā tanq̄ȝ philus: de qua antiocheni sic eū deridebāt. Tondeat̃ ei⁹ barba vt ad funes ꝓficiat. Et qm̄ supstitiōis cā taurū freq̄nti⁹ idolis imolabat: aurā ⁊ taurū suo solido formari precepit. Dicebāt ergo antiocheni. Iste taurus euertit mūdū: q̄ reciprocis iniurijs se vindicās: librū edidit aduersus antiochenos satis lepidū ⁊ vrbanū quē antiochicū nominauit.

De Supstitiōe illius ⁊ seuicia in christianos. C. XXVIII.

Ut supra. Quibusdā aūt sacrificijs ⁊ inuocationib⁹ atqȝ imolatione sanguinū nostrum baptisma studebat abluī: ⁊ ecclesiastice confessiōi abrenūciari: fontes aque balneos apud antiochiā sa[illegible] cijs violauit: vt aquā bibētes ei⁹ horrore potirēt̃. Cūqȝ etiā i publico venales cibos illo scelere cōtaminasset: spargebāt̃ ex eis panes ⁊ carnes ⁊ poma ⁊ olera: christiani h̄ vidētes ingemiscebāt. Uerūtā iuxta p̄ceptū apl̄i comedebāt: oīa inq̄t q̄ i macello vēdūt̃ comedite ⁊c̄. Julian⁹ q̄dē vultu mitē se simulabat: porro laqueos q̄b⁹ innocē[illegible] depingebat. Sicqȝ latenē subditos adorare deo faciebat. Paganos quoqȝ faciebat christianorū officijs assuescere. Et de huiusmodi scri[illegible] singl̄os cōstituāt ciuitates: ad q̄d op⁹ singulis ānis iussit ei dari. xxx. milia modios frumēti ⁊. lx. milia vini sextarios. Horū inquit quinta pars pauperib⁹ templū obseruātib⁹ debet expēdi. Reliqua peregri-

nis indigentibusqȝ distribui: ⁊ ad hmōi collationes faciēdas esse ⁊ primitias frugū oīs offerēdas. Q̄d iquā homerus ꝓbat introducēs eumeū [illegible] tributū ⁊ exactōib⁹ ridit. Uestrū est vt patienē mala sustineatis h̄ est p̄ceptū dei vestri. In cesarea philippi saluatoris imaginē de muliere liberata a fluxu sanguinis ꝑ tactū fimbrie ei⁹ ereā deposuit. ꝑ qua suā statuā ibi collocauit. Que igne de celo cadēte circa pect⁹ diuisa ē: ⁊ caput cū ceruice vna pte deiectū: reliq̄ ps hacten⁹ restitit ⁊ fulminis iudiciū reseruauit. Eo aliqñ sacrificāte. ostsuz est ei in [illegible] sup crucifixi victoria. Ipse ridit crucifixū poti⁹ coartari: nec ei reliq̄ spaciū dilatādi. Placere volēs iudeis sicut ⁊ gētilibus. p̄cepit eis [illegible] cerēt nocte caderet cū multorū piculo ⁊ cū trib⁹ dieb⁹ iam hoc facti esset: q̄rta die apparuit in celo signū crucis splēdidū: ⁊ iudeorū vestes crucis signaculo sūt iplete. Eo sacrificāte apud fortunā cōstantinopolitanā [illegible] maris. epūs calcedonēsis senectute cecat⁹: qui manu alteri⁹ regebatur [illegible] tuus curare te pōt. ridit Deo grās q᷑ te nō video pietate nudatum. Clericis nr̄is oīa p̄uilegia ⁊ honores subtraxit ⁊ leges ꝓ eis soluit. ꝓ fosisqȝ curie tradidit. A v̄ginib⁹ ⁊ viduis q̄ ab ecclesijs pascebant̃ [illegible] mēta eccl̄iarū tēpla nr̄a destruebat: ⁊ pecūias ad eorū edificatiōes plus datas iterū exigebat. Cesariēsib⁹ apud palestinā nimis isest⁹ erat q᷑ etiā eo regnāte sacellū fortune q̄d solū remāserat euerterat: ⁊ possessiōes ⁊ pecunias eccl̄iarū illorū: cū vberib⁹ exquirēs. trecentas auri libras collegit ex eis. Oēs autē clericos inter milites aggregari iussit ꝓuincie seruituros.

De Lucifero heresiarcha. C. XXIX.

Jeronimus in chro. Eo tpe georgio [illegible] athanasij fuerat ordinat⁹. Athanasi⁹ alexādriā reuertē. Eusebi⁹ quoqȝ vercellēsis: ⁊ lucifer calaritanus de exilio regrediunt̃. Ruffin⁹. x. lib. Lucifer aūt cū exoraret ab eusebio: q᷑ vterqȝ in ptib⁹ vicinis egypto fuerat relegat⁹: vt ad vidēdū athanasium alexādriā ꝑgerēt: cōiqȝ tractatu cū his q̄ supfuerāt sacerdotib⁹ de statu eccl̄ie decernerēt. p̄ritiā sui abnegās: legatū ꝓ se diaconū suum mittit. atqȝ ipe iētēto aīo anthiochiā ꝑgit ⁊ paulinū epm̄ cōstituit ꝓprijs dissidētib⁹ adhuc ptib⁹: sȝ in vnū reuocari posse sperātibus [illegible] Pergit eusebi⁹ iterea alexādriā. Ibiqȝ cōfessorū cōcilio cōgregato pauci numero: sȝ fide itegri ⁊ meriti multi decernūt: vt orienti ꝑcuratio athanasio. occidenti eusebio cōmittat̃. Ibi ⁊ de sp̄ūsctō addit̃ plenior disputatio: vt eiusdē substātie ⁊ deitati cui⁹ pat̃ ⁊ filij etiā ipe sp̄ūsanctus crederet̃: nec q̄cq̄ȝ ꝓsus in trinitate: aut creatū aut iferi⁹ posterius ve diceret̃. Sȝ ⁊ de dīa substātiarū ac subsistētiarū. sermo eis ꝑ [illegible] bellū tres eē subsistētias cōfitēdas. De icarnatiōe quoqȝ dn̄i in illo cōcilio cōprehēsū est: q᷑ corp⁹ q̄d suscepit dn̄s: neqȝ sine sensu neqȝ sine aīa susceptū sit. Eusebi⁹ aūt cū redisset anthiochiā: ⁊ inuenisset ibi a lucifero ordinatū epm̄ cōtra pollicitationē suā: pudore sit⁹ ⁊ idignatiōe [illegible] diens ide, ꝓmiserat se acturū in cōcilio: vt is ei ordinaret̃ epūs: a quo pe neutra desisteret. Interim lucifer iniuriā dolēs: q᷑ epm̄ a se ordinatū eusebi⁹ nō recepisset. nec ipe recipe cogitat alexādrini decreta [illegible] sȝ cōstringebat legati sui vinculo: q̄ in cōcilio ipsi⁹ auctoritate [illegible] dispare: sed sibi placitā custodiret. ita regressus ad sardinie ptes. [illegible] ue q᷑ cita morte ꝓuent⁹: tpus sententie mutāde nō habuit. etenī temere cepta corrigi spacio solēt. sue hoc aīo imobiliter tenens obijt. Uerū ex ipo interim luciferianorū scisma sumpsit exordiū. Eusebi⁹ vo circūiens orientē atqȝ italiā medici partē ⁊ sacerdotis fungebat̃ [illegible] positū: hec eadē erga istaurādas ecclesias. fideqȝ patrū recuperādā repperit molietē: nisi q᷑ hilarius vir nā leuis ⁊ placidus. simulqȝ eruditus: ⁊ ad psuadēdū cōmodissimus rem diligēti⁹ ⁊ apti⁹ curabat. Qui etiā libros de fide nobilit̃ scriptos edidit. Quib⁹ ⁊ hereticorum versutias: ⁊ nostrorū deceptiōes ⁊ male credulā simplicitate [illegible] exposuit. Ita duo isti viri velut magnifica q̄dā mūdi lumina. illirici italiā galliā qȝ suo splēdore radiarūt: vt oēs etiā de abscondidis angulis ⁊ obstrictis hereticorū tenebre fugarent̃.

¶De Impijs legibꝰ iuliani ⁊ de ꝑsecutiõe athanaſij. C. XXX.

Vt ſupra. Sed iulianus poſtq̃ ad orientẽ per
ſas bello pu... fuerit ⁊ pu
blica quã prius occultauerat erga idoloꝝ culturã ferri ce
pit inſania: callidioꝛ ceteris ꝑſecutoꝛ: nõ vi neqꝫ tormen
tis: ſꝫ ꝓmiſſis: honoꝛibꝰ blãdicijs: ꝑſuaſiõibꝰ: maioꝛẽ pene ppl'i ptẽ: q̃
ſi atrociꝰ pul'aſſet eliſit. Tripartita hiſtoria tũc etiã ↄtra pietatẽ le
ges poſuit. Et primũ quidẽ galileoꝝ filijs (ſic eni cultores chriſti no
minabat) poetaꝝ ⁊ rethoꝝ ac philoſophoꝝ legere diſciplinas īterdi
xit: ꝓprijs eni inq̃t penis ſcḋm ꝓuerbiũ vulneramur. Nã ex noſtris
armati ↄſcriptoꝛibꝰ cõtra nos bella ſuſcipiũt. Aliã quoqꝫ legẽ po
ſuit: galileos precipiens militijs expelli. Hieronymus in chronicis.
Proheresius autẽ ſophiſta athenieñſis lege data ne chriſtiani libera
liũ artiũ doctores eſſent cũ ſibi ſpecialiter iulianus cõcederet vt chri
ſtianus doceret: ſponte ſcholaꝫ dimiſit. Ruffinus vbi ſupra. Itaqꝫ
iulianus ludos litterariꝫ illis ſolis qui deos deaſqꝫ venerarentꝛ pa
tere decreuit. Militie cingulũ nõ dari niſi immolantibꝰ iubet: ꝓuin
tiarũ ꝓcuratiõnẽ ꝓuinciaꝝ iuriſqꝫ dicẽdi chriſtianis ſtatuit nõ debere cõmitti
vtpote qbꝰ etiã lex ꝓpria gladio vti vetuiſſet. Et ꝓficiebat quotidie in
in huiuſmodi legibꝰ excq̃rẽdis. Quibꝰ ⁊ ſi qḋ verſutũ vel callidũ tñ
q̄ minus videretꝛ crudele diſcerneret. Sed non erga athanaſium ſu
cte pꝫie tenere imaginẽ potuit. Etenī cum velut tetri ſerpẽtes de ca
uernis terre ebulientes ad eũ proceſſiſſent: magoꝝ pꝫhoꝝ aruſpicũ
auguruꝫqꝫ mantis prophana omnes pariter allegant: nihil ſuis ar
tibus ſucceſſurũ: niſi prius athanaſiũ velut bonũ omniũ obſtaculũ
ſuſtuliſſent. Iterũ mittitꝛ exercitus: iterũ duces: iterũ oppugnatꝛ ec
cleſia. Cumqꝫ eũ meſti ⁊ flentes populi circũſtarẽt: prophetico apud
eos viſus ſermone ꝓhibetꝛ. Nolite inquit o filij perturbari: qꝛ nube
cula eſt ⁊ cito pertrãſit. Cũqꝫ diſceſſiſſet: ⁊ naui ꝑ nilum fluminꝫ iter
ageret: comes q̄ ad hoc ipſum miſſus fuerat: cognito eius itinere: in
ſtanter eũ inſequi cepit: ⁊ cũ forte applicuiſſet athanaſij nauicula ad
quendã locũ: cõperit a pretereuntibꝰ ⁊ poſt tergũ eſſe ꝑcuſſoꝛẽ ſuũ: ⁊
iamiãqꝫ vbi ꝓſpiceret imminere: cõterriti oẽs qui ſimul aderant ſocij:
heremũ ſuadebãt ad fuge preſidiũ petendã. Tũ ille. Nolite inquit
o filij deterreri: eamus magis in occurſum ꝑcuſſori noſtro: vt ſciant
qꝛ longe maioꝛ eſt q̄ nos defendit: q̄ꝫ qui nos ꝑſequitꝛ: ⁊ ↄuerſa na
uicula: iter agere obuius et qui ſe inſectabatꝛ aggreſſus eſt ille q̄ nul
lo genere ſuſpicari poſſet in occurſum ſibi venire quẽ quereret: tãq̃
ꝓtereũtes aliquos interrogari iubet vbi audiſſent eſſe athanaſium.
Cũqꝫ dixiſſent ſe vidiſſe eũ nõ longe euntẽ tota celeritate pertrãſiẽs
ꝓperat inanũ: feſtinãs capere quẽ ante oculos videre nõ potuit. Il
le vero dei virtute etiã muniꝰ alexãdriã rediit: ibiqꝫ tuto latebras
vſqꝫ quo perſecutio ceſſaret exegit.

¶De ſepulchro babille martyris ⁊ theodori ſupplicio. C. XXXI.

Vt ſupra. Dedit ⁊ aliud iulianꝰ vecordie ſue
ac ſceleratio indiciũ. Nã cũ daſnus
in ſuburbano antiochie iuxta fontẽ caſtalliũ libaret ap
pollini: ⁊ nulla ex his q̄ querebat reſponſa ſuſciperet: cau
ſaſqꝫ ſilentij ꝑcunctaretꝛ a ſacerdotibꝰ demonis: aiũt babille marty
ris ſepulchrũ ꝓpe aſſiſtere: ⁊ ideo reſponſa nõ reddi. Tũ ille venire
galileos (hoc eni noĩe noſtros appellare ſolitus erat) ⁊ auferre ſepul
chrũ martyris iubet. Igitꝛ eccleſia vniuerſa cõueniẽs mulieres ⁊ viri
iuueneſqꝫ ⁊ virgines: immẽſa exultatiõe ſuccincti: trahebant longo
agmine arcã martyris pſallentes ſũmis clamoꝛibꝰ ⁊ cũ exultationi
bus dicẽtes. Confundantꝛ oẽs qui adoꝛãt ſculptilia: ⁊ q̄ gloꝛiantꝛ in
ſimulachris ſuis. Hec in auribus ꝓpriis principis ꝑ tot milia paſſuũ
tãta exultatiõe pſallebat oĩs eccleſia: vt celũ clamoꝛibus reſultaret.
Unde ille in tantã iracũdie rabiẽ deductꝰ eſt: vt altera die cõprehen
dere chriſtianos paſſim ⁊ trudi iuberet in carcerẽ: ac penis ⁊ crucia
tibus affici. Qḋ ſaluſtius ꝑfectꝰ eius nõ ꝓbãs licet eſſet gẽtilis: tñ iuſſus
exequitꝛ. Et deprehẽſũ vnũ quẽdã adoleſcẽtẽ: q̄ prius occurrit theo
doꝝ noĩe: a prima luce vſqꝫ ad horã decimã tanta crudelitate: ⁊ tot
mutatis carnificibꝰ toꝛſit: vt nulla etas ſimile factũ meminerit. Cũ
tamen ille in eculeo ſublimis: ⁊ hincinde laterib[?] inſtante toꝛtoꝛe: ni
hil aliud faceret: niſi vultu ſecuro ⁊ leto pſalmũ quem pridie omnis
eccleſia cecinerat iteraret. Cumqꝫ ſe omni expenſa crudelitate: ſalu
ſtius nihil egiſſe perſpiceret: recepto in carcerẽ iuuenẽ abiiſſe fertur
ad imperatoꝛẽ: ⁊ quid egerit nunciaſſe ac monuiſſe: ne tale aliqḋ tẽ
tare decetero vellet. Alioquin ⁊ illis gloꝛiam: ⁊ ſibi ignominiã que
reret. Hunc theodoꝝ ipſi poſtmodũ apud antiochiã vidimus. Et cũ
requireremus ab eo: ſi ſenſum doloꝛis habuiſſet ex integro: dicebat:
doloꝛes ſe quidẽ parũ ſenſiſſe: aſtitiſſe aũt quendã iuuenẽ: qui ſudã
ti ſibi lintheo candidiſſimo ſudoꝛes abſtergeret ⁊ aquã frigidã fre
quẽter infunderet: ⁊ ita ſeſe delectatũ: vt nũc meſtioꝛ factꝰ ſit quãdo
deponi de eculeo iuſſus eſt. Tripartita hiſtoria. Cum ergo iulianꝰ
vt dictũ eſt peteret reſponſa apud pithũ dafneum de ꝑſici belli vi
ctoꝛia demõ accuſarꝛ cepit vicinitatẽ coꝛpis babille martyris quã ſta
tim iuſſit auferri. Quo facto fulmen celitꝰ miſſũ omne templũ incẽ
dit. ipſũ appollonis ſimulachꝝ aureũ ⁊ deauratũ redegit in puluerẽ

¶De Malis factis ſub iuliano ⁊ reliquijs baptiſte. C. XXXII.

Vt ſupra. Iubentꝛ ergo vaſa eccleſiarũ ſacra
fiſco eius deportari. Iulianꝰ autẽ
auũculus huiꝰ iuliani cũ pallia deo dicata antiochie in
vnũ collegiſſet. ꝓijciẽs ea in terra. ↄtumelioſe etiã ſup ea
ſedit. moxqꝫ verenda eiꝰ ⁊ loca femoꝛibꝰ circũpoſita. tãta putredine
ꝑcuſſa ſũt vt vermes crearẽt: qua paſſiõe vſqꝫ ad moꝛtẽ nõ caruit. He
liopolite aũt qꝛ ſm ſuas antiquas leges. virgines eoꝝ nõ foꝛnicabã
tur anteq̃ nuberẽt v̄gines ſacras inſolitas populo videri nudas ſta
re in theatro cogebant. Quas primũ illudentes. poſtea tonderunt
nouiſſime per mediũ ſectas poꝛcos vt eas comederẽt prouocabant
In aſcolona ⁊ gaza. pagani diuidentes vteros virginũ: ⁊ oꝛdeo cu
mulantes poꝛcis apponebãt. In ſebaſtia iohãnis baptiſte ſepulchꝝ
aperuerũt. oſſa igni tradiderũt. puluerẽ diſperſerũt. Beda de tpi
bus. Sed dei prouidẽtia affuerũt quidã de hieroſolymis monachi
mixti colligentibꝰ quicqꝫ ad patrẽ ſuum philippum que auferre po
terant pertulere Ille vero ducens ſupra ſe tũ theſaurũ propꝛijs ſerua
re vigilijs. ad maximũ tunc pontificẽ athanaſiũ per iulianũ diaconũ
ſuum miſit. que ille ſuſcepta paucis arbitris ſub cauato ſacrarij pa
riete incluſa ꝓphetico ſpiritu ꝓfutura. generationi poſteri cõſerua
uit. cuius preſagiũ ſub theodoſio principe ꝑ theophilũ eiuſdẽ vrbis
epm cõpletũ eſt. Qui deſtructo ſerapidis tẽplo. ſancti iohãnis ibi
dem cõſecrauit eccleſiam. Theodoricus. In heliopoli ciuitate phe
nicis pagani ſecantes ventrẽ ſirilli diaconi: etiã ex eius iecoꝛe come
derũt. Quo ſcelere quicũqꝫ ꝑticipati ſunt caruerũt dentibus: ⁊ elin
gues facti ſunt: qꝛ lingue eoꝝ putrefacte defluxerũt. viſum etiã ꝑdi
derũt. In emiſſa ciuitate ꝓpe ꝑfatã heliopolim eccleſiã nup deo cõ
ſecratã dionyſio gunnũdi: id eſt muliebꝛi dicarunt. ſimulachrũ illic
ſtatuẽtes androgeũ. Sozomenꝰ. Interea dum gazei hilarionẽ mo
nachũ quererẽt. fugit in ciciliã vbi ligna de montibꝰ colligens: ⁊ in
ciuitate vendẽs tranſigebat vitam. Cumqꝫ eius virtus ibi patefacta
fuiſſet ꝑ demones venit in dalmacias. vbi etiã mare qḋ quedã loca
occupauerat orãdo repulit. Nouiſſime vero dũ nauigaret in cyprum
inuitatꝰ ab epo paphi dilexit locũ: ⁊ circa prediũ caribdum appella
tam ꝓbatus eſt. Theodoricus. Apud antiochiã ſublate ſunt ia
nue maioꝛis eccleſie. Ingredientibꝰ ergo iuliano prefecto oꝛientis: ⁊
quondã chriſtianus felice ꝓpoſito theſauroꝛũ regaliũ: ⁊ helpidio co
mite rerũ priuataꝝ. iulianus ꝑfectꝰ ↄtra ſacrũ altare mixit. Felix au
tem videns vaſa ꝑcioſiſſima q̄ ↄſtantinꝰ ⁊ ↄſtantiꝰ frequẽter obtu
lerãt. Ecce inq̃t in qbus vaſis marie filio miniſtratꝛ. Nec multo poſt
iulianus viſceribꝰ putrefactis interijt. ſtercoꝛa emittẽs nõ inferiꝰ ſed
ſuperiꝰ. Quẽ vehementẽ increpabat vxoꝛ ſua chriſtianiſſima. Roga
bat ergo imꝑatoꝛẽ: vt eccl'ia quibꝰ fuerat ſublata redderetꝛ. Sed nõ
flectens imꝑatoꝛẽ moꝛtuꝰ eſt. Felix aũt fundẽs ſanguinẽ ex oꝛe die
ac nocte. venisqꝫ coꝛpoꝛis vndiqꝫ vacuatis. celeriter eſt extinctꝰ. Va
lẽtinianꝰ etiã tũc millenarius. poſtea imꝑatoꝛ ꝑcuſſit vnũ de mini
ſtris templi foꝛtune pugno: qui aſꝑgendo quaſi purgabãt ingrediẽ
tes in templũ. Cũ vidiſſet aque guttã in pallio ſuo dicens ſe illa pur
gatiõe inquinatũ: ob quã rem ſtatim miſſus eſt in exilium.

¶De Paſſione ſancti gallicani. C. XXXIII.

Ex geſtis eius. Sub hoc iuliano paſſus
eſt ſanctꝰ gallicanꝰ. Poſt
magiſter militie ↄſtãtini ab eodẽ valde dilectꝰ filiã eius
cõſtãtiã ſibi poſcebat vxoꝛẽ. Tũc ↄſtãtinꝰ valde ↄtriſta
tus eſt: videns eũ paganũ ⁊ filiã ſuã virginitatẽ hr̃e ꝓpoſitũ. Tũc ait
cõſtãtia patri ſuo ne de deo diffideret. Sed ſi gallicanꝰ ꝓperaret ↄ
ſcythas ad ꝓliũ qḋ vrgebat. ſecurꝰ ei ſe redeũti victori de ꝓlio ſpon
ſam daret. Johãnes quoqꝫ ⁊ paulus primicerij ↄſtantie cũ gallica
no perrexerũt ad bellũ: ⁊ due filie gallicani attica ⁊ archemia cũ ↄſtan
tia remãſerũt. Gallicanꝰ itaqꝫ victoꝛ rediit: ⁊ ab oĩbꝰ gratanẽ acceptꝰ
ad eccleſiam apoſtoloꝝ redditurus grãs ꝓperauit. Qḋ videns conſtã
tinus obſtupuit: ⁊ querenti cur hoc feciſſet. gallicanus reſpondit.
Cũ eſſem in prelio: ⁊ deficientibꝰ noſtris quid agerẽ ignoꝛarẽ. paulꝰ
⁊ iohãnes dixerũt mihi: q̄ victoꝛiã obtinerẽ ſi votum facerem deo
celi. Qḋ ſtatim vt feci. apparuit mihi quidã iuuenis ⁊ ferens crucẽ
in humero dixit mihi. ſume gladiũ tuum ⁊ ſequere me: tunc affue
runt mihi duo armati milites. qui me vtroqꝫ latere cõfirmãtes du
xerunt per medios hoſtes ad regem ipſoꝝ. Quẽ cum duobꝰ filijs
eius vinctos ab eis accepi: ⁊ nullum prorſus occidi nec feci nec iuſſi

[illegible] perpetuo ꝰ [illegible] etiam a coniugio abstinere propo[illegible] [illegible] ꝰ [illegible] suis: due filie eius iā p ɔstantiā ɔuerse: cū ipa in virginitate pmāserūt. Ipse vō inde recedēs ad vrbē ostiēsem: monasteriū edificauit ⁊ ibi pegrinis ⁊ paupibꝰ manu ppria ministrauit. Rogatꝰ vō vt ibi eēt epūs: noluit: s₃ ipse q̄ ordinaret elegit. Tātaq₃ ibi miracula faciebat: q₃ ex solo visu de obsessis corporibꝰ demonia effugabat. Habebat aūt q̄ttuor casas in qbꝰ sustētacula paupeꝝ reponebat quas deꝰ ita custodiebat: q₃ q̄cūq₃ malitiose vel cā tollēdi aliq̄d itrabat: statim aut demoniacus aut leprosus fiebat. Tūc interrogata demonia r̄ndebāt q₃ nisi gallicanus sacrificaret: morbus iste oēs redditnū exactores īuaderet. S₃ q₃ tñ viri nullus de h̄ ɔuenire audebat: mādauit ei iulianꝰ impator: vt aut inde discederet aut idolis īmolaret. Qui statim relictis oībꝰ alexādriā petiit ⁊ ibi sanctis p annū ɔiunctꝰ fuit. Inde etiā secessit in heremū: vbi cū sacrificare ɔtēneret: decollatus migrauit ad dn̄ꝫ. hilarinꝰ aūt q̄ quōdā gallicanū in ostiensi vrbe susceperat: cū cogeret a psecutoribꝰ fidei christiane sacrificare nollet fustibꝰ cesus martyriū sūpsit. Cuiꝰ corpꝰ venerabilē christiani sepelierūt. Huiꝰ passio i ostia celebrat .xvii. kl. aug.

C De passio sanctoꝝ iohānis ⁊ pauli C XXXIIII

X gestis eorū. Iulianus aūt impator [illegible] [illegible] iohānes ⁊ paulus de rebꝰ suis pauperes sustētarēt: mādauit eis: q₃ sicut cōstātino ita sibi adherere deberēt. At illi dixerūt. Duꝫ gloriosi impatores ɔstātinus ⁊ filij eius ɔstās ⁊ ɔstātius se esse seruos christi gloriabāt: nos christiāi famulabamur eis. Tibi vō q₃ religionē plenā virtutibꝰ reliq̄sti obedire ɔtēnimus: ⁊ a te nos oīno subtraximus: qbꝰ ille remādauit. Ego clericatū in ecclesia tenui: ⁊ si voluissē ad pmū gradū ecclesie puenissē. S₃ ɔsiderās vanū esse inertiā sectari ⁊ ociū militie animū tradidi: ⁊ diis sacrificans: ita egi vt ad īperiū puenirē. Unde vos regia aula nutriti: nō debetis deesse a latere meo: vt primos vos habeā in palatio meo. Q₃ si me ɔtēnitis agā vt nō cōtēni debeā. At illi responderūt. Deū tibi pponētes nō timemus pdere amicitiā hominis mortalis: ne inimicitias incurramus eterni dei. Ad hoc iulianus. Si intra .x. dies vltro ad me venire cōtēpseritis coacti post hoc facietis: qđ sponte facere nō curatis. Qui dixerunt hodie perfice qđ post .x. dies facturus es. Iulianus dixit. Putatis q₃ vos martyres faciāt sibi christiani. Si qđ dico nō feceritis: puniam vos nō vt martyres: s₃ vt publicos hostes. Cū ergo p .x. dies oīa pauperibꝰ erogassent: die vndecima hora cene venit ad eos terētianus: ⁊ cū sacrificare nollēt: fecit foueā in domo illoꝝ: ⁊ ibi decollatos abscondit: diuulgans q₃ iussu cesaris in exiliū missi essent. Statim iulianus in bello persarū occisus est. Cui cū iouinianus successisset: aperte sunt ecclesie: ⁊ cepit religio christiana gaudere. Demones autē ex obsessis corporibꝰ intra domū sanctoꝝ eiciebant: ɔfitentes passionē eorū ita vt ⁊ filius terrentiani in domo illa clamaret: q₃ a sanctis martyribus vreret. Qđ vidēs terrentianus ad fideꝫ conuersus est: ⁊ filius eius a demone mūdatꝰ est. Refert autē beatꝰ greg. in homel. euangelij Si q̄s vult post me venire: qđ quedā matrona valde religiosa ad ecclesiā hoꝝ martyrū crebro veniebat. Quadā die cū ex more ad orandum venisset egrediens duos peregrinos inuenit: ⁊ eis elemosynam dari iussit. Sed priusq̄ā eius dispensator eis ad largiendum elemosynā appropinquasset. Astiterunt ei vicinius ⁊ dixerūt. Tu modo nos visitas: nos te in die iudicij requiremus: ⁊ quicquid poterimus prestabimus tibi: ⁊ hoc dicto disparuerunt.

C De sancto donato aretino epo. C XXXV.

X gestis eius. Sub eodeꝫ impatore passus est sanctꝰ donatus aretinus epūs. Qui quondā rome clericus: in titulo pastoris nutritus a pigmenio presbytero eruditꝰ ē omni mundana sapiētia cū iuliano impatore: diuina doctrina māsuetus ⁊ humilis lector. Postq̄₃ aūt iulianus imperiū sumpsit: patrē ⁊ matrē donati gladio iussit occidi. Donatus vō fugit in oppidū arethinū: ⁊ suscepit eū q̄dā hilarinus noīe monachus cū gaudio: ⁊ cepit cū eo habitare oībꝰ diebꝰ. Utriq₃ dn̄o in abstinētia seruiuit: multiq₃ egrotātes ad eos veniebāt: ⁊ eoꝝ orationibus salui redibant. Erat ibi epūs ciuitatis satyrus nomine: qui sanctum donatum diaconem consecrauit. Et postmodū etiā eidem benedictionem presbyterij contulit. In illis diebus erat vir quidam nomine eustasius correptor tuscie ⁊ exactor fisci: ⁊ dum ageret municipalia superuenit bellum qđ exagitabat prouinciam. Uxor vero eius nomine eufrosina: dum vidisset hostem preuenire ⁊ cōmoueri: tulit pecuniā publicam ⁊ abscondit eam ⁊ in hac tribulatiōe preuenta est morte. Reuersus autē vir eius iam tēpore pacis inuenit vxorē suā eufrosinam mortuā: ⁊ cepit pecuniaꝫ fisci querere: ⁊ cum eā non inueniret: cōpellebat a principibꝰ vt traderetur ad supplicia cū filiis suis. Qua causa venerūt ad sanctuꝫ donatū psbiterū q̄ dixit ad eustasiū. ostēde mihi sepulturā vxoris tue. Et dū venisset ad locū eustasiꝰ misit se donatꝰ i faciē sup sepulchri locū orās dn̄m oīpotentē. ⁊ voce clara dixit. Eufrosina p spiritū sanctū te adiuro vt dicas quid fecisti. aut vbi posuisti pecuniā. pro qua vir tuꝰ torquet. Et facta ē vox de sepulchro dicēs. In ingressu domus mee eā effodi. Eadē hora accesserūt ad locū vbi dixerat ⁊ foderūt. ⁊ inuenerūt pecuniā cū gaudio. ⁊ liberatꝰ est a calūnia eustaꝰ. ⁊ ceperūt omnes gaudere in oratione ⁊ fiducia beati donati. Post obitū beati saturi. donatus in episcopū electus est. ⁊ licet renitēs pmotꝰ. Cum aūt quadā die missā celebrasset. ⁊ diaconus sanguinē domini populo traderet. Idem diaconus a paganis impulsus cecidit. ⁊ calicem sanctum fregit. Unde ipse valde cuꝫ populo tristis fuit sed eius tristitiam sanctus donatus ilico releuauit. Nam fragmenta calicis suscepit: ⁊ facta oratione in formā pristinam restaurauit. Quo signo percussi pagani fere .lxxx. baptizati sūt. Post hec quadracianus augustalis ipsū cū hilarino sibi presentari fecit. ⁊ vt diis imolarent precepit. Cui donatus ait. Sacrificent diis tuis miseris: qui nō credūt christū filiū dei. Tūc iratus quadracianus. iussit vt os eiꝰ cū lapidibꝰ tunderet. Qui cū diu cederet: in cōspectu hilarini supradicti monachi donatꝰ episcopꝰ dixit. Ego semp hoc optaui. Deinde iussit hilarinum expoliari. ⁊ extendi in pauimento ⁊ fustibꝰ cedi. Qui cū cederet emisit spiritū. Hoc vidēs quadracianus cōfusus ē. ⁊ iussit donatū episcopū in custodia retrudi.

C De quibusdā eiꝰ miraculis ⁊ transitu. C. XXXVI.

Eodem tempore ceperūt ad eū multi christiani venire egrotantes. vt a lāguoribus suis curarent. quos christi nomine inuocato curabat. Inter hec nāq₃ erat possessio sub territorio ciuitatis curte: secꝰ quā erat trāsitꝰ publicꝰ. in ipso erat fons aque tā noxius: vt si quis ex eo biberet statim moreret. qđ audiēs hō dei donatꝰ a vinculis quadraciani iam absolutꝰ. cōuocatis ad se clericis: accepto scō euāgelio ⁊ cruce. vectꝰ asino ītrepidꝰ processit ad locū aq̄. Unde exiēs draco immanis cū igēti ipetu i occursū eiꝰ venit. caudaq₃ pedes inoluit asinuli. Reliquoq₃ se cōtra donatū erexit volumine. quē donatꝰ facta oīone ad dn̄ꝫ. vno feriēs verbere flagelli extinxit. Tūc cōuenit populꝰ i vnū: ⁊ strue lignoꝝ igēte cōposita sup īmēsā bestiā sub accēso igne flāma ɔsūpsit. Uex nimio labore defectꝰ populꝰ cepit sitis ardore fatigari. ⁊ tñ nō audebāt ad huc suspecti fontis poculū appetere. Approximās aūt fonti hō dei donatꝰ: facta oīone orariū suū plicās i circulo i terrā posuit. Ipse q₃ ad turbas rediēs puero suo dixit. Accipe situlā ⁊ vade ad locum vbi vidisti me stare orātē ⁊ hauriēs affer aquā. Quo facto gratias agēs dn̄o. benedicēs bibit. ⁊ oībꝰ circūstantibus dedit. Eo tpe filia theodosij potētissimi pagāi a demōio vexabat. q̄ donatū p legatos ad se vocatū letꝰ suscepit. Introeūte aūt scō demō exclamauit. parce donate quid me psequeris. Cui ille. Exi immunde spiritus ab illa. At ille. Da mihi inquit trāsitū quomō exiā aut quo vadā. Video enī signū crucis in te ex qua ignis cōtra me exit. Cui sanctus. Ecce habēs trāsitū. vade ad locum tuū. i. ad heremum vnde venisti. nūq₃ noceas hoī. Exeūte aūt demōe. cōmota ē tota domꝰ ⁊ ianue cōcusse sūt. Interea mortuꝰ q̄dā efferebat. ⁊ hō q̄dā habēs in manu cirographū tenebat funꝰ dicēs debere sibi ab ipo solidos .cc. ⁊ nō pmittebat sepelire eū. Eratq₃ in circuitu turbe fremitꝰ multꝰ. Quidā aūt viri eminꝰ agnoscētes eū. ɔsiliū dederūt vxori illiꝰ defūcti dicētes. Curre iterpella istū hoīeꝫ dei. Que pcidēs ad pedes eiꝰ. ait. fac i me misericordiā q₃ vidua sū: ⁊ geminis circūdata sū malis. Uirū pdidi. ⁊ sepelire mortuū nō pmittor. Dixit āt vir meꝰ q₃ cōpleuit illi ipsā pecuniā ⁊ remāsit eiꝰ cirographus apud eū. Tūc surgēs hō dei ad feretrū ⁊ defuncti manū tāgēs. eūq₃ vocās dixit. Surge ⁊ vide q̄d agas cū hoīe isto qui nō pmittit te sepeliri. Qui resīdēs cōsultauit eū de cōpleto debito. ⁊ accipiēs cirographū suū sedēs in feretro scidit illud. Aspiciēs aūt in hoīeꝫ dei dixit ei. Iube ergo domine iterū. dixit ei sanctꝰ donatꝰ: vade fili i requieꝫ. Tāta deniq₃ siccitas obtinuit terrā. vt viriditas arboꝝ ⁊ herbarū oīo desolaret. ⁊ populus fame cruciaret. Exiēs igit hō dei extra ciuitatē. orauit dn̄m hīe suꝫ christū. ⁊ stati venit nebula aquosa: ⁊ effusi sūt celitꝰ tāti imbres. vt regiōes īundarēt. Cuiꝰ facti gaudio populꝰ recreatꝰ est. Cūq₃ sanctus dei leuibꝰ eēt vestibꝰ īdutꝰ ita siccis vestimētis rediit. vt sup eū nec vestigiū pluuie haberet. Audiēs itaq₃ quadracianꝰ quāta mirabilia christꝰ p eū ostēdisset. iterū misit eū i custodia. nec multo post fecit eū capite trūcari. Cuiꝰ corpꝰ a fidelibꝰ sepultū ē iuxta sepulcrū sancti hilarini ppe muros ciuitatis arethine vbi p eos dn̄s multas virtutes operatꝰ est ad laudem sui nominis.

De Passione sancti gordiani ⁊ epimachi. C.XXXVII.

X gestis eo⁊. Cū autē iulianus p̄sequeretur christianos: quendā gordianum vicarium precepto eius sanctū ianuariū presbyterū volebat cōpellere ad sacrificādū: sȝ tādē p p̄dicationē ipsius ianuarij cōuersus: perrexit flens ad vxorē suā nomine marinā: ⁊ simul coram sancto ianuario prostrati baptismuȝ petebant. Ad hoc sanctus ianuarius respondit. Uidete si bene creditis: ⁊ ne quid in absconditis teneatis. Marina r̄ndit: vnā imaginē iouis habemus repositam: qua dei martyres torquebanť: ⁊ sic ducens eum in thalamum suum: ostendit ei simulacrū Quod sanctus ianuarius apprehendēs igne conflauit: ⁊ in cloacam proiecit ⁊ sic baptizauit gordianū cum vxore ⁊ cum [illegible]. Post dies. xiiij. iussit iulianus imperator clementiano vt videret si ianuarius idolis consensisset: quod si non fecisset cesus fustibus interiret. Uidens ergo clementianus etiā gordianū per eū cōuersum: cucurrit hec nunciare iuliano. Qui iratus iussit ianuariū exilio cōdēnari. Gordianū vero a clemētiano loco eius substituto ad sacrificandū cōpelli: aut nolentē protinus decollari. Decollatus ergo cuȝ quinq̄ꝫ diebus ad canes proiectus fuisset: ⁊ nullus eū tangere p̄sumpsisset: a familia sua nocte raptus est. Et cum beato epimacho quem idem iulianus dudum occidi iusserat sepultus est.

De Ceteris martyrib⁹ eiusdē tēporis. C. XXXVIII.

Etiā Passi sunt aūt ⁊ plures alij sub iuliano quorū gesta nō reperi: sed ex martyrilogio hec pauca collegi. Pridie nonas ianuarij rome celebrať passio sanctoꝝ prisci p̄sbyteri ⁊ priscilliani clerici: ac benedicte religiose: qui sub tpe iuliani imperatoris gladio martyriuȝ cōpleuerunt. Nono kl. april. rome passio sancti pigmenij presbyteri. Hic iulianum apostatā a puero nutriuit: ⁊ sacris litteris erudiuit: a quo ipse postea in tyberi pro fide christi necatus est. Item. xj. kl. iulij rome demetrie virginis. Que cū ante impiū iulianū p fide chr̄i itroduceret: in cōfessione dominum emisit spiritū. Itē. ix. kl. iulij: sancti iohannis presbyteri quē impius iulianus inauditū via salaria veteri ante simulacruȝ solis decollari precepit. Iteȝ. x. kl. nouēbris apud anthiochiam syrie natale sancti theodorici presbyteri: qui persecutione iuliani impij post eculei penā: ⁊ multos durissimos cruciat⁹ etiā lampadib⁹ circa latera appositis inflāmatus: cū in cōfessione christi persisteret occasiōe gladij: martyriū cōsummauit. Itē quarto non. decēbris rome passio sancte uiuiane martyris. Que iubēte impatore sacrilego: tā diu plumbatis cesa est: donec spiritū redderet.

De Uia iuliani in persidē. C. XXXIX.

In vitispatrū. Iulianus apostata p̄fi[illegible]ciscens in p[illegible] misit demonē in occidētē vt adduceret ei inde aliqđ r̄nsuȝ. Qui demon veniēs vbi q̄dā monachus habitabat: non potuit trāsire: sȝ stetit ibi per. x. dies: qꝛ tā diu ille monachus nō cessauit orās die ac nocte. Qui reuersus ad iulianū sine effectu nunciauit ei: quō publius monachus nō p̄miserat eū trāsire. Irat⁹ ille ait. Cū reuersus fuero faciā i eū vindictā. Et nō multo post extinct⁹ ē. Mox mox ex prefectis eius venditis omnibus que habebat: iuit ad illū senē: ⁊ factus est monachus magnus. Socrates. In anthiochia erat quidā optimus adolescentiū pedagogus. Cū ergo iulianus minat⁹ fuisset omnes christianos euertere cuȝ rediret victor a perside. Ait libanius sophista ad illū pedagogū: quasi nos deridens. Nūc inquit fabri filius q̄d putas aget. Cui ille prophetās. Creator inquit oīum quē tu fabri filiū nominasti: iuliano fabricat locellū sepulture. Post paucos enī dies mortuus: in locello adductus est. Responsum autē demonis de illius victoria fuit. Nunc omnes aggredimur dei victoria trophea referentes circa fluuium ticen. Horum ergo dux ero bellygerator mars.

Passio Sancti quiriaci ⁊ matris ei⁹ ⁊ amon. C XL.

X gestis eorum. Iulianus igitur cum contra persas iret in bellum: veniens hierosolymam fecit exquiri sanctum quiriacum episcopum: qui a parentibus quidē iudas nominatus est. Sȝ a venerabili helena post baptismū quiriacus vocatus est. Huic proposuit iulianus substantiam ⁊ honorem si sacrificaret ioui. Cui cum penitus nollet acquiescere iussit euȝ imperator extendi: ⁊ cum forcipe ferrea os eius aperiri: atq̄ꝫ illi plumbū infundi: vt interiora viscera eius conflagrarentur. Ipse autem hoc sustinens in celū tacens aspiciebat: ⁊ post duas horas cū eum mortuū omnes sperarent: eleuans vocem suā exclamauit dicēs: christe eterne ⁊ inextinguibilis splendor benedico te: qꝛ dignuȝ me fecisti participari sanctis tuis. Deprecor autē te: vt istius mali operarij elatio non vincat me: sed tua potentia confirmet me Et cum complesset orationem iulianus ait Ecce quiriace quantuȝ dimisi te verbosari: multotiens audiui talia sed sacrifica deo ioui. Cui ille. Ego ei qui verus ē deus credidi: qui te destruet in superbia tua. Tunc iulianus iussit grabatum ereum afferri: ⁊ in eo sanctum virum extendi: ⁊ carbones ignitos substerni: ⁊ spergi super eum sal ⁊ adipem: ⁊ desuper virgis cedi: vt venter eius ⁊ interiora viscera laxarenť ab igne: ⁊ dorsum desuper virgis verberari. Qui eleuans voceȝ suam hebraice orabat. Admiratus autem tyrannus super ingentem patientiam eius. iussit eum in quoddā domicilium inclusuȝ custodiri: donec excogitaret q̄ morte eum perderet. Cumq̄ꝫ transissent duo dies. Beata anna mater eiusdem quiriaci veniens hortabať eum ad viriliter agonizandū. Ministri autem sathane statim retulerunt de ea tyranno: ⁊ iussit eam exhiberi. Que cum nollet sacrificare iussit eam capillis suspensam iniungulari: ⁊ in hac pena tribus horis manens. cum omnino non loqueretur: ait ad eam iulianus. Quid est anna bene acceperūt te vngule. Que respondit. Insensate canis ⁊ omnis iniquitatis operarie. si habes maiora tormenta infer. parata sum enim certare contra patrem tuum sathanam: quem spero me per nomen christi vincere. Tunc ille iussit lampades magnas ardentes lateribus eius applicari. Sancta autem exclamauit ad dominum ⁊ orans emisit spiritum. Quam tollentes christiani sepelierunt. Tunc iussit iulianus q̄riacum adduci ⁊ ait. Dic mihi quiriace. quibus maleficijs omnibus nobis caliginem induxisti tanq̄ꝫ non sentiens penas: ⁊ ideo non vis imolare. Qui respondit. Anathematizo te indigne canis. qui virtutem dei conuertis in maleficiis: non post multos dies celesti plaga percutieris. Tūc iussit iulianus altam fossam fieri. Et per incantatores serpentiū cornutas aspides. ⁊ multitudinē venenosam serpētiū in ea mitti ac sanctū virum inter eos proijci. Qđ cum fieret dicebat quiriacus. Gratias tibi ago dn̄e ihesu christe qꝛ nō solū in teipso cōplesti p̄phetiā dauid: sed in nos humiles ⁊ miseros hanc gratiā dignat⁹ es cōsūmare. ecce. n. sup aspides ambulam⁹: ⁊ conculcamus leonē ⁊ draconē. hoc eo dicente iulian⁹ bestias cōburi p̄cepit. Cui miles quidā ait. O rex insensate ⁊ demēs hūc virū interficere volens: nec magi nec aliquis ex vanis dijs tuis potuit talia miracula facere in veritate cert⁹ suȝ qꝛ magnus est de⁹ christianoꝝ. p̄pter h̄ v̄ba iussus est a tyrāno decollari: vocabať. n. amon. Qui vadēs ad locuȝ dixit. dn̄e deus quiriaci ep̄i ihesu christe. suscipe animā meam in pace hec dicens extendit collum ⁊ in gladio consūmauit martyrium.

De Consūmatione martyrij sancti quiriaci. C. XLI.

Post hoc iulianus vocās. quiriacū suadebat vt negaret crucifixum. Qui r̄ndit. o cor puersuȝ ⁊ sensus extinctus: suades vt tantoꝝ bonorū p̄stratorē deū negē: vt p̄pter te miserabilis fiā ⁊ filius tibi Iratus aūt iussit cacabū magnū oleo impleri ⁊ calefieri. Tantū autē feruebat cacab⁹: vt nō possent astantes vaporē eius sustinere. ⁊ p̄cepit sanctū mitti in eū. Qui faciens signū crucis in fontē intrauit dicēs. Dn̄e ihesu christe qui iordanē sanctificasti. qui mihi baptismū p aquā dedisti. ecce nunc iterū in oleo baptizor. iterū tertiū martyrium habeo perfectū sanguinis lauacro: qđ iā longo tpe expecto. Tūc tyrānus furore replet⁹. iussit eū cū magno conto in pect⁹ p̄cuti. Percussus aūt vnā emisit vocem petens a dn̄o vt celerius de hoc seculo recedere posset. Et sic assumpt⁹ est i gloria quarto nonas maij Iste fuit iudas p quē helena sanctā crucē dn̄i inuenit. Ipsum enī postea baptizatū cōmendauit episcopo qui tūc erat hierosolymis. Quo. s. ep̄o mortuo. beata helena que ibidem morabať: accersiuit vrbis rome ep̄m eusebiū: ⁊ ordinauit iudā ep̄m ecclesie hierosolymoꝝ. Mutauitq̄ꝫ nomē eius: ⁊ vocat⁹ est nomē eius quiriac⁹ quē tāte gratie cōsecuta est: vt demones oratōe fugaret: omnesq̄ꝫ infirmitates sanaret. Qui etiā beata helena multa dona reliquit in vsus pauperū. mādans [illegible] diem inuentionis sancte crucis [illegible] Dum aūt passurus erat a iuliano. hoc ipsuȝ p̄dixerat ei. oīuȝ honoꝝ mund⁹ diabolus. Post sancte crucis agnitionē factā per mortui suscitationeȝ: vociferans p aera ⁊ dicens. O iuda p te eicior inuentā ⁊ ego q̄d faciā. aduersuȝ te suscitabo aliū regē qui derelinquet crucifixū: ⁊ immittet in te tormenta meis exequēs consilijs: ⁊ tunc cruciandus crucifixū negabis. Cui iudas spiritu feruens ait. Qui mortuos suscitauit christus ipse te dānet in abissum ignis eterni.

De Licentia reparandi templi iudeis concessa. C. XLII.

Ussinus [illegible] Tanta v̄o eiusdē iuliani fuit ad decipiendum [illegible] etiā īfelices iudeos vanis sp̄eb⁹ illectos: vt ipse agitabať illudēt. Quos p̄mo oīuȝ conuocatos ad se interrogat. cur nō sacrificarēt cū eis: cū lex sua d̄ sacrificijs ipareȝ. At illi occasiōeȝ se iure

nisse tpis rati nō possumus inquiūt nisi in solo hierosolymoꝝ tēplo ita nanqꝫ precepit lex. Et accepta ab eo reparādi tēplū licētia: intātū insolētie pueneruͣt vt aliqͣs eis ,pphetaꝝ redditus videreť. Igiť ⁊ oīnib⁹ locis ⁊ pu̾ĩcijs ꝯuenere iudei locūqꝫ tēpli olim igne ꝯsumpti aggredi cepere: cōmite ,pperādi opis ab impatoꝛe ꝯcesso sumpto publico ⁊ puato res oī istātia gerebať. Interea isultare nostris ceperūt ⁊ velut repatis sibi regni tpib⁹ cōminari acrius: ac seuitiā ostentare ,psus in magno tumoꝛe ⁊ supbia agē. Cirillus post maximū ꝯfessorē hierosolymis epūs habeať. Aptis igiť fundamētis: calces cementaqꝫ sūt adhibita: nihilqꝫ oīno deerat qn die postera veterib⁹ dirutis noua iacerēt fundamēta. Cū tñ epūs diligēti ꝯsideratiōe habi[...] ex his q̄ in danielis ,pphia de tpib⁹ legerat: vel q̄ in euangelijs dñs ꝑdixerat persentisceret: nullo genere fieri posse: vt ibi a iudeis lapis sup lapidē poneret. Res erat in expectatione. Et ecce nocte q̄ ad incipiēdū op⁹ iā sola restabat: terremot⁹ ingēs oboriť: nec solū fundamentoꝝ saxa: longe lateqꝫ iactāť: verūetiā toti⁹ pene loci edificia cōplanāť. Portic⁹ quoqꝫ publice: in q̄b⁹ iudeoꝝ multitudo q̄ opi videbať isistere cōmanebat: ad solū deducte oēs iudeo q̄ repti sūt oppressere. Luce vo oꝛta: cū se mala crederēt effugisse: ad reqrēdos eos q̄ oppressi fuerāt reliqua multitudo cucurrit. Edes erat in īferioꝛib⁹ tēpli demersa habēs aditū inter duas porticus q̄ fuerāt cōplanate: in qua ferramenta aliaqꝫ opi necessaria seruabanť: ecqͣ subito globus qͣdā ignis emicuit: ⁊ p mediū platee pcurrēs: adustis ⁊ examinatis q̄ aderāt iudeis vltro citroqꝫ ferebať. Hoc iteꝝ sepius ⁊ frequentissime p illā totā diē repetens: ptinacis ppl̄i temeritatē flāmis vltricib⁹ coercebat. Cū iteꝝ ingēti pauoꝛe ⁊ trepidatiōe oēs q̄ aderāt deterriti: solū deū verū xp̄m ꝯfiteri cogebanť inuiti. Et ne h̄ casu fieri crederentur. In sequenti nocte in vestimentis omniū signaculū crucis ita euidēs apparuit: vt etiaꝫ qui diluere p sua infidelitate voluissent: nullo genere valeret abolere. Sic deterriti iudei atqꝫ gentiles: locū simul ⁊ ceptā inaniter reliquere.

De [...] C. XLIII.

Amphilochius i vita sancti basilij. Iulianus itaqꝫ pgēs contra psas: venit in ptes cesariensiū. Basilius aūt simul cuꝫ eo assistētib⁹ sibi obuiauit ei. Quē vidēs imperatoꝛ dixit Sup p̄hatus sū̃ te o basili. Qui r̄ndit. Utinaꝫ p̄hareris: ⁊ obtulit ei p benedictiōe tres oꝛdeaceos panes. Impatoꝛ autē iussit stipatoꝛes suos accipe q̄dē panes ⁊ reddere ei fenū dicēs. Ordeū pabulū est iumētoꝝ qͦd dedit nobis: recipiat ⁊ ipse fenū. Qui suscipiēs dixit. Nos q̄[...] ex q̄b⁹ comedim⁹ obtulim⁹ tibi. Tu aūt ex q̄b⁹ nutris irratiōabilitatē nature: reddidisti nobis. Uolūtaria q̄dē irridēs si voluntaria nobis inpastū fecisti h̄ feno. Audiēs h̄ iulian⁹ ⁊ isanēs dixit ad eū: pastio isti⁹ feni sine ablatiōe dabiť tibi: qn̄ aūt psas subiciēs reuersus fuero: ꝯsolaboꝛ ciuitatē tuā vt fiat ferifera magī q̄ homifera: nā eni̇̃ ignoro audaciā a te pplō suasā: vt a me adoꝛatā deā postq̄ eā statuerī nō ferēs fascinationē ꝯstringeť vsqꝫ ad finē. Et h̄ dicēs pgebat ad psaꝝ regionē. Regrediēs aūt basili⁹ i ciuitatē: ⁊ ꝯuocās oēꝫ multitudinē narrauit ei impatoꝛis vb̄a: ⁊ dedit ei ꝯsiliū optimū dicēs. Pecuniā fratres ad nihil reputate: ⁊ saluti vestre p̄uidete: vt si datū fuerit tēpus tyrāno munerib⁹ eū placemus. Qui abeūtes in domos suas q̄ habebāt in manib⁹ suis: vnusquisqꝫ attulit ad eū cuꝫ alacritate: auri. f. argēti lapidūqꝫ p̄ciosoꝝ īfinitā multitudinē: q̄ posuit in tesaurario: supscribēs vniuscuiusqꝫ nomē: dicēs eis. Potēs est dñs ⁊ illū attrectare: ⁊ nobis ,ppꝛia restituere. Statimqꝫ precepit omni pplō ⁊ omni clero ciuitatis: cū mulierib⁹ ⁊ infantib⁹ ascēdere in montē didimi: in quo honoꝛať ⁊ adoꝛať dei genitricis venerabile tēplū: ⁊ trib⁹ dieb⁹ ieiuniū suscipiētes: postulauerūt deū dissipari iniqui impatoꝛis sensum. Et adhuc postulātib⁹ eis ⁊ vigilātib⁹ in oꝛatione cū ꝯtrito coꝛde: vidit basilius in visu: multitudinē militie celestis: hinc ⁊ inde in mōte: ⁊ in medio eoꝝ sup thronū gloꝛiosum sedētē [...] ⁊ filiū meū blasphemantem. Sanctus autē cum armatura sua adueniens: iussus est ab ea velociter abiit. Et aduocans illa domina basiliū: dedit ei libellū habentē in histoꝛia omnē mūdi facturā. Dextrorsum vero hominē plasmatū a deo. In fine autē vbi plasmať homo parce. Suscipiens autē basilius libꝛū: in presentia eius legit: vsqꝫ ad subscriptionē parce. Et continuo expgiscens a somno: sub timoꝛe simul ⁊ gaudio ꝯstitutus erat. Similē visionē moꝛtis iuliani: vidit ipsa nocte ⁊ libanius sophista: cum esset in perside ⁊ questoꝛis ageret dignitatem. Expauescens ergo magnus basilius: cū eubolo solo venit in ciuitatem adiecqꝫ sepulchꝛum sancti martyris mercurij: in quo ⁊ ipse iacebat ⁊ arma eius conseruabanť. Querēs aūt ea ⁊ nō inueniens vocauit custodem ⁊ sciscitabať ab eo vbi illa fuissent: qui cum sacramēto iurabat: vesperi ibi ea fuisse vbi ppetuo ꝯseruabantur. Credidit ergo visiōi: ⁊ cū gaudio recucurrit ad montē oībus adhuc doꝛmientibus quos excitās ad oꝛationem hoꝛtat⁹ est: ⁊ cū exultatione euāgelizauit illis reuelationē sibi factā: ⁊ tyrānū hac nocte interfectū: ⁊ cū oībus gratias agēs reuersus est ad ciuitatē: ⁊ veniēs ad sepulchꝛū sancti mercurij inuenit lanceā illius sanguine madidā.

De Miraculis missa scti basilij ꝯuersiōe libanij. C. XLIIII.

Item cum oībus gratias agens deo imperauit cunctos redire in magnā ecclesiaꝫ: ⁊ pticipare diuinis mysterijs ⁊ eo stāte ⁊ exaltāte hostiā: vidit colūbā aureā que cū sacramento dominico super altare pēdebat: nō moueri sicut solebat ter: ⁊ cogitās q̄d hoc eēꝫ: vidit vnū diaconē ventilantē innuētē mulieri inclinare deoꝛsum: ⁊ transponens eū de altari intra ecclesiā iussit custodiri. Post quod mota est colūba sicut solebat: ⁊ hoꝛtat⁹ est omnē populū. vij. diebus ibi manere in oꝛatiōe: diaconē vo ieiunijs ⁊ vigilijs submisit ⁊ q ei abundabat indigentib⁹ dari iussit: ⁊ statim velū iussit appendi ⁊ precepit de mulieribus: vt que foꝛis velū apparet dum diuinū mysteriū pageretur. foꝛis mysteriū poneret ⁊ incōmunicata pmaneret. Omni aūt populo festiuitatē agente vsqꝫ ad finē quatuoꝛ dierū oibusqꝫ in ecclesia ꝯgregatꝫ. Ecce labani⁹ iuliani q̄stoꝛ fuga vsus venit in ciuitatē: ⁊ audiēs ꝯgregationē populi eccl̄a. eo aduenit annunciās inpiā moꝛtē tyrāni: ⁊ dicens qꝫ cū secus eufraten fluuium eēt: ⁊ flicta nocte. vij. excubie militū custodiebāt eū. Ueit q̄dā ignotus miles cū armis suis ⁊ lancea: q̄ valido ⁊ terribili impetu pfodit eū. Et subito ascendēs nusq̄ cōparuit. Ille vo miserrim⁹ dirā atqꝫ hoꝛribilē vociferationē emittēs. cuꝫ blasphemo clamoꝛe expirauit. Narrauit etiā ⁊ p oꝛdinē visionē quā ipse in iā dicta nocte viderat. pcidēsqꝫ genib⁹ basilij. postulabat baptizari: qͦd ꝯsecutus ꝯtestatis factus est basilij. Crastina die p̄cepit basili⁹ oēs recipe suā pecuniā. Qui oēs dixerūt vna voce. si moꝛtali iperatoꝛi hec tribuere volūim⁹ vt nō desolareť nostrā ciuitatē multo magī chꝛisto imoꝛtali iperatori opoꝛtet ea offerri qui a tāto interitu nos redemit. ecce in manib⁹ tuis sunt oīa. sicut tibi deus inserit age. Qui admirat⁹ eoꝝ magnanimitatē: terciā etiā partē nolenib⁹ tribuit: ⁊ de reliquo omne psbyterū oꝛnauit cū ciboꝛio: ⁊ altare auro puro ⁊ gēmis p̄ciosis decorauit. Hieronym⁹ in chꝛo. Julian⁹ in psas pfect⁹ nostroꝝ post victoriam diis sanguinē vouerat. vbi quodā simulato p fugā ad deserta pduct⁹: cū fame ⁊ siti apostata pdidisse ⁊ exercitū: ⁊ incōsult⁹ a suis erraret agminib⁹. Ab obuio foꝛte hostiū eqte ꝯto ilia pfossus iterijt anno etatꝫ sue. xl. Hugo floꝛiacēsis vbi. s̄. Dum aūt moꝛereť cepit chꝛistū deū blasphemare dicēs. Uicisti galilee vicisti. atqꝫ in his vocib⁹ miser expirauit. āno īpij sui. iij. Socrates. Apō carras ciuitate inuenta est in tēplo (vbi pficiscēs occulte sacrificauerat) mulier a capillis appēsa extensas habens manus ⁊ vterū apertū. in cu⁹ iecore iulianus victoꝛiam inspexerat. In anthiochia vero reperte sunt in palatio plures arce. humanis capitibus plene: ⁊ innumera in puteis coꝛpora dimersa moꝛtuoꝝ. in qua vrbe cū nunciata esset moꝛs eius publicā festiuitatē celebrarūt. dicentes in theatris cum exultatione. maxime fatue vatū: vbi sunt vaticinia tua vicit deus ⁊ chꝛistus ei⁹.

De Adriano pseudo discipulo ⁊ peregrinatione sancti hilarionis. C. XLV.

De gestis eius. Poꝛro adrian⁹ scti hilarionis discipul⁹ de palestina supuenit. dicēs iulianū occisū. eiqꝫ reuerti debē ad monasteriū suū. Qͦ ille audiēs detestat⁹ est. Adrian⁹ aūt infelix volēs palestinā reuerti: ⁊ pristinā sub noīe magistri gloꝛiā querens. multas ei iniurias fecit. Et post aliquātū tpis moꝛbo regio cōputruit. Dūs igiť senex zananū secū. ascēdit classem q̄ siciliā nauigabat. Cūqꝫ venūdato eoꝝ codice quē manu sua adolescēs scripserat dare naulū disponeret: ⁊ in medio ferme adrianū cleri fili⁹ arreptus a demone clamare cepit. Hilarion serue dei. cur nobis p te etiā in pelago tutos eē nō lꝫ. Da mihi spaciū vt ad terrā veniā. Cui ille ait. Si de⁹ me⁹ ꝯcedit tibi vt maneas mane. si aūt ille te eijcit q̄d mihi inuidiam facias homini pctoꝛi ⁊ mēdico. hoc dicebat. ne q̄ in naui erant cū ad terras puenissent pderēt eū. Nec multo post purgat⁹ est puer patre ⁊ ceterꝫ fidē dātib⁹. nulli se sup ei⁹ noīe locuturos. Ingressus aūt pathinū pmōtoꝛiū sicilie. obtulit naucleero euāgeliū: p subiectione sua ⁊ zanani. Qui noluit accipe. maxie cū videret eos pter codicē ⁊ vestes nihil h̄re. Seuitari⁹ āt q̄dā dū in basilica beati petri rome toꝛquereť. pclamauit in eo demō. ante paucos dies ingressus est hilarion in siciliaꝫ seruus chꝛisti: ⁊ putat se esse secretum. Ego vadam ⁊ perdam illuꝫ statimqꝫ cū seruulis suis. ascensa naui in poꝛtuꝫ pa

thmos appulsus est: et deducēte se demone: añ tuguriū senis pstra [illegible] reddita. Ex quo quasi signorum eius in [illegible] innume rabilē deinceps ad eū egrotantiū multitudinē et religiosorum hominū adduxit. Interea isicius eius discipulus toto senē orbe qrebat: litto ra lustrās deserta penetrās. Cūqz post trienniū eū inuenisset: et ad ei9 genua puolutus: plantas lachrymis rigasset audiuit a zanano non posse senē in illis regionib9 habitare: sed velle ad barbaras quasdā nationes pgere: vbi nomē ei9 et sermo esset ignot9. Duxit ergo eū ad epidaurū dalmacie oppidū: vbi paucis dieb9 in vicino agello mansi tans nō potuit abscōdi. Draco enim ex his quos boas vocāt (eo qz tā grādes sint vt boues glutire solebāt) oēm late puinciā vastabat: nec solū armēta et pecudes: sed et agricolas et pastores tractu sui spirit9 absorbebat: cui cū pirā pparari iussisset: et orone ad christū missa e uocatū strue lignorum scādere pcepisset. ignē supposuit cūctaqz plebe spectāte. immanē bestiā cremauit. Unā estuans quo se verteret qd faceret: aliā parabat fugā et solitarias terras mēte plustrās merebat qz tacēte de se linguā miracula loquerentur. Ea tēpestate terremotu totius orbis: qui post iuliani mortē accidit. maria terminos suos e gressa sunt: et qsi de9 rursuz diluuiū minaret vl' in antiquū chaos re dirent oīa. naues ad prupta delate montiū pependerūt. Qd cum vide rent epidauritani nō ferētes vt fremētib9 fluctib9 oppidū funditus subuerteret: egressi sunt ad senē. et qsi ad pliū pficiscētes: posuerūt eū in littore. Qui cū tria crucis signa pinxisset in sabulo. manusqz otra tēderet. incredibile dictu est: in quāta latitudine intumescens mare ante eū steterit. Ac diu fremens: et quasi ad obicē indignans: paula tim in se relapsum sit. Mirabat omnis ciuitas: et magnitudo signi salutationis quoqz percrebuerat.

De Consummatione vite eiusdem. C. XLVI

Quod intelligens senex in breui lem bocla nocte [illegible] et inuenta post biduū oneraria naui pcexit cypp: et pirate derelicta classe in littore que nō antēna sed cōto guber nat duob9 aut paruis mioparonibus occurrerūt. Denuo hincinde fluct9 vertēte remige: oēs qui erāt in naui ceperūt trepidare: flere: p currere. otos parare dicētes seni piratas adesse. Qd ille pcul intuēs subrisit et ait. Modice fidei quare trepidastis. Nūquid plures sūt hi qz exercitus pharaonis. Cūqz rostris spumātibus hostiles carine immnerēt stetit in ora nauis: et porrecta manu otra venientes. Hu cusqz ait venisse sufficiat: statimqz resiluerūt nauicule et mirabantur pirate dū multo velocius qz venerāt ad litus ferebant. Itaqz ppe ro cursu inter ciclades nauigās hincinde acclamantiū de vrbibus et vicis et ad littora ocurrentiū immūdorum etiā spūuz voces audiebāt. Ingressus ḡ vrbē cipri paphū nec ibi latere potuit. Clamātib9 p to tā insulā illa immūdis spiritib9 hilarionē seruū christi venisse et ad eū debere se pperare. Cūqz vellet iterū ad egyptū nauigare. s. ad loca bucolica: eo qz nullus ibi christianorum esset sed barbara et ferox natio isichius suasit vt ad magis secretiorē locū in ipsa insula ōscenderet Quē cū diu lustrans oīa reperisset: duxit eū. xij. milib9 a mari pcul inter secretos asperosqz mōtes: et quo vix reptādo manib9 genibus qz posset ascēdi. Qui introgressus vidit locū remotū arboribusqz cir cundatū hītem aquas de supcilio mōtis: hortūqz pamenuz. Sed et antiquissimi templi ruinā iuxta. ex quo vt ipse et discipuli ei9 refere bāt tam innumerabiliū p diē et noctē demonū voces resonabāt: vt exercitū crederes. Quo ille valde delectat9 habitauit et ibi p annos. v. Anno aūt etatis sue. lxxx. egrotans cū iā modicus calor tēperet in pectore: nec pter sensuz viui hoīs quicqz superesset aptis oculis loque bat. Egredere aīa quid times: egredere qd dubitas. lxx. ppe annis christo seruisti et mortē times. In hec verba spm̄ exalauit. Cui9 rei nunciū cū audisset palestine sanctus vir isichius pcexit ciprū: et simu lans se velle in eodē hortolo habitare cū ingēti vite sue periculo: cor pus eius furatus est. Sancta vo femina ōstantia cuius generum et filiā vnctione olei de morte liberauit: et que puigilias in ei9 sepulchro no ctes ducere solita erat plato ad se nūcio: qz corpusculū sancti hilario nis palestine esset: statim exanimata est: verami in serui dei morte di lectionem comprobans.

De Imperio Iouiani. C. XLVII

Ex tripartita historia li. vij. Post iuliani ne cem iouianus impauit mēsib9 viij. Hic erat vir fortis et nobilis et in illo tpe milenari9. quo iulianus electionē militib9 suis lege pposuit: vt aut sacrificarent aut militie cederēt. Qui magis elegit militie cingulum amittere qz impij impatoris pceptionib9 obedire. Hūc tn̄ iulian9 ad bellū pficiscēs: pp belli necessitatē inter viros militares habebat. Qui cū violēter post iuliani necē a militib9 ad imperiū traheretur. Dixit nō se velle paganis hoībus impare cū ipse christianus existe ret. Cūqz vox oīum ei cōmuniter pclamasset: dicētiū se quoqz chri stianos esse suscepit imperiū. Sozomenus. Iouian9 impator scri psit scdo pfecto ptorianam legē vt capitali sñia plecterent qui sacrā virginē nuptiali thoro violare psumerent: vel impudico aspectu re spicerent. ne dicā arripere forte tētarent. Rufinus in. xi. lib. histo rie ecclesiastice. Mox vt iouianus electus est. affuit ei diuina clemē tia otra oēm spem. Cū clausi vndeqz hostibus tenerent: nec euadē di facultas vlla suppeteret. Subito missos a barbaris oratores vi dent pacēqz deposcere: exercitui quoqz inedia ōsumpto. cibos cete raqz necessaria in mercimonijs polliceri. Itaqz in. xxix. annos pace cōposita ad romanū regressus est solū lapsuqz pdecessoris admoni tus honorificijs et officiosissimis litteris athanasiū requirit. A quo formā fidei et ecclesiarum disponēdarum suscepit modū. Hugo vbi su pra. Iouianus igit factus impator cogitabat de communi salute: et quō posset de medio hostiū exercitū illesuz deducere. Sed cū et loco rum iniquitate captus et hostib9 circūseptus: nullā euadēdi faculta tem pspiceret: pepegit fedus cū sapore rege: et nisibin oppidū partē qz supioris mesopotamie ei ōcessit. Moxqz psarum rex forum venalium illi in deserto pparari fecit: et ita iouianus de medio hostiū romanū illesuz eduxit exercitū. Uerum cū ad illiricū remeasset in quoddā cubi culū nouuz se recepit: vbi calore prunarum: et mitore parietū nup calce il litorum pegrauatus et suffocatus. octauo demum mense qz impe rare ceperat vitam finiuit. Et tam pia tanqz leta principia mors im matura corrupit.

De Imperio Ualentiniani et Apollinari laodiceno. C. XLVIII

Ualentinianus deniqz magnus: qui et ipse fuit iam dictus p fide catholica ab impijssimo iuliano malitia puatus fuerat. Iouiano defuncto apud vrbē niceā romanorum ōsensu mi litū adeptus imperiū: impauit annis. xi. Hic nō mō fortitudine sed et prudētia tpantia: atqz iustitia: et corpis magnitudie pfulgebat: ipse fratrē suū valētē sibi in ōsortiū regni assumpsit. Et sibi qdē occidu as retinuit. fratri vo suo oriētales ptes regēdas ōcessit. Hierony mus in chronicis. Hic valētinian9 als impator egregi9 et aureliano morib9 similis: nisi qz eius seueritatē nimiā et pcitatē quidā crudelita tem et auariciā interptabant. Cepit aūt regnare cū valēte fratre suo. Anno dñi. ccclxvij. mūdi vo quarti millesimo. cccxxx. Anno sequen ti terremotu p orbē facto: mare littus exijt: et sicilie multarūqz vrbiū innumerabiles ppłos oppressit. Appollinaris laodicen9 epūs multi moda religionis nostre scripta cōposuit. Idē de illustribus viris. Appollinaris laodicen9 sirie epūs. patre pbo psbytero: magis gram maticis in adolescētia operā dedit: et postea in sanctis scripturis in numerabilia scribēs. sub theodosio impatore obijt. Extāt ei9 aduer sus porphyrū. xxx. libri qui inter cetera ei9 opa vel maxime probā tur. Rufinus. xi. li. Apollinaris laodicen9 vir sane in certis istru ctus: sed dū otentionis vitio nimis agit: et aduersuz oē qd qsqz sen tit ire obui9 delectat: iactatione ingenij male fortis heresim ex oten tione generauit. Asserens corpus sine aīa a dño fuisse susceptuz. Et cū euidētib9 euāgelij testimonijs vrgeret vertit se post. Et ne ex toto victi videret: ait eū habuisse quidē aīam: sed nō ex ea pte qua rōna lis est sed ex ea solū qua viuificat corp9. Ad supplemētū vo rōnalis ptis ipm verbū dei fuisse. Actor. Sic ergo apollinaris a fide de uiās heresim sui nominis instituit. Dicit aūt tripartita historia: per idem tempus fuisse in laodicia duos apollinares: patrē presbyterum et filium lectorē: patrem grāmaticum filiū rethorem. Uideturqz po tius pater qz filius epūs fuisse: qui patrem habuit presbyterum: vt dicit hieronymus: et hunc dicit beda heresim introduxisse. s. illum qui fuit epūs laodicie.

De Damaso papa. C. XLIX.

Ieronimus in chro. Eodē āno romane ec clesie xxxv epūs ordinat damasus. Ex li. pōtificū. Hic damasus natiōe hispan9: pse dit ānis. xviij. cū eodē ordinat9 ē sub intētiōe vrsin9 et fa cto ōcilio sacerdotū: qz fortior erat: et plurima multitudo damasum in sede aplīca ōstituerūt. Ursinū aūt ab vrbe roma expulerūt. Eūqz ne apolis epm ōstituerūt. Hic damasus mlta corpa sanctorum reqsiuit et inuenit: quorum tūbas etiā versib9 decorauit. Hic accusat9 in crimine turpis adulterij: facta synodo purgat9 est a. xliij. epis. qui etiā dānaue rūt ōcordiū et calixtū diacones accusatores: et pieceruntt de ecclesia. Actor. Hūc damasuz cōmēdat hieronym9 in li. de viris illustrib9 et ad se inuicē scripserūt eplas. Damasus ipse rogatu hieronymi scri psit ad eū historiā de gestis romanorum pōtificū. Eiusdē quoqz roga

tu instituit. dici in ecclesia in fine psalmoꝝ Gloria patri ꝛ filio. ꝛc. Instituit etiã ps die nocteq; p omnes ecclesias decantari. Sepult⁹ est aũt via ardeatina in basilica sua. iij. idus decẽbris.

C [illegible] C. L.

Ieronimus in chro. Anno. iij. Ualentinus [illegible] rio arrianoꝝ epo baptizat⁹ nostros psequit. Ex tripartita historia Ualentẽ impatorẽ cũ catholicus esset: vxor sua fecit arrianũ: cui⁹ seditionis eudoxi⁹ ɔstãtinopolitan⁹ epus auctor fuit. Qui cũ baptizaret eũ iureiurãdo alligauit eũ: vt in illa secta pmaneret. Hic ḡ valens exiliauit eusebiũ samosatenũ: qui nũciuz q̄ ei litteras exilij sui attulerat celauit: ne pimeret a pplo. Nocte vo cũ vno solo famulo egressus est. psalmariũ tm̃mõ ꝛ codicẽ secũ ferens. Cui⁹ in loco ordinato arriano quodã eunomio: null⁹ de pplo ad ecclesiã veniebat: qđ ille videns a ciuitate discessit p⁹ quẽ luci⁹ ibi ordinat⁹ est. Quo trãseunte aliquãdo ɔtigit adolescẽtes pila ludẽtes ibi esse. Cũq; eoꝝ pila forte p pedes asini epi trãsiret. pueri eiulantes accẽdũt ignẽ: ꝛ pilã p mediũ iactãtes: q̃si fedatã expiauerunt. Eunomius aũt. vij. thomos in epistolã ad romanos scripsit. Pelagi⁹ laodicensis eps quẽ valẽs exiliauit. Primo nuptiaꝝ die spõse sue psuasit vt puritatẽ pponeret voluptati. Eo tpe erat agellius nouacianoꝝ eps qui semp vna tunica vtebat: ꝛ excalciat⁹ ambulabat. Amphilochius in gestis beati basilij. Arriani etiã obtinuerũt a valẽte impatore vt eijcerẽt christianos ab eccl'ia nicee ciuitatis ꝛ illaz daret eis. Ad quẽ vir sanct⁹ basili⁹ veniẽs: locutus est pro christianis. Demostenes epulaꝝ impatoris pfectus cũ patrocineret hereticis loquens blassemiã. fecit barbarismũ. De quo ait sanctus. Uidimus ꝛ demostenẽ sine litteris adhuc in h̄ insistẽti: tuũ est inquit de pulmẽtarijs cogitare ꝛ non diuina dogmata decoquere: q̄ mox ɔfusus obticuit. Ualẽs aũt ait basilio. Uade ꝛ iudica inter eos: sz nõ fm immoderatũ amorẽ ppli tui: qꝛ nõ decet. Cui sanct⁹. Si iudiciũ meũ rephenderis me etiã exilia ꝛ catholicos eijce. Tũc abijt ad arrianos ꝛ ait. Uenite vos ꝛ catholici: ꝛ clausaz ecclesiã vtriq; signate. Et post tres dies: si orõnibus vestris aperiat: vr̃a sit: sin aũt ꝛ nos idẽ faciem⁹ vna nocte: q si nõ aperiat nobis: recipite eã. Qđ ꝛ factũ est: ꝛ apta est vtro christianis. Nã facta orõne ɔfracti sunt vectes ꝛ ceciderũt claues cũ pessulo: ꝛ sub vẽto vehemẽti porte appulse fuerũt parietib⁹: precinẽte ḡ basilio. Tollite portas ꝛc. intrauerũt ecclesiã. Ob hoc etiã multi arriani viso miraculo ɔuersi sunt ad fidẽ catholicã. Hieronym⁹. Anno pnotato. s. valentiniani tertio: gratian⁹ filius eius. ambianis factus est imperator. Tanta cõstãtinopoli orta est tempestas: vt mire magnitudinis decidens grando nonnullos hominuz interfecerat. Apud attrabatas lana e celo pluuie mixta defluxit. Hilarius episcopus pictauensis obijt.

C De Obitu sancti Hilarij ꝛ eius miraculis. C. LI.

Ost multa igit̃ ꝛ magna miracula sanct⁹ [illegible] cũ obitu suũ imminere cognosceret: fecit ad se venire leoniũ eiusdez ciuitatis p̄sbyteꝝ quẽ maxime diligebat. Dumq; imminẽte nocte eũ exire ꝛ si q̄d foris audiret nũciare iussisset: ꝛ ipse voces tumultuãtis ppli ciuitatis se audisse reuertẽs exposuit. Et cũ iuxta eũ vigilaret: finẽ eius expectãs: media nocte iubet exire: ꝛ q̄d audire possit iacẽti referret. Qui dũ se audisse nil renũciat: mox nimia claritas quã etiã p̄sbyter sufferre nõ poterat intrauit ad eũ: ꝛ sic paulatĩ recedẽte lumine migrauit ad dñm. Duo aũt negociatores aliquãdo cũ ad eiusdẽ sancti basilicã occurrissent: hñtes formã cere quasi socialiter in cõmune: vn⁹ alteꝝ allocut⁹ est. vt eã tãto ɔfessori offerrẽt sed incassum sua verba in aĩo sui socij nolẽtis expẽdit. Ipse tñ cum eodẽ collega suo in orõne psternit: ceramq; illã aũt sepulchri cancellos exponit. morq; ad omnẽ equalitatẽ species ipsius cere se diuisit ꝛ parte illius fidelis oblatoris accepta: pars altera videntib⁹ plurimis voluẽdo vsq; ad alios cancellos nutu diuino cũ oĩ ɔtumelia est repulsa: q̃si sanct⁹ nollet inuadere: qđ alter illi deuotus nõ obtulit. tũc ille ɔfusus ingemuit ꝛ fleuit: maioraq; postea obtulit. Quidã puer dũ ad sepẽ obdormiuisset: iacẽs ore apto: ingressũ in se serpẽti parauit. Quo cõperto parentes eius statuerũt eũ secũ ire ad basilicã sancti hilarij: in dunes insulã post serpentiũ exterminationẽ extructã. Et qꝛ null⁹ vt fert vt põt ibi viuere serpens. timebat forte ne puer insulam ingresso. coluber in ei⁹ vẽtre moreret. Sed h̄ in sãcti pietate cõstituẽtes. festinãter ad locũ peruenerũt: intrãtesq; mox se pauimẽto ecclesie psternũt deũ ꝛ sanctũ hilariũ pro salute pueri gemẽtes deposcũt. Tũc ore pueri euomit immo quasi iussus coluber pgredit. pgressusq; veneno statim corã oĩbus effuso qui aderãt morit. Hieronymus. Anno sequẽti nicea que ante sepe corruerat terremotu fũditus ẽ euersa. Anno sequẽti athanaricus rex gothoꝝ in christiãos psecutione cõmota plurimos interfecit: ꝛ de ,pprijs sedib⁹ in romanũ solũ expulit. Anno sequẽti eusebi⁹ vercellẽsis eps moritur.

C De Sancto Eusebio vercellensi. C. LII.

X gestis eius. Sic eusebius olim tpibus [illegible] huc cathecumin⁹ cũ parentib⁹ romã venit ꝛ ab eusebio papa nomẽ ꝛ baptismũ suscepit. Papa vo eusebi⁹ instructus est ab angelo anteq̃ eũ baptizaret Qualis ꝛ quãtus vir esset: ꝛ quo noie vocitaret. In ipso eius baptismo man⁹ angelice vise sunt: que eũ de sacro fonte leuauerũt. Uirgo semp mãsit: nullãq; feminã post baptismũ nec etiã matrẽ osculãdo tetigit: nõ despiciẽdo naturã sed culpã refugiẽdo. Cũ enim quedã matrona nobilis eius pulchritudine capta clam vellet eius adire cubiculũ: tota nocte plateas vrbis circuiuit: ꝛ ad ei⁹ cubiculũ custodiẽtib⁹ angelis puenire nõ potuit. Uñ in crastinũ ad pedes ei⁹ ,puoluit: ꝛ veniã petens: crimẽ qđ cogitauerat corã oĩbus ɔfitet. Post decessuz sancti silueſtri marcus papa ordinauit eũ p̄sbyteꝝ: eo q cõstantia fidei in eo ppolleret cũ iam esset. l. annoꝝ. Cũ ḡ ordinat⁹ fuisset tanta sanctitate claruit: vt in missaꝝ solemnijs inter man⁹ eius sacrũ mysteriũ apparez. Post h̄ iulianus papa videns arrianos sub ɔstantio pualere: consecrauit eũ vrbis vercellis epm que tũc obtinebat inter alias vrbes ille principatũ. Cũ aũt vercellis ingressus fuisset: faciẽtibus hereticis cunctaꝝ ecclesiaꝝ hostia clausa sunt ꝛ null⁹ intraret. Cõperiens aũt beatus eusebius tantã eoꝝ malitiam ante hostiuz maioris ecclesie: que est beate marie virginis: flexis genib⁹ orauit: ꝛ statim eo surgẽte: oĩa hostia aperta sunt ac diuinit⁹ reserata ac si minime clausa fuissent.

C De Cõstantia eius ɔtra arrianos. C. LIII.

Um autem beat⁹ eusebi⁹ oẽs puincias occidẽtis: ꝛ sanct⁹ athanasi⁹ totam ecclesiã orientis ab arrianoꝝ peste sua p̄dicatiõe purgarẽt. Cõstãtius impator eos ab ecclesia in exiliũ ,ppellere laborabat. At vo eusebius intantũ ,psecut⁹ est arrianos: vt auxentiũ hereticũ mediolanẽsem epm ab oĩb⁹ christianis expulsuz determinaret: ꝛ ,p eo sctm viꝝ dionysiũ epm ordinaret. Uñ iratus ɔstantius ɔtra eusebiũ cõcilia ɔgregauit: ꝛ multas cũ epis ei l̃ras misit: sz ille eoꝝ ɔsortia fugiẽs: sciẽs malitiã in multitudine p̄ualere: venire noluit ꝛ suã senectutẽ opposuit. Uñ impator statuit ɔtra eius accusationẽ in mediolanẽsi vrbe q̄ ,ppe erat cõciliũ celebrari: quo cũ ipse impator venisset ꝛ collecto ɔcilio eusebiũ deesse videret misit ad eũ l̃ras vt veniret. Sz cũ ille venire tardaret. ꝛ impator liberiũ papaz ꝛ quosdã alios expectaret: iussit arrianos epos fidẽ suã describere. ꝛ sancto athanasio lz absente dãnato: catholicos qui aderãt fecit subscribere. Quoꝝ primus dionysi⁹ mediolanẽsis fuit. Cũ ergo eusebius de vrbe vercellis exiret: ꝛ multa se passuꝝ p̄diceret ad quẽdã fluuiũ deuenit. Nauis aũt ex alia ripa fluminis ,pcul erat que statim eo iubẽte ad eũ venit: ꝛ ipm cũ socijs nullo gubernãte trãsuexit. Tũc obuians ei p̄dictus dionysius ,pcidit aũ eũ dicens. peccaui pater libera me si vales. Uenerũt itaq; sil' in eccl'iam vbi papa liberius cũ catholicis epis fidẽ niceni ɔcilij ɔfirmabat: ꝛ ipse eusebius ꝛ p̄fat⁹ dionysius eidẽ fidei subscripserũt. Uocat⁹ aũt eusebius ab impatore: cũ nec minis nec blãdicijs moueret: corã oĩbus dixit. Uos dicitis filium minorẽ esse patre cur mihi meũ filiũ ꝛ discipulũ p̄tulistis. Nõ enĩ discipulus sup magistꝝ. nec filius sup patrẽ. Qua illi rõne pmoti statim cyrographũ quẽ subscripserãt ꝛ cui dionysius subscripserat obtulerũt: ꝛ ait illis. Nõ post filiũ scribã cui p̄suz auctoritate sed istũ incẽdite nouũq; cui subscribã si vultis scribite. Sicq; nutu dei incẽsus est cyrographus: cui dionysius ꝛ alij. xxix. epi subscripserãt. Rursumq; arriani aliũ cyrographũ citius ɔscripserunt vt eusebius ꝛ alij subscriberent. Sz cũ nullatenus ɔsentiret: gaudere catholici ceperunt q ipsi qui coacti subscripserant cyrographũ illuz ab epis arrianis incensum videbant.

C [illegible] C. LIIII.

Unc iratus constantius tradidit eusebiũ [illegible] ab alijs epis abstrahẽtes: ꝛ eũ fortiter flagellãtes: traxerunt p gradus palatij a summo vsq; ad imum: ꝛ rursum ab imo vsq; ad sursum. Cũq; lapidibus gradiuum quassato capite multũ sanguinẽ iam fudisset: ꝛ adhuc eis ɔsentire nõ vellet: iũctis retro manibus eũ per colluz trahebãt: extorquere volentes vt eis cõsentiret: ipse autẽ quasi nihil passus ɔstanter dicebat se in sua manere confessione ꝛ pro ea libenter occumbere. Tunc decreuit cõstantius vt omnes epi qui eius exemplo fuerãt animati. in exiliuz mitti

rant. Hilarius igit pictauiensis et paulinus treuerensis: et dionysius [illegible] cum [illegible] papa pro fidem [illegible] deportant. Eusebius vero in cauea constrictus reclusus est apud scitopolim vrbem palestine in tribu manasse: que et bethsan vel domus nisan. i. domus inimicorum vocat. Et quia scythe eam condiderunt scythopolis appellat. Videntes aut arriani quod ibi constitutus circumspicere poterat. inde abstractum negato cibo et potu in domo angustissima recluserunt. Cumque ibi. vij. [illegible] ieiunasset. et hoc custodibus intimasset. pietate moti in aliud [illegible] receperunt: permittentes vt eum quilibet visitaret: sed non diu. xxv. enim die arriani hospitium irruunt: et eum rapientes in tali ergastulo circumcludunt: vt esset illo longitudine breuior. latitudine angustior: ita vt curuatus nec pedes extendere nec se in latus alterum vertere nec aliquem suorum possent videre capite depresso: humeros tamen et cubitos mouere valebat: et nisi eum angelorum releuaret visitatio humanum corpus tantam iniuriam tamdiu sustinere non posset. Sed qui [illegible] in ventre ceti seruauit et hunc ita vsque ad exitum constantij custodiuit. Julianus igit imperator ei succedens volens placere omnibus: iubet exulatos episcopos reuocari et templum deorum aperiri: et pace frui sub lege qua quisque vellet. et sic inde exiens eusebius ad athanasium venit: et historiam ei sue passionis exposuit. Inde veniens ad liberium papam ab ipso gratanter acceptus est. Sic etiam defuncto iuliano. iouiano regnante sopitis arrianis eusebius vercellis rediit: et eum populus cum magna exultatione suscepit Sed iterum valente regnante arriani repullulant: et contra eusebium diocesem visitantem seditionem excitant: et vallata domo eius: et supinum trahentes extra domum. lapidibus obruunt: et sic migrauit ad dominum sepultus est a discipulis suis in ecclesia quam ipse construxerat. Vixit autem secundum [illegible] ad minus lxxxviij annis.

De Dydimo alexandrino. C. LV.

Jeronimus in chro. Anno Valentiniani [illegible] Dydimus alexandrinus multa de nostra dogmate per notarios commentat. Qui post v. natiuitatis sue annum luminibus orbatus est. elementorum quoque non ignarus fuit. Rufinus. xj. li. Dydimus in parua etate cum prima adhuc elementa litterarum ignoraret luminibus orbatus. maiori desiderio scientie veri luminis inflammatus est. Audiens scriptum in euangelio: quod apud homines impossibile est: possibile est apud deum. Vnde confisus in domino precabatur obnoxius vt illuminationem cordis acciperet: miscebatque precibus studia et laborem iuges continuatasque vigilias vt quod alijs visus illi conferret auditus. Cumque post lucubrationis laborem (vt fieri solet) legentibus somnus aduenisset. Dydimus tanquam immundum animal ruminans cibum quem ceperat ex integro reuocabat: et ea que dudum alijs pergentibus ex librorum lectione cognouerat memoria et animo retexebat Ita in breui deo docente in tantam diuinarum humanarumque rerum eruditionem ac sciam venit. vt schole ecclesiastice doctor existeret athanasio episcopo ceterisque viris sapientibus in ecclesia dei admodum probatus. Sed in et ceteris sive dialetice seu geometrie astronomie quoque et arismetrice disciplinis ita erat paratus: vt nullus vnquam philosophorum aliqua ex his artibus proponens obtinere eum vel concludere quiuerit. Sed statim vt responsiones eius acceperat. magistrum eum illius de qua proposuerat crediderit disciplina. Eius scripta in magna omnium admiratione habitur. Nos tamen qui viue vocis eius experte aliqua fuimus auditores: longe maiorem gratiam ac diuinum nescio quid ac supra humanam vocem sonans in illius magis sermonibus que de eis ore proferebantur audiuimus. Hunc etiam beatus antonius cum fidei athanasij testimonium laturus aduersum arrianos de thebaide alexandriam descendisset: magnificis consolatus est verbis. Nihil inquit te offendit dydime quod carnalibus oculis videris orbatus: desunt enim tibi illi oculi quos mures et musce et lacerte habent. Sed letare quod habes oculos quos angeli habent: et quibus deus videtur per quos tibi magnum scientie lumen accenditur.

De Studio et scriptis eiusdem. C. LVI.

Jeronimus in lib. virorum illustrium. Dydimus alexandrinus captus a parua etate oculis et ob hoc elementorum ignarus tamen miraculum sui omnibus tribuit vt dialecticam quoque et arismetricam et geometriam que vel maxime visu indigent vsque ad perfectum didicerit Hic plurima nobiliaque conscripsit. Commentarios in psalmos omnes: commentarios in euangelia math. et iohannis: et de dogmatibus et contra arrianos libros duos: et de spiritusancto librum vnum: quem ego in latinum verti in [illegible] thomos. xviij. In osee scripsit ad me commentariorum libros. iij. et in zachariam meo rogatu libros. v. Et commentarios in iob et multa alia que digerere proprij iudicij est: viuit vsque hodie: et octogesimum etatis [illegible] annum. [illegible] Omnium librorum dydimi nullum in armarijs que sunt apud nos vspiam reppperi: preter librum de spiritusancto quem hieronymus se in latinum vertisse testatur dicens. Hieronymus in prologo eiusdem libri. Volens aliquid garrire de spiritusancto malui alieni operis interpres existere: quam vt quidam faciunt informis cornicula alienis me coloribus adornare. Legi dudum libellos de spiritusancto: et [illegible] comici sententiam ex grecis bonis latina vidi non bona. Nihil ibi virile atque districtum. Sed totum flaccidum molle et nitidum. Dydimus vero meus: oculum habens sponse et illa lumina que incandescentes segetes ihesus precepit subleuari: paul altius intuens antiquum nobis morem reddit: vt prophetarum vocetur videns. Certe qui hunc legerit latinorum furta cognoscet: et contemnet riuulos cum ceperit haurire de fontibus.

De Petro alexandrino et lucio arriano. C. LVII.

Jeronimus in chro. Anno Valentiniani [illegible] alexandrie ordinatur episcopus petrus qui post valentis interitum tam facilis in recipiendis hereticis fuit: vt nonnullis suspicionem accepte pecunie intulerit. Helinandus. xliij. lib. Hic est quem beatus athanasius successorem sibi delegerit. Sed vt ait rufinus Lucius arriane partis episcopus tanquam lupus ad ouem aduolat. Petrus aut protinus nauem conscendens: ad vrbem romam profugit. Lucius vero tanquam materia sibi crudelitatis oblata. ita ibat in sanguine: vt nec speciem religionis aliquam seruare videretur. Igitur athanasius quo anno videtur mortuus: quamuis hieronymus in chronicis eius obitum non ponat. Socrates in historia tripartita dicit eum mortuum fuisse consulatu gratiani secundo et probi. Consulatus enim tunc temporis constantinopoli et rome annotabantur. Theodoricus. Lucio arriano alexandriam venienti: dicebant gentiles bene venisti episcope qui filium non defendis: te serapis amat et huc introduxit. Rufinus. Huius primo ingressu tanta et tam turpia in virgines continentes ecclesie gesta sunt: que nec in persecutionibus gentilium memorantur. Theodoricus. vestes sanctarum virginum dirumpebant nudas per totam vrbem circumferentes: quibus cum turpitudine prout poterant illudebant puerum quendam indutum veste feminea inunctis oculis et vultu fuco colore depicto super ipsum altare huc et illuc agere et manibus ad turpiter scelerare fecerunt. Postea quendam ex suis turpitudine notissimum veste genitalibus que nudatum in sede ponentes ecclesie turpem concionatorem contra christum fecerunt per sacris verbis scelera proferentem: laudantem luxuriam. impietatem: fornicationem. masculorum concubitum furtum ciborum potum. Rufinus. Post fugas ciuium et exilia: post cedes et tormenta flammasque quibus innumeros condemnauit lucius: Ad monasteria furoris sui arma conuertit: vastat heremum et bella quiescentibus indicit. tria milia fere aut eo amplius viros per totam heremum secreta et solitaria habitatione dispersos oppugnare pariter aggreditur mittit armatam equitum ac peditum manum. At illi econtra gladijs obiectabant ceruices: et nihil aliud dicebant nisi amice ad quid venisti.

De Exilio duorum machariorum. C. LVIII.

Vt supra. Eo tempore patres monachorum vita et antiquitate macharius et isidorus aliusque macharius heraclides et pambus antonij discipuli per egyptum: et maxime in nitrie partibus habebantur. Quos presens vidi loquor et eorum gesta refero quorum in passionibus socius esse promerui: ad eos delatus est homo membris omnibus et maxime pedibus aridus. Qui cum ab eius in nomine domini oleo fuisset punctus: statim confirmate sunt plante eius: et dicentibus eis. In nomine domini nostri ihesu christi quem lucius persequitur. surge et sta super pedes tuos et redi in domum tuam. Continuo exurgens et exiliens benedicebat deum ostendens quia vere in illis erat deus. Cecus quidam antea rogauerat se deduci ad cellulam macharij qui erat in itinere dierum trium. Qui multo labore ductantium illuc perueniens: macharium non repperit domi contristatus valde in fide proficiens. Deprecor vos inquit applicate me ad illam partem parietis vbi cubare solet. Quo facto parum luminis [illegible] parietes oblitus videbatur assumens palme sue supposuit. rogat vt aquam de puteo de quo bibere solebat ei daret. Quo humore soluens glebam: eodemque luto oculos superungens et lauans de aqua que hausta fuerat de puteo. repente visum accepit: et sine ductore domum incunctanter ad sua rediit et cum omni domo sua postea regressus: et deo gratias referens rem vt gesta fuerat indicauit. Ad eundem macharium vt iam superius dictum est leena catulos suos cecos ante pedes posuit: quo rogante omnes receperunt visum. Sed in his omnibus lucius non erubuit: nec aliquid reuerentie virtutum mirabilibus detulit: sed iussit patres suos ablatos a grege suo inermos clam raptos in insulam quandam egypti paludum deportari: in qua compererat neminem prius esse christianum. Igitur cum duobus solus pedisse quis noctu ad insulam deducuntur: in qua erat templum quoddam summa veneratione ab incolis obseruatum. Cumque primum nauicula senem horum soli illius contigisset. Ecce subito sacerdotis templi illius filia virgo ab immundo spiritu correpta cum ingenti vociferatione et cum clamoribus vsque ad celum datis per medios agi populos cepit et cerebro [illegible] stridens huc atque illuc rabida horrere: Cumque ad spectaculum tanti monstri populi conuenissent: maxime cum esset sacerdotis filia qui in honore precipuo apud eos fuerat

per auras eam raptã sequentes: puenerunt vsq3 ad nauiculam seruꝫ. Ibi vero ꝓiecta eoꝝ pedibus ⁊ ꝓstrata clamare cepit. Quid venistis huc o serui dei summi. antiquis nos ⁊ veternosis euoluere domicilijs. In hoc loco depulsi vndiq3 latebamus: quomõ vos nequaq3 latere potuimus cedimus antiquis sedibus: populos nostros terrasq3 recipite. Hec illa dicente increpatus ab eis spũs effugat᷑: ⁊ puella sana vna cũ parentib⁹ suis iacebat ad pedes nr̃i tp̃is aplõꝝ. Qui talibus exordijs ꝑdicantes eis fidem dñi nostri ihesu christi in tantam ↄuersionẽ repẽte eos ꝑduxerũt vt statim manib⁹ suis antiquissimũ illud templũ ⁊ in summa veneratiõe habitũ destruerẽt: ⁊ ecclĩam cõfestim edificarent. Qđ cũ alexãdrie fuisset nunciatũ: veritus lucius: ne forte etiã suoꝝ odia in eum iusta ↄsurgerent vtpote q2 aperte iaꝫ bellum non hominibus sed deo indiceret: occulte eos reuocari ⁊ in heremum mitti iubet.

¶ De Sancto Moyse sarracenoꝝ epõ: C. LIX

Vt supra. Eo tp̃e Mania Sarracenoꝝ gentis regina: vehementi bello palestini ⁊ arabici limitis oppida atq3 vrbes quatere. vicinasq3 simul ꝓuincias vastare cepit. Cũq3 frequẽtibus bellis romanũ attriuisset exercitũ: orata pace nõ aliter se amplexurã ꝓmittit: nisi moyses monachus genti sue daret᷑ epũs. Qui in heremo partib⁹ illis ꝓpinqua vitã solitariã degebat: qui meritis ⁊ virtutib⁹ ⁊ signis que faciebat ꝑ illũ deus magnifice innotuerat. Capt⁹ ḡ moyses ad sacerdotiũ suscipiendũ: nulla rõne passus est se a lucio ordinari. Sꝫ ab epĩs quos ille in exiliũ truserat ordinat⁹ est epũs. Quo facto ⁊ gentis ferocissime pacẽ tenuit: ⁊ vitã intemeratã custodiuit. Huic moysi dictum est. Vade sede in cella tua ⁊ illa te docebit vniuersa. Ideꝫ hõ fugiẽs hoĩes: similis est vue mature: qui aũt cũ hominib⁹ versatus. similis est vue acerbe. Idẽ moyses audiẽs iudicẽ venientẽ ad se fugit in palude. Cui iudex occurrens querebat vbi esset moyses: quid inquit vultis ei: fatuus est ⁊ hereticus. Idẽ inuitatus ĩ scythi: ad iudicandũ ibi frẽm culpabilẽ sportã vetustissimã plenam arena portabat. Interrogatus quid hꝫ esset. rñdit dicens peccata mea sunt post me sequẽtia ⁊ nõ video ea: ⁊ hodie veni aliena iudicar᷑. Ad hũc moysen dixit: zacharias serapionis discipulus exuta cucullã ⁊ sub pedibus suis iactata ⁊ ↄculcata: nisi ita cõculcatus fuerit monachus nõ põt monachus esse. Idẽ ad hũc zachariã morientẽ dixit idẽ moyses quid vides nihil melius inquit q̃3 tacere pater. Idẽ moyses ordinatus ⁊ expulsus ab altari vt sic ꝓbaret᷑ dicebat. bene tibi fecerũt cinerate ⁊ cacabate ⁊ qui cũ tu homo nõ sis: in medio hominũ ausus es ingredi. Idem moyses in scythi. vij. fratrib⁹ secũ manentib⁹ ait. hodie huc barbari veniunt fugite. Et tu inquiũt nõ fugis. Rñdit: ꝑ tot annos expecto istã diẽ vt cõpleat᷑ sermo dñi. Oĩs qui acceperit gladiũ gladio peribit. Ecce inquit appropinquauerũt iamie. Et statim intrantes barbari interfecerunt eos. Vnus aũt ex eis ꝑterritus: abscõdit se sup plectas: ⁊ vidit septẽ coronas descendentes ⁊ coronantes moysen ⁊ sex fratres. Idẽ moyses in. vij. caplĩs ad perimeniũ. Stultitia est hoĩ relicto suo mortuo. flere alienũ. Mori a ꝓximo tuo est flere peccata tua: ⁊ sine cogitatu esse ab hoĩe. q2 iste bon⁹ est ille malus. Idẽ ꝑ has q̃tuor res passio gignit᷑ ꝑ abũdantiã esce ⁊ potus: ꝑ satietatẽ somni: ꝑ ociũ: ꝑ iocum. Socrates in historia tripartita. Moyses cũ seruus esset: ꝓꝓ culpas a dño expulsus est: qui latrocinio deditus homicidia multa cõmisit. Postea ↄuersus panẽ solum comedens. vj. annis ꝑ totam noctẽ stans orauit: nec genib⁹ inclinatis: nec oculis somno clausis. Noctanter circuibat cellas monachorum ⁊ lagenas omniũ aqua implebat: cũ aqua lõge manarat. x. aut xx. aut. xxx. stadijs. Qui lꝫ ita domaret corpus: ꝑorem valitudinẽ nõ amisit. Aliqñ aũt quatuor latrones simul cõprehensos ligans: impositos humeris ꝑduxit ad ecclesiam in voluntate monachoꝝ ponẽs q̃d de eis facere vellent: factusq3 p̃sbyter in scythi terribilis demonib⁹. vixit pene annis. lxxv.

¶ De Abbate pastore ⁊ dictis eius. C. LX.

In vitaspatrum. Quesiuit abbas paulus ab abbate moyse: pater quãdo veniũt tẽtationes: resistã eis an ꝑmittã intrare. Qui respõdit. ꝑmitte ⁊ pugna eis. Alij vero idem interrogãti respõdit: nõ ꝑmittas intrare. Tũc admirat⁹ abbas pastor ait. Ego tibi cõmitto cogitatões meas ⁊ tu aliter doces alios q̃3 me. Cui senex. Ego tibi dixi sicut mihi ipsi: q2 vbi est maior pugna ⁊ maior corona: quibusdã aũt bonũ est non dimittere tẽtationes intrare. Dixit abbas pastor: q2 paupertas ⁊ tribulatio cũ discretione sunt vite solitarie opationes. Hi sunt tres viri. s. noe: daniel: ⁊ iob. Noe nihil possidens. Iob tribulatus. Daniel aũt discernẽs. Dixit etiã bonũ est fugere corꝑalia: q2 homo qui est in corporali bello assimilat᷑ ei q̃ stat supra locũ ꝓfundissimũ: vt qua hora visum fuerit inimico eius facile possit euꝫ impingere deorsũ. Si aũt a corꝑalibus longe fuerit assimilat᷑ viro stãti longe a puteo: vt nõ trahat eũ inimicus vt possit ꝓiicere deorsum ⁊ dũ violenter trahit᷑ deus ei auxiliũ dimittit. Dixit abbas pastor. Nisi nabuzardã venisset: templũ dñi crematũ nõ fuisset ita nisi quies gule ⁊ ventris in aĩam venerit nunq̃3 mẽs pugnans ↄ inimicũ corruit. Dicũt aũt q abbas pastor nunq̃3 ibat ad mãducandum: nisi ↄtra voluntatẽ ⁊ cũ lachrymis: ne videret᷑ inobediens fratribus. Dixit abbas pastor: sicut fumo expellunt᷑ apes ne tollat᷑ dulcedo opis: ita timorẽ dñi ⁊ oẽ opus bonũ ab aĩo expellit quies corporalis. Cũ mater abbatis pastoris volens eũ videre cũ fratrib⁹ eius lachrymata esset extra hostiũ: ait abbas anui. Quid vult hec vetula. Et abbas pastor intra hostiũ stans ait. An vis hic videre nos. an in alio seculo. Et illa in alio. Si inq̃t equanimiter feras: qđ nõ vides. hꝫ videbis in futuro. Et illa abijt. Voluit iudex ꝓuincie videre abbaꝫ pastorẽ: ⁊ nõ acquieuit. Iudex aũt incarcerauit filiũ sororis. ei⁹ tanq̃3 malefactorẽ dicẽs. Si rogaret abbas ꝓ eo eriperet eũ. Tũc mater pueri ad hostiũ fratris sui fleuit dicẽs saltẽ moueat frat᷑ viscera tua miseratio sanguis tui. Et mãdauit ferex adolescẽtũ. Examia cãm fm legẽ: ⁊ si dignus est morte moriat᷑: fin aũt fac qđ vis. Frater quidaꝫ interrogauit abbatẽ pastorẽ. Quid est qđ scriptũ est: qui irascit᷑ fratri suo sine cã. Ille respõdit. Ex omni re qua voluerit te grauare frater tuus: si irasceris cõtra eum donec oculũ tuũ dextrum eiiciat: sine causa irasceris ei. Si aũt aliquis te voluerit separare a deo pro hoc irascere. Dixit abbas pastor. Est homo qui videt᷑ ore tacens ⁊ corde alios condemnat. Hic sine cessatione loquitur. Et est qui a mane vsq3 ad vesperam loquitur ⁊ taciturnitatem tenet: q2 nunq̃3 sine vtilitate loquit᷑.

¶ De Ceteri p̃rib⁹ illi⁹ tp̃is ⁊ p̃mo de abbate pior. C. LXI.

Eo tempore florebãt pyor ⁊ isidorus ⁊ pambus ⁊ ammonius ⁊ hellius ⁊ eppelles ⁊ serapion ⁊ eulogius ⁊ dorothe⁹ ⁊ piamon ⁊ beniamin ⁊ marcus ⁊ appollonius ⁊ euagrius ⁊ melas ⁊ paulus in lybia ⁊ or ⁊ copres ⁊ mucius ⁊ benus. Hoꝝ pyor ambulans comedebat vt minorẽ sentiret voluptatẽ: ꝑgens ad heremum fodit puteũ ⁊ aquã inueniẽs amarã vsus est ea vsq3 in finẽ vite: orãdo vt putat᷑ faciẽs eã dulcere. Iste cũ moyses ⁊ ei⁹ monachi foderẽt puteũ ⁊ aquã inuenire nõ possent superuenit ⁊ orõne facta descẽdit ĩ foueã. Cũq3 tertio ꝑcussisset terrã mox emanauit aqua. illoq3 statim discedẽte petentib⁹ vt vel ex aqua paꝝ gustaret. Feci inquit ꝓꝓ qđ directus sum. Idẽ pyor duos saccos magnũ ⁊ ꝑuũ impleuit arena dicens. Saccus iste multũ habẽs arene mea peccata sũt: ⁊ posui ea sup dorsũ meũ vt doleã ꝓ eis ⁊ plorem. Hec aũt sporcella modica peccata mei fratris sunt. ⁊ sũt añ faciẽ meã. Hic fuit heremita pyor quẽ beatus antonius adolescentẽ in sancto ꝓposito monachoꝝ instruxit. xxx. ⁊ amplius annis: ex quo egressus est de domo parentuꝫ suoꝝ nunq̃3 eis visus est. Soror eius cũ esset vidua habẽs duos filios iam adolescentulos: misit eos in heremũ ad requirendũ frẽm suum. Ipse vero nõ acquieuit petitioni eoꝝ. Perrexerunt aũt ad beatuꝫ antonium indicantes ei pro qua causa venissent. Misit ergo antonius ⁊ vocauit eũ ad se. dixitq3 ei. Vade ⁊ videat te soror tua. Tunc assumpsit secum alium monachũ ⁊ perrexit ad domũ sororis sue. Et stans foris prope ianuam atrij clausis oculis: vt nõ videret sororem: stetit ⁊ ait. Vide me quantum volueris. Et statim reuersus est ad heremum.

¶ De Abbatibus isidoro ⁊ pambo. C. LXII

Ieronimus in vitaspaꝝ. Monasteriuꝫ isidori erat apud thebaidã muro circundatũ mille monachos hñs. Senior sedens ad ianuam ea lege intrantes recipiebat vt vltra nõ exirent. Actor. Ergo stabilitas loci etiã tunc firmata est: quã tñ beat⁹ benedictus dr̃ inuenisse. i. scripto p̃mus ↄfirmasse. Idẽ in vitaspatrũ Ad suscipiendos aũt hospites habebat cellulam sibi adherentẽ. Huius isidori dictũ est. Ex quo factus sum monachus nõ ꝑmisi iracundiã vsq3 ad fauces meas ascendere. Abbati moysi imposuit durissimã impugnationẽ fornicationis demon vt nõ p̃ualeret sedere in cellula sua: sed abijt ad abbatẽ isidoꝝ ⁊ retulit ei impugnatiõis sue violentiã. Cumq3 de scripturis sanctis isidorus ↄsolaret᷑ eũ: ⁊ vt ad cellulã suã reuerteret᷑ rogaret noluit. Isidorus ergo pariter cũ moyse ascẽdit in superiora cellule sue ⁊ dixit ei. Respice ad occidentẽ: ⁊ vidit multitudinẽ demonũ cũ furore: quasi ad p̃liũ p̃paratos. Dixit aũt ei isidorus: respice iterũ ad orientẽ: ⁊ vidit multitudinẽ sanctoꝝ angeloꝝ gloriosam ⁊ splendentẽ sup lumẽ solis. Ait autẽ isidorus. Ecce quos in occidente vidisti ipsi impugnant sanctos dei. Nã quos ad

orientẽ ↄspexisti: ipsi sunt quos in adiutoriũ sanctis suis mittit do-
minus. Cognosce ergo q̄ plures sunt nobis cum sicut dicit helise⁹
q̄ maior est qui in nobis est q̄ꝫ qui ẽ in mũdo. His ↄfortatus moy-
ses reuersus est in cellulam suam. Abbas isidorus quotiens illi co-
gitatio dicebat: q̄ magnus es. Rñdebat ad se nũquid talis sũ qua-
lis ille. Cũ vero demon conturbans eũ suggerebat ei desperationẽ di-
cebat. Quãs ego in tormẽtis mittar: tñ vos subt⁹ me inueniã. Pam-
bus cũ sine lr̃is esset. accessit ad quendã vt doceret̃ p̄s. Qui cum au-
disset p̄mũ versum psalmi. xxxviij. i. Dixi custodiã vi. m. vt nõ de. in
li. m. Scd̃m noluit audire. Satis est inquit. Si hũc implere potero
mihi sufficit. Requisitus postea quare in. vj. mensibus non redisset.
Qui inquit illũ versum nondũ ope cõpleui. Post multũ requisitus
a quodã. vtrũ impleuisset. Uix inquit. xlix. annis illũ iplere potui. Huic
quodã auro dante ad cibaria pauperũ & dicẽte numera. Respondit.
Nõ dedisti nõ eget numero: sed salubri tñ effectu. Hic rogatus ab
athanasio descẽdit alexandriã: vbi cũ videret mulierẽ theatricã fle-
uit: requisitus quare fleret: ait. Due res me mouẽt. Una est illius p-
ditio. Altera q̄ nõ habeo tñ studiũ placendi deo: quantũ illa turpi-
bus hoĩbus. De hoc dicebat isaac: patres nostri & pambo abbas vetu-
stas & de multis petiis resarcitas vestes vtebant̃. Nũc aũt qui pre-
ciosis vtimini deseratis hũc locũ. Itẽ theophilus archieps̃ volebat
in scythi edificari ab abbate pambo. Qui fratribus rogantibus vt a-
liquid ei diceret: respondit. Si taciturnitate mea nõ edificat̃: neqꝫ i
sermone edificabit̃. Idem sicut apis quocũqꝫ vadit mel operat̃: ita
monachus. Abbas pamb⁹ in hora mortis ait. postq̄ꝫ veni in hac so-
litudine & fabricaui mihi cellam extra laborẽ meũ nõ recolo panem
me comedisse: nec penituisse de sermone quẽ locutus sum vsqꝫ i hãc
horã. & sic vado ad deũ quasi qui necdum initium fecerim seruiẽdi
dño deo. Frater requisiuit abbatẽ pambũ: si bonum esset laudare
p̄ximum. respondit senex: melius est tacere.

De Ammonio & heleno & appelle. C. LXIII.

Jeronimus in vitaspatꝝ. Dydimus inter
eos ammonium sapientissi-
mũ vir. Huius monasteriũ erat muro circũdatũ. qđ in il-
lis locis ex lateribus crudis facile fieri solet. Socrates
Ammonius eruditissimus origenis dydimiqꝫ discipulus a iuuẽtu-
te vsqꝫ ad mortẽ p̄ter panẽ assum nihil comedit. Hic adeo sine curio-
sitate fuit vt cũ athanasio romã veniens: nullũ opus ciuitatis inspi-
ceret: nisi tñ ecclesiã petri & pauli. Hic electus in ep̃z dexterã sibi am-
putauit aurẽ. Hic a nullo visus est irascẽs: aut iratus aut mentiẽs:
aut vanũ vel aspeꝝ vel infirmũ ꝓtulisse sermonẽ. Hellim in sinu por-
tabat ignẽ: & vestis eius nõ ardebat. Actor. Hũc hellim hierony-
mus in vitaspatꝝ appellat helenũ: de quo dicet̃ inferius. Appelles
egyptius vt legit̃ ex fabro ferrario ↄuersus est. Qui quadã die hoc
opus exercens: demonẽ eũ tentantẽ in specie mulieris forcipibus cã-
dentib⁹ ꝑcussit in facie: qui stridens & ingemiscens ꝓcul fugit. Hie-
ronymus ait q̄ nuda manu de ferro candẽte diabolũ ꝑcussit trans-
formatũ in mulierẽ speciosam ex quo in vsum habuit ferrũ candẽs
nuda manu tenere nec ledi. Hic narrabat de quodã iohãne: qui sub
cuiusdã saxi rupe tribus ↄtinuis annis orauit stans nunq̄ꝫ residens
vel iacens: somni tñ capiens quantũ stans capere potuit. Cibũ nun-
q̄ꝫ sumpsit nisi dñica die cũ p̄sbyter ad eũ veniebat & offerebat ꝓ eo
sacrificiũ & hoc erat ei sacramentũ & victus. Pedes ei⁹ dirumpebã-
tur & sanies ex eis ꝓfluebat. Cõpletisqꝫ tribus annis: ab angelo sa-
natus est: & repletus sciencia & doctrina: multosqꝫ edificauit: dñica
die semꝑ reuertens ad illũ locũ sacramẽtoꝝ gratia. Reliquis dieb⁹
opera manuum faciens iumentoꝝ cingula de palmaꝝ folijs texens
vt in illis locis haberi mos est: quibus cingulis iumentorũ infirmi-
tates sanabantur. Hanc quoqꝫ gratiam habuit vt vnicuiqꝫ fratrum
scriberet de quo peccato vel vitio: vel de quo virtutis opere quisqꝫ
ceteris preeminieret.

De Serapiõe theone eulogio & dorotheo. C. LXIIII.

In regione arsinoite serapionẽ vidimus
patrẽ. x. miliũ monachoꝝ qui
oẽs ex ꝓprijs laborib⁹ cibos: p̄cipue messis tẽpore mer-
cede manuũ ↄquirebant. Hoc aũt moris est nõ solũ ipsis
sed & oĩbus pene egyptijs mõachis: vt messis tẽpore se locẽt ad me-
tendũ: atqꝫ ex ea mercede octogenos vnusquisqꝫ modios frumenti
plus minusqꝫ cõquirit. Unde nõ solũ regionis illius indigẽtes aluñ-
tur: sed & alexandriã naues onustẽ frumẽto dirigunt̃ vel in carcerẽ
reclusis vel reliquis egentib⁹ peregrinus. Neqꝫ enim intra egyptum
sufficiunt pauperes. qui possint tanta eoꝝ fructus largitate assume-
re. In vitaspatꝝ. Abbas serapion quãdo erat iuuenis: pastinaciũ
furabat̃ quẽ occulte mãducaret. Theona aũt faciẽte sermonẽ de cõ-
tinentia: peccatũ ↄfessus est corã oĩbus: & velut lampas ignis egres-
sa est de sinu eius: & impleuit totã domũ fetore. Dixit abbas theon.
Sic nihil est nociũ monachis & letificat demones: q̄ꝫ celare cogitati-
ones patribus spũalibus. Socrates. Theonas pater fuit triũ mi-
lium monachoꝝ sciẽtissimus grecaꝝ & latinaꝝ litteraꝝ. xxx. annis di-
cit̃ tacuisse. Hieronymus in vitaspatꝝ. Uidimus & aliũ sanctũ in
theonã in sua cella clausum solitariũ: vt dicebat̃. xxx. annis silentiũ
tenuisse. Actor. Huic apparet q̄ in toto illo tp̃e quo silentiũ tenuit
nõ fuit pater alioꝝ monachoꝝ. Nõ enim tãto tẽpore posset tenere si-
lentiũ sed post illud tricenniũ factus est abbas. Sanctus presbyter
cogitationes hominũ p̄sciens: cũ videret quosdã ex monachis indi-
gne velle cõmunicare. remouebat singulos dicẽs vnicuiqꝫ: tu hac no-
cte fornicationis desideriũ habuisti. Tu vero dixisti in corde tuo nihil
interest vtrũ iustus vel peccator accedebãt: & hos oẽs & siles remoue-
bat. donec oẽs ꝑ penitentiã purgarent̃. Socrates. Dorothe⁹ ge-
nere thebeus: quotidie lapides a mari colligebat: & singulis ãnis ho-
spitiũ edificabat & nõ volẽtibus edificare dabat. Noctibus aũt ꝑp
eoꝝ cibũ faciebat sportas vt venderet. Nunq̄ꝫ visus est in lectulo so-
poratus: vel ꝓ requie pedes extẽdisse: & sepe ei dormienti cibus ex
ore labebat̃. Aliqñ somno grauatus cecidit in stercore. experrgefact⁹
& ↄtristatus ait sub silentio. Si angelis dormire suaseris & mihi vlte-
rius suadebis: huic laboranti dixit quidã. Cur ita perimis corp⁹ tu-
um. Respõdit q̄ illud occidit me. Hui⁹ cibus dũo absqꝫ igne ope-
fuit: huius cellulam cum latrones eũ auꝝ habere estimarent: quodã
tẽpore inuadentes: ita orationibus eius foribus affixi sunt: vt penι-
tus mouere non possent: donec consueta hominũ multitudo adue-
niret. Quos vt viderent igne comburendos trahere conabant̃. Tũc
vir sanctus necessitate loqui compulsus ait. Sinite eos abire. Alio-
quin sanitatis gratia fugiet a me. Sola enim manus impositione cõ-
ferebat de quacunqꝫ egritudine sanitatem. Illi vero his auditis: &
monachi facti sunt & penitentes abire dimissi sunt. Hic etiam san-
ctus quotiens hominibus respondebat: in tabulis scribebat. Dicit̃
etiam q̄ noctibus ad heremum prodiens plurimo bestiarum comi-
tatu vteretur quibus tanq̄ꝫ pro laboris remuneratione aquã de pu-
teo suo hauriebat.

De Piammone beniamin & marco. C. LXV.

Piammon presbyter dum sacrificaret: vidit
angelum contra altare stantẽ mo-
nachos p̄sentes in codice scribentẽ: & delentẽ absentes.
Hieronymus. Piammon eo tempore quo fratres ad
cõmunicandũ accedebant: videbat angelum dei stantẽ iuxta altare
& scribentẽ in libro quorundã nõia: alioꝝ nõ scribentẽ: quoꝝ vnum-
quenqꝫ seorsum discutiẽs inuenit in singulis mortale peccatũ: & cũ
eis tãdiu fleuit donec cũ ceteris ascripti sunt. Socrates. Benia-
min senex hidropicus intantum fuit: vt ꝑ ianuas celle sue nõ posset
efferri: nisi ianue cũ tabulis antepositis tollerent̃. Qua passiõe labo-
rans. viij. mẽsibus añ mortẽ sedens in cella latissima: solenniter cu-
rabat egrotãtes: rogans ad se venientes vt orarent deũ pro aĩa eius.
de corpore nõ curãtes: q̄ & dũ sanus esset inquit: nihil mihi profuit.
In scythi marcus dũ ad sacramẽta accederet: angelus ei sacramẽta
p̄bebat: cuius manũ tñmõ vsqꝫ ad iuncturã brachij videbat. In
vitaspatꝝ. Marcus scriptor antiquarius vocatus dũ scriberet o re-
liquit imꝑfectũ. Hic marcus vestitus erat sacco scisso & recõsuto: fa-
cie tincta de fuligine culine. Unde a matre nõ est agnitus ad quã clau-
sis oculis egressus est. Hic siluani discipul⁹ fuit hic ait ad arsenium.
Quare nos fugis. Qui ait diligo vos sed nõ possum esse cũ deo & cũ
hominib⁹. Supioꝝ quidẽ virtutum milia vnã habent voluntatem.
vnus autẽ homo plures habet voluntates.

De Siluano & eius discipulis. C. LXVI.

Abbas siluanus diu in excessu mentis
factus est & exurgens
fleuit amare: rogantib⁹ aũt fratrib⁹ causam fletus ait: ego
ad iudiciũ raptus sũ & multos vidi de habitu nostro eũ-
tes ad tormẽta: & multos seculares ad regnũ: & lugens senex nole-
bat exire a cella sua: sed qñ exire cogebat̃: & operiebat faciẽ suã di-
cens. Quid necesse est videre lumẽ istud tp̃ale in quo nihil est vtile.
Abbas siluanus dũ cũ discipulo suo zacharia ad quoddã monaste-
rium suum peruenisset fecerunt eos monachi paꝝ comedere. Postq̄ꝫ
vero egressi sunt. inuenit discipul⁹ aquã & voluit bibere. Cui abbas
ait: hodie ieiuniũ est. At ille. Nũquid hodie nõ comedimus pater.
Et dixit ei: illa esca charitatis erat fili: nos aũt nostrũ ieiuniũ teneam⁹.
Quidã peregrinus superuenit ad abbatẽ siluanũ in monte synai: & vi-
dit q̄ fratres operabant̃: & dixit eis. quare operamini escam que perit
maria aũt bonã partẽ elegit. Tunc dixit senex discipulo suo zacha-

rie. Da illi codicem vt legat: et mitte eum in cellula que nihil hz. Ho-
ra autē .ix. circūspiciebat frater ille: si forte eū senex vocaret ad come-
dendū. Postq̄ trāsijt hora venit et dixit ei. Nūqd hodie nō comede-
rūt fratres: abba. quare me nō vocastis. Dixit abbas: tu hō spiritalis
es: et nō necesse habes hac esca. Nos q̄si carnales opus habem⁹ co-
medere: et ideo operamur: tu autē bonā partē elegisti. Qd cū audisset
cepit penitere et dicere: indulge mihi abba. Tūc respōdit: ergo neces-
saria est martha marie. Huius siluani discipulus fuit zenon: qui ait.
Nunq̄ maneas in loco nominato neq3 cum homine habente ma-
gnum nomen. Idem zenon fratribus de scripturis querentibus ait
Reliquerunt fratres peccata sua et celestia sectantur. Idem concupi-
scens cucumerem. ait intra se. Fures ad tormenta vadunt proba te
si potes ferre tormenta. Et stetit in caumate. v. diebus defricans se
in sole. Huius siluani fuit alter discipulus vt dictū est zacharias. Is
cum sepe horti amouisset cū fratrib⁹ vt facerēt hortū maiorē: dixit
siluan⁹. Nō ingredior in hāc cellā: nisi sepis in loco suo fuerit reuo-
cata. Idē zacharias vidit frēm suū siluanū in extasi: a mane vsq3 in
horā decimā: et cū vidisset eū descentē coegit eū lachrymādo dicere
qd vidisset. Tūc ille. In celū rapt⁹ fui et vidi gl'iaz dei: et illic stetit v-
sq3 mō: et nūc dimissus sū. Hic zacharias deposuit palliū suū sub pe-
des suos: et osculauit et dixit. Nisi qs sic fuerit osculatus: nō pōt eē
monach⁹. Appolloni⁹ cū nullā artē sciret. cibaria et medicamina la-
borantib⁹ ex proprijs pecunijs cōparabat: singula mōasteria circuiēs
vsq3 ad horā nonā: et lāguētes visitans et eis ministrans.

¶ De Sancto appollonio. C. LXVII.

Ieronimus. Uidim⁹ i finib⁹ hermopo-
leos ad quē saluator cū ma
ria et ioseph fugisse tradūt. Ibi erat tēplū quo ingresso sal
uatore: oīa idola corruerūt: et mina sūt. In finib⁹ ill' erat
appolloni⁹ pater mōachorū fere octogenari⁹ et adhuc iuuenis
erat cū secessit in heremū ibi. xl. ānis cōuersat⁹ est. Ad quē cum dicēt
dñs. Appolloni p te idola egypti subuertā p te pdā sapiam sapiētū:
ait. Aufer a me dñe iactantiā. Et dñs ad eū Mitte manū tuā ad cer
uices tuas. et qd cōprehēderis cōstringe et sub arena obrue. At ille inie-
cta manu apphēdit q̄si puulū ethyopē et demersit sub arena clamā
tē. Ego sū superbie demō. Tūc ait: vox diuīa. qcqd de cetero poposce
ris cōsequeris. Facta sūt h' tpe iuliani apostate. Sanct⁹ aūt appollo
nius cū quidā fratrū suorū capt⁹ esset a iuliano: prexit et cōsolat⁹ est eū
vt patiēter ferret q̄ ei inferebant. Tūc adueniēs tribun⁹ inueniēs vi
rū sctm. et ira motus: iussit etiā cū ceteris includi. Qd et factū est. me-
dia aūt nocte apparuit lux magna in carcere: et angel⁹ ianuas apiens
voluit oēs incarceratos educere. Ille vō morā fieri cōsuluit vsq3 ma
ne. Tūc custodes pedib⁹ sanctorū aduoluti rogabant eos discedere.
Mane aūt facto venit cēturio et iussit eos discedere. Quia in eadē
nocte terremotu dom⁹ sua cōcidit: et electi famulorū suorū mortui sūt.
et sic sancti cū hymnis et laudib⁹ remearūt. Post hec gentib⁹ pdicās
multa milia hominū cōuertit ad fidē signis et miracul' innumeris. per-
secutiōis tpe egressus ē vt captiuos visitaret christiāos. Cūq3 quos-
dā cōsolaret: inuētus est a iudicib⁹ et incarcerat⁹. Quidā vō gentilis
philemo noīe famosissim⁹ eū opprobrijs et cōtumelijs affecit. Cui ap
polloni⁹. Misereat tibi de⁹ fili: et nihil horū que dicis tibi de⁹ imputet
ad peccatū. Ille vō h' audito cōpunct⁹ est: et statim se christianū cōfes
sus est. Iudex vō h' audito iussit ignē fieri: et eos in medio proijci: qd
et factū est. Interim vir sanct⁹ orauit vt ad gl'iam noīs christi ignis
extingueret et statim ignis rore celi diffuso extinct⁹ est. Qd vt vidit
iudex cito cōtritus est: et credidit in christū. Tādē ducti sūt in vincul'
corā pfecto: sed et qui duxerūt eos cōtriti sūt: et christi nomini adhe-
rētes: etiā ipsi vincti sunt: et iussu pfecti (q2 noluit eos audire) in ma-
re proiecti sunt. Sicq3 aqua passiōis facta ē eis aqua baptismi et pie-
cit mare corpa sil' oīum in aridā: simulq3 sepulti egritudines sanant
et orōnib⁹ pie petentiū adhuc ibi subueniunt. Centū orōnes vir san
ctus totiēs flexis genib⁹ p diē et totidē p noctē cōplebat. Indumen
tū ei⁹ erat stupeū collobiū et lintheū quo collū et caput obuoluebat:
que dicunt in deserto pmāsisse nūq̄ veterata. Circa hūc sanctū erat
templū et simulacrū qd sacerdotes p ipetrādis pro aquis pluuialib⁹
circūferebant: quos oēs orādo stare fecit immobiles et nec bob⁹ ad-
hibitis potuit moueri simulacrū. Sic steterūt tota die ac nocte rapi
dissimis estibus adusti. Tandē sciētes hoc ei p sanctū accidisse: icē
so simulacro crediderunt in domino.

¶ De Eodem. C. LXVIII

Rimis adhuc diebus cū cepisset habi
tare in spelunca adueniebat
dies sanct⁹ pasche. Erāt eis tm̄modo pauci et sicci panes
et olera ex his que sale aspersa reponi apud eos solent.
Iussit ergo fratribus vt peteret vnusquisq3 a dño si quid i die festo
sumere libēter habeat. Qd illi iusserūt eū facere. Cūq3 cōplesset ora
tionē. Et oēs respōdissent amen. Ecce repēte aū fores spelūce vidēt
astare hoīes sibi penitus ignotos cū magna ciborū copia: et in quib⁹
erant quedā que oīno in egypti regionib⁹ nunq̄ visa sunt. pomorū
genera: et magnitudo incredibilis vue: nuces: fici: et mala punica: fauī
mellis et lactis copia: nuclei quoq3 igētes: panes cādidi et mūdi qua
sī peregrine viderent esse prouincie. Uiri vō qui hec attulerant sta
tim ea tradiderūt. festināter quasi ad eū a quo missi fuerant regressi
sunt. Horū tanta fuit copia: vt vsq3 ad diē penthecostes quotidie mi
nistrata sufficerēt. Illiq3 certi erāt: q a deo solēnitatis grā sibi missi
fuerāt. Quidā ex fratrib⁹ poposcit ab eo: vt sibi daret humilitas et
māsuetudinis grā. Quo orāte cōpletuz est. Orta fame oēs habitato
res loci venerūt ad eū cū vxoribus et paruulis: qui iussit eos pascere
donec nō haberet nisi tres sportas panis: qui vnius diei victū mona
chis pbere debebant: quas etiaz iussit pferri in mediū et eleuatis ad
deū manib⁹ ait. Nunquid nō pōt manus dñi multiplicare hec sicut
dicit spūssanctus. Nō deficiet panis in sportis his donec satiemur
oēs de fructibus nouis. Quatuor ḡ cōtinuis mēsibus nō cessauit ero
gari panis de sportis: nec deesse potuit aliqñ. Mot⁹ ergo diabolus
ait ad eū. Nūquid helias es tu. aut aliquis alius prophetarū: aut aplo
rū: q hoc facere ausus es. Qui ait. Quid inde. Nōne prophete et apli
hoīes erāt: qui nobis et fidē suā et gratiā tradiderūt. Aut tūc deus p
sens erat: nūc vō absens. Moris erat apud eū: vt frēs eius non prius
cibū sumerent q̄ cōmunionē dñicam perciperent circa horā nonā: et
post hoc interdū sic vsq3 ad vesperā pmanebant: verbū dei audien
tes: post hoc cibo sumpto alij ad heremū secedebāt p noctē totā di
uinas scripturas memoria recolentes. Alij pcepta gratia christi: sta
tim discedebant. s. soli spiritali cibo cōtenti: et h' faciebant p plīmos
dies. Iubebat frēs semp gaudere dicens. Tristent' gentiles: lugeāt
iudei: plāgant sine cessatione peccatores. Iusti vō letant'. Nō opor
tet prorsus inesse tristitiā his quibus salus in deo est: et spes in regno
celorū. Nā hi qui terrena diligūt sup fragilibus et caducis rebus le
tant'. Nos qui tante gl'ie spem et eternitatis expectationē habemus
cur nō omni exultatione gloriemur. Dicebat quoq3 propterea frēs
adueniētes traditū est adorādos esse: vt certū sit in aduentu eorū: ad
uentū dñi haberi. Sicenim et abrahā suscepit eos qui hoīes videba
tur: dñs aūt in eis intelligebat'. Interdū etiā cogere debem⁹ frēs ad
corporalē requiē cōtra ipsorū voluntatē. Monebat vt si fieri posset:
quotidie cōmunicarēt monachi: ne qui se faciat longe ab his: longe
fiat a deo. Ieiunia legitima. i. quarte et sexte ferie dicebat nō esse sol
uenda. Quia q̄rta feria iudas dñi traditionē cogitauit: et ipse dñs se
xta feria crucifixus est. Uidebiturq3 qui in his dieb⁹ sine aliq necessitate
soluit statuta ieiunia vel cū tradēte tradere saluatorē: vel cum
crucifigēte crucifigere. Si ḡ his dieb⁹ superuenerit aliquis: ponenda
est mēsa ei soli. qd si noluerit nō est cogendus.

¶ De [illegible] melanio et paulo. C. LXIX.

Ocrates. Erat tunc tpe euagrius [illegible]
[illegible] a gregorio na
zanzeno diaconus ordinat⁹: et cū eo descēdens in egypti
et viros illos inspiciens: vitā illorū imitabat'. Hic archidi
aconus gregorij aspectu erat pulcherrimus: et circa cultū vestis cau
tus. Cūq3 eū quidā senator zelotipus vxori sue nosset esse notissimū
morte ei parabat. Euagrius aūt vidit in somnis: q quasi p crimine
cōprehensus esset: ferroq3 vinctus pedes et manus ad suppliciū du
ceret'. Qd dū fieret: quidā ptulit euangeliū. et pmisit eū esse liberan
dū: si a cōstantinopoli recederet: Idq3 cōpulit sibi iureiurādo pmit
ti: et ille tactis euāgelij: hoc se facere pmisit: et vinculis solutus. Exp
rectus est et credens visioni picula declinauit et venit hierosolymā.
Is duos libros valde vtiles scripsit: quorū vnus est de actuali vita i
titulatus monachicus. Alius appellat⁹ cognitional'. Socrates.
Huius euagrij discipulus fuit palladius cuius liber et de his et de si
milib⁹ affluenter loquit'. Hic ait. Oportet et discere que nescim⁹ et fi
deliter docere que nouimus. Inter hos erat et melas epūs ad cui⁹ ec
clesiā cū venissent qui epōs arrianis resistentes exilio deportarent.
Uiderūt eū tanq̄ vltimū ecclesie ministrū candelas pparantē: quem
et interrogauerūt vbi esset epūs. At ille. Ego vos epo nunciabo. Tūc
ex itinere fatigatos ad epi hospitiū duxit et posita mensa parauit vt
valuit: post prandiū se dixit esse epm. At illi mirati ppter reuerentiam
dederūt ei fugā. Et ille. Non declinabo inquit qd mei filies libenter
patiunt'. Huius melantis frater fuit salomon ex negociatore mona
chus. Paulus autē in libia quingētos monachos habuit: nihil ope
rabat' nec parciebat nisi q comederet solū. Quotidie. ccc. orationes
quasi in tributū deo soluebat: et ne numero derelinqueret: totidē la

pides ponebat. Et ad singulas orõnes lapides ponebat in sinu.

De Abbate or et sancto copzete. C. LXX.

Jeronimus in vitaspatrũ. Sanctus or a [illegible] narius: barba prolixa: vultu et aspectu letissimus. lr̃as primo ignorauit. Sz data est ei diuinitus gr̃a: et oblato codice a fratrib⁹: q̃si olim iam sciens lr̃as legere cepit. Consuetudo ei erat nõ prius corpalem cibũ sumere: q̃ spũalẽ christi cõmunionẽ accipere. Idẽ or dixit ad discipl̃in. Uide ne aliquã alienũ v̄bũ adducas in cellã istã. Uidimus et aliũ senẽ bonũ nõie mãsuetudine oẽs homines pcellentẽ. De quo dicebãt: q neq̃ vnq̃ iurauit: neq̃ mentit⁹ est: neq̃ iratus: nec ociosũ aut supfluũ ptulit sermonẽ. Legit de sã [illegible] hic cũ iam multos ãnos in heremo pegisset: apparuit ei an[illegible] quotcũq̃ in hac vita posit⁹ [illegible] ad salutẽ: sup tot pncipatũ accipias in futuro: multa aũt nulla boĩum p eũ [illegible] sũt. Quotiẽs frater aliquis venit. volẽs in heremo morari: sibi cellulã parauit: et supellectila dedit. Quodã aũt tpe vt ipsemet retulit sub nõie alteri⁹: venerũt demones in specie celestis milicie: tanq̃ magnũ regẽ in curru deducẽtes. Jsq̃ qui a ceteris vt rex habebat̃ dicebat ei. O homo ĩplesti oĩa supest vt tu adores me. et trãsferã te ĩ celũ sicut heliã. Qđ audiẽs cogitauit. Quid est h̃. Nõne ego quotidie saluatorẽ meũ et regẽ adoro hic si esset ille: nõ a me posceret qđ indefinenter me facere sciret. Tũc ait. Ego regẽ meũ habeo: quẽ quotidie sine intermissiõe adoro. tu aũt nõ es rex me⁹: et ɔtinuo demon euanuit. Hic etiã sanct⁹ trib⁹ annis pane angeloꝶ vixit: nullũ cibũ terrenũ sumẽs. Sz angel⁹ eidẽ de celo tertia die afferebat. Dicit̃ etiã q frẽs cũ eo cõmorãtes sepe angeloꝶ aspectũ in eccl̃ia canentiũ hymnos et laudes puigiles viderẽt. Erat iter alios copzes p̄sbyter ãnoꝶ circit̃ .lxx. Hic interrogat⁹ de melchisedech: tũdebat os suũ dicens. Ue tibi copzes: q̃ tibi mãdauit de⁹ vt faceres dereliquisti: et q̃ a te nõ req̃rit illa scrutari p̄sumis. Et⁹ olera cũ quidã gentil̃ furat⁹ eẽt nõ poterãt [illegible] nec aqua calefieri. Qđ fur vidẽs retulit q̃ abstulit et factus est [illegible]. Eadẽ nocte venerũt frẽs quib⁹ olera collecta fuerant necessaria. vñ sanct⁹ copzes dño duplices honores retulit.

De sancto Mucio heremita. C. LXXI.

Jc narrabat nobis q primus in illa heremo fuit [illegible] muci⁹ hõ sãctissim⁹. Qui primo fuerat latro maxim⁹: et sepulchroꝶ violatoꝶ in oĩb⁹ flagiciis opinatissim⁹. Qui cũ quadã nocte ad quãdã virginẽ deo sacratã p tectũ cũ quibusdã machinis vellet irrumpe: difficultate ppetrãdi opis fatigat⁹ somno opprimit̃: et p visum sibi assistere videt: quẽdã regio habitu dicẽtẽ. Desine iã ab his flagitiis: et ab hac effusiõe humani sanguinis: et ab execrabilib⁹ furti ad laborẽ cõuerte vigilias et suscipe angelicã celestẽq̃ malitiã et ego tebi⁹ ducẽ militie et pncipẽ faciã. Et ecce ostẽdit̃ ei exercitus monachoꝶ: et pncipatũ sup eũ tenere iubet̃. Euigilãs astantẽ vidit virginẽ requirantẽ quis esset: et cur et vñ veniret. Et ille q̃si amens affect⁹: nihil r̃ndit nisi h̃ tñ nõ vt ei eccl̃iã ostẽderet. Quẽ illa duxit ad ecclesiã obtulit p̄sbyteris: quoꝶ ille pedib⁹ pstrat⁹ rogabat se christianũ fieri et locũ penitẽtie dari. Illi aũt primi psalmi tres primos versus tradit ei: quos sibi dixit sufficere. Tribusq̃ diebus pmanẽs apud eos: pfect⁹ est ad heremũ. vbi p̄mo tpe demorat⁹ est cibũ ex radicibus herbaꝶ capiẽs. Rediẽs aũt ad p̄sbyteros reddidit versus suos tã verbis q̃ opib⁹. Permanẽsq̃ apđ eos ebdomada vna. redijt ad heremũ vbi p .vij. ɔtinuos ãnos in oĩ gr̃a degẽs: plenitudie gr̃e ditat⁹ est. Jta vt oẽs pene scripturas memorie teneret. Cibũ die dñica tñ sumebat diuinit⁹ delatũ: q̃ ei sufficiebat vsq̃ ad alterã dñicã.

De Miraculo eius q̃ narrauit sanct⁹ copzes. C. LXXII.

Um autem diligẽtissime sepeliendis mortuis indumẽta aptaret Ait ad eũ quidã adolescẽs eius discipul⁹. Uellẽ vt me mortuũ ita indueres: plane iquit faciã et tã copiose induã donec dicas sufficit. Post nõ multũ tpis ille defunct⁹ est: quo iduto ait ad eũ corã oĩbus: sufficiũt hec tibi ad sepulturã o filiole an adhuc vis vt aliqđ addam⁹. At ille obuoluta iã facie vultuq̃ ɔstricto: dixit oĩbus audiẽtib⁹: sufficit pater: ĩplesti qđ pmiseras. Pergens aũt aliquãdo ad visitãdos frẽs quos [illegible] reuelatũ est ei a dño q [illegible] eger moriturus esset in primo: hora iã erat ad vesperã. Cũq̃ videret solẽ iã demergi ad eũ ait. In noĩe dñi nr̃i ihesu christi sta paulisper in itinere tuo: et expecta me donec ad vicũ puenia: qđ et factũ est. Ingressus aũt domũ fratris p quo festinauerat: inuenit eũ iam defunctũ et orõne facta: accedẽs ad eũ osculat⁹ est eũ dicẽs in lecto. Quid magis d̃siderij habes abire et esse cũ christo: an pmanere ĩ carne. Tũc ille recupato spiritu: paulũ resedit dicẽs. Quid me reuocas pater: meli⁹ est mihi abire et eẽ cũ christo: pmanere aũt ĩ carne quid mihi est necessariũ. Dormi inq̃t in pace fili et ora pro me: At ille cõtinuo se reclinãs in lectulo dormiuit. Aliũ fratrẽ decũbentẽ cũ vidisset mortẽ difficiliter accipe. increpauit dicẽs: cur impatus es ad pfectionẽ. At ille. Oro pater vt intercedas p me: quaten⁹ mihi paruũ tps ad penitentiã dñs largiat̃. Cui sanctus. Nũc inquit spaciũ penitentie requiris: vbi vite tpus ĩplesti qđ faciebas in h̃ oĩ vite tue tpe. nõ potuisti vulnera tua curare. quinimo recentiora semp addebas. At ille cũ pmanebat exorãs: ait ad eũ muci⁹: si vltra nõ addas tuis malis mala: orabo p te dñm. Et cũ orasset. Ecce tres annos cõcessit tibi dñs. At ille surgens sine aliqua dilatiõe: secut⁹ est eũ ad desertũ Expletis aũt tribus annis reduxit eũ ad locũ vñ eũ assumpserat: statuitq̃ eũ in medio fratꝶ. atq̃ ex ipso materiã de fructib⁹ penitẽtie pduxit ad fratres. Ipso aũt sermone faciẽte: cepit frater ille q̃si paulisp dormire et ɔtinuo imppetuũ deuit. Iste mucius sepe transiuit nilũ pedibus suis aquaꝶ hñs vsq̃ ad genua frequẽter ingressus ẽ ad fratres hostijs clausis et ad quẽcunq̃ locũ voluit in momẽto tpis q̃s vis longe positus est euectus.

De Miraculo sancti copzetis et abbate helia. C. LXXIII.

Um hec et multa alia copzes narraret vn⁹ ex nobis qui ad incredulitatẽ eoꝶ que dicebant̃ tedere cepit: et p̃ tedio dormitare. Et ecce vidit p visũ et libꝶ aureis lr̃is scriptũ ĩ manib⁹ copzetis: vnde narratio senis deduci videbat̃: et vocẽ cuiusdã viri canicie venerãdi dicentẽ sibi. Cur nõ audis intẽte que recitant̃ tibi sed incredul⁹ dormitas. Doles aũt regiõis illi⁹ arenã que a sancto calcabat̃ et benedicebat̃: aspgebant p agros vt terre sterilitas auferret̃: hucusq̃ verba copzetis d̃ mucio. Hic copzes inueniẽs manicheũ seducentẽ plures nec potẽs eũ verbis excludere: ait ad pp̄lm. accẽdite ignẽ plurimũ et tũc ambo intremus in flãmã: et siquis exustus nõ fuerit huius vera est fides. Quo facto senex apprehẽdens manicheũ cepit ptrahere eũ ad ignẽ. Nõ inquit ita sed vnusquisq̃ nostrũ singulariter ingrediatur: prim⁹ tñ intrare debes. q̃ hoc ipsũ proposuisti. At senex in noĩe christi se cõsignãs igressus est flãmã. que huc et illuc diuisa nihil ei nocuit. et stetit ibi dimidia fere hora. Quod videns populus cõpulit alium intrare: at ille cepit subsistere et subtrahere se. Jlli vero apprehendẽtes eũ in ignẽ piecerunt. deinde cũ dedecore fugarũt. Jdẽ vero narrabat fuisse in finib⁹ antinoi ciuitatis: que est metropolis thebaidis heliã. e. t. x. annoꝶ senẽ. quoꝶ .lxx. in solitudine transegerat. Hic dicebat qđcũq̃ vitiũ pprie passionis abieceris. eius vitij dño nẽ etiã de obsessis corporib⁹ poteris effugare. In vitaspatrũ. Dixit helias tres res timeo. Unã qñ anima mea egressura est de corpe meo. Alterã qñ occursur⁹ sũ iudici. Tertiã qñ proferenda ẽ de me s̃nia. Ad hũc heliã qui peccatẽ nolebat suscipe dixit antoni⁹ Nauis ĩ pelago faciẽs naufragiũ pdidit qđ portabat et vacua vix peruenit ad terrã. Cur ergo liberatã in terra vultis submergere. Jdem helias dixit. Pallor cũ humilitate et macies decus est monachi. Jdem monachus edens multum et operans multũ nõ cõfidit. qui vero paruũ edit et si parũ operat̃ confidit et viriliter agit.

De Abbate syro et paulo et elaia. C. LXXIIII.

Jeronimus. Beatus aut copzes inter cetera miracula que narrauit addidit etiã de beato syro et paulo et isaia. Qui cũ aliqñ ad ripã fluminis sibi inuicẽ occurrissent: vt frẽm quẽdã visitarẽt: noĩe anub: depcantib⁹ illis dñm ne in via impedirẽt: nauicula eis apparuit: quã ascẽdentes: iter qđ tridui erat: in vna hora pfecerũt. Cũq̃ applicuerẽt dixit beat⁹ isaias dñs ostẽdit mihi viꝶ ad quẽ imus occurrentẽ et dicẽtẽ: vniciuq̃ nr̃m secreta cordis nostri: et paulus ait. Et dñs ostẽdit mihi q post triduũ morit̃ hõ ille. Cumq̃ ad monasteriũ a flumie iter icederẽt: occurrẽs eis anub et bñdicẽs eos. Et p⁹ de vniuscuiusq̃ meritis patefecit. Dixit ei paul⁹: q: nouimus te post triduũ decessuꝶ a mundo: tu nobis de actib⁹ tuis quib⁹ deo placuisti: ad memoriã et corroboratiõne fideliũ narra. qui ait. ego nihil vnq̃ magnũ feci hoc tñ custodiui: semp in psecutione saluatoris nomẽ ɔfessus sũ: nunq̃ mentit⁹ sum: nunq̃ terrena desiderare volui: nunq̃ gr̃a christi mihi defuit. Sz oẽm cibũ quẽ d̃siderauit angeli mihi afferebãt: nihil eoꝶ que in terris fiũt. occultauit a me dñs nũ q̃ somnũ appetij. sed semp eis videre sed et angelus dei semp mihi astitit: qui oĩa que in mũdo gerunt̃ ostẽdit. Uidi etiã cetum iustoꝶ martyꝶ et monachoꝶ sanctoꝶ: quoꝶ opus semp est laudare deum et bñdicere in simplicitate cordis et fidei. Ecõtra vidi sathanã et angelos ei⁹ in eterna pena ignib⁹ tradi. Cumq̃ hec et [illegible] p triduũ [illegible] spm tradit in manus angeloꝶ videntibus illis [illegible] in celũ et laudantẽ deũ cum angelis atq̃ canentem.

¶ De sancto heleno [illegible] C. LXXV.

De sancto autem heleno dixit cū diu i[n] [illegible] vo
luit fratres visitare: quib⁹ attulit cibaria. Cūq[ue] in medio
itinere pondere eoꝝ grauaret: vidit onagros ꝑ heremum
discurrētes: quoꝝ vnū vocauit dicēs. In noīe dñi mei ihesu christi:
veniat vnus vestꝝ: et ferat sarcinā istā. Et [con]tinuo vn⁹ accessit: ipinq[ue]
ill cū sarcina velocissime ad frēs detulit. Alio quoq[ue] tpe visitās frēs
inuenit eos nō adeo solēniter celebrare diē dñicum vt deberēt: agni
ta causa. s. q[uia] nō habebat sacerdotē q[uia] trans flumē quoddā mane-
bat quo nemo venire poterat: pp crocodilū qui in medio occidebat
hoīes. Ait senex. Ego vadē pp sacerdotē. Tūc veniēs ad aquā vidit
crocodilū venientē et supponentē se sibi: et ascēdit sup eū: et cito deue
ctus est ad cellā sacerdotis: quē adduxit secū ad aquā vt transiret.
Cūq[ue] sacerdos non adesse causaret nauigiū respondit. Ne timeas
paratū est: et voce magna crocodilū vocauit. et dorsū eius ascendit.
Presbyter vo solo visu bestie pterrit⁹ aufugit: nec vllatenus voluit
accedere. Tūc vir sanct⁹ solus trāsiect⁹ est: et cū a bestia descēdisset
ait. Melius est tibi mori. q[uam] tot scelez reatu inuolui: et [con]tinuo expi-
rauit. Cōtigit etiā vt quidā adolescēs illū maxime depcaret: vt eū
posset imitari ad heremū: quo ipetrato tandē secut⁹ est eū. Hūc cū
demones turpib⁹ fornicationib⁹ et cogitationib⁹ affligerent: cito ad
sctm helenū aufugit. [con]fitens ei peccatū et illusiones. Tūc vir dei digi
to suo circūducto in arena circa cellulā adolescētis circulo ꝓhibuit
in noīe dñi ihesu ne demones statutū limitē trāsgrederet. Et ita vir
[illegible] decetero adolescens securus in spelūca pmāsit. Hic etiā
aduenientibus fratrib⁹: nō habebat qd eis apponeret: s[ed] solebat iuue
nē videre sibi deferentē cibaria quecūq[ue] appeteret. Quibus añ cellā
depositis iuuenis non cōparuit.

¶ De Sancto abbate paphuncio. C. LXXVI.

Ieron. in vitaspatrū. Vidimus et monaste
riū paphuncij: qui et habitator erat vltimi deserti i regio
nibus heracleas[que] splendide apud thebaidā vrbis. Hic cū
multo tpe angelicā vitam duxisset: oratione facta ad dñm: vt ei osten
deret cui sanctoꝝ filis esset: astitit ei angelus dicēs silem esse cuidā
simphoniaco: qui in vicino loco cantādi arte victū quesiuit. Tūc vir
dei inuēto illo: vitā eius scrutat⁹: et inuenit eū pmo fuisse latronē et
inter cetera mala duo laudabilia gessisse. Ait eni. Cū ego et socij mei
virginē quandā rapuissem⁹: et socij mei corrūpere eā voluissent: ego
de manib⁹ illoꝝ rapui: et intactā domi restitui. Alio quoq[ue] tpe vidi
mulierē in heremo honeste forme errantē. Cūq[ue] hāc mihi cām dice
ret q[uod] vir suus cū duob⁹ filijs suis incarcerat⁹ esset pp debitū fisca-
le et ipsa etiā ad diuēos penas quereret: et ideo sic oberrabat: ego du-
xi eā ad speluncā meā: et aīam eius post triduū fame collapsā refeci
et dedi ei. ccc. solidos: quib⁹ postmodū vir suū et filios liberauit. his
auditis vir sanct⁹ dixit se nunq[uam] tale fecisse. Adiūgens: q[uia] ḡ nō mini
mo loco haberis apud deū: sequere ipm. Tūc ille cito de manib⁹ ꝓ-
iectis fistulis secut⁹ est eū. Ac triennū in maxima abstinētia conti-
nuauit et sic inter manus angeloꝝ reddidit spm. Tūc orauit sanct⁹
paphūcius vt añ: cui angelus dixit esse se silem pncipio cuiusdā vici
Ad quē cū vir dei venisset: cū magna reuerētia susceptus est. Et ei⁹
vita requisita vix impetrare potuit: vt sibi eā referret. Tādē ait. Qm̄
vir dei sanctus es. ideo cūctis alijs occultata: tibi pandā lz minima
sint. Ego vxorē duxi tm̄modo causa ꝓlis: ex qua tres filios suscepi.
Iā. xxx. anni transacti sunt ex quo vltim⁹ natus est: nec postea ipā
vel aliā noui: sicr nec ipsa aliū viꝝ. Addidit etiā q[uod] suscipe hospites
nō cessabat: hospitē sine viatico nunq[uam] dimittēs. In iudicio nunq[uam]
psonā accepat: litigātes nunq[uam] pteriens: nisi eos [con]cordasset: nūq[uam] gre
ges eius alienas fruges leserant. Volentē seminare in agro suo nun
q[uam] ꝓhibuit meliora noualia illi relinquēs quātū in se fuit. Nūq[uam] p-
[illegible] vt potētior inferiorē pmeret. S[ed] studebat vt neminē [con]tristarz.
Et quid plura inq̄t oia opa misericordie inquātū potui: vel inquan-
tū audire potui hoiem fecisse: quātū in me fuit expleui. Hoc audiēs
vir sanctus ait: nihil tale feci. Igit restat tibi vt nudus nudū christū
imiteris. Quo audito statim abijt: nec post multū tempus vir sanct⁹
sedens in cella sua vidit aīam illius ab angelis delatā et statim adijt
cellam illius: que nō longe erat a sua: et inuentū corpus sepeliuit et se
ipm maioribus exercitijs dedit. Tertio orauit sanctus sicut pri⁹. Et
tunc ei angelus ostendit viam qua incedēs inueniret sibi silem. tūc
ꝓcedens vir sanctus: inuenit mercatorē duas naues habentē in qui
[illegible] habuit. xxx. miliū solidoꝝ ad mercaturā. Quē cū videret sanct⁹
ait. Relinque hec que de terra sunt et celestib⁹ te iunge. et statim ille
acqeuit: post aliquot tps [con]summat⁹ et [con]gregat⁹ est ad [con]gregationē
iustoꝝ. Et nō multo post astitit angel⁹ paphūcio dicēs. Veni bñdi-
cte ingredere eterna tabernacula tibi debita. Tūc vnā diē postea a-
gens p[re]sbyteris aduenientib⁹ ait. Nemo siue fur siue mercator [con]
temni: q[uia] in omni gēte hz deus aīas aliquas sibi placentes. Et post-
q[uam] virtutes a deo sibi datas narrauerat vitā finiuit ꝓsente et ingres-
sus est eterna. Idē paphuncius pp latrones [con]tra ꝓpositū suū bibe
vinum: et sic lucratus est eos.

¶ De Thaide meretrice conuersa. C. LXXVII.

Ex gestis eius. Fuit eo tempore puella q[ue]
[illegible] ra nimis quā mater eius a paruulo statuit i ꝓstibulo h
ctaq[ue] est famosissima meretrix. Multi enim etiā longin
quis regionibus ad eā confluebāt. Sed et amatores eius ꝓ zelo li-
bus inter se [con]sertis: frequenter eius limina sanguine replebant. Qd
cum audisset paphuncius abbas: sumpto habitu seculari: et vno so-
lido profectus est ad eam. Quā vt vidit: protinus proferens solid
ei dedit. Que accepto precio ait. Ingrediamur domū. Cunq[ue] ingres-
sus esset: inuitatus ab ea: vt lectum preciosis vestibus stratum ascē-
deret. Dixit ad eam. Est hic aliquis locus secretior. At illa. est. Et se-
nex. In illum egrediamur. At illa. si homines vereris: nullus te in h
loco conspicit. Si vero deū metuis vbicunq[ue] fuerimus inspicit de⁹
Cui senex: scis esse deum. Illa respondente: se scire deum: et eius re-
gnum futuꝝ: tormenta quoq[ue] peccatorū. Senex ait. Si ergo nosti:
cur tantas animas pdidisti: et nunc non solū pro anima tua: sed eti-
am pro illoꝝ ratione reddituia damnaberis. Illa hoc audiens pedi-
bus eius prouoluta: cū lachrymis trium dieꝝ inducias petijt: post
quos factura esset quicquid ei preciperet. Qui cū ei locum cōstitui
set vbi venire deberet. illa collectis omnibus que ex peccato lucra-
ta fuerat: perlatisq[ue] in medium ciuitatis: populo spectante combus-
sit. Et post hoc ad locū quem abbas ei constituerat perrexit. Quam
ille reperto virginū monasterio: in cellulam paruā recludens: hostiū
plumbo sigillauit: et paruam fenestram reliquit ꝑ quam ei cibus mo-
dicus inferret. Iussitq[ue] illi quotidie paꝝ panis aridi: et paululum a-
que ministrari. Atq[ue] querenti quomō deberet orare deū. Respōdit.
Nō es digna deū nominare: sed tm̄ incumbens: contra orientem re-
spice. hunc sermonē frequenter iterans. Qui plasmasti me miserere
mei. Igit tres annos conclusam abbas paphuncius condolens pro-
fectusq[ue] est ad antoniū: vt ab eo requireret: an deus peccata simi-
li dimisisset: Cunq[ue] iubente antonio discipuli eius nocte singuli se-
gillatim orassent incessanter. vt deus alicui ex eis: causam illam de-
clararet. Cito vidit abbas paulus lectum in celo preciosis vestibus
adornatū: quē tres virgines clara facie tenētes tres lampades añ eū
custodiebāt: eratq[ue] sup eū lectū corona immarcessibilis posita. Cun-
q[ue] paulus eis diceret: nō est hec gloria nisi patris mei antonij. Ad h
vox diuina respondit. Nō est patris tui antonij: sed thaisis meretri-
cis. Qd cū mane facto paulus retulisset: cognita dei virtute: paphū-
cius cum gaudio discessit. Et mox ꝓfectus ad locum: hostiū quod
plumbo signauerat: dissipauit. Dixitq[ue] beate peccatrici. Egredere q[uia]
remisit tibi deus peccata tua. At illa. Testor inquit deū: q[uia] ex quo h
ingressa sum: ex omnib⁹ peccatis meis q[uasi] sarcinā mihi feci: et añ ocu-
los meos statui: et sicut non discessit anhelitus de naribus meis: ita
nec quidem vno momento vsq[ue] ad hanc horam peccata mea a me
recesserunt.

¶ De Sancto Basilio cesariensi epo. C. LXXVIII.

Eodem tempore basilius cesariensis
episcopus caretor
cie clarus habitus est. Cuius vitā mirabilem descripsit
sanctus amphilochius hiconij epus. Amphilochius.
Hic basilius: cum olim esset septennis a parentibus litteris philoso-
phicis deditus: postea matrem verboꝝ athenas apprehendit: ibi cū
gregorio nazanzeno postea episcopo et iuliano: et libanio studuit i do-
ctrinis grecis: ibiq[ue] nullatenus inuenire valens omnium creatorem
quadam nocte vigilantem: eum diuinus quidam fidei splendor a-
cendit ꝑ illustrare totius religionis scripturā. Profectusq[ue] in egyptū
libros sacros petijt: et diuinoꝝ meditationi vacauit. Reuersusq[ue] in
greciam multis philosophis viam salutis ostendit. Inter quos eu-
bolum preceptorem suum requirens inuenit disputantem. Repre-
henditq[ue] eum: hi autē qui cum eo erant: quis reprehendit te inqui-
unt o philosophe. Qui respōdit: aut deus: aut basilius. Cōuersusq[ue]
ad basilium ait. que est diffinitio philosophie: qui respōdit. Prima
diffinitio philosophie est meditatio mortis. Et ille admirans ait.
Quis est mundus. qui respondit qui est super mundum: et dulces
quidem sunt mundi sermones. Amatus autē est mundus ei que cō-
tinet eum vitiose. Et alia est voluptas corporis alia spiritus: et simul

hec coesse non possit cuidam. Nemo enim potest duobus domi/nis seruire. Tribusq; diebus incibati conquirentes manserunt. Tūc eubolus cognita ab eo via veritatis: humiliauit se sub eo offerens se & sua. Vēditisq; omnibus que habebant: & datis paupibꝰ vt irēt in hierusalē: venerūt antiochiā: vbi libanio sophiste & discipulis eius cum verbū fidei pdicassent: venerūt hierusalē: ibi ab epō maximino regenerationē pstrati petētes: venerūt cū eo ad iordanē: & orauit Basiliꝰ signū reuelari fidei eiꝰ. Tūc venit sup eos fulgur & colūba ex eo/dem fulgure q̄ turbās aquā reuolauit in celū. Et post annū baptizati redierūt antiochiā: vbi sub milecio epō diaconꝰ cōsecratus ē basiliꝰ Deinde cesareā illis adeūtibꝰ nocturna visione reuelatus est eusebio epō aduētus eoꝝ. Et q2 successor eiꝰ fieret basiliꝰ: qđ nō multo post factū ē. Et ɔsecratꝰ petijt a deo sibi dari gratiā & intellectū pprijs ser/monibꝰ offerēdi sacrificiū altaris. Et post sex dies in extasi factus ē: in aduētu spiritꝰ sancti ministrare cepit. Quadā nocte aduenit ei dn̄s ihesus in visione cū aplis faciēs ppositiōez panis in altari: & excita/uit eū dicēs. Repleat os tuū laude: vt singulis diebꝰ offeras mihi sa/crificiū. Qui nō ferēs oculis visionē: accessit ad altare: & sic scripsit in cartha. Repleat os meū laude: vt hymnū dicat glorie tue. Et post fi/nē oratōis exaltauit panē: & di[illegible]idēs in tres ptes: vnā cōicauit. Aliaz reseruauit cōsepelire sibi. Tertiā imponēs colūbe auree que super al/tare pependit. Et exeunte eo eubolus & cleri pinceps: qui stabant an/te portam templi pstrati coram eo dixerūt se vidisse lucē intelligibi/lem in tēplo: & viros candidatos: & audisse vocē ppli glorificātes de/um. Et congregata multitudine ad diuinū mysteriū in ecclesia: q̄daz hebreus mysteriū officij explorare volēs. pmiscuit se populo. Et vi/dit īfantē partiri in manibꝰ basilij. Et accedēs cū alijs sūpsit vere car/nem & vere sanguinē domini. Quod indicans vxori sue baptizatꝰ ē cum omni domo sua.

De Seruo quē a ptāte diaboli liberauit. C. LXXIX.

Vidam etiam senator nomine pternis fuā fi[illegible] voluit deo cōse/crare. Cui inuidēs diabolus vnū de seruis suis ad amo/rē eiꝰ incēdit. Qui alloquēs incātatorē vnū accepit ab eo epistolā dicentē. Vade & sta sup monumētū gētilis nocte: & exalta chartā i aere: & astabūt ibi demones q̄ adducēt te diabolo. Quo fa/cto diabolus legēs eplaz ait: credis i me: qui rn̄dit credo. Et ille abre/nūcias christo: q̄ ait: abrenūcio. At ille pfidi estis vos christiani: q̄ qn̄ opus me habetis venitis ad me. Sz post cōpleta desideria vestra re/uertimini ad christū vestrū q̄ benigne suscipit vos: sz fac mihi manu scriptā christi tui & baptismatis abrenunciationē voluntariā & pfes/sionē mei: quā habeā in die iudicij: & statim complebo desideriū tuū qđ & fecit. Tūc immisit spiritꝰ fornicationis ad puellā & inflāmaue/rit eā in amorē iuuenis: q̄ pijciens se in terrā: cepit clamare ad prēz. Miserere mihi pr̄: q2 torqueor ppter talē puerū: iunge me illi. alio/quin morior. Ille vō multis pcibꝰ & blādicijs nullatenꝰ valuit resistere: dedit eā puero. Qui post modicū tpꝰ a q̄busdā designatꝰ ē ecclesiā nō intrare: neq; sacra cōmunicare: & dixerūt iugi eiꝰ. Scis q2 vir tuus nō ē christianꝰ sed aliene fidei. Tūc illa dolore repleta pstrauit se: & cepit vngulis se discerpe: & pectus tūdere clamās. Heu cur nata sum Ad quā vir eiꝰ accurrēs nō eē verū qđ audierat ɔtēdebat. Tūc illa in ɔsolationē veniēs ait. Si vis mihi satisfacere: cras eamꝰ simul ad ec/clesiā: & corā me participa sacrū mysteriū. Tūc coactus dixit ei seriaz capli. At illa cucurrit ad sanctū basiliū narrās ei gestoꝝ ordinē. Qui vocās puerū sciscitatus ē ab eo si ita esset. Et ille cū lachrymis retulit oia. Cui sanctꝰ: vis reuerti ad deū. Qui rn̄dit: volo: sed nō valeo: q2 scripto abnegaui christū: & pfessus sū diabolo. Cui scūs: nō sit tibi cu/re: benignꝰ ē deꝰ. Et iterū. Credis saluari. Qui rn̄dit. Credo dn̄e: adiu/ua incredulitatē meā. Tūc recludēs eū facto signo crucis [illegible] eo cōlabo/rabat ei p̄ tres dies. Post quos visitauit eū dicēs. Quomō habes fi/li. Qui ait: sancte dei: nō fero clamores demonū & terrorē & lapidati/ones tenētiū manu scripta mea: & dicētiū. Tu venisti ad nos: nō nos ad te. Cui sanctꝰ: noli timere in deū crede: & dās ei modicā escaz cū signo crucis christi reclusit eū. Et post paucos dies visitās ait. Quō habes: qui rn̄dit a longe clamores eoꝝ audio & minas: sed nō video eos. Et iterū dās ei escā: & recludens abijt. xlv. die reuersus ait. Quō habes frat. Qui rn̄dit: bene sancte dei: vidi enī te hodie i visu pugnā/tē p me: & vincētē diabolū. Tūc vir sanctus vocās oēm clerū: monu/it vt orarent p eo illa nocte. Apprehensumq; puerū ducebat in eccle/siam. Quem etiam diabolus visibiliter apprehendens: conabat rape/re eum de manu eius: ita vt virum sanctū compelleret trahens pue/rum. Cui ait: preiudicas me o basili. Ego enī non veni ad eum: sz ipse ad me: & ecce manu scripta cartulā quā ego ad iudicium fero. Audie/bant etiam plurimi vocē eius clamante populo kirieleyson. Cui san/ctus. Benedictus deus non deflectet populus iste manus ab altitu/dine celi, donec reddas manu scriptaz. Et orante diu populo manibꝰ extensis in celum. Ecce manu scripta per aerem delata ab omnibus visa venit: & in manibus basilij posita est. Qui gratias agens ait pue/ro. Cognoscis has litteras. Qui respondit. Etiā pater de manu mea scripte sunt. Et disrumpens eas reddidit eum coniuge sue: dans ei regulam decentem.

De Presbytero Anastasio & eius leproso quos Basi/lius [illegible]. C LXX.

Anctus quoq; Basilius quadam die splendore diuino [illegible]/stratus: exiuit de ciuitate sua: dicens quibusdaz ex disci/pulis suis filij: sequimini me vt videatis mecum gloriam dei: & admiremur de discipulis magistrum. Cognouit & hoc virtute spiritussancti. p̄sbiter anastasius. Qui habebat vxorē. xl. annis. secū in virginitate cohabitantē. & ipse quotidie i pane & aqua ieiunabat p̄ter sabbatū & diem dominicā. Dixitq; mulieri sorori sue visū. Ego vado agricolari. Tu surge & orna domū. & circa horā nonā thuribu/lū & cereos accipiēs. vade obuiā sancto basilio archiepō. Venit enī diuertere in domū peccatoris. Qđ cū illa cū veneratione, & timore fe/cisset. Sanctus pater data ei benedictiōe ait. Quō habes dn̄a theo/genia. Que. expauēs in vocatiōe nois sui dixit bene sancte dei. Qui ait. vbi est dn̄s anastasius frater tuus. Que respōdit. dn̄e vir meus ē: & abijt agricolari. Qui dixit: in domo tua ē. Expauens mulier his vbis & stupefacta. cecidit i terrā clamās. Sancte dei ora p me pecca/trice. q2 magnas & admirabiles in te video causas. Qui faciēs super eam orationē corā oībꝰ ait. Extēde pannū inter brachia tua. & cum extendisset eū iussit effundi carbones de thuribulo in pannū & sup ponens incensum ambulabat precedens eos. Venientibꝰ ergo i do/mū p̄sbiteri. obuiauit & ipse. & osculatꝰ sancti pedes ait. Vn̄ mihi vt veniat sanctꝰ dei ad me. Cumq; abijssent in ecclesiā iussu archiepi p̄s/biter ad sanctū mysteriū stetit. & dū ministraret vidit sanctꝰ basilius & q̄dā de dignis tēpore exaltatiōis corporis dn̄ici. spiritūsanctū de/scēdentē in specie ignis. & circūdātē p̄sbiterū & altare. Cumq; cōmu/nicassent & ad domū redissent. accipiētibꝰ illis escā dixit ei sanctus basilius. Enarra mihi vn̄ tibi thezaurus iste. & que est vita tua. Qui rn̄dit. Ego peccator sū subditꝰ tributis publicis habens iuga boum duo. vnū administrationē pegrinoꝝ. alterū administrationē vecti/galiū: & ē coancilla mea mulier ista. q̄ ministrat paupibꝰ & mihi. Di/xit ei sanctꝰ. voca eā sororē tuā sicut & est: & enarra mihi virtutes tu/as. Qui ait. Nō habeo quicq; boni & alienꝰ sū ab oī virtute. Tūc du/xit eū sāctꝰ ad vnā e cellulis domꝰ & dixit ei. Aperi mihi hostiū. Qui cū nollet apire dicēs eē necessariū domꝰ. Sanctus aperuit illud ser/mone. & introiens inuenit ibi leprosū. pluribꝰ corporis membris de/fluxū. Dixitq; p̄sbitero. Cur voluisti occultare thezaurū tuū illum. Qui rn̄dit: vere furiosus ē & iniuriosus. Ideoq; timui ne forte laberet in sermonem. Cui ille: bene in illum certasti. sed sine me nocte hac ministrare ei. vt & ego mercedem recipiam. Tunc reliquerunt san/ctum dei in cellula cum leproso clauseruntq; hostium. At ille tota nocte faciens super eum orationem sanauit eum. & educens eum reuersus ē in ciuitatem.

De Scriptis sancti basilij & regula eiꝰ. C LXXXI

Iero. de illust. vi. Basiliꝰ cesaree capadocie q̄ p[illegible]/us mazacha vocabat. epus egregius contra eunomium elaborauit libros. De spiritusancto volumen: & in exame/rō. homel. viij. astericon. & alios breues variosq; tractatus. Actor. De libris sancti basilij hic apud nos tantum hos repperi in exame/ron libros. x. De institutione monachoꝝ regulā i libro vno. De li/bris quidez exameron multa opa in opibꝰ nostris diuersis locis ex/cerpsi. De institutis aūt monachoꝝ ad edificationē legentiū & ipsius beati viri sanctitatē atq; prudentiā. innotescendā. hoc in loco q̄dam vtilia breuiter inserere volui. Basilius in regula sua. Ea q̄ nobis i/sita sunt: si recte & competenter moueamus in opus. hoc est sm̄ vir/tutem viuere. Si vero nature bn̄ficia corrumpamꝰ: hoc ē in malici/am vergere. Est ergo mali diffinitio ista. nō recte vt motibꝰ animi a deo nobis insitis. Virtutis aūt diffinitio eisdē motibꝰ recte vti sm̄ mandatū dei. & sm̄ ɔscientiā. Igit affectu quodaz naturali cōstrin/gimur ad omne qđ bonū putamus. Sed & erga carnis nostre pro/pinquos nullo docēte in amore cōstringimur: & his quoq; quoꝝ beneficia accepimꝰ. omni affectu & officijs copulamur. Et quid tam bonū q̄ deus. Ineffabilē plus ego sentio amorez dei. & qui sentiri magis q̄ dici possit. Qui ergo dn̄s in nobis virtutū semina seminauit. sine dubio bonū fructum requirit.

¶ De [illegible] C. LXXXII.

Lurimum autem [illegible] am secreti⁹ et remotius habitare nec cū his qui negligentius agunt viuere. Accidit enī hic vt respiciēs anima ad multitudinem nequiter viuentiū: primo quidē impediatur: ne malorum sit oportet capiat intellectū: et possit q̄ delīqt per penitentiā purgare: vel cā culpe vitiorum emēdatione rescidere: qz in cōparatiōe pessimorum aliqd tam magni estimat se perfecisse. Deinde impeditur cōturbatiōibus et occupationib⁹ quas cōmunis vita hominū habere solet. Verūtamen in multis etiā video vniuersale esse: cōmunē vitā ducere cū his qui eiusdē volūtatis sunt atqz ppositi plusqz solitariā. Primo qz etiam ad vsus corporales victusqz ministeriū vnusquisqz solus non sufficit. sed inuicē opera nostra indigem⁹: sed nec ratio charitatis pmittit quod suū est querere. Deinde nec culpas suas aliqs facile cognoscit: cū qui arguat nemo sit. In cōuētu aūt fratrum delinquenti delictū suum facile apparet: cū a plurib⁹ arguitur vel notatur. Sz et aduersus insidias demonū multo cautior est et vtilior societas plurimorum qz solitaria vita. Incōtinētie signū est: inordinatis et incōpositis motib⁹ agere. In risu cū vtiqz subridēdo tūmodo letitiam mentis oporteat indicari. Indecorum est enim crepitantē cū sonitu eleuare risum: qd per icōtinētiam mētis accidere solet etiā inuitis: que res grauitatē et cōstantiam animi emollire ac resolueri solet. Naturale est cibi desideriū: qm quidem corpus humanū semp exolescit et defluit: iccirco repleri indiget cibis ac reformari. Si quid ergo illud est qd pōt vel breuius vel facilius hanc replere necessitatē corporis: id poti⁹ in cibis eligēdū ē. Sz et quecūqz manifestā al's infestā inferūt noxam corporis deuitanda sunt. Absurdū enī videt ppter substātiam corpis cibū sumere: et rursum ppter ipsos cibos corpori pnicie inferre. Oportz tū omni mō illis vti cibis: qui et facilius et vili⁹ cōparantur: vt non occasione abstinētie inueniamur ptiosa queqz ac difficiliora sectari: dū suauitate condimentorum viles natura cibos in summū et delicatū saporē conamur extollere. Vestimētorum viles natura cibos in summū et delicatū saporē conamur extollere. Vestimētū autē nobis tale eligēdum: quo possit nuditas operiri: et vis frigoris atqz oē qd extrīsecus ledit arceri. Tale etiam qd nobis vsum exhibeat longiorē: ita tamē vt in nullo ledatur regula voluntarie paupertatis: qd deniqz ad oīa nobis possit sufficere et in die honestū appareat: et in nocte necessitatē expleat. Velut āt quidā pedagog⁹ est infirmis habit⁹ ipse religiōis. vt etiā inuitos eos ab opere inhonesto indecētiqz custodiat. Nō enim similiter turpe ē in quolibet alio si inhoneste qd agat sicut in his q̄ vitā sobriā etiam ipso habitu profitentur. Cū humilitate debet qs a fratrib⁹ obsequiū suscipere. sicut seru⁹ a dño: sicut petr⁹ a christo. In quo simul etiam docemur eorū periculū: qui nolūt suscipere fratrū obsequium.

¶ De [illegible] et veritate vite obediētie C. LXXXIII.

Nterdū quidem pōt esse mali cor [illegible] lata. bonū autē cor malū non pōt simulare. qz dicit apostolus. Prouidētes bona et cetera. Quid ergo est gaudiū ī dño. Hoc certe cū siue mādatū dei gerim⁹: vel in gloriā dei agim⁹: vel p nomine ei⁹ gaudēter patimur. vel aliis recte agētib⁹ congratulamur. Māducat qs et bibit in gloria dei. si in memoria semp habeat deū a quo pascitur. sic et animo et corpore cōtestetur per singula se et gratias agere. et nō secum manducare. et quasi operariū dei. ab ipso refici ob hoc vt ad laborē vel expletionē sufficiat mandatorū. Quo autem apparet is q̄ oib⁹ hoib⁹ vult placere. cū psentibus quidē his qui laudare possunt agit aliquid boni operis. Nullo autē tali presente. vel etiā his q̄ vituperare possunt astantib⁹. segnis ē et pigrior in opere. Si enī dño placere vellet. vtiqz et in oi loco idē eēt. et idē gereret per arma iustitie a dextris et cetera. Qui hoc quidē qd ei iniungitur denitat. et aliud q̄rit. multorū cā malorū efficitur tā sibi qz ceteris. qz et aditū cōtradictiōis plurib⁹ aperit. et seipsū ad cōtradicēdū insuescit. Si autē rō est aliqua qua sibi recte excusare videtur: exponat hanc ipsā ei qui pest. vt ipse pbet si excusatiōe dignū ē qd allegat. Qui aūt obediendo murmurat. infidelitate egrotat et certe spei fiduciā nō gerit. Monachus qui auctoritate sua aliquid facit manifestissime morbo superbie detinetur. Sed oz illud suscipe. qd ab his qui psunt iniūgitur. Qui aūt fideliter et pure deū diligit. et certus ē de retributiōe domini. nō putat sibi sufficere ea que sibi iniunguntur. sed semp vlteri⁹ augmēta operis querit. etiam si supra vires suas videat esse qd facit. Omne autē qd ad religionē pertinet: si ex necessitate et nō ex pposito ac deuotione fiat periculū generat. Si quis fratrū irat⁹ nolit accipere aliqd eorum que ad vsū pbentur. dign⁹ ē vt etiā si querat nō accipiat. vsqz quo probet is qui pest. qui cum viderit vitiū animi curatū tūc etiā qd corporis vsib⁹ necessariū est prebeat. Pauperib⁹ venietibus ad hostiū et petentib⁹. nō oz vnusquisqz panē vel qōlibet aliō porrigere sed is cui dispēsatio iniucta est et cū cōsideratione oz hoc facere. Si quis autē pter ei⁹ voluntatē hō facere psumit. tāqz inquietus et indisciplinatus cōsutetur vsqz quo discat loci sui ordinem custodire.

¶ De opere et psalmodia ceterisqz religionis documentis. C. LXXXIIII.

Ui operantur in monasterio vtēsilib⁹ suis debent eis sicut vasis deo cōsecratis. Qui aūt cōtemnunt vt sacrilegus iudicandus ē Si quis animā ita incēdit ī singula verba psalmorū sicut gustus intēt⁹ est ad discrepationē saporis ciborū. Ille ē qui cōplet quod dicitur psallite sapienter. Illi cui cellarii cura cōmissa est erga eū qui pest meminisse debet domini dicētis. non possum a me ipso facere quicqz ad ceteros vero ei⁹ qd scriptū est diuidebatur vnicuiqz p.t.o.e. Illi qui pest oz diligenter discutere ad quā partē [illegible] [illegible] et ita iniūgere illud qōcunqz est operis vel officii [illegible] ex hoc iō cōdemnentur qz nō aptū alicui officiū iniūxerunt. et inueniātur mali esse dispēsatores sine animarum siue mādatorū dei. Nec ipsi quib⁹ iniūgitur occasionē peccati ex hoc habent videtur. Ille suscipit regnū dei. vt puer q̄ talis est ad doctrinā domini[illegible] sicut puer in discēdo qui nec doctorib⁹ cōtradicit. nec rationes et verba cōponit aduersus eos resistens sed fideliter qd docetur suscipit. et cū metu obtemperat et acquiescit. Solū ad solā accedere nulla religionis ratio pmittit. nec qlibet passim sz certo qs et certo tēpore et certo in loco et certis psonis apparere et loqui debeat. vt excludatur nephāda ois suspicio. Qui quācūqz dei gratiā detinet in suis vsib⁹. et non eo ad aliorum vtilitatē vtitur. iā tāqz occultati talēti crimine cōdēnatur. Quomodo probari pōt. vtrū qs arguat peccātē ex affectu pietatis. si cū misericordia hoc agit. Et est ī eo illud qd dicit aplus. Si quid patitur vnū mēbrū so.o.m. Deinde si omni peccato similiter affligitur et cōstringitur erga oēs q̄ peccāt. Et iuxta sniam euāgelii iter se ipsum solū arguat. Actor. hec de dictis sancti basilii ad pńs sufficiant.

¶ De Gregorio emiseno fratre sancti basilii et de supra scriptis eius. C. LXXXV.

Usinus.x.libro. Fuerunt autē basilio duo fratres gregori⁹ et petr⁹: quorum alter in verbo doctrine: alter in operib⁹ [illegible] ita exequabat: vt vterqz vel basiliū vel gregoriū referderet. Extāt etiā ipsius grego. niozio aliquot opuscula luculenta.

Hieronymus vbi supra. Gregori⁹ emiseni⁹ eps frater basilii cesariēsis an̄ paucos ānos mihi et gregorio nazāzeno cōtra eunomiū legit libros q̄ et multa alia scripsisse et scribere dicitur. Actor. Huī⁹ gregō. frīs basilii liber ē de imagine. [illegible] hoīs cōditione. quē edidit ī supplemētū examerō ipsi⁹ basilii. Qui tū liber caute legēd⁹ ē: pp qsdā notulas falsitatis itermixtas. Hec autem pauca de infirmitate simul ac dignitate hois ex eodē libro breuiter cōscripsi. Gregorius [illegible] nus. Nud⁹ qdē naturalib⁹ tegumētis. inermis etiā et inops. oīumqz necessariarum rerum egētissim⁹ homo in hanc vitā producitur. qui vtiqz id qd cernitur miseratiōe poti⁹ qz felicitate dignus eē videatur. Nō enī armatur pductione cornuū. non vnguiū vel dentium munitione munitur. nec aliquo aculeo letiferū infundit vir⁹. Quib⁹ reb⁹ plereqz ferarum atqz serpentū et in vltionē sui naturaliter instruuntur. nec pilis corpus obtegitur cū oporteret eū qui ad aliorum pponebatur imperium propriis armis naturali pvisione vallari. ne ad custodiā sui aliorum adminiculis indigeret. Nā leo quidē et aper et si quid simile ē sufficientem p sua salute virtute naturaliter possidet. et tauro cornua sunt: pernicitas lepori. ceruoqz saltus et certus intuit⁹. et aliis animalibus magnitudo. et ceteris pmuscēs oris officiū. volatilib⁹ etiā pennarum officiū. et apib⁹ acule⁹. Cunctisqz prsus vnū naturale quidem presidium cōstat esse collatū. Solus aūt homo p omnib⁹ creditur destitutus. et his quidē qui currēdi velocitate pemineant pigrior. Illis autem qui mole corporis eminent tenuior. his etiam qui naturalib⁹ armis excellūt despectior eē cognoscitur. et q̄uo dicet aliquis vniuersorum talis sortitus ē principatū. Sed ad hoc nihil arbitror esse difficile demōstrare qz p id qd nature nostre deesse creditur. certa velut occasio qua subditorum omniū dñium cōsequatur. Nam si huiusmodi adminicula corpori suo naturaliter attributa haberet. primū qdē beastiis similis existeret. et occursione ipsa difficilis appareret. Deinde in alios dominatū exercere sperneret. quorum nullis prsus adiutoriis īdigeret. Nūc aūt ī singulis q̄ nobis mācipantur vsus vite nr̄e diuiditur: vt necessarium in eis habere principatum videamur. Nam corporis nostri tarditas et ad motum celerē difficultas: equorum nobis adhibere pvidentiā fecit: q̄ et annuis lanorum redditibus ea q̄uatum [illegible]

erant suppleméta prospexit Et alijs quoq; causis q̄ ad vitā necessaria sunt iumēta nobis subiecta sunt Quia enim ⁊ morsu indigebamus ⁊ dentibus ad cohibendas ultione bestias. id qđ nobis defuit canū natura suppleuit. p cornib⁹ ⁊ vnguib⁹ fortius atq; penetrabilib⁹ ferū ab hominibus inuentū est.

De sancto effrem syro. C. LXXXVI.

Amphilochius de vita sancti basilij

Porro sanctus effrem syrus cū esset in heremo audiens opa sancti basilij. sine itermissione postulabat sibi qualis eēt reuelari. In extasi ergo fact⁹ vidit columnā ignis cui⁹ caput ad celū pertingebat. ⁊ vocē desup dicētē audiuit: talis est magn⁹ basilius. Et cōtinuo accipiēs interpretē venit cesareā. In festo autē theophanie. intrās clam vidit pcedentē in ecclesiā magnum basilium in stola candida cum clero candifero. Et ait sequenti se. inanē laborauimus vt suspicor frater. Iste enī in tali ordine cū sit. non est quemadmodū vidi. ⁊ pcedente eo stans in loco ecclesie occulto dicebat secū. nos q̄ portauimus pondus diei ⁊ estus nihil cōsecuti sumus. Et cū sic in tali stipulatiōe ⁊ honore humano. columna ignis est miror. Hoc eo ploquēte misit sanctus archidiaconum suū dicens. Uade circa portā occidētalē ⁊ in angulo ecclesie inuenies abbatē habentē cucullam cū altero quodā pusillo ⁊ voca eū ad me. Cumq; beat⁹ effrem didicisset p interpretē que dicebant. Respondit errasti frater nos peregrini sumus. ⁊ abiens archidiaconus retulit hoc archiepo Quo sacros libros legente vidit sanctus effrem igneā linguam loquentē p eos eius archidiacono. Uade ⁊ dic ei dñe effrem intra in p̄sbiteriū obstupescens sanctus in his ⁊ genua flectens ait. Uere vere magn⁹ basilius. vere colūna ignis ⁊ vere spūssanctus loq̄tur p os ei⁹ Postulauit autē archidiaconē excusare se ⁊ vt magis post misterij in secretario saluaret eū. Intrās itaq; post impletionē misterij basili⁹ in secretariū. salutauit eū dicēs. Beneuenisti o pater filioꝝ heremi. qui multiplicasti discipulos christi in ea. ⁊ demones diminasti. Uenisti videre hoīem peccatorē deus det tibi mercedē fm laborē tuū. Cui cū ille omnia que in corde erant perdixisset. de manibus eius cōmunicauit. ⁊ faciēte eo charitatē rogauit eū a deo postulare vt loqueret grece. Qui ait. Super virtutē meā postulasti Sed q2 fideliter petisti. Ueni postulemus deū. q̄ volūtatē timētiū se faciet ⁊c. Cūq; facta oratiōe surrexissent. Dixit ei basili⁹. Cur nō accipis ordinationē p̄sbiterij q2 decet te. Qui r̄ndit q2 peccator sū. Et iacentib⁹ eis in humo posuit sanct⁹ manū in effrem ⁊ dixit. Suscipe. salua. miserere. ⁊ custodi nos de⁹ tua gratia. Letati sunt autē spūaliter p tres dies. Et ordinās sanct⁹ basili⁹ interp̄tem diaconē. Ipsū vero p̄sbyteꝝ. dimisit eos in pace glorificās deū.

De libris sancti effrem C. LXXXVII.

Iero. de illust. vi.

Effrem edessene ecclesie diacon⁹ multa syro sermone cōposuit. ⁊ ad tantā venit claritudinē: vt post lectionē scripturaꝝ publice in q̄busdam ecclesijs eius scripta recitētur. Legi de spūsancto grecū volumen. qđ quidā de syria lingua verterat. ⁊ cacumē sublimis ingenij etiā in trāslatiōe cognoui. decessit sub valēte principe. Actor. Hui⁹. vij opuscula extant apud nos sc3. De pnīa. De luctaminib⁹ seculi. De cōpunctione cordis. De beatitudine aīe. De resurrectione. De die iudicij. Ex qb⁹ multa opib⁹ nostris inserui. Ut aūt eiusdē sancti viri prudentiā ⁊ zelum intelligas. Unde q̄liter in libro de compunctione cordis deploret suum ⁊ arguat corruptionē humani generis. Effrem ī libro de cōpunctiōe cordis Nō ē mitis atq; humilis nō ē quiet⁹. nō ē similiter stabilit⁹. nō est qui iniuriā ppessus sufferat. nō est qui maledicat ⁊ sustineat. oēs furibundi ⁊ ad amaritudinem pmpti. oēs pigricia torpentes. Inanis glorie cupidi. oēs seipsos amantes priusq̄ subiciat quis vult habere subiectos. anteq̄ instruat instruere vsurpat: ⁊ si ī gradu p̄cesserit cū auctoritate quadā insolēter minoribus imperat. exterior autē ornatus vestiū indicat. q2 ea q̄ terrena sunt sapim⁹. ⁊ p studiū clarioris amictus ab eterna claritate nudi eē dignoscimur. Huic seculo renūciasti charissime. ⁊ rursū redes secularē req̄ris. In tribulatione vocat⁹. ⁊ tu de refrigerio p̄cūctaris. In nuditate ⁊ studiū vestiū adhibere cōtēdis. In siti. aquā renuens. vinū bibere delectaris. Ad vigilias quoq; vocat⁹ es. ⁊ inertia somni resolueris. Ad flendū ⁊ lamētādū. ⁊ tu cū cachinnoꝝ risus effundis. In subiectione. ⁊ cōtradicis. In mansuetudine ⁊ humilitate. ⁊ tu supb⁹ ⁊ elatus incendis. In charitatē. ⁊ fratrē odis. Qui aduersus primū tuū tristis ambulas. cui⁹ onus portare debueras. Quid iugū christi bonū ⁊ suaue. pp̄ter tuā ignauiā quasi durū ⁊ graue atq; importabile detrahis ⁊ icusas. Amator boīm benignissime adiuro te per miserationes tuas. ne me cū hedis a sinistris statuas. vt dicas mihi nescio te Nā ⁊ si peccator sum. tñ ad ianuā tuā pulso iugiter. Et si piger sū ⁊ icuriosus. attamē viā tuā incedo. Ascēdat dñe in cor meū quasi ī siluā flāma charitatis tue. ⁊ deuoret spinas ⁊ tribulos pessimas cogitatiōes meas: ⁊ tribue mihi copiosā q̄si hoi deus gratiā tuā. Uenite charissimi negociemur quo adusq; nūdine celebrēt. Secularis hō interdū excusatiōes p̄tendit vtpote qui seculo colligat⁹ ē. Nos autē quid dicem⁹ qualē si neglexerimus excusationē habebimus. Timēdū ē ac tremendū ne forte qui nos hic cōstitutos laudibus efferunt. illic nos deridere incipiāt ⁊ qui nos hic beatificāt. illic nobis īsultāt. Amator hominū benignissime legio a te gregē porcoꝝ absq; lachrymis postulauit. ⁊ dedisti ei. Ego aūt cū fletu ⁊ gemitu supplico bōitati tue. libera me ab iniq̄tatib⁹ meis. ⁊ fac me participē latronis ipsius. qui per vnū verbū cōfessionis heres paradisi effect⁹. Gloria pr̄i q̄ fec nos. ⁊ filio q̄ saluauit nos: ⁊ spūi scō q̄ renouauit nos.

De Sancto gregorio nazanzeno. C. LXXXVIII.

Usinus. xi. libro.

Gregoriū autem capadocē nobis cū basilio geminauit. Ambo nobiles. ambo athenis eruditi. ambo college. ambo de auditorio digressi ad p̄fitēdā rhetoricā rogabāt. Qđ opus magnifice q̄dē īplebat basili⁹ gregorius vero magnificentius cōtemnabat Quiq; cū se totū dei seruitio mancipasset. tm̄ de college amore p̄sūpsit. vt sedentē basilium de doctoris cathedra deponeret. ⁊ secū ad monasteriū manu iniecta pduceret. Ibiq; per annos vt aiunt. xiij. oībus grecoꝝ seculariū libris remotis solis diuine scripture voluminib⁹ operā dabāt. Earūq; intelligentiā non ex ppria p̄sumptione. sed ex maioꝝ scriptis. ⁊ auctoritate seq̄ebantur quos ⁊ ipsos ex apostolica successiōe itelligēdi regulā suscepisse cōstabat. quoꝝ precipue in pphetas cōmentarios discutientes: thezauros sapientie ⁊ sciencie recōditos in vasis fictilibus perquirebant. Uerū cū iā ipsi sufficienter instructi: diuina dispensatione ad ībuēdos populos vocarent: ⁊ alt⁹ alio itinere ad idē tamē op⁹ vterq; traheret. basili⁹ ponit vrbes ⁊ rura circūueniens de fides gentis illi⁹ animos ⁊ paꝝ de spe futura sollicitos: stimulare v̄bis ⁊ predicatione succendere cepit Gregori⁹ v̄o bonā terrā cordis sui iugiter excolebat. ⁊ multo ampli⁹ hic in semetipso q̄3 ille ī ceteris pficiebat suscipe ille q̄ renūciātes seculo deferebāt ad pedes suos ⁊ diuidere vt q̄sq; eguisset curā gerebat. Iste nihil habēdi ⁊ oīa possidēdi sc̄ē⁹ sacramēto. erga solas sapiētie diuitias auar⁹ ⁊ multū cupid⁹ īherebat ⁊ exēplo sui libertatē a sollicitudīb⁹ secli p̄dicabat.

De Pontificatu ⁊ doctrina eius. C. LXXXIX.

Bi supra.

Igit basilius nō multo post cesarée capadocie ep̄s fuit Gregorius vero apud nazanzo oppidū in locū patris ep̄s surrogat⁹ hereticoꝝ turbinem fideliter tulit. Reddita v̄o pace. constantinopolim ad ecclesiam docēdā venire exorat⁹ non obnuit. Ubi breui tēpore tm̄ ad emendādū populū vetustis hereticoꝝ infectum venenis profecit. ⁊ tunc primum christiani sibi fieri viderent. ⁊ nouellam lucem veritatis aspicere. cum religionis doctor multa q̄dē verbis plura tamen doceret exemplis. nec viderent ab eo discipulis aliquid imperari: qđ nō prius ipse fecisset. Sed vbi gloriā cōsecuta est inuidia bōnici quidam ⁊ p̄scriptionib⁹ minus sanis vti cepere vt ipsa ad ppria remeāte alius ordinaretur ep̄s. qđ ille susurrari tātum ⁊ sub dente sentiens ruminari. ipse profert qđ nullus ei dicere audebat Absit inquit vt mei causa aliqua simultas in dei sacerdotibus orat. Sed propter me est ista tempestas. tollite me ⁊ immittite me ī mare ⁊ desinet a vobis quassatio. Hic regressus in ecclesia sua qđ supfuit vite tēpus exegit. Et qm̄ fessa iā etate ⁊ corpore inualidus erat: successorē sibi ipse delegit. quo ecclesiā gubernante. debilitatis ⁊ senectutis ocio frueretur.

De Libris eiusdē ⁊ fuga cure pastoralis. C. XC.

Iero. de vi. illust.

Gregori⁹ nazanzenus episcopus vir eloquentissimus preceptor me⁹. ⁊ quo scripturas explanante didici. ad. xxx. milia v̄suum oīa opera sua composuit. E quibus ista sunt de morte fratris cesarij. laudes machabeorum: laudes cypriani: laudes athanasij: laudes maximi philosophi post exilium reuersi quem falso nomine quidam herone super scripserunt. q2 est ⁊ alius liber vituperationem eiusdem maximini continens. quasi non licuerit eundem ⁊ laudare ⁊ vituperare pro tempore. Et liber exameron versu virginitatis ⁊ nuptiarū cōtra se disserencium. Aduersum eunomiū libri duo. De spiritusancto li. iij. Cōtra iulianū imperatorem li. j. Secutus est autē polemiū dicendi caractere. viuoq; se episcopū ordinans ruri vitam monachi exercuit.

decess. reg ante hoc fere trienniu3 sub theodosio impatore. Actor hic scripsit apologeticu quem quidam in latinu transferes. in prologo eiusde scribit q iste gregorius signaculu castitatis integrum custodies. cum philosophie studijs adhuc minor apud athenas floreret. vidit per soporem sedenti sibi & legenti duas satis decoras de xtera leuaq3 feminas consedisse. Quas ille castitatis instinctu oculo toruiore respiciens que nam eent & quid sibi vellent percunctabatur. At ille eum familiarius complectentes aiunt. Ne moleste accipias iuuenis. note tibi & satis familiares tibi sumus. Altera eni ex nobis sapietia. altera castitas dicit. & misse sumus tecu3 habitare. quia iocundu satis & mundu in corde tuo habitaculum pparasti. Deinde cu ob eximiu litterap pfectu athenis vt oratoriam doceret astringeretur. furtim naue ingressus abscessit. marisq3 tempestate vexat9. deo seruituru se vouit. & ita fecit. Cum aute a patre episcopo in sacerdotiu esset surrogat9. hoc egreferens discessit ad tps. Postmodu vero regressus. scripsit apologeticu3 i libris duob9 cas discessiois sue. vel etiam reditus allegans. Post hoc etia defuncto patre successit i episcopatu apud nazanzo breue oppidu. Et inde cu post valentis arriani tempa. catholici recepisset ecclesia. costantinopoli3 ad instituenda ecclesia vl' docenda trasire exhortatus e. vt videlicet superi9 dictu est. Ibi ergo eps ostitut9 docuit: vbi & hieronym9 sanctap scripturap studijs ab eode eruditu se dicit: cas qde sui discessus qs i apologetico exponit hic iserere volui ad ei9 humilitate atq3 prudetia declaranda. sz et ad quorunda psuptuosa ambitoe3 ostudeda: q dignitates [illegible]

De Apologia ei9 sup fuga pdicta. C. XCI.

Grego. nazanzenus i apologetico li. ii. Ha9 ptur batois mee ca qua tanq3 ptinaciter otradixi & soluta verecudia q semp indissolubilis mihi comes extitit ta ipru denter restiti: fuit repetina supuetio: sicut cu son9 repentin9 increpuerit: turbat subito terrore pcussi. Deide recordatio detis & siletij mei. Cu hoc videre mihi impediri: qd ab initio vite dilexi: & in maximis periculis deo voui. Nihil eni reuera mihi videbat homini pstanti9 ad beatam vita q3 clausis carnalib9 sensib9 extra carnem mundumq3 effectum quepiam in semetipm couerti. Alienuq3 a mortalib9 curis effectu: sibi soli & deo loq: vt cunctis visibilibus altior fact9: mentem suam diuinis sensibus repleat & celestibus formis absq3 admixtione terrena: vere speculu immaculatu effectus imaginis dei: & ex ipsi9 lumine sup lumen accipiens. Auspicia quedaz vel initia futuri seculi in eo ferens: atq3 in terris adhuc positus cosortio angelop quodammodo pfruens. Despectaq3 atq3 derelicta fragilitate terrena: ad superna spiritussancti subiectioe trasferri. Si qs forte vestp huiuscemodi amoris ardore aliqn sensit: scit que dico: & que loquor agnoscit. Sz qbusdam inuidie languor recti iudicadi impedit sensum: & opi optimo nome infligut: vitiosu3 philosophia xenodoxia vocates & pclara sapiet. a ac studia: iactatie appellatoibus infamates. Paratior eni est impiorp turba ad derogandu bonis studijs q3 ad imitadum: vt sit eis omni genere delictu: dum & manifesta & publica mala non vitat: & occultis & recoditis bonis no credunt. Erubui quoq3 de quibusda quos vidi nihil penit9 ad emedationem vite sue ptines habere: & immudis pedib9 in sancta certatim irruere: & priusq3 primo aditu ac ianuis digni haberent ad tribunal otinuo tendere: atq3 ad sacerdotiu festinare: ac repulsis ceteris ipsi sacris altarib9 incubare: ita vt fm antiquu puerbiu merito dicat: qd saul inter pphetas. Quauis aut pdifficile sit scire regi. i. regenti se obtemperare: multo difficilius est scire alios regere: cui9. s. regiminis: quato ipes & gloria maior est: tato piculu grauius qppe habentib9 intellectu. Nam & si quis e i rectore vitiop morb9: facile in eos q ad obteperandu presto sunt eius trasfundit: & multo facili9 qd malu est ab eo transit: q3 si qd i eo virtutis & industrie fuerit. Nihil eni tam facile q3 fieri malu etiam si nemo doceat vel copellat: pdifficile aute fieri bonu: parati sumus ad recipiedu malu q3plurimu velut si aride stipule qs scintilla ignis iniciat q i sup veti et ispiratib9 aiet: velociusq3 malitie parua scintilla osumimur: q3 virtuti ignib9 vel accedi vel et ocalescere possimus.

[illegible] C. XCII.

Erendum est aute ne inueniamur mop & [illegible] pessimi pre alijs pictoribus. i. plebeis qui qua debet in semetipsis depingere imagine eius pessima prebetes exeplaria vel certe ne accidat nobis vsitari puerbiu: & qui ad alios curandos psumus inueniamur ipsi scatentes vlceribus. Ceterum non satis est malum non esse eum cui docendi summa committitur: quod vtiq3 culpabile & dedecorosum est etiaz his qui docentur. Sz oportet eu3 omnibus bonis esse preditum. Nunqua etiam putare debemus aliquem finem nobis bonop factu aut pficiendi terminu positu3. ita nec ad luce deduceda sunt que recte a nobis gesta sunt q3 detrimeto ca putanda que nondu implere voluim9. & ascensus quidaz nobis putand9 est vita hec. ex quo nihil refert explicuisse. qp ascederis nisi qd restat euaseris nec nosmetipsos ex ceterop collatione metiamur vt magnu aliquid esse putemur. si forte aliquib9 prestatiores inueniamur. sed damnum potius illud arbitremur. si non nos digne loco & gradu nostro geramus. Et si qua a nobis gerant. no ex negligentiu coparatoe. sed ex precepti auctoritate pendant. No oportet autem illos qui presut. vt vel necessitate subiectos constringere. sed ratione & vite exemplis suadere. quia omne qd extorquet inuitis cu3 eo qd tyrannicu videt nec perseuerare quide potest. Solet enim redire ad quid violeter attrahit. sic nouelle arboris si quis cacume inclinauerit. relaxata rursus in qd fuerat redit. Quod aute ex pposito & voluntate fit. tam legitimu est q3 certu. validissimis vinculis propter voluntatis astrictu. Reuera mihi videtur ars artium ee & disciplina disciplinaru. homine regere vel imbuere. qui sic certe est & inter ocs animantes maxime morib9 varius & voluntate diuersus. Nobis qui i sumus summu studiu est vincere eos qui carnaliter amant. nec ullo modo volunt nobis credere. aduersus semetipsos dimicates. ita vt sint nobis velu quodda aduersus eos p qb9 militamus. du maiq q3 tantu studij gerit. in contegendis & occultandis morbis peccatop quantu oportebat habere studij ad egritudinem medico ostendeda Alios couenit cora omnib9 argui. qr monita secretiora cotemnunt. Alios secretius comoneri. qr publice correpti. impudentiores fiunt Aliop couenit omnia diligentius obseruari & vsq3 ad minima discuti eop precipue qui dum mala quadam arte sua celari se putant. aduersu ceteros erigutur & inflant. Alop aut oportet nonulla preterire. & videntes taq3 non vidisse. & audientes tanq3 non audisse. ne ad cotemptu vltimu veniant per increpatione. qui fortassis erubescant culpas extendere ac multiplicare. donec eas ignorari putant. Audaces vero & precipites efficiunt. cum eis vltimu3 emendationis atq3 vnicum remedium interrupta fuerit verecundia.

Item de eodem. C. XCIII.

Eniq3 philosophari [illegible] gubernacula cotinere. & pesse ceteris. & regere alios cum ipse recte regentibus obedire nondum didicerim. supra me esse negociu duxi. pcipue in hoc tepore i quo videmus homines huc & illuc couerti. ac perturbari omnia. vt nihil ee melius videatur q3 fugere e medio & latere. Externa quidem bella non metuo. nec istam bestia que nuc insurrexit ecclesijs. i. iulianu apostatam pimescor: in quo est diaboli plenitudo licet ignes minet. licet gladios intentet & bestias. lz oes qui ante se fueriut persecutores crudelitate excedat. licet noua supplicop genera excogitat. vnu mihi est ad ois siue mediu. vna victoria libeter morte p christo suscepisse. Ad intestinu aut bellu vitiop. quid aga nescio. q mihi auxilia copare qd donum spusancti iuoce. qb9 armis spiritualib9 aduersus diaboli astutias me circude. Ego qde inualidissimu me esse ad huiusmodi plia fateor & ppterea me terga dedisse cofiteor. & velat9 cofusione facie mea singularis sedi. qr amaritudine repletus sum. tacere quesiui. intelligens qp tempus malum sit.

Qualiter debeant christiani solennizare. C. XCIIII.

Dem in sermone d natali domini Dic [illegible] bram9. no humane deuotois. sz diuie dignatois. no eop ex q mudo sut. sz eop q supra mudu sut. Propter qd nequaq3 postes & ianuas coronem9. nec plateas & copita pomem9 nec catatricu choros statuam9. vt aures sonis musicis delectem9. nec gustu illecebrosis saporib9 irritem9. nec tactu male pspecta cotingentes ocedam9. no delicatis vestib9 ac fluidis resoluamur nec ornametorum splendore gloriemur. no auri fulgore. nec colop fucis falletib9 rapiamur. no altis thoros tapetib9 extruam9. no pciosa tetoria nec vini pegrina noia reqram9. nec cocop noua & exqsita codimenta ventri & gutturi pparem9. Nec terra & mare multi precij nobis stercora conferant. Hoc eni nomine mihi videntur honorande delicie. No alter alteru per incotinentia vincere studeat. Mihi eni incotinentia est. omne quicquid plus e q3 sufficit alijs esurietibus & idigentib9 qui ex eode luto atq3 ex eade massa formati sut. quapropter fratres hoc gentilib9 concedam9. Illop sit talis solennitas. qui etia deos suos visceris carniu & tetris putant nidorib9 delectari. Illi oseque t solennitatem diuina ventris distentione cocelebrent pessimoru demonu & pdicatores & cultores nequissimi. Nos autem si delectari oportet &

deliciari.i verbo dei delectemur.Et delicias nostras i legis dei meditatione vel intelligētia requiram⁹.vt ꝑ solemnitatis rōne deliciarū nobis causa conueniens efficiatur.

De laude vite monastice. C. XCV.

Dem in sermone de monachis. Posui ego ori meo custodiā ⁊ labijs meis silētiū dedi.Qm̄ q̄dē videbā cōsequēs eē pri⁹ope philosophie purgari mētē debere.⁊ ita demū aperire eos ⁊ attrahere spiritū.atq3 eructuare verbum bonū ⁊ loqui dei sapientiā perfecte inter perfectos.desiderabā videre sanctū illū psallentē choꝝ.gloriam deo in ecclesia offerentiū.q̄ in lege dn̄i meditant̄ die ac nocte ⁊ exultationes dei i gutture eoꝝ.q̄ ad exēplū ⁊ cōmonitionē melioris vite ceteris oib⁹ viuūt.legis quoq3 dei ⁊ euāgelij christi taciti ꝑdicatores.In quib⁹ ipse quoq3 habit⁹ ꝑfert virtutis īsignia.hirsutū caput incōptis ⁊ horrētib⁹ comis ⁊ q̄ntū sufficit attonsis.pedes nudi ⁊ apostolicis similes.Indumēti vilitas arrogātiā seculi.supbiāq3 cōdēnās.zona ipso sui neglectu ꝑciosior.paꝝ q̄d cohibēs vestimenti q̄ntū euagari nō sinat.Incessus ordinat⁹.ocul⁹ nō oberrās nusq̄3 ridētes.sed placide subridētes.⁊ magis vt ꝑgantiā risus cohibeāt ⁊ subridēdo cōprimāt.Sermo cū rōne,plat⁹.aut silētiū3 v̄bo ꝑciosius laudādo nō nimij.s3 q̄ntū ad hortationē sufficiat nō adulationē.Increpatio cū laudatōe g̃tiosior.ac tristicie letitie mēsura iustissima.⁊ cōmodissimū ex vtroq3 tpamentū.leuitas cū austeritate.libertas cū verecūdia.ita vt alteꝝ nō īpediat̄ ex altero.Misceri turbis ⁊ secedere ad secretū vtrūq3 agere cū mēsura.vt in altero hominib⁹.in altero deo cōiungant̄.cōmunē vitā sine cōmunis vitijs agētes.secretā v̄o nō absq3 cōmuni ducentes fraternitatis affectu.Et que maiora omnibus ⁊ clariora sunt.in paupꝑtate diuites.nihil habentes ⁊ oīa possidētes.nihil ī mundo habētes ⁊ supra mūdū viuētes.q̄b⁹ labor delicie.q̄ in carne positi extra carnē viuūt.quoꝝ pars dn̄s.pp regnū paupes ⁊ ꝑpter paupertatē reges.In humilitate gloriosi.In infirmitate fortes.Illos aūt q̄ insanabiles sūt refugiam⁹ ⁊ vitemus.ne forte contagij eoꝝ maculemur ⁊ non tam sanitatē nostram illis tradamus.q̄3 illorum egritudinem capiamus.

De Sancto ambrosio Mediolanensi epo. C. XCVI.

Jeronimus in chro. Eo tempore post aureli seram mortē.Mediolani Ambrosio epo ꝯstituto oīs ad fidē rectā italia cōuertit̄. Paulinus. Posito siq̄dē in amministratōe ꝑfecture galliaꝝ patre suo Ambrosio.nat⁹ ē hic sctus ambro.q̄ īfans ī aerea ꝑtorij ī cunabul̄ cū dormiret apto ore.subito examē apū adueniēs faciē ei⁹ ⁊ ora ꝯpleuit.ita vt īgrediēdi egrediēdiq3 vices frequētarēt q̄s nutricē abigere volētē pater ꝑhibens.expectabat paterno affectu quo fine illō miraculū clauderet̄.At ille post aliq̄3diu euolātes.in tātā aeris altitudinē sublevate sunt.vt humanis oculis minime viderent̄.Quo facto territ⁹ pater ait.Si īfantul⁹ iste vixerit aliq̄d magni erit.Illud igit̄ examē apum dn̄o iā3 in eius infantia opante.scriptoꝝ ipsi⁹ nobis generabat fauos.qui celestia dona annūciarēt:⁊ mētes hominū de terrenis ad celos erigerēt.Cū aūt rome eēt adolescēs quādā puellā matris sue domesticā:sacerdotū man⁹ osculari vidēs.ip̄e ludēs offerebat dexterā dicēs etiā sibi id ab ea fieri oportere.Siq̄dē episcopū se futurū memorabat.loquēte in eo spiritu sancto.qui illū ad sacerdotiū nutriebat.At illa vt adolescentē ⁊ nesciētē q̄d diceret respuebat.Postq̄3 aūt disciplinis liberalib⁹ edoct⁹ ex vrbe regressus ē in auditorio ꝑfecture ꝑtorij ita splēdide cās perorauit.vt a viro illustri ꝑbo tūc ꝑfecto eligeret̄ ad cōsiliū tribuēdū postea:cōsularitatis suscepit īsignia.vt regeret liguriā emiliāq3 puīcias.Veniēsq3 Mediolanū mortuo auxētio arriano [illegible] ab vtraq3 pte in episcopū elect⁹.[illegible] adhuc cathecumin⁹ cū penit⁹ renueret.⁊ cū intentionē populi nullaten⁹ reuocare posset:fugā parauit.Egressus aūt noctis medio ciuitatē.cū ticinū pergere se putaret.mane ad portā mediolani ciuitatis q̄ romana dicit̄.dn̄o fugā ei⁹ īpediēte inuenit̄.Cūq3 inuēt⁹ custodiretur a populo:missa ē ad imperatorē valentinianū relatio.q̄ eā summo accepit gaudio.letabat̄ etiā ꝑbus ꝑfectus.q͛ verbū eius impleret̄ in ambrosio.Dixerat eni ꝑficiscēti.vade nō vt iudex.s3 vt epo.Ubi aūt relatio missa ē baptizat̄.⁊ oib⁹ officijs ecclesiasticis īpletis.viij.die epus ordinat̄.Post aliquot annos ad ꝓpriū solū.i.romā pgēs ibi sanctā puellā supra memoratā īuenit Que cū dexterā ei⁹ oscularet̄ subridēs ait illi.Ecce vt dicebā tibi sacerdotis manū oscularis. Hieronym⁹.Eo tēpe melania nobilissima romanorum mulierū.⁊ marcelli quōdā ꝯsulis filiā.vnico pectore tūc vrbāo filio derelicto hierosolymā nauigauit.vbi tāto v̄tutū.ꝑcipueq3 humilitati miraculo fuit.vt thecle nomē acceperit Theodos⁹ miserabil̄ ꝑsbyt̄ dū aduersus ꝯsciā3 furoris sui sacrificia deo offerre audet in medijs ꝑcib⁹ eliditur.

De Morte valentiniani ⁊ successorib⁹ eius C. XCVII.

Valentinianus autem subita sanguinis eruptione q̄ [illegible] plexis vocat̄.brigitōe morit̄.Post quē gratian⁹ assumpto ī imperiū valentiniano fratre cū patruo valēte regnauit.Anno dn̄i.ccclxxviij.mūdi vero quarti millesimo.ccc xlij. Historia triptita li.viij.Valētiniano itaq3 mortuo.Anno ipij sui.xi.italie milites.vj.die post mortē eius:filiū ei⁹ valētinū puerū imperatorē cōstituūt.cui⁹ īperiū frater ⁊ patruus l3 ingrate q͛ eis ignorātib⁹ factū sit tn̄ postea susceperūt.Hic nat⁹ ē de iustina:quā cū seuera valentinianus pater sil̄ habuit vxorē hoc mō.Justus iustine pat̄ cōstātij tēporib⁹ cū eēt piceni iudex:vidit ī somnis:q͛ ex dextro femore īperialē purpurā genuisset.Que visio cū ꝑ famā venisset ad cōstantiū fecit occidi iustū.Cui⁹ filia infantū puenit ad seuere noticiā.vt cum ea habitaret.Cui⁹ pulchritudine seuera obligata dixit imperatori.Q3 iustina adeo speciosa eēt.vt ei⁹ amore etiā ipsa capet̄.Quā īperator volēs accipe.nō tn̄ seuerā abijcere ex qua gratian⁹ nat⁹ erat legē ꝓposuit publice ꝑ ciuitates liceret volentibus h̄re duas vxores.Qua posita iustine ꝯiūct⁹ ē.ex q̄ valētinianū iuniorē habuit ⁊ filias tres.iustā.gratā.⁊ gallā.Quarū due virgīes ꝑmanserūt.iusta ⁊ grata.gallā vero duxit theodosius maior.ex qua filiā habuit placidam Honoriū v̄o ⁊ archadiū ex placella priore coniuge habuit.

De Impietate valētis ⁊ ꝑfecti ei⁹ i christianos C. XCVIII.

Anno valentis.xv qui fuit pium⁹ ann⁹ [illegible] ei⁹ multi monachoꝝ nitrie per tribunos ⁊ milites cesi sunt.Valēs enim lege data.vt monachi militarēt.nolētes fustib⁹ iussit interfici. Socrates i historia tripartita.Cū iussisset valēs oēs catholicos:ab edissa vrbe expelli.quedā muliercula paupꝑ suū filiū ferens ī brachio hostio nō clauso currebat ad ecclesiā.vbi oēs catholici cōuenerāt.cū ꝑfect⁹ eis mādasset vt nemo in ecclesia remaneret nolēs eis parcere.Indignat⁹ aūt pp illā mulierē ait ei. O infelix quo sic īdecēter curris.At illa.quo alij.Tūc ille. Nō audisti īquit:q͛ ꝑfect⁹ occisur⁹ est vniuersos q̄ ibi repient̄.Audiui inquit.⁊ ideo festino vt inueniar inē eos.Et hunc inquit pueru3 cur trahis.vt īquit ⁊ iste martyr efficiat̄.Quo audito statim ille recurrens ad principe3.dixit oēs paratos eē ad mortē.ipiū vero eē tātos ī breui occidere ⁊ sic ab ira reuocauit principē. Theodoric⁹.Postea ꝑfect⁹ ex ꝑcepto principis cogēs eos.aut eis cōmunicare aut in exiliū ire [illegible] bus ait duci eoꝝ eulogio.Cur taces.Nō oportet inq̄t nihil īterrogatū rn̄dere.At ille.Nōne vobis oīb⁹ locut⁹ sū.⁊ q̄b⁹ cōmunicat imperator cōmunicare vos monui.Et ille.Pastorē inquit habeo.⁊ illius nutib⁹ obedio.mox ꝑfectus.lxxx.ex eis destinauit in traciam.Cū aūt ꝑfect⁹ dicēt ad sāctū basiliū.q͛ ꝑ vno v̄bo q̄d ē homousion nō ē tāta ꝑsecutio suscitāda.Rn̄dit basil⁹.Qui diuinis saginant̄ eloquijs.corrumpi de diuinis dogmatibus neq3 vnam syllabam patiunt̄ sed ꝑ his oēs mortis species amplectunt̄.Amicitias aūt īpatoris magnas cū pietate iudico sine qua poti⁹ perniciē has appello Cumq3 ꝑfect⁹ eū vocaret stultū.Hāc inquit stulticiā semꝑ bibere exopto.Demostenes autē super impiales epulas cōstitut⁹ p̄nte imperatore cū basilio certādo barbarissimū fecit.vt dictū ē supius. Tūc basilius subridēs ait.Vidimus demostenem sine litteris. Cūq3 ille minaret̄ ampli⁹.Tuū est inquit de pulmētarijs cogitare nō dogmata diuina decoquere.Post hoc īpator ita dilexit eū vt optima predia illi daret ad opus pauperū ⁊ leprosoꝝ.qui ab eo gubernabant̄.Post paucum vero tempus priorum oblitus.legem de illius exilio propria subscriptiōe roborare volens.non potuit. Calamus enim contritus est q͛ passi sunt.⁊ secundus ⁊ tertius. Tunc ille tremens ambabus manibus chartam rupit.

De [illegible] monacho ⁊ augusto valēte. C. XCIX.

Ozomenus. Interea valēte furēte apud antiochia contra catholicos ⁊ erat ibi affrates monachus.quē ꝑ plateam transeuntem de palatio respiciens imperator.vilissimo indutum pallio ⁊ in longeua senectute properantem.dixit ei. Dic mihi quo vadis.pro tuo inquit oraturus imperio.Cui imperator.oportet te domi orare secundum monachicum morem.Optime inquit dicis si ꝑmitteres sic facerem.⁊ hoc egi donec oues christi pace fruebantur. Quia ergo tumultu maximo commouentur.nec captiue teneantur necesse est me vbiq3 discurrere.easq3 a necessitate saluare. Hoc audito imparator interminatus tacuit.Unus autem cubicularius eius qui balnei cura3 habebat.aspere locutus ē viro sancto. Sed statim post verba descendens.vt īpatori pararet balneu3.mente captus ī

ſeruētē aquā deſcēdit. ibiq; extinctꝰ ē. Erat aūt acceptiſmus in carceri i cella rcluſꝰ. q. lx. ānis. nec viſus ē ab alio. nec locutꝰ ē alicui. Te valētē antiochie furentē reuocauit liber themiſtij philoſophi i quo potauit. qꝛ ꝓꝑ diſcordiā eccleſiaſticā nō deberet eē ita infeſtus. cum apud paganos vltra. ccc. ſectaꝝ differētia videretur. ⁊ vnuſquiſq; i ſua ſniā ꝑmaneret. ⁊ forte hꝰ deo potiꝰ gratū eēt. dū nō facile cognoſcit. ⁊ diuerſo mō glorificat. quatenꝰ vnuſquiſq; āplꝰ timeat dū i tegritatē ſcie eiꝰ. vl' q̄uo vl' q̄lis vl' quātuſq; ſit magis ignorat. Hieronymꝰ. Eodē āno. i. valētij. xij. theodoſiꝰ theodoſij poſtea īꝑatoris pater ⁊ plurimi nobiliū occiſi ſūt. Socrates in hiſtoria tripartita. Ego ſiquidē tpe valens nigromanciā fecit ꝑſcrutans quis poſt eū iꝑaret. Demon autē quattuoꝛ litteras demōſtrauit. t. e. o. d. Imꝑatoꝛ autē Zelo ductꝰ: multos huiꝰ nois occidit: putās eos tyrānidē velle aſſumere. Occidebanť ḡ theodoti: theodori: theodoli: ⁊ quicūq; has litteras i capite ſui nois habebāt. Quo timore plurimi ſua noia mutauerūt: negātes cū iuramēto q̄ ꝑus habuerāt. Actoꝛ. Ex hac occaſione videť occiſus fuiſſe theodoſius pater theodoſij īꝑatoris: q̄uis eam Hieronymus tacuerit.

De Morte valētis ⁊ fine chronicoꝝ Hieronymi. C. C.

Anno deniq;

imperij ſui. xiiij. Valēs de antiochia exire cōpulſus ſera penitētia noſtros d exilijs reuocat: lachrymabile bellū i tracia cōmiſſum eſt. In quo deſerēte equitū ꝑſidio: romane legiones a gothis cincte vſq; ad internitōez ceſe ſunt. Ipſe āt imꝑatoꝛ valens cū ſagitta ſaucius fugeret ⁊ ob doloꝛem nimiū ſepe equo laberet: ad cuiuſdā ville caſam deportatꝰ eſt: quo ꝑſequētibꝰ barbaris ⁊ incēſa domo ſepultura quoq; caruit. Hic finit Hieronymus chronicā ſuā. Fluxerūt autē ab incarnatōe dñi vſq; ad finē valētis anni. ccclxxx. Ab vrbe ↄdita. M. c. ⁊ xxxi. Sub regibꝰ anni. ccxl. ſub ↄſulibꝰ. cccclxiiij. Sub auguſtis ⁊ ceſaribꝰ. dxxvi. Ab initio autē mūdi ſm hebraicā veritatē. iiij. milia. cccxlvj ſm. lxx. interptes. v. milia. dlxxviij. Ab hinc ḡ ſcribūt ꝓſper ⁊ beda: Sigibertuſq; monachꝰ gemblacēſis. Nos autē prīuſq; vlteriꝰ ꝓcedamꝰ: qꝛ ↄſtat maxime circa hec tpa floruiſſe ſanctos patres egypti ⁊ ſyrie ceteriſve mundi partibꝰ. De quoꝝ geſtis ⁊ dictis multa iaz ſupra poſuimꝰ. Placuit vt ad vtilitatē legētiū: intermiſſo paululū ordine hiſtorie: quorundaz de q̄bus ad liquidū inuenire nō potuimꝰ ſub q̄bꝰ fuerit īꝑatoribꝰ: vnico ſequēti libello geſta abbreuiata cōprehēdamꝰ: ſil' etiā ⁊ alioꝝ ſanctoꝝ quorūdā epoꝝ ⁊ ↄfeſſoꝝ vtriuſq; ſexus: q̄ floruerūt in diuerſis mūdi partibꝰ: quoꝝ itidē tpa ignoramꝰ. Et ꝑmo q̄dē a Barlaā ⁊ Ioſaphat: quoꝝ actus Iohānes damaſcenꝰ ſcripſiſſe reperiť. Narrationis huius exordium ſumamus.

Liber quintuſdecimus. Incipit.

De Rege Auenur ⁊ eius edicto contra chriſtianos. C. I.

Iohānnes dāma-

ſcenus. Fuit in india rex quidam noīe Auenur diues ⁊ potēs: ⁊ in bellis ſtrēnuus: oībuſq; mūdialibꝰ ſucceſſibꝰ glorioſus: ſ; aīaz ꝟo multis malis ſuffocatus ⁊ idoloꝝ ſuituti deditꝰ. Cūq; i multis delicijs viuēt vnū erat ſterilitatis malum: qd eiꝰ letitiā minuebat: ⁊ coꝛ eiꝰ affligebat. Nā filios hēre nō poterat. Genꝰ autez chriſtianoꝝ ⁊ monachoꝝ multitudies i terra illa angelicā vitā ducētes: i grā dei ꝓficiebāt: regis cultū vilipēdētes: ⁊ ꝓrſus minas eiꝰ nō formidātes. Multi quoq; ꝑ chriſto mortē ſitiebāt: eternā beatitudiē ↄſiderātes. Vñ ⁊ ſine timore ꝑdicabāt nihilq; aliud niſi chriſtū i ore hēbāt. Multi quoq; doctrinā ſuſcipiebāt: adeo vt q̄dā nobiliū ac ſenatoꝝ oīa relinquētes mōachi fierēt. Rex aūt vt hoc audiuit. furore ſuccēſus edictū ilico poſuit. omnem chriſtianū coartari. vt negaret fidē chriſti. nouas ↄtra eos tormētorū ſpecies excogitās nouos mortiū modos eis minās. Tūc alij tormēta timētes. execrabili ꝑcepto obediebāt. Alij palā i facie regis impietatē redarguētes ꝑ martiriū vitā finiebāt. Alij ſe in ſolitudinibꝰ ⁊ montibus abſcondebant.

De Eiꝰ archiſatrapa facto monacho q̄ eū cōfudit. C. II.

Tunc quidā regis

archiſatrapa. qui [illegible] ⁊ forma ⁊ aīe ↄſtātia ab oībꝰ alijs differebat. Videns īpietatē ⁊ valefaciēs. huic vane glie mōachoꝝ ꝓpoſito ſe cōmiſcuit. ac mōtiū deſerta petēs. ibi ieiunijs vigilijs ⁊ diuinis meditatōibꝰ ītētꝰ fuit. Qd cū audiuit rex d amico ꝑdito doluit. ↄ mōachos āt āpliꝰ irā exarſit. Miſit itaq; nūcios q̄ eos vbiq; queſierūt. donec i deſertis inētū cōꝑhēdētes. tribunali regis exhibuerūt. Quē rex in paupe ⁊ aſꝑrimo veſtitu videns. dura anachoreſeos ↄuerſatiōe maceratū. triſtitia repletꝰ ait ad eū O ſtulte ⁊ mētis ꝑdite. cur honorē tuū i miſeriā cōmutaſti. ⁊ ludū pueroꝝ teipz ↄſtituiſti. noſtreq; amicitie ⁊ fiducie oblitꝰ. ⁊ nec ꝓpriorū filioꝝ miſertꝰ. ↄtra ipſā naturā īſurrexiſti. Vt q̄d hoc feciſti. ⁊ oībꝰ dijs hoiem q̄ diciť ihesus ꝓtuliſti. Hoc audiēs hō dei hilarē rñdit. O rex ſi rationē a me audire vis. inimicos tuos eijce d medio ꝓtoꝝ. ⁊ tūc rñdebo tibi. Illis nāq; ꝑſītibus. nullꝰ a me tibi ſmo reddeť ꝓꝑ rationem ꝟo torque. occide. ⁊ fac q̄d vis mihi mūdꝰ crucifixꝰ ē. ⁊ ego mūdo. Rege āt dicēte q̄ ſūt inimici quos d medio pellere iubes. Ait vir ſanctꝰ. Ira ⁊ ↄcupiſcētia. Naz ↄcupiſcētia i nobis opať voluptatē. ⁊ icitat. Ira vero deſtruit. Abſcedat igiť iſta ⁊ aſſideāt ad audiētiā dicēdoꝝ. ad iudiciuz equitas ⁊ prudētia. Cūq; rex eiꝰ petitioni annueret. Ait ille. Grās ago deo ꝑ ihesū chriſtum. qꝛ eruit me de lacu miſerie ⁊ de luto fecis ⁊ oñdit mihi viā cōpēdioſā. ⁊ facilē ꝑ quā i hoc fragili corpe poſſiz angelicā ducere ↄuerſationē. ꝑſītū ↄtemnēdo vanitatē. Cū eni diuz principale bonū a nobis amputare cōtēdis. i. pietatē ⁊ deū deſerere. q̄d dānis oībꝰ ē ꝑfcrēdū. q̄uo tibi in hoc cōſcare poſſumꝰ ⁊ non magis eā amicitiā ⁊ honorē ⁊ filioꝝ affectū. ⁊ ſi q̄d aliō erat negabimꝰ. Videmꝰ eni te īgratū eē deo. q̄ ⁊ ipſū tibi eē ⁊ reſpirare ꝑbuit. q̄ celos ⁊ terā ſtabiliuit. hoiemq; formauit. ⁊ īmortalitate dotauit. Ac regē ↄctoꝝ q̄ i terra ſūt ↄſtituit. Ipſūq; a dyabolo voluptate deceptum. ⁊ oībꝰ his bonis priuatū. morte crucis ſue redimēs i priſtinā libertatē reſtituit. Tu aūt eū reſpuis ⁊ in eiꝰ cnicē offendis. totus delicijs corꝑalibꝰ deditꝰ. ⁊ exterminādis ſubditꝰ paſſiōibꝰ ⁊ idoloꝝ errore pollutꝰ. Scito igiť qꝛ nō acq̄eſcā tibi. neq; meū benefactorē ⁊ ſaluatorē negabo. Etiā ſi me beſtijs deuorandū ꝓijcias. vel gladio ⁊ igni tradas. q̄d nūc ē tue poteſtatis. Nō eni mortē timeo nec ꝑſītia amo quoꝝ leticie ⁊ exultatiōi oīs copulať doloꝛ ⁊ triſticia. His ab eo auditis rex ait. Vndiq; miſer tui ꝑditionē meditatꝰ ad hāc (vt arbitroꝛ) es fortuna ꝑductꝰ. Acuiſti eni mētē ⁊ linguā tuā. vt hāc effunderes fatuā ⁊ vanā fabulationē. S; niſi in ꝑīcipio ſermonis ꝓmiſiſſez tibi. q̄ꝑ de medio ↄſilio irā remouerē. nūc itaq; igni carnes tuas traderē. Qm vero anticipās me talibꝰ circūueniſti ſermōibꝰ. ſuffero mē tuā ꝓcacitatē. q̄m ⁊ ꝓꝑ prioꝛē meā erga te amicitiā. Surge ergo ⁊ fuge ex oculis meis. ne vltra te videaz ⁊ male te ꝑdā. Tūc egreſſus vir dei ſeceſſit i deſertū. ↄtriſtatꝰ q̄dē q̄ꝑ martyriū nō ſuſtinuit. Martyriū tñ quotidie i ↄſciētia tolerabat. pugnans aduerſus principes ⁊ poteſtates. aduerſus mūdi rectores tenebrarū harū. Tūc amplius rex iratus. ꝑſecutionē grauiorē ↄtra monachos meditať ⁊ amplioꝛi honoꝛe cultores idoloꝝ veneratur ⁊ amat.

De ortu Ioſaphat ⁊ recluſione eius in palatio. C. III.

Inter hec

naſciť ei filiꝰ pulcherrimꝰ. Interius ortu gauiſus valde Ioſaphat eū noiauit. ac ꝑ eo īmolaturꝰ ⁊ gratiā redditurꝰ ad idoloꝝ tēpla ſtultꝰ abijt. atq; ad pueri natalitia multitudinē ꝓꝑloꝝ vndiq; ↄgregari fecit. Afferētes ſecū q̄ ſacrificio erāt idonea ſicut cuiq; poſſibile erat. ⁊ regalē dignitatē decebat. Tūc ↄuenerūt ad regē q̄ſi lx aſtrologi. quos acceſitos ad ſe rex edicere ſingulos rogabat. q̄d futurꝰ eēt puer q̄ ſibi natꝰ erat. Illi ꝟo plurima ꝑſcrutātes dicebāt illū magnū eē futuꝝ in diuitijs ⁊ potētia ⁊ ſupgreſſuꝝ oēs q̄ añ fuerūt reges. Vnꝰ aūt d aſtrologis excellētioꝛ cunctis ait. Sēd ex his q̄ me docuerūt aſtroꝝ curſus valeo dijcere: o rex. pueri huiꝰ ꝓfectꝰ q̄ nūc natꝰ ē tibi. nō i tuo erit regno ſ; i alio melioꝛi. ⁊ icōꝑabiliter eminentioꝛi eſt. o ꝟo illū quā ꝑſequeris chriſtiane ⁊ religionē ſe ſuſceptuꝝ nec puto q̄ꝑ ſua ſpe ipſe ꝑuet. Hoc dixit ſicut olī barlaā aſtrologia nō ꝟa ꝓnūciāte. ſ; deo ꝑ aduerſarios ea q̄ ſūt ꝟitatis ſignificāte vt oēz īpij excuſationē adimeret. His auditis rex grauiť ferēs ānūciationē hāc. triſticia illi letitiā īcidit. In ciuitate itaq; ſeorſuz palatiū edificauit ſpecioſiſſimū. ⁊ i ea cameras ſplēdidas artificioſe ac operoſe ↄſtruxit. In quā puerū poſuit ad habitādū. Poſtq̄ infātie īpleuit etatē. ⁊ inacceſſibilē foꝛe oībꝰ īꝑauit. Pedagogos ⁊ miniſtros illi conſtituit. iuuenes etate ⁊ aſpectu pulcherrimos. ꝑcipiēs illis vt nihil horū que in hac vita triſtitiā generāt. manifeſtum illi facerent non moꝛtem. nec ſenectutē. nec infirmitatē. nec paupertatem. nec aliquid aliud quod eū cōtriſtaret et leticiā ei minuere poſſet. Sed omnia iocunda ⁊ delectabilia preponerent. quatenus his mēs illius iocūdata ⁊ delectata. nihil oīno de futuris cogitare valeret. Pꝛecepit ēt vt nec modicum verbum de chriſto. ⁊ de eiꝰ dogmatibꝰ ꝑenitꝰ audiret. hoc etenī magis oībꝰ occultare ei cupiebat. aſtrologi metuēs

...niu... Si quē vo mistrātiū ei infirmari cōtigisset hūc mox ... vo ꝑ ipso florīdū ⁊ sanum dabat. vt nihil oīno fedū vel diforme oculi viderent illius pueri. Precones itaqꝫ ꝑ vniuersas regiones ꝑcepit discurrere clamātes vt nullꝰ oīno post tres dies hoꝝ monachoꝝ inueniret. Si autē aliqui post tres dies inuenirent per ignem ⁊ gladium perderentur.

De amico regis quē ipse in dolo tentauit. C. IIII.

Interea vir quidā inter primos illiꝰ regni ꝑpollebat pius fide ⁊ salutis sue solicitꝰ. sꝫ ꝓpter timorē regis latebat. Cumqꝫ aliquā cum rege ad venationē egressus esset singulariter ambulans. īuenit hominē in loco quodā nemoroso in terrā ꝓiectū ⁊ male tractatū habentē pedē a bestia cōtritū. Qui vidēs eum ꝑtereuntē rogabat ne ptransiret illū. sꝫ misereret ei in tāto magno euētu. ⁊ in suam domū deferret adijciēs. qꝛ nō inutilis tibi ⁊ oīno inefficaciter inuētus sum inquit ego. Ego enī medicus sū vborū. Si enī aliqñ in verbis aut colloquijs ledat aliquis aut ī tribulatiōe inueniatur. ꝯgruis medelis ista curabo. ne ampliꝰ morbꝰ succrescat. Igit religiosus vir ille quod dictū fuerat ꝑ nihilo computauit. Illū vero ꝑꝑ mādatuꝫ dei cōducere in domū suā fecit. ⁊ cōpetenter curā ei exhibuit. At vero inuidi hoīes ac maliciosi derogāt viro apud regē qꝛ nō tm̄ illius amicitiā obliuiscēs negauit deoꝝ cultū. ⁊ ad fidē christianoꝝ declinauit. sꝫ etiā mala meditatur aduersus ipsiꝰ regnū ⁊ turbā ꝯuertēs atqꝫ solicitās ⁊ sibimet cūctos cōciliās. Sꝫ si vis inquiūt certus fieri nihil nos fictū dicere voca eū seorsū. ⁊ dic tentando velle te derelinquere paternā sectā ⁊ gloriā regni ⁊ christianū fieri ⁊ monachicū sumere habitū quem quondā ꝑsecutus es. Rex vo erga se viri amiciciā non ignorās. derogationē falsā putauit. Rē tñ examinare volens. ... aduocās eū seorsū ait ei tentans. Nosti o amice quāta mala ꝯdidi monachis ⁊ oībꝰ christianis. Nūc vero penitētia ductus super hoc ⁊ despiciēs pñtia spe illius immortalis regni qđ ꝑdicāt: ad aliā futurā vitā cupio ꝑtingere. Nā ꝑsens morte vtiqꝫ amputabit nec aliter hoc cōseq̄ potero nisi christianꝰ fiam. ⁊ abrenūciās regno meo. ⁊ ceteris delectationibꝰ ⁊ iocūditatibus huius vite. heremitas ⁊ monachos reqrā vbicūqꝫ sint. quos iniuste persecutꝰ sum illisqꝫ me admisceam. Ille vo vt hoc audiuit dolū nō intelligēs. cōpunctꝰ aīo ⁊ lachrymis ꝑfusus simpliciter rñdit. Rex internū viue. ꝯsiliū enim bonū ⁊ salutare reperisti. Quia ⁊ difficile ē ad inueniēdū regnū celoꝝ attamē omni virtute ē querēdū. Nā qui querit inuenit illud. Delectatio vero presentiū ⁊ si in presenti iocunda sit ⁊ delectet. tñ bonum est illā abijcere. Nā in ipso suo esse nō est. ⁊ qđ letificat septempliciter rursus cōtristat. Nā dulcedo q̄dē horum temporalis. dolores vero ꝑhennes. christianoꝝ vero labor temporalis ē. dulcedo vero ⁊ satietas eterna. Dirigat ergo regis bona voluntas. bonū vero ⁊ nimis bonū ē corruptibilia eternis commutare. Rex autem vt audiuit ista. valde contristatus est. continuit tamen iram.

Qualiter cōsilio infirmi iram regis placauit. C. V.

Ille autem cum cognouit regē grauiter vba sua concepisse. ⁊ qꝫ in dolo tentauerat eum. reuersus ad domū suam tribulabat. atqꝫ grauabat hesitās quali modo deliniret regē. ⁊ euaderet imminēs sibi ꝑiculū insomnē itaqꝫ totā noctē ducēs in memoriā venit ei hō q̄ pedē lesū habuerat. Cui ad se adducto ait Reminiscor qꝛ dixeris te verboꝝ medicū ac procuratorē esse maloꝝ. ⁊ cōtinuo narrauit ei. quam apud regē ab initio amicitiā obtinebat. ⁊ paulo ante ꝓpositū sibi ab ipo rege fraudulētū colloquium. His auditis paup ille deliberās ī semetipso ait. Surge ergo ⁊ tōde comā ⁊ exuēdo vestimēta ista splēdida ciliciū idue. sūmoqꝫ diluculo accede ad regē. Illo vo īterrogāte q̄d sibi vult habitꝰ iste rñdebis ꝑ his q̄ hesterna die locutꝰ es o rex ecce ego assum paratus seq̄ te per viā qua desideras ambulare. Nā etsi delicie sūt amabiles ⁊ iocūde nō cōtigat mihi his post te ꝑfrui. vtutis enī via q̄ iturꝰ es ⁊ si difficilis ē ⁊ aspa. tñ tecū exeūti facilis erit ⁊ plana ⁊ amabilis. Sicut enim sociū me habuisti pñtiū bonoꝝ. sic ⁊ tristiū habebis. vt ēt futuroꝝ ... tecū bonoꝝ. Nobilis igr̄ vir ille īfirmi verba suscipiēs fecit qđ ei locutꝰ ē. Quē vidēs rex ⁊ audiēs sr h̄ vehemēt obstupuit: ⁊ erga se verā viri itellexit amicitiā. falsa quoqꝫ q̄ ꝯ eū dicta fuerant agnoscens. āpliori honore ⁊ maiori fiducia penes se sublimauit eū:

De duobꝰ monachis martyrizatis. C. VI

Iterū rex egressus ad venādū vidit duos monachos ꝑ heremum gradientes quos ad se adduci ꝑcepit. eosqꝫ furibūde respiciēs ait. Nō audistis erronei ⁊ seductores ꝑcones meos clamātes vt nullꝰ vr̄e supstitiōis in hac regione post tres dies īueniret. alioq̄n igne cremaret. Qui dixerūt. Ecce vt dixisti egredimur de tuis regiōibꝰ. sꝫ lōga īminēte nobis via ꝑgēdi ad fratres nr̄os. necesse habuimꝰ cibū emere ne fame deficeremus. Rex āt ait. Mortis minas metuēs escaꝝ mercimonijs nō adhibet studiū. Rñderūt illi. Et q̄ sūt illi q̄ mortē timēt. nisi q̄ nullū bonū in futuro spātes. pñtibꝰ radicitꝰ iherēt. Nos aūt q̄ mundū ꝯtēpsimꝰ ꝓpter christum nec timemꝰ. nec ꝑsentia diligimꝰ. sꝫ futura desideramꝰ. Tūc rex eos argumēto ꝯphēdere volēs ait. Si mortē nō timetis cur fugā arripuistis. At illi. Nō mortē a te minatā timētes fugimꝰ sed tui miseremur ⁊ ne maioris tibi cā dānationis efficiamur. discedere cogitauimus. Ad hoc iratus rex. iussit eos igne cremari. ⁊ sic ꝑ ignem adepti sunt coronā martyrij.

Qualiter iosaphat a patre obtinuit libertatē ꝓcedēdi. C. VII.

Filius autem regis ī parato sibi palatio i... ad etatē ꝑuenit adolescētie. oī ethiopū ⁊ ꝑsarū imbutꝰ disciplina. q̄stionesqꝫ naturales doctoribꝰ suis ꝓponebat. ita vt mirarent ꝯ velocitate īgenij eiꝰ ⁊ itellectu eiꝰ. ⁊ stuperet rex grāꝫ vultꝰ eiꝰ ⁊ aī cōstātiā. Pēsabat vo i semetipso cur eū furore īaccessibileꝫ pat eiꝰ adiudicauerat. ⁊ cur ad eū volēti īgredi nō ꝑmittebat īntroire. tñ verebat īterrogare eū. ... te traxit. Interrogās cur se pr̄ sic reclusisset. Adiūgēsqꝫ si hoc veraciter mihi feceris manifestū mihi charꝰ eris pre oībꝰ. Pedagogꝰ cūcta ei enucleati reserauit. i. aduersus christianos idictā a rege ꝑsecutiōeꝫ. ⁊ ꝑcipue ꝯtra heremitas. ⁊ q̄uo fugati sūt. ⁊ qualia ī natiuitate eiꝰ ꝑnūciauerūt astrologi. ne ergo doctrinā audiēs illā ꝑponēs nostre secte. nō multos tecū colloq̄ voluit sed nos ꝓbatos ⁊ fideles circa te cōstituit. ꝑcipiēs nobis ne tibi aliq̄d triste notificaremus. Hoc vt audiuit iuuenis nihil aliud appetijt loq̄. Tetigit ergo corilliꝰ sermo salutaris. ⁊ paracliti gratia itellectuales eius oculos apire cepit ad verū ꝯducturā deū vt patebit iferiꝰ. Freq̄nter vero pater eiꝰ ad vidēdū eū veniebat. nā excellēti amore diligebat eū. Quadā aūt die ītulit ei filiꝰ. Discere a te cupio. q̄d ē o dn̄e rex vnde tristitia assidua ⁊ solicitudo cōtinua corrodit aīaꝫ meā. quid sibi vult qꝫ ītra muros ... ⁊ portas cōcludēs me inaccessibilē ... ꝯstituisti. Tunc pr̄ ait. Nolo fili vt videas aliq̄d qđ cor tuum possit amaricar. ⁊ tibi letitiam amputare. In delicijs enim iugibus ⁊ gaudio perhenni ⁊ hilaritate viuere te ꝑ oē seculū desidero. Cui filiꝰ hꝰ scias dn̄e qñ isto modo nō ī gaudio ⁊ letitia viuo. sꝫ ī tribulatiōe potiꝰ ⁊ angustia multa intātū. qꝫ ⁊ et ipse cibꝰ ⁊ potꝰ īsipidꝰ mihi apparet. Uidere enī ꝯsidero q̄ extra portas ista sūt oīa. Si ergo vis ne doloribꝰ deficiā. iube me quo voluero ꝓcedere. vt aīo queaꝫ delectari ꝯtēplatōe reꝝ q̄s hactenꝰ nō vidi. ꝯtristatꝰ ē igit rex ꝑꝑ talia. ꝑpendebat enī qꝛ si denegaret ei qđ petebat amplioris ei tristitie ⁊ sollicitudis auctor existeret. Tūc ait illi Ego desiderio tuo satisfaciā.

De leproso ⁊ ceco ⁊ sene curuo quos in via vidit C. VIII.

Electos igitur equos adduci cōtinuo ⁊ obsequiū regale ⁊ idoneā ꝑcedere eū iperās. quocūqꝫ vellet ꝑgere ꝑmisit. diligēter ꝑcipiēs mistris. vt nihil fedū ī occursū eiꝰ venire satagerēt ⁊ omne bonū ⁊ iocūdū sibi demōstrari. chorosqꝫ paludētes ī cāticis ⁊ omni genere musicorū eū antecedere. ⁊ varia delectationis spectacula facerent. Ut his mens eiꝰ vacaret ⁊ iocūdaret. igit sic frequentās processiones regis filiꝰ vidit die quadā clā ministris duos viros quorū vnus leprosus alter cecꝰ erat. Quos vidēs ꝯtristatꝰ est aīo. ⁊ dixit his q̄ secū erāt. Qui sūt isti. ⁊ qualis eorum aspectꝰ fedus. Illi nō valētes qđ viderat occultare dixerūt. Passiones iste sunt humane. que ex materia corrupta ⁊ corporis mala complexione hominibus solent accidere. Et ait adolescens. Omnibus hominibꝰ mundi ista cōtingere solēt. Dicūt illi. Nō oībꝰ sꝫ q̄bꝰ subuertit sanitas ex humoꝝ maloꝝ abūdātia. Rursus ergo interrogauit puer. Ergo noti sunt quos apprehēsura sunt ista mala. aut indiffinite ⁊ improuise superueniūt. At illi. Et q̄s hominum cognoscere futura vel pretendere potest. hoc enī naturā supgredit humanā. Solisqꝫ diis hereditariū ē immortalibꝰ. Et cessauit puer interrogare. Super hoc ergo quod viderat doluit. ⁊ immutata est species vultus eius. ꝓpter incōsuetudinē rei. Post multas vero dies rursus egrediēs. repperit senē inueteratū dierū multoꝝ rugatā hñtē faciē. dissolutis brachijs. ⁊ deorsū inclinatum. ⁊ toto capite cano. carētē dētibꝰ. ⁊ balbutiēdo loq̄ntē. Stupefactꝰ igitur assumit eū ⁊ ꝓpiꝰ adducēs interrogat discere cupiēs visiōis miraclꝫ pñtes āt dixerūt. iste iā extitit plurimoꝝ ānoꝝ paulatiqꝫ īminuta sibi virtute ⁊ egrotātibꝰ mēbris. ad hāc q̄uaꝫ cernis ꝑuenit miseriā Et q̄s ē iqt huiꝰ finis. Rñderūt. Mors eū suscipiet Et ille. Imminet ne omnibꝰ hoībus istud. an aliquibꝰ tm̄. Respōde

runt: nisi mors preueniens hic hominem transferat: impossibile est succedētibus annis non venire ad istius status experientiam. At ille. Igit in quot annis superuenit alicui: & si penitus mors īminet vel nō est ars hāc euadēdi: quin ad hāc perueniat miseriā. Dicūt ei in. lxxx. q̄dem vel. c. annis ad hāc senectutē deueniūt hoīes: deinde moriunt: nec aliter fieri pōt. Ingemiscēs puer ꝺ ꝓfundo corde ait. Amara est vita ista & omni dolore & amaritudie plena. Si hec ita se habēt: q̄uo secur⁹ eē poterit aliq̄s mortē incertā p̄stolando. Cui⁹ aduēt⁹ nō tm̄ ineuitabilis: sed incert⁹ est sicut dicis. Et abijt intra se ista seruās & i cessanter cogitās: & frequēter habēs memoriā: & ob hoc ī doloꝛib⁹ & defectōib⁹ ꝯtinuā habebat tristitiā. Dicebat eni ī semetipso: ergo ne me mors aliq̄n app̄hēdet. Et q̄s erit memoriā mei faciens post mortē: q̄ tpe obliuioni oīa tradēte: & si moriēs in nihiluꝫ dissoluar. Aut est aliq̄ alia vita: aliusq̄ mūdus. Hec & his silia cogitās pallid⁹ tabesce-bat. In p̄sentia tn̄ patris qn̄ ad eū veniebat: hilaritatē fingebat & le-titiā. Desiderabat autē & estuabat aliquē qui possꝫ cor eius certifica-re: & sermonē bonū aurib⁹ ei⁹ infundere. Cūq̄ sup hoc pedagogum p̄fatū ꝯsuleret: vtꝝ. s. aliquē talē cognosceret. Ille r̄ndit. Dixi tibi iaꝫ q̄uo pater tuus sapientes & heremitas illos semp p̄bātes de talib⁹ Alios interemit. Alios persecut⁹ est. Et non cognosco modo talem queq̄ꝫ in hac regione remansisse. Ille autem sup his tristat⁹ assimu-labat viro qui magnū thesaurū amiserat: & ad eius inquisitionem totam mentem conuerteret.

¶ De aduentu Barlaā ad eū sub specie negociatoris. C. IX.

Uit eo tēpore

quidam monach⁹ diui-na sapiētia vita & sermone ornatus: q̄ in deserto terre sennaar cellaꝫ sibi fecerat: & huic Barlaā nomē erat. Hic ergo reuelatōe diui nūt⁹ sibi facta cognouit: ea q̄ circa regꝫ filiū agebat. Qui egressus ꝺ heremo ad seculū descēdit: & mutato habitu suo vestimētis secularib⁹ indutus ascēdit nauē ad ptes indie p̄fectur⁹: & negociatorē se eē simulās: applicuit ad ciuitatē ī q̄ regis fili⁹ palatiū habebat. Ibiq̄ diu cōmoratus inq̄rebat diligēter de eo: & de sibi ministrātib⁹: vt aūt didicit supradictū pedagogū ceterꝭ ei familiariorē. Accedēs seorsuꝫ ad eū: ait illi. Cognoscē te volo dn̄e mi: qm̄ ego negociator suꝫ: & de remota regione valde huc veni: & ē mihi lapis p̄ciosus cui silis aliq̄n inueniri nō possit. Rogo vt me introducas ad filiū regꝭ: & tradā illū ei. Ualet q̄ppe & cecis corde: lumē ꝯferre sapientie. surdoꝝ aures aperire: mutis vocē reddere: & sanitatē īfirmātib⁹ exhibere. Stultꝭ sapiētiā dare: demones effugare: & totū q̄ꝺ bonū est & amabile largiē se possidēti tribuere. Dixit ad eū pedagog⁹: lapides eximios & p̄ciosas margaritas minie tibi enarrare possuꝫ quot viderī: Uirtutes vo tales q̄les dixisti: neq̄ vidi neq̄ audiui: tn̄ ondē mihi ipm & si ē sm̄ vbū tuum mox īferā hūc ad filiū regꝭ: & honores q̄ꝫ maximos & munera suscipies ab eo. Barlaā vo ait. Lapis iste p̄ciosus cū p̄fatꝭ opatōib⁹ & virtutibus adhuc habet & istā virtutē. Nō valet euꝫ cōtemplari fortuito qui sanā nō habet oculoꝝ visionē & integrā castū etiā corp⁹ & nullo mō inq̄natū. Si enim aliq̄s ista duo nō bene habet temerarie respicit lapidē preciosū istū. & ipsā quā habet visibilē virtutē & mentē p̄det. Cōsidero aūt oculos tuos nō sanos eē & vereor ne visū quem hēs amitteres. & ego tibi tāti mali auctor existerē. Filiū aūt regis vitā audiui ducere pudicā. & oculos pulcherrimos & sanos & clare vidētes habere. Quapropter illi istū thesaurū ostēdere cōsilius sū. Tū ergo nō negligēter de hoc disponas. neq̄ me tali dn̄m tuū priues. Ille aūt dixit. Si sic se ista hñt. noli mihi lapidē ondere. In pctis multꝭ vita mea sordidat neq̄ visū icolumē sicut dixisti habeo. & igressus diligēter oīa filio regis annūciauit. Ille aūt vt hoc audiuit letitia quadā spūali sensit cor suū aspiratū. & aīa ei⁹ diuinit⁹ illustrata ē. Iussit itaq̄ statiꝫ ītroduci virū. Qui introiens salutauit eū. Tūc p̄cepit euꝫ sedere. & pedagogū abscedere. Quo recedēte dixit iosaphat seni. Ondē mihi lapidē de quo quedā magnifica te dicere me⁹ narrauit pedagogus. Ad quē barlaaꝫ nisi pri⁹ experimētū tue capiā prudentie icōgruū ē tibi hoc mysteriū reuelare. Ait eniꝫ dn̄s me⁹. Exijt q̄ seminat seminare & dū semina talia q̄dē ceciderūt sec⁹ viā. & venerūt volucres & comederūt illa &c. Si ergo terrā inuenero ī te fructiferā & bonā nō tardabo diuinū ibi semē seminare. & magnū mysteriū tibi reuelare. Dixit aūt ad eū iosaphat Ego q̄dē venerāde senex. desiderio quodā & amore icōprehēsibili āro sermonē audire nouū & bonū. quia intrinsec⁹ exardescit ignis fortiter vrēs me & incitās me ad discēdas q̄sdā necessarias q̄stiōes. Nō eni hacten⁹ hoieꝫ repert q̄ de his me potuerit istruere. Sꝫ si īuenero sapiētē aliquē. & audiero ab eo vbuꝫ salutis. nequaq̄ volucrib⁹ put estimo. siue bestijs dabo. neq̄ petrosa neq̄ spinosa terra apparebo. sꝫ gratāter accipiā & sapiēter fuabo Tu vero si tale q̄d nosti nō abscōdas a me. sꝫ idica mihi. Nā q̄z audiui te de terra longinq̄ venisse. sensit aīa mea & bone spei fact⁹ sum q̄z per te q̄ꝺ iā diu desideraui assequar. & iccirco mox igredi fecite ad me. libēterq̄ suscepi. q̄si aliquē de familiaribus & coetaneis meis. si tamē nō de spe mea fallar.

¶ Narratio Barlaā de rege qui [illegible] C. X.

Unc barlaam

ait hoc bn̄ fecisti. dignū q̄ [illegible] qui nō apparētis seu recōdite fact⁹ est spei. Nā q̄dā rex fuit magn⁹ & gloriosus. & factū ē p̄cedēte illo ī curru deaurato cū regali obseq̄o obuiasse illi duos viros attritis & sordidis īdutos vestib⁹ attenuatas macie & pallidas facies habētes. vt ergo rex vidit illos. desiliēs cōfestiꝫ de curru. & in terrā p̄cidens adorauit & surgēs amplexat⁹ ē eos. & affectuose osculat⁹. Magnates vero illius ac p̄ceres de hoc indignati sūt. arbitrātes eū fecisse indigna regali gloria. nō tn̄ ausi ī facie illū rep̄hēdere germano fratri eius suggesserūt vt ei loquereť ne tāte excellētie dyadematis tāta īferat ꝯtumeliā. Qui cū fratri ista diceret & ei⁹ humiliationem rep̄henderet. a rex respōsū dedit q̄ꝺ tn̄ ille nō itellexit. Cōsuetudo aūt erat illi regi qn̄ sniaꝫ mortis ꝯtra aliquē dictabat. p̄conē suū ante ianuā illi⁹ cū tabula huic offō deputata mittere. Cui⁹ voce oēs cognoscebāt mortis reū illū eē. Uespe igiť veniēte misit rex buccinā mortis tubicinare ante ianuā fratris sui. Quā cū audisset ille de salute desperās tota nocte sua disposuit. ac sūmo diluculo nigris & lugubris indutus [illegible] rex ad se ingredi fecit. & vidēs se lugētē ait. O stulte & insipiens. si sic timuisti p̄conē germani fratris tui aduersus quē te nihil deliq̄sse cognoscis. Q̄uo mihi rep̄hensionē intulisti q̄z ī humilitate salutaui & osculat⁹ sū p̄cones dei mei sonorabili tuba mihi mortē significātes & terribilē dn̄i occursū. cū multa & magna meip̄m peccasse conscius sū. Ecce deniq̄ tuā arguēs īsipiētiā isto vsus suꝫ mō. Nūc & illoꝝ q̄ te ad mei miserūt rep̄hēsionē stulticiā arguere curabo tūc fratrē īstructū remisit domū. Precipit aūt fieri de lignis q̄ttuor arcellas. & duas q̄dē vndiq̄ auro cooptas ossa mortuoꝝ putētia mittēs in eis. aureis obfirmauit serris. Alias vo pice duas & bitumine liniēs. repleuit lapidib⁹ p̄ciosis & inestimabilib⁹ margaritis. & omni vnguētoꝝ odorib⁹ funiculisq̄ ciliciinis astrinxit. Deinde accersiri fecit rep̄hēsores suos magnates s. illos & p̄ceres. & posuit ante eos ipas q̄ttuor arcellas vt estiarēt. q̄nto q̄dē iste q̄nto vo ille p̄cio sint digne. Illi itaq̄ deauratas magni p̄cij iudicauerūt. Expedit. n. ī ipis diademata regalia reponi. Que vo illinite pice & bitumine erant. vili quodā & exili p̄cio dignas dixerūt. Rex aūt dixit ad illos. Sciebā & ego talia vos dicturos. exteriorib⁹ eni oculis exteriora cernitis. Et tamē nō ita oꝫ facere. sꝫ interius oculis ītrinsecus recōdita expedit videre. siue honorē siue ꝯtumeliā. Et mox p̄cepit vt aperirenť arcelle deaurate. ex q̄b⁹ reseratis dir⁹ fetor exalauit. & fetidissim⁹ visus est aspect⁹. Ait ergo rex. Iste tip⁹ ē coꝝ q̄ splēdidis q̄deꝫ & gloriosis induti vestib⁹. & potētia elati sūt. sed intrinsec⁹ mortuis ac fetētibus malignisq̄ opib⁹ referti sūt. Deīde picatas bituminataq̄ p̄cipiēs dissolui & aperiri. cūctos q̄ aderāt letificauit eoꝝ que intuiť erāt splēdor & odor. Tūc ait ad illos. scitis q̄b⁹ silia sūt ista. humilib⁹ illis q̄ vilib⁹ operti erāt vestimētis. quoꝝ vos exteriorē attēdētes habitū. contumeliā putastis. meā ante faciē eoꝝ in terrā ad orationē. Ego vo intellectualib⁹ oculis reuerētiā illoꝝ & decorē cōsiderās animarū. glorificatus sū q̄dē horū tactu. omniq̄ corona & regali vniuersa purpura preciosores istos existimaui. Illos igiť ita cōfundens docuit ne errarēt in his q̄ foris apparerēt. sꝫ interna attenderēt. Scd'ꝫ illuꝫ in piū & sapiētē regē. tu quoq̄ fecisti. bona spe suscipiēs me. que te nō decipiet sicut ego estimo.

¶ Instructio Iosaphat & cultu vnius dei. C. XI.

Ixit ad eum

iosaphat. hec oīa bene dixisti. Sꝫ volo discere q̄s ē dn̄s tu⁹ quē de semine illo in initio sermonis dixisse asseruisti. Cui barlaā. Si vis dn̄m meū agnoscere. Ipse est vnigenit⁹ dei fili⁹. rex regū & dn̄s dn̄antiū. qui sol⁹ habet imortalitatē & lucē habitat iaccessibilē. cū p̄re & spū scō glorificād⁹. Nō eni ego de illis sū q̄ multos istos deos maiatos & surdos colūt. Sꝫ vnū cognosco & cōfiteor deū. ī trib⁹ personis glorificādū. patre. s. & filio & spūsancto. In vna natura & gloria. & regno indiuiso. q̄ cuncta visibilia & inuisibilia fecit de nihilo. Tūc iuxta serieꝫ sacre histoꝛie narrauit ei qualiter deus creauit mundū. & qualiter diabolus hominem inuidia seduxit ad imaginē dei factū. Et qualiter crescente malitia hominū. de⁹ īduxit super terrā diluuium. Qualiter etiā post diluuium homines multiplicati. & deū obliti sunt & in omnē prorsus errorem dispsi sūt. Alij nāq̄ putauerūt cūcta sponte sua fieri. & sine pu

dentia regi. Alij fortuna putauerũt: totũ fato cõcedẽtes. Alij plures
deos coluerũt vitiosos: vt haberent eos vitioꝝ suoꝝ actores: quorũ
etiã formas figurantes statuas erexerũt: ꝛ cõcludentes in templis a
dorauerũt. Abrahã vero solus in illa generatione inuẽtus est: qui sen
su incolumi deũ p creaturas agnouit: quẽ etiã deus sibi familiarem
effecit eiusq; pgeniẽ multiplicans: ꝛ pplm sibi peculiarẽ nominans
de seruitute egyptiaca: p multa signa ꝛ pdigia liberauit: dataq; lege
p moysen in terraz bonã quã abrahe pmiserat: introduxit: multaq;
magnalia gloriosa atq; pcipua eis ostẽdit: p que oĩa id studij fuit: vt
ab omni execrabili idoloꝝ seruitute ꝛ actiõe genus horum abstrahe
ret: ꝛ ad antiquũ statũ reduceret. Sed adhuc regnauit i hoib⁹ mors
tyrãnide diaboli cõdemnationi inferni oĩa trãsmittẽs. In tali igit
miseria cõstitutos: deus q̃ de nihilo nos creauerat nõ despexit. Sz p
voluntatẽ dei, vnigenit⁹ miseris cõdescẽdens: de virgine nat⁹ est: ꝛ
xxx. annis cũ hoib⁹ cõuersat⁹ est: multisq; miraculis clarificat⁹: cru
cẽ ꝛ mortẽ passus est. Et vt nos a passionib⁹ liberaret. Tertia vero die
resurgẽs incorruptibil' post. xl. dies celos ascẽdit vbi sedet ad dexte
rã dei patris: inde vẽturus eũ iudicare viuos ꝛ mortuos: ꝛ vnicuiq;
reddere sm opa ei⁹. Postq̃ vero ascẽdit spm̃ paraclitũ sup discipulos
misit: q̃ ex inde gr̃a illi⁹ i oẽs gẽtes dispsi sũt ꝛ fidẽ orthodoxã pdican
tes ꝛ baptizãtes ꝛ mãdata saluatoris obseruare docẽtes. Nõ ferẽs
igit' hostis antiquus deiectionẽ suã: bella nũc cõtra nos excitat: sua
dẽs stultos adhuc sequi idolatriã. Ecce tibi dñm meũ paucis notifi
caui quẽ pfecti⁹ cognosces si gr̃am ei⁹ susceperis: ꝛ seruus illius fa
ctus fueris. His auditis fili⁹ regis surgẽs de throno suo pre gaudio
repletus est barlaã: ꝛ dixit. Forte iste est lapis ille pciosissim⁹: quẽ
in mysterio cõtinẽs nõ omni cernere volenti ostẽdens. Sz quib⁹ fa
cta sunt aĩe sensus. Ecce eniz vt hec verba suscepi: lumẽ dulcissimum
cor meũ ingressuz est: ꝛ illud graue tristitie velamẽ tãdiu mẽti mee
sup positũ statim sublatũ est. Querẽti g̃ iosaphat de regno celoꝝ: ꝛ
terrã mouẽtes in nihilũ dissoluant' ꝛ his silia. Barlaaz plenius dis
serere cepit: de resurrectione futura ꝛ de iudicio de remuneratione
quoq; iustoꝝ ꝛ pditione reproborum.

Fabula de Philomena contra cultores idolo-
rum inducta. C. XII.

Quibus auditis iosaphat vehementer cõpunct⁹
totusq; lachrymis pfusus ait. Quid me
opz facere vt eandã penas peccatoꝝ: ꝛ merear gaudio p
frui iustoꝝ. Barlaã rñdit. Ante oĩa accedere ad eũ q̃ vo
cat te de morte ad vitã: de tenebris ad lucẽ visibiliũ ꝛ inuisibiliũ ve
rã notitiã. Nã ignorãtia dei veraciter mors ẽ ꝛ tenebre: ꝛ idolis ser
uire mihi videt' oĩ stoliditate deteri⁹ esse. Aiebat mihi vir sapiẽtissi
mus quidã: q: silẽs sunt idoloꝝ adoratores viro sagittario: qui cõ
prehẽdit vnã de minutissimis auicul' philomenã hãc vocãt. Arripi
ens igit' cultellũ vt occideret eã ꝛ comederet data ẽ philomene vox
articulata ꝛ ait ad sagittariũ. Quid tibi o homo necis mee pficuũ ẽ
nõ eniz de me tuũ implere ventrẽ poteris: sz si me a vincul' liberaueri
tria mãdata tibi dabo. Que si custodieris ex his magnã p vitã totã
vtilitatẽ cõsequeris. Ille vero stupefact⁹ illius loquela: pmisit q si q̃d
nouũ audiret ab ipsa mox ipsaz liberaret. Cõuersa illa hoi dixit: nũ
q̃ aliq̃d coneris cõprehẽdere eoꝝ q̃ apprehẽdẽdi nõ pñt. Et ne dole
as de re pdita: quã recuperare nõ potes. Et verbũ icredibile nõ credas
aliq̃n. Hec tibi mãdata custodi ꝛ bene tibi erit. Admirat⁹ aũt vir p
spicuã verboꝝ intelligentiã: soluẽs eã p aerẽ misit liberã auolare. Il
la aũt volẽs pbare si cognouerit vir dictoꝝ verboꝝ virtutẽ ꝛ lucra
tus fuerit ex ipsis aliquã vtilitatẽ. Uolitãdo dicit ad eũ. Ue tibi q̃
malũ cõsiliũ habuisti hodie ꝛ qualẽ thesauꝝ pdidisti hodie. Est eniz
in viscerib⁹ meis margarita: q̃ struciõis ouũ sua vincit magnitudi
ne. Qd̃ audiẽs ille cõtristatus est valde penitẽs q euasisset philome
ne de manu sua. Et denuo tẽtans illã apprehẽdere dixit. Ueni i do
mũ meã: ꝛ oẽm humanitatẽ tibi exhibebo: ꝛ deĩde honorifice te di
mittã. Cui philomena. Nũc cognoui certissime te esse fatuũ. Susci
piẽs nãq; tibi q̃ dicta sunt a me prõpte ꝛ libẽter audiẽs nullũ ex eis
pfectuz assecutus es. Dixi tibi ne doleres de re pdita irrecupabili: ꝛ
ne tẽtares incõprehẽsibilia cape ꝛ tẽtasti me cõprehẽdere cũ nõ va
leas pgere itinere meo. Insup dixi tibi, ne verbũ crederes incredibi
le. Sz ecce credidisti in viscerib⁹ meis esse margaritã supgredientez
mẽsurã vẽtris mei: ꝛ nõ valuisti intelligere: qm̃ ego tota nõ possum
pungere ad magnitudinẽ oui struciõis ꝛ quõ margaritã talẽ vale
am capere in me. Sic g̃ stulti sunt illi qui cõfidũt in idolis: opant' ea
manib⁹ suis ꝛ adorãt q̃ fecerũt digiti eoꝝ dicẽtes. Isti sunt qui pla
smauerũt nos. Quomõ ergo plasmatores suos ab ipsis plasmatos ꝛ
factos existimãt: sed ꝛ seruãtes eos in custodia ne a furis rapiãtur:
custodes vocãt sue salutis. Ex hac ergo mala generatione ꝛ infideli
vocauit te dñs dicẽs tibi. Exi de medio eoꝝ ꝛ sepa te: ꝛ immũdũ ne
tetigeris sed salua te de generatiõe ista. Surge ꝛ vade: q: nõ est tibi
requies in ea. Si g̃ credideris ꝛ baptizatus fueris: saluus eris. si vero
nõ credideris dãnaberis. Nã istã cernis q̃ hodie ꝛ in q̃b⁹ exultas. i.
gloria ꝛ diuitie ꝛ delitie ꝛ oĩs vite seductio cito trãseunt: ejicientq;
te ꝛ hinc nolentẽ: ꝛ corp⁹ quidẽ cõcludet' paruo monumẽto solo de
relictũ, omniq; destitutũ amicoꝝ ꝛ cognatoꝝ affectu. Abijcient' vero
delectatiões mũdi ꝛ multa feditas ꝛ putrida corruptio p pristi deco
re ꝛ bono odore inducet'. Aĩam vero tuã mittẽt in cõdemnationẽ infer
ni vsq; ad vltimã diẽ resurrectiõis: quãdo rursus aĩa suo sũpto cor
pore ejicietur a facie dñi: ꝛ tradet' igni gehenne sine fine arsura. Dixit
ad eum iosaphat. Oĩa verba tua bona ꝛ admirãda sunt q̃ credidi ꝛ
credo: omnẽ quidẽ idoloꝝ seruitutẽ ex corde etiã prius q̃ intrares ad
me: q̃si inuit⁹ ꝛ dubitãs erga ista habuit se anim⁹ meus. Nũc vero p
fecto odio/odiui discens a te vanitatẽ illoꝝ: ꝛ insipientiã idoꝝ q̃ ser
uiũt illis. Desidero aũt verus seruus dei fieri: si tñ nõ repulerit me in
dignũ pp meas iniquitates: sed cõfido q: dimittit mihi oĩa peccata
mea: qm̃ benignus ꝛ misericors est sicut doces. Iam ergo paratus
sum baptismũ suscipere: ꝛ oĩa quecũq; dixeris mihi custodire. quid
vero oporteat facere postq̃ baptizatus fuero: an aliqua alia oporte
at subsequi manifesta.

Admonitio facta Josaphat de pseuerãtia in fide. XIII.

Nunc itaqz ait ad eũ barlaã. Ab omni q̃dez
peccato oz te abstinere ꝛ edifica
re sup fundamẽtũ recte fidei virtutũ opationẽ: qm̃ fides
sine operib⁹ mortua est: sicut ꝛ opa sine fide. Si qui post
acceptã veritatis cognitionẽ prioꝝ rursus mortua apprehẽderim⁹
opera ꝛ sicut canis ad vomitũ reuersi fuerimus: cõtinget nobis qd̃ a
dñõ dictũ est. Cũ enim inquit spũs immũdus exierit ab hoĩe gratia
videlicet baptismatis ambulat p loca inaquosa querẽs requiẽ ꝛ nõ
inuenit. Nõ ferens aũt diutius: sine domo ꝛ sine tecto errare dicit.
Reuertar in domũ meã vnde exiui. Tũc vadit ꝛ assumit. vij. spũs ne
quiores se: ꝛ ingressi habitant ibi. Et fiũt nouissima hoĩs illius peio
ra priorib⁹. Dicit ei iosaphat. Igit' quãtũ ex hac dogmatũ subtilita
te ppendere valeo: si hãc mundã cõuersationẽ post baptisma vnius
vel duoꝝ trãsgressione mãdatoꝝ istoꝝ me violare cõtigerit: ab omni
mea corruã intẽtione ꝛ oĩs spes mea irrita fiet. Respõdit barlaã, no
li sic ista ppendere. Nã p salute generis nr̃i hõ factus deus sciẽs in
firmitatẽ nature nostre nõ in hac parte dimisit nos sine medicina lã
guescere: sed sicut sapientissimus medicus lubrice voluntati nostre
cõmiscuit antidotũ penitentie: pdicans istam in remissionẽ peccato
rũ: baptismus etiam vocatus est fons lachrymaꝝ sm gratiã dñi: sz
labore ꝛ dolore indigens. Ubi vero p scripturas penitẽtie virtutem
discimus ꝛ maxime ex pceptis ꝛ parabolis dñi nostri ihesu christi.
Ex tunc ait. Cepit ihesus docere ꝛ dicere: penitentiã agite appropin
quabit enim regnũ celoꝝ. Sed in parabola filiũ quendã narrat qui
accepit patris substantiã: ꝛ abijt in regionẽ longinquã: ibiq; dissipa
uit totũ viuendo luxuriose. Deinde fame in regione illa facta: abijt ꝛ
adhesit vni magnoꝝ ciuiũ illius regionis: qui misit illuz vt pasceret
porcos: asperrimũ ꝛ abominabile sic notans peccatũ: multũ eniz tri
bulatus ꝛ ad extremã veniens inopiã inãnitũ: vt nec de siliquis q̃s
porci mãducabant suũ posset implere ventrẽ. Tandẽ ad se cõuersus
suã sensit cõfusionẽ: lamentansq; dixit. Quanti mercenarij in domo
patris mei abundant pane ꝛc. ꝛ accurrens pater cecidit sup collum
eius: ꝛ osculatus est eũ ꝛ in priorẽ restituens honorẽ fecit solemnita
tem inuentionis eius occidens vitulũ pascualem. Ecce hanc parabo
lam de penitentib⁹ nobis narrauit. Insup de pastore qui habuit .c.
oues dixit q vna pdita dimisit. xcix. in deserto ꝛ exiuit vt pditã que
reret quã inuentã in humeris suis leuauit: ꝛ alijs que nõ errauerãt
coniũxit. Uocauitq; amicos ꝛ vicinos suos ad epulas in eius inuẽ
tione. Sicq; inquit saluator gaudiũ erit in celo super vno peccatore
penitentiã agente q̃ sup. xcix. qui nõ indigẽt penitẽtia. Oportet igi
tur post acceptã veritatis notitiã: gustũ diuinoꝝ omni virtute obser
uare ne ruamus. Nam cadere non expedit certanti: qm̃ multi iam
qui corruerũt resurgere nõ potuerũt. Alij vitijs tantũ aperientes his
q; nimis adherentes vlterius ad penitentiã venire nequiuerũt. Alij
vero morte preuenti: ꝛ occurrentes p penitentiaz seipsos a peccatis ab
soluere: cõdemnati sunt. ppterea periculosum est in qualicunq; vi
tio cadere: ꝛ si contigerit statim resilire oportet ꝛ rursus in bono sta
re certamine. Ad hoc iosaphat dixit. Quomõ igit' quis custodiet se
ipsum post baptismũ mundũ ab omni peccato. Nam si restat peni
tentia delinquentibus. Sed tamen non sine labore ꝛ fletu ꝛ planctu
que non facilia multis fore mihi videntur. Et ideo mallem inuenire
viam vt custodiam diligenter precepta dei ꝛ non declinare ab eis

ne post indulgentiam priorum malorum ad iram prouocarem. iterum [illegible]

¶ [illegible] C. XIIII.

Tunc barlaam [illegible] derabile est: sed laboriosum est et valde impossibile aliquem iuxta ignem conuersari et nõ fumigari. Difficile est ergo et nimis ardiũ secularib⁹ vinctũ negocijs et eius curis implicitũ: et in diuitijs et delicijs viuentẽ: mãdatorum dei viã indeclinabiliter pgere: et se mundũ cõseruare. Ait enim dñs. Nemo potest duob⁹ dñis seruire. Ista ergo diuini et deiferi patres nostri apostoli audiẽtes: quia per multas tribulationes oportet nos introire in regnũ celorum. Quidẽ et aliud addiderũt baptismũ suscipere per sanguinẽ dico et martyriũ. Quod et dñs pro nobis [illegible] baptismũ [illegible] vocauit hinc ipsius imitatores facti sunt quidẽ sui discipuli et apostoli. Deinde vero et oẽs sanctorum martyrum chorus cultorib⁹ idolorum regib⁹ et tyrãnis seipsos et pro christi nomine [illegible] sustinuerunt [illegible] et ignib⁹ exusti atque gladijs interempti. Istorum nõ tñ verba et opera: sed et sanguis et ossa omni sancte sunt plena. Demones nãque potẽter eijciunt insanabiliũ vero languorum sanitates fide accedentib⁹ prestant. postquam vero crudeles illi tyrãni perierũt: et persecutio quieuit: regesque fideles per [illegible] deinceps diuinũ: aliã quãdã vitã pegrinã et sibimet insolitã ducere studuerũt: et secundum diuinã vocẽ oĩa derelinquẽtes: quasi quidã fugitiui deserta adierũt egẽtes: angustiati: afflicti quib⁹ dignus nõ erat mundus. Alij quidã sub dio absque tecto perdurãtes solis estui: et rigorib⁹ [illegible] et turbinib⁹ ventorum affligebant. Alij vero fugam [illegible] figẽtes: aut speluncis et antris latitãtes degebãt. Sic ergo virtutes virtutib⁹ cumulãtes omni carnali cõsolationi et repausationi penit⁹ abrenunciauerũt: oleribusque crudis et herbis aut glãdib⁹ seu pane arido et valde sicco trãsigebãt dietã. Nã tñ de vilib⁹ ipsis et abiectis sumebãt escis: vt solũ viuere possent. Quidã vero totã ebdomadã ieiunantes [illegible] sumebãt. Alij vero bis in ebdomada hui⁹ memoriam habebant. Alij aut post duos dies vespere edebãt: tñ modicũ [illegible] et vigilijs vacabant angelorum vitã imitãtes. Habent aũt habitacula sua. Alij quidã in omnimodo recessu et solitudine agonẽ pcurrentes elõgãtes se ab hominũ cõmoratiõe: toto ipse vite sue et deo appropinquãt. Quidã longe ab inuicẽ cellas hñtes: dñicis diebus ad ecclesiã vnã cõueniũt: et diuina mysteria sumũt. Alij vero cenobialẽ ducũt vitã qui plures insimul cõgregati: sub vno plato ab oĩb⁹ [illegible] et quasi seruos empticios se volũtarie reputãtes: nõ sibimetipsis viuunt [illegible] nõ viuunt sibi: viuit vero in eis christus quẽ sunt secuti oĩa deserẽtes. Hoc enim est mũdi secessio volũtariũ odio et nature negatio eorum qui supra naturã sunt desiderio. Hos enim mirabiles et sãctos viros et nos despicabiles et indigni imitari satagim⁹. Et est secundum veritatẽ odibilis iste mũdus et abhoĩabilis. Inimicus enim est amicorum suorum: et hostis oium qui faciũt eius voluntatẽ. Discerpit crudeliter incũbẽtes sup se: et eneruat illos qui cõfidũt in eo: sed⁹ posuit cũ inspiciẽtib⁹ et pmissiones falsas eis pollicet⁹ est: ad hoc tñ vt trahat eos ad se. Illis sibi acquiescẽtib⁹ ingrat⁹ et fallax mõstrat nihil eorum cõplẽdo que pmiserat. Hodie nãque epulis delectabilib⁹ eorum gulã [illegible] cras inimicis totos deuorãdos pcit. Hodie regẽ aliquẽ cõstituit: et cras seruitutis iugo supponit: hodie multis affluentẽ bonis. cras mẽdicantem reddit. Amabilẽ hic ad modicũ oĩbus efficit: quem paulopost facit odibilẽ: hodie letificat cras fletib⁹ afficit. Qualẽ vero et his finẽ imponit. Audi habitatores gehenne dilectores suos pficit miserrime. neque recedẽtes hunc lamentat neque remanentiũ miseret.

¶ Parabola de Unicorne cõtra mũdi amatores. C. XV.

Tamquam qui tali seruiũt diro et maligno dño: et a bono ac benigno mente [illegible] se metipsos [illegible] tur astricti: nullã futurorum hñt memoriã: sed corporis delectationes semp desiderãt. aĩas suas dimittẽtes fame tabescere: et innumeris affici malis. siles esse arbitror hoĩ fugiẽti a facie furẽtis vnicornis: qui nõ ferẽs sonũ vocis illius: et terribilẽ mugitum: fortiter [illegible] dã baratrũ decidit: dũ aũt caderet: manib⁹ extẽsis arbustulã quãdã apprehendit et fortiter tenuit: et base quadã pedib⁹ impressis: visum est sibi in pace de reliquo fore et stabilitate. Respiciẽs ergo vidit duos mures vnũ albũ et alterum nigrũ: corrodẽtes incessant radicẽ arbustule quã apprehenderat: et iam prope erãt vt eã absciderẽt. Cõsiderans etiã ipsius baratri fundũ: vidit draconẽ aspectu terribilẽ ignẽ spirã[tem] [illegible] re eũ cupientẽ. Intuẽs vero rursus basem illã pedib⁹ eius suppositam cõtemplatus est. iiij. aspidũ capite de pariete pdeũtia vbi cõsistebat. Eleuans aũt oculos. vidit de ramis arbustule modicũ mel distillãs. Dimittẽs ergo cõsiderare circũdabãt eũ mala. s. sursum vnicornẽ insanientẽ et eũ querentẽ deuorare. Deorsum vero draconẽ inhiantem: et arbustulã cito excidendã: et quia pedes sup lubricã basem et infidelem posuerat. Tantorum ac taliũ malorum oblitus: seipm illi⁹ mellis modici dulcedini tradidit. Nec similitudo eorum est: qui seductioni presentis seculi adheserũt. Cui⁹ expositionẽ tibi dicã. Unicornis quidẽ mortis figurã tenet: que semp psequit et cõprehẽdere vult genus humanum. Baratrũ vero mũdus est iste malis plenus et laqueis mortiferis. Arbustula que a duob⁹ murib⁹ incessanter incidebat quam apprehenderat, vite nostre mẽsura est: que cõsumit et diminuit per horas diei et noctis et incisioni appropiat. Quatuor vero aspides de quattuor fragilibus et instabilib⁹ elemẽtis cõstitutionem humani corporis significat. Quib⁹ inordinatis et cõturbatis corporis cõpago dissoluit. Cũ is crudelissimus draco: terribilẽ inferni ventrẽ figurat: cupiẽs suscipere eos qui presentes delectatiões futuris pponũt bonis. Scintilla vero mellis [illegible] seductor ille suos amicos [illegible] pprie videre salutẽ. Hac suscepta libenter pabola dixit iosaphat: quam verus est iste sermo et quã bene coaptatus. Ne queso pigriteris tales mihi typos subrogare. Et vt sciã qualis est presens vita nostra: et quorum malorum amicis suis auctor sit.

¶ Parabola de trib⁹ amicis [illegible] C. XVI

Emer vero dicit. Rursus siles sunt amatores [illegible] delectationũ: et qui harum dulcedine illiciunt. atque futuris et stabilib⁹ fluida et fragilia pferunt: homini qui tres amicos habuit: quorum quidẽ duos precordialiter et affectuose honorabat: ac vehemẽter eorum charitate afficiebat: et vsque ad mortẽ pro ipsius agonizans et periclitari desiderans. Aduersus tertiũ multo ferebat despectu neque honore neque [illegible] simulans amicitiã. Uenerũt ergo terribiles de quibusdam quidã milites: accelerãtes hũc ad imperatorẽ ducerent: rõnẽ reddituri pro debito decẽmilia talentorum. Coartatus vero ille querebat adiutorem [illegible] Currens igit ad primũ pre oĩb⁹ charum amicũ dixit ei. Nosti o amice quia aĩam meã semp pro te posui. Nũc aũt indigeo auxilio tuo in die ista detinẽte me necessitate. Quo ergo pmittis mihi nũc auxiliari: et que apud te reposita est mihi spes dilectissime. Respõdens ergo ille ait. Nõ sum amicus tu⁹ o homo: neque scio quis sis: habeo enim alios amicos cum quib⁹ [illegible] Prebeo tñ tibi cilicios duo. vt habeas ea in via qua ambulas: que tñ nihil tibi pderũt: et nullã aliã spem a me prestoleris. Hoc audiens ille et diffidens de auxilio quod sperauerat ab eo. Ad secũdũ perrexit amicũ: cui et ait. Recordare amice quãtũ accepisti a me honorem et gratiam. Hodie vero corruẽs in tribulationẽ et aduersitatẽ auxiliatore op⁹ habeo: quãtũ vero vales subuenire: nũc indica mihi. Ille vero ait. Nõ vacat mihi hodie vt tecũ subeã agonẽ. Curis enim et sollicitudinibus circũdor: et in tribulatiõe sum: modicũ tñ tecũ pgam: quãuis tibi non sit pfuturum. Et statim domum reuersus proprijs vacabat negocijs. Uacuis ergo manib⁹ inde reuersus vndique destitut⁹ lamẽtabat seipm de vana spe ingratorum amicorum: et de inutilib⁹ laborib⁹: quos pro eorum [illegible] Pergit etiã ad tertiũ amicũ de quo nunquam curã habuit nec sociũ letitie sue eũ aduocauit: et ait ad eũ. cõfuso et in terram vultu demisso. Nõ habeo os loquẽdi ad te. cognosco enim diligẽter quia nunquam tibi benefeci: nec amicabilit circa te habui me: sed quia aduersitas apprehẽdit me durissima: et nullã spem salutis in ceteris amicis meis repperi: veni ad te rogans si est tibi possibile: quodlibet auxiliũ vel modicũ impẽdere ne tardes memor ignorãtie mee. Tunc ille respõdit ei hilari et sereno vultu: certe amicũ meũ charissimum te cõfiteor esse: et modici illius tui beneficij nõ immemor. cũ vsura retribuam tibi. Ne timeas ergo neque formides. Ego enim precedã te ego interueniã pro te apud regẽ: et nõ tradã in manib⁹ inimicorum tuorum. Confide ergo dilectissime et nõ tristeris. Tũc cõpunctus ille dicebat cum [illegible] quid prius lamẽtabor aut quid potius plangã: vanũ affectũ meũ repehendã: quẽ falsis exhibui amicis: an amentiam meã plãgã: quia huic vero et germano amico nullã ostẽdi familiaritatẽ [illegible] sermonẽ subiecta expositionẽ requirebat. Tũc ait barlaã. Prim⁹ amicus vtique est diuitiarum possessio et amor pecuniarum pro quib⁹ homo multis subiacet periculis et multas sustinet miserias. Ueniẽte ergo vltimo termino mortis nihil ex omnib⁹ illis nisi que ad sepulturã ptinent: inutiles accipit panniculos

hos. Secūdus aūt vocat' vxor ⁊ filij ⁊ cognati ⁊ alij amici: quoꝝ affe ctui adherentes inseparabilit' tenemur: aīam ⁊ corpus pp illoꝝ sper [illegible]: sed ex eis nullā aliquis ꝯsequit' vtilitatē in hora mortis: nisi q̄ ad monumētū secū pgūt. Deinde reuertentes suis curis vacant nō min' obliuione memoriā q̄ȝ corpus aliqñ amici operientes sepulchro: amicus vō terti' despectus ⁊ gratis nō familiaris sȝ [illegible] multoꝝ opeꝝ chorus est videlicet spes: charitas: fides: elemosyna. humanitas: ⁊ cetera virtutū ꝯgregatio: que pōt pcedere nos cū eximus de corpore ⁊ pro nobis apud deū interuenire: ⁊ de exactoribus liberare. Iste est gratus amicus: qui opus nostrū bonuȝ in memoria sumit ⁊ cū vsura restituit.

Ad idē de rege q̄ locū exilij sui diuitijs pmuniuit. C. XVII

Versus ait barlaā ciuitatē quendā [illegible] magnā: cui' ciues talē habebant consuetudinē antiquitus: vt assumerēt extraneū aliquē ⁊ ignotū virū: nihil legū ciuitatis sue vel traditionū scientem ⁊ hūc sibi regē ꝯstituebāt: qui oēm potestatē accipiebat: ⁊ suaꝝ volūtatū faciendaꝝ facultatē habebat: vsq̄ȝ ad cōpletionē vnius anni. Deinde eo in omni securitate manēte delicijsq̄ȝ atq̄ȝ suauitatib' absq̄ȝ formidine: ⁊ regnū sibi pmāsuꝝ existimāte: repēte surgētes ciues illi ꝯtra eū: r̄gali ablata stola nudū trahētes p totā ciuitatē: exulē trāsmittebant: ⁊ in magnā ⁊ longi' remotā insulā in qua neq̄ȝ cibū neq̄ȝ vestimētū inueniēs: in fame ⁊ nuditate male atterebat': pter spez cōcessis sibi delicijs ⁊ gaudio in tristitiā rursus pter spez omnē ⁊ expectationē trāsmutat'. Iuxta ordinat' ē q̄dā vir in regno qui nō exiguo mētis intellectu vigebat. Qui tāta ex improuiso accedēte sibi abundātia nō est dissolut' nec ab ea raptus: neq̄ȝ eoꝝ qui ante eū regnauerāt ⁊ eiecti misere fuerāt: incuriā secut': sed sollicitudinē gerebat ⁊ laborabat aīo: q̄mō se ⁊ sua disponeret. Dū ergo assidua meditatione diligētius ista tractaret: cognouit p quendā sapientissimuȝ cōsiliariū suū ꝯsuetudinē ciuiū ⁊ locuȝ phēnis exilij: ⁊ q̄mō semetipȝ oporteāt custodire: sine errore edoct' ē. Hoc ḡ vt agnouit ⁊ q2 oportȝ illū post paululū ad insulā applicare: ⁊ regnū caducū alienigenis dimittere. Apertis thesauris suis quoꝝ tūc hēbat liberā facultatē ex illis qd vellet facere. Accepit pecuniaꝝ multitudinē. Auri videlicet ⁊ argenti ⁊ lapidū pciosoꝝ amplissimū pōdus ⁊ fidelissimis cōmittēs famulis [illegible] pmisit ad quā ducēdus erat insulā. Peracto igit' anni termino: in seditionē versi ciues. Nudū sicut ⁊ illos qui ante eū fuerāt in exiliū trāsmiserūt. Tūc ceteri stulti ⁊ tēporales reges fame male cruciabant'. Ille vō pu̇idus in abūdātia viuēs ppetua: delicias insinitas hēs: timoreq̄ȝ prsus incusso infidelib' ⁊ malignis ciuib' sapiētissimo seipȝ beatificauit cōsilio. Ciuitatē ḡ intelligere vanū istū ⁊ deceptorē mūdū. Ciues aūt pncipes ⁊ potestates demonū: mundi rectores tenebraꝝ hui' seculi: qui illiciūt nos dulcedine voluptatuȝ: ⁊ suggerūt vt corruptibilia velut incorruptibilia: ⁊ mortalia velut immortalia ⁊ semp nobiscū mā sura cōsiderem'. Sic ergo nobis seductis ⁊ nullā sollicitudinē de eternis ⁊ stabilib' gerētib': neq̄ȝ aliqd in illa vita recōdentib': repēte nobis imminet pditio mortis. Tunc iam nudos nos hinc maligni ⁊ amari suscipiētes tenebraꝝ ciues: cū quib' expēdimus tempus, ducunt nos in terrā tenebrosam ⁊ caliginosam: in terrā tenebraꝝ eternaꝝ vbi nō est lux neq̄ȝ vita hominum. Cōsiliariū aūt bonū qui omnia vera fecit nota: ⁊ salutaria edocuit studia: sapientē ⁊ prudentē regē meā estima paruitatē: qui bonaȝ ⁊ rectā viā veni monstrare tibi: introducens te in eterna ⁊ infinita bona: ibiq̄ȝ te omnia reponere consulens.

Exhortatio ad contemptū diuitiaꝝ. C. XVIII.

Dixit iosaphat seni. Quo ḡ possum thesauꝝ pecuniaꝝ illic trāsmittere vt securā ipsoꝝ incorruptibilē iocunditatē abiens reperiā: qualiter demonstrē aduersus presentia odiū meū: ⁊ amorē eternoꝝ. plane queso insinua mihi. Et ait barlaā. Diuitiaꝝ quidē ad eternū locū pmisso manib' fit egenoruȝ. Iosaphat vō ait. Cūcta ḡ despicere ⁊ istā laboriosaȝ assumere vitaȝ sicut dixisti supius traditio est antiqua ab apostoloꝝ descēdens doctrina: an vobis nouiter sic visuȝ est mētis vestre sciētia: quasi melius eligentib' istud. Respōdens senex ait. Nō legē recēter introductā doceo te: absit h' a me. sed ab antiquo nobis traditā. Dixit enim dn̄s cuidā diuiti qui interrogauit eū. Quid faciēdo vitā eternā possideret: ⁊ gloriāti oīa se custodisse que scripta sunt in lege Vnū inqt tibi deest. Vade ⁊ quecūq̄ȝ habes vende ⁊ da pauperib' ⁊ habebis thesauꝝ in celis: ⁊ veni sequere me tollēdo crucē. Cū igit' inquit iosaphat sit antiqua ⁊ necessaria hmōi p̄dica: cur nō hodie hanc multi quidē sequunt'. Senex vō ait multi quidē imitati sunt: ⁊ imitantur plurimi vero pigri remanēt ⁊ negligētes. Pauci enim sunt sicut ait dn̄s qui strictā ⁊ artā viā pgunt: amplā vō ⁊ latā plures. Sic ḡ saluatore mādante: pphetis aūt ⁊ apl'is pdicantib': ac sanctis oibus ope ⁊ sermone [illegible] gradiunt': cū plures spaciosaȝ ⁊ que ad pditionē ducit eligāt. Non ex h' ꝯuersatio diuine huius admirabilis sapiētie. Neq̄ȝ enim deest alicui volentiū se intueri sol iustitie: neq̄ȝ tñ cogit sponte sua tenebras eligētes: sed pprio relinquit' suo vnusquisq̄ȝ arbitrio ⁊ pelectiōi q̄ȝdiu in h' seculo est. Iosaphat aūt sciscitāte quid esset libeꝝ arbitriuȝ ⁊ quid pelectio. Respōdit senex: libeꝝ quidē arbitriū est aīe rōnalis volūtas sine phibitiōe cuiusq̄ȝ mota ad qdcūq̄ȝ voluerit siue ad bonū siue ad malū sic ab actore ꝯcessum. Rursus libeꝝ arbitriū est intellectualis aīe mot' sui iuris: Pzelectio vō est cōsultū desiderium [illegible] que in nobis sunt: aut cōsiliū desiderabile. Qd enim pindicatū ē ex cōsilio tenem' eligētes. Cōsiliū vō est desideriū pquirēs de his que a nobis sunt faciēda. Oē enim cōsiliū fit pp id qd agēdū est. Et sic ante omnē pelectionē cōsiliū est: ante oēm vero actionē pelectio. Idcirco nō solū actiones: sed ⁊ ea que fm intentionē pelectiones exhibēt: ⁊ corone ⁊ tormēti iure causa fiunt: pncipiū enim peccati ⁊ iuste actionis pelectio est ex his que a nobis sunt inducta: quoꝝ enim nobis affect' sunt hoꝝ ⁊ actiones. Tūc ait iosaphat seni. Sūt ergo alij qui ⁊ ea q̄ tu pdicas pdicent: aut solus es hodie qui ista doces: ⁊ sic odibilē psentē vitā astruis. Respōdens senex dixit. In vestra infidelissima regiōe ista neminē esse cognosco. Nā patris tui tyrannica crudelitas innumerabilib' hos mortib' tradidit: ⁊ satagit ne penitus audiat' in vobis diuine pdicatio notitie. In ceteris vō oib' linguis cātant' [illegible] pater. Et ait senex. Subtiliter ⁊ cōuenienter nihil didicit. Clausis enim mētis sensib' bonū nō vult suscipere: ad malū vō pcipiti ruit impetu. Sȝ vellē inquit iosaphat enā illuȝ ista didicisse. Ait vō senex. Apud hoiem impossibilia sunt ista Apō deū oīa possibilia sunt. Quid scis .n. si tu saluū facies patrē tuū: ⁊ mō mirabili genitor tui genitoris efficiaris. Dixit autē iosaphat. De patre meo faciat dn̄s sicut ei placet. Ego vō ex tuis sacris sermonibus presentiū cognoscēs vanitatē: discedere quidē penit' cogito: ⁊ tecū reliquū vite mee ducere: ne pp tpalia ista ⁊ fluida: ab eternoꝝ ⁊ incorruptibilium excidā refrigerio.

Ad Idem de illo qui contempta nobili sponsa pauperculam duxit. C. XIX

Tali senex respōdit. Si h' fecerit silis eris iuueni [illegible] qui fuit filius ditissimoꝝ parentū. Cui pater suus desponsauit filiaȝ cuiusdā nobilissimi ⁊ p oibus locupletissimi nimis pulcherrimā. Mouit ḡ sermonē cū puero de nuptijs: ⁊ quomō facere meditabat' annūciauit. At ille qsi rē malā ac nefariā respuēs relicto patre in fugā elapsus est. Ambulans aūt declinauit in domū cuiusdā senis paupis pp estū diei semetipm repausaturus. Tunc filia senis vgo q̄ erat ei vnigenita sedens an ianuā opabat' manibus. ore aūt suo deū laudabat assidue: grās agens ei de imo cordis. Huius aūt laudes iuuenis auscultās ait qd est istud o mulier studiū tuum. Cui' aūt rei grā cū ita sis paup ⁊ tenuis: qsi p quibusdam magnis donis: grās referēdo sic laudas datorē. Que respōdēs ait. Nescis q2 sicut exigua medicina de magnis langorib' sepius liberat hoiem: ita ⁊ in paruis dei donis grāꝝ actio magnoꝝ auctrix bonoꝝ efficit'. Ego quidā filia suȝ senis paupis: grās tñ refero deo p modicis istis donis ⁊ bn̄dico dn̄m: citra: qui qui h' ꝯtulit ⁊ maiora valet dare: ⁊ ista quidē de his que extrinsecus sunt ⁊ nr̄a nō sūt ex quib' nec multa possidētib' lucꝝ aliqd pueniet: vt nō dicā: q2 ⁊ sepi' dānū sustinēt: neq̄ȝ minora accipiētib' accidit detrimētū: eandem vtrisq̄ȝ viā pgentib' ⁊ ad eundē puenētib' finē. Eoꝝ vō que magis sūt necessaria ⁊ pfectissima multa ⁊ maxima accepi dei dona q̄ innumerabilia ⁊ inestimabilia sunt. Nā fm imaginē dei facta sum ⁊ ipsi' notitiaȝ hr̄e merui: ⁊ rōne p oib' aīalib' suȝ pdita: ⁊ ab ipso deo inuitata suȝ ad vitā p viscera misericordie ei': cui' ⁊ mysterioꝝ pticeps eē merui: cui' ⁊ paradisi ianua apta est facile si voluero introituȝ mihi pbitura. Pro tātis igit' ⁊ talib' donis q̄ indifferent' diuites pcipiūt ⁊ paupes vt dignū est grās agere penit' est īpossibile. Si aūt ⁊ modicā laudationē largitori bonoꝝ nō obtulero: qualē excusationē habeo. Iuuenis itaq̄ȝ eximiū illi' stupēs intellectum: eius patrem accersiuit: cui ⁊ dixit. Da mihi vxorē filiā tuā: adamaui enim illā pp intellectū ⁊ pietatē. Tūc senex ait. Nō lȝ tibi accipe paupis filiā: cū parentū diuitū sis fili'. Rursus aūt iuuenis ait. Etiā hanc accipiā si tū mihi nō negaueris eā. Nobiliū qppe ⁊ diuitū mihi filia fuit desponsata: sed hāc respuēs fugā arripui: filiā vō tuā pp pietatē quā hȝ in deū: ⁊ pclaꝝ illi' intellectū adamās: copulari mihi p oibus cogitaui

Senex aũt dixit ad eũ. Nõ possũ tibi hãc dare vt ducas in domũ
patris tui: ꝛ ab vlnis meis sepes eã: vnica mihi est. Sꝫ ego inqt iuue
nis apud vos manebo ꝛ vestrã suscipiã ↄuersationẽ. Deinde ꝛ splẽ
didũ depones vestimẽtũ: senis habitũ postulãs induit. Tũc ille se
nex in multis tẽtans eũ: ꝛ varie ipsius examinãs cog[illegible]
cognouit iuramẽti illius stabilitatẽ: ꝛ qꝛ nõ amore insipiẽtie deten
tus petijt eiꝰ filiã sed pietatis amore elegit pauperrime viuere: hanc
ꝑponẽs sue glorie ꝛ nobilitati: tenẽs eũ manu: introduxit in suũ cu
biculũ ꝛ ostẽdit ei diuitias multas ibi ꝛepositas ꝛ immẽsũ pondus
pecuniaꝝ quãtũ nõ viderat aliqñ iuuenis ille ꝛ ait ad eũ. Fili hꝫ oĩa
tibi do eo ꝙ elegisti mee fieri heres substãtie quã tenẽs hereditatẽ
ille oẽs supgressus est gloriosos terre ꝛ diuites.

¶ Doctrina Barlaã de deo creatore oĩum ꝛ rectore. C. XX

Dixit autem iosaphat ad barlaã. cõuenienter ꝛ ista me tãgit narratio. Vñ ꝛ
a te esse dicta ista de me estimo. Ergo desiderãs scire pre
coꝛ vt ista mihi nota facias. diuitias. s. dei. ꝛ magnitudi
nẽ supueniẽtẽ virtutis eius. Tũc dixit ei barlaã. Oro deũ vt ista do
ceat te: ꝛ scientiã taliũ infigat aĩe tue qꝛ apud hoĩes ipsius enarrare
gloriã ꝛ potentiã ꝑsus est ĩpossibile. Et si oẽs qui mõ ꝛ aliqñ fue
rũt hoĩum lingue vna fierẽt: deũ inquit euãgelista ꝛ theologꝰ nemo
vidit vnq̃. Nos võ ex ꝑdicatiõe eoꝝ: ꝛ ex ipsa reꝝ natura: iuxta qd
possibile ẽ nobis dicimꝰ. Dicit enĩ scriptura. Celi enarrãt gloriã
dei ꝛ opa manuũ eiꝰ annũciat firmamẽtũ. Sicut enĩ aliqs domum
cernẽs splẽdidissimã: ꝛ artificiose fabricatã cuiꝰ forma ĩgeniose cõ
pacta est: ꝛ architectũ ꝛ edificatorẽ mox ↄsiderãs mirabit: ita ꝛ ego
de nõ extãtibꝰ formatꝰ: ꝛ ad hꝫ ꝙ sũ adductꝰ: ꝛ si plastẽ atqꝫ facto
rẽ videre nõ possũ: sed tñ ex bene cõpacta ꝛ mirabili fabrica mei ip
us ad notitiã veni sapiẽtie eiꝰ: nõ ẽm qd est: sed sicut potui intellige
re qꝛ nõ a meipso veni. nec meipm feci. sed ille plasmauit me sic vo
luit. In ꝑncipio quidẽ oẽs fecit creaturas: q̃ꝝ aliq̃s diminutas ꝛ cõ
tritas: rursus meliori innouatiõe reformat. Deinde subleuans hunc
diuino suo imperio: ad aliã trãsfert vitã infinitã ꝛ eternã: nullꝰ enĩ ho
minũ potuit aliqñ aliqd hoꝝ pficere: neqꝫ rex: neqꝫ sapiẽs: neqꝫ di
ues neqꝫ aliꝰ hũana pagẽs studia. Ex his ẽ q̃ circa me sunt ad scien
tiã creatoris ꝛ magnificẽtie pductus sũ. Cũ his aũt ꝛ bene cõpactã
fabricã ꝛ ↄseruationẽ creature totiꝰ ↄsideraui ꝛ vidi: qꝛ ipsa oĩa ẽm
seipsa cõmutationi subiacẽt ꝛ corruptiõi. Intellectualia quidẽ ẽm
liberũ arbitriũ. ꝛ in bono ꝑfectũ: ꝛ a bono defectũ. Sensibilia vero iu
xta generationẽ ꝛ corruptionẽ augmẽtũqꝫ ꝛ detrimẽtũ ꝛ iuxta qua
litatẽ trãsmutationũ ꝛ localẽ motionẽ: ex his ꝑdicãt vocibꝰ ineffabi
libus: ab increato ꝛ incõmutabili se facta esse deo ↄtinerique [illegible]
ri ꝛ semp ꝓuideri. Quõ ẽ ↄtrie nature ad inuicem mũdi [illegible]
simul ↄuenerũt: ꝛ indissolubiles ꝑmãserũt: nisi qdã oĩpotẽns virtus
ista cõmiscuisset: ꝛ semp indissolubilia ↄseruaret. Quõ enim aliqd
maneret nisi ipse voluisset. Si enĩ nauis sine gubernatore nõ põt sub
sistere: sed mox submergit. ꝛ domꝰ modica nunq̃ stabit sine ꝓuiso
re: mũdus quõ stat tãto tpe: creatura sic magna sic bona ꝛ mirabilis
sine gloriosa quadã ꝛ magnifica atqꝫ mirabili gubernatiõe ꝛ sapiẽ
tissima ꝓuidẽtia. Ecce enim celũ quãtũ tps hꝫ ꝛ nõ denigratũ ẽ ter
re virtꝰ nõ ẽ lassata ex tãto creata tpe: fontes nõ defecerunt fluere: ex
quo facti sunt: mare tot ꝛ tãta suscipiẽs flumĩa nõ supgredit mẽsu
ram. cursus solis ꝛ lune nõ mutant: ordines diei ꝛ noctis nõ ꝑuertũ
tur. Ex oĩbus istis ineffabilis dei virtus ꝛ magnificẽtia nobis decla
rat: testificata a ꝓphetis ꝛ aplis. Sꝫ nemo digne cõsiderare vel lau
dare gloriã eius poterit. Miseret võ oĩum qꝛ oĩa põt ꝛ dissimulat
peccata hoĩum pp pniam. Solus bonus ꝛ amator aĩaꝝ dñs: benedi
ctũ sit nomẽ eius laudabile ꝛ superaltatũ in secula.

¶ Barlaã Josaphat vitã suam enarrat. C. XXI.

Dixit autem ad eũ iosaphat [illegible] multo tpe me
ditarens sapiẽtissime: quatenꝰ
[illegible] bonũ nobis dissolueres nõ me
lius facere mihi posse videris: q̃ talia dicẽdo qualia pau
[illegible] ꝓtulisti. Actore enim cunctoꝝ datorẽ bonoꝝ deũ docuisti es
se. Incõprehẽsibilẽ etiã cogitationibꝰ hũanis gloriã magnificentie
eius sermonibꝰ euidẽtissimis ostẽdisti. His ẽ ꝑtermissis. Dic mihi
charissime quot annoꝝ ipse es: ꝛ in qbꝰ locis ↄuersaris. quosqꝫ hu
ius ꝑbie socios habes: fortiter enĩ aĩa mea ex tua pẽdet ꝛ a te nequa
q̃ omni tpe vite mee volo separi. Cui senex ait. Annoꝝ sũ sicut opi
noꝛ. xlv. In desertis aũt terre sennaar degẽs agonizãtes habeo me
cũ eos qui in cursu supni itineris laborãt. Quõ inqt iosaphat hꝫ mi
hi dicis: amplꝰ enim mihi appares. lxx. annoꝝ esse. Qui rñdit. Siq
dem a natiuitate annos meos q̃ris discere: bene hos estimasti: ãn
plus. lxx. annoꝝ esse. Sꝫ nullo mõ a me in mẽsura vite cõputantur:
quotquot in vanitate mũdi expẽsi sũt. Qñ enĩ viuebã carne seruiẽs
peccatis mortuꝰ erã in interiori hoĩe. Annos igit mortis nũq̃ vite
noĩabo. Ex quo võ mihi mũdus crucifixus est: ꝛ ego mũdo: ꝛ depo
sui hoĩem veterẽ qui corrũpit ẽm desideriũ erroris: nõ iã viuo i car
ne sꝫ viuit in me christꝰ. Qꝫ aũt viuo in fide viuo filij dei: qui tradi
dit seipm ꝓ me: hos merito ꝛ ãnos vite: ꝛ dies salutis vocabo: quos
circa. xlv. cõputabo annos. Dixit aũt iosaphat. Quoniã quidẽ vita
carnalis iure nõ vita vocat. ẽ nec mors tpalis mors debꝫ appel[illegible]
Cui respõdit senex. Indubitãter ꝛ de his ita sentio nequaq̃ h[illegible]
poralẽ mortẽ timẽs: nec mortẽ ipsam appellãs: qñ cõtemnẽs p[illegible]
tui minas. absqꝫ timore ad te veni ꝛ salutare tibi verbũ annunciaui.
cũ diligẽter noueram: qꝛ si et ista in notitiã venerint: mille me vt pos
sibile est ei mortibꝰ subijciet. Ista ẽ inqt iosaphat veracis vite plũe
exercitia nimis supgrediunt naturã terrenoꝝ: ꝛ vite ꝑsentis radicibꝰ
inherentiũ. Beati estis vos q̃ tã virilẽ atqꝫ ↄstantẽ habetis volunta
tẽ. Sꝫ vñ ꝛ qualis tibi ꝛ his qui tecũ sunt in hꝰmõi deserto victus.
Vñ etiã indumẽta ꝛ qualia: veracit queso mihi insinua. Cui barlaã
victꝰ quidẽ nobis est ex his q̃ inueniri pñt: fructꝰ videlicet arboꝝ ꝛ
herbe quas heremꝰ desert rore rigata celesti: ꝛ ꝑcepto creatoris obe
diẽs: ꝓ quibꝰ nullꝰ nos ĩpugnat vel nobiscũ ↄtẽdit plus q̃rens diri
pere auaritie causa vel lege cupiditatis. Sine inuidia enĩ oĩbus ad
iacet illaborata esca: ꝛ vltro ꝑparata mẽsa. Si võ aliquis vicinoꝝ fi
deliũ fratrũ panis offerat benedictionẽ: q̃si diuina ꝓuidentia trans
missũ suscipimꝰ illũ ꝓ bñdictione fideliter offerentiũ. Indumẽta
vero lanea ꝛ cilicina ꝛ melotaria inueterata ꝛ aspera sunt atterentia
infirmã carnẽ istã. Idipm namqꝫ nobis est optoriũ estate ꝛ hyeme:
qd nullo mõ ex quo induimꝰ exuere lꝫ: donec inueteratũ penitꝰ cor
rumpat. Sic enim frigoris ꝛ ardoris necessitatibꝰ vexati: futuroꝝ i
corruptiõis vestimẽtoꝝ meremur nobis ipsis operimẽta. Iosaphat v[illegible]
ait. Vñ hꝫ igit vnũ ẽ quo indueris vestimẽtũ. Rñdit senex. In istud
a quodã fideliũ fratrũ suscepi: iter ad te facturꝰ. Nõ. n. ↄgruebat qñ
ↄsueta veste huc aduenire. Decetero me redire oꝫ vñ veni: quo cũ p
uenero: alieno habitu deposito ꝓpriũ resumã. Rogauit igit senem
oñdi sibi ab eo ↄsuetũ vestimẽtũ. Tũc barlaã exuta qua indutꝰ erat
veste forinseca. apparuit iosaphat visio horribil. Erat. n. tota carne
q̃lites ↄsumpta denigrataqꝫ cutis ab ardore solis: ꝛ ossibꝰ herens ꝛ
[illegible] si pellis subtilibꝰ tendat calamis: lanea võ panno quodam
[illegible] ꝛ valde aspero pcinctus erat a lumbis vsqꝫ ad genua. Simi
qꝫ hmõi pallio circa humeros opertus erat.

¶ Josaphat volente eũ sequi Barlaã reprimit. C. XXII.

Admiratus itaqꝫ nimiũ iosaphat huiꝰ du
re laboris ↄuersationis ꝑseue
rãtie stupuit eminẽtiã ꝛ ingemiscẽs lachrymatꝰ ẽ: ꝛ ait
seni. Qui me de dura ꝛ amara seruitute diaboli liberare
venisti: finẽ ↄgruũ ĩponẽs tuo bñficio. educ aĩam meã de carcere isto
ꝛ me tecũ sumpto eamꝰ hinc: vt ꝑfecte redemptꝰ de mũdi erroꝛ. le
gnũ tũc suscipiã salutaris baptismatis: ꝛ sociꝰ tibi admirabilis hu
ius ꝑbie: ꝛ eximie ↄuersatiõis fiã. Dixitqꝫ ad eũ senex. Hymnalũ cu
prece nutrierat qdã diuitũ: q̃ cũ creuisset deserta desiderabat natura
li attracta affectu. Egressa igit die quadã inuenit gregẽ capraꝝ pa
scentẽ ꝛ iũcta his circũibat ꝑ cãpos ꝛ siluas: reuersa tñ ad vesperam
denuo summo diluculo famuloꝝ negligẽtia exibat ꝛ siluestribꝰ ag
gregata capris pascebat cũ eis. Quibꝰ longiꝰ ad pascẽdũ recedẽtibꝰ
subsecuta ẽ ꝛ illa. Ministri diuitis hꝫ sentiẽtes. ascẽsis equis abierũt
post eã: ꝛ suã caprã vnã capiẽtes ꝛ reducẽtes domũ decetero exire
ꝓhibuerũt. Reliquũ vero ꝑsecuti gregẽ aliqs qdẽ occiderũt: alis vo
male dispdiderũt. Eundẽqꝫ modũ timeo fieri in nobis si me subse
cutꝰ fueris. Nã ꝛ tuo ↄsortio carebo ꝛ multoꝝ maloꝝ fratribꝰ meis
auctor existã. Sꝫ hꝫ te vult dñs: nũc quidẽ signari signo baptismatis:
ꝛ manere in regiõe ista: omnẽqꝫ firmit tenere pietatẽ: ꝛ mãdatoꝝ
christi operationẽ. Cũ aũt hꝫ actor oĩum dederit bonoꝝ: tũc venies ad
me ꝛ reliquũ ꝑsentis vite sil habitãtes ducemꝰ. Cõfido võ in dño:
qꝫ ꝛ in futuri seculi cõuersatiõe ↄiũcti erimꝰ ꝛ associati. Rursus la
chrymãs iosaphat ait ad senẽ. Si dño ista placẽt: volũtas eius fiat.
Talibꝰ ẽ dogmatibꝰ ꝛ verbis salutaribꝰ instruẽs barlaã filiũ regis
ꝛ ad diuinũ baptismũ ꝑparans. Ieiunare quoqꝫ ꝛ orare ei mãdans
ꝑ multos dies nõ deseruit eũ: sꝫ frequẽter ingressus ẽ: totã ex integro
senẽ orthodoxe fidei insinuãs: ꝛ diuinũ euãgeliũ recitãs ei. Insup
ꝛ aplicas admonitiões: ꝛ ꝓphetica dicta exponẽs. Nã vir ille a deo
doctꝰ: q totã i ore veterẽ ꝛ nouã scripturã ferebat: diuino afflatꝰ spũ
illuminauit eũ ad verã notitiã dei: ꝛ fidei symbolũ expositũ i nicena
synodo docẽs eũ: baptizauit illũ in noĩe pa. ꝛ fi. ꝛ sp. s. Reuersus autẽ
ad hospitiũ suũ. sacrã missaꝫ celebrauit: tradiditqꝫ ei intacta christi
mysteria: ꝛ exultabat spũ gl'iaꝫ referẽs deo ꝛ dño ihũ christo dicẽs

ad iosaphat. Dignū te faciat dñs verā adipisci beatitudinē.

¶ Zardan auro cordis verba barlaā audit. C. XXIIII

Iustri aūt iuuenis ⁊ pedagogi frequenter ipsi⁹ barlaā introitū in palatiū cernētes mirabaf. vnus aūt q̄ inter eos ꝑpollebat zardan noīe ait ad filiū regis. Nosti itaqȝ dñe mi. quātus p̄ris tui timor inest mihi: ⁊ quāta erga eū mea fides ē: īdcirco me q̄si famulū fidelissimū vt tibi seruirē ꝑcepit. Nūc aūt viꝝ hūc extraneum frequēter vidēs colloquētē tibi. Vereor ne forte sit secte christiano rū: aduersus quā valde hostiliť se h₃ pater tu⁹: ⁊ si h̄ ē mortifere subiacebo sniē. Nūc ḡ vel regi de ipso notifica: aut ammodo ab ei⁹ cessa collocutiōe. Si aūt illud nō vis facere eijce me a facie tua ne sim reprehēsibil: ⁊ aliū loco mei postula huc introduci. Fili⁹ autē regis ait ad eū. Hoc añ oīa zardan fac ingredere tu infra cortinam: ⁊ audi ipsi⁹ ad me sermocinatiōꝫ: ⁊ postea dicā tibi q̄d te oporteat facē. vēturo itaqȝ barlaā ad eū introduxit zardan: ⁊ post cortinā posuit eū: ⁊ dixit seni. Recapitula mihi doctrinā tuā: quaten⁹ cordi meo īfigatur. Exorsus itaqȝ barlaā: multa de deo ⁊ fidei pietate ꝓnūciauit ⁊ ꝑmi hoīs plasinatiōꝫ recōmemorauit. Cū h̄ etiā nō tacuit q̄uō creatoꝛ nr̄e salutis sollicitudinē gerēs. benignitatē suā impēdit. mīraqȝ de mūdicia vite disputās ⁊ p̄sentiū vanitatē demōstrans: finitaqȝ orōne ad hospitiū iteꝝ abijt. Regis aūt filiū zardā tētans ait. Audisti qualia mihi seminatoꝛ verboꝝ iste dixit se ducere me suis vanis ꝑsuasiōnib⁹ molliēs: ⁊ alienare a iocūda ista delectatiōe ⁊ refrigerio ⁊ extraneo seruire deo. zardā vō ait. Quid tibi visuꝫ est dñe mi rex: tētare ne seruū tuū. Noui enim ꝓfundi⁹ in corde tuo descēdisse huius viri s̄mones. Nisi enī h̄ esset nō vtiqȝ tā libēter ⁊ incessanter cū eo loquereris. Ego vō quid faciā ad hm̄oi q̄dē aspicere nō valēs austeritatē: timore vō regis aīo meo in doloꝛib⁹ posito, sollicit⁹ suꝫ q̄d respōdeā ei. Nā negligētius ꝑceptis illi⁹ inuigilās: hūc ad te virū ꝑmisi intrare. Tūc ait ad eū fili⁹ regis. Ego q̄dē maxime tue erga me beniuolētie in illā aliā magis ↄgruā recōpēsatiōnē agnoscēs: hanc dignā tuo beneficio repperi: vt opus istud bonū manifestū facere tibi: vt scies ad q̄d factus es: ⁊ creatorē tuū q̄ te fecit recognosceres: q̄tenus derelinquēdo tenebras ad lucē curreres. moxqȝ vt audires incōprehēsibili desiderio illā seq̄reris. Sꝫ sicut video spes mea fefellit me. Nā cerno te duꝫ ad ea q̄ dicta sunt ⁊ stolidum. Si vō ista patri meo manifestaueris: nihil aliud efficies q̄ȝ curis ⁊ tristitia illi⁹ aīam replebis: Sꝫ si illi gratiā vis impēdere nullo mō vsqȝ ad temp⁹ opportunū quicq̄ȝ de his annuncies.

¶ Habitu ⁊ doctrine tue iosaphat a barlaā accepit. C. XXIIII

Hnc autem barlaā veniēs de ꝓfectōe sua loquebaf. Iosaphat aūt non hm̄oi feres sepatiōꝫ aīo tristabaf: ⁊ oculi ei⁹ lachrymis replebanf: multa tūc seneꝫ locut⁹ est: ⁊ vt imot⁹ ꝑmaneret in bono ↄtestabaf. verbisqȝ ↄsolatorijs coꝛ illi⁹ stabiliuit ⁊ vt se alacriter dimitteret ꝑcabaf. Sil' etiā ꝑdixit: q̄ nō post longū tp̄s forent ipsi societate insepabili. Tūc regis fili⁹ nolēs amplius seni laboꝛes incutere: metuēs etiā ne zardā de ipso regi manifestaret: ⁊ tormētis ipm̄ subijceret. dixit. Qm̄quidē tibi h̄ visuꝫ est. vlteri⁹ te ipedire vel detinere nō audeo. Vade igiť ī pace a deo custodit⁹: ⁊ mee miserie in sanctis tuis orōnib⁹ memoꝛ esto ꝓ dn̄m: vt valeā venire ad te: ⁊ venerādā faciē tuā semꝑ videre. Sꝫ ⁊ fac vnā meā petitionē Qm̄quidē noluisti accipe ꝓ ↄfratrib⁹ tuis: suscipe saltē ꝓ temetipso aliquā pecuniā ad victū ⁊ vestitū. Quia vō in h̄ obedire nō acquieuit barlaā. Rursus secūdā petitionē iosaphat facit: ne penitus ipsi⁹ depcatiōnē sperneret: ⁊ in oī illū dimitteret defectiōe: ꝫ relinqret ei laneū illud vestimētū ⁊ aspeꝛ palliū: ⁊ tā in memoriā religiōis magistri q̄ȝ ad munimētū sibi: ↄ oēm satbane opatiōnē: susciperet et aliud a se ꝓ ipso. vt vtiqȝ a me datū inq̄t cernēs meā semꝑ ī memoria feras humilitatē. Senex vō ait. Vetus quidē ac scissuꝫ tibi dare ⁊ nouū vestimētū accipe nō decet ne modicū laboꝛis mei retributionē in hac vita recipiā: vt aūt tuā deuotionē nō amputē. Vetera ⁊ q̄ nihil a meis differāt queranf ciliciosa ⁊ illa suscipiā. Quesita sūt igitur ⁊ data sūt seni. Cui⁹ iosaphat ⁊ ipse indumētū suscipiēs: vehementer gaudebat: oī purpura regali ⁊ veste coccinea ꝑciosi⁹ istud incōparabiliter existimās. Tūc sanct⁹ barlaā post paululū discessur⁹: nouissimā ei doctrinā adhibuit dicēs. Fraf ⁊ fili dulcissime scito cui militas regi. ⁊ apō quē ↄfessiōes tuas deposuisti: opꝫ ḡ vt firmas istas custodias ⁊ militie ꝑcepta deuot⁹ cōpleas. quātacunqȝ ꝓmisisti in charta ↄfessionis oīum dn̄o p̄sente celeste exercitu ⁊ testificāte. neqȝ nō describēte ↄfessiones tuas quas si custodieris beat⁹ eris. Nihil igiť p̄sentiū deo ⁊ ipsi⁹ p̄feras bonis. Quid.n. sic terribile est in hac vita: q̄uō est gehēna ignis eterni ardētis: nec p̄rsus lucē hūtis crutiatis ⁊ nunq̄ȝ desinētis. Quid aūt rursus mūdi bonoꝛ taliter letificat sicut de⁹ idē ipse diligētib⁹ se donatur⁹. Cui⁹ pulchritudo q̄dē ineffabil: potētia vō inexpugnabil ⁊ glia sempiťna cui⁹ bona amicis suis reposita oīb⁹ visibilib⁹ incōparabiliť supeminēt: q̄ ocul⁹ nō vidit: nec auris audiuit: nec in coꝛ hoīs ascēderūt: quoꝛ heres fieri merearis. dei magni potētia ↄseruat⁹. Tūc fili⁹ regis lachrymis ꝑfusus merore ⁊ luctu detinebaf ⁊ a p̄re tam amabili ⁊ magistro optimo derelinqui nō sufferēs aiebat. Quis mihi p̄r vicē tuā supplebit: aut vbi talē pastorē ⁊ ducē salutis aīaꝛ recipiā. Ob vice tui amoris solatiū capiā. Ecce enī malū seruū ⁊ apostata: deo recōciliasti. ⁊ in filiū ⁊ heredis ordine ↄstituisti: ⁊ qui perierā ⁊ errauerā ⁊ oī bestie expositus erā ad deuorādū me req̄sisti: ⁊ eis qui nō errauerāt de oīb⁹ copulasti ⁊ ondisti mihi cōpēdiosaꝫ veritatis viā: educēs me de tenebris ⁊ vmbra mortis.

¶ Recedēte Barlaā zardan secretū regi aperit. C. XXV.

Arlaam [illegible] exiit ⁊ in orōne stans eleuatis ad celū manib⁹ [illegible] Respice dñe sup hūc rōnabilē ouē tuā: accedentē ꝑ me indignū ad sacrificiū tuū. ⁊ sanctifica ipsius aīam tua virtute ⁊ grā. Cōsummata ḡ orōne ↄuersus osculat⁹ est filiū iā celestis p̄ris: pacēqȝ ⁊ salutē impcādo exiit ð palatio: ⁊ ibat gaudēs ⁊ grās agēs deo: qui ꝓsperā fecit viā illi⁹ in bonū. Ex tūc itaqȝ iosaphat oī custodia attēdebat sibimet ipsi: puritatē aīe pariť ⁊ corpis vigilātius seruās. in abstinētia viuēs ⁊ orōnibus totis noctib⁹: diei nāqȝ sept⁹ partē amputabat eoꝛ qui secū erāt cōmoratiōe ꝑpedit⁹. Zardan vō ille talē illi⁹ sentiēs ↄuersationeꝫ tristitia replebaf: curisqȝ malis in aīo agitat⁹ nesciebat qualiť euaderet ad que fine puenire posset. Tristitia ḡ cōprehēsus. in domū suam abiit ⁊ egrotare se simulauit. Vt aūt in notitiā regi istud ꝑuenit: aliū ꝓ illo ministrare filio direxit: ipseqȝ salutis zardan sollicitudinem gerēs: medicū ei mittit ꝓbatissimū: ⁊ multū curatiōis studiū ei iubꝫ impēdere. Medicus itaqȝ sciēs q̄ zardā sic regi charus erat: vigilāter ei intēdebat. Qui cū de illo certi⁹ agnouisset: regi ꝓnūciauit dicēs. Ego q̄dē nullā infirmitatis cām in hoīe isto inuenire valeo. Existimo tn̄ q̄ cū defectiōe quadā obsessus sic infirmeť. Rex auteꝫ his auditis suspicat⁹ est ei grauiter filiū indignatū fuisse: ⁊ hui⁹ rei grā ↄtristatū zardā ab eo discessisse. Discere aūt volēs rē mādauit ei: q̄ crastina die ad te videdū veniā: vt q̄ tibi accidit egritudinē cognoscā. Tūc zardā h̄ audito nūcio: sūmo diluculo induēs se vestitu suo pgit ad regē. Rege aūt sciscitāte: q̄ defectiōis tue est cā. Rñdit zardā magnū mihi piculū imminet: ⁊ maximis ego dignus sum tormētis: multaꝛ etiā mortiū reus existo: q̄ tuis ꝑceptis negligenť obaudiēs circa dn̄m meū filiū tuū negligenti⁹ vigilaui. Na quidaꝫ malign⁹ hō ⁊ magus veniēs locut⁹ est ei: q̄ ad sectā christianoꝛ ptinēt. Deīde narrauit minutatim regi: q̄ filio ei⁹ a sene dicta sūt ⁊ cuꝫ quāta dilectiōe ⁊ desiderio: idē fili⁹ sermoneꝫ suscepit: ⁊ q̄uō totus christi est effect⁹. Insup ⁊ senis vocabulū significat.

¶ De Vano ↄcilio arachis ⁊ insectatiōe Barlaā. C. XXVI

Ecitqȝ rex accersiri arachim quēdā noīe q̄ secūdus erat a rege: ⁊ ꝑmus in oīb⁹ ↄsilijs ei aderat. simulqȝ astrologice artis sciā nimiū pollebat qui ait. Añ oīa o rex istud faciam⁹: malignū barlaā ꝓ cōprehēdere festinem⁹: ⁊ si hūc ↄsequi poterim⁹: nr̄a intētiōe nō ꝑuabimur neqȝ a spe nr̄a decidem⁹. Sꝫ idē ipse aut vbis psuasorijs aut diuersis tormētoꝛ generib⁹ coactus. etiā nolēs ↄfitebiť falsa ⁊ erronea se dixisse: ⁊ dn̄m meū etiā filiū tuū ad seq̄ndū paternū dogma suadebit. Si vō illū cōprehēdere nequiuerim⁹: aliū ego. cognosco senē heremitā solitariū: qui nachoꝛ vocaf silem barlaā ꝑ oīa quē nō est facile dignoscere illū barlaā nō esse. Sꝫ iste de nr̄a secta ē: ⁊ magister me⁹ in litteraꝛ eruditōe fuit. Hūc ḡ allocutur⁹ adibo nocte: cūctaqȝ ei ꝑ singula notificabo. Deinde captū esse barlaā diuulgātes hūc exhibem⁹ qui ⁊ barlaā seipm noīabit: ⁊ dogmata christianoꝛ tueri simulabit. Qui post multā disputatiōnē q̄si respōsiōe deficiēs potenť supabiť. Cūqȝ ista fili⁹ regis viderit. qui barlaā q̄dē vict⁹ erit: nr̄is quoqȝ ipe idē victoꝛib⁹ oīno palmā dabit. libēter tuū regnū timebit ⁊ tibi q̄ grata sūt facere nō tardabit. Cōuerteť insup ⁊ ille q̄ psonaꝫ barlaā simulabit: ⁊ errasse seipm ↄfitebiť. Hio ḡ audito rex gauisus est nimis: ⁊ optimū repperisse arachim' consiliū arbitrat⁹ est. Vane etenim spei incūbebat. Quia vō nouit barlaā discessisse cognouerat apphēdere eū festinabat. Insidiatoꝛib⁹ igiť ⁊ lancearijs missis: plures exit⁹ viaꝛ occupauit. In totis vō. vi. dieb⁹ laborās vane fatigat⁹ est. Deide ipe q̄dē in quodā regaliū palatioꝛ in villa posita restās: arachī cū militib⁹ nō paucis: vsqȝ ad sennaritidē heremū ad inquisitiōnē barlaā direxit. Perueniēs itaqȝ ille ad locū oēs vicinos cō

tarbauit. Quibus se non vidisse vir asserentibus ad deserta ipse princeps pios venator exiit: multoq; heremi trāsmisso spacio: mōtes circūdedit: ⁊ valles imas ⁊ prerupta quedā pedib⁹ ⁊ manib⁹ reptādo.

¶ De cuneo heremitaꝝ q̄ ferebāt reliq̄as sanctoꝝ. C. XXVII.

Cum [illegible] vero que fecit erat ad crepitudinē [illegible] [illegible] vidit sub quo mōte cuneū heremitaꝝ ambulantē. Et statim precepto principis oēs sup eos imaniter irruerūt: tenētq; viros venerabiles: ⁊ signa heremitice cōuersationis in vultib⁹ ferētes. Ille vō qui precedebant eos sicut abbas perā portabat laneā plenā reliquijs quorūdā sanctorū patꝝ. Cōsiderans vō ipsos arachis postq̄ nō vidit barlaā: agnoscebat quippe eū: cōtristat⁹ ē valde ⁊ dixit ad eos: vbi ē errone⁹ ille q̄ filiū regꝭ seduxit. Tūc ille q̄ perā gestabat dixit. Nō ē inde inter nos absit: fugit. n. nos grā christi repulsus: sed in vobis habitationes hʒ. Ait princeps. Cognoscis ergo illū. Etiā inquit heremita. Noui seductorē dictū qui ē diabolus q̄ in medio vestrū habitat: ⁊ apd vos latitat: ⁊ ibi perorat. Princeps aūt dixit. De barlaā ego te requisiui: ⁊ discere cupiēs vbi sit interrogaui te. Monach⁹ aūt ait. Si barlaā queris: oportebat vtiq; te dicere: vbi est qui de errore cōuertit ⁊ liberauit filiū regis. Ille enī frater noster est: ⁊ sancte cōuersationis. Sed ex multis iam dieb⁹ non vidim⁹ eum. Et ait princeps. Extranea quidē morte vos interficiā nisi cōtinuo barlaā exhibueritis mihi. Et q̄d inquit heremita mūdialiuʒ censis: q̄d tenaci⁹ amātes: psentē timeamus vitā amittere: ⁊ a te intentatā formidem⁹ mortē. Poti⁹ enī gratias tibi cōfitebimur: si nos virtutū amatores psenti subduxeris vite. Ita cōfidenter loquentes nō sustinēs miser: sʒ aduersus fortitudinem prudētie: celerrime cōmot⁹ multas eis iposuit plagas ⁊ tormēta: quorū magnanimitas ⁊ fortitudo: etiā tyrāno digne miraculo vise sunt. Deinde psentat eos ante faciē regis atrociter furentis. Quos cū vidisset furore succēsus est ⁊ furioso similis: cedi illos imisericorditer iubet. Postq̄ aūt vidit eos crudelr plagis laceratos: vix a multa respirās insania: quiescere cedentes iubet ⁊ ait ad illos. Cur ossa ista defunctoꝝ circūfertis. Si ergo illos amātes ossa eoꝝ baiulatis: hac hora ponā ⁊ vos cū ipsis: vt desideratos adepti grates nobis exinde referatis. Diuine illi⁹ cohortis princeps ⁊ magister pro nihilo regis minas cōputās: ac si nihil triste cōtigisset ei: libera voce ⁊ sereno vultu inhabitantē i se significās gratiā ait. Ossa ista munda ⁊ sancta circūferimus o rex. illoꝝ repsentantes amorē: quoꝝ sunt mirabilium viroꝝ ⁊ exercitij eoꝝ: ⁊ adeo dulce cōuersatōis in memoriā nosmetipsos reducētes: ⁊ ad similē zelū excitantes: requiē quoq; speculantes: ⁊ delectas i quibus mō cōuersant̄. Insup ⁊ mortis nobisimetipsis assidue memoriā psentamus ⁊ sanctificatōem nobis bonum tactu haurim⁹. Ecce causas quinq; fuisse dixerim: cur sanctoꝝ reliquias circūferamus. Tu vō tuā impinguās carnē materiā pparas vermiū deuorationi. Sʒ euigila de graui somno istic ⁊ aperi clausos oculos tuos: ⁊ vide vbiq; splendētē oīb⁹ dei nrī gloriā: ⁊ tu aliqn̄ temetipsū seruū illi⁹ facito. Tūc rex ait. Ab hac tua stulta nugacitate quiescēs: barlaam ilico ostēde mihi: aut expiens tormētoꝝ gen⁹. quoꝝ nūq̄ experientiā accepisti. Fac inquit q̄d vis. Nobis enī extra q̄d cōuenit agere aliqd nō est cōgruū nec vllo peccato dabim⁹ assensuʒ. Nō aūt hʒ paruum putes esse peccatū. sic cōfratrē nrm̄ ⁊ cōmilitonē i tuas tradiderim⁹ manib⁹. quotcūq; nosti tormētoꝝ gen⁹ exhibe. Nobis enī viuere christ⁹ est: ⁊ mori pro eo lucꝝ optimū. Sup his ergo furore accēsus tyrānus. iussit diuinas q̄dē eoꝝ abscidi linguas: erui vō oculos manusq; sil ⁊ pedes detrūcari. Data igit̄ sniā: apparitores q̄dē circūstātes atq; lictores. inhumane ⁊ imisericorditer sūmitates membrorū detrūcabāt: ⁊ linguas quidē eoꝝ vncinis detrahentes crudeliter abscidebāt. Viri igit̄ illi ⁊ omni reuerētia digno aīo cōstāti: quasi ad epulas inuitati. viriliter accedebāt ad tormēta: inuicē seipsos exhortantes: ⁊ ad mortē pp christū sine timore accedētes. In talibus ergo ⁊ tam diris tormētis pseuerantes: aīas suas sacri heremite illi domino tradiderūt. decē ⁊ septē numeꝝ pficientes.

¶ De simulato Barlaam. i. nachor. C. XXVIII

His itaq; pie cōsummatis pthoconsiliario suo rex arachi dixit. Primo irrito facto ad scd̄m cōsiliū respice: ⁊ nachor illuʒ accersire. Arachis itaq; intēpesta nocte speluncā illius adijt. nā in deserto habitabat: diuinationū vacabat artib⁹. Tūc oīb⁹ ei cōsilioꝝ ad inuētionib⁹ reseratis. ad regē summo diluculo rediit: ⁊ equitib⁹ ab eo rursus postulatis ⁊ acceptis: ad pscrutādū barlaā egredi se simulauit. Exeunti vō ⁊ deserta circūeūti: apparet vir quidā de valle q̄dā egrediēs. Illocq; ad psequēdū cū pcipiēte. cōsequunt̄ eū veloci⁹. ⁊ cōprehēdētes ad se adducūt. Illo vō sciscitāte: ⁊ quis esset ⁊ cui⁹ pfessionis. aut quis vocaret̄. Ille quidē christianū se vocabat. barlaā noīauit: sicut edoctus erat. Gaudio itaq; replet⁹ arachis sicut apparebat hoc assumpto celeri⁹ ad regē reuertit̄: ⁊ iussus est ad regē intrare. ⁊ ait rex in audiētia oīum assistentiū. Tu es demonis opator barlaā. Respōdit ille dei opator sum nō demoniū. Noli ergo maledicere mihi. multas enī mihi grās agere deberes. qꝛ filiū tuuʒ colere docui: ⁊ oī virtutū specie adornatū reddidi illū. Rursus aūt rex q̄si irat⁹ ait. Justū esset equidē vt sermonis parit̄ ⁊ responsionis tibi facultate sublata absq; vlla interrogatiōe morti traderetis. Sʒ suffero te pp naturali mihi insitā humanitatē vsq; ad cōstitutā diē: pscrutabor nempe te. ⁊ siquidē obedieris mihi: indulgētia dign⁹ eris. sin aūt male pibis. Sic locut⁹ arachi illū tradidit custodiri diligētissime mādans. Sequēti igit̄ die surgēs inde ad suū redit palatiū. Et auditū est capti esse barlaā: puenitq; fama vsq; ad regis filiū. Q̄d cū audisset vehementer aīo doluit: ⁊ nullo mō a lachrymis abstinere poterat: gemitib⁹ ⁊ lamētationib⁹ ⁊ orōnib⁹ deū exorabat: ⁊ in auxiliū semꝑ inuocabat eū. Nō despexit vō illū. nec diuti⁹ affligi pmisit benign⁹ ac misericors deus. Qui ⁊ iuueni p visionē nocturnā notificat: ⁊ fortitudinē illi immittit: ⁊ ad pietatis cōfortat agonē: ⁊ fiduciā prestat: gaudioq; plenum ⁊ cōfidētia: ⁊ lumie dulcissimo pauloante cōtristatū ⁊ dolore plenum cor suū repetit. Rex itaq; sic ista pagens: ⁊ ita cōsiderās gratulabat̄ bene pcessisse existimās: ⁊ arachi imēsas reddebat gratias.

¶ Rex [illegible] a barlaā seductus [illegible]. C. XXIX

Post duos aūt dies pgit rex ad palatiū filij sui ⁊ hūc in occursū illi⁹ egressū nō osculat⁹ est pater vt solebat. Sʒ irato similis: ingressus est regale cubiculū ⁊ mest⁹ sedit. Deinde filiū aduocans ait. Fili mi q̄ est ista fama: q̄ in aurib⁹ meis insonuit: ⁊ defectionib⁹ aīam meā cōbussit. Nullus enī hoīuʒ tāto fuit replet⁹ aliqn̄ gaudio in filij natiuitate pcut arbitror: quāto ego in tua: neq; rursus cōtristatū esse puto: sicut tu me in tristitia posuisti: ⁊ meā inhonorasti caniciē: lumenq; abstulisti oculoꝝ meoꝝ ⁊ meoꝝ vires occidisti neruoꝝ. Timor enim quē timebā de te euenit mihi. Infantuli cōcilio seductoꝝ verbis obaudiēs: ⁊ cōsiliū male sapientiū meo pferēs ⁊ nrōꝝ deoꝝ cultū derelinquēs: alieno seruisti deo: ⁊ quē sperabā cū oī nutrire q̄ educare custodia ⁊ senectutis hr̄e baculū ⁊ fortitudinē: regni successorē optimū derelinq̄re ea q̄ inimicoꝝ ⁊ hostiū sūt. nō erubuisti ostēdere mihi in te. An nō oportebat te mihi amplius obedire: ⁊ mea sequi dogmata q̄ⁿ dolosi ⁊ putridi senis obaudire fatuitati ⁊ stultiloquijs. amarā tibi pro dulci suggerētis vitā: ⁊ pro amātissimis delicijs durā ⁊ asperā pgere viā quā filius marie ambulare precepit. Sʒ nūc fili charissime mihi patri tuo acq̄esce ⁊ longe ab istis deliramētis secedēdo. veni ⁊ sacrifica dijs pijs ⁊ māsuetis. c. thauros. si forte libaminib⁹ eos placare poterim⁹: vt veniā tibi offensiōis prebeant. Multa ergo talia rege vaniloquia pquirēte ⁊ nrā quidē irridēte ac respuēte: idola vō efferēte atq; laudāte. Vidēs sāctissim⁹ iuuenis q̄ nō oʒ iā rē in angulo ⁊ in occulto sed sup cādelabꝝ ⁊ in excelso poni vt manifesta fiat oīb⁹: cōfidētia sil ⁊ cōstātia replet⁹ ait. Q̄d circa me actū est dñe pater: nunq̄ negabo. tenebras effugi ad lumē currens: ⁊ errorē deserui: veritati acquieui: ⁊ demonib⁹ abrenūciaui: christoq; federat⁹ suʒ: ⁊ dei prīs filio ⁊ verbo: p quē totū q̄d est factū est. q̄ ⁊ hoīeʒ de limo terre formauit: ⁊ vitalē ei flatū tradidit: ⁊ in padiso deliciaꝝ posuit cōuersari: puaricantē vō mandatū illi⁹: ⁊ morti addictū: potestatiq; diaboli rectoris tenebraꝝ subditū non deseruit: sed oīa faciēdo ⁊ ad antiquū honorē volēs eū reducere: tot⁹ factor nature: ⁊ nrī generis actor hō fact⁹ est pp nos: de virgine sancta nat⁹. Interea cū hoīb⁹ est cōuersatus ⁊ pro nobis indignis ⁊ ingratis famulis suis mortē suscepit: ⁊ mortē crucis quaten⁹ solueret peccati dominiū: vt prima cōdēnatio destrueret̄: ⁊ celoꝝ porte rursus nobis pāderent̄. Ipse. n. est vita oīum: stabilitas cūctoꝝ ⁊ illuminatio oīmoda dulcedo: ⁊ auiditas insatiabilis ⁊ oīum desiderabiliū summa. Igitur cū tam inenarrabilib⁹ bonis occurrentib⁹ mihi gauderē quidē q̄ de malignoꝝ seruitute demonū liberat⁹ essem: dolebā tñ q̄ aīam meā dimidiā pdidissem. Eo q̄ tu dñe ⁊ pater me⁹ taliū nō esses particeps bonoꝝ deū vō incessanter exorabā: vt traheret te ad se. de me igit̄ sic certus factus. noli frustra laborare: qꝛ nūq̄ me poteris a bona confessione reuocare.

¶ Iram Patris filius placare nititur eumq; ad rectam viam conuertere. C. XXX.

Rex vt audiuit hec oīa statim cōmotus est ⁊ furore incōparabili arreptus iracundie [illegible] quebat̄: ⁊ amarissime: dentibus frendēs: ⁊ furioso similis ait. Et quis hoꝝ mihi auctor est maloꝝ: nisi egoipse: qui sic te deposui: ⁊ talia tibi feci: qualia nullus aliquādo patruʒ fecit filio suo. Merito igitur in tua natiuitate astrologi dixerunt: te mali

gnũ fore viꝝ ac pessimũ: arrogantẽq; ⁊ parentibꝰ inobedientẽ. Nũc vo si nõ obedieris cõsilio ⁊ a mea discesseris filiatiõe, p patre inimicus effectus. illa faciã tibi: que nec etiã hostibꝰ aliquis ostẽdit. tunc iosaphat respõdit. Cur rex ita succẽsus: qꝛ ego taliũ particeps effectus sũ bonoꝝ tristaris. ⁊ quis vnq̃ pater in filij felicitate ɔtristatꝰ apparuit. aut quõ pater iã talis: ⁊ nõ inimicus reputabit. Nõ enim patrẽ meũ dereliquo vocabo te. sed discedã a te. sicut aliquis fugit a serpẽte: si cognouero te inuidere saluti mee: ⁊ ad pditionẽ me coartauens violẽta manu. Sed potiꝰ intellige pater: ⁊ albuginẽ atq; caliginẽ. de mẽtis tue oculis excute vt cernere valeas dei mei splendidissimũ lumẽ. Scito qꝛ oĩs caro fenũ: ⁊ oĩs gloria hoĩs vt flos feni. Cur ergo sic insane tenes ac defendis more fermaliũ floꝝ marcescẽdaꝫ ⁊ pariturã gloriã atq; abominãdas fendasq; delicias: ⁊ vẽtris ac sub ventre immũdissimas passiões: q̃ ad tps q̃dẽ delectãt sensus stultorũ. Postea vo amariores felle faciũt retributiões. Si enĩ psentes iocũditates nõ pditiõi subiacerẽt ⁊ fluxui: sed phẽniter forent pmansure cũ dñis suis. Nec oporteret christi bonis ⁊ eternis donis ista pferre. Quãto enĩ sol nocte pfunda splẽdidior est ⁊ lucidior. tãto ⁊ eo amplius bona pmissa diligentibꝰ deũ oĩ terreno regno ⁊ glia gloriosiora sunt ⁊ magnificẽtiora. Quũ vo ⁊ fluxui oĩa ⁊ corruptibilitati subiacẽt: ⁊ q̃si visio ⁊ somnũ ⁊ vmbra ptereũt ⁊ peũt. ⁊ aure potiꝰ est credẽdũ nõ stãti ⁊ nauis pontũ pter labẽtis vestigijs q̃ž boꝛuꝫ psperitati. Quãte est iprouidẽtie: vel potiꝰ vecordie ⁊ iprudẽtie corruptibilia ⁊ mortalia ĩfirma ⁊ fragilia incorruptibilibꝰ pferre ⁊ eťnis ĩmortalibusq; ⁊ infinitis: ⁊ tpali hoꝝ refrigerio insuccessibili puari bonoꝝ illoꝝ refectiõe. Nõ itelligis ista pr. nõ ptrãsibus trãseũtia ⁊ adherebis pmãsuris: nõ pferas pegrinatiõꝫ incolatui lucẽ tenebris. eternã vitã vmbre morti. Rex aũt stupefactꝰ est parit ⁊ ira repletus. tam intellectu pueri: ⁊ verbis: quibꝰ ɔdici nõ valebat. q̃ž ⁊ ex h̃ qꝛ nõ dimiserat filius eiꝰ q̃cq̃ž ⁊ qδ ad derogationẽ deoꝝ ptinet potuerit sꝫ totã eoꝝ subsanauerit ⁊ derisit vitã. Sermonis tñ claritatẽ ob internã tenebraꝝ crassitudinẽ nõ pcepit. Et punire illũ aut mali aliq̃d de illo disponere pp naturalẽ amorẽ nõ potuit. Cũ ira igit surgens discessit ⁊ dixit: Utinã nunq̃ž natꝰ esses vel in lucẽ istaꝫ pcessisses. Talis futurus blasfemator deoꝝ ⁊ paterne spretor amicitie ⁊ admonitionis. Nisi enim obediẽs fueris mihi ⁊ dijs gratus extiteris. multis ⁊ varijs affectũ tormẽtis: male te interficiam.

¶ Josaphat In oratione pernoctat ⁊ fictionem regis per visionem agnoscit. C. XXXI

De patre minãte ⁊ cũ ira discedẽte: in suum cubiculũ filiꝰ ingressus ad mu ad uitorẽ oculis eleuatis orauit. Dñe deꝰ de pfundo cordis clamaui. dulcis spes ⁊ vera pmissio. tu refugiũ ad te cõfugiẽtiuꝫ vide ɔtrictionẽ cordis mei: ppicio ⁊ mãsueto oculo: ⁊ ne derelinquas me. Te enĩ vires submĩstrãte: infirmi fortes efficiunt: qꝛ solus es adiutor insupabilis: ⁊ deus misericors quẽ bñdicit oĩs oĩs creatura glorificãdũ in secula amẽ. Sic orãdo diuinã sensit ɔsolationẽ in cor suũ descẽdisse: ⁊ cõstãtia repletus pseuerauit tota nocte in orõne. Rex aũt arachi amico suo nota faciẽs de puero durã illius ptinaciã: ⁊ ĩmutabilẽ significãs volũtatẽ: cõsiliũ ab eo accepit. cũ eo amabilẽ potiꝰ ac suauẽ faciendã esse: q̃ž seuã ⁊ asperã collocutionẽ blãdicijs sperãs potiꝰ esse trahẽdũ. Uenit igit rex sequẽti die ad filiũ ⁊ sedẽs ppinquiꝰ aduocauit eũ. Oportebit te q̃dẽ fili meis obedire pceptis in oĩbus. Sꝫ qꝛ durꝰ existẽs ⁊ inobediẽs ita fortit restitisti mihi tuã potiꝰ q̃ž meã cupiẽs facere volũtatẽ veni: vt postposita ptinacia ⁊ vana ɔtẽtiõe parit cedamꝰ veritati. Et qꝛ barlaã qui te seduxit: ferro vinctꝰ apud me tenet. Cõgregabo ecclesiã magnã ⁊ oẽs nr̃os ⁊ galileos in vnũ cõgregabo: pconesq; manifeste pclamare pcipiã. vt nullꝰ christianoꝝ metuat: sed oẽs sine timore conueniãt: ⁊ sic cõmuni ɔsiderabimꝰ deliberatiõe: ⁊ aut suadentes vos cũ vestro barlaã assequimini que optatis: vel suasi a nobis vltronea volũtate pceptis nostris obedire ɔsentite. Paudẽs vo iuuenis p visionẽ sibi demõstratã pcognita regis fictiõe ait. Uolũtas dñi fiat. ⁊ sit quẽadmodũ iussisti. Ipse enĩ bonꝰ dñs psiet ⁊ deus ne a veritate deuiemꝰ. Nã in ipso ɔfidit aĩa mea: ⁊ ipse miserebit mei. Tũc iaꝫ iubet rex oẽs ɔgregari idolatras. videlꝫ ⁊ christianos. lr̃is quidẽ vbiq; trãsmissis: pconibusq; p vniuersas ciuitates ⁊ villas clamãtibꝰ: vt nullꝰ christianoꝝ timeat se aliq̃d mali passuꝝ sꝫ secure oẽs in vnũ ɔueniãt ad spontaneã nõ coactã veritatis ɔquisitionẽ futurã cũ pncipe ⁊ duce suo barlaã. Siũt vo põtifices ⁊ cultores idoloꝝ. ⁊ sapiẽtes chaldeoꝝ ⁊ indoꝝ in toto regno illiꝰ repperiri potuerũt: cõuocauit: ⁊ quosdã augures ⁊ magos ⁊ diuinos. Cõuenit itaq; ad regem multitudo magna de sua execrãda secta: christianoꝝ vo vnus inuentus est solus in auxiliũ veniẽs illius q̃ putabat esse barlaã noĩe barachias. Alij fideliũ mortui erãt ab insania pncipum qui p ciui... erãt occisi: alij vo in mõtibꝰ ⁊ speluncis latitabãt: timore imminẽtiuꝫ malignoꝝ: ⁊ nõ audebãt in apto patere. Ille vo solus cũ esset fortis animo. ad agonẽ pcessit veritatis.

¶ Nachor In concilium vocatus consilio suo capitur ⁊ ... C. XXXII

Residente igit rege in tribunali excelso. concedere sibi filiꝰ iussit ... ob patris reuerentiã ⁊ honorẽ h̃ noluit facere: sed in terra pꝑe illũ sedit. Assistentibꝰ itaq; his oĩbus: ait rex rethoribꝰ suis ⁊ phis: imo ppli seductoribꝰ ⁊ stultis corde. ecce certamẽ nobis adiacet ⁊ agonis magnitudo. Ex duobꝰ enĩ alteꝝ fiet hodie vobis. aut nostrã viã tenẽtes errare barlaã ⁊ eos qui cũ eo sunt redarguẽtes ⁊ gloriã maximã ⁊ honorẽ a nobis ⁊ ab oĩ senatu ɔsequimini ⁊ coronis victorie coronabimini: aut supati cũ oĩ ɔfusione pessime tradimini morti: ⁊ oĩa vestra pplo dabunt: ⁊ vt oĩno deleatur: memoria vestra de terra: corpa vestra bestijs dabo ad deuorandũ: ⁊ filios vestros phenni ɔdemnabo seruituti. His ita dictis a rege filius quoq; illius ait. Justũ hodie iudicasti o rex: corroboret dominꝰ hãc voluntatẽ tuã. Sꝫ ⁊ ego eadẽ magistro meo. Et ɔuersus ad nachor dixit. Nosti o barlaã in quali glia me inuenisti ⁊ delicijs sed verbis plimis suasisti mihi: vt a pmis quidẽ discederẽ legibus ⁊ moribꝰ ⁊ ignoto seruirẽ deo. Ineffabiliũ quorũdã eternoꝝ bonoꝝ ruꝫ pmissionibꝰ trahẽdo mentẽ meã ad sequẽdũ dogmata. ⁊ meuꝫ exacerbandũ dñm ⁊ patrẽ. Nũc g̃ quasi in lance existima temetipsũ stare. Nã si viceris iminentẽ luctã: vera esse dogmata tua ostendẽs qui me docuisti: erroneosq; redarguẽs: qui ɔtra nos hodie dimicaturi sunt: ⁊ tu glorificaberis plus oĩbus q̃ aliq̃ fuerũt ⁊ pdicator veritatis vocaberis: ego quoq; in tua pmanebo doctrina ⁊ christo seruiã vsq; ad finẽ vite mee. Si vo supatus seu veritate seu falsitate cõfusionis mihi hodie auctor extiteris. statim meã cõtumeliã vindicabo in te manibꝰ meis. Cor tuũ ⁊ linguã extrahens: canibusq; ad deuorandũ ista cũ cetero corpe tuo tradã: vt discãt oẽs p te ne psumãt filios regũ in errorẽ mittere. His auditis nachor sermonibꝰ. tristis effectꝰ est valde: vidẽs semetipm decidisse in foueã quã fecit: ⁊ laqueo quẽ abscõdit esse cõprehẽsuꝫ: ⁊ gladiũ suũ in cor eius ingressuꝫ: animaduertens g̃ in semetipso cognouit: sibi meliꝰ esse regis filio adherere: ⁊ partẽ illiꝰ defendere: quatinꝰ euaderet sibi pparatũ periculũ. Sciebat enĩ quõ erat ei facillimũ se tormẽtis tradere: si vel modicuꝫ illũ exacerbaret. Totũ enĩ ex diuina fiebat puidẽtia: sapiẽter etiaꝫ p aduersarios nostra tuẽte. Etenĩ vtriq; ad verba venerũt cultores. s. idoloꝝ ⁊ nachor: quẽadmoduꝫ ille balaã. qui sub balach aliq̃ maledicere israhel pposuerat. Sed econtrario multis phis restitit. Sedẽte igit rege in throno suo: ɔsedente quoq; filio sicut iaꝫ diximus assiterũt ⁊ insipiẽtes: qui quasi gladiũ linguã exacuerunt ad destructionẽ veritatis. Cõuenerũt ⁊ innumerabiles ppli ad spectaculum istius certaminis vt dicerẽt que pars victoria potiret.

¶ Idem Contra propositum suum vera loquitur de deo ⁊ de errore chaldeorum. C. XXXIII.

Tunc vnus rethoꝝ sapiẽtior oĩbꝰ dixit ad nachor tu es barlaã qui ... dẽter sic ⁊ inuerecũde dijs nr̃is ɔtumeliã ⁊ oẽ dedecus infers: ⁊ dilectissimũ regis filiũ in errorẽ induxisti. Suspiciẽs g̃ nachor rethorẽ illũ: ⁊ rñsione nullo mõ esse dignũ iudicauit. manu aũt multitudini silentiũ indicẽs ⁊ aperiẽs os suuꝫ sicut asina balaã: q̃ nõ pposuerat dicere illa locutꝰ est: ⁊ ait ad regẽ. Ego rex puidẽtia dei veni in mũdũ: ⁊ cõsiderãs celũ terrã mare ⁊c. ⁊ solẽ ⁊ lunã: admiratus sum ornatꝰ eoꝝ. Cernẽs aũt mũdũ ⁊ que in eo sunt oĩa. qꝛ sm necessitatẽ mouent. intellexi mouentẽ ⁊ tenentẽ esse deũ Omne enĩ mouẽs fortiꝰ est moto. tenẽs fortius tẽto. Ipm g̃ dico esse deũ: q̃ cõstituit oĩa ⁊ tenet: qui sine initio est: ⁊ sine fine imortalis eternꝰ. nullo egẽs. Superior oĩbꝰ passionibꝰ ⁊ diminutiõibꝰ. i. ira obliuiõe ignorãtia ⁊c. Per ipm vo oĩa sũt ɔstituta. non indiget sacrificio ⁊ libamine. nec aliquo extoꝝ apparẽtiũ. oẽs vo illo indigẽt. manifestũ est nobis o rex: qꝛ tria genera sunt in h̃ mũdo. Quoꝝ sũt apud nos qui dicunt deoꝝ adoratores: ⁊ iudei ⁊ christiani. Ipsi aũt rursus qui multos colũt deos in tria diuidũt genera: chaldeos. s. ⁊ grecos ⁊ egyptios. Nã isti fuerũt pncipes ⁊ magistri ceteris gentibꝰ. in multoꝝ deoꝝ cultu ⁊ adoratiõe. Uideamꝰ igit hoꝝ qui sunt participes veritatis ⁊ qui erroris. Chaldei nãq; nesciẽtes deũ errauerunt post elemẽta: ⁊ ceperũt colere creaturã potius q̃ž suũ creatorẽ: quoꝝ ⁊ imagines quasdã faciẽtes noĩauerũt figuras celi ⁊ terre ⁊ maris solisq; ⁊ lune ⁊ ceteroꝝ elemẽtoꝝ ⁊ luminariũ: ⁊ cõcludẽtes in templis adorauerũt deos vocãtes eos quos seruãt diligent ne rapiant a fu-

ribus. Et nõ intellexerunt q oẽ q seruat mai⁹ est seruato. ⁊ faciens maius ẽ facto. Quid ḡ dico de elemẽtis: q dicũt celũ esse deũ errãt. Nã videm⁹ ipm volubile ⁊ fm necessitatẽ motũ ⁊ ex multis constitutũ. Nã astra ordine ⁊ spacio feruntur de loco ad locũ: de signo in signũ: ⁊ nũc qdẽ occũbunt: nũc aũt oriunt: ⁊ fm tpa iter pagũt. vt psiciũt estatẽ ⁊ hyemẽ: sicut ordinatũ est eis a deo: ⁊ ptrãseunt pprios terminos fm inuitabilẽ nature necessitatẽ cũ celesti ornatu. Unũ manifestũ est. nõ esse celũ deũ sz op⁹ dei. Qui aũt putãt terrã esse deam errauerũt. Uidem⁹ enĩ illã ab hoib⁹ contumeliã patientẽ ⁊ dñationi eoꝝ subiacentẽ: defossã ⁊ dispersã ⁊ inutilẽ factã. Nã si igne torreatur efficit mortua: insup ⁊ si pauloampli⁹ inundat corrũpit ⁊ ipa ⁊ fruct⁹ ei⁹. côculcat aũt ab oib⁹ hoib⁹ ⁊ ceteris aialib⁹ sanguine interfectoꝝ inquinat. effodit. implet. mortuoꝝ theca fit corpoꝝ. His ita se hñtib⁹: nõ sequit terrã esse deũ: sz opus dei ad vtilitatẽ hoium. Qui aũt putauerũt aquã esse deã errauerũt. Nã ⁊ ipsa ad vsũ hoium facta est: ⁊ dñationi subiacet eoꝝ polluit. corrũpit. ⁊ imutat calescit ⁊ tingit colorib⁹ ⁊ frigore ↄgelat: ⁊ cruorib⁹ inquinat: ⁊ ad cũctarũ sordiũ ablutiõẽ assumit. Jccirco ipossibile ẽ aquã esse deã: sz opus dei. Jlli vo qui arbitrant ignẽ esse deũ errãt. Nã ignis fact⁹ est ad vsũ hominũ subiacet illoꝝ dñationi: circũfert de loco ad locũ: ⁊ accenditur ad elixãdas carnes diuersas ⁊ assandas. adhuc aũt ad mortuoꝝ corpora cõburẽda: multis etiã modis corrũpit ab hoib⁹ ⁊ extinguitur pp qđ nõ est ↄgruũ ignẽ deũ estimare sz opus dei. Qui aũt putant hoiem esse deũ errãt. Uidem⁹ quippe illũ motũ fm necessitatẽ: ⁊ enutritũ: ac senescentẽ etiã se nolẽte. Et aliqñ qdẽ leta t. ⁊ aliqñ tristat. indiget potu ⁊ vestitu. Est ⁊ iracũdus ⁊ inuidus ⁊ auidus ⁊ penitens ⁊ morãtiões multas hñs. corrũpit multis modis: ab elemẽtis ⁊ aialib⁹ vl imminẽte morte sibi. nõ ↄuenit ḡ hoiem esse deũ: sz opus dei. Errore igit magno errauerũt chaldei post opiniones suas.

De errore grecoꝝ ⁊ egyptioꝝ. C. XXXIIII

Enitamus igit ad grecos vt videam⁹ qđ fore de deo sentiat. Greci nãq dicẽtes se esse sapiẽtes stulti facti sunt deteri⁹ chaldeis introducẽtes plimos deos factos esse. Alios qdẽ masculos. alios femĩas oium vitioꝝ cũctarũq3 auctores iniquitatũ. vt aduocatos istos ⁊ patronos hñtes sue nequitie. adulterẽt. rapiãt. occidãt. ⁊ oia mala faciãt. Jnducit enĩ ab eis: añ oẽs deos saturnus: ⁊ huic sacrificãt filios suos. Qui genuit multos pueros de rea: ⁊ insaniens comedit filios suos. Aiũt enĩ ioue abscidisse sibi virilia ⁊ piecisse in mare. vñ venus fabulose dicit fuisse nata. Alligãs vo suũ prẽm in [illegible] [illegible] introducũt iuppiter quẽ ferunt regẽ esse aliorũ deoꝝ ⁊ trãsformatũ esse in aialia vt cũ mortalib⁹ mulierib⁹ adulteria cõmitteret. Jnducũt enĩ hũc trãsformatũ in taurũ pp europã: ⁊ in auꝝ pp danẽ: ⁊ in cignũ pp ledã: ⁊ in satyꝝ pp antiyopẽ: ⁊ in [illegible] pp semelẽ: ⁊ ita genuisse ex his filios multos liberũ videlicz ⁊ [illegible] ⁊ herculẽ ⁊ appollinẽ ⁊ arthemia ⁊ pseũ. castorẽq ⁊ pollucẽ ⁊ helenã: ⁊ minoẽ ⁊ radamicorũ. ⁊ sarpedonẽ ⁊ nouez filias qs appellauerũt musas. Deinde inducũt de ganimede. Cõtigit igit o rex hoib⁹ imitari hec oia vt fiant adulteri ⁊ masculoꝝ cõcubitores: ⁊ alioꝝ maloꝝ opeꝝ ptractores fcõm imitatiõẽ dei sui. Quõ aũt credit deũ esse adulteꝝ aut sodomitã: aut pricidã. Cũ hoc inducũt ⁊ vulcanũ quẽdã deũ. ⁊ istũ claudũ ⁊ tenentẽ malleũ ⁊ forcipes ⁊ ferrariã artẽ exercentẽ victus grã. Ergo egen⁹ erat qđ non ↄuenit deũ esse nec claudũ. Deinde mercuriũ inducũt esse deũ. cupidũ ⁊ furẽ ⁊ auaꝝ ⁊ magũ ⁊ versipellẽ: ⁊ sermonũ interptem sed nõ cõuenit deũ esse talẽ. Asclepiũ etiã inducũt esse deũ medicũ ⁊ potiones efficientẽ ⁊ emplastra cõponentẽ. vict⁹ grã: indigẽtiã enĩ patiebat. nouissime vo fulmie ictus a ioue pp dary lacedemonie filium interijt. Mars aũt inducit de⁹ esse belligerator ⁊ zelotes cupidus ouium ⁊ aliaꝝ quarũdã reꝝ. nouissime vo adulterio ppetrato cũ venere: ligatũ esse ferũt a puo cupidine ⁊ a vulcano. Batũ vo inducũt esse deũ nocturnas agentẽ festiuitates ⁊ magistrũ ebrietatis: ⁊ euellentẽ vxores primoꝝ: ⁊ furiosũ ⁊ fugitiuũ. nouissime aũt a tyrãnis occisus [illegible] herculẽ vo inducũt esse deũ ⁊ ebriosũ fuisse ⁊ insanũ ⁊ suos occ[illegible] [illegible] igne ↄsumptũ interisse. Appollinẽ quoq3 iducũt [illegible] zelotẽ insup arcũ ⁊ pharetrã gestantẽ. Aliqñ vo cytharaꝝ ⁊ tybiã ⁊ diuinãtẽ hoib⁹ mercedis grã. Dyanã vo inducũt sororẽ illius fuisse venatricẽ ⁊ arcũ habuisse cũ pharetra: ⁊ hãc errare in mõtibus solã cũ canib⁹ vt capet ceruã aut caprã. Uenerẽ aũt dicũt deaꝝ [illegible] adulterã. Nã aliqñ habuit mechũ martẽ: aliqñ vo anchisẽ ⁊ aliqñ adonidẽ cui⁹ ⁊ mortẽ deslet querẽs amasiũ suũ: quã dicũt etiã ad infernũ descẽdisse: vt redimeret adonidẽ a pserpina. Adonidẽ quoq3 inducũt deũ esse venatorẽ: ⁊ hũc violẽt mortuũ esse apro plagatũ: ⁊ nõ potuisse auxiliari miserie sue. Hec oia ⁊ multa plã tur piora ⁊ maligna inducũt greci o rex de diis suis q̃ neq3 dicere agmit: neq3 in memoriã oĩno deferre. Unde sumẽtes hoies occasionem a diis suis ppetrãt oẽm iniquitatẽ ⁊ luxuriã ⁊ ipietatẽ. polluẽtes terrã ⁊ aerẽ prauis suis actibus. Egyptij vo sceleratiores ⁊ stolidiores his existẽtes deteri⁹ oib⁹ errauerũt. Nõ enĩ cõtenti fuerũt chaldeorũ ⁊ grecoꝝ cultib⁹. Sz insup ⁊ bruta aialia iducũt deos esse terrena videlicet ⁊ aquatilia ⁊ arbores ⁊ germinãtia: ⁊ contaminati sunt omni insania ⁊ luxuria deteri⁹ oibus. Nã quidã eoꝝ colunt ouẽ: quidam vo hyrcũ. alij vo vitulũ ⁊ porcũ. Nõnulli vo coruũ ⁊ accipitrẽ ⁊ vulturẽ ⁊ aqlã. Alij vo crocodilũ. quidã aũt cattũ ⁊ canẽ ⁊ lupũ ⁊ simeã ⁊ draconẽ ⁊ aspidẽ. ⁊ alij cepe ⁊ aliũ ⁊ alij spinas ⁊ ceteras creaturas.

De Errore iudeoꝝ ⁊ vera fide christianoꝝ. C. XXXV

Enitamus ergo o rex ad iudeos vt videam⁹ qđ ⁊ ipsi sentiãt de deo. Hi nanq existẽtes de stirpe abrahe isaac ⁊ iacob habitauerunt in egypto. Eduxit aũt illos deus inde in manu forti. Nã et [illegible] dijs gentiũ seruierũt ⁊ missos ad se pphetas ⁊ iustos interfecerũt. Deinde postq̃ cõplacuit filio dei vt veniret in terrã: negãtes eũ tradiderũt eũ pilato pſidi romanoꝝ ⁊ crucifixerũt eũ: immemores beneficioꝝ eius. ⁊ innumerabiliũ miraculoꝝ q̃ iut eos opat⁹ ẽ: ⁊ perierũt ppa iniqtate. Colũt etiã nũc solũ deũ oĩpotentẽ: sed nõ fcõm sciẽtiã. Nã christũ negãt filiũ dei: ⁊ sunt siles gentib⁹ licz appropinquare aliquo mõ veritati videant. a qua se ipsos elõgauerũt. Jsta vo hũ deis sufficiãt. Christiani aũt a christo dicunt. Sic eteniz filii⁹ dei altissimi vocat. Qui de celo descẽdens pp salutẽ hoium: de spũsancto ex maria virgine absq3 virili semine ⁊ salua matris itegritate carnẽ suscepit ⁊ hoib⁹ apparuit vt a multiplici deoꝝ errore ipsos reuocaret. Qui mirabili sua dispositione p crucẽ morte gustata spontanea voluntate. post tres dies resurgens p. xl. dies cũ eis conuersatus: celos ascendit. xij. apostolos habuit: qui post eius in celũ reditũ: exierunt in oẽs orbis puincias ⁊ docuerunt illius magnificentiã. Unde qui adhuc ministrant iustitie pdicationis illius christiani vocant. Et hi sũt qui sup oẽs gẽtes terre inuenerũt veritatẽ. Cognoscũt enĩ deũ creatorem ⁊ actorẽ oium in filio vnigenito ⁊ spũsancto. Ueraciter enim est hec via veritatis q ambulãtes p eã in regnũ ducit eternũ pmissum a christo in futura vita. Et vt noueris rex: qz non a meipso dico scripturas intuẽs christianoꝝ inuenies nihil extra vitatẽ me dicẽ. Quapropẽ quiescãt stulti sapiẽtes tui aduersus christũ vana loqui. expedit enim vobis deũ creatorẽ colere: ⁊ incorruptibilia illius verb⁹ percipere verba vt cõdemnationẽ euadẽtes ⁊ tormẽta: vite inextinguibilis: vite eterne heredes esse mereamini.

De Fine certaminis qua nachor oẽs ↄfutauit. C. XXXVI

Tautez pertrãsijt ista nachor. Rex quidem furore ↄcutabat. Kethores vo [illegible] sacerdotes idoloꝝ muti stabãt: nõ valẽtes ↄtradicere nisi q infirma quedã ⁊ nulli⁹ momẽti verbula mussitabant. Filius aũt regis exultabat spũ: ⁊ letabũda facie glorificabat deũ qui in auuo trãsitũ dedit ↄfidentib⁹ in se. Nã p hoste ⁊ inimicũ veritatis: veritatẽ defendit: ⁊ erroris pncepo aduocat⁹ recti sermonis mõstratus est. Rex quidem q̃uis atrociter iratus fuisset nachor. nihil tñ mali in euz exercere potuit eo q corã hominibus iusserat eũ vt fiducialiter ⁊ sine vllo timore ageret p christianis. Multũ tñ ipse contradicẽs subinferebat p enigmata: vt cederet instantie disputandi: vt pateret se victi a rethoribus. Sz nachor multomagis corrobalabat. dissoluens oẽs oppositiones eoꝝ ⁊ silogismos: ⁊ redarguẽs persuasiones erroris. Pertracta vo vsq3 ad vesperã disputatione. iussit rex dissolui cõciliũ qsi sequẽti die rursũ de his tractaturus.

Josaphat eum ducit secum ⁊ secreto arguens gratias egit. C. XXXVII.

Filius aũt ait regi sicut in pncipio pcepisti: iustũ iudiciũ fieri dñe iustitia sua ipone de duobus alteꝝ faciendo: aut meũ magistrum pmitte mecum manere nocte ista: vt simul conferamus de his: que op⁹ est cras nũdere aduersarijs nostris. Tu aũt denuo tuos tecum assumens congrua vobis meditamini put volueritis: aut tuis mihi permissis: accipe meum ad teipm. Si vo vtriq3 fuerint apud te. meus qdem erit in timore ⁊ tribulatione. tui vero in gaudio futuri sũt ⁊ requie: ⁊ hoc nõ videt mihi iustũ esse iudiciũ: sed violentiã esse potestatis ⁊ federis puaricatiõem. Superat⁹ deniq3 rex euidentia sermonis. suis quidem pbris ⁊ sacerdotibus penes se retẽtis. Nachor cõcessit filio spem adhuc in illo retinens: ⁊ seruaturũ que pmiserat arbitrans. Abijt igit regis filius ad palatiũ suũ quasi quãdã olimpicam victoriã de aduersarijs reportãs habẽs secũ nachor. Quem singulariter aduocans ait ad illũ. Ne putaueris me ignorare quis [illegible]

Scio enim diligenter te non esse sanctum Barlaaz sed nachor astro logum et miror quo vobis visuz est talē simulare hipocrisim: et tāte ceci tatis me putare eē: vt media die lupū p oue susciperē. Sz dn̄ sermo cantat: qz cor fatui vana cogitabit. Cogitatio igitur vestra vanis: et cōcilium istud vanū fuit ⁊ oīno fatuū. sz opꝰ qd̄ opatꝰ es omni itelle ctu plenū est. Ideo nachor gaude ⁊ exulta. plurimas igit̄ grates re fero: qz defensor hodie vitatis factꝰ es: ⁊ nō ɔtaminasti labia tua pol lutis sermonibꝰ ⁊ dolosa simulatōe: sz potius illa purificasti ab inq natōibꝰ errorē falsoꝝ redarguendo deoꝝ: ⁊ veritatē christianorum dogmatū asserēdo. Ego autē sategi te mecū adducere duabꝰ de cāis. Ne videlicet rex seorsum te suscipiēs tormētis adijceret: eo ꝙ nō sibi placita ꝓnūciasti: ⁊ vt gratiā hāc quā hodie opatus es tibi recōpen sarē. Sz que ē retributio. Ista. s. vt ostēdā tibi declinare a via mala [illegible] p quā hactenꝰ incessisti ⁊ vt ambules p rectā ⁊ salutarē se [illegible] ignorant̄ sz scient̄ ⁊ spōte male agendo effugisti: baratris ⁊ ꝑcipitijs teipsuz cōmittēdo. Intellige ḡ nachor itellectual' existēs: ⁊ ꝓ oībꝰ solū desidera christū: vt apud ipm abscōditā vitā lucreris: fluxa ista ⁊ corruptibilia despiciēs. Nō eni p oē viues seculū. Sz cū sis mortalis discedes hinc post modicū sicut ⁊ oēs alij q̄ an̄ nos fue rūt: ⁊ ne tibi sit graue pcī onꝰ baiulās cū ieris illuc vbi iudiciū iustuz ⁊ retributio opeꝝ ē: ⁊ nō abieceris ꝓus illud cū facil' eiꝰ sit depositio.

ℭ Nachor verbis eius compunctus ad heremum conuolauit. C. XXXVIII.

Nachor igit̄ cōpūctꝰ aīo i vbis istis ait: bn̄ dixisti o rex bn̄ dixisti. Nā [illegible] ⁊ ego rez ⁊ d[illegible] mēt̄ deū p quē oīa fcā sūt ⁊ futuꝝ iudiciū scio: qz ex mul tis scripturis hoc audiui. Sz mala ɔsuetudo ⁊ veteris inu eterata errorū: oculos cecauit cordis mei: ⁊ tenebras ꝓfundas aspsit cogitationibꝰ meis. Nūc aūt in vbo tuo velamētū obscuritatis re ijciēs: ad lumē curro vult̄ꝰ diui: forsitan miserebit̄ mei: ⁊ ianuā pnīe aperiet seruo nequā apostate. Licet impossibile mihi videat̄ remissi onē peccatoꝝ meoꝝ: que arena maris grauiora sunt adipisci posse: q̄ sciens ⁊ nō ignorans peccaui ab īfantia vsqz ad hāc etatē. Hoc vt au diuit filꝰ regis: mox spūsancto īflāmatꝰ ītrinsecꝰ in corde ɔcaluit: ⁊ cogitatōes nachor ad desꝑatonē inclinatā releuare cepit: ⁊ ad stabi litatē fidei christi erigere dicēs. Nulla o nachor nulla tibi dubitatio sit. Scriptū est eni. Possibile est deo de lapidibus istis excitare fili os abrahe: q̄ pp summā benignitatis eminētiā: oībꝰ ad se ɔuersis ce lestē aperiat ianuā: nulli salutis denegās introitū: sed misericordit̄ pe nitētes recipit. Nā ideo pma ⁊ tertia ⁊ sexta ⁊ nona ⁊ xi. hora eq̄lis [illegible] sicut [illegible] refert euāgeliū. Itaqz licet hactenus in peccatis ɔsenueris: si flagrāti corde accesseris: eoꝝ q̄ a iuuētute pōdus diei ⁊ estus portauerūt: ɔsortio dignus efficieris. Hec ⁊ alia multa de pnīa sanctissimꝰ locutꝰ iuuenis: in malis īueterato nachor ⁊ pollicitꝰ remissionē peccatoꝝ ꝓmittensqz christū fore ꝓpitiū ⁊ plu rimis exemplis certificās qz paratus est semꝑ ad suscipiendā pnīaz languidā illꝰ aīam velut quibusdā medelis refocillās plene restitu it sanitati. Ait eni cōfestim nachor ad illum. Tu q̄dem o nobilissime aīa pariter ⁊ corpore bn̄ instructꝰ: his mirabilibꝰ mysterijs: ꝑseuera in bona ɔfessione vsqz ad finem ⁊ nullus modus vel tps hāc de tuo corde amputet. Ego vo vadā salutē meā querere: ⁊ p pnīam deū pla care iratū. Nō ego vlteriꝰ regis videbo faciē: nisi tu tantūmō volue ris. Leuatꝰ igit̄ vehemēter erectꝰ est filꝰ regis ⁊ gratanter eū intu ens cōplexans eū osculatꝰ est. Et attentissime p eo oratione effu sa: ⁊ cōmendans euz deo emisit de palatio. Egressus aūt nachor cō punctꝰ corde: ad ꝓfundissimā currēdo q̄si ceruus peruenit ad hēmū. Et monachi cuiusdam sacerdotali honore ꝑfecti speluncam attigit: vbi absconditus ille latitabat ꝓpter regis timorem. Cui humiliter ꝓstratus ablait pedes lachrymis: imitatus meretricez in euangelio ⁊ diuinum postulabat baptismum. Sacerdos igitur cuz diuina ple nus esset gratia intellexit istud diuinitus fieri: ⁊ continuo sicut mos erat cathezizans eum: ⁊ instruēs diebus non modicis. Demum ba ptizauit eum in noīe pa. ⁊ fi. ⁊ spi. san. Mansit itaqz nachor cum eo penitentiam agens de peccatis suis ⁊ benedicens deum: qui nō vult aliquem perire.

ℭ Rege circa cultum deorum vacillante theodas magus accersitus est. C. XXXIX.

Nunc autem discessu Nachor cognito: rex decidit a spe quā tenuerat in illo. Vidēs aūt suos sapiētes ⁊ impudētes rhetores ita facile superatos: in defectu erat maximo: ⁊ illos quidem ɔtumelijs plurimis ⁊ dedecore affectos: quosdā in neruis vehementer flagellatos. Nōnullos etiā oculis orbatos eiecit a facie sua. Ipse autē partim recognoscere cepit falsoꝝ deoꝝ infirmitatē: licet ꝑfecte tamen christi respicere tunc noluerit. Nam circumfusa caliginis spis sa nebula: adhuc cordis illius velabant oculi. Verūtn̄ iam sacerdo tes nō honorabat: nec festiuitates agebat: ⁊ libamina nō exhibebat idolis: sz vacillantē vbiqz mentē gestabat. Hinc quidē infirmitates recognoscēs deoꝝ suoꝝ. Inde vo certitudinē atqz diligētiam formi dās euangelice ɔuersationis: sed radicitꝰ malignis tenebat̄ moribꝰ vehemēter voluptatibꝰ seruiebat corporis: ⁊ oīno vitijs more captiua inhiabat. Scōm tps illud solēnitas erat futura falsoꝝ deoꝝ celeber rima i ciuitate illa. Solebat aūt rex interesse festiuitati: ⁊ sacrificioꝝ lar gitate hāc exornare. Vn̄ metuebat temploꝝ pontifices: cernētes euz negligenter circa cultū eoꝝ ⁊ tepide se habētē: ne forte ex toto subtra heret pñtiam suā a templo: ⁊ priuarent̄ ipi regali munificētia que da bat̄ eis: ⁊ ceteris oblationibꝰ. Surgētes itaqz adeunt antrū i vastis sima positū heremo: vbi habitabat quidā vir magicis vacans artibꝰ ⁊ erroris idoloꝝ acerrimꝰ defensor theodas noīe quē rex honora bat magnifice: vt amicū colebat ⁊ magistrū: dicēs p ipiꝰ ordinatio nē ad augmētū ⁊ ꝑfectū venisse suū regnū. Vt ḡ sordidi sacerdotes puenerūt ad illū: hūc i auxiliū suū aduocāt: ⁊ factā regi deoꝝ hesitati onē manifestā faciūt: ⁊ q̄lia filꝰ regis egerit q̄liter nachor aduersus eos publice ɔcionatꝰ sit. Et qz nisi ipsi īpiguit veneris nobis auxiliatu rus: tota spes nr̄a deficit: cūctiqz deoꝝ cultus pierūt. Surgit ḡ theo das cū pñti sibi diabolica malitia ⁊ ɔtra veritatē armat̄: multos mali gnoꝝ spirituū vocās: quos ad mala faciēda nouerat ꝓmptissimos: ⁊ quibꝰ [illegible] ministris vtebat̄ ⁊ cū his ꝓfic[illegible] ad rege[illegible] autē nūciatꝰ ē regi aduētꝰ eiꝰ ⁊ itrauit q̄dē vgā obue baiulās: melore vo ꝑcinctꝰ: surrexit rex de sede sua: ⁊ ꝓcedēs obuiā illi osculatꝰ est eū: ⁊ allata sede sua iuxta se sedere fecit.

ℭ Huiꝰ ɔcilio rex oēs ad solēnitatē deoꝝ ɔuocat. C. XL.

Tunc Theodas ait regi: rex inclitū eius maximoꝝ deoꝝ benignitate ꝓtectꝰ. Audiui aūt te cer tamen magnū egisse aduersus galileos ⁊ splēdissimo vi ctorie diademate eē coronatū. Idcqz veni vt letabūdaz sil solēnitatē celebremꝰ. Iuuenesqz pulcherrimos ⁊ decoras vgines i mortalibꝰ dijs sacrificemꝰ: taurosqz cētū ⁊ aīalia plima his offera mꝰ: vt habeamꝰ eos deīceps adiutores īuictos: ⁊ p oēz vitā nr̄az pla cabiles. Ad hoc rex ait. Nō vicimꝰ o senior nō vicimꝰ: sz debilit̄ po tiꝰ supati sumꝰ. Nā qui ꝓ nobis putabant̄ eē subito ɔtra nos facti sunt: ⁊ bacchantē ⁊ amētē infirmā nostrā iueniētes aciē: prius hanc deiecerūt. Nūc vero si qua tibi virtꝰ adest ⁊ fortitudo ad auxiliādū deposite secte nostre ⁊ rursus hāc erigendā annūcia mihi. Tūc theo das tales dedit regi responsiones. Galileoꝝ quidē ɔgressiones ⁊ ve niloquia noli rex formidare. Nā quid sunt q̄ dicit̄ ab eis aduersus vi ros rationabiles ⁊ sapientes. Que si mihi obuia sunt. multo facilius deijciunt̄ q̄ foliū qd̄ a vento motū corruit. Neqz eni an̄ faciē meā venire sustinebūt. nec mecū sermonē conferre ⁊ interrogatiōes ⁊ op positiones mecū facere. Sz vt istd̄ certamē ꝓpositū ⁊ totum quod cunqz voluerimus recte nobis eueniat. ⁊ fm votū res nobis ꝓcedat Exorna solēnitatem hanc celeberrimā. ⁊ pietatem deorū quasi que dam arma fortia indue. ⁊ bene tibi erit. Sic gloriabatur potens in malitia. ⁊ cooperatiōe malignorum spirituū ex toto regem fecit ob liuisci vba salutaria que cor illius aliquantulū tetigerāt. ⁊ ad cōsuer ta penitus reuocauit. Vnde licere regales vbiqz mox trāsmisse sunt vt cōuenirent oēs ad execrandam solēnitatem deorū. Tunc videns confluentes pplos oues ⁊ boues ⁊ vniuersa adducentes aīalia. Oī nibꝰ itaqz congregatis surgens rex cum seductore theoda ad tem plum abijt tauris ad sacrificium adductis centum viginti. ⁊ alijs multis animalibus celebrabant prophanam solēnitatem. adeo ꝙ re sonaret quidem ciuitas a vocibus brutorum aīalium ⁊ ipse aer pol lueretur nidore sacrificiorum.

ℭ Idē de iosaphat p mulieres seducēdo ɔsiliū dat. C. XLI.

Iis itaqz cōsumatis ⁊ nequiae spiritibꝰ valde gloriantibus super victoria theode. ⁊ grās ei referentibꝰ temploꝝ sacerdotibus. Rex itez ad palatiū redijt. ⁊ ait theode. Ecce sicut iussisti totū ipendi mꝰ studiū in exornatiōe solēnitatis ⁊ sacrificioꝝ liberalitate. Iaz ḡ tps ē vt ꝓmissa adimpleas. ⁊ filiū meū q̄ a nr̄is discessit cultibꝰ ab er rore christianoꝝ liberes. ⁊ clemētibꝰ dijs recōcilies. Ego eni oēz artē ⁊ manꝰ agitās. nullā morbi huiꝰ inueni curationē sue derelinquēs sapie qd̄ mihi [illegible] ⁊ [illegible] liberatꝰ ab h̄ rur sus videro filiū meū dijs fuiētē. ⁊ delectatiōibꝰ voluptuose huiꝰ vi te ⁊ regni fruētē statuā tibi erigēs aureā. sic diis sacrificabo illi ⁊ ab oībꝰ honorari te faciā ꝑ infinita tpa. Theodas igit̄ aurē iclinās mali gno. ⁊ ab illo edoctꝰ ɔsiliū malū ⁊ exterminabile ligua illiꝰ ⁊ os effe ctꝰ ait ad regē. Si recupare vis filiū tuū: ⁊ vanā illiꝰ ꝓuicatiā ɔpone

re: inueni artem cui nō p̄ualebit resistere: sed facile molescet rigida eius cogitatio: sicut cera a facie ignis. Cūctis o rex assistentib⁹ filio tuo ⁊ ministrātib⁹ lōge ab eo remotis: mulieres decoras ⁊ speciosas valde ⁊ ornatas introduci p̄cipe: vt sint cū eo assidue ⁊ ministrēt ei: cōuersent ⁊ morent cū eo. Ego autē de spiritib⁹ vnū q̄ ad hmōi mihi ordinati sunt immittēs ei forti⁹ libidinis ignē succēdam. Postq̄ vero coierit ipse cū vna sola taliū mulierū nisi tibi oīa ↄcesserit p voto despicabilis ero tibi: ⁊ de reliquo inutilis ⁊ supplicijs dign⁹. Nihil enī vt facies mulierū adducere ⁊ seducē iuuenū cogitatōes p̄ualet. Et audi narratōem meo sermoni testificantē. Quidā rex filios mares habere nō poterat: vn̄ vehemēter tristis erat: ⁊ hoc infelicitatē nō modicā estimabat. Qui cū in hmōi eēt anxietatib⁹ nascit ei fili⁹ ⁊ sup hoc gauisus est gaudio magno. Dixerūt aūt ei peritissimi medicorū: q si infra .x. annos solē vel ignē videret oīno lumine p̄uaret: hoc enī oculorū illius positio significabat. Rex itaq̄ vt audiuit talia: fert speluncā in q̄dam petra excidisse: ⁊ ibi filiū cū nutricib⁹ inclusisse ⁊ nullo mō vsq̄ ad cōpletōem .x. annorū lucis claritatē videret. Finitis aūt annis .x. de antro puer adducitur nullā mundialiū rerū p visū hn̄s noticiā: Tunc iubet rex oīa sibi s̄m gen⁹ exhiberi: ⁊ ostendi ei viros q̄dem in vno loco: alibi vero mulieres: hic aurū ⁊ argētū: ibi margaritas ⁊ lapides p̄ciosos: vestes splēdidas ⁊ ornamēta currus speciosos cū eq̄s regalib⁹. ⁊ vt breuiter dicam oīa s̄m ordinē ⁊ genus ostēderūt puero. Interrogāte vero ipso. quid horū vnūq̄dq̄ vocaret. regis ministri vniuscuiusq̄ appellationē indicauerūt. Cū aūt mulierū nomē discē anxie quereret. fert spatari⁹ regis ludendo dixisse. demones eas eē que seducūt hoīes. Cor aūt pueri illarū desiderio plusq̄ ceteris rebus anhelabat: ostēsis igit oib⁹ ad regē reduxerūt eū. Tūc interrogat rex filiū. q̄d ampli⁹ amaret ex oib⁹ q̄ viderat. Quid inquit pater nisi demones illos q̄ seducūt hoīes. nullius enim eorū que hodie demōstrata sicut illorū amicitia exarsit aīa mea ⁊ mirat⁹ ē rex ille in verbo pueri. Et vide q̄ tyrānica res est amor mulierū. ⁊ tu igit non aliter putes supare posse te filiū tuū nisi hoc modo.

¶ Josaphat spiritu fornicationis vexatus oratione se armat. C. XLII.

Accepit rex verbū libenter. ⁊ adducūtur ei pulcherrime puelle ⁊ valde speciose. quas ex ornatu illustrat splendidior: vt amplius ad captiuādū puerū sint idonee. Famulos quidē ⁊ ministros pueri oēs eiecit de palatio. illas vero loco eorū cōstituit. Itaq̄ ipse assidēt ei: eiq̄ circūplectūt. ad execrādū suū coitū illiciūt oī gestu ⁊ verbis incitātes ad libidinē. nō hēbat aliū ad quē respiceret: nec cū quo loq̄ret aut cōuesceret. Ipse nāq̄ erāt ei oīa. Theodas vero rursus ad illā malignā speluncā rediit. ⁊ libros suos respiciēs per quos talia operari poterat: vn̄ malignorū accersiuit. ⁊ ad bellandū cōtra christi militē [illegible] Malign⁹ vero spūs alios quoq̄ nequiores secū assumēs demones: cubiculū adiit fortissimi iuuenis ⁊ irruit in eū vehemētissimū carnis succēdens caminū. Mūda vero illa aīa diaboli suggestiones sentiēs. ⁊ bellū cernēs malarū cogitationū sup se veniēs. fortiter turbabat. Mox vero amori libidinoso diuinū amorē p̄posuit. ⁊ in memoriā reduxit seipsū. illi⁹ pulcherrime ⁊ ineffabilis glorie christi immortalis spōsi mundarū aīarū ⁊ nuptiarū. de quib⁹ miserrime eiicient qui nuptialē polluerunt tunicā. ligatis pedib⁹ ⁊ manib⁹ in tenebras exteriores. Hec cogitans ⁊ lachrymis pfusus. pcutiebat pect⁹ suum [illegible] cogitationes effugaret. Deinde surgēs ⁊ man⁹ in celū eleuās flagrantissimis lachrymis ⁊ gemitib⁹ deū inuocabat ad auxiliū ⁊ dicebat. Dn̄e deus oīpotēs misericors ⁊ miserator spes desperatorū ⁊ destitutorū adiutoriū. recordare mei indigni serui tui in hac hora: ⁊ p̄pitio me oculo respice. ⁊ libera a gladio dēmoniaco aīā meā. Et cū dixisset amen: diuinā sensit cōsolationē celit⁹ super se venientē. Et statī maligne discesserūt cogitatōes. Ipse vero vsq̄ ad mane in orōne p̄stitit ⁊ agnitis machinamētis diaboli cepit corp⁹ suū amplius affligere. ⁊ fame ⁊ siti ⁊ alia cōtritiōe. totis nanq̄ noctibus stabat super pedes suos sibimetipsi reducens in memoriā que p̄miserat deo. ⁊ describens in aīo hinc iustorū splendorē: ⁊ inde malorū gehennā. cōmemorās assidue. ne ociosā ⁊ vanā suā inueniens aīam cogitatōes illi malas facile aspgeret ⁊ mentis mūditiā pollueret.

¶ Puella regia eum de fornicatione multiplici colloquio tentat. C. XLIII.

Nequaq̄ hostis igit destitut⁹ ē: ⁊ oīo de [illegible] pos se strenuū deuincere iuuenē. aliā vadit inuenire seductiōem. Nā ingressus ē vnā illarū que cūctis erat formosior: ⁊ regis fuerat fi[illegible] q̄ captiua de sua alienata ē patria ⁊ regi auenitur quasi q̄dā mun⁹ eximiū fuit oblata. Oīa eniz ad maliciā p̄uenientia machinamēta facile ⁊ cito malign⁹ inuenit. Deinde regis filio a dexteris cornēs cōpassionis charitatē erga puellā immittit ei q̄si sub obtentu intellect⁹ ⁊ ornamēti mētis illi⁹: q2 eēt ingenua ⁊ de regali genere: patria ēt sua ⁊ gloria esset p̄uata. Cū his ⁊ cogitatiōes submittit ei. vt liberaret eā ab idolis: ⁊ christianā faceē. Itaq̄ loq̄ cepit puelle regis fili⁹ ⁊ diuine noticie sibi verba pferre dicēs. O mulier cognosce viuentē in secula deū. noli hoc errore idolorū corrūpi. s3 dn̄z ihm̄ christū intellige creatorē esse oīum rerū. ⁊ beata eris desponsata imortali sponso: ⁊ multaq̄ talia dicēte illo: ait illa Si mee salutis dn̄e mi. sollicitudinē geris ⁊ cupis deo tuo me offerre. ⁊ humilē aīam saluam facere fac ⁊ ipse vnā petitionē meā ⁊ oib⁹ statim dijs paternis abrenūcians tuo adherebo deo. Coniungere mihi nuptiarū copula. ⁊ ego p̄ceptis tuis gaudens obediā. Cui ille. Inaniter o mulier talē mihi p̄tendis durā petitionē: Ego enī licet fortiter tue gerā sollicitudinē salutis. Inquinare tn̄ corp⁹ p turpē cōmixtionē graue mihi ē ⁊ oīo impossibile: illa aūt cōplanās illi totā viā ⁊ iniungēs. quare inquit talia fateris. tu oīno replet⁹ sapientia: vt q̄d turpē rē ⁊ pollutā vocasti cōmixtionē. Nō enī ⁊ ego expers sū sciētie christianorū librorū sed multa volumina legi in p̄ria mea: multosq̄ christianos mecū colloquētes audiui. Nōne scriptū ē in quodā librorū: virorū honorabiles nuptie ⁊ thorus īmaculat⁹ ⁊ meli⁹ ē nubere q̄ vri. ⁊ quos de⁹ ↄiūxerit hō nō separet. An nō antiquos istos patriarchas. s. ⁊ p̄phetas vxores habuisse docēt scripture vestre. Nōne petrū illū quē p̄ncipē aplōrū dicitis fuisse cōiugē scriptū ē habuisse. Quib⁹ igit auctoritatib⁹ stultus nuptias pollutiōem debes appellare. valde videris mihi a veritate dogmatū vrorū errare. Cui ille r̄ndit: etiā mulier sic se habēt ista. quēadmodū dixisti. Nā p̄mittit volētib⁹ vxores ducere. Sz nō eis q̄ semel p̄miserūt christi virginitatē illibatā seruare. Ego enī ex quo lauacro purificat⁹ sū diuini baptismatis a iuuētutis ⁊ ignorātie mee delictis mūdū meipsū seruare christo spopōdi. Et q̄ rōne qd̄ deo p̄misi violare potero ad illa rursus ait: sit ⁊ ista tua volūtas quēadmodū p̄posuisti aliā vero minimā q̄ndā ⁊ fere nullā petitōez meā p̄fice. Si vis saluū facere aīā meā. ↄcūbe mecū hac nocte ⁊ tua p̄frui me patere pulchritudine. necnō ⁊ ipse meo sociare decore ⁊ p̄mitto tibi q̄ p̄mo diluculo christiana fiā: ⁊ oī abrenūciē cultui deorū ⁊ erit nō tibi solū indulgētia p dispensatiōe ista s3 insup munerū retributio p salute mea a deo tuo. Nōne plurima p̄ncipes ⁊ religionis vestre apostoli p dispensatiōez egerū p̄tereūtes nōnūq̄ minus p̄pter mai⁹ mādatum. Nōne paul⁹ dicit circūcidisse thimotheū p̄pter meliorē dispensationē. Et lz christianis execrabilis sit circūcisio. tn̄ ille nō respuit hec facere. ⁊ multa talia in scripturis tuis inuenies.

¶ Josaphat vacillanti diis felicitatē sanctorū ⁊ penas reproborū per visum demonstrauit. C. XLIIII.

Hec igit dicēs ⁊ hm̄di retiaq̄ ⁊ laqueos tetēdit ⁊ a sinistris circūplectens tunc ac illi⁹ cōmouere cepit. rigorēq̄ deponere p̄positi illi⁹ ⁊ ei liberatōem immitabūdā efficere. Seminator autem malicie ⁊ iustorū inimic⁹ vacillās cor illi⁹ cōsiderās. cū suis canibus vnanimiter aggrediūt christi militē. oēsq̄ illi⁹ aīe virtutes ↄturbant. ⁊ dirū amorē puelle suggerētes ignē vehemētissimū cōcupiscētie succederūt in eū. Cernēs aūt ille seipsū fortiter inflāmatū ⁊ ad peccādū captiuatū. ⁊ cogitatiōes suas ad puelle salutē. ⁊ ad deū ↄuersionē q̄si hamo escā p̄posite actiōi circūpositas ⁊ occultātes ei hostis submissiones. id ē nō eē peccatū p salute aīe semel mulieri misceri. ingemiscēs defectiōez aīe pessundate. Mox semetipsū ad orōnē cōuertit ⁊ flumina lachrymarū ex oculis largiter p̄fundēs clamabat ad deum q̄ saluos facit sperātes in se: in te dn̄e speraui nō cōfundar ineternum neq̄ irrideāt me inimici mei. Per plurimas vero horas cū lachrymis orās ⁊ multas genuflexiōes faciēs: collocauit seipsū in pauimento ⁊ soporāt⁹ paululū. Vidit semetipm̄ a q̄busdā terribilibus rapi. ⁊ loca q̄ nūq̄ viderat ptrāseūtē. ⁊ ad q̄ddā p̄ductū maximū pratū: decore florib⁹ bene redolētib⁹ exornatū. vbi arbores q̄dē cernit oi genus ⁊ varias: fructib⁹ q̄busdā extraneis ⁊ mirabilib⁹ ornatas foliaq̄ arbor dulcē sonū reddebāt. aura q̄dā grata agitata ⁊ insatiabilē ⁊ gratissimū odorē emittebāt. Sedes quoq̄ posite erant. ⁊ lapidib⁹ preciosis fabricate: nimium splendorem reddētes. ⁊ lecti lucidi preciosissimis stramentis q̄ decore suo omnem narrationem superant. Aque etiam preterfluunt limpidissime ipsos letificātes oculos. Per mirabilem vero istū ⁊ maximū campum terribiles illi deducentes illum in ciuitatē introduxerūt ineffabili fulgore splendētē: ⁊ ex auro quidem obrizo muri erāt ⁊ de lapidib⁹ quos null⁹ aliq̄n vidit p̄pugnacula altissima. O q̄s illi⁹ referre p̄ualet ciuitatis decorē ⁊ claritatē. Lux autem desuper infusa radijs suis. oēs plateas illius illustrat: ⁊ etherei q̄uidam exercit⁹ splēdidi in ea ↄuersant canticū cantantes:

qȝ auris mortalis nunq̄ȝ audiuit ⁊ vocē audiit dicentē. hec est reqes
iustoꝝ. ista ē leticia eoꝝ qui cōplacuerūt dn̄o. Inde demū educētes
illū reuerēdissimi viri illi repedabāt. Qui iocūditate illa ⁊ gaudio to
tus perfusus. ne priuetis me dicebat. ne priuetis me ineffabili gaudio
isto. sȝ cōcedite mihi in vno p̄clare ciuitatis hui⁹ angulo conuersari
Illi aūt dicebāt. Impossibile est te nūc hic esse. sed sudore multo ⁊
labore veniēs huc si tn̄ tibimet vim īferre potueris. His dictis ⁊ ma
ximū campū rursum trāseuntes. ad loca duxerūt tenebrosa. ⁊ oī
feditate ⁊ tristitia ⁊ tribulatiōe ⁊ turbine plena vbi fornax estuabat
igne succēsa. ⁊ vermiū genus atȝ serpētū ibi erat iter flāmas viuēs
⁊ aīas cruciās. Et vox audita ē dicēs. Iste est locus peccatorū. Ista
sūt tormēta eorū q̄ prauis actib⁹ ac turpibus semetipsos polluunt.
Postea eduxerunt eū unde hi qui eū introduxerant.

¶ Idem in se reuersus egrotat ⁊ patrem se visitantē sceleris arguit. C. XLV.

Statim in semetipsū reuersus tremebūd⁹ erat
tot⁹. flumina lachrymarū decur-
rebāt ex oculis ei⁹. Oīs enī pulchritudo illius impudice
puelle ⁊ ceteraꝝ. fetidior stercore atȝ putredine ei videba
tur Voluēs aūt in aīo eoꝝ que viderat memoriā: desiderio bonorū
⁊ timore malorū sup lectū īfirm⁹ decubuit: nequaq̄ȝ surgere valēs.
Nūciat̄ ḡ regi egritudo filij. Qui postq̄ȝ vēit īterrogauit q̄d ē qȝ ac
ciderat. Ille aūt refert ei per ordinē q̄ viderat ⁊ ait. Ut quid laqueū
pedib⁹ meis p̄parasti: ⁊ deijcere aīam meā voluisti. nisi dn̄s enī ad-
iuuasset me: paulominus ī inferno habitasset aīa mea. Et nūc o pater
qui aures tuas obturasti. ne audires vocem meā bona tibi suggerē-
tē. saltē me ne p̄hibeas p viā rectā incedere. Hoc enim desidero. hoc
ambio. i. ab oīb⁹ terrenis liberari ⁊ ad loca pergere vbi barlaā chri-
sti famulus habitat ⁊ cū eo residuū p̄ntis vite mee expēdere. Si āt
me retinere volueris: videbis me repente tristitia ⁊ angustia mori. ⁊
neq̄ȝ tu pater vlterius vocaberis. neq̄ȝ filiū me vlteri⁹ habebis. Ite
rū ergo defect⁹ app̄hēdit regē: rursus tedet eū vite sue. ⁊ male ad se-
metipsū cōuersus. in suū abijt palatiū. Ad theoda vero q̄ missi fuerūt
nequā spūs aduersus scm̄ puerū redeūtes ad eū cōfusi deiectiōem
sōluerūt. ⁊ licet sint mēdacissimi tn̄ casū sue deiectiōis apte retulerūt
Ille aūt sic ait. Uos infirmi ⁊ miseri qūo ab vno puero estis supati
Nō inquit valuim⁹ sustinere nec oīno respicere christi virtutē. ⁊ ve
xillū passionis eius qȝ crucē vocāt. Rex aūt vndiq̄ȝ destitut⁹. theo
dā iterū aduocat cui ⁊ dixit. oīa q̄ nos docuisti o sapiētissime cōplē
tes. nullā vtilitatē cōsecuti sum⁹. Nūc aūt si alia tibi ars residua est
⁊ illius experientiā capiam⁹. forte inueniem⁹ aliq̄ȝ mali solutionem.

¶ Iosaphat cōtra theodā verboꝝ certamē inijt. C. XLVI.

Sequente vero theoda ad colloquium filij [illegible]
Mane rex secū assumēs eū ad visitan-
dū p̄git filiū. Et rex sedēs loqui cepit. exprobrās ⁊ rep̄hē
dēs eū de inobediētia sua ⁊ p̄tinaci volūtate. Ille vero ā
nio cōfirmāte: ⁊ nihil p̄ponēdū christi charitate clamāte. p̄cedēs ī
mediū theodas ait. Quid cognouisti iosaphat: in imortalibus dijs
nostris qr ab eoꝝ cultu discessisti ⁊ patrē tuū regē ita ī iracūdiā p̄uo
casti odibilis fact⁹ oī pplo. Nōne ab ipsis tibi p̄stita est vita. nonne
⁊ ipsi exhibuerunt te patri orōne ei⁹ exaudita. ⁊ eū de sterilitatis vi
culo liberauerūt. Qui ait ad theodā. audi erroris p̄fūditas ⁊ palpa-
biliū tenebraꝝ fetor. babylonū semē. vaniloque ac miserrime senex.
Cur vendere conaris salutis p̄dicatiōeȝ per quā errabūdi viā inue-
nerūt p quā p̄diti ⁊ male captiuati reuocati sūt. Quid melius ē dic
mihi an seruire omnipotenti cū filio suo vnigenito. ⁊ spūiscō deo i-
creato ⁊ imortali p̄ncipio ⁊ fonti bonoꝝ. an demonib⁹ perditis ⁊ in
sīatis idolis quoꝝ gloria ⁊ laus adulteriū est ⁊ pueroꝝ corruptio. ⁊
cetera impietatis. opera. Stulte p̄ciosius est tuo idolo aīal qȝ offer-
tur ei. Nā idolū hō fecit. aīalia vero de⁹ creauit. ⁊ iō lōge te rōnali. in-
tellectuali⁹ est aīal irrōnabile. Nā istud cognoscit nutrientem se. tu
vero deū ignoras. p quē de nihilo fact⁹ es ⁊ p quē viuis ⁊ cōserua-
ris. Nō est igit̄ cōgruū vos insipiētes ⁊ cecos ⁊ sine itellectu. iustos
subsannare: sȝ poti⁹ vosmetipsos deflere. Amētie quippe non pieta-
tis sūt opa vestra. Nā studiosus belloꝝ militaris aspect⁹. sibi idolo
rū erigens vocauit martē. Ali⁹ aūt mulierū cōcupiscētia succēsus vi
tiū suū deū fecit quē vocauit venerē. Iste aūt pp vinolētiā fixit ido
lū qȝ vocauit bachū. Silr̄ vero ⁊ alioꝝ maloꝝ ocupiscētes suorum
vitioꝝ statuerūt idola. Nā passiones suas deū vocauerūt: ⁊ iō ī de-
lubris suis fiunt ab eis impudice saltationes. ⁊ luxuriosa cantica re
sonāt. ⁊ furiosi impet⁹ fiūt. quis sustinebit eoꝝ turpitudines perferē
do os suū inquinari. Isti tui cultus sunt dij o theoda statuis in sen-
sibilior: hȝ me suades adorare. hec colere. Ego vero deo meo seruiā. ⁊ il
li sacrificabo meipsū totū deo creatori ⁊ prouisori vniuersoꝝ p dn̄ȝ
nostrū ihesū christū spē nr̄aȝ p quē accessū habemus ad p̄rem lumi
nū in spūsancto. p quē redempti sum⁹ de amara seruitute in sangui
ne ei⁹. Quid enī pulchri⁹ est q̄ȝ ista cōfiteri. ⁊ talē colere deū bonum
ac benignū. q̄ mādat iustitiā: cōtinentiā impera. mūditiā iubet: mise-
ricordiā docet: fidē exhibet. pacē p̄dicat: ipsa veritas noīat̄: ⁊ ē ipsa
charitas ipsa bonitas. Hunc meli⁹ ē colere q̄ȝ deos tuos nepharios
⁊ vitiosos: turpes pariter suorum sapientia confudit.

¶ Ide cu[illegible] de [illegible] suoꝝ sapientia cofudit. C. XLVII.

Dixit autem ad eū theodas. Ecce manife
stū est [illegible]
ti ⁊ magni sapiētes ⁊ narratores tā virtute q̄ȝ scia mira-
biles tradiderūt ⁊ oēs reges terre ⁊ potentes tāq̄ȝ bonā
⁊ nihil falsitatis hn̄tem susceperūt. Galileoꝝ vero quidā rustici paupe
resq̄ȝ ⁊ viles hoīes p̄dicauerūt. ⁊ ipsi pauci numero nec duodenariū
supgrediētis. Quō ergo paucoꝝ ⁊ ignobiliū atq̄ȝ rusticoꝝ p̄dicatio:
p̄ponēda ē multoꝝ ⁊ magnoꝝ sapiētiē tāta splēdentium traditiōe.
Que est aūt assertio. hos verā dicere ⁊ illos mentiri. Rursus ergo re
gis fili⁹ respōdit. forsitan theoda asinus ex rationis lyram audiens:
⁊ sine intellectu p̄manēs: vel poti⁹ aspis obturans aures ne audeas
vocē incātantiū. Stulte ecce qūo nō reduces te in sensum veritatis.
Hoc enī ipsū qȝ a multis quidē sapiētia admirādis vestri cult⁹ lau
dati sūt ⁊ a multis regib⁹ defensi. Predicatio vero euāgelij a paucis
⁊ ignobilib⁹ viris p̄dicata ē: ondit diuini cult⁹ nr̄i vtutē ⁊ vrorū ma
lignoꝝ dogmatū īfirmitatē ⁊ exterminiū. Si enī a rethorib⁹ ⁊ p̄his
exposita fuisset fides nr̄a. regesq̄ȝ ⁊ potētes habuisset cooperatores:
merito dicere posses hūana virtute totū fieri. Nūc aūt cernens a pi-
scatorib⁹ scm̄ cōpositū euāgeliū: ab oīb⁹ vero tyrānis p̄secutū. ⁊ postea
orbē implesse vniuersū: qr iā in oēm terrā exiuit son⁹ eoꝝ: q̄d dicere
potes aliud q̄ȝ diuinā q̄ndā ⁊ eē inexpugnabilē vtutē p salute ho-
minū semetipsā astruētē. Qui ⁊ piscatores ī splēduerūt signis ⁊ p̄di
gijs ⁊ varijs virtutib⁹. Nā vmbre illoꝝ sole [illegible]
bant. Demones quos vos timetis quasi deos nō solū ab hoīuȝ pel-
lebāt corporib⁹ sȝ etiam ab ipso exturbauerūt mūdo crucis signo p
quod oēm p̄diderūt magicā. ⁊ oīa veneficia inefficacia esse fecerūt
Quid ergo potes dicere de sapientib⁹ tuis ⁊ rethorib⁹ quorū stultā
fecit de⁹ sapiaȝ. Fautores diaboli q̄d memoria dignū reliquerunt
seculo. Quid potes dicere ipsis nisi irrationabilitatē ⁊ turpitudineȝ
⁊ artē vanā ornatu verboꝝ. cenuȝ cōtegēte fetentissime secte sue.

¶ Theodas cepit⁹ heremu post nachor petit. C. XLVIII.

Theodas autē his auditis sermonibus
q[illegible]
ne sapiētie. q̄si tonitrui fragore consternat⁹ sine voce ob-
stupuit. Sero aūt ⁊ vix sensit suā miseriā. tetigit. n. obte-
nebratos cordis illi⁹ oclos sino salutaris. Multū igit̄ de p̄orib⁹ su
is actib⁹ p̄niaȝ gerēs: ⁊ idoloꝝ errorē cōdēnās: ad lumē vitatis cucur
rit. Ex illo tpe ita a maligna cōuersatiōe discessit. ⁊ tm̄ seipm̄ execrā-
dis vitijs ⁊ magicis artib⁹ hostē exhibuit. q̄ntū ante hoc tps erga il
lā amicitiā habuit. Tūc enī ī medio cōcilij stās rege p̄sidēte magna
voce clamauit. Uere rex spūs dei habitat ī filio tuo. Ueraciter victi
sum⁹ ⁊ nullā vltra respōsionē habem⁹. vel resistere his que ab eo di
cta sūt p̄ualem⁹. Uere magn⁹ de⁹ christianorū. magna fides eorum
magna mysteria. Cōuersus aūt ad filiū regis ait. Dic mihi o illumi-
nata aīa suscipiet me dn̄s de⁹ vester ihesus christ⁹ si descedēs a ma
lis actib⁹ meis cōuerto me ad ipsū. Etiā inquit veritatis p̄co etiā sus
cipiet te ⁊ oēs q̄ cōuertūt̄ ad ipm̄: suscipiet aūt nō qualitercunq̄ȝ sȝ
sicut pater filio q̄ de longinq̄ reuersus ē regiōe. i. de via iniq̄tatū cō-
uersus obuiā exiuit: ⁊ hūc app̄hēdēs, osculat⁹ ē ⁊ peccati cōfusione
sublata. mox eū veste induit salutari. Nā ⁊ ipse dn̄s ait gaudiū fieri
angelis sup vno peccatore pn̄iam agēte. Et iteꝝ dicit. Nō enim veni
vocare iustos sed peccatores ad pn̄iam. Noli hesitare o hō neq̄ȝ am
bigas. sed veni ad christū deū benignū nr̄ȝ ⁊ illuminare: ⁊ facies tua
nō cōfundet̄. Mox enī vt descēderis in piscinā diuini baptismatis
oīs cōfusio veteris hoīs: ⁊ tota sarcina multorū peccatorū. sepelit̄ ī
aqua: ⁊ in nihilum defluet. Theodas igit̄ instruct⁹ sermonibus exijt
cōtinuos ⁊ execrabile illud antrū repetēs. ⁊ sue magice artis libros
sumēs. velut toti⁹ actores malicie ⁊ mysterioꝝ demoniacoꝝ thesau-
ros igne cōbussit. Deinde vero speluncā adijt sacratissimi illius viri ad
quē nachor venit. ⁊ de se narrat oīa puluerē sup caput suum asper-
gēs. grauesq̄ȝ gemit⁹ emittēs: ⁊ abluēs semetipsū lachrymis p ordi-
nē etiā seu execrādas et suas referēs actiōes. Ille vero cū ad saluan-
das aīas ⁊ de fraudulēti draconis faucib⁹ eripiēdas artificiosus eēt
incātat illū verbis salutarib⁹ p̄mittit remissionē peccatoꝝ propitiū
spondet fore iudicē. Deide cathezizās eū. ieiunar̄ multis dieb⁹ p his
q̄ deliquerat mādauit lachrymis ⁊ gemitibus deum p̄illo exorās.

¶ Rex [illegible] arachis regnū cum filio [illegible]. C. XLIX.

His itaq; peractis. rex vndiq; destitutus vehe menter tristis erat [illegible] conuexi onē in aīo ferebat. Cōuocās aūt rursus quotquot de cō silio habebat diligenter ꝑquirebat ab eis. qḋ de reliquo faceret filio. Multa aūt cōsilia multis supponētib⁹. Arachas ille su perius memorat⁹ illustrior ducatu. ⁊ p̄mi⁹ ꝯsilij existens ait. Quid opertebat rex filio tuo facere ⁊ nō fecim⁹ suadēdo ei nostra seq̄ do gmata ⁊ nostris seruir̄ dijs: sed vt video ad īpossibilia nitimur. Nā ex natura inest ei. vel forte ex fato cōtentio ista atq; duricia. igit̄ si tor mētis eū tradere volueris ⁊ cruciatib⁹: tu hostis eris nature: ⁊ pater non vocaberis: ⁊ illū amittes ꝓ christo mori cupientē. Restat igit̄ ad faciēdū illud vt diuidas ei regnū ⁊ in parte q̄ cōtigit eū: regnare per mitte. ⁊ siq̄dē rerū negocia ⁊ cura seculariū traxerint eū ad nostrum laborē sequendū ⁊ vitaz ex sniā res nobis ꝓueniet. Nā mores forti ter in aīo roborati facile deleri nō p̄nt. Et ideo ꝑsuasiōe potius q̄ vi sūt trāsmutādi. Si aūt ī secta ꝑmāserit christianoꝝ hoc ipsū nō ami sisse filiū. erit tibi defectionis magnū solaciū. Hoc arachi dicēte. oēs laudauerūt suscipiētes cōsiliuz. Cōsensit itaq; ⁊ rex sic ista disponi. Mane aūt facto. accersito rex filio ait ei. Iste vltimus mihi iā ad te sermo fili. Cui nisi cōfestim obaudieris. ⁊ saltē ī hoc cor meū recrea ueris. nō vltra bn̄ scias p̄cā tibi. Illo autē sciscitāte q̄ vltus ē vbi qui q̄dē īquit multū laborās inobediētē te ad oīa repperi vt acq̄esceres michi ī oīb⁹ meis. veni iā regnū meū diuidēs. ī vna p̄te te eē ⁊ r̄gnare fa ciā eritq; tibi licitū āmodo quācūq; ꝺsideras ꝑgere viā. Cognoscēs aūt ille diuina veraciter aīa: ⁊ istud ad lapsū sue deliberatiōis ꝓpo nere regem. tamen obedire cōsensit. vt ipsius man⁹ euaderet. ⁊ desi deratā sibi viā ambularet. Suspiciēs aūt ait regi. Ego q̄dē desidera [illegible] querere virū. qui ostēdit mihi viā salutis. vt oīb⁹ ab [illegible] renūciando terrenis cū ipso residuū vite mee expēderez. Sz q̄m me pater nō ꝑmittis vt desiderata ꝑagā in hoc obediā tibi. Naz ī qui bus nō adiacet manifesta ꝑditio ⁊ a deo alienatio bonū ē patri obe dire. Rex igit̄ maximo replet⁹ gaudio diuidit statum in duas partes vniuersam sibi subiectā prouinciā. ordinat filiū regē. ⁊ ciuitatē quā dam magnam ⁊ populosam constituit ei in caput regni. ⁊ omnia tri buit que erant congruentia regi.

¶ Qualiter iosaphat regnū [illegible] C. L.

Tunc autem iosaphat regni p̄tate ꝑcepta [illegible] re gnatur⁹ erat. Diuīce quidē passionis signū. i. crucē christi venerandā in vnaquaq; vrbis turriū posuit. Templa vō idoloꝝ ⁊ delubra instātius insequēs destruxit. ⁊ vsq; ad fundamen ta diruit. Ipsaq; etiā fundamēta effodit. nullas īpietatis reliquias derelinquēs. In medio ciuitatis tēplū magnū ⁊ spaciosū dn̄o edifi cat christo. ⁊ p̄cepit multitudini. vt ibi frequēter cōueniāt ad exhibē dū deo cultū ꝑ sancte crucis adoratione. Deceptiōem ostendit idola trie. p̄dicatōem insinuat euāgelij dei verbi distētionē docet ⁊ mira cula p̄dicat aduētū eius. passionem notificat crucis ꝑ quā saluati su mus. resurrectiōis virtutē. ⁊ ad celos ascensionē. metuendā cum his denūciat diē terribilis illius aduētus secundi. repositaq; fidelib⁹ bo na ⁊ susceptura peccatorib⁹ supplicia. Et eo ampli⁹ trahebat oēs ad seipsū quo erat q̄dem opibus mirabilis. mās̄uet⁹ ⁊ modest⁹ morib⁹ Itaq; sic in breui tp̄e cūct⁹ subiect⁹ sibi populus duces. s. ⁊ rusticule: diuinis edocti sūt sermonib⁹. vt abnegarēt quidez multoꝝ deoꝝ er rorem. recteq; iungerent̄ fidei. ⁊ ei⁹ certissimis doctrinis christo re cōciliarent̄. Oēs qui in montibus ⁊ speluncis ꝑp timorē patris iclu si fuerāt sacerdotes. s. ⁊ monachi ⁊ ep̄oꝝ pauci egressi de abditis su is ad eū gaudētes [illegible] deciderāt malis ⁊ tribulationib⁹ obuiā exeūdo honorifice suscipie bat. ⁊ in suū introducebat palatiū: pedes lauās capita abluens ⁊ oī no eos ꝓcurās. piscinā aūt cōfestim p̄parās baptizari eos qui ad eū cōuersi fuerāt iubet. ⁊ baptizant̄ p̄us p̄ncipes ⁊ quotquot ī dignita te erāt: deinde milites ⁊ reliqua turba. Et baptizati nō tm̄ aīaꝝ reci piebāt sanitatē. s; ēt quātiscūq; lāguorib⁹ fuerāt grauati corporali bus ⁊ febribus vexati oīa deponebāt: ⁊ aīa purificati corꝑe robora ti a diuino fonte egrediebant̄. Hinc ⁊ ꝯfluebāt ad regē iosaphat vn diq; multitudines. de templis vō illis ac delubris in quib⁹ ꝯserua bant̄ sordidi demones ꝑsecutione atrocissima pellebantur: ⁊ miseri am que eis superuenerat in multorū audiētia vociferādo flebant. ⁊ li berata est tota regio illa a teterrima seductione eoꝝ. luceq; fulgebat īmaculate fidei christianoꝝ. Igit̄ rex bonū p̄bebat se omnib⁹ exem plū ⁊ ad sīlem multoꝝ inflāmabat intentionē ⁊ accēdebat. Sciebat eni ⁊ aū oīa h̄ regis opus eē vt hoies doceat deū timere. ⁊ iusticiaz seruare. In hoc aūt maxime deū imitabat̄ ꝙ nihil estimabat mise ricordia preciosius. Hinc scrutabant̄ ab eo carceres. ⁊ qui in metal lis erant ꝯclusi. ⁊ q̄ a creditorib⁹ erāt suffocati. ⁊ oīa omnib⁹ largā ministrabat. Pater erat orphanoꝝ oīum ⁊ viduaꝝ ⁊ egenoꝝ. Tunc ⁊ illi qui erāt patri ei⁹ subditi. ei poti⁹ adherebant. cunctum errorem abiciētes vitatē euāgelizabāt. Et domus q̄dem iosaphat crescebat ⁊ cōfortabat̄. Domus auenur minuebat̄ ⁊ infirmabatur.

¶ Qualiter patrem deus visitauit. C. LI.

Post his rex Auenur cōsideratis. ⁊ vix atq; sero sensū re[illegible] rū infirmitatē deoꝝ. ⁊ vanā seductionē. ⁊ iteruz p̄ximos cōcilij ꝯuocās. in lucē ꝓfert a se meditata. oīb⁹ aūt eadē cōfirmātib⁹. visitauerat eni eos oriēs ex alto salutaris. exaudita ora tiōe iosaphat famuli sui. visū est regi hec manifesta filio facere. Scri bit ergo sequēti die ep̄laz iosaphat ꝯtinētē huīcmodū. Rex auenur dilectissimo filio iosaphat bn̄ valere. Cogitationes plurime fili ka rissime meā subītrātes aīaz crudeliter ꝯturbāt. Nā nostra oīa cer nēs deficiētia queādmodū fumus deficit. que vō sunt secte christia noꝝ sup solē resplēdētia. sensi vera eē que mihi a te semꝑ dicebant̄ Multa q̄dē tibi mala oīdim⁹. infeliciterq; christianorum non pau cos occidimus. qui. cooperante sibi inexpugnabili virtute robora ti. aduersus nostram crudelitatem dimicauerūt. Nunc autez crassam illam nebulā de nostris auferētes oculis. lucē q̄ndā licet modicā ve ritatis cernim⁹: ⁊ p̄uorū nobis p̄ua subintrat maloꝝ. Sz ⁊ hanc lu cē nubes alia male desperationis interpolās. obtenebrare tētat: mul titudinē opponēs meorū maloꝝ. Et q̄r abominabilis ego sum chri sto. ⁊ nō suscipiēd⁹ sicut apostata ⁊ hostis illius factus. Quid ergo ad ista dilectissime fili dicas. Ipse manifestum mihi citius facito. ⁊ qḋ oportet me facere tuū p̄rem edoce. ⁊ ad noticiam rei que expedit me ꝯtrahe. Hanc ep̄lam iosaphat suscipiens. ⁊ que in ea continebā tur legēdo ꝑtransiens. gaudio simul ⁊ admiratōe replebatur. Mox q; igressus in suū cubiculū an̄ dn̄icā imaginē in faciem corruit. ⁊ la chrymis terraz irrigās ait. Gratias ago tibi domine amator bonum deus misericordie qui patienter substinuisti ⁊ sustines excessus no stros ⁊ hactenus nos impunitos dimisisti. Nos enim digni eram⁹ olim ꝓijci a facie tua. ⁊ exemplū fieri ī seculo isto: sicut pentapolim habitātes: facinorosi fuerūt: quos igne ⁊ sulphure cōbussisti. ⁊ immē sa patientia tuā misericorditer effusa est sup nos. Inde cū regali of ficio ad domuz patris sui venire properat.

¶ Qualiter [illegible] ⁊ de sacro fonte suscepit. C. LII.

Ut autē patri annūciat⁹ est aduentus filij egredit̄ cōfestim obuiā [illegible] circūplectit̄. osculat̄: maximū facit gaudiū. ⁊ celebrem fe stiuitatez ꝑagit ī aduentu eius. Quid plura post h̄ ꝑiter vel singulariter cōsident Et q̄s dicet q̄ disseruit patri fili⁹. ⁊ cū quan ta p̄bia. s; q̄ alia nisi q̄ a sp̄usctō fuerit administrata. ꝑ quē piscati sunt christo piscatores totū mūdū: ⁊ illitterati sapiētib⁹ sapiētiores ostē sūt. Multa q̄dē de deo locut⁹ ē: ⁊ fidei pietatē oīdit. Deinde inuesti gabile benignitatis dei enarrat pelag⁹. ⁊ q̄m pat⁹ sit sp̄ ad suscipiē dū p̄niaz ad se ꝯuertētiū. ⁊ q̄r nō ē petm̄ vincēs ei⁹ pietatis viscera. si tm̄ voluerim⁹ p̄niam agere. Et multis h̄ exēplis ⁊ scripturarū con firmās testimonijs: sermoni finē imposuit. Cōpunctus itaq; rex in hac a deo docta sapiētia: voce magna ⁊ flagrātissimo aīo salutarē christū cōfitet̄: ab oī demonioꝝ errore discedens. Signūq; viuifice crucis adorans [illegible] esse verū dn̄m nr̄m ih̄m christū. priorēq; suā cōfitet̄ īpietatē ⁊ ꝓp priā aduersus christianos crudelitatē ⁊ homicidia arguit. Magna portio ad pietatē efficit̄: vt in eo qḋ dictū ē a paulo ope ꝯpletū eē vi deat̄. Ubi abūdauit iniq̄tas. ibi abūdauit ⁊ gr̄a. Multa ergo sapien tissimo iosaphat his q̄ cōuenerāt magistratib⁹. ⁊ satrapis ⁊ oī p̄plo de deo ⁊ de pietate ei⁹ fidei ꝑorāte. ⁊ q̄si ignea lingua nouū cantā cātāte sc̄i sp̄us gr̄a superueniēs. oēs excitat ad glorificatōez dei quali ex. vna voce turbis clamātib⁹. Magn⁹ de⁹ christianoꝝ: nō ē ali⁹ de⁹ p̄ter dn̄z nr̄m iesū christū cū p̄re ⁊ sp̄usctō glorificād⁹. Zelo itaq; di uino succensus rex auenur. Insurgit fortiter aduersus idola q̄ erāt ī palatio suo ex auro ⁊ argēto facta: ⁊ in pauimentū ea ꝓijci. deinde perminute diuidens egenis distribuit. proficuum sibi de inutilibus faciēs. Postea ⁊ cū filio idoloꝝ templa ⁊ delubra oīa instanter vsq; ad ipsa subruit fundamenta. Sacra aūt deo oratoria in loco ipsorū edificat. Nec solū in ciuitate sed etiam in regione miro studio eadē ꝯstruunt. Maligni vō sp̄us q̄ habitabāt in delubris. eiulantes pelle bant̄. ⁊ inexpugnabilē dei nostri v̄tutem trementes confitebantur. Omnis autē in circuitu regio. ⁊ vicinaꝝ gentium multitudines ad piaz fidē christi currebāt. Tūc ep̄o veniēte cathezizat̄ rex auenur ⁊ diuino ꝯfruit̄ baptismate. In noīe. pa. ⁊ fi. ⁊. sp̄. Iosaphat eum de di

uino fonte ſuſcepit: ⁊ carnali genitori ſpiritualis regeneratõis actor effectus eſt. Cũ quo ⁊ tota ciuitas ⁊ in circũitu regio vniuerſa: diuinũ meruit baptiſma accipe: ⁊ filij luci effecti ſunt: q̃ prius erãt tenebre. Lãctꝰ aũt lãguor ⁊ oĩs demoniaca calamitas: pcul a credẽtibꝰ pulſa eſt. Perfecti aũt ⁊ ſani oẽs aiabꝰ ⁊ corpibꝰ erãt. Et plurima alia miracula: ad ↄfirmatõez fidei facta ſunt. Eccleſie reedificabant ⁊ epi q̃ abſcõditi erãt pp timorẽ exibãt: ⁊ ſuas recipiebãt eccl'ias. Et alij ꝯ ſacerdotibꝰ ⁊ monachis ordinabant ad paſcẽdũ gregẽ chriſti.

¶ Qualiter ⁊ ipſe pater poſt conuerſionem ſe geſſit ⁊ de morte eius. C. LIII

Er quidẽ auemur ita derelicta pꝛoꝛ illa ſcelera mentatõe ⁊ pñia: agẽs de his q̃ fecerat: totũ q̃dẽ regalẽ pncipatũ filio tradidit. Ipſe aũt apud ſeipm ſolitariã vitã deducẽs: pulueréq̃ ſemp capiti aſpgẽs: graues gemitꝰ emittebat: lachrymis ſeipm abluẽdo: ſolꝰ ſoli vbiq̃ pſenti colloq̃bat: idulgẽtiã ab eo ſuaꝝ poſtulãs culpaꝝ. In tãtã vo cõpũctõis ⁊ humilitatis abiſſuz ſemetipm depoſuit: vt nõ auderet etiã dei nomẽ ſuis noĩare labijs: ⁊ vix hoc filij exhortatiõe pſumẽt. Iſta g̃ bona mutatiõe imutatꝰ: ad ↄtutũ decẽtẽ prerit viã: vt ſupgrederet pietate: pꝛoꝛ iniquitatũ ignominiã. Per q̃tuor vo annos ita viuẽs in pñia: ⁊ lachrymis ⁊ omni ↄtute in egritudinẽ decidit: de q̃ etiã mortuꝰ eſt. Quãdo ⁊ finis eiꝰ appropinq̃uit cepit timẽ ⁊ tedere: in memoriã reducẽs mala q̃ fecerat. Ioſaphat aũt vbis ↄſolatorijs alleuabat triſticiã ⁊ formidinẽ q̃ ſibi ↄtigerat dicẽs. Noli pat timere nõ vincũt eñ peccata ↄuertentiũ ſe ad deũ: ineſtimabilẽ illiꝰ bonitatẽ. Ipſa q̃ppe ſub mẽſura ſunt ⁊ numero q̃ntacũq̃ ſunt. Illa vo immẽſa ẽ ⁊ innumerabilis. Nõ eñ põt qđ ſubiacet numero: imẽſum ſupare. Talibꝰ vbis ↄſolatõis incãtãs ipſiꝰ aiam bone ſpei effecit. Deinde extẽdẽs pat manꝰ grãs agẽs bona etiã pcabat illi ⁊ diẽ benedicebat i qua natꝰ fuit, ipſe dicẽs. Fili dilectiſſime fili nõ meꝰ ſʒ celeſtis pr̃is quã retribuã tibi grãʒ: q̃libet bñdicã te bñdictõibꝰ. Quã ergo grãꝝ actionẽ deo referã p te. Perditꝰ eñ erã ⁊ inuẽtꝰ ſuʒ p te: ſic locutꝰ ẽ ⁊ frequẽter oſculabat filiuʒ. Deinde orauit dicẽs. In manꝰ tuas dñe benigniſſime deꝰ cõmẽdo ſpũ meũ: ⁊ ita in penitẽtia deo aĩam reddidit. Tũc filiꝰ eiꝰ ioſaphat lachrymis honorãs patrẽ mortuũ: ⁊ exequias dignas illi exhibens: poſuit corpus eius in monumẽto inter ſcõs viros: non tñ cooperuit veſtimẽto regali ſʒ prĩe texit cilicio. Stans aũt ſup monumẽtũ: manibꝰ in celũ eleuatis ⁊ flumina lachrymaꝝ ex oculis ↄducẽs: orauit ad deũ ſeptẽ diebꝰ nullo mõ a monumẽto ſurgẽs imemor cibi ⁊ potus. Octaua aũt die palatiũ regreſſus cũctas diuitias idigentibꝰ diſtribuit. quatenus per anguſtã intraturũ portaʒ. nõ impediret pondus pecuniarum.

¶ De Subſtitutione barachie ⁊ fuga ioſaphat. C. LIIII.

Uadraginta dies obitus patris memoriã ei pficiens cõuocat oẽs principes ⁊ militari pcinctus baltheo. ⁊ vrbani populi nõ paucos: ſedẽſq̃ p tribunali ait in audiẽtia oĩum. Ecce ſicut videtis rex auemur pater meꝰ quaſi vnꝰ de pauperibꝰ mortuꝰ eſt abijt ad illa iuſta iudicia rõnem redditurus ↄuerſationis pñtis vite. nullũ de oĩbꝰ ducẽs ſecũ adiutorẽ niſi tãtũ que egit opa qualiacũq̃ ſint. Idipſũ aũt ⁊ oĩbꝰ humanã ſortitis naturã ↄtingere cõſtat nec aliter. Nũc ergo audite me amici ⁊ fratreſ. Ipſi noſtis inter vos cõuerſationẽ meã. q̃uo ex quo chriſtum cognoui. ⁊ ſeruꝰ eiꝰ eẽ merui oĩa habẽs odio ipſum cõcupiui ſolũ. Ideo mihi erat deſiderabile. vt a ſtrepitu vite ⁊ vana cõturbatiõe ſubtrahẽdo me ſolus ſoli vocarem. ⁊ in ſilentio ⁊ quiete animi ſeruirẽ dño deo. Sʒ ipediuit me patris mei obſtinatio. ⁊ mãdatũ pcipiens honorare genitorẽ. Uñ dei grã ⁊ cooꝑatione nõ fruſtra laboraui. nec inaniũ tales dies expẽdi. Nã illũ chriſto recõciliaui ⁊ vos oẽs hunc ſolum recognoſcere deũ verũ ⁊ dñm oĩum docui. Nõ autem hoc ego feci. ſed grã dei mecũ. Tpus eſt igit eundi quo deducet me ipſe ⁊ reddã vota que voui ei. Nũc ergo vos conſiderate quẽcunq̃ velitis peſſe vobis ⁊ regnare. Iam enuʒ perfecti eſtis i voluntate dñi ⁊ nihil vos latet pceptorũ eiꝰ. in iſtis ambulate: hoc vt audiuit pplꝰs ille ⁊ viroꝝ cõgregatio. tumultꝰ ilico ⁊ plãctꝰ ⁊ voce maxima cõfuſio fit flentibus oĩbus ⁊ lamẽtãtibꝰ ſuã deſolationẽ. Talia lamẽtãtes cũ lamẽtatiõibꝰ etiã ſacramentis obteſtabant ſe nõ euʒ dimiſſuros aliq̃tenus. ſed cõphenſuros ⁊ diſcedere penitꝰ nõ cõceſſuros. Itaq̃ vociferante populo ⁊ principibꝰ omnibꝰ rex turbã ſedare volens. ſilẽtio imperato eoꝝ ſe obedire promiſit obſtinationi. Cõtriſtatos tñ ⁊ triſticie ſigna in vultu ferentes domũ remiſit. Ipſe aũt vnũ de principibus qui fuit ei charꝰ p omnibꝰ. ⁊ pter fidei pietatẽ ⁊ pudicitiã vite admirãdꝰ. barachiam nomine quẽ ⁊ ſuperiꝰ ſermo indicauit ſingulariter aſſumens leniter alloquebat ⁊ dulciter flagitabat. vt rgnũ ſuſcipet. ⁊ cũ timore dei populũ illius regeret. quatenus ipſe deſideratam viam pergeret. At illũ negantẽ inuenit: ⁊ omnino reſpuentem ⁊ dicentem. O rex q̃ʒ iniuſtum eſt iudicium tuuʒ: quãq̃ non ſm mãdatum tuum tuus eſt ſermo. Si enim proximum tuum diligere ſicut teipſum edoctus es: qua ratione onus quod ipſe deponere feſtinas: mihi conaris imponere. Nam ſi bonum eſt regnare: ipſe quod bonum eſt tene. Si autem iſtud eſt anime ſcandalum atq̃ offendiculum. Cur mihi imponis illud ⁊ vis me ſubplantare. Poſtq̃ʒ ergo talia dicentem ⁊ aſſerentem vidit: a colloquio ceſſauit: ⁊ ecce intempeſta nocte epiſtolam quidem ſcripſit ad populum: multa refertam philoſophia: ⁊ omnem pietatem pronunciantem: quomodo deberent in domino gloriari: ⁊ qualem vitam ei offerre qualeſq̃ hymnos: ⁊ quas gratiarum actiones. Deinde non aliũ q̃ʒ barachiam precepit in regalem principatum eis aſſumere: ⁊ in ſuo cubiculo carthã in qua epiſtola ſcripta erat derelinquens: clam omnibus de palatio egreditur.

¶ De Reditu eius ⁊ ↄfirmatõe barachie i regnũ. C. LV.

Ed penitus latere non valuit. Nã ſummo diluculo hoc auditũ ẽ: ⁊ turbationẽ repẽtinã ⁊ luctũ populo exhibuit. Qui celeritate multa ad iquiſitionẽ eiꝰ egrediunt preripere ei fugã oĩmodo ſatagẽtes. Uñ nec inaniũ ceſſit eis ſtudiuʒ: vt eñ oẽs poccupauerũt via: cũctoſq̃ mõtes circũdederũt: ⁊ initias circũierũt valles: in torrẽte quodã hũc inuenerũt: manꝰ i celũ extenſas habẽtẽ: ⁊ oratõez ſexte celebrãtẽ horꝫ. Uidẽtes aũt eũ pfuſi ſunt lachrymis: rogãtes ⁊ diſceſſionẽ iproperãtes. Ille aũt ait. Cur fruſtra laboratis. Nõ eñ vltra me regẽ habere valetis. Plurima vo illoꝝ ↄſtrictus inſtantia: reuertit ad palatiũ ⁊ ↄgregatis omnibꝰ ↄſilium ſuũ declarauit. Deinde etiã iuramento cõfirmauit ſermonem: q nec vnã cum ipſis diem de reliquo facturus eſſet. Tũc barachiã illum inuitum atq̃ nolentẽ in regali pncipatu ↄſtituit. Diadema capiti eius impoſuit: anulũq̃ regalẽ dedit in manu eius. Et ſtãs ↄtra orientem oratiõnẽ fudit p eo ad dñm: orauit etiã ⁊ p omni grege: ↄuerſuſq̃ dixit Barachie. Ecce tibi frater mando: ſicut aliquãdo apl's teſtificatus ẽ. Attẽde tibi ⁊ omni gregi i quo te ſpirituſſanctꝰ regẽ poſuit ad regẽdũ pplm dñi quem acquiſiuit ſanguine ſuo: ⁊ ſicut añ me cognouiſti deũ ⁊ ſeruiſti ei mũda ↄſciẽtia: ſic ⁊ mõ ampliori ſtudio placere ſatage illi. Nam quãto maiorẽ a dño adeptus es principatum: tanto potioris exactionis debitor exiſtis. Et ideo retribue benefactori debitum gratiarũ actõis: ſancta illiꝰ cuſtodiẽdo mãdata: ⁊ ab omni declinando via que ducit ad pditionẽ. Sicut eñ i nauigãtibꝰ q̃ſquidem fallit nauta modicã remigibꝰ infert leſionẽ: qñ vo gubernator totius efficit nauis pditõem. Sic ⁊ in regibꝰ: ſi q̃s pncipũ delinquit non tantũ pplo quãtũ ſibiipſi nocet. Si vo rex ipſe oĩs operat conuerſationis detrimentũ: ⁊ ideo maximas ſuſtinebis penas: ſi q̃d vtiliũ ſpreueris. Quapropter cum multa diligentia cuſtodi teipſum in bono cunctam exoſaʒ habẽs volũtatẽ ad peccatũ te trahẽtẽ. Ait eñ apl's. Pacem ſectamini cũ omnibꝰ ⁊ ſanctimoniã: ſine qua nemo videbit deum. Cycluʒ attende humanaꝝ reꝝ quomõ currit: ↄtrarioq̃ mõ ⁊ vario fert ipſas ⁊ circũfert: ⁊ iſtaꝝ veloci permutatione: immobilẽ ſerua piã cogitationem. Nã variari rex mutatione: mẽtis incõſtantis eſt indiciũ. Tu aũt firmus eſto in bono ⁊ oĩno ſtabilis. Nec extollaris pter tpalem gl'iam inani tumore ſʒ expiata cogitatiõe tue nature ignobilitatẽ ↄſiderata: breuitatẽq̃ ⁊ incertitudinẽ iſtiꝰ vite: ⁊ carni mortem copulatã ⁊ iſta cogitãs i ſupbie nõ decides foueã: ſed timebis deũ veꝝ ⁊ celeſtẽ regẽ. Et certe maximã ptãtẽ accipiẽs datorẽ ptãtis iuxta poſſibilitatẽ oʒ imitari. In h aũt deũ maxime imitabit ſi nihil iudicauerit q̃ʒ miſereri pcioſiꝰ. Idcirco bñficꝰ eſto idigẽtibꝰ ⁊ api aures paupibꝰ: vt inuenias auditũ dei tibi referatũ. Qualis enim ↄſeruis erimꝰ: talẽ circa nos inueniemꝰ dñꝫ. Malitie memoriã nõ rtinebis aduerſꝰ peccãtes: ſʒ veniã poſtulãs delictoꝝ tuoꝝ indulge ⁊ ipe in te peccãtibꝰ: qm̃ remiſſioni recõpẽſat remiſſio: ⁊ aduerſus nr̃os ↄſeruos reconciliatio dñice ire ſit ſedatio. Et nunc frẽs cõmendo vos deo: qui poteſt vos edificare: ⁊ dare vobis hereditatẽ ſanctificationis omnibus.

¶ De Fuga Ioſaphat in heremum. C. LVI.

T hec dicens poſitis genibus ſuis cũ lachrymis orauit. Et conuerſus oſculatus ẽ Barachiã quẽ regẽ ordĩauerat ⁊ oẽs principes. Tũc iã fũdunt lachryme. Quẽ ⁊ ipſi veracitẽ ex corde oſculabãt ⁊ amplexabãt. Ue nobis clamabãt ab iſelicitate atrociſſima. Deinde illũ vocabant patrẽ ſaluatorem ⁊ benefactorem: p te niquiunt deum cognouimus: ab errore liberati ſumus: ⁊ ab omni

bus malis requiem inuenimus. Ille autem in sermonibus ꝯsolatio nis plurimos gemit⁹ illoꝝ compescuit: cū eis se spiritu affuturꝫ pmit tens: qꝛ corpe id iā eēt impossibile: talia dicēs oībus vidētib⁹ egredit de palatio cū quo mox oēs exierūt: pmittētes se ad ciuitatē non reuersuros etiā nec oculis eā amplius visuros. Ut autē extra ciuitatē facti sūt: qꝛ sermone blādo ab illo nolebāt discedere: increpatōe aūt ii sunt ꝛ multi reuertebanť q̄dā feruētiores merētes a lōge sequebā tur eū: quousqꝫ nox superueniēs separauit eos ab inuicē. Egrediebatur ergo de regno suo fortis ille iuuenis gaudēs: velut qui de lōgo exilio in suā aliqs reuertēs p̄riā; let⁹ ambulat: ꝛ erat idut⁹ extrinsec⁹ q̄dē ꝯsuetis vestib⁹: intrinsec⁹ vo laneo pāno illo quē barlaā sibi dederat. Nocte itaqꝫ domūculo cuiusdā pauperis hospitat⁹: vestimēta erut⁹: ea pauperi tradidit: vltimā elemosynā illā pficiens ꝛ indumentū leticie sibimet circūponēs: ad heremiticā egressus est viā: nō panē secū deferēs: nō aquā: nō aliq̄d ad cibū ptinēs: nō vestimēto idutus alio nisi duro pāno illo tūc: cui⁹ paulo ante memoriā fecim⁹. Desiderio enī quodā icredibili ꝛ amore diuino vulnerat⁹ aīo i. imortal regis christo dn̄o desiderati erat extra se fact⁹: tot⁹ ei⁹ liquefact⁹ amore. Fortis ē enī sicut mors dilectio: huiꝰ ipse a diuina charitate sus ceperat ebrietatē. Ita exarserat siti sm pphetā dicētē. Quēadmodū desiderat ceru⁹ ad fontes aquaꝝ ita desiderat ad te de⁹ aīa mea fontē viuū. Et ita icōuertibilr igressus ē vastitatē heremi: ꝛ q̄si onere quodā ꝛ graui cathena deposita rex tpalū ꝯfusione letabať spiritu: ꝛ desideratū intuēs christū clamabat ad eū q̄si p̄sentē ꝛ vocē audiētē dicēs. Da mihi dn̄e viā īuenire p quā veniā ad te: qꝛ vulnerata ē aīa mea amore tuo: ꝛ te sitio fontē vite ꝛ salutis. Hec volnebat penes semetipm semp ꝛ deo dicebat: p oratiōnē ei ꝛ ꝯtēplatōem alrissimā vniet⁹: ꝛ ita ipēs⁹ iter suū pagebat: ad thorū sanctoꝝ puenire satagēs vbi barlaā degebat. Edebat vo herbas q̄ p heremū nascebāť: nihil enī aliud deferebat secū nisi solū corp⁹ suū ꝛ pānū quo co opt⁹ erat. Sꝫ ꝛ cibū mediocrē ꝛ paꝝ de herbis sumebat. Aque vo penuria diu patiebať: in aquosa ꝛ arida existēte heremo illo. Itaqꝫ iam circa meridiē sole ardēte vehemēter iter agēdo vehementi⁹ ipse estuabat siti: estu pseuerāte: ꝛ vltima affligebať miseria. Sꝫ vicebat desideriū naturā: ꝛ sitis q̄ diuī sitiebat: flāmā sitis aque.

¶ De temptationibus quas ibi sustinuit. C. LVII

Inuidus vero ꝯsor boniꝝ diabol⁹ plurimas ei pheremum excitauit tentatōes submittēs ei memoriā regalis glorie sue ꝛ ducū assistētū ei splendidissimi obsequij amicoꝝqꝫ ꝛ ꝯgnatoꝝ atqꝫ coetaneoꝝ: ꝛ qꝛ cūctoꝝ aie ex ipsi⁹ pficiebāť aīa, ꝛ alia vite refrigeria. Deīde asꝑitatē ꝯuersatiōis ꝓponebat ei, ꝛ plurimos ill⁹ sudores corporisqꝫ īfirmitatē ꝛ icōsuetudinē ei⁹ i tali miseria: ꝛ tpis lōgitudinē, p̄sentisqꝫ sitis necessitatē, ꝛ nusq̄ sperādā cōsolatiōnē tāti laboris vel finē. Et oīo multū excitauit ei pulverē cogitatiōnū in mēte quēadmodū scriptū ē de magno antonio. Ut aūt vidit semetipsū nimi⁹ debilē aduersus istius ꝓpositū alterā pegit viā: multe enī malitie ei⁹ semite, ꝛ fantasmatib⁹ inanib⁹ varijs eū euertere tentabat, ꝛ in formidinē mittere. Aliqn̄ vero gladiū acutū tenēs insiluit sup eū: ꝛ pcutere minabať nisi statī retro cōuerteret. Alia vice diuersaꝝ bestiaꝝ formas assumebat, frendēs aduersū eū, dirissimū edēs mugitū ꝛ sonitū, deinde ꝛ i draconē ꝛ aspidē ꝛ basiliscum trāsformabať. Bon⁹ vo ille ꝛ letissim⁹ athleta intrepid⁹ erat aīo sꝫ altissimū sibimetipsi refrigeriū posuerat. Mēte vero vigilās ꝛ maligniū subsānans dicebat. Non latet me o seductor q̄s sis q̄ mihi ista excitas, ꝛ q̄ ab initio ꝯtra gen⁹ boniꝝ talia es fabricat⁹: dn̄s mihi adiutor ē ego despiciā inimicos meos. Cōfundāť ꝛ reuereanť inimici mei oēs, cōuertāť ꝛ erubescāt valde velociter. Hec dicens ꝛ signum crucis sibimetipsi imprimēs, arma inexpugnabilia, oīa diaboli fantasmata absentauit. Ipse vero christi virtute munit⁹, ambulat gaudēs ꝛ gratias agēs dn̄o. Sꝫ ꝛ bestie plurime ꝛ varie ꝛ serpentiū atqꝫ draconū diuersa genera q̄ herem⁹ illa nutrit obuiātia illi: nō iaꝫ fantastice, sed in veritate apparuerūt: quo circa timorē q̄dē erat plena via ꝛ labore. Ipse vero vtraqꝫ spernebat aīo timorē quidem dilectione foras mittēte, laborē vero amore alleuiante.

¶ De inuentione barlaam. C. LVIII.

Itaqꝫ ergo multis ac varijs incōmodis ac [illegible] dicte tandē puenit ad heremuꝫ sennaariticē terre in quo barlaā habitabat: ꝛ aquā inueniēs: flāmaꝫ sitis extinxit. Mansit aūt iosaphat duob⁹ ānis integris p heremi illi⁹ vastitatē vagabūd⁹: ꝛ nō īueniebat barlaā. Deo etiā in hoc fortitudinē animi ei⁹ ꝛ cogitatōis stabilitatē ꝓbante. Et erat ibi sub diuo sole exust⁹ p diem ꝛ frigore p noctem congelatus: ꝛ incessanter querens, velut thesaurū pciosum venerādū. Plurimas vo sustinuit tentatōes a [illegible] ꝛ [illegible] in cibū vtebanť: qꝛ ꝛ ista cum sicca herem⁹ essꝫ rarissimas ferebat: sꝫ amore dn̄i inflāmata adamātina illa aīa iniecta facil⁹ sustinebat mi stia ista q̄ volup ates. Inuenit etiā dei gratia speluncam vestigia se quēs illuc ambulantiū: ꝛ monachū quēdā repperit: viā heremitici transigētē: ꝛ hunc flagrātissime amplexat⁹ ꝛ osculat⁹. Rogabat ab illo sibi ostendi barlaam habitaculū: ꝛ de seipso cūcta vero illi manifesta fecit: per ipsū itaqꝫ locū vidicit habitatiōis quē querebat. Ambulat itab⁹ gaudēs ꝛ se robust⁹ sic paul⁹ ex longo tpe patrē cupiens vidē. Stetit g̃ añ hostiū speluce, ꝛ pulsans ait. Benedic pater bñdic. Ut autē vocē audiuit, exijt barlaā de spelunca. Cognouerat autē p spiritū quē sm exteriorē aspectuꝫ pfecte cognoscere nō valebat propter mirabilē trāsfigurationē qua mutat⁹ ꝛ trāsfigurat⁹ erat ab aspectu illo priore ꝛ decora ac florida iuuentute. Nā denigrat⁹ erat a feruore solis comatusqꝫ crinib⁹ exesaꝫ habens faciē, ꝛ oculos i profundū dimersos: ꝛ cilia exusta riuis lachrymaꝝ: ꝛ multa inopie afflictione. Sꝫ iosaphat cognouit spiritualē patrē caracterē vult⁹ seruātem eundē: stans ergo mox ꝯ oriētē senex orauit grās agēdo deo: ꝛ post oratiōnē dicō amē apphendētes se, ꝛ osculātes feruētissime alterutꝝ amplexib⁹ ꝯstringebāt: ꝛ pre iterno amore satiari nō poterāt.

¶ De mutua salutatione eoꝝ ꝛ conuictu. C. LIX.

Sermonem autē incipiēs. Barlaā bñ venisti dicebat fili dei ꝛ heres celesti regni p dn̄ꝫ nostꝝ ihesuꝫ christuꝫ quē dilexisti quē merito desiderasti sup oīa tpalia ꝛ corruptibilia: ꝛ sicut prudēs negociator ꝛ sapiēs oībus venditis pciosā emisti margaritā. Josaphat referre cepit quāta post illi⁹ abscessum facta sunt ei: ꝛ quomodo dn̄s omnia in ꝓsperitatem vertit vsqꝫ ad p̄sentē eoꝝ idē ꝯiunctionem. Senex autē audiēs ista cū delectatione ꝛ miraculo p gaudio lachrymat⁹ dicebat: gloria tibi de⁹ noster qui semp ades ꝛ auxiliaris diligētib⁹ te. Sic ab ambob⁹ deo gratie referuntur: ꝛ talia colloquentibus ꝛ dei exultantibus gratia superuenit vespera. Tunc ad oratiōem surgentes diuinum celebrabāt officium. Deinde cenaturis posuit mensam Barlaam locupletem spiritualib⁹ plenam epulis: sensualis vo nequaquam participem consolationis. Olera enim fuerūt cruda: quorum senex ipse operator ꝛ cultor fuit: ꝛ dactuli pauci: qui in ipsa heremo inueniebantur: ꝛ siluestres herbe. Gratias agentes ergo ꝛ apposita edētes ꝛ aquā de fonte qui aderat bibentes. Et aperienti manum ꝛ implenti omne animal benedictione: denuo gratias egerant. Rursus aūt surgentes: ꝛ rursus nocturnas complentes orationes: spirituale post orationem ceperūt colloquium: sermones videlicet salutis ꝛ celesti plenos philosophia. Mansit autē iosaphat cū barlaā sic plurimis annis: mirabilē illā ꝛ supra humanē trāsigēs ꝯuersatōem: ꝛ quasi patri huic ꝛ eruditori per oīa obediēs ꝛ ꝯsentiens: omniqꝫ subiectione ꝛ humilitate se illi subijciēs: ad omnē virtutis speciē semetipsum exercens: optimeqꝫ instructus ad luctandū cōtra iniquissimos spūs. Et vt simpliciter dicam vn⁹ inerat ei labor ꝯuersationis: vt ꝛ ipse miraref qui plurimos in hoc expenderat annos barlaā ꝛ pseuerāti illi⁹ vinceref instantia. Nam tūc de illo duro ꝛ inconsolabili cibo pcipiebat: vt solus posset viuere ne si violenter moreref: mercedes amitteret bonoꝝ operationis. Sic ergo ad vigilādum naturam subdidit quasi incorpore⁹ aliquis ꝛ sine carne. Orationis etiā illi ꝛ intellectualis operis īsatiabile erat opus: vt nec horam nec punctū ipse pderet dn̄o: ex quo in illo heremo habitauit. Hoc enī opus veri monastici ordinis est: nunq̄ ociosū inueniri a spirituali operatione.

¶ Qualiter Barlaā ei [illegible]. C. LX.

Hic ergo inuicem conuersantes barlaam ꝛ iosaphat post multos suos ꝓ pietate labores quadam die aduocauit senex spiritualē filiū dicēs. Dilectissime Josaphat in hac te heremo habitare oportebat: ꝛ mihi christus orāti de tepore misit ante vite mee obitum te videndum. Uidi ergo sicut desiderabam. Nunc ergo quoniam mihi resolutionis tempus in ianuis est ꝛ sociale ꝛ coetaneū desideriū eē cū christo iam completū est: tu qui corpus meū terra operi ꝛ pulverē trade pulveri. Mane vo decetero in hoc loco: spirituali adherens ꝯuersationi ꝛ mee memoriā faciens humilitatis. Timeo enim ne forte obscura demonū multitudo animē mee obsistat ꝓpter multitudinem meaꝝ ignorantiaꝝ. Tu autem fili ne metuas laborē ꝯuersationis neqꝫ formidas lōgitudinē temporis: ꝛ versutias demonum: sed hoꝝ quidem infirmitatē christi virtute munit⁹ audacter deride. Aduersus vo duriciā laboꝝ ꝛ tempis spacium: sic eris quasi quotidie hunc migrationē expectans: ꝛ quasi vltimū

tibi eſſe cōuerſatiōis huic diē ꝛ finē. Dis a beato barlaā dictis riui lachrymaꝝ ioſaphat mēſurā non habebant. ſ3 velut de fonte multi fluo ſcaturientes. eum totum ac terrā i qua ſedebat rigabāt. Deflēs aūt ſeparationē vehemēter rogabat: vt comes eiꝰ itineris moriendo fieret. ꝛ ne poſt ſe relinqueret illū illū in hac vita dicēs. Cur que tua ſūt tū ōis pater ꝛ nō es q̄ ꝓximi ſūt. ad requiē ipſe ꝑgens in tribulatiōe ꝛ miſeria me derelinquis. priuſq̄ꝫ bene exercitatꝰ ſū laboribꝰ cōuerſationis. S3 deprecare deū queſo te. vt conutē me tecū de hoc ſeculo aſſumas. Hec ioſaphat cū lachrymis dicēte. Senex leniter ꝛ plane reſpōdit dicēs. Nō debemꝰ incōprehenſibilibꝰ iudicijs dei reſiſtere. Ego enī plurimū deꝑcatꝰ ſū dominū ne ſeparemur abinuicē ꝛ edoctꝰ ſū a bonitate illiꝰ. q2 nō ē cōgruū te nūc pōdꝰ deponere carnis. ſed ꝑmanere o3 in exercitio. donec ſplendidiorē coronā tibimet cōpones. Nō enī ſufficiēter adhuc decertaſti ad eā que tibi ꝑparata eſt mercedis retributionē. ſ3 o3 te hic modicū laborare vt letꝰ itres i gaudiū dñi tui. Ego fere centū ſū ānoꝝ. In hac vō heremo annos. lxxv. ꝑegi. tibi aūt l3 nō tū tp̄s ſit conſtitutū ſ3 tū appropinquare o3 ſic iubet dñs. vt ꝯſimilis oſtēdaris mihi: ꝛ nihil minꝰ habeas ab eis q̄ ꝑorauerūt pōdꝰ diei ꝛ eſtꝰ. Suſcipe ergo chariſſime libēter q̄ a deo decreta ſūt. Ioſaphat igitur cōſolatus eſt.

¶ De dormitione barlaam. C. LXI.

Einde ad quoſdam trāſmittit eū fratres ꝓcul habitantes. vt afferret ei que ad ſacrā hoſtiā cōſecrādaꝫ erāt neceſſaria. Tūc cōfortatꝰ ioſaphat velociter myſteriū ipleuit. Metuebat eni3 ne forte ſe abſente. nature debitū barlaā ſolueret. ꝛ ſpiritū dño traderet detrimētūq̄ꝫ ſibi duriſſimū inferret. Nō verba teſtatoria. nō orationes nō benedictiōes illiꝰ adeptꝰ. Ita ergo viriliter ab illo longa via pacta. ꝛ allatis ꝓ quibus ierat. offert deo ſacrificiū ſanctiſſimꝰ barlaā. ꝛ cōmunicans ipſe tradidit ꝛ ioſaphat incōtaminata chriſti myſteria. ꝛ exultauit ſpū. Deinde conſuetū ꝑcipientes cibū edificatorijs verbis animam rurſus ioſaphat alebat dicēs. Nō iā nos dilectiſſime fili in vnū cōgregat eſus ꝛ menſa in hac vita. Ingredior eni3 iā vniuerſalē viā patrū meoꝝ o3 ergo te erga me dilectionē per cuſtodiā mādatoꝝ dei: ꝛ in hoc loco vſq̄ꝫ in finē ꝑſeuerātiā oñdere. cōuerſans queādmodū didiciſti ꝛ edoctus es. memor ſemꝑ humilis ꝛ negligentis anime mee. Fidelis ſeruus ꝛ oi acceptatōe dignꝰ ſicut clamat paulꝰ. Nā ſi commorimur ꝛ conuiuemꝰ ſi ſuſtinemꝰ ꝛ cōregnabimꝰ. Talia q̄dē barlaā vſq̄ꝫ ad veſperā ꝛ ꝑ totā noctē ioſaphat loquebat̄ ineffabili dolore detēto ꝛ ſeparationē nō ferenti. Mox vero illuceſcēte die. eleuatis in celū manibꝰ ꝛ oculis ait. Dñe deꝰ meꝰ qui vbiq̄ꝫ p̄ſens es ꝛ oīa iples: gratias ego tibi. q2 reſpexiſti humilitatē meā: ꝛ in orthodoxa cōfeſſione. ꝛ i via mādatoꝝ tuoꝝ dignū me feciſti curſu cōſumare huiꝰ incolatus mei. Et nūc optīe dñe miſericordiſſīe. ſuſcipe me i eterna tua tabernacula ꝛ ne recorderis peccata que tibi peccaui ſciēter ꝛ ignorāter: cuſtodi etiā ꝛ hūc fidelē famulū tuū cui p̄eſſe me voluiſti indignū famulū tuū. erue eum ab omni vanitate ꝛ tentatiōe aduerſarij. ꝛ altiorē illū facito. ꝑplexis laqueis quos in laqueū malignꝰ poſuit oībus qui ſalui fieri volūt. Finita oratiōe paterno affectu amplexatꝰ ioſaphat oſculatꝰ eſt eū in oſculo ſancto ſignoq̄ꝫ crucis ſemet ꝑ m ſignās: ꝛ pedibꝰ extēſis exhilarato vltu q̄euit i pace. Tc ioſaphat corruens ſuꝑ eū fletibꝰ atq̄ꝫ ſuſpirijs gemitibuſq̄ꝫ dolori ſatiſfaciēs: ꝛ lachrymis corpꝰ abluens ac laneo pāno quē dederat ei in palatio inuoluēs. decantabat per totā diem ꝛ totā noctē pſallēs pariter ꝛ lachrymis venerādū beati madefaciens corpꝰ. Sequenti vero die ſepulchrū faciēs prope ſpelūcā ꝛ religioſe valde. ꝛ cū ſūma reuerentia ſacrā glebā deferēs in monumento depoſuit ſpūalem patrē bonus ac venerabilis filius.

¶ De viſione ioſaphat q̄ celeſtes ei māſiōes appuerūt. C. LXII

T flagranti animo ad uictiſſimā extēdēs ſe oratione ait dñe deꝰ meus exaudi oratione meā qua clamaui ad te. miſerere mei ꝛ exaudi me quoniā ego te ex toto corde meo quero. Adiutor meꝰ eſto ne derelinquas me neq̄ꝫ deſpicias me. Deus ſalutaris meus quoniā pater meꝰ ꝛ mater mea dereliquerūt me dñs aūt aſſumpſit me. Et notā fac mihi viā in qua ambulē. ꝛ ſaluum me fac quoniā bonꝰ es amator hominū orationibꝰ ꝛ interceſſione famuli tui barlaā. Finita oratiōe iuxta ſepulchrū ſedebat flens ꝛ ſedēs obdormiuit. ꝛ vidit terribiles viros illos quos ꝛ priꝰ viderat venientes ad ſe. ꝛ deducētes illū in maximū campum ꝛ mirabilem. Deinde ad glorioſiſſimā ꝛ ſplendidiſſimā introduxerūt ciuitatē. Ingredientie vero illo: alij obuiabāt multo fulgentes lumine coronas in manibꝰ ferentes. ineffabili decore reſplēdētes. quales humani oculi nūq̄ꝫ viderūt. Interrogante vero ioſaphat. cuiꝰ ſunt corone glorie ſplēdidiſſime q̄s cerno. Reſponderūt tibi quidē vna ꝑpter animas multas quas ſaluaſti ꝑparata eſt. ornāda vero nūc a mplꝰ ꝓ exercitatione heremitica quā pagis. ſi tamē viriliter in hac vſq̄ꝫ in finē perduraueris. Alia vō quidē tua ꝛ ipſa: ſed patri tuo oportet te exhibere eam. qui per te a via mala declinādo: ꝛ penitētiā veraciter agendo reconciliatꝰ eſt dño. Ioſaphat igit̄ hoc audito heſitāter ꝛ meſte hoc accepit ꝛ dixit. Quomō poſſibile eſt nō impar mihi q̄ tanta ſuſtinui patrē meū adipiſci donū. ꝑpter ſolā penitētiā: dixit hic ꝛ barlaā cōfeſtim eſtimabat ſe videre quaſi exprobrantē ſibi ꝛ dicentē. Iſti ſunt ſermones mei ioſaphat quos aliquādo dicebam tibi q2 cū tu prediues fueris nō hñficꝰ eris ꝛ ipſe heſitabas in verbo. Nūc aūt quomō cōtriſtatꝰ es de equali honore tibi videlicet ꝛ patri: ꝛ non potiꝰ leta tuo animo. q2 exaudita ē tua multa ōro pro ipſo. Ioſaphat aūt ꝓut mos erat ei ſemper dicere. Ignoſce pater ait. ignoſce: ꝛ vbi habitas oſtende mihi. In hac inquit ſenex ſpecioſa ꝛ magna ciuitate habitationē habere merui in media vrbis platea luce fulgente eximia. Rogare vero iterū ioſaphat barlaā ſe putabat: vt eū induceret in habitaculū ꝛ affectuoſe in hoſpitio ſuo reciperet. ſed nōdu3 tēpꝰ veniſſe dicebat. ille quo ad illa venire poſſet tabernacula adhuc onere ſubiectus corporis. Si ergo ait viriliter ꝑſeueraueris queādmodū mādaui tibi. venies paulopoſt. ꝛ eiſdē dignꝰ efficieris māſionibꝰ. ꝛ eandē gloriā cōſequeris. ꝛ eodē gaudio frueris. ꝛ ineternū inſimul erimus. Excitatꝰ vō a ſomno ioſaphat: luce illa ꝛ ieffabili glia habebat animā adhuc ſatiatā. ꝛ cū mlta admiratiōe dño graꝝ referebat hymnū.

¶ De obitu eiuſdē. C. LXIII.

Anſit autē vſq̄ꝫ ad finē vite ſue angelicā veraciter in terra ducēs cōuerſationē ꝛ duriore exercitatione poſt trāſitū ſenis vtēs. Etatis ſue quidē. xxv anno terrenū deſeruit regnū ꝛ heremiticū ſubit laborē. xxxv. vero annos i hac heremo conuerſatꝰ eſt. multas vero animas prius diabolo ſubripuit. ꝛ deo ſaluādas obtulit. ꝛ in hoc ꝑficiēdo gratiā apoſtolicā ꝓmeruit. Erat autem martyr voluntate. Nam cum fiducia chriſtum in conſpectu regū ꝛ tyrānoꝝ cōfeſſus ē: ꝛ p̄dicator eius. magnitudine eximiꝰ claruit. Multos etiā ſpūs nequitie in heremo luctādo ꝓſtrauit. ꝛ oēs chriſti ſuperauit virtutite: celeſtiſq̄ꝫ particeps muneris. diuitiꝰ extitit ꝛ gratie. Deniq̄ꝫ tali pacta cōuerſatiōe ꝛ ita dignā ſua vocatione operatiōe3 retribuēs ei qui ſe vocauit: crucifigēs mūdū ſibi ꝛ ſeipſum mūdo. i pace ad deū pacis vadit illiuſq̄ꝫ glorie iam ante ꝓmiſſa ſibi corona exornat̄. ꝛ chriſtū cernere dignꝰ efficit̄. Cuiꝰ i manꝰ anima3 ſuā cōmēdās in viuentiū trāſmigrauit regionē. vbi ſonꝰ epulātium vbi letantiū oium habitatio. Precioſū vero corpꝰ illiꝰ. quidam vir ſanctꝰ qui habitationē ſuā nō ꝓcul ab eo fecerat qui ꝛ ad barlaam iter illi prius oſtenderat diuina quidā edoctꝰ reuelatione ipſa hora dormitatiōis eiꝰ adueniēs ꝛ ſacris laudibꝰ honorificās illū: lachrymaſq̄ꝫ effundens. erga illū dilectionis ſignū ꝛ alia oīa ꝑficiens. que chriſtianis ſūt legitima: in ſepulchro patris barlaā poſuit eū. Nam dicebat coꝝ ſil̄ eē corpa in terra quoꝝ ꝑhēniter in celis erāt aīe iūcte.

¶ De tranſlatione vtriuſq̄ꝫ ſacri corporis in indiā. C. LXIIII

Recepto igitur cuiuſdā terribilis ꝑ ... te illū ꝯteſtātis. acq̄eſcēs heremita ꝑ eū ſepelierat: ad regnū idoꝝ ꝑgeꝛ ꝯtēdit. ꝛ ad regē barachiā ꝑuenit oīa ſibi manifeſta de btō ioſaphat facit. Ille aūt nō negligēs ilico ꝑgit cum multitudine magna ꝛ virtute ad ſpelūcā ꝑuenit. monumētū aſpicit ꝛ ſuꝑlachrymatꝰ tollit opculū ꝛ vidit barlaā ꝛ ioſaphat hñtes mēbra ſ3 ꝑprietatē ſpeciei vtriuſq̄ꝫ poſita. ꝛ corpa nil priore color̄ immutata. ſincera vō ꝛ oīo itegra cū ſuis idumētis. Tūc illa ſanctaꝝ aīaꝝ tabernacula. multā odoris ſuauitate3 emittebāt nil peniꝰ feditatis retinētia. Que rex i thecis p̄cioſis r̄poſita i ſuā r̄portauit patriā. Ut aūt ꝑuenit ad aures ppl̄i qd̄ fcm̄ fuerat: multitudo innumerabilis ex oībꝰ ciuitatibꝰ ꝛ i circuitu regiōibꝰ ad adorāda ꝛ vidēda illoꝝ btōꝝ corpa ꝯfluebāt. honorifice cū hymnis ꝛ cāticis ꝛ lāpadibꝰ ac cereis ardētibꝰ. Unū q̄dā ibi ꝯgruēter ſatis ꝛ valde idonee dixit: luminaria circa luminis filios ꝛ heredes. Splēdide vō ſit̄ ꝛ magnifice i eccl̄ia q̄ ioſaphat ab ipſis fūdamēt̄ exerceat ꝯpoſita ſi corpa. Pluria ḡ miracula ꝛ ſanitates i trāſlatōe ꝛ ꝯpoſitōe ꝛ deīceps ꝑ ſctōs ſuos famulos opatꝰ ē chriſtus ad laudē ꝛ gloriam noīs ſui. Et vidit rex ꝛ oīs turba virtutes q̄ ꝑ eos fiebāt ꝛ plurime gētes q̄ erāt i circūitu. īfidelitate lāguētes ꝛ dei ignorātia ꝑ ea q̄ ad ſepulchrū fiebāt ſigna crediderūt. Et oēs vidētes ꝛ audiētes angelicā ioſaphat cōuerſatiōe3 ꝛ a puericia ieſtimabilē eiꝰ ad deū amorē. mirabāt̄ glorificātes i oībus deum. Explicit hiſtoria.

¶ De Sancto Zosima monacho. C. LXV.

Uit quidã senex in palestine mona/ [illegible] vita ⁊ ver bo decoratus: q̄ ex ipsis cunabulis monachicis nutritꝰ ẽ moribꝰ: Zosimas noīe Qui vt fert ita certaminibꝰ erat [illegible] de ꝓpinq̄s ⁊ longinq̄s monasterijs: ad eiꝰ cucurrerēt [illegible] ⁊ eiꝰ imitarent abstinētiã. Dicebat aũt ⁊ ipse ꝙ ex matris sinu [illegible] n eodē traditꝰ monasterio. liij. ibidem degulsz ãnos monachi/ [illegible] rsum ꝑfictẽs. Post h̃ vt retulit infestabat a q̄busdã cogitatio/ nibꝰ q̄si ꝑfectꝰ esset in oībꝰ: altera doctrina minꝰ egēt. Nullusq; eũ monachꝰ in decreto sensu vel oꝑe ꝓcellēt. Hoc secũ eo cogitãte. Pa ter q̄dã astitit eiꝰ ⁊ ait ad eũ. Zosima bñ certasti in oībus: sed nullꝰ ꝑ/ fectus est in oībꝰ: Nã sunt ⁊ alie saluti vie: q̄s si vis appꝛehēde: egre/ dere de t̃ra ⁊ cognatõe tua ⁊ sequẽ me. Pergẽs igit cũ ꝑuenisset ad iordanẽ fluuiũ: deductꝰ est voce clamãtis ĩ quoddã monasteriũ, vbi desertꝰ erat locꝰ ⁊ ꝓpinq̄s incognitꝰ: ibiq; ab abbate deuote ⁊ hu/ maniter ẽ receptꝰ. Illic p̃ma ieiunij ebdomada dñico die oẽs ex mo re monachi ad sancta dei mysteria celebrãda vocabant: ⁊ corpꝰ dñi viuificũ ab vnoquoq; suscipiebat. Cõpletaq; oratione: flectẽtes ge nua senes seinuicẽ osculabant. Deinde oẽs amplexantes ⁊ pacẽ dã/ tes abbati: rogabãt sibi ab eo oratõez futuri certaminis coꝝ auxilia/ tricẽ fieri. His pactis monasterij regula apertebat: simulq; ꝓsallẽtes ⁊ dicẽtes. Dñs illuminatio mea: ⁊ salus mea ⁊c. ipsiꝰ psalmi exibant Egrediẽtes aũtẽ vnũ forsitan tñ vel duos custodes monasterio re/ linquebãt: nõ q̄ intra reposita custodirẽt: q2 nec erat qđ a furibꝰ ra/ peret: sed ne oratoriũ sine celebratõe solẽni postponerẽt. Singuli ãt eoꝝ secũ deferebãt vite necessaria vt poterãt. Alij panez: alij caricas: alij dactilos: ceteri vo legumina aquis infusa: alij aũt nihil: nisi tñ ꝓ priũ corpus: ⁊ palliũ quo vestiebant. Nutriebant vo quotiẽs natu/ ra cõpellebat herbis q̄ in deserto nascebant: igit regulã ꝓpriaz quã sibi quisq; nouerit expedire creabat. Taleq; habebãt immutabilem legẽ: ignorare aliũ ⁊ quale alius oparet certamẽ. Atq; iordanẽ mox derelinquẽtes: seorsumq; abinuicẽ de longe discedentes a ciuitate: habitatõem habebãt desertã: nullus alij iũgebat. Sic igit oẽs dies ieiunij cõplẽtes ad monasteriũ remeabãt dñica die in ramis palma/ rũ. Nulli vo licitũ erat interrogare ꝓximũ suũ: q̃uo vel qualr ꝓsens certamen exercuerat. Nã demonstratio bonum infructuosa opera ⁊ damnosa acquirit.

¶ [illegible] Mariã egyptiacã in heremo. C. LXVI.

Unc vero Zosimas iuxta ɔsuetã regulam monasterij ꝑtrãsito iordane: ꝑ/ uũ secũ detulit cibũ ad sustẽtatõez corporis ⁊ pãnũ quo induebat: ⁊ quidẽ regulã adiplebat ꝑtrãseundo heremũ Tempus vo refectõis qđ erat necessariũ ꝓ natura corporis modico siccoq; trãsigebat cibo. Soporẽ vo paruũ in terra iacẽs faciebat. Et iterũ diluculo iter suũ carpebat: sperãs aliquẽ patrẽ inuenire: q̄ pos/ set eũ iuxta desideriũ suũ edificare. xx. vo diez ꝑgens iter: facta hora quasi sexta: paulũlum se abstinuit ab itineris labore. Eleuatis q; ocu lis ad oriẽtem: ɔsuetã sibi celebrabat orationẽ. Solebat eteni statu/ to diei tpe p̃ma tertia sexta ⁊ nona abstinere se a sui itineris cursu ora tiõis cã. Eleuãsq; oculos ad supna: ⁊ respiciẽs a dextris vidit ĩ quo/ dã loco stare q̄si vmbraculũ humani corporis. Stupefactꝰ aũt fanta sma esse putãs: ⁊ ter signaculũ sancte crucis sibi faciẽs cõpleta oratõe vidit quẽdã in partẽ ambulãtẽ meridianã: nudo nigroq; corpe ex i/ cendio solis exusto. capilli eiꝰ vt lana cãdidi atq; parui vsq; ad collũ corporis descẽdẽtes. Hoc dũ videret Zosimas admirans repletꝰ est magno gaudio: cepitq; currere ad eandẽ partẽ qua videbat. Cũ aũt ille videbat Zosimã de lõge ad se ꝓpinquãtẽ: cepit ɔcito fugere ĩ an teriora deserti. Zosimas vo ɔtẽnẽs senectutis debilitatẽ, fastidiũq; itineris. ɔcito eũ gradu sequebat. emittẽs vocẽ cũ lachrymis. vt qđ me fugis hominẽ senem ⁊ peccatorẽ serue dei viui. sustine me qui cũq; sis. Cõiuro te ꝑ deum ꝓ cuiꝰ amore hanc habitas heremum. ⁊ recipe me debilez ⁊ indignum senem. Cumq; iam fatigatus currere nõ posset. ⁊ lachrymis lachrymas augeret. Ille qui priꝰ fugiebat ait Abba zosima quid me ꝑsequeris. ignosce mihi per deum te peto. q2 minime possum cõuertere faciem meaz ad te. eo ꝙ sim mulier nuda Sed pallium quo tu indutus es porrige. vt possim corporis mei verecundiam tegere. veniamq; ad te vt accipiam tuas orationes. Tunc stupefactus atq; turbatus est eo ꝙ audisset se vocare ex no/ mine. Intellexitq; ꝙ nõ eũ noiatim vocare posset quẽ nũq; viderat neq; audierat. nisi q2 hoc supna ꝓuidentia reuelauerat. Statimq; expolians se pannũ quo induebat vetustissimuz iactauit illi auersa facie. Illa aũt sumens eum p̃cinxit se vt potuit. ⁊ cooperuit partẽ ne cessariã sui corpis respiciensq; zosimã ait ad eũ. Quid tibi visum fuerit abba peccatricẽ mulierez videre: aut q̄d querẽs agnoscere [illegible] tibi iposuisti labores. Ille vero genua flectẽs. obsecrabat vt bene di ctionez ab ea reciperet. Illaq; prostrata humo adorabat eum. Erã ergo vterq; in terra inuicẽ se adorãtes. ⁊ rogãte alterutrũ initiũ fa cere benedictionis. Nulla alia penitus audiebatur vox. nisi tantum modo benedic me pater. Cõsentiẽs tandẽ sermonibus senis mulier ait ei. Benedictus dñs redemptor animarũ nostraꝝ. zosimas respõ dit amẽ. Moxq; erecto a terra ait mulier seni. Rogo te pater vt mi hi cõuersationem christiani generis quomodo sint reges vel pasto res ecclesie enarres. zosimas vero respondẽs ait ad eã. multisannis relinquẽs. breui sermone dicã tibi mater. ꝙ christꝰ dñs ac redẽptor noster. omni suo populo firmã pacez cõcedere dignatꝰ est. sed rogo te vt depceris dñm ꝓ totiꝰ stabilitate simulq; ꝓ peccatis meis.

¶ Quomodo vidit eã orantẽ in aere subleuatam. C. LXVII.

Espondit mulier oportunũ est ⁊ valde neces sariũ te abba zosima qui habes ⁊ mente sacerdotali ornaris officio ꝓ oībꝰ atq; ꝓ me pec catrice orare deũ cũ in hoc vocatꝰ es. Tamen ꝓpter pre ptionẽ tuã obedio cũ omni virtute ⁊ orabo deum licet peccatrix. Et eleuãs oculos ad orientẽ. manꝰ erexit ad celos. ⁊ cepit silenter orare. ita vt tñ labia mouerent. ⁊ vox penitꝰ nõ audiebatur. Unde zosi mas nullũ verbũ orationis potuit intelligere. Sed hoc dũ sibi teste adhibens dicebat. quoniã dũ ꝓlixã mulier faceret orationez. Uidit eã in loco in quo stabat orãs a terra suspensaz in aere. quasi vniꝰ cu biti mensura. Qua visione. magno ɔprehẽsus est timore ⁊ cadens in terrã. cepit sudoribꝰ inundare stuporibus cõprehendi. admirationi bus estuare. nihilq; aliud dicere poterat: nisi tãtũmodo kyrieleyson Dũ hoc ageret. cepit senex cũ magna dubietate hesitare. ne forte esset spũs fantasie. fingens orationẽ moxq; cõuersa mulier leuauit abba tẽ a terra. Et ait ad eũ. Abba vt quid te cõturbãt cogitationes tue: tãtũ vt scãdalizatꝰ sis in me. existimãs me ĩmũdũ esse spiritũ oratio nẽ simulantẽ. satisfaciat tibi dñs peccatrix sũ mulier. tamen sanctũ dñi nostri ihesu christi baptismũ induta sũ. ⁊ nõ sũ spũs. sed magis terra ⁊ cinis. nullaq; habeo spiritꝰ opa maligni. Et hoc dicẽs. signo redemptionis sancte crucis frontẽ oculos ⁊ pectꝰ sibi depingens ai xit. Deus oĩpotẽs abba zosima eripiat nos de iniquo. Senex autem proijciens se in terrã apphendit pedes eiꝰ. dicebatq; cuz lachrymis. Cõiuro te ꝑ christũ dominũ nostrũ. qui nasci pro hominũ redemptio ne ex virgine dignatꝰ ẽ ꝓpter quẽ carnes tuas ita afflixisti. ne abscõ das a seruo tuo que sis: vel vnde: aut quãdo: vel quomõ ad habitã dũ hãc heremũ aduenisti. Mulier a terra eũ eleuãs dixit ad eũ. Tur pe q̄dẽ ⁊ oĩo verecũdosuz. mihi videt abba zosima tibi enarrare ve recundiã opeꝝ meoꝝ. Sꝫ peto vt veniã mihi cõcedas dicẽti. Nudã me vidisti corpe: nudos faciẽs tibi actꝰ meos. vt scias ꝙ mei operis opprobriũ nõ gloriã meã querens occultabã. Nã ꝑ que opa mala ha beo gloriari. dũ fuissem vas ꝑditionis diaboli. Scio enim ꝙ si ope rũ meoꝝ initiũ narrationis fecero. fugã peciturꝰ es. ac si quis fugit a serpente. tamẽ dicã omnia. nec quicq; tibi occultũ faciã. Sed pe to ⁊ deprecor te pater vt indefinenter orare pro mea miseria digne ris. vt tuis intercessionibꝰ merear inuenire misericordiã in illo iu dicij die. Tũc senex ꝓtẽsis manibꝰ copiosas fũdebat lachrymas.

¶ Qualiter illa cepit enarrare cursum vite sue. C. LXVIII.

Ulier autem cepit explanare suã narratio nẽ dicẽs. ego pater patria habui egyptũ Et dũ mei adhuc superessent parẽtes. xij. an no derelinquẽs eos. alexãdriã petij ciuitatem: vbi qualiter ab initio corpꝰ meũ tradiderĩ corruptõi q̃literve iugiter insatiabili libi dinũ fluxui deseruierĩ: sermonibꝰ enarrare minime possuz. Breuiã ti bi dicã abba mee fornicatõis iniq̄tatẽ. Decẽ ⁊ septẽ ⁊ ampliꝰ fere an nis publico astãs loco pessimũ mei corpis negociũ exercebã tradẽs volẽtibꝰ irrecusabiliter carnis mee pudorẽ repellẽs a me oẽ acq̄sitiõis lucrum: vnum tantum mihi erat lucrum. luxuriosam acquirere vitã. Nam ludus ebrietates. insomnietates mihi pro thesauro videban tur. multotiensq; oblatũ mihi lucrum recusabã: vt ampliꝰ acq̄rerẽ pessimi mei desiderij amicos. ⁊ hec q̄si locupletẽ faciebã. sꝫ ⁊ egestatẽ ꝓ diuitijs reputabã. Unꝰ vero ⁊ magnꝰ mihi erat ardor desiderij ꝓ digijs ⁊ cõuiuijs risibꝰ ⁊ iocis insistere: ⁊ diebꝰ ⁊ noctibꝰ pessimã cor porali nature iniuriã irrogare. Estiuo aũt tpe cõtigit me videre tur bã egyptiorũ ⁊ libioꝝ currẽtẽ cõtra mare interrogãs quo festinarẽt audiui eos in hierosolimã ascẽdere. crucẽ redẽptionis post paucos dies desiderãtes videre. Tũc respondi viro narrãti mihi per deum te cõiuro. si voluero eis comitari dabunt licentiã mihi. Ille respõdit Si naulũ dederis expensasq; habueris. nullꝰ eoꝝ te ꝓhibere põt. Di xiq; ad eũ. Corpꝰ meũ erit illis ꝓ naulo. Ideo aũt cuz ipsis comita

ri festinabã: vt haberẽ in eis amicos pessime ⁊ sordidissime mee vo luptatis. Ego quidẽ abba zosima rogauerã te vt non mihi ĩputares meas tibi ineffabiles dicere verecũdias: qr vndiqꝫ tremore cõcutior vtut dñs qꝑ polluunt̃ meis sermonib⁹ nõ solũ aures tue sed etiam ipse aer. Tũc zosimas fortiter lachrymat⁹ dixit. Loq̃re p deũ te cõiu ro soror mi loq̃re: ne ꝑtermittas ceptã narrationẽ edificatiõis. Illa vero cepit explanare ita dicẽs. Vir ille q̃ a me interrogat⁹ fuerat quo turba illa ꝑgeret: audiẽs turpes meos sermões subridẽs abijt. Ego vero veloci⁹ ad mare cursũ faciẽs vidi iuuenes ad littora maris astã tes numero .x. lusus ⁊ motiões varie iuuẽtutis hñtes expectãtes so dales suos nauigatores. Nã plurimi in nauiculã iã ascẽderũt. ducẽti bus me aũt sic cũ eis ĩ nauiculã ascẽdi. Totaqꝫ mihi nauigatio erat: lusus. ebrietates adulteria ridicula: turpia verba vel alia si [illegible] lingua explanare mĩme põt: vt etiã honestatis viros ad miseriã ĩui tarẽ. Totaqꝫ vita mea aĩaꝝ erat ꝑditio ⁊ lacus eaꝝ erat mea crudelis sima caro. Vñ sꝑ admirans stupesco quõ mare meas sustinuit iniq̃ tates: aut quõ terra os suũ nõ apuit ⁊ viuã me infernus non absor buit. Sed vt video misericors deus mea iniqua opera sustinuit: pe nitentiã desiderãs: qui nõ vult mortẽ peccatoris.

¶ Qualiter Beatam Virginem apud filium suũ fidedictri cem pro se dedit. C. XXIX.

Tergo peruenimus hierosolymã ꝑterijs etiã de teriora faciebã in ꝑditiõs multos infan cis: oẽm ciuitatẽ gyrabã. aĩas ĩnocẽtũ venãdo. Igitur cõcurrẽtib⁹ mane ad ecclĩaꝫ volẽs comitare pueri sic cũ eis ad regias atrij ⁊ nõ ꝑmittebar ingredi. Vtrqꝫ cũ magno fletu ⁊ labore appropinquabã. Sꝫ qñ limẽ regie calcabã alijs ĩgrediẽtib⁹ me solã quedã diuina virt⁹ ingredi ꝓhibebat. Rursus ĩprudẽter me ingerebã: sꝫ iterato repellebar. intãtũ vt sola in atrijs astãs inueni rer. Existimãs ĝ ne ex feminea debilitate h̃ mihi cõtingeret. Iteraui cũ alijs ampli⁹ repetẽdã ingressionẽ: cupiẽs introitũ adipisci. Sed tanq̃ militaris acies ꝫ cõsistẽs ĩgredi nõ sinebat: ⁊ iterata vice vsqꝫ foras atriũ repellebat. Dũ h̃ frequẽter mihi ꝯtingeret: iã defecta viri bus ac desolata mẽbris ita vt nec stãdi mihi virt⁹ sufficeret: postpo sitis oĩb⁹ in quodã angulo atrij seorsũ recessi: tractãs mecũ vñ mi hi h̃ accidisset qꝑ mĩme tẽplũ ingredi potuissẽ. Tãdẽ aliq̃ñ intellexi vñ talis eueniret ꝯtetas: vt adorãdi mihi lignũ viuificũ sancte cru cis copia negaret̃. Salutis eñi verbũ patefecerat cordis mei oculos reuelãs mihi. ob sordes peccatoꝝ meoꝝ ingressũ tẽpli me nõ mere ri. Tũc cepi miserabilia flere: pectusqꝫ manib⁹ tũdere: ⁊ ex alto cor dis infinita dare suspiria: lachrymasqꝫ affluẽter effũdere. Respiciẽs aũt de loco in quo stabã: vidi seorsũ imaginẽ fixã vultũ hñteꝫ san cte dei genitricis: ad quã de toto cordis affectu dixi. Sãcta virgo q̃ dei verbũ incarnatũ genuisti. Scio qꝑ ĩmerita sũ tantis polluta sor dibus: ⁊ tãtis miserijs repleta: respicere magnitudinẽ tuã: sꝫ certa sũ qꝑ ideo de⁹ quẽ genuisti: hõ dignat⁹ est fieri: vt peccatores vocaret ad pñiam. Auxiliare ĝ mihi sancta dei genitrix: qr nullũ habeo sola tiũ. ⁊ ĩpetra me regias sancte introire ecclĩe. Obsecro te dña. vt cõ gnoscere me facias videntib⁹ cũctis sancte crucis venerabile lignũ in quo carne affixus est de⁹: quẽ tu sancta ⁊ ĩmaculata genuisti virgo qui suũ ꝓ toti⁹ mũdi salutẽ effudit sanguinẽ. Iube mihi dña clau sas regias patefieri: meũqꝫ adimpleri desideriũ: vt adorẽ sãctissimũ lignũ crucis: fidedic corã deo quẽ genuisti: qꝑ deinceps carnẽ istã sor didis ⁊ pessimis nõ maculabo opib⁹. Sꝫ mox vt mihi lignũ sancte crucis adorare ꝯcesseris: renũciabo seculo ⁊ oĩb⁹ q̃ sunt seculi: ⁊ va dã vbi ꝑceperis. Nec dũ dicerẽ satisfeci mẽti mee: qr sctã dei genitrix posse ꝓ me h̃ oĩa obtinẽ. Et relinquẽs locũ ĩ quo orabã miscui me ĩtẽ hos q̃ tẽplũ ĩgrediebant̃: nullusqꝫ repe⁹ est q̃ me foras repelleret sꝫ magis vt vnda maris ita me turba inc⁹ ĩpellebat: donec appropin quarẽ sctõ loco quẽ ꝑius nec pedib⁹ calcare poterã. Nam absqꝫ vllo labore adoraui sctũ lignũ crucis ⁊ sensi ibi odorẽ suauitatis.

¶ Qualit̃ Ad heremũ ꝑgens ibi pñiaꝫ egit. C. LXX

Appropinquans ĝ loco in quo ꝓmis sionẽ fidedictionis sancte dei genetricis fecerã: flectẽs genua: his cepi loqui sermonib⁹. Tu mihi dña misertã es: measqꝫ ꝑces nõ re pulisti: nũc vbi tibi placuerit dirige me ⁊ demõstra mihi pñie ⁊ salu tis viã. Dũ h̃ dicerẽ facta ẽ vox dicẽtis. Si iordanẽ trãsieris: illic bo nã inuenies requiẽ. Ergo dũ talẽ audissẽ vocẽ credẽs eã dictã fuis se ꝓ me. Initiũ vie cũ lachrymis faciebã: ⁊ ascẽdens nauiculã trãs fretaui iordanẽ: perueniqꝫ in heremũ. ⁊ ex illo tꝑe vsqꝫ nũc sꝑ elõgaui fugiẽdo habitãs in deserto expectãs deũ meũ: q̃ saluos facit cõuer tẽtes ad se. Sexaginta anni sũt: vt existimo ex quo sanctã egressa sũ ciuitatẽ. Duos q̃dẽ panes mecũ ferebã ⁊ dimidiũ qñ iordanẽ trãsie

rã: qui ꝑ tꝑa q̃si lapides duri facti fuerãt. Ex his modicũ comedẽdo aliquãtos trãsegi annos. Crede aũt mihi abba zosima qꝑ decẽ ⁊ se ptẽ annos cũ ĩmãsuetis cogitationũ bestijs in h̃ deserto trãsegi car nalib⁹ reluctãs cogitationib⁹. dũ recordabar affluẽtie ꝑteritoꝝ cibo rũ. Desiderabã eñi carnes vel pisces quos antea ĩ egypto comedebã delectabar ⁊ vini potu insatiabilit̃: multo eñi vino vtebar dũ fuissem in seculo: delectabar nephãdis cãticis demoniũ q̃ ante didicerã. Sꝫ mox vt lachrymas fũdebã ⁊ manib⁹ pect⁹ vulnerabã reducebãꝫ ad memoriã illã quã fidedictricẽ mihi fecerã: dũ ĩ hãc egrederer here mũ: ⁊ q̃si añ dei genitricis astarẽ imaginẽ: ita eã lachrymabilit̃ ora bã vt amoueret pessimas ac sordidissimas mẽtis mee cogitationes: ⁊ dũ plurimas funderẽ lachrymas: vndiqꝫ mihi ĩ fulgẽs videbã lumẽ atqꝫ claritatis circũdabar choruscis. Rursus ĩfestabar fornicationũ meaꝝ cogitationib⁹: q̃ q̃si ignis vehemẽs ita deuastabãt viscera cor dis mei. Sꝫ ad ꝯsueta orõnis recurrebã arma terre me ꝓijciẽs: eãqꝫ lachrymis inũdãs: meã mihi orabã succurrere fidedictricẽ: ne post modũ vt ꝑuaricatrix dãnatiõis extreme luerẽ penas. Nõ eñi eleua bã faciẽ meã a t̃ra: nisi toti⁹ diei noctisqꝫ ꝯsũmatũ fuisset spaciũ: ⁊ dulcissimi illi⁹ splẽdoris fuissẽ lumĩe circũdata: q̃ totã illã tẽtationẽ cogitationũ fugaret: sicqꝫ sancte dei genitricis fidedictricis mee ꝓ tecta solatio trãsegi .xvij. annoꝝ spacia. innumera euadẽs ꝑicula ⁊ ex il lo tꝑe vsqꝫ ad hacten⁹ auxiliatrix mea mihi ꝑsto inuenit̃ vbiqꝫ ⁊ vn diqꝫ vigilãs custodit me. Illisqꝫ expẽsis vt dixerã panib⁹ ꝑ .xvij. an nos comedebã. herbas q̃ in deserto inueniebant̃. Vestimẽta autẽ mea cũ q̃b⁹ iordanẽ trãsgressa sũ: dirupta atqꝫ putrefacta sũt. Nã valde a pruinis hyemalib⁹ ⁊ estiuis ardorib⁹ tribulata sũ. Ab illo tꝑe vsqꝫ nũc diuina misericordia eripuit corpus ⁊ aĩam meã a cũctis peri culis. Sitqꝫ mihi recordãti quãta mala quãtaqꝫ ꝑicula ꝑ diuina: ꝯ trascrim grãꝫ: magna letitia ⁊ spes crescit saluti. Cibus potusqꝫ ac vestimentũ mihi est verbũ dñi. Quĩ nõ in solo pane viuit homo sꝫ in omni verbo qđ egreditur de ore dei.

¶ Qualiter Narrationem finiuit ⁊ sacramenti com munionem petijt. C. LXXI.

Hec audiens zosimas qꝑ ex testimonijs di uinaꝝ scripturaꝝ locuta est ait ad eã psalmos o dña mi vel alios scripture libros le gebas. Ait ad eũ. Crede mihi hõ dei qr non vidi aliũ ho minẽ: ex quo trãsfretaui iordanẽ nisi tñ nũc tuã ꝑsentiã. Sꝫ neqꝫ be stiã qualẽcũqꝫ aut aliud tñ aĩal. Lr̃as vo nũq̃ didici neqꝫ aliquẽ legẽtẽ aut psallentẽ audiui. Sꝫ verbũ dei sꝑ viuẽs oẽm hoĩeꝫ docet sciãꝫ. Ecce explanaui tibi opa mea o pr̃: rogo te ora ꝓ me peccatrice. Cũqꝫ mulier sermonẽ cõplesset: flectẽs senex ĩ terra genua: vocẽ cũ lachrymis eleuauit dicẽs. Bñdict⁹ de⁹ qui facit magna mirabilia. Illa vo eleuãs senẽ a terra dicebat. Hec oĩa q̃ audisti a me hõ dei: ꝑ saluatorẽ te ꝯiuro dñm nr̃m ihm xp̃m: vt nulli ea loq̃ris: quousqꝫ de terra me de⁹ assumi iusserit. Rogo aũt te ꝑ dñm vt in sctis ie iunijs futuro ãno mĩme trãseas ꝑ iordanẽ iuxta ꝯsuetudinẽ mona sterij. Audiens autem zosimas qꝑ ⁊ solennem monasterij regulam ei nunciasset: mirabatur nihil ei dicens: nisi tantum gloria tibi deus. Habita ait illã mõasterio: ⁊ nõ egrediaris iuxta regulã: qr nec ꝑmit tet̃ tibi. Et sctã vespertina hora cene dñice: sume sacrosctũ corp⁹ ⁊ sã guinẽ dñi nr̃i ihu xp̃i in vas mũdissimũ: ferẽsqꝫ mihi expectãs me in illa pte iordanis iuxta seculũ: vt vbi veniẽs suscipiã viuificatiõis ac redẽptiõis mysteria: qr a die illa q̃ ĩ oratoriũ scti iohãnis veniẽs ꝑiusq̃ trãsirem iordanem communicaui: vsqꝫ nunc minime sacri corporis vel sanguis dñi nr̃i ihu xp̃i ꝑcepi mysteriũ. Abbatẽ aũt iohãnẽ ꝑmuꝫ mõasterij ĩ quo hitare viderĩ cõmone dicẽs. Caut⁹ esto frat̃ mi ⁊ so licit⁹ erga ꝯgregatõeꝫ tuã eo q̃ aliq̃ ibi ꝓueniãt q̃ necẽa sũt emẽda ri. Et h̃ dicẽs adiecit. ora ꝓ me dñe pr̃ petijtqꝫ interiora deserti.

¶ Qualiter Zosimas recedens ad eam cum sacra com munione redijt. C. LXXII.

Abbas vero zosimas flectẽs genua sua osculaba tur terrã in q̃ sctã pedib⁹ steterat: remeãsqꝫ de heremo: eo die ad ꝓpriũ deuenit monasteriũ quo solitũ fuerat monachis remeare: ⁊ totũ q̃dẽ annũ siluit. nullũ alicui verbũ dicẽs de his q̃ viderat. Elapso aũt ãni circulo sup ueniẽtib⁹ dieb⁹ ieiunij. Prima dñicoꝝ die p⁹ solẽneꝫ orõnẽ alij oẽs iuxta regulã egrediẽtes psallebãt. Zosimas aũt leui febri cõtact⁹ e gredi monasteriũ mĩme potuit. Sicqꝫ recordat⁹ est verbis sctẽ mu lieris: q̃ dixerat ei: qꝑ si egredi monasteriũ volueris mĩme tibi licebit Trãsactisqꝫ ꝗbus dieb⁹ ꝯfortatus ex egritudiẽ ꝓpinquãte die cene dñice festinãs ꝑceptis dei parẽ ⁊ mulieris detulit secũ in puo calice sacramẽta corpis ⁊ sanguis dñi nr̃i ihu xp̃i: sumẽs etiã paucos da ctilos: caricas: lentẽ aq̃ infusaꝫ: vespe puenit ad ripã iordanis: exper

erans p̄sent [illegible] cte mulier⁹. Que dū morā faceret ille dicebat intra se: forsitā pe[illegible] ducit eā venire ad me: aut certe in hūc locū me [illegible] lit: sz nē [illegible] tūqz dn̄m cū lachrymis orassz [illegible] rū suū ei ostēderet: ecce sctā mulier venit τ ī ripa fluminis stetit. Quē vidēs zosimas exultauit glorificās dn̄m. Et cogitans eo q̄ nō esset nauicula q̄ illa mulier posset trāsire. Uidit eā facto signaculo [illegible]e crucis sup aq̄s iordanis pedib⁹ ambulare sibiqz festinantē occurrē. Que trāsiēs cū puenissz ad senē ait ad eū. Bn̄dic me pr̄: facta [illegible] ad celos ait. Nūc dimittis famulā tuā dn̄e s̄m verbū tuū in pace. Quia viderūt oculi mei salutare tuū. Dixitqz ad senez. Perge cū pace ad monasteriū tuū: vēturo aūt āno venies: τ inuenies me in loco vbi p̄us tecū locuta sūz. At ille dep̄cor te inq̄t: vt comedas mecū de his q̄ attuli. Illa vo tria grana lētis infusa sumēs cū grāzz actiōe pcepit dicēs: sufficiat nobis grā spūssancti: vt ōseruare possim⁹ precepta dei ora p me abba τ memor esto mei. Ille vo tactis pedib⁹ dicebat: ora dn̄a p sanctis dei ecclesiis τ p me peccatore: τ inuicez sibi valedicentib⁹ signū sancte crucis faciens mulier: iordanē vt p̄us fecerat pedib⁹ trāsijt. Senex vo regrediēs rep̄hendebat seipm̄: q̄ nomen sancte mulieris minime requisisset.

C Q̄r tertio rediens eā sepeliuit. C. LXXIII.

Transacto aūt āno ad heremū iuxta ōsuetudinē [illegible] vidēsqz nullū ad se venientē: cepit lachrymis faciē inundare dicēs. Reuela mihi dn̄e ihū chr̄e thesaurū tuū angelū corporeū. Tūc puenit ad locū qui q̄si torrēs fuerat: τ vidit in pte illius q̄si solē orientē: vbi corp⁹ sācte mulieris exanie iacebat: pedibus manibusqz ita dispositis: sicut oz disponi mortu⁹ respiciēs in ptib⁹ oriētis. Tūc cursu cōcito ruit: τ ei⁹ pedes lachrymis cepit rigarē: nul[illegible] lere: cātica: τ orōnē offerre solēnez: secūqz cogitabat dicēs. Ego q̄dē [illegible] at hoc. Hec eo cogitāte: vidit lr̄as iuxta caput ei⁹ in terra descriptas [illegible] τ redde terre puluerē suū: τ ora p me ad dn̄m: cui⁹ pcepto mēse apri[illegible] gno. eo q̄ p scripturā cognoscere potuit ei⁹ nomē: cert⁹ fact⁹ q̄ post q̄z iordanē sancta dei pceperat mysteria: mox in eodē cucurrit loco in quo vitā finiret: ad illudqz desertū q̄d zosimas p .xx. dieꝝ spaciū vix perambulabat: illa sancta mulier in vna puenit hora: τ ad dn̄m migrauit. Tūc zosimas intra semetipm̄ dicebat: tp̄s est adimplere p̄ceptū sz q̄d faciā miserabil̄. Ignoro qualiē terrā possim fodere: erat aūt durissima τ nullo mō fodiebatur: laborabat senex pfusus sudoribus. Et suspirās ex intimo cordis affectu. Respiciēsqz vidit leonem magnū stantē ad pedes ei⁹ τ osculantē vestigia ei⁹. Quē cū vidisset zosimas: tremefact⁹ est. Recordat⁹ est aūt sermonis marie quā dixerat ei. q̄ nūq̄z ferā vidisset in heremo: τ ōsignās se venerabil̄ crucis signaculo: credidit q̄ nō eū noceret leo: pp virtutē sancti illi⁹ corporis. leo aūt cepit īnuere seni ostēdens se illi māsuetū. Zosimas ait ad eū sancta hec mulier p̄cepit vt sepelirē corp⁹ suū τ ego senex minime possuz terrā fodere: q̄z nec habeo tale acutū ferramētuz sz tu assume talē operā τ fode terraz: vt possim sctūm sepelire corp⁹. Mox cepit leo terrā fodere pedib⁹: ad suscipiēdū corpis ōpositionē. Tūc deponēs eā zosimas terra coopuit astāte secū leone: nudā vt antea fuerat nisi q̄ pāno rupto quē ei iactauerat corporis necessariā ptez coopuerat. [illegible] vo [illegible] leo et agn⁹ māsuet⁹ desertū petiit. zosimas aūt regressus est benedicēs τ hymnū dicēs deo: oiaqz monachis enarrauit que viderat τ audierat: τ illi glorificauerūt eū. Qui etiā anniuersariā sancte mulieris depositionē celebrauerūt cū honore. Abbas aūt iohānes reppcrit aliquos in suo monasterio reprehēsibiles vt verba sancte mulieris adimplerent̄ τ habitauit abbas zosimas ī eodē monasterio venerabilē ducēs vitā centum annis.

C De Sācta Marina τ ei⁹ falsa accusatiōe. C. LXXIIII.

Uidam secularis hn̄s vnicā filiā puulā cōmē[illegible] monasteriū fidelē se τ obedientē exhibuit. ita vt abbas eū plusq̄z ceteros frēs diligeret. Qui cū aliquādo recor[illegible] ad pedes ei⁹ cū lachrymis ait. habeo vnū filiū in ciuitate quē reliqui puulū: τ recordat⁹ affligor pp eū τ noluit ei indicare q̄ puella esset. Uade inq̄t abbas si diligis illū adduc eū huc τ sit tecū. Q̄d cū fecissz illā que marina dicebat̄ vocauit marinū τ dedit eā ad discēdas lr̄as intra monasteriū. Que cū esset ānoꝝ .xiiij. cepit eā docere pr̄ su⁹ viaz dn̄i: monēs vt mysteriū suū null⁹ cognosceret τ ab insidiis diaboli sollicite caueret. Dū aūt facta esset ānoꝝ .xvij. defunct⁹ est pr̄ ei⁹: τ illa relicta sola in cella patris erat obediēs oib⁹: ita vt ab abbate suo τ a cūctis diligeret̄. Habebat aūt monasteriū par boū τ carrū: q̄r vicinū erat mare: vbi erat emporiū ad tria miliaria: ibātqz monachi τ afferebāt monasterio necessaria. Erat aūt in ip̄o emporio pādochiū. Cepitqz frat̄ marin⁹ ex p̄cepto abbatis frequēter pgere cū carro: τ si tardabat reuerti manebat in ipso pādochio cū ceteris monachis. [illegible] quo cōcepisset. Respondit frater marinus qui huc frequēter cū carro māsit: ipse me oppressit τ cōcepi. Q̄d cū retulissent abbati requisitus marinus: vtrū hoc scelus ppetrasset: ingemiscens ait. peccaui pater penitentiam ago: ora pro me.

C De Penis quas pp innocentiā rei sustinuit. C. LXXV

Unc iratus abbas eū ōtūdi τ affligi iussit [illegible] Qui nulli mysteriū suū ōfessus iactauit se an̄ fores monasterij: iacēsqz sup terrā: τ in penitētiam se affligēs ingredientib⁹ fratrib⁹ postulabat sibi buccellā panis dari. Pādochis vero filia pepit filiū τ ablactauit: quē mat̄ puelle secū ad marinū an̄ monasteri[illegible] adduxit ibi reliquit eū τ abijt. Quē vir [illegible] buccella quā ab ītroeūtib⁹ accipiebat: alienū filiū tanq̄z ppriū nutriebat. Postea frēs misericordia cōpuncti rogātes vix coegerūt abbatē vt frēm marinū ad veniā susciperet. Qui iā quinqz annis penitēs an̄ ianuā monasterij iacuisset. Ingressuz itaqz vocauit abbas ad se: τ iussit ei vt oēs īmūditias in mōasterio faceret: aquā ad necessaria portāda portaret τ oib⁹ seruiret. Q̄d virgo [illegible] dormiuit in dn̄o q̄d cū nunciassent frēs abbati. dixit eis. Uidete q̄le peccatū ei⁹ fuerit vt nec penitentiā meruerit: ipm̄ tn̄ leuate τ lōge a mōasterio sepelite. Cūqz lauarēt eaz cognito q̄ mulier esset: tūdētes se clamabāt: q̄z talis ōuersatiōis τ penitētia [illegible] am. Iussitqz corp⁹ ei⁹ intra mōasteriū in oratorio reponi. Eadē die puella illa a demonio arrepta: venit ad monasteriū: ōfitebaturqz crimē q̄d admiserat: τ de quo cōceperat. Septima aūt die repausatonis ei⁹ in sōno liberata ē ibidē intra oratoriū a demonio. Ubi etiam vsqz mō de⁹ orōnib⁹ sācte virginis multa facit miracula.

C De [illegible] que [illegible] inter monachos celauit. C. LXXVI.

Uit etiam in alexādria virgo noīe eufrosina [illegible] tradere. Illa monachū quēdā adiens petijt se doceri ea q̄ dei sūt. qui dixit ei. Si potes tētamēta carnis ferre: relinque oia τ fuge. Qua postulāte vt desideriū suū adimpleret sacta orōne abscidit comā ei⁹ īduēs eā tunicā scemat: τ īposuit ei nomē smaragdus: orāsqz p ea discessit. Illa vo cogitās in semetipa ait Si intrauero monasteriū puellaꝝ: pr̄ me⁹ requirens inueniet me: τ violēter me trahet [illegible] pp sp̄ōsum meū. Proiecta g̃ a se veste muliebri induit virilē: pgēsqz ad mōasteriū vbi pr̄ erat notissim⁹: simulās eunuchū quēdā se eē de palatio veniētē: vt recipet̄ petijt τ impetrauit dicēs se vocari smaragdū: quā tradidit abbas vni fratrū agapito viro scō dicēs. Hic erit fili⁹ tu⁹ τ discipul⁹: talē eū ōsigna vt super magistrū. Cū aūt smaragd⁹ veniret ad ecclās multos cōcitabat diabolus: ad decorē vult⁹ ei⁹ p malas cogitatiōes: ita vt oēs molesti eēnt abbati qui talē pulchritudinē introduxisset ī mōasteriū. Proinde vocauit eū abbas τ dixit ei. Fili pulchra ē facies tua τ fratrib⁹ īfirmis fit in ruinā. Uolo te sedē in cella tua solū ibiqz psallē: τ ibi mādūcare [illegible] Ingressus g̃ frat̄ smaragd⁹ cellā solitariā [illegible] ibi: vacās ieiuniis vigiliis τ orōnib⁹: ita vt miraret̄ q̄ eū suscepit frater agapit⁹: τ fratrib⁹ referret ōstantiā eius.

C Qualiter ei⁹ pr̄ ab ipsa nesciēs ōsolatōez suscepit. C. LXXVII

Aphnucius cogitās q̄d actū eēt de filia sua q̄z a domo sua [illegible] ctus ē vehemēter: q̄z vnica illi erat: τ eā de vxore sua sterili p suffragia monachoꝝ a deo īpetrauerat: petēs vt ei heredē daret p⁹ obitū suū ōgrue substātiā ei⁹ gubernaret. Audiēs aūt h̄ sp̄ōsus ei⁹ τ pr̄ ipi⁹ venerūt ad paphnuciū: τ ōtristati valde dixerūt. Forsitā aliq̄s eā seduxit τ fugit cū eo: statiqz sui cū eq̄s p totā alexādriā τ egyptū missi: τ reqrebāt eā. Scrutātes quoqz monasteria puel[illegible] heremū τ speluncas [illegible] mortuā sp̄ōsus sp̄ōsaz. pater filiā. Paphnuci⁹ aūt dolorē suū non ferens venit ad abbatē supradictū τ cadēs ad pedes eius dixit. Peto

ne cesses orare dñm vt inueniat fructꝰ orõnũ tuaꝝ. Nescio eniz qd
actũ sit eufrosine filie mee. Audiẽs abbas ɔtristatꝰ ẽ valde. Jussitq;
oẽs frẽs adesse ⁊ charitatẽ orãdo ꝓ ea ostẽderẽt qbꝰ ieiunãtibus ⁊
orãtibꝰ nihil reuelatũ est de illa. Nã ⁊ ipa iugit̃ orabat dñm: ne ma
nifestã eã faceret in vita sua. Abbas aũt ɔsolabat̃ viꝝ dicẽs. Credo q᷑
bonã ptẽ sibi elegit. Jdeo nihil nobis de illa deꝰ reuelauit. Si eniz
qđ absit in mal' opibꝰ incidisset: nũq̃ dñs tm̃ laborẽ fratꝝ despexis/
set. Altera die quadã cũ veniret ad monasteriũ vidẽs eum abbas ni
mio dolore afflictũ dixit ei. Uis loqui cũ quodã fratre spũali: q̃ venit
de palatio theodosij. Qui rñdit: volo. Dixit abbas agapito vt introdu
ceret eũ ad cellã smaragdi. Cũq; eufrosina subito vidisset prẽm suũ
⁊ cognouisset: tota lachrymis repleta ẽ. Qđ ille cõpũctionẽ putans
esse: nõ cognouit eã: q᷑ spẽs vultꝰ eiꝰ p abstinẽtia ⁊ lachrymis emar
cuerat. cucullã quoq; cooperuit faciẽ suã ne aliquo mõ agnosceret eã.
Et facta orõne cũ sedissent: cepit ei loq̃ de futura btĩtudie: qũo p ele
mosynã ⁊ charitatẽ ⁊ patiẽtiã possit q̃s ad eã ptingere. De ɔtẽptu se
culi nõ diligẽdos eẽ filios plusq̃ deũ: nec prẽm plus eo q̃ factor est
oĩum. Uidẽs aũt eũ in graui merore: cõpatiebat̃ ei ⁊ volẽs eũ cõso
lari dixit ei. Si filia tua in pditionẽ isset aĩe: deꝰ eã tibi manifestaret
[illegible] in h̃ seculo manifestare eã tibi. Tu tñ grãs age nihil d
sperãs. Nã ⁊ ego a magistro meo agapito dolorẽ tuũ audiẽs tibiq;
cõpatiẽs: sepiꝰ oraui deũ: vt tibi sufferẽtiã tribuat: ⁊ tã de te q̃ŝ d fi/
lia tua qũo expedit adimpleat. Cõfirmatꝰ igit̃ paphũcius discessit.
veniẽsq; ad abbatẽ ait. Edificata ẽ aĩa mea ab isto fratre. ⁊ ita letus
effectus suz in gratia dei: tanq̃ŝ filiã meã inuenissez. Cõmẽdansq;
se orõnibꝰ fratꝝ reuersus est in domũ suã.

Qualiter tandẽ mortuã eã agnouit. C. LXXVIII

Omplens aũt smaragdus intra cellaz. xxx
viii annos. Cum tandem in infirmi
tatẽ decidisset: introiẽs ad eũ paphũciꝰ: cepit eũ deoscu/
lari clamãs ⁊ dicẽs. Heu me vbi sũt verba tua dulcia: q̃/
bus mihi filiã meã videndã pmittebas. Ecce nõ solã illã nõ videbo:
sed ⁊ te p quẽ ɔsolationẽ habebã amitto. Cui smaragdus ait. Jam
pone finẽ tristitie. Recordare q᷑ iacob manifestauit deꝰ ioseph quẽ
q̃si mortuũ lugebat. Cũq; iã diẽ sue dormitiõis instare cognosceret di
xit ei. Quia desideriũ meũ deꝰ adimpleuit: ⁊ vsq; in finẽ viriliter certã
do pdurit. nolo te iã esse sollicitũ ꝓ filia tua eufrosina. Ego eniz suz
illa misera: ⁊ tu es prẽ meꝰ: corpꝰ meũ nudari ⁊ lauari ab alio non p/
mittas: sz ⁊ p teipm h̃ facias. Et q᷑ in ingressu meo pmisi abbati me
multas possessiões hr̃e: ⁊ si pdurare possez in hũc locũ eas adducere
tu imple qđ pmisi ⁊ ora pme: hec dicẽs tradidit spm̃. Qđ cũ paphũ
cius audisset ⁊ vidisset: cõmota sunt viscera eiꝰ. ⁊ cadẽs in terraz fa/
ctus est q̃si mortuꝰ. Accurrẽs aũt agapitꝰ vidẽs smaragdũ defũctũ
⁊ paphũciũ iacẽtẽ seminiuũ: piecit aquã in faciẽ eius: ⁊ leuauit eũ:
qui dixit ei. Dimitte me vt hic moriar: surgẽsq; lamẽtari cepit cũ fle
tu dicẽs. Heu me filia mea dulcissima: quare nõ antea te manifesta
sti mihi: vt ego quoq; tecũ spõte cõmorarer. Audiẽs agapitꝰ et cãm
agnoscẽs currẽs nũciauit abbati. Qui veniẽs cõcidit sup eã. eiulãs
⁊ dicẽs. Eufrosina spõsa christi: ne obliuiscaris seruoꝝ tuoꝝ: sed ora
ꝓ nobis ad dñm ihm xp̃m: ⁊ iussit vt ɔgregatis fratribus cuz ho/
nore debito sepeliret̃ corpus. Quidã aũt frater: qui vnũ oculũ amise
rat. osculatus ẽ vultum eiꝰ cũ lachrymis. statimq; vt eã tetigit: ocu/
lus eius restitutus est. Pater vero eius in eodez monasterio ɔuersus
factus est: plurimã substãtie sue partẽ ibidem offerens. Uixitq; in
sancto pposito annis. x.

Documẽta quoꝝdã patꝝ de mõ viuẽdi. C. LXXIX.

Etor. Post gesta quoꝝdã sanctoꝝ quoꝝ tepora
ignorãmꝰ. libet etiã dicta quoꝝdã patrum
moralia de mõ viuẽdi inserere q̃ diuersis locis sparsa col
legimꝰ. Ex dictis patꝝ. Dixit abbas ioseph q̃ tres or
dines sũt honorabiles in ɔspectu dei. Primꝰ qñ hõ infirmat̃ ⁊ ten/
tatiões ei adijciunt̃: ⁊ cũ grãꝝ actione suscipit eas. Scđus qñ aliq̃s
oĩa opa sua facit mũda corã dño nihil hñs humanũ. Tertio qñ ali/
quis sedet in subiectione ⁊ pceptis spũalis prĩs obedit: ⁊ oibꝰ ppijs
renũciat volũtatibꝰ. Abbas iohãnes cũ moreret̃: petẽtibꝰ fratri/
bus ab eo aliqđ verbũ cõpendiosũ loco hereditatis. Jngemiscens
ait. Nũq̃ feci ppriã voluntatẽ: nec aliquẽ docui qđ primꝰ nõ fecerĩ.
Senex q̃dã fratri interrogãti q̃d faceret ait. Nõ sunt oĩa opa no
stra equalia. Nã abrahã hospitalis fuit: ⁊ deꝰ erat cũ eo. ⁊ helias q̃e
tẽ diligebat ⁊ dñs erat cũ eo. ⁊ dauid hũilis erat ⁊ dñs erat cũ eo. qđ g̃ vi
des aĩam tuã fm̃ deũ velle h̃ fac: ⁊ custodi cor tuũ. Dixit abbas sy
[illegible] ɔtemptibilis ⁊ voluntatẽ tuã ⁊ curas seculares post terguz
pijce: ⁊ tũc habebis requiẽ. Dixit senex ne habeas amicitiã cũ muli
ere: neq; cũ puero: neq; cũ hereticis. Jnterrogatꝰ est senex a fratre:
qũo inuenio deũ: vtrũ in ieiunio: vel in laboribꝰ: vel i vigilijs aut mi
sericordia. Et rñdit. Jn his oibꝰ cũ discretiõe. Dico eni tibi q̃ multi
afflixerũt carnẽ suã: ⁊ q᷑ sine discretiõe abierũt vacui. os nrm̃ de ie
iunio fetet: ⁊ scripturas oẽs didicimꝰ: ⁊ qđ deꝰ inquirit nõ habemꝰ
humilitatẽ. s. ⁊ charitatẽ. Frat̃ reqsiuit abbatẽ agatonẽ: volo in con
gregatiõe manere cũ fratribꝰ: qũo habitẽ cũ ipsis. Rñdit. Qual' pri/
mo die ingredieris talis etiã reliquos dies pagas cum humilitate.
Frater dixit cuidã seni. Abba volebã inuenire senẽ aliquẽ iuxta
voluntatẽ meã ⁊ morari cũ ipso. Et dixit ei senex. Nõ vt tu sequar
voluntatẽ senis illiꝰ sed vt ille tuã sequat̃. Dixit senex: oz mõachꝰ
quotidie mane ⁊ sero intra semetipm sollicite inq̃rere: q̃d p totã diẽ
fecerit eoꝝ q̃ vult deꝰ ⁊ q̃d nõ. Theodorꝰ in his tribꝰ excellebat i ni
hil possidẽdo: in abstinẽdo: in hoĩes fugiẽdo. Luciꝰ ait ad mona/
chos euchitas: ⁊ laboro ⁊ oro simul: dicẽs in laborando. miserẽ mei
deus: ⁊ dormio ⁊ oro sil' dans alicui pauperi de labore meo: q̃ orat
ꝓ me qñ dormio. Agatho ait. hõ silis est arbori corpali: cuiꝰ labor
folia: interior custodia fructꝰ. Arseniꝰ orãs visus est a fratre quasi
totus igneꝰ. Ad eũ facta ẽ aliqñ vox dicẽs. Ueni ⁊ ostẽdã tibi opa
hoĩum: ⁊ egressus vidit ethyopẽ inscidẽtẽ ligna: ⁊ ardentem sarcine
quã ferre nõ poterat. Et ait vox. Hi sũt q̃ peccata peccatis addũt. Et
vidit itex templũ: ⁊ duos hoĩes stãtes in equis portãtes lignũ trãs/
uersũ pp qđ nõ poterãt intrare. Hi sũt inq̃t vox q̃ portãt iustitiam
cũ supbia. Et vidit itex hoĩem stantẽ sup lacũ ⁊ implentẽ ex aq̃ vas
⁊ effundentẽ in cisternã ptusaz. Hi sũt inq̃t qui hñt bona aliqua: sz
malis pmixta. Quidã ductꝰ est ad arseniũ: ⁊ senex more solito pꝰ
orõnẽ tacuit. Postea idẽ ductꝰ est ad moysen ex latrone cõuersum
qui benigne eũ suscepit. Jnterrogatꝰ frater q̃s ei melior videret̃: ait
Mihi interiz hic melior videt̃: q̃ nos tã bene suscepit ⁊ pauit. ⁊ ora
uit q̃dã frater ad dñm dicẽs. Dñe vnus istoꝝ pp nomẽ tuũ oẽs ho/
mines fugit aut videre aut cõpellere. Alter pp nomẽ tuũ oibꝰ cõmu
nis est. Et ecce illi ostẽse sunt due naues p fluuiũ in q̃ꝝ vna nauiga/
bat arseniꝰ cũ silẽtio ⁊ reqe. Jn altera moyses i cuiꝰ ore angeli fauũ
mellis ⁊ in dentibꝰ inferebãt. Dixit abbas pastor. Noe psonaz te/
net nihil possidẽtiũ. iob tribulatoꝝ. daniel discernẽtiũ. hee sunt tres
actiones monachi. Jdẽ odiũ duaꝝ rex facit monachũ: odiũ. s. carna
lis repausationis: ⁊ vane glorie.

De Cõtemptu vel amore pecunie. C. LXXX

Uidam frater hñs euãgeliũ vẽdidit il
lud dicens Jpsum vẽ
didi qđ iubz vẽde oĩa q̃ habes ⁊ da paupibꝰ. Abbas io
hãnes mutuauit solidũ a quodã fratre vt inde emeret li/
nũ quo opareẗ. Petẽtibꝰ aũt fratribꝰ linũ ad vestes suas libẽter da
bat. Petẽte aũt fratre solidũ cũ nõ hr̃et: abijt ad abbatẽ iacobuz di/
spẽsatorẽ: ⁊ inuenit in via solidũ iacentẽ: ⁊ facta orõne nõ ɔtigit illũ
sed redijt in domũ suã silr scđo ⁊ tertio iuit: ⁊ inuenit nõ ɔtigit. Cõ
tristato aũt fratre ꝓ solido suo: abijt senex ⁊ inuenit: ⁊ facta orõne at
tulit q̃siuitq; vtꝝ aliquis amisisset: ⁊ nõ inuẽto cuiꝰ esset reddidit ei.
Frater q̃dã seculo renũcians pauca tñ sibi retinẽs venit ad basi/
liũ. cui ille. ⁊ senator esse destitisti: ⁊ monachũ nõ fecisti. Quidã ro
gauit senẽ vt pecuniã acciperet in necessitates. qui cũ noluisset. dixit
alter. Accipe in vsus paupeꝝ. Cui senex: duplex est tũc mihi oppro/
briũ: q᷑ cũ nõ indigeã accipio: ⁊ aliena tribuẽs vanã gloriã colligo.
Obtulit quidã seni pecuniã q᷑ senex ⁊ leprosus ⁊ infirmus erat.
Cui senex. post. lxx. annos venis mihi auferre nutritorẽ meũ. Qui
dã greci pulsauerũt ad hostiũ mulieris vidue: vidẽtesq; filiã eiꝰ nu/
dã: obtulerũt ei vestimẽtũ ⁊ nũmos: q̃ noluit accipe nũmos dicens:
q᷑ mat̃ eiꝰ in die inuenerat q̃d opareẗ vñ mãducarẽt. Quidã hor/
tulanꝰ totũ laborẽ suũ effudit in elemosynã: ⁊ vix victũ sibi retinuit
Postea sathana instigãte collegit lagenã nũmoꝝ: quibꝰ in senectu/
te vteret̃. Cõtigit aũt vt putresieret pes eiꝰ: ɔsumptisq; oibꝰ nũmis
in medicos sine pfectu ad vltimũ cõsilio boni medici voluit pedẽ in
cidi: ⁊ in eadẽ nocte rediẽs in setpm: ingemuit de peccatis suis: ⁊ ste
tit angelus dicẽs. vbi sunt nũmi quos collegisti ⁊ vbi est spes eoꝝ.
Tũc intelligẽs ait. Peccaui dñe ignosce mihi ⁊ ammodo nõ faciã.
Tunc angelus tetigit pedẽ eius ⁊ sanatus est. Et rediens medicus:
inuenit eũ in agro operantẽ: ⁊ benedixit deũ. Abbas theodorus
machario dixit. habeo tres codices pficio ex lectiõe eoꝝ. sed ⁊ frẽs
petũt eos ad legẽdũ ⁊ ipsi pficiũt. Respõdit senex: boni quidẽ sunt
Sed maius oibus est nihil possidere. Qđ cũ audisset: vadit ⁊ vendi/
didit codices: ⁊ dedit indigẽtibꝰ preciũ. Gelasius habebat codicẽ
solidoꝝ. xviij: cõtinebat enim vetus ⁊ nouuz testamẽtũ: ⁊ erat peni/
tus in ecclesia: vt qui vellet de fratribus legeret. Quẽ furatus quidã
exposuit ad vendendũ emptor aũt dixit ei: vt dimitteret eũ ostende/
re alij si tñ valeret: ⁊ ostendit illũ gelasio. qui ait. eme illũ q᷑ bonus

est et tm̄ valet qđ ille retulit venditori. Cōpunctus ille retulit illū ad pallium [illegible] Arseni⁹ monacho suo dedit aurū et nūmos: et quicquid volebat: tūmodo ne furaret. Ille aūt nō cōtinens se iussus est a senibus expelli dicentibus. Frater infirmitatem carnis patiens sustinēdus est. Qui autē furatur et ammonitus expellendus est.

¶ De Contemptu carnalis affectus. C. LXXXI.

Quidam monachus ad eū qui nūciauerat ei patrē suū eē mortuū ait. Noli blasfemare: qz pater meus immortalis est. Frater qdā voluit videre sororē suā in monasterio egrotantē: q̄ nolēs ei pbere occasionē. ait cuidā. Uade et dic fratri meo q̄ eat in domū suā et oret p me: qz cū christi gr̄a videbo eū in regno celoꝝ. Etiā abbas iohānes habebat sororē: q̄ ex infantia in scō pposito cōuersabaf: ipsa erudiuit et docuit vt relinqret seculū [illegible] Ingressus in monasteriū p. xxiiij. ānos nō est egressus. Illa vō nimis desiderabat eū videre frequēterqz mittebat ad eū [illegible] ante obitū de corpore veniret ad eā: vt in charitate christi de p̄sentia sibimutuo letarent. Ille āt [illegible] Itez scripsit ad eū dicens: qz [illegible] venire ad me: necesse est vt ego veniā ad te. Accepit ḡ secū duos frēs de monasterio et cū venisset ad ianuā sororis sue clamauit dicēs. Benedicite et [illegible] peregrinos. Egressa illa nō cognouit frēm suū. Ipsa aūt cognouit [illegible] Cū āt comedissent et bibissent aquā: reuersi sūt ad mōasteriū suū. Post aliquātos dies scripsit ad eū soror vt veniret. Tūc ille rescripsit. ego veni ad te et dedisti nobis aquā et accepi de manib⁹ tuis et bibi. sufficiat ergo tibi: qz vidisti me sed ora p me. Frater interrogauit senē [illegible] soror mea paup est si do ei elemosinā nō ē sicut vn⁹ de pauperib⁹. Et dixit senex nō est: qz sanguis modicū trahit te.

¶ De Amore solitudinis. C. LXXXII.

Dixit abbatissa matrona: multi in mōte positi ea q̄ sunt pplorum agētes pierunt. Melius est eni cū multis esse et vitā solitariā agere volūtate: q̄z solus esse et pposito mētis cū multitudine. Narrauit qdā q̄ tres studiosi sese diligētes monachi facti sunt quoꝝ vnus elegit: litigātes in pacē reducere. Scōus infirmos visitare. Tertius solitudine quiescere. Prim⁹ ḡ laborās pp lites hominū: nō poterat placare: et tedio victus venit ad scōm et inuenit ipsū aīo deficientē: et nō valentē mādatū pficere. Et cōcordātes hi duo: venerūt ad tertiū [illegible] Qui paululū reticens misit aquā in [illegible] et ait. Attēdite in aquā: et turbulēta erat. Et post modicū iterū dixit attēdite. quō limpida mō facta est aqua. Et cū intēderēt in aquam viderēt tanq̄ in speculo vult⁹ suos. Et tūc dixit eis: sic est qui in medio hoīum cōsistit: a turba enim nō videt petā sua. Cū aūt qeuerit et maxime in solitudine tūc delicta sua cōspicit. Nilus ait in pharetra [illegible] inimici sagitt[illegible] q̄ amat quietē: qui aūt miscet multitudini crebra suscipiet vulnera. Beat⁹ aūt arseni⁹ ad theophilū archiepm̄ rogantē sermonē ab eo. Et si inquit dixero illū custodieris. Quo respōdēte etiā ait Ubicūqz audieritis arseniū appropinquare nolite [illegible] arsenius sonum calamoꝝ appellabat terremotū. Pastor rogabat dñm vt non daret ei gratiā impetrandi pro reis ante iudices dicens. Domine noli mihi dare hanc gratiam. alioquin non pmittent hoīes sedere me in loco isto.

¶ De Luctu et cōpunctione. C. LXXXIII.

Fratribus mādūcantibus in charitate risit vnus ad mēsā. Quē videns abbas iohānes fleuit amare dicēs. Quid putas frater iste hz in corde: qz risit cū magis flere deberet qz charitatem mādūcat. Dixit scā sincletice: qz labor est et certamē magnū in primordio cōuersoꝝ: sed postea inenarrabile gaudiū. Sicut enim qui ignē accēdere vult p̄us fumat et postea ex fumi molestia lachrymat sicqz obtinet q̄ volebat. De⁹ enim ignis cōsumēs ē: sic nos opꝫ ignē istū in nobis cū lachrymis et laborib⁹ accēdere. Cuidā ridēti dixit senex: corā celo et terra: rōnem totius vite nr̄e reddituri sumus: et tu rides queādmodū vmbrā corpoꝝ nostroꝝ vbiqz circūferim⁹ nobiscū: sic debemus fletū et cōpunctionē nobiscū hr̄e vbicūqz sum⁹.

Duo fratres impugnati a spū fornicatiōis: abierūt et acceperunt vxores. Postea abijt vnus ad alterū dicens. Quid lucrati fuimus in hac immunditia ex qua pena sequet eterna: et vitā angeloꝝ deseruimus. Recedam⁹ ad heremū. Reuersiqz ad senē inclusi sūt p annū integrū recipiētes panē ad pensū equaliť. Et anno reuoluto egredientes: visi sūt hr̄e: vnus faciē pallidā: alter vō pulchrā. Et cā pallidutatis reqsita. dixit. qz memorabar penaꝝ inferni mihi debitaꝝ: q̄ penitētiā egissem. Silr̄ et ab altero q̄sierūt. Cur cū eodē pane et pondere tā bene colorat⁹ es: quo frater tuus pallescit. qui ait recolo beneficiū dei et exulto qz me extraxit de inferno: et ex hoc semp gaudiū habeo. Tūc intellexerunt q̄ eq̄lis fuerat eoꝝ penitētia. Arsenius operās pannū tenebat ad extergēdas lachrymas. Idē ait sufficit monacho dormire vnā horā: si tm̄ pugnator ē. Idē nisi semel in anno nō mutabat aquā palmaꝝ [illegible] quo in seculo vsus sum: op⁹ ē vt me nūc fetore isto. Morte arsenij audiēs abbas: pastor lachrymat⁹ est dicēs. Beat⁹ es arsenij: qz fleuisti temetipm̄ in h̄ seculo: q̄ eni se hic nō fleuerit sempiterne illic plorabit [illegible] impossibile ē nō flere. Idē ait. Monumētū qđ abrahā emit in terra p[illegible] [illegible] Pastor ait Uolo mag hoiem p⁹ petm̄ penitentē q̄z hoīem neqz petm̄ neqz pniam intelligentem.

¶ De Silentio et locutione. C. LXXXIIII.

Dixit abbas felix fratrib⁹ sermonē interrogantib⁹ [illegible] modo nō est sermo. [illegible] stulerat deꝰ a senib⁹ grām: vt nō inueniāt qđ loquant: qz nō est q̄ operet. Aliqn̄ q̄plurimi sedētes frēs offerebant [illegible] scripturis. Stabat aūt angeli circa eos letātes et delectabant eloquio diui. Cū aūt aliud qđ inter se loquerent: statim angeli sancti recedebāt lōgius indignātes ꝯ eos. Ueniebāt vō porci sordidissimi et morbo pleni: et volutabāt se inter eos. Demones aūt delectabant in vana et supflua loquela. Beat⁹ aūt senior hoc vidēs: abijt i cellā suā: et p totā noctē gemēdo deflebat miserias nostras. Et commōebat frēs p mōasteria dicēs. Cohibete frēs a multiloqo. et etiā ab ociosis. Quidā frater interrogauit senē vsqquo etiā seruandū est silentiū. Rñdit vsqz quo interrogeris. Frater [illegible] tē pābo: si bonū esset laudare p̄ximū. Rñdit senex. meli⁹ est tacere. Interrogauit āmonas abbatē suū dicens. Qñ lego scripturas: vult cogitatio mea ornare sermonē et parat⁹ sim ad interrogata rñdere. Dixit ei senex. nō est opus: sz magis de puritate mentis pudet tibi.

Ab abbate theodoro quidā trib⁹ dieb⁹ interrogabat sermonē. Quo nihil dicēte exijt tristis. Interrogat⁹ theodorus quare nihil ei [illegible] qz negociator est et alienis verbis gloriaf. Agatho volens sua cōparare dicebat. p̄ciū semel datū suscipies et tacēs [illegible] dinumerās Idē p trienniū lapidē in ore mittebat quo tacere disceret. Sysoi dixit pegrinatio nr̄a est: vt teneat hō os suū. Pastor ad auxib fratrum suum nō rñdit: h̄ dicēs astātib⁹: ego iā mortuus sum: mortu⁹ aūt nō loquit. Idē ad quēdā fratrē loquētē de scripturis nō dedit [illegible] dicēs astantibus Iste de vane et de celestibus loquit ego aūt deorsū et de terrenis loquor. Si mihi locut⁹ fuisset de passiōib⁹ aīe rñdissem ei.

¶ De Abstinētia. C. LXXXV.

Quesiuit abrahā ab abbate sysoi: Si bibit frater tres calices nūqd multū ē. Cui ille. Si nō esset sathanas. i. cōcupiscētia nō esset multū. Frequēter dixit discipul⁹ sysoi ad eū. Abba surge et manducemus. Et ille. Nō adhuc mādūcauim⁹. At ille. nō. Dixit abbas hypericius. Meli⁹ est māducare carnē et bibere vinū q̄z [illegible] comedere carnē fratrꝫ. Uenit qdā senex ad aliū senē: qui pcepit discipulo suo fac nobis modicū lēticule et īfūde panes quo facto mānsērūt sicqz ad aliū diē loquētes de spūalib⁹. Hora aūt sexta iterū dixit pcepit. Cui discipul⁹ ab hesterno die feci: et surgētes comederunt.

Quidā senex annis. xl. nō bibit. quādo aūt fiebat cauma lauabat scissculā et impletā aqua appēdebat añ oculos suos. Et interrogatus a fratrib⁹ quare hoc faceret: dixit vt vidēs qđ desidero: maiorē sustineā ardorē: et sic a deo maiorē ꝯsequar mercedē. Referebāt seniores de quodā fratre q̄ ita impugnabāt eū demones: vt statim hora diei p̄ma tātā famē et defectionē corpi ei⁹ facerēt: vt penit⁹ sustinere nō posset. Uerūtamē ille dicebat in corde suo qz [illegible] sit oz me vel vsqz ad horā tertiā expectare: hora tertia idē dicebat etiā nūc violēter oz me sustinere vsqz ad sextā. Hora sexta infundebat panē in aqua dicēs. Dū hic panis infundet. oz etiā me expectare nonā. Cūqz hora nona venisset: sm̄ ꝯsuetudinē iplebat orōnes et psalmodiā sm̄ regulā et ponebat panē vt comederet: hec ḡ p plures dies sustinuit. Quadā aūt die cū hora nona sedisset vt cibū caperet: vidit de sportella vbi panis. i. pastinacea reposita erāt: surrexisse fumi magnū et egressūz esse p fenestrales cellule sue: itaqz ex illo die non esurijt: sed ita corroboratū ē cor eius: vt etiā nec post biduū delectaret eū cibū sumere. Frater requisiuit abbatē sysoiū: queādmodū in cella ppria se gerere debebat. Cui ille. Comede panē tuū cū aqua et sale et nō erit tibi necessitas aliqđ excoquēdi: aut longius euagandi. Requisitus abbas pemē. queādmodū oportebat ieiunare.

[illegible] monachũ ita quotidie paꝝ comedentē et non sa[tiantem]. Nā biduana ⁊ triduana ieiunia vane glorie vacāt. Dicebat [illegible] ex patrib⁹: qꝫ qui multũ comedit: ⁊ adhuc esuriens ꝯtinet se: maiorē mercedē hꝫ q̄ꝫ ille qui paꝝ comedit: ⁊ se satiat. Dixit quidā senex. Ne qḋ desideraueris aliqñ māduces: comedēs aũt qḋ tibi a dño trāsmissuꝫ fuerit gratias ei age. De quodā sene referebant frēs q: [illegible] cucumerē quē cũ [illegible] pēdit aũ oculos suos ⁊ ne vincereť ex cupiditate nō tetigit eũ: sed magis agebat pniam: pu niens semetipm̄ qꝫ desiderasset eũ. Nathā [illegible] discipulus an teq̄ꝫ factus esset ep̄s in pharani mediocriter victitabat: factus ep̄us arctissime vixit. Dicebat enim si infirmitatē nō incurro plurimi suc currunt. tunc aũt nemo succurreret.

De Simplicitate ⁊ humilitate. C. LXXXVI.

Presbiter quidā cũ visitaret ep̄m reuersus quesierunt frēs quō est ciuitas [illegible] dit: credite mihi ꝙ nullius faciē ibi vidi: nisi tm̄ ep̄i. theo dorus factus diaconus in scythi. nō acquieuit ministra re: ⁊ cũ cogereť a senib⁹ petijt sibi dari locũ ⁊ tp̄s orādi vt ei demon straret dñs. si deberet ministrare vel nō: ⁊ ostēsa est ei colũna ignis a terra vsq̄ꝫ in celũ porrecta: ⁊ vox īsonuit dicēs. Si potes fieri sicut columna hec: vade ⁊ ministra ⁊ vlterius nō acquieuit ministrare ad altare. Olimpius ex seruo monach⁹ fact⁹: nō deseruit seruitutem exhibere dñis suis: ⁊ annuas mercedes in alexādria. dicēs illꝫ renuē tibus: si nō vultis recipe remaneo hic ⁊ seruio vobis. Eladius cũ. xx. annos esset in cella: nō leuauit oculos vt videret tectũ. Mothois ⁊ frater ei⁹ ordinati p̄sbyteri ab ep̄o gabalonꝫ: nunq̄ꝫ ꝯsenserũt sacri ficare: sed dicebat senex: hoc officiũ illoꝝ est q̄ sine querela viuunt. Idē: quātũ approximat hō deo: tāto se peccatorē videt. Hiperi[ci]us ait. Mysteriũ monachi obediētia est quā qui habuerit crucifi xo stabit. Idē. Arbor vite est: in excelsis: sed nō ascēdit ad eā nisi hu milias. Sysoi dixit. Si haberē vnā cogitationē antonij efficerer totus velut ignis. Idē. Si est magnũ vt mens tua cũ deo sit: sed h̄ magnũ est vt te videas sub omni creatura. Idē ad pueꝝ mortuum quē pater aũ cellā eius iactauerat: putās eũ agere pniaꝫ ait. Surge foras vade: ⁊ surgēs statim egressus est. Idē cũ abrahā discipulus eius a diabolo vexareť: ait. Deus vis nō vis. nō te dimitto donec eũ curaueris: ⁊ statim curatus est. In die mortis eius resplēduit fa cies eius sicut sol: ⁊ ait assistentib⁹. Ecce antonius abbas venit. Et post paululũ. Ecce ꝓphetaꝝ chorus venit. Et iteꝝ plus facies ei⁹ re splēduit ⁊ ait. Ecce chorus aploꝝ venit: ⁊ duplicit adhuc facies ei⁹ fulsit: ⁊ quasi cũ oĩb⁹ loquebať: ⁊ dicebat astātib⁹. Ecce angeli vene rũt accipe me: ⁊ rogo vt dimittar penitere modicũ. Dicētib⁹ autem qui aderāt: nō eges penitētia. Respōdit. vere nescio me vel initium feci[sse] penitentie. Et iteꝝ facta est facies eius vt sol Et ait. Ecce [dñs] venit dicēs. afferte mihi vas electionis heremi ⁊ repletus est totus locus fulgore ⁊ odore eo reddēte sp̄m. Dũ arseni⁹ esset in palatio nemo melioribus vestimētis vtebať: cũ factus est monachus nemo visus est peioribus. Dicebat autē latinā ⁊ grecā eruditionē apprehē di: sed alphabetum rustici istius: nec dũ discere potui. Nusq̄ꝫ volu it loqui de questione aliqua: nec cito ad aliquē scripsit epistolā. In ecclesia post columnam stabat: ne quis faciem eius videret: ⁊ ne ipse in aliũ intenderet.

De Penitentia. C. LXXXVII.

Uidi frater veniēs ad cellā cuiusdā senis ingre diebať ⁊ furabať eius victũ. Cũ aũt vide ret senex nō illũ arguebat: sed ampli⁹ opabať dicēs pu to frater ille mihi necessari⁹ est. Habebat enim grādē tri bulationē ex penuria panis. Cũ aũt moreretť: ⁊ circũdarent eũ frēs: videns eũ qui solebat ei furari panē suũ apprehēdit manus eius ⁊ osculat⁹ est dicēs. Grās ago manib⁹ istis fratres: qꝫ p eas arbitror me intrare in regna celoꝝ. Ille aũt cōpũctus: factus est ⁊ ipse stren nuus monach⁹ ex actib⁹ senis quos vidit. Frater interrogabat abbatē sysoũ dicēs. Si latrones aut barbari sup me irruerint. occi dere me volētes: ⁊ ego si ꝑualere potuero: iube si occidā eos. Cui il le rñdit. Ne facias oĩno: sed totũ te deo cōmitte. Quicq̄d enim tibi aduersi ꝯtigerit ꝓfitere h̄ pp tua euenire peccata. Dixit senex cui volũtarie noceť: aut iniuriať ⁊ ꝑficit proximo suo: hic sm̄ naturam christi est. Qui aũt nec ledit nec ledi vult: hic sm̄ naturā adā. Qui āt nocet aut iniuriať. hic sm̄ diabolũ. Senex ait. in oĩ tētatione q̄ ti bi [illegible] ne arguas eum nisi tm̄mō dic qꝫ pp peccata mea ꝯtingũt mihi hec. Dicebat abbas pemē. Si q̄s tibi maluꝫ fecerit: tu illi bonũ redde vt p bonitatē vincas malitiā. Quidā frater cuꝫ ei aliq̄s iniuriabať: aut eũ irridebat: currebat ad eũ dicēs. Isti sunt qui nobis occasionē p̄bent ad profectũ nr̄m. Quũ hi qui beatificant nos: ipsi decipiũt nos. Alter senex erat si quis detraxisset ei: festi nabat si vicinus ei erat p se eũ remunerare. Qḋ si longius manebat trāsmittebat ei munera. Zacharias palliũ suũ deposuit sub pedi bus suis ⁊ dixit: nisi sic fuerit quis ꝯculcat⁹ nō pōt esse monachus.

Agapithon dicētib⁹ sibi fratrib⁹. Tu es supbus ⁊ fornicator ⁊ de tractor ⁊ verbosus ⁊ hereticus: oĩa cōcessit p̄ter vltimũ dicēs: qꝫ cē hereticum est esse a deo separatum.

De Pace fraterna. C. LXXXVIII.

Abbas hilarion cũ visitasset quēdā ep̄ꝫ obtulit ei in mēsa quē dā de auib⁹. Cui abbas: postq̄ꝫ hũc habitũ suscepi: non comedi occisuꝫ. Et dixit ei ep̄s. Ex quo habitũ istũ susce pi nō dimisi aliquē dormire q̄ aliq̄d haberet aduersum me: nec ego dormiui aliquid hñs aduersus aliquē. Cui abbas: ignosce mihi p̄r qꝫ tua cōuersatio maior est mea. Purissim⁹ quidā monach⁹ di cebat qñ oēm aduersarioꝝ virtutē soluit humilitatis intētio. Adde bat etiā qñ frequēter audiuisset demones inter se loquētes: qꝫ ad iracūdiā succēdim⁹ corda hoĩum: si quis sustinuerit patiēter iniuri arũ cõuicia: ⁊ ꝯuersus magis rogauerit ea q̄ ad pacē sunt dicēs: qꝫ ego peccaui: statim sentim⁹ oēm nostrā virtutē marcesceret: qꝫ ap proximat ei grā diuine potētie Quidā senex dixit. Si quis tecuꝫ de scripturis aut de quacũq̄ꝫ causa locut⁹ fuerit nō cōtendas cũ eo ⁊ si bene dicit: cōsenti ei. Si vō male dic ei. Tu scies quō loq̄ris: hec enim ꝯseruās ⁊ in humilitate semp te agnosces: ⁊ requiē possidebis

Quidā frater requisiuit senē dicēs. Si mihi dꝫ paucos nummos frater repetā eos. Cui senex ait. Semel tm̄mō illi dic cũ humilitate At ille. Nō possum vincere cogitationē meā nisi illi fuero importu nus. Cui senex: dimitte cogitationē tuā crepare: tm̄mō frēm tuũ nō cōtristes: qꝫ monach⁹ es. Aliquis infirm⁹ de nimia abstinentia tussiens excreabat flegma: quo nolēte cecidit de sputo eius sup aliũ frēm. Qui cũ a cogitatione sua cōpellereť ei dicere: quiesce iā ⁊ non excrees sup me: vt suparet cogitatiōes suas tulit qḋ excreauerat: ⁊ mittens in ore suo comedebat: ⁊ ad seipm̄ dixit: aut nō dicas fratri qḋ eũ cōtristet: aut māduca qḋ horres. Abbas pemē qñ vocaba tur vt comederet extra volũtatē suā ibat plorās. ne nō obediret fra tri suo ⁊ ꝯtristaret eũ. Anachorita sedebat in speleo multas v̄tutes faciēs. Et monachi cōpulerũt eũ hora nō ꝯsueta comedere: ⁊ dicunt ei fratres: ꝯtristatus es qꝫ extra ꝯsuetudinē fecisti. Ille respōdit tũc est mihi tribulatio: qñ ꝓpriā fecero volũtatē. Quidā senex dixit. Si quis audit malũ verbũ a ꝓximo ⁊ vim sibi facit: ne forte respon deat illi malũ ⁊ ꝯtristet illũ: talis aĩam suā ponit ꝓ amico suo. Di xit quidam senũ: nunq̄ꝫ desideraui opus qḋ mihi vtile esset: ⁊ fratri meo dispendij huiusmodi spem habens: qꝫ lucꝝ fratris mei fructifi catio est mihi.

De Stabilitate ac ꝑseuerantia. C. LXXXIX.

Dixit abbas bessarion qꝫ. xl. noctib⁹ stetit in ter spinas nec dormiuit. abbas theodorus fratri ꝯquerēti: qꝫ turbareť dixit. Quot an nos habes in ordine isto. Qui ait octo. Cui senex. Crede mihi qꝫ in ordine isto habeo. lxx. annos nec vna die potui requiē ha bere: ⁊ tu vis in octo annis habere pacē. Et alius frater quesiuit ab eo. Si fiat subito sonit⁹ ruine alicui⁹. fit tibi timor abba. At ille. Si celũ terre adhereat: theodorus. nō formidat poposcerat enim a deo [illegible] qꝫ auferret ei timorē. Dixit abbas [illegible] sicut viator sar cina ꝑgrauatus flādo ⁊ respirando paulatim vie laborē minuit: ita nos hymnis ⁊ lectionib⁹ laborē nr̄m ⁊ pōdus tētationũ minuam⁹.

Dicebat senex ꝙ antiqui nō cito mouebanť de loco suo: nisi tri bus de causis: aut si aliquis aliquid hrēt aduersus aliquē: ⁊ satis fa ciens ei nō posset placere: aut si a plurib⁹ laudat⁹: aut si in tētationē fornicatiōis incidisset. Senex q̄dā in heremo longe hēbat aquā a cella sua: vbi dũ semel iret in via defecit ⁊ ait Quid necesse habeo sic laborare: manebo iuxta aquā hoc dicto ꝯuersus vidit quēdā se quētē ⁊ sua vestigia numerantē. Cui ait quid es. Et ille ego suꝫ an gelus dei missus numerare vestigia tua ⁊ reddere tibi mercedē. tũc [illegible] animo factus est ⁊ amplius long[ius] cellā suā [illegible]

Dicebāt patres pp tētationes nō deseras locũ tuũ: qꝫ quocũq̄ꝫ ie ris inuenies qḋ fugis. Cuiusdā senis discipulus solit⁹ erat vespe re venire vt doceret se: quadam die inuenit eũ dormientē: cũq̄ꝫ diu expectasset: ipsemet cōpulsus est dormire: tm̄ extorsit sibi septies: ne dormiret semp repugnās cogitationi. Cumq̄ꝫ euigilasset senex dixit matutinas cũ illo postea factus in excessu mētis. vidit locũ gloriosũ ⁊ sup sedē. vij. coronas: ⁊ ostēsum est ei: qꝫ discipuli eius erat locus: ꝓmeruerat q̄ꝫ illa nocte. vij. coronas.

De Pusillanimitate ⁊ incōstantia. C. XC.

Irrit senex. arbor que frequenter trāsfert̄ fructificare non pot sic neq̄ monachus frequēter migrās. Quidā frater .ix. annis impugnatus est a cogitatiōe hac. s. ꝙ exiret de ꝯgregatione ⁊ quotidie tollebat pulliculā suā in qua solitus est iacere vt exiret: ⁊ ī vespere dicebat cras hinc recedā: ⁊ in mane dicebat: extorqueamus nobis hic stare etiā hodie ꝑꝑ deū. Qui cū ita faciēs de die in diem. ix. annos adimplesset abstulit dñs ab eo oēm tētatione. Quidā frat̄ in tribulatiōe tētationū ꝑdidit monachalē regulam. nec valens reinchoare monachale opus affligebat̄. Senex vō h̄ audiēs exhibuit h̄ exemplū. Hō quidā habuit terrā ⁊ ꝑ negligentiā eius spinis ⁊ tribulis repleta ē. Cūq̄ postea vellet eā colere. dixit filio suo. vade ⁊ purga agꝝ illū: ⁊ cū ibi venisset ꝑ̄ multitudine spinaꝝ ⁊ tribuloꝝ aīo deficiens ait intra se quādo purgabo hec oīa ⁊ ꝓiciens se in terraz cepit dormire: ⁊ h̄ fecit multis dieb⁹. Qđ vidēs pater ait. fili ad mēsurā latitudinis qua iaces terrā occupas: quotidie opare ⁊ paulatim ꝓficiens ⁊ patri obediēs terrā purgauit: silr̄ ⁊ tu frater paulatiz opare: ⁊ dñs ꝑ grām restituet te in ordine tuo. Senex qdā frequenter solitus egrotare: vno anno nō egrotauit. Ideo grauiter afflict⁹ plorabat dicēs. dereliquit me dñs: ⁊ nō visitabit me. Frater quidā ꝑꝑ cogitationes suas desperans ⁊ ad seculū rediēs audiuit vocē dicentē: tētationes tue quas .ix. annis sustinuisti corone tibi sunt: reuertere ḡ ⁊ subleuabo te a cogitationib⁹. Achillas fratri interroganti: patior accidiā. R̄ndit qꝛ nōdū vidisti requiē quā speram⁹: vel tormēta q̄ timem⁹: hec enī si diligēter inspiceres: de cella plena vermibus vsq̄ ad collū attediat⁹ nō exires. Cū qdā frater abbatē sysoiū frequēter talē reqreret dicēs. Quid faciā pater qꝛ cecidi. Surge inq̄t. Illo vo se ⁊ surrexisse ⁊ iteꝝ cecidisse ꝓfessio r̄ndit. Nō desistas surgendo. Cui frater. vsq̄quo possuz surgere. At ille. vsq̄quo aut in bono ope aut in malo dephensus occumbas: in quo enī ope fuerit hō dephensus in eo iudicabitur.

De Presumptione ⁊ iactantia. C. XCI.

Uidam anachorita cū venisset ad abbatez pemenē: suscepit eū senex cū letitia ⁊ cepit anachorita de scripturis sanctis ⁊ de reb⁹ celestibus ꝯferre. Tūc senex vertit faciē suā ad aliū fratrē: ⁊ nulluz anachorite dedit respōsuz. Ille vō egressus est tristis. Ingressus āt discipul⁹ ad abbatē dixit. Propterte venit huc hō iste magn⁹: tātā gloriā in locis suis hñs: ⁊ tu nō vis loqui cū ipo. R̄ndit senex. ille d̄ supiorib⁹ est ⁊ celestia loquit̄: ego aūt de inferiorib⁹ sum: ⁊ terrena vix possuz loqui. Egressus ḡ discipul⁹ dixit hec ad anachoritā. At ille cōpunct⁹ in h̄ sermone. ingressus ad senē dixit. Quid faciā abba: qꝛ passiones cordis mei dñant̄ mihi. Tūc senex respexit eū gaudēs ⁊ dicēs. Modo benevenisti pr̄: aperi ḡ os meū ⁊ imple illud bonis tuis: ⁊ ex h̄ sermone edificat⁹ anachorita: dixit ei. In veritate bona est hec via quā tenes ⁊ vera: ⁊ agēs sibi grās reuersus ē in ꝓpriam regionē. Quidā senex dixit. Ego iā mortu⁹ suz seculo huic. Cui alē: ne cōfidas in te donec egrediaris de corpe. Nā ⁊ si dicas qm̄ mortuus suz: diabol⁹ tñ necdū mortu⁹ est. Quidā senex dū ꝑ .l. ānos esset in deserto: neq̄ panē neq̄ aquā ad sacietatē accipiēs dicebat: qꝛ occidi auaritiaz ⁊ vanā gloriā. Qđ cū audisset abbas abrahā. venit ad eū ⁊ dixit ei. Ecce dū ꝑ viaz ambulas vides lapides ⁊ massaz auri. Nunquid pōt cogitatio tua illud sicut illos iudicare. Dixit ei senex nō. At ille. ecce viuit adhuc auaritia. s; ligata est. Iteꝝ dicit ei. h̄ diligit te ⁊ laudat: alter vō te horret ⁊ detrahit: si vterq̄ venerit ad te. nūquid vtrosq̄ silr̄ aspicis. Dixit senex non. sed pugno cū cogitatione mea: vt ⁊ illū diligā quē horreo. Cui abrahā. Ecce viuūt in te passiones adhuc: s; ligate sunt. Uenerūt aliqñ tres frēs ad quēdā senē in scythi: ⁊ eoꝝ vn⁹ dicēs. Abba cōmēdaui nouū ⁊ vet⁹ testamentū memorie. Respōdit senex. replesti verbis aerē. Scdus vō dicēs: vetus ⁊ nouū testm̄ ego scripsi ꝑ memetipm̄. Dixit autē ⁊ huic ⁊ tu replesti fenestras chartis. Terti⁹ dixit. mihi in fotularē herbe ascēderūt. Et respōdit senex ⁊ dixit ⁊ tu expulisti a te hospitalitatē. Iohānis breuis statura dixit fratri suo maiori ꝙ vellet esse secur⁹ sicut angeli dei: qui semꝑ deo seruiūt ⁊ deponēs vestimēta sua abijt ⁊ mansit in heremo nudus ꝑ hebdomadā. Tādē redijt ⁊ pulsauit ad hostiū [illegible] frater eius qs esset. Cui ille. Ego suz iohānes. ⁊ dixit frater. Si iohēs angel⁹ est fact⁹: iā nō h; inter hoies necesse conuersari: ⁊ dimisit eū multū affligi. Tādē apuit dicēs. Si hō es: op⁹ habes iteꝝ opari vt viuas. Si aūt angel⁹: qd queris intra cellā. At ille. ignosce mihi frater. qꝛ peccaui. Dixit abbas luci⁹ cuidā qui volebat carere sollicitudine ⁊ fugere hoies: nisi vitā tuā inter hoies correxeris. solus habitās corrige nō valebis.

De Fugienda inani gloria. C. XCII.

Bbas lustrion cuz fratre alio ambulabat [illegible] tes draconē ambo fugierūt. Et ait frater: tu times pater. Cui senex. Nō timeo fili: sed expedit vt fugiaz spm̄ vane glorie. Quidā monachus ꝯstātinopoli tpib⁹ theodosij habitabat in parua cellula foris ciuitatē. Audiēs impator sol⁹ preiit ⁊ nō cognouit ꝙ esset impator: festinauit ⁊ misit aquaz ⁊ sal ⁊ buccellas ⁊ comederūt pariter. Tūc dixit ei. Ego suz theodosi⁹ impator: ⁊ ob deuotionē tui veni huc. Beati estis vos: qui securi ⁊ liberi ā negocijs seculi: tranq̄lla ⁊ q̄eta ꝑfruimini vita. Certe in regno nat⁹ suz: ⁊ nūc in regno dego: ⁊ sine sollicitudine nunq̄ cibū capio: ⁊ ita regressus est ab eo. Eadē vō nocte cepit dei famul⁹ intra se cogitare dicēs. nō solū de ꝑplo sed etiā de palatio q̄pplurimi exemplū ipatoris secuti ad videndū me ventuⁱ sunt: ⁊ honorē mihi tanq̄ seruo dei deferēdo nō cessabūt. Timeo ne forsitā malign⁹ mihi subripiat: ⁊ libēter incipiā eos suscipere: ⁊ cōdelectet̄ cor meū laude eoꝝ ⁊ honore. Ac ꝑ h̄ iā incipiā virtutē hūilitatis ꝑdere. Eadē ḡ nocte fugit inde ⁊ perrexit in egyptū ad scōs prēs in heremū. Quidā senex dixit: qui ab hoibus ampli⁹ honorat̄: nō paruū aīe damnū patit̄. Idē dixit. Quando cogitatio vane glie vel supbie repugnat ꝑscrutare teipm̄. Si oīa mādata dei ꝯseruasti. Et si inimicos tuos diligis. Si gaudes in gloria inimici tui: ⁊ ꝯtristaris in deiectiōe ei⁹: ⁊ si habes apud te ꝙ seru⁹ inutilis es. scies ꝙ elata cogitatio oīa bona dissoluit. Uenit iudex ꝓuincie videre abbatē: ⁊ ille audiēs operuit se sacco: ⁊ in manu cepit panē ⁊ caseū: ⁊ sedit in ingressu celle sue. Quē cuz vidisset iudex ꝯtempsit eū dicēs. Est ne hic hō de quo talia audiebam⁹ ⁊ recessit.

Dixit scā sincletice. sicut manifest⁹ thesaur⁹ cito expēdit̄. sic q̄libz virt⁹ cū innotuerit vel publica fuerit exterminabit̄. Sicut enī cera a facie ignis soluit̄: ita aīa laudib⁹ inanē ⁊ virtutū rigorē amittit. Aliqñ in cellis festiuitate celebrata. edebāt frēs in eccl'ia: inē quos vn⁹ iussit sibi afferri sal: qꝛ nō comedebat coctū. ⁊ minister clamauit coraz oib⁹: afferat aliquis sal: qꝛ coctū nō comedit. Quidā aūt senum surgens dixit illi fratri: expedierat tibi hodie comedisse carnes in cella tua: q̄z hāc vocē audisse corā oib⁹ tātis fratribus. Pastor aūt ait. Nō ē dimittēdū op⁹ ꝑꝑ vanā gloriā q̄ ingnat illud. Duo. n. homies erāt agricole: vn⁹ ex eis sic seminauerat collegit pauca ⁊ sordida: ali⁹ nihil seminauit: ⁊ nihil collegit. facta igit̄ fame qs euadet.

De Ira cauenda. C. XCIII.

Rater requisiuit abatē isaacōn ⁊ [illegible] R̄ndit. Ex quo fact⁹ suz mōach⁹. statui apd̄ me vt iracūdia mea foras gutt̄ meū nō ꝓcederet. Achillas expuēs sanguinē dixit sermo est cuiusdā fratris q̄ me ꝯtristauit: ⁊ fact⁹ est sanguis in ore meo. dū conarer illud seruare apd̄ me. Abbas iohānes q̄siuit ab abbate asyceo: q̄ .xl. ānis habitauerat in sūmitate heremi. a nullo hoie facile molestiā patiēs. Dic mihi qd ꝓfecisti. Qui respōdit. Nūq̄ me vidit sol mādūcantez. ⁊ iohēs me nec irascentem.

Frater qdā qꝛ sepe mouebat̄ ad irā: recessit a ꝯgregatiōe ⁊ habitauit sol⁹. Cūq̄ quadā die implesset fonsculā aqua: posita in terra versabat̄: ⁊ iteꝝ impleta versabat̄: ⁊ tertio silr̄. Tūc ꝑcipiēs ꝙ ab eodē demone iracūdie sue sit illusus quo pri⁹ redijt ad ꝯgregationem

Dixit senex. Imitari dz monach⁹ canē venaticū. nō illū qui viso lepore sequit̄: ⁊ postea lassat⁹ reuertit̄. Hic vō nec vepres nec spinas nec ꝑcipiciū timet: donec apprehēdat. Ita monachus qui deū querit: ⁊ cruci indesinēter intēdat ⁊ quecūq̄ occurrerint scandala leuiꝑ transeat. donec ad crucifixum ꝑueniat.

De Lemeratio contemptu. C. X[illegible]

Rater quidaz impugnat⁹ a spiritu fornicationis [illegible] quidā seni: qui nō benigne corripuit eū sed ait. Indignū eē nominari monachū qui sic tētat̄. Ille aūt desperās relicta cella redijt ad seculū. Dispēsatiōe aūt dei. occurrit ei abbas appollonius. Qui q̄sita cā fuge: ꝯsolat⁹ est eū blāde dicēs. In hac etiā ego valde huiōi tētationib⁹ tētor. Reuersusq̄ ē frater ad cellā suā, tūc accessit appollony⁹ ad hostiū celle illi⁹ senis q̄ sic euz desperare fecerat: ⁊ orauit vt ⁊ ille alteri⁹ fratris bellū sentiret ⁊ ille liberaret̄. tūc vidit q̄si paruū ethyopē immittentē sagittas ī senē. Tūc senex adeo turbat⁹ est ꝙ ⁊ ipse eadē via ad seculū redijt. Cui occurrit appollonius dicēs. Reuertē in cellā tuā ⁊ recognosce fragilitatē tuā ⁊ compatere ꝓximis tuis: ⁊ orōne facta a cogitationib⁹ liberat⁹ est redijtq̄ in cellā suā. Quidā frater req̄siuit abbatē pemenē q̄uo possum minorē me arbitrari eo q̄ homicida est: r̄ndit: Dicas ī temetipo iste quidē h̄ solū pctm̄ fecit. ego aūt oī hora homicidiū cōmitto meipz interficiēs: hec enī sola ē iustitia hoīs vt seipm̄ reꝑhendat. Uenit

abbas isaac in cenobiū: ⁊ vidit ibi quēdā fratrē negligentē ⁊ iratus iussit eū expelli. Cū ḡ egrederet̄ ad habitaculū suū: venit angelꝰ dñi ⁊ stetit añ hostiū celle eiꝰ dicēs. Nō te pmitto ingredi. Tulerūt homines iudiciū ⁊ nō mihi pmiserūt illud dicit dñs: h̄ aūt dictū est: qz si ɔtigerit de illis pfectis aliquē vel in paruo peccare mox sunt pditum. Cōtigit fratri cuidā culpa in cenobio ⁊ ceperūt exprobrare ei. Ille vo se fecisse negabat. Erat aūt ibi paphūcius cephalus. Uidi inquit in ripa fluminis hoīem vsqz ad genua in limo demersum. Uenientes aūt qdā vt eū porrecta manu extraherent vsqz ad colliū dimerserūt. Quo frēs sermōe cōpūcti eū q̄ discesserat ad cenobiū reuocauerūt. Dixit qdā senex. Si videris aliquē peccantē: ne mittas culpā in eū: sed in illū q̄ impugnat eū dicēs. Ue mihi qz iste volens victus est sic ⁊ ego ⁊ plange ⁊ inquire dei solatiū qz oēs decipimur.

Abbas pastor ait. Si vis requiē inuenire in hoc seculo ⁊ in futuro in omni causa dic: quis sum ego ⁊ nō iudices quenqz: nullū spernas neqz ɔdemnes ⁊ nulli obloquaris. Presbyter iussit quendā fratrem qui peccauerat exire de ecclesia: ⁊ abbas bessarion exiuit cum eo dicens: ⁊ ego peccator sum.

De Suspicione ⁊ detractione. C. XCV.

Gressi sunt aliqñ de monasterio frēs ad visitādū eos q̄ in heremo cōmorant̄ pr̄es. Cū aūt venissent ad quēdā heremitaz senior suscepit eos cū grādi gaudio Uidēs enī eos fatigatos de itinere: añ horā nonā fecit eos reficere: ⁊ qcqd habebat ī cellula sua apposuit eis: vespe oṓnes ⁊ psalmos s̄m ɔsuetudines cōpleuerunt sir nocte. Dictꝰ aūt senior sepatim quiescebat ⁊ audiebat eos loquētes ⁊ dicētes inter se. qm̄ iste heremite meliꝰ cibātur q̄z q̄ in mōasteriis ɔuersant̄. H̄ audiēs tacuit: ⁊ cū illuxisset dies arripuerūt viā ad aliū q̄ in vicino habitabat. Cū aūt egrederent̄: dixit eis senior. salutate eū ex me ⁊ dicite ei. obserua ⁊ noli irrigare olera. Ipe vo audiēs intellexit huiꝰ rei cām ⁊ tenuit eos: deditqz eis vt operarent̄ texētes sportas: sedēsqz cū eis ipse nō cessauit de ope manuū. Uespe aūt pꝰ cōpletas oṓnes dixit eis. Nos qdē ɔsuetudinē nō habemꝰ cenare quotidie: sz pp aduētū vestrū oz nos hodie cenare: ⁊ apposuit eis panes siccos ⁊ salē dicēs: qz pp vos debemꝰ ampliꝰ aliqd cenare: misit aūt modicū acetū: ⁊ modicū olei: ⁊ cuz surrexissent de mēsula ceperūt psallere vsqz ppe lucē ⁊ dixit eis. Nō possumꝰ pp vos oēm canonē psallere: ⁊ iō repausate modicū: qz de itinere fatigati estis. Cū aūt factū fuisset mane hora pma voluerūt recedere ab eo: sed non pmisit eos senior dicēs: pp charitatē tenebo vos alios tres dies. Illi vo surrexerūt nocte latēterqz fugerūt. Cū aliqñ sederent frēs: vnus quēdā laudauit dicēs: bonꝰ ē ille frater qm̄ mala horret. Cui senex. ⁊ qd est mala horrere. Ille horret mala qui sua ppria peccā horret ⁊ oēm frēm suū beatificat ⁊ diligit. Frater quidā requisiuit abbatē pemenē: quō pōt vitare hō ne mala loquat̄ de pximo: respondit Ego ⁊ pximꝰ meꝰ due imagines sumꝰ. Cū ḡ meā imaginē ɔspexero ⁊ rephēdero me inuenit̄ imago fratris mei apd̄ me venerabil̄. qm̄ aūt meā laudauero fratris mei imaginē prauā respicio. Tūc aūt de alio nō detraho ei semp me rephēdo. Pastor aūt quacūqz hora tegimus peccatū fratris nostri. tegit d̄s nr̄m: ⁊ quādo pdiderimꝰ prodit. Idē ad eū qui frēm suū expellendū iudicauerat duo hoīes erāt in loco vno ⁊ habebāt ambo mortuos: ⁊ reliquit vnus mortuū suū ⁊ abijt plorare mortuū alterius.

De Temptationibus demonum. C. XCVI.

Dicebat quidam thebeus senex q̄ filius eēt sacerdotis idolor: ⁊ cū quadā die videret patrē suū in templo sacrificātē idolis. vidit ⁊ sathanā cū militia eius ei astantē. Quē cū demones adorassent retulerūt facta neqtie sue diuersimode. vnꝰ retulit se p. xxx. dies hoīes vnius pūncie plurimos occidisse: alius retulit se plūmos submersisse in mari p. xx. dies. alius se interfuisse q̄busdā nuptijs ⁊ spōsuz occidisse ⁊ multā sanguis effusionē p. x. icitasse. hoc cū audisset sathan. pcepit eos oēs flagellari dicēs. Cur tm̄ tpis in h̄ solo ɔsumpsistis. Postremo vo qdā ait se p. xl. annos incitasse quendā monachū in heremo ad peccādū ⁊ vix illa nocte compulisse eū fornicari. Tūc surrexit sathanas ⁊ deosculatꝰ eū imposuit capiti eius coronā quā habebat. dicēs se maximū quid egisse. Beatus abbas pachomiꝰ dicebat fratribꝰ: sicut mihi testis est dñs: sepe audiui immūdos spūs demonū loquētes inter se varias artes suas quas ɔ seruiētes deo: maximeqz ɔ monachos hn̄t. Quidā enim ex eis dicebāt. Ego ad durissimū hoīem cām habeo: ⁊ quotiēs ei immitto puersas cogitatiōes statim psternit se in oṓne: cū gemitu ⁊ grādi ɔfusiōe egredior. Alius dicebat. Ego ad illū quē obseruo: cū cogitationes immisero: ɔsentit ⁊ suscepit eas: sepe enim exardescere eum in iracūdiā facio ⁊ in cōtentionē rixe: ⁊ pigritiā in oṓne: ⁊ dormitationē in psalmodia īmitto: ⁊ nō ɔdicit mihi. Quidā frater impugnabat̄ a spū blasfemie ⁊ erubescebat dicē. Cū ḡ frequēter ad abbatē pemenē puenisset dicit ei. Ecce frequēter venis ad me hn̄s cogitationes: ⁊ sic remeas tristis tecū illas reportās. Dic ḡ qd habes: mox vt aperuit cām senior eius impugnatio apparuit: ⁊ dixit ei senex. ne ɔtristeris fili. Quādo enī hec cogitatio venit ad te. dic. blasfemia tua sup te sathana: hāc enī cām aīa nō vult. Abbas isidorus quotiēs illi cogitatio dicebat qz magnꝰ es. R̄ndit ad se. Nūquid talis sum qualis antoniꝰ. Quīvo demon ɔturbās eū suggerebat ei desperationē dicebat. Quāuis ego in tormētis mittar. tn̄ vos subtus me inuenio

Quidā frat̄ reqsiuit senē. Cur tā grauiter īpugnamur a demonibus. R̄ndit qz arma nr̄a pijcimꝰ. Quidā senex dixit: sicut ad succensaz ollā musce nō appropinquāt. Si vo tepida fuerit incidēt ī eā ⁊ faciūt vermes. Ita ⁊ monachū succēsuz igne diuini spūs: fugiunt demones: tepidū vo illudūt ⁊ sequuntur.

De Temptatione carnis. C. XCVII.

Frater quidam volens cuz matre sua trāsire fluuiū: ⁊ manꝰ suas inuoluit pallio eiꝰ ⁊ portauit eā vltra. Interrogatꝰ a mr̄e q̄re sic fecisset. R̄ndit: qz corpꝰ mulieris ignis est. ⁊ eo ipso q̄ cōtingebā te: ⁊ veniebat mihi memoria de alijs mulieribus. Abbatissa sara impugnata. xiij. annis a spū fornicationis petebat a dño fortitudinez ⁊ nō amotionē. Cui tandē apparuit spūs fornicationis corporaliter dicēs vicisti me sara. At illa. ego non vici te: sed dñs meus christꝰ. Quidā senex in monasterio habuit filiū q̄ ibi nutritꝰ nesciebat cuiusmodi mulieres essent. Cūqz factꝰ esset vir immittebat ei demon: spēs ⁊ habitū mulier̄. Ille aūt retulit patri q̄ mirabat̄. cūqz cū patre descēderet in egyptū: vidēs mulieres ait. isti sunt q̄ veniebāt ad me de nocte in heremo. Admiratꝰ ḡ pater dmonū fraudulentiā ait illi. Fili isti sunt monachi seculares q̄ alio vtuntur habitu q̄z heremite. sicqz statim reuersi sunt in cellā suā. Quidam frater tētationibꝰ pbatus in scythi affligebat̄ a diabolo: pro memoria cuiusdā mulieris. Cūqz nunciatū eēt ei a quodā fratre veniēte de egypto: vxor illius mortua est Erat aūt illa de qua inquietabat̄: surgens nocte venit vbi audierat eā eē sepultā: ⁊ fodiēs locū excerpsit sanguinē putredinis in vestimēto suo ⁊ tulit in cellā suā: ⁊ cū nimis feteret ⁊ añ oculos suos posuit dicēs. Ecce habes tuū desideriū. satia te eo. sicqz castigabat se donec morerent̄ ɔcupiscētie sue

Quidā frater iuuenis a spū fornicatiōis vexatꝰ: voluit redire ad seculū: sed alterius monitis acquiescēs ad interiorē heremū perexit: Cūqz p. xx. dies morā fecisset. vidit opus demonū: nā corā eo stetit q̄si mulier ethyopissa fetens: ⁊ p̄ fetore nō ferens statim abiecit eā ⁊ grās agēs: sic exit ⁊ abijt ad patrē dicēs: mō nolo redire ad seculuz.

Senex quidā inflāmabat̄. ⁊ vidēs obsequiū ⁊ laborē fratrū ait. Uado in egyptū. Cui abbas moyses. Nō eas qz incursurus es fornicationē. At ille hoc grauit̄ ferēs ait. Mortuū est corpꝰ meū: ⁊ tu mihi ita dicis. Surrexit igit̄ ⁊ abijt. Erat aūt virgo qdā fidel̄ frequēter veniēs ad domū patris eius: quā postmodū corrupit: ⁊ ex ea filium genuit. Et postmodū ɔualescēs tulit puer̄ in humeris suis die festo fratr̄ in scythi: ⁊ intrauit ecclesiā corā oībus quibꝰ lachrymantibꝰ ait. Ecce frēs filius inobediētie est iste. orate ḡ p me: sicqz pmāsit in loco suo pori. Quidā senex quandā hospitauit in domo sua cūqz vltra modū p ea torqueret̄. accēdit lucernā ⁊ posuit in digitos suos: ⁊ cōbustionē nō sensit pre ardore alio: sicqz oēs alios cōbussit Mane vo venientibꝰ iuuenibꝰ ad mulierē: quibꝰ spospondera illa se ejecturā senē de cella sua. ait senex. Uidetis q̄z male filia ista diaboli pdidit oēs digitos meos: ecce vbi dormit. quibꝰ illā excitantibꝰ nihil r̄ndit. mortua. n. erat. Et viri sci oṓne resuscitata ē: sicqz cōmissa postmodū penituit. Frat̄ qdā īpugnabat̄ a spū fornicatiōis. ⁊ ⁊ secedēs in vicū egypti vidit filiā cuiusdā sacerdot̄ paganor̄: ⁊ petijt eā a pr̄e. qui r̄ndit. volo ɔsulere deos meos: ⁊ abijt ⁊ ait. Monachus vult filiā meā hr̄e. donē illā illi. Cui demō. ne dederis ei donec renūciauerit deo suo ⁊ baptismo ⁊ pposito: ⁊ tūc dabis. Tūc sacerdos abijt ad frēm ⁊ hec oīa retulit. Cui mōachꝰ ɔsensit. Et vidit statim q̄si columbā de ore suo egredientē: ⁊ volātē in celū. Tunc sacerdos ɔsuluit demonē. qui dixit. ne dederis ei: qm̄ adhuc deus suus iuuat illū. Et rediēs sacerdos hec oīa dixit monacho. Tūc cōtristatus monachus ait. Ue mihi: d̄s meꝰ mihi bonuz p malo reddit. Et cuiusdā senis ɔsilio penitentiā agēs meruit columbā iter̄ videre: intrantē in os eius quā prius amiserat.

Adhuc de Eodem. C. XCVIII.

Quidam frater molestiam sustinebat a spū fornicationis frequē-

ter [illegible] ad se [illegible] senex [illegible] se et p se oraret valde [illegible] quod et [illegible] oromes [illegible] Eadē aūt nocte vidit [illegible] spūs fornicatiōis [illegible] mu lier formis [illegible] illū ludētes [illegible] et angeli dñi astantem z indignantē grauit̄ [illegible] ne [illegible] se in orōnibus ad deū. Hec ḡ ostēsa sunt p reuelationē senioꝝ: q; culpa z negligētia illi⁹ monachi erat: vt nō exaudirent̄ orōnes ei⁹. z tūc dixit ei: tua culpa est frater: q; ɔdelectaris cogitationib⁹ mal'. Impossibile est enī discedere a te spūm fornicatiōis aliis orōnib⁹ z deū pro te dep̄cantib⁹: nisi z tu laborē assumas in ieiunijs z orōnib⁹ z vigilijs. Nā z si ille q̄ infirmat̄ nō se abstineat a noxijs cibis, nihil ei p̄ficiet cura z sollicitudo medicoꝝ. Hoc audiēs frat̄ cōpunct⁹ ē: z f̄m doctrinā seniozis semetipm afflixit z recessit ab eo spūs immunde passionis. Erat quidā grec⁹ adolescēs in cenobio qui nulla conti nētia, nulla opis magnitudine carnis flāmā poterat extinguere: cum q; ad p̄rem monasterij hec ei⁹ tētatio plata fuisset: hac eū ille arte seruauit. Impauit cuidā viro graui z aspo: vt iurgijs atq; ɔtiuijs insectaret̄ adolescētē: z p⁹ irrogatā iniuriā: p̄mi⁹ veniret ad q̄rimonias. Cūq; ipata sibi p̄ficeret: insup etiā vocati testes p eo loq̄bant̄ q̄ ɔtumeliā adolescēti fecerat. At ille cepit flere ɔ̄ mēdaciū z sedebat sol⁹ oīq; auxilio destitut⁹ ad illi⁹ pedes iacebat. Quid multa: ita tot⁹ an nus duct⁹ est. Quo expleto interrogat⁹ sup cogitatiōib⁹ p̄stinis. an moleste aliq̄d sustineret. Rn̄dēs dixit pape. viuere mihi nō lib; quēadmodū fornicari nō libet. Hyperchi⁹ ait. Sic̄ leo terribil' ē onagris ita p̄bat⁹ monachus cogitationib⁹ sordidis. Pastor ait: Sic̄ spatarius p̄ncipis ei assistit semp parat⁹: sic opoꝛtet aīum semp esse paratum aduersus demonē fornicationis.

De Utilitate temtationum. C. XCIX.

Discipulus cuiusdā senioris ipugnabat̄ a spū fornicatiōis [illegible] g̃ra diuī resistebat viril'. Senior vidēs eū sic laborātē dixit ei. Si vis o fili dep̄cor dñm vt auferat a te istā ipugnationē. Ille v̄o respōdit. Et si laborē sustineo: sentio tñ fructū. q; p occasionē hui⁹ z ampli⁹ ieiuno z in vigilijs z in orōnib⁹ plus tolero. Ueruntamē ores deū vt mihi det virtutē qten⁹ possim sufferre z certare legitime. Dicebat q̄dā senex: nisi pastor velaret oclos aīalis ad molā circūeuntis: ɔuerteret se aīal z comederet labores suos. Ita z nos velamē accipim⁹ f̄m dispēsationē dei ne videam⁹ bona z beatificātes nos p̄dam⁹ mercedē nostrā: sordide cogitatiōes velamē s̄t modici ipi⁹ boni opis. Quidā senex dixit: pmittit dñs laborare suos: vt rememorent̄ tribulationū labores. Uñ semetipsos custodiūt timētes ne tātos labores amittāt. Nā z filios isrl' p desertū. xl. ānis circūduxit: z rememorātes tribulatiōib⁹ nō redirēt retrorsum. Orsisi⁹ dixit. fragmē crude tegule i fūdamēto nō durat. cocte durāt vt lapis. sic tētationū igne coct⁹. Syrus. si cogitatiōes fornicatiōis nō habes opatōes habes. Qui. n. cogitatiōe aduersus pctm̄ nō pugnat nec ɔ̄dicit corpaliter peccat. Qui. n. corpalit̄ peccat cogitationū molestias nō h;. Agathō ait. Nō est peior passio q̄ fiducia.

De Remedijs ɔtra impetū praue cogitationis. C. C.

Frater q̄dā dixit seni. Quid faciā q; occidit me cogitatio sordida. Dixit ei senex: mulier q̄ vult pueꝝ suū ablactare supungit amaꝝ vberib⁹ suis z cū ex ɔsuetudie voluerit puer sugere. sentiēs amaritudinē fugit. Tu ḡ mitte i cogitatiōe tua: cogitationē amarā mortis z tormētoꝝ: q̄ p̄pata sūt peccatorib⁹ in futuro. Abbas zenō cū p⁹ laborē resideret iuxta cucumerariū. dicebat ei anim⁹. Tolle tibi vnū cucumerē z māduca. Tūc ɔsurgēs stetit. v. dieb⁹ i cauma: z desiccans seipz in sole dicebatq; ei anim⁹. su⁹ nō se posse portare tormēta. Tūc rn̄dit ītra se. Si tormēta ferre nō potes. nō rapias q̄ māduces. Dixit q̄dā senex. Sic̄ venenata aīalia fortiores herbe vel pigmēta expellūt. ita cogitatiōes sordidas orō cū ieiunio repellit. Quidā frat̄ req̄siuit senē dicēs Si q̄s mihi d; paucos nūmos repetā eos. Cui senex ait. Ego i hac cā nūq̄ ipugnat⁹ sum. Scādalizat⁹ ipe venit ad alteꝝ senē z dixit ei. Supra naturā hūanā locut⁹ ē. Dixit ei ille: non simplicit̄ tibi dixit o hō dei. Uade vt dicat tibi virtutē verbi. Reuersus ē ad senē z dixit. Rogo te explana mihi quēadmodū nō es ipugnat⁹. Dixit ei senex. ex quo fact⁹ sum monach⁹ nō sum satiat⁹: neq; pane neq; aq̄: neq; sōno z hoꝝ dixi; cogitatio. nō me pmisit hr̄e pugnā quā tu dixisti. Abbas pemē dixit. In nullo sic gaudet inimic⁹ q̄uo i illo q̄ nō vult cogitatōes suas manifestare. Dixit abbas euagri⁹: mētē errātē z mutātē solidat lectio vigilie z orō. Cōcupiscētiā; vo feruētē madefacit esuries labor z sollicitudo. Iracūdiā aūt rep̄mit psalmodia z lōganimitas z mīscdia. Quidā venit ad eūdē abbatē z dixit ei. Multe cogitatōes veniūt i aīam meā z piclitor i eis. Et eiecit eū senex sub aere nudo. z dixit ei. Expēde sinū tuū z apphēde [illegible]. At ille rn̄dit. Nō possum h̄ facē: z dixit senex. Nec cogitatiōes [illegible] potes ne itroeāt s; tuū ē resistē eis. Sysoi dixit. oa passio [illegible] z [illegible]. Pastor ad amō. Nō porrigas man⁹ tuas cogitatiōib⁹ mal' z ociose erit sic̄ securi z gladi⁹ sine feriēte nō ferit. Idē ad isaac. Capsa plena vestib⁹ si dimissa fuerit lōgo tpe: putrefiēt i ea vestes. Ita z cogitatiōes nr̄e si nō fecerim⁹ eas corpaliter. Idē ad ioseph. Serpēs si lōgo tpe claudit̄ in vase: moꝛit̄: sic z cogitationes clause.

Liber decimussextus incipit.

De Contemporalitate nouem regnorum z primo de regno romanorum. C. I.

Ctor. Ab āno primo gratiani: q̄ fuit ab incarnatione dñi ccclxxxi. incipit sigibert⁹ regnoꝝ z cōtēporalitatē describere: in p̄ma linea ponēs regnū romanoꝝ. in secūda p̄saꝝ. in tertia frācoꝝ. in q̄rta angloꝝ. in quinta vuādaloꝝ. in sexta lōgobardoꝝ. i septima vuisigothoꝝ. in octaua ostrogothorū. in nona hunoꝝ. Primo quoq; eoꝝ oīum originē describit: z nos etiā eoꝝ originē hic breuiter exequemur. Singuloꝝ quoq; lineas a p̄ncipio vsq; ad finē. sigillatim z succincte p̄stringētes: excepto tñ regno romanoꝝ cui⁹ originē z lineā iā supius ītegre posuim⁹. de quo vero hoc solū hic tāgit sigibert⁹ q̄ḋ iuxta danielis interp̄tationē: de q̄rto regno sicut ferꝝ cōminuit z domat z ɔterit oīa: sic ab origie sui tamdem domuerit z cōtriuerit pene oīa mūdi regna. Nouissimo v̄o tēpore z regnū illud q̄ḋ in tybijs suis ferreis diutissime z firmissime sine aliq̄ lassitudine steterat: tādē ferro sue fortitudinis cōmixto cū testa humane imbecillitatis ex alto dñationis sue gradu cū fragore terribili labare cepit: h̄ regnū p̄mi p̄se impulerunt: q̄ sp cū romano pene ex equo se habuerūt: mō v̄o vacillāte reipublice statu eos vltro i petere nō timuerūt: z insup eos suis finib⁹ mutulare potuerūt: q̄ iuliano apostata ceso: z exercitu miserabilit̄ subiugato nimis securato. sunt facti ex eoꝝ infortunio. Ita regnū illud q̄ḋ tāto tpe oēs pene mūdi gētes: p̄de z dñationi habuit: mō det oīpotētia miscēte ei de p⁹ in poculo quo ceteris miscuit: cūctis pene gētib⁹ p̄de z [illegible] [illegible]: z q̄ olim cū alijs gētib⁹ p sola g̃lia certabant: mō saluti sue vix satis ɔsulere poterāt: nā quecūq; gētes aut minuēde domo multitudinis causa: aut amore exercende sue feritatis a patria sua exulabant: romanum imperium lacessabant: z de eius latissimo corpore velut partes quasdam sibi excidebant z in eis sibi regnandi locu; statuebant.

De Regno persaꝝ. C. II.

Tem sigibertus. Porro regni persarū originē alti⁹ repetē. mō nō videt̄ vtile: q; q̄ hui⁹ regni fuerit antiquitas quāta ē z q̄ potēs hui⁹ antiq̄tas nobilitas: satis recolet lector p antiquoꝝ historias. Hoc tñ notabo: q; sepe victoria abusi de romanis. Nūc aūt recēter ceso iuliano z exercitu romanoꝝ p̄fugato z finib⁹ suis romano impio mutilato: z sic p suo libitu pacē federe in. xxix. annos cōposito felicitatē suā nō tpanter ferebāt: z sup ore rege eoꝝ insolētius agēte christianis z romanis oīmodis infestigrāt. Hic sapor q̄ diu iā añ imperat ab anno p̄mo gratiani impauit annis. xxviij. post hūc sdigerdis. xxxiiij. Bauraranes fili⁹ ei⁹. xxxviij. Post hūc cluades annis. xlij. Rabades. xvj. Cosdroe. xxxvij hormisda. xvij. Hūc filius ei⁹ cosdroe occidit z regnauit. xxxviij. ānis hunc quoq; fili⁹ ei⁹ siroîs peremit z āno. j. regnauit. P⁹ hūc hormisda anno. j. Tūc saraceni q̄ tacten⁹ fuerūt sub p̄saꝝ regno eos bello victos versa vice sub suo redegerūt dñio. s. āno heradij. xx. f̄m chronica et tūc ḡ p regno persaꝝ titulat̄ regnum saracenoꝝ: quoꝝ ammiras. s. muhāmad mortuo ebubeber principatus est annis iij. Post quem haumar. xij. Quem persa quidam se velle adorare simulans infixo in ventre eius gladio peremit eum. Cui substitutus hocmen principatus est annis. x. hoc quoq; perempto mubalas ex amiro amiras factus principatur annis. xxv. Post quem gizith filius eis annis. iij. Marhuam i. abdala hadimelech. xxij. Ulid. vij. zillemē. iij. haumar ij. gizid. iij. huic iude⁹ quidā malefic⁹ pmittēs eū. xl. annis p̄ncipatū suasit vt in toto regno suo dei sanctorūq; imagines depeni edicet

ret. Qui spe diu regnādi seductꝰ edictū q̄dā ꝓponit: ipse tn̄ mox obijt. Post quē eluelid p̄ncipat saracenis ānis .xx. giud .i. Muraba .vj. Quo perempto mubamad .v. babdallas .xix. madi .ix. moyses .ij. Aarō frater eiꝰ .xij. mubamad .v. Qui fratre suo babdalle ↄgressus ⁊ ab eo supatꝰ cū sibi ↄregnare iuitꝰ passus ē: ⁊ hoc bello regnū saracenoꝝ p aliquot annos discissum ē ubiq̄ deficit eiꝰ bistoria. s. sub anno dn̄i. dccc.xxi post annos .dcxvj.

℄ De Origine regni francoꝝ. C. III

Riginem autem regni frācoꝝ hanc esse nouimꝰ ex relatu fideli maiorū. Post illud famosum ⁊ cūctis seculis ⁊ gentibꝰ notū: troiane ciuitatis excidiū: victoribꝰ grecis cedentes reliq̄e troianoꝝ: pars eoꝝ cū enea ad fundādū romanū imperiū: ad italiā perrexit pars vna scꝫ .xij. milia duce antenore. i. finitimas pānonie partes secus meotidas paludes peruenit: ibiq̄ ciuitatē edificauerūt quā ob sui memoriā sicambriā vocauerūt in q mul tis annis babitauerūt: ⁊ in magnā gētē coaluerūt: ⁊ crebris incursibus romanū solū incessentes vsq̄ ad gallias ferocitatis sue vestigia dilatauerūt: bos adeo romanis infestos cōstās cesar filꝰ magni cōstantini bello oppressit: ⁊ tandē romano imperio subiectos aliquantulū a sua ferocitate māsuefieri coegit. Post aliquot annos rebellātibꝰ alanis cōtra valentinianū imperatorē: cū eos nō posset impator debellare penitꝰ: eo q̄ eos intrāsibiles meotide paludes tutarentur: ꝓposuit valētinianus q̄ si qua gens bās paludes intrare ⁊ rebelles alanos posset ↄterere .x. annis eos a tributis liberos redderet: hoc pactiōe troiani illecti: ⁊ fortitudine ⁊ prudētia cōsili. duce priamo meotidas paludes romanis inuias ingressi: alanoꝝ gētem exterminauerūt: ⁊ ita valentiniano satisfecerūt: valentinianꝰ eoꝝ v̄tute delectatꝰ: eos q̄ paꝰ vocati erāt troiani: deinde antbenoride. Post ēt sicābros francos accita ligua appellauit qd̄ i latina ligua interp̄tetꝰ feroces. Alij dicūt francos denoiatos a quodā eoꝝ rege francone. Sed vnde cūq̄ denoīati sunt q̄tū altiꝰ colligere potuerūt bistoriographi. priamꝰ ille regnabat sup eos tp̄e valētiniani: nō vtiq̄ priamꝰ ille magnꝰ rex troie: sꝫ aliꝰ qui ab bectore illiꝰ filio: per francone filiū bectoris: i cronica francorum legitur descendisse: De bis autme plenius require superius.

℄ De Cathalogo regū francoꝝ. C. IIII.

Rimo igitur anno gratiani ⁊ valētinia ni imperatoꝝ q̄ fuit ab incarnatione dn̄i .ccclxxxi. Primꝰ regnauit sup francos pāmꝰ annis .v. Secūdꝰ filꝰ eiꝰ marcomirꝰ anni .xxxiij. Tertius pharamūdus .xj. Quartꝰ clodiꝰ filꝰ eiꝰ rex crinitꝰ .xviij. Quintꝰ merouenus .x. Sextꝰ bildericꝰ annis .xxvj. Septimꝰ clodoneus .xxx. bic a sancto remigio baptizatꝰ. Octauꝰ lotbariꝰ .l. Nonꝰ cbilpericꝰ .xxiv. Decimus lotbariꝰ .xliij. Undecimus dagobertus .xiiij. Duodecimꝰ clodoneus .xvij. Tredecimꝰ lotbariꝰ .iiij. Decimusquartꝰ theodricꝰ frater eiꝰ in regnū sublimatꝰ: sed a francis repudiatꝰ tonsoratꝰ: ⁊ pa risius in cenobio sancti dyonisij relegatꝰ ⁊ regnauit. Decimusquintꝰ bildericus frater eiꝰ annis .xj. Decimussextus theodricus in regnuꝫ restitutꝰ annis .xiiij. Decisseptimꝰ clodoneꝰ .iiij. Decimusoctauꝰ bildebertꝰ .xviij. Decimusnonꝰ clodoneꝰ .iiij. Uicesimꝰ lotbariꝰ .ij. Uicesimusprimꝰ cbilpericꝰ .v. Uicesimussecundꝰ theodricus .xv. Uicesimustertiꝰ bildricꝰ .ix. bic in monachū tonsuratꝰ. Pipinꝰ aūt p̄nceps auctoritate apostolica ⁊ frācoꝝ electiōe in regē vngitꝰ. ⁊ ↄsecratur a sancto bonefacio maguncie ep̄o. a stephano quoq̄ papa: eiꝰ generatio p filios suos karolomanū ⁊ karolū in bereditatē regalis successiōis benedicitꝰ: ⁊ oīs alienigena ab eiꝰ inuasione apostolico anathemate interdicitꝰ: bic ergo .xxiiij regnauit annis .xvij. Uicesimusquintus karolus filꝰ eiꝰ q̄ dicitꝰ magnꝰ annis .xliij. quorū .xxxiij tn̄ sup francos cōprito regno cū karlomāno fratre suo. Deinde romani ab īpatore cōstātinopolitano desciscentes. karolo regi īperatorias laudes acclamāt: eūq̄ per manū leonis pape coronāt: ⁊ augustū appellāt: ⁊ extūc iperauit romanis silꝰ ⁊ francis annis .xiij. Deinde ludouicus filꝰ eiꝰ .xxvij. Deinde lotbariꝰ filꝰ ludouici vsurpat sibi imperium sꝫ fratribꝰ eiꝰ b̄ grauiꝰ accipiētibꝰ: ⁊ cōtra eū insurgentibus .iiij. anno imperij eiꝰ cōuenerūt: ⁊ pacificati sūt diuiso impio: regnauitq̄ ludouicus i germania. karolꝰ in francia annis .xxxiij. ⁊ is fuit .xxvj. Uicesimusnonus ludouicus balbus .ij. Tricesimꝰ ludouicus ⁊ karlomannus fratres .v. Tricesimusp̄rimꝰ karolus īpator a frācis i auxiliū sibi ↄ incursū normannoꝝ inuitatus regnauit i frācia annis .v. Tricesimussecundus odo filꝰ roberti ducis .ix. Tricesimustertiꝰ karolus filius ludouici balbi .xvij. q̄ exul ⁊ martyr mortuus ē. Tricesimusquartꝰ rodulphus annis .ij. Tricesimusq̄ntus ludouicus .xxvij. Tricesimussextus lotbariꝰ .xxxi. Tricesimusseptimꝰ ludouicus filꝰ eiꝰ anno .i. quo mortuo frācis regnū trāsferre volētibꝰ ad karolum ducē fratrē lotbarij regis: dū ille rē ad ↄsiliū differt: regnūꝫ vsurpat bugo: q̄ dictꝰ ē caper marescallꝰ frācie: filꝰ bugōis magni ex bauui de sorore p̄mi otbonis īpatoris: sicq̄ defecerūt reges de stirpe karoli: anno dn̄i .dcccclxxxvij. Regnauit ergo .xxxviij. bugo caper annis .ix. Tricesimonus robertus filꝰ eiꝰ .xxxiij. Post quē .xl. benricus filius eius .xxx. Post quē .xlj. pbilippus filius eiꝰ. Post quē .xlij. ludouicus crossus filius eius .xxxviij. Huiꝰ filꝰ pbilippꝰ nup i regē iunctus adbuc puer: dū in ciuitate pisius equo vebebatꝰ iuxta ecclesiam sancti geruasij porcus eq̄ pedibꝰ se forte summittens equū sup ipsum p̄cipitē dedit: ⁊ de eius subita ac miserāda morte. francis luctū induxit. Regnauitq̄ .xliij. ludouicꝰ eiusdē ludouici filꝰ annis .xl. Post hunc .xliij. filius eius pbilippus .xliiij. Quadragesimusquintus filius eius ludouicus .iij. Quadragesimussextus filius eius ludouicus qui adbuc regnat.

℄ De bruto rege a quo britannia dicta est C. V

Arrat antiquorū britānorū bistoria q̄ ascaniꝰ enee troiani filius: de filio suo silnio nepotem babuit nomine brutū: bic matrē suā nascēdo: patrē vō in venādo casu interfecit. Cuiꝰ p̄cidij cā tā eū exosū pentibꝰ suis reddidit: vt de italia pulsus in greciā fugeret vbi exul cū eēt tāta cepit ꝓbitate pollere: vt cōfluentibꝰ ad eū troianis. q̄ ibi captiui babebātꝰ. ducatū eoꝝ sortiretur Quoꝝ fretus multitudine ⁊ aiatꝰ ↄsilio: petiit a p̄dā ra so rege grecoꝝ libertatē eūdi ad alias natiōes. Rex aūt ira p̄motꝰ bello eos cōterere voluit: sꝫ neq̄q̄ potuit. Nā victoria bruto adeo ꝓspera puenit: vt plurimos de exercitu regis pimeret: ipsūq̄ ex īprouiso caperet. Regi aūt mortē minatus: nisi rogatis annueret: exegit aūt ab eo filiā suā in cōiugiū auri ⁊ argēti copiā multā. naues frumētū ceteraq̄ marino itineri necessaria. Quesitis igitꝰ ex regis impio plusq̄ trecētis nauibꝰ ⁊ oī genere farris oneratis. troianis auro ⁊ argento plurimo ditatis. brutꝰ filiā regis accepit. ⁊ salutato rege equoreum iter aggressus ē. Trāsierūt aūt affricā ⁊ mauritaniā: venerūtq̄ ad litora tirreni maris: vbi q̄ttuor generationes gentis sue exules inuenerūt cū duce eoꝝ corineo. Quibꝰ secū assumptis. direxerunt iter ad fines aq̄tanie ibi eis exortū ē cū gallis grauissimū pliū: qdꝰ eo tp̄e decē reges p̄sidebāt: in quo cōgressu apparuit miranda fortitudo corinei ducis: q̄ tā valide pcussit cōsulē vnū in summo capite: vt eū discecaret in duas ptes toto corpe diuiso. Nepos āt bruti turnꝰ. ⁊ ipse fortissimꝰ miles q̄ solo gladio suo .dc. viros ibi pemit: bostiū gladijs occisus ē: deditq̄ nomē turoni ciuitati: q2 in loco illo sepultus fuit. Finito illo certamīe: vbi ex vtraq̄ pte multi sūt interfecti brutꝰ cum suis ad naues redit ⁊ ceptūq̄ iter aggressus: tandē ad insulā destinatā puenit. Erat aūt nomē illꝰ insule albion ⁊ a solis gigātibꝰ inbabitabatꝰ: cū qbꝰ certamē p̄sepe babuerūt. brutus vō de suo noīe īsulaꝫ appellauit britanniā: boīesq̄ suos britones vel britannos Dux āt corineus terram que sorti sue cesserat corineam vocauit: que modo cornubia: vel a cornu britannie: vel per corruptionem predicti nominis appellatꝰ.

℄ De Successoribus bruti ⁊ qualiter saxones angliam obtinuerunt. C. VI.

Oro exactis .xxiiij. annis ex quo īsulā īgressꝰ fuerat mortuꝰ ē brutꝰ relictis tribꝰ filijs regni sui beredibꝰ. Qui sepulto p̄re distribuerūt inter se regnū patris singuli ptē suā ō noīe ꝓprio appellātes. Primꝰ cui nomē erat locrinꝰ: mediā ptē īsule possedit: q̄ postmodū leogra est appellata. Secūdus q̄ cāber dicebatꝰ: accepit ptē illaꝫ q̄ cābria dicta ē ⁊ mō gualia vocatꝰ. Tertiꝰ cui nomē albanactꝰ: possedit terrā que nunc scotia dicitꝰ eiq̄ nomē ididit de noīe suo albaniam. Regnauit aūt locrinus .x. ānis ⁊ mortuus ē. Et ita vsq̄ ad iuliū cesarē britonni libera dignitate regnauerūt: sub cuiꝰ impio romanis tributarij facti sūt. Porro tp̄e marci antonij veri istātia lucij britanniarū regis. per legatos eleuteri pape mysteria christianitatis susceperunt in qua aliqui eorū vbiq̄ ad martirij coronam prouecti sunt. Orta enim persecutiōe sub diocleciano cesare: licet fides i plaribꝰ defecerit: i alijs tn̄ frangi nec morte potuit. Sꝫ postq̄ maximus tyrannus insulam britannie militū p̄sidio euacuauit: ⁊ irruerūt picti: ceteteq̄ barbare nationes cum eis: populūq̄ inbellem ⁊ terrā totam: cede ⁊ p̄da vastare ceperunt. Accessit buic malo ⁊ aliud q̄ rex vertiginus ad tutamen sui bostiūq̄ expugnationē inuitauit gentē saxonū adbuc paganoꝝ. Nam cū aliq̄diu strenue ac fortiter eos tutati fuissent: dominandi cupiditate illecti: dignitates ciuiū a rege petierūt: vt ⁊ non iā opeꝫ ferre ciuibꝰ sꝫ potius tyrannidē exercere in eos liberius possent. Quod britannij p̄cauentes expulerūt eos: sed illi repulsi multi

ꝑlicꝭ redierūt paceq̄ſimulātes pene vniuerſos ꝓ̄ncipes eoꝝ frau dulenter occiderūt.ꝑualentes igiť ad tp̄us:ciuitates ⁊ caſtella occu pauerūt.donec ſurgeret rex aureliꝰ Ambroſiꝰ.q̄ eoꝝ ducē interfecit ciuitates eis abſtulit:⁊ reliq̄s eoꝝ effugauit. Poſt quem ſurrexit [illegible] dragon aurelij frater.q̄ genuit artuꝝ regē inuictū atq̄ magnū [illegible] Poſt hos ſex reges de gēte eoꝝ regnauerūt:⁊ tūc ꝑualētibꝰ an glis auxilio affricanoꝝ aliarūq̄ gentiū: britones monarchiā īſule ⁊ dyademā regni amiſerūt.⁊ alij quidē in minorem britanniā:vbi eo rū ⁊ genus ⁊ nomē ꝑmanet:alij vero in galliā trāſfugerunt: deinde cū redirent regnū obtinuerūt.Sꝫ nō multo poſt vrgente eos diuina vltiōe.per famē ⁊ mortalitatē:inſulam aliegenis gentibus inuaden dam reliquerūt:⁊ ab illo tp̄e ſaxones.i.angli angliam de noīe eoꝝ nuncupatam ſub dominio ſuo tenuerunt.

¶ De Cathalogo regni britānie. C. VII.

PRimo igiť anno Gratiani ⁊ deinceps [illegible] apud [illegible] tannos maximꝰ annis.xxxiij.Extūc britannoꝝ vires ni mijs hoſtiū irruptiōibꝰ attenuati ſūt:⁊ q̄ a romanis vn diq̄ bello laborātibꝰ nihil ſubſidij habere poterāt:ſubtrahūt ſe ab eoꝝ dn̄atione. Inito aūt cōſilio direxerūt londonienſem archiepi ſcopū ad [illegible] ſuccurreret. Et ille trad[illegible] con ſtantinus erectꝰ ē ī regem regnauitq̄.x.annis.habuit aūt tres filios cōſtātē q̄ monachꝰ factꝰ ē.aureliū ambroſiū ⁊ vterpendragon. Itaq̄ poſt alios.xxij.annos ponūt q̄dā anglos veniſſe in britanniā.ſ.āno dcccexlvij.⁊ ambroſiū aureliū hūc regnare cepiſſe.Sꝫ veriꝰ videtur eos multo ante veniſſe q̄ꝫ regnarēt.Deniq̄ poſt annos.xlv.ab anno ꝓnotato ponūt initiū regni angloꝝ. Naꝫ in hac re multuꝫ diſſonant hiſtorie. Itaq̄ britāni nō valētes ampliꝰ ferre virtutē angloꝝ:vt di cti ↄceſſere in ius ⁊ nomē eoꝝ:⁊ pauiꝰ de gēte angloꝝ cili ⁊ ſecūdus celinꝰ:alter alteri mortuo ſuccedēdo regnauerūt apud eos ꝑ annos. lxx. Poſt hos tertiꝰ regnauit edilbertꝰ ānis.lv. Poſt hūc caldbaldꝰ filiꝰ eiꝰ.xxiiij.cuiꝰ filiꝰ caruſbertꝰ anno dn̄i.dcxl.regnauit ānis.xxv. hic ī anglia pri[mꝰ] idola deſtruxit:⁊ fidē chriſti dilatauit poſt hūc fili us eiꝰ:egbertꝰ ānis.viij. Poſt hūc frater eiꝰ lother.xij.edrith.ij.Quo mortuo extern̄i gētiū reges regnū anglie diſcendūt annis.iiij. Poſt vuyctec filꝰ egberti anglos ab illoꝝ oppreſſiōe liberat.⁊ ſup eos re gnat annis xxxvi.poſt hūc filꝰ eiꝰ edilbertꝰ annis.viij.ſ.vſq̄ ad an nū dn̄i.dcccxxv.Abhinc autē regnum anglorum annotare ſuperſe deo:q̄ maioꝝ hiſtorias quas ſequar non habeo.

¶ De [illegible] regni vuandaloꝝ. C. VIII.

Uādali quoq̄ ꝫ de Scythia oriūdi:a go thi[s] [illegible] terras īuadere ceperūt qui ſuas retinere nō potuerūt:hos circa danubiū cōmorātes rurſuꝫ:poſt multū tp̄s giberith go thoꝝ rex bello victos īde exturbauit:⁊ ad hꝫ ꝑpulit vt q̄ꝫ quoquomō hēre videbanť relictis ſedibꝰ romano īperio ſe ſubderēt:a cōſtantino magno locū habitādi ſibi dari ſupplicit̄ peterēt.Qđ ⁊ impetrauerūt ⁊ pānonias ab eo ſibi delegatas:ꝑ.lx.annos pacifice inhabitauerūt. Uñ anno archadij.xiij.⁊ honorij euocati:inſtinctu ſtiliconis rebelli onē cōtra rēpublicā meditātis:īfuderunt ſe ꝑ gallias iunctis ſecum alanis:eaſq̄ aliq̄ꝫdiu miſerrime dilacerauerunt.Ex inde eos expelle bāt gothi nō q̄dē ꝓſpicientes galliaꝝ quieti:ſꝫ vacue faciētes patriaꝫ ſue rapacitati:vuādali hiſpanias aggreſſi:nūc hiſpanias:nunc galli as multo tempe depopulati ſūt.Sꝫ nec ibi a gothis tuti eſſe potue rūt:q̄ppe q̄ gothi nimis italiā īquietabāt. Honoriꝰ deliberato cum ſuis cōſilio:hiſpanias ⁊ gallias quas ſibi a vuādalis ⁊ alijs gentibꝰ ꝑreptas dolebat:gothis rata ↄfirmatōe donauit. Cum ergo gothi a finibꝰ ſibi deputatis vuandalos alioſq̄ hoſtes effugare maturarent ⁊ vuādali vndiq̄ cōcluſi:timore gothoꝝ eſtuarēt:populi peccati fa ciētibꝰ:inopina ⁊ grata occurrit eis felicitatis opportunitaſ. Nā inť bonefaciū ⁊ echiū romāos duces:ꝑ īuidiā orta ſimultate.bonefaciꝰ factꝰ īferior.cū dolorē ſue iniurie nollet vlciſci niſi dāno ⁊ ꝑiculo rei publice ad hiſpanias trāſiuit ⁊ vuādalos ad occupādaꝫ libiā ⁊ affri caꝫ inuitauit.Quo cuꝫ ꝑuolaſſent:ibi regnum ſuū multo tp̄e confir mauerūt ⁊ diuina ⁊ humana ſine aliquo reſpectu humanitatis vel diuinitatis perturbauerunt.

¶ De Cathalogo regum vuandaloꝝ. C. IX.

PRimo igiť anno Gratiani ⁊ deinceps regnauit ſuper eos mo[digiſcl]ꝰ annis.xxx. Poſt hūc filiꝰ eiꝰ gūdericꝰ ī hiſpa nijs annis.xvj.hic capta hiſpali cū īpie elatꝰ.manꝰ in ec cleſiā ipſiꝰ ciuitatis extēdiſſet.mox dei iudicio a demōe correptꝰ īte rijt. Cui gēſericꝰ frater ī regno ſuccedēs: regnauit ānis.xlviij.hic de ferť de fide catholica in arrianā ſectā apoſtatauit.hic ſucceſſione re gnādi inter filios ſuos ordinata vt fratri morienti frater ſu[ccederet:ne] ↄtrouerſia filioꝝ ſuccederet moriť. Cui ſuccedēs honoricꝰ filꝰ eiꝰ re gnauit annis.viij. Hic ī eccleſiaꝫ dei grauiť efferatꝰ:tādē iudicio dei ꝑcuſſus:ſcatēs vmibꝰ miſerabiliť expirauit. Poſt quē gū[thamundꝰ] ix.annis regnauit. Poſt quē traſamūdꝰ frē eiꝰ.xxvj. Hic hildericum filiū ſuū ex eudoxia filia valētiniani īperatoris a gēſerico captiuata aſtrigit ſacro ne catholicis ī regno ſuo ↄſuleret.Qui pr̄e mortuo ſtā q̄ꝫ regnū ſuſcipet:oēs catholicos ab exilijs iuſſit reuocari:⁊ ep̄is ec cleſias reformari:ſicq̄ ſuſcepto regno regnauit annis.viij.[illegible] lxxiij.ānis:ex quo gēſericꝰ auꝰ eiꝰ ſtatū eiꝰ ī affrica ꝓphanauit.hic gilemer ꝑimēs annis.v.poſt eū regnauit.Qui tāte crudelitatis fuit vt nec ꝑentibꝰ ꝑceret. Tādē bilīſariꝰ patriciꝰ a iuſtiniano imperato re ex iuſſu dei ad affricā liberādā de manu vuādaloꝝ miſſus:noctu cū plauſtris ruſticoꝝ vrbē itroeūtibꝰ īgreſſus carthaginē cepit.pecu nias īfinitas recepit:gilimerē ex fuga aſt deditionē reductū impato ri cōſtātinopoliꝫ duxit.Sic vuādaloꝝ regnū deſtructū ē.Sic tandē illa vuādalica rabies cū ipſo nomine funditꝰ extincta eſt.

¶ De [illegible] vuiniloꝝ ſiue longobardoꝝ. C. X.

UInilorum qui poſtea patria ligua [lōgo] bardi a lōgis barbis vo cati ſūt:certā q̄dē originē legimꝰ:ſꝫ certū originis eoꝝ tē pꝰ nō inuenimꝰ. Nā reges regnaſſe ſup eos legimꝰ quoꝝ etiā noīa didicimꝰ:ſꝫ annos regni eoꝝ ꝑ tp̄a diſtictos nō inuenimus Hi ī ſcādinauia ſcithie īſula degētes:cū ita multiplicati eēnt:vt eos terra ſua cape nō poſſet:egreſſiōe tertie ꝑtis minuere multitudinē cō ſiliū habuerūt:⁊ q̄ nā exire deberēt miſſa ſorte ↄſiderūt. Ergo tertia ꝑs vuiniloꝝ ꝓut eos miſſa ſors elegerat:ducibꝰ agion ⁊ ibor:de ſcā dinauia inſula egreſſi:de loco in locū ibāt īcerti ⁊ vagabūdi ⁊ a mul tis bellis ſepe īpetiti viriliter:q̄ ꝓ oīa res erat illis:ſalutē ⁊ libertatē ſuā defendebāt. Porro agion ⁊ ibor mortuis:regnauit ꝑmꝰ ſup eos agelmūdus.xxxiij.annis.Qui dū agēt ſe iuſto ſecuriꝰ a bulgaribꝰ cū multis ſuoꝝ ē extīctꝰ:lamiſſio regnauit ſcđs ſic dictꝰ:eo q̄ a lama.i. vorągine fuit extractꝰ.lechu tertiꝰ ildeoch.iiij.⁊c. Actoꝝ hoꝝ ⁊ ce teroꝝ q̄ ſequunť lineā ⁊ numeꝝ annoꝝ regni:req̄re īfra h.xx.capitu lo.cxiij.ſ.ſub tp̄ibꝰ zenonis īpatoris:ex illo eni loco īcipit ſigibertus lineā eorum ꝓſequi.

¶ De Origine regni gothoꝝ. C. XI.

IGibertus. Ad gothoꝝ q̄ apđ āntiquos ge the dicti ſt.⁊ poſtea diuiſi duo ex ſe regna.i.oſtrogothoꝝ ⁊ vuiſigothoꝝ fecerūt:talē ori ginē fuiſſe cognouimꝰ ex hiſtoriis iordanis. Iſti ſcādina niā ſcythie īſulā ꝑmo īcoluerūt. Cuiꝰ poſſeſſione nō ↄtēti cū rege eo rū berith īde exierūt:⁊ vicinas ſcythie īſulas ⁊ ťras ꝑagrātes:vicinas gētes bellis laceſſebāt:⁊ terrore noīs ſui finitimas gētes ſibi ſubige bāt. Poſt ſub filemē q̄nto rege ſuo ad vlteriora ſcythie ꝑgreſſi ad ci teriores vſq̄ ripas danubij:ťras tracie dacieq̄ diu lōge lateq̄ ſūt ꝑ uagati:ibi ꝑ multa tp̄a:īmo ꝑ multa ſclā ī gētē magnā coaluerūt:⁊ multas gētes victorijs ſuis applicātes nomē ⁊ fortitudinē ſuā am plificauerūt:viribꝰ ī gētē magnā coaluerūt:⁊ multas gentes īgenio callētes:ꝑhie quoq̄ ſtudijs eruditi:natiuā barbariā exeūtes:hūani tate ⁊ honeſtate alijs barbaricis gētibꝰ ꝑeminebāt. Tp̄e aūt decij īpato ris trāſito danubio:cū guina rege ſuo grauiť īcubabāt romano īpio q̄ a decio īpetiti bello exercitu romano ꝓtrito ipſuꝫ deciū ꝑemerūt cū filio decio:hac felicitate elati ⁊ ſepe poſtea ī ↄgreſſu romāis ducibꝰ ſuperiores effecti toti vrbi romano erāt ťrori. Iſti adhuc trāſdanubiū ↄſtituti tp̄e valētis īpatoris:ceperūt ciuili bello inť ſe collidi:ac alaricꝰ dux vniꝰ partis cū ꝑualuiſſet frigitino duci alteriꝰ ꝑtis [frigitinꝰ a va]le te auxiliū petit:chriſtianū ſe fieri ꝓmittit:valēs auxiliū mittit:eoſq̄ ī ſectā arrianoꝝ arrianꝰ ipſe induci fecit.

¶ De Diuiſione eorum in duo regna: vuiſigothorum ⁊ oſtro gothorum. C. XII.

ANno.xiiii. Ualētis:huni q̄ ēt ipſi ī ſcythia po[ſi]ti [illegible] opportūitatē ex iteſtina gothoꝝ ſiltate fines eoꝝ ex īꝓui ſo īuadūt:eoſq̄ bello victos aut ſibi ſubiugāt:aut capti uitate excruciāt:aut pr̄ia elimināt. Ita gothi q̄ multas gētes ſubdi derāt ſuo ſuitio:hunoꝝ ſubdūť dn̄io ⁊ ministerio eoꝝ potētiā adaugēt: dū oēs q̄ gothis ſuiebāt:ꝑ gothos hunoꝝ parēt ꝓncipatui talr hunī ēt oī pene ſcythia ꝓncipatu ⁊ fortitudīe cunctis ꝑeminebāt. Gothi ui[x] ꝑti ſe danubio trāſito īgeſſerūt finibꝰ romāis ipij ⁊ a valēte petierūt [ter]ras ad īhabitādū ſibi dari. Qua re īpetrata cū aliq̄ꝫ diu ſe ↄtinuiſſet:ab oī[bus] [illegible] tādē romanoꝝ auaritia coacti:⁊ rei familiaris īopia ī ipſo īpij ſui ſinu grauia ↄcitauerūt ꝓlia. Quibꝰ valens īpator occur

rens bello: victus ab eis et igni crematus: iusto dei iudicio reipublice nimiam intulit incomoditatem: hostibus vero auxit elationem. Hi ergo gothi qui romano imperio incubabant vuisigothos .i. se occidentales gothos nominabant: et per multos annos occidentales romanorum fines usque ad ipsas victores hispanias infestabant: ubi etiam postmodum in regnum coaluerunt. Porro gothi qui in patrio solo transdanabii sub hunorum dominio remanere passi sunt: regulos quidem sue gentis habuerunt et se ostrogothos .i. orientales gothos appellauerunt: qui et ipsi postea per theodoricum regem suum a zenone imperatore italie regnum dominio acceptum per multos annos tenuerunt. Ita gothi quasi duobus capitibus sui cornibus: orientem et occidentem ventilantes acerrime: duo ex se regna creauere .s. vuisigothorum in hispania: et ostrogothorum in italia.

℄ De Cathalogo regni vuisigothorum. C. XIII.

Sit a primo anno gratiani et deinceps regnauit super vuisigothos frigiternus annis .iii. Post hunc athanaricus anno vno: qui confederatus theodosio et ab eo constantinopolim inuitatus: mox .xv. die quo venerat ibi obiit. Extunc igitur vuisigothi sine rege sub theodosio imperatore fuerunt annis .xiiii. Post hec vuisigothi rupto cum romanis federe alaricum super se regem creant: qui regnauit annis .xv. Post hunc athaulphus .iii. quo a suis perempto sigeritus anno vno. Eo itidem a vuisigothis perempto: regnauit in sicilia annis .xii. Post hunc theodericus .xiii. Post quem thurismodus filius eius in .i. et o a fratribus suis frederico et theoderico iugulatus: theodericus frater eius in regnum ei succedens regnauit annis .xiii. Sed et hic a fratribus suis iugulato heruricus regnauit annis .xix. Post hunc filius eius alaricus .xxi. Huic tandem clodoneus rex francie signo diuini auxilij afflatus in bello congreditur: eoque perempto quicquid galliarum vuisigothi possidebant: ad partes francorum transtulit. Amalricus autem fugiens in hispaniam .xvi. annis ibidem regnauit. Cumque clotildem vxorem suam indigne tractaret: eoque arriane secte secum inseruire vellet a childeberto fratre clotildis in hispania peremptus est: regnauitque theuda post eum annis .xvii. Quo a suis perempto thedegislus annis .ij. Eo quoque inter conuiuandum a suis perempto agilam annis .ix. Qui cum insolens in suos ageret: athanabildus auxiliantibus sibi romanis eo perempto regnauit annis .xiii. Quo mortuo leuuigildus cum fratre suo leuua: et post solus regnat annis .xlvi. Post hunc rechardus filius eius .xv. betericus .vij. frebodus .xxix. siutilara .ij. Quo ob crudelitatem suam a vuisigothis reprobato: sisenandis .xx. chintilan .xvi. tholgan filius eius adhuc puer .iiij. Quo propter pueritie leuitatem reprobato et in clericum tonsorato: chintasindus .xvij. Post hunc filius eius flauius cui annotantur anni .xix. Tandem saraceni ex aphrica in hispaniam transfretantes eamque sibi vendicant. Ita regnum vuisigothorum et suenorum destructum est et redactum sub saracenis: annis plus minus .cccxvi. euolutis: ex quo ex scythia expulsi sunt ab hunis ex quo vero orientibus vuandalis et deuictis suenis ceperunt regnare in hispanijs annis circiter .cclvi. euolutis. Regnum vero tertie partis hispaniarum quod dicitur galicia quod nec tunc vuisigothi: nec postea saraceni potuerunt subigere adhuc viget incolume et deo protegente fide manet inexpugnabile: finitum est autem regnum prefatum anno domini .dccxx.

℄ De Cathalogo regum ostrogothorum. C. XIIII.

Anno apud Ostrogothos regnauit vuinitarius ab anno primo gratiani et deinceps annis sex quem balamber rex hunorum in bello peremit: et post eum regnauit huniniundus annis .v. hozismud .ij. Post quem ostrogothi sine rege fuerunt annis .xl. post hec vualamer regnum suscipiens regnauit annis .xxxi. Quo in bello perempto: theudemer frater eius annis .xi. Theodericus huius filius ei successit: cui annotantur anni .xix. Theodericus autem odoatro rege italie quem in fide susceperat perempto italia potitus est ibique regnauit annis .xxij. Hic boetium exilio fatigatum tandem peremit. Symachum quoque patricium exconsulem interfecit. Sed et Johannes papa ab eo in carcere cruciatus fame defecit. Post dies autem .xc theodericus subito defunctus: a quodam sancto heremita visus est nudus et discalciatus: a Johanne papa et symacho patricio in olla vulkani esse detrusus. Athalaricus theoderici ex filia nepos: in regno italie et ostrogothorum succedens regnat annis .viij. post quem theodatus ab amalsuinda matre athalarici ascitus in regnum: regnat cum ea annis duobus: post hanc solus .i. eldepadus .i. erari .i. thotila .x. theias .ij. in quo regnum finitur.

℄ De Ortu regni hunorum C. XV.

E regno Hunorum qui in omni pene scythia tenebat principatum [illegible] barbaries nunquam tale re faceret: nisi illud famosum galliarum et italie excidium me locus cogeret: quod per attilam eorum regem iudicium dei se longe lateque effudit: quem quasi gladium limatum et euacuatum de vagina sue indignationis super peccatrices gentes deus distrixit. De eorum ergo origine que in antiquorum leguntur historijs apertam paucis. Siquidem gethorum rex gaderici magni filius post regressum scanthie insule: iam quinto loco tenens principatum gethorum: cum fratres scythie cum sua gente introijt: reppit in populo suo quasdam magnas mulieres: quas gethico sermone alrunas dicunt: easque habens suspectas de medio sui proturbat: longeque ab exercitu suo fugatas: in solitudine coegit errare. Quas siluestres homines quos nonnulli faunos ficarios vocant per desertum vagantes dum vidissent et eorum complexibus se in coitum miscuisse genus hoc ferocissimum ediderunt. Quod fuit primum inter meothidas paludes minutum tritum atque exile quasi hominum genus: nec alia voce notum: nisi quod humani sermonis imaginem assignabat. Et quos bello forsitan minime superabant: vultus sui pauore nimium pauorem ingerentes terribilitate fugabant: eo quod erat eis species pauenda nigredine: et velut quedam si dici phas est deformis: offa si facies habens: quia magis puncta quam lumina. Quorum animi fiducia toruus prodit aspectus: qui et in pignora sua primo die nata desenijt. Nam maribus ferro genas secant vt antequam lactis nutrimenta percipiant: vulneri cogantur subire tolerantiam. Hic iberbes senescunt: et sine venustate effebi sunt: quia facies ferro sulcata: tempestiuam pilorum gratiam cicatrice absumit: exigui quidem forma: sed arguti motibus expediti et ad equitandum promptissimi scapulis lati: et ad arcus sagittasque parati: ceruicibus firmi: et superbia semper erecti. Tali ergo stirpe procreati: huni cunctis vicinis gentibus etiam horrori et formidini.

℄ De Victoria eorum ex gothis et de regibus eorum C. XVI.

Horum potentiam auxit victoria de [illegible] hunis trans ripas meothidis paludis: qui in scythia pollebant gloria singulari potentie et fortitudinis. Quam victoriam hoc modo huni adepti sunt: venatores hunorum sequentes vestigia cerue: meothidas paludes transeuntes: quas ipuias hactenus esse putabant: scithicam regionem diligenter explorant: explorata omnia hunis nunciant: ad transeundum eos aiant. Hoc ducatu paludibus transitis velut quidam turbo: subito incubuerunt gentibus scythie: easque omnes subiugauerunt sibi ipsosque gothos ceteris impantes: aut perimentes expulerunt sedibus suis: hec felicitatis successu huni inter ceteras scythie gentes elati: post victoriam de gothis per anno fere .lxxx. laborauerunt ad concussionem et ruinam mundi. Ab hac eorum victoria usque ad mortem attile: regnum eorum in hoc opere annotabimus. A primo igitur anno gratiani regnauerunt super eos balamber et mundzuch pater attile: octar et rugula fratres eius bleda et attilla frater eius usque ad mortem marciani imperatoris annis plus minus .lxx. Cui .s. marciano imperatori apparens deus in sompnis arcum attile fractum esse ostendit: nec id vanum fuit. Eadem quippe nocte attila in nuptijs crapulatus: erumpente per apoplexiam sanguinis de naribus in lecto est effocatus. Cui filius eius [illegible] nac successit et annumerantur ei anni sex: ex tunc regno hunorum diminuto tum ex gentium subiectarum dissensione: tum expugnandi infelicitate: regnauerunt quidem: sed non in priori fortitudine: donec longo post tempore a karolo magno victi: cum ipso suo nomine dispiere. His ab hinc filij attile: et post eos zeliobes regnauerunt annis .lix. ex tunc regni hunorum annotatio cessat: quia omnes gentis illius reges kagan notati leguntur et nulla distinguendi proprietas inueniuntur. Preter has et alie gentes fuerunt que romanum imperium dilacerauerunt .i. gepides: curri: alani bulgares et alie plures que omnes ab aquilonis plaga exierunt: vt sit per hoc fortasse videatur dictum per prophetam: ab aquilone pandetur malum super vniuersam terram.

℄ De Initio regni gratiani et virorum illustrium huius temporis. C. XVII.

Anno itaque Gratiani primo ab incarnatione domini [illegible] ab initio vero mundi [illegible] M.xliiij. theodosius ab eo magister militum ordinatus incredibili celeritate et mira felicitate: deuictis multis barbaris gentibus lassam rempublicam in orientis partibus reparauit. Maximus a roma deductus in britaniam regis octauij filiam in coniugium accepit: regnique diademate pro eo insignitus est: quia heredem masculum non habebat. Nec multo post idem maximus in britania per tyrannidem inuasit pictos: et scothos britaniam incursantes superauit. Clarebat eo tempore damasus rome xiij. papatus annum agens. Didimus alexandrinus qui vero puel. im. etatis anno lumine captus: quamuis esse elementorum ignarus: tamen in litterarum scientia etiam philosophus mirabilis. Hieronymus totius diuine scripture incumbens: basilius quoque cesariensis: gregorius nicenus: gregorius nazanzenus martinus thuronensis episcopus: Ambrosius mediolanensis: rufinus aquileiensis presbyter: milecius anthiocenus episcopus: per hoc clarior quod theodosius in sompnis persudit se ab eo indui clamide imperiali et diademate coronari. In egypto paconius abbas. Actor. De Damaso papa et didimo: basilioque et vtroque gregorio iam supradiximus: nunc autem de ceteris sermonem ordinemur.

℄ De Vita et actibus sancti Hieronymi presbyteri et gestis eiusdem. C. XVIII.

Jeronimus eusebii filius rome per [illegible] zatus: litteris grecis et latinis et hebraicis plenissime eruditus: monachorum vitam et habitum diu tenuit: et sem-

[illegible]

per virgo permanens: et puritatem mentis et abstinentia corporis o/mnibus post futuris eximia sanctitatis exempla reliqt. Annoꝝ itaq; xxxix. romane ecclesie cardinalis presbyter ordinatus: cum rome ꝑ triēnium sacris literis studuisset: tm̄ apud ppl'os favores obtinuit: vt oīuz iudicio dign⁹ summo sacerdotio eēt. Sz dū quorūdā mona choꝝ et clericoꝝ lasciuiā increparet: et illi nō ferētes: ei insidias tende ret [illegible] postq̄ ab ipso sacras litteras plenissime didicerit: in heremū ꝓpera/uit: vbi quāta sustinuerit: ipse ad eustochiū de se dixit. Quadriēnio hui⁹ penitētie sic exacto: ad oppidū bethleem remeauit ibiq; in bre/ui multos discipulos coadunans: in sancto ꝓposito: et trāslatione et explanatōe scripturaꝝ. l. annis et. vj. mensib⁹ desudauit. Quadaz die [illegible] subito leo [illegible] fratres defugerent. hieronym⁹ ei quasi hospiti obuiauit: et dū leo sibi pedē ostēderet iu/bens illū a fratrib⁹ ablui: inuenit q̄ a sentibus lesus eēt. Nec mora leo conualuit: et omni feritati deposita: inter eos q̄si domesticū ani/[illegible] fui q̄ ꝓ eoꝝ vtilitate venisset: ex ꝯsilio fratrum id ei iniunxit officiū: vt asinum q̄ ligna de nemore deferebat: in pascuis custodiret. Inter ea leo sic obediēs: quadam die pascēte asino: somno pressus dormi/uit: et ecce negociatores asinū sine custode viderūt: et eum secū [abduxe]/rūt: expgiscēs leo: sociū nō inuenit: et eū diu vbiq; ꝗrēs: ad portā ce/nobij tristis venit et videntes fratres q̄ tardius solito sine asino veni/ret: veniēs ingredi non auderet: putauerunt q̄ fame compulsus asi/nū comedisset: et nihil ei dātes: sed ad reliquū cadaueris qd̄ comede/rat remittentes cū tamē hoc ambigerent: exierunt ad pascua: si forte aliquod morti ei⁹ indiciū inuenirēt. Et nihil inuenientes reuersi: hie/ronymo rem retulerunt. [illegible] patienter ferentes: et leo/nem moderate tractantes: eidē officiū ligna ferēdi qd̄ asin⁹ faciebat imponunt. Et hoc ipm cū leo libēter faceret: quadā die expleto ope ad agꝛ exijt: quasi sociū suū adhuc querere vellet: et ecce vidit a lōge negociatores cū onustis camelis et ꝑcedente asino venientes: mos eni est illi regioni: vt q̄n cum camelis longi⁹ gradiunt̄ ꝑcedentem et col lo funiculum gestantem asinū subsequant̄. Cum ergo inuicē ꝓpin/quarent leo cognito asino: cum magno rugitu sup eos irruit: et omni bus fugiētib⁹ terribiliter cauda terrā feriēs oneratos camelos ante se ad cellā ire coegit. Audiens hoc hieronym⁹ iubēs summū silentiū benigne fores aperi ꝑcepit: et exonerati camelis volūtatē dei super hoc expectauit. Tunc leo ꝑ monasteriū vt solebat deambulās: et ad fratres singulos se ꝓsternēs quasi de culpa tāta quā nō fecerat veni am postulabat: vnde fratres penitentiam agebant de culpa: quam leoni crudelr̄ iposuerāt. Cūq; sicut eos hieronym⁹ ꝑmonuerat: vētu ris hospitib⁹ necessaria ꝑparassent: ecce hospites stare ꝑ forib⁹ nūci ant [illegible] hieronymū ꝓsternunt̄: vt ꝑ culpa quā fecerāt veniā mererent̄. At ille eos clemē ter eleuās: et monēs ne deinceps aliena vsurparēt: ꝑcepit vt reficerēt receptisq; camel' abirēt. Illi vo nihil comedere voluerūt: donec hie/ronymo licet plurimū reluctāti darēt medietatē olei qd̄ ferebāt: et de inceps a se et a suis heredib⁹ eādē olei mēsurā annuatim dimitterēt et sic leti ad ꝓpria redierunt.

Ⅽ De Libris eiusdem. C. XIX.

Etor. [illegible] hieronymus triū linguaꝝ peritus nouū testamētū grece fidei reddidit: et vetus iuxta veritatē hebraicā trāstulit: sol⁹ ex antiq̄s doctorib⁹ oēs. xvj. ꝓphas exposuit. Quorūdā etiā grecoꝝ doctoꝝ opu/scula i linguā nostrā trāstulit. Scripsit aūt et ipse h̄ oīa q̄ subscripta sunt: expositōis fidei sue ad damasum papā tractatū. j. De symbolo niceno tractatū. j. Ex regulis diffinitionū: ꝯ hēticos tractatū i. Cōtra pelagianos libros tres. Cōtra iouinianū li. ij. Cōtra luciferianū li. i. Cōtra helsidiū de ꝑpetua vginitate sancte Marie li. i. Cōtra vig[ilan]/tiū li. i. Cōtra origenē de resurrectōe carnis li. i. Ad [illegible] de erroꝛib⁹ origenis li. i. Ad pamachiū et occeanū li. i. Cōtra rufinū pres/byteꝝ acquileie li. i. Apologeticū ad augustinū li. j. Exhortatoriū ad iulianū li. i. De penitētia ad rusticum li. i. De frugi et luxurioso ad damasum papā li. i. Ad occeanū de hoc qd̄ scriptū est vni⁹ vxoris vi/rū li. i. De. xij. q̄stionib⁹ ad hebidiā li. i. De q̄stionib⁹ symeon ad algū/siā li. i. De corruptōe. lxx. in psalterio ad summā et fretelā li. i. De ho/mine ꝑfecto li. i. De historia ioachim et anne li. i. De. xv. signis iudicij tractatū vnū. De illustrib⁹ viris li. i. De distātia locoꝝ li. i. De iterpta/tōib⁹ hebraicoꝝ nominū li. i. De optimo genē iterptādi ad pāmachi/u. li. i. De [illegible] ad paulinum li. i. De questionib⁹ hebraicis in genesi li. i. De tribus questionib⁹ ad damasū papā li. i. De ve/ste sacerdotali ad fabiolam li. i. De. xlij. mansionib⁹ filioꝝ israel li. i. De [illegible] ad damasum papam li. i. De q[illegible] hebraicis [illegible] li. ij. De questionibus paralipomenon li. ij. He/[illegible] li. i. Cōmētarioꝝ sup ecclesiastē li. i. Sup esaiā li. [illegible] Sup ieremiam li. xx. Sup ezechielē li. xiiij. [illegible] Sup osee li. iij. Sup iohel li. i. Sup amos li. iij. [illegible] iona li. i. Sup micheā li. ij. Sup naum li. i. Sup abacuc li. ij. Sup so/phoniā li. i. Sup aggeum li. i. Sup zachariā li. iij. Sup malachiā li. i. Sup matheū li. iiij. Sup marcum li. i. Sup epistolā ad ephesios li. iij. Sup epistolam ad galathas li. iij. Sup epistolā ad tytū li. i. Sup epistolam ad philemonem li. i. De vita clericoꝝ ad nepotianum li. i. Epitaphiū nepotiani ad heliodoꝝ epm li. i. De instructione clerici et monachi ad paulinum li. i. De vita monachi ad rusticum li. i. De vi/ta clerici ad occeanū li. i. De virginitate seruanda ad eustochium li. i. Ad demetriadem virginem li. i. Ad alecham de institutōe paule filie sue li. i. Ad matrē et filiā in gallia commorātes li. i. Obiurgatōis su/same virginis cōsecrate de lapsu suo li. i. Ad sebianū diaconum la/psum li. i. Ad geruchiā de monogamia li. i. Ad furiam de viduitate seruanda li. i. Ad salumiam de morte nebridij li. i. Ad paulam ꝯsola/toriā sup dormitōe blessille li. i. Ad pāmachium de dormitōe pauli/ne li. i. Ad occeanum de dormitione fabiole li. i. Epitaphium sancte paule li. i. Ad thirasiū ꝯsolatorium sup dormitione filie sue lib. i. Ad [illegible] de resurrectione carnis li. i. Apologeticū ad pāmachiū li. i. Ad heliodorum monachum de cōtemptu seculi li. i. Ad thesipontem li. i. Ad dominionem li. i. De tribus virtutibus tra/ctatum vnum. De morte ore et samphiri et calculo li. i. Expositionis psalmi. xliij. Ad ꝑncipiā vginem li. i. Eplās breues ad diuersos. lxx. Sermones. x. De his oīb⁹ q̄ ad edificatōēz moꝝ vel fidei ptinēt: ea egregia et de multis breuiter excerpta: hic ꝯsequenter inserui: ac ꝑ ꝓ/pria capitula distinxi.

Ⅽ Flores eius de vita monachi. C. XX.

Ieronimus ad rusticū. Nihil chri/stiano felicius cui ꝓmittuntur regna celoꝝ: nihil labori/sius eo: qui de vita quotidie periclitatur: nihil fortius eo q̄ vincit dyabolū: nihil imbecilli⁹ eo q̄ a carne superat̄. Iudas de apostolat⁹ fastigio in ꝓditōis tartaꝝ labit̄: et nec familiaritate cōuiuij: nec in/tinctōe buccelle: nec osculi gratia frangit̄: ne q̄si hoīem tradat: quē fi/liū dei nouerat. Quid Salomone sapiēti⁹: attamē īfatuat̄ amorib⁹ mulierū. Nec dicim⁹ vt ꝑma te fili rustice fronte doceam⁹ magna ac [illegible] adolescentie imo pubertatis incentiua calcare: ꝑ/fecte quidē etatis gradū scandere. Sed lubricū iter esse ꝑ q̄ [illegible] eris: nec tm̄ sequi gliaz p⁹ victoriā quātū ignominiā post ruinā [illegible] me offensuꝝ eē q̄ plurimos: q̄ generalē disputatōēz de vi[tijs] [illegible] referūt ꝯtumeliā: et dū mihi irascūtur: suā indicāt ꝯsciētiā: multoq; pei⁹ de se q̄ de me iudicāt. Ego eni neminē noīabo: nec veteri come/die licentia: certas ꝑsonas eligā atq; ꝑstringā: prudētis viri est dissi/mulare: imo emēdare qd̄ in se itelligat et indignari sibi: ne i admoni/torē maledicta ꝯgerere: q̄ et eisdē teneat̄ criminib⁹: certe in eo melior est qd̄ sua mala ei nō placēt: audio te religiosaz habere matrē multo/rū annoꝝ viduā: q̄ aluit q̄ erudiuit infantē: et post studia galliaꝝ mi/sit romā: nō ꝑcēs sumptib⁹: et absentiam filij spe sustinens futuroꝝ. Hāc tu suscipe vt parētē: ama vt nutricē: venerare vt sanctā: nec alio/rū imiteris exēplū: q̄ relinquūt suas et alienas appetūt: quoꝝ dedec⁹ i ꝓpatulo est sub noīb⁹ pietatis q̄rētiū suspecta ꝯsortia: vidēs nō/nullos accinctis renib⁹: pulla tunica: barba ꝓlixa a mulierib⁹ nō posse discedere: sub eodē manere tecto: sil' inire ꝯuiuia: ancillas iuuenes ha/bere i ministerio: et ꝑter vocabulū nuptiaꝝ oīa eē matrimonij. Tu vo si monach⁹ eē vis: nō mūdi habeto curā: non rei familiaris cura cui renūciādo hoc eē cepisti: sz aīe tue. Sordes vestiū cādide mētis i[ndici]/aꝫ sint: vilis tunica ꝯtēptū seculi ꝓbet: et ita dūtaxat ne aīus tumeat ne habit⁹ sermoq; dissentiāt. Balneaꝝ somēta nō reqras: qui calorē corpis ieiunioꝝ cupis frigore extinguere: ieiunia tibi moderata sint ne nimia debilitēt stomachū: et maiorē refectionem poscētia: erum/pant in cruditatē que parens est libidinum. modicus ac tēperat⁹ ci/bus et carni et anime vtilis ē. Matrem ita vide ne ꝑ illam alias vide/re cogaris: quarum vult⁹ corde tuo hereāt: et tacitū viuat sub pecto/re vuln⁹. Ancillulas q̄ illi in obsequio sunt tibi scias esse insidias: q[uia] quanto vilior eaꝝ conditio: tanto facilior earuꝫ ruina est. Et Johan/nes baptista sanctam matrē habuit: pōtificisq; fili⁹ erat: et tamē nec matris affectu: nec patris opibus vincebat̄: vt in domo parentū: cū periculo viueret castitatis: viuebat in heremo: et oculis desiderantibus christū; nihil aliud dignabatur aspicere: vestis aspera: zona pelli/cea: cibus locuste: melq; silvestre: omniaq; virtuti et ꝯtinentie ꝑpara/ta. Filij ꝓphetarum quos monachos in veteri testamento legimus

edificabant sibi casulas iuxta fluenta iordanis: ⁊ turbis vrbium de-
relictis: polēta ⁊ herbis agrestib⁹ victitabāt: quādiu in patria tua es
habeto cellulā ꝓ paradiso: varia scripturarū poma decerpe his vte-
re delicijs harū fruere cōplexu. Si scādalizat te oculus pes man⁹ tua
ꝓijce ea: nulli parcas vt soli parcas anime. Quis gloriabit̄ castū se
habere cor astra nō sunt munda in conspectu dn̄i: quāto magis ho-
mines quorū vita tētatio est. Ue nobis qui quotiēs concupiscimus
totiēs fornicamur: inebriat⁹ ē inquit in celo. g. m. multo ampli⁹ ī ter
ra que spinas ⁊ tribulos generat. Uas electionis in cui⁹ ore christ⁹
resonat macerat corp⁹ suū ⁊ subijcit seruituti: ⁊ tamē cernit natura-
lem carnis ardorē repugnare sue sn̄ie vt qd nō vult h̄ agere cōpellat̄.
Et tu te arbitrarꝫ absq̄ lapsu ⁊ vulnē posse trāsire: nisi oī custodia se-
uauerꝫ cor tuū. ⁊ cū saluatore dixerꝫ mr̄ tua: ⁊ frēs mei hi sū ⁊c̄. Cru-
delitas ista pietas ē imo qd tā piū q̄ sācte mr̄i sctū filiū custodire.
Optat ⁊ illa te viuē: ⁊ nō videē te ad tp̄us vt sēp cū christo te videat.
Anna samuelē nō sibi sꝫ tabernaculo genuit.

¶ Idem de eodem. C. XXI.

Filii ionadab qui vinum ⁊ sicerā non bibebant ꝗ habitabāt in tētorijs: ꝓmi captiuitatē sustinuerūt ꝗ ab exercitu
chaldeorū vastāte iudeam vrbes introire cōpulsi sunt. Ui-
deris qd alij sentiant: vnusq̄sq̄ enī suo sensu ducit̄: mihi oppidū car
cer ⁊ solitudo paradisus ē. Quid desideram⁹ vrbiū frequētiā ꝗ d̄ sin
gularitate cēsemur. Moyses vt p̄esset populo iudeorū. xl. annis eru-
dit̄ in heremo. Si clericatus te titillat desideriū: discas qd possis do
cere ⁊ rōnabilē hostiam offeras christo: ne miles anteq̄ tyro: ne ma-
gister p̄usq̄ sis discipulus. Nūc monachi in cunabula moresq̄ dis-
cutim⁹. Primūq̄ tractādū ē vtrū solus an cū alijs in monasterio vi
uē debeas mihi placet vt habeas sanctorū cōtuberniū: nec ipse te do-
ceas: ⁊ absq̄ ductore igrediaris viā quā nūq̄ ingressus es: statiq̄ ti
bi ī partē alterā declinādū sit ⁊ errori pateas. Nō plus aut min⁹ am
bules q̄ necesse ē: ne currēs lasseris morāq̄ faciēs obdormias. In
solitudine cito surrepit sup̄bia: ⁊ si parūp ieiunauerit: hoīemq̄ non
viderit putat se alicui⁹ eē momēti oblitusq̄ sui alienos suos iudicat
Qd gula poposcerit porrigit man⁹: dormit quantū voluerit: facit qd
voluerit: nullū veret̄ oēs se iferiores putat. Quid igit̄ solitariā vitā
rep̄hēdim⁹: minime q̄ppe quā sepe laudauim⁹. Sꝫ de ludo monaste
riorū huiuscemodi volumus egredi milites: quos heremi dura rudi-
mēta nō terreāt: ꝗ speciminē cōuersatōis sue multo tp̄e dederit: ꝗ oīū
fuerunt minimi: vt p̄mi oīū fierēt: quos nec esuries aliq̄n: nec supa-
uit saturitas. ꝗ paup̄tate letant̄: quorū habit⁹ sermo vultus incessus
doctrina virtutū est. Uolo ergo te ⁊ ꝓpter cās q̄s supra exposui nō
habitare cū matre: ⁊ p̄cipue ne vt offerētē delicatos cibos renuēdo
contristes: aut si acceperis: oleū igni adijcias: ⁊ īter frequētiā puella-
rū p̄ diē videas qd noctib⁹ cogites.

¶ Adhuc de eodem. C. XXII.

Nunquā de manu ⁊ oculis tuis recedat liber. Corpus
pariter animusq̄ tendat̄ ad dn̄m. Iram vince patientia.
Ama sciētiā scripturarū: ⁊ carnis vitia nō amabis. Ne va
cet mēs tua varijs perturbatōib⁹: que si pectori insederint domina-
bunt̄ tui: ⁊ deducēt ad delictū maximū: facito aliq̄d operis vt semp
diabolus inueniat te occupatū. Uel fiscellam texe iunco: vel canistrū
lentis texe viminibus. Satiatur humus areole equo limite diuidā-
tur: in quibus cum olerū iactata fuerint semina: vel plante p̄ ordinē
posite: aque ducant̄ irrigue: ⁊ pulcherrimorū versuum spectator assi-
stas. Inserantur ergo fructuose arbores: vel gēmis: vel surculis: vt p̄-
uo post tempore laboris tui: dulcia poma decerpas. Apiū fabricare
debes aluearia: ad quas te mittunt Salomonis ꝓuerbia: ⁊ monaste
riorū ordinē ac regiam disciplinā in paruis disce corporib⁹. Texant̄
⁊ lina capiēdis piscibus scribantur ⁊ libri vt ⁊ man⁹ operetur cibos
⁊ anima lectione satietur. In desiderijs enī est omnis ociosus. Egy-
ptiorū monasteria hunc tenent morem: vt nullum absq̄ opere ac la-
bore suscipiant: non tam ꝓpter victus necessaria q̄ propter aīe salu-
tem: ne vaget̄ p̄niciosis cogitatōib⁹ mens: ⁊ instar fornicantis hieru
salē omni trāseunti diuaricet pedes suos. Dū essem iuuenis: ⁊ solitu
dinis deserta me vallarent: incentiua vitiorū: ardoremq̄ nature ferre
non poteram. Que cū crebris ieiunijs frāgerem: mens tamē his cogi
tationib⁹ estuat. Ad quā edomādā cuidā fratri qui ex hebreis cre-
diderat: me in disciplinā dedi: vt post quintiliani acumina ciceronis
q̄ fluuios: grauitatēq̄ frontonis: ⁊ lenitatē plinij alphabetū discerē
stridentia anhelātiaq̄ verba meditarer. Quid ibi laboris īsumpseri:
quid sustinuerim difficultatis quotiens desperauerim: quotiensq̄
cessauerim: ⁊ contentione discendi rursus inceperim: testis est con-
scientia: tam mea qui passus sum: q̄ eorū qui mecum duxerunt vitā
⁊ gratias ago deo: q̄ de amaro ⁊ semine litterarum dulces fructus
capio. Dicā ⁊ aliud qd in egypto viderī. Grec⁹ adolescēs erat ī ceno
bio: qui nulla abstinētia: nulla opis magnitudine: flāmā poterat car
nis extinguē: hūc piclitātē p̄r monasterij hac arte seruauit: ipat cui-
dā viro graui vt iurgijs ⁊ cōuicijs īsectaret̄ hoīē: ⁊ post irrogatas in-
iurias p̄ri⁹ veniret ad q̄rimonias. Uocati testes ꝓ eo loq̄bant̄: qui
cōtumeliā fecerat. Flere ille cōtra mēdaciū cepit: nullus ali⁹ credere ve
ritati: solus p̄r defensionē suā callide opponē studuit: ne abūdātiori
tristitia absorberet̄ fr̄. Quid multa. Iā anno expleto iterrogat⁹ ado-
lescēs sup̄ cogitatōib⁹ p̄stinis: an adhuc molestie aliq̄d sustineret: pa
pe inq̄t mihi viuere nō licet: ⁊ fornicari libet. O si sol⁹ fuisset: quo ad
iutore supasset: philosophi seculi solent amorem veterē amore nouo
q̄si clauū clauo expellere. Qd ⁊ assuero rege septem p̄ncipes fecere ꝑ
sarū: vt vasthi regie desideriū: aliarū puellarū amore cōpescerēt. Illi vi-
tiū vitio remediant̄: nos amore virtutū vitia supemus. Declina ait
a malo ⁊ fac bonum: quere pacem ⁊ p̄seq̄re eam. Nisi oderim⁹ malū
bonū amare nō possumus. Pax querenda est: vt bella fugiam⁹: nec
sufficit eam q̄rere: nisi inuentā fugiētēq̄ omni studio p̄sequamur: q̄
exuperat omnē sensū in qua habitatio dei est. Pulchreq̄ p̄secutio
pacis dicit̄: iuxta illud apostoli. Hospitalitatē p̄sequentes: vt nō le-
ui citato sermone: ⁊ vt ita loquar summis labijs hospites inuitem⁹
sed toto ardore mentis teneamus quasi auferentes secum de lucro
nostro atq̄ compendio.

¶ De eodem. C. XXIII.

Nulla ars absq̄ magistro discit̄: etiā muta aialia ⁊ ferarū
greges ductores sequunt̄ suos. In apib⁹ principes sūt.
Grues vnā sequunt̄ ordīe litterato. Imperator vn⁹: iudex
vn⁹ ꝓuincie. Roma vt cōdita est duos fratres simul reges habere nō
potuit: ⁊ patricidio dedicat̄. In naui vn⁹ gubernator In domo vn⁹
dn̄s. In quotuis grādi exercitu vni⁹ signū expectat̄. Per hec oīa ad
illud tēdit oratio vt doceā te nō tuo arbitrio dimittēdū: sed viuere ī
monasterio sub vni⁹ disciplina p̄ris: cōsortioq̄ multorū: vt ab illo di-
scas humilitatē: ab illo patiētiā: hic te silentium: ille doceat mā suetu
dinē. Non facias qd vis comedas qd iuberis. Habeasq̄ quātū acce-
peris: vestiaris qd acceperis: operis tui pēsā p̄soluas: subiciaris cui
non vis: lassus ad stratū venias: ambulansq̄ dormites nec dum ex-
pleto somno surgere compellaris. Dicas psalmū in ordine tuo: ī quo
non dulcedo vocis: sed mentis affectus queritur: iuxta illud. Psallī-
te sapienter. Seruias fratribus: hospitum laues pedes. Passus iniu
riā taceas: prepositum monasterij timeas vt dominū: diligas vt pa-
rentem: credas tibi salutare quicquid ille preceperit: nec de maioris
sententia iudices: cui⁹ officium est obedire ⁊ implere que iussa sunt:
dicente Moyse: audi israel ⁊ tace. Tantis negocijs occupatus: nul-
lis vacabis cogitationibus: ⁊ dum ab alio transis ad aliud: opusq̄
succedit operi: illud solum mente retinebis: qd agere cōpellaris. Ui-
di ergo quosdā qui postq̄ renunciauerūt seculo: vestimētī dūtaxat
⁊ vocis ꝓmissione: non reb⁹: nihil de pristina cōuersatiōe mutauerūt
res familiaris magis aucta q̄ imminuta: eadem ministeria seruulo-
rū: idem appat⁹ cōuiuij. In vitro ⁊ patella fictili ⁊ auro comeditur ⁊
inter turbas ⁊ examina ministrorum: nomen sibi vendicat solitarij.
Qui vero pauperes sunt ⁊ tenui substantiola. videnturq̄ sibi scioli:
pomparum ferculis similes ꝓcedūt ad publicū. vt caninā exerceant
facundiam. Alij sublatis in altū humeris: ⁊ intra se nescio quid cor-
nicantes: stupentibusq̄ ī terrā oculis: tumētia verba trutinant: vt si
preconē addideris putes incedere prefecturā. Sunt qui humore cel-
lularum immoderatisq̄ ieiunijs: tedio solitudinis ac nimia lectione
dū diebus ac noctib⁹ auribus suis personāt vertunt̄ in melancoliā:
⁊ hipocratis magis fomētis q̄ nostris monitis indigent. Ceterum
sub religionis titulo exercent̄ iniusta compendia ⁊ honor noīs chri-
stiani fraudē magis facit q̄ patit̄. Quodq̄ pudet dicere: sed necesse
est: publice extendentes manus pannis aurum tegimus: ⁊ contra oī-
um opinionē plenis sacculis morimur diuites qui quasi pauperes
viximus. Tibi cum in monasterio fueris hec facere non licebit ⁊ mo
lescente paulatim consuetudine: qd primum cogebaris: velle incipi-
as: ⁊ delectabit te labor tuus oblitusq̄ preteritorū semper priora se-
ctaberis. Nequaq̄ consideres quid alij mali faciant: sed quid boni
tu facere debeas. Ita ergo age ⁊ viue vt ad altare christi q̄si de thala
mo virgo ꝓcedas ⁊ habeas deforis bonū testimoniū: femine q̄ tuū
nomen nouerint vultum nesciant. Age que clerici sunt: ⁊ inter ipsos
sectare meliores: q̄ in omni conditione ⁊ gradu optimis sunt mixta
pessima. Ne ad scribendum cito ꝓsilias: ⁊ leui ducaris īsania. Mul
to tp̄e disce quod doceas.

¶ Idem de eodem. C. XXIIII.

Ne credas [illegible] is: aurē ne libēter accomodes qui cū te adulationib⁹ fouerint: ⁊ quodāmodo impotem mē tis effecerint: si subito respexeris. aut ciconiarum depbē das p⁹ te colla c[illegible]ruari: aut manu auriculas agitari asinuāt estuā tē canis ptēdi linguā. Nulli detrahas: nec in eo te sanctū putes si ce teros laceres. Accusam⁹ sepe qđ facim⁹: ⁊ ɔtra nosmetipsos diserti: in nostra vitia inuehimur: muti de eloqētib⁹ iudicātes. Testitudi neo grūnius incedebat ad loquēdū gradu: ⁊ p īterualla qđā vix pau ca verba carpebat vt eum putares singultire nō ploqui. Qui multos increpare solit⁹: multū in escā resolut⁹ erat factoq; cuneo circūstrepē tiū garruloꝝ pcedat in publicū: intus nero foris cato. Totus ambi guus vt ex ɔtrarijs diuersisq; natur[illegible] vnū monstrū nouāq; bestiā di ceres esse cōpactā. Iuxta illud poeticū. Prima leo: postrema draco: mediaq; chimera. Nunq̄ ergo tales videas nec huiuscemodi hoib⁹ applicens: q̄ repēte veniet pditio eoꝝ. Et ruinā vtriusq; quis nouit: tam. s eius q̄ loquit̄ q̄ illi⁹ qui audit loquētē. Ueritas angulos nō amat: nec q̄rit susurrones. Aduersus p̄sbyteꝝ accusatōꝫ cito nō rece peris. Non est enī facile de pfecta etate credēduꝫ: quā ⁊ vita p̄terita defendit: ⁊ honorat vocabulū dignitatis. Uerū q̄ hoies sumus: in terduꝫ ɔtra annoꝝ maturitatē pueroꝝ vitijs labimur. Si me vis cor rigi delinquētem. apte increpa: tū ne occulte mordeas: corripiat me iust⁹ in misericordia. Quid enī mihi pdest si mala mea alijs referas si me nesciēte peccatis meis imo detractionib⁹ tuis aliū vulneres: ⁊ cū certatim oib⁹ narres: sic singulis loquaris quasi nulli alteri dixe ris: hoc est nō me emendare: sed vitio tuo satisfacere. Utinā q̄ renū ciamus seculo volūtatis sit: nō necessitatis: ⁊ paupertas habeat expeti ta gloriā: nō illata cruciatū: ceterū iuxta miserias huius tpis: ⁊ vbiq; gladios seuiētes. Satis diues est qui pane non indiget. Nimiū po tens q̄ seruire nō cogit̄. Sanct⁹ exuperi⁹ tolose episcopus: vidue sa reptenis imitator esuriēs pascit alios ⁊ ore pallēte ieiunijs: fame tor quet̄ aliena: oēmq; substantiā christi viscerib⁹ erogauit. Nihil illo diti⁹ qui corp⁹ dn̄i canistro vimineo: sanguinē portat in vitro: q̄ aua ritiā eiecit de tēplo: qui absq; funiculo ⁊ increpatōe cathedras vēdē tiū colūbas. i. dona sp̄ussancti ⁊ mēsas subuertit mamone: ⁊ numu lurioꝝ era dispsit: vt dom⁹ dei dom⁹ oratōis vocaret̄: ⁊ nō spelunca latronū. Hui⁹ e vicio sectare vestigia: si habeas substātiā: vēde ⁊ da pauperibus: si nō habes grādi onere liberat⁹ es. Nudū christū nud⁹ sequere: duꝝ grāde difficile: sed magna sunt premia.

¶ Qđ a senib⁹ sapia poti⁹ expetēda ē q̄ eloquētia. C. XXV

Idem ad nepotianū de vita cle ricoꝝ. Du[illegible] uid frigidus senex obuoluit̄ vestimētis ⁊ nisi cōplexu ado lescētule nō tepescat. Que sit ista sunamitis vxor: ⁊ virgo tā feruēs vt frigidū calefaceret: tam sancta vt calētē ad libidinē non pnocaret. Exponat sapiētissim⁹ Salomon patris sui delitias: ⁊ paci fic⁹ bellatoris viri narret amplexus. Posside sapiētiā: possīde intel ligētiā: ama illā ⁊ seruabit te. Oēs pene virtutes corporis mutant̄ ī senib⁹: ⁊ crescēte sola sapiētia decrescūt cetere. Ieiunia vigilie ⁊ ele mosine huc illucq; discursus: pegrinoꝝ susceptio: defēsio paupeꝝ: stā di in oratōe pseuerātia: visitatio lāguētiū: labor manuū: ⁊ cūcta que p corpus exercētur fracto corpore minora fiūt. Nec dico q̄ in iuue nib⁹ semp frigeat sapiētia q̄ in plerisq; senibus etate marcescit: sꝫ q̄ adolescētia multa corporis bella sustineat: ⁊ inter incētiua vitioꝝ: ⁊ carnis titillationes: quasi ignis in lignis viridibus suffocet̄: vt suum non possit explicare fulgorē. Senectus vo eoꝝ qui adolescētiā suaꝫ honestis artib⁹ instruxerūt: ⁊ in lege domini meditati sunt die ac no cte: fit doctior etate: vsu certior: pcessu tpis sapiētior: ⁊ veterū studio rū dulcissimos fructus metit. Et sapiēs ille vir grecie temistocles: cū expletis. cvij. annis se mori cerneret: dixisse fert̄ se dolere q̄ tūc egre deret̄ e vita: quādo sapere cepisset. Porro sunamitis lingua nostra coccinea dr̄: vt significet calere sapiētiā: ⁊ diuīa lectōe feruere. Quor sum hec tā longo repetita principio. Ne a me q̄ras declinatōes pue riles sententiarum flosculos: verborum lenocinia: ⁊ per fines capitu lorum singulorum: acuta quedam breuiterq; conclusa: que plausus [illegible] citēt audiētiū. Amplexet̄ me mō sapiā: ⁊ abysag nr̄a q̄ nūq̄ senescit ī meo requiescat sinu. Audi igit̄ vt beat⁹ cyprian⁹ ait: nō deserta: sꝫ fortia. Audi fratrem collegio: patrē senio.

¶ De Uita ⁊ ornatu clerici. C. XXVI

Clericus qui seruit ecclesie. pmo vocabu lū suū interptet̄: ⁊ nitatur eē qđ dicit̄. Cleros enī grece sors dicit̄ clerici ergo vocātur vel q̄ de sorte dn̄i sunt: vel q̄ dn̄s ipse est sors. i. pars cle ricorum. Tales igitur exhibere se debent vt possideant dominum: ⁊ ipsi a dn̄o possideantur. Qui possidet dominum: ⁊ cum propheta di cit: pars mea dominus nihil extra dominum habere potest. Quod si quippiam aliud habuerit preter dominum: pars eius non erit domi nus: verbi gratia. Si aurum si argentum: si possessiones: si variā sup pellectilē: cū istis partibus dominus pars eis fieri ded[illegible]gnat̄. Obse cro te ne officium clericatus genus antique militie putes. i. ne lucra seculi queras in christi militia: ne plus habeas q̄ quādo clericus es se cepisti. Negociatorē quoq; clericū: ⁊ ex inope diuitē factū: ex igno bili gloriosum quasi quandam pestem fuge. Hostiolum autem tuū nunq̄ aut raro mulierum pedes terant. Oēs puellas ⁊ virgines christi: aut equaliter ignora: aut equaliter dilige: vide ne sub eodem tecto maneas: nec in preterita castitate confidas: q̄ nec dauid sancti or: nec Sansone fortior: nec Salomone potes esse sapientior: memē to semper q̄ paradisi colonum de ppria possessione mulier eiecerit. Egrotanti tibi frater sanctus assistat: ⁊ germana vel mater vel quēli bet pbate fidei ⁊ castitatis psona. Scio quosdam corpore conualu isse: ⁊ animo egrotare cepisse. Periculose tibi ministrat: cuius vult[illegible] frequenter attendis. Si propter officium clericatus: aut vidua a te visitatur aut virgo: nunq̄ domum solus introeas: solus cum sola se creto ⁊ absq; arbitro vel teste non sedeas. Tales quoq; habeto sodo os: quoꝝ ɔtubernio non infameris. Non veste sed moribus ornent̄ nec calamistro crispent comas sed pudicitiā habitu polliceant̄. Ca ueto oēs suspiciōes: ⁊ q̄cquid pbabilit̄ ɔ te fingi pōt: ne fingat̄ ante deuita. Crebra munuscula: ⁊ sudariola: ⁊ fasciolas: ⁊ vestes ori ap plicatas ⁊ oblitas: ac degustatos cibos: blandasq; ⁊ dulces littera las sanctus amor non hꝫ. Mel meum lumen meum: meūq; deside riū christus est. Oēs delicias: ⁊ lepores: ⁊ risu dignas vrbanitates: ⁊ ceteras ineptias amatoꝝ: in comedijs erubescimus in seculi homini bus detestamur. Quanto magis in clericis ⁊ in monachis quorum ⁊ sacerdotium proposito ⁊ propositum ornatur sacerdotio: nec hoc dico q̄ aut in te aut in sanctis viris ista formidē: sed q̄ in omni ppo sito: in omni gradu ⁊ sexu boni ⁊ mali repiant̄: maloꝝq; cōdēnatio laus bonorum sit.

¶ De Eodem. C. XXVII.

Gloria episcopi est pauperū opib⁹ pui dere. Ignominia est om sacerdotū ppriis studere diuitijs. Natus in paupe domo ⁊ in tugurio rusticano: qui vix milio ⁊ cibario pane rugi entē saturare ventrē poterā: nūc similā ⁊ mella fastidio. Noui ⁊ ge nera ⁊ noia pisciū in quo littore cōcha lecta sit calleo. Sapoꝛib⁹ aui um discerno pnūcias: ⁊ ciboꝝ me raritas ac nouissime damna ipsa delectant. O quāta apud dn̄m merces: si vnusq̄sq; in p̄senti p̄cuniā sparet. Quāti sudorib⁹ hereditas cassa expetit̄: minori labore marga ritū christi emi poterat. Diuinas scripturas sepi⁹ lege: imo nunq̄ de manib⁹ tuis sacra lectio deponat̄. Disce qđ doceas pmane in his q̄ docuisti. Nō cōfundāt opera tua sermonē tuū. ne cū loqueris in ec clesia tacit⁹ quilibet rn̄deat. Cur ergo hec que dicis ipse non facis. Delicatus magister ē: q̄ pleno ventre de ieiunijs disputat. Accusare auaritiā ⁊ latro potest. Illud etiam dico q̄ epi sacerdotes se sciāt eē seruos non dominos. Honorēt clericos q̄si clericos: vt ⁊ ipsis a cleri cis quasi epis honor deferat̄. Scitū illud est oratoris domicij. Cur ego inquit te habeā vt pncipē: cū tu me nō habeas vt senatorē. Do cēte te in ecclesia: nō clamor populi: sꝫ gemit⁹ suscitet̄: lachryme audi toꝝ laudes tue sint. Sermo p̄sbyteri scripturaꝝ lectōe ɔdi⁹ sit. Nol lo te declamatorem esse: ⁊ rabulā garrulūq; sine ratione sꝫ ministerio ꝝ piti. Attrita frons interptat̄ sepe qđ nescit: ⁊ cū alijs suaserit si bi quoq; vsurpat sciētiā. Nihil tā facile q̄ vilē plebeculā ⁊ indoctā ɔcionē: lingue volubilitate decipe: q̄ q̄cq̄d nō intelligit: plus miratur. Uestes pullas eq̄ vita vt cādidas. Ornat⁹ ⁊ sordes pari modo fugiē de sunt q̄ alterum delicias: alterum gloriaꝫ redolet. Non absq; ami ctu lineo incedere: sed precium vestium linearꝫ non habere laudabile est: alioquin ridiculum ⁊ plenū dedecoris est referto marsupio. Ob sudarium orariūq; nō habeas gloriari. Sunt qui pauperibus paru tribuunt: vt amplius accipiant: ⁊ sub p̄textu elemosyne querunt di uitias: que magis venatio appellanda ē q̄ elemosyna: Sic bestie sic aues: sic capiuntur ⁊ pisces. Modica in hamo esca ponit̄: vt matro narum in eo sacculi ptrahantur. Melius est non habere quod tri buam q̄ impudenter petere quod dem. Non omnia possumus om nes. alius in ecclesia oculus est: alius lingua: alius manus ⁊c̄. Nec rusticus. ⁊ tantum simplex frater: ideo se sanctum putet si nihil no uerit: nec peritus: nec eloquens: in lingua estimet sanctitatem: multo melius est e duobus imperfectis rusticitatem sanctam habere: q̄ elo quentiam peccatricem.

¶ Idem de eodem. C. XXVIII.

Alii edificant parietes ꝛ colūnas: eccle sie subliment marmora, nitent auro splēdēt laquearia: gēmis altare distinguit: ꝛ ministroꝝ christi nulla electio est: neqꝫ vo mihi aliquis opponat: diues in iudea: tēplū: mēsam lucernas: thuribula: patellas: ciphos: mortariola: ꝛ cetera ex auro fabricata. Tūc hec ꝓbabant a dn̄o qn̄ sacerdotes hostias imolabāt: ꝛ sanguis pecudū erat remissio peccatoꝝ. Quāuis hec oīa ꝓcesserint i figura: scripta tn̄ sūt ꝑꝑ nos. Alioqn̄ si simplex nos delectat historia: cū auro obseruemꝰ ꝛc̄. Ducūt pōntifices christi vxores virgines. Lepra corporis aīe ꝓferat vitijs. Crescamꝰ ꝛ multiplicemur: ꝛ repleamus terrā: nec pasca mysticū celebremus: quia hec absqꝫ templo fieri lege prohibentur: ꝙ si hec omnia sic intelligamus vt dominus sabbatū: aurum repudiemus cum ceteris superstitionibus iudeorum.

¶ De Eodem. C. XXIX.

Conuiuia tibi vitāda sunt secularium: ꝛ maxime hoꝝ qui honoribꝰ tumēt. Turpe ē ante fores sacerdotē dn̄i crucifixi ꝛ pauperis: ꝛ qui cibo quoqꝫ vescebat̄ alieno: int̄ lictores ꝯsulum ꝛ milites excubare: iudicēqꝫ ꝓuincie meliꝰ est apud te prādere: qꝫ te in palatio. Qꝫ si obtēderis facere te hoc: vt roges ꝓmiseris atqꝫ subiectis: iudex seculi plus defert clerico ꝯtinēti qꝫ diuiti: ꝛ magis sanctitatē tuā venerat̄ qꝫ opes. Aut si talis est q̄ nō audiat clericos ꝑ quibuslibet tribulatis: nisi inter calices ꝛ phialas: libent̄ carebo huiusce modi bn̄ficio: ꝛ christū rogabo ꝓ iudice: q̄ magis subuenire pt̄ qꝫ iudex: [illegible] Nūqꝫ enim redoleas ne audias illud pḣi. Hoc nō est osculū porrigere: sed vinū ꝓpinare. Quicqd inebriat ꝛ statū mentis euertit: fuge similiter vt vinū. Nec hoc dico qꝫ deꝰ a nobis creatura dānet̄: siquidē ꝛ dn̄s vini potator est appellatꝰ ꝛ timotheo dolēti stomachū: modica vini sorbitio relaxata ē. Sed ꝛ modū ꝛ etatis ꝛ valitudinis ꝓ corpoꝝ qualitate exigimꝰ in potando. Qꝫ si absqꝫ vino ardeo ꝛ adolescētia: ꝛ iflāmor calore sanguinis: libent̄ carebo poculo i quo venenū est suspicio. Pulchre dicit̄ apud grecos: sed nescio vtrum apud nos eque resonet. Pinguis venter gignit sensum tenuē. Tātū tibi ieiunioꝝ impone quātū ferre potes. Sint tibi pura: casta: simplicia: moderata: ꝛ non supsticiosa ieiunia. Quid ꝓdest oleo nō vesci: ꝛ molestias quasdā: difficultatesqꝫ ciboꝝ querere: carcas: piper: nuces: palmaꝝ fructꝰ similam: mel pistacia. Tota hortoꝝ cultura vexat̄: vt pane cibario nō vescamur. Audio ꝓ̄eā quosdam ꝯtra reꝝ hoīumqꝫ naturā aquā nō bibere: ꝛ pane nō vesci: sed sorbitiūculas delicatas: ꝛ ꝯtrita olera: betaꝝ succū: nō calice sorbere: sed concha. Proh pudor Nō erubescimꝰ istiusmodi ineptijs nec tedet supstitōis. Insup ēt famā abstinētie i delitijs q̄rimꝰ. Fortissimū ieiuniū ē aqua ꝛ panis. Sꝫ qꝛ gliā nō hꝫ: ꝛ oēs pane ꝛ aqua viuimus qꝫ publicū ꝛ cōmune ieiuniū nō putat̄.

¶ Item de eodem. C. XXX.

Caue ne rumūsculos hoīum aucuperis ne offensam dei populoꝝ laude cōmutes. Si adhuc inquit apostolꝰ hoībus placerē christi seruus nō essē. Nolo te stare in angulis plateaꝝ: ne rectū iter ꝓcū tuaꝝ frāgat aura popularis. Nolo te dilatare fimbrias ꝛ ostētui habere philacteria: ꝛ ꝯsciā repugnante pharisaica ambitōe circūdari. Intellige q̄d taceā ꝛ q̄d magis tacēdo loq̄r. Tot sunt regule quot sp̄ēs gloriaꝝ. Quāto meliꝰ erat hec in corde portare qꝫ corpe: ꝛ dn̄m habere fautorē: nō aspectꝰ hoīum. Uis scire quales dn̄s q̄rat ornatus: habeto prudētiā: iustitiā: temperantiā: fortitudinē. His plagis celi icludere: hec te quadriga in altum ferat. Nihil hoc monili ꝓciosius: nihil hac gēmaꝝ varietate distinctius: ꝛ ornamēto tibi sunt ꝛ tutamini. Caue quoqꝫ ne aut linguā aut aures habeas pariētes. i. ne aut ipse alijs detrahas: aut alios audias detrahentes. Et scito: qꝛ cūcta q̄ de alijs loq̄ris tua sn̄ia iudiceris: in his ipsis deꝓhēdēdꝰ eris q̄ i alijs arguebas. Neqꝫ vo iusta est excusatio illa: referentibꝰ alijs iniuriā facere nō possum. Nemo inuito auditori libent̄ refert. Sagitta in lapidē nūqꝫ figit̄: int̄dū resiliēs ꝑcutit dirigentē. Discat detractor dū te videt non libenter audire: nō facile detrahere. Cum detractoribꝰ ait Salomon ne cōmiscearis ꝛc̄. Nunqꝫ de formis mulieꝝ disputes: nec alia domꝰ quid agat̄ in alia ꝑ te nouerit.

¶ Adhuc de eodem. C. XXXI.

Hipocrates adiurat discipulos suos [illegible] docet ꝛ in vba sua iurare cōpellit. Extorquet sacramēto silētiū ꝛ [illegible] [illegible] habitū moresqꝫ describit. Quāto magis nō qbꝰ aīaꝝ medicina cōmissa ē. Oīuꝫ christianoꝝ domos debemꝰ amare q̄si ꝓprias. Cōsolatores nos potiꝰ i meroribꝰ suis qꝫ ꝯuiuas i ꝓsꝑis nouerit. Facile ꝯtēnit̄ clericꝰ: q̄ sepe vocatꝰ ad prādiū venire, nō recusat. Nūqꝫ petētes raro accipiamꝰ rogati. Beatiꝰ ē enim magis dare q̄ accipe [illegible] viliorē te iudicat. Et mirꝫ i modū si eū ꝯtēpseris plꝰ te mirat̄. Predicator ꝯtinētie nuptias ne ꝯciliet. Procuratores ꝛ dispēsatores domoꝝ alienaꝝ atqꝫ villaꝝ q̄uo eē pōt clericꝰ q̄ ꝓprias iubent̄ ꝯtēnere facultates. Amico q̄ppiā ꝓpria rape furtū ē ecclesiā fraudare sacrilegiū ē. Accepisse paupibꝰ erogādū: ꝛ esurientibꝰ plurimis vel cautū velle eē: vel timidū: aut qō apertissimi sceleris ē: velle aliqd exinde subtrahē oīuꝫ ꝓdonū crudelitatē erupat. Ego fame torq̄or ꝛ tu iudicas quātū vētri meo satis sit: aut diuide statī qō accepis: aut si timidꝰ dispēsator es: dimitte largitorē vt sua spōte ipse distribuat. Nolo sub occasione mea saccul tuꝰ plenꝰ sit. Nemo me meliꝰ mea seruare pōt. Optimꝰ dispēsator ē q̄ nihil sibi reseruat: nō vt aduersarijs: sꝫ vt amicis scripsimus: nec inuecti sumus in eos qui peccant: sed ne peccent ante monuimus neqꝫ in illos tantum sed ꝛ in nosipsos iudices seueri fuimꝰ: volētesqꝫ festucā tollē de oculo alteriꝰ nr̄aꝫ ꝓus trabē eiecimꝰ nullū lesi: nulliꝰ nomē descriptōe mea signatū ē neminē specialr̄ meꝰ sermo pulsauit. Gn̄alis de vitijs disputatio ē: sed q̄ mihi irasci voluerit ꝓus ipse de se qō talis sit ꝯfitet̄.

¶ Qō senectꝰ sapie nō sapia senectuti reputāda sit. C. XXXII.

Idem ad paulinum de instituto ne monachi vel clerici. Meritis nos virtutibꝰ tuis ꝛ ꝑuos magnꝰ extollis: vltimāqꝫ ptē ꝯuiuij occupas: vt patrisfamilias iudicio ꝓmouearis. Noli frat̄ charissime annoꝝ estimare nos numero nec sapiētiā canis reputes: sꝫ canos sapie. Nā ꝛ moyses. lxx. ꝓsbyteros iubet eligē: quos ipse sciret eē ꝓsbyteros: vtiqꝫ nō euo: sꝫ ꝓudētia iudicādos. Et daniel adhuc puer lōgeuos iudicat atqꝫ ipudicos: senes etas lasciua ꝯdēnat. Noli inquā fidē pēsare tpibꝰ: nec me iccirco meliorē putes ꝙ ꝓori christi exercitu cepiꝫ militare. Paulꝰ apl̄s i vas electiōis de ꝑsecutore mutatꝰ nouissimꝰ i ordie ꝓmꝰ i meritis est qꝛ extremꝰ sꝫ plꝰ oībꝰ laborauit. Judas q̄ quōdā audierat: tu aūt hō vnanimis dux meꝰ ꝛc̄. ꝓditor amici magistri saluatoris arguit̄ voce: ꝛ nōdū informis leti trabe nectit ab alta. Ecōtrario aūt latronem crux iuitat paradiso: ꝛ facit homicidij ꝓēa martyrē. Subitꝰ calor lōgū vicit teporē. Deniqꝫ ꝛ tu audita sn̄ia saluatoris: si vis ꝑfectꝰ eē ꝛc̄. verba vtēs i opa ꝛ nudā crucem nudꝰ seq̄ris: expeditior ꝛ lenior scādes scalā iacob. Tunicā mutas cū aīo nec pleno marsupio gl'iosas sedes appetis: sꝫ puris manibꝰ ꝛ cādido pectore: pauꝑꝫ te ꝛ sp̄ū ꝛ opibꝰ gliaris. Crates ille thebanꝰ: hō quōdā ditissimꝰ: cū ad phandū athenas ꝑgēt: magnū auri pōdꝰ abiecit: nec putauit se posse ꝛ vtutes sil' ꝛ diuitias possidē. Nos subsarcinati auro: christū pauꝑꝫ seq̄mur ꝛ sub ꝓtextu elemosyne ꝓstinis opibꝰ icubātes: q̄uo possumꝰ aliena fidelr̄ distribuē q̄ nr̄a timide s̄uamꝰ. Plenꝰ vēt facile d̄ ieiunijs disputat.

¶ Qō nō iuuat sacer locꝰ si sp̄us desit. C. XXXIII.

Non hierosolymis fuisse: sꝫ hierosolymis bn̄ vixisse laudādū ē. Illa expetēda ē ciuitas: nō q̄ occidit ꝓphas: ꝛ christi sanguinē fudit: sꝫ quā fluminis ipetꝰ letificat. Neqꝫ hoc dicēs meipꝫ icōstātie redarguo: dānoqꝫ qō facio vt frustra videar ad exēplū abrahā: ꝛ meos ꝛ patriā reliq̄sse. Sꝫ nō audeo dei omnipotētiā angusto fine ꝯcludere ꝛ coartar̄ ꝑuo terre loco: quē nō capit celū. Singuli quiqꝫ credentiū nō locoꝝ diuersitatibꝰ: sꝫ fidei merito pōderant̄. Et qꝛ deꝰ spiritꝰ ē: adoratores eiꝰ in sp̄ū ꝛ veritate adorare eū opꝫ. Postqꝫ siccato iudee vellere vniuersus orbis celesti rore ꝑfusus ē: ꝛ multi de oriēte ꝛ occidēte veniētes recubuerūt i sinu abrahe: desijt notus esse tm̄ in iudea deꝰ. Et crucis igit̄ ꝛ resurrectōis loca his ꝓsunt: qui portāt crucē suā ꝛ cū christo resurgunt quotidie q̄ dignos se exibent tāto habitaculo. Ceteꝝ qui dicunt templum dn̄i templū dn̄i audiant ab apl̄o. Uos estis templum dei: ꝛ spiritussanctus habitat in vobis. Et de hierosolymis ꝛ de britānia equaliter patet aula celestis. Regnum dei intra vos est. Beatꝰ hylarion cū palestinus esset: ꝛ in palestina viueret: vna tm̄ die vidit hierosolymā vt nec cōtemnere loca sancta ꝓpter viciniam: nec rursus deum loco claudē videret̄. Ab adriani temporibꝰ vsqꝫ ad imperium ꝯstantini: ꝑ annos circiter. clxxx. in loco resurrectiōis simulacrū iouis: ꝛ in crucis rupe statua ex marmore veneris a gentilibus posita colebat̄: ꝛ in specu in quo quōdā christꝰ puulꝰ vagijt: veneris amasiꝰ plāgebat̄. Hec tā longo repetita sū ꝓhemio: ne q̄cqꝫ fidei tue deesse putes: qꝛ hierosolymā nō vidisti: nec nos iccirco meliores estimes ꝙ huiꝰ loci hītaculo fruimur. Sꝫ siue hic siue alibi eq̄lē te ꝓ opibꝰ tuis apud dn̄ꝫ hr̄e mercedē.

¶ [illegible] a monacho appetenda sit solitudo. C. XXXIIII.

Tuera differentias in locis urbi/tra[illegible] ⁊ frequētia vrbiū derelicta: in agello habites: ⁊ christum q̄ras in solitudine: ⁊ ores solus in mōte cū ihesu. Nō de ep̄is: nō de p̄sbyteris: nō de clericis loquor: quoꝝ aliud officiū est: ſꝫ de monacho. De toto huc orbe ɔcurrit̄: plena ē ciuitas vniuersi generis hoib⁹: ⁊ tāta vtriusq̄ sexus ɔstipatio: vt q̄d alibi ex pte fugiebas: hic totū sustinere cogaris. Si officiū vis exercē p̄sbyteri: si ep̄atus te vel op⁹ vel honor forte delectat: viue in vrbib⁹ ⁊ castell' ⁊ aliorū salutē fac lucꝝ aīe tue. Sin autē cupis esse q̄ diceris monach⁹. i. solus: quid facis ī vrbib⁹: q̄ vtiq̄ nō sunt soloꝝ habitacula: sed multoꝝ. Habet vnūquodq̄ ꝓpositū p̄ncipes suos. Romani duces imitent̄ camillos: fabricios regulos: scipiones. Ph̄i ꝓponāt sibi pitagorā socratē: platonē aristotelē. Poete emulent̄ homeꝝ: virgiliū menādrū ter[illegible]. Historici thucididē salustiū herodotū liuiū. Oratores lisiā graccos: demostenē: tulliū. Et vt ad nostra veniam⁹: ep̄i ⁊ p̄sbyteri [illegible] aplos ⁊ aplicos viros quoꝝ honorē possidentes habere nitant̄ ⁊ meritū. Nos autē habeamus ꝓpositi nostri p̄ncipes paulū: antoniū: hylarionē machariū. Et vt ad scripturaꝝ auctoritatē redeā: noster p̄nceps helise⁹: helyas: nostri duces filij ꝓphetarū q̄ habitabāt in agris aut solitudine: faciebant sibi tabernacula ꝓpe fluēta iordanis. De his sunt ⁊ illi filij rechab q̄ vinū ⁊ siceram nō bibebant: q̄ morabātur in tentorijs. Obsecro itaq̄ te vt multitudines hominum: ⁊ officia ⁊ salutationes ⁊ cōuiuia velut q̄sdam cathenas fugias voluptatum.

¶ Qualiter monacho viuendū sit. C. IXXV.

It vilis et vespertin⁹ cibus olera ⁊ legumina interdūq̄ pisciculo p summis ducas d̄licijs. Qui christū desiderat: ⁊ illo pane vescit̄: nō querit magnope de cibis p̄ciosis q̄ stercus ɔficiat. Quicq̄d post gulā nō sentit̄: idem tibi sit q̄ panis ⁊ legumina. Habes aduersum iouinianū libros de ɔtemptu ventris ⁊ gutturis plenius disserētes. Semꝑ in manu tua sacra sit lectio: frequēter orandū: crebre vigilie ⁊ ventre vacuo sepius dormiēdū. Ramusculos ⁊ gloriosos ⁊ palpantes adulatores q̄si hostes fuge: humilitatē vestium tumēti aīo nō appetas: secularium maxime potētiū ɔsortia deuita. Quid tibi necesse est ea videre crebri⁹: quoꝝ cōtēptu monach⁹ esse cepisti. Soror p̄cipue tua matronaꝝ declinet colloquia: ne inter sericas vestes ⁊ gēmas circūsedētiū feminaꝝ se sordidatā aut doleat aut miret̄: q̄r alteꝝ ꝓpositi penitētia alterū iactātie quasi seminariū est. Caue ne q̄si fidelis ⁊ famosus tuoꝝ quondā dispēsator: alienā pecuniam distribuēdā accipias. Habeto simplicitatē colūbe: ne cuiq̄ machineris dolos: ⁊ serpētis astutiā: alioꝝ supplāteris īsidijs. Nō multū distat in vitio vel despicere vel decipi posse. Christianū quem senseris tibi aut crebro de nūmis loquētē: excepta elemosyna: q̄ indifferēter patet oīb⁹: istitorē poti⁹ habeto q̄ mōachū. Preꝫ victū ⁊ vestitū: ⁊ manifestas necessitates nihil cuiq̄ tribuas: ne filioꝝ panē canes comedāt. Verꝰ christi téplū aīa credētis ē. Illā exorna: illā vesti. illi offer donaria illa christū suscipe. Que vtilitas est parietes fulgere gēmis: ⁊ christū in paupe fame mori. Iaꝫ nō sunt tua q̄ possides: dispēsatio tibi credita est. Memēto ananie ⁊ saphire: illi sua timide fuauerūt: tu ɔsidera substātiā christi: ne īprudenē effūdas. i. ne īmoderato iudicio rē paupeꝝ tribuas nō paupib⁹: ⁊ sm̄ dictū prudētissimi viri: liberalitate liberalitas pereat. Noli respicere ad phaleras ⁊ nomina vana catonum. Ego ⁊ inquit intus ⁊ in cute noui esse christianum grande est non videri. Et nescio quomodo plus placet mūdo q̄ christo displicet.

¶ A clericis vitāda sunt mulieꝝ consortia. C. XXXVI.

Dem ad occeanum de vita clerici. Prima tentamēta clericoꝝ sunt mulieꝝ frequētes accessus. Nouerit gen⁹ femina: ianua diaboli: via iniq̄tatis: scorpionis ꝑcussio: flāmigero igne peurit cū ꝓximat: stipula ignē accēdit: exurit q̄ fūdamēta mōtiū. Ego iudicio si cū viris femie habitēt non deerit viscariū diaboli. De duob⁹ eni q̄d vn⁹ desiderat si loq̄ nō pōt vel temptatur. Remotio igit̄ viri castitatis collocat arma construit in melioꝛib⁹ castra pudoris. Tecla post tentationē passionis antiochie a paulo ꝓhibet̄ pariter ꝑgere. Nemo miles cū vxore pergit ad belluꝫ. Si ɔgregatōes constituis puellaꝝ. bina in hebdomada visitatōe ad benedicēdā ɔgregatōem cōuenias: sed nō sol⁹ ꝓpē tunigerulos. Ferreas mētes libido domat. Feminam quā videris bn̄ ɔuersantē mēte dilige: nō frequētia corporali. Germināt femie spinas cū viris habitantes: ⁊ arcana mētis acuto mucrone percutiunt. Prob nephas dolor est dicere: sed nō decet p̄terire: vnde sine nuptijs nouum genus vxorum. Et ad nos quid ptinet: si eos quos diligūt viderint ridentibus oculis salutationis tenera verba ꝓcedūt. Deinde cū salutauerit si eas dei viros p̄terire celeri⁹ viderit ɔtemptores suos iudicāt ⁊ irascuntur. Lege hieremiam qualis debet esse solitarius: ait enim sedebit solitarius ⁊ tacebit. Mariam in cubilis penetrabilibus angelus solam inuenit: non cum agapeta loquentem. Et illa ad virileꝫ introitum trepidauit. tu que fornax es malitie: quid a viro desideras frequentius salutari.

¶ De Ornatu moꝝ episcopi. C. XXXVII.

Dem ad occeanum de vita [illegible] ep̄atū desiderat bo. o. de. opus nō dignitatē: laborē non delicias: opus p q̄d humilitate decrescat: nō fastigio intumescat. Opꝫ ergo ep̄m irrep̄hēsibilē esse. Oēs v̄tutes ī vno sermone cōprehēdit: ⁊ pene rē cōtra naturā exigit. Quis eni absq̄ rep̄hensione versat̄ in mūdo ſꝫ futur⁹ pastor ecclesie talis eligit̄: in cui⁹ cōparatione recte grex ceteri nominent̄. Perdit eni auctoritateꝫ docēdi cui⁹ sermo ope destruit̄. Vn̄ ⁊ illud tullij. Caput artis est docere q̄d facias. Iteꝝ ornatū v̄tutib⁹ sm̄ mēsurā. Sūt eni q̄dā ignorātes mēsurā suā: ⁊ tāte stoliditatis ac vecordie: vt ⁊ in motu ⁊ in incessu ⁊ habitu ⁊ sermone cōmuni risum se spectantib⁹ tribuant: ⁊ quasi non intelligentes q̄d sit ornat⁹: comūt se vestibus ⁊ mūdicijs corꝑis: ⁊ lautioris mēse epulas parāt: cū huiusmodi ois ornat⁹ ⁊ cult⁹ sordibus fedior sit. Itē doctorē. Innocēs eni ⁊ absq̄ sermone ɔuersatio: quantū ꝓdest exēplo tātū nocet silentio. Itē nō vinolētū: vinolētia ē scurraꝝ ⁊ cōmessatoꝝ: venterq̄ mero estuās: cito dispumat in libidines. Noe ad vni⁹ hore ebrietatē nudauit femora sua: que p. dc. annos sobrietate texerat. Loth quoq̄ p temulētiā nesciēs libidini miscuit incestū: ⁊ quē sodoma nō vicerat: vina vicerūt. Iterū non litigiosum. Nihil est eni impudentius arrogātia rusticoꝝ qui garrulitatē auctoritatē putāt: ⁊ parati semꝑ ad lites: in subiectū sibi regē sermonibus tumidus tonāt. Itē domui sue bene p̄positū. Nō vt opes [illegible] nō vt regias epulas paret: non vt celatas patinas struat: ⁊ phasides aues lentis vaporibus coquat: qui artifici tempamēto ⁊ ad ossa perueniāt: ⁊ carniū supficiē nō dissoluant: ſꝫ vt q̄d p̄dicaturus ē p̄mus a domesticis exigat. Itē non neophitū. Heu heu heri cathecuminus hodie pōtifex. Heri in amphiteatro: hodie in ecclesia: vespere ī circo mane in altari: dudū fautor histrionū ɔsecrator. Opꝫ aūt tillū ⁊ testimonium b. b. a. qui. f. f. talis ergo sit vt q̄ religioni detrahūt: ei⁹ vite detrahere non audeant.

¶ De Cōtemptu patrie ⁊ seculi ad monachos. C. XXXVIII.

Dē ad heliodorum monachum. Quanto studio ⁊ amore ɔtēderim: vt pariter in heremo moraremur: cōsciū mutue charitatis pect⁹ agnoscit. Vnū te q̄si paruul⁹ delicat⁹: cōtēptū rogātis p blādimenta fouisti: ⁊ abiēs postolaram tibi postq̄ ad deserta migrassem: inuitatoria scripta trāsmitterē. Nolo pristinaꝝ necessitatū recorderis: nudos amat herem⁹. Qui ī christū credis: ⁊ eius crede sermonib⁹. Querite p̄mū regnū ⁊c̄. Affati omnis est q̄ cū christo paup ē. Qui rogātē ɔtēpseras forsitan audias obiurgantē. Quid facis in p̄rna domo delicate miles: ecce d̄ celo tuba canit: ecce cū nubib⁹ debellatur⁹ orbē: impator armat⁹ egredit̄. Ecce bis acut⁹ gladi⁹: ex regis ore ꝓcedēs: obuia queq̄ metit: ⁊ tu mihi d̄ cubiculo ad aciē ⁊ tu egrederis de vmbra ad solē. Corpus assuetū tunica: lorice on⁹ nō fert. Caput optū linthео galeā recusat. Mollē ociomanū: dur⁹ exaspat capul⁹. Audi edictū regis tui. Qui nō est mecum cōtra me est. Recordare tyrocinij tui diē quo christo in baptismate cōsepult⁹: in sacramēti v̄ba iurasti ꝓ noīe ei⁹: nō te pr̄i parcituꝝ nō matri. Licet paruul⁹ ex collo pēdeat nepos: sparso crine: ⁊ scissis vestibus vbera quibus te nutrierat mater ostēdat: licet in limine pater iaceat: p calcatū perge patrē: siccis oc ulis ad vexillum crucis euola: solū pietatis gen⁹ est: in hac re esse crudelem. Facile rūpit hec vincula amor christi ⁊ timor gehēne. At contra scriptura pcipit parentibus obsequēdū: ſꝫ quicūq̄ eos supra christū amat: pdit aiam suam. Gladiū tenet hostis: ne me pimat: ⁊ ego de matris lachrymis cogitabo ꝓpter patrē christi militiā deserā cui sepulturā christi cā non debeo q̄ etiam omnibus eius causa debeo. Domino passurū timide consulēs petrus scandalum fuit paulus retinentes se fratres ne hierosolymam ꝑgeret redarguit. Aries iste pietatis quo fides pulsatur euangelij retundendus est mucrone. mater mea ⁊ fratres mei hi sunt ⁊c̄. Si credūt in christū faueant mihi ꝓ eius nomine pugnaturo. Si nō credunt mortui sepeliunt suos mortuos. Sed h̄ eis in martyrio. Errās fr̄ erras si putas vnq̄ christianū ꝑsecutōeꝫ nō pati ⁊ tē maxi

oppugnaris:si te oppugnare nescis. Aduersarius noster tanq̃ leo rugiẽs circuit:querens quẽ deuorat ꝛ tu pacẽ putas. Sedet in insidiis cũ di. Et tu frondose arboris tectus vmbraculo:molles somnos futura pda carpis. inde me psequit luxuria. inde auaricia conat irrũpere. inde vẽter me⁹ vult mihi esse de⁹ ꝑ chr̄o. psequit inq̃ me hostis. cui noia mille:mille nocẽdi artes. ꝛ ego infelix. me victorẽ putabo dũ capior.

C De eodem. C. XXXIX.

Animaduerte frater. Non tibi licet de quam habere de tuis reb⁹ ois inq̃t dñs q̃ nõ renũciauerit. o. ꝛc̃. Cur timido aio chrian⁹ es. Fili⁹ hois nõ hꝫ vbi caput reclinet: ꝛ tu amplas porticus: ꝛ ĩgẽtia tectoꝝ spacia metiris: hereditatẽ expectas seculi:coheres christi:interptare vocabulũ monachi: hoc est nomẽ tuũ quid facis in turba q̃ solus es. Et hec ego nõ ĩtegra rate vel mercib⁹ nec q̃si ignarus fluctuũ indoct⁹ nauta pmoneo. Sed q̃si nup naufragio eiect⁹ in littus:timida nauigatoris voce denũcio. In illo estu carnbdis:ibi scilla. Hic barbarũ littus:hic diabolus pyrata cum socijs portat vincula capiẽdis. Nolite credere:nolite eẽ securi:licet in morẽ stagni fusum equor arrideat. ĩtus est piculũ: ĩtus est hostis. tranquillitas ista tẽpestas est. Quid ẽ. Quicũq̃ ĩ ciuitate sũt: christiani nõ sũt. Nõ est ibi eadẽ cã q̃ ceteri. Nã cũ derelicta domo te castrasse pr̄ regna celoꝝ. q̃d aliud q̃. pfect ĩ secta tua es eũ pfect⁹ autẽ christi seruus:nihil pter christũ habet. Audet quisq̃ christũ mẽdacẽ facere. mãmone ꝛ Christo seruiẽdo. vociferat ille sepe si q̃s vult post me ve. abneget. ꝛc̃. ꝛ ego onusto auro arbitror me christũ seq̃. Q. si nihil habeas vt te responsurum scio. cur tam bene paratus ad bella nõ militas:nisi forte in patria tua te arbitraris hoc facere posse:cũ in sua dñs signa nõ fecerit. Sume rõnẽ. Nemo ꝓpheta in patria sua honorẽ habet. Nõ quero inquies honorẽ sufficit mihi consciẽtia mea. Neq̃ dñs querebat honorem. quippe qui ne a turbis rex cõstitueret aufugit. Sed vbi honor nõ est ibi cõtẽptus est: vbi autem contemptus:ibi frequenter iniuria: ibi ꝛ indignatio: ꝛ nulla quies. Ubi autẽ per inquietudinẽ aliquid auertur ex studio: perfectũ dici nõ potest. Ex hoc colligitur monachũ perfectũ in patria sua esse nõ posse perfectũ aũt esse nolle delinquere est. Sed de hoc gradu pulsus: puocabis ad clericos. Absit autẽ vt quicq̃d de his sinistrũ loquar. qui apostolico gradui succedẽtes christi corpus sacro ore cõficiunt per quos etiã nos christiani sumus. qui claues regni celoꝝ habẽtes quodãmodo ante iudicij diẽ iudicant. qui sponsam domini sobria castitate cõseruant. Sed monachi alia causa est:alia clericoꝝ. Clerici oues pascunt. ego pascor. Q. si te quoq̃ ad eundẽ ordinem pia fratrũ blandimenta sollicitant. gaudebo de assensu: timebo de lapsu. Qui episcopatum desiderat bo. o. de. oportet autem huiusmodi irreprehẽsibilem esse. Non oẽs episcopi: episcopi sunt. Attendis Petrum: sed ꝛ iudam considera.

C Adhuc de eodem. C. XL.

Quid agis frater in seculo: q̃ maior es mũdo. Q̃diu te tectoꝝ vmbre premunt. q̃diu fumosaꝝ vrbiũ carcer ĩcludit. Libet ad purũ etheris volare fulgorẽ. Paupertatẽ times: sed btõs pauperes christus appellat. Labore terreris: nemo athleta sine sudorib⁹ coronat. De cibo cogitas: sed fides famẽ nõ timet. Supra nudã metuis humũ exesa ieiunijs mẽbra collidere: sꝫ dñs tecũ iacet. Squalidi capitis horret inculta cesaries: sed caput tuũ christus est. Infinita heremi vastitas terret: sed tu paradisũ mẽte deãbula. quotiẽscũq̃ illuc cogitatiõe cõscẽderis: totiẽs in heremo nõ eris. Scabra sine balneis attrahit cutis. sed q̃ in christo semel lot⁹ est non habet necesse iterũ lauari. Et vt breuiter ad cũcta apostolũ audies respondẽtẽ. nõ sunt cõdigne pas. hui⁹. ꝛc̃. Delicat⁹ es charissime: si ꝛ hic vis gaudere cũ seculo: ꝛ postea regnare cũ christo. Ueniet illa dies: q̃ ad vocẽ tube pauebit terra cũ pp̄lis. lugubrior mũdus ĩmugiet. Potẽtibus quondã reges nudo latere palpitabũt. exhibebit cũ prole sua venus. tũc ignitus iupiter adducet: ꝛ cũ suis stultus plato discipulis: Aristotelis argumẽta nõ pderũt. Tunc tu rusticanus ꝛ paup exultabis: ꝛ ridebis ꝛ dices. Ecce crucifixus de⁹ me⁹. Ecce iudex q̃ obuolutus pannis in pſepio vagijt. Hic est ille operarij ꝛ questuarie filius. Hic q̃ fugit in egyptũ. hic q̃ vestitus coccino. hic sentib⁹ coronatur. Hic magus demoniũ habẽs ꝛ samarites. Cerne manus iudee q̃s fixerat. cerne latus romane q̃d foderas.

C Cõtra Monachu vagum ꝛ garrulũ. C. XLI.

Dẽ ad dominionẽ. Miror no eru bescere monachũ ꝛ iuuenẽ cui⁹ decore venereo fluit. cui⁹ tanta in loquendo elegantia est: vt comico sale ac lepore perfusus sit ꝛ lustrare nobiliũ domos matronarũ salutationib⁹ adherere. religiõi nr̄e pugnã facẽ. ꝛ inter hec fratri suo detrahere. Hic iccirco se eruditũ putat. q̃z ioui manu vba solus intelligit. Est quippe puerbiũ Balbũ melí⁹ balbi vba intelligẽ. inter mulierculas sciolus sibi ꝛ eloquẽs videbat. postq̃ vo romã opuscula mea puenerũt: me q̃si ennilũ exhorruit: q̃z ei⁹ eloquiũ despiciebat. Uñ intelligat nõ eque inesse ꝛ calamos puellarũ. ꝛ inter erud. tos viros de diuine legis dogmatib⁹ disputare. Scribis igit hunc de triuio ꝛ de cõpitis. de plateis circũforanũ monachũ rumigerulũ rabulã instrumẽtũ ad detrahẽdũ. Qui p trabẽ oculi sui festucã alteri⁹ nitat eruere cõcionari aduersũ me. ꝛ libros quos cõtra iouinianũ scripsi: canino dente rodẽ: lacerare: duellere. Stult⁹ ego q̃ sine causa gregoriũ nazanzenũ: ꝛ didimũ in scripturis scis cathecistas habui. Nihil mihi psuit hebreoꝝ eruditio. ꝛ ab adolescẽtia vsq̃ ad hanc etatẽ quotidiana in lege pro phetis euãgelijs apostolisq̃ meditatio. Inuẽtus est hõ absq̃ preceptore pfectus. q̃ eloquẽtia tulliũ. argumẽt. s aristotelẽ. prudẽtia platonẽ. eruditione aristarchũ. multitudine libroꝝ calcenterũ. didimũ sciẽtia scripturarũ omnesq̃ sui tp̄is vincat tractatores. Denique dicitur materiã poscere ꝛ ad carnẽ ꝛ ad deũ aliquid referens in vtraq̃z partem: hoc est ꝛ pro iusticia ꝛ cõtra iusticiã disputare. Queso igit te pater charissime: vt moneas eũ ne loquat cõtra propositũ suũ: castitatẽ habitu pollicẽs verbis destruat: ne virgo vel cõtinẽs ipse eũ viderit quid eẽ se iacet maritatas virginib⁹ compet. Parcat sibi parcat mihi: parcat nomini christiano. Monachũ se eẽ nõ loquendo ꝛ discur ando: sed tacẽdo ꝛ sedendo nouerit. Nõ damno nuptias: sed volo oẽs q̃ propter timores forsitan nocturnos soli cubitare non possunt vxores ducere.

C De Custodia virginitatis. C. XLII.

Dẽ ad custochiũ de virginitate seruanda. Audi filia ꝛ vide ꝛc̃. Nulla ĩ h̃ libello adulatio. Adulator quippe blandus inimic⁹ est. Nulla erit rhetorici pompa sermonis: q̃ te etiã inter angelos statuat. Nolo tibi venire superbiã de ꝓposito. sed timorẽ. Onusta incedis auro. latro tibi vitãdus est. stadiũ est vita hec mortalib⁹. Hic cõtẽdim⁹ vt alibi coronemur. Nemo inter serpentes ꝛ scorpiones secur⁹ ingredit. En inebriat⁹ est inquit dñs. gladius meus in celo. ꝛ tu pacẽ arbitrari in terra: q̃ tribulos generat ꝛ spinas: quam serpens comedit. Magnis inimicoꝝ circũdamur agminib⁹. hostiũ plena sunt oĩa. caro fragil ꝛ cinis futura post modicũ pugnat sola cũ plurib⁹. Q. si corũ te multitudo turbauerit ꝛ ad singula incitamẽta vitioꝝ cepit estuare: ꝛ dixerit tibi cogitatio tua Quid faciem⁹. respõdebit tibi heliseus: Noli timere: qñ plures nobiscũ sunt q̃ cũ illis. Et apertis ocul videbis igneũ currũ: qui te ad exemplum helie in astra sustollat. Et tunc leta cantabis Aĩa nr̄a sicut passer erep. ꝛc̃. Caue queso neq̃ dicat de te deus: Uirgo isrl cecidit: nõ est q̃ suscitet eã. Audẽter loquar: cũ oĩa deus possit suscitare: nõ potest virginẽ post ruinã. Ualet quidẽ liberare de pena: sꝫ non vult coronare corruptã. Rectius fuerat hois subiisse coniugium. ambulasse p plana: q̃ ad altiora tẽdentẽ in pfundũ inferni cadere. Nolo sinas cogitationẽ crescere. dum paruus est hostis interfice. nequitia elidatur in semine.

C Exẽplũ Hieronimi de seipso. C. XLIII.

Quotiens in heremo cõstitutus: ꝛ in illa vasta solitudine que exusta solis ardorib⁹ horridũ monachis prestat habitaculũ. putaui me romanis interesse delicijs. Sedebã solus: q̃z amaritudine erã replet⁹. Horrebãt sacco mẽbra deformia. ꝛ squalida cutis situ ethyopice carnis obduxerat. quotidie lachryme. quotidie gemitus. ꝛ siq̃n repugnantẽ somn⁹ imminẽs oppressissꝫ. nuda humo vix herẽtia ossa collidebã. De cibis vo ꝛ potu taceo. cũ etiã lãguẽtes aq frigida vtãtur. ꝛ coctũ aliq̃d accepisse luxurie sit. Ille igit ego q̃ ob gehẽne metũ tali me carcere ipse damnauerã scorpionũ tñ soci⁹ ꝛ ferarũ. sepe choris intereram puellarũ. pallebant ora ieiunijs. ꝛ mens desiderijs estuabat. In frigido corpore ꝛ ante hominẽ sua iam carne premortuũ sola libidinũ incẽdia bulliebãt. Itaq̃ ab oĩ auxilio destitut⁹: ad iesu iacebã pedes. rigabã lachrymis. ꝛ crine tergebã. ꝛ repugnantẽ carnẽ hebdomadarũ inedia subiugabã. Nõ erubesco infelicitatis mee. q̃n pot⁹ plãgo me nõ eẽ q̃d fuerim. memini me clamantẽ diẽ crebro iunxisse cũ nocte nec prius a pectoris cessasse verberib⁹ q̃ dño rediret increpãte trãquillitas. Ipsã quoq̃ cellulã meã q̃si cogitationũ mearũ cõsciã ptimescã: ꝛ mihimet iratus ꝛ rigidus solus deserta penetrabã. Sic vbi cõcaua valliũ: vel aspera montiũ: ruptium prerupta cernebam. ibi mee orationis locus erat. ibi illa miserrime carnis ergastulũ. Et (vt mihi ipe testis est dñs) post multas lachrymas

poſt celo oculos inberētes. nonnunq̃ꝫ videbar intereſſe agminibus angelorꝫ: ⁊ letus gaudēſqꝫ cantabā. Poſt te in odorē vnguentorꝫ tuorꝫ curremꝰ. Si aūt hec ſuſtinēt illi q̄ exeſo corpore ſolis cogita-tionibꝰ īpugnant. q̄d patit̄ puella q̄ delicijs fruit̄. viuēs mortua ē.

℄ Q. Per abſtinētiā nutrienda eſt caſtitas. C. XLIIII.

Si quid itaqꝫ pōt in me eſſe cōſilij: ſi experto cre-dit̄. Hoc p̄mū moneo: hoc obteſtor: vt ſponſa chriſti vinū fugiat, p veneno: hec aduerſus adole-ſcētiā p̄ma arma ſūt demonū. Nō ſic auaricia q̄tit: īflat ſupbia: delectat ambitio: facile alijs caremꝰ vitijs. Hic hoſtis intus incluſus eſt. quocūqꝫ pgimꝰ nobiſcū portamꝰ inimicū. Vinū ⁊ ado-leſcētia duplex incendiū voluptatis. Quid oleum flāme adijcimus. Quid ardēti corpuſculo fomēta ignū miniſtramꝰ. Paulus ad thi-motheū Iā noli inq̄t aquā bibere. ⁊c̄. Vide q̄bus cauſis vini pota-tio cōcedat̄. vt ex hoc ſtomachi dolor ⁊ frequēs medeat̄ īfirmitas. Et ne nobis forſitan de egrotatiōibꝰ blādiremur, modicū pcepit eē bibendū medici potꝰ cōſilio q̄ꝫ apl̄i. Noe vinū bibit: ⁊ inebriatus eſt rudi adhuc ſeculo. Et vt itelligas ſcripture in oibꝰ ſacramentuꝫ: Margarita quippe eſt ſermo dei ⁊ ex oī pte ſurari pōt. poſt ebrieta-tē nudatio femorꝫ ſubſecuta eſt. libido iuncta eſt luxurie. poſt ven-[illegible] ⁊ ſic cetera mēbra cōcitant̄. Mādūcauit enī pp̄ls ⁊ bi-bit: ⁊ ſurrexerūt ludere. Loth amicus dei in monte ſaluat̄: ⁊ de tot milibꝰ populi ſolus iuſtus inuētus eſt. inebriat̄ a filiabꝰ ſuis. Et li-cet ille putaret genꝰ hoīꝫ defeciſſe: ⁊ hoc facerēt liberorꝫ magis de-ſiderio q̄ꝫ libidinis. tn̄ virū iuſtū ſciebāt. hoc niſi ebriū nō eſſe factu-rū. Deniqꝫ q̄d fecerint ignorauit. Et q̄ꝫq̄ꝫ volūtas nō ſit in crimine: error tn̄ in culpa eſt. Helias cū Iezabel fugeret: ⁊ ſub quercu feſſus iaceret. ecce ad caput eiꝰ panis collirid9: ⁊ vas aque. Reuera nun-quid nō poterat deus cōditū ei merū mittere ⁊ electos cibos: ⁊ car-nes cōtuſione mutatas. Heliſeus filios pphetarꝫ inuitat ad prādiū ⁊ herbis agreſtibꝰ eos alens. Sonū prādentiū audit clamorē. mors in olla homo dei. nō iratus eſt cocis. Lautioris enī mēſe cōſuetudi-nē nō habebat. ſꝫ farina deſup iacta amaritudinē dulcorauit. eadē ſpūs v̄tute q̄ moyſes mutauerat mirrā. Et p̄mus e paradiſo homo [illegible] lachrimarꝫ [illegible] eſt [illegible] ⁊ ipꝫ dn̄m fame ſathanas tentauit in deſerto. Et apoſtolus clamitat de luxurioſis: quorꝫ deus vēter eſt. Id enī colit vnuſquiſqꝫ q̄ꝺ dili-git. Ex quo ſollicite, puidendū eſt vt quos ſaturitas de paradiſo ex-pulit: reducat eſuries. Q. ſi volueris reſpondere te nobili ſtirpe ge-neratā: ſemp in delicijs: ſemp in plumis. nō poſſe a vino ⁊ eſculētio-ribꝰ cibis abſtinere nec his legibꝰ viuere. diſtrictiꝰ reſpōdebo. Vi-ue ergo lege tua: q̄ dei nō potes. nō quo deus vniuerſitatis creator ⁊ dn̄s. inteſtinorꝫ noſtrorꝫ rugitu ⁊ inanitate vētris pulmonūqꝫ de-lectet̄ ardore. ſꝫ q2 aliter pudicitia tuta eſſe nō poſſit. Iob deo cha-rus audi q̄d de diabolo ſuſpicet̄. Virtꝰ eiꝰ in lūbis eius. ⁊c̄. Hone-ſte viri mulieriſqꝫ genitalia īmutatis ſunt appellata noībꝰ. Oīs igit̄ aduerſuꝫ viros diaboli virtus in lūbis eſt. oīs in vmbilico cōtra fe-minas fortitudo. Vis ſcire ita eſſe arripe exēpla. Samſon leone for-tior: ſaxo durior: ⁊ q̄ vnus ⁊ nudus mille eſt pſecutꝰ armatos. in da-lide molleſcit amplexibꝰ. Dauid ſm̄ cor dn̄i electꝰ. ⁊ q̄ venturū chri-ſtū ſc̄ō ſepe ore cantauerat. barſabee captꝰ nuditate. adulterio iūxit homicidiū. Salomon p quē ſececinit ipa ſapiētia: receſſit a dn̄o: q2 amator mulierū fuit. Et ne aliq̄s ſibi de ſanguinis ppinq̄tate cōfide-ret. in illicitū thamar ſororis amon frater exarſit incendiū.

℄ De Viduis fictis ⁊ libidinoſis. C. XLV.

Videas [illegible] q2 viduas anteq̄ nuptas inſelicē cōſciētiā mentita tn̄ veſte, ptegere: q̄s niſi tumor vteri vel īfantū vagitꝰ, pdiderint. erecta ceruice: ⁊ ludētibꝰ pedibus īcedūt. Alie vo ſterilitatē p̄bēt: et nec dū nati hoīs homicidū faciūt. Nōnulle cū ſe ſenſerit cōcepiſſe de ſcelere abortiui venena meditant̄: ⁊ freq̄nt̄ ipſe cōmortue triū cri-[illegible] ree: ſic ad īferos pducūt̄. homicide ſui adultere chriſti: necdū [illegible] paricide. He ſt̄ q̄ p publicū notabilit̄ īcedūt. ⁊ furtiuis ocu-lorꝫ nutibꝰ adoleſcētiū greges pꝰ ſe trahūt. Et quā viderit pallētē ac [illegible] trā ac manicheā vocāt. Et cū ſe mero īgurgitauerint: ſacri-legiū corpus dn̄i ſumēdo cōmittūt. Purpura tn̄ in veſte ſit tenuis ⁊ laxiꝰ vt crines deſcidāt ligatū caput. Soccus vilior: ⁊ p humeros mauorte volitās. ſtricte manice brachijs adherētes: ⁊ ſolutis geni-bus ſit fractꝰ īceſſus. Hec eſt apud illas tota virginitas. habeāt iſte hm̄ōi laudatores ſuos: vt ſub virginali noīe citiꝰ pereāt. Libēter ta-libꝰ nō placemus. Pudet dicere. proh nephas triſte. Sed verū eſt. Vnde in eccl̄ias agapetarꝫ peſtis introiuit. Vnde ſine nuptijs aliud nomē vxorꝫ. que eadē domo. vno cubiculo ſepe vno tenent̄ ⁊ lecto. Et ſuſpicioſos nos vocant: ſi aliud eſtimemus.

℄ De Vita virginū. C. XLVIII.

Vnc ad te mihi oīs dirigat̄ oratio. q̄ q̄nto prima romane vrbis virgo no-bilis eē cepiſti. tāto tibi amplius laborandū eſt: ne ⁊ pre-ſentibꝰ bonis careas ⁊ futuris. Et quidem moleſtias nu-ptiarū ⁊ incerta cōiugij de domeſtico exēplo didiciſti. cū ſoror tua bleſilla etate maior: ſed, pponſito minor. poſt acceptū maritum ſepti-mo menſe viduata ⁊ virginitatis coronā ⁊ nuptiarū pdidit volupta-tē. Nolo te ad domos nobiliū matronarū accedē: nec frequēter vi-dere q̄ꝺ cōtemnis. Diſce in hac parte ſanctā ſupbiā: q̄ ſpōſa ē xp̄i es. ſcito te illis eſſe meliorē. nec earū tn̄ te cupio vitare cōgreſſus: q̄ maritorꝫ inflant̄ honoribꝰ: q̄s eunuchorꝫ greges ſepiūt. ſed etiā eas q̄s viduas neceſſitas facit. q̄rū domꝰ plena diuitijs: plena adulatori-bus. Quarū rubētibꝰ buccis cutis farſa diſtēdit̄. vt eas putes mari-tos nō amiſiſſe: ſed querere. Rarus tibi ſit in publicū egreſſus. mar-tyres tibi querant̄ in cubiculo tuo. nunq̄ꝫ deerit cā, pcedendi: ſꝫ ſp q̄ñ eſt neceſſe, pceſſura ſis. Ad orationē tibi nocte ſurgenti nō indi-geſtio tibi ructū faciat: ſed inanitas. Crebrius lege. q̄ꝫplurima diſce teneti te codicē ſomnꝰ obrepat. ⁊ cadentē faciē pagina ſcā ſuſcipiat. Sint tibi quotidiana ieiunia: ⁊ refectio ſaturitatem fugiens. Nihil pdeſt biduo triduoqꝫ trāſmiſſo vacuū portare vētrē ſi parit̄ obrua-tur. Si cōpenſat̄ ſaturitate ieiuniū: illico irrigata humꝰ ſpinas libi-dinū germinat. ⁊ mens repleta torpeſcit. Siq̄ñ ſenſeris exteriorē ho-minē flore adoleſcētie ſuſpirare. ⁊ accepto cibo cū te in lectulo com-poſitā dulcis libidinū pompa concuſſerit. arripe ſcutū fidei. in quo ignite diaboli extinguunt̄ ſagicte. oēs enī adulterātes q̄ſi clibanus corda eorꝫ. At tu chriſti comitata veſtigijs: ⁊ ſermonibꝰ eius intēta dicito: Nonne cor noſtrū ardens e. ⁊c̄. Difficile eſt humanā animā aliq̄d nō amare. ⁊ neceſſe eſt: vt in quoſcūqꝫ nr̄a mens trahat̄ affe-ctus: carnis amor ſpūs amore ſupet̄. Deſideriū deſiderio reſtingui-tur. quicq̄d inde minuit̄: hinc creſcat.

℄ De Laude virginitatis. C. XLVII.

Vis noſtrū ex corde dicē pōt: Potū meū [illegible] est: nō gemēdū cū me rurſū ſerpēs de paradiſo virgini-tatis eiectum tunicis vult veſtire pelliceis. q̄s helyas ad paradiſū rediēs, piecit in terrā dicēs: Quid mihi ⁊ voluptati que ī breui perit. Nolo illi ſubiacē ſentētie: q̄ ī hoīes eſt illata damnato. In doloribꝰ paries ⁊c̄. Lex iſta nō mea eſt. ⁊ ad virū cōuerſio tua ſit conuerſio illiꝰ ad maritū eius q̄ virū nō hꝫ chriſtū. meū, ppoſitū ſine ſexu eſt. habeant nuptie ſuū tp̄s. ⁊ titulum mihi virginitas in maria dedicat̄ ⁊ chriſto. Dicat aliq̄s: Et audes nuptijs detrahere: q̄ a dn̄o bn̄dicte ſūt. Nō eſt detrahē nuptijs: cū illis virginitas antefert̄. Nō-nent̄ ⁊ nupte: cū a virginibꝰ ſint ſecūde. Creſcat ⁊ multiplicet̄ ille q̄ impleturꝰ eſt terrā. tuū agmē in celis eſt. Poſt paradiſū ⁊ nuditatē ⁊ ficus folia auſpicantia prurigīnē nuptiarū. Nubat ⁊ nubat̄ ille: q̄ in ſudore faciei comedit panē ſuū. cuiꝰ terra tribulos generat ⁊ ſpi-nas. cuius herba ſentibꝰ ſuffocat̄. meū ſemē cētenaria fruge fecūdū eſt. Cōſuant tunicas q̄ incōſutā deſurſū tunicā pdiderūt. quos va-gitus delectat infātū in ipſo lucis exordio. fletu lugētes q̄ nati ſūt. Eua in paradiſo virgo fuit. poſt pelliceas tunicas initiū ſumpſit nu-ptiarū. Tua regio paradiſus eſt. ſerua q̄ꝺ nata es. Et vt ſcias virgi-nitatē eē nature. nuptias poſt delictū virgo naſcit̄ caro de nuptijs ī fructu reddēs q̄ꝺ in radice pdiderat. Virga eſt mr̄ dn̄i ſimplex. pu-ra. ſincera. nullo extriſecꝰ germie coherēte. ⁊ ad ſilitudinē dei vnitate fecūda. Virge flos chriſtus eſt: dicēs Ego flos c. Laudo nuptias q2 mihi v̄gines generāt. lego de ſpinis roſā. de terra aurū. de cōcha margaritā. Plus nuptie onerant̄. q̄ñ de illis naſcit̄ plus amat̄.

℄ Adhuc de eodem. C. XLVIII.

Quid inuides mater filie tue. iu-gitur q̄ [illegible] liꝫ noluit vxor eē: ſꝫ regi. Grāde tibi bn̄ficiū pſtitit. ſocrꝰ dei eē cepiſti. De virginibꝰ inq̄t Apl̄s: Preceptū dn̄i nō habeo. Quare? Quia vt ipſe eēt virgo nō fuit imperij: ſꝫ ppie volūtatis. Nec enī audiēdi ſūt: q̄ eū vxorē habuiſſe cōfingūt. cū de cōtinētia diſ-ſerēs ⁊ ſuadens perpetuā caſtitatē intulerit. Volo āt oēs eē ſicut me ipm̄. Et infra. Dico autē ī nuptijs ⁊ viduis: bonū eſt illis vt ſic perma-neant ſicut ⁊ ego. Quare g̃ nō hꝫ dn̄i de virginitate pceptū? Quia ma-ioris eſt mercedis. q̄ꝺ non cogit̄: ſꝫ offert̄. Quia ſi fuiſſet virginitas impata: nuptie videbant̄ ablate. ⁊ duriſſimū erat ꝯ naturā cogē an-gelorūqꝫ vitā ab hoībꝰ extorquere. Et id quodāmodo damnare q̄ꝺ cōditū eſt. Alia fuit in veteri lege felicitas. beatꝰ q̄ hꝫ ſemen in ſyon. Vacuus erat orbis. ⁊ vt de typicis taceam: ſola erat benedictio libe-rorum. Propterea ⁊ abraham iam ſenex cethure copulat̄. ⁊ iacob

mandragoris redimit: et cōclusam vuluā in ecclesie figuram rachel pulchra cōcepit. Paulatī vō crescēte segete messor immissus ē. virgo belias. helise° vgo. vgines multi filij pphetarū. Hieremias captiuitate ppinquō vxorē phibet accipe. Alijs vbis idipz apls loqt. Tēpus breuiatū ē: reliquū ē. vt q̄ hnt vxores sint q̄si nō ha. Inueniebatur q̄ vt dixim° in viris tm̄ hoc cōtinētie bonū. et in dolorib° iugiter eua pturiebat. Postq̄ vgo vō cōcepit in vtero. et pepit nobis patrē futuri seculi: soluta maledictio est. Stati vt fili° dei igressus est sup terrā: nouā sibi familiā instituit. vt q̄ ab angelis adorabat in celis. haberet angelos et i terris. Si tibi placet scire quot molestijs virgo libera sorat. quot vxor astricta sit: legas tercullianū ad amicū phm: et de virgintate alios libellos: et beati cypriani volumē egregiū: et pape damasi sup hac re versus psasqz cōpositas. et ambrosij nostri quod nup ad sororē scripsit opusculū. In qb° tāto se effudit eloqo: vt qcquid ad laudē virginū ptinet exq̄sierit: ordinauerit: expresserit. Nobisqz diuerso tramite quo icesserit incedendū est vginitatē: nō tantum efferim°: sed seruam°. Nec sufficit scire qō bonū est: nisi custodiat attēti° qō electū est: qz illud iudicij est hoc laboris: et illud cōmune cū pluribus: hoc vō cum paucis.

C De Cautela virgini seruāda ꝯ seculi tentamēta. C. XLIX.

Itaqz obtestor te corā dño et angelis ei°: ne vasa tēpli facile in publicū pferas ne sacrarium dei quisq̄ pphanus inspiciat. Oza arcā quā nō licebat tangere attingēs morte subita pstrat° est. Neqz enī aureū vas et argēteū tam charū fuit deo. q̄ tēplū corporis vginalis pcessit vmbra: nūc vitas ē. Tu q̄dē simplicit loq̄ri: et ignotos quosq̄ blāda voce nō despicis. Sed aliter ipudici vidēt oculi. nō norūt aie pulchritudinē cōsiderare: sed corpor. Ne declines aurē tuā in verba mala. Sepe enim idecēs aliqd loquētes. tentāt mētis arbitriū si libēter audias vgo qō dicit. si ad ridicula queqz soluaris. Quicqd dixeris laudāt. quicqd negaueris negāt. Castā vocāt et sanctā. Ecce vere christi ancilla dicētes. nō vt illa horrida turpis: et rusticana terribilis. et q̄ ideo forsitan maritū nō habuit: qz iuenire nō potuit. Naturali ducimur malo: et adulatorib° nostris libēter fauem°. Et q̄q̄ nos respōdeam° idignos et calidos rubor ora pfundat. tm̄ ad laudē sua aia itrinsecus letat. Sponsa christi arca est testamēti. intrīsec° et extrīsecus deaurata custos legis dñi. sup hoc ppiciatoriū. q̄si super cherubin sedere vult dñs. Mittit discipulos suos: vt i pullo asine sedeat. Curis te secularib° solue: vt paleas et lateres egypti derelinquēs. moysen seq̄ris in heremo: et terrā repromissiōis itroeas. et nemo sit q̄ phibeat: nō mater: nō soror: nō cognata: nō germanus. dñs te necessariā hz. Qō si voluerint ipedire timeāt flagella pharaonis. Ihesus igressus tēplū: oīa q̄ tēpli nō erant proiecit. Deus enī zelotes est: ergo vbi i pectore virginali seculariū negociorū cura estuat. stati velū tēpli scindit. sponsus cōsurgit iratus et dicit. Relinquet vobis dom° ve. de. Semp te cubiculi tui secreta custodiāt semp tecū sponsus laudat intrinsecus. orans loqueris ad spōsū. legēti ibi ille loquet. Hort° cōclusus: soror mea fons signat°. Caue ne domū exeas: vt velis videre filios regiōis aliene. q̄uis fres habeas patriarchas. et israel parēte leteri: nolo te sponsū q̄rere per plateas. nolo te circuire angulos ciuitatis. Sponsus in plateis nō pōt iueniri. arta et angusta via est q̄ ducit ad vitā. Atqz vtinā nō inuenisse sufficiat: vulneraberis: nudaberis: et gemebūda narrabis. inuenerunt me. et c. Zelotipus est Ihesus nō vult ab alijs videri faciē tuā. Foras vagētur virgines stulte. tu intrīsecus esto: cū spōso. Que si hostiū clauseris et in occulto oraueris: veniet et pulsabit et dicet. ecce ego sto ante. et c. Daniel in cenaculo suo neqz enī manere poterat in humili. fenestras ad hierusalē aptas habuit: et tu habeto aptas fenestras. sed vnde lumē itroeat: vnde videas ciuitatē dei. Ne aperias illas fenestras de qb° dicit. mors intrauit per fenestras vestras.

C Virgini cauēda sit inanis gloria. C. L.

Illud quoqz tibi vitandū est cautius ne vane glorie ardore capiaris. Cū facis elemosynam deus solus videat. Cū ieiunes leta sit facies tua. Uestis nec satis mūda: nec satis sordida. et nulla diuersitate notabilis. ne tibi obuiā pretereuntiū turba cōsistat: et digito demōstreris. Nec satis religiosa velis videri. nec plus humilis q̄ necesse est. nec gloriā fugiēdo queras. plures enī paupertatis et miserie atqz ieiunij arbitros declinātes. in hoc ipso placere cupiūt: qz placere cōtemnūt. Et mirū in modū: laus dum vitat appetit. Hoc vitio pauci admodū sunt q̄ caruerūt. et ille est optimus q̄ q̄si in pulchro corpore rara neruorū sorde respergitur. Neqz vero moneo: ne de diuitijs glorieris ne de generis nobilitate te iactes. Scio humilitatem tuam. stultissimum quippe est docere quod nouerit ille quem doceas.

Sed ne hoc ipsum tibi iactantiā generet: qz seculi iactātiā cōtēpsisti nec cogitatio tacita subrepat: vt qz in auratis vestibus placē desi[...] placē conerj in sordib°. et q̄n in cōuentū fratrū veneris vel so[...] [...]milius sedeas scabello. te causeris indignā. vocē ex industria q̄si cōfectā ieiunijs tenues. et deficiētis imitata gressum humeris innitaris alteri°. Sūt quippe nōnulle exterminātes facies suas vt appareant hoib° ieiunātes. q̄ statim vt aliquē viderint ingemiscūt. demittunt supciliū. et operta facie vix vnū oculū liberāt ad vidēdū. Uestis pulla. cingulū sacceū. sordidis manib° pedibusq̄. vēter solus qz videri non potest estuat cibo. Alie virili habitu veste mutata erubescūt feminę eē qz nate sunt crinē amputāt. et impudent erigūt facies eunuchias. Sūt q̄ cilicijs vestiunt et cucullis fabrefactis: vt ad infantiam redeant imitant noctuam et bubones. Sed ne tm̄ videar disputare de feminis: viros quoqz fuge: quos videris cathenatos. quib° feminei otra Aplm crines. hircorū barba. nigrū palliū. et nudi impatiētia frigoris pedes. Hec oīa argumēta sunt diaboli. Tristitiā [...] et q̄ lōga ieiunia furtiuis noctiū cibis ptrahunt. Pudet reliq̄ [...] ne videar inuehi potius q̄ minere.

C De Quibusdā dissolutis monachis. C. LI.

Ceterum de morib° virginis. Sūt et alij de meo ordinis hoib° loquor: q̄ ideo ad p[...] [...]terium et ad diaconatū ambiūt: vt mulieres licētius videant. Oīs his cura de vestib°: si bene oleant. si pes laxa pelle nō folleat. crines calamistri vestigio rotant. digiti annulis radiant. et ne plantas humidior via spargat: vix imprimūt sūma vestigia. Tales cū videris sponsos magis estimato q̄ clericos. Quidā ī h̄ omne studiū vitāqz posuerūt: vt matronarū noīa: domos moresqz cognoscant. Mane surgētes: de domo in domū salutādi cā discurrūt. et pene vsqz ad cubiculū dormiēciū importune ingrediunt Si puluillū viderit: vl' māntile elegās: vel aliqd domestice supellectilis: laudāt: miranf: attrectāt. et se eo indigē cōquerētes: non tā impetrant q̄ extorquēt. His inimica castitas et ieiunia. Os barbarum et pcax: et in iurgia semp armatū. Quocūqz te vteris prim° in facie est. Quicqd nouū insonuerit: vel auctor vl' exaggerator est fame. nec affectate sordes: nec exq̄site mūditie ouenīūt christiano. Si qd ignoras. si qd de scripturis dubitas: interroga eū quē vita cōmendat. excusat etas. fama nō reprobat. aut si nō est q̄ possit exponere: meli° ē aliqd nescire secure q̄ cū periculo discere. Memēto qz in medio laqueorū ambulas. et multe veterane virgines castitatis indubitate: in ipso mortis limine coronā perdidere de manibus. Siq̄ ancillule sunt comites propositi tui: ne erigaris aduersus eas: nec infleris vt dña: vnū spōsum habere cepistis. Eas autē virgines viduasqz: que ociose et curiose domos circueunt matronarū: q̄ rubore frōtis attrito: parasitos vicere minorū: q̄si q̄sdā pestes abice. Corrūpūt bonos mores colloquia mala. Nulla illis nisi vestis cura est. et q̄ vētrj sūt prima vitiose atqz lasciue. quicqd vis mali insinuāt. ac ferreas quoqz mētes ad delicias molliunt.

C Q Libri poetarum et philosophorū propter sacros libros spernendi sunt. C. LII.

Que enim cōicatio luci ad tenebras Quid facit cum psalterio Horatius. cum euāgelijs Maro. cum apostolis Cicero. Olim cum relicta domo et parētib° pro christo militaturus pergerē hierosolymā. bibliotheca quā mihi rome sūmo studio cōfecerā: carē nō poterā. Itaqz post crebras vigilias et lachrymas: q̄s pteritorū recordatiōe pctorū fūdebā. plato vel tulli° sumebat in manib°. si q̄n in memetipsū reuersus pphetā legē cepissē sermo horrebat incultus. et qz lumē cecis ocul' nō videbā: nō oculorū culpā putabā eē: sz sol. Denīqz in media ferme. xl. medullis infusa febris sic infelicia mēbra depasta est: vt ossib° vix hererēt. Interī parabant exeqe. et vital' aīe calor toto iā frigescēte corpe in solo tm̄ repēte pectusculo palpitabat. Tm̄ subito raptus in spū ad tribunal iudicis ptrahor: vbi tantū luminis erat: vt piect° in terrā sursū aspicē nō auderē. Interrogat° de cōditiōe: christianū me eē rndi. Et ille q̄ psidebat mētiris ait: ciceronian° es: nō christian°. vbi est enī thesaurus tuus: ibi est et cor tuū. Illico obmutui inter verbera quib° cedi me iusserat: ōsciētie magis igne torquebar. illū mecū versiculū repetēs In inferno autē quis cōfitebit tibi. Clamabam autē inter verbera Miserere mei dñe miserē mei. Tādē ad presidēti genua puoluti q̄ astabāt pcabant: vt veniā daret adolescētie: et errori locū penitētie cōmodaret. exactur° deinde cruciatū. si gentiliū lrarū libros aliq̄n legissem. Ego itaqz qui constitutus in tanto articulo etiam vellē maiora promittere: deierare cepi et dicere Dñe si vnq̄ habuero codices seculares: si legero te negaui. Inter hec verba dimissus reuertor. Et

mirantibus cunctis oculos apui. multo lachrymarū imbre ꝑfusos. nec hoc vani somnij illusio fuit. Teste mihi tribunali ante qḋ steti. ⁊ iudiciū qḋ timui. me plagas sensisse post somnū. ⁊ liuētes scapulas habuisse. Tantoq̃ꝫ de hinc studio diuina legisse. quanto mortalia ante nō legeram.

¶ De Auaricia fugiēda. C. LIII.

Auaricie [illegible] est malū nō quo aliena appetas. hoc enī ⁊ publice leges puniūt. sed quo tua q̃ tibi sunt aliena nō serues. Si in alieno inq̄t fideles non fuistis: qḋ vestrū est q̇s dabit vobis. Aliena nobis auri argētiq̃ꝫ sunt pōdera nostra possessio spiritualis ē. de q̃ alibi dicit. redēptio viri ꝓpe diuitie. At dicis. Puella sum delicata: ⁊ q̃ meis manibꝰ laborare nō possum si ad senectā venero: si egrotare cepo: q̇s mei miserebit. Audi ad apl'os loquentē ihesū. Respicite volatilia celi. ⁊c̄. Si vestis defuerit lilia ꝓponunt. si esurieris beatos audies paupes ⁊ esuriētes. Si aliq̇s afflixerit [illegible] ⁊ datus est mihi stimulus [illegible] cijs dei. Exultauerunt enī filie iude in oībꝰ iudicijs tuis. dn̄e nihil intulimus in hunc mundū: neq̃ꝫ auferre q̇d possumꝰ. At nunc plerasq̃ꝫ videas armaria stipare vestibꝰ tunicas mutare quotidie. ⁊ tū tineas nō posse separare. Inficiunt mēbrane colore purpureo: aurū liquescit in l'ras. gemmis codices vestiunt: ⁊ nudus ante fores earū christus emorit. Infinita de scripturis exēpla suppetāt: q̃ auariciā doceāt esse fugiēdā. verū q̇d ante nō plures annos nitrie gestū sit referā. Quidā e fratribus parcior magis q̃ꝫ auarior nesciēs. xxx. argēteis dn̄ꝫ venditū c. solidos quos lina texēdo acq̄sierat moriēs dereliq̇t. Initū est inter monachos cōsiliū: nā in eodē loco circiter quinq̃ꝫ milia diuisis cellulis habitabāt: q̇d facto opus esset. Et alij paupibus distribuēdos esse dicebāt. alij dandos ecclesie: nōnulli parētibꝰ remittēdos. Macharꝰ vō ⁊ pābo ⁊ isidorus ⁊ ceteri pr̄es: scō eiꝰ loquēte spiritu decreuerūt infodiēdos esse cū eodē dicētes. Pecunia tua tecū sit in ꝑditione grādisq̃ꝫ per totū egyptū cūctos terror inuasit. Et quoniam monachorū fecimus mentionē. ⁊ te scio libenter audire que sancta sunt aurem paulisper accōmoda.

¶ De Triplici genere monachorū antiquorū. C. LIIII.

Tria sūt in egypto genera monachorū. Primū est cenobitarū. i. cōi viuētiū. Prima apud eos cōsideratio est obedire maioribꝰ. Diuisi sunt ꝑ decurias ⁊ cēturias: ita vt. ix. hoibꝰ decimꝰ ꝑsit: ⁊ rursū. x. ꝓpositos sub se habeat cētesimꝰ. Manēt sepati: sꝫ iūcti cellulis vsq̃ꝫ ad horā nonā. Statutū ē vt nullus pgat ad aliū ꝓter decanos: vt si forte fluctuat q̇s cogitatiōibꝰ: alliꝰ cōsolet alloq̇s. post nonā vō in cōe concurrit. psalmi resonāt: scripture recitant: ⁊ cōpletis ōronibꝰ cūctis residētibꝰ mediꝰ pater incipit disputare. Quo loquēte tātū silentiū fit: vt nemo aliū respicere: nemo audeat excreare: dicētis laus in fle[illegible] ⁊ cū [illegible] pit dolor. Cū vō de regno christi ⁊ futura gloria cepit annūciare: videas cūctos suspirio moderato: ⁊ oculis ad celū leuatis dicere ītra se Quis dabit mihi pen. ⁊c̄. Dehic vnaq̃q̃ꝫ decuria cū parēte suo pgit ad mēsas qbꝰ vicissim ministrāt. pane viuit ⁊ leguminibꝰ ⁊ oleribꝰ q̃ sale solo cōdiunt. Vinū tm̄ senes accipiūt: qbꝰ ⁊ cū paruulis sepe fit prādiū: vt aliorū fessa sustētet etas: aliorū nō frāgat incipiēs. Ipsi aūt pr̄es nocte circūeunt cellulas singulorū ⁊ aure apposita diligentē q̇d faciāt explorāt. Quē tardiorē dephēderit. nō mox icrepāt: sꝫ dissimulato qḋ norūt eū sepiꝰ visitāt: ⁊ ꝑus icipiētes prouocāt magis orare q̃ꝫ cogūt. Et q꞉ nō licet cuiq̃ꝫ dicere: tunicā vl' sagū nō habeo. ita economus vniuersa moderat vt nemo q̇d postulet nemo debibeat. Si q̇s autē egrotare cepit transfert ad exedrā latiorē: ⁊ tāto senū ministerio ɔfouet: vt nec delicias vrbiū: nec matris q̃rat affectū. Scḋm genꝰ est anachoritarū. i. solitariorū q̃ de cenobijs exeūtes: excepto pane ⁊ sale: nihil ad deserta pferūt. Huiꝰ vite auctor Paulus: illustrator Antoniꝰ: ⁊ vt altiꝰ cōscēdā pinceps Johānes baptista fuit Tertiū genus est qḋ dicit rēnoth deterrimū atq̃ꝫ neglectū. hi bini vel trini habitant. nec multo plures: suoq̃ꝫ arbitrio ac ditione viuētes de eo quod laborauerint. in mediū partes conferunt vt habeāt alimenta cōmunia. habitant autē q̃ꝫplurimi in castellis ⁊ vrbibus: ⁊ quasi ars sit sancta nō vita. quicquid vendiderint maioris est precij. Inter hos sepe iurgia sunt: quia cibo suo viuentes non patiuntur alicui se esse subiectos. Reuera solēt certare in ieiunijs: ⁊ rem secreti victorie facere. Apud hos affectata sunt oīa: laxe manice ⁊ calige follicantes. vestis crossior: crebra suspiria: visitatio virginum: detractio clericorum. et si quando dies festus venerit saturantur ad vomitum.

¶ De Oratione ⁊ [illegible] C. LV.

Quanquā Apl's semꝑ nos orare iubeat: ⁊ sanctis etiam [illegible] diuersas orandi horas debemꝰ habē: vt si forte aliquo opere detēti fuerimꝰ: ipm tp̄s nos ad officiū admoneat Horā tertiā. sextā nonā. diluculū vō ⁊ vesperū nemo est q̇ nesciat. Cibi nō sumant: nisi ōrone p̄missa. nec a mēsa surgēdū: nisi grā referat creatori. Noctibꝰ bis surgēdū egrediētes de hospitio armet oratio. regrediētibꝰ occurrat oratio priꝰ q̃ꝫ sessio. ad oēm incessū manus pingat crucē. Teipm cōsiderās nō in alteriꝰ ruina: sꝫ in tuo ope gl'iari. Nec dicas illa ⁊ illa suis rebꝰ fruit. honorat ab hoibꝰ. frēs ad illā veniunt ⁊ sorores. Primū dubiū an virgo sit tal. nā hō videt in facie: deus in corde. Dehinc etiā si corpore virgo est: an spū virgo sit nescio. Apl's autē ita virginē diffiniuit: vt sit scā corpe ⁊ spū. Ad extremū habeat sibi gloriā suā. vincat Pauli sentētiā. delicijs fruatur ⁊ viuat. nos meliorū exēpla sectemur. propone tibi beatā mariā. ad quā cū angelus gabriel in viri specie descēdisset: pterrita rn̄dere nō potuit. Nunq̃ꝫ enī fuerat a viro salutata. Deinde nūcū discit et loquit. ⁊ q̃ hominē formidabat cum angelo fabulat intrepida. Potes ⁊ tu mater eē dn̄i: vt dicas: A timore tuo dn̄e cōcepimꝰ. Ceteri virgines apud diuersas hereses esse dicunt. Scorta sunt estimāde: nō virgines. sꝫ q꞉ sciunt virginale vocabulū gl'iosū: sub ouiū pellibꝰ lupos tegūt christū mētiunt. antichristū ɔuestiūt. Gaude virgo. qḋ alie simulāt: tu vere eē cepisti. Hec oīa q̃ digessimꝰ: dura videbunt ei q̇ nō amat christū. Qui autē cōmortuus est dn̄o: ⁊ ɔsurrexit: libere clamabit. Quis nos sepabit a charitate christi. Amemꝰ ⁊ nos christū semꝑ: ⁊ eiꝰ queramꝰ amplexus: ⁊ facile videbit omne difficile. breuia putabimꝰ vniuersa q̃ longa sunt. ⁊ iaculo illiꝰ vulnerati dicemus: Heu mihi q꞉ incolatus meus ꝓlō. est. Filius dei dei pro salute ꝯis hoīs factꝰ filiꝰ: decē mēsibꝰ ī vtero vt nascat expectat. fastidia sustinet. cruentatꝰ egredit. pānis inuoluit. ⁊ ille pugillo mūdū includēs breui ꝓsepio collocat. vendet. vberat. crucifigit. Quid retribuam dn̄o ⁊c̄. Calicē salu. Hec est enī sola digna retributio: cū sanguis sāguine cōpensat. Apl's in laboribꝰ plurimis: in carceribꝰ habūdātiꝰ: in fame ⁊ siti ⁊c̄. Nos autē si cibus insulsior fuerit ɔtristamur. calix frāgit. mēsa subuertit. verbera sonāt. ⁊ aq̄ tepidior sanguine vindicat. Regnū celorū vim patit. Nisi vim feceris: celorū regna nō capies. Nisi pulsaueris importune: panē nō accipies sacri. An nō tibi videt eē violentia cū caro vult eē qḋ deus est. ⁊ illū locū vnde angeli corruerūt: angelos iudicatura ɔscēdit. Egredere queso paulisꝑ de carcere. ⁊ presentis laboris mercedē ante oculos tuos pinge. quā oculus nō vidit. Qualis erit illa dies: cū tibi maria mater dn̄i choris occurret comitata virginū. cū post mare rubrū pharaone submerso cū exercito suo: tenēs tympanū prec innet respōsuris. Cantemꝰ ⁊c̄. Tūc tecla in tuos leta volabit amplexus. Tūc ⁊ ipse sponsus occurret ⁊ dicet: Surge propera amica mea ⁊c̄. Tunc ⁊ angeli mirabunt ⁊ dicent: Que est ista q̃ ꝓgredit ⁊c̄. Videbūt te filie: ⁊ predicabūt reginē ⁊ laudabūt. Sara cū nuptis obuiā veniet. anna cū viduis pariter quoq̃ꝫ clamabūt O sanna in excelsis. Quotiens te vana seculi delectauerit ambitio. quotiens ibi videris aliquid gloriosum: sic ad paradisum mente transcende.

¶ De [illegible] virginitatis. C. LVI.

Dē ad demētriadē virginē. Inter [illegible] fortitudo est: inter gēmas ⁊ sericū: int eunuchorū ⁊ puellarū cateruas: ⁊ adulationē ⁊ ministeria familie pstrepētis: ⁊ exq̇sitas epulas: ieiuniorū laborē apperē: vestiū aspitatē: victꝰ continētiā. Solent miseri parētes: ⁊ nō plene fidei christiane: deformes: ⁊ aliquo mēbro debiles filias: q꞉ dignos generos non inuenerūt: virginitati tradē. tāti (vt dicit) vitrū estimātes margaritā. ⁊ eas inopes relinquūt. aliorū filiorū luxurie ⁊ delicijs ad omnē copiā pudentes. Fert autē ⁊ omniū christianorū laude celebrat: quicq̇d fuerit nuptijs preparatū a scā christi synoride virgini traditū: ne sposo fieret iniuria. imo vt dotata pristinis opibꝰ veniret ad spōsū. ⁊ qḋ in rebꝰ mūdi periturū erat: domesticorū dei inopiā sustētaret. Mirantur emuli. virtꝰ cui semꝑ inuidie patet. Mihi propositū est stilo ecclesiastico laudare auiam virginis mee ⁊ gratias agere: q꞉ voluntatem eius sua adiuuerit voluntate. Alioquin cellula monasterij. vilis cibus: vestisq̃ꝫ contempta: ⁊ etas vicina iam morti: breuisq̃ꝫ temporis viaticū carēt omni assentationis infamia. Denique in reliquis partibus omnis mihi sermo ad virginē: nobilem non minus sanctitate q̃ꝫ genere. cuius quāto sublimis ascensus: tanto lapsus periculosior. Qū eras in seculo: que seculi erant diligebas. polire faciē. ora depingere. ornare crinē. ⁊ alienis capillis turritum verticē struere.

Nunc autē quia seculū reliquisti: secūdo post baptismū renūciasti diabolo ⁊ pōpis ei⁹. Si in cogitatiōes tuas coluber ascēderit. oī cu stodia serua cor tuū. ⁊ crebro signaculo munias frontē ne extīminator egypti in te locū repiat. Citherā assumere iubet. ⁊ tyrus multis peccatoꝝ cōfossa vulnerib⁹ vt agat penitētiā: ⁊ maculas pstine sedi tatis cū petro amaris abluat lachrymis. Uerū nos ignoremus penitentiā ne facile peccemus. Illa q̄si secūda post naufragiū miseris tabula sit. in virgine integra seruat nauis aliud est querere: qd pdideris. aliud possidere qd nunq̄ amiseris.

¶ De Abstinētia virginum. C. LVII.

Ost cogitationū diligētissimā cautionē ieiuniorū tibi arma sumēda sunt. ⁊ canēdū cū Dauid. Humiliaui in ieiunio a. m. Eua p cibū deiecta est de paradiso. Helias. xl. dierū exercitat⁹ ieiunio igneo curru rapitur ad celū. Moyses ieiunās. xl. dieb⁹ ⁊ xl. noctibus familiaritate dei pascit. Saluator quoq̄ q̄ virtutū ⁊ cōuersatiōis sue nobis reliquit exēplū. In iob scriptū est de dracone. virt⁹ eius in lūbis e. Aduersus iuuenes ⁊ puellas etatis ardore abutit ⁊ inflāmat rotā natiuitatis nostre. Oēs enī adulterātes q̄si clibanus. Hec sūt ignita diaboli iacula. q̄ simul ⁊ vulnerāt ⁊ inflāmant: ⁊ a rege babylonio trib⁹ pueris pparant. Sed q̄uo ibi q̄rtus speciē habēs q̄si filij hoīs imēsos mitigauit ardores. Sic ⁊ in aīo virginali rore celesti ⁊ ieiunioꝝ frigore: calor puellaris extinguit: ⁊ humano corpi angeloꝝ impatur cōuersatio. Q̄obrē ⁊ vas electiōis de virginib⁹ se dicit dñi non habere pceptū. Quia ɔtra naturā: imo vltra naturā est: nō exercere qd nata sis iterficere in te radicē tuā. ⁊ sola virginitatis poma decerpere: nescire thorū. oēm viroꝝ horrere ɔtactū: ⁊ in corpore viuere sine corpore. Neq̄ vō imoderata tibi imponimus ieiunia: ⁊ enormē ciborū abstinentiā. q̄b⁹ stati corpora delicata frangunt: ⁊ ante egrotare incipiūt: q̄ sancte cōuersatiōis iacere fundamenta. Philosophoꝝ quoq̄ sniā est moderatas esse vtutes: excedētes modū atq̄ mensurā inter vitia reputari. Unde ⁊ vnus de septē sapiētib⁹: ne q̄d ait nimis. Sic debes ieiunare vt nō palpites: ⁊ respirare vix possis. ⁊ comitū tuarū vel porteris vl trahatis manib⁹: sed vt strato corporis appetitu: nec in lectiōe: nec in psalmis: nec in vigilijs: solito q̄d minus facias. Ieiuniū nō pfecta vtus. sed ceterarū virtutū est fundamētū.

¶ De Institutiōe morum virginis. C. LVIII.

Amitarc sponsam tuā esto aīte matri q̄: sub lecta. nullū viroꝝ ⁊ maxime iuuenū nisi cū illis videas nullū scias quē ille nesciāt. Secularis quoq̄ snia ē eadē velle: ⁊ eadē nolle. ea demū firma amicicia est. Eunuchoꝝ quoq̄ tibi ⁊ puellaꝝ: ac seruuloꝝ mores magis eligant q̄ vultū elegātia. Scurrilitas atq̄ lasciuia te psente nō habeat locū. nunq̄ verbū inhonestū audis qn irascaris. Ridere ⁊ ridere in secularib⁹ dereliq̄: grauitas tuā psonā decet. Catonē quoq̄ illū dico censoriū: ⁊ vestre quondā vrbis pncipē. q̄ in extrema etate grecas lr̄as nō erubuit cēsor. nec desperauit senex discere: ⁊ Marcū crassum risisse semel in vita scribit Lucil⁹. Fuit illa affectata seueritas ⁊ gloriā querēs popularem. Nos affectus ⁊ perturbatiōes q̄diu in tabernaculo corpis hui⁹ habitam⁹. fragili corpe circūdamur. moderati ⁊ regere possumus amputare nō possum⁹. Unde psalmista ait: Irascimini ⁊ no. pec. Supfluū reor te monere cōtra auaritia cu generis tui sit ⁊ hr̄e ⁊ calcare diuitias. Da paupib⁹: nō diuitib⁹: nō p pūpis: nō ad luxuriā: sed ad necessitatē. Siue ille sacerdos: siue cognat⁹ sit siue affinis nihil in illo aliud cōsideres nisi paupertatē. Laudāt te esurientiū viscera: nō ructuantiū opulēta cōuiuia in actibus apostoloꝝ qn dñi nr̄i adhuc calabat cruor: ⁊ feruebat recēs ī credētib⁹ fides: oēs possessiōes suas vendebāt: ⁊ pcia earū ad aploꝝ deferebāt pedes: vt ostēderēt pecunias esse calcandas. Ananias ⁊ saphira dispēsatores timidi. imo corde duplici: q̄ post votū obtulerunt q̄si sua. ⁊ nō ei⁹ cui semel ea vouerāt parteq̄ sibi iam aliene substātie reseruauerūt. metuētes famē quā vera fides nō timet. psentē meruere vindictā. Alij edificēt ecclesias colūnaꝝ deaurēt capita. altare auro ⁊ ebore distinguāt nō rephēdo. vnusq̄sq̄ in suo sensu abūdat meliusq̄ est h̄ facere: q̄ repositis opib⁹ icubare. Sz tibi aliud ppositū est: christū vestire in paupib⁹: pascere in esurietib⁹: visitare in languētib⁹ suscipe in his q̄ tecto idigēt: ⁊ maxime in domesticis fidei. vginū alere monasteria. seruoꝝ dei ⁊ pauperū spiritu hr̄e curā q̄ die b⁹ ac noctib⁹ seruiūt dño tuo. q̄ in terra positi imitant angeloꝝ conuersationē ⁊ nihil aliud loq̄nt. nisi qd ad laudes dei ptinet. hn̄teq̄ victū ⁊ vestitū. his gaudent diuitijs q̄ plus hr̄e nolūt: si tn̄ seruāt ppositū. Alioq̄n si ampli⁹ desiderēt. his quoq̄ q̄ necessaria sūt pbant idigni. Hec ad vginē diuitē ⁊ nobilē sum locut⁹. nūc tn̄ ad vginem loq̄r. i. nō ea que extra te: sed in te sunt: tantū cōsiderans.

¶ De Exercitio virginis ⁊ societate eius. C. LIX.

Preter psalmoꝝ ⁊ orōnis ordinē qd tibi hora tertia: ⁊ sexta: ⁊ nona ad vesperam medio noctis ⁊ mane semp est exercēdū. statue quot horis scā scripturā ediscere debeas. quāto tpe legē. nō ad laborem sed ad delectationem ⁊ instructionē aīe. Cūq̄ hec finieris spacia: ⁊ frequēter te ad figēda genua sollicitudo animi suscitauerit. habeto lanā semp in manib⁹ aliarūq̄ neta. aut in globū collige aut texenda cōpone. q̄ texta sunt respice. q̄ errata reprehēde. q̄ facienda ɔstitue. Si tātis operū varietatib⁹ fueri occupata: nunq̄ tibi dies lōgi erūt. nec iccirco tibi ab opere est cessandū: q̄ de pprio nulla re indiges. Sed ideo cū oīb⁹ laborādū est: vt p occasionē opis nihil aliud cogites: nisi qd ad dñi ptinet seruitutē. Simpliciē loq̄r. q̄cq̄uis omnē sensum tuū i paupes distribuas: nihil apud christū erit preciosi⁹ q̄ qd manib⁹ tuis ipsa ɔfeceris. vel in vsus pprios. vel in exēplū virginū ceterarū. vel quod aīte matriq̄ offeras. maiora ab eis in refectionē pauperū precia receptura. Solet tn̄ inter plerosq̄ eē certamen: vtrū solitaria aut cū multis sit vita melior. Quarū prior prefert quidē secūde. sed in viris periculosa est: ne abstracti ab hominū frequentia sordidis ⁊ impijs cogitationib⁹ pateant ⁊ pleni arrogātie ⁊ supcilij cūctos despiciant: armētq̄ linguas suas: vel clericis vel alijs monachis detrahēdo. Quāto magis i feminis: quarū mutabil fluctuāsq̄ sentētia si suo arbitrio relinquat: cito ad deteriora labit. Noui ego in vtroq̄ sexu per nimiā abstinentiā cerebri sanitatē in quibusdā fuisse vexatā. precipueq̄ in his q̄ in humectis ⁊ frigidis habitauere cellulis. ita vt nescirēt q̄d agerēt: quove se verterent: q̄d loq̄: q̄d facē deberēt. Certe si rudes seculariū lr̄aꝝ de tractib⁹ hominū desertoꝝ quippiā legerint: vbositatē solū discūt absq̄ notitia scripturarū. et iuxta vetus eloquiū cū loq̄ nesciāt: tacere nō pn̄t. eruditoꝝ sibi assumunt supcihū. prius impitorū magistri q̄ doctoꝝ discipuli. Bonū est igit obedire maiorib⁹. parere pfectis: ⁊ post regulas scripturarū vite sue tramitē ab alijs discere. nec preceptore vti pessimo: sed presumptione sua. De talibus feminis ⁊ Apls loquit: q̄ circūferunt oī vēto doctrine semp discētes: ⁊ nunq̄ ad veritatis sciētiā puenētes. Graues femine: ⁊ maxime vidue ac virgines tibi comites eligant. q̄rū pba est ɔuersatio. sermo moderat⁹. scā verecūdia. Fuge aūt lasciuiā puellarū: q̄ ornāt capita. crines a frōte demittūt. cutē polluūt. astrictas habeāt manicas. vestimēta sine ruga. soccosq̄ crispātes. vt sub noīe virginali vēdibili⁹ pereant. Mores enī ⁊ studia dñarū plerūq̄ ⁊ ancillarū ⁊ comitū morib⁹ iudicant. Illa tibi sit pulchra ⁊ amabil. Illa tibi socia: q̄ nescit se eē pulchrā. q̄ negligit forme bonū ⁊ pcedens ad publicū nō pect⁹ ⁊ colla denudat nec pallio releuato crura vl ceruices apit. s̄z celat faciē. ⁊ vix vno oculo q̄ vie necessari⁹ est patēte gradit. Cincinnaculos pueros ⁊ calamistratos: ⁊ peregrini muris olentes pelliculas q̄si pestes ⁊ venena pudicitie deuita. Uirginū q̄ in monasterio viuūt nunq̄ aliq̄ sola pcedat.

¶ De Institutione virginis ab infancia sub cura parentum. C. LX.

Dem ad letam de institutione filie. Filia tua paula careat mūdi ignoret: ⁊ turpia non intelligat. adhuc tenera lingua psalmis dulcib⁹ imbuat. pcul sit sit etas lasciua pueroꝝ. Fiant ei lr̄e buxee vl eburnee. ⁊ ludat in eis. ⁊ vt ludus ei⁹ eruditio sit. habeat ⁊ in discēdo socias quib⁹ inuideat: q̄rū laudib⁹ mordeat. Nec est obiurgāda si tardior sit. s̄z laudib⁹ excitandū ingeniū. vt ⁊ vicisse se gaudeat: ⁊ victa doleat. Caue ne ineptis blāditijs feminarū dimidiata vba dicē filia cōsuescat. ne in auro atq̄ purpura discat ludē. quoꝝ alterū lingue: alterū morib⁹ officit. ne discat ī tenero qd ei postea dediscēdū est. Greca historia narrat alexandrū orbis dñatorē ī morib⁹ ⁊ in incessu leonidis pedagogi sui nō potuisse carere vitijs. quib⁹ adhuc paruulus fuerat ifect⁹. pclinis ē enī maloꝝ emulatio. ⁊ quoꝝ vtutes assēq neq̄s: cito vitia imitarj. Modestā habeat gerulā. nutricē grauē. Cū auū viderit in pect⁹ ei⁹ trāsiliat: ⁊ collo depēdeat. nolēti allelua decātet. sit oīb⁹ amabil. ⁊ vniuersa ppinquitas rosā ex se natā eē gaudeat. Ipse habit⁹ doceat eā cui pmissa sit. Caue ne cerusa ⁊ purpurisso ora christo cōsecrata depingas. ne collū auro ⁊ margaritis premas. nec caput gēmis oneres. nec capillū irrufes ⁊ ei aliqd de gehēne ignib⁹ auspices. Pretextata nobilissima quōdā femina iubēte viro hemetio: q̄ patruus eustochij vginis fuit habitu eius cultūq̄ mutauit. ⁊ neglectū crinem mūdano more texuit vincere cupiēs ⁊ virginis ppositū ⁊ matri desideriū. Eadem nocte vidit angelū dei in somnis: terribili facie minitantē sibi: ⁊ dicentē. Tu ausa es viri imperiū christo preferre: ⁊ virginis dei caput tuis sacrilegis manib⁹ attrectare: qui iamnūc arescēt: vt sentias ex

cruciata quid feceris. ꝛ finito mēse.v.ad īferna duceris. Sin aūt pse
ueraueris in scelere ꝛ marito sis orbaberis ꝛ filijs. Oīa p ordinē ex
pleta sūt: ꝛ serā miseꝛe penitētiā velox signauit iteꝛū. Sic se vicisci
christus in violatoribus templi sui. sic gēmas ꝛ preciosissima orna
menta defendit.

Iterum de eodem. C. LXI.

Eli sacerdos offendit dn̄m ob vitia liberoꝝ: ꝛ eps fie
ri nō pōt q̄ habuerit filios luxuriosos ꝛ nō sub
ditos. Si aūt etas pfecta ꝛ sui iuris parētibꝰ iputaꝛ: quā
tomagis lactēs ꝛ fragilis: q̄ ignorat boni ꝛ mali distan
tiā. Qui itaq̄ paruulus est: ꝛ sapit vt paruulus donec ad annos sa
piētie venerit. tam mala eiꝰ q̄ꝫ bona parētibꝰ iputāꝛ. Si sollicita es
ꝛ prudēs ne filia tua pcutiaꝛ a vipa. cur nō eadē cura puides. ne p
cutiaꝛ a malleo vniuerse terre: ne egrediaꝛ cū dyna: vt videat mulie
res regionis aliene. Ne ludat pedibꝰ: ne trahat tunicas. venena nō
danꝛ nisi melle circūlita: ꝛ vitia nō decipiūt: nisi sub specie vmbraq̄
vtutū. Nō vescaꝛ filia in publico. i. in parētū cōuiuio. nec videat ci
bos quos desideret. Et licꝫ q̄dā putēt maioris esse vtutis: p̄sētē cōtē
nere voluptatē. tn̄ ego securioris arbitror cōtinētie: nescire qd̄ q̄ras
Carniū edulio sustenteꝛ ne pus deficiant pedes q̄ꝫ currere incipiat.
Nunq̄ꝫ abs te procedat in publicū. basilicas martyrū ꝛ eccl'as sine
matre nō adeat. nullus ei iuuenis cincinnatꝰ arrideat. Nolo de an
cillulis tuis aliquā plus diligat: cuꝰ crebro auribꝰ insusurret. q̄cq̄d
vni loq̄ꝛ hoc oēs sciāt. Placeat ei comes nō cōpta atq̄ꝫ formosa: q̄
liq̄do gutture carmē dulce moduleꝛ: sed grauis pallēs: sordida: sub
tristis. Nocte ad orōnes surgat: mane hymnos decantet. Orōni le
ctio lectiōi succedat oratio. Discat ꝛ tenere colū rotare fusū. stami
na pollice ducere spernat bombicū telas: sericū vellera: ꝛ aurū in fi
la lentescēs. Talia paret vestimēta qbꝰ pellaꝛ frigus. nō qbꝰ vestita
corpora nudenꝛ. cibꝰ eiꝰ olusculū sit: ꝛ silia. raroq̄ꝫ pisciculi: sic come
dat vt semp esuriat: vt statī post cibū possit orare ꝛ legere. Displicēt
mihi in teneris maxime etatibꝰ: lōga ꝛ īmoderata ieiunia. Experimē
to didici asellū in via cū lassus fuerit diuerticula querere. hoc ꝑ
petuū p̄ceptū sit: vt lōgi itineris ppetes vires superentur. ne in p̄ma
māsione currētes corruamus in medijs. Ceterū in q̄dragesima cōti
nētie vela pandēda sūt. ꝛ tota aurige retinacula equis laxāda ppe
rātibꝰ. Quanq̄ꝫ alia sit cōditio seculariū: ꝛ alia virginū atq̄ꝫ mona
chorū. Secularis homo in q̄dragesima: ventris ingluuiē decoquit:
ꝛ in coclearū (more suo victitās) succo futuris dapibꝰ: ac sagine aq̄li
culū parat. vgo ꝛ monachus sic ī q̄dragesima suos dimittāt equos
vt sibi meminerint semp esse currendū. Mihi oīno in adulta vgine
lauacra displicēt q̄ seipsā debeat erubescere: ꝛ nudā videre nō pos
se. Si enī ieiunijs ꝛ vigilijs macerat corpus suū. ꝛ in seruitutē redu
git. cur ecōtrario balnearū fomētis: sopitus ignis suscitaꝛ. p gēmis
ꝛ serico virgo tua diuinos codices amet. qbꝰ nō auri ꝛ pellis baby
lonie vermiculata pictura. sed ad fidē placeat emēdata ꝛ erudita di
stinctio. Caueat oīa apocripha: iurare nō discat mētiri sacrilegium
putet. Trade ei conuictū sanctitatis: cuius sermo ꝛ incessus ꝛ habitꝰ
doctrina sit virtutum.

Reprehensio Virginis consortium matris sue deui
tantis. C. LXII.

Idem ad matrē ꝛ filiam in gallijs. Obsecro vt si
mordaciꝰ aliq̄d scripsero. nō tam mee cre
datis austeritatis ē q̄ꝫ morbi. Putride carnes ferro cu
ranꝛ ꝛ cauterio: venena serpētino pellūꝛ antidoto: ꝛ qd̄
magis dolet maiori dolore curatur. Mater ꝛ filia pietatꝭ noīa: offi
cioꝝ vocabula: nature vīcula: scd̄aq̄ꝫ post deū federatio. Nō ē laus
si vos diligatis. Sed scelus est qd̄ odistis. Tu vo filia: iam enī desi
nā ad matrē loqui. q̄nā forsitan ꝛ etas ꝛ ībecillitas ac solitudo excu
sabilē faciūt. Cur domū eiꝰ angustā iudicas. cuius nō tibi fuit ven
ter angustius. Decē mēsibꝰ vtero clauso vixisti. ꝛ vna die in vno
cubiculo cū matre nō duras: an oculos eiꝰ ferre non potes. Si vir
go es quid times diligentē custodiam. Si corrupta: cur non palam
nubis. Secunda post naufragiū tabula est. quod male ceperis. sal
tem hoc remedio tēperare. Quid tibi necesse est in ea versari domo.
in qua necesse habeas quotidie: aut perire aut vincere: quis vnq̄ꝫ iu
xta viperam securus dormit. Que si ꝛ nō pcutiat certe sollicitat. Se
curius est perire nō posse: q̄ꝫ iuxta periculū nō perisse inter lasciuas
puellas ꝛ comatos [illegible] atq̄ꝫ [illegible] gradieris. Dabit tibi bar
batulus quilibet manum ꝛ pressis digitis aut tentabitur aut tenta
bit. Erit tibi inter viros ꝛ matronas conuiuium. spectabis aliena po
cula. In alijs sericas vestes: aurataq̄ꝫ miraberis. In ipso quoque
conuiuio vt vescaris carnibus quasi inuita cogeris: vt vinum bi
bas dei laudabitur creatura. vt laueris balneo sordibus detrahe
tur. Inter hec aliquis conuiuantiū vel assistentiū: quoniam alienas
nō audebit vxores: te q̄ custodē nō hꝫ sepiꝰ respectabit. loqueꝛ nu
tibus. ꝛ quicq̄d metuit dicē significabit affectibꝰ. Inē has ꝛ tantas
illecebras voluptatū. etiā ferreas mētes libido domat. q̄ maiorē in
virginibꝰ patiꝛ famē: dū dulciꝰ putat eē qd̄ nescit. Vidimꝰ aliquē
ossibꝰ vix herentē illicitis arsisse amoribꝰ. ꝛ ante vita caruisse q̄ꝫ pe
ste. Quid tu facies puella sani corpis. delicata. pinguis. rubēs. estu
ans. inter carnes ꝛ vina: ꝛ balneas iuxta maritatas: ꝛ iuxta adolescē
tulas. Que et si rogata nō feceris: tn̄ deforme putes testimoniū si ro
geris. libidinosa mens ardētiꝰ honesta psequiꝛ. ꝛ qd̄ nō licet dulciꝰ
suspicaꝛ. Difficile inter epulas seruaꝛ pudicitia. Nitēs cutis sordi
dū ostēdit animū. vestis ipsa tacētꝭ animi indiciū est: si rugā non ha
beat: si per terrā vt altior videaris trahaꝛ. Si de industria dissuta sit
tunica: vt aliq̄d intus appareat. operiatq̄ꝫ qd̄ fedū est: apiat qd̄ formo
sum est. Caliga quoq̄ꝫ ambulātis nigella ac nitēs stridore ad se iu
uenes vocat. papille fasciolis cōprimūꝛ ꝛ crispāti cingulo angustiꝰ
pectꝰ artaꝛ. Capilli vel in frontē vel in aures defluūt. Palliolū inter
dū cadit: vt candidos nudet humeros. ꝛ q̄si videri noluerit celare fe
stinat qd̄ volēs detexerat. ꝛ q̄n in publico q̄si p verecūdiā opit facē
lupanarū arte id solū arte ostēdit: qd̄ ostēsū magꝭ placē pōt. Rūde
bis vn̄ me nosti. ꝛ quō tā lōgo positꝰ: in me oculos tuos iactas. hic
tu h̄ mihi lachryme narrauerūt. q̄ vtinā mētitꝰ fuisset. ꝛ magis ti
mens q̄ꝫ arguēs dixisset: Dispēsatorē domus oēs famuli rodunt. ꝛ
q̄cq̄d dn̄a nō dedit: illū clamitāt subtraxisse. Querulū seruoꝝ genꝰ ē
ꝛ q̄ntūcūq̄ꝫ dederꝭ: sp eis minꝰ ē. nō enī ꝯsiderāt ex q̄ntoꝭ quanꝭ
detur. doloreq̄ꝫ suū solꝫ q̄ p̄nt obtrectatiōibꝰ ꝯsolanꝛ faciliꝰ credit
mala holes. ꝛ quodcūq̄ꝫ domi fingiꝛ rumor in publico fit bona cō
sciētia nulliꝰ ꝛ oculos fugit.

Reprehensio Instructio virginis lapse. C. LXIII.

Idem de lapsu Susāne virginis ꝛ cō
secrate. Quid taces o
susanna. q̄d nō erumpis in vocē: ꝛ mētis tue exponis ar
dorē. Audite me oēs ppl'i: ꝛ videte dolorē meum. Iuue
nes mei ꝛ virgines mee abierūt ī captiuitatē. Ad te nūc mihi sermo
est. q̄ caput boni ꝛ causa maloꝝ es. q̄ multiplicis misera cū glia vir
ginitatis nomē etiā pdidisti. Nephas ē enī te vocari susannā: q̄ casta
nō es. Vn̄ incipiā q̄d primū. q̄d vltimū dicā. bona cōmemorē q̄ pdi
disti. an mala deflea q̄ īuenisti. Eras virgo in paradiso dei. inter
flores eccl'ie eras spōsa christi. eras tēplū dei. eras habitaculū spūs
sci. Et quotiēs dico eras: totiēs necesse est vt ingemiscas: q̄ non es
qd̄ fuisti. Incedebas ī ecclesia tanq̄ꝫ colūba illa: de q̄ scriptū ē: Pē
ne colūbe deargētate. Splēdebas enī vt argentū. fulgebas vt aurū.
eras tanq̄ꝫ stella in manu dn̄i. Que est ista subita ꝯuersio. q̄ repen
na mutatio est. de dei virgine facta es corruptio sathane. de spōsa
christi scortū execrabile. de tēplo dei phanū īmūditie. de habitacu
lo spūssci tuguriū diaboli. Que incedebas cū fiducia vt colūba nūc
lates in tenebris vt vespertilio. Que fulgebas vt aurū pter virgini
tis decorē: nūc vilior facta es luto plateaꝝ. Que fueras stella radiās
in manu dn̄i: veluti de alto celo ruens: extinctū ꝯuersa es ī carbonē.
Ve tibi misera: ꝛ iterū ve: q̄ tāta bona pariē pter parui tpis luxu
riam perdidisti. Aperi oculos si potes. erige frōtē si audes: ꝛ aliq̄d
scōꝝ diligēter intuere. Nōne faciē tuā ꝯsciētia cōmissi tanq̄ꝫ plum
bum inclinat. Quid facies corā maria ꝛ tecla ꝛ agnete: ꝛ īmaculato
thoro puritatis. Quid iterū facies corā angel' scis. Nōne splendor
ꝛ charitate īmaculatoꝝ: q̄si fulminibꝰ pcussa combureris. sed dura
ra es forsitan. Nō potui sustinere qui carne fragili circūferebar. Re
spondebit tibi beata tecla cū suis innumerabilibꝰ socijs. ꝛ nos eadē
carne amicte fuimꝰ. nec tn̄ plenū castitatis nostre propositū. aut fra
gilitas carnis potuit mutare. aut seuicia christianoꝝ p varia tormē
ta deijcere. Reuera non potest caro corrumpi: nisi mens fuerit an
corrupta. remanebit ergo in crimine aīa: q̄ carnē precedit in crimine
O furtiua turpitudine constuprata. Habitu virgo. facto non virgo.
bis adultera: ꝛ in actu ꝛ in aspectu. Virgo sm̄ Apostolū sollicita
est: vt sit sancta corpore ꝛ spiritu. tu autē in contrariū totū vertis: vt
nec sis sancta corpore nec spiritu. corpore quidē fornicando spiritu
autē virginitatē mentiēdo. penitudo ergo necessaria est. Sed q̄ta
putas ꝛ qualis necessaria est penitētia. que autē equet crimina aut
certe excedat. Imprimis omnis cura huius vite intermittenda est
tibi ꝛ quasi mortuam te existimās sicut es. quō possis resurgere co
gita. Deinde tibi lugubris vestis accipienda est. ꝛ mens ac membra
singula digna castigatione punienda. Amputenꝛ crines: quia p va
nam gloriam occasionē luxurie prestiterunt. Defluant oculi lachry
mis: qui masculū non simpliciter aspexerunt. Pallescat facies: que
quōdam impudice irrubuit. Totum itaq̄ꝫ corpus incuria ꝛ ieiunijs

maceretur. cinere aspersum ⁊ cilicio coopertū. ⁊ qꝛ sibi male de pulchritudine placuit pphorrescat. Cor vero seipsū inq̄etans ⁊ cogitationibus ventilās: tanq̄ȝ cera liquescat. Grādi plage alta ⁊ ꝓlixa opus est medicina grādesq̄ȝ scelus grandē habet necessario satisfactionē. Et certe si metu tenere et bones q'e iud ou innnet n ndo [illegible] seculus humanus necessitate seculari nō dispergeret si nō infidelitate grauaretur. Quantūuis ⁊ qualēuis cruciatū ad p̄sens libenꝭ sufferrēt dummodo illas penas ignis eterni nō incurrerēt.

De Custodia viduitatis castitatis. C. LXIIII

Deꝰ ad furiam de viduitate seruāda. Nō querūtur in christianis initia: sed fines. Paulus male cepit: sed bene finiuit. Jude exordia laudantur: sed finis proditione damnatur. Quid facit in facie christiane purpurissus ⁊ cerusa. quorum alterum ruborem genarum labiorumq̄ȝ mentitur. alterū candorē oris ⁊ colli ignis iuuenū fomēta libidinū: impudice mentis indiciū. Quo modo flere pōt pro peccatis suis q̄ cutē nudat lachrymis: ⁊ sulcos in faciē ducit. Ornatus iste nō dn̄i est: sed velamen antichristi. Qua fiducia vultus ad celū erigit: quos cōditor nō agnoscat. nō ethnei ignes. nō vulcania tellus. non vesenus. ⁊ olympus tantis ardoribꝰ estuāt: vt iuueniles medulle vino plene ⁊ dapibus inflāmate. grādis v̄tutis ⁊ sollicite diligētie est supare qꝫ nata sis in carne nō carnaliter viuere tecū quotidie pugnare. ⁊ inclusum hostē argi vt fabule ferūt centū oculis obseruare. Nōnulli vitā pudicā appetēs in medio itinere corruūt. dum solā carniū abstinētiam putāt. ⁊ leguminibꝰ stomachū onerāt. ⁊ vt qð sentio loq̄r. nihil sic inflāmat corpora: ⁊ titillat mēbra genitalia: sicut cibꝰ indigestus: ructusq̄ȝ cōuulsus. quicq̄d seminariū voluptatū est: venenū puta. parcus cibꝰ: ⁊ vēter semꝑ esuriēs triduanis p̄ferꝭ ieiuniis. ⁊ multo melius est quotidie parū q̄ȝ raro satis sumere. Cogitate quotidie esse moriturū: ⁊ nunq̄ȝ de secūdis cogitabis nuptiis.

Iterum De eodem. C. LXV.

Deꝰ ad ageruciā de monogamia. Interdū sibi libido blādiꝭ: vt qð ꝓpt̄ itēperātiā suā quedā faciūt: vt videanꝭ facere desiderio liberoꝝ. Uerū tamē semen terre bone centesimū sexagesimum: ⁊ tricesimū fructū tenet. centenariꝰ tn̄ pro v̄ginitatis corona p̄mū gradū teneat. Sexagenariꝰ pro suo labore viduarū in secūdo sit numero. tricenarius federa nuptiaꝝ. ipsa digitorū cōiunctione testeꝭ. digamia in quo erit numero. Imo extra numerū. certe in bona terra nō oriꝭ: sed in vepribus ⁊ spinetis vulpiū. Itaq̄ȝ obsecro te religiosa in christo filia: vt testimonia ista nō noueris. q̄bus incōtinētibus ⁊ miseris subueniꝭ. Sed illa potiꝰ lectites. q̄bus pudicitia coronaꝭ. Sufficit tibi qð ꝑdidisti p̄mū virginitatis gradū. et ꝑ tertiū venisti ad secundū. i. ꝑ officiū cōiugale ad viduitatis cōtinentiā. Extrema imo abiecta nō cogites. Oꝫ si ⁊ post diluuiū ⁊ ante diluuiū viguit illa sententia. crescite ⁊ multiplicamini replete terrā. Quid ad nos: in quos fines seculoꝝ decurrerūt. Quibꝰ diciꝭ. tēpus breue est. ⁊ iā securis ad radicē arborū posita est. q̄ siluā legis. ⁊ nuptiarū euāgelica castitate succidit. tēpus amplexādi. ⁊c̄. Olim glorie erat illū audire versiculū filii tui sicut nouelle oliuarū. ⁊ videas fi. t. Nūc de cōtinētibus diciꝭ: q̄ adheret dn̄o vnus spiritus est. Proponis mihi gaudia nuptiarū. ego tibi opponā pyram gaudiū ⁊ incēcendiū. Nō tantū bonū est in nuptiis qð speramus: quantū mali qð accidere pōt ⁊ timendum est. libido enī trāsacta semꝑ sui relīq̄t penitudinē. nunq̄ȝ satiaꝭ ⁊ extincta iteꝝ reaccēdiꝭ. Usu crescit ⁊ deficit. nec rōni paret que īpetu duciꝭ. Sed dicis ample opes ⁊ dispēsatio rei familiaris. egēt auctoritate viri. sed ⁊ nisi cū seruulis tuis ipsa seruieris familie tue īperare nō poteris. quasi nō possis probate etatis habere famulos vel libertos. qui p̄sint domui vel ad publicum respondeant: tributa persoluant. Quere primū regnum dei: ⁊ hec oīa apponentur tibi. Melius est rem familiarē minui: q̄ȝ anime salutē perire. Melius est amittere quod aliquādo periturum est q̄ȝ id pro quo oīa dimittēda sunt. Nos vero ardemus auaricia: ⁊ contra pecuniā disputantes auro sinum expandimus. nihilq̄ȝ nobis satis est. Et illud quod de Megarensibus dicitur: iure miseris coaptari potest. Edificant quasi semꝑ victuri. viuūt quasi altera die morituri. Et hec facimus quia domini verbis nō credimus. et quia etas optata cunctis: non vicinā mortis. que debetur mortalibus lege nature. sed cassa spe annoꝝ nobis spacia pollicetur. Nemo enim tam fractis viribus: ⁊ sic decrepite senectutis est. vt non se putet vnum adhuc annum esse victurum. Unde subrepit obliuio conditionis sue. vt terrenum animal iam iamq̄ȝ soluendum erigatur in superbiam: ⁊ aio celum teneat.

De Bono vsu diuitiarū Nebredii. C. LXVI.

Deꝰ ad Saluinā [illegible] Neb[illegible]diti obsūt opes: si eis bene vtaꝭ. nec pauperē egestas cōmendabiliorē facit: si inter sordes ⁊ pctā nō caueat. Nihil nocuit militāri nebridio paludamentū. ⁊ baltheus ⁊ apparitorū caterue: qꝛ sub habitu alteriꝰ alteri militabat. sicut econtrario nihil ꝓdest aliis vile palliolū. sunia tunica. corporis illuuies. ⁊ sīlata paupertas: si nois dignitatē operibꝰ destruāt. Joseph ⁊ in egestate ⁊ in diuitiis dedit experimēta virtutū. Daniel ⁊ tres pueri sic preerāt babylonie operibꝰ. ⁊ inter principes ciuitatis vt habitu nabuchodonosor deo mēte seruirēt. Mardocheus ⁊ hester inter purpurā sericum ⁊ gēmas supbiā humilitate vicerūt. Diuitibꝰ inq̄t huiꝰ seculi precipe ⁊c̄. Hic didicimus quō camelus intrare posset ꝑ foramen acus. quō aīal tortuosū deposito onere sarcinarū assumat sibi pennas columbe: ⁊ requiescat in ramis arboꝝ: q̄ de synapis semine succreuit. Legimꝰ ī Isa. camelos madian ⁊ epha ⁊ saba aurū ⁊ thus ad vrbē dn̄i deportātes. Docet ⁊ Esopi fabula plenū muris vētrē ꝑ angustū foramē egredi nō valere. Ergo nebridiꝰ meus quotidie illud reuoluens. Qui volūt diuites fi. incī. in tē. ⁊ in la. dia. ⁊c̄. Quicq̄d ⁊ imperatoris largitio: ⁊ honoris insule sibi dederāt: in vsus pauperum cōferebat. Nec semel abiciebat sarcinā qð fecerūt apl̄i patrē ⁊ rete ⁊ nauiculā linquētes: sed ex q̄litate alioꝝ inopie suā habūdantiā cōicabat: vt postea illoꝝ diuitie huius indigētiā sustētarēt. Scit ipsa cui scribo me nō nosse: sȝ audita narrare. nec ex aliquo ī me bn̄ficio. scriptorū more grecoꝝ gratiā lingua reddē. vbi nāq̄ȝ vile oluscuīū. ⁊ cibarius panis. ⁊ cibus potusq̄ȝ moderatꝰ: ibi diuitie superuacue: ibi nulla adulatio. Ex quo colligiꝭ fidele eē testimoniū qð causas non habet mentiendi. Ad virtutes eius certas veniā: q̄s singulas in paucis hoibꝰ deprehēdimꝰ. Quis fornacē regi babylonis sine adustiōe ingressus est. Cuiꝰ adolescētis egyptia dn̄a palliū non tenuit. Mirū dictū est. Nutritus in palatio. cōtubernalis ⁊ discipulus augustoꝝ. Quoꝝ mēse ministrat orbis ⁊ terra. ac maria seruiūt inter rerū diuitiarum habūdantiā. In p̄mo etatis flore tāte verecūdie fuit: vt virginalē pudorē vincēt. ⁊ ne leuē quidē in se obsceni rumoris fabulā daret. Deinde purpuratoꝝ ꝓpinquus: ⁊ cū ambobꝰ studiis eruditꝰ: nō est inflatus in superbia. non ceteros hoies obducta frōte contempsit. sed cunctis amabilis nō fuit

De Institutione vidue. C. LXVII.

Idicisti cathalogū virtutū tuarū quid debeas noī tuo. quibꝰ meritis s̄m pudicitie gradum possideas. nec te moueat qꝫ sexagenaria eligaꝭ vidua. ⁊ putas adolescētulas ab Aplo reprobari. Sed te credas eligi ab eo q̄ discipulo suo dixerat: Nemo adolescentiā tuā cōtemnat. ꝓcul sint a cōuiuiis tuis phasides aues. turtures crassi. atagen ionicus. ⁊ oēs aues quibus amplissima patrimonia auolāt. Nec ideo te a carnibꝰ vesci nō putes: si tn̄ū leporū atq̄ȝ ceruoꝝ ⁊ q̄drupedū aīaliū esculētias reprobes. Non enī hec pedum numero: sed suauitate gustus iudicanꝭ. oīs creatura dei bona est. Audiāt hec mulieres: q̄ sollicite sunt quō placeant viris. comedāt carnes q̄ carnibꝰ seruiūt. q̄rū feruor despumat in coitū. Que ligate maritis generationi ac liberis dant operā. Quarū vteri portāt fetus. earū ⁊ intestina carnibꝰ impleanꝭ. Tu vero q̄ in tumulo mariti sepelisti oēs pariē voluptates. q̄ litā purpurisso ⁊ cerusa faciē sup feretrū eiꝰ lachrymis diluisti. q̄ pullā tunicā: nigrosq̄ȝ calceolos. candide vestis. ⁊ aurati socci depositione sumpsisti nihil habeo necesse aliud nisi p̄seuerare in ieiunio. pallor ⁊ sordes gēme tue sint. plumarū mollities iuuenilia mēbra nō foueat. balnearū calor nouū nō succēdat adolescētule sanguinē. Audi quid ex persona vidue continētis ethnicus poeta decantet. Ille meos primus q̄ me sibi iunxit amores abstulit. Ille habeat secū: seruetq̄ȝ sepulchro. Si tanti vilissimū vitrū: quāti preciosissimū margaritū? Si sic cōi lege nature damnat oēs gētilis vidue voluptates. q̄d expectādū est a vidue christiana: que pudicitiam suam nō solū ei debet qui defunctꝰ est: sed ei cū quo regnatura est. Tenera res in feminis fama pudicitie est. ⁊ quasi flos pulcherrimus cito ad leuē marcescit aurā: leuiq̄ȝ flatu corrumpiꝭ. maxime vbi etas cōsentit ad vitiū: ⁊ maritaꝭ deest auctoritas: cuius vmbra tutamen vxoris est. Quid facit vidua inter familie multitudinē. inter ministroꝝ greges: quos nolo vt cōtemnat famulos: sed vt viros erubescat. Certe si ambitiose domus hec officia flagitant. preficiat his senem honestis moribꝰ. cuius honor dn̄i dignitas sit. Scio multas clausis ad publicum foribus: nō caruisse infamia seruuloꝝ: quos suspectos faciebat aut cultus impudicus: aut crassi corporis nitor: aut etas apta libidini: aut ex cōsciētia amoris occulti securus animi tumor. qui etiam bene dissimulatus fre-

quenter erumpit in publicum: et cõseruos quasi seruos despicit. Di ergo diligentia custodias coꝝ tuũ. et caueas quicqd de te fingi põt. Nõ ambulet iuxta te calamistratus ꝓcurator nõ histrio fract⁹ in feminã nõ cantoris diabolici venenata dulcedo. nõ iuuenis cultus et nitidus. nihil artiũ scenicarũ nihil tibi in obsequijs molle iungat. Habeto tecũ viduarũ et virginũ choros habeto tui sexus solacia. ex ancillaꝝ quoqꝫ moribus domine iudicantur.

Iterum de eodem. C. LXVIII.

Semper in manibus [illegible] crebre cogitatiões et oẽs cogitationũ sagitte. qb⁹ adolescẽtia pcuti solet: huiuscemodi clipeo repellant. Difficile ĝn potius ĩpossibile ꝑturbationũ initijs carere quẽpiã eo qꝫ incentiua vitioꝝ oĩuꝫ titillent aĩos: et q̃si in [illegible] ipsiꝫ iudicio [illegible] vel abiecere cogitata vel recipe optim⁹ ille est q̃ minimis vrget. velut si egregio ĩspersos repꝛehẽdas in corpoꝛe neruos. hoc est qd alijs verbis ꝓpheta significat. Turbat⁹ sum et nõ sum locut⁹. Irascimini et nolite pec. Et illud archite tarẽtum ad [illegible] neglegẽtẽ. Iã te verberib⁹ enecassem. nisi et iratus essem. Ira [illegible] iustitiã dei nõ operat. Sicut irasci hois est. et irã nõ pficere christiani. Sic oĩs caro cõcupiscit q̃ de ea q̃ carnis sunt. sed nostruꝫ est voluptatis ardoꝛẽ maioꝛe christi amoꝛe restinguere: et lasciuiẽs iumentũ freno inedie subiugare: vt nõ libidinẽ: sed cibos querat ac desideret. et sessoꝛẽ spiritũsanctũ moderato ac cõposito poꝛtet incessu. Quoꝛsum ista: Ut hoiem te esse noueris: et passionib⁹ humanis nisi caueris subiacere. De eodẽ cuncti facti sum⁹ luto. iisdẽ cõpacti exoꝛdijs. In serico et in pannis eadẽ libido dominat. Nec regũ purpuras timet. nec mendicãtiũ spernit squaloꝛẽ. multoqꝫ meli⁹ est stomachũ te dolere q̃ mentẽ. ĩperare coꝛpoꝛi q̃ seruire. gressu vacillare q̃ pudicicia. nec statim nobis penitẽtie blandiant subsidia: q̃ sunt infelicium remedia. Cauendũ est vulnus: qd doloꝛe curat. Aliud est integra naue: et saluis mercibus poꝛtũ salutis intrare. aliud nudum habere tabulatũ. et crebris fluctuũ recursib⁹ ad asperrima saxa collidi. Nesciat vidua bigami indulgentiã. nec nouerit illud apostoli. melius est nubere q̃ vri. tolle qd peius est vri: et p se nõ erit bonũ nubere. Primus lamech maledict⁹ et sanguinari⁹: et de stirpe chaym descendẽs. vnã costã diuisit in duas: et plantariũ digamie ꝑtinus [illegible] [illegible] illud apostoli. Uolo aũt [illegible] re. et cẽ. cur idulserit stati subiecit. Iã eni quedã declinauerũt post sathanã. Ex quo intel [illegible] nũ poꝛrigere. Uide q̃lia sint scoꝛa matrimonia: q̃ lupanarib⁹ pferuntur. [illegible] q̃ se nõ põt cõtinere: vl nõ vultmaritũ ꝑoti⁹ accipiat q̃ diabolum.

De Morte amici et institutiõe monachi. C. LXIX.

Idem ad pamachiũ de moꝛte paulĩne. Quid boni habeat sanitas lãguoꝛ ostendit plus sensim⁹ qd habuim⁹ post q̃ hr̃e desiimus. In trib⁹ mulierib⁹ et sanguine et virtute cõiunctis tria christi ꝑmia recognosco. Eustochiũ ṽginitatis floꝛes metit. paula laboꝛiosam viduitatis areã terit. Paulina castũ m̃rimonij cubile cõseruat. Etenĩ nec soꝛoꝛis felicitatẽ nec [illegible] appetere. maluit in humilioꝛib⁹ tuto ꝑgere q̃ pẽdulo gradu in sublimioꝛib⁹ fluctuare. Et vt q̃drigã domus vna emitteret sanctitatis. nobis post [illegible] paulĩne pamachiũ monachũ [illegible] post humũ. Et patris et cõiugis nobilitate patriciũ elemosynis diuitẽ: humilitate sublimẽ. Prima vtus est monachi: hoium cõtemnere iudicia: et semp apostoli recoꝛdari dicẽtibus. Si adhuc hoibus pla. et cẽ. Ingenua liberaliter educata facili⁹ verecundia q̃ metus superat. et quos toꝛmẽta nõ vincunt interdũ vincit pudoꝛ. Nõ parũ virũ: nobilẽ locupletẽ. potentũ in plateis vitare comitatũ miscere se turbis rusticis: de pncipe vulgus fieri. Sed quãto humilioꝛ tãto sublimioꝛ est. lucet margarita in soꝛdib⁹. Parua quidẽ diuitijs: grãdia possidemus. Centuplicato fenoꝛe christi promissa reddunt. Semp grãdia in audientiũ ponuntur arbitrio. Nõ tibi imponit necessitas [illegible] christus est. vende nõ partẽ substantie: ne timoꝛ penurie infidelitatis occasio sit. sed totum: et da pauperibus: nõ locupletibus: nõ supbis. Da quo necessitas sustentet: nõ quo augeant opes. Cũqꝫ legeris illud apli. nõ alligabis os boui triturãti. et cẽ. et dignus est operarius mercede sua: et q̃ altari ministrãt: de altari participãt. Memẽto quoqꝫ hui⁹ fĩnie: habẽtes victũ atqꝫ vestitum his cõtenti sumus. Ubi videris fumare patinas et phasides aues lẽtis vapoꝛibus discoqui. vbi argẽti pondus. seruẽtes hoꝛicos mãnos: comatulos pueros [illegible] vestes: picta tapeta: vbi ditioꝛ est largitoꝛe: cui largiendum est. pars sacrilegij est rem pauperum non dare pauperibus.

Et [illegible] dissipare et pdere: qd in momẽto et perdi et inueniri potest. Fecit hoc soc crates theban⁹. fecit antistenes fecerũt plurimi: quos vitiosos legimus. plus debet christi discipulus prestare q̃ mũdi ph̃s. glie aial. et popularis aure atqꝫ rumoꝛ venale mãcipiũ. Tibi non sufficit opes cõtemnere: nisi christũ seq̃ris. Sẽtio te diuinis ardere doctrinis. nec temeritate quoꝛundã docere qd nescias: sed ante discere qd docturus sis. Non coturnatã affectas eloquẽtiã. nec moꝛe pueroꝝ argutas sentẽtiolas in clausulis struis. cito turgẽs spuma dilabit. Felices inqt Fabi⁹ artes essent: si de illis soli artifices iudicarẽt. Hec preteriens tetigi: vt eruditis detẽtus aurib⁹ nõ magnope cures qd imperitoꝝ de ingenio tuo ramusculi iactitent. s ꝑpheta quotidie medullas bibas. Hec quoqꝫ moneo et nõ solũ pecuniã: sꝫ etiã christo teipsũ offeras: hostiã viuã. Scit hostis antiquus magi dimicãtẽ q̃ nũmoꝝ eẽ certamẽ. facile abiicit qd heret extrinsec⁹. Intestinũ bellũ piculosius est. Zacheus diues erat: apli paupes. et q̃ntũ ad diuitias nihil. [illegible] opes cũ aĩa n̄ra libẽter suscipiet. Sinautẽ q̃ foris sunt deoqꝫ [illegible] diabolo demus: nõ est eq̃ pditio. O patricij generi pꝛim⁹ inter primos monachos eẽ cepisti: nõ tibi sit tumoꝛis: sꝫ humilitatis occasio. Quãtumcũqꝫ te deieceris. humilioꝛ christo nõ eris. Esto incedas pedibus. fusca tunica vestiaris. equeris paupibus. inopũ cellulas dignanter introeas. aquã poꝛtes. ligna concidas. focum extruas. vbi cula. vbi alape. vbi sputa. vbi flagella. vbi patibulũ. vbi moꝛs. et cum omnia que dixi feceris: ab eustochio tua paulaqꝫ vinceris: si nõ opere ac certe sexu. Hec dico non quo de ardoꝛe tue mentis quicquam dubitem. sed quo currentem impellam: et acriter dimicanti seruoꝛe fauoꝛe augeam.

De Laude sancte Marcelle. C. LXX.

Idem ad pancipiã virginẽ de vidua [illegible] tu scẽ marcelle. Solent vidue secu lares purpurisso ac cerusa oꝛa depingẽ. sericis nitere vestibus splẽdere gẽmis. aurũ poꝛtare ceruicib⁹. fragrare myrrha. ẽnatu se caruisse viroꝝ letant. querũtqꝫ alios: nõ quib⁹ iuxta sententiã dei seruiãt: sꝫ quib⁹ impent. vñ et paupes eligũt vt nomen tm̃ viroꝝ habẽ videant. In vidua n̄ra marcella dfusa ẽ gẽtilitas. Qib⁹ eñi patefecit q̃ eẽt vidua christiana: quã dscẽtia et habitu ꝑmittebat. Talib⁹ vsa est vestib⁹: quib⁹ frigus depelleret: nõ membra nudaret. aurũ vsqꝫ ad annuli signaculũ repudians. et magis in ventrib⁹ egenoꝝ q̃ in mar supijs recõdens: nullũ clericoꝝ vel monachoꝝ [illegible] dit. Semp in comitatu suo virgines et graues viduas habuit. sciẽs et [illegible] [illegible] vidẽ qd dtẽpserat. Rñdeat foꝛsan infidel lectoꝛ: me in muliercularũ laudibus ĩmoꝛari. Qui si foꝛte recoꝛdet scãs mulieres comites dñi saluatoꝛis: q̃ de substãtia sua ei mĩstrabãt. et tres marias stãtes ante crucẽ [illegible] meruit resurgentẽ. se poti⁹ supbie q̃ nos ꝯdemnabit inepte. q̃ virtutes nõ sexu: sꝫ aĩo iudicam⁹. Hec annis plurimis sic trãsegit vt ante se vetulã cerneret: quã adolescẽtulã fuisse meminisset. laudans illud platonicũ. Ph̃ia est meditatio moꝛtis.

De Consolatione fidelium super moꝛte amicorum. C. LXXI.

Idem ad [illegible] tue penetratũ vulnerib⁹ [illegible] pire debuerat spes resurrectiõis. Nunq. [illegible] cõcoꝛdat. nec fides sentit quãcũqꝫ iacturã. Resurgẽ dim⁹: et n̄ros plãgim⁹. Quid facerem⁹ si moꝛt tm̃ precipet de⁹. [illegible] fectũ. Nihil abstulit tuũ: qꝛ recipe dignat⁹ est ꝓpꝛiũ. Et creditũ suũ [illegible] tuantẽ. et dicere cũ Job Dñs dedit dñs abstu. et cẽ. Addit et alia cõsolationis ꝓudẽtia: q̃ iaculis oꝛbitatis occurrat. Plangere eñi debe remus amicis de seculo recedẽtib⁹: si seculi inimicitias cõtrarie minime sentirem⁹. et plãgim⁹ dñi beneficia: q̃ noluit infirmitati nostre quid prestet. periclitari volebat adhuc: qui volet aliquẽ dormientẽ et inter fructus vite presentis videre: cupit miserũ laboꝛare. Quare ergo pꝛo doꝛmiẽte lachꝛymas fundis: q̃si nescias quid in teipso [illegible] Planũ moꝛtuũ lazarũ fleuit. sed nõ tuas lachꝛymas fudit. Doluit lazarũ non doꝛmientẽ: sed potius resurgentẽ. et flebat quẽ cogebat ꝑpter alios saluãdos seculo reuocare. hanc vitã dare ingemiscebat. quã tu doles esse sublatam. Contra lachꝛymas eius

pugnant lachryme tue ⁊ amor tuus eius amori non ꝯuenit. Ille enĩ nolebat reddere laborib⁹ quẽ dilexerat: ⁊ tu amare te credis cũ labo rũ eis adhuc restare tormenta. Mihi crede. Sola in oib⁹ incredulitas meret. Et sicut nõ põt fides nosse qđ doleat sic diffidẽtia sola doloib⁹ inueniť ancilla. Preterea vide si aliqđ debeat dolori concedi: vbi sine aliquo remedio põt animus fatigari. Sequiť cõsummatio oĩam gaudioꝝ ꝙ in resurrectione inuicẽ nobis dño reformante reddemur: sicut scriptũ est. Si enĩ credimus ⁊c̃.

Idẽ de eodẽ. C. LXXII.

Idem ad theodoram de morte lucinij [illegible] mortis necessitatẽ q̃ inẽ frẽs diuidit: ⁊ charissima inẽ se noĩa crudelis ⁊ dura dissociat: hõ solatio erigimur: ꝙ in breui visuri sumus eos quos absentes dolemus. Neqꝫ enĩ mors sꝫ somn⁹ appellať scđm aplm. Lucinius in breui cõsumatus expleuit tpa multa. Nos dolendi magis q̃ quotidie in prelio stamus. Uulnera peccatoꝝ accipim⁹ vitiis sordidamur. Ille iã securus ⁊ victor te aspicit de excelso: ⁊ fauet laborãti: ⁊ iuxta se locũ preparat: eodẽ charitatis amore: quo in terra quoqꝫ oblit⁹ officij cõiugalis sororẽ habere te cepat. Idẽ ad paulã ꝯsolatoriã sup morte blesille. Testor mi paula ihesuꝫ quẽ blesilla nũc sequiť: testor sanctos angelos eius quoꝝ ꝯsortio fruiť: eadẽ me doloꝝ ppeti tormenta q̃ pater. Uerꝫ ꝯsideremus qđ ethicus ille psalmus sonet. Iustus es dñe ⁊ rectũ iudiciũ t. Hoc nõ põt nisi ille q̃ ad vniuersa q̃ patitur magnificat dñm: ⁊ suo merito imputãs de eius aduersis clementia gloriať. Cur autẽ duruꝫ sit qđ qñqꝫ patiendũ est: dolemus quenqꝫ mortuũ: ad hoc enĩ nati sumus vt maneamus eterni. Ceteꝝ nõne vereris ne tibi saluator dicat irasceris paula: qꝛ filia tua mea facta ẽ: fi lia dignaris de iudicio meo: ⁊ rebellib⁹ lachrymis facis iniuriã possideri. Cibũ tibi denegas nõ ieiuniorũ studio: sꝫ doloris: nõ ⁊ [illegible] istã. Ieiunia hõ aduersarij mei sunt: nullã aĩam recipio: q̃ [illegible] me sepať a corpe. Tales stulta phĩa martyres habeat: habeat zenonẽ theoumbreũ vel catonẽ. Si viuẽtẽ crederes filiã: nunq̃ plangeres ad meliora migrasse. Lurisse legiť iacob filiuꝫ quẽ putabat occisum: ad quẽ ⁊ ipse erat descensurus ad inferos dicens. Descendã ad filiũ meũ lugens in infernũ. Quia necdũ paradisi ianuã christus effregerat: nec dũ flãmeã illã rumpheã: ⁊ vertiginẽ presidentiũ cherubin sanguis eius extinxerat. Unde ⁊ abrahaꝫ licet in loco refrigerij fuerat tamẽ apud inferos esse cum lazaro scribiť. Et dauid iuste fleuit [illegible] quã aliã paruulã postqꝫ et viueret impetrare nõ potuit: qꝛ sciebat nõ peccasse: nõ fleuit. De moyse vero ⁊ aaron: ꝙ eis ex veteri more sit planctus exhibitus: nõ est mirandũ: cũ ⁊ in actib⁹ apostolorum iam euangelio choruscante stephano fecerint hierosolyme fratres planctum magnum: ⁊ vtiqꝫ planctus magnus non in plangentiuꝫ examinatione vt tu estimas: sed in pompa funeris ⁊ exequiarum frequentia intelligendus sit. Parce queso tibi: parce filie tam cum christo regnanti: parce saltẽ eustochio tue cuius parua adhuc etas: ⁊ rudis pene infantia: te magistrante dirigitur. Grandis in suos pietas: impietas in deuꝫ est. Abraham vnicum filium letus interfecit: ⁊ tu vnam de pluribus quereris coronatam. Detestande sũt iste lachryme plene sacrilegio crudeli que non habent moduꝫ: sed vsqꝫ ad viciniam mortis accedũt: vlulas ⁊ exclamitas: ⁊ quasi quibusdaꝫ facibus accensa: quãtũ in te est tui semp homicida es. Sed ⁊ ad talem semp clemens ihesus ingrediť ⁊ dicit. Quid ploras. Non est puella mortua sed dormit. Irrideãt circũstantes. Ista infelicitas iudeorũ est. Te quoqꝫ si ad sepulchrũ volueris filie volutari: angelus increpabit. Quid queris viuentem cum mortuis.

De Uita nepotiani militia. C. LXXIII.

Epitaphiũ nepociani ad heliodorum episcopum. Nepocianus [illegible] palatij militia: sub clamide: ⁊ candende lino corpus solicito circũcinxit: ante seculi potestates stans lurida ieiunijs ora portauit: sub alterius signis ⁊ vestib⁹ summo regi militauit. Et ad hoc cingulũ habuit vt viduis ⁊ pupillis oppressis ac miseris subueniret. Mihi tñ nõ placẽt donatiões iste imperfecte seruitutis dei. Sꝫ tñ baltheo posito: habituqꝫ mutato: q̃cqđ castrensis peculij fuerit in paupes erogauit: excepta vili tunica: ⁊ opimẽto pari quo tecto tñ corpore frigus excluderet: nihil sibi reseruauit. Cultus ipse pruinciẽ morẽ sequẽs: nec mũdicijs nec sordib⁹ notabilis erat. Quid multa sit clericus: ⁊ per solitos gradus presbyter ordinať. O bone ihesu quis ibi gemit⁹: quis vlulat⁹: q̃ cibi interdictio: iuuenilem etatẽ indignã sacerdotio causabať. Sꝫ eo dignior erat: quo clamabat se indignũ ⁊ negando merebatur qđ esse nolebat. Igitur clericatũ: non honorẽ: sed onus intelligẽs: primã curã habuit: vt humilitate superaret inuidiã. Deinde vt nullã in se obscenũ rumoris fabulaꝫ daret: vt qui mordebantur ad eius etatem. stuperent ad continentiam. Spes miseroꝝ solamen lugẽtiũ fuit. Ita in singulis ṽtutib⁹ eminebat: q̃si ceteras nõ haberet. Inẽ p̃sbyteros ⁊ coequales p̃m⁹ in ope: extremus in ordine. Grauitatẽ moꝝ hilaritatẽ frontis tpabat. gaudiũ in risu nõ cachinnũ intelligens. Ieiunia in aurige modũ p lassitudine ⁊ virib⁹ corpis tpabat. Mense auunculi inter erat: ⁊ sic apposita queqꝫ libabat: vt ⁊ supstitionẽ fugẽt: ⁊ ꝯtinẽtiã reseruaret. Sermo ei⁹ ⁊ omne cõuiuiũ de scripturis aliqđ pponẽ: libenť audire: verecũde rñdẽ: recta suscipe: praua acriť ꝯfutare: disputãtẽ ꝯ se magis docẽ q̃ vincẽ. lectione assidua: ⁊ meditatiõe diuturna: pect⁹ suũ bibliothecam fecerat christi [illegible] tio, nisi ex amore ⁊ desiderio ei⁹ qui legẽ dedit. Alij nũmũ addãt nũmo: ⁊ marsupiũ suffocãtes matronaꝝ opes venenť obsequijs sint ditiores monachi q̃ fuerãt seculares: possideãt opes sub paupe christo: quas sub locuplete diabolo nõ habuerant: ⁊ suspiret eos ecclia diuites: quos tenuit mũd⁹ antea mẽdicos. Nepotian⁹ noster auruꝫ calcãs scedulas ꝯsectať. Ita magn⁹ erat eius aĩus in magnis vt nec minima negligẽt. Erat enĩ solicit⁹ si niteret altare. si pietes absqꝫ fuligine. si pauimẽta tersa. si velũ ĩ hostijs. si sacrariũ mũdũ. si vasa lucẽtia. Ubicũqꝫ eũ in ecclia q̃reres inuenires. basilicam ecclie: ⁊ ꝯciliabula martyꝝ diuersis flori⁹ ⁊ arboꝝ comis. vitiũqꝫ pãpinis adũbrabat.

De Laude ṽginitatis in compatiõe nuptiaꝝ. C. LXXIIII.

Idem [illegible] tur: iferioris cõpatio supioris iniuria est. Bonũ est inqt aplus mulierẽ nõ tãgẽ: ḡ malu [illegible]. Sꝫ lõ ignosciť ne deteri⁹ fiat [illegible] autẽ ⁊c̃. Sꝫ q̃le est illđ bonũ: qđ deterioris [illegible] diť. Illud naturaliť bonũ est: qđ nõ hꝫ mali compatõeꝫ qđ platione alterius nõ obũbrať quale est illud bonũ qđ orare phibet: ⁊ corp⁹ christi accipe nõ pmittit. Uacãdũ est enĩ ab amplexib⁹ vt vaceť oratiõi: scđm illud. Nolite fraudari inuicẽ. ⁊c̃. Deniqꝫ loq̃ns aplus dič Bonũ est homini mulierẽ nõ tangẽ: ⁊ bonũ est illis si sic pmaneant sicut ⁊ ego: vbi aũt venit ad nuptias: nõ dicit bonũ ẽ nubẽ: sꝫ meli⁹ est nubẽ q̃ vri. O paule si nuptie p se bona sũ: noli eas incendio compare: sed dic simpliciť bonũ est nubẽ. Suspecta est mihi bonitas rei hui⁹: quã magnitudo mali alterius. malũ cogit eẽ inferius. Ego aũt nõ leuius malũ: sed simplex per se bonũ volo. Illi iam eunuchi deo placent: quos castrauit nõ necessitas sed volũtas. Tantũ inẽ est inẽ nuptias ⁊ virginitatẽ: q̃tum inẽ nõ peccare ⁊ bñ facere. Erũt inquit duo in carne vna: nõ tres: nõ quattuor. Alioqñ iam nõ duo sed plures. Unĩ samaritana sextum hñs maritũ arguitur ꝙ nõ sit eius vir. Ubi enĩ numerus maritoꝝ est ibi vir q̃ pprie vn⁹ est: esse desistit. cũ vna costa a p̃ncipio in vxorẽ versa sit. Prim⁹ lamech sanguinarius ⁊ homicida vnã carnẽ in duas vxores diuisit: ⁊ fratricidium ⁊ digamiam eadem diluuij pena deleuit. Qꝫ sancta sit digamia hinc ostendiť: ꝙ digamus in clerũ eligi nõ potest. Et vidua que duos habuit viros etiã decrepita ⁊ egens ecclie stipes nõ mereť accipe. Non damno digamos: imo nec trigamos: ⁊ si dici põt octogamos: sed vt pl⁹ aliqđ inferam etiã scortatorẽ recipio penitentẽ. Castitas semp opibus nuptiaꝝ plata fuit. Nam p̃mi parentes ante offensam ṽgines in padiso fuerunt. Post peccatum autem ⁊ extra padisum ptinus nuptie. Nuptie itaqꝫ terram replent. virginitas padisum: vñ dictũ est. Crescite ⁊ multiplicamini ⁊c̃. Pri⁹ enĩ oportuit siluã plantari ⁊ crescere: vt esset qđ deinceps posset excidi. Quantũqꝫ inẽest inẽ radiceꝫ ⁊ fructũ tñ inẽ nuptias ⁊ ṽginitatẽ. Sic etiã ab initio cõditionis humane: nec carnes comedebanť nec hoies circũcidebanť: nec repudium vxorib⁹ dabať: ⁊ hoc vsqꝫ ad diluuiũ. Postq̃ ḡ venit christus in fine tempoꝝ: ⁊ reuoluit o ad alpha: id est finem retraxit ad p̃ncipium: nec circũcidimur: nec repudiũ dare pmittimur: nec carnes comedimus: dicẽte apostolo bonũ est nõ mãducare carnẽ: ⁊ nõ bibere vinũ. Nam ⁊ vinũ cũ carnib⁹ post diluuiũ dedicatũ est. Moyses moriẽs a populo israel plangiť. Iosue aũt qui nec filios nec vxorẽ habuisse legiť q̃si victurus in morte nõ plangiť. Nuptie enĩ finiunť in morte virgitas aũt post mortẽ incipit coronari: excepto petro: nõ legitur de alijs apostolis ꝙ vxores habuerint. Cumqꝫ de vno sit scriptum ⁊ de alijs tacitũ. intelligere debemus illos sine vxorib⁹ fuisse.

De Fugiendo amore mulieres ⁊ de peruersitate iouiniani. C. LXXV.

Amor nõ dico meretricis. sed generaliť mulier semp insatiabilis est: q̃ extinct⁹ reaccendetur: ⁊ post copiã rursus inopiã patiť: animũqꝫ virilẽ effeminat: ⁊ excepta passione quã sustinet aliud cogitare nõ sinit. Qui vxorem ducit: in ambiguo est vtrũ odiosam an amabilem ducat. Si odiosam duxerit ferri non potest. Si amabilẽ: amor eius

insatiabilis est: infernoq; et terre arenti et incendio iuxta salomonem
cõparat. Legim⁹ turturis hãc esse naturã: vt si parẽ pdiderit nõ cõiu
gat alteri. Unde patet bigamiã et a mutis avib⁹ reprobari. Si oẽs
inqs virgines fuerint quõ stabit gen⁹ hũanũ. Noli inquã metuere:
ne oẽs virgines fiãt. Difficilis ẽ res vginitas: et ideo rara. Si oẽs vir
gines eẽ possent nunq̃ dñs diceret q̃ põt cape capiat. Nec aplus in
psuadẽdo trepidaret dicẽs de vginib⁹ pceptũ dñi nõ habeo: cõsiliũ
aũt do. Sz erũt inqt aplus illusores etc. Ibi describit sermo aposto
licus. Iouinianũ buccis tumẽtib⁹ loquẽtẽ: et inflata vba trutinãtem
repromittẽtẽ in celis libertatẽ: cũ ipse sit seruus vitioꝝ atq; luxurie.
Nã cũ monachũ se iactasset esse: et post sordidã tunicã et nudos pe
des cibariũ panẽ et aque potũ ad cãdidas vestes: et nitidã cutẽ: ad
mulsum: et elaboratas carnes: ad balneas et popinas se cõferat: mani
festũ ẽ qz terrã celo et vitia virtutib⁹ pferat. Verũ tñ monachus iste
formosus: crassus: nitidus: dealbatus: et semp q̃si spõsus icedẽs: aut
vxorẽ ducat: aut vginitatẽ equalẽ nuptijs pbet: aut si nõ duxerit fru
stra cõtra nos verbis agit: cũ ope nobiscũ sit. An iã cũ ppinqs mone
ret vt alteri viro nubẽt: eo qz eẽt adhuc ei etas itegra: bona facies: ne
quaq̃ inqt h̃ faciã. Si eni bonũ virũ inuenero vt ante habui: nolo ti
mere ne pdã. Si malũ quid necesse est: post bonũ pessimũ sustinere.
Oẽ improbã quorũdã matrimonia adulterijs cohesermt. Adulter
eni est vt ait sextus in sentẽtijs i suã vxorẽ amator ardẽtior. In alie
na q̃ppe vxore oĩs amor turpis est in sua nimius. Sapiens itaq; vir
iudicio dz amare cõiugẽ: nõ affectu: regit ipetus voluptatis nõ pcepe
fert in coitũ. Nihil eni fedius ẽ: q̃z vxorẽ amare q̃si adulterã. Certe
q̃ dicũt se causa reipublice: et humani generis: vxorib⁹ iũgi: saltẽ pe
cudes imitent: et postq̃z vxorũ vẽter intumuerit: ne perdãt filios: nec
amatores se exhibeant vxoribus: sed maritos.

¶ Q per abstinẽtiã carnis libido frenãda sit. C. LXXVI.

Idem in li. ij. Usus carniũ et potus vini. vẽtrisq; saturitas seminariũ libidinis ẽ: p quẽ q̃in q; sensib⁹ quasi p quasdã fenestras vitiorũ ad animã est introitus: hoꝝ pturbatiõib⁹ aĩa pregrauat et capit. Qua
ratiõe multi phõꝝ imitati: frequẽtia vrbiũ et amenitates locoꝝ et q̃in
q; sensuũ illecebras reliquerũt: ne p luxũ et abũdãtiã copiaꝝ anime
fortitudo mollesceret. Inutile est q̃ppe crebro videre: p que aliquan
do captus sis et eoꝝ de periculo cõmittere quibus difficulter careas.
Qz si q̃s estimat et abundantia ciborũ potionũ se perfrui et posse va
care sapientie: hoc est in delicijs versari: et vitijs deliciarũ nõ teneri:
seipsum decipit. Cũ eni ab his procul remoti sepe capiamur nature
illecebris: et cogamur ea cupere quorũ copiã non habemus: quanto
magis si circũdati retibus voluptatum esse nos liberos arbitremur.
Sensus noster illud cogitat quod videt: audit: odoratur: gustat: at
trectat. Quosdam etiã philosophos legimus sibi oculos eruisse: ne
per illorum visum a contemplatione philosophie auocarentur. Fru
stra igitur quidem simulant salua fide et pudicitia et mentis integri
tate: voluptatibus vti: cũ contra naturam sit copijs voluptatum sine
voluptate perfrui. Unde apostolus: que in delicijs inquit est viuens
mortua est. Sensus corporũ sunt quasi equi sine ratione currentes.
Anima igitur in aurige modũ retineat frena currentiũ: absq; gustu
quidẽ impossibile est humanũ corpus subsistere: sed adesse debet ra
tio vt tales et tãtas sũmam⁹ escas: qb⁹ nec corpus oneret: nec liber
tas animi pregrauet: oleꝝ pomoꝝ ac leguminũ et facilior apparatus
est: et arte impẽdijsq; coquoꝝ nõ indiget: et sine cura sustentat: mode
rateq; sumit nec auide deuorat. Ex diuersitate autẽ carniũ et sapo
ris delectatiõe ventris inflatio concipitur: morbiq; ex saturitate ni
mia concitantur. Multi quoq; impatientiam gule vomitu remediã
tur. Et quod turpiter ingesserunt turpius egerunt. Quod autem mi
randum est: etiam epicurus voluptatis assertor in libris suis dicit:
oleribus et pomis et vilibus cibis esse viuendum: eo qz carnes et exq̃
site epule ingenti cura prepararentur: maioremq; penam habebãt in
querendo: q̃z voluptatem in vtendo. Grandis autem anime exulta
tio est paruo contentũ esse: mundum sub pedibus habere et omnẽ
eius potentiam epulas: libidines: propter que diuitie comparantur
vilib⁹ cibis mutare: et crossiori tunica compensare. Quid necesse est
sapienti viro et phõ christi tantã habere fortitudinẽ: que athletis et
militibus necessaria est: quã cũ habuerit ad vitia prouocet: christia
no sanitas absq; virib⁹ nimis necessaria est. Tolle epularũ et libidi
nis luxuriã: et nemo querat diuitias: quaꝝ visus aut in vẽtre aut sub
ventre est. Etiã ex vilissimis cibis vitanda est satietas: nihil enim ita
obruit animũ vt plenus vẽter: et estuans: et huc: et illucq; se vertẽs: et
in ructus et crepitus: ventorũ efflatione respirans. Quale est istud
ieiuniũ: aut qualis refectio est post ieiunium: cũ pridianis epulis di
stenduntur: et guttur nostrum meditatoriũ efficit latrynarũ. Dũq;
volumus pro luxuriosis inedie famem querere. tantũ vorantes q̃n
tum vix alterius diei nox digerat. ita non tam ieiunium appellandũ
est: q̃z crapula et fetens ac molesta digestio.

¶ Assertio perpetue virginitatis beate marie. C. LXXVII.

Iterum contra h[illegible] [illegible] hel[illegible] bidiu[illegible] [illegible] [illegible] tez facũdiã estimat: et maledicere oĩbus bone cõsciẽtie si gnũ arbitrat: discat aliqñ reticere: q̃ nunq̃ didicit loqui.
In ptu vginis nulla obstetrix fuit: nulla muliercularũ sedulitas inter
cessit. Ipsa pãnis infantẽ inuoluit. ipsa mater et obstetrix fuit: et eũ
in psepio reclinauit. Sed vñ inqt frẽs dñi dicti sũt: qui frẽs nõ erãt.
Iam nũc doceberis q̃ttuor modis fratres in scripturis dici: natura.
gente. cognatione. affectu. Natura vt esau et iacob. gente vt omnes
iudei. cognatione vt abrahã et loth. affectu qui in duo scinduntur: in
spũale: et sic oẽs christiani fratres vocant et cõmune: et sic oẽs hoĩes
qz ex vno patre. Imperitissime vo hominũ ista non legeras: et toto
scripturarũ pelago derelicto. ad iniuriã virginis tuam rabiem cõtuli
sti: in exemplũ eius quẽ fabule ferũt qui cum vulgo esset ignotus: et
nihil boni posset facinoris excogitare quo nobilis fieret: diane tem
plum incendit. Et nullo prodente sacrilegium. fert ipse in medium
processisse. clamitãs se se incẽdiũ subiecisse. Sciscitãtib⁹ ephesi prin
cipibus quã ob cãm hoc facere voluisset: respõdit vt qz bene nõ po
terat: male omnibus innotesceret: et hoc quidẽ de illo greca narrat
historia. Tu vo templũ dominici corporis succendisti. Tu cõtaminasti
sacrarium spũssancti: ex quo vis quadrigã fratrũ et soroꝝ pcessisse
cõgeriem. Apud christianos soleocismus est magnus et vitiũ turpe
quid vel narrare vel facere. Si describat insono ihesus tegmine mẽ
branoꝝ solite inuolutus. ingerant cõtra p̃sepia. vagitus pueri octa
ua die circũsciõ: nõ erubescimus: nõ silemus. Quãto humilior fuit
que p me passus est: tãto illi plus debeo. Et cũ oĩa replicaueris nihil
cruce p̃feres cõtumeliosius quã pfitemur et credimus et in qua debe
lo⁹ triũphauim⁹. Tu dicis mariã virginẽ nõ permansisse. ego plus mi
hi vendico etiã ioseph vginem p̃ mariã fuisse: vt ex virginali cõiugio
virgo filius nasceret: et cũ maria virgo p mãsit: qui pater dñi appel
lari meruit. Nec hoc ideo dicimus quo nuptias cõdẽnemus. Ipsa
quoq; virginitas est fructus nuptiarũ. Virgo cogitat que sunt dñi.
vt sit sancta corpe et spũ. nupta aũt cogitat que mũdi sunt etc. Idem
vero tu putas esse dieb⁹ ac noctib⁹ ieiunijs vacare atq; orõni: et ad
aduẽtũ mariti faciẽ expolire gressũ frãgere blanditias simulare. Il
la hec agit vt turpior appeat: et naturẽ bonũ fuscet. iniuria hec ad spe
culum pingit: et in cõtumeliã artificio conat pulchrior esse: q̃z nata ẽ.
Inde infantes garriũt. familia pstrepit. liberi ab ore depẽdent: cõ
putant sumptus pparant impendia. hinc coquoꝝ accincta manus
carnes terit. hinc textricũ turba cõmurmurat: nũciat interim vir ve
nire cũ socijs. Illa ad hirundinis modũ lustrat. oĩa penetralia. si tho
rus rigeat. si pauimẽta verrit. si ordinata sunt pocula. si prandiũ pa
ratum. Rñde que me ista vbi sit ista dei cogitatio: nec tñ negam⁹ inter
maritas sanctas mulieres inueniri: sed que vxores esse desierunt: et
que in ipsa necessitate cõiugij imitant virginũ castitatem.

¶ Subsannatio erroꝝ vigilantij. C. LXXVIII.

Idem contra vigilantiũ. Multa in orbe mõstra generata sũt. sola gallia monstra nõ habuit sz viris semper fortib⁹ et eloquẽtissimis abũdauit. Exor tus est subito vigilantius veri⁹ dormitãtius q̃ i mundo
spũ pugnet cõtra christi spũm: et martyrũ neget sepulchra veneranda
damnãdasq; dicat vigilias. cõtinentiã heresim putat. Dolet martyrũ
reliquias p̃cioso operiri velamine: et nõ vel pãnis et cilicio colligari
sed piici in sterquilinũ: et solus vigilanti⁹ ebrius et dormiẽs adoret
ẽ sacrilegus fuit cõstantinus impator: q̃ sanctas reliquias andree
ac et thimothei trãstulit cõstãtinopolim apud quos demones rugiũt
et habitatores vigilantij illoꝝ se sentire psentiam cõfitent. Dicis in li
bello tuo qz dũ viuimus mutuo p nobis orare possumus. Postq̃
aũt mortui fuerim⁹. nullius sit pro alio exaudiẽda oratio. Sz si apo
stoli et martyres adhuc in corpe cõstituti pñt orare pro ceteris: qñ pro
se adhuc deberẽt esse solliciti. q̃nto magis post coronas victorias et
triumphos. Deniq; sancti non appellant mortui sed dormientes.
Tu vigilans dormis: et dormiens scribis. Cereos autẽ non clara lu
ce accendimus. sicut frustra calũniaris: sed vt vigilantes noctis te
nebras hoc solatio tpemus. Qz si aliqui per impitiam et simplicitatẽ
zelum dei habent: sed non sm sciam. hoc p honore martyrũ faciunt
quid inde perdis. Causabant et quondã apostoli qz periret vnguentũ
sed domini voce correpti sunt. Neq; eni christ⁹ indigebat vnguẽto
nec martyres lumie cereoꝝ: et tñ illa mulier in honore christi h̃ fecit.
deuotioq; mentis eius recipit. Et quicunq; accendũt cereos scdm

fidem suam: habent mercedem: dicente apostolo: vnusquisqꝫ in suo sensu abūdet: itā ⁊ absqꝫ martyrū reliquijs p totas oriētis ecclesias qñ legēdū ē euāgeliū accēdūt luminaria: iā sole rutilāte: nō vtiqꝫ ad ad fugādas tenebras: sꝫ ad signū letitie demōstrādū. Miror ꝙ non dicas nequaq̄ ꝑpetrāda martyria: deū enī q̄ sanguinē tauroꝝ hirco rūqꝫ nō quærat: multomagis dolum nō reqrere. Qđ cū dixeris: imo ⁊ si nō dixeris ita habeberis q̄si dixeris. Rideas forsitan ⁊ muliercu lis delyramēta subsannes: nō erubesco eaꝝ fidē: q̄ p̄me viderūt dñm resurgētē: q̄ mittunť ad aplos: q̄ in matre dñi saluatoris sancti apo stolis cōmēdanť. Tu ructato cū seculi hoībꝰ: ego ieiunabo cū femi nis: imo cū religiosis viris: q̄ pudicitiā vultu p̄ferūt: ⁊ pallida iugi cō tinētia ora portāt. Videris mihi dolere ⁊ aliud: ne si inoleuerit apō gallos ↄtinētia ⁊ sobrietas atqꝫ ieiuniū: taberne tue lucra nō habeāt ⁊ vigilias diaboli ac temulēta ↄuiuia tota nocte exercere nō possis.

¶ De Bonis pauperibus sustentandis ⁊ de tumul tibus fugiendis. C. LXXIX.

Reterea ad me relatū ē ꝙ ꝓhibeas hieroso lymā i[n] v[su]s sanctoꝝ ali[qu]ā sūp[t]ū so lacia dirigi: cū aplus h' in eplis suis instāter p̄cipiat fieri: ridebis h' vnūquēqꝫ in patria sua posse facere: nec pau peres defuturos q̄ opibꝰ sustētādi sunt ecclesie. Nec nos q̄dē nega mus cūctis paupibꝰ etiā iudeis si tāta sit largitas stipes porrigēdas. Sꝫ aplus docet faciēdā q̄dē elemosynā ad oēs: sꝫ maxime ad dome sticos fidei. De q̄bꝰ et saluator ait facite vobis amicos ⁊c. Nunq̄d isti paupes inter quoꝝ pānos ⁊ illuuiē corpis flagrans libido dñať possunt habere eterna tabernacula: q̄ nec p̄sentia possident: nec futu ra. Nō enī simpliciť paupes: sꝫ paupes spū beati appellanť: de qui bus scriptū est. Beatus qui intelligit sup egenū ⁊ pauperē. In vul gi pauperibus sustentandis: nequaq̄ intellectu: sed elemosyna opꝰ est. In sanctis pauperibus beatitudinis est intelligentia: vt ei tribu at qui erubescit accipere. ⁊ cū acceperit dolet metens carnalia: ⁊ se minans spiritualia. Q' autē asserit melius eos facere qui vtuntur re bus suis: ⁊ paulatim fructus possessionū pauperibus diuidant: q̄ il los qui possessionibus venundatis semel omnia largianť: non a me eis: sed a domino respondebitur. Si vis perfectus esse va. ⁊c. Nec a suo studio monachi deterrendi sunt a te linguis vipereis quibus ar gumentaris ⁊ dicis. Si omnes se clauserint ⁊ fuerint in solitudine: quis celebrabit ecclesias quis seculares homines lucrifaciet: hoc enī modo si omnes tecum fatui sunt: sapiens esse quis poterit: ⁊ virgini tas non erit approbanda. Si enī omnes virgines fuerint nuptie non erunt. Interibit enim genus humanum: solus atqꝫ contractus dor mitantius vigilabit in lectulo: rara est virtus: nec a pluribus appeti tur: atqꝫ vtinā hoc omnes essent quod pauci sunt: de quibus diciť: multi sunt vocati: pauci vero electi ⁊ vacui essent carceres. Mona chus autem non doctoris habet: sed plangentis officium qui vel se vel mundum lugeat: ⁊ domini pauidus præstoletur aduentum: qui sciēs imbecillitatem suam ⁊ vas fragile: quod portat timet offende re: ne impingat corruat atqꝫ frangatur. Unde ⁊ mulierum maxime qꝫ adolescentularum vitat aspectum ⁊ in tantum castigator sui est: vt etiam que tuta sunt pertimescat. Cur inquis pergis ad heremū videlicet vt te non audiam: non videam: vt tuo furore non mouear vt tua bella nō patiar: ne me capiat oculus meretricis: ne forma pul cherrima ad illicitos ducat amplexus respondebis. Hoc non est pu gnare sed fugere. Sta in acie aduersarijs armatus obsiste: vt postq̄ viceris coroneris. Fateor imbecillitatem meā. Nolo in spe pugna re victorie ne perdam aliquando victoriam. Si fugero: gladium de uitaui. Si stetero: aut vincendum mihi est: aut cadendum. Quid au tem necesse certa dimittere: ⁊ incerta sectari: aut scuto aut pedibus mors vitanda est. Tu qui pugnas: ⁊ superari potes ⁊ vincere ego cū fugero non vinco in eo ꝙ fugio: sed ideo fugio ne vincar. Nulla se curitas est cū vicino serpēte dormire. Pōt fieri vt me non mordeat tñ pōt fieri vt aliqñ me mordeat. Matres vocamus sorores ⁊ filias ⁊ nō erubescimus vitijs nostris noīe pietatis obtendere. Quid facit monachus in cellulis feminaꝝ. Quid sibi volūt sola ⁊ priuata collo quia: ⁊ arbitros fugientes oculi. Sanctus amor impatientiā nō ha bet. Qđ de libidine diximus referamus ad auaritiā: ⁊ ad oīa vitia q̄ vitanť solitudine Et iccirco vrbiū frequentias declinamus: ne face re cōpellamus q̄ nos nō tā natura cogit facere: q̄ volūtas

¶ Inuectio Hieronymi ↄ emulos ⁊ d'tractores suos. C. LXXX.

Idem ad asellam de fictis amicis ⁊c. Gra tias ago deo meo ꝙ dignus sum quem mundus oderit. Ora autem vt de babylone hieru salem regrediar: ne mihi dominetur nabuchodonosor: sꝫ ihesus filius iosedech: veniat esdras q̄ interpretatur adiutor: ⁊ redu

cat me in patriam meam. Stultus ego qui volabā cantare canticū dñi in terra aliena: nec recordabar ꝙ qui de hierlm egrediť: statim incidit in latrones. Maleficū me q̄dā garriūt. Sꝫ scio p infamiam ⁊ bonā famā ꝑueniri ad regna celoꝝ. Añ tribunal chři sił stabimus ibi patebit qua mēte q̄s vixerit. O inuida p̄mū mordax tui. O satha ne calliditas sp sctā p̄sequēs. Nō faciť venia praua dixisse de recti.

Idē ad marcellā de onaso. Ita se hꝫ nā vt amara sit veritas. blan da vitia existimenť. Vñ nō mirū si nos vitijs detrahētes plurimos offendimꝰ. Disposui onasū secare fetētē timeat q̄ strumosus est. Volo cornicule detrahere garriēti raucedulā se intelligat. Nunq̄d vnus in vrbe romana est q̄ habeat truncas inhonesto vulnē nares. Nunq̄d onasus caua v̄ba: ⁊ in vesicarū more tumētia buccis trutinat inflatis. placet mihi de laruis. de bubone: de niliacis ridere portē tis. Quicq̄d dictū fuerit in te dictū putas. In quodcūqꝫ vitium stili mei mucro ↄtorqueť: te clamitas designari. An ideo tibi bellus vi deris: q2 fausto noīe vocaris: quasi nō ⁊ lucus ideo dicať: q2 mīme lucet. Q' si in descriptiōe fedoꝝ semꝑ irasceris. iam te cū ꝑsio canta bo formosum te optet generū regina: puelle te capiāt: quicq̄d calca ueris hoc rosa fiat. Dabo tñ cōsiliū quibus absconditis possis pul chrior apparere nasus nō videať in facie: sermo nō sonet ad loquen dū. atqꝫ ita ⁊ formosus videri poteris ⁊ disertus. Idem ad sabinia num diaconū lapsum. Liber ille quem propheta denotat oīs series scripturarū est in quibꝰ ⁊ penitēs plangiť: ⁊ iustus caniť: ⁊ desperā ti malediciť: nihil enī tā repugnat deo q̄ cor impenitēs. Solū hoc crimen est qđ veniā cōsequi nō potest. Inimicus tibi factus sū ve ra dicens. Nec doleo de maledictis tuis. Quis enī nesciat. nihil nisi flagitiosū ore tuo laudari. Hoc plango ꝙ tu ipse non plangis: ꝙ te mortuū non sentis: ꝙ quasi gladiator paratus libidini in ꝓprium fu nus ornaris. Dentes puluere teris. raros in rubenti caluaria capil los digeris. taurina ceruix toris adipeis intumescens: nec q2 fracta est inclinať. Super hec vnguentis fragras: mutas balneas: ⁊ contra renascentes pilos pugnas: per forū ac plateas nitidus ac politꝰ ama tor incedis. frons meretricis facta est tibi nescis erubescere. Age ita qꝫ pniām: conuertere miser ad deū: vt ad te deus ↄuertať an maloꝝ tuoꝝ putas solatiū. si multos tibi siles habeas: fluāt paululū de ocu lis tuis lachrymę: ⁊ intē sericū ⁊ lintheamina quibꝰ tibi videris fulgi dus ⁊ formosus: intellige te nudū cōscissum sordidū mendicantē.

¶ Iterum de eodem. C. LXXXI.

Idem ad marcellā de detractoribꝰ suis. Quidā superbie nos arguere solēt. q̄ crassā rusti citatē solā ꝓ sanctitate hñt piscatoꝝ se discipuloꝝ asse rētes. q̄si iccirco iusti sint si nihil sciuerint. Quos ego cū possē meo iure ↄtēnē. asino q̄ppe lira supflue canit: verū ita risum habeāt. Si displicē eis fontis vnda purissimi. cenosos riuulos bibāt ⁊ diligētiā q̄ auiū siluas: ⁊ conchaꝝ gurgites norūt. i scripturis legēdis abijciāt. Sintqꝫ i hac re tm̄ simplices: vt chři v̄ba existimēt rustica na. in q̄bꝰ ꝑ tāta iā secula tātoꝝ sudauerint igenia: vt rōnē vniuscu iusqꝫ v̄bis magis opinati sint q̄ expsserint. Aplm quoqꝫ arguāt ipi ue q̄ ob multas lr̄as diciť isanire. Scio te cū ista legeris rugare fron tē: ⁊ libertatē meā rursū seminariū timere rixarū ac meū si fieri pōt os digito velle cōprimē ne audiā dicere q̄ alij facere nō erubescunt. Rogo q̄d a nobis libere dictū est: vnū miser locutꝰ ꝙ v̄gines sepius cē dñt cū mulieribꝰ q̄ cū masculis. totiꝰ orbis oculos offendi cūcto rū digitis notor. Multiplicati sē sup c.c.m. q̄ ode. me. ḡ. Vex ne flac cus ō nobis rideat. Amphora cepit istitui currēte rota cur vrceꝰ exit Reuertamur ad asellos bipedes nr̄os. Et in aurē eoꝝ buccina magis q̄ cithara ↄcrepabimꝰ. Idē ad magnū oratorē vrbis rome. Queris cur in opusculis nr̄is secularū litterarū inſdū exēpla ponamꝰ: ⁊ can dorē ecclīe ethnicoꝝ sordibꝰ polluamꝰ. Rūsū breuiť habeto. Nun q̄ hoc q̄reres nisi te totū tullius possidēt si sctās scripturas legeres: ⁊ eaꝝ intꝑpretes omisso vulcatio euolueres. Nā ⁊ in moyse ⁊ in ꝓphe tarū voluminibꝰ: ⁊ eplis pauli quidā de libris gentiliū assumpta sē In deutronomio quoqꝫ dñi voce p̄cipiť: mulieris captiue radēdū caput ⁊ supcilia. oēsqꝫ pilos ⁊ vngues corpis amputādos: ⁊ sic eam hñdam. ↄiugē. Quid ḡ mirū: si ⁊ ego sapientiā secularē: ꝓpē eloquij venustatē: ⁊ mēbroꝝ pulchritudinē de ancilla atqꝫ captiua israelitē face cupio: ⁊ si q̄d in ea mortuū est idolatrie vel voluptatis: ⁊ erroris libidinū: vel p̄scido vel rado: ⁊ mixtos purissimo corde vernaculos domino sabaoth ex ea genero. Idem in apologetico ad pamma chium. Delicata doctrina est pugnanti dictare ictus de muro: ⁊ cū ipse vnguentis delibutus sis cruentū militem accusare formidinis. inuenti sunt scioli tātū ad detrahendum qui eo se doctos ostētare velint. si cunctorū dicta lacerent. plautinā familiā imitantes. Nō damno nuptias: v̄ginitatem in celū fero nō q2 habeo: sed q2 magis

miror quod non habeo. Ingenua et verecunda confessio est quo ipse cares id in alijs predicare. Miserie delicijs: et delicie miserijs commutantur. In arbitrio meo est vel lazarum sequi: vel diuitē.

Adhuc de eodem. C. LXXXVII.

Idem ad [illegible] et alexandrum de resurrectione carnis. Si quis contra me murmurat: quod eorum explanationes legā: quorum dogmatibus nō acquiesco: sciat me illud apostoli libēter audire: omnia probate quod bonū est tenete. Ego ab adolescētia mea profiteor. et origenē et eusebium cesariensem: viros doctissimos fuisse: sed errasse in dogmatū veritate: et tamen in explanationibus scripturarum sudoris sui nobis memoriā reliquerunt. In terra aurū queritur: et de fluuiorum alueis splendens glarea profertur. pactolusque ceno ditior est quam fluento. Idem contra vigilantium. Operis ac studij mei est multa legere: vt ex plurimis diuersos flores carpam non tam omnia probaturus: quam que bona eligam [illegible]. Non est eiusdem hominis aureos nūmos et scripturas [illegible] vina degustare: et prophetas et apostolos itelligere. Meā iniuriā patiēter tuli: impietatē contra deū ferre non potui. Idē ad pāmachiū et occeanū. Ipse quoque origenes in epistola quam ad fabianum romane vrbis epūm scribit: penitētiā agit quod talia scripsit: et causas temeritatis in ambrosiū refert: quod secreto edita in publicū protulerit. Qui obicit mihi origenē obiciat et mihi cur hoiem iudeū habuerim preceptorē: cū ego miro odio auerser circūcisionē. Libros quidē origenis cō [illegible] quia oia que [illegible] nā oium tractatorum habere volumina vt tarditatē ingenij eruditōis diligentia compensarem. Idem in prologo hebraicarum questionum. Non mirum si contra me paruum homūculū immunde sues grunniunt: et pedibus margaritas conculcant: cum aduersum doctissimos quoque viros: et qui gloriam inuidia calcare debuerant liuor exarsit. Semper quidem in propatulo fortitudo emulos habet: feriuntque summos fulgura montes. Me vero procul ab vrbibus foro litibus turbisque remotum sicque latentem repperit inuidia. Ut autem nos humiles atque paupercuti nec habemus diuitias: nec oblatas dignamur recipere: ita et alij nouerunt se non posse noticiam scripturarum. i. diuitias christi cū mundi pariter habere diuitijs balsamū piper et poma: palmarum rustici non emunt.

De Studio sanctarū scripturarū. C. LXXXVIII.

Idem de studio scripturarū. [illegible] do est: et christi glutino copulata: quā nō vtilitas rei familiaris: nō presentia tm corporum: non subdola et palpās adulatio: sed dei timor et diuinarum scripturarum studia [illegible] in aures discipuli de actoris ore trāsfusa fortius sonat. Ingenium docile et sine doctore laudabile est. Sancta quidem rusticitas solum sibi prodest: et quātū edificat ex vite merito: tantū nocet si destruētibus non resistat. Uerumtamen etiam qui vilia opuscula fabricant: absque doctore esse non possunt quod cupiunt. Quod medicorum est promittunt medici: tractant fabrilia fabri. Sola scripturarum ars est: quā sibi passim omnes vendicāt. Scribimus idocti doctique poemata passim: hāc garrula anus: hanc delyrus senex: hanc sophista verbosus hanc vniuersi presumunt: lacerant: docent antequā discant. Alij adducto supercilio grandia verba trutinantes inter mulierculas de sacris litteris philosophantur. Alij quadam facilitate verborū imo audacia edisserūt alijs: quod ipsi nō intelligunt. Taceo de meis similibus: qui si forte ad scripturas sanctas post seculares litteras veniūt: et sermone cōposito aures populi mulserint: quicquid dixerint: hoc legem dei putāt: nec dignant scire: quid prophete: quid apostoli senserint: sed ad sensum incongrua aptant testimonia: quasi grande sit et non vitiosissimum dicendi genus deprauare sententias: et ad voluntatem suam scripturam trahere repugnantem. Nolo aūt vt offendaris in scripturis simplicitate: et quasi vtilitate verborū: que vel vitio interpretū vel deo industria sic prolata sunt: vt rusticam concionem facilius instruerent: et in vna eademque sententia aliter doctus: aliter sentiret indoctus. Discamus in terris quorum scientia nobis per [illegible] us presentie quam solue. Antique dictū ē: auaro tā deest quod hz quam quod nō hz. Credēti totus mūdus diuitiarum est. Totū deo dedit qui seipm obtulit: facile cōtēnit oia qui se semp cogitat moriturū.

De Imperfecta huius vite perfectiōe. C. LXXXVIIII.

Idem [illegible] pelagianos [illegible] ci pepercisse: sed oi studio egisse: vt hostes ecclesie mei quoque hostes fierēt. Nūqd ego solus sum qui cūctorum glia mordeo: et tā miser vt his quoque inuideā: qui nec merētur [illegible] cunctorum in carne iustorum imperfecta perfectio est. Qui hz [illegible] guli in quibusdā excellāt. Nō sufficit epo propriā hre pudicitiā: nisi et eam comitū et ministrorum pudore decoret: qui nō solū ope sed sermōe quoque ac nutibus se abstineāt ab ipudicitijs: ne forte in illā penam incidat heli. qui certe increpauit filios suos dicēs. Nolite filij mei: nō est bona res quā audio de vobis. Corripuit quidē et tm penā accepit: quia non debuit corripe: sed abijcere. Quid quod eps faciet qui aduitia gaudet: et emēdare nō audet: et quod totus pplus clamitat nesciit se fiat. Ueritas amara est: rugose fronti ac tristi offenditque correptos. Unde aplus. Inimicus vobis factus sum verū dicēs vobis. Et comicus. Obsequiū amicos et veritas odiū parit. Nōne vobis satis est patienē pdere quod habemus [illegible] mur. Numqd pceptū est vt ita inimicos diligamus [illegible] neos et amicos: vt inter emulū et necessariū nulla sit [illegible] cos quasi proximos diligo. amicis qd amplius exhibeo. Idē in lib. ij. Nullis alijs vitijs carere possumus. hipocriseos maculā nō hre aut nullorum aut paucorum est. Nō est iustus deus vt tm pctā cōdēnet: et bonorum operū nō meminerit. Uolūtas dei nō est discutiēda: sed cū grā accione patiēda. Idē in lib. iij. Da mihi hoiem qui nō esuriat: nec sitiat nec algeat: nec doleat: nō torqueat aliqua corpis difficultate: et ego tibi ocedā posse hoiem nihil aliud nisi de vtutibus cogitare. Dicis criminose sentio te iam dudū loqui gestire. Et tm erupentia vba nō [illegible] bono fraudare nō debes: aut malū: et tūc nō nisi gra sed pudore [illegible] aut preceps cadendū. Multum enī inter se distāt ptinacia et pseuerantia: psimonia et frugalitas psusio et liberalitas. prudentia et calliditas fortitudo et temeritas cautela et timiditas: quorum alia ad bona referuntur alia ad mala. Ille quidem hereticū interficit: qui hereticum esse patit. Nostra aūt correptio viuificatio est.

De Imperfecta penitentia. C. LXXXV.

Idem ad iulianū. Contēnis aurū quod cōtempserūt et multi phi: e quibus etiā vnus multarum possessionū preciū precit in pelagus dicēs. Abite in pfūdum male cupiditates: ego vos submergam ne ipse mergar a vobis. Jepte obtulit filiā vginē: et iccirco in enumeratiōe sanctorum ab aplo ponit. Nolo ea tm offeras dño que pōt fur rape. hostis inuadere pscriptio tollē: que saltē velis nolis dimissurus es in morte. Illud offer quod nullus tibi possit hostis auferre: nulla tyrānidis eripe: quod tecū pgat nō ad inferos. imo ad padisi delicias. Extrinsecus quidē monasteria sanctos sustētas: sed melius faceres si inter sanctos sctūs viueres. [illegible] ventrē et illic mētē repleat: vt de delicijs ad delicias trāseat: et in isto seculo primus sit: vt in terra et in celo gliosus appareat. Idē ad rusticū de pnia. Nihil ita offendit deū vt despatiōe malorum hre pociorum et ipsa desperatio incredulitatis est indiciū. Idē de noie pfecto. Ad tribunal vēturi iudicis oia obtumescet seculi lingua et sola erit in stulticia [illegible] facūda iusticia. Hec est aūt illa stulticia secularium. [illegible] sapiētia vocatorum christum semp in ore hre: qui verbū est: esurire qui [illegible] et spū ebrios mēte excedere. A deo qui calix est noui testamenti [illegible] petere qui peti se vult a deo vt poscēdi vba ministret: qui quod nouū et mirabile est apud nos solus petētes se amat. solus irascit nisi petat. Infidelitas enī est nihil psumpsisse de dño: quia nihil iudicat illū posse: qui quod posse iudicat nō poscit. Sed ecce iam iniuriā fecisse [illegible] tutis est aliena possidere potētie innocentē circūuenisse astutie. [illegible] minē desperisse humilē nobilitatis. pphetā horrere eloquētis [illegible] mentes caligine. alio aliū incursante mundus obuoluit: et ad [illegible] veritas obscurat: vt in mortis gremio iacuisse beatitudo dicat.

De Laude sanctarum mulierum [illegible]. C. LXXXVI.

Idem ad marcellā de egrotatiōe [illegible] lizat quēpiā vestis fuscior. Scādalizet eos [illegible] bi displicēt viliores: nihil locusta vilius. Ille christianos oculos potius scādalizēt: qui purpurisso et quibusdā fucis ora oculosque depingūt: quarum facies gipsee et nimio cādore deformes idola mētiuntur: quibus si forte iprouidēs lachrymarum stilla erupit. sulco defluit: quas nec numerus annorum docē pōt quod vetule sīt: qui capillis alienis [illegible] pteritā iuuētutē in rugis anilibus polūt: qui āt nepotū gregē [illegible] Erubescat mulier christiana [illegible] Ecce vidua nra prius vndique ornabat: et tota die qd sibi deesset quo bat ad speculū nūc neglectū caput scit sibi tm deficere quod velat. plumarū quoque mollicies tūc dura videbat: et in extructis thoris iacē

vi' poterat: nunc ad orandum festina consurgit: flectuntur genua sup humū: et crebris lachrymis facies ante sordidata purgat. Pulla est tunica: min⁹ cū humi iacuerit sordidat. Soccus vilior: et auratoꝝ p̄ciū calceoꝝ egētib⁹ dat. Cingulū nō auro gēmisq; distinctū sed laneū et simplex: qd̄ possit vestimēta astringere magis q̄ scindere. Si q̄s huic p̄posito inuidet et detrahit: blesilla nr̄a ridebit: nec dedignabit̄ ranaꝝ loquaciū audire conuitia. Idē ad marcellā de vita aselle. Asella nr̄a sano corpe sanior aīo solitudinē putabat delicias. Et in vrbe turbida inuenit heremū monachoꝝ. Nihil illi⁹ seueritate iocūdius nihil iocūditate seueri⁹: nihil suauitate tristi⁹: nihil tristitia suauius. Ita pallor ī facie ē: vt continētiā idicet: nō redoleat ostētationē: sermo silēs et silētiū loquēs: nec cit⁹: nec tardus icessus: idē semp habitu⁹: neglecta mūdicies: inculta vestis: et cultus ipse sine cultu. Sola vite sue q̄litate p̄meruit: vt ī vrbe lasciua: et boni eā p̄dicēt: et mali detrahere nō audeāt: vidue eā imitent̄ et virgines maritate colant: noxie timeāt: sacerdotes suscipiant.

De Amore scripture et fuga seculi. C. LXXXVII.

Idem ad marcellā de secedendū ab vrbe. Ambrosius quo chartas: sumptus: et notarios ministrāte: tā innumerabiles libros adamātius noster: et calcēterus noster explicauit: refert nūq̄ se cibos origene p̄site sumpsisse sine lectōe: nūq̄ somnū inisse: nisi vn⁹ e fratrib⁹ sacris litteris p̄sonaret: h' dieb⁹ egisse vel noctib⁹: vt et lectio oratione susciperet: et oratio lectiōē. Quid nos vētris aīalia tale nūq̄ fecim⁹: quos si scd̄a hora legētes īuenerit: oscitamus: manu faciē defricātes: et q̄si post multū laborē mundialib⁹ rursū negocijs occupamur. Pretermitto prādia q̄b⁹ onerata mēs p̄mit̄: pudet dicere frequētiā salutādi: q̄ aut ipsi quotidie ad alios p̄gim⁹: aut ad nos veniētes ceteros expectam⁹. Deinceps itur ad v̄ba: sermo terit̄: lacerant̄ absentes: vita aliena describit̄: et mordētes iuicē cōsumimur abinicē. Tales nos cib⁹ et occupat et dimittit. Cū v̄o amici recesserint ratiocinia supputam⁹: et si dānū vt sepe ī re familiari accidere solet fuerit nūciatū: vultus merore deprimit̄. Letamur ad nūmū: obolo contristamur. Sicq; imagini dei in qua cōditi sum⁹: p̄sonas plurimas supinducimus. Et quō in theatris vnus et idē histrio nūc herculē robust⁹ ostēdat: nūc mollis in venerē frangit̄. Nunc tremulus in cibelē: ita et nos tot habemus personaꝝ facies quot peccata: vnde dicit propheta. Domine in ciuitate tua imaginem ip.a.ni.red.

De Significatōe mūeꝝ eustochij et marcelle. C. LXXXVIII

Idem in epistola ad eustochiū de trāsmissis muneribus. Parua specie s; magna charitate sunt munera accepisse a v̄gine armillas epl'aꝝ et colūbas: et q̄m ī dei sacrificijs mel non offert̄: nimia dulcedo arte mutata ē: et q̄dā vt ita dicā piperis austeritate cōdita. Apud deū eni nihil voluptuosū: nihil suaue placet nihilq; qd̄ ī se nō hēat aliq̄d veritatis et mordacitatis. Pascha chr̄i cū amaritudinib⁹ mādacat̄: festus ē dies et natalis beati petri: festiuus soluto cōcinendus: ita tn̄ vt scripturaꝝ ordinē iocularis sermo nō fugiat: nec a scripto palestre nr̄e longius euagemur. Caue ne opis ornamenta dimittas: q̄ vere ornamēta sūt brachioꝝ: ne epl'aꝝ pectoris tui scindas: quā a baruch tradit ā: nouacula rex p̄phan⁹ īcidit: ne ad similitudinē effraim p osee audias. Facta es īsipiēs vt colūba. Minimū rīdebis austere et q; festo nō cōueniat dici. Talib⁹ ipsa munerib⁹ p̄uocasti: dū dulcibus amara socīata sūt: et a nobis paria recipies. Uerū ne videar dona minuisse acceptimus et canistrū cerasis refertū: talib⁹ et tā virginali verecūdia rubētib⁹ vt ea nūc a lucullo delata existimarē. In scripturis q̄dē canistrū ficis plenū legim⁹: cerasa v̄o nō inuenim⁹. Optam⁹ itaq; te de illis pomis fieri. q̄ 9 tēplū dn̄i sūt: et de q̄b⁹ dicit̄ q̄ bona valde. Nihil q̄ppe saluator mediū aūt et sicuti frigidū nō refugiēs: calidis delectatur: ita tepidos se euomere ī apocalipsi loq̄t. Unde nobis solicitius puidēdū ē vt solēnē diē nō tā ciboꝝ abūdātia q̄ spūs exultatiōe celebrem⁹. Quia valde absurdū ē nimia saturitate martyrē honorare velle: sciam⁹ deo ieiunijs placuisse. Ita tibi semp comedēdū ē vt cibū et oratio sequat̄ et lectio. Qd̄ si aliq̄b⁹ displicet apl'i verba cātato. Si adhuc hoīb⁹ placerē: chr̄i ancilla nō essem. Idē ad marcellā de significatiōe muneꝝ. Ut absentiā corpoꝝ spūs cōfabulatiōe solemur faciat vnusquisq; qd̄ preualet. Uos dona transmittitis: nos epistolas remictimus gratiaꝝ ita tn̄ vt q; velataꝝ v̄ginū munus ē: aliqua in ipsis munusculis esse mysteria declarem⁹. Saccus oratiōis atq; ieiunij signū ē: selle vt foras pedes virgo nō moueat: cerei vt accēso lumine chr̄i expectet̄ aduētus: calices mortificationē carnis ostēdūt et aīuū semp ad martyriū preparatū. Oꝫ aūt et matronis offertis muscaria puis aīalib⁹ vētilāda: elegās significatio ē debere luxuriā cito restringere: q; musce morietes p̄dūt suauitatē vnguenti.

De Sancto firmino ambianensi epo C. LXXXIX

Et gestis eius. Gratian⁹ itaq; valentinianū [illegible] ti flumīe lōbonabeiā antoni⁹ pius ei⁹ cōditor appellauerat. suo p̄fecit dn̄io. ibiq; imperialē sibi sortit⁹ est dignitatē. cui et nomē mutādo īdidit: et ab ambitu fluminū ambianis eam noīauit. Per idē tp̄us faustian⁹ vir genē nobilis: nō solū ambianis s; etiā toti⁹ gallie p̄fect⁹ erat. hic vnicū filiū habuit. quē in honore et memoria scti firmini martyris firmū nūcupauit. Qui bone indol' puerulus eē īcipiēs etatulā suā dn̄o cōsecrauit. Cūq; v̄tutū gradib⁹ ad culmīa eccl'ie cōscēdere videret̄ ambianicq; plebib⁹ grat⁹ ep̄us ordinat̄. Ubi qualē quēq; se p̄stiterit q̄s digne valeat explicare. Quis tātoꝝ v̄boꝝ copia īstruct⁹ sit vt cūcta ei⁹ bona vt decet p̄seq̄ queat. Ab oī errore īfidelitatis et vane gētiliū sup̄stitiōis vrbe purgata. in loco vbi corpus beati firmini martyris tumulatū fuerat. ecclesiā scte dei genitricis semperq; v̄ginis marie cōstruxit: quē; p̄pl'oꝝ cōfluxus sup̄mis honorib⁹ munerauit. In qua dū in pascali festiuitate sacra pertractaret mysteria: celis apertis palmā dn̄i nr̄i ihu christi aspexit. que eius vite sacrosancta crismata beauit: qui de sacroscti muneris visione. imo perceptione sanctificat⁹. ab omni inq̄namēto carnis et spūs postmodum māsit illesus. O quotiēs ob veritatis assertionē paratā habuit mortē: sed licet ei sors tp̄is p̄stare martyriū nō potuerit gl'iam tn̄ martyrij nō amisit: q; p spe eternitatis iugit̄ laborauit. Insignis itaq; v̄tutib⁹ miracul' choruscus⁹ kal' septē. migrauit ad christum

De Sanctis eiusdem vrbis epis honorato et saluio. C. XC.

Et gestis eorū. In eadē ecclesia per successiones tempoꝝ floruisse leguntur etiā alij plures sancti viri. Nā tp̄e achilberti regis francie sctūs p̄sul ambianēsis vir clarissim⁹ prodigijs et miraculis eximius. noīe et nobilitate honoratus. is quoq; dū sacrū corpus christi sup altare v̄ginis marie cōsecraret. palmā dn̄i meruit cōspicere: q; vice sua cōsecratiōis mysteriū perficere: qui spūscto repletus alacri corde de mensa sacrificiū manu saluatoris cōsecratū accipiens: et cū subita mētis veneratiōe sumēs ab omni inq̄namēto carnis et spūs postmodū mansit illesus. Idē etiā donū tāte dignitatis accepit vt pignora sctōꝝ fusciani atq; victorici et gentiani martyrū angelo nūciante venerabili lupicino p̄sbytero īueniret. Postea tp̄e theodorici regis nobilissimus vir salui⁹ ambianēsē cathedrā suscepit hō facūdus. pudicus. morib⁹ ornatus. in cōsilio p̄uidus. omniq; dignitate p̄fect⁹. A primeuo nāq; iuuentutis flore diuinis studijs deditus. gloriā et blandimentū seculi despexit. Et diuini cultus officio maximo amore assidue exarsit. fuit itaq; a pp'lo vocat⁹ in ordine magistratus: et a deo coronatus in honore pontificat⁹. Erat aūt astut⁹ vt serpēs. simplex vt colūba. totū regnū francoꝝ eius cōsilio theodoricus rex ordinabat. eiusq; cōsultu barbaras nationes feruido gladio sue p̄tāti subiugabat. Idē etiā presul sancte p̄dicatiōis pabulo corda pp'loꝝ assidue reficiebat: et ad eterne pascua refectionis inuitabat. Corpus quidē beati firmini martyris. q̄ ab idoloꝝ cultura vrbē expiauerat: et tp̄e passionis sue miraculis innumeris coruscauerat. in ecclesia beate v̄ginis marie req̄escere nouerat quā beatus firminus cōfessor eiusdē vrbis ep̄s cōstruxerat: et in ea sepulturā suam elegerat. In quo aūt loco beatus martyr cōdit⁹ eēt ignorabat. Cūq; assidue dn̄o preces fundēs. cū largissimis lachrymis intra semetipsum ptractaret. si tp̄e suo chr̄s hūc martyrē declarare dignaret̄ q̄dā die plebē oēm diuersi sex⁹ et clerū cōuocauit: et more solito diuinū officiū cū verbo sancte p̄dicatōis celebrauit. atq; inter cetera ieiuniū triduanum cū oratione et gemitu p reuelatione sancti martyris indixit.

De Inuentione et translatōe corpis sancti firmini. C. XCI.

Itaq; presul in terra p̄strat⁹: et cinere atq; cilicio indut⁹: cū inūdatōe lachrymaꝝ. imo flatuū e pectore trahebat. pp'lusq; indeficient̄ clamabat: nec ab eccl'ia p triduū recedebat: s; indictū ieiuniū humili mente p̄ficiebat. In tertia v̄o die cū aurora p̄mā p̄tē luminis extulisset. sanct⁹ salui⁹ erectis sursū ad celū ocul' vidit q̄si radiū solis ab arce p̄celsi throni exire: et vsq; ad locū in quo sctūs martyr q̄escebat ienarrabilē refulgē. Qui mox deo gr̄as imēsas referēs cū timore: ac tremore accessit. fodiēsq; sepulchꝝ apire cepit: et stati odor suauitatis: ac si oīa pigmētoꝝ genera illic cōderent̄: et ager florid⁹ adesset excreuit. q̄toq; pl⁹ ad sacꝝ corp⁹ fodiēs accedebat: tāto ampli⁹ odor imensus fragrabat: totāq; diocesī illā et vrbes vicinas irrigabat. ita vt oīs multitudo tharranēsiū. cameracēsiū. noutonēsiū ac beluacēsiū ī ipsa hora: q̄si ī p̄adiso deliciaꝝ se eē putarēt. h' itaq; solo nūcio cog̃scētes: q̄ tā sacꝝ mysteriū ambianis p reuelationē spūsancti salui⁹ et sacerdotes ac pp'lus celebrarēt. cū cereis et psalmis psallētes. celeriter ad vr-

bem prepictā obuiā tanto martyri venerūt.ac si p̄ceptorē ⁊ ducem habuissent.ibiq̄ʒ inuisa ⁊ inaudita viderūt, Mox.enim vt sctūs presul ac religiosi sacerdotes martyrē a sepulchro leuauerūt.cū eēt hyems ⁊ glacialis asꝑitas scʒ idibꝰ ianuarij tā feruidꝰ calor mōm inuasit.vt illi q̄ aderāt stupefacti.totū mūdū estimarēt ab imminētia caloris dissolui.⁊ ad nihilū redigi.Etenī sol in cancrū ꝯ naturā flamigeris euectꝰ q̄drigis estiuali feruore nimietatē frigoris ī vno momēto dissoluit.ideoq̄ʒ calor pene triū horaꝝ spacio māsit.Dū āt sctūʒ martyrē ppli deferētes ad vrbē iter acciperēt.occurrētes caterue plurime:vestimēta sua ī via sternebāt:⁊ clamabāt osanna ī excelsis.⁊ subito respiciētes viderūt oēs arbores florū amenitate vernātes ac suauiter redolētes.q̄si vt ꝓpe iā formatū fructū depromerēt. Cacumina vo arboꝝ cuʒ fructibꝰ assidue gliscētibꝰ submissa astabāt.⁊ inclināndo obsequiʒ ī aduentu preclari martyris prebebāt.Omnis autē plebs admirans cōfestim frōdes cū floribꝰ de arboribꝰ euellebat.⁊ in via humili deuotiōe pandebat.Oia quoq̄ʒ prata ⁊ cāpi circūquaq̄ʒ ambiantes.in momēto plena fuerūt rosis ac lilijs.ac diuersis generibus olerū,ac floꝝ.Quotquot aūt īfirmi obuiā accedētes rūpebāt flores ⁊ in plateis semitisq̄ʒ sternebāt sanitatē recipiebāt. Oēs igitur diē illā in leticia ⁊ gaudio solēniter celebrarūt:qꝛ pro gelu ether calorē ptulit ꝓ niue flores.ꝓ pruina frōdes.plurimiq̄ʒ egroti sanati sunt. Hec translatio celebratur in octaua epiphanie.

C [illegible] damasi pape ⁊ hieronymi C. XCII.

Igibertus.

Anno gratiani secūdo psalterium qd̄ [illegible] ecclijs cātabat hieronymꝰ correxit.quo iteꝝ viciato psalteriū nouū cōposuit qd̄ a.lxx.īterp̄tū editōe nō multum [illegible] ⁊ cū hebraico mltū ꝯcordaret.Qd̄ vt oibꝰ claꝝ fieret ipsū psalteriū distīxit ꝑ astericos.i.stellā ⁊ ꝑ obelos.i.virgā iacētē docēs ea q̄ cōtinēt sub asterico vsq̄ʒ ad duo pūcta in hebreo haberi. ⁊ [illegible] ꝑmissa eē.ea vo q̄ ꝯtinēt sub obelo vsq̄ʒ ad duo pūcta ī hebreo [illegible] sʒ a.lxx.addita iuxta theodotiōis dūtaxat trāslationē. Hoc psalteriū damasus papa rogatu hieronymi ī gallicanis ecclesijs cātari īstituit.Et pp̄ h̄ gallicanū vocat̄. romanis psalteriū fʒ lxx.retinētibꝰ sibi:pp̄ qd̄ ēt romanū vocat̄. Hec duo psalteria cū nō sufficerēt ad ꝓponēda testimonia de christo ꝯ iudeos. q̄ non recipiunt nisi ea q̄ habēt ī hebreo.addidit ⁊ tertiū qd̄ vocat̄ hebraicum eo q̄ rogatu sophronij viri sapiētis trāstulit illud de hebraica vītate vbo ad vbū.Qd̄ psalteriū āt ⁊ alia hieronymi opuscula.idē sophronīꝰ de latino ī grecū trāstulit.Theophilꝰ alexādrie epūs.ciclū ꝓ obseruatōe pasce ꝑ cētū ānos digestū:quē latculū vocauit ab h̄ āno īchoauit.h̄ ē a p̄mo ꝯsulatu theodosij. Damasus papa cōstituit rogatu hieronymi dicere ī eccl'ia ī fine psalmoꝝ.gloria p̄ri ⁊c. Sic' erat ī p̄ncipio ⁊c. Instituit ⁊ psalmos in ecclesia nocte dieq̄ʒ cantari. Actor.Ab h̄ ēt damaso papa legit̄ hieronymꝰ ordinatꝰ fuisse rome p̄sbyter cardinal'. ⁊ postea sub eodē eiectꝰ fuisse de roma a clericis romānis sibi īuidētibꝰ.īdutꝰ veste muliebri.Qui romā egressus ꝓfectꝰ ē ad gregoriū nazāzenū tūc ꝯstātinopolitanū epm̄.Deīde ꝓfectꝰ ē in syriā vbi cū moraret̄ i possessiōe euagri p̄sbyteri malchū monachū captiuū reperit.cuiꝰ captiuitatis historiam scripsit.

[illegible] monachi captiui. C. XCIII

Jeronimus.

Malchus cū a parentibus [illegible] nō assit.dicēs se monachū velle fieri.Uñ fugitiuꝰ a pentibus ad heremū puenit.ibiq̄ʒ īuenit plres frēs.cum q̄bꝰ monachꝰ iā factꝰ morā fecit.pꝰ aliqd̄ vo tp̄us icidit ei cogitatio ad p̄riam ire.vt p̄re defūcto(vt audierat) mr̄is viduitatē ꝯsolaret̄. Abbas vo h̄ audito ait tentatōēʒ eē diaboli.⁊ ꝓhibuit abscessū. Ille vo ptinaciter asserebat se ꝓfecturū.Tādē cū lachrymis dimisit eum abbas. Qui ꝑgēs vidit viroꝝ multitudinē ac mulierū circit̄.lxx.cū q̄bus comitatꝰ ē. Cōtigit aūt vt itinerātibꝰ occurrerent latrones saraceni in eq̄s ⁊ camelis q̄ eos īuadētes deuicerūt. Malchꝰ aūt captiuꝰ ductꝰ ē cū vxore alteriꝰ captiua christiana.tādē deducti corā dn̄o q[illegible] [illegible] adorare cōpulsi sūt Quid multa.ouiū custos factꝰ ē ⁊ vt [illegible] ⁊ meliꝰ curā pastoris ageret.cōpulerūt gētiles vt carnaliter iūgerēt captiui. Malchꝰ vo īnuitē metu mortis duxit eā ī speluncā ꝑ īcūbēte sibi tristicia ibiq̄ʒ accipiēs gladiū.se indt velle occidere anq̄ʒ cū alteriꝰ vxore adulterare.Cui illa. ne occides te qꝛ ēt si velles ī me peccare ego p̄us morerer. sʒ habeto me potiꝰ cōiugē pudicitie q̄ʒ corporis sperēt dn̄i maritū.christꝰ nouerit frēʒ.facile eī ꝑsuadebimus nuptias.cū nos viderit sic amare. Tūc malchꝰ audita vtute fēie:ꝯsensit ei vt iugē plꝰ dilexit. Dixit āt malchꝰ, In tali mr̄imonio [illegible] dies plrimos:nec vnq̄ʒ carnē eiꝰ vidi:nec ipa meā:sllr nec adiuicē tetigimꝰ. Cūq̄ʒ iā fuge nulla haberet̄ suspicio:solꝰ in heremo sedēs cogitaui vite dulcedinem heremitarū.hac in cogitatione voluēs aiūʒ nec vultu potui celare ꝯceptū. Tūc mulier cāʒ tristicie ꝑcipiens ait. Et ego slr̄ tecū fugiā:quid plura:eadē nocte ceteris dormientibus acceptꝭ capris duabꝰ carnes ad viaticū decoq̄mꝰ ⁊ ex pellibꝰ sacculos nobis faciētes portauimꝰ.cucurrimꝰ.post terga semꝑ aspeximꝰ Post diē tertiū ecce duos subseq̄ntes nos vidimꝰ camelis insidentes:statimq̄ʒ timentes:vestigijs ꝑ arenā nos ꝑditos intelligimꝰ:sed offert̄ ad dexterā specꝰ in q̄ nos misimꝰ:licet in ea ꝑicula venenatorum aialiū timeremꝰ. Cūq̄ʒ inseq̄ntes nos.s.dn̄s ⁊ seruus nos vocarent vt egrederemur.accessit leena ⁊ vnū post aliū,gutture suffocato introtraxit.tūc īnt gaudiū ⁊ metū constituti fuimus.timebamus enim leena tūc hora seq̄nte matutina leena catulū suū defert.nobisq̄ʒ cōcessit hospitiū.Exiuimꝰ aūt ad vesꝑaʒ ⁊ cepimꝰ camelos quos dromedarios vocāt ꝓp̄ velocitatē:quibꝰ insidētes:decima tandē die ad castra romana per deserta venimꝰ.oblatiq̄ʒ tribuno rei ordinem narrātes.tandem p̄cio cameloꝝ accepto:ad p̄orē abbatiam meam lui reuerti:sed iaʒ abbate mortuo in mesopotamiā me mōachis tradidi.illāq̄ʒ vginibꝰ dilectā vt sororē cōmendaui. cui tn̄ me non credidi vt sorori. Ex chronicis. Porro maximꝰ q̄daʒ ex imꝑatorio genere descēderat:⁊ cōstātini magni cōsanguineꝰ erat:vn̄ ⁊ ꝑtē imperij sibi cōpetere colūniabat̄.Qui cū britānie factus fuisset rex. cepit superbire,atq̄ʒ trānideʒ exercere contra romanuʒ imperium.

C De [illegible] sancti basilij ⁊ [illegible] amphilochij. C. XCIIII

Igibertus.

Anno tertio grāni basiliꝰ cesariensis [illegible] tate claruerat. Cui deꝰ appens ad p̄ceʒ eiꝰ eū docuit vt ꝓprijs vbis sanctū sacrificiū cōsecraret. Cui reuelatū ē q̄ mercuriꝰ miles ⁊ martyr iulianū imꝑatorē ꝑemerit. Qui iuuenē q̄ ob amorē vginis sibi ꝑ diabolū ꝯciliate negauerat chr̄m. recōciliauit chr̄o.palā altricās cū diabolo.Qui īpetrauit a deo vt sctūs effrē syrꝰ grece loqueret̄. q̄ pctā peccatricꝭ scripta ⁊ signa orādo obliuit. Dis ⁊ multꝭ alijs clarꝰ:dū medicꝰ hebreꝰ īminē sibi mortē ꝑ tactum vene reuera ꝓnūciaret.mortē orādo in crastinū distulit:⁊ ita mecū cū suis ad chr̄m ꝯuertēs feliciē mort̄. Amphilochius. Erat iste iosephi in tactu vene peritissimꝰ:quē p̄sciēs diuinitꝰ vir sctūs basiliꝰ habitū nr̄e religionis suscepturū:valde amabat euʒ:⁊ assidue alloquebat [illegible] religione [illegible] nō acq̄escebat ei. Cū vo trāsitꝰ viri sctī imineret.duxit eū ad se occasione medicinalis discipline dicēs.Quō video circa me frater. Ille a tactu vene sentiēs mortē īminere ait:crede dn̄e sol cū sole occidat hodie. Cui sctūs.Et si nō morior vsq̄ʒ mane quid. Qui r̄ndit. Non pōt hoc esse dn̄e.nā vix erit vna hora aīa tua in te. Cui sctūs. Et si fuero cras vsq̄ʒ ad sextam:quid facies.Qui r̄ndit. Ego moriar. Cui sctūs. Etiā morieris peccato:viuas aūt christo. At ille. Scio q̄d dicis:⁊ hoc faciā. Tunc vir sctūs postulauit a deo sibi dare additionē vite vt illū saluaret. Ueniens aūt hebreꝰ inuenit eū viuētē:⁊ ꝓstratus adorauit magnū deū christianoꝝ:⁊ baptizatꝰ est ab eo.Et cōpleto mysterio sacro vir sctūs migrauit ad christum. Uidēs aūt ioseph q̄ sicut dei vir dixit sic ⁊ redijt:cadēs sup pectus eiꝰ cū lachrymis dicebat. Uere serue dei si nō voluisses:nec mō mortuus fuisses.crastino aūt ꝯgregata est mltitudo:⁊ duxit honorificū corpꝰ in ecclīaʒ. Audiēs aūt ⁊ gregoriꝰ nazanzi epūs:currēs ⁊ iste aduenit. pcidens sup honorificū corpus:multūq̄ʒ lamentās.hortabat̄ ppl'm cū decēti honore memorationē eiꝰ facē. Simul aūt cōcurrētibꝰ.xij. epis deposuerūt eū in archarismo marmoreo in tēplo sctī martyris eiusdē. Redijt aūt prima die ianuarij. Actor. Hic amphilochius iconij epūs:qui vitā sancti basilij descripsit.legit̄ aliq̄n venisse ad theodosium:petens vt arrianoꝝ cōciliabula de singulis ciuitatibus expelleret. Qd̄ ille crudele iudicans nō fecit. Amphilochius aūt tunc quidē tacens.iterū reuersus est:theodosiumq̄ʒ solemnē salutauit. Archadium vo iaʒ imperatorē stantē iuxta p̄reʒ nō salutauit. Imperator in[illegible] tem putās eū oblitū inuitauit vt eū oscularet̄. At ille. Sufficiat ei inquit ꝓprius honor. Imꝑator aūt hāc iniuriā filij dicebat suā. Tunc amphilochius clamauit. Uides imꝑator quō filio tuo nō magis q̄ʒ tibi pateris iniuriā fieri. Sllr ꝗ crede:⁊ omnipotentē patrē eos abhominari.qui filiū eius vnigenitū blasphemāt. Miratꝰ imꝑator [illegible] nus legē dedit hereticoꝝ cōciliabula ꝓhiberi.

C De persecutōe iustine īꝑatricē arriane in ambrosiū. C. XCV

Igibertus.

Anno grāni.v.iustia valētiniani mat arriana.in ambrosiū ⁊ oēʒ sctāʒ ecclīā catholicā execrabili odio deseuit. Paulinꝰ Cū itaq̄ʒ syrmiū ad ordinādū epm̄ aueniuni amb.ꝑuenisset ibiq̄ʒ iustie regie potētia ⁊ mltitudie coadunata ꝯ ecclīa pelleret̄ vt nō ab ipo sʒ ab arrianis epūs in eade ecclīa ordinaret̄. [illegible]

virginibꝰ arrianoꝝ impudētioꝛ ceteris tribunal eiꝰ cōſcēdēs. apprehenſo eiꝰ veſtimēto cū illū attrahere vellet ad ꝑtem mulierū: vt ab ipſis ceſus ab eccleſia pelleret̃. audiuit ab eo. Et ſi ego indignꝰ ſum tāto ſacerdotio te tñ nō cōuenit vel ꝓfeſſionem tuā in qualemcūq̃ ſacerdotē manꝰ mittere. Unde vereri debes ne iudicio dei aliquid tibi eueniat. Qđ dictū exitꝰ cōfirmauit. nā alio die mortuā ad ſepulchꝝ eū ꝓduxit grās ꝓ cōtumelia rependēs. Et hoc factū nō leue aduerſarijs metū icuſſit. Et ſic ī pace ordiato catholico ſacerdote mediolanū reuerſus ibiq̃ predicte iuſtine innūeras inſidias ſuſtinuit. q̃ muneribꝰ ⁊ honoribꝰ oblatis. ppl̃m cōtra eū excitabat ꝓmittēs h̃ illis q̃ eū de ecclīa raptū ad exiliū ꝑduxiſſent. Qđ cū multi conātes deo ꝑ ſuſe ꝑficere nō valerēt. vnꝰ infelicioꝛ ceteris euthimiꝰ domū ſibi iuxta ecclīaꝫ parās ī ea carrū cōſtituit. quo faciliꝰ raptū ac ſuppoſitū ad exiliū ꝑduceret. Sꝫ iniq̃tas eiꝰ ī verticē eiꝰ deſcēdit. nā poſt annū eodē die quo ſe rape eū arbitrabat̃. ī eodē carpēto appoſitꝰ de eadē domo ad exiliū deſtinatꝰ ē: reputās ipſe dei iudicio id ī ſe eſſe ꝯuerſum. Cui ēt epȝ dādo ſumptꝰ vel alia neceſſaria ſolatiū ꝑbuit. Sed hec hoīs cōfeſſio nec mulieris nec arrianoꝝ furorē repſſit. q̃ cū baſilicā porcionā īuadere niterent̃ exercitꝰ. armatꝰ ad cuſtodiēdas foꝛes eccleſie directꝰ eſt vt nemo catholicꝰ ingrederet̃. Sꝫ dn̄s ad eccleſie ſine munimētū militū corda ꝯuertit: vt auerſis ſcutis ecclīe foꝛes ſeruarēt. nec egredi dimitterēt. ſꝫ īgredi ecclīaꝫ catholicā minime ꝓhiberēt: inſup ēt ꝓ catholica fide cuꝫ plebe pie acclamarent. Hoc tꝑe primū antiphone hymni ⁊ vigilie. ī ecclīa mediolanēſi celebrari cepert. ⁊ martyres ſcī geruaſiꝰ ⁊ ꝓthaſius ſe ſacerdoti reuelauerūt. Erat aūt vir q̃dā arrianoꝝ diſputatoꝛ acerrimꝰ. ad fidē iconuertibilꝭ ⁊ durꝰ. is in eccleſia cōſtitutꝰ tractāte epo. vidit ut ipſe poſtmodū loquebat̃ angelū ad aurē eiꝰ loquētē. vt verba angeli epȝ pplo nūciare videret̃. Sigibertꝰ. Francis poſt priamū marcomirꝰ priami filius. ⁊ ſunno filiꝰ antenoꝛis principant̃ ānis. xxxiij. quoꝝ ducatu frāci cambriā egreſſi. ꝯſedere ſecꝰ renū ī oppidis germanie: nec multo poſt q̃ntinū ⁊ eraclīū duces romanoꝝ. cū oībꝰ pene ſuis iuxta treuerim delerūt. Hoc tꝑe viſigothi ſine rege ferunt annis. xxiiij. ſub theodoſio imperatoꝛe.

De Synodo ꝯſtātiopolitana ⁊ ꝑſcilliāo hereſiarcha. C. XCVI

SIgibertus. Anno gratiani ſexto ſecūda ſynodus cl̃ ⁊ centū ⁊ q̃nquaginta patrū cōgregat̃ ꝯſtātinopoliꝫ. iubēte theodoſio ⁊ annuente damaſo papa. q̃ macedoniū negātē ſpūmſcūꝫ deū eſſe cōdēnās. ⁊ ꝯſubſtātialē pr̄i ⁊ filio ſpūꝫſcūꝫ eē docuit. dās ſymboli formā. quā tota latinoꝝ ⁊ grecoꝝ cōfeſſio ī ecclīa ad miſſā ſolēnibꝰ dieb'ꝰ decātat. Hic decretū ē vt ꝯſtātinopolꝭ tāq̃ noue rome epȝ. poſt romanū pōtificē hēat ꝑuilegiū. Priſcilianꝰ ī hyſpania epȝ ꝯdēs hereſiꝫ ſui noīs eccleſiā ꝑturbat. Hic ꝑſonas ſcē trinitatis cōfūdebat dicēs eūdē eē prēꝫ quē filiū quē ſpūmſcūꝫ. carniū eſcas ꝓ immūdis ſpūtibꝰ hēbat. cōiuges viros a nolētibꝰ ſeīs. ſeīas a nolētibꝰ viris ſepabat: opificiū oīs carnis nō deo vero ⁊ bono: ſꝫ angelis malis aſſignabat. aīas eiuſdē nature ⁊ ſubſtātie eē dicebat cuiꝰ eſt deꝰ. ⁊ eos ad agonē q̃ndā ſpōtaneū nō. tñ ī terris exercēdū ꝑ. vij. celos ⁊ ꝑ quoſdā principatꝰ g̃dati deſcēdere. ⁊ ī malignū principē incurrere. a quo mūdū iſtū factū eē dicebat. atq̃ ab h̃ pricipe ꝑ diuerſa carnis corꝑa ſeminari. hoīes vō fatalibꝰ ſtellis colligatos. corpuſq̃ nr̄ꝫ ſcđꝫ. xij. ſigna celi ꝯpoſitū eē dicebat. ꝯſtituēs arietem in capite. taurū in ceruice: geminos ī humeris. cācrū ī pectoꝛe. leonē in manibꝰ. v̄ginē ī vētre. librā ī vmbilico. ſcoꝛpiū ī coxis. ſagictariū ī virili: aq̃riū ī veſica. capcoꝛnū ī tibijs. piſces ī plātis. Sup his audit̃ ī cōcilijs epoꝝ romā petīt ibiq̃ a leto damaſo ⁊ ambroſio repudiatꝰ. ī gallis quoq̃ ī ſynodo burdegalēſi. a ſcō martino alijſq̃ hereticꝰ iudicatꝰ: vbi ſe dānādū itellexit: īpatoꝛē maximū appellat. a quo auditus: ⁊ epatu pulſus. treueris ab euodio ꝑfecto punit̃ cū multis ſeq̃cibꝰ ſuis edicēte īpatoꝛe vt hꝰ ſecte ꝯplices ī hyſpania punirētur itachius et vrſaciꝰ epī accuſatores ꝑſcilliani. cōmunione eccleſie ꝑuāt̃ ab epis nephās dicētibꝰ cuiuſcūq̃ modi hoīeꝫ epoꝝ accuſatiōe necari: maximo impatoꝛe ⁊ aliq̃bꝰ epis itachiū ⁊ vrſaciū defendētibꝰ. Et hac de cā ſcūs martinꝰ a maximo moleſtat̃. q2 nolebat cōicare itachianis vix tñ obtinuit: vt ꝑſcillianiſte nō occiderent̃. Anno quoq̃ ꝑnotato maximꝰ ī gallias trāſijt ꝑtē gallie ſibi ſubditā britonibꝰ tradit. Inđ vſq̃ hodie minoꝛ britānia appellat̃. Maximꝰ quoq̃ apđ treuerīꝫ ſedē imperij ſui ſtatuit. grānū īpatoꝛē lugduni punīt. frēꝫ vō eiꝰ valentinianū ſiſato pacis federe. ꝑ triēnū italia expellit. Helinandus. Hic iuſtiſſimā cū mr̄e ſua iuſtina penā luit exilij. q̃ ⁊ ipſum arriana hereſi polluit. ⁊ eminētiſſimā catholice fidei arcē ambroſium ꝑfida obſidione vexauit. nec priuſq̃ ꝓlatis beati geruaſij ⁊ ꝓthaſij martyrū reliquijs īcoꝛruptis nephāda incepta deſerta ſunt.

De Quibuſdā miraculis ſancti ambroſij. C. XCVII.

PAulinus. Tꝑibus gratiani beatꝰ ambroſius cū ad pretoꝛiū macedonij tūc magiſtri officioꝝ ꝓ quodā interceſſurꝰ ꝑrexiſſet: ⁊ ꝑcepto illius foꝛes clauſas iueniſſet. ne īgrediēdi copiā hr̄e poſſet ait. Et tu q̃dē ad ecclīā veniēs. clauſis ianuis neq̃ igrediarꝭ īuenies. Qđ factū eſt mortuo grāno. ꝯfugiēs. n. ad ecclīā patētibꝰ ianuis aditū repire nō poterat. Erat aūt vir ſcūs multis vigilijs ⁊ laboꝛibꝰ: ⁊ quotidiano ieiunio macerās coꝛpꝰ. Erat gaudēs cū gaudētibꝰ: ⁊ flēs cū flētibꝰ. Quotiēſcūq̃ illi aliq̃s lapſus ſuos ꝯfeſſus eēt. ita flebat vt ⁊ illū flere cōpellēt. Cū. xliij. pſalmū me excipiēte ⁊ vidēte dictaret: ſubito ī modū ſcuti coꝛpis breuis caput eiꝰ opuit ignis: ⁊ paulatim ꝑ os eiꝰ tāq̃ habitatoꝛ ē īgreſſus in domū. factaq̃ ē facies eius velut nix: ⁊ poſt ad ſpēm ſuā reuerſa ē: qđ cū fiēt ſtupoꝛe ꝑcuſſus obrigui nec potui ſcribē q̃ ab illo dicebant̃ donec viſio trāſijt. Qđ cū caſto diacono ſub cuiꝰ cura degebāt retuliſſeꝫ. ille grā dei repletꝰ. aduētū ſpūſſancti me vidiſſe in illo edocuit. Quidā ſtilicōis comitꝭ ſeruꝰ falſas epl̃as faciebat tribunatꝰ. ita vt tenerent̃ hoīes q̃ ad militādū ꝑgebāt: qđ vt ſtilico cognouit. hoīes q̃ decepti erāt: īteruētu ſacerdotis dimiſit. de ipo vō ſuo ſacerdoti q̃ſtꝰ ē. Quē vir ſcūs ad ſe ꝑductū cū īterrogaſſꝫ ⁊ actoꝛē tāti flagicij dephēdiſſꝫ ait. Oꝑꝫ illū tradi ſathane in interitū carnis: ne talia aliq̃s īpoſteꝝ audeat admittē. Quē eodē momēto cū adhuc ſmo eēt in oꝛe ſacerdotꝭ. ſpūs imūdꝰ arreptū cepit diſcerpe. Sigibertꝰ. Tꝑibꝰ quoq̃ grāni ī gallia ſcūs romanꝰ blauiēſis obijt. Amb. libros de ſpūſctō ad ipſuꝫ grānū ſcripſit. Coꝛpus pauli ꝯſtātīopolꝭ epī ſub ꝯſtāno ī exilio ab hēticꝭ ꝓ chro ſuffocatis ꝯſtantinopolim relatū eſt cum gloꝛia a theodoſio impatoꝛe.

Liber decimuſſeptimus. Incipit.

De Initio imperij theodoſij ſenioꝛis. C. I.

[E]x chro. ſigiberti.

Moꝛtuo igit̃ gratiano theodoſiꝰ ſolꝰ impauit annis. xj. Cepit aūt anno dn̄i. ccclxxxvij. Hugo floꝛiacenſis. v. lib. Hic nō īmemoꝛ bn̄ficioꝝ grānī in vindictam eius totꝰ oꝛientꝭ virībꝰ inſurrexit: in ꝯſtantinopolitana vrbe ꝑgrediens. reliquit ibidē archadiū filiū ſuum impatoꝛē: demū vō cū theſſalonicā peruenſſet. iuenit valētiniani duces in maxima triſticia ꝯſtitutos: q2 maximū tyrānū neceſſitatis cā tam ſuſceꝑant. Et dū ad italiā ꝓperaret: valentinianꝰ ei occurrit. quē paterna pietate ſuſcipiēs ſe ſe aduerſus tyrānū ſola fide maioꝛ nā longe vniuerſo belli appatu minoꝛ ꝓripuit. Aq̃leie maximꝰ victoꝛie ſpectatoꝛ ꝑſuit ⁊ eius comes andragatus ſūmā belli admiſtrabat. Qui cū largiſſimis militū copijs: ⁊ ꝑcellenti ꝯſilio oēs alpium ac fluminū aditus occupauiſſet. iudicio dei dum naũali expeditione incautū hoſtē preuenire: ⁊ obruere parat. ſpōte eadē caſtra deſeruit ⁊ ita theodoſius nemine ſentiēte aut repugnāte: vacuas hoſtibꝰ trāſmeauit alpes atq̃ aquileie improuiſus aduenīēs. hoſtē illū maximū magnūꝫ trucem ac foꝛmidabilē: ⁊ ab īmaniſſimis etiā germanoꝝ gentibꝰ tributa ac ſtipendia magno terroꝛe nominis exigentē. ſine dolo ⁊ ſine cōtrouerſia clauſit cepit ⁊ occidit. Tūc valentinianus recepta italia. potitus eſt imperio. Andragatꝰ vō comes maximi nece cōperta. ꝑcipitē ſe ſe e naui in vndas dedit: ⁊ ſuffocatus eſt. Sicq̃ theodoſius incruentam victoꝛiam deo dante ſuſcepit.

De Impie iuſtine exilio ⁊ valentiniani nece. C. II.

HElinandus. Ualentinianꝰ quideꝫ a matre ſua coꝛruptus. cū ambroſiuꝫ ꝑtrahi ⁊ in exiliū mitti iuſſiſſet. tāta fuit ꝑſeuerātia fideliū ppl̃oꝝ: vt aīas prius amittē q̃ epm mallēt. Iuſtina volebat vt arminēſis ꝯcilij decreta ſuſcipent̃: ⁊ hoc eē exequēdum mādauit ipſa cū filio beniuolo timoꝛe memoꝛie ſcrinijs ꝑſidente: q̃ obedire noluit: ⁊ cū ei ꝓpter h̃ maioꝛ honoꝛ ꝓmitteret̃: hūc ipſuꝫ inquit quē habeo tollite: tñ mihi ꝯſciētia fidei maneat illeſa: ⁊ hec dicēs añ pedes ipīꝰ ꝑcipientiū cingulū fecit. Ambroſiꝰ vō aduerſus regine furoꝛē nō ſe manu defēdebat ⁊ telo: ſed ieiunijs ꝯtinuatiſq̃ vigilijs ſub altare poſitus: deum ſibi ⁊ ecclīe defenſoꝛē ꝑ obſecratiōes parabat. Cūq̃ hec iuſtina in longū diuerſis machinis ⁊ oppugnationibus moliret̃: ſed fruſtra maximus qui ſe exuere tyrāni infamiaꝫ ⁊ legitimū principē geſtiret oſtendere. datis litteris impiū ꝓteſtat̃ īceptū fidē dei impugnari: ⁊ ſtatuta catholice eccleſie ſubuti. Et in-

ter h̃ appropinquare italiã cepit. Hic maximꝰ vt ait rufinꝰ p andra/gatiũ ducẽ lugdunẽsiũ grãnũ impatorẽ magi ꝓditiõe q̃z bello peme rat. Igit maximo ad italiã ꝓperãte: iustina hoste filꝰ ipietatis cõscia purgẽte i fugã versa cũ filio exilia q̃ dei sacerdotibꝰ pabat sortita ẽ.

Hugo vbi.s̃. Post h̃ valẽtinianꝰ regno restitutꝰ: extincto maximo eiusq̃z filio victore quẽ impatorẽ gallis maximus reliquerat: ipse in galliam transijt: vbi cũ tranquillaz rempublicã in pace ageret: apud viennam dolo arbogasti comitis sui vt ferunt strangulatus: atq̃z vt voluntariã sibi constituisse mortẽ putaretur: laqueo suspensus est. Mortuo igitur valentiniano augusto arbogastes eugenium tyrannum mox imperatorem creare ausus est.

¶ Qualiter Theodosius eugenium tyrannum vicit: ⁊ antipapa vrsino: ⁊ papa syricio. C. III.

Taq̃z ĩperãte theodosio ⁊ interfecto valẽtiniano eugenius ⁊ arbogastes ĩstructas acies campis expedierãt: ⁊ alpiũ alta latera: ineuitabilesq̃z trãsitus p̃missis callide ĩsidijs occupauerãt: ⁊ si numero vl' viribꝰ impares: sola tñ belli positione victores. At vero theodosius in summis alpibꝰ ↄstitutus expers cibi ac somni: sciens q̃ destitutus suis nesciens q̃ alienis clausus diuĩ chr̃m solus solũ q̃ põt oĩa corpore humi fusus mẽte celo fixus orabat. De hinc vero postq̃z ĩsomnẽ noctẽ pcũ ↄtinuatiõe trãsegit: ⁊ testes propemodũ q̃s in preciũ presidij celestis appẽdat lachrymaꝝ lacunas reliquit: fiducialiter arma corripuit: solusq̃z sciẽs se esse nõ solũ: signũ crucis p̃lio dedit: ac se in bellũ etiã si nemo sequeret victor ĩmisit futurus: prima salutis via extitit arbitrio hostiliũ ptiũ comes. Qui cũ ignaꝝ impatorẽ circũpositis excepisset insidijs, cõuersus ad reuerẽtiã p̃ntis augusti nõ solũ a piculo liberauit, verũ ẽt ĩstruxit auxilio. At vbi ad cõtigua miscende pugne spacia ꝑuẽtũ ẽ, magnꝰ turbo ventorũ in ora hostiũ venit ferebãt q̃z p aera spicula nr̃oꝝ atq̃z vltra mẽsuraz humani actꝰ p inane deportata nusq̃z cadere ꝑusq̃z ĩpigerẽt sinebant. ⁊ q̃ ipsi vehemẽter intorserãt exceptavẽtis ĩpetu supinata retrorsũ ipsos infeliciter cõfigebãt: ꝓspexit atq̃z sibi humãe ↄscie pauor. nã ↄtinuo se parua suorum manu fusa victorum theodosio hostil' ꝓstrauit exercitus. Eugeniusq̃z captꝰ atq̃z interfectꝰ est. arbogastes v̄o sua sese manu ꝑulit. Sicq̃z hoꝝ duoꝝ sanguĩe bellũ ciuile restinctũ est. Eo tpe in romana cathedra papa damasus residebat: quẽ p̃latũ sibi nõ ferens vrsinus q̃dã romãe archidyaconꝰ ecclesie collecta turbulẽtoꝝ ⁊ seditiosoꝝ manu epm̃ se ↄ ius ⁊ phas cõsecrari fecit: q̃ de re tãta seditio in romano excreuit pplo, vt replerẽt humano sanguine orõnũ loca. sz tãdẽ agregato i vrbe sãctoꝝ cõcilio sacerdotum, pulsus ẽ vrsinus ab aplica dignitate. sz apd̃ neapolim ĩtuitu misericordie ordinatꝰ ẽ epus.

Sigibertꝰ. Anno theodosij p̃mo syriciꝰ romane ecclesie presedit. xxxvjꝰ. Hic cõstituit hereticũ penitẽtẽ p impositiõem manꝰ sacerdotal' ab ecclia eẽ recipiẽdũ. Hic manicheos rome ĩuẽtos exilianit. Ambrosiꝰ epus ritũ canẽdi ãtiphonas i ecclia primꝰ apd̃ latinos transtulit a grecis. apd̃ quos hic ritꝰ iã inoleuerat. ex ĩstituto ignacij antiochẽi epi ⁊ aploꝝ discipli q̃ p visionẽ i celũ raptꝰ, vidit ⁊ audiuit quõ angeli p antiphonarũ reciprocatõẽ sancte trinitati hymnos canebãt. Idẽ ẽt ambrosiꝰ pꝰ hilariũ pictauẽsez hymnos i ecclesia canẽdos primꝰ ↄposuit. Anno quoq̃z p̃norato franci q̃ntinũ ⁊ eracliũ romanoꝝ duces. cũ oibꝰ pene suis iuxta treuerĩ delẽt. In egypto. iohannes anachorita sanctitate ⁊ philosophie spiritu claret.

¶ De vita sancti iohannis anachorite ⁊ gestis eius. C. IIII.

Hic beatus iohãnes manẽs i rupe mõtis [illegible] ⁊ obstructo aduenientibꝰ p fenestrã se vidẽdũ p̃bebat. mlr tñ nulla ad cõspectũ eiꝰ accessit: sz viri ⁊ raro. In huiꝰ itaq̃z monasterium ab anno etatis sue. xl. vsq̃z ad. xc. quando a hieronymo [illegible] nullus intrauerat. sed aduenientibus vt dictum est per fenestram se videndũ prebebat viris dũtaxat. Cũq̃z tribunus quidaz venisset ad eũ obsecrauit vt ⁊ coniugem suã permitteret itrare ad se multa ei eã dicebat ptulisse picula. vt faciez eiꝰ videret. Cũq̃z ille negaret dicẽs se i monasterio nũq̃z moris fuisse videndi mulieres. tribunꝰ ꝑsistebat obsecrãdo: cõfirmãs q̃ nisi euz videt esse sine dubio ex multa tristicia morituram. Et ait. Uade videbit me coniunx tua hac nocte. non tñ huc veniet. sz i domo tua ⁊ i lecto suo manebit. Tunc recessit ille ambiguitatẽ respõsi i pectore v'sans. Cũ ẽt h̃ cõiugi nunciasset. illa sil' sermone icerto fatigat'. Sz postq̃z somni tp̃us aduenit: ↄdest hõ dei p visũ assistens mulieri: fides tua inq̃t magna est o mlr: ⁊ iõ tuo desiderio veni satisfacere: te tñ moneo. vt nõ faciẽ corporalẽ seruoꝝ dei desideres. sz vt actꝰ ⁊ gesta eoꝝ p spũm cõtẽplens spũs est ei q̃ viuificat. nã caro nõ ꝓdest q̃cq̃z: Cũ quidã clericꝰ ↄpas comus ad eũ veniẽs: ab interrogatꝰ mẽtiret' se nõ eẽ clericũ hũilitat[is]

gratia. osculatus eum ait Noli fili negare gratiam dei: ne incurras p bono malũ: p hũilitate mẽdaciũ: cauẽdũ est. n. oibꝰ modis mẽdaciũ siue p malo siue p bono ꝓferri videat'. Nõ p̃mittebat etiã ad se incõmodãtes deferri: sz bñdicẽs oleũ dabat ex quo vincti sanabantur. Uni ex fratribꝰ tertiano typo laborãti ⁊ curari volenti: rem tibi necessariã cupis abijcere: sic enĩ corpa intro vel alijs hm̃oi lomentis abluunt' a sordibꝰ. sic aĩe languoribꝰ alijsq̃z hm̃oi castigatiõibꝰ purificant'. bñdicẽs tñ oleũ dedit ⁊ sanauit. Nullũ per ignẽ paratũ sumebat cibum. eratq̃z attenuati ⁊ aridi corpis pre abstinentia: capilli eius ⁊ barba ex languore nimio rari ⁊ tenues.

¶ De quibusdam eius documentis. C. V.

Congregatis aut fratribꝰ ad eum [illegible] tiũ ⁊ piculosũz nimis. ita q̃ de ipso etiã pfectõis fastigio deijcit aĩas cuiꝰ due sũt spẽs. Quibusdã. n. accidit: q̃ statim in initio ↄuersiõis sue cũ paꝝ aliq̃d vl' abstinẽtie ĩpenderint vel pecũie erogauerit. ita sentiũt q̃si eminẽtiores sint ill' q̃ aliq̃ largiti sũt. Alij v̄o cũ ad sũmã v̄tutẽ puenerint nõ totũ deo: sz suis laboribꝰ tribuũt: ⁊ dũ ab hoibꝰ gl'iaz q̃rũt illã q̃ ex deo ẽ amittũt. Si aũt mũdi corde añ deũ steterimꝰ deũ vidẽ poterimꝰ: q̃z tñ est possibile eũ vide: videbimꝰ. n. eũ iuuisibilẽ mẽte nõ corpe. scĩe itellectu: nõ carnis aspectu. nemo. n putet se posse ipsaz sicũ ẽ diuinã substãtiam ituen. vt aut spẽm sibi aliquã vl' imaginẽ corporeã i corde figuret: nulla. n. forma in deo ẽ: nulla circũscriptio: sz sensus ⁊ mẽs: q̃ sentiri q̃dẽ põt: ⁊ mentis affectu ꝑstringi: nec tñ cõprehẽdi: aut describi: aut enarrari. Io oportet cũ oi reuerẽtia ⁊ metu accedẽ ad deũ: ⁊ ita liberare in eũ mẽtis intuitũ: vt q̃cq̃d põt splẽdoris claritatis maiestatis mẽs hũana conspicẽ sup h̃ oĩa sentiat eũ semp. oportet aũt vacare: vñ vacate ⁊ vide ⁊c̃. ⁊ q̃nto purior in eo mẽs fuerit: tãto plura ei deꝰ reuelabat ⁊ mysteria eius agnoscet aq̃ ⁊ panis si cũ cupitate sumant'. i. nõ vt necessitati corpis: sz animi desiderio satisfiat. h̃ etiã abstinẽti vitiũ deputat'. ideo volẽs dñs aĩaz voluptatibꝰ resistere dicebat. Intrate p angustã portã ⁊c̃. larga est via aĩe. cũ q̃licũq̃z desiderio suo satisfecerit angusta v̄o est cũ voluptatibus suis repugnat. Ad h̃ aũt obtinendũ multum ꝓdest secretior habitatio: q̃z inẽdũ p occasionẽ aduẽtantiũ fratrũ: ⁊ euntiũ ac redeuntiũ frequẽtiã. abstinẽtie frena laxant': ⁊ sic etiã q̃nq̃z pfecti viri capiunt'. Ideo dicebat dauid. Ecce elongaui fugiẽs ⁊c̃. Idẽ iohãnes dixit. Qd̃ putas hz frat' iste in corde q̃ ridet ad prãdiũ: cũ magis flere debeat: q̃z charitatẽ mãducat.

¶ De Exẽplis eius ↄ detractores: ⁊ ↄ ꝓsumptuosos. C. VI.

Idem contra detractatores ait Uulpes [illegible] da exiliuit de doleo: ⁊ cooperuit se pãnis [illegible] teribꝰ. altera v̄o nuda remanẽs dicebat marito: ecce meretrix illa nuda est ⁊ nõ ↄfũdit'. Et sic faciũt detractores.

Idem ↄ presumptuosos. Erat quidã monachus in spelunca summe abstinentie cunctis aĩe florẽs v̄tutibꝰ. Cũq̃z in ꝓfectibꝰ suis cõfidens nõ totũ deo: sz sibiipsi retribueret: hãc presumptionẽ intuẽs temptator quodã vespe fingit se in spẽm mulieris oberrantis p heremũ q̃ vt fessa ad ostiũ spelunce lassitudinem simulãs. intus seipsaz piecit: ⁊ obuoluta genibꝰ eius vt sui misereat' exorat. Nox inq̃t me cõprehendit. iube me q̃escere in angulo cellule tue: ne forte efficiar bestijs preda. At ille primo miseratiõis obtentu recipit eã in speluncam: q̃rens cãm errãdi eã p heremũ. At illa cãz fingit accurate ⁊ intermixtena blãdimentoꝝ per textũ narrationis interserit: ⁊ nũc se miserãdã nũc defensione dignã ostẽdens. elegãtia ⁊ suauitate sermonis affectũ hoĩs illecebroso amore deflectit. Hinc iaz blãdiora colloq̃a iocis/ susq̃z miscent' manus etiã ꝓcax ad mentuz barbãq̃z q̃si venerandam spẽm ꝓtẽdit. Tũc v̄o palpare ceruicẽ molliꝰ colluq̃z leuigare. Quid multa ad vltimũ captiuũ ducit militẽ christi. ↄtinuo. n. libidinis flatibꝰ estuãs: etiã laboꝝ preteritoꝝ ac ꝓfessionis oblitꝰ. obscenos iniconabat' inire amplexus. Illa v̄o vlulatũ teterrimũ emittens vt vmbra erat tenuis: p manꝰ amplectãtis elabit' ipsumq̃z dedecoris motibus inanes auras sectãtẽ fedissima in irrisione deseruit. Tũc [illegible] in aere ad [illegible] ipsius spectaculũ [illegible] clamat. O q̃ te vsq̃z ad celũ extollebas: quõ demersus es in infernum. Disce g̃. q̃z q̃ si se extollit hũiliabit'. Tũc ille velut amens effectus ⁊ deceptiõis sue nõ ferẽs pudorẽ: grauiꝰ a seipso decipit': q̃z fuerat a demonibus deceptꝰ. Cũ eni se repare ⁊ certamẽ renouare deberet, desperans semetipsuz. tradidit se omni impudicitie ⁊ impietati.

¶ Exemplũ qualiter temptat diabolus peccatorẽ, de desperatione ⁊ post victoriam de presumptione. C. VII.

Uit vir quidam pessimam vitam ducens: qui ↄmiseratione cõpunctus. intra sepulchrum q̃uidã se recludẽs. ꝓ oꝝ scelerũ pollutõẽs lachrymaꝝ fonti[bus]

diluebat. ſemper ꝓſtratus leuare oculos ad celū nolebat. neqꝫ etiā nomē dei noīare: ſed in ſolis gemitibus ꝑdurabat. Nocte venerūt ad eū demones in ſepulchro clamātes. Quid eſt qđ agis o impiiſſime ⁊ flagitioſiſſime. poſtq̄ oī ſpurcicia ⁊ īpuritate ſaciatus es. nec iam ſufficiūt vires ad facinora. tu chriſtianus videri vis ⁊ pudicus ⁊ patiēs. q̄ſi iam aliꝰ poſſit tibi dari locus ſatiato in malo. q̄ꝫ q̄ tibi nobiſcū debeꝉ. vnus ex nobis es. aliud eſſe nō potes: redi ad nos ⁊ qđ tibi ſupeſt tpīs in pfruenda voluptate nō ꝑdas. Quid temetipm ante tēpus ſupplicijs tradis. Quid enī aliud paſſurus eſſes in inferno: niſi h̄ qđ tibi nūc ipſe cōquiris. ſi te pena delectat. expeta paulułū ⁊ inuenies paratā: nūc interī fruere muneribꝰ nr̄is. q̄ ſemꝑ dulcia ⁊ grata duxiſti. Ille autē taciꝰ iacebat: ⁊ cū eadē ⁊ duriora ſepe repeterēt. nec ille moueretur. Videntes demones v̄ba cōtēni in furorē ꝑ[illegible] verberibꝰ eū cedere aggreſſi ſunt ita q[illegible] nec tñ moueri potuit de loco quo oꝛonis cauſa iacuerat. Altera vo nocte repētē eū grauioribꝰ verberibꝰ cruciāt. nec tunc etiā moueri potuit. meliꝰ eſſe dicēs mori q̄ꝫ demonibꝰ obedire. Tertia aūt nocte abſqꝫ vlla miſeratiōe irruētes in eū. oībꝰ penis ⁊ cruciatibꝰ eum cōficiūt. Cūqꝫ iam corpus in ſupplicijs defeciſſet. tñ extremꝰ ſpiritus demonū obſiſtebat impio. Qđ poſtq̄ viderūt impij voce magna clamantes. Viciſti inquiūt viciſti. Et vt v̄tute quadā celitus fugati precipites abſcedunt.

Itē Exēplū eiuſdē cōtra ꝓſumptuoſos. C. VIII.

Vir q̄dā in monachus in heremo. oī virtutū flore ornatus. q̄ cū in corpe inſtar angelorū. vite fungeretur officijs. dn̄s quotidiani victꝰ ei curā exigebat. quotidie enī ingrediēs ſpeluncā: inueniebat mēſaꝫ ⁊ panē ſuppoſitū mire ſuauitatis: miriqꝫ candoris. ex quo refectꝰ grās deo referēs ad oꝛones ⁊ hymnos cōuertebaꝉ. Cūqꝫ de ſuis meritis gloriari cepiſſet cōtinuo ſubintrauit in eū deſidia q̄dā aī tam parua q̄ꝫ nec poſſet aduertere: poſt h̄ maior creuit negligētia. ita vt iā tardior fieret ad oꝛonē. Cūqꝫ parū pſallēdi miniſteriū exhibuiſſet. aīa eiꝰ q̄ſi nimio labore fatigata requieſcere feſtinabat. qꝛ ſenſus eiꝰ reprobus effectꝰ eſt. erat enī clādeſtina q̄dā in corde eiꝰ turpis cogitatio ac nephāda. Cūqꝫ poſt oꝛones cibū ſolito requiſiuiſſet. inuenit ſolito panē mēſe ſuppoſitū. ex quo refectꝰ de his q̄ in corde eiꝰ verſabanꝉ nihil emēdare curauit. ⁊ ſpernētē minima paulatī caſurū ſeſe nō intellexit. Cūqꝫ iā grauis libidinis ſtimularet īcēdio poſt oꝛonē ingreſſus vt cibū ſumeret. panē quidē inuenit: ſed aliq̄ꝫtulū ſordidiorem. admiratuſqꝫ ⁊ triſtis factꝰ ītellexit q̄ hoc ipꝫ reſpiceret h̄ genꝰ monſtri. cibo tñ ſumpto refectꝰ ē. poſt diē tertiū triplicatis vrgeri ſtimulis cepit. occupauerūt enī eū cogitatiōes: ⁊ q̄ſi iā ꝓſens ⁊ ſecū accūbēs imago mulieris: quā ⁊ amplecti ſibi videbaꝉ: ⁊ ad turpes vſus hr̄e ſubſtratā. Proceſſit tñ ⁊ alia die ad ſolita pſallēdi officia: ſꝫ ſtabat vagis oculis ⁊ mēte captiuꝰ. Cūqꝫ ſolito ad veſperam īgreſſus eſſet ſumeret cibū. panē q̄dē inuenit. ſed ſordidiſſimū atqꝫ aridiſſimū: ⁊ q̄ſi a muribꝰ vel a canibꝰ vndiqꝫ corroſum. Tūc ille īgemuit ⁊ lachrymas fudit: ſed nō ita vberes que poſſent flāmā tāti ignis extinguere. ſumpſit tñ cibū: ſed nō tanq̄ꝫ ſolebat. Cū igiꝉ cogitatiōes q̄ſi cohors barbarica vndiqꝫ eū vallarēt. exurgēs nocte iter arripuit ꝑ heremū tendēs ad ciuitatē. Die aūt facto vidit q̄ndā fratrū cellulā vbi fatigatꝰ requieuit. cūqꝫ refectꝰ eſſet: ⁊ parū quieuiſſet. ex more q̄ſi ab eruditiſſimo ⁊ prudētiſſimo patre ceperūt v̄bū edificatiōis expetere. iterrogareqꝫ eū: q̄s diaboli laqueos poſſit effugere. ⁊ turpes cogitatiōes ab eo immiſſas depellere. Tūc ille eos ſufficiēter docuit: ⁊ in ſemetipꝫ regreſſus ait. Q̄uo alios moneo. ⁊ ipe decipior. Age ḡ ꝓus miſer q̄ facē alios mones. Et itelligēs ſe miſerabilr̄ ſupplātatū. valedicēs frībꝰ curſu rapidiſſimo ad ſpelūcā ſuā rediit. ꝓſternēs ſe in oꝛonē ⁊ dicens. Niſi dn̄s adiuuiſſet me pau. h. in. a. m. Cōcluſit autē ſe in ſpeluncā: ⁊ in cilicio: ⁊ in cinere cum lachrymis iacuit: donec aſtitit angelus dn̄i dicēs ei. Suſcepit dn̄s penitentiā tuā. ⁊ repropiciatus eſt tibi: ſed caue tibi ne vltra elatus decipiaris.

De [illegible] abbatiſſis ſara ⁊ ſincletice ⁊ dictis earū. C. IX.

Elinādus. Eodē tpe creduntur fuiſſe due laudabiles ab batiſſe ſara ⁊ ſincletice q̄ꝝ ſara. xiij. ānis a ſpū fornicatiōis fortr̄ ē īpugnata ⁊ orabat deū vt nō recedēt ab ea hmōi pugna: ſꝫ dicebat Dn̄e da mihi fortitudinē. appuit āt ei orāti ſup lectulū ſuū ille dicēs Tu me [illegible] ſara. Ego [illegible] ſꝫ dn̄s meꝰ [illegible] tpe. Hec ſup alpheū fluminis. xl. ānis hitauit. ⁊ nūq̄ꝫ iclinata ē vt flumē aſpiceret. Que āt fuit illa ſincletice l' vbi hitauit legiſſe me n̄ memī. ſꝫ multa ab ea ſapiēt̄ dicta ſūt. ex qbꝰ iſta ſūt. Sicut q̄ ignē accēdē volūt ꝓus fumāꝉ ita ⁊ nos diuinū ignē cū lachrymis accēdē ī nobis debemꝰ. Stulta caſtitas ē q̄ idecent̄ aſpicit vl' inordinate ridet. Sicut venena expellunt acriora medicamēta. ſic ſordidas cogitatiōes ieiuniū cū oꝛone Et ſicut fortia veſtimēta calcata pedibꝰ: ⁊ ſepius reuerſata incandidanꝉ. ſic fortis aīa ꝑ paupratē volūtariā amplius cōfirmaꝉ. Aduerſariꝰ nr̄ facilꝰ a nihil poſſidentibꝰ ſupaꝉ. Nō enī hꝫ quo ledat. Sicut gallina deſerens nidū ſuū facit oua ſua ſine pullis perire. ſic monachus vel virgo de loco ad locū trāſiens frigeſcit ⁊ mortificaꝉ. In tribulatione poſitus: ſi ferrū es: ſpera tibi ignē appoſitū ad tollendū eruginē. ſi aurū idē ſpera ad augēdā claritatē. Qui peccāt in ſeculo etiam nolentes mittunꝉ in carcerē ⁊ puniunꝉ. ⁊ nos ergo volūtarie redigamꝰ nos in cuſtodiā: vt eternas penas euadamꝰ. Qui nauigare incipiūt primo ꝓſperū ventū habēt poſtea ſepe ꝯtrariū. Sꝫ ſicut naute non ſtatim nauē exonerāt: ſed ſuſtinēt ꝓcellā ⁊ pugnāt. ⁊ poſtea rectū curſum inueniūt. ſic ⁊ nos aduerſa incurrētes: in ꝓpoſito crucē pro velo erigamꝰ: ⁊ ꝑ patientiā cito ſupabimꝰ. Theſaurꝰ manifeſtus cito ꝑdiꝉ. ſic ⁊ virtꝰ cognita publicata. Noli ſubito ⁊ fili arma tua expēdē: ne nudus inuētꝰ in bello facile capiaris. Aīa nr̄a miles eſt. arma nr̄a corpꝰ noſtrū. Nos in trāquillo mari nauigamꝰ. ſeculares in ꝓcelloſo. nos in die: illi in nocte. Et tñ plerūqꝫ piclitamur de negligētia: illi timētes ⁊ ſolliciti ſaluanꝉ. Sicut nauis aliqn̄ mole fluctuū exterꝰ opprimiꝉ aliqn̄ pōdere ſuo creſcente ſentina. ſic ⁊ nos aliqn̄ demonū nequitia aliqn̄ iniquitate propria.

De Bona indole ſancti Martini. C. X.

Eroꝛ. Floruit his tpibꝰ in gallia beatus martinꝰ turonēſis archieps. cuiꝰ vitā ſulpitiꝰ ſeuerꝰ qui fuerat eidē viro ſcō familiariſſimꝰ: luculēto ſermōe deſcripſit. Seuerꝰ. Igiꝉ martinꝰ ſabarie pannoniarū oppido oriundus fuit. ſed intra italiā ticini alitus: cū parentibꝰ ſm ſeculi dignitatē non infimis: gētilibꝰ tñ pr̄ eiꝰ miles primū: poſt tribunus militū fuit. Ipſe armatā militiam in adoleſcētia ſecutꝰ: inter ſcholares alas ſub rege ꝯſtantino: deinde ſub iuliano ceſare militauit. nō tñ ſpōte: qꝛ a primis fere annis diuinā potiꝰ ſeruitutē ſacra illuſtris pueri aſpirauit infantia. Nā cū eēt annorū decē: inuitis parētibus ad eccleſiā confugit. ſeqꝫ cathecuminū fieri poſtulauit. Mox mirū in modū totus dei opere ꝯuerſus: cū eēt annorū. xij. heremū cōcupiuit. feciſſetqꝫ votis ſatis. ſi etatis infirmitas obſtetiſſet. Animꝰ tñ eiꝰ aut circa monaſteria aut circa eccleſias ſꝑ intētus meditabaꝉ ex etate puerili. qđ poſtea devotꝰ impleuit: Sed cū edictū eēt a regibus: vt veteranorū filij ad militiā ſcriberenꝉ: ꝓdēte pr̄e q̄ felicibꝰ eiꝰ actibꝰ inuidebat. Cū eēt ānorū. xv. raptꝰ ⁊ cathenatꝰ ſacris militaribꝰ implicatꝰ eſt. vno tñ ſeruo comite ꝯtētꝰ: cui tñ v̄ſa vice dn̄s ſeruiebat. adeo vt plerūqꝫ ei ⁊ calciamēta ipſe detrahēt: ⁊ ipſe detergerat. cibū cū vna caperent: hic ſepiꝰ miniſtraret. Necdū in chriſto regeneratus: egebat qđ decuit bonis opibꝰ baptiſmatis cādidatū. aſſiſtere ſ. laborātibꝰ. opem ferre miſeris. alere egētes. veſtire nudos. Nihil ſibi ex militie ſtipēdijs preter quotidianū victū reſeruabat. Quodā itaqꝫ tpe cū iā nihil ꝑter arma ⁊ ſimplicē militie veſtē habēt: obuiū habuit ī porta ambianēſi pauperē nudū. nihil ꝑter clamidē q̄ indutus erat habebat. iā enī reliq in opus ſile cōſūpſerat. Arrepto itaqꝫ ferro quo accinctꝰ erat: mediā diuidit: partē eiꝰ paupi tribuit. reliq rurſus induiꝉ. Nocte igiꝉ inſecuta cū ſe ſopori dediſſet: vidit chriſtū clamidis ſue q̄ pauperē texerat parte veſtitū. Intueri diligētiſſime dn̄m. veſtēqꝫ quā dederat iubeꝉ agnoſcē. mox ad angelorū circūſtātiū multitudinē audiuit ihesū clara voce dicētē Martinꝰ adhuc cathecuminꝰ hac me veſte ꝯtexit. Cū āt eēt annorū duodeuiginti: ad baptiſmū ꝯuolauit. Interea iulianus impator ꝯ barbaros irruētes intra gallias pugnaturꝰ militibꝰ ſuis pecunias erogauit. ſꝫ martinꝰ nolēs accipe donatiuū: quia nolebat ampliꝰ militare iuliano: rn̄dit Chriſti ego ſum miles. pugnare mihi nō licet. Et cū iulianꝰ dicēt: q̄ metu belli: nō religiōis grā militiā reſignaret. martinꝰ itrepidꝰ rn̄dit q̄ ſolo ſigno crucis armatꝰ die craſtina hoſtiū cuneos penetraret. vñ cuſtodiri iubeꝉ: vt inermis barbaris obiceretur. ſed die ſequēti data pace ſic eū dn̄s cuſtodiuit: vt ſubactis ſine ſanguine hoſtibꝰ: ꝓpter eum nullus in prelio moreretur.

De Perſecutionibus q̄s relicta militia ſuſtinuit: ⁊ de duobus mortuis quos ſuſcitauit. C. XI.

Exinde relicta militia perrexit ad ſcm̄. hilariū pictauienſem epm̄. ibiqꝫ accolitus ordinatus eſt. Monēte dn̄o in ſōnis ad patriā ⁊ parētes ſuos rediit. ⁊ in illo itinē ſe multa aduerſa paſſurū ꝑdixit. Nā inꝉ alpes incidēs in latrones: cū iā ictū ferieti latro aliꝰ ꝯtinēt. vinctis poſt tergū manibꝰ cuſtodie tradiꝉ: cūqꝫ latro an timuerit ꝑcunctaꝉ. At ille dixit: nunq̄ꝫ ſe tā fuiſſe ſecurū: miſericordēqꝫ deū maxime ī tētationibꝰ affuturū. Sicqꝫ latroni qui eū cuſtodiebat de euāgelio predicabat. qđ latro credēs: ⁊ martinū ad viam reducēs. poſtea vi

tã in religione finiuit. Diabolusq3 in humana forma ei apparuit dicens. Quocũq3 ieris diabolus tibi aduersabit. Et cũ martinus dixisset. Dñs mihi adiutor. rẽ. diabolus ante eũ euanuit. Itaq3 matrem suã cõuertẽs. pr̃e in malicia pdurãte dum p totũ orbẽ arriana heresis pullularet pene solus ↄstant̃ obsistẽs: publice virgis cesus: ꝛ de ciuitate eiect⁹ mediolanũ venit. ꝛ inde ab hereticis exturbat⁹: cum vno tãtũ p̄sbytero ad quãdã isulã pzexit. ibiq3 iter alias radices herbarũ elleboꝝ gramẽ venenatũ comedit. ꝛ sentiẽs piculũ. non solum mortẽ: s3 etiã oẽ3 dolorẽ v̄tute fidei ꝛ orõnis exclusit. Ibiq3 audiẽs q̄ btũs hilari⁹ de exilio rediret: pfect⁹ est ei obuiã. Cũq3 ab eo gratissime fuisset except⁹: haud lõge sibi ab oppido monasteriũ collocauit. ꝛ post modicũ duos mortuos suscitauit. horũ vn⁹ cathecumin⁹ se ei iũxerat. cupiẽs instrui disciplinis. sed paulopost corrept⁹: ipso ipso absente absq3 baptismate decessit. Regressus g̃ martin⁹ exaiecorpus inuenit. flẽs ꝛ eiulãs accurrit. eũq3 orõne sue suscitauit. q̄ baptizat⁹ plurimis annis postea vixit. Idẽ referre solit⁹ erat se corpore exutũ ad tribunal iudicis ductũ. deputãdũq3 obscuri locis ꝛ cũ vulgarib⁹ turbis tristẽ excepisse sniã3. tũc p duos angelos iudici fuisse suggestũ. hũc eẽ ꝓ quo martin⁹ oraret. ita p eosdẽ angelos iussum reduci. ꝛ martino redditũ: viteq3 p̄stine restitutum. Nec multopost dum agrũ lupitini cuiusdam onerati p̄teriret. ꝛ audito clamore ꝛ lu[illegible]d esset inq̄reret. indicat̃ vnũ de familia seruulũ laq̃o sibi vitam extorsisse. Quo cognito cellulã in q̄ corpus iacebat igredit̃ exclusis oib⁹ turbis. supstratis corpi aliquãtisp orauit. ꝛ eũ ad vitã reduxit. Qui apphẽsa beati viri dextera in pedes cõstitit. atq3 ita cũ eo vsq3 ad vestibulũ domus turba oĩ inspectãte ꝓcessit.

De Uita eius episcopali ꝛ monastica. C. XII.

Ub eodẽ fere tẽpore martin⁹ ad ep̃atũ turonice ecclesie petebat̃. s3 cũ erui a monasterio suo non facile potuisset turici⁹ q̄dã vnus e ciuib⁹ vxoris lãguore simulato. ad genua illi⁹ ꝓuolut⁹ vt egrederet̃ obtinuit. ita dispositis in itinere ciuiũ turbis. sub q̄dã custodia ad ciuitatem vsq3 deducit̃. Pauci tñ ꝛ nõnulli ex ipsis q̄ ad cõstituendũ antistitẽ fuerãt euocati ipie repugnabãt. dicẽtes. s. cõtẽptibilẽ eẽ psonã. indignũ esse ep̃atu. hoiẽ3 vultu despicabilẽ: veste sordidũ: crine deformẽ. Ita a pp̄lo sniẽ sanioris ibecilloꝝ irrisa demẽtia ẽ. q̄ illustrẽ virũ dũ vituperare cupiũt p̄dicabãt. Iã vo sumpto ep̃atu: idẽ cõstãtissime pseuerabat q̄ p̄us fuerat. eadẽ in corde ei⁹ humilitas eadẽ in vestitu ei⁹ vilitas fuit. atq3 ita plenus auctoritatis ꝛ gratie iplebat epi dignitatẽ: vt nõ tñ ꝓpositũ monachi p̄[illegible]utẽq3 desereret. Aliq̃diu g̃ adherẽti ad ecc̃ia3 cellula vsus est. Deide cũ inq̄etudinẽ freq̄tãtiũ ferre nõ posset. duob⁹ fere extra ciuit[illegible]tẽ miliarib⁹ monasteriũ ↄstruxit. Qui locus secret⁹ ꝛ remot⁹: vna tñ eadẽq3 arta ad mõ3 via adiri poterat. ipseq3 ex lignis ↄtextã cellulã habebat. Multa q̄dẽ e fratrib⁹ i eũdẽ mõ3 pleriq3 saxi supiecti mõtis cauato receptacula sibi fecerãt. Discipuli vo erãt. lxxx. q̄ ad exẽplũ btĩ magistri istituebant̃. Nemo ibi q̄cq̃ ꝓpriũ hẽbat. oĩa in mediũ ↄferebant̃. Uinũ nemo [illegible] quẽ ifirmitas coegisset. pleriq3 cameloꝝ setis vestiebãtur: ꝛ mollior hitus ꝓ crimine erat. pluresq3 ex his postea ep̃os vidim⁹. Que eni esset ciuitas aut ecc̃ia: q̄ nõ de se martini monasterio cuperet hr̃e sacerdotẽ. Erat haud lõge ab oppido pxim⁹ monasterij locus. quẽ falsa opinio hoiũ3 velut cosepultis ibi martyris sacrauerat. Nã ꝛ altare ibi a supiorib⁹ ep̃is cõstitutũ habebat̃. sed martinus. nõ tñ adhibẽs icertis fidẽ ad locũ pgit. deide sup sepulchru3 ip3 astãs orauit ad dñ3. vt q̄s esset vel cui⁹ meriti esset sepult⁹ ostenderet. Tũc cõuersus ad leuã. videt ꝓpe assistere vmbrã sordidã trucẽ. Impat nomẽ meritũq3 vt loq̄ret̃. Nomẽ edicit: de crimine cõfitet̃. latronẽ se fuisse ob scelera pcussu3: errore vulgi celebratũ. nihilq3 sibi cũ martyrib⁹ eẽ ↄĩe. cũ illos gl̃ia se pena teneret. Mirũ i modũ vocẽ loq̄ẽti q̄ aderãt audiebãt: psonã tñ nõ videbãt. Tũc martin⁹ q̄d vidisset exposuit. iussitq3 ex eo loco altare q̄d ibi fuerat submoueri. itaq3 ita pplm supstitiõis illius absoluit errore.

De Miraculis eius. C. XIII.

Ccidit [illegible] dam corpus q̄d ad sepulchrũ superstitioso funere deferebat̃ obuiũ haberet. Conspicatusq3 eminus venientiũ turbã. q̄d nam id esset ignarus paululum stetit. Estimans autẽ prophanos ritus agi sacrificiorum eleuato in aduerso signo crucis imperat turbe non moueri loco. onusq3 deponere. Hic vero mirum in modũ videns miseros. primu3 velut saxa riguisse. deinde cum primo mouere se summo conamine niterẽtur. vltra accedere nõ valentes. ridiculũ in vertiginẽ rotabantur donec victi corporis grauitate onus deponũt. attoniti ꝛ semetiuicẽ aspectãtes q̄d nam sibi accidisset taciti cogitabant. Sed cum beatus vir comperisset exequiarũ illam esse frequentiã: nõ sacroꝝ eleuata rursum manu dat eis abeundi ꝛ tollendi corpis potestatẽ. ita vt eos cũ voluit cõpulit ꝛ cũ libuit abire pmisit. Iterũ dũ i vico quodã tẽplũ antiquissimũ diruisset: ꝛ arborẽ pinũ: q̄ fano ꝓxima eẽt aggressus excidẽt. antistes loci illi⁹ ceteraq3 turba gẽtiliũ cepit obsistere. Et q̄ iidẽ illi dũ tẽplũ euerteret̃: impante dño quieuissent: succidi arborẽ nõ patiebant̃. Ille eos sedulo cõmonẽ cepit: nihil eẽ religiõis in stipite: deũ poti⁹ cui seruiret ipse seq̄rent̃. arborẽ illã excidi opoꝛtẽ: q̄ eẽt demoni dedicata. tũc vn⁹ ex his q̄ erat audacior ceteris: si habes inq̄t aliquã de deo tuo quẽ dicis colere te fiduciã. nosmetipsi succidemus hãc arborẽ: tu ruentẽ excipe. ꝛ si tecũ est tuus (vt dicis) dñs euades. Cũq3 ille ↄfisus in dño intrepide se offerret: illi facilẽ arboris sue iacturã habentes: si inimicũ sacroꝝ suoꝝ ca[illegible] obruerent eo loco vbi pinus acclinis ruitura erat vinctũ martinũ statuũt. ipsi pinũ cũ gaudio succidũt. psallebant enim⁹ monachi. solam martini mortẽ expectãtes. At ille cõfisus arbori iã sup se ruenti manu leuata signũ salutis opposuit. ꝛ illa turbinis mõ retroacta diuersã i partẽ ruit. adeo vt rusticos q̄ tuto in loco steterãt pene ꝓstrauerit. Tũc a[...] perũt gẽtiles stupere miraculo monachi flere pre gaudio. christi nomen in cõi predicare. nemoq3 fere ex imani illa multitudine gẽtiliũ fuit. q̄ nõ impositiõe man⁹ desiderata relicta impietatis errore dñm ihesu3 crediderit. vbi autẽ phana destruxerat: statim ibi aut ecc̃ias aut monasteria construebat.

Item De eodem. C. XIIII.

Um in vico quodã phano antiquissimo ꝛ celeberrimo ignem imisisset: in ꝓximã imo inherentẽ domũ agẽte vẽto: flãmarũ glob⁹ ferebat̃. q̄d vbi martin⁹ aduertit rapido cursu tectũ dom⁹ ascẽdit. obuiũ se aduenietib⁹ flãmis inferẽs. tũ vo mirũ in modũ cerneres contra vẽti ignẽ retorqueri. cũ pugnãtiũ inẽ se elemẽtoꝝ q̄dã cõflict⁹ videt̃. ita v̄tute martini ibi tñ ignis est opat⁹ vbi iussus est. cũ ibidẽ tẽplũ opulẽtissimũ supstitiõe religiõis voluisset euertere. restitit multitudo gẽtiũ. adeo vt nõ absq3 iniuria sit repulsus. Itaq3 secessit ad proxima loca ibiq3 p triduũ cilicio tect⁹ ꝛ cinẽ. ieiunãs sp atq3 orans [...] bat̃ dñm. vt q2 tẽplũ illud euertere humana manu nõ potuisset: virtus illud diuina dirueret. Tũc subito duo angeli hastati atq3 scutati instar militie celestis se obtulerũt: dicentes missos se a dño: vt rusticã multitudinẽ fugarẽt: p̄sidiũq3 martino ferrẽt. Itaq3 regressus ad vicũ inspectãtib⁹ gentiliũ turbis ꝛ quiescẽtib⁹ dũ pphanã edem vsq3 ad fũdamẽta dirueret. aras oẽs atq3 simulachra redegit in puluerẽ. Oẽs autẽ fere in dñm ihesum crediderũt. Quid etiã in paduoꝝ gestũ sit referã: vbi dũ tẽplũ itidẽ euerteret: furẽs gẽtiliũ rusticorũ in eũ irruit multitudo. Cũq3 vn⁹ audacior ceteris tracte eũ gladio peteret: reiecto pallio nudã ceruicẽ pcussori p̄buit. nec cũctat̃ ferire gẽtil̃. s3 cũ dexterã alti⁹ extulisset: resupin⁹ ruit. ↄsternatusq3 diuino metu veniam precabat̃. Nec dissimile huic fuit: q̄ cũ eũ idola destruẽtẽ cultro q̄dã ferire voluisset in ipso ictu ferrũ ei de manib⁹ excussũ nõ cõperuit. Curationũ vo in eo tã potẽs grã fuit: vt nullus fere ad eũ egrot⁹ accesserit: q̄ nõ ↄtinuo recepit sanitatẽ.

[...] De eodem. C. XV.

Liquando I quodã oppido patrisfamilias cuiusdã domũ ingressus in limine restitit dicẽs: horribile in atrio domus demonẽ se vidẽ. Cui cũ vt discederet imparet: quẽdã e familia q̄ in interiori parte ediũ morabat̃ arripuit. Seuire dentib⁹ miser cepit obuios quoscũq3 laniare. Cõmota est dom⁹. familia turbata. plebs in fugã v̄sus. Martin⁹ se furẽti obiecit: ac pmũ stare ei imparauit. Et cũ dentib⁹ fremeret: hiantiq3 ore morsu3 minaret̃: digitos ei martinus in os intulit dicẽs: Si habes inq̄t aliq̄d potestatis hos deuora. Tũ vo ac si candens ferrũ faucib⁹ accepisset: longe reductis dentib⁹ digitos beati viri vitabat attingere. Et cũ fugere de obsesso corpore penis ꝛ cruciatibus cogeret̃: nec tñ exire ei per os liceret. feda relinquens vestigia fluxu ventris est eiectus. Interea cum de motu atq3 impetu barbaroꝝ subita ciuitatẽ fama turbasset: demoniacũ ad se exhiberi iubet. impat vt an verus esset hic nũcius fateret̃. Tunc confessus est. xvj. demones fuisse. q̄ rumorẽ hunc p populũ dissemunassent: vt ob hoc saltẽ ex illo martinus oppido fugaretur. barbarosq3 nihil de irruptione cogitare. Apud parisiũ vo dum portã ciuitatis illius cum aliis tribus sociis secum euntib⁹ introiret: leprosum miserabili facie horrẽtib⁹ cunctis osculatus est atq3 benedixit. statimq3 ab omni malo emundatus est. Sed nec hoc pretereundũ est: q̄ fimbrie vestimẽto eius ciliciõq3 detracte. crebras super infirmantibus egere virtutes. Paulinus vo vir magne postmodũ futurus exemplĩ cũ oculũ grauiter dolere cepisset: ꝛ iam pupillã eius crassior nubes

superducta texisset. oculū ei Martinus penicillo cōtigit. pristināqꝫ ei sanitatē sublato oī dolore restituit. Ipse aūt cū casu quodā esset de cenaculo devolutus. ⁊ p cōfragosos scale gradus decidēs multis vulnerib⁹ esset affect⁹. cū exanimis iaceret in cellula: ⁊ non modicis doloribus cruciaret̄. nocte ei angelus visus est vulnera vngere corꝑ cussiꝗ corporis mēbra cōtingere atqꝫ ita postero die restitutus est sanitati: vt nihil vnqꝫ videret̄ pertulisse.

De Eiusdē constantia ⁊ equitate. C. XVI.

Cum aūt ad īperatorē maximū ferocis īgenij virū ⁊ bellorū ciuiliū victoria elatū. plures e diuersis ptibus epī cōfluerēt. ⁊ feda circa pncipē oīuꝫ adulatio notaret̄. seqꝫ degeneri incōstātia regie cliētele. sacerdotalis dignitas subdidisset. in solo martino aplica auctoritas permanebat. nā ⁊ si p aliqb⁹ supplicandū regi fuit: impauit poti⁹ qꝫ rogauit. A cōuiuio ei⁹ frequent̄ rogat⁹ abstinuit dicēs. se ei⁹ mēsem participē esse nō posse q̄ impatores vnū regno alterū vita priuasset. Postremo cū maxim⁹ se nō sponte sumpsisse imperiū affirmaret. sed ipositā sibi a militib⁹ diuino nutu regni necessitatē armis defendisset. tandē vict⁹ vel rōne vel pcib⁹ ad cōuiuiū venit. ⁊ sellula iuxta regē posita cōsedit. Ad mediū fere cōuiuiū vt moris est paterā regi minister obtulit. Ille sancto admodū epō poti⁹ dari iubet. expectās atqꝫ ambiens vt ab illi⁹ dextera poculū sumeret. Sed martinus vbi ebibit paterā pſbytero suo tradidit. nullū. s. existimās digniorē. qui post se prior biberet: nec integrū sibi fore. si aut regē ipsuꝫ aut eos q̄ a rege erant pximi pſbytero ptulisset. Qđ factū imperator oēsqꝫ q̄ tūc aderāt ita admirati sūt. vt hoc ipꝫ eis in quo cōtēpti fuerāt placeret. Cōstat autē etiā angelos ad eū plerūqꝫ missos. ita vt cōserto mutuē apud eū sermone loquerent̄. Diabolū vo tam cōspicabilem ⁊ subiectū oculis habebat. vt siue se in ppria substātia cōtineret: siue in diuersas figuras spirituales neqcias trāstulisset. q̄ [illegible] sub imagine videret̄. Qđ cū diabolus sciret se effugere nō posse. cōuicijs eū freqūēter vrgebat: q̄ insidijs fallere nō posset.

De Demonio [illegible] C. XVII.

Quodam aute tpe cornu bouis in manu cruē [illegible] irrupit. cruētatāqꝫ ostētans dexterā. ⁊ admisso recenter scelere cōgaudēs. vbi est inqt martine virtus tua: vnū de tuis modo iterfeci. Tūc ille cōuocatis fribus: refert qꝫ diabolus īdicasset sollicitos esse iubet p cellulas singulorū. q̄s nā h̄ casu fuisset affectus. Neminē q̄dē deesse de monachis: sꝫ vnū rusticum mercede cōductum vt vehiculo ligna deferret isse ad siluā nūciāt. Iubet igit̄ aliquos ire ei obuiā. Itaqꝫ haud longe a monasterio iā pene exanimē iueniūt: extremū tn̄ spm̄ trahēs. indicat fratribus casū mortis ⁊ vulneris initia. s. bob⁹ dū dissoluta arti⁹ lora cōstringēt iure bouē sibi excusso capite iter īguina cornu iniecisse. Nec multo post vitā reddidit. Videris quo iudicio dei diabolo data fuit h̄ potestas. In martino mirabile illō erat. qꝫ ⁊ hec ⁊ multa hmōi si quotiēs accidisset [illegible] fratrib⁹ indicabat. Frequenter aūt diabol⁹ dū mille nocēdi artib⁹ scūꝫ virū conabat̄ illudere. visibilē ei se formis diuersissimis īgerebat. aduersus quē semp̄ iterit⁹ se signo crucis ⁊ orōnis auxilio ptegebat. Testabant̄ etiaꝫ aliq̄ de fratrib⁹ audisse demonē ptervis martinū vocib⁹ increpātē cur intra monasteriū aliquos ex fratrib⁹ q̄ cū baptismi grām diuersis erroribus pdidissent. diuersos postea recepisset exponētē crimīa singulorū martinū diabolo repugnantē rñdisse ɔstanter. antiq̄ delicta melioris vite cōuersatione purgari: ⁊ p misericordiā dñi absoluēdos eē peccatis. q̄ peccare desierint. cōtradicēte diabolo non ptinere ad veniā criminosos. ⁊ semel lapsis nullā a dño pstari clementiā. Tunc in hac voce fert̄ exclamasse martin⁹. Si tu ipse o miserabilis ab hominū infectatiōe desisteres. ⁊ te factorū tuorū vel hoc tpe cū dies iudicij ī pximo ē peniteret. ego tibi vere cōfisus ī dño christi misericordiam pollicerer.

Qualiter diabolū sibi purpuratū apparētē repulit. C. XVIII.

Quodā die diabol⁹ luce purpurea circumdat⁹. idut⁹ veste regia diademate ex gēmis auroqꝫ redimit⁹: calceis auro illitis sereno ore leta facie. orāti martino ī cella astitit. q̄ cūꝫ pmo aspectu ei⁹ fuisset ebetat⁹ diu multūqꝫ ambo silētiū tenuerūt. Tūc por diabol⁹. Agnosce īquit martine quē cernis. christ⁹ ego sū descēdur⁹ ad terras pus me māifestare tibi volui. Adhuc cū martin⁹ taceret. nec dēqꝫ nisi referret: iterare ausus ē diabol⁹ pfessiōis audaciā. Martine q̄d dubitas credē: cū videas. christ⁹ ego sū. Tū ille reuelāte sibi spū vt itelligēt diabolū eē ñ deū. ñ se inqt dñs ihs purpuratū ⁊ diademate fulgētē vētūꝫ eē pdixit: ego christū nisi ī eo habitu formaqꝫ qua passus est: nisi crucis stigmata preferentē videro: venisse nō credā. Ad hāc vocē ille statim vt fum⁹ euanuit. ⁊ cellulā tāto fetore cōpleuit: vt īdubia indicia relinqret diabolū se fuisse. Hoc itaqꝫ gestū vt supra retulim⁹: ex ipsi⁹ martini ore cognouim⁹: ne q̄s forte existimet fabulosū. Nā cū olim audita fide ei⁹ vite atqꝫ vtutib⁹ estuaremus desiderio illi⁹: gratā nobis ad eundē videdū pegrinationē suscepim⁹. simulqꝫ iā ardebat anim⁹ vitā illi⁹ scribē. pti ab ipso inqntū ille interrogari potuit sciscitati sum⁹. ptim ab his q̄ īterfuerāt vl̄ sciebant cognim⁹. Quo q̄dē tpe credi nō pōt: q̄ me hūilitate: q̄ benignitate suscepit. congratulatus plurimū ⁊ gauisus ī vno quo tanti esse habit⁹ a nobis: quē pegrinatiōe suscepta expetissem⁹. Miserū me pene nō audeo confiteri: cū me scō dñiūo suo dignat⁹ est adhiberi aquā manib⁹ nr̄is ipse obtulit. ad vesperā pedes lauit.

Qualiter In incēdio tentationē passus est. C. XIX.

Cum ad [illegible] epis visitare ecclīas suas moris ē: media vere martin⁹ hieme venisset māsionē ei in secretario ecclie clerici parauerunt. multūqꝫ ignē scabro iā ptenui subsiderunt lectū ei plurimo stramīe extruxerūt. Deinde cū se martin⁹ cubitū collocasset insuetā mollitiē strati male blādiētē horrescit. quippe q̄ nudā humū vno tm̄ cilicio sup̄ lecto accubare ɔsueuerat. itaqꝫ q̄si accepta pmot⁹ iniuria: stramētū oē piecit. ⁊ casu sup fornaculā ptē palee illi⁹ quā remouerat aggessit. ipse āt vt erat moris nuda humo lassitudīe itineri vrgēte requeuit. Ad mediā vo noctē p īterruptū pauimentū ignis estuās: arescētes paleas apphēdit. Martin⁹ somno excitat⁹: re inopinata ancipit. piculo: ⁊ maxie vt referebat diabolo insid. āte atqꝫ vrgēte pue̅t⁹: tardi⁹ qꝫ debuit ad orōnis ɔfugit auxiliū. Nā erumpere foras cupiēs: cū pessulo qō hostio obdiderat diu multūqꝫ luctat⁹ grauissimū circa se sensit incēdiū. adeo vt vestē q̄ īdut⁹ erat ignis ɔsūpserat. Tādē in se reuersus: nō in fuga: sꝫ in dño esse psidiū. scutū fidei ⁊ orōnis arripiēs medius flāmis tot⁹ ad dñm ɔuersus icubuit. Tū vo diuinit⁹ igne submoto īnoxio sibi orbe flāmarū orabat. monachi aūt q̄ pre forib⁹ erāt: crepitāte ⁊ colluctāte īcendij sono obseratas infringūt fores. emotoqꝫ igne mediꝫ flāmis martinū auferūt: cū iā penit⁹ eē ɔsūpt⁹ tā diuturno incēdio putaret̄. Ceterū (vt dñs meis dñs ē testis) mihi ipe referebat. ⁊ nō sine gemitu fatebat̄ se ī diaboli arte deceptū: vt excussus a sōno ɔsiliū nō habēt quo p fidē ⁊ orōnē piculo repugnaret. denqꝫ tā diu circa se seuisse ignē: q̄diu erūpe p hostiū turbat⁹ mēte tētauit. vbi vo auxiliū crucis ⁊ orationis arma repetisset: medias cessisse flāmas: seqꝫ nō sensisse orantē. q̄s fugiēs male eēt expt⁹ vrētes. vñ itelligat q̄sq̄s h̄ legerit. nō tn̄ tētatū quidē illo martinū piculo: sed pbatū.

De Vita sancti Mauri [illegible] C. XX.

Ex dictis eius. Huic scō viro ɔtēporaneus fuit maurilius andegauensis epūs. Hic enī mediolanēsis oppidi indigena extitit. parētib⁹ splendidissimis. ⁊ ab ipsis pene cunabul' a btō martino q̄ illis tpib⁹ mediolani sibi monasteriū collocauerat sacris li[tteris] ⁊ liberalib⁹ studijs īstitut⁹. Sꝫ btō martino arrianorū psidia de ciuitate illa expulsus: scūs iā maurili⁹ tā amore qꝫ magnorū pcepti parētū. q̄ martinū pri⁹ seq̄ ɔcupierat: ibi deuorat⁹ ē: quousqꝫ a btō ambrosio ipsi⁹ ciuitatis epō officiū lectoris accepit. Interea pre ei⁹ q̄ nobilitate ac virib⁹ totā pene regebat hesperiā defūcto: relicta mre omniūqꝫ rerū suarū cupiditate habēdi sub iuliano tūc cesare. martinū q̄ turonicā in gallia iā regebat metropolim iā expetit. ⁊ sacerdotij gratiā eo cogēte suscepit. Deinde turonis egressus: q̄ solitariā si posset sibi vitā eligēt. ādegauorū vrbē aggressus ē. ⁊ audiēs nō lōge a fluuio in villa cui calomna nomē erat phanū eē antiq̄ssimū. diuersisqꝫ idolorū cultui dedicatū illuc aduenit. vidēsqꝫ illud eo qꝫ dignitatē loci tenebat hūana nō posse manu dirui: dñm vt illud destruēt exorauit. Mox vo diuinit⁹ ignis de celo dimissus: quicq̄d simulachrorū ⁊ īmūditie ibidē reppit: sub momēti hora ɔsūpsit. Eliminata igit̄ oī spurcitia christo honorabilē ecclesiā ibi fūdauit. ⁊ vt dedicaret̄ a btō martino obtinuit. ibiqꝫ bisenos degēs p annos multis se ieiunijs ⁊ orōnib⁹ sedule dño mācipauit. magnasqꝫ ⁊ mirabiles virtutes p eū fecit. Dū pastores in illa regiōe vigilarēt: vnusquisqꝫ eorū noctu pecora custodiret: ɔtigit vt morderēt a vipa: cui⁹ vir⁹ se repēte p oēs puer venas se īfudit. ⁊ totū hoiēꝫ ī tumorē ɔuertit. de quo cū nihil aliō pstolaret̄ nisi īterit⁹: ceteri pastores fide cōmoniti eū prītus deferūt ɔfessore. q̄ vniuersa pueri mēbra signauit. ⁊ oculos ad celū erigēs: in ipso vulnusculo p qō vipa vir⁹ infuderat: de ppria saliua signū cruc̄ impssit statiqꝫ venenū ex oīb⁹ corpis ptib⁹ reuocatū: cucurrit ad ipm p quē se iniecerat locū. ⁊ puer integre sanitati mox redditus: ad oīa sui quē reliquerat cucurrit seruitium.

¶ De [illegible] C. XXI.

Non longe vo a pscripto vico calonne cui [illegible] beatꝰ [illegible] incolebat. erat qdā collis noīe pstiacus diuersis idolorū titulis decoratus. vnde maurilꝰ aīarū pditionē dolēs. adhibitis secū fidelibꝰ viris prexit ad locū vt illud euerteret. quo cū puenisset: demonia ibi latētia clamauerūt dicentia. Quid nos etiā hic maurili psequeris in his regionibꝰ. nullus est locus quo te euadere valeamus. Ilico in aduersé signo sancte crucis opposito demonia repēte eleuato magno mugitu. nō sine imēso fetore fugerūt. Ille aūt oīuz idolorꝫ simulachra coadunari pcepit. et ignibꝰ cōcremās in fauillā redegit mūdansqꝫ diligentius locū. ibidē honorabile monasteriū statuit. Pretereūtibꝰ autē mercatoribꝰ sedē eius. vnꝰ eorꝫ q vendēdus ducebant. magno prosiliēs ipetu ecclesiā īgressus est: et pvolutus cū lachrymis cōfessoris pedibꝰ. orabat vt suis pcibus aut pciis sese p amore dei redimeret: secūqꝫ retineret: qꝫ furtim ppria captiuabat patria. vendēdus ducebat in alienā. Cuius vbis et fletibꝰ suū patrioticū recognoscēs. cōmotus pia mēte sacerdos: nec mora: p captiuo ipso dnīꝫ supplicaturꝰ egredit. humilit sibi supplicabat vt sibi vēderet. qtinus a se seruitio absolutus liber ad patriā reuerteret. Sed cū dnīs ipsiꝰ sūma obstinatiōe nequaqꝫ id fieri posse negaret. annuit suis vt ipꝫ de ecclesia velocit detraherēt. Cedentibus autē ministris: dnīqꝫ faciētibꝰ ac dnī sui pcepta exequētibus. imensis vocibꝰ captiuus clamare cepit. Miserere et succurre serue dei: quē deuote et liberādus expetij. Sacerdos vo flens solo paululū positis genibꝰ. rursusqꝫ eleuatis ad celū manibꝰ inqt. Dn̄e deus oīpotēs q in angustia cōstitutis: et de tua misericordia vere cōfitentibꝰ: celeri pietate succurris: subueni huic captiuo p quo te supplex exoro. Ad hāc sacerdotis vocē. tāta vis febriū dnīꝫ ipsiꝰ arripuit. vt anteqꝫ penitere succurreret: spiritū exalaret. Tūc tāta formidine ceteri pcelluntur. metuētes ne sese viuos terra absorberet: qꝫ inanimes expetebāt. sacerdotē flebilit postulātes. qtinus et sibi indulgentiam et defuncto suis meritis acqreret vitā. Uir vo beatꝰ nimiū metuēs ne ipse occasio illiꝰ esset pditiōis. pstratus terre imēsis plāctibus et crebris singultibꝰ inuocat xpꝫ: vt defuncto redderet aīaꝫ. Nec ante surrexit a solo: donec et defuncto vitā et captiuo libertatē acqreret. Negociatores deniqꝫ vt sibi retroacta psumptio indulgeretur. multis donarijs ipsum honorauerunt et locum. Que ppere oīa in vsus pauperum deputauit.

¶ Idem de eodem. C. XXII.

Immū [illegible] haud modica mercī [illegible] p ligerim vehebat. Que dum cōtra calonnā ascēderet: subito cū turbato flamine posito nauis in vertiginē rotabat. frāgit antēna: et nūc prora surrigit eleuata fluctibꝰ. nūc puppis deprimit inter vndarū hiatus Uicti ergo naute: tanteqꝫ tēpestatis timore pterriti. de pñti iā desperātes salute. oīa nauis armamenta eiecerūt: solū pstolātes interitū. tum repēte imēsis clamare vocibꝰ ceperūt. dicētes. Miserere vir christi maurili. nostro succurre naufragio. potes enī hoc obtinere cū chrō. q post funus vitā acqsisti defūcto. Ad quorꝫ voces exurgēs ab orōne maurilꝰ: festine cucurrit ad litꝰ. et eleuato ex aduerso crucis signo. impat pcelle ne seuiret. Cedūt mox deposito rigore spiramina. tumescētes vtunt vñ i equora subsequiturqꝫ trāqlla serenitas. Erat aūt familiare btō viro. vt nūc ecclīas nūc īfirmos sedule circuiret. et ne vltra modū fatigatꝰ corpe defecisset. habebat hūilis sessor asellū quo sepiꝰ vtebat. Quē nocturnus latro tpibꝰ appbēsuꝫ furari nō metuit. sꝫ īfelix dum furat asellū arripit a demonio: et sic demēs p noctē totā vagabūdus illuditur. Mane aūt reddito: ante fores bti viri affuit ipse pariter cū asello. crimē qđ cōmiserat inuitꝰ cōfitet. deide arreptꝰ a demonio fugere nititur ac curaret. sed beatꝰ vir furiosuꝫ p exorcismi grāꝫ: pus a demonio liberauit. et postmōꝫ ab oī crimine recepto asino miratꝰ absoluit Uerūtamē ppter nocturnā quā ppessus est latro iniuriaꝫ. ne voto pori pnaret ex toto. q necessitate cepat violare nō vitio. tres illi sacerdos aureos dedit. sicqꝫ liberū abire permisit.

¶ De Promotiōe eius ad episcopatū. C. XXIII.

Interea [illegible] reret meritis et vtutibꝰ. vrbs andegana ppro pastore viduat. et collectis vndiqꝫ sacerdotibꝰ cū i vnū nō valerēt venire decretū. alijs alios pferētibꝰ. subito nūciat archiepꝫ scīs turonice sedis adesse martinū. Cuiꝰ dū pene oēs sniaꝫ pstolarent ait. Uiri fres audite et attēdite cōsiliū bonū q a deo est electꝰ: erit pontifex vester maurilꝰ calōnēsis psbyter eccłie. Qui pari voto ɔuenītes in sniaꝫ iā eiꝫ eiusdē viri virtutes et merita nouerāt. Accepto archiepi pcepto celerrime pergunt. eūqꝫ de ppria raptū eccłia. martini pñtie nolētē sistūt. Qui dū cū beato martino iā eccłiaꝫ egrederet. statim ad declaranda tanti sacerdotis merita: niueo colore colūba diuinitus elapsa sup caput eiꝰ descēdit ac sedit. Multi etiā videre meruerūt: qꝫ quotiēscūqꝫ beatꝰ martinꝰ ad sacrā ɔsecrādi antistitis bñdictōe sup caput eiꝰ extendisset manū: sp ei psata aditū dabat colūba. Tali igit miraculo andegauensi ecclesie maurilio pōtifice substituto: et beato martino ad propriam sedē reuerso. idē martinꝰ referre sepiꝰ soluꝰ. erat: qꝫ ad bñdicendum maurilium antistitē nō solū in spē colūbe spūsanctꝰ: sed etiā affuerat angelorum exercitꝰ. Ornato itaqꝫ in pōtificali cathedra ad pastoralis cure ministeriū et custodiam christi ouiū maurilio pōtifice. tanta in eo gratia dñi rutilabat: vt nō minora p eum qꝫ dudū p apostolos signa et miracula fierēt. Nā verbis tm̄ demones effugabat. egrotos vo sola oratione curabat. Sed et cecis imposito crucis signo visum reddebat.

¶ De Spontaneo eius exilio pro puero mortuo sine baptismo. C. XXIIII.

Dum in beati petri apostoli basilica scā solēnia celebraret [illegible] te puero matrona. cui quōdā sterili eūdē vt nascerē [illegible] epatū apud dñm suis meritꝭ obtinuerat postulās filio suo quem dño habendū obtulerat. vt manuū suarꝫ impositiōe spm sanctū daret anteqꝫ obiret. sꝫ remorāte in scā corpis ac sanguis xpi ɔsecratione paululū psule. puer excessit. Btissimꝰ igit mauriliꝰ cōpleto sācto solēnitatis capitello. obitūqꝫ pueri q absqꝫ crismatꝭ dono excesserat pcognito: totū id sue diffinitiōi deputauit. lachrymis multo tpe irremediabilibꝰ sue culpā lugēs iobediētie. Cui [illegible] sufficeret: diu multūqꝫ qđ ageret secū aīo colluctāte. tādē repperit inē ociues tāte neglētie piaculū plene expiare neqret. nisi singlaris elapsus priaꝫ ppriā ciuesqꝫ relinqret. Tali igit repto ɔsilio occulte exinde semetipm eripuit: ex scōꝫ reliquijs quibꝰ scā andegauensium eccłia decorabat secū claues exportās. Cū āt puenisset ad mare diuina oīpotētꝭ dei puidēte clemētia: q manebat in litore dīe transitus sui exarauit in lapide. sicqꝫ accersita puppi: inchoati itineris cepit maturator existere. Cumqꝫ pcessisset in altū: et reliquiarū claues qre secū detulerit cogitaret. insidiāte humane generꝭ inimico: vt dolorē sup dolorē scō viro imponeret: repēte claues de manibꝰ elapse submergunt in equore. Tunc cū lachrymis fert exclamasse maurilius: quod postea rei pbauit euētꝰ. Nisi inqt has iterū claues videre meruero: patriā et vrbē nunqꝫ repetā: quā effugio. Transmisso igit mari: quo qs eēt abscōdē potuisset: mutato habitu vni regiōis primorū adhesit: pfessus se hortulanū fore quatinꝰ corpus qđ vigilijs ieiunijs et orōnibꝰ castigare decreuerat. ne ex toto deficeret pprio labore pauisset. Qui cū tali pficeret misterio: tantā copiā eiꝰ meritis dñs oleribꝰ dabat: vt etiā oībꝰ quibuscūqꝫ necesse fuerat: ex eisdē sufficiēter tribueret. et tñ nunqꝫ olera defecerūt. vnde pluribꝰ placebat: et pene ab omnibꝰ amabatur.

¶ Qualiter U [illegible] quesitus est et inuētus. C. XXV.

Interea [illegible] electo [illegible] pcellit. crebrisqꝫ visionibꝰ minat psepe etiā admonet: vt ppriū pastorē cirūquaqꝫ pquireret. nisiqꝫ maurilius inuētꝰ sue redderet ecclesie. vrbē andegauā fore celeriꝰ subuertēdā. Uñ eiusdē regionis nō solū tota nobilitas: sed et vulgaris īnēsitas collatiōe facta in vnū venere decretū. eligētibꝰ ex ciuibꝰ. iiij. diffuse virtutis ac fidei viros. quibꝰ q necessaria ad tāta itineris erāt īplenda negocia sumptibꝰ ex toto collatis: precipiunt ne vnqꝫ reuertant donec ppriū inuenissent patronū. Qui fūcti legatiōe et deuotꝰ iussa exequētes: vrbes oēs oppidaqꝫ vel vicos preterierūt. Omnēqꝫ fere europā circuitu ambiūt. Septimo tādē in partes gallie reuertētes anno: et minime quē qrebāt inuēto diuino ductu ad portū cuiusdā marꝭ. q in britānia manet minori cursu auido puenerūt. quatinꝰ os mare quē inuenire nō poterāt: trās mare qrē niterent. Pestolātes igit nauē: cū q ceptū explē valerēt obsequiū: dū residerent in litore scriptū qđ supra diximꝰ inuenerūt in silice. Hic trāsijt maurilꝰ andegauorū epūs. De tā euidēti igit alacres effecti indicio trās pontū ire securi. haud longe autē adhuc acta puppis erat a littore: cū leni flatu: et pendulo velo: ac mari trāquillo: iam medios sali fluctꝰ sulcare secura cepisset. repēte imanis emersus e gurgite piscꝭ psilijt i nauē. De quo cū deo grās retulissēt: ipsūqꝫ piscē exenterare cepissent. reliquiarū claues qs maurilꝰ i mari pdiderat: i piscꝭ iecore repererūt. qs recognoscētes nimiūqꝫ mirātes turbabāt attōiti metuētes: ne cū ipso maurilius naufragium passus homine existet. Demissis igit naute

anchoris in h stātes vt de mari reuerterent̃. asserētibꝰ nautis mauri-
liū eē defunctū. Dum singuli seq̄nti nocte vnū eūdēq; visum diuo tri-
buēte viderūt. nolite inq̄t metuere: nec reuertamini de itinere. ceptū
maturate negociū. proculdubio diu quesitū ⁊ vsq; huc dilatum. ve-
strum inuenietis desideriū. Mane autē reddito: q̄d singuli viderāt
inuicē referebāt. Unde factū est vt angelico ductu ad domuz p̄ncu-
pis cū quo maurilꝰ habitabat: recto itinere ducerent̃. Ingressi aūt
dico vocari maurilium vt cū oleribꝰ q̄bꝰ rex vti cōsueuerat accurreret
audierūt. Oculoꝝ igit̃ aciē in partē q̄ illū audierāt inclamare diri-
gentes nec mora. cū oleribꝰ accurrere maurilū ꝓspexerunt. Quē cū
recognouissent. ꝓstrati pedibꝰ illꝰ: cū magno fletu rogabāt vt pro-
prie subueniret ecclesie: atq; ciuitati: q̄ eiꝰ absentia nihil iā aliud ni-
si supremū ꝑstolaret̃ exitiū. Ad quoꝝ fletū cū se negare nō posset ob-
stupefactꝰ cū lachrymis repugnare cepit obnoxiꝰ dicens. Uoto me
ac iuramēto cōstrinxi. nunq̄ me ad patriā reuersurū. nisi claues vi-
dere merear iterū q̄s amisi. Quibꝰ statī exhibitis: quicq̄d in mari vi-
derant ⁊ ptulerāt ex ordine referebant.

¶ Qualiter ad vrbē suā rediit ⁊ ꝓstratū puerū suscitauit. C. XXVI

Interea istius modi circunq̄q; negocii fama ꝑuolitat: ipsiusq; sollicitat regē. Mi-
tur cūcti: ⁊ quē vt hortulanū habuerāt. nūc vt sanctissi-
mū ꝑsulē venerantes adorāt multis cū muneribꝰ ⁊ do-
nariis honorare: quātotius cōcertātes vt q̄ q̄si paup ⁊ ꝑegrinus ad
eos venerat. felix ⁊ diues reuerteret̃ ad ꝓpria. Tūc maurilꝰ tot p̄ci-
bus vt regrederet̃ ⁊ miraculis victus. tūc sollicitior de reuersiōe cū-
taret̃ ⁊ vigiliis ac orōnibꝰ insomnē ducere sequentē disponeret no-
ctē. tandē fatigatꝰ ieiunio paululū obdormiēs vidit angelū dicen-
tē sibi. Surge maurili ⁊ populoꝝ te querentiū exequere votuz. ecce
eni tuis precibꝰ atq; meritis. tibi cōmissas seruauit dn̄s oues pro q̄-
bus rogasti. ⁊ insuꝑ reddidit tibi puerū: quē diutiꝰ plorās quesisti.
Cūq; multis. Reddito mane cōuenientibꝰ vndiq; populis cū hono-
re magno deducit̃ ad nauē. ⁊ traducto pōto cū nec minori gloria ad
ꝓpriā excipit̃ patriā. Taliterq; ꝓpriā regressus ad vrbē: nimirum
spectātibus turbis de diuī ꝓmissione: securus venit ad tumulū pue-
ri. quē matris discooꝑtū. inuocat plācētibus diutissime christū. Tan-
dem expleta cū lachrymis orōne vtriq; ꝯsurgūt. maurilꝰ de orōne
⁊ puer de morte. Quo septiformis spūs grā cōsecrato. ex euētu vo-
cauit eū renatū. Qui diuinis cultibꝰ ilico mancipatus: ⁊ beato mau-
rilio diligētius eruditꝰ tātis ꝓmeruit florere v̄tutibꝰ: vt post mauri-
liū pontificalē ecclesie cathedrā ⁊ posthumus sortiret̃ ⁊ heres.

¶ De [illegible] C. XXVII.

Vir quidā auarus. oīuz maloꝝ radice instiga-
tꝰ cupiditate. temerario ordine ar-
repta securi. die dominico auidus opator extiterat. Quē
securis manubrio manibus adheso: vitio diuina statim
damnauit. Isdē tū cogētibꝰ doloribꝰ: post mēses quinq; sanctum
maurilū expetēs: sue ordinē culpe flebilit̃ cōfitebat̃. Cuiꝰ vir btūs
cū penitudinē vidisset: cōmotꝰ spiritu cepit dolere. s; cū manibꝰ san-
ctis manubriū tetigisset securis. ilico laxatis neruis: ⁊ directis digi-
tis: oī fugato dolore manus ītegre reformant̃. Cūq; aliq̄n ad portū
ledi fluminis peruēnisset: nullā ibi nauē reppit. s; oēs ex p̄te fluminis
tenebāt altera. nec etiā nauta appebat: q̄ nauigiū adduxiss;. Cū dū
ꝑstolaret̃: ⁊ nemo eēt q̄ traduceret. repēte oēs catune diuina iussio-
ne semote a littore. ad obsequꝫ in p̄tē alterā deducunt̃. Unde cum
oīpotēti deo grās retulissent igressis nauibꝰ deo solo gubernatore
ac remige. absq; humanoꝝ nautarū ammminiculo trāsierūt. Uerū tū
nautis q̄ accurrerāt q̄si se coꝝ labore trāstulissent. naulū nō expe-
tꝰ vti fidelis debitor dari p̄cepit. Uillā quandā giracū noīe. ad ali-
mentū captiuoꝝ: viduarū atq; pupilloꝝ: necnō subsidia clericorum
ac pauperū ꝓfuturā. vir beatꝰ ex rebꝰ ecclie cōparauerat. quā dum
q̄dā die vt ibidē q̄ddā opis ageret cū fratribꝰ circuiret. repēte cor-
nupetēs vitula: instinctu demonis acta: cū ingēti mugitu velut tau-
rus: furibūda luminibꝰ: in eū rotatim cū magno īpetu currebat. con-
tra quā cū beatꝰ ep̄s signū crucis opponeret: mox diabolus de capi-
te eiꝰ in specie corui egrediēs euolauit. ⁊ subito velut fumꝰ euanuit
multi eni fideliū q̄ comitabant̃: oculis h̄ corporeis videre meruerūt
Bubula vō gregi suo statī mitior [illegible] ⁊ deīceps neminē
lesit. Idē vir sciis semꝑ victū pauperē ⁊ aquā breuē aut supplectile
h; vilē. Sane cū sancte q̄dragēsime dies aduenirēt: p omne tp̄s af-
flictiōis erat ei (vt dictū est) aridus vespertinus die tertia cibus. aq̄ te-
pide: ⁊ modicū salis ac panis ordeaceus. quē tamen ipse excutiens
molebat sibiq; causa obediētie ꝑparabat. h̄ vō pro sūma mollicie sū-
misq; vtebat̃ deliciis. pedē nō preferebat eisdē diebus in publicuz
cilicio semper indutus tectus ⁊ cinere. Uerumtamen non ideo ma-
cie corporis torpebat. nō pallor in vultu apparebat robustus semꝑ
in corpore. facies eiꝰ vt rosa rubebat. Obiit aūt anno etatis sue. xc. ⁊
epatus. xxx. idibꝰ septēbris. cuiꝰ corpꝰ scm̄ cū die altera portaret̃ ad
tumulū. gemini ex vtero mr̄is sue ceci: vt sci corpusculi loculū tāgē
potuerūt. lumē q̄ō nunq̄ habuerūt ad declarāda defuncti antistitis
merita: illico meruerūt accipere.

¶ De Inuentione corporū Geruasii ⁊ Prothasii mar-
tyrum. C. XXVIII.

Anno theodosii. ii. corpora sctōꝝ geruasii ⁊ ꝓtha-
sii martyrū mediolani ab Ambro. repta sunt. Ambro.
In diebꝰ inq̄t trāsacte nuꝑ q̄dragēsime: cū dn̄s mihi do-
nasset: vt ieiunātiū ⁊ orantiū facēt me eē ꝑticipē. in orōne posito ita
mihi somnꝰ irrepsit vt nec vigilās ꝑte: nec dormiēs integre: viderē
apertis ocul' duos iuuenes ephebos vestibꝰ cādidissimis. i. collobiis
indutos. caligulis calciatos. manibꝰ extēsis orātes. nullā quidē gra-
uedinē patiēs: loq̄ cū eis nō poterā. Sꝫ q̄ (vt dixi) pars ī me somni
incumbebat. q̄ me ad interrogationē v̄bū ꝓferre nō sinebat. Plene
aut me [illegible] ab oculis meis elapsa est. Un̄ factum ē vt
rogarē dn̄i miaꝫ: vt si illusificatio demonū eēt abscederet. si vō veri-
tas eēt plenꝰ appareret. Ad impetrādū vō q̄ poscebā a dn̄o: augmē-
tum ieiuniū. similiq; mō. ⁊ canēte gallo orātes mecū iuuenes a; pa-
ruerūt. Tertia vō nocte defecto ieiuniis corpore: nō dormiēti s; stu-
penti cū quedā mihi tertia apparet ꝑsona: q̄ si eēt btō paulo cuiꝰ
vultū me pictura docuerat: factū est: vt ipse mecū illis tacētibꝰ loq̄-
ret̃ dicēs. Isti sūt q̄ monita mea secuti: respuētes predia ⁊ diuitias
secuti sunt dn̄i nr̄i ihesu christi pia vestigia. nilq; terrenū: nilq; car-
nale cōcupiscētes: in media hac mediolanensi vrbe p decē annos in
dei seruitio ꝑdurātes: ad h̄ ꝑtingē meruerūt vt christi martyres fie-
rēt. Quoꝝ corpa eo loco iuenies: in quo stas ⁊ oras. xii. pedū altitu-
dine terrā coopertā arcā iuenies: quā supiꝰ exaltabis. ⁊ in noīe coꝝ
ecclesiā fabricabis. Cūq; ab coꝝ noīa req̄rerē: dixit mihi ad caput
coꝝ librū scriptū iuenies. in quo ⁊ ortus coꝝ ⁊ finis scriptꝰ ē. Iuue-
nimus q̄ mire magnitudinis duos viros vt prisca etas ferebat. ossa
integra sāguīs plurimū ante cācellos scōꝝ felicis ⁊ naboris: ingens
cōcursus populoꝝ p totū illud biduū cōdidimꝰ ossa integra ⁊ ad ordi-
nē transtulimꝰ vespe iam incūbēte ad basilicā fauste ibi vigilie tota
nocte ⁊ manꝰ īpositio. Sequēti die trāstulimꝰ eā in basilicā ambro-
sianā. ⁊ dū trāsferemꝰ cecꝰ sanatꝰ ē. Actor. Quī autē hi martyres
sub diocletiano passi sunt: prefatū libellū quē iuenit Ambrosiꝰ coꝝ
gesta: q̄ simul ⁊ parentū coꝝ. s. vitalis ⁊ valerie cōtinere: superiꝰ in
loco suo inseruimus.

¶ De Uita ⁊ agone sancte Agnetis. C. XXIX.

Scripsit autē Ambrosiꝰ vitā scē agnetis quā nos abbreuiatā hic po-
suimꝰ in hūc modū. Ambro. de sacris virginibꝰ. Scā
virgo agnes genē nobil. xiii. etatis sue anno mortē ꝑdi-
dit: ⁊ vitā inuenit: q̄ solū vite dilexit actorē. Corpe quidē iuuēcula
sed aīo cana pulchra facie: s; pulchrior fide: dū a scholis reuertit̃ a
p̄fecti vrbis filio adamat̃. Detulit secū p̄ciosissima ornamenta. q̄ ab
ea velut stercora sunt recusata. Cepit per se: p amicos oēs diuitias
ꝓmittē. Ad quē illa tale fert̃ rn̄sū dedisse: Discede a me fomes pcti
nutrimentū facinoris. pabulū mortis: q̄ iam ab alio amatore preuē-
ta sum. qui mihi satis meliora te obtulit ornamenta. ⁊ annulo fidei
sue subarrauit me. longior melior te genere ⁊ nobilitate. cuius gene-
rositas celsior possibilitas fortior. aspectꝰ pulchrior. amor suauior: ⁊
oī grā elegātior. Iā mel ⁊ lac ex ore eiꝰ suscepi. iam corpꝰ eiꝰ corpori
meo sociatū ē ⁊ sāguis eiꝰ ornauit genas meas. Cuiꝰ mr̄ virgo est:
cui p̄r feminā nescit. cui angeli seruiunt. cuiꝰ pulchritudinē sol ⁊ lu-
na mirant̃. cuiꝰ odore reuiuiscūt mortui. cuiꝰ tactu sanant̃ infirmi.
cuiꝰ opes nunq̄ deficiūt. ipsi solo seruo fidē. quē cū amauero casta
sum. cū tetigero mūda sū. cū accepero virgo sū. Audiēs h̄ insanꝰ iu-
uenis: amore ceco corripit̃. ⁊ int̄ angustias aīe ⁊ corporis lecto ꝓster-
nit̃. ⁊ p alta suspiria amor a medicis apit̃. Tūc p̄r eiꝰ cepit vehement̃
inq̄rē: q̄s eēt spōsus: de cuiꝰ se agnes potestate iactaret. Extitit q̄ di-
ceret eā eē xp̄ianā. ⁊ ita magicis artibꝰ occupatā: vt dicēt christū spō-
sū suū eē. Audiēs h̄ p̄fectꝰ lētꝰ efficit̃. ⁊ suis tribunalibꝰ p̄sentat eā:
p̄mo q̄dē blandis eā sermoibꝰ ꝓuocat deinde terrore ꝓpulsat. Sꝫ vir-
go christi terrentē sic ⁊ blādientē aīo deridebat. Uidēs p̄fectꝰ sim-
phorinus eiꝰ ꝯstantiā: parētes eius alloq̄ cepit. ⁊ q̄ nobiles erāt: ⁊
vim eis publice inferre nō potuit: titulū eis christianitatis opposuit.
Uirgini autē sibi priuate dixit: Ad venerabilē deā vestā te prepa-
rare necesse est: vt cui ꝑseuerātis virginitatis placet: eius sacrificiis
insistas. Cui rn̄dit. Quia te ad hoc qō impetrare non potes: video

tendere. quicquid tibi videt̃ in tormẽtis exerce. At ille. Aut cũ virginibus dee veste sacrificabis. aut cũ meretricibꝰ in lupanari scortaberis. Virgo r̃ndit. Noui virtutẽ dñi nostri ihũ chr̃i credẽs q̃ neq̃ sacrificere idolis tuis: neq̃ polluar sordibꝰ alienis. mecũ enĩ habeo angelũ dñi. Tũc iussit eã spoliari: ⁊ sub voce preconaria nudã ad lupanar duci. Stati aũt vt spoliata est crine resoluto tantã densitatẽ capillis eiꝰ gratia diuina cõtulit. vt meliꝰ eoꝝ fimbrijs q̃ vestibꝰ tecta videret̃. Ingressa autẽ turpitudinis locũ angelũ dñi illic paratũ inuenit. q̃ eã circũdaret imẽso lumine. ita q̃ nullus posset eam pspicere nec cõtigere. Cũq̃ se in orõnẽ pstrauisset: apparuit añ oculos eius stola corpi eius apta: ⁊ nimio candore pspicua: ⁊ apprehendẽs eã induit: deoq̃ q̃ sibi eã p angelũ preparauerat: gratias egit. Interea lupanar locus orõnis efficit̃. in quo oẽs qui ingressi fuissent p nimio splendore adorarent: ⁊ darẽt honorẽ deo.

¶ De Morte filij prefecti ⁊ eius suscitatione ⁊ martyrio virginis. C. XXX.

Prefecti autẽ filiꝰ veniẽs ad locũ cũ sodalibꝰ suis q̃si exultaturꝰ de ea vt cũ q̃ libidinẽ suã se posse credebat exercere. ingressus misit añ pueros turpiẽ seuiẽtes. cũ nimia autẽ veneratione ⁊ ingenti admiratione egressus cepit arguere: ⁊ molles ac miseros iudicare. Et audacter ingressus vbi virgo orabat irruens in ipsum lumẽ priusq̃ eam cõtingeret cecidit: ⁊ prefocatꝰ a diabolo expirauit. Videntes aũt socij eius q̃ moras innecteret: putabant eum obscenibus operibus occupatũ. Et ingrediẽs vnus. qui ei familior erat mortuũ eum inueniens exclamauit. pijssimi romani succurrite. magicis artibus ista meretrix prefecti filiũ interfecit. Fit repente populoꝝ concursus ⁊ clamor. Audiẽs quoq̃ prefectus cũ ingenti clamore venit ad theatrũ: ⁊ ingressus locũ ait. Crudelissima feminarum: ad filium meũ voluisti apodixen tue magice artis demõstrare. Et cũ talia verba innecteret: ⁊ causam mortis ab ea vehemẽter inquireret, illa respondit. Ille cuius volũtatẽ perficere voluit: in eũ potestatẽ accepit. Cur autẽ omnes qui ad me ingressi sunt sani sunt: nisi quia omnes honorẽ deo dederũt. Videntes enĩ splendorẽ angelicũ adorabant: ⁊ illesi ascendebant. Hic autẽ impudẽs statim vt ingressus est seuire cepit ⁊ fremere. Prefectus ait. In hoc apparebit q̃ magicis artibus non hec fecisti si deprecata fueris angelũ vt restituat mihi filiũ meũ vnicum. Que respondit. Licet hoc fides vestra non mereatur: tamen quia tempus est vt virtus dñi manifestet̃: egredimini foras. Omnibusq̃ egressis prosternẽs se in pauimẽto orauit dñm. Tunc angelus dñi ei apparuit q̃ eã flentẽ eleuauit ⁊ iuuenem suscitauit. Qui egressus foras cepit publice clamare. Vnꝰ ẽ deꝰ ĩ celo ⁊ ĩ terra deꝰ chr̃ianoꝝ. Oĩa tẽpla vana s̃t: nec sibi nec alijs auxiliari possunt. Tũc oẽs aruspices: ⁊ tẽploꝝ põtifices cõturbati clamabãt. Tolle magã: tolle maleficã: q̃ mẽtes mutat: aĩos alienat. Prefectꝰ aũt obstupuit: sed ne cõtra tẽploꝝ põtifices ageret. vicariũ suũ iudicẽ derelīq̃t: ⁊ ipse tristis abscessit: q̃ eã liberare nõ potuit. Vicariꝰ aspasiꝰ p̃pli seditionẽ nõ ferẽs: iussit ignẽ copiosũ accẽdi: ⁊ eã in mediũ iactari. Quo facto flãme hic ⁊ illinc seditiosos p̃plos exurebãt: ⁊ ipsã penitꝰ in nullo cõtingebat ĩcẽdiũ. Tũc illa extẽdẽs manꝰ in medio igne orauit dicẽs. Bñdico te pater: q̃ p filiũ tuũ minas hoĩuꝫ euasi: ⁊ spurcicias diaboli ĩpolluto calle trãsiui. ecce iã qđ credidi video qđ speraui teneo: qđ cõcupiui cõplector: te labijs ⁊ corde cõfiteor. Cũq̃ orõnẽ cõplesset: ignis extinctꝰ est: vt nec tepor q̃dã incẽdij remaneret. Tũc iussit aspasiꝰ vrbis rome vicariꝰ: gladiũ in eiꝰ gutture demergi. Sicq̃ sanguine suo pfusã chr̃isꝰ sibi martyrẽ ⁊ sponsã dedicauit. Parẽtes vo eiꝰ cũ gaudio tulerũt corpus eiꝰ: ⁊ posuerũt in p̃dio suo via numẽtana. vbi cũ oẽs chr̃iani cõcurrerẽt. insidias a paganis ppessi fugerũt. q̃dã etiã ictibꝰ lesi euaserũt.

¶ De his q̃ circa sepulchrũ illiꝰ gesta ⁊ visa sunt. C. XXXI.

Vo emerẽciana eiꝰ collactanea. q̃ ibide orabat cõstãs ⁊ imobilis stetit: ⁊ exprobrãs illis miseria q̃ p defensione lapidũ inocẽtes hoĩes iugulassent lapidata est ab eis. Eadẽ hora factꝰ est terremotꝰ vehemẽtissimꝰ. ⁊ cũ nimia esset celi serenitas: tante choruscationes ⁊ fulgura ⁊ [illegible] extiterũt vt pars maxima populi ĩsani expiraret. Dũ autẽ parẽtes sancte agnetis cũ pluribꝰ alijs ad sepulchꝝ eiꝰ vigilarẽt: in medio noctis silẽtio viderũt exercitũ vgĩnũ. oẽs idutas ciclades auro textas: cũ ingẽti lumine pgere: ⁊ beatã agnetã agnũq̃ ad dexterã eiꝰ stantẽ niue candidiorẽ q̃ rogatis vgĩnibꝰ vt paruper gradũ sigerẽt stãs parẽtibꝰ suis dixit. Videte ne me q̃si mortuã lugeatis: sꝫ cõgratulamini mihi: q̃ cũ his oĩbꝰ lucidas sedes accepi. ⁊ illi in celis iũcta sum. quẽ ĩ terra posita deuotõe dilexi tota. Hec visio publice q̃ ab oĩbꝰ q̃ viderũt diuulgata est. Vnde post aliquot annos constãtia filia cõstãtini augusti cũ esset a capite vsq̃ ad pedes ex oĩ pte vulneribꝰ obsessa. nocte veniẽs ad sepulchrũ vgĩnis ⁊ martyris. licꝫ pagana tamen credula intentione preces effudit: ⁊ repente somno correpta vidit p visum beatã agnetã sibi dicentẽ: Cõstãter age filia cõstãtia: ⁊ crede chr̃istũ filiũ dei eẽ saluatorẽ tuũ: p quẽ mõ sanitatẽ cõseq̃ris. Ad hãc vocẽ euigilauit ita sana: vt nec signũ alicuiꝰ vulneris in mẽbris suis remanerẽt. Reuertens igit̃ ad palatiũ patrẽ ⁊ fr̃es rogauit: vt basilicã beate agnetis construerẽt: ⁊ sibi illic mãsoliũ cõstruerẽt. Perseuerauit autẽ ipsa cõstãtia in virginitate: p quã multe virgines ⁊ mediocres ⁊ nobiles sacra velamina susceperũt. Aũt hãc huiꝰ virginis passionẽ hic inserere voluimꝰ: q̃ sub quo imperatore passa sit nunq̃ legimus

¶ De Ceteris scriptis sancti Ambrosij. C. XXXII.

Ceterum illa vo btĩ ambrosij opuscula: que iã superius abbreuiata posuimꝰ: videlicet inuẽtionẽ corporꝝ scõꝝ geruasij ⁊ pthasij martyꝝ. ⁊ passionẽ sanctarũ agnetis ⁊ emerẽtiane virginũ. Scripsit eciã ambrosiꝰ ⁊ alia multa ecclie vtilia. videlicet de paradiso li. j. De mica penitẽtia li. ij. De fuga secli li. j. De dignitate ad gratianũ li. v. De spũ scõ li. iij. De incarnatiõe christi li. j. De mysterijs li. j. De sacra li. vj. De cura pastorali li. j. De officijs mĩstroꝝ li. iij. De excessu fr̃is sui li. ij. De cõsolatiõe valẽtiniani li. j. De eligẽdo põtifice ad vercellenses li. j. In hexameron li. vj. De arca noe li. j. De scõ abrahã li. j. De isaac ⁊ aĩa li. j. De bono mortis li. j. De iacob ⁊ vita btã lib. ij. De scõ ioseph li. j. De bñdictiõibꝰ patriarcharũ li. j. De scõ dauid apologiã li. j. De helia li. j. De scõ tobia li. j. De scã virginitate li. iij. De naboth li. j. Sup. xj. psalmos tractatus. xj. Super beati imaculati li. j. Sup Lucã li. x. Sup. xiiij. eplas Pauli li. xij. De traditione basilice tractatꝰ. j. De obitu theodosij tractatũ. j. De symbolo ad nephitũ li. j. De interpellatiõibꝰ ⁊ infirmitate hoĩs li. iiij. Eplas breues ad diuersos. lxxiiij. Sermões quoq̃ declamatorios. lxxv. Ex his igit̃ omnibus hec pauca que sequunt̃ excerpta: sub quadam continuatione per diuersa capitula certis materiebus distincta: hic breuiter in hũc modum inserui.

¶ Ioannis eiusdem de moribus epi. C. XXXIII.

Ambro. in pasto. Qui collatã sibi diuini muneris gratiã cũctis cõicabilẽ fecerit: copiosiꝰ perogãdo secũꝰ possidebit. Nomen epi cõueniat actioni: ⁊ actio videat nomini: ne sit nomẽ inane ⁊ crimẽ immane: honor sublimis ⁊ vita deformis: deifica pfessio: ⁊ illicita actio. religiosus amictꝰ: ⁊ irreligiosus pfectꝰ. gradus excelsus: ⁊ deformis excessus. cathedra sublimior: ⁊ cõscientia humilior. locutio colũbina: ⁊ mens canina. Sicut nihil esse dicimꝰ epo excelsiꝰ: sic nihil miserabiliꝰ: si de vita scã piclitat̃: ⁊ in crimine tenet̃. q̃ q̃nto gradꝰ epal altior: tãto ruina grauior. et ideo magna sublimitas magnã debet habẽ cautelã. q̃ cui plus credit̃: plus ab eo exiget̃. sic scriptũ est: q̃ optimis pmixta sunt pessima. ⁊ potẽtes potẽter tormẽta patient̃. Oportet epm eẽ vnius vxoris virũ. Iuxta lr̃aꝫ phibet epm bigamũ ordinari. Si vo ad altiorẽ sensũ cõtẽdimꝰ inhibet epm duas vsurpare ecclias. Si oculus inquã tuus nequã fuerit ⁊c̃. Quid q̃ faciẽt mẽbra: quibꝰ lux oculoꝝ est adempta. i. q̃d secularis multitudo factura est: cũ voluptatibꝰ illicitis ⁊ actione vitiosa ad similẽ facinorũ voraginẽ epus multitudinẽ p̃pli puocauit: vt iam licitum iam iam q̃ illicitũ eẽ videat̃: qđ ab epo q̃si licitũ ppetrat̃. sꝫ magis credant hoĩes eẽ laudabile: q̃cq̃d epus habuerit delectabile. nec q̃squã qđ agere põtifex nõ dubitat se dubitãter agere dicat.

¶ De Modestia ⁊ verecundia. C. XXXIIII.

Ambr. de offi. li. i. Hoĩes discũt priꝰ q̃ doceant ego autẽ a tribunalibꝰ raptus ad sacerdotiũ docere cepi: qđ ipse non didici. itaq̃ discendũ mihi simul ⁊ docendum est: quoniam discere ante non vacauit. Quid autem precẽteris debemus discere q̃ tacere vt possimꝰ loqui. Plures in peccatum vidi incidisse loquen: vix quenquã tacendo. Si pro ocioso verbo ratio poscitur. quanto pro sermone impietatis pena exoluetur. Deinde si pro ocioso sermone rationem reddemus; videamus ne pro ocioso silentio reddamus. Est enim ⁊ negociosum silentium vt Susanne: que plus egit tacendo q̃ fecisset loquendo. Tacens enim apud homines locuta est deo. nec vllum magis inuenit [illegible] stitatis iudicium q̃ silentium. Conscientia loquebatur: vbi vox non audiebatur. Nec querebat pro se hominum iudicium: que habebat domini testimonium. Lingua metu subdita sit ⁊ frenos habeat quibus possit reuocari ad mensuram: sermones proferat libra examinatos iustitie: vt sit in sensu grauitas in sermone pondus: atq̃ in

verbis modus. Tunc enim maxime insidiatur diabolus: quando in [illegible] videt passiones aliquas verecundie generari. Tunc enim for[illegible] oculos suos: et feminarum ur[illegible]gionum excitet. Qui vero bene sibi conscius est: falsis non debet mo[ueri]: nec estimare plus ponderis esse in alieno conuitio ꝙ̃ in suo te[sti]monio. Ego quidem non minus diligo quos genui in euangelio: ꝙ̃ si eos suscepissem coniugio: nihil enim vehementior est natura ad diligendum ꝙ̃ gratia. Illi degeneres frequenter nascuntur: et ne[ce]ssitate diligimus: que non satis idonea est ad perpetuitatem diligen[di] magistra. Ista autem iudicio. Sicut autem in senibus grauitas: in iuuenibus alacritas: ita in adolescentibus verecundia velut qua[dam] dote cõmendatur nature. Est in ipso motu gestu: et incessu: tenen[da] verecũdia: habitus enĩ mentis in corporis statu cernitur: et vox quedam ẽ animi corporis motus. Sũt q̃ sensim ambulãdo histrionicos habitus imitantur: et quasi quedã fercula pompaꝝ et statuaꝝ motus imitantiũ: vt quotienscũq; gradũ transferunt: modulos quosdã seruare videã[n]tur. Nec cursim ambulare honestũ arbitror: nisi cum causa exigit ali[cu]ius periculi: aut iuste necessitatis. Siquid sane in natura vitij e[st] ars emendet. Nõ solũ nihil indecoꝝ loqui sed nec aurẽ quidẽ prebe[re] debemus dictis huiusmodi: qñ quẽ audire nõ delectat: aliũ ad loquendũ prouocat. Verecundia quoq; in ipso corporis decore plus [illegible] decus nõ [illegible] effectũ sed naturale simplex ne[glectũ] magis ꝙ̃ expetitũ: nõ preciosis et albẽtibus vestimẽtis adiutũ: sed cõmunibus: vt honestati vel necessitati nihil desit: nihil accedat ni[to]ri. Vox ipsa nõ remissa: nõ fracta: nihil femineum sonans qualem multi grauitatis specie simulare consueuerunt: sed formam quandam et regulam: ac succum virilem reseruans. Sicut molliculum: aut infra[c]tum vocis sonũ: aut gestũ corporis non probo: ita nec agrestem ac rusticam naturam imitari volo. Conuenire quidem arbitror ecclesia[sti]cis maxime ministris officijs extraneoꝝ declinare conuiuia: vel vt ipsi hospitales sint peregrinantibus: vel vt nullus sit obprobrio locus. Viduarum ac virginũ domos iuniores adire nõ opus est nisi visitã[n]di gratia: et hoc cũ senioribus: id est cũ episcopo: vel si grauior est cau[s]a cum presbyteris. Cur non o clerice tempora illa quibus ab eccle[si]a vacas lectioni impẽdis: cur nõ christũ reuisis: christũ alloqueris: christũ audis: illũ enĩ alloquimur cũ oramus: illũ aũt audiuimus cũ diuina oracula legimus. Licet aũt interdum honesta ioca suauia sint tamen ab ecclesiastica abhorrent regula: nec solum perfusos: sed etiam omnes iocos arbitror esse declinandos.

De Iustitia et benificentia. C. XXX.

Primã iustitie putauerũt q̃[illegible] vt que cõia i[illegible] pu[blica] p publicis habebat priuata p suis: sꝫ hoc q̃dẽ scdm nãm nõ est: nã enĩ oia oĩbus in cõe pfundit: sic enĩ generari iussit deus oia vt pastus oĩbus cõis eẽt: et ter[ra] n. Nã igitur ius cõe generauit: vsurpatio ius priuatũ fecit. Nõ aũt pro[ba]tur largitas: si qđ alteri largitur alteri de extorqueat. Nec illa pfecta est libertas: si iactãtie cã magis ꝙ̃ misericordie largiaris. Affectus tuus nomẽ ponit opi tuo: quõ a te pficiscitur sic estimatur. Vides ꝙ̃ moralẽ iudicẽ habeas: te ipsũ ꝯsulunt: mẽtẽ tuã iterrogat: quõ opus tuũ susci[pi]at. Nesciat inq̃t sinistra tua ⁊c̃. Grãdis culpa ẽ si sciente te fidelis egeat: nã et si oĩbus debetur misericordia: iusto tñ amplius: vbi vo cau[s]a manifestatur: psona cognoscitur: tẽpus vrget: largius se pfundere mise[ri]cordia dꝫ. Nõ ẽ aũt auarus vt plurimũ querat nec vult simul opes effundi sꝫ dispẽsari. Est etiã illa pbãda liberalitas: vt primos semi[n]is tui nõ despicias si egere cognoscas: melius est enĩ vt ipse subue[n]ias tuis: qbus pudor ẽ deposcere sumptũ ab alijs: nõ tñ vt illi velint eo fieri ditiores: qđ tu in opibus ꝯferre potes. Nemini vo pudere dꝫ si ex diuite paup fiat dũ largitur pauperi: qꝛ ipse paup factus ẽ: cũ diues esset vt omnes inopia sua ditaret. Qui multũ inquit habuit nõ ha. ⁊c̃. Qui plurimũ aurũ possidet: nõ abũdat: qꝛ nihil q̃cq̃d in seculo ẽ. Et q̃ exiguũ hꝫ nõ minorat: qꝛ nihil ẽ qđ amittit. Res enĩ sine dispẽ[n]dio ẽ q̃ tota suspẽdiũ ẽ. Põt etiã sic intelligi. Qui plurimũ hꝫ et non dat nõ abũdat: qꝛ quãtũcũq; acq̃rat semp eget q̃ plus ꝯcupiscit: et qui paꝝ habet nõ minuit quia multũ ẽ qđ pauperẽ pascit. Cõsideran[da] etiã ẽ in largiẽdo etas atq; debilitas: nõ nunq̃ etiam verecũdia q̃ [in]genuos natales pdit vt senibus et debilibus plus largiaris: q̃ sibi labo[ra]re et victũ querere nequeũt. Pulchrũ ẽ quoq; ppensiorẽ illius ha[be]re rationẽ: q̃ tibi aut beneficiũ aliquod aut munus ꝯtulit: si in neces[si]tatẽ ipse incidit. Quid enĩ tã ꝯ officiũ: ꝙ̃ nõ reddere qđ acceperis. Nõ dare cuiq̃ vix lꝫ: nõ reddere nõ lꝫ: nec mẽsura pari sed vberiori reddẽdũ arbitror: et vsum pẽsare beneficijs: qꝛ q̃ prior ꝯtulit tpe pri[or] ẽ et [illegible] humanitatis [illegible] et ipsa quoq; terra suggerit q̃ et fructus ministrat quos seuerus: et multiplicatũ reddit qđ acceperit. Magna vo beniuolẽtia ẽ q̃ etiã si nihil ꝯferat plus exhibet.

De Fortitudine et prudentia. C. XXXVI.

Fortitudo sine iusticia iniq̃tatis materia est. Nunq̃ dauid [illegible] nisi prius ꝯsulto dño bellũ intulit. prudẽtia enĩ in plio co[mi]tẽ fortudinis habuit. ideo in oĩbus plijs vsq; ad senectu[tem] sumã manu prompte victor extitit. Qui vo a socio si põt iniuriam nõ repellit tãto ẽ in vitio ꝙ̃ ille q̃ facit. Illa reuera iure fortitudo vo[ca]tur q̃ vnusq̃sq; seipsum vincit. irã ꝯtinet. nullis illecebris emollitur nõ aduersis pturbatur: nec secũdis extollitur: nec variaꝝ rerũ mutatiõe q̃si vẽto quodã circũfertur. In duobus generibus animi fortitudo expectatur. Prima vis eius ẽ: vt externa corporis p minimis habeat: et q̃si supflua de[s]piciẽda magis ꝙ̃ expetẽda ducat. Secũda vt ea q̃ summa sunt: et oia in qbus honestas (et illud pporcẽ cernitur) pclara animi intentiõe vsq; ad effectũ psequatur. illisq; mẽtẽ ita intẽdat vt q̃cq̃d acciderit quo fran[gi] hoies solẽt. q̃si supior nõ sentiat. Fortis igitur et diligentis animi est: añ oculos locare q̃d possit accidẽ: et q̃d agẽ debeat si ita acciderit de [fu]turo. Vnusq̃sq; aũt ingeniũ suũ nouerit: et ob id se applicet qđ sibi aptiũ elegerit. Nam alius lectiõi aptior. alius psalmo gratior. alius sacrario opportunior. Hec oia sacerdos spectet: et q̃d cuiq; cõgruit: id officij deputet: neq; vo adulatẽ se: neq; de adulãdũ se cuiq̃ exhibeat. Al[te]rũ enĩ calliditatis est. alterũ vanitatis: nec despiciat q̃d se vnusq̃sq; et ma[ior]e vir optimus sentiat: sic enĩ discit bonis deferre reuerẽtiã: nã ne[gli]gẽ bonoꝝ iudicia: vel arrogãtie: vel dissolutiõis est. Boni vo specta[to]ris ẽ aio attẽdẽ: vt appetitus neq; rõnẽ pcurrat: nec deserat ne pcur[r]ẽdo eã pturbet et excludat: vel deserẽdo destituat. Officiũ q̃dẽ ẽ de[po]situm fuare et reddẽ: sꝫ iterdũ cõmutatio fit: aut tpe aut necessitate: vt nõ sit offiñ reddẽ qđ acceperis: vt si q̃s ꝯ patriã opẽ barbaris ferẽs pecuniã ppẽ hostes repetat aut si cui reddas cũ assit q̃ extorq̃at: vel si furẽti restituas cũ seruare nõ queat si insaniẽti gladiũ depositum nõ neges quo se ipse interimat: nõne soluisse ꝯ officiũ est. Si furto q̃si[ta] sciens suscipias: vt fraudetur qui amiserat: nõne ꝯ officiũ ẽ. Est eti[am] ꝯ officiũ nõnunq̃ pmissum soluere. sacramentũ custodire. vt in herode q̃ necem iohãnis pstituit: ne pmissum negaret.

De Bonitate et liberalitate. C. XXXVII.

Idem in lib. ij. Tantus et honestatis splẽdor: vt vi[tã] beatã efficiat tranq̃llitas ꝯscĩe. et secu[ri]tas inocẽtie. beata plane q̃ nõ iudicijs alienis estimat: sed domesticis sensibus pcipitur tanq̃ sui iudex: neq; popu[la]res opiniões p mercede aliq̃ req̃rit: nec p supplicio pauet: popula[r]is et grata est omnibus bonitas: nihilq; est qđ tam facile humanis sen[si]bus illabatur. Quis aũt eius ꝯsilio se cõmittat: quẽ nõ putat plus sape[re] ꝙ̃ ipse sapiat: vel quõ potes eũ iudicare ꝯsilio supiorem: quẽ videas moribus inferiorẽ: supra me debet esse cui me paro cõmittere. An ve[ro] putabo idoneũ eum: qui mihi det ꝯsilium qđ sibi nõ dedit: et mihi eũ vacare credã qui sibi non vacet: cuius animũ voluptates occupent libido deuincat. auaritia subiuget: cupiditas perturbet: metus quas[si]at quomõ hic locus ꝯsilij: vbi nullus quieti. Sũma liberalitas ẽ ca[p]tos redimere: ex hostiũ manibus eripe: subtrahere homines neci: et maxime feminas turpitudini. Est aũt duplex liberalitas: vna q̃ sub[si]dio rei adiuuat: id est vsu pecunie. Altera que impenditur opera[r]um collatione: vel consiliorum exhibitione: multo splendidior ve[l] frequentior: multoq; clarior: facile enim pecunia consumitur: cõsilia exhauriri nesciunt: sed vsu augentur. Pecunia minuitur: et cito de[fi]cit. atq; ipsam benignitatem destituit: vt quo pluribus largiri vo[lu]eris: paucioribus adiuueris: et sepe tibi desit: quod alijs contuleris. cõ[si]lij autem operisq; collatio: quo in plures refunditur: eo redundan[ti]or manet: et in fontem suum recurrit. In se enim refluit libertas pru[d]entie: et quo pluribus fluxerit: eo exercitatius fit omne quod rema[n]et. Liberalitatis autem modus tenendus est: sed et calcar plurimum videtur adhibendũ. Modus ideo quod benefacis id quotidie facias ne subtrahas necessitati quod indulseris effusioni. Calcar autem ie[o] circo: quia melius operatur pecunia in pauperis cibo ꝙ̃ in diuitis sac[c]ulo. Caue ergo ne intra oculos tuos includas salutem inopum: et tã[q̃] in tumulis sepelias vitam pauperum. Poterat quidem ioseph totas opes egypti dare: thesauros regios effundere sed maluit fru[menta] vẽdere: ꝙ̃ esurientibus dare quia si paucis dedisset: pluribus defuisset. eãq; liberalitatẽ probauit q̃ abundaret. De suo vero iure virum bonũ aliquid relaxare: nõ solũ liberalitatis est: sed plurimũq; etiam cõmoditatis. Primũ enim dispendio litis carere nõ mediocre lucrũ est. Deinde augetur amicitia: q̃ plures habet cõmoditates. Ni[hi]l autẽ simulatum et victũ vere virtutis esse certum est: quinetiã diu[tu]rnum esse non solet: quod in principio vernat: in processu tanq̃ flosculus dissipatur et soluitur. Quod aũt verum est: et certum ac sincerum. alta radice fundatur. Nunquid vero diues iccirco honestior est

quia habet id quo plurimũ honestas amittit. q2 habz id qđ custodiat magis q̃ qđ possideat. Illud enim possidem⁹ quo vtimur qđ aũt vltra vsũ ē. nõ vtiq3 habet possessionis fructũ. sed custodie periculũ. Cõtẽpt⁹ itaq3 pecunie. forma est iusticie. Qui sine auro aplos misit: sine auro eccl̃ias ɔgregauit. Aurũ habet ecclesia non vt seruet sz vt eroget. O sacerdos nõne dictur⁹ est dñs tibi. cur passus es tot paupes fame mori. ⁊ certe aurũ in vasis eccl'ie habebas nec pauperibus alimoniã ministrabas. meli⁹ fuerat vt vasa viuẽtiũ custodires q̃ metallorũ. Quid dicturus es. Timui ne tẽplo dei ornat⁹ deesset: Respõdebit tibi. Aurũ sacramẽta nõ querũt. neq3 auro placẽt. q̃ auro nõ emũt. Ornat⁹ sacramẽtoꝝ ē redẽptio captiuoꝝ. Ille verum dñi thesaur⁹ est: q̃ operat qđ sanguis eius opat⁹ est. Tũc vas dominici sanguinis agnosco. cũ in vtroq3 redẽptõe video vt calix ab hoste redimat quos sanguis redemit a peccato. Opus [illegible] est vt de eccl'ia mystici poculi forma nõ exeat. ne ad vsus nepharios sacri calicis mysterium trãsferat. Sane si i sua aliq̃s hec deriuat emolimẽta. crimẽ ē. si vo paupi erogat vel captiuũ redimit: misericordia ē. ⁊ in hmõi vasa eccl'ie ẽt sacrata cõfringere cõflare ac vẽdere lz. Illud sane diligẽter ē intuẽdũ vt deposita viduarũ itẽremata maneãt: ⁊ sine vlla offẽsiõe seruẽt: nec solũ viduaꝝ sed oĩum. fides eni exhibẽda est oibus sed maior est cã viduarũ ⁊ pupilloꝝ.

¶ De Ocio fructuoso ⁊ de pietate. C. XXXVIII.

Idem in libro tertio Non prim⁹ i ipso sciuit solus nõ esset: sciuit ante ipsũ moyses: q̃ cũ taceret clamabat: cũ ociosus staret pliabat: ⁊ ociosis manib⁹ de hostib⁹ triũphabat. In silẽtio ergo loquebat: ⁊ in ocio opabat: cui⁹ aũt maiora negocia: q̃ huius ocia. Quãdo vo iust⁹ solus est: q̃ cũ eo sp est. Qñ aũt a negocio qui nũq̃ feriatur a merito quo negocium cõsumatur. Quib⁹ aũt locis circũscribitur cui totus mũdus diuitiarũ est possessio. Querũt aliqui. si aliq̃s sapiens in naufragio posit⁹: insipienti naufrago tabulam extorquere possit. vtrũ debeat. Mihi q̃dez ⁊ si p̃stabili⁹ cõmuni videat vsui sapientem de naufragio q̃ insipientẽ euadere tamen nõ videtur q̃ vir christianus iustus ⁊ sapiens querere sibi vitam aliena morte debeat: vtpote qui ẽt si in latronem armatũ incidat. ferientem referire nõ possit: ne dũ salutẽ defendit. pietatem cõtaminet. De hoc enim i euangelio aperta ⁊ euidens sententia est. Reconde gladium tuum: ois eni qui gladiũ acceperit gladio peribit. Quis latro detestabilior q̃ christi persecutor. Et tamẽ noluit christ⁹ psecutoꝝ defendi vulnere q̃ venerat vulnera nostra suo vulnere sanare. Cur autẽ se potiorẽ altero iudicet. cũ viri christiani sit sibi alteꝝ p̃ferre. nihil sibi arrogare. nec meriti sui preciũ vẽdicare. Qui frumẽta recondis: cur nature indulgẽtiã ad fraudẽ cõuertis. Quid inuides vsibus hominum publicos ptus. Cur popul⁹ minus abũdantiã cur affectas inopiã. De fame publica negocians auibis frumẽtoꝝ indigẽtiã: alimẽtoꝝ penuriam. vberes soli partes ingemiscis. exploras qñ sterilior prouentus sit. ⁊ tũc messem tuã venisse letaris tũc tibi de miseria oim opes cõgeris. ⁊ hoc tu notas qđ est cõmentũ nequicie. latrociniũ hoc an fenus an appellẽ. Captant tãq̃ latrocinii tẽpora q̃bus i viscera hominũ tãq̃ dur⁹ insidiator obrepas. Augetur p̃ciũ tãq̃ forte fenoris cumulatũ ⁊ lucrũ tuũ in dãnũ publicũ ē. Ioseph sanct⁹ oib⁹. sed p̃ hẽne subsidiũ collocauit nihil sibi acquisiuit: sz queãdmodũ fames etiã imposterũ vinceret. prouida ordinatiõe disposuit. Canes ante mẽsam impastos eẽ nõ patimur: ⁊ homines excludimus.

¶ De [illegible] C. XXXIX.

Sancti viri affectu suo ceteros estimãt ⁊ q2 [illegible] neminẽ putãt fallere qđ sit ignorãtie nec suspectũ hr̃e possũt qđ nõ sũt. Hinc salomõ ait. Innocens credit oĩ vbo. Hoc ē innocẽtẽ eẽ ignorare qđ noceat. ⁊ si circũscribit ab aliquo. ꝺ oib⁹ tñ bene iudicat. q̃ fidẽ eẽ i oib⁹ arbitrat. Unusq̃sq3 simplicem sermonẽ p̃ferat. nec fratrẽ circũscriptiõe vboꝝ iducat. nihil inhonestum p̃mittat: ac si promiserit: tolerabili⁹ ē promissũ nõ facere: qđ turpe sit: sepe pleriq3 cõstringũt se iusiurãdi sacramento. Et cum ipsi cognouerint p̃mittẽdũ nõ fuisse sacramenti tamen contemplatione faciũt qđ spopõderũt. sicut herodes qui salatrici p̃mũ turpiter [illegible] crudeliter psoluit. Quãto tolerabilius fuisset tali sacramento [illegible] tamen plurium dici posset. qđ ebrius inter vina iurauerat. qđ euirat⁹ inter saltãtiũ choros p̃miserat. Infert disco caput p̃phete. ⁊ hoc estimatũ est fidei eẽ qđ fuit amentie. Nec vnq̃ inducar vt credam nõ incaute p̃misisse iepte. vt imolaret deo quicquid sibi reuertenti intra limẽ dom⁹ sue occurrẽt: ⁊ cũ ⁊ ipsũ voti sui penituerit: postq̃ filia sibi occurrit. Dura promissio. acerbior solutio quam necesse habuit lugere etiam ipse qui fecit. Non possum accusare virum: qui necesse habuit implere qđ vouerat: sed tamen miserabilis necessitas q̃ soluit parricidio. Nõ põt hominis eẽ amic⁹: qui deo fuerit infidus. Pietatis custos amicitia est: ⁊ eq̃tatis magistra: vt superior iferiori se eq̃lẽ exhibeat: ⁊ iferior supiori: int dispares. n. mores amicitia esse nõ põt. Quid est eni amic⁹: nisi amoris cõsors ad quẽ aĩum tuũ adiũgas atq3 applices: ⁊ ita misceas vt vnũ fieri velis e duobus cui te tanq̃ alteri tibi cõmittas: a quo nihil timeas: nihil inhonesti petas. Nõ est eni vectigal amicitia: sed plena decoris gratie ⁊ [illegible] Deniq3 meliores sũt amicitie inopũ pleruq̃ q̃ diuitũ: ⁊ frequenti diuites sine amicis sũt: q̃b⁹ abundãt paupes. Nõ est eni vera amicitia vbi est fallax adulatio: diuitib⁹ aũt pleriq3 assentatores gratificant erga paupeꝫ nemo simulator est: verũ est q̃cq̃d defert paupib⁹ huius amicitia inuidia vacat: vos inq̃t amici mei estis si fe. q̃ p. v. Dedit nobis formã amicitie quã sequamur. s. vt amici voluntatẽ faciam⁹ ⁊ apiam⁹ amico secreta nostra quecũq3 in pectore habem⁹: ⁊ illi⁹ arcana nõ ignorem⁹. nihil eni occultat amicus si verus est.

¶ De Iniurijs illatis ambrosio ⁊ de gestis eiusdẽ. C. XL.

Prosper [illegible] ante sanẽs in ambrosiũ ⁊ oẽm mediolẽseꝫ eccliã diuersa iniuriaꝝ genera ɔgessit. Paulin⁹. Mortua aũt iustina: cũ q̃dã aruspex in maleficioꝝ cã a iudice torq̃ret. aliud q̃ interrogaret fateri cepit: clamabat eni ab angelo sibi maiora tormẽta adhiberi: q̃ custodiebat ambrosiũ: eo q2 tpib⁹ iustine ad excitãda inuidia ppl'oꝝ cacumẽ tecti eccl'ie ɔscẽdẽs medio noctis sacrificauit misisse etiã se demones. q̃ illũ necarẽt: fatebat demonesq3 renũciasse se nõ solũ ad illũ appropinq̃re nõ posse verũetiã nec ad fores domus in q̃ manebat: eo q2 ignis insupabilis edificiũ illud cõmuniret etiã vt lõge positi vrerent. Ali⁹ etiã gladiũ ferẽs ad cubiculũ vsq3 sacerdotis: vt eũ interficẽt peruenit: sed cũ eleuasset manũ districto gladio dextera obrigescẽte remãsit. Per idẽ tpus vir illustris [illegible] cũ suũ puerũ notariũ a demonio vexatũ direxisset ad epm: egressus vrbẽ dimisit diabol⁹ timẽs ad sanctũ viꝫ adduci. ita puer q̃diu mediolani apud epm fuit: nulla in eo cõminatio diaboli apparuit. Sz vbi mediolanũ egressus p̃pe vrbẽ p̃uenit: idẽ sp̃s cepit eũ vexare. Qui interrogat⁹ ab exorcistis cur mediolani nõ vexasset. ɔfessus est se ambrosiũ timuisse: ⁊ iõ ad tpus recessisse: ⁊ reuertente puerum q̃ deseruerat repetisse. In ptib⁹ orientis i q̃dã castello synagoga iudeorũ a christianis ɔcremata: eo q2 iudei monachis christianis illusissent. De h̃ facto comes orientis ad theodosiũ tũc ĩpatorẽ relatõeꝫ direxit. Qua accepta p̃cepit ĩpator vt synagoga reedificaret ab epo. cui⁹ p̃cepti [illegible] cõuenit vt statutũ reuocaret. Qđ si dign⁹ nõ eẽt q̃ ab eo audiret: [illegible] etiã nõ eẽt q̃ p̃ illo audiret [illegible] patũ etiã eẽ se asserẽs p̃ tali negocio mortẽ subire: ne dissimulãdo sui p̃uaricatorẽ impatorẽ faceret: qui tã iniusta ɔ ecclĩã p̃cepisset. Postea vo de aq̃leia vbi tũc erat mediolanũ reuersus. ĩpatore in eccl'ia posito de eadẽ cã tractauit in pplo. In quo tractatu introducit p̃sonã dñi loquẽtis impatori. Ego te ex vltimo ĩpatorẽ feci. ego tibi exercitũ inimici tui tradidi. ego de semine tuo sup soliũ regũ ɔstitui: tu de inimicis meis donas triũphos. Cui descẽdenti ab exedra. imperator ait. Cõtra nos hodie epe p̃posuisti. At ille respõdit nõ se ɔtra ipsũ sed p̃ ipso fuisse locutũ. Itaq3 obtinuit vt statutũ reuocaret: nec p̃us ad altare accedẽ voluit nisi fide sua impator illũ agẽ se debẽ teneret: q̃ sponsiõe fide sua iterata pegit sacerdos diuina mysteria.

¶ Alibi de gestis eiusdem. C. XLI.

Cuiusdam clarissimi viri fili⁹ pãsophi⁹ adhuc puul⁹ cũ [illegible] frequẽti orone ⁊ man⁹ ipositiõe sacerdotis sanat⁹ ē. deinde subita ĩfirmitate corrept⁹: exalauit spm. Cui⁹ mater fide plena tollẽs eũ in loco sacerdotis ipo absẽte cõposuit. Quẽ cũ reuertẽs sacerdos i lectulo iuenisset miserat⁹ mr̃eꝫ ⁊ ɔtẽplat⁹ ei⁹ fidẽ helisco filie supra ĩfãtis corp⁹ se cõposuit: ⁊ quẽ mortuũ iuenerat: matri viuũ reddẽ meruit. Ad quẽ etiã ĩfãtulũ libellũ ɔscripsit. vt qđ eius ĩfãtia scire nõ potuerat legẽdo cog̃scẽt. Data ē aliq̃n copia militib⁹ a stiliciõe comite: vt cresconi⁹ q̃dã ꝺ ecclia raperet. Quẽ ɔfugiẽtẽ ad altare dñi sctũsepe cũ clericis defẽdẽdo circũdedit: sz multitudo militũ q̃ duces suos ꝺ p̃fidia arrianoꝝ hẽbat aduersus paucos p̃ualuit ablatoq3 cresconio ad ãphiteatrũ redeũt exultãtes. eccl'ie luctũ nõ modicũ relinq̃ntes. sac̃dote p̃strato ⁊ flẽte diu añ altare dñi. [illegible] q2 reuersi renũciassẽt. his q̃b⁹ missi fuerãt: dimissi leopardi saltu celeri ad locũ i quo sedebãt q̃ ꝺ ecclia triũphauerãt ascẽdẽtes: grauiter laniatos reliq̃rũt: qđ vidẽs stilico p̃mo mot⁹ ē ita vt p̃ multos dies sacerdoti satisfacẽt ⁊ illesũ q̃dẽ illũ q̃ ablat⁹ fuerat dimisit sz q2 [illegible]

hū criminū re⁹ erat: ⁊ taliṫ emēdari nō poterat: ad exiliū destinauit: nō multo post idulgētia ꝓsequēte. Per idē tpus cū ad palatiū pgēt cū⁹ ꝙ ꝓ loco officij nři seq̄rentur: theodolo tūc notario ꝗ postea sūma cū grā vtinēsez rexit ecclesiā cū casu ꝗdā pede lapsus eēt atq; ꝓstratus in terra iaceret ridēti ait sacerdos. Et tu qui stas vide ne cadas. Quo dicto statim ille ꝗ alienū lapsum riserat: suū doluit.

De Uita sancti iohānis chrysostomi: ⁊ libris ei⁹. C. XLII.

Actor. Eo tēpoꝛe floruit sanct⁹ iohānes ꝗ p̄mo fuit p̄sbyter antiochen⁹: postea vo futur⁹ constātinopolitan⁹ archiep̄us cognomēto chrysostom⁹: doctrine fama clarissim⁹: cui⁹ gesta maxie triptita historia diligēter ꝓsequiṫ. De gestis ei⁹. Hic iohānes fili⁹ fuit secūdū ⁊ antiquse nobiliū personarū. discipul⁹ libanij sophiste. ⁊ auditor andrati p̄hi. Cui⁹ discipuli fuerūt apud libanū. theodor⁹ postea modiuestien⁹ episcop⁹. ⁊ maxim⁹ ep̄us seleucie isaurie. Cū aūt eēt iohānes soci⁹ basilij capadocis lectoꝛ fact⁹ ē in antiochia in quo gradu positus librū fecit contra iudeos. Post paucū temp⁹ fact⁹ est dyacon⁹ a melicio. ⁊ tunc fecit librum de sacerdotio. ⁊ alios plurimos. Ab euagrio vo successoꝛe paulini p̄sbiter fact⁹ est. Erat āt tūc pp zelū castitatis seuerioꝛ. ⁊ furoꝛi magis q̄ꝫ reuerētie se prebebat. Et ꝓpter vite rectitudinē incaut⁹ erat ꝓspicere de futuris. Propter simplicitatē vo oris libertate ꝓfusus. apud colloq̄ntes a nesciētib⁹ arrogās putabaṫ. Hieronym⁹ de illustrib⁹ viris. Johānes antiochene eccl'ie p̄sbiter. eusebij emisseni. dyadoriq; sectatoꝛ multa cōponere dicitur de quib⁹ peremi perlisinos tm̄ legi. Actor. De scriptis hui⁹ iohānis hoc tm̄ repperi de hoc ꝙ nemo lediṫ nisi a semetipso librū vnū. De reparatōe lapsi li. j. De ꝯpunctiōe cordis. li. ij. Sup matheū ī modū cōmētarioꝝ li. ij. De his tm̄ dubito an sint iohānis illi⁹ crisostomi. licet ei ascribāṫ an forte alteri⁹ iohānis nescio cui⁹. nā ⁊ inueniūṫ alias homelie iohannis chryso. sup matheū. xc. ꝗ tm̄ raro inueniūṫ. de q̄b⁹ sʒ tm̄. xxv. ꝗ apō nos sūt. Itē sup iohānē homel. lxxxviij. Sup ep̄laꝫ pauli ad hebreos hōel. xxxiiij. De laudib⁹ pauli home. vij. Sermōes diuersos. xxx. De hīs oīb⁹ pauca ꝗ sequūṫ excerpsim⁹. Sn̄ie eiusdē de hoc ꝙ verū hoīs bōnū null⁹ auferre pōt. diuitie vero vane sunt.

Idē Johānes crisostomus de hoc ꝙ nemo leditur nisi a seipso. C. XLIII.

Uid est virt⁹ animi. Recte de deo sentire ⁊ recte inter hoies agere hoc solū e quod null⁹ auferre pōt. Nā libertas ⁊ sanitas corporis ⁊ diuitie ⁊ hmōi auferri possunt. qꝛ nec ꝓprie bona hoīs sūt sʒ sola virt⁹ ai. Unde pꝫ qō nemo ledi pōt. qꝛ virt⁹ ꝗ sola hoīs bonūꝫ ei auferri nō pōt. Nec dico ꝙ nemo ledit aliū. sʒ qꝛ nemo leditur ab alio. Nā ⁊ ioseph fratres sui leserūt. ⁊ inique egerūt in eū. sʒ ipse lesus nō est. Uerū ⁊ ampli⁹ aliqd dicā: qꝛ illi soli ledūtur qui ledunt: ⁊ nulli alij nocet noxa quā alijs inferūt. Si quis ab alio verberatus vl' affliet⁹: vbū blasphemū ⁊ ipiū protulerit. lesus ꝗdē ē ī hoc nō tm̄ ab alio: sʒ a se ꝑ ipatiētiā ꝓ'pꝛiā. Ignis ꝗdē auaritie diuitijs accēdiṫ ⁊ diuitijs pasciṫ. Et cū eis ꝗ man⁹ et dederint gladios acuat quotidie. foueas ⁊ ꝑcipicia paret. milleq; scropulis ⁊ naufragijs elidat. volutari tamē tanq̄ꝫ sues in ceno ei⁹ delectāṫ: ⁊ vt cantari sterc⁹ eius euoluere. Dic q̄o ob quā cāꝫ videanṫ expetende diuitie. ꝗ ꝯtuīi b⁹ animi nihil cōferūt. sʒ nec hoīeꝫ meliorē scōm virtutū titulū reddāt nec et bona si qua inuenerit tollūt ⁊ vitiū ꝑ virtutibus introducūt. Uerū qui ptes agūt luxurie. nihil aduersus eā patiuntur audire. Cōferam⁹ mēsaꝫ diuitis ⁊ mediocris: ⁊ viros sq; diuinas discutiam⁹: ꝗ magis purā ⁊ verā mēse capiāt voluptatē illi toto die at tritis ⁊ lacessentib⁹ cubitis recūbūt ⁊ cenas prādijs iungūt. ventris distentione rūpunṫ: ac ciboꝝ suoꝝ oppssiōe p̄muṫ. In quoꝝ corpoꝛe vino inūdato velut naufragij cuiusdā fluctib⁹ aīa obruta necatur. vbi nec ocul⁹: nec lingua: nec pes ꝓprijs deseruiūt officijs: sʒ oīa mēbra corpis vinculis iacēt vincta graui⁹ q̄ꝫ cathenis vbi nec sopoꝛis ad q̄etē vaṫ. sʒ exterriti somnijs insanientib⁹ deterioꝛes fiunt. ⁊ quasi spōte demones aīe sue supducūt. Nūqd in talib⁹ diuitijs est magis voluptas an in eis vbi tāt⁹ ē cib⁹ ⁊ pot⁹: quāt⁹ famē ⁊ sitiꝫ depellat: i quo ⁊ sanitas adest. ⁊ rō pmāet: ⁊ honestas cū sobrietate ꝑdurat. Huc modū vite natura docuit: illū corruptella libidinis iuenit. Hic ē ꝗ delicijs ⁊ luxuria ducūt vitā. resoluta corpa ⁊ oī cera mollioꝛa circūferunt. ⁊ quodā ifirmitatū examine repleta eisq; semp vita cū medicis ⁊ medicamētis. sensus aūt ipi tardi ⁊ graues atq; obtusi: ⁊ quodā modo sepulti. Quis hec iocūda dicat ⁊ grata atq; voluptuosa. Uoluptas eni eē diciṫ. cū desiderijs suis fruiṫ: sic a prudētib⁹ diffiniṫ: vbi vo de desiderijs frui nō pōt: vel egritudo nō finit: vel satietas ipa desiderari nō facit ea ꝗ onerosa abūdātia efficit: ⁊ iocūditas in eis ⁊ voluptas perit. Simpliciōr igiṫ vict⁹ ⁊ mēsa mediocris plurimum habet iocunditatis: ⁊ voluptatis. ecōtra vero mēse diuitū execrabiles ⁊ horride: ac morboꝝ ꝯtaminatiōis plene ⁊ sicut ait quidā in quib⁹ molestia sunt etiā ꝗ videnṫ delectabilia. Sicut aūt plerūq; meretricis vult⁹ cū turbidus ac fedus sit ꝑ nāꝫ fucis ⁊ colorib⁹ pigmētatus: ꝓstituiṫ ad decipiēdos eos qui ignorāt ꝗ feditas sub velamie fuci illi⁹ ꝯtegaṫ. ita ⁊ diuitie faciūt: cū adulatione honores videri volūt. Neq; eni voces ille ppli quib⁹ diuitib⁹ vel iudicib⁹ acclamaṫ: ex veritate ꝓferunṫ: sed eis nomē honoris depingiṫ. Nā si ꝯsciētias acclamātium tibi iterroges inuenies apud vnumquēq; eoꝝ metū de capitib⁹ accusari. Deniq; vbi potestatis met⁹ cessauerit ⁊ publice pōpe scena fuerit resoluta: tūc videbis quāti sint oblatrantes ⁊ insimulātes: etiā ex his ꝗ tibi acclamabāt: ⁊ īmēsis te laudib⁹ extollebāt. Certū est itaq; ꝙ nisi ꝗ semetipsuꝫ leserit ab alijs ledi nō valet: etiā si ꝯ eū orbis cōiuret. Nec lapsus ⁊ ruine hoīs cā tentatio est sʒ istabilitas animi ⁊ ignauia. ꝗ etiā sine tētatiōe iterdum spōte deiciṫ. sicut ⁊ ipsa fabrica ꝗ supra arenā fundata ē etiā si flumina ⁊ vēti nō vigeāt: paulatim tm̄ effluēs illa istabilis arena edificij crepidinē subruit ⁊ subuertit. Tu ꝗdē si facias oīa ꝗ in te sunt: spare debes ex ea ꝗ a deo sṫ. aderit nāq; ⁊ tibi si tuipse p̄us nō defueris tibi.

Inuectio ꝯ illos ꝗ euāgelij documēta nō s'uant. C. XLIIII.

Idem de cōpūctiōe li. j. Qui dixerit fratri suo fatue re⁹ erit gehēne ignis. Hoc ꝗdem chr's ait. Nos aūt plus q̄ꝫ ifideles hāc legē calcamus: ⁊ quotidie innumeris iniurijs frēs afficim⁹. Sʒ siue fatuū ꝗs dixerit. siue vanū. siue latronē. siue quolibet alio noīe iniuriā vl' maledictū fratri ingesserit: ex quolibet hoꝝ vocabulo sub maledicti titulo gehēne cōdēnaṫ supplicio. At vbi amicitia pmanet nihil facile recipiṫ: qō dissidiū possit opari. Si vo inimicitie semel aīos occupauerint oīa ꝗ fiunt ꝗ dicunṫ: ꝗ audiunṫ. ita accipiunṫ: vt ad inimicitias maioꝛes ꝓficiāt. si ꝗd eni boni de inimico diciṫ nō crediṫ. si ꝗd mali hoc solū crediṫ ⁊ ꝯfirmaṫ. Christ⁹ oꝛare nos ꝓ calūniātib⁹ iubet. nos insidias etiā ⁊ dolos amicis ꝯcinam⁹ christi maledicēt. b⁹ bndici iubet: nos ecōtrario aut pꝛores maledicim⁹: aut maledictis alterius mltiplicata maledicta restituim⁹. Tātusq; hoīb⁹ diuinoꝝ ꝑceptoꝝ ē ꝯtēpt⁹: vt etiā si ꝗd ex eis facē videanṫ. nec ipsuꝫ ꝗdē deo ꝗ māda uit ꝑ'dat sed vane glorie ꝯsecrēt. ita vt in vtroq; nō pari dāno feriunṫ: ⁊ cū videnṫ facere ꝗ mādata sṫ: ⁊ tm̄ oīno nō faciūt. Nōnulli etiā pedib⁹ sancta calcāt: ⁊ pleno soꝛdib⁹ pectoꝛe hauriūt diuīe sciētie poculū. Ceteꝝ artā viā iussus es ambulare: vt ꝗd de reqie: de abūdātia ꝑ cōtaris. ꝑ angustā ianuā iussus es itroire: vt ꝗd amplos requiris igressus. Celū paras ascēdere: ⁊ regnū dei inuadere: ⁊ iterrogas neq; tibi in itinere difficultas occurrat: ne quid tibi in via aspex accidat: aut laborioſuꝫ: ⁊ nō erubescis: nec pudoꝛe oppressus sub terrā temetipsuꝫ defodis. Nō video charissime ꝙ aliqs nostrū vera ⁊ ꝑfecta cupidine teneaṫ celestiū. aliquin oīa ꝗ videnṫ esse grauia: vmbras putaremus ⁊ risuꝫ. Uerus christi amatoꝛ totū se illum trāsfert quo eū amoꝛis sui ducit intētio. illaq; delectatio ac suauitas quā ꝑ spm̄ ꝯtuet. oēꝫ delectationē hui⁹ visibil' suauitatis obscurat. itāturꝫ. n. succēsus ē: ⁊ ardet amoꝛ christi: vt ei ⁊ si flāmas imoꝛtales adhibeas nesciat: n sentiat nō viat: multo nāq; vehemētioꝛ est igne christi quo vritur ꝑ amoꝛē: ⁊ beato desiderio ꝯstrictus ita fert oīa vt ex his que patiṫ: plem solatia magis amoꝛis sui capiat q̄ꝫ doloꝛem corporis sentiat. Hic amantiū mos est: vt amoꝛē suū silentio tegere neque ant: ⁊ flāmas suas intra pectus cohibere nō valeant: se frequentius enarrāt: vt ipsa assiduitate narrādi amoꝛis sui solatiū capiant: ⁊ refrigeria īmensi ardoꝛis assumant. Nunc non tam loquamur cōpunctionē cordis q̄ꝫ patiamur: qꝛ docere ⁊ non facere nō solū nihil lucri sed etiā damnū plurimū ꝯfert: grādis eni cōdēnatio ē sermonē suū componenti: ⁊ vitam suam negligenti.

De Uera cordis cōpunctiōe q̄lr haberi pōt. C. XLV.

Idem in e lib. Quod in ꝑ ꝯ ⁊ vera ⁊ fervida cōpunctiōis pariat vba. Nolo putes ꝙ mōtes vl' deserta: vel auia ita possint aīe ꝯferre silētiū pturbatōesq; et⁹ p̄imē: vt ignis ille quē in ea chr's accendit. Requēda sṫ itaq; silētia ⁊ q̄es: nō solū locoꝝ: sʒ ⁊ animi ac ꝓpositi. si eni ꝓpositū q̄etis aīa gerat: nec in vrbis habitatiōe turbabitur. Sicut aūt īpossibile ē vt in aq̄ inflāmaṫ ignis. ita īpossibile ē cōpunctionē cordis vigere in delicijs. Uera cordis cōpūctio est magna agere: ⁊ humilia loq. iuste agere: ⁊ sup peccatoꝛes timē ac tremē. De peccatis nostris ꝗ multa sunt ⁊ grauia nō dico nō cogitamus aut ingemiscimus: sed nec mentionē quideꝫ facimus. Sicubi vero parū aliquid boni operis agere videmur. h' sine intermissione ⁊ dici volumus ⁊ audiri: nec desinimus donec ꝑ iactantiam euacuetur ⁊ pereat. Uure ignorat hō q̄ꝫtū boni sit placere deo: si eni sciret: nūq̄ꝫ aliqd alie

extrinsecꝰ mercedis expectares. Frequēter q̄dē nosmetipos peccatores ꝓnūciare videmur ſʒ ex eo arguimur: q2 ſi hoc ipm ab alio audiamꝰ qđ de nobis ꝓnūciare videmur: statī indignamur ⁊ iraſcimur ⁊ nos iniuriā paſſos ↄquerimur: hic ficta nobis ſūt oīa: ne publicanū illū poſſimꝰ imitari: q̄ cū peccā ſua audiret exprobrari ab alio: nō ſolū patiēter tulit: ſʒ etiā ↄfeſſionē ſuaʒ addidit: ⁊ ob h̄ ab illo iuſtificatꝰ diſceſſit. Dū aūt de ꝑteritis dolor ē nullꝰ: facilꝰ ſuperuenientibꝰ malis locū damus. Idē de reparatiōe lapſi. Sic ꝑ morte cōi phiſicū ē a lachrymis tpa re: ita in morte aīe īſipiēs ⁊ irreligioſiꝫ dico ↄſolatiōeʒ recipe. Nihil aūt crede mihi hōi opꝫ: q̄uis ſit exiguū: deſpicieꝭ apō iuſtū iudicē: ſi eni peccā cū tāta examinatiōe diſcutiēda ſūt: vt etiā verboꝝ ⁊ cogitationū vniuſcuiuſqꝫ ꝓferat penas: quātomagis bene geſta ⁊ magna recōpēſabunꝭ in iudicio: ꝗ pia. Nōnulli q̄dē impioꝝ ſibi ſatiſ eē credūt: ⁊ optabile videri: ſi gehēna tm̄mō careāt: ego aūt multo grauiores gehēna dico eſſe cruciatꝰ: ab illa glia remoueri: ⁊ arceri a ↄſpectibꝰ chrī. Ignis aūt inextinguibilis diciꝭ: nō ſolū q2 nō extinguiꝭ: ſʒ q2 nec eos quos ſuſcipit extinguit aut perimit: ⁊ ſicut nām nō hʒ ↄſumēdi: ita nec illuminādi: ſʒ ignis obſcurus ē: ⁊ flāma tenebroſa. Peccare ḡ hūanū ē: ꝑmanere aūt ī peccō diabolicū eſt.

¶ De Origine ſancti augu. ⁊ erroribꝰ adoleſcētie eiꝰ. C. XLVI.

O tēpore augu. cū eēt manicheꝰ ꝑ ambroſiū ad rectā fidē ↄuertiꝭ. Sigibertus de geſtis eiꝰ. Augu. h̄ ex ꝓuincia aphricana: ciuitate chartaginēſi: de nūero curialiū: honeſtiſſimis parētibꝰ oriūdus in ſcholā miſſus: ad plenū ē eruditꝰ: grecas lr̄as q̄bꝰ docebaꝭ oderat: latinas ſatis diligebat. Hortāte eiꝰ beata m̄re monica vt baptizareꝭ: renuēte p̄re gētili patricio: baptiſmū eius dilatū ē. Exceſſerūt aūt caput ipſiꝰ eo pubeſcēte libidinū vepres: ⁊ nulla erat era[dicans] manꝰ: multū eni ſatagebat pater eiꝰ nō q̄lis deo creſceret: vel [q̄]̄ caſtus: ſʒ vt diſertiſſimꝰ. Interea puenit ī librū quēdā ciceronis: q̄ exhortatiōeʒ ↄtinet ad phiam: ⁊ vocaꝭ hortēſiꝰ: liber ille mutauit eiꝰ affectū: ⁊ ad ipm dn̄m p̄ces ⁊ vota mutauit ⁊ deſideria eiꝰ alia fecit erat aūt tūc. xix annoꝝ defuncto iā p̄re ante biēniū: viluit ei repēte oīs vana ſpeſ: ⁊ imortalitatē ſapiētie ↄcupiſcebat eſtu cordis icredibili: ⁊ ſurgere cepat vt ad deū rediret. Hoc aūt ſolū in tāta flagrantia reſtringebat: q2 illa exhortatiōe nomē chrī nō erat: qđ in ipo adhuc lacte matris teneꝝ cor eiꝰ pie biberat: ⁊ alte retinebat: ⁊ q̄cq̄d ſine h̄ noīe fuiſſet: q̄uis ⁊ expolitū ⁊ veridicū nō eū totū rapiebat. Interea vſqꝫ ad eas ꝑductꝰ ē nugas: vt crederet ficū plorare cū decerpitur: ⁊ matrē eiꝰ arborē lachrymis lacteis: necnō ⁊ manichei ſectā aliquātulū ſapiebat. Proinde multū ꝓ eo fleuit ad dn̄m mater eius: ⁊ vidit ſomniū ſe cū filio viuere: ⁊ habere ſecū eādē mēſam in domo: qm̄ illa iā nolebat cū filio ſuo habere mēſaꝝ: deteſtās blaſphemias eiꝰ erroris: viditqꝫ ſtatē in quadā lignea regula: ⁊ venientē ad ſe iuuenē ſplēdidū hilarē atqꝫ arridētē ſibi. Cui triſtitie cām ingrēti ridit. Perditiōeʒ filij mei auguſtini plango. Tūc ille iuſſit vt ſecura eſſet: admonuitqꝫ vt attēderet: videret vbi ipa eēt ibi eſſe ⁊ filiū ſuūʒ. Qđ vbi illa attēdit: vidit eū iuxta ſe in eadē regula ſtātem. Qđ vbi filio narrauit viſū: ⁊ ille ad id trahere conareꝭ. vt illa poſt ſe nō deſperaret futurā eē qđ ipſe erat. Nō īqt mihi dictū ē vbi ē filꝰ tuꝰ ibi eris ⁊ tu: ſʒ vbi tu: ibi ⁊ ille. Nouē deinde āni ſecuti ſūt. q̄bꝰ ille in illo limo ꝓfūdi tinctꝰ ē. Cū tm̄ illa vidua caſta. ſobria ⁊ pia q̄les deꝰ amat iam quidē ſpe alacrior ſed fletu ⁊ gemitu nō ſegnior non deſineret oībus horis orationum ſuarum de filio plangere ad deum ⁊ intrabāt in cōſpectu dei preces eius. qui dedit alterū reſponſum ꝑ quēdā magnū epm̄. Quē cū mater rogaſſet vt dignaretur cum filio eius colloqui: ⁊ refellere errores eius noluit: ſed reſpondit adhuc illū eē indocilē: eo q2 inflatꝰ eſſet nouitate illius hereſis. Sine inq̄t adhuc illū roga tm̄ ꝓ ille deū: ipſe legendo recipiet q̄s ille ſit error. ⁊ quāta impietas. Qđ cū ille dixiſſet. nolebat illa acquieſcere ſed magis īſtabat deprecando. ⁊ vbertim flendo vt illum videret: ⁊ cū eo cōferret vl' diſſereret. Tūc ille ſubſtomachās tedio dixit ei. Uade inquit a me ita viuas: fieri nō pōt vt filius iſtaꝝ lachrymaꝝ pereat. Qđ verbū ita illa accepit: ac ſi de celo ſonuiſſet.

¶ [illegible] C. XLVII.

N illis annis vnā habebat nō legitimo coniu[gio] [illegible] doceb atqꝫ eo tpe artē rethoricā. Uolebat habere diſcipulos bonos: ⁊ eos ſine dolo docebat dolos. Erat autē ei amicꝰ ꝑ quē cōparuerat ſocietate ſtudioꝝ nimis chariſ coeuū ſibi ⁊ flore adoleſcētie ↄflorentē. Hūc ⁊ a fide verā quā tenebat in ſuperſticioſas fabellas auguſtinꝰ deflexerat. ꝓpter quas eū mater plāgebat. Sʒ cū ille laboraret febribꝰ ⁊ deſperatꝰ eēt baptizatꝰ ē auguſtino nō curāte. poſtea recreatꝰ eſt ⁊ ſanatus ſed poſtea febribꝰ repertus eſt defunctꝰ. Quo dolore cōtenebratū eſt cor auguſtini. ⁊ q̄cq̄d aſpiciebat mors erat: ⁊ erat illi patria ſupplicium. ⁊ q̄cq̄d cū illo cōmunicauerat: ⁊ ſine illo ī cruciatū inanē mutauerat. Scripſit ꝑterea libros tres de pulchro ⁊ apto. pulchrū diffiniēs quod ꝑ ſeipſū: aptū āt qđ ad aliqđ accomodatū deceret. ad pulcherrimū romane vrbis oratorē quē nō nouerat facie ſʒ amabat hoīeʒ ex doctrie fama. Erat tūc ānoꝝ xxvi. aut. xxvij. cū illa volumīa ſcripſit. Oēs etiā libros liberaliū artiū quoſcūqꝫ legere poterat intelligebat. Qđ āt legerat de arte loquēdi vel diſſerēdi. de dimēſionibus figurarū. ⁊ de muſicis ⁊ de nūeris: ſine mag̃ difficultate nullo hoīuʒ tradēte itellexit. Anno etatis eiꝰ. xxix. venerat carthaginē quidā manicheoꝝ epūs fauſtꝰ noīe. magnꝰ laqueus diaboli: diſciplinis liberalibꝰ eruditꝰ. Et q2 auguſtinꝰ multos philoſophoꝝ legerat. cū dictis manicheis cōferebat. q̄ de pluribꝰ rebꝰ multa ſcripſerat copioſiſſime delirās: ⁊ nō ei rō occurrebat: libri q̄ppe eoꝝ pleni ſūt fabulis. ⁊ de celo ⁊ ſideribus ⁊ ſole ⁊ luna. Que tm̄ vbi diſcutiēda auguſtinꝰ ꝓtulit. ille nec auſus ē ſubire ſarcinā. ſciebat eni iſta nō eiſſe nec euʒ puduit cōfiteri. ⁊ ita ſuparꝰ abſceſſit. Poſt hoc ignorāte m̄re aſcēdēs auguſtinꝰ nauem nocte clāculo romā adijt. ibiqꝫ artē rethoricā docuit. Poſt hoc miſſuʒ eſt a mediolano romā ad ꝑfectū vrbis. vt magiſtrū artis rethorice ꝓuideret ⁊ mediolanū dirigeret. Tūc ſimachꝰ ꝑfectꝰ auguſtinū ꝓbatū magiſtrū miſit ⁊ venit mediolanū ad ambroſiuʒ epm̄ in optimis notū orbi terraꝝ. Qui eū paterne ſuſcepit. ⁊ pegrinatiōeʒ eiꝰ latis epalıter dilexit. ⁊ cepit eū amare auguſtinꝰ. verbiſqꝫ eius ſuſpēdebatur itētus: ⁊ delectabaꝭ ſuauitate ſermonis illiꝰ. Inter hec venit ad eū mater pietate fortis: terra mariqꝫ eū ſequēs. ⁊ in periculis oibus de deo ſecura. Indicauit ei ille q2 iā nō eſſet manicheus. ſed nec catholicꝰ chriſtianꝰ. Tūc illa cōfidēs ait. Credo ī chriſto q2 priuſq̄ꝫ de hac vita migrauē. viſura ſim eū chriſtianū fidelē. Cui ſfūdebat p̄ces ⁊ lachrymas ꝓ eo ad deū. Diligebatqꝫ ⁊ ipſa ſctūʒ ambroſium. ſicut angelū dei. eo q2 ꝑ illū agnouerat filiū ſuū ad illā ancipitē fluctuatiōeʒ iā eē ꝑductū. Omni q̄ppe die dominico audiebat eum auguſtinꝰ verbū dei populo diſſerenteʒ. ⁊ colloquebaꝭ cuʒ chariſſimis ſibi amicis alippio ⁊ nebridio multas queſtiones.

¶ De [illegible] C. XLVIII.

Eoꝝ alippꝰ ex eodeʒ quo ipſe erat ortꝰ muni[cipio] [illegible] natu minor auguſtino. hūc auguſtinꝰ rome inuenerat ⁊ illi adheſerat. ⁊ cū illo mediolanū profectus fuerat. Nebridꝰ quoqꝫ relicta patria vicina carthagi. mediolanū abierat querēs auguſtinū. Quo īuēto erāt ꝑiter hi tres in cōſilio nutātes. quenā eēt tenendꝰ vite modꝰ. Cūqꝫ eēnt auguſtinꝰ ⁊ alippꝰ in domo ⁊ abſēs eēt nebridꝰ. venit ad eos pōcianꝰ q̄dā ciuis afer. Quo narrāte ortꝰ ē ſermo de antonio ⁊ egyptio monacho cuiꝰ nomē excellēter clarebat apud ſeruos dei Stupebāt aūt illi audiētes tā recēti memoria. ⁊ ꝓpe ſuis tēporibꝰ tāta mirabilia. Deinde volutꝰ eſt ſermo eiꝰ ad monaſterioꝝ greges ⁊ mores. quoꝝ illi nihil ſciebāt. Cūqꝫ pōtianꝰ talia loq̄reꝭ igemiſcebat auguſtinꝰ. ⁊ ↄfūdebaꝭ pudore horribili. Terminato āt ſermone. ⁊ cā q̄ venerat. abijt ille. Auguſtinus āt cepit flagellare aīaʒ ſuā ⁊ vultu turbatus exclamauit ad alipiū ⁊ dixit. Quid patimur. Quid ē hoc qđ audiſti. Surgūt indocti ⁊ celū rapiūt ⁊ nos cū doctrinis noſtris ī īfernum demergimur. Et cū hec dixiſſet itēdebat ī eū attonitꝰ alippꝰ. Nō eni ſolita ſonabāt v̄ba pluſqꝫ alloquebanꝭ aīum eiꝰ. frons. gene. oculi color modꝰ vocis q̄ꝫ v̄ba q̄ ꝓmebat. Itaqꝫ fremebat ſpū ⁊ erat turbulētiſſimꝰ ⁊ accuſabat ſemet ipſū. Alippꝰ vero affixꝰ lateri eiꝰ. tacitꝰ eū dolēs aſpiderabat. Inter v̄ba accuſātis ſe aborta ē ꝓcella ingēs. ferēs ingentē imbrē lachrymaꝝ ⁊ vbi ſe iā cohibere nō poterat. ſurrexit ab alipio velociꝭ: q2 ſolitudo illi ad negocia flēdi aptior videbaꝭ. ⁊ ſeceſſit remotiꝰ. Alippꝰ v̄o māſit vbi ſederāt priꝰ nimis ſtupens. Auguſtinꝰ ſub quadā fici arbore ſtrauit ſe neſcio q̄uo. ⁊ dimiſit habenas lachrymis: ⁊ ꝓrūpūt flumia oculoꝝ eiꝰ: acceptabile ſacrificiū deo. ⁊ nō q̄dē his v̄bis: ſedi hac ſententia multa locutus. Et tu dn̄e vſqꝫquo [illegible] Ne memor fueris iniquitatū noſtraꝝ ⁊ iactabat vos miſerabiles. ⁊ plorabat amariſſima cōtritiōe cordis ſui. Et repēte audiuit vocē cū cātu dicētis: ⁊ crebro repetētis quaſi pueri. Tolle lege: tolle lege. Statiqꝫ mutato vultu itētiſſimꝰ cogitare cepit: nihil aliđ iterptās diuinitꝰ ſibi iuberi vt aperiret codicē ⁊ legēt qđ primū caput īueniret. Apuit ⁊ legit ī ſilētio capitulū quo primū ↄiecti ſūt oculi eiꝰ. Nō ī comeſſatōibꝰ ⁊ ebrietatibꝰ ⁊c.

¶ De ſtudio eiꝰ ī ſacris libris. ⁊ eiuſdē baptiſmo. C. XLIX.

Tantum [illegible] caritatis īfuſa cordi eius omnes dubitationis tenebre diffugerunt. ⁊ profectus in villam cum

lijs omnibus gaudens: legebat psalmos dauid cathecuminus cum alippio cathecumino: matre semp adherente sibi muliebri habitu vi rili fide: anili securitate: materna charitate: christiana pietate: legebat ⁊ ardebat aduersus litteras de melle celi melleas ⁊ de lumine dei lu minosas. Reuerberauit eni de⁹ infirmitatē aspectu eius radiās ī eū vehementer: ⁊ inuenit lōge se esse a deo in regiōe dissimilitudinis: tanq̄ audiret vocē eius de excelso. Cib⁹ sum grandiū: cresce ⁊ manducabis me: ⁊ tu me mutabis in te sicut cibū carnis tue: sꝫ tu mutaberis i me. Sensit igit̄ ⁊ expertus est nō esse mirū q̄ palato nō sano pena est panis: q̄ sano suauis est: ⁊ oculis egris odiosa lux: q̄ puris ē amabilis. Et querebat viā roboris cōparandi q̄d esset idoneū ad fruēdū deo: nec inueniebat donec amplecteret̄ mediatorē dei ⁊ hoīum: hominē christū ihesum: q̄ est sup oīa deus benedictus in secula vocantē ⁊ di centē. Ego sum via veritas ⁊ vita. Inde vbi tempus aduenit quo se nomen dare oporteret: relicto rure mediolanū remeauit. Placuit ⁊ alippio renasci in christo pariter cum ipso. Adiunxerunt etiam sibi puerū a deo datū ex augustino natum carnaliter: annoꝝ enim .xv. erat: ⁊ ingenio preueniebat multos doctos viros ⁊ erat patri horro ri ingeniū eius: sed cito de mundo abstulit eū deus. Et baptizati sūt a sancto ambrosio ⁊ fugit ab eis solicitudo vite preterite. Nec satia bantur illis diebus dulcedine mirabili considerare altitudinē diui ni consilij super salutem generis humani.

¶ De Libris quos ante baptismū suū scripsit. C. L.

Etor. Scripsit aūt augustinus ante ꝯuersionē suā ⁊ vt dictū ē de pulchro ⁊ apto li. ij. quos nusq̄ repperi. Post cōuersionē vero suā adhuc cathecumi nus libros soliloquioꝝ ij. De immortalitate aīe li. j. De beata vita li. j. De ordine li. ij. De achademicis li. iij. De disciplinis li beralib⁹ li. j. De oīb⁹ his hec pauca excerpsi. Augusti. in soliloquijs suis li. j. Deus per quē omnia que sine te nihil essent tendunt adesse. Deus q̄ n[illegible] id qđ se inuicē perdit perire permittis. Deus qui ma lum non facis: ⁊ facis esse ne pessimū fiat. Deus qui paucis ad id qđ vere est refugientib⁹ ostendis malū nihil esse. Deus p quē vniuersi tas etiā cum sinistra parte perfecta est. Deus a quo dissonantia vsq̄ in extremū nulla est: cū deteriora meliorib⁹ ꝯcinūt. Deus quē amat omne qđ amare potest: siue sciens siue nesciens. Deus in quo sūt o mnia: cui tñ vniuerse creature nec malitia nocet: nec error errat. De⁹ de cuius regno lex etiam in ista regna describitur. Deus a quo exire mori: in quē redire reuiuiscere: in quo habitare viuere est. Deus quē nemo amittit nisi deceptus: quē nemo querit nisi admonitus: quem nemo inuenit nisi purgatus. De⁹ cui nos fides excitat: spes erigit: cha ritas iungit. De⁹ p quē bene seruimus: ⁊ bene dominamur. De⁹ per quē minute res nō nos minuūt. Deus q̄ nos eo qđ nō est exuis: ⁊ eo qđ est induis. Deus q̄ nos vnis. Deus cuius legib⁹ in eua statib⁹ mo tus instabilis rerū mutabiliū perturbatus esse nō sinit̄: fretūq̄ circū itiū seculoꝝ semp ad similitudinē stabilitatis reuocat̄. Cui⁹ legib⁹ arbitriū anime liberū est: bonisq̄ pmia: ⁊ malis pene: fixis p oīa ne cessitatib⁹ distributa sunt. Qui fecisti hoīez ad imaginē ⁊ s. t. quem q̄ se nouit agnoscit. Exaudi me de⁹ meus: pater meus: rex meus: cā sa mea: spes mea: res mea: domus mea: patria mea: salus mea: lux mea vita mea. Exaudi more tuo illo paucis notissimo tibi soli seruire pa tus sum: q: tu solus iuste dominaris. Recipe oro fugitiuū tuū satis fuerim fallaciaꝝ ludibriū. Iā satis penas dederim: satis inimicis tu is seruierim: tui iuris esse cupio: accipe me ab istis fugiētē famulum tuū: q: ⁊ isti me q̄n a te fugiebā acceperūt alienū. Vindica me ab er rore querētē te nihil mihi aliud occurrat p te: si nihil aliud desidero q̄ te. Si aūt ē in me supflui alicui⁹ petitio: tu ipse mūda me ⁊ fac ido neū ad videdū te. Ceterū de salute corpis mei q̄diu nescio q̄d mihi vtile sit: tibi cōmitto. Tñ hoc oro vt me penitus ꝯuertas ad te nihil q̄ mihi repugnare facias tēdēti ad te. Idē in scđo li. De⁹ semp idē nouerim me: nouerim te. Hec oratio est.

¶ De Promotiōe eius in ecclesia hiponēsi. C. LI.

Ex gestis eius. Anno igit̄ vite sue. xxx. p merita ⁊ oratiões matris sue: ⁊ p pdicatiōes sancti ambrosij ab heresi purgat⁹ ⁊ baptizat⁹: ptin⁹ i fi de catholica ꝯfirmat⁹: spē oēz quā habebat i seculo dere liq̄t: ⁊ scholis renūciās q̄s regebat. Huic se ꝯsociauit enodi⁹ inuenis ex ei⁹ municipio: q̄ ⁊ ipse tñ prior ꝯuersus ⁊ baptizat⁹ erat. Querebāt q̄s eos locus haberet vtili⁹ ad seruiēdū deo: simulq̄ remeabāt ad a phricā. Sꝫ cū essent apud hostia tyberina pia mater ei⁹ defuncta est q̄ tante viri fuerit vxor ⁊ ipm eiā virū iā in extremo vite lucrata est deo. Post morte igit̄ matris nauigantes: reuersi sunt ad agros pro prios. Eratq̄ cum amicis in aphrica: meditans in lege dñi die ac no cte scribēs libros ⁊ docēs insciós. Et cū iā terminū in ieiunijs ⁊ ora tionibus transegisset. a sancto valerio iponensi epo: licet inuitus or dinez sacerdotis suscepit. Qui statim monasteriū clericoꝝ instituit ⁊ cepit viuere scđm regulā sub sanctis apostolis ꝯstitutā [illegible] aūt valeri⁹ ordinator ei⁹ exultabat vberi⁹. hoīez sibi datū talē di uinitus q̄ in doctrina sana eccl'ā edificare eēt idone⁹. Unde ⁊ ipse va lerius q: grec⁹ erat: vidēs se in latina lingua ⁊ lrīs min⁹ doctū bea to augustino potestatē dedit ꝯtra vsū oriētalis ecclie corā se in ec clesia pdicare. Vñ cū ei multi epi derogarēt ille linguas obtrectātiū nō curabat: dūmodo p eū fieret qđ a se pso impleri plenarie nō va lebat. Interea sanct⁹ valeri⁹ metuēs ne ab alia ecclia sacerdote pua ta in epm augustin⁹ q̄reret̄: ⁊ sibi auferret̄: sciēs se iam corpe ⁊ eta te infirmū a carthaganēsib⁹ p lr̄as impetrauit: vt iponēsi ecclie au gustinū licet modis oīb⁹ renitentē pmoueri pmitteret pastorē. Quo facto cū tanta instātia oēs hereticos l hbris ⁊ epistolis ⁊ disputatio nib⁹ debellabat: q̄ se victos erubescētes: ⁊ augmētis ecclie inuiden tes. grauissimas ⁊ intolerabiles psecutiones vnitati ecclie inferebāt ⁊ aliquottiens vias beati viri insidijs obsidētes: semp dei puidentia itineris errore seductū inuenire non poterant.

¶ Qualiter vixit in episcopali dignitate. C. LII.

Ex eodem. [illegible] ⁊ calciamenta ⁊ lectualia ei⁹ [illegible] ⁊ competēti habitu erāt: nec nimiū nitida nec abiecta plurimū: q: plerūq̄ vt dicebat vel iactare se insolenter solēt hoīes: vel abijcere ex vtroq̄ nō q̄ ihesu christi: sꝫ que sua sīt querētes. Ille vero mediū tenēs in regula canōi coꝝ dixit: fateor: de preciosa veste erubesco Et ideo cū dat̄ mihi vē do eā: q: vestis nō potest eē cōmunis: pciū sit cōmune. Mēsa fruga li ⁊ pca vsus est: ⁊ inter olera ⁊ legumina carnes etiā ppter infirmos ⁊ hospites habebat. In mēsa sp lectionē aut disputationē diligens cōtra pestē detractiōis in ea ita scriptū habebat. Quisquis amat di ctis absentiū rodere vitā. Hāc mēsam indignā nouerit esse sibi vel sui. Vñ si forte aliqū detractio emergēt: dicebat q̄ si non tacerent. aut versus illos ipse deleret aut a mēsa recederet. Erga paupes tam pius ⁊ misericors erat: q̄ cū ecclie sue pecunia deesset. hoc ipsuꝫ po pulo denūciabat: nō se habē qđ egētib⁹ erogaret. Nā ⁊ de vasis do minicis ppter captiuos ⁊ indigentes frāgi ⁊ ꝯflari iubebat: ⁊ indigē tib⁹ dispensari. Qđ etiā ambrosius in talib⁹ necessitatib⁹ indubitā ter esse faciendū dixit ⁊ scripsit. Feminarū nulla intra domū eius māsit: nec etiā germana soror sed nec fratris sui filie: q̄ deo pariē ser uiebāt. Dicebat eni q: ⁊ si de sorore ⁊ neptib⁹ nulla posset nasci ma la suspitio. tamē q: tales persone sine alijs necessarijs fetūq̄ manēti bus eē non possent: ⁊ ad eas etiā alie aduētarēt: ex illis possent ifir miores aut tentationib⁹ hūanis pire: aut certe malis hoīuꝫ suspitio nib⁹ infamari. Et si forte eū aliqua feminaꝝ ad se videnduꝫ vrgeret: nūq̄ solus cū sola loquebat̄. nisi secretū aliqđ inte esset. Hic itaq̄ sa piens lumē pfulgidū ppugnaculū veritatis: ⁊ fidei tutamētū o[illegible] ecclie doctores: tā ingenio q̄ sciētia vicit: incōpabilit̄ florēs. tā exē plis vtutū q̄ affluentia doctrinaꝝ. Etenī tāta scripsit vt non solum ab aliquo tota vite sue tpe scribi: sꝫ nec possint lectiōe pcurri huius enim libroꝝ. tractatū ⁊ eplaꝝ numer⁹ plusq̄ ad mille trigita extēdit̄ vt merito ei dictū illud cōueniat mentit̄: qui te totuꝫ legisse fatetur.

Sigibert⁹. Eo tpe maxim⁹ tyrān⁹ ab ambrosio ex cōicatus: q: cor rigi noluit a theodosio aqle in bello punit̄: ⁊ valentian⁹ impio resti tuit̄. Alia historia dicit maximū rome ab inimicis grani eē interfectū.

¶ De Facinore theodosij in thessalonicēses cōmisso pro quo excō municatus est ab ambrosio. C. LIII.

Anno imperij sui quinto theodosi⁹ imperator ma ne facin⁹ qđ cōmisit qn thessalonice [illegible] lia ciuiū fecit occidi. in vltionē iudicū in seditione occiso rū. imitabili publice pnie exēplo soluit: ab ambrosio ec clesia expulsus: ⁊ humili satisfactiōe recōciliat̄. Hugo floriacensis libro quinto Thessalonica ciuitas est grādis ⁊ populosa in qua dū fuisset orta seditio: q̄dā iudices lapidati sūt a pplo atq̄ trucidati. vñ indignatus theodosi⁹ iracūdie nō refrenauit infirmitatē sꝫ iussit oēs pariter interimi: nō secernēs nocētes ab innocētib⁹. Igit̄ sic in messib⁹ incisi sunt nō pcedēte iuditio fere. v. milia hoīuꝫ. Hāc cladē audiēs vir vtutis ambrosi⁹ cū princeps mediolanū venisset ⁊ tēplū intrare voluisset occurrit ad ianuā: ⁊ his sermonib⁹ a sacris limib⁹ phibuit eū dicēs. Nescis imperator ppetrata a te. cur post causaz tāti furoris nō agnoscis molē tue psumptiōis. Sꝫ forte recognitionē peti phibꝫ ptās imperij decet tñ vt vincat rō ptātē. Sciēda q̄ppe natura ē eiusq̄ mortalitas atq̄ resolutio ⁊ puluis [illegible] ex quo [illegible] ad qm redigēti finē sumus: vt nō flore purpureo ꝯfidētes infirmitate opti corporis ignoremus nos coeq̄les hoīuꝫ. pnceps es o ipator: sꝫ ꝯseruo rū⁹ ē eni oīuꝫ dñs rex atq̄ creator. Quib⁹ ocul' aspicies cois dñi tē

plum: quibus calcabis pedibus sanctum pauimentum. Quomodo man⁹ extēdes de qb⁹ adhuc sangu s stillat in ust⁹: quō hmōi manib⁹ suscipies sanctū corpus dñi: q̄ psumptiōe ore tuo poculū sanguinis eius preciosi percipies: cū furores sermonū tuorum tantus iniuste sit sanguis effusus. Recede igitur recede: ne secūdo peccato priorē nequiciā augere cōtēdas. Suscipe vinculū qui dñz te dñs ligat: est enim maxima medicina sanitatis.

De Cōpunctiōe eius ⁊ humili postulatione absolutionis: ⁊ de correctiōe edicti: ⁊ absolutiōe theodosij. C. LIIII.

Jo [illegible] ditionib⁹ enutritus: ⁊ apte sciēs q̄ sūt ppria sacerdotū: ⁊ que regū gemēs ⁊ deflēs ad regalia remeauit. Cūq3 .viij. mēsiū ptinuū trāsisset spaciū: ppinquauit nostri saluatoris natiuitas. Jmpator aūt lamētatiōib⁹ assiduis in palatio residēs lachrymas icessabilit̄ expēdebat. Ingressus ē a[illegible] multū magister: singularē apud eū fiduciā habēs: ⁊ vidēs [illegible] lamētatiōib⁹ pstratū: accessit vt lachrymaꝝ inqreret cāᷓ. At ille ingemiscēs amarissime: ⁊ vehemētius lachrymas fundēs: tu inqt rufine nō sentis mea mala: ego aūt lamētor ⁊ gemo calamitatē meā: qꝛ seruis qdē ⁊ mēdicātib⁹ apta sunt tēpla dei: ⁊ ppriū dñi locū ingredientes licēter exorāt: mihi vō ingressus ad eū nō est: sz ⁊ etiā celi sūt [illegible] vba singula singultib⁹ irrumpebat. Tūc rufin⁹. [illegible] inqt si tibi placet: ⁊ pontifici psuadeo vt soluat vinculū quo [illegible]. Ad quē impator. Nō inqt psuadebis ambrosio: noui enī decretū illius esse iustū: neq3 reuerebit̄ impialē potētiā: vt legē possit puaricare diuinā. Sz cū rufin⁹ vbis plurib⁹ vteret̄: ⁊ promitteret ambrosiū esse flectēdū: impator eū pgere cū festinatiōe pcepit. Ipse etiā spe data post paululū ē secutus: credēs rufini pmissiōib⁹. Porro vir mirādus ambrosius mox vt vidit rufinū ait. Impudētiā canū es secutus o rufine: tāte videlz necis auctor existens: ⁊ nō pudorē ex fronte detergēs: nō erubescis nec metuis cōtra maiestatē latrare diuinā. Cūq3 rufinus supplicasset: ⁊ diceret statim impatorē esse vēturū supno zelo accēsus ambrosius ait. Ego inqt rufine tibi p̄dico qm̄ eū ingredi sacra limina phibebo: si vō imperiū in tyrānidē mutauerit necē libēter suscipio. Qd̄ audiēs rufinus nūciauit impatori votū antistitis: monens vt palatiū remearet. Impator autē hoc in media platea cognoscēs pgā inqt: ⁊ iustas in faciē suscipiā ptumelias. Tūc ad sacra limina perueniēs: in sacrā nō ē ausus intrare basilicā: sed accedēs ad antistitē inuenit eū in salutatorio residētē. Quē ilico rogare cepit vt solueret ei⁹ vincula. Episcopus autē tyrānicā dicebat esse eius psentiā: ⁊ ptra deū insanire: eiusq3 legē calcare. Ad hec imperator. Nō inqt insurgo ptra ecclesiasticas sanctiōes: neq3 inique ingredi sacra limina ptēdo: sz te soluere mea vincula deposco: precor, deniq3 vt ⁊ cōmunis dñi p me exores clemētiā: ⁊ ne mihi claudas ianuā quā cūctis p pniāz dñs noster aperuit. Tūc antistes. Quā inqt penitētiā ostēdisti post tātas iniqtates: quib⁹ medicaminib⁹ post tanta vulnera plagas curasti. Ad hec impator. Tuū inqt opus ē: ⁊ docere ⁊ medicamina tēperare: meū ē oblata suscipe. Tūc sanct⁹ ambrosi⁹ Qm̄ furori inqt tuū iudiciū cōmisisti: ⁊ nō ratio ptulit s̄nīam: sed potius iracūdia: scribe legē q̄ decreta furoris euacuet. Scribe inquā legē vt intra dies .xxx. sentētia necis atq3 pscriptiōis in litteris tm̄ scripta pmaneat ⁊ iudiciū rōnis expectet: qb⁹ trāsactis ira cessante ratio cām examinet: ac demū qd̄ apd̄ semetipāz cognouerit sub vitate dis[illegible] Itaq3 intra hos dies [illegible] q̄ ptuleris: an iniusta s̄nīa. Et siqdē ratio pbauerit iniusta q̄ sūt plata disrūpet: si vō iusta firmabit: porro dieꝝ nūerus ad h̄ inuestigāda sufficiet. Quā admonitiōez discreti ⁊ sapiētissimi viri impator aīo libēti suscipiēs: ⁊ optimā esse psiderās: legē repēte pscribi p̄cepit: ⁊ ppria manu pfirmauit. Quo facto vinculū eis dissoluit epūs. Sicq3 demū impator igredi limina p̄sūpsit ecclie: ⁊ adherēs pauimento: manib⁹ capillos euellēs: cū lachrymis a dño veniā ipetrare poscebat. Verū cū tēpus affuisset quo munus ad altare offerre solebat: surgēs cū lachrymis ē igressus. Cūq3 obtulisset sicut solit⁹ erat: itra cācellos stetit. Rursus aūt ambrosi⁹ nō qeuit: sz differētiā locoꝝ edocuit. Et primo qdē reqsiuit qd̄ ibidē expectaret. Impatore dicente sustinere se sacroꝝ pceptiōez mysterioꝝ: p archidiaconē remādauit ei archiepūs O impator iteriora loca sacerdotib⁹ tm̄ sūt collata: q̄ ceteris nec ingredi nec ptingere pmittit̄: egredere igit̄ ⁊ cū ceteris hāc expectationē cōem habe. purpura nāq3 ipatores nō sacerdotes facit. Tūc imperator fidelissim⁹ hāc ēt traditiōnē aīo gratāti suscipiēs remandauit dicēs. Nō audacie causa intra cācellos māsi: sz in pstātinopolitana vrbe hāc psuetudinē esse cognoui: sed ago grās p huiusmodi medicina. Tali ergo tātaq3 ⁊ presul ⁊ impator virtute clarebāt: ⁊ tm̄ profecit increpatio a viro virtutis prolata.

Placella imperatrix intendebat pauperibus sustentandis q[illegible] C. LV.

Xor [illegible] vtens ministri ad hec officia pagēda: sed p semetipsā [illegible] agēs ad eoꝝ habitacula veniebat: vnicuiq3 qd̄ opus erat p̄bens: ⁊ p ecclesiaꝝ xenodochia discurrēs suis manib⁹ infirmis ministrabat. ollas eoꝝ extergēs ius gustās: offerens coclearia: panē frāgēs: cibos ministrās. calices diluēs: ⁊ alia cuncta faciens q̄ seruis ⁊ ministris mos est solēnit̄ opari. His aūt qui eā de reb⁹ nitebant̄ talibus phibere dicebat. Aurū distribuē ipery est op⁹: ego autē p ipo impio hoc op⁹ offero bona mihi tribuēti. Sed ⁊ viro suo sepe dicebat. Oportet te marite sp cogitare qd̄ dudū fuerīs ⁊ qd̄ mō sis. Nā si sp hec cogitaueris. ingrat⁹ bn̄factori nō eris: sed iperiū qd̄ eo largiēte suscepisti legalit̄ gubernabis. Ita his ⁊ silib⁹ sermonib⁹ optia mulier pficere virū suū in vtutib⁹ sedule hortabat̄. Deniq3 fidelissimus iperator ptra errorē gentiliū insurgēs: eū fundit⁹ euertere destinauit. Lege igit̄ data p̄cepit idoloꝝ tēpla solotenus euerti. Ante eū eni imperator maxim⁹ pstātin⁹ qui prim⁹ pietate moꝝ ornauit iperiū. sacrificare demonib⁹ interdixit nō tn̄ eoꝝ tēpla euertit: sed inaccessibilia esse p̄cepit: cui⁹ filij paterna vestigia st̄ secuti. Julian⁹ aūt eis succedēs: impietatē renouauit: ⁊ flāmā veteris impietatis reaccēdit. Jouian⁹ vō interrēpto iuliano iperiū assecut⁹: rursus imolatiōes phibuit idoloꝝ. Valēs deniq3 oibus imperij romani gentib⁹ pcessit religiones suas colerent sicut vellēt solūmodo illos ipugnans q[illegible] riana dogmata nō suscipiebāt. Itaq3 vsq3 ad tpa hui⁹ magni theodosij: ⁊ ad idoloꝝ aras ignis accēdebat̄: ⁊ libamīa atq3 sacrificia offerebant̄: sed ⁊ publicas festiuitates ppli p plateas agebant: ⁊ orgia dionysij celebrabant: ⁊ cū sacris currebāt: canes eulcerātes ⁊ furentes atq3 bachātes: ⁊ agebant oīa q̄ nequicia erroris ppria inuenit. Sed hec oīa theodosi⁹ catholicus impator extirpare radicit⁹ impauit: ⁊ con[illegible] fit. corripuit ⁊ pdēnauit. Triptita historia. Erat ab initio rome domus magne in quib⁹ panis fiebat: qui vniuerse ciuitati mīstrabat̄. Haꝝ mancipes pcedēte tpe pristina publica. fecerūt latrocinia puta. Cū eni essent mole in locis subterraneis substitute: p singula earū domuū latera tabernas ibi pstituētes: meretrices ibi prostare faciebant: vt p eas plurimos deciperent alios q̄ p pane. alios q̄ p libidine venīebāt. Arte nāq3 mechanica in molā de taberna cadebāt ⁊ maxime pegrini: ⁊ ibi laborātes vsq3 ad senectutē putabant̄ mortui. In his fortis ceciderat quidā miles theodosij. qui dū exire nō pmitteret̄: extraxit gladiū: ⁊ phibētes occidit. Alij vō territi eū dimiserūt: qui egressus dolū narrauit impatori. Mox q3 impator mācipes interemit ⁊ pistrina funditus euertit. Itē mos erat rome vt mulier in adulterio deprehensa nō puniret̄: sed ad augmentū peccati in angusto pstibulo includebat̄ ⁊ admissis q̄ cū ea fornicarent̄. hora q̄ turpē cōmittebant̄ tintinabula pcutiebāt: vt sono illo iniuria fieret manifesta. Hec prostibula theodosi⁹ iussit destrui: ⁊ alijs penis adulterā puniri.

De Subuersiōe templi iouis apud apamiā. C. LVI.

Rursus [illegible] parimus [illegible] struxit: de fiducia diuina nō de hoīz vtute psiderans opus dignū memoria narrare nō sileaz. Defuncto iohanne apamie ciuitatis epō: marcellus vir sanctissimus ordinat⁹ est feruens spiritu s̄m aplm. Inter hec venit p̄fect⁹ orientis apamiā. tunc millenarios cū subiectis hn̄s: quo facto populus militari timore [illegible] rimisvariatū prefectus id destruere nitebat̄. Vidēs aūt forte nimis edificiū ac robustū: ipossibile iudicauit hoīb⁹ lapidū iuncturas pmissiōes posse dissoluere. Erāt eni ingētes ⁊ alterutris illigati. insup ⁊ ferro plūboq3 cōiuncti. Porro marcellus pusillanimitatē p̄fecti videns eū qdē misit ad alias ciuitates. Ipse vō supplicabat deo vt templo destruēdi p̄beret occasionē. Inē hec venit qdā sponte diluculo nō structor: nō lapidū sector: neq3 alteri⁹ cuiuscūq3 pit⁹ artis: sz lapides ferre ⁊ ligna in hūeros psuet⁹. Is ḡ accedēs pmisit facile templū eē soluēdū: q̄ tm̄modo mercedē accipe poscebat artifici. Cūq3 hec scturus pōtifex pmisisset h̄ ille machinat⁹ est. Coherebat tēplo magnitudine pstituto ex q̄ttuor laterib⁹ portic⁹: erātq3 colūne igētes: altitudinē tēplo hn̄tes equalē. Singularū vō circulus columnarū erat .xvj. cubitoꝝ. Porro nā petre fortissima. q̄ nō facile q̄buslibet ferramētoꝝ generib⁹ rūperet̄. Has itaq3 per circuitū subfodiēs ⁊ subearū basibus fortia ligna supponēs immisit ignē quo facto non poterant ligna naturaliter ignis accendere: demon eteni qdā decernm⁹ apparuit q̄ flāmā vires suas phibebat operari. Cūq3 freqnt̄ hoc facerēt ⁊ molitionem suam explere non possent: nunciauerūt hoc pontifici

meridie dormiēti. At ille repēte ad ecclesiā cōcurrens: ⁊ aqua in vas culo portari ꝑcipiēs aquā posuit sub altare. Ipse vͦo in pauimento posita frōte. clemēti dn̄o supplicabat. ne amplꝰ tyrānidē demonis illā patereť hr̄e fiduciā. sed vt īfirmitatē illiꝰ euaderet: ⁊ signū pro pꝛie v̄tutis ostēderet. ne magis ex hoc infidelibꝰ exultatiōis occasio nasceref. hec cū dixisset facto signaculo crucis in aq̄. quendā diaconū suū equitū fide ⁊ zelo munitū: sumere iussit aquā. ⁊ velociť currere ⁊ confidenť ꝑgere: igniēq₃ supponere. Qd̄ dū fuisset factū: fugit demon nō ferens aque v̄tutē. ignis autē velut oleū habuit illius aq̄ naturā. cōpꝛehēsaq₃ ligna sūt repēte cōsumpta. colūne vͦo suffultus re solatio nudate: ⁊ ipse ceciderūt: ⁊ alias. xij. vna traxerūt. Tūc latꝰ qd̄ coherebat tēplo violēta ruina depositū est. Sonꝰ aūt totā ciuitate cōcutiēs cunctos fecit huc ocurrere. Et dū inimici demonis aperte cognouissent fugā: in diuinis laudibꝰ ora soluebāt. Sic enī ⁊ alia tēpla sacratissimꝰ pōtifex ille destruxit: q̄ ⁊ victoribꝰ scribebat martyribꝰ: ⁊ rescripta suscipiebat: ⁊ nouissime etiā martyrio ipse coronatus est.

De Subuersione Serapis in alexādria. C. LVII.

Vsinus. xi. li. Eo tēpoꝛe apud alexādriā erat basilica q̄dam publici opis vetusta: ⁊ admodū neglecta. quā cōstātius impator hereticus donasse ep̄is ꝑfidiā suā ꝑdicantibꝰ ferebatur q̄ lōga ītima nihil validū ꝑter parietes habebat. Visuz est theophilo ep̄o hāc ab impatoꝛe deposcere. vt crescētibꝰ fidelium ꝑplis. oratioņū quoq₃ cresceret domus. Quā cū acceptā vellet extollere: repta sūt intus antra q̄dā latētia. ⁊ terre defossa latrociniis ⁊ sceleribus magis q̄₃ ceremoniis apta. Igiť gētiles q̄ redigi criminū suoꝝ latebras: ⁊ flagitioꝝ suoꝝ cauernas viderāt. nō ferētes opta tot scelerū mala ⁊ tenebris obiecta reserari. velut dracoņū calice potato insanire oēs ac palā furere ceperūt: ⁊ crebros cōflictus manu ⁊ ferro agere in plateis. Nostri autē numero ⁊ potētia multo plures. s₃ modestia religiōis minꝰ feroces erāt. ex quo frequenter nostroꝝ plurimis vulneratis. aliquātis etiā īterfectis: ad tēplū serapis q̄si ad arcē quandā refugiebāt. Quo nōnullos ex christianis secū adducentes: accēsis aris īmolare cogebāt: renitentes nouis ⁊ exq̄sitis suppliciis cruciatos necabant. alios patibulis: affigētes. alios cōfractis cruribꝰ in spelūcas ꝑcipitātes. Tēplū aūt serapis locus erat nō natura: sed manu ⁊ cōstructiōe ꝑ centū aut eo amplꝰ gradus in sublime suspensus. q̄dratis ⁊ ingētibꝰ spaciis ex oī ꝑte distētꝰ: muroq₃ ope constructꝰ. In h̄ serapis simulachꝛū ita erat vastū. vt dextera vnū parietē alterū leua perstringeret. Qd̄ monstrū ex oībꝰ generibꝰ metalloꝝ lignoꝝq₃ cōpositū ferebať. Erāt etiā q̄dā ad stupoꝛē ⁊ admiratiōnē videtū dolis ⁊ arte cōposita. Nā fenestra ꝑexigua ab ortu solis ita erat aptata vt die q̄ institutū fuerat simulachꝛū ad serapē salutādū diligēter tēpoꝛibꝰ obseruatis. ingrediēs simulachꝛo solis radiꝰ per eandē fenestrā directꝰ. os ⁊ labia serapis illustraret. ita vt inspectante ꝑplo osculo salutatꝰ serapis videreť a sole. Signū autē solis ad hoc ip̄₃ ex ferro subtilissimo manu artificis fuerat fabricatū. vt magnes lapis cuiꝰ natura ferrū ad se trahit. desuꝑ in laq̄aribꝰ fixus. cū tēperate sub ipso ad librā positū fuisset simulachꝛum vi in naturali ad se rapet ferrū. sic q̄ assurrexisse ꝑplo simulachꝛū: ⁊ in aere pēdere videreť. ⁊ ne h̄ lapsu ꝑpropo ꝑdereť. ministeriū fallacie surrexit aiebat sol valedixit serapi vt discedat ad ꝑpa. ꝑsuasio aūt q̄dā a gētibꝰ fuerat dispsa. q̄ si humana manꝰ simulachꝛū illud cōtigisset terra ōhiscēs ilico solueret ī chaos. celūq₃ repēte rueret impcepe. Quē res stupoꝛē quēdā paululū ꝑpl̄i dabat. cū ecce vnꝰ ex militibꝰ fide q̄₃ armis magis munitꝰ: correptā bipennē īsurgēs maxille eiꝰ illudit clamoꝛ attollat vtroꝝūq₃ ꝑploꝝ. neq₃ tn̄ aut celū ruit: nec terra dehiscit. Inde iterū atq₃ iterū repētes putris ligni fumosuz geniū cecidit. Post h̄ reuulsuz ceruicibꝰ caput trahiť ⁊ pedes aliaq₃ mēbra cesa securibꝰ: ⁊ rapta funibꝰ distrahūť ac ꝑ singula loca mēbratī ī cōspectu cultricis alexādrie senex veťnosus exuriť. Theodoricꝰ. Cū āt caput serapis abstulissent: greges soꝛicū īde cucurrerūt. Erat enī habitatio soꝛicū egyptioꝝ deꝰ. Ruffinꝰ. Post h̄ capite ip̄o idolatrie deiecto studiis vigilātissimi sacerdotis theophili. q̄cūq₃ fuerāt ꝑ totas alexādriā poꝛtēta potiusq̄₃ simulachꝛa. pari exitu ⁊ simili ōdecoꝛe publicāť. Quot ibi capita īfantiū ōsecta īauratis labris īuēta sͤt. Quot paruuli vi necati. Quot ibi vise sͤt despicate ob fibraꝝ ījspectionē.

De Fugacie tyrāni sacerdotis in templo dolo commissis. C. LVIII.

Tamq₃ sacerdos erat apud eos in templo saturni tyrannus noie hic quasi ex responso numinis: adoꝛātibꝰ in tēplo nobilibꝰ q̄buscūq₃ ⁊ ꝑmariis viris: quoꝝ sibi matrone ad libidinē placuissēt. dicebāt saturnū sibi pꝛecepisse vt v̄xoꝛ sua pernoctaret in tēplo. Cū is q̄ audierat gaudēs: q̄ vxoꝛ sua dignatiōe numinis vocareť. exoꝛnatā comptius insuꝑ ⁊ donariis onustā. ne. s. vacua repudiareť cōiugē mittebat ad tēplū. In cōspectu oīuz cōclusa īītrinsecꝰ matrona: tyrānꝰ clausis ianuis ⁊ traditis clauibꝰ descēdebat. Deinde facto silentio ꝑ occultos ⁊ subterraneos aditus intra ip̄m saturni simulachꝛū qd̄ erat a tergo excisum: ⁊ parieti diligēter annexū: patulis erumpebat cauernis. ardētibꝰ intra edē luminibꝰ: nitēte supplicātiq₃ mulieri: vocē subito ꝑ simulachꝛū oꝛe cōcaui ꝑferebat. ita vt pauoꝛe siť ⁊ gaudio infelix mulier trepidaret: q̄ dignam se tanti numinis putaret alloquio. Postea vͦo q̄₃ qd̄ libitū fuit: vel ad cōsternationē maioꝛē: vel ad libidinis incitamentū distulisset. numē impurū arte q̄dā linteolis obductis repēte lumina extinguebanť vniuersa. Tūc descēdēs obstupēti mulierculꝫ cōsternateq₃ adulterii fucū ꝑphanis cōmentationibus inferebat. Hec cū ꝑ oēs miseroꝝ matronas multo tp̄e gererētur: accidit quādā pudice mētis feminā facinꝰ hoꝛruisse: ⁊ attētius designātē cognouisse vocē tyrāni. Que domū regressa viro fraudē scelerꝭ indicauit. Ille iniuria cōiugis imo potꝰ sua in scriptū tyrānū ad toꝛmēta ꝑducit. Quo cōuicto atq₃ cōfesso: pudoꝛ oīs ⁊ dedecꝰ: paganoꝝ ꝑuasit domos: adulteris matribꝰ: incertis patribus: liberis spuriis cōpꝛehensis. Quibꝰ diuulgatis ⁊ cognitis raptim cū simulachꝛis ⁊ edibꝰ excidebanť ⁊ crimina.]

De Simulachꝛo fluuii ⁊ inundatione nili contra paganoꝝ opinionem. C. LIX.

Hunc quidē apud alexandriā relictū ē ex industria cuiꝰ simulachꝛi simie: ne pagani postea negarēt se etiā tales deos adoꝛasse. Quā rem grauiť ferebāt ꝑhi. Inuēte sūt aūt ibi in tēplo lr̄e in lapidibꝰ insculpte: q̄ indicabāt tēplū serapis terminū habiturū: qn̄ apparuisset character crucis: q̄ interpꝛetať vita superuētura.

Ruffinꝰ. Moꝛis erat in egypto: vt mēsura ascēdētis nili fluminis ad tēplū serapis deferreť: velut ad incremēti aquarū ⁊ inundatiōis auctoꝛē. subuerso autē eiꝰ simulachꝛo: ignisq₃ succenso: oēs pagani negabāt serapim iniurie meroꝛe aq̄s vltra affluentiā solitā largiturū. S₃ vt ostēderēt deꝰ nō serapim q̄ multo erat nilo posterioꝛ. s₃ se eē q̄ aq̄s fluminis tp̄ibꝰ suis iubet excrescē tāta ex eo ⁊ deinceps fuit inundatio: quāta parꝰ nulla etas meminerat. Sozomenꝰ. Eo tp̄e fert nilus solito nō excreuisse: seuiētibꝰ q̄ egyptiis: q₂ sacrificare nō sinebanť. Audiēs h̄ impatoꝛ dixit: nunq̄₃ currat ille fluuiꝰ: si magicis artibꝰ ⁊ fluxu sāguis polluēde sūt vnde sacre paradisi. Post paululū vͦo altiꝰ q̄₃ solebat excurrit. clamātibꝰ paganis in theatro: q̄ velut senex deliraret nilus. Quo facto plures ad chꝛistianitatē sunt cōuersi.

Sigibertꝰ. Eo tp̄e claudianꝰ gentilis poeta rome claruit. Actoꝛ. Huiꝰ duo volumina metrice composita inueniunť. vnū maiꝰ: alterum minus.

De Dispersione ossiū beati Johānis baptiste: ⁊ reuelatione capitis eius. C. LX.

Sigibertus. Anno Theodosii. vj. caput Johannis baptiste a theodosio imperatoꝛe cōstātinopolim ē trāslatū. Qd̄ cū valens impatoꝛ olim illuc voluisset trāsferre: vehiculū in quo sanctū caput ferebať nullo mō moueri potuit. Ex historia inuētiōis sācti iohānis. Narrat iosephꝰ vinctū fuisse iohannē in castello machonta. ibiq₃ caput eiꝰ trūcatū. Qd̄ herodias a saltatrice susceptū: nō est passa cū reliquo coꝛpe sepeliri: metuēs ne integrū sc̄i coꝛpꝰ cū oī facilitate resurgēt. H̄ aūt fieri posse nō putauit: si caput cū coꝛpoꝛe vni nō tradereť sepulture. ideo illud intra septa pallatii infossum occulta sollicitudine ꝑcurauit custodiri. coꝛpꝰ aūt apud sebastē: q̄ quōdā samaria dicta est legiť humatū: ⁊ a barbaris vsq₃ ad iulianū apostatā intactū. Tūc vͦo pagani sepulchꝛū eiꝰ inuadūt. ossa dispgūt. eadē rursus collecta ⁊ cremata latius dispgūt. S₃ dei ꝑuidētia affuerūt q̄dā ex hierosolymis monachi. qui mixti cū aliis colligētibꝰ queq₃ potuerūt: ablata ad philippū hierosolymoꝝ ep̄m ꝑtulerunť. Qui supra se eē dicēs tātū thesauꝝ seruare: misit ea ad athanasiū maximū tūc alexādrie ep̄m. Que ille suscepta paucis arbitris sub cauato sacrarii pariete īnclusa reseruauit. ꝑphetico sp̄ū credēs generationi future ꝑfutura. Postmodū vͦo caput reuelatū ē duobꝰ monachis: q̄ cā oꝛonis ī hierlm̄ venerāt: quibꝰ in visiōe angelica dictū ē: Ite ad pallaciū herodis quōdā ꝑncipis. ⁊ vbi fumū e terra ascēdē videritis: ibi caput iohānis baptiste inuenietis. Qui ita faciētes: cū magno honoꝛe clāculo secū illud hierosolymā depoꝛtauerūt. Et nō multo post a latronibꝰ raptū ē. q̄ mittētes illud in quoddā specu ibidē dimiserūt. donec idem iohānes cuidā heremite reuelauit dicēs: Accipe caput meū: qd̄ in h̄ specu depositū est: ⁊ da illud iouanno ep̄o. qui ipse est

alexandrie vbi reliquie corporis mei requiescũt q̃ ⁊ ita fecit.

C De [illegible] in aquitania. C. LXI.

Dit aliquot aũt annos cuidã monacho noie felici o. [illegible] bieri salẽ adierat angelica visione dictũ est vt pgeret alexandriã. ibiq3 in q̃dã ecclesia btĩ Johãnis caput ei⁹ cũ trib⁹ paruulis ĩnocentũ recõditũ accipiẽs. trãsferret in ptes gallie in regionẽ aq̃tanie. Qui iussa cõplens: thesaurũ sibi a deo destinatũ vn⁹ sportelle cõclusũ in sinu recepit. statiq3 iũctis sibi socijs ascendit nauẽ. Cũq3 ĩ mare iter agere cepisset felici⁹. eleuãs oculos ⁊ palmas ad celũ orauit dñz iheũz vt mitteret eis angelũ suũ ducẽ itineris ad locũ destinatũ. vbi collocaret quẽ portabat reliq̃arũ thesaurũ. Hec aũt eo orãte: Ecce nubes val'da descẽdit sup nauim: ⁊ d̃ medio nubis egressa est colũba ad instar niuis alba. ⁊ sup puppim imobilis stetit: tam in die q̃3 in nocte: vsq3 dũ in ptibus aq̃tanie ad litt⁹ occeani ptingerẽt. In portu aũt agolinẽsi exierũt ad terrã: ⁊ mouentes ĩde q̃si duo miliaria inuenerũt corpa mortuor. s. regẽ vuandalorũ cũ oĩ exercitu suo: vt opinor viginti miliũ viror. Egressus enĩ fuerat idẽ ppls crassa ceruice de vagina sua: p mare cũ classe magna. et ventus vehemẽs trãsuexerat eos in p̃dictũ portũ agolinẽsem. Nũciatũq3 erat pipino regi aq̃tanie: q' gẽs vuãdalica regnũ ei⁹ inuaderet q̃ cũ eis ⁊ cũ oĩ multitudine armator occurreret: oẽz illor exercitum exercitu suo ĩterfecit. ita vt nullus ex tanta multitudine illesus euaderet de suo aũt exercitu nõ nisi. xx. viri minuerent: quos tamẽ ipse p̃ ceteris diligebat. Cũq3 ab hac cede let⁹ pro victoria rediret. quodã in loco pressus somno stratũ suũ in papilionib⁹ parari iubet. Et pro lassitudine sõno ppe ingruẽte vox diuina ad eum allata est. Cur piger sõnus te ita p̃sit noueris magni pphete plusq̃3 pphete: ⁊ nudari lucerne caput ex trãsmarinis ptib⁹ huc afferri cũ trib⁹ paruulis inocẽtibus. ⁊ pter ei⁹ noiẽ in hoc p̃lio diuinu⁹ victoriã tibi a dño esse collatã. Ecce post tergũ tuũ sequuntur viri f̃res habitu pegrino: ⁊ q̃ preest ceteris felici⁹ vocat. Unde in occursum eorũ ⁊ eos humilit' suscipe. ac pacifice tecũ conteris deducere. ⁊ videbis magnalia dei: q̃ ⁊ ita fecit. Cũctus quoq3 exercit⁹ q̃ in castris erat. audito aduẽtu eor: q̃si vir vn⁹ eis obuiã pcesserũt triginta milia virorũ. corpora mortuor q̃ in p̃lio corruerãt secũ deferẽtes. apphẽdẽtesq3 sportellã q̃ sanctũ corpus portabat singulis feretris apponẽtes. miro modo mox vita p mortuũ mortuis reddita est. Sed ⁊ alia plura p eũ mirabilia facta sunt. Rex autẽ pipinu⁹ in honorẽ ei⁹ basilicam edificauit: vbi reliq̃as cõclusit. eãq3 ex p̃dijs ac possessiõib⁹ suis dotauit. oĩaq3 necessaria monachis deo seruiẽtib⁹ ordinauit.

C De Prudẽcio poeta ⁊ q̃busdã actis hieronymi. C. LXII.

Sigibertus. Tpore quoq3 theodosij in hispania prudẽti⁹ poeta liricus claruit. Actor. Hic Prudẽtius librũ metricũ de conflictu vicior ⁊ virtutũ elegãter cõposuit. Gennadi⁹. Hic prudẽtius vir secularib⁹ litteris erudit⁹ extitit. q̃ cõposuit trocheũ: de toto veteri ⁊ nouo testamẽto psonis exceptis comentatus est. et in morẽ grecor exameron de mundi fabrica vsq3 ad cõditionẽ p̃mi hoĩs ⁊ p̃uaricatione eius [illegible] greca appellatione pretitulauit apotheosis sychomachia. amartigenia. i. de diuinitate. de cõpugnãtia animi. de origine peccator. fecit ⁊ in laudẽ martyrũ sub aliquor noibus inuitatoriũ ad martyriũ librũ vnũ. et hymnor alterũ. speciali tamen intentione aduersus Symachũ idolatriã defendentẽ. ex quor lectione agnoscitur palatinus simul fuisse. Sigibertus. Eo quoq3 tempore Gregorius nazanzenus episcopus obijt. Terribile signũ in celo columne per oĩa simile apparuit. Librũ virorũ illustriũ hic finit Hieronymus: Gennadius autẽ ab hinc incipit. Hieronymus in vita de illustribus viris dicit. Hieronymus natus patre Eusebio: oppido stridonis: quod a gothis euersum: Dalmacie quondã Pannonieq3 confiniũ fuit vsq3 ad presentem annum: id est Theodosij principis. xiiij. hec scripsi. vitam Pauli monachi. epistolarum ad diuersos librũ vnum. ⁊c̃. Actor. Hec de se Hieronymus in prefati libri fine commemorat. Ceterũq3 de scriptis eius que ⁊ tunc iam ediderat. et postmodum editurus erat plenius iam supra diximus. Sigibertus. Eo tẽpore sanctus patricius scotus in hibernia cum suis sororibus venditur. vbi cum esset regi porcarius. angeli sepe alloquio fruitur. Hieronymo sacras scripturas veteris testamenti. de hebraica veritate in latinam linguam vertente. editio. lxx. interpretum que tenebatur a cunctis ⁊ grecis ⁊ latinis cepit in secundis haberi. Quod cũ cõtra inueteratum vsum ecclesie fieri quãuis sancti ⁊ docti viri egreferrent. preualuit tamen auctoritas hebraice veritatis postq̃3 patuit quantũ ab ea discreparent lxx. interpretes.

C De [illegible] sancti Ambrosij [illegible] C. LXIII.

Dtempore arsenius rome claret q̃ vsq3 ad [illegible] in aula impator gl'iose militãs: ex senatore fit monach⁹ ⁊ p ãnos. lv. ĩ heremo scitaꝫ exẽplo oib⁹ mirabil' enituit. Ex vitaspa. Abbas arsenius cũ adhuc eẽt in pallatio: orauit dñm vt eũ dirigẽt ad salutẽ. Et facta est vox dicẽdo: Arseni fuge hoies ⁊ saluaberis. Ipse etiã descẽdẽs ad vitã monachalẽ orauit iterũ dicens p̃r⁹. Et iterũ audiuit Arseni: fuge: tace: quiesce. hec enĩ sunt radices nõ peccãdi. Cũ quidã frater ad beatũ arseniũ aduenisset: volens eũ vidẽ pulsauit hostiũ ei⁹. At ille sperãs suũ eẽ discipulũ: apuit ei. Sed postq̃3 alterũ ↄsperit eẽ: mox se in terrã pcecit in faciẽ. Illo autẽ vt surgẽt postulãte: r̃ñdit arseni⁹ dicẽs Nõ hinc exurgã nisi discesseris. ⁊ p aliquot horas nõ acquieuit surgẽ. quousq3 discedẽt ille. Abbas daniel de eo referebat: q' die sabbatorum vespe solẽ relucentẽ post dorsũ suũ dimittẽt. extẽdensq3 man⁹ ad celũ nõ desinebat orare: [illegible] sequẽti die sol iterũ oculos ei⁹ surgẽs implesset. Ceteras aũt noctes puigiles ducebat. ⁊ prope diluculũ cũ vellet parũ pro nature fragilitate quiescere dicebat somno. Ueni male serue. ⁊ mox claudẽs oculos surripiebat parũ somni sedendo: ⁊ statim surgebat. Iterũ ait ⁊ senius: Nos q̃ mũdane eruditiõis disciplinis intẽti sum⁹: nihil habem⁹. hi autẽ rustici egyptij: ⁊ pprijs labor. h⁹ virtutes acquisierũt. Quidã e trib⁹ dixit btõ arsenio: Ecce pat̃ meditari festino de sacris scripturꝫ q̃ didici. ⁊ nõ sentio cõpunctionẽ in corde: q' nõ intelligo virtutẽ scripture. R̃ñdit: Illi q̃ serpẽtes solẽt incãtare: nõ intelligũt vba q̃ legunt. s3 serpẽtes audiẽtes ĩtelligũt virtutes vbor. ⁊ acquiescunt ⁊ subdunt eis: Ita ergo ⁊ nos faciam⁹. q̃uis enĩ nõ valeam⁹ intelligere diuinarũ scripturarũ virtutẽ. tñ demones terrent. ⁊ effugati discedũt a nobis: nõ sustinẽtes eloquia sp̃ussci. Quedã vo matrona mãdauit arsenio se velle eũ vidẽ Qui cũ negasset illa ait: Credo in deũ: q' videbo eũ. Que cũ ad cellã ei⁹ puenisset: virũ dei inuenit extra cellã: ⁊ pstrauit se ad pedes ei⁹. Ille autẽ leuãs eã cũ indignatione: ⁊ intuens eã ait: Si faciẽ meã videre vis: ecce vide. Illa aũt pre verecũdia nõ cõsiderauit faciẽ ei⁹. Et ille ait: Nescis q' mulier est p mulieres seducunt pfecti viri. Nũquid sufficit tibi audisse opera mea. At illa Nolo inq̃t vidẽ faciẽ tuã: s3 ora p me. Et ille Oro inq̃t deũ: vt deleat memoria tui de corde meo. Illa vo ingemiscẽs recessit. Ex gestis ei⁹. Hic cũ tps obit⁹ ei⁹ appropinq̃ret. dicẽtib⁹ discipulis Quid faciem⁹ p̃r: q' nescim⁹ hominẽ sepelire. Ille r̃ñdit: Nũquid nescitis funẽ in pedib⁹ meis mittẽ: ⁊ ita ad montẽ trahẽ. Dũ3 moreret: cepit flere. Et cũ f̃res illũ req̃sissent dicentes: Quid fles pr. nũquid ⁊ tu times? Ille r̃ñdit: In ṽitate timeo. Et iste timor q̃ nunc mecũ ẽ: sp in me fuit: ex quo fact⁹ sũ monach⁹. Cũ aũt vidisset abbas pemen: q' trãsijt: dixit Beat⁹ es abbas arseni: q' te tantũ in h̃ sclo plãxisti. Qui enĩ h̃ se nõ plãxerit: illic in ppetuũ lugebit.

C De Puero nato gemello ⁊ libro heraclidis de paradiso. C. LXIIII.

Sigibertus. Eo tpe ĩ castello iudee emaus nat⁹ ẽ puer [illegible] ⁊ sursũ diuisus: ita vt habẽt duo pectora: ⁊ duo capita. ⁊ vnusquisq3 pprios sensus. ⁊ vn⁹ edebat ⁊ bibebat: ⁊ alter non edebat. vn⁹ dormiebat: ⁊ alter vigilabat. nõnunq̃3 simul dormiebãt: simul ludebãt ⁊ alterutrũ. ⁊ flebat vterq3. ⁊ pcutiebãt se ad inuicẽ. Porro vixerũt annis duob⁹. ⁊ vn⁹ ex eis mortuus ẽ. alter vo superuixit dieb⁹. iiij. Floruit etiã his tpib⁹ (vt ex ipso volumie p[illegible] scũs heraclides vir religiosissim⁹. q̃ ⁊ ipse descripsit ad lausũ epm ĩ vno volumĩe vitas scõr patrũ: quos ipse viderat. ⁊ quos alijs referentib⁹ nouerat: cũ quib⁹ etiã deserta penetrauerat egypti. lybie. thebaidis. syrene. circa fines quoq3 mesopotamie. syrie palestie. ⁊ in occidẽtalib⁹ regiõib⁹ roma atq3 cãpania. Qui liber merito padisus vocat: q' ĩ eo scõr v̇tutes ⁊ ↄuersatiões tãq̃3 lignor padisi pulchra visui spẽs describunt. De quo h̃ pauca q̃ sequunt breuit' excerpsi.

Heraclides ĩ li. q̃ dr paradisus: Suadeo tibi serue dei lause: vt v̇tute mẽtis diffugias eor ↄspectũ atq3 colloquiũ quor studiũ ẽ bone vite ppositũ. qñ et si nulla eor lesiõe macteris: mox pbitate munera certe vl' leuiẽ aut resolueris vt securior: aut erigeris vt melior. ⁊ insultabis vl' vituperabis tales. qd nõ sine tua noxa fecisse cogites. Scõs itaq3 sectare ↄspect⁹: vt tãq̃3 codicẽ scriptũ possis diligẽt' ĩspicẽ. ⁊ ex ipsius cõparatiõe vel diligẽtiã vel negligẽtiã tuã curiosius approbare.

C Narratio Ei⁹ de sancto Isidoro alexandrino presbytero. C. LXV.

Cum itaq3 primum alexandrie vrbem attigi secundo in theodosij imperatoris senioris consulatu repperi sanctũ isidorũ presbyterũ

susceptorē ac prouisorem pauperū fratrum. lx. annorum etatis. q̄ nec lintheo vtebat: nec carnibus vescebat: nec pane satiebat. p gratiam tamen spiritualis alimonie tam lauti: corpusculi erat vt oēs qui vitam ei⁹ nescirēt. epulatiōibus ac voluptatib⁹ hoc īputarēt: tam humilis tanq̄ pacificus. vt etiā inimici vmbrā ei⁹ erubescerēt. Tantā quoq̄ diuini dogmatis ferē habuisse notitiā: vt etiā inter fratrū cōmunia subito obstupesceret mente mutata sensibusq̄ spūaliter occupatis. Noui etiā eū dū cibū sumeret lachrymas fudisse. meq̄ admirāte cur fleret: erubesco inq̄t irrationabilē cibū sumēs. q̄ rōnabilis factus a dño deberē in paradisi voluptate versari. ciboq̄ diuino saciari: pp̄ter eā quā christus nobis tribuit potestatē. Retulit aūt mihi p̄fatus Isidorus de vgine q̄dā ancilla. quā dñs suus frequenter varijs p̄missiōibus tētans: stuprare nō potuit. ⁊ ob hoc eā alexandrie p̄fecto christianorum p̄secutori tradidit. Qui iter diuersa supplicia vas etiā ereū pice repletū incēdēs ait. Aut vade obtempera dño tuo. aut scias te hic esse mittēdā. Que respondit. Nunq̄ fit alter corruptor talis q̄ adijci iubeat libidini castitatē. Per caput inq̄t imperatoris tui qd̄ vereris obtestor. vt si me his tormētis necare statuisti. nō simul totā: sed paulatī iubeas immitti. vt videas quantā mihi patientiā dederit ignotus tibi christus. Que p̄ vnius hore spacium in eū cādēs demissa defecit. vbi p̄mo pix ebulliēs ad ei⁹ colla peruenit.

De Scō Dorotheo thebano. C. LXVI.

Scū ad cū iuuenis venissem: ⁊ peterē vt me instrueret ad vitā. moresq̄ monachorum. cui non tantū necessaria esset doctrina verborū quantum iugis labor ⁊ fatigatio corporis. Quasi bonus equorum domitor p̄ductū me ad solitudinis loca. dorotheo cuidā thebano monacho. lx. annū in spelūca agēti cōmendauit. qui erat vite durissime. quotidie nāq̄ in ardore maximo circa littora maris lapides colligebat. ⁊ singulis annis cellulā cōstruens. his qui fabricare nō poterant ferebāt. Me do dicēte. cur pater tam senex interficis corpusculum tuum senis ardoribus. Respondit. Occidit me occido illud. Edebat aūt modicū panis ⁊ oleris vilissimi. parū etiā aque bibens. Nunq̄ eum vidi pedes extendisse. nunq̄ in matta vl' in lecto quieuisse. sed p̄ totā noctē sedēs funem ex arbore dactilorum intexebat. cui⁹ precio vesci solebat. vt ⁊ ab alijs ei⁹ discipulī agnoui. sic a prima etate viuebat. Nunq̄ viro sp̄ōte dormiebat. nisi aut ope fatigatus. aut cibo vetus. frequēter eū edēdo nimia vis somni capite mutabat paulisq̄ ex eius labijs cadebat. Et cū a me cogeretur. vt vel ad momentum super mattā iaceret aiebat. Si angelis p̄suadere potueris vt descāt p̄suadebis ⁊ ei qui deo placeret festinat. Quadam die ad puteum ab eo missus. vt cadū implerē. cum aspidē in imo visam̄ p̄horrerem vas vacuū reportaui. causamq̄ timoris exposui. At ille subridens ait. Si placuerit diabolo p̄ oēs se puteos serpentē facere nūquid poteri eē sine potu. Mox egressus aquā de puteo traxit. et p̄or ipse signatā ōgustās ait. vbi crux adest ibi sathane malignitas nihil valet.

De Didimo alexādrino ⁊ ei⁹ narratiōib⁹. C. LXVII.

Lurcos aūt scī viri ac feruētes tunc in alexandria obierūt: in q̄b⁹ ⁊ Didim⁹ q̄ vt ipse mihi retulerat ab anno etatis sue. iiij. oculis capt⁹ fuerat. s; nec magistris lrāꝝ tradit⁹. nec vnq̄ elemēta p̄ma cognoscēs. nāl' magistrū cōsciētiā suā habebat. itaq̄ vet⁹ ac nouū testamētū v̄bo ad v̄bū iterp̄tat⁹ est. oēsq̄ sectas tā subtilit' expositas sup eas rōne destruit. vt oēs veterū sciam p̄tulaq̄ trāsiret. Hic quoq̄ mihi retulit. Cū inq̄t olī grādi sollicitudine ac tristitia fatigat⁹ p̄pt' ifelicissimā vitā imp̄atoris Juliani. die q̄dā vsq̄ ad noctē p̄ſūdā nō ederē. accidit vt sōno residēs occupat⁹ reuelationē talē viderē ... les cū albis eq̄s discurrētes atq̄ clamantes. Dicite Didimo hodie hora. vij. mortu⁹ ē iulian⁹. Surge igit' ac cibū sume: ⁊ ad domū athanasij vt ipse quoq̄ hoc agnoscat mitte. diē igit' ⁊ horā inq̄t notaui. ⁊ qd̄ audierā p̄baui sic esse. Retulit mihi etiā de q̄dā puella: cui nomē erat alexādra. q̄ vrbe relicta cōsederat itra quoddā sepulchrū p̄ o tamen exiguū alimēta necessaria suscipiēs: ⁊ nec viros nec mulieres vnq̄ p̄ annos. x. vidēs. De ipsa ⁊ btā melania romana dicebat vultū q̄dā ei⁹ se videre nō potuisse. s; stātē ad foramē cōclusiōis ei⁹ causā req̄sisse. At illa. Cuiusdā inq̄t i me aius quodā fuerat lesus: ⁊ ne viderer eū vl' cōtristari vl' p̄dere malui me i sepulchro q̄diu viuo recludere: q̄ nocere aie ad similitudinē dei facte. q̄ rursus dicēte. q̄lit' potes i tali solitudine ꝯ accidia vl' cogitatiōes tā iuge hr̄e certamē. Illa r̄ndit. A p̄ncipio diei ofonu vaco opus faciēs ex lino. Postea p̄ scōs p̄triarchas p̄p̄has: ap̄los: martyres cogitatiōib⁹ discurro. ceteris horis cibū panis capio. Appropinquāte vespa cū maxia q̄ete dñm glorifico: finēq̄ vite mee cū spe bona patiēter expecto.

De Scīs viris Ammone ⁊ Pambone. C. LXVIII.

Tim q̄ p triduū i monasterio circa alexādria morat⁹ fuissē. ⁊ optimos illic viros vsq̄ ad duo milia vidissē. hic ad mōtē vitrie veni i quo ōgebāt vtarbitror: q̄nq̄ milia viri diuersis tenētes p̄ut vellēt ⁊ possent īstitutū p̄positi sui. In q̄b⁹ erāt maior arsiū⁹ ⁊ alij multi senes eiusdē tp̄is c⁹ ⁊ btūs antoni⁹. Hic nobis ⁊ btūs āmon nitriotidē nosse se retulit. q̄ puer a parētib⁹ relict⁹ cū ad ānos. xxij. p̄uenisset iuit⁹ ab auūculo suo solēnia nuptiarum sufferre coactus est. Sed poq̄ omnes a thalamo recesserunt de lectulo surgit: hostiū claudit: p̄batum de sinu libellū puelle legit: eiq̄ castitatis ⁊ virginitatis conuersationē exposuit: ita q̄ illa in ictu gratia dei repleta: castam vitam libenter amplecti se dixit. Sicq̄ igit' in eadem cella separato lectulo. xviij. annis cum ea vixit ⁊ post hoc in solitudine. xxij. alijs. In cuius obitu sanctus antonius vidit animam eius q̄ ab angelis ferret' in celū. Huius quoq̄ mōtis habitator sanctus pambo fuit: de quo mihi sācta melania retulit q̄ ipsa ei trecentas argenti libras obtulerit. Qui cū sederet ⁊ vimen intexeret hoc tm̄ ait. Det tibi deus mercedē tuā. Deīde economo suo dixit. Suscipe ⁊ in frēs egētes diuide. Cūq̄ illa stans p̄ro munere dato benedictionē aut laudem expectaret: nihilq̄ vlterius ab eo r̄ndiret ait. Scito dñe in hac argētaria trecētas eē libras. Qui aīte nec sursum quidē aspiciēs respondit. Si mihi o filia istud offerres cōpetenter hoc diceres: cum autem non mihi: sed illi quem non sp̄reuisse: sed amplius honorasse duos numeros cognouimus: tace: quiesce: nam qui mōtes lance pensauit nō opus h; a te mēsurā cognoscere. Paulopost nō febre vel aliqua egritudine fatigatus: sportellam consuendo vocauit eam ⁊ mor requieturus ait. Accipe sportellam hanc de manibus meis: q̄m aliud non habeo qd̄ tibi relinquam vt memor mei sis. Quā illa corpore sepulto: vsq̄ ad p̄priū finem habuit.

De Ammonio ⁊ Beniamin. C. LXIX.

Uius discipulus ammonius in ep̄m postulatus ⁊ cū a multitudine cuiū captus: vt ad benedictū quōdam thimotheū adduceret: dicebat acquiescere se dño non posse vt vel exiret de solitudine. Cumq̄ videret se nō posse euadere: ferro sinistram aurē radicitus cunctis vidētibus secuit dicens: vel nūc probatur non posse quod cupitis impleri: q̄ nullus aure p̄scisa debet ordinari. Ad hoc episcopus dorotheus respondit. A iudeis lex ista seruatur. Ego autem si dederitis mihi aliquem etiā naribus trūcum: sed moribus probum: non eum dubito facere episcopum. Cum ergo vim quoq̄ inferre tentarent respondit. Si me vltra coegeritis: etiam linguam meam propter quam mihi molesti estis abscidam. Tunc dimiserunt eum. De hoc etiam beatus euagrius ait. Nemīnē se vidisse qui sic passiones corporeas superauerit. Ita cum carnalis delectatio corpusculum eius sine vlla intermissione vexaret: tandem ferro propria membra laniabat: vt ex omni parte semp vlceribus plenus esset. Fuit in eodem mōte sanctus beniamin qui p. lxxx annos in abstinentie virtutibus summam gratiam cōsecutus: siue manus cuiq̄ imposuisset: siue benedictionem olei dedisset: ab omni languore sanabatur. Hunc vidimus tanto corporis tumore distentum: vt minorem digitum manus eius vtrarumq̄ manuum nostrarum digiti coniuncti non valerent complecti. Orate inquit nobis filij vt homo meus interior isto languore sit liber: hoc nanq̄ corpus nec sua me sanitate sublimem reddit: nec dolore deiectum. Itaq̄. viij. menses facta est ei cella latissima: in qua incessanter sedebat non valens in lecto quiescere: tm̄ alios quocūq̄ lāguore vexatos sanabat.

De Machario egyptio. C. LXX.

Uerunt et duo macharij: quorum vnus egyptius genere lx annos in desertis impleuit ad q̄ tricenari⁹ ingressus: cōtra spūs aereos ⁊ in curationibus hominū: ⁊ in denūciationibus futurorum diuinā gratiā meruit: tandē etiā sacerdotis nomē accepit. Egyptius quidam cū amore vesano aliene vxoris arderet: nec ad effectum concupiscentie peruenire posset eo q̄ illa virginitatis sue coniugem nimis amaret: maleficum p̄curatus est: vt aut ab ea se amari faceret: aut a marito p̄prio repudiari. Qui multis illectus muneribus: solito sue artis ingenio: fecit illam equā videri. Itaq̄ vir eius turbatus q̄ equam suo lectulo iacentē videret ingemiscēs flebat: eo q̄ illā alloquens nullū audire responsum poterat. Adductus q̄ p̄sbyteris quid illa pateret' ostēdit: ⁊ nec sic quidē calamitatis causam agnouit. Illigatā igit' eā in morē iumēti ad desertū deduxit. Cumq̄ iam celle sancti macharij p̄ppinquaret: monachi arguebant eū cur ad monasteriū cum equa veniret. Uxor inquit mea hec fuit: sed in equā cōuersa: iam tertia dies est ex quo cibū non sumpsit. Hō cum sancto

machario cui iam deus hoc ipsm notū fecerat retulissent: vos inquit equi estis et equoꝝ oculos habetis. Illa nanqꝫ mulier est: nec in illā naturam transfigurata videt͛ nisi in eoꝝ oculis qui prestigij vanitate falluntur. Mox aquam ei benedictam infundens oratione completa subito eam omnibus videri feminam fecit: eamqꝫ refici iussit: et cum viro suo reuerti dicens. Nunqꝫ a communione sanctoꝝ mysteriorum: nec ab ecclesie oratione discedat hec enim iccirco perpessa ē: qꝛ ꝑ qnqꝫ septimanas mysteria diuina nō attigerat. De h̄ quoqꝫ scō viro i desti͂ illa fama sic ē vsqꝫ ꝑmāsit. ꝙ dū hereticū quendā resurrectionē corpoꝝ futurā negātē docē vellet mortuū suscitauerit.

De alio Machario alexandrino. C. LXXI.

Alius vo Machari⁹ alex. hanc ei sbr͂i fuit. cu quo ꝑ triēniū in cellis vixi: et q̄dā miracula sub oculis meis fecit. Habebat in ꝓposito vite … magnū a q̄buscūqꝫ scis i abstinēcia … ter īpleret. Itaqꝫ cognito ꝙ tabēnensiote nihil cocti ꝑ totā q̄dragesimā edere dicerēt͛. statuit vt ꝑ. vij. annos nihil coctū igne gustaret. s crudo tm̄ olere cōtētus esset. Dicebat aūt ꝙ ꝑ. xx. annos dies aliqñ sub diuo cōtinue māsisset. diurnis estib⁹ flagrās: et nocturnis frigorib⁹ tremēs vt sic sōnū vinceret. Quadā die dū i cella sua matutin⁹ sederet a culice vulnerat⁹ i pede. dolēsqꝫ manu sua eū ꝑemit. q̄ et moriēs plurimū cruoris effudit. Reprehēdēs igit͛ se ꝙ iniuriā ꝓpriā vindicasset. vt in pratis sichie nudus ꝑ. vi. mēses sederet vbi culices crabronib⁹ siles aproꝝqꝫ ꝑforāt cutē. Sic ḡ tot⁹ illic exulcerat⁹ ē. vt tuberib⁹ ꝑ oīa ei⁹ mēbra turgētib⁹ elephantiosus vilis appereret. Post h̄ ad cellā suā regressus: sola ei⁹ voce patefactū ē ꝙ ipse esset machari⁹. Aliqñ desiderauit vt solebat referre hortū in quo sepulti essent iānes et mābres magi pharaonis videre. q̄ lōgo tpe q̄drati lapidib⁹ opus illud extruxerāt. vbi et aurū recōderāt: et varijs arbustulis locū repleuerāt. puteū quoqꝫ fecerāt: qꝛ p⁹ obitū illic se tanqꝫ in paradiso māsuros esse crederēt. Qz vo machari⁹ viā ignorabat. estimatiōe qdā ai solas celi stellas sequēs. sic a nautis in mari solet fieri deserta ꝑambulat. fascē quoqꝫ calamoꝝ secū portauerat: et ꝑ millenos passus singulos figeret. quo facili⁹ h̄ signa cognoscēs remeare posset. Per. ix. igit͛ dies itinere ꝯfecto ꝑfatis locis appropinquit. Cui ferocissim⁹ demon q̄scēti calamos oēs ex ꝓprijs locis collectos ad caput posuit. Ipseqꝫ a sōno surgēs quos alibi reliq̄rat illic agnouit. Credo ꝙ h̄ deo ꝑmittēte ad examinationē hūi viri cōtigerit. ne spē aliquā hr̄et i calamis. s magis i grā dei q̄ in nube ꝑ annos. xl. ꝓplo israhel iter ꝑ desertū mōstrauit. Dicebat āt de ꝑfato horto. lxx. demones ad ei⁹ aduentū ꝓsilisse clamātes. et circa vultū ei⁹ et oculos coruoꝝ more volitātes ac dicētes. Quid vis machari. Quid nr̄as regiones īgrediens. Tua tibi sollicitudo sufficiat. Quid hāc possessionem irrūpere q̄ris. in quā nunqꝫ hō post qꝫ nobis a frib⁹ h̄ manu nostra sepulti tradita ē viuēs īgressus ē. Scūs machari⁹ rn̄dit. Ingrediar tantum vt videam. continuoqꝫ discedam. Mox demones ab oculis ei⁹ recesserūt. Ingressus igit͛ cū locū vidisset. ꝑ. xx. dies ad cellā suā reuersus est. Cui cū aquā q̄ portauerat cū panib⁹ deesse cepisset. ac iā penurie molestia pene deficeret. appuit ei q̄dā lineo coopta ferēs ampullā aque stillātis vno stadio a se sepata. ita vt eā q̄dē assequi se posse putaret. nec tn̄ valeret. Itaqꝫ spe bibēdi laborē se triū dierū patiēter sustinuisse dicebat. Multitudo vo bubaloꝝ appuit int͛ quos vna de bubalis subito cū pullo suo astitit. cui lac ex vbere fluebat i terrā. Subiecti ḡ me inq̄t. et labia mea serinis vberib⁹ i os meū expss⁹ appositi. donec ad sacietatē refect⁹ sum. Ipsa quoqꝫ bestia subsecuta: vbera ei sua ꝑbebat. nec ꝓpriū fetū illi⁹ sci cōtēplatiōe suscipiebat. Alio tpe dū ad reqmē monachoꝝ puteū facēt: aspidis mortifero dēte ꝑcussus. correptā eā vtraqꝫ manu ab ore distētā scidit medīā dicēs ei. Cū te nō miserit deus me⁹. cur ausa es huc venire.

Iterum de eodem. C. LXXII.

Habebat aūt diuersas i diuersis locis cellulas i q̄b⁹ vtutū opabat͛ insignia. Vna tn̄ sine fenestris erat. i q̄ ꝑ totā q̄dragesimā i tenebris sedē dicebat͛. Alia vo āgustior i q̄ pedes suos extēdere nō valeret. Tertia vo latior i q̄ veniētes ad se suscipe cōsueuerat. Hic cū audisset grādē vite cōuersationē hr̄e thabēnēsiotas sūpto habitu secularī thebaidē vsqꝫ ꝑuenit. Et accedēs ꝑdictoꝝ monasteriū. ꝑmū q̄dē archimādritā pachomiū req̄siuit. q̄ ꝓphetie q̄dē grām habebat. sed nihil ei de machario reuelatū fuerat. Cūqꝫ ab illo peteret vt eū i monachū recipet ait. Senilib⁹ annis grauat⁹ iā nō pōt monach⁹ esse. nec iter frēs q̄ labores et abstinētiā ab adolescētia didicerūt viuere. Alioqñ tētatiōes nō ferēs aio leso exibis eisqꝫ maledicere īcipies. quos imitare nō potueris. Noluit igit͛ eū ꝑ totā septimanā recipe. Dūqꝫ iugit͛ i rogādo ieiun⁹ ꝑsisteret tādē ait. Suscipe me abba. et si me inferiorē eis dep̄hēderis in ieiunio vel in ope: statī de tuo monasterio pelle. Tūc ille ꝑsuasit fratrib⁹ vt recipet͛. Est autē illic numerus mansionis numerus: habens vsqꝫ ad. M. cccc. viros. In hāc ingressus machari⁹: cū supueniēte. xl videt diuersos vario more viuētes. et aliū q̄dē vespertinis horis: aliū vo post biduū: alios etiā post dies v. gustātes. Aliū quoqꝫ totis noctib⁹ stantē: et ꝑ diē sedentē ac laborantē. ille in quodā angulo stabat vsqꝫ ad. xl. finē: nō panē nō aquā gustās. nō genua flectēs. nō in terra iacēs: s tn̄ modica caulicoloꝝ folia cruda dn̄ico die sumēs. nō alicui quicquā loquēs: s in summa taciturnitate ꝯsistēs. i corde suo iugit͛ orans palmarū cortices in manibus tenēs: et id solū opis efficiēs. Quē cū tā dure et inreuitabiliter ceteri ꝯsiderassent: q̄si seditiōe q̄dā ꝯ suū principē cōmoti dixerunt. Vn̄ nobis istū adduxisti: q̄ ad cōdemnationē oīuꝫ nostrū. … q̄si in carne humana nō sit. Aut igit͛ eū a nobis tolle: aut scito nos oēs hodie de h̄ monasterio egressuros. Ipse itaqꝫ deū precat⁹ est vt ei quis eēt reuelaret. Quo statī facto: arreptū illū duxit ad oratoriū suū. osculatusqꝫ eū dixit illi: Tu ille machari⁹ es: et mihi celare tētabas. Grās ago tibi: qꝛ colaphos infātib⁹ meis dedisti. ne magni aliqd in ꝯuersatiōe vite sue facē se putarēt. Reuertē igit͛ ad locū vnde venisti: qꝛ sufficienter oēs nos edificasti: et ora pro nobis. Dis̄ rogat⁹ ab oīb⁹ inde discessit.

Adhuc de eodem. C. LXXIII.

Idem etiā retulit nobis dicēs. Qōciq; gen⁹ vite et abstinētie desideraui imitat⁹ sū et ꝑfeci. Interim aīm meū aliqñ q̄dā noue cogitatiōis cupiditas occupauit. vt vellē ꝯtinuis dieb⁹ qnqꝫ. cordis mei sensū īseparabilē a deo facē. Clausis igit͛ hostijs vt null⁹ a me posset nisū accipere cepi instare a ꝑncipio septimane dicēs sensui meo: Vide ne de celo ad terrā descendere. habes illic angelos primūqꝫ oīuꝫ creatorē deū. illic ꝯuersare. In h̄ itaqꝫ duob⁹ dieb⁹ et noctib⁹ ꝑseuerās adeo demonē ꝓuocasse ac stimulasse me sensi: vt ille subito conuersus in flammā ignis oīa q̄ intra cellā haberē videbat͛ incendere. ipsam etiā mattā sup quā stare ꝯsueuerā: vt totū iam arsurū me crederē. Deniqꝫ tāto timore ꝑcussus huiōi ꝓposito tertia die abscessi. rursū ad cogitatiōes seculares descēdi. ne ex ꝑpetuo diuinitatis intuitu aliqō mihi gen⁹ arrogātie nascēt͛. Ad hūc machariū ego veniēs aliqñ reppi ꝑsbyterū ante fores ecclie ipsi⁹ q̄ venerat vt curaret͛. habebat enī caput totū carbūculo exesum: vt etiā vlcera nudarēt͛. a nobis scō. m. suscept⁹ fuerat: aut visus: q̄ mihi ꝑ illo rogāti vt ei misereret͛ rn̄dit. Nō ē dign⁹ iste curari hāc enī penā diuinit⁹ accepit. qꝛ fornicatiōe pollut⁹ mysteria dn̄i violare ꝯsueuit. ꝑsuade āt illi vt in ꝑpetuū se suspēdat a sci sacrificij imolatiōe. et sic deo iuuāte poterit curationē recipe. Qō etiā factū ē. Eundē machariū aliqñ cogitatiōes … vexatos curatur⁹ ꝑgeret romā. Cūqꝫ fortiē vrgeret͛: piecit se supra cellule sue limē. ita pedes ext͛ cellulā relinqret et ait: Dicite demōes si potestis et trahite: qm̄ ego pedib⁹ meis nō ibo quo vultis. Sicqꝫ diu iacens īmobilis circa vesperā surrexit. Sequēti nocte … sue cum molestātib⁹ demonib⁹: sportā arenis impletā humeris suis imponēs ꝑ deserta spaciabat͛. Cui theosebi⁹ anthiochen⁹ occurrens ait: Abba q̄d tantū onus portas: in me poti⁹ qō deuehis trāsfer. At ille rn̄dit. Vexo vexantē me. ocio nāqꝫ fruēs. iter aliqō agere me cōpellit. Cū ḡ sic diutius ambulasset diuti⁹: et illo pōdere corpusculū suū ꝯfecisset: in cellā regressus ē. Mihi quoqꝫ aliqñ cū tristitia conquerēti: ꝙ varie cogitatiōes animū meū cōturbarēt dicētes: Vade hinc: qꝛ nihil agere cernis. Rn̄dit: Dic ipsis cogitatiō. h⁹ ꝓpter christū parietes hui⁹ cellule custodio. Idē etiā h̄ mihi retulit. Noui inq̄t mihi qñ scā mysteria frib⁹ dabā: ꝙ marco monacho nūq̄ dedissem. s sp ei scā de altari angelus dabat. solā tn̄ manū dātis videbā. Referebat pafunci⁹ de h̄ marco: ꝙ belua q̄dā hostiū ei⁹ capite ꝑcussit. et ingressa catulū suū cecū ante pedes eius piecit. Quē ille tenens et expuēs in oculos ei⁹: et orans illuminauit. eiūqꝫ mr̄ ei⁹ abscedens: sequēti die viro scō pellē ouis exhibuit. q̄ eā btō athanasio reliq̄t. a quo postea scā melania eandē accepisse dixit.

De sancto moyse ethyope. C. LXXIIII.

Moyses ethiops genē. niger colore … to publicus et homicida fuisse dicebat͛. Vir āt aliqñ necessitatis cuiusdā ꝑiculo compuls⁹: ad monasteriū fratrū se ꝯtulit: ac penitentie vitā vehemēter arripuit. pluresqꝫ etiā latronib⁹ exēplo suo ꝯuertit. S (vt ipse referebat) demonib⁹ eū vrgētib⁹: vt ad antiquā fornicationē rediret. tot et tātis modis tētat⁹ est: vt pene a ꝓposito recederet. Quas videlicet impugnatiōes cū scō isidoro referret: ille rn̄dit: Noli tristari: qm̄ adhuc ꝑncipia tua h̄ sunt. et ideo cogitatiōes huiōi v

hemẽter insurgũt:antiquã cõsuetudinẽ requirẽtes. Sic enĩ canis a macello quo vesci assuetus est nõ recedit. qḋ cũ si clausũ fuerit: nec vllus in eo steterit a quo aliqḋ speret abscedit. Sic ⁊ si tu in abstinẽtia psiueris: castrimargie excludẽs itroitũ q̃ est fornicationis incẽtiuum. fatigat⁹ demon ac vict⁹: cui ciboꝝ fomẽta nõ porrigis. vlteri⁹ tibi molestus esse cessabit. Extũc moyses curã sui fortiẽ gerẽs. ante oia cibo abstinuit. nihil pter panẽ accipiens: maxio tñ opi incũbens. Hoc modo corpusculũ suũ cõsumpsit. nec sic tñ circa ipsũ vanitas sõnioꝝ cessauit. Rursus aliũ ꝓbatissimũ virũ sup hoc ↄsuluit. Qui respondit. Idcirco adhuc hec pateris: q: nondũ mentẽ tuã ab hmõi cogitatiõib⁹ sepasti. Si q̃ volueris te paulisper vigiliis occupare. et orõnib⁹ puris insistere: facile poteris liberari. Tunc statuit p totas noctes in medio celle sue stans orare: nec genua flectere: nec oculos claudere. Qḋ q̃dẽ p. vi. annos ibidẽ ipleuit. ⁊ nec sic illo malo carere potuit. Aliud iterũ durioꝛis vite gen⁹ arripuit. Nã monachoꝝ senũ q̃ ex lõginq̃s locis aquã sibi deferebãt. totis noctib⁹ habitacula circũiens lagenas coꝝ iplebat: nulloq; sentiẽte referebat. Itaq; demon vlteri⁹ ei⁹ certamina nõ ferẽs. q̃dã nocte dũ aquã pronus e puteo tollit. renes ei⁹ desup graui fuste ꝑcussit. eũq; semiuiuũ reliq̃t. nec q̃d vl' a quo passus fuisset sentientẽ. Postero die inuentus atq; ad monasteriũ exhibit⁹ p totũ annũ egritudine tali laborauit. Tunc dixit illi scũs Isidoꝛ⁹. Cessa moyses intantũ demones ꝓuocare. tãq; ptinaciter cõtra eos cõtẽdere. est eni ⁊ cert⁹ modus vite monastice. vltra quẽ nõ oportet vires nostras exercere. At ille respõdit. Ego q̃dẽ nõ recedã ab hac itẽtiõe ꝓpositi. donec sõnia vanasq; cogitationes a me videã separi. Tũc ait illi. In noĩe ihesu christi iã recesserũt a te. ideoq; ad scõꝝ mysterioꝝ cõem fidẽter accede. Scias aũt q: idcirco demon ad tps fortioꝛ te eẽ visus est. ne iactare te posses q: tantã tẽtationẽ facile supasses. Sic igit̃ ad cellã ꝓpriã reuersus: nihil se hmõi ꝑpessum vltra fuisse dixit. ex illa hora q̃ dei famulus pro ipso orauit. Tantã võ gratiã aduersus demones ꝓmeruit. vt amplı⁹ nos a muscis q̃ ille a demonib⁹ terreret.

De Sancto Eulogio monacho alexãdrino ⁊ eius elephantioso. C. LXXV.

Kronius nitrie p̃sbyter referebat q: Eulogius q̃[illegible] scolasticus [illegible] desiderio captus huic mũdo renũciauit: rebusq; suis dispsis. pauca tñ qb⁹ (q: p se opari nõ poterat) vteret̃ sibi reliq̃t. Cũ igit̃ nec cũ multis posset in monasterio degere nec solitudinem patienẽ ferre. reppit quẽdã in plateis iacentẽ elephãtiaco morbo sic repletũ: vt sine manib⁹ ⁊ pedib⁹ esse videret̃. lingua tñ a tãtis cruciatib⁹ erat imunis. Tũc eulogi⁹ orãs: ⁊ quãdã cũ dño pactionẽ celebrãs ait. Dñe deus in noĩe tuo suscipiã istũ: ⁊ vsq; in diẽ mortı recompensabo eũ vt ⁊ ego saluari valeã ꝓpẽ ipz. Mox eũ sup asinum ad hospitiũ suũ trãsuehẽs p annos. xv. ei sollicite seruiebat. ipmq; manib⁹ ꝓpriis medicamẽtis ac cibis ⁊ balneis curabat. ⁊ ille grãdi patiẽtia cũcta tolerabat. Sed post hoc instinctu demonis. beneficioꝝ ipius imemoꝛ: cepit ab eo velle discedere. multisq; eũ iniuriis ⁊ opprobriis increpare dicẽs. Fugitiue q̃ ꝓpriã domũ deuorasti. furatusq; es alienã substantiã. in me salutis tue occasionẽ repperisse remedis. Eulogius aũt rogabat eũ dicẽs. Noli dñe mı talia loqui: sed dic poti⁹ emẽdabo si q̃d te cõtristaui. At ille cũ furore. Uade inq̃t: adulatiões tuas istas nolo. proijce me in publicũ. refrigeratiõe tua nõ idigeo. Illo iterũ eũ obsecrante: egrotus ait. Iam fraudulentes irrisiones tuas nõ fero. nec mihi hec arida parcaq; vita iocũda est. carnib⁹ saturari volo. Quas cũ ei exhibuisset Eulogius. iterum clamauit egrotus. Nõ potes voluntati mee satisfacere. nec tecum solitarius habitare ꝑualeo. ad publicũ ire populumq; videre desidero. Ego inq̃t eulogi⁹ multitudinẽ tibi fratrũ adduco. Rursus ille. Ue inquit mihi misero: tuã faciẽ videre nolo: ⁊ adducis mihi tui siles solius panis deuoratores. concutiensq; seipsum inquieta voce clamabat. Nolo nolo: sed ad publicũ ire desidero. O violentia ibi me proijce: vnde me sustulisti. Tanta igitur erat eius insania: sensusq; illius in ferinos clamores demon ↄuerterat: vt ⁊ laqueo forte se suspendisset. si manus quibus hoc facere posset habuisset. Eulogi⁹ igitur propter precedentem cum deo pactionẽ eum proijcere non audens. habuit cum vicinis monachis consiliũ. vt eũ in naui pduceret ad sanctum Antonium.

De Fine vtriusq;. C. LXXVI.

Tanq; blandis verbis superãs. cum ad habitaculum discipulorum Antonii sic eum duxisset. altera die superuenit illuc Antoni⁹. Solebat aũt illuc veniẽs vocare macharĩũ: ⁊ his verbis interrogare: venerant hac aliqui frẽs. Quo rñdente venerũt. De egypto inquit sunt: an de hierosolymis? Hoc enĩ signũ dederat: vt siqui nõ satis ei⁹ colloquio digni venissent: de egypto venisse dicerentur. Cũq; dixisset Fac eis lenticulam ⁊ comedant. oratione ter eis cõpleta iubebant̃ abscedere. Spũales autẽ ⁊ sancti viri de hierosolymis venisse dicebant̃. ⁊ tota nocte cũ eis sedens saluti eoꝝ ꝑficua loquebat̃. Igit̃ illa nocte cum fratribus sedens: reuelatione sibi facta de facto eulogii: proprio eum nomine ter vocauit. ⁊ vt coram fratribus aduẽtus sui causam exponeret iussit. Quod cum fecisset: ⁊ elephantiosum eiicere se voluisse diceret. Antonius seuera voce respondit: Tu illum a te proijcies eulogi. sed ille nõ proijcit: qui se sanctũ esse cognoscit. Si proijcis eum melioꝛẽ te deus inueniet. ⁊ eliget qui colligat destitutum. Cũq; territus his eulogius tacuisset: egrũ quoq; cepit antonius verberare sermonib⁹ dicẽs: Elephantiose ceno ac luto horride nec celo nec terra digne: nõ desinis iniuriam dei vociferari. Nescis quia christus est qui ministrat tibi? Propter christũ enĩ iste tali seruitio se subiugauit. Post hec ad vtrũq; conuersus ait: Nolite filij ab inuicem separari: sed redite ad cellam cum pace: in qua tamdiu vixistis ne coronis vestris fraudemini: quia iam vterq; vestrũ merebitur coronari. Et iccirco tẽtatio hec accidit vobis: quia ad finem vite ambo venistis. Qui cum reintegrata pace redissent. intra quindecim dies eulogius obijt. ⁊ post aliud triduũ egrotus animo vehementer incolumis defecit. Horum sermonũ aũt chronius interpres ego fui: quia nesciebat antonius linguam grecam. ego võ nouerã ⁊ grecam ⁊ egyptiam.

De Conuersione Pauli simplicis. C. LXXVII.

Paulus simplex rustic⁹ vxorem adulteram [illegible] ad heremũ pergens: antonii fores pulsauit. eoq; egresso ⁊ quid cuperet sciscitanti: monachũ se fieri velle respondit. Cui antonius ait. Cum sis homo senex ⁊ debilis: annoꝝ. lx. nõ potes hic monachus fieri. sed vade ad leuioꝛa monasteria. Ego enĩ solus hic sedeo. ⁊ post quinq; dies etiam cum sũma penuria sumo cibum. Illo võ non acquiescẽte sed dicẽte: quicq̃d me docueris faciam. intra cellam per totum triduũ se reclusit. nec ille tamen de foribus exclusus abscessit. Post hoc necessitate nature cõpulsus antonius exiuit ⁊ ait: Recede senex: mecũ habitare nõ potes. At ille Certe inquit hic viuam ⁊ moriar. Circumspiciens autẽ ⁊ q: nihil penitus alimenti secum portaret. ⁊ iam quarto die continuo ieiunio permaneret. timens ne ex eius morte sibi maculam relinqueret. tãdem eum suscepit: ac durius ⁊ laborosius solito conuersari cepit. Infusos itaq; cortices dactyloꝝ obtulit ei dicens: Accipe ⁊ intexe funes sicut me facere vides. Qui cum orgias. xv. vsq; ad nonam laboriosissime cõfecisset. male inquit antonius intexuisti. solue quod factũ est ⁊ rursum intexe. Itaq; seni per. iiij. dies ieiunio. tam graue pondus imposuit: vt cum imparẽ tanto labori se videret. hac necessitate coactus ab eo recederet. Qui tamen omnia impatienter ac libenter impleuit. ⁊ nec vultum tristem secum murmurãdo monstrauit. Tunc. A. compunctus occidente iam sole dicit: Uis o senex vt edamus partem panis. P. respondit: Ut tibi placet abba. Que responsio rursum antoniũ flexit: eo q: ad nomen cibi non statim accurrit. sed in voluntate iubentis omnia posuit. Pone ergo inquit mẽsam ⁊ affer panes. Quod cum fecisset: vnũ sibi de paximatibus. A. qui siccı erant aqua perfudit. tresq; portiones ante illum posuit. Psalmũ võ consuetũ dicens orationes. xl. fecit: vt ad hoc eum sic probaret qui rursus cum eo patienter ac libenter orauit. Deniq; profunda nocte: antonius absumpto vno paximate: senem tardius comedentem: donec vnũ totum assumpsisset expectauit Et tunc ait Manduca senex ⁊ alterum. Qui respondit: Non mãducabo: nisi idem te facere videro. At ille Mi[illegible] inquit hoc satis est: q: monachus sum Cui P. Mihi quoq; hoc satis est: quia monachus esse desidero. Post hoc. A. surrexit. ⁊ dictis. xij psalmis: totidẽq; orationib⁹ factis paulisper quieuit. Rursũq; consurgens: a medio noctis vsq; in lucem psallendo ⁊ orando vigilauit. Uidens [illegible] ad [illegible] tam paratum senem: ait illi: Ecce frater: si huiusmodi vitam agere quotidie poteris: mecum manebis. Respondit Paulus: Si forte plus aliquid iubeas ignoro. Nam ea que vidi facile me impleturum esse confido. Post certos menses quia iam eius animam perfectam esse comprobauerat: a tertio vel quarto lapide cellam ei fecit. Et ait: Quia monachus effectus es: iam solus manebis: vt etiam demones experiri possis. Illic ergo Paulus intra annum diuinam gratiam meruit: ⁊ contra egritudines hominũ: ⁊ contra potestates demonum.

De Demoniaco per eius sanctam simplicitatem curato. C. LXXVIII.

Cum ergo quidā rabidus homo. vexatus a principe legionis demonum cū ī dus pduceret ad sanctū. A. respondit hoc opus eē simplicis Pauli nō suū. Solēt enim miserrimi ac vilissimi demonū. a magnis qdē viris solo robore fidei. magni vō demones a simplicib⁹ vel humilibus fugari. Itaqꝫ cū eis ad paulū pgit: ⁊ ait. Pelle hunc demonē ab homine vt deū benedicat. Nam mihi qdez nō vacat. Cūqꝫ relictis illis ad cellā redisset. P. surgēs intentissime orauit. ⁊ ait demoni. Abbas antoni⁹ dixit: vt ab hoīe isto recedas. Demon autē iniuriā dei pclamāds aiebat. Nō exibo detestabilis se nex. Arrepta ergo pelle qua tegebat humeros suos: verberabat eū: repetēs ac dicēs. Exi: qꝛ hoc abbas. A. dixit. Tunc demon in vtrūqꝫ cōtumelias pferre cepit. hoc clamitās. Detestādi senes quos obliuio vestra pterit. insatiabiles q̄ pprijs cōtenti estis. quid in nos vestrā tyrānidē exercetis. Tandē paulus ait. Si exire nolueris ab isto certe ve tibi erit. qꝛ vadā ⁊ hoc loqr christo. Cū igit̄ demon iterum blasphemās cōtradiceret iratus. P. cellā egredit̄ in mediis estibus diei q̄ in egypto fornacis babylonis ardoribus cōparantur. in ipso itaqꝫ scopulo montis velut colūna stetit īmobilis: ⁊ orauit his verbis. Tu vides ihesu christe: qꝛ nō ego de hac rupe descendā. nec cibum vel potum sumā. sic pfecto moriturus. nisi prius hoīem istum a demone liberes. Nondū hec verba cōpleuerat: ⁊ demon maxima voce clamabat. Vade vade: vim patior: ⁊ exeo: nec vlterius accedo. Simplicitas. P. me vrget ac persequit̄: ⁊ quo vadaꝫ nescio. Mox igit̄ egressus ⁊ in immanē draconem cubitorū. lxx. cōuersus in mare rubrū protinus est dissolutus.

¶ De Scō Pachomio ⁊ scithiotico. C. LXXIX.

Ego cum aliquādo graui temptatione carnis vrgerer nihil de hoc vicinis meis: nec Euagrio quidē magistro meo patefeci. sed occulte ad interiora deserta pgere. ibiqꝫ Pachomiū septuagenarium in loco scythi pпе palmā inter ceteros monachos tenere repperiēs anxietatē ei meam retuli. Qui dixit mihi. Non tibi sit noua res ista quā pateris: nā ꝙ ex negligētia vel desidia mētis in ea incurreris. testimoniū tibi prebēt ⁊ natura locoꝝ: ⁊ inopia oīum rerū: ⁊ absentia feminaꝝ. sed magis ista tētatione liberas pпеr studium ac desiderium castitatis. nam aliquādo quidē caro nostra si fuerit nimis sana lasciuit aliquādo ex cogitationibus vanis morbus iste pcedit. Interdū vō demon contra nos dum nobis inuidet pliat̄. Nā ⁊ ego vt vides admodū senex per. xl annos in hac cella degēs. maximaqꝫ salutis proprie curā gerēs huiusmodi tētatione sollicitor vsqꝫ ad presens. Certe per annos duodecim post quinquagesimum: nunqꝫ die vel nocte hic morbus recessit a me ita vt me priuatū auxilio dei suspicarer. malens tamen tunc irrationabili quadā morte deficere: qꝫ tali corporis obscenitati succūbere. solitudines peragrās in speluncam fere cuiusdā me nuduꝫ proieci: vt ab egredientibus ex ea bestijs deuorarer. Cumqꝫ sic vsqꝫ ad vesperā iacuissem. in qua (sicut scriptū est) pertrāsierunt oēs bestie silue exeuntes (masculus ⁊ femina odore ducēte ad me peruenerūt: ⁊ a capite vsqꝫ ad pedes lingua me blādiente lambuerūt. sicqꝫ illesum reliquerūt. Cogitans igit̄ ⁊ credens ꝙ deus pepercisset mihi: mox ad cellā redij. Demon aūt paucis diebus quieuit. Sed rursum mihi vehemētius qꝫ solebat incubuit. vt pene me cogeret blasphemare. Trāsfiguratus est enim in puellam quandā: quā in iuuentute me vidisse meminerā messium tēpore calamos colligentē. Que subito supra genua mea sedens: adeo me p oīa membra cōmouit: vt pene mecū ea coiisse putarē. Iratus igitur dextera mea percussi eam: statimqꝫ euanuit. et certe per totum biennium fetorē manus qua eam pcusseraꝫ ferre non poteram. Anxius igitur ac desperans ad deserta vagabundus perrexi. repertāqꝫ modicam aspidem manu tenens genitalibus membris apposui. vt vel morsus eius mihi mortem inferret. caput etiā serpentis perfricando cōterens in verendis tanqꝫ ex eis mihi tentationis causa procederet. ⁊ nec sic me momorderit diuina sicut credo gratia prouidēte. Tunc itaqꝫ vocē hanc ad me descendentem audiui. Vade Pachomi: insiste agoni tuo ob hoc enim permisi te demonis virtute superari: ne quasi fortior superbires. sed infirmitatē tuā agnoscēs ad auxilia diuina cōfugeres. sic igit̄ ad propria secreta remeās. decetero cū fiducia sedi pacatisqꝫ sentibus vixi: hostisqꝫ meus vt se contemptum vidit. oīno cōfusus abscessit.

¶ De quodā scō Stephano ⁊ valēte psumptuoso. C. LXXX.

Stephanus qdā in pte locoꝝ mareotidis. p annos lx. monach⁹ sedens tātā habuit in discernēda reꝝ ambiguitate iudiciū. vt nullus ad ipꝫ in qcūqꝫ cā tristis veniret. q̄ nō post eius visioneꝫ atqꝫ sermonē letus abscederet. Sanctus euagrius ⁊ ammoni⁹ et q cū eis erant: aliqn̄ referebāt: ꝙ inuenerāt eum in verecūdis nature quodā morbo laborantē: ⁊ opus quidē manib⁹ facientem. i. de palmulis funem torquentē: fratribus quoqꝫ sermocinantē: ceteras vō corporis partes medico ferroqꝫ prebentē: adeo nāqꝫ p patiētie gratiā alienus erat a sensibus corporis: ⁊ mēs eius occupata celestib⁹: intantū separata erat a rebus humanis vt abscisis verendis oībus nihil sentiret penitus. Palestinus quidā noīe valens: peruenit ad heremū in qua pluribꝫ annis vixit nobiscū. Difficilisqꝫ vite studijs assecutus: ad tantū supbie cacumē ascendit: vt diabolicis illusionibus falleret̄: nescio quid magnū se esse putās tanqꝫ angeloꝝ visione ministerioqꝫ quotidie frueret̄. Referebāt igit̄ eius nouissimi quo vno die dū in tenebris opus faceret: acus ei qua sportulā cōsuebat e manibus cecidisset: ⁊ dū eam in obscuro cernere nō potuit lāpadē sibi ministerio demonis accensa eandē inuenit: eo igit̄ ex ipsa inflatione refecto: accidit vt quidā illuc peregrini venirēt: variaqꝫ legu minū ⁊ fructuū genera frib⁹ exhiberēt. Que cū suscepisset sāct⁹ machari⁹ psbr̄. in singul̄ frib⁹ pugillū misit: inter quos ⁊ valēti partē destinauit. Qui laborē ipm iniurijs ꝯfecit dicēs ei: Vade ⁊ dic machario: qꝛ nō sū deterior illo vt bn̄dictiōes ad me trāsmittat. Quo audito machari⁹ ad eū veniēs ꝯsiliū ei humilitati dedit: s; psuadē nō valēs de ruina ei⁹ tristis abscessit. Deniqꝫ diabol⁹ i effigiē saluatoris trāsfiguratꝰ nocte venit ad eū choro mille vt finxerat angeloꝝ lāpadas accensas tenētiū: ⁊ cū flamea rota in q̄ saluatorē sedere simulauit: vno ex illis pcedente eiqꝫ dicēte. Placuit christo ꝯuersatio tua: ⁊ pbabilis vite fiducia: ⁊ ecce venit ad te: tū egredere de cella tua: ⁊ venientem eminus cernēs adora. Egressus igit̄ illū vt deum adorauit: ⁊ sequēti die ꝯgregatis ad ecclesiā fratrib⁹ ait: Ego iam cōmunionē nō indigeo christū enī ipsum hodie vidi. Tūc sci patres ferreis vinculis eum alligatū: secularis vite conuersationi dederunt: vt et eo tumor eius animi cessaret ꝙ nihil cōmune cum sanctis haberet. Et sic eū per totū annū proprijs orationibus curauerunt.

¶ De Sanctis Helya ⁊ Dorotheo. C. LXXXI.

Sanctus helias monachus amore virtutis succensus ⁊ feminei sexus miseratione cōmotus: deuotarū deo virginum curā habebat: ⁊ in grandi quoddā monasterio: vsqꝫ ad ccc. feminarū numerū collegerat: earūqꝫ conuersationē ordinabat. Quod cū p bienniū iā fecisset. ⁊ adhuc iuuenis. xxx. vel. xl. annorum esset: subito carnis tentationē passus est. Relictoqꝫ monasterio dū p solitudines iugi biduo ieiunus erraret ait: Dn̄e deus aut occide me: aut a me tentationē istā exclude. Vespere igit̄ ei subito somn⁹ irrepsit: ⁊ tres angelos ad se venisse cōspexit dicētes: Cur egressus es de monasterio feminarū. Qui cum timuisse se diceret: ne aut sibi aut illis noceret. Illi dixerūt: Si huiusmodi metu p nos liberat⁹ fueris: rursus illarū curā suscipies. Cūqꝫ libēter acquieuisset: et hoc ipsum exigentibus illis iuramēto firmasset: vnus eoꝝ manus illius tenuit ⁊ alter pedes tertius vō nouacula testiculos ei⁹ abscidit: non ꝙ vere hoc faceret: sed ꝙ facere videret̄. Angelus aūt in erogātib⁹ an aliquid sibi pfuisset sensisset factū suum: vehemēter inquit intelligo quoddā onus mihi esse sublatū: ⁊ satis credo me oī quā sustinebam molestia liberatū. Igit̄ post quinqꝫ dies regressus ⁊ lugentium feminarū monasteriū ingressus: in cella quadā illic habitauit ⁊ alios. xl. annis vixit sanctis patrib⁹ asseuerās ꝙ nunqꝫ vlterius in cor eius cogitatio talis ascēderet. Huic successit sanctus dorothe⁹: qui in superiora cella monasterij cōsenuit: fenestre ibi facte iugiter assidens: ⁊ ad vnanimitatē paceqꝫ sorores erudiēs: cum nec ille ad eum possent ascendere: nec ipse ad illas descendere.

¶ De Sancto Pachomio tabanensi ⁊ eius regula per angelum dictata. C. LXXXII.

In thebaidē prouincia tabenna dicitur locus in quo fuit sanctus Pachomius. vir iustus ⁊ dei totus intantū vt p diuinā gratiā et nosceret futura: ⁊ visione frueret̄ angelica. Hic pfecte misericors ⁊ humanus fuit: ⁊ inestimabili fratres amore dilexit. Ad hūc igit̄ in spelūca sedentē venit angelus dn̄i dicens ei: Per omnia que ad pfectū tuū pertinent perfectus es: vnde ⁊ in spelūca superfluo sedes. Veni igitur: ⁊ omnes iuniores monachos collige: eosqꝫ iuxta regulā vite quā a me disces institue. Tabulas aūt ereas illi dedit in quib⁹ scriptum erat. Diuersas intra domus atrium cellulas faciens: ternosqꝫ per singulas manere precipies. In vno tamē loco cibus omniū fiat. Nec ieiunare nec manducare quenqꝫ prohibebis: fortioribus tamē ⁊ magis edētib⁹ grauī⁹ opus iniūges. Somnū vō nō iacētes capiāt

ſz ſup iſtructas ⁊ paululū reclines cathedras pallijs ſuis velatas ſe
dētes ꝗeſcāt: pellib⁹ caprinis tegāt̄ oēs nec ꝓpter cibū vel ſomnū ea
pēdū deponāt: ſz tn̄ qn̄ ad cōmunionē īgrediūt̄. Tūc vnuſqſqz cin
gulū ſuū ſolnat: pelleſqz deponat: ⁊ cū cucullo tn̄ accedat. Siqs alte
rius regule pegrin⁹ aduenerit: nō edat cū eis nec bibat: nec in māſio
nē eoꝝ īroducat̄: niſi forſitan eis via adiūct⁹ fuerit. Quicūqz vō ad
ꝑmanēdū cū eis intrare voluerit: nō eū in loca monaſterij ſecretiora
[illegible] Co-
dētes cucullis capita ſua velēt: ne alť alteꝝ aſpiciat mādu‍cātē: ſz ſo
li catinū vel mēſaz nec loqͥ ꝗcꝗ liceat dū māducat: porro. xxiiij. ordi
nes eſſe fratrū īſtituit: ⁊ vnicuiqz litterā grecā: qua tāꝗ ꝓprio ſigno
vel vocabulo dignoſceret̄ ſuppoſuit. Hoc etiaz ordinauit ⁊ iuſſit vt
oratiōes. xxij. p totū diē: ⁊ in veſpe totidē ad lumē facerēt: ⁊ ī noctur
nis quoqz vigilijs totidē ꝑces effunderēt. Tūc ſanct⁹ pachomi⁹ ait
angelo. Paꝝ h̄ ē. At ille. Ideo inqͭ has paucas fieri ꝑcepi: vt ⁊ minu-
ores iplere ſine triſtitia poſſint īpoſitā ſibi regulā viuēdi. Qui vō fir-
miores ⁊ ꝑfectiores ſūt: nō illis neceſſe ē aliena regula ꝯſtringi: qꝛ vi
tā ſuā totā viſiōi ⁊ cultui dei penit⁹ dederūt. His itaqz diſpoſitis diſ-
ceſſit angel⁹ ab eo. Plurima igiť mōaſteria ſc̄a: ī qb⁹ vſqz ad ſeptē mi
lia viroꝝ ſc̄ ꝗ hmōi iſtituta cuſtodiūt. Sz illō ī quo pachomi⁹ ipſe de-
gebat: maximū ⁊ ꝑmū habeť: ex quo ⁊ cetera ꝓceſſiſſe videnť.

¶ De Virgine humili ⁊ abiecta quam ſanctus pice-
rius viſitauit. C. LXXXIII.

Est in ciuitate panos monaſteriuz quadringētos
viros hn̄s inter quos ⁊ fabros ferrarios ⁊
carpētarios: ⁊ farcinatores: ⁊ camelarios ⁊ fullones re-
peri: ſingulos in arte ꝓpria laborātes: ⁊ ex his ꝗ quotidia
no victui ſupeſſe poterāt: etiā monaſterijs feminaꝝ: carceribuſqz vi-
cinis neceſſaria queqz ꝑbētes. Eſt ⁊ apō iſtos mōaſteriū nūero. cccc.
feminaꝝ eiſdē morib⁹ ⁊ eadē ordinatiōe viuētiuz: excepto ſolo vela-
mēto pelliū: ⁊ he ꝗdē habitāt trāſfluuiū: citra fluuiū aūť viri. Et cū ali
qua illaꝝ defuncta fuerit: eā ex more veſtitā alie deferentes: ſupra ri
pā ponūt quā īde viri nauicula cū pſalmis trāſferētes in ſepulchro
ꝓprio cōdūt: nec vllus trāſit ad eaꝝ monaſteriū excepto preſbytero ⁊
diacono: ⁊ h̄ tn̄ p diē dominicuz. Fuit in eo monaſterio quedā vir-
go: ꝗ ſtultā ſe fecit ꝓpter chrm̄ vt virtutis poſſet implere ꝓpoſituz.
Cumqz ſe admodū humiliaret atqz deijceret: adeo oīb⁹ alijs horrori
erat: vt nec cibū cū ea caperēt ab oīb⁹ cedebať: oīum odia ⁊ maledi-
cta ſuſtinebat. A coqna vō nunꝗ̄ recedēs: totius illi miniſterij tāꝗ̄
ancilla cūctis obediēs officiū implebat. Nunꝗ̄ ad mēſam ſedebat
ſz micas tn̄ mēſaꝝ detergēs: ⁊ ollas abluēs: his ſolis alimonijs con
tēta viuebat. Nunꝗ̄ calciamētis vtebať: caput pānis īnolutū habe
bat: ⁊ ſic oīb⁹ ſeruiebat: ⁊ certe cū ab oīb⁹ pateret̄ nulli vnꝗ̄ iniuriā
fecit: nulla ipſi⁹ murmur audiuit. Inter hec aſtitit angel⁹ dn̄i ſancto
[illegible] Cur ma-
gnū aliqͥd te eſſe credis in tuo ꝓpoſito: ⁊ hmōi degens loco vade ad
thebaneſiotaꝝ monaſteriū feminaꝝ: ⁊ inuenies vnā ex eis in capite
pānū cōſciſſum: ipſamqz cognoſce te eſſe meliorē: cū eni ſola contra
tātas dieb⁹ ac noctib⁹ pugnet cor eius nūꝗ̄ a deo receſſit: tu autē in
vno loco reſidēs nūꝗ̄ ꝓgrederis: ⁊ p oēs vrbes aīo ⁊ cogitatiōe va-
[illegible] ho-
bitaculū trāſuehi petijt. Ingreſſus aūť oēs ſorores videre voluit: inť
quas illā ſolā ꝓpter quā venerat non vidit. Ait ergo. Oēs adducite
[illegible]
ſum⁹ vnā ꝗdē ſtultā habemus in coquina intrinſecus. Exhibete ait
mihi eā vt ipſam quoqz videā. Qd̄ cū feciſſent: ille frontez eius pan-
nis inuolutā cernēs: proiecit ſe ad pedes illi⁹ dicēs. Anima. i. mater
ſpūalis benedic me. Procidēs aūť ⁊ ipſa dicebat. Tu me benedic do
mine. Oēs itaqz ſorores obſtupuerūt dicētes. Noli talē iniuriā ſu-
ſtinere abba. nā iſta quā cernis eſt fatua. At ille dixit oīb⁹. Vos fa-
tue eſtis: nā iſta melior eſt ⁊ me ⁊ vobis. Deprecor autē deū vt ī die
iudicij dignus ipa merear inueniri. Tūc oēs ꝓciderūt ad ſancti pice
rij pedes: ſingule ꝓpria ei peccata ꝯfitētes: quedā illā ſanctiſſimā cō
triſtarēt. Et alia quidē dicebat: ego eā deluſi. Alia ego habituz eius
deiectū irriſi. Alia ego eā eo ꝙ tacita eēt iniurijs affligebā. Alia ego
ſordes abluēs catinū ſup eā fundebā. Alia quoqz collaphis eam a ſe
verberatam: ſepe dicebat. Alia nares eius ſynape impletas a ſe eſſe
deflebat. Cetere quoqz diuerſas ei ſe referebant iniurias irrogaſſe.
Pro qb⁹ oīb⁹ ille ſanct⁹ vna cū eadē ſanctiſſima ṽgine fuſis ꝑcibus
egreſſus eſt. Poſt paucos dies illa nō ferēs: tantā ſibi gloriā: grauã-
riqz ſe credēs ſatiſfactionib⁹ ſingulaꝝ: egreſſa de illo mōaſterio: quo
ierit vel quo ſine defecerit: hactenus ignotū eſt.

¶ De Sancto iohanne incluſo ⁊ eius ſpiritu prophe-
tico. C. LXXXIIII.

Uit et iohānes quidā (capitulum lxxxiiii)
qui ſeculo renūcians: ⁊ p ꝗnqz annos in diuerſis mona
ſterijs degens: tandē ſolus in licū montē ſe cōtulit: vbi qz
xxx. cum iam annos compleſſet incluſus gratiā prophetie meruit:
naz ⁊ imperatori theodoſio frequenť ventura predixit. Primū qui
dez de maximo tyranno ꝙ eū eſſet ſupaturus: ⁊ rex galliaꝝ partib⁹
reuerſurus. Poſtea quoqz de eugenio ꝙ eū eſſet victurus: ſz ibidez
vitam finiturus. De hoc igiť apud oēs grandis fama cōualuit pro-
pter qd̄ ⁊ theodoſius ipſuz honore propheta li venerari cō ſueuit. Et
ego igiť virtutem eius agnoſcere cupiēs. illuc perrexi. xviij. diebus
itinere cōfecto partim ambulando. partim nauigando. Poſt primā
autem ſalutatiōnē ait mihi per interpretē. Unde es: aut cur veniſti:
vnum te eſſe conijcio de ſocijs euagrij. Qd̄ ⁊ ego annui. Interea dū
loquimur: preſes illius prouincie noīe alipius ingredit̄. Ad quē cuz
ille relicto quem habebat mecū ſermone ſe cōtuliſſet. paululum ab
eis ceſſi: ⁊ eminus ſteti. Prolixas autē illoꝝ cōfabulationes gra-
uiter ferens illum ſenem intra me arguebaz: ꝙ meo ſermone cōtem-
to illū potius honoraſſet. Cū igiť eodez ſpreto recedere cogitarē vo
cauit theodorū interpretē ſuū ⁊ aiť. Dic fratri illi: noli eſſe puſillani-
mis: qꝛ iam nūc tecū loquar. Ex hoc igiť hominē eum eſſe ſpiritua-
lem: ⁊ occulta prouidere cognoui: ⁊ ideo magis cepi remorari. Egreſ-
ſo vō more preſide vocauit me: quem ſic allocutus eſt. Cur inqͭ aiaz
tuam mei reprehenſione leſiſti: cur in tuis ſenſibus cogitaſti: qd̄ nec
in me cognoſco: nec tuos mores decere ſcio: an ignoras: ſcriptū eſſe
nō ſanos: ſed male hn̄tes egere medico. Tu me cū vel. ⁊ ego te inue
nire poſſum: ⁊ ſi forſitā ex me nullū ex alijs tn̄ fratribus aliqd̄ patri-
buſqz poteris habere ſolatiū. Iſte vō totus ex ſecularib⁹ rebus diabo
lice poteſtati deditus: vix ad horā reſpirare potuit: ⁊ nūc tentans ve
nit: ſicut ſeruus auſterū fugiens dn̄m ſuū: vt hic ſalutis inueniret au-
xilium. Incōſulta igiť ⁊ importuna res fieret: ſi illo relicto tecū mo-
rarer: qui ſalutis tue cōmodis cōſueſti vacare iugiter. Tūc ego ma-
gnopere deprecatus ſum illū vt pro me dignaret̄ orare qui hoc mi-
hi certiſſime perſuaſit virū eū ſpūalē eſſe. Ille vō iaz letior in ſiniſtra
facie leuiť me percuſſit dicēs. Multe tribulatiōes te manent ⁊ fu-
turus ēpus es: plurimūqz laborū habiturus. Pias aūť ⁊ quaſi ratio
nabiles occaſiōes afferēs tibi demon vētilare te tentat. ſuggerēs ⁊
patris deſideriū: ⁊ fratris ſororiſqz cōuerſionē. Ego vero tibi renun
cio: vtroſqz ſaluatos eē cognoſce: renūciauerūt eni ambo ſecularib⁹
rebus: ⁊ pater tuus alios ſeptē annos ē victur⁹. Inſiſte igiť: ⁊ in de
ſertis locis vt cepiſti viue: nec parentū tuoꝝ cauſa feſtines ad patri
am redire: qꝛ nemo manum mittens ad aratrum: ⁊ reſpiciens retro
aptus eſt regno dei. Deniqz. xlviij. annos in eadē cellula ſe habitaſ-
ſe dicebat. affirmās null⁹ vnꝗ̄ femine vultū ſe vidiſſe: nec ſe eden-
tem aut bibentem ab altero viſum fuiſſe.

¶ De Sancto ſerapione. C. LXXXV.

Serapion qui ⁊ ſyndonius vocať: qꝛ veſte nō
[illegible]
am. i. impaſſibilis vocabať: qꝛ nullū poſſidēdi deſideriū
patiebať: ⁊ abſtinētia nimia oīuz rerū: ⁊ iugi meditatiōe
diuinoꝝ libroꝝ vnius cellule quiete nō poterat eſſe ꝯtentus: ſed per
diuerſa trahebať mens eius. De hoc referebant patres ſancti: ꝙ in
quodā oppido viginti ſolidoꝝ precio ſe paganis mimis tradidit: ⁊
in eoꝝ ſeruitio permanſerit. ita vt eis pedes quoqz lauaret: donec
eos chriſtianos efficeret: ⁊ a ludis theatralib⁹ ſepararet. Nullumqz
cibū niſi panem ⁊ aquā ſumere conſueuerat: nec diuinas ſcripturas
legere ceſſabat. Illis autez ad piam ⁊ caſtam vitaz conuerſis cum ei
libertatem offerrent dicētes: quia per ipſum a turpi ſeruitio liberati
eſſent viginti ſolidos quos pro ſe acceperat: ⁊ apud ſe ſeruauerat:
reddidit eis dicens. Quia per me deus in vobis ipleuit qd̄ volebam
nunc aurū qd̄ pro me dediſtis recipite: vt alios quoqz quib⁹ ſubue
nire poſſim reperiam: Cumqz rogatus acquieſcere nollet vt cum eis
tanꝗ̄ pater eoꝝ ⁊ dominus remaneret: dabis ergo inquiunt auruz
illud pauperibus: qd̄ nos velut arras quaſdaz pro ſalute noſtra de-
diſſe cognouimus. At ille. Date ait vos: ego enim alienas pecunias
non do. Saltem inquiunt hoc precamur: vt vel poſt anni circulum
athenis nos requiras. Itaqz ſeruus chriſti peregrinando frequen-
ter ad elladam venit: ac per triduū moratus athenis a nullo panem
quo veſceret̄ accepit. Neqz vero pecuniam habebat: nec peram vel
pellem vel aliud quicꝗ̄ ſecum preter ſyndonem qua erat amictus
ferebat. Cum ergo ieiunus vſqz ad quartam diem perueniſſet: eſu-
rire fortiter cepit. Nihil ergo eius illo ieiunio qd̄ extorquetur inui-
to: ex cuius neceſſitate ſepe etiam perfidia procedit. Stetit ergo ſu-
pra colliculum vrbis vbi primates eiuſdem oppidi conſiliuz habere

consueuerant: ⁊ illic manus suas percutiendo vim. se maximam pati clamabat dicens. Athenienses viri succurrite. Cōcurrētes itaq̧ simul oēs pallijs vel birris induti quesierunt: vnde venisset: vel quid pati se diceret. Ille respondit. Genere sum egyptius: conuersatione monachus. Ex quo autem de patria mea vera discessi: trium feneratorum manus incurri. Quorum duos quidem quocunq̧ modo debitum soluens potui euadere: tertius autē adhuc retinet me nec habeo vnde possim ei satisfacere. Illis autem requirentibus quis esset vel [illegible] qui eum molestus esset ⁊ in omnibus adiutores se pollicentibus si hoc indicaret ait. Cupiditas pecunie: desiderium voluptatis: ⁊ voracitas ventris: hi tres semper mihi molesti fuerunt a principio iuuentutis. Ex quibus primos duos euasisse iā videor: nec vltra mihi molesti sunt: tertiū vero ferre non possum. Cum enim quarto die iā ex necessitate ieiunem: vrget me seuerissimus fenerator exigens debitum: ⁊ nisi reddidero mortem minatur. Tunc quidē philosophorum obtulerunt ei solidum vnum. Quo ille sumpto: ⁊ cuidā qui panes vendebat dato: vnoq̧ tantū ab eo pane suscepto: mox ab vrbe profectus est: ⁊ nunq̄ postea in eam reuersus. Vt autem circa lacedemonis loca veniens: vnum illic de primoribus vrbis bonum in ceteris rebus virum: omnesq̧ de domo manicheos esse cognouit iuxta superius exemplum se vendidit: ⁊ intra duos annos ab execrabili secta tam ipsum q̄ coniugem eius: totamq̧ familiā abstractos ecclesie tradidit.

¶ De Sancto euagrio. C. LXXXVI.

Sanctus euagrius primus ordinatus est lector a sancto basilio: postea vero diaconus a beato gregorio nazanzeno. Hic quidem in seculari vita tentatus: tandē beate melanie studio veste mutata: ad egyptiacū nitrie montē profectus: biennū illic degēs impleuit: tertio anno ad interiores solitudines pergens. xiiij. annis in abstinentia vixit: panis ⁊ olei modicū sumens: ille qui prius intra copias magnas delitiosam semper vitam habet. Huic fortiter spiritus fornicationis semper incubuit: vnde sic nobis ⁊ ipse referebat: per totā noctē in hieme nudus in puteo stabat: vt gelu quoq̧ carnes eius cōstringerent. [illegible] spiritus cepit eū vexare ⁊ ad sacrilega contra deū verba repellere: propter qđ dies. xl. iugiter sine tecto fuit: ita vt per totū corpus eius papule quedā exirent. Tā vehemēter demones expertus est: q̧ per innumeras vices ab eis verberatus est. Quodā die tres simul in specie clericorū astiterunt ei demones: de fide cū eo tractare cupientes. Ex quibus vnus arrianū: alterū eunomianū. tertius appollinariū se esse dixit. Quos oēs ille sapiēter ac breuiē disserēdo superauit. Idē cū ecclesie claues perijssent inuocato christi noīe illā [illegible] res ipsas pphetādo p̄dixit. Cū vo quidē ei mortē patris sui nunciaret rñdit. Quid blasphemas o homo. Immortalē ego patrē meū noui. Dicebat aūt. Ex quo ad solitudines veni: nō lactucā aut aliqđ viride [illegible] nō poma nō carnes: nō balnea vidi. Denīq̧. xvj talis vite sue anno in qua nihil edebat qđ coctū eēt: cū ppter infirmitatē stomachi necesse eēt vt tale qđ sumeret: panē quidē nūq̄ attigit: sz olera restnā: ⁊ lenticulā: p bieniū gustās: ita de seculo exiuit. Circa ipz vite finē referebat [illegible] tertiū annū [illegible] ex quo carnali desiderio liberatū se cē itelligēt: ⁊ h̄ post talē ipsi⁹ vitā: post tātos labores: post illas tā ingēs oratiōes. Bonoꝝ ⁊ maloꝝ spirituū differētias nouit: artesq̧ quib⁹ demones subiugari possent monstrauit.

¶ De Sanctis effrem: adoleo: ⁊ innocētio. C. LXXXVII.

Beatus effrem edisse ecclesie diaconus [illegible] naturaliū rerū noticiā hīremēnit dēctā semper vitā egit: ⁊ oēs q̄ ad eū vidēdū veniebāt: p ānos plurimos docēs: tādē de cella sua quadā necessitate pcessit. Cū fames grauis in eadē vrbe seuiret: pereuntē multitudinē rusticā miseratus accessit ad diuites dicens. Quare nulla vos misericordia mouet hūane nature sit ante oculos vestros deficiētis: sz putrefacta intrinsecus ad dānationē vestrā seruatis. Tūc illi inquiūt: nō habemus quib⁹ pecuniā egenis diuidēdā credere debeamus: oēs enī ne[illegible] nius inquiūt seruū dei te esse. Credite q̄ inqt mihi pecunias vestras ⁊ ego ministeriū pegrinoꝝ miseroꝝ suscipiā. Accepta itaq̧ pecunia certis pietib⁹ portic⁹ ciuitatis interclusit: ⁊ trecētos in eis lectos posuit: in quib⁹ fame pereūtes reficiebat: egrotātes quoq̧ curās: ⁊ morientes sepeliēs. Impleto aūt anno illo: post quē frugū copie grandes fuerūt: ad cellā rediit: in q̄ post spaciū vnius mensis obiit. Apud hierosolymā vidi quendā adoleū nomine tharsensem genere: q̄ cū illo venisset, nouū sibi quoddā ⁊ vltra hoīes propositū cōuersationis aggressus. ita vt etiam demones austeritatē vite eius contremiscerēt ⁊ ab ea fugerēt. Nā per quadragesimam quidē quinto die reliquo anni tpe post biduū: semp cibū sumere cōsueuerat. A vespertinis horis vsq̧ ad matutinoꝝ tpus in loco montis oliueti stans: vnde saluator assumptus est orādo ⁊ psallēdo pnoctabat: ⁊ siue sub niuibus siue sub pluuijs vel pruinis imobilis permanebat. Et postq̄ eo modo solitum tpus impleuerat signo mallei quo fratres excitabat omnium cellaꝝ fores percutiēs eos ad oratoria ppria deducebat. In quibus cū vnoquoq̧ eoꝝ vnū vel alterū in antiphonas psalmū canēs totidem cū singulis p̄ces fundens sic ante lucē ad cellulam suā redibat. Qui certe fratres vestib⁹ suis spoliatū aquā sepi⁹ distillantib⁹. alijs induebāt [illegible] Sic ergo [illegible] per somno [illegible] ad horā tertiam. iterū psalmos canēs: ad alterius diei vesperam permanebat. Innocentius presbyter cū quo vixi trib⁹ annis simplicissimus hominū fuit: qui cū olim sub imperatore constantino militasset seculo renunciauit. [illegible] suū paulum maledixit eo [illegible] stirteri cuiusdam corrupisset [illegible] lem spiritū: vt in carne sua nunq̄ tpus inueniat ad peccandum. [illegible] pore voluptatis certaret. Qđ vt dixit. ita factum est. Nam [illegible] nunc idem paulus ferreis cathenis vinctus in monte oliueti cōsistit a demone vexatus.

¶ De Sancto philoronio p̄sbytero. C. LXXXVIII.

Philoronius quoq̧ presbyter [illegible] ne galacie cu que [illegible] multo tpe. Hic quondā imperāte iuliano seculo renunciauit [illegible] Tūc ille pri⁹ caluicie ei facta vberari eū a pueris iussit. Qui plagarū suppliciū patientissime ferēs. maximas ei gratias egit. Huic tn̄ in principia cū fornicatione ⁊ ingluuie maxima fuit pugna: sed illos ille spūales morbos ita superauit: sicut aliquis imēsū ignē validissimis aquis extinguit. in quadā enī cellula se clausum ferro semper onerauit: nec panem de tritico factū: nec vllum coctū ignib⁹ cibū sumpsit. ⁊ sic demū in. xviij. annis p̄fatis passionib⁹ domitis deo gratias egit. Cum ⁊ frequens ⁊ varius cū impuris spiritib⁹ per annos. xl. patientissime intra vni⁹ monasterij claustra degenti cōflict⁹ fuit. Et vt ipse nobis referebat per annos. xxxij. ex nullo pomorū genere gustauit. Cū aūt metus mortis ipsum aliqn̄ vexaret per sex annos se clausit intra memoriā mortuoꝝ: vt demonē quē ex sepulture formidine terribilē sentiebat in sepulchris habitādo superaret. Dicebat etiā q̧ ex quo baptizatus fuerat alieno pane sine cā se vsum fuisse nesciebat: quin etiam ex laborib⁹ pprijs. cl. solidos elephantiosis p̄stiterat. Idē quoq̧ pedester multa sanctoꝝ loca oratiōis causa petijt: vt romā alexādria hierosolymā. [illegible] fuis a deo separatus fuit.

¶ De Sanctis mulierib⁹ eustochio ⁊ melania. C. LXXXIX.

Vidi quoq̧ feminas viri virtutes moris [illegible] inter quas ⁊ paula [illegible] dorocij matrē prudentē ac spiritualē mulierem: cuius filia eustochiū vsq̧ hodie apud bethleem in monasterio suo degit: virgo castissima secum habens virgines quinquaginta. Sancta quoq̧ melania fuit mulier vrbica: marcelliani excōsulis filia. q̄. xxij. etatis sue anno viduata: ⁊ eterno sponso diuinitatis amore perpetuo copulata: nulli prodēs animi sui secreta: que immobilis habere videbatur cum certis [illegible] illic omnib⁹ venditis: ⁊ in pecuniā auri q̧ redactis [illegible] sertis locis sex tantū mensib⁹ cōmorata: oēs qui illic erāt sanctorum ros peragrans visitauit. Post hoc cū alexādrie p̄fectus augustalis isidorū. pafuncium: pambo ⁊ ammonium: ⁊. xij. epōs ⁊ presbyteros et al[illegible] numero circa palestinā ⁊ [illegible] minasset exilio: hec illos secuta ministeriū suū eis ex pprijs facultatibus tribuit: ⁊ cū a custodib⁹ phiberet̄ hoc facere: tunc illa veste pueri sumpta circa vespertinas horas deferebant eis oīa vite necessaria. Quo cognito palestine consularis putans q̧ terrore [illegible] eius pecunia sinus suos implere posset: iussit eā corripi ⁊ in carcerem trudi. Que tūc ei per internūcios sic mādauit. Ego inquit illius filia ⁊ illius cōiunx fui nūc vero sum ancilla christi. Nec vales igitur aliquo me terrere: nec quicq̄ de rebus meis auferre. Neq̧ enī ob vilitatem presentis habitus me putes cōtemnendā: qz facile si velim [illegible] incurras. iccirco tibi ista mādaui. Sic nimirū cōtra imprudētes aut superbos interdū oportet arrogantia vti: His itaq̧ verbis ter

ritus iudex:ei factum suum excusauit:et eam vt meruerat honorauit atq3 et ad p̄dictos viros quotiēs vellet accedere iussit. Quib⁹ ab exilio reuocatis:monasteriū ꝓpe hierosolymaz sibi fecit:in quo .xxvij. annoꝝ tēpus impleuit:q̄nquaginta sorores virgines secū habens. Erat etiā cū ea rufinus ciuis italicus ex oppido aquileie:vir sapiēs:nobiliū fortiūq3 moꝝ:q̄ et ad p̄sbyteratū postea meruit peruenire. Igit̃ in .xxvij. annis omnes apud hierosolymaz sanctos et ꝑegrinos ep̄os monachos et virgines(hoc eni deo vouerāt)suscipere ꝓpriis sumptibus ac fouere consueuerunt:omnesq3 venientes ad se exēplo sui meliores fecerunt. Sed et .cccc. monachos q̄ se ꝓpter paulū ab ecclesia sepabāt:rursus eccl̃ie sancte reddiderūt:pl~resq3 & alios hoies pu̅rse secte nā suadēdo iugiterq3 ducēdo ad eccl̄iā reuocauerūt.

¶De Sanctis elphidio sisinnio gaddano et helia. C. XC.

Lphidius genere capadox q̄ postea p̄sbyter fieri meruit et habitans in spelūca studio abstinētie cūctos vicit. Nā p annos .xxv. quos vixit dominico tm̄ et sabbati die cibū sumebat:ac per totas noctes stando et orando psallebat. Quē sicut apes regē suum:sic innumera fratrū multitudo secuta faciebat in solitudine quasi quādam apparere ciuitatem:eratq3 voluptas eorū conuersationis agnoscere varietatē. Hunc cum quadam nocte nobiscū psalleret scorpio vulnerauit:quo ille calcato:ne standi quidem spaciū in quo fuerat mutauit intantū ictus dolorem contempsit. Quadam etiam die cū vnus e fratribus exiguā aridi partē sarmenti teneret:accipiens eam quasi plantans infodit solo:cum certe tempus plantationis nō esset omnino:quo immensum crescente:tā magna vitis effecta est:vt totam ecclesie tectā cooperiret. Fertur autē q̄ p annos .xxv. nunq̄ ad occidentē se conuertit:nec solem ad occasum declinantē respexerit. Huius discipulus noīe sisinnius cū apud eū .vi. vel .vij. annis fuisset:tandē intra sepulchrū quoddā se clausit:in quo p triēniū stans semper orauit:et nec nocte nec die deambulauit aut sedit:aut iacuit. Qui etiā cōtra demones specialē gratiā meruit:adeoq3 sine vllo vitio mētis et corporis vixit:vt nullā generis esse distantiā inter mares et feminas comprobaret. Itaq3 nunc ad patriā .i. capadociā regressus:et p̄sbyter factus fratres pariter et sorores in vnū collegit. Noui etiā palestine senē gaddanū nomine:q̄ sine tecto semper circa loca iordanis vixit. Contra hūc iudei quidā inuidia furibūdi aliq̄n venerūt armati:quoꝝ vn⁹ cū eū ferire vellet:dextera quā erexerat aruit et ex ei⁹ digitis gladius excidit. Helias q̄dā ī spelūca degēs:hospitalis et charitate plenissimus:aliq̄n cū ad eū multitudo fratrū venisset:q̄ publicus illic erat trāsitus:subito deficiente ei pane tristari cepit:et ingressus speluncā tres illic panes grandes ac recētes subito repperit:ex q̄bus .xxv. simul fratres vsq3 ad saturitatē refecit:vnus quoq3 supfuit qui ei postea p .xxv. dies ad victū suffecit.

¶De Sancta siluia v̄gine et sancto diocle et capitone. C. XCI.

Um autē ad egyptū ex helia p̄ficisceremur sanctā siluiā dei virginē:rufini auntē et prefecti sororē deducentes:sanctus iouinus q̄ nobiscū erat estu nimio fatigatus:intra pelusiū oppidū man⁹ suas et pedes aqua frigidissima refouere cepit:seq3 postea sup pelliculā et in solo stratā planiā proiecit. Ad quā illa accedens ait. Quomodo ausus es hanc etatē agens:in qua sanguis tuus adhuc viuit:sic curare corpus tuū atq3 fouere nō intelligis que ex hoc nasci solebant lesiones anime. Crede mihi confidenter loquenti q̄ ego .lx. agēs annū:nō ora:nō pedes:nō aliquā membroꝝ partē:exceptis digitis meis aqua laui. Cumq3 valitudinib⁹ laborās etiā a medicis lauacro cogerer vti:nunq̄ tamē antiquū corporis mei morē palpitare volui. Nō in lecto quieui:non in lectica recumbens iter feci. Hec virgo eloquentissima erat et magnū habens amorē litterarū noctes in diē legendo vertebat. In antinoo thebaidis prouincie ciuitate .iiij. annis fui quib⁹ illic vniuersa monasteria cognoui:habitant in vrbis illius territorio .M.cc. ꝓbatissimi viri propriaꝝ manuū se labore pascentes:ex quib⁹ multi anachorite se cōtulerunt ad rupes et solitudines. Inter hos diocles quondā secularis philosophus:sed iā ad celestis philosophie studiū diuina gratia translat⁹ q̄ iā in spelunca annū habens:hec nobis aiebat. Sēsus human⁹ cū a cogitatiōe dei recesserit aut demonib⁹ efficit̃ filius aut aīalib⁹ brutis:necesse ē eni inde vt aut in desideriū aliqđ aut iracundiā ruat:et desideriū q̄dē illud brutoꝝ:iracūdiā vō demonū esse dicebat. Me aūt cōtradicēte quō fieri possit vt sensus human⁹ cū deo iugit̃ maneat:r̄ndit. In quacūq3 cogitatiōe vel actu fuerit aīa:si pia est et deo placere studet:vtiq3 cū deo est. Illic et q̄dā capito noīe iuuenis erat:q̄ p̄i⁹ latro fuerat. Cū autē in spelūca sua iā impleisset annos .l. nec tūc vsq3 ad quartū lapidem vrbis accedere volebat:nec vsq3 ad fluuiū nisi q̄ ꝓximus erat:dicebat enim q̄ necdum se conuersationi ac sermoni plurimoꝝ hominū ingerere posset eo q̄ adhuc inimicus ei fortiter repugnaret.

¶De Sctā v̄gie amata et q̄dā alia et menalia iuniore. C. XCII.

Unt etiam in eadē vrbe .xij. monasteria v̄ginū:in q̄b⁹ et quandā amatā noīe vidi senē .lxxx. iā (vt ferebat̃ annos)in monasterio suo habētē. Cū hac habitabāt .lx. mulieres in abstinētie puritate sub eius doctrina viuentes. In hoc erat v̄go q̄dā noīe thaor eius discipula:que habens in monasterio annos triginta:nō tunica:nō maurote:nō calciamentis vnq̄ nouis volebat vti dicēs:ne ꝓpter hoc foras cogeret̃ ꝓgredi. aliis quidē omnib⁹ dñico tm̄ die ad ecclesiam ex more ꝓcedentib⁹. illa pannis vilib⁹ induta domi residebat sola. Tam elegātis aūt erat forme:vt etiā castissimū et cōstantissimū virū ei⁹ pulchritudo vultus illicere posset:nisi ita morib⁹ ornata eēt:vt inestimabilē quendā in semetipsa castitatis ꝓprie custodē haberet:q̄ turpiter cupientis cuiuslibet oculos ad imensum pudorē ac timorē compelleret. Alia quoq3 in vicino cōmanēs:nunq̄ de monasterio fert̃ egressa:in quo cū matre sua impleuit annos .xl. Cui tandē astitit beatus martyr colothus ait. Hodie perges ad dñm tuū:veni igit̃ in basilicā martyrii mei:vt ibi prandeas mecū. Tunc illa primū post annoꝝ tot curricula procedens. mane ad martyriū sancti venit:panē et olera secū tulit:vbi completis oratōib⁹:cū oēs a loco recessissent. illa sedēs martyrē inuocauit dicens. Benedic escam meā sancte colothe:et intercessionib⁹ tuis mecū proficisci dignare. Sumpto itaq3 cibo:et facta rursus oratione:circa solis occasū ad monasteriū rediit:et matri sue dixit. Proficiscor ad dominū meū. In ipsa etiā nocte:neq3 dolorem capitis:nec calorē corporis sentiens:ipsa se vt erat sepelienda composuit:et spiritum suum manibus dei cōmendauit. Porro melania iunior prefate melanie neptis. cū .xiij. esset annoꝝ virū suscepit .vij. annis cū eo vixit:et .xx. renunciauit. ipsumq3 virū suū ad contemptum seculi cōuertit. Et primū quidē vestes suas sericas ad ecclesiarum ornamenta distribuit:argentū aūt et auꝝ suū per paulū p̄sbyterum ad orientē nauigio transmisit:ibiq3 p diuersas ꝓuincias erogauit. Sub occidentali vero plaga. ipsa per seipsaz cunctis egētib⁹ q̄ sciret necessaria ministrauit. Seruos aūt promiscui sexus vsq3 ad octo milia liberos fecit. Possessiones oēs quas habuit in aquitania:gallia:terrathone:hispania:distraxit:agros quos tm̄ habebat in sicilia capania et aphrica:vt ex eis monasteria deinceps aleret ac foueret:sibimet reseruauit. Post alterū diē semp cibū capere cōsueuerat:nā inter ipsa principia:quinto quoq3 die gustabat. Idq3 obseruās etiā diurnas cū ancillis suis misterii vices agebat:q̄s tanq̄ sorores habebat. Parem quoq3 pinianus vir ei⁹ cū .xxx. mōachis vitā agebat.

¶De Uirgine apud quam sanctus athanasius .vj. annis latuit. C. XCIII.

Irginem quandam in alexandria .lxx. annorum vidi de qua dicebat tunc oēs clerici:q̄ olim cū esset iuuenis pulchra valde:cōspectus diuz vitare cōsueuerat:nequa ꝓpter miraculū vultus sui suspicione vel malitia notaret̃. Tunc arrianis sub impatore cōstātio beato athanasio calumnias excitātib⁹ ille corruptū iudiciū declinās:nō amico vel parenti vel clerico se credidit:sed cum apparitores subito domum eius intrasset tunica birroq3 vestitus:media nocte fugiens ad hanc virginē venit. Cui tam inopinate rei perterrite nouitate sanctus episcopus ait. Ab arrianis queror:et calumniosis criminib⁹ incursor ne igit̃ et ego irrationabili nota deformer:et qui ad penā meam parati sunt:ꝓpter me ruant in peccatū:magis credidi fugiendū. Deus aūt hac nocte reuelauit mihi q̄ apud nullū ita vt apud te possem saluari. Tunc illa cōgaudens in domino:p̄iectis cogitatōibus vanis:sanctum illū per .vj. annos intra celle sue secreta celauit:q̄diu prefatus cōstantius vixit. ipsa ei pedes abluens:et oīa necessaria per se preparans ac ministrās. libros quoq3 quos ille querebat:mutuo sumens eiq3 legendos prebens:nullus tm̄ in vrbe quo degeret inuenire potuit:donec cōstantio mortuo:rursus nocte ꝓpriis vestibus indutus:in ecclesia subito cunctis stupētibus apparuit. Omnes eni se videre credebant eū:tanq̄ ex mortuis suscitatum. Amicis autem intimis suis satisfaciebat dicens. Iccirco me ad latebras vestras nō cōtuli:vt tute possetis iurare:q̄ vbi degerem nescīretis. Et quia necesse erat vbiq3 me queri:in cella illius virginis latui:vbi me celari nullus suspicaretur:eo q̄ iuuenis et pulchra videret̃. Sic ergo et ipsi et fame vel glorie mee profui.

¶De Uirgie corinthia p iuuenē a lupanari liberata. C. XCIIII.

Pud corinthum nobilissima quedam et pulcherrima puella:virginitatis voto degebat:quā apud paganum iudicem nonnulli veluti diis ipsorum

⁊ imperatoribus sacrilegis ouiclantem criminibus impetebant. At iudex insanus amore feminneo: postq̃ machinamētis ⁊ artibus varijs nō potuit ei psuadere qđ voluit: nouo cōtra eā furore deseuiēs: nō eā morti vel alicui pene destinauit: s₃ qđ erat grauiꝰ ⁊ crudeliꝰ in lupanari ꝓstitui p̄cepit: lenoniq₃ ipsaȝ turpitudinū: vt trinos ad eū p singulos dies ex ipsiꝰ ꝯcubitu solidos exhiberet iniūxit. Quā. s. pecuniā vt a se leno flagitādā intellexit: in omniū eā q̄ vellēt potestatē dedit. Qđ vbi p̄de tales accipitres didicerāt: ibāt ⁊ pditiōis officinā obseruabāt: dato p̄cioq₃ cū ea loquebant̄ optabiliū sibi p̄ncipia voluptatū. At illa vulnus quoddā in interiorib' se habere dicēs: cuius fetorē si venientes ad eā sentirēt: horrore cōtagionis effugerēt: singulos miserabiliē p̄cabat̄: vt ei paucos dies ad quietē ꝯcederēt. Interea dū oratiōes ꝑpetuas ac maximas ad deū faceret: humane salutis custos deus iuuenē quendā vultu moribusq₃ bonū: ita mēte cōmouit: vt amore diuino succensus: interire ꝓ ea cuperet. Itaq₃ sub specie perpetrande turpitudinis ingressus profunda nocte datis lenoni .v. solidis: vestibus se proprijs spoliauit eisq₃ puellam induens clamide quoq₃ caput velatā de lupanari incorruptam emisit. Postera die cognito omnibus hoc facto: iudici traditus est ac bestiaruȝ feritate dispꝰtus: vt etiā in hac pte ꝯfusus demon remaneret: cū eū taȝ ꝓ sua q̄ȝ ꝓ virginis salute duplici martyrio coronatū videret.

¶ De Quodam piissimo monacho ⁊ de virgine lapsa reconciliata perfecte. C. XCV.

Mancica galacie q̄dā erat monachus: a sancto ciuitatis e̅po nō recedēs adeo pietatis operibꝰ intētus: vt etiā noctibꝰ manū dādo petētibꝰ circuiret: nec egris: nec carcere clausis: nec pauperibus auxilio deesset. Quadā igit̄ hiemis nocte: cū mulier quedā in ecclesie portico stimulata partus dolorib' vlularet: oratione derelicta quā tūc in ecclesia solēnitē celebrabat: egrediēs vidensq₃ q̄ ei nullus assisteret: ministeriū obstetricis assumpsit: nemine genꝰ obmitteret. Tanto eni affectu tenebat̄ humanitatis: vt pre desiderio huius opis nullū habebat studium lectionis. Nā si quis ex fratribus ei codiceȝ donauit: mox eū vendere ꝯsueuit: ⁊ requisitus causam cur hoc faceret: respondit. Unde probabo magistro meo q̄ eius artē iam sciā: nisi distractis codicibus: ipsius artis necessaria mihi ꝓuideā. Ancilla dei virgo quedā abstinentiā nouē annis custodiens: a quodā cantore solicita est ⁊ corrupta. Que statim concipiens partu explicito: nimio dolore penitentie mens eius compuncta est: intantū vt fame se met ipsam vellet occidere lachrymosis precibus deū iugiter interpellans ac dicens. Tu deus magne: qui totius mundi malitiaȝ portare consuesti: quia tua voluntas est cunctos saluari: me quoq₃ perditaȝ in hoc ostende si saluti restituas vt qđ ex peccati mei perditiōe creatū ex hac luce celerius tollas ne forsitan aut laqueo: aut precipitio perire compellar. Statimq₃ partu diuinitus morte subtracto: illa se penitentie summis angustijs tradidit: ⁊ elephantiosis mulierib' p annos .xxx. seruiuit. Cuius humiles preces misericors deus non repulit: cuidam nāq₃ sancto presbytero reuelauit dicens. Illa virgo plus mihi placuit in penitentia: q̄ȝ in virginitate sua.

¶ De Illa que corruptionis sue crimen in quendam lectorem transtulit. C. XCVI.

Apud cesaream quoq₃ pastine: cuiusdā presbyteri filia virgo fornicatiōe ruit: cui corruptor persuasit: vt factuȝ proprium in quendā lectorē mentiendo transferret. Quod cuȝ illa [illegible] grauida apparens patre cogente et actorem sceleris proderet: lectori imposuisset: episcopus hoc audiens a presbytero fecit euȝ in conuentu clericorū omniū accersiri. Qui interrogatus ab eo: nihil si tale fecisse poterat confiteri. Cū aūt episcopus vehementer iratus ei ꝯtumelias irrogaret: quasi qui peccatū suū impudenter negaret: respondit. Ego quidē qđ erat in conscientia mea dixi: sed si vis audire qđ nō ē: ego hoc crimē admisi. Statimq₃ gradu lectoris eū e̅pus deposuit. Tūc ille. Iube inq̄t eā mihi dari in matrimoniū: q₂ nec illa iam virgo: nec ego clericus esse possuȝ. Tūc e̅pus dedit eā illi: putās q̄ ipse diligeret eā: nec posset ab ea separi. Igit̄ tā ab e̅po q̄ȝ a patre sibi traditā: monasterio feminarū cōmendauit: rogans abbatissam vt haberet eā illic donec pareret sustentandaȝ. Ipse vero in prefato monasterio in angusta cellula se concludens ⁊ abstinentiā difficileȝ nimis arripiens: cū lachrymis ⁊ gemitibus ⁊ ieiunijs christū adijt dicens. Tu dn̄e cui nota sunt oīa: cui nihil iniquuȝ placet: cām quoq₃ meā tua sententia manifesta. Illo igit̄ in his iugiter pseuerante: mulier cuȝ dies suos implesset: cepit vehementer vrgeri partus dolore. Cumq₃ dei iudicio partus angustijs expedire se non posset: tantūq₃ cruciatū vsq₃ ad septimū diē sustineret: iamq₃ moritura calumniatrix inferna conspiceret: nec vltra manducare vel bibere vel dormire posset intolerabili dolore clamauit. Ue misere mihi que ad hoc periculū dupliciter veni. primū q̄ virginitatem pdidi: deinde q̄ illi lectori falsum crimen imposui. Hoc pater eius vt audiuit: timēs ne [illegible] calumniator rephenderet̄: quieuit ⁊ tacuit. Audiēs aūt episcopus diaconos ad lectorem misit. sicq₃ ei mandauit. Ora vt pariat calumniatrix tua. Quibus ille nullū rnsum dedit: sed nec hostium quidē suū apperuit. Rursus orationes in ecclesia fiunt: ⁊ nec sic remedij vllū in ea percipiunt. Tunc ille e̅pus ad lectorem venit. hostium pulsauit: ⁊ ingressus ait. Surge frater eustachi: ⁊ solue qđ ligasti. Ipso itaq₃ momento cū lector vna cuȝ episcopo genua sua fixisset. mulier enixa est: Tn̄ innocentie iugis oratio valuit: vt ⁊ calumnia periret: ⁊ calumniatrix penas ad emendationem sustineret.

¶ De Sancto nathanaele seniore. C. XCVII.

Uit quidā nobilissimꝰ agonista nathanael [illegible] de demōis accidiā passus ex priore cella dicat recessisse: ⁊ aliā cuidā vico vicinā fabricasse: vbi cū habitare cepisset demon ad eū per noctē accessit in specie [illegible] nificis figuratꝰ: qui pānis obsitus sordere deformiē. sonūq₃ flagri facē videbat̄. Ad quē vir sanctꝰ. Quis nā inquit es: qui talia in hospitio meo facere conarī. Ille rn̄dit. Ego sum qui te ex priori cella fugaui: quiq₃ nūc vt ex hac etiā te expellerē veni. Tūc sanctꝰ illusum se vidēs a demone: mox ad habitaculū prius redijt. ibiq₃ .xxxvij. annos cōplens. nunq̄ȝ ex tūc in ꝓposito suo titubauit: nec ipsuȝ quidē limen egrediēs: cū demone quē supare volebat ꝯtendēs: qui tātis cū machinationibꝰ vexabat: vt quocūq₃ mō cellā cogeret̄ exire: quantas singillatim nō possum referre. Inī hec etiam captato .vij. episcoporum aduentu qui ad illum requirendū. siue prouidentia dei siue demonis ipsius tentatione venerunt: cū ipsos post orationem factam: ne vno quidem passu prosequeret̄. eoq₃ diaconi dixerunt. Abba superbe rem admodū facis: q̄ sanctos episcopos non deducis. Quibus ille. Ego inquit dominos meos episcopos veneror: sed ⁊ his ⁊ vniuerso seculo mortuū me esse profiteor. Occultū autē propositum meum nouit deus: propter qđ eos non prosequor. Iterū demon aliam cōtra eū machinat̄ artem. fitq₃ subito quasi puer paruulus annorū .x. minans asinū panes in cista ferenteȝ. Qui cū ad cellam eius profunda nocte venissent. asinū in terrā ruisse finxit: ⁊ clamans ait. Abba nathanael miserere: mihiq₃ manuȝ porrige. Audita ille quasi puerili voce intra ostium stabat: cuius partē recluserat dicens. Quis es. Puer inquit sum monachi illius: ⁊ panes ei porto: q₂ cras agapem est facturus. Queso ergo ne iacentē despicias: ac ferarū morsibus tradas. At vir sanctus velut eneus stabat: ⁊ certis cogitationibꝰ stupens hec secum vsabat. Necesse est me aut misericordiā qđ maximuȝ est in diuinis preceptis non facere: aut a ꝓposito deuiare. Tandez ad deū oratiōe facta respondit. Audi infans credo in ipso cui seruio. qui omni spiritui dominat̄: qui si necessariū habueris auxilium ipse tibi prestabit: nec feras aut quenq̄ȝ alium nocere patiet̄. Si vero res ista temptatio est. iā nūc aspiciat dn̄s meus: nec ex ea me ledi pmittat vlteriꝰ. Tūc hostio clauso se recepit. Demon itaq₃ victꝰ ⁊ ꝯfusus in vēti turbinē est resolutꝰ: ⁊ in sues agrestes discursibꝰ ac strepitu lasciuientes.

¶ De Sanctitate cuiusdam fratris cum heraclide comersantis. C. XCVIII.

Fratrem quēdā qui mecū ab initio iuuētutis vsq₃ hodie vixit noui: nullo mometo aut corporis desiderio victū. ⁊ pro cōtentu suo grās ei agere ꝯsuetū: pro veris amicis etiam periculū subire cupiebat: milliesq₃ ⁊ forte amplius demonū potestateȝ expertus erat. Un̄ quadam die diabolus cum eo pacisci voluit dicens: promitte mihi q̄ vel semel peccabis: ⁊ exhibēdo tibi feminā quācūq₃ in hoc mundo desideraueris. Alio tp̄e demon per .xiiij. noctes cum eo confligens pedibus eum de cella sua trahebat: eiq₃ humana voce dicebat. Noli christū adorare: ⁊ nunq̄ȝ vlterius accedam ad te. Cui ille. Propterea inquit deuȝ adoro: ⁊ iugiter adorabo: quia multum angeris ⁊ cruciaris eo ipso qđ facio. Hic nullam feminam est expertus nec inter somnia: nisi in visione certaminis ⁊ conflictus. Scio etiaȝ eū ter ab angelis accepisse cibum. Hic vero quadaȝ in vastissima solitudine: cum ne quidem micam panis haberet: tres in pelle sua repperit paximates. Alio quoq₃ tp̄e vinū pariter inuenit ⁊ panes. Frequenter cum videret aliquos graui penuria laborare multuȝ flebat. eisq₃ preter corpus suum quicq̄d habere poterat dabat. De hoc itaq₃ maxime gloriabor: qui mecum vixit ⁊ talis fuit. Talis ergo famule christi lause. beatas sanctoꝝ vitas lege: pmptisq₃ sensibꝰ sequere: sciēs hos qui processerunt dies: paucos qui sequant̄ fore. Actor. De de gestis sanctoꝝ illius temporis confessoruȝ iuxta heraclidem hoc li

to inserui: [illegible] orum tamen quedam dicta & facta notabilia iuxta tripartitã historiã & vitaspatrũ iam superius posui: non quidem omnium: sed aliquorum: vt duorũ machariorũ: moysi ethyopis pauli simplicis aliorumq; multorum. Nec eadem hic que superius sed alia: & si aliquando eadem plenius tamen & aptius.

De Rufino presbytero & scriptis eius. C. XCIX.

Pparet [illegible] & rufinũ aquileie presbyterũ [illegible] Heraclides apud hierosolymã: cũ sancta melania triginta septẽ annis õguisse: paupes & peregrinos sumptib⁹ ꝓprijs lauisse: multos etiã hereticos vel scismaticos ad vnitatẽ fidei & pacẽ ecclesiasticã reuocasse. Quẽ etiaz ibidem heraclides sic commendat. Erat inquit vir nobiliũ morũ: & in singulari proposito satis fortum quo nullus mansuetior & placidior tanq̃ oĩa sciens: in sexu virili potuit inueniri. Helinandus. Hunc tamen beatus hieronymus insimulauit pelagiane heresis: preter heresim origenis: simul & iohannem hierosolymitanũ episcopũ. De quib⁹. s. duobus sic loquit̃ gennadius. Rufin⁹ p̃sbyter aq̃leiensis ecclesie: nõ minima ps ecclesie doctorũ fuit: & in trãsferẽdo de greco in latinũ elegãs igeniũ habuit. Deniq; maximã partẽ grecaꝝ bibliothecaꝝ latinis exhibuit: basilij. s. cesariẽsis epi: gregorij nazan: eni: clemẽtis romani: recognitionuz libros eusebij cesariẽsis ecclesiasticã historiã: cui & duos libros addidit eua grij quoq; snias: pãphili martyris ɔtra mathematicos: origenis aũt oĩanã & hieronym⁹ trãstulit aliq̃ que suo ꝓlogo discernunt̃. Symbolũ etiã ita disseruit: vt in eius cõparatiõe ceteri nec exposuisse credant̃: benedictiõez quoq; iacob sup patriarchas: & eplãs multas ad dei timorẽ exhortatorias: sed & obtrectatori opusculoꝝ suoꝝ duob⁹ voluminib⁹ respondet. Scripsit & explanationẽ sup prophetas tres. s. osee: iohel & amos. Johannes quoq; hierosolymitanus epus scripsit aduersus obtrectatores studij sui librũ in quo se ostẽdit origenis ingeniũ non fidẽ secutũ. Actor. De mutuis inuectiuis hieronymi & rufini dicetur in libro sequenti.

De Mutuis epistolis hieronymi & augustini. C. C.

Ste quoq; hieronymus & augustinus de q̃busdã scripture capitulis inter se epistolas mutuas vsq; simultatẽ disceptauerũt: de quib⁹ hic pauca inserere volui. Hieronym⁹ augustino. Fortissimos quoq; milites subita bella ɔturbãt. & ante cogunt̃ fugere: q̃ possint arma corripere. Peto vt quiescẽtẽ senẽ militare nõ cogas: & rursum de vita periclitari. Tu q̃ iuuenis es: & in pontificali culmine cõstitutus doceto populos: & nouis aphrice frugib⁹ romana tecta locupleta: mihi sufficiat cũ auditore pauperculo in angulo monasterij susurrare. Idez ad eundẽ. Non ego tibi: sed causa cause rñdit: & si culpa rñdisse: multo maior est ꝓuocasse. Sed facessant huiusmodi querimonia. Sit inter nos pura germanitas: & deinceps nõ questionũ sz charitatis ad nos scripta mittamus: atq; in campo si placet scripturaꝝ sine nostro inuicẽ dolore ludamus. Ego quondã miles nũc veteranus: & tuas & aliorũ debeo laudare historias: non rursus effeto corpe dimicare. Augustinus hieronymo. In expositiõe tua epistole ad galathas inuenimus aliq̃d qd̃ multũ nos mouet. Si enĩ paulus vbi dicit: petꝝ & barnabã ad veritatẽ euãgelij nõ ambulasse mẽtitus ẽ officiosus: vbi ergo veꝝ dixit: an ibi veꝝ dixisse videbit̃ vbi hic dixerit qd̃ lector sapit. Cũ vo ɔtra sensum lectoris aliq̃d occurrerit officioso mendacio deputabit̃. Nequaq̃ aũt mihi arrogauerim vt ingeniũ tuũ diuino dono aureũ obolis meis ditare ɔtẽdã: nec te q̃sq̃ magis idoneus est q̃ opus illud emẽdet. Idẽ ad eũdẽ. Mihi quoq; exitiosissime credi videt̃. hoĩes illos p quos scriptura sancta ẽ ministrata aliq̃d in ipsis libris fuisse mẽtitos: admisso enĩ semel ibi officioso mẽdacio: nulla particula remanebit: q̃ nõ vt cuiq; videbit̃ vel ad mores difficilis: vel ad finem incredibilis: ad mentientis actoris consiliuz officiumq; referri possit. Uideo quidem & ego interdum vitia mea: sed hoc audire malo a melioribus: ne cum me recte fortasse repꝛehendero: rursuz mihi blandiar: vt meticulosam mihi potius videar in sme q̃ iustaz protulisse sententiam. Quapropter & si hos vt tibi videris lassus senectute forte corpis nõ animi vigore: tñ in area domini fructuosa laboꝛe desudas. Ecce sum. Si quid perperam dixi fortius fige pedem Non mihi debet molestum esse pondus etatis tue: dummodo conteratur palea culpe mee. Rogo te si fieri põt: vt inter nos queramus & disseramus aliquid quo sine amaritudine discordie corda nostra pascamur. Si vero non possum dicere quid mihi videatur emendãdum in scriptis tuis: nec tu in meis nisi cuz suspicione auaritie: quiescamus ab his & nostre saluti parcamus. Minus certe assequatur illa que inflat: dum non offendatur illa que edificat.

De Claudiano poeta & flosculis eius. C. CI.

Tor [illegible] tempore theodosij [illegible] poeta rome claruit. In duob⁹ libris metricĩ claudiani maioꝛi. s. & minoꝛi multa sunt prouerbia notabilia de quibus hic pauca subieci. Claudianus in maiori. Tenero tractari pectore nescit publica maiestas. Truncent̃ & artus vt liceat reliquis secure viuere membris. Heu q̃ȝ cecus inest: vitijs amor. Multi delicta fuere nexus amicitie. Quid iuuat errores mersa iam puppi fateri. Si metuis. si plura cupis. si duceris ira. seruitij patiere iugum: tolerabilis iniquas interius leges: tunc oĩa iure tenebis. cũ poteris rex esse tui. Proclinior vsus in peiora dat̃: suadetq; licentia luxũ. Jam nõ ad culmina rerũ iniustos creuisse queror: tolluntur in altum: vt lapsu grauiore ruant. Tu cõsule cunctis non tibi: nec tua te moueant: sed publica vota. Ne cunctos paucorũ crimine damnes componit̃: orbis regis ad exẽplũ. Nec sic inflectere sensus humanos edicta valent vt vita regentis. Luxuries predulce malum que dedita semp. Corporis arbitrijs hebetat caligine sensus. Mobile mutat̃ semper cum principe vulgus. Inquinat egregios adiuncta superbia mores. Nõ tibi qd̃ liceat: sed qd̃ fecisse decebit. Occurrat: mentem domitet respectus honesti. Dijs proximus ille est quez ratio nõ ira mouet: que facta rependẽs ɔsilio punire põt. Quas male collegit fallacis dextera parentis: has peius nati dextera refundit opes. Plus est seruasse quesitũ q̃ quesisse nouũ. Carmen amat q̃squis carmine digna gerit. Munere carior omni astringit sua quẽq; salus. Gaudia premissi cumulãt inopia dolores. Est malus interpres rerũ metus. Clausa putat sibi cũcta pauor. Idem in minori. Oĩa mors equat tu damnatura nocentes. tu requiem datura pijs. Dissuasor honesti luxus: & humanas obliuiat copia mentis.

De Flosculis prudentij. C. CII.

Rudentius [illegible] flores metricos de cõflictu vitioꝝ & virtutũ hic placuit inserẽ. Prudentius. Prima petit campuz dubia sub sorte duelli. Pugnatura fides agresti turbida vultu. Prouocat insani frangendi pericula belli Ecce modesta graui stabat patientia vultu. Per medias immota acies variosq; tumultus. Spectabat defixa oculos: & leta manebat. Ira tumẽs spumãti feruida rictu. sanguineo intorquet suffuso lumina felle. Impatiensq; morẽ. Inde quieta manet patientia fortis ad oẽs. Celoꝝ nimbos humilitas intendit gressum mediocriter. oraq; parce erigit: & comi moderat̃ gaudia vultu. Desine grande loqui. frangit deus omne superbũ. Magna cadunt. inflata crepant: tumefacta premunt̃. Disce superciliũ deponere. disce cauere. Scandunt celsa humiles, trudunt̃ ad ima feroces. Fertur auaritia gremio precincta capaci. Quicquid luxus edax preciosum liquerat vnca corripuisse manu. Nec sufficit amplos impleuisse sinus. Iuuat infartire crumenas turpe lucrũ. Omne hominuz rapit illa genus non est violentius vllũ terrarũ vitium. Summa: quies nil velle supra quam postulat vsus debitus: vt simplex alimonia vestis vt vna: infirmos tegat ac recreet mediocriter artus. expletumq; modũ nature non trahat vltra. pallor in ore conscius audacis facti dat signa reatus. Et deprehensa tremit languens manus: & color alter. Cedant metus: & labor: & vis: & scelus: & placide fidei fraus infitiatrix. Qd̃ sapim⁹ ɔiũgat amor q̃ viuimus vno ɔspiret studio nil dissociabile firmũ est. Pax belli exacti p̃ciũq; p̃cli. Nil placitũ sine pace deo: nec munus ad arã. Meritoꝝ clausula pax est. Nõ inflata tumet: nõ iuidet emula facti. Oĩa ppetit̃ patiẽs. atq; oĩa credit. Nũq̃ lesa tumet. cũcta offensacula donat. Occasũ lucis venia p̃currere gestit. Pax plenũ v̄tutis opus pax sũma laboꝝ. Idẽ latitat lupus ore cruento lacteolam mentitus ouẽ sub vellere molli. O quotiens animã vitioꝝ peste repulsa sensimus incaluisse deo.

De Johanne damasceno. C. CIII.

X gestis eius. Eo quoq; tempore floruit iohannes p̃sbyter damascenus. Hic ab infantia grecis litteris eruditus infra. xij. annos omniũ liberalium artium scientiam apprehendit in amore dei ac gloriose matris eius se exercens monachale habitũ assumpsit. virgoq; permanens. regine virginum horas quotidie studiosissime decantabat. factusq; presbyter in eius honore missas deuotissime ac frequentissime celebrabat. Insuper etiaz orationes. antiphonas. rñsoria. prosasq; facere consueuerat: quas in eius solemnitatibus ad ipsius laudem dulcissime decantabat. Tradebãt ei nobiles viri ꝓprios filios erudiendos: quos ille non solũ litterĩ studijs bene instruebat: sed etiã ad timorẽ & amorẽ: in omni morũ honestate diligenter informabat. Quadã die cũ egressus ciuitatẽ maior cum

scholaribus suis paulisp spaciaretur: saraceni subito irruentes more solito: cū boium ꝛ animaliū multitudine ipsum quoqꝫ rapuerunt ac secum in persidā detulerūt. Et cū inter predones prede diuisio fieret: otigit vt cuidā inter eos ditissimo iohannes in partē veniret: qui ceteris ad seruitutis opera deputatis: nutu diuino meritis beate virginis erga ipsum mitius ageret. Captiuus namqꝫ seruitutis pensum solitū reddere non negligebat: sed ꝛ ieiunijs ac vigilijs insistens: orationes ad beatā virginē deuotissimas quotidie dirigebat. Quod ille gentilis animaduertēs: eius bona ꝯuersatiōe tanqꝫ spirituali predicatiōe ꝯuictus: ipsum ire ac redire liberꝫ quo vellet infra palatij spacia pmittebat: ꝛ die quadā sic est eū allocutus. Mi iohānes charissime miratus sum prudētiā tuā: dictādi curialitatē: scribēdi vtilitatē: cantandi ꝛ organizādi suauitatē: sanctū quoqꝫ ꝓpositū ꝛ ꝯuersationeꝫ. Habeo filiolū nō minus meipso mihi charū: quē precor vt in artibus liberalibus erudias: ꝛ in dictando: scribendo: legendo: cantando sic eū tibi ꝯformare studeas: vt si forte aliqñ liber a nobis recesseris ī ipso tñ apud nos quodāmō totus remaneas. Qui puerꝫ obediēter humiliterqꝫ suscipiēs: ꝛ a primis elemētis erudire incipiens intra paucos in omnibus artib⁹ liberalibus instructū adeo reddidit: vt si magistri ac discipuli rhetoricū dictādi genus attenderēt si littere formā aspiceres: si vocis melodiā audires: nullā esse differētiā inter vtrāqꝫ clamores. Porro cū imperatori theodosio ꝓ vite merito ꝛ morū honestate: necnō ꝛ ꝓ eloquētie iutore in quibusdaꝫ causis necessarius videref: missa legatiōe sub pena capitis dño mādat vt ei quātotius mitteref. Qui precepto imperiali cōtradicere nō ausus iohanneꝫ cōstantinopolim ad ipsum honorifice deduci fecit: imperator eū cū honore suscepit: ꝛ ei monasteriū in quo cuꝫ fratribus deo quiete seruiret in vrbe dedit: vbi ꝛ ipsemet sepius veniebat: ac de statu regni ꝛ salute anime sue familiariter cum eo tractabat.

De Falso crimine in eo punito. C. CIIII.

T Autem bonus iohannes ad meritorum augmentuꝫ ꝓbaref: adhuc in camino tribulatiōis: inuenis ille quē in pfide docuerat suū gen⁹ dictādi: ꝛ ꝓpriā manū scribēdi: neqtie spū exagitat⁹ epistolā ꝓprio sensu ingenioqꝫ dictauit: scriptāqꝫ cōstātinopolim furtiue direxit: ꝛ in palatij loco vbi citius a ministris imperialib⁹ inueniri posset iactari pcepit. Eratqꝫ talis. Dilectis amicis q̄ sūt in pfida. Damascenus iohannes monachoꝝ minimus Salutem. Noueritis imperatorem robur exercitus ad diuersa bella in natiōes extremas misisse: vrbemqꝫ regiam: ꝛ finitimas hoibus vacuas remāsisse. Quā ergo sapientes estis: securi venite: ꝛ victoriā vobis paratā absqꝫ mora viriliter obtinete. Inuēta est igit a ministris epistola: ꝛ corā imperatore plecta. Traditio ab oībus exclamaf: ꝛ quis hui⁹ ꝓd[illegible] actor eēt inquirif: forma littere: ingeniūqꝫ scribēdi respic[illegible] ꝛ iohānes eē impatori nunciaf. Statim iohānes querif: ꝛ cū iniuria nīta ad imperatoris pñtiam trahif. ipso iurāte: vñ tā subito talis tumultus: ꝛ ꝯtra se ꝯspiratio oriref. populus vniuersus intorquens cōuitia mille: nō sacerdotē. sed ꝓditorē: non monachū: sed apostatam ꝓclamabat: ꝛ furibūdus vix manus ab eius oculis ꝯtinebat. Tunc impator facto silentio suspirās ait. O nequissime iohannes beneficijs meis ingrate: malū mihi ꝓ bono reddidisti: sarabaita pessime: quantū est in te patriā ꝓdidisti: mihiqꝫ ac meis auferens libertatē in captiuitateꝫ pessimaꝫ nos retrusisti. Qñsaqꝫ illi epistola nōdū ita. Uere domine formā scribēdi ac dictādi gen⁹ meū hoc eē cognoui: sed testis ē mihi de⁹: q eā oīno nō feci. Cūqꝫ oēs in eū pstreperent: eo q veritateꝫ occultare velle videref: vndiqꝫ ꝓclamabant vt absqꝫ dilatione morte puniref. Judices facto ꝯsilio: pari assensu dicunt ipsum: q2 specialis amicus impatoris fuerat nō debere occidi: sꝫ manū qua tantū facinus ꝑpetrauerat abscidi. Quo facto iohannes de dolore vulneris ac diminutione corpis deo grās egit. ꝛ q in ei⁹ honorē ampli⁹ offerre sacrificiū nō posset paulisper ꝯdoluit. Abscisa itaqꝫ manus: officio spiculatoris iussi imperatoris: ad testimoniū tanti sceleris suspēsa est in monasterio ipsius iohānis.

[illegible] C. CV.

Ille mox ante imaginē specialis dñe sue mā[illegible] tēto brachio cū ea pte rixabaf inquiēs. Heccine dña nostroꝝ premia sūt meritoꝝ. Heccine tuoꝝ beatitudo seruoruꝫ. Esto dña mi: digne ꝓ meritis peccatorē meū flagellari voluisti. Sꝫ vt qd instrumētū officij tui pmisisti penit⁹ abscidi. Hec quippe manus hymnoꝝ laudis tue cantica sepius scribendo pabat: ꝛ deo patri sacratissimū corpus ꝛ sanguinē filij tui: multotiēs in honore tuo adqꝫ oium peccatoꝝ saluteꝫ offerebat. Cūqꝫ talia sepius ibi lamentando ꝓtraret: cōtigit nocte quadā: vt post huiusmodi lamentationē in lectulo fessus: nec dormiens nec vigilās ex toto pausarat. Et ecce regina vginū affuit cū ingenti lumine hilari facie tali ꝯsolās eū affamine. Quid agis inqt puer meus fidelissime. Heu inquit ille dña quid me interrogas [illegible] Ecce ad meū imo ad tuū dedecus in eccl'ia pēdet abscisa: cliens tue manus. At illa. Confortare inqt fili in dño: manū tuā tibi restaurare pōt: qui totū hominē plasmauit ex nihilo. His dictis eo vidente illa ecclesiā petijt: delatamqꝫ inde manū eius brachio cuꝫ mira benignitate in momēto restituit. Tunc ille grās ineffabiles agens: reddita diei luce surgit: fratribus ꝯuocatis manū ostēdit: eosqꝫ secū ad magnalia dei glorificandū aiauit mox solemnit indut⁹. alta voce missam de beatissima vgine celebrauit. Imperator audito miraculo festinus ad euꝫ venit: ꝛ ore ꝓprio manū deosculās: post dei laudē ꝛ glorioe vginis ab ipso diligenter inqrit. si quē alicubi cognosceret. qui simile dictādi genus ac scribēdi formā haberet. Qd ille quidē ei retulit: ꝛ sic rei veritas inquisita diligentius innotuit.

De Nece valentiniani ꝛ eugenij tyranni. C. CVI.

Hi[illegible]ur valentini inus īperator nimia [illegible] arbogastis magri militū advite tediū [illegible] ctus. laqueo vitā finiuit. Eugeni⁹ auxilio arbogastis tyrannizat corpa abacuc ꝛ michee prophetaꝝ reuelantur. Didimus absqꝫ oculis. anno etatis. lxxxv. alexandrie obijt. Tripertita historia. Hic eugenius quondam grāmaticus. latinaꝝ litterarū doctor. relinquēs scholas suas. in palatio militabat: ꝛ erat imperatoris antigraphus: ꝛ ꝓpter eloquentiā a multis honorabaf. Cooperatorem aūt habebat arbogastū de minoribus gallijs ortū. militaris ordinis ducē. virū seuum ꝛ necibus ꝑparatū. Isti quoqꝫ ꝯtra valētinianum iunioreꝫ dolos cogitabāt: cubicularios eunuchos corrūpentes: qui dormientē principē suffocauerunt. Quo facto: eugeni⁹ factus ē imperator hesperie. Quo audito. theodosius designās filiū suū honorium impatorē a cōsulatu suo ꝛ abundātij x. die ianuarij cōtra eum ꝓfectus est: rñso prius accepto a iohāne monacho. Idē iohānes victoriā ꝑus predixerat de maximo. Ueniēs g̃ ad gallias: cū in quodam monte oratorium inuenisset. ibi nocte dño supplicabat: ꝛ circa tantū soporē depssus: vidit in somnis quasi iaceret in cāpo ꝛ assistere sent ei quidē duo viri vestibus albis: ꝛ equis candidissimis residentes. eumqꝫ iubentes. Habere fiduciā: ꝛ diluculo armato milites ad victoriā: dicentes se illi ꝓ solatio destinatos quorū alf se iohannē euangelistā alter se philippū dicebat apostolū. Qua visiōe compunctus nequaqꝫ ab oratiōe cessauit: sed lachrymas vberiores effudit. Socrates. Fit deinde ꝯgressio circa fluuiū vocabulo frigidū. ventus aūt vehemētissimus emissa iacula ex pte eugenij reuocabat in eos: ex pte theodosij cū maiore fortitudine in eos impingebat. Quo viso tyrannus ad pedes imperatoris cucurrit. ibiqꝫ prostratus a militibus capite sectus est. xvij. die septembris. Arbogastus autem post paululum proprio gladio se peremit.

De [illegible] theodosij ꝛ fine eius [illegible] C. CVII.

Uictimus. Ante hoc bellum theodosius cū sacerdotib⁹ ꝛ ppl'o orabat [illegible] tionū loca. aū martyrū ꝛ aploꝝ thecas iacebat cilicio ꝓstratus auxilia sibi fida sanctoꝝ itercessiōe deposcēs: pagani aūt romani funestis victimis cruentātes: securā eugenio victoriā ꝓmittebāt. flauiano tūc pfecto: qui cū postea potuisset euadere credditus adinodū mereri se mortē ꝓ errore iustiusqꝫ ꝓ crimine iudicauit. Fundebanf ex pte theodosij auxilia barbaroꝝ fletit aliqñdiu anceps victoria: ꝛ terga iā hostib⁹ dabāt: sed fiebant hec non vt theodosius vinceref: sed ne per barbaros vinci videref. Cū ille stās in celsa rupe vñ cōspicere posset ꝛ cōspici: ꝓiectis armis ꝓiecit se in oratione dicēs: omnipotēs de⁹ tu nosti q2 in noie christi filij tui vltiōis iuste vtputo ista ꝓlia suscepi. sin aliē in me vindica. Si vo cū causa ꝓbabili: ꝛ in te cōfisus huc veni: porrige dexterā tuā: ne forte dicant gentes vbi est deus eoꝝ. Post hanc oratiōnē surrexit ille ventus validus: de quo ꝑdiximus: ꝛ de quo ait claudian⁹ gētilis poeta: qui tūc florebat. O nimiū dilecte deo: cui militat ether: ꝛ cōiurati veniūt ad classica venti. Hugo vbi supra. Hic theodosius patre honorio matre hispanus originē a traiano principe traxit. fuitqꝫ clemens aio: ꝛ ita amicus cōmunis: vt solo habitu differre se ab eis putaret. Preterea fuit in oēs homines munificus: sed effusius in bonos. Simplicia ingenia diligere: erudita imitari: largiri magno aīo magna ꝛ irasci quideꝫ reb⁹ indignis: sed flecti cito: h etiā ad cōsobrinaꝝ nuptias venit tanqꝫ sororū. Porro bene trāquillata iam republica: apud mediolanū egritudinem incurrit. Qua ingrauescente: quietē naturalis mortis inuenit: anno regni sui. xvj. vite vo sue. lx. huius deniqꝫ corpus constantinopolim est translatum atqꝫ tumulatum.

¶ Liber decimusoctauus. Incipit.

¶ De Imperio Archadij et Honorij et seuicia Gildonis aphrice comitis. CA. I.

Theodosio Defuncto successerunt duo filij sui Archadius et Honorius in partibus occidentis. vtriusq̃ tñ cura et palatij disciplina duob⁹ potẽtissimis viris credita manebat Ruffino et Stiliconi. Ruffino aule orientis: et Stiliconi occidẽtis. Gildo etiã comes aphrice preerat. Sigbert⁹. Susceperũt aũt duo fres īperiũ ãno dñi. ccc.xcvij. mũdi vo. iiij. M. ccc. lxi. et īperauit annis. xiij. Eodẽ tẽpore corpora sanctoꝝ Nazarij et celsi martyrũ. mediolani ab Ambrosio repta et leuata sunt. Cõstãtinopolis irã dei formidãs. igne super nubẽ terribiliť fulgẽte ad penitẽtiã cõuersa euasit. Hugo vbi supra. Gildo aũt vt defunctũ cõperit Theodosiũ. rupta fide: et calcato sacramẽto aphricã orientalis imperij partibus iungere conabať. Sed erat huic frater noĩe mascezel. q̃ nouarũ molitiões rerũ infer ne detestatus. relictis apud aphricanã militiã duob⁹ adolescẽtibus filijs in italiã abijt. Gildo vo et fratris absentiã: et filioꝝ eius presentiã habẽs suspectã adolescẽtes interfecit. Igiť mascezel cõtra fratrẽ sicut cõtra publicũ hostẽ ab Honorio missus est: vt vlcisceretur mortẽ filioꝝ suorũ. Quo dum proficisceret: capraria silvã expetijt. et inde secũ quosdã dei oĩpotentis famulos pmotos precibus sumpsit. cũ quibus ieiunijs et precibus insistens assiduis meruit sine bello de fratre victoriã sine cede vindictam.

¶ De Interito Gildonis mascezelis et Ruffini pfecti. C. II.

Ardalio fluminis nomẽ est q̃d fluit inter thebastẽ et metriderã ciuitatẽ. vbi cũ quinq̃ milib⁹ militũ cõtra. lxx. milia hostiũ castrametat⁹ est. sed cũ idẽ loci angustias fugere cupiens: latiorẽ campi planiciẽ expetere deliberaret. nocte superueniẽte nõ potuit. Et dum sopori mẽbra dedisset: vidit in somnis beatũ Ambrosium paulo ante defunctũ baculo quẽ gerebat locũ victorie sibi demõstrantem atq̃ dicentẽ: hic hic hic. Qd̃ vir sapiẽs protinus intellexit: vbo locũ: numero diẽ significari. Substitit ergo et in diẽ tertiũ ab ipsis celestiũ sacramẽtoꝝ mysterijs in hostẽ pcedit circũfusum. Et cũ ad eos qui primi occurrerãt verba pacis loqueret. signiferũ insolẽter resistentẽ. et iamiãq̃ pugnã excitantẽ gladio pcussit in brachio. q̃ pcussione protinus ille pronũ inclinauit vexillũ. Qd̃ cernẽtes reliq̃ cohortes deditionẽ prioꝝ fieri putãtes. statĩ mascezeli certatim se signis tradidere cõuersis. Barbari vo quos Gildo coadunauerat territi in diuersa fugerũt. Gildo ipse fugiẽs nauim intrauit. sed volẽs nolẽs cogentib⁹ ventis in aphricã remeauit. Quo cũ degeret post aliquot dies strangulatus interijt. Et nõ post multos iterũ dies mascezel elatus insolẽtia fortune. cũ scõs quorũ meritis victor extiterat, neq̃ter inquietaret occisus est. Et dum hec in aphrica gerunť. milites qui cõtra Eugeniũ tyrannũ viuente adhuc Theodosio impatore profecti fuerãt cũ prefato principe Ruffino: cõstãtinopolim reuersi sũt. Quibus dum sm cõsuetudinẽ ad portas occurrisset Archadi⁹ imperator statĩ milites ruffinũ pfectũ īteremerũt. Erat enĩ suspect⁹ imperatori: q̃si q̃ tyrãnidẽ posset assumere. Et nõ mltis dieb⁹ īteriectis: Gainas quidã genere celtic⁹: cõsilio barbar⁹: cũ esset magister militũ. fasces īperij cogitabat arripe: et īperatorẽ Archadiũ extinguere. sz mox detect⁹ capite plexus est. Post cui⁹ oppssionẽ Rolus dux sichie trãsiuit hystrũ cũ inumero exercitu: et thracia depopulat⁹ est vehemẽter et regiã ipsaz obsedit ciuitatẽ. Sed ipz ei⁹ exercitũ vis diuina cõcremauit fulminib⁹. Interea vo stilico comes occidẽtalis palatij cõtra ctis inimicicijs cũ archadij ducibus egit cuz Honorio impatore: vt Alarcũ regẽ gothoꝝ magistrũ palatij sui cõstitueret. Occulto enim fedẽ illũ sibi copulauerat. et paruipendẽs q̃ sub Honorio impabat. Eucheriũ filiũ imperatorẽ facere deliberabat.

¶ De Ordinatione Iohannis chrysostomi et eius austeritate. C. III.

Sigibertus. Florebat hoc tpe sanctus et doctus vir iohannes chrysostomus cõstantinopol epus: sanctitate quidẽ et scientia clar⁹ sz in facũdia sua seuerior et liberior visus. Auctor. Hic post nectariũ presbyter ab antiochia euocatus est ab archadio: vt testať triptita historia. Theophilus autẽ detrahebat eis: volẽs presbyterũ suũ isidoꝝ ordinare: quia p eo magnũ periculũ rome sustinuerat. Cum enim theodosius pugnaret cõtra maximũ: theophilus per isidoꝝ duplices epistolas misit et exenia: iubẽs vnam earũ et exenia victori dari: aliaz vo vincẽti. Sed quidã lector rapiẽs epistolas mõstrauit impatori. Quo facto timẽs isidorus refugit alexandriaz coact⁹ tamẽ theophilus ordinauit iohannẽ. Suscepto autẽ epatu maiori fastu q̃z decebat vtebať: plurimosq̃z clericoꝝ pro diuersis exemit causas: vitã eoꝝ corrigere volens. Vnde eum veluti furiosũ vniuersi declinabant. Instigabat aũt eum serapio diaconus ei⁹ dicens presentibus clericis. Nunq̃ poteris istos o episcope corrigere nisi vno baculo pcusseris vniuersos. Quod dictũ maius odiũ clericorum cõcitauit in eum. Qui cõspiratus aduersus eum derogabãt ei apud populũ maxime: quia neminẽ patiebať comedere secum: nec ipse ad aliũ inuitat⁹ accederet. qd̃ ideo (vt aiunt quidã) faciebat: q2 turpiter escas pcipiẽs comedebat. Alij pter cõtinentiã. pter quã etiã caput et stomachũ sepe dolebat. Dũ vo plurimos pcerũ obiurgare cepisset: maior in eũ accensa est inuidia. et maxime homelia cõtra eutropiũ eunuchũ dignitatẽ cõsulis habentẽ. q̃ legẽ ponẽ fecerat impatorẽ: vt null⁹ reus ad ecclesiã cõfugeret: et q̃ fugerẽt retraherẽť. Post paucos aũt dies dũ ipse eutropius offendisset impatorẽ: inť ceteros refugas apud ecclesiam erat. quo iacẽte prope altare: epus iohãnes residẽs sup ambonẽ: homeliã increpatoriam fecit aduersus eũ. Impator autẽ caput eutropij iussit auferri propter quedã vitia: et eius nomen ex ordine consulũ penitus abrogari. Iohannes ergo totam trachiam: que sex puincijs diuisa est: et vndecim administrationibus dispẽsať: sacris legibus ordinabat. et etiam ponticã regionẽ q̃ totidẽ iudicib⁹ gubernať. In fenice multos cõuertit ab idolorũ cultura dans pecunias tẽploꝝ destructorib⁹ a fidelib⁹ mulierib⁹ sibi oblatas. De populo quoq̃ celticoꝝ arriano multos ad verã fidẽ cõuertit. diuinã scripturã apud eos exponẽs p iterpretẽ celticũ. Apud scythas etiam cõuertit multos a nostra puincia marcionistas compulit p lrãs impatoris.

¶ De Miraculo cõmunionis in lapidem conuerse: et actib⁹ Iohannis chrysostomi. C. IIII.

Nastasius chronographus. Quidã macedonic⁹ cõuersus p iohãnẽ chrysostomũ: vir potuit psuadere vxori sue: vt cõuerteret et cõicaret ei. Illa vo cõmunionẽ q̃ erat ex macedonianis dans ancille sue vt haberet secũ. accessit ad chrysostomũ. et perceptã ex eius manib⁹ cõmunionẽ fingẽs eã se sumere. porrexit eã ancille. et receptã macedonioꝝ cõmunionẽ ad os affert: quã inuenit lapidẽ factã. Tũc illa territa et tremefacta pedibus iohãnis aduoluiť: temeritatẽ confitens. Lapis autẽ ille adhuc reseruať in vasorũ custodiario. Theodericus. Sacerdotes q̃ sm ecclesiasticas sanctiones nõ viuerẽt. Ad principẽ phibebat accedere dicẽs: quia nõ deberẽt honore sacerdotis frui: qui eoꝝ vitã cõtemnerẽt imitari. Arriani aũt foras ciuitatẽ collectas agẽtes sepe in nocturnis antiphonis decantabant: vbi sunt qui dicũt tria virtute vnũ. Cõtra quos iohãnes auxit in nocturnis horis. faciens etiã de nocte pcessiones cũ crucib⁹ et cereis argẽteis. expensas ad hoc prebẽte eudoxa augusta. Arriani vo zelo tacti plures ex catholicis occiderũt. Vñ ab imperatore phibiti sunt hymnos vlteri⁹ publice decãtare. Iohãnes autẽ in asiã pgens seueriano galatensi epo suã cõmendauit ecclesiã: q2 eũ propter eloquẽtiam diligebat. At ille magis se suis auditoribus cõmendabat. Quod cum iohannes audisset serapione nunciantẽ zelatus est. Reuerso igitur iohanne ab asia: contigit vt transeunte seueriano studio non assurgeret serapio. At ille exasperatus clamauit: Si serapio clericus motus fuerit christus inhumanatus nõ est. Ob quam rem accusatus a serapione pulsus est a iohanne ab ecclesia. sed reconciliatus est ei eudoxa deprecante. et filium suum theodosium in genibus eius ponente.

¶ De Sanctis Donato et Epiphanio epis. C. V.

Ctor. Eo quoq̃ tempore legiť floruisse donatus epus: q̃ ingentẽ draconẽ in os eius expuens interficit. quem octo iuga boum vix trahere potuerunt ad cremãdũ. Hic draco (vt ait Sozomenus) in via publi

ea circa pontem iacebat. capras ⁊ oues ⁊ equos ⁊ boues ⁊ hoīes comedebat. Qui cōtra episcopū trāseuntē dū caput leuasset q̄si eū deuoraturus facto signo crucis in os ei⁹ expuit: ⁊ eū interfecit. Quem viij. paria boum in campū vicinū traxerūt ⁊ ibi cōbustus est. Tripartita historia. Fuit in eo tēpore Epiphani⁹ cyprorū ep̄s ad cuius sepulchrū hactenus demones expellunt. Idē enī dum substantiam ꝓpriā necessitatē sustinētib⁹ erogasset. ⁊ multis quoq; offerētibus ei pecunias manu largissima dispēsaret. Contigit vt pecuniis deficiētib⁹ iconomus eccl̄ie murmuraret. Quo facto assistēs quidā in domo q̄ manebat echonom⁹ sacculū multaꝝ pecuniarū dedit. ⁊ ita disparuit: vt nec q̄ dedit: nec etiā q̄ misit cognosceret. Qd̄ factū oēs diuinū esse iudicauerūt. Aliud quoq; eius libet referre miraculum. Quidā pauperes studētes epiphaniū arte deludere vt aliq̄d eis daret. dum iter ageret vnus eoꝝ supinū se ꝓstrauit i terra. alter stabat q̄si mortuū deflēs. nec habens vnde mortuū sepelire potuisset. Epiphani⁹ autē supue. niens orauit vt sub quiete dormiret: ⁊ sepulture necessaria ꝓbuit. simulq; cōsolatus est flentē dicēs. Quiesce fili a lachrymis. Nō enī fletu resuscitari poterit: est enī ineuitabile qd̄ euenit. cūq; discessisset Epiphani⁹ cepit ille pulsare sociū vt exurgeret. Et cū hoc semel ⁊ secūdo fecisset dicēs. surge hodie tuis laboribus epulemur. ⁊ ille penitus nō sentiret cognoscēs illū mortuū. cucurrit ad epiphaniū flens ⁊ petens vt ei⁹ sociū suscitaret. At ille cōsolatus est ne ferret grauiter qd̄ euenerat. nō tū defunctū denuo suscitauit. Hoc enī credo ꝓinde gestū vt nō dei ministri facile deludant. Sigibertus. Eo quoq; tp̄e floruit scūs seruacius. p. tungrēsiū ep̄s dn̄i nostri ihesu christi sm̄ carnē consanguineus.

¶ De Orosio ⁊ scriptis eius. C. VI.

Igibertus. Floruit etiā eo. tp̄e in hyspania Orosius historiographus. Actor. Hic scripsit de hormesta mūdi libros de q̄bus in hoc ope multa inseruim⁹. diuersis tū locis ꝓ tēporū cōgruētia. Hāc autē historiā de hormesta mūdi scripsit petente vel iubēte Augustino. videlicet miserias ⁊ clades hoīū ab initio peccati retexēs. cōtra vaniloq̄a paganoꝝ q̄ p̄sentia tp̄a velut malis extra solitū infestissima. ob h̄. s. q̄ christus coleret ⁊ idola spernerent̄ īfamabāt. Idē etiā scripsit apologeticū librū pro se cōtra heresim pelagianā: de quo hec pauca excerpsi. Orosius in apologetico. Quasi illustrati a dn̄o ꝑsuademur. vt p̄parate ī opib⁹ bonis sint lucerne ardētes in manib⁹ nostris q̄ multimodis tētatiōibus fatigate. ⁊ defectu semꝑ ꝓprio ⁊ verbere piclitant̄ alieno. Sed si lumen inq̄t qd̄ in te est tenebre sunt. ipse. te. quan. e. An vo facile arbitraris: vt simplex scurrilitate careat. letus v̄bo. sollicitus iracūdia. patiēs negligentia. mitis pigritia. doctus iactātia. sūmus īuidia. extra illā q̄ est oīū bonorū operū caligo generalis vane glorie cōcupiscentiā. Unusq̄sq; ergo nostrū assumat cōparationē vt magis se melioris ꝑlatione cōdemnet. q̄ꝫ in minoris despectiōe iustificet christus fili⁹ dei in v̄tute ⁊ gloria p̄ris que in principio cōdidit: ⁊ in medio redemit. ⁊ in nouissimo iudicabit. Idē in prologo historie de honestate mūdi. Si diuina ꝓuidentia q̄ sicut pia ita ⁊ iusta est agit̄ hic mundus. hoīem qui cōuertibilitate nature ac libertate licētie: ⁊ infirmus ⁊ cōtumax est sicut pie gubernari egenū opis oportet. ita iuste corripi īmoderatum libertatis necesse est.

¶ De Tyconio ⁊ regulis ⁊ libris eius. C. VII

Elinādus. Florebat etiā tūc tp̄is tyconius afer in diuinis līis eruditꝰ iuxta historiā sufficiēter: ⁊ in secularib⁹ nō ignarus in ecclesiasticis quoq; studiosus negociis q̄ scripsit de bello intestino libros tres. ⁊ expositiōes diuersarū causaꝝ. in q̄b⁹ ob suoꝝ defensionē antiquarū meminit synodoꝝ. E q̄b⁹ oībus cognoscit̄ donatiōe ꝑtis fuisse. Cōposuit etiā regulas ad īnestigandū ⁊ inueniendam itelligētiā scripturaꝝ. ⁊ viij. q̄si volumina cōclusit. Exposuit et apocalipsim Iohānis ex integro. Augustin⁹ de doctrina christiana li. iij. Tyconi⁹ q̄ cōtra donatistas inuictissim⁹ scripsit: cū fuerit donatista. ⁊ illic inuenit̄ absurdissimi cordis vbi eos nō ex oī parte relinquere voluit. Fecit librū quē regularē vocauit: q: in eo septē regulas executus est. q̄b⁹ q̄si clauib⁹ diuinarū scripturaꝝ apirent̄ occulta. Quarū p̄mā ponit de dn̄o ⁊ ei⁹ corpore. s. vt nō hesitem⁹: q̄n a capite ad corpus. vel a corpore ad caput transit̄. ⁊ tū ab vna eadēq; ꝑsona nō recedit̄. Scd̄a est de corpe dn̄i bipartito. vl̄ potius de corpore eius vo ⁊ simulato: siue de ꝑmixta ecclesia. que regula lectorem vigilantē requirit. quādo scriptura cū ad alios loquat̄. vel de aliis tanq̄ꝫ ad eos ipsos ad quos loquebat̄: vel de eis de quib⁹ loquebatur. loqui videtur tanq̄ꝫ vnū sit vtrorūq; corpus. ꝓpter tēporalē cōmixtionē ⁊ sacramētoꝝ cōiōnē. Tertia est de spiritu ⁊ l̄ra. Quarta de parte ⁊ toto. Quīta de tēporib⁹: q̄ duob⁹ modis viget aut tropo synodoche aut legitimis numeris. Sexta de recapitulatiōe. Septima de diabolo ⁊ eius corpore.

¶ De Seuero ⁊ scriptis eius. C. VIII.

Elinandus. Eodē tp̄e sulpitius seuer⁹ florebat in aquitania ꝓpe tolosam. genere ⁊ l̄ratura nobilis. paupꝑtatis ⁊ humilitatis amore cōspicuus. charus etiā viris sanctis martino ⁊ paulino. Et scripsit non ɔtemnēda opuscula. Ep̄las ad amorē dei ⁊ contemptū mūdi exhortatorias sorori sue multas. ⁊ ad supradictū paulinū nolanū duas: alias q; ad alios. Sed q: in aliquib⁹ etiā familiaris necessitas inserta est: nō digerunt̄. Cōposuit etiā chronica ⁊ vitā beati martini. ⁊ collationē postumiani ⁊ gallise mediāte ⁊ iudice habita. Hic in senectute sua a pelagianis decept⁹: ⁊ agnoscēs loquacitatis culpam. silentiū vsq; ad mortē tenuit: vt petm̄ qd̄ loquēdo ɔtraxerat: tacēdo penit⁹ emēdaret. Actor. Scripsit seuer⁹ de vita ⁊ actib⁹ scī martini. Primo quidē ad desideriū librū vnū: virtutibus ei⁹ ⁊ miracul̄ plenū. qui fere ꝑ totū orbē legit̄. cui⁹ etiā flores supra posuim⁹. Deinde ad eusebiū presbyterū de quodā miraculo qd̄ in p̄fato libro omiserat epistolā vnā. h̄ ⁊ nos supra breuit̄ posuim⁹. Ad aurelīū diaconē: de h̄ q: eundē ascēdisse in celū viderat ep̄la. j. Ad basulā socrū suā: de trāsitu eiusdē tractatū. j. Scripsit ⁊ ꝑ dialogū libros. iij. vnū. s. de narratione postumiani amici sui. q̄ cū ipsius ab oriente venerat: vbi ante trienniū patriā relinquens se ɔtulerat. omnēq; sue peregrinatiōis historiā ei retulerat: p̄sente gallo: q̄ fuerat p̄fati martini discipulus. Duos autē seq̄ntes de narratiōe eiusdē galli: q̄ ⁊ ipse ꝑ biduū multa de bti martini virtutib⁹ eisdē p̄sentib⁹ retulit. De his oīb⁹ hec q̄ sequunt̄ excerpsi.

¶ De Initio peregrinationis Postumiani. C. IX.

Ante hoc trienniū inq̄t postumian⁹: quo tēpore tibi suppaci hinc abiens vale dixi: vbi narbone nauē soluim⁹. q̄nto die portū aphricanū intrauimus. adeo ꝓspera dei nutu nauigatio fuit. libuit animo adire carthaginē. loca visitare scōꝝ. ⁊ precipue ad sepulchrū cypriani martyris. xv. die ad portū regressi. ꝓuectiq; in altū alexādriā petētes. reluctāte austro pene in syrtes illati sum⁹. Qd̄ ꝓuidi nautę cauētes iactis naues anchoris sistunt. Sub ocul̄ autē terra continēs erat in q̄ scaphis egressi sum⁹. cū vacua ab humano cultu oīa cernerem⁹ ego studiosius explorādoꝝ locoꝝ grā lōgi⁹ ꝓcessi. trib⁹ fere a littore miliarib⁹ tuguriū paruū inter arenas cōspicio. cui⁹ tectū (sicut Salusti⁹ ait) q̄si carina nauis erat ɔtiguū terre. satis firmis tabulatis ɔstructū. nō q: ibi vis himbriū vlla timeat̄. fuisse enī illic pluuiā ne q̄ꝫ quidē auditum est. sed q: vētoꝝ ea vis est: vt siq̄n vel clemētiore celo aliquātulus spirare flatus ceperit: magis in illis terris q̄ꝫ in vllo mari naufragiū fit. Nulla ibi germina sata in illa ꝓueniūt. quippe instabili loco arentibus arenis ad omnē motum ventoꝝ cedentibus. Uerū vbi aduersa quedā a mari ꝓmontoria ventis resistunt terra aliquantulū solidior. herbā rarā atq; hispidā gignit. Ea ibi sola messis est: que celeritate ꝓuētus ꝑ naturā solis siue aeris ventoꝝ casus euadere solet. Quippe fertur a die iacti seminis. xxx. die maturescere. cōsistere autē ibi hoīes nō alia ratio facit: q̄ꝫ q: oēs liberi sunt a tributo.

¶ Narratio Postumiani de loco deserto: quam explorauerat. C. X.

Ego ad tuguriū illud qd̄ eminus vidi ꝓtēdi. Inuenio senē in veste pellicea: molā manu vertentē. cōsalutatus nos benigne accepit. eiectos nos in illud littus exponim⁹. ⁊ ne statim repetere cursum possim⁹ mollitia retineri. egressos in terrā: vt est mos humani ingenii: naturā locoꝝ cultorūq; habitantiū voluisse cognoscē. christianos nos esse. id precipue querē: an essent aliq̄ inē illas solitudines christiani. Tū vo ille flens gaudio ad genua nr̄a ꝓuoluit̄. Iterū nos ac sepi⁹ exosculatos inuitat ad orationē. Deinde positis in terra neruo cū pellib⁹ facit nos discūbē. Apponit prādiū sane locupletissime dimidiū panē ordeaciū. Eram⁹ aūt nos q̄ttuor: ipse erat quint⁹ fasciculū ⁊ herbe intulit. cui⁹ nomē excidit. que mēte similis exuberās foliis. saporē mellis p̄stabat. hui⁹ ꝑdulci admodū suauitate delectati atq; satiati sum⁹ Ad h̄ subridens ego ad gallū meū. Quid inquā galle: placet ne tibi prādiū fasciculus herbarū. ⁊ panis dimidius viris q̄nq;. Tūc ille sicut est verecūdissim⁹ aliquātulū erubescēs dū fatigationē meā accepit. facis inq̄t sulpici tuo more: q̄ nullā occasionē siq̄ tibi porrecta fuerit omittis: q̄n nos edacitatis fatiges. sꝫ facis inhumane: q̄ nos gallos homines cogis exēplo angeloꝝ viuē. Enimuero postumian⁹: Ĺaudo positū

minꝰ quã abstinẽtiã ꝑdicare: ne gallos nr̃os arduũ penitꝰ offendat exemplũ. Statuerã autẽ etiã cenã tyrinẽsis illiꝰ. vel cõsequẽtia (septẽ enĩ diebꝰ apud ipʒ fuimꝰ) referre cõuiuia. sed supsedendũ est: ne gallus se estimet fatigari. Ceterũ postero die cum aliq̃ ex incolis ad nos visendos cõfluere cepissent. cognouimꝰ illũ nostrũ hospitẽ esse p̃sbyterũ qḋ nos sũma dissimulatiõe celauerat. Deinde cũ ipso ad ... quod fere duobꝰ milibꝰ aberat a cõspectu nostro ... tenectu mõtis exclusa. Erat autẽ vilibꝰ texta virgulis nõ multo ambitiosior q̃ȝ nostri hospitis tabernaculũ. in quo nisi incuruꝰ q̃s nõ poterat cõsistere. Cũq̃ȝ hoĩuʒ mores q̃reremꝰ illud p̃clarũ aiaduerti mꝰ. nihil eos neq̃ȝ emere: neq̃ȝ vẽdere. Quid sit fraus aut furtũ nesciũt. aurũ atq̃ȝ argẽtũ q̃ p̃ma mortales putãt. neq̃ȝ hñt: neq̃ȝ hr̃e cupiũt. nã cũ ego p̃sbytero illi decẽ nũmos aureos obtulissem refugit.

De Certamina episcopoꝝ ⁊ monachoꝝ alexãdrie super libris origenis. C. XI

Rosperoq̃ȝ cursu. vij. die alexãdriã puenimꝰ ... inter epos atq̃ȝ monachos certamina gerebant. ex ea occasiõe vel causa q: cõgregati in vnũ sepiꝰ sacerdotes frequẽtibus decreuisse synodis videbant. ne q̃s origenis libros legeret vel hrẽt. q̃ tractator sacrarũ scripturaꝝ peritissimꝰ habebat. Sed epi q̃daʒ in libris ipsius isanꝰ scripta memorabant: q̃ assertores eiꝰ defendere nõ ausi. ab hereticis potiꝰ fraudulẽter iserta dicebãt. ⁊ ideo nõ ꝓpter illa etiã reliq̃ esse dãnanda. Aduersuʒ hec epi obstinatiꝰ renitẽtes: pro potestate cogebãt. recte etiã vniuersa cũ prauis ⁊ cũ ipso actore dãnare. Et q: satis supq̃ȝ sufficerẽt libri quos eccl̃ia recepisset. respuendã esse penitꝰ lectionẽ q̃ plus esset nocitura isipientibus: q̃ȝ pfutura sapiẽtibꝰ. Mihi autẽ ex illis libris q̃dã curiosiꝰ indagãti admoduʒ multa placuerũt. sed ⁊ multa repꝛhẽdi in q̃bꝰ illũ praua sensisse non dubiũ est. q̃ defensores eiꝰ falsata cõtendũt. Ego miror vnũ eũdẽq̃ȝ hoĩeʒ tã diuersuʒ a se eẽ potuisse: vt in ea parte q̃ pbat neminẽ post aplos habebat eq̃lẽ. in ea vo q̃ iure repꝛhẽdit nemo deformiꝰ doceatur errasse. Cũ h̃ atq̃ȝ alia istiusmodi ab epis ꝓderentur: ex studijs partiũ orta seditio est. Que cũ reprimi sacerdotũ auctoritate nõ posset. seuo exẽplo ad regẽdã eccl̃ie disciplinã p̃fectus assumit. Cuius terrore dispsi fr̃es: ac p diuersas oras monachi sũt fugati. ita vt propositis edictis: in nulla cõsistere sede sinerent. Illud me admodum pmouebat: q, hierony. vir maxime catholicus: ⁊ sacre legis peritissimus. origenẽ secutus p̃mo tẽpore putabat. q̃ nunc idẽ p̃cipue vel oĩa illius scripta dãnaret. Nec vo ausus sum de quoq̃ȝ temere iudicare. p̃stãtissimi tñ viri ⁊ doctissimi ferebant in hoc certamine dissidere. sic tñ siue illud error est vt ego sentio. siue heresis vt putabat. reprimi nõ potuit multis aiaduersionibꝰ sacerdotũ. sed neq̃ȝ ... late potuisse se effundere: nisi cõtẽptiõe creuisset. Istiusmodi ḡ turbatione cũ veni alexandriã fluctuantẽ. me q̃dã epus illiꝰ ciuitatis benigne admodũ ⁊ meliꝰ q̃ȝ opinabar excepit: ⁊ secũ tenere tẽtabat: sed non fuit aĩus ibi cõsistere. vbi recẽs fraterne cladis feruebat inuidia.

De Uisitatiõe bti Hieronymi in bethleẽ. C. XII.

Inde ... egressus bethleẽ oppidũ petij quod hierosolymis. vi. milibꝰ dispat. ab alexandria aũt. xvi. mãsionibꝰ abest. Eccl̃iã loci illiꝰ Hieronymus p̃sbyter regit. nã parrochia est epi q̃ hierosolymaʒ tenet. Hic vir p̃ter fidei meritũ dotẽq̃ȝ virtutũ nõ soluʒ latinis atq̃ȝ grecis: sed hebreis etiã litteris ita isͭtutus est: vt se illi in oĩ sciẽtia nemo audeat cõparare. Miror aũt si nõ ⁊ vobis pmulta q̃ scripsit opa cõpertus est. cũ p totũ orbẽ legat. Nobis quoq̃ȝ gallus inq̃t ... minime cõpertꝰ est. Nã ante hoc q̃nquenniũ quẽdã ipsiꝰ libellũ ... in quo tota nostroꝝ natio monachoꝝ ab eo vehemẽtissime vexat ⁊ carpit. Unde iterdũ belgicus noster valde irasci solet q: dixerat nos vsq̃ȝ ad vomitũ saturari. Ego aũt iquã gallus illũ viro ignosco. atq̃ȝ ita sentio de oriẽtalibꝰ potiꝰ illũ monachis: q̃ȝ de occidẽtalibus disputasse. nã edacitas in grecis gula ẽ. in gallis natura. Tum ego. Scholastice inquã galle defendis gentẽ tuã. sʒ q̃so te liber iste nunq̃d h̃ solũ vitiũ dãnat in monachis. Immo vo inq̃t nihil penitꝰ omisit qḋ nõ carperet laceraret: exponeret. p̃cipue auariciã: nec minꝰ vanitatẽ insectatus est. multa de supbia: nõ pauca de supstitiõe disseruit. vere fatebor pinxisse mihi videt vitia multoꝝ. Ceterũ de familiaritatibꝰ virginũ ⁊ monachoꝝ atq̃ȝ etiã clericoꝝ q̃ vera q̃ fortia disputauit. Uñ a q̃busdã quos noiare nolo dicit ñ amari. Ego aũt inq̃t postumianꝰ vt dicere istituerã apud Hieronymũ vi mensibꝰ fui. cui iugis aduersus malos pugna ppetuũq̃ȝ certamẽ cõsciuit odia pditoꝝ. Oderũt eũ heretici: q: eos ipugnare nõ desinit oderũt clerici: q: vita eorũ insectat ⁊ crimina. sed plane eũ boni oẽs admirant ⁊ diligũt. Nã qui eũ hereticũ esse arbitrantur insaniunt. Uere dixerim catholica hoĩs sciẽtia: sana doctrina ẽ. Nõ die nõ nocte requiescit. aut legit aliquid semp aut scribit. Qḋ nisi mihi fuisset aĩo fixũ ⁊ pmissũ. deo teste. ꝓpositã heremũ adire: vel exigui tpis pũcto a tãto viro discedẽ noluissem. Hinc ergo traditis oĩbꝰ meis omniq̃ȝ familia: q̃ me contra volũtatẽ meã secuta tenebat implicitũ. liber regressus sum alexãdriã. Ac visitatis ibi fr̃ibꝰ supiorẽ inde thebaidã. i. ad egypti extrema contẽdi. ibi enĩ vaste patẽtes heremi solitudines plurimũ tenebant habere monachoꝝ.

De Puero post victoriam aspidis ab abbate verberato. C. XIII.

Haud longe ab heremo ... nilo multa ... in monasteria habitant ... in loco plerique cẽteni. quibꝰ sũmũ ius est sub abbatis imperio viuere. nihil arbitrio suo agere. Casu p illos ... quibꝰ illo aduenerã cuidã q̃ nup ad heremũ secesserat. neq̃ȝ amp ... ab h̃ monasterio q̃ȝ. vi. milibꝰ tabernaculũ sibi cõstituerat. panẽ abbas p duos pueros miserat. quoꝝ maior habebat etatis annos. xv. minor duodecimus erat. His ergo inde redeuntibꝰ aspis mire magnitudinis fit obuia. Cuiꝰ occursu nihil pterriti: vbi ante pedes eoꝝ venit: q̃si incãtata carminibꝰ cerula colla deposuit. minoris pueri ... manu appꝛhẽsa: ac pallio inuoluta ferri cepit. Deinde monasteriũ ... victor ingressus. in occursum fratrũ expectãtibꝰ cunctis captiuã bestiam resoluto pallio: nõ sine iactãtie tumore deposuit. Sed cũ infãtiũ fidẽ atq̃ȝ virtutẽ ceteri pdicarẽt: abbas ille altiori cõsilio: ne infirma etas insolesceret virgis vtrũq̃ȝ cõpescuit. multũ obiurgatos: cur ipsi qḋ p eos dñs opatus fuerat pdidissent. ⁊ opus illud nõ sue fidei: sed diuine fuisse virtutis: discerẽt deo potiꝰ in humilitate seruire: ⁊ nõ in signis ⁊ virtutibꝰ gl̃iari: q: melior eẽt infirmitatis cõsciẽtia virtutũ vanitate. Hec vbi ille monachꝰ audiuit: ⁊ pclitatos infãtulos serpẽtis occursu: ⁊ ipsos insup multa vbera victo serpẽte meruisse abbatẽ obsecrat: ne sibi post hec panis vllus aut cibꝰ aliquis mitteretur. Iãq̃ȝ octauus dies fuerat emersus: quo se homo christi intra periculũ famis ipse cõcluserat. Arebãt membra ieiunio. sʒ deficere mens celo intẽta nõ poterat. corpꝰ inedia fatiscebat. fides firma durabat. Cũ interim admonitꝰ abbas ille p spiritũ vt discipulũ visitaret: pia sollicitudine cognoscẽ cupiẽs: q̃ vite substãtia vir fidelis aleret: q̃ ministrari sibi panẽ ab hoĩe noluisset: ad requirẽdũ eũ ipse pficiscit. Ille vbi eminꝰ senẽ venire cõspexit: agit grãs. ducit ad cellulã. cũ ingressi ambo parit cõspiciunt palmiceã sportã foribꝰ affixã de poste pẽdẽ: ac primũ calidi panis odor sentit. tactu vo ac si ante paululũ focis eẽt ereptus ostẽderet. egyptij tñ panis forma nõ cernitur. Obstupefacti ambo munꝰ celeste cognoscũt. Cũ ille h̃ abbatis aduẽtui p̃stitũ fateret. abbas vo illiꝰ fidei ac virtuti id potiꝰ ascriberet. ita ambo celestem panẽ cum multa exultatiõe fregerũt. Hoc senex ad monasteriũ regressus fr̃ibꝰ retulit. p qḋ eos ad amorẽ solitudinis vehemẽter incitauit. Eo quoq̃ȝ monasterio duos senes vidi: q̃ p annos. xl. ibi degere ferebant. Abbatis quoq̃ȝ testimonio ⁊ oĩuʒ fratrũ audiui sermone celebrari: q: vnũ eoꝝ sol nunq̃ȝ vidisset epulantẽ: alterũ nunq̃ȝ vidisset iratum.

De ... quem leo venerabat. C. XIIII.

Ubi autẽ prima heremi ingressus sum. vno ex fr̃ibꝰ duce locoꝝ perito ... quẽdã senẽ monachũ sub radice mõtis habitãtẽ ibi (qḋ in locis illis rarissimũ est) puteus erat. bouẽ vnũ habebat. cuiꝰ hic erat totus labor impulsa totali machina aquã pducẽ. nã fere mille aut ampliꝰ pedũ pfũdũ putei ferebat. Hortus illic erat multis oleribus copiosus. id quidẽ ꝯ naturã heremi: vbi oĩa arẽtia exusta solis ardoribꝰ. nulliꝰ vnq̃ȝ seminis: vel exiguã radicẽ depisse ferunt. Uerũ h̃ scõ illi labor cũ pecore cõis. ⁊ ꝓpria p̃stabat industria. frequẽter enĩ irrigatio aquarũ tantã pinguedinẽ arene dabat vt mirũ in modũ virere ac fructificare horti illiꝰ olera viderimꝰ. Ex his igit vna cũ dño bos ille viuebat nobis quoq̃ȝ ex ea copia cenã scũs dedit. Ibi vidi (qḋ vos galli forte nõ creditis) ollã cũ oleribꝰ que nobis i cenã pparabat sine igne feruere. tãta vis solis ẽ: vt quibuslibet coquis etiã ad galloꝝ pulmẽta sufficiat. Post cenã autẽ iam inclinãte vespera: inuitat nos ad arborẽ palmã cuius interdũ pomis vti solebat: q̃ fere duobꝰ milibꝰ aberat. Ad quã vt puenimꝰ leonẽ ibi offendimꝰ. Quo viso ego ⁊ ille dux meus intremuimꝰ. Sãctus vo ille incunctanter accessit nos licʒ trepidi secuti sumus fera paululũ cernens imperata adeo modesta discessit: ⁊ constitit. dum iste contigua ramis humilioribꝰ poma decerperet. Cũq̃ȝ plenã palmulis manũ obtulisset: occurrit bestia: atq̃ȝ tã libere accepit: q̃ȝ nullũ animal domesticũ. ⁊ cũ comedisset abscessit. Nos hoc intuentes: ⁊ adhuc tremẽtes facile potuimꝰ pꝑpẽdere quãta in illo fidei virtꝰ ⁊ quãta

In nobis esset infirmitas.

De Alio cui cenāti astabat lupa. C. XV.

Aliud [illegible] rio: in quo nō nisi vnus recipi posset habitator. De hoc illud ferebat͡ q̄ ei lupa solita erat astare cenāti nec facile vnq̄ȝ bestia falleret. q̄n illi ad legitimā horā refectiōis occurreret. ⁊ tādiu pro foribꝰ expectaret: donec ille panē q̄ cenule supfuisset offerret. Illā manū eiꝰ lābere solitā: atq̄ȝ ita q̄si ipleto officio: ⁊ pstita cōsolatiōe discedere. Sed forte accidit vt scūs ille dum fratrē q̄ ad eū venerat deducit abeuntē diutiꝰ abesset ⁊ nō nisi sub nocte remearet. interim bestia ad cōsuetudinariū illud cene tēpus occurrit. vacuā cellulā (cū familiarē patronū abesse sentiret) igressa est. curiosiꝰ explorās: vbi nā esset habitator. Casu contigua cū panibꝰ. v. palmicia spoztella pēdebat ex his vnum psumit ⁊ deuorat. deīde ppetrato scelere discedit. Regressus heremita vidit spoztulā dissolutā nō cōstante numero panū. damnū rei familiaris intelligit. ac ppe limē panis assumpti fragmēta cognoscit: sed non erat icerta suspicio: q̄ furtū psona fecisset. Ergo cū sequētibꝰ diebꝰ fm cōsuetudinē bestia nō venisset (nimirū audacis facti conscia ad eū venire dissimulās cui fecisset iniuriā) egre patiebat͡ heremita se alumne solatio destitū. Postremo illiꝰ orōne reuocata: post diē septimū affuit (vt solebat ante) cenāti. Sed vt facile cerneres verecundia penitētis. nō ausa ppius accedere. deiectis in terrā pfundo pudore luminibꝰ. q̄d palā licebat itelligi. quandā veniā pcabat͡. quaȝ illiꝰ cōfusionē heremita miseratus. iubet eā ppius accedere. ac manu blāda caput triste pmulcet. deīde pane duplicato reā suā reficit. ita idulgētiā cōsecuta officij cōsuetudinē merore deposito reparauit.

De Alio q̄ leene catulos cecos illuminauit: ⁊ alio cui iber herbas inotas ex fasciculo elegit. C. XVI.

Habitant plerīq̄ in heremo sine vllo tabernaculis: quos anachoritas vocāt. viuūt herbarū radicibus. nullo vnq̄ȝ certo loco cōsistūt. ne ab hoībꝰ frequētent͡: q̄s nox coegerit sedes hūt. Ad q̄ndaȝ igit͡ h̄ ritu atq̄ȝ hac lege viuentē. duo ex vitria monachi licet longa ⁊ diuersa regione. tū q2 olim ipsis i monasterij cōuersatiōe charus ⁊ familiaris fuisset. audītis eiꝰ v̄tutibꝰ tetenderūt. Quē diu multūq̄ȝ quesitū tandem reppererūt mēse. vij. in extremo isto deserto q̄d est mēphis cōtiguū demorantē. q̄s ille solitudines iā p annos. xij. dicebat͡ habitare. Qui licet oīuȝ hoīuȝ vitaret occursus tū agnitos non refugit. seq̄ȝ charissimis p triduū nō negauit. Quarto die aliquantulū pgressus cū psequeret͡ abeūtes. leenā mire magnitudinis ad se cōuenire cōspicit. Bestia licet tribꝰ reptis nō incerta quē peteret. anachorite pedibus aduoluit͡: ⁊ cū fletu quodā ac lamētatiōe pcūbens. indicabat gemētis parit͡ ac rogantis affectū. mouit oēs: ⁊ pcipue illū q̄ itellexerat expetitū precedētē sequunt͡. nā psens: ⁊ subinde restās: subinde respectās: facile poterat itelligi id eam velle. vt quo illa ducebat anachorita seq̄retur. q̄d multis. ad spelunca bestie puenit͡. vbi ista adultos iam quinq̄ȝ catulos male feta nutriebat. q̄ vt clausis luminibꝰ ex aluo matris exierāt. cecitate ppetua tenebrātur. quos singulos de rupe platos ante anachorite pedes mater exposuit. Tū demū scūs aīaduertit. q̄d bestia postularet. Inuocatoq̄ȝ noīe dei: otrectauit manu lumina clausa catulop. ac statim cecitate depulsa. aptis oculis bestiap diu negata lux patuit. Ita fres illi anachorita quē desiderabāt visitato. cū admoduȝ fructuosa laboris sui mercede redierūt q̄ in testimoniū tante v̄tutis admissi: fidē sci: gloriā christi: q̄ per ipsos esset testificāda vidissent. Mira dicturꝰ sum leenā post dies. v. ad actorē tanti beneficij reuertisse. eidēq̄ȝ inusitate fere pellē pro munere detulisse. q̄ plerūq̄ȝ sanctus ille q̄si amiculo circūtectus. nō dedignatus est munus p bestiā sumere. cuiꝰ aliuȝ potiꝰ interptabat͡ actorē. Erat etiā alteriꝰ anachorite in illis regionibus nomen illustre. q̄ in ea parte deserti q̄ seni iungit͡ habitabat. Hic cū primū se contulisset ad heremū. herbis herbarūq̄ȝ radicibus q̄s p̄dulces iterdū ⁊ sapoꝛis eximij fert arena victurus: ignarus germinis eligēdi. noxia plerūq̄ȝ carpebat. nec erat facile vim radicū sapore discernere: q2 oīa eque dulcia. sed pleraq̄ȝ occultiori nā virus letale cohibebāt. Cū g̃ edentē vis iterna torq̄ret. ⁊ imēsis doloribꝰ vitalia vniuersa q̄ terent͡. ac frequēs vomitus cruciatibꝰ nō ferēdis. ipsum aī sedē stomacho iā fatiscēte dissolueret. oīa penitꝰ q̄ essent edēda formidās. septimū in ieiunijs diē spiritu deficiēte ducebat. Cū ad eū fera cui ibicis nomē est accessit. huic ppius astāti fasciculū herbarū quē collectū p̄die attingere nō audebat obiecit. sed fera que virulēta erāt ore discutiēs. q̄ innoxia nouerat eligebat. Ita vir sanctus eius exēplo. q̄d edere: quid respuere deberet edoctus ⁊ periculū famis euasit. ⁊ herbarū venena vitauit.

De hyrsuto ⁊ duobus obedientie miraculis. C. XVII.

Uo beati antonii [illegible] ab eiꝰ discipulꝰ incolunt͡. Ad eū et. ā locū in quo beatissimꝰ paulus primꝰ heremita est diuersatꝰ accessi. rubrū mare vidi. iugū synai mōtis. cuiꝰ summū cacumē celo pene iungitur nequaq̄ adiri potest. Inter huiꝰ recessus anachorita aliq̄s esse ferebat͡: quē diu multūq̄ȝ quesitū videre nō potui. q̄ fere iam annis L. annos a conuersatione remotus: nullo vestis vsu: setis corpori suo tectus nuditatē suā diuino munere vestiebat. Hic quotiens eū religiosi viri adire voluerūt: cursu auia petens cōgressus vitabat humanos. vni tm̄mō ferebat͡ se ante quinquenniū prebuisse. q̄ credo potenti fide id obtinere pmeruit. Cui inter colloquia percunctāti cur tāto hoīes ope vitaret: rñdisse phibet͡ eū: qui ab hoībꝰ frequētaret͡ nō posse ab angelis frequētari. Cū quidā seculi actibꝰ abdicatis monasterū magne dispōnis ingressum cepisset rogare: abbas ei cepit multa pponē graues eē istiꝰ discipline labores. sua vo dura imperia q̄ nulliꝰ facile valeret implere patientia. aliud potiꝰ monasterium: ubi facilioribꝰ legibꝰ viueret) expeteret: nō tentaret aggredi q̄d implere nō posset. Ille vo nihil his terroribꝰ pmoueri: sȝ magꝰ ita cepit omnē obediētiā polliceri: vt si eū abbas in ignē ire preceperit nō recusaret intrare. Quā illiꝰ pfessionē vbi magister accepit nō cunctat͡ phare psitentē. Casu clibanꝰ prope ardebat. q̄ multo igne succēsus coquendis panibꝰ parabat͡. exundabat abrupti flāma fornacibꝰ: ⁊ intus camere illiꝰ cōcaua totis habenis regnabat incēdiū. Hoc igit͡ adueniētū iubet magister intrare. Nec distulit parere pcepto. me [illegible] [illegible] q̄ mox audaci fide [illegible] dā hebreis puerie cessere. veniētū supata natura est. fugit incēdiū: q̄ putabat͡ arsurꝰ: velut quodā frigido roze pfusus seipse mirat͡ est. Sȝ q̄d mirū si tuū christe tyronē ignis ille nō attigit: vt nec abbatē pigeret dura mādasse. nec discipulū peniteret impio paruisse. Cum dā itidē ad eūdē abbatē recipiēdus aduenerat. ⁊ cū pma ei lex obediētie poneret͡: ac perpetē pollicerer͡. ad oīa vel extrema patientia. casu abbas stroacinā virgā iam pridē aridā manu gerebat. hanc solo fixit: atq̄ȝ illi aduene id opis imponit: vt tādiu virgule aquā ministraret: donec (q̄d otra naturā erat) solo arēte lignū aridū virescere. Subiectꝰ aduena dure legis impio: aquā pprijs humeris quotidie deuehebat. q̄ a nilo flumine p duo fere miliaria petebat͡. Iāq̄ȝ emenso anni spacio laboꝛ nō cessabat operātī. ⁊ de fructu opis spes esse nō poterat. tū obediētie virtꝰ in laboꝛe durabat. Sequēs quoq̄ȝ annus vanū laborē iam affecti fris eludit. Tertio demū succedētis temporū labēte curriculo: cū neq̄ȝ nocte neq̄ȝ interdiu aq̄riꝰ iste cessaret operator: virga floruit. Ego ipsam ex illa virgula arbusculā (q̄ hodie quoq̄ȝ intra atriū monasterij ē) ramis virētibꝰ vidi: q̄ in testimoniū manēs q̄ntū obediētia meruit: ⁊ q̄ntū fides posset ostēdit.

De Isto qui precibus obtinuit: vt a diabolo p quinq̄ȝ menses vexaretur. C. XVIII.

Uidam sanctus fugandorum demonum incredibili potestate preditus. non solum presens: neq̄ȝ verbo tm̄. sȝ absens quoq̄ȝ interduȝ cilicij sui fimbrijs aut epl̃is missis corpora obsessa curabat. Et dū miro modo frequētaret͡ a ppl̃is: ⁊ toto ad eū orbe cōueniētibꝰ. insup etiā a prefectis ⁊ comitibꝰ diuersarūq̄ȝ potestatū iudicibꝰ: q̄ ferebat͡ etiam omni poti penitus abstinere. ⁊ pro cibo septē tm̄ caricis sustētari. vt ex virtute honor ita ex honore vanitas cepit obrepere. Quod malū ille vbi primū potuit in se sentire crassari. diu multūq̄ȝ discutere conatus est. sed repelli penitus vel tacita conscientia vanitas perseuerāte virtute non potuit. Ubiq̄ȝ nomen eius demones fatebantur: excludere a se confluentes populos nō valebat. Uirus interim latēs serpebat in pectore. ⁊ cuiꝰ nutu ex aliorū corporibus demones fugabant͡. seipsum occultis cogitationibus vanitatis non poterat purgare. Totis igitur precibus cōuersus ad deum fertur orasse: vt permissa in se mensibus quinque diaboli potestate similis his fieret quos ipse curauerat. Quid multis moror. ille prepotens: ille signis atq̄ȝ virtutibus toto oriente vulgatus. ille ad cuius limina populi ante conduxerant. ad cuius fores summe istius seculi se prostrauerant potestates. correptus a demone est tentus in vinculis. omnia illa que energumini solent ferre perpessus: quinto demū mense purgatus est. nō tm̄ demone: sed quod illi erat vtilius atq̄ȝ optatius vanitate. Sed mihi ista replicanti nostra infelicitas: nostra occurrit infirmitas. Quis enim nostrum est: quē si vnus homunculus paruulus salutauerit: aut fatuis: aut adulantibus verbis femina vna laudauerit: non continuo elatus sit superbia: non statim inflatus sit vanitate. Quinetiam si non habebat

consciencientiam sanctitatis. tamen quia vel stultoꝝ adulatione. aut fortassis errore scīs esse dicatur sanctissimū se putabit. Iā vo si ei munera crebra mittantur dei se magnificētia asserit honorari cui dormiēti atq͛ resoluta necessaria cōferant. Q si vel de modico ei aliq͛ virtutis signa succederēt angelū se putaret. Ceteꝝ cū neq͛ ope neq͛ virtute cōspicuus fit. si quis clericus effectꝰ fuerit dilatat fimbrias suas. gaudet salutatiōibꝰ. inflat occursionibꝰ. ipse etiā vbiq͛ discurrit. Et q̄ ante pedibꝰ aut asello ire cōsueuerat. spumeo equo supbus inuehit. parua pus ac vili cellula cōtētus habitare. erigit celsa laquearia. cōstruit multa cōclauia. sculpit hostia. pingit armaria. vestē respuit grossiorē. indumētū molle desiderat atq͛ hec charis viduis ac familiaribꝰ mādat tributa virginibꝰ. ista vt birrū rigētē. hec vt fluētem texat lacernā. Uerū hec describēda mordacius btō viro Hieronymo relinq̄mus. Et q͛ satisfeci vestris auribꝰ. imo etiā vboꝛioꝛ fui fortasse q̄ debui. tu modo ad me debitū sermo exolue vt te de martino tuo vt es solitus plura referētē iā pridē in hoc desiderijs meis estiuātiqꝰ audiamꝰ. Quid inq̄ tibi de martino meo liber ille nō sufficit. quē ipse tu nosti me de illiꝰ vita atq͛ vtutibꝰ edidisse.

De Libello gestoꝝ scī Martini ⁊ eiꝰ vite ꝓrogatiua. C. XIX

Gnosco iā q̄ te Postumianꝰ inq̄t neq͛ mihi a dextra mea ille discedit. Nā si agnoscis ⁊ apit librū q̄ sub veste latebat. En ipꝫ. Hic mihi inquit terre ac mari comes. h in pegrinatiōe tota sociꝰ ac cōsolatoꝛ. ꝓnus eū romane vrbi vir studiosissimꝰ: cui Paulinꝰ intulit: vnde cū tota certatim vrbe rapet. exultātes librarios vidi q͛ nihil ab his q̄stuosiꝰ haberet. siq̄dē nihil illo prōptiꝰ: nihil chariꝰ venderet. Hic nauigatiōis mee cursum lōge ante ꝓgressus. cū ad aphricā venissem iā p totā carthaginē legebat. Hūc ego i heremo a quodā sene legi vidi. cui cū me familiarē tuū esse dixissem. ⁊ ab illo ⁊ a multis fratribꝰ hec mihi iniūcta legatio est. vt si vnq̄ terras istas te icolumi cōtigissem. ea te supplere cōpellerē. q̄ illo tuo libro de vtutibus beati viri ꝓfessus es p̄terisse. Et q̄dē postumiane inquā: cum te iam dudū de scōꝝ vtutibus intētus audirē. tacitus ad Martinum meū cogitatiōibus recurrebā. merito ꝓspiciēs oīa illa q̄ singuli diuersa fecissent: p vnū istū facile cōpleta. Nā cū excelsa retuleris: q̄d mihi dixisse liceat pace scōꝝ nihil a te penitꝰ audiui: in quo Martinus esset inferioꝛ. Illi eni ab oī ipedimēto liberi: celo tm̄ atq͛ angelis testibꝰ plane ad mirabilia docent opari. Iste in medio cetu ⁊ cōuersatiōe populoꝝ iter clericos dissidētes: iter epōs seuiētes. cuꝫ se quotidianis scādalis hinc inde p̄meret. inexpugnabili tm̄ aduersus oīa vtute fundatus stetit. Et tanta opatus est: quanta ne illi quideꝫ quos ante audiuimꝰ esse in heremo vel fuisse fecerūt. Ac si illi paria fecissent: q͛s iudex tam iniustus fuisset: vt nō istū esse potioꝛē merito iudicaret. puta eni istū fuisse militē q̄ pugnauerit in inequo loco ⁊ tamē victoꝛ euasit. Illos autē eque cōpone militibꝰ. q̄ ex equo loco aut etiā de supioꝛe certauerūt. Quid ergo. Et oīuꝫ vna victoria ē. nō pōt par esse gloria. tm̄ cū p̄clara retuleris: a nemine retulisti moꝛtuū suscitatū. Quo vno vtiq͛ te necesse est cōfiteri Martino neminē ɔferendū. Nā si admirādū est q͛ illū egyptiū flāma nō attigit. hic quoq͛ sepius iperauit incēdijs. Si reuoluas q͛ anachoꝛitis feritas bestiarū victa succubuit. Hic familiariter ⁊ rabiē bestiarū: ⁊ serpentium venena cōpescuit. Q si illuꝫ conferas qui immundis spiritibus obsessos. verbi imperio. aut etiā fimbriarū virtute curabat. ne i hac quidē parte inferioꝛē fuisse Martinum. multa documēta sunt. Si etiā ad illum recurras: qui setis suis pro veste cōtextus putat ab angelis visitari cū isto angeli quotidie loquebant. Iam vero aduersus vanitatē atq͛ iactantiam ita inuictū spiritum gessit. vt ista vitia nemo foꝛtius contempserit. Ergo fatearis necesse est in Martino omniū illoꝛū (quos enumerasti) fuisse virtutes: Martini autem in illis omnibus non fuisse.

Qualiter In hoc cōuenerunt: vt gallus narraret de Martino. C. XX.

Uid tu inq̄t postumianꝰ ita mecū q͛si nō eadē tecū sentiā. sempq͛ senserim. ego vo quo ad viuā semp ⁊ sapiā egypti predicabo monachos. laudabo anachoꝛitas: mirabor heremitas. martinū semp excipiā. Nō ego illi quenq͛ audebo monachoꝝ certe nō epōꝝ quēpiā cōparare. h egyptꝰ fatet. h syria. h ethyops compit. h indus audiuit. h parthus. ⁊ parsi nouerūt. nec ignoꝛat armenia. boꝛphoꝛꝰ exclusa cognouit. Et postremo si q̄s aut foꝛtunatas isulas: aut glaciale frequētat oceanū quo miserioꝛ est regio ista nostrarū. q̄ tantū virū cū in proximo habuerūt: nosse nō meruit. Nec tm̄ huic crimini miscebo populares: soli illū clerici: soli nesciunt sacerdotes: nec īmerito nosse illuꝫ inuidi noluerūt. q͛ si vtutes illiꝰ nossent: sua vitia cognouissēt. horreo dicere: quod nup audiui infelicē dixisse: Nescio quē te in illo libro tuo plura mētitū. nō est hoīs vox ista: sed diaboli. nec martino in hac parte detrahit: sed fidei euāgelij derogat. Nam cū dñs ipse testatus sit istiusmodi opa q̄ martinꝰ impleuit: ab oībꝰ fidelibꝰ esse faciēda. Qui martinū ista nō credit fecisse: nō credit christū ita dixisse. Sed infelices. degeneres. somnolēti. que ipsi facere nō pnt: facta ab illo erubescūt. ⁊ malunt istius negare virtutes: q̄ suā inertiā confiteri. Uerū nobis ad alia ꝓperātibꝰ oīs istoꝝ memoꝛia relinquat. tu potius (vt iam dudū desidero) reliqua martini opera cōtexe. atq͛ ego inquā arbitroꝛ rectius ista a gallo esse poscendū. Quippe q̄ plura nouerit. neq͛ eni ignoꝛare potuit magistri facta discipulus. Ego plane (inquit gallus) licꝫ impar sim tanto oneri: tamē relatis supiꝰ a postumiano obediētie cogoꝛ exēplis: vt munus istud nō recusem quod imponitis. Cauendū autē mihi imprimis esse arbitroꝛ: ne ea de martini virtutibꝰ repetā: que in libro suo sulpitius ille memoꝛauit. Unī prima illius interim militādo gesta pretereo. neq͛ ea attingam que laicꝰ egit ac monachus. Nec vo audita ab alijs potiꝰ q̄ q̄ vidi ipse dicturus sum.

Narratio Galli de globo igneo: ⁊ quibusdā eius miraculis. C. XXI.

Ex secūdo libro. Primo igit tpe relicti scholis beato viro me iuncti. paucos post dies euntē ad ecclesiā sequebar. Interim ei seminudꝰ hibernis mēsibꝰ paup occurrit: orās sibi vestimentū dari. Tūc ille accersito archidiacono: iussit algentē sine dilatione vestire. Deinde secretariū ingressus est. quo solus vt erat illi cōsuetudo resideret. Hanc eni sibi etiā in ecclesia solitudinē pmissa clericis libertate prestabat. Hoc secretuꝫ beati viri paup ille captatū cū ei archidiaconꝰ dare tunicā distulisset irripuit. Dissimulatū se a clerico querēs: algere deploꝛans. Nec moꝛa. scūs paupere nō vidēte: intra amfibulū tunicā sibi latenē eduxit: pauperēq͛ tectū discedere iubet. Deinde paulo post archidiaconus ingressus: admonet pro ɔsuetudine in ecclesia expectare populū: illūq͛ ad agēda solēnia debere ꝓcedere. Cui ille respōdens ait: Pauperē prius dicebat opoꝛtere vestiri. seq͛ ad ecclesiā nō posse ꝓcedere: nisi vestē paup accipet. Diaconꝰ vo nihil intelligēs: q͛ extrinsecus indutū amfibulo. s. veste: nudū interius non videbat. postremo pauperē nō videre causat. mihi inq̄t vestis q̄ pparata est deferat: paup nō deerit vestiendus. Artat demū clericus necessitate cōpulsus. nāq͛ felle cōmoto e ꝓximis tabernis bigericā vestē breuēq͛ atq͛ hispidā q̄nq͛ cōparatā argenteis rapit: atq͛ ante martini pedes exponit. En inq̄t vestē: sꝫ paup nō est hic. Ille nihil motꝰ iubet eū paululū stare pro foribꝰ. Secretū itaq͛ ꝓcurās dū sibi vestē nudus imponeret: totis viribꝰ elaboꝛans: vt posset occultū eē q̄d fecerat. Sed q̄n in scīs viris latent ista querentibꝰ velint nolint cuncta ꝓdunt. Cū hac oblaturus sacrificiū deo veste ꝓcedit. Quo quidē die mira dicturꝰ sum: cū iam altariū sicut est solēne benediceret: globū ignis de capite illius vidimꝰ emicare. ita vt in sublime ɔtēdens: lōgius collū crinēq͛ flāma ꝓduceret. Hoc licꝫ celeberrimo factū die: in magna multitudine ppli viderimꝰ vna tm̄ de virginibꝰ: ⁊ vnꝰ de p̄sbr̄is. tres tm̄ videre de monachis: ceteri cur nō viderint non potest mei esse iudicij. Per idem fere tps cū euancius auūculus meus: vir licꝫ seculi negocijs occupatus: tm̄ admodū christianꝰ. grauissima egritudine extremo moꝛtis periculo cepisset vrgeri. martinū euocauit. nec cūctatus ille properauit. prius tm̄ q̄ mediū vie spaciū vir beatꝰ euolueret. virtutē aduenientis sensit egrotus. receptaq͛ cōtinuo sanitate: venientibus nobis obuiam ipse processit. Altera die redire cupientē: magna prece detinuit. cū interim vnū de familia puerū letali ictu serpēs percussit. quē iam exanimū iuuenē ipse euancius suis humeris illatum: ante pedes scī viri nihil illi impossibile ɔfisus exposuit. Iāq͛ se malū serpētis p oīa mēbra diffuderat: cernēs oībꝰ venis inflatā cutē: ⁊ ad vtris instar tensa vitalia. martinꝰ poꝛrecta manu vniuersa pueri membra pertractās: digitū prope ipm vulnasculū: quo bestia virus infuderat fixit. Tum vo mira sum dicturus: vidimus venenū ex omni parte reuocatū ad martini digitū cucurrisse. deinde p illud clcat foramen: exiguū ita virus stipasse cū sanguine: vt solet ex vberibus caprarum aut ouiū pastoꝝ manu pressis. longa linea copiosi lactis effluere: puer surrexit incolumis. Nos stupefacti tante rei miraculo id quod cogebat ipsa veritas: fatebamur non esse sub celo: qui martinum posset imitari.

De Uerberibꝰ ei illatis ob pecoꝝ iumētoꝝ. C. XXII.

Quisequenti quidē tpe iter cū eo dū diocesis visitaret agebamꝰ (nobis nescio q̄ necessitate) remoꝛātibꝰ: aliq̄ntulū ille ꝓces-

ferat. Interim per aggerē publicū plena militātibus viris fiscalis reda veniebat. Sed vbi Martinū in veste hispida: nigro et pendulo pallio circūtectū. cōtigua de latere iumēta viderūt. paululū in partē alterā pauefacta deserūt. deinde funib⁹ īplicatis. ptētos istos qb⁹ (vt sepe vidisti) aīalia ista misera ɔglobant ordines miscuerūt. dūqꝫ egre expediunt: morā fecere pperātibus. Qua pmoti iniuria militātes. pcipitatis in terrā saltib⁹ se dederūt. deīde Martinū flagris ac fustib⁹ vrgere ceperūt. cū qdē iste mutus et icredibili patiētia pbēs terga cedētib⁹. maiorē infelicib⁹ cōmoueret irā. magis ex hoc furētib⁹. qꝫ iste q̄si nō sentiēs verbera illata cōtemneret. Nos ilico cōsecuti cede cruentū. atqꝫ vniuersa corpis parte laniatū. cum exanimis in terra pcubuisset inuenim⁹. statiqꝫ eū asello suo īposuim⁹. ac locū cedis illi⁹ execrātes raptim abire pperauimus. Interea illi regressi ad redā suā furore saciato. agi quo ire cepant iumēta pcipiūt. Que cū oīa solo fixa ac si enea riguissent. tollētib⁹ altius vocē magistris. flagris hinc atqꝫ inde resonātib⁹. nihil penitus mouebant. Consurgunt deinde oēs parit in verbera. consumit gallicas mularū penas mastigias. Tota rapit silua de primo: trabibus iumēta tunduntur sed nihil penitus sese manus agebāt. vno eodēqꝫ loco stabant fixa simulachra. qd agerēt infelices hoīes nesciebant. Nec iā vltra dissimulare poterāt. quin q̄libet hanc pecorib⁹ agnoscerent diuino numine se teneri. Tādē g in se regressi ceperūt q̄rere: q̄s iste eēt quē in eodē loco paululū ante cecidissent. Tum pcūctātes cognoscūt: ex viatib⁹ Martinū a se tam crudelit verberatū. tū vo fuit oīb⁹ causa manifesta. nec ignorare iā poterāt q̄n ob isti⁹ viri iniuriā tenerent. Igit oēs rapidis nos passib⁹ cōsequunt. cōscio facti ac meriti pudore cōfusi flētes: et puluere quo se ipsi fedauerāt: caput atqꝫ ora cōspersi. ante martini se pstrnūt genua veniā pcantes. et vt eos abire sineret postulātes. satis se vel sola cōsciētia dedisse penarū. satisqꝫ intellexisse qꝫ eosdem ipsos viuos absorbere terra potuisset. vel ipsi poti⁹ amissis sensib⁹ in īmobilē saxorꝫ naturā rigescere debuissent. sicut affixa locis qb⁹ steterāt iumēta vidissent orare se atqꝫ obsecrare vt īdulgeret scelen veniā: et copiā pstaret abeūdi. Senserat etiam priusqꝫ occurrerēt vir btūs illos teneri. nobisqꝫ istud iā ante dixerat. veniā tn̄ clemēter indulsit. eosqꝫ abire pmisit aīalib⁹ restitutis.

De Tribus mortuis ab eo suscitatis. C. XXIII.

Llud [illegible] dicere solitū neqꝫ sibi in epatu eā virtutū gratiā suppetisse. quā prius se habuisse meminisset. Qđ si verū est: imo qꝫ verū est: cōicere possum⁹ quāta fuerint ista q̄ monachus opatus est. et q̄ teste nullo solus exercuit. cū tanta istū in episcopatu signa fecisse sub oculis oīuꝫ viderim⁹. Siqdē ante episcopatū duos mortuos vite restituit. qđ liber tuus plen⁹ ē locutus. in epatu vo qđ ptermisisse te miror vnū tantūmodo suscitauit; ego rei hui⁹ testis sum. Fuerat eni causa nescio q̄ carnotū petebam⁹. Iterea dum vicū quendā pterim⁹ obuiā nobis turba imanis pcessit tota gētiliū. nā in isto vico nemo nouerat chrꝫ. Sēsit h martinus opandū: et annūciāte sibi spiritu totus īfremuit. verbū dei gētilib⁹ pdicabat. sepi⁹ ingemiscens cur tanta dn̄ꝫ saluatorē turba nesciret. Interea mulier quedā cui⁹ fili⁹ paulo ante defecerat corpus exanime beato viro protēsis manib⁹ obtulit: cui etiā cetera multitudo se iunxit. acclamās pcibus matris vt filiuꝫ vnicū sibi restitueret. Tunc martinus defuncti corpus ppriis manib⁹ accepit: et flexis genib⁹ vbi cōsūmata orōne surrexit. viuificatū paruulū mr̄i restituit. Tūc oīs multitudo clamās cepit christū deū fateri. fideliter postulans se christianos fieri. et iste cūctos manu cathecuminos fecit. Cōuersusqꝫ ad nos ait. nō irrationabilit in campo cathecuminos fieri. vbi solēt martyres cōsecrari. Vicisti inqt postumian⁹: galle vicisti: nō vtiqꝫ me q̄ martini sum potius assertor. et q̄ oīa hec de isto vera: et sciui semp et credidi. sed heremitas oēs anachoritasqꝫ vicisti. Nemo eni istorū sicut Martinus hic noster imo vester mortib⁹ impauit. meritoqꝫ hūc iste sulpicius aplīs et pphetis compat. quē p oīa illis esse similem fidei virt⁹: ac virtutū opa testant.

Qualiter Valentinianus Martino coactus est assurgere. C. XXIIII.

Ddē fere tempore quo primus [illegible] tus est fuit. ei necessitas adire comitatū Valētinian⁹ cū maior rerū potiebat. Iste cū Martinū ea petere cogno [illegible] aliuꝫ ei⁹ immitē ac superbū vxor accesserat arriana: que totū illuꝫ a sancto viro ne ei debitam reuerentiā prestare auerterat. Itaqꝫ martinus vbi semel atqꝫ iterum superbum principem adire tentauit. recurrit ad nota presidia. Cilicio obuoluitur. cibo potu abstinet. orōnib⁹ dieb⁹ noctib⁹ ppetuat. Septima vo die astitit ei angelus. iubet eū ad pallatiū ire securū. regias fores quamlibet clausas sponte reserēdas. impatoris spiū superbū molliēdū. Igit istiusmodi [illegible] angeli cōfirmat⁹ alloquio: et fret⁹ auxilio: pallati [illegible] null⁹ obsistit. Postremo vsqꝫ ad regē nemine phibēte puenit. Qui cū emin⁹ venientē vidēt: infrēdēs cur fuisset admissus. nequaquā assurgē dignat⁹ astāti: donec regiā sellā ignis opiret. ipsūqꝫ regē ea pte corpis q̄ sedebat: afflaret incendiū. ita solio suo supb⁹ excutit. et martino inuit⁹ assurgit. multūqꝫ cōplexus quē spernē ante decreuerat: virtutē diuinā sensisse emēdatior fatebat. Nec expectatis martini precib⁹: pri⁹ oīa pstitit q̄ rogaret. Colloquio illū atqꝫ cōuiuio frequēter asciuit. Postremo abeunti munera multa obtulit: q̄ vir beatus vt paupertatis sue custos cuncta reiecit.

Qualiter Imperatrix ei in cōuiuio ministrauit. C. XXV.

Aximus imperator martinū [illegible] tū receptūqꝫ in pallatiū venerabilit honorabat. Tot⁹ illi cū eo sermo. de pn̄tib⁹. de futuris. de fideliū glīa. de eternitate scōꝝ. Cū interim dieb⁹ ac noctib⁹ de ore martini regina pēdebat: euāgelico illo non inferior exēplo: pedes scī fletu rigabat: crine tergebat. Martin⁹ quē nulla vnq̄ꝫ femina ɔtigisset isti⁹ assiduitatē imo poti⁹ seruitutē nō poterat euadere. Postremo a viro suo poscit. deinde martinū vterqꝫ cōpellūt: vt ei remotis oīb⁹ ministris pberet sola cōuiuiū. Nec potuit vir beat⁹ obstinati⁹ reluctari. Cōponit castus regine manib⁹ apparat⁹. sellulā ipsa ɔsternit. mensam admouet. aquā manib⁹ sūministrat. cibū quē ipsa coxerat apponit. finita cenula fragmēta panis assumpti micasqꝫ collegit. satis fidelit illas reliquias imperialib⁹ reliquiis anteponēs. Ad hec postumianus. Jam dudū inqt galle audiēs te loquentē: vehemēter admirot regine fidē. sꝫ vbi illud est qđ nulla vnq̄ꝫ femina ferebat ppius astitisse martino. Ecce ista regina nō solū astitit: sed etiā ministrauit. et vereor ne isto aliquātulū se tueant exemplo: q̄ libēter feminis infoluunt. Cui gallus: Quid tu inquit nō vides: qđ solēt docere grāmatici. locū tps. psonā cogita captū ī pallatio impatoris pcib⁹ ambiri. regine precib⁹ cogi. tpis necessitate ɔstringi: vt incarceratos liberaret. exules restitueret. Hec q̄ntū putas ɔstare epo debuisse: vt p his oīb⁹ nō aliquātulū de rigore ppositi relaxaret. Verūtn̄ qꝫ occasiōe hui⁹ exēpli male vsuros eē aliquos arbitraris. illi felices erūt: si a disciplina exēpli isti⁹ viri nō recedāt. videant eni qꝫ martino semel tn̄ in vita iam septuagenario nō vidua libera: non virgo lasciuiēs: sed sub viro viuēs ipso viro pariter supplicāte regina seruiuit et ministrauit. Hec edenti astitit: nō cum epulante discubuit. nec ausa est participare ɔuiuiū: sꝫ deferebat obsequiū. Disce igit disciplinā. seruiat tibi matrona: nō impet. seruiat: nō recūbat. Sicut martha illa ministrauit dn̄o. nec tn̄ est accita ɔuiuio: imo plata est ministrāti: que dn̄o poti⁹ audiebat. Sed in martino illa regina vtrūqꝫ cōpleuit. et ministrauit vt martha: et audiuit vt maria. Claudiomachus vicus est in ɔfinio biturigū atqꝫ thuronicum ecclesia ibi est celebris religiōe scōꝝ. nec min⁹ glīosa sacrarū virginū multitudo. Preteriens ergo martinus: in secretario ecclesie habuit māsionē. Post h discessū illi⁹ cuncte in setariū illud virgines irruerunt. allabunt singula loca: vbi aut sederat aut steterat vir beatus. Stramentū etiaꝫ in quo quieuerat partiunt. Una earum post dies paucos partem straminis quā sibi pro benedictione collegerat in energumino: quem spūs erroris agitabat. de ceruice suspēdit. nec mora. dicto citius eiecto demone persona purgata est.

De Potestate et intelligētia: quā etiā circa bestias habuit: et exennio quod a virgine accepit. C. XXVI.

Er idē fere tps martino a treueris [illegible] obuiā vacca: quā demō agitabat. q̄ relicto grege suo in hoīes ferebat. et iam multos noxie petulca ɔfoderat. Verū vbi nobis cepit eē ɔtigua: qui eā emin⁹ seqbant: pdicē magna voce ceperūt vt cauerem⁹. Sꝫ postq̄ ad nos toruis furibūda luminib⁹ propius accessit. martin⁹ eleuata prin⁹ obuiā manu pecudē ɔsistere iubebat. q̄ mox ad vbū illi⁹ stare cepit īmobilit. cū interea vidit martin⁹ dorso illi⁹ demonē supsedētē. quē increpās descēde inqt funeste de pecude: et innoxiū aīal agitare desiste. Paruit nequā spūs: et recessit. Nec defuit sensus in bucula: quin se intelligeret liberatā: ante eius pedes recepta quiete pstrnit. Deinde iubente martino: gregē suū petit. seqꝫ agmini [illegible] oue placidior īmiscuit. Hoc illud tempus fuit: quo inter medias flāmas positus nō sensit incendiū. Quodam autem tempore dum dioceses circuiret: venantiū agmen incurrim⁹: canes leporē sequebant [illegible]

bus nullum esset effugiũ. mortẽ imminentẽ iamiamq; capiẽda cre|bus flexibus differebat. cuius periculũ vir beatus pia mẽte miseratus. imperat canib⁹ desistere sequi: vt fineret abire fugientẽ. Qui cõ|tinuo ad primũ sermonis imperiũ cõstiterũt. crederes vinctos imo|pot⁹ affixos in suis herere vestigiis. Ita lepusculus psecutoribus|alligatis icolumis euasit. Opere preciũ aũt est etiã familiaria illi⁹ vba|spũali sale cõdita memorare. Quẽ recẽs tonsam forte conspexerat:|euangelicũ inqt ista mãdatũ cõpleuit. duas hñs tunicas. vnã earũ|largita est nõ habẽti. Ita ergo ⁊ vos facere debetis. Itẽ cũ subulcũ|algentẽ ⁊ pene nudũ in pellicea veste vidisset. En inqt Adã eiect⁹ de|paradiso in veste pellicea sues pascit. sed nos illo vetere deposito. q̃|adhuc in isto manet nouũ Adã potius induamus. Illud vo sulpici|meminisse te credo. quo affectu nobis cũ ⁊ tu corã adesses. istã vir|ginẽ pdicaret. q̃ ita se penitus ab oĩum viroꝝ oculis remouisset. vt|ne ipsũ qdẽ ad se Martinũ (cum eã ille officij causa visitare vellet)|admitteret. Ergo cũ haud lõge ab illa villula nos manere nox immi|nẽs coegisset exeniũ btõ viro illa eadẽ vgo trãsmisit. Fecitq; mar|tinus qd ante nõ fecerat: nulli⁹ eni ille vnq; exeniũ. nulli⁹ munus|accepit. nihil ex his q̃ vgo venerabilis miserat refutauit. dicẽs bene|dictionẽ illi⁹ a sacerdote minime respuendã. q̃ esset multis sacerdo|tib⁹ pferenda. Audiãt queso vgines istud exemplũ. vt fores suas si|eas mali obsidere voluerint: etiã bonis claudãt. In eius viri cõspe|ctũ puella nõ venit: quẽ videre salus videntiũ fuit. Quis autem hoc|aũ pter Martinũ sacerdos nõ ad suã iniuriã retulisset. Verũ ego|eã vtutẽ hui⁹ vginis pdicabo. vt tñ nihil illis q̃d martinũ videdũ|ex lõginqs regiõib⁹ sepe venerũt. arbitrer derogandũ siqdẽ hoc bea|tũ virũ frequẽter affectu etiã angeli frequẽtarunt.

¶ Qualiter frequẽter occulte visitabat a sanctis virginibus apo|stolis ⁊ angelis dicitur. C. XXVII.

Eterum id qd dictur⁹ sum postumiane. hoc te mecum loquebar ... Quodã die ego ⁊ iste sulpicius prõ forib⁹ illi⁹ excuban|tes. iam p aliquot horas cũ silẽtio sedebam⁹. ingẽti hor|rore ⁊ tremore. ac si ante anguli tabernaculũ mãdatas excubias du|cerem⁹. cũ qdẽ clauso cellule sue hostio: nos ibi esse nesciret. iterim|colloquentiũ murmur audiuim⁹. ⁊ mox horrore quodã circũfundi|mur ac stupescẽtes. nec ignorare potuim⁹ nescio qd fuisse diuinum.|post duas vo horas ad nos Martin⁹ egredit. At cũ eũ iste discipu|lus (sicut apud eũ nemo familiari⁹ loquebat) cepit orare vt pquirẽ|tib⁹ indicaret qd illud diuini fuisset honoris. qd fatebamur nos am|bo sensisse: vel cũ q̃b⁹ fuisset in cellula collocut⁹. tenuẽ eni nos licet|⁊ vix intellectũ sermocinantiũ sonũ p forib⁹ audisse. Tum ille mul|tũ diuq; cũctat⁹ est. sed nihil erat qd ei sulpici⁹ nõ extorqret inuito.|incredibiliora ait forte dicturus sum: sed chrõ teste nõ mentior: nisi|quisq; est tam sacrilegus vt Martinũ estimet fuisse mentitũ. Dicã|inqt vobis: sed vos nulli q̃so dicatis. Agnes: tecla ⁊ maria mecũ fue|runt. Referebat aũt nobis vultũ atq; habitũ singularũ. Nec vo illo|tm die. sed frequẽter se ab eis cõfessus est visitari: Petrũ etiã ⁊ pau|lũ aplos videri sepius a se nõ negauit. Iam vo demones prout ad|eũ quisq; venisset: suis noib⁹ increpabat. A martino aũt sepe ange|los visos familiariter ⁊ sensimus: ⁊ expti sumus. Rem nimiã dictu|rus sum: sed tñ dicã. Apud nemausum epoꝝ synodus habebat: ad|quã quidẽ ire noluerat. sed quid gestũ esset scire cupiebat. Casu cũ|eo iste sulpici⁹ nauigabat. sed pcul vt semp a ceteris in remota par|te nauis residebat ibi angelus quid gestũ esset in synodo nunciauit|Nos postea tempore habiti cõcilij sollicite requirentes. satis cõper|tũ habuimus. ipsum diẽ fuisse cõuentus: ⁊ ea ibi ab episcopis fuisse|decreta: que Martino angelus nunciarat.

¶ Item de miraculis eius. C. XXVIII.

Vper arpagio presbytero referẽte co|gnoui auiciani comi|tis vxorem misisse Martino in ampulla vitrea oleũ: qd|ad diuersas morboꝝ causas necessariũ esset: sicut est cõ|suetudo benedicere. ampullam istiusmodi fuisse. vt rotunda in ven|trẽ cresceret ore producto. sed ora ex tantis concauum nõ repletur.|q; id moris sic vascula cõplere: vt pars vmbonibus obstruẽdis libe|ra relinquat. Testabatur presbyter vidisse oleũ sub Martini bene|dictione creuisse. qd ad exũdantẽ copiã superne defflueret. tandẽq;|dũ ad matrẽfamilias vasculũ referret seruasse virtutẽ. Nã iter mag|nus pueri portãtis ita semp exundasse oleum. vt omne vestimẽtum.|copia supfusi liquoris opiret. matronã itaq; ad summũ labrũ ple|num vasculũ recepisse. Vas vitreũ cũ oleo qd Martinus benedixe|rat. in fenestra paululũ editiore deposuit. puer familiaris incautior|linteũ sup exposuit: ampullam ibi ignarus attraxit. Vas sup strãtũ

pauimentũ marmore decidit: cũctis metu exterritis: ne benedictio de|periret: ampulla adeo incolumis est repta: ac si sup plumas mollissi|mas decidisset. Canis nobis importunior oblatrabat aliqñ. cui qdã|cui⁹ nomẽ (q; pñs ẽ ⁊ pdi se vetuit) supprimet. in noie inqt martini|iubeo te obmutescẽ canis hesit latrat⁹ in gutture. liguã vt abscisã pu|tares obmutuit. Ita parum est ipm martinũ fecisse virtutes credite|mihi: q; etiã alij noie eius multa fecerunt.

¶ Qualiter propter ipsum auicianus cathenatos laxare est|coactus. C. XXIX.

Viciani quondã comitis noueratis barbarã|nimis ⁊ vltra oẽs cruentã feritatem.|Hic rabido spũ ingressus thuronoꝝ ciuitatẽ sequẽtib⁹|eũ miserabili facie ordinib⁹ cathenatis diuersa pdendis|parari iubet genera penarũ disponens postero die attonita ciuitate|ad opus tã triste pcedere. Qd vbi martino cõpertũ est solus paulo|ante mediã noctẽ ad pretoriũ bestie illi⁹ tẽdit. Sed cũ pfunde noctis|silentio quiescẽtib⁹ cũctis: nullus forib⁹ obseratis pateret ingressus|ante limina cruenta psternit. Interea auician⁹ graui somno sepul|tus angelo ingruẽte pcellit. Seruus inqt dei ad tua limina iacet: ⁊|tu quiescis. Quo ille voce percepta: lecto suo turbat⁹ excutit. duoca|tisq; seruis trepidus exclamat martinũ eẽ pro forib⁹. irent ptinus.|claustra reserarẽt: ne dei seruus iniuriã pateret. Sed (vt est oĩũ nã|seruoꝝ) vix pma limina egressi irridẽtes dñm suũ q somno fuisset il|lusus: negãt quẽquã eẽ pro forib⁹. ex suomet ingenio diectãtes ne|minẽ posse nocte vigilare. necdũ illi crederent in isto noctis horrore|iacere ante aliena limina sacerdotẽ. Ideo cũ eẽt auiciano facile per|suasum: rursus soluit in soporẽ. Sed mox vi maiore concussus: ex|clamat martinũ stare p forib⁹. sibiq; ideo nullã quietẽ animi corpo|risq; pmitti. Tardãtib⁹ seruis ipse ad limina exteriora pgredit. ibiq;|vt senserat martinũ depzehẽdit. pculsus miser tãte manifestatione|vtutis: qd inqt dñe mihi h̃ fecisti. nihil loq te necesse est. scio qd desi|deres. video qd reqras. discede ꝗtoti⁹: ne me ob iniuriã tuã celestis|ira dsumat. satis soluerim hucusq; penaꝝ. crede q; nõ leuit apud me|actũ ẽ: vt ipse pcederẽ. Post discessũ ãt sci aduocat officiales suos.|iubet oẽs custodias relaxari. ⁊ mox ipse pficiscit.

¶ Adhuc de miraculis eius. C. XXX.

Onasteriũ beati viri duob⁹ a ciuitate erat|milib⁹ disparatũ. Si quãdo|vẽtur⁹ ad ecclesiã pedẽ extra cellule sue limen extulerat:|videres p totã ecclesiã energuminos rugientes. ⁊ q̃si ad|ueniẽte iudice agmina damnãda trepidare: vt aduentũ epi clerici q̃|vẽturũ eẽ nesciret: demonioꝝ gemit⁹ indicaret. Vidi quẽdã appro|piante martino in aere raptũ manib⁹ extẽtis in sublime suspẽdi: vt|nequaquã solũ pedib⁹ attingeret. Pagũ quendã in senonico annis|singulis grãdo vastabat. compulsi extremis malis incole a martino|auxiliũ poposcerũt. missa est per auspiciũ praefectoriũ virũ satis fida|legatio. cuius agros specialiter grauior q̃ ceteroꝝ assueuerat pcel|la populari. Sed facta ibi orone martinus ita vniuersam liberauit|penitus ab ingruente peste regionẽ: vt p. xx. annos quib⁹ postea mã|sit in corpore: grãdinẽ in illis locis nemo ptulerit. Qd ne fortuitũ eẽ|⁊ nõ potiꝰ martino prestitũ putaret. eo anno quo ille defunctus est|rursum incubuit rediuiua tẽpestas. Adeo sensit ⁊ mũdus viri fidel|excessum: vt cui⁹ vita iure gaudebat eiusdẽ morte lugeret. Quodã|die ad auicianũ veniẽs: vbi eius secretariũ est ingressus: videt post|tergũ illi⁹ demonẽ mire magnitudinis assidentẽ. quẽ cũin⁹ (vt vbo|q; ita necesse est parũ latino loqmur) exsufflans. auician⁹ se exsufflari|estimãs: qd me inqt scẽ sic aspicis. Tum martin⁹: nõ te inqt: sz eũ|qui ceruici tue teter incubuit. ita recessit diabolus: ⁊ reliquit fami|liare subselliũ. Columnã imẽse molis: cui idolũ supstabat parabat|euertere. sed nulla erat facultas qua id daret effectui. Tum ad ora|tionem suo more cõuertit: visam certum est pariter quodãmodo|columnã ruere de celo: que impacta idolo totã illam inexpugnabi|lem molem soluit in puluerẽ. parum. s. si inuisibiliter celi virtutibus|vteretur: nisi ipse virtutes visibiliter seruire martino humanis etiã|oculis cernerentur.

¶ Iterum de eodem. C. XXX.

Erpẽs aliquãdo flumẽ secabat. ⁊ ri|pã in q cõstiteram⁹|innatabat. In noie inquit dñi iubeo te redire. Mox se|mala bestia ad vbũ sci retorsit. ⁊ in vlteriorẽ ripã nobis|expectãtib⁹ trãsmeauit. Qd cũ oẽs nõ sine miraclo cernerem⁹: alti⁹|ingemiscẽs ait Serpẽtes me audiũt: ⁊ nõ audiũt homines. Quidã fuit|cũ ad fornaculũ illi⁹ carbonũ copiã repperisset: ⁊ admota sibi sellula|diuaricatis pedibus super illum ignẽ nudato inguine resideret cõ

tinuo Martinus facta sacro tegmini sensit iniuriā. magna voce p̲clamans. Quis inq̄t nudato inguine nostrū incestat habitaculum. Hoc vbi iste frater audiuit: et ex cōsciētia q̄ increpabat agnouit cōtinuo ad nos cucurrit exanimis pudorē suū: nō sine Martini virtute cōfessus. Quodā itidē die dum in area q̄ parua admodū tabernaculū istius ambiebat. in illo suo qđ nostis sedili ligneo residisset. vidit duos demones in excelsa illa q̄ monasterio supeminet rupe cōsistere. vnde alacres ac letos vocē istiusmōi adhortationis emittere. Eia te briccio Eia te briccio. Credo cernebāt miserū eminus p̲pinquantē. cōscij quantā illi rabiē spūs suscitassent. Nec mora briccio furibūdus irrupit. ibi plenus insania: euomit in Martinū mille vitia. Interea credo p̄ martini orōnes fugatis ab illi⁹ corde demonibus reductus in penitentiā mox reuertitur. et ad Martini genua se prosternit veniā poscens fatet errorē. nec sine demone se fuisse. tandem sanior cōfitet. nec erat apud Martinū labor iste difficilis vt ignosceret supplicanti. Tūc et ipse et nobis oīb⁹ scīus exposuit q̄liter istū a demonib⁹ vidisset agitari. seq̄ cōuicijs non moueri. q̄ magis isti a quo essent effusa nocuissent. Exinde cū idē briccio multis apđ eū magnisq̄ criminib⁹ p̄sepe premeret. cogi nō potuit vt eū a presbyterio summoueret ne suā p̲sequi videret iniuriā. illud sepe cōmemorans q̄ dominus iudam tolerauit.

De Obitu eiusdem. C. XXXII.

Igibertus. Anno Archadij et Honorij secundo obijt sanct⁹ Martinus fm̄ quosdā. imo fm̄ p̲sperū anno archadij et honorij. v. et fm̄ seuerū q̄ scribit in vita eius. eū post mortē p̄scilliani. xvi. annos vixisse. **Seuerus.** Martinus igit obitū suum longe ante presciuit. dixitq̄ fratrib⁹ dissolutionē sui corporis imminere. Interea causa extitit qua codacēsem diocesim visitaret. Nam clericis inter se istius ecclesie discordātibus pacē cupiens reformare. licȝ finē dierū suoꝝ nō ignoraret. p̲ficisci tn̄ ob istiusmodi causam non recusauit. Itaq̄ p̲fect⁹ cū sancto discipuloꝝ comitatu: mergos immensos in flumine cōspicat pisciū predā sequi. et rapacē ingluuiē assiduis vrgere capturis. Forma inq̄t hec demonū est. insidiant incautis. capiūt nescientes. captos deuorāt. exaturari nō queūt deuoratis. Imperat deinde potēti virtute vboꝝ: vt eū cui innatabat gurgitem relinquētes. aridas peterēt desertasq̄ regiōes eo nimirū circa aues istas vsus imperio. quo demones fugare cōsueuerat. Ita grege facto: oēs in vnū ille volucres cōgregate. relicto flumine montes siluasq̄ petierūt. nō sine admiratiōe multoꝝ q̄ tantā in Martino viderēt virtutē: vt etiā auibus imparet. Aliquandiu ergo in vico isto vel in ecclīa ad quā ierat cōmorat⁹. pace inter clericos restituta. cū iā regredi ad monasteriū cogitaret. virib⁹ corporis cepit repēte destitui. cōuocatisq̄ discipulis idicat se iāq̄ resolui. Tum vero meror et luctus oīuȝ: vox vna plangētiū cur nos pater deseris. aut cui nos desolatos relinq̄s: inuadēt eni gregē tuū lupi rapaces: et q̄s eos a morsib⁹ p̲cusso pastore p̲hibebit. Scim⁹ q̄dē desiderare te chr̄m. sed salua tibi tua sūt p̄mia. nec dilata minuent nostri poti⁹ miserere quos deseris. Tūc ille motus his fletib⁹: vt semp in dn̄o totus misericordie viscerib⁹ affluebat lachrymas se p̲hibet. cōuersusq̄ ad dn̄m hac tm̄ voce r̄ndit fletib⁹. Dn̄e si adhuc p̲plo tuo sum necessari⁹. nō recuso laborē fiat volūtas tua. At si iā parcis etati bonū est mihi. fiat volūtas tua. Hos vero q̄b⁹ timeo ipse custodias. O virū ineffabilē: nec labore victū: nec morte vincēdū: q̄ in nullā se ptē p̲nior iclinauit. nec mori timuit nec viuere recusauit. Itaqȝ cū iam p̄ aliquot dies vi febrium teneret no[illegible] a dei ope cessabat p̲nox in orōnib⁹ et vigilijs fatiscētes artus spūi seruire cogebat. nobili illo stratu suo in cinere et cilicio recubās. Et cū a discipul rogaret: vt saltē vilia sibi sineret stramēta supponi. nō decet inq̄t filij christianū nisi in cinere mori. Ego si aliud exēplū vobis relinquo ipse peccaui. Oculis ac manib⁹ ī celū semp intētus: inuictū ab orōne spūm nō relaxabat. Et cū a p̄sbyteri q̄ tūc ad eū cōfluerāt rogaret. vt corpusculū lateri mutatiōe releuaret. sinite inq̄t: sinite me fr̄es celū poti⁹ q̄ȝ terrā aspicere. et suo iā itinere iturus ad dn̄ȝ spūs dirigat. hec locut⁹ diabolū vidit prope assistere. Quid inq̄t hic astas cruēta bestia: nihil in me funeste reppies: abrahe me sinus recipiet. Cū hac ergo voce fatigatuȝ diuinis opib⁹ spūm celo reddidit. Testatiq̄ȝ nobis sūt q̄ affuerāt. iam exanio corpore glorificati hoīs vidisse se gloriā. vultus luce clarior renitebat. cū membra cetera ne tenuis quidē macula fuscaret.

De Visiōib⁹ lōge dn̄is seuero et ambrosio epis. C. XXXIII

Eatus autē Seuerus colonie ciuitatis eps̄ vir sancte vite et p̲ per cuncta laudabil[illegible] dum die dn̄ica loca scā ex cōsuetudine p⁹ matutinas cū clericis suis circuiret illa hora q̄ vir beatus obijt. audiuit chorum canentium in sublimi. [illegible] archidiacono interrogat si et ipse audiret vocem q̄ ille attent⁹ audiret [illegible] nequaquā. tūc iste inq̄t diligēter ausculta. Archidiacon⁹ aūt cepit sursū collū extēdere aures erigere: et sup summos articulos baculo sustentāte stare. Sȝ credo eū nō fuisse eq̄lis meriti: a quo hec nō merebant audiri. Tunc p̲strati terre ipse pariter et beat⁹ eps̄ dn̄m deprecabant: vt hec ei diuina pietas audire p̲mitteret. Erectis aūt illis sursū: interrogat senex: Quid audis? Qui ait: Voces psallentiū tanq̄ȝ in celo audio. sȝ q̄d sit prorsus ignoro. Cui ille Ego tibi inq̄t narrabo. Dn̄s meus martin⁹ eps̄ migrauit ex hoc mūdo. et nūc angeli canēdo eū deferunt in excelsū. Et parumper eēt mora vt hec audirent: diabolus cū suis iniquis angelis retinere tētauit. nihilq̄ suū in eodē repiens cōfusus abscessit. Eodē quoq̄ tpe beat⁹ ambrosi⁹: cui⁹ hodie flores eloquij p̄ totā ecclesiam redolēt: mediolanēsi ciuitati preerat eps̄. Cui celebranti festa dominici diei erat cōsuetudo: vt veniēs lector cū libro nō ante legē p̄sumeret q̄ sanctus nutu iussisset. Factū est autē vt illa die dn̄ica p̲phetica lectione iam lecta: ante altare stāte q̄ lectionē beati pauli p̲ferret. beatissim⁹ antistes ambrosi⁹ sup sanctū altare obdormiret. qđ videntes multi cū nullus eū p̄sumeret excitare p̄sumeret. transactis fere duarū aut triū horarū spacijs. excitauerūt eū dicētes: Jam hora p̄terit. iubeat dn̄s lectori lectionē legē. expectat eni p̲p̲ls valde iam lassus. Rn̄dēs aūt beat⁹ ambrosi⁹ Nolite inq̄t turbari. multū eni mihi valet sic obdormisse: cui tale miraculū ostēdere dn̄s dignat⁹ sit. Nā noueritis fratrē meū martinū sacerdotē egressum fuisse de corpore. me aūt ei⁹ funeri obsequiū prestitisse. Peractoq̄ ex more seruitio: capitellū tn̄ vobis excitātib⁹ nō expleui. Tunc illi stupefacti pariter et admirātes diē et tp̄s notāt: sollicite req̄rētes: q̄ ipsā diē tēpusq̄ reperiūt: quo beatus cōfessor dixerat se eius exequijs deseruisse.

De Visione ostensa Seuero aquitānico. C. XXXIIII.

Eueerus ad aureliū. postq̄ȝ a me mane [illegible] sus exierā residens solus in cellula. et pctōꝝ meoꝝ recordatio tristē me atq̄ cōfectū reddiderat. Deinde cū fatigata angore animi in lectulo mēbra posuissem. vt plerūq̄ ex mestitudine solet: somnus obrepsit. Qui vt semp matutinis horis leuior incertusq̄ȝ ita suspensus ac dubius p̄ mēbra diffundit: vt qđ in alio sopore nō euenit pene vigilans dormire te sentias. Cū repēte sanctū martinū epm̄ videre mihi videor pretextū cādida toga. vultu igneo stellātib⁹ ocul. crine purpureo. atq̄ȝ ita mihi in ea habitudine corporis et forma q̄ noueram videbat. vt qđ eloqui pene difficile est: nobis nō posset aspici: cū posset agnosci. Arridensq̄ȝ paululū: mihi libellū quē de vita ei⁹ scripserā dextera p̄ferebat. Ego scā genua ei⁹ cōplexus bn̄dictionē pro cōsuetudine flagitabā. suppositāq̄ȝ manū capiti meo tactu blandissimo sentiebā. Cūq̄ȝ inter bn̄dictionis vba solēnia familiare illud ori suo cruci nomē iteraret. mox in eū [illegible] int[illegible] cū exatiari vultu illi⁹ cōspectu nō possē: subito mihi i[illegible] latus eripit: donec imensa aeris istius vastitate cū eū rapida nube superuectū: acie sequeremur oculoꝝ. patēti celo recept⁹ videri vltra nō potuit. Nec multū post sanctū p̄sbyterū clarū illi⁹ discipulū qui nup excesserat: video eandē quā magistrū viā scandere. Ego impudens seq̄ cupiēs: dū altos gressus molior et orutos euigilo. somnoq̄ excitat⁹ cōgratulari ceperā visioni: cū ad me puer familiaris ingredit solito tristior. vultu loquētis pariter et dolētis: duo inq̄t monachi a turonis affuerūt: qui dominum martinū obisse nūciant. occidi fateor. oborisq̄ȝ lachrymis fleui vberrime. Quinetiā dū hec ad te frater scribim⁹. fluūt lachryme. nec vllū impatiētissimi doloris admitto solatiū. te vero vbi hoc nūciatū ē: imparticipē eē nolui luct⁹ mei: q̄ eras amoris socius. Veni ergo ad me statim: vt pariter lugeam⁹: quē pariter amam⁹. Q̄ȝq̄ȝ sciam virū istū nō esse lugendū: cui post euictū triūphatūq̄ȝ seculū nūc demū reddita est corona iustitie. sȝ tn̄ mihi ego imperare nō possum quin doleam. Sed q̄d te in lachrymas fletusq̄ cōmoueo. Ecce nūc cōsolatū te eē cupio: q̄ me cōsolari ipe nō possū. Nō deerit nobis ille: mihi crede nō deerit. intererit de se sermocinantibus. astabit orantibus. Quodq̄ȝ iam hodie prestare dignatus est: videndū se in glīa sua sepe prebebit. et assidua (sicut ante paululū fecit) benededictiōe nos p̲teget. Obijt autē hic sanct⁹ anno etatis sue [illegible] episcopatus vero xxvi.

De Institutione ludi gladiatorij: et inuectiuis mutuis Hieronymi ac Ruffini. C. XXXV.

Odem tempore rome celebrato gladiatorio ludo: thelemaci⁹ monach⁹ increpās p̲p̲lm attentius spectaculo inhiantē: lapidat a populo. Unde offensus honorius imperator gladiatorium ludum indicto suo in

perpetuum remouit. Imperatores zelum patris sui theodosij secuti i toto orbe romano: tēpla idolorum destrui iubēt. Hieronym⁹ et rufin⁹ pariter aquilēsis ctra inē se simultate pro qstiōibus scripturarum: libros inuectiuarum satis qdē luculētos: sed nimis mordaci sermone in alterutrū cscribūt. Rufin⁹ ctra hieronymū li. i. Filij hoīs dētes eorum ar. et sa. etc. Ve rerum ad h vulnera q ex lingua inē hoīes infligunt: medicus pene nullus est. Et ideo cuerti me ad ihm celestē medicū: q mihi antidotū potētissimū dedit de sui pixide euangelij platū: q vim doloris spe futura iusti examinis solaret: potio q illa quā tēperauit ihesus: h erāt vba. Beati estis cū maledixerit vobis hoīes et p. v. s. etc. Idē li. ij. li. Iste magister oriētalis: residēte i tribunali iudice christo angelis assistētib⁹ et pro se itercedētib⁹: inter verbera et cruciat⁹ posit⁹: iurat se libros seculares nec habiturū vnq̄ nec lecturū. Relegamus nunc queso ea q scribit: si vna opis ei⁹ pagina ē: q nō eū iterū ciceronianū pnūciet vbi nō dicat sed tulius noster: sed flaccus noster et maro. Iam vero crisippū et aristidē et empedoclē: et cetera grecorum actorū noīa vt doct⁹ videat: et plurime lectiōis: tanq̄ fumos et nebulas lectoribus spargit. Puellis quoq; vel mulierculis scribēs: q nō vtiq; nisi de nr̄is scripturis edificari cupiūt et debēt: exēpla flacci sui vel maronis intexit. Hieronym⁹ ctra rufinū. Apparet iuxta incliti oratoris eloquiū voluntatē hre mētiēdi: sed artē nō hre fingēdi: errauim⁹ iuuenes: emēdem⁹ senes. Eodē feruore quo origenē ante laudauim⁹: nūc dānatū toto orbe dānem⁹. Si accusat⁹ taceā: videbor crimē agnoscere. Nobis i monasterio hospitalitas cordi ē: oēsq; ad nos veniētes leta humanitatis frōte suscipim⁹. Veremur enī ne maria cū ioseph locum nō inueniat i diuersorio: ne nobis ihesus dicat exclusus: hospes eram et nō me collegistis. Solos hereticos nō recipim⁹ propositū quippe nobis ē pedes lauare veniētū. In vno tibi cōsentire non potero: vt parcā hereticis. Si hec ē causa discordie: quā habes erga me: mori possum: tacere non possum.

De Obitu sancti Ambrosij. C. XXXVI.

Anno [illegible] ad augustinū epm describit. Paulin⁹. Cū aūt infirmitatez vir sanct⁹ decidisset: comes stilico dixisse fert. q tanto viro recedēte de corpe interit⁹ immineret italie. Vn̄ cōuocatis nobilib⁹ ciuitatis quos ab eo diligi cognouerat psuadebat eis vt pgerēt ad istū: suaderētq; illi vt sibi viuēdi a dn̄o peteret cōmeatū. Qd ille vt ab eis audiuit: r̄ndit. Non ita vixi inter vos vt pudeat viuere nec timeo mori: q bonū habem⁹ dn̄m. Cū autē in extrema parte porticus in q iacebat: diacōi secū tractarēt (ita voce remissa: vt vix inuicez se audirēt) qs post obitū ei⁹ ordinād⁹ eēt ep̄s: cū de sancti simpliciani noīe loq̄rent: tāq̄ tractatui interesset: cū longe posit⁹ iaceret approbans exclamauit tertio senex sed bon⁹. Qua voce audita expauescentes fugerūt. Defuncto tñ eo nō ali⁹ ei q simplician⁹ successit. In eodē loco in quo iacebat cū oraret. vidit dn̄m ihm ad se venisse arridētē sibi: nec multos post dies ablat⁹ ē. Tpe aūt quo migrauit ad dominū ab hora circiter. xj. diei vsq; ad horā q emisit spm̄: expāsis manib⁹ in modū crucis orauit diu. Honorat⁹ aūt vercellēsi eccl̄ie sacerdos: cū in supiora dom⁹ sue se ad qetē cōposuisset: vocē tertio se vocantis audiuit dicētis. Surge festina: q modo eo recessur⁹. Qui descendens obtulit sancto corp⁹ dn̄i: qd vbi glutiuit emisit spm̄: bonū secū ferens viaticū. atq; ad maiorē ecclesiā corp⁹ ei⁹ ē deportatū: supra qd plurimi stellā se videre narrabāt. Demonum quoq; turba ita clamabat se ab isto torq̄ri: vt eiulat⁹ eorum ferri nō possent. Donat⁹ qdā Mediolanēsis ecclesie psbyter cū i cōuiuio cū qbusdā militaribus religiosis posit⁹: memorie sacerdotis detraheret. aspnātib⁹ illis et deserētib⁹ linguā nequā: subito graui vulnere pcussus: de eodem loco in quo iacebat alienis manib⁹ subleuat⁹ in lectum positus est. et inde ad sepulchrū vsq; pduct⁹. In vrbe etiā carthaginēsi cū apud fortunatū fratrē aurelij episcopi: ad cōuiuiū plurib⁹ ep̄is et diaconibus cōuenissēt: micranopolitano ep̄o detrahēti scō viro. retulit presbyteri exitū supra memorati. Qd iste de alio dictum de suo maturo exitu cōprobauit oraculum: nā subito ingenti vulnere pcussus ad lectū portat⁹ ē: et inde ad domū in q hospitabat reduct⁹ obijt. Sigibertus. Hoc tpe in italia sisinnius martin⁹ et alexander a gentilibus martyrizant. Quorum corpa cū mediolanū deferrent cecus per eos illuminat. dicēs se illuc p visū directū esse ab ambrosio ep̄o dicēte se in horū martyrū cōsortio deputatū esse.

De Sancto paulino episcopo qualiter pro captiuo se seruitutibarbari addixit. C. XXXVII

Refatus autē paulin⁹ noīe postmodū ep̄us [illegible] admirabili exemplo vedditis oibus religionez expeditus elegit. Cui therasia ex ciugē facta soror equatur beate vite testimonio et merito. Hic semetipsum pro captiuo filio paupis vidue in seruitutem barbari addixit: sed diuinitus prodit⁹ quis eēt multos captiuos libertati restituit. Gregori⁹ in libro dialogorū. Dum seuiētium vuandalorum tpe. fuisset italia in campanie pte [illegible] multiq; essent de hac terra in regionē aphricanā transducti [illegible] paulinus cūcta que ad episcopū habere potuit: captiuis indigentibusq; largitus est: cūq; iam nihil oīmodo sup esset qd petentib⁹ dare posset: quedā vidua aduenit. q a regis vuandalorum genero filium suū captiuū ductū perhibuit: et a viro dei preciū ei⁹ postulauit. cui ille r̄ndit. Mulier qd possim dare non habeo sed memetipsum tolle: et me seruū iuris tui esse pfitere. atq; vt filiū tuū recipias: me vice illius in seruitiū trade. Qd illa ex ore tanti viri audiēs. irrisionē poti⁹ credidit quā cōpassionē. At ille vt erat vir eloquētissim⁹. atq; apprime in exteriorib⁹ quoq; studijs erudit⁹: dubitāti femine citi⁹ psuasit: vt audita crederet: et pro redemptiōe filij sui in seruitiū epm tradere: nō dubitaret. Perrexere igit vterq; ad aphricā. Procedēte autē regis genero: vidua rogatura se obtulit: ac prius petijt vt filiū suum ei donare debuisset. Qd cū vir barbar⁹. typo superbie turgidus etiam audire despiceret: vidua subiunxit dicēs. Ecce hūc hominē pro eo vicariū prebeo: solūmodo pietatē in me exhibe: mihiq; filiū vnicū redde. cūq; ille venusti vultus hoīem cōspexisset: quā artē nosset inqsiuit. cui vir dn̄i paulinus r̄ndit dicēs. Aliquā artē quidē nescio: sed hortū excolere bn̄ scio. Qd vir gentilis libenter accepit: et pro eo vidue filium suum reddidit. Quo accepto: vidua ab aphricana regione discessit. Paulinus vero excolēdi orti suscepit curā: cūq; isdem regis gener crebro igrederet hortū suū: et hortulanū suum requireret: sapientē valde esse hominē videret: amicos cepit familiares deserere: et sepius cum solo hortulano colloqui atq; eius sermonib⁹ delectari: cui paulin⁹ quotidie ad mensam: olera virentesq; herbas deferre consueuerat: et accepto pane ad curam horti remeare.

De Libera actōe ipi⁹ cū suis et d morte eiusdē. C. XXXVIII

Cum [illegible] cum secretius loquenti ait. Vide qd geras: et vuandalorum regnū quomō disponi debeat prouide: q rex citi⁹ et sub omni celeritate moritur⁹ est. Qd iste audiēs (q ab eodē rege pre ceteris diligebat) ei minime tacuit sed qd a suo hortulano sapiente. s. viro audiuisset indicauit. Qd dū rex audisset ilico r̄ndit. Ego velim hunc de quo loqueris hominem videre. Cui gener eius. s. venerabilis paulini tpalis dn̄s r̄ndit dicens. Virentes herbas mihi ad prādiū deferre csueuit. has itaq; huc ad mēsam eū deferre faciō vt qs sit q mihi hec locut⁹ est agnoscas. Factūq; ē cū rex ad prādiū discubuit. paulin⁹ ex suo ope olera q̄q; et virētis delatur⁹ venit. Cūq; hūc rex subito cspexisset infremuit. atq; accersito ei⁹ dn̄o sibi p filiā ppinquo. ei secretū qd prius abscōderat indicauit dicēs. Verū est qd audisti. Nā nocte hac in somno sedentes in tribunalibus cōtra me iudices vidi: inter quos simul iste sedebat: et flagellum qd aliquando acceperā eorum mihi iudicio tollebat. Sed pcunctare quisnā sit: hunc ego tanti meriti virū popularē vt conspicit esse nō suspicor. Tunc regis gener secreto paulinum tulit: quis nam esset inquisiuit. Cui vir domini respondit. Seruus tuus sum quē pro filio vidue vicarium suscepisti. Cūq; ille instanter requireret: vt non quis esset sed quis in sua terra fuisset indicaret atq; hoc ab eo frequēti inquisitione exigeret: vir domini constrictus magnis coniurationibus id non valens negare quid esset: episcopum se fuisse testatus est. Quod possessor eius audiens: valde timuit: et humiliter obtulit dicens. Pete quod vis: vt ad terram tuam a me cum magno munere reuertaris: cui paulinus ait. Unum est quod tu impendere beneficium potes: vt omnes ciuitatis mee captiuos relaxes. Qui cuncti protinus in aphricana regione requisiti: cum onustis frumento nauibus pro viri dei satisfactione in eius comitatu laxati sunt. Nec multo post vuandalorum rex occubuit: et flagellum (qd ad suam perniciē dispēsante deo pro disciplina filiorum acceperat) amisit: sicq; factū est vt famul⁹ dei vera pdiceret: et q se i seruitiū solus tradiderat: cū multis ad libertatem rediret. illū. s. imitatus qui formā serui assumpsit ne nos essemus serui peccati. Actor. De huius etiā morte apud eius ecclesiam scriptū est: q cū dolore lateris esset tactus ad extrema perductus ē. Dūq; eius generis domus in sua soliditate psistēt. cubiculū quo iacebat eger: facto terremotu cōtremuit. omnesq; q illic aderāt nimio terrore concussi sunt: sicq; anima sancta. carne soluta est.

De Sancto felice martyre. C. XXXIX.

Preter vitā beati ambrosij scripsit idē paulin⁹ vitā beati felic̄ nolani psbyteri: qui passus est. xix. kal. febrū. Ex gestis eius. Hic a maximo

nolane vrbis epo presbyteri, honore preditus est. Qui pontifex cum impatoꝝ decreta chrianos inseq̄ pcepissent: iā senio ꝑgrauatꝰ putās se nō posse ferre supplicia: siluaꝝ saltꝰ adijt. Quos dū turbidꝰ de hac psecutiōe pertat: affectꝰ fame: gelu attritꝰ: solo semiuiuꝰ corruit. At felix cū multa de deoꝝ portētis q̄ nihil fuerint disputasset: post percussa diuersoꝝ supplicioꝝ genera carceri adiudicat̄: vinculis astringit̄. Nocte aūt media venit ad eū angelus dn̄i: ꝛ cōfractis cathenis: scissaq̄ꝫ trabe q̄ pedes eiꝰ ꝯclusi erāt ait. Surge ꝛ sequere me. Egressoq̄ꝫ cū eo de carcere ait: ꝯscēde ad montana ꝛ reqre sacerdotē tuū: ac refocillatū due ad vrbē: ꝛ abscōde ne inedia ac frigore peat: donec psecutio desinat. Pergēs ḡ quo nesciebat ꝓuidēte dn̄o: reppit sacerdotē solo ꝓstratū: clausis oculis: strictisq̄ꝫ dētibꝰ: mēbra bieme rigida ꝛ ꝑmortua. cūq̄ꝫ anxiꝰ eēt q̄ nullū alimētū qđ pictati porrigeret hr̄et: de celo dilapsuꝫ munꝰ ꝯtēplat̄ angelicū. Ecce eni de sente q̄ ꝓxima erat: vuā dependere mirat̄: de q̄ granis ī os sacerdotis expssis paululū refocillatꝰ erectꝰ ē. Quē hūeris īpositū velocissime detulit: ꝛ tugurio cuiusdā vidue cōmēdatū alimēto refecit. Eo aūt migrāte: felix electꝰ a pplo vt cathedre ꝑsideret: noluit acq̄escere: ꝛ q̄ntꝰ noie presbyter ordinatꝰ ē epus. Quarta aūt psecutiōe cū felix in platea populū moneret psecutor missus affuit: felix latebrā petēs īnt̄ parietes dirutos p modicū igressus aditū se occultauit. Nec mora psecutor īsequit̄: sꝫ deꝰ sollicitudinē querētis elusit: nā iussu eiꝰ aranee p aditū illū telaꝝ stamina ꝑtēdūt. At isti p vestibulū psequētes: dū locū explorare nitunt̄: exordia tele ꝯspiciūt ꝛ dicūt. Putas ne h̄ fila hō trāsijt q̄ sepiꝰ tenuitas muscaꝝ erūpit. Et illusi ꝓuidētia dei discesserūt. Sāctꝰ aūt felix data nocte ad aliū locū secessit: in quo p tres mēses latitās: a muliere quadā alimēta suscepit: nusq̄ꝫ tn̄ einsdē ministrantis faciē inspexit: denicq̄ꝫ data pace sancte ecclesie ac pplo restitutꝰ: ī pace quieuit: sepultusq̄ꝫ ē iuxta vrbē ī loco q̄ dicit̄ pincis: multis se virtutibꝰ declarās in pplis. Quidā paup hñs duos boues: cū quadam die lassus ab aratro veniret: his dimissis se hospiciolo recōdidit: fur stati rapax affuit: q̄ eos clā capiēs abduxit secū. Egressus paup nec īueniēs ꝯdenīa querit: siluas circūit ardua scādit: sꝫ nec vestigiū q̄dē dep̄hēdit. Tūc lamētās ad sepulchrū sancti felicis martyris accedit flēs ac gemēs: eiꝰ virtute ꝑditū sibi reddi petit. Egressus aūt a tēplo an̄ atrij ianuā boues suos agnoscit regressus grās egit. Oculū quoq̄ꝫ eiusdē hoīs quē cecū habebat: martyris virtꝰ illuminauit: h̄ paulinꝰ versibꝰ ꝯscripsit: quos gregorius turonēsis in ꝓsam ꝯuertit.

De Sancto felice ꝑsbytero ꝛ ꝯfessore. C. XL.

Ex gestis eius. Post cōpletionē aūt sancti felicis ꝑsbyteri: aliꝰ felix germanus eiꝰ in [illegible] ꝛ ipe ꝑsbyter adductꝰ ad oraceū vrbis ꝑfectū: cū nollet idolis īmolare iussus ē fustibꝰ cedi: ꝛ exilio deportari ī mōtē q̄ vocat̄ circeio vbi lapides q̄drati excidebant̄: vt ꝛ ipe ibidē tota vita sua h̄ faceret. Sꝫ ibi filiaꝫ ꝓbi tribuni q̄ loco ꝑerat: a demonio vexatā īuocato noie ihesu liberauit: ꝓpter qđ probus misit se ad pedes eius dicēs. Uere tu es homo dei sanctꝰ. Erat aūt iste noie ꝛ ope ꝓbus ciuis nolanꝰ: cuiꝰ etiā vxor morbū hidropicū īcurrēs oleo a sancto felice benedicto puncta. Post triduū salua facta est. Tūc collega ꝓbi pgēs ad ꝯsulares egit vt euꝫ vinctū ducerēt [illegible] sꝫ ꝯfitētē audisset. Cūq̄ꝫ ex officio venissent vt eū tenerēt manus eorū in dolorē sunt ꝯuerse: ita vt vlulatū dire vocis emitterent. Quibus ait felix: vt cōfiterent̄ christū esse verū deū. Et cū clamarent: verus deus christus: mox a dolore liberati sunt: ꝛ vniuersi q̄ aderāt credentes liberati sunt. Expleto autē tribunitij sui tpe ꝓbus cū sancto felice nolanū est reuersus. Ibi demonuꝫ pontifex erat: qui miseris paganis quasi diuinabat. Hic videns felicē cecidit ad pedes eius dicēs. Dn̄e te deus meus venietē vidit ꝛ fugit dicēs mihi. Uirtutē huius felicis q̄ cū tribuno venit: ferre nullatenus possum. Ergo si deus meus sic te timet: q̄ꝫtomagis ego te timere ꝛ venerari debeo. Qui r̄ndit. Christuꝫ time ꝛ venerare: cuius ego seruus sum. Qđ audiens iste credidit in christū. Cū aūt ibi felix existēs ortū sibi excoleret: venerūt nocte q̄ eius olera raperēt. Et inuenietes ibi vangas tota nocte lucēte luna laborauerūt: ꝛ videbat̄ eis q̄ furtū facerent: mane autē inuēti sunt laborantes. Et cū vidisset eos felix ait. Adiuuet vos dn̄s o filioli. Illi autē mittentes se ad pedes eius confessi sunt quid voti eorū fuisset: ꝛ quid dn̄s procurasset. Superuixit aūt beatus felix in eadem ciuitate. xij. annis. Quicunq̄ꝫ veniebat ex paganis vt eū raperet: ꝛ in iudiciū offerret statim demonio replebatur. Cumq̄ꝫ chr̄o credidisset: a sancto felice mūdatꝰ: gratias agens: christianꝰ abscedebat qui paganus aduenerat. Tandē dn̄ica die confectis mysterijs ꝛ data pace vniuerso populo ꝓiciēs se in pauimētū in oratiōe perexit ad dn̄m. Actor. Hec de gestis eius felicis occasiōe alterius fratris eius. s. eiusdē noīs: cuius vitā paulinus descripsit: hic inserere volui quo tempore vterq̄ꝫ floruerit ignorans. Scripsit autem etiam paulinus preter ꝑdicta librū eplaꝝ vnum ad diuersas personas.

De Sancto briccio thuronensi. C. XLI.

Ex gestis eius. Post excessum bti martini sanctꝰ briccius in ep̄atu succedit. Nā in iuuētute sua multas btō martino contumelias inferebat: eo q̄ eū illo tpe martinꝰ cur res faciles requeret̄ arguebat. Quadā vo die dū īfirmꝰ q̄dā medicinā a btō martino expeteret: briccium adhuc diaconū in platea ꝯuenit dicens. Ecce beatū virū expecto: ꝛ vbi sit nescio. Qui r̄ndit. Si delyrū illū querīs aspice eminus. ecce celū solite sic amens respicit: cūq̄ꝫ paup ille occursu reddito qđ petierat īpetrasset: brictiū alloquit̄ martinꝰ dicēs. ego bricci delyrus tibi videor. Cūq̄ꝫ ille ꝯfusus negaret se dixisse vir sanctꝰ. Nōne aures mee ad os tuū erāt: cū hoc eminꝰ loqbꝛ. Ecce apud deū obtinui: vt ꝛ post me ad pontificatꝰ honorē accedas. sed noueris te in ep̄atu multa aduersa passurū. Briccius h̄ audiens irridebat eum. Qui q̄ꝫq̄ꝫ esset superbus ꝛ vanus in corpe tn̄ castus habebat̄. Igit̄. xxx. ordinationis sue anno orit̄ ꝯtra eum lamētabile crimē. Nam quedā mulier ad quā cubicularij vestimēta eius referebāt ad abluendū ꝯcepit ꝛ pepit. Qua de re totꝰ pplus thuronorum iratus totū crimē in ep̄m referūt: ꝛ eū vnanimit̄ lapidare volūt. Afferte inq̄t infantē ad me. Qui cū oblatus fuisset. xxx. dies ab ortu habens ait ad eū. Adiuro te per ihesum christum: vt si ego te genui edicas corā cunctis. Qui r̄ndit. Nō es tu pater meꝰ. Populo aūt interrogantibus: vt q̄s esset pater interrogaret. Ait ep̄us. Non est hoc meum: qđ ad me pertinuit: sollicitus fui: cumq̄ꝫ illi magicis artibus hoc factū assererēt: ꝛ ꝯtra eum insurgerēt: vt eū ab ep̄atu pellerēt: ipse ad satisfaciendū prunas ardentes in birro suo posuit: ꝛ ad sepulchrū beati martini vna cū ppl̄oꝝ turbis pexit. ꝓiectisq̄ꝫ ante illud prunis vestimentū illud inustū apparuit. Dixitq̄ꝫ turbis. Sicut h̄ [illegible] a tactu mulieris est impollutū. At illis nō credētibꝰ: sed contradicentibꝰ. sanctus briccꝰ trahit̄ calūniat̄: eijcit̄: vt sermo sancti martini impleret̄. Deniq̄ꝫ romanū papā expetijt: flens ꝛ eiulans ac dicens. Merito hec patior: q̄ peccaui in sanctū dei: cuius videns virtutes non credidi. Ibi ḡ quicq̄d in sanctū dei deliq̄rat deflens: ꝛ. vij. anno regrediens ep̄atus cathedrā recepit. ibiq̄ꝫ feliciter viuēs vitā finiuit.

De Innocentio papa ꝛ pelagio heresiarcha. C. XLII.

Igibertus. Anno arcbadij ꝛ honorij innocentiꝰ romane eccl'ie [illegible] ꝑsidet. Hic decreuit pacis osculū ad missas dari. sabbati ieiuniū celebrari. oleo ad vsus īfirmoꝝ ab epo cōfecto licere vti nō solū ꝑsbyteris sed etiā oibꝰ chr̄ianis. in suā suorūq̄ꝫ necessitatē vngnēdo. In britaniā pelagiꝰ execrabili doctrina ecclesiam chr̄i maculare nitit̄. dicēs hoīeꝫ sine grā dei posse saluari: vnūquēq̄ꝫ suis meritis ꝓpria volūtate ad iustitiā regi: īfantes sine pctō originali nasci: sꝫ tā īsontes q̄ꝫ insons fuit adā an̄ ꝑuaricationē: nec iō baptizādos eē vt a pctō soluant̄: sꝫ vt p adoptionē in regnū dei admittantur. Qui etsi nō baptizent̄: eē tn̄ eis extra regnū dei eternā ꝛ beatitatē: adā solū suo pctō lesum esse: eūq̄ꝫ mortuū esse nō ex culpe merito: sed ex cōditiōe nature: qui moriturꝰ fuisset etiam si non peccasset. Dicebat etiā irritas eē oratiōes q̄ fiūt ab eccl'ia siue p infidelibꝰ siue p fidelibꝰ. Hūc ꝛ celestinū ꝛ iulianū cōplices eiꝰ inocētiꝰ papa excomunicauit: hiero. quoq̄ꝫ ꝛ aug. ꝛ alij eos vt fidei hostes armis veritatis impugnabāt: oriētales etiā grauit̄ exagitat mota de deo q̄stio: vtrum deus sit corpꝰ ꝛ hūanā formā hēat. an sit incorporeꝰ ꝛ ab hūano lineamēto diuino alienus. simplicioribꝰ deū corporeū ꝛ sub humano forma te esse astruentibus. alijs ꝛ alijs hoc destruentibus.

De Peregrinatione sancti alexis. C. XLIII.

Anno [illegible] romane alexis nobilissimi romani vita mirabilis declarata est. Ex gestis eiꝰ. Huius pater eufemianus rome fuit vir diues ꝛ nobilis primus in palatio imperatoris. erantq̄ꝫ tria milia pueri q̄ zonis cingebant̄ aureis: ꝛ vestimentis sericis īduebant̄. hic iustꝰ ꝛ misericors erat elemosynis ac ieiunijs intētꝰ. Uxor quoq̄ꝫ eiꝰ aglaes religiosa erat ac timēs deū sed sterilis. cūq̄ꝫ tristes orarent dn̄m vt daret eis heredē: exaudiuit eos ꝛ dedit eis filiū. Quo nimis letantes. deo gratias egerūt ꝛ deinceps a thoro ꝯiugij abstinē statuerunt. Puer aūt magistris traditus ꝛ edoctus. ac sacramentis ecclesiasticis imbutus cū adolescuisset: ꝛ eum nuptialibus infule aptū iudicassent elegerūt ei puellā ex genē imperiali: ꝛ ornauerūt eis thalamū: ꝛ ipsi site sunt eis singule corone in templo sancti bonifacij martyris per manus sacerdotū: ꝛ sic cū gaudio ꝛ letitia letuꝫ duxerūt diē. Uespere aūt facto dixit eufemianus filio suo. Intra fili in cubiculum ꝛ vide

ſponſam tuam. Ut autem intrauit cepit eam inſtruere: ⁊ plura ei ſa
craméta diſſerere: deinde tradidit ei anulū ſuū aureū ⁊ rendā (id eſt
caput balthei quo cingebať) inuolutā in purpureo ſudario: dixitqꝫ
ei. Suſcipe ⁊ ſerua uſqꝫ dū dño placuerit: ⁊ dñs ſit inter nos. Po
ſtea accepit de ſubſtātia ſua: ⁊ diſceſſit ad mare: aſcendēſqꝫ nauim
dño pſperante: puenit laodiciā. Et iter arripiēs adijt ad ediſſam ſy
rie ciuitatē: vbi ſine humano ope imago dñi noſtri iheſu chri in ſin
done habebať. Quo pueniēs oīa q̄ ſecū tulerat paupibꝰ erogauit.
Et induēs ſe veſtiméta viliſſima: cepit ſedere cū ceteris pauperibꝰ ad
atriū ſancte dei genitricis marie. Sancta quoqꝫ dei myſteria ſingu
lis dieb' dñicis accipiebat: ⁊ de elemoſynis q̄ ei dabanť q̄tū ei ſuf
ficeret reſeruabat: cetera vō pauperibꝰ erogabat.

Qualiter a ſeruis ſuis elemoſynā accepit ⁊ ī domo pa
tris tanq̄ extraneus hoſpitatus eſt. C. XLIIII.

Oſt cuius vero diſceſſū facta eſt [illegible] magna
rome: ⁊ nō inueniēs eū: miſit pater ipſius ſer
uos ſuos: vt p vniuerſas mūdi ptes inq̄rerēt eū. Quorū
aliqui dū venirēt ediſſam: viderūt eū inter pauperes ſedē
tē: ⁊ dantes ei elemoſynā diſceſſerunt: quia eū non cognouerūt. Ip
ſe autē eos cognoſcens ait. Gratias ago tibi domine qui feciſti vt p
pter nomē tuū acciperē a ſeruis meis elemoſynā. Reuerſi aūt ſerui
nūciauerūt ſe nō inueniſſe eū. Mater autem a die quo diſceſſit ſter
nens saccū in pauiméto: ſedenſqꝫ ſuper illud eiulans dicebat. Uiuit
dñs: q2 ita manebo: donec cognoſcā quid actū ſit de filio meo. Spō
ſa vero eius dixit ad ſocrū ſuā. Nō egrediar de domo tua: ſed ſimu
labo me turturi: qui omnino alteri non copulabiť: dū eius ſocius ca
ptus fuerit. Sic ⁊ ego faciā: quouſqꝫ ſciam quid factū ſit de dulciſſi
mo cōiuge meo. Ipſe autē homo deinde eodē de quo dictū eſt atrio
permanſit in ſancta ōuerſatiōe ⁊ vite auſteritate p. xvij. annos inco
gnitus. Poſtea vero volente deo reuelare cauſam ipſius imago ſan
cte marie dei genitricis pamonario eccleſie dixit. Fac introire homi
nē dei: cuius oratio ſicut incenſum in ɔſpectu dei aſcēdit. Qui exiēs
queſiuit eū ⁊ nō cognouit. Et reuerſus intro rogabat dei clementiā
vt eū iſti oſtēderet. Cui iterū imago ait. Iſte q̄ ſedet foris in hoſtio:
[illegible] ad pedes eius rogauit
eū vt in eccleſiā intraret. Quod factū dū cunctis innoteſceret ⁊ idem
homo dei ab hominibꝰ venerari cepiſſet: humanā fugiens gloriā de
ceſſit: ⁊ de ciuitate ediſſa ⁊ venit laodiciā: ibiqꝫ nauē aſcēdēs vo
lebat ire in tharſum cilicie vt in templo ſancti pauli quod ibidē erat
maneret incognitus. Deo itaqꝫ diſpenſante rapta eſt nauis validiſſi
mo vēto: ⁊ ad romanū portū applicuit. Ut autē ſe homo dei illuc p
ſpexit veniſſe exiens venit ⁊ obuiauit patri ſuo incognitus ab eo re
deunti a palatio: obſequentiū multitudine circūdato ⁊ clamauit di
cens. Serue dei reſpice in me: ⁊ fac mecū miſericordiā q2 pauper ſū
⁊ peregrinus: ⁊ iube me recipi in domū tuā: vt paſcar de micis mēſe
tue: vt deus benedicat annos tuos: ⁊ ei quē habes in peregrinatiōe
miſereať. Tunc pater filij recordatus ⁊ compunctus eū iuſſit venire
ad ſe: ⁊ deputato ei miniſtro iuſſit ei fieri grabatū in atrio domus
ſue: vt intrans ⁊ exiens videret eū: precipiens vt de mēſa eius paſce
reť: ⁊ ne in aliquo cōtriſtareť. Suſceptꝰ aūt pſeuerabat in auſterita
te vite ſue: orationibꝰ ɔtinuis vigilijs ⁊ ieiunijs ideſeſſus. Pueri quo
qꝫ ceperūt deridere eū ⁊ aquā qua diſcos lauabant ſup caput eius
fundebāt ⁊ multas ei iniurias inferebāt. Que oīa homo dei propter
amorē dñi libēter ſuſtinebat. Sciebat enī q2 antiquus hūani gene
ris inimicus: has ei parabat inſidias. Sicqꝫ fecit in domo patris ſui
incognitus annos alios. xvij.

De Tranſitu eius ⁊ cartha in manu eius repta. C. XLV.

Um autē cōpletū ſibi tēpus vite cognouiſſet ſcri
pſit p ordinē oēm vitam ſuā: qualiter nuptij
as deſpexerit: ⁊ qualiter in peregrinatiōe conuerſus fue
rit: qualiter etiā contra voluntatē ſuā romā redierit ⁊ in
domo patris ſui opprobria multa ſuſtinuerit. Quo peracto volente
deo manifeſtare certamē eius: dñica die poſt miſſam vox celitus in
ſonuit in ſanctuario dicens. Uenite ad me oēs qui laboratis ⁊ o. e.
⁊ e. r. v. Qua voce territi: ceciderunt omnes in facies ſuas clamātes:
kyrieleyſon. Itē ſecūdo facta eſt vox dicēs: querite hominem dei vt
oret p roma: illuceſcente enī die paſceue: deo ſpm̄ reddet. Tūc egreſ
ſi queſierūt eū ⁊ non inuenerūt. Congregati autē die paſceue ad ec
cleſiā cū gemitibus implorabāt dei clemētiā: vt hominē ſuū eis oſtē
deret. Et facta eſt vox ad eos dicēs. In domo euſemiani querite. Eu
ſemianus requiſitus: cur talē gratiā in domo ſua habitā nō oſtēdiſ
ſet: neſcire ſe reſpondit. Tūc impatores archadius ⁊ honorius: vna
cū papa innocentio iuſſerunt ire in domum euſemiani: diligenterqꝫ
exquirere de hoīe dei. Euſemianus aūt pmo iuit cū pueris ſuis vt ſe

des ordinaret: ⁊ cum lampadibus incenſo quoqꝫ ⁊ thuribulis obui
am imperatoribꝰ ⁊ pontifici exiret. Et cum illuc perueniſſent: factū
eſt ſilentiū magnū. Miniſter aūt hominis dei acceſſit ad dominū
ſuū: dixitqꝫ ei. Uide dñe ne forte ſit ille quē mihi aſſignaſti [illegible]
gna ⁊ laudabilia vidi eū operantē: per omnē enim diē dominica [illegible]
cta dei munera accipiebat. ieiunijs vigilijſqꝫ ſemetipſū cruciabat ⁊
iniurias multas atqꝫ moleſtias a ſeruis tuis illatas libenter ſuſtine
bat. Euſemianus aūt hec audiēs. feſtinus cucurrit ad eū: ⁊ inuenit
eum iam defunctū. Et accedēs diſcooperuit faciē eius ⁊ vidit vultū
ipſius velut lampadem lucentē: vel ſicut vultū angeli dei: habebatqꝫ
in manu carthā breuem ſcriptā: voluitqꝫ ab eo eam accipere: nec va
luit: quia ſtupefactus cito reuerſus ad imperatores dixit: quem que
rebamus inuenimus. Et narrauit eis que ei recitata fuerant de eo a
miniſtro: ⁊ qualiter eū defunctū inueniſſet. thomūqꝫ in manu habe
ret quem nequiſſet ab eo accipere.

De Planctu ⁊ exequijs eiuſdem. C. XLVI.

Unc imperatores ⁊ pontifex cū euſemiano [illegible]
xerūt ad locū vbi iacebat: ⁊ accedēs pōtifex
accepit carthā de manu eiꝰ: ⁊ tradit cartulario ſancte ro
mane eccleſie noīe ethio vt legeret eam. Et facto ſilentio
magno lecta eſt coram omnibꝰ. Euſemianꝰ autē pater eius vt audi
uit vba carthe: factus exanimis cecidit in terram. Et ſurgens ſcidit
veſtimenta ſua: cepitqꝫ canos capitis ſui euellere: barbā trahere. at
qꝫ ſemetipſum diſcerpe. Et corruēs ſup ipſum corpꝰ clamabat. Heu
me dñe meus quare mihi feciſti ſic: ⁊ quare cōtriſtaſti animā meā:
⁊ per tot annos ſuſpiria ⁊ gemitus incuſſiſti mihi. Ego enī ſperabā
aliq̄ñ audire vocē tuā: ⁊ de te agnitum habere vbicūqꝫ eſſes: Et nūc
video te cuſtodē ſenectutis mee in grabato iacentē ⁊ mihi nō loq̄n
tem. heu me qualem cōſolationē in corde meo ponam. Mater vō
eius hec audiens quaſi leena rumpens rete. ita ſciſſis veſtibus co
ma diſſoluta ad celum oculos leuabat: ⁊ cū pre nimia multitudine
ſanctū corpus adire nō poſſet clamabat. Date mihi viri dei aditum
vt videam filiū meū: conſolationē aīe mee: qui ſuxit vbera mea. Et
cum perueniret ad corpus incūbens ſuper illud clamabat. heu mi fi
li lumen oculoꝝ meoꝝ: quare ſic nobis feciſti: quare tam crudeliter
nobiſcū egiſti: videbas patrē tuū ⁊ me miſerabiliter lachrymantes:
⁊ nō oſtēdebas teipſum nobis. Serui tui te iniuriabāt ⁊ ſuſtinebas.
Et iterū atqꝫ iterum pſternebat ſe ſup corpus: ⁊ nūc brachia ſuper
illud expandebat: nūc manibꝰ vultū angelicū ɔtractabat: oſculāſqꝫ
clamabat. Plorate mecū omnes qui adeſtis: q2 xvij annos eum in
domo mea habui: ⁊ nō cognoui q2 vnicus filius meus eſſet. Sꝫ ſui
eius eū iniuriabāt. alapis pcutiebant. ſputa in faciē eius iactabant.
Populus aūt flebat. omneſqꝫ currebant obuiam corpi ſancto: cum
duceref in ciuitatē. Ubi ſiq̄s infirmus illud tangebat: ptinus cura
bať: ceci illuminabanť: demonia eijciebanť. Impatores autē tanta
mirabilia videntes ceperūt p ſe cū pontifice lectū portare: quatenus
⁊ ipſi ſanctificarenť ab eodē corpe ſancto. Tunc impatores iuſſerūt
copiā auri ⁊ argenti in plateis ſpargi: vt turbe occuparenť amore pe
cuniarū: ⁊ ſinerent perduci grabatū ad eccleſiam. Sed plebs amore
pecunie ſepoſito: magiſ ac magis ad tactū ſanctiſſimi corporis irrue
bant: ⁊ ſic cum magno labore ad templum ſancti bonifacij martyris
illud tandē perduxerūt: ⁊ illic p. vij. dies in dei laudibꝰ pſiſtētes: opa
ti ſunt monumētū de auro ⁊ gēmis pcioſis: in quo ſacratiſſimū illō
cū magna veneratiōe corpus collocauerūt. die. xvij. menſis iulij. De
ipſo quoqꝫ monumēto ita ſuauiſſimus odor fragrauit: velut omni
bus eſſet aromatibus plenum.

De Sancto abbate pachomio. C. XLVII.

Igibertus. Anno archadij ⁊ honorij [illegible]
in virtutibꝰ conſumať. Ex geſtis eius. Hic pachomi
us docuit monachos regulā viuendi: quā angelo dictan
te didicerat. hic precepit piſtoribꝰ vt cū ſacras oblationes coquerēt
[illegible] in mo
naſterio thabēnenſi quadā vice violareť ſtatim diuinitꝰ pachomio
reuelatū eſt. Qui protinus theodoꝝ mittens negligentiā hanc emen
dari fecit. tanq̄ diuini precepti tranſgreſſionē. huic eidē pachomio
apparuit diabolus in ſpē mulieris pulcherrime. Quā ille cernens ⁊
ſciens fantaſiā eē orabat multū vt euaneſceret. Cui illa propꝰ aſtās
ait. Quid ſupflue laboras ptātē accepi a dño tentare quos volo. ad
quā ſanctus. Quid vis eſſe? Et illa. Ego ſum virtꝰ diaboli ⁊ caligine
voluptatis mortifere mortales inuoluo: ſed tuis vel tibi propē chri
ſtum qui hūanatꝰ eſt appropinq̄re nō poſſum. Sꝫ numq̄d ita ſp erit
Ueniet tempus poſt obitū tuū quādo pmi libuerit debacchabor in
ter eos: quos nūc orōnibꝰ tuis munis. Tūc ſanctꝰ. Et quis ſcit ſi me

liores tūc erūt q̄ istos corroborēt. Nā tu prescire nihil oīno preualeo
qd̄ est solius dei. At illa. Plura tamē futura ex precedētib⁹ cogno-
sco. Cui sanctus: et quomodo: tunc ista. Omnis rei principiū tendit
[illegible]
siōe vt conicio fiet. Nā inter initia sua signis et virtutibus roborata
succreuit: cū aūt senescere cepit: aut tpis diuturnitate labescens: aut
negligētia tpis deficiēs: ab incremētis ppriis minuet. Post h̄ pacho
mi⁹ instāter orabat: vt sibi dn̄s reuelaret: q̄ stat⁹ monachoꝝ post se fu
turus esset. Qui p visionē a se factā edoct⁹ ē: q monasteria q̄dē mul
tipliciter dilatarent: et nōnulli pie et otinēter viuerent: plurimi vo ne
gligēter suāqꝫ salutē pderēt maxie vo p negligētiā pposito: q̄b⁹ pri
matū tenētib⁹ ambitiosa lite q̄s eoꝝ p̄sit otēderēt: reprobabūt boni
ppositū: et mali eligent: et tūc oīa pene q̄ diuinis regulis subnixa sunt
hūanis comitabunt illecebris tūc pachomi⁹ exclamās ad dn̄m ait:
heu me qꝛ frustra laboraui: si eni tā peruersi erūt ppositi q̄ futuri sūt: eo
rū subditi quales erūt: tūc apparuit ei mirabili fulgore q̄dā imago:
spineā coronā portās: īter cetera dicēs ei. Cōfortare pachomi: qꝛ po
steritas vsqꝫ ī finē nō deficiet et q̄squis int̄ eos q̄ futuri sūt: pie et cō-
tinēter vixerit: amē dico tibi requiē sortiet.

¶ De Sancta paula et ei⁹ pegrinatiōe. C. XLVIII.

Sigibertus. Eodē āno paula bethlē obijt et cui⁹ vitā hieronymus scripsit.
Hieronym⁹. Si cūcta corporis mei mēbra verterent ī lin
guas: et oēs art⁹ hūana voce resonarēt nihil dignū sancte
paule vtutib⁹ dicerē. Nobilis genere: sed nobilior sanctitate: potēs
quōdā diuitijs: sꝫ nūc chr̄i paupertate īsignior. Oīum rome matrona-
rū castitatis exēplū fuit q̄ ita se gessit vt nūq̄ꝫ de illa etiā maledicorū
q̄sqꝫ auderet famā ōfingere. Nō appetebat potētes: nec tn̄ supbos
et gloriolā querētes fastidio despiciebat paupes sustētabat: diuites
ad benefaciēdū iuitabat: fugiēdo gloriā: merebat gl̄iā: q̄ vtutes q̄si
vmbra sequit: et appetitores sui deserēs appetit ōtēptores: tali igit
stirpe generata iūcta ē viro toxocio: q̄ enee et iulioꝝ altissimū sangui
nē trahit: et h̄ dicim⁹: nō quo habētib⁹ grādia sint: sꝫ quo ōtēnētib⁹
mirabilia: hoīes seculi eos q̄ his pollēt: puilegijs suscipiūt: nos lau-
damus eos: q̄ p chr̄o ea despiciūt. Et miro mō quos habētes paruī
pēdim⁹: si habere noluerint p̄dicam⁹. Quinqꝫ liberos edidit: blesillā
s. sup cui⁹ morte eā rome ōsolat⁹ sum et paulinā q̄ sanctū virū pama
chiū: et ppositi et rerū suaꝝ reliq̄t heredē: ad quē etiā sup obitu eius
paruū libellū edidim⁹: et eustochiū q̄ nūc ī sanctis locis virginitatis
et ecclesie monile p̄ciosuꝫ ē: et rufinā: q̄ immaturo funere piū matris ani
mū ōsternauit: et toxociū post quē parere desijt. Quis inopū moriēs
nō illius vestib⁹ obuolut⁹ ē: q̄s clinicorū nō ei⁹ facultatib⁹ sustēta-
tus est: quos curiosissime tota vrbe p̄q̄rēs: dānū putabat: si q̄sqꝫ de-
bilis aut esuriēs cibo sustentaret alteri⁹. Expoliabat filios: et int̄ ob
iurgātes ppinquos: maiorē se eis hereditatē chr̄i misericordiā lo-
quebat dimittere. Nec diu potuit excelsi generis et nobilissime fami
lie visitatiōis et frequētiā sustinere. Epiphaniū salamine cypri epm̄
q̄ nūc ōstātia dicit: hospitē aliq̄n habuit: et paulinū antiochie epum
in alia manētē domo q̄si ppriū hūanitate possedit. Quoꝝ accēsa vir
tutib⁹ p momēta patriā deserere cogitauit: quid plura descendit ad
portū fratre cognatis affinib⁹ et liberis psequentib⁹: et matrē pietate
vincere cupientib⁹ paruulus toxocius supplices manus tendebat in
littore: rufina iam nubilis vt suas expectaret nuptias: tacens fletib⁹
obsecrabat. Et tamen illa siccos oculos tendebat in celū: pietatē in fi
lios superans pietate in deum. Nesciebat se matrē vt christi proba-
ret ancillā: sic nauigio mare sulcans: multas regiones peragrauit: lo
ca sancta terre promissionis et egypti monachoꝝ visitauit. Tandē in
in bethleē mansura perpetuo: p triēniū angusto mansit hospicio: do
nec cellas et monasteria et peregrinoꝝ mansiones extrueret: iuxta viā
in qua maria et ioseph hospiciū nō inuenerant.

¶ De Prosapia ipsi⁹ et virtutib⁹ eiusdē. C. XLIX.

Unc [illegible]
habuit matrem: rogatum patrem quoꝛꝫ al-
tera sciplonum grecorūqꝫ progenies est: alter vero per o-
mnes grecias vsqꝫ hodie diuitijs et nobilitate fertur aga-
mēnonis sanguinē trahere qui decennali troiam obsidione deleuit.
Tanta humilitate que prima est virtus christianoꝝ se deiecit: vt qui
prius eam vidisset iam ipsam esse nō crederet: sed vltimā ancillarū.
Et cū frequētius virginū choris cingeret et veste et voce et habitu et
incessu oīum minima erat. Nunq̄ꝫ post viri mortem cū aliquo viro
q̄uis eum sanctum sciret comedit: balneas nisi periclitans nō adijt:
mollia lectuli strata etiā in grauissima febre non habebat: sed super
humū durissimā stratis ciliciolis quiescebat: si tn̄ quies dicenda sit
que iugib⁹ pene orationib⁹ dies noctesqꝫ iungebat. Ita leuia plāge

bat vt eam grauissimorum criminum ream crederes. Cūqꝫ a nobis
crebrius moneret vt oculis pceret: eosqꝫ euāgelice lectiōi seruaret di
cebat. Turpanda est facies: quā ōtra dei preceptum purpurisso ce
rusa et stibio sepe depinxi: affligendū est corpus qd̄ multis vacabat
delicijs. longus risus ppeti fletu cōpēsandus est: mollia linthea-
mina: et serica p̄ciosissima aspitate cilicij cōmutāda. liberalitas sola ex
cedebat modū et vsuras tribuens: vsurā quoqꝫ sepe faciebat: vt nul-
li stipē rogantiū denegaret. Fateor errorē meū. Cur in largiēdo eē
psusior arguebā. illud pferens de apostolo nō vt alijs refrigeriū
vobis aūt tribulatio et c̄. Et p̄cauendū esse ne qd̄ libenter facit. sem
per facere nō posset: multaqꝫ hmōi. Que illa mira verecundia et ser
mone parcissimo dissoluebat: dicens hoc se habere voti vt mendi
cans ipsa moreret: et nec vnum nūmū filie dimitteret. etiam in fune
suo aliena syndone inuolueret. Ad extremū inferebat: ego si petie
ro: multos inueniā qui mihi tribuant. mendicans si a me nō accepe
rit que possum ei etiā de alieno tribuere: et si mortu⁹ fuerit a quo ei⁹
anima requiret. Hebreā linguam quaꝫ ego ab adolescentia multo
labore et sudore didici discere voluit. etiam consecuta est. ita vt psal
mos hebraice caneret: et sermonē absqꝫ vlla latine lingue proprieta
te resonaret. Quod vsqꝫ hodie in sancta filia eius eustochio cernit
que ita matri semper adhesit: eiusqꝫ imperijs obediuit: vt nunq̄ꝫ ab-
qꝫ ea cubaret vel procederet: vel cibum caperet et nec vnum nūmū
sue potestatis haberet: sed et paternam et maternam substantiolam
a matre distribui pauperib⁹ gaudens. pietatem in parente heredita
tem maximam et diuitias credēt. Nec p̄terire debeo quāto gaudio
exultauit: q paulam neptē suam ex leta et toxocio genitaꝫ audiret
in cui⁹ et crepitabulis alleluia cantare: auieqꝫ et amite nomina dimi
diatis verbis frangere: in hoc solo patrie desideriū habuit vt filium
nurū: virum neptem renunciasse seculo et christo seruire cognosce.
Quod et impetrauit ex pte. Nam neptis chr̄i flāmeo reseruat: nu-
eterne se tradens pudicitie: socroꝝ ope fide et elemosynis sequit: et
rome conat exprimere: quod hierosolymis ista compleuit.

¶ De Obitu et exequijs eiusdem. C. L.

Um [illegible]
chij filie semper in matre probata pietas sic
magis ei in omnibus sedule assistendo comprobata est.
Quib⁹ precib⁹: quib⁹ lamētis et gemitu inter iacētē ma
trem et specū domini discurrebat: ne tanto contubernio priuaret: ne
illa absente viueret: sed eodem feretro portaretur. Quid plura. Sen-
tiebat prudentissima feminarū adesse mortem et quasi ad suos pge
ret. alienosqꝫ desereret: istos versiculos susurrabat. Domine dilexi
decorem domus tue et c̄. et Quā dilecta tabernacula tua domine et c̄.
Cumqꝫ interrogaret a me: cur taceret: cur respondere nollet: inclama
ti an aliquid doleret: greco sermone respondit: nil se habere mole
stie: sed omnia tranquilla et quieta respicere. Post hoc obmutuit et
clausis oculis quasi iam humana despiceret: vsqꝫ ad expirationem
anime eosdem versiculos repetebat: digitūqꝫ ad os tenens. signum
crucis in labijs pingebat: animāqꝫ erumpere gestiens. ipsūqꝫ sudorē
quo mortaliū vita finit in laudes domini conuertebat. Aderāt hie
rosolymoꝝ et aliaꝝ ciuitatū episcopi: ac sacerdotum et leuitaꝝ mona
chorūqꝫ: et virginum innumerabilis multitudo: nec vlulat⁹ nec pla
ctus vt inter homines seculi fieri solet: sed psalmoꝝ diuersis lingu-
is examina ōcrepabant. Translataqꝫ episcopoꝝ manibus et ceruicem
feretro subijcientibus cum alij pontifices lampades cereosqꝫ prefe
rent. alij choros psallentium ducerent: in medio ecclesie in spelunca
saluatoris est posita. Nihil pallor mutarat in facie: sed ita dignitas
quedam et grauitas ora compleuerat vt eam putares non mortuam
sed viuentem. Sigibertus. Eo tempore iohannes chrysostomus
eudoxiam vxorem archadij imperatoris. sacerdotūqꝫ multos info
stos habens: episcopatu pellitur et exiliatur sed populo pro hoc tu
multuante reuocat. Secūdo exiliat: sed terremotu regiā vrbeꝫ gra
uiter concutiente a ciuibus reuocat.

¶ De Trino exilio iohānis chrysostomi et morte eiusdē. C. LI.

Um reuersurus esset epiphanius ad cyprum fe
runt quidam hoc eum mandasse iohanni.
Spero quia non morieris eps̄. At iste remandauit ei.
Spero te ad tuam patriam non redire vtrunqꝫ sic conti
git. Nam epiphanius in naue defunctus est: et iohannes post pau
lulum depositus est. Facto aūt concilio apud calcedonem: instigan
tibus maxime theophilo et seueriano et quirino calcedonensi qui io
hanni detrahebant vocantes eum impium et superbum maruthas
episcopus mesopotamie nolens tunc calcauit quirini pedē: ex quo
dolore frequenter crus eius abscisum est: ppter putredinē que per
totum corpus eius serpebat: et post paululum est defunctus. conue

dientes autem episcopi in suburbio calcedonensi: quod rufini nomi
ne vocitat̃: iusserũt venire iohãnẽ satisfacturũ de eis quibꝰ accusa
bat̃. Johãnes aũt ꝯuocãtes velut inimicos refutãs: vniuersam sino
dum fieri exclamauit. At illi nil morati quater eũ vocauerunt. Qui
nolens occurrere depositus est: populus aũt nõ sinebat eũ trahi ab
ecclesia: sed principis iussio imminebat Et iohannes ignorante po
pulo se tradidit exilio. Orta autẽ seditione propter eum mota augu
sta rogauit imperatorẽ vt reuerteret̃. Qui coactus reuerti: coactꝰ est
a populo in episcopali sede residere: ⁊ ibi facere sermonẽ: qđ initiũ
fuit alterius eiusdẽ depositionis. Johãne igit̃ secũdo in exiliũ eunte
terremotus cõcussit ciuitatẽ. Legati ergo post illũ missi sunt pri
mi secũdi ⁊ tertij: tandẽ bosphorus nauibꝰ est optus: omnis enĩ po
pulus occurrit: cereos ⁊ lampades accendẽs pro reuersione pastoris
Interea theophilus aduenit in hierapolim: vbi populus iulamonẽ
monachũ in episcopũ elegerat. Cui suadẽte theophilo vt episcopatũ
susciperet: cras inqt fiet dñi volũtas. In crastino orãte ipso ⁊ theo
philo: qꝫ dixerat oremus prius: orando mortuus est. Amatores au
tem iohãnis iohãnite appellati sunt. Cũ secundo autẽ exiliaret̃ io
hannes: quidã iohãnitaꝝ ea die ecclesiam incendũt .xx. die ianuarij.
Flans autẽ vẽtus etiã basilicã senatus cõprehẽdit. Johãnes autẽ
missus est in cucusiam prouĩcie armenie ciuitatẽ: inde rursus ad phico
nẽ: Itẽ quoqꝫ tertio exiliatꝰ est. Et dũ duceret̃ exilio: cognouit p vi
sionẽ diẽ in qua moriturus erat: reuelante sibi basilisco martyre in co
manis: vbi dolore capitis ⁊ ardore solis vitã languore finiuit .xiiij.
die septẽbris. Innocẽtius autẽ papa ⁊ occidẽtalis episcopi: ab oriẽ
taliũ cõmunione se suspenderũt pro iohannis preiudicio: nec prius
eis cõmunicauerũt: donec nomẽ eius inter predecessores epõs ponere
tur. Socrates. Post paucũ tẽpus grando vehemẽs apud cõstanti
nopolim ⁊ eius suburbana cecidit .xxx. die septembris. Quarta die
aũt post grandinẽ defuncta est augusta. Sozomenus. Tũc etiam
quirinus calcedonẽsis epũs: iohãnis derogator secto pede defunctꝰ
est. Arsatius etiã frater nectarij iohãnis successor: post paucũ tẽpus
defunctus est cui nemo de iohãnis pte cõmunicabat. Post quẽ or
dinatus est atticus genere armenius: habitu monachus: naturali sa
pientia decoratus. Quo tpe hunni transeũtes histrũ: trachiã deuasta
bant. Theodoricus. Populus autẽ cũ cereis ⁊ lampadibꝰ bosphorũ
rum nauigauit: theodosio iuniore ei multum supplicante: vt patri ⁊
matri remitteret iniurias.

De Radagaiso [illegible] ⁊ obitu imperatoris archadij. C. LII.

Igibertus. Eo tpe ragadiasus scytha cum
[illegible] gothoꝝ a scythia ve
niẽs italiã inuadit. Ex h̃ murmur blasphemãtiũ iterum
it cõtra christianitatis tpa culpãtes: felicitatẽ gẽtiũ at
tollũt. Inter quos precipue symachꝰ orator furebat: qui etiã scriptis
epl'is suis agebat de idolatria: ⁊ de repetẽda ara victorie. Quorũ la
trãtiũ ora iniecto eis offe veritatis obstruxerunt augustinus li. de ci
ui. dei ⁊ orosius historia sua. Prudẽtiꝰ quoqꝫ poeta luculẽto metri
ꝫ opere libello blasphemias symachi refellit. Archadiꝰ imperator os
sa samuelis prophete a iudea constantinopolim trãstulit: tã hilariter oc
currẽtibꝰ populis ac si eũ viuẽtẽ cernerẽt: augu. apud hipone aphri
ce ⁊ hieronymꝰ apud bethleẽ iude p epl'as inter se vsqꝫ ad simulta
tẽ disceptãt: de quibusdã scripture capitulis: maxime de eo qđ dicit
paulus se petro in faciẽ restitisse: quia reprehẽsibilis erat. De quo hie
ronymus scripserat: qꝫ paulus petrũ nõ reuera sed simulate reprehẽ
dit: augustinus ꝯtradicebat: qꝫ eũ reuera non simulate reprehendit.
Iram dei pro morte iohannis nimia grandinis tempestas constanti
nopolim incumbens: ⁊ mors eudoxie auguste subsecuta intentat.
Anno imperij sui .xiij. archadius imperator oriẽtalis timẽs filio suo
octenni puero theodosio eiꝫ tutorem isdigergem persarum regẽ te
stamento designans obijt. Sed gergis tutelam pueri benigne susci
piẽs: pacem firmissimam cum romanis fecit mediante maruthe me
sopotamie epõ. Is maruthas ⁊ apud persas ⁊ apud romanos omni
modis clarissimꝰ habebat̃. Utica terra diebꝰ .vii. mugitũ dedit. Sti
lico regnũ honorij affectãs filio suo eucherio: reipublice perniciosus
efficitur: barbaras gentes ipse alias regno immittẽs: alias ꝯsensu suo
fouens: vnde modo solito grauius earum ⁊ maxime vuandalorum
rabies per gallias exarsit.

De libris augustini. C. LIII.

Rchadii ⁊ honorij tẽporibꝰ augustinꝰ in ec
clesia [illegible] Cuiꝰ librorum
tractatuũ ⁊ epl'aꝝ numerus plusqꝫ ad mille .xxx. extẽdit̃:
multis numero nõ cõprehẽsis. Gẽnadius in li. de illu
stribꝰ viris. Augu. affer hippone regio oppido epũs: vir eruditiõe di
uina ⁊ humana orbi clarus: fide integer: vita purus: scripsit quanta
nec inueniri possunt. Quis ergo glorie omia se illꝰ habere: aut quis
tãto studio legat quãto ille scripsit. Edidit ei iã senex qđ iuuenis ce
perat de trinitate libros .xv. in quibꝰ vt scriptura ait: introductus in
cubiculũ regis: ⁊ decoratꝰ veste multiphariã dei sapia: exhibuit eccle
siã nõ hñtẽ maculã aut rugã aut aliqđ hmõi. De incarnatiõe quoqꝫ
dei: idoneã edidit pietatẽ de resurrectiõe quoqꝫ mortuoꝝ sili cucur
rit sinceritate licet minꝰ capiẽtibꝰ dubitationẽ de abortiuis ingesse
rit: catholicꝰ remãsit. Hiero. ad desideriũ. Augustinꝰ epũs volans
p montiũ cacumina quasi aquila: ⁊ ea que in mõtiũ radicibꝰ siũt non
cõsiderãs. multa celoꝝ spacia. terrarũqꝫ situs ⁊ aquaꝝ circuitũ claro
sermõe pnũciat. Prosper in lib. de vita cõtemplatiua. Sanctꝰ au
gustinꝰ epus acer erat ingenio. suauis eloquio: secularis litterature
peritus: in ecclesiasticis laboribꝰ operosus: in quotidianis disputationi
bus clarꝰ: in omni sua actiõe circũspectꝰ in expositiõe fidei nostre ca
tholicus: in questionibꝰ absoluendis acutꝰ in reuincẽdis hereticis
circũspectꝰ: ⁊ in explanãdis scripturis canonicis cautꝰ: quẽ in libel
lis meis p possibilitate mea sum secutꝰ. Actor. Hic itaqꝫ vt in ge
stis eiꝰ legit̃: sapie lumẽ pfulgidũ ppugnaculũ veritatis: ⁊ fidei tu
tamentũ: oẽs ecclesie doctores tã ingenio q̃ȝ scientia vicit incõpabi
liter: florẽs tam virtutũ exemplis: qꝫ affluẽtia doctrinaꝝ. Etenĩ tam
ta scripsit vt nõ solũ ab aliquo toto vite sue tempore scribi: sed nec q̃
dem possint lectione pcurri. Huiꝰ enĩ librorum tractatuũ ⁊ epistola
rũ numerus: plusqꝫ ad mille .xxx. vt dictum est extendit̃: vt merito il
lud ei dictũ ꝯueniat: mentitur qui te totũ legisse fatetur.

De Noĩbus libroꝝ eiꝰ qui apud nos reperiunt̃. C. LIIII.

Reter [illegible] libros quos eũ [illegible]
cumenũ scripsisse iam supra diximus .s.
soliloquioꝝ li. ij. de imortalitate aĩe li. j. de beata vita li. j.
De ordine li. ij. De achademicis li. iij. De disciplinis libe
ralibus li. j. Scripsit etiam que sequunt̃. De cõfessionibꝰ suis li. xiij.
De moribꝰ ecclesie ⁊ moribꝰ manicheorũ li. ij. De trinitate li. xv. Cõ
tra faustũ manicheũ li. xxxij. Encheridion ad laurẽtiũ li. j. ad hiero
nimũ de origine anime li. j. ad eundẽ de verbo iacobi qꝫ quicũqꝫ to
tam legẽ seruauerit offen. aũt li. j. ad eundẽ de hoc qꝫ paulus vere re
prehẽdit petrũ li. j. ad ambrosiũ p̃sbyterũ: de errore priscillianistarũ
li. j. de musica li. sex. de diuinatiõe demonũ librũ vnũ: de diuersis hẽsi
bus .lxxxviii. li. j. Ad id qđ vult deꝰ diaconũ li. j. de vera religione lib. j.
de vita christiana li. j. de agone chr̃iano li. j. de vtilitate credẽdi librũ
vnũ: de octo questionibꝰ veteris testamẽti libꝝ vnũ: de gratia noui
testamẽti li. j. de magistro li. j. de cura p mortuis gerẽda li. j. de diuer
sis ꝯsuetudinibꝰ ecclesie ad inquisitionẽ ianuarij li. ij. Cõtra felicianũ
de vnitate trinitatis libꝝ vnũ. de fide vel simbolo li. j. ad aureliũ de
ope monachoꝝ li. j. de octo questionibꝰ dulcicij libꝝ vnũ ad psperũ
⁊ hilariũ de predestinatiõe ⁊ pseuerãtia sanctoꝝ libros duos. de men
dacio li. [illegible] de altercatiõis cũ maximino epõ arrianoꝝ li. j. ꝯ eundẽ ma
ximinũ li. j. ꝯtra manicheos li. j. ꝯtra adimantũ manicheũ li. j. ad va
lerium comitẽ de nuptijs ⁊ ꝯcupiscẽtia li. j. ad eũdẽ ꝯ iulianum pela
gianistam li. j. de pastoribus ⁊ ouibꝰ libros duos. de baptismo con
tra donatistas libros septẽ: ad marcellinũ de baptismo paruuloꝝ lib.
iij. de vnico baptismo li. j. de spũ ⁊ littera libꝝ vnũ. de ꝯcupiscentiis
carnis aduersus spũ oratiões q̃ttuor. ꝯtra quinqꝫ hostiũ genera li.
j. de predestinatiõe diuina li. j. de natura boni cõtra manicheos li. j. de
questionibꝰ orosij ad eundẽ li. j. de fide ad petrũ librum vnũ. de ca
thezizãdis rudibꝰ libꝝ vnũ. de pñtia dei ad dardanũ li. j. de doctrina
chr̃iana li. iiij. speculũ li. vnũ. Contra donatistas post collationẽ cũ
eis habitã li. j. de anima ⁊ eius origine li. iiij. contra sermonẽ arria
norum li. j. contra questiones eorundem libꝝ vnum. contra aduersa
riũ legis ⁊ pphetarũ li. ij. solutionum diuersaꝝ questionum ab here
ticis obiectarũ li. j contra mendaciũ li. j. ad vitalem de gratia dei li
brũ vnũ. ad casulanũ presbyterũ de ieiunio sabbati libꝝ vnũ. de bo
no ꝯiugali li. j. de adulterinis coniugijs ad pollentiũ libros duos. de
bono viduitatis ad iulianã li. j. de virginitate li. j. de decem chordis
psalterij li. j. de penitẽtia li. j. de patiẽtia libꝝ vnũ. de libero arbitrio
li. iij. ꝯtra ep'istolã manichei que dicit̃ fundamẽtũ li. j. de duabꝰ ani
mabus ꝯtra manicheos librũ vnũ. ꝯtra iulianũ pelagianũ li. vj. con
tra epistolã permeniani donatiste libros tres. cõtra lr̃as petiliani li.
iij. contra cresconium grãmaticum donatistam libros quattuor. ad
simplicianum medolanum episcopum de diuersis questiõibus li
bros duos. de continentia librũ vnũ. de quãtitate anime libꝝ vnũ
de videndo deo ad paulinam librum vnum. de secundo aduẽtu do
mini ad [illegible] li. j. ad [illegible] de quibusdam que
stionibus ab eo missis librum vnum. responsionis ad marcellinum
librum vnum. ad vincentium librum vnum. Ad deo gratias de se
ptem questionibus expositio contra paganos. ad bonefacium de

correctione donatistarum librum vnū: ad macedoniū librū vnum
ad dioscorū librū vnū: ad paulinū epm librū vnū: ad enodiū epm li-
brū vnū: ad ꝓbā religiosam feminā librū vnū: ad optatū epm li. j. ad
gloriū eleusinū ⁊ ceteros qb⁹ hoc gratū est librū vnū: ad pascētiū co-
mitē arrianū librū vnū cōmonitoriū ad fortunacianū li. vnū: de ciui-
tate dei li. xxij. expositiōis symboli ɔtra iudeos ⁊ paganos ⁊ bereti-
cos li. vnū: ad paulinū ⁊ etrapiū de ꝑfectiōe iustitie li. j. ad thimasiū
⁊ iacobū de natura ⁊ gratia li. vnū: ad valentinū ⁊ cū illo monachos
de gratia ⁊ libero arbitrio librū vnū: ad eosdē de correptiōe ⁊ gratia
li. j. ad sixtū ꝑsbyterū ɔtra pelagianos librū vnū: de incarnatiōe chri-
sti libros duos: de fide ⁊ operib⁹ li. j. de disciplina christiana li. j. de
symbolo tractat⁹ quattuor: de tpe barbarico li. j. de. lxxxiij questioni
bus librū vnū: de genesi ɔtra manicheos librū vnū: sup genesim ad
litterā li. xij. questionū in eptatico li. vij. locutionū in eptatico lib. vij.
annotationū in iob librū vnū: sup psalteriū tractat⁹. cl. sup mulierē
fortē q̄s inueniet tractatū vnū: de sermone dñi in monte li. duos: de
questionib⁹ in matheo ⁊ luca libros duos. De ɔsonātia mathei ⁊ lu-
ce in generatiōib⁹ dñi tractatū vnū: sup euāgeliū iohānis: tractatus
vel homelias siue sermōes. cxxiiij. de v̄bis dñi tractat⁹. lxv. de verbis
apl̄i tractat⁹. xx. sup eplaꝫ pauli ad romanos librū vnū: sup eplaꝫ ad
galathas librū vnū: de verbis iacobi ante oīa nolite iurare ⁊c. tracta-
tū vnū: sup p̄mā canonicā iohānis tractatus vel homelias. x. regulā
de institutione canonicoꝝ li. j. retractationū libroꝝ suoꝝ quorūdā li-
bros duos: epistolas plures ad diuersos. cl. sermōes diuersos. cc.

¶ De Noīb⁹ ceterorū quos videri nō potui. C. LV.

Scripsit etiā preter hec quedā alia q̄ nūq̄ vidis-
se me recolo. s. acta ɔtra fortunatū ma-
nicheū li. j. de genesi ad litterā librū vnū quē reliquit im-
perfectū. Psalmū ɔtra partē donati: ɔtra epistolā dona-
ti librū vnū: epistole ad romanos inchoatā expositionē librū vnū: cō-
tra partē donati libros duos. Contra felicē manicheū libros duos
contra secundinū manicheū librū vnū: contra hilarium tribunicium
librum vnum: contra id quod attulit centurius a donatistis librum
vnum. Probationū testimoniorum contra donatistas librum vnū
ɔtra nescio quē donatistā librū vnum: admonitoriū donatistarum
de maximianistis librū vnū: expositionis epistole iacobi librū vnū:
de maximianistis contra donatistas li. duos. Breuiculum collatio-
nis cū donatistis libros tres: ad emeritū epm donatistarum post
collationē librū vnū: de gestis pelagij librū vnū: ɔ pelagiū ⁊ celestinū
duos li. gestoꝝ cū emerito donatista vnū: ɔtra gaudentiū epm do-
natistaꝝ duos: contra epistolas pelagianoꝝ quattuor. Horū omniū
in li. retractationū reperiunt tm̄. xxvj. volumina q̄ cōtinēt li. cexxxij.
Ceteros eni nōdū fecerat: quando istos retractauit. Inueniunt au-
tē eius libri cum epistolis ⁊ tractatib⁹ circiter. dccc. exceptis sermo-
nibus quorū nō est numerus: fertur autē scripsisse libellū de anima
⁊ spiritu qui nunc apud scholasticos precipue habet: sed mihi nō vi-
det liber ille stiluꝫ augustini sapere. nec inter augustini libros in ar-
marijs publicis ⁊ antiquis inueniē. Est autē liber iste procul dubio
vtilissimus: ⁊ eleganter: diserte atq̄ cōpēdiosissime cōposit⁹: mihiq̄
videt ex augustini libris diuersis: ad cōpēdiū extract⁹ q̄d magister
hugo de sancto victore fecisse fert. De h̄ autē libro multa in nostris
operib⁹ locis cōgruis inseruit. Ex predictis libris augustini multa
quoq̄ in his ꝑ diuersa loca inserui. Hic etiā quorūdā ex eis flosculos
precipueq̄ cōfessionū eius supponere volui in hūc modū.

¶ Flores Eius de inuocatiōe ⁊ laude dei. C. LVI.

Magnus es dñe ⁊ laudabilis valde. ⁊ sapie tue
nō est numerus laudare te vult homo
aliqua portio creature tue. homo circūferēs mortalitatē
suā testimoniū peccati sui testimoniū: q̄r supbis resistis
Et tamē te laudare vult. Tu excitas vt lauderis: q̄r fecisti nos ad te
⁊ inquietum est cor nostrum: donec requiescat in te. Inuocat te do-
mine fides mea: quā inspirasti mihi per humanitatem filij tui: ꝑ my-
sterium predicatoris tui. Quomodo inuocabo deum meum. Quo-
niam vtiq̄ in meipsum euꝫ inuocabo. Et qui est locus in me quo ve-
nias in me. Ita ne deus meus quicquam in me est quod capiat te.
An potius nō essem nisi essem in te in quo omnia. Etiam sic domine
quo te inuoco: cū in te sim: aut vnde venias in me. Quo recedaꝫ ex-
tra celum ⁊ terram vt inde veniat in me deus meus: qui dixit celum
⁊ terram ego impleo. Capiunt ne ergo te celum ⁊ terra: quoniam
imples ea: an non habes necesse: vt a quoq̄ contineris qui contines
omnia: quoniam que imples continendo imples. Nō eni vasa que
te plena sunt stabilem te faciunt: quia ⁊ si frangantur nō effunderis
⁊ cum effunderis super nos: non tu iaces sed erigis nos: non tu dis-
pergeris sed colliges nos. Sꝫ quo imples oīa te toto imples omnia

An q̄r nō possunt totum te capere omnia partē tui capiunt. an vbi
q̄ totus es: ⁊ res nulla te totū capit. Quid es ergo deus me⁹. Quid
rogo nisi dñs meus. Sūme: optie: potentissime: secretissime. pñtissi-
me: pulcherrime: stabilis ⁊ incōprehensibilis: imutabilis mutās oīa
nunq̄ nouus: nunq̄ vetus: innouās omnia ⁊ in vetustatē ꝑducens
supbos ⁊ nesciunt. Semꝑ agens: semꝑ quiet⁹. colligens ⁊ nō egēs
portans ⁊ implēs ⁊ ꝓtegens: creans ⁊ nutriens ⁊ ꝑficiens: querens
cum nihil desit tibi. Amas nec estuas: zelas ⁊ securus es: penitet te
⁊ nō doles: irasceris ⁊ tranquillus es: opa mutas nec mutās ɔsiliū
Recipis q̄d inuenis: ⁊ nunq̄ amisisti: nunq̄ inops: ⁊ gaudes lucris
Nunq̄ auarus ⁊ vsuras exigis. Superogat tibi vt debeas: ⁊ quis
habet quicq̄ non tuum. Reddis debita nulli debens: donas debita
nihil ꝑdens. Et quid diximus. Deus meus: vita mea: dulcedo mea
sancta: aut quid dicit aliquis cū de te dicit: ⁊ ve tacentibus de te q̄
loquaces muti sunt. Quis mihi dabit vt venias in cor meum: ⁊ ine-
bries illud ⁊ obliuiscar mala mea: ⁊ vnum bonū meuꝫ amplectar.
Quid mihi es. Miserere vt loquar. Quid tibi sum ipse: vt amari te
iubeas a me: ⁊ nisi faciam irasceris mihi: ⁊ mineris ingentes mise-
rias: parua ne est ipsa miseria si non amē te. Dic mihi ꝑ miseratōes tu-
as domine deus meus quid mihi sis. Dic anime mee: salus tua ego
sum: angusta est domus anime mee quo venias: oro vt dilatet abs
te. ruinosa est: refice eam: habet que offendāt oculos tuos: sed quis
mundabit eam. Ab occultis meis m. me d. ⁊ a. s. p. s. t.

¶ De Cōfessione peccati infantie eius. C. LVII.

Domine tibi ꝓlocutus sum aduersuꝫ delicta mea
deus me⁹: ⁊ tu remisisti impietatem pec-
cati mei. Nō iudicio contendā tecum qui veritas es. no-
lo eni fallere meipsuꝫ: ne mētiat iniquitas mea sibi. Nō
ego iudicio ɔtendo tecum q̄r si iniquitates obs. d. d. q. su. Sine me
tamen loq̄ q̄r quoniā ecce misericordia tua est: nō homo irrisor me⁹
cui loquor. Et tu fortasse irrides me: sed cōuersus misereberis me.
Quid est enim quod volo dicere deus meus: nisi quia nescio vnde
venerim in hanc vitam mortalem: siue mortem vitalem nescio. Ex-
ceperunt me cōsolationes lactis humani: nec mater mea: vel nutri-
ces mee sibi vbera implebant: sed tu mihi domine per eas dabas ali-
mentū infantie sm̄ institutionē tuam ⁊ diuitias vsq̄ ad fundum re-
rum dispositas. Tu etiam mihi dabas nolle amplius quam dabas
⁊ nutrientibus me dare mihi velle q̄d eis dabas: dare eni mihi per or-
dinatum affectū volebant: quo abundabant ex te. Nam bonuꝫ erat
eis. bonum meū ex eis q̄d ex eis nō: sed per eas erat: ex te quippe bo-
na. oīa deus: ⁊ ex te salus mihi vniuersa. Q̄d aīaduerti postmodum
clamante te mihi: ꝑ hec ipsa que tribuis intus ⁊ foris. Nam tūc qui-
dem sugere norā: ⁊ acquiescere delectionibus. flere aūt offensiones
carnis mee nihil amplius. Et ecce paulatim sentiebā vbi essem: ⁊ vo-
luntates meas volebā ostēdere eis: per quos implerent: ⁊ nō poteraꝫ
quia ille intus erant illi aūt foris. Itaq̄ iactabam mēbra ⁊ voces: si-
gna similia voluntatib⁹ meis: qualia poterā: ⁊ cū mihi nō obtempera-
bant: vel non intellecto: vel ne obesset indignabar: ⁊ me de illis flen-
do vindicabā. Tales esse infantes didici: ⁊ me talem fuisse magis ipsi
mihi indicauerūt nescientes q̄ sciētes nutritores mei. Unde aīa ta-
le animal: nisi abs te deus me⁹: aut quis erit sui artifex: aut vlla ve-
na trahit aliunde: qua esse ⁊ viuere currat in nos: preterq̄ q̄d tu fa-
cis nos dñe: cui esse ⁊ viuere non aliud atq̄ aliud est: q̄r sūme esse ⁊
sūme viuere idipsum es. Sūmus enim es ⁊ nō mutaris: neq̄ pagit
in te hodiern⁹ dies: ⁊ tamē ī te pagit: q̄r in te sunt ⁊ ista oīa. Nō ē
haberēt vias trāseūdi nisi cōtineres ea. Et quoniā anni tui nō defi-
ciunt. anni tui hodiernus dies Et q̄ multi iam dies nostri ⁊ patrū
nostrorum per hodiernū tuuꝫ transierūt: ⁊ ex illo acceperūt modos
vt vtrūq̄ subsisterent: ⁊ adhuc alij transibunt ⁊ accipient vt vtrunq̄
subsistant. Tu autem idem ipse es. Et omnia crastina atq̄ vltra.
omniaq̄ hesterna ⁊ retro: hodie facies: hodie fecisti. Exaudi deus.
Ue peccatis hominum. Et homo dicit hec: ⁊ misereris eius: quia tu fe-
cisti eum: ⁊ peccatum in eo non fecisti. Quis mihi cōmemorat pec-
catum infantie mee: quia nemo mundus a peccato: cui⁹ vnius diei
vita super terram. Quid ergo tunc peccabam: an quia vberibus in-
hiabam plorans. Nam siquidem nunc faciam nō quidem vberi⁹
sed esce cōgruenti annis meis ita inhians deriderer atq̄ reprehen-
derer iustissime. Tunc ergo reprehendenda faciebam: sed quia repre-
hendentem intelligere non poteram: nec mos nec ratio sinebat me
reprehendi. Itaq̄ imbecillitas membroꝝ infantiliuꝫ innocēs est nō
animus infantum vidi ego ⁊ sum expertus zelantem puerū. Nōdū
loquebatur: ⁊ intuebatur pallidus amaro aspectu collactaneum su-
um. [illegible] quatat. [illegible] conceptus sum ⁊ in pec con m. m. m.
queso te domine deus meus vbi aut quando innocens fui.

¶ De cõfessione peccati pueritie. C. LVIII.

Infantie mee succedẽs pueritia vnde bẽd incepi: ⁊ vite humane ꝓcellosam societatẽ ingressus sum: altius pẽdẽs ex auctoritate parẽtũ: maiorũqꝫ hominum. Deus meus quas ibi miserias expertus sum ⁊ ludificationes: qñ quidẽ mihi recte viuere puero id ꝓponebaꝰ: obtẽperare monẽtibꝰ vt in hoc seculo florerẽ ⁊ excellerẽ linguosis artibus ab honorẽ hominũ: ⁊ falsas diuitias famulantibꝰ. Inde in scholã datus sum vt litteras discerẽ: in quibꝰ quid vtilitatis esset ignorabã miser: si tamen segnis essem in discendo vapulabaꝫ. Laudabatur enĩ hoc a maioribus: ⁊ multi ante nos vitã istã agentes pstruxerant erumnosas vias: per quas transire cogebamur multiplicato labore ⁊ dolore filijs adam. Peccabamus autẽ minus scribendo aut legendo aut cogitando de litteris q̃ exigebatur a nobis. Nõ enĩ deerat domine memoria vel ingeniũ: que nos habere voluisti ꝓ illa etate satis sed ludere delectabat: ⁊ in nos ab eis vindicabat̃: qui talia vtiqꝫ agebant. Sed maiorũ nuge negocia vocantur: puerorum autẽ cũ sint puniunt̃ a maioribus. Et tamen bene mihi fiebat: ⁊ non faciebã ego bene. Nõ enĩ discerẽ nisi cogerer. Nemo autẽ benefacit inuitus etiã si bonũ est quod facit: nec qui me vrgebãt benefaciebãt sed bene mihi fiebat abs te deus meus. Illi enĩ non intuebant̃ quo referrẽ: qđ me dicere cogebant: preterquã ad satiandas insatiabiles cupiditates copiose inopie: ⁊ ignominiose glorie. Tu vero cui numerati sunt capilli nostri: errore omniũ qui mihi instabant vt discerẽ vtebaris ad vtilitatẽ meã: meo autẽ qui discere nolebã vtebaris ad penã meã: quia plecti non erã indignus tãtillus puer tantus peccator. Ita de nõ bene facientibꝰ benefaciebas mihi: ⁊ de peccante meipso iuste retribuebas mihi. Iussisti enim ⁊ sic est: vt pena sit sibi omnis animus inordinatus. Tenere cogebar enee nescio cuius errores: oblitus errorũ meorũ: ⁊ plorare didonẽ mortuã: q2 se occidit ob amorẽ cũ interea meipsuꝫ in his a te morientẽ deus vita mea siccis oculis ferrẽ miserrimꝰ. Quid enĩ miserius misero nõ miserãte seipm: ⁊ flẽte didonis mortẽ que fiebat amãdo eneã: ⁊ nõ flẽte mortẽ suã: que fiebat nõ amando te. Deus lumen cordis mei: ⁊ panis oris mei: ⁊ virtus maritãs mẽtẽ meã: ⁊ sinũ cogitationis mentis mee: nõ te amabã ⁊ fornicabar abs te: ⁊ fornicanti sonabat vndiqꝫ euge euge. Amicitia enĩ huius mundi fornicatio abs te. Ue tibi flumen moris humani: q̃s resistet tibi. Quãdiu nõ siccaberis quousqꝫ voluis filios eue in mare magnũ ⁊ formidolosum qđ vix transeunt qui lignũ cõscenderũt: nõne ego in te legi: ⁊ tonantẽ iouẽ ⁊ adulterantem fingebat hec homerus hominibꝰ flagiciosis diuina tribuendo ne flagicia flagicia putarent̃: ⁊ vt quisqꝫ ea fecisset nõ homines pditos: sed celestes deos putaret̃ imitatus. Laudes tue domine suspenderent palmitẽ cordis mei ad te vt nõ raperet̃ ꝑ inania nugarũ: turpis preda volatilibꝰ: vultũ tuũ dñe requirã: nã longe a vultu tuo erã affectu tenebroso. Uide domine patienter: vt vides q̃ diligẽter obseruẽt homines pacta litterarũ ⁊ syllabarꝫ a prioribꝰ locutoribꝰ accepta ⁊ a te pacta ꝑpetue salutis accepta negligant: vt si quis contra grammaticã disciplinã sine aspiratione hominẽ dixerit: magis displiceat hominibus: q̃ si contra preceptũ tuũ hominẽ oderit cũ ipse sit homo. Et certe nõ est interior litterarꝫ scientia q̃ scripta conscientia: id se alij nõ facere qđ noluit pati. Quã secretus es habitans in excelsis in silẽtio: deus magnus solus: lege infatigabili spargẽs penales cecitates supra illicitas cupiditates. Dico hec ⁊ cõfiteor tibi deus meus: in quibus laudabar ab eis quibus placere erat mihi tunc honeste viuere: non enim videbam vorraginẽ turpitudinis: in quã proiectus eraꝫ ab oculis tuis. Eram tamen etiam tunc viuebam ⁊ sentiebaꝫ: meãqꝫ incolumitatem vestigium secretissime vnitatis exquirebã. Hoc autem peccabam quod nõ in ipso sed in creaturis eius: me atqꝫ ceteras voluptates: sublimitates: veritates querebam: atqꝫ ita in dolores: confusiones: errores irruebam.

¶ De cõfessione peccati adolescẽtie. C. LIX.

Dein tempoꝛe hoc. Recordari volo trãsactas feditates meas nõ q2 eas amẽ: sꝫ vt amẽ te deꝰ meꝰ. Amore amoris hoc facio: recolẽs vias meas neq̃ssimas i amaritudine cogitatiõis mee: vt tu dulcescas mihi: dulcedo nõ fallax. Felix ⁊ secura: colligẽs me a dispsiõe mea: in qua frustratim discissus sum: dũ ab vno te auersus in multa euanui: exarsi enĩ in adolescẽtia: ⁊ siluescere ausus suꝫ vmbrosis amoribꝰ: ⁊ cõputrui corã oculis tuis: mihi placẽs ⁊ placere cupiẽs oculis hominum. Et q̃d erat qđ me delectabat nisi amare ⁊ amari. Sꝫ nõ tenebat̃ modꝰ ab animo vsqꝫ ad animũ: quatenus est luminosus limes amicitie: sꝫ exalabant̃ nebule de limosa: ɔcupia carnis: ⁊ scatebra pubertatis ⁊ obnubilabant cor meuꝫ: vt nõ discerneret̃ serenitas dilectionis a caligine libidinis: sed vtrunqꝫ in confuso estuabat. Inualuerat super me ira tua ⁊ nesciebam. iamqꝫ longiꝰ a te ⁊ sinebas iactabar ⁊ effundebar ac diffluebã. O tardũ gaudiũ meũ: tacebas tunc ⁊ ego ibã longe a te. Porro ibã in plura ⁊ plura sterilia semina dolorꝫ supba deiectione ⁊ inq̃eta lassitudine. quis mihi modularet̃ erũnam meam ⁊ nouissimarũ rerũ fugaces pulchritudines in vsuꝫ verteret: ⁊ vsqꝫ ad cõiugale litus exestuarẽt fluctus carnis mee: felicius abscisus ꝓpter regnuꝫ celorꝫ: expectarẽ amplexꝰ tuos: sed efferbui miser sequens impetũ fluxꝰ mei relicto te: ⁊ excessi omnia legittima mea: nec euasi flagella tua. Quis enĩ hoc mortaliũ nam tu semꝑ aderas misericordiẽ seuiens: ⁊ amarissimis aspgens offensionibꝰ: omnes illicitas iocunditates meas: vt ita quererẽ sine offensione iocũdari ⁊ vbi hoc possem nõ inuenirẽ quicq̃ preter te dñe qui fingis laborẽ in p̃cepto: ꝑcutis vt sanes. occidis nos ne moriamur abs te. Monuit aũt me mater mea cũ ingenti solicitudine ne fornicarer: qui mihi monitus muliebres videbant̃: quibꝰ obtpare erubescerem. Illi aũt tui erant ⁊ nesciebã: ⁊ in illa contẽnebaris a me filio eius. Sed preceps ibam tanta cecitate: vt inter coetaneos meos puderet: me minoris dedecoris qñ audiebã eos iactãtes flagicia ⁊ tãtomagis gloriãtes: quãto magis turpes eẽnt ⁊ libebat facere nõ solũ libidinem facti: sed etiã laudis. Quid dignũ est vituperatione nisi vitiũ ego ne vituparer vitiosior fiebã. Et vbi non suberat quo admisso equarer pditis fingebã me fecisse quod nõ fecerã: ne eo viderer abiectior: quo erã inocentior. Ecce cum quibꝰ comitibꝰ iter agebã platearuꝫ babylonie: ⁊ volutabar in ceno eius: tanq̃ in cinamomis ⁊ vnguẽtis p̃ciosis: ⁊ in vmbilico eius quo tenaciꝰ inhererem. calcabat me inimicꝰ inuisibilis: ⁊ seducebat me: q2 ego seductilis eraꝫ. Relaxabant̃ etiã mihi ad ludenduꝫ habene: vltra temperamẽtũ seueritatis in dissolutionẽ affectionum variarũ: ⁊ in omnibꝰ erat caligo intercludens mihi deus meus serenitatẽ veritatis tue ⁊ pdibat quasi ex adipe iniquitas mea.

¶ De furto ⁊ eius in pueritia commisso. C. LX.

Furtum punit lex tua dñe. ⁊ lex scripta in cordibus hominum quã nec ipsa quidem delet iniquitas. Quis enĩ fur equo aĩo furẽ patit̃. Et ego furtũ feci nulla compulsus egestate nec penuria: sed fastidio iustitie ⁊ sagina iniquitatis. Nam id furatus suꝫ: qđ mihi abũdabat: ⁊ multo melius. Amaui defectũ meum: nõ illud ad qđ deficiebã. Turpis anima desiliẽs a firmamẽto tuo in exterminiũ: nõ de decore aliquid sed dedecus appetẽs. Ista enĩ poma que furatꝰ sum decerpta ꝓieci epulatꝰ inde solam iniquitatẽ. Nã ⁊ si quid eorꝫ in os meũ intrauit cõdimẽtũ mihi facinꝰ fuit: erat enĩ mihi meliorꝫ copia. illa aũt decerpsi vt furarer. Nunc igit̃ dñe deus quero: quid me in furto isto delectauerit ⁊ ecce spẽs nulla est: nõ saltẽ vt est quedã defectiua spẽs: ⁊ vmbratica vitijs fallentibꝰ: nã ⁊ supbia celsitudinẽ imitatur: cũ tu sis sup oĩa deꝰ excelsus: ⁊ blandicie amari volũt. cũ nihil sit tua charitate blandius. Ignauia quietẽ appetit: ⁊ que quies certa pret dñm. Luxuria satietatẽ: ⁊ tu es plenitudo ⁊ indeficiẽs copia incorruptibilis suauitatis. Auaritia multa possidet: ⁊ tu possides oĩa. Inuidia de excellẽtia litigat. te aũt quid excellẽtius. Ira vindictã querit: te aũt iustius quis vindicat. Tristitia rebꝰ amissis ɔtabescit: q2 ita nollet sibi: sic tibi nihil potest auferri. Ita fornicat̃ aĩa cũ auertit̃ abs te: ⁊ querit extra te ea q̃ pura ⁊ liquida nõ inuenit: nisi cũ redierit ad te. Peruerse te imitant̃ oẽs. qui longe se faciũt a te: ⁊ extollũt se aduersuꝫ te: sꝫ etiaꝫ sic te imitãdo iudicant te creatorẽ esse oĩs nature: ⁊ ideo nõ eẽ quo oĩno recedat̃ a te. Quid ergo in illo furto dilexi: ⁊ in quo deuꝫ meũ ꝑuerse imitatus sum. An libuit facere ɔtra legẽ saltem fallacia q2 potentatu nõ poterã: vt increatã libertatẽ captiuꝰ imitarer faciẽdo ipune qđ nõ liceret tenebrosa omnipotẽtie similitudine. Ecce ẽ iste seruus fugiens dominũ suũ: ⁊ ɔsecutus vmbrã. O putredo. O monstruꝫ vite ⁊ mortis ꝓfunditas. Potuit ne libere qđ nõ licebãt: non ob aliud nisi q2 non licebat. Gratie tue dñe ⁊ misericordie tue deputo: q2 peccata mea tanq̃ glacies soluisti: gratie tue deputo etiã que cũqꝫ malo non feci. Quid enĩ facere non potui. Non g̃ me derideat qui ab illo medico egrũ sanari: a quo sibi prestitũ est vt nõ egrotaret vel potius vt minꝰ egrotaret. Quis est aũt qui doceat me: nisi q̃ illuminat cor meum: ⁊ discernit vmbras eius: q2 in illis pomis mihi voluptas non erat: erat in ipso facinore: quã faciebat consortium simul peccantium. Nam confricatio consortiorum animorum accẽdebat pruritum cupiditatis mee. Et quid erat ille affectus animi. risus erat quasi titillato corde: q2 eos fallebamus: qui hec a nobis fieri non putabant: ⁊ vehementer nolebant. Nemo autem solus facile. ridet. nisi cum aliquid nimis ridiculum sensibꝰ occurrit animo. ego igitur solus id omnino non facerẽ. O nimis inimica amicitia. seductio mentis inuestigabilis ex ludo ⁊ ioco nocẽdi auiditas. nullo lucri

nulla vlciscendi libidine: sed cum dicitur eamus ⁊ faciamus pudet nō esse impudētē. Quis aperiet hanc tortuosissimā ⁊ implicatissimā nodositatē q̄ feda est: nolo eā videre: te volo iustitia pulchra ⁊ decora honestis luminibꝰ ⁊ insatiabili satietate. Quies est apud te valde ⁊ vita īperturbabilis. Qui intrat in te. intrat in gaudiū dn̄i sui: ⁊ nō timebit: ⁊ habebit se optime in optimo. Defluxi ego a te: ⁊ erraui deus a stabilitate tua: ⁊ factus sum mihi regio egestatis.

¶ De Amoribus eius illicitis. C. LXI.

Dein [illegible] carthaginē ⁊ circū strepebat me vndiqꝫ sartago flagiciosoꝝ amorū. Oderā securitatē: ⁊ viā sine muscipulis: q̄m fames erat mihi intus ab interiore cibo teipso deus meus: ⁊ ea fame nō esuriebā: sꝫ erā sine desiderio alimētoꝝ incorruptibiliū: nō q2 plenus eis erā: sed quo inanior eo fastidiosior: ⁊ ideo nō bene valebat anima mea: sed vlcerosa proiciebat se foras miserabiliter scalpi auido contactu sensibiliū. Amare ⁊ amari dulce mihi erat: magis si amantis corpe fruerer. Venā igitur amicitie coinquinabā sordibꝰ concupiscentie: candorēqꝫ eius obnubilabā tartaro libidinis. Deus meus quāto mihi felle suauitatē illā: ⁊ q̄ꝫ bonus aspsisti: rapiebāt me spectacula theatrica. Quid est autē q2 ibi homo vult dolere: cū spectat luctuosa ⁊ tragica: que tamē ipse pati nollet: ⁊ tamen pati vult ex eis dolorē spectator ⁊ ipse dolor voluptas eius est. Quid est nisi miserabilis insania: q̄ꝫ q̄ꝫ cū ipse patitur miseria: cū alijs compatitur misericordia dici solet. Sed qualis tandē misericordia in rebus fictis ⁊ [illegible]cis. Nō enī ad subueniēdū prouocat auditor: sed tm̄ ad dolendū [illegible]. Et si calamitates iste sic agant: vt qui videt nō doleat: abscedit inde fastidiēs ⁊ reprehendēs: si autē doleat manet intentus ⁊ gaudens: lachryme ergo amant ⁊ dolores. Certe ois homo gaudere ⁊ amare vult an cū miserū neminē esse libeat: libet tamen esse misericordē. Quod quia non sine dolore est: hac vna causa amant dolores. Et hoc de illa vena amicitie est. Sꝫ quo vadit quo fluit vt q̄d decurrit in torrentē picis ebullientis estus immanes tetrarū libidinū in quos ipsa mutat ⁊ vertitur per nutū propriū de celesti serenitate detorta ⁊ deiecta. Repudiet ḡ misericordia. Nequaq̄ꝫ. Ergo ament dolores aliquando. Sed caue immundiciam anima mea sub tutore deo meo. Neqꝫ enī nunc non misertor: sed tunc in theatris congaudebā amantibus: cū sese fruebātur per flagitia: q̄ꝫuis imaginarie gererentur hec in ludo spectaculi. Cū autē sese amittebant quasi misericors contristabar: ⁊ vtrunqꝫ delectabat tamen. Nunc vero magis misereor gaudentē in flagicio: q̄ꝫ velut dura perpessum detrimenta perniciose voluptatis ⁊ amissione misere felicitatis. Hec certe verior est misericordia: sed non ea delectat cor. Nā ⁊ si approbatur officio charitatis qui dolet miserū: mallet tamen vtiqꝫ non esse quod doleret q̄ germanitus misericors ē. Nōnullus itaqꝫ dolor approbādus est nullus amādus. Hoc enī tu domine deus q̄ amas animas: lōge altequ purius q̄ꝫ nos ⁊ icorruptibilius misereris: q2 nullo dolore sauciaris. Et ad hec quis idoneus.

¶ De Studijs eius ⁊ errore manicheorū. C. LXII.

Statuo [illegible] in quēdā librū cuiusdā ciceronis de exhortatione ad philosophiā: q̄ mutauit affectū meū: ⁊ ad teipsū domine mutauit preces meas: viluit mihi repēte omnis vana species: ⁊ sapiente imortalitatē concupiscebā estu cordis incredibili: ⁊ surgere iam ceperā vt ad te redirem. In eo libro manifestatur illa apostoli admonitio. Videte ne q̄s vos seducat per philosophiā ⁊ inanē seductionem ⁊c̄. Sed tunc deus lumen cordis mei: nondū mihi apostolica ista nota erant hoc tamen solo in illa exhortatione delectabar: q2 non illam aut illam sectam: sed ipsam quecunqꝫ esset sapientiam vt diligerem ⁊ quererem ⁊ tenerē fortiter excitabar sermone illo: ⁊ accendebar ⁊ ardebam. Et hoc solū me in tanta flagrātia refringebat: q2 non erat ibi nomen christi: qd̄ in ipso lacte matris tenerū cor meum pie biberat: ⁊ alte retinebat. Et quicquid sine hoc nomine fuisset q̄ꝫuis litteratū ⁊ expolitum ⁊ veridicum non me totum rapiebat. Itaqꝫ institui in scripturas sanctas animum intendere: ⁊ ecce video rem non detectam superbis: nec nudatā pueris: sed incessu humilē: successu excelsam: ⁊ velatam mysterijs. Et non eram ego talis: vt in eum intrare possem: ⁊ ad eius gressus inclinare ceruicem: sed visa est mihi indigna quam tulliane compararem dignitati: tumor enī meus refugiebat modū eiꝰ: ⁊ acies mea nō penetrabat interiora eius. Verūtamē illa erat que cresceret cū paruulis: sed ego fastu turgidus mihi grandis esse videbar. Itaqꝫ incidi in homines superbe delirantes: carnales ⁊ loquaces: qui dicebant veritas veritas nusq̄ꝫ erat in eis. Ve ve quibus gradibus deductus sum in profunda inferi laborans ⁊ estuans inopia veri: cū te deus meus nō secūdū intellectum mentis: quo me beluis prestare voluisti: sed sm̄ carnis sensum quererē. Tu aūt eras interior intimo meo ⁊ supior summo meo: summe bone. pulchritudo pulchroꝝ omniū. Offendi in illā mulierem audacē inopem prudentie enigma salomonis: que me sedu[xit] q2 inuenit me foras habitantē in oculo carnis mee: ⁊ talia ruminantē apud me qualia per illū vorassem. Nesciebam enī aliud ve[rum] quod est. Et quasi acutule mouebar: vt suffragerer stultis decepto[ri]bus cum a me quererēt: vnde malū: ⁊ vtrū forma corporea deus fi[ni]ret: ⁊ haberet capillos ⁊ vngues. Quibꝰ rebꝰ ignarus pturbabar. ⁊ a veritate recedēs. in eam mihi ire videbar: q2 malū nō noueram ni[hi]l esse: nisi priuationē boni vsqꝫ ad qd̄ omnino nō est. Quod vide[re] nossem cuiꝰ videre vsqꝫ ad corpus erat oculis: ⁊ animo vsqꝫ ad fan[ta]sma. Et nō nouerā spiritū esse deū neqꝫ quid in nobis esse sm̄ q[uod] similes essemꝰ deo. Neqꝫ nouerā iustitiam interiorem veraciter ē [ex] cōsuetudine iudicantē: sed ex lege iustissima dei omnipotentis qu[a] formarent mores regionū ⁊ dierū. p regionibus ⁊ diebꝰ. cū ipsa t[amen] q2 ac semp eēt: nō alibi alia nec alias aliter sm̄: quā iusti essent abra[ham] [illegible] ⁊ ia. moy. ⁊ dauid. ⁊ illi oēs laudati ore dei: sed eos ab impe[ri]tis iudicari iniquos iudicantibꝰ ex humano die.

¶ Excusatio patriarchaꝝ ↄtra blasphemiā eoꝝ. C. LXIII.

Vidam [illegible] cū iudicarint isti ferre b[...] ciuisse iustis aliquid qd̄ isto seculo n[on] licet iustis: ⁊ quia illis aliud precepit deus. istis aliud pro temporalibus causis: cum eidē iustitie vtriqꝫ serui[e]rint: cum in vno homine: ⁊ in vno die: ⁊ in vnis edibus videant ali[ud] alij membro cōgruere: ⁊ aliud iam dudū licuisse: ⁊ post horam non licere: quiddā in illo angulo permitti aut iuberi: qd̄ in isto iuste v[e]tet ⁊ vindicet. Nunq̄d iustitia varia est ⁊ mutabilis sed tempori[bus] bus presidet non pariter eunt: tempora enī sunt. Homines aūt quo[rum] rum vita breuis est super terram: q2 sensu non valent causas conte[xe]re seculoꝝ priorum. aliarūqꝫ gentium quas experti nō sunt cum h[is] quas experti. In vno autē corpore vel die vel domo facile possun[t] videre quid cui membro: quibus momentis quibꝰ partibus: psone ve congruat: in illis offendunt. hic seruiunt. Hec ego tunc nesciebam ⁊ non aduertebam: ⁊ feriebant vndiqꝫ oculos meos ⁊ non videbam. mala omnia fiunt cum tu derelinqueris fons vite: qui es vnus ⁊ ve[rus] rus rector ⁊ creator vniuersitatis: ⁊ priuata superbia diligit in parte vnum falsum. Itaqꝫ pietate humili reditur in te: ⁊ purgas nos a ma[la] la cōsuetudine: ⁊ propicius es peccatis confitentium. si iam non er[i]gamus aduersum te cornua false libertatis auaritia plus habendi ⁊ damno totum amittendi. amplius amando proprium nostrum q̄ꝫ te bonum omnium.

¶ De Carnali eius dolore super amico defuncto. C. LXIIII.

Dein [illegible] memoria psenti preteritos circūitus erroris mei [illegible] hostiā iubilationis. Quid eni[m] sum mihi sine te nisi dux imprecepis: aut quid sum cū mihi bn̄ est: nisi sugens lac tuū: aut fruens te cibo: qui nō corrūpit. Irrideant nos fortes ⁊ potētes. Nos aūt infirmi ⁊ inopes ↄfiteamur tibi. Cōparauerā amicū societate studioꝝ nimis charū: sed nōdū sic erat amicus sicut est vera amicitia: q2 nō est vera: nisi cū tu eam agglutinas charitate diffusa in cordibꝰ. Sed tm̄ dulcis erat nimis cocta feruore parilium studiorū. Et ecce tu imminens dorso fugitiuoꝝ tuoꝝ deus vltionū ⁊ fons misericordiaꝝ simul: qui cōuertis nos ad te miris modis abstulisti hoīem de hac vita. Quo dolore ↄtenebratū est cor meū. Quicq̄d cū illo cōmunicauerā sine illo in cruciatū mihi vertebatur solus fletus dulcis erat mihi: ⁊ successerat amico meo in delicijs animi mei. Vbi aūt inde auferebat aīa mea: onerabat me grandis sarcina miserie: que ad te dn̄e leuanda erat ⁊ curanda. Sciebā sed nec volebā nec valebā. Mihi aūt q2 infelix locus ego remāserā. vbi nec esse possem: nec inde recedere. Miser erā: ⁊ miser est ois animꝰ vinctus amicitia rerū mortaliū: ⁊ dilaniat cum eas amittit: ⁊ tūc sentit miseriā qua miser est ⁊ anteq̄ꝫ eas amittat. Porro tpa de die in diem inferebāt alias spēs ⁊ alias memorias: ⁊ paulatim resarcinabāt me pristinus generibꝰ delectationum: quibꝰ cedebat ille dolor meꝰ. Succedebāt aūt non quidē dolores alij. cause tamē alioꝝ dolorum. Nā vnde me facillime ille dolor penetrauerat ⁊ intimeni[si] q2 fuderam in arenā cor meū: diligendo moriturū quasi nō moriturū. Maxime aūt me recreabāt alioꝝ amicoꝝ solatia: cum quibꝰ amabā q[uod] non p te amabā. Et hoc erat ingens fabula ⁊ longum mendacium cuiꝰ adulterina ↄfricatione corrūpebat mens mea pruriens auribꝰ. Alia quoqꝫ erāt que in eis ampliꝰ animū capiebāt. colloqui. corridere vicissim. beniuole obsequi. simul legere: his itaqꝫ hmōi signis a corde amantiū ⁊ reclamātiū pcedentibꝰ p os p linguā: p oculos

⁊ mille motus gratissimos q̃si fomitibus conflare animos: ⁊ ex plu ribus vnũ facere. hoc est qḋ diligitur in amicis. ita vt rea sibi sit hu mana cõsciẽtia. si amantem nõ remeauerit. nihil querẽs ex ei⁹ cor pore preter indicia beniuolẽtie. hinc ille luctus si quis moriaẗ. ⁊ ex amissa vita morientium mors viuentiũ. beatus q̃ amat te: ⁊ amicũ in te: ⁊ inimicũ ꝓpter te. Nullũ enim charum solus amittit. cui oẽs in illo chari sũt: qui nõ amittiẗ. Et q̃s est iste: nisi qui fecit celũ ⁊ ter ram ⁊ iplet ea: ⁊ implẽdo ea fecit ea. Te nemo amittit: nisi q̃ dimit tit. quo it quo fugit: nisi a te placido ad te iratum. Nã vbi nõ inue nit legẽ tuã in pena sua. lex tua veritas est: ⁊ veritas tu. Deus virtu tũ cõuerte nos ⁊ ostende faciẽ tuã ⁊ salui erimus. nã quaquauersum se vertit aĩa hoĩs. ad dolores figiẗ p̄terq̃ in te. tã ⁊ si figiẗ pulchris extra te: ⁊ extra se: q̃ tñ nulla essent: nisi ex te.

Exhortatio Animarum vt ab amore sensibilium redeant ad deum. C. LXV.

Audet te detro aĩa mea ex illi s: sed nõ ex eis fi gaẗ glutino amoris p̄ sensus corporis. Ecce enim ista decedũt vt alia succedãt: ⁊ oib⁹ suis par tibus constet infinita vniuersitas. verbũ autẽ dei nusq̃ discedit. Ibi fige mansionẽ tuam o aĩa mea: saltẽ fatigata fallacijs: veritati cõmẽda quicq̃d tibi est a veritate: ⁊ nõ p̄des aliq̃d: ⁊ putri da tua reflorescẽt: ⁊ fluxa tua cõstringenẗ ad te: ⁊ stabunt tecum ad semp̄ stantẽ ⁊ permanentẽ deũ. Ut q̃d peruersa sequeris carnẽ tuã ipsa te sequaẗ conuersa. Quicq̃d p̄ illã sentis in parte est: ⁊ ignoras totũ cui⁹ he partes sunt: ⁊ tñ te delectat. Sed si ad totũ cõprehẽdẽ dum esset idoneus sensus carnis tue. ac nõ etiã ipse in parte vniuer si accepisset pro pena sua iustũ modũ. velles vt transiret quicq̃d exi stit in presentia: vt magis tibi placerẽt oĩa. Nã ⁊ qḋ dicit per eun dẽ sensum carnis audis: ⁊ nõ vis vtiq̃ stare syllabas: sed trãsuola re vt alie veniãt: ⁊ totũ audias. Ita semp̄ oĩa quib⁹ vnũ aliq̃d con stat: ⁊ nõ sunt oĩa simul. plus delectãt oĩa q̃ singula si possint senti ri oĩa. sed longe his melior est deus q̃ fecit oĩa. ipse est deus noster ⁊ nõ decedit: q̄ nec succediẗ ei. Si placent corpora: deũ ex illis lau da: ⁊ in artificẽ eorũ retorque amorẽ. ne in his que tibi placẽt tu dis pliceas. Si placent aĩe: in deo amenẗ: q̄ ⁊ ipse mutabiles sunt: ⁊ in ipso stabiliunẗ fixe: alioquin irent ⁊ perirẽt. In illo ergo amentur: ⁊ rape ad eũ tecũ quas potes: ⁊ dic eis. Hũc amemus ipse fecit hec: ⁊ nõ est longe. nõ enim fecit ⁊ abijt: sed ex illo in illo sunt. Ecce ibi est vbi sapit veritas. Intimus cordi est: ⁊ cor errauit ab eo. Redite pre uaricatores ad cor: inherete ei q̃ fecit. State cũ eo: ⁊ stabitis. requie scite in eo: ⁊ quieti eritis. Quo itis in aspera: quo itis. Nõ est requi es vbi eã queritis: beatã vitã queritis in regione mortis. Et q̃uo est vi ta beata vbi nec vita. Sed descẽdit hic ipsa vita nostra: ⁊ tulit mor tẽ nostrã ⁊ occidit eã. ⁊ tonuit clamãs vt redeamus ad eũ: ⁊ discess sit ab oculis vt redeam⁹ ad cor ⁊ inueniamus eũ. Illuc enim abscess sit: vnde nunq̃ recessit: quia illuc enim abscessit: q̄ mundus per eũ factus est: ⁊ in hoc mũdo erat. ⁊ venit in hunc mundum peccatores saluos facere: cui cõfiteẗ aĩa mea ⁊ sanat eã: quia peccauit illi. Filij hoĩum vsq̃ quo graui corde. Nunquid ⁊ post descensum vite non vultis ascendere ⁊ viuere. Sed quo ascenditis quando in alto estis ⁊ posuistis in celo os vestrũ. Descẽdite vt ascendatis: ⁊ ad deũ ascẽ datis. cecidistis enim ascendẽdo cõtra eum. Dic eis ista vt plorẽt in valle plorationis. ⁊ sic eos tecũ rape ad deũ. q̄ de spiritu eius hec dicis si dicis ardens igne charitatis.

De Uano amore laudis ⁊ fodtie secularis. C. LXVI.

Scripsi libros de pulchro ⁊ apto: pu to duos aut tres tu scis deus. Quid autẽ mouit me domine vt ad Hierium Romane vrbis oratorem scriberem illos libros: quem nõ noueram facie. sed amauerã ex doctrine fama: que illi clara fuit. Laudatur homo ⁊ amatur absens. Utrum nam ab ore laudantis intrat in cor audientis amor ille: absit. sed ex amante alio accẽditur alius. Hinc enim amaẗ qui laudaẗ dum nõ fallaci corde laudantis predicari crediẗ. i. cũ amans eũ laudat. Sic enim amabã tũc hoĩes ex hominũ iudicio. non enim ex tuo deus meus in quo nemo falliẗ. Ita cũ laudatũ amabã: quomõ ⁊ me laudari vellem. Non autẽ ita vellem laudari ⁊ amari sicut histriones: quanq̃ eos ⁊ ipse laudarẽ ⁊ amarem. sed mallem odio haberi q̃ sic amari. Ubi distribuũtur illa pondera variorũ amorum in anima vna. Quid est quod amo in alio: qḋ rursus nisi odissem nõ a me detestarer ⁊ repellerẽ. cũ vterq̃ nostrum sit homo. Grande profundum est ipse homo cuius etiam capillos tu dñe numeratos habes: ⁊ non minuunẗ in te. ⁊ tñ capilli eius magis numerabiles q̃ affectus eius: ⁊ motus cordis eius. Cõ fiteor tibi q̄ illum magis in amore laudãtium amauerã q̃ in rebus ipsis de quib⁹ laudabaẗ. quia si vituperãdo atq̃ spernẽdo eũ ipsa narrasset: nõ accẽderer in eo. Et certe res non alie forent. nec homo ipse alius. sed tantũmodo alius affectus narantium. Ecce vbi iacet anima infirma nõdum habẽs aliquid solidũ veritatis. Sicut aure linguarum flauerint a pectoribus opinantiũ. ita vertit ⁊ vertitur torquetur ⁊ retorqueẗ. ⁊ obnubilaẗ ei lumen. nec cerniẗ veritas. et ecce ẽ ante nos. ego q̃dẽ conabar ad te ⁊ repellebar abs te vt saperẽ mortem: quia supbis resistis. Eram fortassis annorũ. xxvj quando scripsi volumina illa: voluens apud me corporalia figmenta cordis mei auribus obstrepẽtia. quas intendebã. dulcis veritas in interiorẽ melodiã tuã. cogitãs de pulchro ⁊ apto: ⁊ stare cupiẽs ⁊ audire te. ⁊ gaudere ꝓpter vocẽ sponsi. sed nõ poteram. quia vocib⁹ erroris mei foras rapiebar. ⁊ põdere superbie mee in ima deprimebar. Nõ dabas auditui meo gaudium: aut exultabãt ossa mea que humilia ta non erant. Quid autẽ mihi profuit q̄ annos natus ferme. xx. de cem cathegorias aristotelis legi solus ⁊ itellexi. cũ etiã te simplicẽ et incõmutabilẽ illis decẽ p̄dicamẽtis sic intelligere conarer quasi ⁊ tu subiectus esses magnitudini aut pulchritudini: vt ita esset in te q̃si in subiecto. cũ tua magnitudo ⁊ pulchritudo tu ipse sis Dorsum enim habebam ad lumen.

De Confessione laudis ⁊ inquisitõne veritatis. C. LXVII.

Item in li. v. Dñe deus meus accipe sa crificiũ cõfessionũ mearũ de manu lingue mee quã formasti ⁊ excitasti. ⁊ ꝯfiteaẗ noĩ tuo ⁊ sana omnia ossa mea ⁊ dicant. Domine quis similis tibi. Nõ docet te quid agaẗ in se qui tibi ꝯfiteẗ. quia oculũ tuũ nõ excludit cor clausum. nec manũ tuã repellit duritia. Sed te laudet aĩa mea vt amet te. ⁊ ꝯfiteatur tibi miserationes tuas vt lau det te. Nõ cessat nec tacet laudes tuas vniuersa creatura tua. nec spũs omnis p̄ os cõuersũ ad te nec aĩalia ⁊ cetera corpalia p̄ os cõ siderãtiũ ea. vt exurgat in te a lassitudine anima nostra innitẽs his que fecisti. ⁊ trãsiens ad te qui fecisti hec mirabiliter. Eant ⁊ fugiant a te inquieti ⁊ iniqui. ⁊ tu vides eos ⁊ distinguis vmbras. sed fugi unt vt nõ videãt te videntẽ se. atq̃ excecati in te offẽdunt. q̄ nõ de seris aliquid eoꝝ que fecisti. In te offenderũt iniusti: vt iuste vexa renẗ. subtrahẽtes se lenitati tue. ⁊ offendentes in rectitudinẽ tuã ⁊ cadẽtes in asperitatẽ tuã. Cõuertãẗ ergo ⁊ querãt te. ⁊ ecce ibi es in corde eoꝝ ꝯfitẽtiũ tibi ⁊ ꝓijciẽtiũ se in te. ⁊ plorãtiũ in sinu tuo post vias suas difficiles. ⁊ tu faciles terges lachrymas eoꝝ. ⁊ magis plo rant ⁊ gaudẽt fletib⁹. q̄ tu dñe q̃ fecisti reficis. ꝯsolaris eos. Et vbi erã ego quãdo te querebã. ⁊ tu eras añ me. Ego aũt ⁊ a me discesse rã. nec me inueniebã quãto min⁹ te. Philosophi hui⁹ solis defectũ futurũ preuidẽt. ⁊ suũ in p̄sentia nõ vidẽt. Nõ enĩ religiose querũt vnde habeant ingeniũ quo ista querũt. Infelix aũt qui ista omnia scit. te aũt nescit. beatus aũt qui te scit. etiam si ista nesciat. Qui vo ⁊ te ⁊ ista nouit. non propter ista beatior. sed propter te beatus est. si cognoscẽs te sicut deũ glorificet ⁊ diligat Sic ergo fidelis homo cui tot⁹ mũdus diuitiarũ est. ⁊ quasi nihil habens omnia possidet. inherendo tibi cui seruiunt omnia: q̃uis nec saltem septentrionis gyros nouerit. vtiq̃ melior est q̃ mensor celi. ⁊ numerator syderum ⁊ pensor elementorũ ⁊ negligens tui: qui omnia in mensura et nu mero ⁊ pondere disposuisti.

De Ingressu suo ad fidem sacroꝝ libroꝝ C. LXVIII.

Item in li. vi. Spes mea a iuuentute mea: vbi mihi eras: ⁊ quo recesseras. Aut vo ñ tu feceras me ⁊ discreueras me a q̃drupedib⁹ et volatilib⁹ celi. sapientiorẽ me feceras. ⁊ ambulabã p̄ tenebras ⁊ lubricũ. ⁊ querebã te foris a me. ⁊ nõ inue niebã deum cordis mei. ⁊ venerã in ꝓfundũ maris ⁊ diffidebam ⁊ desperabã de inuentiõe veri Sanari credendo poterã. vt purgatior acies mẽtis mee dirigereẗ aliquo modo in veritatẽ tuam incõmu tabilẽ. Sed sicut euenire assolet. vt malũ medicũ expertus etiã se bono timeat committere. ita erat valitudo anime mee. que vtiq̃ ni si credẽdo sanari nõ poterat. ⁊ ne falsa credẽt ⁊ curari recusabat. re sistens manib⁹ tuis: qui medicamẽta fidei cõfecisti. ⁊ sparsisti sup̄ morbos orbis terrarum. Deinde tu dñe paulatim manu mitissima pertractans ⁊ cõponẽs cor meũ. cõsiderãti q̃ innumerabilia crederẽ que non videram. neq̃ cum gererentur affuissem. sicut tam multa in historia gentiũ. tam multa amicis. tam multa medicis. ⁊ hominũ bus alijs. que nisi crederẽtur in hac vita oino nihil ageremus. Po stremo q̃ inconcusse firmum fidẽ retinerẽ. de quib⁹ parentibus ort⁹ fuissem. qḋ scire non possem nisi credidissem. Persuasisti mihi nõ qui crederent libris tuis. quos tanta fere cunctis gentibus auctori tate fundasti. sed qui nõ crederent esse culpãdos: nec audiẽdos esse

si qui forte mihi dicerent. vnde scis libros illos vnius veri dei spiritu esse humano generi ministratos. Idipsum enim maxime credendũ erat. quoniã nulla pugnacitas calũniosarũ questionũ. per tã multa que legerã inter se cõfligentiũ philosophorũ: extorquere mihi potuit. vt aliquãdo nõ crederem te esse quicqd esses qd ego nescirem. aut administrationẽ rerũ humanarũ ad te pertinere. sed id credebã aliquãdo robustius: aliquãdo exilius: semp tamen credidi ⁊ esse te ⁊ curã nostri gerere. etiã si ignorabã vel quid sentiendũ esset de substantia tua: vel que via duceret aut reduceret ad te. Ideoq; cũ infirmi essemus ad pcipiendã liquida ratione veritatẽ. ⁊ ob hoc nobis opus esset auctoritate sanctarũ litterarũ. iam credere ceperã nullo modo te fuisse tributurũ. tam excellentẽ illi scripture per oẽs iã terras auctoritatẽ: nisi ⁊ per ipsam tibi credi ⁊ te queri voluisses. Jam enim absurditatẽ que me in eis lrĩs solebat offendere. cũ multa ex eis probabiliter exposita audissem: ad sacramẽtorũ altitudinẽ referebam eorũq; mihi illa venerabilior ⁊ sacrosancta fide dignior apparebat auctoritas. quo ⁊ oib⁹ esset ad legendũ in promptu. ⁊ secreti sui dignitatẽ in intellectu pfundiore seruaret. verbis apertissimis: ⁊ humillimo genere loquẽdi se cũctis prebens. ⁊ exercens intentionẽ eorũ qui nõ sunt leues corde: ⁊ vt oẽs exciperet populari sinu. ⁊ per angusta foramina paucos ad te traiceret. multo tamẽ plures q̃ si nec tanto apice auctoritatis emineret. nec turbas gremio sancte humilitatis hauriret. Cogitabã hec ⁊ aderas mihi suspirabã ⁊ audiebas me fluctuabã ⁊ gubernabas me. ibam per viã seculi latã. nec deserabas. inhiabã lucris honorib⁹ coniugio. ⁊ tu irridebas. patiebar in his cupiditatibus maximas difficultates te propicio. tanto magis quãto min⁹ sinebas dulcescere mihi qd nõ eras tu. Taceat laudes tuas qui miseratiões tuas nõ cõsiderat. Que tibi de medullis meis cõfitent. multe cogitatiões erãt in corde meo. cõsiliũ autẽ tuũ manet in eternũ ex quo consilio nostra derides ⁊ tua preparas. Sed o tortuosas vias. ve aie audaci. que sperauit si a te recessisset aliqd se meli⁹ habiturã. Versa ⁊ reuersa in tergũ: ⁊ in latera ⁊ in ventrem. ⁊ dura sũt oia: ⁊ tu solus requies. Et ecce ades ⁊ cõstituis nos in via tua ⁊ cõsolaris nos ⁊ dicis. Currite: ego ferã: ⁊ ego ibi perducam.

De Serenatiõe mẽtis ad agnitionẽ veritatis. C. LXIX.

Dẽ m li. vii. Nõ te cogitabam in figura corporis deus me⁹ ex quo audire cepi aliqd de sapiẽtia: sed semp hoc fugi. Et clamabat cor meum vehemẽter aduersus oĩa fantasmata mea. ⁊ hoc vno ictu conabar abigere circũuolantẽ turbã ĩmundicie ab acie mẽtis mee. Et vix dimota in ictu oculi. ecce cõglobata rursus aderat. ⁊ irruebat in aspectũ meũ: ⁊ obnubilabat eũ: vt q̃uis nõ forma humani corporis. corporeũ tamẽ aliqd cogitare cogerer p spacia locorũ: siue mundo infusum: siue extra mundũ per infinita diffusum. Lumen oculorũ meorũ non erat mecũ: intus eni erat: ego autẽ foras. Nã tu quidẽ gaudiũ verũ: mihi subiecto tibi subiecerãs que infra me creasti: ⁊ hoc erat tẽperamentũ: ⁊ media regio salutis mee: vt tibi seruiẽs dominarer corpori. Sed cũ supbe cõtra te surgerem ⁊ crassa ceruice cõtra te currerẽ. etiã ista infima supra me facta sunt. ⁊ premebãt me: ⁊ nusq̃ erat respiramẽtũ. Occurrebãt eni mihi vndiq; aceruatim cernẽti ⁊ opponebant redeũti: quasi dicerent. Quo is indigne ac sordide. Et hec de vulnere meo creuerãt: qr tu humiliasti sicut vulneratũ superbum: ⁊ tumore meo separabar abs te: ⁊ nimis inflata facies claudebat oculos meos. sed tu in eternũ manẽs: non in eternũ irasceris. sed miseratus es terrã ⁊ cinerẽ. placuitq; tibi reformare deformia mea. stimulis internis agitabas me: ⁊ residebat tumor meus ex occulta manu medicine tue. aciesq; mẽtis mee cõtenebrata. acri collirio salubriũ dolorũ meorũ de die in diem sanabatur. Et primo volẽs ostendere mihi q̃ superbis resistis. ⁊ quanta misericordia demonstrasti hominibus viã humilitatis. Procurasti mihi per quendã hoiem immanissimo typo turgidũ. quosdam platonicorum libros vbi legi. qꝫ in principio erat verbũ. ⁊c. vsq; ibi ⁊ tenebre eam non cõprehenderunt. Et quia hominis quãuis testimonium perhibeat de lumine. non est tamen ipsum lumen. sed verbum dei deus est lumẽ verum: quod illuminat omnem hominem ve. ⁊c. vsq; ibi: ⁊ mundus eum non cognouit. Quia autem in ppria venit: ⁊ sui eum nõ receperunt. Quotquot autẽ receperunt e. d. e. p. f. d. f. credentibus in noie eius. non ibi legi. abscondisti enim hec a. sa. ⁊ pru. ⁊ re. e. p.

Qualr In se reuersus agnoscere cepit vitatẽ. C. LXX.

Ommonitus redire ad me ipm intraui in intima mea duce te. et vidi qualicunq; oculo anime mee supra mentem meam lucem incommutabilem. Qui nouit veritatẽ: nouit eam. ⁊ qui nouit eam nouit eternitatem. O eterna veritas ⁊ vera charitas: ⁊ chara eternitas: ad te suspiro die ac nocte. Et cũ te primũ cognoui: tu assumpsisti me: vt viderẽ eẽ qd viderẽ ⁊ nõdũ me eẽ q viderẽ. ⁊ reuerberasti infirmitatẽ aspectus mei: radians in me vehemẽter ⁊ cõtremui amore ⁊ horrore. ⁊ inueni me lõge esse a te in regione dissimilitudinis: tanq̃ audirẽ vocẽ tuã de excelso. Cibus sum grandiũ. cresce ⁊ manducabis me. nec tu me mutabis in te sicut cibũ carnis tue: sed tu mutaberis in me. Et cognoui qm̃ pro iniquitate corripuisti hominẽ. ⁊ tabescere fecisti sicut araneam animã meam. Clamasti de longinquo. ego sum qui sum. faciliusq; dubitarẽ me viuere q̃ veritatẽ te nõ esse. que per ea que facta sunt intellecta cõspicit. Inspexi cetera infra te: ⁊ vidi neq; oino nõ esse: quia abs te sunt. neq; omnino esse: quia non sunt quod tu. Id eni vere est: quod incõmutabiliter manet. Mihi autẽ adherere deo bonũ est: quia si non manebo in in ipso: nec in me potero. Ipse in se manẽs omnia innouat. ⁊ manifestatũ est mihi: quia bona sunt que corrumpunt. quia neq; si sũma bona essent corrumpi possent. Nec est sanitas anime: cui displicet aliquid creature tue. sicut mee non erat: cum ei displicerent multa que fecisti. Quia eni nolebat ut tu ei displiceres. tuũ esse nolebat quicqd ei displicebat. ⁊ inde ierat in opinionem duarum substantiarum. ⁊ aliena loquebat: feceratq; sibi deum per infinita spacia locorum. ⁊ eum putabat esse te ⁊ collocauerat eũ in corde suo. factaq; erat templũ idoli sui. Sed postq̃ fouisti caput nescientis: ⁊ clausisti oculos meos: ne viderent vanitatem: consopita est insania mea: ⁊ euigilaui in te: ⁊ vidi te infinitum esse aliter. Sensiq; non esse mirum: quia palato non sano pena est panis: qui sano est suauis. ⁊ oculis egris odiosa est lux: que puris amabilis est. Et iustitia tua displicet iniquis: nedum vipera et vermiculus.

Adhuc de eodem. C. LXXI.

Quesiui quid esset iniquitas: ⁊ nõ inueni sed substantiam. sed a summa substantia te deo distortam in infima voluntatis: peruersitatẽ proiiciẽs intima sua ⁊ tumescentis foras. Et quidem te amare nõ stabam frui deo meo. sed rapiebar a te decore tuo. moxq; diripiebar abs te põdere meo id est carnali cõsuetudine. tunc vo inuisibilia tua per ea que facta sunt intellecta conspexi. sed etiam figere non valui: ⁊ repercussa infirmitate redditus solitis. non mecum ferebam nisi amantem memoriam. ⁊ quasi olfacta desiderantẽ que comedere non possem. Et querebã viam operandi roboris quod esset idoneũ ad fruendum te: ⁊ nõ inueni donec amplecterer mediatorum dei ⁊ hominũ dicentem. Ego sum via. ⁊ cibum cui capiendo inualidus eram miscentem carni: qr verbum caro factum est ⁊c. vt nostre infantie lactesceret sapientia tua: per quam creasti omnia. Non enim tenebam deum meum ihesum christum humilis humilem. nec cuius rei magistra esset infirmitas eius noueram. Verbũ tuũ eterna veritas. superioribus creature tue partibus supereminens: subditos erigit ad seipsam. In inferioribus vo edificauit sibi domum humilem de limo nostro. per quam subdendos deprimeret a seipsis: ⁊ ad se traiiceret: sanans tumorem: ⁊ nutriens amorem: ne fiducia sui progrederent longius. sed potius infirmarentur. ante pedes suos videntes infirmã diuinitatem ex participatione tunice pellicee nostre: ⁊ lassi prosternerentur in eam. Illa autẽ surgens leuaret eos. Garriebam plane quasi peritus. ⁊ nisi in christo saluatore nostro viam tuam quererem: nõ peritus sed interitus essem. Jam enim ceperam velle videri sapiẽs plenus pena mea: ⁊ nõ flebam. Insuper ⁊ inflabar sciẽtia mea. Ubi enim erat illa edificans charitas a fundamento humilitatis: quod est christus ihesus. aut quando illi libri me docerent eam. Non habent ille pagine vultum pietatis huius. lac. rymas confessionis. sacrificium tuum. spiritum contribulatum. cor contritum ⁊ humiliatum populi salutem. sponsam. ciuitatem. arram spiritussancti. poculum precij nostri. Nemo ibi cantat. Nonne deo subdita erit anima ab ipso enim salutare meum. etenim ipse est deus meus ⁊ salutare meus. susceptor meus. ⁊ non mouebor amplius. Nemo ibi audit. Venite ad me omnes q laboratis ⁊ o. e. Dedignant ab eo discere quia mitis est ⁊ h. c. Abscondisti eni hec a sapiẽtib⁹ ⁊ prudentib⁹. ⁊ re. e. p. Et aliud est de siluestri cacumine videre patriam pacis. ⁊ iter ad eam non inuenire. ⁊ frustra conari per inuia. circumobsidentib⁹ fugitiuis desertoribus cum principe suo leone ⁊ dracone. ⁊ aliud tenere viam illuc ducentem. cura celestis imperatoris munitã: vbi nõ latrocinant: q celestẽ militiã deseruerũt. vitãt eni sicut suppliciũ.

De Certitudine veritatis: ⁊ gaudio super penitentia peccatoris. C. LXXII.

Idem in li. viii. Deus meus recorder in gratiarũ actione tibi. ⁊ cõfitear misericordias tuas super me. perfundãtur ossa mea delectatione tua ⁊ dicant. Dñe q̃s similis tibi. Inheserãt pcordijs meis verba tua. ⁊ vndiq̃ circũuallabar abs te. De vita tua eterna certus erã. q̃uis eã enigmate ⁊ q̃si per speculũ viderem Dubitatio tñ oĩs de tua substãtia eterna ablata mihi erat nec certior de te. sed stabilior in te esse cupiebã. De mea vero tẽporali vita nutabãt oĩa. ⁊ mundandũ erat cor meũ a fermẽto veteri: ⁊ placebat via ipse saluator. et ire p ei⁹ angustias adhuc pigebat. Deus bone q̃d agit̃ in hoĩe vt plus gaudeat de salute aĩe desperate: ⁊ de maiore periculo liberate. q̃ si semp spes fuisset: aut si minus periculum fuisset. Etenim tu quoq̃ misericors pater: plus gaudet de vno penitente q̃ de. xcix. iustis q̃bus nõ opus est penitẽtia. Et nos cũ magna iocũditate gaudemus cũ audiuimus. q̃m exultãtis pastoris humeris reportat̃ ouis q̃ errauerat. ⁊ dragma referatur in thesauros tuos collectãtibus vicinis mulieri que iuenit. Et lachrymas excutit gaudiũ solẽnitatis dom⁹ tue. cũ legit̃ in domo tua de minore filio tuo: q2 mortuus erat: ⁊ reuixit. perierat ⁊ inuẽtus est. Gaudes quippe in nobis ⁊ in angelis tuis sancta charitate sanctis. Na tu semp idem qui ea q̃ nõ semp nec eodẽ modo sunt. eodẽ modo semp nosti oĩa. Quid ergo agit̃ in aĩa cũ plus delectat̃: inuẽtis aut redditis rebus q̃s diligit: q̃ si eas semp habuisset. Cõtestant̃ enim ⁊ cetera ⁊ plena sunt oĩa testimonijs clamantib⁹ ita est. Triũphat victor imperator: ⁊ nõ vicisset nisi pugnasset. Et q̃ntomagis piculũ in prelio fuit: tanto magis gaudiũ in triũpho. Iactat tempestas nauigãtes minatur q3 naufragiũ: oẽs futura morte pallescũt. Trãquillat̃ celum ⁊ mare: ⁊ exultant nimis: q2 nimis timuerũt. Edẽdi ⁊ bibendi voluptas nulla est: nisi precedat esuriẽdi ⁊ sitiẽdi molestia. Ebriosi quedã salsiuscula comedũt quo fiat molestus ardor. quẽ dum extinguit potatio fit delectatio. Hoc in turpi ⁊ execrãda leticia: hoc in ea q̃ cõcessa ⁊ licita est. hoc in ipsa sincerissima honestate amicicie. hoc in eo q̃ mortuus erat ⁊ reuixit: perierat ⁊ inuẽtus est. Ubiq̃ maius gaudiũ molestia maiore precedit̃. Quid est hoc dñe deus meus: cũ ⁊ eternuz tibi sis tuipse gaudiũ. ⁊ quedã de te circa te gaudeãt. Quid est q̃ hec rerũ pars alternat defectu ⁊ pfectu: offensionib⁹ ⁊ cõciliationib⁹. An is est modus earũ: ⁊ tãtũ dedisti eis: cũ a summis celorum vsq̃ ad ima terrarũ. ab initio vsq̃ ad finẽ seculorum. ab angelo vsq̃ ad vermiculuz. a motu pmo vsq̃ ad extremũ. oĩa genera bonorũ. ⁊ oĩa opa tua iusta suis queq̃ sedib⁹ locares. ⁊ suis quoq̃ tẽporibus ageres.

¶ De difficultate pfecte cõuersionis. C. LXXIII.

Excelsus es in excelsis ⁊ q̃ profundis in profundis: ⁊ nusq̃ recedis: ⁊ vix redimus ad te. Age dñe fac: excita: ⁊ reuoca nos accende ⁊ rape: flagra ⁊ dulcesce. Amemus curramus. Uacatiõi tue suspirabã. ligatus nõ ferro: sed mea ferrea voluntate: velle meũ tenebat inimicus: ⁊ inde mihi cathenã fecerat ⁊ cõstrinxerat me. Quippe ex voluntate peruersa facta est libido: ⁊ dum cõsuetudini nõ resistitur: facta est necessitas. q̃bus quasi ansulis sibimet innexis q̃si cathena tenebat me dura seruitus obstrictũ. itaq̃ due voluntates mee. vna noua ⁊ spiritualis. alia vetus carnalis. inter se cõfligebant ⁊ dissipabant aĩam meã. Ego quidẽ in vtroq̃: sed magis ego in eo q̃d approbabã q̃ in eo q̃d improbabã. sed cõsuetudo aduersum me pugnatior ex me facta erat. q2 volens quo nollem perueneram. Ego igitur adhuc obligatus terra: recusabam militare: ⁊ impedimentis omnibus sic timebam expediri. quemadmoduz impediri timendum est. Ita sarcina seculi veluti somno assolet dulciter premebar: ⁊ cogitationes quibus meditabar in te similes erant conatibus expergisci volentium. qui tamen superati soporis altitudine remergunt̃. Nec erat quid tibi responderẽ dicenti. surge q̃ dormis. ⁊c̃. nisi verba lẽta ⁊ somnolẽta. Modo ecce modo. sine paululum: sed modo ⁊ modo nõ habebant modũ. ⁊ sine paululũ in longũ ibat. Lex enim peccati est violentia cõsuetudinis: q̃ trahitur ⁊ tenetur: etiã inuitus aĩus. eo merito quo in ea volẽs illabitur. Miserum ergo me quis liberabit de corpore mortis huius. ⁊c̃.

¶ De compunctione eius ⁊ conatu contra consuetudinem. C. LXXIIII.

Ponticiano alias poticiano narrante de vita beati Antonij. Tu domine inter verba eius retorquebas me ad me. auferens me a dorso meo. vbi posueram me dum nollẽ attendere me. Uidebam igitur me ⁊ horrebam ⁊ non erat quo a me fugerem. Increpabat me conscientia: intus rodebar ⁊ confundebar pudore horribili. flagellaui animam meam vt sequeret̃ me conantẽ ire post te: ⁊ renitebat̃. Quasi mortẽ eni formidabat restringi a fluxu cõsuetudinis q̃ tabescebat i mortẽ. Cõuicta erãt oĩa argumẽta: quib⁹ excusarer de incertitudine veri. ⁊ remanserat muta trepidatio. Tandẽ in ipsa rixa grãdi interioris dom⁹ mee quã fortiter excitauera inuado alipiũ ⁊ exclamo: q̃d patimur. Quid est q̃d audisti. Surgunt indocti ⁊ celũ rapiunt ⁊ nos cum doctrinis nostris. ecce vbi volutamur in carne ⁊ sanguine. An q2 precesserũt pudet seq̃: ⁊ nõ pudet nec saltẽ seq̃. Insaniebã salubriter: et moriebar vitaliter. fremebã indignatione: q̃ nõ ibam in pactũ tecũ de⁹ meus. in q̃d eundẽ eẽ oĩa ossa mea clamabãt. Et illuc nõ solũ ire sed etiã puenire nihil aliud erat q̃ velle ire. sed velle fortiter ⁊ integre nõ semisauciam hac atq̃ illac versare ⁊ iactare volũtatẽ: p te assurgente cũ alia parte cadente luctantẽ. Sic ergo egrotabã: ⁊ excruciabar accusans meipsum. ⁊ voluens ac versans me in vinculo meo donec abrumpet̃ totũ: quo iam exiguo tenebar: sed tenebar tñ. Et instabas tu dñe in occultis meis secreta mĩa. flagella ingeminãs timoris ⁊ pudoris. Dicebãq̃ intus apud me: ecce mõ: ecce mõ fiat hesitans morti mori: ⁊ vite viuere. plusq̃ valebat in me deterius insolitũ q̃ melius insolitũ: punctũq̃ ipm tpis quo aliud futur⁹ erã. quanto propius admouebat̃: tãto ampliorẽ incutiebat horrorẽ. nõ tñ auertebat. sed suspendebat. Retinebat me nuge nugarũ: ⁊ vanitas vanitatũ antique amice mee. ⁊ succutiebãt vestẽ meã carneam: ⁊ submurmurabãt. Dicebat mihi consuetudo violenta: putasne sine istis esse poteris. Ista controuersia in corde meo non nisi de me aduersum meipsum.

¶ De ruptione consuetudinis: ⁊ recollectione voluntatis ⁊ amoris a multis in vnũ. C. LXXV.

Idem in li. ix. O dñe dirupisti vincula mea: tibi sacrificabo hos. laudis. Q̃z suaue mihi subito factũ est carere suauitatibus nugarũ. ⁊ quas amittere metus fuerat: iam dimittẽ gaudiũ erat. Eijciebas eni eas a me: tu vera ⁊ sũma suauitas. Eijciebas ⁊ intrabas pro eis omni voluptate dulcior. sed non carni ⁊ sanguini. omni honore sublimior: sed non sublimibus in se. omni luce clarior: sed omni secreto interior. In sinu abrahe viuit nebridi⁹ dulcis amicus meus. Iam nõ ponit aurẽ ad os meum: sed os spirituale ad fontem tuũ: vbi potat sapientiã tuã. Nec eum sic arbitror inebriari ex ea: vt obliuiscat̃ mei: cum tu dñe quẽ potat ille nostri sis memor. Dulce mihi sit dñe confiteri tibi: quibus internis me stimulis perdomueris. ⁊ quomodo me complanaueris humilitatis montibus ⁊ collib⁹ cogitationũ mearũ ⁊ tortuosa mea direxeris. ⁊ aspera lenieris. Quas tibi deus meus voces dedi: cum legerem psalmos dauid. excludentes turgidũ spiritũ meum: rudis in germano amore tuo. Uolentes gaudere intrĩsecus facile euanescũt. ⁊ effundunt̃ in ea que vident̃ ⁊ temporalia sunt. ⁊ imagines eorũ famelica cogitatione lambunt. O si fatigent̃ inedia: ⁊ dicant quis ostẽdit nobis bona. Et dicam⁹ ⁊ audiant. Signatũ est sup nos lumẽ vultus tui dñe. o si viderent in eternũ eternũ quod ego q2 gustauerã: frendebã: q̃r eis ostendere non poteram. Ibi vbi mihi iratus eram intus in cubili: vbi compunctus eram: vbi ⁊ vetustatẽ meam mactans sacrificauerã. Ibi mihi dulcescere ceperas: ⁊ dederas leticiam in corde meo Et exclamabam: legens hec foris: ⁊ intus agnoscens. Nec volebam multiplicari terrenis bonis: deuorans temporalia ⁊ deuoratus temporalibus. cum haberem in eterna felicitate aliud frumentũ vinum oleũ. Et exclamabã in sequẽti vsu alto clamore cordis mei. O in pace. O in idipsum. O qui dixit dormiam ⁊ requiescam. quoniã quis resistet nobis cum absorpta erit mors in victoria. Et tu es idipsum qui non mutaris. ⁊ in te requies obliuiscens omniũ laborũ: quoniã nullus ali⁹ tecũ. sed neq̃ ad alia multa adipiscẽda: que non sunt q̃d tu. sed tu dñe singulariter in spe constituisti me. Legebam hec ⁊ ardebam. qui prius latrator amarus fueram aduersus litteras tuas. de melle celi melleas: ⁊ de lumine tuo luminosas. Sicut aũt amici adulantes peruertunt: sic inimici litigantes plerũq̃ corrigunt. Nec tu q̃d p eos agis: sed q̃d ipsi volunt eis retribuis. At tu dñe rector omniũ ad vsus tuos torques flumen seculorum. ⁊ de alterius aĩe insania sanas alteram.

¶ De colloquio Augustini cum matre super veritatis contemplatione. C. LXXVI.

Impendente die dormitionis matris mee ego ⁊ ipsa ad fenestram colloquebamur soli valde dulciter: ⁊ inhiabamus ore cordis in superna fluẽta fontis vite: q̃ est apud te: vt inde aspersi pro captu nostro rem tantam quoquo modo cogitaremus. perambulauimusq̃ gradatim cũcta corporalia adhuc a te

debamus interius cogitando: et loquendo et mirādo opera tua. et venimus in mentes nostras et trāscendimus eas. vt attingeremus regionē vbertatis indeficiētis vbi pascis israhel in eternū veritati pabulo. Et ibi vita sapiētia est: per quā facta sunt oīa. sed ipsa non fit: sed sic est vt fuit: et sic erit semp. quin potius fuisse et futurū esse non est in ea: sed esse solū quia eterna est. Et dum loquimur et inhiam⁹ illi. attingimus eā modice toto ictu cordis: et suspirauimus. Et reliquimus ibi primitias spiritus religatas. et remeauimus ad strepitū oris nostri vbi verbū incipit et finitur. Et quid sile verbo tuo dñe in se semp manēti sine vetustate: atqȝ innouātis oia. Dicebamus ergo Si cui sileat tumultus carnis fantasie terre aquarū et aeris. sileant et poli. etiā ipsa sibi aīa sileat et trāseat se nō se cogitādo: sileant sōnia: et imaginarie reuelatiōes: oīs lingua: et omne signū et quicqd transeundo fit. si cui sileāt oīno: quoniā si quis audiat dicūt hec oīa. non ipsa nos fecimus: sed fecit nos qui manet in eternum. His dictis si iam taceāt: quoniā erexerūt aures in eū qui fecit ea. et loquatur ipse solus nō per ea: sed per seipsum: vt audiamus verbū eius: nō p linguam carnis: neqȝ per vocē angeli: nec per sonitū nubis: nec per enigma silitudinis. sed ipsum quē in his amamus ipsuȝ sine his audiamus. sicut nūc extēdimus nos. et rapida cogitatiōe attingimus eternam sapientiā super oīa manentē. Si continuetur hoc: et subtrahantur alie visiones longe imparis generis. et hec vna rapiat et absorbeat. et recōdat in interiora gaudia spectatorē suū. vt talis sempiterna vita. quale fuit hoc momentum intelligentie cui suspirauimus. nonne hoc est. intra in gaudium domini tui.

De Orone ipsius de duplici confessione. C. LXXVII.

Cognoscam te cognitor me⁹ sicut et a te cognit⁹ sum virtus aīe mee intra in eā: et coapta eam tibi: vt possideas sine macula et ruga. Hec est spes mea: et in ea spe gaudeo: quādo sanū gaudeo. Cetera vō huius vite tanto magis flenda sūt: quanto minus flef in eis. Ecce veritatē dilexisti: qȝ qui facit eā venit ad lucē. Et tibi quidē dñe quid esset occultū in me: etiā si nollez cōfiteri tibi. Te enī absconderē mihi nō me tibi. Nūc autē qȝ gemitus meus testis est displicere me mihi. tu refulges et places et ameris et desideraris: vt erubescā de me: et abijciam me atqȝ eligam te. et nec mihi nec tibi placeaȝ nisi de te. Cū enim malus sum nihil aliud est cōfiteri tibi: qȝ displicere mihi. Cū vero pius nihil aliud est confiteri tibi: qȝ hoc non tribuere mihi. quoniā tu dñe benedicis iustuȝ: sed prius eū iustificas impiū. Quid mihi cū hominib⁹ vt audiant cōfessiones meas: quasi ipsi sanaturi sint languores meos. Curiosum genus ad cognoscendam vitā alienā desidiosum ad corrigendā suā. Quid a me querūt audire quis sim: q a te nolūt audire qui sint. Et qd est a te audire de se nisi cognoscere se. Quo igif fructu id volūt. An cōgratulari mihi mihi cupiunt: cū audierint qȝtum tardet pōdere meo. Indicabo me talibus. Amet in me fraternus aius. qd amandum doces. et doleat qd dolendū doces. aius inqȝ nō extraneus. s. filiorū alienoȝ. quorū os locutum est vanitatem. et c. sed fraternus. s. qui cū approbat me: gaudet de me. cū autē improbat me dolet de me. qȝ siue improbet me siue approbet: diligit me. Indicabo me talibus. Respirent in bonis meis. suspiret in malis meis. Bona mea instituta tua sunt et dona tua. mala mea delicta mea sunt et iudicia tua. Respirent in illis: suspirent in his hymnusqȝ et fletus ascendāt in cōspectū tuū de fraternis cordibus thuribulis tuis. Tu autē dñe nō deserēs cepta tua consumma imperfecta mea.

De Primo gradu contemplationis per creaturas visibiles. C. LXXVIII.

Excussisti domine cor meū et amaui te. Sed et celum et terra et oīa que in eis sunt. ecce vndiqȝ mihi dicūt vt amem te. Nec dicere cessant omnibus diebus vt sint inexcusabiles. Quid autez amo cum te amo. Non corporis speciem. nō dulcem cantilenā. nō aromatū suauitatē. vel aliquid huiusmodi. et tamē amo quandam lucē: vocē: odorem: cibū: amplexū interioris hoīs mei vbi fulget aīe qd nō capit locus. vbi sonat qd nō rapit tps. vbi olet qd nō spargit flatus. vbi sapit qd nō minuit edacitas. vbi heret qd nō diuellit satietas. hoc est qd amo cū deū meū amo. Et qd est hoc. Interrogaui terrā et dixit. Nō sum. Et oīa q in ea sunt idē cōfessa sunt. Interrogaui celū et luminaria ei⁹. et dixi oib⁹ q circūstant fores carnis mee. Dicite mihi de deo qd vos nō estis: dicite mihi de eo aliqd. Et exclamauerūt voce magna: ipse fecit nos. Interrogatio mea: intentio mea: responsio eoȝ: spēs eoȝ. Et direxi me ad me. et dixi mihi. Tu quis es: et rndi hō. Et ecce in me psto sūt et corpus et aīa vnū exteri⁹ aliud interius. sed melius quod interius. Renunciant quippe nuncij corporales presidenti rationi. et iudicāti de respōsione celi et terre dicentiū: Nō sum⁹ deus sed ipse fecit nos. Ego itaqȝ interior hō cognoui hec p exterioris ministeriū. i. p sensus corporis mei. Nunquid ergo oibus quib⁹ integer est sensus apparet hec spēs. Cur autē nō oib⁹ eadē loquif. aīalia quidē pusilla et magna vidēte. nec tū interrogare valent. nō enī ppósita est in eis sensib⁹ nūciantib⁹ iudex rō. hoīes aūt pñt interrogare: vt inuisibilia dei p ea q facta sunt intellecta conspiciant. sȝ amore subdunf eis. et subditi iudicare nō pñt. nec illa ridet interrogātib⁹ nisi iudicātib⁹. Et vox qdē eoȝ. i. spēs eoȝ oib⁹ loquif. sed illi soli intelligūt: q eā foris acceptā intus cū veritate conferūt. Dicit enī veritas: non est deus celum et terra: neqȝ omne corpus: quia moles est minor in parte qȝ in toto. Jam tu melior es o aīa: qȝ tu vegetas molē corporis tui: prebēs ei vitā: qd nullū corp⁹ pstat corpori Deus autē tuus etiā tibi vita est. Per ipsum igif animā meam ad illum ascendam.

De [illegible] gradib⁹ p aīe vires. C. LXXIX.

Transibo [illegible] vim meā qua corpori hereo et vitaliter cōpagē eius repleo. [illegible] equis et mulis. Trāsibo et illā q carnē meā sensificat: qȝ et ipsa cōis est bestijs. et ecce venio in campos et lata pretoria memorie mee: vbi sūt thesauri innumerabiliū imaginū de huiuscemodi rebus sensib⁹ inuectarū. quas et ipsas abigo a facie recordationis mee: donec enubilef qd volo. atqȝ in cōspectū pdeat ex abditis. Ibi mihi celū et terra presto sunt cū oib⁹ q sentire in eis potui preter illa q oblitus sum. Ibi mihi et ipse occurro: meqȝ recolo quid qñ et vbi egerim. et quō cū agerē affect⁹ fuerim. Ibi sunt oīa q sive experta a me siue credita memini. Ex eadē copia etiā silitudines rerum vel expertarū: vel ex eis quas nō expertus sum creditarū alias atqȝ alias et ipse contexo. preteritis et ex his etiam futuras actiones. et euentura et species. et hec oīa quasi presentia meditor. Hic sunt et illa oīa que de doctrinis liberalibus percepta nondū exciderūt: quasi remota interiore loco. nec eorū imagines: sed res ipsas gero. Nam cū audio tria genera questionū. An sit. quid sit. quale sit. sonorum quidē quibus hec verba cōfecta sunt imagines teneo: et eos p auras cum strepitu transisse: ac non iam esse scio. Res vō ipsas: que illis significanf sonis: neqȝ vllo sensu corporis attigi: neqȝ vspiam vidi preter animū meū. Et in memoria mea recondidi nō imagines earum: sed ipsas. Que vnde et qua ad memoriā meam intrauerint nescio. Nā et tum ea didici. nō credidi alieno cordi: sed in meo recognoui: et vera esse approbaui. et cōmēdaui ei tanqȝ reponēs vnde pferrē qñ vellē. Quocirca nihil est aliud ea discere quoȝ nō p sensus haurim⁹ imagines. sed sicuti sunt sine imaginib⁹ p se ipsa intus cernim⁹: nisi ea q passim atqȝ indispósita memoria continebat. cogitādo quasi colligere atqȝ animaduertēdo curare: vt tanqȝ ad manū posita in ipsa memoria vbi sparsa prius et neglecta latitabāt. iam familiari intentione facile occurrant. Item continet memoriā numeroȝ dimensionūqȝ rationes et leges innumerabiles. quarū nullam corporis sensus impressit: quia nec ipse colorate sunt. nec sonant. nec olent. nec gustate. nec contrectate sunt. Affectiones quoqȝ animi mei eadē memoria continet. nō in modico quo eas habet anim⁹ cū patif: sed lōge alio. sicut sese habet vis memorie. Nam et letatū me fuisse reminiscor non letus. et tristitiam meā preteritā recordor non tristis. Nunquid memoria quasi vēter est animi. letitia vō atqȝ tristitia quasi cibus dulcis et amarus cū memorie cōmendanf: quasi traiecta in ventrē recondi illuc possunt: sapere non possunt. Ecce igif in memorie mee campis et antris et cauernis innumerabiliter plenis innumerabiliū rerū generibus. siue per imagines sicut omniū corporū: siue per presentiam sicut artiū: siue nescio p qȝ notiones vel notationes. sicut affectiones anime. que et cū animus nō patif memoria tenet. cū in animo sit quicqd est in memoria p hec oīa discurro atqȝ volito hac illac: penetro etiā quantū possum: et finis nusquā. Tanta est vis memorie in hoīe viuente mortaliter. Trāsibo igif ad hanc vim meā: q memoria vocaf p animū meū ascendens ad te: qui desup mihi maneo. Habent enī memoriam pecora et aues. alioquin nō cubilia nidosve repeterent. non alia multa quib⁹ assuescūt. neqȝ enī assuescere valēt vllis rebus nisi per memoriam.

Qualiter Per memoriam experif deus vel vita beata. C. LXXX.

Sed vbi inueniā te vere bonā et securā suauitas. Si pter memoriā te inuenio tui sū immemor. Et quō iā inueniā te: si memor tui nō sim. pdiderat enī mlier dragmā. et qsiuit eā cū lucerna. et nisi memor eēt ei⁹: nō inuenisset eā. Cū enim esset inuenta: vnde sciret vtrum ipsa esset si immemor ei⁹ esset.

Quid cum ipsa memoria perdit aliq̄d sicut fit cum obliuiscimur et querimus vt recordemur. vbi tandē querimus: nisi in ipsa memoria: ⁊ si aliq̄d pro alio offeratur respuimus. donec illud occurrat qḋ querimus. ⁊ cū occurrerit dicimus: hoc est. Obliti ergo fueramus: nec totū exciderat: sed ex parte qua tenebaẗ: pars alia querebatur. quia sentiebat se memoria nō simul voluere qḋ simul solebat. ⁊ q̄si detruncata cōsuetudine claudicans. reddi quod deerat flagitabat. Quomodo ergo quero te dn̄e. cū enim te quero vitam beatā quero ⁊ quomodo eam quero. Utrū per recordationē tanq̄ꝫ eam oblitus sim. oblitumq̄ꝫ me esse adhuc teneā. an per appetitū discendi incognitā siue q̄ꝫ nunq̄ꝫ scierim: siue quam sic oblitus fuerim: vt me nec oblitum esse meminerim. Nonne ipsa est beata vita quam oēs volunt: ⁊ oīno nolit nemo est. Ubi ergo nouerūt eā vt amarent. Nimirū habem⁹ eam nescio in qua notitia. de qua satago vtrū in memoria sit. quia si ibi est iam beati fuimus aliq̄n. Nunq̄d si meminim⁹ eam sicut meminit carthaginē qui vidit. Non ita. Nō enim videẗ beata vita oculis: q̄ꝫ nō est corpus. Nunquid sicut meminimus numeros. Non. Qui enim os habet in notitia. nō adhuc querit adipisci. Nunq̄d sic meminimus gaudiū fortasse ita. Nam gaudiū meū etiam tristis memini: sicut vitā beatam miser. neq̄ꝫ nunq̄ꝫ corporis sensu gaudiū meū vel vidi vel audiui: sed expertus sum in aīo meo. Quoniā igitur gaudiū res est: quā se expertū non esse nemo potest dicere. ideo reperta in memoria recognosciẗ. quando beate vite nomen auditur. sed absit dn̄e: vt si quocūq̄ꝫ gaudio gaudeā: beatū me putem. Est enim gaudiū qḋ nō datur impijs sed eis qui gratis colunt te. quorū gaudiū tu es: ⁊ ipsa ⁊ beata vita gaudere ad te de te: propter te. Qui aūt aliud sectanẗ gaudiū nō ipsum verū. ab aliqua tamen imagine gaudij voluntas earū nō recedit. Omnes igitur beati esse volunt. Sed quia caro concupiscit aduersus spiritū: ⁊ spiritus aduersus carnem: vt nō faciant quod volunt. cadunt in id qḋ valent. eoq̄ꝫ contēti sunt. quia illud quod nō valent non tantū volunt quantū sat est vt valeant. Nam beata vita est gaudiū de veritate. hoc gaudiū oēs volunt. malunt enim de veritate: q̄ꝫ de falsitate gaudere. Itaq̄ꝫ multos expertus sum. qui fallere vellent. qui autem falli: neminem. Amant igitur oēs veritatē: nec amarent: nisi aliqua notitia eius esset in memoria eorum. Cur ergo nō de illa gaudent. cur nō beati sunt quia fortius occupantur in alijs que potius eos miseros faciūt: q̄ꝫ illud beatos qḋ tenuiter meminerūt. Adhuc enim modicū lumen est in hoībus: ambulent. ambulent ne tenebre eos comprehendant.

Cq Quia beata est gaudiū de veritate sola. C. LXXXI.

Ur autem veritas parit odiuꝫ: ⁊ inimicus eius fact⁹ est homo tuus predicans veritatē. cū ameẗ beata vita q̄ nō est nisi gaudium de veritate. nisi q̄ꝫ sic amatur veritas: vt quicunq̄ꝫ aliud amant. hoc qḋ amant velint esse veritatē. ⁊ q̄ꝫ falli nollēt: nolunt cōuinci q̄ falsi sint. Itaq̄ꝫ ꝓpter eā rē oderūt veritatē: quā pro veritate amant. amant eā lucentē. oderunt eā redarguentē: q̄ꝫ enī falli nolunt: ⁊ fallere volunt. amant eā cū se ipsa indicat. ⁊ oderūt eam cum seipsos indicat. Inde retribuit eis: vt q̄ se ab ea manifestari nolunt. eos nolētes ipsa manifestet: ⁊ eis propterea nō sit manifesta. Sic sic ꝯ̄ animus humanus languidus ⁊ cecus: turpis ⁊ indecens latere vult. se autē vt lateat aliq̄d nō vult. ecōtra illi reddiẗ. vt ⁊ ipse nō lateat veritatē: ⁊ ipsuꝫ lateat veritas. Tamē etiā sic dum miser est. veris mauult gaudere q̄ꝫ falsis. Beatus ergo erit: si nulla interpellante molestia. de ipsa per quā vera sunt oīa: sola veritate gaudebit. Ubi ergo veritas te inueni: vt discerē te. Neq̄ꝫ enim iam eras in memoria mea priusq̄ꝫ te discerē. Ubi ergo inueni: vt discerē te nisi in te supra me. Et nusq̄ꝫ locus ⁊ recedimus ⁊ accedimus: ⁊ nusq̄ꝫ locus. Ueritas vbiq̄ꝫ presides oīb⁹ cōsulentibus te. simulq̄ꝫ respondes oibus etiaꝫ diuersa cōsulētibus. liquide tu respondes. sed non liquide oēs audiunt. Oēs vnde volunt cōsulunt: sed nō semꝑ qḋ volunt audiunt. Optimus minister tuus est: q̄ nō magis intueẗ. hoc a te audire qḋ ipse voluerit: sed potius hoc velle qḋ audierit. Sero te amaui pulchritudo tam antiq̄ ⁊ tam noua. ⁊ ecce intus eras: ⁊ ego foris. ⁊ ibi te querebā. ⁊ in ista formosa que fecisti deformis irruebā. Mecuꝫ eras: ⁊ tecū nō erā. ea me tenebāt longe a te. q̄ si in te non essent: non essent. Uocasti ⁊ clamasti: ⁊ rupisti surditatē meam. Choruscasti ⁊ splenduisti: ⁊ fugasti cecitatē meā. Flagrasti ⁊ duxi spiritū ⁊ anhelo tibi. Gustaui ⁊ esurio ⁊ sitio. Tetigisti me ⁊ exarsi in pacē tuam. Cū inhesero tibi ex oī me: nusq̄ꝫ erit mihi labor ⁊ dolor: ⁊ viua erit vita mea tota plena te. Nunc aūt quem tu imples subleuas eū q̄ꝫ te plenus nō sum oneri mihi sum. Cōtendunt letitie mee flende cū letandis merorib⁹. ⁊ ex q̄ parte stet victoria nescio.

C De Temptationibus huius vite: ⁊ primo de concupiscentia carnis. C. LXXXII.

Eu mihi domine miserere mei. ecce vulnera mea nō abscōdo. Medicus es: eger sum. tu misericors es: miser sum. Nūquid non temptatio vita est humana sup terrā. Quis velit molestias ⁊ difficultates. Tollerari iubes ea: nō amari. Nemo qḋ tollerat amat: etiā si tollerare amat. Quis enī gaudeat se tollerare: mauult nō eē qḋ tolleret. Prospera in aduersis desidero: aduersa in ꝓsperis timeo. Quis inter hec medius locus: vbi non sit humane vite tētatio. Ue ꝓsperitatib⁹ seculi. semel ⁊ iterū a timore aduersitatis: ⁊ a corruptione letitie. Ue aduersitatib⁹ seculi: semel ⁊ iterū ⁊ tertio: a desiderio ꝓsperitatis. Et q̄ꝫ ipsa aduersitas dura ē ⁊ ne frāgat tollerātiā. nūquid nō tētatio est vita humana sup terrā sine vllo interstitio. Et tota spes mea: nō nisi in magna mīa tua. Da qḋ iubes ⁊ iube qḋ vis. Imperas nobis ꝯtinentiā. Et cū scirem (ait quidā) q̄ꝫ nemo potest eē ꝯtinēs: nisi deus det. ⁊ hoc ipm erat sapientie scire cui⁹ eēt h̄ donū. Per ꝯtinentiā quippe colligimur ⁊ redigimur in vnū: a quo in multa defluxim⁹. Min⁹ enī te amat: q̄ tecū aliquid amat: qḋ nō ꝓpter te amat. O amor qui semꝑ ardes: ⁊ nunq̄ꝫ extingueris. charitas deus meus accēde me. Iubes certe vt ꝯtineā a ꝯcupiscētia carnis: a cōcupiscētia oculoꝝ: ⁊ ambitione seculi. Iussisti a cōcubitu. ⁊ q̄ꝫ dedisti factū est. Sed adhuc viuūt in memoria mea taliū rerum imagines: q̄s ibi cōsuetudo mea fixit. ⁊ occursantur mihi vigilanti quidē carētes virib⁹. In somnio aūt nō solū vsq̄ꝫ ad delectationē: sed etiā vsq̄ꝫ ad cōsensionē. factūq̄ꝫ simillimū falsa visa persuadēt: qḋ vera vigilanti nō pñt similimū. Et vbi est tūc rō qua talib⁹ suggestionib⁹ resisto vigilans. Sepe etiā in somnis resistim⁹ nostriq̄ꝫ ꝓpositi memores: atq̄ꝫ ī eo castissime ꝑmanētes: nullū talib⁹ illecebris adhibem⁹ assensuꝫ. Et tñ tantū interest vt cū aliẗ accidit: euigilātes ad ꝯsciētie requiē redeam⁹: ipsaq̄ꝫ distātia repiamus nos nō fecisse. qḋ tñ in nobis quoquomodo factū eē doleam⁹. Augebis dn̄e magis magisq̄ꝫ in me munera tua: vt aīa mea sequaẗ me ad te ꝯcupiscētie visco expedita: vt nō sit rebellis sibi: atq̄ꝫ in somnis non solū ꝑpetret tales corruptelas ꝑ imagines aīales vsq̄ꝫ ad carnis fluxū: sꝫ ne ꝯsentiat q̄dē. Exulto igiẗ cū tremore in eo qḋ donasti mihi: lugēs ī eo q̄ incōsūmat⁹ sū: sperās ꝑfecturū te ī me mīas tuas vsq̄ꝫ ad pacē plenariā: quā tecū habebūt interiora ⁊ exteriora mea: cū absorpta fuerit mors.

C De Gule voluptatibus. C. LXXXIII.

St et alia malitia diei: q̄ vtinā sufficiat ei. Reficimus enī quotidianas ruinas corporis edendo ⁊ bibēdo: pri⁹ q̄ꝫ escas ⁊ vētrē destruas. cū occideris indigentiā saturitate mirifica: ⁊ corruptibile hoc indueris incorruptione sempiterna. Hoc autem me docuisti: vt quemadmodū medicamēta: sic alimēta sumpturus accedā. Sed dū ad quietē satietatis ex indigētie molestia transeo: in ipso transitu mihi insidiaẗ laqueus ꝯcupiscētie. Ipse enī trāsit⁹ voluptas est. ⁊ nō est alius qua transeaẗ: quo transire cogit necessitas. Et cū salus sit causa edendi ⁊ bibēdi: adiūgit se tanq̄ꝫ pedissequa periculosa iocunditas. ⁊ plerūq̄ꝫ preire conaẗ: vt ei⁹ causa fiat qḋ causa salutis me facere vel dico vel volo. Nec idē modus vtriusq̄ꝫ est. Nā quod saluti satis est: delectationi parū est. Et sepe incertū fit vtrū adhuc necessaria corporis cura subsidiū petat. an voluptaria cupiditatis fallacia ministeriū suppetat. Ad hoc incertum infelix hilarescit anima. ⁊ in eo preparat excusationis patrocinium. gaudens nō apparere: quod satis sit moderationi valitudinis: vt obtentu salutis obumbret negociū voluptatis. His tētationibus quotidie conor resistere: ⁊ ad te refero estus meos: quia consilium mihi de hac re nondū stat. Audiam vocē iubentis dn̄i mei. nō grauentur corda vestra in crapula ⁊ ebrietate. Ebrietas longe est a me: miserberis ne appropinquet mihi. Crapula nōnunq̄ꝫ surrepit seruo tuo. misereberis vt longe fiat a me. Nemo enī potest esse continēs: nisi tu des. Audiui Apostolum dicentem. Omnia possum in eo qui me ꝯfortat. Conforta me dn̄e vt possim. da quod iubes. iube quod vis. Iste se accepisse confiteẗ. ⁊ q̄ gloriaẗ in dn̄o gloriatur. Audiui alium rogantem vt acciperet. Aufer a me inquit ventris concupiscētias. Unde apparet sancte deus meus te dare: cū fit quod imperas fieri. Docuisti me pater bone. omnia munda mundis. sed malū esse homini: qui per offensionē manducat. ⁊ omnē creaturam tuam bonam esse. nihil abiciendū quod cū gratiarū actione percipiẗ. ⁊ q̄ mā ducat nō mādūcantē non iudicet. ⁊ qui non manducat manducantem nō spernat. Didici hec. gratias tibi deo meo magistro meo pulsatori aurium mearū illustratori cordis mei. Quoniam certo conuers

cōcupiscentiam edendi ⁊ bibendi. nō enim est quod semel precidere ⁊ vltra nō attingere decernā. sicut de cōcubitu potui. Itaq3 freni gutturis tēporata relaxatione ⁊ cōstrictiōe tenendi sunt. Quis autē est dñe qui nō rapiat aliquātulū extra metas necessitatis. quisq̄s est magnus est. magnificet nomē tuū. Ego autē nō sum: qꝛ homo peccator sum: sed ⁊ ego magnifico nomē tuū. ⁊ interpellat te pro peccatis meis: q̄ vicit seculū numerās me īter īfirma mēbra corporis sui. qꝛ iperfectū eius viderūt oculi tui. ⁊ in libro tuo oēs scribent̄.

De Illecebris odoratus ⁊ auditus. C. LXXXIIII.

De illecebra odorū nō nimis satago: cū absunt nō requiro. cū assunt nō respicio. paratus eis etiā semp carere. Ita mihi videor. forsitan fallor. Sūt enī iste plangēde tenebre in q̄bus me latet facultas mea que in me est. vt aīus meus de viribus suis ipse se interrogans nō facile sibi credendum existimet. qꝛ ⁊ quod inest plerumq3 occultū est: nisi experientia manifestet̄. Et nemo securus esse debet in hac vita que tota tentatio est. Qui fieri potuit ex deteriori melior. nō fiat etiā ex meliore deterior. Una spes: vna fiducia: vna firma promissio: misericordia tua. Uoluptates auriū me tenacius implicauerāt: ⁊ subiugauerāt. sed resoluisti ⁊ liberasti me. Nunc in sonis quos animāt eloquia tua: cū suaui voce cantant̄ ⁊ artificiosa. fateor aliquantulū acquiesco nō quidē vt hereā: sed vt surgā cū volo. At tñ cū ipsis sentētijs q̄bus viuunt vt admittantur ad me querunt in corde meo nōnullius dignitatis locū: ⁊ vix eis p̄beo cōgruentem. Aliquādo enim plus eis mihi videor tribuere honoris q̄3 decet. dum ipsis dictis sanctis religiosius ⁊ ardentius sentio moueri aīos nostros in flāmā pietatis cū ita cantant̄. q̄3 si nō ita cantarentur: ⁊ oēs affectus spūs nostri pro suaui diuersitate habere proprios modos in voce. ⁊ cantu. quoꝝ nescio qua familiaritate occulta excitat̄. Sed delectatio carnis mee cui mentē eneruandā dari non oportet sepe me fallit. dum rationi sensus nō ita comitatur: vt patienter sit posterior sed tantū quia propter illā meruit admitti: etiam precurrere ac ducere conat̄. Ita in his pecco nō sentiens: ⁊ postea sentio. aliquando autē hanc fallaciam immoderatius cauens. Erro nimia seueritate vt melos omne cantilenarū suauiū quibus dauiticū psalterium frequentatur. ab auribus meis velim remoueri. ⁊ ipsius ecclesie. tutiusq3 videt̄ mihi quod de alexandrino episcopo Athanasio sepe mihi dictū est. qui tam modico flexu vocis faciebat sonare lectorē psalmi: vt pronūciāti vicinior esset q̄ canenti. Ita fluctuo inter periculū voluptatis ⁊ experimentū salubritatis. magisq3 adducor cantādi cōsuetudinē approbare in ecclesia: vt per oblectamenta aurium infirmior aīus in affectū pietatis assurgat. Tamen cū mihi accidit vt me amplius cantus q̄ res que cantat̄ moueat: penaliter me peccare cōfiteor. ⁊ tunc mallem nō audire cantantē. Ecce vbi sum: flete mecū: ⁊ pro me flete. qui aliquid boni vobiscū intus agitis. vnde facta procedunt. Nam qui nō agitis nō vos hec mouent. Tu autem domine miserere: ⁊ sana me: in cuius oculis mihi questio factus sum: ⁊ ipse est languor meus.

De Oculoꝝ voluptate. C. LXXXV.

Restat voluptas oculorū carnis. Pulchras formas et varias: virides ⁊ amenos colores amant oculi. Nec teneāt hec animā meam. teneat eam deus meus: qui hec fecit bona valde. Sed ipse est bonū meū non hec. Ipsa regina coloꝝ lux illa oīa perfundēs. insinuat se ita vehemēter. vt si repente subtrahatur cū desiderio requiratur. ⁊ si diu absit cōtristat animū. O lux quā videbat Tobias cū clausis oculis istis docebat filiū viā vite. Una est: ⁊ alia nō est: ⁊ vnū omnes qui vidēt ⁊ amant eam. At ista corporalis: illecebrosa ⁊ periculosa dulcedine condit vitā cecis amatoribus. Qui autē ⁊ de ipsa laudare te volunt deus creator oīum. assumunt eam in hymno tuo nō absumantur ab ea in somno suo. Sic esse cupio resisto seductionibus oculoꝝ: ne implicentur pedes mei quibus ingredior viam tuā. ⁊ erigo ad te inuisibiles oculos: vt euellas de laqueo pedes meos. Tu subinde euellis eos. nam illaqueantur. Tu non cessas euellere: ego autem crebro inhereo vbiq3 sparsis insidijs: quia neq3 dormies neq3 dormitabis q̄ custodis israel. Quā innumerabilia: varijs artibus ⁊ opificijs in vestibus. calciamētis vasis ⁊ huiuscemodi fabricationibus. picturis etiā diuersisq3 figmentis atq3 his vsum necessariū atq3 moderatū ⁊ piam significationē longe trāsgredientibus. addiderunt hoīes ad illecebras occuloꝝ. foras sequentes quod faciūt intus relinquentes a quo facti sunt: ⁊ exterminātes quod facti sunt. At ego domine deus meus ⁊ decus meū. etiā hinc dico tibi hymnū: ⁊ sacrifico laudē sanctificatori meo. quoniam pulchra traiecta per animas in manus artificiosas ab illa pulchritudine veniunt: que est sup aīas: cui suspirat aīa mea die ac nocte. Sed pulchritudinū exterioꝝ operatores ⁊ sectatores inde trahunt approbādi modū nō autē inde trahūt vtēdi modū. ⁊ ibi est ⁊ nō vidēt eū: vt nō eant lōgius: ⁊ fortitudinē suā ad te custodiāt. nec eā spargāt in deliciosas lassitudines. Ego autē hec loquēs ⁊ discernens etiā in illis pulchris gressū innecto. sed tu euellis dñe: qm̄ mīa tua ante oculos meos est. Nā ego capior miserabiliter: ⁊ tu euellis misericorditer aliqñ nō sentientē: qꝛ suspensus incideram aliqñ cum dolore: quia iam inheseram.

De Curiositate. C. LXXXVI.

Huc accedit alia forma tentationis multiplicius periculosa. Preter concupiscentiā carnis q̄ est in delectatione oīuꝫ sensuū: inest aīe p eosdem corporis sensus quedā se nō oblectādi in carne. sed experiendi p carnē vana ⁊ curiosa cupiditas. noīe cognitionis ⁊ sciētie palliata. q̄(qꝛ in appetitu noscēdi est: oculi autē sunt ad noscēdū in sensib9 p̄cipes) cōcupiscētia oculoꝝ eloquio diuino appellat̄. Ex hoc autē euidentius discernit̄ quid voluptatis: q̄d curiositatis agat̄ p sensus: q2 voluptas pulchra: canora: suauia: sapida ⁊ leuia sectat̄. Curiositas autē etiā his ꝯtraria causa tētandi: nō ad subeundū molestiā: sed experiendi noscēdiq3 libidine. Quid enī voluptatis habet videre in laniato cadauere: q̄d exhorreas. ⁊ tñ sicubi iacet concurrūt vt ꝯtristent̄ vt palleant. Timēt etiā ne in somnis hoc videant: q̄si quisquā eos vigilātes videre coegerit. aut pulchritudinis fama vel peritie. Ita ⁊ in ceteris sensibus q̄ psequi lōgū est. Ex hoc morbo cupiditatis in spectaculis exhibentur queq3 miracula. Hinc ad pscrutāda occulta nature: q̄ preter nos est operata pcedit̄. q̄ scire nihil pdest: ⁊ nihil aliud q̄ scire hoīes cupiūt. Hinc etiā si quid eodē pu̇erse sciētie fine p magicas artes querit̄. Hinc etiā in ipsa religione deus tētat̄: cū signa ⁊ pdigia multa flagitāt̄. nō ad aliquā salutē: sed ad solā experientiā desiderata. Sane me iam theatra nō rapiūt: nec curo nosse trāsitus syderū. Uerūtñ inq̄ā multis minutis rebus curiositas nostra quotidie labat̄: quis enumeret. Quotiens narrātes inania primo q̄si tolleram9: ne offēdam9 infirmos. deinde paulatim libēter aduertim9. canē currētē post leporē iam nō specto cū in circo fit. At vo in agro si casu transeam auertit me fortassis ab aliqua magna cogitatione: atq3 ad se conuertit illa venatio non deuiare cogēs corpore iumēti. sed cordis inclinatione. ⁊ nisi iam mihi demonstrata infirmitate mea cito āmoneas. aut ex ipsa visione p aliquā ꝯsiderationē in te assurgere: aut totū cōtemnere aut trāsire: vanus hebesco. Quid cum me domi sedentē stellio muscas captās: vel aranea retib9 suis irruentes implicās: sepe intentū facit. Num quia parua sunt aīalia: ideo nō res eadē agit̄. Pergo inde ad laudandū te creatorē mirificū: atq3 ordinatorē oīuꝫ rerū. sed nō inde intēt9 esse incipio. Aliud est cito surgere: aliud nō cadere. Cūq3 hmōi rerū ceptaculū sit cor nostrū: ⁊ portet copiose vanitatis catervas. hinc et orōnes nre sepe interrūpunt̄ atq3 turbāt̄: ⁊ ante ꝯspectū tuū dū ad aures tuas voce cordis intēdim9. nescio vñ irruētib9 nugatorijs cogitationib9 res tanta pscidit̄.

De Uano appetitu fauoris ⁊ laudis. C. LXXXVII.

Nunquid domine qui solus sine typho dominaris quia solus verus dñs es: q̄ nō habes dñm. nūquid hoc tentationis gen9 cessabit a me in hac vita timeri ⁊ amari velle ab hoīb9. nō propter aliud: sed vt inde sit gaudiū q̄d nō est gaudiū. misera vita est: ⁊ feda iactantia. hinc fit vel maxime nō amare te nec caste timere te. ideoq3 supbis resistis: humilib9 autē das gratiā: nobis quia propter quedam humane societatis officia necessariū est amari ⁊ timeri ab hominibus instat aduersarius vere beatitudinis nostre. vbiq3 spargēs in laqueis euge euge. vt dū auide colligimus incaute capiamur. ⁊ a veritate tua gaudiū nostrū deponētes in hominū fallacia ponamus. ⁊ libeat nos amari ⁊ timeri. nō propter te: sed pro te. peruersa via atq3 distorta imitari te. Ceterū qui laudari vult ab hominibus vituperāte te nō defendet̄ ab hoīb9 iudicante te nec eripietur damnāte te. Cum autē non laudatur peccator in desiderijs anime sue. laudatur homo propter aliquod donū quod dedisti ei. At ille plus gaudet sibi laudari se: q̄3 ipsum donū vnde laudatur habere. etiam iste te vituperante laudatur. ⁊ melior iam ille qui laudauit: q̄3 ille qui laudatus est. Illi enim placuit in homine donū dei. huic autē magis placuit donum hominis q̄3 dei. Tentamur his dñe quotidie. Quotidiana fornax nostra est humana lingua. Et qñ qualiscūq3 in alijs tentationū generibus mihi facultas explorandi me. in hoc pene nulla est. Nam ⁊ a voluptatibus carnis: ⁊ a curiositate superuacua cognoscendi. video quantū assecutus sim posse

frenare alium meum cum eis rebus careo: vel volūtate: vel cum absunt. Tunc enim me interrogo q̄ magis minusve mihi molestum sit non habere. laude vero vt careamus: atq; in eo experiamur quid possumus. nunquid male viuendum est. et tam perdite atq; immaniter. vt nemo nos nouerit qui non detestetur. que maior dementia dici potest. At si bone vite ꝛ bonorum operum comes. ꝛ solet ꝛ debet esse laudatio. tam comitatum eius q̄ ipsam bonā vitam deseri non oportet. non autē sentio sine quo esse. aut equo animo aut egre possimus nisi cum absuerit.

¶ Adhuc de appetitu laudis. C. LXXXVIII.

Ecce inter veritas video nō me laudibus meis propter me. sed propter proximi vtilitatem moueri oportere. et vtrum ita sit nescio. obsecro te deus meus. ꝛ meipsum mihi indica. vt cōfitear oraturis pro me fratribus meis quod in me saucium reperero. Interim me diligentius interrogem si vtilitate proximi moueor in laudibus meis. cur minus moueor. si quispiam alius iniuste vituperet q̄ si ego. cum vtraq; contumelia eadē iniquitate coram me iactatur. An ꝛ hoc nescio: etiam ne id restat. vt nō faciam veritatem corā te in corde meo ꝛ in lingua mea ꝛ seducam meipsum. insaniā hanc domine longe fac a me. ne oleum peccatoris mihi sit os meum. ad impinguandum caput meum. Egenus et pauper ego sum. et melior in occulto gemitu displicens. et querens misericordiam tuam donec reficiatur defectus meus. ꝛ perficiatur vsq; in pacem quā nescit arrogātis oculus. Sermo autē ore procedēs: ꝛ facta que innotescūt hoib⁹: habēt temptationē piculosissimā ab amore laudis. qui ad priuatā quandā excellentiā cōtrahit emēdicata suffragia tentat etiā cū a me in me arguitur: eo ipso quo arguit. Et sepe homo de ipso vane glorie cōtemptu vanius gloriatur. Ideo non iam de ipso contemptu vane glorie gloriatur. non enim eam contemnit cum gloriatur intus. Etiam intus est aliud in eodem genere tentationis malum quo inanescunt qui sibi placent de se q̄uis aliis vel nō placeat vel displiceāt. nec placere affectāt ceteris. sed sibi placētes multū sibi displicēt. nō tm̄ de nō bonis: q̄si bonis: s; ēt de bonis tuis quasi suis aut et sicut de tuis s; tanq̄ ex meritis suis aut ēt sicut ex tua gratia nō tā socialit gaudētes s; alijs inuidētes. In his oib⁹ ꝓ culis vulnera mea dn̄e magis subinde a te sanari q̄ mihi nō īfligi sentio.

¶ De Contemplatione vere lucis ꝛ beneficio incarnationis. C. LXXXIX.

Tu es lux permanēs: quā de oibus ɔsulebā. an essent quid essent quanti pendēda essent. ꝛ audiebā docentē ac iubentē. Et sepe illud facio: hoc me delectat ꝛ ab actiōibus necessitatis quantū relaxari possum ad illā voluptatē refugio. Nec in his oib⁹ que percurro cōsulēs te. inuenio tutū aie mee locū nisi in te. quo colligantur sparsa mea. nec a te quicq̄ recedat ex me. ꝛ aliq̄n intromittis me in affectū multū in vsitatū introrsus. at nescio quā dulcedinem. que si perficiatur in me nescio quid erit. qd vita ista nō erit. Sed recido in hec erūnosis ponderibus: ꝛ resorbeor solitis ꝛ teneor: ꝛ multū fleo. Sed multū teneor tantū cōsuetudinis sarcina digna est hic esse valeo nec volo. illic volo nec valeo: miser vtrobiq;. Ideoq; cōsideraui languores peccatorum meorū in cupiditate triplici. ꝛ dexterā tuā inuocaui ad salutē meā. Vidi enim splendorē tuū corde saucio: ꝛ repercussus dixi Quis illuc potest: proiect⁹ sum a facie oculorum tuorum. Tu es veritas sup oīa presidens. At ego per auariciā meā non amittere te volui. sed volui tecū possidere mendaciū. sicut nemo vult ita falsum dicere vt nesciat ipse quid verū sit itaq; amisi te q2 nō dignaris cum mendacio possideri. Quē ergo inuenirē qui me recōciliaret tibi. Mediator inter te ꝛ hoies oportuit vt aliqd haberet simile tibi. aliquid sile hoibus ne in vtroq; silis hoibus longe esset a deo. aut in vtroq; similis deo longe esset ab hoibus atq; ita mediator nō eēt. hic est quē secreta tua misericordia demōstrasti humilib⁹: ꝛ misisti vt eius exēplo etiā ipsam discerēt humilitatē. Hic iter mortales peccatores ꝛ mortalis ꝛ iustus apparuit. mortalis cū hoibus: ꝛ iustus cū deo. Vt q2 stipendiū iusticie vita est ꝛ pax. per iusticiā cōiunctam deo euacueret mortē iustificatorum impiorum. quā cū illis voluit habere cōem. Hic demonstratus est antiqs sanctis: vt ipsi ita ꝑ fidē future passionis eius. sicut nos per fidē preterite salui fierent. Quō nos amasti pater bone. q̄ filio tuo vnico nō pepercisti. sed pro nobis impijs tradidisti eum. pro nobis tibi factus est victor ꝛ victima. ꝛ ideo victor quia victima pro nobis tibi sacerdos ꝛ sacrificiū: ꝛ ideo sacerdos quia sacrificium faciēs tibi nos de seruis filios de te nascēdo: nobis seruiendo. Merito mihi spes valida in isto est: quia sanabis oēs meos languores per eum qui sedet ad dexteram tuam ꝛ te pro nobis interpellat alioquin desperarē. multi enim ꝛ magni sūt eidē languores: sed amplior est tua medicina. Potuimus putare quod verbū tuū remotū eēt a diūctione hoīs: ꝛ desperare de nobis nisi caro fieret: ꝛ habitaret in nobis. Iste tuus vnicus: in quo sūt oēs thesauri sapiētie ꝛ sciētie abscōditi: redemit me sanguine suo. Non calumnientur mihi superbi: q2 cogito preciū meū. ꝛ māduco: ꝛ bibo: ꝛ erogo: ꝛ pauper cupio saturari ex eo inter eos q̄ edūt, ꝛ saturantur. ꝛ laudabunt dn̄m qui requirunt eum.

¶ Q. Ad beatā vitā [illegible] amor ordinat⁹. C. XC.

Omnes beatē viuē volum⁹. Beat⁹ at neq; ille ē: q̄ nō ht qd amat q̄ cūq; ht neq; q̄ ht qd amat si noxiū sit. neq; q̄ nō amat qd amandū est cū sit optimū. Nā ꝛ q̄ appetit qd adipisci nō potest cruciatur. ꝛ q̄ adept⁹ est qd adipiscēdū nō eēt fallitur. ꝛ q̄ nō appetit qd adipiscendū esset egrotat. Restat ergo quartū vbi beata vita inueniri queat. cū id qd est hoīs optimū: ꝛ amatur ꝛ habetur. Quid est ergo hoīs optimū. Tale debet esse qd nō amittat inuit⁹. Virtus certe animā facit optimā ꝛ procul dubio aliqd aīa sequitur vt virtutē assequatur. Hoc ergo erit aut ipsa aīa: aut virtus: aut aliud quid. At si seipsam: stultū quid sequitur. stulta est enī ante adeptā virtutē. ꝛ si sequitur stultā: eandē stultitiam quā vitat assequitur. Si autē virtutē qd sequitur id qd non est aut quō assequi cupit qd habet. aut igitur virt⁹ est preter animā. aut aliquid aliud sequitur aīa: quo virtutis ꝛ sapiētie compos fit. Hautē aut homo sapiēs erit: aut deus. Sed iam dictū est tale quid esse debere quod inuiti nequeam⁹ amittere. Quis vō dubitet hominē sapientē: si eū sequi satis putauerim⁹: auferri nobis posse. Deus igitur regit. quē si sequimur bene. si autē assequimur beate viuim⁹. sed quō sequimur qd nō videm⁹ aut quō videm⁹ q̄ hoīes (?) [illegible] sum⁹ q̄ enī mens cū stultitie nube obtegatur: illā lucē valeat vel etiā conetur haurire: hactenus potuit ratio pduci. Versabatur nō eni veritate certior: sed cōsuetudine securior in reb⁹ humanis. At vbi ad diuina puentū est auertit se non potest intueri [illegible] luce veritatis ad familiaritatē tenebrarū suarū: nō electione: sed fatigatione conuertitur. q̄ hic formidandū: ne maiorē hinc cōcipiat aīa imbecillitatē: nisi quietē fessa conquirit. Ergo refugere in tenebrosa cupiētib⁹ diuina dispensatione nobis ista auctoritatis opacitas occurrat. ꝛ mirabilib⁹ rerū vocibusq; librorum velut signis: tēperationibus veritatis: vmbrisq; blandiatur. Itaq; vere religionis fide ꝓcepti seruatis. non deseram⁹ viā: quā nobis deus ꝛ patriarcharū segregatione ꝛ legis vinculo: ꝛ prophetarū presagio: ꝛ suscepti hoīs sacramento: ꝛ apostolorum testimonio: ꝛ sanguine martyrū: ꝛ gentiū occupatione muniuit. nostrasq; ratiunculas diuinis submittamus affatibus. Audiamus ergo quem finem bonorum nobis christe preferibas. nec dubiū q̄n is sit finis: quo nos sūmo amore tēdē iubes. Diliges inquit dominū deum tuū ex toto corde tuo: ꝛ ex tota anima tua. ꝛ proximū tuū sicut ꝛc̄. Vellem videre quid posset esse amplius. Quid ad hec Paulus. Scimus inquit quia diligētibus deum oīa co in bonum. dicat etiam dilectionis modum. Quis nos inquit separabit a charitate christi: tribulationes an angustie ꝛ cet. Dilectio igitur in deum redit: qua se illi homo non componere sed supponere affectat. quod quanto fecerit instantius: tanto erit beatior ꝛ sublimior. ꝛ illo domināte liberi erimus fietq; ꝑ charitatē: ꝛ conformemur deo. ꝛ circūcisi ab hoc mūdo nō ɔfundamur cū his que nobis debent esse subiecta.

¶ Q. Virtus nihil aliud sit q̄ amor dei [illegible]. C. XCI.

Eniq; si virtus ad beatā vitā nos ducit nihil virtutē eē affirmauerim: nisi sūmū amorē dei. Nam ꝛ illud qd virt⁹ quadripartita dicitur ex ipsius amore vario quodā affectu dicitur. Est enī temperātia amor integrum se prebens ei qd amatur. Fortitudo est amor facile tollerans omnia ꝑpter id quod amatur. Iustitia amor soli amato seruiens: ꝛ ideo recte domināns. Prudentia amor ea quibus adiuuatur ab eis quibus impeditur sagaciter eligēs. Sed hunc amorē nō cuiuslibet: sed dei esse diximus. i. sūmi boni. sūme sapientie. sūme concordie. Est enī charitas simplex ꝛ pura: que spūsancto inspirata perducit ad filium: per quē pater cognoscitur. Omne igitur officiū temperantie est exuere veterem hominē ꝛ in deo renouari: id est cōtemnere illecebras omnes corporeas: laudēq; popularem. totūq; amorē ad diuina cōferre: ne subiciat se hō per peccata his rebus: q̄ sibi per recte facta diuina lege subiecta sūt. Quid est enī aliud falsis bonis illudi atq; decipi: q̄ seipso inferiora miranda ꝛ appetenda arbitrari. Habet igitur vir temperans in his rebus mortalibus vite regulam vtroq; testamento firmatā: vt eorum nihil diligat. nihil per se appetendū putet. sed ad vite hu [illegible]

ficiorũ necessitatẽ quantũ satis est vsurpet. vtentis modestia: non amantis affectu. De fortitudine autẽ nõ multa dicenda sunt. amor nanq3 ille de quo loquimur. quem tota sanctitate inflãmatũ oportet esse in deũ in nõ appetẽdis istis tẽperans in amittẽdis fortis vocat. Sed inter hec oĩa que in hac vita possident. corpus grauissimuz vinculũ est iustissimis dei legib⁹ propter antiquũ peccatuz. quo nihil est ad predicandũ notius nihil ad intelligendũ secretius. Hoc ergo vinculũ ne cõcutiat atq3 vexet laboris ⁊ doloris. ne autẽ auferatur atq3 perimat mortis terrore aĩaz quatit. Amat enim illud vi cõsuetudinis nõ intelligẽs si eo bene atq3 sciẽter vtat. resurrectionem reformationẽq3 ei⁹ ope ⁊ lege diuina sine vlla molestia iuri suo subditã fore. Sed cũ hoc amore totũ in deũ cõuerterit. his cognitis nõ solũ mortẽ cõtemnet: sed etiã desiderabit. sed restat cũ dolore magno cõflictio nihil tñ est tam durũ atq3 ferreũ qđ non amoris igne vincat. quo cũ se aĩa rapiet in deũ. super oẽs carnuficinã libera ⁊ admirãda volitabat pennis pulcherrimis ⁊ integerrimis. q̃bus ad dei amplexũ amor castus innitit. Ad exemplũ autẽ nobis cõsiderãduz est amatores auri vel laudis vel feminarũ q̃z fortes sunt in pferẽdo pro eo qđ diligũt. cũ ille nõ amor: sed ɔgruẽtius cupiditas vocetur: in q̃bus apparet quãtus sit ipetus animi ad ea q̃ diligit cursu flexo per inania queq3 tendentis. Argumẽtoq3 nobis est q̃z sint oĩa pferẽda ne deseramus deũ si tanta ille ne deserãt amata pferant. Merito cõmemorãdus est sanct⁹ Job: in cuius vocib⁹ satis elucet. quam n pendẽda sunt ista que cũ volũt hoĩes per dominationẽ tenere. et ab his potius per cupiditatẽ tenent. ⁊ rerũ mortaliũ serui fiũt dum imperite dñi esse desiderãt. Amissis enim ille oĩbus repẽte diuitiis tam inconcussum aĩum tenuit ⁊ infixũ deo: vt satis nõ illas sibi magnas fuisse ostẽderet: sed se illis. sibi autẽ deũ: quo aĩo si eẽ possent nostri tẽporis hoĩes. nõ magnopere. m. n. t. ab illorũ possessione phiberemur vt pfecti essemus. Multo enim miserabili⁹ est nõ inherere istis q̃tis possideas. q̃z ea oĩno nõ possidere. Justitie vero congruit vt deo quẽ diligit libẽtissime seruiat. ceteraq3 oĩa pti sibi subiecta regat. ptim subijciẽda p̃sumat. Nec de prudẽtia diuti⁹ disserẽdũ ẽ ad quã. dinoscẽtia ptinet appetẽdoꝝ ⁊ vitãdoꝝ. q̃ si desit: nihil hoꝝ q̃ dicta sũt effici põt. hui⁹ excubiaꝝ vigilia ẽ ne surrepẽte paulatim mala suasiõe fallamur. Qui enĩ spernit modica paulatim mala suasiõe fallamur. Qui enĩ spernit modica paulatĩ deficit.

De Bipartita dilectione. C. XCII.

Uid amplius de morib⁹ disputẽ. Si deus est summũ bonũ hoĩs: nihil aliud est hominẽ bene viuere: q̃z toto corde: tota aĩa: tota mente deũ diligere: a quo existit. vt incorrupt⁹ in eo amor custodiat. qđ est tẽperãtie. nullis frãgat incõmodis: qđ est fortitudinis. nullis alijs seruiat: qđ est iustitie. vigilet in discernẽdis reb⁹ ne fallacia surrepat: qđ est prudẽtie. Hec est hoĩs vna pfectio: q̃ sola ipetrat vt veritate pfruat. hoc nobis vtroq3 testamẽto consciat. Nõ põt aũt seipz nõ diligere q̃ deũ diligit. imo ille solus se diligit q̃ deũ diligit qui [illegible] agit. vt summo bono pfruat. Qđ aũt agis tecũ agẽdũ est cũ proximo. s. vt ad id bonũ ad qđ ipse tendis eũ adducas. Illud enim est vnũ bonũ qđ oĩb⁹ tecũ tendẽtib⁹ nõ fit angustũ. Ex q. s. dilectiõe primi nascunt officia societatis humane: in q̃bus nõ errare difficile est. Duob⁹ enĩ modis peccat in hoĩe. vno si ledat. alio si cũ põt nõ adiuuet. Cumq3 homo sit aĩa rõnalis mortali vtens corpore. partim corpori: partim aĩe benefacit qui primũ diligit. ad corpus ptinet medicina ad aĩaz disciplina. Medicinã voco quicq̃d corporis instaurat vel tuet salutem: vt est cibus: potus: regimẽ: ⁊ tectũ: ⁊ hmõi. Disciplina vero illa que animi medicina est in duo distribuit. s. cohibitionẽ ⁊ instructionẽ. Cohibitio timore: instructio amore perficit. eius dico cui per disciplinã subuenit. Nam qui subuenit nihil boni habet nisi amare. In his duob⁹ dñs testamentis duobus discipline nobis regulam dedit. In veteri enim timor preualet: in nouo amor. Qđ ibi seruit⁹ hic libertas ab apostolis predicat. Merito igit o ecclesia catholica nõ solũ ipsum cuius adeptio vita beata est pure colenduz predicas cui soli aĩa rationalis coherẽdo nõ misera est secludẽs omne quod factũ est qđ subditũ tẽpori. neq3 confundens qđ eternitas: qđ veritas. qđ pax distinguit: neq3 separãs qđ maiestas vna cõiungit. sed etiã proximi charitate ita cõplecteris. vt varioꝝ morborũ q̃bus pro peccatis suis aĩe egrotãt. oĩa apud te medicina ppolleat.

De Reb⁹ fruẽdis ⁊ vtẽdis: ⁊ de diligẽdis. C. XCIII

Dem in libro de doctrina christia. Res q̃b⁹ fruendũ ẽ nos beatos faciũt. istis q̃bus vtendũ est tendẽtes ad beatitudinem adiuuamur ⁊ quasi adminiculamur: vt ad illas que beatos nos faciunt puenire et eis inherere possim⁹. Nos vero qui fruimur ⁊ vtimur inter vtrasq3 cõstituti: si eis quib⁹ vtendũ est frui voluerim⁹ impedit cursus nr̃: vt ab his reb⁹ quib⁹ fruendũ est obtinẽdis vel retardemur: vel etiã reuocemur inferioꝝ amore prepediti. Frui enĩ est amore inherere alicui rei propter seipsam. Uti vero qđ in vsũ venerit ad id qđ amas obtinẽdũ referre: si tñ amãdũ ẽ. nã vsus illicit⁹ abusus poti⁹ nominãdus est sicut cũ loq̃mur vt id qđ in aĩo gerim⁹ in animũ audiẽtis p aures carneas illabat fit son⁹ verbi qđ corde gestam⁹ ⁊ locutio vocat. nõ tñ in eum sonũ cogitatio nr̃a ɔuertit. sed apud se manẽs integra formã vocis q̃ se insinuat auribus sine aliq̃ labe sue mutationis assumit. ita vbũ dei nõ cõmutatũ caro tñ factũ est: vt habitaret in nobis. Sicut autẽ q̃ medet vulneri corporis adhibet q̃dã ɔtra: vt calidũ frigido: humidũ sicco. q̃dã vero similia: vt linteolũ vel rotundo vulneri rotundũ: vel oblõgo oblõgũ. sic sapiẽtia dei hominẽ curãs seipsam exhibuit ad sanãdũ. ipsa medicus: ⁊ ipsa medicina. Quia ergo p supbiã hõ lapsus erat: humilitatẽ exhibuit ad sanãdum. Serpẽtis astutia vel sapiẽtia decepti sumus: p dei clemẽtiã liberati sum⁹. Nos imortalitate male vsi sum⁹ christus mortalitate bene vsus est: vt viuerem⁹. Corrupto aĩo femine ingressus est morb⁹. integro aĩo femine pcessit salus. alia sũt q̃ ligamẽta vulnerib⁹ nr̃is adhibita hec sunt. q p feminã deceptos p feminã natus. hõ hoĩes: mortal mortales liberauit. Hec aũt regula dilectiõis diuinit⁹ ɔstituta est: Diliges deũ tuũ ex toto corde tuo ⁊ vt oẽs cogitatiões tuas: ⁊ oẽm vitã: ⁊ oẽm ĩtellectũ in illũ [illegible] a quo habes ea que confers. Nullã enĩ partẽ relĩq̃t vite nr̃e q̃ vacare debeat. ⁊ q̃si locũ dare: vt alia re velit frui. sz quicq̃d aliud diligẽdũ venerit in animũ: illuc rapiat quo totus dilectionis impet⁹ currit. Quisquis ergo recte primũ diligit: hũ cũ eo debet agere vt etiã ipse toto corde tota aĩa: tota mẽte diligat deũ. Sic enĩ diligẽs eũ tanq̃ seipsum. totã dilectionẽ sui ⁊ illi⁹ refert in illã dilectionẽ dei q̃ nullũ a se riuũ extra patit duci. Nõ aũt oĩa quib⁹ vtẽdũ est diligẽda sunt sed illa sola: q̃ aut nobiscũ q̃dã societate referunt in deũ: sicut ẽ hõ vel angelus. aut ad nos relata bñficio dei p nos indigẽt sicut corpus. Nã vtiq3 martyres nõ dilexerũt scelus psequẽtiũ se. quo tñ vsi sunt ad pmerẽdũ deũ. Cũ g̃ q̃tuor sint diligẽda. vnũ qđ supra nos est. alterũ qđ nos sum⁹. alterũ qđ iuxta nos est. alterũ qđ infra. de secũdo ⁊ q̃rto nulla p̃cepta danda erant. q̃tũlibet enĩ excidat hõ a veritate: remanet illi dilectio sui ⁊ corporis sui. fugax quippe anim⁹ ab incõmutabili lumine oĩuz regeneratore id agit vt sibiipsi regnet ⁊ corpori suo. Magnũ vero al. q̃d adeptũ se putat: si etiã socijs. i. alijs hoĩb⁹ dñari potuerit. qđ affectare est intollerabilis oĩno supbia sibi tanq̃ debitũ vendicare: qđ dei est ppriũ. Qđ autẽ nõnulli dicant malle se eẽ sine corpore oĩno fallunt. nõ enĩ corp⁹ suũ: sz põdus ei⁹ corruptiones oderũt. nec nullũ corp⁹: sz incorruptũ ⁊ celerrimũ corpus habere volũt. Quia ergo precepto opus nõ erat: vt se quisq3 ⁊ corpus suũ diligat hec enĩ incõcussa lege nature diligim⁹: q̃ etiã in bestijs pmulgata ẽ. restabat vt de illo qđ supra nos est: ⁊ de illo qđ iuxta precepta sumeremus. Unde diliges inquit dñm ex toto corde ⁊c. ⁊ proximũ tuum sicut teipsum. vbi si totum intelligas animam ⁊ corpus proximi nullum rerũ diligẽdarũ genus in his duobus mandatis pretermissũ est. Cum enĩ precurrat dilectio dei: ⁊ eius modus p̃scripi⁹. appareat ita vt cetera in illũ ɔfluãt. de dilectiõe nostri nihil dictũ videt. Sz cũ dictũ ẽ: ⁊ primũ tuũ sicut teipsum. sil ⁊ tui abs te dilectio nõ pretermissa est.

De Ordine dilectionis. C. XCIIII.

Ile iuste et scẽ viuit q̃ rerũ integer estimator est. Ipse aũt est q̃ ordinatã hz dilectionẽ. ne aut diligat nõ diligẽdũ. aut nõ diligat qđ diligẽdũ ẽ. aut ne plus diligat qđ min⁹ diligẽdũ est. aut min⁹ vel plus qđ eque diligẽdũ est. aut eque qđ min⁹ vel plus diligẽdũ est. Oĩs quidẽ peccator inquantũ peccator nõ est diligẽdus. ⁊ oĩs hõ inquantũ hõ est diligendus propter deũ. deus vero propter seipsum. Et si deus omni homine amplius diligẽdus est. plus debet quisq3 deũ diligẽ q̃z seipsum. Itẽ alius hõ diligẽdus est plusq̃z corpus nostrũ: qz propter deum diligẽda sunt oĩa. ⁊ potest nobiscũ alius hõ frui deo qđ nõ põt corpus. Oẽs autẽ hoĩes eque diligẽdi sunt. sed cũ oĩbus prodesse nõ possis. his potissimũ consulendũ est: qui pro locoꝝ ⁊ temporũ vel quarumlibet rerũ opportunitatib⁹ cõstrictius tibi quasi quadã sorte iungunt. Inimicos autẽ nostros diligim⁹. non enĩ timemus: quia nobis auferre possint quod diligim⁹. sed potius eos miseramur: quia tanto magis nos oderunt quanto ab illo quẽ diligimus separati sunt: ad quẽ si ɔuersi fuerint: ⁊ illũ tanq̃ beatificũ bonũ ⁊ nos tanq̃ socios tanti boni necesse est vt diligant. Si autẽ vel cui prebendũ est: vel a quo nobis prebendum est officiũ misericordie recte primus dicit.

sicut ex parabola dñi in euangelio ꝓbat᷑: vbi proximū esse non docet nisi illū qui erga sauciatum recreandum atq̧ curandum misericors extitit: ex quo ꝯsequēs ē: vt etiā ille a quo nobis hoc vicissim exhibendū est proximus noster sit: proximi enim nomen ad aliquid est: nec quisq̧ esse proximus nisi proximo potest: manifestuȝ est hoc precepto quo iubemur diligere proximum: etiaȝ sanctos angelos cōtineri a quibus magna nobis misericordie officia impenduntur: ceterum diligit nos deus non tanquā fruens: sed tanquaȝ vtens. Sed nec sic vtitur vt nos: nam nos res quibus vtimur ad hoc referimus vt dei bonitate perfruamur: deus vero ad suam bonitatem ⁊ nostrā vtilitatem. Ego sum inquit via veritas ⁊ vita: per me venitur: ad me peruenitur: in me permanetur. Cum autem ad eum peruenitur: etiā ad patrem peruenitur: quia per equalem ille cui equalis est agnoscitur: vinciente ⁊ agglutinante nos spiritusancto quo in summo bono permanere possumus. Ex quo intelligitur ꝙ nulla res in via tenere nos debeat: quando nec ipse dominus inquantuȝ via nostra esse dignatus est tenere nos voluit: sed transire ne rebus temporalibus q̄uis ab eo pro salute nostra susceptis ⁊ gestis hereamus infirmiter: sed potius per eas curramus alacriter: vt ad ipsum qui naturam nostram a temporalibus liberauit ⁊ ad dexteram patris collocauit: puehi mereamur.

ℂ Tot⁹ scripture finis ē charitas de corde puro. C. XCV.

Omnium igitur que predicta sūt hec summa est vt intelligamus legis ⁊ omnium diuinarum scripturarum plenitudinem ⁊ finem esse dilectionem rei qua fruendam est: ⁊ rei que nobiscum ea re frui potest. Vt enim quisq̧ se diligat precepto nō opus est. Quisquis igitur scripturas diuinas vel quamlibet earum parteȝ intellexisse sibi videtur: ita vt eo intellectu non edificet charitatem geminam, scilicet dei ⁊ proximi: nōdū intellexit. Quisquis vero talem inde sniām duxerit: que huic edificandi charitati sit vtilis: nec tamē hoc dixerit quod ille queȝ legit eo loco sensisse probat᷑ non perniciose fallit᷑: nec oīno mentitur Sȝ ita fallit᷑ ac si quis errore deserēs viā: eo tū per agrū pergat quo etiā via ipsa perducit. Corrigendus est tū ne cōsuetudine deuiandi etiā in transuersum aut peruersum ire cogatur. Asserēdo enī temere qđ ille ꝯsensit quē legit: plerūq̧ incurrit in alia que illi snie contexere nequeat: q̄ si vera ⁊ cetera esse ꝯsentit: illud nō possit eē vex qđ senserat fitq̧ in eo nescio quō: vt amādo sniām suā: scripture incipiat eē offensior q̄ sibi. Q̄ malū si serpere cepit: euertet᷑ ex eo. Titubat enī [illegible] diuinax scripturax [illegible] auctoritas [illegible] titubante charitas etiā ipsa languescit: qꝛ nō potest quisq̧ diligere qđ non credit porro si credit ⁊ diligit: bene viuēdo efficit: vt etiā speret se ad id qđ diligit esse venturū. Itaq̧ hec tria sunt quib⁹ ⁊ ꝓphetia oīs ⁊ scientia militat: fides: spes: charitas: sȝ fidei succedit spes quā videbimus ⁊ spei beatitudo ad quā perueniemus: charitas autē etiā illis decedētib⁹ augebit᷑ potius. Si enī credēdo diligimus qđ nō videmus: quāto magis cū videre cepimus: ⁊ si sperādo diligimus quo nōduȝ peruenimus quāto magis cū peruenerimus. Inter tpalia namq̧ ⁊ eterna hꝫ interest: ꝙ tpale plus diligit᷑ anteq̄ habeat᷑: vilescit aūt cuȝ aduenerit: nō enī satiat animaȝ cui vera ⁊ certa sedes est eternitas. Eternū aūt ardētius diligit᷑ adeptū q̄ desideratū: nulli enī desideranti ꝯcedit᷑ plus de illo existimare q̄ se habet: vt ei vilescat cū min⁹ venerit: sed quātū quisq̧ veniēs existimare potuerit: plus ꝑueniēs inuenturus est. Homo itaq̧ fide ⁊ spe ⁊ charitate subnixus: easq̧ icōcusse retinēs: nō idiget scripturis: nisi ad alios instruēdos. Quapropter cū q̄sq̧ cognouerit finē ꝑcepti eē charitatē de corde puro: ⁊ cō. b. ⁊ fi. nō. f. oēȝ scripturax diuinax itellectū ad ista tria relaturus ad tractationē illoꝝ libroꝝ securus accedat. De corde puro intēdit vt nihil aliud q̄ id qđ diligēdū est diligat᷑ cōsciētiā bonā addit propter spem: iste enī sperare nō potest cui male cōscientie scrupulus inest: ⁊ fide nō ficta. i. sine mendacio. Inest quidē mentiēti volūtas falsa dicēdi: ⁊ ideo multos inuenimus q̄ mētiri velint: q̄ aūt falli neminem. Cū ergo hoc sciens homo faciat: illud nesciens patiat᷑: satis apparet in vna eadēq̧ re eū q̄ fallit᷑: illo q̄ mētit᷑ esse meliorē qm̄ q̄dē pati quidē pati melius est iniquitatē q̄ facere: oīs aūt qui mentit᷑: iniquus facit. Nemo enī mentiens in eo ꝙ mentit᷑ seruat fidē: nā hoc vult vtiq̧ vt cui mentitur fidē sibi adhibeat: quā tū ei mentiēdo nō seruat: omnis autē fidei violator iniquus est.

ℂ De obscuritate ⁊ vtilitate [illegible] scripturarum. C. XCVI.

Idem [illegible] q̄ diuinas scripturas legūt: quedā obscure dicta plerūq̧ [illegible] caliginē obducūt: qđ diuinitus ꝓuisum esse nō dubito ad edomādā labore superbiā: ⁊ intellectū a fastidio remouēduȝ cui facile inuestigata plerūq̧ vilescunt. At uero vtrū ignoscere ꝓdu

eta an correpta syllaba tertia dicat: non multum curat qui pro peccatis suis deuȝ petit vt ignoscat. Sed tn̄ eo magis inde offendunt᷑ homines: quo infirmiores sunt: ⁊ eo infirmiores sunt: quo doctiores videri volunt. Rerū quidē ignorantia facit obscuras figuratas locutiones: cū ignoramus vel aiantium vel lapidū vel herbax naturas aliarūve rerū: que plerūq̧ ponunt᷑ in scripturis silitudinis alicuius gratia. Numeroꝝ quoq̧ imperitia mlta facit in eis nō intelligi mystice posita. Idem in libro tertio. Quicquid autem in sermone diuino: neq̧ ad morū honestatem: neq̧ ad fidei veritatem ꝓprie referri potest: figuratū esse cognoscas. Morū honestas ad diligendū deum ⁊ ꝓximū. fidei veritas ad cognoscēdū deū ⁊ proximū ꝑtinet spes aūt sua cuiq̧ in ꝯscia propria queadmodū se sentit in dilectionem dei ⁊ proximi cognitionemq̧ ꝓficere. Uerū est ꝓcliue hūanuȝ genus. nō ex momentis libidinis: sȝ potius sue ꝯsuetudinis estimare peccata: ex quo ꝯtingit vt si quid scriptura vel ꝑcepit qđ abhorreat a ꝯsuetudine audientiū: vel qđ non abhorret culpauerit figuratam locutioneȝ putent. Non precipit quidē scriptura nisi charitatē non culpat nisi cupiditatē: ⁊ eo mō informat mores hoiuȝ. Nō aūt asserit nisi catholicā fidem reb⁹ preteritꝗ ⁊ futuris ⁊ p̄ntib⁹: preteritoꝝ narratio futuroꝝ prenunciatio. p̄ntium demonstratio. Sed oia hec ad eandem charitatē nutriēdā ⁊ corroborandā: ⁊ cupiditatē vincendam ⁊ extinguendam valēt. Charitatē aūt voco motū animi ad fruendum deo ꝓpter ipsum: ⁊ se atq̧ ꝓximo ꝓpꝉ deuȝ: cupiditatē aūt motū animi ad fruendū se ⁊ ꝓximo ⁊ quolibet corpe nō ꝓpꝉ deum. Qđ aūt agit indomita cupiditas ad corrumpendū aiuȝ ⁊ corpus suum: flagitium vocat᷑: qđ aūt agit vt alteri noceat facinus dicit᷑ ⁊ hꝫ sunt duo genera oiuȝ peccatoꝝ: sed flagicia priora sunt que cum exinaniuerint aiuȝ ⁊ ad quandam egestatem ꝑduxerint in facinora ꝓsilit᷑: quib⁹ remoueant᷑ impedimenta flagicioꝝ: vl adiumēta q̄rant᷑. Item qđ agit charitas vt sibi ꝓsit vtilitas est: qđ aūt agit vt ꝓximo ꝓsit bn̄ficentia nomiat᷑. Et hic ꝑcedit vtilitas: qꝛ nemo potest ex eo qđ non habet prodesse alteri. Quanto aūt magis regnum cupiditatis destruit᷑ tanto charitatis augetur.

ℂ De Eloquentia ⁊ sapientia. C. XCVII.

Idem in li. iiij. Qui affluit insipienti eloquentia tāto magi cauēdus est: q̄nto magi i his q̄ audire inutile est delectat᷑ auditor: etenī quē diserte dicere audit: etiā vere dicē existimat. Sapienꝉ vo dicit hō tāto magi vel minus q̄nto magis vel min⁹ in scripturis sanctꝗ ꝓfic. Non dico in eis multū legendis: memorieq̧ mādandis: sȝ bn̄ itelligendis ⁊ diligenꝉ earū sensib⁹ indagandis. Sūt enī qui eas legunt ⁊ negligūt ne intelligāt quib⁹ longe sine dubio preferendi sunt: qui vba eoꝝ minus tenēt: ⁊ cor eax sui cordis oculis vident: sed vtrisq̧ ille melior qui ⁊ cū vult eas dicit: ⁊ sicut oportet intelligit. Quid aūt ꝓdest integritas locutionis quā nō sequit᷑ intellectus audientis: cū oīno loquēdi nulla sit cā si qđ loquimur non intellegūt ꝓpter quos loquimur vt intelligant. bonoꝝ ingenioꝝ insignis est indoles in verbis verū amare nō vba. Quid enī ꝓdest clauis aurea si aperire qđ volumus non pōt: aut q̄d obest lignea si hoc pōt: qm̄ nihil q̄rimus nisi patere qđ clausum est. Uir aūt sctūs ⁊ eloquēs: cum iusta ⁊ bona ⁊ sancta dicit: neq̧ enī alia dicere debet: agit q̄ntū pōt vt intelligent᷑: vt libenter: vt obedienꝉ audiat᷑ ⁊ hꝫ se posse si potuerit: ⁊ inq̄ntum potuerit pietate magis orationum q̄ orator facultate nō dubitet: vt orādo p se ac p illis quos allocutur⁹ est sit orator añq̄ dictor ipsa itaq̧ hora iam vt dicat accedēs: p̄usq̄ exerat linguā ꝓferenteȝ ad dm̄m leuet aīam sitientē: vt eructet᷑ qđ biberit: vel fundat qđ impleuerit. Habet aūt vt obedienꝉ audiat᷑ q̄ntacūq̧ granditate dictionis maius pondus vita dicentꝗ. Nā qui sapienꝉ ⁊ eloquenꝉ dicit nequiter aūt viuit: erudit quidem multos dicendi studio q̄uis anime sue inutilis sit. Ideo audiunt᷑ vtiliꝉ: etiā qui vtiliter nō agūt: qꝛ sua quidē querē studēt: sȝ sua docere nō audēt. Multis itaq̧ ꝓsunt dicendo q̄ nō faciūt: sed plurib⁹ ꝓdessent faciendo q̄ dicūt: sic autē eligat doctor bonā vitā: vt etiā bonā nō negligat famā: sed prouideat bona corā deo ⁊ hoib⁹ q̄ntū pōt: illū timēdo. his consulendo. in ipo etiā sermone malit rebus placē q̄ verbis: nec existimet dici melius: nisi qđ dicit᷑ veri⁹: nec doctor vbis seruiat: sȝ vba doctori: verbis autem ꝯtēdere est non curare quō error vitate vincat᷑: sed quō tua dictio dictioni alterius preferatur.

ℂ De Labore claustraliū manuali. C. XCVIII.

Idem in libro de opere monachorum. Respice inqꝉ volatilia celi: qm̄ nō serūt ⁊c. ꝯsiderate lilia agri quō crescūt. Nō laborāt neq̧ nent. His vbis euāgelicꝗ nōnulli nō solū pigritiā sȝ etiā arrogātiā suā fouēt q̄ opari nolunt. In eo autē qđ oi

rit aplus q̄ nō vult man. opa inquūt spūalia debemus accipere: q̄ ⁊ nos facimꝰ: legimꝰ cū fratribꝰ ⁊ oramꝰ: alloq̄mur eos ⁊ ↄsolamur ⁊ talia opa si nō faceremꝰ piculose a dn̄o alimēta ipa spūalia sumeremus. Sȝ ne cuiq̄ p̄dicta v̄ba liceret postea ꝑ volūtate nō ꝑ charitate īterpretari: ip̄e exēplo suo docuit qḋ p̄cepit. Nō inq̄t panē gratis ab aliquo mādiicauimꝰ: sȝ ī labore ⁊ fatiga die ac nocte o. ⁊c̄. Qui autē dicūt se vacare lectiōi nōne illic īueniūt qḋ aplus p̄cipit. Que ē ḡ ista puersitas lectiōi nolle obtēpare: dū vult ei vacare: ⁊ vt qḋ bonū ē diutiꝰ legat: ideo nolle facere qḋ legit: q̄s eni nesciat tāto citiꝰ quē q̄ pficere cū bona legit: q̄to citius facit qḋ legit. Si aūt alicui sermo erogādus ē ⁊ ita occupat vt manibꝰ opari nō vacet. Nunq̄d oēs in mōasterio possunt fratribꝰ ad se veniētibꝰ diuinas lectiōes exponē: vel de aliq̄bꝰ q̄stionibꝰ salubrit disputare. Qn̄ igit h̄ nō oēs possunt cur sub h̄ obtētu oēs vacare volunt. Quāq̄ ⁊ si oēs h̄ possent: vicissim facere deberēt: nō solū ne ceteri a necessariis opibꝰ occuparent: sed q2 etiā sufficit vt audiētibꝰ vnꝰ loquat. Sȝ ⁊ cantica diuina cātare etiā manibꝰ operātes possunt de facili: ⁊ ipm laborē tanq̄ diuino celeumate ↄsolari. Ipa aūt ē optima gubernatio: vt oīa suis tpibꝰ distributa ex ordine gerant: ne animū humanū turbulētis implicationibꝰ inuoluta pturbēt. Si q̄s aūt verā corpis infirmitatē vt laborare nō possit ostēdit: humane tractādus est: q̄ vo falsam pretēdit: ⁊ cōuinci nō pōt deo dimittēdus est.

De Illis qui nolunt operari propter pigritiam vel arrogantiam. C. XCIX.

Eniūt plerīq̄ ad hāc p̄fessionē seruitutis dei ⁊ ex ↄditiōe seruili ⁊ ex vita rusticana: ⁊ ex ↄ opificū exercitatiōe: ⁊ plebeio labore: tāto vtiq̄ felicius quāto educati fortiꝰ. Qui si nō admittant graue peccatū ē. ꝓpterea eni ⁊ ignobilia mūdi elegit deꝰ ⁊ ea q̄ nobis sūt: vt ea que sūt despiceret. Tales ḡ se quo minꝰ opent de īfirmitate corpis excusare nō pnt p̄terite vite q̄ppe ↄsuetudine ↄuincunt sȝ vmbraculo male discipline se ↄtegūt: vt ex male ītellecto euāgelio p̄cepta aplica puertere meditent: vere volatilia celi sȝ ꝑ supbiā in altū se extollendo ⁊ fenū agri sȝ carnalit sentiēdo: atq̄ vtinā illi q̄ vacare volūt manibꝰ oīno vacarēt ⁊ linguis. Uerū illi q̄ nihil carnaliter opando volatilia celi imitant: cur manus ociosas ⁊ repositoria vel horrea hr̄e volunt cur ea q̄ sumūt ex alioꝝ labore recōdūt: cur deniq̄ molūt ⁊ coquent hoc eni aues nō faciūt. Illi itaq̄ q̄ preter istā sanctā societatē vitam labore corporis transigebāt: ex quoꝝ numero plures ad monasteriū veniunt: si nolunt operari nec manducent: nō eni ꝓpter hoc christiana militia ad pietatē diuites humiliantur vt pauperes extollantur. Nec vllo modo decet: vt in ea vita vbi senatores fiunt laboriosi: ibi fiant opifices ociosi: ⁊ quo veniunt relictis diuitiis suis qui fuerunt prediorū domini: ibi sint rustici delicati. Testem inuoco dominum ihesum in animā meā: qui quātū attinet ad commodū meum: multo mallem per singulos dies certis horis quātū in bene moderatis monasteriis cōstitutū est aliquid manibus operari: ⁊ ceteras horas habere liberas ad legendū: ⁊ orandum: aut aliquid de diuinis litteris agendum: q̄ tumultuosissimas pplexitates causaꝝ alienarū pati de negociis secularibus: vel iudicando dirimendis: vel interueniēdo presidēdis. Ceteꝝ quis ferat homines ↄtumaces: saluberrimis apostoli monitis resistentes: nō sicut infirmiores tolerari: sed sicut sanctiores etiam predicari: vt monasteria sanioꝛe doctrina gemina illecebra corrūpant: ⁊ dissoluta licentia vacationis ⁊ falso nomine sanctitatis. Quid etiam iniquius: q̄ velle sibi obtemperari a minoribꝰ: ⁊ nolle obtemperare maioribus.

Liber Decimusnonus. Incipit.

De Imperio honorij ⁊ theodosij ⁊ de sancto desiderio lingudnensi. C. I.

Igibertus. Honorius post mortē archadij cū fratruele suo theodosio regnauit ānis. xxiij. Cepit autē anno dn̄i. cccc.xj. mundi vo iij. M. lxxiiij. Huiꝰ anno p̄mo vuādali duce crosco gallias pugnati: multas vrbes ⁊ ecclesias subuerterūt. Croscus tādē a mariano p̄side arelati capꝰ: ⁊ ꝑ victas vrbes ignominiose retractus ad mortē tormentatur. Sub hoc turbine inter multos martyrizantur sedunensis: florentinus: ⁊ hilarius: desiderius lingonensis: cum vicentio archidiacono: antidius vesonciēsis epus. Ex gestis sancti desiderij. Huius desiderij vite initiū fuit castitas: sobrietas: elemosynaꝝ largitio: misericordia in paupibus pietas: moꝝ pbitas: patientie equanimitas. Itaq̄ vuandalis vrbem lingonicam obsidentibꝰ: desideriꝰ eiusdē vrbis pontifex virtutibꝰ p̄stantissimꝰ: cum suis sacerdotibꝰ vel ceteris ciuibus de muro clamabat dicens. Christi serui sumus: christū deū viuū ⁊ verum colimus qui vniuersū mundū constituit. Nolite in nobis scelus crudele admittere ꝑ quod de: potentia [illegible] Tunc vuandali vo precipiti cursu irruptis portis ingrediebant in menia. Ast alij scalis appositis in muros diuersa de pte ruentes: ignes de pergamo summittebant ⁊ gladiis diuersisq̄ iacul cunctos oēs cede impia pstemebāt. Antistes in ecclesia in oratione positus inuenit: regisq̄ cū ceteris cristicolis obtutibꝰ psentat. Ille aūt de perditione ciuiū pastoralis solicitudinis dolore repletꝰ pro se principē rogare noluit: sed vt pereuntibꝰ ciuibꝰ subueniret attentiꝰ exorauit. Qui barbarus naturali crudelitate durus: cū elocutione barbara respōderet qḋ etiam vir sanctus nō intelligeret: obtulit se etiā ꝓ suis ciuibꝰ tanq̄ pius pastor ad victimam vt cessaret de ciuibꝰ pereuntibꝰ ⁊ aliquātulū iam ruina. Nulla rector impiꝰ pietate pmotꝰ: sȝ crudelitatis pseuerātia īflāmatꝰ caput amputari p̄cepit sacerdotis: plures etiā christianos eadem snīa simul interire p̄cepit: ⁊ in toto pergamo in cristi ↄfessione pseuerātes: eadem die diuersa sunt passiōe cede pstrati. Et quicunq̄ chr̄m ↄfessus se dixit in eū credere de cultu religionis interrogatus: nusq̄ in tota vrbe potuit euadere.

De Miraculis cuiusdam martyris. C. II.

Ad cōfirmādū aūt p̄clari martyrij testimonij veritatē percussor ꝓ admisso scelere reus īpulsione capitis semetipsum peremit: nullū ab eodē tpe ingressiōis officiū vianti p̄buit: nec egrediēdi ab vrbe aditū pplis vlterius patefecit: sed semper clausa ꝓ offensiōis iudiciis dānata potius pseuerat. Deniq̄ cū ipse gladiator sacerdotis beatū corpus truncaret: in librū diuinū aptum ferientis ictus processit: ⁊ ibi quidē nitra folia pforauit: diuina tn̄ signatione litteraꝝ tranitē nō contigit. Effusio sanguinis ⁊ hunc in libro certū beati martyris passionis indiciū manifestat: ⁊ in nullo scripture seriē legentibꝰ perturbat. Deniq̄ nō post multū tpis deus index iustus sancti sui desiderij martyris vel ceteroꝝ martyꝝ vrbis ꝑfusa vltione cōmotus: in arelatensi vrbe croscum principē suis tradidit inimicis. Qui captꝰ cathenatusq̄ tādiu est diuersis tormentis tpe diuturno afflictꝰ quousq̄ ꝑ crudelissimā assiduamq̄ cedē ad mortis interitū iuxta suū meritū pueniret. Beatus igit desiderius pontifex ob p̄cedētē ↄuersationē ⁊ boni opis studiū: cōdignā martyrij coronā pmeruit. Nā si quis ad eius limina egrotus aduenerit: illic deo opitulante reuertit ↄfortatus. Si merore pteritus: sancti martyris obtētu inde redit exultatus. Si cecꝰ: claudus: surdus: mutus: etiam ab aduersa parte vexatus aduenerit: suā ibi quisq̄ medicinam ⁊ remedia pristina sine mora pcipit opportuna. Inter cetera virtutū suaꝝ insignia multiplicia in suo nomine nō patit impunitam fore perfidiam. Nā si intra septa ecclesie ipsius inuocato noīe christi super eius sanctū altare sub falsitatis ingenio mendax ppetrare tentauerit sacramentū: vltione diuina ilico in perditionis snīa condemnatur. Huius passio celebrat. x. kal. iunij.

Passio sancti antidij episcopi. C. III.

Ex gestis eius. Porro sanctus antidiꝰ eadem tēpestate ⁊ ↄditiōe martyriū subijt: qui aliq̄n in tertia feria post palmas transiens pontē durij fluminis vidit agmen demonū gesta sua p̄ncipi suo referentiū: ⁊ int eos ethiopē manu sandaliū pferentē ad iudiciū: q2 romanū p̄sulem cū hoc ꝑ. vij. annos ipugnatū tādē ad lapsum traxerit. Qui vocās ad se ethiopē: ⁊ in virtute dei sancte crucis sup eum ascendēs. p̄cepit vt eū rome sub manu domini eadē velocitate qua venerat saluū ⁊ incolumen pferret. Itaq̄ demoni superpositus illum sepe versiculū iterās: deus in adiutoriū meū itēde ⁊c. eo vectante romam venit feria quinta hora celebrandi officij. Et demone pro foribꝰ expectante. papa rem retulit: negantē per sandaliū ad pniam mouit: ⁊ missa vice eius celebrata ⁊ pte crismatis a se consecrati assumpta: demone reuectante ad ecclesiam suā redijt sabbato sancto hora celebrādi officij. Deniq̄ idem venerabilis ac sanctus archiep̄us in persecutiōe vuandaloꝝ alapis in facie cesus est: cunctisq̄ spoliatus amictibꝰ: variis ictibus cruciatus. Nā cruentꝰ carnifex os ⁊ oculos ceterasq̄ corpis compagines fustibꝰ ⁊ flagello tandem omnia crudelitatis instrumēta. nisi chr̄m in ariis suis litare obnegaret minabatur: ⁊ postquā corpus intumescens vulneribus: [illegible]

flagellorum ictus nudis vix ferre posset ossibus: constanti voce deū
orabat: ⁊ tortoris ora respiciēs dicebat perage miser cepta: domin⁹
enim adiutor est ⁊c. Quod indigne ferens pestifer: ictu singulari ca-
put eius gladio excussit. Huius passio celebrat. Sigibertus eo tē-
pore rome femina gigantee magnitudinis de parentibus mediocris
stature nata multis stupori erat.

¶ De Ducis honorij imperatoris. C. IIII.

Laricus autē rex visigothoꝝ per italiā deba
chatus mandat honorio imperatori
vt aut secū bello congrediatur: aut gothis in regno suo
locum ad habitanduꝫ largiatur. Honorius gallias furo-
ri gentium vndiqꝫ expositas eis concessit: vuandali gallias quas per
tot annos lacerauerunt relinquentes timore gothorum cum alanis
⁊ sueuis hispanias occuparunt: ibiqꝫ fere .xxx. annis habitauerunt:
alaricus facto federe cum honorio cum ad gallias sibi datas tende-
ret: stilico ipso sancto die pasce ex improuiso sup euꝫ irruit: ⁊ primo
impetu victor postea a gothis turpiter vincitur. Honorius cognito
stiliconem esse tantorum malorum incentorem: ⁊ vite sue insidiato-
rem eum cum filio eius eucherico occidit: alaricus rupto federe ita-
liam repetit: ipsam romam capit: in ea loca multa incendit: multos
affligit: a sanguine tamē ⁊ cede temperat ⁊ ad sanctorum limina cō-
fugientibus indulget: tertia die sponte romam egreditur: ad siciliaꝫ
nauigare tendens naufragium patitur ⁊ non multo post apud con-
sentiam vrbem subita morte defungitur. Capta est autēꝫ roma .ix.
kl. septembris anno domini. M.clxiiij. conditionis sue. His dieb⁹
apud aphricam in vticensi littore dens gigantis inuentus est taꝫ in-
gens: vt si minutatim ad modulos nostrorum dentium consideretur cē-
tum dentes inde fieri possent. Interim vuandalis gallias incursanti-
bus congressi franci modigisilum regem cum .xx. milibus vuandolo-
rum extinguunt: ⁊ suprema forte internetio vuandalorum fuisset: ni-
si reliquiis eorum rex alanorum resplendial subsidio venisset. Hono-
rius porro imperator quia in deo sperauit affectu optime religionis
liberauit euꝫ deus a multis in se vndiqꝫ insurgentibus tyrannis. Si
quidem in britanni e gratianus: in gallijs constantius: alias cōstātinus
⁊ constans filius eius ex monacho cesar factus. Iteꝫ post eos in gal-
lis gerontius ⁊ maximus solustius: iouinus: sebastianus: in aphri-
ca eraclianus rome tercullus ⁊ atthalus ille quem gothi capta roma
imperatorem ludicro creatum vno die imperiali scemate procedere:
crastino autem seruili scemate cuiqꝫ ministrare fecerunt hic inquaꝫ
non iam ludicro: sed serie imperare affectans. Et hi omnes vt tyran-
nidem inuaserunt: diuersis locis: diuersis temporibus: a militib⁹ ho-
norij capti aut extincti perierunt.

¶ De Sancto maximo thaurinensi ⁊ scriptis eius ⁊
heresi predestinatorum. C. V.

O tēpore maximus taurinensis episcopus
clarus qui in homelijs compo-
dis ⁊ in ecclesia declamandis studuit eleganter. Auctor.
hic legitur composuisse tractatus in laude apostoloruꝫ ⁊
Iohānis baptiste: ⁊ de sancto. Eusebio vercellēsi episcopo: ⁊ de san-
cto. Cypriano: ⁊ libruꝫ de gratia baptismi de auaritia ⁊ hospitalita-
te de defectu lune: de elemosynis: de ieiunio: de passione domini
de iuda traditore: ⁊ multa alia. Sigibertus. Predestinatoruꝫ here-
sis hoc tēpore cepit serpere: qui ideo predestinati vocant qꝛ de pre-
destinatione ⁊ diuina gratia disputantes asserebant qꝫ nec pie viuē-
tibus pfit bonoꝝ operū labor si a deo ad mortē predestinati fuerint
nec impijs obsit qꝫ improbe viuāt si a deo predestinati fuerint ad vi-
tā. Que assertio ⁊ bonos a bonis auocabat: ⁊ malos ad mala prouo-
cabat. Hec heresis ex libris. Augustini male intellectis initium sum-
psisse dicitur.

¶ De Iudeo ficte baptizato ceterisqꝫ gestis illi⁹ tpis. C. VI.

Nno honorij ei iudeus quidam ob questus causa
sepe in multis hereticoꝝ ecclesijs baptizat⁹
fuisset: venit etiā ad ecclesiā orthodoxoꝝ: sub eadē inten-
tione baptizandus. Ei cū baptizari deberet: aqua fontis
subito disparuit: ⁊ iterū atqꝫ iterū aqua allata ⁊ fonte repleto iteruꝫ
atqꝫ iterum aqua disparuit: virtutem dei ⁊ iudei perfidiam ostendit
Anno sequenti zozimus romane ecclesie .xxxix. presidet hic decreuit
cereū sabbato sancte pasche p ecclesias benedici. Quidā occidētales
vltimo anno cicli decēnouēnales p embolismo cōmunē annū tenē-
tes: ac p hoc in pascha celebrādo aberrantes diuino miraculo ad veri-
tatē reuocantur: in vna enī italie ecclesia vbi in sabbato sancto pa-
sche hora baptizādi solebat aqua diuinit⁹ manare ⁊ statim ex se redi-
re nullo deductorio penitus apparēte tūc tpis iusto eidem .viij. kal.
aprilis pascha celebrantes: aqua nō emanās expectatiōe totius diei
ac noctis fefellit. legitimo autēꝫ die pasche hora baptizandi aqua so-
lito emanās .x. kal. maij pascha debere celebrari ostēdit. Corpora sctōꝝ
Stephani prothomartyris. Nicodemi. Gamalielis: ⁊ Abibō. Lucia-
no presbytero reuelata sunt: ⁊ corpus quideꝫ prothomartyris Ste-
phani Iohēs epūs a caphargamala hierlem transtulit qđ post ali-
quot annos inde leuatū a Iuliana matrona q̄ corp⁹ Alexandri viri
sui sepulti iuxta corpus prothomartyris leuare volēs: pro corpe vi-
ri sui corpus prothomartyris leuauit: ⁊ multa miraculorum gloria
illustratum constantinopolim detulit.

¶ De Inuentione sancti Stephani cum socijs. Ex historia reuela-
tionis eius. C. VII.

Taqꝫ sanctus Gamaliel nocte quadam apparuit
prefato presbytero in territorio hierosolomi-
tano. Quē cum tertio vocasset dixit ei. Surge vade ⁊ dic
Iohāni epo hierosolimitano vt nos reuelet velocius: qꝛ
eius tpe reuelandi sumus. Nec propter me hoc dico: sed propter il-
los qui mecū sunt: sunt enim digni magnis honorib⁹ tumulari: ⁊ il-
le locus in quo iacemus nimis est despect⁹. Cui presbyter noīe. Lu-
cianus. Dñe tu quis es? Ego sum inqt Gamaliel qui nutriui pau-
lum aplm. Qui aūt iacet mecum ipse est sanctus Stephanus: qui a
iudeis lapidatus ē ⁊ die ac nocte in exapoli ciuitate iacuit: ⁊ inde ab-
stractus iussu sacerdotum in via piectus est: vt a feris ⁊ auib⁹ vorare-
tur: ⁊ tñ eū nec aues nec canes tangere presumpserunt: ego autēꝫ feci
eū sepeliri in monumento meo nouo. Ille alter q̄ mecū iacet: ipe est
Nicodemus nepos meus: qui nocte ad dñꝫ venit ⁊ a Petro aplo ⁊
Iohe baptismū suscepit. Unde indignati in eū pncipes sacerdotuꝫ
cogitabāt eū occidere sed ob reuerentiaꝫ mei vberantes tñ semine-
cem reliquerunt: ⁊ ab vrbe eicientes: omneꝫ substantiam eius diri-
puerunt. Cui cuꝫ ego egrotanti necessaria ministrassem paululuꝫ su-
peruixit: ⁊ ego feci euꝫ ad pedes sancti Stephani sepeliri. Ille vo ter-
tius qui mecum est: ipse est abibas filius meus: qui anno etatis sue
.xx. mecuꝫ baptismū suscepit: ⁊ virgo permanens cū Paulo discipu-
lo meo legem didicit. Uxor vo mea Athea ⁊ Selemias primogeni-
tus meus nolētes in chrm credē alibi sepulti sūt: quoꝝ sepulchra va-
cua inuenies. Hoc dicto disparuit. Cum ḡ Lucianus orasset deum
vt si hec visio ex deo esset: iterū ei ⁊ tertio appareret. in sequēti sexta
feria ei sicut prius apparuit: ⁊ interrogauit eum cur ita dissimulans
ad Iohēꝫ epm nō perrexit. Nō inqt dissimulaui dñe: sꝫ rogaui deū:
vt si hoc ex deo eēt trib⁹ mihi vicib⁹ appareret. Cui Gamaliel. Audi
pater. Quia cogitasti si nos simul fuerimus: quō reliqꝫ singuloꝝ dis-
cernere posses: vide que tibi ondo. Et ondit ei qttuor calathos: tres
aureos plenos: vnuꝫ rosis rubētib⁹ ⁊ duos alios rosis albis: ⁊ quar-
tum calathum argenteū plenū croco. Et dixit Gamaliel. isti sunt lo-
culi in quibus iacemus: ⁊ he rose reliqꝫ nre sunt. Calathus plen⁹ ro-
sis rubeis: est locus in quo sanctus Stephanus requiescit: q̄ solus
ex nobis quattuor martyr fuit. Alij duo aurei pleni rosis albis: sunt
locus meus ⁊ Nicodemi nepotis mei. Quartus aūt argenteus: est
Abibe filij mei: qꝛ vgo ⁊ mundus exiuit de mundo. Et his dictis ite-
rum disparuit. Feria autem sexta sequentis ebdomade ei tertio qua-
si iratus nimis apparuit: ⁊ de hac dilatione ⁊ negligentia eū grauiē
increpauit. Statim Lucianus surgens iuit hierosolymā: ⁊ cū hoc epi-
scopo retulisset: ille grās agens: cōuocatis alijs epis perrexit illuc. Et
cum cepissent fodere facto terremotu tantus odor erupit: qꝫtuꝫ nul-
lus sensisse se meminit. Cuius odoris vtus: meritis sanctorū .lxxiij.
hoīes a diuersis infirmitatibus liberauit Et sic cū magno gaudio in
ecclesiā syon que hierusalē est sanctoꝝ reliquias trāstulerūt: vbi bea-
tus Stephanus archidiaconus ab aplis fuerat ordinatus.

¶ De Miraculis eiusdem martyris. C. VIII.

Igibertus. Anno honorij .viij. Orosi⁹ pre-
sbyter rediēs a hieronimo ad
quē missus fuerat ab Augustino p discēda qōne de ori-
gine aīe: reliqꝫas pthomartyris Stephani ad aphricā de-
tulit: cū historia inuētiōis ei⁹: quā grā miraculoꝝ psequente vbiqꝫ
de⁹ mirificauit. Unñ plura Aug. mlto plura scripsit erodi⁹. Augu.
de ci. dei. li. xxij. Ad aquas tibilitanas epo afferēte piecto reliquias
gloriosissimi Stephani martyris: ad ei⁹ memoriā veniebāt magne mul-
titudinis concursus ⁊ occursus. Ibi ceca mlier vt ad epm portātē du-
ceret orauit. Flores quos ferebat dedit: recepit: oculis admouit: p-
tin⁹ vidit stupētib⁹ q̄ aderāt pibat exultās: viā carpēs: ⁊ vie ducē vl-
teri⁹ nō requirēs memorati memoriā martyris q̄ posita est in castello
sinitensi: qđ hipponēsi colonie viciniū est eiusdem loci lucillus epus
populo preccedēte atqꝫ sequēte portabat fistula cui⁹ mo etiā iā diu la-
borauerat: ⁊ familiarissimi sui medici q̄ eā secarat opiebat: manus
illius pie sarcine vectatiōe repēte sanata ē: nā deinceps eā in suo co

poꝛe non inuenit. Eucharius p̄sbyter ex hispania calamie habitans vetere morbo calculi laboꝛabat: p memoriã supradicti martyris quã possidius illo aduexit ep̃us saluus factus ẽ. Idẽ ipse postea morbo alio p̄ualescẽte moꝛtuus ẽ sic iacebat vt ei iã pollices ligarent̃ opitulatione memoꝛati martyris cũ de memoꝛia eius repoꝛtata fuisset: ⁊ super iacẽtis coꝛpus missa ipsius p̄sbyteri tunica suscitatus ẽ. Fuit ibi vir in oꝛdine suo p̄marius noĩe martialis ãnis iã grauis ⁊ multũ abhoꝛrẽs a religiõe chr̃iana: habebat sane fidelẽ filiã: ⁊ generũ eodẽ anno baptizatũ. Qui cũ eũ egrotãtẽ multis ⁊ magnis lachrymis rogarẽt vt fieret chr̃ianus: p̄sus abnuit: eosq; a se turbida indignatiõe summouit. Uisuz ẽ genero eius vt iret ad memoꝛiã sancti. Stephani ⁊ illic q̃tũ posset p eo oꝛaret: vt deus illi daret mentẽ bonã: q̃ credere nõ differret in chr̃m: fecit h̃ ingẽti gemitu ⁊ fletu ⁊ sincerissime ardẽtis pietatis affectu. Deinde abscedẽs aliqd de altari floꝛũ qd̃ occurrit tulit: eiq; cũ iã nox esset ad caput posuit. Tũ doꝛmitũ ẽ: ⁊ ecce ante diluculum clamat: vt ad ep̃um curreret̃ q̃ foꝛte mecũ tũc erat apud hipponẽ: cũ ergo eũ audisset absentẽ: venire p̄sbyteros postulauit. Uenerũt credere se dixit. Admirãtibus atq; gaudẽtibus oĩbus baptizatus ẽ. Hoc q̃diu vixit in oꝛe habebat. Christe accipe spiritũ meũ cũ hec verba beatissimi. Stephani quando lapidatus est a iudeis vltima fuisse nesciret: que huic quoq; vltima fuerũt. Nã non multopost etiaz ipse defunctus est. Sanati sunt illic per eundem martyrem etiam podagrici: vnus ciuis: peregrinus vnus. Sed ciuis omnimodo: peregrinus autem per reuelationez quid adhiberet quado doleret audiuit: ⁊ cũ hoc fecerit: doloꝛ continuo conquiescit.

Item de eodem. C. IX.

Audurus nomen ẽ fundi vbi ecclesia ẽ ⁊ in ea memoꝛia martyris Stephani. Puerũ quẽdã paruulũ cũ in area luderet exoꝛbitãtes boues q̃ vehiculũ trahebãt rota obtriuerũt ⁊ c̃festim palpitauit expirãs. Hũc mater arreptũ ad eãdẽ memoꝛiã posuit: ⁊ nõ solũ reuixit: verũetiã illesus apparuit. Sanctimonialis quedaz in vicina possessiõe q̃ aspaliana dicit̃: cũ egritudine laboꝛaret: ⁊ de vita desperaret̃ ad eãdẽ memoꝛiaz tunica eius allata est: q̃ anteq̃ reuocaret̃ illa defuncta est: hac tamẽ tunica operuerũt cadauer eius parẽtes ⁊ recepto spiritu salua facta est. Apud hipponẽ bassus q̃dã syrus ad memoꝛiã eiusdẽ martyris oꝛabat p egrotãte ⁊ periclitãte filia: eoq; secũ vestẽ eius attulerat: ⁊ ecce pueri de domo cucurrerũt q̃ ei moꝛtuã nũciarẽt. Sz cũ oꝛãte illo ab amicis eius exciperent̃ p̄hibuerũt eos illi dicere: ne p publicũ plangeret. Qui cũ domũ redisset iã suoꝝ eiulatibus p̄sonãtẽ ⁊ vestẽ filie quã ferebat sup eã p̄iecisset reddita est vite. Rursus ibidẽ apud nos hirenei cuiusdã collectarij filius egritudine extinctus est. Cũq; coꝛpus iaceret exanime atq; a lugẽtibus ⁊ lamẽtãtibus exequie pararent̃: amicoꝝ eius quidam inter alioꝝ consolantiũ verba suggessit vt eiusdẽ martyris oleo coꝛpus perungeretur. Factũ est ⁊ reuixit. Itẽ apud nos vir tribunicius eleusinus ãias eu lensius sup memoꝛiã martyris q̃ in suburbano eius est: egritudine exanimatũ posuit infantulũ suũ ⁊ post oꝛationẽ quã multis cum lachrymis ibi fudit: viuentẽ leuauit. Uzali etiam que colonia vtice vicina est: multa p̄clara per eundem martyrez facta cognouimus: cuius ibi memoꝛia longe p̄usq; apud nos ab ep̃o euodio cõstituta ẽ. Cũ enĩ nup illic essemus petroniã clarissimã feminã que ibi mirabiliter ex magno atq; diutumo (in quo medicoꝝ adiutoꝛia cuncta defecerant) languoꝛe sanata est: hoꝛtati sumus volente supradicti loci ep̃o vt libelluz daret q̃ recitaret̃ in populo ⁊ obedientissime paruit: in quo posuit etiã qd̃ hic reticere non possum: q̃uis ad ea que hoc opus vrgẽt festinare cõpellar. A quodaz iudeo dixit sibi fuisse p̄suasum: vt anulũ capillatio vinculo insereret: quo sub omni veste ad nuda coꝛpis cingeret̃: q̃ anulus haberet sub gẽma lapidez in renibus inuẽtũ bouis: h̃ alligata q̃si remedio ad sancti martyris limina veniebat sz p̄fecta a carthagine cũ in c̃finio fluminis bagrade in sua possessiõe mãsisset: surgẽs vt iter pageret ante pedes suos illũ iacentem anulũ vidit ⁊ capillaciã zonam qua fuerat alligatus mirata tentauit quã cũ oĩno suis nodis firmissimis sicut erat comperisset astrictam. crepuisse atq; exiluisse anulũ suspicata est: q̃ etiã ipse cũ integerrimus fuisset inuentus: future salutis quodãmodo pignus de tanto miraculo se accepisse p̄sumpsit: atq; illud vinculum soluens simul cum eodem anulo p̄iecit in flumen.

Iterum de eodem. C. X.

Unum est apud nos factum nõ maius qua in illa que dixi sed ita clarũ atq; illustre miraculum: vt nullum arbitrer esse hipponẽsiũ: qui hoc non viderit vel didicerit: nullũ q̃ obliuisci nulla ratiõe potuerit. Decẽ q̃dẽ fratres quoꝝ. vij. sunt mares: tres femine: de cesarea capadocie suoꝝum ciuium non ignobiles: maledictio matris recenti patris eoꝝ obitu destituti que iniuriam sibi ab eis factã acerbissime tulit tali pena sunt diuinitus coerciti: vt hoꝛribili: quaterent̃ oẽs tremoꝛe membroꝝ. In q̃ fedissima specie oculos suoꝝ ciuiũ nõ ferentes: quaq; versum cuiq; ire visum est: toto pene oꝛbe vagabant̃ romano: ex his etiam ad nos venerũt duo. frater ⁊ soroꝛ. paulus ⁊ palladia: multis alijs locis miseria diffamatẽ iam cogniti. Uenerunt autem ad pascha ferme dies q̃ndecim: ⁊ ecclesiã quotidie ingrediẽtes in ea memoꝛiã gloꝛiosissimi martyris stephani frequẽtabant oꝛantes vt sibi iam placaret̃ deus ⁊ salutẽ p̄stinã redderet: ⁊ illic ⁊ quocunq; ibant cõuertebant in se ciuitatis aspectũ. Nõnulli qui eos alibi viderant cãmq; tremoꝛis eoꝝ nouerãt alijs vtcũq; poterãt indicabant. Uenit ⁊ pascha atq; ipso die dñico mane cum iam p̄pls frequens p̄sens esset ⁊ loci sancti cancellos vbi martyriũ erat idem iuuenis oꝛans teneret: repente p̄stratus est: ⁊ doꝛmiẽti simillimus iacuit: nõ tamen tremens sicut etiã p somnũ solebat. Stupẽtibus q̃ aderãt atq; alijs pauentibus. alijs dolentibus: cũ eũ q̃dã vellent erigere: nõnulli p̄hibuerunt sed potius exitũ expectandũ esse dixerũt. Et ecce surrexit ⁊ non tremebat: q̃m sanatus erat ⁊ stabat incolumis intuẽs intuẽtes. Quis ergo tũc venisset ad me produxi eũ ad p̄plm: ⁊ re eis ostẽsa: sequẽti die libellũ de narratiõe illius eis recitandũ p̄misi. Qd̃ dũ fieret videbat p̄pls frẽm sanatũ: ⁊ soroꝛẽ eius iuxta eũ mẽbris oĩbus cõtremiscentem. Post hec recitata vita de conspectu p̄pli eos abire p̄cepi. Et cum de hac disputarem: illa soroꝛ cancellũ intrauit: ⁊ statim velut oboꝛmiens subito sanata stetit. Uñ ea producta in mediũ: de vtriusq; sanitate apud omnes exultatio magna fuit.

De Bonefacio papa ⁊ de quibusdã alijs. C. XI.

Igibertus. Anno honorij. xx. sunone ⁊ marcomiro francoꝝ ducibus defunctis: franci in cõmune deliberãt: vt ⁊ ipsi sicut ceteri gentes regnũ habeãt: ⁊ filiũ marcomiri ducis pharamũdum sibi regẽ oꝛdinant qui regnauit ãnis. xj. Anno eiusdẽ imperatoris. xx. bonefacius romane ecclesie. xl. p̄sidet. Contra hunc oꝛdinato eulalio ⁊ p̄o hoc dissidente ecclesia ambo iussu honorij augusti vrbem egrediuntur: ⁊ sic reprobato eulalio iussu augusti bonefacius quia p̄oꝛ oꝛdinatus fuerat sedi apostolice restituit̃. Hic decreuit vt nulla mulier aut monacha pallam sacrataz altaris cõtingeret aut lauaret: aut incensuz poneret: ⁊ vt seruus vel obnoxius curie aut cuiuslibet rei non fiat clericus. Anno sequenti hieronymus per hijs annos libris suis confectis. ita coꝛpoꝛe p̄e laboꝛibus defecto vt lecto surgere nequiret: nisi apprehenso manibus fune: qui ad hoc de trabe pendebat: obijt apud bethleẽ anno etatis sue. xcviij. Anno sequenti franci vti ceperunt legibus: ⁊ legem salicã dictauerunt per quattuoꝛ gentis sue proceres. electos de pluribus his appellatos noĩbus visogast bosogast salagast: vueidigast: in villis germanie. salechaĩ bodoam vuindoal. Hi quattuoꝛ p̄ceres per trinulas causaꝝ oꝛigines conuenientes solicite tractantes de singulis discutiendo sicut lex salica declarat indicare decreuerunt. Uuandali alani sueui regiones hispaniarum ad habitandum inter se trifariam comperunt: ⁊ in tribus regnis diuisi: collidunt̃ inter se intestino bello. Anno sequenti honorius constantium, virum soroꝛis sue placidie in imperium ascuit qui octauo imperij mense obijt. Estimo hunc esse constantium quẽ beda dicit in gallia, ab honoꝛio missum. Hugo vbi supra. His diebus agecius oꝛdinat̃ patricius romanoꝛum: vir inclytus ⁊ bello strenuus siquidem burgundiones contra romanos rebellantes perdomuit. Que gens ab italia quondam exiens super ripam reni fluminis resederat: ⁊ crebra habitacula que vulgo burgi vocant̃ cõdem nomen ex opere assumpserat: hac p̄terea tempestate attila rex hunnoꝛum gallias depopulaturus aduenit. Iamq; metheñ vrbe euersa: aurelianensem minabat̃ euertere ciuitatem.

De Sancto aniano aurelianensi. C. XII.

Erat tunc sanctus anianus eiusdẽ vrbis ep̃us cuius p̄cibus inuitatus p̄fatus agecius romanoꝝ patricius ab arelato aurelianis p̄perauit: ⁊ vna cum theodone ⁊ toꝛismodo theudonis regis gothoꝛum filio attilã inuasit: ⁊ vrbem ab imminenti periculo quã iam tenebat obsessam liberauit. Ex gestis eius. Hic sanctus anianus virtutũ insignis declaratus. beato euercio vel exercio in aurelianẽsi cathedra successit. Cũ igit̃ ciuitatis illius menia solẽnit̃ ingressurus eẽt. petiit ex agrippino qui in litibus p̄erat: vt oẽs quos p varijs criminibus in carcere tenebat inclusos: ob introitus sui gratiam redderet absolutos. Et quos cũ ille oĩno resistendo negaret. lapis magni ponderis ab alto cecidit eiq; in verticẽ illisit. Qua percussiõe p̄stratus ⁊ famuloꝝ manibus ad domũ p̄priã deportatus: quantocius agnouit q̃ iccirco letalis plaga

super eũ descenderit ꝙ prestare noluit quod vir dei postulauerat. Sed cũ sanguis ex eius capite fluere nõ cessaret: ⁊ p̄dict⁹ põtifex eũ charitatis gratia visitasset: mox vt eius vulneri manu ꝓpria vexillũ crucis opposuit riuũ sanguinis stringẽs eũ ab interitu liberauit. Et dũ vnũ correctũ oratiõe saluauit: p reliqs quos ante petierat impetrauit. Uisum est aũt vt ecclesiã quã ei⁹ p̄decessor fundauerat altiori culmine ꝓueheret. Tũc meli⁹ q̄ artificib⁹ perat de tecto corruẽs incurrit mortis periculũ ita vt omni quassato corpusculo: vix vltimo spiritu palpitaret. Ad quẽ sanct⁹ accurrẽs signũ christi porrexit apprehẽsaqz dextera saluti pristine in momẽto eũ restituit: atqz ad psciendũ opus qđ ceperat ire mandauit.

Qualiter Urbẽ suã liberauit ab hunis. C. XIII.

Nterea gens hunoꝝ perfida: cũ rege suo attila [illegible] cru delis in plurimaꝝ gẽtiũ frẽdebat picula. Cũqz gothis obuiã ꝓperãs ad amnẽ ligerim puenisset: ⁊ aurelianẽsiũ menia vallãs: omne malitie sue argumẽtũ in eiusdẽ vrbis interitũ cõuertisset: episcopus in domino confidens per ambulatoriũ muri sanctorũ pignora gestans suaui voce cantabat. Tũc miser quidẽ sacerdos a barbaris captus his verbis eũ allocutus est. Quod tu modo agis vnusquisqz nostrũ in ciuitate sua studiose pegit: sz nulli ꝓfuit. Hec locutus diuina vltione statim cecidit mortuus perpetua pena cõdemnatus. Interim hostil' exercitus tela iactabat: etiã arietibus murũ quatiebat. Tunc fugiente ad ecclesiã populo: episcopus hortabatur eũ sperare in dño. Ipse vo murũ ascẽdit: ⁊ tacitus celũ aspiciẽs orauit. Cũqz sibi diuĩ auxiliũ adesse sensisset repente cõtra barbaros expuit: tãtaqz subito pluuie moles descendit: ⁊ impioꝝ impetũ quadriduana inundatione compressit vt nequaq̄ se vllus pugnaturus ex hostib⁹ trãsferre in locũ alterũ posset: sed mira dei potẽtia cateruam hostilẽ sistebat. Cessante igitur nimbo sanctus episcopus ad attilã p populo sibi com[m]isso rogaturus acce[ssit] [illegible] pactus resp[onsum] so oratorio ciuitatis claustro se retulit. Postera die apertis portarũ repagulis attile ꝓceres vrbẽ ingressi sunt: sorteqz ad diuidendũ populũ missa: plaustra onerabãt innumera de populi substãtia. Cũqz sanctus populũ admoneret vt nec sic quoqz de dño desperarẽt: repẽte more ꝓphetico trãslatus est a dño ad locũ vbi agecius patricius: q̄ rempublicã in gallijs gubernabat: cũ exercitu suo secũ pariter thorsemõ rege gothoꝝ degebat. Itaqz militi aulico ostensus ait. Uade dic filio meo agecio: ꝙ si hodie adesse ad ciuitatem distulerit veniendo: iam crastino nihil proderit: his dictis statim recessit. Cumqz miles agecio nunciũ retulisset: ille letus de victoria iam securus diuina reuelatiõe cõmonitus: vna cum thorsemõ ⁊ suo atqz gothorũ exercitu concitus aurelianis pergit hostes imparatos repperit: magnãqz stragẽ super eos exercuit. Itaqz hunorũ alij succubuerunt gladijs alij timore coacti tradebant se gurgiti ligeris sortiuntur finem mortis. Sanctus vero anianus bona pro malis reddens plures per preceem suam eripuit: quos coram se cruciandos aspexit: letabatur autem in christo: ꝙ nullus ex eius ouibus defuisset e numero nisi qui contra eius preceptũ desperasset de dño ⁊ se populo tradidisset barbarico. Prostrata igitur acerba barbarie: tanta vbertas frugum in aurelis: tellure surrexit: vt dupliciter populus exultaret in domino: ⁊ de ereptione impie ferocitatis: ⁊ de diuine gratia largitatis. Obijt autem sanct⁹ anian⁹. xv. kl. decẽbris. Actor. Hec iuxta hugonẽ in presenti loco inserere volui. Ceteꝝ iuxta Sigibertũ attila regnũ hunorum [illegible]

De Morte honorij ⁊ collationib⁹ cassiani. C. XIIII.

Ugo vbi supra. Honorius autẽ augustus trãsactis annis. x. quibus imperauerat cũ archadio fratre suo ⁊ alijs iterũ. xvj. annis cum theodosio nepote suo: humanis rebus excessit. Actor. Claruit eo tempore vir illustris prudens ⁊ facundus: iohannes heremita qui ⁊ cassianus. Hic nescio qua ex causa de ecclesia constantinopolitana a iohanne chrysostomo electus: ⁊ in massiliam gallie presbyter ordinatus: multa scripsit inter q̄ etiã cõparatas in egypto vitas patrũ doctrinasqz ⁊ regulas: datis ad plurimos libris. Primo quidem scripsit ad castorium epm. xij libros de institutis cenobiorũ: ⁊ de. viij. principalibus vitiorũ remedijs. Deinde ad leunciũ episcopũ ⁊ fratrẽ helladiũ. x. collatiões patrũ. s. moysi pafuncij: danielis serapionis theodori. sereni: isaac: abbatum: in heremo scithiotica cõmorantium: quas ab eis audierat. Post hoc ad honoratum episcopum ⁊ eucherium alias vij. trium anachoritarum in alio egypti heremo cõmorantium sancti cheremonis ⁊ nesterotis ⁊ ioseph. Postremo totidem alias ad fratres iouinianũ: meneriũ ⁊ leuncium ⁊ theodoruz: q̄ sunt abbatum pianonis: iohannis: pinufij: theone: abraham. Que certe ipsius opuscula multam edificationem continent animaꝝ: ⁊ luculento sermõe nitescunt: nec inter multa antiquoꝝ opuscula quicq̄ ad spũales ꝓfectus atqz ꝑfectõis apicẽ tendenti vtilius arbitror me legisse. Nam ⁊ beatus noster pater dñic⁹ vt in eius vita legit': librũ illum (qui collatiões patrũ inscribitur) studiose legens ac vigilant' intelligens: salutis in eo rimat⁹ semitas magnum ꝑfectiõis apicẽ apprehendit. Agit siquidẽ liber ille de cordis puritate: de vitijs ⁊ de oĩuz ꝑfectiõe virtutũ. Cuius frequens lectio christi discipulum ad multum cordis puritatẽ ad cõtemplatiõis arcem: ⁊ totius spũalis discipline ꝑfectionẽ gratia opitulante ꝓuexit.

De Numero ⁊ materia libroꝝ eiusdem. C. XV.

E hoc scribit gẽnadius in libro viroꝝ illustriũ in hunc modum. Cassianus circa cõstantinopolim a iohãne magno epo diacon⁹ ordinatus: apud massiliam p̄sbyt': cõdidit duo monasteria viroꝝ ⁊ mulierum que vsqz hodie extant. Scripsit experientia magistrante. limato sermone: ⁊ vt apertius dicam sensu verba inueniens: ⁊ actiõe linguam mouens res oĩuz monachoꝝ professioni necessarias: id est de habitu monachi: ⁊ de canonica oratiõe atqz psalmorum modo que in monasterijs egypti die noctuqz tunc tenebat': libros quattuor. Institutionum li. i. De origine ⁊ qualitate ⁊ remedijs octo principaliuz vitiorum. li. viij. singulos de singulis vitijs libros expediens. Digessit etiam collationes cũ patrib⁹ egypti habitãs de hoc. De destinatione monachi ac fine. De discretione. De tribus ad seruiendum deo vocationibus. De pugna carnis aduersus spiritũ: ⁊ spiritus aduersus carnem. De natura oĩuz vitioruz. De nece sanctoꝝ. De nobilitate aĩe. De [illegible] principatibus. De qualitate orationis. De integritate orationis. De perfectis. De castitate. De protectione dei. De scientia spirituali. De diuinis carismatibus. De amicitia. De finiendo vel non finiendo. De tribus antiquis generibus monachorum ⁊ quarto nuper exorto. De fine cenobite ⁊ heremite. De satisfactione penitẽtie. De remissione quinquagesime. De nocturnis illusionibus. De eo quod dicit apostolus. Non enim qđ volo bonum hoc facio: sed qđ nolo malum hoc ago. De mortificatione. Ad extremũ rogatus a leone archidiacono postea vrbis rome epo. scripsit aduersus nestorem de incarnatione dñi li. vij. Et in his scribendi apud massiliam ⁊ viuendi finem fecit. theodosio ⁊ valentiniano regnantibus. De his autẽ oĩbus eiusdem libris quos reperire potui: pauca hec que sequuntur ꝑ ordinem excerpsi in hunc modum.

De Doctrina eiusdem de habitu monachoꝝ. C. XVI.

X libro de institut' monachoꝝ. Uest' sit monachi q̄ corp⁹ cõtegat tm̄ ac repellat nuditatis verecũdiã: ⁊ frigoris retũdat iniuriã: nõ q̄ seminaria vanitatis aut elatiõis enutriat. ita aplo p̄dicãte. hñtes alimenta ⁊ opimẽta. i. q̄ corp⁹ opiant tm̄: nõ q̄ amictus gloriã blãdiãtur. ita vilia et nulla colore vel habitus nouitate inter ceteros hui⁹ propositi viros habeant' insignia. ita studiosis ac curationibus aliena vt nullus rursum sint affectatis ꝑ incuriam sordibus decolorata postremo sic ab hui⁹ mũdi sepent' ornatu: vt cultum seruorum dei in omnibus coĩa ꝑseuerent. Quicqđ enĩ inter famulos dei presumitur ab vno vel paucis: nec catholice per omne corp⁹ fraternitatis tenet' aut supfluũ aut elatum est: ⁊ propter hoc noxiũ iudicandũ. Quobrẽ ciliciã vestem velut circũspectam cunctis atqz notabilem: ⁊ q̄ ex hoc ipso non solum nulla spũs emolumenta possit cõferre: sz etiã elationis cõcipere vanitatem: queqz ad necessarij opis exercitiũ in quo monachum sp impigruz expeditũqz oportet icedere inhabilis atqz inepta sit. oĩmode refutarunt. Qz si quosdam hoc amictu circumdatos audiuimus probabiles extitisse: ⁊ non ex eo nobis monasteriorum est regula sanciẽda vel antiqua sanctorum patrũ sunt perturbanda decreta generali namqz oĩuz cõstitutioni paucoꝝ non debet p̄poni nec preiudicare sententia. Illis enĩ debemus institutis ac regulis indubitatã fidem ⁊ indiscussam obedientiã ꝑ oĩa cõmodare: nõ q̄s paucoꝝ voluntas intulit: sed quã vetustas temporꝝ tantoꝝ: ⁊ innumerositas sanctoꝝ patrum concordi diffinitione imposteris propagauit. Nec hoc preiudicare nobis debet ꝙ vel ioram sacrilegus rex israel cateruis hostium circũspectus scissa veste ciliciũ habuisse ꝑhibet' intrinsecus vel ꝙ niniuite ad mitigãdũ dei sententiã cilicij asperitate velati sunt: cum ⁊ ille ita intrinsecus latenter indutus eo fuerit vt nisi scisso desuper vestimento a nemine prorsus potuisset intelligi: ⁊ isti eo tpe operimentum cilicij ostentarentur: quo cunctis superimminenti vrbis euersione lugentibus: eodẽqz amictu circũdatis. nullus posset a quoq̄ ostentationis notari. Quia nisi insolẽs sit diuersitas non offendit equalitas.

De Modo psallendi ⁊ orandi. C. XVII.

X libro sc̄do. Per vniuersum egyptū et thebaidem legitimū orationū modū in vespertinis cōuentib⁹ seu nocturnis vigilijs vidimus retētari. Nā cum in primordijs fidei pauci quidē sʒ ꝓbatissimi monachorū noīe cēserent: q̄ a beato marco q̄ primus alexādrie vrbis pōtifex ꝑfuit: normā suscepere viuēdi. Eo feruore lectioni orationiq₃ et operi manuū dieb⁹ ac noctib⁹ incūbebāt: vt nec escarū q̄dē appetitus vel memoria nisi alio tertione die corpis interpellaret inedia. Cūq₃ pro suo vnusquisq₃ feruore infirmitatis immemor aliene id statum debere cēseret qd̄ cōtēplatiōe fidei ac roboris sui facillimū iudicabat: parū discutiēs q̄d generalit̄ plenitudini fratrū possibile eēt: in qua necesse est īfirmorū quoq₃ ptē maximā reperiri: diuersoq₃ mō enormē psalmorū numerū instituere: ꝑ animi sui virtute certarent eētq₃ inter eos ꝓ religiōis regula pie cōtētiōis sancta diuersitas: ita vt tēpus sollēnitatis vesptine sacratissime succederet questioni quotidianos orationū ritus volētib⁹ celebrare: vnus in mediū psalmos dn̄o cantaturus exurgit. Cūq₃ sedētib⁹ cūctis: et in psallentis verba omni cordis intētiōe defixis: vndecim psalmos orationū interiectiōe distinctos cōtinuis versib⁹ parili ꝓnūciatiōe cantasset: duodecimū sub alleluia responsiōe cōsummās: ab vniuersorū oculis repēte subtractus: questioni pariter et ceremonijs finē imposuit. Hinc patrūsenatus intelligēs angeli magisterio cōgregationib⁹: fratrū generalē canonē cōstitutū: decreuit hunc numerū tā in vespertinis q̄ in nocturnis conuentionibus custodiri. Quibus lectiones geminas adiunxerunt: id est vnā veteris et aliam noui testamenti. Finito psalmo non statim a[illegible] q̄ admodū [illegible] in hac regione nōnulli de refectione potius lassi corpore cogitātes: quā orationis vtilitatē et cōmoda requirentes. Apud illos non est ita: sed antequā flectant genua paulisper orant et stantes in supplicatiōe maiorē temporis partē expēdūt. Post hec pūcto breuissimo procidentes humi. velut adorantes tantū diuinā clementiā summa velocitate cōsurgūt. Humi nāq₃ diutius ꝓcumbentes non solum cogitationibus aiunt: verūetiā somno grauius impugnari. Quod etiam nos verū esse vtinam nō experimentis et quotidiana cōsuetudine nosceremur: q̄ sepe eandē incuruationē: nō tam orationis q̄ requetionis obtētu in terram prostrati optamus diutius prolongari.

C Adhuc de oratiōe et vigilia. C. XVIII.

Cum [illegible] solennitates quas illi sinaxes vocant celebraturi cōueniūt: tantū a cunctis silētiū prebetur: vt preter illum qui psalmū decantat in medio nullus adesse credat: ac precipue cōsummat oratio in qua nō spūtū emittit: nō excreatio obstrepit: nō tussis intersonat nō oscitatio somnolēta dissutis labijs et hiantib⁹ trahit: nulli gemitus: nulla suspiria: etiā astātes impeditura promunt. Nulla vox absq₃ sacerdotis ꝑce cōcludētis audit: nisi forte q̄ p excessum mētis claustra oris effugerit: queq₃ insensibilit̄ cordi surrepserit: īmoderato atq₃ intolerabili spūs feruore succēso: dū ea q̄ ignita mens in semetipsa nō ꝑualet cōtinere p ineffabilē quēdā gemitū ex intimis pectoris sui cōclauib⁹ euaporare conat. Illū vō q̄ cōstitutus in tpe mentis cū clamore supplicat: aut aliq̄d horū q̄ p̄dixim⁹: e faucib⁹ suis emittit: ac precipue oscitatiōib⁹ ꝑuenit: duplicit̄ peccare ꝓnūciāt. Primo q̄ orationis sue reus sit q̄ eā negligēter offerat deo. Scd̄o q̄ indisciplinato strepitu alterius quoq₃ q̄ forsitan ardēti⁹ orare potuit īntercipit sensū. Ideoq₃ ꝑcipiūt eā celeri fine cōcludi: ne forte īmorātib⁹ nobis in ea: redundātia quedā sputi seu flegmatis interrūpat nr̄e orōnis excessū: et iccirco dū adhuc feruet velut e faucib⁹ inimici velocit̄ rapiēda est: qui cū sit nobis semp īfest⁹ tūc maxie assistit: cū cōtra se offerre nos ꝑces dn̄o velle ꝑuiderit. Q̄obrē vtilius cēsent breues q̄dē orōnes sʒ crebērrimas fieri. Nō enī multitudine versuū sed mentis intelligentia delectant. Ideoq₃ vtilius habent decē versus cū rationabili assignatiōe cantari: q̄ totū psalmū cū cōfusiōe mētis effundi: que nōnūq̄ ꝓnūciātis festinatiōe generat: dū residuorū psalmorū q̄ decantādi sūt: modū numerūq₃ cōsiderās: nō distinctionē sensuū audientib⁹ studet pandere sed ad finē sinaxeos ꝓperat peruenire. Ex libro. iij. Omni obseruatione custodire cōuenit totū diē in ope ac necessarijs durare officijs: ne somnū quē nocti subtraximus resumere p diē vigilia lassitudine et inanitate compulsi non tam requiē corpori subtraxisse: q̄ quietis tēpus et refectionē nocturnā cōmutasse videamur. Totū enī carni hunc ꝓculdubio reddet: quisquis ei nō rationabilit̄ ptē subtrahere sed totū tētauerit denegare: et nō suꝑflua sʒ necessaria voluerit amputare: ꝓpter qd̄ maiore feruore necesse est vigilias cōpensari: si fuerint vsq₃ ad lucē inconsiderata nimietate protracte. Semp enim equanimius quelibet fatigatio sustinetur si interiecta eī vicissitudo quedā vel operis immutatio qualiscūq₃ succedat.

C De forma recipiendi et instituendi nouicium. C. XIX.

X libro quarto. In thebaide est cenobiū in quo plus q̄ quinq₃ milia fratrū sub vno abbate regunt tantaq₃ sit obediētia omni eius: quāta nō pōt apud nos vnus vel vni obedire ꝑ modico tpe vel ꝑesse. Ambiēs q̄s intra cenobiū recipi [illegible] admittit q̄ dieb⁹ decē vl̄ eo ampli⁹ pro forib⁹ excubās indiciū perseuerantie ac desiderij sui pariterq₃ hūilitatis ac patiē demōstrauerit: omnium ꝑtereūtiū fratrū genib⁹ ꝓuolut⁹: et ab vniuersis de idustria refutat⁹ atq₃ despect⁹. tanq̄ q̄ nō religiōis sʒ necessitatis obtētu monasteriū optet intrare: iniurijs quoq₃ et exprobratiōib⁹ multis affect⁹: experimentū dederit cōstātie sue: q̄lis q̄ futur⁹ sit in tentatiōib⁹ obprobriorū tolerātia declarauit. Et iccirco ne vlib⁹ q̄dē cenobij ꝓfuturus suscipere ab eo pecunias acq̄escūt. ꝑmū ne cōfidentia hui⁹ oblationis inflatus nequaq̄ se pauperiorib⁹ fratrib⁹ coeq̄re dignet: tū ne ea q̄ spūali feruore succensus intulerat: tepefactus postea nō sine iniuria monasterij sacrilego spū exigere moliat. Q̄obrem ita nudatus q̄s receptus fuerit omni p̄stina facultate: vt ne ipsū quidē quo opt⁹ est vestimentū habere ꝑmittat vlterius: sʒ p manus abbatis induatur monasterij vestimentis: per hoc se iā opib⁹ sustētandis nō seculari questis: nec de infidelitate pristina reseruatis: sed de sanctis ac monasterij largitionibus militie sue stipendia ꝑcepturū. atq₃ inde se tr̄ incepe vestiendū alendūq₃ cognoscens et nil habere: et nihilominus de crastino non esse solicitus. fm̄ euangelij discat sententiam. Nec statum cōgregationi fratrū cōmisceri ꝑmittit sʒ deputat seniori: qui seorsum cōmanens hʒ curam ꝑegrinorū: eisq₃ oēm diligentiā susceptionis et hūanitatis impendit. Cūq₃ ibidē integro anno deseruiēs absq₃ vlla q̄rela suū circa peregrinos exhibuerit famulatū. imbut⁹ per hec prima institutione hūilitatis ac patientie: alio tradit seniori qui decē iunioribus ꝑeest: quos sibi creditos ab abbate instituit et gubernat. Huius hec erit solicitudo vt doceat eū ꝑmitus suas vincere voluntates: hec illi semp imperare ꝓcurabit de industria q̄ senserit aīo eius esse cōtraria. Multis siquidē experimentis edocti: tradunt monachū et maxime iuniores: nec voluptatē quidem concupiscentie sue refrenare posse: nisi prius mortificare per obedientiā suas didicerit voluntates. Ideoq₃ ꝓnūciant nullatenus ꝑualere vel iram vel tristitiā vel spūs fornicationis extinguere: sed nec humilitatē cordis verā: nec cū fratrib⁹ vnitatē perpetuā nec firmā diuturnāq₃ posse retinere cōcordiā: sed nec in cenobio quidē diuti⁹ ꝑdurare eū q̄ prius volūtates suas nō didicerit supare. Consequenter īstituunt null⁹ penitus cogitatiōes prurientes in corde ꝑniciosa cōfusione celare: sed cōfestim vt exorte fuerint eas suo patefacere seniori: nec super earum iudicio quicq̄ sue discretioni cōmittere: sed illud credere mali esse vel bonū: qd̄ discusserit senioris examen. Generale namq₃ et euidens indiciū diabolice cogitationis esse pronunciant: si eam seniori cōfundantur aperire.

C De distinctione obedientie et discipline. C. XX.

Est hec tāta obseruātia obediētie regula custodit: vt iuniores absq₃ ꝑpositi sui scīa vel ꝑmissu: nō solū non audeant cellā ꝓgredi sʒ nec naturali necessitati satisfacere auctoritate sua ꝑsumāt. sicq₃ vniuersa complere quecūq₃ fuerint ab eo ꝑcepta: tanq̄ si a deo sint celitus edita. sine vlla discussione festinant: et nec impossibilitatem quidē precepti pro senioris reuerentia mentiant. Sūme reputantur delicie si herba sale condita quā lapsanū vocant: aqua diluta ad refectionem fratribus apponat. Cum sonitū audierint ad orationes eos vel ad opus aliqd̄ inuitantis. certatim e cubilibus suis ꝓrūpūt ita vt is qui opus scriptoris exercet: quā repertus fuerit inchoasse litteram finire nō audeat sʒ imperfectā derelinquēs nō tam opis compendiosa lucra sectet q̄ obedientie virtutē: quā nō solum opi manuum seu lectioni vel silentio et quieti celle: verūetiā cunctis virtutib⁹ ita preferunt: vt huic iudicēt oīa postponēda: et vniuersa dispendia subire cōtenti sunt: dūmō hoc bonū in nullo violare videant. Inter quos nullū peculiare opus nō dicā effectu: sʒ ne cogitatiōe quidē ab aliquo penit⁹ affectat. Ad hec nos miserabiles q̄d dicemus: qui in cenobijs cōmorantes ac sub abbatis cura et solicitudine constituti. peculiares circūferimus claues. Quiq₃ ita nōnūq̄ ꝓ vilib⁹ nullisq₃ rebus accendimur eas dūtaxat velut proprias vendicantes: vt si quis vel digito q̄cq̄ cōtrectare ex his ꝑsumpserit: tāta cōtra eū iracūdia suppleamur: vt cōmotionē cordis nostri a labijs: ac totius q̄dē corporis indignatione reuocare nō possimus. Si quis igit̄ gillonē fictilē quem baucalē nuncupant: aut hmōi aliud casu aliquo fregerit aut perdiderit aliq̄d: nō aliter negligentiā suam q̄ publica diluet penitentia. Similiter si superflue si durius. si cōtumacius responderit. si lectionē opi

vel obedientie preferens: officia statuta segnius fuerit executus: si sonitum pulsantis ad orationem ... ad cellã recurrere festinauerit: si alter⁹ tenuerit manũ si cũ illo q̃ cellule sue cohabitator nõ est confabulari quãtulũcũq; presumpserit si parẽtũ quẽpiã vel amicoꝝ secularium viderit vel collocutus eis sine suo fuerit seniore: si epistolã cuiuscũq; suscepere rescribere sine abbate suo tẽtauerit: in his itaq; ⁊ similib⁹ admissus: procedit animi aduersio spũalis. Residua vero q̃ apud nos indifferẽter admissa: a nobis quoq; reprehẽsibilius sustinent᷑. i. aperta conuitia: manifesti contẽptus: familiaritas apud feminas: simultates ⁊ iurgia: operis peculiaris presumptio: filargirie contagio affect⁹ atq; possessio rerũ superfluarũ que a ceteris fratrib⁹ nõ habent᷑ extraordinaria ac furtiua cibi refectio ⁊ his similia: plagis emẽdãt᷑: vel expulsiõe purgant᷑.

¶ De disciplina ⁊ reuerentia in mẽsa ⁊ vbiq; omnibus seruanda. C. XXI.

Illud autem vt reficiẽtib⁹ fratrib⁹ sacre lectiones in cenobijs recitent᷑ nõ tã spiritalis exercitationis causa: q̃ cõpescẽde superflue ociosequ confabulatiõis gratia: ⁊ maxime contẽtionũ q̃ plerũq; solẽt in conuiuijs generari statuerũt: tantaq; vescentibus eis silentij huius disciplina seruat᷑ vt cucullis vltra oculorũ palpebras dimissis ne. s. liber aspectus habeat copiã curiosius euagandi: nihil amplius intueant᷑ q̃ mensaꝫ ⁊ appositos cibos: ita vt quẽadmoduꝫ vel quãtũ reficiat alius nullus in vnũ notet. Sũma cautione seruat᷑: ne extra mensam quicq̃ cibi penitus ori suo quisq̃ indulgere presumat: vt incedentibus per hortos ⁊ pomeria: cũ passim blandeq; per arbores poma pendentia: nõ solũ obiciant se pectoribus transeuntiũ: verũetiã strata per terrã cõcalcanda pedibus offerant sacrilegium ducat᷑ nõ modo ex his quicq̃ degustare: verũetiã manu cõtingere: absq; eo qd palã cunctis in cõmune reficientib⁹ exhibet᷑: ⁊ ad percipiendũ iconomi dispẽsatione p fratrũ obseq̃a publice ministrat᷑. In septimana cuiusdã fratris cũ preteriens iconomus tria lenticule grana vidisset iacere in terra q̃ ebdomadario festinãti dũ ea prepararet coctioni inter manus cum aqua qua diluebant᷑ elapsa sunt: confestim super hoc abbatẽ cõsuluit: a quo velut peruersor neglectorq; sacri peculij iudicatus ab oratiõe suspensus est: cuius negligẽtie reatus non aliter ei remissus est nisi cũ publica penitẽtia diluisset. Nõ solũ enĩ seipsos nõ esse suos: sꝫ etiã oĩa que sua sunt credũt dño consecrata ppter qd si qd fuerit in monasterio semel collatũ vt sacrosanctũ cũ omni decernũt reuerentia debere tractari. Tãtaq; fide vniuersa pcurãt atq; dispensant: vt etiã ea que despectui habent᷑ ⁊ parua reputantur ac vilia: si vel loco mouerint vel competentius collocauerint: si gillonẽ aqua impleuerint si ex eo quicquã obtulerint ad bibendũ: si tenuẽ festucã de oratorio cella ve submouerint: mercedẽ se consecuturos a dño tota credulitate confidant.

¶ Exempla Obedientie sanctorum iohannis ⁊ pafuncij. C. XXII.

Eatus iohãnes in adolescẽtia seniori deseruiẽs tanta humilitate vt ipsi quoq; seni stuporem summũ obediẽtia eius incuteret: audiuit ab eo. Curre inquit iohannes saxum illud huc aduolue quãtocius. Qui confestim saxũ immane quod turbe multe hominũ vel mouere non possent: applicata nunc ceruice: nunc toto pectore: tanto nisu atq; conatu pruoluere contendebat vt sudore oĩum membrorũ totũ infunderet vestimentũ parũ metiens impossibilitatẽ precepti: simplicitate sincera qua credebat senẽ tota fide nil posse incassum ac sine ratiõe precipere. Pafuncius abrenũciare desiderãs mũdo tãdiu pre foribus monasterij excubãs pdurauit donec contra oẽm consuetudinẽ cenobioꝝ cũ filio suo paruulo q̃ octo circiter erat annorũ vt susciperetur eliceret. Confestim celle habitatiõe seiuncti sunt: vt quẽadmodũ se iam diuitẽ nõ esse sciebat: ita etiã patrẽ se esse nesciret. Qd vt plenius pbaret᷑ vtrũ videlicet plus faceret affectione sanguinis an obedientie: de industria negligebat᷑ paruulus pannis potiusq̃ vestimentis indutus colaphis atq; alapis expositus diuersoꝝ: quas plerũq; sub obtutibus suis innocenti paruulo etiã gratis cernebat inferri ita vt nũq̃ genas eius nisi lachrymarũ sordẽtib⁹ vestigijs videret infectas p amore nihilominus christi ⁊ obedientie virtute: rigida semp atq; immobilia patris viscera permanserunt. Nõ enĩ iam reputabat suũ filiũ: quẽ secũ pariter obtulerat christo. Cenobij senior ad cõprobandã penitus animi eius constantiã: cum plorare quadam die vidisset infantem: simulans se aduersus eum commotum: precepit patri vt euꝫ iactaret in flumen. Tunc ille velut a domino sibi esset hoc preceptum: cõfestim celeri cursu rapiens filiũ vlnis proprijs vsq; ad oraꝫ fluminis aduexit iactaturus qd pfecto fuisset consũmatũ nisi pcurati de industria fuissent fratres: qui solicite ripam fluminis obsiderent: proiectum iam ⁊ quodãmodo de fluminis alueo paruulum raperent. Reuelatum est continuo seniori: hac eum obediẽtia abrahe patriarche opus implesse.

¶ De Peregrinatiõe abbatis pinufij causa humilitatis. C. XXIII.

Idumus abbatẽ pinufiũ qui cũ esset ingentis cenobij pbyter in egypto cunctis honorabilis: videns se p hoc ipso humilitatẽ exercẽ nõ posse nec hre quo virtutẽ desiderate subiectiõis extenderet: clã fugiens de cenobio: secessit solus in thebaidis vltimas ptes: ibiq; assumpta seculari veste cenobiũ tabẽnensiorũ expetijt: qd sciebat cunctis esse districti⁹: ⁊ in quo se credidit facile posse celari. Ubi diutissime p forib⁹ pseuerãs vt susciperet᷑ sũmis precib⁹ institit: cũq; multo despectu tandẽ fuisset admissus: q. s. decrepit⁹ senex ingredi cenobiũ postularet: quo tpe nec iam deseruire q̃dẽ suis voluptatib⁹ preualeret: ac ne hoc ipsuꝫ q̃dẽ cã religiõis expetere eũ assererẽt: sꝫ famis ⁊ inopie necessitate astrictũ: vt seni nulliq; operi apta orti cura mandat᷑. Quã sub alio fratre iuniore q̃ eũ sibi creditũ retinebat exercens: sic ei subdebat᷑: vt nõ solũ ea que ad orti curaꝫ ptinebant: verũ etiã vniuersa officia que cunctis erant aspa vel indigna tota sedulitate quotidie cõpleret. Q̃plura etiã nocte consurgens ita furtim officiebat vt autorẽ operis nemo deprehẽderet. Cũq; illũ idẽ triẽnio delitescẽs dispsis p vniuersam egyptũ vbiq; fratrib⁹ quereret᷑: a quodã ... vix potuit p humilitate habitus ac vilitate officij qd gerebat agnosci. Nam sarculo laxabat olerib⁹ terram. deinde stercus humeris suis aduectãs eoꝫ radicib⁹ ingerebat. Hec intuẽs frat ad pedes eius pcidens stuporẽ sũmũ cunctis incussit: cur istud fecerit ei q̃ apud ipsos velut nouicius ac de seculo nup egressus habebat᷑ extremus. Post vero miraculo sẽ maiore pculsi: cũ ei⁹ nomẽ qd apud ipsos quoq; magna fuerat opiniõe cõgnitũ pdidissent: a quo vniuersi fratres pris ignorãtie veniã postulãtes qd eũ tãto tpe inter iuniores ac puulos deputassent: inuitũ ac flentẽ qd inuidia diaboli digna sibi fuisset cõuersatiõe atq; humilitate fraudat⁹: quã diutissime req̃sitã tandem aliqñ se inuenisse gaudebat: nec meruisset vitam suam in illa quam arripuerat subiectiõe finire: ad pprium cenobiuꝫ reduxerunt.

¶ De Nouicio quem in ingressu de norma religionis instruit. C. XXIIII.

Hunc igitur senẽ cũ post hec in egypto studiosissime requireremus: exhortationẽ hanc dedit fratri quem sub nr̃a pñtia in cenobio suo recipiebat. Nosti ... quot dieb⁹ pre foribus excubans hodie sis receptus: cuius difficultatis causaꝫ primitus debes agnoscere. Sicut nanq; īmensa gloria fideliter seruientibus deo ac sm̃ regule huius institutionem ei coherentibus reponitur in futurum. ita pene grauissime preparant᷑ his qui tepide eã negligenterq; fuerint executi: ⁊ sm̃ hoc qd professi sunt vel qd ab hoĩb⁹ esse credunt᷑: fructus etiã cõgruos sanctitatis eidem exhibere neglexerint: qr maledictus qui facit opus dei negligenter. Ideo igit᷑ a nobis diutissime refutatus es: nõ quia tuam: vel salutẽ oĩuꝫ non toto desiderio cupiam⁹ amplecti: ⁊ his q̃ ad christũ cupiunt puenire etiã pcul occurrere nõ optemus: sed ne temere recipientes: ⁊ nos apud deum leuitatis: ⁊ temeipsum reum grauioris supplicij faceremus. si ad presens facile susceptus nec pondus pfessionis hui⁹ intelligens: vel destitutor post hec vel tepidus extitisses. Caue ergo ne quid aliqñ eoꝝ resumas que renũcians abiecisti: ⁊ cõtra dñi interdictũ de agro euãgelice operationis reuersus inueniaris tunica tua qua te expoliaueras reuestiri. Caue ne parẽtũ ne affectionis pristine recorderis. Caue ne qñ superbiã quam nunc incipiens: ardore fidei ac pia humilitate calcasti: cuꝫ ceperis psalmorum vel pfessionis huius quandã noticiã degustare paulatim elatus resuscitate mediteris. In hac quoq; humilitate ac patiẽtia qua vt susceperis in monasterio decem dieb⁹ p forib⁹ pseuerans multis lachrymis implorasti: nõ solũmõ psistas: verũetiã pficias atq; succrescas. Satis eniꝫ miserũ est vt cum debeas a rudimentis ac primordijs tuis proueheri: ⁊ ad pfectionem tendere: etiã ab ipsis incipias ad inferiora decidere: arta est via que ducit ad vitam ⁊c. Considera ergo te de paucis ⁊ electis effectum: te ne exemplo ac tepore multitudinis refrigescas: sed viue vt pauci vt cum paucis inueniri merearis in regno dei. Multi enim sunt vocati pauci vero electi: ⁊ pusillus est grex cui complacuit patri hereditateꝫ dare. Itaq; non leue noueris esse peccatũ perfectionẽ pfessum quẽpiã ea q̃ sunt imperfecta sectari ad quem pfectiõis statũ his gradib⁹ atq; hoc ordine puenit᷑.

¶ De decem humilitatis indicijs. C. XXV.

Principiũ nostre salutis eiusdemq; custodia timor dñi est ... conuersionis ⁊ vitioꝝ purgatio ⁊ virtutũ custodia: his

qui imbuuntur ad viam perfectionis acquiritur. Qui cum penetrauerit hoīs mentē: cōtēptū ex rerū oīum parit obliuionē parētū: mūdiqꝫ ipsi⁹ gignit horrorē. Cōtēptu aūt ac priuatiōe facultatū oīuꝫ humilitas acqrit. Humilitas vō his indicijs cōprobat. Primo si mortificatas in se habeat oēs volūtates. Secundo si nō solū actuū suoꝝ verūetiā cogitationū nihil suo celauerit seniori. Tertio si nihil sue discretioni sed iudicio eius vniuersa cōmittat: ac monita eius sitiens libenter auscultet. Quarto si in omnibus seruet obedientie mansuetudinē: ⁊ patientie constantiā. Quinto si non solū iniuriā inferat nulli: sed ne ab alio qdē sibimet irrogatā doleat atqꝫ tristet. Sexto si nihil agat nihil presumat: qđ nō vel cōis regula vel maiorū cohortantur exēpla. Septimo si omni vtilitate cōtēptus sit ⁊ ad oīa se que sibi precipiunt velut operariū malū iudicauerit ⁊ indignū. Octauū si semetipsum cūctis inferiorē nō supficie pnūciat labioꝝ: sed intimo cordis credat affectu. Nono si linguā cohibeat: vel non sit clamosus in voce. Decimo si nō sit facilis ac promptus in risu.

De Temperantia gule. C. XXVI.

Ex libro quinto.

Nō qlitas sola sed etiā qntitas escaꝝ acié cordis obtūdit: ac mēte cū carne parit impinguata: noxiū vitioꝝ fomitē igneūqꝫ succēdit. Quibuslibet escis refectus vēter seminaria luxurie parit. Sodomitis cā subuersiōis atqꝫ luxurie nō vini crapula: sꝫ saturitas extitit panis. Facilius vidim⁹ viros q ab escis corpulētiorib⁹ oīmodis tēperarēt qꝫ moderate vsos p necessitate cōcessis: mēsurā sufficiētie custodire. Habet etiā corpis imbecillitas cōtinētie sue palmā dūmō escis delectioni carnis indultis adhuc se indigentē refectiōe defraudet: tantūqꝫ esui indulgeat quātū sufficere ad vsum viuendi temperantie discretio rigida iudicauerit: nō quantū desiderij appetitus exposcit. Quobzem vt nulli statui virtus parsimonie adimitur: ita nec integritatis quidē cōsummatio denegat. Utilis quidē ⁊ oīmode obseruanda est canonica ieiunioꝝ custodia: sꝫ nisi hanc tēperāter fuerit ciboꝝ refectio subsecuta ad integritatē mentis non poterit peruenire: integritas eni mentis ventris coheret inedia. Melior est rationabilis quotidiana cū moderatiōe refectio: qꝫ p interualla arduū longūqꝫ ieiuniū. Nouit inmoderata inedia nō modo mentis labefactare cōstātiā: sꝫ etiā orationū efficaciā reddere lassitudinē corporis eneruatū. Impossibile nāqꝫ est ignita extingui corporis incentiua priusquā ceteroꝝ quoqꝫ principaliū vitioꝝ fomites radicitus excidant. Prima nobis est calcanda gule concupiscentia: ⁊ consiqꝫ extenuanda mens non solum ieiunijs verumetiā vigilijs: lectione quoqꝫ ⁊ crebra cōpūctiōe: donec eiusmodi meditationib⁹ occupata pariter ac possessa ipsius cibi refectionē: nō iā iocūditati cōcessam: qꝫ oneris vite sibi impositā recognoscat. Illud eni est cūctoꝝ luctaminū fundamentū: vt primitus carnaliū desideriorū incentiua perimant. Nō eni meremur mentis robore conquisito grauiores pugnas nequitiarū celestiū experiri q carnē fragilē resistētē spiritui nrō subiugare nequiuimus. Qui eni gule superfluos appetitus inhibere nō potuit: quō estus carnalis cōcupiscētie valebit extinguere. Et q nequit passiōes in pspatulo sitas: pua sqꝫ cōpescere: qualr occultas nulloqꝫ hoīum teste pariētes poterit debellare. Nō eni nobis est aduersarius extrinsecus formidādus in nobis ipsis hostis inclusus est. Intestinū nobis quotidie ingerit bellū: deuicto eo oīa q forinsecus sunt reddent infirma: ac militi christi vniuersa pacata erunt ⁊ subdita.

De Ieiunio spirituali ⁊ quid edendum ⁊ quando ⁊ qualiter abstinendum. C. XXVII.

Nec solū nobis ieiuniū visibiliū ciboꝝ ad pfectionē cordis ⁊ corpis puritatis sufficere posse credamus: nisi fuerit huic aīe quoqꝫ ieiuniū copulatū. Hꝫ nāqꝫ ⁊ illa suos noxios cibos: qb⁹ impinguata ad luxurie prerupta deuolūt. Detractio cib⁹ est ei⁹ ⁊ qdē psuauis. Ira etiā cib⁹ est ei⁹: sꝫ minime leuis. Inuidia cib⁹ est mētis: virulētis eā succis corrūpēs: ⁊ psperitate alieni successus iugiter miserā excruciare nō desinēs. Cenodoxia delectabilis eque esca pmulcet: post vero vacuā oīqꝫ vtute spoliatā reddit. Igit est cib⁹ eligēdus nō tm q cōcupiscētie flagrātes estus tēperet minusqꝫ succendat: verūetiāꝫ q ad parādū sit facilis: ⁊ ad comedēdū oportunior: vilioris precij compendiosum prestet: quiqꝫ sit cōuersationi fratrū vsuiqꝫ cōis. Triplex eni est natura castrimargie. Una que canonicā refectiōis horā puenire cōpellit. Alia q tm̄mō ventris ingluuie ⁊ saturitate qrūlibet gaudet escarū. Tertia q accuratioribus epulis ⁊ esculentioribus delectatur. Cū egypti prouinciā petijssemus ibiqꝫ nos tanta alacritate cordis suscipi miraremur: vt nulla prorsus vsqꝫ ad pstitutā ieiunij horā refectionis regula seruaret: sꝫ absqꝫ legitimis qrte sexteqꝫ ferie: quocunqꝫ pergebamus quotidiana statio solueret: quidam seniorum percūctantib⁹ nobis cur ita indifferent apud eos preterirent quotidiana ieiunia: ridit Ieiuniū sp est mecū: vos aūt mecū iugit tenē nō valeo. Quidē senioꝝ cū reficientē me vt adhuc paululū qđ ederē hortaret tamqꝫ me dixisse nō posse: ridit: ego iā sexies diuersis aduenientib⁹ fratrib⁹ mensas posui: hortāsqꝫ singulos cū oīb⁹ cibū sumpsi: ⁊ adhuc esurio: ⁊ tu primit⁹ nunc reficiēs iā te dicis non posse. Itaqꝫ vt norūt aduētu fratrū idifferent soluere quotidiana ieiunia. ita discedentib⁹ eis refectionē ab illis indultā cōtinentia maiore cōpensant. Vidim⁹ senē machetē noīe hanc a dño gratiā diuturnis precibus ipetrasse: vt quotquot dieb⁹ ac noctib⁹ agitaret collatio spūalis nūqꝫ somni torpore penit⁹ laxaret. Si qs vō detractōis vbū seu ociosum tentasset inferre in somniū ptin⁹ decidebat: ac ne vsqꝫ ad aures quidem eius pollutionē virus obloquij poterat peruenire.

De Continentia ⁊ castitate. C. XXVIII.

Ex libro sexto.

Aliud est continere ⁊ [illegible] castitatem [illegible] ⁊ vt ita dicam in effectū integritatis vel incorruptionis transire qđ dicit agon. Que virtus illis tribuit [illegible] qui virgines vel mente vel carne perdurant vt vterqꝫ iohānes in nouo testamēto: in veteri quoqꝫ helias. hieremias: daniel: fuisse noscitur. In quorū gradu hi quoqꝫ reputant qui post experimenta corruptionis: ad similē puritatis statum per laborē longū ⁊ industriam integritate mentis ⁊ corporis peruenerūt: ⁊ aculeos carnis non tam impugnatione concupiscētie turpis: qꝫ nature tantūmō sentiunt motionem statū dicimus difficillime posse inter hoīuꝫ turbas apprehendi. Ceterū cōtinentes multos existere nō dubitamus. q impugnationem carnis quā vel raro vel quotidie sustinēt: seu metu gehēne seu desiderio regni celoꝝ cōpescunt. Quos seniores sicut pnunciant posse nō penitus incentiuis obarii vitioꝝ ita securos ⁊ innaucios semper existere non posse definiūt. Necesse est eni vnumquēqꝫ in colluctatione positū: qꝫuis frequent aduersariū vincat ac supet: ⁊ ipsum aliqn turbari. Quodāmō eni exire de carne est in corpe cōmorantē ⁊ vltra naturā est fragili carne circūdatū carnis aculeos nō sentire. Nulla eteni vtute tam pprie carnales hoīes spūalibus angelis imitatione cōuersatiōis equant: qꝫ merito ⁊ gratia castitatis. Cui⁹ puritatis euidens hoc erit indiciū. si vt nulla imago illiciens nobis in soporem laxatis occurrat: vel interpellans nullos concupiscētie mot⁹ valeat excitare. Licet eni ad plenā peccati notam talis cōmotio minime cōputet: tn̄ nec dū perfecte mentis indiciū est: nec ad purū excocti vicij manifestatio: cū per fallaces imagines huiꝰ opat illusio. Qualitas eni cogitationū que in distentionib⁹ diei negligentius custodit probat quiete nocturna. Et iccirco cū intercesserit aliqua talis illusio nō culpa somni credenda est: sꝫ negligentia tpis precedentis ⁊ manifestatio morbi latentis intrinsecus: vt solent male quoqꝫ valitudines corporū: non ea colligi tēpestate in qua videnē emergere: sed negligentia sunt preteriti tēporis acqsite: quo pastus qs imprudenter escis saluti contrarij: noxios humores sibimet letalesqꝫ contraxit. Quobrem illius pcepti iugiter meminisse debemus: oī custodia serua cor tuū. Fert scti basilij cesariensis lira ⁊ mulierem inquit ignoro ⁊ vgo nō sum. Intantū intellexit in corruptionē carnis: nō tantum mulieris esse abstinentia: qꝫ in integritate cordis. Igit vt illusionis hec dormientib⁹ qdeꝫ nobis surripere valeant: equale moderatumqꝫ semper est tenendū ieiuniū. Quisqs eni mensuram districtionis excedit necesse est vt modum quoqꝫ remissionis excedat: nunc quidem nimia inanitate defectus: nunc aūt cibo propensiore distentus. Deinde iugis humilitas ac patiētia cordis est adhibēda aduersus iram vl ceteras passiōes. Ubi eni furoris insederit vir⁹: libidinis quoqꝫ necesse est incendiū penetrare. Ante oīa vō peruigil necessaria est solicitudo nocturna: nam sicut puritas ⁊ custodia diei nocturnā preparat castitatē. ita nocturne vigilie cordi pariter ⁊ obseruationi diurne statim solidissimum roburqꝫ premittunt.

De Auaricia ⁊ proprietate monachi. C. XXIX.

Ex libro septimo.

Tertius nobis conflictus est aduersus filargiriam: id est amorē pecuniaꝝ. Hic cōtra peregrinum bellum ⁊ extra naturā. Cetera nanqꝫ vitiorum incitamenta humane inserta nature: ⁊ quodāmodo inuiscerata carni propemodum coeua natiuitati. discretionem boni maliqꝫ preueniunt: ⁊ licet prima arripiant hoīem longo tn̄ labore vincuntur. Hic vō morbus posterius superueniēs: ⁊ extrinsec⁹ accedens aīe quāto facili⁹ caueri potest ac respui: tanto neglectus ⁊ intromissus semel cordi fit perniciosior cūctis difficiliusqꝫ propellit. Maloꝝ oīuꝫ radix efficit. Igit cum remissam tepidāqꝫ possederit monachi mentem quosdā velut

rōnabiles ei colores ob quos vel reseruare sibi aliquid pecunie de beat vel parare describit. Nam ex ea que prebentur in monasterio, queritur nō esse sufficientia: et sano robustoq3 corpore vix posse tolerari: negligentiam erga egrotantes maximam sic propriū aliquid non fuerit quo cura corporis valeat adhiberi miserē esse monendum. Itaq3 cum huiuscemodi cogitationibus laqueauerit mentem: qualiter vnū saltem denarium acquirere possit excogitat. Cūq3 illi hoc ex voto cesserit auidior fames auri accrescit. Cū pecunie incremento rabies cupiditatis augetur. Tum deinde vita longeua promittitur senectus incurua. infirmitates diuerse atq3 prolixe: que nisi maior sūma in iuuentute fuerit preparata: tolerari in senectute non possunt. ita q3 infelix aīa sempiternis nexibus obligata. nihil aliud respicit cordis intuitu: q3 vnde pecuniam parare valeat: per quam possit de monasterij disciplina quantocius euolare: nullam exhibens fidem vbi potuerit nummi spes aliqua refulgere. Pro hac non mendacij non periurij: non furti facinus admittere perhorrescit. non fidem frangere: non iracundie noxio furore suppleri: sitq3 per omnia sicut alijs venter ita huic aurum et spes lucri pro deo. Nullam deinceps humilitatis: charitatis: obedientie. non dicam virtutē sed ne vmbram quidem retinere contentus: indignatur ad omnia: et ad singula opa murmurat atq3 suspirat. Nec victu quotidiano: nec solito indumento contentus nō se diutius hec toleraturū esse testatur: deum quoq3 non ibi solūmō esse pclamat: nec salutē suam in illo tm̄ loco esse conclusam. Itaq3 instabilitatis sue habens viaticū nūmos. insolenter ad omnia precepta respōdet: et tanq3 pegrinū extraneūq3 se gerens: quecunq3 indigentia correctione pspexerit cōtemnit. Cunq3 furtum possideat pecuniā nec calciamēta quidem ac vestimenta se habere conqueritur vanq3 sibi tardius indignatur. Deinde occasiones qbus offendi vel irasci debeat studiose pquirit: ne leuiter motus de cenobij disciplina videatur exire. Nec solus tm̄ trāsmigrare contentus: ne tanq3 suo vitio decessisse credatur: quātos potuerit susurrationibus clādestinis deprauare nō desinit. Discessus solatiū et excusationē leuitatis: nō se aliter credens q3 nota vel macula monasterij repertum.

De Tribus eiusdē vitij speciebus. C. XXX.

Tripler itaq3 est huius vitij morbus cui exempla in scripturis scis inuenimus: nō leui pena fuisse damnata. Nā giezi ea q3 nec antea quidē possederat volēs acquirere nō mō grām pphetie possidere nō meruit: quā p successionem velut hereditariā a suo habuit magistro suscipe. verū etiā ecōtrario eterna lepra sctī helisei maledictiōe pfundit. Judas volēs resumere pecunias q3 antea christū secutus abiecerat: nō solū ad pditionē dn̄i lapsus aplatus pdidit gradū: sed etiā vitā ipsā biothanati morte cōclusit. Ananias et saphira reseruātes ptem quandā ex his q3 possederant: aplico ore morte mulctant. Alij vō auaritie occasiōe dn̄i sniaz corrumpere: atq3 ad suū desideriū gestiūt depravare: nec suā vitā nec intellectū scripturaz sensui coaptātes: sed vim scripture p desiderio sue libidinis inferētes: ostendere eas suis opinionibus volūt. Aiūtq3 scriptū esse. Beatius est magis dare q3 accipe. Cuius interptatione prauissima eneruatā dn̄i putant illā esse sniam: qua dicit. si vis pfectus esse vade et vēde oia que habes et da pauperibus et cetera. beatiores se pnunciātes: si pristinis suffulti substātijs: alijs quoq3 de eaz supabūdantia largiant quā erubescūt pro christo gloriosaz cū apostolis suscipe nuditatē. Itaq3 si agonē spiritualē et certare legitime cupimus: hunc quoq3 pniciosum hostē a cordibus nostris extrudamus. Quē quantū supare nō magne virtutis est: tm̄ ab eo vinci ignominiosum plenūq3 dedecorosum. Respice iudā. cū ob hoc loculos dispensationi paupez deputatos sibi creditos accepisset: vt saltē pecuniaz abūdantia satiatus: cōcupiscētie sue modū imponeret: intantū fomitem cupiditatis exarsit vt iam nō loculos clāculo cōpilare: sed ipm dn̄m vendidare maluerit. Uniuersas enim diuitiaz moles. cupiditatis huius exuperat rabies. Denique pnceps aploz ananiā et saphirā q3 sibi qppiā de sua facultate reseruauerāt morte mulctauit. Quātam hoc quoq3 facinoris ac supplicij similitudo cōcurrit. Ibi nanq3 filargiriā pditio: hic falsitas subsecuta ē. Ibi veritas pdit: hic mēdacij crimē admittit. Ille refugiēs paupertatē resumere q3 abiecerat concupiuit: hi ne fierēt paupes de substātia sua retinere tētauerūt. Itaq3 si in eos q3 nō alienas cōcupierūt substātias: sed ppas a pcere tentauerūt: pcessit tā seuera snia: qd cēsendū de his qui nunq3 possessa cupiunt ɔgregare: et nuditatē corā hoibus pferētes. affectu cōcupiscentie corā deo diuites cōprobant. Cōstitutus in agro atq3 opatiōe virtutū: substātia mūdi qua te renūcians spoliasti: qd recurrēs niteris reuestiri. Si vō paupertate pueutus nihil qd dimitteres habuisti: multomagis acquirere nō debes qd antea nō possedisti. Ob id enim ita dn̄i beneficio pparatus es vt expeditior ad eū nullis pecuniarum laqueis impeditus accurreres.

De Ira pniciosa et salubri ex libro octauo. C. XXXI.

Quartum certamē est ire. Ois inquit ira et indignatio et clamor et blasfemia tollat a vobis. Cū dicit ois ira. nullā penitus velut necessariam et vtilē nobis excipit. Delinquētēq3 frēm si necesse ē ita disce curare festinet. vt dū medelam leuiori fortitan febricula laboranti procurat inferre: non semetipm iratus deteriori morbo cecitatis inuoluat. Oportet nanq3 aliquādo qui alterius vulneri mederi cupit. omni languoris morbo alienū subsistere. Qualibet ex causa iracūdie motus efferuēs excecat oculos cordis: et acumini visuū exitialem validioris morbi ingerens trabem: solem iustitie non sinit intueri. Habemus sane ire ministerium satis cōmode nobis insertum ad qd solū eam recipere vtile nobis est ac salubre: cū cōtra lasciuientes cordis nostri motus indignantes infremimus: et ea que agere confundimur coram hominibus vel proloqui: in latebras ascendisse nostri pectoris indignamur: angelorum. sac dei ipsius pñtiam vbiq3 trepides. Uel certe cum contra hanc ipsam iram: cur a nobis aduersus fratrem irrepserit commouemur: et irati letales instigatiōes eius extrudimus. Taliter irasci docet nos propheta. Irascimini inquit et nolite peccare. Ille etenim cū aquam de cisterna bethleem cōcupisset eidem a viris fortibus p medias hostium cateruas suscepisset allatā: protinus effudit in terram et ita voluptuosam concupiscētie passionem iratus extinguens. libauit eam dn̄o. et cupiditati sue desideriū non explens dicens. Propitius sit mihi deus ne faciam hoc. Nam sanguinem istoz qui pfecti sunt et animaz periculū nō bibam. Uel cū vellet chisai conuiciis regalis vltionem truncatione capitis explere. dauid indignatione pia cōmotus: humilitatis modum et patiētie rigorem inconcussa lenitate seruauit dicens. Quid mihi et tibi et cetera. Jubemur itaq3 irasci salubriter: sed nobisimetipsis ac suggestionibus prauis. Aduersus eos in quos commoti fuerint rancorem animi reseruantes: negant quidā se verbis irasci: sed re ipsa et opere indignari comprobant. Nā neq3 congruo sermone eos compellāt: nec affabilitate eis soluta colloquūtur. Et eos se minime delinqre putāt: quo vindictam sue cōmotionis non expetūt. Quam tm̄ q3 proferre palam et exercere aut non audent aut certe nō possunt: in suā pniciem virus iracūdie retorquētes: cōcoquūt in eam in corde: taciti ac silentes i semetipsis ɔsumūt. amaritudinē tristitie nō virtute animi ptinus expellentes: sed digerētes processu dierū: et vtrūq3 p tempe mitigantes: q3 si vō in effectu opis solummodo sit iracūdia moderāda: et non potius ab arcanis nostri pectoris eruenda: et tenebris illius obscurati nec consilij salubris nec scientie lumē admittere: sed nec templū spiritussancti: habitante in nobis spū nequā: valeamus existere. Cohibitus enim in corde furor. astantes quidē hoies nō offendit: sed eque spūsanctū splendidissimū iubar ac si platus excludit. Aut quēadmodū vel ad momentum vult eam dn̄s retentari: qui nec sacrificia quidem spūalia orationum nostraz pmittit offerri: si vel alium cōtra nos aliquid rancoris hr̄e cognoscimus. Nō enim ita nostris obsequijs cōmunis oium dn̄s delectatur: vt qd in vno acqrit pdat in altero. dn̄ante tristitia. In cuiuslibet nāq3 dispēdio vnū patit detrimentum: qui eodem mō oium famulor suor salutē desiderat et expectat: et iccirco eque habēte aduersus nos fratre: inefficax erit oratio nostra ac si nos aduersus eū indignationē reseruem. Sed quid diutius pceptis euāgelicis atq3 aplicis imoramur: cū etiā vera lex que aliqd remissionis hr̄e videt hec eadē pcauet dicēs. Ne oderis fratrem in corde tuo. Et iterum. Nō eris memor iniurie. Nō solū iniurie retributio: sed etiā ipsa memoria radicitus iubet euelli.

De Illis qui pre superbia vel impatientia solitudinem requirunt. C. XXXII.

Interdum superbia vel impatientia superati: cū incōditos mores nros nolumus emēdare: sollicitudinē nos desiderare cōquerimur tanq3 ibi nullis nos cōcitātibus: ilico virtutē patiētie repturi: excusantes negligētiā nr̄am: cāmq3 cōmotionis nō nr̄e dicentes impatiētie sed fratrum vitio generari. Dūq3 in alios erroris nr̄i vergimus causas nūq3 ad patiētie ac pfectionis calcē valebimus puenire. Sūma igit emēdatiōis ac trāquillitatis nr̄e nō est i alterius arbitrio collocāda qd nr̄e nō subiacet potestati: q3 vt nō irascamur nō debemus ex alterius pfectione sed ex nr̄a virtute descēdere: que non aliena patientia sed ppria longanimitate conquirit. Porro heremum: perfectos omniq3 vitio curatos oportet expetere: et excoctis ad purum in congregatione fratrum vitijs. nō pusillanimitatis pfugio: sed diuine contemplationis obtentu intrare que nō nisi in solitudine a perfectis

solūmō poterit apphendi. Quecunq; enim vitia incurata in heremum detulerimus: operta in nobis ⁊ non abolita sentient. Solitudo nanq; sicut nouit emēdatis morib⁹ cōtemplationē purissimā reserare. ita eoꝝ qui min⁹ emēdati sunt vitia nō solū seruare veꝝetiā exaggerare ɔsueuit. Tādiuq; sibi patiēs quis videt ⁊ humil: donec nulli⁹ hoīum cōmiscet ɔsortio ad naturā pstinā moꝝ reuersur⁹ cū interpellauerit cuiuslibet cōmotōis occasio. Emergūt quippe ex eo cōfestim vitia q̄ latebāt: ⁊ velut eq̄ infrenes certatim e suis repagulis ocio longiore nutriti: acri⁹ ad pniciē aurige ppꝛij ferociusq; prorumpūt. Magis enim exercitio vsuq; hūano cessante: efferunt vitia in nobis: nisi fuerint antea purgata ipamq; vmbrā patiētie quā possidere imaginarie pmixti fratrib⁹ saltē p eoꝝ reuerētia ⁊ nota publica videbamur desidia securitatis amittim⁹. Quasi vō vniuersa virulenta serpentū genera vel feraꝝ cū suis in cubilib⁹ immorant pmūcari possint innoxia qꝛ nulli nocēt: hoc enim eis nō affectus bonitatis sed necessitas solitudinis confert.

Qꝫ nec ēt ꝯ īsensibiles creaturas irasci liceat. C. XXXIII.

Deoq; pfectionē querētib⁹ nō sufficit ꝯ hoīes nō irasci. Meminimus enim in solitudine cōmorātib⁹ nobis cōtra calamū cū aut crassitudo eius aut exilitas displiceret: cōtra ve scalpellū cū incēdia hebeti acie segniter execaret. ita indignationis irrepsisse motū: vt nō aliā pturbatōē mētis q̄ vel ꝯtra īsensibiles materias: vel certe ad nos sue diabolo maledictiōe plata digerere atq; euapoꝛare possem⁹. Qꝫ obrē ad pfectionis rōnem satis nō pderit abesse hoīes: in quos ira moueamur. cū etiā erga res mutas exerceri possit: nisi forte in eo putemus cōmotionib⁹ nr̄is aliqđ remediū cōparari. q maledictionibus vel iracūdie nr̄e minime res inaiate respōdeant: ⁊ intemperantia cordis nostri ad maiorē nequaq̄ puocent insaniā. Quapropter si illaꝝ summā diuini pmij cupimus adipisci de qua dicit. beati mūdo corde: qm ipsi deū videbūt. nō solū e nostris actionib⁹ hec amputanda est: sed etiā de internis aīe actibus radicitus extirpāda. Radices. n. vitioꝝ potius excidi pcipiunt: q̄ fructus a dn̄o qui nō solū p operationis effectu sed etiā p volūtatis desiderio vnicuiq; aut pmiū reddit aut penā. Sm illđ. Ego aūt opa eoꝝ ⁊ cogitatōes venio vt ɔgregē. In eo aūt qđ in quibusdā exemplarib⁹ inuenit: qui irascit fratri suo sine causa reus erit iudicio: supfluū est ab his adiectū qui amputandam irā pro iustis causis minime putauerūt: qui ppositū nō intellexerūt scripture volētis fomitē iracūdie oimodis amputare. finis enim patiētie nō irascēdo iuste sed penit⁹ nō irascēdo [illegible]. [illegible] hec erit medicina pfecta vt pnitus credam⁹ nullo mō siue iustis siue iniustis eē causis nobis licere irasci. sciētes nos discretiōis lumē ⁊ iustitie moderamina ptinus amissuros si principale cordis nostri eius fuerit tenebris obscuratū: tū deinde puritatē mētis nostre mox pturbāda templūq; eā spūssancti effici oīno nō posse: iracūdie in nobis spiritu cōmorante. Postremo vt cogitemus nequaq̄ licere nobis [illegible] fundere preces ad deum. Et [illegible] incertū, statū cōditiōis humane pꝛe oculis hītes: quotidie nos credamus a corpore migraturos.

De tristitia pciosa ⁊ salubri. C XXXIIII

Ex libro nono. Quanto nobis certamine e [illegible] dēdi sūt: q̄ passim p singlos incursus: ⁊ incertos ac varios casus: obtinēdū aīum nr̄m habuerit facultatē ab oī nos sepat diuine ɔtēplationis intuitu: nō orōnes explere cū solita cordis alacritate pmittit: nō sacraꝝ lectionū sinit remedijs incubare tranqllū quoq; ac mitē cū fratrib⁹ esse nō patit ⁊ ad cūcta opationū vel religionis officia impatientē ⁊ asperū reddit. Sicut enī tinea vestimēto ⁊ vermis ligno: ita tristitia viri nocet cordi. Nōnunq̄ ire pcedētis vitio subsequi seu ɔcupiscētie lucrive cuiusdā minime adepti generari. solet: cū se hāc rem sed mēte cōcepta q̄s viderit excidisse. interdū vō etiā nullis existētib⁹ causis: inimici subtilis instinctu tāto repēte merore depmimur: vt ne charoꝝ q̄dē ac necessarioꝝ nr̄oꝝ aduentū solita suscipe affabilitate possim⁹ vel quicq̄d ab eis cōpetēti fuerit cōfabulatione platū: importunū nobis ac supfluū iudicetur: nullaq; a nobis reddat eis grata rn̄sio: vniuersos cordis nr̄i recessus felle amaritudīs occupāte. Vn̄ manifestissime cōprobat nō sp nobis alioꝝ vitio cōmotionū stimulos excitari: sꝫ potius nr̄o: q̄ recōditas in nobismetipis habem⁹ offensionū causas: ac seminaria vitiorū: q̄ cū mentē nr̄am tētationū himber aluerit ī germina ɔfestiꝫ fructusq; pꝛorūpūt. Nūq̄ enī q̄s alteri⁹ vitio lacessit⁹ peccare cōpellitur: si repositā materiā delictoꝝ in suo corde nō habeat. Nec tūc subito quispiā decept⁹ esse credēdus est: cū inspecta mulieris forma ī barathrū ɔcupiscētie turpis inciderit: sed poti⁹ occultos ac latētes morbos occasiōe visus in supficiē tūc fuisse pductos. Ideoq; pfectio cordis nō tā separatiōe hoīum q̄ patiētie virtute cōquirit: que firmiter possessa sicut pōt nos etiā cū his qui oderūt pacē pacificos ɔseruare: ita si parta vel nacta nō fuerit: ⁊ ab his qui pfecti ac meliores nobis sunt facit iugiter dissidere. Occasiōes enī cōmotionū ob quas eos quib⁹ iūgimur deserere festinamus in ɔuersatiōe humana deesse nō poterūt: ⁊ iccirco tristitie causas ob q̄s a pꝛorib⁹ separamur nō euadim⁹ sꝫ mutam⁹. Procurādū itaq; nobis est vt nr̄a potius emēdare vitia festinem⁹: que pculdubio si fuerint emēdata ⁊ tūc nō dicā cū hoībus: sꝫ etiā cū feris ⁊ beluis facillime nobis cōueniet. Sm illud. Bestie terre nō verebimur. Extrinsecus enī venientia pacata erūt tibi offendicula: si in nobis intus radices eoꝝ receptiua sertaq; fuerint. pax enī multa diligētib⁹ nomē tuū ⁊ nō est illis scandalū. Est enī aliud detestabili⁹ tristitie genus: qđ desperationē aīe inijcit delinquēti. Qđ nec chaim fecit post fratricidiū penitere: nec iudas post traditionē. Sꝫ illa tristitia q̄ pniam ad salutē stabilem opat obediēs est. affabilis. mansueta. humilis. ac patiēs: vtpote ex dei charitate descēdens: ad oēm dolorē corpis ac spūs ɔtritionē infatigabiliter semetipsam desiderio pfectiōis extēdens ⁊ quodāmō leta ac spe pfectus sui vegetata: hñs oēs in se fruct⁹ spūs: quos enumerat apls. Hec vō seculi tristitia est asperrima impatiēs: dura: plena rancore merore fructuoso. Quapropē absq; illa q̄ vel p salutari pnia vel pro studio pfectiōis seu p desiderio suscipit futuroꝝ: oīs tristitia tanq̄ seculi ⁊ q̄ mortē inferat equaliter repellēda est: sicut fornicatiōis spūs seu filiargirie vel ire. Hoc enī mō vniuersa tristitiaꝝ genera valebimus supare cū eternaꝝ reꝝ ac futuraꝝ intuitu semp leti: nec casibus deiecti psentibus: nec psperis fuerimus elati: vtraq; velut caduca ⁊ mox trāseuntia cōtemplantes.

De tedio vel accidia. C. XXXV.

Idem ex libro. x. Sextū nobis certamē est [illegible] ne tediū siue anxietatē cordis. Affinis hec tristitie: ac solitarijs magis experta. Que cū miserabilē obsederit mētē horrorē loci: fastidiū celle. fratꝝ quoq; qui cū eo vel eminus cōmorant. tāq̄ negligētiū ac minus spūalium aspernationē gignit: ad oē quoq; opus qđ intra septa sui cubilis est facit desidē ⁊ inertē: ab omni se dolet spūali questu manē in loco vacuūq; ɔsistere: vtpote qui cū posset etiā alios regere: ac pdesse plimis: nullū edificauerit nec quēq̄ institutiōe sue doctrine lucratus sit. Absentia longeq; posita magnificat monasteria: ɔsortia quoq; ibidē suauia: ⁊ plena spūali conuersatiōe depingit. Ecōtra vniuersa q̄ hītur in manib⁹ aspera: vt nulla re alia tāte oppugnatiōis remediū: q̄ visitatiōe fratris cuiuspiā: seu sōni solatio posse estimet inueniri. Deinde suggerit salutatiōes exhibēdas fratrib⁹: visitationesq; infirmoꝝ. parentes indē salutandos: illā religiosam deuotāq; deo feminā omni psidio destitutam frequētius inuisere: magisq; opoꝛtere in his operā pietatis impēdi q̄ sine vllo pfectu in cellula residere. Agit itaq; infelix aīa talib⁹ inimicoꝝ machinis accidie spū velut ariete validissimo fatigata: h̄ quo vtit ad pn̄s remedio: paulopost acri⁹ infirmāda: frequētius enī ac durius aduersari⁹ attētabit: quē ɔserto plio phiruꝝ cōmin⁹ sibi terga cognoscit: salutē q; sibi nō de victoria: nō de flictu: sꝫ de fuga sperare puidet: donec paulatim ptractus a cella: actū sue pfessiōis incipiat obliuisci: qui nō est ali⁹ q̄ ɔtemplatio diuine puritatis. q̄ nō alibi pōt nisi in silētio ⁊ iugi celle pseuerātia ac moderatiōe pquiri atq; ita milicie sue fugitiu⁹ effect⁹ implicet se negocijs secularibus et cui se pbauit minime placitur⁹. Itaq; instabilē aīū decetero reddit ac vagū ⁊ ad omne corpus desidē. nihilq; aliud pcurare q̄ vbi quo ve colore occasionē refectionī future valeat pparare: mēs enī ociosi nihil aliud cogitare nouit q̄ de escis ac vētre. Et necesse est cū inhonestū esse dū necessaria victus requirit: adulationi quoq; operā dare: nouitates etiā rumoꝝ sectari: causaꝝ fabularūq; occasiones conquirere: p quas sibimetipsi aditū paret ac facultatē quo diuersoꝝ domos valeat penetrare.

De diuersis remedio qđ ē labore exercitū. C XXXVI.

Verum si ille qui euangelium pdicabat [illegible] mēdans: ne grauaret quēpiā: gratis panē māducare nō audebat: quō illi nō estimēt se grauare: qui quotidie cū ociosi vacātesq; psumunt. In actib⁹ etiā aploꝝ graue nobis sue cōuersionis reliquit exemplū cūq; nō solū id opatū esse testat qđ necessitatē sui corpis expediret sed etiā qđ vsibus eoꝝ qui secū erant posset sufficere. Et hoc ipm dicit esse mādatū dn̄i qm ipse inquit dixit. Beatius est magis dare q̄ accipere. Hec est aūt impnētis beatior largitas q̄ accipiētis penuria: que nō de pecunia p [illegible]

vel diffidentiā reseruata nec de recōditis auaritie thesauris impeditur: sed que de fructu opis proprij et pio sudore profertur. Et duplici gratia decoratur: quia et perfectā nuditatē christi vniuersarum rerum suarum abiectione possideat: et munificentiā diuitis labore suo exhibeat et effectu. Hic quidē honorat deū de suis iustis laboribus: et delibat ei de fructibus iustitie sue ille vero ocij torpore resolutus et inertia. indignum se esse etiā cibo pauis apostoli probat sententia: dū contra eius. s. interdictū ocio suo eū nō sine reatu peccati cōtumacieque presumit. Nec merebitur incorruptionis vestimēto ornari: quisquis somno ocij vel accidie soporatus nō industrie sue labore sed inertie panis in copiā operiri maluerit: quos abscidēs de plenitudie scripturarum nō vestimētū decoris: sed ignominiosum excusatiōis valamē sue coaptauit ignauie. Solēt enim hac segnicie dissoluti: nolētes ope manuū suarum sustētari: qd apostolus indesinēter exercuit: vel nobis exercere precepit: quibusdā veri testimonijs scripturarum quibus inertie sue velamē imponant: dicētes scriptum esse: Operamini nō cibū qui perit. Et meus cibus est: vt faciā voluntatē patris. In desiderijs est omnis ociosus: et ad extremū multa mala docuit ociositas. Nec est apud egyptū ab antiquis patribus sancta sententia: operantē monachū demone vno pulsari. ociosum vero innumeris spiritibus deuastari. Denique abbas paulus probatissimus pater cū in heremo vastiore cōsistēs: que porphyrion nūcupatur: palmarum fructibus et horto modico securus haberet sufficientē alimonie substātiam: nec posset aliquid aliud vnde sustētaretur operis exercere: eo quod ab oppidis vel habitabili terra septem mansionibus separetur: vel eo amplius deserti illius habitatio. plusque exposceret pro mercede vecture quam valere posset precium operis desudari: collectis palmarum folijs quotidianū pensum velut exinde sustētādus a semetipso iugiter exigebat. Cūque ope totius anni antrum eius fuisset impletū: supposito igne cōcremabat: intantū probās sine ope manuum: nec in loco posse monachū perdurare: nec ad perfectiōis culmē aliquando cōscēdere: vt cū hoc fieri nequaquam necessitas victus exigeret: pro sola purgatiōe cordis et cogitationū soliditate: ac perseuerātia celle: vel accidie ipsius victoria et expurgatiōe perficeret. Cū incipiēs in heremo cōmorari abbati moysi omnium sanctorum summo dixissem me egritudine accidie cōfectū ad abbatē paulū primus cucurrisse. ille te nō aut ab ea liberasti. sed magis ei deditū ac subditū prebuisti. Grauius enim te vt desertorē ac fugitiuū deinceps aduersarius impugnabit quē de cōflictu superatum primus aufugisse cōspexit.

De Inani gloria spūali et occulta. C. XXXVII.

Ex libro. xi. Septimū nobis certamē est contra spiritū cenodoxie multiformē atque subtilē. Tātoque est periciosior ad cōflictū quāto obscurior ad cauēdū. Que cū pro elatiōe carnali pulsauerit mentē: et fuerit cōflictiōis scuto repulsus priore habitu personaque mutata: sub virtutū specie victorē iugulare pertētat. Ex omni parte bellatori occurrēs: et in habitu et in forma in incessu. in voce. in opere. in vigilijs. in ieiunijs. in orōne in deuotiōe. in lectiōe. in sciētia. in taciturnitate. in obediētia. in humilitate vulnerare militē christi conatur. Nā cui sub specie succincte vestis ac nitide cenodoxiam nō poterit generare: in squalida et inculta conatur inserere. Quē nō potuit per honorē deijcere humilitate supplantāt. Quē sciētie et locutiōis ornatu nequiuit extollere: grauitate taciturnitatis elidit. Si ieiunet in palā: gloria vanitatis pulsatur sed si illud cōtemnēde glorie causa cōtexerit: eodē vitio elationis obtūditur. Ne vane glorie contagio maculetur. orōnes prolixius sub fratrum vitat celebrare cōspectu: et quia eas latēter exerceat. nō effugit aculeos vanitatis. Pulchre seniores naturā morbi huius in modū cepe bulborum describunt quo vno decorata tegmine alio rursum inueniuntur induta totiēsque reperiuntur obtecta quotiēs fuerit expoliata. In solitudinē quoque cūctorum mortaliū cōsortia glorie causa fugiētē persequi nō desistit quāto amplius quis vitauerit mūdū tāto eū acrius insequitur. Omnia vitia superata marcescūt: et vel in loco vel tempore minuuntur atque deferuēt seu certe a contrarijs virtutibus dissidētia vel cauentur facilius vel vitantur: hoc vero deiectū acrius resurgit ad luctā et cū putatur extinctū sua morte viuacius cōualescit. Nec loco nouit excludi nec extrinsecus materie subtracta marcescere. Pestis hec virtutibus inserta et aciei permixta: velut in nocte ceca dimicās atrocius inopinatos decipit et incautos. Ita namque ezechias vir in omnibus cōsummatē iustitie: quo internectiōem centūoctogintaquinque miliū de exercitu assyriorum angelo sub nocte testāte vna prece valuit impetrare: qui post mortis diē diuina sententia prefinitū. xv. annis vite metas excedere vna orōne promeruit: sole per decem gradus reuertēte. duplicatū diē vniuerso orbi contra fixas nature leges. prebuit: post tāta incredibilia signa: post tā immania documēta virtutum successibus suis elisus est: ita vt vniuersis virtutibus suis ac si nō fuissent obliuioni traditis: irā cōfestim diuinam suscepisset. nisi eam resumpta humilitate placasset.

De Vana gloria carnali et huius vitij remedio. C. XXXVIII.

Olet etiam insipientiū mētes: et eorum quā minus [illegible] sciētia precesserūt. aut propter sonū vocis extollere qd. s. modulatius psallant: aut quid parētes diuites aut nobiles habeāt: vel quia militiā honoresque contempserint. Interdū etiā dignitates et opes que forte nec apprehēdi quidē aliquādo potuissent persuadet quēpiā perfacile fuisse adeptum si perseuerasset in seculo: vana etiā spe de incertis inflans eū et de his que nunquam possedit velut qui ea contempserit gloria vanitatis extollēs. Nōnunquam clericatus gradū et desideriū presbyterij vel diaconatus immittit quē si vel inuitus fuisset adeptus: tāta expleturum sanctitate ac rigore depingit. vt ceteris quoque sacerdotibus prebere potuerit sanctitatis exempla: deinde multos nō solū cōuersationis forma verūetiā doctrina sua sermone quia lucraturum. Quapropter hec est antiquitus patrum sententia monachū fugere debē mulieres et episcopos: neuter enim eū sinit quē semel sue familiaritati deuinxerit: vel quieti celle vlterius operā dare vel diuine theorie purissimis oculis inherere. Hāc multiformē bestiā tali remedio poterimus euadere vt cogitātes quia dominus dissipabit ossa eorum qui hominibus placēt: primitus nihil manie glorie capiēde gratia nos facere permittamus. Deinde ea quē bono initio fecerimus obseruatiōe sibi custodire nitamur: ne laborum nostrorum fructus post irrepēs cenodoxie morbus euacuet. Et ea que nos pre inter ceteros notabiles reddēt ac veluti solis facientibus laus apud homines sit cōquirēda vitemus. Cōsideremus nō solū fructū laborū nostrorum nos penitus amissuros. quoscūque cenodoxie proposito fecerimus sed etiā reos magni criminis factos eterna supplicia velut sacrilegos soluturos: vtpote qui ad iniuriā dei opus qd eius obtētu nos oportuit agere hominum gratia malumus exercere ab eo: quod occultorum est cōscius homines deo: et gloriā mūdi glorie diuine pretulisse conuicti.

De superbia spūali qua tētantur perfecti. C. XXXIX.

Ex libro. xii. Octauū qd et extremū aduersum spiritū superbie nobis certamen est. Qui morbus sed vltimus sit in cōflictu: origine tamen et tempore primus est. Seuissima et superioribus cūctis immanior bestia perfectos maxime tētans. Omne namque vitiū suus est terminus et finis cōtentiū: et licet cōtristet alias quoque virtutes: contra vnā tamen principaliter tendit. Hec vero subtilissima. capta arte virtutū vniuersam funditus ciuitatē diruit. Et vt grauissime tyrānidis eius potētiam cognoscamus. angelus lucifer splendorē sapiētie et virtutū pulchritudinem qua ornabatur gratia cōditoris nature sue potētia nō illius beneficio se credidit obtinere: et ob hoc elatus infirmitatē proprie nature perculit: et beatitudinē qua dei munere fruebatur amisit. Hec fuit prima origo principalis morbi qui rursum per illū qui fuerat a se deiectus in prothoplastū serpēs: infirmitates omnium vitiorum et materias germinauit. O quātū est malū superbie: vt nō angelū: nō alias virtutes sibi contrarias: sed ipsum deū aduersariū habē mereatur. Huius laqueū poterimus euadē: si in singulis quibus sensermus nos virtutibus profecisse dixerimus nō ego sed gratia dei mecum. Patrū sententiam proferamus: qui viā perfectionis et qualitatē eius: non verborum iactātia depinxerūt: sed experimētis proprijs et exemplis certissimis tradiderūt. Eaque ad hanc fidē se potius peruenisse: quam laborū merito testabantur. quibus etiā hoc acquisita puritas cōferebat: vt magis magisque se deprimi peccatis agnoscerēt. Nec blandiētes sibi de inferiorum ac tepidorum negligētia sed contemplatione potius illorū quos vere peccato carere: atque in regno celorum iam eterna beatitudine perfrui nouerant humilitatē perpetuā cōquirebāt: atque ita cōsideratione hac et elationis ruinā declinabāt: et quo cōtenderēt: vel qd dolerēt semper inueniebāt. Igitur secundum traditiones eorum et sic ad eā festinare debemus ieiunijs. vigilijs. orationibus: contritioni cordis et corporis operā dantes: ne hoc omnia morbo hoc inflāte vacuemus. Quia nec patres nostri in gladio suo possederūt terrā. et bra. e. nō sal. e. sed dextera tua et brachium tuū et illuminatio vultus tui postremō vniuersa beneficia eius mente solicita gratulantes nō solū pro his ei gratias referamus quia vel rōnales nos cōdidit vel baptismi largitus est gratiam vel sciam legis cōcessit: sed etiā pro his que erga nos quotidiana eius prouidētia cōferuntur: quia .s. ab aduersariorum nos insidijs liberat: quia periculis nos etiā ignorantes protegit: quia a lapsu peccati communit quia adiuuat nos et illuminat quia pro negligētijs dilectisque nostris eius inspiratione latēter cōpungimur: quia ab eo nōnunquam etiā inuiti trahimur ad salutē. Postremo quia liberum arbitrium nostrum qd procliuius fertur ad vitia: et meliorē dirigit frugē. Hec est proprie erga deū humilitas: hec est patrū sincera fides. sine qua nec pietas in deū: nec purgatio vitiorum. nec emēdatio morum nec virtutū cōsummatio poterit apprehēdi. Hec de spūali superbia qua diximus perfectos quosque pulsari dixisse sufficiat. Qd genus nō multis expertum est. quia nec plures studēt perfectā cordis apprehēde

re puritatē: vt ad hos plurimorū gradus valeāt puenire.

¶ [illegible] C. XL.

Eterorum nos

qui adhuc terrene substantie [illegible] noluti nequaq̄ hoc modo tentare dignat: sȝ crassiore ꝛ carnali elatiōe supplantat. Hec igit cū tepido ac male arrepto renūciationis pncipio: in monachi resederit mēte: paruū inobedientē eū reddit ꝛ aspex equalē fratrib⁹ fieri cōmunēq̄ȝ non sinit spoliari etiā terrenis opib⁹ nō cōcedit. Et cū renūciatio nihil aliud ē q̄ȝ q̄ quotidie credat se esse moritur ecōtrario facit eū vitā sparare lōgeuā. Sup hec initia male fundata necesse est vt vniuersa deinceps vitiorū structura ꝯsurgat. Nec vnq̄ȝ pōt ī corde suo humilitatē christi suscipe: cū sibi vel de natalū nobilitate gloriat: vel inflat de seculi q̄ȝ corpore nō mēte deseruit dignitate: vel de pecunie ad ruinam suā retētis extollit. Ne ipsam quidē auribus suis doctrinā pfectionis admittit: tantūq̄ȝ cōcrescit in corde eius spūalis verbi fastidiū vt cū forte talis fuerit aborta collatio vno in loco stare nesciat eius obtutus sȝ huc illucq̄ȝ stupidus circūferat. Pro sputis aūt salinaribus spurca de sicco gutture cōtrahunt. digiti ludūt: ꝛ in modū quidem scribētis volitāt atq̄ȝ depingūt ꝛ ita huc atq̄ȝ illuc mēbra commouent: vt se vel scatētib⁹ vermib⁹ vel acutissimis sudib⁹ credat insidere. ꝛ quicq̄d simplex collatio ad edificationē ptulerit audiētiū ad suā sugillationē estimet esse platū totoq̄ȝ corpe quo spūalis vite examinatio ventilat: suis suspicionib⁹ occupat⁹ nō quid exinde ad pfectū suū cape debeat aucupet: sed causas cur vnūq̄dq̄ȝ sit dictū sollicita mēte pquirit: vel q̄d eis obiicere possit. Et ita fit vt nō solū in nullo ei pficiat collatio spūalis verūetiā damnosa magis existat. Dū enim ꝯscia sua totū suspicat ꝯtra se esse platū: vehemētiore cordis obstinatiōe durat. ireq̄ȝ stimulis acrius instigat. Deinde post hec excelsa vox. sermo rigidus. amara ꝛ turbulēta respōsio: incessus erectus ac mobilis. lingua facilis. pcax loq̄la nec vnq̄ȝ taciturnitas amica nisi cū ꝯtra frēm rancorē in corde suo cōceperit. ita vt quid in eo detestabilius sit haud facile cernat vtrū diffusa illa petulansq̄ȝ letitia. an dira hec virulētaq̄ȝ serietas. Et cū ipse timore possessus facile cūctis tristitias inferat: atq̄ȝ ad satisfactionē lesi fratris semetipm submittere dedignet: etiā ab illo sibi oblatā cōtemnit. His igit indicijs carnalis ista supbia declarat. Inest in loquela eius clamor. ī taciturnitate amaritudo. excelsus ꝛ effusus in letitia risus irrōnabilis in serietate tristitia: in rñsione rancor: facilitas in sermōe: expers patiētie est: charitas aliena. audax ad ꝯtumelias irrogādas ad tollerādas pusillanimis. ad obediēdū difficilis. nisi in quo eā desideriū suum voluntasq̄ȝ puenerit. Nullo enim mō poterit in aīa nostra virtutum structura ꝯsurgere: nisi prius iacta fuerint vere humilitatis fundamēta. Qđ nullatenus poterimus implere: nisi abrenunciatio vera facultatū in nobis fuerit christi amore fundata. deīde obediētie subiectio simplici corde suscepta ita vt pter abbatis mādatū: nulla penitus volūtas viuat in nobis. Qđ nō aliter obseruari poterit: nisi quis nō solū se mortuū mūdo: verūetiā insipientē iudicauerit ac stultum vniuersa que sibi fuerint a seniorib⁹ imperata. sine vlla discussione pficiens. sacrosancta ea credēs ac diuinit⁹ pmulgata. In qua cōsistentib⁹ equalitate pculdubio status ille humilitatis vere trāquillus subsequit: vt nosipsos inferiores oīb⁹ iudicātes: vniuersa que nobis irrogata fuerint. iniuriosa vel tristi tanq̄ȝ a superiorib⁹ nr̄is illata: patiētissime toleremus. Deniq̄ȝ eandē humilitatē erga deū ferētissime retēremus: vt nihil nos absq̄ȝ illius opitulatiōe vel gratia posse pficere cognoscamus.

¶ [illegible] de puritate cordis C. XLI.

Dem in libro. x.

collatio pma. Cum heremo [illegible] abbatē moysen expetissem⁹: pariterq̄ȝ ab eo edificatōis sermonē fusis lachrymis posceremus: quippe cuius animi rigorē būc noueram⁹: vt nisi fideliter desiderātib⁹ ꝛ cū omni cordis cōtritione querētib⁹: nequaq̄ȝ acquiesceret ianuā pfectionis aperire. s. indignis ꝛ fastidiose suscipiētibus pandēo: aut iactātie vitium aut pditionis crimē videret incurrere: tandē fatigatus precibus nostris ita exorsus est. Oēs inquit arte ꝛ discipline scopon quēdam. i. destinationē. ꝛ telos. i. finē propriū hūt ad quē respiciens vniuscuiusq̄ȝ artis industrius appetitor. cūctos labores ꝛ pericula atq̄ȝ dispēdia equanimiter libenterq̄ȝ sustētant. Finis quidē nostre pfessionis ꝛ regnū dei: scopos puritas est cordis. Que si pre oculis nr̄is iugiter statuta fuerit: nō solū cūctos labores nostros varios atq̄ȝ instabiles reddet: sed etiā cogitatōes diuersas sibi ꝯtrarias suscitabit. Necesse est enim mentē. quo recurrat cuive pncipaliter inhereat nō habentem: p singula momenta pro incursuū varietate mutari: atq̄ȝ ex his que extrinsecus accidūt: in illū statum cōtinuo trāsformari q̄ sibi primus occurrerit. Hinc namq̄ȝ est q̄ nōnullos mūdi huius maximas facultates ꝛ prediorū magnificentiam contemnētes post hoc videmus pro scalpello: pro grafio pro acu pro calamo commoueri. Nonnulli tanto zelo codicē seruant: vt eum ne leuiter quidem legi vel contingi ab aliquo sinant: ꝛ inde occasiones impatientie ac mortis incurrunt. vnde monent stipēdia patiētie ꝛ charitatis acquirere. Cumq̄ȝ oēs diuitias suas pro christi amore dispersernt: pristinū tñ cordis affectum in rebus minimis retētantes ꝛ pro ipsis nonnunq̄ȝ mobiliter irascētes ex omnibus infructuosi sterilesq̄ȝ reddunt. Si [illegible] paulus in [illegible] C[illegible] bat. pfectionem non statim nuditate seu dignitatū abiectione ꝯtingi: nisi fuerit charitas illa cuius aplūs membra describit: in veritate possessa: que in sola cordis puritate cōsistit. Nam quid est aliud nō emulari: non inflari. non irritari: ꝛ reliqua. nisi cor pfectum ꝛ mūdissimum deo semp offerre: ꝛ vacuum illud a cūctis pturbationib⁹ custodire. Oīa igit huius gratia gerenda appetendaq̄ȝ sunt nobis: p hac solitudo sectanda est: pro hac ieiunia ꝛ vigilias labores debere nos suscipere nouerimus. Et nō pp has obseruationes: si forte non potuerimus implere. incidamus in tristitiam vel iram siue indignationē: nō enim tm̄ est lucrū ieiunij quantū ire dispendiū: nec tantum lectione capit fructus quantū ꝯtemptu fratris incurrit detrimēti. Ea igit que sequētia sunt. i. ieiunia: vigilie ꝛc. pp pncipalē scopon. i. puritatē cordis qđ est charitas nos cōuenit exercere: ꝛ nō pp illa hanc principalē virtutē pturbare qua in nobis integre durāte nihil oberit si aliq̄d eorū p necessitatē fuerit ptermissum. Nec pderit vniuersa fecisse adēpta hac principali causa: cuius obtentu sunt oīa peragēda: que nō pfectio sed pfectionis instrumēta sunt. Quicq̄d igit pōt istam mētis puritatē tranquillitatēq̄ȝ turbare: q̄ȝuis vtile ac necessariū videat: vt noxium deuitandum est.

¶ De Cōtemplatione diuinitatis. C. XLII.

Inherere quidem

deo iugiter: ꝛ contemplatiōi eius inseparabiliter copulari. impossibile ē homini carnis fragilitate circundato: verū oportet nos scire vbi nostre mētis intentionē debeamus hr̄e defixam: ꝛ ad quā destinationem semp aīe nr̄e reuocemus intuitū: quā cū potest obtinere mēs gaudeat ꝛ a qua distractā se doleat atq̄ȝ suspiret fornicationē iudicans vel momētaneū a christi contemplatione discessum: a quo cum deuiauerit paululū noster obtutus: rursus ad eū mētis aciem reuocemus. Cōtemplatio vō dei multipharie concipit. Nam deus non sola incomprehēsibilis illius substantie sue admiratione cognoscit qđ adhuc in spe repromissionis absconditū est sed etiā creaturarum suarū magnitudine vel equitatis sue consideratione: vel quotidiane dispēsationis auxilio prouidet: qñ. s. que cū sanctis suis p singulas generationes egerit mēte purissima plustramus: cū potentiam ipsi⁹ qua vniuersa gubernat moderat ac regit. cū immēsitatē scientie ei⁹ ꝛ oculū quē secreta cordium latere nō possunt: tremēte corde miramur cū arenam maris vndarūq̄ȝ numerū dimensum ei ꝛ cognitū cogitamus: cū pluuiarū guttas: cū seculorū dies ꝛ horas: cū preterita futuraue vniuersa: stupescētes sciētie eius assistere contemplamur cum ineffabilē clementiam eius consideramus qua innumera flagicia singulis quibusq̄ȝ momētis sub ipsius committunt aspectu. in defessa longanimitate sustentat: cū intuemur vocationē qua nos nullis pcedentibus meritis gratia sue miserationis asciuit: cum deniq̄ȝ quot occasiones salutis tribuit adoptandis: cū quodam admirationis intuemur excessu: q̄ ita nos nasci pcepit: vt ab ipsis cunabulis gratia nobis legisq̄ȝ sue notitia traderet: q̄ ipse aduersariū vincēs in nobis pro solo bone voluntatis assensu eterne beatitudine ac perpetuis nos pmijs muneratur: q̄ postremo dispensationē incarnatōis sue pro nostra salute suscepit: ac mirabilia mysteriorū suorū in cūctis gētibus dilatauit. Sunt alie quoq̄ȝ huiusmodi innumere contemplationes: que pro qualitate vite ac puritate cordis in nostris sensibus oriuntur: quibus deus vel videtur mundis obtutibus vel tenetur: quas perfecto nullus ppetuo retentabit: in quo adhuc aliq̄d carnalium viuit affectuum.

¶ De Purgatiōe mētis a cogitationib⁹ prauis. C. XLIII.

Entem quidem

non interpellari cogitationibus impossibile est: suscipere vō eas siue respuere omni studenti per grāz dei possibile est. Est inquātū nostrū magna ex parte vt cogitationū qualitas emēdet: vel sancte oriant in nobis: vel terrene carnalesq̄ȝ decrescant. Ideo namq̄ȝ frequens lectio ꝛ iugis adhibet meditatio scripturarū vt exinde nobis spiritalis memorie pro

beat occasio. Jcirco decātatio crebra psalmoꝝ et assidua nobis ex inde cōpunctio subministret. Jcirco vigiliaꝝ oratiōnūq; ac ieiuniorum sedulitas adhibeat: vt extenuata mens non terrena sapiat sed celestia cōtempletur. Quibus rursum negligētia irrepēte cessantibus necesse est vt mens vitioꝝ squalore cōcreta: in carnalē partē inclinet et corruat. Qd exercitiū cordis nō incōgrue molaꝝ similitudini comparat: quas meatus aquaꝝ preceps impetu rotāte ꝓuoluit que nullatenus quidē cessare possunt ab ope suo aquaꝝ impulsibus circūacte. Jn eius vo qui ꝑest situ est potestate: vtꝝ nam triticum mallt: an ordeum lolium ve comminui. Jllud quippe est ꝓculdubio commolendum: qd ingestū fuerit ab illo cui operis illius cura cōmissa est. Jta igit etiā mens ꝑ vite ꝑsentis incursus vndiq; ingruentib⁹ tentationum torrentibus circūacta: vacua quidē cogitationū estib⁹ esse nō poterit: quales vo vel admittere vel parare sibi debeat: studij ac diligētie sue ꝓuidebit industria: et sm sententiaꝫ domini saluatoris vbi fuerit thesaurus intentionis nostre: ibi et cor nostrum necessario permanebit.

De Triplici origine cogitationum. C. XLIIII.

Illud sane nosse debemus tria cogitationū nostraꝝ esse principia .i. ex deo. ex diabolo. et ex nobis. Ex deo quidē sunt: cum spūssancti illustratio nos visitat et in quib⁹ vel minus acquisiuimus: vel desidiose agētes superati sumus: salubri cōpunctione castigat: vel cū reserat nobis celestia sacramēta et ꝓpositum nostrū ad meliores actus voluntatēq; cōuertit. Ex diabolo vo cū subuertere nos cōat vitioꝝ oblectatione q; etiā occultis conat insidijs. trāsfigurās se in angelū lucis. Ex nobis aūt cū eoꝝ que gerim⁹ vel gessimus vel vidimus naturaliter recordamur. Hinc oporꝫ nos vniuersas cogitatiōes q̄ emergūt in corde nr̄o sagaci discretiōe discutere origines earū vel causas auctoresq; primitus indagātes: vt quales nos eis ꝑbere debeamus ex illoꝝ merito qui eas suggerunt cōsiderare possumus: vt efficiamur ꝓbabiles scdm ꝑceptuꝫ dn̄i trapezite: cuius sum̄a peritia est ꝓbare qd sit auruꝫ purissimū qd vel min⁹ purgatū de ereo quoq; viliq; denario: si ꝑciosiꝫ nūmisma sub colore seu indumēto auri fulgētis imitet et nō solū nūmismata tyrannoꝝ vultus exprimētia. sed etiā illa q̄ sunt veri regis imagine sꝫ nō legitime figurata discernere: deinde ne quid illis a legitimo pondere diminutū sit censura trutine diligēter inquirere. Diabolus eniꝫ decipit cū fuerit sub colore sanctitatis obtectus: odit aūt sonū caute le .i. discretionis vim. Jn quo etiā abbatē iohannē qui lico moratur nouimus nuꝑ illusum. Nam cū exhausto corpe atq; defecto perceptionē cibi biduano ieiunio distulisset: accedēte ei ad refectionē die postero veniēs diabol⁹ in figura ethyopis tetri pueri ad eius genua ꝓuolutus. Jndulge inquit mihi: q2 ego tibi hūc laborē indixi: itaq; vir ille tantus intellexit se calliditate diaboli tali se distentū ieiunio vt lassitudinē nō necessariā. imo etiā spiritui nocituā fatigato corpori supponeret. Erit ergo hec q̄dripartita mō nobis necessaria discretio vt primū nos materia auri veri fucati ve nō lateat. Secūdo vt has cogitationes que mētiunt opa pietatis tanq̄ adulterina nummismata reprobem⁹ exꝑore q̄ fucatam imaginē regis non legitime sculptam cōtineant: vel illa q̄ in auro purissimo scripturaꝝ vitioso et heretico sensu nō veri regis sed tyrāni ꝑferūt vultū: sibi discernētes refutare possim⁹: siue illa quoꝝ pondus ac ꝑciuꝫ erugo vanitatis arrodēs exagio senioꝝ nō sunt adeq̄ri vt nūmismata leuis atq; diminuta minusq; pēsantia recusemus. Jtaq; btūs moyses collationi nr̄e dans finē. adhuc nos auidos ac de suo ore pendētes degustare somnū paulisper hortatus est: easdē ipis quibus insidebamus psiatijs admonens incubare.

De Jndiscretis ꝑsumptione quozūdā. C. XLV

Ex libro secundo. Jn crastino a nobis vero requisitus hec ait. Oīum virtutū generatrix custos moderatrix discretio est. Recolite id qd nuꝑ vidistis senē videlꝫ heronem illusione diaboli a summis ad ima deiectū. Nā. Lannis in hac heremo cōmoratus. tāto rigore ieiuniū semꝑ exercuit et solitudis secreta sectatus est: vt ab eo pticipationē ineundi cū fraternitate cōuiuij nec veneratio quidē die paschal aliq̄n potuerit obtinere: ne quātulacūq; pceptione parui leguminis a suo videret ꝓposito relaxasse. Qua ꝑsumptione deceptus angelū sathane velut angelū lucis suscipiens eius ꝑcepto obediēs ac dispōsitione eius nō dubitans: qui eūꝫ pro merito virtutū ac laboꝝ suoꝝ nequaq̄ posse firmauerat vlli iaꝫ discrimini subiacere: cui⁹ rei fidē vt expimēto cōprobaret. in ꝓfundissimū puteū se deiecit: magnū. s. virtutis sue meritū ꝓbaturus: cū inde exisset illesus. De quo cū post eximde exanguis ingēti fratꝝ labore fuisset extractus: vitā die tertia finiturus: qd his deteri⁹ ē: ita in sue deceptiōis obstinatiōe ꝑmāsit: vt ei ne expimēto q̄dē mortis sue ꝑsuaderi potuerit q̄ demonū calliditate fuisset delusus. Hic igitur quo pacto: quave rōne post tātos labores ab insidiatore delusus grauissimo lapsu corruēs. cūctos in hac heremo ɔstitutos luctuoso dolore ꝑcussit. Nōne q2 minus discrete: sine diffinitiōn h⁹ regi q̄ cōsilijs fratꝝ et institutis maioꝝ obedire maluit. Qm̄ obrem ꝑ meritis laboꝝ et annoꝝ tantoꝝ numerositate qua in heremo perdurauit. Hoc miseratione ab his qui eius compatiebant exitio vix ab abbate pafuncio potuit obtineri: vt non inter biothanatos reputatus etiam memoria et oblatione pausantium iudicaret indignus. Quid etiam de illo commemorē qui dum longo tempore in angeli claritate demonem suscepit et reuelationibus eius innumeris sepe decept⁹: credidit internuncium esse iustitie: etiam ꝑ omnes noctes in cella eius lumen absq; vllius lucerne ꝑbebat officio. Ad extremum iubetur a demone vt deo filium suū qui cū eo pariter in monasterio cōmanebat offerret vt. s. hoc sacrificio abrahe patriarche meritis adequaretur. parricidiū ꝑfecisset opere: nisi eū videns puer cultrū extra ɔsuetudinem ꝑparare acuēdo: et vincula quib⁹ eū velut oblaturus ad immolandū ɔstringere disponebat inquirere ꝑsagio sceleris futuri perterritus aufugisset.

Qm̄ ꝑ humilitatē veram acquirit discretio. C. XLVI

Vera discretio nō nisi vera humilitate cōquiritur. Cuius hec erit ꝑma ꝓbatio si vniuersa nō solum que agēda sunt sꝫ etiā que cogitant referuent senioꝝ examini. Nullaten⁹ eniꝫ decipi poterit quisq; si nō suo iudicio sed maioꝝ viuit exemplo: et serpens teterrimus velut tenebrosa ac subterraneo specu: virtute cōfessionis protractus ad lucem: et traductus quodammodo ac dehonestatus abscedit. Deniq; intantum deo placita hec sententia cōprobat: vt pueꝝ samueleꝫ iudicio ꝑelectum suo nollet per semetipsum erudire sed recurrere semel et iteꝝ pateret ad senem etiam qui offenderat deum vt et illius qui ad diuinū mysterium vocabat probaret humilitas: et iunioribus forma subiectionis huius ꝑponeret exemplo. Paulum quoq; per semetipm vocans et alloquens christus cū posset ei viam ꝑfectionis reserare confestim dirigere ad ananiā maluit: eumq; illius potius doctrina q̄ sua censent institui ne qd recte gestum fuisset in paulo posteris malum ꝑsumptionis ꝑberet exemplum: dum vnusquisq; sibimet ꝑsuaderet: simili modo se quoq; debere dei solius magisterio ac doctrina potius q̄ senioꝝ institutiōe formari. Quis ergo tam ꝑsumptor et cecus sit qui se suo audebat iudicio discretioniq; committere: cum et vas electionē indiguisse se coapostoloꝝ suoꝝ collatione testet. Unde probat nulli a dn̄o viaꝫ ꝑfectionis ostendi. qui habens vnde valeat erudiri: doctrinaꝫ seniorum vel instituta contempserit parui pendens illud. Jnterroga patrem tuum et annunciabit tibi. seniores tuos et dicent tibi. Omni igitur conatu debet discretionis bonum virtute humilitatis acquiri: que nos illesos ab vtraq; potest nimietate seruare. Ad vnum finem nimietas ieiunij ac voracitas pueniit eodemq; dispendio vigiliaruꝫ immoderata continuato: monachum quo somni grauissimi torpor inuoluit. Quapropter inter vtrasq; nimietates discretione moderāte gaudendum est. Etenim nonnulli me frequenter ita appetitū cibi penitus respuisse: vt duobus diebus ac tribus refectione dilatā. nec memoria quidem vllius edulij meam interpellauerit mentē. Et rursum ita somnū ab oculis meis diaboli impugnatione ſubtractū: vt plures dies ac nocte paululū quid somni meis oculis a dn̄o ꝑcarer ifundi. grauiusq; me periclitatū somni cibiq; fastidio q̄ sopore et castrimargie colluctatione persensi.

De discreta refectione corꝑis moderandē. C. XLVII.

Itaq; sicut festinandū nobis est ne experitu corporee voluptatis in dissolutionem noxiam labamur et ante ꝯstitutum tempus vel cibo indulgere vel modum eius excedere ꝑsumamus: ita est esce et somni refectio hora legitima etiam si horreat ingerenda. Utrūq; enim bellum aduersarij factione consurgit. et ꝑnitiosius: cōtinentia inmoderata quam satietas remissa supplantat. Ab hac nāq; ad mensuram discretionis intercedente salutari compūctione cōscendi potest: ab illa non potest. Jn vtraq; eniꝫ parte sustinebit maximum detrimentum: quisquis inequalitatem tenens nunc ventrē ieiunioꝝ auiditate constringit nunc escaꝝ nimietate distendit. vt enim mens cibi inanitate lassata: perdit orationū vigorem: dum carnis nimia lassitudine ꝑgrauata cōdormitare compellit. ita nimietate voracitatis oppressa emittere ad deum preces puras leuesq; non poterit: sed ne castimonie puritatem indirupta valebit iugitate seruare.

dum ei preterita cibi maceria ignem carnalis concupiscentie submi
nistrat. Nam qd̄ semel p escaꝝ abundantiam concretū fuerit in me
dullis necesse est egeri: atqꝫ ab ipsa nature lege propelli: que exube
rantiam cuiuslibet humoris superflui: velut noxiem atqꝫ sibi cōtra
riam in semetipsa residere non patitur. Ideoqꝫ rōnabili semp̄ et eq̄
li est corpus nostrum psimonia castigandū vt si naturali ac necessi
tate cōmorantes in carne omnimodis carere non possumus: saltem
rarius nos et non amplius q̄ trina vice ista collutione respersos to
tius anni cursus inueniat: quod tamen sine vllo prurito quiet⁹ ege
rat: sopor non fallax imago iudex occulte voluptatis eliciat. Quobrē
hec est temperata cōtinentie equalitas atqꝫ mēsurata que patꝝ quo
qꝫ iudicio cōprobaꝫ: vt quotidianam panis refectionem quotidiana
committeꝫ esuries in vno eodēqꝫ statu pariter aīam corpusqꝫ cōser
uās et ītātū hoc nō sine labore pficiꝫ: vt malint hi q̄ ꝑfectionē discre
tiōis ignorāt ēt biduo ꝓtelare ieiunia idqꝫ qd̄ hodie sumpturi fue
rant in crastinū reseruare: dummō ad refectionē puenētes desidera
ta satietate potiant. Qd̄ nuper beniamī ciuē nostrū tenuisse cogno
scitis: qui ne quotidie duo paximacia pciperes: equali castigatione
cōtinuam parcitatē iugiter retētaret maluit biduana semp̄ cōtinua
re ieiunia. dūmodo ad refectionē veniens duplicata mēsura repleꝫ
ventris ingluuiē. Qui obstinatione et pertinacia mētis sue. diffinitio
onibus potius ꝓprijs q̄ seniorꝫ traditionibus acquiescēs: relicta he
remo rursum ad vanitatē seculi deuolutus est. Pleriqꝫ districtiorē
abstinentiā se credētes tenere: totā refectionē ad vesperā differunt
quib⁹ stomachus exinde grauaꝫ vespere. Nā recens esce perceptio
tam in vespertinis q̄ in nocturnis orōnibus: tenuem leuēqꝫ sensuꝫ
nō sinit inueniri. Ideoqꝫ satis cōmodū et vtile hora nona refectiōis
tempus indultū est. in quo reficiens monach⁹: nō solū in nocturnis
vigilijs leuis ac vacuus. verūetiā in ipsis vespertinis solēnitatibus
digestio iam cibo aptissimus inuenieꝫ. Talibus nos sanctus moy
ses gemine institutionis epulis saginauit.

¶ Collatio Pafuncij de trina spē vocandis. C. XLVIII

X libro. iii. In nullo sanctoꝝ choro vidimus sanctū pafuncium qui pr[illegible]
ꝯgregationis. i. illius que in heremo scythi morabaꝫ fu
it. In qua ita vsqꝫ ad extremā durauit etatē: vt nunq̄ e
cella q̄ iunior ceperat habitare queqꝫ ab ecclesia milibus quinqꝫ di
stabat saltē ad viciniora migrauerit: nec fessus annis die sabbati vꝫ
dnīco venturus ad ecclesiā tanti itinerꝫ spacio vexareꝫ. Sed nec va
cuus quidē reuerti exinde ꝯtētus: vas aque quā per totā erat ebdo
madā sumpturus; suis ceruicibus supponens reportabat ad cellam
Cūqꝫ nonagenariā excessisset etatem. nunq̄ passus est eā iunioꝝ si
bi labore deferre. Huius igiꝫ magisterio īstitui cupiētes: illa nobis
ꝓcabamur infundi: quib⁹ cōpungi vꝫ humiliari: nō quib⁹ nobismet
ipsis blādiri extolliqꝫ possemus. Tunc ille. Tres inquit vocationū
sunt ordines: tresqꝫ renūciationes. Primus ordo vocationis ex deo
est: quotiēs. s. inspiratio quedā immissa in cor nostrū nōnunq̄ etiā
dormientes nos ad desideriū eterne vite ac salutis exuscitat. Secun
dus est per hominē cū vel exemplis quorūlibet sanctoꝝ vel monitꝫ
instigati: ad desideriū salutis accēdimur. Tertius est que ex necessi
tate descēdit: cū nos diuitijs mūdi huius voluptatibus obligati: in
gruētibus repēte tētationibus: que vel mortis pericula cōminanꝫ:
vel amissione bonoꝝ aut ꝓscriptione percutiunt: vel charoꝝ morte cō
pūgunt. ad deū quē sequi in reꝝ ꝓsperitate ꝯtempsimus saltē in ad
uersis inuiti ꝓperare cōpellimur. Nūc de renūciationibus differen
dū est. Prima est qua corporaliter mūdi facultates ꝯtemnimus. Se
cūda qua mores ac vicia fructusqꝫ pristinos animi carnisqꝫ respui
mus. Tertia qua mentē nostrā de p̄sentibus vniuersis ac visibilib⁹
euocātes: futura tm̄ et inuisibilia cōcupiscimus. Que tria etiā abra
he legimus dnm̄ ꝓcepisse: cū dicit ad eū. Exi de terra tua. i. de facul
tatibus terrenis. Secūdo de cognatione tua. i. de ꝯuersatione et mo
ribus: vitijsqꝫ prioꝝ: que nobis a nostra natiuitate coherētia ve
lut quadā ꝯsanguinitate cognata sunt. Tertio de domo patris tui
. i. omni memoria mūdi qd̄ fit quādo mēs nostra nullo carnalis pin
guedinis hebetata cōtagio: sed peritissimis elimationibus expolita
ab omni affectu et qualitate terrena: p indesinētē diuinaꝝ reꝝ medi
tationē: spiritalesqꝫ theorias: ad illa q̄ inuisibilia sunt ꝯsqꝫ trāsie
rit: vt circūdatā se fragilitate carnis ac situ corpis supnis et incorpo
reis intēta nō sentiat. Cui⁹ rei finē atqꝫ virtutē nō nisi his capiet q̄
hec que dicunꝫ expientia magistra perceperit: cui⁹ videlicet ita dn̄s
oculos cordis de vniuersis p̄sentib⁹ auocauerit vt ea nō tanq̄ trans
itura sed quasi transacta iā reputet et velut inane in fumū in nihilū
resoluta ꝯuersatione moribusqꝫ trāslata: nō inueniaꝫ in p̄sentis se
culi vanitate. Ergo pma abrenūciatio reꝝ alienaꝝ est: scđa reꝝ nr̄aꝝ
tertia quoqꝫ p quā etiā ipsam cūctoꝝ elemētoꝝ plenitudinē tanq̄
vanitati subiectā et mox transiturā transcēdentes mēte despicimus
intuētes nō ea que videnꝫ sed que nō videnꝫ: vt ita demū illud su
mū mereamur audire qd̄ dicitꝫ ad abrahā veni in terrā quā tibi mō
strauero. Ita pdocemur et initiū volūtatis bone nobis dn̄o inspira
te cōcedi: cū aut p se: aut p exhortationē cuiuslibet hoīs: aut p necessi
tatē nos ad salutis attrahit viā: nostrū vero hoc esse: vt exhortationē
auxiliūqꝫ dei: vel remissius vel enixius exequamur: his nos sermo
nibus eruditos abbas pafunci⁹ e sua cellula: nō tā alacres q̄ cōpun
ctos corde ante mediū noctis emisit.

¶ Collatio Danielis de triplici ariditatis mētis. C. XLI

X libro. iiii. Abbatē quoqꝫ vidimus danielē omni virtutū genere equalē his
qui in heremo scythij ꝯmanebāt: sed peculiari⁹ grā hu
militatis ornatū: qui inquirētib⁹ nobis: cur interdū resi
dentes in cellula nr̄a: tāta alacritate cordis repleremur: vt eā non mo
dū sermōe pcurrere: sꝫ ac ne ipse quidē sensus occurreret: et mēs ple
na spūalibus fructib⁹ ꝓces suas efficaces ac leues etiā p soporē sup
plicans ad dnm̄ puenire sentiret: ac rursus nullis existentib⁹ causis
tāto subito repleremur angore et irrōnabili quadā mestitia: vt etiā
horreret cella sorderet lectio: ipsa quoqꝫ instabilis ac nutabunda e
mittiꝫ oratio ita vt ingemiscētib⁹ et conantibus nobis ad directio
nē pristinā reuocari mens nostra nō possit: nec desiderio regni ce
[illegible]
excitari. Ita respōdit. Tripartita nobis a maiorib⁹ ratio sup hac ste
rilitate mētis est tradita. Aut enim de negligētia: aut de impugnati
one diaboli: aut de dispēsatione dei et ꝓbatione descēdit. Dispensa
tionis aūt ac ꝓbationis duplex causa est. Prima vt paulisper a do
mino derelicti et mētis nr̄e infirmitatē humiliter intuētes: sup pre
cedēte puritate cordis que nobis est illius visitatione donata nul
tenus extollamur ꝓbantesqꝫ nos ab eo derelictos intelligamus pre
teritā cordis alacritatē nō nostro studio sed illius nobis dignatio
ne fuisse collatā: et p̄sentē de ipsius rursum grā et illuminatione esse
poscendā. Secūda vero vt pseuerātia nostra vel mētis ꝯstātia et desi
derium comprobeꝫ: et orōnum instantia deserentē nos visitationē
spūssancti requiramus: ac solicitius inuentā custodire ac tenere atte
tius studeamus. Qd̄ammodō enim custodiri negligētius solet quicqd
facile crediꝫ posse reparari. Deniqꝫ frequēter etiā odorib⁹ vltra oēm
suauitatē cōpositiōis humane in hisipsis subito visitationib⁹ adim
plemur: ita vt mēs hac oblectatione resoluta in quēdā spūs rapiaꝫ
excessum. seqꝫ cōmorari obliuiscaꝫ in carne. Intantū vero illaꝫ deser
tionē beatus dauid vtilē esse cognouit: vt nequaq̄ amoueri sed tē
perari eā potius depcatus sit dicens. Nō me derelinquas vsqꝫquaqꝫ
qꝫ: ac si diceret. Nō rogo vt nūq̄ me derelinquas: qꝫ nō expedit mi
hi. vt nō vel mea in infirmitatē sentiēs dicā: bonū mihi: qꝫ humilia
sti me: vel exercitiū vt nō habeā pliandi qd̄ sine dubio hēre nō pote
ro si mihi semp̄ et indirupte cohe serit tua diuina ꝓtectio. Suffultū
nanqꝫ me tua defensione diabolus tētare nō audebit: illud obijciēs
et exprobrans vel mihi vel tibi. Nunqd̄ gratis iob colit deū. Nōne
tu vallasti eū ac domū eius. Sed magis peto ne me vsqꝫquaqꝫ de
seras sed facias cū tētatione etiā ꝓuentū. Quā vtiqꝫ pugnā nō inui
deris diis quieti israhelis sed sciens esse vtilissimam: reseruauit: vt
dū gentiū superstitū impugnatione depriemereꝫ: nūq̄ se sentiret au
xilio dn̄i nō egere: et ob id semper in eius meditatione et inuocatiōe
persistēs nō meruit ocio solueręꝫ: nec bellandi vsuꝫ et exercitatione virtu
tis amitteret. Frequēter enim quos nō potuerūt aduersa superat se
curitas et ꝓsperitas deiecerunt.

¶ De Pugna carnis et spūs et eius vtilitate. C. L.

Hnc pugnam nostris quoqꝫ insertam membris [illegible]
gimus. Caro ꝯcupiscit aduersus spm̄. Haben⁹ hic pu
gnam inuisceratā qd̄ammodo corpori nr̄o dispēsatione
dn̄i pcurātē: qua sublata ꝓculdubio econtrario pniciosa pax succe
dit. Caro luxurijs ac libidine delectaꝫ: spūs nec ipsis quidē natura
libus desiderijs acquiescit. Illa cupit satiari somno: repleri cibo. hic
vigilijs et ieiunijs saginatur. Honorib⁹ illa et laudibus hoīum colo
neꝫ hic irrogatis sibi iniurijs ac psecutionibus gloriaꝫ. Inter has igi
tur vtrasqꝫ ꝯcupiscētias: aīe volūtas in meditullio quodā vitupabi
lioꝝ ꝯsistēs: nec vitioꝝ flagitijs oblectaꝫ. nec virtutū laborib⁹ acq
scit absqꝫ castigatione carnis castimoniā corporis desiderans obti
nere: absqꝫ vllius exasperatione cōuitij patiētie grām possidere: hu
militatē christi sine honoris mūdani exercere iactura religionis sim
[illegible]
nore seruare. districtionem veritatis sine cuiuspiam vel leui offen

sione pferre. Postremo sic vult futura ƺsequi bona. et p̄ntia non amittat. Que volūtas nunq̄ nos ad verā pfectionē faceret puenire: sed in tepore quodam deterrimo collocaret: nisi hunc statū altrinsecus hec insurgentia bella dirūperent. Hec igit inter vtraq̄ ƺtentiō: illam gratiosorē excludens aīe voluntatē vt quandā equitatis librā in statera nostri corporis collocat: que spūs carnisq̄ confinia iusto discernit examine: nec a dextris mentē spūs ardore succensam nec a leua carnē vitiorum aculeis pponderare pmittens. Tepidū nostre voluntatis arbitrium: hinc spūs feruor illinc carnis gelidissimus rigor. moderatissimo calore ƺtemperat. Deinde demones cū sint de eminētiore angelorum ordine deuoluti. detestabiliores esse hominibus cōtemplamur: eo q̄ passibilitate eorum desiderijs adiacente id qđ nequiter semel cōceperunt irreuocabili malo pficere nō morent: qr sicut ē animus eorum velox ad cogitandū: sic ad pficiendū pernix τ absoluta substātia: et qr nulla ad peccādū ipugnatiōe carnis extrinsecus lacessita est: ob hoc sine venia peccatū τ sine remedio languor est. Sic colligitur q̄ nō solū noxia nō sit hec in nobis carnis spūsq̄ ƺtentio verum etiam multā nobis ƺferat vtilitatē. Primo q̄ desidias ac negligentias nrās statim arguit. Secundo q̄ p castimonie ac puritatis integritate cū in secretis ƺscientie nostre fuerimus elati: suo nos rursus q̄si quieto ac simplici visitans influxu: humiliat ac retundit nosq̄ hoies esse suis stimulis ammonet. Quodāmodo enim cū in ceteris generib⁹ vitiorum τ quidē grauiorib⁹ magisq̄ noxijs indifferēt⁹ soleamus incurrere. nec tn̄ facile in eorum cōpungamur admissu. in hi peculiarius humiliat ƺscia nostra: per que hāc illusionē neglectarū quoq̄ passionū recordatione mordet. euidēter intelligens immundam se factam naturalibus incētiuis: que cū esset immundior spūalibus vitijs ignorabat: essemus ita penitus sine remedio tepidi vtpote nō hñtes iudicem negligētie nostre: vel in corpore nostro: vel i cōscientijs nostris insidentē: nec studeremus vnq̄ ad pfectionis peruenire feruorē sed nec frugalitatis quidē districtionē cōtinentie teneremus: nisi nos hec titillatio carnis increscēs humiliaret atq̄ retunderet: τ aduersus quoq̄ spiritualiū vitiorum purgationē solitos redderet τ intētos. Denique in his qui spadones sunt corpore iccirco hunc animi teporem plerūq̄ inesse deprehendimus qr velut absoluti ab hac necessitate carnali: nec labore ƺtinētie corporalis: nec ƺtritione cordis se estimant indigere: τ hac securitate resoluti: nunq̄ perfectionem cordis. sed nec spūalium quidem vitiorum purgationem querere festinant.

De Perniciosa securitate τ tepore ac supbia. C. LI.

Libro primo. Sic stat⁹ a carnali qualitate descēdens efficit animalis: qui est pculdubio deterior gradus. Ipse enim est q̄ de frigido ad tepidū transiens. detestabiliorvoce dn̄i signatur. Quicquid enim frigidū est etiā ore nostro susceptū vertit in calorem: ac salutifera suauitate percipit. Qđ aūt vitio semel pniciosi teporis abiectū est: nō dicā labijs admouere sed etiā eminus intueri sine ingenti horrore nō possumus. Rectissime g̃ pnūciat esse deterior⁹ qr facilius ad salutarē ƺuersionē ac pfectionis fastigiū carnalis quis. i. secularis vel gentilis accedit: q̄ is qui pfessus monachū ab illo semel spūalis feruoris igne discessit. Ille nanq̄ saltem vitijs corporalib⁹ humiliat⁹ ac spūs ardore succensus ad pfectionē facilius ƺuolabit. Nā qui semel vt diximus tepido exorsus initio mōachi ceperit abuti vocabulo: qđammō resolut⁹: nec ex se vlterius pfecta, sepe nec alterius poterit monitis erudiri: dicit enim qr diues sū τ locuples τ nullius egeo τc̄. in eo fact⁹ etiā seculari deterior: q̄ nec miserū se nec cecū aut nudū: vel egere monitis alicuius. aut instituti one cognoscit. Denique qđ pudet dicere ita plerosq̄ abrenūciasse cōspicamus vt nihil amplius immutasse de anterioribus vitijs ac moribus cōprobent: nisi ordinē tantūmodo atq̄ habitū secularē. Nam τ acquirere pecunias gestiunt quas nec antea possederunt: vel certe quas habuerant retinere nō desinunt: aut qđ est lugubrius etiam amplificare desiderāt: sub hoc ptextu q̄ famulos suos exinde semp vel fratres alere se debere iustū esse ƺtendant. vel certe sub obtentu ƺgregandi cetus reseruant: quos velut abbates instituere se posse p̄sumant. Q̄ si in veritate viam pfectionis inquirerēt: semetipsos singulares ac nudos ita sub seniorum imperio collocarent vt curā nō modo aliorum nullā sed ne sui quidē gererent. E contrario autē euenit: vt dū fratribus pesse festinant. nunq̄ senioribus ipsi subiciant τ a superbia inchoātes dū alios instruere cupiūt nec discere ipsi nec agere ea que sunt docēda mereant. Cuius supbie duplex est species. vna que serietatē grauitatēq̄ iugiē imitat: alia que effrenata libertate in cachinnos risusq̄ fatuos dissoluit. Et ille quidē taciturnitate cōgaudet: hec vo̅ dedignat silētio coartari: nec ƺfundit passim p loqui res incōgruas τ ineptas: dū erubescit vel inferior ceteris vel indoctior iudicari. Nec alius supbie fomes est: p ieiunio frēm q̄ pro refectione negligentie cōtemnere: nisi q̄ pniciosiora τ a remedijs lōginquiora sunt vitia: que sub specie virtutū τ imagine spūalium rerum vident emergere q̄ illa que ex aperto p carnali voluptate gignitur. Hec enim velut palam expositi τ manifesti languores: τ arguuntur cominus τ sanant. Illa vo̅ dum sub pretextu virtutū gerunt. incurata pdurant: τ deceptos quosq̄ periculosius faciunt ac desperatius egrotare. Nā illud ridiculū qualr exprimat. q̄ nōnullus tanto cernimus studio in his que penitus abscidi non possunt: τ que neq̄unt in hoc ordine nō haberi: q̄uis parua vilisq̄ sint esse deuinctos vt horum cura pristinarum oium facultatū superet passiones. Quibus pfecto nō magno pderit maioris opes ac substātias ƺtempsisse: qr affectus earum ob quos ille ƺtempte sūt in res paruas atq̄ exiguas trāstulerunt. Quid enim differt: vtrum quis pturbationē cupiditatis erga opes amplas atq̄ magnificas an erga viliores exerceat species. Nisi q̄ in eo reprehensibilior iudicandus est: q̄ qui maxima spreuerit minimis obliget.

Collatio Serapionis de octo pncipalib⁹ vitijs. C. LII.

Ex libro. v. In illo cetu senū fuit vir nomine serapion a primeua etate grā discretionis ornatus. Ambiētibus aūt nobis vt de impugnatione vitiorum aliqua disputaret: quibus origines eorum τ causas manifestius panderent ita exorsus est. Octo sunt pncipalia vitia que humanū infestant genus. Horum igit genera sunt duo aut enim naturalia sunt vt castrimargia: aut extra naturā vt filargiria. Efficientia vo̅ quadripartita est. Quedā enī sine actione carnali cōsummari nō possunt: vt est castrimargia τ fornicatio. Quedā vo̅ sine vlla corporis actione complent: vt est supbia τ cenodoxia. Nōnulla cōmotionis sue causas extrinsecus accipiūt: vt est filargiria τ ira. Alia vo̅ intestinis motib⁹ excitant: vt est accidia atq̄ tristitia. Puritati studentibus plurimū ƺfert: vt carnaliū passionū ipsas materias sibi primitus subtrahant: quibus pōt vel occasio vel recordatio earundem passionum egrotanti adhuc anime generari. Necesse est enī vt morbo duplici duplex adhibeatur curatio. Nam corpori ne concupiscētia in effectum tentet prumpere necessario effigies τ materia illiciens subtrahenda est: τ anime nihilominus ne eam vel cogitatiōe cōcipiat: attētior meditatio scripturarum τ sollicitudo puigil ac remotio solitudinis vtiliter apponēda est. In ceteris autē vitijs nihil humana cōsortia obsunt: quinimmo etiā plurimum ƺferunt: his qui carere eis in veritate desiderant: qr frequētia hominū magis arguunt. τ dū lacessita crebrius manifestant celeri medicine pueniunt ad salutem. Q̄ autē extra naturā sit filargiria liquet. Nihil enim ad vsū ac necessitatem nature cōmunis p̄ter escam quotidianam ac potum certum est puenire. Ideoq̄ hoc vitium non nisi tepidos ac male fundatos monachos pulsat. Que aūt naturalia sunt etiam pbatissimos in solitudine cōmorantes attentare non desinunt. Et intantum hoc verissimum comprobat: vt etiam nonnullas gentes ab hac passiōe .i. filargirie libertas omnimodis agnoscamus. Cuius rei testes multa hominum milia possumus inuenire: qui dispersis omnibus substantijs suis ita eradicauerunt hanc passionem: vt ne tenuiter quidē ab ea pulsent vlterius: nihilominus omni tempore cōtra castrimargiam pugnantes.

De Cohererantiōe eorum mutua siue cōcathenatiōe. C. LIII.

Hec igitur octo vitia li⁊ diuersos hor⁹ ac dissimiles efficiētias habeant sex tn̄ quadā inter se cognatiōe vt ita dixerim cōcathenatione cōnexa sunt: ita vt prioris exuberantia sequētis efficiat exordiū. Nam de abundantia castrimargie fornicationem: de fornicatione filargiriā: de filargiria iram: de ira tristitiam: de tristitia accidiam. necesse est pullulare. Ideoq̄ simili contra hec modo atq̄ eadē rōne pugnandum est: τ a pcedētibus semp aduersus sequētes oportet nos inire certamina. Facilius enim cuiuslibet arboris noxia latitudo ac pceritas exarescit si antea radices ei⁹ quibus innititur: vel nudate fuerint vel succise. Et infestantes humores aquarum ƺtinuo siccabunt: cū generator eorum fons ac pfluentes vene solerti industria fuerint obturate. Q̄obrem vt accidia vincat: ante superanda tristitia est. vt tristitia ppellat ira prius est extirpanda τc̄. Residua vo̅ duo sibi quidē simili rōne iungunt cenodoxie eni⁊ exuberātia supbie fomitē parit. sed ab illis. vi. prioribus vitijs penit⁹ dissident: nec simili cū eis societate foederant. Siquidē nō solum nullā ex illis occasionē sue generationis accipiūt: sed etiā ƺtrario mō atq̄ ordine suscitant. Nā illis excisis hec vehemētius fructificant τ illorum morte viuacius pullulāt atq̄ succrescūt. Valde ēt diuerso mō

ab his duobus vitijs impugnamur. In vnūquodqꝫ enim illorum .viij. vitiorum tunc incedimus: cū a precedētibus eorum fuerimus elisi. In hec vo duo victores vel maxime post triūphos periclitamur incurrere. Et lꝫ hec octo vitia inuicem sibi cōnexa atqꝫ permixta sint: specialibus tamē in quatuor coniugationes ꝛ copulas diuidunt. Castrimargie nanqꝫ fornicatio peculiari consortio federat. Filargirie ira: tristitie accidia. cenodoxie superbia familiariter coniugat.

De Gula ꝛ luxuria ꝛ ira ꝛ tristitia. C. LIIII

T vt sigillatim nūc de vniuscuiusqꝫ vitiorum generibus disputemus. Castrimargie genera sunt tria. Primū qđ ad refectionē perget monachū ante horā statutā vel legitimā festinare. Secūdū qđ expletione ventris ꝛ quarūlibet escarum voracitate letat: tertiū qđ accuratiores delicatissimos desiderat cibos. Ex his tribus causis diuerse ac pessime valitudines anime generant. Nā de prima monasterij odiū gignit: de secūda igniti luxurie ac libidinis aculei suscitant: tertia etiam inextricabiles filargirie laqueos flectit ceruicibus captiuorum. Cuius nobis passionis inesse vestigia deprehendimus: cū forte ad refectionē detenti ab aliquo fratrū: cōtenti nō fuimus eo sapore cibos sumere quo ab exhibēte conditi sunt: sed quidam supfundi eis vel adijci importuna atqꝫ effrenata poscimus libertate qđ fieri penitus nō oportet trib9 de causis. Prima quia mens monachi semp debet in omni tolerantia ac parcitate exercitatione versari ꝛ secundum aplm discere in quibus est sufficiens esse. Nullatenus enī poterit vel occulta vel maiora corporis desideria refrenare. quisquis de gustatione modice insuauitatis offensus: ne ad momentū quidem delicias gutturis sui maluerit castigare. Secūdo qꝛ nōnūqꝫ euenit vt ad horam desit illa species que postulat a nobis ꝛ verecundiam necessitati vel frugalitati suscipientis incutimus publicātes. s. paupertatem eius: quā soli deo cognitā esse maluerat. Tertio qđ interdum solet sapor ille quē nos adijci poscimus alijs displicere: ꝛ inuenimur iniuriā multis dū nostre gule ac desiderio satisfacere cupimus irrogare: propter qđ omnimodis in nobis est huiusmodi castigāda libertas. Fornicationis genera sunt tria. Primū qđ commixtione sexus vtriusqꝫ perficitur. Secundū qđ absqꝫ femineo tactu pro quo her patriarche iude filius a dño percussus legit. qđ in scripturis sanctis inmūdicia nūcupat. Tertium quod animo ꝛ mente concipit: de quo dñs ait. qui viderit mulierem ad concupiscendum eam. iam mechatus ē eam in corde suo. Filargirie genera sunt tria. Primū qđ renunciantes diuitijs ac facultatibus suis spoliari nō sinit. Secūdū qđ ea que a nobis dispensata sunt vel indigentibus distributa resumere nos maiori cupiditate persuadet. Tertium qđ ea que ne antea quidem possedimus desiderare acquirereqꝫ cōpellit. Ire quoqꝫ genera sunt tria. vnū qđ exardescit intrinsecus. aliud qđ in verbū opusqꝫ prorumpit: tertium qđ per tempora reseruat. Tristitie genera sunt duo. Unū qđ vel iracundia desinente. vel de illato damno ac desiderio prepedito cassatoqꝫ generat: aliud quod de irrationabili mentis anxietate seu desperatione descendit. Accidie genera sunt duo. Unum quod ad somnum precipitat estuantes: aliud quod cellam deserere ac fugere cohortatur.

De Inani gloria ꝛ superbia. C. LV.

Cenodoxie quoqꝫ genera duo sunt. Primū qđ per carnalibus ac manifestis extollimur reb9. Secūdū qđ spūalibus rebus ꝛ occultis desiderio vane laudis inflāmamur. Una re tamē cenodoxia vtiliter ab incipiētibus assumit: ꝛ ab his duntaxat qui adhuc vitijs carnalibus instigant. Uerbi gratia. Si illo tēpore quo fornicationis spū purgent: mēte conceperint: vel sacerdotalis officij dignitatē vel opinionē cunctorum quia sancti ꝛ immaculati esse credant: ꝛ ita immūdos cōcupiscētie stimulos quasi turpes ꝛ indignos vel extimatione sue vel illi ordini iudicātes hac saltē cōtemplatione declinent: minori malo id qđ maius est retundentes. Satius est enim cenodoxie vitio quēcunqꝫ pulsari: qꝫ incidere fornicationis ardorem: vnde reparari: aut non valeat: aut vix valeat post ruinā. Nā laude inquit mea infrenabo te: ne intereas. i. vt dum cenodoxie laudibus cōpediris: nequaqꝫ ad inferni profunda proruas ꝛ irreuocabiliter mortaliū peccatorum consummatione mergaris. Nec mirum tāti passioni huic inesse virtutem: vt irruentē quēpiam in fornicationis labē valeat refrenare: cū ita eū quē semel veneni sue peste corruperit infatigabilē reddat vt faciat ab eo ne biduana quidē ieiunia vel triduana sentiri. Quod enim nonnullos in hac heremo frequēter nouimus fuisse cōfessos: seqꝫ in cenobijs syrie cōstitutos quinis diebus refectionē cibi sine labore tolerasse. nunc autē tanta se fame etiā ab hora tertia purgeri vt vsqꝫ ad nonam vix queant differre quotidiana ieiunia. Sup qua re pulchre abbas macharius cuidā percūctanti: cur fame ab hora tertia in heremo pulsaret: qui in cenobio ebdomadas integris: refectionē contemnēs nō sensisset esuriē. Respōdit. Quia hic nullus est ieiunij tui testis: qui te suis laudibus nutriat atqꝫ sustentet. ibi aut te cognitio hominum ꝛ cenodoxie refectio saginabat. Populum israhelē a nechao rege egypti captiuatū ascēdens nabuchodonosor rex assyriorum de finib9 egypti ad suā transtulit regionē non vt eos libertati restitueret. sꝫ vt ad suas abduceret terras longi9 qꝫ fuerāt in terra egypti: sꝫ enī tolerabili9 sit cenodoxie qꝫ fornicationi vitio deseruire: difficili9 tamē a cenodoxie dñatiōe discedit. Superbie genera sūt duo. Primū carnale: scđm spūale qđ etiā perniciosi9 est.

De Conflictu cum vitijs predictis. C. LVI.

Situr vnusquisqꝫ vitiū quo maxime infestat explorans. aduersus illud arripiat principale certamē: idē ipsum sollicitius obseruans: in eius impugnationem omnem cordis intentionem ac sollicitudinem dirigens: contra illud quotidie ieiuniorum tela dirigens: nētes quoqꝫ cordis suspiria ꝛ gemitus ignitos orationum fletus ad deū fundens. Impossibile est enim de qlibet passiōe triumphū quēpiā promereri: priusqꝫ intellexerit industria vel labore proprio victoriā certaminis sui se non posse obtinere nō posse: cū tamē vt valeat emundari necesse sit die noctuqꝫ cū intenta cura ꝛ sollicitudine permanē. Cūqꝫ se ab ea senserit absolutū: rursus latebras sui cordis perlustraret: ꝛ excipiat sibi quā inter reliquas inuenerit diriorē: atqꝫ aduersus eā specialius oīa spūs arma cōmoueat ꝛ ita semp validiorib9 superatis celerē de residuis habebit facileqꝫ victoriā. qꝛ mens triūphorum processu reddit fortior: ꝛ infirmiorum pugne succēdens promptiorē ei faciet prouentū prosperiorum. Nec tamē putandū est: qꝫ principaliter quis contra vnū dimicās vitiū ꝛ velut incautius aliorum tela prospiciēs: inopinato ictu facilius valeat sauciari. Impossibile nāqꝫ est eū qui pro cordis sui mūdatiōe sollicitus erga impugnationē vitij cuiuslibet intētionē sue mētis armauerit. aduersus cetera quoqꝫ vitia generalem quēdam horrorē ꝛ custodiā similē nō hēre. Quo enim modo vel de illa qua absolui desiderat passione merebit obtinere victoriā quē idignū purgationis premio aliorum facit cōtagio vitiorum. Deniqꝫ et inquit gētes multo maioris numeri sunt qꝫ tu es. ꝛ robustiores te. Que multo maioris numeri esse dicunt: qꝛ plura sunt vitia qꝫ virtutes: numerosior enim est carnalium passionum populus de septenario fomite vitiorum procedēs. fortior enim militat in membris nostris oblectatio carnaliū passionū qꝫ studia spūalium virtutū: que nō nisi summa contritione cordis ꝛ corporis acquiruntur.

[illegible] Theodora ē prospera ꝛ aduersis h9 seculi. C. LVII.

Ex libro sexto. In palestine partib9 iuxta thecue vicum qui amos prophetam meruit procreare. solitudo vastissima est. in hac summe sanctitatis monachi diutissime commorantes. repente sunt a discurrentibus sarracenorum latrūculis interēpti. Ob hoc igit mesti ad sanctum theodorum perreximus. Cui cum pretatorum nece querimoniam fudissemus admirātes cur deus admitti in seruos suos tantum facinus consensisset. respondit. Hec questio illorum solet animos permouere qui parum fidei vel scientie possidentes. merita sanctorum vel premia que reposita sunt in futurum arbitrantur in huius vite breuitate restitui. Tria omnia que sunt in hoc mundo. i. bonum. malum. medium. Nihil in rebus humanis principale bonū est nisi virtus animi: nihil mali nisi peccatum. media sunt que in vtramqꝫ partem pro affectu ꝛ arbitrio vtētis diriuari possunt: vt diuitie: potestas: honor: robur: sanitas: pulchritudo: vita: mors: paupertas: infirmitas: iniurie: ꝛ his similia: que pro qualitate ꝛ affectu vtentis vel ad bonā partem possunt proficere: vel ad malam. Ideoqꝫ cum illata fuerit mors sancto viro non ei malum illatum esse credendum est: sed medium quiddam: qđ cum peccatori malū sit. iusto requies ꝛ absolutio fit malorum: Nec enim quis impius vel iniquus iccirco impunitus erit: qꝛ malitia sua iusto nocere non potuit. Tolerantia ꝛ virtus iusti nō illi qui mortem vel supplicia intulit sed illi proficit ad mercedem qui illata sibi patienter excepit. Neqꝫ enim patientia iob mercedē diabolo reddidit: nec iudas supplicij immunitate damnabat: qꝛ proditio eius ad salutem proficit generis humani. Nō enim pu-tus considerādus est opis: sed operantis affectus. Scimus autē quoniā diligentibus deum oīa cooperant in bonū non solū que prospera. verū etiam que putant aduersa. Eiusdem nanqꝫ virtutis est tristitia fortiter tolerare: cuius etiam secunda moderaret eum qui in vno corum supat. neutrum sufferre certissimum est. Facilius tamē quis elidi pōt prosperis qꝫ aduersis. Hec enim interdum etiā multos retinēt atqꝫ humiliant: ꝛ cōpūctione saluberrima vel minus peccare faciūt vel emēdant. illa vero mollibus mentē ac perniciosis extolerātiā blādimētis securos felicitatis sue prouentu ruina maiore prosternunt. Isti ergo sunt ambidextri vt ille aioth i libro iudicū fuisse describit qui vtraqꝫ manu vtebat

p dextera. Quam virtutē nos quoq3 ita poterimus intellectualiter possidere si ea q̄ prospera sunt dexteraq3 censent᷑ et ea q̄ aduersa sunt et sinistra dicunt᷑: bono rectoq3 vsu ad partē fecerim⁹ dexterā ptinere vt q̄cūq3 fuerint illata: fiāt nobis s3 aplm arma iusticie. Ambidextrū merito dixerim et ioseph: qui in psperis gratior patri: religiosior fratrib⁹: acceptior deo: in aduersis castus: diis fidelis: carcerisq3 mitissimu̅s demctis: iniuriaꝝ imemor: bn̄ficus inimicis inuenit᷑. Erim⁹ igitur ambidextri: qn̄ nos quoq3 rex p̄sentiū copia vel inopia nō mutauerit: s3 sic̄ deo grās in vtroq3 referētes: parē fructū ex secūdis aduersisq3 capiam⁹. Qualē se ille ver⁹ ambidexter doctor gentiū ɔsecutū fuisse testat᷑: dicēs. Ego enī didici in q̄b⁹ sū sufficiēs eē. Scio et humiliari scio et abundare.

Qualiter mēs viri iusti debeat stare imobilis ac sp̄ pficere. C. LVIII

Taq3 mens viri iusti nō d3 eē similis cere vel alterius cuiusq3 materie molliorio q̄ semp caracteri signātiū cedēs nunq̄ in sua q̄litate psistat. Quipotius d3 eē velut quoddā adamātinū signatoriū vt iuiolabilē figurā sui semp caracteris custodiēs vniuersa q̄ i currerint sibi ad qualitatē sui stat⁹ signet atq3 trāsformet: ipsa vo in signiri nullis incursib⁹ possit. German⁹. Pōt ne mens nr̄a vnum statū iugit᷑ retinere: et in eadē qualitate semp psistere? Theodorus. Necesse est vt s̄m aplm aut renouat⁹ ds spū mētis sui p singulos dies pficiat ad ea se q̄ in antea sunt semp extēdēs aut si neglexerit cōsequēs ē vt retro redeat atq3 in deteri⁹ relabat᷑. Quāpropt̄ istud erit euidēs nostri indiciū detrimēti: si intellexerim⁹ nos nihil ampli⁹ acq̄sisse: nec dubitem⁹ nos retrorsum oīmodis reuocatos q̄ die nō senserim⁹ ad supiora pgressos: qz nec in eodē statu mēs hoīs pōt iugiter pmanere: nec in hac carne ɔsistēs ita virtutū apicē possidebit: q̄sq̄s ille sanctoꝝ vt imobilis pseueret: necesse ē enī aut aliq̄d adijci illis semp aut minui nullaq3 i omni creatura talis poterit eē pfectio q̄ mutabilitatis nō subiaceat passioni. Solū nāq3 deū imutabilē cōfitemur. Vn̄ neq3 illi imutabiles nā esse putādi sunt q̄ in illa q̄ creati sunt beatitudine pseuerāt eo q̄ in cōtrariā partē nō fuerint sic̄ depraui. Aliud nāq3 est imutabilis nature eē: aliud v̄tutis idustria bonitas custodia p immutabilis dei gratiā nō mutari. Quicq̄d enī p diligētiā vel acq̄rit᷑ vel tenet᷑: potest etiā p negligētiā depire. Ideoq3 dicitur. Ne beatifices hoīem añ exitū suū. Et iccirco deus sol⁹ imutabilis vel bon⁹ dicit᷑: qui bonitatē nō idustrie studio sed nāle possidēs nō pōt aliud q̄d esse q̄ bon⁹. Nulla igit᷑ virt⁹ pōt imobiliter ab hoīne possideri sed vt parata iugit᷑ teneat᷑ necesse est ea semp illa q acquisita est sedulitate atq3 industria custodiri. Lapsus vo quispiā nequaq̄ subitanea ruina corruisse credēdus ē: sed aut praue institutionis deceptus exordio: aut p lōgā mētis incuriā paulatim virtute animi decedente. Ideo Salomon elegāter mētis incurias domati cōparauit tectoq3 neglecto p q⁹ primo quidē velut minutissima quedā penetrāt ad animā stillicidia passionū: que si velut parua et leuia negligantur corrumpūt tigna virtutū et post hec influūt himbre largissimo vitiorum.

De castitate sereni abbatis et eius responsione supra mobilitate mentis. C. LIX.

X libro. vii. Summe sanctitatis et ɔtinētie ... abbatē serenū singulari sum⁹ veneratōe p oīb⁹ admirati. Cui supra oēs v̄tutes q̄ nō solū in ei⁹ actu vel morib⁹: s3 etiā in ipso vultu p dei grāz refulgebāt: ita est peculiari officio donū castitatis infusū: vt iam ne ipsis q̄dē naturalib⁹ icētiuis inquietari se vel in sopore sentiret. Primo q̄dē p interna cordis castitate nocturnis diurnisq3 pcib⁹ ac ieiunijs insistēs cū vidisset orationū suaꝝ obtinuisse se vota: cūctosq3 estus in corde suo ɔcupiscētie carnalis extinctos: maiori zelo castitatis exarsit: et intentiorib⁹ ieiunijs et obsecrationib⁹ incubare cepit: vt mortificatio passionis hui⁹ etiā ad ipsam carnis puritatē eaten⁹ pueniret vt ne illo quidē simplici ac naturali motu q̄ etiā in paruulis ac lactātib⁹ excitat᷑ vlteri⁹ pulsaret᷑: credēs multo facili⁹ deū hos stimulos carnis radicit⁹ posse ɔuellere: quos etiā humane artis industria solet quibusdā poculis vel medicamētis seu ferri sectōe detrahere. Cūq3 petitōi cepte supplicatōe iugi ac lachrymis indefessus insisteret: adueniēs angelus i visione nocturna eiusq3 velut aperiēs vtero: quādā ignitā carnis strumā de viscerib⁹ eius euellēs atq3 pijciēs: suisq3 oīa vt fuerāt locis restituēs intestina: ecce inquit incētiua tue carnis abscisa sunt: et noueris te obtinuisse in hodiernū diē ppetuā corpis puritatē: quā fidelit᷑ poposcisti. Hic cū a nobis de q̄litate cogitationū nostraꝝ et iterioris hoīs statu q̄sisset: vel q̄d nobis ad ei⁹ puritatē tanti tpis heremi habitatio ɔtulisset: his eū q̄rimonijs adorsi sum⁹. Supputatio tēpoꝝ ac solitudis habitatio h' solūmō ɔtulit nobis: vt disceremus quid eē nequeam⁹. Et quid psecit didicisse qō summū ē: si cognitū nequeat apphēdi. Nā cū directionem cordis ad destinatam contemplationem ptendere senserimus: insensibiliter mens inde reuoluta: ad priores euagationes impetu vehementiore plabitur. Ad hanc opinionem fracti desperatione traducimur vt non nostro iam sed nature vitio has anime peruagationes humano generi inesse credamus. Seren⁹ periculose presumptionis est: nec dum rebus recte discussis de natura cuiuslibet rei ppropere diffinire ac de cōsideratione fragilitatis sue capere coniecturam non de statu et qualitate ipsius discipline vel de aliorum experientia proferre sententiam. Neq3 enim siquis natandi ignarus: sciēs pondus corporis sui ferri aquarum liquore nō posse: experimento sue voluerit imperitie definire neminem posse penitus liquidis elementis solida carne circundatum sustineri: iccirco vera eius opinio iudicanda est quam sm experientiam suam visus est protulisse.

Qualiter mens se possit in bono cogitatu stabilire et diabolo resistere. C. LX.

Ois itaq3 .i. mēs diffinit᷑ sp̄ mobilis et m̄ltum mobilis ... nature nunq̄ potest ociosa consistere sed necesse est eam: nisi prouisum habuerit vbi suos exerceat motus et in quibus iugiter occupetur propria mobilitate discurrere: et per omnia volitare donec longo exercitio vsuq3 assuefacta: discat erga quas materias circūagat volatus: et ita preualeat aduersas inimici suggestiones quibus detrahebatur extrudere: atq3 in illo quem desiderat statu et qualitate durare. Si igitur viriliter aduersus perturbationes et vitia dominantes potuerimus ea ditioni nostre discretioniq3 subijcere: vel instabilem cogitationum nostrarum cohortem rationis imperio subiugare: pro tantorum meritis triumphorum ad spiritualis centurionis ordinem prouehimur: malis quidem suggestionibus imperātes abite et abibunt: bonis vo venite: et venient. Seruo quoq3 nostro .i. corpori ea que castitatis sunt similiter iniungemus: et sine vlla contradictione deseruiet: omnem exhibens spiritui famulatū. Nec ab intentione huius obseruantie perniciosa desperatione frangamur: qz regnum celoꝝ patit᷑ vim. Nulla nāq3 virtus sine labore pficitur: nec vlli possibile est ad istā quam cupitis stabilitatem mentis sine ingenti ɔtritione ɔscendere: vt in virum perfectum possit occurrere in mensuram etatis plenitudinis christi. Ad quam nemo perueniet in futurum nisi qui premeditat⁹ et imbut⁹ fuerit ea in p̄senti: eāq3 adhuc in seculo positus plibauerit: christiq3 mēbꝝ preciosissimū designat⁹ arrām compaginis illius p quam corpori eius valeat copulari i hac carne possederit: vnum dumtaxat desiderans: vnum sitiens: ad vnū omnes non solum actus suos verūetiam cogitationes semper intendens vt illud quod in futurum dicetur de beata conuersatione sanctoꝝ: iam subarratum teneat in presenti .i. vt sit ei deus omnia in oībus. Aduersarios quidē nobis iugiter isidiari quicūq3 interioris hominis pugnā experti sunt dubitare non possunt: sed sita dicim⁹ hos nostris pfectibus aduersari vt eos tātūmō incētores maloꝝ nō etiā impulsores esse credamus. Ceteꝝ nullus hoium posset oīno vitare peccatū: si eis quēadmodum ad suggerendum ita et ad compellēdū facultas violenta suppeteret. Quobrem sicut in illis est instigationis copia ita et in nobis virt⁹ respuendi siue acquiescendi libertas est attributa. Quoꝝ tn̄ potētiam et impugnatōes si pertimescim⁹: etiā protectiones atq3 adiutoria dei econtrario cōferam⁹: maior enim ē q̄ in nobis est q̄ qui in hoc mūdo est⁹ et auxilia multo vehemētiori militāt virtute p nobis: q̄ aduersus nos illoꝝ multitudo ɔfligit. Nā bonaꝝ rex non tm̄ suggestor sed etiā factor atq3 impulsor est de⁹: ita vt nōnunq̄ nos etiā inuitos et ignorātes attrahat ad salutem. Constat ḡ neminē posse a diabolo decipi: nisi eum qui pbere ei maluerit sue voluntatis assensum. Quod ecclesiastes his verbis euidenter expressit. Quia enim non fit contradictio ab his qui faciunt malū cito: ideo repletum est cor filioꝝ hominum in ipsis vt faciant mala. Ergo manifestum est hinc vnūquēq3 delinquere: q̄ ingruētibus cogitationibus prauis non eis cofestim contradicit. Nam resistite inquit ei et fugiet a vobis.

De corporali refectione et diuersis sensibus. C. LXI.

X libro octauo. Consummatis que di... a solennitas exigebat: et ecclesie ɔgregatione dimissa: reuersi ad cellam senis refecti primū lautissime sumus. Nam pro muria que superiecta olei gutta quotidiane refectioni solebat apponi modicum liquaminis miscuit: et olei quādam solito propēsius superfudit. Nā illam olei guttā ob hoc vnusquisq3 quotidie refecturus instillat: nō vt eius ex hoc gustu suauitatē pcipiat: sed vt hoc vsu iactantiā con/

dis que pro abstinentie distributōe blande solet ac latēter irrepere ꝛ stimulos elationis obtundat. Deinde apposuit salem frictum oliuas ternas: quibus post hec superintulit canistrū hñs cicer frictū: qḋ illi trogalia vocāt: ex qb⁹ quina tm̄ sumpsim⁹ grana mixaria bina caricas singulas. Nunc enī numeꝝ in illa heremo quēq̄ excessisse culpabile ē. Qua refectōe trāsacta ita locutus ē. Satis ꝓpe diuina scriptura opimo agro cōparat̄ ac fertili: qui cū multa gignat ac ꝓferat ad hominū victū quedā sine aliq̄ coctiōe ignis ꝓficiūt: quedā nisi ꝑuo flāme calore mitigata atq̄ mollita dēꝫ asperitatē sue deposuerit crudi-tatis: vel incōgrua erunt vsib⁹ humanis: vel noxia sentient̄: nōnulla vō ita vtriq̄ vsui apta nascunt̄: vt nec incocta sua cruditate displice-ant vel offendāt: ꝛ tm̄ ignis calore decocta salubriora reddant̄. Plu-ra quoq̄ ad escā tm̄mō iumētoꝝ vel feraꝝ ac volucꝝ ꝓferunt̄: cibis hoīꝫ minime ꝓfutura. Quā rōnē satꝭ euidenē aspicim⁹ in hꝯ vberri-mo scripturaꝝ padiso ꝯtineri: in quo ita quedā significatiōe lr̄e pla-na ac luculēta respōdēt: vt cū sublimiori iterptatōe nō egeāt: simpli-ci tm̄ lr̄e sono abunde pascāt ac nutriāt audiētes: vt ē illō. Audi is-rael dn̄s de⁹ tu⁹ vn⁹ ē. Et diliges dn̄ꝫ deū tuū ex toto corde tuo ex. t. ꝛc̄. Quedā aūt si allegorica explanatōe extenuata nō fuerint: ꝛ spūa-lis ignis examinatōe mollita: magi ex eoꝝ pceptione lesio q̄ꝫ vtilitas aliquā ꝯsequet̄: vt illud est. Qui nō hꝫ gladiū ꝛc̄. Et q̄ nō accipit cru-cē suā ꝛ sequit̄ me ꝛc̄. Qḋ quidā districtissimi monachoꝝ habētes quidē zelū dei sed nō sm̄ sciētiā: simpliciter intelligētes: fecerūt sibi cruces ligneas: easq̄ humeris iugiter circūferētes: nō edificatiōeꝫ sꝫ risum cūctis vidētib⁹ intulerūt. Nōnulla vō ad vtrāq̄ pceptiōeꝫ. i. tā historicā q̄ꝫ allegoricā ita cōmode capiunt̄: vt vtraq̄ explanatio vitales succos anime suministrat: vt est illud. Siquis te pcusserit dexteram maxillā ꝛc̄. Et cū ꝑsequūt̄ vos inimici ꝛc̄. Producit sane ꝛ fenū iumētis simplicē. s. puramq̄ narrationem historie lectionis qua simpliciores quiq̄ ad laborē actualis vite vegetiores robustio-resq̄ reddantur.

De lapsu angeloꝝ ꝛ eoꝝ pugna [illegible]. C. LXII

Ante conditionem huius visibilis creature sp̄uales celestesq̄ virtutes deū fecisse: q̄ ꝑ hoc ipso q̄ scirent se ad tātā beatitudinis gloriā bñficio creatoris ex nihilo fuisse ꝓductas: ꝑpetuas ei gratias referētes indesinēter ei laudibus inhererēt: nemo fidelium dubitat: quas apl̄s ꝑ ordinē dinumerās ita describit. Qꝛ ī christo creata sūt oīa visibilia ꝛ inuisibilia siue angeli siue archāgeli: siue throni siue dn̄atōes: siue principat⁹ siue potestates. De istoꝝ itaq̄ numero nōnullos fuisse ꝑncipes collapsos lamētatio ezechielis siue esaie docet. Quib⁹ indicijs colligit̄ has differētias quas instar sanctaꝝ celestiūq̄ virtutū aduerse potestates habere dicūtur: vel ex illius anterioris ordīs gradu in quo vnaq̄q̄ creata fuerat nūc etiā retētare vel certe de celestib⁹ deuolutas: ad similitudinē illaruꝫ virtutū q̄ ibidē ꝑseuerāt: ꝑ nequitie sue merito ī q̄ vnaqueq̄ in ma-lū creuit: hos int̄ se gradus ꝛ ordinū vocabula in parte ꝯtra vēdicas-se. Itaq̄ impugnatōes qb⁹ hoīs īpetūt: etiā ꝯtra seinuicē eos affe-ctare certissimū ē. Nā discordias atq̄ ꝯflictus sup nōnullis gentib⁹ ꝑ q̄dā sibi neqtie vinacula familiaritate susceptas indefesso certamie sibi exercere nō desinūt. Que ēt ī visione danielis legim⁹ figurata [illegible] narrat. Princeps regni [illegible] mihi [illegible] ꝛ vno dieb⁹ ꝛ ecce michael vn⁹ de ꝑncipib⁹: ꝑm⁹ venit in adiutorium mihi ꝛc̄. Legim⁹ etiam grecorum ꝑncipē: qui vtiq̄ fauens genti sibi subdite: tam nationi ꝑsaꝝ q̄ꝫ populo israeli videbatur aduersus. Ex his liquido ꝓuidet̄: q̄ discordias gentiū ꝛ ꝯflictus ac simultates quas inter se istis instigātib⁹ gerunt: etiā ꝯtra se exerceant aduerse pote-states: ꝛ illaꝝ vel victoria gaudeāt: vel diminutōe crucient̄: ꝛ ob hoc nō possunt inter se esse ꝯcordes dū vnusquisq̄ ꝓ his quibus pieest ꝯtra alterius gentis ꝑsulem inqeta semꝑ emulatōe cōtēdit. Hos igi-tur ꝑter illas quas supius exposuim⁹ opiniones etiam iccirco dici ꝑn-cipatus vel potestates euidēti possum⁹ rōne colligere: q̄. s. vel diuer-sis gentib⁹ dn̄ent̄ ac presunt: vel certe q̄ in inferiores spūs atq̄ de-monia de quib⁹ ēt [illegible] testat̄: suos exerceant ꝑncipat⁹.

Q̄ [illegible] inter demones alij alijs dominant̄. C. LXIII

Legi aūt immundos spiritus a ne-quiorib⁹ potestatib⁹: eisq̄ eē subiectos: nō solū illa dn̄ica missio: si ego ī beelzebub ꝑncipe: de. e. de. sed etiā ꝑspicue visiones ꝛ ex-ꝑimēta scōꝝ multa nos edocēt. Nā cū vn⁹ e frib⁹ nr̄is ī hac solitudi-ne iter ageret adhuc [illegible] psalmos ex more decātās mediū noctē excessit. Cūq̄ refectur⁹ lassū corp⁹ recidisset repēte cepit cateruas demonū vndiq̄ ꝯfluētū īnu-merabiles intueri: q̄ infinita ꝯstipatōe ꝛ ordine lōgissimo pcedētes alie principem suum pcedebant: alie sequebantur qui tandeꝫ ꝛ magni-tudine cūctis ꝓcerior: ꝛ aspectu terribilior aduenit: ac posito solio sub-limissimo cū sedisset vniuscuiusq̄ act⁹ diligēter examinabat: illosq̄ q̄ nec dū se circūuenire emulos suos potuisse dicebāt: velut inertes a ꝯspectu suo videbat cū iniuria expelli. spacia tāti tp̄is ꝛ opus inane expēsum exprobrās cū fremitu furoris: illos vō q̄ se nūciabāt sibi ꝯ-signatos decepisse: summis laudib⁹ cū exltatōe ꝛ fauore cūctoꝝ vt for-tissimos bellatores extollebat. Quoꝝ vn⁹ cū victor let⁹ aduenisset nomē cuiusdā monachi designauit: asserēs post. xv. annos qb⁹ eū ini-giē obsedisset tandē se ꝑualuisse: vt eū eadē nocte ruina fornicatiōis eliderer: ꝛ cū sacra puella q̄dā nō solū ipulisse vt stupri crimē icurreret sꝫ etiā ꝑsuasisse vt eā sibi iure ꝯiugij retineret. Sup cui⁹ relatōe cū [illegible] eleuat⁹ abscessit. Mane aūt cū euanuisset illa demonuꝫ multitudo dubitās fr̄ de assertione spirit⁹ imūdi: magis q̄ id rat⁹: q̄ solita falla-cia sibi voluisset illudere: ꝛ inocēti fratri crimē icesti inurere: pelusiū petijt: vbi monachū illū qui sibi notissim⁹ erat nouerat commorari: quē cū reqsisset reppent q̄ eadem nocte q̄ ruinā eius demon nū-ciauerat relicto monasterio vicū petijsset: ꝛ cuꝫ designata puella lapsu miserabili deuolutus fuisset.

De angelis [illegible] ꝛ de differentijs demonū. C. LXIIII

Nam q̄ [illegible] nostrū duo coherēat angeli bo-nus ꝛ mal⁹: scriptura testat̄. De vtrisq̄ vero liber pastoralis plenissime docet. Si cōsiderem⁹ ꝛ illū qui beatum iob expetijt: aptissime īstruimur illū fuisse q̄ sem-per insidiabat̄ ei: ꝛ cū nunq̄ ad peccatū potuit incitare: ꝛ iccirco po-testatem a domino poposcisse: velut qui non virtute illius sed domi-ni defensione qui illum sp̄ ꝓtexerit vinceretur. De differentijs de-monū ꝑ illos duos ꝑhos multū cognitionis accipimus: qui despici-entes beatum antonium velut imperitū ac sine lr̄is virū: volētesq̄ salte-ꝫ eū de cella sua magicis ꝑstigijs ꝑturbare: spūs ei nequissimos imi-sere: ꝛ ad hāc impugnationē morsu liuoris adducti: eo q̄ hoīum tur-be q̄d eū velut dei famuluꝫ cōuenirēt. Cūq̄ illo nūc quidem pectori suo ꝛ fronti signaculū cruci imprimente: nūc vō ad orōnem supplicit incūbente: ne approximare quidem demones ei ꝑsus auderēt ꝛ ad illos q̄ eos direxerāt absq̄ vllo reuerterentur effectu: ꝛ illi alios ni-sus nequiores inmitterēt: iidēq̄ illis inaniter redeūtibus: potētiores iterū missi cōtra militē christi nihil dn̄o ꝑualerent: eo tales eoꝝ in-due tota magica arte q̄site ꝑfecerūt vt ꝑ hec euidētissime magnā ꝓfes-sioni christianoꝝ inesse virtuteꝫ ꝯprobarēt: quib⁹ ille tā seue ꝛ tā po-tētes vmbre: q̄s estimabāt solē lunāq̄ si ad eos direxit fuissent de-ducere potuisse. Hūc nō solū nihil ledere: sꝫ ne ad punctū quidem de monasterio suo valuerāt perturbare. Cūq̄ ꝑ hac admiratiōe cōfe-stim venientes ad abbatem antoniū: impugnationes suas ꝛ causas ꝛ insidias liuoris occulti patefecissent: christianos se fieri poposcerūt. Requisito aūt ab illis ꝓdito īpugnatōis die: asseruit se amarissimis cogitationum stimulis tunc fuisse pulsatum. Nullo autē modo cre-dendum est spirituales naturas coire cū feminis carnaliter posse.

Qualiter intelligēdum sit q̄ filij dei ingressi sunt ad filias ho-minum. C. LXV.

Post necem abel iusti ne a fratricida ꝛ im-pio oē hominū genus exortum sumeret in locū fr̄is extincti nat⁹ est seth. Cui⁹ ꝓgenies ꝑris secuta iusticiā: a societate ꝛ cōiuratiōe cognationis illi⁹ q̄ ex cayn sacrilego descēdebat semꝑ diuisa ꝑmāsit. Donec ergo ꝑseuerauit īter illos gn̄atiōis eoꝝ illa discretio: semē seth vtpote de optima radice ꝓcedēs ꝑ merito sanctitatis angeli dei siue filij dei vo-cati sunt ꝛ econtrario illi ꝓpter impietatē vel suam vel patrum suo-rum ꝛ opa terrena: filij hominū nūcupant̄. At illi [illegible] desiderio pulchritudinis eaꝝ succensi: acceperūt sibimet de ipsis vxo-res: que viris suis parētum suoꝝ nequitias infundētes: ab illa eos in-genita sanctitate ac simplicitate paterna ꝓrimus corruperūt. Quiq̄ ab illa vera phisice ꝑhie disciplina tradita sibi a maiorib⁹ exciderūt quā prim⁹ homo qui vniuersarum naturarum institutiones medi-gio subsecutus est potuit euidenter attingere: suisq̄ posteris certa ratione transmittere: quippe qui mundi ipsius infantiam adhuc te-neram ꝛ quodāmodo palpitantem rudemq̄ ꝯspexerat: ꝛ in quē tan-ta fuit non solum sapientie plenitudo sꝫ etiaꝫ gratia prophetie diui-na illa insufflatiōe transfusa: vt vniuersis aīantibus nomina rudis adhuc mundi hui⁹ habitator īponeret ac non solum omnigenas be-stiarum atq̄ serpentum furores viresq̄ discerneret: sed etiam vir-tutes herbarū ꝛ arborū lapidūq̄ naturas: ac tēporū necdū experto-rꝫ vicissitudines partiret̄: vt potuerit dicere. Dominus dedit mihi

bonorum horum que sunt scientiam veram rc. Hanc ergo scientiã per successiones generationum semen seth paterna traditione suscepit: cum vero impie generationi fuisset admixtuz: ad res prophanas ꝛ noxias quas impie dedicerat istinctu quoqꝫ demonum deuauit curiosasqꝫ ex ea maleficiorū artes atqꝫ prestigia ac magicas superstitiones audacter instituit: docẽs posteros suos vt sacro illo cultu diuini nominis derelicto vel elementa hec ignẽ vel aereos demones venerarẽtur ꝛ colerent. De illis ergo filijs seth ꝛ filiab⁹ cayn nequiores filij procreati sunt q̄ fuerunt venatores violentissimi qui ꝓ enormitate corporū vel crudelitatis atqꝫ malitie gigãtes dicti sunt ꝙda potius exigere vitã suã q̃ sudore opis ac labore ↄtenti. Quorũ vsqꝫ adeo scelera supercreuerũt: vt expiari mũdus aliás nisi diluuij inundatione no posset. Ita ergo filijs seth hinc̄ inde [illegible] transgressis mandatum qđ ab exordio mundi naturali instinctu diutissime fuerat custoditũ: necesse fuit ꝑ lrãz legi postea reparari. Filiã inq̃t tuaz nõ dabis filio ei⁹ vxorẽ rc. Deus igit̃ hoīez creãs oẽm nãlit̃ ei sciaz legi iseruit: q̄ si fuisset ab hoīe ſm ꝓpositũ dñi vt acceperat custodita: nõ vt qꝫ necessariũ fuisset aliã dari q̃ litterẽ postea ꝓmulgauit. Nã qꝫ sit homini oīs scia legi ab initio creatōis infusa hinc manifeste ꝓbat̃: qꝫ mãdata legis absqꝫ lectōe lr̃e ante legẽ imo aũ diluuiuz oẽs sanctos obseruasse cognoscimus.

¶ Locutio Isaac de puritate mẽtis ad orandum. C. LXVI.

Ex libro nono. Premissa super diuersis instituis disputatiõe copiosa: hec ad extremũ beat⁹ Isaac intulit v̄ba. Oīs monachi finis cordisqꝫ ꝑfectio: ad iugẽ atqꝫ indiruptã orōnis ꝑseuerãtiã tendit: ꝛ quãtũ humane fragilitati ↄcedit̃ ad imobilẽ trãqllitatẽ mẽtis ac ꝑfectã nitit̃ puritatẽ: ob quã possidẽdã oẽm tã laborẽ corpis q̃ ↄtritōez spũs īdefesse q̄rim⁹ ꝛ iugiter exercemⁿ ꝛ ẽ inter alterutrũ reciproca quedã īsepabilisqꝫ ↄiunctio. Iccirco vt eo feruore ac puritate qua dꝫ emitti possit oratio: p̄mũ sollicitudo rez carnaliũ gnãlit̃ abscidẽda ẽ: deĩn nulli⁹ negocij cãeve n̄ solũ cura s; ne memoria q̄dẽ pẽit⁹ admittẽda ꝛ vitijs extrusio ꝛ abscisio: iaciẽda sc̄ p̄⁹ ꝓfũde humilitati īcõcussa fũdamĩa q̄. s. turrẽ pulsaturã celo valeãt sustinere. Deinde superponenda virtutuz spiritualis extructio: ꝛ ab omni discursu atqꝫ euagatione lubrica animus est inhibendus. Quicquid enim ante orationis horam anima nostra concepit: necesse est vt orantibus nobis per instigationem recordationis occurrat. Quamobrem quales orantes volumus inueniri: tales nos ante orationis tempus preparare debemus ex precedenti enim statu mens in supplicatione formatur. Et iccirco quicquid orantibus nobis nolumus vt irrepat: ante orationem de abditis nostri pectoris extrudere festinemus.

¶ Quali cure seculares vexãt ↄ claustrales. C. LXVII.

Quod autẽ seculares cure etiam in nos qui nullis actibus mundi hui⁹ admisceamur cadere nõnunq̃ possint manifesta rõne monstratur ſm regulã senioꝝ qui quicquid necessitatẽ vict⁹ quotidiani ꝛ inuitabilem vsum carnis excedit: ad secularẽ definierũt curã ꝛ sollicitudinẽ ptinere: vt verbi grã. Cũ duaꝝ sufficiat velamẽ tunicarũ duaꝝ triũ aut quatuor fieri dñi ꝓcurem⁹. Cũqꝫ vni⁹ aut duarũ sufficiat habitatio cellarũ: ambitõe seculari atqꝫ amplitudine delectat: quatuor seu q̄nqꝫ cellas ꝛ has easdẽ exquisiti ornatus ꝛ capacitates q̃ vsus desiderat extruam⁹: qđ nõ sine instinctu demonũ fieri manifestissima nos experimẽta docuerũt. Nã quidẽ ꝓbatissim⁹ seniorum cũ trãsiret iuxta cellã cuiusdã fratris hac animi quã diximus egritudine laborãtẽ: vtpote qui ī extruẽdis repãdisqꝫ supfluis inquiet⁹ quotidianis distẽsionib⁹ desudaret: ꝛ emin⁹ ↄspexisset cũ graui malleo saxũ durissimã ↄterẽtẽ: vidissetqꝫ ethiopem quẽdam astantẽ illi: ꝛ vna cũ eodem ictus mallei iũctis ↄsertisqꝫ manibus illidẽtẽ: eũqꝫ ad opis illius instãtiã ignitis facibus instigantẽ: diutissime substitit: vł ipsionẽ durissimi dmõis vł fraudẽ tãte illusiõis admirãs. Cum enim nimia lassitudine fatigatus frater requiescere iaz finẽqꝫ operi vellet imponere: instigatione spiritus illius animatus iterum resumere malleum nec desistere ab intentione incepti operis vrgebatur: ita vt iisdem eius incitamentis infatigabiliter sustentat⁹ tanti laboris nõ sentiret iiuriã. Tãdẽ igit̃ senex tã dira demonis ludificatione pmotus ad cellã fratris diuertit: salutãsqꝫ eum: quid inquit est frater istud opus quod agis. At ille laboram⁹ inq̃t ↄtra istõ durissimũ saxum: vixqꝫ patuam⁹ illud aliquãdo ↄterere. Ad hec senex. Bene dixisti potuimⁱ: nõ eñi solus eras cũ illud cederes: sed fuit alius tecũ quem non vidisti: qui tibi in hoc opere nõ tam adiutor q̃ violẽtus impulsor astabat. Et reuera non minus hec que parua videntur ꝛ minima: queqꝫ ab his qui nostre professionis sunt cerni

mus indifferenter admitti pro qualitate sua aggrauãt monachi mẽtem: q̃ illa maiora que ſm summi statum seu operationem secularium sensus inebriare ↄsueuerũt: nõ sinẽtia deposita fece terrena ad deũ ī quo semꝑ defixa oꝫ eẽ itẽtio monachũ respirare. Uniformes orationes emitti semꝑ a nemine posse certissimũ est. Alit̃ enĩ quisqꝫ: supplicat cũ alacer ẽ: aliter cũ tristis: alit̃ cũ spũalib⁹ successib⁹ viget: alit̃ cũ ipugnationũ mole deꝑmit̃: alit̃ cũ veniã peccatoꝝ aliter cum acq̄sicionem gratie seu cuiuslibet virtutis exposcit: vel certe extinctionẽ cuiusqꝫ vitij deprecatur: aliter cũ ↄsideratione gehẽne aut futuri iudicij timore cõpungit̃: aliter cum spe futuroꝝ bonoꝝ desiderioqꝫ flãmat̃: aliter cũ in necessitatibus ac periculis: aliter cum ī securitate ꝛ tranquillitate versat̃.

¶ De quatuor spẽb⁹ oratõis ꝛ de orone dñica. C. LXVIII.

Expiecto itaqꝫ q̄mo diuꝫ fieri obsecrationes. Obsecratio [illegible] tio ꝓ peccatis seu petitio ẽ: qua vel ꝓ pñtib⁹ vel p̄teritis admissis suis vnusquisqꝫ cõpũct⁹ veniã depcat̃. Orationes sunt qb⁹ aliud aliq̄d offerim⁹ seu vouem⁹ deo. Postulatões q̃s ꝓ alijs quoqꝫ dũ sum⁹ ī feruore spũs ↄstituti solem⁹ emittere. Gratiaꝝ actões q̃s mens vel cũ p̄terita dei recolit beneficia vel cũ pñtia ↄtẽplat̃: seu cũ in futuꝝ q̄ ꝛ quãta p̄parauerit: his q̄ diligũt eũ ꝓspicit: ꝑ ineffabiles excessus dño refert. Expetẽde sunt nobis ꝑ ꝑfectuꝫ vite ↄsummationemqꝫ virtutũ. ille potius supplicationuꝫ species: q̄ vel de cõtemplatione futuroꝝ bonoꝝ: vel de charitati ardore funditur: seu certe vt humilius ꝛ ſm incipiẽtiũ mensurã loquar: ꝓ acq̄sitõe quarũcũqꝫ virtutũ seu cuiuslibet vitij extinctione generant̃. Aliter enim ad illa sublimiora supplicationũ genera ꝑuenire nullaten⁹ poterim⁹: nisi per ordinem postulationũ istaꝝ sensim mẽs nostra fuerit gradatimqꝫ ꝓuecta. Has quatuor spẽs ita etiã dñs exẽplo suo nobis initiare dignatus ẽ: cepit eñi ihesus facere ꝛ docere. Obsecrationẽ assumit cũ dicit. Pater si possibile est transeat a me c. i. Orationẽ cum dicit. Ego te clarificaui sup terram: opus consummaui quod dedisti mihi vt facerẽ. Postulationez cũ dicit. Pater ignosce eis: nõ eñi sciunt quid faciunt. Gratiaꝝ actionem cũ dicit. Gratias ago tibi quoniã exaudisti me: ego autẽ sciebam: qꝛ semꝑ me audis. Hec itaqꝫ genera sublimior adhuc stat⁹ ac p̄celsior subsequit̃ qui ↄtemplatione dei solius ꝛ charitatis ardore format̃: per quẽ mens illius dulcedine resoluta atqꝫ reiecta familiarissime deo velut patri ꝓprio peculiari pietate colloquitur. Quẽ statũ debere nos diligenter expetere formula dominice oratiõis instituit ita dicens: Pater noster rc. Quisquis igit̃ in se delinquenti fratri nõ ex corde remiserit: nõ īdulgentiam: sed condemnationem deprecatione ac sibimet impetrabit: suaqꝫ professioni semetipsuꝫ poscit dirius iudicare dicens. Remitte mihi sicut ꝛ ego remisi. Qđ formidantes nõnulli: cum in ecclesia: hec oratio ab vniuersa plebe concinit̃: hunc locũ taciti p̄termittunt ne. s. semetipsos obligare potiusq̃ excusare sua ꝓfessione videant̃ non intelligentes qꝫ frustra cauillationes has iudici oīum p̄tendere moliunt̃ qui quemadmodũ iudicaturus sit suis supplicibus voluit premonstrare: qꝛ. s. iudiciuꝫ sine misericordia fiet ei q̄ nõ fe. misericordiam. Uidentis ğ q̃lis nobis ab ipso q̄ per illam exorandus est iudice orationis sit mod⁹ ꝛ forma ꝓposita in qua nulla diuitiaꝝ petitio: nulla memoria dignitatũ: q̄ nulla potentat⁹ ac fortitudinis postulatio: nulla corporee sanitatis seu tpalis vite mentio ↄtinet̃. Nihil enim caducũ vult a se: nihil vile: nihil tpale eẽnitatũ ↄditor īplorari. Itaqꝫ magnificẽtie ei⁹ ac munificẽtie maximã irrogabit iiuriã: q̄sq̄s sẽpiternis petitõib⁹ p̄termissis: trãsitoriũ aliq̄d ꝛ caducũ ab eo malũ erit postulare: ꝛ offẽsã poti⁹ q̃ ꝓpitiatõez iudici sui vilitate oratõis īcurret. Hec igit̃ orõ lꝫ oẽz videat̃ ꝑfectõis plẽitudinẽ ↄtīnẽ: vtpote q̄ ipsi⁹ dñi auctoritate vł initiata sit vł statuta: ꝑuehit tñ ad illã igneã ac ꝑ paucis expertã orõnẽ: q̄ oẽz trãscẽdẽs humanũ sẽsũ: nullo nõ dico sono vocis: s; nec ligue motu distiguit̃: s; quã mẽs īfusiõe celesti illi⁹ luminis illustrata ↄglobati sẽsib⁹ velut de fõte quodã copiosissimo effũdit vbertim: atqꝫ ineffabiliter eructat ad deuꝫ tanta promens in illo breuissimo temporis puncto quanta nec eloqui facile nec percurrere mens in semetipsam reuersa preualeat. Quem statuꝫ dominus quoqꝫ inter illarum supplicationum formulas quas vel solus in monte sedens vel tacite fudisse describitur: similiter figurauit: cum ī orationis agonia constitutus etiam guttas sanguinis in mutabili intentionis profudit exemplo.

¶ De diuersis speciebus compunctionis ꝛ affectu pure orationis. C. LXIX.

Quis vero possit diuersitates ꝛ cãs ipsas atqꝫ origines [illegible] quibus inflãmata mens atqꝫ succẽsa ad orationes pu

ras ac feruentissimas incitatur. Nōnunq̄ psalmi cuiuscūq̄ versiculus occasionem orationis ignite decantātib⁹ nobis pbuit: interdum canora fraterne vocis modulatio ad intentā supplicationem stupentiū animos incitauit. nec nō exhortatio viri pfecti ꝛ collatio spiritualis frequenter ad vberrimas preces iacentiū erexit affectum. Scimus etiam fratris seu chari cuiuslibet interitu non minus nos ad plenam cōpunctionē fuisse raptatos. Recordatio quoq̄ teporis ac negligentie nostre nōnunq̄ nobis salubrem spiritus intulit ardorem. Atq̄ in hunc modum nulli dubium est occasiones innumeras nō deesse: quibus p dei gratiā tepor ac somnolentia nostrarum mētiū valeat excitari. Quēadmodū aūt vel q̄bus modis iste ipe compunctiōes de intimis anime conclauib⁹ pferant̄ non minoris difficultatis est indagare. Frequēter enī p ineffabile gaudiū ꝛ alacritatem spiritus saluberrime cōpunctiōis fructus emergit: ita vt etiam in clamores quosdā intollerabilis gaudij imensitate prumpat: ꝛ cellam vicini iocūditas cordis ꝛ exultatiōis penetret magnitudo. Nōnunq̄ vero tanto mens silentio intra secretum pfunde taciturnitatis absconditur: vt omnem penitus sonum vocis stupor subite illuminationis intercludat. omnesq̄ sensus attonit⁹ spūs vel contineat intrinsecus vel amittat. ac desideria sua gemitib⁹ inenarrabilib⁹ effundat ad deū. Interdū vō tanta compunctiōis abundantia ac dolore supplet: vt alias eam digerere nisi euaporatiōe lachrymarū non possit. Ab his lachrymis multū distāt ille que obdurato corde de siccis oculis exprimūtur. Quas licet nō penit⁹ infructuosas esse credam⁹. bono enī pposito earū attentatur emissio. ab his p̄sertim q̄ necdū vel ad scientiā pueniri pfectā. vel p̄stinoꝝ seu p̄sentiū vitiorū potuerūt ad purum labe mūdari: ab his tamē qui in effectum iā transiere virtutū nequaq̄ debet hoc modo extorqueri pfusio lachrymarum. nec exterioris hoīs magnope affectādi sunt fletus: qui etiam si fuerint vtcūq̄ producti nūq̄ pertingere ad illā spontaneaꝝ lachrymarum. vbertatē poterūt. magis enī supplicātis animū suis conatibus distrahētes humiliabunt atq̄ ad ima demergēt. ꝛ ab illa celesti sublimitate deponent in qua attonita mens orantis indeclinabilit̄ debet eē defixa. eamq̄ cōpellent p̄cum suaꝝ intentiōe laxata erga steriles ꝛ coacticias lachrymaꝝ guttulas egrotare. Et vt orōnis vere pciptatis affectū. nō meā vobis sed beati antonij sententiā pferam. Non est inq̄t pfecta oratio: in qua se monachus vel hoc ipsum quod orat intelligit. Nos quoq̄ orōnis q̄ exaudit a dn̄o inquātū experti sum⁹ indicia pferem⁹. Cū orātes nos nulla interpellauerit hesitatio ꝛ fiducia petitiōis nostre quadam desperatione deiecerit: se obtinuisse nos in ipa effusiōe orōnis quod poscim⁹ senserim⁹ nō ambigam⁹ p̄ces nostras ad deū efficaciter penetrasse. Tantū enim quis exaudiri atq̄ obtinere merebit̄ quātū vel inspici se a deo vel deū crediderit posse p̄stare. Irretractabilis nāq̄ ē illa dn̄i sententia. Quecūq̄ orātes petitis. credite q̄ accipietis ꝛ venient vobis.

¶ De diuersis cāis exauditiōis ꝛ de secreto orōnis. C. LXX.

Diuersas exauditionū cās eē aiaꝝ diuersū ac variū statum euangelica siue pphetica testant̄ eloquia. Habes enim i duoꝝ cōfessione fructū exauditiōis dn̄ica voce signatū s̄m illud. Si duo ex vobis cōsenserint sup terrā de omni re quācūq̄ petierint fiet illis a patre meo qui in celis est: Habes aliā in fidei plenitudine q̄ grano sinapis comparatur. Habes in assiduitate orationum. Habes i elemosynarū fructu. Include inq̄t elemosynā in sinu pau. ꝛc. Habes in emendatione vite. Dissolue inq̄t colligationes impi. ꝛc. Nōnunq̄ sane exaudiri etiam tribulationum numietas facit: s̄m illud. Ad dominum cū tribularer ꝛc. Iccirco absq̄ hesitationis infidelitate precibus insistendū est. Hortat̄ enī dn̄s vt eum importunitate nostra quodammodo coarctemus qui importunos nos nō modo non despicit nec refutat: sꝫ etiā inuitat ꝛ laudat. Et iccirco si cuncte nos exauditionū quas p̄diximꝰ cause oino deficiūt. saltē animet importunitatis instantia: que absq̄ vlla vel meriti vel laboris difficultate in cuiuscūq̄ volētis sita est potestate. Retractare enī nos conuenit illā beati iohānis euāgeliste sententiā. hec est inq̄t fiducia quam habem⁹ ad deū: q̄ q̄cq̄d petierim⁹ s̄m volūtatē ei⁹ audit nos. Qd̄ etiā in orōne dn̄ica admiscere p̄cipimur dicētes: fiat volūtas tua. s. nō nr̄a: Si enī ꝛ illud apostoli recordemur. quoniā q̄d orem⁹ s̄m qd̄ oportet nescim⁹. intelligim⁹ nōnunq̄ nos saluti nostre cōtraria postulare: ꝛ cōmodissime nobis ab eo qui vtilitates nostras recti⁹ q̄ȝ nos ac veraci⁹ intuet̄. ea q̄ poscim⁹. denegari. Qd̄ illi quoq̄ magistro gentiū accidit: cū oraret a se auferri angelū sathane. Iccirco cūctas obsecrationes nostras simili nos quoq̄ debem⁹ oratione cōcludere: hāc vocē cūctis petitionib⁹ nostris semp adiūgere verūtamē nō sicut ego volo sed sicut tu. Ante omnia sane illud obseruandū est vt itrantes in cubiculum nostrū clauso hostio orem⁹ patrē. Intra cubiculū nostrū supplicam⁹ cū ab oīum cogitationū siue sollicitudinū strepitu cor nostrū penit⁹ amouētes: secreto quodāmodo ac familiariter p̄ces nostras soli deo reseram⁹. Clauso hostio oram⁹ cum strictis labijs oīq̄ silentio supplicam⁹ non vocū sed cordium scrutatori. In abscōdito oram⁹ quādo corde tm̄ ꝛ silentio petitiones nostras soli pandim⁹ deo. ita vt nō solū ne fratres astātes nostris susurrijs vel clamorib⁹ auocem⁹ ꝛ orantiū sensus obstrepemus: sed vt ipsos quoq̄ inimicos nostros q̄ orantib⁹ nobis maxime insidiant̄ lateat petitiōis nostre intētio. Ita enī p̄ceptū illud implebim⁹: ab ea que dormit in sinu custodi claustra oris tui. Ob quod frequenter quidē sed breuiter est orādū. ne imorantib⁹ nobis inserere aliquid nostro cordi insidiator possit inimicus. Istud nanq̄ verum sacrificiū est quia sacrificiū deo spūs cōtribulat⁹. Iste sunt holocausta medullata q̄ cōtritis ꝛ hūiliatis cordibus offerunt̄ queq̄ hac qua diximus disciplina ꝛ intentione spiritus exhibentes: efficaci poterim⁹ virtute cantare: Dirigat̄ oratio mea. s. in cōspectu tuo.

¶ De s̄m qualitatē mentis formari oratio. C. LXXI.

Ex libro decimo Secūdū mēsura puritatis sue sic quoniam superiore p̄fat⁹ sū: mēs in oratiōe sua vel erigit̄ vel formatur tantū. s. a terrenarū ac materialiū rerū contemplatiōe discedēs: quātū eā status sue prouexerit puritatis. feceritq̄ ih̄m vel humilē adhuc ꝛ carneum: vel glorificatū ꝛ in maiestatis sue gloria venientem internis obtutibus anime peruideri. Sed illi soli purissimis oculis diuinitatem ipsius contemplant̄ qui de humilibus ac ō terrenis operibus ꝛ cogitationibus ascendentes: cū illo secedunt in excelsū solitudinis montē. Si interpellare nos quoq̄ voluerimus deum. ab omni inquietudine turbaꝝ secedamus: vt in hoc corpe cōmorātes ad similitudinē quādā illi⁹ beatitudinis que in futuro p̄mittit̄ sanctis: vel ex parte aliqua nos aptare possimus: sitq̄ nobis oīa ꝛ in oīb⁹ de⁹. Tūc enī pfecte ɔsummabit̄ in nobis illa saluatoris nr̄i orō: vt dilectio q̄ dilexisti me i ipis sit ꝛ ipē in nobis cum oīs amor omne desideriū omne studiū. oīs conat⁹: oīs cogitatio nostra omne qd̄ videm⁹: qd̄ loquimur: qd̄ speram⁹: de⁹ erit: illaq̄ vnitas q̄ nūc est patris cū filio ꝛ filij cū patre in nostrū fuerit sensum mētēq̄ transfusa. i. vt quēadmodū nos ille sincera ꝛ pura atq̄ indissolubili diligit charitate. nos quoq̄ ei perpetua ꝛ inseparabili dilectione iūgamur: ita. s. eidem copulati in illam puenientes finem quem idem domin⁹ orans in nobis optat: impleri. vt omnes sint vnū sicut nos. Hec igit̄ destinatio solitarij. hec esse debet oīs intētio: vt imaginē future beatitudinis in h̄ corpe possidere mereat̄: ꝛ quodāmodo inrā illi⁹ celestis glorie in hoc vasculo p̄gustare. Hec inquā finis tot⁹ pfectiōis est: vt eo vsq̄ extenuata mens ab oī situ carnali ad spūalia quotidie sublimet̄: donec oīs ei⁹ cōuersatio. oīs volutatio cordis vna ꝛ iugis efficiat̄ oratio. Herman⁹. Cuiuslibet artis perfectio necesse est vt facilioribus p̄mū ac tenerrimis initijs ibuatur paulatī educata succrescat. atq̄ ita ab imis ad summa sensīꝫ gradatimq̄ cōscendat. Qua ppter huic quoq̄ sublimissime discipline per quam instruimur deo iugiter inherere: hec esse principia tenuiter suscipiemur: vt primū moueriṁ⁹ q̄ meditatiōe tenet̄ vl cogitet̄ deus: deīnde quādā memorie huius materiā qua de⁹ mēte cōcipiat̄ vel ppetuo teneat̄ nobis cupim⁹ demōstrari: vt eam p̄ oculis retētantes: cū elapsos nos ab eadē senserim⁹. habeam⁹ in pmptu quo resipiscentes illico reuertamur ac resumere illam sine vlla circuitus mora ꝛ inquisitionis difficultate possim⁹. ne anteq̄ spūalia quidā parata intuit⁹. cōcepta cordis euanescat intētio. Quā cōfusionē iccirco nobis accedere satis certū est: q̄ spūale aliquid p̄ oculis ppositū velut formulā quādā stabiliter nō tenem⁹: ad quā possit vagus anim⁹ post multos anfract⁹ reuocari. Itaq̄ fit vt hac ignoratiōe ac difficultate mens iugit̄ p̄pedita errabūda semp ꝛ velut ebria p diuersa iactetur: ꝛ ne illud quidem quod casu potius q̄ȝ industria sibimet occurrerit spūale diu ac firmiter teneat: dum adhuc semp ex alio aliud recipiens: sicut introitus eoꝝ atq̄ principia: ita etiam finem discessumq̄ non sentiat.

¶ De formula orationis a sancto isaac tradita. C. LXXI[I].

Isaac Inquisitio vestra trā subtilis prime purtat pignus indicia. Peritum⁹ enī [illegible] ni est qui quid inq̄rere debeat prudenter agnoscit. nec a sciētia lōge est qui cepit intelligere q̄d ignoret. Hec igit̄ vobis hui⁹ quaꝫ queritis discipline atq̄ orōnis formula pponetur quā vnusq̄sq̄ monach⁹ ad iugē dei memoriā tendēs icessabili cordis volutatōe meditari expulsa oīūꝫ cogitationum varietate assuescat. Deus in adiutoriū meū intende. dn̄e ad adiuuādū me festina.

Hic nāq3 v̄sicul⁹ habet aduersus vniuersa discrimina inuocationē dei: habet hūilitatē pie deuotiōis: et cōfessiōis: habet sollicitudīs ac timoris ppetui vigilantiā: habet cōsideratione fragilitatis sue exauditionis fiduciā. cōfidentiā3 presentis semp astantisq3 p̄sidij. Hunc versiculū meditātē tibi somnus irrepat donec incessabili eius exercitatiōe format⁹ etiā p soporē eū decātare cōsuescas. Hic tibi ex parte expergefacto pmus occurrat iste vigilātis cogitatiōe anticipet vniuersas: hic te omni tpe psequatur. donec vsu eius incessabili et iugi meditatiōe firmata cūctarū cogitationū diuitias mens refutet. atq3 ita v̄sculi hui⁹ paupertate cōstricta pphetī cū implebit eloquiū. pauper et inops laudabit nomē dni. Omnes nāq3 affect⁹ ī psalmis inuentum⁹ expssos: vt ea que incurrerint velut in speculo purissimo preuidentes: eorū sensus non textu lectionis: sed expientia pcedente penetrem⁹ atq3 ad illam oratiōis incorruptiōe3 mens nostra puenat: q nō solū nulli⁹ imaginis occupat intuitu sed etiā nulla v̄borū psecutione distinguit. ignita v̄o mentis intentiōe p ineffabilem cordis excessum inexplebili spūs alacritate pfert. q̄sq3 mens extra oēs sens⁹ ac visibiles effecta materias: gemitib⁹ inenarrabilib⁹ atq3 suspirijs emittit ad dominum.

Qualiter mēs in orōne vaga possit fi stabilis. C. LXXIII.

Ermanus Expone queadmodū hūc v̄siculū quē nobis vice formule tradidisti stabiliter retinere possim⁹. Cū n. capitulū cuiuslibet psalmi mēs nr̄a ocepit insensibilr eo subtracto ad alteri⁹ scripture textū nesciēs stupēsq3 deuolutur. De hoc quoq3 ad alterū substrāte alia meditatiōe trāsfert: et ita alius semp rotat⁹ p omne scripturarū corpus instabilis vagusq3 iactat. nihil p arbitrio suo preualens vel abijcere vel tenere: nec pleno quicq3 iudicio et examinatiōe finire palpator tantū spiritualiū sensuum ac degustator non generator nec possessor effectus: atq3 ita mens mobilis semp ac vaga in tempore quoq3 sinaxeos velut ebria p diuersa distrahit nullū officiu3 cōpetēter exoluēs. Uerbi gratia. Cum orat psalmū aut aliquā recolit lectionē. cū decātat aliud qd vel meditat. nihil disciplinate. nec oportune recipiēs vel emittēs. Isaac. Tria sunt q vagam mentem stabilē faciūt. vigilie. meditatio. et oratio. quarū assiduitas et iugis intentio cōferūt anime stabilem firmitatē: que tamen alis non poterit apprehēdi nisi p opis nō filargirie sed sacris cenobij vsibus dedicati infatigabilē iugitatē omnes omnino sollicitudines et cure vite p̄sentis prius fuerint abdicate: et in hanc solam obseruantiā3 defixa fuerit tota mentis intentio: vt ita illud aplicū mandatū: sine intermissiōe orate: possimus implere: perparum nāq3 orat quisquis illo tantum tempore quo genua flectunt orare consueuit. nunq3 vero orat quisquis etiā flexis genibus euagatione cordis qualicunq3 distrahitur. Et iccirco quales orantes volumus inueniri tales nos eē oportet ante tempus orationis. Necesse est enim mentem in tempore supplicationis sue de statu p̄cedenti formari. illisq3 eam cogitationibus orātem vel ad celestia sublimari vel ad terrena demergi quibus ante orationem fuerit immorata. Hucusq3 abbas Isaac. Cuius doctrinam super predicti versiculi meditatione excolere tenacissime cupiētes: vtpote quā cōpēdiosam ac facilē credebam⁹. difficiliorem satis ad obseruandū expti sum⁹ q̄3 illud studiū nostrū quo solebam⁹ antea p omne scripturarū corp⁹ absq3 vllius obseruantie vinculo varia passim meditatione discurrere. Cōstat igitur neminē prorsus ob imperitiā litterarū a pfectiōe cordis excludi nec rusticitatem obesse ad capescendā anime puritatē: q cōpendiosissime adiacet cūctis: si mō sanā et integram mētis intētionem iugi ad deū3 versiculi huius meditatione seruauerint.

De scīs archebeo episcopo et cheremone. C. LXXIIII.

X libro septē collationū ad honoratū et eucherium3 ex collatiōe pma In cenobio syrie cōsistētes post prima fidei rudimēta statuim⁹ egyptū petē ac sanctorū plurimos quorum se fama diffuderat: si non emulādi saltē cognoscēdi studio inuisere. Igit ad oppidū egypti cui chēnesus nomē ē emersa nauigatiōe peruenim⁹. Cui⁹ accole ita vt maris vl stagnis salsis vndeq3 circūdant. vt solis q3 t̄ra deest negociatiōibus dediti opes ac substantiā nauali cōmertio parent: ita et vt edificijs cū voluerint extruēdis terra nō suppetat. nisi de longinquo nauigio apportet. Ubi cū3 aduenientib⁹ nobis fauens desiderijs nostris diuinitas: beatissimi viri archebij epi p̄stitisset aduentū: q raptus de anachoritarū cetu et eps panephesi oppido dat⁹. tāte districtione omni euo suo ppositū solitudinis custodiuit. vt nihil de p̄terite humilitatis tenore laxauerit: aut de adiecto sibi honore blandit⁹ sit. Agnito desiderio nostro venite inqt et videte senes: quorū sola cōtemplatio magnā possit cōferre doctrinā. Sumpto itaq3 baculo et pera ad cuius latem nos suā pduxit: cuius terras repētino terremotu excussis3 mare trāsgressis limitib⁹ occupauit: atq3 itaq3 collapsis ferme oib⁹ vicis opimas olim terras salsis paludib⁹ suptexit. Multa in hūc modu3 oppida fugatis hītatorib⁹ eluuies illa velut insulas: fecit: q desiderātam secedentibus scīs solitudinē p̄berent. in quib⁹ tres senes. i. cheremon: nesteros: et ioseph. anachorite antiquissimi consistebāt. Itaq3 primum nos perduxit ad cheremonē3 qui et monasterio eius propior erat et cū centenariū vite annū spū tn̄ alacer excessisset. ita dorsum eius tpis fuerat vetustate et orationū iugitate curuatū vt quasi in pmeuā redactus infantiā summissis ac pendentis terratenus manibus procederet. Hui⁹ igit et vultum mirabilē et incessum pariter intuentes cū sermonē supplicē posceremus grauiter ille suspirans quid vobis ait possu3 cōferre doctrine: cui imbecillitas senectutis ademit rigorē pristinū. relaxauit ita loquēdi quoq3 et fiduciā. Quemadmodū enī docere p̄sumā. qd me iam vl min⁹ vl tepidi⁹ exercere cognosco Ob quā rem nullū iuniorū mihi in hac vsq3 etate cohabitare permisi ne exemplo meo alteri⁹ districtio laxaret. Nunq3 enim erit efficax instituentis auctoritas: nisi eam effectus opis sui cordi affixerit audientis. Ad hec nos nō mediocri cōfusione cōpūcti respōdim⁹ Li3 sufficere nobis ad omnē instructionē debet: vel loci isti⁹ difficultas vel ipsa etiam solitaria adhuc vita q̄3 iuuentus quoq3 robusta: vix tolerat: si etiā reuelatus tibi tepor noster impetrare qd petimus nō meret: debet hoc saltem labor tanti itineris obtinere quo huc debethleemitici cenobij rudimētis institutionis nostre desiderio et profectus nostri amore properauimus.

Collatio Cheromōis de cāis vitādi peccatū. C. LXXV.

Unc beatus Cheremō. Tria sunt inqt q faciunt homines a vitiis tepare. i. aut met⁹ gehēne siue p̄sentiū legū: aut spes atq3 desiderium regni celorū: aut affect⁹ boni ipi⁹ amorq3 virtutū. Idcirco aplus salutis sūmā triū virtutū ɔsummatiōe ɔcludēs nūc igit manent fides. spes. charitas tria hec. Fides nanq3 futuri iudicij ac suppliciorū met⁹ vitiorū facit cōtagia declinari. Spes mentē de presentib⁹ auocās. corpis voluptates celestiū pmiorū expectatione contēnit. Charitas ad amorē christi et virtutū fructū succedēs: quicqd illis cōtrariū ē facit detestari. Si quis igit ad pfectionem tendit. de illo pmo timoris gradu quē dixim⁹ seruilē: ad altiorē spei tramite3 gradu pficiēte cōscēdet. q3 iā nō seruo sed mercenario cōparat. Festinandū pinde etiā est ad tertiū filiorū gradū. q oia q patris sūt sua esse credūt p indissolubilē charitatis grā3. Diligam⁹ deū q3 deus prior dilexit nos. nō aliter ad illā verā pfectionē ɔscēdere poterim⁹ nisi queadmodū nulli⁹ alteri⁹ rei nisi nr̄e salutis grā p̄or nos ipse dilexit: ita eū nos quoq3 nulli⁹ alteri⁹ rei nisi sui tm̄ pamoris dilexerim⁹ obtētu. Aliud nāq3 est p̄senti bono quēpiā delectatum odio habere vitiorū aie carnisue cōtagia. aliud future remunerationis intuitu cōcupiscētias refrenare. et aliud ē p̄ns metuere detrimētū: et aliud formidare futurū suppliciū. Postremo multo mai⁹ ē ppter bonū ip3 a bono nolle discedere q̄3 pp metū mali malis nō p̄bere ɔsensum. In illo eni3 volūtariu3 bonū est: in isto v̄o velut coactum: et tanq3 nolēti violēter extortū vel metū supplicij vel cupiditate pmiorū. Cū ergo quis p hāc charitatē ad imaginē dei silitudinēq3 puenerit. bono iam pp boni ipi⁹ delectabit volūtatē ac similē quodāmō possidens patientie ac lenitatis affectū: nullis deiceps peccātiū vitijs irascet: s3 veniam3 poti⁹ infirmitatib⁹ eorū ɔdolēs atq3 ɔpatiēs iplorabit. seq3 reminiscēs tādiu similiū passionū stimulis ipugnatū: nec suo studio s3 dei ptectiōe saluatū nō iracūdiā s3 misericordiā errātib⁹ intelligit ipēdendā. Et in hac mētis hūilitate cōsistēs poterit etiā illud perfectionis explere mādatū Diligite inimicos. v. et c. Quē affectū beatus iohānes assecutū se esse cognoscēs ait: vt fiduciā3 habeam⁹ in die iudicij. quia sicut ille est et nos sum⁹ ī hoc mūdo: in quo enim infirma et fragilis humana natura esse sicut ille ē potest: nisi in bonos et malos iustos et iniustos ad imitationem dei placidam semper sui cordis extenderit charitatem: et vt bonum ppter boni ipsius operet affectum. Cum ergo quis hūc bonitatis affectū et imitationem dei fuerit assecutus: tunc viscerib⁹ dominice longanimitatis indutus pro persecutoribus quoq3 suis orabit similiter dicēs. Pater ignosce eis non enim sciunt quid faciunt. Certe3 euidēs indiciu3 est anime necdū vitiorū fecib⁹ eliqte in crimib⁹ alienis nō affectu misericordie cōdolere: sed rigidam iudicantis tenere censuram.

De Timore seruali et filiali. C. LXXVI.

Ermanus Magnifice ō pfecta dī charitate disseruisti ē vere [illegible] cū eā tāta laude ptulerit: timorē dei et spē retributiōis im-

perfecta esse dixisti: cum multo aliud videat de eis pphēta sensisse dicens. Quia nihil deest timentib⁹ eū. Et inclinaui cor meum ad faciendas iustificatiões tuas ineternū ppter retributionē. Cheremon. Pro statu atq3 mensura vniuscuiusq3 menti scriptura diuina ad diuersos perfectionū gradus arbitrij nostri puocat libertatē. Nec enī poterat vniformis omnibus perfectionis corona proponi. qz nec omniū vna virtus aut voluntas aut feruor est. Scdȝ ergo hūc sensuz nostra quoq3 est intelligēda sententia: non quo ꝯtemplationez perpetue illius pene vel beatissime retributionis nullius pronunciem⁹ esse momēti. sed qz cū sint vtiles ⁊ sectatores suos ad initia beatitudinis introducāt: charitas rursuz in qua plenior fiducia perpetuūq3 gaudiū iā est. assumēs eos de timore seruili ⁊ mercenaria spe. ad dilectionē dei ⁊ adoptionē transfert filioꝝ: ⁊ quodāmodo perfectiores faciet de pfectis. Multe enī ait saluator mansiões sunt apud prēm meū. Quisq̄s igiť fuerit in huius charitatis pfectione fundatus: necesse est vt ad illū gradū excellentiorē ꝯscendat: quē non penaꝝ terror nec cupido premioꝝ: sed amoris generat magnitudo: quo vel filius indulgentiss.mū patrē: vel frater fratrē: vel amicus amicum: vel ꝯiugē ꝯiūx. sollicito reuereť affectu diligit: nō ei⁹ vbera neq3 ꝯuicta. sȝ vel tenuē amoris formidat offensaȝ. Multa ergo distātia ē inť istū timorē cui nihil deest qui sapiētie scientieq3 thesaurus est: ⁊ illū imperfectum qui principiū sapientie nuncupať. quiq3 penā in se continens de pfectorū cordib⁹ superueniente plenitudine charitatis extrudiť. Et reuera si principiū sapientie in timore ꝯsistit: que erit ei⁹ nisi in christi amore pfectio: que illū in sese pfecte dilectiõis ꝯtinēs metum: nō iam principiū sed thesauros sapiētie ⁊ scientie nuncupatur. Replebit inquit eū spūs timoris dñi. Tāta enī vbertaţ eius magnitudo: vt quem semel sua vtute possederit: nō partem sed totam eius occupet mētē. Nec immerito. Illi enim q̄ nūq̄ excidet cohereris charitati nō replet solū sȝ ēt ppetua eū quē cepit iugitate possidet.

De Lorpe peti destruendo p desideria boni. C. LXXVII.

Ex libro secundo. Et destruat inqt corpus peti. Peti corpus multis vitioꝝ mēbris pbať extructū: ⁊ ad ei⁹ attinē portionē q̄cq̄d vł facto vel dicto vel cogitatiõe peccať. Cui⁹ apłs mēbra describēs mortificate inqt mēbra vr̄a q̄ sūt ⁊c̄. Quisq̄s nō ꝯicat necessitatib⁹ egenoꝝ: ⁊ pecūie sue q̄ infideli tenacitate ꝯseruat christi pcepta postpõit: idolatrie crimē icurrit: amorē scȝ materie mūdialis diuie pferēs charitati. Si ergo multos ita p christo suas vidim⁹ abiecisse substātias: vt ēt desideriū ð cordib⁹ eoꝝ i ppetuuȝ pbem⁹ abscisū: dñō ē vt eodē mõ ēt fornicatiõis ardorē extingui posse credam⁹. Neq3 .n. īpossibile apłs cū īpossibili ꝯtūxisse sȝ vtraq3 sciēs eē possibilia pari mõ mortificanda decreuit. Certos tñ nos eē ꝯuenit: q̄ lȝ oēȝ ꝯtinentie districtionē: famē ac sitim: vigilias ac opis iugitatē: atq3 icessabilis subeam⁹ studiū lectiõis: ppetuam tñ castimonie puritatē hoꝝ laborū merito ꝯtingere nequeam⁹: nisi i his iugiter desudātes experiētie magisterio doceamur. icorruptionē ei⁹ diuie grē largitate ꝯcedi: ob hoc sane solūmodo se quisq3 infatigabilē i his exercitijs pdurare debere cognoscat: vt per illoꝝ afflictionē misericordiā domini ꝯsecut⁹: de impugnatione carnis ac dominatione ppotentiū vitioꝝ diuino mereať munere liberari. Tāto aūt erga acquisitionē castimonie desiderio atq3 amore flagrem⁹: quanto quis pecuniaꝝ cupidissimus acquisitor: vel qui summa honoꝝ ambitione distēdiť: vł qui intollerabili pulchre mulieris amore rapiať desideriū suū impatiētissimo ardore optat expleri: Et ita fiet vt dum p integritatis ppetuitate īsatiabili cupiditate succēdimur desiderabilis despiciať cib⁹: necessari⁹ horreat pot⁹. somn⁹ deniq3 ipse nature debit⁹ respuať: vel certe vt deceptor fraudulentissimus puritatis emul⁹ atq3 ꝯtrari⁹ castitati attonita atq3 suspecta mente capiatur. Et ita vnusq̄sq3 quotidie integritatis sue matutinus explorator effectus de collata sibi puritate ꝯgaudeat eamq3 se non suo studio nec vigilātia sed ptectiõe dñi sentiat psecutum. Cuius desiderium eū quē semel accenderit famem sitim vigilias nuditatē ⁊ cunctos labores corporis libenter sustinere ꝯpellit. Alias nanq3 non poterunt desideria presentiū reꝝ vł reprimi vel auelli: nisi pro istis affectibus noxijs quos cupim⁹ amputari alij salutares fuerint intromissi. Nullatenus enim valet viuacitas mentis absq3 alicuius desiderij vel timoris: gaudij vel meroris affectiõe subsistere. Quātū aūt q̄s in lenitate ac patiētia cordis: tātū in corpis puritate pficiet nō enim estus corpis declinabit nisi q̄ animi motus ań compsserit. Qđ apte saluator declarat. Bti inqt mites qm̄ ipi possidebunt terram. Pax enim multa diligentib⁹ nomē dñi: ⁊ nō est illis scandalum ⁊c̄.

De Sex castimonie gradibus. C. LXXVIII.

Alii sunt aūt castimonie grad⁹ q̄b⁹ ad illā inuiolabilē ꝯscēdať puritatē. Prim⁹ ē ne vigilās ipugnatiõe carnali monach⁹ elidať. Secūd⁹ ne mēs voluptarijs cogitatõib⁹ imoreť. Terti⁹ ne feminę vel tenuiť ad ꝯcupiscētiā moueať aspectu. Quart⁹ ne vigilās vł simplicem carnis pferat motū. Quint⁹ ne cū eū memoriā generationis humane vel tractatus rō vel necessitas lectionis ingesserit subtilissimus haut mentē voluptarie actiõis pstrigat assensus sed velut ministeriū humanis generi necessario ꝯtributū puro cordis ꝯtempleť intuitu: nihilo3 amplius de eius recordatiõe ꝯcipiat: q̄ si operationē laterū vel cuiuslibet alterius officine mente ptractet. Sext⁹ ne illecebrosis fantasmatibus feminarū illudatur dormiēs licet enī hanc ludificationem peccato esse obnoxiam non credamus. concupiscentie tamen adhuc medullitus latitantis indicium est. Quam tñ illusionem diuersis modis constat accidere. Nam sm̄ visum q̄ vigilans exercere vł cogitare ꝯsueuerat dormiens etiā quisq3 tentatur Aliter vero falluntur qui carnalem copulam norunt. aliter qui expertes sunt: hi enim sicut simplicioribus ac purioribus somnis inquietari solent. ita etiam minore possunt labore purgari: illi autem fedioribus magisq3 expressis fantasmatibus illuduntur. donec paulatim sm̄ mensuram castitatis ad quam vnusquisq3 ꝯtendit in oblium illius rei quā voluptariā ań sentiebat: mens etiam somno sopita vertať: ⁊ ita demū quis ad illam beati sereni paucorūq3 similium viroꝝ pueniet puritatē: vt etiā ipso naturali motu carnis emotus illū obscenū liquorē oīno non perferat.

De causa nocturne pollutionis. C. LXXIX.

Hanc carnis collutionē q̄dā dicūt nō icurrisse dormiētib⁹ euenire q̄ carpdeat fallacia somnioꝝ sȝ pot⁹ qz redūdātie humoris illi⁹ aliq̄s i egrotāti corde fingat illecebras. Deniq3 aūt q̄ si inq̄etet illa ꝯcretio: queadmodū flux⁹ ei⁹ ita etiā illusio ꝯquiescit. Sȝ h̄ diffinire poterit: nemo nisi p expientiā lōgā ⁊ cordis puritatē ad ꝯsiniia carnis ac spūs vbo dñi dirigente puenerit: sicq3 puritatis modū certa expientia ppendēs: nequaq̄ illoꝝ decipieť errore. q̄ negligentie sue vitio crebrioꝝ q̄ natura ꝯpellit egestiõib⁹ fordidati ð naturali ꝯditiõe causanť: cūq3 eos ꝯstet inferre pot⁹ vi3 nature ⁊ extorq̄re ab pollutionē quā ipsa nō ingerit in ipam illā ad necessitatē carnis imo ad ei⁹ referūt creatorē. Ita quisq̄s ad illū puritatis statū iugi cordis itentiõe puenerit: vt iam mēte ab hui⁹ passionis titillatiõe penit⁹ absoluta p soporē caro ei⁹ velut redūdātiā superflui humoris expellat: ꝯditionē modumq3 nature certissime dep̄hēdit. Et ita cū expergefact⁹ inuenerit carnē suā post longa tpa se iscio atq3 ignorante pollutaȝ. tñ demū de naturali causať necessitate. ad illum sine dubio perueniēs statū: vt talis inueniať in nocte qualis in die talis in lecto qualis in oratione: talis solus qualis turbis hominum circūseptus. Postremo vt nunq̄ se talem segregatus aspiciat qualis videri ab hoīb⁹ erubescit: ⁊ ita cū ceperit suauissimo lumine castitatis iugiť delectari dicere poterit cū pphēta. Et nox illuminatio mea in delitijs m. ⁊c̄. Deniq3 hoc ipsum qz supra conditionē nature videť humane qualiter obtinuerit pphēta subiūgit. Quia tu possedisti renes meos. i. nō idustria mea hanc pmerui puritatē. sed quia tu mortificasti īsitū renib⁹ meis voluptatis ardorem.

De Vera ⁊ pfecta castitate. C. LXXX.

Vero castitas nō vt arbitramur distinctis ieiuniis sȝ amore illa ⁊ pprie puritatis delectatiõe subsistit. nō .n. castitas sȝ ꝯtinētia dř vbi adhuc aliq̄ ei resistit aduersitas voluptaţ. Q̄obrē donec pulsari nos carnis cõmotione sentim⁹. nouerim⁹ ad castitaţ nos necdū puenisse fastigia sȝ adhuc sub īfirmitate ꝯtinētie ꝯstitutos p̄lijs fatigari i q̄b⁹ necē ē dubios sp eē euēt⁹. Hac ꝯmotiõe ipi eunuchi carē: depṫis genitalib⁹ pñi: sciēdumq3 ē nō eis carnalis est⁹ nec affectū libidis sȝ solū sarius gñationis deesse vtutē: vñ si ad hāc castitatē cupiūt puenire nec ab hūilitate ⁊ ꝯtritiõe cordis vł ꝯtinētie districtiõe debēt laxari: lȝ neq̄q̄ sit discredēdū mīore ab eis castimoniā posse labore ꝯphēdi. Q̄obrē pfectio castitaţ a laboriosis ꝯtinētie rudimētı ppetua trāq̄llitate discerniť. Hec ē .n. vere ꝯsūmatio castitaţ q̄ nō īpugnās carnalis ꝯcupiscētie mot⁹ sȝ horrore toto detestans. iugē ac inuiolabilem sui retinet puritatē: nec potest aliud quidē ē q̄ sanctitas. Hoc aūt fiet qñ iam desinens caro aduersus spiritū ꝯcupiscere desiderijs eius vtutiq3 ꝯsenserit: ceperintq3 sibi inuicem pace firmissima federari. ⁊ habitauerint fratres in vnū. ⁊ illā repromissam a dño beatitudinē possidentes de qua ait. Si duo ex vobis ꝯsenserint super terrā. de omni re quacūq3 petierint: fiet illis a patre meo qui in celis est. Q̄ aūt vana cum velicam iugi instil

latione repleuerit ꝙta et suscitat mēbra: ꝗ̃ vis sectatorib⁹ puritatis ad obtinēdā eā nihil p̄iudicet ista cōmotio: ꝗ̄ hec sola īterdū ⁊ tm̄ ꝑ soporē necessitas excitant: sciēdū tm̄ ē ꝗ ita sī cōmota fuerit ad quietē ꝓpriā reducant̄ castitatis iꝑio: vt nō mō cū nullo prurītu, sꝫ nec cū minima ꝗdē libidīs recordatione sedent̄. Et iccirco vt cū lege alter quoqꝫ ꝯgruat corpalis: et in ipsi⁹ aque potu ita est nimietas castigāda: vt humoris quotidiani illa collectio parus arefactis influēs me... ... quē īeuitabilē putatio corpis motū nō solū rarissimuꝫ verūetiā lētū reddat ac tepidū: frigidūqꝫ (vt ita dixerim) ignē ⁊ absqꝫ vllius adustionis ardor rorātē suscitet flāmā instar admirabilis illi⁹ mosayce visionis: vt carnis nr̄e rub⁹ inoxio igne circūdat⁹ nō exurat̄: vel sīc illoꝝ triū iuuenū qb⁹ ita rorāte spiritu fornacis chaldaice flāma discussa ē: vt illō quodāmō qḋ scīs repromittit̄ ꝑ ꝓphetā incipiamus iam in hoc corpore possidere: cum ambulaueris per ignem non combureris ⁊c̄.

¶ De miraculis dei circa peccatores diuersos. C. LXXXI.

Erc mirifica sūt. nec vllis nisi his ꝗ expta ... nota ꝗ ... in hoc adhuc ī isto corruptōis vasculo ꝯstitutis ieffabili liberalitate largit̄ ꝗ̄ ꝓpheta mētis puritate ꝑlustrās exclamauit. Mira opa tua de⁹: ⁊ aīa mea cognoscet nimis. Quis .n. ī se opera dn̄i nō miret̄ cum insatiabilē ventris ingluuiem ita in se viderit compsam vt vix ipsum exiguū ac vilissimū cibū raro inuitusqꝫ percipiat qui ignem libidinis quē naturalē antea ⁊ velut inextinguibilem esse credebat: ita refriguisse ꝑsenserit: vt nec simplici quidem se corporis motu sentiat incitari. Quo ẏtutē dn̄i non ꝯtremiscat: quisqꝫ homines quondā diros atqꝫ truculētos: ꝗ ad summū iracūdie furorē etiā blādissimis subditoꝝ irritabāt obsequijs: ad tātā viderit transisse lenitatē vt nō solū nullis iā cōmoueant̄ iniurijs: sꝫ etiā cū illate fuerint summa magnanimitate ꝯgaudeāt. Quis plane nō miretur opera dei. cū vel se vel aliū ex rapacissimo liberalē: ex ꝓdigo ꝯtinentem, ex fastu humilē ex delicato ac tenero squalidam hirsutumqꝫ ꝑspexerit: ⁊ egestate atqꝫ angustia ꝑ̄sentiū rerū etiā voluntarie ꝑ̄frui ... Ista sunt ꝓdigia ꝗ posuit sup terrā: auferēs bella vsqꝫ ad finē terre ⁊c̄. Ut ꝑmittam illā celestē infusionē letitie spūalis: qua deiectus animus inspirati gaudij alacritate sustollit̄ ad illos ignotos cordis excessus: ⁊ tā ineffabilia ꝗ̄ inaudita solacia gaudioꝝ: qb⁹ nōnunꝗ̄ igni... stupore torpentes ad orationē feruentissimā velut de somno ꝓfundissimo suscitamur hoc ē gaudiū de quo apls̄. Quod oculus inqt nō vidit ⁊c̄. In his igit̄ oīb⁹ quantū mens ad subtiliorem ꝑfecerit puritatē: tāto sublimi⁹ intuebit̄ deū: ⁊ admirationis intra semetipsam poti⁹ capiet incremēta: ꝗ̄ loquendi facultatē inueniet. Ut enī vim leticie huius inexpertus mente percipere: ita explicare sermone non valebit expertus: Istud ergo est mirabile opus dei hominem carneū carnales affectus respuisse: ⁊ in tanta reꝝ atꝫ incursuum varietate vnū tenere animi statū: atqꝫ immobilē in omni accidētiū ꝑmutatōe durare. Qua ẏtute fundat⁹ senex ꝗdā: cū apud alexandriam turbis infideliū circūfusus; nō solū maledictis veruetiam grauissimis impellētiū vrgeret̄ iniurijs: atqꝫ a subsanātib⁹ diceret̄; ꝗd miraculi christus vester quē colitis fecit. ille inqt: Ut his ac maioribus si itulerit; nō mouear: nec offendar iniurijs.

¶ Qualr̄ ꝑfectionē castitatis obtinē ꝗs possit. C. LXXXII.

Uisqꝫ igit̄ extract⁹ a cūctis cōfabulat oīb⁹ ... ⁊ mortificat⁹ ab omni ... ⁊ sollicitudine curaqꝫ mūdana: duob⁹ tm̄ pastinacijs fuerit quotidiana refectōe ꝯtēt⁹: ⁊ aq̄ satietate subtracta ꝗ̄terꝫ sōni triū vl̄ vt alij statuerūt ꝗ̄tuor horarū spacio terminauerit: nec tm̄ laboꝝ ac cōtinētie hui⁹ merito sed miseratione dn̄i eam se crediderit adepturū: qꝛ sine hac fide vana est oīs laboris humani itentio nō amplius ꝗ̄ sex mensib⁹: ꝑfectionem istius impossibilem sibi nō esse cognoscet: Que fides licet facilis ac plana oibus videat̄: tamen tam difficile ab incipientib⁹ ꝗ̄ ipsi⁹ castitatis ꝑfectio possidet̄: Nā cū eis vel ꝑicula puritatis arriserit ꝯtinuo in ꝯsciētie sue, secretis elatione ꝗdā subtilit̄ illabēte sibimet blādiūt̄: credētesqꝫ illā se diligētie sue studio ꝯsecutos: necesse ē vt supno illo ꝑ̄sidio paululū denudati tādiu illis ꝗs diuia virtus extinxerat passiōib⁹ opprimant̄ ꝗ̄diu experientia docēte cognoscāt se virib⁹ atqꝫ industria sua puritatis bonū obtinere nō posse. Et vt disputationē nostrā breuiter ꝯcludam⁹. hec est ꝯsumatio castitatis: vt vigilantem monachum oblectatio libidinis nulla ꝑstringat: vt ꝗ̄escentē somnioꝝ nō fallat illusio: sed cū dormienti tm̄ ꝑ sopite mentis incuriam cōmotio carnis obrepserit: quēadmodū sine vlla titillatiōe voluptatis excitata ē: ita etiam sine vllo prurītu corpis ꝯq̄escat. Hec de castitatis fine nō vbis: sed experiētia magistrāte digessimus. Que licet a desidiosis ac negligentib⁹ arbitrer impossibilia forsitā iudicāda: cert⁹ tm̄ sum a studiosis ac spiritualib⁹ viris agnoscēda pariter ac probanda.

¶ Qualr̄ de⁹ a nobis merita ꝑ gratuitā ... C. LXXXIII

Ex libro tertio. Dubitari nō pōt īesse ꝗdē ... naturalit̄ virtutū semina bn̄ficio creatoris īserta: sꝫ nisi hꝫ opitulatiōe dei fuerint excitata ad icremētū ꝑfectiōis: nō poterūt ꝑuenire qꝛ fꝫ aplm̄ neqꝫ ꝗ plātat ē aliqḋ neqꝫ ꝗ rigat: sꝫ ꝗ incremētū dat de⁹. Et ita sp̄ grā dei nr̄o in bonā ꝑtē coopat̄ arbitrio atqꝫ ī oīb⁹ illō adiuuat ꝓtegit ac defendit vt nōnūꝗ̄ et ab eo quosdā conat⁹ bone voluntatis vl̄ exigat vel expectet: ne penit⁹ dormiēti aut inerti ocio dissoluto sua dona cōferre videat̄: occasiōes quodāmō ꝗ̄rens quibus humāe segniciei torpore discusso nō irrōnabilis munificētie sue largitas videatur: dū eam sub colore cuiusdā ꝺsiderij ac laboris impartit̄: vt nihilominus gratia dei semper gratuita perseueret: dum exiguis quibusdam conatib⁹ tantam immortalitatis gloriā tribuit. Et vt icōparabilē clementie creatoris nostri mortale aliquid ex aliqua similitudine cōparemus: si nutrix pia ac sollicita diu sinu paruulum gestat: vt qñqꝫ ingredi doceat: ⁊ primū quidē eum reptare permittit dehinc erectū vt alternis passib⁹ innitat̄: dextre sue virtute sustētat: mox paululū derelictū: si titubantem viderit ꝓtinus apprehendit. nutantem suscipit: lapsum erigit: ⁊ vel arcet a casu vel etiam decidere leniter sinēs eleuat post ruinā. Cum aūt eū ad pueritiā vl̄ adolescentie ac iuuentutis ꝓduxerit robur quedā etiā pondera vel labores qb⁹ nō opprimat̄ sed exerceat̄ iniungit: ⁊ cū emulis decertare ꝑmittit. Quātomagis ille celestis oīū pater nouit quem sinu gratie sue gestet: quem libere volūtatis arbitrio in conspectu suo exerceat ad virtutē: ⁊ tamē adiuuat laborātē exaudit vocantem: non relinqt querentem: eripit de periculo interdum etiam nescientē: Hāc dispēsationē atqꝫ amorē suū quē nobis tribuere dominus indefessa pietate dignatur: volens motu humane affectionis exprimere: nec inueniens in hac creatura talem charitatis affectum cui eum comparare dignius posset. tenerrimus pie matris viscerib⁹ cōparauit. Numqd ait potest mulier obliuisci infantem suū: vt non misereat̄ filio vteri sui. Sed nō contentus hac comparatione. transcendit eam confestī atqꝫ subiungit dicens. Et si illa oblita fuerit: ego tamen non obliuiscar. Hucusqꝫ beatus cheremon.

¶ Collatio Nestorotis de vita actiua. C. LXXXIIII.

Ex libro quarto. Abbatis nestoroti ... ri istitutio subseqt̄. Qui cū sacraꝝ scripturarū nos aliꝗ̄ memorie cōmēdasse: ⁊ eoꝝ itelligētiā desiderare sensisset talibus nos adorsus est verbis. Quisquis ad theoricem voluerit peruenire: necesse est vt oī studio atqꝫ ẏtute actualē primā sciētiā cōseqtur. Actualis perfectio duplici rōe subsistit. Nā prim⁹ ei⁹ est mod⁹ vt oīum natura vitioꝝ ⁊ curatiōis rō cognoscat̄: secund⁹ vt ita discernat̄ ordo virtutū earūqꝫ ꝑfectiōe mēs nostra formet̄: vt illis non iam velut coacta: ⁊ ꝗ̄si violēto iꝑio subiecta famulet̄: sꝫ tāꝗ̄ naturali bono delectetur: atqꝫ pascat̄: ⁊ arduā illā atqꝫ augustā viā cum oblectatione conscēdat. Quo enī mō vl̄ virtutū rōnē ꝗ secūd⁹ in actuali disciplina gradus ē vel rerum spiritualium ⁊ celestiū sacramēta que in theorie gradu sublimiora cōsistūt valebit attingere: ꝗ naturam vitioꝝ suoꝝ nec potuit intelligere nec enisus est in se extirpare Consequenter enim pronunciabatur progredi ad excelsiora nō posse: qui non euicerit planiora: multoqꝫ minus ea que sunt extrinsec⁹ apprehendet quisquis intelligere ea que sunt sibi inserta non quiuerit. Ecce inquit. Constitui te hodie super gentes ⁊ regna ⁊ euellas ⁊ destruas: ⁊ disperdas. ⁊ dissipes ⁊ edifices: ⁊ plantes. In expulsione noxiarum rerum quatuor esse necessaria designauit: id est euellere: destruere. disperdere. dissipare. In perficiendis vero virtutibus: edificare tm̄modo atqꝫ plantare. Unde liquido patet difficilius conuelli atqꝫ eradicari inolitas corporis atqꝫ animi passiones: ꝗ̄ spirituales extrui plātariqꝫ virtute. Hec igitur practica que duobus subsistit modis erga multas professiones studiaqꝫ diuiditur. Quidam enim summā intentionis sue erga heremi secreta ⁊ cordis cōstituūt puritatē. Quidā erga institutiōeꝫ fratrū ⁊ ꝑuigilē cenobiorum curaꝫ Quidā eligētes egrotātiū curā. Alij itercessiōem ꝗ ꝓ miseris atꝫ oppressis impendit̄ exequētes. Quapropter hoc vnicuiqꝫ vtile atqꝫ cōueniens est vt sui ꝓpositū qḋ elegit siue gratiā quam accepit. summo studio ac diligētia ad opis arrepti ꝑfectionē ꝑuenire festinet: ⁊ alioꝝ quidem laudans admiransqꝫ ẏtutes nequaꝗ̄ a sua quam sel elegit ꝓfessione discedat. sciens fm̄ apostolū vnū quidē eē corpus ecclesie: multa aūt membra. Nec enī vlla mēbra alioꝝ sibi mēbroꝝ possunt ministeria vendicare.

¶ De muľtis in p̄prio dono vel offī̄ ... C. LXXXV.

Olent autem hi qui nec dum sut in ea qua arripuerut pfessione fundati: cū audierint quosdā in diuersis studijs ac virtutibus p̄dicari: ita eoꝝ laude succēdi: vt imitari eoꝝ ꝓtin⁹ gestiāt disciplinā: ī quo irritos necessario īpēdit conat⁹ humana fragilitas. Impossibile nāqꝫ ē vnū eūdēqꝫ hoīem sil' vniuersis qs supius cōprehēdi fulgere virtutib⁹: qs si qs voluerit pariter affectare ī id incidere eū necesse est: vt dum oēs sequit̃ nullam integre consequatur magisqꝫ ex hac immutatiōe ac varietate dispendium capiat q̄ꝫ profectum: multis enī vijs ad deum tendit̃: ꝛ ideo vnusqꝫqꝫ illā quā semel arripuit irreuocabili cursus sue intentiōe ꝯficiat: vt sit ī q̄libet professione ꝓfectus. Absqꝫ illo nanqꝫ dispēdio quo ferri monachū diximus: qui mobilitate mētis ad studia cupit transire diuersa: etiā hinc periculū mortis incurrit̃ q̄ nōnunq̄ꝫ recte quedam ab alijs gesta malo ab alijs p̄sumant̃ exemplo: ꝛ ea que nōnullis bn̄ cesserant p̄niciosa ab alijs sentiunt̃: Nā vt quidā exempli gratia proferamus velut si quis illā viri illius imitari virtutē velit: quā solet abbas iohannes non ad imitationis formulā: sed tātumodo ꝓ admiratiōe proferre. Quidā veniēs ad p̄dictū senem habitu seculari: cū ei quasdā frugum suaꝝ primicias detulisset: ferocissimo quēdā demonio arreptum ibidē repperit: qui cū abbatis iohānis obtestationes ac precepta despiciens testaret̃ se nunq̄ꝫ ad illius imperiū de corpe quod obsederat migraturū: huius aduentu pterritus cū reuerentissima noīs illius inclamatiōe discessit: Cuius tā euidentē gratiā senex non mediocriter admiratus: eoqꝫ amplius obstupescens q̄ eū habitu cerneret seculari: cepit ab eo vite ac ꝓfessiōis eius ordinē inquirere. Cumqꝫ ille secularē se atqꝫ vxorio vinculo ligatū eē dixisset beat⁹ iohannes excellētiā virtutis eius ꝛ gratie mēte ptractans: que nā illi eēt ꝯuersatio attētius explorabat. Ille se rusticū ac quotidiano manuū opere victū querere: nec vllius boni eē se ꝯsciū testabat̃: nisi q̄ nūq̄ꝫ mā ad ruris opa mane exercēda pcederet: neqꝫ vespe domum reuerteret̃ nisi ī ecclesia ꝓ quotidiane vite cōmeatu largitori ei⁹ deo grās retulisset: neqꝫ se vnq̄ꝫ de fructib⁹ suis aliq̄d vsurpasse: nisi p̄us deo primicias eoꝝ ac decimas obtulisset: ꝛ nunq̄ꝫ se boues suos ꝑ alienē messis transduxisse cōfinium: nisi eoꝝ prius ora clausisset: ne vel paruȝ damni ꝑ incuriā ei⁹ proximus sustineret. Et cū hec quoqꝫ necdum abbati iohanni ad comparationē tāte gratie qua eū sibi p̄latum eē cernebat idonea eē viderēt: atqꝫ ab eo quid nam eēt illud qđ tante gratie meritis cōferri posset sciscitans scrutaret̃: ille reuerētia tam sollicite inquisitiōis astrictus: vxorē se parentum vi imperioqꝫ compulsum cū ꝓfiteri monachū vellet ante duodecim annos accepisse cōfessus ē: quā nemine etiā nūc ꝯscio sororis loco a se virginē custodiri testabat̃. Qđ factum cū audisset senex: tanta est admiratione p̄mot⁹: vt coram ipso publice ꝓclamaret: nō immerito demonem qui se despexerat: illius non tolerasse p̄sentiam cuius ipse virtutē non solū in iuuentutis ardore: sed ne nūc quidē sine discrimine castitatis auderet appetere. Qđ factum abbas iohānes licet admiratione summa pretulerit: tamē neminē monachoꝝ vt experiret̃ hortatus ē: sciēs multa recte ab alijs gesta magnam alijs imitantib⁹ intulisse perniciem.

¶ De vita theorica .i. speculatiua. C. LXXXVI.

Theorica vero ī duas partes diuidit̃ .i. ī historicā interpretationē ꝛ ītelligētiā spiritualē: Sp̄ualis aūt sciētie gn̄a sūt tria. Tropologia: allegoria: anagoge: d̄ quib⁹ in ꝓuerbijs ita dr̄. Tu aūt describe ea tibi tripliciť ꝛc̄. Quapropter si vobis cura ē ad sp̄ualis scie lumē: nō inanis iactātie vitio: sed emendatiōis gratia ꝑuenire illius primum beatitudinis cupiditate flammamini de qua dictum est: beati mundo corde q̄m ipsi deum videbunt. Et iccirco ab oī vos vitioꝝ cōtagiōe purgate ꝛ curis: seculi p̄titis ex vite. Obseruā igit̃ in primis ne studiū lectiōis aut desiderij tui labor: vana elatiōe cassef: vt inducas summū ori tuo silentiū: hic enī prim⁹ est actualis discipline ingressus oīs quippe labor hominis in ore ipsius: ꝛ vt omnium senioꝝ instituta atqꝫ sententias intento corde ꝛ quasi muto ore suscipias: ac diligenť in pectore tuo ꝯdens ad perficienda ea potius q̄ꝫ ad docenda festines: Nihil in collatione senioꝝ proferre audeas nisi qđ interrogare te aut ignoratio nocitura aut ratio necessarie cognitionis impulerit: vt quidā vane glorie amore distenti pro ostensione doctrine sue ea que optime norūt interrogare se simulant. Impossibile est enim eū qui proposito acquirende laudis humane studio lectioni insistit: donū vere scientie ꝓmereri. Nec quēq̄ꝫ verbis docere presumas: qđ opere ante non feceris. Si enī ille qui vnū mādatū minimū soluens docuerit sic homines: minimus vocabitur in regno celorum: qui multa ꝛ maiora negligens docere presumpserit consequens profecto est vt non iam minimus in regno celorum sꝫ i gehenne supplicio maximus habeat̃: Et ideo cauendū est tibi ne illoꝝ ad docendū in ceteris exemplis: qui peritiā disputandi ac sermonis affluentiam ꝯsecuti: q: possunt ea que voluerint ornate copioseqꝫ disserere: scientiā spiritualē possidere creduntur: ab his qui vim eius ꝛ qualitatē discernere non nouerūt. Aliud nanqꝫ est facilitatē oris ꝛ nitorem habere sermonis: ꝛ aliud venas ac medullas celestium intrare dictoꝝ: ac profunda ꝛ abscondita sacramenta purissimo cordis oculo contemplari. Qđ nullatenus humana doctrina: nec eruditio secularis: sed sola puritas mentis ꝑ illuminationē spiritus sancti obtinebit. Incessabiliter est recensenda series scripturarū: hec enī meditationis iugitas duplicē nobis cōfert fructum. Primū q̄ dum in legendis ac parandis lectionib⁹ occupat̃ mens: necesse vt nullis noxiaꝝ cogitationū laqueis captiuet̃: Deinde q̄ ea que crebrā repetitione ꝑcurata dum memorie tradere laborām⁹: intelligere adhuc temporis obligata mente nō quimus: postea ab omnium actionū ac visionum illecebris absoluti: p̄cipueqꝫ nocturna meditatiōe tacite voluētes clarius intuemur.

¶ De gratia curationum corporis cui preferenda est curatio mentis. C. LXXXVII.

Ex libro .v. Prima curationū cā ē cū ꝓ merito sanctitatis electos quosqꝫ ac iustos viros signoꝝ gratia comitat̃: sicut apls. Scd̃a cū ob edificationē ecclesie: vel eoꝝ q̄ īfirmos suos ingerunt vel eorū qui curādi sūt fidē: sanitatū virtus etiā a peccatoribus ... q̄ ꝓcedit. Terti⁹ mod⁹ etiā collusione demonū ac factione simulat̃: vt dum homo manifestis criminib⁹ obligatus ꝓpter admiratione signoꝝ sanctus ac dei famul⁹ credit̃: etiam vitioꝝ eius emulatio ... deat̃: ꝛ ꝑ hoc obtrectationis aditu reserato etiā religionis sanctitas infametur: vel certe vt his qui curationum dona habere se credit ꝑ superbiā cordis elat⁹ grauius elidat̃. Ideoqꝫ a patribus nostris ī ... ra ista signoꝝ nequaq̄ꝫ vidimus affectata: quinimo cum ea spiritus sancti gratia possiderent nūq̄ꝫ exercere voluerūt: nisi forte extrema illos ꝛ ineuitabilis necessitas coartasset. Ideo siqđ eorū nobis ... aliquid fecerint nō de admiratione signoꝝ sed de ornatu moꝝ ... esse apud nos laudabile. Et reuera maius miraculū ē de ꝓprio corpore fomitē eradicāre luxurie q̄ꝫ expellere immundos sp̄us d̄ corporib⁹ alienis. Et p̄clarior vtus sublimiorqꝫ ꝑfect⁹ est aīe proprios curare languores q̄ꝫ corporis alieni: Et vt hoc ipsum qđ diximus vel testimonijs veterum: vel diuinis oraculis approbemus: quid beatus paphnucius: vel de admiratione signoꝝ: vel de gratia senserit puritatis: imo quid angeli reuelatione cognouerit proferamus. Hic nanqꝫ in multis vivens annis districtione p̄cipua: vt crederet se etiam carnalis ꝯcupiscentie laqueis penitus absolutū: eo q̄ cūctis infestatiōib⁹ demonū cum quib⁹ diu aperteqꝫ ꝯflixerat: superiorē se factum esse sentiret: dū aduenientib⁹ viris sanctis pulmētū lenticule qđ illi ... rent noīant p̄pararet man⁹ ei⁹ in clibano vt assolet flāma superueniente cōbusta ē. Quo facto tristificat⁹ magnū immodū cepit secū tacitus voluere: cur ignis inquiens mecū nō habet pacē cū dirissimi mihi demonū cesserint p̄lia: aut quēadmodū me in illo metuendi examinis die ꝑ se trāsiturū ille ignis inextinguibilis inquisitor meritoꝝ ... nō tenebit: cui nūc extrinsec⁹ hic tēpalis ac paru⁹ nō pepercit: ... anti huiuscemodi cogitatiōibus atqꝫ tristicia sopor subito surrepsisset aduenieēs angel⁹ dn̄i. Cur inq̄t paphnuci tristis es q̄ necdū tibi pacat⁹ ignis sit iste terren⁹: cū adhuc resideat in mēbris tuis carnalium motuū necdū ad purū excocta cōmotio. Vade ꝛ apprehēde nudam ꝛ pulcherrimā vginē: ꝛ si illā tenēs trāquillitatē tui cordis immobilē estusqꝫ carnales pacificos ī te senseris pdurasse: huius quoqꝫ visibilis flāme mitis atqꝫ innoxi⁹ ignis in modū illoꝝ triū in babylonia pueroꝝ te allambet attactus.

¶ Collatio Joseph de diuersis gn̄ib⁹ amicicie. C. LXXXVIII.

Ex libro sexto. Beat⁹ vero ioseph cū institutionē sua nos ... sisset: pcūctat⁹ primū vtrū nā eēm⁹ germāi fres audierat a nobis q̄ nō carnali sꝫ sp̄uali eēm⁹ fraternitate deuincti vsus ē smōis exordio. Amicitiaꝝ ac sodalitatū multa sūt gn̄a. Quosdā enī p̄cedēs cōmēdatio primū notitie: p⁹ et amicitie fecit inire cōmertia. Quosdā vo ꝯtract⁹ q̄dā seu dati acceptiue ꝯpactio. Quosdā negociatiōis seu militie vel artis ac studij similitudo atqꝫ cōmunio ꝑ quā ita effera sibi inuicē corda mansuescūt: vt etiā hi q̄ ī siluis ac mōtib⁹ latrocinijs gaudēt: ꝛ effusiōe humani sanguinis delectantur, suoꝝ scelerū pticipes amplectant̃ ac foueant. Est etiam dilectionis aliud genus quo vel ꝯtribules: vel cōiuges vel parētes: seu fratres aut filij naturaliter ceteris p̄ferūt̃ qđ etiā oībus alitib⁹ atqꝫ animātib⁹

inesse deprehendit̃: vt frequenter pro ipso etiã obiicere se periculis mor
tiqȝ nõ metuãt. Sed hec oĩa genera charitatis sicut bonis ac malis
feris etiã atqȝ serpẽtib⁹ videmus esse cõia, ita etiã vsqȝ in finẽ certũ
est pseuerare nõ posse. Etenĩ interrũpit ea frequent̃ ac diuidit locoꝝ
discretio ꝛ obliuio temporalis: ꝛ verbi vel cause negociorumqȝ con
tractus. Unũ est genus indissolubile charitatis qđ nec cõmendatiõis
gratia: nec officij vel munerũ magnitudo contractusqȝ cuiusc̃ rõ: vł
nature necessitas iungit. sed sola similitudo virtutuȝ. Hec inquã est
que nullus vnq̃ casib⁹ scindit̃: quã nõ solũ dissociare vel delere lo
corũ vel temporum interualla nõ preualent sed nec mors quidẽ ipsa di
ruit. Cuius semel initũ fedus: nec desiderioꝝ varietas: nec cõtẽtio
sa dirũpit contrarietas volũtatis. Ceteꝝ multos nouimus in hoc pro
posito cõstitutos: qui cũ ꝓ charitate christi flagrãtissima essent solidata
te cõiuncti: non ꝑpetuo eã nec indirupte seruare potuerũt: quia nõ e
quali vtriusqȝ virtute sed vnius patiẽtia seruabat̃: q̃ q̃uis ab vno
magnanimit̃ atqȝ infatigabilit̃ retentet̃. necesse est tñ eã alteri⁹ vel
pusillanimitate dirũpi. Infirmitates nanqȝ illoꝝ qui tepidi⁹ ꝑfectio
nis expetunt sanitatẽ quãtalibet fortiũ tolerãtia sustententur: ab ipsis
tñ q̃ infirmi sunt nõ ferunt̃: hĩs enĩ insitas sibi cõmotionũ causas q̃
eos quietos eẽ nõ sinũt: vt solẽt hi q̃ carnali egritudine detinet̃ sto
machi sui infirmitatisqȝ fastidia coquoꝝ vel ministrantiũ negligẽtijs
imputare: ꝛ quãtalibet eis obsequentiũ sollicitudo deseruiat, nihilo
minus tñ sanis causas sue cõmotionis ascribere q̃s sibi vitiqȝ vitio
valitudĩs sue inesse nõ sentiunt. Quãobrẽ hec est amicitie vt dixim⁹ fi
da indissolubilisqȝ cõiunctio: q̃ sola virtutũ parilitate federat̃: de qua
dicit̃. Dñs inhabitare facit vnius moris in domo. Et iccirco in his
tñ indirupta põt dilectio ꝑmanere in qb⁹ idẽ ꝓpositum ac volũtas
vnũ velle ac nolle cõsistit. Quã si vos quoqȝ cupitis inuiolabilem re
tentare. festinanduȝ est vobis vt expulsis primitus vitijs: mortifice
tis ꝓprias volũtates: ꝛ vt vnico studio atqȝ ꝓposito illud quo ꝓphe
ta admodũ delectat̃ grauit̃ impleatis. Ecce q̃ bonũ ꝛ q̃ iocundum
ꝛč. Qđ nõ localit̃ sed spũaliter oportet intelligi.

De Sex gradib⁹ amicitie vere cõseruãde. C. LXXXIX

Rima igit̃ sunt vere amicitie in cõseruanda [illegible] [illegible] taliter nobis [illegible] [illegible] que habemus reꝝ despectiõe fundamĩa. Qꝫ enĩ iniustũ atqȝ
impiũ est: si post abrenunciatã mũdi: ꝛ oĩum q̃ in eo sũt
vanitatũ p̄ciosissime fratris dilectiõi suppellex vilissima q̃ supfluit p̄
ferat̃. Secũdũ est ita vt suas vnusq̃sqȝ resecet volũtates, ne sapiẽtẽ
se aut cõsultũ esse iudicãs suis malit q̃ ꝓximi diffinitiõib⁹ obedire.
Tertiũ ẽ vt oĩa sciat etiã q̃ vtilia ꝛ necessaria estimat. postponenda
bono charitatis ac pacis. Quartũ ẽ vt credat nec iustis nec iniustis
de causis penit⁹ irascẽdũ. Quintũ vt aduersuȝ se iracũdiã fratris etiã
sine rõne cõceptã eodẽ mõ quo suã curare desideret: sciẽs equalit̃ si
bi ꝑniciosaȝ alteri⁹ eẽ tristitiã. ac si aduersus aliuȝ ipse moueat̃: nisi
eã quãtũ in se ẽ etiã de fratris mẽte depulerit. Postremũ illud ẽ qđ
generale vitioꝝ oĩum ꝑemptoriũ eẽ nõ dubiũ ẽ: vt se de h̃ mũdo cre
dat quotidie migraturũ. Hec igit̃ quicũqȝ tenuerit amaritudinẽ ire
atqȝ discordie nec poterit pati nec inferre: his aũt cessantib⁹ cũ ꝑni⁹
ille emul⁹ charitatis in cordib⁹ amicoꝝ tristitie sensim venena suffu
derit. necesse ẽ vt frequẽtib⁹ iurgijs paulatĩ dilectiõe tepefacta: amã
tiũ corda diu exulcerata q̃nqȝ dissociet. Nihil enim ꝓderit si te q̃dã
asseras nõ irasci: alterius vero tristitiã quã delinire tua mãsuetudie
potuisti. cõtumaci corde despicias. Sicut g̃ nihil p̄ponendũ est chari
tati: ita furori vel iracũdie nihil est ecõtrario postponẽdũ. Oĩa nãqȝ
q̃uis vtilia ac necessaria videant̃ spernẽda sunt tñ vt ire ꝑturbatio
deuitet̃: ꝛ oĩa etiam q̃ putant̃ aduersa suscipiẽda atqȝ tolerãda sũt
vt dilectiõis pacisqȝ trãquillitas illibata seruet̃. Quapropter ad con
seruandã ꝑpetuã ꝛ indiuiduã charitatem. nihil ꝓdest primã causaȝ
amputasse discidij: q̃ nasci solet de reb⁹ caducis atqȝ terrenis: ꝛ vni
uersa despexisse carnalia: atqȝ omniũ quib⁹ noster vsus indiget reꝝ
indiscretã cõmunionẽ fratribus ꝑmisisse: nisi etiã secũdã q̃ sub spe
cie spũalium sensuum nasci solet: similiter abscindentes: acquisieri
mus in omnib⁹ humilẽ sensuȝ ꝛ cõsonas volũtates: honore alteruteꝝ
p̄uenientes vt plus vnusq̃sqȝ cõsorti suo scie ꝛ scitatis ascribẽs sum
maȝ discretiõis vere in alterius magis q̃ in suo credat stare iudicio
Sepe nãqȝ accidit sine illusione diaboli siue intercessiõe erroris hu
mani qꝛ null⁹ ẽ in hac carne q̃ falli velut hõ nõ possit: vt ille interdũ
q̃ acrioris ingenij sciẽtieqȝ maioris est aliq̃d falsum mẽte cõcipiat: ꝛ
ille q̃ tardioris ingenij ac minoris ẽ meriti recti⁹ aliq̃d veriusqȝ ꝓsen
tiat. Et iccirco null⁹ sibi q̃uis sciẽtia p̄dit⁹ inani tumore ꝑsuadeat.
qꝫ possit collatiõe alteri⁹ non egere. Nã etiã si iudiciũ ei⁹ diabolica
nõ fallat illusio: elationis tñ ꝛ supbie grauiores laqueos nõ euadet.
Deniqȝ intantũ virtus charitatis extollit̃ vt eam beatus iohannes
apostolus nõ solũ rem dei sed etiam deũ esse ꝓnunciet dicens. De⁹
charitas est. Hec est enim vere charitas ordinata: que odio habens
neminem: quosdã meritoꝝ iure plus diligit.

De Impatientia ꝛ ficta patiẽtia. C. XC.

Dumus q̃dam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
cie. vt cũ vel suos aduersus frẽm vel fratris aduersuȝ se
senserint aĩos excitatos: ad dissimulãdã mẽtis sue tristi
tiã q̃ ex indignatiõe alterutre cõmotionis exorta ẽ: secedẽtes ab eis
quos hũili satisfactiõe atqȝ colloquio lenire debuerãt: aliquos psal
moꝝ incipiũt decãtare versiculos. Qui dũ cõceptã corde amaritudi
nẽ delinire se putãt insultãdo angẽt qđ statim extinguere potuerũt
si magis anxij atqȝ humiles esse voluissent vt opportuna cõpunctio
ꝛ ipsoꝝ cordib⁹ mederet̃ ꝛ fratꝝ aĩos deliniret. Nã illo vtiqȝ modo
pusillanimitatis imo supbie sue vitiũ palpãt ꝛ nutriũt poti⁹ q̃ extir
pãt fomitẽ iurgioꝝ: dñice p̄ceptionis immemores: q̃ ait. qui irascit̃
fratri ꝛč. Neqȝ enĩ ait si habet verã querelã aduersum te frat̃ tuus.
sed si recordatus fueris qꝛ frater tuus habet aliquid etiaȝ si leue ali
quid aut vile sit: quo fratris in te fuerit excitata cõmotio. Illđ quo
qȝ desendũ: qꝫ nõnulli fratꝝ cũ fuerint cõtumelis cuiuslibȝ sermõis
accensi: si alteri⁹ cuiusc̃ qui eos desiderat lenire p̄cib⁹ fatigent̃: ꝓ
clamant ilico. Si paganus aliq̃s si secularis h̃ fecisset: aut ista dixis
set: recte debuit sustineri. Quis aũt ferat fratreȝ tam grauis conscius
culpe: aut tam insolens de ore cõuitiũ ꝓferenteȝ quasi vero patiẽtia
infidelibus tñ atqȝ sacrilegis ꝛ nõ omnibus sit generaliter exhibẽ
da qꝛ non dicit̃: oĩs qui irascit̃ alienigene sed oĩs q̃ irascit̃ fratri suo
reus erit iudicio. Illud vero quale est qꝫ interduȝ patientes nos credi
mus esse: qꝛ respondere cõtemnimus lacessiti: sed ita cõmotos frẽs
amara taciturnitate: vel motu gestuqȝ irrisorio subsannam⁹: vt eos
magis ad iracundiã vultu tacito prouocemus q̃ tumida potuissent
incitare cõuitia: in eo nos estimantes minime quidẽ apud deũ reos.
qꝛ nihil ore ꝓtulimus qđ nos notare hominũ iudicio aut cõdemna
re potuisset. Nõ enim sola cõmotionis illate qualitas sed etiã ꝓpo
situm irritantis innoxia est. Quid enim differt vtꝝ quis gladio ipse
peremerit fratreȝ. an aliqua ad mortẽ fraude cõpulerit. Quasi vero ce
cum in p̄ceps manu ꝓpria non impedisse sufficiat: cum similit̃ reus
sit qui ꝓniũ ꝛ imminentẽ iam fouee cũ potuerit reuocare cõtempse
rit. Sepe aũt vera patientia etiam acrius ad iracundiã q̃ sermo suc
cendit: ꝛ atrocissimas verboꝝ transcendit iniurias maligna taciturn
nitas: leniusqȝ tolerant̃ inimicoꝝ vulnera q̃ irridẽtiũ subdola blan
dimenta. De quib⁹ ꝓprie dicit̃ ꝑ ꝓphetaȝ Molliti sunt sermones
eius ꝛč. Deniqȝ cũ magna ad cõprehendendum dñm cum gladijs ꝛ
fustibus multitudo venisset: nemo in auctorẽ vite nostre illo cruẽti
or extitit parricida q̃ qui cunctos ficto salutationis honore p̄ueni
ens osculum subdole charitatis ingessit.

Item de eodem. C. XCI.

Liud quoqȝ ꝓphanũ tristitie genus ẽ qđ a nonnullis fratrib⁹ videmus
admitti. Qui cũ tristificati fuerint vel irati: ab ipso etiã ꝑ
tinaciter abstinẽt cibo: ita vt qđ differre absqȝ pudore nõ
possum⁹: illi qui dũ placidi sunt. refectionẽ cibi vsqȝ ad horã sextaȝ
vel vt multũ nonã negãt se posse differre: cũ fuerint vł furore supple
ti ieiunia etiã biduana nõ sentiãt: tantãqȝ inedie defectionẽ iracun
die satietate sustentẽt. In quo plane sacrilegij crimẽ euident̃ incur
rũt. ieiunia. s. q̃ soli deo ꝓ humiliatiõe cordis ꝛ purgatiõe vitioꝝ sũt
specialit̃ offerẽda ꝓ diabolico tumore tolerãtes. Illãqȝ increpatio
nẽ meret̃ audire. Sacrificauerũt demonijs ꝛ nõ deo. Nõ ignoram⁹
etiã aliud demẽtie genus qđ sub colore fucate patiẽtie in nõnullis
fratrib⁹ inuenit̃. quib⁹ paꝝ est iurgia cõmouisse: nisi etiã instigato
rijs verbis vt feriant̃ irritent. Cũqȝ vel leui fuerint impulsione cõta
cti: aliã quoqȝ partẽ corpis ingerũt verberãdã: q̃si ꝑ hec ꝑfectionem
mãdati illius impleturi quo dicit̃. Si quis te ꝑcusserit in dexteram
maxillã p̄be illi ꝛ alterã scripture vim ac ꝓpositũ penit⁹ ignorãtes.
[illegible] nãqȝ patientiã ꝑ iracũdie vitiũ exercere se putãt ob qđ
radicitus excidẽdũ: nõ solũ vicissitudo talionis ꝛ cõtẽdi irritatio
ꝓhibet̃: sed etiã furorẽ: verberãtis geminate iubemur iniurie tolerã
tia mitigare vt si exterior dextera tua impetũ ferientis excepit. Inte
rior quoqȝ hõ ꝑ humilitatis assensuȝ dexterã suã p̄beat verberãdã.
Noli vinci a malo: sȝ vince in bono malũ. qđ ab illis impleri nõ pos
se certissimũ est qui [illegible] [illegible] ac [illegible] verba lenitatis atqȝ hu
militatis emittunt: vt nõ solũ nõ mitigent cõceptũ furoris incẽdium
magis illud tã in suo q̃ in fratris cõmoti sensu faciãt cõflagrare.
tñ etiã si possunt aliquo mõ ipsi mutos ac placidi ꝑmanere: nec sic
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

riā vēdicātes ⁊ p h̄ ab illa aplica charitate alieni: que nō q̄rit q̄ sua sunt. nec acquirere quicq̄ cuʒ alterius desiderat miditate.

C. Melius sit tolerare q̄ tolerari. nec tamen semper tolerandum. C. XCII.

Sciendum sane generalr illū ptes agere for tiores q̄ voluntati fratris suā subij cit volūtatē: q̄ʒ eū qui in defendēdis diffinitionib⁹ suis ac tenēdis ptinacioꝛ inuenit. Ille enī sustētans ac tole rans .pximū sani ac validi: hic aūt infirmi ⁊ quodāmō egrotātis ob tinet locū: quē ita palpari necesse est ac foueri: vt interdū etiā a reb⁹ necessarijs p eius q̄ete ac pace salubꝛe sit aliq̄d relaxari. Aplicū nan q̄ pceptū est. Uos q̄ fortioꝛes estis imbecillitates infirmoꝛ sustine te. Nūq̄ enī infirm⁹ sustētat infirmū. Notādū est infirmoꝛ naturā esse sp hmōi vt pmpti q̄dē ac faciles sint ad ɔtumelias ingerēdas ⁊ iurgia ɔferēda: ipsi vo nec minima q̄dē iniurie velint suspiciōe ɔtin gi. Ideoq̄ fm pdictā senioꝛ sniam charitas stabil' atq̄ indirupta n̄ poterit pdurare: nisi int̄ viros eiusdē virtutis atq̄ ppositi. Herma nus. In quo ḡ laudabil' pfecti viri pōt esse patiētia: si tolerare nō vʒ sp infirmū. Joseph. Nec ego dixi q̄ illi⁹ qui fortis ē ac robust⁹ vir tus tolerātiaq̄ vincēda sit sʒ q̄ infirmi pessima valitudo illi⁹ qui sa nus ē sustētatiōe nutrita ac in deteri⁹ quotidie plabēs: generatura sit causas ob quas vel ipse vltra nō debeat sustineri: vel certe patien tiā pximi notā ac deformationē impatiētie sue eē ɔiciēs. abire q̄̄s q̄ malit q̄ʒ semp magnanimitate alterius sustineri.

C. Qualiter debeat dari locus ire: ⁊ de ruptione federis amicicie. C. XCIII.

Hec ergo ab his qui sodalitatis affectū cupiūt inuiolatū custodire pre oib⁹ obser uāda cēsemus: vt pmū quibuslibet iniurijs lacessit⁹ non solū labia sed etiā pfunda pectoris sui monach⁹ tranq̄l la custodiat. Que tñ si senserit vel tenuiter fuisse turbata: oī semetipʒ taciturnitate ɔtineat ⁊ illud obseruet. Turbat⁹ suʒ ⁊ nō suʒ locutus Et posui oꝛi meo custodiā. Nec p̄sentē ɔsiderans statū ea pferat q̄ ad horā turbulētus suggerit furoꝛ: sʒ vel recolat grām p̄terite chari tatis: vel reformādā pacis reintegrationē mēte pspiciat: eāq̄ velut ɔtinuo reuersurā etiā in ipso cōmotionis tpe ɔtempler. Totā enim irā suā pfert stultus. sapiēs aūt dispēsat p ptes. i. paulatim eā matu ritate ɔsilij ac moderatiōis extenuat ⁊ expellit. Tale ē ⁊ illud. Non vosmetipsos vindicātes charissimi: sed date locuʒ ire. hoc est. Non sint corda vestra sic impatiētie ac pusillanimitatis angustijs coarta ta: vt violētas cōmotionis pcellas cū irruerint sustinere nō possint sed dilatamini in coꝛdib⁹ vestris suscipiētes aduersus iracūdie flu ctus in illis extētis finib⁹ charitatis: q̄ oīa suffert. oīa sustinet. ⁊ ita mēs vestra amplitudine lōganimitatis ac patiētie dilatata habeat i se ɔsilioꝛ salutares recessus. in quib⁹ receptus q̄dāmō atq̄ diffu sus teterrim⁹ iracūdie fum⁹ ptinus euanescat: vel ita certe intelligē dū est. Damus locū ire: quotiēs cōmotioni alterius humili atq̄ trā quilla mēte succūbimus: ⁊ quodāmō dignos nos qualibet iniuria p̄fitentes impatienti obsequimur. Ceterū hi qui ita sensum aplice pfectionis inclināt: vt locū ire illos dare existimēt: qui ab irascēte di scedūt videnᷓ mihi dissensionū fomitē nō abscidere sed nutrire: nisi enī iracūdia pximi humili statim satisfactiōe vincaᷓ: puocat eā fu giens potius q̄ declinat. Occultat aūt ignominiā suā astut⁹: vt diu ad p̄sens sapiēter obtegiᷓ in ppetuū deleaᷓ. Hec eniʒ est natura ire vt dilata lāguescat ⁊ pereat: plata vo magis magisq̄ ɔflagret. Dila tāda ḡ atq̄ amplāda sunt pectora ne angustijs pusillanimitatis ar tata iracūdie turbulētis estib⁹ oppleanᷓ: ⁊ recipe fm pphetā illud. minus latū mādatū dei angusto coꝛde nequeam⁹ nec dicere cū pro pheta. Uiā mādatoꝛ tuoꝛ ⁊c̄. Illud quoq̄ multis est experimētis p batū: nullo mō eos qui amicitiaꝛ fedus cōiurationis initere p̄ncipio indirupā potuisse ɔcoꝛdiā sine: q̄ eā nō p desiderio pfectionis nec pro aplice charitatis impio: sed p amoꝛe terreno: ⁊ p necessitatē ac vinculū pacti retinere conati sunt: siue q̄ ille callidissimus inimicus vt eos puaricatoꝛes sui faciat sacramēti celerius ad irrumpēda ami citiaꝛ vincula pcipitat. Certissima ḡ ē prudētissimoꝛ viroꝛ illa snia ɔcoꝛdiā verā ⁊ indiuiduā societatē nisi inter emēdatos mores eius demq̄ virtutis ac ppositi viros stare nō posse.

C. De incauta diffinitione vtꝝ obliget. C. XCIIII.

Ex libro. vij. Collatiōe finita. abbas germa nus grauiter ingemiscens q̄d a gimus inq̄t. Ingēti nāq̄ discrimine nos videmus con strictos q̄ ⁊ rō ipsa ɔuersatioq̄ sanctoꝛ quid salubrius sit ad pfectū vite spūalis efficaciter docet ⁊ eligere id q̄ expedit da ta senioꝛib⁹ spōsio nō admittit. Etenim potuimus exēplis taliū ⁊ tā toꝛ viroꝛ: ad pfectioꝛē vitā ppositūq̄ formari: nisi nos instāter ad cenobiū recurrere pmissi pactio coartaret. Ad h̄ btūs ioseph. nihil opꝫ abrupte monachū desinire ne sit id q̄ incaute pmisit implere cogaᷓ: aut ɔsideratiōe honestioꝛis intuitus reuocatus: spōsiōis sue p̄uaricatoꝛ existat. Uenialiᷓ enī imo etiā laudabiliᷓ desinitio incau ta mutabiᷓ si ad salubꝛioꝛē trāseat ptē nec ɔstātie p̄uaricatio sed te meritatis emēdatio eē credēda ē quotiē a spōsio vitiosa corrigiᷓ: q̄ in illis quoq̄ duob⁹ filijs q̄ in euāgelio ad opationē vinee destināᷓ euidētissime pdocemur: quoꝛ vn⁹ p̄ris restituit impioꝛ ⁊ id q̄ repꝛe hēsibiliᷓ statuerat diffinitione coꝛrepta laudabilr emēdauit. Primū ḡ ē optima statuere. q̄ si aliᷓ cesserit sequēs ē in meli⁹ ea q̄ sūt statu ta mutare oꝛdinatiōibusq̄ n̄ris iaʒ iacētib⁹ vt ita dixerim manū de xtrā poꝛrigere. Herman⁹. Quantū spectat ad desideriū n̄rm optare mus edificari vestre iugitati ɔsoꝛtij. Si enī ad cenobiū n̄rm fuerim⁹ reuersi: nō solū nos ab h̄ trāssublimi pposito relapsuros: sʒ etiā pro mediocritate ɔuersatiōis illi⁹ multis certū ē stupēdijs quatiendos. Uex illud nos euāgelicū mādatū vehemēter absterret. Sit sermo vester est. est. nō. nō. Credim⁹ enī tāti trāsgressionē p̄cepti nulla cō pensari posse iustitia. nec in extremis recte cedere q̄ malo sūno se mel fuerit inchoatum.

C. In hmōi recurrēdū sit ad intētionē spōdētis. C. XCV

Joseph. In oib⁹ vt diximus causis nō per se ipso opus q̄d agitur sed intentio opantis ē intuēda nec statim q̄s q̄d egerit: sʒ quo voto egerit inquirēdū. his in q̄ p̄structis rūdeatis mihi p̄mitus velim: cui⁹ rei cā vos illius spōsionis nexib⁹ vinxeritis. Herman⁹. Prima vt diximus extitit cā: quia n̄ros mestificare senioꝛes ac p̄ceptis eoꝛ obsistē vere bamur. Scda quia si q̄d pfectū atq̄ magnificū vel audita vel visa p cepissemus a vobis: cū reuersi ad cenobiū fuissem⁹ exercere nos pos se incultissima psuasiōe credidim⁹. Joseph. Sicut p̄fati sum⁹ de stinatio mētis vel ɔdēnat vel remunerat. Cū obꝛē desiderio pfectio nis vt video h̄ vos sponsiōis vinculo colligastis. cū credidistis illo eā posse oꝛdine cōpꝛehēdi quo nūc supueniente pleniori iudicio ad sublimitatē ei⁹ ɔscēdi nō posse pspicitis. Nō ḡ p̄iudicat refrigatio sponsiōis incaute: si quolibet genere scopos tñ. i. pposita pietas de stinatio teneaᷓ. Oēa nāq̄ ob hoc agim⁹ vt deo coꝛ mūdū exhibere possim⁹. Cui⁹ ɔsummatio si in his locis iudicaᷓ facilioꝛ. nihil vobis oberit extoꝛte immutatio pactiōis. dūmō p̄ncipalis illi⁹ pfectio pu ritatis: p qua sponsio vestra pcesserat fm dñi volūtatē matuři⁹ ac quiraᷓ. Nō enī ex hac immutatiōe vllū pōt iudicari mēdaciū: sʒ in cōsulte diffinitionis prudēs salutarisq̄ coꝛrectio. Nam ab infantia in pueritiā: de pueritia in iuuētutē in senectutis vlterioꝛa transferi mur: vt ex hac pmutatiōe nullū mēdaciū ascribaᷓ etati. Sic crudi ta veteris instrumēti dispensatiōe legislatoꝛis dei ad pfectionē bea titudinis euāgelice trāsferunᷓ. nec tñ ex h̄ immutatio p̄teriti sacra mis interueniisse credēda est. sed adimpletio ⁊ cumul⁹ sublimioꝛꝫ ⁊ celestiū p̄ceptoꝛ: nec sacre pmulgatiōis illi⁹ estimāda ē abolitio sʒ ascēsus: nec varietas sʒ pfect⁹. Uñ ⁊ dñs noster. Nō veni soluere s̄ʒ adimplere. Hec de incaute diffinitiōis immutatiōe p̄diximus: nō vt re feremus aditum vetitis noxijsq̄ mēdacijs. Aliud namq̄ est mentiri aliud statuta mutare.

C. Nostre diffinitioni vel sponsioni nō est ptinaciter ad herēdum si pōt in melius commutari. C. XCVI.

Proinde nec debē nec posse nos vniuersa cō plere q̄ vel cū quiete animi vel cū cō motiōe decernim⁹ etiā alijs scripturaꝛ testimonijs edo cemur q̄b⁹ vel viros scōs vel angelos vel ip̄m oīpotentē deū ea q̄ diffinierāt p vtilitatib⁹ hoīum frequēter legim⁹ immutas se. Cū intratur⁹ se domū loth sodomis angeli denegassent: deuo tius p̄cib⁹ cōpelluntᷓ statutū mutare sermonē. Que vtiq̄ nō ob aliā credim⁹ cām sp̄misctm̄ sacris volumib⁹ indidisse: nisi vt istis erudia mur exēplis in diffitiōib⁹ n̄ris nō ptinaciter pmanere: sʒ eas arbitrio suo debere subijcere: ⁊ ita iudiciū n̄rm ab omni legis vinculo liberū ɔseruare. vt pmptū sit ad sequēdū quocūq̄ vocauerit saniꝰ ɔsiliū nec differat ac recuset ad id q̄ vtilius discretio salutaris inuenerit absq̄ vlla cūctatiōe trāsire. Et vt ad sublimioꝛa adhuc ascēdā exem pla. dñs cū necesse fuerit incūctāter se suā sniam mutatuꝝ p nostris meritis pmittit dicēs. Repēte loquar aduersus gentē ⁊c̄. Si pniāʒ egerit gens illa a malo suo q̄ locutus sum aduersus eā agaʒ ⁊ ego pniām sup malū q̄ cogitaui vt facerē ei. Nec illius p̄cepti vtilitas est celāda q̄ etiā si instigāte ira vel qualibet alia passione sacramen to nos aliquo vinxerimus cōparāda est illa res quaʒ statuim⁹ huic ad quā trāsire cōpellimur atq̄ ad eā sine cūctatione est transeundū que suueniēte saniori tractatu iustioꝛ fuerit iudicata. Rectius est

enim nostrā nos immutare sentenciā: q̃ rei salubrioris ac pie subi/
re iacturā. Denicꝫ nunq̄ rōnabiles ac ꝓbatos patres: viros aut ir/
reuocabiles in huiuscemodi diffinitionibus fuisse reminiscimur: s;
velut ceram calore solis: ita eos ratione mollitos: ⁊ intercedente sa/
lubriori consilio melioribus partibus sine hesitatione cessisse. quos/
cūcꝫ autē vidimus diffinitionib⁹ suis pertinaciter inherere irrationa/
biles semꝑ ꝓbauimus: ac discretionis expertes. Nos quidē nō de prin/
cipalib⁹ mādatis sine quib⁹ non pōt nr̄a salus oīno ꝑsistere ita de/
creuimus: s; de his q̃ sine periculo stat⁹ nostri vel relaxare possumus
vel tenere: vtpote de irremisso rigore ieiunij: de vini siue olei ꝑpetua
abstinentia de ꝑgressu cellule penit⁹ cohibēdo: de lectionis seu me/
ditationis incessabili iugitate. Ceterꝫ sup obseruātia illoꝝ principaliū
mādatoꝝ cōstātissime definiēdū est: ac ꝑ his etiā mors si necesse fue/
rit nō vitāda: pro quib⁹ immobiliter est dicendū. Iuraui ⁊ statui.
De illis vero corporalibus exercitijs q̃ ad modicū dicunt̄ esse vtilia. ita
est vt diximus statuēdū: vt si qua superuenerit certior pietatis occasio
que illa suadeat relaxari nulla ꝑ his lege teneamur. sed ꝑtermissis
eis ad vlteriora libere transeam⁹. Prefigēs siquidē sibi legē vnusq̄s/
qꝫ sub libertatis grā cōstitutus: periciosa semetipm obligat seruitute
vt ea q̄ licite immo etiā laudabiliter cū gratiarū actione ꝑsumere po/
tuisset: si necessitas forte cōpulerit velut trāsgressior ꝑpetere cōpella/
tur. Ubi enim nō est lex: nec ꝑuaricatio. Hāc beati ioseph institutio/
ne atqꝫ doctrina velut diuino oraculo cōfirmati: in egypto residē ma/
luimus: tū expleto septē annoꝝ numero spōsionem nostrā impleui/
mus: primūcꝫ seniorib⁹ nr̄is honorē debitū soluim⁹: deinde aculeo
nr̄e spōsiōis amisso ad scythiotice solitudis secreta remeauim⁹.

Collatio Piamonis de doctrina seniorum humili/
ter suscipienda. C. XCVII.

Dem in libro septē collationū posteri/
oris conat. de ꝑnia. P⁹
cōspectū ad colloquiū illoꝝ triū seniū: quoꝝ collatiōes sā/
cto fratre eucherio cōpellēte vtcūcꝫ digessimus ad vicū
cui nomē est dyolcos ꝑuenimus: ⁊ abbatē piamon oīum anachori/
taꝝ illic inhabitantiū seniorē eorūdēcꝫ ꝑsbyterꝫ: velut quandā sub/
limissimā turrim primus aduertit circūspectantiū intuitus. Cui⁹ vir/
tutes atqꝫ mirabilia q̄ ꝑ eū etiā sub cōspectu nr̄o diuia grā testimo/
niū meritꝭ ei⁹ reddēte ꝑfecta sūt ꝑtermittēda credidimus. Nō enim
de mirabilibus dei: sed de institutꝭ studijscꝫ sanctoꝝ quedā q̄ remi/
nisci possibile est. nos spopondimus memorie tradituros. vt neces/
sariā tm̄ ꝑfecte vite instructionē nō inutilē absq3 vlla emēdatiōe vi/
tioꝝ ac superuacuā admirationē legētib⁹ ꝑberemus. Cū itaqꝫ beatus
piamon summa nos gratulatiōe susceptos humanitate etiā cōgrua
refecisset: de cenobio syrie ob desideriū ꝑfectionis nos illo aduenis/
se agnoscēs. ita exorsus est. Quisquis bonum o filij cuiuslibet artis
peritiā assequi cōcupiscit: nisi omni cura atqꝫ vigilantia eius se quaꝫ
nosse desiderat discipline studijs mancipauerit: frustra eoꝝ similitu/
dinē exoptat attingere quoꝝ curā atqꝫ industriā detrectat emulari.
Nouim⁹ enim nōnullos ita ad hec loca de vestris regionib⁹ adue/
nisse vt cognoscēdi tm̄mō grā fratꝫ monasteria circūirēt: nō vt has
regulas ob quas huc cōmeauerāt atqꝫ instituta susciperēt. Quobrē
si vos dei causa ad emulationē nr̄e cognitionis attraxit. oībus insti/
tutis quib⁹ illic primordia vestra ꝑuenta sunt penitus abdicatis: que
cūcꝫ seniores nostros agere vel tradere videritis summa humilitate
sectamini. Necꝫ vos moueat aut ab imitatione diuertat ac retrahat
etiā si vobis ad plenū alicuius rei vel facti ratio vel causa nō liqueat
Nunq̄ rōne veritatis intrabit: quisquis a discussiōe ceperit erudi/
ri: q2 videns eū inimicus suo potius q̄ patꝫ iudicio cōfidentē: facile
in id vsqꝫ ꝑpellet: vt etiā illa que maxime vtilia ac saluberrima sūt
superflua ei videant̄ ac noxia. Quobrē ordo ac principiū ꝑfessionis no/
stre quēadmodū vel vnde descēderit primū debetis agnoscere. Tūc
enim poterit quis desiderate artis efficacius assequi disciplinā: ⁊
ad exercendā eā ardentius incitari cū auctoꝫ atqꝫ fundatoꝫ eius a/
gnouerit dignitatem.

De duob⁹ generibus bonoꝫ monachoꝫ. C. XCVIII

Ria sunt in egypto genera monachoꝫ. Pri/
mum cenobitaꝫ. Secundū ana/
choritaꝫ. Tertiū repⁿhensibile sarabaitaꝫ. Cenobitaꝫ di/
sciplina a tpe ꝑdicationis apostolice sumpsit exordiū: nā
multitudinis credentiū erat cor v. ⁊c̄. Talisqꝫ erat tunc oīs ecclesia:
q̄les nūc ꝑ paucos in cenobijs inuenire difficile est. S3 cū post aplo/
rum excessum tepescere cepisset credentiū multitudo: ea vel maxime
que ad fidē christi de alienigenis cōfluebat a quib⁹ apli ꝑ ipsis fidei
rudimētis ⁊ inueterata gētilitatis cōsuetudine nihil amplius expete/
bant: nisi vt ab immolaticijs idoloꝫ ⁊ fornicatione ⁊ suffocatis ⁊ sā/
guine temperarent atqꝫ ista libertas que gentib⁹ ꝑꝑ infirmitatē prime
credulitatis indulta est: etiā illius ecclesie ꝑfectionē q̄ hierosolymis
cōsistebat paulatim contaminare cepisset: nō solū hi qui ad fidē christi
cōfluxerant: verūetiā illi qui erāt ecclesie principes ab illa districtione
laxati sunt. Nōnulli eni existimātes id qđ videbāt gētib⁹ ꝑ infirmi/
tate cōcessum sibi etiā licitū. nihil se detrimēti ꝑpeti crediderūt. si cum
facultatib⁹ suis fidē christi sequerent̄. Hi aūt quib⁹ adhuc aplicus in/
erat feruor discedētes a ciuitatib⁹ suis ab illorūqꝫ cōsortio qui sibi vl'
ecclesie dei remissioris vite negligētiā licitā eē credebāt: in locis sub/
urbanis ac secretiorib⁹ cōmanere ⁊ ea q̄ ab aplicis ꝑ vniuersū cor/
pus ecclesie generalr̄ meminerant instituta priuatim ac peculiariter
exercere ceperūt: atqꝫ ita monachi siue monozontes ac singularis ac
solitarie vite districtiōe noīati sunt. Unde cōsequēs fuit vt ex cōmuni/
one cōsortij celle ac diuersoria eoꝫ cenobia vocarent̄. Istud ḡ solū
fuit antiquissimū monachoꝫ genus qđ nō modo tpe sed etiā grā p/
mū est: qđqꝫ ꝑ annos plurimos solū inuiolabile vsqꝫ ad abbatꝭ pau/
li vel antonij durauit etatē. Qui nō vt quidā pusillanimitatis causa
nec impatiētie morbo: sed desiderio sublimioris ꝑfectus cōtēplatio/
nisqꝫ diuine: solitudinis secreta sectati sūt. Ita ḡ ꝑcessit ex illa quā
diximus disciplina aliud ꝑfectiōis genus cui⁹ sectatores anachori/
te. i. secessores merito nūcupant̄: eo q2 nequaq̄ cōtenti hac victoria
qua inter hoīes occultas insidias diaboli calcauerūt: aperto cōflictu d/
monibus cōgredi cupiētes vastos heremi penetrare secessus non ti/
mearit: ad imitationē beati iohānis baptiste qui in heremo tota eta/
te ꝑmansit: helye quoqꝫ ⁊ helisei: atqꝫ illoꝫ de quib⁹ apostolus ait.
Circuierunt in melotis ⁊c̄. De quib⁹ etiam figuraliter dñs ad iob.
Quis dimisit onagꝫ liberꝫ. ⁊c̄.

De tertio deinde generib⁹ maloꝫ. C. XCIX

Emersit post hec illud teterrimū ⁊ infide/
le monachoꝫ genus vel po/
tius noxia illa plantatio rediuiua cōcreuit: que ꝑ ananiaꝫ
⁊ saphyrā in exordio ecclesie pullulans petri apostoli se/
ueritate succisa est. Hi sarabaite nuncupati euāgelicā ꝑfectionem si/
mulare potius q̄ in veritate arripere maluerūt emulatiōe. s. eoꝫ vel
laudib⁹ ꝑuocati q̄ vniuersis diuitijs mūdi ꝑfectā christi ꝑferūt nu/
ditatē. Hi igit̄ dū imbecillo aīo rē summe virtutis affectāt cenobio/
rum nullatenus expetūt disciplinā: nec senioꝫ subdunt̄ arbitrio aut
eoꝫ traditionib⁹ institutis suas discūt vincere volūtates: nec vllā sa/
ne districtionis regulā cupiētes suscipiūt. Nec solū in crastinū s; in
multoꝫ etiā annoꝫ spacia infidelē sollicitudinē ꝑrogātes aut men/
dacē deū aut inopē credūt: qui ꝑmissam quotidiani victus sufficiē/
tiam ꝑbere eis aut nō posse aut nolit. Est etiā quartū genus qđ nu/
per cernim⁹ emersisse in his q̄ anachoritaꝫ sibi specie atq3 imagine
blādiunt̄: qui q3 in primordijs suis feruore quodā breui cenobij ꝑfe/
ctionē vident̄ expetere: sed cōtinuo tepefacti: dū ꝑstinos mores ac
vitia resecare cōtemnūt: subdiqꝫ senioꝫ imperio dedignāt̄: separatas ex/
petunt cellas ac solitarij sedere desiderāt vt ita a nemine lacessiti: pa/
tientes mānsueti vel humiles possint ab hoībus estimari. Que institu/
tio imo tepor eos quos semel infecerit ad ꝑfectionē nunq̄ ꝑmittit
accedere. Hoc eni modo nō solū nō abscidunt̄ verūetiā in deterius
eoꝫ vitia cōualescūt: dū a nemine ꝑuocati quoddā letale ⁊ intestinū
virus quāto amplius celatū fuerit tāto ꝑfundi⁹ serpēs insanabilem
morbū generat grotāti. Pro reuerētia eni singularis celle null⁹ iam
vitia solitarij audet arguere q̄ ille ignorari malūt q̄ curari.

De humilitate ⁊ patientia discenda. C. C.

Uamobrē quoniā video vos ō lau/
dabili cenobiorꝫ
palestra ad excelsa vestigia anachoritice tandē discipline
humilitatis patiētieqꝫ virtutē quā vos illic didicisse nō
dubito: vero sectamini cordis affectu: nō eā sicut quidā falsa humi/
liatione verboꝫ nec affectata atq3 superflua in quibusdā officijs cor/
poris inclinatione fingentes. Que tunc demū euidētissimis patiētie
sue fulgebit indicijs cum quis non ipse de se crimina: ab alijs nō cre/
denda iactauerit sed ab alio sibimet arroganter ingesta contemp/
serit: ⁊ irrogatas iniurias mansueta cordis equanimitate tolerauerit.
Patientia vera atq3 tranquillitas: absq3 ꝑfunda cordis humilita/
te nec acquirit̄ nec tenet̄. Que si de hoc fonte descenderit nec bene/
ficio celle nec ꝑfugio solitudinis indigebit nec enim patrocinium cu/
iusq̄ rei extrinsecus querit que humilitatis. i. generatricis atq3 cu/
stodis sue intrinsecus virtute fulcit̄. Ceterꝫ si mouemur ab aliquo la/
cessiti: certū est non esse in nobis fundamēta humilitatis firmiē sta/
bilita: ⁊ ideo ab incursu vel exigue tempestatis edificiū nr̄m ruino/
sa cōmotione cōcutit̄. Firma diffinitione teneamus a tentationū ꝑ/
cellis tutos nos esse nō posse si omne ꝑsidiū patiētie nostre omnēqꝫ

fiduciā nō in interioris hoīs nostri viribus sed in cellule claustris:
aut in solitudinis secessu: sanctorūq; cōsortio: vel cuiusq; extra nos
site rei p̄sidio collocemus. Nō ḡ quietē extrinsecus inquiram⁹: nec
opitulari impatiētie nr̄e: vitijs alienā putemus posse patientiā. Sic
enī regnū dei intra nos ē. ita inimici hoīs domestici eius. Nemo.n.
mihi magis q̄; sensus me⁹. qui mihi est vere intimus domestic⁹ ad
uersat. Et iccirco si fuerim⁹ soliciti ab intestinis hostib⁹ liberari. ⁊
ab externis ledi minime possum⁹. Si autē ledor non est virium inci
tationis aliene s; impatiētie mee. sicut enī grauis ac solidus cib⁹ sa
no vtilis: ita pniciosus egrotāti est. nō autē ledere suētez potest nisi
ei ad nocēdū vires adiecerit percipiētis infirmitas: Nec peruersos
atq; execrabiles quosq; sanctoꝝ viroꝝ numero insertos latitare mi
remur. quia dum in huius seculi area conculcamur atq; conterimur ne
cesse est etiā paleas igni ppetuo deputādas inter electissima frumē
ta misceri. Deniq; si vel sathā inter archāgelos: vel iudā inē aplos:
vel nicolaū prauissime hereseos inuētorē inē diaconos reminiscā
mur electos h̄ qd̄ inseruiāt mirū nō erit.

De Inuidia detestāda. C. CI.

Sciendum sane est inuidie morbū diffi
cilius ad medelā q̄; cete
ra vitia puenire. Ipsa namq; est lues de qua figuraliter
dicit. Mittā vobis serpētes regulos quib⁹ nō est incā
tatio. Sicut enī ille q̄ p̄mus eiusdē mali peste corrupt⁹ est: nec mede
lam penitētie nec fomētū vllū⁹ curatiōis admisit. ita ⁊ hi qui eisdē se
percutiēdos morsib⁹ tradiderūt oēm opē sancti incātatores excludūt
Quia cū vtiq; nō culpis eoꝝ quib⁹ inuidēt sed p̄speritate cruciant:
erubescētes ipsam pdere veritatē: extrinsecus sibi quasdā superfluas
⁊ ineptas causas offensiōis inquirūt. Quarū q; oīmodis false sūt va
na ē curatio: cū illud mortiferū virus nolūt pdere latet in medullis.
De quib⁹ alibi. Si momorderit serpēs nō in sibilo. nō est abūdātia
incātatori. Adeo incurabilis est ista pnicies vt blādimētis exaspere
tur: inflet obsequijs: muneribus irritet. Quāto enī ampli⁹ aut ali⁹ hūi
litatis subiectione: aut patiētie virtute. aut munificētie laude pfece
rit: tāto ille maiorib⁹ inuidie stimulis agitat: q; nō nisi ruinam aut
mortē eius cui inuidet ɔcupiscit. Cūctis ḡ vitijs pniciosiorē atq; ad
purgādū difficiliorē esse, cōstat inuidiā q̄ ipsis remedijs quib⁹ reliq
extinguunt accēdit. Nā verbi grā: q̄ damnū sibi illatū dolet cōpen
satione curat. Qui de illata iniuria indignat humili satisfactiōe pla
cat. Quid de illo facias qui hoc ipso magis q; te humiliorē ac beni
gniorē sentit offendit. Quis aūt est qui se vt satisfaciat inuidēti a bo
nis corruere: aut a p̄speris alienari: aut calamitate aliqua optet in
uolui. Nō aūt aduersus hoīem sed plane aduersus deū blasfemus
extollit: qui nihil in fratre aliud nisi bonū meritū carpēs: nō hominis
culpā sed dei tm̄ iudicia reprehendit: hec ē ergo illa sursū germinans
amaritudinis radix: q̄ se erigēs ad supna. ī ɔtumeliā ipsi⁹ qui bona
homini ɔfert tēdit auctoris. Nec quenq̄; moueat q; de⁹ missurū se
serpētes regulos qui eos quoꝝ criminib⁹ offendit mordeāt cōmina
tur. Nā l; certū sit deū inuidie auctorē esse nō posse. equū tm̄ ⁊ diui
no dignū est iudicio: vt dū bona data humilib⁹ ɔferunt ⁊ superbis
negant. eos qui s̄m aplm̄ tradi in reprobū sensum merent quasi ab
ipso missa. pcutiat ⁊ ɔsummat inuidia. s̄m illud. Ipsi me ad emula
tionem irritauerunt ⁊c̄...

De Johanne seniore cur heremitica vita relicta ad cenobia lem transierit. C. CII.

Ex libro. ii. Post dies paucos maiore doctri
ne desiderio ptrahēte: rursus ad bti
pauli cenobiū summa spūs alacritate perreximus. vbi. s.
plusq̄; ducētoꝝ fratꝝ numerus moraret repimus antiq̄s
simū senē nōie iohannē cui⁹ verba pariter ⁊ humilitatē qua sanctis
oibus p̄eminebat nequaq̄; silēda censem⁹. Scietes eū hac maxime p
fectōe viguisse. nec ad illā sublimitatē nos posse cōscendere. q̄ nō di
cā vsq; ad senectutē. s; vix biēnio subiectiōis iugū sustinere cōcēti
ad p̄sumptionē noxie libertatis ptinus euolam⁹: vt nō patiētie fru
ctū ediscere sed tp̄s adipiscēde licētie expectare videamur. Etatē pri
mū ⁊ grām viri qua erat p̄ditus admirati demisso in terrā vultu pre
cari cepimus: vt nobis pādere dignaret q̄; ob cām relicta heremi li
bertate ⁊ illa pfessione sublimi qua eū p̄ ceteris eiusdē vite viris fa
ma celebrauerat cenobij iugū subire maluisset. Ille velut imparē se
anachorite discipline ⁊ sublimitate tāte pfectiōis indignū: ad iunio
rū scholas se reuertisse dicebat. Cuius rūsionis humilitatē cū refra
gādo nostre depcationis excluderet conatus: ad extremū ita exor
sus est. Anachoriticā disciplinā q̄; me deseruisse miramini nō solū
nō respuo nec refuto: s; tota poti⁹ veneratōe cōplector atq; suscipio:
in qua post. xxx. annos quos in cenobij ɔgregatiōe trāsegerā anni⁹.
xx. explesse me gaudeo. S; q; degustata ei⁹ puritas sollicitudine in
terdū carnaliū reꝝ interpolata sordebat recurrere ad cenobiū cōmo
dius visum est. ⁊ pmptior arrepti plaitoris ppositi ɔsummatio cō
sequeret: ⁊ min⁹ de p̄sumpta sublimioris pfessionis difficultate pi
culū. Melius ē enim deuotū in minorib⁹ q̄; indeuotū in maiorib⁹
pfessionibus inueniri. Et iccirco si quid elatius immo liberi⁹ fors
se ptulero: queso vt nō iactātie vitio sed edificationis nostre studio
censeatis de promptum.

De Cōmendatione vtriusq; vite. C. CIII

Memini me in huiusmodi raptū frequēter excel
sum: vt obliuiscerer me sarcina corporee
fragilitatis indutū: mentēq; meā. ita exteriores oēs sen
sos subito respuisse: ⁊ a cūctis materialib⁹ reb⁹ oīmodis
exulasse: vt neq; oculi neq; aures mee pprio fungerent officio: ⁊ ita
diuinis meditationib⁹ ac spūalib⁹ theorijs anim⁹ replebat: vt sepe
ad vesperā cibū me pcepisse nescirē: ac sequēti die de hesterna absti
nētiōe ieiunij penitus dubitarē. Tādiu igit raritas eoꝝ qui in here
mo tūc tp̄is morabant libertatē nobis largiēdo diffusiori solitudis
vastitate blādita ē: q̄; diu maiorib⁹ remoti secreti freq̄ntissime ad ce
lestes illos rapiebamur excessus: solitudis plane trāquilla secreta ⁊
illā ɔuersationē angelicā toto animi ardore sectat⁹ sum. S; cū ma
ior numerus fratꝝ habitationē illi⁹ solitudinis cepisset repetere: ⁊ an
gustata vastioris heremi libertate: nō mō ignē illū diuine cōtem
plationis frigere fecisset: s; etiā multi modis mētē carnaliū reꝝ vin
culis impediret: elegi hui⁹ discipline vtcūq; implē ppositū q̄; in illa
tam sublimi pfessione carnaliū necessitatū puisiōe torpere: vt abio
cta crastine diei sollicitudine. etiam id qd̄ mihi de illa theorica sub
limitate subtrahit: hac subiectiōe cōpēset. Miseꝝ nāq; ē cuiuslibet
artis ac studij disciplinā quēpiā pfiteri: ⁊ ad pfectionē eius minime p
uenire. In hac ḡ ɔuersatiōe vēditionis vł coemptiōis nulla ē distē
sio. nō sollicitudo corpaliū reꝝ nulla arrogātia laudis humane: q̄ in
mūdior his oib⁹ in ɔspectu dei etiā magnos heremi labores frequē
ter euacuat: vt illa p̄teritā quib⁹ attonita aīa ac spūalib⁹ theorijs fu
intēta speciali⁹ ingrauat ɔcursus. s. fratꝝ susceptiōis quoq; ac dedu
ctionis officia: mutuas visitatiōes: diuersarūq; fabulationū atq; oc
cupationū interminabilē curā: quaꝝ etiā illo tp̄e quo hec videntur im
pedimēta cessar tm̄ animū ɔsuetudinarie inqetudis assiduitate sus
pēsū; expectatio ipsa distēdit: atq; ita fit vt anachoresos illa liber
tas huiuscemodi nexib⁹ impeditas ad illā cordis ineffabilē alacrita
tē ppedito nō pueniat ascēsu: ac fructū heremitice pfessiōis amittat.
Qui si mihi nūc in ɔgregatiōe atq; in turbis sito fuerit denegat⁹: sal
tē ero soli⁹ euāgelice pcepti cōpēsatione ɔtētus: qd̄ certū ē oib⁹ he
remi fructib⁹ nō posse postponi: vt. s. de crastino nihil cogite ⁊ vsq;
in finē subiect⁹ abbati illū aliquatenus videar emulari: de quo dicit.
Humiliauit semetipm̄ ⁊c̄. Et nō veni facē voluntatē.

De Utriusq; pfectione ⁊ impfectione. C. CIIII

In vtraq; pfessione magnū quidē est con
summari q̄; quis ⁊ [illegible]
magis ad plenā vtrāq; pficere arduū. Finis quidē ceno
bite ē oēs suas mortificare ⁊ crucifigē volūtates. ⁊ s̄m e
uāgelice pfectionis salutare mādatū nihil de crastino cogitare. quā
pfectionē plsus a nemine nisi a cenobita impleri posse certissimū ē
Heremite v̄o pfectio ē exutā mentē a cūctis habē terrenis: eāq; quā
tum humana imbecillitas sinit vnire cū christo. Rara ē ḡ ⁊ paucissi
mis dono dei ɔcessa pfectio. Is enī vere ⁊ nō ex pte pfectus ē q̄ ⁊ in
heremo squalorē solitudinis ⁊ in cenobio infirmitates fratꝝ equali
magnanimitate sustētat. licet vtrūq; pfecte abbatē moysen atq; pa
funciū duosq; macharios nouerim possedisse: qui cū vltra oēs here
mi accolas secedētes insatiabiliē secrete solitudis pascerent: tn̄ in
frequētiā ac fragilitates ad se ɔcurrētiū sustinebāt: vt cū ad eos visi
tatōis vł pfect⁹ grā innumera fratꝝ multitudo ɔfluēt. eaꝝ iugē pene sus
ceptione inqetudinē immobili patiētia tolerātes: nihil aliud vł di
dicisse vel exercuisse omni vite sue tp̄e crederent q̄; vt cōmunib⁹ tā
tum aduenientiū officijs deseruirēt. Solēt aūt nōnulli ita diuturno
[illegible] solitudinis efferari vt [illegible] ɔsortia [illegible] ⁊ cū
paululū a secreti sue ɔsuetudinē interueniēte fratꝝ visitatiōe discess
serīt. notabili mētis angore ⁊ euidēt h⁹ pusillanimitatis indicia [illegible].
Quod vel maxime his euenire cōsueuit: qui nō pfecte in cenobijs i
stituti nec excoctis p̄oribus vitijs ad solitariā se vitā immaturā de
siderio trāstulerint. Qui in vtraq; parte impfecti semp ac fragiles.
quocūq; aura cōmotionis impulerit inclinant. Nā quēadmodum
ɔsortio vł interpellatione fratꝝ ipatiēter exestuāt: ita in solitudie cō
sistētes eius ipsi⁹ qd̄ expetūt silētij nō ferūt vastitatē: q̄ppe qui nec
ipsam q̄dē rationē norūt: cuius causa desiderari vł expeti debeat so

titudo: s3 hanc eē virtutis ac pfectionis eius existimāt fuā vt fratrū consortia declinantes: humanos tm̄modo refugiant ac detestētur aspectus.

C De. In solitudine nō extinguunt̄ viciorum affectus sed reprimuntur effectus. C. CV.

Germanus. Quo ḡ nobis remedio poſſit sub veniri q̄ cenobialis discipline tenuit institutū. an expulsionē omniū vicioꝝ habitationē solitudis cepimꝰ affectare. Qualr nūc pfectionē lōganimitatis ac patiētie ꝯsequemur. vel quēadmodū has sibi inesse vl de esse virtutes exploratrix internoꝝ motuū ꝯsciētia depbendet: ne forte q2 ab hominū ꝯsortio segregati nullis eoꝝ irritationibus puocamur: falsa estimatiōe decepti trāquillitatē nr̄e mētis immobilē nos possidere credamus. Johānes. Remedia curationū ab illo verissimo aiaꝝ medico deesse nō pōt. his qui valitudines suas nō despe rādo vel negligēdo ꝯtempserint: sed p languorībꝰ ignorātia vl errore vel necessitate ꝯtractis. humili tandē ac cauta ad celestē medicū mēte ꝯfugerint. Ideoq3 nosse debemus q si ad solitudinē vl ad abdita loca nōdū curatis vitijs secedamus. effectꝰ eoꝝ tm̄modo reprimit̄ nō extinguit̄ affectus. latitat enim intra nos immo etiā serpit interna radix oīum q̄ extirpata nō fuerint peccatoꝝ: quā adhuc in nobis viuere his depbendimus indicijs. Uerbigrā. Cū in solitudie cōstituti aduētū fratris vel breuissimā eoꝝ morā cū quadā estuātis animi anxietate suscipimꝰ inesse adhuc in nobis viuacissimū impatientie fomitē nouerimus. Itē si fratrē vel codicē ad legēdū qualibz aliā ꝯendū speciē postulāte aut nos illiꝰ petitio ꝯtristauerit: aut illū negatio nostra repulerit dubiū nō est nos adhuc auaritie seu filargirie laqueis cōpediri. Qz si recordationē femie nobis vel cogitatio subita vel sacre series lectiōis attulerit: t in ea quadā nos senserimꝰ titillatione pulsatos: sciamus needū extinctū in membris nostris fornicationis ardorē. Si vo de cōparatione districtionis nostre t remissionis aliene vel tenuissima mentē nostrā tēptauerit elatio. certū est nos dira supbie peste corruptos. Cū ḡ hec vicioꝝ in corde nostro depbēderimus indicia. manifeste agnoscamus nobis nō affectū sed effectū deesse peccati. Que vtiq3 passiōes si nos qnq3 ꝯuersatiōi miscuerimus humane ptinus de cauernis nostroꝝ sensuum pcedētes pbant se nō tunc primum cū eruperint nasci. sed tunc demū q2 diu latuerint publicari.

C De Examinatiōe patiētie ꝓprie. C. CVI.

Cum se igitur impatiētie sue ire ꝑturbationibꝰ incursari illis que supra ostendimus indicijs vnusquisq3 depbenderit: contrarijs semetipsum semp obiectionibus exerceat: t ppositis sibi multimodis iniuriaꝝ dispēdiorūq3 generibus: velut ab alio sibimet irrogatis assuefaciat mentē suam omnibus que inferre improbitas pōt pfecta humilitate succumbere: atq3 aspera sibi que q3 t intolerabilia frequēter opponēs quāta eis occurrere debeat lenitate: omnū ingiter cordis contritione meditet̄. Et ita respiciēs ad illas sanctoꝝ omniū sue oīū ipsius passiones: vniuersa nō solū cōuitiorū sed etiā penaꝝ genera inferiora meritis suis esse pronuncians ad omnē se doloꝝ tollerantiā pparabat. Cumq3 aliqn̄ ad cetus fratrum aliq̄ fuerit inuitatōe reuocatus: qđ vel nō pōt vel raro etiā districtissimis heremi accolis puenire: si mētē suā etiā p leuibꝰ q̄busq3 rebꝰ depbenderit tacite fuisse cōmotam vt quidā occultoꝝ motuū seuerissimus censor. mox sibi illa durissima iniuriaꝝ genera quibꝰ ad pfectā tolerantiā semetipsū quotidianis meditationibus exercebat exprobret: atq3 ita se obiurgans t increpās alloqt̄. Tu ne es ille bone vir qui te dū in illa solitudinis tue exerceres palestra: oīa superature mala ꝯstātissime psumebas: q̄ dudū cū tibi nō solū summas ꝯtumeliarum acerbitates verūetiā intoleranda supplicia ipse pponeres. satis validū atq3 ad oēs procellas immobilē te credebas. Quō inuicta illa patiētia tua leuissimi verbi p ꝯsione ꝯcussa ē. Quō domū tuā super illā solidissimā petrā tāta vt tibi videbat̄ mole cōstructā leuis aura cōmouit. Ubi est illud qđ inani fiducia belli in pace defiderās psallebas. paratꝰ sum t nō sum turbatꝰ: t cū pphēta sepe dicebas pba me do. t tenta me. t pba me deus t scito cor meū. Quō ingentem certaminis apparatū exigua hostis vmbra ꝯterruit. Tali ḡ semetipsū compunctionis aduersione ꝯdemnās multā animi sui cōmotium ctiā eē nō sinat: sed ingibus ꝯtinētie penis culpā sue mobilitatis excrucians hī exercitationis igne ꝯsumat: nihil dispendiosiꝰ iracundia nec pciosius tranquillitate animi: ac ppetua cordie sui indicās puritate: ob quā nō solū carnaliū: verūetiā illaꝝ q̄ spūales videnē rerum spernēda sunt cōmoda.

C De Examinatione ꝓprie castitatis. C. CVII.

Contra spiritum de fornicatione diuersa ratio ꝯsumatur est causa. Nā quēadmodū corpi visus libidinis carnisq3 vicinitas: ita etiā mēti memoria eius est penitꝰ subtrahēda. Satis enim pniciosū est adhuc infirmis egrisq3 pectoribꝰ vl tenuissimaꝝ recordationū huiꝰ passiōes admittere. ita vt nōnūq̄ etiā sub recordatiōe sanctaꝝ feminaꝝ velut sub sacre lectiōis historia noxie titillationis stimulꝰ excitet̄. Cuiꝰ causa seniores nostri huiuscemodi lectiōes sub pntia iunioꝝ solēt ꝯsultissime pterire. Sane pfectissimus quibusq3 t summo affectu iā castimonie ꝯsummatis. erit aliis his q̄ supra dicta sūt etiā sup hac passione pbatio sui. s. vt qui se radices morbi huiꝰ penitꝰ iam extirpasse cognouerit: explorāde si volet causa castitat interdū etiā aliquā exploratricē sui imaginationē possit admittere. Ceteꝝ ab his qui adhuc minus firmi atq3 pfecti sunt hāc examinationē nullatenus ꝯuenit vsurpari: vt ꝯiunctionē feminā t palpationē, quodāmō tenerā ac mollē corde ptractēt: erit enim eis magis noxia q̄ salubris qđ enim expimentū huiuscemodi hominibꝰ pōt in hac rōne suppetere: vbi t in expimēto ipm ē qđ vitat̄: t in ipsa exploratiōe discrimē. Cū ḡ pfectissima quis virtute fundatꝰ. ad illecebrā blādientiū cogitationū nullū mētis assensum. nullā cōmotionē carnis in se depbēderit excitari: certissima puritatis sue capiet documēta. ita vt ad hāc se firmitatē puritatis exercēs etiā si corporalē femine attactū causa cuiuscūq3 vt solet necessitatis attulerit. passionis sensum penitus ignoret.

C Collatio Pinufij de pfectione penitētie. C. CVIII

Dez ex libro tertio. Preclari atq3 ac luculentis viri abbatis pinufij de fine penitētie pcepta dicā. Penitētie plena t pfecta diffinitio est vt peccata quibꝰ nr̄a ꝯsciētia remordet̄ nequaq̄ vlterius admittamus. Indiciū vo satisfactionis t indulgētie est affectꝰ quoq3 eoꝝ de nostris cordibus expulisse. Nouerit enim vnusquisq3 needū se peccatis originis absolutū q̄diu sibi satisfactioni t gemitibus incubanti: vel eoꝝ que egit vel similiū criminū ante oculos imago pluserit eoꝝq3 nō dicā oblectatio sed vel recordatio infestauerit mentis arcana. Cū ḡ pteritoꝝ mēoria vicioꝝ pulsauerit sensū: ita ab ea resiliēdū est. sicut fugit vir honestus t grauis si impudice ac leuis femine in publico aut colloquijs aut amplexibus appetat̄. Solet enim frequenter accidere vt dū vel suos vel alioꝝ lapsus: imperitorū quispiam miserantis retractat affectu. ipse etiam subtilissimi teli voluptatis pstringat̄ assensu t initiū sub specie pietatis exortū obsceno ac noxio fine concludat. Quapropter studēdū nobis est vt virtutū potius appetitu t desiderio regni celoꝝ q̄ noxijs vicioꝝ recordationibus nosmetipsos ad cōpunctionē laudabilē puocemus: q2 necesse est tandiu quēpiam pestilentissimis cloace fetoribus pfocari: q̄diu supra eam stare vel cenum eius voluerit cōmouere.

C De Cōuersione sancti Theone. C. CIX.

Ex libro quarto. Abbas theonas cū adhuc esset adolescens ad modū. parentū impio studioq3 cōnexus est vinculo ꝯiugali. Cū ḡ hic vnius lustri tp̄us ꝯiugio pegisset: venit ad abbatē iohannē diaconē: deferens religiosa munera inter ceteros q̄ certatim decimas vel primitias frugū suaꝝ seniori offerebāt. Qui cum deuotionē eoꝝ vicissitud nē cepisset repēsare cepit eis spūalia semina re quoq3 metebat dona carnalia dicēs. Delector quidē o filij pia vestroꝝ muneꝝ largitate: q2 fideliter sacrificiū dño bone suauitatis offertis. haꝝ. s. oblatione. plenitudinē quoq3 fructuū ex qua hec dño delibastis vbertim benedicēdā credētes. vosq3 vbertate bonoꝝ oīuꝝ etiā in hoc seculo cumulādos sicut scriptū est. honora dñm de iustis tuis laboribus t deliba ei de fructibus iustitie tue: vt impleant̄ horrea tua abundātia tritici: vino aūt torcularia tua redundēt. Quā devotionē fideliter exequētes scitote legis antique cōsummasse iustitiam: sub qua tunc positi transgrediētes eā reatū ineuitabiliter incurrebant: t implētes ad pfectionis apicē puenire nō poterāt. Iusti. n. quibus lex non est posita sic pbant̄ non esse sub lege vt institutias legis non solum implere: verūetiā superare ꝯtendāt: sitq3 deuotio eorum legali maioꝝ impio: que obseruantiā cumulans pceptoꝝ voluntarie addat indebita. Ita nanq3 t abraham future legis legimus pcepta supgressum: cū sugatis quatuor regibus: de spolijs sodomorum que sibi velut victori non immerito debebant̄: t quidē rege ipso cuius spolia retulerat suppliciter offerente nihil penitus acquieuit attingere. Dauid etiā qui pcipiēte moyse et inimico talio redderetur. nō solū hoc nō fecit: verūetiam cordis affectu cōplexus est psequentes: t p his dño pie supplicans etiā lugubriter fleuit. Ita helyam t

[illegible] nō [illegible] quā [illegible] [illegible]. Unde sciendū scire debemus nos a quib⁹ iam nō exigit̃ legale mādatū: sȝ quibus euāgelicus quotidie intonat sermo. Si vis pfectus eē ₇c. cū decimas de substātijs nostris offerimus deo. adhuc quodāmō sub legis sarcina detineri: ₇ necdū ad euāgelicū illud fastigiū puenisse nos ɔstat qḋ obtemperantes sibi nō tm̄ p̄ntis vite beneficijs: sed etiā futuris p̄mijs munerat. Nec immerito. Nō enim tam laudabile ē si ab illicitis q̄ȝ si etiā a licitis temperemus ₇ his pp eius reuerentiā nō [illegible] qui ea nobis pp infirmitatē nostrā vtēda pmisit. Itaqȝ si et [illegible] decimas fructuū suoꝝ fideliter offerētes p̄ceptis dn̄icis antiquioribus famulant̃. necdū possunt euāgelicū culmē ascēdere. illi q̄ necdū hec quidē faciūt quantū ab eo absint manifestissime puidetis. Quib⁹ auditis beat⁹ theonas inextinguibili desiderio euāgelice pfectionis accēsus est: humiliat⁹ atqȝ compunct⁹: ɔiugē ad desideriū silē puocare cepit: ₇ vt deo pariter in sanctimonia ₇ castitate seruirent [illegible] admonere [illegible] nō licere [illegible] eius se boni ex toto facere qḋ didicisȝ. maioris qȝ eē noxe despicere cognitā bonitatē q̄ȝ incognitā nō amare. Adijciebat quoqȝ. Agnosco ₇ veneror ₇ adiutricē meā dn̄i mihi suā deputatā: nec a me sepo[illegible] volueris sed in deceptionē: chꝛisti ore platam sn̄iam viriliter apprehendā: vt me a sp̄uali bono nulla carnis auellere possit affectio. Cūqȝ ergo his ₇ huiusmodi verbis. mulieris nō flecteret̃ intētio: si ego te inquit theonas a seculo abstrahere nō possum. nec tu me separabis a chꝛisto. Cōfestim oī mūdana facultate nudatus ad monasteriū puolauit: vbi splēdore sanctitatis ₇ humilitatis emicuit. Nemo autē existimet nos hec ad puocāda cōiugioꝝ diuortia texuisse: sed vt lectori initiū ɔuersionis quo tātus ille vir deo dicatus ē fideliē panderemus. cui etiā apl̄icaꝝ collata sunt signa virtutū.

℄ Quod Ieiunia ₇ alia huiusmodi pro loco ₇ tempore seruāda sunt ₇ modo [illegible]. C. CX

Situr theonas

cū diebus quinqua[illegible] [illegible] fet: humi paululū ɔsedentes cepim⁹ pcunctari cur apud eos tanta obseruantia cauerent: ne quis totis dieb⁹ .l. vsqȝ ad horā nonā ieiunare p̄sumeret. Ad hec ille. Oportet quidē nos ɔsuetudinē maioꝝ custodire: etiā nō pcepta rōne. Uerūtamē quoniā causas hui⁹ rei vultis agnoscere: tp̄s est omni rei sub celo tēpus [illegible] Itaqȝ siquis in fratris aduētu in quo chꝛm̄ [illegible] carnis repationē virū esce pceptōe deposcit: vel cū tp̄s festiuitatis [illegible] bilis habeat. Nō enim p̄cepta virtutū in quib⁹ vtiqȝ bonū est p̄ncipale [illegible] Talē q̄ definitionē sup ieiunij qualitate iugit̃ retinētes ita id nobis ɔgruū noueri[mus]: si in eo temporꝫ ratio. si qualitas si mēsura seruēt̃ nec ita vt in ipso spei nostre terminū defigam⁹: sed vt p ip̄m ad puritatē cordis ₇ apostolicā charitatē peruenire possimus. [illegible] dant in quo post resurrectionē p .xl. dies dn̄s cū discipulis epulāte. ieiunare illos quotidiane eius p̄ntie gaudiū nō sinebat. Illas aūt ieiunioꝝ victimas quas nobis violēta viscerꝫ ɔuulsione incōsiderate extorquentes domino recte offerre nos credimus: ille qui diligit m[illegible] [illegible] bene rapinam in holocausto.

℄ De P[illegible] ₇ decimis sp̄ualiter offerēdis. C. CXI.

Illos etiam

qui oblationū [illegible] atqȝ [illegible] mo diuinus ita ɔdemnat. Maledict⁹ qui facit opa dn̄i fraudulenter ₇c. Itaqȝ qui substantiaꝝ nostraꝝ omniūqȝ fructuū decimas offerre pcipimur. multomagis necesse est vt ipsi⁹ quoqȝ ɔuersationis nostre ₇ humane vsus operūqȝ nostroꝝ decimas offeram⁹: que psolectio in supputatione quadragesime euident̃ implent̃. [illegible] runt numerus: quibus reuolut⁹ in orbē ann⁹ includit̃ .xxxvi. [illegible] chꝛisto fideliter famulant̃ quotidie certum ē exhiberi. Nā cū experg[illegible] priusq̄ȝ motū sensus vll⁹ corde ɔcipiāt: vel memoriā [illegible] militaris admittāt: cogitationū suaꝝ ortus atqȝ p̄ncipia diuinis ɔse[crantes]

erant holocaustis: qḋ nisi p̄mitias vere suoꝝ fructuū p summū sacerdotē ihm̄ chꝛm̄ p vsu vite hui⁹ ₇ imagine quotidiane resurrectiōis exoluūt. Quiqȝ etiā a somno excitati hostiā iubilationis sue deo similiter offerētes: p̄mo lingue sue motu ipsum inuocātes immolant deo sui oris officia. Cui etiā pari deferūt modo p̄ma manū suaꝝ [illegible] q̄ȝ in pprijs causis mēbroꝝ suoꝝ fungant̃ officio nihil sibi de ministerio eoꝝ an̄ decerpūt: sed ad ipsi⁹ honorē pmouēt gressus: atqȝ in ei⁹ laudationē defigūt incuruationē genuū ₇ totius corpis p̄stratione psoluunt. Illud enim alr̄s implere nō possumus: p̄ueni in maturitate ₇ clamaui [illegible] et post quietē somni in hāc lucē [illegible] reuocati. de vniuersis officijs mētis ₇ corpis nihil dn̄o in nostros sumere necessitatibus audeamus.

℄ Quod Perfectis non est lex imposita q: commune [illegible] pergrediuntur precepta. C. CXII

Porro

quadragesime lege qui lu[illegible] atqȝ pfect⁹ est nō tenet̃: nec exigui hui⁹ canonis subiectione ɔtentus est: quē pfecto illis qui p totū anni [illegible] cū delitijs vel negocijs secularib⁹ implicant̃: ecclesiaꝝ p̄ncipes statuerūt vt [illegible] hac legali quodāmodo necessitate [illegible] [illegible] his saltē dieb⁹ dn̄o vacare cogerent̃: ac dieꝝ vite sue quos totos quasi fructus quosdā fuerāt voraturi vel decimas dn̄o dedicarent. [illegible] illam i. decimā partē sed totū vite sue tp̄s impēdūt: q: liberi sunt decimaꝝ legaliū functiōe. iccirco si eos suprueniēs honesta ₇ sancta necessitas coartauerit. audēt stationē ieiunij absqȝ vlla suspitione laxare. Nō enim ab eis decimaꝝ exiguitas mutilat̃ qui oīa sua vna secū pariter obtulerūt. Qḋ pfecto absqȝ summo fraudis reatu facere illi nō poterūt [illegible] decimas suas legis necessitate cōpellit̃. Quapropter liquido comprobat̃ pfectū esse nō posse famulū legis qui tm̄ vel illa que phibētur cauet. vel illa que p̄cipiunt̃ exequit̃: sed illos vere esse pfectos q̄ etiā his q̄ a lege ɔcessa sunt nō vtunt̃. Quicūqȝ vero pfectionis [illegible] [illegible] aut monachus nō sub gratia sed sub lege [illegible] p̄peditum peccati pondere pgrauari.

℄ De Diuersis causis [illegible] carnis. C. CXIII

Ex quinto libro.

Uester ardor meus pro[fe]ctus est [illegible] [illegible] rerꝫ sp̄ualium suscitaret: quodāmō [illegible]. Hoc enim ni fallor inquisitio vestra cōplexa est: cur interdū districtius abstinētes afflicto exhaustoqȝ corpe inceūtiuis [illegible] vegetamur: ita vt experrecti reperiamus nos humoꝝ naturaliū egestione respersos. Hui⁹ ergo infestationis triplicē causam nōi pōdere maiores. Aut enim ciborum suppleta nimietate ɔgerit̃ [illegible] poꝝ statū polluit puritatis nō de p̄nti vt putatis inedia sed [illegible] tate p̄terite saturitatis effundit̃. Qḋ enim p voracitatis ingluuiē [illegible] q̄uis magno ieiunio tabefacti corpis egerat̃. Quobrē nō solū lautioribus est epulis abstinēdū sed etiā a vilioribus [illegible] abstinētia temperandū. immo etiā ipsius panis ₇ aque satietas est [illegible] da vt possit diu in nobis acquisita corporis puritas [illegible]: atqȝ imitari quodammodo itemeratā sp̄us castitatē [illegible] [illegible] us egestione nō pollui. Sed alterius meriti est qui pace [illegible] tate ɔsequit̃: alterius qui triumphis gloriosis [illegible] Secūda impuri illius pfluuij causa est: si mens sp̄ualibus [illegible] qȝ exercitijs vacuata: quedā sibi segnicie situm p ɔsuetudinē [illegible] repoꝝ adduxerit: et cū sordidaꝝ cogitationū minucias [illegible] [illegible] puritatē segniter cōcupiscit: vt oēm pfectionis ₇ castimonie summa in sola credat exterioris [illegible] rosia atqȝ secordie vitio ɔsequēter eueniet vt nō solū multimoda cogitationū purgatio in verecūdie atqȝ pcariter secretū irrūpat mēt. Sed etiam [illegible] omniū passionū [illegible] tur: tm̄ nihilominus dormientē illecebrosis fantasmatibus ingerit. Quaꝝ inquietatione an̄ legitimi tp̄is cur[illegible] nō [illegible] ex nature necessitate sed nec adhuc ex fraude nequitie spiritalis obsceni eliciuntur humores. Ideoqȝ in p̄mis discursus sunt sensuū coercendi: ne mēs istis excessibus assuefacta ad fediora incitamenta luxurie somnia[illegible]

ꝯtrahat. Tertia causa est: cũ ꝯtritione cordis et corporis ꝑpetuã casti-
monie puritatẽ optamus acquirere: sed nos fraudulẽtissimi hostis
impugnat inuidia dũ illis ꝑcipue dieb⁹ quibus maiore integritatis
merito desideram⁹ diuino placere ꝯspectui simplicis flux⁹ illu⁹ ege-
stione nos polluit: vt a sacrosancta cõmunione nos deterreat licz in
quosdã incipiẽtiũ ob hoc diabolica factiõe hec euenire credat illu-
sio: vt cũ eos intẽsiorib⁹ ieiunijs studere cognouerit: oẽs eoꝝ conat⁹
hac arte subuertat: vt dũ se nõ solũ nihil ad puritatẽ corporis distri-
ctiore ieiunio ꝑfecisse verũetiã grauius sentiunt fuisse pulsatos ma-
gistrã incorruptionis ac puritatis altricẽ abstinẽtie districtionẽ tã-
ꝗ̃ omni im ꝑhorre cant.

Non semper pro carnis pollutione sit abstinendum
a sacra communione. C. CXIIII.

Mnt quidem industria quantũ in no-
bis ẽ studere debemus
vt castimonie puritatẽ illo vel maxime tpe teneam⁹ quo
venerãdis assistere optam⁹ altarib⁹. Uerũ si hostis ille ne-
quissimus vt nobis celestis remedij subtrahat medicinã custodiaz
sopite mẽtis illuserit: ita dũtaxat: vt nullo rephensibili interueniẽte
pruritu, nullo oblectationis ꝯtaminemur assensu: sed egestione aut
naturali necessitate ꝓpulsa: aut certe diabolica impugnatiõe absqꝫ
sensu voluptatis elicita ad impedimẽtũ nostre sanctificationis ob-
sẽderit: possumus et deben⁹ ad grãm salutaris cibi ꝯfidenter acce-
dere. Si vero nostro vitio hec fuerit egesta ꝯcretio, illud aplicũ formi-
demus. Qui mãducauerit panẽ et bibit calicẽ dñi indigne rc. Nou-
imus frẽm qui cũ castimoniã cordis et corporis summa circũspectio-
ne atqꝫ humilitate ꝓmeritã iugiter possideret ac nequaꝗ̃ nocturnis
ludificationib⁹ tẽtaret: quotiẽscũqꝫ se tñ ad ꝑcipiendã cõmunionẽ
dñicam ꝑparasset: imũdo fluxu dormiẽs fedabat. Qui cũ multo se
tpe a sacrosanctis mysterijs trepidus abstineret: tãdẽ hanc ad senio-
res detulit questionẽ: remediũ impugnationuz ac doloris sui medi-
cabili eoꝝ ꝯsilio ꝯsecuturũ se esse ꝯfidens. Sz cũ primã cãm morbi
huius spũalium medicoꝝ doctrina discuteret: que solet ex abũdãti
ciboꝝ ꝑsumptione descẽdere: eãqꝫ memorato fratri deꝑhenderent
nõ inesse inquirunt de secũda causa discutiẽtes ne eĩe forsan culpe
caro exhausta ieiunio impuris illusionib⁹ vrgeret: quib⁹ etiã distri-
ctissimi viri cũ paululũ elati de sui corporis fuerint puritate ꝑ superbie
vitiũ polluunt: qua causa in fratre nõ deꝑhẽsa: ad tertiã recurrẽtes
occultas diabolice factionis insidias ꝓuiderũt, ꝓbãtesqꝫ nec eĩe cul-
pam esse necarnis: sacrosanctis cũ epulis debere misceri ꝯfidẽtissi-
me cẽserunt nec ꝑ hanc fraudẽ medicina remedij salutaris imperpe-
tuum fraudaret. Quo facto oĩs diabolice factionis scena detecta ẽ
vt mox virtute dñici corporis ꝑregẽte illa ꝑterite illusionis ꝯsuetu-
do cessaret. Ut ꝗ̃ fallax imaginatio somnioꝝ illectrix egestionis im-
pure: vel impꝑetuũ vel certis mẽsibus ignoret: post illã fidẽ qua de
dei specialiter gratia puritatis donũ iugiter sꝑare nos ꝯsueuit: esce
potusqꝫ nimietas est castigãda: quoꝝ redũdantia hmõi humores ꝑ
pẽsius gigni necesse est: qui ꝗ̃ ꝯcreti nõ possunt nõ egeri: ita ad na-
ture ipsius legẽ possunt ꝓpelli: ne sub occasiõe cuiuscũqꝫ prurit⁹ at-
qꝫ illusionis emergant. In qua nobis castimonie puritate fundatis
peccatũ in nobis iã nõ dñat. Interioris enim fotu ac pabulo purita-
tis sumministrari necesse est etiam exterioris hominis castitatẽ. Et ideo
fatue ille virgines gloriosum sponsi thalamũ nõ meruerũt intrare: ꝗ̃
integꝝ spũm sanctũ suuz et animam et corpus sine querela in die dñi
non seruauerunt.

A culpis venialib⁹ nemo pter chrm sit imunis. C. CXV

Ultos quidem eẽ scõs ac istos negare
nõ possumus sed inẽ
sanctũ et immaculatũ multa distãtia est. Aliud ẽ eñi esse
quẽpiã sanctũ. i. diuino cultui ꝯsecratũ: hoc enim nomẽ
nõ solũ hoibus sed etiã locis et vasculis tẽpli atqꝫ lebetis scriptura
attestãte cõmune ẽ. Aliud ẽ eẽ absqꝫ peccato qõ vnius dñi nři ihu
christi singulariter ꝯuenit maiestati. De quo etiã aplus velut ꝑcipu-
um quid ac speciale ꝓnunciat dicẽs. Qui peccatũ nõ fecit. Hac ꝗ̃ so-
la ab hoibus nobis exceptione distinguit. qꝛ nos nõ absqꝫ peccato
illũ sine peccato ꝯstat fuisse tẽtatũ. Quis etenim hominũ ꝗ̃uis for-
tis atqꝫ bellator sit: hostib⁹ tñ telis plerũqꝫ nõ pateat. Quis velut i-
penetrabili carne circũdatus: tãtis ꝑlioꝝ ꝑiculis sine ꝑiculo misceat.
Ille solus spõsus pre filijs hominũ: ꝯditionẽ mortis humane cum
vniuersa carnis fragilitate suscipiẽs nullius est vnꝗ̃ sordis macula-
tus attactu. Ceterũ iustos ac sanctos viros nõ immunes a culpa esse
manifeste scriptura ꝓnũciat dicẽs. Septies in die cadit iust⁹ rc. nec
iustitie eius ꝑiudicant lapsus fragilitatis humane: qꝛ multũ interest
inter sancti et peccatoris hoĩs lapsum. Aliud enĩ est admittere mor-
tale peccatũ. et aliud cogitatiõe que peccato nõ caret ꝑueniri. vl̃ igno-
rãtie aut obliuionis agi errore: aut facilitate ociosi sermonis offen-
dere: aut ad punctũ in fidei theorie aliquid. aut subtili quadã ceno-
doxie titillatione pulsari. aut necessitate nature aliquãtisper a sum-
ma ꝑfectione recidere. Hec enim sunt. vij. lapsuũ genera in quib⁹ vir
sanctus licet nõnunꝗ̃ cadat. tñ iustus esse nõ desinit. Si ploꝝ exim-
us petrus: quid aliud credẽdus est fuisse ꝗ̃ sanctus: ꝑsertim qñ ei a
dño dicebat. Beat⁹ es symon bariona. Et tñ post paululũ cũ igno-
rans mysteriũ passionis. tãte vtilitati humani generis inscius obuia-
ret dicẽs: absit a te merebat audire. Uade post me sathanas. Her-
manus. Quõ ꝗ̃ beato paulo quẽ ad summũ ꝑfectionis culmẽ certã
est ꝑuenisse illud poterit ꝯuenire ꝙ dicit: nõ eñi facio bonũ qõ volo
rc. Theonas. Intrantẽ me tutissimũ silẽtij portũ rursus ad immẽ-
sum ꝓfundissime ꝗ̃stionis pelagus reuocare conamini. Sed hic in-
terim taciturnitatis anchorã iaciemus: vt cras flatu ꝓsperi spũs ex-
plorato disputationis vela pãdamus.

De excelẽtia et ꝑspicuitate vite ꝯtemplatiue. C. CXVI.

X libro sexto. Reuersa igit luce ita attat⁹
est [illegible]
nũ qõ aplus nõ potuerit ꝑficere cũ vellet diligentius in-
dagemus. Est enim bona castitas: laudabilis ꝯtinentia
mirãda prudẽtia: larga humanitas circũspecta sobrietas. modesta
tẽꝑantia: pia misericordia sancta iustitia. Que oĩa in aplo paulo
eiusqꝫ cõsortibus ita plena atqꝫ ꝑfecta fuisse nõ dubiũ est: vt virtu-
tũ potius ꝗ̃ verboꝝ magisterio ab eis religio doceret. Sz vna et so-
la theoria. i. ꝯtemplatio dei cui merito oĩa iustificationũ merita: vni-
uersa virtutũ studia postponunt: et eius cõparatione fuscant. bonũ
ergo hoc summũ. i. dei ꝯspectu frui et christo iugiter inherere: vt ꝑfe-
cte aplus possit adipisci dissolui optat a corpore qõ caducũ et multi
fragilitatis sue necessitatib⁹ impeditũ nõ põt a seculi ꝯsortio penit⁹
auelli. Qõ enim tam ꝓtinaꝫ sanctoꝝ studiũ: qõ tã arduũ potest esse
ꝓpositum cui non aliquando ille versutus insidiator illudat. Quis
ita solitudinis secreta sectatus est: vt nunꝗ̃ cogitatiõibus superfluis
laberet. Quis tam familiaris est deo tanꝗ̃ cõiunctus: qui apostoli-
cum illud imperium: quo sine intermissione orare nõ ꝑcipit: vel vno
die se gaudeat executum. Que licet oĩa nonnullis qui sunt grauiori-
bus vitijs inuoluti leuia atqꝫ a peccato pene aliena videantur. scien-
tibus tamen perfectionis bonuz, etiam minimaꝝ reꝝ multitudo gra-
uissima est. multisqꝫ sibi maculis videtur aspergi si non dicaz vane
cogitationis improbitas in atria mentis irrepserit: sed vel psalmi ꝗ̃
dicendus est recordatio orationis tempore intentionem supplican-
tis auertit. Si enim inquiunt cum a quolibet sublimi homĩe nõ di-
cam ꝑ vita ac salute nostra. sed etiam ꝑ alicuius lucri cõmodo sup-
plicamus. totam in eo mentis et corporis aciem defigentes de nutu
eius trepida expectatione pendemus: non mediocriter formidãtes
ne ꝙ forte ineptuz aut incongruũ verbum misericordiam audientis
auertat. tum deinde si nobis in foro cõstitutis assistente econtra ad-
uersario in medio ꝯflictu tussis. screatus. risus. oscitatio. somn⁹. ob-
repserit: quanta in perniciem nostram vigilantissimus inimicus se-
ueritatem iudicis commouebit inuidia quantomagis cuz illi occul-
toꝝ omniũ cognitori ꝑ imminenti perpetue mortis periculo suppli-
camus: presertim cum e diuerso callidus seductor pariter et crimina-
tor assistat: intẽta atqꝫ sollicita oratione iudicantis pietas imploran-
da ẽ. Nec leui peccato astringit: qui precẽ deo fundens subito a cõ-
spectu eius quasi ab oculis non videntis nec audientis: cogitatiõis
improbe vanitatem secutus abscesserit. Illi autẽ qui oculos cordis
sui contegunt crasso velamine vitioꝝ. vix in recessibus pectoris sui
etiam illa que magna et capitalia sunt crimina cõtemplant: et intuere
cundis semꝑ cogitationibus euagantes. nec dolere norunt cum ab
illa ꝯtemplatione que singularis est distrahunt: nec habẽt quod se
dolcant amisisse.

Ea que imperfectis inculpabilia videntur perfecti
grauia in se reputant. C. CXVII.

Ec sane nos in hunc errorem causa precipitat
qꝛ a [illegible] ip⁹ vir-
tutem penitus ignorantes. existimamus nullã dũis cul-
pam ex istis ociosis ac lubricis cogitationum excursib⁹
nos posse ꝯtrahere: sed hebetudine stupefacti et velut cecitate ꝑcussi
nihil in nobis nisi capitalia crimina ꝯtemplamur: ea tñmodo credi-
mus euitanda que legum quoqꝫ secularium seueritate damnant: a
quibus si nos immunes vel paululũ senserimus: nihil nobis inesse
peccati ꝑtinus arbitramur. Proinde ab illo videntiũ numero segre-
gati qꝛ minutias multaꝝ sordiũ que intra nos aggeste sunt non vi-
demus: nequaꝗ̃ salubri compunctione mordemur si sensum nostrũ

interpellauerit egritudo tristitie nec dolem⁹ vane glorie subtili suggestione pulsati: nec de emissa tardius vel tepidius oratiōe deflem⁹ nec reputamus ad culpā cum psallentibus vel orantib⁹ nobis. aliud ꝗd aliud q̄ ipsa oratio vel psalm⁹ occurrerit: nec illud horrem⁹ ꝙ multa que vel loqui vel agere corā hominib⁹ pudet. nō erubescimus vt ad horā corde cōcipere qđ diuino nouimus patere ꝯspectui: nec feriri nos vllo credim⁹ detrimēto: cū derelicta memoria dei corporea cogitamus. ita vt nobis satis ꝯgrue salomonis illud aptet̄ eloquiū Ferierunt me sed non dolui ⁊c̄. Econtra hi qui summā totius voluptatis ⁊ gaudij ⁊ beatitudinis sue in diuinaꝝ ac spiritualiuꝫ reꝝ tm̄ ꝯtemplatione ꝯstituūt: cum ab ea vel inuiti vel paululū violētis cogitationib⁹ abstrahunt̄ velut quoddā in se sacrilegij gen⁹ presentis penitudinis puniunt vltione ac vilissimā creaturā ad quā sit detortus mentis intuitus creatori suo se pretulisse lugētes. pene impietatis sibi crimen ascribunt: ⁊ quicquid ab illo vero lumine mētis aspectum retrahit execrent̄: fastidiunt ḡ vniuersa in quibus mūdus iste versat̄. Sed impossibile est vt non ad ea vel breui cogitationū rapiantur excessu. nullusq̄ etiam nūc hominū excepto saluatore nostro naturalē euagationeꝫ mentis ita defixus semꝑ in dei cōtemplatiōe ꝯtinuit vt nunq̄ ab ea raptus mūdane cuiusq̄ rei delectatione peccaret. dicente scriptura. Sidera ipsa nō sunt munda in ꝯspectu eius ⁊ inter sanctos eius nemo immutabilis. Cū ḡ semetipsos quotidie sentiant sancti terrene cogitationis pōdere ꝑgrauatos ac illa mentis sublimitate decidere: ⁊ inuitos immo etiam nesciētes in legeꝫ peccati mortisq̄ transduci: habent ꝓfecto ꝓ quibus ad deum iugiter ingemiscant: ⁊ in veritate humilitati atq̄ compuncti: ad gratiaꝫ dei que impios iustificat ꝯuolantes: cuꝫ apostolo ꝓtestant̄. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius ⁊c̄. Et ꝯdelectentur quidem legi dei scḋm interiorem hominē. qui visibilia vniuersa transcendentes conant̄ deo semper vniri sed vident aliam legē in membris suis: que repugnat legi mentis eoꝝ ⁊c̄. Vere eniꝫ lex peccati est q̄ humano generi ꝑuaricatio indurit: quia maledicta terra in operibus tuis. Que terra post agnitionem boni ac mali. cogitationuꝫ spinas cepit ac tribulos germinare. quarum aculeis naturalia virtutuꝫ semina pr̄efocantur ne illum panem qui de celo descendit quiq̄ cōfortat cor hois edere absq̄ vultus nostri sudore possimus.

Qualit̄ hoc corpus mortis aggrauat aīam. C. CXVIII

Hoc ergo inevitabile corpus est mortis in qđ ꝑfecti quiq̄ qui gustauerūt q̄ suauis est dn̄s quotidie reuoluti. sentiūt cū ꝓpheta ꝙ malū sibi ⁊ amaꝝ sit discedere a dn̄o deo suo. Hoc est corpus mortis qđ a celesti eos intuitu retrahēs ad terrena deducit: qđ psallentes eos atq̄ orationi ꝓstratos vel humanas effigies vel sermōes vel negocia vel actus facit superfluos retractare. Hoc est corp⁹ mortis qđ volentes deo iugiter inherere perfectionem tamē huius boni q̄ mortis corpus obsistit inuenire non possunt. Sed faciunt malū qđ nolunt. i. traducuntur mente etiam ad illa que ad profectum virtutū non pertinent. Iccirco quotidianis suspirijs sancti omnes pro hac substantie sue fragilitate compuncti: dum cogitationum varietates ⁊ conscientie latebras perscrutant̄: suppliciter clamant. Non intres in iudiciuꝫ cum seruo tuo ⁊c̄. Et illud. Quis gloriabit̄ castum se habere cor. Et ita infirmaꝫ hominū imperfectamq̄ iustitiam. ac misericordie dei semper indigentem indignam esse sentiūt. vt vnus ex his cuius iniquitates ⁊ peccata deus misso de altari ignito verbi sui carbone purgauit: post illam mirificam ꝯtemplationē dei: post intuitū sublimē seraphin: ⁊ reuelationem sacramentoꝝ celestiuꝫ dicat. Ve mihi q̄ vir pollutus labijs ego sum. Orans quoq̄ non iniquorꝫ tm̄ sed etiam iustoꝝ plebem generali supplicatione complectit̄ dicens. Facti sum⁹ vt immundi oēs nos ⁊c̄. Quisquis itaq̄ anamartheton id est impeccantiā nature ascribit humane. non manibus verbis sꝫ ꝯscientie sue nobiscū testimonio ac ꝓbatione cōfligat: ⁊ siquideꝫ vt non dicam amplius vnam sinaxim sine vlla verbi vel facti vel cogitationis interpellatione se deprehēdent celebrasse: absq̄ peccato se eē pronunciet. Proinde quia his omnibus ociosis ac superfluis rebus velocem humane mentis excursum fatemur carere non posse: ꝑ hoc vtiq̄ ꝯsequenter sine peccato nos nō esse veraciter ꝯfitemur. Quanto enim magis ꝓfecerit mens humana: ⁊ ad sinceriorē ꝯtemplationis peruenerit puritatem: tanto se immūdiorē quasi per speculū sue puritatis inspiciet. quia necesse est vt dum animus ad sublimiorē se tendit intuitum: ⁊ maiora q̄ agit ꝓspiciens ꝯcupiscit: illa in quib⁹ ē vt inferiora semper ac viliora despiciat: Plura siquideꝫ denotat sincerior obtutus: pariterq̄ maiorem reprehēsionis dolorem irreprehensibilis vita: ⁊ multiplicat gemit⁹ atq̄ suspiria emendatio moꝝ ⁊ emulatio attenta virtutū. Nemo eniꝫ illo in quo ꝓfecerit gradu pōt esse contentus: ⁊ quanto quis fuit mente purgatior: tanto se sordidiorē videns magis humilitatis q̄ elationis inueniet causas. Quātoq̄ pernicius ad sublimiora conscenderit: tanto amplius preuidet sibi superesse quo tendat. Deniq̄ qui carnem suam crucifixerunt cum vitijs ⁊ concupiscentijs ⁊ quibus vere crucifixus ē mundus: cū de cordib⁹ suis non solum radicitus vitia vniuersa cōuulserūt. Verūetiā cogitationes ac memoriam peccatoruꝫ conent̄ excludere: nihilominus tamen quotidie fideliter profitent̄: ne vna quideꝫ hora sine macula se posse esse peccati.

Propter venialia non oportet quenq̄ a sacra cōmunione se subtrahere. C. CXIX.

Et tamē ex eo debemus nos a dominica cōmunione suspēdere q̄ nos agnoscimus peccatores: sꝫ ad eam magis ac magis est ꝑꝑ animi medicinā ⁊ purificationem spūs auide festinandū. Verumtamen ea humilitate mentis ac fide: vt indignos nos ꝑceptionis tante gratie iudicantes: potius nostris remedia vulneribus expetamus. Alioquin nec anniuersaria quidem digne presumēda est communio: vt quidam faciunt qui in monasterijs ꝯsistētes ita sacramentoꝝ celestium dignitatem ⁊ sanctificationeꝫ ac meritum metiunt̄: vt estiment ea non nisi sanctos ⁊ immaculatos debere ꝑsumere: ⁊ non potius vt sanctos mundosq̄ nos sua participatione ꝑficiant. Qui profecto maiorem arrogantie ꝑsumptionem quam sibi declinare videnṫ incurrunt: quia vel tunc cum ea percipiunt dignos se eoꝝ perceptione diiudicant. Multo autē iustius est vt cum hac cordis humilitate qua credimus omni tempore ⁊ fatemur illa sacrosācta mysteria nunq̄ ꝓ merito nos posse ꝯtingere. singulis ea dominicis ob remedium nostrarū egritudinū presumamus q̄ vt vana persuasione cordis elati vel post annū dignos eoꝝ participatione nos esse credamus. Quapropter vt hec intelligere ⁊ fructuose tenere possimus misericordiam domini vt nos ad perficienda hec adiuuet attentius imploremus: que nequaq̄ ita vt humane cetere artes ꝑcedente quadam ratione verboꝝ sed actu potius ⁊ experientia ꝑeunte discuntur queq̄ rursum nisi tam collationibus spiritalium viroꝝ frequenter examinata fuerint ⁊ polita q̄ documētis ⁊ quotidiana experiētia sollicite ventilata aut absolescunt incuria: aut ociosa obliuione depereunt.

Collatio Abrahā de oīmoda solitudīe appetēda. C. CXX.

X libro septimo. Ultima collatio abbatis abraham christo fauente ꝓpenditur. Ad quem impugnationem cogitationum nostrarum anxia confessione detulimus qua ad repetendam ꝓuinciam nostraꝫ animi estibus vrgebamur. Hinc etenim nobis maxima desiderioꝝ nascebat̄ occasio: ꝙ tanta religione atq̄ pietate parentes nostros ꝑditos recordabamur et eos nequaq̄ impedituros nostꝝ propositum ꝑsumeremus q̄ [illegible] profectui magis illoꝝ essemus assiduitate capturi nullaq̄ nos corporaliū reꝝ sollicitudine occupandos: illis affatim oēm cum gaudio ꝓuisionē nostre necessitatis explentibus. Insuper etiam spe inaniū gaudioꝝ animā pascebamus: credentes fructum nos maximū percepturos de conuersione multoꝝ qui velut nostro essent ad viaꝫ salutis exemplo ac monitis dirigendi. Tum preterea ipsorū locoꝝ situs in quibus erat maiorib⁹ nostris auita possessio ipsaq̄ amenitas iocunda regionuꝫ ante oculos pingebat̄: q̄ ꝯgrue solitudinis spacijs tenderentur. ita nō solum delectare monachum possent secreta siluarū: sed etiaꝫ maxima victus cunctis prebere compendia. Que oīa seni cum scḋm fidem conscientie nostre supplicit̄ panderemus: tacitus ille diuq̄ cunctat⁹ atq̄ ad extremū grauiter ingemiscens ita respondit. Necdum nos desiderijs renunciasse mūdanis nec mortificasse concupiscentias pristinas cogitationū nostraꝝ ꝓdidit infirmitas. Nam sicut desidiaꝫ cordis vestri desiderioꝝ vestroꝝ euagatio ꝓtestat̄: hāc peregrinationem ac penituꝫ absentia quā mēte poti⁹ suscipe debuistis carne tm̄modo sustinetis. Ideoq̄ vos illa ocij egritudine sentio laborare q̄ in prouerbijs ita notat̄. In desiderijs est oīs ociosus. Nā ⁊ nobis potuerant hec q̄ cōmemorastis carnaliū cōmodoꝝ nō deesse cōpendia: nisi nobis illa sententia saluatoris occurreret: qui nō reliquerit fine odent patrē ⁊ ma. ⁊c̄. Potuim⁹ ēt cellulas saltē nostras supra nili fluminis alueū collocatas aquā habere ꝓ forib⁹. ne eā a q̄tuor milib⁹ passuū nostris cogeremur deferre ceruicib⁹: nisi nos ad tolerātiaꝫ laboꝝ istius indefessos beatus apłs reddēs hoc iugiter animaret eloq̄o. vnusquisq̄ ꝓpriam mercedem accipiet scḋm suuꝫ laborē. Nec ignoramus esse nōnulla etiam in regionib⁹ nostris amena secreta ī quib⁹ pomorum copia ⁊ hortoꝝ grā necessitati corpoꝝ expedirēt: nisi impingendam nobis illam exprobationē vereremur: q̄ recepisti ꝯsolationem

in vita tua. Sz despectis illis omnibus his tn̄ squaloribus delectamur vniuersisq; delicijs horrēdam solitudinis istius p̄ferimus vastitatem. Parꝝ est enī renunciasse monachū semel.i.in p̄mordio ꝯuersionis sue ꝯtempsisse p̄sentia: nisi quotidie eis renūciare p̄stiterit. Idcirco ei q̄ de iterioris hominis puritate sollicitudinē gerit: expetēda sunt ei loca que mentē ei⁹ nulla ad culture distensionē vbertatis sue fecunditate sollicitent: nec de cellule fixa statione perturbēt. Nō enī cogitationū suaꝝ tempestatib⁹ obuiare iugi sollicitudine ac p̄seuerāti intentiōe didicerūt: qui sub diuālib⁹ quotidie operibus desudantes: tota die sub aereis inanitate nō solum corpore: verūetiaz mente p̄uolitant: et cogitationes suas cum mobilitate corporea passiz i opera diffundunt.

℞ Ingēdū sit ꝗ corpus in loco ꝗ mens in deo. C. CXXI.

Ec mirum si in cellula quis residēs q̄si intra artissimū claustra cogitationib⁹ congregatis: cū foras p̄gredit̄ anxietatū multitudine suffocetur que de carcere habitaculi cū hoie p̄rumpētes: continuo velut equi effrenes in diuersa peruolitāt. Cum vo ad cellam p̄priam remeant: grauiores excitat stimulos ipsa inueterate licentie ꝯsuetudo. Hi ḡ qui necdū possunt vel noluerūt voluntatū suaꝝ instigationib⁹ reluctari: cū accidia pectus insolitū vehemētius impugnante intra cellam fuerint anxiati: si p̄grediendi sepi⁹ libertatē sibi remissa districtionis lege ꝯcesserint: acriorem aduersuz se pestez hoc vt putāt remedio suscitabūt: sicut gelidissime aque haustu vim internaꝝ febrium quidā restringere posse se credūt cuz vtiq; accendi ex hoc estum illum ꝯstet potius q̄ sedari. Si quidē momētaneā illā reuelationē multo grauior ꝯsequit̄ afflictio. Quāobrē intra ois monachi itētio in vnū semp̄ ē defigēda: cūctarūq; cogitationuꝫ ei⁹ or⁹ atq; circūit⁹ ad ip̄m.i. memoriā dei strenue reuocādi: velut si q̄s absidis camerā volēs in sublime ꝯcludere: subtilissimi illi⁹ cētri lineā iugiē circūducat: ac s̄m certissimā normā oēz rotūditati parilitatē ꝗ structure colligat disciplinā: aliē indecorā i corde suo atq; iduguā sp̄ūisancto domū ꝯtinuoq; lapsurā imprudenē attollit: nō glorificādus beatifico habitatoris hospitio: sed ruina ꝯstructionis sue latubriter opprimendus.

℞ Quedam facta perfectorum non sunt infirmis trahēda in exemplum. C. CXXII.

Ermanus. Parentum viciniam quam nec vos minimū repulistis cur tanto opere a nobis debeat euitari: nō satis claret. Abrahā. Nōnunq̄ mala ex bonis reb⁹ sumi vidētur exempla: nā si quis eadem agere non eodez affectu atq; p̄posito aut dissimili virtute p̄sumpserit p̄fecto exinde laqueū deceptionis ac mortis incurrit vnde alijs eterne vite fructus acquiritur. Quod puer Dauid gigāti illi in certamine comparatus haud dubie pertulisset: si fortissimis Saulis armis fuisset indutus: et non tam prudenti discretione ꝯgrua adolescētie sue armorꝫ genera delegisset. Quā mensuram virium suarum ꝯsiderare conuenit vnūquēq; nostrum. Non enim q2 bona ē anachoresis: vniuersis eā ꝯgruam comprobamus. Nec q2 institutionē cenobiorꝫ vel curam fratꝝ sanctam atq; laudabilem merito p̄fitemur: iccirco ab vniuersis eam expetēdam esse censemus. Proinde p̄mum regionis vestre atq; huius inter se pensanda sunt instituta: deinde vires hominum iugi vel virtutum vel vitiorum assiduitate collecte diuersa inuicem lance trutinēde. Fieri etenim potest vt quod alterius gentis homini arduum atq; impossibile est: hoc alijs insita consuetudo quodammodo vertit in naturam. Itaq; diligenter expendite vtrum in illis torpidis vt fama est regionibus: vt velut frigore nimie infidelitatis obstrictis: hanc nuditatem sustentare possitis. Nostris enim istam propositi fortitudinez naturaliter quodammodo indidit sancte conuersionis antiquitas. Quorum si constantie atq; virtuti pares vos esse cernitis: viciniam patrum fratrumq; vestrorum similiter fugere non debetis. Rimamini itaq; nunc arcana pectoris vestri: prudenterq; conijcite: an talem etiam vos iuxta parentes vestros districtionem mentis iugiter retentare possitis. Cūq; vos in hac animi mortificatione ꝯsimiles eidē senseritis: tunc scitote parentum fratrumq; viciniaz vobis quoq; similiter noxiaz nō futuraz vt.s. eis quāuis in proximo constitutis velut mortuos vos esse credatis: ita vt nec illos vestris fouere solatijs: nec vos illorum sinatis obsequio relaxari.

℞ Perfectionez appetenti fugienda sint parentum ꝗ amicorum blandimenta. C. CXXIII.

Nec quid proposito nostro obest si nos sumministrantibus: vniuersa nos sollicitudine parandi victus penitus absoluti lectionis tn̄ ꝗ orationum operam dederim⁹.

Abraham. Non meam ꝯtra hoc vobis sed beati Antonij sententiam p̄feram. Nā cū ad illū quidā veniēs: anachoreticā disciplinaz minime diceret admirādā: maioris p̄nunciās esse virtutis si ea que p̄fectionis sunt inter hoies quispiā q̄ in heremo posit⁹ exerceret: beatus antoni⁹ vbi nā ipse ꝯmaneret percuctat̄. Cūq; ille se iuxta parētes suos habitare dixisset: ꝗ eorꝫ p̄bitione ab oī cura ꝗ sollicitudie diurni opis absolutū lectōi tn̄ ꝗ oratōi insisteret: Rursus antoni⁹. Dic inq̄t fili: vtrꝫ in eorꝫ dānis vel aduersis casib⁹ ꝯtristeris pariq; etiaz modo sup eorꝫ p̄speritate ꝯgaudeas. Ille vtriusq; rei se participē eē cōfessus est. Cui senex. Noueris te etiā inquit in futuro seculo in eorū sorte censendū cū quib⁹ in hac vita in lucri detrimētiue ꝯsortio vel gaudeo vel merore ꝯcuteris. Hec ꝯuersatio atq; hic tepidissim⁹ status non hoc solo quo dixi te feriūt detrimēto. Licet id nunc ipse non sentias dicēs quodammodo: ferierūt me sed nō dolui ꝗ q̄ singul̄ mētē tuā p̄ casuum varietate mutātes indesinenē ad terrena demergūt: verūetiā q̄ fructu manuū tuaꝝ ꝗ iusta p̄prij laboris mercede defraudāt: nō permittētes te horꝫ p̄bitiōe suffultū s̄z beati ap̄li regulā quotidianū tibi victū manib⁹ p̄parare. Jō cum etiā nobis parentū p̄sidia non deessent: tn̄ hanc cūctis opib⁹ p̄tulimus nuditatē ꝗ quotidiana corpis alimēta nr̄is maluim⁹ sudorib⁹ p̄parare q̄ secura parētū p̄bitione fulciri: laboriosissime huic penurie illā quam p̄dicas ociosam scripturarū meditationē: atq; infructuosam lectionis instantiā postponētes. Noueris aūt te etiā ex hoc nō leuius q̄ illo q̄ supra diximus feriri detrimēto: q2 cum sis sani corpis ac robusti: stipe sustētaris aliena: q̄ iuste solis ē debilib⁹ attributa: s̄m apostoluz q̄ ociosis penit⁹ iterdicēs opē largitatis aliene: q̄ si opat̄ inq̄t nec mā ducet. His beat⁹ antoni⁹ aduersus quēdā vsus vbis: etiā nos magisterij sui iformauit exēplo vt parētū pniciosissima blandimēta: ꝗ oīum q̄ victui necessariā sūmistrat agapē: insup etiā oēz amene habitatōis gratiā deuitemus.

℞ Melius sit pauca merita cū securitate acq̄rere q̄ ad maiora lucra cum periculo aspirare. C. CXXIIII.

Am in quod alios quoq; saluarī vos posse credit ꝗ spe maioris lucri ad reuisendaz patriam festinatis: audite etiam sup hoc quandaz abbatis macharij fabulā iocundissime atq; aptissime figuratam: quam ꝗ ille cuidā similibus ꝯsiderijs estuanti ingesserit: Erat inquit in ciuitate quadam peritissimus tonsor qui denarijs trinis vnuquēq; detondens: necessaria victui quotidie comparabat: centumq; denarios expleta omni corporis cura marsupio suo diebus singulis inferebat. Sed audiuit in quadam lōge posita ciuitate: singulorum solidorum singulos homines tonsori p̄bere mercedem. Itaq; sumens artis sue protinus instrumenta: expensis in sumptu omnibus que hic multo tempore collecta seruauerat: ad vrbem illam questuosissimam cum summo labore peruenit. Ubi cum ea qua ingressus est die: s̄m hoc quod compererat ab vnoquoq; mercedem sui operis recepisset ad vesperum videns se grandem solidorum numerum conquisisse: ad macellum letus intendit: escas empturus. Quas cum cepisset magno solidorum p̄cio comparare: expensis in perexiguo victu vniuersis quos acquisierat solidis: nec vnius quidem denarij intulit lucrum. Cumq; itaq; acquisitionē suam singulis diebus vidisset ꝯsumi apud se recogitans: reuertar inquit ad ciuitatem meam: illumq; repetam tenuissimum questum. Questuosior fuit mihi ille nummorꝫ: q̄ iste solidorꝫ imaginarius questus: ex quo non solum nihil exuperat quod recōdā: sed etiaz vix ipsa quotidiani victus necessitas sustentatur. Jccirco nobis est rectius hunc solitudinis huius tenuissimum fructū indirupta iugitate sectari: quem nulle seculares cure nulle mūdane distēsiones: nulla cenodoxie ac vanitatj abrodat elatio: nulle diurne sollicitudis necessitates imminuant. Meli⁹ est enim modicū iusto q̄ affectare illa lucra maiora: que etiā si parta fuerint q̄stionissima ꝯuersione multorꝫ necessitate tamen mundane cōuersationis ꝗ quotidiane distensionis diminutionibus absumuntur. Melior nāq; est pugillus vn⁹ cum requie: q̄ duo pugilli cum labore ꝗ presumptione spirit⁹. Quibus illusionibus atq; dispendijs omnes admodum infirmos necesse est implicari: qui cū etiā de salute sua sint dubij ipsiq; adhuc magisterio atq; institutione egeant aliena: ad conuertendos alios ac regendos diabolicis illusionibus instigant̄: quiq; etiā si potuerīt lucri aliquid ex quorundam conuersione conquirere: impatiētia sua atq; incōditis moribus quicquid acq̄sierint p̄fligabūt. Illud quoq; eis eueniet. Qui mercedes congregat mittit eas in sacculū pertusum. Et melior est vir ignobilitate seruiens sibi: q̄ qui dignitatē sibi acq̄rit ꝗ indiget pane.

¶ De Radicibus vitioꝝ in anima. C. CXXV.

Ermanus. Satis ꝯgrue nobis his ꝯparationib⁹ disputatio tua illusionū nostraꝝ manifestauit errores: quoꝝ cās ⁊ curatões silr optam⁹ agnoscere ⁊ vñ accidēt nobis ista deceptio. Abrahā. Omniū vitioꝝ vn⁹ fons atq; pricipiū ē: fm q̄litatē vo mēbri qḋ in aīa fuerit viciatū diuersa vocabula passionuꝫ corruptionūq; sortit. Qḋ nōnūq; etiā morboꝝ corpaliū ꝓbat exemplo. Etenī cū arcē corpis.i. caput vis noxijs humoris obsiderit, cephalargie ꝑcreat passionē. Cū vo aures oc[u]losve ꝑuaserit in otalgicū siue obtalmicū vertit morbū. Cū se ad articlos quosq; ⁊ ad manuū summa trāsfuderit: articularis atq; cirogrica dr̄ valitudo. Cū aūt ad pedū ima d̄fluxerit: podogra nūcupat. Totq; vocabulis vna atq; eadē noxij humoris origo distinguit: quot mēbroꝝ cepit portões. Eodēq; modo aīe nostre [illegible] vitio [illegible] [illegible] ⁊ desiderta noxia terrenaq; generabit. Et iccirco si fonteꝫ vitij hui⁹ vultis agnoscere rōnabilē mētis vestre portionē noueritis eē corruptā: ex qua ꝑsumptionū vel cenodoxie solēt vitia pullulare: duꝫ nō solū ad ꝑfectionis iam ꝑuenisse fastigia: sꝫ etiā alios docere posse vos credetis: ⁊ ꝑ elationē cenodoxie ac ꝑuagationū vanitate raptamini. Quas amputare absq; difficultate poteritis: sicq; difficile sit vnicuiq; vestrꝫ saluare aīam suā mētis vestre ꝯtritōe discati: ⁊ itimo cordis affectu nō mō lōge vos ab illa docēdi ꝑsumptione suꝫ motos: verūetiā adhuc egere doctoris agnoscati auxilio. Adhibite ḡ huic mēbro vel ꝑti anime vestre quam specialiter diximus vulneratam: vere humilitatis medelam.

¶ [illegible] fugiēda ꝑenit⁹ hoīuꝫ frequētia. C. CXXVI.

Ermanus. Inter cetera illusionuꝫ erroꝝ q̄ nostroꝝ genera q̄ nos ad desideriū patrie nr̄e flāmauerant etiā h̄ vel maxima extitit cā: ꝙ interdū a fratrib⁹ frequētati iugi secreto ac diuturno silēto fm desiderium nostrꝫ nequaq; possum⁹ inherere ꝑ qḋ necesse ē interscidi mēsurā quotidiane ꝯtinētie quā ꝑ castigatōeꝫ corporis indāruptā ꝑpetuo cupim⁹ retētare. Qḋ nullaten⁹ in nr̄a ꝓuicia credimus euētuꝝ: in qua aut nulliū aut certe rarissimū ꝓfessionis hui⁹ virū inuenire possibile est. Abrahā. Irrōnabilis atq; icōsiderate districtionis: imo poti⁹ summi tpis indiciū: nequaq; ab hominib⁹ frequentari. Qui enim in hac quā arripuit via nimiuꝫ tardis passibus graditur: equum ē ad eū non dicam sanctoꝝ sꝫ nec hoīuꝫ q̄dem vll⁹ adueniat. Uos aūt si deū qui vtiq; charitas est pleno spiritus feruore sectamini ad q̄libet loca inaccessibilia fugentis: necesse ē eā ab hominib⁹ frequentari: q̄ntoq; vos ꝓpriores deo amoris diuini ardor effecerit: tāto ad vos maior sanctoꝝ fratꝝ ꝯfluet multitudo. Nō enī pōt ciuitas abscōdi supra mōtē posita: q̄r diligētes me inq̄t dñs glorificabo. Uerūtamē nosse debetis hāc esse subtilissimā inimici foueā in quā miserabiles ⁊ icautos quosq; ꝑcipitat vt dū maiora eis ꝓmittit necessaria: quotidiāi fruct⁹ emolimēta surripiat: obstrusiores. s. ac vastiores solitudies experiri debere ꝑsuadēs: easq; velut miris amenitatib⁹ ꝯsitas in eoꝝ corde pingēs.

¶ De [illegible] C. CXXVII.

Illa quoq; remissionis atq; humanitatis i[n]tercapedo [illegible] ꝓ aduētu fratꝝ itervenire ꝯsueuit: licet molesta vobis ac fugiēda videat tñ q̄ꝫ sit vtilis ac salubris tā corpi q̄ꝫ spūi vr̄o: paulꝫ patiēter attēdite. Sepe accidit nō dicā nouicijs ⁊ īfirmis sꝫ etiā expimētissimis atꝫ ꝑfectis: vt nisi mētis eoꝝ directio atq; cēsura q̄busdā mollita fuerit vicissitudinū laxamētis: aut in teporem spirit⁹ aut certe in ꝑiculosam corpis valitudinem collabat. Et iccirco a prudētib⁹ atq; ꝑfectis cū intercessent fratꝝ crebra etiā visitatio: nō solū tolerāda patiēter: sꝫ etiā gratāter ē amplectēda. Primū qḋ ꝓuocat nos auidius semꝑ solitudinis desiderare secreta: nam quodāmodo cursum nostrꝫ dū iterpolare credit infatigabilē iugēq; ꝯseruat: qui si nullo obice interdū tardaret: vsq; ad finē ꝯtendere indefessa ꝑ[illegible] [illegible] ꝯferet lucra cū iocūdissimo corporis laxamēto: q̄ꝫ illa sint q̄ ꝑ abstinētie fatigatōeꝫ fuerāt acq̄rēda. Sup q̄ re aptissimā cōparatōeꝫ antiq̄ narratōe vulgatā breuit̄ vobis īdicabo: fert beatissim⁹ Johānes euāgelista: cū ꝑdicē manib⁹ molliter demulceret: quēdā ad se habitu venatorio venientē subito cōspexisse. Qui mirat⁹ ꝙ vir tāte opinionis ac fame ad tā parua ⁊ humilia se oblectamēta summitteret: tu ne es inquit ille Johannes: cuius fama insignis atq; celeberrima me quoq; summo desiderio tue agnitionis illexit. Cur ergo oblectamētis tam vilib⁹ occuparis. Cui beat⁹ Johānes. Quid ē qḋ manu gestas. At ille. Arc⁹ ait. Et cur eū nō m[odo] q̄ tensuꝫ semꝑ circūfers. Cui rñdit. Nō oꝫ ne iugi curuamīe rigoris fortitudo laxata mollescat atq; depeat: ⁊ cū oportuerit vt fortiora in aliquā ferā specula dirigent: rigore ꝑ nimietatē ꝯtinue itētōis amisso violētior ictus nō possit emitti. Nec nr̄i inq̄t btūs Jo. animi te offendat o iuuenis tā parua hec breuisq; laxatio: q̄ nisi remissione q̄dā rigorē itēsiōis sue iterdū releuet ac relaxet: irremisso rigore lētescēs vrtuti spirit⁹ cū necessitas possit obsecūdare nō poterit.

¶ De [illegible] C. CXXVIII.

Ermanus. Quoniā nobis illusionū tuarū [illegible] q̄rebamur isidie ꝑ doctrinā tuā dño donāte detecte sūt. Hoc quoq; nobis ꝓcamur edisseri qḋ i euāgelio dr̄. Iugū meū suaue ē. ⁊ onus meū leue. Quippe cū aplūs dicat: oēs qui volunt pie viuere i christo ꝑsecutōeꝫ patiētur. Abrahā. Uerissimam dñi esse sententiā experiētie ipsius facile ꝓbabim⁹ documento: si ꝑfectionis viā legitime fuerim⁹ aggressi. Quid enim graue poterit ei qḋ duꝝ ei q̄ vera humilitate fundat⁹: i oībus que fuerint sibi irrogate letatur iniurijs: dicēs: cōplaceo mihi in infirmitatib⁹. Quis humiliaris rei cruciabitur damno: qui perfecta nuditate gloriosus: mūdi facultates omnesq; concupiscentias arbitratur vt stercora: qui oīa q̄ ab alijs auferri possunt sua non esse cognoscit. Cuius inopie necessitate fugabit: qui cū apostolo gloriat in ieiunijs multis in fame ⁊ siti in frigore ⁊ nuditate. Quis labor quodve tā arduū senioris ꝓceptū trāquillitatē pectoris eius poterit ꝑturbare: qui omnib⁹ que sibi fuerint imperata non solū patienter sed etiam gratāter occurrit: dicens ⁊ ipse. Nō sicut ego volo: sed sicut tu. Ut aūt nobis ecōtrario iugū christi nec leue nec suaue videat contumacie nostre est ascribendū: qui diffidētia atq; incredulitate deiecti cōtra illius consilium q̄ ait: Si vis ꝑfect⁹ esse vade: vende oīa tua ⁊ sequere me: inepta ꝑtinacie pugnam⁹: terrenaꝝ. s. facultatum materias retētantes. Quaꝝ cum neribus animū nostrū diabolus teneat illigatū q̄d supest nisi vt cū voluerit nos spūalib⁹ gaudijs separare: earūdem imminutōe ac ꝑditōe mestificet. secularium curaꝝ flagris semꝑ excruciet: ex nobismetipsis quo dilaceramus exculpans. Ipse enim nobis tormento sunt quib⁹ vtimur voluptates: ⁊ oblectamenta hui⁹ carnis atq; delitie carnalis vice in suum retorquentur auctorē. Nos inquā non esse manifestum ē qui semitas dñi refectas ac leues prauis ac duris desiderioꝝ cautibus exasperamus: qui viā regiā aplicis ac ꝓpheticis silicib⁹ communitā sanctorūq; oīuꝫ atq; ipsi⁹ dñi vestigijs cōplanatā amētissime deserentes: deuia queq; ac dumosa sectamur: ⁊ p̄sentiū oblectatōnū illecebris obcecati: ꝑ obscuros impeditosq; vitioꝝ anfractus lacerati crurib⁹: ⁊ disrupta nuptiali veste reptamus non modo acutissimis vepriū aculeis ꝯstringendi: sed etiam virulentorum serpētium vel scorpionū illic latitātiū ictib⁹ vulnerandi. Oblit⁹ ē inquit me populus me⁹: frustra libātes ⁊ īpingētes in vijs suis in semitis seculi vt ambularent ꝑ eas itinere nō trito: vie eoꝝ fm sniam Salomonis strate spinis: ⁊ ecclesiastes h̄ exprimēs labor inq̄t stultoꝝ affligit eos. Et reuera si cōparare volueris splendentē virginitatis florē ⁊ suaue olentē castimonie puritatē: tetris ac fetidis libidinū volutabris quietem securitatēq; monachoꝝ: periculis ⁊ erumnis q̄b⁹ mūdi huꝰ hoīes implicant. paupertatis nostre requiē: edacibus diuitum tristitijs: ac ꝑuigilib⁹ curis in quibus non absq; summo vite ꝑiculo diebus ac noctib⁹ ꝯsumūtur: suauissimū iugū christi: onusq; leuissimū facillime comprobabis.

¶ De Cētuplo retributiōe perfectoꝝ in hac vita. C. CXXIX.

Proinde etiam illa retributio ꝑmioꝝ q̄ ꝑfecte renunciātib⁹ [in] hac vita cētuplū dñs repromisit: verissime eodē sensu suscipit. Multo credibili⁹ est: cum. s. q̄ aliq̄d seculariū vel affectuum vel honoꝝ christo suadēte ꝯtēpserit: a fratrib⁹ atq; ꝯsortib⁹ ꝓpositi sui qui ei spūali glutino colligant cētuplo gratiorē ēt in hac vita recipe charitatē. Hāc siq̄dē quā societas copule seu ꝯsanguinitatis necessitudo ꝯiungit: satis breuē esse ꝯstat ac fragilē. Monachi solī ꝑpetuā cōiunctionis retinent vnitatem: atq; indiscrete possident vniuersa qui omnia sua esse que fratꝝ: omnia fratꝝ credunt esse que sua sunt. Ergo istam centupli retributionem in magnitudine meriti ⁊ in discretione tam incōparabilis charitatis noueritis expressam. Si etiam ꝓ ire turbatione ingem patiētie lenitatem ꝓ labore solitudinis securitatis quietem ꝓ infructuosa seculi huius penaliq; tristitia salutaris tristitie fructum: ꝓ vanitate letitie temporalis gaudij spiritualis ap

penderis vbertatem: retributionem in hoc affectuum commutatione centuplam prouidebis. Et si vniuscuiusque vicij breui ac ludicre voluptati contraria virtutū merita conferant: centuplo hec esse meliora multiplicata iocunditate approbabit. Centuplā nanque fratrū per ētium recipiet quantitatē qui vno patris vel matris seu fratris p christi noīe charitate contēpta in eum q christo deseruiūt dilectōem sinceriss. mag. transfert. Multiplicata etiā domoꝝ atque agroꝝ possessione ditabitur: quisque vna domo p christi dilectōe reiecta: innumera monasterioꝝ habitacula tanquā propria possidebit in quēcūque orbis peruenerit velut in sue dom' iure succedens. Quo eni nō cētupla sꝫ pluſq̄ centuplu recipit q̄ x vel xx seruoꝝ ministeria inuita vel coacticia derelinquens tot ingenuoꝝ ac nobiliū spontaneo fulcit obsequio? Sꝫ hi scō ministerio merito ac sidu ciali perfruunt: q pue in seruitutē fratrū se ipsos suaque oīa voluntaria deuotōe subdiderunt. Quisque aūt hec humilitate sincera confratrib' suis assi nō detulerit: quūo deferri sibi ab alijs patiēter admittit: cū grauari se eoꝝ obsequijs intelligat poti' quā foueri.

De Persecutōib' adiunctis et de fine sermonis. C. CXXX.

Ecce tñ oīa nō cū remissa securitate nec cū lenti oblectatiōe percipiet: sꝫ vbum dñi cū persecutōibus id est cum pressuris seculi huius ac summis angorib' passionum. Regnum enim celoꝝ non desides: non remissi: non delicati: non teneri: sed violenti diripiūt: q non alijs sꝫ volūtatib' suis p̄clarā inferūt violentiā. Qui direptōe laudabili omni se presentiuꝫ reꝝ voluptate fraudantes: p huiuscemodi rapinā regnū celoꝝ violēter inuadunt. Et iccirco saluator vt nobis amputandarum voluntatum nostrarum formam traderet: non veni inquit facere voluntateꝫ meam sed voluntatem eius qui misit me. Quam virtutem illi specialiter exercent: qui in cenobijs cōmorantes seniorꝫ reguntur imperio: qui nihil omnino arbitrio suo agunt: sed voluntas eorum ex voluntate pendet abbatis. Postremo vt iam disputationis huius sermo claudatur: nonne obsecro in hoc centuplam gratiam euidentissime qui fideliter christo deseruiunt cōsequuntur: dum pro nomine eius a summis p̄ncipibus honorantur: ac licet ipsi humanam gloriam nō requirant: venerabiles tamen etiam in persecutionum angustijs in iudicibus cunctis ac potestatibus fiunt quorum vilitas etiam mediocribus forsitan despicabilis esse potuisset vel pro obscuritate natalium: vel pro conditione seruili si in seculari conuersatione mansissent. Pro christi autem militia nobilitatis nemo status calumniam commouere: nemo obscuritatem generis audebit opponere. Quin potius illis ipsis vilissime conditionis opprobrijs quibus confundi et dehonestari solent ceteri ipsi famuli gloriosius nobilitantur. Tali beatus abraham sermone de illusione artis vel origine vel medela disseruit: atque oculis quondā nostre cogitationū quas diabolus auctor ingessit ferat ꝓpalauit tristisque noctisque ad desideriu nostre mortificationis accendit: quo etiam multos licet incōpto hec oīa sermone digesta fuit credimus inflāmandos

Liber vicesimus. Incipit.

De Imperio Theodosij iunioris qui solus imperauit. C. I.

Igibertus. Post mortē Honorij Theodosius eiusdeꝫ nepos cepit anno domini. cccc.xxv. mundi vo. iiij. M. ccclxxviij. et imperauit solus annis. iij. Huius anno primo vuādali mauritaniam inuaserunt. Anno secundo Celestinus romane ecclesie quadragesimus primus presidet. Hic constituit vt psalmi dauid. cl. ante sacrificiuꝫ canerentur antiphonatiꝫ ex omnibus: quod ante non fiebat: nisi tantum epistola beati pauli et sanctuꝫ euāgelium recitabatur. Ex hoc instituto excerpti de psalmis introitus: gradualia: offertoria ante sacrificium orationes inter cōmunicāduꝫ cum modulatione ad missam in ecclesia romana cantari ceperunt. Theodosius per ardaburium ducem angeli Johannem tyrannuꝫ opprimit. Rome inter etbium et bonefacium ex rei militaris gloria orta inuidia reipublice parturit dispendia. Anno sequenti cassianus de ecclesia cōstantinopolitanā a Johanne chrysostomo electus: et in massiliam gallie presbyter ordinatus: multa scripsit inter que etiam cōpertas in egypto vitas patrum doctrinasque et regulas: datis ad plurimos libris exposuit. Actor. Hic est Johannes heremita cuius dicta superius et collationes abbacustas ad edificationem legentium inserui. Licet apocrypha reputari videantur eius opuscula decreto pape Gelasij.

De Imperio eiusdem Theodosij cum Valentiniano. C. II.

Igibertus. Anno Theodosij ij Theodosius valentinianum placidie amite sue ex constantio filium imperatorem facit: eumque cū placidia matre romam ad imperandum mittit et regnauerunt simul annis. xxiiij. Ceperunt autem anno domini. cccc.xxviij mundi. v. iiij. M. ccc.xci. Horum anno primo in bithinia Thimotheus quidam conscientie et religionis imagine multis illudens eos ad errorem sue heresis induxit dicens christum verum quidē deū et verū hoīeꝫ de virgine maria natū fuisse sꝫ mētiēs dicēdo q̄ deitas na cōuersa sit in humanā. Romani hunos a pānonia fugant quā p. l. annos tenuerāt. Anno. ij. gūderic' rex vuandaloꝝ capta hyspali cū superelat' man' i ecclā ipi' ciuitatꝫ extēdisset mox dei iudicio a demone correpe' interijt. Cui gēseric' frater in regno succedēs regnauit annis. xlviij hic vt fert de fide catholica i arrianā sectā i apostatauit. āno. iij. clodi' pharamundi fili' rex crinit': annis. xviij. regnāt sup frācos: et ex hīs fraci ceperūt hīre reges crinitos. Hic clodi' thorigiā iuasit: et idispargo castello thorigoꝝ aliquā diu habitauit. Inde missis exploratorib' vsque ad vrbē cameracū: rhenū trāsijt: et pstrato multo romanoꝝ pplo citra rhenū vsque ad ligerim habitātiū: carbonariā siluā igressus tornacū obtinuit. Indeque vsque ad cameracū pperauit: vbi pauco tpe resi dēs romanos si quos inuenit ibi pemit: et exinde vsque ad somenā fluuiū puenēs oīa occupauit. Anno. v mittit pmū epm: post quē ad eosdē ab eodē celestio missus ē scūs patrici' genere brito. fili' sorores soro ris sancti martini thuronēsis q in baptismo qde dict' ē suchat: a scō Germano magon': a sancto Celestio vo patricius: a quo archiepiscopus scotoꝝ ordinat' p. lx. annos signis sanctitate et doctrīa excellēs: totā insulā hibernā cōuertit ad christū. Nestorius cōstantinopolis: epus factus fit actor heresis separantis in christo hominem a deo dicēs pur hoīeꝫ nō deū de maria natū et a iudeis crucifixū: vuādalos q olī timore athanulphi excesserant a gallijs: vualia rex gothoꝝ expellere parat etiā ab hispanijs.

De Quibusdā euētib' illius temporis. C. III.

Anno sequenti tertia synodus vniuersalis ephesina prima ducētoꝝ epoꝝ iussu theodosij iunioris augusti edita ē: q nestoriū duas psonas i christo asserētē iusto anathemate cōdēnauit: ostēdēs manē in duas nās vnā dñi nri ihesu christi psonā. In hispanijs. xx. milia ferme militū ōtra vuādalos pugnātiū cesa sūt Genseric' odigothoꝝ verit' et sit a bonefacio inuitat': cū vuandalis et oib' eoꝝ familijs ad aphricā trāsfretauit: eāque iuadēs et dilacerās multo tpe cladē romanis itulit. In galliā cū supbiret rex hunoꝝ burgūdiones ipsis montis opprimere: illi in deū christū neque spem suam ponētes se baptizari petierūt: et statim hui' ōgressi pauci multa milia pemerunt: et sic rabiē ipsoꝝ refrenauerūt. Anno sequēti sixt' romane ecclesie. xlij. psidet. Romani in aphrica vuādalis cōgressi supant bonefacius ōflictu cū etbio habito: victor quidē sed moritur' abscedit. In britānia dux saxonū hēgistus considerans aiuꝫ regis ad amoreꝫ sui sueque genti inclinatū: postulauit tantū terre spaciū sibi dari quātū vna corrigia posset ambiri vt ibi pmōtoriū edificaret. Cui tñ rex acqeuisset: accepto illo corio tauri incidit illud in corrigiā lōgissimaꝫ et loco quē puderat circūducēs incē ambitū illi' cōstruxit castellū: appellauitque illud castꝫ corrigie. Anno sequēti sixtus papa a basso criminat et iussu valētiniani ipatoris rome ōgregata synodo corā. lv. epis inmodico iu hoc purgat: bassus vo damnat pscribit et nō multo post adeo pcussus ipsi' sixti manib' honorifice sepelit. Germanus antisiodorēsis lup' trecasin' eugeni' lugdunēsis hilari' arelatēsis: epi in gallijs darēt.

De Origie et poā statu scī Germani antisiodorēsis. C. IIII

Ex gestis eius. Hic sanct' German' antisiodorēsis oppidi indigena fuit parentibus splendidissimis procreatus: et ab infantia studijs liberalibus instructus post auditoria quoque gallicana rome iuris scientiam acquisiuit. Deinde tribunalia prefecture professione aduocationis ornauit in quo pera multiplici laude splendens: sublimem genere moribus et diuitijs uxorem sortitus est. Proximus eum respublica ad honorum proferens insignia. Cumque territorium antisiodorēse gubernaret mos erat tyrūculoꝝ poti' studijs indulgere quā christiane religioni operā dare Erat autem arbor pirus in vrbe media: ad cui' ramusculos ferarum ab eo deprehensarum capita p admiratione venatōis nimie dependebat. Quem sanct' Amator episcop' ciuitatis hiis frequēs compellebat eloquijs destitue

queso vir bonorum splendidissime hec ioculatia que christianis offensa paganis vero imitanda sunt exercere. Ille tamen nullomodo admonenti se voluit obedire. Cum autem quadam die in sua iuris predia secessisset: sanctus amator illam arborem cum caudicibus abscidit: ignique concremandam ilico deputauit: oscilla vero dependentia longius a ciuitate proijci precepit. Quod cum audiret germanus: ira animum accendit: ita vt sancte religionis oblitus cuius iam munere fuerat insignitus mortem beatissimo viro minitaretur. Et ne christianorum conuentus ei furenti resisteret: turbas suorum sibi coadunans ciuitati improuisus aduenit. Hec omnia dum a quibusdam cognita sancto amatori panderetur ait. Ego me indignum iudico testem fieri fuso sanguine saluatori.

De Oratione eiusdem et obitu sancti Amatoris. C. V.

Diuina ergo

reuelatione finem suum et germanum sibi successurum prouidens: eduam profectus est: vbi iulius reipublice rector et gubernator galie presidebat. Quem sic allocutus est. Finem meum domino mihi innotescente cognoui: et quia non est alter qui regimen sancte ecclesie suscipiat nisi illustrissimus germanus sicut mihi reuelauit dominus: posco celsitudinem tuam vt mihi eundem tonsorare tribuas licentiam. Cui prefectus. Licet inquit reipublice necessarius sit: tamen quia deus et tua beatitudo testatur sibi eum elegit contra dei preceptum venire non possum. Tunc sanctus amator voti compos ad vrbem suam cum letitia redijt. Subeunte autem illo ecclesiam cum et populus ingredi vellet. sic eum allocutus est. Exonerate filij manus iaculis quia hic est domus orationis non martis statio preliantis. Quod etiam fecerunt. Tunc videns episcopus germanum nihil horroris truculenti portantem precepit hostiarijs vt fores ecclesie claustris artarent. Ipse vero glomerata secum turba clericorum iniciens manus germanum apprehendit et inuocato nomine domini cesariem eius capiti detrahens reiectis secularibus ornamentis habitu religionis cum honore promotionis induit talibus eum verbis exhortans. Satagere te oportet frater quo incontaminatum custodias commissum tibi honorem: quia tibi omnipotens deus pastorale commisit officium: populo quoque adhortato vt voluntati dei de electione germani consentiret: omnis turba consentiens ad confirmationem persuasionis eius respondit amen. Ipse autem kal. maij. iiij. feria cepit acrius dissolutione corporis fatigari sed nec inter dolores a predicatione cessabat: et dicebat. Prohibete lamenta: ibi profecto lucti uage voces emittende sunt vbi meliori deterior fuerit successurus: huius autem non solum vita proderit vobis: sed etiam mors. Tunc precepit se ad ecclesiam peruehi: vt ibi spiritum datori redderet: vbi die ac nocte solebat eidem profiteri. Et ascendens pontificalem thronum fere hora diei tertia emisit spiritum. Continuo chorus sanctorum successit: vt spiritum eius cum hymnis et laudibus in specie columbe multis cernentibus ad celum proueheret. Inde corpus ad sepulturam deducitur. Unde cum redeunt quendam paraliticum prospiciunt: qui iam .xxx. annis hoc morbo detinebatur ceruicibus hominum baiulari. Hic orabat: vt vel aquis paululum frui mereretur quibus perfusum fuerat sanctum corpus. Cuius fidem admirans germanus tunc presbyter iussit ex eadem aqua membra eius perfundi: et protinus omnis languor recessit.

De Uita eiusdem sancti amatoris episcopi. C. VI.

Ex gestis eius.

Hic sanctus Amator in iuuenili etate litteris optime eruditus: coactus est a parentibus quandam virginem desponsare. Sed cum tempus copulationis vrgeret: se mutuo adhortantes votum virginitatis fecerunt. Et ecce angelus affuit: qui duas eis coronas attulit propositum laudans et ad perseuerandum adhortans. Porro puella virginum cetui se tradidit: Amator vero in clericatu tantis preconijs virtutum enituit: vt post excessum sancti Eladij mereretur in pontificatum substitui. Sanctus ergo pontifex multis euiluit miraculis: cecos illuminans: paraliticos sanans: mortuos etiam reducens ad vitam. Cum autem multos subiecisset fidei: tum exhibitione miraculorum: tum ex instantia predicandi: videns paruam adhuc ibi esse basilicam nec posse capere christianorum multitudinem tam ingentem: petijt a quodam antiquioribus ciue ruptilio nomine vt sibi concederet domicilium quod intra claustrum habebat vrbis amplum et excelsum. Ille statim abnegat sed non multo post grauissime infirmatus sancto annuit quod rogarat. Tunc vir dei eandem domum basilicam consecrauit in qua sanctum germanum postea tonsorauit. Hec est acternus basilica in honore prothomartyris Stephani christianis populis frequentata.

De Austeritate viri sancti germani. C. VII.

Ex gestis eius.

Igitur germanus sicut supra ad clericatum coactus et inuitus: sed repente mutatur ex omnibus deserit mundi militia: celestis assumitur vxor in sororem mutatur: substantia in pauperes erogatur. Ex die qua sacerdotij sumpsit exordium vsque ad vite terminum nunquam panem frumenti: non vinum: non oleum non legumen: non saltem ad vsum condiendi saporis accepit. Sane die resurrectionis vel natiuitatis dominice potiones singule sumebantur in quibus vini sapor aquis nimijs diluebatur. In refectionibus primum cinerem prelibauit: deinde panem ordeaceum sumpsit quem tamen ipse excussit et moluit. Indumentum semper cucullia et tunica: nec hyeme adiectio nec estate leuamen admissum est. Quod vtrumque tamdiu vsui fuit vel donec donatum est donec attritione consumeretur: cilicio semper interius inherente. Spacium vero lectuli sui trabecule dolatiles ambiebant: iniectos cineres vsque ad marginem continentes: qui tamen quotidiana impressione densati inconfecti soli duriciem preferebant. Stratum omne subiecto cilicio: et superposito vno tantum gausapulo fuit. Caput autem ab humeris per ceruicis confinium nulla subleuauit obiectio: ita vt pronus prostratus ad terram membra damnauit. Noctibus nunquam vestitum: raro cingulum raro calciamenta detraxit. Redimitus loro semper et capsula sanctorum reliquias continente. Jugis gemitus et oratio perseuerans. Dum absolute desinis inter tot cruces longum traxisse martyrium. Omnibus sine acceptione persone hospitium prebuit pedes omnibus manibus suis lauit.

De Primo transitu eius in britanniam et de sancta genouefa virgine. C. VIII.

Unque vita

eius et fama multis fulgeret miraculis ex britannijs directa legatio gallicanis episcopis nunciauit: pelagianam heresim in locis suis late populos occupasse: et huic catholice succurri debere. Ob quam causam synodus numerosa collecta est omniumque iudicio preclara regionis luminaria germanus et lupus precibus ambiuntur negocium deuotissime ab eis suscipitur. Quibus pariter verbis territorium permeantibus: ciues obuiam procedunt tantorum benedictionem virorum expetunt: eisdem debitam venerationem impendunt in vico cui nemethodori vocabulum erat hospitati sunt. Cumque beatus germanus multitudinem confluentem verbi salutaris exhortatione foueret: puellam quandam nomine genouefam inter astantes eminus aspexit: et nescio quid in ea celeste vel angelicum suspicatus: tali eam preconio extulit: eius genitores sic affatus. Beatos inquit dies illa vos fecit quia tante prolis parentes vos esse contigit: cuius natiuitas ipsis quoque angelis letitiam peperit. Erit enim preciosa apud deum meriti: et spiritualis perfectione proposito. Plura quoque laude virginis prosecutus tandem ipsam benignitate suaui complectitur: et inter leuia blandimenta percunctatur si sancti monialis vite celibatum velit suscipere et christi sponsalitio titulari. Illa tanti sponsi nomine delectata titulum virginitatis amplectitur seque hac professionis iam dudum astringi desiderio profitetur. Interea gressum diuertit idem sanctus ad ecclesiam maximo populorum agmine prosequente: ibique inter sanctos psalmos ac prolixam orationem manum dexteram super caput virginis indefesse tenuit. Deinde in crastino cum illa ad eum rediisset et ipse de plana professione eam allocutus fuisset ipse vultum in terram defixit: moxque nummum ereum diuina forsitan allatum sua expressione crucis insculptum inspexit: ac prius a terra collegit: quem loco muneris genouefe tradidit: ac semper collo suspensum ob sui memoriam ferre precepit. Ceterum inquit alia mundialis pulchritudinis ornamenta nunquam tuis vel collo vel digitis inseri patiaris. Ita fatus virgini valefecit: et vt sui memor esset ammonuit: commendansque eam parentibus iter cepit cum beato Lupo peregit.

De Egritudine sancti Germani et eius pugna contra satanam. C. IX.

Quadam die diabolus

insidiator callidus huius in preparatis: germani pedem lapsus occasione contriuit: ignorans illius merita sicut beati Job afflictione corporis propaganda. Et dum aliquando vno in loco infirmitatis necessitate constringitur in vicinia qua manebat casualiter exarsit incendium. Quod consumptis domibus que illic palustri arundine tegebantur: ad illud habitaculum in quo idem vir iacebat flagris stimulantibus ferebatur. Sed hospitium sancti viri expauescens flamma transiluit vltra citraque desauiens multasque domos et vtates iacebat infirmus. Et cum debilitati sue nihil remedij pateretur adhiberi: quadam nocte candentem niueis vestibus vidit sibi adesse personam: que manu extensa videretur iacentem extollere: atque firmis vestigijs imperabat consistere. Postque horam ita fugatis doloribus recepit sanitatem: vt die reddito intrepidus subiret itineris labor

tem. Interea saxones pictiqꝫ bellū aduersus britones iunctis viribus susceperūt: ⁊ illi trepidi sanctoꝝ antistitū auxiliū petierunt. Qui pmissū maturantes aduentū: tantū otulerūt fiducie: vt maxim⁹ crederet exercit⁹ aduenisse. Itaqꝫ aplicis ducib⁹ christ⁹ militabat in castris intantū: vt quotidianis pdicationib⁹ instituti: certatim ad gratiā ouolarent baptismatis. Ita baptismate madidus pcedit exercit⁹ ⁊ otempto armoꝝ presidio dei auxilium expectatur. Hec institutio vel forma castroꝝ hostib⁹ nūciat: q̄ victoriā quasi de inermi exercitu psumētes: assumpta alacritate festināt. Germanus signifer ⁊ dux exercit⁹: oēs admonet vt voci sue vno clamore rñdeāt appropinquātib⁹ hostib⁹ alleluia tertio repetitū. Sacerdotes exclamāt: sequit̄ vn⁹ clamor oīum: ⁊ repercusso aere montiū inclusa multiplicāt: hostile agmē terrore psternit: ⁊ ruisse sup se nō solū rupes circūdatas verū etiā ipam celi machinā otremiscūt: vix sufficere pedū pernicitas credutur: passim fugiūt: arma piciūt: gaudētes vel nuda se corpa eripuisse discrimini: plures & timore pcipites flumē qd̄ festiꝫ venietes transierāt deuorauit. Sicqꝫ hostib⁹ sine sanguine supatis: collectis spolijs christiani triūphāt: ⁊ sancti antistites ad ppria redire festināt.

C De secūda pfectōe eiusdē i britāniā ⁊ de ceplo suscitato. C. X

Non multo post nunciat̄ pfatos hereticos in britānia iterū pullulasse. Rursumqꝫ ad sanctū germanū preces oīum deferunt̄: vt causam dei quā prius obtinuerat tutaretur. Adiuncto itaqꝫ sibi sancto seuero treuerensi epo libent̄ annuit: qm̄ ⁊ laborib⁹ delectat̄: ⁊ se christo gratāter īpēdit: iāqꝫ eo aliquātulū pgresso: vn⁹ ex discipulis eius q̄ eū de hibernia secut⁹ fuerat: ad hāc ipsam delect⁹ expeditōē: qz cū ipso exire nequerat post eū pfect⁹ ē. Cūqꝫ ad tonodoꝝ puenisset: ibi decūbēs post paululū defunct⁹ ē. Cū aūt sanct⁹ german⁹ cū socijs suis hereticos sicut ⁊ antea ofudisset: ⁊ ad ppria remearet: otigit eū ad eūdē deuenire locū. Cognoscēsqꝫ p spm̄ ibi decessisse discipulū: accedēs ad locū quo fuerat tumulatus: iussit reuelli sepulchꝝ: ipmqꝫ vocās noīe: ⁊ qd̄ ageret: ⁊ si secum adhuc militare cupet requsiuit. Mox vitali resumpto spū defūct⁹ residet: cūctaqꝫ sibi ostare suauia ac se nolle huic vlteri⁹ reuocari rñdet. Tūc scō annuēte vt qesceret: ille capite deposito rursuꝫ obdormiuit in christo.

C De Rege britānie ab eodē expulso ⁊ subulco substituto. C. XI.

Ermanus igit cū in britannia pdicaret die q̄dā reg̃ britānie palatiū cū suis discipul' itroiuit: ⁊ directo ad regē nūcio p vehemēti frigore ⁊ superueniēte nocte hospitiū postulauit. Sꝫ cū rex īmitis ocedē noluisset: german⁹ cū discipulis suis sub diuo psistēs: niuē ⁊ grādinē patiēter sustinuerat: iamqꝫ veniēte nocte subulc⁹ regi regressus a pascuis acceptā i palatio pbēdā suā ad ppriū tuguriū referebat. Is vbi scm̄ germanū ospexit vehemēti frigore cū discipul' tabescētē: psone dignitate pmot⁹: oro ait dn̄s eo dn̄e vt tibi ⁊ socijs pcas: ⁊ venies ad hospitiū meū: officiū mee paupertatꝫ suscipias benigne. Cūqꝫ german⁹ ad eū hūilit̄ declinasset: porcari⁹ ille vxorē suā monuit vt vnicū vitulū quē habebāt occideret ⁊ hospitibus cenaturꝫ appōeret. Post cenā igit̄ ger. mulierē euocat: iubetqꝫ vt ossa vituli diligent̄ collecta sup pellē eius añ matrē in psepi cōponat. Quo facto vitulus sine mora surrexit m̄riqꝫ coastās comedē fenū cepit. Tūc german⁹ h̄ audiēs rogat hospites suos: vt saluo iure hospitij h̄ iterim bñficiū acceptarēt. Facto aūt mane germanus ad palatiū pgredit̄: ⁊ regē egressuꝫ de palatio pstolat̄. Exeūti festinus occurrit: ⁊ cur ei sero hospitiuꝫ negasset potent̄ inqrit. Rex stupore defix⁹ ⁊ sancti auctoritate attonit⁹: rñdere nō potuit. Tūc german⁹. Egredē inqt ⁊ regnū melioꝝ dimitte. Illo hesitāte german⁹ cūctātē ipellēs: egredieris ait: ⁊ sicut dn̄s definiuit neqꝫ deinceps ptāte regia abuteris. Rex aūt auctoritatē celestē in psule reformidās: cū cōiuge ⁊ liberis indifferent̄ exiuit: ⁊ vlteri⁹ ingredi nō psumpsit. Tūc german⁹ subulcū cū cōiuge venire fecit: ⁊ vniuerso stupēte palatio regē ostituit. Ex tūc reges ex subulci genere pdeūtes: dominant̄ genti britonū deo res hūanas mirabilit̄ ordināte p beatū germanum.

C De Sctō cassiāo augustudinēsi q̄ rñdit ei de tumulo. C. XII

Unqꝫ de britānia remearet p augustidunū transiens ad tumulū sancti pōtificis Cassiani puenit. Quē cū quō se haberet inqreret. ille statim e tumulo audiētib⁹ cūctis dixit. Dulci qete pfruor ⁊ aduētū redēptoris expecto. Cui german⁹ rñdit. Quiesce p lōgū ī christo tpē ⁊ p nobis attēti⁹ itercede: vt obtinere sacre resurrectōis gaudia mereamur. Ex gest' ei⁹. Hic cassianus olī ex nobili genere ī alexādria vrbe nat⁹: a scō zenone eiusdē vrbis epo diuinis lr̄is erudit⁹: deū ab īfantia coluit: ⁊ oīa p christo deserens: in oztēsi vrbe ecclesiā in honore scī Laurētij sicut ab eodē in visu doct⁹ fuerat ostruxit. Tūc iouinian⁹ īpator deū timēs q̄ successerat iuliano apostate: elegit eū oclamāte pplo ī oztēsi vrbe episcopū. Sed cum eam aliquādiu in omni sanctitate rexisset: valedicens oīb⁹ omnia dereliquit: ⁊ cū paucis clericis pro christo pegrinatōēꝫ arripuit. Intrāsqꝫ mare psperāte deo vsqꝫ ad massiliā nauigauit: ⁊ inde seuiente hereticoꝝ ⁊ paganoꝝ psecutōe augustudunū puenit a sancto simplicio epo gratāter exceptus: ad petitionē ipsi⁹ simplicij cū eo p triēniū māsit. Quarto anno sanctus simplicius migrauit ad dn̄m: ⁊ ois clerus ⁊ populus cassianum elegerūt episcopuꝫ. Cui tātā gratiaꝫ dominus ihesus christus cōferre dignatus est: vt assidue miracula per eum ostenderet: cecis lumen donaret: surdis auditū: debilib⁹ sospitatē: egrotis incolumitatē tribueret: ⁊ oēm hoiem diligebat sicut seipsum. Cōsummauit autē regens ecclesiā beat⁹ Cassianus eps annos. xx. ⁊ migrauit ad dominū ihesuꝫ christū qui ē resurrecturus cū sanctis in gloria eterna.

C De Latrone eius prodigio diuinitus irretito ⁊ duobus aureis compensatis. C. XIII.

Um autem redisset vir sanctus germanus in galliam quadā die iminēte iā vespa cōmitatui suo nud⁹ pede: cucullo vacu⁹ viator accessit: cui⁹ & nuditati odoluit. Qui dolose inherēs cōtubernio: iungitur mansioni ⁊ inter occupatos custodes qui deo non animalib⁹ vigilabāt. iumētum quo senior vehebat̄ predo nocturn⁹ arripuit. Die redito amisso euectōis obseqo agnoscit̄. ⁊ vt sacerdoti aial nō deesset vnus ex clericis ī peditem ex equite mutat̄. Et dum iter agit̄ circumiecti comites beatū virū intuent̄ extra morē ocepta letitiā vultus obūbratione velanteꝫ. Tuꝫ vnus auctoritate concepta causam letitie pcūctat̄. At ille. Paululū inqt remoremur. qz ī felicis illius labor et irridendus est et dolēdus quē mox videbitis estuātē. Cūqꝫ substitisset. respiciūt post se captū aial peditē māu deducētē. Cumqꝫ expectassent accelerantem. ille statim vestigijs prouolutus crimē qd̄ cōmiserat cōfitet̄. ⁊ ita totius noctis spacio irretituꝫ fuisse se retulit vt longius pdire nō posset. nec euadēdi viā aliam repisset. nisi vt ablatū animal restitueret. Ad hec vir sanct⁹. Si hesterna inqt die nudo tibi tegimē dedissē furandi necessitas non fuisset. Accipe quod deest redde qd̄ nostrū est. Ita cōfessor criminis nō solū veniā pro pena cōmisi. verūetiā premiū cū benedictione suscepit. Quadā die dum iter carpet. occurrunt pauperes elemosynam postulantes. Cōsulit diacone quantū esset in osumptib⁹. Tres tm̄ aureos esse respondit. Quos ille totus statim erogari precepit. Ad hec diaconus. Unde victuri hodie sumus. Cui rñdit. Pauperes suos pascit deus. Tu qd̄ habes psta paupib⁹. Diaconus quasi pudus duos erogat. ⁊ vnū reseruat. Post paululū eqtes quidē post eū veniētes. obtulerūt ei mun⁹ ducētoꝝ solidoꝝ. Deinde conuersus ad diaconem ait. Accipe q̄ tradunt̄. ⁊ intellige te fraudē fecisse paupib⁹. Nā si totum qd̄ dedi indigētib⁹ cōtulisses. remunerator noster hodie trecentos redidisset. Cōtremuit diacon⁹. secretū reatus sui īnotuisse pontifici.

De Opib⁹ pietatis ei⁹ ⁊ asini sui suscitatiōe C. XIIII.

Idem sanctus dū alpes italie cōscēderet quibusdā mercatoribus associatus vidit inter alios quēdā claudū ⁊ senē. q̄ torrentem trāsire nō poterat de mōtib⁹ decurrētē. Hui⁹ fascē vir sanctus arripiens ppriis humeris transportauit. ipsūqꝫ quoqꝫ senem iterato transitu subiecta ceruice trāsposuit. Ecce mira virt⁹ charitatis q̄ sancto viro tantā vim cōtulit. vt quē tāta ieiunioꝝ inedia fatigabat. quē continui itinerꝫ fatigatio distrahebat. qui denique semetipꝫ ferre vix poterat cū etiā essꝫ psona tā nobilis rusticū etate ⁊ debilitate grauissimū fasce prius trāsposito sanctis humeris vectitaret. Cū aūt rauēnam puenisset vbi tūc petrus pōtifex ecclesiā christi aplica institutōe gubernabat. dn̄i cū desiderio expectat⁹ excipitur. Occurrūt pncipes. ambiūt pceres. ecclesia eū cū exultatōe amplectitur. Sed ⁊ regina venerabilis placidia. q̄ cū filio suo valētiniano romanū regebat imperiū ad sacerdotis diuersoriū vas argēti amplissimū cibis delicatioꝛib⁹ refertū. sine vlla carnis admixtiōe trāsmisit. Qd̄ susceptū ipse ita distribuit. vt cibos ministris suis traderet. Ipse vo argētū vēdicaret. remittēs loco muneris patenulā ligneā panem ordeaceū cōtinētem. At illa cū ingēti gratulatiōe vtrūqꝫ cōplexa est qz ⁊ argētū suū trāsmissū ad paupes ⁊ illā cibū bri viri cū ministerio abiecti vasculi suscepisset: nā ⁊ lignū auro postea abijt: ⁊ panē multis remedijs ac virtutib⁹ reseruauit. Cū aūt rauēne morā faceret ibi ⁊ mortuum suscitauit: ⁊ multis miraculis eius fama refulsit. In illa si quidem rauenna cū eū regina placida ⁊ ad pdictū vel ad aliud cōuiuiū euocasset: ⁊ ille humiliter annuisset: senio. ieiunijs: vigilijs: labori

busqꝫ confectus: ab hospitio suo vsqꝫ ad palatium asino deferente portatus ē. Cū ꝗ inter epulas ministri secreto regine dixissent. asinū sancti germani repēte defunctū. ⁊ illa tacere iussisset. mire mā suetudinis equū vice asini sancto p̄sētari ꝑcepit. Quem ille intuēs. meus inqt mihi asinꝰ p̄sentet. q̄ ꝗ me huc attulit reportabit. Pergēsqꝫ ad cadauer distensum. Surge inquit musicio reuertamur hospitio. Statimqꝫ subsiliēs semetipm̄ excussit. ⁊ quasi nihil mali passus eēt germanū alacriori ṽtute portauit.

C De transitu ⁊ exequijs eiusdem. C. XV.

Sed antequā de vrbe rauenna exiret. qdā die matutinali solennitate ꝑfecta dū cū epis sermonē de religione conferret tristissimā ꝓtulit mētionē dicēs: Cōmēdo vobis fratres charissimi trāsitū meū videbar mihi ꝑ nocturnū soporē a dn̄o viaticū ꝑegrinatōis accipere. factū est aūt post aliquot dies cū ingrauescēte incōmodo migraret ad dn̄m. capsulā cū reliquijs regina suscepit. Cucullā cū cilicio petrus eps̄ vsurpauit. Ceteroꝝ antistitū vnꝰ accepit palliū: alī cīgulū: duo tūicā duo sagulū diuiserūt: vt aliqd monimēti ex successione haberēt scītatis. Corpus aūt in galliā ad vrbē suā relatū est sicut adhuc viuēs petierat a regina placida. Cūqꝫ ad vrbem vercellēsem portitores venirent sanctꝰ eusebiꝰ eiusdē vrbis eps̄ cōperto sancti germani decessu: ecclesiā quā ei sanctus germanꝰ cū rediret dedicare ꝓmiserat: eam dedicaturꝰ solēniter ingressus: cereos accendi iussit. Sed ministri eos admota flāma accēdere nō valebāt licet id sepiꝰ attentarent. Qd̄ vidēs sanctꝰ Eusebiꝰ intellexit dedicatiōnē aut in aliud tempus debere differri: aut alio ep̄o reseruari. Interea sacri funeris pompa venire narratur: ⁊ obuiantibus ei cunctis per manus sancti Eusebij in predictam ecclesiam inducitur: ⁊ statim omnes cerei diuinitus inflammantur. Tunc sanctus Eusebius promissionis sancti germani meminit: ⁊ quod viuens se facturum promiserat mortuum fecisse cognouit. Unde festum diem populo indicens ad altare accessit: ⁊ quanto altius potuit gloria in excelsis decantans: postea sacras exequias celebrauit. Itaqꝫ corpus sancti Germani cum multa deuotione ⁊ frequentia populorum a proprijs ciuibus kalen. octobris excipit: ⁊ honorifice sepelitur. Obijt autem anno domini. cccel. episcopatus sui. xxx. Siquidē tres mortuos suscitauit. Unum quando Aurelianum transiens a sancto aniano episcopo: totiusqꝫ populi concursu reuerenter exceptus: mortuum iam elatum obuiam habuit quem mox virtute precis vite pristine reformauit. Alterum vero cum apud italiam prefecti filium quem vis febrium extinxerat: reuocauit ad vitam. Tertiū ṽo discipulum suum.

C De Sancto Lupo trecensi ⁊ Petro ep̄o rauennensi. C. XVI

Ex gestis eius. Porro sanctus Lupus lēcorum fam [illegible] fuit: cui gloriose memorie pientissima sancti Hylarij arelatensis episcopi germana coniunx fuit. vij. anno cōiugij se ad conuersionem hortatu mutuo contulerunt. Tunc ille relictis omnibus sanctum Honoratū abbatē lirinēsem expetijt: cuius institutiōe ceruice subdita omnium vigiliaꝝ abstinētiarūqꝫ dogmatibꝰ institutus est. Post annū ṽo regrediēs: vt q̄ sibi remanserant paupibꝰ erogāda distraheret: ad vrbis tricassine illico pontificatū raptus est vbi populum viā salutis docēs: clerūqꝫ strenue gubernans: post biēniū cū sancto germano in britanniā ꝑrexit. In quo itinere signoꝝ mirabilibꝰ cūctis admiratiōi fuere. Nec longe post cum ꝑ gallias vbiqꝫ diffusus p̄meret hunoꝝ exercitꝰ, tricassinam vrbem patētibus campis expositā: nec armis munitā nec muris: vir sanctꝰ recurrēs ad nota p̄sidia sola ad deū intercessione ⁊ prece interposita superno auxilio defendit. Multis quoqꝫ alijs miraculis claruit. Nam ⁊ mulierē paraliticam sanauit puellā ĩpulsu demonis mutā signo crucis ĩposito liberauit: ⁊ alios plures egros sanauit. Annis ferme. xxv. expers lectuli: iacēdi laborē suppositꝰ tabule sustinuit. Cui idumētū nō nisi cilicij ꝯsuetudo fuit: vniꝰ tunice semꝑ vsu ꝯtētꝰ: ĩ oratōibꝰ ꝑuigil ac alternis noctibꝰ ꝑdurabat: biduanis ieiunij defatigatio corpusculo iuuentutis incētiua ꝓsternēs: fletibꝰ ora futuri iudicij intētꝰ īdefesse rigabat. Ceteꝝ q̄ fuerit eiꝰ facta: ex scholis eiusdē discipuloꝝ ṽtutū exēpla docuerūt. Nā ĩ sancto policromo medunēsi ep̄o curationū gr̄a placebat: scꝫ Seueꝝ treuerensi ordiatū germāie gētibꝰ p̄dicātē: aploꝝ n̄ ambiginꝰ societate ꝯiunctū. Scūs aūt Lupꝰ. lij. ānis sacerdotio fūctus spiritū emisit ad celū. Actor. Extāt ṽo sermones elegātes sancti petri rauēnatis ep̄i: ex qbꝰ excerpta plurima opusculis nostris inserui.

C De Uita sancti Marini abbatis. C. XVII.

Ex gestis eius. Eo quoqꝫ tēpore fuit sanctus Mamertinꝰ q̄ quondam paganus cū idola coleret vnū oculum perdidit ⁊ alterius manus ariditatem incurrit. Qui cum se deos offendisse putaret: ⁊ ab eis veniā iugiter imploraret: quadam die dum iret ad templa deoꝝ obuiauit ei quidam nomine sauinus: tonsus capite ⁊ habitu religionis amictus. Qui dum eum requireret vnde ei talis infirmitas accidisset: respōdit. Deos nostros offendi: ⁊ ideo semꝑ eos cū lachrymis rogo: vt mihi reconciliati q̄ abstulerūt irati reforment ꝓpicij. Tūc ille: erras inqt demones deos putans. Sꝫ fac qd̄ dicero tibi. Si vis in oculo ⁊ manu sanari: vade ad sanctum germanum altisiodorēsem ep̄m: ⁊ si ꝯsilio eiꝰ acquieueris: ꝯtinuo sanus eris. Qui statim iter arripiens: venit ad sepulchra sancti Amatoris epī ⁊ alioꝝ sanctoꝝ ⁊ cogente pluuiosa nocte secessit illuc ad quādam cellulam sup tumbā sancti Corcodonij collocatā. Et cū fatigatꝰ itinere obdormisset: apparuit ei visio mirabilis q̄ quidā vir pulcherrimꝰ venit ad hostiū celle illius ⁊ vocauit sanctum corcodoniū diaconū: vt veniret ad festum quod sanctus peregrinꝰ ⁊ sanctus amator cum alijs episcopis faciebant. Cui ille respondit de tumulo. Non possum modo ire quia hospitem habeo quem me oportet custodire ne a serpentibus qui hic sunt occidatur. Abijt ille nunciare quod audierat: ⁊ reuersus est dicens Sancte Corcodone surge ⁊ veni: ⁊ adduc tecum Junianum subdiaconum: ⁊ Junianum lectorem: ⁊ faciāt officium suum: Alexander enim qui tecum est custodiet hospitem tuum. Uisumqꝫ est ita sancto Mamertino q̄ sanctus Corcodonius apprehensa manu eius duxit eum secum ⁊ ostendit ei sanctum Peregrinum ⁊ sanctū Amatorem: ⁊ duos alios ep̄os. Et cū iussisset ad eos sanctus Corcodoniꝰ: dixit ei sanctꝰ Amator. Quis est ille q̄ tecū ecclesiā ingressus est. Qui respondit hospes meus est. At ille expelle inquit eum a nobis: quia pollutus idolis nobiscum esse non debet. Qui cum expelleretur: prostratus coram eis impetrauit gratiam sancti Amatoris. Qui iussit ei vt iret ad sanctum Germanum. Mox ergo euigilans ⁊ visione certificatus venit ad eum: ⁊ procidens ante eum veniam postulabat. Et cum ei cuncta ita narraret: perrexerunt simul cum multis alijs ad tumbam sancti corcodonij vbi serpentes erant. Et remoto lapide visi sunt serpentes viij. quorum vnus x. pedum longitudinem excedebat. Et cum astantes pre timore diffugerent: beatus Germanus stans immobilis iussit eos illuc secedere vbi nulli possent omnino nocere. Et post hec baptizatus est ⁊ sanatus Sanctus Mamertinus: ⁊ factus est monachus monasterij sancti Germani: ⁊ postea fuit Abbas ipsius ecclesie post sanctum [illegible].

C De Sancto Mariano monacho. C. XVIII

Tempore sancti Allodij successoris sancti Germani circa annum domini. cccclxxx. sanctus Marianus de territorio bituricensi venit ad monasterium sancti Germani tractꝰ opinione sanctitatis que adhuc inibi redolebat. Cumqꝫ ibi toto desiderio recipi postularet: ⁊ receptus in breui veteranis monachis sanctitatem imitabilem se preberet: sanctus Mamertinus tunc abbas volens probare obedientiam eius: vilius ei monasterij commisit officium. pastorem eum constituens bucularum. Cum ergo iussu abbatis in q̄dā silua q̄ erat ꝓpe villā q̄ dicit̄ micigliis vł meligles. boues ⁊ vaccas libētissime custodiret tāta sanctitate pollebat q̄ etiā aues [illegible] manu ꝓpa nutriebat. Ubi dum quidā [illegible] ĩ nemore canes eiꝰ apꝝ latratibꝰ excitātes: cū iam eū grauiꝰ vrgerent: fugit ad cellā sancti Mariani. Qui vbi canes latrātes audiuit desertis bobꝰ illuc ꝓperās: ⁊ canes cōpescuit ⁊ aprū ĩcolumē abire ꝑmisit. Quidā latrones cū eū in cāpo expoliassent: vestem eiꝰ secū ferētes abierūt: solū ei palliolū dimiserūt. Qui stati clamauit post eos dicēs. Reuertimini dn̄i mei ecce denarius in meo pallio [illegible] q̄ vobis forsitan erit necessariꝰ. Qui ꝓiusꝰ reuersi cum palliū cū denario rapuissent: eum nudum penitus dimiserunt. Sed cum festinantes ad suas latebras ꝓperarent in ipso crepusculo ad hostiū cellē eiꝰ inuēti sūt. Quos ille ĩ cella sua benigne recepit ⁊ pedes eoꝝ lauās hospitalitatē quātā potuit ministrauit: vñ cūctis factis suis penitētibꝰ vnus eoꝝ ad fidē ꝯuersus est.

C Adhuc de miraculis ⁊ transitu eiusdem. C. XIX.

Quodam etiā tēpore monachi qui ad boum custodiā fuerant deputati: iuuenili voluntate vrsam quidam cum catulis que vitulis eorum insidiabatur laqueis ⁊ ingenio capere voluerunt. Cumqꝫ illi nocte laqueos pretēdissēt ⁊ vrsa in eos irruens teneretur: sanctus Marianus hoc presciēs de lecto surrexit: ⁊ eam inueniens dixit ei. Quid facis hic misera: fuge cito ne capiaris. Et statī illa humilit̄ ⁊ mā suete discessit. Marianꝰ ṽo monachos excubantes inueniēs increpauit: ⁊ vrsam quā capere

piebant incolumen rediisse nunciauit. Solebat autem singulis domi nicis ad ppiquã ecclesiã pficisci. Quodã itaqʒ die iussit vnũ ex mona chis secum ire. Cui ille. Nõ inqt hodie qꝛ debeo ad mẽsam fratrib⁹ ministrare. Tunc iuit cogente imperio sancti viri. Sed cum eẽnt ĩ ec clesia finito euangelio statim foras egredit᷑: ⁊ ascẽdẽs equũ suũ ad domum redire citius nitebatur. Sed cum equum inde mouere non posset licet eũ dure calcaribus perurgeret: intelligens causaʒ ↄfusus redijt ad ecclesiã: ⁊ finita missa dixit scũs Marian⁹. Dic mihi frĩ pre gisti vbi volebas: q̃ me relicto discedere cupiebas. Ecce equ⁹ obedi uit deo: cui tu ĩpugnabas. Adueniẽte die pasche rogabãt eũ fr̃es vt diẽ pasche ĩ fontaneto monasterio celebraret. Qđ cũ fecisset: sequẽti die corripit᷑ dolore febriũ ⁊ q̃rta feria migrauit ad dñj. Quẽ dũ por tatores veherẽt ad antisiodoꝝ: in q̃dã villa existẽtes: mouere ide pem tus nequerũt, donec q̃dã q̃ erat ꝑ suis forefactĩ ĩ carcẽ cõpedit⁹ fract cathenis ⁊ aꝑto carcẽ liber exiẽs venit ad corp⁹: ⁊ cũ alijs portauit vſ qʒ ad vrbẽ. Qui cũ ꝓcessione ep̃ali solẽniter except⁹: ĩ ecclesia sancti germani est sepultus.

¶ De Sanctis episcopis Eucherio lugdunensi ⁊ Hylario arelatensi. C. XX.

Ctor. Porro sancti episcopi Eucheri⁹ lugdunẽsis ⁊ Hylari⁹ arelatẽsis: quos eodẽ tp̃e cũ san cto Germano antisiod. floruisse iam supra diximus: am bo viri nobilissimi fuerũt ⁊ eloquẽtissimi. Eucheri⁹ ex no bilissimo senatoꝝ genere inter speluncã ĩclusus: reuelãte angelo põti fex fact⁹ est. Cui⁹ natalis ẽ. xvj. kal. decẽbris. Hylari⁹ multos ſmo nes ad ꝑplm splẽdidissimos cõposuit. Cui⁹ natalis ẽ iij. nonas maij Sancti vo honorati. xvij. kal. februarij. Eucheri⁹ vt ait gẽnadi⁹ scri psit ad valẽtinianũ ꝑpinquũ suũ: de ↄtẽptu mũdi ⁊ seculari phĩe eplam vnã scholastico ⁊ rõnabili ſmone: ⁊ aliã ad ꝑsonã filioꝝ salo nij ⁊ verani postea ep̃oꝝ obscurã. Sed ⁊ sancti Cassiani quedã opu scula lato tẽsa sermone angusto vbi reuoluẽs tramite in vno coegit volumine: q̃ tã ecclesiasticq̃ q̃ȝ monasticq̃ studijs sũt necessaria. Mo rit᷑ inq̃t valẽtiniano ⁊ marciano regnãtib⁹. Idẽ quoqʒ gennadi⁹ de beato hylario ita scripsit. Hylari⁹ arelatẽsis ep̃s vir ĩ sanctis scriptu ris doct⁹: ⁊ paupertatis amator: ⁊ erga inopũ ꝓuisionẽ nõ solũ pietate mẽtis: sed ⁊ corporis sui labore sollicit⁹. Nã ꝓficiẽdis paupib⁹ etiam rusticationẽ ↄtra vires suas hõ genere clarus ⁊ lõge aliter educatus exercuit: sʒ nec in spũalib⁹ laborare neglexit: nã ⁊ ĩ docẽdo grãȝ ha buit: ⁊ absqʒ ꝑsonaꝝ acceptiõe ĩ oĩb⁹ castigatũ op⁹ ꝑdicatõis ingessit Ingẽio vo morali aliq̃ etiã parua edidit q̃ erudite aĩe ⁊ fidelis lingue indicio sunt. In q̃b⁹ ꝑcipuo ⁊ ad multoꝝ vtilitatẽ necessario ope vi tã sancti Honorati ꝑdecessoris sui cõposuit. Morit᷑ ꝓ valẽtiniano ⁊ marciano regnantibus.

¶ De Sãcto Honorato arelatẽsi ep̃o ⁊ ei⁹ ꝑmordijs. C. XXI.

Ilarius. Hic honorat⁹ ĩ adolescẽtia baptismũ arbitratu ꝓꝓo cõcupiuit: ⁊ maturo cõ silio san⁹ mortẽ expauit. Itaqʒ adhuc cathecumin⁹ lasci uiã respuebat: clericos vt patres honorãs: ⁊ pueris iter dũ sensu pauperẽ iuuãs. Hũc iã baptizatũ pr̃ ei⁹ terrene pietatis sus piciõe sollicit⁹ timẽs sibi a christo ꝑripi: conat᷑ eũ studijs iuuẽtutis illicere: venatib⁹ ⁊ ludis: varijsqʒ mũdi voluptatib⁹ irretire: demũ fe stidiebat adolescẽs: quo grãdeu⁹ oblectabat᷑ pr̃: tali se semꝑ adhor tatõe ↄpellẽs. Delectat hec vita sʒ decipit. Itaqʒ ↄuersus iugo diuine seruitutis se subdidit: intelligẽs summũ eẽ captiuitatis gen⁹ licentiã iuuẽtutis. Tõsus igit᷑ capillis ⁊ veste mutata: sic repẽte tot⁹: ex alio ali⁹ ostẽdit᷑: vt nõ aliter pr̃ eius q̃ȝ se orbatũ filio lamẽtaret᷑. Occur rit: renititur: cominat᷑: nec tñ vllo hoꝝ pueritia deo freta ↄcutit᷑. Ti rone suo diis ↄsolatore astitit: eiqʒ vnũ ex germanis suis in collegiuʒ suscitauit: qui eius exẽplo ↄuersus: senior iuniorẽ ↄsecut⁹ est. Cũqʒ multis ṽtutib⁹ enicarent: ⁊ oẽȝ simul pr̃iaȝ adornarẽt: cepit alter al ter laudi obijcere ⁊ glĩe exponere. Sʒ dũ vnusq̃sqʒ sub vmbra alteri us obscurari volebat: tanq̃ȝ repcussa claritas vtrũqʒ radiebat. Gloriã itaqʒ suã pauẽtes: ĩ hac vita mercedẽ se ꝑcepisse putabãt: ⁊ humanã ↄuersatõeȝ ⁊ gratiã fastidientes heremi amore flagrabant: oĩb⁹ igit᷑ erogatis de terra sua exeũt ⁊ ne q̃d iuuenili ausu temere ab eis ince ptũ putaret᷑: senẽ ꝑfecte grauitatĩ señ carpasiũ etatĩ sue custodẽ assu munt. Querit᷑ g̃ latebra ꝑegrinatõis fugit᷑ fama ṽtutĩ at vbicũqʒ itur: ibi alia vellẽt nollẽt fama ꝑhibebatur.

¶ De Vita ei⁹ monastica ⁊ ep̃atu eiusdem. C. XXII.

Eniqʒ germano suo ĩ christo viro ve nerato defuncto. hic honorat⁹ ad heremũ vrbi arelatẽsi ꝑpinquã ꝑuenit: va cãtẽqʒ insulã ob nimietatem squaloris: ⁊ accessaȝ vene natoꝝ aĩaliũ metu petijt ꝓꝑt̃ secreti opportunitatẽ. Ingrediẽte eo fugit horror solitudinis cedit turba serpẽtiũ: ibiqʒ multĩ ad eũ ↄflue tib⁹: fact⁹ ẽ pater multoꝝ monachoꝝ: multisqʒ admirandis ṽtutib⁹ fulgens: de aduenis quoqʒ ⁊ ꝑegrinis recipiẽdis magno ope sollici tus erat: ⁊ paupib⁹ largit᷑ erogans: nihil sibi suisqʒ ꝑter victũ pñtiuʒ dieꝝ ac vestitũ reseruabat. Exhausta est aliquando dispensationis substantia: fides nunq̃ȝ. Unde quadam vice cum vnum iam ex mul tis milibus aureũ arca ꝓflua ac munifica retineret hunc ipsum etiã ĩ multarũ reꝝ defectu ↄstãtissime paupi dedit: ⁊ mihi atqʒ alijs astã tib⁹ ait. Certũ iã ẽ appropinq̃re q̃ defecerat. Vix triũ aut q̃tuor ho raꝝ spaciũ trãsierat: ⁊ mox q̃ verbis suis fidẽ faceret occurrit. Mei quoqʒ grã patriã quã fastidierat accessit: meqʒ durũ ⁊ indomitũ vix tãdẽ suis piissimis exhortatõib⁹ simulqʒ lachrymis ac ꝑcib⁹ ad deũ ↄuertit: secũqʒ ad heremũ ꝑduxit. Et ꝑmũ q̃dẽ lacte postea cibo sapi entie nutriuit. Tãdẽ in hac ecclesia duʒ regnũ accepisset: sub illo flo ruit christi ecclesia sicut monasteriũ añ floruerat. Sõno tãdẽ vltimo excipit᷑: multoꝝ interea varijs visionib⁹ somn⁹ ↄcutit᷑: quoꝝ facies erat: q. s. illi sancto occurrerẽt officia sanctoꝝ. Et vere ille ĩ eodẽ me die noctis puncto ecclesiam in occursuʒ sancti corporis ↄuẽt⁹ imple uit: vt non nisi angelicis nuncijs suscitatus putaret᷑. Sicqʒ cum ho nore sepulture traditur.

¶ De Sancto Patricio hiberniensi ep̃o. C. XXIII.

Igibertus. Eo tp̃e Celestinus papa ad sco tos in christũ credentes palladi um misit ep̃m: post quẽ ab eodẽ missus ẽ sanct⁹ patrici⁹ ad eos: genere brito: filius ↄchees sororis sancti Martini. Qui in baptismo q̃dẽ dict⁹ est suchat: a sancto Germano magoni⁹ a celestino vo patrici⁹: a quo scotoꝝ archiep̃s: ordinat⁹ ꝑ annos. lx. san ctitate signis ⁊ doctrina excellẽs totã insulam hibernie conuertit ad christũ. Actor. Hec sigibert⁹. Legit᷑ tñ q̃ idem Patricius mago nius cognominat⁹ sit: ⁊ apud scotos porcarius ꝑmũ fuit. Inde libe ratus romam adijt: sacras litteras affatim didicit: palladio autem episcopo defuncto quem Celestinus papa ad scotos miserat: mittit᷑ cuȝ Germano patricius ⁊ hibernijs episcopus ordinat᷑. Auxilius aũt ⁊ seruinus cum eo in inferiori gradu ordinati sunt. Preter virtutes reliquas quas fecit. lx. mortuos suscitauit: captiuos multos ꝓprijs sumptibus redemit: ecclesias. ccclxv. fundauit: ⁊ totidẽ episcopos or dinauit: ꝑ̄sbyteroꝝ. iij. milia: consecrauit. xij. milia hoĩuȝ baptizauit. vij. reges filios almogub vno die baptizauit. xl. dieb⁹ ⁊. xl. noctibus in vertice montis hely ieiunauit. lxxx. annis ĩ hibernia ꝑdicauit. cxx. vixit ⁊ sepulchꝝ eius nõ inuenit᷑. Cõpleto in hely. xl. dierum ⁊ nocti um ieiunio: tres petitiones ꝓ hiberniensib⁹ fecit: eo q̃ fidem recepis sent. Primam vt vnusquisqʒ credentium penitentiam. s. in extremo vite sue statu susciperet᷑. Secundam ne hibernia a barbaris inter num consumeretur. Tertiam ne aliquis hiberniensium superuiuat in aduentu iudicis. Hinc pro honore sancti patricij delenda dicitur vij. annis ante iudiciũ. In colle hiberniensium populo benedixit: ⁊ ꝓ eo orauit. Ibi aues multicolores innumerabiles ad eum venerũt: vt benediceret eis. Quibus signantur quiqʒ fideles qui per eum cõuer si sunt ad dominum.

¶ De Baculo Ihesu sibi dato ⁊ purgatorio sibi ostenso. C. XXIIII.

Erũ in primis cum prefatam gentẽ ad modũ bestialẽ ⁊ terroreȝ terrore tormentoꝝ ⁊ amore gaudioꝝ ab errore cõuertere voluisset: dicebant ad christũ se nũq̃ȝ cõuertendos verbis eius vel miraculis: nisi aliquis eoꝝ ⁊ tormenta illa maloꝝ ⁊ gaudia beatoꝝ intueri posset vt reb⁹ visis certiores fierẽt q̃ȝ ꝓmissis. Cũqʒ ille etiam tunc pro salute populi ieiunijs ⁊ orationibus deuotior fie ret apparuit ei pius dominus Ihesus visibiliter: dãs ei textum euan gelicum ⁊ baculum. Que hucusqʒ pro magnis preciosisqʒ reliquijs in hibernia venerationi habentur ac pro signo summi presulatus. i. archiepiscopatus illius patrie cuiuslibet habenti hec reputãtur. Ipse quoqʒ baculus pro eo q̃ illum dominus Ihesus dilecto suo patri cio contulit baculus Ihesu cognominatur. Itaqʒ dominus eundeȝ sanctum in locum desertum deduxit: ⁊ quandam foueam rotundaȝ intrinsecus obscuram ostendit ei dicens. Quis quisqʒ veraciter pe nitens ⁊ vera fide armatus: fossam eandem ingressus: vnius diei ac noctis spacio moram in ea faceret: ab omnibus peccatis suis purga retur: ⁊ per illam trãsiens nõ solum tormẽta maloꝝ videret: sed etiã gaudia beatorum. Sicqʒ domino ab oculis eius disparẽte: letus sta tim in eodem loco ecclesiam construxit: ⁊ beati patris Augustini ca nonicos in ea constituit. Fossam autẽ que est in cimiterio: extra frõ tem ecclesie muro circũdedit: ⁊ ianuas seraſqʒ appo suit: ne q̃s eam temere ⁊ sine licentia ingredi presumeret. Clauem vero custodiam

dam priori eiusdem ecclesie commendauit. Ipsius autem beati patris tempore multi penitentia ducti: fossam ingressi sunt: q̄ regredientes ꝛ tormēta maxima se ꝑpessos ꝛ se vidisse testati sunt. Quoꝝ relatiões iussit beat⁹ patric⁹ in eadē ecclesia notari. Eoꝝ vo attestatiōe: ceperūt alij ꝑdicatōez beati patricij suscipe. Et qm̄ a pctīs ibidē hō purgatur: loc⁹ ille purgatoriū sancti patricij noīatur: loc⁹ aūt ecclesie regles dicit. Verū historia hec a multis nō recipit: ꝑp illud maxime qḋ ibi dictū est aīas a purgatorio liberatas: non statī ad celū euolare: sꝫ in paradiso terrestri tanq̄ī loco q̄eti itermedio tpalr cōmanere: ꝛ īde statuto tpe ad celi palatia trāsmeare: cū eō nulli⁹ credat loc⁹ esse medi⁹ aīaꝝ int̄ purgatoriū ꝛ celestē paradisum.

¶ De Petronio bonon. ꝛ scriptis eius. C. XXV.

Eodem tempore fuit petroni⁹ bononiensis italie ecclesie epūs: vir sancte vite ꝛ monachoꝝ studijs ab adolescētia exercitat⁹. Hic scripsisse putat vitaspatrū monachoꝝ egypti quē velut speculū ac normā ꝑfessionis sue monachi amplectuntur. Legi inquit gennadius sub eius nomine in ordinatione episcopi: ratione ꝛ humilitate plenū tractatum: quē lingua elegantior ostendit non ipsius esse: sed vt quidā dicūt patris eius Petronij eloquētissimi ꝛ eruditissimi in secularib⁹ litteris viri. Nam ꝛ prefectum pretorij se fuisse in ipso tractatu designat. Mortuus est Theodosio ꝛ placido valētiniano regnantibus. Actor. De quodā libro Petronij partim metrico: partim prosaico: pauca hec moralia que sequuntur excerpta notaui. Petroni⁹. Quid faciūt leges vbi sola pecunia regnat: aut vbi paupertas vincere nulla pōt. Iam nunc iudiciū nihil est nisi publica merces. Tutius est paruo ere rem ꝑditā recupare q̄ in ambiguam litem descēdere. Periculosum est alienis interesse secretis. Non bibit inter aquas poma: aut pendentia carpit. Tantalus infelix: quem sua vota premunt. Diuitis hec magni facies erit omnia cernens. Qui tenet ꝛ sicco cōquirit ore famē. Heu heu nos miseros q̄ totus humuncio nil est. Nil erimus cuncti postq̄ nos auferet orcus. Ergo viuamus dū licet esse bene. Omnes opertis oculis: bona sua computant. Cum fortuna manet vultū seruatis amici. Cum cecidit turpi vertitis ora fuga. Raram facit mixturam cū sapiētia forma. Ego sic semꝑ ꝛ vbiq̄ vixi vt vltimam quanq̄ lucem tanq̄ non redditurum consumez. Quid non cōmune est: quod natura optimū fecerit. Nescio quomodo bone mētis est soror paupertas. Nihil tā arduum est quod non improbitas extorqueat. Ingeniosa gula est. Ad predam strepitūq̄ lucri suffragia vertit. Venalis populus: venalis curia patrū. Ipsaq̄ maiestas auro corrupta iacebit. Querit se natura nec inuenit. Omnibus ergo scorta placent fractiq̄ neruis serpere gressus. Et laxi crines: ꝛ tot noua nomina vestis. Quisquis habet nummos secura nauigat aura: fortunāq̄ suo temperat arbitrio. Carmina cōponit declamat ꝯcrepat oēs. Et pagit causa sꝗ: sitq̄ cathone pōr. Parua loquor qḋ vis: nūmos ꝑhēti⁹ opto eueniet clausum: possidet arca iouem. O maxima rex. Et merito pietas homini mitissima virtus.

¶ De Ceteris eiusdem temporibus doctoribus ꝛ scriptoribus. C. XXVI

Eodem tempore fuit celestinus qui anteq̄ pelagio concurreret imo adolescēs scripsit ad parentes suos de monasterio suo epistolā in modū libelli: oib⁹ deū desiderātib⁹ necessariā: morales siq̄dē in eo dictōes: nihil vitij postmodū ꝑditi sꝫ totū ad virtutis incitamētū tenuit. Fuit ꝛ tunc iulian⁹ epūs cāpan⁹ vir acris ingenij in negocio: in diuinis scripturis doct⁹ in greca ꝛ latina lingua scholastic⁹. Prius ergo q̄ impietatē pelagij in se aperiret: clarus in doctorib⁹ ecclesie fuit. Postea vo heresim pelagij defendere nisus: scripsit aduersus sanctum Augustinum impugnatorē illi⁹: libros iiij. ꝛ iterū libros. viij. Est ꝛ liber altricationis ambarum partium. Hic tamen in elemosinis tempore famis ꝛ angustie indigentibus omnibus prorogatis suis: multos nobilium miserationis specie precipueq̄ religiosorū alliciens heresi sue sociauit: mortuus est valentiniano ꝛ constantino filio regnantibus. Florebat enim tunc paulinus nolanus episcopus: qui multa composuit versu breui: ꝛ ad celsum quēdam epitaphij vice consolatorium libellum super morte christiani ꝛ baptizati infantis spe christiana vinctum ꝛ ad seuerum plures epistolas ꝛ ad theodosium imperatorez ante episcopatum pangericum super victoria tyrannorum: eo maxime q̄ fide ꝛ oratione plusq̄ armis vinceret. Fecit ꝛ de sacramento hymnos ad sororem quoq̄ epistolas multas. De contemptu mundi ꝛ de diuersis causis diuersas disputationes ꝛ tractatus edidit. Precipuus tamen omnium eius opusculorum liber est de penitentia ꝛ de laude generali omnium martyꝝ. Claruit temporibus honorij ꝛ valentiniani non solum obseruatione ꝛ sanctitate vite sed etiam potentia aduersum demones. Scripsit eodem tempore eutropius presbyter ad duas sorores ancillas christi: q̄ ob deuotionē pudicitie ꝛ amorē religionis exheredate fuerāt a parētib⁹: epl̄as ī modū libelloꝝ ꝯsolatorias: elegāti ꝛ apto sermone duas: nō solū rōne sed etiā testimonijs scripturaꝝ munitas. Scripsit ꝛ tūc vigili⁹ diaconus ex tradiōe patrum monachoꝝ regulā q̄ in cenobio ad ꝑfectum fratrum in conuentu legit: breuiatā: ꝛ aperto sermone totius monastice ꝑfessionis tenentem in se disciplinā. Scripsit ꝛ tūc victori⁹ massiliēsis rhetor in genesi a ꝑncipio libri vsq̄ ad obitū abrahe patriarche: ꝛ quatuor edidit libros christiano quidē ꝛ pio sensu: sꝫ vtpote seculari litteratura occupatus hō: ꝛ nullius magisterij in diuinis scripturis exercitat⁹ lenioris pōderis sentētias figurauit. Mortuus ē Theodosio ꝛ valentiniano regnantibus.

¶ De Quibusdā tūc⁹ tpis accidētib⁹. C. XXVI.

Igibertus. Apud ꝑsas hoc tpe christianitas dilatata est: nam maruthas epūs legatōe ad eos funct⁹: filiū Isdidis regis a demonio liberauit p qḋ q̄dē maior gloria fidei accreuit ꝛ ꝯ ab inimicis dei grauior ī christianos ꝑsecutio exarsit. Eudoxia augusta vxor Theodosij hierosolymā ex voto ꝑperauit ꝛ inde reliquias ꝑthomartyris Stephani: ꝛ duas cathenas q̄s angel⁹ de manib⁹ Petri apl̄i disiecit: dei nutu attulit: eisq̄ adiūcta cathena q̄ ꝗ rome Petr⁹ iūct⁹ fuit triadē fecit: ꝛ īde cū ꝯsilio romani ꝑsulis solēnitatē scī Petri q̄ dr̄ ad vincula rome īstituit: id maxie vt ꝑplm reuocaret a gētilis supstitōis pōpa: qḋ adhuc solēnizabat ī hoc die ciuitas ex ritu gētili ꝑ victoria octauiani augusti collata. Diabol⁹ iudeos in sp̄e pseudo ꝑphe: Moysen se esse mētiēs seduxit: ꝛ ꝑmittēs se in terrā repromissionis eos reducturū: ad mare trāsfretādū adduxit: ibiq̄ eorū multos multis modis perire fecit. Que res multis eoꝝ h̄ piculo euasis: credēdi in christū causa fuit.

¶ De Obitu sancti Augustini hipponēsis epi. C. XXVIII.

Anno eorūdem imperator. xiij. vandali insulam africā deuastant omnimodis. Sub hoc turbine tribulationis sanct⁹ Augustin⁹ migrauit ad dominū. xiij. mēse obsidionis sue vrbis: anno etatis sue. lxxiij. clericatus vel epatus. xl. Qui tāta scripsit: vt nullus libros eius in omni tpe vite sue nō solū scribere sed ne legere quidē valeat. Ciuitas enī p. xiiij. mēses obsessa ē a barbaris: q2 vo predicandi facultas ei nō erat: coepos ꝛ alios qui tunc forte ad vrbem confugerant ad pacē commonebat: orans iugiter dominū quatinus aut ciuitatez liberaret: aut se de seculo vocare dignaret. Tertio mense obsidionis lecto decubauit: ꝛ inter cetera quibus exitum suum cōmuniebat. vij. psalmos penitentiales flendo iugiter decantabat. Dicebat enim post perceptum baptismum etiam laudatos christianos: absq̄ digna ꝛ cōpetēti penitentia nō debere de corpore exire. Hic nō solum clericos sed etiam laycos ab omni iuramēto cōpescebat. Propter loquacitatem ꝛ detractionē q̄ maxime in cōuiuijs abūdare solet: hos vsus ī mēsa sua scribi fecit. Quisq̄s amat dictis absentū rodere famā. Hāc mensam indignā nouerit esse sibi. Propē h̄ ēt ꝛ ꝑp edificatōez legi semꝑ faciebat ad mensam. Vestes ei⁹ ꝛ calciamēta ꝛ lectualia ex moderato ꝛ cōpetēti habitu erāt: nec nitida aut speciosa nimiū: nec abiecta plurimū. Migrauit aūt. iiij. mense obsidionis vrbis sue.

¶ De Scō Leōe papa s̄mologo ꝛ scriptis ei⁹. C. XXIX.

Anno predictorum imperator. xiij. Leo romane ecclesie. xliij. presidet. Hic in homelijs declamandis multum valuit. Hic in canone misse addidit: sanctū sacrificium ꝛ immaculatam hostiam. Hic quotiens rogabat ab aliquibus vt eis apostoloꝝ vel martyꝝ reliquias daret: ꝯsueuit ad corpora vel memorias apostoloꝝ vel martyꝝ: quoꝝ reliquie petebant̄ missas celebrare in ipsoꝝ honore: sicq̄ brateā altaris quo ꝯsecratū corpus domini inuoluerat ꝑticulatim diuidebat: ꝛ ꝑ reliquijs apostoloꝝ vel martyꝝ dabat. Vn̄ si ab aliquib⁹ dubitabat̄ cultello pānos illos pungens sanguinem eliciebat sic palā cūctis faciens: q̄ in consecratione mysteriorū christi sanguis apostoloꝝ vel martyꝝ: q̄ ꝑ illo effusus ē intrat p diuinaꝫ virtutē ī pānos illos: ꝛ iō merito illos dari ꝑ reliqijs scōꝝ ī quoꝝ honore consecrati sunt. Actor. Hic scripsit epl̄as decretales. lxx. s̄mones ad ꝑplm. lxxix. vn̄ ꝛ dict⁹ ē sermolog⁹. De his aūt ad eiusdē scī viri ingenij prudētie ꝛ eloquētie venustatis cōmēdatōez simul etiā ad legētiū edificatōez q̄dā excerpsi: q̄ ꝛ opusculis nostris p diuersa loca inserui.

¶ De Quibusdam eventibus illius temporis: ⁊ de Merlino ⁊ eius prophetia. C. XXX.

Igibertus. Anno Theodosij et valētiniani priuato corpore passi aliorūq̃ cū eo apud antisiodor passor: Germano epo diuinitꝰ reuelant. Anno eorūdē. xvij. corpus Johānis chrysostomi in exilio defuncti tandē cōstantinopolim refert. instantia Proculi epi ⁊ iussu Theodosij imperatoris cū lachrymis orantis. vt veniā daret Archadio patri suo ⁊ Eudoxie matri: q̃ eū exiliauerāt. Et per hoc finita est dissensio q̃ adhuc erat in ecclesia pro eiusdē Johannis damnatione. Cōstantinopolim per. iiij. menses terremotu terra fluctuante. quidā corā oibus orantibus sublatus in aere diuina virtute ammonitus est a diuina voce vt factis letanijs canerent oēs. Sanctꝰ deus: scūs fortis: scūs imortalis miserere nobis. nihil aliud apponētes. quo facto cessauit terremotus. Anno sequēti rex Vuortigernus cōsilio inito cū sapiētibus quid agere deberet ad tutamē sui. iussit cōuenire artifices vt ei turrim fortissimā cōstruerēt. Sed cū opera eorum tellus absorberet. suasū est ei vt hominē sine patre quereret. ⁊ eius sanguine lapides ⁊ cementū aspergi preciperet: quasi hoc facto fundamētū stare potuisset. Inuētus igitur adolescens cui nomē erat Merlinus. qui cū matre sua adducitur corā rege. que professa est de spiritu in specie hois se illū cōcepisse. Merlinus autē multa obscure reuelauit. multa predixit futura. Aperuit enim sub fundamēto lacum. sub lacu duos latere dracones. quorū vnus rubeus populū britonū. alter vero albus gentē saxonum designaret. et quis in cōflictu suo alteri preualeret. Predixit Aurelium Ambrosiū deuicto hengisto ⁊ cōbusto Vuortigerno regnaturum. fratrēq̃ eius vterpēdragon in regno ei successurū. et vtrūq̃ veneno periturū. Arthurū vo quem aprū cornubie vocat. prophetauit q̃ ecclesie dei succurreret. q̃ insulas occidētales sibi subiugaret. q̃ gallicanas prouincias possideret. q̃ romano exercitui terribilē se exhiberet. et q̃ exitū dubiū haberet. Prenūciauit q̃ archiepiscopatus lundoniarū transferēdus esset in dorobernā. que modo cantuaria nominat. ⁊ q̃ eboracēsis archieps. s. beatus Samson cū. vij. episcopis ad armoricanā transiret regionē. que modo minor britannia noiat. Prophetauit etiā q̃ sub normānorū dominio redigēda eēt anglia. ⁊ alia plurima que vix intelligi possunt donec apparere incipiant. Solet eni spiritus dei per quos voluerit mysteria sua loqui. sicut p sibillā. sicut per Balaā ceterosq̃ huiusmodi.

¶ De Persecutione vuandalorū in aphrica: ⁊ de septem dormientibus quo se incluserunt in spelūca. C. XXXI.

Anno sequēti Gensericus dolo carthaginē cepit: ⁊ oēm Aphricam sibi subijciens lachrymabili clade potentiā romani regni deiecit. Hic nihil parsi habēs neq̃ sancti: ⁊ infestus cunctis maxime nobilitati ⁊ religioni: oia diuina ⁊ humana exterminauit. Episcopum ⁊ oēm clerū ecclesie carthaginensis expulit. loca sancta aut suorū habitacula fecit. aut arrianis cōtradidit. ⁊ catholicos vbiq̃ persequi iussit. Anno sequēti apud ephesū. vij. fratres a Decio imperatore pro christo tormētati in spelunca se clauserant. et facta oratione ibi obdormierāt. post annos sue dormitiōis circiter centū nonagintaduos ore spelunce qđ in suo tēpore Decius obstruxerat patefacto diuinitus a somno surgunt. ⁊ asserta fide nostre resurrectiōis corā Theodosio imperatore de qua multum dubitabatur. iterum dormiunt in christo. Nomina autē eorū hec sunt que in baptismo acceperunt. Malchus: maximianus: dionysius: iohānes serapion: constantinus.

¶ De Resurrectione predictorū septem fratrum: ⁊ de stupefactione malchi. C. XXXII.

Temporibus siquidē Theodosij pullulauit heresis eorū qui negabant resurrectionē mortuorū. Unde cōtristatus Theodosius christianissimus imperator. qz fidē tam impie agitari videbat. indutus cilicio sedens in interiori cubiculo per singulos dies flebat. Qđ videns misericors deus consolari lugentes ⁊ confirmare spem de resurrectione mortuorū voluit. ⁊ thesaurū sue pietatis ita predictos martyres suscitauit. Misit siquidē in cor cuiusdā burgēsis ephesi: vt in illo mōte edificaret stabula pastorībꝰ suis. Cementarijs ergo speluncam aperiētibꝰ surrexerūt sancti. ⁊ seinuicē salutantes putabāt se vna tantū nocte dormisse. Et pridianā tristiciam recordātes interrogauerūt Malchū q̃ eis ministrauerat. quid de eis Decius decreuisset. At ille respōdit. Sicut dixi sero Quesiti sumꝰ vt idolis immolemus. ⁊ ecce malū de nobis cogitat imperator. Respōdit Maximianus. Deus scit q̃ non sacrificabimus. Cumq̃ socios confortasset: iussit malcho vt emptūrꝰ panes ad vrbē descenderet. ⁊ plures q̃ heri panes afferēs: qđ iussisset imperator rediēs nūciaret. Tollēs g̃ malchꝰ. v. solidos de spelūca exiuit: ⁊ vidēs lapides miratus est. sz aliud cogitās parū p lapidibꝰ cogitauit. Veniēs g̃ timidꝰ ad portā vrbis valde miratꝰ est: vidēs suppositū signū crucis. Unde pgēs ad alterā portā idē signū inuenit. vltra modū admiratꝰ est. oibꝰ portis signo crucis apposito. ⁊ mutata ciuitate. signās se ad pmā portā rediit: se estimās somniare. Inde se cōfirmās ⁊ vultū operiens vrbē ingredit. Et veniēs ad vēditores panū: audiuit hoies de christo loquētes. Et amplꝰ stupefactꝰ: quid est inqt q̃ nemo heri audebat christū noiare: ⁊ nūc eū oēs cōfitent. puto q̃ hec nō est ephesiorū ciuitas: qz aliter edificata est. sz aliā ciuitatē iuxta nescio. Et cū interrogans audisset hāc eē ephesū: errare veraciter se putauit: ⁊ redire ad socios cogitauit. Accessit tn̄ ad eos q̃ panes vēdebāt. Et cū argēteos ptulisset: mirati vēditores dicebāt ad inuicē: q̃ ille iuuenis antiquū thesaurū inuenisset. Malchꝰ vo videns illos loqui ad inuicē: putauit q̃ vellēt eū trahē ad imperatorē. ⁊ territꝰ rogauit eos vt dimitterent panes ⁊ argēteos retinerēt. At illi tenētes eū dixerūt ei: Vn̄ es tu. qz thesauros antiquorū imperatorū inuenisti. Indica nobis ⁊ erimꝰ socij tecū: ⁊ celabimꝰ te: qz aliter celari nō potes. Malchꝰ vo nō inueniebat qđ diceret illis pre pauore. Illi g̃ vidētes eū tacentē: misso fune in collo eiꝰ trahebāt eū p vicos vsq̃ ad mediū ciuitatis. Et exijt rumor ad oēs: q̃ quidā iuuenis thesauros inuenisset. Cōgregati ad eū vniuersis ⁊ admirātibꝰ: satisfacere volebat eis q̃ nihil inuenerat. Et circūspiciēs oēs: a nemine cognosci poterat. Et pspiciēs in populum volebat aliquē cognoscere de cōsanguineis suis: quos veraciter viuere putabat. Et nullū inueniens: stabat q̃si insanus in medio populi ciuitatis.

¶ Qualiter eorū resurrectione diuulgata rursus obdormierunt. C. XXXIII.

Quod cū audissent scūs marinꝰ epe: ⁊ antipatꝰ pcōsul: q̃ nup in vrbē aduenerat: mādauerūt ciuibꝰ vt eū caute adducerēt ⁊ argēteos. Cūq̃ a ministris traheret ad ecclesiā: putabat vere q̃ duceret ad imperatorē. Epe igit ⁊ pcōsul mirātes argēteos: interrogauerūt eū: vbi thesaurū incognitū inuenisset. At ille rñdit se nihil inuenisse: sz de sacculo parentū suorū eosdē denarios habuisse. qđ ei vo nunc acciderit se penitꝰ ignorare. Et interrogatꝰ cuiꝰ ciuitatis eēt: rñdit: Bene scio q̃ huiꝰ ciuitatis sum: si tn̄ hec est ciuitas ephesiorū. Procōsul dixit: fac venire parētes tuos vt testent de te. Quos cū noiasset: ⁊ nullus eos cognosceret: dicebāt se eū fingē: vt aliquo mō euaderet. Et ait pcōsul: Quō credemꝰ tibi q̃ h argentū parentū tuorū fuerit: cū scriptura eius plusq̃. ccclxxij. ānos habeat. ⁊ sit primorū decij imperatoris dierū. ⁊ in nullo similes sunt argenteis nostris. Et quomodo parentes tui ante tantum tempus fuerunt. tu vo iuuenis vis decipere sapientes ⁊ senes ephesi. Iccirco te iubeo legibus tradi: donec cōfitearis qđ inuenisti. Tunc procidens malchus ante eos dixit: Pro deo dñi dicite mihi quod vos interrogo: ⁊ ego dicam vobis quod est in corde meo. Decius imperator qui fuit i hac ciuitate: vbi est. Episcopus dixit: Fili non est hodie in terra qui decius nominet. Imperator autem fuit ante longum tempus. Et ait malchus: In hoc domine ita stupeo: q̃ nemo mihi credit. sed sequimini me: ⁊ ostendam vobis socios meos: qui sunt in monte celio: ⁊ ipsis credite. Hoc enim scio: q̃ a facie decij imperatoris nos fugimus: ⁊ ego sero vidi: q̃ ingressus est decius imperator in hanc vrbem: si tamen hec est ephesi ciuitas. Tunc episcopus cogitās in seipso dixit proconsuli: q̃ visio est quam deus vult ostendere in iuuene isto. Perrexerunt ergo cum eo ⁊ ciuitatis plurima multitudo. Et ingressus est prius malchus ad socios suos. ⁊ post eum episcopus ingrediēs inuenit inter lapides litteras sigillatas duobꝰ sigillis argenteis. Et conuocato populo legit eas audientibus ⁊ mirantibus cunctis. Et videntes sanctos sedentes in spelunca: ⁊ facies eorū quasi rosas florentes: procidentes glorificauerūt deum. statiq̃ episcopus ⁊ proconsul miserūt ad theodosiū imperatorē: rogantes vt cito veniret: ⁊ mirabilia dei nuper ostensa videret. Qui protinus surgēs de humo ⁊ de sacco in quo lugebat: glorificās deum venit a constantinopoli ephesum. Et obuiantibus eis cunctis: ascenderunt omnes simul ad speluncā ad sanctos. Et mox vt sancti viderūt imperatorē: resplenduerūt facies eorū sicut sol. Et ingressus imperator procidit ante eos glorificans deū. ⁊ surgens amplexus est omnes. ⁊ super singulos fleuit dicens Sic video vos tanq̃ si viderem dominū resuscitantē lazarum. Tūc dixit sanctus maximianus ad eum: Crede nobis: q̃ propter te suscitauit nos deus ante diem magne resurrectionis: vt credas indubitanter q̃ resurrectio mortuorū est. Vere enī resurreximꝰ ⁊ viuimus.

Et sicut infans est in vtero matris non sentiens lesionem ⁊ viuit. sic fuimus viuentes iacentes ⁊ dormientes ⁊ nõ sentiẽtes. Et his dictis videntibus cũctis inclinãtes capita sua in terrã obdormierũt. ⁊ tradiderũt spũs suos fm dñi imperiũ. Surgẽs autẽ imperator cecidit super eos flẽs: ⁊ deosculãs eos. Et cũ iussisset fieri loculos aureos i quibus mitterent. i ipsa nocte apparuerũt imperatori dicẽtes. ⁊ sicut hactenus in terra iacuerãt ⁊ ex terra surrexerãt. ita eos dimitteret donec eos deus iterũ suscitaret. Iussit ergo imperator locũ illũ inauratis lapidibus adornari: ⁊ oẽs epos resurrectionẽ cõfitẽtes absolui.

De Quibusdaz euentibus ⁊ obitu Theodosij ⁊ codice eiusdem. C. XXXIIII.

Igibertus. Anno quoq; pnotato Ambrosius aurelius ... secũdo ... so preliũ cũ saxonibus cõmittit: Hengistũ ducẽ captum perimit. ceteros intra ciuitatem includit. Misericordiam poscentibus donat. ⁊ terra eis iuxta scotiã delegata. fedus pacis cũ eis cõfirmat. Deinde reuocauit ciues: regnũ disposuit. leges sopitas renouat. ecclesias reformat. psules statuit atq; sepulturã consulũ qui in pditione ceciderãt p industriã Merlini miris lapidibus cõstruxit. Anno sequẽti Germanus antisiodorẽsis cũ seuero treuerensi epo iterũ ad britanniã missus: renascẽtẽ pelagianã heresim cõfutat. Anno sequẽti Remigius remẽsis nascit pnunciatus ex noĩe p montanũ monachũ. Quo nato idẽ Montanus qui cecus erat de lacte cilinie matris eius oculos suos liniẽs illuminatus est. Anno sequẽti in aphrica ex ardescẽtibus vuãdalis. ita vt libros diuinos exurerent. ⁊ de sacris palliis ac vestibus: vestes sibi facerẽt Ualerianus eps octogenarius nolẽs diuina sacramẽta pphanis tradere. a rege Genserico ab vrbe ⁊ domo exclusus reliquũ vite vsq; ad mortẽ nudus sub nudo aere exegit. Tandẽ theodosius imperator obijt. cui marcianus cũ valentiniano successit. Actor. Tpibus theodosij vt an dicit psper theodosius liber oĩuz legũ legitimoz pncipũ in vnũ collatarũ editus est. anno imperij eius. xv. Hec liber in legibus codex appellat. Codicis autẽ appellatio ad oẽs actores extẽdit. sed cũ codicẽ sine adiectione audis impialis liber antonomatice intelligẽdus est. Iste liber qui dicit codex cõpositus est ex cõstitutiõibus antiquoz pncipũ in tribus codicibus cõgregatis: hermogeniano: theodosiano: gregoriano: ⁊ alijs cõstitutionibus diuagantibus huc illucq; dispersis.

De Impio Marciani ⁊ cõcilio calcedonẽsi. C. XXXV.

Igibertus. Post theodosiũ iunior Marcianus imperiũ ... anno dñi cccc.lij. mũdi. v.iiij. M.cccc.xv. ⁊ iperauit annis. vi. cum quo valẽtinianus annis. v. huius imperij anno. i. istãtia leonis pape iubẽte imperatore Marciano ɔgregata ⁊ habita est vniuersalis synodus apud calcedonẽ. In q̃ euticẽ cõstãtinopolitanũ abbatẽ pnunciantẽ verbi dei ⁊ carnis vnã esse naturã: eiusq; defensorẽ dioscoz alexãdrinũ quondã eps. vna patrũ sententia pindicauit. Nestoriũ etiã cõstantinopolitanũ quõdã epm. olim in ephesina synodo damnatũ: iterũ anathematizans cũ reliquis hereticis damnauit. Predicãs eadẽ synodus christũ deũ sic de virgine natũ: vt in eo ⁊ diuine ⁊ humane nature substãtiã esse fateamur. Hic decretũ est. vt mater domini Maria nõ solum christothocos: sed etiã theothocos credatur ⁊ appelletur. propter Nestorij blasphemias mentientis eam nõ deum: sed hominem purum genuisse. Actor. In eiusdem synodi gestis legitur. q cum facta esset. iiij. synodus calcedonẽsis. dc.xxx. patrum vbi erat sanctus Leo papa. disputantibus hereticis cũ orthodoxis: dixerunt orthodoxi. Scribamus in charta fidem nostrã ⁊ vos in alia vestram. et ponamus eas cum sigillis nostris super corpus sancte Euphemie. et firmemus corporis sepulchrum corã imperatore ⁊ oremus deũ fm fidem nostraz: ⁊ vos fm fidẽ vestrã vt deus manifestet nobis rectã fidẽ. Quo facto ieiunauerunt Orthodoxi: ⁊ orauerunt: per septem dies post hec abierũt oẽs cum Imperatore ad sepulchrũ. Quod aperientes viderunt sanctaz tenentẽ in manu cartam Orthodoxorũ: et carta hereticorũ erat deiecta sub pedibus eius. Ex gestis illius hec pauca excerpta sũt. Nõ desinit per fordiculas quasdam malignus insidiari pietatis sequacibus. sed semper noui quiddam aduersus veritatem indagat. Placuit nullum vsq; edificare posse neq; monasterium: neq; oratorium: absq; ciuitatis episcopi voluntate. in monasterijs non esse suscipiendum seruum ad monachum faciendum preter proprij domini voluntatem. Neq; monachos ecclesiasticis vel secularibus rebus cõmunicare. Nec licere clericum duarum pariter ciuitatum ecclesijs militare. Clerici et monachi coniuratores vel conspiratores proprium amittunt gradum. Hoc enim vitium etiam apud extrinsecas leges penitus amputatur. Clericum vel laicum qui episcopum accusat non suscipi debere: nisi prius eorũ estimatio fuerit discussa. Intra tres menses episcopoz ordinationes debere fieri. Placuit omnẽ ecclesiam habentẽ episcopũ etiã economũ habere de proprio clero. Oportet vt sit numerosa seueritas sanctionũ: vbi est licentia crebra culparum.

De Persecutione hunorũ in gallia: ⁊ expugnatione eorum. C. XXXVI.

Igibertus. Eodẽ anno terremotus pene assidui ⁊ signa plurima in celo ostẽdũt. Uespe ab aquilone celũ efficit rubeũ vt ignis intermixtis p igneũ ruborẽ clarioribus lineis in hastarũ speciẽ deformatũ. luna obfuscat. cometes apparet. ⁊ multa alia signa q nõ eẽ ociosa ostẽdit instãs rerũ ɔsequẽtia. Anno sequẽti attila hunoz rex vualamere ostrogothoz regis: ⁊ ardarici gepidarũ regis ⁊ multarũ aquilonariũ gẽtiũ sibi subiectarũ auxilio fultus: ⁊ a pannonijs egressus occidẽtale impiũ inuadit cũ q̃ngẽtis milibus armatoz. Et pmo p totas gallias p eos tãta efferbuit dei indignatio: vt nulla oĩno ciuitatẽ castellum vel oppidũ aliq̃ a furore eoz potuerit tueri munitio. Postremo aurelianis vrbẽ eis obsidẽtibus: ad subsidiũ galliarũ aduolauit patricius romanoz ecius fultus ⁊ ipse theoderico vuisigothoz regis: ⁊ merouei frãcoz regis. aliarũq; gẽtiũ copijs militaribus ɔserto prelio i campis cathalanoz q̃dã recessit. attilã tñ i vsq; ad internitionẽ deleuit. Cesa sunt ibi. clxxx. milia pugnatorũ. inter quos etiã occidit theodericus rex vuisigothorũ. Attila resũpta spe exhibij decessu repatriauit mature reditur suppleto exercitu. Nicasius remẽsis epe cũ eutropia sorore a hunis martyrisat. Actor. In gestis tñ eorũdẽ legunt passi sub vuãdalis in hũc modũ.

De Sancto Nichasio remensi: ⁊ eius sorore Eutropia C. XXXVII.

Ex gestis eorũ. Tpe quo vuãdali nimia crebra subuertẽtes p vniuersas puincias nihil aliud q̃ christianoz sanguinẽ sitire videbant. Clarebãt in gallijs nichasius remoz ⁊ ... nus aurel. põtifices magnis pdigijs ac virtutibus insignes. Qui meritis suis ac precibus hanc irã indignationis dei diu differre meruerũt: et ppłm interim ad penitentiã reuocarẽt. At illi thesaurisantes sibi irã nullatenus eoz salutaribus pceptis obtẽperabãt. Interea vuãdali castrametant circa vrbẽ remoz: ⁊ oĩ regiõe depopulata christianos tñ velut deoz suoz inimicos: ⁊ moribus paganorũ ɔtrarios oĩno delere cupiebãt. Ultimo itaq; subuersionis die illis circũquaq; fortiter pugnãtibus. ciues terrore pculsi: ad sctm nichasiũ i orationibus pstratũ cucurrerũt. interrogãtes q̃d nilus fieri decernẽt aut seruitũ gẽtis se tradẽ: aut vsq; ad mortẽ p salute vrbis dimicare Qui prescius ex reuelatiõe ostẽsione dei vrbẽ penitus subuertẽdã: cũ magna ɔstãtia ridit: Indignationẽ hãc nr̃is sceleribus puocatã nõ ignoramus. Cur prope ad flagella diuina cõpulsi nõ simus aut desperãtes: sz patientes ⁊ deuotissime cũ sũma spe salutis nr̃e suscipiamus mori ... ipsa mors pñs nõ suppliciũ nobis fiat: sed remediũ. Ecce ego q̃si pastor p ouibus mori paratus sum. Instãtius orem⁹ pro inimicis nr̃e salutẽ illis optãtes tanq; amicis. Scã quoq; eutropia germana sua: expãsis ad celũ manibus: plebẽ pro viribus ad martyrij coronã excitabat. Dũ ergo furibundus paganoz impetus irruit: vir sanctus comitante sorore cum hymnis ⁊ canticis spiritualibus ad hostiũ basilice sancte dei genitricis marie: quã in arcem sedis fundauerat eis occurrit. Moxq; vt serratas acies vidit: manu silentiũ indicens ait: O nuibus diuinis ministra fortitudo. quare contra naturã humane cõditionis victoriam vestre dignitatis in rabiem vertitis. nam veri iam titulus quondam nobiliũ bellatorũ inscriptus erat parcere humilibus ⁊ debellare superbos. Et ecce plebs christiana deo suo humilis ⁊ deuota: vestris in conspectibus prostrata: remissionem peccatorũ vsq; ad mortem obediẽs expectat. Penitemini ⁊ vos pro sceleribus vr̃is deũ verũ agnoscẽtes: ne forte indignatio eius: que p vos filijs sit ad correptionẽ salutis: vobis fiet stipẽdiũ tartaree damnatiõis. Quod si oues meas pseuerãte impietate queritis trucidare. me primũ pro ipsis victimã diuine maiestati libate: vt pariter digni beatitudine celesti mereamur inueniri.

De Martyrio vtriusq;. C. XXXVIII.

Is dictis cum in oratione prostratus versu hunc decantaret. Adhesit pauimento anima mea. illico ictu gladiatoris sequente capite trucidato verbũ sanctitatis ab ore decollati nõ destitit. sed immortalitatis sententiã quam petijt adimplendo impetrauit dicẽs: Uiuifica me fm verbum tuũ. Sancta vero Eutropia videns circa se impietatem mitigatam ⁊ pulchritudinem

suam quasi libidus paganorum reseruatam. super interfectorem sacerdotis insiliens ait. Heu tyrāne crudelis magnū dei virū īdignis manibꝰ iugulasti. ⁊ me tibi abutendā reseruas diuina te iam iamq; sñia damnat. Tunc cū ad martyriū suū prouocādo saltem repētino raptus palpebras nō femineā ꝟtute. sed diuina vltione oculos eius vindex eruisset. ⁊ sic confestim gladios psequentiū incurrere ꝗ̄ delectationibus paganoꝝ assentiēdo succūbere malēs ilico cum germano suo ⁊ ceteris palmā martyrij sustinuit vel promeruit. Uniuersa autē expleta cede martyrij inundāte sacro sanguine terror subitus psecutores inuasit. q̄si dimicantes acies celestes vidētes. horribilibusq; sonitu ipsa ecclesia roborāte ita vt relictis spolijs vrbis p cōpita irreuocabilit̄ aufugerēt. Sicq; diu solitaria pmanēte ciuitate sub custodia tm̄ angelica martyrū ibi corpora seruabant̄. ita vt in noctibꝰ a longe cernerent̄ lumina. ⁊ suauissimi soni pro choreis supnarū virtutū sydereas audirent̄ a multis carmina. Unde ⁊ ex reuelatiōe diuine virtutis iam iāq; cōfortati cōciues paucissimi q̄ ad sepeliendā sanctorū corpora diuina prouidētia remāserāt. ad vrbē cum ieiunijs ⁊ orationibus pperātes. ibiq; odorē suauissimū hauriēdo senti ētes gemitū gaudio miscētes in locis cōgruis circa ciuitatē corpora sancta venerabiliter humauerūt. ⁊ extunc sine timore hostiū dn̄o attentius seruire decertauerunt. Actor. De sancto Amano iam supius diximus. Sanctus autē nichasius vt legit̄ longe ante p̄dixerat disperionis galliarū causam esse sodomiticā prauitatē que futura erat internetio remēsiū ex saturitate. s. ⁊ ocio ⁊ auaricia ⁊ carnis cōcupiscentia. Sigibertus. Anno quoq; p̄notato metēsis epūs auctor captiuat̄: sz huiꝰ cecitate pcussis cū captiuis sue vrbis relaxat̄.

Iterū De percussione hunorū in gallia: ⁊ de miraculo trinitatis in vnitate. C. XXXIX.

De excidium galliis impendere seruatius tungrēsis epūs longe ante in spiritu p̄uiderat ⁊ rome a Petro ap̄lo hoc iudiciū dei ineuitabile fore vdidicerat. Ideoq; relicta tūgrēsi vrbe que euertēda erat: ad traiectū sedē episcopalē transposuit.

Ex vita sancti seruatij. Theodorico itaq; (vt dictū est) rege visigothoꝝ perēpto in crastinū gothis acerrime pugnantibus pro cede regis sui. timēs echius ne si oēs hunos auxilio eorum vinceret nouos hostes in rēpublicā prouocaret. insipienti vsus cōsilio praeliū diremit. Attila tanq̄ leo insaniēs liber dimissus īfinitas strages per gallias dedit. tungris diu obsessa capta ⁊ dirupta est. In portis remēsium ipse sathanas sese ostēdit ductorē barbaroꝝ. Post hoc ventum est ad trecas vbi scūs Lupus venit obuiā Attile ⁊ ait illi. Tu quis es qui vastas terras nostras ⁊ gētē nostrā ꝑturbas. Cui ille. Ego sum Attila flagellū dei. Ad quā vocē sanctus Lupus iussit portas aperiri dicēs. Bene venerit flagellū dei. Et induxit eū in ciuitatē. Miro autē modo oēs huni cecitate pcussi transierunt per mediā ciuitatē a porta in portam neminē ledentes. Sigibertus. Pullulāte inter gallias arriana herese que ineq̄les credēs esse psonas sancte trinitatis. dicebat filiū minorē esse patre. spiritū vero sanctū minorem patre ⁊ filio. dn̄s errātes corrigit. ostenso plano miraculo deū in tribus personis vnitis ⁊ equalis esse substātie. nec debere ab īdignis de diuinitate tractari. Nam vasatensi vrbe ab hunorū obsidione liberata per diuinū auxiliū. cum episcopus pro gratiarū actione missam populo celebraret respiciens sursum vidit desuper altare quasi de camera templi cadere equaliter tres guttas equalis magnitudinis crystallo clariores que simul defluentes et in vnum coniuncte quasi vnam gemmā pulcherrimā effecerunt. Quam cum in medio crucis auree ⁊ gemmate posuissent. alie gemme ceciderūt. Seorsuz vero posita infirmis dabat sanitatē. Adorantibus vero imaginem sancte crucis augebat deuotionē. quia pijs ⁊ mundis clara. impijs ⁊ immūdis obscura videbatur. Omnibus bellis famosius fuit bellum quod candidatus sanctarum vndecim miliū virginum exercitus bellauit duce sancta virgine vrsula. Actor. Harum igitur vitam ⁊ passionem q̄uis longe ante passe fuerunt. vt in earum gestis legitur. Hic placuit inserere: eo ꝙ in hoc chronicorū loco Sigibertus de his mentionem facit. nescio qua de causa. nisi forte quia sub persecutione hunorum passe sunt que maxime isto tempore videtur inualuisse.

De Sancta virgine Ursula cū sociabus suis. C. XL.

Ec igitur Ursula vnica filia Dionothi nobilissimi ⁊ ditissimi britānoꝝ principis. cū nondū nubilis a filio regis anglie ad nuptias peteretur. et patrē suum valde christianū super hoc anxiari videret. qui deum metuebat si filiam suam iam deo deuotam nubere cogeret. ⁊ tyranni pagani feritatem timebat si ei filiam denegaret. diuinitus inspirata patri suasit: vt tyrāno assentiret̄. ea tñ illi pposita cōditione: vt ⁊ ipse tyrānꝰ. x. virgines genere forma ⁊ etate electas sibi traderēt. ⁊ tā sibi ꝗ̄ singulis earū mille virgines subscriberēt. ⁊ cōparatis ad numerū ipsarū. xi trierībꝰ inducias triēnij sibi darēt ad dedicationē virginitatis sue ⁊ ipse iuuenis baptisatꝰ his tribꝰ ānis instrueret̄ ī fide. nono vsa ꝯsilio: vt aut difficultate ppositte ꝯditiōis animū eiꝰ a se auerterēt aut hac oportunitate oēs coetaneas suas secū deo dedicaret. Hac cōditione libēter accepta iuuenis ptinus baptisatꝰ cūcta accelerari q̄ virgo petierat impetrauit. Tūc pater virginis accepto cōsilio caute precordinauit: vt filia sua: quā tenerrime diligebat: viros quoq; solatio tā ipsa ꝗ̄ eius exercitꝰ indigebat ī comitatu suo discedēs haberet. Cūq; cōgregari cepissent: multi ad spectādū eas vndiq; confluxerūt. ita etiā vt quidē epi britānie secū irent. Inter quos pantalus epūs basiliensis eas romā vsq; pduxit. ⁊ inde reuersus martyriū cū eisdē suscepit. Scā quoq; gearsina regina sicilie: q̄ virū suū regem crudelissimū q̄si de lupo fecerat agnū sororis matrisq; epi: ⁊ darie m̄ris scē vrsule cū p̄r ipsius vrsule secretū illud ei p l̄ras intimasset: illa statim suspirāte cū quattuor filiabꝰ suis babila: iuliana: victoria: ⁊ aurea: ⁊ paruulo filio adriano: q̄ amore sororū suarū vltro se ingessit peregrinationi relicto regno in manu vnꝰ filij sui ⁊ duarū filiarū vsq; ad britāniā anglicā nauigauit. eiusq; cōsilijs sacre virgines collecte ⁊ ordinate sunt. ⁊ semꝑ ductrix earū ad vltimū cū eis passa est martyriū.

Qualiter Romam nauigātes a papa Cyriaco suscepte sunt. C. XLI.

Urta condictum igitur virginibus trieribus et sumptibꝰ comparatis: vt p triēniū belli preludia cūctis mirantibus faciētes. dūmodo concursibus modo discursibus: interdum fugam: interdum bella dissimulant. omniq; genere ludorum exercitate: nihil quod animo occurrisset intētatū reliquerūt. tādem sub vno die agēte vēto ad portum gallie: q̄ tyela dicit̄. ⁊ inde coloniā sunt appulse. ibiq; ex angeli monitu: q̄ eis future predicebat romā tēdentes: ad vrbē basileā nauibus: a basilea vsq; ad romā pedibꝰ pfecte: ibi aliquādiu morate sunt. Quarū aduentu papa cyriacus valde letatus est cū omni clero suo: ⁊ eas cū honore suscepit. Nam ⁊ ipse de britānia natus plures cōsanguineas inter ipsas habuit. ⁊ ipse semꝑ virgo pmāsit. In ipsa nocte fuit ei diuinitus reuelatū: se cū eisdem virginibꝰ palmā martyrij percepturū. Ipse vero celans hoc apud se multas earum baptisauit: que necdū baptisate erāt. Cum autē oportunū tempus adesset: manifestauit voluntatē suam. ⁊ coram ecclesia resignauit officium dignitatis sue. cū post pontianū papā rexisset ecclesiam anno vno ⁊ xi. septimanis: nonusdecimꝰ post beatū petrū. Sed cū in hoc reclamarēt oēs: ⁊ maxime cardinales: q̄ eū delyrare putabāt. ꝙ q̄si post fatuas mulierculas declinaret: nesciētes monitionē angeli: q̄ eū vrgebat. ipse cōstanē pmanēs in loco suo virū sanctū q̄ anteros dictꝰ ordinauit. vnde q2 sedē ap̄licā multo clero relicq̄t. nomē ipsius de cathalogo romanoꝝ pontificū idem clerus erasit. ⁊ ab illo tēpore oēm gratiam quam prius in romana ecclesia habuerat sacer ille virginū conuentus amisit.

Qualiter Idem papa multiq; alij magnates eis adiūcti sunt. C. XLII.

Um autē sic essent rome maximinꝰ ⁊ aphricanus duo nequā principes romani vidētes magnā virginū multitudinē: ⁊ ꝙ multi ad eas ꝯfluerēt: timuerūt ne forte p eos cresceret religio christiana. Unde cū exploꝛassent iter earū quo ire debebant. missis nūcijs ad iuliū cognatū suū principem gentis hunoꝝ: monuerūt eū vt educto cōtra eas exercitu ipsas cum venirēt coloniam trucidaret. Exeunte itaq; beato cyriaco papa de vrbe cum predictis virginibꝰ: secutꝰ est ipsum vincētius presbyter cardinalis. ⁊ iacobus qui de britānia patria sua in anthiochiam pfectus: archiepatus ibi septē annis dignitatē tenuit. Et cū tunc beatū papā cyriacū visitasset: ⁊ de vrbe roma egressus fuisset. audiens de aduentu virginū ad ipsas rediit: ⁊ se eis in itinere ⁊ passione coniūxit. Mauritius quoq; lanicane vrbis episcopus: qui ⁊ ipse de britānia auunculus erat duarū virginū babile ⁊ iuliane: cum quibꝰ sepultus est. Item foillanus lucensis epūs ⁊ sulpicius rauēnensis episcopus: qui tūc romā profecti: ⁊ inde sup hoc reuelatione diuina coloniā properantes in occursū virginū: que nōdum redierant peruenerunt ⁊ sic eis adherentes cum eisdem occisi sunt. Eucherius quoq; sponsus beate vrsule manēs in britānia anglica. per visionē a dn̄o monitus est vt matrem suam demetriā hortaret̄ fieri christianā. Nā pater eius agrippinꝰ in primo anno quo baptisatus fuerat defunctꝰ est. ⁊ successit ei in regnū filius eiꝰ tunc he

rius. qui ⁊ ip se ante illud trienniũ ex conditiõe beate Ursule fuerat baptizatus. Cum autẽ sacre virgines a Roma redirẽt nunciatũ est illi eucherio vt exiret de terra sua. ⁊ occurreret sponse sue. vt cũ ea in vrbe colonia palmã martyrij obtineret. Qui cõfestim diuinis monitis acquiescens matrẽ suã baptizari fecit. ⁊ cũ ipsa ⁊ sorore sua paruula florẽtina iam christiana eis obuiãs. cũ eis martyriũ suscepit. cũ Clemẽte epo quẽ secũ adduxit. Sed etiã Martulus episcopus grecie cũ nepte sua Constantia filia Dorothei regis cõstantinopolitani ⁊ Fraudine regine. que cõstantia defunctis parẽtibus nubens cuidam adolescẽti filio regis alterius: sed ante nuptias morte puenti virginitatẽ suã deo vouit. ⁊ sic cũ pdicto epo romã veniẽs. sicut ille a deo p visionẽ monitꝰ fuerat veniẽtibꝰ virginibus se coniunxit.

De Martyrio totius predicte multitudinis apud Coloniam. C. XLIII.

Simul itaq omnes isti cum multis sociis suis ⁊ sacris virginibꝰ ipso quo prius eundi tenore reuerse sunt coloniã. ab hunis vndiq iam obsessam statimq barbari explorata re subito sup eas cũ clamore irruunt: ⁊ quasi lupi in ouibꝰ seuiẽtes totã illã multitudinẽ occiderunt. Cum autẽ ad beatã Ursulã ceteris iam iugulatis venissent. stupẽtes eius pulchritudinẽ manũ ⁊ animum repressserunt. Ipseq princeps sceleris in eius amore succẽsus. putauit q eã blãdicijs deliniret. Et confortans eã de nece virginũ promisit q eã sibi in cõiugio copularet. Sed cũ hoc illa libere respuisset. ille nõ ferens repulsam directa eã sagicta trãsfixit: ⁊ sic illa martyriũ cõsummauit. Erat autẽ inter illas quedã virgo noie Cordula que ceteris virginibus trucidatis. humano timore sola in alueo nauis illa nocte delituit. ⁊ in crastinũ se spõte morti offerẽs: mox ictũ tyrãni seriẽtis excepit. Unde ⁊ ipsa lõgo post tpe cuidã recluse apparẽs: qz vna nocte supuixerat eiusq festiuitas cũ aliis virginibꝰ nõ fiebat. pcepit vt sicut pridie beatarũ virginũ celebritas agit. ita sequẽs dies beate Cordule laudibꝰ impendat. Passe sũt aũt beate virgines tpe antheros pape ⁊ maximini imperatoris. Anno dñi. cc.xxxvij.

De Quibusdã earũ miraculis post transitum. C. XLIIII.

Quidam abbas impetrauit ab abbatissa Colonie corpus vnius sanctarũ virginũ pmittẽs q eã ad ecclesiã suã ferret ⁊ in capsa argentea collocaret. Sed cũ per annũ itegrũ eã super altare in capsa lignea tenuisset. quadã nocte cũ idem abbas cũ cõuentu matutinas cantaret vidẽtibus cunctis virgo sancta corporaliter desuper altari descendit. et inclinãs maiestati per mediũ chorũ oĩbus monachis inclinãs exiuit. Stupefactus abbas ad capsulã cucurrit. ⁊ ea nõ inuenta coloniã pperãs cũ rei ordinẽ abbatisse dixisset corpus virginis in tumba. vnde illud sumpserat inuenit. Cumq peteris veniam eandẽ vel aliã repeteret promittẽs certissime q capsam preciosiorẽ facere nõ tardaret: obtinere nõ potuit. Quidã in religione cõuersus cũ has virgines vehemẽter diligeret. quadã die vidit vnã virginẽ pulcherrimã sibi tũc infirmo apparentẽ. ⁊ si se cognosceret inquirẽtem. mirãtiq eius gloriã ⁊ se nescire dicẽti. Ego sum inqt vna virginũ. erga quas tu habes tñ dulcedinis affectũ. Et vt inde mercedẽ accipias. si amore ⁊ honore nostri vndecies milies orõnẽ dominicã dixeris. in hora mortis protectionẽ ⁊ solatiũ nos habebis: ⁊ sic virgo disparuit. Tũc ille q̃ cito potuit hoc pfecit. statimq mandãs abbatẽ ⁊ cõuentũ inungi se velociter postulauit. Sed dum abbas cũ cõuentu eum inungeret. infirmus subito exclamauit vt surgerẽt: ⁊ veniẽtibꝰ sacris virginibꝰ locũ darẽt. Tunc abbas quesiuit ab eo q̃d hoc esset. Et ille seriatim virginis pmissionẽ exponẽs. recedẽtibus cũctis ⁊ paulopost redeũtibus: defunctus inuentus est.

De Persecutione hunorũ in italia ⁊ de morte Attile regis ⁊ sepulchro sancti seruacij. C. XLV.

Igibertus. Anno marciani. iij. attila italiã aggressus: oẽs pene eius ciuitates aut diripuit aut icẽdit. ad eũ leo papa venit: ⁊ nõ solũ salutẽ: sed etiã vt rediret obtinuit. Rex attila requisitꝰ a suis: cur ei fuisset tam placabilis. Respõdit se non fuisse eũ reueritũ. sed senem quendã venerabilẽ euaginato gladio sibi mortẽ minitantẽ nisi eius in oĩbus expleret voluntatẽ. Anno sequenti Attila vuisigothos debellare aggressus a thurcis modo victus rediit ingloriꝰ. Marciano imperatori apparẽs dñs in somnio: arcum attile fractũ esse ostendit. Nec id vanũ fuit. eadẽ quippe nocte Attila in nuptijs suis crapulatus. erũpente per apoplexiã sanguine de naribus in lecto est effocatus. Dernac filius eiꝰ post eũ regnat. Ex vita sancti Seruacij. Respirauit igit mundus tanta peste liberatus. Inter ista mala vastatis omnibus circũquaq locis. solum traiectum incolume remansit precibus sci Seruacij seruatũ. Eo tpe i btĩ seruacij festiuitate desup celo vsq ad tumulũ pertectum in basilicã fulgurantis ignis columna a vespera vsq ad aurorã visa est dimissa: ab indigenis quicũq aderãt: ⁊ ab aduenientibꝰ de lõginquo. Quodã die eiusdem tectũ basilice grauis ruina suruit. Quod cũ coopire niterẽtur nullo modo potuerunt. Nunq̃ tamẽ vel imber vel grãdo vel nix sup sepulchrum eiꝰ cecidit. Itẽ quadã nocte iuẽtũ est sepulchrũ eiꝰ mirabili pallio coopertũ. angelicis vt credit manibꝰ allato. Post sanctũ seruatiũ electꝰ ẽ psul in traiecto agricolaus. qui tugris indignũ episcopatu se fecerat.

De Sancta Genouefa virgine ⁊ eiꝰ infantia ⁊ qualiter vrbẽ parisius liberauit ab hunis. C. XLVI.

Igibertus. Anno marciani sexto genouefa [illegible] parisius multa sanctitate p gallias claruit. Ex gestis eiꝰ. Hãc btũs germanꝰ cũ sancto lupo ad britanniã pgens ad nemothoderũ parrochiã orãdi gratia declinãs. inter populũ sibi obuiatẽ in spiritu intuitꝰ est. Et requisito noie eius ⁊ parẽtibꝰ pdicẽs etiã multos p eam premia eterna percepturos. cõsuluit ab ea vtrũ vellet christo consecrari ⁊ intacta pmanere. Que respõdit se desiderio qd sciscitabatur adipisci. In cuiꝰ memoriã dedit sanctus nummũ ereũ. vt trãsforatum collo suo suspẽderet habẽtem signũ crucis. Et ne auri vel argenti vel margaritarũ ornamẽtis collũ suũ vel digitos honoraret ammonuit ne celesti ornamẽto p eis priuaretur. Tũc abiit itinere qd ceperat. Et post aliquot dies cũ mr̃ eiꝰ ad ecclesiã iret: pceperat ei domi manere. Illa vero clamabat ei cũ lachrymis Ego fidẽ quã beato germano pollicita sum christo me cõsolãte seruabo: ⁊ ecclesie limina frequẽtabo. Iõ irata mr̃ dans ei alapã: statim orbata ẽ lumine p. ix. mẽses. Tandẽ recordata testimonij qd dederat põtifex de filia: iussit ei: affer aquã de puteo. Que pgens fleuit sup marginem putei: qz ppter eã mr̃ lumẽ amiserat. Deinde ĩpleto vasculo: facto signo crucis sup aquã mr̃i obtulit. Quã illa cum fide ⁊ veneratione manibꝰ in celũ extensis suscepit: ⁊ ex ea fomẽtans sibi oculos bis ⁊ ter lumen recepit. Cũq cũ duabus puellis iulico epo ad cõsecrandũ offerret ⁊ hoc iuxta numerũ annorũ etatis epc diuinitus cõperiens genouefã oĩbus sublimiorẽ ait. Illam que post tergũ sequitur anteponite: qz celitꝰ hec iã sanctificationẽ adepta ẽ. Parẽtibꝰ autẽ defunctis hec parisiꝰ vrbẽ migrauit: ⁊ p tẽpus aliquod ita ẽ obsessa paralisi vt corpꝰ eius triduo iã examine solis paululũ genis rubentibus custodiret. Que cũ denuo sanaretur: pfitebatur se in spũ ab angelo in rede iustorũ ⁊ in supplicio impiorũ deductã. Cũq hunorũ rex attilia galliã vastaret: parisiorũ ciues pterriti facultates suas in alias vrbes tutiores deferre nitebantur. Quorũ matronas sancta cõuocãs suadebat ieiunijs orõnibꝰ ⁊ vigilijs insistere: vt possent sicut iudith ⁊ hester cladem euadere. Uiros etiã eorũ ne bona sua a parisius auferrẽt: eo q alijs vrbibꝰ vastatis parisiꝰ christo ptegẽte saluaret. propter quod insurrexerũt in eam: dicẽtes pseudo prophetã. Et tractãtibꝰ illis vt eam lapidarent aut gurgite mergerẽt: aduenit archidiaconus ab antisiodoro referẽs testimoniũ beati germani de ipsa: q ex vtero matris a deo electa fuisset. Et ecce inquit eulogias quas illi a sancto germano relictas exhibeo. Tunc ciues dissipauerunt consilium. illa vero orationibus suis predictũ exercitũ: ne parisiꝰ circũdaret abegit.

De Austeritate vite eius: ⁊ basilica sancti Dionysii quã edificauit. C. XLVII.

Quintodecimo vero anno vsq in quinquagesimũ etatis sue panis ordeaceꝰ ⁊ faba postq̃ duas aut tres hebdomadas in olla recõmiscẽs edebat. a die dñica vsq in. v. feria ieiunabat. ⁊ a. v. vsq in die dñico. Uinũ autẽ ⁊ quodlibet inebrians nunq̃ potauit. Post quinquagesimũ annũ suadentibus epis: propter obedientiã piscẽ ⁊ lac cum pane ordeaceo edere cepit. Multa autẽ veneratione katbulacensem vicũ: in quo beatꝰ dionysius passus est dilexit. cui etiam deuotio erat in honore illius basilicã cõstituere. Suadebat presbyteros: vt faceret vnusquisq collationẽ ad hoc edificiũ. Qui responderũt: Erunt forsan parati nostre vires edificandi. sed coquende calcis copia deest. At illa spirituscancto repleta vaticinans ait: Egredimini queso ad pontem ciuitatis: ⁊ que audieritis nũciate mihi. Qui egressi in platea stabant attoniti. ⁊ ecce duo custodes porcorum sermocinãtes: quorũ vnus ad alterũ ait: Dum suis vestigiũ ob partum vagantis legerem: inueni furnũ calcis mire magnitudinis. Alter respõdit: Et ego inueni in silua sub radicibus arboris a vento euulse furnum calcis de quo nihil sublatum credo vnq̃ esse. Quod audientes presbyteri gratias agentes reuersi sunt.

Audiens et hec iam sancta: lachrymis pre gaudio sinũ impleuit. Lo
cestiuitqꝫ genesium presbyterũ: vt in honore predicti martyris basi
licam construeret. sicqꝫ oĩbus ciuibus auxilium conferentibus illa
implorante cõstructa est. In cuius opere collectio carpentarijs cum
potus deficeret accipiens sancta cuppã seorsum prostrata cũ lachry
mis orauit. Deinde surgẽs facto signo crucis sup vas vsqꝫ ad sum
mũ poculo impletũ est. ex quo operarij vsqꝫ ad consummationẽ ba
silice vberrime potãtes gratias egerũt. Quadã nocte sabbati circa
gallicantũ egressa est ad basilicã sancti Dionysij: cereꝰ vo q̃ ante fe
rebat extinctus est. Quo turbatis virginibꝰ q̃ cũ ea erãt ꝓ horrore
noctis: sibi dari ꝑcepit. Quẽ vt tenuit statĩ illuminatꝰ est. Silr eodẽ
tpe cũ in eccl'ia diu ꝓstrata in oꝛone surgeret. cereus nondũ igne cõ
tactꝰ diuino nutu accẽsus est in manu eiꝰ: de quo ⁊ plures infirmi
paululũ in fide auferẽtes sanati sũt. Quedã mulier furata est calcia
mẽta eiꝰ. q̃(vt domũ venit) excecata est. deinde ꝓstrata ad pedes eiꝰ
veniã petẽs: signatis ab ea oculis visum recepit.

De Amabilitate eiusdẽ ⁊ ipsiꝰ miraculis. C. XLVIII.

Ilderichus etiã francoꝝ rex valde diligens
eã timẽs ne vinctos quos iteri
mere cogitabat sancta eripet. igrediẽs vrbẽ parisioꝝ por
tã claudi ꝑcepit. Qđ audiẽs sancta statim ad liberãdos
illos perexit. Inter cuiꝰ manus ꝑ se porta ciuitatis se sine claue rese
rauit. ⁊ sic regẽ cõsecuta ne vinctoꝝ capita amputarentur obtinuit.
Fuit etiã eo tpe btũs Simeon in colũna quẽ negociatores euntes
⁊ redeũtes ferũt de illa iterrogasse. ⁊ eã veneratiõe ꝓfusa salutasse.
⁊ se in oꝛonibꝰ eiꝰ memorẽ esse poposcisse. Parisiꝰ etiã oblati sunt
ei energumini. ꝓ q̃bus in basilica btĩ Dionysij ipsa orante vocifera
bant: clamãtes ꝓpe iam esse quos sibi in solatiũ venire beata. G. ꝓ
cabat forsitan angeli vel martyres. Quos surgẽs ⁊ signãs vnũquẽqꝫ
curauit a spiritu imũdo. vt fetor grauissimꝰ astantiũ nares attinge
ret. A die etiã epiphanie vsqꝫ ad cenã dñi i cella reclusa soli deo va
cabat in oꝛonibꝰ ⁊ vigilijs. adueniẽs puella religiosa ad fores eius
magis curiositate q̃ꝫ fide pmota. qđ sancta in cella sua agebat scire
volẽs statĩ lumen amisit. Quã sancta post consummationẽ. xl. egre
diens oꝛone ⁊ signo crucis illuminauit. In eccl'ia etiã beati Marti
ni turonẽsis cũ in angulo quodã oraret. vnus de psallẽtibꝰ arreptꝰ
a demonio ꝓprios artus lacerabat. Cũqꝫ beata. G. spiritũ immũdũ
exire iuberet. ⁊ ille per oculũ ꝑgredi se minaret. impante illa fluxu
vẽtris eiectꝰ est feda relinquẽs vestigia. Per idẽ tps stans in aditu
domꝰ sue. vidit puellã in manu ampullã gestantẽ quã paulo ante
emerat ⁊ interrogato qđ esset. vidit demonẽ sedentẽ in ore ampulle
⁊ minans insufflauit in eã. statiqꝫ pars de ore ipsiꝰ ampulle cecidit.
In territorio meldẽsi cũ propriã messem meteret: valde turbati sũt
operarij ꝓpẽ hymbrẽ iminentẽ. At illa igressa tẽtoriũ qđ sine itermis
sione facere consueuerat cũ lachrymis ꝓstrata oꝛone obtinuit vt cũ
in circuitu oĩuꝫ segetes pluuia rigaret nec messem: nec eiꝰ messores
gutta aliq̃ cõtingeret. Uixit autẽ plusq̃ꝫ. lxxx. annis. Tantaqꝫ sancti
tate pollebat ꝙ etiã ꝓphetie spiritu plena. Oẽs quoqꝫ morbos ab
humanis corporibꝰ expellebat. Egẽtibꝰ panes itegros dabat: adeo
vt eiꝰ puelle sepe partẽ panis quã in clibano posuerãt nõ inuenirẽt.
Huius natale celebrat. iij. nonas ianuarij.

De Quibusdã gestis illꝰ tẽporis. C. XLIX.

Igibertus. Anno Marciani. vi. maximꝰ
tyrãnide arripuit. Eudoxiã re
lictã valẽtiniani vi rapuit. Illa Gensericũ ex aphrica in
uitat: vt se a Maximo eripiat. Gensericus romã capit:
oĩa diripit vt tamẽ ab igne cederet, supplitijs hoĩuꝫ abstineret Leo
papa ab eo obtinuit p. xiiij. dies roma despoliata Gẽsericus Eudo
xiã cũ duabus filiabus ⁊ multo populo captiuat. ⁊ campanie vrbes
oĩ vastatiõis genere exterminat. Inter hec Paulinus nolanus epũs
dum pro captiuo filio vidue se vicariũ in seruitutẽ barbari subijcit.
oẽs captiuos sue vrbis recepit. his Marciani tẽporibus. Johãnes
baptistã caput suũ duobus monachis reuelasse quidã describunt.
Sup insulã britannie stella mire magnitudinis apparuit. cuius ra
dio globus igneus draconi similis adherebat. Ex cuius ore duo ra
dij procedebant. quorũ vnus vltra galliã se extendebat. alter vo ver
sus hiberniã tendens in. vij. minores radios terminabatur. Eo tem
pore occiso Aurelio Ambrosio rege interrogatus merlinus vates a
fratre regis Uther de stella significatiõe dixit eũ illo sydere ⁊ igneo
dracone signatum. Per radium vero de ore draconis procedentem
⁊ gallias respicientẽ figurari filium et potentissimũ nasciturũ. Alte
ro autẽ radio portendi filiã: cuius filij ⁊ nepotes regnum Bri
tannie succedentes essent habituri. Uther autem audita morte fra
tris sui cepit diadema insule. Duosqꝫ dracones ex auro iubens fa
bricari ad instar ignei draconis. obtulit vnum in ecclesia. alero autẽ
in prelijs pro signo vtebat. Et ex eo tpe cognomentũ accepit vther
pendagron. i. caput draconis. Saxones vo post mortẽ aurelij a pro
ditione federis soluti: inuaserũt ciuitates ⁊ ꝓmontoria. ⁊ ab albania
vsqꝫ eboracũ oĩa vastabãt. Cũ quibꝰ rex prelatꝰ fugã cũ suis iniit.
sꝫ nocturno tpe illos aggressus supauit. Captisqꝫ eoꝝ ducibꝰ octa ⁊
eosa ceteros saxones dissipauit. Post hec adamauit rex vxorẽ cuiusq̃
dã ducis: habuitqꝫ rem cũ ea. de qua genuit celeberrimũ illũ arthu
rum: ⁊ filiam nomine amã.

De Morte Ualentiniani ⁊ Marciani. ⁊ impio Leonis. C. L.

Ugo vbi supra. Interea valẽtinianꝰ
impator factꝰ de cra
dij spadonis agecium interfecit patriciũ. Sed nõ multo
post idẽ valẽtinianꝰ a satellitibꝰ agecij dolo maximi co
mitis pallatij pfossus interijt. ⁊ mox eiꝰ inuasit imperiũ idẽ maximꝰ
Eiusqꝫ vxorẽ augustã (vt dictũ est) in suũ diugiũ trãsire coegit. Ue
rũ hac incõtinẽtia nõ diu letatus est nã post alterũ mensem a famu
lis regijs mẽbratim dilaniatꝰ: ⁊ in tyberim est ꝓiectus. Post cuius
necẽ romani auitũ cesarẽ creauerũt: cũ quo marcianꝰ impator vna
nimitatꝫ fedꝰ cõposuit. Sꝫ cũ ambo rẽ ꝯcordiẽ administrarẽt publicã
marcianꝰ. vij. impij sui anno. vj. partẽ mẽse defũctꝰ ẽ. Cui leo magnꝰ
successit. Sigiber. Leo itaqꝫ marciano successit ãno dñi. cccclviij.
mũdi. v. iiij. M. cccc xxj. ⁊ regnauit ãnis. xvj. hic sup synodo calcedo
nẽsi singl'oꝝ patrũ singl'as sentẽtias reqsiuit. ⁊ qꝛ diuinã eẽ cognouit
eã fideliẽ tenuit. Hic cũ vualamere ostrogothoꝝ rege fedus pepigit.
et theodericũ fratuelẽ eius puerũ octennẽ obsidẽ accepit. Huiusqꝫ
ꝓsper chronicã suã ꝑduxit.

De Sancto Symeone anthiocheno ⁊ eius vita monasti
ca. C. LI.

O tempore symeon: q̃ cũ. xl annis inclu
sus i columna stetit mira sci
tate anthiochie claruit. Ex gestꝭ eiꝰ. Hic ex vtero mr̃is
electꝰ: cũ duodẽnis pascẽt oues prĩs sui: videns ecclesiã
relicto pecore cucurrit ad eã. ⁊ iungẽs se cuidã seni ait: Dñe pr̃ qđ ẽ
qđ legit. doce me rogo: qꝛ ideota sum ⁊ insipiens. At ille loquẽs ei
de virtutibꝰ aĩe ⁊ contemptu huiꝰ seculi addidit: ꝙ licꝫ virtutes a mul
tis in ecclesia fideliter impleant: in monasterijs tñ deo iuuãte facil
lius exercent. Tũc ille cecidit ad pedes senis dicẽs: Uere ab hodie
tu es mihi pr̃ ⁊ mr̃: qꝛ tu es magister bonoꝝ operũ. Ecce ego sum dñi
lũ tuũ vadã in monasteriũ vbi deus voluerit. Tũc exposuit et regu
lã ⁊ afflictiões monasterij: suadẽs ei patientiã ⁊ pseuerãtiã. Qui va
ledicẽs ei abijt ad monasteriũ timothei: ⁊ ꝓijciens se ante fores mo
nasterij tribꝰ diebꝰ ⁊ noctibꝰ neqꝫ comedit neqꝫ bibit. Post hec egre
diens abbas eleuauit eũ. ⁊ q̃sita eã fuge. ille ridit: Seruꝰ dei oẽ desi
dero Obsecro vt me in monasterio tuo suscipias: ⁊ fribꝰ oĩbꝰ deser
uire iubeas. Susceptꝰ itaqꝫ ab eo fuit ibi sex mẽsibꝰ: obediẽs humi
liter fribꝰ. Alijs aũt a mane vsqꝫ ad vesperã ieiunãtibꝰ ille post. vij.
dies interdũ cibũ sumebat. annonas suas secreto pauperibꝰ eroga
bat. q̃dã die egressus ad puteũ: funẽ de palma restitutũ appħẽdẽs:
i toto corpe suo ꝯstrinxit a renibꝰ vsqꝫ ad scapulas: puo tpis spacio
putrefactũ ẽ corpꝰ de obligatiõe funis. Qui vsqꝫ ad ossa ingressus
est: ita vt foris vix appareret. Quadam die aliqui ex fratribus inue
nerunt eum cibum suũ pauperibus dantem. ⁊ dixerunt hoc abbati.
Insuper ⁊ ꝙ fetor grauissimus ascenderet de corpore eius: vt nul
lus iuxta eum stare posset. ⁊ vermes stillantes de corpore eius lectũ
suũ impleuerant. Abbas vo cum quereret ab eo veritatẽ: inclinato
capite nihil respõdit: Unde abbas iratus iussit eum expoliari vesti
bus. Uidensqꝫ sumitatẽ funis eminentẽ exclamauit dicẽs: Unde
nobis aduenisti o hõ. destruere vis regulã monasterij vt video; qꝛ
non vis sicut ceteri cum discretione deo seruire. oro te recede hinc ⁊
vade quo vis. Cum graui tamẽ labore tulerũt de corpore eius funẽ
et curam illius egerunt.

De Puteo in quo latuit: ⁊ columnis in quibꝰ stetit. C. LII.

Ostéa egressus est de monaste
rio nullo sci
ente intrauit in puteũ desertũ sine aqua: vbi spũsꝰ imũ
di habitabãt: ⁊ ipsa nocte reuelat abbati: ꝙ multitudo
populorũ armatorũ circũdaret monasteriũ clamãs: da nobis seruũ
thimothee alioquin incendemus te ⁊ monasteriũ tuũ: quia ex a spe
rascit in hominẽ iustũ. Quod nũciauit abbas fratribꝰ. Simile etiã
vidit in alia nocte. ⁊ expergefactus misit monachos ad querendum
eum: ⁊ non inuenerũt pergensqꝫ abbas cum eis venit ad puteum: ⁊
faciens orationẽ descẽdit cũ fratribus in eũ: ⁊ vi adduxerũt eum ad
monasteriũ. Fratres vo oẽs ꝓstrauerũt se corã illo petentes veniã.

⁊ fecit ibi quasi annum. Unde post hec egressus occulte: perrexit non longe montem vbi claustrum de sicca petra edificauit: ⁊ ibi fuit annis tribus. Et cōfluentes ad eū vicini: fecerūt ei colūnam cubitoꝝ iiij in qua stetit annis. vij. Deinde columnā xij. cubitoꝝ: in qua ⁊ pariter stetit: ⁊ rursum aliā. xx. in q̄ annis. xxij ⁊ rursus aliā. xxx. cubitoꝝ in q̄ annis. iiij. Et iuxta colūnas duas basilicas. Et multi egri virtute eius sanabanť. ⁊ multi gētiles ad fidē conuertebanť. Post hec putrescēte femore eius. anno integro stetit sup pedē vnū vermibus de alio decurrētibus per columnā in terrā. Antonius vo q̄ hoc scripsit assistēs ei. secū dum pceptū eius colligēs vermes in terraꝫ porrigebat ei sursuꝫ. At ille ponēs eos ad vlcera dicebat. Mādūca te qd̄ vobis dn̄s dedit. Audiēs autē Basilicus rex saracenoꝝ famā eius cū fide venit ad eū. Et orante sancto cecidit vermis de vulnere eius quē ille currēs apprehēdit ⁊ tetigit ex eo oculos suos. Deinde aperiēs manū inuenit margaritā p̄ciosā. Cui sanctus ait. O homo nō pro meis meritis hoc fit: sed sm̄ fidē tuā datū est tibi. Qui grās agens abijt. Post septē annos mater eius visitans eū prohibita est. q: locum mulier nō ingrediebatur. Cui sanctus ait. Sustine me mater modicū: ⁊ videbimus nos si deus voluerit. At illa soluto crinibus: tribus diebus ⁊ noctibus plangens ⁊ deprecans eū ⁊ increpās. Tandē de planctu in somnū cōuersa est. Cumq̄ sanctus oraret pro ea tradidit spiritum. Rursum fecerūt ei columnā. xl. cubitorum vbi stetit annis. vi. vsq̄ ad obitum suum.

De Eiusdem miraculo. C. LIII.

Tunc draco ingens iuxta eū habitabat in parte aquilonis. vnde nec herba ibi nascebať. Cui lignū intrauit in oculū dextrū. Ueniitq̄ cecus trahēs se ad hostiū monasterij ꝓstrat⁹ totū se in gyro cōplexit: ⁊ q̄si veniā poscens oculū dextrū iuxta colūnam posuit tribus dieb⁹ nemini insidians. Tūc iussit scūs: vt de terra et aq̄ ꝓfunderet. Quo facto statim exijt de oculo eius lignū cubiti longitudinis. Qd̄ vidētes glorificauerūt deū: fugiētes tn̄ ꝓpter metum belue. At illa inuoluēs se imobilis ꝑmāsit: donec oīs ppl̄s pertransisset. Deinde surgēs adorauit ad hostiū monasterij fere ꝑ duas horas. et sanus reuersus est in cubiculū suū nemini nocens. Sed ⁊ mulier nocte bibēs ad hydriā in q̄ erat modicus serpēs trāglutiuit eū. Et medicis nihil in ea ꝓficientibus: post annos multos adducit ad eū. qui terrā ⁊ aquā misceri iussit: ⁊ in ore ei⁹ poni. ⁊ statim exijt serpens triū cubitoꝝ per os eius. Qui eadē hora crepuit: ⁊ ad multorū testimoniū suspensus est ibi. vij. diebus. Aliquādo etiā periclitante populo ⁊ iumētis pro defectu aque. orōnibus eius subito dirupta est terra. ⁊ inuēta est q̄si spelunca inestimabilis. habēs aquas salubres ad potandū vsq̄ in hodiernū diē. Quodā tp̄e q̄dam de longe expectātes eius orōnē. diuerterūt paululū ad arboris vmbraculum Et vidētes ceruā pregnantē q̄ pteribat: dixerūt ei ꝑ orōnes sci Simeonis adiuramus te: modicū sta. Que statī stetit. ⁊ apphēdentes eā occiderūt. ⁊ māducantes ex ea statim obmutuerūt. Et currentes ad sanctū Simeonē cū corio steterūt ibi duos annos. ⁊ vix aliquando sanari potuerūt. Coriū aūt cerue in testimoniū ibi suspēderunt. Quidā etiā pard⁹ ingēs: vastabat hoīes ⁊ aīalia loci illi⁹. Jussit aūt vir dei de terra monasterij vl̄ de aq̄ aspgi loca illa. Quo facto: postmodū inuenerūt pdū illū iacētē mortuū ibi. Suadebat etiā quos sanabat: ne iurarēt ꝑ nomē dei: sꝫ magis ꝑ se humilē peccatorē. Ideo oēs ppl̄i orietales ⁊ barbari illi⁹ regiōes: ꝑ ipsū iurāt. Jonathas aūt latro flagiciosus cū a militib⁹ ꝑseq̄reť. Ingressus in monasteriū amplexat⁹ est colūnā. ⁊ flēs vehemēter req̄situs a scō q̄s esset ait. Ego sum Jonathas latro pessimus qui huc veni penitere. Et ecce ab anthiochia officiales dicētes. Trade nobis inimicum q: bestie parate sunt ad deuorandū eū. Quib⁹ sanct⁹ rn̄dit. Nō possuꝫ: q: eū timeo q̄ misit eū ad me. q̄ maior vobis est. Et p. vij. dies columnaꝫ amplexans. ait ad scm̄ Simeonē. Si iubes: ambulare volo. Cui respōdit. an iterū festinas ad mala. At ille. Nō dn̄e. Sed tp̄s meū iam ipletū est. Et cū h̄ diceret: tradidit spm̄. Et ecce alijs officialibus requirentib⁹ eū: respōdit sanct⁹. Qui illū huc adduxit: venit cū multitudine celestis milicie. ⁊ recōciliauit eū sibi. ⁊ sic cū timore abierunt.

De Transitu eius ⁊ exequijs. C. LIIII.

Quadam autē die vi sabbati inclinauit se ad orōnē sicut cōsueuerat. Et cū oīs populus expectasset ei⁹ bn̄dictionē ꝑ tres dies. tūc ascēdit Antoni⁹ ad eū dicēs. Surge dn̄e bn̄dic nos. Cūq̄ neq̄ vocē neq̄ flatū audiret. sed velut odor aromatū de corpe eius exiret. fleuit amare. ⁊ osculatus oculos eius ⁊ barbā ait: Cui me dereliquisti dn̄e: ⁊ vbi doctrinā tuā angelicā requiram⁹. Quale responsū dabo asinis req̄rētib⁹ te. aut quo amictu operiā colūnā tuā. ⁊ ob tristitiam obdormiuit. Tunc apparuit ei vir scūs dicēs: Nō dereliqui columnā hanc: neq̄ montē hunc benedictū: in quo illuminat⁹ sum. sed descendens satisfac populo: ⁊ annūcia anthiochie: q: requieui. Tu autē ne cesses ministrare in loco isto: ⁊ deus tibi retribuet mercedē. Et expgefact⁹ iterū fleuit ⁊ ait: Quales reliquias tollā a te dn̄e in memoriā. Tūc motū est corp⁹ eius: magisq̄ timuit tangē eū. Et descēdens celeriter misit anthiochiā ad ep̄m. q̄ venit cū alijs trib⁹ ep̄is ⁊ magistro militū. Et extēderūt cortinas circa columnā: ⁊ deposuerūt vestimēta ei⁹: q: ꝓpter aurā cōstipa erāt. accipiētesq̄ eū deposuerūt iuxta altare ante columnā. Moxq̄ colligentes se aues supra columnā: volabāt q̄si pro luctu clamātes: ita vt magis accēderet plāct⁹ ppl̄i ⁊ iumētoꝝ. Mōtes etiā ⁊ campi circa loca illa cōtristati sūt: ⁊ resonabat plāctus ꝑ milia. vij. ⁊ facta est nebula tenebrosa vndiq̄ ad circuitū. Et vidit antonius angelū visitantē corp⁹ ei⁹. cui⁹ vult⁹ erat vt fulgur: ⁊ vestimēta ei⁹ sicut nix. ⁊ circa horā decimā septē seniores loquebanť cū eo. Mysteriū autē ignorauit. Uolens ergo papa anthiochen⁹ aliq̄d de barba sācti pro reliquijs tollere: extēdit manū Que statim arefacta est. Et multe orationes fiebāt pro eo: donec sanareť. Tulerūt corp⁹ eius anthiochiā. ⁊ iurauit ep̄s: q̄ nemo q̄cq̄ de corpore ei⁹ cōtingeret. Et cū venisset in vicū qui vocať merce. v. s. miliario ab anthiochia: nullus eū mouere potuit. Quidam homo cū esset. xl. annis surdus ⁊ mutus: eo q̄ violauerat sepulchrū mulieris quā dilexerat. subito proijciens se ante feretrū clamauit: Bene venisti mihi serue dei: quia tuus aduentus saluauit me. Et surgens apprehendit vnum de burdonibus: qui portabat feretrum. ⁊ sanus factus deseruiebat ei omni tempore vite sue. Tūc omnes exeuntes de ciuitate susceperūt corpus cū ymnis ⁊ psalmis ⁊ lampadibus: portantes in maiorē ecclesiā. ⁊ inde in aliam ecclesiā: q̄ vocať penitentia. Multo autē plures virtutes operať dn̄s ad sepulchrū ei⁹ q̄ quas fecerat in vita sua.

De Quibusdam euētib⁹ ⁊ victoria vtherpendragon. C. LV.

Igibertus. Anno leonis. iiij. apud tholosam vrbē gallie ex ei medio sāguis tota die largissimo fluxit riuo. Qd̄ gothi pro portento sue perditionis acceperūt. Anno eiusdē. vi. pictor quidā cum saluatorē sm̄ similitudinē iouis depingere voluisset: aruit man⁹ eius. Quē culpā confessum sanauit gēnadius ep̄s constātinopoleos. Anno sequēti heliseus propheta (qui duplici helie spū plenus multis in vita claruit virtutib⁹. ⁊ mortuus mortuū hominē supra corpus suū casu iactatū: solo corporis sui attactu resuscitauit. ⁊ multo tp̄e in samaria (vbi sepultus est) multis claruerat miraculis: ⁊ preter cetera etiā demones ibi fremētes varijs vocib⁹: ab insessis fugareť corporibus: alexandriā transferť. Anno eiusdē. ix. vtherpendragon rex britonū diuturna infirmitate vexať. Et p̄ncipes saxonū octa ⁊ eosa: quos tenebat in vinculis cū custodib⁹ carceris fugerūt in germaniā. cōmouerūtq̄ innumerabilē armatorū manū. ⁊ reuersi sunt insulam vastaturi. Rex autē infirmitate decubans ducē belli posuerat generū suū. Sꝫ ignauia ciuiū atq̄ supbia plurimū quidē eis nocebat. hostib⁹ autē maiorē audaciā atq̄ fortitudinē ministrabat. Cumq̄ dubia inter eos alternaret victoria rex hostes sua p̄ntia deterreret: se deferri ad praeliū iussit. Qui positus in vehiculo: ⁊ ad bellū delatus: suos quidē animauit. sed hostib⁹ risum fecit: q̄ semimortuus homo ad pugnā venisset. Congressu inito britones victoriam obtinuerūt. saxonūq̄ duces octam ⁊ eosam interfecerūt. Tūc rex hilaris effectus tanq̄ sanitatē recepisset: erexit se ⁊ ait Uocabāt me semimortuū ambrones isti. sed malo semimortuus eos superare q̄ incolumis superari. prestantius eni est mori cum honore q̄ cum pudore viuere.

De Institutione rogationū ⁊ victorijs arthuri. C. LVI.

Anno eiusdem. xi. Mamert⁹ ep̄s viennensis clarit. q̄ letanias ante ascensionē dn̄i instituit: hac de causa q: motus in vrbe viēna ecclesias domosq̄ euertebat. ⁊ ferites lupoꝝ aliarūq̄ siluaticarū bestiarū toto anno ꝑ vrbē vagantium hoīes deuorabāt. Ad hoc ⁊ palatiū regis die sancto pasche ē celesti igne consumptū: ad cladē multū terroris addebat. Qui letaniarum ritus a viēnensi ecclesia in oēs galliarum ecclesias decucurrit. Mortuo aūt vtherpendragon rege: sublimatus est in regno filius eius arthurus. Cuius mirabiles actus etiam ora linguere ꝓsonent populoꝝ: licꝫ plura eē fabulosa videanť. Qui multa ꝓbitate pollēs cunctis se amabilem exhibebat: quia cum virtute animi etiā mira liberalitate affluebat. Porro aduersus saxones scotos ⁊ pictos vario cōflictu decertans. tandē cōclusit eos in quodā saltu. sed illi arboribus pro munimento contra britonuꝫ tela vtebantur. Quod vi

dens arthurus: iussit arbores per multa loca incidi. et in circuitu nemoris poni. vt liberos exitus non habētes fame ibi deficerent. Unde cogente necessitate ad hoc compulsi sunt: vt licentiam: peterēt redeundi in patriam suam. oīa relicturi. et tributa cum obsidibus reddituri. Sed in reditu positi pactionē ruperunt. et retroactis velis insulam depopulari ceperunt. Arthurus vero cōgregato exercitu: processit cōtra hostes in prelium. accinctus gladio nomine Caliburno et auream galeā simulacro draconis insculptam capiti superponēs clipeumqȝ in quo imago sancte dei genitricis erat impicta humeris imponens. Lanceam quoqȝ que reum vocabatur assumens. Cūqȝ pugna valida vtrinqȝ fieret: Arthurus impetu facto in hostes occidit ex eis solo caliburno gladio. cccc. lxx. viros ceteros autem in fugam cōuertit. principibus eorū prostratis. Anno leonis. xiiij remigius fit remorū episcopus. Saracenis egyptum incursantibus hoc tēpore. negociatores Venecie corpus sancti Marci euangeliste ab alexādria transtulerunt ad Veneciam.

¶ De Translatione sancti Martini. C. LVII.

His diebus sanctus Perpetuus turonensis episcopus cernēs ad sepulchrū sancti Martini fieri multa miracula. fecit magnā basilicam fabricari iuxta cellulā in qua corpus ipsius quiescebat. eamqȝ in eius nomine dedicans transtulit in illā sanctum corpus ipsius premonente pariter et adiuuante quodā sene veneranda canicie formoso. qui nec prius visus fuerat: nec postea comparuit.

Ex historia trāslationis eiusdē. Hic itaqȝ sanctus Perpetuus cū ecclesiam sancti Martini mirifice ampliasset. et eam dedicare volens. sancti Martini corpus transferre vellet. conuocatis episcopis et presbyteris et clericis voluit hoc agere. iij. kal. iulij. Sed cum vigilassent vna nocte: facto mane discooperto tumulo manus opponētes: mouere sepulchrum nō potuerunt. Vigilata iterum alia nocte: mane tentantes nihil proficiunt. Turbati igitur cum nescirēt quid agerent: dicit eis vnus ex clericis. Scitis qȝ post hoc triduū natalis episcopatus eius celebrari solebat: et forsitan tunc se vellet transferri. Tunc omnes ieiunijs et orationibus insistentes: quarta die manus iniiciunt: sed penitus mouere nō possunt. Pauore ergo nimio conturbati. cum iam tumulum vellent tegere. apparuit eis quidam pulcherrimus senex: et ait eis. Vsqȝquo turbamini et tardatis nō videtis sanctum Martinū paratum iuuare vos. si vos manus apponatis. Tunc iactans pallium suum: posuit manus ad sarcophagum cum alijs presbiteris. Et statim cantātibus clericis: ad conatū senis cum summa facilitate sustollitur et in loco vbi nunc colitur collocatur. Cumqȝ completis officijs venissent ad conuiuium requirentes senem nusqȝ inuenerūt. Sed nec quisqȝ fuit: qui eum de ecclesia exire vidisset.

¶ De Prospero et Theodoro et libris eorum. C. LVIII.

Vgo vbi supra. Floruit eo tempore Prosper vir aquitanice regiōis. et beati pape Leonis notarius. necnō Theodorus episcopus ciuitatis: que a Cyro quondam Rege persarum condita Cyria vocitatur. Qui ecclesiasticam scripsit historiam. a fide librorum eusebij sumens exordium et perduxit vsqȝ ad suum: id est vsqȝ ad imperatoris huius Leonis tempus quo et defunctus est. Genadius in libro virorū illustrium. Prosper aquitanice regionis sermone scholasticus. et assertionib' neruosus. multa composuisse dicitur. In quibus ego chronica nomine ipsius pretitulata legi. continētia a primi hominis conditione iuxta diuinarū scripturarum fidem. vsqȝ ad obitum Valentiniani augusti. et captiuitatem vrbis Rome a Genserico Wandalorum rege factam. Legi et librum eius aduersus opuscula Cassiani: que ecclesia dei salutaria pbat. ille infamat velut nociua. Re enim vera Cassiani et Prosperi de gratia dei et libero arbitrio sententie. in aliquibus sibi inueniuntur contrarie. Epistole leonis pape aduersus Euticem de vera Christi incarnatione ad diuersos date. ab isto dictate creduntur. Theodorus Cyrie ciuitatis prouincie Cyrie episcopus. a Cyro enim rege Persarū condita seruat vsqȝ hodie apud Cyriam nomē actoris. scripsisse dicitur multa. ad meam tamen noticiam ista sunt que venerunt. De incarnatione domini aduersus Euticem presbyterum et Dioscorum alexandrie episcopum. qui humanam in Christo negauit carnem fuisse. scripta fortia: per que confirmat vt ratione et testimonijs scripturarum. ita illam veram materne substātie carnem habuisse: quam ex matre virgine sumpsit: sicut et veram deitatem quam eterna nascibilitate deo patre gignente ipse nascendo accepit. Extant et historie ecclesiastice libri eius: in quibus imitatus Eusebium cesariensem conscripsit a fine librorum Eusebij: vsqȝ ad sui tempus id est a vicennalibus Constantini: vsqȝ ad imperium Leonis sub quo et mortuus est. Actor. De opusculis Prosperi viri religiosissimi et prudentissimi duo tantum excerpta que valde moralia sunt et vtilia. huic operi inserere volui. Unde scilicet sententiarū siue epigrammatum: qui liber partim metricus est: partim prosaicus. Alterum ad Julianum pomerium de vita contemplatiua tres libros continens. Vtrunqȝ ex dictis beati Augustini compendiose contractum. Hec sunt ergo que de his moralia et electa breuiter excerpsi. De primo flores metricos et prosaicos sigillatim ponens in hunc modum.

¶ De Floribus Prosperi metricis. C. LIX.

Prosper in libro epigrāmatū metrice. Quisquis alterum molit ledere: primū ipse se iaculo percutiet proprio. Nature quisquis propriū non spernit honorē. In quocūqȝ hominū que tua noscis ama. Sic tamen vt prauos vitet concordia mores. Nullaqȝ fiat pacis federa cum vitijs. Etern' vere solus de' omniūqȝ creator. Vita in se viuēs permanet esse quod est. Virtus preteritis prior: vlteriorqȝ futuris. Nil recipit variū: nihil habet occiduū. Multa diu sūmi differt patiētia regis. Suspēdens equi pōdera iudicij. Verbere nonnunqȝ castigans sic corda paterno. Et curat, medicus vulnera vulneribus. Laus vera in dñm: depromit ore precantis. Sic que voce fluūt: intima cordis habent. Non prodest cuiquā solis bona dicere vbis. Ni pia mens habeat quod bene lingua sonat. Nam fari recte miserū est: et viuere praue. Damnat vota malum regula iustitie. Est et in hac vita requies multi data sanctis. Quorū animos mundus non tenet occiduus. Quos desiderijs nullis pitu[illegible] fatigant. Et quibus omne bonū est christus: et omnis honor. Celestem ad patriam christo redemente vocatus. Vitam lambentis temporis hospes agit. Dūqȝ ad promissam requiem pro nō sua tendit. Mundane patitur multa pericula vie. Que nunc obsessa aduersis nunc pena secundis. Aut frangit trepidos: obligat aut dubios. Inter quos laqueos currentem ad gaudia vera. Non capiet insidijs: cui via christus erat. Mens nullos poterit carnis compescere motus. Ni fuerit christi semper amore potens. Amplius incedit spacijs terrena voluptas. Augusto virt' limite celsa petit. Hac desiderij deus est pietate colendus. Justitie vt merces tota sit ipse deus. Culpare in quoquam que non sunt nota malignum est. Presertim si que cognita sunt bona sunt. Non pateant faciles seuis rumoribus aures. Que nescire iuuat: credere non libeat. Ex operū specie clarebunt intima cordis. Quisve hominis mentem spiritus intus alit. Spernuntur mundi prelia pace dei. Non satis est domini precepta euoluere lingua. Is meminit legis: qui memor est operis. Scrutare legem possunt vtcūqȝ quieti. Si mundi a strepitu: libera corda iacent. Doctrine domini penetralia tempore isto. Ad plenum nulli peruia sunt homini. Semp enī supest scis quo crescere pīt. Et pfectorȝ gloria principiū est.

¶ De Eodem. C. LX.

Moribus in sanctis pulchra est concordia pac'. Impia pars mundi: parti est infesta piorum. Quis nō cecidit: proprijs si viribus aptat. Hoc ipso quo se stare putat cecidit. Semper erunt quod erant eterna gaudia vite. Gaudendi quoniam causa erit ipse deus. Nec varios pariet motus diuersa voluntas. Unum erit in cunctis lumen et vnus amor. Inqȝ bonis summis posita experientia felix. Nec volet augeri: nec metuet minui. Qui se peccatis gaudet feliciter vti. Infelix nimis est prosperitate sua. Nullus enim est insons sola formidine pene. Qui sanctaqȝ et iustum non amat imperium. Non merita obscurat: grandia culpa leuis. Et bona que prauis nature ex dote supersunt. Augent peccati pondera non minuūt. Cum datur iniusto peccandi optata potestas. Vt mala mens praue quod cupit efficiat. Ira est magis dei qua multos sic quoqȝ punit. Vt quibus exultāt criminibus pereant. Et magis erranti ne parcant flagra timendum est. Quam ne nō fiat quod voluisse nocet. Sola est innumeris armata superbia telis. Cui possunt vires et bene gesta dare. Cūcta bonis prosunt: quo et more ipsa beatos. Efficit: vt sumāt premia principium. Mens illesa nihil violato in corpore perdit. Inuitam carnis vulnera non maculant. Nec crimen facti recipit non mixta voluntas. Velle magis facinus qȝ tollerare nocet. Qui valet aduersis oneratā ducere vitam. Et tollerare magis vult mala qȝ fugere. hic magni est animi. Mon seruile grauat libera corda iugum. Solus peccator seruit malo: qui licet amplo. Vtatur regno: satis miser est famulus Cum mens carnali nimium domināte tyranno. Tot seruit sceptris: debita quot vitijs.

Optima vota deo: quorum est dator ipse fouentur. Hoc sursum dignum est ire: quod inde venit. Tales a domino quales formamur amamur. Non quales nostris extimamus meritis. Terrenorū auidos infima suscipient.

Adhuc de eodem. C. LXI.

Cire volens in qua sit rerū parte locandus Discute quid timeas quidve sit quod amas. Nam cuncti gemino nascunt fomite motus. Respondentqꝫ suis germina principijs. En miris operum signis ostēdit actor Actorēqꝫ suum condita quęqꝫ canunt. Non semper vere est felix: impleta voluptas. Cum sepe iniusti sint mala vota animi. Maiestate dei concluditur omne qd̄ vsqꝫ est Qua sine nil rerum stare vel esse potest. Huic homo si recte famulat proximus heret Si resilit misero degit in exilio. Fallaces curis semper torquentur amoris. Et mala mens nunqꝫ gaudia pacis habet. Ad patriam vite de noctis valle vocati: Virtutū gradibus scandite lucis iter. Gratior est fructus quē spes productior reddit Ultro obiectorū vile aderit preciū. Qui dedit vt queras addet vt inuenias. Magnū presidiū est sacro libamine pasci Si cor participis criminis nulla premūt Da proprerēt fontes: peccati abrumpere nodos Ante diē mortis: dum locus est venie. Quid iuuat in longū causas producere morbi. Cur dubium expectat cras hodierna salus Scimus correctis veniā non esse negandā Sed nulli nostrū est vltima nota dies Quādo peccati merito moriens oipotētis. Oia concludens: artat vbiqꝫ rerum Unū profugium tutum est deus ipse timenti. A quo descendēs: ne pereat redeat Cōuerti nāqꝫ ad dominum certissima vita est. Pacem offensi querere sola salus Qui terret parcit qui percutit ipse medetur. Uiuere vis illi subdere quem metuis Carnis virginitas: intacto corpore habetur. Uirginitas anime est intemerata fides. Magnum peccatum est amor immoderatus habendi Et plusqꝫ vite sufficiant cupiēs. Si qua igitur superant quorum non indiget vsus. Debilibus prosint: atqꝫ iuuent inopes. Quisquis enim cupide non expendenda recondit Que nulli tribuit pauperibus rapuit Terrenis opibus cū diues gaudet iniquus. Uere se miserum nescit egere bonis Cum licet aduersis cessantibus omnia parcant. Lege tamen mortis fit faciendus inops. At bona iustorum nullis obnoxia damnis. Hostes ⁊ furta: ignes ⁊ mare non metuunt. Omnis virtutum semper substantia salua est. Inuitus christi munera nemo rapit. De vetitorum auidis grauior tunc ira timenda est Cum sese remouent verbera iustitie. Nā quid erit morbi quod non dominabitur illi Cui supera auxiliū tam medicina negat. Felices vere faciunt semperqꝫ beatos. De vero ⁊ summo gaudia nota bono Nam mundi ex opibus breuis ac peritura voluptas. Edita: perpetue semina mortis habet. Nō placeat vanis animum subuertere rebus. Pestiferisqꝫ auida in mentem onerare cibis. Cor mundum ⁊ sapiēs fructu virtutis alatur. Et christi in nostro pectore regnet amor.

Idem de eodem. C. LXII.

Oncem habitum mūdi totus deus implet ⁊ ambit. Quem templo cordis mens pia semper habet Non recto seruat legalia sabbata cultu. Qui pietatis opus credit in his vetitum. Nulla dies actus hominū non damnat iniquos Omnia conueniunt tempora iusticie. Nec corrumpūtur virtutibus ocia sancta. Tantum a peccatis libera corda vacent. Libertas nulla est melior: maior ve potestas Qꝫ seruire deo: cui bene seruit amor. Absqꝫ iugo posita ditionis amica voluntas Que viget effectu non gemit iperio. Ancipitis vite: qꝫ vis superare labores. Dilige qd̄ semper verus amator habet. Nam nihil est inter carnalia vota quietū. Nec pax sollicitis: nec modus est cupidis. In solo est mens tuta deo Lingua assentatrix vitium peccantis aceruat. Et delectatū crimine laude ligat. Fraudati nō sunt sacro baptismate christi Fonis quibus ipsa sui sanguinis vnda fuit. Et quicquid sancti fert mystica forma lauacri. Id totum implet gloria martyrij. Tranquillam ⁊ vacuam curis sapientia mentem Imbuit ⁊ placidi pectoris hospes erit. Absqꝫ dolore quidē nequeūt mala sueta repelli Sꝫ quos lese rūt dulcia: amara nozūt Ad veniā tendūt: iusti pia vbera regis. Ira breuis recti gaudia lōga dabit. Nūqꝫ bella bonis: nunqꝫ discrimina desunt. Et cum quo certet mens pia semper habet. Pulsant exterius diuersis motibus hostes. Intus ciuile est ⁊ sociale malum. Qui credunt veros verum cecinisse prophetas. Et qui non dubitās verba manere dei. Qui christum passum penas crucis vltima mortis. In toto celsi patris honore vidēt. Quiqꝫ ipsum multa cum maiestate tremendum. Expectant: pingui lampade peruigiles. His sedent terrena: patent celestia: nec se. Captiuos qꝫ suos temporibus agunt. Imperia ⁊ fasces indocti munera vulgi. Quasqꝫ orbis scelerū semina fecit opus Calcarunt: sancta celum ambitione petentes. Querere nil cupiunt: perdere nil metuūt.

Iterum de eodem. C. LXIII.

Um deus effectū precibus non prestat iniquis Multum concedit: quod nocitura negat. Nam iratus sineret: quod prohibet placidus. Nemo sue mentis motus nō estimat equos. Quo volunt homines: se bene velle putant. Delicias iamnūc promissi concipe regni. Uirtutum atqꝫ fide quod cupis esse tene. Esse volens: gaudere optans: scire abdita querens. Ut te non teneant vltima summa pete. Cum pia mens in laude dei superata labores. Gaude qꝫ tantum te bene vincit opus. Quere bonum: ⁊ fine fine bono persiste reperto. Querere nō habeant talia vota modū. Nam qui se nullo iam munere credit egere. Crescere non cupiens: perdit adepta tepens. Ferro: peste: fame: vinclis: ardore calore. Mille modis miseros mors rapit vna homines. Quod sibi quis non fieri vult: non inferat illi. Uindictā lesus nesciat exigere. Spernu non timeat: spernere non soleat. Non sua non cupiat: que sua sunt tribuat. Quid rogo mādatis durum censetur in istis. Aut quid inest quod nō possit adire fides. Exulta agnoscens te verbi in carne renatū. Cuius si pars es: pars tua christus erit. Quiue damnandi leges mala gaudia mūdi. Promissum ad regnū se tibi fecit iter. Ille deus rerum celi terreqꝫ creator. Me propter sacra virgine natus homo est. Flagris dorsa: alapis maxillas: ora saliuis. Prebuit ⁊ figi se cruce non renuit. Me gessit moriens: me victa morte resurgens. Et secum ad patrem me super astra tulit. Quidnam igit ista pro spe tollerare recusem. Aut quid erit quod me separet a domino Ignē adhibe: rimare manu mea viscera terror. Effugient penas membra soluta tuas. Carcere si ecco claudar nectarqꝫ carhenis. Liber in excessu mentis adibo deum. Si mucrone paret ceruicem abscidere lictor. Impauidum inueniet mors cita vita breuis. Non metuo exilium: mundus domus omnibus vna. Sperno famē domini fit mihi sermo cibus. Nec mirabor opes: nullos sectabor honores. Pauperiem christo diuite non timeo Qua stetero aduersis hac vtar mente secundis. Nec mala me vincent: nec bona me capient Nec tamē ista mihi de me fiducia surgit. Tu das christe loqui: tuqꝫ pati tribuis. In nobis nihil audemus: sed fidimus in te. Quos pugnare iubes ⁊ superare facis Semp agā grates christo dabo semp honorē. Laus dn̄i semp viuet in ore meo.

De Flosculis eius p̄aucis. C. LXIIII.

Dem in libro sententiarū p̄fatur. Sic diligendi sunt homines vt eorꝫ nō diligant errores. Quia aliud est amare qd̄ facti sunt: aliud odisse quod faciūt. Nulla dei opera a misericordia vacant: qꝫ hominem ⁊ indulgētia consulit ⁊ flagello. Bene loqꝫ ⁊ male viuere nihil aliud est qꝫ se sua voce damnare. Cuius non videnť opera nisi bona: iniquū eū ex suspicione reprehēdē. Qui deū colit vt aliud qꝫ ipm p̄mereat: non deū colit: sed id qd̄ assequi cōcupiscit. Qui legē diligit: p̄bet se in oib⁹ iniquis id qd̄ contra legē est odisse non posse. Nō est putāda mala mors: quā bona vita precesserit. Bon⁹ etiā si seruiat liber est. malus autē et si regnet seruus est: ⁊ tot dn̄or quot vitior. Uerius cogitat deus qꝫ dicit. ⁊ verius est qꝫ cogitat. Non parua autē notitie pars est: si anteqꝫ possum⁹ scire quid sit: possum⁹ scire qd̄ non sit. Bone sunt in scripturis sanctis mysterior p̄funditates. que ob hoc teguntur: ne vilescant. ob hoc queruntur vt exerceant. ob hoc aperiunť vt pascant. Non differenda est ad deum conuersio. Qui eni penitenti indulgentiam promisit: dissimulanti diem crastinū nō spopōdit. Oia qꝫ timenť rationabiliter declinanť. Deus aūt sic timēdus est: vt ab ipso ad ipm fugiaľ. Uana querētib⁹ nihil sufficit. Alienorū quodāmodo retentor est: qui p̄futura pauperib⁹ inutiliter habet. Paruū est nulli nocere: nisi studeas multis p̄desse. Omnis infideliū vita peccatū est. ⁊ nihil bonū sine summo bono. Nō est desperandū de malis: sed pro ipsis vt boni fiant studiosius supplicandum: quia numerus sanctorum de numero semper augetur impiorum. Nō facile inueniunť in aduersitate presidia: que nō fuerunt in pace quesita.

Idem dicta eius de angelis ⁊ vita eterna ⁊ vita contemplatiua. C. LXV.

Dem in prologo libro de vita cōtēplatiua. Tractatio questionū ⁊ si nō instituat inuenien

tis quod querit animum: exercet tamen querentis ingenium. Scien-
tia sicut sine dono charitatis inflat: ita si ei charitas admisceatur
edificat. Idem in libro primo. Angeli mali quia perseuerare cum
possent noluerunt: iusto dei iudicio et voluntatem redeundi ꝛ fa-
cultatē penitus amiserūt: sicut in sanctis angelis ecōtrario factū est
vt q̄ fuit cū deo suo manēdi volūtas: fieret permanēdi volūtaria fe-
licitas necessitas: vt deo suo infatigabilit̄ ꝛ amanter seruiant: ita pfe-
cte beati vt nec cupiant beatiores fieri vltra: nec valeant. In illa cele-
sti patria ita patebūt singulorū singulis mētes sicut corporalib⁹ ocu-
lis subiacēt facies corpales. Ibi etiā corpales oculos nihil creature
visibilis latebit: ꝛ quocūqꝫ spūs ire voluerit: ibi corp⁹ erit sine mora
tpis aut impedimēto pōderis. Tūc filiorū parentū cōiugū miseria bea-
tos contristare nō poterit: qꝛ noīa necessitudinū corpaliū q̄ hic nostra
fragilitas habuit: excellentia illius beatitudinis non admittit: vbi o-
mnes qui fuerint vnū corpus erūt: ꝛ singuli de sua vel singulorū feli-
citate gaudebunt. Vita cōtēplatiua esse dicit̄ rerū latentiū ꝛ futura-
rūqꝫ notitia: siue vacatio ab omnibus mundi occupationib⁹ siue di-
uinarum studiū literarū: siue qḋ his pbat̄ esse perfectius dei visio.

Ꝯ De Officio predicationis. C. LXVI.

Lic aut verbi dispēsatio cōmissa est etiā si san-
cte viuit: ꝛ tñ pdite viuētes arguere aut
erubescit aut metuit cū omnibus qui eo tacente pereunt
perit. Et quid ei proderit nō puniri suo q̄ puniendus est
alieno peccato. Mētior si nō p ezechielē hoc dñs loquit̄ dicēs Spe-
culatorē de ꝛc. Pastores dici volum⁹ nō tñ esse credim⁹. Officiū no-
stri vitamus laborē: appetim⁹ dignitatem. Qñ peccātes diuites vel
potētes cōspicimus: nō solū nō arguimus sꝫ etiā veneramur ne no-
bis aut munera solita offensi nō dirigāt: aut obseq̄a desiderata sub-
ducāt. Itaqꝫ impietie mee ac sinus recordatus ingemui: ꝛ volui sarci-
na epatus mei deposita elongare fugiens: ꝛ manere in solitudine ꝛ
ibi expectare deū q̄ saluū me faceret. ap. s. ꝛ esse. Hoc specialiter do-
ctor ecclesiasticus elaboret: quo fiant q̄ eū audiunt sanis disputatio-
nibus meliores: nō vana assentatiōe fautores: lachrymas quas vult
a suis auditoribus fundi ipse primitus fundat: ꝛ sic eos compunctio-
ne sui cordis accendat. Tam simplex ꝛ aptus etiam si minus latinus
tamen disciplinatus ꝛ grauis debet esse sermo pontifici: vt ab intel-
ligentia sua nullos quasi imperitos excludat sed in oīum audientiū
pectus cū quadā delectatione distendat.

Ꝯ De Auditu verbi dei ꝛ modo corripiendi ꝛ contem-
ptu seculi. C. LXVII

X libro secundo. Sunt qui rationē
doctorum ad digni-
tatē dicentium praua examinatione discutiunt: ꝛ magis
quis dicat q̄ꝫ quid dicat attendunt: ꝛ quod facere aut fie-
ri nolunt: dici quoqꝫ sibi fastidiunt: paratiores aliquid doctrine eti-
am quod scire cupiunt ignorare q̄ꝫ a persone inferiore cognoscere:
cum veritas vndecunqꝫ claruerit non humano ingenio sed deo de-
putanda sit. Ita peccatis dissimilia sunt adhibenda remedia sicut ex
dissimilibus causis veniunt ipsa peccata. Argue coequales: obsecra
seniores: increpa iuniores in omni patiētia ꝛ doctrina: quia leuiter ca-
stigatus exhibet castiganti reuerentiam: asperitate autem nimia in-
crepationis offensus: nec increpationē recipit nec salutem: quin po-
tius tales plerunqꝫ mole tristitie supra modum grauati succumbūt
ꝛ sanctorum omnium vultus per quos possunt restitui deo refugiūt:
aut certe ad omnem peccandi impudentiam exacerbati prorumpunt.
Quādiu quis peccata sua que nosse ꝛ deflere debet ignorat: tādiu cu-
riose aliena considerat. Qui si mores suos ad seipsum conuersus aspi-
ciat: non requirit quod in alijs reprehendat: sed in seipso quod luge-
at. Proinde fratrum vitia non debemus facile accusare: sed gemere
vt inuicem onera nostra portantes legem christi possimus implere:
qui vtiqꝫ nō accusauit peccata nostra sed tulit. Huc accedit qꝫ ꝛ pec-
cata ipse sic habentur occulta vel aliena nobis vel nostra alijs: vt ple-
runqꝫ ꝛ sanctus inter peccatores lateat ꝛ famam sancti peccator ob-
tineat. Expedit facultates ecclesie possideri: ꝛ proprias perfectionis
amore contemni. Nam ꝛ sanctus paulinus ingentia sua predia ven-
dita pauperibus erogauit: sed cum postea factus esset episcopus nō
contēpsit ecclesie facultates sed fidelissime dispensauit: sic ꝛ sanctus
hilarius: sed vterqꝫ nō vt possessor sꝫ vt pcurator possidebat ecclesie
facultates. Scientes enī nihil aliud esse res ecclesie nisi vota fideliū
precia peccatorum: ꝛ patrimonia pauperū: non eas in vsus proprios
vt proprias vendicauerunt: sed vt cōmēdatas pauperib⁹ diuiserunt.
Hoc est possidendo contēnere non sibi sed alijs possidere: ꝛ qḋ ha-
bet ecclesia cū oīb⁹ nihil hñtibus habere cōe: nec inde aliqd eis qui
sibi sufficiunt erogare: cum nihil aliud sit hñtibus dare q̄ꝫ perdere.
Nec illi qui sua possidentes dari sibi aliqd volūt: non sine grādi pec-
cato suo vñ paup victur⁹ erat accipiūt. Ipsi quoqꝫ pauperes si se pos-
sunt suis artificijs aut laboribus expedire: nō debent presumere qḋ
debet debilis ꝛ infirmus accipere.

Ꝯ De Suaui iugo christi ꝛ abijciēdo iugo seculi. C. LXVIII.

M que nolumus obseruare non impossibilitas
facit dura sed voluntas: in vsum veniāt
ꝛ neminē cōturbent. Ille nobis sunt ambiēde diuitie q̄
nos ornare possint pariter ꝛ munire: quas nec acquirere
possumus inuiti nec pdere. He sunt diuitie vtutū. facultates paupe-
rum: patrimoniū enim cordiū diuitie incorruptibiles morū: qb⁹ nō
abundāt nisi qui carnalib⁹. s. diuitijs ex corde renunciāt. Boni tpa-
les amissio fit iusti exercitiū: ꝛ iniusti suppliciū: qꝛ ꝛ iustus celestiū
desiderio captus oīa tpalia: siue hēat siue amittat oīno non sentit: ꝛ
iniqu⁹ qḋ cū delectatiōe habuit sine dolore nō perdit. O facinus in-
auditū: suaui iugo christi cōtempto: ferreū cupiditatis imperiū volun-
taria mentiū inclinatiōe suscipimus: ꝛ abiecto dñi nři leui onere qḋ
subiectos nō onerat sꝫ honorat: nō deprimit oīno sꝫ subleuat. plūbeū
pōdus nřis ceruicib⁹ aggregamus: qḋ citius deponi pōt q̄ꝫ ferri: qꝛ
ipsa cupiditas cōtēni pōt facilius q̄ꝫ expleri. Proinde quē possiden-
di delectat ambitio: deū qui possidet oīa que creauit expedita mē-
te possideat: ꝛ in eo habebit quecūqꝫ habere sancte desiderat. Et qꝛ
nemo possidet deum nisi q̄ possidet̄ a deo: fit ipse primitus deo pos-
sessio ꝛ efficit̄ ei deus possessor ꝛ portio. Quid aūt vltra q̄rit cui su⁹
conditor oīa fit: aut quid ei sufficit cui ille nō sufficit. Igit̄ qui vult
deum possidere renūciet mūdo: vt sit illi deus beata possessio. Quid
est ambulare sicut deus ambulauit: nisi contēnere oīa prospera que
ille cōtempsit: non timere aduersa q̄ pertulit. libent̄ facere que fecit:
docere q̄ docuit: sequi quo ipse processit. Nihil cōtra abstinentiam
faciūt q̄ vinū nō p ebrietate sꝫ p corporis salute pcipiūt. Si quolibet
adueniente ieiunio intermisso reficior: non solus ieiuniū sꝫ impleo
charitatis officiū. Ipsa cōtinuatio ieiuniorū nisi fuerit qñ res exigit
pretermissa: ꝛ me inflat ꝛ fratrē cui charitas iubet seruire contristat cū
sine abstinētia quēlibet hoīem catholicū sola charitas pficiat ꝛ oīs
abstinentia sine adiunctione charitatis aut pdat aut pereat.

Ꝯ De Hypocrisi ꝛ iactantia ꝛ pudicitia q̄ roga ꝛ superbia. C. LXIX.

Icut virtus animā sibi veraciter inheren-
tem si fuerit vera iustificat:
ita simulata condēnat: dupliciterqꝫ rea est aīa si ꝛ bonū
non faciat vnde spiritualiter viuat: ꝛ appetat similitudi-
nem boni sub qua male viuat ꝛ lateat. Superbus vult se constantē
credi: prodigus liberalem: auarus indigentem: temerarius fortē: in-
humanus parcū: gulosus humanū: ignauus quietū: timidus cautū.
Impudentia sibi fiducie nomē ascribit: procacitas libertatis appel-
lationem obtendit. Eloquentiā verbositas fingit: ꝛ curiositatis ma-
lum sub spiritualis studij colore delitescit. Inuidus alienum bonū
suum facit inuidendo supplicium. Tantos inuidus habet iusta pe-
na tortores: quantos inuidiosus laudatores. Inuidiosum enim fa-
cit excellentia meriti: inuidum pena peccati. Quosdam pudicos aut
temperatio corporū facit: aut timor supplicij tpalis ab impudicitie
actione suspendit: aut occasio negata destituit. Sed licet necessitate
pudici sint non voluntate: tñ ꝛ primi si de beneficio nature sue deo
grās agunt: ꝛ secū di ꝛ tertij si pudice viuere consuescunt: in virtutē
de necessitate proficiunt: ꝛ paulatim ipsius pudicitie delectatiōe cre-
scente pudici veraciter fiunt. In quibusdam superbia tam aperte re-
gnat: vt nec dignetur se occultare nec valeat: quorum etiam ipse ha-
bitus ꝛ incessus ceruix erecta: facies torua: truces oculi: sermo terri-
bilis: nudam superbiam clamant. Hi quos superbe mentis tabes
purulenta corrumpit: seniorum suorum non obseruant imperata:
sed iudicant: de suis negligentijs obiurgati aut rebellant insolenter
aut murmurant. De loco superiori disceptant: preferri se meliorib⁹
etiam imprudenter affectant: simplicitatem spiritualium fratrum ir-
ridenter exagitant: sententias suas procaciter iactant: obsequia de-
lata fastidiunt: negata pertinaciter querunt. Habent intentione per-
tinaciam. in corde duritiam: in sermocinatione iactantiā. In humi-
litate fallaces. In iocatione mordaces. In odio pertinaces. Ad op⁹
bonum pigri: ad cōmunionem feri: ad obsequium duri. Ad exequē-
dum qḋ nesciunt prompti: ad fraterna obsequia inhumani. Teme-
rarij in audiendo. clamosi in loquendo: fastidiosi in audiēdo. pium
ptuosi in docendo: efferati deformiter in cachinno. Ingrati benefi-
cijs. inflati obsequijs impiosi abiectis.

Ꝯ De Inuidia ꝛ vana gloria. C. LXX.

Inuidi sancte viuentiū merita sua faciūt inuidendo peccata: ⁊ quicquid boni fieri vel dici a sanctis audierint: aut oīno nō credunt aut in malū male interpretando ɔuertūt: ⁊ omne malū qd de illis mēdax fama iactauerit statim tanq̄ si ipsi viderint credūt: ac feraliter eis qui illud nō veꝝ esse pbauerint: ɔtradicūt. Oēs suos emulos fingūt quorū ꝑfectu deficiūt. Inimicitijs gratuitis ardēt: deprehendi pectoris sui malitiā timēt, semꝑ amari: nunq̄ certi: amici diaboli: inimici sui: sui: oib⁹ dolosi: ad gaudēda anxij: ad plangenda leti: vtrobiq̄ puersi. Inter amicos discordias seminat: opinionē bonoꝝ mēdacijs decolorant: odiorum sibi occasiones prauis suspicionibus decolorant: velut: amici in obsequio: hostes in animo: continētes in verbo: turpes in facto. Considerate obsecro qualiter inuidos punitura sint mala sua: quos etiam bona puniunt aliena: vbi poterunt fieri boni q̄ sunt in bono mali: aut quando malis bene vsuri sunt qui mali bonis vti non desinunt. Quis enim poterit subuenire qui se sibi exhibet inuidendo carnificem. Vanitas est inflata quedā circa delectationes varias animi languentis affectio: potiendi honoris auida simul ⁊ nescia: morbo excellentie inanis afflata: caeca morbida: turbulenta: animoꝝ leuiū domina: male fundatis omnibus blanda: repugnantibus fumea: capiendis seductoria: captis inuicta. Hec vanos homines afflatus sui vento circumfert: qui se de operib⁹ quoꝝ sibi ɔscij nō sunt turpiter iactant: ⁊ ab omnibus se predicari affectant: salutationibus occurrentiū gaudent: adulatoribus suis fauent: voluptatib⁹ parent: estiunt docere quod nesciūt: credi de se sublimia volunt: delectabilia grauibus anteponūt. in pmissione veloces: in exhibitione mendaces: in verbo graues: vbiq̄ fallaces: leti ad ꝓspera: fragiles ad aduersa: inflati ad obsequia: anxij ad obprobria: immoderati ad gaudia: difficiles ad honesta.

¶ De Timore supplicij ⁊ amore dei. C. LXXI.

Nulla res sic nos ab omni peccato seruat immunes sicut timor supplicij ⁊ amor dei. Ad penā q̄ peccanti debetur mens antequā peccet aspiciat: ⁊ nulla eā ad peccādū delectatio corporalis inclinat. Cogitate quale malum sit ab illo gaudio diuine contemplationis excludi: beatissima sanctorum omnium societate priuari: mori vite eterne: ⁊ mori viuere sempiterne: profundo gehenne fluctuanti immergi: edacissimis vermibus ineternum dilaniari nec finiri exundantis incendij terribilis crepitus pati. barathri fumantis amara caligine oculos obcecari: non sentire in illo igne quod illuminat: sentire quod cruciat. Hec ⁊ multa similia cogitare: nihil aliud est q̄ vitijs omnibus repudiū dare: ⁊ omnia carnalia blandimenta refrenare. Charitas est recta voluntas ab omnibus terrenis prorsus auersa: ⁊ deo inseparabiliter vnita igne quodā spūssancti a quo est ⁊ ad quē refert incensa: inquinamenti oīs extranea: supra oīa que carnaliter diligūtur excelsa: affectionū oīum potentissima: summa bonoꝝ actionū: salus moꝝ: mors criminū: vita virtutū: virtus pugnantiū: palma victorū: aīa sanctarū mentiū: causa meritoꝝ: premiū pfectoꝝ: quā fides cōcipit: ad quam spes currit: cui profectus oīum seruit. Quidā honesta predicare non cessant: nō vt auditores eorū predicatiōe pficiant: sꝫ vt ipsi videantur curare que predicant: ⁊ hoc modo turpitudinē sue ɔuersationis obnubilent. Quid est diligere deū nisi occupare illi animum concipere fruende visionis eius affectum: peccati odium: mundi fastidiuꝫ: diligere etiam proximum quem ipse censuit diligendum: in ipso amore seruare modū ⁊ ordinē legitimū. Proximos aūt sicut nos diligim⁹ si nō ꝑpter aliquas vtilitates vel affinitates vel ɔsanguinitates: sed propter hoc tm̄ q̄ nature nostre participes sunt diligamus. Nam si propinquos nostros q̄uis turpes ⁊ incompositos pluscq̄ quoslibet sanctos a sanguine nostro extraneos diligimus: grauiter in eorum tali dilectatione peccamus. Hec est autem proximi tota dilectio: vt bonum quod tibi conferri vis conferas ⁊ proximo.

¶ De Temperantia ⁊ iustitia. C. LXXII.

Temperantia est virtus que libidines frenat desideria sancta multiplicat: oīa intra nos ɔfusa ordinat: ordinata corroborat: mētē placida tranq̄llitate cōponit: ⁊ ab oī vitioꝝ tēpestate defendit. Tēperantie est q̄ loquēdi sermoni p̄stamus silētiū: qd ipsius ad loquēdū prestolamur imperiū: q̄ nō attollimus immoderatū in collocutionib⁹ sonū: q̄ visu ꝑaupere nō audem⁹ in cachinnum: q̄ nulli detrahimus: nec detrahentib⁹ acquiescimus: sꝫ nec detrahētes equanimiter sustinemus: qui ad hoc alios viles videri volunt vt se cōmēdēt eoꝝ cōparatiōe quos carpunt: ⁊ videant ea in se vitia non habere que malitiose in alijs reprehēdunt. Ex iustitia manat caritas que facit vt nos omniū necessitates bonuūq̄ nostras esse dicamus: nec nobis tm̄ sꝫ etiā generi hūano nos natos vtiles esse credam⁹: vt quicquid cuilibet hoī nocē pōt tanq̄ si nobis noceat euitem⁹. Qui cum hoīes sum⁹ nihil hūani a nobis alienū putare debem⁹. Siquidē beatū est sibi viuere: nec suas vtilitates in cōe ɔferre. Duo aūt sunt iniustitie genera: vnū qd iniurias irrogam⁹. alterū qd ab alijs irrogatas cum possimus ꝓpulsare negligim⁹. Neq̄ enī mihi aliqd pdest q̄ nō circūuenio aliquē vel decipio: si eum decipi vel circūueniri permitto. Et in oibus peccantibus pecco: qn quos peccare vel peccaturos scio: quadam crudelis animi malignitate nō increpo. Qui amicum ꝑpter cōmodū qdlibet amat: nō amicū ɔuincit amare: sꝫ cōmodum: qd cū esse desierit amare cessabit. Qui aūt ꝑpl deū diligit: sicut de⁹ eternus est ita ineternum ipsa amici dilectio pmanebit. Hec est vera ratio: subijciatur corpus aīo: ⁊ anim⁹ deo: ⁊ impleta est hoīs pfectio. Qui equitati seruiūt oēs oīuꝫ bono viuūt: ac velut sibi inuicē nati salutem mutuā tuentur ⁊ diligūt: ac p hoc cōtra iustitiā faciūt: hi q̄ merito sue cōuersatiōis vel eruditionis electi: ociosum studiū fructuose vtilitati regēde multitudinis anponūt. Sꝫ qr sunt multi q̄ se imperante sarcine norunt: tales iuste se etiam quesiti nō offerūt: ne videantur nō ecclīasticos labores velle suscipe sꝫ honores ambire: cū dignitas ecclesiastica nec ambienda sit nec vitanda.

¶ De Imperio zenonis ⁊ astutia eius. C. LXXIII.

Sigibertus in chronicis. Mortuo leone imperatore ano dñi.cccclx[illegible] a mūdi.s.q̄rti millesimo.ccccxxvi. successit zenō: ⁊ iperauit annis.xix. Hic theodoricū regē ostrogothoꝝ cōsulē ordinarium fecit: que post impialē dignitatē prima est dignitas: ⁊ equestrem statuā auream ante regiam illi collocauit. Hugo floriacensis libro.v. Zenon iste scripturam cōtra f.dē ecclesiasticā composuit. regnū italie sibi presumpsit ⁊ vsurpauit. Qd vt sibi perhēniter cōfirmaret. filias suas vicinis regibus copulauit dando vnam earum regi gothorum alarico ⁊ alteram regi burgundionū sigismundo. Neptē vō suam almalbergam copulauit regi thoringorum hermenfrido. Vtq̄ gentem sibi francorū faceret etiam federatā regis clodouei filiam suo cōiunxit matrimonio. Sororem quoq̄ suam vuandaloꝝ regi copulauit: sessionēq̄ suam rauēne cōstituit homo arriane secte ⁊ bestialē cōtra catholicos viros gerens in aīo crudelitatem. Sigibertus vbi supra. Hoc tpe gensericus rex vuandaloꝝ successione regnandi inter filios suos ordinata: vt fratri moriēte frater superstes sine cōtrouersia filiorum succederet morit. Cui succedens honoric⁹ filius eius regnauit annis octo. Sub hoc eugenius carthaginensis episcopus ⁊ omnis clerus eius contra arrianam heresim vuandalorum pro christo fortiter agonizant.

¶ De Honorico rege vuandalorum ⁊ eugenio carthaginensi episcopo. C. LXXIIII.

Ex gestis eiusdem eugenij. Sic quidē honoricus in principio regni vt hꝫ subtilitas barbarorum cepit mitius ⁊ moderatius agere: ⁊ maxime circa religionē nostram ⁊ vt se religiosum ostenderet solicitus requirebat hereticos manicheos: ex quibus multos incendit. plurimos autem destruxit nauibus trāsmarinis quos pene oēs manicheos sue religionis inuenit: ⁊ precipue p̄sbyteros ⁊ diaconos arriane heresis vnde magis erubescens amplius in illis exarsit. Dedit aūt licentiam zenone imperatore atq̄ placida per edita libri rogantib⁹ vt carthaginensis ecclesia sibi quem vellet epm ordinaret que iam.xxiiij.annos tali ornamento fuerat destituta. Destinauit ergo per notarium suum edictum qd publice legeretur: iubens vt iuxta petitionē zenonis ecclesia carthaginis religionis sue ꝓpriū haberet epm. Qd dum edictum nobis presentib⁹ ecclesie legeretur gemere cepimus: eo q̄ mediantibus dolis malorum esset futura persecutio p̄parata: ⁊ ita legatis respondim⁹. Si ita est interpositis his cōditionibus periculosis: ecclesia nō vult habere epm gubernet eam christus qui semp dignat⁹ est gubernare. Cum [illegible] gestionem legatus accipere neglexit: simul ⁊ populus (vt tunc fieret) vt ignis exarsit: cuius erat clamor intolerabilis: qui nulla posset rōne sedari. Ordinato itaq̄ epo eugenio viro sancto deo quoq̄ accepto sublimis nata est leticia ⁊ gaudiuꝫ cumulatū est ecclesie dei exultās multitudo catholica sub barbara dñatione de ordinatione pontificis reparati. Cepit enī ille vir dei per ɔuersationē bonā: venerabilis ⁊ reuerendus haberi: his etiā qui foris sunt. ⁊ ita esse oib⁹ gratus: vt si fas esset aīam suā pro eodē vniuersos ponere delectaret: pecunia apud eum nunq̄ mansisse pbat: nisi forte tali hora offerret qn sol diei explicans cursum nocturnis tenebris ordinem daret ⁊ locū tantum reseruabat quantum diei sufficeret: non quātū cupiditas expetisset: deo nro subinde quotidie ingentia ⁊ maiora donāte.

¶ De Initio psecutõis honorici i ecclã aphricanã. C. LXXV.

Ed cũ fama ei⁹ ẽ'e vbi celebzis atq; manifesta aperuit exinde arrianoꝝ epi inuidia grauiter torqueri: quotidiãis (z pcipue cyrileas) eũ calũniis infestãtes. Quod plurimũ suggerũt regi de illo z suũ nequaq̃ sederet thronũ: nec ad dei populũ verbũ faceret cõsuetũ. Deinde quoq; mares vel feminas in habitu barbaro incedentes: in ecclesia cõspicere phiberet. Ille rñdit vt decuit. Dom⁹ dei oĩb⁹ patet: intrãtes nullus poterit repellere. Et maxime q2 ingens fuerat multitudo nostroꝝ catholicoꝝ in habitu illoꝝ incedentiũ: ob hoc q2 domui regie seruiebant. At vbi ab hoie dei tale responsum accepit: statuit in portis ecclesie collocari tortores. Qui videntes feminã vel masculũ in specie sue gentis ambulantes illico palis minorib⁹ dentatis iniectis in capite crinibusq; in eisdẽ collocatis: ac vehemẽtius stringentes: simul cũ capillis oẽm pelliculã capitis auferebãt. Nõnulli dum fieret statim oculos amiserunt: alij ipso dolore defuncti sunt. Mulieres vero post hanc penã capitib⁹ pelle nudatis preccone preeunte p plateas ad ostẽsionẽ ciuitatis ducebant qδ sibi magis q̃ patiebant lucrũ maximũ cõputabãt. Quoꝝ nos plurimos nouimus nec scim⁹ tñc aliquẽ eoꝝ etiã penis vrgẽtib⁹ a recto itinẽ destitisse. At vbi isto modo fidei infringere nõ valuit illũ: cogitat vt nostre religionis homines in aula eius cõstituti neq; annonas neq; stipendia solita potirent. Addidit quoq; z laborib⁹ eos cõterere rusticanis: z dirigit viros ingenuos z admodũ delicatos ad campũ vticẽsem vt sub ardẽtis solis incendio cespites messium desecarent. Ubi oẽs cuz gaudio pgẽtes in dño letabant. In quoꝝ cõtubernio q̃dã fuit aridã habens manũ: q̃ p annos q̃plurimos nullũ ei prestiterat obsequiũ. Qui cũ veraciter excusaret se operari nõ posse: magis violenter iussus ẽ pergere. Sed vbi ad locũ ventũ est: z presertim p eo orãdo ingemuerũt oẽs: pietate diuina illa arida incolumis confessori dei restituta ẽ manus. Hinc iam honorici persecutio doloris atq; perturbationis nostre sumpsit initium.

¶ De Crudelitate eiusdẽ in suos. C. LXXVI.

Hic aut q̃ sese iã dudũ oĩb⁹ bene ostẽderat desiderãs post obitũ suũ filijs qδ nõ contigit regnũ statuere: theodoricũ fratrẽ filiosq; eius: guntinisq; fratris nihilominus filios crudeliter cepit insequi. Quorũ nullũ dimitteret nisi eis mors desiderij sui voluntatem auferret. Primo sciens vxorẽ theodorici fratris astutã: credo ne forte maritũ aut maiorẽ filiũ q2 (prudens z sapiens videbat) cõsilijs acriorib⁹ aduersus tyrannũ armasset: crimine imposito gladio eã interfici iubet. Post occiditur z ille filius magnus litteris institutus: cui scđm cõstitutionẽ gẽserici eo q2 maior oĩb⁹ esset regnũ inter nepotes potissimũ debebat. Accendit adhuc crudelius aliquid perpetrare: astãte vulgo in media ciuitate p gradib⁹ platee noue: epm sue religionis noie iocũdũ: quẽ patriarchã vocitabãt precepit incendio cõcremari ob hoc q2 in domo theodorici germani regis acceptissimus habebat: cuius forte suffragio memorata domus regnũ poterat obtinere. Tũc z guntinis maiorẽ filiũ noie godagis: cũ vxore absq; solatio seruiẽt ancille crudeli exilio delegauit: fratrẽ vero theodoricũ post occisionẽ vxoris z filij nudũ atq; destitutũ similiter exulauit. Post cuius mortẽ filiũ q̃ superat infantulũ: duasq; filias ei⁹ adultas impositas asinis longius effugẽdo pcicit: sed z comites q̃plurimos z nobiles gẽtis sue obiectiõib⁹ falsis insectãs: ob hoc q2 germano fauerent alios incẽdit: alios iugulauit gladio: imitator existens genserici patris: q̃ sui fratris vxorẽ ligato pondere lapidũ in ansaga fluuiũ cirtense sedulo suũ iactãdo dimersit: z post necẽ matris etiã filios iterfecit. Sz nullos ei gẽseric⁹ pař moriẽs sacro iterposito cõmendauerat: quos ille imemor fidei z sacri violator diuersis penis z icẽdio trucidauit. Nã et dicũ quẽdã quẽ pař ppositũ fecerat regni: iã annosũ atq; veteranũ cũ dedecore capite truncauit eiusq; vxorẽ cũ alia noie theucarica i medio ciuitatis incẽdit. Quaꝝ corpa p vicos z plateas trahi mãdauit: q̃ tota die incẽtus rogat⁹ a suis epis vix vespere sepelire cõcessit: hoc p quinq; vel amplius perpessi sunt annos. Quibus hec supplicia sufficere poterant ad eternã mercedeꝝ: si catholici fuissent: z fidei sue memorata ista pferrẽt. Sed istud ideo silere nequimus vt impietas regis etiã in suos minime lateat. Qui nõ solũ epm suũ iocũdũ; flãmis adussit: sz etiã presbyteros z dyaconos suos. i. arrianos q̃plurimos incendit: z insup bestijs mancipauit.

¶ De Signis que persecutionem catholicorum precesserunt. C. LXXVII.

Imputatis igitur in breui oĩb⁹ quos timebat z sol[...] sibi et putabat regnũ qδ breue fuerat z caducuꝝ: ex parte odiosus atq; seruus vniuersa tela furoris in persecutiones ecclesie catholice rugiens sicut leo cõuertit. Ante psecutiõis tamẽ tempestatẽ multis preeuntibus visionib⁹ z signis iminens demonstratũ fuerat malum. Nã ferme ante biennũ q̃ fieret vidit quidã fausti ecclesiam solito in ornatu fulgentem: z dum letaret candore tanti fulgoris: cereis quoq; fulgentibus: pallijsq; velamento ac lampadibus rutilante: subito autẽ omnis illi⁹ cõcupiscibilis extinctus est fulgor: ac tenebris succedentibus aduersarias naribus natus est fetor: z omnis illa albatoꝝ turba expellentibus quibusdam ethiopibus minata est foras. Ob hoc lamentandum: q2 eam in claritate pristina nequaq̃ viderit iteruꝝ restitutam. Nam visionem istam nobis presentibus sancto retulit eugenio. Uidit z quidam presbyter istam fausti basilicam refertaꝝ turba innumerabilium populorum: z post paululum euacuataꝝ: z repletam multitudine porcorum atq; caprarum. Iterum alius vidit aream triticeam ventilationi paratam, granis ventilatoris iudicio necdum a palea separatis. Et dum ingentis masse confuse magnitudinem miraretur: subito ecce turbo veniens tempestatis fortuago flatu cepit aduentum suum surgente puluere demonstrare. Cuius impetu palea illa omnis omnino volauit: remanentibus granis. Post hoc venit quidam procerus splendidoq; vultu habituq; nitido fulgẽs z cepit grana vacua: macilenta. atq; similaginis reproba: purgando proijcere. Que diu examinans vir magnitudinem illius masse licet probate: ad aceruum tamen perduxit exiguum. Sed quintinianus hoc notabilis episcopus vidit se supra quendam montem stare: de quo conspiciebat gregem innumerabilium ouium: z in medio gregis due erant olle nimium bullientes. Aderant autem ouium occisores: q̃rũ carnes ollis bullientibus demergebant. Et cum ita fieret omnis illa magnitudo consumpta est gregis. Reor ergo illas duas olla carthaginem. z larensem duas esse ciuitates: in quibus multitudo prima fuit congregata z a quibus incendium initium sumpsit: aut honoricum regem z cyrillam episcopũ eius. Sed de multis visionibus q2 breuitati consulendum fuit: hec dixisse sufficiat.

¶ De Impijs edictis in milites z episcopos z sacras virgines. C. LXXVIII.

Uid vltra. censent primo tyrannis iussione terribili vt nemo in eius palatio militaret neq; publicas ageret actiones nisi se arrianum fecisset. Quorũ ingens numerus vigore inuicto ne fidem perderet: militiã tpalem abiecit: quos postea domibus proiectos omniq; substantia expoliatos in insulis sicilia z sardinia relegauit. Qδ etiam statuere per totã aphricam festinauit: vt nostroꝝ epoꝝ defunctoꝝ fisci sibi substantiam vendicasset. Qui aũt defuncto succedere poterat: non ordinaret nisi fisco regali quingentos solidos obtulisset. Sed hoc edificiũ vbi cõstruere visus est diabolus statim illud destruere: dignatus est christianus. Suggerũt ei domestici sui dicentes. Si istud seruauerit preceptio vestra nři epi in partibus tracie z alijs regionibus cõstituti peiora incipient pati. Precepit deinde sacras vgines cõgregari dirigens vuandalos cũ sue gentis obstetricib⁹ ad inspiciendũ z cõtrectandũ: cõtra ius verecundie z pudoris: vbi nec matres aderant nec aliqua catholica matronarũ, cremantes graui suspendio. atq; ingentia pondera pedibus colligãtes: laminas quoq; ferri ignitas dorso: ventri: mãmillis z lateribus apponebat. Quibus inter supplicia dicebat. Dicite q2 epi vobiscum concũbũt z clerici vestri. Quarũ acerbitate penarũ: plurimas scim⁹ tunc extinctas. Alie que remanserunt cutibus arescentibus facte sunt curue. Nitebat enim semitam inuenire: per cuius aditum publicaꝝ sicut fecit faceret persecutioneꝝ Et ita faciens nullo mõ inuestigare potuit: quomodo christi ecclesiam macularet.

¶ De Viris ecclesiasticis z mulieribus z infantibus in exilium directis. C. LXXIX.

Uibus aũt prosequar fluminib⁹ lachrymaruꝝ q̃ñ epos presbyteros diacones z alia ecclesie mẽbra. i. q̃ttuor milia nõgẽtos sexagitasex ad exilium heremi destinauit: in q̃b⁹ erãt podagrici q̃ plurimi: alij p etatẽ annosaꝝ lumine tpali priuati. In quoꝝ erat nũero beatus felix abirnitanus epũs. habens iam in epatu. xliiij. annos. Qui pališi morbo percussus: nec sentiebat quicq̃ nec penitus loquebatur. De quo nos maxime cogitãtes q2 nõ posset iumẽto portari: suggessim⁹ vt a suis rex peteret: vt saltem eum ppere moriturũ carthagini esse iussisset: q2 ad exilium nulla rõne posset perduci. Quin ita fert tyrãnus cũ furore dixisse. Si aiali sedere non põt: iungãt boues indomiti qui eum colligatũ funibus trahendo pducant vbi ego precepi. Quem ex transuerso sup burdonẽ vinctũ q̃si quendã ligni truncũ toto itinere portabamus. Congregantur vniuersi in succensem z la

rensez ciuitatez: et illuc occurrentes mauri sibi traditos ad heremum
pducerēt. Superuenientes igit̄ comites duo subtilitate dānabili blā
dis sermonib⁹ cū dei ↄfessorib⁹ agere ceperūt. Quid vobis inquiūt
videt̄ vt ita ꝑtinaces sitis: ⁊ dn̄i nostri preceptis minime obtempere
tis: qui esse poteritis in ↄspectu regis honorabiles: si eius festinetis
facere voluntatez. Statim illis ingenti vociferatione clamantibus ⁊
dicentib⁹: christiani sumus: trinitatē in vnū deū inuiolabilē confite
mur: includunt̄ grauiori quidē sed adhuc letiori custodia vbi nobis
copie dabant̄ ⁊ introire: ac verbū admonitionis fratrib⁹ facere: ⁊ di
uina ministeria celebrare. Ibi ⁊ infantuli fuere q̄plurimi quos geni
trices materno sequebantur affectu: alie gaudentes: alie retrahentes
alie gaudebant se martyres peperisse: alie moliendo diluuio rebapti
zationis nitebant̄ a confessione fidei reuocare. Nullū tn̄ tūc blandi
menta vicerunt: nec carnalis pietas aliquē inclinauit ad terrā. Nam
quedā tunc que fecerit augustinus: breuiter delectat referre. Dū enī
iter ageremus cū dei exercitu comitantes: ⁊ forte magis noctib⁹ pro
mouimus propter solis ardorem: conspicimus mulierculā sacculuz
⁊ alia vestimenta portantē: manu infantulū vnū tenentē atq3 in his
sermonibus consolantē. Curre dn̄e meus: vides vniuersos sanctos
quō pergūt ⁊ festinēt hilares ad coronā. Quā nos cū increparemus
q̄ importuna videret̄ aut viris ꝑ sexu iungi aut exercitui christi se
cum [illegible] redit. Benedicite: benedicite ⁊ orate ꝑ me: ⁊ isto nepote paruulo
meo [illegible] quo ad exiliū pergo: ne inueniat eū solū inimicus: ⁊ a via ve
ritatis reuocet ad mortē. Ad hec verba repleti lachrymis nihil dice
re valuimus nisi vt voluntas fieret dei.

De Carceribus eorum artissimis ⁊ teterrimis. C. LXXX.

Sed vbi aduersarius qui iam forte dicebat par
tibor spolia: replebo animā meā inter
ficiaz gladio meo: dominabit̄ manus mea: nullo potuit
preoccupare reꝑit angusta ⁊ teterrima loca: in quorum cō
clauib⁹ dei exercitū coartaret. Tūc eis etiā visitatiōis hūane negata
est ↄsolatio. Premunt̄ ⁊ fustib⁹ grauiter affligunt̄. Iactantur ↄfes
sores christi angustia coartante vnus super aliuz vt agmina locusta
rum ⁊ vt proprie dicit̄ vt preciosissima grana frumentorum. In qua
cōstipatiōe secedendi ad naturale officiū nulla ratio sinebat loci sed
stercoris ⁊ vrine vrgente necessitate ibidē faciebāt: vt illic tunc fetor
⁊ horror vniuersa penarum genera superaret: ad quos aliqn̄ datis ingē
tibus munerib⁹ mauris dormientibus vuandalis vix clā admissi su
mus intrare. Qui introeuntes veluti in gurgite luti vsq3 ad genua ce
pimus mergi: illud tūc hieremie videntes fuisse cōpletū. Qui nutriti
sunt in croceis amplexati sunt stercora sua. Quid multa precepti sūt
vndiq3 perstrepētib⁹ mauris ad iter vbi destinati fuerāt se preparare.
Exeuntes itaq3 die dominica linita habētes stercorib⁹ vestimēta: ⁊
facies simul ⁊ capita a mauris tamē crudeliter minabant̄ hymnū cū
exultatiōe dn̄o decantātes. Hec est gloria in omnibus sanctis eius.
Aderat enī tunc beatus pontifex cyprianus vnizibilensis episcopus
ↄsolator egregius: qui singulos pio ⁊ paterno fouebat affectu: non si
ne fluminibus currentiū lachrymarū: paratus pro fratribus animaz
ponere: ⁊ se vltroneū si dimitteret̄ talibus passionibus dare. Qui to
tuz qd̄ habuit egentibus fratribus in illa tunc necessitate expendit.
Querebat enī occasionē: qualiē ↄfessorib⁹ sociaret̄ ipso animo ⁊ vir
tute ↄfessor. Qui postea per multos agones ⁊ squalores carceris: in
exilio qd̄ desiderabat cū exultatiōe perexit.

De Mortuis in itinere ⁊ exilij asperitate. C. LXXXI

Venite ⁊ tūc multitudines de diuersis regionib⁹
⁊ ciuitatibus ad visendos dei martyres
cōcurrerint populorum: testant̄ vie vel semite q̄ agmina vi
sentiū nequaq̄ capiebāt: ꝑ vertices montiū ⁊ valliū ↄcur
rentes turbe fideliū inestimabiles descendebant: cereos manib⁹ ge
stantes: suosq3 infantulos vestigijs martyrū proicientes: ita vt voce
clamabant. Quib⁹ nos miseros relinquis dn̄i pergitis ad coronā: qui
hos baptizaturi sunt paruulos fonte ⁊ aque perhennis. Qui nobis
penitentie munus collaturi sunt: ⁊ reconciliationis indulgentiā ⁊ ob
strictos peccatorū vinculis soluturi: q2 vobis dictū est: quecūq3 sol
ueritis sup terrā erit solutus ⁊ in celis. Qui solēnib⁹ orationibus se
pulturi sunt morientes: quib⁹ diuini sacrificij ritus exhibendus est
consuetus. Vobiscū ⁊ nos libebat ꝑgere si liceret: vt tali mō filios a
patribus nulla necessitas separet. In his vocibus ⁊ laudib⁹ nullā iā
ꝑgere admissus est cōsolator: sed arbitrabat̄ multitudo ad currēdū
vt vbi tunc nauis erat preparata laboriosam caperent mansionem.
Qui cū senes deficerent: ⁊ alij forte ⁊ si iuuenes delicati: ceperunt pri
mo hastiliū cuspidibus ad currendū ⁊ lapidibus tundi: vnde magis
deficientes amplius lassabant̄. Post vō imperatū est mauris: vt qui
ambulare non poterāt ligatis pedibus velut cadauer aīalis mortui

trahanrentur per dura ⁊ aspera loca: vbi primo vestimēta postea mē
bra singula carpebant̄: q2 ꝑ gladios acutos petrarū hic caput fran
gebat̄ alibi latera scindebant̄: ⁊ ita inter trahentium man⁹ spm̄ exha
labant: quorū numerū colligere nequaq̄ valuimus multitudine cohe
rente: extat tn̄ per totū aggerē publicū vilis sepultura sanctorum la
quētib⁹ tumulis. Reliqui habiliores ad solitudinis loca peruenere:
in quib⁹ collocati ordeum ad vescendū vt iumēta accipiūt: vbi eiusmodi
venenatorum aīaliū atq3 scorpionū tanta esse dicit̄ multitudo vt igno
rantib⁹ incredibil̄ videat̄. Que solo flatu etiā procul positis vene
nū virus infundāt. Scorpione aūt percussuz nullus dicūt aliqn̄ euasisse.
Quorū feritas virulenta vsq3 ad pn̄s christo defendente: nullum ser
uorum eius nocuisse docet̄. Sed cū illi alunt̄ ordeaceis granis po
stea ⁊ hoc ablatum est: quasi non posset deus qui pluerat patribus
māna pascere ⁊ nunc tali exilio mancipatos.

De Citatiōe reliquorum epōrum catholicorum ad ↄciliū. C. LXXXII.

Cogitat acriora aduersum ecclesiā dei vt q̄ mem
bra aliq̄ absciderat totū laniādo perimeret
corpus. Nā die ascensionis dn̄i legato zenonis impera
toris rege nō p̄n̄te: legendū media ecclesia eugenio epō di
rigit preceptū: tali tenore cōscriptū qd̄ etiā vniuersis aphrici terra
rijs discurrentibus destinauit. Rex honoricus vuādalorū ⁊ alanorum
vniuersis epis omousianis. nō semel sz sepi⁹ ↄstat esse ꝓhibituz vt in
sortib⁹ vuādalorum sacerdotes vestri cōuentus mime celebrarent: ne
sua seditione animas subuerterēt christianas. Quā rem spernētes
plurimi: nūc reperti sunt ↄtra interdictū missas in sortib⁹ vuādalorum
facere: asserentes se integrā regulam christiane fidei tenere. Et quia
prouincijs a deo nobis cōcessis scandalū esse noluimus: ideo de pro
uidentia cū ↄsensu sanctorū epōrū nostrorum hoc nos statuisse co
gnoscite: vt ad diē kalendarū ianuariarū ꝓxima futurarū omissa o
excusatione formidinis: oēs carthaginē veniatis: vt de rōne fidei cū
nostris venerabilib⁹ epis positis inire conflictū: ⁊ de fidei omousia
norū quā defenditis de diuinis scripturis ꝓpie approbetis: quo possit agnosci
si integrā fidē teneatis. Hu⁹ āt edicti tenorē nos q̄ aderam⁹ cognoscētes
[illegible] ingemuim⁹: eo q̄ future ꝑsecutiōis furorē iudicaret ⁊ [illegible]
[illegible] i prouincijs nobis a deo ↄcessis. Tūc scō eugenio rōna
bile videbat̄ vt sic cor barbarorum suggerendo molliret: nitebaturq3
regi suggerē: ↄsortes sue religiōis etiam trāsmarinos vocari debere
Agnoscat inquit demētia regis nos disputatōz legis cū aduersario dei nulla
ten⁹ declinar̄ l' fugē sz sin̄ vniuersitatis assēsu nos n̄ dēe asserēde fidei n̄re
causas assumē. Hoc aūt agebat eugeni⁹ nō q̄ deessent in aphrica q̄
aduersariorum obiecta reuellerēt: sz vt illi venissent q̄ alieni ab illorum do
minatu maiorē fiduciā libertatis haberēt: pariterq3 oppssiōis nr̄e cala
mitā vniuersis terris ⁊ ꝓplis nūciarēt. Ille g̃ q̄ nectebat dolos audire
noluit: rōnē agēs argumētatiōib⁹ crebris: vt quoscūq3 epōs audie
rat eruditos: varijs insectatōib⁹ agitaret. Iā ad exiliū muramensem
scōm donatianū iposito centū. l. fustib⁹ miserat epos: nec nō vt sub
seculē sez p̄fidiū virū acutū. Tūc ⁊ venerabiles māsuetū germanū fu
sculū. ⁊ multos alios fugauit. Dū hec gerunt̄ impat vt n̄re religiōis
illorum mensa nullū cōez haberet: neq3 cū catholicis dīno vescerentur.
Que res nō ipsis aliqd̄ prestitit bn̄ficiū: sz nobis maximū cōtulit lu
crū. Nam si sermo illorum dicente aplo: sicut cancer ↄsueuit serpe quā
to magis cōis mensa ciborū potuit inqnare. cū dicat idem aplus: cū
nefarijs nec cibi habere cōionē. Sed cū ignis ꝑsecutionis accende
retur: ⁊ flāma infestantis vbiq3 regio arderet: ostēdit dn̄s noster quē
dam miraculū ꝑ seruū suū fidelem: qd̄ preterire non debeo.

De Felice ceco per beatū eugeniū illuminato. C. LXXXIII.

Vir in eodē ciuitate carthagine quidā cecus ha
ciuitatis notissim⁹ noīe felix: hic visitat̄ a dn̄o
[illegible]
Surge ⁊ vade ad seruū meū eugeniū epm̄ ⁊ dices ei q
ego te ad illū direxi. Et illa hora q̄ bn̄dixerit fontē vt baptizent̄ acce
dētes ad fidē: ↄtinget oculos tuos ⁊ aperient̄ ⁊ videbis lumē. Qui
cū tali visiōe cōmonit⁹ est: putās se quō assolet deludi ꝑ somniū: sur
gere noluit cec⁹. Sz cū iterū vrgeret̄ in somno: sic vt ad eugeniū ꝑ
geret cōpellit̄ rursuz negligit. Tertioq3 festinant̄ ⁊ grauit̄ increpat̄.
Excitat puerū qui ei solitus erat manū porrigere: ꝑgit veloci agilita
te ad fausti basilicā: ⁊ orat. Et veniēs cū ingētib⁹ lachrymis: sugge
rit cuidā subdiacono noīe peregrino: vt eū epo nūciaret indicās se ha
bere aliqd̄ secreti genus intimādū. Audiēs eps iussit hoiez introire.
Iam enī ob celebritatē festiuitatis hymni nocturni per totā ecclesiaz
canente ꝓplo increpabāt. Indicat cecus antistiti ordinem visionis
sue: dicitq3 illi. Non te dimittam nisi sicut a dn̄o iussus es: mihi red
dideris oculos meos. Cui ille. Recede a me frater: q2 peccator sum.
Cūq3 ille instaret: attendens eugenius inuerecundā credulitatē ei⁹

ꝛ qꝛ iam tempore egebat: pergit cum eo comitante officio clericorū ad fontē ibiqꝫ fixis genib⁹ cū īgēti gemitu pulsans singultib⁹ celuꝫ: crispātē bñdixit aque fontē. Et cū cōpleta oratione surrexisset rñdit ceco. Jā tibi dixit frater: bō petōꝝ suꝫ: sꝫ q̄ te visitare dignat⁹ ē: pster tibi sꝫ fidē tuā. Simulqꝫ vexillo crucis oculos ei⁹ ꝯsignauit. Qui statim visuꝫ recepit: quē secū quousqꝫ baptisin⁹ celebraret ibi detinuit fit ꝟ ecclesie manifestū: statimqꝫ nūcius pgit ad tyrānū. Rapit felix [illegible] ab eo q̄d factū sit q̄literqꝫ lumē recepit. Dicit ille ex ordine totū. Dicūt epi arrianoꝝ ꝟ p maleficia fecisse eugeniū. Et qꝛ oppressiōe ꝯfusi: lumē nō potuerūt nubilare eo q͛ felix vniuerse ciuitati manifestus eēt ꝛ notus: tñ volebāt eū si fas esset necare. Quō iudei suscitatum lazarū cupiebant occidere.

℃ De [illegible] epoꝝ ad [illegible] aggregato. C. LXXXIIII.

Propinquabat iā futur⁹ ille dies calūniosus kalendaꝝ februariaꝝ ab eodē statutus. Cōuenerūt nō solū vniuerse aphrice verūetiā īsulaꝝ multaꝝ epi: afflictiōe ꝛ merore ꝯflicti: fit silētiū dieb⁹ multis quousqꝫ pros quosqꝫ ꝛ doctissimos viros exīde separet calūnijs oppositis necādos. Nā vnū ex ipso choro doctoꝝ noīe letū: strēnuū ꝛ doctissimū viruꝫ: post diuturnos carceris squalores icēdio ꝯcremauit: extimās q͛ tali exēplo timoreꝫ icuteret reliq̄s ꝛ lesurā. Tādē venit ad disputatiōis ꝯflictū: ad locū s. quē elegerāt aduersarij: vitātes igit̄ nr̄i vociferationis tumult⁹ ne forte postmodū arriani dicerēt: q͛ eos aliq̄s nostroꝝ oppresserit: delegunt de se nostri q̄ pro omnib⁹ responderēt decē. Collocat sibi girilla cū suis satellitib⁹: in loco excelso supbissimū thronū ꝛ stātibus nobis. Dixerūtqꝫ nostri episcopi. Jllo est semp tractāda locutio vbi supba nō dominat̄ potestatis elatio. Conuersiqꝫ nostri girille dixerunt: ppone qō disponis. Girilla dixit. Nescio latine. Nostri dixerunt epi. Semp te latine esse locutū manifeste nouimus: modo excusare nō debes presertim qꝛ tu huius rei incendiū suscitasti. Si autēꝫ nostrā fidē cognoscere desideratis: hec est veritas quā tenemus. Regali eni imperio fidei catholice quā tenemus precipimur reddere rationē [illegible] mediocritate fidei ad [illegible]: quā credimus vel predicamus breuiter intimare. Primū igitur de vnitate substātie patris ꝛ filij: qō greci omousion dicūt exponendum nobis esse cognouimus.

℃ Expositio fidei catholice ꝯtra arrianos. C. LXXXV.

Patrem ꝛ filiū ꝛ spiritūsanctū ita in vnitate deitatis ꝯfitemur: vt ꝛ patrē in sua pprietate persone subsistere: ꝛ filiū nihilominus in ppria extare psona: atqꝫ spūsctm̄ psone sue pprietate retinere: fideli ꝯfessione fateamur. Non enim eundē asserentes patrem quem filiū: neqꝫ filiū cōfitētes qꝛ pater sit aut spūsanct⁹: neqꝫ spiritūsanctū accipimus vt aut pater sit aut filius: sed ingenitū patrē ꝛ de patre genitū filiū: ꝛ de patre ꝛ filio procedentē spiritūsanctū: vnius credim⁹ esse substantie vel vnius essentie: qꝛ ingeniti patris ꝛ geniti filij ꝛ pcedētis spūsancti vna est deitas: tres vo personaꝝ pprietates. Et qꝛ ꝯtra hanc catholicā vel apostolicā fidē heresis exorta nouitatē quādā induxerat: asserens filiū non de patris substantia genitum: sed ex nullis extantibus. i. ex nihilo eū substitisse. Ad hanc impietatis professionē q̄ ꝯtra fidē emerserat reuelendā ꝛ penitus abolendā omousion sermo grecus positus est: qō interpretat̄ vnius substātie vel essentie: significans filiū nō ex nullis extantib⁹ nec alia substantia sed de patre natum esse. Qui ergo putat omousion auferendū: ex nihilo vult asserere filiū extitisse. Sed si ex nihilo nō est ex patre sine dubio est: ꝛ recte omousion vnius cū patre substantie filius ē. Ex patre autem esse. i. vnius cuꝫ patre substantie his testimonijs approbat̄ apostolo dicente. Qui cum sit splendor glorie ꝛ figure substantie. Jpse quoqꝫ in euāgelio dicit. Ego in patre ꝛ pater ī me: ꝛ ego ꝛ pater vnū sumus. Quod non ad vnitatē tātūmodo volūtatis sed ad vnā referatur eandēqꝫ substantiā: qꝛ nō dixit: ego ꝛ pater vnū volumus: sꝫ vnū sumus. Verū qꝛ duas in filio profitemur esse naturas. i. deū veruꝫ ꝛ hominē: quicquid excellentie sublimitatis ꝛ potentie de eo referūt scripture: ad memorādā eius diuinitatē tribuendū sentimus: ꝛ quicquid infra honorem celestis potentie de eodem humilius narrant: non verbo dei sed homini reputamus assumpto. Secundū diuinitatē ergo est hoc qō superius dixim⁹: vbi ait. Ego ꝛ pater vnū sum⁹ ꝛ q̄ me videt videt ꝛ patrē: ꝛ oīa quecūqꝫ pater facit eadē ꝛ fili⁹ facit: sīr ꝛc̄. q̄ supi⁹ ꝯtinēt̄. Jlla vo q̄ de eo sꝫ hoīeꝫ referūt̄ ista sꝫ. Pater maior me ē: ꝛ nō veni facē volūtatē meā: ꝛ pr̄ si fieri pōt ꝛc̄. Nō ē ēt fili⁹ dei degener: qꝛ de⁹ ver⁹ de deo nat⁹ ē vō: sic iohānes dicit. Hic ē ver⁹ de⁹: ꝛ vita eterna. Et ipse dñs ait. Ego sum via veritas ꝛ vita. Cetēꝝ de spūsancto dicit aplus. Diuisiones gratiaꝝ sunt: idē autem spiritus ꝛc̄. Et post. Hec autem omnia operatur vnus atqꝫ idē spūs diuidēs singulis put vult. Unde indubie claret spūsctm̄: ꝛ deū esse ꝛ sue voluntatꝫ autorem: q̄ cūcta opari: ꝛ sm̄ pprie voluntatꝫ arbitrium diuine dispēsatōis dona largiri aptissime demonstrat̄: qꝛ vbi voluntaria gratiaꝝ distributio predicat̄ nō potest videri cōditio seruitutis. Habes quoqꝫ creatorem spūsctm̄ in libro Job. Spūs inquit diuinus est qui fecit me: ꝛ spūs omnipotentꝫ q̄ docet me. Et dauid dicit. Emitte spūm tuū ꝛ creabunt̄. Una itaqꝫ est religio: vna glorificatio trinitatis: vt audiamus apostolum sicut audierunt corinthij. Gratia dñi nostri ihesu christi ꝛc̄.

℃ De Proscriptōe catholicoꝝ epoꝝ ꝛ expoliatōe. C. LXXXVI

Hec est [illegible] nostra [illegible] ꝛ [illegible]nib⁹: ꝛ oīuꝫ que in mūdo sunt catholicarū ecclesiaꝝ societate fundata: in qua nos p gratiam dei omnipotentꝫ pmanere vsqꝫ in finē terre huius cōfidim⁹ ꝛ speramus. Qui cuꝫ noster libellus legeret̄ oblatus veritatis lumē nequaq̄ sufferre cecis oculis potuerunt: insanientes vocibus infrementes grauiterqꝫ ferentes quare nos noīe nostro catholicus dixerimus: statimqꝫ mentiētes suggerūt regi de nobis q͛ strepitū fecerimus audientiā fugientes. Qui eadē hora accensus ꝛ credens mēdacio: festinauit facere qō volebat. Jamqꝫ ꝯscriptū decretū habens ꝛ occulte cuꝫ eodē decreto per diuersas puincias suos hoīes [illegible] epis carthagine positꝫ vna die vniuerse aphrice ecclesias clausit: vniuersamqꝫ substantiam episcoporum ꝛ ecclesiarū suis episcopis munere cōdonauit. Nesciens quoqꝫ quid loqueret̄ neqꝫ de quibus affirmabat. legem quam christiani imperatores nostri cōtra eos ꝛ cōtra alios hereticos per honorificentiam ecclesie catholice dederant aduersum nos illi proponere non erubuerunt: addentes multa de suis sicut placuit tyrannice potestati. Post hec dicta feralia veneno toxicato transuersa: iubet cunctos episcopos qui carthagine fuerant congregati: quorum iam ecclesias domos ꝛ substantiam ceperat: in hospitijs quibus erant expoliari: ꝛ expoliatos foras muros prouehi. Non animal: non seruus non mutanda que ferebant vestimenta penitus dimittuntur. Addidit adhuc vt nullus quempiam illorum hospitio reciperet: aut alimoniam prestitisset: qui autem miserationis causa secus facere tentasset: cum vniuersa domo sua incenderetur. Sapienter tunc etiam proiecti epi fecerunt: vt licet mendicātes exinde non abirent. Quia si recederent non tm̄ violenter omnino reuocarentur: sed ꝛ mentirent̄ eos sicut mentiti sunt fugisse conflictū maximeqꝫ qꝛ vbi reuerterent̄ iam nequaq̄ fuerat ecclesie substantia etiam eoꝝ domibus occupatis. Dum ergo gementes in circūitu murorum nudo sub aere iacerent: factum est vt rex impius ad piscinas exisset. Cui vniuersi occurrere maluerunt dicentes. Ut quid taliter affligimur: pro quibus malis forte cōmissis ista perpetimur. Si ad disputationem sumus congregati quare expoliamur. Quare traducimur: quare deferimur: ꝛ sine ecclesijs ꝛ domibus nostris foris ciuitatem fame ꝛ nuditate laborantes medijs stercoribus volutamur. Quos ille toruis oculis aspiciens: priusq̄ suggestionem eoꝝ audisset: iussit super eos cum sessoribus equos dimitti: vt tali violētia possent non solum conteri: verūetiam enecari. Quoꝝ tunc multi contriti sunt: ꝛ precipue senes.

℃ De Juramento per dolum ab eis exacto. C. LXXXVII.

Tunc deinde iubentur ad quendā locum qui dicitur edes memorie. illi viri dei occurrere nescientes fraudem sibi aptatā. Ubi cum venissent: carthe eis ostdit̄ inuoluta. Diciturqꝫ illis ita subtilitate serpentis. Dñs noster rex honoricus licet doleat q͛ fueritis contēptores: vt adhuc eius voluntati obedire nō tardetis ꝛ eius efficiamini religionis cuius est ipse: nunc tñ de vobis bonū cogitauit. Si iuraueritis ita vt qō ista charta continet faciatis: dimittet vos ecclesijs ꝛ domibus vestris. Ad qō vniuersi epi rñderunt. Semper dicimus ꝛ diximus ꝛ dicturi sumus: epi sumus: christiani sumus: aplicaꝫ fidem ꝛ vnā ꝛ veram tenemus. Accelerauerunt quoqꝫ illi a rege destinati: scripture eis propalare tenorem qui hmōi sermonib⁹ fuerat coloratus. Sic eni calūniosa series cōtinebat. Jurate: si post obituꝫ dñi nostri regis eius filiū hilderith desideratis esse regem: vel si nullus vestrum ad regiones transmarinas eplas dirigat. Qui si sacramentuꝫ huius rei dederitis. restituet vos ecclesijs vestris. Cogitauit tunc multorum pia simplicitas: etiam cōtra prohibitionē diuinā sacramentū dare: ne dei pplis imposterū diceret: q͛ vitio sacerdotū qui iurare noluerūt: nō fuerint ecclīe restitute. Alij quoqꝫ astutiores epi sentiētes dolum fraudis: nequaq̄ iurare voluerūt dicētes phibitū fuisse euāgelica auctoritate ipso dño dicente. Non iurabis in toto. Quibus ministri regis. Jn parte secedāt inquiūt: q̄ iurare disponūt. Qui cū

recederent: notariis scribentibus quis quid diceret: et ex qua ciuitate fuisset. Similiter factum est illis qui non iurauerunt. Statimque post vtraque custodie mancipantur. Post vero fraus que celabatur apparuit. Iurantibus dictum est. Quare contra preceptum euangelij iurare voluistis. Iussit rex vt ciuitates atque ecclesias vestras nunquam videatis: sed relegati colonias iter ad excolendum agrum accipietis: ita tamen vt non psallatis neque oretis aut ad legendum codicem manibus gestetis: non baptizetis neque ordinetis: aut aliquem reconciliare presumatis. Similiter non iurantibus ait. Quia regnum filij domini nostri non optatis: iccirco iurare noluistis. Ob quam causam iussi estis in corsicanam insulam relegari: vt ligna profutura nauibus dominis ceciderentis. Addidit itaque bestia illa sanguinem sitiens innocentum: episcopis necdum in exilia directis: per vniuersas aphricane terre prouincias vno tempore tortores crudelissimos destinare: vt nulla remansisset domus et locus: vbi non fuisset vlulatus et luctus: vt nulli etati: nulli parceret sexui: nisi illis qui eorum succumberent voluntati: hos fustibus: illos suspendio: alios ignibus concremabant: mulieres etiam precipue nobiles contra iura nature nudas omnino in facie publica cruciabant ex quibus vnam nostram dionysiam: cursim ac breuiter notabo.

De Martyrio sancte dionysie et suorum. C. LXXXVIII.

Vam viderent eam non solum audacem esse: sed etiam matronis ceteris pulchriorem ipsam primo nisi sunt fustibus expoliatam aptare. Que cum pateretur: diceretque de deo sum secura: qualiter libet cruciate verecunda tamen membra nolite nudare: amplius illi magis furentes celsiori loco vestimento exutam constituunt: spectaculum eam omnibus facientes. Que inter ictus virgarum: dum riuuli sanguinis toto iam corpore fluitarent: libera voce dicebat. Ministri diaboli quod ad obprobrium meum facere computatis: ipsa laus mea est. Et quia esset scripturarum diuinarum scientia plena: aptatis artata penis: et ita iam martyr. alios ad martyrium confortabat. Que suo sancto exemplo pene vniuersam suam patriam liberauit. Hec quoque cum filium suum vnicum admodum adhuc tenere etatis et delicatum nomine maioricum: timore penarum formidolosum conspiceret verberantem nutibus oculorum: et increpans auctoritate materna ita confortauit vt matre multo fortior redderetur. Memento fili mi quod in nomine trinitatis in matre catholica baptizati sumus. Non perdamus indumentum nostre salutis ne veniens inuitator vestem non inueniat nuptialem: et dicat ministris Mittite in tenebras exteriores: vbi erit fletus oculorum et stridor dentium. Illa pena timenda est que nunquam finitur: illa desideranda vita que semper habetur. Talibus itaque solidans filium verbis: velociter martyrem fecit. Amplexansque illa hostiam suam quantum potuit vocibus domino gratias agens: ad gaudium spei future: in sua maluit domo sepeliri: vt quotiens super sepulchrum eius trinitati preces effunderet: aliena non se a filio nunquam esse confideret. Quanti ergo per eam in illa ciuitate vt fati sumus acquisiti sunt deo: longum est enarrare. Nam et eius germana nomine datina: atque leoncia filia sancti germani episcopi: cognatusque datine venerabilis emelius medicus vel tibidensis bonefacius quanta pertulerint quibusque cruciatibus euiscerati sunt: quis valet ex ordine dicat.

Passio Sancti maiorici et sancte victorie. C. LXXXIX.

Eruus quoque tuburtane ciuitatis maiorum generosi et nobilis viri pro christo quas pertulerit quis explicet penas. Qui post cedes innumerabilium fustium trocleis frequentius eleuatus: dum totam per vrbem penderet nunc in sublime sublatus et ictu celeri demissus iterum cannabinis super silices platearum pondere corporis veniens: vt lapis super lapides corruebat. Sed et sepius tractum et lapidibus acutissimis defricatum est: vt cutibus separatis pelles corporis lateribusque videres et ventri pendere. Iste iam temporibus genserici non valde dissimilia pertulerat: ne amici cuiusdam sui secreta nudaret. In ciuitate vero culusitana non valeo que gesta sunt nunciare: quia et ipsam quantitatem martyrum vel etiam confessorum homini impossibile est supputare. Ubi quedam matrona auctrix sui nominis victoria dum in conspectu vulgi continuato suspendio concremaretur a marito iam perdito filijs presentibus taliter rogabatur. Quid pateris coniunx. Si me despicis vel horum quos genuisti miserere. Impia paruulorum quare obliuisceris vteri tui: et pro nihilo ducis quos cum gemitu peperisti: vbi sunt federa coniugalis amoris: vbi societatis vincula que inter nos dudum honestatis iure tabule conscripte fuerunt. Respice queso filios ac maritum et regie iussionis implere festina preceptum: vt imminentia adhuc tormenta lucretis: simul et mihi doneris et liberis nostris. Sed illa nec filiorum fletus nec serpentis audiens blandimenta: affectum oculorum altius eleuans a terra: mundum cum suis desiderijs contemnebat. Quam cum iam continuato suspendio auulsis humeris etiam qui cruciabant conspicerent mortuam deposuerunt prorsus omni parte exanimatam. Que postea retulit quandam sibi virginem astitisse atque tetigisse membra singula: et illico fuisse saluatam.

Passio sancti victoriani proconsulis et duorum germanorum. C. XC.

Valiter autem adrumitane ciuitatis ciuis noster nunc tunc proconsulem carthaginis predicem (nescio deficientibus verbis) quo in aphrice partibus nullus ditior fuit. Qui etiam apud impium regem pro rebus sibi commissis fidelissimus habebatur: mandatur ei a rege familiariter: dicturque quod cum habiturus esset pre omnibus si eius precepto facilem commodasset assensum. Sed ille vir dei missis ad se tale dedit cum fiducia magna nisus. Securus sum de christo deo et domino meo et hec regi dicatis. Surrigat ignibus: adigat bestijs: excruciet omnium tormentorum genere si consensero frustra sum in ecclesia baptizatus. Nam si hec presens sola vita fuisset: et aliam que vere est non speraremus eternam: nec ita fecissem ad modicum tempus gloriari: et ingratus existerem (qui suam mihi fidem contulit) creatori. Ad quod tyrannus excitatus: quantorum tormentorum et quantis eum affixerit penis humanus sermo non potest explicare. Qui tripudians feliciterque consummans martyrialemque coronam accepit. Apud tam badensem quoque ciuitatem gesta quis queat et certamina martyrum explicare: vbi duo germani aquisregiensis ciuitatis sibi securi de domino inuicem iurauerunt vt rogarent tortores vt vna pena parique supplicio torquerent. Et cum primo suspendio molibus lapidum pedibus alligatis tota die penderent: vnus illorum petiuit se deponi et sibi inducias dari. Cuius frater alius metuens ne fidem negaret: de suspendio clamabat. Noli noli frater: non ita iurauimus christo: accusabo te cum ante thronum eius terribilem venerimus: quia super corpus et sanguinem eius iurauimus vt pro eo inuicem patiamur. Ista dicens et alia: confortauit germanum ad prelium passionis. Qui clamans ingenti voce dicebat. Adijcite supplicijs quecunque vultis et penis christianos artate crudelibus: quod frater meus facturus est hoc etiam et ego. Quantis [illegible] laminis adusti sunt ignitis: qualibus stimulis exarati: quibus cruciatibus torti: ipsa res docet quod eos ipsi tortores a sua facie proiecerunt dicentes. Istos imitatur vniuersus populus vt nullus ad nostram religionem penitus conuertatur. Et precipue quia nulli liuores nulla penarum vestigia: in eis penitus videbantur.

De illis qui linguis abscisis loquebantur. C. XCI.

In tiacensi vero quod gestum est mauritanie maioris ciuitate ad laudem [illegible] festinem. Dum sue ciuitati arrianum episcopum ex notario cirilae ad perdendas animas ordinatum vidissent: omnis simul ciuitas euectione valida primo ad hispaniam confugit: relictis paucissimis qui aditum non inuenerant nauigandi. Quos arrianorum episcopus primo blandimentis postea minis compellere cepit: vt eos faceret arrianos. Sed fortes in domino non solum suadentis insaniam irriserunt: verumetiam publice mysteria diuina in domo vna congregati celebrare ceperunt. Quod ille cognoscens occulte carthaginem relationem aduersus eos direxit. Que cum regi innotuisset: comitem quendam cum iracundia dirigens: precepit vt in medio foro congregata illuc omni prouincia linguas eis et manus dextras radicitus abscinderet. Et spiritusancto prestante ita locuti sunt et loquuntur: quomodo antea loquebantur. Sed si quis incredulus voluerit esse: pergat nunc constantinopolim: et ibi reperies vnum de illis subdiaconum reparatum ob quam causam venerabilis nimium in palatio zenonis imperatoris habetur et precipue regina miro eum reuerentia veneratur. Sed quis congrue sermone possit assequi: aut coarctenuare diuersitates penarum: quas ex iussu regis sui etiam ipsi vuandali in suos homines exercuerunt.

De Persecutione que facta est in carthagine. C. XCII.

In ipsa quoque que gesta sunt carthagine si tentetur scriptor sigillatim astruere: etiam sine ornatu sermonis nec ipsa nomina tormentorum poterit dicere. Que res hodie posita in promptu demonstrat alios sine manibus: alios sine oculis: alios absque pedibus: alios truncatos naribus: aliosque nimio suspendio scapulis euulsis caput eorum quod eminere solebat in medio scapularum fuisse demersum dum eos in altis edibus suspendio cruciantes: impulsione manuum funibus agitatis: per vacuum aerem huc atque illuc faciebant vagare pendentes: qui nonnunquam diruptis funibus de illa altitudine suspensionis ictu valido corruentes: plurimi arcem cerebri cum oculis amiserunt: alij confractis ossibus spiritum continuo reddiderunt: alij post paululum exalauerunt. Sed qui hoc fabulosum putat amicum zenonis legatum interroget cuius presentia precipue gesta sunt: illa. s. causa: quia veniens carthaginem se pro defensione ecclesiarum catholicarum venisse iactabat: et vt illi ostenderet: tyrannus se neminem formidare illis plateis vel vicis plures tortores et crudeliores statuit in quibus legatis moris est ascendendo ad palatium et descendendo transire: ad obprobrium videlicet ipsius reipublice: et nostri iam deficientis temporis fecerunt. Tunc igitur et quedam vxor cuiusdam celarite regis nomine dagili qui temporibus genserici multotiens iam

confessor extiterat: matrona nobilis ac delicata flagellis ⁊ fustibus diu debilitata exilio arido ⁊ niueo relegat̃ vbi nullus hominū fore solatiōis grā veniēdi haberet accessum relinquēs cū gaudio domū maritū simul ⁊ filiū. Cui postea oblatū eē dicit̃ vt i mitiori heremo trāslata frueret̃ si vellet solatio sociorꝫ. Illa vero ingēs sibi adesse gaudiū vbi nullus hū ius eēt ꝯsolatiōis affectus: ne fieret supplicauit. Tūc etiā eugenio pastore iā in exilio ꝯstituto ⁊ vniuersus clerus ecclesie carthaginis cede mediaqꝫ maceratus: fere quingenti vel amplius inter quos q̃plurimi erant lectores infantuli gaudētes in domino procul exilio crudeli tradunt̃.

De Sācto murita diacono ⁊ increpatiōe elpidofori. C. XCIII

Sed tūc dū in media vrbe cederent̃: muritā diaconū ceteris liberiorē tacere non debeo. Fuit q̃dā elpidoforus noīe nimium crudelis ⁊ ferus: cui fuerat delegatū mēbra ꝯfessorꝫ chr̄i suppliciis crassantibus laniare. Hic enī fuerat apud nos dudū i ecclesia fausti baptizatus quē venerabilis murita diaconus de alueo de fontis susceperat generatū. Post vero dū apostotaret: tāte extitit feritatis aduersus ecclīā dei vt supior oibus executor psecutiōis fuisset inētis. Quid multa. Dū primo p̄sbyteri i suppliciis macerādi ordine citarēt̃: post archidiaconē salutarē aptat̃ penis memoratus murita: fuit enī secūdus i officio ministrorꝫ. Qui cū elpidoforo sedēte ⁊ frem̄ente: honorabilis senior cepisset extēdi: pꝰsq̃ exueret̃ clā forte nesciētibus cūctis illa q̄bus eū suscipiēs de fonte dudū texerat sabana baiulabat. Quibus vētilatis sic mulqꝫ i ostēsiōe cūctorꝫ extēsis: i his vbis totū ad fletū ⁊ lachrymas cōmouisse dicit̃ ciuitatē. Hec sūt linthea mina elpidofore minister erroris q te accusabūt dū maiestas venerit iudicātis: custodient̃ diligētia mea ad testimoniū tue pditiōis: ad demergēdū te i abyssū putei sulphurātis: hec te imaculatū cīxerūt de fonte surgētē: hec ⁊ acrius psequent̃ flāmātē gehēnā cū ceperis possidere: q̄ induisti maledictionē sicut vestimētū: scindēs atqꝫ amittēs veri baptismatis ⁊ fidei sacramētū. Quid facturus es miser: cū serui patrisfamilias ad cenā regiā ꝯgregare ceperint inuitatos. Tūc te aliq̄n vocatū terribiliē indignatus exutū stolā rex ꝯspiciēs nuptialē: dicet tibi: amice quō huc venisti [illegible] Nō [illegible] q̄ cōtuli nō [illegible] dedi pdidisti militie clamidē: quā in tela virgineorꝫ mēbrorū gesto. decē mēsibus texi: ⁊ tēdicule cruci extēdēs aq̄ mūdaui: ⁊ purpura mei sanguinis decoraui: si ꝯspicio vultū signacū mei caracterē nō video trinitatis. Talis interesse nō poterit epulis meis: ligate eū manibus ⁊ pedibus suis funiculis q̄ seipm volūtarie separi voluit a catholicis fratribus suis. Ipse funes extēdit ꝯtinuatos i laqueū: q̄bus ⁊ semetipm vincit: ⁊ alios ne ad istō venirēt ꝯuiuiū ipediuit. Iuxta semitā multis scādalū posuit: quē nūc cū rubore perpetuo ⁊ dedecore sempiterno de ꝯuiuio meo pieci. Hec ⁊ alia murita dicēte igne ꝯsciētie ante ignē eternū obmutescēs elpidoforus terrebat̃.

De Tormentis eiulantiū ⁊ .xij. infantium a grege separatorum. C. XCIIII.

Parentes miserū igit̃ dorsa sua verberibus: [illegible] adhuc in itinere longioris vie ꝯstitutis: destinant̃ epis arrianorū suggerētibus hoīes imisericordes ac violēti: vt illō q̄ eis forte miseratio christiana victui ꝯtulerat pfuturū crudelit̃ auferret̃: q̄n vniusq̄sqꝫ eorꝫ libēti⁹ forte cātabat. Nudus exiui de vtero matris mee: nudū etiā me oportet ad exiliū pgere: q̄ dn̄s nouit esuriētibus cibū porrigere: ⁊ in deserto vestire. Nā ⁊ vuādali duo sub genserico fidei ꝯfessores: comitāte matre: ꝯtēptis oibus diuitiis suis: cū eisdem clericis ad exiliū perrexerūt. De multitudine aūt pgētū ꝯfessorꝫ. i. ecclesie carthaginis clericorꝫ. suggerēte quodā ex lectore theucario pdito quos ille nouerat vocales strēnuos atqꝫ aptos modulis cātilene: de signatione sua debere dicit .xij. infantulos separi: quos ille dū catholicus esset tūc discipulos habuit. Statim illo suggerente sub festinatione dimittuntur: ⁊ vi barbarica furoris bissenus numerus puerorū de itinere vocatur. Segregantur corpore nō spiritu a grege sanctorꝫ Qui timentes precipitiū cū suspiriis lachrymarū: ne diuellerentur cōstringebāt manibus genua sociorꝫ. Quos violentia tn̄ heretica minacibus separo gladiis: carthagini reuocauit. Sed dum cum eis quasi cū tali etate non blandiciis ageret̃: supiores suis inuenti sunt annis. Et ne obdormirēt in mortē: lucernā sibi euangelici luminis accenderūt. Indignātur ad hoc grauiter arriani: ⁊ se superatos a pueris erubescūt. Unde accensi: subdi iterū fustibus iubent: quos iam ante paucissimos dies variis verberibus dissiparāt. Imprimunt̃ vulneribus vulnera: ⁊ rursum pena restaurata crudescit. Factū est dn̄o confortāte vt nec etas iunior deficeret in dolore ⁊ magis animus cresceret roboratus in fide. Quos nūc carthago miro colit affectu: ⁊ quasi .xij. apostolorum chorum conspicit puerorū. Una degunt: simul vescuntur: pariter psallunt: simul in dn̄o gloriant̃. Illis diebus ⁊ duo negociatores frumentius ⁊ alius frumentius ipsi eiusdem vrbis egregio martyrio coronati sunt. Tunc ⁊ .iiij. fratres nō natura sed gratia in monasterio cōmanentes: cōfessionis certamine expleto imarcessibilem peruenerūt ad coronā. i. liberatus abbas bonifacius diaconus rogatus monachus ⁊ maximus monachus.

De Passione sancti eugenij carthaginen. epi. C. XCV.

Iam illo tpe crudelius arrianorꝫ epi. p̄sbyteri. clerici: q̄ rex ⁊ vuandali seuiebāt. Nā ad psequendū ipsi cum suis clericis vbiqꝫ gladiis accincti currebant: sicut quidam epūs inter illos ceteris crudelior antonius noīe qui tam nefaria ⁊ incredibilia in nostris exercuit vt narrari nō queant. Fuit iste in quadā ciuitate proxima heremo: que tripolitane prouincie vitiant̃: qui vt bestia insatiabilis catholicorū sitiens sanguinē: huc illucqꝫ ad rapiendū rugiens excurrebat. Nam impius honoricus sciens ferocitatem antonij. in ipsis heremi partibus voluit sanctū eugeniū relegare. Quem dum custodiendum antonius accepisset. ita eum artiori custodia cinxit vt nullum ad eū introire permitteret: insuper variis insidiarū atqꝫ penarū suppliciis extinguere cogitaret. Sed eugenius sanctus dū nostre persecutōis defleret incōmoda: ⁊ asperitate cilicij senile attereret corpus: nudāqꝫ sup humū cubitāo stratū sacci irrigaret imbribus lachrymarꝫ: aliq̄n sensit infestū palisis morbū: quo nūcio in gaudiū ꝯuersus arrianus pgit festinus ad cubile exilij hoīs dei Et cū videret arcente passione verū pontificem balbutientia verba pducere cogitauit simul extinguere quem superesse nolebat. Precepit igit̃ vt acetū asperum nimisqꝫ ⁊ acerrimum quereret̃. Quod cum fuisset allatū venerabili seni recusantibus ⁊ nolentibus faucibus ingerebat. Nā sicut cōis dn̄s qui ad hoc venerat vt potaret cum gustasset noluit bibere: quanto magis iste seruus ⁊ confessor fidelis dn̄o nollet nisi heretica feritas ingessisset. Ex quo accepto presertim illi passioni noxio: morbus accepit augmentum. Cui pietas christi misericorditer subueniens: postea salutem exhibuit.

De Passiōe sancti abdiner epi ⁊ ceterorꝫ C. XCVI.

Alio autem epo nostro abdiner sitr relegato [illegible] mus fuerat: quātū potuit infestari res ipsa demonstrat. Nam cū diuersis eū psecutionibus affligeret: nec posset facere arrianum videretqꝫ christi militem sp in cōfessiōe cōstantē pedibus manibusqꝫ ligari vincul ingentibus oreqꝫ obturato ne lingua clamaret: aquā corpi vt putabat rebaptizatiōis spgit: q̄si valeret cōscientiā ligare cū corpe aut nō adesset q̄ audit gemitus compeditorꝫ ⁊ cordis secreta rimat̃: vel superare posset aqua mendax tante volūtatis propositū q̄ō iā homo dei lachrymis miserat ligatū in celum Exuit statim virū vinculis: ⁊ tali quasi gaudens voce prosequit̃. Ecclesie nostre frater abdiner christian⁹ effectus est. Cui abdiner. Illa ē impie mortis antonij damnatio: vbi voluntatis tenet̃ assensio Ego fidei mee tenax vocibus cōfitens crebris: q̄ō credo ⁊ credidi clamabo defendi. Sꝫ ⁊ postea q̄ cathenis vinxisti: ⁊ oris ianuam oppilasti. in pretorio cordis mee violentie subscribentibus angelis gesta ꝯfeci: ⁊ lectitanda imperatori meo trāsmisi. Erat generalis quidē ista violentia tyrannorꝫ. Nā vuandali p hac re vbiqꝫ fuerāt destinati vt trāseuntes itinera sacerdotibus suis adducerēt iugulādos. Non licebat siue priuatis siue negociatoribus alicui transire nec aliquid emere vel vendere: nisi qui haberet caracterem bestie in fronte sua ⁊ in manu sua. Nā ⁊ epi atqꝫ presbyteri illorꝫ cum armatorū manu nocturnis tpibus vicos vel oppida circuibant: ⁊ sic despicatis postibus ianuarum aquā gladiūqꝫ gestantes animarū pdones intrabāt. Et quos domi reppererant alios forte in lecti soporatos. igneo imbre atqꝫ flammeo respargentes demonica vociferatione christianos suos ipsos parit̃ vocitabāt: vt ludum potius sue hereseos: q̄ aliquā religionē ostenderent. In quo minus capaces ⁊ ignaui impletū in se pollutiōis sacrilegiū imputabāt: prudētiores vero nihil sibi q̄ō nolētibus atqꝫ dormientibus ingestū est obesse gaudebāt. Nam ⁊ multi eadē hora cinerem suis capitibus iniecerūt: alij se se vel q̄ factum est cilicio ligubri texerunt: nōnulli ceno fetido liniērūt ⁊ linthea mina violent̃ iposita a pfidis ꝯciderūt atqꝫ in latrinis fetidisqꝫ locis manu fidei piecerunt. Tali violentia nobis videntibus ibi carthagine filius cuiusdā nobilis annorꝫ circiter .vij. iussu cirille a parentibus separatus est sine verecundia matronali matre sol[illegible]tis crinibus post raptores tota vrbe currente. clamans vt poterat christianus sū. christianus sū per sanctū stephanum christianus sum. Cui ⁊ os obturantes insontem infantiam in suum gurgitem diuerserunt.

De Cõstantia liberati & vxoris eius. C. XCVII.

Tadem ... venerabilis liberati factū est pbat. Nā iussu regis cū vxore & liberis ad exiliū mitti iubet cogitauit īpietas arriana a parētib⁹ paruulos suos separi: & p pietatis affectū virtutē ꝯsternere genitoꝝ. Disiunguntur a parētib⁹ tenera pignora filioꝝ. Qui cū vellet liberatus lachrymas mittere. auctoritate vxoris increpat⁹: ī ipso meatu exitus sui illico lachryme siccauerūt. Ait enī & dixit. Et ꝓpter filios liberate ꝑditurus es aīam tuā: cōputa eos nō fuisse natos. Nā & ipsos vindicaturus oīno ē christ⁹. Nōne vides eos clamātes & dicentes: christiani sum⁹. Sz h̄ mulier q̄ in ꝯspectu iudicū egerit: tacēdū nō ē. Nā cū ipa vel marit⁹ ei seorsum carceris custodia tenerent: ita vt se penit⁹ nō viderēt mādat mulieri dicturq; illi. Solue iā duritiā tuā: ecce vir tuus paruit iperio regis: & noster fact⁹ ē christian⁹. At illa. Videā illū: faciā & ego qđ voluerit de⁹. Educta igit de carcere inuenit virū suū stātē cū ingēti multitudine ꝓ tribunalib⁹ ꝯuerū: & verū estimās qđ finxerāt inimici: iniecta manu apphēdēs vestimētoꝝ ei⁹ gutturi ꝓpria: vidētib⁹ oīb⁹ suffocabat eū dicēs. Perdite reprobe: gratie dei & misericordie ei⁹ indigne: quare voluisti ad modicā gloriā: & ineternū perire. Quid tibi ꝓderit aurū: qđ argentū. Nunqđ liberabūt te de camino gehēne: dixit & alia multa. Cui marit⁹ rn̄dit: Quid pateris mulier. Quid tibi videt aut qđ de me audire forte potuisti. Ego in noīe chri catholicus ꝑmaneo: nec aliqn̄ amittere potero qđ teneo. Ubi heretici mēdacij sui ꝯscij & detecti fallaciā suā colorare minime poterunt. Et qz supius de violētia īmanitatꝭ eoꝝ breuiter diximus: hāc plurimi metuētes: alij se in speluncis: alij in desertis locis viri vel femine nullo sibi cōscio sese claudebāt: & ibidē nulla succurrente sustētatiōe ciboꝝ fame vel frigore victi contritum & cōtribulatum spiritū exalabant inter hec afflictionis incōmoda inuiolate securum fidei securitatem portantes: sic enim crescorius presbyter mixertane ciuitatis in spelunca quinzentis montis repertus est putrescenti cadauere iam soluto.

De Angustia famis in aphrica & interitu honorici tyranni. C. XCVIII.

Ea tempestate facta est incredibilis fames & cepit aphricā totā sua depopulatione vastare: nullus tūc affuit himber: lurida remāserat terre facies omnis: qz nec boues supererāt nec castra vsq3 oīno remāserāt: sz & rusticoꝝ manus alia interierat: & subinde q̄ forte supererat iam sepulturam querebat. Alij diffusi p campos: alij secreta silue petebant antiquas radices herbarum vel quisquilia aliqua requirentes. Nōnulli tamē cū domos niterent ingredi in ipso limine corruentes cateruatim fame debellante cadebant. Strate vero vel semite cadaueribus replete: exalantium fetore mortuoꝝq; gradientes viuos ex omni parte necabāt: nec deerant quotidie vbiq; expirantium funera & non erat virtus que miserationis impenderet sepulturā. Neq; enī sufficiebant ad sepeliendū viui fame dominante & ipsi post paululū morituri. Urgebatur infelix multitudo ad ipsam vrbem carthaginem congregari. Et dum adhuc cateruatim illuc exanimata cadauera fluerent vbi rex inferendarum mortium vidit strages: pelli vrbe omnes illico iubet: ne contagio deficientium commune pararet etiam ex animis eius sepulchrum. Sigibertus in chronicis. Tandem honoricus iudicio dei percussus: scatens vermibus miserabiliter expirauit. Post quē guntheramundus annis. ix. regnat & hic eugenium episcopum ab exilio reuocat.

De Regno italie & cathalogo regū ipsius. C. XCIX.

Tempore zenonis odoacer rex italie phelethū regē rugorum bello oppressum extinguit. Huic phelto & vxori eius gise sanctus seuerin⁹ hec futura ꝑdixerat: qz eos a malis cōpescere nō poterat. Exterminatis aūt rugis longobardi rugilam .i. rugoꝝ patriā: inuadūt quibus tūc temporis quintus rex gudeoch principabat. Quia ḡ longobardoꝝ mentionē fecimus: quoꝝ tempora propter ignorātiā historice narrationis distinctionē nondum attingimus. iam nunc narrationem eorum ordinamur & paulatim ad planam & distinctam eorum historiam ascendere nitamur. Hoꝝ itaq; post ibor & agion primus fuit rex agelmundus secundus lamisso sic dictus q̄ a lama: id est vorragine fuit extractus. Nam mater eius septem vno partu enixa: cum eos in piscinā proiecisset: & rex agelmūdus iter faciēs eos hasta reuolueret: is hastā eius firmiter tenuit & ab eo nutritus: eo virtute processit vt ei in regno succederet et necē ei⁹ in bulgares vltus sit: lethus tertius: hildeoch quartus: gudeoch quintus fuit. Ex quo ḡ in rugilam ꝓfecti sunt vsq3 ad annos. xl. talis fuit rerū gestaꝝ eoꝝ cōsequentia. Sub gudeoch & filio eius claffone rege sexto in rugila habitauere. Sub taccone septimo rege in campis affed habitauere: vbi tercio anno rodulfo herulorum rege a taccone perempto: & regno herulorū destructo: longobardorum creuit potentia. Tacconem vuacho perimit: & ipse octauus regnauit annis. xl. scdm chronicas. filiumq; suum vualtharith successorē regni reliquit: qui regnauit annis septē. Post hunc audohin. xvij. Albuinus filius eius. xxxi. s. xxv. in pannonia: & vj. in italia cleb. ij. Post quē fuerunt sub ducib⁹ ānis. x. Post hoc auctari regē sibi statuerunt quē ob dignitatem flauium appellauerunt a quo oēs deinceps longobardoꝝ reges flauij appellāt. Huic āni. vj. annotant. Argilulfus. xxv. ad aloaldus filius eius. xi. Rocharith. xvi. Rodoaldus filius eius. v. Aripertus. ix. Huius filij de regno contenderunt anno. j. Quoꝝ godobertū grimoardus dux tinaurinatium dolo peremit: eiusq; regnum arripuit: & sororem eius vxorem duxit: ac regnauit ānis. ix. Post hunc percarith alter filius ariperth ānis. xvij. Cunipertus filius eius. xij. Cui successit filius ei⁹ luitpertus habēs tutorem ausprandū. Quē regūbertus dux taurinensium in bello superauit & regnauit anno. j. Quo mortuo aripertus filius eius annis. ix. Cū quo ausprandus cōflixit: eoq; fugiente & in fluuium dimerso regnum recepit. Sed eo post tres mēses mortuo luitprandus filius eius regnauit ānis. xxxij. Rachis septē. Quo monacho effecto aistulfus frater eius ānis. vij. Quo iudicio dei percusso desiderius regnauit. xviij. annis. in quo regnum finitū est sub karolo magno sicut infra dicet. Hec de regno lumbardorum. Tempore quoq; zenonis fama inualescente in burgūdia: senator ecdicius quatuor milia pauperes sustentans celestis ꝓmissionis vocem audiuit.

De Sancto remigio remensi archiepo. C. C.

Eo quoq3 tpe claruit in gallijs sanctus remigius remēsis epus. Ex gestis ei⁹. Cū enī quondā ꝑsecutio vuādaloꝝ totā franciā grauiter deuastasset: quidā reclusus vir sanct⁹ cū sepissime orasset pro pace sancte ecclesie quadā nocte diutius vigilans tandē fatigatus leuiter obdormiuit: & subito nutu dei visum est ei q̄ angelis interesset. Qui cum ex pietate de succursu gallicane ecclesie loquerent: venit vox ad eos dicens. Mulier illa cilinia nomine pariet filium nomine remigiū qui gentē suā liberabit ab incursu maioꝝ. Statim ille euigilans ad domū cilinie cucurrit: & qđ audierat nūciauit. Cui non credenti q̄ iam anus ex marito sene concipere posset. ridens Scias q̄ cum ablactaueris puerum: punget oculos meos de lacte tuo: & recipiam visum. Nam vt meritū illi accresceret sicut & tobie oculoꝝ lumen amiserat. Sicq3 factum est vt predixit. Literis itaq3 traditus q̄cito puer potuit reclusum intrauit. Et cum. xxi. esset annorum: ab omni ꝑplo archiepus remensis electus est: imo potius raptus. Sed cum reniti conaretur: descendit subito radius noui luminis super eius verticem: ac si sol ipse de celo motus super eum cecidisset. Qui cum ante & post omni virtute polleret: tante mansuetudinis fuit q̄ etiam ad mensam eius passeres veniebant: & in manu ei⁹ ciboꝝ reliquias comedebant. Quodā aūt tempore cum parochias circuiret. hospitatus est in domo cuiusdam cognate sue. Et dum adinuicem loquerent. famulus domus ꝯsuluit dominā suā: q̄ cum totum iam vinū vendiderat excepto modico qđ pro seruandone se retinuerat. Videns ḡ beat⁹ remigius illā erubescētē: cognita causa ꝯfortauit eam: & statim in viridariū quasi spaciaturus exiuit: & veniens ante hostiū cellarij intrauit: & si quid habēt vini quesiuit. Ecce inquit famulus modicū qđ remansit. Et ille. Claude inquit hostium & sta ibi donec reuertar ad te. Et ꝑgens retro doliū: fecit crucē super illud. Cumq3 flexis genib⁹ oraret: statim vinū per bīdonē egreditur. ita q̄ per mediū cellariū fundebat. Qđ videns famulus exclamauit: & cucurrit ad dominā suā: & hoc qđ viderat nunciauit.

De Gelasio papa & tempore & statutis eiusdem. C. CI.

Sigibertus. Eo tpe gelasius romane eccle. presidet. Hic manicheos & eorum libros ... me inuētos in exiliū deportari fecit: & codices eoꝝ incendit. Hic tractus & hymnos cōposuit. Hic inē ceteri. sacramentoꝝ ꝑfatiōes & oratiōes: cauto & limato sermōe fecit. Et lib. pōtificali. Hic amator pauperū: clerū ampliauit: & a periculo famis romā liberauit. Scripsit ꝯtra nestoriū & eutycē libros quinq; ꝯtra arrium. ij. Fecit etiā hymnos in modū sancti ambrosij: & sacramentoꝝ ꝑfationes: & multa alia. Sedit ānis quattuor. Hic suggestione synodali cū fletu sub satisfactiōe libelli purgatū miseniū epm̄ reuocauit: quē ecclie sue restituit. Sepultus est aūt in basilica beati petri. xij. kl. decembris. Auctor. Idē etiam cum multis epis vt in decretis isidori legit: decretū cōposuit: in quo libros quosdā tāq̄ autēticos approbauit: alios vero tanq̄ apocrifos reprobauit. Qđ videlicet decretum in capite huius operis mihi inserē placuit: vt hoc totum opus ex di

uersis libris collectum qui legeret. in ipso capite operis quid esset apocryphum et qd autenticũ discernere posset. Idẽ Gelasius in quodam decreto negociationẽ clericis interdixit hoc modo, vt ex ipso decreto breuiter excerpsi. Nuper ad nos missa relatio nũciauit plurimos clericoꝝ negociationibus inhonestis et lucris turpibus inhiare. nullo pudore cernẽtes ꝙ dñs ipse negociatores e tẽplo verberatos flagellis expulit nec apostolica verba quibus ait. nemo militans deo implicat se secularibus negocijs. psalmistã quoqꝫ surda dissimulãtes aure cantantẽ: Quoniã nõ cognoui negociationes introibo in potentias dñi. Proinde huiusmodi postea questibus indignos nouerint abstinendũ. et ab omni cuiuslibet negociatiõis ingenio vel cupiditate cessandũ. aut in quocũqꝫ gradu sint positi moꝝ a clericalibus officijs abstinere cogant.

¶ De Inuentione crypte sancti Michaelis in Gargano monte. C. CII.

Ugo floriacensis. Hoc etiã tẽpore cathedre Romane ecclesie Gelasio pape presidẽte facta est inuẽtio sci Michaelis archangeli: in gargano monte: sub Zenone imperatore. anno incarnationis dominice. cccc. lxxi. Ex historie eiusdem memorie. Est enim locus in campanie finibus. vbi inter sinum adriaticũ et montẽ garganũ ciuitas sepõtina sita est. in qua fuit prediues quidã noĩe Garganus: qui ex euẽtu suo monti vocabulũ indidit. Huius pecora dum per deuexi montis latera pascerent: contigit taurũ gregis spernentẽ cõsortia singularẽ incedere solitũ: et ad extremũ redeũte pecore domũ nõ esse regressum. Quẽ cum dñs assumptis seruis per deuia queqꝫ requireret: inuenit tandẽ in vertice montis foribus spelunce cuiusdã assistere. iraqꝫ pmotus eo ꝙ solitiuagus incederet: correpto arcu appetijt illũ sagicta toxicata. que velut pventi flamine retorta eũ a quo missa est pcussit. Turbati ciues et stupefacti: nec audẽtes propius accedere: cõsuluerunt epm quid facto opus esset. Qui indicto triduano ieiunio a deo monuit esse querendum. Quo pacto sanctus Michael archangelus dñi apparuit epo per visionẽ dicẽs Ego sum Michael qui in cõspectu dñi semper assisto. locumqꝫ hunc in terris incolo. et hoc volui probare indicio videlicet hoĩs telo suo percussi. me oĩuz que ibi gerunt. ipsius quoqꝫ loci inspectorẽ esse atqꝫ custodem. Hac reuelatione cõperta cõsuetudinem fecerũt hic dñz precibus et sanctũ Michaelẽ deposcere. Nec tamẽ vltra criptam preruptã intrare audebant: sed pro foribus quotidie orationi vacabãt. Est igitur in loco illo ecclesia: ipsius archangeli et ope cõdita et noĩe cõsecrata. Hanc enim ad pmerendã mortalibus ibi supernoꝝ ciuiũ societatẽ: propria manu cõdere dignatus est. vertice siquidẽ montis excelsi posita. de corpore eiusdẽ saxi instar spelunce excauata ostenditur. Ibi cũ neapolite paganis adhuc ritibus oberrãtes. sepontinos tentarẽt bello lacessere illi antistitis sui monitis edocti triduo petunt inducias. vt triduano ieiunio liceret sancti Michaelis implorare presidiũ. Ecce iam nocte que belli diẽ pcedebat. adest in visione sanctus Michael antistiti preces dicit exauditas victoriã affuturã spondet: et quarta hora diei hostibus occurrẽdum pmonet. Qđ cũ fieret in pmo belli paratu Garganus imenso tremore cõcutit. fulgura crebra volãt. et caligo totũ montis cacumẽ obducit. impleta pphetia q̃ dicit. Qui facit angelos suos spũs. etc. fugiunt pagani: partim ferro hostiũ: partim igniferis ipulsi sagictis neapolim vsqꝫ cedẽtibus aduersarijs. Menia tandẽ vrbis sue moribundi subintrant.

¶ De Inuentione sancti Barnabe et viris illustribus illius temporis. C. CIII.

Sigibertus. Eo tpe Barnabas aplus qui apud salaminã cypri a bariesu mago et a iudeis pro chro igne crematꝰ est. corpus suum qđ a Johãne marco cõsobrino suo in crypta occultatum adhuc latebat: reuelatiõe sua inueniri fecit. Cũ quo etiã euãgelium Matthei ipsiꝰ matthei manibꝰ hebraice scriptũ: qđ erat simul recõditũ inuenit. Qđ euãgeliũ ipse barnabas ex doctrina apostolorum secũ semp ferre solebat: et vbicũqꝫ inueniebat infirmos ponebat illud sup illos: et tam fide barnabe q̃ merito matthei oẽs sanabant. Hoc quoqꝫ tpe floruerit in gallia scũs Remigiꝰ remẽsis epc: et etiã scũs pcipius frater sci remigij suessioñ. epc. et scũs Auitus viennẽsis epc: q gallias ab arriana heresi defendit. Hic metrice de cõditione mũdi libros cõposuit. Sanctꝰ quoqꝫ solẽnis carnotẽsis epc claruit: q in predicãdo francis chrastũ nõ segniẽ instituit. In aphrica fulgẽtius epc ruspensis. in italia Germanus: capuanus: et epiphanius ticinẽsis. Actor. Iste Germanus capuanus quãte pfectiõis fuerit p illud solũ miraculũ de transitu eius patet: in quo btũs Benedictꝰ eius animã vidit ad celum in sphera ignea ferri. Que autẽ de fulgẽtio legi hic breuiter inserui.

¶ De Origine sancti Fulgentij ruspensis et eius monachatu. C. CIIII.

Ex gestis eius. Fulgẽtiꝰ natus est ex fulgẽtio patre. et matre mariana in tellepta ciuitate. de nobili genere carthaginẽsiũ senatoꝝ. Quẽ primo mater sua fecit erudiri grecis lr̃is: et nihilominꝰ de latinis: donec in grecis eruditus eẽt a puero: adultꝰ factus est pcurator. Cum autẽ legisset expositionẽ beati Augustini de psalmo. xxxvi. cepit velle monachũ pfiteri. Potẽs est inqt deus volenti dare facultatẽ: qui nolenti tribuit voluntatẽ. factus est monachus a beato fausto epo: qui pro fide relegatꝰ ab honorico arriano in loco suo monasteriũ sibi cõstruxit. Quo audito cucurrit mater ad eũ clamãs ad faustũ: Redde mihi filiũ meũ. Ille aũt contumelias eius irridens: nec saltẽ videndi filiũ licentiã ei dedit. Post hec fulgentius de nimia abstinẽtia obsessus est impetigine. Qui pro hoc se culpantibus aiebat. Infirmant etiã illi qui quotidie cibis lautioribus saginant. Iterũ expulso exinde fausto: accepta licẽtia petijt vicinũ monasteriũ. vbi felix preerat paucis: sed simplicibus fratribꝰ. a quo statim coactus est abbatis locũ tenere. Et qꝛ se dilexerant ab adolescẽtia: alter sumpsit nomẽ alteriꝰ. Trahunt postea hi duo a quodã presbytero arriano felice noĩe: facultatibꝰ locuplete. Dũqꝫ fulgẽtiũ sanctũ verberarẽt: ait felix Parcite queso fratri fulgẽtio: qui nõ potest tormẽta sufferre: uertat in me crudelitas vestra. Tandẽ psbyter illos decaluatos et vestibꝰ ablatis: nudos et inanes a domo sua proiecit. Cũqꝫ multi dicerẽt fulgẽtio: vt querimoniã facẽt de psbytero q eos ceciderat. respondit Non licet in hoc seculo querere vindictã christiano. Nouit deus quõ seruoꝝ suorũ defendat iniurias. Post hec ad monasteriũ suũ reuersus ẽ. et iterũ inde fugit ad aliud districtioris regule: vbi nomen posuit abbatis. Ibi duo senes psbyteri abbatis officio fungebant. Quibus se subiciẽs fulgentius scriptorio arte laudabiliter vtebat. et palmarũ folijs flabellos sepissime contexebat. Cui operi etiam cum fuisset abbas in suo monasterio vacabat. Sed coactus est per faustum episcopum ad proprium redire locum.

¶ De Episcopatu eiusdem et exilio. C. CV.

Factus autẽ postea epc ruspẽsis: prꝰ prorsus nec in veste q̃ in cibo reuertit: contentus vna vilissima tunica tam in estate q̃ in hieme: et nec inter hospites mãducans. Orario sicut oẽs epi nõ vtebat. pelliceũ cingulũ gestabat Caligis in tpe hiemis. caliculis estati tpe simpliciter vtebat. Intra monasteriũ soleas interdũ accipiebat. Sepe nudis pedibꝰ ambulabat. Casulam preciosam vel superbi coloris nec ipse habuit: nec monachos habere pmisit. Subtus casulam nigello vel lactinio pallio circũdatus incessit. Scapulis nudis nunq̃ a nobis visus est. nec deposito cingulo somnũ petiuit. In tunica dormiebat. in ipsa sacrificabat. et in tpe sacrificij mutanda potius corda q̃ vestimẽta dicebat. Carnes cuiuslibet generis nunq̃ comedebat: sed simpliciter olera ptisanas et oua. Quãdiu iuuenis fuit sine oleo: postq̃ senuit supfuso oleo: ne caligo oculoꝝ lectionis impediret officiũ. et a vino tñ sanus semp abstinuit. quod cum propter infirmitatẽ biberet: sic obruebat aqua: vt vinũ vix saperet. Semp ante fratres surgebat ad vigilias. Post hec missus est in exilium apud sardiniã [illegible] et amplius epi cum eo catherva [illegible] exiliu. Quorũ omniũ ipse lingua et ingeniũ erat. et sicut beatꝰ aurelius carthaginensis epc inter sua priuilegia meruit: vt lr̃as in aphricano cõcilio dandas solus ipse scriberet. similiter iste vt lr̃as in illo dirigendas solus ipse dictaret: inuitatus est carthaginẽ a trasemũdo rege arriano. Cui idem rex quedam plena perfidie scripsit. Quibus ille capitulatim respõdit. Fecit ad eum et tres libellos: quibꝰ pinta epc arrianus respondere voluit magis q̃ valuit. Contra quem fulgentius postea scripsit librum: quem titulauit aduersus pintam. Mirabilia facere nunq̃ delectatus: hanc gratiam sibi dari nullatenus desiderauit.

¶ De Iterato eiusdẽ exilio et regimine monasterij. C. CVI.

Cum secũdo mitteret in exiliũ predixit vico viro religioso nimis dolenti de illiꝰ recessu: ꝙ cito reuerteret. Et addidit: Hoc queso secretum sit apud te: ꝙ me nimia charitas indicare cõpellit. Dicebat enĩ: Mirabilia non conferunt homini iustitiam: sed hominẽ notitiã: que magis fugienda est q̃ querẽda. Quisquis enim fuerit hominibus notus: nisi fuerit iustus ad eterna perueniens supplicia condemnatꝰ. Justus autẽ

in conspectu dei: ⁊ si hominibus fuerit incognitus. Beata sanctorū gaudia percipiet coronatus. Itē dicebat. Ut monachus lautiorib⁹ forsitan cibis vtat̄. interdū cogit infirmitas corporis. Ut autem cupiat in quibuslibet exiguis rebus iuris proprij dominiū vendicare. supbe volūtatis ⁊ auare cupiditatis euidēs testimoniū est. Itē de substātia cōi quisq̄s aliqd plus accipit. eiꝰ fit debitor quorꝫ est illa substātia debitorē vō sola iuuat humilitas. Itē veri monachi sunt: qui iustificatis volūtatibus suis parati sunt. nihil velle. nihil nolle. sed abbatis tantūmodo cōsilia vel precepta seruare. Si q̄s autē presumpsisset plusq̄ꝫ accipet petere. negabat cōtinuo etiā si mereret̄ accipere. dicēs monachū his que accepit debere esse cōtentum. Sine suo autē cōsilio nec suū ꝓpositū sinebat aliquē agere. laborātes fratres ⁊ opa carnalia indefessis viribus exercētes. lectionisq̄ꝫ studiuꝫ habentes minus diligebat. nec honore maximo dignos iudicabat. Amator autē sciētie spiritualis. etiā si virtute corporis esset destitutus. ab eo peculiariter amabat̄. Amabat qn̄ corā fratribus disputabat. si quis ei questiones acerrimas proponeret in quib⁹ laborabat. licebatq̄ꝫ passim oībus fratribus etiā natura simplicibus vnde vellent interrogare. nec priusq̄ꝫ satisfactū sibi cōfiterent̄. rationē reddere victus tedio vel labore cessabat. Scripsit cōtra Faustū epm galliarū qui occulte consentiebat pelagianis aperte volens catholicus videri. Cū autē reuocaret̄ ab exilio tam deuote a ppl̄o suscatus est: vt de suis pallijs sup eum extēsis nouū genus tabernaculi facerent. Egresso illi de carthagine. obuius occurrebat vbiq̄ꝫ ppl̄s cum lucernis ⁊ lampadib⁹ ⁊ arborū frondibus.

De Iulij [illegible] cleri ⁊ transitu eiꝰ [illegible] Fulgentij C. CVII.

Uminam diligentiā prebuit. ne q̄s clericus ambiciosis vel h⁹ ornaretur. aut negocijs secularibus occuparet̄. iussit oēs clericos non longe ab ecclesia domos habere. manib⁹ ꝓprijs ortum colere. psallendi suauiter ⁊ pnunciandi curā gerere. p singulas septimanas oēs clericos ⁊ viduas ⁊ quicunq̄ꝫ potuisset ex laicis iiij. ⁊ vi feria statuit ieiunare. In ꝯsilio vniuersali iudicio oīuꝫ sacerdotū qui cōuenerāt. prelatus est epo cuidā noīe q̄ꝫ vult deo qui priorē se illius cōfirmabat. Tūc autē tacuit ne auctoritatē cōcilij minuere videret̄. Sentiēs autē post cōciliū dolere epm. timensq̄ꝫ ꝓpter suū honoreꝫ generare scī scandalū. melius iudicans p charitatē se fieri minoreꝫ: q̄ꝫ sine charitate maiorē. exegit postea precibus īportunis a suphecano cōsilio vt nomen suū posterius recitaret̄. Bonefacius epus carthaginēsis apud hunnos ecclesiā dedicans duobus diebus se psente sermonē tractantē expectauit tantū delectatus in verbis eius vt tandiu lachrymis terrā rigaret donec ille sermonem finiret. Anno vno ante mortē suā ecclīasticas occupatiōes reliq̄t. ⁊ a suo monasterio secrete recedēs: in insulā circinā in quoda scopulo breui cui nomen est chilmi habitauit. vbi edificato monasterio deo vacauit ⁊ ibi. Infirmatus est acerrime. lxx. diebus: ⁊ hoc solū dicebat. Dn̄e da mihi modo hic pniaꝫ: postea indulgentiā. Suadētibus medicis: vt balneis vteret̄. nō acquieuit dicēs. Nunq̄d balnee poterunt facere: vt nō moriat̄ in tēpore suo homo mortalis. Moriēs circūstantib⁹ fratrib⁹ dixit. Ego fr̄es aīaꝝ vestraruꝫ saluti prospiciens. molestus apud vos forsitan ⁊ difficilis extiti. ⁊ ideo obsecro vos vt ignoscat mihi quisq̄s aliq̄s dolet. Iussit autē egētib⁹ pecuniā dari: p seipsuꝫ memorē recolēs viduarū pupillorū peregrinoꝝ contractorūq̄ꝫ illic indigentiū noīa. q̄bus: q̄d: cui: sigillatim daret̄ ꝓpria deliberatione cōstituit. Obijt kal. ianuarij. anno epatus sui. xxv. vite. lxv.

De Scriptis eiusdem. C. CVIII.

Etor. Scripsit autē idē Fulgētius opuscula nonnulla: ad edificationē ecclīe vtilia. Siquidē edidit ad euchimiū de remissione peccatoꝝ li. ij. Ad donatū de fide li. i. De mysterio mediatoris li. iij. Ad monimū de p̄destinatiōe ⁊ q̄busdā alijs q̄stionib⁹ li. iij. Responsionū ꝯtra obiectiōes trasamūdi regis arriani li. i. De cōtinētia cōiugatoꝝ seruanda post vomitū li. i. Ad ꝓbā de v̄ginitate ⁊ hūilitate li. i. Ad eādē de orōne ⁊ cōpunctiōe li. i. Ad eugippū de charitate li. i. Ad theodoruꝫ senatorē li. i. Ad venātiā de penitētia ⁊ idulgētia li. i. Scripsit ⁊ sermones nōnullos. p̄cipueq̄ꝫ de nati. dn̄i. ac d̄ solēnitate bti stephani prothomartyr pulcherrimos. Et ē his oīb⁹ opuscul̄ eiꝰ plura q̄dā notabilia dicta excēpsi: q̄ ⁊ opuscul̄ nr̄is p loca diuersa īserui. Hic tn̄ etiā pauca de q̄busdā eoꝝ ad eiꝰ eloquij cōmēdationē īserere volui.

Exhortatio ꝯpsiꝰ ad sc̄imoniā vite vidualis. C. CIX.

Ulgētius ad Gallā de viduitate seruanda. Post obitum temporalis mariti omnes in corde tuo reliquie debent mundane cogitationis extingui. Habitus quoq̄ꝫ tuus talis sit qui non ad lasciuiam excitet: sed ad continentiā ꝓuocet. Nec queras vt placeas oculis hominū: sed vt christi non offendas aspectuꝫ. Ille in te qd̄ diligit videat: qd̄ dedit inueniat: qd̄ delectet̄ agnoscat. Sit orōnis crebra: in cogitatione sancta: ⁊ opatione ꝯtinua. Oratio nāq̄ꝫ est in conspectu dei. omne bonū opus quo delectat̄ nullo indigēs deus. Refectione tua nō voluptas expleat̄: sed infirmitas sustētet̄. Dilige nihil tibi assignare de nobilitate generis. sed in eo te illustrem fieri cognosce: in quo virtus accrescit humilitatꝭ. Uolūtariū ieiuniū tuā esuriē subleuet indigentiū: vt in fructu mīe tuorū possit ieiunioꝝ fecūditas apparere. Prosit etiā tibi vilitas vestiū. ⁊ p te vestiat̄ nuditas pauperū. Tūc eni vtiliter fugies preciose vestis ornatū: si nudos vestias. nec ipsis pauperib⁹ quos pascis aut vestis superiorē te credas: tanq̄ꝫ ideo potior sis q̄ꝫ plura ꝯtempseris. frustra eni cōtemnis facultates tuas: si noxias iactātie teneas in corde diuitias. Plures diuitias zacheus pro christo dicit̄ impēdisse pauperib⁹. pro quo vilissima retia reliquit petrus ⁊ nauē. ⁊ tn̄ a christo nō zacheus diues pauperi petro sed paup petrus diuiti zacheo preponit̄: vt diuitibus christi nulla de ꝯtemptis diuitijs iactātia nasceret̄. In opib⁹ bonis laudet te quidē humana lingua. sed tu laudē a solo deo desideras. Sic fiet vt dum tu laudem ab hominib⁹ nō quesieris: deus laudet̄ in operibus suis.

De Cōmendatione virginitatꝭ: ac de ieiunio ⁊ lachrymis. C. CX.

Dem ad Probā de virginitate ⁊ humilitate. Uirgo dicit̄ q̄si virago. Uirago autē dicit̄ a viro: ⁊ vir a virtute. Claret itaq̄ꝫ inter ceteras ecclesie donationes illud precipuū munus spūalis esse charismatis: vbi virtus ipsa integritatis perfectio meret̄ vocabulo censeri virtutis. nec in eo q̄ꝫ virginalis integritatis agnoscim⁹ culmen: pudicitie coniugalis asserimus crimen. Sed sanctā virginitatē dicim⁹ merito potiorē distare a coniugali vita: quantū distant a bonis meliora. a terrenis celestia. a carne spūs. ab infirmitate virtus. Nec dicere dubitam⁹: tantū a scā virginitate carnis ⁊ spūs: fideliū ꝯiugatoꝝ liceꝫ a deo cōcessum distare cōcubitū quantū siltudo pecoꝝ ab imitatione discernit̄ angeloꝝ. In vno quippe ad terrā spūs terrena carnis voluptate deprimit̄: in altero terrena caro celesti delectatione spūs ad celestia subleuat̄. Ieiunijs sic est adhibēda temperies: vt corp⁹ nostrū nec saturitas excitet nec inedia īmoderata debilitet. Saturitas facit vt inanit̄ ieiunem⁹, debilitas ne ieiunare possim⁹. Uestis tale sit sacre virginis: que testis existat intime castitatis. Uirgo que parat intuētib⁹ illecebram nō habet castitatē verā. sed virtutū splendore spoliat animā suam. Hec fidē nō seruat christo: q̄ ppl̄o magis querit placere q̄ꝫ sponso. Idē ad eandē de oratione ⁊ cōpunctione. Humiliū fletus magis est ꝯcupiscētie carnal̄ interitus. lachryme quoq̄ꝫ q̄ ex cōpunctione cordis veniūt: ⁊ inimicū vincūt: ⁊ nobis donū letitie triumphal̄ acq̄runt. In celesti vō pr̄ia nō minor erit laudatiōe nr̄a dilectio: nec inferior dilectione laudatio.

De Quibusdā alijs moralib⁹ dictis eiusdē. C. CXI.

Dē ad theodorū senatorē. Quātū [illegible] bolo putas: q̄a te ꝯtemptū ꝓspicit mundū: ⁊ te ꝯuersū agnoscit ad christū. Q̄uis eni christus equalit̄ sit cūctis fidelib⁹ mortuus. tn̄ ꝯuersio potentiū seculi militat acquisitionibus christi. In deo nihil deest: q̄z in illo totū est. nihil ibi supest: q̄z nihil preter illū est. Siqui ergo rerū tpaliū amore cōtempto in illius dilectionē trāseunt: in illo pleni sunt: in quo nullo indiget̄. in illo securi in quo nihil timet̄. in eo vō gl̄iosi: cuiꝰ gl̄ia nō aufert̄. Q̄ viam mādatoꝝ currere delectaris: nō hoc tibi dat natura: sed gratia. Nam ⁊ oculus sic factus est: vt vidē lumen possit. sed videre non potest nisi se illi lumen infuderit. Q̄ ergo videt oculus: beneficiū est luminis. quo si caruerit: cecus manebit in tenebris. Nil itaq̄ꝫ sibi boni tanq̄ꝫ tuū assignes: ne nō accipias qd̄ accipe poteras: ⁊ qd̄ accepas pdas. Detestabilis est cordis humani supbia: qua facit hō qd̄ deus in hominib⁹ damnat. sed illa detestabilior: qua sibi tribuit homo quod deus in hominib⁹ donat. Damnabilis est qui substantia seculi male vtitur. sed damnabilior: qui spiritualibus donis superbus effertur. Idem ad Uenantiam de penitentia ⁊ spe indulgentie. Non est perfecta bonitas: a qua non omnis malitia vincit̄. hec non est pfecta medicina: cui morbus aliquis incurabilis inuenit̄. Nemo igitur de medico desperans in infirmitate remaneat peccati: quia dicit Apostolus pro impijs mortuus est. Salubris conuersio duplici ratione subsistit: si nec penitentia sperantē: nec spes deserat penitētem. Si diuturnitas peccatoꝝ misericordiā vinceret: non in etate

mundi nouissima christus veniret et peccatum mundi pereuntis au ferret Quacunq ergo quis etate vocatus: si benignitatē dei vocātis nō spernat. necesse est vt denariū vite accipiat. Nec vnq est penitē tia apud deū sera in cuius cōspectu semp pro presentib⁹ habētur tam preterita q̄ futura. Actor. Hec ad presens de illis⁹ dicti sufficiant. Usq ad h tpa gēnadi⁹ librū suū de illustrib⁹ viris pduxit: q̄ presbyter massiliēsis fuit. Hec de tpib⁹ Zenonis sufficiant imperatoris.

¶ Liber Uigesimusprimus. Incipit.

¶ De Imperio Anastasij ⁊ papa Simacho ⁊ antipapa Laurentio. CA. I.

Ego vbi supra.

Mortuo Zenone Anastasi⁹ ab augusta assumptus, impator simul et auguste maritus cūctis innotuit. Actor Anno dñi. cccccxciij. scdm chronica. Mūdi vo iiij M. cccclxi. sumpsit imperialē purpurā. ⁊ imperauit annis. xxv. Iste a machario depratatus est cōstantinopolitano epo fauebat hereticis: ⁊ psequebatur catholicos. Ex libro pontificali. Tēporibus Anastasij augusti: Simachus papa floruit. Hic sub intentione ordinatus est vno die cū Laurētio. simachus in basilica cōstātiniana: laurētius in basilica beate marie. Ex qua causa separatus est clerus ⁊ diuisus est ⁊ senatus. alij cū simacho: alij cū laurētio. Et facta cōtentione hoc cōstituerunt partes. vt ambo ad Rauennā pgerent ad iudiciū regis Theodorici. Qui cū ambo introissent rauennā hoc iudiciū equitatis inuenerūt: vt q̄ pmo ordinatus fuisset. vl' vbi pars maxima cognosceret' ipse sederet in sede apostolica. Equitas in simachū venit ⁊ cognitio veritatis. ⁊ factus est presul simachus. Eodē tēpore papa Simachus cōgregauit synodū: ⁊ cōstituit laurētiū in nucerinā ciuitatē epm intuitu misericordie. Post annos vo quattuor: zelo ducti aliq ex clero ⁊ alij ex senatu. maxime festus ⁊ probinus: incriminauerūt simachū. ⁊ subornauerunt testes falsos quos miserunt rauennā ad regē Theodoricū. accusantes beatū simachuz ⁊ occulti reuocauerūt Laurentiū. Post libello rome facto fecerunt scisma: ⁊ diuisus est iterū clerus. ⁊ alij adherebāt simacho: alij laurentio. Tūc festus ⁊ probinus senatores miserūt relationē regi: ⁊ ceperūt agere vt visitatorē daret rex sedis apostolice. Tunc rex dedit Petrū altine ciuitatis epm: qd canones prohibebāt. Eodē tpe Simachus cōgregauit epos. cxv. ⁊ facta synodo purgat' a crimine falso. damnat' Petrus altinēsis epe inuasor sedis aplice laurētius nucerinus. q viuo simacho epo inuaserūt sedē eius. Tūc ab oib⁹ epis presbyteris ⁊ diaconib⁹ ⁊ oī clero vel plebe. reintegratur btūs Simachus cū gloria apud beatū Petrū sedere presul.

¶ De Seditione ro. ecclesie ⁊ gestis Simachi pape. C. II.

Eodē tēpore Festus caput exconsulū ⁊ probinus exconsul ceperunt intra vrbē romā purgare cū alijs senatorib⁹. ⁊ maxime cū Fausto exconsule. ⁊ cedes homicidia exercere in clero ex inuidia. Qui vo cōicabant beato Simacho iniuste ⁊ publice qui inuēti fuissent intra vrbem gladio occidebant'. Scimoniales mulieres ⁊ virgines deponētes. de monasterio vel de habitaculis suis ⁊ denudātes sexū femineū. cedibus plagarū afflictas vulnerabāt. ⁊ oī die pugnā ꝯ ecclīaz media ciuitate gerebat etiā ⁊ mltos sacerdotes occiderūt. inter quos dignissimū ⁊ gordianū presbyteros. ad vicula btī Petri apli. ⁊ ad scōs iohānē ⁊ paulū. quos fustib⁹ ⁊ gladio interfecerūt. mltos ēt christianos. vt nulli eēt securitas die ac nocte de clero ī ciuitate ambulare. Solus āt faust⁹ excōsul p ecclīa pugnabat. Post h oia btūs simachus inuenit manicheos ī vrbe roma. Quoꝝ oīa simulacra vl' codices añ fores basilicē cōstātiniane icēdio cōcremauit ⁊ eosipsos exilio relegauit. Hic etiā captiuos p lyguriā ⁊ mediolanū: ⁊ p diuersas prouicias pecunijs redemit. ⁊ dona multiplicauit ⁊ dimisit. Multa quoq opa pclara ī vrbe roma fecit ī ecclījs extruēdis illustrādis: ⁊ decorādis. Sigiber. Hic etiā simachus cōstituit oī die dñico vel natalitio martyꝝ. glīa ī excelsis deo ad missas cātari. Quē hymnuz dilectissor⁹ septim⁹ a petro papa. nocte natal' dñi ad missas a se ī ipa nocte istitutas. cātari istituit: ⁊ ī eo ad āgeloꝝ vba q̄ sequūt' adiecit.

De Quibus da mirabilib⁹ illius tēporis. C. III.

Eo tēpore trasamūdus rex vuandaloꝝ in aphrica clausis catholicoꝝ ecclesijs. ccxx. epos exiliauit. erga quos Simachus papa munum sue libertatis beniuole exercuit. Hac psecutione fulgētius epo: scitate: sapiētia: ⁊ sciētia: stilo: ⁊ facūdia preclarus. multa ab arrianis provera fide perpessus. diutino in sardiniā exilio maceratur. Ceterū in aphrica olimpius quidā: dum in balneis sanctā trinitatē blasphemaret. ignito iaculo celitus veniēte visibiliter cōbustus est. Cōstantinopoli dum deuterus arrianus epe barbā quēdā baptisaret: ⁊ male distinguēs trinitatē diceret Baptiso te barba in noīe patris p filiū in spūsancto: aqua disparuit. Alamidarus rex saracenoꝝ ab ortodoxis baptisatus: cū eum vellent eutiiciani seducere: reuellit eos hac fabulose inductione dicēs: q lras accepit michaelē archāgelū mortuū esse. Illisqs respondētib⁹ h impossibile eē eo q angeli sint impassibilis nature. Quomodo ergo inquit scdm vos nudus crucifixus est christus. nisi duarū naturarū esset: qñquidē nec angelus mortuus est. Hoc etiam tpe gibrian⁹ scotus cū fratrib⁹ et sororibus in gallia peregrinatus: vrbem remensem ⁊ vita ⁊ morte sua illustrauit. Genouefa virgo parisiensis octogenaria ad dñm trāsijt in alexādria multi vtriusqs sexus arrepti a demone: repente quasi canes latrabant.

¶ De De[...]tione lotildis a lodoueo rege. C. IIII.

Regorius thuro. In illo tpe gundegius rex burgundionū regnabat: qui ex genere athanarici fuisse phibet'. Huic fuerūt q̄ttuor filij Gondobaudus: godegisil⁹: hilpericus ⁊ godomarus Gondobaudus igit' hilpericu fratrē suū interfecit gladio. vxorēqs hilperici ad collū ligato saxo in aqua precepit necari. filias quoqs duas eius: quarū vna senior vocabat' crona. hanc mutata veste exilio condemnauit. iuniorē vo lotildē noīe secū domi retinuit. Lodoueus itaqs rex frācoꝝ adhuc pagan⁹ dū adhuc frequēter legationē in burgundiā mitteret: lotildis puella inuenit' a legatarijs. Qui cū eam vidissent pulchrā ⁊ elegantē atqs sapientem lodoueo nūciauerūt de ea. At ille h audiēs: iterū legationē ad gundobaudum misit: pro lotilde nepte sua petenda. Erat autē christiana Quadā die dñica: cū ad missarū solēnia lotildis venisset: aurelianus missus lodouei accepta veste paupercula: vestes q̄s secū attulerat reliquit sodalib⁹ suis in siluis: ⁊ ante ecclesiā matriculā ī medio pauperū cōsedit. Trāsactis vo missarū solēnijs: lotildis iuxta cōsuetudinē erogare cepit elemosynā pauperibus. Cūqs ad aurelianū venisset: misit aureū vnū in manū eius. At ille osculat⁹ est manū ipsi⁹ puelle. Post hoc illa ingressa cubiculū suū misit ancillā suā, vocare pauperē illū. At illa anulū lodouei regis tenēs manu astitit humiliter corā illa. Cui ait illa: Cur te pauperē simulās. dñs inquit meus lodoueus rex frācoꝝ misit me ad te: ⁊ vult te habē reginā. Accepto itaqs annulo reposuit illū in thesauro auūculi sui. Et salutē dicens lodoueo regi: non est inquit rectū: christianā feminā pagano nubere Et adiecit: Uide vt hanc causam nemo sciat. sed sicut dñs deus meus vult sic fiat. At ille veniens nūciauit hec dño suo. Anno insecuto misit rex legatariū ad gondobaudū pro spōsa lotilde. Audiēs hoc gondobaudus ait: Renūcia dño tuo: quia frustra mendaciū locutus est sponsam se habere neptem meā. Burgundiones consiliarij eius metuētes valde iam lodouei dato cōsilio requisitis omnib⁹ thesauris regis: inuenerunt annulū lodouei inscriptione ⁊ imagine signatum Tunc contristatus valde gondobaudus ait: Simpliciter ⁊ sine consilio hoc ita actum sint. Acceptam ergo eam cum ira aureliano misso lodouei tradidit. Ille autē lotidem cum magno gaudio adduxit lodoueo suessiōis. Gauisus ergo rex eam copulauit sibi in matrimonium.

¶ Qualiter [...] Lot[...]dis christianismū suadebat. C. .V.

Unqz esset sero die illa qua insimul nuptiali more accubere deberēt: illa ꝯfisa in dñm ait: Dñe mi rex cōcedere digneris qd deprecor: anteq̄ famula tua tibi societ'. Et rex ait: Postula quod vis. At illa primū peto vt in deum celi patrē omnipotentē credas: qui te creauit. Et in ihesum christum regem regum: qui te redemit. ⁊ in spiritum sanctū confirmatorem ⁊ illuminatorem iustorū omnuū. hāc maiestatē agnitam crede: ⁊ idola vana derelinque: ⁊ ecclesias sanctas quas succendisti restaura. Memento etiam queso vt requiras portionē genitoris mei: ⁊ genitricis mee: quos gondobaudus auūculus meus malo ordine interfecit. et vna sanguinē eorū dñs vindicet. Et lodoueus ait: Unū restat quod difficile petis: vt deos meos relinquam: ⁊ deum tuum colam aliud vo quod petis vt potero faciam. Et illa Hoc inquit maxime obsecro vt dñm dñm deū celi adores. Lodoueus ergo iterum aurelianū ad gondobaudū direxit propter thesaurum lotildis regine. Qui in ira cōmotus ait. Nunquid in manus lodouei tractetur regni mei aut

thesauri mei. Recede a me. Aurelianus ait. Mādat tibi dn̄s meus rex: vt ei certissime remādes vbi pro thesaurio vxoris sue cū exercitu suo tibi occurrat. Tunc burgūdiones dato cōsilio dixerunt regi suo. Da nepti tue de facultate tua qd̄ ei cōtingit. q2 sic iustū esse decernit. habeasq3 fedus cū Lodoneo ꝛ gente francoꝝ: ne forte irruāt in terrā nostrā q2 pp̄ls ille ferocissimus est: ꝛ sine deo existens Obaudiēs gondobaudus: dedit p man⁹ Aureliani lodoneo. partē maximā ex thesauro suo supellectiliq3 neptis sue. In diebus illis dilatauit lodoneus regnū suū vsq3 ad secanā, ꝛ sequenti anno vsq3 ad ligurē occupauit. Cōcepit deniq3 Lotildis regina filiū: ꝛ pepit. quē ꝛ baptizari voluit. Que etiā regē vt in deū celi crederet quotidie rogabat: sed ille audire nolebat. Baptizatus autē puer: in ipsis albis de hac vita trāsiuit. Unde rex cōtristatus ait. Si noīe deoꝝ meorū dedicatus fuisset vtiq3 vixisset. Regina vo ait. Ego ꝑ hac causa nullo dolore cōturbor in corde meo. sed deo gr̄as ago: q2 me dignā duxit vt de vtero meo ꝑmogenitū recipe dignaret in regnū suū. Post hūc genuit alterū quē baptizatū vocauit Lodonirē. Et hic cū egrotare cepisset: dixit rex: Nō pōt aliud nisi ꝛ de isto sic sit. qūo ꝛ de fratre ei⁹. Sed orāte regina sanitatē a deo recepit.

De Modo conuersionis ꝛ baptismo Lodonei populiq3 francorum. C. VI.

Actum est autē bellante francorū exercitu cū alemanis vt lodonei exercitus nimis corrueret. Et Aurelianus regem intuēs ait. Dn̄e mi rex: crede tantūmodo in deū celi quē domina mea regina ꝑdicat: ꝛ prestabit tibi victoriā. Ille vo eleuatis ad celū oculis: cōmotus lachrymis ait Jhesu christe quē regina mea ꝑdicat esse filium dei viui. q̄ subuenis in tribulatiōe q̄ das auxiliū in te sperantibus. tuū adiutoriū deuotus postulo. vt si mihi victoriā sup hos hostes dederis et exptus fuero illā virtutē quā de te populi predicant. credam tibi ꝛ in noīe tuo baptizabor. Inuocaui eni deos meos: ꝛ non auxiliant mihi. Ideo eos nulla potestate esse ꝑditos: q̄ sibi credentibus nō succurrūt. Te igit verū deū ac dn̄m inuoco. tibi credere desidero. tantūmodo vt liberer ab aduersariis meis. Cumq3 hec orans clamaret Alemani in fugā lapsi terga verterūt. Cumq3 regē suū viderent interfectū. lodonei potestati se subdūt. ꝛ ille terrā eoꝝ sub iugo tributario cōstituit. Facta igit victoria reuersus est in franciam ad reginā suā. narrauitq3 ei qualiter per inuocationē noīs ihesu christi dn̄i victoriā obtinuit. Facta sunt hec anno quintodecimo lodonei regnante. Tunc regina clam vocauit sanctū Remigiū: vrbis remensis antistitē. deprecans eū vt regi viam salutis predicaret. Conueniēs autē rex cū populo: cepit cohortari eos ad fidē christi. Acclamauerūt autē oēs populi francorū dicētes. Mortales deos relinquere gloriose rex ꝛ deū verū imortalē credere: quē Remigius ꝑdicat parati sumus. Nunciant itaq3 hec sancto Remigio. Ille quoq3 magno gaudio repletus: iussit baptismū lauacri parari. Uelis diuinit⁹ depictis adumbrant platee. fabricant ecclesie. cōponit baptisterium. Uenit nouus Cōstantinus ad baptismū: abnegatis oībus diaboli pompis. Quo ingresso ad baptismū: sanctus dei Remigius sic ait. Ore facundo mitis depone colla sicamber. Adora qd̄ incendisti: ꝛ incēde qd̄ hactenus adorasti. Ex gestis sancti Remigij. Cūq3 non adesset qui crisma afferre debuerat. ecce subito columba celitus elapsa. ampullam cum crismate rostro detulit. de quo pontifex regem in baptismo liniuit. Hec ampulla in remēsi ecclesia hodie quoq3 seruatur. ꝛ etiā inde reges Francorū inunguntur. Gregorius thuronensis. Igitur Lodoneus in nomine sancte trinitatis baptizatus est: et de exercitu eius plusquam tria milia virorum baptizantur. et sorores eius ipso die: et postea cunct⁹ populus Francoꝝ cū gloria.

De Sancto Genebaudo laudunensi ꝛ eius lapsu ac penitentia. C. VII.

Igibertus. Collatis autē a Lodoneo Rege multis predijs ecclesie Remensi: sanctus Remigius multa eorū parte data ecclesie Laudunensi: sedem episcopatus ibi esse constituit. primūq3 illuc episcopū Genabaudum constituit. Ex gestis sancti Remigij. Hic relicta vxore: nepte scilicet beati Remigij: cum ipso iam viuere ceperat. Qui Genebaudus parum attendens virtutem hominis contra peccatum. Uxorem suam clam causa instruendi frequenter ad se venire permisit. Tandem sicut gutta cauat lapidem: crebre frequentationes ꝛ blanda colloquia animum episcopi ad peccatum traxerunt. Concipiens ergo mulier mandauit ei secreto dicens: Quia filium masculum genuisti. Qui confusus remandauit dicens: Puer generatus est in latrocinio: volo vt latro vocetur. At ne suspicio inde ꝓcederet: vxorē suā sicut prius ad se venire ꝑmisit. Qua tn̄ iterū post fletū illius peccati ad peccatū rediens cōcepitq3 mulier: ꝛ vt prius mādauit: q filiā genuerat. At ille eam vulpeculā noīauit. Tandē in se reuersus ep̄s misit ad sanctū remigium: vt laudunū veniret: quia talis causa emerserat: quā ipse per se emēdare nō poterat. Ueniēs ꝛ deuote susceptus cōm interrogauit cur eū vocauerat. Tunc genebaudus cū maximo fletu ꝛ eiulatu volens tollere stolam suā de collo suo: ꝛ ꝓcidere ad pedes sancti remigij cū magna virtute ab eo retent⁹ est: ne stolā deponeret. Et postq̄ diu ambo fleuerūt: itellexit eni remigi⁹ ep̄s aliqd̄ peccatū incurrisse propter quod stolam vellet deponere: vix poterat ei genebaud⁹ qd̄ fecerat pre lachrymis enarrare. Quod sanctus remigius videns cōtritum ꝛ pene desperatū: blande cōfortauit eum dicens: q peccaret magis eo q desperabat: q̄ de hoc quod fecerat. Reclusit itaq3 eum in parua cellula septē annis. ꝛ ipse interim eius ecclesiam ꝓ[illegible]uit. Septimo autē anno cum idem genebaudus cene dn̄i in vigilia pernoctaret in oratione: ꝛ se lachrymis afficeret: de hoc q ipse qui alios penitentes feria quinta dn̄o reconciliare solebat: nec inter penitentes in ecclesia esse merebat. Ecce angelus dn̄i media nocte apparuit ei. dicēs peccatū eius esse dimissum. precepitq3 ei vt exiret. ꝛ sicut debet ep̄s: penitētes in crastino recōciliaret. Qui cū pre nimio terrore respondere vix posset: ait: Non possum hinc egredi: q2 dn̄s meus sanctus remigius clauem [illegible] hostij secū habet. quod ꝛ sigillo suo signauit. Cui angelus. Ut scias me tibi a deo missū sicut celum tibi apertum est: ita ꝛ hostium patebit tibi. Et statim saluo sigillo ꝛ cera apertum est. Tunc genebaudus iactans se in medio hostij in modum crucis ait: Et si ihesus christus modo veniret ad me non hinc egrediar: nisi sanctus remigius huc venerit: qui hic me reclusit. Et statim angelus recedens apparuit sancto remigio: qui in oratione vigilabat in quadam cripta beate marie. ꝛ quasi obdormienti rei ordinem intimauit. Et iussit vt cito iret laudunum. ꝛ genebaudum sicut prius restitueret in locum suum. Sicq3 fecit. Et ille in sanctitate vsq3 ad obitum perdurauit. Cui filius eius latro successit qui ꝛ sanctus fuit.

De Demoniaco curato a sancto Remigio: ꝛ de transitu eiusdem. C. VIII.

Eatus autē remigius [illegible] annos in [illegible] [illegible] Quendā demoniacū curauit: quē beatus benedictus curare non potuit: cū multū pro eo orando ꝛ [illegible] laborasset: confitente demone per os obsessi: q nisi a remigio expellendus non esset. Unde gaudens beatus benedictus: misit ad sanctum remigium humillimā epistolam. rogans eum pro infirmo. vt in eo perficeret quod ipse non potuerat. Tādem defunctus beatus remigius cum deferretur ad sepulturā versus ecclesiam sanctorū timothei ꝛ apollinaris: secus ecclesiā beati christoferi: ita feretrū grauari cepit: q nullo modo moueri potuit. Stupentesq3 nimis cum vellent eum ferre ad ecclesiam predictoꝝ martyrū: feretrū mouere nullatenus potuerunt. Tandē coacti dn̄m orauerunt: vt ostenderet cuiusnam... vtrum vellet sepeliri in illa ecclesiola sancti christoferi: que erat in cimiterio remensi vbi nulle sanctorum reliquie quiescebant. Statimq3 feretrum leuissime sustulerunt. ꝛ ibi corpus sancti remigij honorifice posuerunt. Ubi cum multa miracula quotidie fierent: ampliauerunt ecclesiam. Et facta cripta retro altare: cum effossum corp⁹ vellent ibi reponere: mouere non potuerunt. Cūq3 in orationibus pernoctarēt: ꝛ media nocte omnes pariter obdormissent: in crastinū. s. kalendas octobris inuenerunt sepulchrum cum corpore sancti remigij in illam criptam retro altare ab angelis deportatum. Post lōgum etiam tempus eodē die trāslatū est in pulchriorē criptam: ꝛ in capsa argentea collocatum.

De Sancto Uedasto attrebatensi. C. IX.

Igibertus. Eodem quoq3 tempore floruit in gallia sanctus [illegible] qui fuit attrebatensis episcopus. Actus huius vitam scripsit alcuinus: qui ꝛ albinus: vnde hec excerpta subieci. Albinus. Sāctus vedastus predicator egregius tempore lodonei regis francoꝝ fuit: qui alemanis bella inferebat regno suo tunc per se potentibus. Qui collecta fortissima manu regi lodoneo circa ripas rheni fluminis obuiauerunt vnanimes. Tunc rex in arcu positus oculos ad celum cum hac voce leuauit: O deus vniuerse potestatis ꝛ sūme maiestatis: quem regina lotildis vxor mea confitetur ꝛ adorat. concede mihi hodie de inimicis meis victoriam. Nam ex hac die tu solus eris mihi deus. Presta mihi igit triumphū. ꝛ ego tibi seruitium promitto sempiternū. Mox diuina virtute terga verterunt alemani: ꝛ victoria cessit regi ꝛ francis. Post hanc victoriam

venit rex ad tullum oppidum: vbi nouerat presidere sanctũ Uedastum. Hũc a sancto Remigio accepit sociũ: quatinus ab eo instrueretur in fide. Quem cũ sanctus Uedastus ad beatũ Remigiũ causa baptismi cõsequendi deduceret. cecũ illuminauit prope regulicum villam in pagonogini. vbi postea a religiosi. vbi postea a religiosis viris facta est ecclesia in testimoniũ tanti miraculi. Quo miraculo rex valde cõfortatus in fide: festinauit ad sanctũ Remigium. Cum quo aliquantis moratus est diebus: vt ante baptismũ penitentie lachrymis ablueret. ⁊ statuit sanctus Remigius diẽ quo rex baptizaretur. Qui tande baptisatus cum optimatibus suis ⁊ populo cõmẽdauit illi sanctũ Uedastũ. Ad hunc sanctum Uedastũ: venit postea vir quidã nobilis ⁊ religiosus visitare illũ. Quem discedentẽ noluit sanctus dimittere sine viatico: ⁊ mãdauit puero vt siquid ei remansisset vini auferret. Qui aridũ inuenit vasculũ: in quo vinũ seruare solebat. Qđ cum tristis nunciasset scõ: ille cõfisus de dei gratia ait. Uade ⁊ quicquid inueneris affer. Qui currẽs vas vino optimo plenũ ⁊ superfluẽs inuenit ⁊ attulit. Scũs autẽ Uedastus sub magna attestatione pcepit puero. oĩb⁹ dieb⁹ vite sue hoc tacere miraculum.

¶ De Episcopatu ei⁹ ⁊ trãsitu ⁊ exequijs. C. X.

Post hoc sanctus Remigius ordinauit eum episcopũ: ⁊ misit attrebatũ: qui in ipsa ciuitatis porta sanauit claudũ quẽdã ⁊ aliũ cecum illuminauit. Inuenit autẽ inter domorũ murorũq; fragmẽta: antique ruinas ecclie. Qđ dum videns suspiraret: ecce subito ex ruinosis speluncis vrsus prosiliuit. Cui vir dei precepit: vt deserta loca peteret: ne vltra ripas illius fluminis trãsiret. Qui nunq̃ postea visus est in illis partibus. Post hec quidã nobilis francus Otinus noĩe: regẽ Lotharium lodouei filiũ vocauit ad prandiũ: ⁊ cũ eo sanctũ vedastũ. Qui domũ intrans more sibi solito dextra extenta: oĩa signo sancte crucis signauit. Quedã võ ibi vascula erãt ceruisia plena: sed male gẽtili errore demoniacis incantationib⁹ infecta. que mox p virtutẽ sancte crucis dirupta crepuerunt. ⁊ quicquid liquoris cõtinebãt in terrã effuderũt. Territus rex ⁊ eius optimates: quesierunt causam tanti prodigij. Qua audita: multũ in fide cõfortati sunt. annis fere. xl. ecclesie attrebacensi prefuit. Nocte illa qua transijt: visa est colũna clarissime lucis a culmine domus in qua iacebat: vsq; ad summũ celi: horarũ ferme spacio duarũ stare. Conuenerũt ad eius exequias chorus ⁊ populus copiosus. aliarũq; ecclesiarũ sacerdotes ⁊ diaconi ⁊ clerici multi: ⁊ inter lachrymantiũ voces in terra: audiebant psallentiũ voces in celo. Et dum feretrum in quo iacebat paratũ staret in medio: accedẽtes mouere eũ non valebant. Tunc sciscitati sunt Scopilionẽ archipresbyterũ: qui secretarius fuerat sermonũ viri dei. si quid eũ de sepultura sua mandasse memoraret. Qui respõdit sepius eũ audisse se dicentẽ. q nullus intra muros ciuitatis sepeliri deberet. qr oĩs locus ciuitatis debet eẽ viuorũ non mortuorũ. Uolebant enim illũ in ecclesia beate Marie semp virginis vbi epũs psederat tumulari. Ipse võ sepulture sue locũ in oratorio qđ paupere sumptu. i. ligneis tabulis prope littus crẽcionis fluuioli edificauerat: fieri disposuisse cognoscit. Sed indignũ duxerũt tãti viri corpus in loco tam humili sepelire: qr paludis obsitus inaccessibilis erat pplo. Tũc scopilio cunctos hortatus est ad oronẽ: ⁊ clamauit cũ lachrymis. Heu mihi pater piissime: qđ vis vt faciã. qm ⁊ dies in vesperũ iã declinat. ⁊ q ad tuas cõuenerũt exequias ad ppria remeare festinãt. pmitte obsecro te pferri ad locũ q tibi filiorũ cura pparat⁹ ẽ. Et his dictis: accipiẽtes feretrũ nullũ onus sentiẽtes portauerũt illud ad ecclĩaz sancte dei genitricis. ⁊ sepelierũt illud in dextera parte altaris: ⁊ iacuit ibi vsq; ad tpa sci autberti: qui septimus ei in sede pontificali successit.

¶ De Uita sancti Leonardi lemouicensis. C. XI

Ex gestis eius. Floruit quoq; eodẽ tẽpore btũs Leonardus qui a scõ Remigio de sacro fonte leuat⁹: ⁊ ab ipso salutarib⁹ disciplinis instruct⁹. Cũ parẽtes ei⁹ primi essent in palatio regis francie lodouei. tantã ab ipso rege gratiã obtinuit: vt quoscũq; icarceratos: psonaliẽ visitaret absolueret. Tantũ quoq; a dño ipetrauit vt oĩb⁹ infirmis ad se cõfluẽtibus sanitatis remediũ obtineret. Cũ ergo fama sanctitatis eius se vbiq; diffunderet. rex eũ secũ manere multotiẽs rogauit. donec opportuno tẽpore ei episcopatũ daret: sed ille humiliter renuit: ⁊ optans inuenire solitudinẽ. relictis oĩbus Aurelianũ predicãdo cũ fratre suo lipardo puenit. Ubi postq̃ in quodã cenobio aliquandiu vixerũt. cũ lipardus ibi super ligerim solitarius remanere vellet: ⁊ Leonardus in aquitania predicare disponeret. osculantes se adinuicẽ discesserũt. Leonardus igit constanter vbiq; predicans: ⁊ miracula faciens: in quadã silua ppe vrbem lemonicas habitauit. Accidit autẽ quodam tpe: vt rex cum suis iuuenib⁹ more solito in illo nemore venaret: ⁊ regina que cum ipso causa delectãdi perrexerat partu periclitans moreret. Dũ ergo morienti medici subuenire nõ possent: ⁊ rex ⁊ familia propter eam vehemẽter lugerẽt. leonardus tũc p nemus iter faciẽs plãctum eorũ audiuit. ⁊ illic ex pietate veniẽs: ad regẽ sine mora vocatus intrauit. Cũq; iterrogatus quis eẽt ⁊ vnde: leonardũ se esse ⁊ discipulũ sancti remigij fuisse se diceret. rex spem nouã concipiens: eũ ad reginã induxit: rogans vt pro ea oraret: quatin⁹ de edita prole ⁊ liberata cõiuge: duplex p illũ gaudiũ obtineret. tũc vir dei fusa oratione: quod petebat obtinuit. Et oblatis ei copiosis munerib⁹ cũcta respuit. hoc solum a rege postulans: vt sibi ⁊ posteris suis deo seruituris tantũ de nemore illo daret: quantũ ipse nocte cũ asino circuiret. Constructo itaq; monasterio strictissime deo viuens: duos secũ monachos habuit. Et quia aqua vno ab eis miliario longe erat: puteo quẽ foderant aquã precibus venire faciens: locũ ipsum nobiliacũ propter regem nobilem qui locum dederat appellauit. Ibi quoq; tantã contulit deus ei gratiam: vt vbicũq; aliquis nomen eius in carcere vel in vinculis inuocasset. statim solutus ⁊ liber ad eum veniẽs: suas ei cathenas ⁊ cõpedes presentaret. Hmõi plures cũ eo in perpetuũ remanebant. ⁊ qui male aliena rapuerãt: iam de suo labore etiã alios sustentabãt. Septẽ quoq; familie de genere eius ad eũ venerunt. ⁊ distributo singulis nemore: ibi cum ipso manẽtes exemplo suo plurimos attraxerunt.

¶ De Obitu ipsius ⁊ miraculis sequẽt h⁹. C. XII.

Postquã autẽ in pace quieuit. ⁊ in loco illo vbi primo sepult⁹ est miracula multa fecit. reuelatũ est clericis illius ecclesie: vt alibi ecclesiam fabricarent. ⁊ ibi corp⁹ sancti leonardi honorifice trãsportarẽt. At illi peracto in oratiõe triduano ieiunio: tertia nocte pspiciẽtes: totã puinciã imensa luce fulgentẽ viderunt preter illũ locũ: vbi corpus trãsponere debuerũt. Ibiq; translat⁹ infinita circa incarceratos ⁊ cõpeditos miracula faciẽs: quanti apud deum meriti sit monstrat. Uicecomes lemouicensiũ quãdã maximam cathenam fecerat. quam ad terrorem malorũ ita in cippo sue turris confixerat: q reliquã cathene foris pminẽs ad oẽm aeris intemperiẽ quẽcũq; tenebat mille quasi mortibus exponebat. Tunc accidit q quidã seruus sancti leonardi in ea sine culpa ligatus: cum iam inciperet mori sãctũ leonardũ rogauit: vt qui extraneos absoluebat: seruo suo iniuste moriẽti misericorditer subueniret. Statim sanctus leonardus in alba veste apparẽs imperauit vt surgeret. ⁊ precuntẽ subsequens cathenã illam ad suã ecclesiam baiularet. Quod ⁊ fecit: ⁊ ad laudem dei videntes hoc plurimos excitauit. Quidam peregrinus a sancto leonardo rediens: in aruernia captus est. ⁊ querenti cur innocentẽ in carcere cõclusissent: responderunt q nisi se copiose redimeret non exiret. Sequenti nocte dño castelli sanct⁹ leonardus apparuit. ⁊ vt peregrinũ suũ innocẽtẽ abire pmitteret imperauit. Sed ille mane euigilans: ⁊ visionẽ q̃si somniũ parupendens de sãcti imperio nihil fecit. Altera nocte similiter somniauit: ⁊ tamẽ propter hoc hominẽ nõ laxauit. Tertia nocte sanct⁹ leonardus peregrinũ arripiens: extra oppidũ deduxit. ⁊ stati turris cũ media parte castelli corruens oppressis plurimis: solũ principẽ ad suã cõfusionẽ fractis cruribus reseruauit. In britãnia filix quidã tenebatur. sed tñ sanctũ leonardũ vt sibi succurreret diutius precabat. Unñ ipse sanct⁹ in medio carcere statim affuit. ⁊ palam custodib⁹ hominẽ sic absoluit: q imposita ei cathena: quam ad ecclesiam suã ferret: manu propria per mediũ illorũ deduxit.

¶ Qualiter Lodoueus auxilij dei signis animat⁹ de gothis triumphauit. C. XIII.

Gregorius thuron. Cũ autẽ venisset rex Lodoue⁹ parisius: ait ad reginã ⁊ ad popolũ suum: Satis mihi durũ videtur q gothi arriani: partẽ galliarũ optimã tenẽt. Eamus igit: ⁊ cum dei gratia eijciamus eos de terra. Cui regina ait Faciamus ecclesiã in honore beati Petri apostoli: vt in bello sit auxiliator tibi. Tunc rex in directũ proiecit a se bipennẽ suam: ⁊ dixit. Hic fiet ecclesia beatorũ apostolorũ: dum auxiliãte deo reuertemur. Cõmouit hinc rex cunctũ exercitum suũ francorũ: ⁊ pictauos direxit. Ibi enim Alaricus rex gothorũ cõmorabat. At vero cum multa pars hostiũ per territoriũ thuronẽ. ciuitatis transiret: precepit rex pro reuerẽtia sancti Martini: vt nihil aliud nisi herbã presumerent accipere ad eorũ equos sustentandos. Direxit itaq; nuncios rex ad beati Martini basilicã cũ munerib⁹ multis: ⁊ equũ suũ quẽ amabat plus oĩũ ⁊ ait. Ite ⁊ forsitan aliquid victorie ex sancto sermone

[illegible] etiā a sancta scriptura. Tunc datis muneribus nunciis dixit. Si tu dñe adiutor mihi es: ⁊ gentē hanc incredulā meis manib⁹ tradider is in [illegible] se [illegible] martini dignat⁹ es mihi reuelare. Uenientibus aūt pueris eius ad beati Martini ecclesiā, cū ipsa limina [illegible] primicerius ecclesie hanc antiphonam imposuit dicens. Precinxisti me virtute ad bellū. ⁊c. Quā vocē psallentiū vt audirēt deo grās agētes. dimissis muneribus cū leticia nūciauerunt regi. Cū venisset autē rex ad fluuiū vicennā cū exercitu suo in quo loco eū vadare deberet nō inueniebat. inundauerat enim a multitudine pluuiarū. Deprecatusq; est dominū vt vadum illi ostēderet. Et nocte illa ibidē fuit. Mane aūt facto cerua mire magnitudinis eos domini nutu precedēte: vadū ostēdit. Illaq; vadante: populus quoq; sequens vadauit. Ueniēte vero rege apud pictauos: dum procul ab ecclesia sancti Hilarij tentoria strixisset ea nocte farus igneus ex ea visus est exisse. apparuit nempe sup ipsa tentoria in auxiliū lodoneo regi cū virtute beati Hilarij. Precepit ergo rex exercitui suo vt nec cibū nec quippiā stipēdij de pago ipso acciperēt neq; etiam spolia. Tunc fortiter dimicauit cū rege gothoꝝ in campo vagladinse super fluuiū clinum: miliario decimo ab vrbe pictaua. Illisq; inter se pugnātibus: gothi cū rege suo nimis collisi: terga verterūt: ⁊ lodoneus rex victor extitit. Deinde thuronē. ciuitatē reuersus: multa munera basilice beati Martini tribuit. Equū vō quem antea ad ipā ecclesiā transmiserat. recipe voluit ab illis matricularijs datis pro eo argenti solidis centū. Quib⁹ datis: equus ille nullatenus se mouit. At ille ait. Date alios centū solidos. Cūq; dedissent statim equus solutus abijt. Tunc cū leticia rex ait. Uere beatus Martinus bonus est in auxilio: sed carus in negocio. Ab anastasio īperatore accipiebat tūc codicillos Lodone⁹ rex in basilica sancti Martini. Qui corona aurea in capite suo imposita. ascenso equo aurū ⁊ argentū in atrio qḋ [illegible] ciuitatem ⁊ ecclesiam beati Martini per [illegible] populo [illegible]tum erogauit manu propria.

ℭ De Simacho patricio boecij socero ⁊ dictis eius. C. XIIII.

Igibertus. Eodē tēpore Simachus patricius rempublica illustrauit ⁊ cū eo gener eius Boecius vir cōsularis: cōspicuus in vtraq; lingua eruditionē oīum liberaliū artiū: q̄ pene oēs a greco in latinū trāstulit ⁊ exposuit. Actor. Scripsit aūt simachus epistolarū librū vnū: de quo paucas istas notabiles sentētiolas hic excerptas subieci. Oīs ostētatio nō caret suspicione mendacij quia quicq̄d assumit̄ propriū non putatur. Facit affectio tenerior vt sit querela procliuior. Mollis est aius diligētis: ⁊ ad oēs sensus doloris arguit̄. Si negligētius tracteꝰ cito marcescit vt rosa: si duri⁹ teneas liq̄scit vt liliū. Leticia loq̄x res est: atq; ostētatrix sui. Semper natura gaudet eq̄libus: ⁊ familiare sibi est omne qḋ sile est. Natura rerū est: vt q̄ balbutiūt plus loquant̄: affectant enī copiā sermonis pudore defectus. Quorū mens honesta est imbecilla frons est. Iusta cōiectura est que de amicoꝝ pondere ⁊ estimatione colligit̄. Pro optimis viris quisq; interuenit: nō magis illoꝝ videt̄ iuuare cōmodū: q̄ suū cōmēdare iudiciū. Leuat̄ egritudine aius: quotiēs in [illegible] est [illegible] spernere [illegible] pena [illegible]. O diui parius corpore lōga velamina. Illa vestis [illegible] q̄ nō trahit puluerē: nec ī humū dimissa calcat̄. Scio senes ad capescēdū laborē segnes fieri. sz q; crescūt vicia cū tēpore. apti⁹ est negocijs intimādis viue vocis idiciū. Supuacanei laboris est cōmendare ꝯspicuos: vt sine sole possis facere presens. Ex meo [illegible] amicitiā nō posse seruire officiis [illegible]. Iure aperta piget esse prolixū: in arduis autē rebus multū valet lōgior diligētia. Reuera oīs affectio īpatiēs est: etiā iuste ⁊ legitime tarditati. Mediocribus scriptis amicorū benignitas scit fauere. aliorū autē inuidia nescit ignoscere. Patriā defectu alimentorum laborantē periculosum est inhabitare. crudele ⁊ impium deserere. Nō deest nobis vsus aduersa tolerandi. nam crebro ictum fortune ferre didicimus. [illegible] in vestitu hominū ceteroq; [illegible] loco ac tempori apta sumuntur. Ita ingeniorum varietas in familiaribus scriptis negligentiam quandā debet imitari. in forensibus autem acuere arma facundie. Bonis familiare est studia bona cumulare. quorum gratiā sentiunt non perire.

ℭ De [illegible] Boecij ⁊ quibusdā dictis eius. C XV.

Boecius quoq; multa cōposuit. Tēpore nāq; eius vt legit̄ exorta est heresis de trinitate. sed ipse cōgregata oī synodo se subtraxit. ne sibi ppter facundiā eloquētie cause imponerent̄ agēde. Ob quā causam [illegible] suspectus a [illegible] habebatur compo[illegible] contra ipsos hereticos de sancta trinitate librum vnum. Quando autem rex gothorū theodoricus romanā rempublicā armā inuasit: boeci⁹ plus oīb⁹ ei restitit postmodū apud eum accusat⁹. q; sollicite laboraret vt senatū ⁊ rempublicā ab eius manib⁹ eriperet: cū plurib⁹ alijs proscriptus atq; in exiliū missus: papie incarceratus est. In carcere aūt positus quasi de grauī glorie ac rerū mutatione doleret: vt cōsolationis medicinas tanto dolori nō tam sibi q̄ alijs quereret: librū edidit de cōsolatiōe phie: ostendēs glorā ⁊ dignitatē ceteraq; terrena non vera bona: sed nihil esse ⁊ ideo nulli appetenda esse: nec de eorū amissione dolendū: vel adeptione gaudēdū. Tandē vero lōgo [illegible] ab ipso theodorico peremptus est. Anno domini quingentesimo. xxj. scḋm cronica. Pter hec etiā que p̄dicta sunt inuenit̄ scripsisse librū de disciplina scholarū: ⁊ librū de musica: de logica vero libros topicoꝝ ⁊ diuisionū. libros etiam cathegoricoꝝ ⁊ silogismorū hipotheticoꝝ: ⁊ cōmēta sup aristotelis libros ⁊ alia plura ex quib⁹ ad presens hic inserere placuit hec pauca moralia. Boeci⁹ ī lib. cathegoricorū silogismorū. Nemo si quid in puerilib⁹ disciplinis accepit: id sacrosanctū iudicet: quādoquidē res teneris aurib⁹ accōmodatas senior phie tractat⁹ eliminat. Idē in libro hipotheticorū scḋo. Nullū bonū est quod nō pulchri⁹ elucescat: si plurimorū notitia cōprobet̄. Hoc in se obtinet propriū munus amicitia vt nolit habere solitarias cogitationes [illegible] nullū pmptiu⁹ q̄ ei quem diligit cōfitet̄. Idē in libro diuisionum. Quis hoc nō videat plurimū ad bonarū artium valere defectum: si apud mētes hominū nūq̄ sit desperatio displicendi.

ℭ Iterū de dictis eiusdē. C. XVI.

Idem in libro de cōsolatiōe philosophie primo. Mors hominū felix que se nec dulcibus annis. Ingerit: ⁊ mestis sepe vocata venit. Quid me felicē totiēs iactastis amici. Qui cecidit: stabili nō erat ille gradu. Studia philosophoꝝ ifructuosis affectuū spinis: vberē fructib⁹ rationis segetē necāt: hominūq; mētes assuefaciūt morbo nō liberāt que dolores eius nullis fouēt remedijs: sed dulcibus insup alūt venenis: sirenes vsq; in exitiū dulces. Talia tibi cōtuleramus arma que nisi prior abiecisses: inuicta te firmitate tuerentur. Stultorū ⁊ si numerosus exercit⁹ tamē spernēdus est: quia nullo duce regit̄: sed errore tm̄ temere ac passim limphāte raptat̄. Si opē medicātis expectes oportet vt vuln⁹ detegas. Hoc cōsciente libertas habet: p tuendo iure. spreta a me potētū semp offensio. Minuit se quodāmodo pbantis cōscientie secretū: quotiēs ostēdēdo q̄s factū recipit fame p̄ciū. Ultimā hanc dixerim aduerse fortune sarcinā: q; dū miseris aliqḋ crimē affigitur: que pferūt meruisse credūtur. Quātas rerū lubrica versat fortuna vices. Premit insontes debita sceleri noxia pena. At peruersi resident celso mores solio sancta q; calcāt: latet obscuris cōdita virtus clara tenebris. Nubib⁹ atris cōdita nullū fundere possint sidera lumē. Tu quoq; si vis lumine claro cernere verū: tramite recto carpe callē: gaudia pelle: spēq; fugato pelle timorē: nec dolor assit. Nubila mens est vinctaq; frenis: hec vbi regnant.

ℭ Adhuc de eodē. C. XVII.

Idē in libro scḋo. O[illegible] subita rerū mutat[illegible] sine q̄si quodā fluctu cōtingit aiorū. Anxiosā est vnet q̄s felicitatē habiturā an cara sit fortune [illegible] p̄sens nec manēdi fida: ⁊ cū discesserit allatura merorem. Nō qḋ ante oculos situ ē sufficit intueri. Rerū exitū prudētia metitur. Quis enī ē tā cōposite felicitatis vt nō aliqua ex pte cū statu sui q̄litate rixet̄. Nemo facile cum fortune sue felicitate concordat. Inest enī aliq̄d singulis: qḋ expertus ignoret: exp̄t⁹ exhorreat. Adde q; felicissimi cuiusq; delicatissim⁹ sensus ē ⁊ nisi ad nutū cūcta suppetāt [illegible] minimis quibusq; [illegible] [illegible] fortunat [illegible] summā beatitudinis detrahunt. [illegible] quē exiliū vocas: icolētib⁹ patria est. Adeo nihil est miserū nisi cū putes: contraq; beata sors omnis est equanimitate tolerātis. Quis enim est ille tam felix qui cum dederit impatientie manus: statum suum mutari nō optet. Paucis minimisq; natura contenta est: cuius satietatē si sup fluis vrgere velis aut [illegible] qḋ [illegible] fecit aut noxiū. Plurib⁹ adminiculis opus est: ad tuendā p̄ciose suppellectilis varietatē. Uerūq; illud est pmultis indigere: qui permulta possident. contraq; minimis qui habundantiā suam nature necessitate non ambitus superfluitate metiunt̄. Cetera animalia suis finibus contenta sunt. vos autē deo mente consimiles a rebus infimis excellentis nature ornamenta captatis. nec intelligitis quantam cōditori vestro faciatis iniuriā. Ille gen⁹ humanū terrenis oib⁹ p̄stare voluit vos dignitatē vestrā infra infima queq; detruditis. Nam si omne cuiusq; bonū: eo cuius cōstat esse preciosius: cum vilissima

rerum vestra bona esse iudicatis eisdē vos metipsos vestra estimatione summittitis. In oī aduersitate fortune infelicissimū īfortunij genus est fuisse felicē. Quā multis amaritudinibus humane felicitatis respersa est dulcedo. q̄ et si fruenti iocunda videat̄. tamen quominus cū velit habeat retineri nō pōt. Liquet igit̄ q̄ sit mortalium rerū misera beatitudo: q̄ nec apud equanimos perpetua durat: nec anxios tota delectat. Diuitie magis effundēdo q̄ coaceruādo nitent. tunc enim p̄ciosa est pecunia: cū translata in alios largiēdi vsu desinit possideri. Auaricia semp odiosos: claros largitas facit. O angustas inopesq̄ diuitias. q̄s nec habere totas pluribus licet et ad quē libet sine ceterorum paupertate nō veniunt.

C Adhuc de eodem. C. XVIII.

Humane nature ista cōditio est vt tunc tm̄ ceteris rebus cum se cognoscit excellat eadē tamē in bestias redigat̄: si se nosse desierit. Nā ceteris aīalib⁹ sese ignorare nature est: hoībus vicio venit. Tu qui nūc contū gladiūq̄ sollicitus pertimescis. si vie huius callē vacuus viator intrasses: corā latrone cantares. O p̄clara opum mortalium beatitudo: quā q̄ adeptus fuerit securus esse desistit. Nō virtutibus ex dignitate: sed ex virtute dignitatibus honos accedit et collata improbis dignitas. nō modo nō efficit dignos: sed prodit potius et ostētat indignos. Nos nisi ad populares auras inanesq̄ rumores recte facere nescimus. et relicta cōsciētie virtutis p̄stantia de alienis premia sermunculis captamus. Quidā cū adorsus esset cōtumeliis quendā qui nō ad vere virtutis vsum: sed ad superbam gloriā falsum sibi nomē ph̄i induerat. adiecit iam se sciturū an ille ph̄us esset: videlicet si illatas iniurias patienter tolleraret. Tum ille patientiā paulisper assumpsit: acceptaq̄ cōtumelia: velut insultans iam tandē inq̄t philosophum me esse intelligis. At alter nimiū mordaciter. Intellexerā inq̄t si tacuisses. Fugare indigentiā copia querimus. ad hoc nobis incōtrariū cedit quippe pluribus adminiculis opus est. ad tuendam preciose supellectilis varietatē. verūq̄ illud est p̄multis indigere. qui p̄ multa possident. Mors spernit altā gloriam. inuoluit humile pariter et celsum caput. equatq̄ sūmis infima. Ego plus hoīb⁹ reor aduersam q̄ prosperā prodesse fortunā. Illa semp speciē felicitatis blāda mentit̄ hec semp vera est. Illa fallit: hec instruit. Postremo felix a vero bono blandimentis deuios ducit. aduersa plerūq̄ ad vera bona reducēs vnco retrahit. An hoc etiā inter minima estimādū putas: q̄ amicorum tibi fideliū mentes hec aspera hec horribilis detexit: hec tibi certos sodaliū vultus ambiguosq̄ secreuit. Illa discedens suos aufert tuos relinq̄t. Felix nimiū prior etas. Contenta fidelibus aruis. Nec inerti p̄dita luxu. Facili que sera solebat. Ieiunia soluere glande. Nō bachica munera norat. Liq̄do confundere melle. Nec lucida vellera serū tyrio miscere veneno. Somnos dabat herba salubres. Potū quoq̄ lubricus amnis. Umbras altissima pinus. Utinā mō nostra rediret. In mores tp̄a priscos. Sed seuior ignibus ethne. Feruēs amor ardet habēdi. Heu p̄mus q̄s fuit ille. Auri qui pōdera tecti. Gēmasq̄ latere volētes. Preciosa pericula fodit. Si nūc iter mures videres vnū aliquē ius ac potestatē p̄ ceteris vendicantē quāto mouereris cachinno. Quid vo si corpus spectes imbecilli⁹ hoīe reperire queas. Nemo aūt in quēpiā ius aliq̄d nisi in solū corpus: et q̄d īfra corpus est (fortunā loquor) exercē pōt. Oīa fortune bona ad īprobissimū quēq̄ vberiora p̄ueniūt: et collata improbis dignitas nō mō efficit dignos. s; p̄dit poti⁹ et ostētat īdignos.

C De eodem in .iii. libro [illegible] C. XIX.

Omnis mortaliū cura q̄s multipliciū studiorum labor exercet [illegible] p̄cedit. sed ad vnū tm̄ beatitudinis fontē nitit̄ p̄uenire. quo q̄s adepto nihil vltra desiderare queat. est eni cuncta intra se bona cōtinēs. Liquet ergo beatitudinē esse statum bonorum oīum cōgregatione perfectū. Quē (vt diximus) mortales oēs diuerso tramite adipisci conant̄. Est enim hoīum mentibus veri boni naturaliter insita cupiditas. s; ad falsa deui⁹ error adducit. Nature quidem minimū auaricie vero nihil satis est. Regum familiares: regia potestas sepe incolumis sepe elapsa prosternit. Quem felicitas amicum fecit. infelicitas inimicum faciet. Nulla pestis efficacior ad nocendum q̄ familiaris inimicus. Si tuam nō habeo: splendidum te aliena claritudo nō efficit. Uoluptatū appetentia est plena anxietatis societas vo penitētie. Pecuniā ne ogere cōnaberis: at ne eripiens habēti. Dignitatibus fulgere vis: danti supplicabis. et qui preire ceteros honore cupis poscendi humilitate vilesces. Potētiam ne desideras subiectorum insidijs obnoxius periculis subiacebis. Gloriam petis: sed per aspera queq̄ distractus securus esse desistes. Uoluptariam vitam degis, quis non spernat et abijciat vilissime rei f. scorpis seruitium. Quis legem det amantibus: maior lex amor est sibi. Quod q̄sq̄ preceteris petit hoc summū bonū indicat. Potētē cēses qui satellite ambit qui quos terret et ipse pl⁹ metuit. Tragicus exclamat. O doxa doxa que mentib⁹ hominū nihil aliud facta es q̄ auriū inflatio magna. Qui falso predicant̄ suis ipsi necesse ē laudib⁹ erubescāt. Si voluptas corporalis beatum facit: beatiores sunt pecudes hominib⁹: quarū omnis ad explendā corporalē lasciuiam festinat intētio. O qui p̄petua mundū ratione gubernas. Terrarū celiq̄ sator: qui tēpus ab euo iubes. Stabilisq̄ manēs das cūcta mouere: pulchrū pulcherrim⁹ ipe mūdū. Mente gerens: qui numeris elemēta ligas: Nihil ē quod nō oīpotēs: sed malū facere nō potest ergo malū nihil est.

C De eodem. C. XX.

Idem in .iiii. li. Imperātē florēteq̄ nequitia [illegible] ret: verūetiā sceleratorū pedib⁹ subiecta calcat̄. Qui virtute deserta hō desinit: cū i diuinā cōditionē trāsire nō possit vertit̄ in beluā. Eorū qui in possessione vel i profectu vel adeptione virtutis sūt: omnē quecūq̄ sit bonā iudico: in īprobitate vero manētib⁹ omnē pessimā esse fortunā. Sicut p̄bis p̄bitas ipsa p̄miū: ita improbis nequitia ipsa suppliciū. Miserū est voluisse praua: potuisse miserius: sine quo volūtatis misere langueret effectus. Triplici ergo vrgerent̄ infortunio q̄ scel⁹ volūt possū ꝑficiūt. Et si neq̄tia miseros facit: miserior sit necesse ē diuturnior nequā. Infeliciores sūt mali impuniti q̄ supplicia luentes: q̄tuis in eorū supplicio nulla spes correctionis: null⁹ respect⁹ habeatur exempli. Nam pena rōne iusticie bona ē: impūitas merito īiquitatis mala. Mali: similes sunt auib⁹: quarū intuitū nox illuminat: dies cecat. Illata iniuria nō accipientis: sed inferentis miseria est. Idē in libro quinto. Qui recto celū vultu petis. Erigisq̄ frontem in sublime feras animum quoq̄. Ne grauata pessum. Inferior sidat mens corpore celsius eleuato. Eternitas ē interminabilis vite tota simul et perfecta possessio. Magna vobis dissimulare nō vultis indita est necessitas probitatis cū ante oculos agitis iudicis cūcta cernētis.

C De sancto [illegible] C. XXI.

Ex gestis eius. Cū aūt lodoueus iam per [illegible] apicē gubernaret subito febrili dolore correptus: cum a nullo medicorū sanari posset: audiuit famā sancti seuerini abbatis agauensiū monasterij q̄d ab incolis loci multis signorū titulis īsigni haberet: eūq̄ ad se accedere p̄ nūciū suppliciter rogauit. Qui deuotus et benign⁹ ad eū accessit: eūq̄ p̄cib⁹ suis ab infirmitate sua diutina liberauit. Porro p̄ aliq̄d temporis spaciū cum illo manens: multos de domo ei⁹ simul et de p̄fiaca plebe: diuersis calamitatib⁹ oppressos: ad sanitatē sacris oratiōib⁹ reformabat: claudis videlicet restituēs gressū mutis loquelā cecis lumen: surdis recreabat auditū: imūdos quoq̄ sp̄us de corporib⁹ pellens obsessos p̄claris virtutū diuulgabat̄ titulis. Rex deniq̄ lodoueus benigno eū poscebat affatu Obsecro inquiens abba pater: accipe pecuniam de thesauro nostro quātūcūq̄ volueris: et eam p̄ut libet eroga pauperib⁹. Rei etiā quicūq̄ in regno meo carcere reclusi p̄ sua detinētur nequitia: tua indulgētia cūcti laxent̄. Iubēte itaq̄ rege cūcti in regno suo pādūt̄ carceres: et innumero eorum multitudo q̄ diuersis erāt cruciatib⁹ afficiendi et morte debita puniēdi: beati seuerini aduētu letabūdi egrediētes soluūtur ab omni tormētorū genere. Cū autem obitū suū appropiquare cognosceret: sicut ei ostēsū fuerat ab angelo: ab vrbe p̄sius promouens ad mōtē quē castrū nācotis vocāt p̄uenit: in cui⁹ vertice erat oratoriū in quo duo presbiteri deo seruiebāt. Quib⁹ corp⁹ suū cōmēdauit sepeliēdū: sicut ei fuerat reuelatum ab angelo. A quib⁹ honorifice susceptus: inter sacra eorū colloquia sp̄um exalauit. Ipsa autē hora obit⁹: instar stelle totus lumine circūfusus est loc⁹. Dui⁹ festū recolit̄ .iij. idus febuarij.

C De sancto maxencio abbate pictauensi. C. XXII.

Agibertus. Qui [illegible] [illegible] pictauensis [illegible] i gallia claruerūt. Ex gestis eiusdē maxēcij. Hic maxēti⁹ īter cetera virtutū miracula mortuū suscitare p̄meruit. multotiēs aues fere relictis nemorū ramis in manu eius more domestica [illegible] [illegible] tur ab angelis: adeo vt splēdor cellule in qua psallēs iugiter habitabat: veluti micātium globus astrorum videntib⁹ ministris vel monachis reluceret. Refectio eius ei⁹ erat panis ordeace⁹ et aqua frequenter tamen diuinis dapib⁹ pascebat̄ ab angelis. Sic aūt orationib⁹ incūbebat: vt se incuruādo ad instar camelorū: in eius mēbris velut gib

bi apparerent. Quodā tpe estiuo dum monachi inter opa estuātes
siti grauarent̄. idem vir dei oratiōe expleta. baculū quem tenebat
in aruo fixit: ꝛ in conspectu astantiū fons viuus deorsum effluxit:
vnde ꝛ monachi deo gratias agētes sitim extinxerūt ꝛ multi lāguē-
tes postea sanati sunt. Quodā tempore frāci cum gothis conflictu
bellico aduenientes: pcedente eorum rege Lodoueo: cū monasterio cui
Maxēcius pẽerat appropinquassent: cogitare ceperūt vt illud de-
bellarēt: ꝛ sanctū virū occiderēt. Cumqꝫ suadente diabolo: vnus ex
barbaris manū extēderet: vt eū decollaret. suspēso in aere gladio et
manu gladiatoris inaniter remansit extenta: ꝛ ceruix sancti viri pe-
manēs illesa. post paululū autē cepit seipsum dentib⁹ laniare: ꝛ pꝛi-
priū corpus crebris vulneribus lacerare: ꝛ tandē accēsus insania pꝛo-
pri⁹ īfelix extitit homicida. Reliq̄ v̄o repēte luminib⁹ sūt cecati mē-
te turbati vt vix alter alterū recognosceret. Qd̄ cum ad aures Lodo-
uei puenisset. ad sanctū virū ocius accurrit. seqꝫ prosternēs humilit̄
adorauit: ꝛ veniā sibi suisqꝫ postulauit. Vir autē deo plenus mot⁹
precib⁹ regis: signo crucis sup eos expresso: ꝛ eulogiarū ex panis fra-
gmine benedictione largita. sanitatē intulit: ꝛ eos incolumes ad ca-
stra redire pmisit. Post hoc quidā segetis cultor cū ad euellendum
filicē die dñico pperasset in messem manus ei⁹ circūstricta p bien-
niū pmāsit. ita vt nullus medicorū adhibere posset medicinā. Tādē
ad virū dei prexit: q̄ orōne fusa sanitatē integrā manui ei⁹ reddidit.
Simili modo mulier cū cupiditate stimulāte die dñico fila torque-
ret manus ei⁹ inutiles facte sunt. Que ad virū dei prefatū venit: ꝛ il-
le mox p signū sancte crucis eā sanā reddidit. Obitū quoqꝫ suū lon-
ge ante presciuit ꝛ monachis suis. vi. kal. iunij hora nona diei se de
mūdo transiturū īdicauit. Qd̄ ꝛ ita accidit: vt vir scūs pdixit.

De Cōcilio aurelianēsi qd̄ pmū fuit in francia. C. XXIII.

Prima synodus a francis hoc tēpore in vrbe Lo-
douei regis Aurelianis habita est. in q̄
multa decernunt̄ ecclesie vtilia. Hāc synodū. xxxij. epi-
scoporū cōgregauit scūs Melanius. q̄ regi Lodoueo fa-
miliaris erat. fuitqꝫ actor canonū ibi pmulgatorū sicut in pfatione
eiusdē synodi legit̄. Ex cui⁹ decretis sunt ista. Populus a missa nō
discedat. anteq̄ꝫ misse solēnitas īpleat̄: ꝛ nisi epūs fuerit benedictio-
nē accipiat sacerdotis. Rogatiōes ante ascensionē dñi ab oibus ec-
clesijs placuit celebrari. ita vt triduanū ieiuniū pmittat̄. p qd̄ triduū
serui ꝛ ancille ab oī ope relaxent̄: quo magis plebs vniuersa cōue-
niat. Quo triduo oēs abstineāt: vt q̄dragesimalib⁹ cibis vtant̄. Cle-
rici v̄o q̄ ad hoc opus sanctū adesse cōtempserint fm arbitrium epi
ecclesie suscipiāt disciplinā. Si clericus monachus scholaris: diui-
nationes vel auguria crediderit. vel sortes q̄s mentiunt̄ esse scōꝝ q̄-
buslibet putauerint intimādas cū his q̄ eis credūt ab ecclesie comu-
nione pellant̄. Epo si infirmitate nō fuerit īpedit⁹ ecctie. cui pxim⁹
fuerit die dñico deesse nō liceat. Hec ꝛ alia plura ibidē ecctie vtilia
(vt dictū est) auctore sancto Melanio redonēsi decreta sunt.

De Sancto Melanio redonēsi. C. XXIIII.

Ex gestis eius. Fuit autē scūs Melani⁹
de venetēsi parrochia. de
villa placio nobilis genere: forma pcipuus: corpe castus
cuius cōsilio rex Lodoueus paupes alebat. ꝛ scōs hono-
rabat. Hic habuit aliq̄n diabolū obuiū ī specie tauri cornutū. Quē
interrogās scūs quo iret: respōdit ille. Ad fratres vado: potionē eis
dare. Et mox iuit scūs ad oratoriū suū. Diabolus autē vnū de senio-
ribus hauriētē aquā ingressus est. Quē cū vexaret: sanctus vexato
alapam dedit. ꝛ demonē excussit tanteqꝫ virtutis erat: vt demones
ante illū celare se nō auderēt. Quadā die cōuenerūt apud andega-
uis sanctus Melani⁹ ꝛ scūs Albinus: ꝛ sanct⁹ Victor: scūs Mar-
sus: atqꝫ Lantonus. Quib⁹ cum eulogiā dedisset sanctus melani⁹
ꝛ oēs accepissent. sanctus marsus tenuit eulogiā: ꝛ in sinum suū ca-
dere permisit. que versa est in cingulū serpētis. Qd̄ ille sentiens. cu-
currit ad pedes sancti Melanij. Quem ille misit ad sanctū Albinū
vt confiteretur quod fecerat. Sanctus autē Albinus misit ipsū ad
sanctū Victorem cenomānis: qui remisit eum ad sanctum Mela-
niū redonis. Qui orans fudit super eum benedictionē: ꝛ versus est
serpens in pristinam eulogiā. Et ita cōmunicatus est beatus Mar-
sus a beato Melanio. Idem sanctus melanius oratoriū suum qd̄
dicitur placio manibus proprijs fabricauit. Sanctus Albinus ꝛ vi-
ctor ꝛ lautoni⁹ ꝛ marsus: admoniti sūt p angelicā visionē ire ad cor-
pus ei⁹ mortui custodiendū. Qd̄ dum deferrēt nauigādo p vicenā
ad vrbē Redonē. xj. vincti qui tenebantur in carcere: in turre iuxta
aquā clamauerūt. Sancte Melani miserere nobis Et statim diui-
sa est turris in duas partes: a sūmo vsqꝫ deorsum: ꝛ sic liberati sunt
In venetēsi pago puerū mortuum suscitauit: qui a demonio vexa-
batur: quem demoni seducēs ꝛ sciens se sciens eijciēdum: in secre-
to cubiculo laqueo strāgulauerat.

De vita sancti arnulfi martyris. C. XXV.

Sigibertus Hoc tpe sanctus arnulfus [illegible]
[illegible] in
gallia claruit q̄ post multos ī pdicando christū agones
ī silua parisiorū aquilana martyrizatus est. Ex gestis
eius. Hui⁹ arnulfi pater primo gentilis quiriacus dict⁹ est: mater p̄
mo gentilis similiter quinciana: Postea baptizati a sancto remigio
ille rogacian⁹ ista eufrosina dicta est: Qui omnia que habebant in
villa retteste. sancto remigio tradiderūt. Sanct⁹ aūt remigius cum
lodoueū baptizasset cū omni francorū exercitu: cōmendauit ei san-
ctū arnulfū. Cui lodoueus scaribergam neptem suā dedit in vxorē
ꝛ eos ambos sancto remigio tradidit. Quibus ille persuasit: vt vir-
gines permanerent: In quo proposito cū beatus arnulfus vitam de-
creuisset finire: facta est ad eū vox de celo in somnis dicens: Si q̄s
nō renūciat omnib⁹: que possidet nō potest esse meus discipul⁹: Et
item: Si vis pfectus esse vade ꝛ vende oīa que habes ꝛ da pauperi-
bus: ꝛ veni: ꝛ sequere me: ꝛ habebis thesaurū in celo: Qui statiꝫ ex-
pgefactus cū sūma festinatione abijt remis ad sanctū remigiū ꝛ eius
fidei spōsam suā credens: ꝛ testamento suo omnia relinquens via-
ticū petijt ꝛ accepit: In peregrinatione sua. xxvij. annos nō in laica-
li habitu pfecit. Apud rauennā die dominica post matutinas sol⁹
remanserat in ecclesia ad orādū: vbi cuiusdā peccatoris anima quā
diabolus ad infernū trahebat exutam a corpore cepit clamare. Sā-
cte arnulfe dei electe succurre: ꝛ hos impetus inimicorū cōprime.
Tūc ille his fletib⁹ cōmot⁹: flens largissime orauit: ꝛ anima ad cor-
pus redijt: ꝛ homo reuixit: ꝛ cui⁹ meritis saluat⁹ fuerit indicauit ꝛ
q̄ ipse eēt arnulfus pegrinus clara voce p̄sentib⁹ patefecit. Stati
sanct⁹ pter inanē gloriā fugiēdā fugit ad sanctū remigiū. Veniēs
autem sup seconam fluuiū ad locū cui cella nomen est obuiā habu-
it quendam mortuū ī feretro. Orauit sanctus ꝛ ille resurrexit quē
secum adduxit ad sanctū remigium. Sanctus autē remigius suam
vxorem ei reddidit. Beatus aūt arnulfus fugiens populū remensē
iterū pegrinationē arripuit: venitqꝫ causa orandi tolosam ad san-
ctū saturniū ꝛ pictauis ad sanctū hilariumꝫ: ꝛ deinde thuronis ad sā-
ctum martinū: Ibi angelo reuelante factus est epūs. Vbi dum qua-
dā nocte inciperet ad vigilias: domine labia mea aperies ꝛ clerici ob-
dormirent: ꝛ nemo esset qui responderet: angel⁹ subiūxit: ꝛ os meū
annunciabit laudem tuam.

De Martirio sancti sigismundi regis. C. XXVI.

Sigibertus. Eo tpore sigismūd⁹ mortuo
patre suo gondobaudo regna-
nit in burgūdia. Lodoueus aūt regno francorum p orbē
gallias dilatato: ꝛ legitime ꝛ pacifice cōfirmato: mortu⁹
ē ꝛ parisi⁹ ī basilica sancti petri apostoli quam ipse ꝛ regina hrotildis
edificauerūt sepultus est. Gregorius thuronensis in historia fran-
corum. Igitur post mortē lodouei regis. iiij. filij ei⁹ videlicet theo-
doricus: lodomiris: hildebertus: ꝛ lotharius regnū eius inter se di-
uiserunt equaliter. Habebat quoqꝫ tunc theodoricus filium nomi-
ne theobertum strenuū ꝛ vtilem. Eleuatiqꝫ sūt in potentia magna
Amalaricus quoqꝫ filius alarici gothorū regis: sororem ad coniu-
giū sibi petijt a supradictis fratribus: ꝛ obtinuit. In diebus illis ro-
tildis regina parisius veniens: rogauit filios suos: vt iniuriā eius in-
dignātes patris ꝛ matris sue mortē vindicarent: Qui in ira magna
cōmoti: cū exercitu magno burgundiā petierūt: cōtra sigismūdū ꝛ
godomarū reges filios gondobaudi. Tunc tēpore: edificauit sigis-
mundus rex monasterium sanctorū martyrū agaunēsiū in burgun-
dia sancti mauricij cū socijs: sex miliū. dcvj. martyrū. Cōmoto igit̄
exercitū burgūdionum contra lodomirem regem ꝛ hildebertū ꝛ lo-
tharium fratres: filios lodouei illisqꝫ inter se pugnātib⁹ burgūdo-
nes sūt cesi cū godomaro. Sigismūdus vero dū ad sanctos agau-
nenses fugeret: insecutus est eum lodomiris: ꝛ cōprehendit eum ꝛ
vxorem eius ꝛ filios: captosqꝫ in pagum aurelianensem eos addu-
xit: atqꝫ in carcerem intrusit. Beat⁹ autem auit⁹ qui erat tūc sanct⁹
dei abbas in aurelianis ciuitate: depcabat̄ lodomirē vt non occi-
deret eos: Sed iste nolebat eū audire: Interfecit aūt ipsū ꝛ vxorem
eius ꝛ filios: proiecitqꝫ in puteū: in loco qui dicit̄ columna vico. Si-
gibertus. Hic sigismund⁹ filiū suū sigericū genuerat malo nouerce
illius vsus consilio. Qui competenti penitētie se adiciēs: ꝛ mart. ry-
bus agaunēsib⁹ se totū deuouens: q̄ dignus fuerit venia: testatur
crebra post mortē eius p eum multis cōcessa sanitatū gratia ꝛ pcipue
febricitantib⁹ indulta curatio. [illegible] Hui⁹ festum recolitur .ij.
kl. maij.

¶ De hormisda papa ⁊ i⁊eritu anastasij ĩpatoris. C. XXVII.

Igibertus. Post symachum papā hormisda romane ecclesie quinquagesimꝰ p̄sidet. Hic cleꝝ cōposuit: ⁊ psalmis erudiuit: Hic respectu ap̄lice humanitatis: grecos ꝯuictu. heretico maculatos absoluit p nūcios suos. Ex li. pontificali. Idē quoqȝ cū cōsilio regis theodorici: direxit eunodiū ep̄m ticinēseȝ: ⁊ fortunatū ep̄m catinēseȝ: ⁊ venātiū p̄sbyterū vrbis rome: ⁊ vitalē diaconē sedis apostolice: ⁊ hilariū notariū: q̄ euntes ad anastasiū augustuȝ nihil egerūt. Idē secūdo misit eunodiū ip̄m: ⁊ pegrinū ep̄m mesenēsem portātes ep̄las ꝯfortatorias fidei: ⁊ ꝯtestatiōes secretas nūero. xix. ⁊ textuȝ libelli. In quo libello noluit ꝯsentire anastasius augustus: q: ip̄e ī heresi euticiana cōis erat: voluit itaqȝ legatos p remuneratione corrūpere: legati v̄o sedis ap̄lice ꝯtēptu anastasio augusto nullatenus cōsenserūt accipe pecunias: nisi satisfactionē sedis ap̄lice opare⁊. Tūc impator repletꝰ furia: eiecit eos p posticulā: ⁊ iposuit eos in nauē periculosam cū militibꝰ ⁊ magistratibꝰ ⁊ p̄fectis eliodoro ⁊ demetriano: q̄ ⁊ h̄ dedit in mādatis vt nullā ciuitatē ingrederen⁊: furoreqȝ repletus anastasius ꝯtra papā hormisdā: inter alia statua sua h̄ scripsit dicēs. Nos iubere volumus nō nobis iuberi. Eodē tp̄e nutu diuinitatis pcussus est anastasius imperator fulmine diuino ⁊ obijt.

¶ De Eunodio ticinēsi ep̄o ⁊ dictis eius. C. XXVIII.

Ex decretis iuenis camerēsis Nicolaus papa michaeli augusto. Magnus inquit ꝯfessor christi eunodius ticinēsi episcopus: qui ab hormisda ap̄lice memorie ꝯstātinopolim missus: innumeras miserias a grecoꝝ vesania pro christi fide ⁊ statu ecclesie non semel pertulit. Johannes viij. bertini abbati. Absit a pijs mentibus quid de romani culminis pontifice sinistrum sentire: cum beato eunodio confessore ticinensis vrbis ante scribente doceamur q: deus omnipotēs aut claros ad tanta fastigia erigit: aut certe quos eligit: illustrat. Sinodus simachi pape. Sinodus dixit. Ea que in libello quē eunodius vestra auctoritate ꝯscripsit sicut in nr̄a presentia relecta sunt: vt proprijs manibꝰ roborentur rogamus: atqȝ imperpetuuȝ ꝯseruentur: sicut predictū est: vestra auctoritate ap̄lica firmen⁊. Symachus r̄ndit: fiat. Actor Ex li. eunodij paucos flores morales excerptos hic supposui. Eunodius. Superflua scribere res iactantie est necessaria reticere contēptus. Amica est homini ad genitale solū reuertenti semper hilaritas. Male pertinax (deus) linoris obloquendi fomitem de loco glorie querit. Exultatio eloquentiā, orat: queȝ ingenium negat. Ira iusto liberior suum plusquā alios lacessit actorē Liberor iusto laudatio tantum glorie decerpit quantum falsitatis adiecerit: fit enim vana narratio que ex mendacijs crescit. Artiū mater est instantia: nouerca eruditionis negligentia. Argumentum est nil merentis rogare diu. Superni beneficij vix dignoscitur qualitas dū tenetur: postq̄ migrauerint cupita dulcescūt: Nisi vires estimes dum aggrederis sarcinaȝ subiacebis. Nemo in altero mores amplexatur nisi quos in se formauerit.

¶ De Imperio iustini senioris ⁊ de sancta brigida. C. XXIX.

Igibertus. Post anasiū iperauit iustinus senior anno [illegible] anno domini. dx. viij. mūdi. s. iiij. M. ccc. lxxxi. Hugo tñ aliē dicit sic. Iustinꝰ igi⁊ senior christianissimus ipator: anastasio p̄sido succedēs in regno anno incarnatiōis diuine. d. xviij. imperauit annis. xxiij. Ad hūc misit hormisda venerabilis papa in vrbe regia sanctū germanū capuanū ep̄m: ⁊ iohannē ⁊ blādinū p̄sbyteros: felicē quoqȝ ⁊ dioscoꝝ diacōes: necnō ⁊ petꝝ notariū: vt ep̄os quos anastasiꝰ p catholica exiliauerat: fide ad pprias reuocaret ecclesias. Quos oēs cū grādi letitia suscepit clemētissimus impator: ⁊ remisit honorabiliter. Sigibertꝰ. Eo quoqȝ tp̄e virgo dei brigida obijt in scotica. s. anno primo iustini senioris. Ex gestis eiꝰ. Hec de christianis ac nobilibꝰ parentibus orta in scotica: a pueritia bonaruȝ rerum studijs moleuit: pudicitie ⁊ sobrietati semper intenta: ⁊ semper de bonis ad meliora crescens: ⁊ ab ipsa puellari etate virtutū signis exuit ad miranda. Cū a matre sua transmissa esset vt de vaccarum lacte butyrū cōgregaret ⁊ ad pondus redderet: sicut alie puelle in illis regionibus facere solebant: hec iā tūc hospitalis virgo magis volēs obedire deo q̄ hominibꝰ: ⁊ pauperibꝰ ⁊ hospitibꝰ tā lac q̄ȝ butyruȝ largiter distribuere cepit. Et cū tempus aduenisset vt oēs redderent fructū vaccarū coopatrices eius monstrauerunt opa sua. Ventū est ad brigidam: vt redderet opus suuȝ. Que pauida non habens quid redderet: quia totum pauperibus erogauerat: timore matris pauida se totum conuertens ad dominū: cucurrit ad orationeȝ quā dn̄s exaudiuit: ⁊ mox post orationeȝ super omnes cooperatrices suas: opꝰ suum in butyro amplius abundans matri assignauit.

¶ Iterum de miraculis eiusdem. C. XXX.

Non multo post: cū parentes eā more humano desponsare vellent illa celitus inspirata: virginē castaȝ se vouens ⁊ volēs exhibē christo: ad ep̄m sanctissimū beate memorie machillā perrexit: qui palliū albū ⁊ vestē candidā sup ipsius venerabile caput iposuit. Que corā deo ⁊ ep̄o ad altare genua humiliter flectēs ⁊ suā virginalē coronā dn̄o offerens: fundamētū ligneū altar⁊ tetigit. Qd̄ statim viride factū est: ⁊ vsqȝ hodie q̄si virescens lāguores ⁊ morbos de fidelibꝰ expellit. Cū aliquādo lardum aduenientibꝰ hospitibꝰ in caldaria coxisset: cani adulanti ac flagitāti misericorditer dedit. Et cum lardū de caldaria tractū ac postea hospitibus esset diuisum: plenissime est reptū ac si non esset demptū. Aliquādo ꝯuocauit messores ⁊ operarios in messem suā: ⁊ facta est dies illa nebulosa ⁊ pluuial⁊ valde p circuitu in totā puinciā: sed in messem eiꝰ gutta nō cecidit. Cū suas oues aliquādo pasceret in cāpestri: ⁊ herboso loco nimia pluuiarū inūdatione facta humectis vestibꝰ domū redijt. Et cū radius solaris per foramina domus intrinsecꝰ intraret. illa vmbraȝ obtusa oculoꝝ acie arborē fuisse trāsuersaȝ ⁊ fixā putans: desup suā vesteȝ cōpluta posuit: ⁊ ita tāq̄ in arbore grandi ⁊ firma: in ip̄o tenui solari radio pependit. Leprosi ab illa flagitabāt cereuisiā: quā cuȝ illa nō haberet: videns aquā ad balnea paratā: cum virtute fidei benedicēs in optimā cereuisiam ꝯuertit: ⁊ sitientibꝰ abūdanter tribuit. Quidā venit ad eam petens sal. illa lapidē benedixit ⁊ in salem conuertit: ⁊ poscenti tribuit. Ceco nato oculos restituit.

¶ Adhuc de eodem. C. XXXI.

Quidam fures nequissimi de alia puincia venientes ⁊ [illegible] dū egredientes: boues eius furati sūt. Quos eadē reuertentes via: impetus fluminis inūdatiōe subita facta cōturbauit fures dimersi sūt: boues de manibꝰ eoꝝ liberati loris ad cornua pendētibꝰ ad ppriū armētū reuersi sunt. Quidā aper ferus ⁊ singularis ⁊ siluestris: ad gregē porcoꝝ brigide p̄cipiti cursu puenit: queȝ illa cernens bn̄dixit: deīde impauidus ac si familiaris esset cū grege illiꝰ pmāsit. Quidā simplex vulpē vidit ambulantē p regis palatiuȝ quā nesciens eē domesticā ⁊ varijs artibꝰ agilitatis doctā occidit. Quo cognito. rex iussit illū occidi: ⁊ vxorē eius ⁊ liberos ⁊ oia q̄ habebat in seruitutē redigi: nisi sibi vulpis similē docta redderet. Qd̄ audiens brigida iūcto curru regē rogatura p planiciē campi pgebat viam que ducebat ad palatiū regis: ex intimo corde rogans deum. Statimqȝ dn̄s vnā de feris vulpibꝰ ad eam trāsmisit: que currēs p campestria appropinq̄uit curru beate brigide: ⁊ leuiter se eleuās in currū intrauit: ⁊ sub veste beate virginis se ꝯstituens: māsuete cum ea in curru sedebat: pueniēs ad regē brigida rogare cepit: vt q̄ ignorans deliquerat absolueret. Noluit rex nisi ei vulpes similis restitueretur. Protulit brigida vulpē suā omni calliditatis artificio: vt prior illa fuerat edoctā. Miratꝰ rex ⁊ eiꝰ optimates: iussit illū reū liberum abire. Nō multo post illo liberato: cū sancta brigida remearet domū vulpes dolosa int̄ turbas se torquēs ⁊ callide mouēs aufugit ⁊ capi nō potuit. Altera die brigida vidēs anates pectore in aqua natātes: ⁊ p aerea iterdū volitātes ad se venire p̄cepit Et venerūt. Quas aliquā diu manu tangēs ⁊ amplectēs redire pmisit.

¶ De Eodem. C. XXXII.

Quidam viri ꝯsueti erant supstitiōe q̄dā nefaria [illegible] in kal. iulij hoīes iugularēt. Quibꝰ brigida p̄dicabat vt ab h̄ errare desisterēt. Noluerūt: nisi priꝰ voto cōpleto. Illa pro obcecatiōe cordis eoꝝ: cepit rogare deū. Egressi illi: ꝯtēplan⁊ imaginez instar viri quē disposuerāt iugulare. Quā ꝯtinuo suis lanceis ⁊ gladijs ꝯfoderūt: quasi post triūphū de suo aduersario cum armis suis cruentatis: ad brigidā reuertūtur ⁊ sic ad penitentiam ꝯuertuntur. Quidam vir lugridinꝰ noīe tam fortis erat: vt in vno die laboraret quātuȝ alij. xij. ⁊ solus comedebat quātuȝ xij. Is de peccat[illegible] beatā brigidam: vt rogaret dominuȝ quatinus eius ingluuie[illegible] sua fortitudine temperaret. Qd̄ ⁊ fecit. Nam post precē virgi[illegible] bo vnius viri cōtentus. laborabat quantuȝ. xij. Arbor ingen[illegible] excisa in silua: cum ad locuȝ destinatū cū multis bobus ⁊ m[illegible] trahi non posset: beate virginis oratiōis cunctꝭ recedentibꝰ [illegible] difficultate ad locū quo volebāt delata est. Quidam vir secula[illegible] nobis in cuiusdam femine ꝯcupiscentiā exarsit: ⁊ callide suā sente[illegible] argēteā p̄ciosamqȝ illi cōmendauit. Quā dolose retraxit illa ignorāte: ⁊ iecit in mare: quatinus cum illa nō posset reddere: sibi eēt ancilla

& ea uteretur ut vellet. Quo facto cum ille repeteret sentes suam: & illa reddere nō posset: perpendens dolum eius pudica femina: cucurrit ad brigidā. Que cū cogitaret de hoc: superuenit ad eā quidā cū piscib⁹ de flumine tractis quos illa cū apta & excisa fuissent: inuenta ē sentis illa argētea: & reddita est illi viro crudeli: & sic femina liberata est. Tunc ille cōfitens brigide culpā suā: subditus factus est illi. Aliquādo diuertit brigida ad quandā paupercula mulierē. Que cū nō haberet vnde ignē faceret ad coquendū cibū brigide: & eis qui secū venerāt: incidit ligna telaria in quib⁹ tele texebantur & iecit in ignē & vitulū qui erat in pascuis occidit: & preparatū eis apposuit. Mane facto inuenit vitulū in similitudinē priores forme: & ligna telaria prioribus similia restaurata. Aliquando tres leprosi ab ea aliqd petebant: quibus statim vas argenteum dedit: & ne dissensio fieret & eis causa rixe: cuidā perito ponderū dixit vt illud dispartiret: in tres equales partes. At ille se excusare cepit: dicens hoc esse difficillimū & pene impossibile. Tunc brigida vas apprehensum contra lapidē iecit & tres partes equalis ponderis fecit. Nunq̄ pauperes sinebat a se recedere manu vacuo. Quidā necessitate compulsus poscebat ab ea sextariū mellis. Illa dolens q̄ non haberet ad manū id quod petebat: subito audiuit murmur apud sub pauimento domus: perfosso loco repertum est sextarium mellis.

¶ De Iohanne papa & eius legatione ad imperatorem constantinopolis. C. XXXIII.

Ugo vbi supra. Post hormisdā: iohannes cathedrā apostolicā tenere meruit. Qui & ipse ad principē iustinū venit. Et cū in corinthi partes iam venisset necesse ei fuit vt in itinere ad sedēdū ei equus requiri debuisset. Qd illic quidā nobilis vir audiēs: equū sup quē eius coniux sedere consueuerat: ita ei cōcessit: vt eo ad loca alia puenieñte: cū illi aptus equus potuisset inueniri: debe ret ille quē concesserat pp̄ter suā coniugē retransmitti. Qd & factū ē. Nam cū p̄dict⁹ vir vsq̄ ad certū locū equo eodē subuehēte pduct⁹ fuisset mox vt aliū reppit illū quē acceperat retrāsmisit. Sz cū deinceps predicti nobilis viri coniux equū illū ex more cōscēdere voluisset vltra nō valuit. Cepit nāq̄ imenso flatu & fremitu: atq̄ totius incessante corporis motu quasi despiciēdo pdere: q̄ post mēbra pontificis mulierē ferre nesciret. Qd vir eius prudēter intuitus hūc ad eūdē venerabilem virū retrāsmisit equū magnis p̄cib⁹ petēs vt ipe illū possideret quē mirū suo sedēdo dedicasset. Deniq̄ cū cōstātinopolim puenisset: & ibidē vir dei honorifice ab īpatore & ab omni fere populo eiusdē vrbis suscept⁹ fuisset: mox in eoꝝ cōspectu ad portā q̄ aurea vocat rogan ti ceco lumē indulsit. Demū vero impetratis p qb⁹ ierat: rauennā remeauit. Helinandus in chronica sua. xliii. li. Miserat aūt eū theodoricus in legatiōe ad iustinū pp̄ter ecclesias arrianoꝝ: quas iustinus volebat catholicis dare: vt arrianis redderent: alioqn ipse theodoricus omnē italiā gladio daret. Qui iohannes infirmatus ambulauit cū fletu cum senatoribus & exconsulibus. Susceptus est autē ab omni ciuitate constantinopoli a miliario. xv. cum cereis & lampadibus & crucibus: quia beati petri vicariatum meruerat suscepisse. Iustinus aūt humiliauit se: & adorauit prius in terrā sanctū iohannē papā. Qui iohānes cū ceteris legatis rogauit iustinū vt susciperet legationē: quatinus italia liberaret. Quod factū est. Hugo vbi supra. Impetratis igitur vt dictū est pro quibus ierat rauennam remeauit: vbi sepe nominat⁹ tyrann⁹ theodoricus: zelo & inuidia quia audierat eum ab augusto honorifice susceptum atq̄ tractatum cū comitibus eius tenuit eū & carceris afflictione peremit: symachū patriciū interfecit. Sed & boetiū consularem virū summe prudentie q̄ dialeticam & arithmeticā atq̄ musicā suo sermone nobilitauerat: & alios libellos elegantissime composuerat: idem tyrannus exilii pena damnauit & in territorio mediolanensi iugulari fecit. Hac tamen immanis feritatis impunitate theodoricus nequaquā est gauisus. Nā non multo post horribili & inopinate morte pollutam peccatis animam exalauit. Sigibertus. Hic etiam a quodam sancto heremita visus est nudus & discalciatus: a iohanne papa & symacho patricio in ollam vulcani esse detrusus. Ex libro pontificali. Obijt autem papa iohannes rauenne in custodia. v. kl. iunij martyr. Cui⁹ corpus translatum est de rauenna: & sepultum in basilica beati petri apostoli: sub die kalendarum iunij.

¶ De filijs lodouei regis & strage thoringoꝝ. C. XXXIIII.

Ugo vbi supra. Lodouei itaq̄ filij p̄ri defuncto succedētes regnū frācoꝝ inter se diuiserunt & theodoric⁹ sedē regni sortit⁹ ē metis lodomirius aurelianis: lotharius suessiōis: hildebert⁹ vo parisius vbi & pater eoꝝ. Sed & soror ipsoꝝ chrotildis amalarico nupsit & in hispaniam perducta est. Gregorius turon. in historia francoꝝ. Lodomirus aūt sigismūdo rege burgūdie cū vxore & filijs ei⁹ perempto: vt supra dictū ē: itep fratri ei⁹ godomaro congressus ne peius cotrut & mortuus ē. Quod videntes franci: nimio dolore & ira cōmoti: godomaꝝ persequentes exterminant: omnesq̄ regiones deuastantes a puero vsq̄ ad senē: omnes peremerunt & ita reuersi sunt. Lotharius hec audiens vxorē fratris sui accepit in coniugium gūdeugam nomine filios quoq̄ lodomiris orphanos theodoaldum: gūtarium & clodoaldū: lotildis regina nutriebat secū illos retinēs. Eo tempore theodoricus & theobertus fili⁹ ei⁹: & lotharius rex: cum francorum exercitu rhenum transeuntes in thoringiam dirigunt contra hermenfridum regem thoringorum. Hec audientes thoringi: fossatos fecerunt sub dolo: desup coopiētes eos cespitib⁹. Cūq̄ ad belū ibidē conuenissent: intelligētes q̄ equi eoꝝ ibidē corruissent idignati sunt valde: tātaq̄ cedes ibi fuit de thoringis: vt ipse fluui⁹ et eoꝝ cadaueribus repleret⁹: frāci sup eos tāq̄ p pontem trāsirēt & conculcabāt eos: vastātesq̄ oēm regionē illā: & captiuos adducētes oia depopulati sunt. Hermēfrid⁹ quoq̄ p fugā lapsus vix euasit: frāci aūt cū spolijs reuersi sunt. Fuerūt huic hermenfrido duo fratres balderic⁹ & berthari⁹. Hugo vbi supra. Lotarius vo inde rediens redegūdē berthari regis filiā hermenfridi neptē secū adduxit: & eam sibi legitimo matrimonio copulauit. Sz illa post tp̄s modicū relicto marito suo thoro intra pictauēsem vrbem vestē suscepit religiosam in q̄ piis operibus: cursū vite laudabilit̄ cōsummauit. Gregorius turonēsis vbi supra. Theodoric⁹ aūt data fide hermenfrido regi ad tulpiacū ciuitatē fecit eū ad se venire. Cūq̄ supra murū ciuitatis ipsi⁹ colloqrentur: ipulsus de muro ipso corruit ad terrā & mortuus est: hui⁹ filios theodoric⁹ iussit interfici.

¶ De pugna hildeberti contra regem gothorum pro sorore sua. C. XXXV.

Hildebertus quoq̄ cū eēt apud aruernis ciuitatē mādat soror ei⁹ eius amalarici regis gothoꝝ nūcios ad eū: & inotuit ei quāta mala amalaric⁹ fecisset: & qūter ei isidiaret pp̄ter fidē catholicā. Nā cū ad ecclesiā christi iret: & orationē faceret: stercora & multos fetores ipse sup eā pijciebat: atq̄ intantū eā verberabat: vt sanguinē vomeret: quē illa in sudario suo collectū fratri suo trāsmisit dicēs. Uindicate dulcissimi fratres laborē & iniuriā meā dñi charissimi. Cū hec audisset hildebert⁹ rex: in ira magna cōmotus hostē maximā turbā collegit: & in hispaniā direxit: atq̄ pugnā inut contra amalaricū. Qui in fugā versus dū nauē ad fugiēdū q̄reret & hāc nō tā cito vt volebat attīgere posset ab exercitu hildeberti circūdat⁹: cū ad ecclesiā christianoꝝ fugeret anq̄ ad introitū ecclesie puenisset frācus quidā lācea eū pcussit & mortu⁹ est. Tūc hildebert⁹ deuastata hispania: toletū vrbem ingressus: thesauros magnos inde abstulit: & vna cū sorore sua reuersus est. Sz nescio quo piculo immiēte: lāguore in ipso itinere mortua est cui⁹ quoq̄ deportata in basilica sancti petri iuxta patrē suū sepulta est. Hildebertus vo inter reliquos thesauros: ministeria ecclesiarum detulit. i. de vasis Salomonis preciosissima: sexaginta calices: quindecim patenas. xx. capsas euangeliorū ex auro purissimo: gemmario opere celatas & pulchre ornatas. Que omnia ille noluit confringere sed per ecclesias cuncta distribuens dispensauit.

¶ De crudelitate Lotharij in nepotes suos. C. XXXVI.

Crotildis autem regina post mortem viri sui frequenter thuronis pergens ad basilicam sancti Martini diutissime cōmorata domino seruiebat: raroq̄ parisius visitabat: filios autem filij sui lodomiris vt dictum est nutriebat. Cum autem parisius resideret: videns hildebertus rex q̄ illa filios fratris sui senioris nutriret: & nimis eos diligeret: cogitās q̄ eos reges facere vellet: dixit lothario fratri suo. Mater nostra filios fratris nostri vult eleuare. Consilio accepto pertractare debemus quid de eis facere debeamus: aut tōdeam⁹ eos aut iterficiam⁹: ignūq̄ fris nr̄i p̄ris eoꝝ iter nos diuidam⁹. Miserūt āt ad reginā p̄ri⁹ archadiū nobilē virū & idustriū: dolose dicētes. Dic nr̄i nr̄e: vt mittat ad nos filios fris nr̄i: nepotes nostros: vt eos reges cōstituam⁹. At illa credēs hoc verū eē gaudēs eis trāsmisit. Apphēdit lotharius puerū seniorē: pieciēsq̄ eū ad terrā ac defixit i ascellā ei⁹ cultrū. Qui trāsfixerat⁹: statim mortu⁹ ē. Frater quoq̄ eius iunior cū hoc vidisset: piecit se ad pedes hildeberti dicens flendo. Succurre mihi pijssime pater: ne & ego peream sicut & frater me⁹. Tūc hildebert⁹ cōmot⁹ lachrymis ait. Obsecro te charissime frater vt huius mihi vitā cōcedas: & quātūcūq̄ volueris dabo tibi p hoc. Et ille in ira succensus ait. Aut ejice eum a te: aut cer

te pro eo morieris. Tu eo qui hoc malum pertractasti: et modo tu vis
liberare eū. Hec audiēs hildebertus: piecit eū a se. Lotharius quo-
que elisit eū in terrā: et defixo in ascellā eius cultro interfecit eū et pue-
ros nutricios eorum similiter iugulauit: ascensisque equis abscesserunt.
Regina hec audiens nimio furore attrita: cōpositis eorum corpusculis
cū magno cetu psallentiū: et imenso luctu parisius ad basilicam sancti
petri deportata eorum corpuscula sepeliuit. Quorū vnus erat. x. annorum
et alius. vij. Tertius vero nomine clodoaldus effugit: et per auxilium
virorū fortiū liberatus est. Qui postea relicto regno terreno ipse se p-
pria manu totondit: et clericus factus est: ac bonis operibus pcedit-
presbyter ordinatus est. Lotildis autē regina in elemosynis pfluēs
cū summa abstinentia et sobrietate vite iugiter degebat. In illis die-
bus mortuus est theodoricus rex: regnauit aūt annos. xxiij. theodo-
bertus quoque filius eius regnum eius suscepit.

¶ Qualiter Idem lotharius a persecutione fratrum
diuinitus est liberatus. C. XXVVII.

Post hec hildebertus et theodebertus cōmo-
uētes exercitū cōtra lotharīū ire dis-
ponūt. Ille hoc audiēs: et videns quod eorū exercitui resiste-
re nō posset: in silua cōfugit in arelau: fecitque tūbros: totā-
que spem suā in dei pietate trāsfudit. Sed lotildis regina hoc audiēs
beati martini sepulchrū adijt: ibique in oratione pstrata: tota nocte vi-
gilās deprecabatur dīm: ne inter filios ciuile bella cōsurgeret. Cūque cō-
uenissent cū hostib' magnis cōtra lotharīū: vt sequēti die eū interfi-
cerēt: mane facto in loco in quo erant cōgregati: orta est tēpestas ma-
gna tentoria dirūpēs cū immixtis fulgorib': atque cuncta subuertit: ir-
ruentib' lumbribus cū tonitruis validis. Illi vero prostrati in terrā
cōruētes: cesi grandinib' validissimis: et grauiter verberati cornuit
nullū eis tegimen remāsit nisi solus clipeus: et hoc maxime timebāt
ne ab igne celesti cremarentur. Sed equi eorum ita dispersi sunt: vt vix
in vigesimo stadio reperirentur. Multi etiā de his non sunt inuenti.
Tūc illi lapidib' celi: et humo pstrati: penitentiā agētes veniā depre-
cabantur a deo: eo quod talia cōtra sanguinē suū agere voluissent. Sup lo-
tharīū vero neque vna quidē gutta pluuia decidit: neque sonitus toni-
trui est auditus. Illi quoque mittētes nūcios pacē cōcordiā petierunt
Qua data in propria: sunt reuersi.

¶ De Obsidione cesaraugusie et morte hildeberti
et lotildis. C. XXXVIII.

Post hec iterū hildebertus lotharius cōmoto
magno exercitu in hispania dirigunt
in quā ingressi ipsam terrā vastātes succēderūt: et interfi-
ciētes populū cesaraugustā ciuitatē circūdātes obsede-
runt. Populus autē qui ibidē obsessus tenebatur: indutus cilicijs a spar-
so capiti cinere: in tantā humilitatē ad deū conuersi sunt: vt cum tuni-
ca beati vincentij martyris muros ciuitatis psallendo circuirēt. Quod
hi reges videntes apprehenso vno rustico de ciuitate dixerunt. Va-
de dic epō ciuitatis: vt cū fiducia veniat ad nos nihil dubitans. Ille
vero cū hoc episcopo nunciaret: ipse cū munerib' statim occurrit eis
hildebertus quoque postulauit ab episcopo sibi dari reliquias beati
vincentij martyris. At ille dedit ei stolam eius. Memorati ergo re-
ges acquisita maxima parte hispanie: cum multis thesauris et spolijs
reuersi sunt. Hildebertus vero parisius veniens: ecclesiam in honore
beati vincentij martyris edificauit. Tandē hildebertus egrotare diu-
tissime cepit: et apud parisius febribus decubans mortuus est: et in
basilica beati vincentij martyris: quā ipse construxerat sepultus ē.
Cuius regnum et thesauros: lotharius rex accepit. Sed et bone me-
morie gloriosissima lotildis regina: bonis opib' pollēs apud vrbē tu-
ronicā migrauit ad dīm plena dierū. Que cū magno psallentiū cho-
ro parisius deportata: in sacrario basilice beati petri ad latus lodo-
nei regis viri sui sepulta est a filijs suis hildeberto et lothario regib'
vbi et beatissima genouefa sepulta est.

¶ De Sancto vigore baiocensi et mortuo suscita-
to ab eo. C. XXXIX.

Ex gestis ei'. Tpib' hildeberti regis frāco floruit
sanctus vigor baiocasinus ecclesie epus.
Qui atrebatensi puincia nobilib' parētib' et fide pollēti-
b' ortū' intra scti. vedasti mōasterū i religiōe mōachorum
cohabitauit. Tātaque i eo obediētia hūilitas erat: vt oīm gloriosior vi-
deretur. Quē cū parētes ei' valde locupletes i rex opulētijs eū suscipi-
ē hēre cuperēt: ille magis celestib' inhians assumpto secū vno pueru-
lo noie theodemiro pegrinatiōe nesciēs quo iret arripuit iter et diui-
no nutu in regionē baiocasinā puenit. Cūque esset in itinere: angelus
dñi eum in somnis admonuit dicens. Perge quo ire decreuisti quia
hanc tibi a domino preparatus est: et plebs nō modica p te ad fidem

veram conuertenda est. Itaque dei adiutorio fretus: peruenit ad vicū
qui redenerus dicitur: vbi erant homines bruti idolorū cultu veterem
et veri dei cult' ignari. Illic igitur edificato oratorio vigilijs et oratio-
nibus pnoctans: assidue dominū pcabatur: vt ad veritatē cognoscē-
dam: populū virtute sui spūs illustraret. Tantāque domin' ei gratiam
cōtulit: vt p eius pdicationē et sanctitatis exemplū omnes pene cōuer-
terentur ad fidem christi. Cum aūt vellet deus militē suum manifestum
fieri: cuiusdā viri filium quē paulū ipse cōuerterat ad fidem christi.
vexatū febribus contigit mori. Cuius cadauer nimijs dolorib' fati-
gata mater in lectulo collocauit: et cū vllulatu cucurrit ad virum dei: ro-
gās vt eum resuscitaret. Qui cōpleta p paulo oratiōe: cōuersus ad
mulierem ait. Si ex toto corde in deū verū quē christiani colunt cre-
dideris: quecūque petieris impetrabis. Illa hoc audito credens abijt.
Cumque e forib' dom' sue pcessisset vidit filiū suū exilientē et laudā-
tem deū. Propter hoc ergo miraculū longe lateque fama viri dei pso-
nuit: et egrotātiū medicinā multimodā pietas diuina p oratōes ei'
tribuit: vt cecis visum. claudis gressum: languentib' sanitatē.

¶ De Ceteris eius miraculis et obitu eiusdem. C. XL.

Vir quidam locuples rogauit eū: vt ad pos-
sessionē ei' dece-leret eo quod in
loco silue serpēs eēt imanis valde: qui hoīes et pecora fla-
tu suo extingueret: si forte p oratōes suas valeret eos ab ei'
interitu liberare. Qui facta oratione pgens ad locum inuenit semitā
per quā idem serpens ad fontem ibat: et iterū ad specū suum remea-
bat. Accessit igitur ad specū et ait. Serpens antique et sathana in no-
mine ihesu christi pcipio: vt exeas de specu illo. Qui exijt erecto ca-
pite flāmas vomens: ac stridens dentib' et quasi ad deuorādū para-
tus. Eratque pedū. xl. lōgitudo illius. Quē mox dei famulus vt vidit.
eleuata manu signū crucis iniecit. At ille clauso ore et depressa ceru-
ce ad eum venit. Quem vir dei orario per collū ligauit: tradiditque fa-
mulo suo theodemiro: et ait. Vade et duc eum ad littus maris: ne hic
possit vlterius cōmorari. Tūc oēs populi qui cōuenerāt ad spectaculū
glorificauerūt deum. Aliū quoque serpētē eiecit de loco qui dicitur cel-
la alium ād de loco transfretū qui dicitur cameron. Ob quam causam
cuncta pfata predia: viro dei tradita sunt in possessionem. Defuncto
aūt baiocasino epo: petenti clero et populo dei nutu ordinatus eps
magis studuit dei famulatū exercere: ieiunijs vigilijs et orationib' ac
lectionib' vacare. Comes bertulfus auaritia estuās: agrū illius sup-
be et violenter occupauit: eumque aratris conglobatis arare cepit. Sup-
plicāte viro dei dominū: vt hereditatē ab eo sibi datā defenderet Su-
pbus ille de equo quo sedebat corruit: et fractis ceruicibus expirauit.
His et alijs multis virtutib': idem vir sanctus claruit. Nam et olim
dum in vtero matris necdū editus esset: meruit eius venerabilis ge-
nitrix audire ab angelo sancto somno depressa: quod in vtero filiū ha-
beret: quē domin' gratia sua illustratur' esset. Obijt aūt senex kal.
nouembris plurimos discipulos in fide educatos relinquens.

¶ De Sancto karilepho et auito abbatibus. C. XLI.

Ex gestis eius. Preterea tpib' hildeberti
et lotharij regū frācorum sanc-
tus karilephus floruit et in castris sancte ecclesie tanquam
strenu' miles cōtra potestates aereas clypeo fidei ptect'
spicula doctrine cōtorsit: fulmina miraculorum emisit. Hic in aruernē-
si territorio clarissimis parentib' ortus doctrine gratia in monaste-
rium menace mittitur. vbi litterarū facundiā et sancte cōuersationis ex-
cepit formā. Cūque vellet singulari cōtra diabolū dimicare certamine
et hereniticam vitam ducere: eiusdē cenobij monach' auitus noie.
et collocutiōis gratia affuit: vir meritorū summorū pregatiua predit'
Dū ergo inter se colloquia serūt: codicē sancti euangelij aperiūt: et li-
nea que prima fronte occurrit hec fuit. Qui plus diligit patrem aut
matrem quam me: non est me dignus. Itaque beatus auitus qui apothe-
cis monasterialib' erat prepositus: claues cellarij clam abbatis sui
supposuit ceruicali. Et pergentes simul in suburbium aurelianēse de-
uenerunt: auditaque sancti maximini fama qui ibi monachorum co-
hortibus in cenobio miciacensi degentium preerat: ad eum visendū
conuolauerunt: et ab eo humaniter excepti: sacerdotali dignitate per
eum insigniti sunt. Sed postmodum remotius habitaculū pquiren-
tes vastas pibiti saltus solitudines expetūt. Quas pagrantes inter
opaca queque nemorum et lustra abditissima ferarum: obuium se tu-
lit eorum cōspectib' fertilis locus: qui tunc piciatus dictus est: et nunc
cella sancti auiti vocatur. Illic fonte viuentis aque reperto beatus
karilephus cum manu sua vt aque retentor esset tereti circundedit
edificio: et hactenus ob amorem illius a deuotis non ignobili tegitur
operculo. Illic ergo manentes dieb' plurimis deuote deo seruierūt
Denique cum fama beati auiti regis aures occupasset: iussu ipsius

regis in eodem loca basilica fabricatur: opibusqʒ regiis ditatur. Beatus aūt karilephus ꝑut moris est sanctis viris: prospera vitare: sinistra ob custodiam sui appetere: ī his charissimū suū relinquens aūt tū in carne ab eiꝰ ꝑsentia in interiora secessit heremi: cū tū ei inextricabilibꝰ eēt deuinctꝰ nexibꝰ amoris. Itaqʒ assumpto secū suo cōmilitone daumero: cōseruoqʒ eidē gallo: pedē vertit ī ptes cenomānice vrbis. Tandēqʒ diuertit ī locū veterꝫ vocabulo casagaiā nūcupatū: situm ī ꝓrochia labrosinēsi. Ibi erat locꝰ a cuiuslibet accessu secretꝰ: et tū ītre fertilitate iocūdꝰ quē sibi deo grās agēs ei futurꝰ elegit vir sctūs.

¶ De Reuerentia a bestia ei exhibita ⁊ irreuerentia regis hildeberti. C. XLII.

Taqʒ heremi ferarꝫ aduētu sepe visitabaē: ita vt quodāmō de deo pene dicta videret ⁊ bestie terre pacifice erūt tibi. Inter hꝰ hildebertus cū piuge sua dēqʒ ⁊ comitatu ptes cenomānicas adijt: ibiqʒ ei psistēti: nūciat bubalū in locis illis inusitatā bestiā delitescere. Rex autē gaudēs iussit venatores ꝑparare necessaria bestie capiēde. Quibꝰ pactis cū terrā curiose perrarēt signa itineris bubali diu rimata repperūt: ⁊ acres post eū molosos ad īsequēdū funibꝰ absoluit. Iste aūt tamiāqʒ capiendus: ad sanctū karilephū decurrit bubalus: ⁊ q̄si cui quaq̄uersū fuga negaret domū virū q̄si singulare adijt suffugiū. Sane venatores sequētes: deuenere ad locū vbi sanctū virꝫ: ⁊ post tergū illiꝰ ꝑdictū astātē veluti querulū ac tremētē videre bubalū. Tū vo īsolita rei nouitate turbati: nec bestiā attingere nec sancto viro aliquā molestiā ingerere ausi sūt: rex viso miraculo nequaq̄ dei potētiā honorauit: sꝫ indignatꝰ ait. Unde vobis o incognite ꝑsone tāta ꝑsumptio: vt mei iuris saltū nullo cōcedēte ausi sitis irrūpere: ⁊ nostre venatiōis dignitatē in aliquo mutilare. At vir sanctus ait. O rex bone nequaq̄ despectꝰ tui gratia: aut pturbāde venatiōis: lustra ferarꝫ irrūpimꝰ sꝫ vt solitariꝰ: atqʒ enixius diuī occuparemur seruitio: inaccessibilia hoibꝰ loca petiuimus. Rex aūt nimio felle suffusus: precipio ait auctoritate nostra ⁊ te ⁊ socios tuos hinc secedere: ⁊ vt deinceps nullus hic ex vobis inueniat cauete.

¶ De Elatiōe ipsius ⁊ humiliatiōe erga prefatū virū. C. XLIII.

Unc vir sanctus nec in minimō minis perturbatus regalibꝰ: ad implēda diuina ꝑcepta se vertit. Est nobis inclite rex seruis tuis aliq̄d vini: qd ꝑus vitis hꝰ inuēta atqʒ exculta elicuit: petimusqʒ serenitatē culminis vestri: vt aliquātisꝑ eius poculo indulgeatis: quatenus alacrius ad palatiū redeūdi habeatis facultatē. At ille hꝰ spernēs tumore immoderato distētus: cū iter in redeūdo accelerare vellet equus illius stupore repētino captꝰ subito pstitit: ⁊ sꝫ hinc inde cruētatus ꝓcessuꝫ regi denegauit. Inter hec admiratio timori sociata mētē occupat ⁊ q̄d facto opus esset oēs cogitare cōpellit. Sꝫ cū diu in his hesitarent vnus illorꝫ qui prudētior erat: ait. Optime rex homo ille vt estimo q̄ a nobis contumeliose tractatus est domini seruituti deuotus est. Cuius virtute hoc prestitit dominus: vt quia a te non vt decuit est tractatus: tibi quoqʒ ad ea que vis peragenda deneget effectus. Itaqʒ celer ad virum dei dirigitur nuncius. qui ⁊ de preteritis veniā impetraret: ⁊ responsionem illius de his que agenda forent regi deferret. Qui audiens hec domini misericordiam se honorantem glorificauit dicens. Uade fili: ⁊ dic regi vt reuertatur: ⁊ quia sine benedictione recessit ira permotus benedictionem accipiat a domino per famulum eius. Itaqʒ ipse quidem orationi deuotissime incubuit: apparitor vero ad regem celeriter redijt. Qui mox vt verbum serui dei audiuit: eis quibus vinctus fuerat solutus est nexibus. Itaqʒ equo absoluto festine ad hominem dei deuenit. Rex dudum tremendus modo tremebūdus: ⁊ oculos quos dudū pre ire magnitudine cruētata obsederat nubes: nunc abluebat cor contritū lachrymas eliciēs. Ceruicem quam dudum superbia reddiderat rigidam: nunc humilitas reddebat curuam. Plantis itaqʒ sancti aduoluitur: dextera pectus frequenter quatit: reumqʒ se iterumqʒ fatetur: ⁊ veniam petit. At vir sanctus regē ꝓstratū humiliter adijt ⁊ vt deinceps se a tali leuitate tēperaret admonuit. Ille vero se iterꝫ vestigijs eis summittēs: loco magni beneficij habiturum se dicebat: si beati viri munificentia vino illo quod dudum nihil habuerat nunc potaretur. Cumqʒ vir sanctus celerrime vinum ⁊ calicem afferri iussisset: regi poculuꝫ porrexit. Qui osculata manu eius ori admouit ⁊ eo hausto deo gratias retulit: itidemqʒ comitum eius quisqʒ fecit. Mirum autē erat videre vas ꝑperuulū in tātā exuberasse copie magnitudinē: vt liquor ille vitreus vbertim singulis ꝓpinaret: nec tū detrimētū inopie quousqʒ omnes sufficienter biberent pateretur.

¶ De Cautela sancti karilephi in vitādo mulierꝫ aspectu: ⁊ de obitu eiusdē ⁊ miraculis sequētibꝰ. C. XLIIII.

Egina quoqʒ altrogodis diu deuotōe nobilissima: viri dei vite qualitatem audiens scilicet ꝑsimoniā: ⁊ noctiū insomnietatē: vestium quoqʒ vilitatem: erat enī ei psuetudo cinere ⁊ cilicio corpꝰ obuoluere: ⁊ quādo summa exigebat lassitudo quieti indulgere nuda humo corpus supsternere: misit ad eum apparitores desiderās eius presentia perfrui: ⁊ animā suam deo cōmendare ꝑ eius interuentionē. Qui si inquit precibꝰ meis āuuerit: omnia fisci illius in cuius pte resideo ꝑdicta ei tribuam. Quibꝰ auditis: vir sanctꝰ parūper deliberās cogitabat. Unde talis regine vt tātopere me videre exoptet: diuturnis sudoribus incultū: ieiuniorū squalore horridū: rurali exercitio rusticum. Noui certe noui virulentā veteris hostis calliditatem: quia in paradisi amenitate per femineā imbecillitatē fregit viri vigorē. Ideoqʒ equū est mihi cauere muliebrē aspectū: ne capiar ego laqueis mundi incolens squalida heremi loca. Ite inquit optimi iuuenum ⁊ dñe vestre hec verba referte. Si quod pretiosū ꝑ ea exorabo. Certum tamen habeat q̄ dū in corpore superstes fuero faciem me mulieris nequaq̄ visurum neqʒ hoc cenobiū qd domino ꝑcipiente cōstruxi ingressui mulieris vnq̄ patebit: neqʒ enī decet nos qui de christi cēsemur familia: vendere nostrū mulieribꝰ aspectū: aut ꝓ capescenda terra inimico humani generis animāꝫ nostrā ꝓstituere. Ideoqʒ animum suū ab hac intentiōe summoueat: ⁊ fisci sui partē cui libuerit attribuat. Que cōsuetudo in eodem monasterio domino fauēte actenus manet incōuulsa. Paulopost monachis astātibꝰ resolutionem suā futurā ꝑdixit ⁊ vt sui memores essent admonuit. Post eius excessum ad eius sepulchrū ceci visuꝫ receperūt: debiles sanati sunt: ⁊ demones ex obsessis corporibꝰ ꝓpulsi. Cumqʒ ꝑ ora vulgi fama ꝑcurreret. beato karilepho nunq̄ cordi fuisse in vita sua mulierem videndi: sed ⁊ petitionem fudisse ad deum: vt a cenobio eius mulieris arceret conuentus: cuiusdāꝫ inhoneste mulieris cor sathanas adeo face incredulitatis ignauit: vt an fama vera esset experiri vellet. Hec igitur nomine gūda comā capitis īscidit: ⁊ ptra dei iura virilia sumpsit indumenta. Itaqʒ armis accincta. baculoqʒ innixa. peruenit ad monasteriū. At vero ea domus interiora petēte: ⁊ curiose ꝑscrutari volente: gemina capitꝫ eius lumina crepitu repētino mulctata sunt. ⁊ que irreuerenter incōcessa sibi ptemplari voluit: ad ea que pueuerat videnda ius visionis amisit. Nam simul ⁊ demone peruasa: rudam cruoris teterrimi per os area eiꝰ pectoris repēte emisit: q̄ vbertim defluens terram cruentando madefecit.

¶ De Lasitu [illegible] abbate ⁊ quodā eiꝰ miraculo. C. XLV.

X gestis eius. Sācꝰ quoqʒ auitꝰ abbas carnotensis pagi quē ꝑersim vocāt: sepiꝰ iminē dissolutionē sui corporis ꝑ spūsctō reuelāte ꝑdixit. Qui recedēs a corpe: honorifice apud aurelianēsē vrbē humatꝰ ē. Sup quē fideles christiani ecclesiā pstruxerūt. Post cuius obitū āniuersariꝰ assumptiōis eius dies cū summo coleret honore: vnꝰ ex ciuibꝰ aliis ad missaꝫ solēnia spectāda euntibꝰ accepto rastro vineā pastinare surrexit. Increpitusqʒ a multis: cur huic festo deesset: redire noluit dicēs. Et hic quē colitꝫ operariꝰ fuit. Uerū vbi ingressus vineā ꝑmo apparuit: ꝓtinus retorta ceruice facies eius ad tergū pūersa est. Tunc tremens: spectantibꝰ populis cuꝫ fletu magno basilicam sancti ingredit. Post paucos vero dies: orans in eodem loco assidue directa ceruice conualuit.

¶ De Sidonio aruernēsi episcopo ⁊ scriptis eius. C. XLVI.

Eto: Eo tempore legitur floruisse scūs sidoniꝰ apollinaris apd aruernorꝫ vrbē ex ꝑfecto ēpus vir scdm seculi dignitatē nobilissimus: ⁊ līrali disciplina peritissimꝰ. Helinādus in lib. xliij. Hūc sidoniū genadiꝰ in libro virorꝫ illustriū (nisi fallor) appellat saluianū massiliēsem ꝑsbyterū de quo cū multa laude meminit ī hūc modū. Saluianꝰ massiliensis ecclie ꝑsbyt: hūana ⁊ diuina litteratura instructꝰ: ⁊ vt absqʒ inuidia loquar epoꝫ magister: scripsit scolastico ⁊ apto sermone multa. Ex quibꝰ sunt ista q̄ legi: de virginitatis bono ad marcellū presbyterum libri tres. Ad versus auariciaꝫ libri. iiij. De ꝑsenti iudicio libri. v. ⁊ pro eoꝫ merito satisfactionis. Ad salonium episcopū liber vnus. Et expositionis extreme ptis ecclesiastis liber vnus. Ad claudiū episcopum viennensem. eplaꝫ li. j. Et in more grecoꝫ de principio genesis vsqʒ ad conditionē primi hominis: cōposuit vsu q̄si hexameron libri. j. Homelias ēpis factas sacramentorū vero quātas: nec recordor. Hec gennadius. Claudius aūt ēps viennensis ad quem dicit sidonium scripsisse eplas. ipse est sanctus mamertus viennēsis ēpus qui etiā pgnominatꝰ est claudianꝰ: de quo supra. Actor. Hūc claudianum qui librum de statu anime cōposuit: ideꝫ sidonius in eplis suis multuꝫ cōmēdat. Hic enī sidoniꝰ vir ingeniosus ⁊ accurate de

quentie multa difficiles scripsit epistolas: ex quib⁹ has morales excerpsi sententias.

De flosculis epistolarum eiusdem. C. XLVII.

Ex primo libro. Nō minus est morum natur aliqu proui sua excolere: q̄ villā. Amico reuerentia debet̄: etiā afflicto. Roma domiciliū regū gymnasiū litterarū: curia dignitatum: vertex mūdi: patria libertatis. Nō grādis alicui gloria dat̄ si deteriorū collatiōe clarescat. Ex libro scdo. Hoc ipsum q̄ copiā tm iurgantibus difficile cōcedis: indiciū est bene iudicaturi. Quis enī se nō ambiat arbitrum legi: aut precio aliquid induIturus aut gratie. Sententiam tuam nec victus accusat vt stolidus: nec victor irridet vt arguus: veritatisq3 respectu impendunt tibi addicti reuerentiam: gratiaz libertati. Vitanda sunt plerunq3 consilia medicorū assidentiū et dissidentium: qui parum docti et satis seduli languidos multos officiosissime occidunt. Quidaz ius fasq3 cōmune supergressi summā beatitudinē summā potestatē putant: hoc ipso satis miseriores: q̄ parū intelligunt se inquietissimo famulatui subiacere. Nā sicut hominibus reges. ita regibus dominandi desideria dominantur. Non magis cordi esse debet aut voluptati: ager cū redditibus amplis: q̄ vicinus equalis moribus bonis. Ex tertio libro. Garrulo non respōdere iudicū est. Plurimū laudis iuuenes morib⁹ suis applicant: quotiens de negociorū meritis ambigentes ad peritorū consilia recurrūt. Est hic loquax nec dicax ridiculus nec letus: arrogans nec cōstāciosus nec perspicax: tempora presentia colens preterita carpens futura fastidiens: beneficij si rogatus immemor est importunus petendi: derogator negati: emulator accepti: callidus reformandi: querelus flagitati: garrulus restituti. Ac si rogādus simulator parati: vēditor prestiti: publicator occulti: calumniator morati: inficiator soluti: osor testimoniorū: sectator epularū: laudabilem proferens non de bene viuente sed de bene pascente sentiam. Inter hec tamē ipse auarissimus qui non tā pascit panis bonus q̄ alienum: auidus bibendi: auidior detrahendi rapido pariter ore spirans cenum: spumans vinum loquens venenū. Ita viuens paucis est voluptati: nullis amori omnibus risui: facilius inuenies qui seria loquens obscene viuat: q̄ q̄ pariter exultat et dictis probet et moribus. Ex quarto libro. Nemo vt claudianus qui libruz de statu anime scripsit tempore meo que voluit affirmare sic valuit. Sentit vt pythagoras: diuidit vt socrates: explicat vt plato: implicat vt aristoteles: blanditur vt eschines: irascitur vt demostenes: vernat vt hortensius: moratur vt fabius: simulat vt crassus: dissimulat vt cesar: suadet vt cato: dissuadet vt appius: persuadet vt tullius. Jam si ad sacrosanctos patres p comparatiōe venīat: instruit vt hieronymus: destruit vt lactantius: astruit vt augustinus: attollitur vt hilarius: summittit̄ vt iohannes: corrigit vt basilius: consolat̄ vt gregorius: affluit vt orosius: stringit̄ vt rufinus: narrat vt eusebi⁹: vt paulin⁹ puocat vt ambrosi⁹ pseuerat. Sodales vetustos nunq̄ p osequētiū nouitate fastidias: alit̄ enī videberis sicut amicis quasi floribus tādiu gratis q̄diu recentibus. Bonū publicū semper euertunt studia priuata.

Adhuc de eodem. C. XLVIII.

Ex quinto libro. Perfecta dilectio no[illegible] re[illegible] q[illegible] oderi[illegible] soluerit q̄ meminisse qd debeat. Exactissimū viruz posse cēsere arbitror: de quo ciuis malus loq̄ bon⁹ tacere nō possit. Nō maior est gloria dixisse qd noueris q̄ siluisse qd nescis. Est hec q̄dē vis malis morib⁹ vt inocētiā multitudinis deuenustēt scelera paucorū: cuz tñ ex diuerso bonoꝝ raritas flagicia multoꝝ virtutib⁹ cōmunicatis nequeat excusare: quis nō exacerbescat cū videat sordidari virtutes emulatiōe vitioꝝ. Si eligimus humilē: vocat̄ abiectus: si erectū superb⁹. Si min⁹ istitutū: pp impitiā credit̄ irridēd⁹. Si aliquatinus doctū: pp̄ter scientiā clamat̄ inflatus. Si seuerū tanq̄ crudelis horret̄. Si indulgentē facilitate culpat̄. Si simplicē: despicit̄ vt brutus. Si acrem vitatur vt callidus. Si diligētē: supsticiosus decernit̄. Si remissum: negligens iudicat̄. Si solertē cupidus. Si quietem: ignauus. Si abstemium auarus. Si bene pascentem: gulosus. Naturali vicio firmum radicatumq3 est pectoribus humanis: vt qui nō intelligūt artes non mirentur artificem. Monasterialibus disciplinis egre subditur: vel ceruicositas popularium: vel licentia clericorum. Persona matrone: verecundam succinctamq3 sui exigit mentionem. Idiotaz est sicut facile vinci: ita difficile cōpesci. Humane substantie rectius mente q̄ mole censenda est. Inter opes quaslibet positi que bona a stultis falso vocant̄: si quid agimus nostrū si quid habemus alienū est. Hos quos amplius diligimus plus timemus. Quidam superbissimi optimantur solo se censu sancte censendos: qui sic vitijs et diuitijs incubant. Iuste sub iusto principe iacet qui per se minimus: et tamen per sua maximus animo exiguus viuit: et patrimonio plurimus. Ut vera laus ornat ita falsa castigat. O necessitas abiecta nascendi: misera viuendi: dura moriendi. Multa in te genera virtutū superno munere cōgesta gaudemus. Aquidē agere narrare: sine superbia nobilem: sine inuidia potentē sine supstitione religiosuz: sine iactantia litteratū: sine ineptia grauē: sine studio facetū: sine asperitate cōstantē: sine popularitate cōmunē. Quidā barbarissimus est morum: sermo iocundus et anim⁹ affictus. Ad nectar celestiū poculoꝝ per amaritudinē terrenarū calices peruenit̄: si quātālibet nobis anxietatē vite p̄sentis pputet afflictio: pia toleram⁹ si recordemur q̄d biberit ad patibulū qui inuitat ad celum.

De Cassiodoro senatore et libris eius. C. XLIX.

Elinandus. Eodem quoq3 tpe floruit cassiodorus qui senator post ea monachus: qui theodorici regi italie fuit cancellarius et ex pte ei⁹ multas fecit eplas ad diuersas personas de negocijs curialib⁹. Actor. Idem sup psalmos cōmentatus. cl tractatus fecit. librū quoq3 de ratiōe anime eleganter cōposuit: et librū de orthographia: de ipsis eplis pauca excerpsi notabilia: que i h̄ loco inserui. Cassiodorus in plogo eplaꝝ. Declināda est suasio que plus habet piculi q̄ decoris. Aliter multa lectione satiatis aliter mediocri gustatione suspensis aliter a litterarum sapore ieiunijs: psuasionis causa loquendum est: vt plerunq3 sit pitie genus vitare qd placeat doctis. Idem in epistola tertia. Cōuentus sapientiū dignitas est imperantiū. Facilis recti psuasor est innocens iudex: sub cuius pdicabili cōuersatione pudet mores pbabiles non habere. Idem in libro. vij. Iniquū valde est vt de vna substantia quib⁹ cōpetit eq̄ successio. alij abundanter affluant. alij paupertatis incommodis ingemiscant. Idem in nono. Decet quēq3 honorem quem gerit nomine: moribus exhibere. Idem in. xij. Animus dolosus non arbitrium sequitur imperantis: sed suas potius explicat voluntates. Debemus omnes bene gerentib⁹: vt eos laudis nostre comitet̄ assensus. Nam si equorū cursus clamorib⁹ incitantur: et insonantium manibus agitur: vt a mutis animalib⁹ velocitas expetat̄: quantū et homines stimulari posse credimus quos ad laudis auiditatem natos singulariter inuenimus. Idem in xiij. Libenter omnibus pbeamus assensum: quotiens est vox iusta poscentiuz: non decet esse difficile beneficiū quod non patit̄ largitate detrimentū. Idez in. xix. Perditus sunt semp iniurijs facultates absentiū: et quodāmodo videt̄ occasio in delictum trahere que nō potest animū puidētis insultatione terrere. Idez in. xx. Regnantis facultas tunc ditior fit: cū remittit: et acquirit nobiles thesauros fame: neglecta vilitate pecunie.

Idem in. xxij. Latet sub ocio laudabilis fortitudo. et dum se probandi non habet spaciū: occulta est lux tota meritoꝝ. Quod in iuuētute nō discitur: in etate matura nescitur. Maior in oseruādis reb⁹ q̄ inueniendis adhibenda cautela est. Idez i xxiiij. Maiora principem decet tribuere q̄ a seruiente videatur accepisse. Idē. xxviij. Procliuior semp ad misericordiā via bonis mentibus patet.

De Imperio iustiniani et prisciano grāmatico ceterisq3 viris illustribus illius temporis. C. L.

Igibertus. Iustin⁹ deniq3 iustiniano ex sorore nepote suo in regno substituto morit̄. Qui iustinian⁹ impiuz sumpsit anno dñi. dxxviij mūdi. s. quarti millesimo. cccc[illegible] et imparuit ānis xxxviij. Hic psas ab irruptiōib⁹ in ptes romanoꝝ p bilisariū repressit et libros romanoꝝ legum in vno volumine qd iustinianū vocat̄ abbreuiauit. Florebāt hoc tpe cassiodor⁹ senator: post mōach⁹: arator poeta priscian⁹ grāmatic⁹: et victor capuan⁹ ep̄us qui cyclos paschales scribēs errores victorij redarguit. Gregori⁹ quoq3 linguonēsis: et niceci⁹ treuerēsis et domician⁹ tungrensis. Actor. De cassiodoro et scriptis ei⁹ iam superius dixim⁹. Porro de domiciano tungrensi et nicecio treuerēsi nihil aliud repperi: nisi q̄ nicecius multum in martyrologio cōmēdatur. Prisciani libri vbiq3 patent: cuius est illa sententia in maiori volumine. Nihil in humanis adinuentionibus ex omni parte pfectum esse credo. Ex hoc autem loco patet eos errare. qui dicunt eum fuisse temporibus iuliani apostate. Scripsit enim maius volumen de partibus orationis non iuliano apostate qui fuit antea longo tpe: sed iuliano consuli ac patricio: sicut legitur in ipso libri titulo. Scripsit autem et volumen minus de constructione. et aliud minimum de accentibus: et hec omnia de grāmatica. Extat etiam liber prisciani de naturalibus questionibus ad cosdroe regez persarum directus: de quo plura excerpsi: et in superiori huius operis congruis locis inserui.

¶ De Aratore poeta ⁊ dictis eius. C. LI.

Arator fuit romane ecclesie subdiaconꝰ q̄ libros metricos duos de historia actuū aplorū elegāter cōposuit: de q̄bus hos paucos flores excerptos ad eiusdē viri solertiā īsinuādā h̄ iserui. Arator in .i. li.

Da sceleris iudea ui polluta cruore ausa nefas cōpleuit opꝰ. Proditor amēs mercedē sceleris soluit sibi: tedia nore horruit ipse sue. Celo terreq; positus: inē vtrūq; perit. Turba pbēnē portatura crucē: dominūq; secuta fidelē. Sprevit agros habitura polos: h̄ nēpe facultas. Fortior est de pte magis cōquerere totū. Atq; caducorū pēsare manēta casus: ⁊ questū p dāna seq̄. Auri cessz amor: q̄ pectora semper adurit. Quo capit mortale genus: qua pullulat omne. De radice malū cuiꝰ insolētius ardet ambitio. Crescēte mō stimulātq; rapinas addita lucra famē. Spūs almus nescia mensure fert pecunia: plusq̄ ministrās: q̄s sperātis erat pcedit grā votū. Clauditur obscuro sz non sine lumine petrus. Carcere: nec possunt tenebre caligine furua. Ecclesie celare diē: quē ditat honore: te dūm ɔfessus amor. De noie petre: nomē petrus habēs externa vocabula portat. Fūdamēta gerēs nūq̄ passura ruinā. Corpe somnꝰ erat huic: sz vigilabat in illo: q̄ nescit dormire fides h̄ cātica clamāt: dormio corde vigi.

¶ Adhuc de eodem. C. LII.

Dein [illegible] Spiritus accēsam [illegible] radiante lucernam. Sub modio lucere vetans secernite saulū dixit. Vētris amenū fructꝰ ad eterne florescit semina vite. Dauidica nā stirpe satꝰ genitrice maria. Christus adest quē tota canūt oracula vatū. Vēturū sub carne deū: seseq; creantē: virgineos intrare sinus. O lupe paule rapax dedit hec benedictio iacobus. Nomen habere tibi quid iam remanebit in orbe. Quod nō in ore trahas post q̄ solertia grata. Cessit: ⁊ in victas i dogmate vincis athenas. Repellit error in diuersa trahēs cū spūs efficit vnū. Cognosce furorē gens inimica tuū. Demon regnare fatetur: quē venisse negas. Atq; hoc commercio ipso: quo stimulante tuus. Hec est vera fides: quā lex comitatur amore. O male parta quies: o semper dedita somno: pectora nuda bono: quantis patet ille ruinis. Quē nox sola tenet: nescit vigilare periclo. Qui patitur dormire deo O dilecta manus q̄ chri militat armis. O sūmo plebs nata deo: mitissima sors est: penarū quas vota gerunt regniq; facultas perpetuo pro rege pati. Ardet amor scelerū: cupiuntq; in sanguine pauli: sacri [illegible] quo cordis imago pocula sunt meliora: tibi iudea cruoris q̄ laticis nullasq; volens cōtingere mēsas: esuris ad facinus: saturāq; cadauere iusti: queris habere famē. Nō hec ieiunia moyses ɔdidit exēplo tot ɔsummata diebus. Mediisq; tenebris apparet radiata fides. Sit laurea iustis. Ex parte qd̄ terror agit: maturaq; virtus efcit in aduersis que testibꝰ vsa periclis: ad meritū discrimē h3. Certeq; humanū trāscēdūt gaudia votū: h̄ facile ē pstare deo: cui muneris vsus hic potior q̄ nemo putat. O quātū p inania currit: mēs ignara boni.

¶ De Sancto gregorio linguo. epo. C. LIII.

Ex gestis eius. Sanctꝰ aūt gregorius ex senatoribꝰ augustudunēsibꝰ ortus est: ⁊ regione illā p .xl. annos rexit: ita seuere ⁊ districte: vt eū rei sustinere nō possent: habuit ɔiugē noie armētanā: de q̄ filios suscepit: post cuius mortē electꝰ ē in epm linguonēsē. Sub panibꝰ triticeis tenues ordaceos sibi faciebat apponi: ⁊ triticeos frāgēs ⁊ erogās ordeaceos nullo sciēte comedebat: similiter ⁊ de vino faciebat cū ei pincerna aquā porrigeret desup vinū īfundi iubebat tale vitrū eligens qd̄ claritatē aque obtegēt. Multi de virga quā ille ferre solebat: signatos energuminos curabāt: ⁊ de stratu eiꝰ si q̄s egrotus aliq̄d abstulisset curabatur. Hic ignorāter phibebat sepulchrū sancti benigni frequētari. Cui sanctꝰ benignus apparēs corripuit eū: ⁊ monuit vt oratoriū edificaret sup sepulchrū suū: letusq; effectꝰ p inuentiōe martyris: flebat amarissime q̄ pus phibuerat: ⁊ criptā antiq̄tate collapsā decēter repauit. Ibi habebat oratoriū p amore martyris in quo multorū sanctorū reliq̄e habebantur: ad qd̄ nocte de domo sua baptisterio adherēte pgebat: ⁊ hostiū clausū sola manu pulsans aperiebat: īgrediēsq; diutissime orabat in silētio: postea voces sctōrū cū eo psallētiū p tres horas ⁊ amplꝰ audiebantur: quo expleto: reuertēs ad lectulū: ita caute se sup stratū depōebat vt nemo sentiret. Obseruatores aūt baptisterij claue sua hostiū referabāt: ac si nemo illō apuisset: ⁊ cōmoto signo: sanctꝰ gregoriꝰ sicut ⁊ reliq̄ ad diuinū officiū cōsurgebat. In die sepulture illius quidā religiosus vidit celos aptos. Defunctꝰ faciē habebat roseā: ⁊ ceterū corpus candens vt lilium: fecit se sepeliri iuxta sanctū benignū. Cū deferretur corpus eius ad sepulturā: vincti clamabant vt sui misereretur: ⁊ ita aggrauatū est corpus eius vt sustineri non posset. Quod deposito trabe in qua sedes vinctorū inclusi erāt ⁊ coartati repulsis obicibꝰ fracta est trabes ⁊ liberati sunt a iudice. Post multa tpa cū transferretur corpus eius in aliā ecclā: a sancto tetrico successore ⁊ filio eius: facies eius integra ⁊ illesa inuēta est: ⁊ nihil de vestimēto eius imutatū. Quedam puella die dominico pectēs caput suū sensit dētes pectinis in affigi digitis suis ⁊ palmis: vt valde cruciaretur: hec ad sepulchrū sancti gregorij curata est: pectine decidēte quē diu adherentē portauerat.

¶ De Sancto benedicto abbate ⁊ bonis eius initiis. C. LIIII.

Sigibertus. Anno iustiniani .ij. sanctus benedictus cū de loco cui sublacꝰ vocabulū erat ad montem cassiū trāsmigraret: ad omne biuium duo ei angeli occurrebāt: viam qua ire deberet premonstrantes. Huius admirabilem vitam virtutibꝰ plenā sanctꝰ papa gregorius scribit in libro dialogorum tertio: vbi etiā testatur eū non aliter vixisse q̄ docuit. Gregorius in dialogo libro .ii. Fuit vir vite venerabilis gratia benedictus ⁊ nomine. Qui ex nursia puincia ortus: litteras ab infantia deserens in quendā specū intrās tribus annis incognitus hominibus fuit. excepto quodam romano monacho qui semper ei quantū potuit ministrabat: ⁊ ei panem longissimo funi ligatum cū tintinabulo porrigebat. Sed diabolus isti us refectioni ⁊ illius charitati inuidens. lapidem iactauit ⁊ tintinabulum fregit. Sed tamen ille monachus prout potuit ministrauit. Cuidam post hoc presbytero dñs in festo pasche apparuit dicens. Tu tibi delicias preparas: ⁊ seruus meus in illo loco fame cruciatur. Qui protinus surrexit: ⁊ cū difficultate maxima ad locū veniens dixit ei vt comederet qd̄ ei dñs misit: ⁊ dixit. Hodie dies pasche ē abstinere non debes: longe quippe ab hominibus positus q̄ pasche esset ignorabat. Ibidem quodā die feminā quandam quā aliquando viderat cogitare cepit: ⁊ diabolus in specie merule volitans: tanto calore eius animū incendit: q̄ etiā desereret heremū voluptate victus volebat. Sed subito ad se per dei gratiā reuersus exuit se: ⁊ nudum in spinis ⁊ vaticis q̄ ibi erant se proiecit: ⁊ ibi diu volutatus ex magno dolore corporis extinxit calorē cordis. Ex quo ei contigit q̄ deinceps nullam temptationē libidinis in se sensit.

¶ Qualiter se habuit in cura regiminis. C. LV.

Crescente itaq; fama eiꝰ dum abbas cuiusdam monasterij obijsset totꝰ cōuētꝰ ad illū venit: ⁊ vt eis preesset orauit. Qui diu negādo distulit: suisq; illorū moribꝰ nō posse ɔuenire dixit. Sz piis horum victꝰ tandē ɔsensit. Cūq; illuc regulā districtiꝰ seruari cōpelleret: dolētes illi q̄ assueta relinq̄ret: q: prauis moribꝰ sp grauis est vita bonorū: venenū in vino recūbenti obtulerūt. Sed benedictus extēsa manu signo crucis quasi iacto lapide vitrū fregit: vnde vir sanctꝰ surrexit: ⁊ vultu placido valedicens ad heremum remeauit: ⁊ ibi crescentibus signis ⁊ multis ad eū veniētibꝰ .xij. monasteria ɔstruxit. In vno aūt illorū quidā monachus erat: qui diu esse in orōne non poterat: sed orantibꝰ aliis ipse sp exiens aliq̄d facere volebat. Quod cū abbas beato bn̄dicto dixisset iuit illuc: ⁊ vidit q̄ illū monachum qui stare in oratiōe nō poterat: quidā niger puerulꝰ p vestis fimbriam foras trahebat. Et dixit sanctꝰ bn̄dictꝰ abbati ⁊ mauro cuidam monacho: si viderēt quis illū foras traheret. Qui cū dixissent nō ait Oremus vt videatis. Et cū biduo orassent maurꝰ vidit: sed abbas videre nō potuit. Die ḡ tertio egrediētē de oratiōe monachū bn̄dictꝰ virga percussit: ⁊ ex tūc ille imobilis in oratione pmāsit.

¶ De Florentio eius emulo ⁊ monacho supbo. C. LVI.

Cuntis eius laudibꝰ quidā florentiꝰ inuidens adhoc ductus est: vt ei panē venenatū quasi benedictionem transmitteret. Quem sanctus granter accepit: ⁊ coruo qui de manu eius panem accipere solebat proiecit dicens. In nomine domini tolle hunc panem: ⁊ ibi eū proice vbi nullus eum valeat inuenire. Tunc coruus aperto ore expansis alis circa panem cepit volitare ⁊ crocitare: ac si aperte diceret ⁊ obedire se velle: sed iussa implere non posse. Cui sanctus iterum iussit dicens. Tolle eum securus: ⁊ proice. Qui tollens eū post tres horas redijt: ⁊ de manu eius panē sicut solebat accepit. Videns ergo florentius q̄ nihil sic proficeret. vij. puellas nudas in horto mōsterij ludere ⁊ cantare precepit: vt monachos sancti benedicti ad libidinem prouocaret. Quod vir sanctus de cella prospiciens: ⁊ lapsum discipulorū metuens: inuidie locum dedit: ⁊ ordinatis fratribus ⁊ rebus ecclesie inde recessit. Sed florentius presbyter stans in solario cum eum recessisse cognosceret ⁊ gauderet repente solarium cecidit ⁊ eum occidit. Reuersus autem cum quadam nocte oraret monachus quidā filius defensoris lucernā ei tenens cepit īter se co

pe re dicens. Quis est hic cui ego manducanti assisto lucernā teneo seruitus impēdo. Quis sum ego ⁊ q̄s est hic vt ei seruiā. Cui statim sanct⁹ ait. Signa cor tuū frater: q̄d est q̄d cogitas. Uocatisq; fratribus: iussit ei lucernā de manibus tolli: ⁊ ipsuȝ a ministerio recedere ⁊ q̄tū sedē. Qui requisit⁹ a fratrib⁹ q̄d cogitauerat: cūcta dixit.

De Monialibus post obitum absolutis ⁊ monacho terrore draconis ad monasterium reuocato. C. LVII.

Non longe ab ei⁹ mōasterio due sancte moniales erāt ex nobili genere: q̄ı̄ religioso viro q̄ eis seruiebat quotidie ɔtumelijs puocabāt: q̄d cuȝ diutius tolerasset: retulit sancto benedicto: ⁊ ille eis mandauit dicēs. Corrigite linguā vestrā: q2 si nō emendaueritis excōmunico vos. Quā excōmunicatiōis sniaȝ nō pferēdo: ſȝ itērādo dixit. Ille vō nihil correcte: post paululū defuncte ⁊ in ecclesia sepulte sūt. Ubi dū misse celebrarent̄: ⁊ diacon⁹ ex more diceret q̄ nō cōmunicat exeat foras: nutrix eaȝ q̄ semp p eis offerebat quotidie eas de sepulchris extra ecclesiā exire videbat. Q̄d cū sancto bñdicto cū lachrymis retulisset: ille manu sua panē dedit ei quē offerret dicēs. Uade ⁊ p eis h̄ offer: ⁊ vltra excōmunicate nō erunt. Q̄d cū factū fuisset: ⁊ diacon⁹ ex more clamaret: ille de ecclesia nūq̄ deinceps exierūt. Quidā autem mōachus leuitate mētis i mōasterio manere nō valens sancto viro tādiu istitit donec irat⁹ eū abire pmisit. Qui mox vt de mōasterio exijt ɔ̄ se assistē repēte apto ore draconē ī via iuenit. Quē cū deuorare vellet: cepit tremē ⁊ mag̃ voce clamare dicens. Currite: currite q2 draco iste me appetit deuorare. Et currētes fratres draconē nō viderūt: ſȝ tremētē monachū ad mōasteriū reduxerūt. Qui statim pmisit: nūq̄ se de monasterio recessurū. Sācti q̄ppe p̄cib⁹ draconē ɔ̄tra se viderat: quē prius male seq̄ volebat.

De Multiplicatiōe olei ⁊ transitu sancti benedicti. C. LVIII.

Uodā tpe fames magna totā prouinciā fatigabat ⁊ sanct⁹ ita oīa q̄ habere poterat distribuit: vt nihil in monasterio p̄ter modicū olei in vitreo vase remāsit: q̄d cuidā petenti pmius dari iussit. Sȝ cuȝ cellerarius nō dedisset: timēs ne nihil fratrib⁹ remaneret: iratus vir dei iussit alius vt hoc ipsum vas vitreū cū oleo p fenestrā pciceret: ne q̄d in cella p inobediētiā remaneret. Proiectū itaq; sup saxa: ita cecidit suauiter ac si māsuete locatum fuisset: q̄d vir dei iussit leuari: ⁊ dari integrū postulanti: ⁊ vocatis fratribus monachū illū increpans simul cū illis orauit: ⁊ statim quoddā doliū q̄d ibi erat vacuū repente oleo inuentū est plenū. Tandē aute sextū obitus sui diē: iussit suā sibi sepulturā: ⁊ statim febribus fatigatus singulis diebus ingrauescente languore. vij. die fecit se ferri ad monasteriū. Et cū cōmunicasset eundē migrauit ad dñm. Ipsa die duo fratres in diuersis locis manentes: viderunt viam palliis ⁊ cereis splendidaȝ a cella sancti benedicti versus orientem vsq; ad celum tendentem. Cui venerando habitu vir desuper clarus existens. cuius esset via quā cernerent inquisiuit. Qui cum nescire se dicerent. Hec est inquit via qua dilect⁹ dei benedictus ascendit.

De Quibusdā monachis illo tpe. C. LIX.

Sigibertus. Anno quoq; ḡnotato corp⁹ antonij monachi diuina reuelatione iuētū ⁊ alexādria delatū ē. s. anno dñi. dxxix. Anno iustiniani. iij. in aphrica q̄daȝ orthodoxi epi linguis sibi abscisis radicit⁹ a vuādalis postmodū clare loquēdo miraculo multis fuere. Q̄d miraculū vn⁹ eoȝ aufert: q̄ in elationē versus statim dei dono p̄uatus obmutuit. Actor. Hec sigibertus. Grego. tñ in dialogo dicit: q2 vn⁹ eoȝ in luxuriā lapsus mox dono miraculi ē priuat⁹ recto dei iudicio vt qui ɔtinentiā carnis seruare neglexerat: sine lingua carneā nō haberet verba virtutis. Sed forte duo fuerūt quoȝ vnus versus est in elationē alter corruit in libidinem: ⁊ vterq; pdidit miraculi virtutē. Sigibert⁹. Anno sequēti clodoald⁹ fili⁹ lodomiris regis: fratrib⁹ suis olim impie a patruo suo lothario extinctis: mūdanā nobilitatē trāsferens ad nobilitatē diuine seruitutis in clericali gradu preeminuit exemplo sanctitatis.

De Uita sancti clodoaldi presbyteri. C. LX.

Ex gestis eius. Itaq; patrimoniū q̄d ei de iure hereditario obuenerat a pie ⁊ dulcissimos laudabili liberalitate idigētib⁹ curabat distribuere. Corpusculū q̄d regio cultu ī bisso ⁊ purpura enutritū fuerat illis indumēti asperitate domabat: ⁊ qui duduȝ dormire nisi in pluma pacmima tenenitudine nesciebat: super nudam humū tectus cilicio dulcem somnum capiebat. Tandeȝ deliberauit: apud se plausus hominū sibi fauentiū: ⁊ opus preclaruȝ tātūmodo diuino amore patratum: vanis ⁊ humanis laudibus extollendum deultare ⁊ declinare: ⁊ regionem longe positaȝ que prouincia nuncupatur adire: vt ibi quasi ignotus incepto pposito posset deo seruire. Sed q2 non pōt lucerna latere: positus in eādē regione magno emicuit virtutū fulgore. Denique p̄cib⁹ fugabat demones de obsessis corporib⁹, aperiebat ora mutorū reddebat cecis visum: surdis auditum claudis gressum: ⁊ cunctis ex fide poscentib⁹ dei clementiā impetrabat opem sanitatis. Sed nec illud duco tegi silentio q̄d claruit ei⁹ dono: cum in pte p̄fate regionis ɔstrueret domū orationis: pauper quidā venit ⁊ elemosynā ab eo dari sibi poposcit. Uir aūt dei cū in p̄nti nō haberet q̄d indigenti daret: cucullā qua induebat̄ dedit. Qua paup acceptā recessit: ⁊ in domū cuiusdā fidelis hospitādi gratia venit. Qui cū se post cibū ⁊ potū sopori dedisset magna iam trāsacta pte nocti patersamilias de nocte surrexit: domū suā claro lumine splēdere vidit. Qui ilico sue ɔiugi excitate a somno narrare curauit. Illa vō rez insitatā intuēs dixit. Aliq̄d muneris diuini: pegrin⁹ hic qui a nobis suscept⁹ est secū detulit. Qui mane ab eis requisit⁹: retulit eis q̄liter cucullā loco muneris a sancto viro acceperit. Q̄d factū in illo loco in laude oīpotentis dei vulgi ore circūq̄q; ē diffamatū: ⁊ celebri sermōe vulgatū. Talibus donis a deo honorat⁹ pisius reuertit̄: ⁊ turba populoȝ gaudētiū excipit̄: ab eusebio epo ciuitatis p̄sbȳr ordinat̄. Cōdidit aūt monasteriū in loco quodā noīe nouigento q̄d eius ⁊ noie pollet ⁊ merito. Migrauitq; ad dñm. vij. idus septembris.

De Sancto agapito papa. C. LXI.

Anno iustiniani vi theodat⁹ rex italie ⁊ ostrogothoȝ reginā amalsūdaȝ q̄ secū eū in regnū ascisuerat exiliauit: eaq; nō multo post in balneo strāgulata iussu theodati: solus sup ostrogothos anno. j. regnauit. Qui sciens pro hoc iram se imperatoris incurrisse: agapitum papam constantinopolim misit pro impetrāda hui⁹ facti impunitate.

Ex libro pontificum. Hic agapitus in ortu ēpatus sui. libellos anathematis quos inuidie dolo extorserat bonefacius p̄sbyteris ⁊ epis cōtra canones ⁊ cōtra diascorū in medio ecclesie cōgregatis oībus incendio ɔsumpsit ⁊ absoluit totā ecclesiā de inuidia perfidoȝ. Hic missus a theodato rege gothoȝ ad iustinianum augustū in legationem ambulauit constantinopolim: ⁊ cū gloria susceptus est. Et primum cepit habere altricationē cuȝ augusto pijssimo imperatore de religione. Cui responsuȝ reddidit de dño ihesu xp̄o deo ⁊ homine hoc est de duab⁹ naturis in vno christo. Et dum intentio verteret̄. ita dño assuit: vt epm ɔstantinopolitanū nomine anteniū inueniret hereticum. Et cū intentio verteret̄ cum augusto ⁊ agapito papa: dixit ei imperator. Aut ɔsenti nobis: aut exilio te deportari faciā. Tūc beatus agapitus respondit cū gaudio. Ego quidē peccator ad iustinianum imperatorē christianissimū desideraui venire nunc aūt dioclecianum inueni. attamen minas tuas nō pertimesco. Et vt scias te idoneū nō esse religiōi christiane epus tuus nō ɔfitet̄ duas naturas in christo. Tūc ex p̄cepto augusti accersito epo antenio: ⁊ discussione patefacta nunq̄ cōfiteri voluit duas naturas in vno domino nostro ihesu christo. Quē duicit sanct⁹ papa agapitus: ⁊ glorificat⁹ est ab omnib⁹ xp̄ianis. Tunc imperator gaudio repletus: humiliauit se sedi ap̄lice. Et adorauit beatissimū agapitū. Eodeȝ tempore amouit anteniuȝ a cōmunione: ⁊ expulit in exilio. Tunc pijssimus augustus rogauit agapitum: vt in locū anteniȷ epm catholicum ɔsecraret nomie menā. Ipse vō papa omnia obtinuit ex qua causa directus fuerat. Post dies vō aliquātos egritudine cōmot⁹: defunct⁹ est cōstantinopoli. x. kal. maij. Cui⁹ corpus in loculo plūbeo trāslatū est vsq; basilicā beati petri ap̄li: vbi ⁊ sepult⁹ est. xij. kal. octobris.

De Ceteris viris illustribus illius temporis ⁊ de sancto medardo suessionensi. C. LXII.

Sigibertus. Eo tpe florebāt in gallia theodoric⁹ abbas discipul⁹ sancti remigij: ⁊ theodulfus abbas discipulus ipsius theodorici. Fratres quoq; vterini: vno ⁊ eodē die nati: ⁊ pontifices ɔsecrati: medardus ad titulū nouiomēseȝ gildardus ad rothomagēsem: ⁊ vno die absoluti a seculo ⁊ assumpti a christo. German⁹ quoq; parisiēs. Porro sanct⁹ medardus sedē ēpalē que prius erat veromādis propter eiusdem submersionē transtulit nouiomū. Ipse etiā post decessum sancti eleutherij thornacensis epi regendum suscepit thornacensium ecclesiā. In italia quoq; clarebāt episcopi. sabinus canisinus. cassius narniens. fulgentius vtercolēsis cerbonius populonij. Actor. De sancto gildardo nihil aliud repp̄i: ibi q̄ q̄d hic dicitur. Naȝ nec in legenda sancti medardi fratris eius aliq̄d de eo legitur: quod valde mirum est. In qua legit̄ q2 sanctus medardus natus est in territorio viromādensi filius nectardi: de forti francoȝ genere: ⁊ protbasie romane. Cum forte casulam quam ei genitrix sua

dederat ferret ad artificem: dedit eaȝ cuidam ceco sibi obuianti. Similiter q̃cq̃d ad escã accipiebat: dũ gregẽ porcoꝝ pasceret egenis dabat: ipe de die egẽs. Cũ adhuc eẽt puer in scholis: predixit cuidã cõpari suo eleutherio: φ ĩ actiõe publica comitiuã assumeret: ⁊ cũ .xxx. annoꝝ foret futurus pontifex esset. Qui postea factus est episcopus thornacẽsis sm̃ hoc verbũ medardi. vj. idus iunij transiuit ad dñm. In cuius transitu vidit vullacharius presbyter celos apertos prouisus ⁊ ante corpus sancti diuina micare luminaria videntib⁹ cunctis q̃ aderant p tres horas. Mox in terrã grande fluxit diluuiũ: pluuia nimis calida de celo cadente. Floruit tpe lotharij regis.

De Sancto germano parisiensi. C. LXIII.

Sanctus vo german⁹ territorij augustudunensis indigena fuit patre eleutherio matre eusebia. Que p eo φ hũc post alterũ ĩfra breue spaciũ ↄcepisset pudore mota muliebri cupiebat eũ ante partũ extinguere. Et accepta potiõe vt eũ extingueret: dũ ei nocere nõ posset: icubabat in vẽtrẽ: vt vel põdere pfocaret quẽ venena nõ lederẽt. Habebat sociũ stracidiũ cui⁹ mater vt hereditatẽ germani acciperet filio suo tẽperatã potiõeȝ in ampulla ↄdidit ⁊ vinũ in altera: pcipiẽs puelle vt veniẽtib⁹ e schola ambob⁹: illi porrigeret vinũ ⁊ illi maleficiũ. Illa ignorãs mutauit pariẽ ⁊ ampullas ⁊ pocula: ⁊ illi dedit maleficiũ: huic aũt vinũ. Cui stracidio solicite ipẽso studio: ⁊ si mors vitã nõ abstulerit tñ signũ mortis ĩfixit. German⁹ a venerabili põtifice nectario abbas asciscit̃ ad sanctũ simphorianũ: cui⁹ bonis opib⁹ ĩflãmat⁹ epũs: eũ in custodia trusit. Cui nutu diuino apiebat̃ ergastulũ: sȝ tñ nõ inde exibat nisi supplex ⁊ ẽpalis paret̃ pceptio. Cui incẽdiũ fortuite accidisset: rapta de foco cucuma: ascẽdit german⁹ sup fabricã ↄcinẽs alleluia: fundensq̧ paululũ aque in modũ crucis restinxit incendia. Kariulfus q̃dã frãcus res ei⁹ inuaserat: quẽ vindicauit vrsus singulis dieb⁹ tres equos eius deuorãs: ⁊ dãnuȝ semp triplicãs donec ille resipiceret. Anna vxor eborigus: ingrediẽte ad eã germano ait. Ecce beatus germanus cornuta facie mihi videt̃ icedere. Ebro vo eodẽ die sedere iuxta sanctũ nullatenus psumpsit: honoris cã pariẽ ⁊ terroris. Credim⁹ aũt φ p colloquio dñi sicut moyses meruit: sanctus iste cornutus videri.

De Promotiõe ei⁹ ĩ epatũ ⁊ miraculis ei⁹. C. LXIIII.

Nte .iiij. annos cognouit se futurũ epm. Vidit eñi ĩ sopore a quodã sene claues porte pferre sibi porrigi: ⁊ iterrogans cur h̃ fieret: accepit respõsũ: vt saluas faceret aĩas. Ac post ciuitatis ei⁹ epo decedẽte: dũ regi hildeberto occurreret: mox elect⁹ ẽ in epum. Fact⁹ epus p victoria sic satagebat corpis. ac si simul accessissent dignitas ⁊ necessitas. Cũ de basilica sancti martini ad villã sancte ecclesie seueriaco recurreret: adiũgit in itinere quẽdã amãtũ iuuenẽ quẽ deprehẽdit a iudeis duci in vinculis: q2 se recusaret legib⁹ subdi iudaicis. Tunc dissimulabant cũ claue iudei vincula ferri reserare: facto a sancto viro desup crucis signaculo mox ferri sera euellitur. Iti dẽ ↄpulsus ad basilicã sanctoꝝ geruasij ⁊ pthasij orãdi causa procederet: ianuis obseratis ingressus illi negat⁹ ẽ. Tũc reqsitis clauib⁹ nec ipsis apparẽtib⁹: sic reserauit pessuluȝ facto crucis signaculo. Quid plura Quacũq̧ pontifices se ↄuertit psentia: nulla morboꝝ generib⁹ defuit medicina. Ante quẽ etiã demones nõ tolerãtes eius presentiã: terribili vlulatu sua gemebãt incẽdia. Et cũ pedẽ efferret de domo vel ecclesia vndiq̧ strages demonũ ante tanti pontificis ac triumphatoris obtutũ cadebant circa sancti cateruatim vestigia diuersis modis effusa: hec muta: illa clamantia: illa fixa: hec lubrica: ⁊ velut ante iudicem dñ gesta referrẽt: ppria nõ effugiebãt tormẽta. Sed ad sancti preconiũ quãta est hec laudatio: cum ineffabiliter multa ⁊ stupenda fierent sub momento.

De Morbus ⁊ obitu eiusdẽ. C. LXV.

Eterũ elemosinis quãtũ pfusus fuerit explicari nõ potest. Qui frequẽter ↄtẽtus vna casula vel tunica: quicquid erat residui nudum pauperum vestiebat: vt inops calefieret largitore algente. Quãte etiam fuit in eo redemptionis effusio: cuȝ ad nomen beati concurrerẽt vndiq̧ liberãdi iugo seruitij. Cũ vero aliquatenus nihil esse pxc manib⁹: tristis sedens ⁊ anxius seuerior ĩ vultu: austerus erat alloquio Tunc si fortassis ab aliquo inuitaretur ad prandium cõpellebat conuiuas aut ministros pprios vt ↄferẽtes pariter vnde vl' vnũ captiuũ seruitio liberarẽt. Quis vero digne repetat: quãta virtus verborum ab eius ore rotabatur: cum predicaret in populum vt omni litterature nasceret̃ stupor ⁊ fieret in cõmune generalis cõpũctio: atq̧ ex ore dicentis crederes vt formarent̃ verba ab angelo: dum plusq̧ homo loqueret̃ trãslatus in mentis excessu: cũ abraso maculis sinceritate dogmatis pectora plebis cogeret diuinis effragare pigmentis. Qui equitãs ĩ itinere semper de deo aliquid: aut verbo contulit aut cantauit: cursum nudo capitate ducens etiam si nix aut imber vrgeret. Cum vero venisset ad mensaȝ confestim affuit recitans minister diuina colloquia: vt inter cibi fercula animi pastu alimento plus saturaretur conuiuia. Nullum tempus interpolans: quo non aut alij pdessent aut ipse non pficeret. Diem aũt obitu sui hoc modo predixit. ante aliquot dies vocans ad se notarium suũ: imperat in cubiculo super lectum suũ scribere hoc tantũmodo v kal iunij. Sed nescientibus omnib⁹ q̃d hoc esset. postea sanct⁹ ei⁹ discessus de seculo manifestauit: nã neq̧ hoc idẽ familiari suo dñs abscõdere pcuлit. Deniq̧ eadẽ die post pactũ plũ fere octogenari⁹ migrauit ad christum.

De sancti epis sabino: cassio fulgẽtio ⁊ cerbonio. C. LXVI.

Ex gestis eius. Porro .iiij. sanctoꝝ quos in italia tũc tpe floruerit dixim⁹. Hoꝝ pre senio sabin⁹ cec⁹ erat: ⁊ spũm pphetie habebat: q̃ totilã regẽ in ill' ptib⁹ veniẽtẽ ad prãdiũ rogauit. Qui discũbere noluit: sed ad dexterã ei⁹ sedit. Et cũ puer ex more vini poculũ epo porrigeret: rex ei poculũ abstulit ⁊ epo porrexit. Qui accipiẽs dixit. Viuat ipsa manus. De quo vbo rex letus erubuit. Hũc sabinũ archidiaconus eius veneno extinguere molitus est. Et cum vnũ ex pueris corrupisset ille poculum veneni edenti obtulit. Cui sanctus. Bibe tu qd mihi bibendum prebes. Qui tremefactus cum vellet bibere prohibuit sanctus dicens. Non bibas. De mihi ego bibam. Sed vade dic ei qui illud tibi dedit: ecce ego venenum bibo: sed tu epus non eris. Facto igit̃ signo crucis: epus bibit venenũ securus: ⁊ eadem hora archidiaconus in loco vbi erat mortuus est. ac si per os episcopi ad ei⁹ viscera venenũ puenisset. Cassius aũt narniensis epus ↄspersaȝ habebat faciem qd rex totila de mala potatione putãs messe despexit eum. Sed in narniẽsi campo malign⁹ spiritus vnũ de eius spatarijs vexare cepit: quem epus oratione facta coram rege sanauit: post qd idem rex euȝ in magno honore habuit. Fulgentius aũt vtricolensis episcop⁹ eundem regẽ totilam valde in sensum habebat. Qui cuȝ ad easdem ptes ppinquasset. episcop⁹ illi per clericos suos munera misit: vt eũ mitigaret. Quod vt ille vidit protin⁹ spreuit: ⁊ iratus iussit epm teneri: ⁊ sub omni asperitate cõstringi: eumq̧ examini eius reseruari. Tunc gothi circũdãtes episcopum vno in loco stare pceperũt: eiq̧ in terra circulum designauerunt vltra quem pedem tendere nõ auderet. Cũq̧ vir dei sole nimio estuaret: ab eisdem gothis circundatus ⁊ circuli designatione inclusus. repente choruscus ⁊ tonitruus ⁊ tãta vis pluuie erupit: vt hi q̃ eum custodiebant imensitatem pluuie ferre non possent. Intra vero eundem circulũ nec vna pluuie descendit gutta. Quod dũ regi crudelissimo nunciatum esset. illa mens effera ad magnam episcopi reuerentiam versa est. Cerbonius hospitalitatis studio valde intent⁹ quosdam milites transeuntes hospitio suscepit: quos gothis superuenientibus abscondit. Quod cum totila audisset. iussit eum adduci ad se: ⁊ vrsis proici ad deuorandum populo inspectante. Dimissus vrsus immanissimus ex cauea cõcitus petijt episcopum. Ad quem cum conuenisset, statim sue feritatis oblitus. deflexa ceruice ⁊ summisso capite: cepit lambere pedes eius. Tũc populus cũ ipso rege in illius admirationẽ ⁊ reuerentiam ↄuersus est. De his .iiij. episcopis narrat beatus grego in li dyalogorum .iij.

De Obitu sancti benedicti ⁊ legatione sancti maurini in galliam. C. LXVII.

Anno iustiniani .ix. eldepado perempto earius ostrogothis regnat anno .j. Que rursus perempto: totila qui etiam balduilla regnat annis .xj. Qui mox italiam inuasit: ⁊ a sancto benedicto vẽtura sibi audit. Hoc anno quidam dicunt sanctum benedictum obisse. Helinandus. Eodem anno quo mortuus est sanctus benedictus. misit ipse beatum maurum in gallias ad edificandum monasterium accepta legatione a beato bertricanno cenomãnensi episcopo cum .iiij. monachis: fausto simplicio antonio: constantiniano: dicens ad eos presentior vobis ero carnis onere deposito. vestriq̧ per dei gratiam cooperator assiduus existam. Et hec dicens ait: faustus dum osculum nobis prosecutus est nos cuȝ omni congregatione vsq̧ ad portam monasterij. Et rursus osculans nos: ⁊ benedictione super nos tradita: dedit sancto mauro librum regule quam ipse sanctus manu sua scripserat: ⁊ pondus libre panis: ⁊ ereum vasculum eminam vini capiens. Cum autem iuga alpium transiremus: famulus noster sergius de equo cui insederat super imane saxum sinistrorsum cadens pedem sibi attriuit. Quem beatus maurus sinistra manu pedem eius tenens: ⁊ dextera signum crucis faciens ⁊ orans ilico sano

nis. Exinde cum ecclesiam sanctor martyrum Mauri sociorumq̃ eius ingressi essemus. cecus quidã ad portã ecclesie sedens ⁊ men/dicans adiurans sanctum Maurũ per scõs martyres sanatus est. Hic cecus Linus noie. xi. annis ecclesiã illã frequentauerat: ⁊ vt ab ipso cõperimus tam psalteriũ q̃ oĩa officia nocturna ⁊ diurna au/diẽdo didicerat. Cui sanato: p̃cepit sanctus Maurus vt ibi iugiter deseruiret. Qd̃ ⁊ fecit: clericatus officio in ea functus postea. Cum aũt nocte quadã iuxta ecclesiã sancte dei genitricis Marie in loco hospitaremur p̃ręsẽtibus. mulieris cuiusdã vidue Ceneie noie fili⁹ adolescens. ex defuncto nuper viro susceptus morti p̃rimus a san/cto Mauro sanat⁹ est. Qui sanatus dicebat mauro. Vere tu ille es qui me tuis lachrymis ⁊ meritis a tribunali de quo iam tristem ac/ceperã sentẽtiã. q̃ iam incẽdiosis deputatus eram locis: sup his re/uocasti Die cene dñice: Antisiodorũ venimus. Die parasceue hora vi. venimus ad monasteriũ scĩ Romani monachi: q̃ per reuelatio/nẽ gallias petẽs. cenobiũ cõstruxerat in pago antisiodorẽsi: in loco qui fons rogi dicit̃. officio solẽniter eo die adimpleto dixit maur⁹ ad romanũ. Crastina die beatus Benedict⁹ migrabit ad dñ̃. Cra/stina igit̃ die trãsacta iam hora tertia beatus Maurus in orõne ra/ptus in spiritu: vidit illã viã pallijs stratã ⁊ choruscam lampadib⁹. per quã beatus bñdict⁹ celũ ascẽdebat. quã viderũt cũ eo duo con/[illegible] nostre fr̃es ex q̃bus vnus in nostro monasterio cenobio al/ter lõgius positus vidit. Scd̃a feria pasche a romano discessimus.

¶ De Institutione sanctorũ Fausti ⁊ Mauri sub beato be/nedicto. C. LXVIII.

Ctor. Huic sancto viro benedicto p̃fatus Mau/rus oblatus est vt legit̃ duodẽnis. mãsitq̃ cũ eo. xx. annis: ⁊ cõmoratus est in monasterio qd̃ ipse edificauit. xl. annis: ⁊ diebus. xxxvij. Qui simul sũt anni lxij. dies. xxxvij. Huius vitã scripsit p̃mo Faustus monachus bea/to Benedicto a parẽtibus septẽnis traditus: in cenobio qd̃ idẽ san/ctus edificauit in cassino. Cuius Fausti p̃positũ beatus benedict⁹ sepe experiebat̃ iniungẽdo ei ĩpossibilia ⁊ ĩportabilia. Hic Faust⁹ post mortẽ scĩ Mauri reuersus ad suũ monasteriũ. compulsus est ab oĩbus fratribus cassinensis cenobij: ⁊ precipue ab abbate sancte theodoro. qui tertius post sanctũ Valẽtinianũ plixiori tẽpore late/ranẽsi rexit cenobiũ: vt vitã beati mauri scriberet. Quã postq̃ scri/pserat bonefacio pape ostẽdit. Qui eã approbauit ⁊ auctoritate sua cõfirmauit. Hic itaq̃ Maurus generis senatorij: patre Eucio: ma/tre iulia natus est. Frequẽter eũ vidimus in. xl. ait faustus: nec cu/culla nec tunica. sed tantũmodo sacco vti cilicino: ⁊ duabus tantũ vicib⁹ in ebdomada paruissimũ cibũ sumere. q̃ mos in oĩ vita san/cto Benedicto fuit. Reliquo totius anni tp̃e sub monachali tunica semp asperrimo a scapulis vsq̃ ad renes induebat̃ trogulo. eiusdẽ tegminis: in stratu sup aggestũ calcis ⁊ sabuli recũbens tantũ/modo excepto q̃dragesimali tẽpore vsus semp cilicio. Tunc enim quantũ poterat sollicite satagebat: nõ iacẽdo sed potius stando: vel nimiũ lassus erat sedẽdo dormire. Nemo vnq̃ vidit illum de le/ctulo cũ ceteris fratribus surgere. sed semp vigilias p̃uenire p̃cura/bat. plerunq̃ quinq̃genos sepe centenos psalmos nõnunq̃ totum psalteriũ ante nocturnos cõsummãs. exceptis dũtaxat horarũ spa/cijs quibus cũ lachrymis ⁊ gemitu orabat. Silẽtio ṽo ac lectioni as/sidue vacabat vt pro hoc etiã ipsi sancto benedicto admirabilis ha/beret. Plerũq̃ sanctus Benedict⁹ in cõuentu fratrũ suppresso ei⁹ noie tanq̃ de alio ṽtutes eius narrabat. Hic beat⁹ Benedictus ni/gri puerulũ qui monachũ foras trahebat p vestimẽti fimbriam. vir/gã tandẽ monachũ percutiẽdo ab eodẽ eiecit. quẽ beatus Maurus vidit. cũ pompeianus abbas eius videre nõ posset. Hic ipse Mau/rus sup aquã cucurrit post puerũ Placidũ tertullij patricij filium. Abeũte quadã vice beato Benedicto ad quendã nobilẽ: vt vxore3 eius ⁊ filiũ nuper susceptum a demonio pariter vexatos liberaret. maurus remãsit vicẽ gerẽs p̃positi. Qui rediẽs ad horã refectionis cũ fratribus de frugibus colligẽdis. inuenit ad portã monasterij claudũ ⁊ mutum puerulũ quẽ sanauit matre ĩpetrante ponens sup caput infirmi stolã quã illo anno iuxta morẽ gracia sanctitatis ĩde/sinẽter ferebat ⁊ signũ crucis faciẽs dixit. In noĩe sancte trinitatis: adiutus meritis sanctissimi magistri nostri. sta sanus ⁊ incolumis sup pedes tuos rectus ⁊ loquere: ⁊ deinceps beatus benedictus ce/pit eum veneratione habere.

¶ De Theophilo vicedomino ⁊ cyrographo quod dedit dia/bolo. C. LXIX.

Igitur et marali. Eo tp̃e factu est miraculũ theophilo. Hic theophilus fuit quidã in vna ciuitate ciliciorũ sancte ecclesie vicedominus mori/bus ⁊ cõuersatione p̃cipuus: quiete ⁊ moderate ad ecclesiã p̃tinen/tia optime regẽs. Qui affectualiter a populo ⁊ clero dilectus: mor/tuo eiusdẽ ciuitatis ep̃o in ep̃m est electus. Sed cũ plurimũ reniteret̃: cõtestans se indignũ tanti honoris officio: vi ad metropolitanũ episcopũ p̃ductus ab eo cũ gaudio est susceptus. ⁊ vt voluntati ple/bis assensum p̃beret cõmonitus. Vidẽs autẽ ei⁹ nimiã in renitẽdo cõstantiã dimisit eũ: ⁊ aliũ in loco ei⁹ ad ep̃at⁹ p̃mouit officiũ. Pos/tq̃ ordinato ep̃o cũ ad p̃priã remeasset ciuitatẽ. q̃dã de clero instiga/uerunt ep̃m vt amoto illo aliũ ecclesie ordinaret vicedominũ. Quo fa/cto callidus hostis ⁊ inuidus ĩmittẽs ei vicedominatus zelũ ⁊ ambi/tionis emulationẽ. intantũ eũ seduxit vt etiã maleficorũ postularet auxiliũ. Itaq̃ cũ ĩgẽti desiderio ambitiõis vacaret: ad quendã acces/sit in ciuitate iudeũ diabolice artis opatorẽ neq̃ssimũ. q̃ iã in ĩfideli/tatis ⁊ p̃ditõis foueã multos ĩmerserat ac genib⁹ ei⁹ p̃uolut⁹ ait. Que/so te adiuua me: quĩ ep̃s me⁹ me ad opprobriũ adduxit. ⁊ hec ⁊ hĩ ĩ me fecit. R̃ndit ille. Proxia nocte veni ad me: ⁊ ducã te ad patronũ meũ: q̃ subueniet tibi q̃to volueris. Quo fc̃õ duxit eũ ad circũ ciuita/tis: ⁊ ait. Quodcũq̃ videris: vel quẽcũq̃ sonũ audieris: ne terrearis. Si/gnũ quoq̃ crucis nullo mõ tibi imponas. Illo hoc ita spondẽte: su/bito ostẽdit ei albos clamidarios: cũ multitudine cãdelabror clamã/tes: ⁊ in medio p̃ncipẽ sedẽtẽ. Erat enĩ diabolus ⁊ ministri eius. Te/nẽs aũt iudeus manũ theophili: duxit eũ ad illud flagiciosum cõsiliũ. Et ait ei diabolus. Vt q̃d nobis hũc hoiem adduxisti: r̃ndit ab ep̃o suo preiudicatũ ⁊ vestrũ auxiliũ postulãtẽ. Cui diabolus. Quale ad/iutoriũ dabo homini seruienti deo suo: tñ si seruus meus esse cupit: ego illi subuenio ita vt plus facere possit q̃ prius ⁊ imperare oĩb⁹ eti/am ep̃o. Audiens theophilus: spopondit oĩa se facturũ q̃ diceret: ce/pitq̃ osculari pedes eius ⁊ rogare eũ. Qui ait ad iudeũ. Abneget fi/liũ marie ⁊ ipsam: q̃ odio mihi sunt ⁊ firmet scripto se p oĩa vtrũq̃ abnegare: ⁊ post hec quecũq̃ voluerit a me impetrabit. Tũc respon/dit theophilus. Abnego christum ⁊ matrem eius: faciensq̃ cyrogra/phum: imposita cera signauit anulo proprio. Et abscesserunt cum ni/mio perditionis gaudio. In crastino aũt ep̃us diuine vt reor proui/dentia motus: remoto vicedomino quem turpiter promouerat: hunc cum omni honore reuocauit: ⁊ duplo q̃ ante fuerat denuo sublima/uit: ita vt peccasse se clamaret q̃ tam idoneam personã aliorũ dela/tionibus eiecisset: ⁊ illũ inutilem promouisset. Restitutus itaq̃ theo/philus cepit super omnes eleuare se omnibus sibi obedientibus cum metu ⁊ tremore.

¶ De pnĩa eiusdẽ ⁊ cyrographi r̃stitutõe p beatã vginẽ. C. LXX

Umq̃ [illegible] crea/tor oĩum ⁊ redẽptor q̃ nõ vult mortẽ pc̃õris recordat⁹ q̃lr p⁹ ille fide ĩ ecclie sue ministrauerat: ⁊ q̃ pi⁹ ĩ ministrãdo egẽis extiterat: nõ dispexit creaturã suã: sz õditãd pnĩaz: nã ĩ se reuersus sobrietate recepta: cepit affligi ĩ his q̃ gesserat: ⁊ seipsũ acriũ arguẽ. Ve inq̃t mihi misero: quo ibo: quẽ rogabo: cui⁹ au/xilium imploraabo: qui diuino meipsum fraudaui adminiculo: chri/stum ⁊ matrẽ eius negaui: ⁊ feci me seruũ diaboli per cyrographum nephande cautionis. Quis putas poterit illã abstrahere de manu va/statoris. Cũq̃ hĩ ⁊ alia sermocinaret̃: tandẽ inspirat⁹ diuinitus cum fletib⁹ ait. Licet sciam christum dei filium quem infelix infideliter negaui de virgine maria natũ: ibo tamen ad ipsam ⁊ toto corde ipsam solã interpellabo: donec misericordiam domini p eius intercessionẽ obtineam. Tũc animatus fortiter cum omni humilitatis deuotiõe procidit coram templo beate virginis. xl. dieb⁹ ⁊ noctib⁹ persistens in orationib⁹: ⁊ ieiunijs: eã incessantẽ dep̃cando: vt a maligno dra/cone: ⁊ ab illa quã gesserat abnegatiõe p ipsam eriperet̃. Quib⁹ ex/plehis expletis apparuit gloriosa virgo medio nocte dicẽs ei. Cõfite/re hõ chr̃m quẽ ego peperi ⁊ tu abnegasti. misericors enĩ ẽ ⁊ susci/piat lachrymas penitẽtie tue. Ipõ enim ex me carnẽ sumere dignat⁹ est: vt peccatores saluaret. Hũc ille cũ reuerẽtia summisso vultu: cum magno vlulatu: p̃testatus est dicẽs. Credo in deũ patrẽ: ⁊ adoro fi/liũ dei ex patre ante secula: ⁊ in nouissimis dieb⁹ ex te sancta maria virgine natũ p nobis peccatorib⁹ pati dignatũ: hoc cõfiteor: hũc co/lo ⁊ amplector. Cũ ergo hac p̃catoria cautiõe offer me sancta virgo filio tuo. Qd̃ spõdẽs beata virgo cũ dies illuxisset abscessit. Illo ṽo enixius triduo dominum postulante cum lachrymis rursus illa ne/bula clarifica apparuit ei hilari vultu ⁊ letis oculis dicens. Ho/mo dei ecce ad petitionem tuã suscepit de⁹ lachrymas tuas: ⁊ p̃ci/bus annuit. si tamen vsq̃ ad mortem p̃seueraueris in his q̃ filio meo me teste promisisti. Qui respondit. Etiam domina obseruabo ⁊ non preteribo sermones meos: Sed ego peccator ⁊ impius rogo p̃ honorem fontem benignitatis tue: qui in profundum ceni dimersus sum. vt recipere valeam illã execrabilẽ abnegationis mee cartulam

ab illo qui me cepit diabolo signatam. nam hoc est qd supra modū titillat aīam meā. Cum in hoc triduo postulatione pseuerasset: iterū eadē virgo Maria in visione ei apparuit et eandē cautionis cartulā habens in manu de cera sigillatā exhibuit. atq; eius pectori dormiē ti supposuit. Quā ille a somno surgens inuenit Et letus effectus in crastinū cū esset dies dominica: pgens ad ecclesiā in qua cū populo epūs aderat. post lectionē euāgelij, pstrauit se pedibus epī eiq; oēm impietatis sue historiā retexuit. post hoc etiā qualiter ad fontē misericordie beatā virginē cōfugiēs. eius meritis et pcibus per penitētiā et lachrymas a deo veniā meruit: necnō qualiter cyrographum signatū pessime scriptionis recepit aduinxit: et obsecrans vt coram oibus legeretur epō porrexit. Oēs itaq; clerici et mulieres tanta dei miseratiōe permoti: diutissime grās deo retulerūt. epūs quoq; gaudio repletus clamabat ad populū. multis exhortatiōibus eos puocans ad gratiarū actionē: et christi ac sancte matris sue virginis glorificationē Interim aūt theophilus solo iacebat pstrat⁹. Quē post orōnis laudē epūs surgere iussit: et ei cartulā illā nefandissimā in cōspectu oium cōburere paccepit. Quo facto: ingressus epūs missarum solēnia peregit. Cumq; percepisset theophilus sacre cōionis mysteriū: statim refulsit facies eius sicut sol. Uidētes aūt oēs subitaneā viri transfigurationē: magis glorificabāt deū qui facit mirabilia solus: et beate Marie diutissime laudes referebāt. Btūs autem theophilus in locū illū in quo beatā viderat visionē, declinans tanq̄ fuxus pstitit in illo per triduū. Post triduū vo oibus fratribus vale dicendo osculū tribuēs. aīamq; suam sancte trinitati et beate Marie liberatrici sue cōmendans. vitā hanc in eodē loco feliciter finiuit vbi et corpus eius sepultum fuit.

¶ De Aduētu sancti Mauri in andegauiā et monasterio qd edificauit C. LXXI

Igibertus. Eo tēpore claruit in gallia sanctus Maurus de quo paulo ante dictū est monachus sancti Benedicti discipulus.

Faustus. Postq̄ autē beatus Maurus vidit in spiritu beati benedicti aīam in celū cū gloria ascēdere. tūc secunda feria pasche a roma discessimus et eo loco Aurelianis veniētes audiuimus beatū Bertricannū migrasse ad dñm. Locus autē qui ab eo nobis prouisus fuerat rupiacus dicebat. ipso noie deformis et scabiosus. Cui bertricāno successit domnulus epūs. Decimo die postq̄ Aurelianis fuimus ingressi. iter arripiētes tendimus andegauū. venimusq; v. die ad locū qui festus nuncupat. vbi iam hardiardus cū cōiuge sua Cicilia biduo nos expectauerat. Hic habebat cōsobrinū noie flor: familiarem et charissimū Theodeberto regi francor. Hic Florus videns beatū Maurū humillimo monachi habitu indutū de equo cui insidebat statim desiliit: ac tertio anteq̄ ei appropinquaret toto corpore in terrā se prosternēs: cū ab eo humiliter et modeste eleuatus esset. oēs nos est osculatus. Ad quē maurus. Obseruatio ordinis nostri: summā deposcit quietē et securitatē. Ibi primū edificauit maurus domū orōnis nō admodū magnam. in noie sancti Martini: in q̄ et se sepeliri precepit sicut et sanctus Benedictus in oratorio eiusdē sancti Martini qd destructa ara Apollinis ipse cōstruxerat sepultus est. Quidā clericus Lōgiso noie qui cementarie arti pserat. de altissimis gradibus corruens super depositatum illic aceruum lapidū: toto corpore contritus est et sanatus a mauro. Ex illo die florus iste maurū habuit in maxima veneratione. vt nunq̄ postea propius ad eū accedere auderet. Quidā postea ex operarijs mauro detrahere ceperunt; dicētes eum cupidū inanis glorie et magnum. Et qbus detractoribus tres subito malignus spūs inuasit: ita vt vnū ex illis noie Flodegiso aīam extorqueret: reliqui se inuicem dentibus lacerabāt. Quibus digitos vtriusq; manu sanctus Maurus in os misit. et spūs malignos p ventrē eiecit: feda relinquētes vestigia. Tertiū vo resuscitauit a mortuis cui pcepit vt si vellet viuere: in locū ipsum nunq̄ amplius intraret. Qd ideo iussit: vt plausum et fauorē populi vitaret: Theodebert⁹ rex: venit illuc ad orōnē. Post orationē in cōuentū fratrū pergens: regali indutus purpura: humiliter se pstrauit. et vt pro illo precarent cū lachrymis postulauit et dedit eis fiscum regiū qui boscus vocat cū oibus villis et redditibus ad eū pertinētibus. Altera die visitans fiscū regiū sibi donatū beatus maurus paraliticū a. vij. annis sanauit.

¶ De Multiplicatione fratrum et cōmunione. C. LXXII.

Eodem anno aduentus nostri nobiles adire nos ceperunt et nostrā habitationē expetere: et filios suos offerre. xxvi. anno fundationis ipsi⁹ cenobij factus est numerus fratrū. cxl. Quē neq; minui neq; augeri: pcepit maurus. Lothari⁹ rex andegauis veniēs: mādauit viro dei Mauro se velle ire ad monasteriū. Qui veniens dedit ei fiscū regiū qui blazon appellat: et villā q̄ dicit lōgus campus. Ex eo tēpore btūs Maurus nō facile de monasterio iam egredi volebat. Secessitq; in domū que illi fabricata erat iuxta ecclesiā beati Martini cū duob⁹ monachis q̄ ei seruirēt primo et aniano. substitutēs pus bertulfum abbatē sibi successurū. Et cū ibi duos et dimidiū annos fecisset, in orōne vidit diabolū sibi minātē stragē se facturū maximā de monachis suis. Quē postea cōfortauit angelus dñi. Maur⁹ postea cōfortauit fres: pdicēs eis de morte sua et illor imminente. Factūq; est vt infra. v. mēses. cxvi. monachi morerent. nec de tāto grege remanerēt nisi xxiiij. Inter quos mortui sūt Anton⁹ et cōstātinian⁹ q̄ nobiscū venerāt. Nec multū post mortuus est scūs maur⁹ dolore lateris. xl. anno aduētus sui ad illū locum. xviij kal. ianuarij ante altare btī Martini sup ciliciū stratus sui recubās.

¶ De Miraculo Benedicti iunioris et ceteris quibusdā incidentibus eiusdem temporis. C. LXXIII

Igibertus. Eo tpe in cāpania italie Benedictū monachū sanctitate clarū cū gotti a totila pcursi psequēs. cū eū cū cella sua cōburere voluisset: nec valuisset: in clibanū ardētē eū piecit. Qui die vero altero illesus cū illesis vestib⁹ etiā exiuit. Hildebert⁹ rex francorum cū patruele theodeberto in fratrē Lotharium insurgit. sed mre eorum sancta agēte Lotilde apud deū. ne inter fres fieret ciuile bellū horrēda tēpestate coerciti. cum super Lotharium ne signū quidem appareret horroris hmōi reddūt se fraterne paci. Anno iustiniani: xuij. in diuersis galliar locis diuersa signa visa sūt. Cometes apparuit die sancto pasche: celū ardere visū est: verus sanguis ex nube defluxit in vestimētis hoīū dom⁹ cuiusdā abintus sanguine respsa apparuit: et secute varie clades et male valitudies cū pustulis et vesicis ppłos afflixerūt. Anno sequēti cōstātinopoli morte magna insurgēte: statuta ē solēnitas purificatiōis beate marie: q̄ grece ipapāti. i. obuiatio dicit eo q die illo obuiauerit symeon oblato in tēplū dño: et ita mortalitas illa cessauit. Lothari⁹ et hildebert⁹ frēs obsessa in hispanijs cesaraugusta: ciuib⁹ deū adorātib⁹: et circūlata vincētij martyris tunica: accepta ab eis, p munē ipsi⁹ martyris stola: redeūt acq̄sita hispanie pte maxīa.

¶ De Arthuro rege britannie. C. LXXIIII.

Sigebertus ad h tēpus historia britonū pducit narrationē suā de rege arthuro. Refert enim eū post celeberrimā illā curiā in vrbe legionū habitā: in qua oēs reges insular occidētaliū et duces galliar fuerūt maximū duxisse exercitū in fines burgūdie: aduersus luciū principē hispaniar sub leone imperatore reipublice, pcuratorē: et in eūdo quendā immēsum gigātē singulari pugna deuicisse. Deinde vtrarūq; partiū legiōes in pago lingonēsi: ad plīādū conuenisse: et post innumerā cedē vtriusq; exercit⁹ tādē britonib⁹ victoriā puenisse. Postea narrat q arthurus iuga alpiū trāscēdere: et romā inuadere voluerit. Sz interim audiens: medredrū nepotem suū diadema britannie p tyrannidem arripuisse: britanniā remeauerit: atq; in vltimo prelio quod cum eo habuit: post neces fere omniū ducū ipse letaliter vulneratus fuerit et in insulam quādā ad sanandū deportatus: relicto regni successore cognato suo cōstātino. Ipse vo arthur⁹ iuxta merlini vaticiniū dubiū hz exitū: qz vtrū viuat an mortu⁹ fuerit nemini certū extiat esse.

¶ De Uigilio papa et eius afflictiōe p antemio patriarcha. C. LXXV

Elinandus. Eo tpe vigili⁹ papa qz fm pmissionē suā noluit anthemiū hereticū reuocare: cōstātinopolim ignominiose mittit. Theodora naq; iustiniani vxor mādauit ei vt fm pmissionē suā reuocaret anthemiū q̄ noluit. Quo audito illa misit romā anthemiū scribā vt adduceret eū p vim. Qui cū in naui eēt iposit⁹: et nauis mota eēt. ppłus roman⁹ iactat post eū lapides fustes et cacabos dicēs Male fecisti romanis: male inuenies vbi vadis: fames tecū: mortalitas tecū. Ingressus est cōstātinopolim vigilia dñi nr̄i ihesu chri. Per biēniū fuerūt cōtētiōes de anthemio patriarcha: cui vigili⁹ nullaten⁹ consensit dicens: vt video non me fecerunt: venire ad se iustinianus et theodora: sed diocletianus et lutoria: facite qd vultis digna factis recipio. Tūc qdā dedit ei alapā dicēs. Nescis qbus loqueris homicida: q̄ silueriū papā occidisti: et filiā mulieris vidue ad calces et fustib⁹ Tūc fugit vigili⁹ in basilicā sancte eufemie: et tenuit colūnā altaris. Atq abstract⁹ eiect⁹ est foras ecclīā: et missus est funis in collo ei⁹ et tractus est p totā ciuitatē vsq; ad vesperā. Tūc missus est in custodia: vbi dabat ei modice panis et aq̄. Clerus aūt roman⁹ qui cū eo erat missus est in exiliū ad diuersa metalla incidēda. Tūc gothi fecerūt sibi regē badum: q̄ totila nūcupat⁹ est. Qui descendēs obsedit romam: et facta est tāta fames in ciuitate: vt et natos suos vellēt co

medere. Intrauit Totila romam a porta sancti Pauli in die xiij. et tota nocte fecit buccina clangi: vt totus populus fugeret: vel p ecclesias se celaret: ne interficeretur. Habitauit cū Romanis aliquandiu pater cū filijs mansuefactus vt credit sci Benedicti monitis.

C De Passione sci Herculani perusini epi. C. LXXVI.

Igibertus. Anno iustiniani. xvij. Herculanus perusin⁹ epus a totila rege secto capite martyrizat. Grego. in dialogo. iij. li. Floridus venerabilis vite epus narrauit memorabile valde miraculū dicēs. Vir sanctissimus Herculan⁹, nutritor meus perusine ciuitatis epus fuit ex cōuersione monasterij ad sacerdotalis ordinis grām deductus. Totilie autē perfidi regis tēporib⁹: eandē vrbem annis. vij. continuus gothoꝝ exercitus obsedit, ex qua multi ciues fugerant q famis periculū ferre nō poterāt. Anno vō. vij. necdū finito: obsessam vrbē gothoꝝ exercitus intrauit. Tūc comes q eidē exercitui preerat: ad regē totilā nūcios misit. exquirēs qd de epo vł populo fieri iuberet. Cui ille pcepit dicēs. Epo prius a vertice vsqz ad calcaneū corrigiā tolle et tūc caput eius amputa. Oēm vō populum qui illic inuētus est: gladio extingue. Tunc idē comes venerabilem virū Herculanū episcopū super vrbis murū deductū capite truncauit: cuiusqz cutē iam mortui a vertice vsqz ad calcaneū inscidit: vt eius corpori corrigia sublata videret. Moxqz corpus ei⁹ extra murū piecit. Tūc qdā humanitatis pietate cōpulsi: abscisum caput ceruici apponētes. cū vno paruulo infante q illic extinctus inuētus est iuxta Maurū corpus eius sepulture tradiderūt. Cumqz post eandē ecedem die. xl. rex Totila iussisset: vt ciues vrbis illius qui quolibet dispersi essent: ad eandē sine aliq trepidatiōe remearēt. hi q prius famem fugerāt: viuēdi licētia accepta sūt reuersi. Sed cuius vite cordi epus fuerat memores: vbi sepultū esset corpus ei⁹ quesierunt. vt hoc iuxta honorē debitū in ecclesia btī Petri apostoli humarēt. Cumqz itum esset ad sepulchrū: effossa terra inuenerunt corpus pueri pariter humati: vtpote iam diei. xl. tale corruptū: et vermibus plenū: corpus vō epi ac si die eodē esset sepultum. Et qd est adhuc magna admiratiōe venerandū. qz ita caput vnitū cum corpore fuerat: ac si nequaqz esset abscisum: sic videlicet vt nulla vestigia sectiōis apparerent. Cūqz hoc et in terga exquirētes si qd signū vel de alia monstrari incisione potuissent ita sanū atqz itemeratū omne corpus est inuentū: ac si nulla hoc incisio ferri tetigisset.

C De Qu[illegible] C. LXXVII

Igibertus. Anno iustiniani. xviij. obijt scūs Remig. remoꝝ epus. Anno eiusdē. xx. cōserto prelio iter chunimundū regē gepidarū: et Albuinū regē lōgobardoꝝ corruerūt vtrinqz. lx. milia eoꝝ. Ubi Albuin⁹ chunimūdū perimit et ex testa capitis ei⁹ poculū sibi ad bibendū fecit. filiāqz eius captiuā vxorē sibi accepit. Hunis vō terras gepidarū inuadētib⁹. destructū est regnū gepidarū penitus. Anno eiusdē. xxij. agericus virdunensis epus claruit. Anno sequēti arboris q dicit sambucus flores grana et fruct⁹: in flores grana et fruct⁹ vitis trāsformant. Anno eiusdē. xxv. Pelagius romane eccle. lviij. psidet. Hic insimulatus de morte vigilij pape tenēs sancta euangelia et crucē iureiurādo publice satisfecit. Anno iustiniani xxvj. lotildis regina morit. Hiems niue et glacie ita exasperatur vt volucres et fere idomite manu capi possent. Anno sequēti obijt sanctus Medardus nouiomēsiū et tornacēsiū epus. In cui⁹ transitu celum apertū est et diuina ante eū micuerūt luminaria: spacio duarum horarū. Cuius corpus rex Lotharius trāsferri fecit ad vrbē suessionensem. pmittēs qp sup eū decētissimā basilicā edificaret atqz inibi religiosoꝝ viroꝝ conuentū statueret. Qd opus ipse quidē cepit: sed filius eius Sigibertus adimpleuit.

C De Miraculo pueri iudei qui cū christianis eucharistiam perceperat. C. LXXVIII.

O tempore in oriēte puer qdā iudeus habitus cum a coeuis suis christianorum filijs ad hoc adductus fuisset: vt in ecclesia sancte matris dnī nostri Jhesu christi corpus et sanguinem Christi perciperet. propter hoc a patre suo proiectus in fornacem ardentē. illesus inde a christianis extractus est. Ex mariali. Nam mater pueri cum audisset qp filium cōmunem pater deliberasset exurere: cucurrit ad liberandū eum. Sed cum vidisset incēdia ab ore fornacis patulo huc illucqz respergi: ornatum capitis ad terram proiecit. diffusaqz cesarie se miserā clamitans: ciuitatem vocibus impleuit. Christiani autem cōcurrētes ad spectaculum: retractis ignibus ab ore fornacis. inuenerunt puerum quasi sup plumas mollissimas discumbentē. Cumqz benedicerent dominum. proiectū huius sceleris actorem iudeum in fornacē: ita totum ignis absorbuit: vt vix de ossibus eius paruū quodammodo relinqueretur indiciū. Interrogātes autē infantulū christiani: quale ei inter ignes fuisset vmbraculum ait. Mulier que in basilica illa vbi panē de mensa accepi in cathedra sedens puerulū in sinu gestat hec me pallio suo ne ignis quē me voraret operuit. Unde indubitādum est: beatā ei Mariā auxiliū apparēdo prebuisse. Agnita vero infans fide catholica. in patrē et filiū et spiritū sanctū credidit. ac salutari⁹ aquis renatus vna cū genitrice sua denuo in fide vixit. Multi quoqz iudeoꝝ hoc exēplo in vrbe illa saluati sūt. Sigibertus. Anno iustiniani. xxx. radegundis regina: vxor quondā Lotharij regis, mutata veste claruit sanctitatis nobilitate.

C De Sancta Radegunde regina. C. LXXIX.

X gestis eius. Hec natiōe Barbara fuit de regione Toringa patre rege Berechario: qua regione francorum victoria deuastata: exiuit de patria. Tunc inter ipsos quorum erat in preda regalis puella: fit contentio de captiua. Et nisi reddita fuisset transacto certamine in se reges arma mouissent. que veniens in sortem Lotharij regis in veromandensem ducta: Atheias villam regiā nutriendi causa custodibus est deputata. Quam cū preparatis expensis victuarici voluisset rex predictus accipere: nocte cum paucis elapsa est. Deinde suessionis cum direxisset vt reginam erigeret. illa euitabat pompam regalem ne seculo cresceret. Sed cui dabatur etiā humana gloria nō mutat. Nupsit ergo terreno pricipi: nō tn̄ separat ad celesti. Ac dū sibi accessisset seculari dignitas: plus se inclinauit: volantas quā permitteret dignitas. Timēsqz ne a deo degradasset cū mūdi gradu pficeret: se cū sua facultate elemosyne dicauit. Nā cū sibi aliquid de tributis accideret: ex omnibus que venissent ad eā ante dedit decimas q̄ recepit. Deinde quod supererat: monasterijs dispensabat: et quo ire pede non poterat misso munere circuibat. [illegible] na necessitate velle ōsurgere: et leuans egressa cubiculo: tādiu ante secretū orationi incūbebat iactato cilicio: vt solo calēs spū iaceret gelu penetrata: tota carne premortua. De qua rege dicebat: habere se magis iugalē monachā q̄ reginā: vnde et ipse irritat: qz p bonis erat experimentis. Sz illa tolerabat modeste rixas illatas a cōiuge. Diebus vero quadragesime [illegible] singulariter penitens. Igitur appropinquante ieiunij tpe ad religiosam monachā noie piā mittebat cui sancto proposito illa dirigebat venerantur in linthea sigillatū ciliciū. Quod sancta induens: ad corpus per totā quadragesimā subter vestē regiā dulci portabat in sarcina. Sin autē rex deesset: quis credat qualiter orationi se diffunderet: qualiter se tanq̄ presentis christi pedib⁹ alligaret et quasi repleta delicijs sic longo ieiunio satiaretur in lachrymis. Cui despecto ventris edulo christus erat tota refectio et tota fames erat ei in christo. Illō qua pietate peragebat solicita vt que per oratoria vel loca venerabilis tota nocte placerēt: cādelas suis manib⁹ factas iugiē ministraret.

C Qualiter incarceratos precibus et miraculo liberauit vestemqz secularem mutauit. C. LXXX.

Vali vero si quis pro culpa criminali: vt assolet a rege interfici deputabat sanctissima regina moriebat cruciatu ne designat⁹ reus moreret gladio. Qualiter gladio concursabat per domesticos fideles seruientes et proceres: quoꝝ blandimentis mulcebat animū principis: donec ex idsa ira regis vnde processerat fons mortis inde curreret vox salutis. His igit bestis actibus occupatā: interim prouexit diuina clementia: vt etiam in palatio adhuc laica dno largiente declararent per eā miracula. Denique in pernis villa post prandiū dum per ambulauit per ortū sanctissima rei trusi pro crimine succurri sibi clamabant vociferantes de carcere. Ipsa autem qd esset interrogat. Mentiunt ministri qp mendicorū turba quereret elemosynas. Credens hec illa: transmittebat quo indigebat inopia. Interea a iudice compelluntur tacere: qui tenebant in compedibus. Cum vō nox superuenisset et solutū cursum faceret fractis vinculis soluti sancte occurrunt de carcere. Quo cognito: reos se viderūt qui beate mentiti sunt: dum qui rei fuerant de cathenis soluti sunt. Et quonā frequenter aliqua occasione diuinitate prosperāte: casus cedit ad salutem: vt religiosius viueret: frater interficitur innocenter. Deserta igit a rege: veniens ad beatum medardum nouiomi supplicat instanter: vt ipsaz mutata veste dno consecraret: moxqz indumentum nobile quo celeberrime die solebat pompa comitante regina procedere: exuta ponit in altari oblatis gēmis et ornamentis: mensaz diuine glorie onerat venerabilis cingulum auro ponderatum: fractū

bat inopijs pauperum.

¶ De Sancto Bredano scoto et bonis initijs sancti Gregorij. C. LXXXI.

Ex cro. Per idē tēpus floruit in scotia sanctus Bredanus. Qui. s. magne abstinētie vir et in virtutibus clarus. triū fere miliū monachorum pater fuit. Huius autē peregrinatiōis historiā: propter apocrypha quedā deliramēta que in ea videntur contineri penitus ab opere isto resecaui. Sigibertus. Eo quoqz tempore Gregori⁹ filius Gordiani senatoris rome adoleuit. qui. vi. monasterijs in sicilia fundatis: et vij. rome in domo sua. ex pretore Urbano factus monachus: sapiētia et doctrina et sanctitate claruit. Ex gestis eius. Hic enim litterarū studijs optime erudit⁹. etiā in adolescētia sua cogitabat quomodo posset deo fideliter in religione seruire: Sed dum cōuersionē differret putās esse meli⁹ vt deo in seculari habitu seruiret. cepit ei cura rerū seculariū succrescere. adeo vt iam in mūdo non tantū specie: sed etiā teneret et mente. Unde defunctis parētibus libere suas eroganis facultates cūcta distribuēs religionē intrauit et vij. abbatias de proprio edificauit Et qui ante vestiri serico solebat et gēmis: post in vili habitu: ministrabat pauper ipse pauperibus. In monasterio autē proprio ad tantam perfectionē excreuit qz in ipso sue cōuersionis initio iam posset in perfectorū numero deputari. Tanta etiā districtione corpus suū afflixit: vt infirmato stomacho et tussi grauissima: mori quotidie se putaret. Cuius virtutū famā papa Pelagius audiens abstractū de monasterio diaconum ordinauit. Sigibertus. Eo tempore terremotus terribilis nimis per decem dies factus est. Hildeberto rege mortuo: monarchia regni regni francorum cedit fratri eius Lothario.

¶ De Sancto Leonardo confessore. C. LXXXII.

Ex gestis eius. Temporibus regis Lothari fuit sanctus Leonardus in pago cenomānico heremiticā vitā ducēs: et sibi et sequacibus suis monasteriū cōstruens. tante humilitatis iter ipsos extitit vt etiā p nomē relegeret et cū esset prelatus oib⁹ cunctis se viliorē et inferiorē habitu et meritis demōstraret. Cuius fama cum se vndiqz diffunderet: tantus ad eū populus cōcurrebat: vt cibis ad superabundantiā necessaria deferentibus. locus ille in triennio ad coquendos panes clibanū non haberet. Sed laudi eius inuidētes maligni suggesserunt Lothario regi francie: qz nisi sibi et sue genti consuleret: per Leonardū illum heremitā qui multos sub obtentu religionis colligebat regnū Francie detrimentū non modicū sustineret. Quibus rex Lotharius nimis credēs: missis militibus eos expelli cum eu mittere iussit et omnes audientes hoc timerent et nequaqz tale quid vlterius attentarēt. Cum ergo milites ad eum venissent et cōtra eum querentes calumnias diutius altercarent tandem verbis eius cōpuncti: mirantes vitā eius tēpore opportuno se futuros eius discipulos spoponderunt et sic ad regem regressi: cūcta que viderāt et audierant retulerunt. Unde rex quoqz cōpunctus de his: qui iniuriā viri dei conceperat: deo gratias retulit: qui tam constantes sibi famulos eligebat. Et intantū sanctum Leonardum dilexit: qz ei cuncta liberaliter porrigens. et detractores eius rebus et honoribus suis priuans vix tandē precib⁹ sancti viri eos sue restituit dignitati. Erat enim erga miseros tante compassionis affectus: qz et hoc a deo precibus impetrauit. vt quicunqz in carcere vel compedibus teneretur: mox inuocato eius noīe solueretur. Quadam die dum diu in oratione incumberet: serpens maximus a parte pedum sursum tendens et sinum eius perlustrans: nō solum ei nocere non potuit: sed nec mentē eius ab oratione turbare. Et facta oratione dixit ei. Scio quidem qz ab initio tue creationis hoīes quantū preualeo inquietas et nunc in spe misericordie dei fac in me quicquid mereris: si tibi detur potestas. Quo dicto serpens per capiciū tunice eius exiens: ad pedes eius exanimis corruit et extunc ibi nullus serpens apparuit. Perdurans itaqz vsqz ad tēpora sancti Germani parisiensis episcopi: et sancti Domnoli: qui Innocēti episcopi cenomanensi successit. cum eos forte abrincensem discordantes sedasset: in crastinum se faciendum et predicti Domnoli aduentū predixit. Qui et ipse Domnolus diuina reuelatiōe premonitus est: vt iret ad sanctū leonardū: et eius aīam cōmendaret. Quo facto idus octobris circa annum domini. d. lx. obiit: et sub Hilperico rege francorum sepultus: duos cecos illuminauit: et etiam nunc quanti apud deum sit meriti frequentia miraculorum ostendit. Huius Leonardi vita apud conbrigiacum legitur vbi corpus eius ibi requiescit. Unde et locus ipse propter miraculorum multitudinem quotidie a populis frequentatur.

¶ De Lauinomaro carnotensi et latronibus eius stupefactis. C. LXXXIII.

Ex gestis eius. Tēpore quoqz prefati Lotharij filij Clodouei scilicet qui primus in regibus eiusdē gētis a beato Remigio remensi epo baptizatus est intra pagū lugdunensem Lauinomarus carnotensiū partiū ciuis. parētib⁹ christianis natus est. Qui cū in domo patris puerulus nutriret: gregē patris sui pascēs bone spei agebat principia. qz que victui necessaria sibi solitudo pastoralis ministrabat. Hec egenis et pegrinis occursantibus impartiebat aut coeuis sibi opilionibus diuidebat. Euangeliū nondū nouerat: sed crucis mortificationē ferre gaudebat. vsqz ad solis occasum frequēter ieiuniū extendēs. Deniqz parētes pueri cōuersionē admirātes. Litteralibus studijs eū tradiderunt: et cuidā venerabilis vite sacerdoti in oppido carnotēsi: dn̄o militanti cōmiserunt. Qui susceptum paruulum tenere fouebat: et pedetentim ad litterarū cognitionē et sanctitatis normā cohortabat. Ad tēpus ergo celans animi propositum dum adhuc in eadē vrbe moraret: sacerdotalē infulam est adeptus. Tandē in tempesta nocte oibus alto sopore depressis: baculum in manibus sumpsit: et cōcupitā ad heremū peruolauit. Dum aūt qdā nocte inter cetera silentia hymnos deuote meditationis deo redderet in festā latronū rabiem presensit. Qui vt ad eius mortē peruenerent. longos vie errores illi passi sunt. putabant enim eum aliquam pecuniā in deserto seruare. diluculo aūt facto: repēte se in cōspectu eius vident: quem tantopere quesierāt. Et ad visionem eius diuino timore correpti: ad pedes eius corruerunt clamantes. Parce nobis vir dei parce: reatum nostrum cognoscimus: et ideo veniā petimus Quib⁹ ille ait. Et ego dolos vestros nō ignorabā filij. Misereat vestri dominus. Red te in pace: et iā a rapinis manū retrahite: nā mihi nulla pecunia est in terris pecunia nostra vero christus est. Quibus verbis eius edificati ad propria sūt post triduū sunt reuersi. Et fratribus qd eis acciderat narrauerit.

¶ De ceteris eius miraculis et trāsitu eiusdē. C. LXXXIIII.

Homo quidam e vicino filium suum claudum et cum lachrymis curandū obtulit. Qui intra sacra missarum libamina pro sanitate pueri obsecrans solēni prece peracta fragmento panis benedicti et pisce refecit: et filiū a debilitate curauit. Casu accidit: vt ianitor clauē oratorij pderet. Cumqz dei famulus a fratribus sedens orandi gratia oratorium peteret et clauem non inuenisset ante foras humi prostratus aliquantisper orauit. Moxqz vltro ianua est patefacta. Cuiusdam tem monachi de viminibus facta machina superposuissent qd mel fuerant: ignis accensus paulatim vires capiens cum omnes alia curarent subito et fruges et domum inuasit incendiū. Qd vbi vir dei cōperit signo crucis faciens ignis impetum orationibus superauit. Secuta deinde nocte: inter sacras vigilias inuidia diaboli eū inquietare tētauit: et qui a celesti luce cecidit: lampadis lumen ter extinxit sed militē christi sibi pualere sensit: qd p vere lumē christū lucente lucerna reparauit. Quadā etiā die annosam quercū ad oratorium construendū non apto loco positaz vbi a fratribus dolari posset: vir dei in virtute crucis quo voluit transportauit. Uir nobilis ermoaldus in angustijs cōstitutus misit ei. xl. sol. obnixe petens et intercessione eius meritis prece salutis a deo piaret. Qui accipe recusans tandem tū latore purgente suscepit. Ingressusqz oratoriū orationē fudit: vt oblatio viri acceptabil fieret in cōspectu dei: et sup altare pecuniam deposuit: gradiqz studio vnūquēqz nummū appendēs manu reuoluebat: et genu sepius flectere orabat. Tandē vnū solidū quem in spū mundū et nō ex rapina acquisitū: cognouit vsib⁹ suis retinuit Reliquos aūt gerulo tradidit et ait. O homo pecunia ista inique et diuina non pōt mutare sniaz: sz nec peccatorū remissionē impetrarent victime impiorū abominabiles sunt dn̄o. Sic ille reuersus ad dn̄m suū adhuc eū viuente repperit. Sz morbo ingrauescente ab hac luce est abstract⁹. Epus aūt carnotensis: malardus cōperta fama viri dei. cupiebat ei⁹ collocutionis dulcedine recreari. Pro qua re accersit⁹ ab eo cū et finē vite sue appropinquare sciret: iam senior ad vrbem pperauit. Ubi p aliquot dies morat⁹ egrotare cepit. et plato epo desolatorē religionis et que p barbaros post obitus eius futura essent predixit: et sic in pace requieuit. xiiij. kal. februarij.

¶ De Monasterio pictauis a sancta radegunde constructo et eius persecutione. C. LXXXV.

Ex gestis eius. Porro sancte radegundis ingrediente tēpore mente ad christū. pictauis inspirāte et cooperante grā dei monasteriū sibi p ordinationē precelsi regis lotharij construxit. In

quo gaudens ingressa est: vbi perfectionis ornamenta cõquireret: & magnã cõgregationẽ puellarũ christo nunq̃ morituro sponso con gregaret. Quo electa a' batissa & iam cõsecrata tam se q̃ sua oia ei' tradidit potestati ex proprio iure nihil sibi reseruans: vt curreret expedita post christi vestigia: & tantũ sibi plus augeret in celo: quantũ subtraxisset de seculo. Sed inuidus bonorũ humani generis inimicus. cuius voluntatẽ etiã dum esset in seculo facere abhorruit eam persequi nõ cessauit. Sicut enim iam p internũcios cognouerat qđ timebat. precelsus rex Lotharius cũ filio suo precellẽtissimo Sigiberto thuronis aduenit: quasi deuotionis causa: quo facilius pictauis accederet: vt suã reginã acciperet. Quo cognito. beata radegundis sacramẽtales litteras fecit sub cõtestatione diuina. viro apostolico dño germano parisiẽsis ciuitatis episcopo. qui tũc cũ rege erat: quas per proculũ suũ agentẽ secretius direxit: cum exenio vel eulogijs. At vbi eas relegit vir deo plenus lachrymans prosternit se pedibus regis: ante sepulchrũ sancti Martini deprecans cũ testatione diuina: sicut ei litteris fuerat intimatũ vt pictauis nõ accederet. Tunc rex amaritudine plenus intelligẽs hanc petitionẽ esse beate Regine penitẽtia ductus malis cõsiliarijs istud imputans seq3 indignũ iudicans: q' talẽ habere reginã diutius nõ meruisset. prosternit se & ille ante limina sancti Martini pedibus apostolici viri. rogãs vt sic pro ipso veniã peteret a beata Radegunde: vt ei indulgeret qđ in ea per malos cõsiliarios peccauerat. Unde vltio diuina de presenti eos vindicauit. Sicut enim arrius qui cõtra fidẽ catholicã certans oia intestina sua in secessum deposuit. ita & istis euenit qui cõtra beatã reginam egerũt. Tunc rex timẽs dei iudiciũ: q2 regina dei voluntatem magis fecerat q̃ suã. dum cõmorata cũ eo fuerat: rogabat beatũ virum illic celeriter ire. Sic vir apostolicus dñs Germanus pictauis veniens. ingressus monasteriũ in oratoriũ sancte Marie dicatũ: prosternit se ad sancte regine pedes pro rege veniã poscens. Illa vero gaudẽs se de faucib' seculi ereptã: benigne indulget: & se dei aptat seruitio: expedita iam sequi christũ quocunq3 iret.

¶ De vita eius abstinentia & humilitate. C. LXXXVI.

Ualem se gesserit per singula quis enumeret: in victu q̃ etiã in mensa sub flamone sigilineũ panẽ absconsum vel ordeaceũ manducare cuiusq3 sic vt nemo perciperet. Nã ex illo tpe quo beato Medardo cõsecrante velata est: vsq3 ad infirmitatẽ nihil preter legumen & olera: nõ pomũ piscẽ vel ouũ vel aliud: esui habuit. Potum so preter aquã mulsam atq3 piratũ nõ bibit. Tum vo more sci Germani iubet sibi molã secretissimã deferri: in qua tota q̃dragesima tantum laborauit: quantũ q̃driduana refectio postulauit. preter quotidianã mẽsam qua refouebat matriculã duobus semp die bus quinta. s. feria & sabbato. balneo parato ipsa succincta sabano. capita lauabat egenorũ. defricãs quicq̃d erat cruste: scabiei tinee: nec purulẽta fastidiẽs. interdũ & vermes extrahẽs purgãs cutis putredines singillatim capita pectebat ipsaq3 lauerat. Ulcera vero cicatricum que cutis laxa detexerat: aut vngues exasperauerant: euangelico more oleo suffuso mulcebat morbi contagiũ. Egredientibus etiam de si cui inueterata esse indumẽta displiceret: tollens rasa noua reddebat. ante pãnosos faciebat venire cultos ad prandiũ. Quib' congregatis: ministerio parato ipse aquã fiue mappã singulis porrigebat. & malodis ipsa pariter & os & manus tergebat. Tunc trib' ferculis illatis: lactis delicijs: stans ante prandẽtes ieiuna plene diuisis. ipsa incidebat panẽ: carnẽ vel q̃cq̃d apponeret. lãguidis autẽ & cecis nõ cessabat ipsa cibos cũ cocleari porrigere. Mulieres varijs lepre plus sus maculis cõprehẽdẽs: in amplexu osculabat: in deo eas toto diligens aĩo. Deinde posita mensa ferens aquã calidam: facies lauabat manus vngens: & vlcera: & rursus administrabat. Ipsa pascens singulis recentibus prebebat auri vel vestimenti solatiũ vix vna teste munifica. Que etiã prestante domino diuerso fulsit miraculo. Deniq3 si quis pustule desperaret de vulnere: offerebat ministra sancte solũ pampini: mentiens opus hoc sibi esse. Sicq3 obtẽto vix signaculo: portabat ad desperatum vulneriq3 superpositum mox occurrebat remedium.

¶ Iterum De eodem. C. LXXXVII.

Preter dominicũ diẽ fuit farratis sine omnib' diebus ieiuniũ lenticule vel oleris: prope ieiuna refectio: nõ piscem: nec pomum vel ouum habẽs edulio. panis vero ero beliciarum siligineus fuit: aut ordeaceus: quem abscõsum sub sedone fumet ut ne quis perciperet. I ex ei ã sua eius potio aqua mulsa piratum: sed modice libata ac sitibunda potatio. Prima quadragesima qua se reclusit in cellula donec fuisset trãsacta: panis nõ sumpsit cibaria nisi die dominico: sed tantum herbas aut olera de maluis sine olei gutta: sine sale cõposita. verũ aque toto ieiunio nec duo sextaria sumens: tanta siti laborabat vt faucibus desiccatis vix psalmũ diceret arida. Ciliciũ autẽ habẽs ad corpus pro linteo, ac iugiter cursum decantans peragebat vigilias. ante se habẽs cinerẽ stratũ superiecto cilicio: hoc vtebatur pro lectulo nõ illũ aliquando mollis pluma fulciuit: neq3 lintheaminis nitor istruxit. Manicam qua brachiũ indueret nõ habebat: nisi de caliga sua si duas faceret manicas: sed ita se tractabat: vt hec ne abbatissa sentiret. Adhuc monachabus oibus soporantibus calciamẽta tergẽs & vngẽs retransmittebat p singulas. Alijs q̃dragesimis aliq̃d relaxãs quinta feria sumebat. deinde dñica. nã & reliquo tpe p̃ter dies paschales ac sũme festiuitatis donec infirmitas prohibuit: in cinere & cilicio semp vitam duxit austerã. prius se leuãs vt psalleret q̃ cõgregatio surrexisset. nam de officijs monasterialib' nihil sibi placuit: nisi prima seruiret: & ipsa se castigabat si bonũ fecisset post alterã. Ergo suis vicibus scopans monasterij plateas vel angulos: quicq̃d erat fedũ purgans: sarcinas quas alij horrebant videre: nõ abhorrebat euehere. Secretũ etiam opus purgare nõ tardãs: sed scopans ferebat stercoris fetores. Credebat se minorẽ sibi se nõ nobilitaret seruitij vilitate. Ligna supportans brachijs: focum flatib' & forpicibus admouens. Cadẽs nec lesa se retrahebat extra suã ebdomadã infirmãtibus seruiẽs. ipsa cibos decoquens. egrotis facies abluens. Ipsa calidũ porrigẽs visitabat quos fouebat: ieiuna rediẽs ad cellam.

¶ De Laboribus eius & affectione carnis. C. LXXXVIII.

Illud quoq3 quis explicet quanto feruore excita ad coquinam cursitabat: suam faciens septimanã. Deniq3 nulla monachaꝝ nisi ipsa de postico quantum ligni opus erat sola ferebat in farcina: aquã3 de' puteo trahebat: & dispensabat per vascula: olus purgans legumen lauans: focum flatu viuifans: & vt decoqueret escas satagebat estuãs vasa de foco ipsa lauans discos lauans: & inferens. Tunc consummatio conuiuijs: ipsa vascula diluens purgans nitide coquinam: quicquid erat lutulentum ferebat foras ad locum designatum. Inde per egrotantes ferens necessaria ibat non tepida: & priusquam exciperet prelatam sem regulam: ebdomada transacta sufficienter faciebat ad omnes humanitate sanctissima: pedes lauans & osculans: & adhuc omnib' prostrata deprecabatur veniã p promissa negligẽtia. Itaq3 post tot labores quas sibi penas intulerit: ipsa vox que refert perhorrescit. Quadam vice sibi translatos circulos ferreos diebus quadragesime collo vel brachijs inseruit: & tres cathenas inserens circa suũ corpus dum alligasset constricte: inclusit durum ferrum caro tenera succrescens: & transacto ieiunio cum voluisset sub cute clausas cathenas extrahere: nec valeret: caro per dorsum atq3 pectus super ferrum cathenatum est incisa per circulum: vt & sanguis fusus ad extremum exinaniret corpusculum. Inde iussit vice altera fieri laminã de auricalco in signo christi. Quam accensam in cellula locis duobus corporis altius sibi impressit: tota carne decocta. Sic spiritu flamante: membra faciebat ardere. Aliquid adhuc grauius in seipsa tortrix excogitans: vna quadragesimarum super austeritas ieiuniq3 & sitis torridum cruciatu3: adhuc lena cilicij tenera membra sectio asperis dissipante iubet portari mundũ plenũ ardentibus carbonibus Tunc discedentibus reliquis: trepidãtibus membris animus armatur ad penam: tractans quia non essent persecutionũ tempora: vt fieret martyr. Inter hec vt refrigeraret tam feruentem animũ: incendere deliberabat corpus. Apponit era candentia: stridunt cremantia membra: consumitur cutis intima. Quo attigit ardor fit fossa: tacens tetigit foramina: sed computrescens sanguis manifestabat qđ vox non prodebat in pena. Sic femina pro christi dulcedine: tot amara libenter excepit Tunc actum est: vt quod ipsa abdiderit: hoc miracula non tacerent.

¶ De Moribus eiusdem laude dignis. C. LXXXIX.

Intantum hoc corde vel ore illi' laus dei nõ discedebat vt cũ quadã vice vadisset posticiariam monasterij transeuntem nomine condegundem: vbi eam voluit appellare pro eius nomine alleluia clamabat. hec nullies fecit. Nunq̃ mendacium: nunq̃ maledictum: contra qualemcunq3 personam ab eius ore processit: & non solum non detraxit cuiq̃ sed neq3 detrahentem audiuit patienter. Pro persequentibus se semper orauit & orare docuit. Nunq̃ imposuit alicui: qđ ipsa prius non fecit. Undecunq3 seruus dei venisset solicite perquirebat qualiter domino seruiret. si quid vero nouum ab eo agnouisset quod ipsa non faceret continuo cum omni alacritate sibi prius imposuit & post congregationẽ tã verbo docuit q' exem

plo ostendit. Cum vero ante eam psalmos cessaret: lectio nunq̄ discessit. Dum nocte q̄si vel vnius hore spacio videret somnū capere: semper tñ lectio legebat. ⁊ que legebat in se somni marcorē sentiēs putabat eā iam paululū requiescere. Ubi vō a lectōe cessasset mente intenta ad christū tanq̄ si diceret: ego dormio ⁊ cor meū vigilat aiebat. Quare taces lege ne cesses.

¶ De Miraculis eius in vita sua ostēsis. C. XC.

Mulier quedā dum inimici inuasiōe grauiter laboraret ⁊ vix ad sanctā potuissent rebellē hostē adducere iperat aduersario vt se suo cū timore pauimēto psterneret. Mox ad beate sermonē in terrā se deiciēs: qui timebatur extimuit. Cui sancta plena fide cum calcasset in ceruice fluxu ventris egressus est: ⁊ in rebus minimis magna est gloria creatoris. ergo casu dum glob⁹ quē sancta filauerat penderet de camera: veniens sorex vt tangeret ante q̄ filū inscideret mortuus pependit in morsu. Rogauit beatissima de loco suo eueli arborē validam lauri: ⁊ ad suā cellulā pro iocunditate transferri. Quo facto transplantata nō adherēte radice sit tota foliis arida. Cui abbatissa iocularitter imputat q̄ nisi exoraret vt arbor terre adhereret ⁊ se a cibo suspēderet. Qd̄ nō inaniter dictum est. Nam sancta intercedente foliis ramus ⁊ radice laurus siccata reuiruit. Cum autē beatissima femina reclusa esset in cellula: audiuit fletum de monacha ⁊ signi tactu venientem quis esset interrogat. Que mortuā sororē nunciauit infantulam: ⁊ frigidā aquam qua lauaret paratam iam esse calidā. Condolens sancta tunc imperat: vt cadauer ipsius suā deferret ad cellulā. Quo sibi deportato excipiēs manu propria: ⁊ clausa post se ianua: iubet longe oēs discedere ne quis sentiret quid ageret. Sed qd̄ occulte gessit: celari diu non potuit. Interea dum defuncte exequie pararentur fere per horas. vij. mortue tractat corpusculū: sed Christo vidēte fidem cui negare nō potuit. reddita prorsus salute: surgit hec ab oratiōe illa resurgit de funere. Ad petitionē eiusdē: transmisit ei imperator legatarios cum euangelio auro ⁊ gēmis ornato: ⁊ lignū sancte crucis. At vbi lignū in quo salus mundi pepēderat pictauis aduenit: illa ad honorē loci ⁊ salutē populi in monasterio suo dimisit. vbi virtute dei cooperante potētia: cecorū oculi lumen recipiunt: aures surde patefiunt: muti loquuntur: claudi ambulant: demones effugantur. Cumq̄ misisset beata legatos ad imperatorē cum simplici vestimēto gratias agere: cepit mare fluctibus agi: ⁊ nauis eorū. xl. diebus ⁊ noctibus periculo subiacuit in medio mari. Jamq̄ de vita desperātes: clamabāt dicētes. Domina radegūdis subueni seruis tuis dum tibi obedimus ne submersi pereamus. Ad has voces in medio mari aduenit columba: que ter nauē circūiens fluctuantē in noīe sancte trinitatis. secus eos propius cū volaret seruus beate regine noīe baudaius extendit manum: ⁊ de cauda eius tres tulit pēnas: quas mari intingens tempestatē cōpescuit. Et ad inuocationem noīs beate: columba que apparuit. eius famulos de mortis ianua vite reddidit: ⁊ facta est tranquillitas magna in medio mari.

¶ De Miraculis eius post obitum. C. XCI.

Dum memoretur ⁊ illō nobile factū. Per somnium tribunus fisci cognomēto demolensus: die quo sācissima migrauit de seculo: dum suffocationis lāguore totus deficeret. videbat ei q̄ sancta in vicum eius dignabiliter accessisset. procerit salutat interrogat quid beata requireret. Tūc ipsa dixit: q̄ ad eum illic videndum peruenerit. Et quia votum plebis erat: vt beati Martini oratoriū conderēt: apprehēdit tribuni manus beatissima dicens. Hoc loco sunt confessoris venerande reliquie. Hic edificate templum quod sibi ducant dignissimum. O quale mysterium dei fundamentum ⁊ pauimentum repertum est: quo basilica facta est. Adhuc in ipso sopore manum trahēs per fauces eius ⁊ gulam diu delinens. insuper ⁊ hec dicens: veni vt tibi melior a deo sanitas cōferatur videbatur sic rogare. Per meam vitam volo: vt relaxes illos quos habes in carcere. Euigilans tribunus: refert quod viderat coniugi dicens. Uere credo: q̄ hac hora exijt Sancta de seculo. Dirigit ad ciuitatem: vt per hec vera cognosceret. Transmittit ad carcerē quo. vij. reos ibi retentos admonitus relaxaret. Redeūte misso refert ea hora iustā migrasse de seculo. Et triplici mysterio: carcere vacuato: tribuno sanitate reddita: edificato templo: sancte pbat oraculū. Vinoberga vna ei⁹ fuit famula: que ausu temerario in cathedra beate regine post ei⁹ discessum sedere psumpsit. Quo facto iudicio dei pcussa ita ardebat: vt viderēt oēs fumū de ea in altū pcedere. Et illa corā omni populo cōfitens se proclamare peccasse: et propterea arderet: quia in beate sede consederat. Trib⁹ ergo dieb⁹ ⁊ noctibus incendiū passa: vociferans clamabat. Dn̄a radegundis peccaui. male egi: indulge mihi. refrigera mihi membra diro cruciatu exusta. In tanta pena ipsam omnis populus videns pro ea precabat. Sed beatissima ad preces omniū benigne indulget. ignē feruentē compescuit. illa sospes domū rediit. Huius sancte regine transitus colitur idibus augusti.

¶ De Miraculo imaginis a iudeo trāsfixe: ⁊ de quibusdam alijs. C. XCII.

Sigibertus. Hoc tpe iudeus quidā imaginē saluatoris de cruce furtiue deponēs eam telo transfixit. ⁊ eā clam ad domū suā deferēs: cū eam vellet flāmis exurere: se sanguine imaginis cruciatū videns: pre stupore eā abscōdit. Quā christiani requirētes ⁊ p vestigia sanguinis inuenientes: eā sanguinolentā receperunt. Judeū vō lapidauerunt. Miserabilis in italia pestilentia mortalitatis fuit. In gallia mons sup rhodanū fluuiū multis dieb⁹ dans mugitū tandē ⁊ ab alio monte sibi vicino discissus: cū ecclesijs ⁊ domib⁹ ⁊ hoīb⁹ ⁊ bestijs in rhodanū precipitat⁹ est. Lotharius rex chramnū filiū suū diu ɔtra se rebellātē: ⁊ multa mala in regno suo facientem in britānia psecutus: ei eiusq̄ auxiliario duci britonū chonobro bello occurrit: ⁊ chonobrū quidē peremit: chramnū vō captū igni cū vxore ⁊ filiab⁹ ɔsumi fecit. Grego. thuron. in gestis frācorum. Post hec vero lotharius in cotilia silua venationē exerceret: a febre valida corripitur ⁊ exinde compendiū villā (q̄ est pallatiū regale) adijt. vbi dū grauiter vexaret dicebat: Uah vah. Quid putatis qualis est iste rex celestis qui tam magnos reges sic interfecisse dignoscit. Et in hoc tedio spiritum exalauit. Obijt autē anno. lj regni sui. quem quattuor filij sui cum magno honore suessionis deferentes: in basilica sancti medardi sepelierunt.

¶ De Sancto Macluuio ⁊ eius infantia. C. XCIII.

Sigibertus. Eo quoq̄ tēpore in scotia brēdanus claruit. Qui fortunatas insulas septennali nauigatione perquirens: multa miraculo digna vidit. a quo machutes: qui ⁊ macloius regulariter educatus: ⁊ ipsius nauigationis socius: in britānia sanctitate ⁊ miraculis claruit. Qui a britānis exacerbatus: eis maledictis transiuit ad gallias. ⁊ sub leuncio sanctonū epo multo tempore virtutibus claruit. Britānos propter suam maledictionē varijs cladibus addictos: data rursum benedictiōe absoluit ⁊ sanauit. Ex gestis eius. Hic parentibus generosis in britānia quadrangula ortus est. matre (vt fertur) iam decrepita. s. lxvj. annorū: que soror erat beȝmonis patris sancti sāsonis: ⁊ vmbrafel patris sancti maglorij. Hec ad monasteriū in valle que caruāne dicit̄ situm: cui sanctus abbas brēdanus preerat: in vigilia sancti pasche ad vigilandum ⁊ orandū venit. vbiq̄ ipsa nocte eundem filium suum edidit. Quem brendanus baptisans spiritualem filium spiritualiter educandū deinceps accepit: ⁊ in litteris erudiuit. Qui licȝ etate tener: animo tamen fortis erat: ⁊ stabilis grauitate fundatus. ignetum quoq̄ vigorem corporali in se validum feruere testabatur. ita vt dum eius condiscipuli pre nimio frigore striderent dentibus. ille iam spiritu feruens: oib⁹ horis calebat in corpore. ita vt simplo vestimento contentus continue guttas sudoris emitteret.

¶ De Insula propter eius conseruationem miraculose facta. C. XCIIII.

Tanq̄ more puerorū ipse ⁊ condiscipuli ad littus maris perrexerūt: vt laborem discipline iocandi licentia releuarēt. Sed cū ceteri ante inundationē maris ɔtinue estuantis fugerent: ⁊ ludū relinquētes ad scholas redirēt. puer scūs dormiēs sup fascē alge remāsit in littore. Cūq̄ appropinq̄ret mare minime eū tangēs circūdedit: nutuq̄ diuino q̄ntū circa eū crescebat: tantū loc⁹ littoris sup quē ille iacebat exaltabat. Tandē puer pre horrore sonitus fluctuū maris euigilās dū circūspiciens neminē videret: cōdiscipulos nominatim inclamare cepit. Cui cū nemo respōderet: ait secū: Deus oipotēs: vbi nūc positus sum ego. ne derelinquas me: sed adiuua ⁊ salua. Interea magister sollicite querebat a discipulis: vbi eēt alumn⁹ eius charissim⁹. Quib⁹ respōdentib⁹ eū vna cū illis ad littus isse: seq̄ illū dormientē in littore vidisse. sed vtrū post ibi remāserit nescire. ingemuit. ⁊ iā imminente vespere cū scholasticulis suis ad littus maris perrexit. Et ecce insula nunq̄ ante visa: i ipso mari apparuit. Quā cū int̄ mirati fuissent ceperūt circūquaq̄ p littus ⁊ p vndas maris intueri: si forte cadauer pueri ɔtingēt videri. Quo facto: nocte iā instāte ad monasteriū redierunt. ⁊ intrantes ecclesiam exequias pueri q̄si iam mortui celebrarunt. Nec multo post parentes pueri ad Brendanum

ferunt: vt filium eorum sibi sanum et incolumem redderet: qualẽ sibi eum cõmiserunt. Tunc sancto Brendano instãter ea nocte vigilijs et orationibus insistẽti: astitit angelus dñi: et ait. Noli timere serue dei qꝛ puerum de cuius interitu angebaris: deus omnipotens inter vndas illesum cõseruauit. Ecce enim pro eius cõseruatiõe facta est ibi ppetua insula vbi quiescẽdo remãserat. Et vt hoc primũ diuine virtutis in eo declaratũ miraculũ perpetuo testimonio cõmendet. mare qđ quotidianis prius illic accessibus adesse vel recessibus abesse solitũ erat. nunc iussu dei tam stabili profunditate eam insulam circumcinget: vt nunq̃ inde recedat. nec quisq̃ absq̃ nauigio illuc peruenire queat.

¶ De Psalterio eius qđ in mare missum ad ipsum natauit. C. XCV.

Tunc sanctus gratias agẽs mane cũ fratribꝰ ad litus abijt. Ibiq̃ puerũ in superiori loco insule odas dño cõcinente prospexit: gaudẽsq̃ eum salutauit. Qui oẽs ad benedicendum dñm inuitans: addidit. Nunc saltẽ vna die permittit me permanere: vbi dei pietas saluatõis miraculo me dignata est illustrare. Sed psalteriũ meum vt mecũ habeam efficite: et si nõ est efficacia quo ad me pferatur: in mari illud ponite. Tunc magistro illud in manu tenente: et in mare mittẽte: fascis alge super quẽ ille dormiebat accurrit: et sup se psalteriũ excepit: et ad ripam super quã puer stabat adeo minime infectũ detulit. In crastino autẽ nauiculã pro puero miserunt: et eum ad monasterium adduxerunt. Tunc eius parẽtibus ait Brẽdanus. Nunc filiũ vestrum misericordia dei sanum et incolumem sicut stomachati mãdastis recipite. Qđ audiẽs puer: lachrymabiliter ait. Magister sancte et mihi venerãde pre parẽtibus: nõne cũ euãgeliũ legeret: audiui te dicẽtẽ. Nolite vobis vocare patrẽ super terrã. Parẽtes itaq̃ penitẽtes de legatiõe dure directa: et veniã flagitãtes eũ cũ magistro dimittũt et ad sua redeũt.

¶ De Igne quem in gremio tulit et eius nauigatiõe et electione in episcopum. C. XCVI.

Erat autem mos: vt vnus puerorũ i ebdomada sua ferret lucernã ante magistrũ adeuntem noctu basilicam: matutinalis officij causa. Adueniẽte ergo septimana felicis pueri. alij cõpares sui instigante inuidia restrinxerunt focum. quo accensa lucerna ire debebat. cupientes eum ob hoc a magistro verba perpeti. Tunc puer quid ageret ambigẽs abijt ad officinã vbi sicera fiebat: petẽs a cõfectore sibi ignẽ pberi. Illo aũt nolẽte lino pigritãte lumẽ accendere. tandẽ ab anxiante puero: īpositi sũt carbones in gremio illiꝰ: a q̃bus nil lesum est vestimentũ eius reuersusq̃ ad magistrũ: reppe rit candelam iam ab angelo diuinitus illuminatã. Itaq̃ oĩ vita sua virgo in seculũ pmanẽs: monasticũ habitũ induit: et celibẽ vitã duxit. Tandẽ remotiorẽ locũ sibi querere desiderãs: quãdã silũã oceani noĩe Imã cũ magistro suo et socijs nauigio adire disposuit. q̃ paradisi deliciarũ similitudinẽ hr̃e dicebat. Parata itaq̃ naui cũ oĩbus necessarijs. xcv. circiter frẽs hac et illac nauigãdo vagantes: cũ insulam inuenire nequirẽt: ad patriã redierunt: et multis annis elapsis: sanctũ Machutẽ persepe miraculis choruscantẽ reges et nobiles illius prouincie ad ep̃atus apicẽ vnanimiter elegerunt.

¶ De Secũda eius nauigatione et gigante quem resuscitauit et baptizauit. C. XCVII.

Qui solẽniter ordinatꝰ sacrũ officiũ aliq̃ diu feliciter administrans: naualibus iterũ apparatibꝰ instructis ad prefatã insulã in q̃ etiã celi ciues angelos habitare ferebat. cũ sacro quondã magistro suo brẽdano: alijsq̃ viris sc̃is aggressus est nauigare. In q̃ nauigatiõe pluribꝰ annis pmeãtes in anno. vij. sepulchrũ mire magnitudinis in q̃dã īsula repperũt. mirãtibꝰ oĩbꝰ si humane statura tantum spacium videretur occupatum. Tunc beatũ Machutẽ cui nihil apud deum impossibile fore credebant sanctus Brendanus cum oĩbus fratribus deposcebat: vt corpus illud quodcũq̃ tumulatũ orõne sua suscitaret. Qđ ipse primum expauit: indignum se iudicans ad hoc impetrandũ. Sed multis precibus magistri coactꝰ ne inobediens ei videret: lachrymabiliter se in oratione prostrauit. Quã cũ audiẽtibus oĩbus cõclusisset. ecce toto tremefacto tumulo procere et incõparabilis stature homo pdijt. Interrogatꝰ quis et cuiꝰ cõditiõis fuerit. gigantẽ se noĩe mildumũ et idolatrã fuisse rñdit. tormenta etiã que cum alijs perditis in inferno sustinuerat narrauit et quia meritis beati machutis inde ereptus sit. Cõfitebat quoq̃ christũ verũ deũ et filiũ dei eẽ: iudeosq̃ eius crucifixores centies eterno incẽdio plus alijs incredulis cruciari se vidisse. Tũc quoq̃ deitatis ope se suscitatũ intelligens: vitã querebat eternã. aq̃. s. et spũ renasci cernuus efflagitãs. Sãctus aũt ep̃s eũ in fide plenꝰ instruxit: et sic eũ baptisauit. His peractis sciscitati sunt ab eo: vtrũ insulã quã querebant noĩe imã: ipse maris incola nosceret. Quibꝰ ille rñdit: se imam insulam olim cũ p mare ambularet vidisse oĩbꝰ insul[is] a[mo]re et delicijs prestantẽ. Introitꝰ aũt inquit in ea nullus mihi appartuit. Credo michi equidẽ me indignũ: vtpote gẽtilẽ: talia intrare nõ meruisse menia: quorũ decorẽ mirabant celi palatia. Tũc sc̃o ep̃o petente ab eo: vt preuius ductor nauim eorũ in eã partẽ dirigeret: ille rudentẽ q̃ nauis anchora retinebat manu cepit. et q̃si cedrina pceritate sublimis pfundũ pelagi pedetentim gradiendo sulcans post se nauim trahebat: si forte eos ad locũ illũ ducere posset. Sed repetẽte fretis feruẽtibꝰ: insaniẽtibusq̃ vẽtis: oborta tẽpestate contraria: cũ non valerent illuc pgredi reuersi sunt ad insulam vbi gigantẽ ipsum beatus machutes suscitauerat. Ubi cũ deo deuote seruiendo morarentur: contigit denuo ibi gigantẽ ex vita migrare. Cuiꝰ inopinũ obitũ ep̃s et socij eius admirãtes: animã eius deo fideliter cõmendauerũt: et corpus terre cõmiserunt.

¶ De Missa quã sup cetũ in mari celebrauit. C. XCVIII.

Missi vero a spe inueniẽdi insulam quam querebant in patriã redire decernunt. Deniq̃ carinã a statione submouẽtes illucescẽte sacratissima die pasche circũspicientes: quasi modicã insulam viderũt: ad quã et applicuerũt. Illic sanctus machutes suggerẽtibus fratribus: missarũ solẽnia celebrare cepit. Cũq̃ frẽs psallendo missam canerẽt: peruentũ est missali ordine vsq̃ ad orationẽ dominicã: tum subito tota illa que videbat quasi insula cõmota ẽ. Erat autẽ belua ex his que cete dicunt abyssi incola: tante enormitatis et magnitudinis: vt crederet paulo ante ab ep̃o et socijs eiꝰ insula esse vel terre spacium aliquod. Aduerterunt igit supstantes vtiq̃ animal esse. et exterritis omnibus: seq̃ iam mergendos et degluciendos clamantibꝰ: vir dei fidens in dño interritus perstitit: donec impleta missa fratrũ catervã cohortare cepit pponẽs eis ionã prophetã triduo in vẽtre ceti incolumẽ seruatũ: diuinaq̃ adesse suffragia: vbi prorsus desunt humana. Tũc diffugiẽtibꝰ cunctis ad nauim: sanctꝰ vir in oratione se ibidẽ pstrauit inuocãs deũ: vt cetũ illũ cui supstabat imobilẽ faceret: donec illa congregatio fratrũ illesa transeundo euaderet. Qua oratione completa: belua virtute diuina quasi rupes vel mons facta est imobilis: donec sc̃us machutes libero post oẽs de naui gressu descenderet. Sicq̃ laudantes deũ: psperto cursu ad patriam redierunt incolumes.

¶ De Quibusdam eius miraculis. C. XCIX.

Cum autẽ sanctꝰ machutes in vigilia pasche missam celebraret transibant ante fores ecclesie viri cadauer mortui portantes: quos ille vsq̃ ad consũmationẽ misse subsistere mandauit. eaq̃ expleta orationẽ omnibus circumstantibus indixit: pro suscitatiõe mortui. Cũq̃ illo simul orãte mortuus surrexisset: fatebat se sitim feruidam tolerare: haustũq̃ vini sibi propinari cepit obsecrare. Et qꝛ vinũ nusquã prope habebat: conspiciẽs ep̃s vasculũ marmoreũ iussit sibi afferri. Super quod episcopali benedictione edita: mutauit illud in vas vitreum. aquã vo introfusam vertit in vinũ. Sicq̃ vno die tria tã mirifica patrauit miracula. Mortuũ reddidit viuũ. marmor fecit vitrum. limpham falernũ. Cum autẽ transiret per baltorniam euangelij semina serens: inuenit quendã subulcũ merentẽ nõ modice pro quadã porca: quam iactu lapidis interemerat: eo q̃ messes importuna voratrix sepissime irrumpebat. Cui incũbebant septem suilli fetus nec lac nec quicquã a mãmillis solito haustu eliceere gestiẽtes. Cũq̃ sciret presul angorem subulci iram dñi sui pro interfecta sue formidãtis visceralis pietate compassus: posuit cuspidem baculi sui ĩ aure scrofe. et statim rediuiua effecta: prebuit vber fomentum lactis fetibus suis. Que res apud dñm subulci adeo cõualuit: q̃ per seipsum pontificem adiens: seq̃ illi humiliãs: et opem sue gratie efflagitans eandem villam ei iure dominij possidendam donauit. Die autẽ quadã idem sanctus episcopus cum aliquot monachis suis in agrum causa putandi vineam iuit: et vt posset leuius ac pmptius operari: cappã ĩ quodã loco vinee deposuit. peractoq̃ labore cũ vellet cappã reinduere: inuentũ est in ea cuiusdam auicule ouũ. Quo cõperto vir dei condescensionis illius non expers: sine cuiꝰ pudẽtia nec vnus passer cadit super terram: prohibuit indumentum de loco ĩmoueri: donec suos auicula fetos pullos excluderet. Interim tamen nulla aeris intemperies vel pluuia ipsum sacri presulis vestimentũ inficere vel attaminare vi diuina inhibita presumpsit vel temerauit.

¶ Adhuc de eodem. C. C.

Post mortem Halioloth ducis britãnie qui beatum Maclouium q̃diu vixit honorauit surrexit impia generatio hominū illius prouincie contra sanctū dei inuidia ⁊ malignitate feruens. Accidit autē vt eius pastorē male fustibus ⁊ flagellis contusum super littus maris sternerēt. arcuatisq̃ viminib⁹ ne se illinc tollere posset vndiq̃ artarent: vt ab accessu etiā maris statim enecaretur ⁊ periret. Hoc audito: episcopus oratiōibus obtinuit: vt mare exiens ⁊ inundās more solito circa virū illum spacium circūquaq̃ miliarij relinqueret inaccessum: ne estus sui feruore famulū eius absumeret vel necaret. Deinde vt citius potuit locū vbi ille artatus et irretitus iacebat adijt: eumq̃ sanctitatis sue presentia effectū incolumem secum vegetū ⁊ sanū reduxit. Deniq̃ emulos suos exemplo dn̄i declinans: sanctonice vrbis pagum prouincie aquitanie cum de nobilitis expetijt. Cum aliquādiu illic manēti: contulerunt sibi pagenses de rebus suis multa donaria. Inter quos quidam rusticus contulit ei asellū ligna de silua vsibus necessarijs allaturum. Hūc asellum presul mancipio commendauit: qui cum vna dierū ligna asello imponenda excideret: lupus rapaci auiditate eum inuadēs occidit ⁊ absumpsit. Quod egreferens famulus: lignorū partem humeris imposuit: ⁊ presuli deportauit: narrans que de asino acciderant. Cui dixit ei. Dirigito me precius in siluam. Quam ingressus episcopus: precibus facillime obtinuit presto sibi adesse lupum quem iussit sterni more iumenti struemq̃ lignorum ei superponi: ⁊ onustū domū minari. Qui lupus postea extitit quasi canis domestic⁹: peregens semper cum famulo: ⁊ rerum custodibus: custodiam peruigilem ⁊ instantem sagacissimo rependēs astu. Obijt autem. xvij. kal. decembris.

¶ De Morte Justiniani ⁊ imperio iustini iunioris. C. CI.

Ugo quinto libro. Interea Justinianus Augustus dum a diuinis mandatis aurem cordis auertit: iusto dei iudicio amentiā incurrit. Unde accersito Justino viro christianissimo: Curopalatē eum constituit ⁊ ei totius curā imperij delegauit. Quod cū fecisset decessit imperij sui anno. xxxviij ⁊ mense. vij. Justinus itaq̃ iunior genere trax: ex Curopalate fact⁹ imperator: habuit vxorē nomine Sophiam: quam ⁊ coronauit augustam. Huius tēporibus Narses Romanorū patricius cuius supra meminimus. cum ab incursu diuersorum hostium totam quietam reddidisset italiam: pro magnis beneficijs magnā inuidiā pertulit a Romanis. ita vt in vrbe regia Justino mandarēt dicētes: ꝙ melius erat romanis gothis seruire q̃ grecis: vbi Narses eunuchus imperat: ⁊ pro sua libidine dominatur. Quibus sermonibus cōmotus imperator: Longinum prefectū seruū Narsetis loco substituit. Sed ⁊ augusta Sophia hanc Narseti mandauit contumeliam: vt constātinopolim remearet. ⁊ cū puellis suis in geneceo feminarum lanarū pensa diuideret. Ad que verba Narses dicitur respondisse. talem se ei telam orditurū: q̃diu viueret nunq̃ deponeret. Et Neapolim secedens longobardis mandauit: vt pauperrima pānonie rura que incolebāt desererēt: ⁊ ad italie fertile solū possidendum confluerent. Qd̄ audiēs Alboim rex longobardorū huius pannonia tradita: in italiā cōmeauit cum multitudine magna longobardorū anno ab incarnatione dn̄i quingētesimo. lxviij. Deinde Mediolanum ingressus est: ⁊ intra breue spacium tēporis pene sibi totā preter romam ⁊ Rauennā subiecit italiā. Anteq̃ tamen Alboim italiā intraderet: ignee acies apparuerūt in celo: humano sanguine qui postea effusus est choruscantes. Sigibertus. Sumpsit autē Justin⁹ imperiū anno dn̄i. d. lxvi. mūdi. v. iiij. M. dxxix. ⁊ imperauit annis. xj. Huius anno. i. sanctus Colūbanus presbyter veniēs de scotia: clarus habetur in britannia.

¶ De Sancto Columbano abbate. C. CII.

Ex gestis eius. Hic Colūbanus ex hibernia insula inter primores fidei gentis illi⁹ natus est. Cuius etiā mater cū iam conceptu grauida teneret̄ subito per noctē sopore depressa: vidit ex sinu suo rutilantē solē procedere: ⁊ mūdo lumē iam magnū prebere. Cū autē iam vicesimū annū ageret: cū. xij. comitib⁹ nauem ingressus: christo duce britānia puenit: ⁊ inde ad galliā tendit. Agebat autē vt quecūq̃ ad loca progrederet̄. verbū euangelicū pnunciaret. Peruenit autē fama eius ad aures Sigiberti regis: q̄ duob⁹ s. austrasiorū burgūdiorumq̃ p̄erat regnis. Data itaq̃ optione regis suasionibus obtēperās heremū Uastā noīe vosagū petijt. ibiq̃ cum suis resedit. Et iam anni transierāt: quo nō alias carpserat dapes q̃ herbas saltus ⁊ arborū cortices. Cum abbas monasterij cui est salicis nomen p visum a deo cōmonitus est: vt famulo suo colūbano in heremo deferret necessaria. Qui expgefactus cellerariū suū marculfum iussit oīa q̄ posset parare: ⁊ beato columbano deferre. Oneratis igit̄ vehiculis: marculfus iter arripuit. Sed cū viam ignoraret: dubiū fuit: vt si in hoc esset dei imperiū: premissis equis ignorantis potētia viam aperire. Mira virtus antecedētes equi ignotā vngula callē terūt: rectoq̃ itinere ante fores beati colūbani ꝑuenit. Ille grates cōditori repēdit: qui sic famul' suis in deserto mensā parauit. Quadā die dū secessit ex cella: vasta heremi penetrās reperit saxū imane. cui⁹ abdita ꝑscrutās reppit vrsi habitaculū: ipsūq̃ ibi residentē. q̄ eius imperio abijt: nec vltra redire ausus est. Ibi ergo vir scūs in rupe cōcaua in dieb⁹ festiuis ab aliorū societate se segregans tutabat: vt absq̃ curarum inquietudine solus orationi vacaret. nec aliud penitus victui erat q̃ agrestiū herbarum exigua mensura: vel pomorū heremi paruulorū: que bullugas vocāt. potus vō aq̃. Eratq̃ in eius ministerio puerulus noīe domoalis. Qui cū sub silenti voce quereret̄ ꝙ in promptu aquā nō haberet: sed hanc cū magno labore p montis ardua deferret. columban⁹ p̄cepit ei paulisp sibi ibi terga scissitari. At ille patri obediēs: rupem cedere est aggressus. Tūc vir scūs genib⁹ ꝓuolutus deū precabat̄: vt necessitati sue oportuna tribueret. Morq̃ latex pducta manare cepit fons perhēnis: qui vsq̃ hodie manat. Cūq̃ iam multorū monachorum societate denseret̄: querens in eadē heremo potiorē locū: quo monasteriū cōstrueretur inuenit castrū olim fuisse munitissimū: noīe luxouiū: vbi aque calide eximio cultu cōstructe habebant̄. ⁊ imaginū lapidearū densitas q̄s pagani coluerāt. s3 solū tūc ibi ferarū multitudo frequētabat. Ibi g̃ residens: monasteriū construere cepit. Ad cuius famā plebs vndiq̃ cōcucurrit: ita vt multitudo monachorū adunata vix vnius cenobij collegio valeret consistere.

¶ De Miraculis eiusdem. C. CIII.

Cum aliquādo fratri noīe gallo precepisset vt ad fluuiū iret pisces q̃ caperet: ille abijt: ratūq̃ dixit: vt ad ligonē annē pgeret. Quo cū peruenisset: ⁊ rete in alueū iactasset: aspexit pisciū multitudinē venire: nec prorsus reti teneri: sed q̄si in pariete impingerent retrocedere itaq̃ p totā diē laborans nec vnū cepe quiuit. Reuersusq̃ de frustrato labore p̄ri nunciauit. Illeq̃ inobedientē increpans ait: Uade cito ad denūciatū locū. Qui pergens et vndis rete apposuit: tali copia impletum est: vt vix pre multitudine trahi posset. Quadā autē vice dū moraret̄ in prefato scopuli sinu a quo vrsum expulerat: cognouit p reuelationē frēs q̄ apud luxouiū erāt diuersis morbis vexari: nec amplius q̃ qui egrotis ministrabāt remāsisse. Egressus ergo de specu: illuc peruenit. Cūq̃ oēs afflictos cerneret imperauit vt oēs surgerēt: ac messes in area virga cederēt. Quod cū obedienter ac fideliter facerēt mirabant̄ de sospitate nullo doloris vestigio remanēte. Tpe autē messis cū vrgeret necessitas ne mature segetes germine misso perirent: irruebāt vēti cū hymbrū vehementia. Inter hec anxius vir dei fide armat⁹: frēs accersiuit oēs ⁊ segetē prescidi iussit. quattuor angulis messis q̄ttuor frēs preponens. ⁊ ipse cū reliquis medius messem prescidit. Mira virt⁹. fugiebat hymber a segete: ⁊ diffundebat̄ vndiq̃. medios tū messores sol ardor torrebat. estusq̃ vehemēs quoadusq̃ messem conderent afflauit. Quadā die quoq̃ dū ad prescindendā messem cū fratrib⁹ venisset: cōtigit vt vnus eorū theodegesilus digitū sibi falce p̄scideret: nec prorsus haberet preter parue pellis retentaculum. Itaq̃ vir dei stantē eum cernēs: imꝑat vt cū fratrib⁹ opus perficiat. qui cū rei geste causam prompsisset: ille celer ad eū properauit: digitūq̃ saluis illitū pristine stati sanitati reddidit. Deinde imꝑat vt celer ad ceptū opus vires augeat. Alia vice cū ad capiēdū cibū veniret: cyrothecas q̄s ad laborē operis habere solebat sup lapidē ante fores refectorij deposuit. Mox quiete reddita: coruus aduolauit: vnāq̃ ex eis rostro ferēs abstulit. Peracta refectionis hora: vir dei egrediens cyrothecas requisiuit. Cūq̃ oēs inter se quis abstulisset cōquirerēt: vir sanctus ait: ꝙ nullus alius attingere presumpsisset: nisi ales: qui ad arcam a noe dimissus nō redijsset. addiditq̃ se nullo modo pullos suos alituru: si rapax furtum celeri volatu nō referret. Expectantib⁹ illis: in mediū omniū coruus aduolat: ⁊ furtū rostro reportat nec se fuga conat̄ eripere. sed ferocitatis oblitus vltionē expectat. Quem vir sanctus abire imperat.

¶ Adhuc de eodem. C. CIIII.

Quadam die dum hora refectionis appropinquaret ⁊ minister refectorij ceruisā administrare conaret̄: vas qd̄ typrū vocāt ad cellarium

asportauit: ⁊ ante vas quo cereuisia condita erat apposuit: tractoq;
seraculo meatum in cyprum currere sinit. Quez beati columbani im
perio alius ex fratribus vocauit. At ille obedientia feruens oblitus
meatum reserare: cucurrit ad patrem seraculum quod duciculuz vo
cant manu deferens. Postquam sibi vir dei quod voluerat deprom
psit: oblitus negligentie celer ad cellariuz rediit coniciens nihil in va
se de quo decurrebat cereuisia remansisse. Intuitus est autem supra
cyprum cereuisiam creuisse nec minimam quidem stillam foris ceci
disse: vt crederes in longitudine cyprum geminatum esse vt qualis ⁊
quanta rotunditas infra cypri coronam inerat: talis in altum creuis
set vasa. Sic apparuit ⁊ imperantis meritum ⁊ obedientis obsequen
tis. Eo tempore vir dei solitudinis amator ambulans: repperit cada
uer cerui a lupis perempti visuz velle deuorare: cuius iam sanguinez
lambens exiguam carnis partez vorauerat: huic imperauit ne coriuz
quod ad calciamentorum vsus necessariuz erat lederet. Tunc bestia
contra naturā mitis effecta blandiens: ac colla summittens: cadauer
reliquit. Quod vir dei ad fratres rediens indicauit: precipiens vt irēt
⁊ e cerui cadauere corium auellerent. Abeuntes itaq; repperiunt vn
diq; rapacium alitum multitudinem adesse nec ad cadauer supra vi
ri dei interdictum audere accedere. Erat autem in ipso cenobio iuro
uio quidam frater: ⁊ ipse columbanus nomine: ex genere beati colū
bani: vnaq; comitatu ex hibernia processerant. Cui etiaz bestie ⁊ vo
lucres sicut beato viro parebant. Nam ad imperiuz eius fere ⁊ aues
veniebant seq; manu blandientis attrectari sinebant: eiq; gauden
tes ac ludentes sicut catuli solent dominis exultabāt. Hic febre cor
reptus: cum iam vltimo halitu carere vellet: sydus de celesti munere
quod ⁊ longo famulatu quesierat: vidit ad se virum fulua luce amic
tum accedere: sibiq; dicere. Non te modo a corpore educere possuz
quia orationibus ⁊ lachrymis patris tui prepedior. Quod cuz audis
set merens sanctum columbanum ad se per nunciū accersiuit ⁊ ait.
Cur me in hac erumnosa vita tuis orationibus detines nam assunt
qui me ducere volunt: si tuis precibus non prepediantur. Recedenti
bus ergo solue obstacula: vt mihi iam pateant regna celestia. Tunc
ille corpus christi ab hac vita abeunti viaticuz prebuit: ac post extre
ma oscula functionis cantus impleuit.

De Sancto sansone dolensi ⁊ eius origine ⁊ magistro eius eltuto. C. CV.

Igibertus. Anno quo prenotato. sanson do
lensis archiepus: et sanguineus
beati maclouij ⁊ successor sansonis magloriuis: q de trās
marina britannia ad cismarinā trāsferāt britanniaz: cla
ret sanctitate ⁊ doctrina. Ex gestis eius. Hic sanson de meciana p
uincia nobilib⁹ parētib⁹ or⁹ fuit. Hui⁹ mater anna cū sterilis puta
ret: desperato iā fetu cū marito suo amone ieiunijs ⁊ elemosynis fre
quētib⁹ icūbebat. Cui nocte quiescēti p visuz dñs ait. O mulier firma
in fide stabilis in dei dilectiōe: ac pseuerās i pce ne timeas neq; dif
fidas q2 plem habebis: ⁊ primariū filiū sansonē vocabis: hic erit co
rā deo sanct⁹ deoq; iubēte sacerdotali officio cōdignus. Itaq; mu
lier cū gaudio concepit ⁊ peperit: ⁊ infanti baptizato nomē sansonis
imposuit. Qui cū esset annoruz circiter. v. christi scholā adire voluit
sed pater eius ne fieret clericus contradixit. Tandē vo celesti increpati
one per somniū admonitus: eundē ad scholā duci compulit egregij
britannoz magistri noie eltuti q ex discipulis erat sancti germani.
Erat autē omniū scripturaz veteris. s. ⁊ noui testamenti: ⁊ omniū ar
tiū phie: oium britannoz cōptissimus: ⁊ futuroruz pscius. Qui post
gesta mirifica cū egritudine mortis teneret: duos alios abbates sci
licet isanū ⁊ atroclium ad se venire fecit eisq; dixit. Gaudeo fratres
de aduentu vestro: quia tempus adest mee in christo dormitionis ⁊
vos debitum obsequium mihi prebebitis. Sed confortamini: quo
niam ⁊ vos cito post me transibitis: vno quidem transitu sed diuer
so euentu. Ego quidem hac nocte presentibus vobis angeloruz ma
nibus percipiar: ita q in similitudinē aquilie duas pēnas aureas ha
bentis: animā meā isanus videbit ⁊ animā atroclij pariter: in aquile
quidē spēm sed duas pennas plumbeas habentis grauiter volitare ⁊
post. xl. dies frater isanus ⁊ ipse equaliter cū eo exitu felicit pueniet
ad christū. Tu quidē frater atrocli concupisti ea que mūdi sunt: sed
mūdus es pter antiquā sanctitatē tuaz: ab infantia huc usq; refer
uatā. Grauid⁹ aūt in pēnis tuis pter plūbeū auaritie pond⁹: quas
pennas omnipotēs deus a te dignet euellere. Hec ⁊ huiusmodi di
cens: media fere nocte de carne cum hymnis ⁊ choris feliciter exiuit:
animāq; suā p imaginariā speciē sicut ipse dicebat beatus isanus vi
dit: ⁊ alterius fratris aiam sīlr vt ille dixerat cernit: vixq; p eius sug
gestionē: ⁊ sanctoz oratiōes: ⁊ missas multas cantatas redēpta fuit
ita q ⁊ ipse solus eam vidit in melius reparatā: ac de pessimis pecca

torum suorum vinculis solutam: ⁊ ille nihilominus die condicto: ⁊
simili exitu sm promissionem senis feliciter peruenit ad christum.

De Bona indole eiusdem sansonis. C. CVI.

Hic itaq; sanct⁹ eltut⁹ electū dei puez sansonē
de manu sue matri recipiens cuz eū
amanter deosculasset: respiciens in celum ⁊ benedicens
euz ait. Gratias agimus deo qui hoc luminare nobis in
dignis de gente nostra dignatus est accendere. En omnium nostrū
caput augustum. En omniū britannoruz sacerdos egregius multis
q citra ⁊ vltram mare profuturus. Itaq; litteris apud euz puer eru
ditus cū esset annoruz circiter. xv. ieiunijs ac vigilijs plus omnibus
fratribus se exercebat. ita q sepe biduana ieiunia facere contendebat.
Quadam etiam die ipse ⁊ magister eius inciderunt in quadam alta
questione cuius explanationez nullatenus potuerunt reperire. Tūc
destinauit sanson inter se ieiunijs ac vigilijs incūbere donec eaz de
us illi dignaret ostendere. Dum autem tertia nocte oraret assistere
sibi vidit lucem celitus emissam: ac vocem audiuit de luce suauiter
sibi dicentem. Ne fatigeris amplius electe dei: ecce etenim non solū
hanc questionem pro qua laboras consequeris: sed etiam quecūq;
petieris a deo per orationem ⁊ ieiuniuz exigentibus tuis bonis me
ritis impetrabis. Quadaz die in estiuo tpe dum irent fratres ad pur
ganda mala gramina de messe: hilider quidaz de rubo exiliens quē
dam fratrem momordit in inguine ⁊ ad terram cadens semiuiuus
remansit: fratres aūt circa eum flentes orabant: nec aliud q̄ mortu
um sperabant. Quo audito sanson qui cum magistro erat cucurrit
etiam inueniens fratrem extremū pene halitum iam trahentem ser
pentino morsui signum crucis imposuit: ⁊ per. iij. horas orationem
protelans: aquāq; oleo mixtam benedicens: fratrem pene mortuuz
deo operante reddidit incolumem ⁊ sanum.

De Ordinatiōe ipsius in diaconē cū miraculo. C. CVII.

Ueniens autē papa dubricius ad domuz
eltuti sansonem diaconum
ordinauit. In quo facto grāde miraculū interfuit. Tres
fratres ibidem ordinati sunt duo in presbyterij ⁊ ille ter
tius in diaconatus officio. Sed cū ad genua flectenda iuxta morez
fratres inuitarent: vidit papa sanctus vna cum magistro eltuto: co
lumbam celitus emissam per fenestram sursum apertam descende
re: ac super sanctum sansonem non vt est moris aufugitare vel voli
tare sed semper sine vllo penicule motu imobiliter stare: quin etiam
epo manu ad confirmandum eum diaconē super eum leuante: illa
qd est mirabilius in scapula eius dextre descendit ibiq; constanter
mansit tamdiu donec officium ab epo consummaret totum. Nec
longe post ab eodem epo ordinem presbyterij dignus accepit: ⁊ qle
signum celitus visum est quando diaconus factus est: tale etiam vi
sum est quando presbyteratus ordinem suscepit. Quanto autem in
maiori gradu inheserat: tanto ⁊ in artioris abstinentie tramite se in
serebat. Qui etiaz libidinosa incentiua adolescentie sue flore vincēs
voluntariam carnis mundiciā pro natura habebat. Nec vnq̄ aliqd
alicuius animalis in sua tota vita gustabat.

De Ueneno sibi propinato. C. CVIII.

Et duo fratres diabolicis repleti venenis ⁊ ma
xime quidā malus presbyter ei inuidebāt
sed nullam in eo causam reatus inueniebant: vnde qua
si ebrij ⁊ amentes huc ⁊ illuc vertebant. Frater aūt eius
dem presbyteri pistor effectus est monasterij: qui accepto mali fra
tris consilio: venenū sancti sansonis miscuit poculo. Tillum quod
dam fricans ei propinauit: ⁊ vt fieret probabile mortiferū partē de
eo prius aiali dedit: qd. s. animal vt bibit. saltum precipitem dedit: ⁊
statim mortuū est. Sancto vo sansoni oranti spūs dñi monstrauit
sibi malū nuper preparatū. At ille de dei promissione confidēs: vbi
ait: ⁊ si mortiferum qd biberint nō eos nocebit letus refectoriuz est
ingressus eo q ipse monasterij esset iconomus: pocula fratribus bn
dicens: ⁊ sancte crucis signaculum imponens absq; hesitatione to
tum bibit: nec vllū paruissimū dolorē cordis vnq̄ sensit ex eo. Tunc
pistor mali cōmissi penituit: ⁊ fratrē de liuoris malitia increpauit: sz
in obstinatiōe perdurās: nullū assensum bono cōsilio prebuit: sz vindi
cta dei velox affuit. Nā dñica die ppria de manu sansonis sancti cō
municans: cū buccella in os ei⁹ intrasset: eadē hora a demonio est ar
rept⁹ ita vt pallēs: tremēs ac discerpēs: seq; ipsū dentē denudās. la
bra sua dētib⁹ morderet: ⁊ alios frēs absq; verecundia deganiret.
Sed sancto sansone ei cōdolente: ⁊ p eo cū lachrymis orāte: sanita
tez recepit: maliq; cōmissi penitudinē agēs corā oib⁹ frib⁹ agnouit
Itaq; vir sanct⁹ totā diē opib⁹ manuū ⁊ orationib⁹: totā vo noctez
lectione scripturarū ⁊ meditatiōe ducebat. Et si qñ vt hō quiescere

opus haberet: seipsum parieti aut alicuius rei dure firmamento inclinans nunq̄ in lecto dormitabat.

¶ De Itinere ipsius ad patrem suum infirmum et diacono propter theomatam stupefacto. C. CIX.

Vadam biennio pater eius egrotās ad mortem affirmabat se nunq̄ vel mortē gustaturū: vel sanitatē recepturū: vel sacrificiū orationis percepturū: nisi sansonē p̄mogenitū suū videret: p quē paritē corporis et aīe sanitatē se percepturū dicebat. Qd beat⁹ sanson vt a nūcijs a se directis audiuit: apud se īgemuit et ait. Iā nisi fallor egyptū reliq̄ nō ē opus me in ipsum redire: potēs ē aūt de⁹ egrotātē sanare. Sanctus vero pro misericordia motus dixit ei. Quare sic dicis electe dei. Curā te oportet habere de aīaꝝ pfectu: tuaq̄ merces grādis erit cū deo dū vbi carnalia creuerint spūalia seminent. Qui respondit. Utinam volūtas dei fiat. Nā ppter deū et ppter aīaꝝ lucra: omnib⁹ paratus sum. Itaq̄ faciēs nūcios pgredi subsecutus ē ipē cū quodā iuuene diacono sibi ab abbate associato. Et dū irent orantes per vastissimā siluā: durissimā audierūt vocē: a quadā psona horribili valde: ad dexterā ptē iuxta illos terribiliter strepitātē. In cuius audita diacon⁹ expauescēs et pallēs: equū quē manu tenuerat cito dimittēs: et palliū suū iactās: i velocē fugā se dedit. Clamāte post tergū beato sansone ꝯfide frat ꝯfide: ne timeas: sz eo nō intēdēte: ac semp fugi tante eminus lachrymabilib⁹ oculis īspiciēs: scutū fidei firmit tenēs: seq̄ semp crucis signaculo circūuallās vidit theomatā hirsutā: canutāq̄ iam vetulā crisulatā venalē in manu sua tenentē siluasq̄ vastas veloci cursu volucritantē: et fugientē recta linea insequentē. At sanct⁹ in fide stabilis māsit: et intrepidus palliūq̄ fugientis in equū imponens ac fugientē et psequētē fiducialiter secut⁹: fratrē seminecē reperit: ipsumq̄ paululū intuēs: theomatā anū currētē a longe vidit: et cernēs eā in vallē iā descendētē exclamauit. Quid fugis mulier. Et ego homo sum: vt ille quē pstrati. Si in potestate tua dat⁹ suz ecce assum. At illa non attēdēte sz semp fugere nitēte: iterū clamauit. Impero tibi in noīe ihesu christi: ab eo loco in quo modo stas vltra donec veniā ad te pedē non moueas.

¶ De Responso eiusdem vetule diabolice et sanatione diaconi et parētū sansonis ꝯuersiōe. C. CX.

Unc illa stante et tremente et venalem in terra laxante: vir sanctus aduenit et ait. Que es mala forma: vel qualis. Que cum ingenti tremore respondit. Theomata sum: cuius gentes vsq̄ huc vobis preuaricatrices extiterunt et nunc nulla de meo genere remansit in hac silua nisi ego sola: habeo enim. viii. sorores et matrem: que nō hic sunt: sed in vlteriori silua degunt. Ego autem marito in hac heremo tradita sum: eoq̄ iaz mortuo secedere de hac silua non possuz. Cui sanctus ait. Nunquid potes fratrem quez percussisti redinitū reddere: vel certe solicitari de pfectu anime tue. Illa respondit. Nolo. Nec in melius reparari possem: nullum enim bonum facere possum: sed semper ab infantia mea huc vsq̄ ad mala exercitata sum. Tunc sanctus ait. Deum omnipotentem imploro: ne amplius iniuriā facias. Sed cū sis irremediabilis: hac hora moriaris. Tunc illa saltum precipitem in latus sinistrum dans ad terram corruit: et mortua est. Tunc vir sanctus ad fratrem iacentem venit: et diligenter perscrutans in pectore tantum vitalem flatum manere repperit: et more helisei os ori membraq̄ cetera singulis cōponens: flens et orans euz sanitati restituit. Iter igitur ceptum pariter peregerunt: et amonem patrem sancti sansonis egrotantem in lecto inuenerunt. Qui in aduentu eorum gauisus: capitale crimen ad mortem quod in se celauerat in medium publicauit: deoq̄ se seruiturum vsq̄ ad finem suum deuouit: et caput suum eadem hora tonderi fecit: vxore sua maxime et suggerente: atq̄ dicente. Non solum ego et tu vt decet et conuenit seruiamus deo sed et totam prolem nostram in dei seruitute tungamus: et omnia nostra dei tota fiant. Quo ascendente presentatis. v. fratribus suis sancto sansone vna cum sorore valde paruula: paululum silens respondit. Fratres quidem mei boni sunt: et deo donati: sed hec pusilla ad mundanas voluptates data est: tamen nutrite eā quia homo est.

¶ De Reditu eius ad monasterium et electione ipsius in abbatem. C. CXI.

Onfirmatis itaq̄ suis ī bonis opib⁹ et ad mōasteria fūdāda suggestis sctūs sanson vna cū pr̄e suo et auūculo et diacono ī pace pgeris. Et dū iter agerēt: pcedēs illos amō vidit semitā: et q̄si igne exusta rura circa eā ac vestigiū qōdā q̄si ibes p exustas herbas traheret. Et p̄mo q̄dē intremuit: fratriq̄ suo seq̄nti se mōstrauit dicens. En quem audiuimus esse in hac silua serpens antecedit nos et nisi fallor non longe a nobis est. Qd audiens sanctus sanson consolans eos ne timerent: sed in deo cōfiderent addidit. Stabiles estote: expectantes me donec reuertar ad vos: orantes et silentes. Sedentibus autem illis: ipse progrediens vidit a longe serpentem flāmeo capite serpirantem psallensq̄ et dicens: dn̄s illuminatio mea. etc. ad eum cucurrit. At serpens morsu glebam ex terra apprehendens: in aduenientis faciem iactauit: ac sibilum dire vocis quasi gladio cederetur emisit: postea tremens: et caudam rabidis dentibus rodens: in spiram se velociter collegit: sanctus aūt circulum faciens: et signum crucis imponens: ait. Vade nūc quousq̄ permitteris: Et ait comitibus suis. Venite et videte opera dn̄i. Qui venientes viderunt serpētem e circulo suo pigre se soluentem super terram reperi: et vsq̄ ad locum fixi baculi sancti in giro rotitare. Qui nullatenus vltra terminum caput poterat erigere. Tunc sanctus multis verbis eos confortans: et vt creatorem credentes creaturā non timerent exhortans: i/dem imperauit serpenti in nomine ihesu christi vt eis presentibus moreret. Qui mox ad caudam stans: et caput sursum leuans vtrāq̄ de se inepte faciens omne venenū euomuit et mortuus est. Tunc illi deo gratias agentes profecti sunt: et ad monasterium cū prosperitate peruenerunt. In quo sanctus sanson abbas ab omnibus electus fratres suos sm regulam suauiter instituit: nec ibi plus anno dimidio primatū tenens in dapes et pocula ieiunus semper et sitiens esse studuit. Tandēq̄ vastissimā heremū adire destinauit: vbi experta specu secretissimo: celestem vitā agens habitauit. Sed cum ei aqua omnino deficeret. vij. die dum ieiunus et sitiens prostratus oraret: subitō tem glebā sensit: et hasta baculi sui infixa fons aq̄ dulcis emanauit.

¶ De Ordinatione eiusdem in episcopum. C. CXII.

Rat autem mos episcopis ī cathedra sancti petri ad ordinandos epos conuenire. Illo igit festo propinquante: beatus sanson vidit in visu quadam nocte tres epos egregios diadematibus aureis coronatos: et olosericis vestibus indutos sibi assistere: et causa orationis secū pariter ecclesiam intrare. Tunc eorum nomina sedule percunctatus: ab eis responsum accepit: petrū et iacobum fratrem domini: iohannē euangelistam esse eosq̄ ad eum sacerdotē domini confirmandū aduenisse. Perfuncto itaq̄ ab eis sm morē integre epi officio: benedictionez eoꝝ accepit: et illis abeuntibus epm iam se factum per spiritū intellexit. Venientibus igit episcopis ad diem condictū: et duos secū ad ordinandū deferendū deferentibus: tertiū vo ordinare volentibus: sed adhuc quis esset ignorantibus nocte sequenti affuit sancto dubricio angelus dn̄i in somnio: sanctū sansonem sacerdotē fore firmās: deiq̄ placitū esse dicēs. Tūc sanctus dubricius omnes cōsiliarios pre gaudio expgiscī: et in vnū cōuenire fecit: eisq̄ qd viderat et audierat enarrauit. Qui et oēs sine vllo dubitatu eū epm fieri accepte firmauerūt: et epalem cathedrā insedere statuerūt. Quo facto oēs ibi astantes viderūt colūbam celitus emissam cōsuetā vicē reddere: et tādiu sup eum quo vsq̄ perfecte epus esset ordinatus imobiliter stare. Eodē etiā die missam illo cantante: presentib⁹ oīb⁹ visum est dubricio: et duob⁹ egregijs monachis: quasi ignē de ore et narib⁹ eius irrūpere. Quod aūt his maius est: ab eo die quo presbyter fuit: vsq̄ ad finē suū: qn̄ missam cantabat: angeli dei semper altaris et sacrificij ministri fiebant: oblationēq̄ cū illis manibus illo solo vidente frequenter frangebant.

¶ De Transitu eius in britanniam minorem et monasterio dolensi. C. CXIII.

Vadam nocte pasche cū missam cantasset: et ad altare stans solus oraret in excessum mentis exijt: et assistere sibi virum valde fulgente vidit. Qui ei dixit. Confortare dei sancte: non enim debes in hac patria diutius īmorari: peregrinus enim es destinatus: et vltra mare maximus in ecclesia futurus. Post hec et alia verba angelus ab eo recessit: et ille visionez memorans iter arripuit: et in via matrē suam visitauit; sororem suam iam a matre discessam adulterio pollutam repperit: et in hoc malo perdurantē excōmunicauit. Multumq̄ in locis illis doctrina et miraculis proficiens: nauigio tandez in britanniā peruenit. Descendens aūt de naui vidit prope portuz tuguriolū: et ad hostiū eius priuatū plorantem: ac semper ad mare inspicientē. Qui percunctat⁹ ab eo q̄d hoc esset: respondit. Uxorē habeo in hac mansione leprosam: et filiam demoniacā: et promissionē habui illarū in hoc portu sanandarū: a quodam quē mihi deus promisit venire transmarinū. Tūc sanctus incūctanter māsiunculā introiens: et sup vtrasq̄ egrotātes orationē fundens: corā omnib⁹ eas incolumes dimisit. Inde exiens: aptissimū ibi repperit locū: et bono

pliscum. Ibi fundauit monasterium: vsq; hodie dolum nuncupatum Ut aūt ferebāt de eo q̄ in vita sua satis cōpti erāt: sup ponēs frequētissimas necnō ⁊ biduanas: interdū aūt ⁊ totas hebdomadas .i. vij. dies totos pagēs septimo demū die reficiebat. Noctes vō longissimas sepissime trāsire solebat: stādo de luce vsq; ad lucis reciprocum: nec stans oīno lassabat̄. Nō diebꝰ: nō noctibꝰ ab orationibꝰ ⁊ diuinis colloquijs cessabat: tēpus vō quadragesime sic cū pegisse audiuimus vt in initio in quodā remotiori loco ab hoībꝰ segregatus oblatiōes secū tres portās: inde tūc vsq; ad pascha deo illū ɔfortāde viuebat̄: zelo dei: ⁊ ecclesiaꝝ eius in pectore ardebat: sermonē suū sale obvno ɔdiū: prudēter sm q̄litates peccātiū tēpabat oībꝰ. Erat vō plenꝰ affabilis ⁊ charꝰ erat: multisq; miraculis clarus: requiescit in eo mono. Huius natale celebrat̄. v. kl̄. augusti.

¶ De Sancto ethbino eius discipulo ⁊ qualiter dominum per latera tenuit. C. CXIIII.

Ex gestis eius. Porro sanctus ethbinus in britania p̄ bꝰ hui natus ⁊ in domo patris sui nobilissimus vsq; ad xv. annuꝫ liberalibus artibus eruditus. Quo. s. eius patre mortuo: mater eius ad sancte sansonis presidiū confugit. Qui eam sacro velamine consecrans deo dicauit: ⁊ filiū suū ethbinū coma capitis radens clericauit. Qui annis aliquot cū eo manēs eiq; iugiter seruiēs eo quadā die celebrante: audiuit verba domini in euangelio dicētis Qui non renunciauerit omnibus que possidet: non potest meus esse discipulus. Hac voce compulsus: cuncta reliquit: ⁊ ad sanctū similianū abbatē peruenit: habitūq; monachaleꝫ de eius manu suscepit: ⁊ in cauraco monasterio sub iugo domini ceruicem suā inclinauit. In quo. s. monasterio habitabat sanctus vuingualocus sacerdos ⁊ monachus cui iussu abbatis ecclesiā vno miliario distantē a monasterio vistare: ibiq; hostias offerre consuetudo fuit: ⁊ ad hoc secū ethbinum diaconē sociauit. Quadā igitur die dū irent: inuenerunt leprosum in messe iacentē: totū vulneribus plenū flebili voce ab eis auxilium postulantē. Qui requisitus de infirmitate suspirans ait. Graues dolores grassant̄ in corpore meo. Sed insuper meū vnus dolor tā nociuus: vt si hunc diē sine eius auxilio transiero: mortē proximam esse puto. Nares enim mee plene stercoris: concremantur ab ardore infirmitatis. Tunc ethbinus eū per latera arripiens a terra sursum erexit: ⁊ vuingualocus ad nares eius manū porrexit. Sed ⁊ pauper flebili voce clamare cepit. Noli senior manibus nares capere: qr dolor non permittit sed si dolorē meū leuiare volueris: necesse est vt in ore tuo nares meas miseris: ⁊ ita traxeris. Tunc ille meritis exaltatus humiliauit se: ⁊ quando putauit dolorem alleuiare pauperi ore suo carnē excepit filij dei. Mox ergo vt ad se traxit: pecia mirabilis in eiꝰ ore cecidit. Beatus autē ethbinus p latera dominū tenēs sursum aspexit: celū apertū vidit: ⁊ in capite domini quē tenebat sancta crux apparuit angelosq; in obuiā domini venire vidit. Tunc sacerdoti ait. Pater sancte ipsum quē teneo manibus ⁊ tu ore: dominū iesum christū qui pro nobis seipsum dedit esse crede. Cumq; dominū vellent tenere manibus eleuauit se nubibus dicens. Non me erubuistis serui mei in angustijs meis: nec ego vos erubescam in regno patris mei. Hereditas vestra mecū est ⁊ his qui memores vestri fuerint in oratiōibꝰ suis saluus in regno meo. His dictis euanuit ab oculis eoꝝ: ⁊ cū magna voce receptus est in celū: vocē quidē audiebāt: sꝫ neminē videbāt. Cūq; stupefacti laudassent: dñs vuingualocus ethbino ait. Hoc tuis meritis nobis accidit frater q̄ tāte humilitatis es ⁊ obediētie: vt q̄cq̄d hūana lingua percipe pōt: tu in corde deuotissimo impleas. At cōtra ethbinus ait. Nō est ita pater: sed tu q̄ quotidie carnē ⁊ sanguinē domini immolas: ipsum meruisti videre in corpore suo: quem assidue tenes in animo.

¶ De vita ⁊ miraculis eiusdē. C. CXV.

Deniq; cū franci vastassent britāniā sancꝰ ethbinus hibernie partes petēs: in silua que necteusis dicit̄: vt pauper peregrinus tugurium fecit ⁊ ecclesiā fabricauit: in qua assidue dño militauit: ⁊ quadā die claudū ab eo petentē elemosynā in noīe christi sanauit. Quedā etiaꝫ mulier pro sanitate filij sui paralitici ab eo postulauit. Cui ille respondit Nos peccatores sumus: h̄ miraculū in vsu nō habemꝰ: sꝫ si vis sanari filiū tuū: perduc eū ad sancte brigide sepulchrū. At illa. Ibi inq̄t o pater eum iam portaui sed quadā nocte expletis vigilijs vocem mihi dicentem audiui. In necteusi silua moratur seruus dei ethbinus ad quem si filium tuum duxeris: sanitatem suis meritis obtinebit. Viuit ergo dominus q̄ a te non recedaꝫ: donec filiū meū incolumē ante me reducam. Tunc sanctus oratoriū intrans in oratiōe ante altare iacuit: quousq; adolescēs de domo matris veniēs dixit ei. Gratias ago tibi pater: qui me in lecto egritudinis iacentem visitasti ⁊ tuis manibus erexisti: tanteq; infirmitate sanitatem donasti. Tunc erigens se vir sancꝰ deū benedixit: ⁊ adolescēti vt nemini diceret eo q̄ non suis meritis sed gratia dei sanatus esset: p̄cepit. Vixit autem in eodem loco. xx. annis opera dei operās: ⁊ sanitateꝫ infirmantibꝰ donans. Tanteq; ibi abstinentie fuit vt in hebdomada cibus in eo non intraret: nisi tm̄ in. v. feria panis ⁊ aqua. Vinum autem non bibebat: nisi tantūmodo quando cōmunicabat. Cumq; iam esset. lxxtrium ferme annoꝝ: acri dolore fatigatus: fratribꝰ qui in eadem silua morabant̄ conuocatis obitum suum p̄dixit: eisq; deo cōmendatis: ante altare spiritum reddidit. xiiij. kal̄. nouembris.

¶ De sancto basolo remensi anachorita ⁊ eiꝰ miraculis. C. CXVI.

Igibertus. Anno iustini. ij. basolꝰ abbas ⁊ anachorita p̄ [illegible] ⁊ reclusus in francia claruit. Ex gestis eius. Sanctus basolus in territorio lemonicino ortus cū tpe adolescentie sacri tirocinij incremento contigisset: ad diuine seruitutis opus totū se conuertit. Cūq; extra regni sui fines pedē peregrinaturus extenderet: apparuit ei angelus dñi socius itineris quo duce ad remensem vrbē peruenit vbi pontificatū tenebat sanctus vir egidius post beatū remigium. iiij. Hunc rex francoꝝ chilpericus ⁊ regni proceres valde diligebant. In ea quoq; altercatiōe q̄ inter hilpericū ⁊ hildebertū de principatu regni fuerat oborta idem presul chilperici regis auxilio non defuit. Vñ ⁊ multa postea aduersa sustinuit. Ab hoc vir dei basolꝰ honorifice susceptus: petijt ab eo secretius concedi habitaculū sibi: eo q̄ haberet propter turbas vitare populū. Et primo quidē eiusdē presulis auctoritate ⁊ gratia: in quodā cenobio ad radices montis remorū monasticā vitam solitariam duxit. Deinde cū de virtute in virtutē sublimiter excreuisset: volens aggredi vitam solitariā: in memorati montis cacumine cellaꝫ sibi cū oratorio construxit: vbi per. xl. annos habitans: singulariter contra antiquū serpentē deo fideliter ⁊ fortiter militauit. Ibi cū aque penuria vir sanctus laboraret: quadam die dū ad fodiendā terrā in celsitudine montis accedens: aquā sibi deesse arctius ferret: deuote ad deū conuersus orauit. Mox dicto citius: fons in eodem loco fluere abundātissimus cepit. Qui etiam vsq; hodie de superioribꝰ ad ima dilabit̄: haustu dulcis: ⁊ infirmis ad potandū salubris. Attila quidā diues ⁊ prepotens cum venandi gratia siluā suam cellule viri dei contiguā intrasset: mire magnitudinis aprū fugientem insequebat̄ anhelantibus equis. At illa immanis bestia montē in quo vir dei resederat ascēdit: ⁊ ad cellā eius recto gressu peruenit. Depositaq; feritate ante pedes eius prouoluta est hispida belua: quasi vite sue presidiuꝫ imploratura. At ille miser tus: tanta insecutores virtute vna in loco fixit: vt ⁊ bestiā sibi proximam oculis viderent: ⁊ tū oīno ɔtingere non possent. Tūc attila cognita dei virtute: presumptiōis sue veniaꝫ flagitans: quicq̄d circa locum sui iuris fuerat: nōnulla etiā possessionis p̄prie p̄dia. p̄dicto sancto viro cōtulit locūq; eius multis facultatibꝰ primus ipse ditauit. Homo quidā pro crimine cōmisso diiudicatus: ⁊ patibulo suspē sus cū iam in extremis ageret inter laqueos. Huius sancti ɔfessoris sibi subito memoria incidit. Voce itaq; qua poterat: astrictus vt erat faucibus: omni conamine spiritū colligēs: totis p̄cordijs sanctū basolū inuocat: ⁊ vt sibi succurrat lachrymabiliter postulat. Mox laqueus rumpitur: ⁊ ille ab alto labit̄. Super omnes stupor ⁊ admiratio fuit: ille liber a morte recedit.

¶ De diuisione regni francoꝝ inter filios lotharij ⁊ vxoribus eorum. C. CXVII.

Gregorius thuronensis. Hilpericꝰ vō post patris sui mortē thesauros q̄ in villa brannacho ɔgregati erāt accepit ⁊ ad frācos vtteriores petijt: ipsosq; mūeribꝰ multi donatos sibi subdidit: ⁊ mox parisiꝰ igredit̄: sedēq; hildeberti regi occupauit: sed nō diu licuit ei possidē nā ɔiuncti frēs eius eū inde expulerūt. Et sic mō se hi q̄tuor haribertus: gūtrānus. hilpricus. atq; sigibertus: diuisionē legitimaꝫ riteq; se fecerūt. Accepit nāq; haribertus regnū hildeberti: sedēq; ɔstitui parisꝰ. Guntrānus regnū lōdomiris accepit: ⁊ aurelianis instituit sedem. Hilpericus vō regnum lotharij patris sui accipiens suessionis ciuitatis sedem statuit. Sigibertus aūt regnū theodorici sortitus: sedem statuit se habere remis ciuitatē. Haribertus rex ingobergā duxit vxorē: habebat ipsa regina puellas duas cuiusdam pauperis filias nimis specōsissimas ⁊ nomē senioris marcouena: ⁊ nomen iunioris merofledis. In quarū amorē rex nimis exarsit. Ob h̄ ingoberga quoq; affligebat eas nimio odio [illegible] ⁊ patrē earū com [illegible] lanificij iusserat fieri. Pro qua causa rex nimis iratus ingobergam reliquit: ⁊ merofledē vxoreꝫ sibi accepit. Post hoc etiā ma

maconerā sororē eius ad cōiugiū sibi copulauit. Et ob hanc cām a sancto germano parisiensi epo excōmunicat⁹ ē. Sz cū rex eā relinquere nollet: pcussa iudicio dei mortua est. Et nō post multū tēpus haribert⁹ etiā rex mortuus est: z in blauia castello in basilica sancti romani est sepultus: porro sigibert⁹ rex cū videret q fratres eius īdignas sibi vxores acciperent: z ancillas ad cōiugiū sibi copularēt legatiōes in hispaniā misit: z multis muneribus datis athanagildi regis filiā petijt. Erat eni puella elegās z pulchra: atqz igeniosa noīe brunichildis. Quā in vxorē acceptā: qz arriane legi fuit subiecta: pcepit baptizari. Qd vidēs hilpicus rex: cū iā plures hrēt vxores: sororē ipsius brunichildis noīe galsūdā petijt: pmittēs p legatos alīs vxores se dimissurū. Qua ab eo in cōiugiū assumpta z baptizata: magne sanctitatis effecta est femina.

De insidijs fredegūdis ꝯ galsūdā reginā. C. CXVIII.

Ex odiū aūt fredegūdis pessime concubine suc ortū est inter eos magnū scādalū. Itaqz dicebat galsūda: se nullaten⁹ posse tātas iniurias fredegundis sustinere. Petijtqz a rege: vt relictis thesauris quos secū de hispania detulerat: liberā dimittēt redire ad prēs suas. Sz ipse eā verbis mollib⁹ blādiebat. Per ꝯsiliū itaqz pessimū fredegundis dominam suam audoueram decepit. Nam z ipsa fredegūdis eam p noctē in stratu suo strāgulauit. Post cui⁹ obitū: de⁹ p ea virtutes ondit. Quo facto fratres hilpici h̄ indignātes: eū de regno eijcere voluerūt. Habebat tūc hilpicus tres filios de audouera regina sua. s. theodobertū meroneū: z lodoneū. Ipsa quoqz versuta fredegūdis ex familia īfima fuit: de villa sancti vedasti q̄ vocat babaracurt. Cū igit hilpicus rex in hostē pgeret cū sigiberto fratre suo contra saxōes: audouera regina domi grauida remāsit: z filiā pepit. Cui fredegūdis ꝯsiliū dedit: vt eā cito faceret baptizari: quatenus rex de ꝑlio rediēs: filiā baptizatā gratāter respiceret. Vocato itaqz epo vt eā baptizaret: cū nō eēt matrona q̄ puellā susciperet: ipa mater a fredegūde monita: eā d̄ sacro fonte suscepit. Venienti aūt regi victori exijt fredegūdis obuiā dicens. Deo grās: qz dñs noster rex: victoriā recepit de inimicis suis. Naqz ē tibi filia. Cū qua dñs meus dormiet hac nocte qz dña mea regina est cōmater tua de filia tua hildesinde. Et ille ait. Si cū illa dormire nequeo dormiā tecū. Cūqz itroisset rex in aulā suā. occurrit ei audouera regina cū ipa puella. Et ait rex. Nefandā rē fecisti p simplicitatē tuā: iā eni ꝯiunx mea amplius esse nō poteris. Rogauitqz eā sacrū velamē induere cū ipa filia sua: z dedit ei pdia multa z villas. Epm vo q̄ eā baptizauit exilio ꝯdēnauit: z fredegundem ad reginam sibi copulauit. Sigibertus. Anno iustini. v. sanctus vedastus obijt.

De ortu sancti amādi traiectēsis epi z ei⁹ vita. C. CXIX.

Anno iustini et sanctus amandus natus est. Hic ex nobilib⁹ parētib⁹ ort⁹ ab infantia sacris litteris erudit⁹: parētes suos reliquit: z in quodā monasterio religionis habitū assumpsit. Qui dū quadā die circa monasteriū ambularet: repēta quēdā maximū serpentem inuenit: quē statim virtute crucis z orationis ad foueam suā nūqz inde exiturū redire coegit. Post hec exiens de monasterio illo qd erat ppe mare: causa peregrinationis: venit thuronis ad sepulchrū sancti martini: z fuit ibi in quadā cella xv. annis cilicio semper tectus z aqua z pane ordeaceo sustētatus. Ex hinc iuit romā ad sancta petri vbi dū quadā nocte vigilare voluit: inueniēs eū custos ecclesie nimis irreuerēter eiecit. Qui dū ante fores ecclesie dormitaret: apparuit ei sanct⁹ petrus: rogās vt causa pdicatiōis remearet. Quo dū venisset: z verbū dei ꝯstātissime pdicās multas iniurias esset passus: dū ipm regē francie dagobertū de suis criminib⁹ increparet de regno eius expulsus est. Tandē rex filiū nō habēs orauit dnz: vt ei daret filiū: q̄ succedere posset ad regnū. Cū g̃ nutu dei filiū genuisset cepit valde inquirere quis eum baptizaret. Et sic ei in mētē venit: vt amandū propter hoc requiri solicite iuberet. Inuentus ergo: cum regali imperio cōtraire metueret: ad regē veniēs cū magno gaudio est susceptus. Rex autē eius pedibus aduolutus: precabat vt peccatū qd de eo habebat remitteret: z filiū quē ei deus dederat baptizaret. Ille vero primā eius petitionē benigne ꝯcessit: sz secularib⁹ negocijs metuens implicari secundam prorsus renuit z abscessit. Rex tamen misit ad eū sanctū eigiū z socium eius didonem: qui tunc in curia morabant. Quorū precib⁹ fatigatus amandus ad regem veniens eius filium baptizauit.

De peregrinatione ei⁹ in vasconiā z reditu i galliā. C. CXX.

Dit hec traiectensis episcop⁹ obijt: z rex sanctū amandum licet plurimum reluctantē in traiectēsi vrbe pontificali cathedra sublimauit.

Vbi cum triennio verbum dei ꝯstanter oībus predicasset: z pleriqz suā pdicationē ꝯdēnēt viderēt: ꝯtēptores suos deseruit: z in vasconiā gentē ferocissimā cū pdicatiōis intrauit. Vbi dū sic pdicaret: ioculator quidā leuis z lubric⁹: vbis eius detrahere cepit: sz statim a demone corrept⁹: ppijs dētib⁹ se discerpēs: z q iniuriā viro dei fecerat ꝯfitēs: ptin⁹ expirauit. Inde pgens ad aliā ciuitatē: ab epo ciuitatis reuerent excep⁹ est. Cui cū ille epus causa humilitatis more hospitalitatis aquā in manib⁹ daret: iussit famulo vt aquā illā diligēti⁹ custodiret: credebat eni q meritis viri dei esset multorū futura saluti. Nec eni fides ista fefellit. Nā z cec⁹ quidā aū fores ecclesie mēdicās: ex ꝯsilio ipi⁹ epi aq̄ illa oculos suos lauit: z ptinus clare vidit. Post h̄ rediēs sanct⁹ amādus in galliā: impetrauit a rege hilberto locū q̄ dicit vanco: vt ibi edificaret cenobiū. Sz quidā epus ꝑ me ciuitatis moleste hoc ferēs: iussit famulis suis vt eum ... eijcerent: vel certe occiderēt. Qui venientes ad eū dolose dixerūt vt se cū pgeret: z illi locū aptum ad monasteriū ꝯstruendū ostenderēt. Sanct⁹ aūt malitiā eorū deo reuelante agnoscēs: iuit cū eis ad cacumen montis: vbi eū occidere cupiebāt. Nec suis hoc dixerat: quia ... martyriū cupiebat. Sed subito orta tempestate: pluuis z grādinis ita montē texerūt: qd maligni q̄ eū occidere volebant: penitus nihil viderūt: z iam se mori putātes: pstrati veniā postulabāt z vt eos viuos abire pmitteret exorabant. Tunc sanctus tamdiu orauit: donec reddita sanitate: z visu recepto ad ppria redierūt. Itaqz sanct⁹ amādus euadēs: z multa alia miracula faciēs: tandē in pace quieuit.

De sancto maglorio doleñ archiepo. C. CXXI.

Et gestis eius. Porro sanct⁹ maglori⁹ q̄ ... magna ... meritis ... refulget noīe: qd acq̄siuit in ope. Hic ex britānia oriundus genē spectabilis sancti samsonis ꝯsors fuit. Qui eū decedēs eū in archiepatu dolensi sibi ꝯstituit successorē. Vbi cū spectabilis documentis sic z exemplis enitesceret: angelus ei in somnis apparuit: eūqz admonuit: vt pontificat⁹ culmine relicto ad remotiora loci latibula pergēs solitariā vitā duceret: vbi monachorū gregē pascens. laudes quoqz dñi licenti⁹ celebraret. Qui expgefactus gratias egit deo z in epatu viro noīe buduco substituto mādatū impleuit multisqz miraculis effulsit. Quidā comes opulent⁹ iam. vij. annis leprosus. fama eius audita venit z eius pmissis orōnib⁹: manus quoqz eius toto corpore tactus plenam sanitatē: recepit. Hui⁹ terminus magnitudo triplici ꝯtinebat diuisiōe quarū vnā nō integrā sed tamen diam beato maglorio contulit in munere. Has aūt diuisiōes copiosa similitudo auiū: que mire magnitudinis z pulchre erant continue frequentabāt. Captura quoqz piscium ingens: in sinuz mare ecōtra pullulabat. Contigit ergo cū beatus maglorius portionē sui penetrasset: z omnis auiū z pisciū congeries q̄ alteri medietati cōiuncta fuerat. fugā iniret z sancti ptem expeteret. Qd vxor comitis grauiter ferens ei suasit vt illā sibi vendicaret z quā vtroqz genere obitam tenebat. beato maglorio daret. Cuius ille suggestionē nequiter suscipiens: qd nō debuit expleuit: factaqz nefande cōmutatiōis controuersia: subito aues z pisces ab illa pte quā comes auare sancto viro surripuerat recesserunt: z mox ad dominū suū maglorium sunt reuersi. Tunc comes apud se patiētia ductus: vtrāqz partē sancto maglorio concessit: z tūc auiū z pisciū agmina vtrāqz ptē sicut antea repleuerūt. Cūqz virgo esset hic sanctus ab vtero: panem ordeaceum z viliora legumina etiā partē sumebat iiij. z. vj. feria ab omni pabulo abstinebat. Corpus eius cilicio iugiter tegebat: vestimentis z foris mediocribus vtebat: vinū z siceram non bibebat. Excubias noctis cū fratres se sopori darent: clam ab eis frequētatus sup alueū maris pugil ducebat. Deniqz multisqz miraculis clarus in vigilia pasche dū in ecclesia de more pernoctē excubaret: angelus dñi choruscans ei astitit: obitūqz sui iminere: z dignā mercede certaminis eū manere predixit. Cūqz ille hesitaret ne diabolus forte in angelū lucis se trāsformasset: orationē diutissime protelauit: z cū angelus de visiōe certum reddere cupiens: bis z ter eundem sermonē repetijt. Tandē de manu ipsius angeli viaticū visibiliter accepit: z ab illo die nisi causa ineuitabilis extitisset: vsqz ad diem vocatiōis sue versiculū hūc semper in ore repetijt. Vnam petij a dño zc. Et. x. kal. nouembris ad dominum migrauit.

De sancto paulo leonēsi epo z bonis ei⁹ vitue. C. CXXII.

Et gestis eius. Sāct⁹ quoqz paul⁹ ... ab ... hic viro beato a puericia tradit⁹ ē: doctrīa z morib⁹ īformād⁹: sil cū bīo samsōe futuro postmodū epo: z alio noīe gilda: z alijs plurib⁹. Tell⁹ āt maris euacuata fluctib⁹: sctī hilduti fulciebat vrib⁹. In cui⁹ lata planicie tiruū seuit: qd vastabāt alites maris. Quas illīc ante

celeno abigere: cure. iiij. discipulorum imposuit messem defendere. Una autē nocte que paulo deputata fuerat: exercitus auiū ita campū vastauit: vt nulla spes colligēde frugis remaneret. Qui ante auroram surgēs cāpū adijt: detrimētū segetis mox agnouit: seqꝫ pigrū custodē accusans: biduo a pceptoris sui psentia iuuenlis gra pudoris abstinuit. Tertia die odiscipulos suos ouēiēs: cāpū pariē cingūt: et infestaꝝ auiū imēsam multitudinē velut ouiū gregē ad claustra monasterii qsi reos deducūt. Dirigūt ad caulas pēnata aialia: velut que dā inertia pecora. Ubi aūt vētū ē ad limē carcer: tāqꝫ captiui replerunt celū clāgore miserabili. Ad qd spectaculū ofestim accit' macister: quorsum huiuscemodi pda duceret inqrit. Cui paul' Hi sūt hostes segetis tue vastatores quos tibi duxim' vt impio tuo debitas luant penas: ob cōmissa psumptiōis flagitia. Ad cui' vba stupefact' pat' hesit: et sinapi cōpandā in dulci filio fidē admirās expauit. Dui' sancti. s. pauli cib' post longā carnis macerationē panis erat: equa trutina pēsus: cū sale sicco dieb' solēnib' addebat paucos pisciculos p magno apparatu. Bipedis vel quadrupedis carnē in omni vita sua gustu nō legit' ottigisse. Vinū et sincerā nunqꝫ pter missaꝝ solennia libauit: quippe qui nec aquā sumebat: nisi quantū nature necessitas exposcebat.

C De Miraculis eiusdē. C. CXXIII.

Hic etiā cu venisset ad oram locus sue deo deuote: sup lit' maris britannici sitam: rogatus ab ea: pcē ad deū fudit: quatenus statuto fluct' maris coerceret alueo: et terra optata aliquo sibi et incolis illius insule ampliaret spacio. Cūqꝫ subito mare vndas retrahere et terra sicca appere cepisset: ab oratiōe pariē ipse et soror surgūt: et ad ripā accedūt. Tūc paulus sorori impat: vt in manib' lapillos vsqꝫ ad summā maris marginē deferat: nā mille passib' vel ampli' adq exhausta terra: p ei' orationē dilatata ē. Tūc genua in oratiōe sup ripā flectunt. Qua finita: paulus ad mare duersus ait. Lapilli quos in fiuib' tuis posuimus in signū int' me et te: vt deīn o nunqꝫ eos trāsgredi: nec hec nra territoria audeas igredi. Cui' sermonis impiū: vsqꝫ hodie oseruat: horādū maris elemētū. Cūqꝫ reuerteret domū: subito viderūt platos lapillos diuina virtute colūnas lapideas mire magnitudinis factos: vt res simplex postulata: redderet duplicata. Uia quoqꝫ quā eo die tenuerūt: p medias illas colūnas icedētes: adhuc a britonib' semita pauli vocat'. Quadā die cū iter ageret: discipuli eius grauiter fessi siluas pagrātes aquā qrūt: nec inueniūt. Quoꝝ lamētatiōib' ille mīricordie cōmot' orat ē pmissa osidēter trib' in locis terrā baculo suo peusit: tresqꝫ inde glebas effodi iussit: singulas de singulis. Quas euulsas tāta largitas aquaꝝ secuta ē vt nō solū sitim astātis caterue reficeret: sꝫ etiā copioso diuctu totā patriā decoraret. Serpēs quoqꝫ cui' ferocitas occidētalē insule plagā vēdicabat ita vt nec ab armatis in aliquo ledi posset: et plures necaret vir sancte crucis signo osidēter occurrit armat': et stolā qua induebat' collū eius astringēs: baculo suo velut canē furiosum: sepe feriendo eum vsqꝫ ad mare deduxit. Quē in confusio maris et terre respiciens ait. Antequā marinis caribdibus demergaris: ceruleā extende colla: vt mea recipiā mandata. Quo recepto: ipcipiū maris iussit eū abire cū iterdicto pcipiens: ne quēpiā hoīum vltra noceret. Quo dicto: citius disparuit. Dis et alijs virtutib' clarus: ad epatū lꝫ renitēs plurimū: pmot' est. Dui' festū recolit' iiij. idus martij.

C De sancto gregorio thuronēsi archiepo. C. CXXIIII.

Igibertus. Anno iustini. vij. gregori' thuronēsis ordinat' epus et clarus habet' in oib'. Ex gestis ei'. Dic aluernice regionis indigena: cū aliqū de burgūdia ad aluerniā iter faceret: magna ꝫ se tēpestas exorta ē. Desup aer in nubibus cogit': celū crebris ignib' micare et tonitruis resonare cepit: oibusqꝫ timore pallētibus: gregorius sanctoꝝ reliqas qs idesinenter collo ferebat de sinu ptrahēs: actuib' ostāter opposuit. Que ptin' diuise: dextra leuaqꝫ pretereūtes: illesum iter gradiētib' pbuerūt at supbia q plerūqꝫ nutrit' virtutibus: iuuenili animo ptinus irrepsit: et qꝫ supbie vicin' est casus: dū priuatim gaudēs: suis meritis psitū arrogaret: equ' cui insidebat illico lapsus: hūc ad terrā grauit' elisit: ita vt omni corpore contusus vix posset assurgere. Cāmqꝫ ruine intelligēs: satis deincepo cauit ne se vane glorie stimul' qualibet occasiōe deijcere. Anno. clxxij. post obitū sancti martini thuronēsis: regni sigiberti. xij. anno: beato migrāte eufranio: gregori': beati martini amore flagrās: et pastorali officio extitēs idone': ei' vice cathedrā thuronēsē regēdā accepit. Ecclesias plures istruxit: et libros in laudē sanctoꝝ vel in expositiōes scripturaꝝ sanctaꝝ edidit. Matrē quoqꝫ ecclesiā quā beat' martin' ostruxerat: hic nimia vetustate ofectā arcuato scemate repauit atqꝫ historiis p eiusdē martini gesta decorauit.

C De Miraculis et sic p eiusdem. C. CXXV.

Cum aūt aliqū per viā graderet': et crucē auream cū reliquiis in collo gestaret: cuiusdam paupis hospitiolū folijs ac surculorum cremijs ptectū cremari ospexit. Illoqꝫ cū vxore et liberis hac et illac currentib' et strepētib': et aquā afferētib': flāmā mitigare nō poterāt. Tūc gregori' accurrit: et ꝫ flāmas globū crucis elevauit. Mox que in ospectu sanctaꝝ reliqaꝝ ita tot' ignis obstupuit: vt nec ea q iā apprehenderat: vltra vel ad modicū vstulare posset. Cū fuerat q remense oppidū adire debuerit: vbi ab egidio pōtifice hūanit' susceptus: noctu qeuit. In crastino vo figgo quodā sigiberti ferentari': ad eū accessit. Dūqꝫ sermocinarent': et ille de ore gregorij pēderet: subito auris ei' q p idē obsurduerat: cū quodā strepitu reserata est. Aliqū sepulchꝫ beati hilarij gregori' supplicaturus adijt: ad visendū quoqꝫ sanctam radegundē reginā diuertit. Et cū secū quasi duo incole paradisi de tpibus loquerent' oleū qd ani pignora sancte crucis guttatim illic defluere solebat: sic in aduētu pontifici auctū est: vt ifra vni' horę spacium vltra vnū sextariū exundaret. Porro cū hec beata regina ad regē celoꝝ accersiēda eēt gregori' de eius trāsitu nunciū accepit. Cū iam illa eo accurrēte migrasset sancta ei' mēbra sepulture locauit. Sedecim annis hic in epatu exegerat: cū equiuoc' ille magn' gregori' in sede aplica surrogat' est. Opinata quoqꝫ res est quodā alt' alteri peculiari sit amicitia deuinctus. Cū igit' sacra apostoloꝝ limina hic expetisset: cū magna reuerētia sanct' eū papa excepit. Quē ad beati petri ofessionē introducēs ex latere ostituit: psto lās quo assurgeret. Interim aūt vt erat ingenio pfundissim': secretaꝝ dei dispensationē admirās osiderabat in huiusmodi hoīe: erat enī statura breuis: tantā gratiā pfluxisse. Qd ille mox diuinit' persētiēs: et ab oratōe surgēs placidoqꝫ vt erat vultu ad papā respiciēs dixit: ipse fecit nos: et nō ipse nos: idē in paruis qui et in magnis. Cūqꝫ illud cogitatū sue sanctus papa vīderi cognosceret: ipsa sua deprehensione gaui'us: gratiā quā hactenus in gregorio mirabat' in magna veneratiōe deīceps habere cepit. Sedēqꝫ turonicā ita nobilitauit: vt etiā aureā ei cathedrā donaret q apud prestitā sedē prefatam in posterū seruaret. Cū aūt moraret': in tali statu vel loco sepelirī se ceit: vbi semp oīnīū pedib' oculcaret': nec in vlla reuerētia haberet'. Sꝫ grex bti martini illa nō ferēs eū de loco leuauit: et edito pulchro mausoleo: ad leuā sancti sepulchri digna reuerētia collocauit. Obijt aūt xv kal. decembris. Actor. Dic scripsit historiā regū francorū de q multa in hoc ope posuim'. Miracula quoqꝫ beati martini post obitū ei' ostēsa scripsit in qttuor libris: et quedā alia.

C De Quibusdā euētib' illius tpis. C. CXXVI.

Igibertus Eo tpe hispāi et frāci de pascha celebrādo dissenserūt. Hispania. xij kal. apl. franci vo. xiiij kal' maij pascha celebrātib' Sꝫ frācos recte celebrasse p h' diuinit' claruit: q fontes in hispania q in sabbato sctō pasche ad baptizandū spōte diuinitus repleri solēt: nō in hispanoꝝ sꝫ in frācoꝝ pascha sunt repleti. Albuinus rex longobardoꝝ ab armigero suo perimit' fraude vxoris sue: cuius patrē chunimundū gepidarum regē ipse olim in bello perimerat: et ex testa capitis ei' sibi pateram ad bibendū fecerat. Quā cum vno die sibi porrigeret: dicens: bibe cū patre tuo: illa feminco furore accensa: illū ab armigero eiusdē in lecto perimi fecit. Cleb surrogatus regno longobardorū regnat annis duobus. Anno iustini decimo bndictus romane ecclesie lx. presidet. Ab hoc gregorius ad predicandū anglis abire permissus: sed populo tumultuante retractus septimus leuita est ordinatus. Athanagildo rege visigotorū mortuo. leuuigildus cū fratre suo leuua: et post solus annis regnat. xvj. Fortunatus poeta veniēs ab italia: claret in gallia. Actor. Dic fortunatus vt dicit hugo floriacensis: vir egregius: ingenio clarus: sensu celer: ore suauis. Qui ab italia thuronis adueniens: actus beati martini quattuor libris heroico contexuit metro. Ueriū inde assūmptus: pictauoꝝ ordinatus est epus. Scripsit aūt etiā vitā beati hilarij pictauensis et beati maurilij andegauēsis. Huius est illa sua breuis et vtilis. Pauper in angusto regnat habendo deum.

C De Morte iustini et iperio tiberij secūdi. C. CXXVII

Ugo vo. ā. Proinde iustinus imperator. viij. anni sui āno pedib' cepit ifirmari. Qua de re assumēs comitē excubitoꝝ tyberiū adoptauit eū in filiū et successorē suū ipsū declarauit. Sigibert'. Iustino ita ip imperator mortuo cepit tiberi' āno lxij sui vij. anno dn̄i d. lxxxij. mūdi. v. qrti millesimo. vcxij. et sfguit ānis. vj. Dic missa ab egypto frumēti copia. romā libēat ab iedia. Nā dtes vagēte fame: multi romanoꝝ

se longobardis dederant. Hugo vbi. s. Iste fuit vir catholicus et religiosus vnde multas in cōstātinopolitana vrbe renouauit ecclias. Hic et terrā persarū intrauit: et eos potentissime debellauit. Indeqꝫ egrediēs tātā molē pde cū elephātis mitti adduxit: vt hūane cupiditati crederet posse sufficere. Sigibert⁹ hui⁹ anno pmo sigibert⁹ rex fratri suo hilpico pugna ꝯgredit ibiqꝫ theodebert⁹ fili⁹ hilpici pimit. Frāciis vo p hilpico exoso sigibertū sup se regē leuare volētib⁹: a duob⁹ pueris a fredegūde hilperici vxore immissis: sigibert⁹ perimit.

De Pugna hilpici regis ꝯ frēz suū sigibertū. C. CXXVIII.

Istoria

fr [illegible] hilpericus [illegible] theodbertū filiū suū sentoꝝ q antea sigiberto iurauerat: vltra ligerē cū hoste direxit. Qui abiēs ciuitates sigiberti auūculi sui puasit. s. turonis pictauis et reliquas. Apud pictauos aūt ꝯ gūdobaldū ducē pugnauit collisusqꝫ ē exercitus gūdobaldi: et fugit: magnāqꝫ illic cedē theodobert⁹ fecit. Cōmoto idē exercitu: lemonicū cadurcīnūqꝫ abiēs puasit atqꝫ vastauit: ecclesias accēdit monasteria detraxit: clericos īterfecit: mōasteria virorū deiecit: puellaꝝ ꝯclusit: et cūcta deuastauit. Fuitqꝫ eo tpe maior in ecclesiis gemit⁹: q̄ tpe psecutiōis diocleciani et maximiani impatoꝝ. Inter has discordias hilpericus etiā cōmoto exercitu vsqꝫ rhenū accessit: cūcta incēdēs atqꝫ debellans. Qd' audiens sigibertus: cōuocatis gētib⁹ illis que vltra rhenū sunt parisius venit: et ꝯtra fratrē suū se disposuit. Hilpericus quoqꝫ p rodomagensem fugiens cū vxore sua et filiis thurnacū ciuitatē igressus: ibi se reclusit et cōmeniuit. Sigibertus vero ciuitates illas q̄ vltra parisius sunt posite vsqꝫ ad rodomagū accepit: et reuersus est inde parisius.

De Nece sigiberti p īsidias fredegūdis. C. CXXIX.

Unc

franci q̄ quondā ad hildebertū seniorē aspexerāt ad sigibertum legationē mittētes: relicto hilperico ipm sigibertū sibi regē stabiliūt. Qui misit eos vt fratrē suū in memorata vrbe tornaco obsiderēt: dicēs se cū exercitu eos esse secuturū. Cui beatus german⁹ epus dixit. Si abieris: et fratrē tuū interficere nolueris viuus et victor inde rediēs. Si autē aliud cogitaueris: morieris. Sicut enī dñs p salomonē ait: foueā quā fratri tuo parabis cadēs in eā. Quod ille audire neglexit. Tūc fredegūdis memor artiū suarū: inebriauit duos pueros tornacenses: dixitqꝫ eis. Ite ad cuneū sigiberti: et assimulate vt eum supra nos regē eleuare debeatis: et interficite eū. Si euadere potueritis viui: ego munifice honorabo vos et sobolē vestrā. Si autē corrueritis: ego pro vobis elemosynas multas p loca sanctoꝝ tribuā. Illi vero nec dubii: sero ad eū vt erāt corde ꝯuicti: cū aliā causam se suggerere velle simularent: abstractis cultris quos vulgo scramasaxos vocāt vtraqꝫ ei latera feriunt. At ille vociferans corruit: et emisit spm. Ubi etiā homicide illi corruerunt. Hilpericus vero nesciebat: donec ei fredegundis omnia de interitu fratris narrauit. Tunc hilpericus rex de thornaco egressus: sigibertū fratrem suum apud lambras vitū sepeliuit. Intertempore [illegible] sigiberto r. [illegible] brunichild e regina cu filiis suis residebat plena luctu qd agere, ꝯ ignorās. Gūdobald⁹ autē dux apprehendit hildebertū fi. [illegible] eius furtiui p noctē et cū eo in austri fugit. Collectisqꝫ gentibus super quas pater eius regnauerat regē eū instituit. Hilpericus vero rex parisius veniens apprehensa apprehensa brunichilde: apud rodomagensē vrbē eā in exiliū intrusit: thesauris eius ablatis filias quoqꝫ eius meldis vrbe teneri pcepit.

De Incestu merone et malicia fredegundis et eius breui penitentia. C. CXXX

Ilpericus

post hec filiū suū meroneū cū exercitū vltra ligerē direxit. At ille relicta ordinatiōe p̄ris: tūc p cenomānicū reuersus: matrē suā audouerā se vitare fingēs: rodomacū venit: ibiqꝫ brunichildi regie ꝯiūct⁹ eā sibi ī ꝯiugiū copulauit. Hoc aūt sciēs hilpericus. s. qd ꝯ fas et legē canonicā vxorē patrui sui accepisset: valde amarus fact⁹ ē: et festin⁹ ad ipam vrbē perexit. Illi vo cū cognouissent q eos separe deberet: ad basilicā sancti martini: q ē ligneis tabulis sup murū ꝯstructa cōfugiūt. Rex vo illos ingenio inde eiicere nō valēs: iurauit eis dolose. Si inqt volūtas dei ē ego eos nō separabo. Quo audito: de basilica sūt egressi: et dignant acceptis: epulat⁹ ē cū eis rex. Post hec vo īsidiāte fredegūde pter ꝯiugationē brunichildis: meroneus tonsoratus ē et iubēte hilpico rege: pībyter ē ordinat⁹ et in īsulā [illegible] directus vt illic regulariter degere deberet. Tēpore quoqꝫ illo beatus german⁹ parisioꝝ epus: plenus virtutib⁹ magnis: migrauit ad dñm: et glorioso cū magno psallentiū choro in ecclesiā beati vincētii delat⁹: ibidē sepult⁹ ūuet. Hildebertus post hec iunior legationē ad hilpicū misit pter brunichildē matrē suā. Ille quoqꝫ pacifice reddidit eā. Hilpericus igit rex descriptiones nouas et graues per consilium fredegundis: in omni regno suo fieri iussit. [illegible] cā multi relinqntes ciuitates illas: et possessiōes suas alia regna petierūt: dicētes meli⁹ eē pegrinari: q̄ tali piculo subici: pplos se vide oppssus vociferabat ad dñm. Eo tpe hilperic⁹ rex grauit egrotauit. Quo recuperāte filii ei⁹ grauit egrotauerūt et fredegūdis plena dolore filioꝝ et gemitu: ait ad regem iaz repenitēs. Diu nos male agētes: pietas diuina sustinet. Sepe enī nos febrib⁹ et aliis malis corripuit et emēdare negligim⁹. Ecce iaz pdim⁹ filios: iaz enī eos lachryme pauperū: lamēta viduaꝝ: suspiria orphanoꝝ iterimūt. Ecce auri et argēti imēsa pōdera: cellaria et horrea plena redūdāt: et nescimus cui ꝯgregam⁹ ea. Ecce qd pulchri⁹ habebam⁹ pdidim⁹ q̄ natos perdidimus ista oia. Nūc igit placeat tibi cōsiliū meū et iube reddere q male puasim⁹: et descriptiōes nouas q̄s iniuste et neqiē fecim⁹ iube igne cremari: vt et si natos pdidim⁹: vel penā ppetuā euadamus. Tūc rex corde cōpūctus: tradidit oēs descriptōes iniquas igni comburendas. Post hec filius ei⁹ puulus mortu⁹ est alius quoqꝫ noīe lodobertus. Fredegundis aūt filiū peperit: quē vocauerūt lotharium. Hic postea fuit rex magnus: qui etiā genuit dagobertū. Materie etiā discordie inter hilpericū et hilbertū nepotē suū ꝯsurgebant: incitabāt etenī eos ex vtrisqꝫ partib⁹: fredegūdis et brunichildis.

De Luxuria eiusdē et [illegible] nece. C. CXXXI.

Rat aūt

fredegūdis regina pulchra et ingeniosa nimis atqꝫ adultera. Landri⁹ vo erat tūc ī aula regia hilperici vir efficax atqꝫ strenu⁹: quē memorata regina diligebat multuz q luxuriabat cū eo. Quadā itaqꝫ die cū maturius rex ad venationē exercendā de villa calense in parisiacū dirigeret reuersus est in camerā palatii de stapulo equitū. Illa faciem suā erat abluens aqua in ipa camera: et rex retro veniens: eam in nateo suas fuste percussit. At illa cogitās q landricus eēt: ait. Quare sic facis landrice. Respiciensqꝫ vidit q rex esset et expauit. Rex vo nimiū tristis effectus: in venationē perrexit. Fredegūdis itaqꝫ vocauit ad se landricū: et narrauit oia que fecerat ei rex dicens. Cogita qd agere debeamus: q crastina die ad tormenta magna exhibebimur. Et ait lādricus contritu spiritu: et cōmotus lachrymis dicēs. Tam mala hora te viderūt oculi mei. Ignoro enim quid agere debeamus q comprimunt me vndiqꝫ angustie. At illa dixit ei. Noli timere Audi consilium meum: et faciamus hoc vt ne [illegible] moriamur. Cum rex de venatiōe summo vespere obtenebrante aduenerit mittamus qui eum interficiant: et precones clament q insidie sint hildeberti. Illo quoqꝫ mortuo: nos cū filio meo lothario regnabimus. Factum est autez in initio noctis: reuertente hilperico rege de venatione: quidaz pueri adulatores inebriati vino a fredegunde missi: dum de equo descenderet: pergentibus reliquis personis ad metata sua: ipsi gladiatores percusserūt regē in aluū scramasaxis. At ille vociferās: emisit spū. Succlamauerūtqꝫ adulatores: quos regina fraudulenter miserat: dicētes. Insidie īsidie fecerunt hoc hildeberti regis austrasioꝝ super dominū nostrum. Tunc exercitus huc illuc discurrens: cum nihil inuenissent: reuersi sunt ad propria sua.

De Pelagio papa et legatione beati gregorii constantinopolim. C. CXXXII.

Igibertus.

Anno tiberii iiii pel. [illegible] rome ecclesie [illegible] presidet. De obsidentib⁹ romā longobardis ordinat absqꝫ iussione principis. Hic decreuit quotidianā sacramētoꝝ prefationē ad missas. ix. tm̄modo prefationibus sm antiquam romane ecclesie ordinem esse cōmutandam. s. in natali domini: in apparitione: in pascha in ascensiōe: in penthecoste: de sancta trinitate: de apostolis: de sancta cruce: de ieiunio quadragesimali. Ab hoc gregorius cōstantinopolim apocrisari⁹ directus: hortatu leandri hispalensis episcopi libros moralium in iob composuit. Et ibidem eutichium cōstantinopolitanū episcopū: male de resurrectione dogmatizantem: corp⁹ nostrum in illa resurrectionis gloria impalpabile: ventis aereqꝫ subtilius esse venturum: in presentia imperatoris tiberii cōfutauit: et illo nō multo post mortuo penitus extinxit. Duces longobardoꝝ gallias aggrediunt et vario bellandi genere nunc longobardi inter se colliduntur. Hospicius famulus dei in gallia claret qui etiam aduentum longobardoꝝ predixerat. Eo tempore vuinnocus brito veniens de britānia sanctitate claret in gallia. Lupi burdegalaz vrbem ingressi neminem metuentes deuorauerunt canes.

De Legatōe eiusdē gregorii in angliā. C. CXXXIII.

X vita

beati gregorii. Cu die qdā aduenientibus nuper mercatorib⁹: multa venalia ī foꝝ rome collata fuissēt: multiqꝫ ad emēdū hicinde ꝯfluerēt: contigit et gregoriū ante. s. q̄ pontificale decus habere per lo

rum transitum facere: ac vidisse inter alios pueros venales positos lactei corporis: ac venusti vultus: capillos quoq[ue] precipui cādoris habē tes. Quos cū aspiceret: interrogauit de qua regione essent allati: di ctūq[ue] est: q[uod] de britānia insula: cuius incole tali oēs decore nitērēt. Rursus interrogauit: vtrū in eadē insula christiani essent an paga nor erroribus implicati. Dictū est: q[uod] essent pagani. At ille intimo ex corde longa trahēs suspiria. Heu pro dolor inquit q[uod] tā lucidi vultus homines tenebrarū auctor possidet: tātaq[ue] frontis specie gēs grata: men tē ab internis gaudijs vacuā gestat. Rursus ergo interrogauit: qd esset vocabulū gētis illius. Responsum est: q[uod] angli vocarent. At ille. Be ne inquit. Nā et angelicā habent faciē: et tales angelorū in celis decet esse coheredes. Qd hoc inquit nomē ipsa prouincia de qua isti sunt alla ti. Rñsum est: q[uod] deiri vocarent. i. prouinciales. At ille bene inquit deiri de ira eruti: et ad misericordiā christi vocati. Rex ait prouincie illius quō vocat. Responsum est: q[uod] elle vocaret. At ille alludēs ad nomē ait. Laudē dei creatoris illis in partibus oportet cantari. Accedensq[ue] ad pōtificē aplice sedis: rogauit vt gēti anglorū in britāniā aliquos verbi ministros: p[er] quos ad christū cōuerteret mitteret: asserēs et seip sum in hoc opus dño cooperāte pficiēdū paratū esse: si tñ eidē aposto lico pape hoc fieri cōplaceret. Qd cū ei primo minime pontifex annuis set postremo infatigabilibus eius precibus victus assensit. Qui ciuibus pse crōis sue celās negociū: qui si id nossent nullatenus illi quoquo pa cto acquieuissent: q[uam]to celerius potuit: iter cū aplica bñdictiōe arripuit.

De Reuocatione eiusdē adhuc itinerē cōstituti. C. CXXXIIII.

Sed interea ad notitiā ppli veniebat et mox multitudinis cōacto oēs vrbici ac suburbani: vel q[ui]cūq[ue] audiētes accurrere potuerūt: sese in tres partes diuidūt: et pficiscēti apostolico pelagio ad ec clesiā sancti petri terribili voce clamant. Eya apostolice qd fecisti. Sanctū petrū offendisti: romā destruxisti: gregoriū nō tā dimisisti: q[uam] expulisti. His aūt vocibus horribiliter permot⁹ pontifex: plurimūq[ue] ve hementissime metuēs: post eū sūma cū festinatiōe legationē vt quā tocius romā rediret cū interdictiōe direxit. Sed anteq[uam] missi cū adis sent: triū dierū iā cōfecto itinere: dū idē vir dñi gregorius: vt iter agēti bus mos ē: circa sextā horā in quodā prato socijs quibusdā q[ui]escētibus alijs autē illi assidētibus vel q[ui]busdā rebus necessarijs occupatis: sederet ac legeret: venit ad eū locusta: et dans saltū pagine quā percurrebat in sedit. Cernēsq[ue] eā beatus gregorius tā māsuete loco quo assederat permanere: cepit collectās sodalibus ipsius reciprocante nomē q[uas]i inter pretari. Locusta hoc inquā dici pōt: quasi loco sta: et subiungēs. Scio te inquit nō pgressius nos iter ceptū licere pcēdere. Uerūtamē surgi te: et iumenta sternite: vt quātū licuerit quo tēdimus pperemus. Dū aūt hec inuicem cōfabularent: et secū quererēt: puenerūt missi aposto lici eq[ui]s sudantibus: et admodum fatigatis: statimq[ue] illi cū magna ce leritate epistolam quā detulerant porrexerunt. Qua perlecta: ita est inquit socij vt predixerā. Romā celeriter remeabimus. Taliq[ue] ordi ne interim dilato sue deuotionis effectu: mox vt ipse pontificat⁹ of ficio functus est: opus diu desideratū perfecit.

De Sancto hermingildo rege et martyre. C. CXXXV.

Sigibertus. Anno tiberij. vi. hermigild⁹ leu uigildi regis visigothorum filius filiā sigiberti regis vxorē duxit: p[er] quā ad orthodoxā fidē cōuersus: irā pris sui leuuigildi arriani icōparabilit[er] icurrit. Hugo vbi. s. Hildeberti regis sororē ingūdis herminigildi leuuigil di hispanorū regi filio nupsit. Herminigildus vero pdicatiōe leādri his palēsis epi: et adhortatiōe sue cōiugis ab arriana heresi q[ua] pr eius lan guebat: ad catholicā cōuersus ē fidē. Qd vt pat cognouit: vt eū ad ean dē heresim vt rediret: et pmisis suadere et minis terrere conabat. Cu cū ille cōstātissime rñderet: nūq[uam] se verā fidē posse relinquere: quā se mel agnouisset: irat⁹ pat eū regno priuauit: rebusq[ue] oībus expoliauit. Sed cū nec sic virtutē mētis illius emollire valeret: arta eū custodia: cō cludēs: collū manusq[ue] eius ferro ligauit. Superueniēte aūt paschalis fe stiuitatis die itēpesta nocte silētio ad eū pfidum pat arrianū epm mi sit: vt ex eius manu sacrilege cōsecratiōis cōionē pciperet: ac p[er] hoc ad pris gr[ati]ā redire mereret. Sed vir deo dilectus arriano epo venienti expro brauit vt debuit eiusq[ue] a se pfidiā dignis increpatiōibus repulit: qz et si exterius iacebat ligat⁹ apd se tñ in magno mētis culmine stabat secu rus. Ad se itaq[ue] reuerso epo: arrian⁹ pat infremuit. Statimq[ue] appari tores suos misit q[ui] illū vbi ille iacebat occiderēt. Qui mox vt ingressi sūt: securim cerebro illius infigētes: vitā corporis abstulerūt. Sed p[ro]o dñdē dei ira eius glorie: signa nō defuere miracula. Nā cepit in nocturno silētio psalmodie cātus ad corp⁹ eiusdē regis et martyris audiri: et lā pades ardētes videri. Qd et pfidus pat illius audiēs: cōmotus penitē tia hoc se fecisse doluit: nō tñ vsq[ue] ad optinendā salutem. Nam quia vera esset fides catholica agnouit: sed gentis sue timore perterritus. puenire ad hāc nō meruit. Oborta tñ egritudine ad extrema pduct⁹ leādro epo quē prius vehementer afflixerat: richaredū. regē filiū quē in sua heresi relinquebat cōmendare curauit: vt et in ipso talia faceret q[ua]lia in fratrē eius suis exhortatiōibus pegisset. Qua cōmendatiōe cō pleta: defūct⁹ est. Post cuius morté richared⁹ rex nō patrē pfidū sed frēz martyrē sequēs ab arriane hēsis prauitate cōuersus ē: totāq[ue] visi gothorū gentē ita ad verā pduxit fidē: vt nullū in suo regno milita re pmitteret: q[ui] regno dei hostis existē per hereticā prauitatē nō timēt

De Imperio Mauricij et subuersione partis antiochie. C. I.

Liber vicesimussecundus. Incipit.

Tiberius quoq[ue] augustus. vbi sibi finē vite iminere puidit elegit ad imperiū quēdā virū genere ca padocū strenuū ac sapiētissimū: qui et maurici⁹ nūcupabat. Cui etiā filiā suā cōstātiā ornatā tradidit regalibus indu mentis dicēs. Sit tibi imperiū meū cū hac puella cōcessū. Utere ergo eo feliciter: et habe in mēte incessanter: et eq[ui]tatē et iusti ciā: p[re]cipua optimi impatoris eē isignia. Qd postq[uam] dixit: spiritū exalauit. Tūc maurici⁹ purpura idut⁹: et diade mate coronat⁹ ad circū pcessit: et acclamatis sibi laudibus: et largitis sm morē mūeribus: p[ri]m⁹ ex grecorū gēte romano potit⁹ ē ipio. Idē l. vi. lib. Hic fuit vir fide catholic⁹: et reipublice satis vtil. Siq[ui]dē huni q[ui] et auares appellant: eius sic idustria fugati: atq[ue] edomiti. Sigibertus. Cepit aūt ipare maurici⁹ āno dñi. dlxxxiij. mūdi v. q[ui]nti millesimo. cclxvij. et ipauit ānis. xxi. Circa hoc tpe: thurōis ver⁹ de fracto pane sā guis effluxit. Anno maurici pmo: pse armeniā pdis icēdijs captiui tate eporū ac pplorū pturbāt: ecctiā tñ. lxviij. martyrū apud armeniā sub licinio passorū: nullo mō incēdere potuerūt. Anno secūdo antio chia diuinit⁹ subuertit hoc mō. Quidā ciuis illius adeo elemosinis et hospitalitati dedit⁹: vt nullo vnq[uam] die sine paupe vel hospite comedēt cū vno die vsq[ue] ad vesperā vrbē circuijsset: vt paupē vel hospitē inue niret: inuenit virū seniorē veste alba cū duobus socijs stātē in medio ci uitatis: et iuitās eū ad hospitiū hoc rñsum accepit ab eo. Non poteras o hō dei cū viro simeōe hāc vrbē saluare: ne subuerteret. Et hoc sudariū qd in manu tenebat excussit sup vnā medietatē vrbis: statimq[ue] ipsa medietas cū habitacul et habitatoribus ē subuersa. Et volens adhuc excutē sudariū sup aliā medietatē vrbis vix ab illis duobus socijs su is multa pce flex⁹ ē vt pcēt residue vrbis medietati. Sicq[ue] vix q[ui] hoc aspi ciebat attōitū cōsolat⁹ ex salutatōe dom⁹ sue: discessit et vlt[er]ius nō cōpuit.

De Sōnio gūtrāni regis, et regno fredegūdis et lādrici. C. II.

Anno quoq[ue] mauricij iij. gūtrān⁹ frācorū rex i ve nādo fessus: dū i gremio armigeri sui dor miret iuxta riuū aq[ue] vidit armiger ex ei⁹ ore paruū aial exire Cui volēti trāsire riuū nec valēti armiger gladio trās ri uū posito viā ei eūdi et redeūdi parat. Quo itex in os ei⁹ itrāte rex ex pectus ē: et stupefact⁹ dixit se p[er] somniū p[er] pōtē ferreū trāsisse: et sub quodā mōte multos thesauros vidisse: vbi cū rex perrexisset fidē so mnij: multos thesauros iuenit eosq[ue] acceptos sancte eccl'ie vsibus dele gauit. Anno eiusdē. iiij. hilpic⁹ rex frācorū inmissu sue vxoris fredegū dis pimit. lothari⁹ fili⁹ ei⁹ ifans. iiij. mēsiū i regē sublimat⁹ regnauit ānis. xliiii. Historia frācorū. Itaq[ue] fredegūdis viro suo hilpico igē niose pēpto: ipsa cū lothario rege puulo suo et lādrico quē maiorem domus palatij elegerunt in regno residit: franci quoq[ue] pdictū lotha rium regem super se in regno statuunt.

De Pugna frācorū cōtra hildebertum regē austrasiorū. C. III.

Audiēs hoc hildebert rex austrasiorū filius sigiber ti oia hec. hostē collegit. Nā defūcto gūt trāno patruele suo: regnū burgūdie ipse acceperat. Igitur hor gūdiōes et austrasij et superiores frāci sil' cōmoto magno exer citu p[er] cāpanias digressi: pagū suessiōicū cū gūdebaldo et vintriōe deuastāt. Hec audiēs fredegūdis cū lādrico et reliq[ui]s frācorū ducibus hostē cōgregat: et ad brenniacū villā veniēs multa dona et munera frāc dedit: eosq[ue] ad pugnādū cōtra inimicos suos icitauit. Cū aūt cognouisset q[uod] mult⁹ eēt exercit⁹ austrasiorū: coadunatis frāc q[ui] cū ea erāt cōsiliū dedit eis dicēs. De nocte cōsurgam⁹ cōtra eos cū lucernis: q[ue] portāt ali nos pcedētes: et alios ramos siluarū i manibus nr̄is feram⁹: cū tintinabul supra equos ligatis: vt eorū vigiles et custodes equorū nos cognoscē neq[ue] ant: et illucescēte initio diei sup eos ieam⁹ et forsitā eos vincem⁹. Pla cuitq[ue] hoc cōsiliū. Cū āt denūciatū fuisset placitū q[uod] die ad pliādū i loco nūcupato trucia i pago suessiōico cōueñir deberēt. illa sic cōsiliū dederat

de nocte ɔsurgens cū armoꝝ apparatu: cū ramis in manibꝰ: vel reliqua q̄ supius diximꝰ: ascēsis eq̄s lotharīu paruulū regē ī brachio vehētes vsq; ad truciā puenerūt. Cū aūt custodes hostiū austrasioꝝ: ramos siluaꝝ q̄ in mōtibꝰ in agmine frācoꝝ cernerēt: ⁊ tinnitū tintinabuloꝝ audirēt dixit vir ad sociū suū. Nōne hesterna die in illo ⁊ in illo loco cāpestria erāt: quō nūc siluas cernimus. At ille irridēs eū dixit. Certe hac nocte inebriatꝰ fuisti: ⁊ mō delyras. Nunqd audis tintinabula equoꝝ nr̄oꝝ iuxta ip̄a; siluā pascētiū. Dū h̄ agerēt ⁊ aurora diei initiū daret: irruerēt frāci cū strepitu turbaꝝ sup austrasios ⁊ burgūdiones dormiētes: ⁊ īterfecerūt maximā p̄tē exercitꝰ eorū a maiore vsq; ad minorē. Gūdebaldꝰ quoq; ⁊ vuintrio p fugā delapsi vix euaserūt: lādricꝰ quoq; īsecutꝰ ē vuintrionē: s; ille cursu velocissimi eq̄ euasit. At vō fredegūdis cū reliquo exercitu vsq; ad remos accessit: at tota cāpania succēsa cū multis spolijs reuer ē suessionis ciuitatē. Eo tp̄e hildebertꝰ rex austrasioꝝ hēbat duos filios senior vocabat theodobertꝰ ex ɔcubina iunioꝝ vō ex regina natꝰ erat noīe theodericꝰ quē cū auia sua brunichilde in burgūdiā ī regnū gūtrāni regis magni direxit. Eo tp̄e mortuꝰ ē hildebertꝰ rex iunior: regnauitq; annis. xx. Theodobertꝰ aūt filꝰ eiꝰ ī regnū p̄ris sui successit. s. ī austri: theodoricꝰ vō in burgūdia. Eo tp̄e mortua ē fredegūdis regina plena dieꝝ: ⁊ in basilica sancti vincētij martyris est sepulta.

De Stimulatione brunichildis theoderici contra sanctum columbanum. C. IIII.

Theodericus ergo q: infra regnū sui terminos sanctū columbanum hēret gratulabat. Ad quē vir dei sepissime cū veniret cepit increpare eū cur ɔcubinaꝝ adulterijs misceret: ⁊ non potiꝰ ad regalē p̄lē p̄creādā legitimo ɔiugij solamine frueret. Cumq; ad eius imperiū rex obtēperās se ab oibꝰ illicitis segregari videret: eius auia brunichildis ɔ̄ virū dei stimulata est: verebat enī ne si rex abiectis ɔcubinis reginā auie p̄fecisset dignitatē sue honoris modū amputaret. Quadā igit die dū ad eā veniret: illa theoderici filios adulterinos ad eū adduxit. Quo sciscitāte qd sibi vellēt ait. Regi filij sūt: tu eos tua benedictiōe robora. At ille. Nequaq̄ illos regnaturos scias: q: de lupanaribꝰ emerserūt. Tūc illa furēs paruulos abire iussit. Egrediēsq; vir dei aulā regiā: dū limitē trāsiliret: fragor subito ē exortꝰ: q̄ totā domū quatiēs: oibꝰ terrorē incussit: nec tñ misere feminȩ furorē cōpescuit. Tūc monasterij p̄positis p nūcios iperat vt nulli eoꝝ extra terminos iter pādat: nec receptacula mōachis eiꝰ vel quelibet subsidia tribuant. Cernēs vir dei regios aīos ɔ̄ se p̄motos: ad eoꝝ frāgēdā p̄tinaciā p̄perās apud prisam villā publicā; vbi tūc rex erat occidēte sole puenit. Qd̄ cū regi nunciatū eēt: iussit regio cultu opportuna subsidia parari: deiq; famulo dirigi. Qui cū vidisset dapes ⁊ pocula cultu regio admīstrata: q̄siuit qd sibi de his agere vellent. Qui dixerūt. Tibi sūt h̄ a rege directa. Abominatꝰ ea sanctus dixit. Munera īpioꝝ reprobat altissimꝰ. Nec dignū ē vt ora famuloꝝ dei cibis eiꝰ polluant: q̄ nō solū in suis: veriētiā ī alioꝝ habitaculis dei famulis aditū denegat. His dictis vascula oia in frusta dirupta sūt vinaq; ⁊ sicera solo diffusa: ceteraq; sepatim dispsa: pauefacti ministri: rei geste cāꝫ regi nūciāt: ⁊ ille pauefactꝰ: cū auia sua diluculo ad virū dei p̄perat: de cōmisso veniā p̄cant. Seq; postmodū emēdare pollicent. His pacatꝰ p̄missis ad monasteriū redijt.

De Exilio eiusdē ⁊ de dānatis e carcere liberatis p eū. C. V.

Sec pollicita demonij iura nō diu seruare volant. oliuoq; a rege adulteria p̄petrant. Quo audito: vir dei litteras ad regē verbis plenas ⁊ cōminatorias direxit: vnde rursum p̄mota brunichildis aīūꝫ regis ɔ̄tra eū excitauit. Episcopos etiaꝫ sollicitare aggressa ē vt eius religioni detraherēt: ac statutū regule quā monachis suis indiderat: vituperādo macularēt. Abactuȩ itaq; rex luxouiū venit: cōquestus est cū eo: cur a p̄uincialiū moribꝰ discederet: ⁊ intra septa secretiora oibꝰ christianis aditus nō pateret. Cui beatꝰ colūbanꝰ vt erat audax ⁊ aīo igēs ait. Si ī hūc locū venisti vt habitacula seruorum dei destruas: ⁊ regularē disciplinaꝫ macules scito regnū tuū funditus ruiturū ⁊ cum omni p̄pagine regia dimersurū. Qd̄ postea rei p̄bauit euentus. His ergo dictis territus foras refectorium quod ingressus fuerat celer repedauit. Cūq; viri dei durioribus increpationibus vrgeretur: ait. Martyrij coronā me tibi speras illaturū sed nō sum tāte demētie: vt hoc tantū scelus perpetrē. Quin potius placet: vt q̄ alioꝝ moribꝰ regulari tuo p̄posito discordas via qua venisti repedare studeas. Ad hoc ille se dicit de cenobij septis nō egressurū: nisi violenter abstraheret. Discessit ergo rex: ⁊ virū p̄cerē noīe bādulfum reliquit: q̄ virū dei a monasterio pelleret: penes vesoncionense oppidū ad exulandū p̄duxit. Ibi ergo cōmorās: audiuit carcerem in loco illo plenum esse damnatorum. Illuc properans ⁊ nullo obstante ingressus verbū dei dānatis p̄posuit. Qui cū spopondereret se si liberarent emendaturos: ⁊ p̄niaꝫ acturos ille supra dicto ministro suo domodati p̄cepit et ferrum quo cōpedes erāt vincti p̄p̄hēderet. Qd̄ cū faceret: velut frutex putrefacta p p̄tes cōminuit. Tūc egredi dānatos ex carcere iussit: pactoq; euāgelici cultꝰ officio pedes lauit ⁊ lintheo abstersit. Deinde īperauit vt ecclesiā peterēt: ⁊ cōmissuꝫ scelus fletibꝰ abluerēt. Properātes ergo ecclesie fores obseratas reperiūt. Tribunus aūt cū vidisset carcerē vacuū: ipse ⁊ milites dānatoꝝ calces insequi ceperūt. Qui post tergū eos appropinq̄re videntes: ⁊ obseratas ecclesie fores: gemina vallati angustia viri dei vt eruant compellāt. Ille sursuꝫ caput attollit: p̄caturq; dn̄m sua v̄tute erectos ex ferro nō sinat denuo tradi satellituꝫ nequitie. Moxq; dei bonitas: fores firmit obseratas: ⁊ in angustijs positis aditū pādit. Pernici cursu intrāt ecclesiā fores vō post eoꝝ introitum in oculis multitū absq; hūana manu obserant: ac si custos more diligero p̄ricit eas reserasset ⁊ obserasset. Nec q̄sq̄ postea dānatis inferre iniuriā ausus est: quos diuina virtus eruisset.

De Iterato eiusdem exilio. C. VI.

Post hec vir dei cernēs q: nullis custodijs angeret: videbāt. n. oēs in eo dei virtutes flagrare: ⁊ ideo oēs ab eius iniurijs segregabant ne culparū socij forēt: ascēdit dn̄ica die in cacumē montis illius. Cūq; nullū videret qui iter ad monasteriū reuertendi p̄hibēt p mediā vrbē cū suis ad monasteriuꝫ regressus est. Quo audito rex ⁊ auia eius atrocioribꝰ aculeis ire stimulati iubēt cohorti militū: vt virum dei rursum vi abstrahāt: ⁊ ad pristinū exiliū reuocent. Qui cū tribuno veniētes: septaq; mōasterij p̄uagātes cū p̄ōrū: ille in atrio ecclesie sedebat: librūq; legebat: vbi cū sepe venissent: ⁊ p̄pe eū transissent ita vt nōnulli in eū pedibꝰ offenderēt: obcecati luminibꝰ ipsum nequaq̄ videbāt. Eratq; spectaculū pulcherrimū: q: ⁊ ille cernebat querētes: ⁊ illi in medio eoꝝ positū nō videbant. Ueniēs aūt tribunus ⁊ intuitus p fenestrā: vidit virū dei inī ipsos letū residere ⁊ legere: cernensq; dei virtutē ait. Nequaq̄ amplius error insaniet nostrū decipiat. Nō enī potestis inuenire: quē v̄tus diuina tegit. Renunciātibꝰ illis talia regi: ille aucto furore bertariū comitē ⁊ supradictū baudulfuꝫ destinauit. Qui cū eū in ecclesia psallētē repperissent: sic eū allocuti sūt. Uir dei p̄camur vt regi p̄cepti obedias: egressusq; quo p̄rimū huc venisti itinere p̄gas. At ille se ait iā sepius esse testatū: nisi vi traheret se nō discessurū. Illi gemino vallati piculi formidine palliū eius attigerūt: alij genibꝰ p̄uoluti p̄cabant: vt tanti sceleris culpā illꝰ ig̃sceret: q̄ nō suis desiderijs s; regis obtēparent preceptis. Uidēs vir dei piculū alioꝝ eē si seueritati sue satisfaceret: cū omni eiulatu egressus ad aualonē castrū puenit. Sed paulisq̄ illuc p̄ueniret: in via custos equoꝝ theodorici ei occurrit: eūq; lācea traijcere voluit: sed eū mox diuina vltio percussit: nā dextera quā ɔ̄tra sanctū tetenderat torpēte: lanceā añ pedes suos terre defixit: ⁊ ipse a demōe correptꝰ: añ vestigia sancti corruit. Quē cernēs ille corā se vinōe diuino p̄cussuꝫ die illa noctuq; penes se tenuit: ⁊ sequēti die ad se accersitus deoq; fauēte curatus ad p̄pria remeauit.

De Quibusdam miraculis eiusdem. C. VII.

Quodam tp̄e dum vir dei per ligerim ad vrbē thuronicā peruenisset ad beati martini sepulchꝝ accessit: ibiq; tota nocte in oratōe excubauit. Sublato deinde p̄sidio ad scaphā redijt: suosq; multa tristitia depressos reppererit. Inq̄rēs aūt inuenit p̄terita nocte q̄cq̄ in scapha habuerāt furto p̄didisse siq; aureos quos in paupes nō erogauerat furtim ablatos fuisse. Quo audito: ad sepulchrum sancti redijt: questus se non iccirco ad eius excubias excubasse: vt ille suos ac suoꝝ dāna patrari sineret. Nec mora q̄ saccellū cum aureis furatus fuerat: cepit inī flagella corpis ⁊ penas clamare: illo ⁊ illo in loco aureos occultatos se hr̄e. Qd̄ vidētes socij oēs currunt: furto sublata oia reddunt: virumq; dei p̄cant: vt tāti sceleris culpas ig̃scat. Post hec ad meldense oppidū venit: quo vir nobilis dangericos theodoberti ɔuiuia: vir sapiēs ⁊ ɔsiliarꝰ regis gratus: miro gaudio eū recepit. Qui domū eius b̄ndixit: ⁊ filiā eius noīe p̄harā deo vouit. Quodam etiā loco p̄pe sueuos cū moraret repperit habitatores loci sacrificiū p̄phanū litare velle ⁊ cuppā magnā. i. circiter modioꝝ. xx. ceruisia plenā in medio positā eē. Cūq; inq̄reret quid de illo agere vellēt: aiūt se deo suo vodano quē alij mercuriū autumāt: velle immolare. Audiēs opus pestiferū vas insufflauit: miroq; mō vas cū fragore dissolutū est: ⁊ in frusta diuisum: visq; rapide cū liquore cereuisie p̄rupit: vn̄ ⁊ dat intelligi diabolū in vasa occultatū vt caperet aīas sacrificantium. Stupefacti barbari: aiunt viruꝫ dei habere anhelitū

qui posset dissoluere has ligaminibus munitū. Multiq; herbis ei⁹ ab errore castigati: ad christū cōuersi sunt baptizati. Cumq; sub quodam scopulo īter vasta heremi ieiunio corpus cōficeret. ⁊ nihil aliud preter supradicta rutis poma in cibos capit. hora refectiōis propinquante. chanoaldū ministrū direxit: vt cōsuetā mensurā pomorum deferret. Qui abiēs vsusq; inter rutis frutices rubos puagari pspexit ac poma lābēdo carpe. festinus ergo rediit: patriq; īdicauit. Ille iperauit vt iret: parteq; fruticū in cibos fere dimitteret: aliā sibi reseruari iuberet. Abiit ergo: ⁊ iussa īpleuit. diuisitq; vga frutices. rubusq; que poma ferebant partē suā vt fera comedat iubet aliāq; partē in vsus viri dei reseruet. Mira in fera obediētia: neq; sibi ex pte phibita cibos cape ausa est. sed isegregata ⁊ pmissa sibi fruticū pte tantūmodo pabula reqsiuit q̄diu vir dei in loco illo cōmoratus est.

¶ De Cōpletione pphetie eius sup domo Theodorici regis ⁊ obitu ipsi⁹: ⁊ qbusdā alijs. C. VIII.

Mero Theodoricus peres mettē ⁊ oppidū diuinitus pcussus inter flagrātis ignis incendia mortuus est. Post quē Brunichildis filiū eius Sigibertū in regno suffecit. At Lotharius memor prophetie viri dei collecto exercitu fines regni q̄ sue ditioni debebant volens rege Sigibertū captū peremit. fratresq; eius duos Theodorici filios cū auia brunichilde cepit: ⁊ pueros q̄dē separatim pemit. Brunichildē vo ignobiliter camelo īpositā hostib⁹ girādo mōstrauit ⁊ īmo post q̄ domitoꝝ equoꝝ caudis irretitā miserabiliter vita priuauit. Fundit⁹ ergo radicitusq; Theodorici stirpe delata: Lotharius triū regnoꝝ monarchia solus potitus est. ⁊ sic bti Colūbani prophetia in oib⁹ ipleta est. Obiit autē vir scūs. xi. kal. decēbris. Hui⁹ vitā scripsit frater Jonas: cetera ei⁹ miracula q̄dā ali⁹. In q̄dā petra vestigiū pedis eius dextri sic impressum est sicut ⁊ hodie apparet. ac si aliq̄s sigillū in cera impressisset: vnde ⁊ ipse locus ob reuerentiā sci: lingua rustica vocat: ad vanā sancti Colūbani. Sigibertus. Anno Mauricij. vij. nimie pluuie inundāt: vt oēs dicerēt. q; eque diluuie supinundarēt. et tāta clades fuit: vt nullus grauiorē a seculo fuisse meminerit. Magn⁹ etiā draco in modū valide trabis cū innumerabili serpentū multitudine per tyberim in mare descēdit. a qb⁹ suffocate bestie maris: ⁊ ad littus piecte: putredine aerē corruperūt. Anno sequēti Hormisdā regē psarū a psis excecatū fili⁹ eius Cosdroes occidit ⁊ ad mauriciū īpatorē ꝯfugit. eiusq; virtute psas debellās regnū psarū accepit: ⁊ annis. xxxviij. regnauit. Leuuigildo vuisigothoꝝ rege mortuo: Richaredus fili⁹ ei⁹ regnauit annis. xv. In italia facto vltra fidē pene diluuio aquꝫ. post multā cōfusionē rerū subsecuta est per cladē inguinariā imedicabilis mortalitas hoīum.

¶ De Peste inguinaria que accidit rome ⁊ electione Gregorij pape. C. IX.

Ex gestis eius. Eo nāq; tempore tyberis fluui⁹ ita ripas suas excessit: vt sup muros vrbis influēs maximā partē regionis occuparet: ⁊ plures domos euerteret. Tunc etiā multitudo serpentū cū īngēti dracone p mediū fluuij in mari descēderunt ⁊ salsis fluctibus pfocati ad littus electi sunt. De quoꝝ fetore secuta est plaga pessima: quā inguinariā vocant. Que tāta fuit: vt etiam ipsuꝫ papā Pelagiū occideret ⁊ passim subtractis habitatorib⁹. plurime domos in vrbe vacue remanerēt. Sed q; eccl'ia sine rectore eē nō poterat: Gregoriū licet totis virib⁹ renitentē plebs oīs elegit: et electionē ei⁹ impator Maurici⁹ cōfirmauit. Cū ergo bñdici deberet: ⁊ luis populū deuastaret: sermonē fecit ad populū: vt penitētiā agētes letaniā cū pcessione facerēt. ⁊ pro remonēda peste deū attētius exorarēt. Dum oēs simul orarēt cū lachrymis: morb⁹ ille intātū deseuiit: vt in hora vna. lxxx. hoīes expirarēt. Finito itaq; sermone ⁊ peste cessante: volēs effugere: sꝫ nō valēs: q; semp portas vrbis ppter eū vigiles obseruabāt obtinuit tñ a negociatorib⁹ vt ī dolio sup q̄drigā educeret de vrbe: ⁊ sic triduo latuit: donec illū orōnib⁹ ⁊ ieiunijs ro. pp'ls colūna lucis tertia nocte sup eū emissa obtinuit. In q colūna angelos ascēdētes ⁊ descēdētes q̄dā reclusus pspexit.

¶ De Quibusdā euētib⁹ illius tēporis. C. IX.

Igiber Anno mauricij. x. ī gallia q̄dā ī silua cedēs ligna: adeo a muscis ifestat⁹ ē vt p bienniū amēs fieret. Deide sub religiosa duta exhibebat se pseudo pphetā: deide magū. Deide etiā sanitates īfirmos faciēs: christū se esse dicebat: ⁊ p christo se adorari iubebat. Nolētes se adorare cū pplo: q̄ ei mlt⁹ adherebat: īperabat hostili. Qui postea a quodā fideli occisus ē: ⁊ ita seq̄ces ei⁹ dispsi st. Richared⁹ rex vuisigothoꝝ: īmicos romanoꝝ inq̄etauit. Hoc tpe regnabat ī hibernia īsula phelan⁹. Et ī scotia regnabat baedan⁹: cui frater erat noīe Adelphius. De cui⁹ adelphi filia q̄ vocata est Gelgehen: genuit rex hibernie phelan⁹ scm fursen: ⁊ frēs eius foillanū ⁊ vltanū. Huc vsq; Greg. turo. historiā frācoꝝ digessit. Anno sequēti tunica dn̄i nr̄i ihesu christi in ciuitate zaphat: nō lōge a hierosolyma: ꝯfessione symeonis iudei inuenta: ⁊ ab epis gregorio antiocheno: ⁊ thoma hierosolymitano ⁊ iohāne cōstātinopolitano hierusalē in loco vbi crux christi venerat ē posita. Gaugeric⁹ cameracen. epc claret. Anno sequēti richared⁹ rex vuisigothoꝝ synodo. lxij. epoꝝ apud toletū ꝯgregata: ibiq; arriana heresi abdicata ⁊ anathematisata: se cū tota vuisigothoꝝ gēte confirmat in fide catholica. Cōstātinopoli nascit puer q̄drupes. ⁊ alter duos vtices hns. Que pdigia pcēdunt aduersa locis in quib⁹ nascunt. Anno sequēti agilulfus rex lōgobardoꝝ in romanos insurgit. sed agente theodelinda regina: nō multo post cū eis fedus inijt. Huic regine gregori⁹ papa libros dialogi sui misit. His dieb⁹ irruentes longobardi in montē cassinū: diripuerūt oīa q̄ in monasterio sci benedicti inuenire potuerūt. neminē vo tenere valuerūt. sicut idem famulo suo dn̄s pmiserat: vt si res gētib⁹ traderet aīas seruaret. Monachi autē fugiētes: romā petierūt. codicē regule a beato bn̄dicto editū ⁊ pōdus panis: atq; mēsurā vini secū deferētes. Sol a mane vsq; ad meridiē minoratus est vsq; ad tertiā sui partē. Anno sequēti guntran⁹ rex scitate clarus dormit in christo. Regnū eius cessit fratrueli suo hildeberto.

¶ De Legatione Augustini in angliam: ⁊ conuersione illius gentis. C. XI.

Eodē anno gregori⁹ papa qd ipse olim facere intēderat: augustinū cum alijs ad predicādū in angliā destinauit. Ex gestis eius. Itaq; serui dei mellitus augustin⁹ ⁊ iohānes ad eandē insulā directi cū multis alijs deū timētib⁹ monachis: intra breue tēporis spaciū regē illū q̄ in capite insule morabat cū suo pplo cōuerterūt. Quib⁹ deus tātā faciēdoꝝ miraculoꝝ gratiā ꝯtulit: vt vbū dei qd ore pdicabāt: signoꝝ officio ꝯfirmarēt. Vn̄ factū est: vt pauci elabētib⁹ annis etiā ceteri reges ipsi⁹ insule cū his qui erāt ipsis subiecti accederēt ad fidē christi. De cui⁹ gētis ꝯuersiōe sic ⁊ miracloꝝ pdigijs: q̄ ibidē fiebāt. ita beat⁹ gregori⁹ in libris moralib⁹ phibet dicēs Ecce lingua britānie: q̄ nihil aliud nouerat q̄ barbarū. frēdere iam dudū in diuinis laudib⁹ hebrea cepit vba sonare. Ecce quōdā tumidū iā substrat⁹ scōꝝ pedib⁹ seruit oceanus. Ei⁹ barbar⁹ mot⁹ quos terreni pncipes edomare ferro neq̄uerāt hos pro diuina formidine sacerdotū ora simplicib⁹ vbis ligāt. Et q̄ cateruas pugnāt infidelis nequaquā metuerāt: iam nūc fidelis humiliū linguas timet. Quia enī pcept⁹ celestib⁹ vbis ⁊ clarēscētib⁹ quoq; miraculis vt⁹ ei diuine cognitiōis infundit. eiusdē diuinitatis terrore frenat: vt praue agere metuat: ac totis desiderijs ad eternitatis gratiā venire concupiscat. Quod totū vt fieret: ipe eidē btō gregorio dei gra cessit: vt merito ab angeloꝝ pplis debeat aplus appellari. Hugo li. vi. Quam gentē prefatoꝝ labore virorum deo lucrifaciēs: londonie ⁊ eboraci metropolitanos ꝯsecrauit epos. Sigibertus. Anno mauricij. xv. scūs colūban⁹ abbas ⁊ psbr doctor scotoꝝ ⁊ pictoꝝ obijt. q̄ posteris suis multis scitatis monimēta reliqt. preterq̄ q̄ rustica simplicitate pasche dn̄ico die celebrari debē neq; didicit neq; docuit. Marculfus abbas baiocacensis sanctitate claruit in gallia.

¶ De Cōuersiōe cātuarioꝝ ⁊ regib⁹ nordanimbroꝝ. C. XII.

Anno sequēti edilbert⁹ rex angloꝝ q̄ cātuarij vocant pdicāte augustino cū gēte sua baptisat. Porro gens angloꝝ q̄ mercarij dicunt: ⁊ gens nordanimbroꝝ: q̄ q; ad aqlonarē partē humbri fluminis habitēt ita vocant: sub regib⁹ edelfrido ⁊ elle nōdū audierat vbū vite Guilhelm⁹ malmesbiriensis. Annis. xcix. fuere nordanimbri duces cōi habitu ꝯtēti: sub imperio cātuaritarū. Quib⁹ nordanimbris pmi pfuerūt frat hengestij octa eiusdē fili⁹ hebiusa. Sꝫ anno ab incarnatione dn̄i. dxlij post mortē hengestū. lx. [illegible] in regnū est [illegible] regnauit q; ibi pmu⁹ ida vir nobilitate ⁊ virib⁹ integer. Vuodenio quippe fuerūt tres filij. Vuecdegnus a quo regeo cantuaritarū. Vuitblegus a quo reges merciorū. Beldegus a quo regeo vuestsaxonū ⁊ nordanimbroꝝ pcer duos [illegible] a [illegible] ⁊ tis annis regnauit. Post hunc alla annis. xxx. Hui⁹ tpe veniales ex anglia pueri romā deducti: salutē oīuꝫ cōpatriotarū suoꝝ occasionē dedē p beatū gregoriū tūc archidiaconū. Quos ille ꝯspicat⁹ q̄siuit ab astātib⁹ q̄ gen⁹ vl̄ homo missū ē genē eē angloꝝ: puincia deiros. Est enī deira puincia nordanimbrie. alle regi subditos. paganismo deditos. Ob extremū dolētib⁹ suspiriis pscat⁹ rellig̃o elegāter allusit: vt angli angeli sicut de ira dei erueret: ⁊ alleluia cantare docerent. Alla id rex nescio quo infortunio de christianitate nihil audi-

re meruit. Sed ad filiū eius manauit electio. Post allam regnauit Eldericus Jde filius annis. v. post quē filius eius Echelfridus. Hic fugauit regē scotoꝝ Edā: in quo bello mortuus est frater echilfridi Thetbaldus: ciuitatē ligonū q̄ nunc castra dicit̄ expugnauit. Plus in monachos debachat⁹ q̄ pro salute populi supplicaturi frequētes cōuenerāt. Quoꝝ maxim⁹ cōuent⁹ erat in loco q̄ dicit̄ bancos. Eduuinū Alle filiū regno ꝛ prouincia eliminauit. Qui fugiēs: venit ad Re[illegible] [illegible] q̄ cōtra eū pugnauit ꝛ eundē occidit amisso pro filio remero. Regnauit autē Eldefridus annis. xxiiij. Hic habuit ex Acca filia Alle sorore Eduuini filios duos osuualdū duodennē: ꝛ osuuinū q̄driunū. Qui occiso patre in scotiā sūt deslati. Post echelfridū regnauit Eduuinus.

¶ De Sancto Goare ꝛ falsa eius accusatione apud archiepiscopum suum. C. XIII.

Igibertus. Anno Mauricij. xvij. sanct⁹ Goar veniēs ex Aquitania clarēt in gallia. Ex gestis eius. Hic in suburbano treuerico iuxta fluuiū vuocara ecclesiolā fecit. multorūq̄ ibidē reliq̄as scōꝝ collocauit. Ibi die noctuq̄ deo seruiebat in ieiunijs vigilijs: pdicatione: ꝛ orone: multosq̄ paganos verbo cōuertit ꝛ egrotos multos orone sanauit. Unde diabolus virtutibus eius inuidēs: multas ei tribulatiōes ingessit. Itaq̄ cōtigit vt legati epi treuerici noie rustici. s. Albonius ꝛ almānus ad cellā viri dei q̄si speculatores adueniirēt: vt ibi aliquā rem nouā vl' inanē inuenire possent. Uiderunt ergo q̄ more solito mane post psalmodiā ꝛ missam: cū peregrinis ꝛ pauperib⁹ in charitatē cibū sumere. Qd ipsi non charitate sed gulositate fieri estimātes: accusauerūt eū apud archiepm̄ dicētes se eū vidisse sine tēperamēto mane comedere: vel potū sumere. Qd audiēs archiepūs statī iussit ipsos legatos illic redire ꝛ scm̄ dei Goarē sibi pñtari dicēs: q̄ inq̄sitionē de ipso facere vellet: vt posset scire quo igenio vl' arte talia p̄sumpsisset plebi sibi cōmisse exēpla monstrare. Qui venietes ad scm̄ Goarē: locuti sūt ei dolose: putantes q̄ accusationē illā p quā eū ifamauerūt possent blādicijs verboꝝ obtegere. Archiepūs [illegible] salutē tibi mādat: vt [illegible] ad colloquiū ipsi⁹ treuerī festināter accedas. Hec audiēs homo dei scūs Goar: cū gaudio dixit. Faciat mihi de⁹ faciat vt possim ei obedire: q̄ obediētia sine mora est faciēda. Nocte illa fecit illis cenā scḋm vires suas: ꝛ ipse i dei laudib⁹ (vt solebat) fuit pseuerās. Mane aūt facto: postq̄ cursus suū finiuit: missarū solēnia celebrauit. cūq̄ cōplesset diuinū officiū die illo: dixit ministro suo. Fili fac nobis letū diē de abundātia nostra: vt isti legati archiepi simul nobiscū faciāt charitatē: q̄ in itinere sūt: ꝛ forsitan deus aliquē pegrinū vl' pauperē adducet: vt pariter epulemur. Qd audiētes illi: n̄ potuerūt malignitatē cordis abscōdere: nec ei voluerūt cōsentire. At scūs introducto quodā peregrino: per charitatē comedit cū illo. Qd videntes legati cū letitia strauerūt equos dicētes. Nunc manifeste vidim⁹: qd dn̄o nostro archiepiscopo nunciemus.

¶ Qualiter aduersarij eius [illegible] famem ꝛ sitim sedauit. C. XIIII.

Accepto itaq̄ a viro dei cibo ꝛ potu i vasculo ad viaticū itiner ambulātes cū eo ceperūt fame ꝛ siti vehemēter vrgeri. Miseruntq̄ men⁹ ad sitarciā ꝛ ad verē: ꝛ nihil inuenerūt vtiq̄ de domo scī [illegible] [illegible] Et ait Albuin⁹ ad al[illegible] [illegible] ego famē ꝛ siti [illegible] [illegible] de equo sup q̄si mortu⁹. Almān⁹ vero dixit [illegible] ad famulū dei Goarē. Succurre nobis pie sacerdos christi: q̄ fame ꝛ siti morimur. Scūs goar cū h audisset: cū gaudio dixit. Hodie filij q̄ me īdignū vidistis charitatē facere: n̄ debuisset recusare. Ista vero q̄ nūc patimini: ad corripiēdū vos de⁹ iuste⁹ pmittit fieri. Dū h illi dicerent: quos vehemēter cruciabat [illegible] venerūt tres ceruē mire magnitudis: q̄si scāz trinitatē pfigurātes: steteruntq̄ a lōge: ipsos q̄ loq̄bant aspiciētes. Quas cū vidisset [illegible] trinitatē iussit eas stare. Que cū stetissent [illegible] vasculū suū ꝛ mulsit eas: Qd cū scīs fuisset: pcepit eos bibere ꝛ ex ipso lacte liniuit mēbra pdictoꝝ viroꝝ: ꝛ statī nullū doloris lassitudinis q̄ in eis de inedia acciderat senserūt. Hoc remedio cōfortati mox vt miserūt manus ad sacculos iuenerūt: q̄ apta erāt ad manducandū ꝛ bibendū vsq̄ ad abūdātiā: ꝛ ceperūt epulari. Cūq̄ mirarentur de his q̄ viderāt: ꝛ stupētes timerēt: ceperūt itinere celeriter velociter itinerare: donec venirēt treuerī ciuitatē. Seruus aūt dei goar. p oratoria ꝛ ecclesias scōꝝ sicut solit⁹ erat facere: pgebat. Et sepe dicti legati festināter venientes ad epm̄ metropolitanū: inuenerūt eū in synodo sedētē i solio suo vna cū clero. Narraueruntq̄ ei oīa q̄ acciderāt eis vl' q̄ facta viderāt ab ipso scō Goar. Que cū audisset: cū iracūdia cepit dicere. Inquantū [illegible]

illius ptinacia viri: q̄ sic mane comedit: ꝛ bestias mulget: sine dubio potius deputāda est gulositati q̄ charitati. Inquirēdus est tamen quoamobrem vel quo humane laudis desiderio hec faciat. ꝛ vtrū ex parte dei sit: an ex deceptione aduersarij.

¶ Qualiter Uoce pueri peccatum episcopi coactus publicari fecit. C. XV.

Ir verba cōpleuerat: ꝛ ecce vir dei goar [illegible] residebat. Ingressus domū itaq̄ cepit quaquauersum a spicere: si forte esset locus vbi posset stare discipul⁹ ei⁹: ꝛ cappā suā pēdere vel abscōdē. Diu ergo circūspiciēs: vidit in [illegible] [illegible] certe nō erat [illegible] radius [illegible] p fenestrā penetrabat interiora mansionis. Cūq̄ appropiasset ad radiū solis: speciē crossionis prīce pretēdentis: appēdit cappā suam sup ipm: ibiq̄ stare pcepit ministrū suū. Qd cū vidisset rustic⁹ archiepūs: vna cū clero suo dixit: Uidetis qd nunc fecit? Uere si hec ci q̄ deo fuisset: tam mane nō comedisset vel bibisset: q̄ anteriores sci p elemosynas ꝛ ieiunia intrauerūt in regnū dei. h autē mirabile facit qd video qd sic oīmodis nescio: s inde nō me [illegible] comedit ꝛ bibit. bestias mulget. cappā etiā suā i radio sol' [illegible]dit. Quid plura. Accedat propius: vt reddat rationē circūsedētib⁹. Tūc venit quidā portās in brachio suo infantē tres noctes habētē q̄ fuerat piectus in conchā marmorā: vbi paupcule femine solent infātes suos lactare. Quē vidēs archiepūs inq̄t ad scm̄ goarē: Nūc oportet vt ostēdas nobis misteriū tuū: si verū sit an falsum. Siveri est: p verā obedientiā precipio tibi: vt facias istū infantē nobis innotescere genitorē suū: ꝛ genitricē suā. Si h facere potes: credim⁹ tibi ꝛ virtutib⁹ tuis. Sin autē nihil tibi credē debem⁹. Tūc vir dei suspirauit grauitē: ꝛ lachrymas fudit: vehemēter admirās: quamobrē pōtifex suoꝝ vituperatoꝝ operū talē sibi inanē atq̄ ineptā obedientiam facē pcepisset. ꝛ fundēs orationē ait: Trinitas scā te inuoco: atq̄ te infans in noie eiusdē trinitatis adiuro: vt genitorē tuū p nomē demonstres: ꝛ genitricē tuā sil'r. Rñdens infans dixit: Iste rustic⁹ epūs est pr̄ meus: ꝛ mr̄ mea afflagia nūcupat'. Quo audito epūs cecidit velociter ad pedes sci goaris dicēs: Nūc scio vere: ꝛ credo dei te esse seruū. cui scelera mea q̄ sic abscōsa putabā vt nullus alius preter me ꝛ illam mulierē ꝛ vnū puerū meū vnq̄ nosse posset. ita sunt tibi patefacta p ipsius nati mei vba. Hec audiēs beat⁹ goar: stupore miraculi repletus: atq̄ q̄si in excessu fact⁹ mētis dixit ad eū: Heu heu dn̄e: q̄re p me miserū pctā tua hacten⁹ latētia facta sunt manifesta. meli⁹ quidē fuisset spōtanea ꝛ secreta corā deo cōfessio: q̄ ista cōtra votū tuū ignominiosa publicatio. Deinde sollicite ac benigne monuit eū ad penitētiā dicēs: Quātū saluator nr̄ pi⁹ ē ad dimittēdū: tantū nos oportet paratos eē ad penitēdū. Ego aūt inq̄ntū pietas diuina me exaudire: ꝛ vitā dignabit' cōdonare. vij. annis penitētiā p te cōpellēte fraterna charitate iam deliberaui facere.

¶ Qualiter in archiepiscopū postulatus ꝛ [illegible] morte euasit. C. XVI.

Ante igit̄ sanctitatī famā vel noua gesta [illegible] Sigibert⁹ rex francoꝝ [illegible]trā missis legatis suis iussit scm̄ goar ad se venire. Morāte aūt rege atq̄ dicēte oīa q̄ facta fuerāt a scō miracula: vniuersus pplo vnanimit' clamabat ad regē: q̄ten⁹ ipm dei virū cōstitueret treuerice ciuitati epm̄. Qd rex gratāter audiēs: petit beatū goar vna cū cōsensu sacerdotū ꝛ clericoꝝ: vt epūs fieret treueroꝝ. Statim āt vir dei h audiuit: dixit: Meli⁹ ē mihi mori q̄ sup q̄s eos viuentē misterū ill⁹ accipe: ꝛ peccare in cōspectu dn̄i: Cōsidera nūc o rex: si te deus regē fecit cōstituit. scito tn̄ regē sempiternū te habē [illegible] cel: Ideo dimitte rusticū penitē facinora sua: sicut vnore dn̄e dimittat tibi pctā tua. Hec audiēs rex suspirauit grauitē ꝛ ait: Per salutē p̄cipū volūtarie obediam cōsilijs tuis. attū aliud nō fiet: nisi qd desinuit cū volūtate toci⁹ ppli. s. vt epūs treueroꝝ efficiarī: q̄uis cōtra votū tuū. Cū h audisset vir dei ingemuit ꝛ dixit: Gloriose p̄ceps sine me pri⁹ ad cellā meā pgē: vt ad rn̄sū tue celsitudini dandū pparē me. Ait ad eū rex: Uade cū pace. Et transactis. xx. dieb⁹ induciarū veni venientis ciuitatē ad colloquiū pdestinatū. Cūq̄ puenisset ad cellā suā: cepit tristari: ꝛ a valida febre fatigari: dimissū corporali afflictione sterni. Quid multa. die ac nocte dn̄m p̄cabat' vt diuinum ei [illegible] sue auxiliū: ꝛ eriperet eū de tā graui iugo: qd rex ei imponere cupiebat. Sicq̄ sex annos trāsigens: ad regē redire nō potuit. Sed tādē in bona senectute obijt in pace pridie nonas iulij.

¶ De Quibusdā euētib⁹ illius tpis. C. XVII.

Igibertus. Anno maurici [illegible] augustinus ab [illegible]

anglorꝫ ep̄s. Hildebertus rex francorꝫ morit̃. cui theodebert⁹ ⁊ theodericus filij eius surrogant̃. Anno sequēti contentio inter romanā ecclesiā ⁊ arrogātiā iohānis epi cōstātinopolitani: vl̄is p̄riarche nomē sibi vsurpātis: sub Pelagio papa cōcepta: ⁊ a gregorio iā idē nō leuit̃ exagitata: nō antea q̄escere potuit: q̄ȝ Johānes ipse subita morte obijt. In nilo egypti flumine visa sūt aīalia humane forme vir. s. ⁊ mulier: vsqȝ lūbos sup aquā extātes. Qui ⁊ ab hoīb⁹ p deū adiurati: a mane vsqȝ ad nonā se vidēdos p̄buerūt. Anno seq̄nti Augustinus ep̄s anglorꝫ: habita synodo cū Britonū ⁊ scotorꝫ ep̄is: q̄r sacerdotes ⁊ monachos inuenit aduersarios eq̄tatis quos noluit hr̄e socios p̄dicatiōis terruit eos vaticinio future sup eos calamitat̄. Sanct⁹ colūban⁹ ex hibernia in burgūdiā venit: ibiq̄ȝ p̄missu theodorici regis: cenobiū luxouiū edificare cepit. Anno. xxi. mauricij orientales angli cū rege suo Sigiberto p mellitū ep̄ȝ cōuertunt̃ ad christū. Per archiep̄ȝ augustinū trāslata est dignitas archiep̄atus q̄ p̄us londonijs erat: ad canturiēsem eccl̄iaȝ. Anno eodē mauricius imp̄ator: cū vxore ⁊ filijs a foca perimit̃: ⁊ imp̄at Focas annis viij.

¶ De Pena Mauricij iuxta reuelationē dei sibi p̄uial[iter] inflicta vt euaderet futurā. C. XVIII.

Hugo vbi supra. Mauric⁹ august⁹ cum esset vir deū timēs: malebat in h̄ seculo facinorꝫ suorū corpali supplicio vindictā p̄soluere: q̄ȝ tormētis gehēnalib⁹ cruciari. Qd̄ cū iugit̃ in suis orōnib⁹ dn̄ȝ dep̄caret̃: exaudiri meruit. Quadā itaq̄ȝ nocte dū i strato suo q̄esceret: vidit p sōniū añ se eneā astare saluatoris effigiē: q̄ erat ante portā palacij: ex q̄ est emissa vox ad eū dicēs. Date mauriciū. Et tenētes eū q̄dā indicātij ministri: exhibuerūt ei. Tūc ait ad eū saluatoris imago. Ubi vis reddā tibi mala q̄ meruisti: h̄ an in futuro seculo. Et ille. O amator hoīuȝ dn̄e: h̄ poti⁹ q̄ȝ in illo. Tūc iussit diuina vox tradi eū: ⁊ cōstātinā ei⁹ vxorē: ⁊ oēȝ eorꝫ cognationē: foce militi. Expergefactus cōmisit ad accersiēdū philippicū generū suū. Cui sibi assistēti dixit mauric⁹. Scis inter agmina nr̄a: aliquē militē noīe focam. Cui ille: Scio vnū. Et imp̄ator. Cui⁹ ē q̄litat̄. qui ait. Juuenis tumid⁹: ⁊ temerari⁹. Tūc referens august⁹ philippico sōniū: glorificauit magnifice dn̄ȝ p hm̄ōi reuelatiōe. Ipsa ēt nocte apparuit i celo stella q̄ dicit̃ cometes. Nata sūt p̄terea eadē tēpestate p̄digia i suburbanis byzācij. puer videlȝ q̄drupes: ⁊ alt̄ duos vertices h̄ñs. Sȝ ⁊ apud egyptū in nilo flumine sicut iā dc̄m ē: apparuerūt duo aīalia humane forme vir s. ⁊ mulier. Et vir q̄dē erat pectorosus: ⁊ vultu terribilis: rufa comam canisq̄ȝ p̄mixtis. Qui etiā vsq̄ȝ ad lūbos cūctis demōstrabat̃ nud⁹ ⁊ reliq̄ corp̄is mēbra coop̄iebat aq̄. mulier quoq̄ȝ mamillas habebat ⁊ femineū vultū cesariēq̄ȝ p[ro]lixa[m] ⁊ vsq̄ ad horā nonā oīs populus admirabat̃ h̄ aīantia vidēs. Post h̄ aūt Mauric⁹ august⁹ i hostili terra posit⁹ cū milites suos ferro ⁊ rapinis abstinere cōpelleret. nec tñ eis cōsueta stipēdia largiret̃: focacē rogare ceperūt: vt imperij regnū sup eos acciperet. Quib⁹ sepe dict⁹ focas obaudiēs: regalē purpurā sumpsit. Qd̄ audiēs Mauric⁹ aīo dissolut⁹: reb⁹ aduersum se fluētib⁹ cessit: ⁊ in quandā siluā mari cōtiguā fugit. In q̄ cū vxore ⁊ quinq̄ȝ filijs iussu Foce cesaris interēptus est.

¶ De Morib⁹ ⁊ cōuersatione beati Gregorij pape. C. XIX.

Ex gestis eius. Gregorius itaq̄ȝ a [se] aduertēs se [a] deo [pri]mū pōtificē a deo cōstitutū vt iuxta illud p̄phericū radicē vitiorꝫ euelleret: virtutesq̄ȝ plātaret: oēs cōsuetudines q̄s cōtra aplicā traditionē nouit̃ pullulasse cognouerat anathemat̄ interminatiōe dānauit. A cubiculo suo nō solū iuuēculos: sȝ ⁊ oēs seculares exclusit. clericorꝫ vl̄ monachorꝫ prudētissimos sibi familiares cōsiliarios elegit. Qui scīmonia vl̄ sapiētia carebat subsistēdi corā eo fiduciā non habebat. Morꝫ vt papa scūs ē: sup̄stitiosiȝ v̄bis vocabuli nomē recusauit: p̄musq̄ȝ se seruū suorꝫ dei i ep̄lis suis noīauit. Mediocrib⁹ indumēt̄ ad sue hūilitat̄ idiciū i pōtificalib⁹ vtebat̃. Paupib⁹ itaq̄ȝ seruiebat: vt q̄slibet ciborꝫ sp̄ēs eis suo tp̄e ministraret. Ex q̄b⁹ pauperib⁹ dū vnū in quodā recessu mortuū vispiliōes repp̄issent: Gregori⁹ estimās eū stipis inopia p̄isse: p aliquot dies a missarꝫ celebratiōe penitēdo cessauit. Apostolat⁹ sui gloriā ita vilipēdebat: vt angelus dn̄i ad quendā heremitā qui vnū cattū pro releuādo tedio secū habebat: de eodē Gregorio testaret̃ dicens. Maiorē delectationē habes in hoc catto q̄ȝ Gregorius in omni imp̄io romano. Tāte humilitatis fuit: vt cum idem heremita peregrinus ei in solēni apparatu procedenti se prosternere vellet: ipse eidem peregrino prior de equo descēdens: metaneū faceret. Crimina semel audita: nullaten⁹ indiscussa preteribat. Subdiaconē ordinari vetuit: nisi cōtinentiam a cōiugio p̄fiteret̃. Nullūq̄ȝ altius progredi p̄misit: nisi castitas in subdiaconatu p̄bata fuisset.

¶ De Miraculo veri corporis christi p eū ostensa. C. XX.

Materfamilias quedā rome nobil̃ erat: q̄ religiōis ⁊ de p[ro]p̄ijs [su]dio oblatiōes facē: ⁊ die dn̄ica ad ecclesiā deferre. summoq̄ȝ pōtifici ecclīastice consuetudinis ⁊ familiaritatis eius [gr]ā offerre solebat. Que cū q[ua]dā die ex more ad cōmunicādū de manu ap̄lici ordine suo accederet illiq̄ȝ pōtifex hostiā dn̄ici corporis porrexisset dicēs: Corp⁹ dn̄i nr̄i ihesu christi p̄sit tibi in remissionē peccatorꝫ oīuȝ ⁊ vitā eternā: subrisit. Qd̄ vir dn̄i cernēs illi cōionē sacrā retraxit: ⁊ sepatim sup altare reposuit. eāq̄ȝ diacono seruandā vsq̄ȝ dū cūcti cōicarēt fideles tradidit. Expleto vero sacro mysterio: interrogauit eā btūs gregori⁹ dicēs: Dic q̄ qd̄ cordi tuo emerserit: cū cōicatura risisti. At illa. Recogitaui inquā illā portiūculā ex ead. oblatiōe fuisse: quā ego p̄prijs manib⁹ feci: ⁊ tibi obtuli. Et cū eā te intellexerim corp⁹ dn̄i appellasse subrisi. Tūc scūs dei pōtifex sermonē exinde fecit ad populū ⁊ hortat⁹ ē eū vt dn̄m suppliciter exoraret q̄ten⁹ ad multorꝫ fidē corroborādā carnes ocul̄ ostenderet: qd̄ infidelitas hui⁹ mulierꝫ mētꝫ ocul̄ vidē: ⁊ fidei lumib⁹ cōspicē debuisset. Qd̄ cū fuisset oratū: ipse vna cū pp̄lo ⁊ eadē muliere exurrexit: ⁊ ad altare cūctꝫ cernētib⁹: ⁊ sese ad cernēdū celeste spectaculū cōp̄mētib⁹ corporalē palā releuauit. ⁊ vniuerso pp̄lo ipsaq̄ȝ muliere intuēte partē digiti auricularꝫ sāguie cruētatā inuenit: ac mlieri dixit. Disce inquā v̄itati: vl̄ mō iā credē cōtestāti. Panis quē ego do caro mea est: ⁊ sāguis me⁹ vere pot⁹ ē. Sȝ p̄scius cōditor nr̄ infirmitatꝫ nr̄e ea potestate q̄ cūcta fecit ex nihilo. ⁊ corp⁹ sibi. ex carne sp v̄gīs operāte spū scō fabricauit. panē ⁊ vinū aq̄ mixtū manēte p̄pria specie: in carnē ⁊ sāguinē suū ad catholicā p̄cē ob repationē nostrā: spūs sui scificatione cōuertit. Indeq̄ȝ vniuersos iussit diuinā p̄cari clemētiā: vt in formā p̄stinā sacrosanctā reformaret mysteriū. q̄ten⁹ mulieri ad sumēdū fuissȝ possibile. Qd̄ ⁊ factū ē. Un̄ stupefacta mulier plurimū in scā religiōe ⁊ fide p̄ficiēs: participatiōe dn̄ici sacri cōsecrata est. Et omnes qui viderant in diuino amore ⁊ orthodoxa credulitate feruentius excreuerunt.

¶ De Part[iculis] corporal[iu]m q[uas] pro reliquijs misit ⁊ de quibus sanguis exiuit. C. XXI.

Quidam quoq̄ȝ nobil̃ ⁊ potēs cū familiaritatē ap̄lice sedis adeptus esset: misit p lega[tos] cōdigna exenia ad sedē pōtificalē: petētes reliquias btōrꝫ ap̄lorꝫ ac martyrū sibi trāsmitti. Quos scūs ap̄lic⁹ honorabilē suscipiēs aliquādiu secū morari fecit: atq̄ȝ indesinēter scōrꝫ ap̄lorꝫ memorias ac cimiteria martyrū ex more prisco p hm̄ōi negocio missas celebrādo: ⁊ reliquias in eorū veneratiōe cōsecrādo circuiēs. p̄fatosq̄ȝ legatos sibi comites sp habēs cū explicauisset eorꝫ celebratiōes: quorꝫ reliquie petebant̃. p[ar]ticulatim eosdē pānos cōsecratos: sup quib⁹ scā celebrauerat diuidit: ⁊ singul̃ singulari bustis imposuit. muniensq̄ȝ eis sigillo suo petitorib⁹ tradidit. Qui accepta bn̄dictiōe gaudētes p̄fecti sūt. Sed dū iter caperēt ei q̄ prim⁹ ceterꝫ habebat̃ amica humanitati surripuit curiositas. dicēs sodalib⁹ stulte tāte itineris subisse laborē: cū nescirēt qd̄ p̄ciosi dn̄o suo referrēt. Pedetētim aūt crescēte collatiōe v̄borꝫ: ⁊ v[a]lescēte suggestiōe sociorū: cōfractis dignitatꝫ ap̄lice sigillis apte sūt bustule. ⁊ in singul̃ singulis pānū sūt repte portiūcule. moxq̄ȝ cū indignatiōe romā regressi archidiaconū adeunt conquirētes: vt qd̄ inquiūt dn̄s ap̄lic⁹ tā vilipēdit dn̄m nostrū: q̄ tantā gratiā se apud eū obtinuisse sp̄auerat: q̄ sic voluerit illi illudē: ⁊ nos dehonorationi ⁊ offensioni sue addicē. Festinauim⁹ siquidē nos ossa ap̄lorꝫ vel martyrū p̄ciosa hinc ferre sic decuerat tantū virū vti dn̄s nr̄ est. a tanta nihilomin⁹ sede q̄sita: tā lōgo ⁊ difficillimo sat̄ itinē. ⁊ date nobis sunt pāni modice portiūcule: ac si hm̄ōi pānniculi gen⁹ apud nos nequisset inueniri. Quos archidiacon⁹ molesta increpatiōe redarguit: cur in tantā p̄sūptionē erupetunt: vt ap̄lica sigilla corruperint. hortās eos vt redirēt. ⁊ q̄ acceperāt dn̄o suo cū honore deferrēt. Sȝ nullaten⁹ monitꝫ ei⁹ acquiescētes: vsq̄ȝ ad dn̄i gregorij venere p̄ntiā. factoq̄ȝ cōperto patientissime eorꝫ tulit stultitiā: eosq̄ȝ sacrosāctꝫ missarū solēnijs p̄cepit intereesse. Un̄ cū ad locū sui sermōis ē ventū: suadet pp̄lo dei ⁊ scōrꝫ grām exorare: q̄ten⁹ in hac re dignet̃ aptissime sic suā potētiā patefacere: vt qd̄ mereat̃ fides euidēti⁹ min⁹ creduli ⁊ ignorātes possint cognoscere. Et data oratione accepit ab eo cultellū q̄ retinuerat signa: ⁊ sub altare corporis scī petri acceptā vnā pāni portionē p mediū secuit. Ex q̄ statim sāguis decurrit: ⁊ oēm eādē particulā cruentauit. Uidētes igit̃ legati ⁊ pp̄li stupēdū miraculū: ceciderūt proni in terram adorantes dn̄m. Et facto silentio: dixit beat⁹ gregori⁹: Scitote frēs quia in cōsecratione corporis ⁊ sanguinis dn̄i: cū ob sanctificatione reliquiarū i honore ap̄lorꝫ vel martyrū ei⁹ offerebant̃. sp illorꝫ

ſanguis hos pannos intrauit: qui effuſus eſt pro noīe eius. Et edificatus in fide cūctis q̄ viderāt, monuiſq; iterū ſigno ſuo buſtulis: vt ſui munera legati tradidit: ⁊ cū gaudio ad dnm̄ ſuū reuerſi. Hec ei p ordinē narrauerūt. Qui ſcā reuerēt ſuſcepit ⁊ i loco venerabili cōdidit. quo de⁹ et frequētiora miracula q̄ i eccl'a beati Petri fecit.

¶ De Duob⁹ magis quos intuitu ſolo excecauit: ⁊ aīa traya ni quā ab inferis euocauit. C. XXII.

Paterfamilias erat rome ditiſſim⁹: ſz nō minus virtus plenus q̄ re bus. Qui q2 ſibi vxor ſua diſplicuit: cōtra p̄ceptū dn̄i diuorciū fecit. Qd̄ beatū gregoriū nō latuit. Qui cū ſuauiſſimis monitionib⁹ ⁊ diuini iudicij terrorib⁹ eū indeſinēter ſuadere cōtenderet: vt eā in grāz reciperet pactā: ille p̄tinat ei⁹ monita ſpreuit. Quē btūs Gregori⁹ ab eccleſia ſub anathemate niſi reſipiſceret ſeq̄ſtrauit. Quā ille ſn̄laz egreferens: duos magos pecunijs locauit: vt ad ſcīn apoſtolicū apodixen artis ſue ad vindictā exercerēt. Qui q̄dā die vt eū ad p̄ceſſionē ex more pgentē viderūt equū illi⁹ repente maleficijs ſuis vexari a demonib⁹ fecerūt. Statim ille nomē dn̄i Jheſu īuocauit: ⁊ edito ſigno crucis ab equo demonia pturbauit. Reſpicienſq; in partē mox vt magos vidit cecati ſunt: ⁊ ab eiſdē demonibus quaſi retrorſum ceciderūt. Unde id eorū neq̄tia ppetratū intellexit: eoſq; ad ſe duci iuſſit. Qui interrogati: cū ordinē rei pdidiſſent: papa reſpōdit. Perpetuo ceci eē debetis: ne videntes ad cōſuetam peruſitatē redire tētetis. In noīe dn̄i Jheſu: a vexatiōe demonū liberi ſitis. Qui mox a demonib⁹ emūdati: ⁊ credentes: baptizati ſūt. Sed ppetua cecitate damnati: iubēte beato Gregorio de cetero ſtipe eccleſiaſtica aliti ſunt. Beatus igit Gregorius cū quodam tpe ante palatia traiani trāſiret: recordatus clemētie eius vt pleni⁹ videlicet ſupius enarratū eſt: amariſſime cepit flere: ⁊ pro eo tādiu ante altare ſcī petri flens orauit: donec vox ad eū dormientē dixit: traianū p̄ecib⁹ eius a penis infernalib⁹ liberatū: ſed de cetero caueret ne pro aliquo infideli defuncto orare preſumeret.

¶ De Tranſitu eiuſdē ⁊ pena ſucceſſoris eius ſibi detrahentis. C. XXIII.

Cum autē ſediſſet btūs Gregori⁹ annis. xiij. anno dn̄i dcvi migrauit ad dn̄m. Cui⁹ caput Anſegiſus monachus archiepūs ſenonenſis a roma trāſtulit ad ſenoſi. anno dn̄i. dccclxxx. ⁊ in eccl'ia ſcī petri viui collocauit honorifice. Poſt obitū btī Gregorij cum fames grauis totā p̄uinciā fatigaret: venerūt ad ſucceſſorē ei⁹ religioſi ⁊ paupes: q̄b⁹ ſcūs gregorius miniſtrare ſolebat: ⁊ dixerunt. Dn̄e papa quos pater noſter gregori⁹ paſcere ſolebat tua ſcitas fame perire nō ſinat. Quib⁹ vbis īdignās papa ſic ſemp ridebat. Si Gregori⁹ ad famā ſue laudis cūctos pplos curauit ſuſcipe: nos oēs nō poſſum⁹ paſcere. Sicq; vacuos remittebat. Unde ſcūs gregori⁹ tertio apparuit: ⁊ tertio blāde corripuit de ſua detractiōe: ⁊ illi⁹ tenacia: et pauperū neceſſitate. At ille nec ad miſericordiā ſe flexit: nec a detractione cōpeſcuit: nec manū ad miſericordiā extēdit. Unde illi q̄rto apparēs: horribilit̄ redarguit: ⁊ cōminās illū in capite pcuſſit. cuius dolore vexatus in breui defunctus eſt.

¶ De Libris ab ipſo beato gregorio cōpoſitis. C. XXIIII.

Ante pontificatū cū a papa Pelagio de monaſterio ad eccleſiaſticū officiū aſſūpt⁹ leuita eēt ordinat⁹: ⁊ p r̄nſis eccleſiaſticis cōſtātinopolī apocriphari⁹ direct⁹ a frib⁹ enixe rogat⁹: maxieq; a Leādro hiſpalēſi epō: q̄ p cauſis viſigothoz legat⁹ cōſtātinopoli aduenerat cōpulſus ē vt librū btī iob mlt̄is īnolutū myſterijs enodaret. Quē q̄uo iuxta lrāz itelligēd⁹: q̄lit̄ ad chr̄i ⁊ eccl'ie ſacra referēd⁹: quo ſēſu vnicuiq; fideliū ſit aptād⁹: p. xxxv. libroz ſeriē mira rōne pdocuit. In q̄b⁹ ita de v̄tutib⁹ vicijſq; diſſerunt: vt nō ſolū eadē vbis videat exponere: ſz formis aliquo mō viſibilib⁹ demōſtrare. Unde nō dubiū eū pfectionē ipſarū aſſecutū v̄tutū: q̄rū tā efficacit̄ itimare valuit effectū. Porro eo tpe quo ad pōtificatū rapt⁹ eſt: dū a Johāne rauēnatis vrbis epō rephēſus fuiſſet. cur a paſtorali officio delitēſcēdo ſe ſubducere vir tā idone⁹ voluiſſet: hac occaſiōe cōpulſus librū paſtoralē cōpoſuit. In quo manifeſte appit q̄lis ad eccl'ie regimē aſſumi: q̄lit̄ ipſi rectores viuere: q̄ diſcretiōe ſingulas q̄ſq; pſonas iſtruere. quātaq; cōſideratiōe p̄priā quotidie debeāt fragilitatē pēſare. Sz ⁊ euāgelioz homelias. xl. cōpoſuit: q̄s i duob⁹ codicib⁹ eq̄ forte diſtinxit. Libros ēt dialogoz. iiij. edidit: i q̄b⁹ rogatu petri diaconi ſui v̄tutes ſcōz quos i italia clariores noſſe vl' audire poterat ad exēplū viuētiū i poſteros collegit: vt ſicut i libris expoſitionū ſuaz q̄b⁹ ſit v̄tutib⁹ iſudādū edocuit. ita ēt de ſcriptis ſcōz miracul' q̄ v̄tutū earū ſit claritas oſtēderet. Primā quoq; ⁊ vltimā Ezechiel' ptē q̄ videbant obſcuriores p homelias. xxij. q̄ntū lucis intus habeāt demonſtrauit. Scripſit praeterea vir ſcūs ⁊ alia nōnulla. ſz etiā eplas q̄plures. Eoq; magi mirū eſt tot eū ⁊ tāta cōdere volumīa potuiſſe: qui oī fere iuuentutis ſue tpe creber viſcerū dolore cruciabat. horis atq; momētis oīb⁹ fracta ſtomachi virtute laceſſebat: lētis quidē ſz tn̄ cōtinuis febrib⁹ anhelabat. Fatigabat eū p̄terea de ordinandis vrbis vigilijs: ne ab hoſtib⁹ caperet ſollicitudo ɔtinua. crebāt animū ei⁹ inceſſanter filioz hincinde diſcrimina nūciata.

¶ De Miraculo circa eum oſtenſo dum viſionē Ezechielis exponeret. C. XXV.

Eniq; a fideli ⁊ religioſo viro ⁊ ei ſami liari [illegible] poſt obitū ei⁹ narratū didicim⁹: q cū viſionē vltimā ezechiel' interpretaret: oppēſū velū inē ipm̄ ⁊ exceptorē eūdē tractatus ſui: illo p īteruallā p̄lixius recitāte: iſdē miniſter ei⁹ ſtilo p foramen. ⁊ euentū p foramē ɔſpiciēs: vidit columbā niue candidiorē ſup caput ei⁹ ſedentē: roſtrūq; ipſi⁹ ori diu tenere appoſitū. Que cū ſe ab ore eiuſdē amouēt. incipiebat pōtifex loq: ⁊ a notariographij ceris imprimi. Cū vo reticebat ſcī ſpūs organū: miniſter ei⁹ oculum foramini iterū applicabat. eūq; ac ſi in orōne leuatis in celū manib⁹ ſit' ⁊ ocul' colūbe roſtrū more ſolito cōſpicat' ore ſuſcipe. Qd̄ tandē eodē ſpū reuelāte: ſcūs pōtifex cognouit. ⁊ vehemētiſſime triſtis effectus: intermīnat⁹ ē auctoritate apl'ica miraculi diuini in ſe ppetrati ɔſciū: ne i vita ſua id alicui quoquo mō patefacēt. Qd̄ ille iterū ſere tū cuſtodiēs: poſt defūctionē ſcīſſimi ſacerdotis cōpulſus quoſdā inuidia: q̄ obtrectabāt virū btīſſimū. p̄ſumptionis timore tanta et talia de celeſtiū arcanoz myſterijs fuiſſe locutū: ita hec ſe per oīa vt dixit fideliter reuelauit.

¶ De Libro moraliū amiſſo ⁊ p miraculū inuēto C. XXVI.

Poſt deceſſum btī iſidori: q̄ btō leandro germano ſuo in archiepātu hiſpalēſi ſucceſſerat: libri moraliū btī gregorij in Job: quos eodē leandro petēte ediderat: p negligētiā amiſſi ſunt: ita vt in tota hiſpania nō inuenirent. Poſt aliquot annos cīndeſindus rex hiſpanie ɔſiliū. xxx. epoz in vrbe toletana congregauit: ⁊ omniū cōſilio taionē ceſaraugiſtanū epm̄: q̄ diuine ſcripture ſeruētior amator erat: rome cū eplis ſuis pro libris eiſdē requirendis miſit. Qui cū de die in diem videret petitionē ſuā a papa differri: q̄ſi p̄e multitudine libroz alioz prefati libri nō poſſent in archiuo ſedis aplice inueniri: tandē petijt ⁊ obtinuit vna nocte licentiam i eccleſia btī petri vigilādi. Ubi cū enixius deū obſecraret: iamiāq; p̄pe iter ſuū faciēt: multitudinē viroz reuerēdoz ɔſperit eccl'ie ianuas ingredientē: ⁊ ordine decēti: binos ac binos ad altare ſcī petri incedentē. Territ⁹ itaq; cū ſe mouere nō auderet: vidit duos ex illis ad ſe veniētes: ex quib⁹ vnus dulciter eū ſalutatū p̄cūctatus eſt q̄ eēt: vnde ⁊ cur veniſſet. Qui cū p̄tin⁹ et cauſam ſui aduēt⁹ expoſuiſſet. ille digitū p̄tēdens in ſcrinio inq̄t illo qd̄ cernis continent libri quos queris. Tūc epūs ɔfitēs: obſecro inq̄t dn̄e vt aptas mihi ſeruo tuo: q̄ ſit illa tā preclara viroz p̄ceſſio. Cui ille r̄ndit: Duo illi quos vides p̄cedētes: ſeq; ad inuicē inſerta manu cōplectētes: apl'i ſūt petrus ⁊ paulus. Ceteri vo ſucceſſores eoz romani pōtifices eodē ordine quo eos ſecuti ſunt in pōtificatu. ⁊ nūc in p̄ceſſione ſequunt. Tūc epūs magis exhilarat⁹: obſecro inq̄t dn̄e: dic mihi q̄s ipſe ſis q̄ mecū tā dulcit̄ loqueris. At ille: ego ſum aīt gregori⁹: pro cui⁹ libris tāti laborē itineris ſuſtinuiſti. Et adiecit epūs: Edic etiā obſecro mihi ſi hic eſt. ⁊ q̄ſnā eſt beatus pater auguſtin⁹: cuius libros nō min⁹ q̄ tuos ſemp dilexi. Ille reſpōdit: Beatū auguſtinū excellētiſſimū virū de quo loqueris: altior a nobis ɔtinet locus. Hoc dicto ſtatim cū ſocio ſuo qui ſecū venerat: ad cetum alioz redijt. Poſt hec vidit epūs q oēs ad altare ſcī petri ſubmiſſis capitib⁹ reuerēter inclināteſ eodē ordine quo venerāt ianuā eccl'ie repeterēt. In craſtinū autē oīa que viderat pape retulit. acceptoſq; moraliū libros in hiſpaniā detulit. Hec viſio in oīb⁹ libris moraliū ante ipſum p̄logū per totā hiſpaniam inuenitur.

¶ De Excerptis predictorum librorum: ⁊ primo de cura regiminis. C. XXVII.

Cetor. Pater libros beati gregorij ſupra notatos extat ⁊ apud nos cōmētarius eius ſup cantica canticorū. ⁊ liber de conflictu vitioz ⁊ virtutū. Quē tn̄ plerīq; aſcribūt auguſtino: quidā aūt gregorio. Porro regiſtrū gregorij. i. liber eplaz ei⁹ decretaliū p. x. libros partiales diuidit'. Qui ɔtinēt eplas numero dcxc. De his autē oīb⁹ pauca capitula q̄ ſequunt̄ cauſa breuitatis hic inſerim⁹. Gregori⁹ in paſtorali li. i. Penſandum valde eſt ad culmē quiſq; regiminis q̄liter

veniat: atq; ad hoc rite puenieus: qualiter vivat: et bene vivens qualiter doceat: et recte docens infirmitatē suā quotidie quanta cōsideratio ne cognoscat: ne aut humilitas accessum fugiat: aut pventioni vita cōtradicat: aut vitā doctrina destituat: aut doctrinam psumptio extollat. Nulla ars doceri psumit: nisi intēta prius meditatione discat. Ab ipentis ergo pastorale magisteriū q̄ temeritate suscipit: quādo quidē ars est artiū regimē aiar. Sepe vo ipericia pastor meritis cōgruit subiector. qz q̄uis lumē sciētie culpa sua exigēte nō habeat districto tn̄ iudicio agit: vt p eor ignorantiā hi etiā q̄ sequunt offēdant. Unde scriptū est. Obscurent oculi eor: ne videāt: et dorsum eorū semp incurua. Obscuratis eni oculis dorsum flectit: qz cū lumē sciētie pdunt q̄ preeunt pfecto ad portāda peccator curuantur onera eor q̄ sequunt. Et sūt nōnulli qui solerti cura spiritualia pcepta scrutant: sed q̄ intelligēdo penetrant vivēdo cōculcant: et qd verbis predicāt morib' ipugnant. vnde fit vt cū pastor p abrupta gradit: ad precipitiū grex sequit. Hinc p pphetā dns cōtra cōtēptibilem pastorū scientiā querit dicēs. Cū limpidissimā aquā biberitis. et̄c. Hinc rursum de sacerdotib' dicit. Facti sūt domui israhel offendiculū iniq̄tatis. Nemo qppe in ecclesia amplius nocet: q̄ qui puerse agēs nomē vel ordinē scītatis hz. Delinquentē quippe hunc redarguere nullus psumit: et in exemplū culpa vehemēter extendit. qn̄ p reuerētia ordinis peccator honorat. Sepe suscepta cura regiminis cor p diuersa diuerberat: et ipar quisq; inuenit ad singula: dum confusa mente diuidit ad multa. Unde sapiēs pinde admonet dicēs. Fili ne in multis sint act' tui. Quia videlicet nequaq̄ plene in vniuscuiusq; opis rōne colligit: cū mens p diuersa patit. Cūq; foras per insolentē curā trahit: a timoris intimi soliditate vacuat: fit in exteriorū dispēsatione sollicita: et sui solūmodo ignara. Scit multa cogitare se nesciēs. Hec autē pferētes nō potestatē reprehēdimus: sed ab appetitu illius cordis infirmitatē munimus ne imperfecti quiq; culmen regiminis arripere audeāt: et qui in planis stantes titubant: in precipicio pedē ponant.

C De his q̄ et diuersis [illegible] C. XXVIII.

Sunt autem nōnulli: q̄ eximia virtutū dona pcipiūt: et p exercitatione ceterorū magnis muneribus exaltant. Qui nimirū culmē regiminis si vocati suscipere renuūt. ipsa sibi plerūq; dona adimūt: q̄ nō pro se tm̄modo: sed etiā pro aliis acceperūt. Cūq; sua et nō alior lucra cogitāt: ipsis se q̄ puata hre appetūt bonis puāt. Hic petro dns ait. Si diligis me: pasce oues meas. Si g testimoniū dilectiōis est cura pascionis. quisq; virtutib' pollēs. gregē dei renuit pascere pastorē sūmū cōuincit nō amare. Ideo eni christus pro oib' mortuus est: vt q̄ viuunt iā nō sibi viuant: sed ei q̄ pro ipsis mortu' est et resurrexit. Hinc moyses ait: vt vxorē frīs sine filiis defuncti superstes frāt accipiat: atq; ad nomē frīs filios gignat. Sūt itaq; nōnulli q̄ magnis [illegible] muneribus ditati cum solius cōtēplationis studiis inardescūt. parere vtilitati primor in pdicatiōe refugiūt. de quo si districte iudicent: ex tātis pculdubio rei sūt: quātis venientes ad publicū pdesse potuerūt. Qua eni mēte is q̄ proximis pfuturus enitesceret. vtilitati primor secretū pponit suū. qn̄ ipse sūmi patris vnigenitus: vt multis prodesset: de sinu pris egressus est ad publicū nostrū. Et sūt nōnulli q̄ ex sola humilitate refugiūt: ne eis q̄bus se impares estimāt pferant. Quor profecto humilitas: si ceteris quoq; virtutibus cingit. tūc ante oculos dei vera est: cū ad respuendū hoc qd vtiliter subire pcipit. ptinax nō est.

C Qualis [illegible] recipiendus [illegible] C. XXIX.

Cum ergo alicui regiminis culmē iponit: si iam donis paruēt est et ex corde debet fugere: et inuitus obedire. Q̄uis nōnunq̄ predicationis officium nōnulli laudabiliter appetunt ad hoc nōnulli laudabiliter coacti pertrahunt. Isaias quippe dno querenti quem mitteret: vltro se obtulit dicens. Ecce ego: mitte me. Hieremias autē mittitur: et tamen ne mitti debeat humiliter reluctatur dicens. A. a. a. domine deus. et̄c. En ab vtrisq; exterius diuersa vox prodiit: sed non a diuerso fonte dilectiōis emanauit. Per actiuā enim vitam prodesse proximis cupiens Isaias: officiū predicationis appetit. Per cōtemplatiuam vero Hieremias cōditoris amori inherere cupiens: ne mitti ad predicandū debeat cōtradicit. Qd ergo laudabiliter alter appetijt: hoc laudabiliter alter expauit. Iste ne tacite cōtemplationis lucra loquēdo perderet: ille ne damna studiosi operis tacendo sentiret. Sed hoc in vtrisq; subtiliter intuendum est: quia et is qui recusauit plene non restitit. Et is qui mitti voluit prius se per altaris calculum purgatum vidit. ne aut non purgatus adire quisq; sacra mysteria audeat. aut quem superna gratia elegit: sub humilitatis specie superbe cōtradicat. Quia igit valde difficile est purgatū se quēlibet posse cognoscere pdicationis officiū tutius declinat. nō tn̄ declinari pertinacit debet: cū ad suscipiēdū hoc superna voluntas agnoscit. Qd moyses vtrūq; miro opere expleuit: qui preesse tāte multitudini et noluit et obediuit. Hinc ergo et quoq; principes colligāt cū q̄nta culpa ex appetitu pprio ceteris pferri nō metuūt: si sancti viri plebiū ducatū suscipe deo etiā iubente timuerūt. Moyses suadente dno trepidat. et infirm' quisq; vt honoris onus accipiat anhelat. Et q̄ ad casū valde vrget ex ppriis. humerū libenter opprimēdū pōderib' sumit alienis.

C De vanis argumētis ambitiosor. C. XXX.

Plerūq; q̄ preesse cōcupiscūt ad vsum sue libidinis instrumentū aplici sermōis arripiūt. quo ait Si qs epatū desiderat: bonū opus desiderat. Qui tn̄ laudās desideriū: in pauorē ptin' vertit qd laudauit dicēs: Oportet autē epm irreprehensibilē eē. Notandum quoq; qz hoc illo in tpe dicit: quo quisq; plebib' perat prim' ad martyrii tormēta ducebat. Tūc ergo laudabile fuit epatū querere: qn̄ p hunc quēq; dubiū nō erat ad supplicia grauiora puenire. Un ipm quoq; epatus officiū boni operis expressione definit cū dicitur: Si quis epatū desiderat bo. o. desi. Sacrū ergo officiū nō solū nō diligit oino: sed nescit q̄ ad culmen regiminis anhelans in occulta cogitatione ceteror subiectione pascit: laude ppria laudat: ad honorē cor eleuat: rerū effluētia exultat. Sed plerūq; hi q̄ subire pastorale magisteriū cōcupiscūt. nōnulla quoq; bona opa aio pponūt. et q̄uis hoc elatione appetāt opaturos tn̄ se magna ptractāt fitq; vt aliud in imis intētio supprimat. aliud tractāti aio superficies cogitatiōis ostēdat. Nā sepe sibi de se mens ipsa mentit: et fingit se de bono opere amare qd nō amat. de mūdi autē glia nō amare qd amat. Cūq; precepti principat' officio perfrui seculariter ceperit: libēter obliuiscit quicqd religiose cogitauit. Penset ergo quisq; qd subiectus egerit et repēte agnoscit: si prelat' bona agere q̄ pposuerat possit: qz neq̄quā valet in culmine humilitatē discere: q̄ in imis positus nō desiit superbire. Nescit laudē cū suppetit fugere: q̄ ad hāc didicit cū deessz anhelare. Ex anteacta ergo vita se quisq; inueniat: ne in appetitu se culminis imago cogitationis illudat. Q̄uis plerūq; in occupatiōe regiminis ipse quoq; boni opis vsus perdit: q̄ in trāquillitate tenebat: qz quieto mari recte nauē et imperitus nauta dirigit. turbato aūt tēpestatis fluctib' etiā peritus se nauta cōfundit.

Q̄ Eminentis vite debeat esse: qui prelationis officium suscipit. C. XXXI.

Inter hec itaq; q̄ tenēdū est nisi vt virtutib' pollens coactus ad regimē veniat. virtutib' vacuus nec coact' accedat. Cōsiderādū quippe est: qz cū cām ppli elect' pius suscipit: q̄si ad egrū medic' accedit. Si ergo adhuc in eius corpe passiones viuūt: q̄ presūptione percussum mederi properat: q̄ in facie vulnus portat. Ille igit modis oib' debet ad exemplū viuendi ptrahi q̄ cūctis carnis passionib' moriēs. iam spūalit viuit: q̄ pspera mūdi postposuit: qui nulla aduersa ptimescit. Qui ad aliena cupiēda nō ducit: sz ppria largit. Qui p pietatis viscera citius ad ignoscendū flectit: sed nunq̄ plusq̄ deceat ignoscēs ab arce rectitudinis inclinat. Qui nulla illicita pperat: sz ppetrata ab aliis vt ppria deplorat. Qui ex affectu cordis aliene infirmitati cōpatit: sicq; in bonis primi sicut in suis pfectib' letat. Qui sic studet viuē: vt primor quoq; corda arētia doctrine valeat fluētis irrigare. Qui orōnis vsu et experimēto didicit: vt obtinē a dno q̄ poposcerit possit. Si eni hō apud hominē de quo minime presumit fieri intercessor erubescit. q̄ mēte apud dnm intercessiōis locū pro pplo arripit: q̄ familiarē se ei' grē eē p vite meritū nescit. Aut quō ab eo aliis veniā postulat: qui vtrū sibi sit placat' ignorat. Est adhuc et aliud sollicit' formidandūne q̄ placare irā posse credit. hāc ipse ex pprio reatu mereat. Quid cum is qui displicet ad intercedendū mittit: irati animus ad deteriora puocat. Tantū itaq; debet actionē ppli actio trāscēdē q̄ntū distare solet a grege vita pastor. Oportet nāq; vt se metiri studeat quāta tenēde rectitudinis necessitate cōstringit: sub cui' estimatiōe populus grex vocatur.

C Qualis Esse debeat in cogitatione et opere in silentio et sermone in cōparatione et cōtēplatione. C. XXXII.

Sit ergo necesse est cogitatione mund': vt in alienis quoq; cordib' pollutiōis maculas tergat: qz necesse est: vt eē mūda studeat man': q̄ diluere sordes alienas curat: ne tacta quequ deteri' inquinet: si sordida insequēs lutū

tenet. Sit operatione precipuus: vt viam vite subditis viuendo denū ciet: et grex qui pastoris vocē moresq̄ sequitur per exēpla melius q̄ per verba gradiatur. Illa nāq̄ vox libētius auditorū cor penetrat, q̄ dicē tis vita cōmēdat quia qd loquēdo imperat ostēdendo adiuuat vt fiat. sit discretus in silētio: vtilis in verbo. ne aut tacēda proferat aut proferenda reticescat. Sepe nāq̄ rectores improuidi humanā gratiā amittere formidātes. loq̄ libere recta pertimescūt. nec iā gregis custodie pastorū studio. sed mercenariorū vice deseruiūt: quia veniente lupo fugiunt: dum se sub silētio abscondūt. Hinc per prophetā dñs dicēs ārguit. Non ascendistis ex aduerso. &c. Hinc rursum delinquēti populo dicitur. Prophete tui viderūt tibi falsa et stulta: nec aperiebant iniq̄tatē tuam. &c. Clauis quippe apertionis est sermo correctōis: quia increpatio culpam detegit: quā sepe nescit etiā q̄ perpetrauit. Prouidēdū quoq̄ rectoribus est: vt nō solū praua nullo modo: sed ne recta q̄dē nimis et inordinate proferant: quia sepe dictorū virtus perditur. cū apud corda audientiū loquacitas incauta opportunitate leuigatur. Unde Paulus discipulū de instātia predicationis admonēs dicit. Predica verbū: insta opportune importune. Dicturus importune premisit opportune: quia s. apud audientis mentē ipsa sua vilitate se destruit si hēre importunitas opportunitatē nescit. Sit etiā rector singulis cōpassione proximus pre cūctis cōtēplatiōe suspēsus. quia tūc ad alta charitas mirabiliter surgit: cum ad ima proximorū se misericorditer attrahit. et cū benigne descēdit ad ima valenter recurrit ad sūma. Tales quoq̄ sese q̄ presunt exhibeāt: quibus subiecti occulta quoq̄ sua prodere nō erubescāt: vt cū tēptationū fluctus paruuli tolerāt ad pastoris mētē q̄si ad matris sinū recurrāt.

¶ Qualis se debet [illegible] rectis [illegible] et q̄lē [illegible] C. XXXIII.

Sit autem et bene agētibus socius: et honore super [illegible] equale[m] eis se credat in nullo se preferat. oēs hoīes natura eq̄les genuit: sed variāte meritorū ordine alios aliis culpa postponit. Ipsa aūt diuersa q̄ accessit ex vitio diuino dispensatur iudicio: vt quia eque stare non valet ois homo alter regatur ab altero. Unde cūcti qui presunt nō in se potestatē debēt ordinis: sed eq̄litatē pēsare cōditiōis: nec preesse se hoīb⁹ gaudeāt: sed prodesse. Antiq̄ eteni patres non reges hoīum: sed pastores pecorū fuisse memorantur. Et Noe ac filiis eius dicitur. Terror vester ac tremor sit super cūcta aīalia terre. Quorū videlicet terror quia esse super aīalia percipitur. profecto esse super hoīes prohibetur: quia cōtra naturā superbire est ab eq̄li velle timeri. Et tñ necesse est vt rectores ab subditis timeantur: q̄n ab eis deū minime timeri deprehendūt: vt humanam saltē formidine peccare metuāt q diuina iudicia nō formidāt. Nō eni prepositi ex hoc q̄sito timore superbiunt: in quo nō suā gloriā: sed subditorū iusticiā querūt. In eo eni q metū sibi a peruerse viuētibus exigunt: q̄si nō hoīb⁹: sed aīalib⁹ dominantur: quia ex q̄ parte bestiales sūt subditi: ex ea debēt etiā formidini subiacere prostrati. Sed plerunq̄ rector dum ad vota et cūcta subiacēt. dū ad votū velociter iussa complentur. dū oēs subditi si q̄ bene gesta sūt laudib⁹ efferūt. male gesta aūt nulla auctoritate cōtradicūt. dū etiā plerūq̄ laudāt qd reprobare debuerāt. seductus ab his q̄ infra suppetūt: super se aīo tollitur. et dū foris imēso fauore circundatur. intus veritate vacuatur atq̄ sui oblitus in voces se spargit alienas taleq̄ se eē credit q̄lē foris audit: nō q̄lē intus discernere debuit. Subiectos despicit: et quos forte potestate excedit. trāscēdisse se etiā vite meritis credit. Cūctis se estimat amplius sape: qb⁹ se videt amplius posse. Sicq̄ vsq̄ ad eius similitudinē ducitur: de quo scriptū ē. Omne sublime videt. &c. Apostate q̄ppe similis angelo efficitur: dū homo hoīb⁹ eē similis dedignatur. Hāc aūt potestatē bene regit: q̄ et tenere illā nouerit et impugnare. Qui scit et per illā super culpas erigi: et cū illa ceteris eq̄litatē cōponi: eq̄lē se cū illa ceteris cernere: et tñ se peccātib⁹ zelo vltiōis anteferre. Sūmus itaq̄ locus bene regitur cū is q̄ preest vitiis potius q̄ fratribus dominatur.

¶ Quomodo erga subiectos suos rector debeat et amor et vigor. C. XXXIIII.

Plerūq̄ etiā dignū est vt eorūdē quos corrigimus tacita nobis cogitatiōe preferamus. Illorū nāq̄ vicia per nos discipline vigore feriuntur: in his vo q̄ ipsi cōmittimus: ne verbi q̄dē ab aliquo inuectōe laceramur. Tāto q̄ apud deū obligatiores sum⁹: quāto apud hoīes inulte peccam⁹. Disciplina vo nrā subditos diuino iudicio tāto liberiores reddit: quāto hic eorū culpas sine vindicta nō deserit. Seruāda itaq̄ est et in corde humilitas: et in opere disciplina. Atq̄ inter hec solerter intuendū est: ne dum immoderatius custoditur virtus humilitatis: soluantur iura regiminis. Teneāt ergo rectores exterius: qd pro aliorū vtilitate susceperūt: et seruēt interius qd de sua estimatiōe pertimescūt. Sed tñ quibusdā signis decenter erūpentibus: eos apud se esse humiles etiā subiecti deprehendāt. quatenus et in auctoritate eorū qd formidēt videāt: et de humilitate qd imitentur agnoscant. Curandumq̄ est: vt rectorē subditis: et matrem pietas: et patrem exhibeat disciplina: ne aut districtio rigida aut pietas sit remissa. Erga subiectos enim inesse rectoribus debet. et iuste consulens misericordia. et pie seuiens disciplina: vt nec multa asperitate exulcerentur subditi: nec nimia benignitate soluantur. Sit itaq̄ amor: sed nō emolliēs. sit vigor sed nō exasperās: vt per vinū putrida mordeantur. per oleum sanāda foueantur. Caput subiectorū sunt cūcti q̄ presunt. A subiectis itaq̄ inferiora gerenda sūt: a rectorib⁹ sūma cogitāda: vt. s. oculū q̄ prouidēdis gressib⁹ preminet: cura pulueris nō obscuret. Aliq̄n subiectorū vitia prudēter dissimulāda sunt. sed quia dissimulatur indagāda: aliq̄n et aperte cognita mature tollerāda. aliq̄n vo subtiliter occulta perscrutāda. aliq̄n leniter arguēda. aliq̄n autē vehemēter increpanda.

¶ Quomodo diuersi diuersimode admonēdi sunt: vt aliter egeni q̄ diuites et leti q̄ tristes. C. XXXV.

Idem in. ii. li. Sicut lōge ante nos reuerende memorie Gregorius nazanzen⁹ edocuit nō vna eadēq̄ cūctis exhortatio cōgruit quia nec cūctos par morū q̄litas astringit. sepe nāq̄ aliis officiūt: q̄ aliis prosunt: quia et plerūq̄ herbe q̄ quedā aīalia nutriūt: alia occidūt. et lenis sibilus equos mitigat: catulos instigat. et medicamentū qd hunc morbū imminuit: alteri vires iungit. et panis q̄ vitā fortiū roborat: paruulorū necat. Pro q̄litate igitur audientiū debet formari sermo doctorū vt et ad sua singulis congruat et tñ a cōis edificatiōis arte nunq̄ recedat. Aliter itaq̄ admonēdi sūt inopes: aliter locupletes. Illis nāq̄ debem⁹ offerre solatiū contra tribulationē: istis vo inferre metū contra elationē. Illis dicitur Elegi te in camino paupertatis: de istis vo dicitur Diuitib⁹ huius seculi precipe: nō sublime sapere: nec sperare in incerto diuitiarū. Aliter leti: aliter tristes. Habēt eni leti ex propinquo lamenta: tristes irā. Discāt itaq̄ leti ex minorū asperitate qd timeāt. audiāt tristes premiorū gaudia de quib⁹ presumāt.

¶ Quomodo aliter admonendi sunt subditi q̄ prelati: et serui q̄ domini. C. XXXVI.

Aliter admonēdi sunt subditi: aliter prelati. Illos ne subiectio conterat: istos ne locus superior extollat. Illi ne minus impleant q̄ iubentur: isti ne plus iusto iubeant q̄ cōpleantur. Illi discāt quō ante occulti arbitri oculos interiora sua cōponāt: isti quō etiā cōmissis sibi exempla bene viuendi exterius prebeāt. Scire eteni prelati debēt: quia si peruersa nōnunq̄ perpetrāt tot mortib⁹ digni: quot ad subiectos suos perditionis exēpla transmittūt: vnde necesse est: vt tanto cautius se a culpa custodiant: quāto per praua que faciūt non soli moriuntur: sed et aliorū anime quos prauo exemplo destruxerūt. Admonēdi sunt illi: vt tāto circa se sollicitius viuant: quāto eos aliena nō implicant: isti vo vt sic aliorū curas expleant: quatenus et sua agere non desistant. et sic in propria sollicitudine ferueant: vt a cōmissorū custodia misericordie torpescāt. Sicut scriptū est Fili si sponderis pro amico tuo &c. Pro amico spondere est alienā animā in periculo sue conuersationis accipere. Uerbis oris sui illaqueatur: quia dum cōmissis sibi cogitur bona dicere: ipm necesse est prius que dixerit custodire. Apud districtū eni iudicē cogitur in opere tanta exoluere: quanta eum constat aliis voce precepisse. Admonēdi sunt qui presunt: vt per circumspectionis studium oculos peruigiles intus et in circuitu habeāt: et celi animalia fieri contēdant: quatenus et interno iudici in semetipsis placere studeant. et exempla vite exterius prebentes: etiā ea que in aliis corrigenda sunt deprehendant. Subditi vo admonēdi sunt: ne prepositorum suorū vitam temere iudicent: si quid eos fortasse agere reprehensibiliter vident. ne cum culpas eorū considerāt: contra eos audaciores fiant. Sed sic siqua valde sunt eorū praua: apud semetipsos diiudicent. vt tamen diuino timore constricti: ferre sub eis iugū reuerētie nō recusent. Cum eni erga preposito delinquim⁹: eius ordinationi qui nobis eos pretulit obuiamus. dicēte moyse Non contra nos est murmur vestrū: sed contra dñm. Aliter admonēdi sunt serui: aliter dñi. Illi vt in se semper humilitatem conditionis aspiciant: et dños non despiciant. ne deum offendant: si eius ordinationi superbe contradicant. isti vo vt nature sue memoriā non amittant: sed quos per conditionē subditos tenent: per nature consortiū sibi equales agnoscant. Illi vt sciant se seruos esse dñorū suorū: isti vt cognoscāt se seruos esse seruorum.

¶ Quomodo aliter impudentes q̄ verecūdi: et inuidi q̄ beniuoli. C. XXXVI.

Aliter admonēdi sūt impudētes: aliter vo verecūdi. Illos nāq̄ nō nisi increpatio dura cōpescit: istos aūt plerūq̄

ad meli⁹ exhortatio modestā cōponit. Illos meli⁹ corrigit: q̄ inebēdo reprehēdūt: istis maior ꝓfect⁹ adducit: si h' qd̄ in eis reprehendit q̄ ex latere tāgit. Aliē ipatiētes aliter patiētes. Impatiētib⁹ nāq̧ dicendū est: q2 dū frenare spūm negligit, ꝑ multa etiā q̄ nō appetunt iniq̄tatū abrupta rapiunt: q2 videlicet mentē furor ipellit. quo deliderū nō trahit: ⁊ agit cōmota velut nesciens vnde postmōꝫ doleat sciēs. Audiāt ḡ qd̄ scriptū est. Melior ē patiēs viro forti. ⁊c. Alius quippe nō aliq̄d exteri⁹: sed semetipꝫ sibi ipsi subigit: qm̄ eū patiētia intra se frenare cōpellit. Audiāt etiā qd̄ electis suis veritas dicit. In patiētia vestra pos. a. v. Sic enī oditi mirabilit sum⁹ vt rō aīaꝫ ⁊ aīa possideat corpus. Ius vō aīe a corpis possessiōe repellit: si non prius aīa a rōne posideē. Patiētes vō admonēdi sūt: ne in eo qd̄ exteri⁹ portāt: iteri⁹ doleāt. sed illos etiā studeāt diligere: quos sibi necesse est tolerare: ne si patientiā dilectio nō sequit' in deteriorē odij culpā virt⁹ ostēsa cōuertat'. Unī charitas inq̄t patiēs est: benigna ē. Quia quos ex patiētia tolerat: amare etiā ex benignitate nō cessat. Uirt⁹ est corā hoib⁹ aduersarios tolerare: sed virtus corā deo diligere: q2 hoc solū deus sacrificiū accipit: qd̄ ante ei⁹ oculos flāma charitatis accēdit. Admonēdi sūt beniuoli vt sic alienis bonis cōgaudeāt: q̄tenus ⁊ ꝓpria hr̄e cōcupiscāt. Sic primoꝝ facta diligēda laudent: vt ea etiā imitādo multiplicēt ne si in h' ꝑsentis vite stadio ad certamē alienū deuoti fautores: sed pigri spectatores assistāt: post certamen sine brauio remaneāt: ⁊ tūc eoꝝ palmas afflicti respiciāt: inquoꝝ labo-ib⁹ nūc ociosi ꝑdurāt. Ualde q̄ppe peccam⁹ si aliena bene gesta nō diligim⁹: sed nil mercedis habem⁹: si ea q̄ diligim⁹ inq̄tū possumus nō imitamur. En etiā graui⁹ extrema vltiōe feriēdi sunt: q̄bus placuit qd̄ imitari noluerūt. Inuidi aūt admonēdi sūt: vt ꝑpendāt quāte cecitati sūt q̄ alieno ꝓfectu deficiūt: ⁊ aliena exultatiōe cōtabescūt: q̄ alioꝝ bona q̄ hr̄e nō possūt: si diligerēt sua facerēt. Nostra sūt nimirū: q̄ ⁊ si imitari nō possum⁹: in alijs amam⁹: ⁊ amātiū sūt quecūq̧ amant' in nobis. Hinc ergo pensent inuidi: charitas quante virtutis sit q̄ alieni laboris opa nostra sine labore facit.

C. Aliter impuri q̄ simplices ⁊ egri q̄ incolumes. C. XXXVIII.

Aliter admonēdi sūt simplices: aliter ipuri. Simplices q̄dē ē sicut fallaciā semp vtiliter vitant: ita veritatē semp vtiliter ꝓferāt ⁊ simplicitatis bono prudentiā adiungāt: ꝫ illud. Uolo vos sapiētes esse in bono: simplices aūt in malo. Impuri vō vt q̄ grauis sit quē culpa sustinet duplicitatis laborē agnoscāt dū enī deprehēdi metuūt. semp iprobas defensiōes querūt semp pauidis suspicionib⁹ agitantur. Nil aūt ad defendēdū puritate tuti⁹: nil ad dicendū veritate facili⁹. Nā dū fallaciā suā tueri conant': duro cor labore fatigat'. Aliē admonēdi sūt icolumes: aliter egri. Incolumes q̄dē vt salutē corporis exerceāt ad salutē mētis ne si eā ad vsum nequie iclinēt dono deteriores fiāt. Egri vō: vt eo se filios dei esse sentiāt quo illos disciplinę flagella castigāt. Cōsiderēt q̄ quāta sit salus cordis molestia temporalis: q̄ ad cognitionē sui mētē reuocat. ⁊ q̄ plerūq̧ salus abiicit: infirmitatis molestia reformat: q̄ etiā admissa peccata diluit. ⁊ ea q̄ admitti poterāt cōpescit. q̄ sumpta ab exterioribus plagis concusse mēti penitētie vulnera infligit. Cōsiderēt quoq̧ icessanter: quanta redēptor noster ab his quos creauerat mala ptulit: q̄ tot abiecta cōuicioꝝ ꝓbra sustinuit. Illultantiū alapas accepit ⁊ ꝑfidoꝝ sputis faciē nō abscōdit. flagella ⁊ colaphos ptulit. spinis caput supposuit. fel in siti sua accepit sub irrisiōe adorat' tacuit. vitā mortuis ꝑparās vsq̧ ad mortē ipsa vita peruenit. Cur itaq̧ asꝑꝫ credit': vt a deo hō tollere flagella ꝓ malis si tāta deus ab hoib⁹ ptulit mala ꝓ bonis: aut q̄s sana itelligētia de pcussione sua igratus existat: si ipse hunc sine flagello nō exiit: q̄ hic sine peccato vixit.

C. Aliter taciti q̄ loquaces. C. XXXIX.

Aliter admonendi sunt nimis taciti. aliter multiloquio vacantes. Insinuari nāq̧ nimis tacitis debet. q2 dū q̄dā vitia icaute fugiunt: occulte deterioribus implicantur. nam sepe linguā qui imoderatius frenant: in corde grauius multiloquium tolerant: vt eo plus cogitationes in mente feruescant: quo eas violēta custodia indiscreti silentij angustat. Plerunq̧ nimis taciti cū nō nulla iniusta patiuntur: eo in acriorem dolorē prodeunt: quo ea que sustinēt nō loquuntur. Nam si illatas molestias tranquille lingua diceret: mente a dolore cōscientie aliena maneret. Uulnera enim clausa plus cruciant. Nam cū putredo que interius feruet eijcit' ad salutē dolor aperitur. Admonēdi sūt itaq̧ vt si proximos sicut se diligunt: minime illis taceant: vnde eos iuste reprehendunt. Uocis enī medicamine vtrorūq̧ saluti concurrit: dū ⁊ ab illo qui infert actio praua compescit'. ⁊ ab hoc qui sustinet doloris feruor vulnere aperto temperat'. Qui enī proximos mala respiciunt ⁊ cū in silentio linguā premūt: q̄si cōspectis vulnerib⁹ vsum medicaminis subtrahūt. ⁊ eo mortis actores fiunt: quo virus cū poterāt curare noluerūt. Lingua itaq̧ discrete frenāda est: nō insolubiliter liganda. Sicut scriptū est: Tempus tacēdi: ⁊ tempus loquēdi. At cōtra admonēdi sunt multiloquio vacātes: vt vigilanter aspiciant: q̄ meno coꝝ quot supuacuis verbis a silentij sui censura dissipat': q̄si tot riuis extra se ducit'. Uñ ⁊ redire interius ad sui cognitionē non sufficit: q2 ꝑ multiloquiū sparsa: a secreto se intime considerationis excludit. totāq̧ se insidiātis hostis vulnerib⁹ detegit: qui nulla munitione custodie circūcludit'. Unde scriptū est: Sicut vrbs patens ⁊ absq̧ muroꝝ ambitu: ita vir qui nō potest in loquēdo cohibere spiritum suū ⁊c. Quia enī murū silentij non habet: patet inimici iaculis ciuitas mentis: plerūq̧ dum ociosa verba cauere negligimus ad noxia peruenimus. Ociosum autē verbum est: qd̄ aut ratione iuste necessitatis: aut intentione pie vtilitatis caret. Si ergo ratio de ocioso verbo exigitur: pensemus que pena multiloquiū maneat. in quo etiam per noxia verba peccatur.

C. Aliter mansueti q̄ iracūdi. ⁊ humiles q̄ elati. C. XL.

Aliter admonēdi sunt mansueti: aliter iracundi. Sepe enī mansueti dissolutionis torpescūt tedio. sepe iracundi rectitudinis fallunt' zelo. Dum ire sue stimulum iustitie zelū putant: ⁊ cū vitiū virtus credit': sine metu culpa cumulat'. Ideo spūssanct⁹ in columba ⁊ igne monstratus est: q2. s. oēs quos implet ⁊ colūbe simplicitate māsuetos: ⁊ igne zeli ardentes exhibet. Admonēdi sunt ergo māsueti: vt habere etiā emulationē iustitie studeāt. Iracūdi vō vt emulationi quā se habere estimāt māsuetudinē subiūgant. Sepe iracundi etiā se declināntes insequunt'. rixe occasionē cōmouent. labore cōtētionis gaudent. Quos tū melius corrigim⁹: si in ipsa ire sue cōmotione declinam⁹. perturbati quippe quid audeant ignorant. sed ad se reducti tāto libētius exhortationis vba recipiūt: quāto se trāquillius tolleratos erubescūt. Mēti autē furore ebrie omne qd̄ dicit' peruersum videt'. Cum vō ita iracūdi sic alios impetiunt: vt declinari oīno nō possint: nō aperta exprobatiōe: sed sub quadā cautela sunt reuerētie parcēdo feriendi. sicut legit' q2 pcussit abner asael auersa hasta in inguine: cum insequēs eum nollet deflectere. Auersa hasta persequentē ferire: est furentē trāquille ex quibusdam tangere: ⁊ q̄si parcēdo superare. Aliter humiles: aliter elati. Illis dicat': q2 dū se deijciūt ad dei similitudinē ascēdūt. istis: q2 dū se erigūt in apostate angeli imitationē cadunt. Quid itaq̧ elatione deiectius: q̄ dum supra se tēdit: ab altitudine vere celsitudinis elōgat'. Et quid humilitate sublimius: q̄ dū se in ima deprimit: auctori suo manēti sūp sūma cōiūgit'. Plerūq̧ nōnullis q̄ sibi humiles videnf: in q̄ hoib⁹ deferri nō debet: timor cōiūgit'. ⁊ cū quedā increpāda sūt vitia illi reticent ex timore: ⁊ tū tacere se estimāt ex humilitate. Plerūq̧ etiā elatos comitari solet libere vocis assertio. ⁊ loquūt' ꝑ ipa/ tiētiā elatiōis. ⁊ tū loq̄ se credūt ꝑ libertatē rectitudinis. Uñ ⁊ elati admonēdi sunt: ne plusq̄ decet sint liberi. ⁊ humiles ne plusq̄ expedit sint subiecti: ne aut illi defensionē iustitie vertant in exercitationē superbie: aut isti cū student plusq̄ necesse est hoib⁹ subiici cōpellant' etiā eorum vitia venerari.

C. Aliter abstinentes ⁊ aliter gulosi. C. XLI.

Aliter admonēdi sunt gulosi: aliter abstinentes. Illos enī superfluitas locutionis leuitas operis atq̧ luxuria: istos vō sepe impatiētie: sepe vō supbie culpa comitat'. Nisi enī gule deditos imoderata loquacitas raperet: diues ille qui epulatus quotidie splendide dicit' in lingua grauī⁹ nō arderet. Rursum q2 gule deditos leuitas ptinus operis sequat': auctoritas sacra testat' dicēs: Sedit ppl's manducare ⁊ bibere: ⁊ surrexit. l. Quos tū plerūq̧ edacitas ad luxuriā pertrahit: q2 dū saturitate vēter extēditur: aculei libidinis excitant'. tantoq̧ lōgius a secūdo parēte recedi tur: quāto ꝑ imoderatū vsum dū manus ad cibū tēdit: parētis primi lapsus iterat'. Abstinentes vō admonēdi sunt: vt abstinentiā suam ⁊ semper sine immutione custodiant. ⁊ nunq̄ hanc apud occultum iudicem eximie virtutis credant. ne si forte magni esse meriti credat tur: cor in elationem subleuetur. Hinc nāq̧ per prophetam dicitur Nūquid hoc est ieiuniū quod elegi: sed frāge inquit esurienti panē tuū ⁊c. Qua in re pensandū est virtus abstinētie q̄ parua respicit': que nō nisi ex alijs virtutib⁹ cōmendat'. Nouerint quoq̧ quia tūc deo abstinentiā placentē offerunt: cū ea que sibi de alimentis subtrahunt. indigentibus largiuntur. Audiantq̧ qd̄ per prophetā diuī

redarguit dicens. Nunquid ieiunium ieiunastis mihi. &c. non enim deo sed sibi ieiunat: qui ea que ventri subtrahit nõ inopibus tribuit: sed ventri postmodũ offerenda custodit.

¶ Q. Aliter misericordes aliter rapaces & aliter iter vtrunque medij. C. XLII.

Aliter admonendi

sunt qui iã sua misericorditer tribuũt: aliter qui aliena rapere cõtendũt. Admonendi nanque sũt qui sua misericorditer dant ne cogitatione tumida se super eos quibus terrena largiunt extollãt ne iccirco meliores se estimẽt quia cõtineri per se ceteros vident: sed a celesti dño dispẽsatores se positos subsidiorum tẽporaliũ cognoscãt: & tãto humiliter prebeãt: quãto & aliena esse itelligũt que dispensant. Unde & necesse est: vt sollicite perpendant ne cõmissa indigne distribuãt: ne aliqua quibus nulla: ne nulla quibus aliqua ne multa quibus pauca. ne pauca prebeãt quibus impendere multa debuerãt. ne precipitatione hoc qđ tribuũt inutiliter spargãt. ne tarditate petẽtes crucient. ne recipiẽde hic gratie intentio surreptat. ne dationis lumẽ trãsitorie laudis appetitus extinguat. ne oblatũ munus cõiũcta tristitia obsideat ne in bene oblato munere aĩus plusquam decet hilarescat. ne sibi quicquam cũ totũ recte ipleuerint tribuãt: & simul oĩa postquam peregerint perdat. Nam ne sibi tribuant quod illius prebeat quibus ... diuino cõferre nihil debẽt: audiãt qđ scriptũ est. Da bono: & non recep[er]is peccatorẽ. Nõnulli enĩ huius mũdi diuites: cũ fame crucient christi pauperes: effusis largitatibus nutriũt histriones. Qui vero indigẽti etiã peccatori panẽ suũ nõ quia peccator est: sed quia homo est tribuit. nõ peccatorẽ sed iustũ nutrit. quia in illo nõ culpã: sed naturã diligit. Admonẽdi sunt etiã ne cũ peccata cõmissa elemosynis redimũt: adhuc redimẽda cõmittãt. Qui enĩ escam vel vestimẽtũ pauperibus largiunt: sed tamẽ aĩe vel corporis iniquitate polluunt: qđ minus est offert iustitie: qđ maius est culpe. sua enĩ dat deo: & se diabolo. At cõtra admonẽdi sũt qui aliena rapere cõtendũt: vt sollicite audiãt quid veniens ad iudiciũ dñs dicat. Esuriui & nõ dedistis mihi ad mãducãdũ. &c. quibus & pmittit dicẽs. Discedite a me maligni in. &c. Hinc ergo colligendũ est quãta dãnatiõe plectẽdi sunt qui aliena rapiũt: si tanta aĩaduersione feriunt qui sua indiscrete tenuerũt. perpẽdãt quid mereantur iniustitia illata: si tãta percussione digna est pietas nõ impẽsa. Admonẽdi sunt qui nec aliena appetũt: nec sua largiuntur: vt sciãt qđ ea de qua sumpti sũt cũctis hoĩbus terra cõis est: & iccirco alimẽta quoque hoĩbus cõiter profert. Incassum ergo se inocẽtes putãt: qui cõe dei munus sibi priuatim vendicant qui cũ accepta nõ tribuũt: in proximorum nece grassantur. quia tot pene quotidie perimunt quot morientium pauperũ apud se subsidia abscondunt. Nam cũ quelibet necessaria indigentibus ministramus sua illis reddimus: non nostra largimur: & iustitie potius debitũ quam misericordie opera implemus. Hinc enim psalmista dicit. Dispersit dedit pauperibus. &c. Quidam vero nõnunquam dicere solẽt. Cõcessis vtimur: aliena nõ querimus: et si dignã misericordie retributionẽ nõ agimus: nulla tamen peruersa perpetramus. At illum diuitẽ qui induebatur purpura & bisso. &c. q. s. post hanc vitã vltrix flãma suscepit. nõ quia aliena rapuit vel aliquid illicitũ gessit: sed quia infructuose proprijs vsus fuit: & imoderato vsu totũ se licitis tradidit. Admonẽdi sũt ergo tenaces: vt nouerint quia hãc primã deo iniuriam faciũt: quia danti sibi oĩa nullam misericordie hostiã reddunt.

¶ Q. Aliter admonẽdi sunt discordes quam pacati & prosperitate fruẽtes quam miseri. C. XLIII.

Aliter admonẽdi

sunt discordes: aliter pacati. Qui ab s[an]ctitatem a cõcordia separat: audiat quod dicitur. Laudate eum in tympano & choro. &c. In tympano sicca et percussa pellis resonat: in choro autem voces societate concordant. Quisquis itaque corpus affligit: sed cõcordiam deserit: deum quidẽ laudat in tympano: sed nõ laudat in choro. Admonẽdi sunt pacati: nedum nimis humanã pacem desiderant: prauos hominum mores nequaquam redarguant: et consentiendo peruersis: ab auctore suo se pace disiungãt. Nam Josaphat qui tot de anteacta vita preconijs attollitur de Achab regis amicitijs pene periturus increpatur: et ei a domino per prophetam dicitur. Impio prebes auxilium. &c. Admonendi sunt ergo ne si ad correptionis verba prosiliant: temporalem pacem sibi perturbare formident: & rursus admonendi sunt vt eandem pacem integra dilectione internus teneant: quam per inspectionem vocis sibi extrinsecus turbant: sicut Dauid qui dicit. Cum his qui oderunt pacem eram pacificus. &c. Admonendi sunt qui in hoc qđ tẽporaliter appetunt prosperantur. ne cũ cuncta ad votum suppetũt. dantẽ querere negligant. sed in his que dantur animũ fi-

gant. nẽ peregrinationẽ pro patria diligãt. ne subsidia itineris in obstacula peruẽtionis puertãt. Quisquis enĩ prosperitatẽ qua vtit: apud iudiciũ cordis meliore vite amore nõ reprimit. fauorẽ vite trãseuntis in perpetue mortis occasionẽ vtit. Solerter aũt cõsiderẽt: quia prĩtis vite prosperitas aliquã iccirco datur: vt ad meliorẽ vitã prouocet. aliquã vero vt in eternũ plenius dãnet. De primo dicit: Dedit eis regiones gentiũ: & labores populorum possiderũt. &c. De secũdo in inferno diuiti cruciato dicit: Recepisti bona in vita tua. &c. Iccirco enĩ hic bona recepit & malus: vt illic plenius mala reciperet: qui hic nec per bona fuerat cõuersus. At cõtra admonẽdi sunt qui ea quidẽ que mũdi sunt cõcupiscũt. sed tñ aduersitatis labore fatigant: vt sollicite ppẽdãt. creator dispositorque cũctorum quanta super eos grã vigilat: quos in sua desideria nõ relaxat. Ego quippe quẽ medicus desperat: cõcedit vt cũcta que cõcupiscit accipiat. Nam que sanari posse credit: a multis que appetit prohibet. Et pueris nũmos subtrahimus: quibus tota sil patrimonia heredibus seruamus. Considerent quoque quia plerũque etiã iustos cum tẽporalis potẽtia sustollit: velut inlaqueum culpa comprehendit.

¶ Q. Aliter continentes quam coniugati. C. XLIIII.

Admonendi

sunt cõiugati: vt cũ vicissim que sunt alterius cogitat sic vnusquisque placẽ studeat cõiugi: vt nõ displiceat cõditori. Sic ea que mũdi sunt agant: vt tñ appetere que dei sunt nõ omittant. Sicque habẽt vxores tanquam nõ habẽtes habeãt. Uxorẽ quippe quasi nõ habẽs habet qui curã carnis ex necessitate tollerat: sed eterna gaudia ex desiderio spũs expectat. Admonẽdi sunt et ut ... causa meminerint se cõiunctos. & cũ imoderate admixt oni seruiẽtes propagationis articulũ in vsum trãsferũt voluptatis. perpẽdant quia hoc extra nõ exeãt: in ipso tñ cõiugio cõiugij iura trãscẽdunt. Unde necesse est vt crebris orationibus doleant: quia pulchrã copule speciẽ admixtis voluptatibus fedant. At cõtra admonẽdi sunt: qui ligati cõiugijs nõ sunt: vt precepti celestibus eo rectius seruiant: quo eos ad curas mũdi iugũ carnalis copule nõ inclinat: vt tanto eos paratiores quãto et expeditiores dies vltimus inueniat. ne quo meliora agere vacãtes putantur tñ negligũt: eo deteriora supplicia mereant. Audiãt qđ Paulus dicit illis quos ad celibatus gratiã instruit. Nõ vt laqueum vobis iniciã. &c. Plerũque actione secularium confundit vita continentium: cum vltra habitũ assumũt opera. & isti iuxta ordinẽ propriũ nõ excitant corda. Hinc per prophetã dicit: Erubesce syon ait mare. Quasi enĩ per vocẽ maris ad verecundiã syon adducit: quia per cõparationẽ vite secularium atque in hoc mũdo fluctuantiũ: eius que munitus & quasi stabilis cernit: vita reprobat. Sic ergo in humano genere & quidã in meliori ordine deteriores sunt: & quidã in deteriori meliores: quia & isti fortẽ extremi habitus bene viuẽdo trãscendũt. & illi superioris loci merita moribus nõ exequẽdo diminuũt.

¶ Q. Aliter admonẽdi sunt qui peccata deplangũt: & qui non. C. XLV.

Admonendi sunt

qui peccata deplorant operum et singula queque admissa peccata considerẽt. & dum per vnũquodque erroris sui inquinationẽ deflent: simul se ac totos lachrymis mũdent. Unde bene per Hieremiã dicit: Diuisiões aquarum deduxit oculus meus. Admonẽdi sunt: vt de mĩa quã postulãt spirant rursumque sic de spe fiduciam habeant: ne incauta securitate torpescant. Plerũque enĩ hostis callidus mentẽ quã peccato supplantauit cũ de ruina sua afflictã respicit: securitatis pestifere blãdicijs seducit. Qđ figurate circa factũ dine memorat. Dina quippe vt mulieres videat extranee regionis egredit: quia vnaqueque mens studia sua negligẽs: & actiões alienas curans: extra habitũ atque extra ordinẽ propriũ vagat. Quã sichem princeps terre opprimit: quia inuentã in curis exterioribus diabolus corrũpit. Deinde quia mens cũ a culpa resipiscit afficit: atque admissum flere conat. corruptor autẽ spem ac securitates vacuas ante oculos reuocat: quatenus vtilitatẽ tristitie subtrahat: recte illic adiũgit. Tristẽque blãditijs deliniuit. Modo enĩ aliorũ facta grauiora. modo nihil eẽ qđ perpetratũ est. modo misericordem deũ loquit. modo adhuc tp̃s subsequẽs ad penitẽtiã pollicet. Ut dũ per hec decepta mens ducit: ab intẽtione penitẽtie suspẽdat. In primo quidẽ parẽte didicimus: quia tribus modis omnis culpe nequitiã perpetramus. suggestione. s. delectatione: consensu. Primũ per hostẽ. secũdũ per carnẽ. tertiũ vero per spiritũ perpetrat. Unde & illic serpens praua suggessit. eua quasi caro delectationi se subdidit. adam vero tanquam spũs suggestione ac delectatione superatus abscessit. Admonendi sunt qui perpetrã admissa deplangunt: nec tñ deserunt: vt sciant quia flendo se inaniter mũdant: qui viuẽdo nequiter inquinant. Nam & sus in volutabro luti dum lauatur sordidior redditur. Et qui admis-

sa plāgit nec tn̄ deserit pena grauioris culpe se subicit q̄ ⁊ ip̄am quā sperare flendo potuit veniā ꝯtēnit: ⁊ q̄si in lutosa aqua semetip̄z volūit qꝛ ꝯ flētib⁹ suis vite mūditiā subtrahit: ante dei oculos sordidas etiā ip̄as lachrymas facit. Hinc scriptū est. Ne iteres vbū in oratiōe tua. Verbū nāq̄ in oratiōe iterare: est post fletū committere qd̄ rursum necesse sit flere. At cōtra admonēdi sunt: q̄ admissa deserunt nec tn̄ plangūt: ne iaz relaxatas estiment culpas: quas ⁊ si agēdo nō multiplicant: nullis tn̄ fletibus mundant. Neq̄ enī debitor absolutus est q̄ alia nō multiplicat: nisi ⁊ illa quibus se ligauerat soluat: ita ⁊ cū deo delinquimus: nequaq̄ satisfacimus si ab iniquitate cessamus: nisi ⁊ voluptates quas dileximus: ecōtrario appositis lamētis insequamur. Nec tn̄ de⁹ nr̄is cruciatib⁹ pascit: sꝫ delictorū morbos medicamētis cōtrarijs medet: vt q̄ voluptatib⁹ delectati discessim⁹ fletib⁹ amaricati redeam⁹: ⁊ q̄ ꝑ illicita deflēdo cecidim⁹ etiā a licitis nosmetip̄sos restringendo surgamus.

¶ Qualiter illi qui mala sua laudant ⁊ q̄ ecōtrario. C. XLVI.

Admonēdi sunt qui illicita faciunt que etiā laudant vt considerēt qꝛ plerūq̄ plus ore q̄ꝫ opere delinquant. Opere nāq̄ per semetip̄os solos praua perpetrāt: ore autē per tot personas iniquitatē exhibent: quot audientiuz mentes iniqua laudantes docent. Admonendi sunt ergo: vt si eradicare mala dissimulant: saltē seminare pertimescant. De talibus enim scriptū est. Peccatum suū sicut sodoma predicauerunt. Et alibi. Clamor sodomorū ⁊c̄. Peccatū in voce est culpa in actione. Peccatū vero cū clamore: est culpa cū libertate. At contra admonendi sunt qui accusant praua nec tn̄ deuitant: vt proinde perpendant: quid in districto dei iudicio pro sua excusatione dicturi sunt: qui de reatu criminū suorū etiaz semetipsis iudicib⁹ non excusant. Hi itaq̄ quid aliud q̄ꝫ preconeo sui sunt: q̄ voces cōtra culpas ꝓferūt: ⁊ semetip̄sos operib⁹ reos trahūt. Nā cū acceptā ad adiutorū sciētiā negligūt: hāc cōtra se in testimoniū vertūt. Quo nimirū nequitia cū malū agit qd̄ diiudicat: venturū iā iudiciū hic degustat: vt tanto illic grauiora tormenta percipiat: quanto hic malum non deserit etiam quod ipsa condemnat.

Qualiter illi qui in minimis frequenter excedunt ⁊ qui bona incepta non perficiunt. C. XLVII.

Admonēdi sunt q̄ q̄uis in minimis tn̄ frequēter excedut vt nequaq̄ ꝯsiderēt qualia sꝫ quāta cōmittūt: facta sua si despiciunt timere cū p̄sant: debent formidare cū numerant. Solicite quoq̄ ꝯsiderēt: qꝛ nōnūq̄ꝫ in parua deterius q̄ꝫ in maiori culpa peccat. Maior enī quo citius qꝛ sit culpa cognoscit: eo etiā celeri⁹ emēdat minor vo ꝯ quasi nulla credit: eo peius quo ⁊ securius in vsu retinet. Unde fit plerūq̄ vt mēs assueta malis leuib⁹ nec grauiora phorescat: atq̄ ad quādā auctoritatē nequitie ꝑ culpas nutrita perueniat: vt tanto in maiorib⁹ cōtemnat ꝑtimescere: quāto in minimis didicit nō timendo peccare. Leuari nāq̄ nō appetit: qui ⁊ hoc ipsuz q̄ cecidit nescit: ⁊ qui dolorē vulneris nō sentit: salutis remedia nō requirit. Admonendi sunt qui inchoata bona minime consummāt: vt considerēt: qꝛ dū proposita nō perficiūt: etiā que fuerant cepta cōuellūt. Si enī qd̄ gerendū est solicita intentione non crescit: etiaz qd̄ fuerat bene gestū decrescit. In hoc quippe mundo humana anima: quasi in mari nauis est cōtra ictū fluminis ꝯdescēdētis: vno in loco nequaq̄ stare ꝑmittit: qꝛ ad ima relabit nisi ad summa conet. Si ergo inchoata bona fortis manus operātis ad perfectionē nō sublenat: ipsa operandi remissio contra id quod operatū est pugnat. Hinc per salomonem dicitur. Qui mollis ⁊c̄.

¶ Qualiter illi qui mala occulte agunt ⁊ bona publice ⁊ qui econtrario. C. XLVIII.

Admonendi sunt qui mala occulte agunt ⁊ bona publice vt in fine rerū mentis oculos figant: p̄sentisq̄ humana iudicia quāta velocitate euolant: diuina autem iudicia quanta immobilitate perdurant. Dum ergo occulta mala sua diuinis iudicijs: recta autem sua humanis oculis anteponunt: ⁊ sine teste est bonum quod publice faciunt: ⁊ non sine eterno teste est quod latenter delinquunt. Cūq̄ ꝓ recto ope laude transitoria querit: eterna retributiōe res digna vili precio venundat. At contra admonendi sunt qui bona occulte faciunt: ⁊ tamē quibusdā factis publice de se mala opinari ꝑmittūt ne cū semetip̄sos actiōis recte virtute viuificāt in se alios per exēplū praue estimationis occidant: ne min⁹ q̄ꝫ se ꝓximos diligāt ⁊ cū ipsi salubrē vini potū sorbeāt: intētis in sui ꝯsideratiōe mētib⁹ pestiferū venenū poculū fundāt: dicente ap̄lo. Peribit infirm⁹ in tua sciētia frater ⁊c̄. Sicut aūt in fr̄s peccātes ⁊c̄. Plerūq̄ autē fit vt bonum opus ⁊ in occulto fit cum fit publice. ⁊ rursum in publico cum sit occulte. Qui enī in publico bono ope non suā sed superni patris gloriā querit: qd̄ fecit abscōdit: qꝛ illū solū testē habuit: cui placere curauit: ⁊ qui in secreto suo bono ope deꝑhēdi ac laudari ꝯcupiscit ⁊ si nullus fortasse vidit: hoc tn̄ corā hoībus fecit: qꝛ tot testes in bono opere secum duxit: quot humanas laudes requisiuit.

¶ Qualiter vox predicatoris temperari debet inter vitia contraria. C. XLIX.

Sancta vox exhortationis arte temperanda est vt cū diuersa sint auditorū vicia: ⁊ singulis inueniat congrua: ⁊ tn̄ sibimetip̄si non sit diuersa: aut inter passiones media vno quidē ductu trāseat: sed more bicipitis gladij tumores cogitationū carnalium ex diuerso latere incidat quatinus sic superbis predicet humilitas: vt tn̄ timidis non augeat metus: sic timidis infundat auctoritas: vt tn̄ superbis non crescat effrenatio. Sic continentibus laudet virginitas corporis: vt tn̄ in coniugibus despecta non fiat fecūditas carnis ⁊c̄. Sic ergo predicanda sunt bona: ne ex latere iubeant mala. Sic laudanda sunt bona summa: ne despiciantur ultima. Sic nutriant vltima: ne dum credunt sufficere nequaq̄ꝫ tendat ad summa. Ecce duz demonstrare qualis esse debeat pastor inuigilo pulchrum depinxi hominem pictor fedus: aliosq̄ ad perfectionis dirigo littus: qui adhuc in delictorum fluctibus versor.

¶ De conflictu vitiorum ⁊ virtutum ⁊ primo de superbia cum filiabus suis ⁊ horum contrarijs. C. L.

Superbia dicit. Certe multis imo pene omnibus melior existis scientia: diuitijs: honoribus. Cunctos ergo despice: cunctis te superiorez attende. Humilitas respōdet. Memento quia puluis ⁊ cinis es: ⁊ putredo ⁊ vermis es. Qui etiam si aliquid es: nisi tanto te humilies quāto magnus es: perdis omnino qd̄ es. Qꝛ si ille primus angelus de tanta sublimitate per superbiaz cecidit: quomodo tu ad tantam celsitudinē superbiens de imis conscendes. Ceterum filius dei humiliauit semetip̄suz ⁊c̄. Si tanta humilitate se deprimit diuina maiestas: quomodo superbie in aliquo audet humana infirmitas. Inanis gloria dicit. Ostende bonum cūctis qd̄ agis: vt a cūctis bonus dicaris: vt a cunctis venerabilis predicaris: ⁊ nemo te despiciat sed debitum tibi honorē quisq̄ persoluat. Timor domini respondet. Imo si bona aliquid agis non ꝓ transitoriis honoribus age sed pro eternis. Occulta quod agis: inquātuz vales: quod si ex toto non vales: sit in animo occultandi voluntas: ⁊ non erit de ostentatione vlla temeritas: nec criminis erit manifestare quod semper vis celatuz habere. Simulatio dicit. Quia nihil boni in abscondito facis: ne a cunctis cognitis detesteris: finge te foris esse qd̄ intus non appetis. Vera religio respondet. Imo magis satage esse qd̄ non es: ⁊ iuxta domini sententiam prius munda quod intus est: vt fiat ⁊ id quod de foris est mundum. Contēptus id est inobedientia dicit. Quis tu vt peioribus temperes: mag⁹ te q̄ꝫ illos decuerat imperare qui tibi non possunt ingenio vel industria coequari. Obtempera igitur magis domini imperio: ⁊ nō sit tibi cura de aliquo. Subiectio respondet. Si domini obtemperanduz est imperio hūano subdi necesse est magisterio: ipso dicente. Qui vos audit me au ⁊c̄. Non est enim potestas nisi a deo ⁊c̄.

¶ De inuidia ⁊ ira cū filiab⁹ suis ⁊ ꝯtrarib⁹ ꝯtrarijs. C. LI.

Inuidia dicit. In quo illo vel illo minor es cur ergo eis vel equalis: vel superior nō es. Fraterna ꝯgratulatio ridet. Si ceteros virtutib⁹ aūt celsitudine: tuti⁹ in loco infimo q̄ꝫ in summo temetip̄suz ꝯseruabis sꝫ enī de alto peior ruina fit. Si aūt alij tibi superiores sunt quid hoc te ledit. Odiū dicit. Absit vt illū amem: quē in omnibus tibi cōtrariū video: qui tibi insultat: peccata tua improperat: ⁊ te dictis opib⁹ atq̄ honorib⁹ ꝑire festinat. Nisi enī tibi inuideret: nequaq̄ se tibi ita preferret. Dilectio respondet. Nunquid quia hec que narras odio habenda sunt in homie ꝓpterea nō est amāda dei imago in hoīe una go. s. christi qui ⁊ in cruce positos inimicos suos dilexit: ⁊ ante cruces tormentum admonuit dicens. Diligite inimicos vestros ⁊c̄. Detractio dicit. Quis pōt sustinere vel silencio tegere quāta ille vel ille praua cōmittit: nisi forte qui cōsentit. Libertas iuste correctiōis respondet. Nec tacenda sunt mala ꝓximi: nec cōsentiēda: sed charitate fraterna in facie proximus redarguēdus: nō occulte detrahendus. Ira dicit. Que erga te aguntur: equanimiter ferri non possunt: imo hꝫ patienter tolerare peccatum est: qꝛ si non eis cū magna exasperatiōe resistit: cōtra te deinceps sine mensura cumulant. Patiētia respondet. Si passio redemptoris ad mentē reducit nihil tā durum qd̄ ne

equo animo toleretur: christus enī passus est nobis relinquens exē-plū ⁊c. Sꝫ quāta sunt in cōparatiōe passionū illius ea q̄ patimur. Il-le enī obprobria irrisiōe: alapas sputa: flagella: spinas: crucēqꝫ susti-nuit: ⁊ nos miseri ad nostrā cōfusionē vno sermone fatigamur: vno v̄bo deijcimur. At plura sunt inquis q̄ cōmittit: ⁊ me sepius offendit. Ad hec nō ego sꝫ dñs rñdet. Nō dico tibi vsqꝫ septies: sed. s. s. Quaꝫ multi aūt sunt q̄ suas iniurias tarde relaxēt: dei vō citius idulgēt: sit qꝫ nōnunq̄ꝫ vt occasiōe dīi iniurias vindicādi: suas vindicent irati. Timor dicit. Testē habeo deū i celis nō tibi sit cure: qd̄ de te hoīes suspicent̄ in terris. Satisfactio rñdet. Nō ē dāda detrahēdi occasio nō susurrādi suspicio: sꝫ aut si sūt q̄ corrigāt̄ manifestāda: aut certe si desunt humili p̄testatiōe negāda: qꝛ ⁊ apostolus monet: nullā occa-sionē dare aduersario maledicti gratia.

¶ De Tristitia cū filiab⁹ suis ⁊ virtutib⁹ ꝯtrarijs. C. LII.

Tristitia dicit. Quid habes vnde gaudeas cū tāta mala de p̄teritis peccatis ... le gaudiū dicit. Memēto: qꝛ nostre religionis ap̄li ibant gaudētes a ꝯspectu ꝯcilij: qm̄ digni ⁊c. Nullus ḡ locus meroꝛi sit: vbi tāta letitia succedit. Torpor ignauie dicit. Si lectioni ꝯtinuato studio semp̄ insistis caliginē oculoꝝ incurris: si indesinēter lachrymas fundis: ipsos etiā oculos amittis: si p̄lixis vigilijs psal-lis: insaniā capitis acquiris si quotidiano laboꝛe te ꝯficis: ad op⁹ spi-rituale ꝯsurgere nō poteris. Exercitiū rñdet. Quid tibi ad hec p̄feren-da tā longa spacia p̄ponis. Nunq̄d scis si crastina victurus sis. Dis-cute torpoꝛis inertiā semperqꝫ memēto qꝛ regnū celoꝝ nō tepidi ⁊ molles sꝫ violēti diripiūt. Dissoluta vagatio dicit. Si deū esse vbiqꝫ credis: cur vnū singulariter locū vbi tāta mala p̄petrant̄ custodis: ⁊ nō potius ad alia trāsis. Firma stabilitas rñdet. Si ita est vt asseris qꝛ deū vbiqꝫ esse fateris: ergo nec iste locus deserēdus ē quē fugere appetis: qꝛ in ipso deus est. At inquis melioꝛē requiro: melioꝛē inue-nio. Cui respōdeo. Nunq̄d melioꝛē: aut etiā talē inuenis: qualē dia-bolū ⁊ hominē perdidisse cognoscis. Memor esto itaqꝫ qꝛ primus angelus de celo ruit: ⁊ p̄imus homo de paradiso expulsus: ad erū-mnā huius seculi peruenit: loth exercitio maloꝝ p̄bat⁹: inter sodomi-tas sanctus fuit: in monte vero securitate torpens peccauit. Despera-tio dicit. Que ⁊ quanta ⁊ q̄ꝫ innumerosa crimina ⁊ delicta cōmisisti ⁊ pene in melius nec dū vitā mutasti. Mala ꝯsuetudine obligatus teneris: exurgere conaris: sed peccatoꝝ onerib⁹ p̄grauatus relabe-ris. Quid ergo agendū est: qm̄ ⁊ de p̄teritis imminet certa dānatio ⁊ de p̄sentib⁹ nulla succurrit emendatio. Spei fiducia respondet. Si de criminibus agit̄: ecce dauid adulterij simul ⁊ homicidij reus de inferni faucibus dei misericordia liberatus describitur. Ecce ma-nasses omniū peccatoꝝ nefandissimus: ⁊ foedissimus atqꝫ scelera-tissimus: p̄ misericordiā dei de morte ad vitā rediit. Sic maria ma-gdalena post innumerarū fornicationū inquinationē sic petrus post negationē: latro post seditionē ⁊ fraterni sanguinis effusionem: pau-lus quoqꝫ post ecclesie dei persecutionē. Ubi ergo tot tantaqꝫ p̄ce-dūt exēpla: dent locū desperationis mala colloquia cū etiā scriptū sit. Quacūqꝫ die ingemuerit peccator ⁊c. De conuersione vero in me-lius non mutata: quid aliud respondeaꝫ nisi vt quod heri quisqꝫ nō egit: agat hodie: duꝫ adhuc licet viuere. Sempqꝫ viribus desup̄ acce-ptis: praue ꝯsuetudini resistēs: dicat mane ⁊ vespe. Dixi nūc cepi ⁊c.

¶ De Cupiditate ⁊ gula ⁊ luxuria cum filiabus suis ⁊ virtutibus contrarijs. C. LIII.

Cupiditas dicit. Valde sine culpa es: qꝛ quedam habenda concupiscis qui multiplicari appetis: sed egere pertimescis ⁊ quod male alius retinet ipse melius expendis. Mundi contemptus respondet. Quanto quisqꝫ plus habere ceperit: tanto amplius habe-re concupiscit: fitqꝫ vt modum in concupiscendo non habeat: dū in-numeris huius seculi curis deseruire festinat. Hic autem auaritie morbus nunquam melius compescitur q̄ꝫ cum dies mortis iugi-ter meditatur. Ventris ingluuies dicit. Ad esum deus omnia mun-da creauit: ⁊ qui saturari cibo respuit quid aliud q̄ꝫ muneri cōcesso cōtradicit. Parsimonia rñdet. Omnia quidem ad esum deus mun-da creauit: sed ne comedendi mensuram homo excederet: abstinētiā imperauit. Nā inter cetera sua mala: saturitate panis maxime sodo-ma perijt. Quapropter sicut eger ad medicinam: sic ad sumendas da-pes quisqꝫ debet accedere: nequaq̄ꝫ. s. in illis voluptatē appetēs: sed necessitati succurrēs: ipsa veritate dicēte. Attēdite ne grauent̄ corda vestra cra. ⁊c. Et ap̄ls. Esca vētri ⁊c. Huius aūt ille plene vitiū supe-rat: qui in sumendis dapibus non solum parsimoniā tenet: vt. s. refe-ctionē semper esuries impet: verūetiā accuratiores ⁊ lautiores epu-las excepta corporis infirmitate: ⁊ hospitum susceptione contemnit.

Inepta letitia dicit. Ut quid animi gaudium letus abscondis. Egre-dere in publicū letus ⁊ dic aliquid vnde vel tu vl' p̄rimi tui irrideāt. Moderatus meroꝛ rñdet. Cōprime manem letitiā: qꝛ nec dū eua-sisti: penalē erūnē: necdū de exilio redisti ad patriā. Nōne apud oēs insanie iudicat̄: qui carceralib⁹ tenebris reclusus gaudere conatur. An forte memoria excessit qd̄ dñs dicit. Ve vobis q̄ nūc ridetis ⁊c. Et alibi mūdus aūt gaudebit ⁊c. Multiloquiū dicit. Nequaq̄ꝫ in-reus tenet̄: qui plura quidē sed bona loquit̄ sed ille qui salē nūc sꝫ mala dicere p̄bat̄. Discreta taciturnitas rñdet. Uerū est qd̄ dicis: sꝫ dum multa bona p̄ferri videnť: sepe ꝯtingit vt a bonis locutio ido-neis ad aliq̄d prauū diriuet̄: dicēte scriptura. In multiloquio peccatū nō deerit. Tenēdus est ḡ modus in loquēdo: ⁊ ab ipsis nōnūq̄ꝫ me-lius v̄bis parcēdū. sicut dauid fecisse se dicit. Humiliat⁹ sum ⁊ si-lui a.b. Fornicatio dicit. Si de⁹ misceri hoīeꝫ in voluptate coire nollet: in ipso hūani generis exordio masculū ⁊ feminā non fecisset. Carnis mūdicia rñdet. Nubēdi licētia q̄busdā. i. his qui ꝯtinentiā non sūt p̄fessi tribuit̄: fornicatio vō nulli ꝯcedit̄ impune. Appetitus seculi dicit. Quid pulchrius quid ve delectabilius esse pōt q̄ꝫ qd̄ in p̄-senti vita quotidie cernim⁹: o q̄ꝫ mirabilis celi camera in sole ⁊ luna ⁊ siderib⁹: q̄ꝫ oblectabilis terra in nemoꝝ floꝛib⁹: in fructuū suauita-tib⁹ in pratoꝝ riuoꝛūqꝫ amenitatibus ⁊c. Amor patrie rñdet. Si te ita delectant que sub celo sunt cur non mag' ea que supra sunt. Si carcer ita pulcher est patria ciuitas ⁊ domus qualis est. Si talia sunt que colunt peregrini: qualia sunt ea que possident filij. Quapropter recedat amor p̄sentis seculi: ⁊ succedat amor futuri.

¶ De Miraculis sanctorum petri ⁊ pauli. C. LIIII.

Idem in registro libro. iij. ad constantinam augustam. Serenitas vestre pietatis re-ligiōis studio ⁊ sanctitatis amore cōspicua propter eam que in honorem sancti pauli apostoli in palatio edificat̄ ecclesiam: caput eiusdem sancti pauli apostoli aut aliud quid de cor-pore ipsius suis ad se iussionibus a me p̄cipit debere trāsmitti. Il-la p̄cipitis: que facere nec possum nec audeo. Nam corpora sancto-rum petri ⁊ pauli apostoloꝝ tantis in ecclesijs suis choruscāt mira-culis atqꝫ terroribus: vt neqꝫ ad orandū sine magno illic timore pos-sit accedi. Denicqꝫ dūꝫ beate recordationis p̄decessor meus: argentū quod supra sacratissimum corpus sancti petri apostoli erat longe ta-men ab eodem corpore fere quindecim pedibus: mutare voluit: si-gnum ei non parui terroris apparuit. Sed ⁊ ego aliq̄d simile ad sa-cratissimū corpus sancti pauli apostoli meliorare volui: ⁊ qꝛ necesse erat vt iuxta sepulchrū eius effodi altius debuisset: p̄positus loci ip-sius ossa aliqua non quidem eidē sepulchro cōiuncta reperit. Que quoniam leuare p̄sumpsit: atqꝫ in alio loco transponere: apparen-tibus quibusdaꝫ tristibus signis: subita morte defunctus est. Post hec autem sancte memorie p̄decessor meus idem ad corpus sancti laurentij martyris quedam meliorare desiderans: dum nescitur vbi corpus esset venerabile collocatum: effoditur exquirendo ⁊ subito sepulchrum ipsius ignoranter apertū est. Et hi qui p̄sentes erāt atqꝫ laborabāt monachi ⁊ mā̄sionarij: qui corp⁹ eiusdē martyris viderūt: omnes īfra decē dies defuncti sunt: ita vt nullus vite superesse potuis-set: qui sanctū ⁊ iustū corpus illius viderat. Cognoscat aūt trāquil-lissima dñā: qꝛ romanis ꝯsuetudo nō est: qn̄ sanctoꝝ reliquias dāt: vt quicq̄ꝫ tāgere p̄sumāt de corpe: sꝫ tātūmodo in pixide p̄ndium mittit̄ atqꝫ ad sacratissima corpa sanctoꝝ ponit̄. Unde ꝯtigit q̄ bea-te recordatiōis leonis pape tp̄e sicut a maioꝛib⁹ tradit̄: duꝫ quidam greci de talib⁹ reliquijs dubitarēt: p̄dict⁹ pōtifex incidit: ⁊ ex ipsa in-cisiōe sanguis effluxit. In romanis nāqꝫ vel toti⁹ occidētis ptibus oīno intolerabile est atqꝫ sacrilegū: si sanctoꝝ corpa tangere quisq̄ꝫ fortasse voluerit. Qꝫ si p̄sumpserit: certū est: qꝛ hec temeritas impu-nita nullo mō remanebit. Pro q̄ re de grecoꝝ cōsuetudine qui ossa leuare sancto tñ se asserūt: vehementē miramur ⁊ vix credimus.

¶ Adhuc de corpib⁹ eoꝝ ⁊ cathena sancti pauli. C. LV.

De corporibus vō beatoꝝ ap̄loꝝ qd̄ ego dictur⁹ sum ... eo tp̄e quo passi sūt ex oriēte fideles venerūt: q̄ eoꝝ corpa sicut ciuiū suoꝝ repeterēt. Que ducta vsqꝫ ad secūdū vr-bis miliariū: in loco q̄ dicit̄ catacūbis collata sūt. Sed dū ea exinde le-uare oīs eoꝝ multitudo ꝯueniēs niteret̄. ita eos vis tonitrui atqꝫ ful-guris nimio metu terruit ac dispsit: vt talia denuo nullaten⁹ tentare p̄sumerēt. Tūc aūt exeūtes romani: eoꝝ corpa qui h' ex pietate dñi meruerūt leuauerūt: ⁊ in locis quib⁹ nūc sunt condita posuerūt. Su-dariū vō qd̄ sibi trāsmitti iussistis: cū corpe eius est: qd̄ ita tangi nō potest: sicut nec ad illius corpus accedi. Sed qꝛ serenissime dñe vrꝫ religiosum desiderium non debet esse vacuum: de cathenis quas ip-

et sanct⁹ paulus apl̄us in collo ⁊ in manib⁹ gestauit: ⁊ q̄b⁹ multa miracula in pplo demōstrant: ptē vobis aliquā trāsmittere festinabo si tñ hāc tollere limādo pualuero. Quia dū frequēter ex cathenis eis dē multi veniētes benedictionē petūt: vt paꝝ q̄d ex limatura pcipiāt assistit sacerdos cū lima ⁊ aliq̄b⁹ petētib⁹ ita ocius aliq̄d de cathenis ipsis excutit: vt mora nulla sit: q̄busdā vō petētib⁹ diu p cathenas ipsa lima ducit ⁊ tamē vt aliq̄d exinde exeat nō obtinet.

De Claue aurea sancti petri. C. LVI.

Idem in libro sexto theocliste ⁊ andree. Sancti petri apostoli clauē a sacratissimo eius corpore transmissam de qua videlicet claue hoc est gestum quod narro miraculū. Dum eam quidam longobardus ciuitatē ingressus in transpadanis partib⁹ inuenisset: qꝛ sancti petri clauis esset despiciens: sed pro eo q̄ eā aureā vidit: facere sibi ex illa aliquid aliud volens: eduxit cultellū vt illā insideret. Qui mox cultellum cum quo eā p partes diuidere voluit: arreptus spiritum sibi in gutture defixit: eadēq̄ hora extinctus cecidit. Et dū illic rex longobardorū autharith: atq̄ alij multi eius homines adessent: ⁊ ipse qui se percusserat seorsum mortuus: clauis vero seorsum iaceret in terra factus est oībus vehemētissimus timor vt eandē clauē de terra leuare nullus presumeret. Tūc quidā longobardus catholicus: q̄ sedebat orationi ⁊ elemosynis dedit⁹ minulf noīe vocat⁹ est: atq̄ ipse hāc leuauit de terra. Autharith vō p eodē miraculo aliā clauē auream fecit: atq̄ cū ea pariter ad sancte memorie decessorē meū trāsmisit: indicans quale p eā miraculū contigisset.

De Quibusdā miraculis sancti andree apl̄i. C. LVII.

Idem in libro octauo ad rusticanā patriciā. Elemosyna quā beati andree apostoli monasterio fecistis: quid necesse est me aliquid dicere: cū scriptum sit: absconde elemosynā in sinu pauperis: ⁊ hec pro te orabit. Si ergo apud secretas aures domini habet ipsa bona opera vocē suā. siue nos clamemus siue taceamus: hoc ipsū quod bene gestis clamat. Indico tñ qꝛ tanta miracula: tanta cura: tanta custodia monachorū: in eodē monasterio eiusdē apostoli est: ac si specialiter abbas monasterij ipse sit. Naꝫ vt pauca de multis loquar: q̄ abbate ac pposito monasterij narrantibus cognoui quadā die duo eiusde fratres trāsmissi sunt qui aliquid emere p monasterij humilitate debuissent vnus iunior q̄ prudētior videbat: alter senior q̄ custos iunioris esset. Perrexerūt vterq̄: ⁊ de pcio qd̄ acceperūt: ipse q̄ custos iunioris missus fuerat: nesciente altero de eodē pcio furtū fecit. Qui mox vt in mōasteriū sūt reuersi: atq̄ ante oratorij limē venerūt arreptus a demonio is qui furtū fecerat cecidit ⁊ vexari cepit. Dimissus aūt a demonio cōcurrentib⁹ monachis requisitus est: ne forsitan de eo qd̄ acceperat furtū fecisset. Negauit atq̄ iterū vexatus est. Octo itaq̄ vicib⁹ negauit: octo vicib⁹ vexatus est: post octauā vero negatiōeꝫ ↄfessus est: quantos nūmos furto abstulerat. Et agens penitētiā pstratus se peccasse testatus est: pceptaq̄ penitētia vlterius ad eū demoniū nō accessit. Alio quoq̄ tpe dum in die natalitio eiusdē apostoli iā meridianis horis fratres q̄escerēt: subito q̄dā frater aptis oculis cecatus cepit tremere: voces ingētes emittere q̄b⁹ vociferās testat ferre se nō posse qd̄ patiebat. Cōcurrerūt fratres: viderūt eum oculis aptis tremētē ⁊ clamātē: ⁊ a p̄sentib⁹ alienū: nihilq̄ qd̄ foris agi poterat sentiētē: eūq̄ in manibus leuauerūt atq̄ ante altare sancti andree apl̄i pieceerūt: ipsi quoq̄ p eo in oratiōe pstrati sūt. Qui statim ad se reuersus: q̄d passus fuerat ↄfessus est: qꝛ senex q̄dā ei apparuit: ⁊ canē nigrū ad eū dilaniandū dimisit dicens. Quare de monasterio isto fugere voluisti. Cūq̄ euadere de canis morsib⁹ nullo mō potuissem: venerūt q̄dā monachi: ⁊ eundē senē p me rogauerūt. Qui statim iussit canē abscedere ⁊ ipse ad me reuersus sū. Qui mihi se ↄfessus est postea dicēs: qꝛ eo die quo ista ptuli: ↄsiliū habueri de eodē monasterio fugere.

Adhuc de eodem. C. LVIII.

Alius quoq̄ monachus discedere ex eodē monasterio latēter voluit. Cūq̄ hoc mēte tractasset: voluit oratoriū igredi: ⁊ statim demonio tradit⁹ vehemētissime vexat⁹ est. Relinquebat vō a demonio ⁊ si extra oratoriū stetisset: nihil patiebat aduersi: si vō conat⁹ fuisset igredi statim maligno in spiritui tradit⁹ vexabat. Cū h' sepius fieret culpā suā ↄfessus ē. qꝛ de monasterio egredi cogitabat. Tūc p illo fratres collecti sese p triduū in precib⁹ astrinxerūt: atq̄ ita curatus est: vt ad eū postmodū nunq̄ malignus spiritus accederet. Dicebat autē eundem se beatū apostolū dū vexaretur vidisse: seq̄ ab eo increpatum esse cur voluisset abscedere. Alij quoq̄ duo fratres de eodē monasterio fugerūt: atq̄ aliqua prius colloquēdo fratrib⁹ signa dederūt: qd̄ per appiam descendentes hierosolymā tenderent. Qui exeuntes diuerterūt de itinere: ⁊ vt a sequētib⁹ inueniri minime potuissent. reclusas criptas iuxta flāmeā portā inuenientes in eis se occultauerūt. Cum vō vespertinis horis requisiti minime in ↄgregatōe inuēti essent ascensis caballis eos quidā fratres secuti sunt p metroni portam exeuntes: vt eos in latinā portā vl' appiā viā seq̄rent. Subito ↄsilio eis ortū est: vt eos in salariā viam requirerēt extra ciuitatē. Igit pgentes deflexerūt in salariā: eos vō minime inuenientes per portā flāmeā decreuerūt reuerti. Cūq̄ reuerterent: mox vt equi eoꝝ ante criptas illas venerūt in quib⁹ se abscōderāt: fixerūt gradū. Pulsati ⁊ cōpulsi: passum mouere noluerūt. Cōsiderauerūt monachi: rem talē sine mysterio esse nō posse. Attenderūt ad criptas viderunt earū aditus missa maceria dānatos. Sed caballis suis nusq̄ euntib⁹: descendentesq̄ deposuerūt lapides qui in itroitu criptaꝝ positi fuerāt. Ingressi sunt: eosq̄ in eisdem tenebrosis latibulis consternatos terre inuenerunt. Qui ad monasteriū reducti: ex eodem miraculo ita meliorati sunt: vt eis multū pfuerit: ad parū tpis de monasterio defuisse.

De sancta simplicitate ⁊ patientia libertini similiter preposti. C. LIX.

Idem in dialogo lib. j. Vir reuerēdissimus libertin⁹ regis totile tpe: fundēsis monasterij ppositus fuit: dūq̄ darida gothoꝝ comes cū exercitu in eūdē locū venisset: dei seruus ex caballo quo sedebat ab hoīb⁹ eius est piect⁹. Qui iumēti dānū libenē ferens: etiā flagellū qd̄ tenebat diripientibus obtulit dicens. Tollite: vt habeatis qualiter hoc iumentū minare possitis. Quibus dictis: protinus se in oratione dedit. Cursu autem rapido predicti ducis exercitus peruenit ad fluuium noīe vulturnū: vbi equos suos ceperūt singuli hastis tundere calcarib⁹ cruētare: sed tñ equi verberib⁹ fessi: calcarib⁹ cruentati: fatigari poterāt mouen nō poterāt: sicq̄ aquā fluminis tāgere: q̄si mortale precipitiū pertimescebant. Cumq̄ diu sedendo sessores singuli fatigarent: vnus eorum intulit: quia ex culpa quā seruo dei in via facerent. illa sui itineris dispendia tolerabant. Qui statim reuersi post se. libertinum reperiunt in oratione pstratum. Cui cū dicerent surge tolle caballum tuum. Ille respondit. Ite cum bono ego opus caballo non habeo. Descendentes vō inuitum eum in caballo de quo deposuerant leuauerunt ⁊ protinus abscesserunt. Quorum equi tanto cursu fluuium transierunt: ac si alueus aquam minime haberet. Sicq̄ factū est: vt dum seruo dei vnus suus caballus redditur: omnes ⁊ singulis reciperentur. Eodem tempore in campanie partibus bucellinus cum francis venit. De monasterio vero prefati dei famuli rumor exierat q̄ multas pecunias haberet. Ingressi oratorium franci ceperunt seuientes libertinum querere. libertinū clamare. Vbi ille in oratione prostratus iacebat: mira valde res: querētes seuientesq̄ franci in eum impingebant: ⁊ ipsum videre non poterant. Sicq̄ sua cecitate frustrati: a monasterio vacui sunt regressi. Quadam die is qui post honorati exitum monasterij regimen tenebat: contra eundem libertinum in graui iracundia exarsit. ita vt eū manibus cederet. Et quia virgam qua eum ferire posset minime inuenit: comprehenso scabello suppedaneo ei caput ⁊ faciem tutudit: totūq̄ illius vultum tumentē ⁊ liuidum reddidit. Qui vehementer cesus ad stratū propriū tacitus recessit. Expletis hymnis matutinalibus ad lectum abbatis venit orationem sibi humiliter petijt. Cumq̄ ille pro vtilitate monasterij ad constitutionē cause egressus fuisset: multi viri noti ac nobiles qui eum valde semper honorabant. admirati requirebant: q̄d hoc esset qd̄ tam tumentē ⁊ liuidam faciē haberet. Quibus ille dicebat. Hesterno sero peccatis meis facientibus in scabello suppedaneo impegi: atq̄ hec ptuli. Sicq̄ vir sanct⁹ seruaris in pectore honorem veritatis ⁊ magistri: nec patris prodebat vitium nec falsitatis crimen incurrebat.

De hortolano eiusdē monasterij ⁊ fure deprehenso. C. LX.

In eodem mōasterio q̄dā magne vite monach⁹ erat hortolan⁹. Fur ad hortū venire ↄsueuerat p sepē ascēdē: ⁊ occulte olera auferre. Cūq̄ ille mlta plātaret q̄ min⁹ inueniret: ⁊ alia pedib⁹ ↄculcata. alia direpta ↄspiceret: totū hortū circūiēs: inuenit iter vñ fur venire ↄsueuerat. Qui in eundē hortū deambulās repperit etiā serpentē. Cui precipiens dixit. Sequere me. Atq̄ ad aditū furi pueniens: imperauit serpēti dicēs. In nomine ihesu christi precipio tibi: vt aditū istum custodias: ac furem huc ingredi non pmittas. Protinus serpens totū se in itinere in transuersum tetendit: ad cellā monachus redijt. Cumq̄ meridiano tempe cūcti fratres quiescerēt: more solito fur aduenit: ascendit sepem: ⁊ dū in hortū pedē poneret: vidit subito quia tensus serpens clausisset viā. Extremefact⁹ post semetipsū

concidit eiusq; pes per calciamentũ in sude sepis inhesit. Venit hortulanus: pendentẽ in sepe furẽ repperit. Serpẽti aũt dixit. Gr̃as ago deo impleſti qḋ iussi. Recede mõ. Qui illico abscessit: ad furẽ ꝟo ꝑueniẽs ait. Quid ẽ frat̃: tradidit te mihi deus. Quare in laborẽ monachorũ furtũ totiẽs facere presumpsisti. Qui hec dicẽs: pedẽ ei⁹ a sepe in qua inhe͂serat soluit: eũq; sine lesione deposuit. Cui dixit. Sequere me. Quẽ sequẽtẽ duxit ad aditũ horti: ⁊ olera que furto appetebat auferre: ei cũ magna dulcedine ꝓbuit dicens. Vade ⁊ post hec furtũ nõ facias: sz cũ necesse habes: huc ad me ingredere ⁊ q̃ tu cum peccato laboras tollere: ego tibi deuotus dabo.

De Virtutibus sancti abbatis equicij. C. LXI.

Vir sanctissimus equicius nomine in [illegible] part[illegible] ꝑ vite sue merito apud oẽs illic magne admirationi habebatur. Hũc cũ in iuuẽtute sua acri certamine carnis incentiua fatigarẽt: ⁊ hac in re a deo remediũ continuis precibus quereret: nocte quadã assistente angelo eunuchizari se vidit: eiusq; visione apparuit ꝙ omnẽ motũ ex genitalibus eius membris abscideret. Atq; ex eo tẽpore ita alienus extitit a tentatione: ac si sexũ non haberet in corpore. Qua virtutẽ fretus ex dei auxilio vt viris ante preerat: ita excepit postmodũ etiã feminis preesse. Quadã vero die: vna dei famula ex monasterio virginũ hortũ est ingressa. Que lactucã conspiciẽs concupiuit: eamq; signo crucis benedicere oblita: auidẽ momordit. Sed arrepta a diabolo protinus cecidit. Cumq; vexaretur: eidẽ patri equitio sub celeritate nunciatũ est vt veniret citius: ⁊ vt orando: succurreret. Moxq; vt portã monasterij idez pater est ingressus: cepit [illegible] ipse qui hanc arripuerat [illegible] clamare dicens. Egõ quid feci. Egõ quid feci. Sedebã michi sup lactucas. Venit illa ⁊ momordit me. Cui graui indignatiõe vt abscederet precepit vir dei: ⁊ locũ in dei famula non haberet. Qui protinus abscessit: nec eã attingere vltra preualuit. Quidaz vero felix nomine: nursie prouincie nobilis: cum eundem venerabilem virum sacrum hadusq; nõ habere conspiceret: ⁊ per singula loca discurrere: atq; studiose ꝑdicare: eũ quadã die familiaritatis ausu adijt dicens. Qui sacrũ ordinẽ nõ habes: atq; a romano pontifice sub quo degis ꝑdicatiõis licẽtiã nõ accepisti: ꝑdicare quõ ꝓsumis. Qua eius inquisitione compulsus vir sanctus: indicauit predicatiõis licẽtiã qualiter acceperit dicẽs. Ea q̃ mihi loqueris: ego quoq; mecũ ipse ꝑtracto. Sz nocte quadã speciosus mihi ꝑ visionez iuuenis astitit: atq; in lingua mea medicinale ferramentũ .i. flebotomũ posuit dicens. Ecce posui verba mea in ore tuo: egredere ad predicandũ. Atq; ex illo die etiã cum voluero: de deo tacere nõ possum. Tantus quippe illum ad colligẽdas animas deo feruor accẽderat: vt sic monasterijs preesset: quatinus ꝑ ecclesias ꝑ castra ꝑ vicos: ꝑ singulorũ quoq; fidelium domos circumquaq; discurreret: ⁊ corda audientiũ ad amorẽ patrie celestis excitaret. Erat vero valde vilis in vestib⁹: atq; ita despectus: vt si quis illuz fortasse nesciret: salutat⁹ etiã salutare despiceret. Et quotiẽs ad alia tendebat loca: iumentũ sedere consueuerat: qḋ esse despicabilius iumẽtis omnibus in cella potuisset reperiri: in quo etiã capistro ꝑ freno ⁊ veruecũ pellib⁹ pro sella vtebatur.

De [illegible] sanctorum constantij ⁊ marcellini. C. LXII.

Vir sanctus constantius: ecclesie beati stephani mansionarius [illegible] in eadem ecclesia oleum deesset: ⁊ vnde lampades accenderet omnimodo nõ haberet, omnes ecclesie lampades aqua impleuit: atq; in medio ex more papyrum posuit: quã allato igne succẽdit. Sicq; aqua arsit in lampadibus: ac si oleum fuisset. Perpende igitur cuius meriti vir iste fuerit: qui necessitate cõpulsus elementi naturã mutauit. Quia vero valde opinio sanctitatis eius excreuerat: multi hunc ex diuersis prouincijs anxie videre sitiebant. Quadã igitur die ex longinquo loco ad videndũ eũ quidam rusticus venit. Eadem vero hora casu contigerat: vt vir sanctus stans in ligneis gradibus reficiendis lampadibus deseruiret. Erat autẽ pusillus valde: exili forma atq; despecta. Cumq; is ad videndũ eum venerat: quis nam esset inquireret: hi qui illũ nouerant monstrauerũt q̃s esset. Sz sicut stulte mẽtis homines meritũ ex qualitate corporis metiunt̃: eũ paruulũ atq; despectũ videns: nõ credidit ꝙ ipse esset. Cui ipm esse dũ a pluribus fuisset astructum despexit ⁊ irrisit dicens. Ego grandẽ hominez credidi: iste autez de homine nihil habet. Qḋ vt vir dei constantius audiuit: lampades quas reficiebat protinus letus relinquẽs: ocius descẽdit ⁊ in ei⁹ rustici amplexũ ruit dicẽs. Tu solus es q̃ in me oculos apertos habuisti. Ex qua re pensandũ est: cuius apud se humilitatis fuit: q̃ despicientem se rusticũ amplius amauit. Qualis enim quisq; apud se lateat: contumelia illata probat. Eiusdẽ quoq; anchonitane antistes ecclesie venerabilis virtute marcellus fuit: cuius gressum dolore nimio podagrã cõtraxerat: eũq; familiares sui vbi necesse esset in manib⁹ ferebãt. Quadã ꝟo die: ꝑ culpã incurie eadez ciuitas succensa est. Cũq; vehementẽ arderet: ꝯcurrerũt omnes vt ignẽ extinguerent. Sed illis aquã certatim ꝓijcientib⁹ cũ obsistere nullus valeret deduct⁹ manib⁹ venit ep̃us: ⁊ tãta ꝑiculi necessitate cõpulsus familiarib⁹ suis se portãtib⁹ p̃cepit dicẽs. Cõtra ignez me ponite. Cepit aũt mirõ mõ in semetipsum incendiũ retorqueri: ac si reflectiõe sui impetus exclamaret se trãsire nõ posse. Sicq; factũ est vt flãma frigesceret: ⁊ attingẽ vlterius quicq; edificij nõ auderet. Perpẽdis pete cui⁹ sanctitatis fuerit: egrũ hoiẽz sedere: ⁊ flãmas exorando premere.

De Virtutibus sancti bonefacij epi. C. LXIII.

Vit vir vite venerabilis bonefacius nõie qui [illegible] ea ciuitate q̃ ferentis [illegible] ep̃atus officio tenuit: morib⁹ impleuit. Hic peractis missarũ solẽnijs cũ ad nobilis viri fortunati mensaz inuitatus venisset ꝑ usq; deo hymnũ diceret sicut quidã ludendi arte solent victũ q̃rere: repente ante ianuã vir cũ simia astitit: ⁊ cimbala ꝑcussit. Quẽ sanct⁹ vir sonitũ dedignat⁹ dixit. Heu heu mortuus est miser iste mortu⁹ est miser iste. Ego ad mensaz refectiõis veni. os adhuc ad laudẽ dei nõ apui: ⁊ ille cum simia veniẽs cimbala ꝑcussit. Subiũxit tñ tñ dicens. Ite ⁊ ꝑ charitate ei cibum potũq; tribuite: scitote tñ ꝙ mortu⁹ est. Qui infelix vir: dum panem ⁊ vinũ ex eadem domo ꝑcepisset: egredi ianuã voluit sed saxũ ingens subito de tecto cecidit: atq; in verticẽ venit: die vero altero fm viri dei sententiam funditus finiuit vitaz. Qua in re aperte pẽsandũ est: quatinus sit sanctis viris timor exhibendus: templa etenĩ dei sunt. Et ad iracundiã sanctus vir mouẽs quis alius ad irascendum nisi eiusdẽ templi inhabitator excitatur. Tanto ergo metuenda est ira iustorum quãto ⁊ constat: q; in eorum cordibus ille presens est qui ad inferendã vltionem quã voluerit inualidus nõ est. Alio tempore constantius presbyt̃ nepos eius equũ suum .xij. aureis vendidit: quos in ꝓpriam arcam ponens ad exercẽdum [illegible] ad episcopum pauperes venerunt: qui importune precabant̃: vt eis aliquid largiret̃. Sed vir dei q; quod tribueret nõ habebat: estuare cepit in cogitatione: ne ab eo pauperes vacui exirent. Cui repente ad memoriã rediit: q; cõstantius equum vendidisset: ⁊ preciũ in arca sua haberet. Absente igitur eo accessit ad arcam ⁊ pie violentus claustra arce cõminuit ⁊ .xij. aureos tulit: eosq; indigentib⁹ diuisit. Itaq; cõstantius reuersus arcam fractam repperit ⁊ caballi sui precium quod illic posuerat nõ inuenit cepit magna voce perstrepere. ⁊ cũ furore clamare. Cumq; eũ vir dei locutiõe blanda temperare voluisset: cepit ille cũ iurgio respõdere dicens. Omnes tecum viuũt: ego solus hic ante te viuere non possum. Redde mihi solidos meos. Quibus vocibus cõmotus episcopus: beate marie semper virginis ecclesiam est ingressus. Et eleuatis manibus stando cepit orare. Repente in sinu suo .xij. aureos inuenit quos in sinum furentis presbyteri proiecit dicens. Ecce habes solidos quos quesisti. Sed hoc notum tibi sit: q; post mortem meam tu huic ecclesie episcopus non eris propter auaritiaz tuã. Ex qua sententie veritate colligit̃: quia eosdem solidos presbyter pro adipiscẽdo episcopatu preparabat. Quadam die ingressus hortum magna hunc erucarũ multitudine inuenit esse coopertũ. Qui omne olus deperire cõspiciens ad easdem erucas ꝯuersus dixit. Adiuro vos in noĩe dñi nr̃i ihu christi recedite hinc atq; hec olera comedere nolite. Qui statim ad viri dei verbum ita omnes sunt egresse: vt ne vna quidem intra spacium horti remaneret.

De Donis ei⁹ [illegible] ⁊ eius [illegible]. C. LXIIII.

A tempore quo cũ matre sua puer habitabat egressus hospitium nunq; sine linea crebro etiã sine tunica reuertebat̃: q; mox vt nudũ quẽpiã repperisset vestiebat. Die quadã mat̃ eius horreũ ingressa: pene omne triticũ qḋ sibi in stipendio toti⁹ anni parauerat: inuenit a filio suo paupib⁹ expẽsuz. Cũq; semetipsaz alapis pugnisq; tunderet: ꝙ q̃si anni subsidia ꝑdidisset: superuenit bonefacius puer dei eãq; vbis quib⁹ valuit cepit ꝯsolari. Que cũ nihil ꝯsolationis admitteret: hãc rogauit ab horreo exire: seseq; illic protinus in orationẽ dedit. Post paululũ egressus ad horreũ mr̃ez reduxit. Qḋ ita tritico plenũ inuentũ est sicut anũ plenũ nõ fuerat. Quadã ꝟo die dũ in vestibulo puer bonefaci⁹ staret: vulpes ex more venit: ⁊ gallinam abstulit. Ipse aũt ocius ecclesiã intrauit: ⁊ se in orationẽ ꝓsternens dixit. Placet tibi dñe. vt de nutrimẽto matris mee mãducare non possum: ecce enĩ gallinas q̃s nutrit: vulpes comedit. Qui ab orone surgẽs ecclesiã est egressus. Mox vulpes rediit gallinaz quã in ore tenebat dimisit. atq; ipsa moriẽs. ante eius oculos in terraz cecidit.

¶ De Muliere voluptuosa per sanctum fortunatum epm̃ sospitati a legione demonum curata. C. LXV.

Matrona quedã nobilis in vicinio ptib⁹ tuscie habebat nurũ q̃ intra breue quo filium eius acceperat: cũ eadẽ socru sua ad dedicationẽ oratorij beati sebastiani martyris fuerat inuitata. Nocte vero eadẽ qua subsequẽti die ad dedicationẽ p̃dicti oratorij fuerat pcessura: voluptate carnis deuicta: a viro suo sese abstinere nõ potuit. Cumq; mane facto ↄsciẽtiã deterreret ppetrata carnis delectatio: pcessionẽ vo imperaret verecũdia: plus erubescẽs vultũ hoim̃ q̃ dei metuens iudiciũ: cũ socru sua ad dedicatũ oratoriũ pcessit. Mox vo vt martyris oratoriũ sũt ingresse matrone nurũ malign⁹ spũs arripuit: τ coram omni pplo vexare cepit. Eiusdẽ vo oratorij p̃sbyter: dũ hãc vehementissime vexare ↄspiceret: ex altari prin⁹ syndonẽ tulit: eãq; cooperuit. Sz τ hũc repẽte simul τ diabolus inuasit: qz vltra vires voluit q̃c q̃ p̃sumere. Ducta itaq; est ad flumiũ atq; in aquã mersa. Ibiq; diu eius incãtatiõib⁹ agere malefici moliebant: vt is q̃ eã inuaserat diabolus exiret. Sz miro dei iudicio dũ puersa arte ab ea vn⁹ repellit: in eã subito legio intrauit. Cepit ex h̃ illa tot motib⁹ agitari tot vocib⁹ clamoribusq; pstrepe: quot spiritib⁹ tenebat. Tũc inito ↄsilio: parẽtes ei⁹ sue pfidie culpã fatẽtes: hãc ad virũ dei fortunatũ epm̃ deferũt eiq; reliquerũt. Quã ille suscepta se dieb⁹ τ noctib⁹ i orõnẽ dedit. Nõ post multos dies eam sanã atq; icolumẽ reddidit.

¶ De Ceteris eiusdẽ epi virtutib⁹. C. LXVI.

Alio quodam tpe eidẽ dei famulus ex obsesso quodam immũdũ spm̃ excussit. Qui spũs aduesꝑascẽte iã die pegrinũ quẽpiã esse se simulãs: circuire cepit plateas ciuitatis τ clamare. O virũ sanctũ fortunatũ epm̃: ecce q̃d fecit: peregrinũ hoiẽ de hospicio suo expulit: quero vbi requiescere debeã: τ in ciuitatẽ eius nõ inuenio. Tunc q̃dã in hospicio cũ vxore sua τ paruulo filio ad prunas sedebat: qui voces eius audiens: τ q̃d ei episcopus fecerit requirens: hunc hospicio inuitauit: τ sedere secũ iuxta prunas fecit. Cũq; vicissim aliqua confabularentur: paruulum eius filiũ isdẽ malignus spiritus inuasit: τ in easdẽ prunas proiecit ibiq; mox eius animã excussit. Qui orbatus miser: vel quẽ ipse susceperit: vel quẽ episcopus expulisset agnouit. Multa preterea videntur bona sed non sunt qz bono animo non fiunt. Ego n. istũ hunc virũ qui dũ quasi hospitalitatẽ exhiberet orbatus est: nõ pietatis opere delectatum estimo: sed episcopi derogatione: nã pena subsequẽs innotuit: q̃ precedẽs illa susceptio sine culpa nõ fuit. Sũt nãq; nonnulli q̃ iccirco bona facere student: vt gratiã aliene operationis obnubilent: nec pascuntur bono quod faciunt: sed laude boni qua ceteros premũt. Qua de re existimo hũc ostentationi potius intẽdisse q̃ operi vt meliora q̃ epus fecisse videret. Accessit idẽ vir sanctus aliquando rogatus: ad locũ vbi iacebat corpus exanime: ibiq; se in orationẽ dedit. Defunctũ p nomẽ vocauit: dicens. Frater marcelle. Ille autẽ ac si leuiter dormiens oculos aperuit: atq; ad episcopũ respiciens: dixit. O quid fecisti: o quid fecisti. Quid inquit episcopus. At ille ait. Duo hesterno die venerunt: qui me eijcientes ex corpore in bonũ locũ duxerunt: hodie autẽ vnus missus est qui dixit. Reducite eũ: quia fortunatus episcopus in domũ illius venit. Quib⁹ expletis verbis mox ex infirmitate conualuit: τ in hac vita diutius mãsit. Nec tñ credẽdũ ẽ quia locũ quẽ acceperat perdidit: quia dubiũ nõ est q̃ intercessoris sui precib⁹ potuit post morẽ melius viuere qui τ ante mortem studuit domino placere.

¶ De Virtutib⁹ sanctoꝝ martirij τ seueri. C. LXVII.

Quidã aut in valeria puincia marcirius noie deuot⁹ valde deo famulus fuit. Qui dũ quadã die fratres illius subcinericiũ panem fecissent: eiq; oblit essent signũ crucis imprimere: vt in hac prouincia crudi panes ligno signari solent: affuit: eisq; referentibus signatũ non fuisse cognouit. Cumq; iam panis prunis τ cineribus esset coopert⁹ dixit. Quare hunc minime signastis. Hec dicens: signũ crucis digito contra prunas fecit: ptinus immensum crepitũ panis dedit. Qui dum coctus fuisset ab igne subtractus ea cruce signatus inuent⁹ est q̃ non contactus sed fides fecerat. Erat quidã vir vite valde admirabilis nomine seuerus: ecclesie beate marie virginis sacerdos. Hunc cũ quidã paterfamilias ad extremũ venisset diem missis concite nũciis: rogauit vt ad se quãtoci⁹ veniret: suisq; orationibus p peccatis eius intercederet: vt acta de malis suis penitẽtia: solutus culpa τ corpore exiret. Qui. s. sacerdos inopinate contigit: vt ad putandã vineã esset occupatus atq; ad se venientibus diceret: antecedite: ecce ego vos subsequor. Cũq; videret sibi in eodẽ opere paꝝ aliq̃d superesse paululũ morã fecit vt opus quod minimũ restabat explere. Quo expleto: cepit ad egrũ pergere. Eunti vo in itinere: occurrentes hi qui prius venerãt obuiam facti sunt: dicẽtes. Quare tardasti pater: noli fatigari: qz iam defunctus est. Quo audito: ille contremuit: magnisq; vocibus se interfectorẽ illius clamare cepit. Flens itaq; puenit ad corpus defuncti seq; corã lecto illius cũ lachrymis in terram dedit. Cũq; vehement̃ fleret: seq; reũ mortis illius clamaret: repẽte defunctus aiaz recepit. Cũq; eũ requirerẽt vbi fuerit: vel quõ redisset ait. Tetri valde erãt homines qui me ducebant: ex quoꝝ ore. τ naribus ignis exibat: quẽ tolerare non poterã. Cũq; per obscura loca me ducerẽt: subito pulchre visionis iuuenis cũ alijs nobis euntib⁹ obuiaz factus est: qui me trahentib⁹ dixit. Reducite illũ: qz seuer⁹ p̃sbyter plãgit: eius enim eũ lachrymis dñs donauit. Qui. s. seuerus ptinus de terra surrexit: eiq; penitẽtiã agenti opem sue intercessiõis pbuit. Et dũ per dies. vij. de ppetratis culpis penitẽtiã eger redeuiuus ageret. viij. die letus de corpe exiuit. Perpende queso hunc seuerum q̃ dilectũ dñs attendit: quẽ ↄtristari nec ad modicũ ptulit.

¶ De Sctõ bñdicto abbate τ ei⁹ ṽtute ↄ̃ demões. C. LXVIII.

Idem in. ii. lib. Fuit vir vite venerabilis gratia benedict⁹ τ noie a puericia cor gerens senile h̃ in mõte cassino habitans: cõmorantẽ circũquaq; multitudinẽ p̃dicatione ↄtinua ad fidẽ vocabat. Sed hoc antiqu⁹ hostis tacite nõ ferẽs apta visione eiusdẽ patris se oculis ingerebat: τ magnis clamorib⁹ vim se perpeti cõquerebat. ita vt voces illius etiaz fratres audirẽt: q̃uis ei⁹ imaginem minime cernerent: prius eteñ hunc vocabat ex noie dicens. Benedicte benedicte. Et cum eũ sibi in nullo respondere cõspiceret protinus adiungebat. Maledicte non benedicte: quid mecũ habes Quid me persequeris. Quadam die dum fratres habitacula ↄstruerent celle, lapis in medio iacebat: quem in edificium leuare decreuerunt. Sed ita imobilis mãsit: ac si radicitus in terra tenerent vt palam daretur intelligi: q̃ sup eum ipse per se antiquus hostis sederet Difficultate igit̃ facta ad virum dei missum est. Qui mox venit: orationẽ faciens benedictionẽ dedit: τ tanta lapis celeritate leuatus est ac si nullũ prius pondus habuisset. Tũc in conspectu viri dei placuit vt in loco eodem terrã foderent. Quã dum fodiendo altius penetrarent: τ ereum illic idolum fratres inuenerunt. Quo ad horaz casu in coquinam proiecto: exire ignis repente visus est: atq; in cunctorum monachorũ oculis: qz omne eiusdem coquine edificium consumeretur ostendit. Cũq; iaciendo aquam: τ ignem quasi extinguendo pstreperent: pulsatus eodẽ tumultu vir domini aduenit. Qui eundẽ ignem in oculis fratrum esse in suis vo non esse considerans caput protinus in orationẽ flexit: τ vt oculos suos signarent monuit: τ sanum illud coquine edificium assistere cernerent τ flãmas quas antiquus hostis finxerat non viderent. Rursum dum fratres parietem paulo altius edificarent vir dei orationis studio intra cellule sue claustra morabat. Cui antiquus hostis insultãs apparuit: τ q̃ ad laborantes fratres pergeret indicauit. Quod etiam vir dei per nuncium fratribus celerrime indicauit dicens. Fratres caute vos agite: qz ad vos hac hora malignus spiritus venit: is qui mandatum detulit: vix verba compleuerat τ malignus spiritus eundem parietem qui edificabat euertit: τ vnum puerulum monachum cuiusdã curialis filiũ opprimens ruina contriuit. Cõtristat̃ omnes patri benedicto studuerunt hoc celeriter cum graui luctu nũciare. Tunc isdem pater: ad se dilaceratũ puerũ deferri iubet. Quẽ portare nõ nisi in sago potuerũt quia collapsi saxa parietis: eius nõ solum membra sed etiã ossa contriuerant. Vir dei orationi instantius incubuit: hora eadem hũc incolumen ad eundem iterum laborem misit.

¶ De Spũ pphetie quo futura vł absẽtia nũciabat. C. LXIX.

Cepit vo inter ista etiã pphetie spũ pollere. ventura predicẽ: p̃sentib⁹ absentia nũciare. Gothorũ tpibus cũ rex eoꝝ totila sanctũ virũ pphetie spm̃ habere audisset ad eius monasteriũ pergens paulo longi⁹ substitit eiq; se venturũ esse nũciauit. Quidã vo eius spatarius riggo dicebat: cui calciamenta sua prebuit eũq; indui regalib⁹ vestib⁹ fecit: quẽ quasi in psona sua pgere ad dei hominẽ precepit. Quẽ ille venientẽ cõspiciẽs: clamauit dicens. Pone fili, pone hoc q̃d portas nõ est tuũ. Qui riggo protin⁹ in terrã cecidit: τ qz tãto viro illudere presumpsisset expauit. Tũc per se isdẽ totilã ad dei hominẽ accessit Quẽ cũ longe sedentẽ cerneret: nõ ausus accedere se in terraz dedit. Quẽ de terra leuans de suis actib⁹ increpauit: τ cũcta q̃ illi erãt ventura prenũciauit: dicẽs. Multa mala facis: multa mala fecisti. iã aliq̃n ab antiquitate cõpescẽ. Et quidẽ romã ingressur⁹ es: mare trãsiturus. ix. annis regnabis τ decimo morieris. Quibus audit rex vehementer territus: orõne petita recessit: atq; ex eo tpe min⁹ crudel̃ fuit. Quo-

dam tempore exhilaratus noster transmissus a domino suo fuerat: vt dei viro in mōasteriū: vino plena duo lignea vascula: q̄ vulgo flascones vocant deferret. Qui vinū detulit: alterū vero pgēs ī itinere abscōdit. Uir aūt dñi quē facta absentia latere nō poterāt: vinū cū grat iarū actiōe suscepit: et discedētē puerū monuit dicēs. Uide fili de illo flascone quē abscōdisti: iā nō bibas. Sz inclina illū caute: et inuenies qd̄ intus habet. Qui cōfusus valde a dei hoīe exiuit: et reuersus volēs adhuc pbare qd̄ audierat: cū flasconē iclinasset: de eo ꝓtin⁹ serpēs ē egressus. Tūc exhilarat⁹ puer p̄ h̄ qd̄ in vino repperit: expauit malum qd̄ fecit. Alio tpe in eadē cāpanie regiōe fames incubuerat: iāqȝ in benedicti monasterio triticū deerat: panes vero pene oēs cōsumpti fuerāt: vt nō plusq̄. v. ad refectiōis horā fratrib⁹ inueniri potuisset. Cūqȝ eos venerabilis pater cōtristatos cerneret ait. Quare de panis inopia vester aīus cōtristat. Hodie q̄dē minus ē: sed die crastina abūdāter habebitis. Sequēti aūt die. cc. farine modij: ante fores celle in saccis sūt iuēti. Qd̄ oīpotēs de⁹ q̄b⁹ deferētib⁹ trāsmisisset: nūc vsqȝ manet icognitū. Qd̄ cū fratres cernerēt: dño grās referētes didicerūt iā de abūdātia nec in egestate dubitare.

Qualiter In somnis apparens cuidā quid agendum esset ostendit. C. LXX.

Quodā fideli viro fuerat rogat⁹: vt in ei⁹ predio cōstruere monasterium debuisset. Qui et rogāti cōsentiēs: deputatis fratrib⁹ prēm cōstituit dicēs. Jte: et die illo venio et ostēdo vobis: in quo loco oratoriū: in quo etiā refectoriū fratrū: in quo susceptionē hospitū: vel quecūqȝ sūt necessaria edificare debeatis. Qui benedictiōe pcepta: illico pexerūt. Nocte vero qua ꝓmissus illucebat dies eidē seruo dei quē ibi prēz cōstituerat: ac ei⁹ ꝓposito vir dñi ī somnis apparuit: et loca singula vbi q̄d edificare debuisset subtiliē designauit. Cūqȝ vterqȝ a somno surgeret: sibinuicē qd̄ viderāt retulerūt. Nō tñ visioni illi oīno fidē dātes: virū dei expectabāt. Cūqȝ cōstituto die nō venisset ad eū sūt reuersi dicētes. Expectauimus pater vt venires sicut ꝓmiseras: et nobis ostēderes vbi q̄d edificare debemus: et nō venisti. Quib⁹ et ipe ait. Nunq̄d sicut ꝓmisi nō veni. Nunq̄d vtrisqȝ vobis dormiētib⁹ nō apparui: et loca singula designaui. Jte et sicut p̄ visiōē audistis: omne habitaculū monasterij ita cōstruite. Uix ipsa petre cōmunis eius locutio a virtutis erat pondere vacua: qr cui⁹ cor se ī alta suspēderat: nequaq̄ vba de ore eius incassum cadebāt.

De Ceteris eius miraculis. C. LXXI.

Quadā aūt die. dū q̄li ei⁹ puerulus monachus parētes suos vltra q̄ⷨ debuit diligēs: et ad eorū habitaculū tēdēs: sine bñdictiōe de monasterio exisset: eo die mox vt ad eos puenit: defunct⁹ est. Cūqȝ esset sepultus die altero ꝓiectū foras corp⁹ ei⁹ inuētū ē. Qd̄ rursus tradere sepulture curauerūt. Sed et sequēti die: ita ꝓiectū exterius vt prius inuenerūt. Tūc concite ad benedicti vestigia currētes: cū magno fletu petierūt: vt ei suā gratiā largiri dignaret. Quib⁹ vir dei manu sua ꝓtinus cōmunionē dñici corpis dedit: dicēs. Jte et hoc dñicū corp⁹ sup̄ pectus eius cū magna reuerentia ponite: eūqȝ sepulture tradite. Qd̄ dū factū fuisset susceptū corpus eius terra tenuit nec vltra piecit. Quadā die vir dei: dū ad beate iohānis oratoriū pergeret: ei antiquus hostis ī mulo medici specie obuiā venit: cornu et trepidā ferēs. Quē cū requisisset dicēs: vbi vadis. ait mihi. Ecce ad fratres vado: potionē eis dare. Unū igit seniorē monachū inuenit aquā hauriētē: in quo statim īgressus eū in terrā ꝓiecit. Quē cū vir dei ab orōne rediēs tā crudeliter vexari cōspiceret ei alapā dedit: et ab eo malignū spiritū ꝓtin⁹ excussit: ita vt ad eū vlteri⁹ redire nō auderet. Gothorū q̄dā galla noīe: auaritie estu succēsus: in rapinā reȝ inhians: dū quendā rusticū tormētis crudelib⁹ affligeret: vict⁹ penis rustic⁹: se res suas benedicto dei famulo cōmēdasse ē cōfessus vt dū h̄ a torquēte creditur: suspēsa iterim crudelitate: ad vitā hore rapent. Tūc eū idē galla loris fortib⁹ astringēs ante equū suū cepit ipellere vt q̄s eēt benedict⁹ q̄ ei⁹ res susceperat demōstraret. Quē ligatis brachijs rustic⁹ antecedēs: duxit ad sancti viri mōasteriū: eūqȝ ante igressuȝ celle solū sedere repit: et legētē. Eidē aūt subsequēti et seuiēti galle rustic⁹ dixit. Ecce iste est de quo dixerā benedict⁹ pat. Quē dū feruido spū cū peruerse mētis īsania fuisset intuit⁹: cepit vocibus clamare dicēs. surge: surge: et res istius rustici redde q̄s accepisti. Ad cui⁹ vocez vir dei oculos ꝓtin⁹ leuauit a lectiōe: eūqȝ intuit⁹: mox etiā rusticū q̄ ligat⁹ tenebat attēdit. Ad cui⁹ brachia dū oculos deflexisset: miro mō tāta se celeritate ceperunt alligata brachijs lora dissoluere: vt dissolui tā cōcite nulla hoīum festinatiōe potuissent. Ad tāte potestatis vim tremefact⁹ galla ad terrā corruit: et ceruicē crudelitatis rigidū ad ei⁹ vestigia inclināns: orationibus se illius cōmēdauit.

De Sctā scholastica sorore ei⁹ et visiōib⁹ ei ostēsis. C. LXXII.

Soror eius scolastica: dño ab infantie tpe dedicata: ad eū semel per annū venire cōsueuerat. Ad quā vir dei nō longe extra ianuā in possessiōe monasterij descēdebat. Quadā vero die venit ex more et ad eā cū discipulis descēdit. Qui totū diē in dei laudib⁹ sacrisqȝ colloquijs ducētes: incūbētib⁹ iam nocti tenebris simul acceperūt cibos. Cūqȝ adhuc ad mensaz sederēt: et inter sacra colloquia tardior se hora protraheret: eadē sanctimonialis soror eius eū rogauit: dicēs. Queso te vt hac nocte me nō deseras vt vsqȝ mane aliquid de celesti vite gaudijs loquamur. Cui ille rīdit. Quid est qd̄ loq̄ris soror. Manere extra cellā nullaten⁹ possum. Tāta vero erat celi serenitas: vt nulla in aere nubes appēt. Sanctimonialis aūt: cū verba fratris negantis audisset insertas digitis man⁹ sup̄ mēsaz posuit et caput in manib⁹ dñm rogatura declinauit. Cūqȝ leuaret de mensa caput tāta choruscationis et thonitrui virt⁹ tātaqȝ īundatio pluuie erupit: vt neqȝ benedictus: neqȝ etiā fratres q̄ cū eo aderāt: extra limē pedē mouē possent. Cepitqȝ cōqueri cōtristatus dicēs. Parcat tibi deus soror: quid est qd̄ fecisti. Cui illa respōdit. Ecce te rogaui: et audire me noluisti: rogaui dominū meū: et audiuit me. Sicqȝ factū est: vt totā noctē puigilem ducerent: atqȝ p̄ sacra spiritalis vite colloquia se se vicaria relatiōe saciarēt. Cūqȝ die altero eadem femina ad cellam propriā recessisset: vir dei ad monasteriū rediit. Cum ecce post triduū in cella cōsistens eleuatis in aera oculis: vidit eiusdem sororis sue animam de eius corpe egressaz in colūbe specie celi secreta penetrare. Qui tante eius glorie cōgaudēs deo gratias reddidit: eiusqȝ obitū fratribus denūciauit. Quos etiā protinus misit: vt ei⁹ corpus ad monasteriū deferrēt: et in sepulchro qd̄ sibiipsi p̄parauerat ponerent. Quo audito cōtigit vt quorū mens vna semper in deo fuerat: eorū quoqȝ corpora nec sepultura separet. Cumqȝ vir dei benedictus adhuc quiescentibus fratrib⁹ instans vigilijs: nocturne oratiōis tempora preuenisset: ad fenestram stans et dominū deprecās: subito respiciens vidit fusam lucem desuper cūctas noctis tenebras effugasse: tantoqȝ splendore clarescere vt diem vinceret lux illa que inter tenebras radiasset. Mira aūt res in hac speculatione secuta est: qr sicut postea ipse narrauit: omnis etiam mūdus quasi sub vno solis radio collectus ante oculos eius adductus est: qui dū intentā oculorū aciem in hoc splendore infigeret: vidit germani capuani episcopi animā ī sphera ignea ab angelis in celum ferri.

De Judeo signato qui episcopi tentationem a demonibus vidicit. C. LXXIII.

Idem in li. iii. Ad memoriā venit q̄d ergā andree fundane ciuitatis epm diuina misericordia fecerit. Hic nāqȝ vir cū vitā multis plenā virtutibus duceret: seqȝ in arce cōtinētie custodiret: quādā sanctimonialē quā secum prius habuerat noluit ab episcopi sui cura repellere: sed certus de sua eiusqȝ cōtinentia: secum hanc pmisit habitare. Ex qua re actum est vt antiquus hostis apud eius animū aditum tentationis exquireret. Nam cepit speciē eius oculis mentis illius imprimere: vt illectus nephanda cogitaret. Quadam vero die: quidā iudeus ex campanie partib⁹ romā veniēs: apue iter capebat. Qui ad fundanū cliuū pueniēs: cū diē iaz aduesperascere cerneret: et quo declinare possz minime reperiret iuxta appollinis templum fuit: ibiqȝ se ad manendum cōtulit. Qui ipsum loci illius sacrilegiū pertimescens q̄uis fidē crucis minime haberet: signo tñ crucis se munire curauit. Nocte aūt media pro solitudinis pauore turbatus peruigil iacebat: et repēte cōspiciēs: vidit malignorū spirituū turbam q̄si in obsequiū cuiusdā ptātis preire: eū vero q̄ ceteris preerat in eiusdē gremio loci cōsedisse. Qui cepit singulorū spirituū obsequētium sibi cās et actus discutere: q̄ten⁹ vnusq̄sqȝ quātū neq̄tie egisset inueniret. Cūqȝ singuli spūs ad inquisitionē ei⁹ exponerēt: q̄d opa cōtra bonos fuissent: vnus in mediū ꝓsiluit qui in andree epi aīuz per speciē sanctimonialis femine q̄ in episcopio eius habitabat: quātaȝ tentationē carnis cōmouisset aperuit. Cum vero hoc malignus q̄ preerat spūs inhianē audiret: et tanto sibi factū lucrū grande crederet quanto sanctioris viri aīuz ad lapsum perditōis inclinaret: ille spūs qui hec eadē fatebat adiūxit: qr vsqȝ ad hoc quoqȝ die preterito vespertina hora eius mentē traxerit: vt in terga eiusdem sanctimonialis femine blandiens alapā daret. Tunc malignus spūs et humani generis antiqu⁹ inimicus: exhortatus hūc blāde est: vt pficeret qd̄ ceperat: quatenus ruine illius singularē inter ceteros palmā teneret. Cūqȝ iudeus q̄ aduenerat hec vigilās cerneret et magne formidinis anxietate palpitaret: ab eodē spū qui cunctis illic obsequētibus preerat iussum est: vt requirerent quisnā esset ille: q̄ iacere in templo eo

dem presumpsisset. Qui maligni spiritus pgentes τ subtilius intuen tes cruci mysterio signatū viderūt mirātesq̄ dixerūt. Ue ve vas vacuū τ signatū. Quib⁹ h̄ renūciātib⁹: cūcta illa malignoꝝ spirituū turba disparuit. Iudeus vo q̄ h̄ audierat illico surrexit atq̄ ad epm cū festinatiōe puenit. Quē in ecclesia sua repiēs seorsū multū: et qua tē tatiōe vrgeret̄ inqsiuit. Cui ɔfiteri epus tētationē suā verecūdat⁹ noluit. Cū vo ille diceret q̄ in illa tali dei famula praui amoris oculos inecisset: τ adhuc epus negaret adiūxit dicēs. Quare negas qḋ inquiris q̄ ad h̄ vespe hesterno eo pduct⁹ vt posterioꝛa ei⁹ alapa feriret. Ad q̄ nimirū vba deprehēsum se epus itueēs: humilr̄ est ɔfessus qḋ prius ptinacit̄ negauit. Cui⁹ ruine τ verecūdie isdē iudeus ɔsulēs: q̄liter hoc cognouisset: vel ea q̄ in ɔuētu malignoꝝ spirituū de eo audisset indicauit. Qḋ ille cognoscēs: sese in terrā ,ptinus in oratiōnē dedit: moxq̄ de suo hab:taculo nō solū eadē dei famulā s̄ τ oēs quoq̄ feminā q̄ in eius illic obsequio habitabat expulit. In eodē vo tēplo appollinis beati andree apl̄i repēte oratoriū fecit τ omni illa tētatiōe carnis fundit⁹ caruit. Iudeū vo eius visiōe τ increpatiōe saluatus est ad eternā salutē traxit.

¶ De Sanctis episcopis dacio mediolanen. τ sabino placentino. C. LXXIIII.

Um dacius mediolanēsis vrbis epus cā fidei ex actione ad ɔstātinopolitanā vrbē pgeret corinthū puenit. Aspexit eminus domū ɔgruētis magnitudinis: eāq̄ sibi pparari ad hospitādū iussit. Cūq̄ eiusdē loci incole dicerēt: in ea hūc manere nō posse: q̄ multis iā annis hanc diabolus ibabitaret atq̄ ideo vacua remāsisset: dacius rn̄dit. dicēs. Immo ideo hospitari in domo eadē debemus: si hāc malignus spiritus inuasit: τ ab ea hoīum habitationē repulit. Itaq̄ nocte cū vir dei q̄esceret: antiquus hostis imēsis vocib⁹ cepit imitari rugit⁹ leonū. balat⁹ pecoꝝ: rugit⁹ asinoꝝ sibilos serpētū: grūnit⁹ porcoꝝ: τ stridores soricū. Cūq̄ repēte dacius tot bestiaꝝ vocib⁹ excitat⁹ surrexit vehemēter iratus: τ cōtra hostē cepit clamare dicēs. Bene tibi cōtigit miser: τ q̄ imitari dn̄m indigne noluisti: ecce vt dign⁹ es bestias imitaris. Ad quā eius vocē deiectiōe suā spiritus malignus erubuit: q̄ eandē domū ad exhibenda monstra que ɔsueuerat vlterius nō itrauit. Venerabilis viri venācij epi miraculū relatiōe cognoui quod in placentia vrbe perhibet gestū. In ea nāq̄ ciuitate sabinum nomine fuisse asserunt mire virtutis episcopum. Cui dum die quadā suus diacon⁹ nūciasset q̄ eridanus fluuius alueū egressus: ecclesie agros occupasset: totaq̄ illic loca nutriendis hoīb⁹ profutura teneret: respondit dicens. Uade τ dic ei. Mandat tibi episcopus vt te compescas: τ ad propriū alueū redeas. Quod diaconus eius audiens despexit: τ irrisit. Tūc vir dn̄i accersito notario: dictauit dicēs. Sabin⁹ dn̄i ihesu christi seruus: cōmonitoriū pado. Precipio tibi in nomine dn̄i ihesu: vt de alueo tuo in locis istis vlterius nō exeas: nec terras ecclesie ledere presumas. Atq̄ eidē notario subiunxit dicēs. Uade hoc scribe: τ in aquā eiusdē fluminis proice. Quo facto sanct⁹ viri preceptū suscipiens: statim se a terris ecclesie fluminis aqua compescuit: τ ad propriū alueū reuersa: exire vlterius i loca eadē nō psumpsit. Qua in re petre q̄d aliud q̄ inobedientiū hominū duricia ɔfunditur: quando in virtute ihesu etiam elementum irrationabile sancti viri preceptis obediuit.

¶ De Sancto isaac spoletano. C. LXXV.

Emporibus gothoꝝ fuit iuxta spoletanā vrbē vir vite venerabilis isaac nomine. Hic cū pmo de syrie ptib⁹ ad spoletanā vrbē venisset igressus ecclesiā a custodib⁹ petijt vt sibi q̄tū vellet licētia ɔcederet̄ orādi: eūq̄ horis secretioꝝib⁹ egredi nō vrgerēt. Qui mox ad orādū stetit: diē quoq̄ tertiū in oratiōe pegit. Cūq̄ h̄ vn⁹ ex custodib⁹ supbie spū iflat⁹ cerneret vnde pficere debuit: inde ad defect⁹ dāna puenit. Nā hūc simulatoꝛē dicere: τ vbo rustico cepit impostorē clamare: qui se tribus diebus τ tribus noctibus orare ante oculos hominū demonstraret. Qui τ ,ptinus virū dei alapa percussit: vt quasi religiose vite simulator de ecclesia cū ɔtumelia exiret. Sed hūc repēte vltor spūs inuasit: τ ad viri dei vestigia strauit: ac p os illius clamare cepit: isaac me eijcit. Uir quippe peregrinus quo censeretur nomine nesciebat̄: sed eius nomen ille spiritus prodidit qui se ab illo posse eijci clamauit. Mox aūt sup vexati corpus vir dei incubuit: τ malignus spiritus qui eum inuaserat abscessit. Currere viri τ femine nobiles τ ignobiles pariter ceperūt: certatimq̄ eū in suis raꝑere domibus conabat̄. Egressus vrbē nō longe desertū locū reppe rit: ibiq̄ sibi humile habitaculū ɔstruxit. Ad quē dum multi pergūt: exēplo illius eterne vite accendi desiderio ceperūt: atq̄ sub eius magisterio in dn̄i seruitiū se dederunt. Cūq̄ ei crebas discipuli humiliter innuerent vt pro vsu monasterij possessiones que offerebantur acciperet: ille sollicitus sue paupertatis custos fortē sniam tenebat dicens. Monachus qui in terra possessiones querit monachus nō est. Sic quippe metuebat paupertatis sue securitatem perdere. sicut auari diuites solent perituras diuitias custodire.

¶ De Omnibus dem eius miraculis. C. LXXVI.

Hi itaq̄ prophetie spiritu: magnisq̄ miraculis longe lateq̄ habitatib⁹ vera eius inclaruit. Nā die q̄dā ad vesperū in hortū monasterij se cit iactare ferramēta: q̄ vsitato nos noīe vangas vocam⁹ dixitq̄ discipulis suis. Tot vangas i hortū proijcite τ citius redite. Nocte vo eadē dum ex more cū fratrib⁹ ad exhibēdas laudes dn̄o surrexisset pcepit dicens. Ite τ operarijs nostris coquite pulmentū vt mane primo sit paratū. Facto aūt mane fecit deferri pulmentum qḋ parari iusserat. atq̄ hortū cū frīb⁹ igressus quot vangas iactari pcepat: tot in eo laborātes operarios iuenit Ingressi q̄ppe fures fuerant s̄ mutata mēte p spūs apprehēderūt vāgas q̄s inuenerūt: τ ab ea hora q̄ igressi sunt quousq̄ vir dn̄i ad eos veniret: cūcta horti illius spacia q̄ inculta fuerant coluerunt. Quib⁹ vir dn̄i mox vt ingressus est ait. Gaudete frēs multum laborantes: iam q̄escite. Quib⁹ illico alimenta q̄ detulerat prebuit: eosq̄ post tāti laboris fatigationē refecit. Sufficienē aūt refectis ait. Nolite malū facere. Quotiens de horto aliquid vultis: ad horti aditū venite: τ tranq̄lle petite: cū benedictiōe pcipite. τ a furti prauitate cessate. Quos statim collecti olerib⁹ onustari fecit. Actūq̄ est vt q̄ ad hortū nocituri venerant: cū labore sui premio τ repleti ab eo τ innocui redirent. Alio quoq̄ tpe accesserūt ad eū pegrini q̄dē misericordiā postulātes scissis vestimētis: pānisq̄ obsiti. ita vt pene nudi viderent̄. Cūq̄ hūc vestimēta peterēt eoꝝ verba vir dn̄i tacit⁹ audiuit. Qui vnū ex discipulis suis ,ptinus silent̄ vocauit: eiq̄ pcepit dicēs. Uade τ in illa silua in tali loco cauam arborē reqre: τ vestimēta q̄ in ea inueneris affer. Cūq̄ discipulus abisset arborem vt fuerat iussum exq̄siuit. Uestimēta repperit τ latenter detulit magistro. Que vir dei suscipiēs pegrinis nudis τ petērib⁹ ostēdit τ pbuit dicens. Uenite: q̄ nudi estis ecce tollite τ vestite vos. Hec illi induētes: recognerūt q̄ posuerūt magnoq̄ pudoꝛe ɔsternati sunt: τ q̄ fraudulent̄ vestimenta querebāt aliena: cōfuse receperūt sua. Alio quoq̄ tpe q̄dā se eius oratiōibus cōmendans: sportas duas plenas alimēt̄ ei per puerū transmisit: quarum vnā isdē puer surripuit atq̄ in itinere abscōdit: vnā vo ad dei hoīe detulit. quā vir dn̄i benigne suscipiēs: eundē pueꝝ admonuit dicēs. Gratias agimus: sed vide sportā quā in itinere posuisti ne incaute tangere psumas: q̄ in eā ingressus est serpēs. Esto ergo solicitus ne si incaute tollere volueris a serpente feriaris. Quib⁹ verbis puer valde confusus: reuersus ad sportam caute attendit: s̄ eā iam sicut vir dn̄i predixerat serpens tenebat.

¶ De Sancto floretio τ vrso sibi in solatiū dato. C. LXXVII.

Odem quoq̄ tpe in nursie pui[n]cia duo viri in vita τ habitu sancte ɔuersatiōis habitabāt: quoꝝ vn⁹ euthici⁹ fratrū precib⁹ acq̄escens multis annis monasteriū rexit. At ne oratoriū in quo prius habitauerat solū remanere potuisset. illic venerabilē virū alterum. s. florētiū reliq̄t. In quo dū solus hitaret: die q̄dā se se in orōne pstrauit: τ a dn̄o petijt: vt ei illuc ad habitādū aliq̄d solatium donare dignaret̄. Qui mox vt cōpleuit oratiōnē: oratoriū egressus ante fores vrsum repperit stantē. Qui dum ad terrā caput declinaret nihilq̄ feritatis in suis motibus demonstraret: apte dabat intelligi: qḋ ad viri dei obsequiū venisset. Qḋ vir dn̄i protin⁹ agnouit. Et q̄ in eadē cella pecudes q̄ttuor vel q̄nq̄ remāserāt: q̄s omnino deerat qui pasceret τ custodiret: eidē vrso precepit dicēs. Uade τ oues ad pastum eijce. ad sextam vo horā reuertere. Cepit itaq̄ indesinenter hoc agere. Iniūgebat̄ vrso cura pastoralis τ quas mandare cōsueuerat pascebat oues bestia ieiuna. Cum vir dn̄i ieiunare voluisset. ad nonā pcipiebat reuerti vrso cū ouib⁹: cū vo voluisset ad sextā. τ ita in omnibus viri dei mandatis obtēperabat vrsus. Cūq̄ diu hoc ageret̄: cepit in loco eodē tante virtutis longe lateq̄ fama crebrescere. Quattuor aūt viri ex discipulis venerabilis euthicij vehement̄ inuidētes: q̄ eorum magister signa nō faceret: τ is q̄ solus ab eo relict⁹ fuerat: tāto miraculo clarus appareret: eundē vrsum insidiātes occiderūt. Quem vsq̄ ad vesperam expectans cepit affligi: q̄ is quem ex simplicitate multa fratrē vocare consueuerat vrsus minime reuerteret̄. Die vo altera perrexit ad agrū vrsum pter ouesq̄ q̄situr⁹: quē occisum reppe rit: sed solicite inq̄rēs citi⁹ a q̄b⁹ fuerat occisus inuenit. Tūc se in lamentis dedit: fratrū magis malitiā q̄ vrsi mortē deplorās. Quē venerandus vir euthicius ad se deductū ɔsolari studuit. Sed idem

vir domini corā eo doloris magni stimulis accensus imprecatus est dicēs. Spero in deo qȝ in hac vita ante oculos oīm ex malitia sua vindictā recipiēt: q̃ nihil se ledētē vrsum meū occiderūt. Cuius vocē ꝓtinus vltio diuina secuta est. Nā quattuor monachi q̄ eūdē vrsum occiderūt: statim morbo elephātino sunt ꝑcussi: ita vt mēbris putrescentib⁹ interirēt. Qd factū vir dei florētius vehemēter expauit: seq̄ fratrib⁹ maledixisse pertimuit. Omni enī vite sue tp̄e flebat qȝ exauditus fuerat: se crudelē in eoꝝ interitu clamabat homicidā. Idē florentius vir dei egit aliud: qd̄ sileri nō debeat. Cū enim magna eius opinio longe lateq̄ crebrescerer: q̄dā diaconus longe positus ad eū pergere studuit: vt eius se orationib⁹ cōmēdaret. Qui ad eius cellulā veniēs: oēm locū ꝑ circuitū inuenit innumeris serpētib⁹ plenū. Cūq̄ vehemēter expauisset: clamauit dicēs. Serue dn̄i ora. Erat aūt tūc mira serenitas. Egressus vero florētius oculos ad celū ⁊ palmas tetendit: vt illā pestē sicut sciret dn̄s auferret. Ad cui vocē subito celū itonuit: ⁊ idē tonitrus omnes illos q̄ eandē locū occupauerant serpentes interemit. Quos dū vir dei florentius interemptos aspiceret: dixit. Ecce occidisti eos dn̄e: q̄s eos hinc leuat. Moxq̄ ad eius vocem tante aues venerunt: quanti serpentes occisi fuerant. Que eos portātes singulos ⁊ longius proicientes: locum habitationis illius mūdū omnino a serpentibus reddiderunt.

De Sancto martino solitario. C. LXXVIII.

Uper quoqȝ in parte cāpanie vir valde venerabilis martinus noīe: in monte marsico solitariā vitā duxit: multisq̄ annis in specu angustissimo inclusus fuit. Cuius h̄ miraculū primū fuit: ꝙ vt mox se in predicti mōtis foramine ɔtulit ex petra eadē q̄ in semetipsa cōcaua angustū specū fecerat aque stilla ꝓrupit: q̄ martino dei famulo in vsu quotidiano sufficeret: ⁊ nec plus adesset nec necessitati deesset. Sȝ antiquus hostis ei⁹ virib⁹ īuidēs: amicā sibi bestiā .s. serpētē ingressus: hūc ab eadē habitatiōe eijcere facto terrore est conatus. Cepit eteni serpēs in spelūcā venire solus cū solo: eoq̄ orāte se ante eū sternere: ⁊ cū cubante ꝑiter cubare. Sȝ vir sanct⁹ oīno īpterrit⁹ eius ori manū vel pedē extēdebat dicēs. Si licētiā accepisti vt ferias ego nō ꝓhibeo. Cūq̄ h̄ ꝑ triēniū gereret: die q̄dā antiquus hostis tanta eius hac ɔtinua fortitudine vict⁹ īfremuit: seq̄ ꝑ deuexū montis latus in ꝑcipiciū serpēs dedit: oīaq̄ arbusta loci illi⁹ flāma ex se exeūte ɔcremauit. Qui in eo ꝙ montis latus omne cōbussit: cogente deo mōstrare cōpulsus ē quāte ṽtutis fuerat: q̄ vict⁹ abscedebat. Perpēde q̄so iste vir dn̄i in quo mōtis vertice stetit: q̄ cū serpēte ꝑ triēniū iacuit securus. In specu ṽo illius magna desuꝑ rupis eminebat: qui cū ex ꝑte exigua mōti videreẗ affixa: martini celle ꝓminēs casū suū quotidie ⁊ illius interitū ruitura minabaẗ. Itaq̄ dū ea que venerat multitudo conareẗ: si posset sine ꝑiculo viri dei illud ingēs qd̄ desuper incubuerat saxū leuare: cūctis vidētib⁹ repente res admirabilis ɔtigit: qȝ moles ipsa quā conabanẗ euellere: subito ab eisdē laborātib⁹ auulsa ne spelūce martini tectū tāgeret: saltū dedit: ⁊ q̄si sui dei lesionē fugiēs longius cecidit. Hic cū pus ī eodē mōte se ɔtulit: necdū clauso specu habitāns: cathena sibi ferrea pedē ligauit: eāq̄ saxo ex ꝑte altera affixit: ne ei vltra liceret ꝓgredi q̄ȝ cathene eiusdē q̄titas tēdebaẗ. Qd̄ vir vite venerabilis benedict⁹ audiēs cuius superius memoriā feci: ei ꝑ discipulū suū mādare curauit. Si es seru⁹ dei: nō te teneat cathena ferrea: sȝ cathena christi. Ad quā vocē martin⁹ ꝓtin⁹ eādē cōpedē soluit: sȝ nunq̄ postmodū solutū tetēdit pedē vltra locū quo hūc tēdere ligatū ɔsueuerat.

De Sanctis stephano p̄sbytero ⁊ mena solitario. C. LXXIX

Ir vite venerabilis stephan⁹ noīe valerie prouincie p̄sbyter fuit. Hui⁹ nr̄i bonefactī diaconi ⁊ dispēsatoris ecclesie agnatōe ꝓxim⁹. Qui q̄dā die q̄si de itinere domū regressus: mācipio suo negligentē loquēs ꝑcepit dicēs. Ueni diabole discalcia me. Ad cui⁹ vocē mox cepērūt se caligaꝝ corrigia in summa velocitate soluere: vt aperte constaret ꝙ ei ipse q̄ noīatus fuerat extrahendas caligas diabolus obedisset. Qd̄ mox vt p̄sbyter vidit vehemēter expauit: magnisq̄ vocibus cepit clamare dicēs. Recede miser recede: nō enī tibi sȝ mācipio meo sum locutus. Ad cuius vocē protinus recessit: ⁊ ita vt inuente sunt magna iā ex ꝑte dissolute corrigie remāserūt. Qua in re colligi pōt: antiquus hostis q̄ tā p̄sto est factis corporalib⁹ q̄ nim[illegible] in īsidijs nostris cogitationib⁹ īsistat. Nuꝑ in sannie ꝓuincia q̄dā venerād⁹ vir menas noīe solitariā vitā ducebat: q̄ nihil aliud ad vsum suū nisi pauca apū vascula possidebat. Huic cū longobardus q̄dā in eiusdem apibus rapinā voluisset ingerere: prius ab eodē viro verbo correptus est: ⁊ mox ꝑ malignū spiritū ante eius vestigia vexatus. Qua ex re factū est: vt sicut omnes incolas: ita etiā apud eandē barbaram gentem eius celebre nomen haberet. Sepe enim ex vicina silua venientes vrsi: apes eius comedere conabanẗ: quos ille deprehēsos ferula quā portare ɔsueuerat cedebat: aū cu⁹ vbera īmanissime bestie rugiebāt ⁊ fugiebāt: ⁊ q̄ gladios formidare vix poterāt: ex ei⁹ manu ictus ferule pertimescebāt. Hui⁹ studiū fuit: nil in h̄ mūdo habere: nil q̄rere: oēs q̄ ad se charitatē cā veniebāt ad eterne vite desideria accēdere. Si q̄n aūt quorūlibȝ culpas agnosceret: nunq̄ ab increpatiōe pc̄. Possessor q̄dā charteri⁹ noīe: īmūdo desiderio deuict⁹: quādā sanctimonialē feminā rapuit: sibiq̄ illicito m̄rimonio cōiūxit. Qd̄ mox vt vir dn̄i cognouit: ei ꝑ quos potuit q̄ fuerat dign⁹ audire mandauit. Cūq̄ ille sceleris sui cōsci⁹ timeret: ⁊ ad virū dei accedere nequaq̄ presumeret: ne forte hunc aspere vt delinq̄ntes solebat increparet: fecit oblatiōes suas easq̄ inter alioꝝ oblationes misit: vt eius munera saltē nesciendo susciperet. Qd̄ vt ille per spiritū cognouit spreuit ⁊ abiecit dicens. Ego tuā oblationē nō accipio: qȝ suā abstulisti deo.

De Miraculis in quibusdā ecclesijs ostensis. C. LXXX.

D hoc [illegible] apd̄ hāc romanā vrbem alueū suū tiberis est egressus tātūq̄ crescēs vt ei⁹ vnda suꝑ muros vrbis īflueret: ⁊ in ea maximas regiōes occuparet: apd̄ veronēsē vrbē fluui⁹ athesis excrescēs: ad beati zenōis martyris ⁊ pōtificis ecclīā venit. Cui⁹ ecclesie dū essent ianue apte: aq̄ in eā nō itrauit. Que paulisper crescēs vsq̄ ad fenestras ecclīe q̄ erāt tecto ꝓxime ꝑuenit. Sicq̄ stās aq̄ ecclesie ianuā clausit: ac si illud elemētū liq̄dū in soliditatē parietis eēt immutatū. Cūq̄ essent multi inter⁹ inuēti sȝ aq̄ꝝ magnitudie ecclīa circūdata q̄ possent egredi nō hr̄ent ibiq̄ siti ⁊ fame deficē formidarēt: ad ecclīe ianuā veniebāt: ⁊ ad bibēdū hauriebāt aquā. Ad ostēdū igit̄ cūctis meritū martyris ⁊ aq̄ erat ad adiutoriū ⁊ q̄si aq̄ nō erat ad inuadēdū locū. Quid aūt mirū si electi q̄s in carne positi multa faciūt mirabiliā p̄stāt: quoꝝ ipsa ossa mortua pleruq̄ in multis miraculis viuūt: in valerie nāq̄ ꝓuincia res est h̄ gesta quā narro. Ibi enim quidā venerabil̄ sacerdos defunct⁹ est: ⁊ ante ecclīā sepult⁹. Quadā aūt nocte cū clericis intra ecclīā psallētib⁹ fur venisset: et ingressus ouilas furtū faceret veruecē tulit ⁊ ocit⁹ exijt. Cū ṽo ꝑuenisset ad locū vbi vir dn̄i sepult⁹ erat: repēte hesit: gressumq̄ mouē nō potuit: veruecē q̄dē de collo deposuit: eūq̄ dimittere voluit sȝ manū laxare nō valuit: facto aūt māe: expletisq̄ laudib⁹ dei: ab ecclīa egressi sūt clerici ⁊ inuenerūt ignotū hoīem veruecē māu tenētē. Res venit in dubiū: vtrū veruecē tollēt an offerret. Sȝ culpe re⁹ citi⁹ indicauit penā. Qui se ꝓtin⁹ in orationē dederūt: sicq̄ ꝑcib⁹ vix obtinē valuerūt q̄ res eoꝝ venerat rapē: saltē vacu⁹ exire mereret. Cū ad spoletanā vrbē lōgobardoꝝ epus .s. arrian⁹ venisset: ⁊ locū sibi vbi solēnia sua ageret nō habēt: cepit ab eius ciuitatis ep̄o ecclesiā petere: quā sui erroꝝ dedicaret. Qd̄ dū valde ep̄s negaret: isdē q̄ venerat arrian⁹ beati apl̄ pauli [illegible] ecclīā comi[illegible]⁹ suā se die altero violēt intraturū eē ꝓfess⁹ est. Qd̄ eiusdē ecclesie custos audiēs festin⁹ occurrit: ecclesiā clausit: seris muniuit: facto aūt vespere lāpades oēs extinxit: seq̄ in iteriorib⁹ abscōdit. In ipso aūt subseq̄nti noctis crepusculo arrianis ep̄s collecta multitudie aduenit clausas ecclīe ianuas effringere parat⁹. Sed repēte cūctesimul regie diuinitus ɔcusse: abiectis lōgius seris apte sūt: atq̄ cū magno sonitu oīa ecclesie claustra patuerūt: effusoq̄ desuꝑ lumine: oēs q̄ extincte fuerant lampades accēse sunt. Arrianus ṽo ep̄us q̄ vim factur⁹ aduenerat: subita cecitate ē ꝑcussus: ⁊ alienis manibus ad suū habitaculū reductus. Quod dū longobardi in eadē regione positi omnes agnoscerent: nequaq̄ presumpserunt vlterius catholica temerare.

De Miraculis in dedicatione cuiusdam ecclesie demonstratis. C. LXXXI

Rrianoꝝ ecclesia in regione vrbis hu⁹ q̄ sura dicit̄ cū clausa vsq̄ ad biēniū remāsisset: placuit vt fide catholica introducta illic beati sebastiani ⁊ sancte agathe martyrū reliquiis dedicari debuisset. Qd̄ ⁊ factū est. Nā cū magna ppl̄i multitudine venientes: atq̄ omnipotenti dn̄o laudes canentes: eandem ecclesiam ingressi sumus. Cumq̄ in ea iam missarū solēnia honeste celebrarentur ⁊ pre eiusdē loci angustia ppl̄s se comprimeret multitudo: q̄dā ex his qui extra sacrarium stabant: porcum subito inter suos pedes huc illucq̄ discurrere senserunt. Quem dū vnusquisq̄ sentiret ⁊ iuxta se stantibus indicaret: isdem porcus ecclesie ianuas petijt: ⁊ oēs per quos transijt in admirationē cōmouit: sed videre non potuit q̄uis sentire potuisset. Qd̄ icirco diuina pietas ostendit: vt cunctis patesceret: qȝ de loco eodē īmūdus habitator exiret. Peracta igitur missarum solēnitate recessimus. Sed adhuc nocte eadem magnus in eiusdē ecclesie tectis strepitus factus est: ac si in ea aliqui errādo

discurrerent. Sequenti autē nocte gravior sonit⁹ excrevit: cū subito tāto terrore isonuit: ac si illa oīs eccl'ia a fundamētis fuisset euersa. Et protinus recessit ac nulla illic vlteri⁹ antiq̄ hostis inq̄etudo apparuit: sz p terroris sonitū quē fecit innotuit: a loco quē diu tenuerat: q̄s coact⁹ exibat. Post paucos vo dies: in magna serenitate aeris super altare eiusdē eccl'ie: nubes celitus descēdit: suoq̧ illā velamine operuit. oēm eccl'iaz tāto terrore ac suauitate odoris repleuit: vt patētib⁹ ianuis nullus illuc p̄sumeret itrare. Et sacerdos atq̧ custodes vel hi q̄ ad celebrandā missarū solēnia venerāt: rem videbāt: īgredi minime poterāt: et suauitatē mirifici odoris trahebāt. Die vero alio cū in eā lāpades sine lumine dependerent: emisso diuinitus lumine sunt accēse. Atq̧ post paucos dies: iterū cū expletis missarū solennijs: extinctis lāpadib⁹: custos ex eadem eccl'ia egressus fuisset post paululū intrauit: et lāpades q̄s extinxerat reppit. q̄s negligent̄ extinxisse se credidit: atq̧ eas iaz sollicit⁹ extixit. Qui exiēs ecclesiā clausit. Sed post horarū triū spaciū regressus est: et lucentes lāpades q̄s extinxerat inuenit. vt videlicet ex illo lumine aperte clarescerit: quia locus ille de tenebris ad lucē venisset.

¶ De Sancto Gregorio q̄ sci Eleuterij p̄cib⁹ robor corporis accepit et de sco Maximiano. C. LXXXII.

Um ergo quodā tēpore in monasterio positus intercisionē vitalium paterer. crebrasq̧ angustijs p horarū momēta ad exitū p̄pinq̄rē quā medici molestiā greco eloq̄o syncopin vocāt: et nisi me frequēter fratres cibo reficerēt. vitalis mihi spiritus iterdici videret̄ paschalis supuenit dies. Et cum sacratissimo sabbato in quo oēs et etiā puuli pueri ieiunāt: ego ieiunare nō potuissem: cepi plus merore q̄ infirmitate deficere. Sed tristis aīus cōsiliū citius iuenit vt Eleuteriū virū dei secreto in oratoriū ducerē. eiq̧ peterē: q̄tenus vt mihi die illo ad ieiunādū v̄tus daret̄: suis apud dn̄z p̄cib⁹ obtineret. Qd̄ factū est. Nā mox vt oratoriū īgressi sumus a me humiliter postulat⁹: sese cū lachrymis in orōnē dedit: et post paululuz cōpleta orōne exijt: et ad vocē benedictiōis illi⁹: virtutē tantā meus stomachus accepit: vt mihi funditus a memoria tolleret̄ cib⁹ et egritudo. Et cepi mirari q̄s essem q̄s fuerim. Quia et cū ad aīuz redibat īfirmitas nihil in me ex his q̄ meminerā recognoscebā. Cūq̧ in dispositione monasterij occupata mens esset: obliuiscebar funditus egritudinis mee. Si vo (vt p̄dixi) rediret egritudo ad memoriā: cū tam fortē me esse sentirē: mirabar si nō comedissem. Qui ad vesperuz veniēs tāte me fortitudinis inuenit: vt si voluissem ieiuniū vsq̧ ad diē alteꝝ trāsferre potuissem. Sicq̧ factū est vt in me p̄barē ea etiā de illo vera esse: q̄bus ipse minime interfuissem. Dum iussione pōtificis mei in cōstantinopolitane vrbis palatio responsis ecclesiasticis deseruirē. illuc ad me venerabilis Maximianus charitate exigēte cū frib⁹ venit. Qui cū ad monasteriū meū romā rediret: in mari adriatico nimia tēpestate deprehensus: inestimabili ordine et inusitato miraculo: erga se cūctosq̧ qui cū eo aderāt oīpotētis dei et irā cognouit et gratiā. Nā cū in eorū morte ventoꝝ immanitatibus eleuati fluctus se vrent. ex naui claui sunt perditi. arbor abscisa est. vela in vndis proiecta. totūq̧ vas nauis quassatū immanis fluctibus ab oī fuerat cōpage sua dissolutū. Rimis itaq̧ patētibus intrauit mare: atq̧ vsq̧ ad suꝑiores tabulas īpleuit nauē. ita vt non tam nauis inter vndas: q̄ vnde iam intra nauē esse viderentur. Tunc in eadē naui residentes nō iam ex mortis vicinia: sed ex ipsa eius p̄sentia et visione turbati: oēs sibimet pacē dederunt corpus: et sanguinē redemptoris acceperunt: deo se singuli cōmendantes. Sed oīpotens deus qui mentes eorū mirabiliter terruit: eorū quoq̧ vitā mirabilius seruauit. Nam diebus. viij. nauis vsq̧ ad superiores tabulas aquis plena propriuz iter peragens enatauit. Nono autē die in cotronēsis castri portum deducta est. vbi cum oēs egressi fuissent incolumes. mox in eiusdez portus profundū nauis demersa est: ac si illis egredientibus pro pondere subleuatione caruisset.

¶ De Viro dei Sanctolo et eius trāsitu. C. LXXXIII.

Ic quadā a lōgobardis captus q̄dā diaconus tenebat̄ ligat⁹. eumq̧ q̄ti q̄ tenuerāt interficere cogitabāt. Aduesperascente autem die vir dei Sāctolus ab eisdē longobardis petijt: vt relaxari eiq̧ vita cōcedi debuisset. Quod posse se facere oīno negauerūt. Cūq̧ mortē illi⁹ deliberasse eos cerneret: petijt vt sibi ad custodiaz tradi debuisset. Cui protinus responderunt. Tibi quidē eū damus ad custodiendū: sed ea cōditione interposita: vt si ipse fugerit pro eo ipse moriaris. Qd̄ vir dn̄i libenter accipiēs: predictū diaconū in sua suscepit. Nocte media cum longobardos omnes somno grauiter depressos aspiceret: excitauit eum et ait. Surge et cōcitus fuge: liberet te omnipotens dn̄s. Sed isdem diaconus p̄missionis eius nō imemor mīdit dicēs: Fugere p̄r nō possum: q2 si ego fugero pro me sine dubio morieris. Quē vir dn̄i sanctolus ad fugiēdū cōpulit dicens: Surge et vade: oīpotēs dn̄s te eripiet. nā ego in manu ei⁹ sum. tātū in me p̄nt facere q̄ntū ipse p̄miserit. Fugit itaq̧ diacon⁹: et q̄si deceptus in medio fideiussor remāsit. Facto igit̄ mane lōgobardi q̄ diaconū ad custodiendū dederāt venerūt: et quē dederāt petierunt. Sz hūc venerādus p̄sbyter fugisse mīdit. Tūc oīb⁹ q̄ illic aderāt longobardis placuit: vt eū capite truncare debuissent: quaten⁹ sine graui cruciatu vitā eius compēdiosa morte terminarēt. Venerādus igit̄ vir inter armatos deductus ad sua arma statim cucurrit. Nā petijt vt sibi paululū orandi licentia daret̄. Cui dū cōcessum fuisset: in terra se strauit et orauit. Qui dū paulo diutius oraret: hunc elect⁹ interfector calce pulsauit: vt surgeret dicēs: Surge et flexo genu tēde ceruicē. Surrexit autē vir dn̄i: genu flexit: et ceruicē tetēdit. Sed tenso collo: eductā cōtra se spatā intuēs: hoc tm̄ fert̄ publice dixisse: Scē iohannes suscipe illam. Tunc electus carnifex euaginatū gladiū tenens: ac nisu forti in altū brachiū percussurus leuauit: sed deponere nullo modo potuit. Nā repente diriguit. et erecto in celū gladio brachiū inflexibile remansit. Tunc oīs longobardorū turba: que ad illud mortis spectaculū aderat: in laudis fauorē cōuersa mirari cepit: virūq̧ dei cū timore venerari: q2 p̄fecto claruerat cui⁹ sctitatis esset: q̄ carnificis sui brachiū in aere ligasset. Itaq̧ postulatus vt surgēs surrexit: postulat⁹ vt brachiū sui carnificis sanaret: negauit dicens: Ego pro eo nullo modo orabo: nisi mihi ante iuramentū dederit: q̄ cū manu ista christianū hoiez nō occidat. Oēs igit̄ tāte virtutis hominē cognoscētes: boues et iumēta q̄ depredati fuerāt: certatim ei offerre in munere volebāt. Sed vir dn̄i tale mun⁹ suscipere rēnuit. mun⁹ aūt bone mercedis quesiuit dicēs: Si mihi vultis aliq̄d cōcedere: oēs captiuos quos habetis mihi tribuite: vt habeam vnde pro vobis debeam orare.

¶ De Vita anime post obitum. C. LXXXIIII.

Ex libro quarto. Carnales quiq̧ q2 inuisibilia scire nō valēt p experimentū dubitant: vtrū ne sit qd̄ corporalib⁹ oculis nō vident. Que nimirū dubietas p̄mo parenti nr̄o esse nō potuit: q2 exclusus a paradisi gaudijs: hoc quod amiserat qm̄ viderat recolebat. Hi autē sentire vel recolere audita nō p̄nt: qui eoꝝ nullū sicut ille saltē de preterito experimentū tenēt. Ac si enī pregnās mulier mittat̄ in carcerē: ibiq̧ puerū pariat: q̄ natus in carcere nutriat̄ et crescat. cui si fortasse mater que hūc genuit: solem: lunā: stellas: mōtes et campos: volantes aues: currentes equos nominet. ille vo qui est in carcere natus et nutritus: nihil aliud q̄ tenebras carceris sciat: et hoc quidē esse audiat. sed q2 ea p experimentū nō nouit: veraciter esse diffidit. Ita in hac exilij sui cecitate nati hoies dū esse summa atq̧ inuisibilia audiunt: diffidunt an vera sint: quia sola hec infima in quib⁹ nati sunt visibilia nouerūt. Unde factū est: vt ipse inuisibiliū et visibiliū creator spiritū sanctū ad corda nostra mitteret: quatenus per eum viuificati crederem⁹: que adhuc scire p experimentū nō possumus. Quotquot ergo hunc spiritū hereditatis nostre pignus accepim⁹: de vita inuisibiliū nō dubitam⁹. Nam quis post mortem carnis viuat anima: patet ratio: sed fidei admixta. Et quidnam sancti apostoli et martyres christi presentē vitam despicerent: pro amore dei animas ponerēt: nisi certiorē animarū vitā subsequi scirent. Et ecce hi qui animas in morte posuerūt: atq̧ animarum vitam post mortē carnis esse crediderūt: quotidianis miraculis coruscant. Ad extincta nāq̧ eorū corpora viuentes egri veniunt et sanant̄. Si igit̄ vitam anime manētis in corpore deprehendis ex motu mēbroꝝ: cur nō perpēdis vitā aīe post corp⁹: et iā p ossa mortua in v̄tute miraculoꝝ. Nā et multi nr̄oꝝ mentis oculū fide pura et vberi oratione mundantes: egredientes ex carne animas frequenter viderunt.

¶ Exempla Quedā ad hoc p̄bandā. C. LXXXV.

Enerabilis pater nostre ipse monasterij constructor. Cui cū iam anni quadragesimi fuisset in cecitate temp⁹ exemptū: ei dn̄s lumen reddidit: vicinū suū obitū denūciauit: atq̧ vt monasterijs circūquaq̧ cōstructis v̄bū vite predicaret āmonuit: q̄ten⁹ corporis recepto lumine: visitatis in circuitu fratrib⁹ cordis lumē apiret. Qui stati iussis obtēperās fratrū cenobia circuiuit. mādata vite q̄ agēdo didicerat p̄dicauit. Quintodecimo igitur die ad monasteriū suū p̄acta predicatiōe reuersus est. ibiq̧ frib⁹ cōuocatis astans in medio sacris dn̄ici corporis et sanguinis sumpsit Moxq̧ cum eis mysticos psalmorū cantus exorsus est. Qui illis

pſallentibus orationi intẽtus aīam reddidit. Oēs vō frēs ꝙ aderāt ex ore eius exiſſe colūbā viderūt. ꝙ mox apto tecto oratorij egreſſa: aſpicientibꝰ frībus penetrabit celū. In eadē ꝓuincia nurſie cōtigiſſe referebat abbas Stephanus: ꝙ pſbyter ꝗdā cōmiſſā ſibi cū magno timore dñi regebat eccleſiā. Qui ex tpe ordinis accepti: pſbyterā ſuā vt ſororē diligēs: ſed q̄ſi hoſtē cauēs ad ſe propius accedere nunq̄ ſinebat. Anno. xl. ordinatōis ſue inardeſcēte grauiꝰ febre correptus: ad extrema deductꝰ eſt. Sed cū eū pſbytera ſua cōſpiceret: ſolutis iam mēbris q̄ſi in morte diſtēſum. ſi qō adhuc ei vitale ſpiramē ineſſet: naribꝰ eius appoſita curauit aure dignoſcere. Qō ille ſentiēs cū tenuiſſimus inerat flatus quāto valuit erupit dicēs. Recede a me mulier adhuc igniculus viuit: paleā tolle. Illa recedente: cōcreſcente ḋtute corporis: cū magna cepit letitia clamare dicēs. Bene veniāt dñi mei: bene veniāt dñi mei. ꝗd ad tātillū ſeruulū veſtrū eſtis dignati cōuenire. Uenio: venio. Grās ago: grās ago. Cūq3 hec iterata crebro voce repeteret: qbꝰ hoc diceret noti ſui ꝙ illū circūſteterāt reqrebāt. Quibꝰ ille admirādo rn̄dit. Nunquid cōueniſſe hic ſcōs aplos non videtis: Petrū ⁊ paulū primos aplox non aſpicitis Ad quos iterū cōuerſus dicebat. Ecce venio ⁊ ecce venio. Atq3 inter hec verba animam reddidit.

C De Uiro dei Seruulo ⁊ eius tranſitu C. LXXXVI.

Sciendum eſt qz ſepe aīabꝰ exeūtibꝰ electox dulcedo ſolet laudis celeſtis erūpere vt dū illa libēter audiūt: diſſolutionē carnis ab aīa ſentire minime pmittant. Unde in homelijs quoq̄ euāgelij iā narraſſe me memini: ꝙ in ea portícu ꝗ eūtibꝰ ad eccliam btī clemētis eſt ꝓuia. Fuit ꝗdā ſeruulus noie cuius te quoq3 nō ambigo meminiſſe ꝙ paup ꝗdē rebus: ſed meritis diues erat: quē longa egritudo diſſoluerat. Nā ex quo illū ſcire potuimꝰ vſq3 ad finē vite paraliticꝰ iacebat. Quid dicā qz ſtare nō poterat: ꝙ nunq̄ in lecto ſurgere: ſ3 ad ſedendū valebat. nunq̄ manū ſuā ad os ducere. nūq̄ ſe potuit in latus aliud declinare. Huic ad ſeruiēdū mater cū fratre aderat. et quicq̄d ex elemoſynis potuiſſet accipe. hoc eorū manibꝰ paupibꝰ erogabat. Neq̄ lr̄as nouerat: ſed ſcripture ſacre ſibimet codices emerat. ⁊ religioſos quoſq3 in hoſpitalitate ſuſcipiēs: hos corā ſe legere ſtudioſe faciebat. Factūq3 eſt vt iuxta modū ſuū plene ſacrā ſcripturā diſceret. cū ſicut dixi lr̄as funditꝰ ignoraret. Studebat in dolore ſemp grās agere. hymnis dei ⁊ laudibꝰ diebꝰ ⁊ noctibꝰ vacare. Sed cū iam tēpus eſſet vt tāta eius patiētia remunerari debuiſſet mēbrox dolor ad vitalia rediit. Cūq3 ſe morti iam ꝓximū agnouit pegrinos viros atq3 in hoſpitalitate ſuſceptos: admonuit vt ſurgerēt. ⁊ cū eo pſalmos pro expectatiōe exitus decantarēt Cumq3 cū eis ⁊ ipſe moriēs pſalleret: voces pſallentiū repēte cōpeſcuit: cū terrore magni clamoris dicēs. Tacete tacete. Nunquid nō auditis: quāte reſonāt voces in celo. Et dū ad eaſdē laudes q̄s itus audierat aurē cordis intēderet: ſancta illa aīa carne ſoluta eſt. Qua ſ. exeunte tanta illic fragrātia odoris aſpſa eſt: vt oēs illi ꝙ aderant ineſtimabili ſuauitate replerentur.

C De Paruuli blaſphemi interitu ⁊ dura morte quorundam ſanctorum. C. LXXXVII.

Nam humanū genꝰ multis atq3 innumeris vitijs ſit ſubiectū: hieruſalē celeſtis maximā ptē ex puulis vl' īfātibꝰ arbitror poſſe cōpleri. Et ſi oēs baptizatos īfātes atq3 in eadē infātia moriētes īgredi regnū celeſte credēdū ē. oēs tn̄ puulos ꝙ. ſ. iā loqˋ poſſūt. regna celeſtia īgredi credēdū nō eſt: qz nōnullis puulis eiuſdē regni celeſtis aditus a parentibꝰ clauditꝰ ſi male nutriantur. Nā ꝗdā vir cūctis in hac vrbe notiſſimꝰ: ante triennū filiū habuit annox ſicut arbitror q̄nq3. Quē nimis carnaliꝰ diligēs: remiſſe nutriebat: atq3 iſdē puulus (qō dictu graue eſt) mox vt eius aīo aliq̄d obſtitiſſet: maieſtatē dei blaſphemare cōſueuerat. Qui in hac ante triēniū mortalitate ꝑcuſſus: venit ad mortē. Cūq3 eū ſuus pater in ſinu teneret ſicut hi teſtati ſūt ꝙ pſentes fuerūt ad ſe malignos ſpūs veniſſe tremētibꝰ oculis puer aſpiciēs: cepit clamare. Obſta pater: obſta pater. Qui clamās declinabat faciē: vt ſe ab eis ī ſinu pr̄is abſcōderet. Quē cū ille tremētē reqreret ꝗd videret: puer adiunxit dicēs. Mauri hoies venerūt: ꝙ me tollere volūt. Qui cū h' dixiſſet: maieſtatis nomē ꝓtinus blaſphemauit: ⁊ ſtatī aīaz reddidit. Ut enim oipotēs deus oſtēderet: ꝓ quo reatu talibꝰ fuiſſet executoribꝰ traditus. vnde viuentē pater ſuus noluit corrigere hoc morientē pmiſit iterare. quatenus reatū ſuū pater eius agnoſceret. qui paruuli filij aīam negligēs. nō paruulū peccatorē gehenne ignibus nutriſſet. Longobardi ſeuiētes duos monachos in ramis vnius arboris ſuſpenderant. Qui ſuſpenſi eodem die defuncti ſunt. Facto autem veſpere vtroꝛūq3 eox ſpūs claris illic apertiſq3 vocibꝰ pſallere ceperunt: vt ipſi quoq3 qui eos occiderāt cū voces pſallentiū audirēt nimiū mirati terrerent. Electi ergo qui ꝓculdubio ad perpetuā vitā tēdunt: ꝗd eis obeſt: ſi ad mod cū dure moriant. Et eſt fortaſſe eox nōnunq̄ culpa: licz minima: ꝙ in eadē debeat ⁊ morte reſecari. Nā vir dei ꝯ̄ ſamariā miſſus: qz ꝑ inobediētiā in itinere comedit: hunc leo eodē itinere occidit. Sed ſtatim illic ſcriptū ē: qz ſtetit leo iuxta aſinū ⁊ nō comedit de cadauere. Ex ꝙ re oſtēdit: ꝙ pctīn inobediētie in ipſa fuerit morte laxatū: qz iſdē leo quē viuentē pūpſit occidē cōtīgē nō pſumpſit occiſum.

C De Quorundā obitu diuinitus reuelato. C. LXXXVIII.

In monaſterio meo quidā frāt uite deſcrīp genticus tecebat. ꝙ cū graui moleſtia corporis fuiſſet depreſſus: in viſione nocturna albatos viros deſcēdē de ſupibꝰ aſpexit. Qui dū corā lecto iacētis aſſiſterēt: vnꝰ eox dixit: Ad h' veniꝰ vt de monaſterio gregarios quoſdā frēs in militiā mittamus. atq3 alteri pcipiēs adiūxit: Scribe marcellū: valētinianū: agnellū: atq3 alios quox nūc minime recordor. Quibꝰ expletꝰ addidit dicēs Scribe ⁊ hunc ipm ꝙ nos aſpicit. Ex ꝗ viſione certus redditus pdictꝰ frater: facto mane innotuit fratribꝰ: qui ⁊ qui eſſent ex eadem cella morituri: quos ſe etiā denūciauit eē ſecuturū. Tum die altero pdicti frēs mori ceperunt. atq3 ſub eodē ordine ſe in morte ſecuti ſunt: quo fuerant in deſcriptione noīati. Ad extremū vō ⁊ ipſe obijt. In portuenſis ciuitatis monaſterio mellitus monachꝰ infirmatꝰ: felici epo ſe ſe ꝯſolanti reſpōdit: curſus ſui tpa eē cōpleta: dicēs appuiſſe ſibi iuuenē: atq3 epl'as detuliſſe dicentē: Aperi ⁊ lege. Quibꝰ apertis aſſeruit: qz ſe ⁊ oēs ꝙ eodē tpe a pdicto epō in paſcha fuerant baptiſati ſcriptos in eiſdē epl'is lr̄is aureis inuenit. Primū quidem vt dicebat nomen ſuū repperit ac deinde oīuz in illo tpe bapt atq3 Qua de re certū tenuit ⁊ ſe ⁊ illos de hac vita eſſe ſub celeritate migraturos. Factūq3 eſt vt die eadē ipſe morereꝰ: atq3 poſt eū cuncti illi qui baptiſati fuerāt: ita ſecuti ſunt vt intra paucos dies eox nullus in hac vita remaneret: in ea mortalitate que patricij narſi tpibꝰ hanc vrbē vehemēter afflixit: in domo valeriani puer armētariꝰ fuit pcipue ſimplicitatis ⁊ humilitatis. Cū vō eiuſdē domꝰ eadē clades vaſtareꝰ. idem puer percuſſus eſt: ⁊ vſq3 ad extremū deductꝰ. Qui ſubito ſublatꝰ a pſentibꝰ redit: ſibiq3 dñm ſuū vocari fecit. Cui ait: Ego in celo fui: ⁊ qui de hac domo morituri ſunt agnoui. Ille ⁊ ille atq3 ille morituri ſunt. Tu vō ne timeas: qz h' tpe moriturus nō es. Ut vō ſcias ꝙ me in celo fuiſſe verum fateor: ecce accepi illic vt linguis oibꝰ loqˋr. Cui tūc grece dñs ſuus locutꝰ ē. atq3 ita ille in eadē lingua rn̄dit: vt cūcti ꝙ aderāt mirarent. In ea quoq3 domo pdicti narſi ſpatarius bulgar manebat. ꝙ feſtine ad egrū deductꝰ ei bulgarica lingua locutꝰ eſt. Sed ita puer ille in italia natus ⁊ nutritus in eadē barbara locutione rn̄dit: ac ſi ex eadē fuiſſet gēte genitus. ſ3 die tertio quo occulto dei iudicio neſciꝰ: manꝰ ac brachia lacerōs q3 ſuis dētibꝰ laniauit: atq3 ita de corpore exiuit. Quo mortuo oēs illi quos pdixerat: ex hac protinus luce ſubtracti ſunt. Nullusq3 in illa domo eadem tempeſtate defūctus eſt: qui vocē illiꝰ denūciātis non eſſet.

C De Igne gehēnali ꝙ iam reprobos exurit. C. LXXXIX.

Sicut autē electos beatitudo letificat: ita credi neceſſe eſt ꝙ a die exitus ſui ignis reprobos exurit. Ignē vō gehēne corporeū eē nō ambigo: in quo certum eſt corpora cruciari. Gothox tpe quidā ſpectabilis vir reperatꝰ noie venit ad mortē. Cūq3 iam mortuū familia lugeret: ſubito redijt. Et ait. Citius ad eccleſiā beati laurentij martyris: que ex noie cōditoris damaſi vocaꝰ: puerū mittite. ⁊ quid de tyburtio pſbytero agaꝰ videat: ⁊ renūciare feſtinet. Qui videlicet tunc tyburtius carnalibus deſiderijs ſubiacere ferebatur. Cū vō puer pergeret narrauit iſdem reperatꝰ qui ad ſe reuerſus fuerat: ꝙ illum vbi ductus fuerat agnouit dicens: Paratus fuerat rogus ingens. deductus autē tyburtius preſbyter ⁊ in eo eſt ſuperpoſitus: atq3 ſuppoſito igne concrematus. Alius autē parabaꝰ rogus: cuꝰ a terra in celū cacumen tendi videbaꝰ. Cui emiſſa voce clamatū eſt cuꝰ eſſet. His igiꝰ dictis ſtatim reperatus defunctꝰ eſt. Puer vō ꝙ ad tyburtiū trāſmiſſus fuerat iam eū mortuū inuenit. Quidā curialis ſacratiſſimo paſchali ſabbato iuuenculam cuiuſdam filiaz in baptiſmate ſuſcepit. Qui poſt ieiuniū domuz reuerſus multoq3 vino inebriatus eandem filiam ſuam ſecum manere petijt. eāq3 nocte, illa (quod dictu nephas eſt) perdidit. Cūq3 mane facto ſurrexiſſet: reus cogitare cepit: vt ad balneum pergeret: ac ſi aqua balnei lauaret maculam peccati. Perrexit igiꝰ lauit cepitq3 trepidare eccle

ſiam ingredi Sed ſi tanto die nõ iret ad eccleſiã erubeſcebat hoīes ſi vͦo iret pertimeſcebat dei iudiciũ. Uicit itaq; humana verecundia: perrexit ad eccleſiã: ſed tremebũdus ac pauēs ſtare cepit: ꝑ ſingula momēta ſuſpect⁹ q̄ hora ī mũdo ſpiritũ traderet: ⁊ corã oī populo vexaret. Cũq; vehemēter timeret: ei in illa miſſaꝝ celebritate nil cõtigit. Qui letus exijt: ⁊ die altero eccliã ſecur⁹ ītrauit. factũ eſt vt ꝑ ſex cõtinuos dies let⁹ ac ſecur⁹ pcederet: eſtimãs q̄ ei⁹ ſcelus dñs aut nõ vidiſſet: aut miſericordiẽ viſuꝫ dimiſiſſet. Die aũt. vij. ſubita morte defunct⁹ eſt. Cũq; ſepulture tradit⁹ fuiſſet: ꝑ longũ tpe cũctis vidētib⁹ de ſepulchro illi⁹ flãma exijt. ⁊ tãdiu oſſa eius cõcremauit quouſq; omne ſepulchrũ ꝯſumeret: ⁊ terra q̄ ī tumulo collecta fuerat defoſſa videret. Qđ videlꝫ oīpotēs de⁹ faciēs oſtēdit q̄d et⁹ aīa in occulto ptulit: cui⁹ etiã corpus añ humanos oculos flãma ꝯſũpſit.

¶ Q. Ignē illũ etiam in preſenti mortalibus ad terrorē deus oſtendit. C. XC.

Lle vulcani in ſicilia (vt ſolēt narrare) q̄ noverunt laxatis quotidie flamibus ſic excreſcũt: vt mũdi termino ꝓpinquãte: quãto certũ eſt illuc ampli⁹ exurēdos colligi. tanto ⁊ eadē tormētoꝝ loca ampli⁹ videant̄ apparere. Qđ oīpotēs de⁹ ad correptionē viuentiũ in h̄ mũdo voluit oſtēdi: vt mētes īfideliũ q̄ inferni tormēta eē nõ credũt. tormētoꝝ loca videãt: q̄ audita credere recuſant. Meſſores autē angeli zizania ad cõburēdũ ī faſciculos ligãt. cõpares parib⁹ in tormētis ſīlib⁹ ſociãt: vt ſupbi cũ ſupbis: luxurioſi cũ luxurioſis ardeãt. Superna quoq; pietas ex magna miſericordie ſue largitate diſponit: vt nõnulli etiã poſt exitũ repēte ad corp⁹ redeãt: ⁊ tormēta inferioꝝ q̄ audita nõ crediderãt: ſaltem viſa pertimeſcant. Nã illuſtris vir Stephanus quē bene noſti: de ſemetipſo mihi narrare cõſueuerat: q̄ in cõſtãtinopolitana vrbe pro q̄dã cauſa demoratus moleſtia corporis ſuperueniēte defunct⁹ ē. Cũq; medicus atq; pigmētari⁹ ad aperiēdũ eum atq; cõdiendũ eſſet queſitus. ⁊ die eodem minime inuētus: ſubſequēti nocte iacuit īhumatũ corpus. Qui ductus ad īferni loca vidit multa que prius audita nõ crediderat. Sꝫ cũ preſidēti illic iudici pñtatus fuiſſet. ab eo receptus nõ eſt. ita vt diceret. Nõ hunc deduci: ſed Stephanũ ferrariũ iuſſi. Qui ſtatī reductus in corpe eſt: ⁊ Stephanus ferrari⁹ q̄ iuxta eũ habitabat eadē hora defunctus eſt. Sicq; pbatũ eſt vera fuiſſe verba q̄ audierat dum hec effect⁹ mortis Stephani demõſtrauit.

¶ De Uiſione cuidã militi oſtenſa. C. XCI.

Nte trienniũ quoq; in hac peſtilētia q̄ hac vrbē clade vehemētiſſima depopulauit: in q̄ etiã corpali viſu ſagitte celit⁹ venire ⁊ ſingulos quoſq; ferire videbant̄: ſicut noſti: Stephan⁹ iſdē defunct⁹ ē. Quidã vͦo miles in hac eadē noſtra vrbe ꝑcuſſus ad extrema puenit. Qui educt⁹ ex corpe exanimis iacuit: ſed citius redijt. ⁊ q̄ cũ eo fuerãt geſta narrauit. Aiebat eni ſicut tũc res eadē etiã multis inotuit. q̄ pons erat ſub quo niger atq; caliginoſus fetore itolerabilis nebulã exalãs fluui⁹ decurrebat. Trãſacto autē pōte amena erãt prata atq; virētia odoriferis herbarũ florib⁹ exornata: in q̄b⁹ albatoꝝ hoīuꝫ cõuenticula eē videbant̄. Tãtuſq; in loco eodē odor ſuauitatis inerat vt ipſa ſuauitatis fragrãtia illic deambulãtes habitãteſq; ſaciaret. Ibi manſiones diuerſoꝝ ſingule: magnitudine lucis plene. Ibi quedã mire potētie edificabat̄ domus: q̄ aureis videbat̄ laterculis cõſtrui: ſed cui⁹ eſſet non potuit agnoſci. Erant vͦo ſup ripã pdicti fluminis nõnulla habitacula: ſed alia exurgētis fetoris nebula tangebant̄: alia aũt exurgēs fetor a flumine minime tangebat. Hec vͦo erat in pdicto ponte pbatio vt quiſq̄ ꝑ eũ iniuſtoꝝ vellet trãſire. in tenebroſo fetētiq; fluuio laberet̄. Iuſti vͦo quos culpa nõ aſſiſteret: ſecuro ꝑ eũ greſſu ac libero ad loca amena ꝑueniret. Ibi ſe etiã Petrũ eccleſiaſtice familie maiorē q̄ ante quadriennũ defunct⁹ eſt: deorſum poſitũ in locis teterrimis magno ferri pōdere ligatũ ac depreſſum vidiſſe cõteſſus eſt. Qui dũ requireret cur ita eſſet: ea ſe dixit audiſſe q̄ nos qui eũ in hac eccliaſtica domo nouimus ſciētes eius acta recolim⁹. Dictũ nãq; eſt. hec iccirco patitur: q̄ ſi q̄d ei pro faciēda vltione videbat̄ ad īferēdas plagas plus ex crudelitatis deſiderio q̄ꝫ ex obediētia ſeruiebat. Qđ ſic fuiſſe nullus q̄ illũ nouit ignorat. Ibi ſe etiã quendã peregrinũ preſbyterũ vidiſſe fatebat̄: q̄ ad predictũ pontem veniēs tanta ꝑ eum auctoritate trãſijt quãta ⁊ hic ſinceritate vixit.

¶ Qualiter Miſericordibus elemoſyne ſue poſt mortē ſuffragantur. C. XCII.

N eodē quoq; pōte hũc quē pfati ſtephanũ ſe recognouiſſe teſtat⁹ ē. Qui dũ trãſire voluiſſꝫ: ei⁹ pes lapſus ē: ⁊ ex medio corpe iã ex pōte deiectus ⁊ quibuſdã viris teterrimis ex flumine ſurgētib⁹ ꝑ coxas deorſum: atq; a quibuſdã albatis ⁊ ſpecioſiſſimis viris: cepit ꝑ brachia ſurſum trahi. Cũq; hoc luctamen eēt. ⁊ hunc boni ſurſũ: mali deorſum traherēt. ipſe q̄ hoc videbat ad corp⁹ reuerſus eſt. ⁊ q̄d de eo plen⁹ geſtũ ſit: minime cognouit. Qua in re de eiuſdē ſtephani vita datur intelligi: q̄ in eo mala carnis cũ elemoſynarũ operatione certabãt. Qui eni ꝑ coxas deorſum: ꝑ brachia trahebat̄ ſurſũ: pꝫ q̄ nimirũ q̄ elemoſynas amauerat: ⁊ carnis vitijs pfecte nõ reſtiterat: q̄ eũ deorſũ trahebãt. Sed in illo occulto arbitrij examine q̄d in eo vicerit: ⁊ nos ⁊ eũ q̄ vidit ⁊ reuocat⁹ eſt latet. Cõſtat tñ q̄ idē ſtephanus: poſtq̄ꝫ (ſicut ſuperius narrauit) ⁊ inferni loca vidit: ⁊ ad corp⁹ rediit pfecte vitã minime correxit. Petrus. Quid eſt h̄ queſo te: q̄ in amenis locis cuiuſdã dom⁹ laterculis aureis edificari videbatur Ridiculũ valde eſt: ſi credim⁹: q̄ in illa vita adhuc metallis talibus egeam⁹. Grego. Quis hoc ſi ſanũ ſapit intelligat. ſed ex eo q̄d illic oſtenſum eſt: quiſquis ille eſt cui manſio iſta ꝯſtruit̄: aperte datur intelligi quid eſt q̄d hic operat̄. Nã q̄ñ premiũ lucis eterne elemoſynarũ largitate pmerebit̄: nimirũ cõſtat: q̄ auro edificat manſionē ſuã. Q. eni ſupius memorarē feci vt dicerē: iſdem miles q̄ h̄ viderat narrabat: q̄ eoſdē laterculos aureos ad edificationē domus ſenes ac iuuenes puelle ⁊ pueri ferebãt. Qua ex re colligit̄: q̄ hi quib⁹ hic pietas facta eſt: ipſi illic operatores eē videbãt̄. Sic etiã quidã iuxta nos deuſdedit noīe religioſus habitabat: q̄ calciamēta ſolebat operi. De quo alter ꝑ reuelationē vidit: q̄ eius dom⁹ edificabat̄. ſꝫ in ea cõſtructores ſui ſolo die ſabbati videbant̄ operari. Qui eiuſdē viri poſtmodũ ſubtiliter vitã requirēs iuenit: q̄ ex his que dieb⁹ ſingulis laborabat: quicquid ex victu atq; veſtitu ſupereſſe potuiſſet: die ſabbati ad beati petri eccleſiam deferre conſueuerat: atq; indigentibus erogare.

¶ De Inquieto Theodoro: q̄ draconi tradit⁹ penituit: ⁊ hipocrita monacho q̄ a dracone liberari nõ valuit. C. XCIII.

Nquietus valde theodor⁹ noīe puer fuit: q̄ in meu monaſterium fratrem ſuũ neceſſitate magis q̄ꝫ voluntate ſecut⁹ eſt. Cui nimiũ graue erat: ſi q̄s pro ſua aliq̄d ſalute loq̄ret̄. bona aũt nõ ſolũ facē: ſꝫ etiã audire nõ poterat. Nunq̄ꝫ ſe ad ſcē ꝯuerſatiōis habitu venire iurãdo: iraſcēdo: deridendo teſtabat̄. In hac aũt peſtilentia: q̄ nup huius vrbis populũ magna ex pte ꝯſũpſit. pcuſſus in inguine eſt deduct⁹ ad mortē. Cũq; extremũ ageret: cõuenerũt fratres: vt egreſſum illius orando ꝓtegerēt. Iam corp⁹ eius ab extrema fuerat parte mortuũ: in ſolo tñmodo pectore vitalis adhuc calor anhelabat. Cũcti aũt frēs tãto pro eo ceperũt enixius orare: quãto eũ iam videbãt ſub celeritate diſcedere. Cũ repēte cepit eiſdē aſſiſtētibus fratrib⁹ clamare: atq; cũ magnis vocib⁹ orōnes eoꝝ interrumpe ducens Recedite recedite: ecce draconi ad deuorandũ datus ſum: qui ꝓpter veſtrã pñtiã deuorare me nõ pōt. caput meũ ī ſuo ore iam abſorbuit. Date locũ vt nõ me ampli⁹ cruciet: ſꝫ faciat q̄d factur⁹ eſt Si ei ad deuorãdũ datus ſum: q̄re ꝓpter vos moras patior. Tunc frēs ceperũt ei dicē: Quid eſt q̄d loq̄ris frater: Signũ tibi ſcē crucis imprime. Rñdebat ille cũ magnis clamorib⁹ dicēs: Uolo me ſignare: ſꝫ nõ poſſũ: q̄ ſquamis hui⁹ draconis premor. Cũq; hec frēs audirēt: pſtrati in terrã cũ lachrymis ceperũt pro ereptione illi⁹ vehemētius orare. Et ecce ſubito cepit eger cũ magnis vocib⁹ clamare dicens: Grãs deo. ecce draco q̄ me ad deuorandũ acceperat fugit: orationib⁹ veſtrij expulſus ſtare nõ potuit. Pro peccatis meis mō intercedite: q̄ cõuerti paratus ſum: ⁊ ſecularē vitã funditus relinquere. Hō ergo q̄ (ſicut iam dictũ eſt) ab extrema corporis fuerat parte premortuus: reſeruat⁹ ad vitã toto ad deũ corde ꝯuerſus eſt. At contra quoddã monaſteriũ cõgalaton dicit̄ ī quo quidã monach⁹ magne eſtimationis habebat̄: morib⁹ atq; in oī ſua actione cõpoſit⁹. Sed ſicut ex fine res patuit: lōge aliter q̄ꝫ apparebat fuit. Nam corporis ſuperueniēte moleſtia: frēs ad ſe oēs cõgregari fecit. At illi tali vt putabant viro moriēte: magnũ q̄d ac delectabile ſe ab eo audire crediderũt. Quib⁹ ipſe afflict⁹ ⁊ tremēs cõpulſus eſt pdere: cui hoſti traditus cogebat̄ exire. Nam dixit: Qñ me vobiſcũ ieiunare credebatis occulte comedebam. Quare nunc ecce ad deuorandum draconi traditus ſum q̄ cauda ſua genua pedeſq; ligauit. Caput vͦo ſuũ intra meũ os mittēs: ſpũ meũ ebibēs abſtrahit. Quib⁹ dictis ſtatim defunctus eſt: atq; vt penitēdo liberari potuiſſet a dracone quē viderat expectatus non eſt.

¶ De Igne purgatorij ⁊ Paſcaſio diacono. C. XCIIII.

E quibuſdam vͦo leuib⁹ culpis eē ante iudiciũ purgator⁹ ignis eſt credendus pro eo q̄d veritas dicit: q̄ ſi q̄s in ſcō ſpū

blasphemiam dixerit: neq in hoc seculo remittetur ei: neq in futuro. In qua sententia datur intelligi quasdam culpas in hoc seculo: quasdam vero in futuro posse relaxari. Quod enim de vno negatur: consequens intellectus patet: quia de quibusdam conceditur. Sed de paruis minimisq peccatis fieri posse credendum est: sicut est assiduus ociosus sermo: immoderatus risus: cura rei familiaris: aut in non grauibus rebus error ignorantie. Hoc tamen sciendum quia illic saltim de minimis nil quisq purgationis obtinebit. nisi bonis hoc actibus in hac vita adhuc positus vt illic obtineat promereatur. nam cum adhuc essem iuuenculus a maioribus atq scientibus audiui quod Pascasius huius apostolice sedis diaconus. cuius apud nos rectissimi et luculenti de sancto spiritu libri extant. mire sanctitatis vir fuerit. elemosynarum maxime operibus vacans. cultor pauperum: et contemptor sui. Sed hic in ea contentione que inardescente zelo fidelium inter Symachum atq Laurentium facta est. ad pontificatus ordinem Laurentium elegit: et omnium post vnanimitate superatus in sua tamen sententia ad diem sui exitus perstitit. illum amando atq preferendo quem episcoporum iudicio preesse sibi ecclesia refutauit. Hic itaq cum temporibus Symachi esset defunctus: eius dalmaticam feretro suppositam demoniacus tetigit: statimq saluatus est. Post multum vero temporis sancto Germano capuano episcopo medici pro corporis salute dictauerunt: vt in angulanis termis lauari debuisset. Qui ingressus easdem termas predictum Pascasium diaconum stantem et obsequentem in caloribus inuenit. Quo viso vehementer extimuit: et quid illic tantus vir faceret inquisiuit. Cui ille respondit. Pro nulla causa alia in hoc penali loco deputatus sum nisi quia in parte Laurentii contra Symachum sensi. Sed queso te pro me dominum deprecare: atq in hoc cognosces vtrum exauditus sis si huc rediens me non inueneris. Qua de re vir domini Germanus se in precibus strinxit: et post paucos dies rediit: sed iam predictum Pascasium in loco eodem minime inuenit. Quia enim non malicia sed ignorantie errore peccauerat: purgari post mortem potuit a peccato. Quod tamen credendum est quia ex illa elemosynarum suarum largitate hoc obtinuit: vt tunc potuisset promereri veniam: cum iam nil posset operari. Hac etiam in re magna debet omnipotentis dispensatio: et quam sit multiplex agnosci: cuius iudicio actum est: vt isdem vir Pascasius et ipse vltionem ad aliquantum temporis reciperet quod peccasset. et tamen ante humanos oculos mira per corpus suum post mortem faceret et qui ante mortem eius quoq cognoscentibus pia opera fecisset: vt neq hi qui bona eius viderant de elemosynarum illius estimatione fallerentur. neq ipsi sine vltione laxaretur culpa quam nec esse culpam credidit: et ideo hanc fletibus non extinxit.

¶ De Pauore et consolatione sanctorum in obitu suo. C. XCV.

Lerumq de culpis minimis ipse solus pauor egredientes animas iustorum purgat: sicut narrari de quodam sancto viro mecum frequenter audisti: quia ad mortem veniens vehementer timuit. sed post mortem discipulis in stola alba apparuit: et quam preclare sit susceptus indicauit: nonnunquam vero omnipotens trepidantium mentes quibusdam reuelationibus roborat vt in morte minime pertimescant. Nam quidam mecum in monasterio frater Antonius nomine viuebat qui multis quotidianisq lachrymis ad gaudia patrie celestis anhelabat. Cumq studiosissime et magno feruore desiderii sacra eloquia meditaretur. non in eis verba scientie: sed fletum compunctionis inquirebat quatenus per hoc excitata mens eius inardesceret: et ima deserens ad regionem celestis patrie per contemplationem volaret. Huic per nocturnam visionem dictum est. Paratus esto: et quia dominus iussit migra. Cumq ille non habere se sumptus ad migrandum diceret. Responsum protinus audiuit dicens. Si de peccatis tuis agitur: dimissa sunt. Quod cum semel audisset et magno adhuc metu trepidaret: nocte quoq alia in eisdem verbis est ammonitus. Cum post quinq dies febre correptus cunctis fratribus flentibus orantibusq defunctus est. Alius etiam frater in eodem monasterio merulus dicebatur: vehementer lachrymis atq orationi intentus: psalmodia vero ex ore illius pene nullo tempore cessare consueuerat. excepto aut cum alimento corpori: aut membra dedisset sopori. Huic nocturna visione apparuit: quia ex albis floribus corona de celo in caput illius descendebat. Qui mox molestia corporis occupatus cum magna securitate animi atq hilaritate defunctus est. Ad cuius sepulchrum dum Petrus qui nunc preest sibi sepulturam facere post annos quatuordecim voluisset. tanta vt asserit de eodem sepulcro illius fragrantia suauitatis emanabat. ac si illic flores omnium fuissent odoramenta aggregata. Ante hoc autem triennium cum quidam frater fuisset mortuus. atq in eiusdem monasterii cimiterio a nobis sepultus. cunctis nobis ab eodem cimiterio exeuntibus. isdem Johannes sicut postmodum pallens et tremens indicauit illic inuentus ab eodem frat. et qui mortuus fuerat de sepulchro vocatus est. Quod mox etiam subsequens finis docuit. Nam post dies decem inuasus febribus carne solutus est.

¶ Quod Reprobis in ecclesia sepeliri non prodest: sed potius obest. C. XCVI.

Uem grauia peccata non deprimunt: hoc prodest mortuis si in ecclesiis sepeliantur: quia eorum proximi quoties ad ea sacra loca conueniunt: suorum quorum sepulchra aspiciunt recordantur et pro eis preces domino fundunt. Nam quos peccata grauia deprimunt: non ad absolutionem potius quam ad maiorem dampnationis cumulum eorum corpora in ecclesiis ponuntur. Quod melius ostendimus: si ea que diebus nostris gesta sunt breuiter enarremus. Uir namq vite venerabilis felix portuensis episcopus in sabinensi prouincia ortus atq enutritus. Qui quandam sanctimonialem feminam in loco eodem fuisse testatur: que carnis quidem continentiam habuit: sed lingue procacitatem atq stultiloquium non declinauit. Hec igitur defuncta atq in ecclesia sepulta est. Nocte autem eadem eiusdem ecclesie custos per reuelationem vidit: quia deducta ante sacrum altare per medium secabatur. et pars vna illius igne cremabatur. pars autem altera intacta remanebat. Cumq hoc surgens mane fratribus narraret: et locum vellet ostendere in quo fuerat igne consumpta: ipsa flamme combustio ita ante altare in marmoribus apparuit: ac si illic eadem femina corporeo fuisset igne concremata. Ualerianus patricius vsq ad etatem decrepitam leuis ac lubricus extitit: modumq sue prauitatibus ponere contempsit. Huic in ciuitate brixia defuncto: eiusdem vrbis episcopus sepulture locum in ecclesia prebuit accepto precio. eadem vero nocte qua sepultus: beatus faustinus martyr: in cuius ecclesia corpus illius fuerat humatum: custodi suo apparuit dicens: Uade et dic episcopo: vt proiiciat hinc has fetentes carnes: quas hic posuit: quia si non fecerit die tricesimo: ipse morietur. Quam visionem custos episcopo timuit confiteri. et rursus admonitus declinauit. Die autem tricesimo eiusdem ciuitatis episcopus cum vespertina hora sanus atq incolumis ad lectum redisset subita et inopinata morte defunctus est.

¶ Iterum Exempla ad idem. C. XCVII.

Ualentinus mediolanensis ecclesie defensor defunctus est vir valde leuis. cunctis leuitatis occupatus. cuius corpus in ecclesia beati martyris syri sepultum est. nocte autem media in eadem ecclesia facte sunt voces: ac si quis violenter ex ea repelleretur atq traheretur foras. ad quas voces nimirum cucurrerunt custodes: et viderunt duos quosdam teterrimos spiritus: qui eiusdem valentini pedes quadam ligatura strinxerant: et eum ab ecclesia clamantem ac nimium vociferantem foras trahebant. qui videlicet exterriti: ad suum stratum reuersi sunt. Mane autem facto aperientes sepulchrum in quo isdem valentinus positus fuerat eius corpus non inuenerunt. Cumq extra ecclesiam quererent vbi proiectum esset inuenerunt hoc in sepulchro alio positum ligatis adhuc pedibus sicut de ecclesia fuerat abstractum. Ex qua re petre collige: quia hi quos peccata grauia deprimunt: si in sacra loca sepeliri se faciant. restat vt etiam de sua presumptione iudicentur: quatenus eos sacra loca non liberent: sed etiam culpa temeritatis accuset. Nam quod quoq in hac vrbe contigerit: tinctorum qui hic habitant multitudo testatur. Quidam artis eorum primus cum defunctus fuisset: in ecclesia beati ianuarii martyris iuxta portam sancti laurentii a coniuge sua sepultus est. Sequenti autem nocte ex sepultura eadem audiente custode eiusdem spiritus cepit clamare: Ardeo ardeo. Cum vero has diu voces emitteret custos hoc eius nunciauit vxori. Uxor vero illius eos qui diligenter inspicerent artis eiusdem viros transmisit ad ecclesiam volens cognoscere quid esset eius corpus in sepulchro: de quo eius spiritus talia clamaret. Qui aperientes sepulchrum vestimenta quoq intacta repperierunt: que nunc vsq in eadem ecclesia pro eius cause testimonio seruantur. corpus vero illius omnino non inuenerunt: ac si in sepulchro eodem positum non fuisset. Ex qua re colligendum est: qua vltione anima eius dampnata sit: cuius et caro est ab ecclesia proiecta.

¶ Qualiter Hostie salutaris oblatio liberat animas a purgatorio. C. XCVIII.

Si culpe post mortem insolubiles non sunt: multum solet animas etiam post mortem sacra oblatio hostie salutaris adiuuare. ita vt hoc nonnunquam ipse defunctorum anime videantur expetere. Presbyter quidam in loco quo aque calide vapores nimios faciunt: quotiens necessitas corporis exigebat lauare consueuerat. Ubi dum die quadam fuisset ingressus: inuenit quendam incognitum virum ad suum obsequium preparatum. qui sibi de pedibus calciamenta abstraheret: vestimenta susciperet: et exeunte ex caloribus sabana preberet: atq omne ministerium cum magno famulatu peragerent. Cumq hoc sepius fieret: idem presbyter die quo

dam ad balnea iturus. intra semetipsũ cogitans dixit. Viro illi qui mihi solet tã deuotissime ad lauandũ obsequi ingrat⁹ apparere nõ debeo. sꝫ aliqd me necesse ẽ ei ꝑ munere portare. Tunc duas secum oblationũ coronas detulit. Qui mox vt peruenit ad locũ hoiem inuenit. atqꝫ ex more eius obsequio in omnibus vsus est. Lauit itaqꝫ. Et cũ iam vestit⁹ voluisset egredi hꝰ qđ secũ detulerat obsequẽti ꝓ benedictiõe obtulit. petẽs vt benigne susciperet qđ ei charitatis gratia offerret. Cui ille merẽs afflictusqꝫ respondit. Mihi ista quare das pater. Iste panis sanct⁹ ẽ ego hũc manducare nõ possum. Me etenĩ quem vides. aliquãdo loci huius dñs fui. sꝫ ꝓ culpis meis hic post mortẽ deputat⁹ sum. Si aũt mihi pstare vis oipotẽti deo pro me offer hũc panẽ. vt ꝓ peccatꝭ meis interuenias. Et tũc exauditũ te esse cognosce. cũ huc ad lauãdũ veneris ⁊ me minime iueneris. In quib⁹ verbis disparuit. ⁊ his q̃ homo esse videbat euanescẽdo innotuit. quia spũs fuit. Isdem vo pꝛsbyter ebdomada cõtinua se pro eo lachrymis afflixit. salutarẽ hostiã quotidie obtulit. ⁊ reuers⁹ post ad balneũ. eũ iã minime inuenit. Qua ex re q̃tũ ꝓsit alab⁹ imolatio sacre oblatõnis ostendit. qñ hanc ⁊ ipsi mortuorum spũs a viuentib⁹ petũt ⁊ signa indicãt qb⁹ ꝑ eam absoluti videant.

De Monacho proprietario per eandem hostiam sacram liberato. C. XCIX.

Vidã monachus iustus noie medicinali arte fuerat imbutus q̃ mihi in eodẽ monasterio sedule obseq̃: atqꝫ in assiduis egritudinib⁹ meis excubare cõsueuerat. Hic itaqꝫ languore corporis peruentus ad extremũ deduct⁹ est. Cui in ipsa sua molestia frater Germanus noie copiosus seruiebat. Sed pdict⁹ iustus cũ iã se ad extremũ peruenisse cognouisset. eidẽ copioso fratri suo qꝫ occultos tres aureos haberet innotuit. Qđ minime fratrib⁹ nõ potuit celari: sed subtiliter indagãtes atqꝫ illi⁹ oĩa medicamẽta perscrutãtes eosdẽ tres aureos inuenerũt in medicamine abscõsos. Qđ mox vt mihi nunciatũ est: tm̃ malũ de fratre q̃ nobiscum cõiter vixerat equanimiter ferre nõ valui. Tũc nimio merore perculsus cogitare cepi: vel qđ ad purgationẽ morientis facerẽ: vel qđ in exẽplũ viuentibus fratribus prouiderẽ. Preciosio igit̃ eiusdẽ monasterii ꝑposito ad me accito dixi. Vade ⁊ nullus ex fratribus se ad eũ morientẽ iungat nec sermonẽ ꝯsolatiõis ex cuiuslibet eoꝝ ore pcipiat. sed cũ in morte cõstitutus fr̃es quesierit: ei suus frater carnalis dicat qꝫ ꝓ solidis quos occulte habuit: a cũctis fratrib⁹ abominatus sit. vt saltem in morte de culpa sua mentẽ illi⁹ amaritudo trãsuerberet: atqꝫ a peccato qđ ꝑpetrauit purget. Cũ vo mortuus fuerit corpus illius cũ fratrũ corporibus nõ ponat: sed fossam in sterq̃linio facite: in ea corpus eius proiicite. Ibi quoqꝫ sup eũ tres aureos quos reliq̃t iactate: simul oẽs clamãtes. Pecunia tua tecũ sit in perditionẽ. Et sic eũ terra operite. In q̃bus vtrisqꝫ reb⁹ vnã morienti. alterã vo viuentibus prodesse vt ⁊ illũ amaritudo mortis a culpa solubilẽ faceret. ⁊ istos auaricie tãta damnatio misceri in culpã prohiberet. Qđ ita factũ est. Nã cũ isdem monachus peruenisset ad mortẽ: atqꝫ anxie se quereret fratribus cõmẽdare. nullusqꝫ ex fr̃ibus ei applicare ⁊ loqui dignaret. ei carnalis frater cur ab oibus esset abominatus indicauit. q̃ protinus de reatu suo vehemẽter ingemuit: atqꝫ in ipsa tristicia de corpore exiuit. Qui ita est sepultus vt dixerã: sed fratres oẽs eadẽ eius sñia pturbati ceperũt singuli extrema queqꝫ ⁊ vilia ⁊ que eis habere regulariter semp licuerat ad mediũ proferre: vehementer formidare: ne qđ apud se eẽt vñ depꝛehẽdi potuisset. Cũ vo post mortẽ ei⁹ xxx. iã essent dies euoluti: cepit aĩus me⁹ defuncto frĩ cõpati. eiusqꝫ cũ dolore graui supplicia pẽsare: ⁊ si qđ esset ereptiõis remediũ q̃rere. Tũc euocato monasterii nostri ꝑposito tristis dixi. Diu ẽ qꝫ frater ille q̃ defunct⁹ est in igne cruciat̃: debemus ei aliqđ charitatis ipẽdere: ⁊ eũ quãtũ possum⁹ vt eripiat̃ adiuuare. Vade itaqꝫ ⁊ ab hodierna die dieb⁹ xxx. cõtinuis offerre ꝓ eo sacrificiũ stude. Qui ptinus abscessit ⁊ paruit. Nobis aũt alia curãtib⁹ atqꝫ euolutos dies nõ numerãtibus. isdẽ frater q̃ defunctus fuerat. nocte q̃dã fratri suo germano copioso ꝑ visionẽ apparuit. Quẽ ille cũ vidisset: inq̃suit dicens. Quid est frater. Quõ es. Cui ipse respondit. Nunc vsqꝫ male fui. sed iam modo bene sum qꝫ hodie cõmunionẽ recepi. Qđ isdem copiosus pergẽs: ptinus indicauit in monasterio fratribus. Fratres vo sollicite cõputauerunt dies: ⁊ ipse dies extiterat q̃ pro eo tricesima oblatio fuerat impleta.

Qualiter eadẽ hostia psit etiã viuis ⁊ liberet eos a periculis. C. C.

Assianus narniẽsis episcopus q̃ quotidianu deo sacrificium offerre cõsueuerat seqꝫ in lachrymis inter ipsa sacrificiorum arcana mactabat. mandatũ dñi ꝑ cuiusdã sui visionẽ. presbyteri suscepit dicens: Age qđ agis. operare qđ oparis. Natali aplõꝝ venies ad me: ⁊ retribuã tibi mercedẽ tuã. Qui post annos septẽ in ipso natalicio aplõꝝ die cũ missarũ solẽnia pegisset: ⁊ mysteria sacre cõionis accepisset ex corpore exiuit. Hoc quoqꝫ audiuim⁹ quendã apud hostes in captiuitate positũ: ⁊ in vinculis religatũ fuisse: pro quo sua dũx dieb⁹ certis sacrificiũ offerre ꝯsueuerat. Qui longo post tpe ad coniugẽ reuersus: quib⁹ dieb⁹ eius vincula soluerent̃ innotuit. eiusqꝫ coniũx illos fuisse dies quib⁹ pro eo offerebat sacrificiũ recognouit. Agato etiã panormitan⁹ ẽps (sicut fideles mihi ac religiosi viri multi testati sũt atqꝫ testant̃) cũ beate memorie pdecessoris mei tpe iussus eẽt: vt romã veniret: vim nimie tẽpestatis ptulit: ita vt se ex tãta vndarũ periculo euadere posse diffideret. Nauta vo illius varaca noie: q̃ nũc eiusdẽ ecclesie clericatus officio fungit̃: post nauẽ karabũ regebat. rupto fune cũ eodẽ karabo inter vndarũ cumulos repẽte disparuit. Nauis autẽ cui ẽps preerat. tandẽ post multa pericula ad hosticã insulã fluctib⁹ quassata peruenit. Cũqꝫ die tertio ẽps nautam qui ab eo abreptus in karabo fuerat: in nulla maris parte videret apparere: vehemẽter afflictus mortuũ credidit. Sed ꝑ obsequiũ charitatis vnũ qđ mortuo debebat impẽdit: vt oĩpotẽti deo pro absolutione eius aĩe offerri sacrificiuꝫ victime salutaris iuberet. Quo oblato restaurata naue perrexit ad italiã. Cũqꝫ ad romanũ portum venisset: illic nautã repperit: quẽ mortuũ putabat. tũc inopinata exultatione gauisus est. eũqꝫ q̃liter tot dieb⁹ in illo tãto maris periculo viuere potuisset inquisiuit. q̃ videlicet indicauit: quotiẽs in illa tẽpestatis fluctib⁹ cũ eodẽ quẽ regebat karabo versat⁹ q̃liter cũ illo vndis pleno natauerat. ⁊ quotiẽs eo a supiori parte deorsũ vso: ipse carine ei⁹ supsederat. adiungẽs etiã cũ dieb⁹ ac noctib⁹ hꝰ incessãter faceret. iãqꝫ eius virt⁹ sũdit⁹ ex fame sit ⁊ labore cecidisset. quo eum ordine mia diuina seruauerat indicauit. etenĩ hꝰ etiã nũc vsqꝫ testat̃ dicẽs: Laborãs in fluctib⁹ ac deficiẽs: subito mẽtꝭ põdere sum grauatus: ita vt neqꝫ depressus somno essem: neqꝫ vigilare me crederẽ. Cũ ecce in eodẽ medio mari me posito quidã apparuit: q̃ mihi panẽ ad refectionẽ detulit: quẽ mox vt comedi vires recepi: nec longe post nauis trãsiẽs affuit: q̃ me ab illo vndarũ periculo suscepit atqꝫ ad terrã duxit. Qđ ẽps audiens: requisiuit diẽ: atqꝫ illũ fuisse diẽ repperit: quo pro eo presbyter in hostica insula oĩpotẽti dño hostiã sacre oblationis imolauit. Iccirco credo qꝫ hꝰ tã apte cũ viuẽtib⁹ ac nesciẽtib⁹ agit̃: vt cũctis hec agẽtib⁹ atqꝫ nesciẽtib⁹ ostẽdat̃. qꝫ si insolubiles culpe nõ fuerint ad absolutionẽ ꝓdesse etiã mortuis victima sacre oblationis possit.

Qualiter debeant viuere qui eandem hostiam sibi volũt prodesse. C. CI.

Ed sciendũ est qꝫ illis sacra victima mortuis psit q̃ hic viuẽdo obtinuerũt: vt eos etiam post mortem bona adiuuent: q̃ hic pro ipsis ab aliis fiunt. Inter hec autẽ pẽsandũ est: qꝫ tutior via sit vt bonũ qđ quisqꝫ post mortẽ suã sperat agi per alios: agat dũ viuit ipse pro se. Beati⁹ est quippe liberũ exire q̃ post vincula libertatẽ querere. Pensem⁹ q̃le sit pro nobis sacrificiũ qꝫ ꝓ absolutiõe nr̃a passionẽ vnigeniti filii semp imitat̃. Quis enĩ fideliũ habere dubiũ possit: in ipsa imolationis hora ad sacerdotis vocẽ celos aperiri. in illo ihesu christi mysterio angelorum choros adesse sũmis ima sociari. terram celestibus iungi. vnũ quidẽ ex visibilibus atqꝫ inuisibilibus fieri. Sed necesse est: vt cum hec agimus nosmetipsos deo in cordis contritione mactemus: quia qui passionis dñice mysteria celebram⁹: debem⁹ imitari quod agimus. Tunc ergo vera pro nobis deo hostia erit: cum nosipsos hostiã fecerim⁹. Sed studendũ nobis est: vt etiam post orationis tempora inquantũ deo largiente possumus: in ipso animũ suo pondere ⁊ vigore seruemus: ne cogitatio fluxa dissoluat. nec vana mẽtis leticia surrepat ⁊ lucrũ compunctionis aĩa per incuriam fluxe cogitationis perdat. Munus etiã nõ accipit̃: nisi ante discordia ab animo pellat̃: dicente veritate: Si offers munus tuũ ad altare ⁊c. Qua in re pensandũ est: cum omnis culpa munere soluat̃: q̃ grauis est culpa discordie: pro qua nec munus accipitur. Debemus itaqꝫ ad proximum q̃uis longe positum longeqꝫ disiunctũ mente ire: eiqꝫ animũ subdere: humilitate illum ac beniuolentia placare. Et sic conditor noster dum tale placitũ nostre mentis aspexerit: a peccato nos soluit: quia munus pro culpa sumit. Igitur dum per indultum temporis spacium licet: dum iudex sustinet: conteramus in lachrymis duritiam mẽtis formemus in proximis gratiam benignitatis. Et fidẽter dico: quia hostia salutari post mortem non indigebimus: si ante mortem deo hostia ipsi fuerimus.

¶ De Contemptu mundi. C. CII.

Idem in homel. in euangel. ca. Relictis retib' et p. s. sūt. e. Audistis fratres charissimi: qz ad vnius iussionis vocem Petrus et andreas relictis retibus secuti sunt redēptorē. At fortasse q̄s dicat: ad vocē dn̄icā: vterqz iste piscator q̄d aut quantū dimisit q̄ pene nihil habuit. Sed hac in re fratres charissimi: affectū debemus pocius pensare q̄z sensum. Multū relīq̄t qui nihil sibi retinuit: q̄ q̄ntūlibet paruū totū deseruit. Certe nos et habita cū amore possidemus: et ea que minime habem' ex desiderio querim'. Multū ergo Petrus et Andreas dimisit: qñ vterqz etiā desideria habēdi dereliq̄t. A sequētibus ergo tanta dimissa sunt quāta a nō sequētibus cōcupisci potuerūt. Multa fratres relinq̄tis si desiderijs renunciatis. Exteriora enī vestra dn̄o q̄ntūlibet parua sufficiūt. Cor nāqz et nō substantiaz pensat. nec ppendit quantū in eius sacrificio: sed ex quāto pferat. Estimationē quippe precij nō habet: sed tñ regnum dei tantū valet quantū habes. Valuit nāqz zacheo dimidio substātie: Petro et andree retibus et naui. Valuit vidue duob' minutis. Valet alteri calice aque frigide. Pensate igit̄ fratres q̄d vilius cū emitur: q̄d carius dum possidet̄. Si fortasse nec calix aque frigide suppetit q̄ indigenti prebeat̄: etiā tunc securitatē nobis promictit sermo diuinus. In terra inq̄t pax hoībus bone volūtatis. ante dei nāqz oculos nunq̄ est vacua manus a munere: si arca cordis repleta fuerit bone voluntate. Hinc etenī psalmista dicit. In me sūt deus vota tua. et c̄. Nihil quippe offert̄ deo ditius volūtate bona. Volūtas autē bona est sic aduersa alteri sicut nobis ptimescere. sic de psperitate proximi sicut de nostro pfectu gratulari. aliena damna nostra credere. aliena lucra nostra deputare. amicū nō propter mundū: sed pp̄ter deū diligere inimicū etiam amādo tolerare. Nulli q̄d pati nō vis facere: nulli q̄d tibi iuste ipendi desideras denegare. Necessitati proximi iuxta vires occurrere. Sed hoc bone volūtatis sacrificiū nunq̄ plene psoluit̄. nisi mūdi huius cupiditas pfecte deserat̄. nā quicq̄d in eo concupiscimus: hoc pculdubio proximis inuidemus. Videt̄ etenī quia nobis desit q̄d alter assequit̄. Et qz semp inuidia a bona voluntate discordat: mox vt mentē cepit illa discedit. vnde p̄dicatores sancti vt possent proximos perfecte diligere: studuerūt in seculo nihil amare: nihil vnq̄ appetere.

¶ De Bono hospitalitatis et elemosyne. C. CIII.

Idem in homelia. xxiij. Quidā paterfamilias cum tota domo sua magno hospitalitatis studio seruiebat. Cūqz quotidie ad mensam suā peregrinos susciperet q̄dā die pegrinus q̄dā īter alios venit et ad mensam ductus est. Dūqz paterfamilias ex humilitatis cōsuetudine aquā vellet in eius manib' fundere: cōuersus vrceū accepit: sed repēte eū in cuius manibus aquā fundere voluerat nō inuenit. Cūqz hoc factū secū ipse miraret̄: eadē nocte ei dn̄s p visionem dixit. Ceteris diebus me in mēbris meis: hesterno autem die me in memetipso suscepisti. Idē in. xl. Homo quidā erat diues. et c̄. Hic considerandum est qua pena mulctādus sit qui aliena diripit: si inferni damnatione percutitur qui propria non largitur. Nemo itaqz securū se estimet dicens Ecce aliena nō rapio: sed concessis licite rebus fruor: quia diues iste non iccirco punitus est: quoniam aliena abstulit: sed qz acceptis rebus semetipsum male dereliquit. hocqz fuit quod hunc inferno tradidit: quia in sua felicitate timidus non fuit. quia peccata sua redimere etiam cum sibi abundaret precium noluit. Et sunt nōnulli qui cultum subtilium preciosarumqz vestiū non putant essent peccatum. Q̄ si culpa non esset: nequāq̄ sermo dei tam vigilanter exprimeret: q̄ diues qui torquetur apud inferos bysso et purpura indutus fuisset. Nam quia pro sola inani gloria vestimentum preciosius queritur res ipsa testatur: q̄ nemo vult sibi preciosis vestibus indui: vbi ab alijs non possit videri: quam culpaz possumus melius etiam ex diuerso colligere: qz si abiectio vilis indumenti virtus nō esset: euāgelista vigilāter de Johanne non diceret q̄ erat indutus pilis camelorum.

¶ De Inicio imperij Foce et strage belli senonensis. C. CIIII.

Hector. Hec de beati gregorij scriptis quedā ad presens excerpsimus nūc ad ordinem historie redeamus. Hugo vbi supra. Focas igitur propria temeritate romanum inuadens imperiū: imperauit annis octo. Hic vt factus est imperator: Leonciam vxorē suam coronauit augustam. Sigibertus. Sumpsit autē imperiuz anno domini. dcv. mundi vero. iiij. mi. M. dcvij. Hui' anno primo gregorius dialogus obijt. Cognitaqz morte mauricij crassant̄ p romanoz prouincias hinc persee inde huni. lotharius et theodoricus inter se prelio collidunt̄. in quo plusq̄. xxx. milia cesa referuntur. theodoricus tamen victoria potitur. Historia francoz. Hic itaqz theodoricus rex burgundie erat pulcher et strēnuus atqz callid' nimis. q̄ p cōsilium auie sue brunichildis exercitū maximū ex burgūdia congregans cōtra lotharium patruelē suū venit. Quod ille audiens. cōmotu francorum exercitus cōtra eum festinus perexit. Cōuenientesqz simul in pago senonico sup fluuiū aroantia bella cōmiserunt inimicē. Tāta cedes ibidem fuit de vtroqz pplo. vt ipse alueus de hoim cadaueribus repletus aqua ipsa penitus currere nō valeret rubefacta pre multitudine sanguinis effusi. Ibi igitur i p̄mo certamie visus fuit angelus domini euaginato gladio supra pplm ipsū. Lotharius aūt rex lesū cernēs exercitū suū in fugā delapsus sec' fluuiū secanam miclionē castrū ingressus: exinde parisius venit. Theodoric' quoqz regionem illam deuastans: reuersus est cum spolijs multis. lotharius aūt a paris' egressus vsqz arelāno siluam pperauit.

¶ De Nece Theodeberti et Theoderici regū. C. CV.

Brunichildis vero sepius peiora consilia theoderico nepoti suo ministrabat dicens. Cur negligis et nō reqris thesauri patris tui ac regnū eius de manu theodeberti cū certissime sciās eū nō eē fratrē tuū. qz filī' ē meretricis cōcubine patris tui et i adulterio fuit nat'. Cū audisset aūt hoc theoderic' rex acerb' vt erat morib' exercitū plurimū cōmouit cōtra theodebertū fratrem suū germanū et ad culpiacū castellū cōuenerūt. Illis igitur inter se cōfligētib'. theodebert' lesū cernēs exercitū suū in fugaz dilabi et coloniā ciuitatē ingressus est. Theodoric' aūt totam terrā ribuariēsem succēdit atqz vastauit. ppl's itaqz regiōis illi' ex' seditionib' subdūt. dicentes Parce nobis pijssime rex. iam enim subditi sumus tibi. noli nos ampli' opprimere. At ille ait. Aut adducite mihi viuū theodebertum. aut caput eius amputātes afferte: si vultis vt vobis parcā. Illi aūt hec audiētes ipsam ciuitatē ingressi et alia pro alijs mentientes dixerunt. Sic mandat frater tu'. Redde thesaurū pris tui quem apud te retines. et post hoc cum exercitu suo reuertetur. Cūqz ei mētientes hoc dicerēt. illi cum eis in palatium thesauri sui ingressus est. Cūqz in arca thesauroz ornamenta requireret. vnus euaginato gladio a retro eum in ceruice pcussit et amputauit caput eius. sustulerūtqz illud p murū ciuitatis colonie. Theodoricus vero hoc vidēs. ipsam ciuitatem cōprehēdit cū thesauris multis. Cūqz sacramēta ab ipsis francoz sublimibus accepisset. in basilica sancti gereonis martyris visum fuit ei q̄ pcussus fuisset in latere dolose. At ille ait Obserate hostia. nescio q̄s de his ripuarijs rebuarijs me pcussit. Cūqz reuoluissent vestimēta ei': nihil aliud reppererūt nisi signū paruulū purpureū. Inde reuersus est rex thodoricus cū spolijs multis et cū filia theodeberti fr̄is sui. simulqz cū duobus filijs eius paruulis. Quos metis ciuitatē adueniēs īterficit. vbi et brunichildis regina tunc aderat. Vidēs autē theodoricus rex filiā theodeberti neptem suā q̄ eēt pulchra. voluit sibi eam copulare ad coniugium Cui brunichildis ait. Quō accipere potes filiā fratris tui: At ille ait Nū tu dixisti mihi q̄ nō esset frater meus. Cur inimica dei iuētrix maloz et auctor mortis. cur induxisti sup me hoc peccatū vt frēm et parētes interficerē. et euaginato cultro voluit eam transuerberare. Illa vero a circūstantib' erepta euasit. Post hoc odio nimio infecta potionē venenatā p man' ministroz crudeliū ei obtexit. Qui nesciēs hunc dolum veneni: ebibit illud ac deinde deficiēs iniquū efflauit spm̄. Illo quoqz mortuo: paruulos filios ei' p̄fata regina necauit singulatim. Sed et minorē filiū ei' in albis eliso cerebro ad petrā interfecit. His regib' mortuis burgūdiones et austrasij cū frācis pace facta lotharium filiū hilperici regem in totis trib' regnis in monarchiā sup se stabilierunt.

¶ De Nece Brunichildis regine. C. CVI

Rex igit̄ lotharius cōmoto exercitu ī burgūdiā abijt. fingēs se dolose q̄si brunichildē vellet sibi ad cōiugiū copulare Et data fide venire illa accelerat ornata cultu regali. Qui cū illā vidisset: ait Inimica dei cur tāta mala ppetrare presumpsisti vt tā nobilē regū sobolē maleficijs tuis īterimere nō formidares. tātūqz nephas agē nō dubitasti. Tūc adunato agmie frācoz et burdionū: cūct' popul' clamabat voce magna brunichildē dignā esse morte turpissima Tunc iubēte lothario rege ī camelū leuata et p totū exercitū deducta ē. ac deinde equoz pedib' indomitoz alligata: dissipatis mēbris obijt. ad postremū igni combusta sepulchro caruit. Rex vero pace p circuitū facta: reuersus est. Sigibertus. Hec Brunichildis cum filio suo

Childeberto vel Childeberti filijs regnū gubernās propter insolentiam moꝝ adeo intolerabilis erat francis: vt merito crederet sibillam de ea vaticinatā esse. Veniet ait bruna de partib⁹ hispanie: ante cuius cōspectū gentes vel gentiū reges peribunt. ipsa vo calcibus equoꝝ dirupta pibit. que quāuis ita esset insolens, tñ dei ecclias honorabat. plura etiā scoꝝ cenobia fundauit. ⁊ edificia admirādi opere cōstruxit vt miraculo fuerit tanta ab ea fieri potuisse.

¶ De Quibusdam incidētibus post obitum beati Gregorij pape. C. CXVII.

Anno imperii Foce scdo Sabinianus romane eccle. lxvj. presidet. Hoc quoqꝫ tpe paup qdā cū a nautis elemosynā peteret nec acciperet. dicēte nauclero desiste elemosynā petere a nobis. q̄ nihil hic pter lapides habemus. cum subiecisset paup. ergo oīa vertant in lapides quicqd māducabile in naui erat in lapides cōuersum est colore ⁊ forme rerū earundē pmanēte. Fame Romam aggrauāte romani Gregorio pape iam defuncto derogantes: q thesauros ecclesie sue nimia liberalitate dissipasset: cū nō esset psona in quā exardescerēt. memoriā nois illius in libris eius delere volebāt. ac p hoc libros Gregorij pape romanis exurere volētib⁹ obstitit Petrus diaconus. pdens se spiritū sanctū in colūbe specie super caput Gregorij tractātis sedentē vidisse sepius. Idqꝫ cōfirmās iurisiurādi sacramēto. moꝝ moriēs ex cōdicto fecit fidē suo testimonio. Anno sequēti sabinianus papa cum ⁊ ipse liberalitati Gregorij predecessoris sui derogaret. et sub hoc cōtentu manū egenis subtraheret Gregorius cū per visum ter pro culpa tenacie. ⁊ huius derogationis increpatū q nō resipisceret. etiā qrto horribiliter increpās et cōminans in capite pcussit. Quo ille dolore vexatus: nō multo post obijt. Post quē Bonefacius romane ecclesie. lxviij. psidet hic obtinuit apud Focā imperatorē. vt ecclesia romana caput esset oīuꝫ ecclesiarū. qꝛ ecclesia cōstantinopolitana scribebat se esse primā oīum ecclesiarū. Hic in cōcilio. lxij. episcopoꝝ decreuit sub anathemate: vt nullus viuēte epo ciuitatis sue de altero eligēdo audeat loqui: vel partes sibi facere. Sed. iij. die depositionis eius fiat licenter a clero ⁊ populo electio sacerdotis. Anno sequenti corpus sancti Victoris thebei apud salodoꝝ cū sancto Urso passi inuenit. Scōs famulus dei in italia claret. Desiderius viennēsis epo a Theodorico exilat. Anno sequēti Augustinus pmus angloꝝ epo morit: eiqꝫ Laurēti⁹ substituit. Bonefacius romane ecclesie. lxv. psidet. hic Pantheon rome a Foca impatore impetratū: vertit in ecclesiaꝫ sancte Marie ⁊ oīum martyrū. ⁊ in kal. nouēbris ibi instituit solēnitatē oīuꝫ martyrūqꝫ postea crescente religione christiana decreta est fieri in honore oīuꝫ sanctoꝝ. Anno sequēti perse romanoꝝ puincias grauiter incabant. Anno sequēti Alexandrie Johannes episcopus claruit: qui ob eximiam in Christum liberalitatē nomē elemosynarij habere meruit.

¶ De Sancto Johanne elemosynario ⁊ eius misericordia. C. CVIII.

Ex gestis eius. Hic patriarcha sanct⁹ (vt ipse retulit) cū esset ephebo adhuc iuuenis annoꝝ. xv. vidit vna nocte in sōnis puellā sup solē splendidā ⁊ ornatā: que stetit ante lectū suūꝫ ⁊ eum in latere pulsauit. Qui expergefactus cū vere videret eā stantem: ⁊ putaret esse mulierē. que etiā sup caput habebat coronaꝫ ex ramis oliuarum signo crucis signatus dixit ei. Que es tu: ⁊ quomodo ausa es intrare super me dum dormio. Illa hilari vultu labijsqꝫ subridendo: dicit ei. Ego sum prima filiarum regis. Si me amicam possederis: ego te ducam in conspectu iperatoris. Nemo enim habet potestatem apud eum sicut ego que feci eum hominem fieri in terra: ⁊ homines saluare. Et hec dicens disparuit. Ille igitur in se reuersus: intellexit visionem et ait. Credo elemosyna ⁊ compassio est: que veraciter deum carne vestiri fecit. Statim ergo se vestiuit: ⁊ nullū excitans in ecclesiaꝫ abijt. Eratqꝫ iam aurora. Et dum iret: obuiauit cuidā fratri frigore vexato: expoliauitqꝫ se induto caprino: et dedit ei. Nondum autē ecclesiā apprehenderat: ⁊ subito obuiauit ei quidā albis vestibus indutus. deditqꝫ ei ligaturā cētū nūmismatum dicens. Accipe hec frater: et dispensa vt vis. At ille pre gaudio statim hec suscipiens reuersus est: volens ei reddere ligaturam illaꝫ quasi nihil indigens: ⁊ amplius non vidit aliquem. Intelligens ergo visionem non esse fantasiāꝫ sed veritatem: sepe fratribus que poterat erogabat. Quidam diues cuius domum fures fuerant ingressi spoliauerantqꝫ vsqꝫ ad stramentum. deprecatus est illum cū magna reuerentia: dicens ei calamitatem suam. Qui misertus eius iussit ei dari quindecim libras auri. At ille cui creditū erat aurū apprehendit consilium economi. et diaboli operatione mundētes nō dederunt ei nisi quinqꝫ libras. Cum ergo de collecta rediret archiepo mulier viduata dedit ei in scriptis notitiam exenij quinqꝫ centenariorum auri. Quam cum suscepisset conuocauit dispensatores. et ait illis. Quot libras dedistis ei quod me accersiuit. Dixerunt domine. xv. vt sanctitas vestra iussit. Cumqꝫ per inhabitantem in se gratiam cognouisset illos esse mentitos. adduxit eum qui acceperat et interrogauit quid accepisset. Illo dicente quinqꝫ libras pferens ille pictatium quod ei traditum fuerat. ait eis. Et vobis exquiret deus et alia. x. centenaria que si dedissetis. xv. libras vt dixit humilitas mea que attulit. v. cētenaria. xv. daret. Et vt certos vos faciam: mittam et adducam eam. Cumqꝫ per nuncios accersisset feminam. illa statim surgens cum quantitate auri venit. ⁊ vestigia sancti apprehendit. Qui cum suscepisset oblationes: et orasset super eam. dixit ad eam. Obsecro te nonne hoc tm̄ voluisti offerre deo: an aliud aliquid. At illa cum sensisset deiferum illum cognouisse quod fecerat. tremore concussa dicit: Per sanctum meniam ego ancilla tua manu propria scripseram centenaria. xv. in pictatio vt darem tibi domino meo. et inueni. x. deleta a seipso. Tunc stupefacta intra me dixi. Utiqꝫ voluntas dei non est vt dem nisi. v. Tunc patriarcha eam dimittente: ceciderunt ad pedes ei⁹ dispensatores indulgentiā petētes: ⁊ nihil tale vlteri⁹ se acturos affirmātes.

¶ De sancta eius conuersatione ⁊ humilitate. C. CIX.

Habebat autē hic sanctus studium seriptuarū. nō in sapientia sermōis ad inanē gloriam sed p operum actionē. Et in secreto quotidiani cōsilij sui null⁹ sermo ociosus audiebatur. nisi forte ordinatio rei cuius exigeret. sed aut sanctorum patrum religiones: aut scripturarum traditiones: aut dogmatica problemata propter multitudinē hereticoꝝ regionē circūdātem. Si quis alicui detrahere incipiebat hunc per alterā sermocinationem vt sapiēs ingeniose remouebat. Et si iterū pmanebat. hūc aduocās hebdomadario precipiebat ne viterius eū intrare sineret vt per eū ceteros terreret ⁊ erudiret. Cūqꝫ in infirmo stratu recumberet: ⁊ vilibus operimētis in cella sua vteret quidā possessoꝝ ciuitatis ascēdens ad eum ⁊ videns q opertorio scisso ⁊ laneo tegeret: trāsmisit ei coopertoriū nūmismatū. xxxvj. rogans eum multū vt eo cooperiretur ad memoriam ipsius. Quod ille propter instantiam viri suscipiēs: vna nocte eo coopert⁹: per totam fere noctē dicebat ad seipm vt cubicularij eius recitabat. Quis dicet q humilis iohānes pallio xxxvj. nūmismatū tegatur. ⁊ fratres christi frigore necant. Quanti desiderāt saturari de iota olerum: que de coquina mea proijciunt. quāti vel odorare vinū quod in cellario meo fundit. Quanti putas fame ⁊ frigore ⁊ miserijs affligunt. Tu vo expectans etiā eternā iocunditatē assequi: ⁊ vinū bibis: ⁊ pisces imanes deuoras: ⁊ in cubiculis demoraris. Nunc autē cum omnib⁹ malis tuis ⁊ in coopertorio. xxxvj. nūmismatū te calefacis. Uere ita viuens: ⁊ in tali laxamento conuersans non expectabis illā preparatā gaudiā a fine. Sed et audies vtiqꝫ quod ille diues audiuit: Recepisti bona in vita tua ⁊ la. si. ma. ⁊c. Benedictus deus. humilis iohānes alia nocte te nō cooperietur. Justum est enim vt tegantur. cxl. fratres ⁊ dñi tui: q̄ tu infelix. Mox ergo misit: eū vt in crastinū venūdarent. Is autē qui hoc obtulerat emit illud: ⁊ rursum patriarche obtulit vt eo tegeretur. Cūqꝫ id tertio fecisset sanctus vir gratulabundus dixit ei. Uidebimus quis deficiat: ego an tu. Erat eni ille opulētus valde. Quē suauiter vir sanctus quasi vindemiabat. paulatim ab eo multa auferens vt pauperibus daret. Ualde quoqꝫ diligens eloqui de actibus sanctoꝝ: qui elemosynarij fuerūt vna dierum cum recitaret de vita sancti serapionis: qui vocabatur sindonius: inuenit eum vt fertur amictum suum egeno dedisse. ⁊ iterum paululū illum processisse: ⁊ frigus patiēti obuiasse: eiqꝫ tunicam prebuisse. Et quia nudus sedebat tenens euangelium: interrogatus a quodam quis te expoliauit abba. demonstrans euangelium ait Iste. Alio quoqꝫ tempore hoc ipsum euangeliū vendidisse ⁊ elemosynam dedisse. Discipulo autē dicente abba vbi est euagelium ait: Fili hoc quod dixit mihi vende que habes ⁊ da pauperibus: ipsum vendidi: ⁊ eis dedi: vt habeam fiduciam in die iudicij. Et cum quedam vidua petisset aliquando ab eo elemosynam: quia filij eius esuriebant. eo non habēte omnino aliquid: seipsum ei tradidit: vt eum venderet ad dominos grecos: quos et in paucis diebus fecit christianos. Hec legens de sancto serapione: vir sanctus stupefactus ⁊ totus lachrymis infectus ait: Credite mihi: quia vsqꝫ hodie putaui q vel aliquid facerem dans quas haberem pecunias. nesciens q ⁊ seipsos venderēt quidam compassione superati.

¶ Adhuc de doctrina et actibus eiusdē. C. CX.

Recipiebat autē collatiōes pro defunctꝭ ignⷬ̃ [illegible] Quia ante paucū tēpus: q̄dā captiuus a ꝑsis ductus et in carcerē trusus est. Quidā ergo fugiētes illinc: et venientes in cypꝛū: interrogati a parētibꝰ illius si forte vidissent eū. responderūt se ꝓprijs manibus eū sepelisse. Nō autē erat ipse: sed q̄dā ei silis. Illi ergo tanq̄ꝫ pro mortuo: faciebāt ei tres collectas ꝑ singulos annos. Post .iiij. autē annos: ille fuga lapsus a persis: venit in cypꝛū. Cūq̄ꝫ audisset a suis q̄ꝫ memoriā eius q̄si mortui fecissent ter in anno. s. in theophania: et in dn̄ica sancta: et in penthecoste respondit. His tribus tpibus anni veniebat q̄dā candidatus vt sol: et dissoluebat inuisibiliter me a vinculis ferreis et a custodia. et mouebat tota die deābulādo nemoq̄ꝫ me recognoscebat. et in crastinū inueniebar vincula ferrea portās. Ex h̄ igit̄ ait scūs Johānes dormiētes q̄ꝫtē b̄re diścim̄ qm̄ ꝑ eis collectas facimꝰ. Hunc q̄dā totū aurū qđ habebat. s. vij. libras et dimidiā obtulit. rogās eū flexis genibꝰ: vt oraret pro salute vnici filij eius. et vt deus nauē eiꝰ q̄ in aphꝛicā abierat cū bono reduceret. Qđ cū ille fecisset: mortuus est puer: et nauis illa in q̄ frater illiꝰ hominis erat naufragiū ptulit. totūq̄ꝫ quo plena erat periit: p̄ter aīas et scaphā vacuā. Cūq̄ꝫ vir ille vltra modum tristis esset: vidit ꝑ noctē in sōnio quendā q̄si in habitu scī p̄triarche dicentē sibi. Vt q̄d turbaris frater. Nōne rogasti me vt peterē a deo q̄ꝫtenus filiū tuū saluaret. Ecce saluus factus est. Crede mihi q̄ꝛ si viueret: prauus et inuidus hō fieret. Et de naui tua scito: q̄ꝛ nisi deus pro bono qđ fecisti placatus esset. snīa data erat vt tota cū aīabus in ꝓfundū periret et frēꝫ tui ꝑdidisses. Sed surge et glorifica deū q̄ donauit tibi eū et ab hoc seculo vano saluauit filiū tuū. Euigilās .g. vir inuenit cor suū cōsolatū: et currēs ad scm̄ patriarchā iactauit se ad pedes eiꝰ et grās egit narrās visionē quā viderat et ille glorificauit deū. Quodā monacho girāte in ciuitate cū vna puella iuuēcula et petente elemosynā. q̄dā hos vidētes scādalizati nūciauerūt p̄triarche q̄ꝫ ille monachice vite mulierē h̄ns derogaret. Tūc vō scūs volēs ꝓhibere peccatū iussit mulierē flagellari. monachū vō verberari et in carcerē retrudi. Quo facto: apparuit ei ꝑ visum nocte monachus ostendēs ei dorsum suū ex flagellis putrefactū: et dicens ei. Ita placet tibi dn̄e patriarcha. Crede mihi: hac vice vt hō errasti. Et hec dicēs recessit. Mane aūt vir scūs memor visiōis: sedit supra lectū suū mestus. et mittēs ꝓ monacho q̄ erat ī carcere fecit eū despoliari corā se. vt dorsūꝫ eiꝰ videret: si ita esset vt in sōnis viderat. Quo facto dei volūtate solutꝰ est: etiā amictus quo erat indutus cecidit. Vīsq̄ꝫ viderūt eūꝫ eunuchū. Tūc vir scūs ait: ignorāter se peccasse ī deū et ī eū. monēs tn̄ eū nō ita oportere monachū circūducere mulierē ad scādalū vidētiū. At ille humilī r̄ñsiō reddidit dicēs. Nup: cū essem gaze: exeūti me de vrbe h̄ mulier occurrit: dicēs se eē hebreā: et velle fieri christianā: cōtestās etiā me vbis horribilibꝰ ne dimitterē eā perire. Timens ergo iudiciū dei: suscepi eā et baptizaui. Et girabā cū ea simplici corde modicū exposcēs sūptū: q̄tenꝰ itroducerē eā in monasteriūꝫ. Tūc scūs narrata visiōe his q̄ p̄sto erāt: ptulit .c. nūmismata daturus ei. At ille nihil accipere voluit: sed ait. Monachus si fidē h̄ꝫ. horū nō indiget. et si horū eget fidē nō habet. Hoc maxime oibꝰ q̄ audierūt fidē fecit: q̄ꝫ seruus dei esset.

¶ Liber vicesimustertius. Incipit.

¶ De Imperio Heraclij et quodāꝫ miraculo sancti Johānis baptiste. CA. I.

Vgo vbi supra. Cum igit̄ Focas in suos crudeliter domesticos deseuiret. ipse quoq̄ꝫ Heraclij aphꝛice patricij iussu ꝑemptus est. Qui post eius necē sibi rēpublicā vendicauit. Heraclius ergo romano potitus imperio: imꝑauit annis .xxx. Hic inuenit valde dissolutā rēpublicam et attritā. Siquidē europā vehemēter auares vastauerūt: et Asiā ꝑse. Sigiber. Suscepit aūt īperiū anno dn̄i .dc.xiij. Mūdi vero .an. M.d.lxxvi. Huius regni anno p̄mo virtus et nomen scī Johānis baptiste miraculis declarat̄ apud vrbem gallie maurienam: de reliquijs corporis ipsiꝰ diuinitꝰ illustratā h̄ mō. in ea olī mulier scō baptiste numinis deuota expectabat a deo donari sibi aliq̄d d̄ mēbꝛis eiꝰ et ī hac orandi instantia ꝑ trienniū existens: cū alter quiuis posset desꝑare ipsa spem in deo ponēs: iurauit se non mādVcaturā: donec qđ petebat acciperet. et sic .vij. diebꝰ ieiunās .vij. tandē die desup altari pollicē miri cādoris apparē vidēs: leta donū dei accepit. ad qđ orādū tres epī veniētes cū de h̄ scō pignore ptē elicē vellēt: tres sāguīs guttas ex eo stillare ī lintheo supposito stupuerūt: et singuli singulas se meruisse sūt letati. Desideriꝰ vienēsis epūs ꝯsilio brunichildis a theoderico rege lapidibꝰ obrutꝰ martyrisat̄. Anno heraclij .ij. deusdedit romane eccl̄ie .lxvj. p̄sidet. Hic ꝯstituit secūdā missā [illegible] clero. Hic et sm̄ instituta maioꝝ suoꝝ decreuit: vt siqui viri vl̄ mlieres suos ipsi filios quācūq̄ꝫ mō de scō lauacro susciperēt: separent̄ ab inuicē. vl̄ si q̄s vir cōmatrē suā: vel siq̄ mulier cōpatrē suū a p̄mo dono spūscī quod est pabulum salis sacrati vsq̄ꝫ septimū donum spiritussancti ꝯiugiū duxerit separet̄. Mulier tn̄ maritalē dotē recipiat. et post expletū annū alteri si vult nubat. Scūs colūbanꝰ a theoderico rege instinctu brunichildis auie expellitur de frācia. Qui post relicto gallo discipulo suo in alemania cenobiū bobiū ꝯstruxit in italia.

¶ De Sancto Deicolo abbate et eius peregrinatione C. .II.

Et gestis eius. Cū autē scūs columbanꝰ de cenobio luxouiensi cū turba tꝰ discipul̄ comitantibꝰ ad duo miliaria ꝓgressus fuisset: et venissēt ad locū q̄ neptas dicit̄: beatꝰ deicolus scī p̄ris monachꝰ: iam ꝓuectioris etatis existēs: pedibꝰ vehemēter debilitari cepit. Nec mora ꝓuolutus genibꝰ p̄ris: licēn̄ ī remanēdi supplicat deuote. At ille mitissimo affectu condolens imbecillitati fr̄is licētiā ei nō negauit: atq̄ꝫ diuine mīe illū paterna voce cōmēdauit: pias lachrymas sil̄ cū eo copiose fundēs. Tūc p̄r viā ceptā arripuit. et discipulus ob multoꝝ salutē (sicut deus disposuit) apud burgundiones remāsit. Decursis autē passim incertis fluuiꝝ diuerticulis: intēte queritās oportuna humane habitationi loca. tandē venit ad locū quēdā aridū satis: angore sitis depressus. Cūq̄ꝫ flexis poplitibꝰ diu ibidē rerū inuētori supplicasset: fulcatorio quo vtebat̄ terrā paululū egerēs subito famulo suo fideli largā sonticulū deus vndā donauit. Qui limpidissimo riuulo exinde loca vicinia irrigat: vsq̄ꝫ dū humꝰ erit: ab vniuersis incolis eiusdē p̄ris noīe et vocat̄ et amatur et amabilis colit̄. Cūq̄ꝫ vir scūs q̄si erraticꝰ viator ꝯueniētia manendi loca disquireret. Quippe cū pater suus sub obedientie titulo denūciauit: ne luxouiense monasteriū vlteriꝰ intraret insperato contigit vt suillū gregē videret. Subulcus ab eo interrogatus: an in vicinis esset aliquis locus habitabilis: respōdit esse non longe locum palustrem: et fontibus satis irriguū: in predio cuiusdam prepotentis vasalli nomine vuerfarij. Cui vir sanctus Potes ne inquit mihi frater ducatuꝫ prebere: quo possim locum ipsum videre? At ille respondit: Possem inquit aliquo modo. sed gregē meum absq̄ꝫ pastore dimittere nō presumo. Cui beatus deicolus Noli inquit mihi fili tantillum spacij tenaciter negare. Veraciter scias: quia si mecum pergere disponis: nec minimum porculum interim perdes. Et si aliquid discredis: ego tibi fustem meum cōstituo custodem vicarium vt in redeundo cognoscas quantū fides mea valeat cum charitate tua. Hoc dicto fustem quē manu gerebat solo radicitus fixit: et precedente ductore ad locum tetendit nominatū. Cūq̄ꝫ post longū hore spacium porcarius eadem repedasset via: gregem videre sollicitus: inuenit sm̄ viri pollicitationē gregem suum circa fustem gyratum: saturūq̄ꝫ accubasse: nec vnum quidem ex illo deesse. Vir venerabilis deicolus ad locū desideratū ꝑueniēs: diuino semꝑ operi indefessus existēs: vtpote is q̄ crucifixus erat mūdo totūq̄ꝫ semetipsum obtulit deo: inuenit ecclesiā in cliuo cuiusdā montis sitā in honore sancti martini ꝯsecratā. Vir aūt dn̄i secretū hore spaciū expectans quando solus soli deo se substernere posset mirum dictu quo ecclesie eiusdem ianuas solus adijt absq̄ꝫ mora nullo reserante largū ei prebuere ingressum.

¶ De Iniqua sententia in eum lata: et interitu Vuerfarij. C. .III.

Varca presbitero agnita: his vbis se conqueri in publico cepit. Heu mihi propter vnū monachū iam hic viuere nō possum. Cūq̄ꝫ populatio nō modica q̄ ad ecclesiā ꝯuenerat percunctaret̄ q̄d sibi tanta velut p̄steri adueniret: Latitat quidā in ista siluula monachus quidā peregrinꝰ: q̄ nescio quibꝰ incātationibꝰ vtit̄: et medijs noctibꝰ orationis gratia huc frequēter venire solitus: ianuas diligēter obfirmatas dicto citius reserat: et intus orationibꝰ vacat. Testoꝛ deum celi et terre: q̄ꝛ si post hac illū in ecclesia inuenero nīs dignis verberibꝰ affectū reijciam et inhonoratū. At vir scūs deo nocte dieq̄ꝫ supplicās: minas hominū nō verens. Quippe q̄ custodia sp̄ erat septꝰ angelica: more solito ecclesiā

intrabat quousq; presbyter cum officialibus acriter illum insequeretur: sed cũ deꝰ oĩpotẽs seruũ suũ a manibꝰ impioꝝ seruaret inocuum fraudulẽti malitia iterũ adducti fenestras ecclesie aperuerũt: ianuas aũt patefactas maria ↄgerie vepriũ: spinaꝝ: ac tribuloꝝ: postes et liminaria vsq; ad summũ obstruxerũt dicẽtes fortassis si monachus ille modo nititur ingredi: absq; signo nõ euadet isortunij: sed q: nec sapiẽtia nec prudẽtia nec cõsiliũ potest esse cõtra deũ maliuolentia illa virum dei non nocuit. Uerũ quotiens ille cõmodũ duxit potenter intrauit. Qua de re viri stolidissimi vltra modũ debacharit legationẽ questuosam ordo suo q̃ tũc tpis in allodio suo manebat in loco qui dicit villa callonis transmiserũt: dicẽtes. Placet tibi vt monachus quidam capellulã tuã sibi vendicet in oratoriũ: nec vllus eũ ejicere possit. His igitur auditis vuersarius furore precipiti arreptꝰ: crudeli nimis sententiã in virũ dei sanxit dicens. Ite cum festinatione et si quis illum fidelium meorum capere possit: sine audientia castretur. Uix ille mandatũ dedit vna eadẽq; hora laqueũ quez seruo dei iniuste parauit: iusto dei iudicio ipse miserabiliter incidit. Nã idez membꝝ quod famulo dei prescidi iussit: mox illi in tumorem versum est: ita vt omnia viscera eius in eundẽ locũ violenter inciderẽt: et mortem vicinam pararent. Cumq; vehementi dolore vexari videretur vxor eius bertildis nomine memor sententie quaz viro dei temere imposuit: cum luctu graui illum admonuit dicens. Certe credo quia propter peregrinum quem sine causa castrari iussisti dolor ipse in te retrorsus est. Mittam ergo velocius et accersã illum: si forte per orationes eius dolor tantus effuget. Sed quia nihil fit in terra sine causa: antequã nuncij ad virũ dei peruenirent: idẽ vuersarius morte subactus finem viuendi fecit.

¶ De Birro sancti deicoli in radio solis suspẽso. C. IIII.

Uibus auditis beatus deicolus non minus [illegible] religiosi militis: sz fidẽ deuote mulieris inspiciẽs: pedetentim iter arripuit. Cumq; ad locũ venisset religiosa femina iaz vidua effecta: mario cũ honore sicut tũc patrẽ decuit suscepit. Ipse vo vtpote de itinere lassus anteq̃ sessum pgeret: birrũ suũ quẽ greci amfibulũ vocant deponere voluit refrigerandi gratia. Quod seruitores q̃zplurimi q̃ aderãt videntes vndiq; accurrerunt vt viri vestimentũ diligenter mitterent in salinum. Quibus ille. Non ita inquit erit filioli. Nam ego seruitorẽ inueniо qui vestimentũ meũ fideliter seruet: peregrinus sum ꝑ christo: quicq̃d de seruo suo illi placet fiat. Mira res atq; stupẽda. Uir venerabilis aspiciẽtes radiũ solis ꝑ fenestrã domus ad instar trabis ingrediẽtẽ: qð nihil aliud ẽ iuxta diffinitionẽ phoꝝ nisi crassitudo aeris et illustratio solis accessu et vestimẽtũ supposuit. Ibi q̃ppe ferme duarũ aut triũ horaꝝ spacio absq; terreno sustentaculo pepẽdit: et viruz dei qñ se reinduere vellet expectauit. Quod videns bertildis: pedibꝰ eius prouoluta luctũ geminare cepit: et virũ dei vt anime viri sui misertus ꝑ ea supplicaret exorauit: simulq; locũ in quo sancti martini ecclesia cõstructa est cũ omnibꝰ appẽdicijs suis: villã quoq̃ ipsaz in qua tunc erat cũ oĩbus ad se pertinẽtibꝰ libero tradidit iure perpetuo possidẽdũ. vbi vir sanctus copiosis donarijs loco illo ditato a fidelibꝰ: duo oratoria formoso ope cõpleuit: vnũ in honore principis apostoloꝝ: aliud vero in honore doctoris gentiũ. Quibꝰ patratis: ceperunt vndiq; religiosi viri ad tanti patris magisterium confluere: et colla sua suaui iugo domini deuote summittere. Et factus est locus ille fm voluntatem domini paradisus monachorum: qui hactenus patuit latibulis ferarum.

¶ De Apro ꝑ eũ a venatoribꝰ liberato et ceteris eiꝰ gestis. C. V.

Cladi [illegible] beatus [illegible] studio operi diuino cum fratribus insisteret: contigit vt inclitus rex lotharius qui secunduz q̃ ei pater columbanus prophetie spiritu plenus predixit: iam erat triũ regnorum soliditate roboratus: in vicinuam eiusdem monasterij gratia aduenisset venandi. Quadam die cum multi optimatum venatu nobili: singularem maximum aprum insequerentur: extemplo fera viri dei cellam ingreditur: vir autem sanctus manum misericorditer illi prebuit et ait. Crede mihi: quia ad charitatem confugisti: hodie vita non priuaberis: tum ecce vndiq; venatores bestie vestigia insectantes: ad viri dei cellam vsq; peruenerunt: ingressi cum bestiam inuenissent ferocitate postposita ante altare accubare pene spiritum pre stupore non habebant: et celeriter legatos miserunt qui regem ad tante virtutis spectaculum vocarent. Qui cum regaliter venisset: oratione facta virum interrogauit humiliter vnde esset vel quid studij habuisset: et cum agnouisset: quia beati columbani discipulus esset ait. Omnia que hucusq; ad mei arbitrium in ista vicinia pertinebant: siue in siluis vel piscationibus regalibus: pratis quoq; vel pascuis ab hodierna die et deinceps tibi trado. His itaq; firmatis: vidente rege et omnibus qui aderant: vir dei iussione aper absq; vllius lesione consueta cum impetu petijt lustra. Sicq; deuotus rex benedictione patris deuote percepta cũ gaudio remeauit ad propria. Tandẽ vir sanctus collecto cetu fratrũ romam petijt et a papa honorifice susceptus apl'oꝝ limina visitauit et orõnẽ compleuit. Acceptoq; a papa mõasterij sui libertatis priuilegio in galliam redijt. p̃ciosis oneratus martyꝝ reliquijs et ecclesiasticis ornamẽtis. Postq̃ vo se leto pacto labore domũ recepit: et oĩa q̃ ad deum ptinent religiosissime in monasterio ordinauit. quendam discipulũ suũ nomine columbinũ: quẽ et de sacro fonte leuauit: et ꝑ semetipsum instituit. de cuius vita et moribus valde erat securus cũ electione fratrũ in locũ suũ abbatẽ cõstituit. atq; regimen animarum ei cõmisit: quo ordinato ipse ad secretiorẽ locũ atq; artiorẽ vitã anhelans: seorsum sibi oratoriolũ paruulũ ↄstruxit: et cũ maria secꝰ pedes dñi sedere et verbũ eius intente audire decreuit. Obijt aũt egregius pater die. xv. kal. februarij.

¶ De Sancto Bauone recluso. C. VI.

Igibertus. Anno quoq; p̃notato. [illegible] eluonẽsis ꝑ gallias miraculoꝝ et p̃dicatiõis grã clarescebat. Allouuinus etiã q̃ et bauo ꝑ eũ ex p̃done ↄuersus: et gãdaui solitarie reclusus scitatis exemplũ erat oĩbus. Ex gestis eius. Hic scĩs allouuinꝰ quẽ vulgo bauonẽ nominãt. i iuuẽtute sua sua seculi voluptatẽ prauis actibus exercuit. Sed hoc eiꝰ vitiũ christus in bonitatẽ ↄuertit: habuit vxorẽ filiã odilionis comitis ẽ qua genuit agladrudẽ virginẽ christi: cui in pannis annoꝝ crepundijs vox summo missa ẽ throno: Crede inquiẽs. Uxore aũt defuncta noluit aliã ducere: sz sanctũ amãdũ põtificẽ inspirãte deo expetijt. cõpunctionẽ cordis ostẽdit: q̃ et scripturaꝝ verba ꝑtulit: ita q̃ ille iuxta ↄsiliũ euãgelicũ facultates p̃dioꝝ suoꝝ paupibus erogauit atq; ad p̃fatũ pontificẽ qui morabat̃ apud gandauũ castꝝ repedãs clericatũ obtinuit in cenobio clericoꝝ qð in eodẽ castro erat ↄstructum. Hic quadã fratres ipsiꝰ monasterij ad obediẽtiã directi sũt vt cellaz viri dei bauonis ↄstruerẽt. Quidã aũt ex eis qui cũ vehiculis cemẽtum ministrabãt sup plaustrũ vnũ sedit. Quẽ egressi de vico canes circũdederũt: et ceperũt fortiter insistẽ q̃ cũ inuidia repletꝰ viꝝ dei bauonẽ blasfemasset: diabolus eũ sibi subiectũ impugnãs: aĩalia cũ vehiculo sup eũ ꝑiecit: ita q̃ illo põdere oppressus spũm exalauit. Quem vbi vir dei mortuũ vidit ingemuit: et cũ lachrymis sibi pectus tũdẽs ac sibi culpã reputãs q̃ in labore suo mortẽ accepisset: orationi incubuit eũq̃ suscitauit. Quadã vo die vidit quẽdã viꝝ de exilio regresso quẽ olim in habitu seculari degẽs ipse vendiderat. Quo viso i lamẽta ↄuersus: et eiꝰ genibꝰ ꝑuolutꝰ ait. Queso ne memineris iniurie q̃s tibi irrogaui. Rogo quoq; vt pp scelus in te cõmissuz corpus meũ flagellis cedas: caputq; meũ more latronũ decalues et me vinctũ manibꝰ et pedibꝰ vt dignus sum in custodia trudas: forsitan enĩ diuina pietas si hec feceris veniã mihi p̃stabit. At ille sci pedibꝰ ꝑuolutus: ac penitus h' in eũ facẽ nõ audẽs et renitẽs: [illegible] eiꝰ victus qð sibi iusserat impleuit. i. manibꝰ vinctũ. capite tusum: ac pedibꝰ ligno strictũ. custodie publice mancipauit.

¶ De Arctissima eiꝰ pnia et transitu eiusdẽ. C. VII.

Ui vsq; in proximũ exitus diẽ vinctus pstitit die noctuq; flere nõ desti[illegible] actꝰ seculi quos prius exercuit: ordeaceo triz cinere mixto pane cõtentus. atq; potu aque quam in mẽsura bibebat. Stratũ quoq; eius nuda humus erat: in quo ꝑ diẽ paꝝ ꝑquiescere solebat. Uilissimũ aũt ciliciũ sup stratũ eius expansũz erat cinis desuper aspersus: et capiti illius lapis suppositus cuz dormiret. Sicq; membra sua domabat que olim delectatio seculi inquinauerat. In hac quoq; retrusione normã obediẽtie nõ reliquit sz abbatẽ suũ poposcit vt ita eũ sup pauimẽtũ retruderet: vt si quando ad dei laudes dicendas assisteret. dextra leuaq; ita circũseptus foret: ne declinandi facultatẽ in aliquaz partẽ hr̃et: sed die noctuq; quasi in agone suspensus ad deum oraret: manus ad ethera tendens et ad alta suspiria trahens. Quod et factũ est. Tum vir dei magis ac magis ingemiscens. iamq; ad celestẽ patriam anhelans ministro sibi parenti p̃cepit vt sibi lapidem afferret. At ille laterem grandem attulit. Cui vir dei iussit vt adhuc maiorem ꝑquireret: tandẽ inuentũ lapidem qui vix duoꝝ manibꝰ vehi poterat detulit: quẽ vir dei gaudens accepit et dũ ad dei laudes dicẽdas assistebat ipm hũeris portabat: sed antiquus hostis inuidẽs eiꝰ ꝑfectibꝰ: diuersis miris et nefandis imaginibꝰ ex eadẽ cella moliebãt eũ eijcere: bestiarũq; et volucruz et serpentiũ diuerso genere replẽs. gestiebat ei formidines ingerẽ. At vo

llo frater ɔstanter certante maligni spũs nihil industriã suã pfecisse cernẽtes ɔfusi abscessere. Cũq3 vir deo plen⁹ paululũ se sopori dedisset angelũ dñi in specie colũbe sp̃ũ sup se veniẽtẽ ɔspexit: totãq3 cellulã inestimabilis suauitatis fragrãtia repleuit. Nec imerito angel⁹ lucis et in specie colũbe ostẽsus ẽ: q2 simplicitatez colũbe gerebat in corde: ⁊ astutiã serpẽtis nõ deserebat in tẽtatiõe. Cũ aũt vltimũ diẽ sibi appropinquare intelligeret: ⁊ hoc ipsum abbati ⁊ fratrib⁹ nũciasset: quendã fidelẽ presbyterũ longe a se positũ euocari fecit: cui⁹ colloquio frui voluit. Minister aũt obedientiã non rẽnuens: sed viam qua pergeret nesciens ire cepit: angelo dñi comitante ad eundẽ presbyterũ: sub omni celeritate peruenit ⁊ per vastã solitudinẽ rectissimo tramite vterq3 ad virũ dei incredibili festinatione peruenerunt. Quo viso vir dei repletus est gaudio: ⁊ precepit ei vt curã ageret funeris sui. Tunc corpore ⁊ sanguine redẽptoris se muniẽs: animam carne solutã reddidit creatori die. viij. mensis octobris: ⁊ statim beatissime virgini gertrudi cũ alijs virginibus fecit. 3 cõmoranti longius a se positis spiritus ipsius iubet sibi vestimenta mitti ad sepeliendũ corpus suum: quod ⁊ factum est.

De Quibusdã regib⁹ anglorũ ⁊ actib⁹ eorũ. C. VIII.

Igibertus. Anno heraclij. iij. edilfred⁹ rex nordanibrorũ regẽ scotorũ cũ omnib⁹ pene suis in bello extinguit: h̃ calamitas scotis cõtigit, sm̃ vaticiniũ augustini epi: q̃ iterminat⁹ ẽ scotos ab anglis fore perimẽdos q̃ anglos ad vitã eternã cõuerti egre ferebãt. In monachos quoq3 scotorũ ira dei seuiente: qui cũ rege suo ad hoc bellũ ex more exeuntes: vt rege armis pugnante ipsi orando pro eo pugnarent: perempti sunt ab anglis mille ducenti: tantũ. l. per fugaz elapsis. Lodesindis metensis claret: que sponsum fugiens velamine capitis misso sibi a deo per angelum: se ⁊ sua deo delegauit. Helinandus. Anno sequenti edilbertus rex cantuariorũ obijt: qui prime predicationi augustini nobile responsum reddidit dicens: non posse se noue secte animũ tã cito adhibere: relictis cultib⁹ quos semper cũ tota gẽte anglie exercuerat. Ueritamẽ nulla eos molestia exacerbandos: qn potius predicationis permissu ⁊ amplo victu iuuandos ⁊ libẽter audiẽdos: q2 tã longã a natali solo peregrinationẽ susceperint: vt anglis q̃ optima putabãt indulgẽti benignitate cõicarent: sicq3 vt dixit fieri precepit donec explorata sensim fidei veritate ipse cũ subiectis fidelis inuentus est. Decessit autẽ post acceptã fidẽ anno. xxi. sm̃ vuillelmũ malmesburiensem sm̃ sigibertuz anno. xviij. Post quẽ regnauit eadbaldus filius eius annis. xxij. vel sm̃ alios. xxv hic mox exufflata christianitate nouerce sue pudorez expugnauit. Sz p horas crebro afflatus demonio ɔtinuacis pfidie penas luit: qb⁹ offensus laurentius augustini successor: dũ prouincia cedere meditaret: dei nutu: ⁊ verbo suiam reuocauit: ⁊ regẽ ad fidẽ reduxit: ⁊ incestas nuptias relinquere fecit. Post hec idem rex edificauit monasteriũ extra muros cantuarie: quod pater eius edilbertus fundauerat. Radualdus autẽ rex orientaliũ anglorũ edilberto rege cantuare mortuo: illã sup anglos regnandi potentiã accepit: vt sub nutu eius alij anglorũ reges regnarent. Edilfredo autem rege nordanibrorũ mortuo a radualdo rege perempto: eduuinus post euz regnauit. Sigibertus anno prenotato scilicet imperij heraclij. iiij. sanctus lupus senonẽ. episcopus claruit: cui aliquãdo eucharistiã consecranti gemma de celo a deo in calice descendit.

De Sancto lupo senonẽsi ⁊ eius exilio ⁊ miraculis. C. IX.

X gestis eius. Sic partib⁹ ...ius pre aurelianis ...r 1 ... gerun ...riũd⁹ ex pte regali sanguini fuit ɔtiguus: cui⁹ parẽtes diuina reuelatiõe cõmoniti: q2 deo dignũ antistitẽ i pleb. fũderẽt: mox editũ puulũ litteris tradiderũt. Erãt aũt fratres mr̃is ei⁹ venerãdi antistites austrenus aurelianẽsis: ⁊ aunarius antisiodorẽsis q̃ cernẽtes puerũ normã religionis ⁊ christi pcepta diligere: eũ clericat⁹ officio mãciparũt. Itaq3 rigore abstinẽtie carnis rebellionem domãs sepulchra martyrũ orationib⁹ frequẽtabat: misericordie operib⁹ insistebat donec fama eius crescẽte post artemiũ senonẽsis epus ẽ elect⁹ ⁊ ordinatus. Hic noctẽ quãdã chr̃o dicẽs puigilẽ: cũ sancti aniani basilice liminib⁹ astaret obseratũ hostiũ ingressuz phiberet: ipo orãte repẽte celitus auulso repagulo hostia patuerũt. Defuncto theodorico dũ rex clotari⁹ burgũdiã cepisset itrare: bladebodus ab eo cũ exercitu senonas directus: grauiter vrbẽ iaculis infestare cepit sed vir sanctus ecclesiã beati stephani petens dum ad euocandũ populũ signũ tãgeret: tantus terror super hostes irruit vt nullatenus euadere se crederent nisi fugam expeterent. Obtento igitur regno burgundie: clotarius precepit farulfo potenti duci regalia negocia exercere. Qui prope senonas veniens exarsit indignatione: q2 sanctus episcopus non ei cum muneribus occurrisset. Unde regressus plura falsiloquijs ɔtra eũ regijs aurib⁹ intulit donec rex felle cõmotus virũ sctũ exilio retrusit in neustria traditũ duci pagão noie bosoni lãdegisilo: quẽ ille dixerit in villã andesaginã super fluuiũ audiam vbi erãt templa fanatica: gaudebat ergo in dño sentiẽs se a dño missum ad populũ incredulum instruendũ. Ibiq3 quendã ora illa minans: predictum ducem superbum ⁊ francorum exercitũ qui adhuc errore detinebat: conuertit: ⁊ baptizauit. Deniq3 sanctus uuinebãdus abbas sctĩ lupi crecassini regem erga virum dei placauit iussisq3 e latere regis eum de exilio reuocatũ ad palatiuz adduxit. Quẽ videns rex ante pedes eius prosternit ⁊ veniã precat. Cernens quoq3 corpus eius tabefactũ abstinentia vt erat itonsus capite ⁊ barba tremens ⁊ eiulans ad gemitũ mouet ⁊ lachrymis irrigat: iussitq3 eũ cum honore reparari comã ⁊ barbam detonderi: multisq3 muneribus ei a rege oblatis: valedicens ei vna cũ sancto vuinebando cum parisius pertransirent: multa reorũ turba cathenatorũ vel incarceratorũ eorũ virtute soluta eis obuiaz ẽ egressa. Dum aũt vir sanctus ad meledunũ castrum deuenisset: repente in mane horreũ plenum inuasit incendiuz: nec poterat quis prestare auxiliũ. Tunc in oratione prosternit ⁊ flumen emissum super incendium cernit. Flãmaq3 ilico extinguit ⁊ illesa apotheca seruat.

De ... de miraculis ⁊ obitu eiusdem. C. X.

Euersus igit ... tis obuia plebe ... quadã die eo celebrante corã sacerdotali vel leuitico choro: gẽma de celo in calicem inter manus eius descendit a dño que radio fulgente pulcherrima diu seruata: iusso regio inter sanctorũ pignora deportata est palatio. Audito rex clotharius de signo sancti stephani: q2 miraz dulcedinem haberet. iussit illud deportari parisius vbi sepius illud audiret: qd̃ dez sancto viro nõ placuit mox vt ab vrbe est sublatũ dulcedinẽ sonitus sui perdidit. Quo rex agnito ipsum loco pristino restitui iussit. Qd̃ vbi peruenit ad pontẽ syriacũ: reddito sibi sono a dño insonuit miliario septimo: ⁊ vir sanctus obuiã perrexit cũ psallentiũ choro. Nocte quadam dum vigilans psalleret diabolus ei validam sitim inflixit: ⁊ ipse ministro deferri iussit frigidã aquaz. Intelligensq3 dolos inimici: signatoq3 pulmatio suo subserato capite strictum super vasculũ posuit: ibiq3 hostem inclusit: qui nocte tota vsq3 mane varijs vocibus vlulans: quis fuisset ostendit: ⁊ confusus abscessit. Erat sancto consuetudo vt pene singulis noctibus ⁊ intra menia ⁊ circunquaq3 vicinas sanctorũ basilicas circuiret ⁊ hora competenti ad matutinas propria manũ signũ ecclẽe tãgeret. Quadã igit̃ nocte dũ pgeret duos int̃ se clericos audiuit rixantes: adulterare cũ mulierib⁹ volẽtes. Tũc quidẽ se eis ostendere noluit: ne iterũ in eius absentia ad volutabrũ redirent: sed pergens ad ecclesiam orationẽ p eis fudit. Cũq3 sctũ stephani signũ ad matutinas tangeret: mox vt in eorũ auribus signi sonitus laitus cũ dextera puenit. ilico ab eorũ cordib⁹ stimulus ardoris recessit: tũc ad ecclesiam currũt: ⁊ expleta psalmodia ab eo correpti veniam petunt: viteq3 melioris exordia sumunt. Quadã die dñica dum venerabilis herlefredus eũ cã prandij riciaco villa inuitasset: ⁊ ipse deuot⁹ sacrificiũ offerret: ea hora dum vico pergeret: audito in celo sonitu equo insidens diu in vno loco astitit: celoq3 intẽtus orõnẽ dñicã inter angelicos choros audiuit. Itaq3 sufficere sibi credidit: q2 sub presentia chr̃i laudes supnas audisset: ac p hoc cepto itinere nõ pcessit. Deniq3 sentiẽs se corpore iã resolui: ɔuocatis sacerdotib⁹ eos sacris vbis admonuit: ⁊ sic ad dñm migrauit. Statimq3 de illo fragrauit odor nectari⁹ ac si fuisset multis aromatib⁹ delibut⁹. Post obitum quoq3 multis miraculis claruit. Hui⁹ natale celebrat̃ kal. septẽbris

De Congressu heraclij ɔtra persas ⁊ eius victoria. C. XI.

Igibertus. Anno heraclij. v. palestina a persis bello premit̃ ... quoq3 ciuitas capit̃ in ea vsq3. xc. milia virorũ perimunt̃ zacharias patriarcha captiuat̃: crux ipsa dñica sancta asportat̃. tur. Hugo vbi. s. Cosdroe rex persarum cepit damascum: ⁊ deuastauit hierosolymam ⁊ venerabilia loca que erant in ea cõflagrauit ⁊ populorũ copias captiuauit vna cũ p̃triarcha eiusdem vrbis zacharia: ⁊ preciosum crucis christi lignũ secũ in psidẽ asportauit. Sepulchrũ vo dñi locũ nunq̃ intrare aut violare diuina virtute est prohibitus. Ad quem misit heraclius rogãs magnis p̃cib⁹ vt ab illo loco recederet: atq3 diffiniret tributa ⁊ acciperet pacta. Qd̃ ille facere noluit sed inefficaces ad heraclium legatos remisit. Anno itaq3 imperij heraclij. vi. occupauit cosdroe totam egyptũ ⁊ alexandriã ⁊ libiã atq3 carthaginẽ. Qd̃ vt audiuit heraclius assũpsit filiũ suũ ɔstãtinũ: ⁊ regio diademate redimitũ appellauit augustũ. Collecta itaq3 armorum

multitudine anno ipij sui .x. mēse aprilis die q̄rta secūda feria parte
aduersus cosdroe mouit iter: ferens secum sancte dei genitricis ico
niā q̄ apud bizātiū ē nō hoīs māu sic fert̄ s; diuino miraclo pictā: ⁊
p̄ficiscēs dimisit i vrbe p̄fatū filiū suū heracliū ꝯstātinū cū sergio ve
nerabili p̄triarcha: ⁊ bonoso p̄ricio sagaci ⁊ strenuo viro ⁊ arripiens
iter ꝑ syriā venit vsq; gazotē ciuitatē. Quod vt cosdroes cōpit fuga
vsus ante eū igne cōburēs oīa sata ꝑ q̄ fugiebat. Heracli⁹ quoq; de
uastabat ciuitates ⁊ regiōes ꝑ q̄s āmbulabat. Tūc ordinauit cosdroe
duos p̄tores sarabagā ⁊ sarbaran q̄ cū heraclio decertarēt. Qd̄ au
diēs heracli⁹ multū a lis aduersus eos destinatos: ip̄e cū reliquo exer
citu trāsmeauit eufratem: ⁊ ꝑtrāsiuit thaur̄ mōtē ꝑuenitq; ad amnē
saron ⁊ obtinuit pōtē cū ꝓpugnaculis q̄ i ip̄o erāt: ꝑuenit etiā sarba
rus ad eūdē pontē: ⁊ ante eū castrametatus ē. Tūc excurrētes multi
romanoꝝ ꝑ pontē: inordinate ꝑlio intulere cōflictū. Qd̄ vidēs sarba
rus ꝑcul a se insidijs collocatis: ostēdit se romanis quasi fugiētē: ac
sic multos eoꝝ abstraxit: ad insecutionē sui p̄ter votū imperatoris
et subito a fuga reuersus cōtra se insequentes impetū concitauit: ⁊
multos ꝑrimus ꝓstrauit vindictā inobediētie sue ꝑ pessos. Multi
tudo deniq; barbaroꝝ ꝑ fluminis ripam diffusa: romanos sup pon
tē cū imperatore stātes acriter sagictabāt. Imperator aūt cū paucis
as viriliter resistebat: vnde ⁊ multas in hoc p̄lio plagas licet nullā
periculosam accepit: tūc quidā vir persa giganteus imperatorē i me
dio pontis aggredit̄. Imperator aūt hūc lancea transfossum in amnis
fluēta p̄iecit: quo ruēte territi barbari in fugā sunt versi. Post cos
droe misit aduersus eū aliū p̄torē noīe saym: cū quo heraclius di
micans illū ꝑ intercessionē dei genitricis marie superauit. Grando
quippe vehemens super eius exercitū cecidit ⁊ multos ex eis extin
xit. Acies aūt christianoꝝ trāquilla ab ip̄a tēpestate manebat. Post
hec cosdroes aceruatis militijs suis p̄torē sup illas razatē ꝓuexit:
⁊ eū aduersus heracliū destinauit. Qui veniens cū exercitu magno
fortiter cū heraclio dimicauit. Sed hunc heraclius dei genitrice ma
rie opitulante superauit ⁊ occidit: persistens in bello viriliter vsq; ad
horā .ix. In quo bello cecidit razates ⁊ tres turmarche persaꝝ ⁊ p̄nci
pes multi ⁊ maxima pars exercitus ip̄oꝝ: tulerūtq; inde romani ban
da persaꝝ .xxvij. ⁊ spolia magna nimis.

De Superbia ⁊ iteritu cosdroe ⁊ sācte crucis exaltatiōe. C. XII.

X historia ⁊ exaltatiōe sancte crucis. Hic cos
droe in tātā supbiā ꝑruptus ē
ē: vt ab incolis vicinaꝝ gentiū q̄s nefario suo subiugarat
īperio coli se iuberet, vtꝗ ⁊ vocare regē regū ⁊ dn̄m dn̄an
tiū: Fecit quoq; sibi turrim argēteā in q̄ inē luculētib⁹ gēmis thro
nū extruxit aureū: ibiq; solis q̄drigā ⁊ lune ⁊ stellaꝝ imaginē collo
cauerat: ac ꝑ subtiles ⁊ occultos meat⁹ aquā asp̄gebat: vt q̄si de⁹ plu
uiā desup videret̄ īfundē. Cū aūt syriā ⁊ palestinā subiugasset ⁊ ec
clesijs chr̄i subuersis etiā ligni crucis saluatoris ꝑtē quā ibi sancta
helena reliquerat asportasset ꝯ heracliū ꝑgēs fili⁹ cosdroe iux̄ danu
biū sedit cū exercitu suo: tādē īspirāte dei clemētia: placuit vtriq; p̄n
cipi vt ip̄i singuli ī medio fluminis pōte ꝯfligerēt: ⁊ cui sors victoriā
ꝯferret ip̄e sine dāno vtriusq; exercitus iperaret. Quid plura pulsat⁹
dn̄s lachrymis christianoꝝ: fideli suo heraclio ꝯcessit de hoste triū
phū: tātaq; mētis mutatio cosdroe inuasit exercitū: vt spōte cū omni
familia ⁊ ꝑle heraclio se subderēt tā ꝑtāte q̄ fide. Ip̄e christianissi
mus p̄nceps cū suo tn̄ exercitu regna q̄ cosdroe inuaserat: circū qua
q; perlustrās ad sedē ip̄sius peruenit: sedentēq; in throno aureo rep
perit. Qui cū tremefactus heracliū salutaret: ille respondit. Pro eo
ꝙ lignū sancte crucis quātus indignus honorifice tractasti si crede
re volueris dn̄o ihesu christo ⁊ illius te seruū esse confessus fueris
regnū tibi persaꝝ tantū cū patrimonio tuo ⁊ vita acceptis a te pacis
obsidibus dabo. Quod si nolueris: mox gladio meo interibis. Cum
autē ille nequaq̄ acq̄esceret: extracto gladio caput eius amputauit.
Suscepit igitur lignum sancte crucis: omnes populi congauden
tes cum ramis ⁊ cereis ⁊ canticis alij obuiam pergunt: ⁊ alij subse
quuntur. Cumq; imperator de monte oliueti descendens: per portā
qua dominus intrauerat quando ad passionem venerat cum equo
regio ⁊ ornamentis imperialibus intrare vellet: repente lapideo por
te descendentes clauserunt se inuicem: ⁊ factus est paries vnus. Cū
q; mirarentur attoniti ⁊ nimio merore constricti: respicientes in al
tum viderunt signum crucis in celo flammeo fulgore splendescere.
Angelus quoq; domini accipiens illud manibus stetit supra por
tam ⁊ ait. Quādo rex celoꝝ passionis sacramēta cōpleturus ꝑ hunc
aditū introiuit nō se purpuratū nec diademate renitētē exhibuit: vel
equi potētis vehiculū req̄siuit s; humilis aselli terga insidens cultori
b⁹ suis humilitatis exemplum reliquit. His dictis angelus in celum
cōfestim redijt: tunc imperator gaudens de visitatu angelico depo
sitis imperij insignibus discalciatur: protinus zona linea tantū p̄re
cinctus crucem domini manu suscipiens: perfusus faciē lachrymis
oculos ad celum erigens properabat ad portam. Illo humiliter ꝓ
pinquante: duritia lapidum celeste sensit imperium: statimq; porta
se surrigēs: liberū intrātibus patefecit ingressū. Odor quoq; suauis
simus qui voluntate diuinitus atra de persarum prouincia per lon
ga terrarum spacia hierosolymis fuerat illapsus: eodem momento
quo de fano cosdroe sancta crux fuerat heraclio baiulante egressa.
tunc redijt. ⁊ per pectora se grāter īfudit. Igit̄ populo dei laudāte
potentiam. gloriosus quoq; augustus erumpens in laudibus ait. O
crux splēdidior astris ⁊c. Hec cū dixisset preciosum illud lignū in lo
co suo restituit. Sigibertus. Eodem t̄pe terremotus maior mense
auguste fuit: ⁊ secuta clades in populo ꝑcussio .s. scabierum ita vt
nullus posset agnoscere mortuum suum.

De Bonifacio papa. C. XIII.

Onefacius tūc romane eccl̄ie .lxvij. p̄side
bat hic decreuit vt nullus tra
hat̄ violenter de eccl̄ia: hic ꝯstituit vt mōachi in officio
sacerdotalis gradus vtant̄ potestate ligādi atq; soluēdi
Ex li. pōtificū. Hic bonefacius natiōe cāpanus sedit ānis .v. Cōsti
tuit aūt vt testamētū valet s; iussionē p̄ncipis ⁊ vt nullus trahit̄ de
ecclesia: ⁊ vt nullus accolit⁹ p̄sumat reliquias sctōꝝ martyrū leua
re nisi p̄sbyteri. Erat aūt mitissim⁹ super oēs hoīes ⁊ misericors. hic
amauit clerū ⁊ rogā integrā clero suo dedit. Eodē t̄pe ante diem or
dinationis eius eleutherius patricius ⁊ exarcha factus in tharcha
assumpsit regnum: ⁊ venientē eum ad ciuitatē romanā ad castrum
qd̄ dicit̄ lutheol̄. ibidem a militibus rauēnatis interfect⁹ est. Cuius
caput ductū est cōstantinopolim ad pijssimū principem. Sepultus
est aūt ad beatū petrum. viij. kal. nouēbris. Cui successit honorius.

De Passiōe scti anastasij mōachi cū socijs suis. C. XIIII.

Sigibertus. in chro. Anno heraclij octauo
anastasius p̄sa ex mago christia
nus ⁊ mōach⁹ a p̄sis capt⁹ post: vbera: vincla: ⁊ carceres
post diutinā apphēsionē ꝑ vnā manū: tādē absciso capi
te cū alijs .lxx. martyrizat⁹ ē. Ex gestis ei⁹. Passus ē aūt hic sctūs .xj.
kal. februarij sub rege cosdroe. q̄ crucē dn̄i captiuā tenuit. Et primo
quidē iussū est eū deorsū poni: ⁊ lignū sup tibias eius īponi: duos
q; viros fortissimos stare supra metā duaꝝ ꝑtiū ligni. Cūq; dolores
fortiē sustinuisset iussus est ex vna manu suspēdi: ⁊ saxū magnū ad
pedē ligari: ⁊ sic derelinq̄: tādē cū alijs .lxx. missis in gutture funibus
suffocat⁹ ē: ⁊ postea decollat⁹. Sequēti die duo q̄dē in custodia car
ceris ꝯfabulabant̄ ad inuicē: dicēte vno ad aliū. scis q; venerūt ca
nes ⁊ sederūt iuxta corp⁹ illius mōachi ⁊ nō ꝯtigebāt illud: s; custo
diebāt. Alio vō dicēte. Et ego qn̄ suppleui vigiliā meā ⁊ ambulaui
in domū meā: vidi sicut stellā sup pauimētū lucidā: ⁊ ꝑgēs videre q̄d
esset: stellā iam nō vidi: s; corpus illius monachi ibide iacēs repperi
Custodib⁹ hec dicētib⁹: christiani qui in carcere erāt ⁊ aliq̄d de lo
cutione persica cognoscebant: audientes alijs christianis retulerunt
absoluti aūt a vinculis vbiq; diffamauerunt.

De Sancta virgine phara ⁊ fratribus eius. C. XV.

Sigibertus. Eo t̄pe virgo christi phara cla
ruit in francia cui⁹ sanctitatē
imitatus frater eius pharo ex comite clericus: ex clerico
factus. Meldensiū episcopus claruit. Ex gestis eius.
Horum genitor haguericus: ex gente burgundionum duxit p̄osa
piam: atq; in aulā regis theodoberti inter p̄tores ⁊ p̄ceres non me
diocriter fulsit: erat nāq; ꝯsilijs regalibus notus: ac nobilitate sapiē
tie vallatus: hospitalitate deditus atq; sanctorū virorum susceptor
deuotissimus: quoꝝ in mentib⁹ perspicaci oculorū ac mentis inspe
ctione christum agnoscebat. Hic est adeptus sui nō iparem generis
coniugē noīe leodegundā. Ex qua tres suscepit liberos: pharonē
virū sanctissimū vualbertū: ⁊ chainoaldum: filiāq; mire probitatis
noīe pharā. Chainoaldus beato columbano erudiēdus a patre tra
dit⁹ ei⁹ minister deuotus: dū in solitudine vasta heremi moraret̄ ei oīs
belua paruit ad p̄ceptū magistri colūbani: sicut in gestis ei⁹ supra po
suimus. Iste q̄dē chainoaldus german⁹ beati pharōis: postmodū
presul in ciuitate lugduno clauato claruit nobilit̄: vt in vita beati eu
stasij repertū ē. Huius vō vualbert⁹ a sancto colūbano in luxouiēsi ce
nobio cū frē chainoaldo ⁊ beato agilo filio agnoaldi frīs supra me
morati hagnerici: cōmissus ē erudiēdus eustasio magne eruditiōis
viro cū multis alijs q̄ postmodū eccl̄iaꝝ dei p̄sules eximij claruerūt.
Cu apd̄ vn̄d papiniu dei cultor cultat⁹ a genitor p̄notatoꝝ fratꝝ
officiosissime suscept⁹ moraret̄. atq; cognouisset sororē eoꝝ pharā hic
colūbani bn̄dict. se sacrati ꝯi oculoꝝ caligari cecitate. quā contra

terat assidui fletus merore: eo q disponeret a patre nuptiali operi inseruire: et sanctimonie vota frustrari nup deliberata: patrē asperitate verbor obiurgat: dicēs. H sui esse opis q virgo afficeret tāto discrimine periculi. Ad hec siquidē pr simulatiōe verbor filie se dixit post dīe nuptiarū coniūctionē tm: vt ipsi mereret iocūdari corpali sospitate. itaqz vir dei hor credulus verbor ad locū i quo egra decubabat puella accessit: et verū in sctimoniali hitu viuē vellet sciscitat. At illa suspirans ait se pudicitiā angelis sociā desiderare: potiusqz supnū spōsū accipisce qz terreno flebilit inherē. Mane vo visus ē ei assistisse vir reuerēti vultu ocul ardētib9 dicēs. Certa esto famula dei meisqz promissio firma: hodie tibi vir aduenire qui te sospitati restituet. Hac expleta visione post modicū intrante ad eā btō eustasio visionis ordinē virgo phara enarrauit: et credere se illū esse p quē sibi audierat visum reddēdū. Tūc eustasius oratiōe facta pmissū diuinit9 adiutoriū vgini accelerāte sanitatē letāter cōtulit.

De Fuga ei9 et carcere quē tulit p virginitatl amore. C. XVI.

Quod [illegible] pater voluntatē cordis facta appetit: spōsū aduocat: spōsalia firmat: tps nuptiarū statuit. At illa fugā arripuit et pauitāti cursu ecclīam beati petri igressa: atqz i terrā pstrata: pugnis tenerū pectus quassabat: lachrymisqz terrā vbertim irrigās his vbis orabat. O petre q iustis regna referas celestia: obseras iniustis: huc ad tua cōfugi limina: tua volēs esse virgūcula. Et tu o chrē q semp flecteris pcib9 humiliū remittendo sordes: serua virginitatē meā oblatā tibi p eterna secula. Quo pater cognito pueros illico dirigit: mādās eā [illegible] ut ipso morar spacio pris mitigaret seuitia. Denicqz eo veniēte atqz acriter seuiēte: ministri cōminationē mortis artificiose itētabāt. Ad quos illa. Nō indigt algenitore talia munera debent filie: sz iocūdius est mihi in h loco pulchrā mortē oppetere qz florē iuuētutis pdere. Hoc autē certissime genitor nouerit meus qz nunqz copule nuptiali in vita subdi cōsentiā ista. Referētib9 ergo famul. hec dño suo: ille furorē animi nequaqz sine lesiōe filie mitigare volunt: sz custodie deputās seruabat eā ad ea q facere disponebat. Dūqz ista gerunt dei faciente misericordia cōtigit beatū eustasiū p ipm hangueriū reuerti ab expletiōe legationis regis lotharij. Qui cognoscens tā dirā regis animaduersiōeqz in filiā irreuocabilit deseuire: studuit eius animū lenitiā diris verbor aculeis terebrare: et ad penitēdū cōpungere. Neqz vero inde rediit quousqz et puellā desiderato sanctimoniali habitu per gondoessenū meldensem episcopū ornaret: et vt idē hanguericū monasteriū in proprio solo famularū dei congruū habitationi construeret. Porro sanctus vir vualbertus clarescentibus vite meritis: post gandoaldū xix. a sancto dionysio primo antistitum meldensiū pontifex egregius successit.

De Sancto pharone fratre eius qualiter factus est meldensis episcopus. C. XVII.

Restātissimus itaqz hanguericus filiū dilectū pharonē [illegible] tpe i aula regis theodoberti exercēdū alebat: vt sibi ad dignitatē honori habēdā quā in palatio retinebat succederet. Qd omnipotētia deitatis fauente ita actū cognouimus. Etenī qzdiu honore sublimat9 est regio theodobertus: pharo sanctus iuuenis toga militari vestit9 inē pceres palatij familiaritatis plurimū apud eū retinuit locū: et postmodū deuictis a clotario theodoberto et theodorico: cū clotharius triū regnorū monarchiā obtinuisset: beatū pharonem inter reliquos regni proceres amicitie sue familiaritate sublimiter nobilitauit. Qua fiducia fretus sepe per seipsum regē monebat vanos huius vite fauores supernis desiderijs calcare omnibus se amabilē pbere: oēs actus et mores cōpositos habere. Cōsilia quoqz regalia publica et priuata: amoris dei munificentia prudentissime disponebat. Cūqz misericordie operibus insisteret: et reos a morte liberaret: regiqz clothario multa bona persuaderet: cognouit sanctā pharā sororē suā desiderio viuendi se grauiter affligi. Ad quā cum venisset: intātū eius familiare colloquiū beati pharonis pmouit mentē: vt palatini gloriā principatus atqz regalis amicitie contēneret: licitaqz cōiugia in iuuētutis flore positus refrenaret: seqz ecclesiastico ordini sociaret: et vxorē suā blidechildē sacro velamine consecraret. Ecclesiā sancti stephani meldensis quam magna premebat paupertas ditissimis villarū opibus munerauit: locū quoqz virginis phare magnifice sublimauit. Conciues et peregrinos et exules ex facultatibus suis alebat eiusqz fama odorifera longe lateqz diffusa resonabat. Quapropter gēs anglor eius amore irretita: suas quoqz virgines monasterijs duob9 kale. s. et phare deo militaturas p eū mācipabant. Idem sanctū chillenū scotū ad prouinciā attrebatensem misit: quam sana doctrina christo acquisiuit: et claris miraculis illustrauit. Quadam die cum idem chillenus cum sancto pharone corpus reficeret: vas vitreum quo vinū ppinabat pincerna tenēte casu ruens cōfractum est. Cernēs aūt beatus chillenus vultū ministri in palorem versum: iussit illi latenter dari frusta calicis fracti: sup quem oratione facta: repente vas vitreum reintegratum est. Interea post dormitionem vualberti episcopi meldensis: frater eius sanctus pharo ad idem pontificium petitur: et a rege clothario quem ille de sacro fonte susceperat assensus requirit. Qui cū magna cordis alacritate nō mō fieri mādauit: sz etiā sine aliq scrupulositate id fieri iudicauit: vere admirabil eterna sapia q tres germāos sub sacrato trinitatis nūero pdicauit: pōtificali dignitate isigniri: eorū quoqz germanā magnis vite meritis decorari. Postqz vo sctūs pharo in cathedra sublimatus est qz mira sanctitatis opa in eū claruerunt: testantur virtutes quas ob meritū eius declarandū christus opari est dignatus.

De Miraculis eius et tentatiōe carnali. C. XVIII.

Die pasche cum beatus pharo manus impositiōe plurimos sanctificaret atqz se se vt fieri solet vtriusqz sexus multitudo cōprimeret quidā puer allatus est inē ceteros ad cōfirmādū orbatus lumine oculor. Cui9 frōtē cū vir dei plenus oleo liniret visibili: et sancti spūs donū et lumē oculor recipe puer pmeruit: qz christ9 famulū suū per olei infusionē quāti meriti existeret pncipibus suis [illegible]. Cum sanctus [illegible] per ciuitate transiret quē cōpetebat visitatiōis pietatē cōferret: cōtigit ante vinctorū carcerē eum transire: quē cum vincti cognouissent adesse: petēre veniā facinorū et solutionem vinculorū ceperunt. Quibus vir dei: estote inquit liberi: eo q penitentiam statimqz soluta sunt vincula: nec etiā silentio est omittendū quāte virtute animi eius coniunx noie bildechildis: sacro velamine mācipata sancti pōtificis tentamēta aduersum se antiqui hostis iniecta malignitate repleuerit. Cum igit hec sanctimonialis deo iseruiret sanctimonie studijs: in villa residēdo qui vulgo dicunt pinneūdo: psul pharo recordat9 ipsius amoris lumi et pulchritudinis ad hoc vsqz pductus ē: vt eā ad se venire mandaret. Que famula dei cū prima auditione renuisset agere: non distulit antistes dei mandatum ingeminare. At illa secūda: huc pmere negligentiā cōtempsit. Cunqz his duob9 mandatis tertiū adiecisset: illa obstinatū intelligēs aīū eius: argumēto sum excogitauit cōsiliū quo pōtificē a proposito abstraheret: et suā castitatem conseruaret. Etenim ornatū abijciēs vestiū: totondit cesariem capitis: et cilicio induta: se se contemplandā ei pbuit: cunqz in eā intēderet: exhorruit vehementer facinus se deliberasse animo illicitū: atqz abstractū seu disposito ope sagaci consilio prudentl femine miratus est: q abiecto scandalum pulchritudinis sue a sene p oculos capet corpis pcpa9 minister deo et sanctificatū templū spiritusancto.

Adhuc de miraculis eis et obitu. C. XIX.

Die quadā egressus est vrbē gra orandi ad oratoriū sancti remigij. Dūqz ab orone surgeret: subito flebilis clamor audit fremitusqz lugētiū et heu ingemētiū. Refert nauis demersa medijs in fluctib9 plena grādi populo: epus ascenso ponte sit pronior frigida humo et humilē vultū deiecit vsqz ad frigidam terram. Uix hora media oraret et flumine baculo quē dextra tenebat tāgit. Mira dictu: ecce videres nauim depulsā relabi i summo fluctu non strident vllo rudēte nec remigio secāte: et cūctos demersos referri summo littore: facto lōgo agmie obediēte sancto pōtifici elemēto fluminis. Dum beatus audoenus in ppria tellure in burgēsi saltu mōasteriū cōstruxisset sup torrentē quē veteres incole resbacē noiauerunt ac oratoriū beati petri apłor principis dedicare statuisset: idem pharo sanctissimus huic dedicationi interfuit: qm idem monasteriū in sua diocesi construebat: et beatus audoenus omē ordinationē eiusdem loci cū cōsilio eius disposuerat agendā. Ipsa die dedicationis eiusdem oratorij pariū marmor decētissime politū cōuocati pontifices benedicēs: cum vellēt ponere sup ipsū altare repēte de manib9 eor elapsum terratenus ruit et p mediū fractū est tam recte vt si quispiam ferro illud secuisset. Qd cernētes pōtifices. beat9 pharo et sanctus amādus cū optimatib9 audoeno et eligio: de quor manib9 idē lapis elapsus est: terre se se strauerūt: orōnis gemitū deo fundentes. Surgētes vo ab orone: vt signauerūt lapidē signo crucis: ita reintegratus est solide ac si minime fuisset fract9. Idē sanctus vir extitit a clothario rege filiolo ipsius antistitis vsqz ad tpa childerici pnepotis ipsius clotharij: et sedē epalem rexit. lxvi. annis in qb9 et felicit certaminis agonē expleuit: et viā vniuerse carnis gloriose ingressus est. Huius natale celebrat. v. kal. nouembris.

¶ De Sanctis abbatib⁹ eustasio et attala. C. XX.

Igibertus. Anno heraclij.x. sanct⁹ columbanus obijt cuius discipulus gallus in alemania claruit. Eustasius quoq; abbas luxouieñ. et attala bobieñ. post colūbanū claruerūt. Ex gestis ei⁹. Hic sanct⁹ eustasi⁹ a beato colūbano ab italia paterno affectu di rect⁹ equo iure subditas monachoꝝ catervas rexit tpe clotarij regis adeo oib⁹ grat⁹ vt nullus se beatū colūbanū pdidisse gemeret: q̄ et⁹ doctrinis ībutus fuisset. De h̄ id supra dixim⁹ ī gestis sancti pharonis: hui⁹ natale celebrat̄. iiij. kl. aprilis. Ex gestis sancti attali. Post hoc sanct⁹ attalus beato colūbano de hac luce migrāti succedens: cū egregie luxouieñ̄ cenobiū regeret: diabolus otra eū aliquoꝝ subditoꝝ corda suscitauit: q̄ se dicebāt tāti feruoris austeritatē et ardue di sciplīe pondera ferre nō posse. At ille sagaciter pia fomēta pbere: et mollire corda tumētia nitebat̄: suadēs reminisci patres per mortificationē et contemptū presentis vite regna celestia possidere. Cūq; se nihil proficere iam cerneret pertinaces ire permisit: qui postq̄ ab eo segregati sunt: cū virū dei suis detractionibus laniarent vnus eoꝝ subito igne febrium accensus: inter penas incendij clamare cepit se si posset ad beatū attalū venire velle et admissi criminis damna penitentie medicamēto lenire. Uix hoc ei dicere licuit obmutuit et extremū halitū finaliter dimisit. At illi qui aderant videntes iniuriā viri dei adeo vindicari: quidā ad eū cū penitentia redeunt: quos ille miro gaudio recepit: suisq; locis suas agnoscētes culpas restituit. Alij vero qui datū penitentie locū non redeundo contempserunt: diuersis mortibus interempti sunt: nā vnus eoꝝ securi percussus interijt: alius dum paruū fluminis alueū transmearet: irretitis poplicibus paruula vnda necatus est: tertius cū se in mari carine tradidisset dimersus ē. Quodā tēpore cū bobius fluuiolus turgidis aquarū molibus violēter et rapaciter defluens: molinū monasterij suffodere ac totā officinā ocius demergere videretur: vir dei hoc audiens: synoaldū diaconū ad se accersiri fecit. Cui dixit. Apprehenso baculo quo sustentabatur vade ad bobium imperantisq; voce dicito: signū dñice crucis pelato vt istas ripas persodere desinat: ne presumpte audacia molas supplicat. Sed alio icedēs latera ista sinat esse illesa: imperijs se cognoscat domini recessurum. Cumq; ille viri dei imperio obedisset mox quoq; fluuius obediens relicto alueo collis latera cedens fluēta per ardua collis latera velut animalia strictos latices sustentabat quousq; concaua aluei paterent: quo sustentante liquido flueret. vnus monachoꝝ dum in agro laboraret inopinato ictu ferramenti pollicem sibi ex leua praescidit: et superposita gleba quasi funus sepeliuit: pergensq; ad monasteriū rē patri prodidit. Cūq; dei partē abscissi pollicis terre conditam sulcoq; sepultā sibi afferri iussisset: sputo suo illitā manui iunxit. Coniunctusq; pollex carnis glutino vt antea fuit adhesit. Tacitoq; silentio vt abiret imperauit. Cū autē in supremis vite presentis hora fungeret̄: inter mesta suspiria et fluentes lachrymas celos intuēs: vidit sibi subito eosdē apertos: quo p multarū horarū spacia: cordis rugitus premebat. Deinde gratias agēs: et fratres exhortādo cōfortās: animā celo reddidit.

¶ De Sancto vualarico et bonis eius meritis. C. XXI.

Ex gestis eius. Ex discipulis quoq; beati colūbani fuit sanct⁹ vualaricus: q̄ de aluernica quodā regione ortus: oues pris sui puerulus adhuc pascebat. Audiēs aūt qualiter pueri nobiliū ī scholis solebāt erudiri: eodē desiderio puocat⁹ tabellā sibi fecit: et cū sūma veneratiōe et īstātissima pce ipetrauit a magistro ut tantū vt sibi scriberet alphabetū: et pma elemēta mōstraret quo facto: letus ad op⁹ sibi iniunctū remeabat. Sicq; in breui dei fult⁹ auxilio prē suo ignorāte totū pauit psalteriū. Deinde cepit ecclesiā frequētare: nō multopost secut⁹ ē auūculū suū ad monasteriū noie autumo: quē secut⁹ pat̄ su⁹ nunis et terrorib⁹ atq; blādicijs reuocare nō potuit: quia abbas et fratres eū deprecarēt vt cū patre rediret: et imponerēt ei ieiunia duoꝝ vel triū dieꝝ si h̄ nō faceret. Illo aūt firmiter in pposito psistēte: ait abbas fratrib⁹. Nō abiciam⁹ qd̄ misit nobis deꝰ. Post hec cepit semp ad altiora festinare: et peregrinationē pro amore dei appetere. Tūc perrexit ad monasteriū macharij quondam antissiodoreñ. epī: qd̄ in suburbio ipsius ciuitatis in quodam viridario erat cōstructū: vbi a prefato pontifice benigne susceptus est. Ibi etiā districtissime viuēs cepit a multis predicari. Ad quē dū visitandi gra qdaꝫ diues et nobilis lobo nomine deuenisset: audiens ab eo verbū dei cū eo remansit: nec vltra ad seculū est reuersus. Hi duo pariter luxouiū perrexerūt ad sanctū colūbanū. Sub hui⁹ colūbani magisterio fact⁹ ē sctūs vualaric⁹ hortulan⁹ qd̄ officiū ei iniūctū ē cū humilitate pbāde. H⁹ olera nec a vermib⁹ nec a quoquā aīali poterāt eum alia olera decimquaq; deuastarent. Qd̄ vualaricus fratrū meritis ascribebat. Tunc cepit sanctus columbanus eum inter probatos monachos reputare: iudicantibus alijs adhuc eum quasi nouicium inter pulsantes ponendum. Cum aūt ad audiendum verbum dei a sancto columbano fratres certatim properantes intrarent: intrante sancto vualarico cum ceteris in ipso lumine sentiebat sanctus colūbanus odorem magne fragrantie et suauitatis ad se venire.

¶ De Peregrinatiōe eius et spū pphetico. C. XXII.

Post hoc quidam e fratribus noie waldolenus: accensus desiderio sctō petijt a sctō colūbano vt ei licētiā pdicādi inter gētes accedēdi: et p solatio fouēde religiōis vualaricū secū abire pmitteret. Qd̄ et ille pmisit. Cumq; pariter in neustria venissent: a rege clothario remotū locū residēdi poposcerēt. Et cū ad quedā locū ambianēsiū gualimago puenissent otigit vt qdā ob reat⁹ sui meritū ī eculeo suspēsus esset ac defunct⁹. Quē cū a longe beat⁹ vualaric⁹ inspexisset: pmot⁹ pietatis visceribus: cursu ocito ad stipitē puenit. Et prohibentibus eum carnificib⁹ ne cadauer mortuū tāgeret. Ille tā intrepidus vinculū soluit: et corpus defuncti pprijs manibus ad terrā deposuit et sup supinata mēbra ei⁹ se cū lachrymis in orōne pstrauit. ita vt a facie sua faciē illius imprimeret. Sicq; astātib⁹ cunctis: imo stupētibus qsi ex pfundo somno paulatim calefaciētib⁹ mēbris: mortuus incolumis reuixit. Prefatus aūt rex cū ambianēsis pontificis assensu locū eis secretū vt petierāt qui leucanaus dicebat̄ concessit: vno ex latere vicinitate maris est: amen⁹: ex alio currit piscifer somne fluui⁹. Ibi se btūs vualaricus in qdā cellula segregat⁹ a frib⁹ reclusit: vt ol cura mūdi postposita solito more tantū diuine meditationi insisteret ceteri vō frēs cōstruentes sibi cellulā de elemosyna regis iubebant̄ habere substantiā: cum aūt quedā matrona panē et flasconē aliqñ p quendā puerū ei misisset puer auiditate potus et cibi circūuentus: partē sibi retinuit: ptēq; aliā seruo dei presentauit. Qui cum hoc factū diuino numie cognouisset ait. Qd̄ nobis allatū est: inde deo grās referim⁹. Sz et tu fili hoc pfide ne qd̄ incaute sumpseris de illo pane vel flascone qd̄ tibi in quodam loco abscōdisti qr serpens iam est in illo vasculo: et in pane illo venenū mortiferū: tūc stupefactus puer ibi eo terrore obriguit: moxq; reuersus cū vasculū apuisset et ide anguē exire vidisset: illū panē otingē nō audebat: sed tremefactus et confusus de hoc qd̄ gesserat: ad seruum dei rediens pniam egit.

¶ De Uindicta dei in otemptores eloquioꝝ ei⁹. C. XXIII.

Dem amictus dei cū de quodā loco caldis ad septa monasterij tpe hiemis repedaret: cōtigit vt p austeritate frigoris in domū cuiusdam psbyteri cū sodalib⁹ suis ad calefaciendū se declinaret. At illi qui tā hospitē eximio cultu venerari debuerant: vt huius sacro eloquio sicut ei mos erat instruerent̄: magis ei turpia ac luxuriosa et inhonesta verba vna cū iudice loci illius audacter et contumaciter loquebantur At ille vt semper cōsueuerat: putridis hoīm cicatricib⁹ salubria verbi dei medicamenta imponebat dicēs. Fili nunqd̄ illud in euangelio nō audistis. De omni vbo ocioso rationē reddituri sumus in die iudicij. Sz illi cōtēpto eius pcepto: magis ac magis impudicissimis sermonib⁹ ebulliebāt. Tūc ille. Uolui inquit pp̄ter rigorem frigoris corpusculū meū ab igne paulisper refouere: sed vestris probrosis sceleratissimis vbis: et nūc etiā exire a vobis nō calefactus cōpellor. Egressusq; de domo puluerem ibi de pedib⁹ suis excussit: et ad locū destinatū iter direxit: sed illos infelices et procaces vltio diuina mox subsecuta est: nā ille psbyter qui recte sibi vl alijs prouidere neglexerat: oculoꝝ subito lumē amisit: et pfato iudici ipsius loci statim emarcuerunt virilia: tunc sera pnia ducti supplicabāt humiliter vt iterū famulum dei domū illā vellet intrare: sed ille precibus eorum non assensit. Itaq; vn⁹ in cecitate sua pmansit. alius cōtracto corpore et putrescentibus genitalibus de hoc seculo migrauit.

¶ De Sanctitate cōuersationis eiusdem. C. XXIIII.

Tanto merito vir sanctus sanctis actibus erudiebatur: q̄ ab vtero matris vgo manebat. Hūilitas eis et benignitas modū hūani excedebat: et intus diuina gra et cōpunctiōe plenus erat: vt quotiēs pdicabat discipulis: vel deo psallēs celū aspiciebat: totiēs lachrymas effundēt: tāta ī eo erat māsuetudo: vt auicule ī manu ei⁹ sine formidine cibū sumerēt: et articulis suis qncunq; vellet oblitas sue feritatis et qsi domesticas eas palpitaret. Lectulus ei⁹ ex vgis otext⁹: vili lectariola tegebat̄. Facies ei⁹ valde pallida et macie ofecta qr frequenter in tota ebdomada nisi in die dñico: nihil sumebat ī cibo nō vinū non siceram: tā in aduētu quodā hospidū et ī charitate de his oib⁹ pocula pregustabat. Quando vō p cū diis languentibus gratiam cura

ctionū cōferebat: vel futura ⁊ occulta pnūciabat: tūc roseo colore gene eiꝰ nimio fulgore micabāt: vt palā oēs itelligerēt: q ea p eū facta dicta spū sancto coopante fiebāt: sic ad felicē psp̄e pperauit finē: multotiēs i vigilijs pnoctauit: furtiuas oratiōes inē cōdēsa veprīū ⁊ cōtra vallīū freq̄nter fecit: tunica cū capella tm̄ vtebat̄. Peccātē aliquē de fratribꝰ iunioribꝰ postq̄ iusserat flagellari sepe hō fieri phibuit: sꝫ vocatū ad se blāde admonebat vt ista sola verecūdia ei sufficeret: q̄ timus de cetero illud vitiū nō iteraret.

C De Sancto hildeuerto meldēsi epo. C. XXV.

Ex gestis eius.

Per idē tēpus floruit sanctus hildeuertus natꝰ in ciuitate meldēsi: cui epus pfuit. Quinquēnis traditꝰ est sancto pharoni sacris litteris imbuēdus. Cōuitia sodalium patiētissime portabat: ex quo psbyter a sancto pharone factꝰ ē semp cilicio ad carnē vsus est: monitu sancti pharonis monasteriū petijt. Post beatū pharonē epus factꝰ ē. Juxta vrbē meldēsiū habebat̄ ecclesia crucis sancte: in q̄ quondā sepultū fuit corpꝰ sancti pharonis. In huius ecclesie atrio meldēses mortuos suos sepeliebant: accidit aūt vt qdā maligni viri beatū hildeūtū peterēt vt in illo atrio sibi aliam ecclesiā liceret edificare. Qđ ⁊ factū est: sꝫ idē tēplū auaritie studio fabricatū: nocte pcedēte qua in crastinū dedicari debuerat: fundituꝰ corruit: quo timore pterritꝰ beatꝰ hildeuertus est penitentia ductus: romā adijt ad bonefaciū papā venit vt penitētiā sibi iniūgeret super hoc peccato. Qui post satisfactionē ab illo missus est ad pdicandū. Introiens autē p singulas domos dicebat. Pax huic domui pax ingredientibus ⁊ egredientibus: ⁊ sic verbū incipiens ad finem vsq̄ complebat. Hoc faciebat vsq̄ ad hierosolymā progrediens. Et reuertēs septimo anno egressionis sue: retulit pape que gesserat. Rediens autē in galliā cū auctoritate dn̄i pape in loco qui dicit̄ latiniacus: inuenit monachū nomine fulseū: sanctitate pcipuū cui angelꝰ dn̄i per visum astitit dicens. Hildeuertus episcopus mane venturus est ad te: cui a dn̄o peccata noueris esse dimissa: vide ḡ vt eū suscipias cū honore. Adhuc eo veniret sanctꝰ hildeūtus: piecit se ad pedes eiꝰ. Qđ ille vidēs: ruit i faciē suā. Deinde puenit hildeūtus in vicum quēdā .vij. ab vrbe meldēsiū miliario q̄ ecclesiā in honore beate marie ipse fundauerat: quam postea dedicauit ⁊ ibi missam celebrauit. Cumq̄ ibi de manibus cirotecas traxisset: apposuit eos radio solis ⁊ sustētati sūt ab eo triū horaꝝ spacio: deinde suscitauit quēdā puerū sine baptismo mortuū. Quē baptizās vocauit aldebertū ex nomine patris sui. Quē iuxta se precepit sepeliri .vij. anno postea mortuū. Mortuus est autē beatus hildeūtus .vij. kl. iunij. Horū duorum corpora beatus maiolus abbas ex reuelatione angelica postea leuauit de terra: ipse ⁊ episcopi plurimi.

C De Sancto austregisilo bituricensi archiepo. C. XXVI.

Sigibertus.

Florebāt eo tp̄e i gallijs austregisilus bituricēsis archiepus ⁊ sub eo sulpicius: cūbertꝰ coloniēsis ⁊ iohānes tūgrēsis.

Ex gestis beati austregisili. Hic austregisilus inter ceteras virtutū miracula quibꝰ in vita sua claruit: quēdā molēdinariū curauit q̄ die dn̄ico temerario spū volens emēdare molā accepto ferro ancipiti: qđ vulgo scotū vocāt: cepit molā terere. Ex quo peccato adhesit manui eius manubriū ferri illius: qđ nullus poterat de manu eius auferre: ⁊ tanta districtione artatus est: vt inē digitos eius iā cepisset sanguis prūpere: ⁊ aspiciētibꝰ ob fetorē fastidiū facere. venitq̄ ad pfatū dei hoiem: q̄ postulās dei auxiliū accepit manū eius vbi adheserat malleus: ⁊ digitos palmū extendens tulit ferrū istud ⁊ manū eius attrectans omnē dolorem expulit: sanatusq̄ homo recessit. Post obitū eiusdē sancti cū pipinus francoꝝ princeps cōtra eudonē aquitānie principē volēs dimicare ad vrbē bituricā peruenisset: barbari de exercitu domū quandam in villa carobria que prefati sancti fuerat: in qua frequēter manens iacuerat vel dormierat vicinis contradicētibꝰ, totā vallauerūt incendio. Statimq̄ arrepti a demonio: vnus ex eis abstracto hostio de ipsa domo que ardebat: in flammaꝝ se piecit: ibiq̄ vitā finiuit. Alij etiā sese dentibꝰ lacerabāt. Nōnulli vero sibinuicē mēbra truncabāt: nec multopost cū prefatꝰ eudo vnū de opinantibus suis agnū noie in monasterio sancti austregisili manere iussisset: ille quicquid inuenire potuit in ipso cenobio comitibꝰ suis dispensandū tradidit: ita vt nulla fratribus substantia remaneret. Cumq̄ autem abbas ei supplicasset dicens: miserere seruis tuis vt possint viuere ⁊ p te orare: ⁊ ille superbus preces eiꝰ despiceret: accedētes monachi ad sepulchrū sancti cū lachrymis orare ceperūt: vt eos dn̄s ab inimico eriperet. At ille ifelix agnus oēs sancti austregisili villas perlustrās: pecora ⁊ alia quecunq̄ rapiebat secum ducebat. Et dum iter ageret apparuit ei sanctus austregisilus per somnium dicens: cur me tā grauiter predatus es ⁊ mihi seruientes reliquisti tam tristes. Hec dicens: percussit eū in cerebro. At ille euigilans: se a sancto austregisilo percussum exclamauit: ⁊ paulopost expirauit.

C De sancto sulpicio eiusdem successore. C. XXVII.

Ex gestis eius.

Beatus quoq̄ sulpicius clarissimis ortus parētibꝰ in flore pmeue etatis christi miliciā ruptis seculi laqueis tam ardenē suscepit: vt si psecutionis tp̄us nō defuisset piculis se spōte ingereret. Nihil aliđ adhuc in seculari habitu positus visus est agē q̄ mōasteria cōstruere, ecclias instaurare ⁊ miseris auxiliū ferre. In ecclia haud longe a parētū domo posita: clam silentio noctis indutus vestimentis pnis sacris oratiōibꝰ pnoctare pgebat. Et diluculo rursum seculari veste ornatꝰ: sanctū ppositū occultabat hic erat huiꝰ infantie ludus talis in eo coalescebat in deū effectus. Nocte q̄dā illa ecclia cū duobꝰ pueris vigilans: cū cōtēplationi profundius intēderet: duo teterrimi ethiopes apprehensos singuli pueros ab ecclia trahere nitebant̄. Quos vir dei post tergū magnis clamoribꝰ eiulantes attendēs tetros illos respexit: ⁊ manū cōtra eos eleuans: illos crucis vexillo repressit. Quibus ilico elapsis pueri sospites mānserūt. Ex eo tp̄e hostis callidus oīa cōtra dei militē molimina versans quē mēte nō valebat corrūpe: mirtis fātasticis nitebat̄ deterrere. Fama aūt de eo longe lateq̄ respersa: cū a fidelibꝰ lothario principi hō cēt sua sit ab austregisilo bituricē vrbis epo petijt: vt vir sanctus q̄ iam leuitice sortis gradū attigerat in castris suis abbatis officio potiret̄. Et post eodē sacro epo migrāte ad dn̄m. idem vir sctūs dn̄o pcurante epalis apicio emeruit pmā aquitānie sedē. Hecus igitur pontificale nactꝰ oneri succubuit nō honori. Qibus oīa factus tradēs. seipsum ieiunijs indefinentibꝰ: ⁊ vigilijs pene iugibꝰ. ita vt si qn̄ parū aliquid somni necessitas natural̄ exigēt: hūc nō supra strati mollicē quā nunq̄ vti cōsueuerat: sed sup solꝰ matule cilicijq̄ superficiem dephenderet. Tāta in eo grā virtutū augebat̄: vt nō minus p eū signa q̄ dudum per aplos fierent. Nā demonios vbo fugauit: egros oratione curauit: mortuū etiam suscitauit.

C De miraculis eiusdem sancti sulpicii. C. XXVIII.

Vnq̄

ad eum quidā de optimatibꝰ visendi grā venisset ⁊ ei humanitatē quā oībꝰ sanctus exhiberet: ministris in aliud detentis: ignis flāma velocit̄ tecta deuorare cepit. Ipsa res pꝰsa ceperūt quāsi vniuersa: ⁊ minānte ruina: vniuersis pdicto desperatis fugā arripientibus: sacerdos manu cū vexillo crucis resistere nititur flāmis. Et mirantibꝰ oibꝰ, ita flāmaꝝ globi exemplo restincti sunt anteq̄ manū suam seruus dei retraxisset: ac si magni aquaꝝ fluminis impetu vndiq̄ vallati fuissent. Quedā mulier illustris spicis segetū repleuerat horreū magnū. Intempesta nocte scelestus ingrediēs: ignē dedit ⁊ flāma serpente tumultus increpuit: vir dei repta causa: currens cū canticis spūalibꝰ rogū circuīt: ⁊ miris modis cū baculo terminū defigit: quē igneus collis transgredi neq̄at: flāme itaq̄ ex omni pte vicinas domos dum tangerēt: ad se reuerse chaos fugiūt qđ trāsgredi nō audent: pcul ab vrbe arborē imanē succidi pcepit que dum succisa velox corruit: vnꝰ ex pueris in aliud intentus ⁊ attonitus sistēs nō mortem refugit: ptinꝰ sacerdos manū cū signo crucis eleuās arborē in alterā partē vertit. Et sic de mortis piculo puerum abstraxit. Unus ex sceleratis in pmptuariū sancti viri noctu se violentus iniecit: ⁊ diripe nitens q̄ facinus furti cōcepat cū abire festinaret: nullus remeāti exitus patuit: sed quasi carcere septus ligat̄ vndiq̄ reus. Sic totius noctis itinere cōsumpto: mane vir dei vnū de custodibus euocat mittens ad socuū mādat: vt quē errore lassatū ⁊ quasi q̄busdam vincul̄ artatū. ita crimine inexū in pmptuario repperisset attraheret: nec mora mīster socuū adiens vocauit scelestū intro reperiūt ⁊ vt attraherēt cōprehendunt. Sed inter eoꝝ manꝰ elapsus: timēs se in crimine dephensum ⁊ vndiq̄ a turbis vallatū: malensq̄ celerem mortem subire q̄ longos cruciatus trahere: in puteum cubitorum fere .lxxx. qui ibi eminus erat se precipitauit: ⁊ tn̄ eū cū vorax terra susciperet: beati antistitis suffragia postulabat. Tunc vir dei velociter accurrens iubet quendam de pueris descendere nexū ⁊ scelestū attrahere circumplexum. Cumq̄ omnes eū nec posse viuere clamitarent: sed iam interisse crederent: illo vagente famulus ingredit̄ signaculo sancti viri armatus reppertq̄ alacrem quē oēs credebant esse exanimē. Connexus ḡ funibꝰ captiuus ad solum reuocatus sancti vestigijs pstratus. postulat facinoris veniā. Ilico pietate plenus indulget: ⁊ eius vsibus necessaria tribuit: sepe monēs vt potius portat q̄ rapiat. Cum aūt vnus ex discipulis repedandi ad ppria licentiam sibi postularet de ordine leuitarū ille dilectionis affectu ne aliquid casu longi itineris accideret dare renuit. Hic vo spiritu super

bis armatus: vix curarum obliuionem quies prima laxauerat: cum de vehiculo fugam arripuit. Sed ita est cecitate percussus: vt huc et illuc per totam noctem vacuo labore discurreret. Reddito terris die in loco de quo se summo iter arripuit se consistere cernit. Ad sacerdotem veniens veniam petit: cuius pia mens illico veniam tribuit confitenti.

De temptamentis demonum ab eo superatis. C. XXIX.

Cum autem quadam nocte psalmorum cantus in baptisterio peregisset perrexit ad beati martini basilicam: vt ibi reliquum noctis vsque ad matutinas in diuinis laudibus expleret. Ingerens se demon in specie auis teterrime lumen quod puer preferebat primo suffocare nititur: deinde se in faciem oculosque sancti viri cum impetu mittens: et huc illucque eminus circumuolitans: molestum et infestum se reddebat. Cuius vir dei gesta perpendens: scio inquit quis sis antiqui serpentis minister: et facto signo crucis euanuit. Sed de invidia sancti viri stimulos accendit. Cumque vnum de pueris pro pauperum exhibendo subsidio ad quendam locum ire precepisset: demon se ei obuiam in via: eumque de vehiculo eiecit: et male mulctatum flagris exanimem relinquit. Ita deserti a primis ad domum et nemo retulit ad virum. Tandem ipse spiritu prophetie sensit eum detinuatis diebus decem mutum et cecum permanere: omniaque membra prostrata: et ita obseratis dentibus et ore vt nec aque guttam aliquis posset interius fundere. Tunc ex affectu lachrymas fundens: et in oratione se prosternens: panis buccellam cum vino iubet ei deferri. Mox autem vt in ore eius reseratis cum ferro dentibus stillam vini quod miserat prius infuderunt sensus amissi redduntur et in vigorem pristinum membra redeunt. Nec multo post in ecclesia sanctus cum paucis aggreditur pernoctare. Et primum quidem serpentis astutia tenui sibilo demulcet in aura: deinde valido impetu arcus: aras: lucernas: ceteraque officia decutit: ita vt putarent discipuli ecclesiam funditus euerti: et cum paucos nimio trementes ac patientes: relictis canticis: interitum expectantes pauimento adhererent: vir sanctus fortiter et alacriter in diuinis canticis persistebat: paruipendens quod inuidus perpetrabat. At ille tandem cum exercitu suo in vna mole se glomerat et putans eius constantiam grauioribus sonitibus deterrere immenso tumultu ante faciem eius prorumpens pauimentum percutiens se precipitat: ita vt putarent discipuli magistrum in frusta contritum fuisse. Qui et diu attoniti permanserunt: sacerdos domini iaculo aduersarium vulnerans in spiritualibus canticis perstitit: discipulos arguit: quod relictis hymnis deterriti essent minis fantasticis. Vnus etiam ex illis cum aliquando pernoctare ad ecclesiam pergeret: diabolus bonum opus impedire nitens ei occurrit: afflictumque cedibus pene exanimem reliquit. Quo vir sanctus repto iuxta eum se prosternens fortiter ingemuit: vixque dentibus reseratis sacrificium in ore eius propriis manibus infudit: et ita repente apprehensa manu eius incolumis surrexit. Nec multo post vir ex rusticis arrepta manu securi nefario ope diem resurrectionis dominice polluit. Illico manus eius arescit: et cum nerius securi adhesa reducitur. Qui cum ad seruum dei properans: eius vestigiis se obuolueret lugentem reum vir sanctus potius venire iubet. Ipse autem cellulam ingressurus in oratione pernoctauit: et facto mane cum ad ecclesiam pro soluendis laudibus venisset: vulgo hominem cum securi intuens in oratione mox incumbit. Ita autem reus non sustinens cruciatus magnis clamoribus prostrepebat: vt putaret ille locus esse commotus: et pauor vniuersos arripet. Interea sacri legi manus subito restituitur securis ex ea resilit. Reus vbertim flens peccatum suum fatetur et absoluitur. Hic vir sanctus tandem plenus dierum in pace quieuit: et post obitum etiam multis miraculis claruit.

De sancta salaberga abbatissa. C. XXX

Ex gestis eius. Fuit etiam eo tempore salaberga abbatissa in suburbanis lingonicorum oppido territorio linguonico ortum: parentibus nobilibus et religiosis oriunda fuit. Cumque beatus eustasius abbas sancti columbani successor: ad eliminandam bonosiacam heresim in germaniam properasset: et remeans ad prefate puelle patrem gondonium peruenisset ille venit gratissimum munus cum suscepit: quod inter salubria exhortationis verba sciscitari cepit: vtrum ei soboles esset. Cui ille duos adolescentulos ob benedictionis gratiam percipiendam presentauit: sed vir sanctus si adhuc plures superesset requirit. Cui parentes se fatentur habere puellam oculorum luminibus orbatam: veniat inquit et ipsa triduano igitur a semetipso exacto ieiunio super oculos puelle oleum benedictionis infudit et mox sanitatem pristinam recuperauit. Post hec parentes eius de liberorum successione cogitantes: eam contra voluntatem suam cuidam generoso in matrimonio tradiderunt: qui vix eam duobus mensibus habens mortuus est. Beatus quoque eustasius post rerum discrimina et labores: post hereticorum procellas et scismaticorum fraudes summis pollens miraculis migrauit ad dominum. Cuius loco sanctus vualbertus in regimine fratrum subiectus est. Sancta autem salaberga viduata sub laico habitu: vigiliis: ieiuniis: elemosynis intenta: doctrinam quam a beato eustasio acceperat animo tractabat: sepiusque ruminabat. Iussu autem regis dagoberti ob liberos procreandos: cuidam viro balduino qui in aula regia morabatur in coniugium sociata quinque filios genuit. Tandem viro conuerso pluribusque deo sacratis veste religionis accepta: inito cum sancto vualberto consilio conueniente existente marito cenobium puellarum in suburbio lingonensi in hereditate paterna extruxit. Post hoc bello ciuili inter reges francorum circa fines illos orto: loca vicina depopulata sunt: et corpora quoque sanctorum igne cremata. Tunc illa itinere consilio cum sancto vualberto quem postea habuit: et comitem itineris et socium laboris paternum solum relinquens ad vrbem lugdunensem cum maximo apparatu et cum animabus a deo sibi commissis perrexit. Ibique extructo monasterio intra paruum tempus trecente circiter famule christi sunt adunate. Quadam die dum beati viri vualberti prestolaretur aduentum et falerni copia deesset: iussit ceruisiam fieri et in tonnam mitti: sed cum vas ad plene refertum non esset sorori que cellarium custodiebat ad eam humiliter veniens ait. Quid faciemus domina: quia vas plenum non est et aer estuat: si sanctus abbas in veniendo moram fecerit: vereor ne potus liquor acescat. Ad quam illa. vade inquit et quod subsequens ex liquore confectum est funde in vase. At illa celeriter pergens vt iussionem impleret: repperit vas plenum quod paulo ante reliquerat semiuacuum. Quodam tempore vidit sancta salaberga tabernaculum e polo mire claritatis descendere: quod decoris spacio sursum arduum videbat. In quo recepta auis miri candoris et splendoris: apprehensam eam transfixuram quendam ingentem asportauit: et in prata valde amena duxisse: vbi diuersorum florum et odoramentorum genera fragrabant: et inter candentia lilia ac rosarum rubentium flores: immensa vidit infantium agmina virtutesque seruorum niueis cicladibus et laureatis capitibus ouantes. Inter quos vidit venerabilem virum antecessorem suessionensem pontificem quem crebrius in domo sua accersierat: sibi obuiam venientem et dicentem. Ecce tibi locus preparatus est: sed quia sororibus adhuc necessaria es: beata maria filium suum deprecata est vt a superioribus celerius illuc reuertaris. iterum auis illa eam apprehendit: datoque in ore eius halitu a superiore remisso. Dum autem quadam nocte soporem caperet: angelos domini in specie sancti vualberti tertio ei apparuit: qui cingulum eius de renibus abstractum secum detulit: quod vlterius non comparuit. Ipse autem nimio candore refulgens. sic eam affatus est. O dulcissima filia prepara te vt brauium accipias: et exitum tuum prestolare: quia et ego ex victoria tua cupio brauium accipere. Centesima enim die laboris tui fructum cum multo feruore recipias. Precepitque ei angelus dicit: vt per singulos dies et noctes infra illum centenarium numerum expleret psalterium. illa autem quanto certior de promissis: tanto alacrior de obsequio. Huius natale celebratur. x. kal. octobris.

De sancto isidoro hispalensi archiepiscopo et scriptis eius. C. XXXI

Isigibertus. Eo quoque tempore in hispaniis isidorus hispalensis tunc sanctitate et doctrina claruit. Actor. Hic sanctus isidorus hispalensis episcopus scripsit multa vtilia. Ex quibus sunt hec que subiecta sunt: soliloquiorum vel sinonimorum li. ij. Sententiarum li. iij. Ethimologiarum li. xx. De origine officiorum li. ij. Ad florentianam sororem suam contra iudeos li. ij. Ad orosium episcopum de significatione ve. et no. te. l. ij. Allegoriarum in gen. l. j. In exodo. l. j. In leuitico. l. j. In libro numeri. l. j. In deuteronomio. l. j. In iosue. l. j. In libro iudicum. l. j. In libro regum. l. j. De corpore et sanguine domini tractatus vnus: et plura alia. Extat apud nos liber decretorum apostolicorum quem primus compilauit isidorus. s. epistolas decretales romanorum pontificum: canonesque conciliorum que per successiones temporum in diuersis locis per orbem ab episcopis catholicis celebrata sunt in vnum grande volumen compingens. Ex quo. s. volumine sine ex eius partibus. s. epistolis pontificalibus et conciliis: simul et catholicorum doctorum opusculis manifestum est burchardi et gratiani decreta fuisse excerpta.

Dicta eiusdem de temptationibus carnis. C. XXXII.

In libro quidem soliloquiorum contra temptationes carnis sic armat lectorem. Isidorus in soliloquiis. l. j. Patienter ab vno ferendum est quod multis accidit. Secundus es carnem: in carne flagellaris. Tua contra te ducuntur arma telis tuis vulneraris: per que etenim peccasti: per hec et torqueris: heu difficile est prauam consuetudinem vincere. Assidua consuetudo in naturam vertitur: assiduo vsu vitium innatur. Quero a lapsu resurgere: et non valeo vsui repugnare: trahor boni amore. retrahor male consuetudinis lege: quis cum dolore: malo vsui resiste. Propone tibi aduersus carnis ardores futuri supplicii ignes. Memoria ardoris gehenne: ardorem excludat luxurie. Idem in libro secundo. Corrumpi non potest corpus: nisi prius corruptus fuerit animus: castitas etenim hominem celo coniungit: et angelorum comitem facit. Saturitati libido semper est astricta. At contra ieiunio luxuria

bido restringitur: luxuria superatur. Ventre vino repletis: luxuria in membris pullulat. Pocula enī sunt luxurie instrumenta: ⁊ igni adiecto fomite: incendiū magis crescit. Si vis enī a fornicatione esse tutus: esto corpore ⁊ visione a muliere discretus. Circa serpentem enī positus: non eris diu illesus. Ante ignē consistens ⁊ si proximus periculo: diu tutus non eris. Ferreus sis aliquādo dissolueris ocio eī enī deditos citō luxuria surripit.

De humilitate ⁊ patientia. C. XXXIII.

Quantū humilitate inclinaē tāto ad summa eū p̄ficit in excelso. Primus humilitatis gradus est libēter veritatē audire: memorie retinere: voluntarie p̄ficere. Veritas mentē fugit quā humilē nō inuenit. Descēde vt ascēdas: humiliare vt exalteris: ne exaltatus humilieris. Esto paruus in oculis tuis: vt sis magnus in oculis dei: tanto enim eris apud deū preciosior quāto fueris ante oculos tuos despectior. Humilitas casum nescit. Equalis esto in omnib⁹: mētē nec gaudio nec merore cōmutes: nullus te casus imparatū inueniat. Nullus sit casus quē nō p̄meditatio tua p̄ueniat. Propone tibi nihil esse qđ nō possit accidere: nā premeditatio molestias futuras attenuat: inrecussa aūt mala grauiē feriūt. Disce mala ferre potius q̄ referre. Qđ tibi in alio displicet: in te ipso displiceat. Para tibi cōtra verbū aspex tolerātie clipeū: cōtra lingue gladiū patiētie scutū: cōuitiū nō retorqueas: cōtumeliā ne repetas: tene silētij patiētiā: tacendo citius vinces: aperi trāquillo corde dolorē iniurie: vulnus q̄tūlis graue sit aptum euaporat: valde aūt aiūz comedit: vulnus inclusum. Inuidia sibimet p̄mū nocet p̄mū actorē suū mordet: est enī anime tinea q̄ sensum comedit pect⁹ vrit: mētē afficit: cor q̄si pestis depascit. Nec fauor te seducat: nec vituperatio frāgat: q̄ laudē nō appetit: nec cōtumeliā sentit.

De Bona ⁊ honesta eius cōuersatiōe. C. XXXIIII.

Rofessionez tuā habitu ⁊ tonsura demōstra: sit in gestu grauitas ī incessu honestas: nihil lasciuie: nihil dedecoris: nihil petulātie: nihil insolentie: nihil leuitatis in incessu tuo appareat. Mores hoīs lingua pādit: qualis enim sermo oñdit talis ⁊ aīus cōprobaē: alienā vitā nō laceres: de malo alieno os tuū nō inq̄nes. Nō detrahas peccāti s; cōdole. Qđ in alijs detrahas: in te potius pertimesce. Detrahentes quoq̄ noli audias: pari enī reatu detrahentes ⁊ audientes teneñ: inter fideles nō cōputanē qui qđ vouerūt non impleuerunt qr fidē promissionis non soluūt: in malis promissis rescinde fidē: in turpi voto muta decretū: impia est promissio q̄ scelere implet. Nulla pena grauior q̄ mala cōscientia: mens enī male cōscia p̄prijs stimulis agitaē. Prauas cogitationes tuas manifesta: vitium cū p̄dit̄ citō curatur: in bonis dilatio nocet. Sepe natura morib⁹ immutaē: cōsuetudinē supaē. iugis vsus in naturā se vertit: omnia vsui cedunt. Qđ cū difficultate ceperis per vsum cū voluntate perficies. Bonum qđ didiceris doce: scientiā quā aure concipis: ore effunde. Sapientia enī dando fit largior: retinendo minoratur: in in disputatione tolle certamen: tolle pertinacē vincendi defensionē. Cito cede vincēti: plus dilige audire q̄ dicere: in principio audi: nouissim⁹ loquere primus taceas: postremū dicas: finis plus habet honoris: naz in finē omnis intendit. Extrema queruñ: ⁊ melior ē finis orationis q̄ p̄ncipiū. Nō solū factor s; ⁊ cōscius peccati teneē obnoxius. Timor nō seruat diuturnā fidē: vbi enī timor ē sequiē audacia: talē ergo te redde subditis vt magis ameris q̄ timearis fidē etenī metus tollit: affectus restituit: impia iustitia est: fragilitati hūane nō ignoscere: lex tua tē cōstringit: iudiciū qđ alijs ponis ipse portabis. Caue honores quos sine culpa tenere nō potes. Sublimitas honorū magnitudo scelerū est: ⁊ in maiori gradu sine dubio maior erit ⁊ pena. Potētes enī potēter tormēta patienē: quanto itaq̄ maior honor: tāto maiora pericula. Alta arbor ventis forz agitaē: ⁊ rami eius citi⁹ in ruinā cōstringunē. Excelse turres grauiori casū procumbunt ⁊ altissimi montes crebris fulminibus feriunē. Cito patet īsidijs gloriosus. Gloria enī inuidiā parit: inuidia vero pericula: q̄uis quis secu li gloria fulgeat: q̄uis cultu precioso redimitus emineat: semp tñ ē ī pena: semp in angustia. In sericis stratis cubat: sed turbidus: in plumis iacet s; pallidus: in lectis aureis sed turbatus. Tale erit op⁹ tuū qualis ⁊ intētio tua fuerit. Qui cū tedio dat mercedē pdit. Nō auferas alteri: vnde alteri tribuas.

De Dagoberto rege francoz. C. XXXV.

Sigibertus. Mortuo rege frācoz lothario regnauit f. e⁹ dagobert⁹ āno imperij heraclij. xx. s. ab īcarnatiōe dñi. dc. xxxij. regnauit annis. xiiij. Ex historia frācoz. Hic dagobert⁹ tria regna monarchiā suscepit. Qui. s. ⁊ ipse dagobert⁹ fuit nutrior orphanoz benignissim⁹ ī frācos: ī iudicio iust⁹: ecclesijs largi⁹: q̄ p̄m⁹ denoz maz copiā p ecclias sctōz de fisco palatij erogari iussit ī cūcto suo regno. Rumor eius in bonos: filiq̄ met⁹ ⁊ timor in oēs regiones per circuitū p̄uenit. Pacē in omni regno suo statuit ac velut pacific⁹ salomon q̄etus regnū francoz obtinuit. Sigibert⁹. Ipse dagobert⁹ aū qū iraz p̄ris sui lotharij regis verit⁹: qr cōsiliariū eius cesuz ⁊ barba suz dehonestauerat. prius ad eccliaz sancti dionysij cōfugit. Et quia inde nullo mō extrahi potuit: locū illum semp cordi habuit.

De Miraculo dedicatiōis ecclie beate dionysij. C. XXXVI.

Ex historia eiusdē. Instāte aūt die dedicationis eiusdē eccle in kal. marcij nocte q̄ diē ipsam p̄ueniebat: p̄plis ex more ab ecclia fecessis: quatenus die crastina liberior epis prepareret̄ ingressus res cōtigit digna memoratu q̄ ⁊ tempoz futuroz etatib⁹ fideli īnotescat relatu: an ianitorū ignorantia incertum habemus an industria contigerit: leprosus quidā excubitorib⁹ tñ non incognit⁹ in ecclesia predictoz martyrū fide plen⁹ pernoctauit sacrūq̄ loci vigiliarum gr̄a solus occupauit. Reliq̄ siquidē vt dictū est p̄pli: ⁊ ipsius ecclesie custodes forinsecus excubabāt. In ipso aūt noctis conticinio tantū iubar totā illā ecclesiā illustrauit: vt multorū cereorū splendor illi iubari cederet: vtpote quā sol diurnus suo iubare illustrasset. insomnem ducebat leprosus noctē illam. ⁊ pre claritate ineffabili obstupuit ⁊ si quid subsequereē lucē illam solertissimus expectare cepit. Ecce aūt repēte dñs ihesus pontificū pontifex cū illis suis familiarib⁹ beatis aplis petro ⁊ paulo affuit: sctūq̄ illud collegiū sibi adiūxerat martyres gloriosos: dionysium: rusticū ⁊ eleutherū. Quem [illegible] hauri [illegible] frequenē [illegible] bat: sed omnes ⁊ oīa visibilib⁹ oculis perpendebat. Videbat namq̄ ipsum [illegible] dicationis luculenter illis parietibus imprimentē: ⁊ seriatim officiū epale complentē ipsum venerabilē fideliū suorū processionem subsequentem: inter quos specialiter ⁊ predictos aplos ⁊ inclitos martyres annotauit. Completoq̄ de more dedicatiōis officio: ad ipsum saluator accessit eiq̄ voce q̄ posset intelligi dixit: intrepidus mecū ⁊ foris expectantib⁹ nostris epo que vidisti ⁊ q̄ tibi mandamus aperi: ne soliciteē decetero pro dedicatiōis ecclie officio: qm̄ tute ei manū consecratiōis adhibuimus: ⁊ prout vidisti totū consecrationis officiū expleuimus. Leprosus autē ⁊ pro ordine dīe expectate visionis iam securior: ⁊ pro saluatoris alloquio aliquātulū hilarior ⁊ quis inq̄t dñe mi dictis meis aurē credulā accōmodabit. Ego olim hoīū miserrimus ⁊ abiectis plebis factus: apud hoīes testē loci nō habeo: qm̄ sicut vides elephantina peste deformiē laboro. Quid multa ad elephantuosū accedit saluator ⁊ leui tactu faciei eius manū admouit: eiusq̄ caput circūtetigit ⁊ mirū īmodū ablata cū ipsis horribilib⁹ pustulis cute ipsaq̄ cesarie leprosum sanitati potestatiua medic⁹ restituit ⁊ ipsaz quā capiti ei⁹ carneā tunicā detraxerat lapidi qui proxim⁹ erat imposuit: eamq̄ sicut heri ⁊ nudiustertius fuerat effigiatā cū ipsis vlcerib⁹ manere fecit: vt ipsaz faciē ex toto illam faciē verā putares ⁊ de leprosa effigie nihil dubitares ⁊ adiecit. Vade inquit: ⁊ si tibi nō credent istis saltē signis nullatenus discredent his dictis ⁊ lux illa q̄ pro sui magnitudine multoz luminariū iubar obfuscauerat astitit ⁊ beata visio inspectantis oculis disparuit.

De [illegible] eiusdem miraculi C. XXXVII.

Jco illuxit ⁊ quidā matricularios ecclesie [illegible] leprosū reperiūt. Rogat se ad imperatorē conduci: rem siquidē inq̄t ad eū habeo secretā. Ad dagobertū adducitur ⁊ diuini oraculi seriē p̄loquiē: vere dedicationem istius ecclesie dño deo factam hac in nocte vidi ⁊ audiui ⁊ ita demū redditus sum sospitati. Et extendens digitum: hec est inquit fenestra per quā dñs aulam hanc introiuit. Si mihi nō creditis saltē venite ⁊ ipsis operibus credite. Et adduxit eos ad lapidez nobilibus exenijs insignitez admiraē qm̄ adhuc de veritate ambigebat: videbat hominē peregrinum ⁊ tanq̄ mendicantē aspernabatur ⁊ egenū. Tandē discredenti detracta satisfecit cesaries ⁊ super lapidem posita index miraculi leprosa fuit effigies. Indubitandum ⁊ eandem prebebat testimonium: decorati vultus superstes indiciū: vt enim verū fateat liniamenta membroz capitis aurū dico ⁊ palpebarū oris ⁊ narium in suis locis manebāt īmarcida: quatenus omni ambiguitate procul expulsa de miraculi veritate ceruicosi etiam ⁊ increduli si qui fuerant superant confutareē ⁊ crederent. Naz vt magis stupeas mollis auricula licet intus manis ⁊ vacua durans integra sic riguerat acsi genuinis ossibus sustentareē ⁊ carnibus alereē. Albugines etiā ⁊ spergines elephātine percussiōis sic illo in paleo dig̃scebanē vt adhuc ipse

ulcerose cicatrices humore intercutaneo sudare viderent. Asperitus rumor et certus ad ammirationē et gratiarū actiones, inuitat ēpos et cōglobatos ad dedicationē: ad laudē cogit populos. Uisum ibant oēs certatim. leprosi capitis formā intuebant: et admirabant: et congratulabant. Parietes diuinis insigniti manibus rei geste testimoniū phibebāt. Que et signa nec abolita nec abolēda: usqꝫ hodie totū ita factū proclamāt. Alloquunt seniores luculēter populos: et ostensa oībus cesarie tollunt ambages de medio. Recōdit cesaries illa cōpacta in capsula quā usqꝫ hodie inter honorabiles reliq̄as et gēpis celebriores illius ecclesie ōseruāt scrinia: utpote quā ipa dei manus tetigerat. Cōuenerūt autē populi: et qm̄ nomē ei⁹ ignorauerūt. extunc eū sanctū peregrinū vocitauerūt letiores redeūt ad ppria: et de diuinitus cōsecrata passim cōtestant ecclesia. Dagobertus super hoc nō mediocriter letificatus de honorāda ecclesia cogitauit: et ne cui decetero subiceret nisi romano pontifici: priuilegio beati Petri fecit eā muniri. Insuper etiā regalibus eam donarijs honorauit: cui quicqd de suis fiscis regalibus cōferebat parū erat.

¶ De sancto Magnobodo andegauensi epo. C. XXXVIII.

Et gestis eius.

Tēporibus huius Dagoberti claruit scūs magnobodus andegauēsis ep̄s: cui⁹ festū celebrat .xvij. kal. nouēbris. Qui. s. Dagobertus fama bonitatis ei⁹ cōperta: eū ad se paris⁹ accersiri pcepit. Cū ergo ciuitatē ingrediens valuas trāsiret. rei q̄ in ergastulis tenebant. cōperto eius aduētu: vocibus īportunis eius solatia petebāt. Judicem ergo adiēs: rogare cepit: vt dānatis veniā pstaret. Et volūtati eius aduersans eū sine affectu abire fecit. q̄ ecclesiā qua tendebat ingressus chrīstū exorauit. vt nonnullos liberaret a nexib⁹: repēte cōpedes sunt attriti manicis: qꝫ cōcussis aditus carceris libere vinctis patuerunt. psilientesqꝫ et scī viri vestigiis prouoluti gratias retulerūt. Idē vir diocesim sibi cōmissam illustrādo circūiens cū ad prediū qd̄ ortuniacus dicit puenisset: pueri garruli cōuicia nephanda ludēdo iactabant. Quos illo intuente: subito vnus ex eis pulueri mixtus: cū oī pernicitate rapt⁹: per aeris vasta more globi hac illacqꝫ ferebat. Tūc sodales cū parētibus tristes ac territi p deuia queqꝫ ac rupiū et valliū anfractus sectātes: nihil profecerūt. Jamqꝫ desperatione adacti: tandē p inuia ac dumosos tramites satiscētes puerū repperūt inter cōdensa veprīū semianimē: et vix exilē anhelitū trahentē. quē parētes cū magno gemitu pallio inuolutū: et pene cūctis artubus discerptū: in pñtia sancti viri obtulerūt q̄ apprehēsa manu eū leuauit et vite pristinē ac valentem parentibus reddidit. Quodā vo tpe cū iter faciēs nauali solatio ad transmeandū fluuiū indigeret linther circa amnē situ videbatur. sed deerat qui ei adducere conaret. qui cū more solito ad orationē cōfugeret: repente prora ex loco in quo annexa tenebat exiliēs absqꝫ remige ad littus in quo pstolabūdus aderat natādo deuehit. q̄ deo grās agēs cū oī comitatu suo in eā descēdit: et ad locū quo tēdebat prospero cursu puenit. Quodā tpe cū ex famis inedia vt virū dei vt cōsuetū erat agmina pauperū vndiqꝫ cōfluerēt. ipse vt baptiste largitor agapem fecit: et oēs vsqꝫ ad satietatē refecit. Cūqꝫ clientuli ei⁹ summā nūmorꝫ indagarēt q̄ in cibis pauperū distributi fuerant. duplicata repperūt q̄ erogādo ōsūpserāt. Abbas qdā heracli⁹ virtutib⁹ ei⁹ inuidēs. p viros malicie sue ōscios. poculū mortifer clā ei ppinari iussit. quos ille ad se venire ōspiciēs pstigia eorꝫ mortifera diuinitus itellexit. Sed euāgelici pcepti memor: oēs eis humanitatē in cibo et potu exhibuit. deinde monita salutis adhibēs: vt a tam nephanda versutie secederēt. ne stricti⁹ pena in baratro mulctarētur psuasit datoqꝫ pacis osculo indemnes abire fecit.

¶ De heresi heraclij et principatu ac lege machometi. C. XXXIX

Ugo

vbi q̄ Per idē tpe sūt⁹ alexādrin⁹ ep̄s et sergi⁹ cōstātinopole⁹ pr̄iarcha monothelitarꝫ heresim pdicabāt. q̄. s. vnā tm̄ i chrō nāꝫ eē putabāt. a qb⁹ deprauat⁹ heracli⁹ august⁹. p⁹ tātas victorias oberrauit a catholica fide. vn̄ diuino iudicio agareni q̄ et saraceni dicūt humaro duce ei⁹ iperiū grauit ceperunt lacerare. Nā humar⁹ damascū et regionē phenicis et hierl'z totāqꝫ syriā occupauit: et antiochiā cōphēdit. Peromos⁹ ē ēt mauchias a pfato tyrāno ptos et amiras toti⁹ regiōis q̄ est ab egypto vsqꝫ ad eufratē. Hac ptere a tēpestate saraceni q̄ et turci dicūt: machomet pseudo ppha eis ducatū pbēte a suis sedibus exierunt: et imperiū Heraclij grauiter deuastare ceperunt. Porro iste Machomet saracenorum et Arabum princeps et pseudopropheta fuit de genere Jsmael filij Abrahe. Qui cū in prima etate sua esset mercator. pergebat frequenter cum camelis suis apd̄ Egyptū et palestinā cum iudeis et Christianis a quibus tam nouū q̄ vetus didicit testamentum. Sed et magus perfectissimus effect⁹ est. Et cū hac illacqꝫ discurreret: cōtigit vt corozoniā ingrederet prouinciā. cui⁹ pncipis dn̄a cadigā noiabat. q̄ cū diuersas spēs q̄s secū machomet attulerat miraret: cepit et pfata mulier familiari⁹ adherere. Quā machomet incantationū suarū prestrictā fantasmate cepit astu paulatim in errorē inducere: dicens ei: q̄ ipse esset messias: quē eē venturū adhuc iudei expectant. Suffragabant vbis eius tā incantationū prestigia q̄ calliditatis eius ingenia copiosa. qua opinione nō solū potēs mulier est decepta: sed et oēs iudei: ad quos fama eius ptingere poterat: ad eū cū saracenis cateruatim ōfluebant: attoniti tāta nouitate rei. Quib⁹ cepit nouas leges fingere et eis tradere adhibēs eciā i quis legib⁹ testimōia de vtroqꝫ testamēto. Quas leges ismahelite suas appellant: eūqꝫ suū legislatorē eē fatent. Prefata quoqꝫ mulier videns hominē iudeorꝫ et saracenorꝫ pariter contubernio vallatū: existimabat in illo diuinā latere maiestatē. Et cū esset vidua assumpsit eum sibi maritū. Sicqꝫ machomet totius prouincie illius obtinuit principatum. Deinde vo arabes ei adherētes: regnū persidis ceperūt infestare: ac demū oriental imperij fines vsqꝫ alexandriā sup heracliū inuadere. Post hec vo machomet cepit cadere frequēter epilentica passione. Qd̄ cadigam cernēs oppidō tristabatur: q̄ nupsisset impurissimo homini et epilentico. Quā ille placare desiderās: talib⁹ sermonib⁹ demulcebat eā dicēs: q̄ gabrielem archangelū loquentē mecū ōtēplor: et nō ferēs splēdorē vult⁹ eius: vtpote carnalis hō deficio et cado. Credidit ergo mulier: et oēs arabes et ismahelite: q̄ ex ore archāgeli gabrielis illas susciperet leges quas suis discipul' dabat: eo q̄ gabriel archangelus sepe a deo mittatur hominibus sanctis.

¶ De Quibusdam libellis: in quibus agitur de ipsius fallacijs. C. XL.

Ctor.

Fert autē eē libell⁹ in partib⁹ trāsmarinis de machometi fallacijs. in quo legit: q̄ ipse volens sibi conciliare aīos populi arabū: dicebat se esse prophetā ad eorū salutē diuinitus missum: et videlicet legē iudeis et christianis: q̄ nimirū rigida nimis ac seuera eēt: mitiorū preceptorꝫ pmulgatione temperaret. Et vt eiusdē missioni ad instar moysi pdigia quedā viderent attestari: populū assignata die ōuocauit ad certū locū: q̄si legē diuinit⁹ missam in signis et pdigijs accepturū. Tunc eo sermocināte ad populū columba: que in vicino erat ad hoc ipsum fallaciter edocta: sup humerū eius aduolans stetit. et in ei⁹ aure iuxta morē solitū grana inibi reposita comedēs q̄si vba legis ei suggere simulauit. Taurus quoqꝫ sibi ad hoc ipm ōsuetudine q̄dā edoctus: vt de manu ei⁹ pabulū acciperet: ad vocē ei⁹ corā pplo venit. et q̄si legis noue mādata celit⁹ missa: q̄ ipse cornib⁹ ei⁹ alligauerat detulit. Sed et piceras lacte ac melle plenas: q̄s ipe in certis locis terre latēter infoderat: q̄si p diuinā reuelationē: ibidē effodi fecit. et pplo velut in signū habundantie future: quā p eiusdē legis obseruantiā idem ppls mereri iuberet ostēdit. Sicqꝫ q̄si miraculis et magnalib⁹ diuinis congratulantes et acclamātes seduxit: atqꝫ ad legē suā q̄si diuinā recipiendā ptinaciter aiauit. Porro de libro regis ipsius: q̄ alchoran⁹ dicit: q̄liter ōfictus sit et q̄s dilacerat⁹ atqꝫ cōfusus dicetur paulo inferius. Hic eni pauca libet inserere de libello disputatiōis cuiusdā saraceni et cuiusdā christiani de arabia sup lege saracenorꝫ et fide christianorꝫ inter se. Qui ambo pbati pbi: et in secta sua perfecti cuidā admirabili regi saracenorꝫ erāt familiares ac noti. sibiqꝫ inuicē amici charissimi. Hūc aūt librū fecit dn̄s petr⁹ abbas cluniacensis de arabico in latinū trāsferri a mgr̄o petro toletano. iuuāte petro monacho scriptore: cū eēt idem abbas in hispanijs cōstitut⁹ cū imperatore adefonso eo anno quo idē imperator choriā ciuitatē cepit: et inde saracenos fugauit.

¶ De origine ac vita ipsius. C. XLI.

Omo igitur

iste videlicet machomet pupillus fuit in sinu patrui sui abdamanef: q̄ cognoiat abdemutalla. In cui⁹ tuitione pater ipsius moriens eum commēdauerat. eratqꝫ tutor et curator illi⁹. Ipse vo pterea cultor fuit idolorū: q̄ vocant ellech et alexe in mecha. cū oī domo et generatiōe sua: sicuti in sua scriptura testificat dicēs ita dictū sibi fuisse: Nōne tu fuisti pupillus et collectus es. et i errore et iustificat⁹ es. et paup et ditat⁹ es: Ita q̄ vixit vsqꝫ quo puenit ad seruitiū camelorꝫ adige filie hulerdan⁹ factus fuerat mercenari⁹. Et pficisc ebat cū camelis in syria et in alia loca: donec duxit eā vxorē: inueniēte eā quā tu scis. Postq̄ vo se ditatē factā eiusdē mulieris opib⁹ vidit. conat⁹ est sup gentē et patriā suā regnū arripe. sed dū h' ad effectū put cupiebat nō posset pducere: p'ertim cum paucos adhuc fautores haberet: et arte et ingenio magno vsus est. vt. qui rex eē nō poterat pphetā se dei simularet esse et nunciū

Hoc displicuit oī parentele ⁊ generationi eius q̄ vocabat̄ choraie. Cumq̄ȝ hoc modo ꝓphete sibi nomē vsurpasset: ingressus est ad homines q̄ tāto facilius q̄libet astutie machinatione decipi poterant: quāto lōgius ab oī sapiētia ⁊ vsu ciuilitatis. totiusq̄ȝ humane prudētie honestate ꝑ agros ⁊ villulas sequestrati. q̄d dei nūcius vel ꝓpheta esset: aut in quo cognosci deberet. deniq̄ȝ q̄d inter veritatē et mendaciū. inter fatuitatē distaret ⁊ sapientiā discernere nesciebāt. Ad hos decipiēdum: cuiusdā astrologi cui᷒ postea nomen ⁊ causaȝ dicemus. ope ⁊ cōsilio nō mediocriter cōfortatus. hoīes ad se pestiferos ⁊ viarū insidiatores. fugitiuos quoq̄ȝ ⁊ homicidas sibi aggregauit. quos etiā ad densa siluarū: ad cacumina montiū: ⁊ ad ꝓpinqua fontibus loca circūquaq̄ȝ mittebat. insidiari. s. negociatoribus ⁊ iter agētibus ad interficiendū eos. ⁊ diripiendū tam camelos q̄ȝ cetera q̄ ducebant. vel q̄ negociationis vl̄ necessitatis causa portabāt.

C De Furtis ⁊ latrocinijs eius. C. XLII.

Eipso etiā [illegible] q̄ ꝑmo tpē ꝓphetie sue cum de ciuitate veniret ad [illegible] ⁊ inueniret hoīeȝ camelū habētē. eundē illi camelū abstulit: ⁊ cū iam quinq̄ginta triū annoȝ esset: tali bñficio ꝑdicatiōis sue ꝑmordia dedicauit. Habuit aūt ibi q̄draginta de suis qui affuerūt custodiētes eū ab illis de mecha. quos valde infestos habebat. eo q̄ ipsi oēs artes ei᷒ ⁊ maleficia nossent. Oderāt q̄ppe illū inimici: q̄ cū latro ⁊ pestifer esset. ꝓphetā dei se esse stultis hoīb᷒ mentiebat̄. Abijt autē in ciuitatē quādā destructā: quā ex maiori parte iudei paupes inhabitabāt. in quā cū ingrederet̄ volēs ostēdere iustitie sue regulā ⁊ ꝓphetice modū. pupillis cuiusdam carpētarij filijs domū abstulit: ⁊ in eā mesquidā fecit. Deinde misit in ꝑma sua expeditione hamzetā filiū abdumelech cū comitatu triginta viroȝ. ad siluas regionis in hemere rapere camelos chorais q̄i reuertebant̄ de Syria. Cūq̄ȝ illi occurreret hehegel fili᷒ hysscnin trecētis viris de mecha dispersis vbiq̄ȝ cū eo erāt nullū certamē ausus cōmittere fugit. Post hec in scd̄a expeditione misit hugaida alarach filiū almuchallabi sicut tu nouisti in. lx. milib᷒ vt esset duplex numerus ꝑmo cetui nec facile ab aliquo terreri possent ad loca ꝓpria alfagati. Cui occurrit ebezesin cū suis milib᷒. Inter quos tāta extitit effusio sanguinis quantā ipse nouisti. Ego aūt nullū ibi ab angelis adiutū esse audiui cū dicat̄ in alcorano: q̄ angelus Gabriel in similitudinē equitāis sup albā equā hñs vestimēta viridia comitat᷒ fuerit filios israel. cū eos ꝑseq̄ret̄ pharao in q̄dringētis curribus. Sed veniam᷒ ad tertiaȝ expeditionē. in q̄ cū missus esset Saad fili᷒ ebibacad. fr̄ nō lōge ab algafati in viginti viris ⁊ nō inuenisset camelos. iā enī q̄nta die trāsierāt: spe sua ⁊ desiderio frustrat᷒: inanis ⁊ vacuus redijt licet autē tres iste expeditiōes sufficere possint ad cōuincendā falsitatē tui ꝓphete. nō tñ alias ipsi᷒ q̄s ꝑ se voluit facere ipꝛobitates tacebimus illā. s. ꝑmū cōmemorātes: q̄ egressus ē ad capiēdos camelos chorais qui venit ad locū q̄ dr̄ guedē. Ubi cū cōuenisset umbaē filiū gubselmubit: ⁊ nō ꝑualeret aduersus eū: redijt vacu᷒. Iteȝ exijt ꝑ semetipsū donec veniret iabo. q̄rēdo iterū camelos chorais: q̄ erāt apud sem. ⁊ q̄b᷒ insidiabat̄ i redeūdo. ⁊ q̄uis tūc ꝑ eis acriē dimicaret: tandē cōfusus abscessit. Aduētes si hmōi expeditiōes ad dei ꝓphaȝ debeāt ꝑtinere. i q̄b᷒ nihil aliō q̄ȝ fraus ⁊ violētia: ⁊ hūani sāguinis effusio ⁊ q̄cq̄d ꝑssus latrones ⁊ viarū insidiatores faciūt agebat̄. Fuerūtq̄ȝ expeditiōes ipsi᷒ vigintisex ꝑter insidiaȝ assult᷒ q̄ fiebāt nocte ac die. quarū nouē ipsemet fecit reliq̄s socijs imparuit.

C De Crudelitate ipsius. C. XLIII.

Faciebat etiā qd̄ peius est vt si q̄ ei i istis suis machinis contradiceret vel in aliquo eū repꝛehēderet statī eos vbicūq̄ȝ sibi cōtingeret. aut ꝑ se aut ꝑ suos. dormiētes siue vigilātes ꝓditione iugularet: sicuti senē illū iudeū dormientē securū in lecto suo ideo iugulari fecit: q̄ se ab illo vituparū dicebat. Quis vnq̄ȝ nō dico ꝓphetā: sed q̄ vel in modico q̄lēcūq̄ȝ dei notitiā haberet: talia fecisse auditus est. An nō poterat aliē de iudeo illo suas iniurias vīdicare. nisi dormiētē cōfoderet. qd̄ nō solū apud deū: sed ⁊ apud oēȝ creaturā ipso mundū sup oīa mala horribile ē. Certe qd̄ de brutis aīalib᷒ ipsa humani cordis nālis affectio fieri detestat̄ adeo vt pupillos auiū in nido reptos nullaten᷒ occidere ꝑ lege teneat: iste de hoīb᷒ faciebat. Ubi igit̄ hō illi. nisi ex diaboli pte q̄ ꝓditor ⁊ homicida ꝑm᷒ ab initio extitit inesse poterat. qd̄ ⁊ humano ⁊ diuino iudicio oēs ipietates exuperat. vbi est qd̄ dicebas eū i sua scriptura dixisse. Missus sum ab hoīes cū pace ⁊ misericordia. Hec ⁊ his silia q̄ si ꝑ singula dicerent̄: possent fatigare legentē tu vide si ꝓphete dei opa sunt. Nā illā ridiculosaȝ ipsius expeditionē supfluū puto retexere. in qua cum ei perscisso labro dentium etiam inferiorū medius excussus fuisset. insup et a gutbebat filio abhiacad in frōte ⁊ facie vulnera suscepisset. sinistrumēte dextrū cū humero brachiū pene illi sustulerat: nisi a thale filio humetcalla qui ibi digitū ꝑdidit: defensus euadēt: cui tñ digitum qd̄ satis ꝓphāȝ decuisset nō restituit. ostēdens q̄ȝ alien᷒ sit ab illo q̄ sicut euāgeliū narrat etiā inimico auriculā abscisā reddidit. Iste enī nec amico qui se ꝑ illo mori obtuerat l aliquo [illegible] potuit. Et vbi erāt angeli qui olim cū ꝓphetis semꝑ fuisse leguntur eosq̄ȝ a ꝑsecutorib᷒ defendisse. sicut heliā ab achab. danielē et socios eius a nabuchodonosor multosq̄ȝ alios quos enumerare lōgū est. Ego autē mirari nō sufficio quo pacto tibi ꝑsuasum sit dei esse nūcium ꝓphāȝ hoīem cui᷒ vt breuiter eius facinorosam vitam demonstrē. nulla fuit alia opatio vel meditatio: q̄ȝ homines interficere aliena diripe: incestus ⁊ adulteria ꝑpetrare.

De Impudicicia eiusdem ⁊ flagicijs. C. XLIIII.

Uitale dedecus in scriptura ꝓphetie sue sibi facere nō erubuit: vt diceret datū sibi renibus a deo quadraginta viros in coitū potētissimos fortitudine libidinis adeq̄re. vbi quoq̄ȝ inter cetera nō᷒ odoriferis ⁊ mulierib᷒ se delectari dicit. Sed vt etiā de his aliquid noīatim dicam᷒. nōne ipse cū adamasset zamech filiā gaysi vxorem zaidi ⁊ nō posset eam habere. deū illi in alcorano introduxit loq̄ntē ita. Cui dedit deus ego illi faciā virum tuuȝ retineri sup te. tu aūt timebis deum ⁊ celabis qd̄ facturus est. Et si times hoīem. magis deum. Iteȝ ad seipsū loqui deū faciens. cum inq̄t cōpleuerit zaidi vir ei᷒ votū suū in ea. tūc eam dabimus tibi. Nihil est enī ꝓphete difficile. in eo qd̄ deus instituit. Quid vō turpius dici pōt q̄ȝ quod se in sua vxore que vocabit̄ aysa: ipse fecisse dicit̄. Hec enim cum pulchra eēt ⁊ libidini dedita. diligebat̄ a zhaphagam filio almubachan ethsulemi. q̄ ⁊ consuetudinariū cuȝ ea stupꝛum gerebat ipso machomet sciente ⁊ cōsentiēte. Cūq̄ȝ multi inde loquerēt̄ ⁊ testificarentur maximeq̄ȝ musathal ⁊ hazen. ad vltimum vero hali filius abitalib princeps ⁊ nobilis int̄ suos inde eū liberi᷒ argueret. copiā mulieȝ esse dicens. nec decere tātū hoīem a muliercula dehonestari. dignāq̄ȝ esse repudio cōfirmaret: rñdit nullā sibi a deo chari᷒ vel dilectā: vtpote quā virginem acceperat. ⁊ adhuc iuuēcula videbatur nō se inde curare. nec ꝓpter hoc mulierē sibi habilem dimissurum. vnde vsq̄ȝ hodie odiū est in arabia inter generationē ayse ⁊ generationē hali. Postmodū vō dicit i alcorano mulierē illā inocentē esse et sibi hoc diuinit᷒ reuelatū. Fuerunt aūt vxores eius q̄ndecim ingenue: et due ancille. quarū vna fuit humetilune: cui᷒ nomē erat filia abiumea. ipsa est seducta mater isātiū de q̄ dixit machomet q̄ auferet ab ea zelū qui discessit ab eo ad mr̄em suā fugiēs vxorē gaiere. quā postea reuocauit dans ei vestes ⁊ ornamēta ⁊ duas armillas Ipsa vō accepit hec de possessione huius seculi et futuri. Alia fuit zameb filia gaysi. zaidi cui ipse misit portionē carnis. ⁊ ipsa respuit. Unā ⁊ ipse indignat᷒ est in ea ꝓpter illā quoq̄ȝ in alias vxores suas ꝓposuit se ad nullā eaȝ ingressurū ꝑ vnū mensem. ingressus tñ vicesimonono die. Alia quoq̄ȝ zaphia iudea alabastria filia hai filij aptab. quā docuit gloriari super alias vxores suas que improperabant ei iudaismū ⁊ vt dicēt eis: Ego cuius pater est aaron patruus moyses. marit᷒ machomet. O q̄ȝ lōge ē ab ista impura ⁊ turbulenta doctrina christiane discipline pia ⁊ sācta religio. si vna sola vxor a dei amore impedit hominē. quō qui tātas habebat officiū ꝓphete cōgrue adimplere poterat. Officiū nāq̄ȝ ꝓphete nō aliud ē q̄ȝ ieiunare: orare ⁊ ꝑdicare: ⁊ his silia bona opera facere. quibus miror si homo tantis flagicijs deditus vnq̄ȝ potuit vacare.

De Hoc quod [illegible] ꝓpheta dictus sit. C. XLV.

Quod si quis obiciat multos male vixisse [illegible] quoniam etiā vester ꝓpheta docuerat videam᷒: ꝓpheta est ignota p̄dicens. siue de preteritis: siue de futuris. Scimus aūt q̄ olim qui ꝓphete fuerunt nō statim q̄cūq̄ȝ hoc nomē vsurpasset auctoritatē habebat. Sed longa ⁊ diuturna vite sanctitate signe quoq̄ȝ ⁊ miraculis a principib᷒ et ꝑplo dei primitus cōprobatus huius nominis gloriā obtinebat si dixeris eū multa preterita enarrasse. veluti. s. de adam. de noe. de abrahā de moyse ⁊ christo. vtinā sicut apud nos erant ipse ea veraciter predicaret ⁊ nō per multa mēdacia delirans. totam pene scripture sancte veritatem subuerteret. Quantum ergo ad preterita iam de ordine ꝓphetarum excidit. qui tot mendacijs veritatē corrupit. Sane si aliq̄s fabulas forsitan ad suū libitū cōposuit. que nunq̄ȝ audite sunt. nullaten᷒ ei credendum est. q̄ hoc a quolibet facile potest fieri ⁊ ipse iam in alijs mēdax ꝓbatus est. De futuris vō q̄ nihil dixerit. nec seipsum ignorare puto maxime cū in tota scriptura eius nihil tale inueniat̄. vnde et q̄uis

ad futura a ꝓphetali grã exclusus. Iam nec signis nec miraculis nec ꝓphetia. nec vita inter ꝓphetas esse merebit. nã illud totũ quod de paradiso q̃si ꝑdixisse videt. ad nihil aliud nos cogit. nisi vt dicamꝰ eum ita mentiri de futuris. sicut ꝓbatꝰ est mẽtitus fuisse de ꝑteritis. De signis vero ꝛ miraculis q̄ non sint illi data a deo. ipse sibi testis est. dicẽs ita sibi dictũ a deo. nisi sciremus eos tibi nõ credituros. sicut nec aliis crediderũt: daremꝰ tibi signa ꝛ ꝓdigia. Iterũ forsitan dices: qꝛ nisi esset ꝓpheta nunq̃ ad talẽ potẽtiã ꝑuenisset. maxime cũ socii eiꝰ pauci essent numero q̃n pugnauit cõtra regẽ persarũ. q̄ erat fortissimus atq̄ potẽtissimꝰ ꝛ obtinuit triũphũ. Q̃uis vero semp illi q̄ dei cultores sũt hostes suos supent. tñ inueniunt etiã in scriptura sacra pauci idolatre multos israelitas fugasse. Sed ꝛ illi q̄ semp vincũt. nõ ꝓpter sua merita semp vincũt. sed qꝛ illi cõtra quos dimicãt: tali pena digni sũt. Nihil eni mirũ ẽ ꝑsarũ gentẽ idolatrã ꝛ spurcissimã a machomet victã eẽ. nõ qꝛ ipse melior illis erat. sꝫ q̃n ipsi hoc ꝓmeruerãt vt a sibi ꝯsili diabolo punirent. Illud deniq̄ qḋ sibi dicit deũ dixisse: nisi sciremꝰ eos tibi nõ credituros. ꝛc. ad arabes q̄d ꝑtinebat: q̄ nec ꝓphetã viderãt. ꝛ iõ nec signa ꝓphetica cõtẽpsisse vnq̃ potuerãt. Cuiꝰ aũt ĩpudẽtie est dicere illos signis eiꝰ nõ credituros: q̄ nõ sine signis tñ. sed ꝛ sine aliquo alicuiꝰ boni idicio. qḋ nec pecora facere debuissent: pessime vite homini crediderũt.

De Fabulis ab eo cõfictis. C. XLVI

Ulla ergo illũ tam philosophicis rõnibꝰ q̃ diuinis auctoritatibꝰ sua etiã cõfessione ab oĩ ꝓphetali grã extraneũ eẽ ꝓbauimꝰ restat vt q̃les sint fabule in q̄bꝰ ꝯtra id qḋ supra dixerat signa se fecisse asserit videamꝰ. Dicit itaq̄ ibi: q̄ aliq̄n audiẽs vlulãtẽ lupũ: sociis ait se ex voce eiꝰ itelligere: q̄ lupus ille iter alios maior et ꝑceps oĩuꝫ eẽt. O signũ ꝓpheticũ. Nõne silr potuit dicere: q̄ lupꝰ eũ i illa voce ꝓphetã eẽ signaret. Quis eni ide illũ posset arguere cũ q̄d iter se lupi dicãt: hoĩes nesciãt. Certe fabulã hãc multo vrbaniꝰ si q̄d itelligeret cõponere potuisset. Sicut ꝛ de quodã alio lupo ibi refert: q̄ cũ allocutꝰ fuisset vehebẽ filiũ haireb ꝯmi: statĩ sic factꝰ est saracenꝰ. vbi si leonẽ ꝓ lupo ille fabular cõpositor posuisset: multo elegãtior fabula extitisset. Sꝫ nõ imerito fabulis suis ꝑcipue lupos inteꝛuit: q̄ more lupi rabidus semp ꝛ cruẽtus icessit. Qui etiã bouẽ ꝯroai dño suo locutũ fuisse dixit. ꝛ q̄ super vbera humemabet muleri manũ suã posuerit. Itẽ q̄ ipse precepit arbori: ꝛ statĩ adorauit eũ. Qḋ tñ saraceni ipsi falsũ eẽ testant. Iterũ dicit: q̄ cũ zameb iudea vxor zelẽ filii muslim iudei. in oue assa venenũ sibi apposuisset: scapula ouis locuta sit ei: dicẽs. Noli me comedere: qꝛ veneno cõfecta sum: ꝛ ipse noluit comedere. Comedit autẽ ide elbetẽ filiꝰ marũ ꝛ mortuus est. Uellẽ scire vtrũ ipse solus an oẽs q̄ cũ eo aderãt vocẽ illiꝰ scapule audierũt. si enĩ ille solus audiuit. q̃re sociũ suũ ide comedere ꝑmisit. si vero oẽs audierũt. mirũ est q̃o ille comedere ausus fuit. nisi forte de suo ꝓpheta sperãs: q̄ etiã mortuũ resuscitare potuerit. Iterũ narrat ibi: q̄ aliq̄n miserit manũ suã in cauerna vnde exierũt aque de q̄bꝰ ipse bibit: ꝛ socii eiꝰ ꝛ pecora eiꝰ. Qḋ magis de machomet filio azari narrari solet. cũ de vtroq̄ apud saracenos incertũ ꝛ friuolũ habeat. Ipse quoq̄ ista oĩuꝫ mẽdacissima eẽ testat cũ in maiori scriptura sua dicat: signa sibi nõ eẽ data. Et cũ iterũ loquit dicẽs. Nõ sũmissus nisi ĩtute gladii. ꝛ q̄ nõ suscepit meã ꝓphetiã occidat aut reddat tributũ ꝓ isidelitate sua ꝛ dimittat. vñ vero aptiꝰ aut manifestiꝰ ipso teste falsa esse illa oĩa cõprobant q̃ ex suis iterũ dictis q̄bꝰ in alchorano sic loq̄t: q̄cq̄d inueneritis scriptũ pro me cõferte illud cũ alchoran. Et si ei nõ cõcordauerit: scitote qꝛ innocẽs sum ab illa scriptura: ꝛ nõ est mea. ergo sꝫ istã regulã signa illa oĩa respuẽda sũt q̄ nullatenus in alchoran inueniunt.

De Morte ipsius. C. XLVII.

Am illud tã ridiculũ nobis q̃ lamẽtabile suis est. q̄ cũ ꝑcepisset eis: vt mortuũ se nõ sepelirẽt. eo q̄ tertia die assumẽdus eẽt i celũ. ipsiq̄ ꝑceptũ obseruãtes magnus h̄ desideriis expectarẽt. ꝛ iã a secũda feria in q̄ mortuus fuerat vsq̄ ad vesperã q̃rte ferie lõga expectatiõe fatigati nihil aliud i eo q̃ fetoris magnitudinẽ superescere cernerẽt tãdẽ sicut retulit hũbrã inudũ eũ ꝓiecerũt. Huibrã tñ filiꝰ heluzã dixit: q̄ lotꝰ ꝛ tribꝰ vestibꝰ idutus. sepultusq̄ sit ꝑ manus hali filii abitalib: ꝛ alfadi filii alahabet filii abdemutalla patrui sui. Fert eñ q̄ ꝑ septẽ dies morbo pleuretico egrotauerit ꝛ amiserit sensũ. Septimo vero die cõualuerit. Iratus est hali filꝰ abi talib: eo q̄ ꝑdiderat sensum ꝛ dixit hoc ei. At ille iussit nullum amplius remanere secum in domo nisi alahabet filiũ abdemutalla. Alia vero die septima mortuꝰ est. ꝛ intumuit vẽter eiꝰ. ꝛ retro curuatꝰ est minimꝰ digitꝰ eiꝰ. Et fuit obitꝰ eiꝰ secũda feria. xii. die mẽsis rabeg ꝑmi anno. lxiii. vite ipsius postq̃ egrotare cepit. xiiii. die. Uita ergo eiꝰ. lxiii. ãnis extitit queꝫ in ꝓphetia. xxiii. expẽdit. decẽ in mecha. xiii. in ciuitate. Hec sunt q̄ fecit machomet a principio vsq̄ ad finem.

De Instabilitate sectatoꝝ eius. C. XLVIII.

Ortuo ꝯo machomet oẽs ab eo der ꝯti reuersi sũt statim: vnusquisq̄ ad suã quam ante tenuerãt sectã siue idolatriã: siue qualibꝫ aliã: ꝑter paucos sue cognatiõis q̄ expectabãt se fore successores in regno. Eo tpe fuit ebubeer filiꝫ amichadal: vir prudẽs ꝛ callidus: q̄ nõ multo post regnũ adeptꝰ est. qḋ vehemẽter displicuit hali filio abitalib. quousq̄ rex adeo illum obsequiis ꝛ blãditiis deliniuit: vt etiam regnũ ei post se delegaret. Illos qui auersi fuerãt a secta machomet oĩ ingenio ad eã reuocãs iterũ eos stultitie mãcipauit. q̄dã eni timore: quidã spe honoris ꝛ facultatũ. alii alteriꝰ cuiuslibet lucri cã. oẽs tñ simulatorie nõ ex aĩo redierũt. Puto aũt te optime recordari q̄d dñs meus emurhelmoni aliq̄n cũ essemꝰ ei astãtes (ꝛ quidã quererent de aliquo q̄ videbat eẽ saracenꝰ ꝛ non erat) corã oĩbꝰ riserit. Dixit eni ita: Ego miror q̄ de isto solo q̃si aliq̄d nouũ mihi dicat: cũ sciam nõ istũ solũ: sꝫ multos alios nobiliores ꝛ ꝓbiores in palatio meo saracenos eẽ ostẽdunt quidã se eẽ: sꝫ nõ sũt. Est eni inquit mos pene oĩuꝫ: vt sicut de iudeo ꝓuerbiũ dicit: Iudeus nisi postq̃ efficiat saracenꝰ: iudeus nõ est. ꝛ vix aliq̄s suã legẽ nisi prius aliã accepit diligit. Ego autẽ de h̄ q̄d aliud debeo vel possũ facẽ: q̃ q̄ dñs meus machomet ipse faciebat. Nã illi h̄ etiã cõtigit: vt fere oẽs: ꝛ maxie q̄ ei ꝓprimiores ꝛ familiares eẽ videbant: nõ nisi simulate ac deceptorie legem eiꝰ tenerent. Adeo eñ spernabat ab eis. ꝛ quicq̄d dicebat pro nihilo habebãt: odiẽtes eum in cordibꝰ suis: vt q̄dã die volẽtes eũ occidẽ: expectarẽt eũ in q̄dã valle: q̃tenꝰ trãseum te illo terrificarẽt subito mulã eiꝰ: vt precipitatꝰ iterireт. q̄ tñ nunq̃ ꝓpter h̄ eis se iratũ mõstrauit. Eiꝰ igit exẽplo oẽs istos qui siue de christianis: siue de iudeis: siue de paganis saracenos se esse dicũt in regno meo ꝛ nõ sunt: nunq̃ ad aliud cogã. Scio nãq̄ q̄ nullꝰ christianꝰ q̄ timore saracenꝰ fieret i saracenitate ꝑmanebit. Silr de aliis sentio. Quid ergo ampliꝰ possũ facẽ: videat deus ꝛ iudicet. h̄ solũ faciam: vt semp maledicã eis.

Q Lex eius non sit diuina. C. XLIX.

Ed iterũ si forte dicet nõ debui se me reprehẽdẽ ipm illũ si se aliq̄n vindicauit: cũ h̄ inueniat fecisse iosue ꝛ ceteri multi prophete: scias aliud eẽ qḋ fit ꝑcipiẽte deo aliud qḋ hõ ꝑsumit. Deꝰ eni h̄ illis ꝑcipiebat. de cuiꝰ ꝑcepto quodcũq̄ fit: q̃lecũq̄ sit: nõ licet homini iudicare. Ergo inq̄s: nec machomet de h̄ h̄ reprehẽdẽ. siquidẽ et illi deus talia ꝑcepit. vnde tñ ꝓbas q̄ deus illi precepit. Deus eni ille si deꝰ fuit: in aliquo se deũ eẽ ostẽdere debuit. sm ea vero q̄ supiꝰ ostẽdimꝰ: nec signis nec miracul' h̄ ostẽdit. Nos igit eũ deũ fuisse nõ credimꝰ. nã si deus eẽt: nunq̃ sine miracul' legẽ daret. Qḋ eni de deo credimꝰ: tã in nouo q̃ in veteri testamẽto signis ꝛ miracul' cõfirmatũ est. nec aliũ vnq̃ pro deo habebimꝰ nisi illũ vnũ ꝛ verũ: qui quotiẽs legẽ dare voluit signis hãc diuinis ꝛ mirabilibꝰ ꝯfirmauit. Propl'a vero tuus q̄s fuerit: vel vnde venerit nescio cũ dicat mihi a dño meo ihesu christo: q̄ i iohãne baptista finis sit oĩuꝫ ꝓphetarũ. Illud quoq̄ prudẽtie tue nullo pacto ꝯuenire arbitror: q̄ inuitare me voluisti: vt. s. dimitterẽ sacrosancta ꝛ spũalia dñi nři christi precepta. ex quibꝰ ipse mihi nõ illã sordidissimã quã descripsisti paradisum tuã. sꝫ eternã angeloꝝ vitã in celestibꝰ ꝓmittit. ꝛ accederẽ ad impurissimos ꝛ pecuales ritus nõ a deo qḋ absit imo a spũ fornicationis ꝛ castrimargie miserrimis ꝛ carnal' feculẽtis seruis infelicissimis ꝑsuasos. quoꝝ (sicut de filibꝰ Paulus aplꝰs dicit) deus vẽter ẽ: gl'ia in ꝯfusione ipsoꝝ: q̄ nõ nisi terrena caduca vẽtri ꝛ libidini congruẽtia sapiũt: nec sape pñt. excecauit eni eos spũs imũditie: q̄ eternã putredinẽ ꝛ vermes imortales hereditabũt: qꝛ porcoꝝ more semp in stercore ꝛ fetore libidinis volutantur. Ego eni mirari nõ sufficio quõ ꝑsuaderi potuit. nõ dico alicui sapienti: sꝫ illi q̄ ꝑ somnũ aliq̄d humani cordis se habẽ putaret istũ fuisse ꝓphetã: cũ eiꝰ ꝛ vita ꝛ doctrina ita ꝯtria sint. nõ solũ diuine religiõi: verũetiã hũane honestati vt ipsa quoq̄ bruta aĩalia pene h̄ intelligẽ possint. Sꝫ vt iterũ aliq̄d mitius dicamꝰ: q̄s vnq̃ scõꝝ ꝛ diuinoꝝ nũcioꝝ: quos a deo eẽ missos cognouimꝰ: in terrore gladii se missũ asseruit. Quis ita facinorose vixit. q̄s deniq̄ tot spurcitias docuit. aut q̄s ita ventri ꝛ libidini genus humanũ ꝓstituit.

Qualiter Per fallaciam fuit data. C. L.

Terum tamẽ ad precepta eius d. ꝯcediꝰ inspicienda reuertamur: que ego nescio ad quam legẽ ꝑtinere videant. Duas enim a deo acceptam[ꝰ]

dam gratie: alterā iustitie. Lex gratie a christo data est. Lex iustitie a moyse. Lex gratie talia iubet. Diligite inimicos vestros. benefacite his q̄ oderūt vos: et cetera hmōi. Lex iustitie: oculū p oculo: dentem pro dente: vsturā p vstura: pcussurā pro pcussura. &c. q̄ ad talionē ptinēt reddi iperat. Harū duaꝝ nullā socij tui esse manifestū est. Multitudo eni anteq̄ ipse emergeret: vna a christo: alīa a Moyse data est. Cū eni iste due tāmodo leges hoīb⁹ date sint. q̄rū altera diuina: altera humana magis esse videt. Ista tertia lex a socio tuo inuēta: q̄d erit nisi diabolica. Diabolo eni īspirāte maxime hāc fabi to nescio vñ emersisse cognoscim⁹. q̄ nec humana nec diuina eē pbat. sed īter vtrūq̄ pdigiosa facie. nūc h nūc illud videri volēs. et se [illegible] diabolū: q̄ se inter deū et hoīes semp mediū facere nisus est imitat. Sed fortitā dices inde pbari hāc legē esse diuinā. qz cum machomet idiota et sine lrīs esset nullatenus eā scribere vel annūciare hoīb⁹. nisi diuina vtute potuisset maxime cū ipse dicat. qz nec hoīes nec demones talē scripturam facere possent. Et iterū. Si hāc legē fecissem⁹ descēdere sup montē. īclinaret se mons ipse et adoraret eā p timore dei: et alia multa friuola: et nihil rōnis habentia. q̄ tu apta et manifesta signa pphetie socij esse dicis quib⁹ probet esse vera. O signa et miracula in istis ait machomet. O signa cōparāda mari rubro diuiso et soli ad iperiū Josue stāti et christi pcepto mortib⁹ iperāti. imo vere magna tam veritati q̄s vtutis inopia. q̄ tibi hec sola argumēta. imo deliramēta omni ratione et virtute vacua dereliq̄t.

Qualiter Alchorani liber cōnexus sit. C. LI.

Sergius monachus cū in monasterio grauiter peccasset et ppt hoc excōicat⁹ et expulsus fuisset: venit ad regionē arabiē: et inde vsq̄ ad Mechā descēdēs vbi erāt duo ppli. vnus cultor idoloꝝ: et alter iudaicus fuerūt ibi machomet q̄ colebat idola. volēsq̄ aliq̄d facere vt se monachis ill[illegible] q̄ eū expulerāt placeret et rex [illegible] vocaret. Erāt eni heretici nestoriani q̄ dicūt Mariā nō peperisse deū: sz hoiem tm̄ oī studio et conamine psuadebat ei vt ab idolis recederet et christian⁹ nestorianus efficeret. Qd cū effectus maior [illegible] ei⁹ factus est machomet: et ille se ppt hoc nestorū nūcupauit. Et ita factū est vt ab ipso monacho aliq̄ de veteri et nouo testamento edoctus: ipsa in alchorano suo fabulose ac mēdose itererent. Hoc et ille psensit vt in alchorano suo poneret dictū a deo q̄ monachi et psbyteri christiani familiariores ei esse deberēt: qz nō supbiūt. Cū vo cognouissent iudei q̄ multi et etiā machomet ipse ad q̄lēcūq̄ q̄si vmbrā christianitatis illū monachū sequerent. et pene illud q̄d postea factū est machomet p istū nestorū iā cōsūmatū esset. psiliarūt tres iudei. et timētes ne in verā christianitatē quādoq̄ machomet incideret: accesserūt ad eū: et maliciosa calliditate socios vel discipulos eius se esse in hac secta dicētes. eiq̄ oīa q̄ turpiora vel neq̄ora in alchorano sūt scribere psuadētes vsq̄ ad finē ei⁹ cū eo semp fuerunt. Post mortē vo machomet cū sicut dixim⁹ vnusq̄sq̄ redisset ad sectā suā et successisset in regno ebubere. hali quoq̄ fili⁹ abitalib: licet nobilior eo sub ipso maneret. pdicti iudei volētes iterū turbare oia: persuadebāt hali dicētes. Quare cū sis fortis et nobilis: nō te in prophetā eleuas sicut fecit soci⁹ tuus machomet q̄ erat christianus nestorian⁹: et erimus tecū sicut fuimus cū illo adiuuātes te in oib⁹. Ille autē vtpote iuuenis et tot⁹ bone doctrine expers: facile acq̄euit. Jam eni q̄si ad hoc pdoctus fuerat: siq̄dē aliquando cū puer esset et vagabūdus: vt illius etatis est. quadā die p aliq̄ deuia incederet nestorij illius pseudo monachi latibulū vnde ab eo machomet furtim responsa dabant offendit. At ille cū se deprehēsum videret puerū tam minis q̄s blandimētis iduxit. vt hoc nulli hoīuꝝ pderet. Jtaq̄ iam pene ad hoc incipiendū declinauerat hali. Sed rex ebubere hoc cōperto ad se venire mādauit. quē cum venisset: tantis blandicijs et promissionibus deliniuit: vt ab huiusmodi incepto oīno desisteret. [illegible] iudei tamen nō cessauerūt facere q̄d potuerunt. Nam accepto libro ab ipso hali quem reliquerat ei machomet quicquid sibi visum est. aut addiderūt: aut detraxerunt: aut mutauerūt. Ex quibus illud est vnū. dicunt iudei. christiani nihil sunt. dicūt christiani: sed iudei stulti sunt. Itē inter alia multa et fabulosa illud capitulū vbi est fabula de formica: et aliud in quo est fabula de ape: et aliud de aranea narrat.

Qualiter eadē scriptura dilacerata sit. C. LII.

Qualiter autē scriptura ista nō solū a iudeis: sz etiā ab a[illegible] multis [illegible] se itellecta multiformiter exposita: et tandē pene tota dilacerata sit ex aliq̄ parte explicabimus. Post. xl. vl sicut alij volūt post sex mēses ex quo regnare cepat ebubere vocauit hali filiū abitalib et dixit ei. Quare presens nō fuisti q̄n factus sum rex et non cum alijs nobis astitisti: cum sis magnus princeps et nobilis. rñdit hali: qz occupat⁹ fui in colligēda scriptura sicut iniunxit mihi ppha: et iam collegerat eleage fili⁹ nizef multos codices: et commiserat multa in eis: sicq̄ ceteri multi. Quidā eni legebant sm hali. familia et domestici: et ppinquiores eius. illā scripturā q̄ fuerat apud chorais. et q̄ pma illi⁹ fuisse dicebat: quā tradiderat ei nestori⁹ monachus: quē vocabat aliq̄n gabrielē: aliq̄n spm fidelē. Alij vo legebant collectū a diuersis hoib⁹. Multi vo sm arabē quedā [illegible] [illegible] multa inde scripserat abiq̄ [illegible]. alij sm zabefatin et arabin. alij sm alios. q̄ oēs in mebzanie et rotulis q̄d vnicuiq̄ videbat transtulerāt. Erāt itaq̄ varij inter se et discordes. Dicebantq̄ cū legerēt alter ad alterū: Ego melius q̄s tu: sed tu deteri⁹ q̄s ego. Et ego totū habeo: sz tu nihil. Sed tu nihil: et ego totū. Hoc igitur modo alijs addentibus: alijs minuētib⁹: alijs alio quolibet modo corrūpētib⁹: liber ille omni fide indignus effect⁹ ē.

De Jterata collectione illius et dilapatione. C. LIII.

Enīq̄z mortuo ebubere et succedente [illegible] insidiabat hali fili⁹ abitalib: et querebat eū interficē. Cū platū fuisset ad regē de diuersitate scripture et assiduis ptentionib⁹ et rixis q̄ ppter eā fiebāt: dicerētq̄ illi sapiētiores [illegible] [illegible] in regno maneret ne ex tota scriptura illa periret: pcepit rex oēs libros et cartulas vndecūq̄ colligi. Jz tm̄ hali abitalib et ibenmizod libros suos dare noluerūt. Reliq̄ vo collecti dati sunt in man⁹ zeidi filij zebith alexare et abdalla filij alababet ad redigēdū oia in vnū codicē et emēdādū. Dictūq̄ est illis: Si ptigerit vos in aliquo capitulo nō posse cōcordare: scribite illud sm exēplar et auctoritatē chorais. q̄d et ipsi fecerunt: sicuti vbigra q̄n iuenerūt in quodā loco arcā: et ali⁹ dixit arcū et alius arcū. tādē sm id q̄d habebat chorais dixerūt. Sic et de multis alijs. faciētesq̄ quattuor similes codices. vnū tulerūt in mechā aliū in syriam: aliū in alcarac: aliū reliquerūt in ciuitate. sz ille q̄ ad mechā missus fuerat incendio perijt: q̄n vastata est mecha ab oparino. Ille vo q̄ in ciuitate remāsit in dieb⁹ gezit filij maioma pdit⁹ ē. Tertius q̄ in alcarac erat a tpe [illegible] cōparant. Het aūt [illegible] libros illos precepat fieri: q̄cūq̄ remā serūt ī chartī pcepit cōburi. Ex his igit varietatib⁹ et mutatiōib⁹ q̄ supi⁹ dicte sūt: ptigit vt multa ibi capitula diuersa inter se et sibi inuicē cōtraria inuenianf. Sicut vbi gra: capitulū bouis et capitulū vacce. de quib⁹ dicit: q̄ capitulū bouis ante fuerit plurius capitulo vacce: nūc vo breuius. Dicit etiā capitulū sentētiarū corruptū eē et imperfectū. Dixit etiā aysa vxor machomet hali multa inde abstulisse: et pene totū demutasse et insup phibuisse hoīes ne legeret alchoranū: et propter hoc multos sepe verberasse.

Qualiter Recollecta et dissipata sit. C. LIIII.

Post multa iterū tpa elchegeg filius [illegible] [illegible] gari oēs libros et chartas et volumina. cōfectosq̄ et in vno codice ad suū libitū: post q̄s multa adiecit et multa detraxit: multaq̄ narrauit: cetera oīa q̄ vbicūq̄ inuenirent iussit incēdi. Fecit aūt de suo libro exēplaria. Ex quib⁹ vnū misit in egyptū alterū in syriā: alterū in ciuitatē: alterū in mechā: alterū in mesopotamiā: alterū in albasara. Aliq̄n etiā venerūt ad istos multi de gēte elnebbeti: q̄ idolatre erāt. et simulātes se velle esse saracenos: vt eꝝ si possent annihilarēt. multa nihilominus in predicta scriptura vbicūq̄ latērer poterāt: modis oib⁹ lacerabāt. Q, si nulla alia veritatis hmōi scripture eā fuisse videret q̄s ex illo habebat. s. q̄ hali et ebubere et ozmē et gomar sp discordes fuerūt et inimici sufficit ut pcerto pstat singulos eoꝝ pro sua intētione alterū aduersus alterū in libro illo iuxta propriā volūtatē: quicq̄d sibi placuit ad sue cause cōmodū: vel addidisse vel minuisse vel narrasse viri certe pbi fuerunt. et q̄ satis inde dolebāt mihi sepi⁹ h dixerūt: q̄ tota alchorani scriptura adeo cōmixta et pfusa sit: vt quicq̄d ibi est: totū sine continuatione sine cōpositione absq̄ oī verboꝝ ordine. postremo absq̄ vllo sensu vel ratione videatur.

De Vtilitate [illegible] et materie. C. LV.

Iror autē q̄d illic tibi placere possit. T[illegible] eloquētia pfideret nemo [illegible] piter aliq̄d arabice scripsit. Quantū eni ad sapiētes arabicos scriptores: quid est totuz alchoran nisi digna risu barbaries. Si vo sentētie perpendanf: ego nihil ibi video: si tamen esse potest aliquid boni. Nam mala illic multa reperiri non dubiū est: que vel quilibet stultus sibi: aut certe multo elegantius fingere

possit. Esto tamen bona ibi videant̃ esse aliq̃ sicuti verbi gratia: vt ali quando ieiunet̃ oretur ⁊ vt fiant aliqũe elemosyne. Nunq̃d primũ talia inuẽta sunt a machomet qualia .s. ante ipꝫ nullus audierat. O quanto sanctius: quãto honestius: quãto rõnabilibꝰ ⁊ moyses ⁊ helias ⁊ alij ꝓphetarũ multi. Johãnes quoqꝫ baptista: sed ⁊ ipse dñs noster ihesus christus ⁊ ieiunauerũt ⁊ adorauerũt ⁊ misericordias impẽderũt. nos quoqꝫ ieiunare ⁊ orare ⁊ elemosynã dare ante ꝓdigiosum ꝓphetã machomet infinitis retro temporibus docuerunt. Cesset cesset Machomet earum rerũ velle videri magister p̃mus q̃rum nec dignus fuit in aliquo discipulus eẽ vel vltimꝰ. Absit absit a nobis talis ꝑdicator ieiunij. q̃ post mõstruosũ ieiuniũ sic oĩ libidini ⁊ ingluuiei operã ipendere ꝑcipit: vt nõ ad aliud videat̃ instituisse ieiuniũ. q̃ꝫ vt postea voluptuosiꝰ ⁊ appetentius excitet̃ oĩs turpitudo libidinũ. Jam vo illud qd̃ ⁊ tu mihi dixisti: ⁊ ipse in eadẽ scriptura ꝑdicauit. Hãc .s. scripturã talẽ esse: q̃lis nec ab hoĩbꝰ nec a demonibus fieri põt. certe satis ipse elegit q̃bus diceret rusticissimos videlicet ⁊ agrestes hoĩes q̃ ⁊ non ... ipsã etiã linguã arabicã ignorabãt. Ceterũ si hoc nobis exponere liceat ... ꝙ vere tam stulta tã inhonesta t̃qꝫ irrõnabilis scriptura. nec ab hoĩbꝰ nec a demonibꝰ fieri põt. puto enĩ ꝙ etiã demones talia scribere erubescerẽt. sane si tãtũ vult machomet gloriari de suo alchorano. quãto magis gloriari possent alij q̃dã quos te ignorare nõ puto: muzeilenia: belcaisi: ⁊ ethiops alabazbi: ⁊ calliha ellecedi q̃ eodẽ tẽpore emulatione illius vt ⁊ ipsi nomẽ sibi apud hoĩes cõpararent. suũ quisqꝫ alchoranũ fecerunt multoqꝫ honestiora ⁊ saltẽ in aliquo verisimilia cõscripserunt. Sed quia non ex toto ventri ⁊ libidini frena laxabant. nõ tantos bestialium hoĩuꝫ greges asininos post se trahere potuerunt.

¶ De Imperitia ⁊ fictione illi adherentiũ. C. LVI.

Si ergo miraris q̃re tñ q̃busdaꝫ hec scriptura placuit. pro certo teneas nulli vnq̃ꝫ nobili vel sapienti eã placuisse: sed miserrimo impitissimo vulgariũ hoĩuꝫ generi. q̃ ab eo de locis siluestribus congregati. cũ has p̃mas lr̃as audissent: rei nouitate stupefacti. sacrilegas fabulas diuina esse oracula crediderũt. Deniqꝫ cũ ⁊ paupertate ⁊ assiduo ruraliũ operũ labore cõfecti fuisset: cibi: potus. ꝓciosarũ vestiũ amenitatis ... spectabiliũ vxorũ ... infiniti cõcubitus. aliarũqꝫ spurcissimarũ paradisi deliciarũ q̃s etiã te proh dolor ennumerare nõ puduit beatitudinẽ audiẽtes. seqꝫ ibi ex ꝓmissione machomet iammãqꝫ futuros esse sperãtes. ad oĩa quecũqꝫ voluit pecorini hoĩes cucurrerũt. Jnde est ꝙ contra regem p̃sidis exierũt: sic adiutus est ab eis vt vinceret. ꝓmiserat siq̃dẽ oĩbꝰ q̃ in bello ipso mori pro eo eligerẽt: sui paradisi delicias. Quidã tñ magis iccirco pugnasse dicũt̃: vt hortos optimos quos i p̃sidide viderãt obtinerent. nã ⁊ illos se post victoriã daturũ eis dixerat: vt ⁊ in hoc seculo ⁊ in futuro semꝑ i hortis essent. Nosti aũt arabes quãtũ delectent̃ hortorũ pulchritudine: sed dicis. Nõ solũ rustici illi: sed ⁊ multi alij sunt secuti eũ. Uere multi alij: sed pessimi ⁊ leccatores: ⁊ q̃ grauati ere alieno. vel pro suis scelerib: morituri hanc solã euadẽdi viã inuenererãt. Nã dic mihi obsecro quẽ vnq̃ꝫ sapientem aut nobilẽ aut honestũ ad saracenitatẽ venire vidisti. ille enĩ qui e iudeis vel e christianis adhuc venerũt ad vos. absit vt aliq̃ pro vocari honestate hoc faciant. sed q: miseri ⁊ ĩpudici legis sue regulas nõ ferẽtes. ad latã spaciosam viã quã socius tuus docuit se cõuertunt. qd̃ quibusdã maxime christianis contingit quorũ lex spiritualis ⁊ celestis oĩa q̃ in mũdo sũt contẽni spe ⁊ amore visionis dei eterne ꝑcipiẽs deum carnales ⁊ fluxas infelicitũ mẽtis cõprimit. statim ab ea diffugiũt: q: pugnare cõtra ꝯcupiscẽtias negligũt. hoc tñ certissime scias. q: neqꝫ iudei neqꝫ pagani neqꝫ christiani quocũqꝫ mõ se exteriꝰ habeãt. ⁊ si veniẽtes ad vos õ vestra secta se eẽ siłent. vnq̃ꝫ ex corde nobiscũ sint. simulant q̃dẽ se eẽ qd̃ nõ sunt. vt sicut ꝑdixi aliq̃d corporis euadãt incõmodũ. aut vt porcinis voluptatibꝰ quarũ apud vos copia est p̃fruant̃. Adeo aũt q̃cq̃d facitis ꝓ nihilo ducũt: vt sepe inter se loquẽtes. machomet ⁊ legi eius male dicant nec dignũ eũ aliquãdo fuisse prophetis vel dei lege affirment.

¶ De noĩe machometi ꝙ falso dicat̃ i throno scriptũ. C. LVII

Hanc superfluũ mihi videt̃ tecum agere de illis que tuã nõ latẽt industriã qualia sint apud nos. ⁊ q̃ꝫ nulli pudẽda. s. diuersitas in preconio celebritates exequiarũ varietas in testimonio. orationes solẽnitatũ. solicita ad plagã meridianã conuersio: ⁊ modus legẽdi: ⁊ modus dicendi. similesqꝫ hmõi varietates: que oĩa in corde tuo q̃ꝫ nihil sint scio. cũ hec solis superficie teneas. non tamẽ propter principatũ quẽ tenes dimittere velis: porro illud quod mihi scripsisti anteq̃ꝫ seculꝫ creauerit deus: scriptũ fuisse in throno Nõ est deus nisi deꝰ machomet nũcius dei. vnde acceperis: aut vbi inueneris nescio: cũ nec in alchorano nec in alia q̃libet ipsiꝰ inueniat̃ scriptura. Uerũtñ ponamꝰ vt alicubi hoc reptũ sit. velim ergo vt mihi dicas: si in h̃ throno scriptũ est q̃s h̃ scripserit. An aliq̃s scripsit h̃ deo. s꜔ q̃s posset scribẽ: cũ nec dudũ secula creata eẽnt. an deus ipe sibi scripserit: timẽs .s. pdẽ nomẽ suũ nisi illud scriberet. qd̃ satis absurdũ videt̃. Sed forsitan deo scripsit: vt angeli possent h̃ legẽ. ⁊ h̃ nõ nimis insulsuꝫ est sentire. nõ enĩ ꝑ lr̃as loquit̃ deus angel: s꜔ illuminatiõe p̃ñtie sue. q̃ illis vbiqꝫ adest. num p̃terea ꝓpter hoĩes scriptũ est: vt ipsi legerẽt ⁊ scirent. sed hoĩes in throno quõ legerẽt. Restat ergo friuolum ⁊ vanũ eẽ: qd̃ ⁊ teipm intelligẽ credo: teqꝫ tibiipsi sciẽter illudere. sicut q̃dã de socijs dicũt: q̃ h̃ pro nihilo habẽt: dicẽtes a iudeis ꝯfictũ eẽ: ⁊ inẽ alias fabulas mixtũ: vt risum de vobis toti mundo mouerẽt. Certe cũ aliq̃s vult bñdicẽ machomet ⁊ vltra modũ laudare: hoc solũmõ dicit: Deus tu bñdic machomet: sic bñdixisti abrahã ⁊ generationi eiꝰ. Unñ ⁊ in libro eiꝰ scriptũ ẽ: O filij isrl̃ recordamĩ bñficiorũ q̃ ego exhibui vobis: q: pretuli vos oĩbꝰ gẽtibꝰ. si ergo ita bñdici machomet a deo sic bñdictꝰ fuit abrahã ⁊ generatio eiꝰ: suꝑ oẽs laudes ⁊ bñdictiões est. ⁊ si filij isrl̃ p̃lati sũt a deo oĩbꝰ gẽtibꝰ. cũ tñ nec abrahã nec generatio eiꝰ nomẽ habeant scriptũ in throno. quõ factũ: vt nomẽ machomet: q̃ scḋm hanc regulã ipso abrahã ⁊ generatione eiꝰ minor habet̃ ibi scriptũ sit.

¶ De Supstitiosis ieiunijs ⁊ lauacris saracenorũ. C. LVIII.

Deniqꝫ inuitas me ad quinqꝫ orões: ⁊ ad ieiuniũ mẽsis ramadan ... nõ tã tibi rñdeo q̃ꝫ vt ipse tibi respõdeas volo. Dixisti enĩ in tua exhortatione: ꝙ inter alia q̃ de nostra religiõe cognoueras: etiã orationibꝰ monachorũ ⁊ ieiunijs interfueris: genuflexiones ⁊ instãtiam deprecationũ videris: ⁊ cetera oĩa q̃ vere scã ⁊ celestia eẽ nulliꝰ negare poterit. Suꝑ animã ergo tuã hoc pono: ⁊ teipsum iudicẽ facio. Scio nãqꝫ pro certo: quia si quod iudicium rationis exigit inde dicere volueris: q̃ntũ ad ieiunia ⁊ orationes christianorũ: ieiunia ⁊ orões vr̃orũ nõ solũ ieiunia ⁊ orões nõ esse clamabis. Uerũetiã ꝙ tales sordes veris ⁊ scis seruorũ dei virtutibꝰ se comparare vllo mõ ause sint cum maxima indignatiõe ridebis. Qꝫ vo frequẽti corporũ lauatiõe hoĩeꝫ purificari creditis: easqꝫ lauatiões totiẽs freq̃ntatis h̃ tibi rñdeo qd̃ dñs meus in euãgelio suo iudeis sĩlia faciẽtibꝰ ait: Ue vobis hipocrite: q̃ siles estis sepulchris ornatis deforis cum habeant intus cadauera. Jta vos quidẽ lauatis corpora vr̃a forinsecꝰ ⁊ corda vr̃a polluta sunt iniq̃tate. Quid ergo ꝓdest lauare manꝰ et pedes: ⁊ extergẽ caput: ⁊ insistere orõibꝰ cũ ꝯsciẽtia cordis: ⁊ mẽs ⁊ animꝰ occupata fuerint in effusione sãguinis ⁊ diripiẽdis substãtijs aliorũ. vxoribꝰ quoqꝫ ⁊ filijs captiuãdis. Uide ergo quõ rñdet illis spũs viuificãs. Oportet enĩ hominẽ prius lauare interiora cordis sui: ⁊ purificari a cogitationibꝰ pessimis. deinde si placet ⁊ si necesse est etiam corpora.

¶ De Circũcisione ⁊ ꝓhibitione carnis porcine ⁊ vxoris repudio. C. LIX.

Circuncisio vero quid ad vos pertineat satis nõ potest ... cum nec machomet circũcisus fuerit. nec in alchorano inde aliq̃d dixerit: nisi forte abrahã in hoc vos sequi dicatis. Cum enĩ vos ismahelis filios esse iactetis. ⁊ abrahe dicatur a deo: non in ismahele sed in isaac reputabit̃ tibi semen. vos in semine abrahe quõ estis: q̃ a ad isaac nullo modo ptinetis. si vos dicitis christũ fuisse circũcisum. quid ad vos q̃ christiani nõ estis. de cuiꝰ tñ circũcisione q̃ꝫ rõnabilr̃ fuerit: si vel digni essetis: vl̃ in aliquo ad eũ ꝑtineretis plenissime respõderemꝰ. Nũc vo cũ nec iudei nec christiani sitis: circũcisionẽ inuenistis: nisi certe qd̃ valde credibile ẽ. h̃ etiã a iudeis libro vr̃o insertũ sit: vt sicut de quibusdã paulus aplũs dicit Jn carne vr̃a gloriarent̃ dũ vos more suo circũcidi facerẽt: ⁊ suos i errore socios habẽ gaudẽt. q̃re etiã machomet porcũ comedi vetuerit nescio. nã ⁊ iudei a porco ⁊ a quibusdã alijs ꝓhibiti sunt. ratio certa apud nos est: quorũ fidei lex illa militabat. ⁊ licꝫ nos mõ illa corporalr̃ nõ seruemꝰ. ea tñ q̃ ibi significabant̃ spũaliter implemus quibꝰ in nouo testamẽto reuelata sũt oĩa ꝑ christũ q̃ vtriusqꝫ testamẽti cõditor est. Jpse enĩ dixit ꝑ aplm̃ suũ: Oĩa mũda mũdis et nihil reijciendũ: qd̃ cũ gratiarũactione ꝑcipit̃. illã vo turpitudinẽ quis audiẽs nõ exhorreat: quã nõ erubuit machomet in alchorano suo ponere: vt .s. viro q̃ndocũqꝫ voluerit qualibet etiã causa possit vxorẽ repudiare: sed nõ nisi prius alteri viro iungat̃. nec si velit possit eam reuocare. Hanc certe legẽ etiã bruta aĩalia si loq̃ possent turpissimam esse clamarent.

¶ De peregrinatione ad domũ mecha. C. LX.

Quid est autẽ q̃ me inter alia legis vestre eꝑti ma. etiã ad alabagh. hoc est ad ꝑegri nãdũ in domũ dei illicitã q̃ est in mecha exhortatus es. ad proiiciẽdos quoq̃ lapillos: ⁊ ad inuolutionẽ linteoli circa renes. Miror enĩ ꝙ ita mecũ loq̃ris: ac si nũc me ꝑmo nosse in ciperes. nunq̃d ego aut cecus aut surdus nuꝑ effectꝰ sum: aut forsi tan mutatus in puerũ. cui sic illudere possis vt modo ꝑmũ discere ĩs cipiã inanes ⁊ fatuas supstitiões. q̃ nec rõnem: nec honestatẽ in ali quo habere ꝓbant̃. q̃si vo nesciã q̃d sit ⁊ vnde ꝓcesserit. vel q̃liẽ ad vos ritus ipsius erroꝝ stultissimus inter alia mala deuolutus sit. Nõne hec ⁊ illa p̃clara socij tui in idoloꝝ destructione diligẽtia: vt cũ a ceteroꝝ cultu suos discipulos ĩhiberet. istud tñ in honore vene ris fieri mechã suã ꝑmitteret. Qđ q̃le sit vel a q̃bus cepit: q̃ñ tu te ignorare simas audi. Duarũ quarũdã indie gentiũ q̃ vocant̃ zenchia ⁊ albarachum antiq̃ cõsuetudo fuit. nudos ⁊ decaluatis magnisq̃ vlulatibꝰ ꝑsonãtes simulacra demonũ circũire. angulos quoq̃ oscu lari. ⁊ proiicere lapides in aceruũ: qui q̃si pro honore diis extruebat̃. Inde enĩ est qđ in libro salomonis dicit̃. Qui ꝓiicit lapidẽ in acer uum mercurij. Faciebãt autẽ hoc bis in anno. sole. s. existẽte in pri mo gradu arietis. ⁊ rursuz cũ esset in ꝑmo gradu libre. hoc est in ini tio veris ⁊ autũni. Hec ergo cõsuetudo cũ ab indis ad arabes descẽ disset. eãq̃ suo tp̃e apud mecha in honore veneris machomet cele brari reppisset sic illã manere p̃cepit cũ tñ cetera idolatrie p̃stigia re mouisset. Illud vo soli veneri in illa celebratiõe dicit̃ exhiberi soli tum vt lapilli retro. i. sub genitalibꝰ mẽbris proiicerent̃: eo ꝙ venus illis maxime partibus dñet̃ vnde adhuc ita fit in domo dei quã tu vocas [illegible] i. vbi nihil licet nisi qđ sacrũ est. Verũtamen cũ hoc a nudis ex toto hoĩbꝰ semꝑ fieri soleret. nõ tulit hoc humana verecũ dia. instituerũt aliq̃ vt ꝓiectores lapidũ. paruo saltẽ linteolo renes obtegerẽt. ne oĩno denudati hoĩes canũ ipudentiã imitarent̃. Hãc ergo insaniã merito credit̃ machomet saluã ⁊ icolumẽ cũ reliquas demonũ culturas cessare p̃ciperet dimisisse. ne dominã suã venerẽ in q̃ se esse potentissimũ ipse iactabat. penitus sine honore relinq̃ret Pro quo beneficio talẽ illi gratiã venus repẽdit: vt ad eũ totã huiꝰ honoris gloriã referri vtpote ad singularẽ amicũ equanimiter susti neret dũ vos modo nõ veneri. sed ipsi ꝓphete eiꝰ hoc obsequiũ im pẽdatis. qđ apud quosdã vestrũ tãte stultitie deputatur. vt vir pru dẽs Homar filꝰ hazha cũ ad osculandos lapides (qđ ante alia ma chomet ⁊ fecerat ⁊ fieri iusserat) aliq̃ñ accessisset sic locutꝰ fuisset di cit̃. Ego scio q̃z lapides istos osculari nec obest nec ꝓdest. Sed q̃z sic fecit fieri iussit noster ꝓpheta facio: licet sit oĩno inutile.

¶ De hoc qđ in domo illa dicunt̃ fieri mira. C. LXI.

Ecce quid est Alabagh vestrũ: ⁊ alchimar: ⁊ peregrinatio in domũ dei [illegible]. Ecce ad que sacra: ad quã festiuitatẽ: ad quãte honesta tis ⁊ vtilitatis celebrationẽ amicos tuos inuitas. Obse cro charissime vt ⁊ nobis in hoc ⁊ tue quoq̃ verecũdie animõ parc nec hoĩes ad huiusmodi spurcicias. sed magis porcos si ita volue ris aduoca. nunquid autem verissimũ in tua laudatione dixisti: ꝙ s. mira ibi fieri videantur. Et vere mira non soluz videntur fieri. sed fiunt quando rationabiles hoĩes in bestialẽ sensuz mutant ista que narrauimus ⁊ similia faciunt. nõ enim hoc facere possent homines. nisi prius ab humane rationis iudicio ad pecualẽ animalitatẽ con uerterentur. verũ ne dicas nos serio non ludo tecum agere debere. dimittamus paululum ioca ⁊ qđ ad rem pertinet disseramus. Que ro igitur a te que sint illa mirabilia que ibi fieri vidisti vel audisti. nam si me interrogares de locis vel de ecclesijs christianorum tale aliquid nõ vnum ego: sed mille tibi loca enumerare ⁊ ostẽdere pos sem. in quibus ceci visum: surdi auditum: muti loquelam: paraliti ci vel quolibet alio modo claudi gressum recipiunt. ad vltimum ibi omniũ generũ languores ⁊ incõmode siue animarũ siue corporum depelluntur. Ibi etiã sepe qđ maius est: ipsi mortui resuscitãtur. Et hoc nõ aliquibus exterioribus adiumẽtis: siue quolibet genere me dicine humane. sed fide ⁊ orone ⁊ pura cordis deuotione id apud deũ ⁊ sanctos pro iustitia ⁊ vera pietate erga mortuos ipetrãte. Tu ergo si vnq̃ vel semel huiusmodi virtus aliqua in illa quam vocas domum dei facta sit enarra. ⁊ si saltem vnum tale quid ibi aliquan do factũ mihi ostẽdere potes. cõcedo vera esse que dicis. Sed q̃ñ scio te id nullo modo posse. nõ enim illud tacuisses si haberes. quan do me inuitans: ⁊ mirabilia illa narrans nihil habuisti q̃d diceres. nisi q̃z lapilli proijciuntur. qđ non virtutis diuine miraculũ: sed dia bolice impuritatis cõstat esse deliramentũ. cur illa loca sacrata etiã dixeris respondere nequis.

¶ De hoc ꝙ Machometus iubet hoĩes ad sectã suã violẽ ter cogi. C. LXII.

Enim q̃z inuitas me ad viã dei. q̃ est expeditio cõ tra aduersarios ⁊ incredulos ⁊ participa tores. s. in ictu gladij: ⁊ populatione ⁊ deuastatione do nec ingrediant̃ in fidẽ dei. ⁊ testificent̃ q̃z nõ est deꝰ nisi deus machomet. ⁊ q̃z machomet seruus eius ⁊ nũcius: aut reddãt tributũ subiecti. O tu prudẽs ⁊ sapiẽs obsecro te: quõ ꝑsit cõtinuari vba tua. Nã multũ discrepãt cũ dictis [illegible] tuã scripturã quam credis eẽ a deo: q̃ ita dicit: Missus est hoĩbꝰ parcẽ in pietate ⁊ miã. Qual̃ habet̃ miã cũ effusione sanguinis ⁊ latrocinio ⁊ preda. Sed dico aut tuũ certe vbũ est cõtrariũ sibi: aut tu mẽtiris ea q̃ tibi indes nenter imponis. Et q̃ est via diaboli del homicidia ⁊ furta ⁊ preda. Si autẽ iterũ opposueris nobis moysen: q̃ñ ipse cultores idoloꝝ expugnauerit: recordare illa ꝓdigia ⁊ miracula: q̃ legisti eũ fecisse ĩ lege: ⁊ videbis ꝙ iustũ est credere illũ ex precepto dei h̃ fecisse. Sic de iosue filio nun: cui sol ⁊ luna stetere. q̃ miracula cũ fieri nõ pos sint: nisi ab electis dei: credimꝰ ꝙ quicq̃d fecere iussu dei factum sit. Tu autẽ qđ signũ aut qđ miraculũ ostẽdis sociũ tuũ fecisse: quod sit in testimoniũ vnde credamꝰ ei. ⁊ cũ suũ propriũ nõ sit nisi occidẽ hoĩes ⁊ latrocinari: ⁊ diripe aliena: ⁊ captiuare parentes cũ liberis. Qđ semꝑ quidẽ malũ est. sz multo magis q̃ñ fit cõtra ppl̃m dei: qui nõ habẽt aliud munimen nisi cultũ dei. An nõ sufficit tibi nisi nũcu pes eam viã dei. Absit h̃ a deo: vt talis sit via dei. aut quisquis talia iusserit sit de plebe aut de electis eius. quãto minꝰ de ꝓphetis: Ho micq̃ inuitasti nos ad ꝑimẽdos hoĩes gladio: eorũq̃ facultates di ripere: atq̃ oĩa pessundare: donec violẽter ad tuã fidẽ veniãt: tuisq̃ legibꝰ inuiti subiciant̃: ⁊ coacti tuũ testimoniũ testificent̃. Tu autẽ nunq̃ legisti in diuina scriptura aliquos ad deũ violẽter cõuersos. nec p̃ceptis: gladio: direptione: captiuitate (sicut tuus socius fecit ⁊ iussit obedire) coactos. Multi certe olim heretici fuerunt: quoꝝ tñ nullus nec gladio nec aliq̃ coactione aliquẽ ad suã sectã ꝑtrahẽ co natus est: sed fallacijs. Quicũq̃ enĩ voluit inducẽ hoĩes ad veritatẽ siue ad mẽdaciũ nõ potuit hoc facere sine aliq̃ vel saltem verisimili predicatione. ⁊ oẽs quidẽ preter sociũ tuũ ita fecisse noscunt̃. Ipse enĩ ad suã sectã nõ ita hoĩes h̃ est nõ sola arte calliditatis aut inge niosa loq̃citate: sz gladio ⁊ violẽtia ⁊ oppressione ⁊ depopulatione coegit. Nunq̃ auditũ est ab aliquo qđ ille dicebat hoĩbꝰ. Quicũq̃ nõ cõfitebit̃ me ꝓphetã eẽ dñi seculoꝝ: gladio illũ feriã ego. Et oẽs quicũq̃ de ꝓgenie mea sunt sic faciẽt. ⁊ domũ eius diripiã: ⁊ oẽm familiam eius captiuitate affligam.

¶ De [illegible] Machometi. C. LXIII.

Non scripsimus ex inuidia vel indi gnatione sed [illegible] disputationis: ad quã nos tu ꝓuocasse videris: cõpulisti nos pauca de multis in mediũ ꝑferre. Noster siquidẽ ignis latebat in lapide. sed tua calibe excussus coactus erupit in flã mas. Quocirca tã tibi q̃z oĩbus q̃ meũ scriptũ viderint plane ⁊ fidu cialiter loquor: q̃ñ illa ad q̃ me inuitasti de rebꝰ labilibꝰ ⁊ fugitiuis tã stulta ⁊ inania sunt: vt etiã si eterna eẽnt nullatenꝰ hõ rationabil̃ ea deberet appetere: vel suũ ad hoc animũ inclinare. presertim cum aperta sint asinis ⁊ porcis siue ceteris aĩalibꝰ: in quibꝰ nihil est aliud q̃z comedere ⁊ bibere ⁊ concumbere. Hic etenĩ mũdus q̃ maxime ꝑ ista miseros decipit. apud rationabiles hoĩes cũ oĩbꝰ illecebris pro nihilo deputat̃: q̃ solerter ac veraciter cuncta eiꝰ blandimẽta ⁊ gau dia fugitiua ⁊ misera eẽ cõsiderãtes: seq̃ ab ipsiꝰ laqueis viriliẽ excu tiẽtes: christi vera ⁊ sempiterna bona in futuro seculo ꝓmittẽtis sa crosancti vestigijs adheserũt. isti autẽ tuis inordinatis admonitio nibꝰ nemo dignꝰ habet̃: nisi q̃ sue carnis miserie subiacẽs. pronus ⁊ preceps ad quelibet libidinis incitamẽta sicut equus ⁊ mulus fert̃ ⁊ rapiat̃. Ego autẽ te nõ puto credere me ad talia anhelare. Sapiẽ tes enĩ ac rerũ causas subtiliter perpẽdẽtes: ab oĩbꝰ illis que tu pro magno munere in libro tuo ꝓmittis: longe distare vident̃. Illi enĩ indesinenter toto nisu ꝑ dei gratiã elaborant concupiscẽtias ⁊ vitia carnis extinguere. ⁊ vt etiã qđ nõ naturaliter supfluũ habet̃ in cor pore possit auferri: sãctissimo castimonie studio seipsos nõ desinũt castigare. Deus enĩ nõ creauit hominẽ ad hoc. nec in die iudicij ad hoc simile resuscitari faciet. Tu autẽ ĩ libro tui socij scis hoc scriptũ eẽ nos nõ ad aliud hoĩes ⁊ demones creauimꝰ: nisi ad colẽdũ nos. deinde aduersus soluit pactũ: ⁊ destruit edificiũ: precipiens vxores tres vel quattuor ducere: ⁊ ancillas quantecũq̃ inueniri poterunt vnũquẽq̃ sibi applicare. insuper ⁊ more pecudum comedere ⁊ bibẽ absq̃ ordine: omniq̃ moderationis discretione. Capitulum vo im pudicitie ⁊ licite reuocationis hic ponerẽ: nisi prolixius esse timerẽ. ⁊ li

brum istū verbis inhonestissimis fodidare refugerē. nā et ipsi gentiles q̄ filios suos idolis imolant. hanc turpitudinē oīmode abhorrebant. Ego autē confundor talia nolare et scribere. Illud vo q̄d mihi aliq̄ dixisti. et me tuis minis verberasti fiducialit̄ in chr̄o ... nō timeo. Dixisti enī mihi. Cōsidera q̄so diligēter et hāc iniuriā ... inferre nol. neq̄ q̄d noceat ꝓuocat. Audi ergo dn̄z ihesuz christum in suo euangelio mihi dicentē. Nolite timere eos q̄ occidūt corpus aīaz aūt nō possunt occidere. ſʒ poti⁹ eū timere q̄ pōt et aīaz et corpus ꝑdere in gehēnā. Ego igit̄ secur⁹ et cōstās scio et credo. qꝛ nullus in aīaz meā potestatē hꝫ nisi dn̄s ihesus chr̄s cui⁹ nomē sit gloriosum et benedictū. q̄ in me abūdare fecit clemētiā dn̄i mei ... nā et ego et mei filii q̄ ei⁹ vl̄ lōge vl̄ ꝓpe familiaritate gaudem⁹ sub vmbra alarū ipsi⁹ i securitate et eq̄tate atq̄ benignitate manemus.

Expositio Cultus saracenici. C. LXIIII.

Rustra igit̄ inuitas me ad sectā tuā dicens. Inuito te ad quinq̄ orōnes: q̄s quicūq̄ ipleuerit petitiōe sua nō fraudabit̄. nec damnū aliq̄d ꝑtimescet. eritq̄ tam in hoc seculo q̄z i futuro laudādus. Iste qppe orōnes duab⁹ institutiōibus date sunt. vna quidē a deo: altera a dei nūcio. Sūt enī post cenā tres genuflectiones: et due in aurora: et post meridiē due: et due post solis occasū. Quicūq̄ aūt aliq̄d ex hoc omiserit: a peccato imunis nō erit: et oportet illū penitere et subdi correptioni. Institutio orōnis inter diē et noctem. xvii. genuflexionibus ɔstat. in aurora due. post meridiē. iiij. in vespa. iiij. post solis occasum. iiij. in ꝑma cena ante comestionē due. Post cenā q̄ vocat̄ vltima q̄ iam est alabathama. i. densitas tenebraꝝ due. Rursum inuito te ad ieiuniū mēsis ramazan q̄d deus iudex istituit et in eo alcoran venire fecit. i quo mēse de nocte ꝑdestinatiōis testificat⁹ ē: et nox illa mille mēsib⁹ melior habet̄. ieiunabis i die ab oībus cibis et potib⁹ et cōcubitu vsq̄ quo solis lumē occidat. et noctis ordo incipiat. tūc comedes et bibes et dcūbes p totā noctē: quousq̄ filū albū a nigro discerni possit. hoc enī liberū et licitū est et vita tranquilla et suauis a deo. Tūc vo si puritate mētis ad celebrandā noctē ꝑdestinatiōis ꝑuenire merueris ab oī malo et nūc in futuro securus eris. Dixit etiā deus gloriosus et excelsus. Scripsi vobis ieiuniū numeratis dieb⁹ sicut scripsi illis q̄ vos precesserūt. fortassis timebitis Si q̄s infirmus est aut occupatus itinere. eundē dierū numerū alio tpe soluat. Illoꝝ vo ieiuniū q̄ ieiunare nō poterint victu vni⁹ paupeis redimat̄ ... q̄ obedierit meli⁹ illi erit. Si enī ieiunaueritis et scientis q̄d hoib⁹ vtile est. et iustificatiōis testimonia et alfurcan ꝓpriā mercedē habebitis. Dormire vo cū mulierib⁹ in ieiunio licētiā vobis tribuo: ille indumētū vobis sint et vos sitr illis. Prescuit enī deus q circūcisuri essetis aīas vestras et penituit eū et liberauit vos Adherete igit̄ illis et diligite hoc q̄d vobis scripsit deus. Comedite et bibite donec in aurora discerni possit filū albū a nigro. Deinde pficite ieiuniū vsq̄ ad noctē sine coitu mulierū. Eritis enī pseuerantes in domib⁹ orōnū: tn̄ appropiabitis eis. Hec sūt ꝑcepta dei. ꝑferebat enī nūcius dei vespitinā cenā matutino cibo. Iterū inuito te ad domū dei illicitā q̄ in mecha sita est. et videre illicitū nūcij dei et cōsiderare vestigia et loca ipsius et q̄uo lapilli proiciunt̄ retro: q̄d vocat̄ alchunar. et inuolutionē linteoli circa renes: et q̄uo osculat̄ angulus dom⁹ illi⁹: et videre loca illa sacrata: et multa mira q̄ ab hoib⁹ apponūt̄. Iterū inuito te ad expeditionē diuinā q̄d est cōtra inimicos: et aduersum incredulos ꝓficisci et expugnare pticipatores i hereticos in ore gladio donec ad fidē dei igrediāt̄ et testificent̄. qꝛ nō est deus nisi de⁹ machomet et ipse nūcius dei et seruus aut tributū reddant.

Descriptio Paradisi iuxta figmēta machometi. C. LXV.

Terum inuito te ad cō. ... dei. ad cui⁹ nutum resuscitabunt̄ mortui q̄ iudicabit eos in iustitia et bonis bona retribuet: et malis mala. Et faciet suū populū eos q̄ sibi obedierūt et cōfitētes singularitatē ei⁹ testificati sūt q machomet est ꝓpheta ipsi⁹ et nūci⁹. et crediderit oib⁹ q̄ sup eū descēderūt a deo. in excipiēdo legē; videlicet de paradiso in quo multa bona sunt illis ꝑparata cū habuerint armillas de auro et electro erūtq̄ vestimēta eoꝝ serica et dicent. Grās deo qꝛ nō abstulit a nobis retributionē. Nulla oppressio vel molestia eos tanget. habebunt certū alimentū et fructus et erunt in paradiso deliciarū exultātes: et sibiinuicem occurrentes honorificati. Discurretur per eos vasis argēti cādidi. quilibet bibētes delectabunt̄. nō erit ibi luctus neq̄ meror. habebūt mulieres venustis oculis. habebūt cenacula et supcenacula sub q̄bus erunt flumina: nunq̄ enī ꝓmissio dei fallit. Et dicet̄ eis. O cultores dei nolite hodie timere tristicia nō appropinquabit vobis. Ingredimini paradisuz vos et vxores vestre et estote securi. Discurretur p vos calathis et scutellis aureis: et habebitis quod aīe appetunt et concupiscunt oculi in secura mansione in hortis et fontib⁹. ibi ꝑmo ꝑmā mortē alia nō sequet̄. Et faciet eos securos a tormētis inferni. Hec est grā dei tui. ipsa est liberatio magna. Dixit enī deus gloriosus et excelsus: In paradiso quē pollicit⁹ sū timētib⁹ me: sunt flumina aqrū in quib⁹ nihil nociuū est. sunt flumina lactis. cui⁹ sapor nunq̄ deficit. flumina quoq̄ vini bibentiū delectatio. flumina vo mellis purissimi habēt siquidē oēs in eo fructus: et remissionē a dn̄o. Dixit quoq̄ gliosus et excelsus timētib⁹ deū optime erit in vltimis apient̄ i eis porte horti eden. vbi pariter discumbentes precipient sibi afferri vinū: et habundantiam fructuū. et habebūt oculis vxores speciosissimas. hoc eis ꝓmittit̄ in die iudicij. victus ibi nunq̄ deficiet. Dixit iterū deus gloriosus et excelsus in descriptiōe paradisi. Sunt in eo duo fontes currētes. Sūt in eo pomoꝝ arbores et palme et malapunica. discumbit in excelsis viridarijs super pomis et pannis. Adducent̄ timentes deum in paradisum per turmas et agmina cōgregati. Quib⁹ cū hostiarij ianuas aperuerint dicēt: Pax vobis habete suauiter ingredimini et estote hic in perpetuū.

Adhuc de eodem. C. LXVI.

Et dixit gloriosus excelsus: Feci eos occurrere gaudijs et delectatiōib⁹: et dedi eis pro retributione paradisū: eo q patientiā habuerūt. in quo erūt discumbētes super plumaria. et nō percutiet eos sol neq̄ frigus. et sup eos vmbre illi⁹ ꝑmanebūt. p quos etiā vasis argēteis et cristallis discurret̄. sitr et vasculis modicis argēti et pxidib⁹ ministrabit̄ eis. et faciēt eos potare vase q̄si cōmixti zinziberi Fons in i eo est q̄ claritas appellat̄. Nō audiēt ibi dolū neq̄ mēdaciū. Hec est retributio dn̄i tui: q̄d est donū premaximū. Dn̄s enī eoꝝ liberabit eos a cruciatu i feroꝝ: dicēs illis Comedite et bibite securi discūbētes in lectul' dispositis. Dedim⁹ eis vxores pulcherrimas: nihilq̄ eis de suo malo ope imputabit̄. et vnusquisq̄ fm̄ in appetit obtinebit. Dedim⁹ eis diuersitates pomoꝝ: et quicq̄d carnis ad edendū cōcupiscūt: et vt sibi ꝓpinēt iucē. Ministri sicut aurū fulgētes discurrent p eos ad seruiēdū parati. Et dixit benedict⁹ et excelsus ꝑcedētibus et festinātib⁹ dent̄ māsiones in paradiso voluptatis pauci de ꝑmis et pauci de nouissimis erunt sup lectulis ordinatim dispositis semetipsos ad inuicē intuētes. inter quos erūt ministri sine fine māsuri: tenētes discos et cōchas et vasa preciosa. Quicq̄d de pomis vl̄ de carne volatiliū voluerint obtinebūt. cū quib⁹ adherebūt mulieres velut margarite fulgētes. s. sui operis premiū. Nō erit illic dolus vl̄ iniq̄tas sed tm̄ pax et salus. Hec est descriptio paradisi: quē preparauit deus credētib⁹ in se et in nūcio eius: vbi prepata sunt illis multa delectabilia edendi et bibendi et dormiendi cum mulieribus intactis: que sunt velut lapides preciosi sine fine splendentes: et accipient oīa que oculi eoꝝ concupiscūt. et habebūt honorē et vitā. et sedebūt sup sup thoros mollib⁹ induti et purpureis. ornati quoq̄ armillis ꝑciosis et nitidis. vultus eoꝝ hilares et iocundi. inter quos mares et femine seruiētes ambulabūt. et velut aurū rutilantes: fragrabunt vt muscus et varie aromatū spēs. bibent de fonte suauitatis. et dicetur eis Viuete in omni pace. Comedite et bibite et delectamini: eo q digni estis cum omni securitate.

Descriptio Inferni iuxta eundem. C. LXVII.

Infideles vero q̄ participes faciunt deo et pares ... buūt: et ꝓphe dei nō credūt: nec epl̄az ei⁹ suscipiūt. et ꝑceptis dei aduersus ꝓphetā ei⁹ rebelles effecti sunt deputabunt̄ gehenne incēdio. eruntq̄ in cruciatu et stridore ineffabili. et igne sine fine inextinguibili. Quoꝝ cutis quotiēs ignis ardore dissumit̄: totiēs ad noua iterū supplicia repat̄. Mānsio eoꝝ pute⁹ abyssi. pot⁹ oī felle amarior. cib⁹ de arbore q̄ appellat̄ azachū: et est oī pessimo sapore deterior. Erūt sub ira dei cū diabolo et angelis ei⁹. Dixit quoq̄ deus gliosus et excelsus: Qui nō credūt mirabilib⁹ dei: et prophetas et eos q̄ vitatē ꝑdicāt iterficiūt: erūt i horribili cruciatu. quorū opa maligna nullo eis auxiliāte sup ipsoꝝ capita redūdabūt. morient̄: nec tn̄ a cruciatu liberabunt̄. Et dixit Arbor azachū data ē p delectatiōe ipsis. Ipsa ē enī q̄ in ꝓfūdo abyssi nascit̄. cui⁹ fruct⁹ q̄si demōioꝝ capita. de quo mādūcātes vētrē suū iplebūt. deniq̄ oib⁹ malis subicient̄: et sic ad inferni supplicia reuoluēt̄. Supi⁹ et infer⁹ caligo ignis et tenebre. Et dixit: In die resurrectiōis facies eorū qui deo nō credūt horribiles atq̄ nigerrime. Nūquid enī gehēna mansio ipsoꝝ nō est: et eoꝝ q̄ nr̄is signis nō credūt: et damnādi sūt. Et dixit: Qui nō crediderūt detrudent̄ in infernū cōglobati. ad quē cum ꝑuenerint: et mīstri portas apuerint: dicēt illis: Nōne ex vobis erāt nūcij missi ad vos: qui vobis insinuātes precepta dei annūciauerūt

diei istius occursum. intrate igit portas gehēne ad habitandū in ea sine fine. Hec domicilia pparata sunt supbis. Et dixerūt qui in igne submersi sūt ministris. Deprecamur vos orate pro nobis deū. vt alleuiet nobis cruciatū huius diei. Ministri responderūt. Orate: sz qd oro imploxū nisi error. exhinc sentiet pondus cathenarū et vincula Erūt pallētes in igne: et rursum fatigati in igne. Tūc videbit eos afflictione oppressos: et tumidis oculis latēter aspiciētes. Iterū dixit benedictus et excelsus. impij pmanebūt in cruciatu gehēne: vbi de/ trusi vlterius nō respirabūt nos nihil illis iniuste fecim⁹. sz ipsi sibi impij extiterūt tunc impij vociferabunt vsquequo dānandi sumus o rex. Dixit. ita manebitis sine fine. Et iterū dixit. Arbor azachū cibus est peccatorz. feruet in ventre sicut sulphur. accipite illū et ad horribilia iferni loca deducite: et sup caput ei⁹ cruciat⁹ et dolores ifundite. hec sunt enī opa q̄ faciebatis. Et dixit gloriosus et excelsus afferte aquā amarā q̄ viscera eoz dirūpant. Ue nō credētibus in die q̄ nec pmittent loqui vt aliquā habeāt excusationē. Actor. Hec de illa disputatione duorū phoz pagani et christiani breuit excerpsi ad insinuāda figmēta et fallacias machometi nūc ad historiā redeamus.

De Triumpho Heraclij ex saracenis et de sanctis illius tēporis. C. LXVIII.

Sigibertus. Anno Heraclij. xxi. iter romanos et saracenos bellū īplacabile orit: hac de causa: qz cū qdā spado impatoris heraclij distribueret togas militib⁹ et inter alios etiā saraceni sub impatore militātes ad accipiendā venirēt: spadone indignāter eis dicente. Uix sufficit impator dare militibus togas. q̄to magis canib⁹ istis. illi pudore et dolore citati totā saracenoz gentē ad rebellādū incitāt. Ammirrei aūt saracenoz romanos aggrediunt: et cū multis tres ammirrei a romanis perimunt. Sigibert⁹ īfans filius dagoberti a scō amādo baptizat: vbi tacētib⁹ cūctis ipse infans. xl. dierū amen respondit et Amādus traiectēsiū eps ordinatur. Anno eiusdē. xxiij. saraceni syriā īfestātib⁹. heracli⁹ crucē sanctā dīni de hierusalē cōstantinopolim trāstulit. Hic dicit Beda in historia anglorum qp osuuald⁹ rex filius edilfridi regis regno northanhumbrorum suscepto ceduallā sine caduallonē regē britonū peremit. et qz fidez christi tenebat sup oēs britānie reges emīnerit. et q̄ttuor linguarū gētes. s. pictos: scotos: britones: et anglos sub ditiōe accepit. sed alit se habet historia britonū. Refert nāqz qp caduallo iste rex britonū osuualdū regē et pliādo fugatū supauerit. et post occisionē ipsi⁹ osuualdi diu regnauerit. Sicqz cōpletis. xlviij. annis in pace obierit et a britonibus in imagine enea ad mēsurā corporis illi⁹ fusa posit⁹ fuerit. et eadē imago sup equū eneū erecta fuerit atqz sup portā londoniarū ad deterrēdos saxones cōstituta: ecclīa quoqz subt⁹ edificata Aldanus eps scī colūbani discipulus a scotia veniēs apud anglos clarebat sanctitate et doctrina. Helinādus. Hic qñ verbū faciebat ad pplm scotica lingua. & deerat iterpres: ipse rex osuualdus idut⁹ veste regia iterpretis officio fungebat. idē ipse rex cibos sibi pter pauperes subtrahebat. Sigibert⁹. Florebāt h̄ tpe tres fratres: ado/ rado: dado q̄ et audoen⁹ est dict⁹. Qui suā erga deū ostēderūt deuotionē: singuli singula cenobia fundādo. Ex qb⁹ dado fuit referēdarius regis dagoberti. Referēdarius autē dicebat: ad quem publice cōscriptiones referebant. vt p eū anulo seu sigillo regis cōfirmarentur. hos ad hoc animarat Eligius aurifex iam dudū in aula regis lotharij clarus. q̄ etiā ex dono regis dagoberti solēniacū monasteriuz construxit. vbi sanctus remaclus ab aquitania veniēs se in Christo tyrocinio sub eo exercendum dedit. sanctus vero dado qui et audoenus intra belgensem saltum cenobium construxit. qd resbastis dicitur in quo sanctum Agilum primū abbatem prefecit. sancta aurea claruit quam Eligius monasterio virginum a se Parisius construcro prefecit.

De Sancta aurea virgine et abbatissa. C. LXIX.

Et gestis eius. Hec igit virgo parisi⁹. ecce puellaz abbatissa est constituta genere nobilissima. tantaqz virtute patientie predita. vt nulli malū pro malo redderet. sed sibi inuidētes etiā pluslqz ceteras diligeret. Dum autem in villa sororum esset aliquando mater sancta. Huius cellaria atqz clauigera sibi dilecta nomine deda. nunciat ei defuncta. vnde admodū dolens mox ad monasteriuz est reuersa. tertia tamen iam luce ab obitu eius preterita. Non enī ause fuerāt sorores eam sepelire sine abbatissa. nec etiā poterant iam migranti claues officinarū extorquere. asserenti nullo sororū eas se reddere: ante aduentū excelse virginis auree. Tunc illa in feretro iacentē intuita accessit: et eā proprio noīe vocauit. statiqz viua resedit. Quid nā inqt de reb⁹ monasterij tibi cōmissis et de clauib⁹ egisti. Mox illa rationē reddēs de vniuersis reb⁹. et expositis clauib⁹ cū licentia sancte abbatisse migrauit ad deū. Quadam vero dū panes deessent quib⁹ sorores hora cōgruēti vescerēt. illa valde tristis earum murmurat deū metuens. cenobij clibanos inuenienda gratia circuiuit. et ad vnū pperās pistorē an haberet panē paratū interogauit. quo respōdente pstō existeret. si clibanū scopis nitidum aliqs redderet. illa mox clibanū penetrauit. pruni sqz adhuc feruētib⁹ cū cinerib⁹ manicis suis foras expulsis. fornacē mūdissimā exhibuit. vt aūt miraculū duplicaret. et laus sācte virginis augmētaret cāpanas i turricula sine māib⁹ sonātes audere sorores. omnesqz ciues circūadiacētes. deūqz cūcte celsis laudib⁹ pdicauerūt. et dū laudam⁹ cōcinnētes. Post has igit laudes sufficiēter largiti sūt a optimi panes.

De Reclusione eiusdem et acerrima penitētia et morte. C. LXX.

Uadaz die dū missaz audiret. et leuita eni gehū incognite predicaret nolēs i verbis officio audire fallaciā de humero diaconi stolā auferēs humero suo iposuit lectionē euāgelicā plectura. Unde et angelica increpatiōe culpata i quodā sācti q̄rini oratorio se reclusit. et ab oī boiuz aspectu. vij. ānoz curricul se remouit. ibidē acerrimā ducēs priaz assidue sedebat i cathedra quā sibi mirabilē pari fecerat habētē. s. cl. clauos i dextra. et totidē i sinistra totidem in dorsi regiōe. Sicqz psalteriū quotidie cātabat. s. cl. psalmos iuxta totidē clauos dextre ptis. alios qz totidē i sexte leue cū clauis. ētios filr i posteriori. nūq̄z carnes comedēs aut vinū vl sicerā bibēs. sz p vino potabat stillicidū cinerib⁹ expssū. Estimabāt tū sororū qdā eā aliud bibē. vn̄ qdā temeraria expiri cupiēs. et alijs ppalare qd bibēt. latēter īrauit loculū vbi colabāt cinē post⁹ eius. Apparēs dr oī suo tētatrix exemplo percussa ē palysi i vultu. ita vt auricle bucca iūgēt. nequ se rei agscēs aū pedes sacrevginis vēiā postulans quā parit et medelā obtinuit. Tādem btō eligio apparente cuidam dolescēti in ecclīa. et scām vginē ad se vocāte. cū ille ei nūciassz: illa pperāte cū illuc vēsz. et iāviso abolita eēt itellexit se ex h̄ mūdo vocari. et migrans ad deum sepulta est honorifice in aula beati pauli retro altare.

De Eleuatione corporis eiusdē et miraculis. C. LXXI.

Apparuit autē angelus domini in visio ne cuidā abbati. [illegible] ciuitate trāsmarina oculos qdē habēti: sed minime videnti dicēs: vt equora trāsiret. et parisius adiēs basilicā beati pauli inquireret. qz ī virginē auream ab his finibus pegrinā illuc pfectā: et illic humatā de humo leuaret. et in locū magis honorabilē poneret mox eius meritis visum recipet. quā visionē cū eps ciuitatis retulisset. iter cū illa arripuit. sed illa ī itinere fessa remāsit Cui psul dixit Sta ī hoc loco fabricādi gr̄a seruiū sanctū virginis corpus recepturū. tunc franciā adijt et parisiorū episcopo visionem narrauit. Itaqz duo psules cū clero et pplo ad basilicā puenientes sanctū corpus ac sup pectus eius librū quē illa secū de siria detulit inuenerūt. atqz in sepulcro eius hmōi epitaphium. Hic iacet aurea pegrina. Leuatoqz corpe brachiū vnū epo sirio dederūt. Sāguisqz cepit a venis diffluere cū illud a corpe sequestrauerūt. Episcopus vero parisiensis corp⁹ in monasterio sancti eligij cū magno honore deposuit. Sirius vero gaudens abbatisse brachium pertulit. et in scriniū decentissime fabricatū reposuit. moxqz matrona visum recepit. ille quoqz in honore virginis in patria nobile monasteriū edificauit. Hui⁹ festū celebrat. iiij. nonas octobris. Sigibertus. Eo tēpore sanctus amādus tūgrēsi epatu post habito verbi instat officio sub hoc sanct⁹ londoald⁹ floruit: qui filiū apai viri illustris lambertū. post epm et martyrē futurū a puero imbuens in viā dei induxit Romaric⁹ abbas et goeric⁹ metēsiū eps clarent.

De Sancto Romarico abbate et bonis ei⁹ initijs. C. LXXII.

Et gestis eius. Hic romaricus cū esset in aula theodeberti quondā regis austrasioz posit⁹ q̄ sunt cesaris cesari: et que sunt dei reddit et deo: oib⁹ amabil in aulicoz tribernio. Cumqz multis bonis polleret in palatio iunctus est amicicia cuidā viro clarissimo nomine arnulpho. Cumqz cepissent corde sua sibi pādere mutuo. cōfessi sunt aures sui cordis illud pceptū dñi attigisse: Uade et vende omnia que habes et c. Cogitauerant ergo regē mortalē deserere regiqz eterno militare vt ad mātura celestis palatij gaudia mererent [illegible] monasteriū expeteret [illegible] deo disponēte implenerūt. Beat⁹ arnulph⁹ licet cū lachrymis renitens metensiū epo cōstituit. Romaric⁹ vo spretis omnib⁹ multos

libertatem donauit:plures vero secum ducens:monasterium luxo/uiũ tũc toto orbe famosum sancto amato ducente petijt: ⁊ sancte cõuersationis habitũ cũ his quos adduxerat deuote suscipiẽs humilitatẽ ⁊ obediẽtiã sectari intẽtũ cepit: vt etiã his quorũ officiosissimo famulatu prius fulciri solitus fuerat ꝓ chri amore se subderet: studebat in monasterio cũctis abiectiorẽ se nõ solũ ostẽdere: ꝫ etiã credere. Oblatã ab alijs reuerẽtiã metuere: furtiuas oratiões diligere ad op⁹ dei ceteros preuenire. Cũq₃ beatũ amatũ dñs ad beatã euexisset requiẽ: sanct⁹ romaricus regẽdã suscepit sanctã ɔgregationẽ.

De Miraculis ⁊ trãsitu eiusdẽ. C. LXXIII.

Epit etiã post h vir dei grã signorum pollere q̃ ita studebat occultare sicut ex auaricia diuites thesauros suos solẽt abscõdere: cũ ꝓ vtilitate monasterij aliqñ foras exibat ad domũ cuiusdã viri in ptib⁹ vosa q̃ sepe hospitãdi grã diuertebat. Quã cũ quadã die ex more intraret beata cũ vxor illius ait. O dñe mi cur tã sero venisti: habuit ancilla tua ceruisã quã heri superueniẽtes cõpatres ⁊ vicini nri biberũt. Quaꝫ cũ videret vir dei anxiari ꝓ se ait. Noli timere ꝫ fidẽs in deo cubiculũ tuũ ingredere: ⁊ supra hostiũ quo intra erat manu extẽta signũ crucis edidit. Mulier aũt ingressa: vas qd a stãdo stãdã nũcupãt plenũ repperit. Et ꝫ seraculũ ab educẽdo duciculũ dictũ ꝓcul iaceret: ⁊ patẽtẽ meatũ reliq̃sset: nulla tñ gutta celestis dati liquoris exterius effluxit. Solebat h mulier crebro referre: potũ hũc postea multoꝝ īsirmitatib⁹ salutẽ ɔtulisse. Quedã puelle in monasterio erãt lepra perfuse: quaꝝ vna a balneo quo vir dei ablut⁹ fuerat aquã furtim rapiẽs totũ corp⁹ suũ ꝑfudit. Unde medela capta lepra paulatim ab ea tota discessit. Dñs aũt eo die quo victor ab iferis resurrexit: sanctũ virũ ad gaudia celestia regnaturꝫ itroduxit. Quidã aũt pueri qb⁹ iussũ fuerat vigilãdo introitu porte custodire viderũt eadẽ nocte subito nubẽ dẽsissimã totũ mõtẽ cũ cellula operire: psallẽtibusq₃ fratrib⁹ i exitu viri dei: mox claritas miri splẽdoris radiãs mõtẽ ⁊ cellulã ipleuit in quẽ splẽdorẽ cũ aciẽ mẽtis itẽderẽt viderũt globũ cãdidissimi fulgoris ꝑ mediũ ꝑdicte nubis scandẽtẽ celos penetrare: qd sancti viri aiam fuisse nemo põt ambigere. Expleto aũt officio sepulture: remãsit qdã mulier sola q̃ ad sanctoꝝ amati ⁊ romarici se ꝓstrauit sepulchra. Cũq₃ oratiões deuote ꝓtelaret: audiuit īfra vnã i q̃ corpa sanctoꝝ q̃escebãt eos colloquẽtes: ⁊ velut murmur quoddã gaudij ⁊ cõgratulatiõis int̃ se agẽtes. Obijt aũt vir sanct⁹. vj. idus decẽbris: sceptrũ austrasioꝝ tenẽte sigiberto: francoꝝ vero clodoueo.

De Sancto goerico metẽsiũ epo. C. LXXIIII.

Ex gestis ei⁹. Porro sctũs goeric⁹ pmo qdẽ miles egregius de aqtania corpe nõ voto seculi actib⁹ serniẽs: cũ apud deũ ⁊ hoies in magna honestate floreret: ꝫ q̃ pacis sũt sectaret: qñcũq₃ tñ paganorũ infestatio perurgebat: primus aciei militari se opponens: barbaricã rabiẽ dei fretus auxilio potẽtissime deuincebat ⁊ spolia amplissima reportabat. Deniq₃ subito oculoꝝ ⁊ visus amissiõe ꝓcellit: virtute tñ patiẽtie vndiq₃ munitus: deo gratias agẽs fideliter aiebat. Sicut dño placuit ita factũ est ⁊c. Eo tẽpore regnabat in gallia theodebertus in metẽsi vrbe presidebat pontifex beatus arnulphus. Tunc sancto viro goerico in silentio noctis q̃escenti: angelus dñi affuit dicens. Uenit tẽpus serue dei excelse quo meror tuus in gaudiũ transferatur: quo etiã lux amissa clarior tibi restituatur: ergo metenseꝫ ciuitatẽ aggredere ⁊ limina beati prothomartyris stephani deuote ingredere: deoq₃ preces ibi funde ⁊ fidem in deo certissimam tenens: noueris te visum ⁊ totius corporis sanitatem illico recepturum. Arnulphus autẽ tibi carne propinquus: ibi pontifex residet: cui spiritusſanctus te illico affuturũ premonstrabit: ⁊ q̃cq̃d erga te ⁊ pietatis ⁊ misericordie dei bonitas impensura est manifestabit. Expgefactus ergo vir sanct⁹ milites cõuocauit: ⁊ de aquitania ad prefataꝫ vrbẽ iter arripuit: cui appropinquãti sanctus arnulphus affuit: ⁊ facta oratione dataq₃ benedictiõe eũ in domũ iduxit. Qui obtẽtu sancti stephani visum ⁊ totius corpis sanitatẽ recepit plenissimaꝫ. Post hec sanctus arnulphus spiritali mentis intuitu vidẽs goericũ successorẽ sibi fore dignissimũ: ɔsentiente clero ⁊ populo eũ constituit: ⁊ ipse diu desideratã heremũ petijt. Igitur beatus goericus qui alio noie dicitur albo: pastorali cura astrictus: vocibus ⁊ morib⁹ ceteros informabat: ⁊ qui ante episcopatũ corpus districtissimis ieiunijs attriuerat enarrare fas nõ est q̃ꝫ dura ieiunia cumulabat quot etiam dies incubatus vsq₃ in alterũ diẽ pertransibat: quinetiam biduanas ⁊ triduanas: alacri vultu ⁊ mente abstinentias celebrabat. Post obitũ vero sancti arnulphi expleto fere anno sanct⁹ vir de trãslatiõe corpis eius ad sedẽ cui ꝑfuerat sedule cogitabat: accersitisq₃ duob⁹ epis: tullensi. s. ⁊ virdunensi cũ corpus sanctum cum laudibus honorifice deferretur: sole ad occasuꝫ vergente forte villã iniqui hominis ⁊ incestuosi offendunt: quã intrare cupiẽtes: dum sanctaꝫ reliquiaꝫ portitores iam pene ingrederent: diuinit⁹ fixi subsistũt ⁊ celicã in se virtutẽ coacti perhẽdũt. Dum eni beat⁹ arnulphus in hac adhuc vita subsisteret: ⁊ pastorali auctoritate virũ cui⁹ villa erat vt ab iniq̃tate resipisceret sepe cõmonuisset: efficere nõ potuit. Iccirco nũc eius hospitium iniquũ subire ɔtẽpsit: q₃ vo nox iminebat: ⁊ nulla alia villa tãte multitudini apta ꝓxima erat: orãte sancto goerico deũ vt eis ꝓstaret quietis diuerticulũ: affuit quidã sapiẽs ⁊ diues qui huic itineri itererat. Est mihi inq̃t prediũ in hac patria: nobis quidẽ nõ satis ɔtiguũ: sed noui ad cũcta necessaria ꝑitẽ deũ nostrũ qui ⁊ longũ iter breuiare põt: ⁊ quo tendim⁹ sub velocitate ꝑducere. Decurrũt sanctus audiẽs gaudio ⁊ fide repletus corp⁹ sanctũ illuc verti: oẽsq₃ sequi imperat. Cerneres tãtã in eundo esse velocitatẽ vt nõ currere: sed auiũ more volare putares: ⁊ qd minus diei integro spacio vix pagi credere posses: duab⁹ vel tribus horis impletũ mirareris. Cumq₃ ad villaꝫ peruenissent: q₃ vini feraꝫ omnino patria non est: cereuisie parũ se habere hõ ministris referentib⁹ cõperit. Sed iterum fide repletus: sancti goerici meritis ⁊ precib⁹ hoc cõmittit: qui nota presidia petens: deũ suoꝝ necessitatib⁹ subuenire postulat. Tãtaq₃ populi multitudo ex paruo liquore qd vix credibile est: abundantissime est satiata. Hui⁹ festũ celebrat̃. xiiii. kal. octobris. Sigibertus. Anno heraclij. xxvi. iudei in hispania christiani efficiuntur. Sisibodus enim gothorum rex gloriosissimus: plurimas in hispania ꝓuincias romane militie sibi bellando subiecit: ⁊ iudeos in suo regno ad fidem christi ɔuertit.

De Uita ꝑdicti arnulphi ⁊ episcopatu eius. C. LXXV.

Anno sequenti sanctus arnulphus ex maiore domo metensiũ episcopus: ⁊ ex episcopo solitarius: dormiuit in christo. Actor. Hic arnulph⁹ vt ait petrus damianus pater pipini fuit ⁊ auus karoli magni Hic non procul a flandria in lotharingia ducatum tenebat: qui cum vxoris ⁊ filioꝛꝫ affectus postponens: heremũ peteret: contigit vt ꝑ fluuium mosellam transitum haberet. Ad cuius pontis medium veniens vbi fluuius profundior est: ibi anulũ suũ sub hac federis pactione proiecit: cum ego inquit anulũ hũc recepero: tunc ego procul dubio confidam me esse peccatorum meorum nexibus absolutum: quo facto heremum petijt: vbi non paruo tpe mundo mortuus: deo vixit. Interea defuncto metensi episcopo electus est. Dumq₃ esu carnium abstineret sicut in heremo consueuerat piscis ei presentat⁹ est quem cocus exenterans anulum repperit quem domino suo letabũdus obtulit: quẽ ille statim recognouit: est aut biduũ iter a ponte in quo anulus ꝓiectus fuerat vsq₃ ad locũ in quo ꝑsentatus est. Ex gestis eiusdem Ut ergo recognouit anulũ iam fidus grãs deo pro suoꝝ agens solutione peccatoꝝ vitã postmodũ in nullo remissi⁹ duxit sed plus etiã post hoc ieiunijs vigilijs ⁊ orationib⁹ se coartauit. Anulus q̃ppe ille in palatio adhuc habet̃. Mirari potest ⁊ in his deus magnifice laudari quõ in ꝑnti effectu sctũs vir certificari meruit adhuc casib⁹ subiectus de remissione peccatoꝝ suoꝝ: qd ꝓcul dubio nõ fieret nisi dignissimus deo foret: mox aũt epatu suscepto tanta tãq₃ ꝓfusa magnificẽtia in elemosynis pauperum accreuit: vt etiã de longinquis regionib⁹ atq₃ ciuitatib⁹ fama currẽte: innumera caterua pauperũ ad sanctũ arnulphũ põtificẽ refocillãda festinaret. Erat nãq₃ iugiter solicitus ⁊ intent⁹ in cunctis bonis actib⁹: ⁊ ꝑsertim in susceptione monachoꝝ seu peregrinãtiũ deuotissimus inuigilabat. ita vt quos hospitio recepisset manib⁹ ꝓprijs pedes ablueret. illosq₃ vestitos atq₃ refectos deducẽs: mox alios refocillandos susciperet. Porro abstinẽtie illius normã narrare quis valeat: maxime cũ interdum post triduana seu etiã amplius ꝓtracta ieiunia: pane ordeaceo vel limphe poculo victitaret. Indutus nãq₃ iugiter interius occulte cilicio: sicq₃ exesis iam membris vigilijs atq₃ ieiunijs geminum ingerebat cruciatum.

De Miraculis eius. C. LXXVI.

Cumq₃ in his atq₃ diuersis bonis actib⁹ iugiter insigniret tpe quo triduanum ieiunium celebrare vniuersalis ɔsueuit ecclesia: vir sctũs extra ciuitatẽ cũ crucib⁹ atq₃ ꝓmiscuo ppli genere orãdi grã sm morẽ ex vrbe processit. Et ecce ex medijs cateruis femina arrepta a demonio clamare cepit. Hanc ille cum vidisset: vexillo crucis iniecto: mox ab aduersario ereptam sanauit. Tempib⁹ dagoberti regis cũ in palatio esset: ei quidã leprosus clamare cepit: victum seu vestitũ deposcens. At ille iussit eum statim in hospiciũ deduci. Cumq₃ erga illuꝫ sm morẽ suũ solitam impenderet pietatẽ sciscitari voluit: q₃ barbarus erat: si sacra vnda baptismatis ablutus fuisset. Repente ille nequaq̃₃ ait dñe mi. nam ⁊ ego infelix abiectus in pplo quis mihi

gratiam baptismi tribueret. Accepto ergo a sancto viro baptismi sacramēto: repēte de corpe eius lepra discessit: et factus est deinceps in vtraq̧ substātia sanus: qui prius peccator fuerat et maculosus. Quidā homo scelestus noīe noddo: quadā die aliꝫ refert⁹ vino estuās cū cōplicib⁹ suis viro sancto derogare ausus est nō esse. s. cultorē dei sed potius hominē voluptati deditū: ad cuius. s. lectū nocturnis horis nō solū rex: verū etiā et regina tanq̄ cōsiliū flagitans properaret. Cū ergo stratū vna cū detrahente socio petisset: iubente dn̄o casu accidit: vt oīa vestimenta illoꝝ flamma circundans vallaret: atq̧ illico exilientes flammā: ingentibus deposcebant vocibus aquam. Sed et aqua iniecta flammā diuinitus missam non extinguebat. Ardebant nequiter circa nates vel genitalia loca camisie eoꝝ nec a se vestimenta ardentia exuere potuerunt. Quid plura: q̄ aliud facere non potuerunt exilientes: et ad instar porcoꝝ luto sese vociferantes inuoluunt: sed magis ac etiā magis genitalia ipsoꝝ ignis immissus cremabat: [illegible] et recte impletum est [illegible] qd̄ scriptū est. Detrahētem occulte proximo suo hūc p̄senā nō post multū tēporis in tātis trāsgressionib⁹ prefatus noddo deprehensus est: vt et scelera illius vna cū: qr iustū erat regalis gladius amputaret: ac ne solus moreretꝰ: filius ipsius mox eadē sententia percussus interijt.

De Miraculis eius et trāsitu eiusdē. C. LXXVII.

Vm hec et similia [illegible] plures virtutes per eum cepissent crebrescere in populo: mox remotiora a fragorib⁹ vulgi expetijt loca. Interdū calciata nō multū longe ab vrbe cellula retrusus celū dieb⁹ et noctib⁹ precibus pulsabat. Casu contigit vt promptuariū regis ignis vorax vorarent: atq̧ eructuās excellentissima flāma: domos circūquaq̧ affines minaciter lamberet. Repēte exurgēs oīs ciuitas videntes sui exitiū in eiulatū atq̧ clamorē est cōuersa. Quo audito nos veloci gressu ad domū viri sancti puenimus et reppimus eūdē: sicut illius iugis mos erat: psalmodie melos psonantē: statimq̧ apprehensa manu illius: ait romaricus. Egredere: ne qd̄ absit te in hac vrbe ignis iste consumat. Ad hec ille inquit. Nequaq̄ dilectissime sed deducite me illuc et ponite me vicinū illius: et si ita vult deus vt ardeam: ecce in manu eius sum. Tunc nos tenentes sanctas manus eius ad larem peruenimus et mox iubēte illo in oratiōe pstrati: capitulo dicto: surreximus oēs tūc ille eleuās manū ꝯ ingentes flāmas vexillū crucis iniecit: et mox miro in modo tanq̄ celitus percussus nil alibi nocēs: infra parietes in semetipsuꝫ totus retrorsum ignis interijt. Illico aūt cuidā e fratrib⁹ talis apparuit visio. Intuens in celum: vidit tanq̄ flammā ignis signaculum crucis depictuꝫ: et statim de celo ex obliquo crucis vox facta est dicens. Cernis hoc inquit signuꝫ: hac nocte arnulphus ep̄us per ipsum totā ciuitatē istā ab incēdio liberauit. Post hoc aūt beat⁹ arnulphus relictis cūctis reb⁹ seculi: sicut nouus helyas ad heremū pperās: et inē bestias et feras silue paulo māsiunculis paratis: quotidiana meditatiōe laudes deo psonabat. Ascitis quoq̧ aliquantulis secū monoculis: necnō leprosis pprijs manib⁹ fidelissimā seruituteꝫ iugiter īpēdebat: calciamēta a pedib⁹ detrahēs atq̧ detergēs capita et pedes eoꝝ crebro abluēs: necnō et lectos ipsoꝝ reciprocis dieb⁹ studiosissime cōpositos parabat. Nā et coquine officiū non abhorrens idem episcopus sanctus et coquus sepe esurientes ipse suos contubernales pascebat. Sed et lectuꝫ eius vilem: spatia duntaxat mollib⁹ et preciosis vestibus cilicia exornabant.

De Trāslatiōe corporis eiusdē. C. LXXVIII.

Eit [illegible] beati arnulphi successor eius goericus ep̄us cū illo in[illegible] coacernata clericoꝝ seu etiaꝫ populoꝝ caterua ingēti: arscitis quoq̧ duob⁹ ep̄is secuꝫ vna pgūt ad heremū. Quo in loco excubias cū reuerētia celebrātes: sancta quoq̧ mēbra ab vrna lapidis auferentes grabato imposuīt: ac cū gaudio remeāt ad vrbē. Dū aūt gestantes veniūt ad quēdā riuū: cuius riparū tellure scissa eūtib⁹ cōuallē atq̧ lubricū pandebat meatū: posteriores feretrū portātes casu corruūt: sꝫ vt reor ipsum statim angeli susceperint. Nā priores euehētes nullo retardantes gressu grabato in aere sublato: gradiunt libere: atq̧ surgentes q̄ lapsi fuerāt iā trāsmeato cōualle sese iungūt ad collegas. Post istō deniq̧ in illo itinere mox aliud emicuit signū. Quidam homo in pago caluomontēse nomine cuneta incestuosus fuit: hunc ille cū sepi⁹ redarguēs nec ad penitētie emēdationē perducere potuisset: in hac vita impenitentē reliquit. Venīētes aūt ad terminos terre hominis incestuosi: repente figit gressus portantiū ita vt vlterius vehendi sacra membra facultatē nō haberent. Et ecce angustia sacerdotibus et vniuerso populo: qui ad mansionē ad quā verterent ignorabāt: precertim cū iam dies declinata esset ad vesperū. Tūc et noddo dux qui erat exeuntibus [illegible] ait. Videtis qr terrā incestuosi huius ingredespicit. Est autē procul villa mea: sed nos ante nox includat q̄ illuc venire valeamus. Sed et deest mihi inibi potus vel apparatus [illegible] hanc multitudinem reficere possim: nisi tantūmodo in [illegible] modicū quidā ceruisie. Quibus auditis: vniuersus populus [illegible] torquens in tanta velocitate pergūt: vt potius gerulū semetipsos portari q̄ portare sentirent: atq̧ diei adhuc lucē habentes ad estimatū locū perueniūt. Tūc noddo ait: nūc ergo beat⁹ arnulph⁹ pascat nos nocte ista: qm̄ qd̄ deest nobis: ipso intercedēte pōt adesse. Statim tāta exuberantia accreuit modicitas illius potus vt oib⁹ affatim satis adhuc in crastinū superesset. Post hec aūt cū magna pspeitate et leticia ad vrbē perueniūt. Et ecce mox omnis ciuitas cū cruci⁹ tereis obuiā currit et pastorē suū quē dudū veluti fugacē amiserāt: solo iā regnantē recipiūt: atq̧ sacrū corpus illius in basilica sanctorum apostoloꝝ cū reuerētia et grādi exultatiōe sepulture recondūt. Mulier quedā nomine iulia luminibus olim cecata: ad sepulchrū eius accessit: vbi cū pstrata cū fide orasset absq̧ mora lumē multorum nox tp̄ib⁹ desideratū recepit. Mulier q̄dā arīa fuit dn̄ica die opans mox diuinit⁹ vberata: vtraq̧ manu ɔtracta est. Illico ante valuas sancte basilice semetipaꝫ psternēs se in oratiōeꝫ dedit cū lachrymis statimq̧ digiti illi⁹ q̄ iā dudū fortit palmis ihęserāt: resoluto rigore pristinā receperūt medelā. Hui⁹ sancti natale celebratꝰ. xvij. kl. septēbris. Sigibert⁹. Anno quoq̧ pnotato clodulph⁹ filius eiusdē sancti arnulphi p⁹ metēsiū ep̄s sctitatē p̄ris imitatꝰ: doda quoq̧ mr̄ ipsius clodulphi treuerꝫ iclusa chr̄o ancillatꝰ. Ealbado angloꝝ rege mortuo earcumbertus fili⁹ eius post eū regnauit annis. xxv [illegible] hic [illegible] quadragesime in anglia legaliter obseruari edixit.

De Imperio Cōstantis: et de miraculis sancti osualdi regis. C. LXXIX.

Anno imperij sui. xxx. heracli⁹ imperator moritur. Constantinus filius eius substituitur. v. iiij mense imperij sui a nouerca sua martina et pyrrho patriarcha veneno extinguitꝰ. et cum filio suo heraclona imperiū arripit. Verū heraclonas absciso sibi naso: et martina mater ei⁹ abscisa lingua exiliantur. et constans qui et constantin⁹ dicitꝰ filius constantini regnauit annis. xxvj. Cepit autē anno dn̄i. dcxliij. Mundi [illegible] iiij. millesimo. dcvj. Huius anno primo osualdus rex nordanhimbrorum a penda merciorū rege perimitꝰ. Helinandus. Huius dextra multarum elemosynarū largitrix. hodie quoq̧ cum brachio et cute et neruis incorrupta iacet. toto reliquo corpore in cineres dissoluto. Excitata rebellione a penda rege merciorum: cum ipse Osualdus super acutam siluam in pectore gereret. Pro animabus fidelium suorum deo supplicabat. huius defuncti brachia cum manibus et capite insatiabilis victoris ira desecta et stipiti sunt impensa. brachia cū manib⁹ adhuc inuiolata pdurāt: q̄ a fratre osuino apud vrbē bembamburch cōposita in scrinio mōstrantꝰ pro miraclo. Caput lindisfarni humatū a fratre: nunc dunelmi esse dicitur inter brachia sancti cuthberti. Ossa reliqui corporis cū regina ostricula vxor Ethelredi regis merciorū filia regis Osuini charitate patrui ducta. bardonio monasterio suo qd̄ est in regione merciorꝫ: nō longe a lincolnia ciuitate inferre vellet. repulerūt eā monachi inuidentes mortuo quietē ossiū: qr sup eos bellico iure regnū acceperat. Sed nocte intēpesta p lucernā de celo sup reliqas emissam vltro petierūt qd̄ ante eiecerāt. ibi ex cadēti sanguine reuiruit cespes: quo sanatus est lunaticus. et quē posti affixum sinuosis anfractib⁹ ignis vitabūdus effugit. Puluisculus lauature reliq̄arū ei⁹. mētis ipotes sanat. super q̄ recentē cruorē susceperat lotura sua sanitatē tribuit desperatis. huius fili⁹ osuinus regnauit post eū annis. xxviij.

De Quibusdā incidētib⁹ illius tp̄is. C. LXXX.

Sigibertus. Eo tp̄e Iudicail rex britonum [illegible] sigeberti [illegible] ergo dn̄i reginulpha sctitate claret in gallia. Heraclius imperator tēplū sibi hierusalē edificat. et qr nullo modo structura cōsistere poterat suggestiōe iudeoꝝ crucē desup montē oliueti tolli impat. et sic structura tēpli stare potuit. Anno cōstātini scd̄o dagobert⁹ rex francoꝝ moritꝰ. de quo p visionē cuidā reuelatū est: q anīa ei⁹ ad iudiciū dei rapta sit. et multis cōtra eā p expoliatiōe ecclesiarū suarū reclamātibus. cū eā iam mali angeli vellent ad penas inferni rape. interuētu sancti martyris parisiēsis dionysij cui ipse maxie deuotus fuerat a penis liberata est. Anno eiusdē tertio scūs Remaclus ordinatꝰ traiectensiū ep̄s. Rodoaldus frater itē et auunculus sancte gertrudis: archiepiscopatuꝫ treuerensem doctrina et sanctitate sua illustrat. Soror quoq̧ eius seuera abbatissa in eadem vrbe

fratris sanctitate non degenerat: anno eiusdem quarto persa quidam simulans se adorare bandurar ammirā saracenorum infixo in ventrem eius gladio peremit eū: anno quinto sanctus furseus in hibernia clarnit: qui peregrinationē pro christo aggressus ad gallias vsq3 peruenit: et a clodoneo rege honorifice susceptus: latiniacū cenobiū fundauit: quē nō multo post fratres sui foillanus et vltanus pari perigrinādi voto secuti: per gallias claruerunt. E quibus foillanus dono gertrudis virginis sponse monasterium postea fundauit: vbi etiam martyrio coronatus quiescit.

De Sacro furseo et primo eius raptu ac reditu. C. LXXXI.

Ex gestis eius. Sic sanct⁹ furseus nobilis genere sed nobilior fide ab īfantia sacerdotib⁹ p diuinā ꝓuidētiā cōmissus et sacris litteris ac monasticis disciplinis erudit⁹: dū3 inē parētes suos sacri vbi semina seminaret quadā die egrotātis molestia corre p⁹ ad paternā domū cōmigrauit. Et dū vesptinalē exorsus ē psalmodiā: orationi intētus haud lōge a domo tenebris subito circūdatus sterit et q̄si iā mortu⁹ ad ꝓximā casam deportat⁹ ē: tūc q̄ttuor man⁹ ad se desup extēsas ꝯspexit: q̄ tenētes illū p brachia pēnis subuolātes illū ex vtraq3 pte sustinebāt: ipse aūt q̄si p caliginē angelica cernēs corpa: tertiū quoq3 se pcedere angelū scuto candido et gladio armatū. Hi tres pari fulgore splēdētes vno īcipiēte canebāt. Ibunt sancti de virtute in vtutē. vi. d. d. in sy. audiebat quoq3 et aliud quasi ignotū cāticū multorū miliū angelorū: vnde et vir pauca poterat ītelligere. Egressus ergo inde verbum dni praedicabat ... [sic] obuiā chro. Tūc vn⁹ ex supnis agminib⁹: armato pcedēti q3 angelo iussit ad corp⁹ virū reducere suāq3 secū debere solicitudinē deferre: tūc vir sanct⁹ se exutū a corpe cognoscēs: et tedio separādi de societatis angelice affect⁹ dixit se ab eis separi noluisse. Cui rīdit angelus. Ad te cōpleta predicta solicitudine suscipiēdū reuertemur tūc cātabāt illū dimidiū versiculū. Videbit deus deorū ī syon. Cuius carminis suauitate letificata aīa qualit̄ ī corp⁹ ītrauit: ītelligere non potuit: tūc circa pullorū cātū: audiuit vba admirātiū sibi circūstātiū. Et dixit eis Quid stupētes sonos indētos emittitis. At illi ordinem referebāt qualiter eo vespe trāseūte vsq3 ad gallorū cantus exanime corpus in medio seruassent: at ille sedēs angelicā claritatē et dulcedinē mēte reuoluēs: de quali solicitudine admonit⁹ fuisset ptractans: mestus erat qd q̄ ei clare exponeret nō erat. Ne reuertētes angeli eū inuenirent impatū: petijsq3 et accepit sacri corporis cōmunionē et sanguinis: et vixit ītirm⁹ die illo et altero. Media vero nocte. iij feria pedibus eius frigore induratis: manibus in oratione extensis: recordās iocundissime visionis: letus mortem excepit.

De Secunda visione eiusdē. C. LXXXII.

Ecidensq3 in lectū quasi somno grauatus audiuit horribilem multitudinis voces clamātiū et illū exire cōpellētiū. Apertis autē oculis nullū nisi tres supradictos angelos. s. duos vtroq3 latere positos: et tertiū armatū ad caput suū videbat: eorūq3 cantica dulcia audiebat. Quibus eū leuantibus vlulatus et clamores demonum per mediū transiens audiuit et vnū ex eis dicentē: antecedamus et ante faciē eius bella moueamus. Tunc vidit nubē nigrā a sinistra parte crispantē et ante faciē eius bellicā aciē constitutā. Demones ignitas sagictas contra eos iactabant: sed angeli scuto extinguebantur: tunc aduersario virū sanctū blasphemāte: et eum in multis accusante angelo autē econtra eū in omnibus defendente respexit vir sanctus vallē tenebrosam sub eo positā: et ignē in aere ardentē. Cūq3 timeret ignē sibi appropinquātē. Dixit ei angelus. Noli timere q2 qd nō accendisti non ardebit in te. Nā ignis iste licet grandis sit et terribilis: tñ sm merita operum singulos examinat: q2 vniuscuiusq3 cupiditas in eo ardebit: tunc vidit angelū precedentē quasi duos muros vtroq3 latere flāmā diuidere: et alios duos vtroq3 latere eū ab igne defendere quattuor quoq3 demonia p ignē volantia bellū horribile in medio ignis construere. Unus autē eū accusans ait. Dona iniquorū recepit. Cui angelus respondit: q2 credidit qd egisset penitentiā. At ille. Ante inquit debuit penitentiā probare et sic fructus suscipere. Sed munera excecant oculos sapientū et subuer. ius. Cui angelus. Iudicetur ante dominū: tunc ille in blasphemiā erupit dicens: vsq3 nūc estimauimus deū veracem esse: at hic homo in terra delicta sua non purgauit: neq3 hic recepit: vbi est ergo iusticia. Cui angelus. Nescis occulta iudicia dei: tandē iudice domino triumphantib⁹ angelis deuictisq3 aduersarijs immensa claritate circūfusus est vir sanctus: angelorū quoq3 choris ꝯcinentib⁹. Nullus labor durus: nullū longū tēpus videri dz quo gloria eternitatis acqrit. Vidit etiā sanctorū bonum agmina aduolantia: eūq3 circūdātia: omniq3 ignis formidine et demonis terrore abiecto: tandē duos venerabiles presules illi⁹ ꝓuincie in qua notus erat q̄ nuper videbant obijsse et ad celestia migrasse: vidi a secreto celi cū ingēti claritate ad se venire q̄ sibi ꝓcepit ad seculū redire. Qui cū taceret huius nūcij tristitia stupefact⁹: aiunt illi Quid times: vnius diei res est quo laboraturus es. Cumq3 eū de modo viuēdi docuissent: et multis sermonib⁹ hortati fuissent: angeli cū agmē celo receptū ē. Illoq3 cū trib⁹ angelis solis ad terrā reuersuro: maximus appropinquabat ignis: sz angelus dni sicut ante mediū ignē diuidēs findebat. Vir aūt vnus ex igne ꝓsiliēs: demonib⁹ illū ꝓicietib⁹ sup humerū eius maxilla sua illi⁹ maxillam expssit: quē vir sanct⁹ cognoscebat eū esse q̄ vestimētū ei ꝓpriū moriēs donauerat: humerūq3 ei⁹ ac maxillā icēdēs: an angelo sancto ī ignē vnde exiuit est proiectus. Tunc diabolus ait. Noli repellere quē ante suscepisti sicut suscepisti bona eius: sic etiā debes esse pticeps penarū eius. Angelus autē domini respondit: nō propter auaritiā: sed ꝓpter animam eius liberandā suscepit: tunc cessante igne: dixit angelus dni ad furseū. Qd incendisti hoc arsit in te: si enī hui⁹ viri in peccatis suis mortui vestimēta nō suscepisses: in corpore tuo pena illius non arderent Praedica ergo omnibus penitentiam.

De Reditu anime eius ad corpus et sequenti conuersatione ipsius. C. LXXXIII.

Is et alijs sermonibus instructus: super tectū ecclesie inter sanctos angelos stans suūq3 corpus considerans: iubet illud cognoscere et resumere: qui cū illud quasi cadauer ignotū timeret: et appropinquare nollet: ait angelus. Noli timere h̄ corpus suscipere qd sine vlla infirmitatis vel vitiorū repugnatiōe: q̄uis inualidū patieris. Cōcupiscētias enī illicitas in hac tribulatiōe superasti: vt vetera ɔtra te nō preualeant. tunc pectore corporis aperiri vidit et intrauit. q̄si ergo de profunda quiete mortis: presente multitudine parentū: vel etiam vicinorum seu clericorū exurrexit humane stultitie magnitudinē ingemiscens arduū et difficilem transitum admirans. Qd autē de viro iniquo sumpsit incendiū inter scapulas et in facie eius apparuit. mirūq3 in modū demonstrabatur in carne quod anima sola sustinuit. Egressus ergo inde verbum dni praedicabat. et ea que viderat vel audierat omnibus gothorū populis praedicabat. Cūq3 omnibus virtutibus clarus: et de his que ad opus praedicationis congrua sunt: iterū ab angelo sācto edoctus: multo tempore in hibernia praedicasset iruentium populorū multitudines non ferens: et aliquos contra se inuidia cōmotos deprehendens discessit peregrinaq3 littora petēs per britāniā in saxoniam transuectus est: vbi a rege sigiberto honorifice susceptus: locum monasterij ab eo sibi traditū accelerauit construere. quo facto ab omni seculi et ipsius monasterij cura alienare se cupiens fratri suo sancto foillano curam eius reliquit. et ipse heremū petijt. vbi cum alio fratre suo vltano per annū philosophatus est. Cum autē quibusdam causis ingruētibus a populo vel rege ad consilium vocatus: imo etiam compulsus: desideratā sibi heremū reliquisset: omnia animo peruigili tractans ad galliarum littora nauigauit. ibiq3 a francorū rege clodoneo honorifice susceptus monasteriū in loco quē vocāt latiniacū ɔstruxit. Nec multo post frib⁹ ordinatis cū rege iter agēs. infirmitate correptus. ad celestia regna migrauit. cuius corpus in villa que parrona dicitur in ecclesia prope altare reuerēter conditur. Constructaq3 ad orientalē partem altaris domuncula. Post quattuor fere annos ibidē a reuerēdis episcopis eligio et autberto īmaculatū sine vlla putredine trāsfert. Huius natale celebrat quarto non. marcij.

De gestis sancti Martini. C. LXXXIIII.

Ugo vbi s̄. Anno quoq3 ꝑnotato Martinus romane eccl'ie. lxxij. ꝑsidet. Ego'tpe cōstās imperator in monochelitarū heresim incideret. sicut et auus ei⁹ heracli⁹. Ꝓpterea Martinus papa celebrauit Rome ꝯciliū: vbi et dānauit oēs praui dogmatis assertores. Sz maxie paulū cōstātinopolitanū falsi noīs pⁱarchā. q̄ recognita idē ɔstās martinū papā cōstantinopolim euocauit. et inde cū exilio apud cersonā relegauit. multos etiā orthodoxorū verberibus et exilijs condemnauit: eo q2 heresi sue nullatenus acquiescere vellent. Ex gestis pontificū. Ipsis diebus direxit impator olimpiū cubiculariū ad regendam italiā. qui romā veniens: inuenit ecclesiā conadunatam. voluitq3 scisma sancte eccl'ie intromittere. et nō illum dipetēs deus permisit q̄ nitebat pficere. Vidēs ergo se a sancta dei catholica eccl'ia superatū. dum ei cōionē porrigeret sctissimus papa. voluit eum interimere. vt demādauerat suo spatario. sed deus excecauit spatarium olimpij exarchi. et nō est permissus videre pontificē qñ exarcho communionē prebuit vel pacē dedit. Qd et postmodū predictus armiger diuersis cum iurādo cōfessus est. Videns ergo olimpius exarch⁹

qꝛ manus domini circuntegebat martinum: necesse habuit secum pontificē ꝯcordare: ⁊ oīa q̄ ei iussa fuerāt eidē sanctissimo viro indicare. Qui facta pace cū sancta dei ecclesia colligēs exercitū: pfectꝰ est siciliā aduersus gētē saracenoꝝ q̄ ibidē inhabitabant. Et peccato faciēte magnus interitus in exercitu romano ꝓuenit: ⁊ post hoc isdeꝫ exarchus morbo interijt: deinde directus est ab imperatore theodorus exarchus cognomēto caliopa cuꝫ theodoro īperiali cubiculario q̄ ⁊ pellurius dicebaꝉ cū iussiōe. Et tollētes sanctissimū martinū papā de ecclesia saluatoris q̄ ⁊ ꝯstātinopolitana noīaꝉ: ꝑduxerūt ꝯstātinopolim: ⁊ nec sic etiā eis acq̄euit. Deinde directꝰ ē sepiꝰ dictꝰ sanctissimꝰ vir ī exiliū ī locū q̄ dicit cersona ⁊ ibidē vt deo placuerit vitā finiuit in pace chr̄i ꝯfessor. q̄ ⁊ multa mirabilia operaꝉ vsqꝫ in hodiernū diē. Depositꝰ est aūt. xv. kl. octobris. Actor. Huiꝰ tñ natale celebratur quarto idus nouembris. Eligibertus. Anno ꝯstātis q̄ ⁊ ꝯstātinus. vj. eligius nouiomi audoenus q̄ ⁊ dado rothomachi clarent epī ⁊ philibertus de herio insula ⁊ richarius pontiuensis: ⁊ geremarus flauiacēsis abbates: angadrisma quoqꝫ sacra virgo secus beluacū: ansegisus etiā filius sancti arnulphi clarebat cui begga soror grimoaldi nupserat. Actor. Uitā beati eligij scripsit sctūs audoenus.

De Sancto eligio nouiomensi: ⁊ de ortu eius. C. LXXXV.

Ex gestis eius. Sic in territorio lemouicensi ortus fuit oriundus pre eucherio: matre vero terrigiaꝰ: quē cū mater adhuc haberet in vtero vidit in somno aq̄lā volātē supra lectū suūꝫ ⁊ se tertio inclamātē: ⁊ ei nescio q̄d ꝓmittētē. Que cū ex voce aquile euigilasset: perterrita nimis: cepit cogitare de somnio q̄d hoc esset. Cūqꝫ postea in partu periclitareꝉ: mādauerūt ad quēdā sanctū virū vt veniret ⁊ oraret ꝓ ea: qui cuꝫ venisset ait illi. Ne timeas mater: qꝛ puer iste sanctꝰ erit: ⁊ magnꝰ in ecclesia: cū aūt esset iuuenis fecit eūꝫ pr̄ suꝰ ab aurificibꝰ erudiri. Et cū iā sciret totā artē illā: ī fraciā venit ⁊ cuidā aurifici q̄ faciebat regi opa se cōiunxit: quodā tpe cū rex perquireret quis sibi sellā de auro ⁊ gemmis pulcherrimam faceret: respondit ei magister sancti eligij se inuenisse artificē: q̄ optime regi faceret quicq̄d vellet. Et accipiēs a rege auri massaꝫ magnā tradidit eligio: qui ex eodē pondere duas sellas pulcherrimas fecit: ⁊ deferens vnā regi alterā penes se detinuit: qua cū oēs mirareꝉ: rex eū copiose remunerauit: tunc eligius alterā ꝓtulit ⁊ regi p̄sentauit: dicēs ꝙ de auri residuo hāc fecisset. Et rex amplius stupefactꝰ quesiuit quomodo eas ex eodem pondere facere potuisset. Bene inquit. Et excreuit fama eligij in curia regis.

De Elemosynis eiꝰ ⁊ miraculis ⁊ habitu eiusdē. C. LXXXVI.

Tantus aūt eligius intātū paupes diligebat: ꝙ de quicquid poterat eis erogabat ⁊ ad redimendos captiuos erogabat: q̄ itātū eū diligebāt ⁊ sequebāꝉ: vt si q̄s sanctū eligium q̄reret: ad domū vallatā paupibꝰ mittereꝉ: q̄dā die dū ꝓpria manu elemosynā daret vnus eoꝝ ꝯtractā habēs manū alterā ad elemosynā extēdit: cui eligiꝰ alterā inq̄t tēde: quā cū ꝓ posse extēderet cepit eā palpare ⁊ extendere ⁊ sic eā oleo vngens sanauit. Quadā etiā die cū totū auꝝ ⁊ argētū suū pauperibꝰ erogasset: veniētibus ⁊ alijs pauperibꝰ nihil habens qđ eis daret: vnū marchā auri quā a quodā vicino suo mutauerat erogauit. Et postmodū veniētibus alijs: non reminiscens quod prius fecerat: iuit ad bursam suam quā prius solicite scrutatus fuerat: ⁊ tunc inuenit vnam marcham auri ⁊ laudans deū pauperibus erogauit. Erat aūt statura prolixus facie rubicundus: cesarie formosus: crine circinatus: angelici vultus simplicis ⁊ prudētis aspectus: aurato ⁊ gēmato in primis habitu nitēs: zonas habens comptas ex auro ⁊ gēmis lineas metallo rutilās: oras sarcharū auro opertas: vestimenta omnia preciosa pluraqꝫ olosericea: ob ostentationem fugiendam: intrinsecus autem ad carnem cilicium: que omnia postea in egentium necessitatibus consumpsit: deinde villosis vestibꝰ vsus est: funiculo cinctus: plerūqꝫ ꝓpter pauperes etiā expoliatus. Cui rex tunc dabat propriū vestimentū ⁊ cingulū: qꝛ sicut animā suā ita illū diligebat: a quo quicq̄d idēꝫ eligius postulabat sine dilatiōe impetrabat ⁊ omnia expendebat in egenos captiuos ⁊ debiles.

De Promotione eius in episcopatum ⁊ miraculis sequentibus. C. LXXXVII.

Tempore autē brunichildis regine vsqꝫ ad tpa dagoberti simoniaca heresis ī gallia viguit: ꝓ q̄ auferēda tūc solicite īuigilabāt eligiꝰ ⁊ audoenus: tūc electꝰ ē eligiꝰ ecclesie nouiomēsi post acharium eiusdē vrbis antistitē: cū quo pariter electus ē ⁊ audoenus sodalis eiꝰ ad ecclesiā rothomagēseꝫ. Prefuit aūt eligiꝰ viromādēsi metropoli: tornacēsi quoqꝫ quondaꝫ regali ciuitati nouiomēsi quoqꝫ ⁊ flādrēsi gādēsi ⁊ corturiacēsi. Habebat aūt statutū locū ī quo certis quibusqꝫ diebꝰ egenos ac debiles ītromittēs deuote illis seruiebat: squalētia capita illis lauās: ac deformē cesariē manu ꝓpria radens potū singulis ⁊ cibū p̄bēs: nudos vestitos dimittēs: qbꝰ exeūtibus alios si adessent intromittebat: quos similiter refouebat. Qđ si plurima turba ꝯflueret aliq̄n cūctis similr̄ faciebat: singulis autē duodecim. sic reficiebat: ipse cū eis hora cōgrua ꝯuescens: ita tñ vt prius singulis aquā manibꝰ funderet: vinū ⁊ panē manu ꝓpria p̄beret: p̄terea obtinuit apud regē: vt oīa dānatorū corpa vbicūqꝫ inuenire posset ꝑ villas vel ciuitates: licētiā haberet de bargis rotis ⁊ laqueis deponere ⁊ sepelire. Delegauitqꝫ ex collegis suis vispiliones qui huic operi insisterēt. Iguꝉ cū esset in comitatu regis in partibꝰ austrie: apud vrbē stratoburgo: inuenit hominē ipso die laqueo vitam finisse cui dū sepultura a comitibꝰ parareꝉ: accessit ⁊ ipse propius ⁊ cepit palpare corpus a summis vsqꝫ ad ima mulcēdo. Cūqꝫ sensisset adesse animā vrbane virtutē facti a se repellēs dixit. O q̄ grande scelus nisi dominus adiuuasset nūc perpetrare poteramus vt corpus hoc humo tegerem?: cū adhuc anima eius in ipso sit: quē resuscitatū iussit vestiri ⁊ pausare: quo audito: insectatores iterū eū ad mortē petebāt: quē vix ab eoꝝ manibꝰ eripuit: ⁊ se ab eius collegio subtraxit ꝓpter vanā gloriā: ⁊ chartā securitatā apud regē īpetrauitꝰ ꝓ eo. In diocesi eius quidā presbyter nimis infamis erat. Quē cū sanctus eligius frequenter corripet: ⁊ ad cōfessionē modis oībus inuitaret: ille semꝑ crimen suū tegebat. Tūc sanctꝰ eligius vidēs ꝙ nihil ꝓficeret eū excommunicauit vt quousqꝫ publice peniteret: nullo modo celebrare presumeret. Presbyter vero negligens: ⁊ episcopi sententiā paruipēdens: post aliquot dies cum vellet celebrare ⁊ altari insisteret: statim ad terram cecidit ⁊ expirauit. Multa autem ⁊ alia miracula in vita fecit: ⁊ adhuc facit.

De Gestis eius circa ecclesias sanctorum reliquias. C. LXXXVIII.

Edificauit in nouiomo monasteriū ancillarū christi. Corpꝰ scī quintini martyris reuelauit ꝑ eū dñs. Suessionis quoqꝫ inuenit sanctos martyres germanos crispū ⁊ crispinianū quos ex quadā cripta ꝓlatos mirifice composuit. Sed ⁊ in beluacensi municipio beatū martyrē lucianū quōdā collegā sancti quintini inuentū similiter transtulit atqꝫ composuit. apud parisius ceciliam illuminauit in ponte. Rursus apud parisiꝰ custos scē columbe nunciauit et ecclesiā suā oī ornatu suo nocte a furibꝰ fuisse spoliatā. tūc eligius pergēs ad oratoriū scē columbe ait. Audi sancta columba q̄ dico. Nouit redemptor meus: nisi cito ornamēta huius tabernaculi furata reduxeris spinis allatis faciam ianuā ita obserari: vt nunq̄ tibi in hoc loco veneratio prebeatur ab hodie. Quo dicto discessit. Sequēti die custos maturius surgens: inuenit omnia vela vsqꝫ ad minimā pallam: sicut prius fuerant restituta. Hec sunt autē sepulchra: q̄ auro argēto ⁊ gēmis fabricauit: germani: seuerini piatonis quintini: luciani: genouefe: columbe: maximiani: ⁊ iuliani: ⁊ precipue hui martini thuronis: dagoberto rege impensas prebēte: necnon ⁊ tumbā sancti briccionis ⁊ aliam vbi corpus beati martini sedum iacuerat ⁊ mausoleū scī dionysij martyris parisius ciuitate ⁊ tugurū sup ipꝫ marmoreū miro ope auro ⁊ gēmis. Criptā quoqꝫ ⁊ ipēs de fronde ⁊ axeo in circuitu throni altaris auro operuit. Mortuus ē autē anno vite sue. lxx. Qui cū anno reuoluto de loco suo trāsferreꝉ ita pulcher ⁊ incorruptus inuētus est: vt semꝑ vixisse in tumulo pareret. ⁊ qđ mirabilius est: barba ⁊ capilli tpe obitus sui rasi miro modū creuisse in tumulo videbanꝉ. Actor. Nūc de inuētione scī Quintini qđ huc usqꝫ distulimꝰ prosequamur.

De Translatione corporis sancti Quintini martyris. C. LXXXIX.

Ex libro translatiōis. Clericus q̄dā noie maurinꝰ sepiꝰ iactitare solebat se ⁊ martyris loci nosse: ⁊ illū sine mutatiōe īuenire posse. Qđ cū auditoribꝰ ꝓbare gestiret. facti sui piculū aggressus ē. sūptoqꝫ ligone: hū pauimentū basilice martyris violare p̄sūpsit. manubriū ligonis infixū suis manibꝰ adhesit. qđ cū nec dimitti nec auferri posset. ceperūt manꝰ cōputrescere. vermibusqꝫ scaturire. q̄ pena mulctatꝰ sequēti die miserabiliter defecit. Hinc tātus pauor ī cūctis excreuit vt nemo post hūc q̄uis ꝓbatissime fuit vite p̄ter scm̄ Eligiū nouiomensem epm̄ huiꝰ negociū tētaret p̄sumere. Is q̄ppe pontifex factꝰ prefati martyris locū cepit frequētare. Unde ⁊ diuina doctus reuelatiōe. triduanū ieiuniū cū lachrymis peragens: ⁊ attētius orans. in loco vbi de inuentione corporis suspicio nulla esse poterat. sanctus manibꝰ sarculo effodere cepit. ibiqꝫ tumbā veterrimā tegentē cor/

pus factum inuenit. Quo terebrato: tãtus odor paradisi cũ immani lumine ex eo ꝓdijt ꝙ etiã ipse pontifex p splẽdore luminis ⁊ fragrã tia odoris attonitus vix subsistere potuit. Nã ⁊ glob⁹ luminis q̃ ex mausoleo ictu ferientis prodijt: tã immẽsum splendorẽ edidit vt noctẽ illã valde tenebrosam q̃ iam media trãsacta erat p plurimã ꝑtin ne partẽ in claritatẽ diei verteret. Unde multi de stratis suis cõsur gentes ad opus seruile sicut in die ex more ire festinabant: sed procedente tẽpore claritatis q̃ ꝓ re signifera fulsit dato signo recessit. Tũc sanct⁹ eligius corpus sacrũ cũ gaudio lachrymabili deosculans: reliquias sibi vndecũq; voluit segregauit: ex quib⁹ etiã multa loca condiuit: medelãq; diuersis morbis eas impartiẽdo prebuit: dentes etiam ꝓ medela languẽtiũ ex maxilla abstulit: quod dũ faceret ex radice vnius dentis gutta sanguinis exiuit: deinde corpus sanctũ cũ diligẽtia sũma olosserico obuolutũ: retro altare trãsposuit: tubãq; ex auro ⁊ argẽto ac gẽmis miro opere desup fabricauit: ecclesiã quoq; q̃ exigua erat ampliatam decorauit.

¶ De Miraculis p eũdẽ martyrẽ ostẽsis. C. XC.

Latro quidã equũ presbyteri cũ furtim abstulisset inuentus a presbytero iudici manifestat: apprehensusq; ⁊ vinctus opus suũ confitens patibulo adiudicat. Sed presbyter metuẽs ne ob dãni sui causam anima hõis auferret: iudicẽ deprecatus est: vt concessa illi vita reus absolueret dicẽs sibi iã esse satisfactũ: ꝙ p tot genera tormentoꝝ latro q̃ gesserat declarasset. Seueritas aũt iudicis nullis ꝑcib⁹ inflecti potuit: sꝫ reũ patibulo iudicauit: tũc presbyter ꝓstratus ad beati martyris tumulũ: suppliciter eũ precabat: vt pauperẽ illũ quẽ aspiritas humane neq̃cie absoluere renuit: ipse de morte clementer eripet ne sibi hoc in obprobriũ fieret: si p eius accusationẽ homo moreret: H eo cũ lachrymis deprecãte: disruptis vinculis patibuli: reus ad terrã ruit: qḋ audiẽs iudex timore ꝑterrit⁹: ⁊ diuinã admirans virtutẽ: nihil ei vltra nocere ꝑsumpsit: hoc narrat gregorius thuronensis. Fuit q̃dã nobilis ⁊ diues noie mulericus q̃ p superbiã ⁊ morũ intẽperantiam deũ offendebat: sed eũ sanct⁹ q̃ntinus sepe admonẽs insomnis ei⁹ ꝑtinaciã redarguebat. Qui cũ nollet acquiescere monitori: quadam eũ nocte verberib⁹ attigit: ipsamq; cedẽ vt omni populo ostẽderet ꝑcepit: tũc ille ꝓuis coactus palã oĩbus vulnera ostẽdit: deinde ꝯuersus ab errore suo: multa donaria in eadẽ basilica obtulit. Alter falsus testis noie bernuin⁹ in reb⁹ ipsi⁹ eccl'ie beati martyris falsum ferebat testimoniũ volẽs quẽdã siluã de ꝑdio rogando penit⁹ auferre: quẽ sctũs martyr i somnis redarguit: apprehẽdẽsq; nasũ ei⁹ falsatorẽ ꝓclamauit: ad qḋ dictũ ipe expgefact⁹: pedib⁹ calciat⁹ cũ faciẽ suã aq̃ lauare debẽt accersita ꝯiuge: cepit ei explanare q̃d i sõnis vidisset. Ut aũt ꝑuẽtũ ẽ ad h q̃liẽ ipe martyr nasũ ei⁹ tenẽs falsatorẽ eũ vocauit extẽta manu nasũ suũ cesũ recepit: statimq; in vase quo aq̃ de manib⁹ eius diffluebat cecidit: q̃ nimiũ territ⁹: ad palatiũ quo ipa die pro ꝓfata silua deberet ire distulit: nec tñ hoc supplicio coercit⁹: isup ob supbie fastũ aureũ sibi nasum fabricare: cathenulisq; aureis aptare conatus est: quẽ iterũ idẽ sanct⁹ visu admonuit dicẽs. Nõne tibi naturalẽ abstuli nasũ vt te oib⁹ monstrarẽ falsum testimoniũ dixisse. Et nũc ob supbiã ausus es aureũ supponere. Uade nunc proice illũ abs te ⁊ cunctis innotescere stude te falsum testimoniũ ꝓtulisse. Ob iudiciũ q̃ fidei nasus ipse ex auro multis dieb⁹ ad memoriã futuroꝝ ibidem seruatus mansit.

¶ De Sancto andoeno rotbomagensi ⁊ bonis eius initijs. C. XCI.

Ex gestis eius. Sanctus vero audoenus quondam oppido [illegible] oriundus: cũ duob⁹ fratrib⁹ adone ⁊ radone: sctõ colũbano a mr̃e ad bñdicẽdũ ẽ oblat⁹. Qui futuroꝝ ꝓsci⁹ ĩfantulos bñdixit: eosq; futuros ⁊ christiane religiõis ꝟtutib⁹ eximios ⁊ honorib⁹ seculi claros: spũ ꝓphetico ꝑdixit: nec incassũ. Mox enĩ vt pubescere ceperũt: pmũ lothario regi: deinde dagoberto in cũctis gratissimi inuẽti sũt: deniq; ꝓmogenit⁹ noie ado mũdũ spnẽs: monasticã vitã petijt. Rado vero thesauroꝝ regaliũ ꝓcuratoꝝ effectus: iusto eos ordine dispẽsauit ⁊ custodiuit. Sanct⁹ vero audoenus q̃ ⁊ dado: sigillũ vel anulũ regis custodiebat: ad cui⁹ nutũ cuncta palatina negocia gerebant. Regẽ quoq; assidue hortabat vt regẽ omniũ chr̃m sine quo nullus regnat pie coleret: subiectoꝝ sibi populoꝝ sociũ magisq̃ dñm se putaret: subditis parceret: superbos debellaret. Tũc etiã sanctus eligius mirandus virtutibus in aula regis fulgebat: hisq; duobus cor vnũ ⁊ anima vna erat. A quibus cuncti francoꝝ proceres sumebãt exẽpla christiane religionis ⁊ hauriebãt monita doctrine salutaris. Hi sub habitu seculari militabãt eterno regi. Itaq; sanctus audoenus sepissime vestib⁹ ꝑciosis: ⁊ aureo precinct⁹ baltheo foris vtebatur: ⁊ subtus cilicio caro tegebatur. Persistebat infatigabiliter in orationib⁹: in ieiunijs: vigilijs: ⁊ diuina lectiõe in pauperiꝫ ĩfirmoꝝ ministerio: ⁊ hospitũ susceptiõe: in ꝓprio quoq; patrimonio monasteriũ ꝯstruxit: qḋ ⁊ possessiõib⁹ opimis ⁊ ornamẽtis ecclesiasticis: ⁊ libris ac diuersis reb⁹ ad dei seruitiũ ꝑtinẽtib⁹ deuot⁹ ĩpleuit. Ibiq; sanctoꝝ monachoꝝ multitudinẽ ꝯgregauit: eisq; sanctũ agilũ ex sancti colũbani discipulis abbatẽ ꝑposuit. Cũ ⁊ ipse vellet abiectis seculi dignitatib⁹ soli deo: in mõasterio seruire: resistebat rex ⁊ optimates eius dicẽtes eũ potius vtilitati pluriumoꝝ debere cõsulere q̃ sue tñ singularitati satisfacere: deniq; iussu regali multisq; religiosis suadentibus tonsuram clericatus accepit: vno eodem tempore viro dei eligio comam deponente.

¶ De Electiõe eius ⁊ peregrinatiõe ⁊ reditu. C. XCII.

Interea defuncto sctõ romano rothomagẽsi epo: sanct⁹ audoenus oĩum ꝯsensu eligit: ⁊ lꝫ humiliť renitẽs ĩ cathedra ꝯstituit: q̃ etiã sciẽs sub quãto ꝑiculo neophitus ordinet: ⁊ nõ statĩ sacrũ ordinẽ sumere ꝑsumpsit: sꝫ relicta sede ad ꝑdicãdũ ꝟbũ dei gẽtib⁹ longe positis exul efficit. Cũq; in hispanijs reppisset pplos nimia siccitate iã diu laborasse: iã enĩ septẽ annos absq; pluuia trãsierãt ꝓstrauitq; se in oratiõe. Statim tãta pluuie abũdãtia sequit: vt priorẽ penuriã recõpẽsare videret. Confortato igit hispaniarũ populo fide: verbo miraculo: reuertens ad sedem propriã: in andegauensi regione quẽdã pauperculũ obuiũ habuit: q̃ cũ dominica die cõtra vsum ecclasticũ opus seruile exerceret: ⁊ in mola farinã cõficeret. manum q̃ molã rotabat aridã subito ⁊ sibi inutilẽ offendit. nam ⁊ pollex ad supiora manus ita astrictus est vt sanguis in ipsa figura pollicis exiret. ipsũ lignũ quo mola rotabat inter pollicẽ ⁊ palmã tã stricte tenebat. vt auelli nullaten⁹ posset ꝓcidẽs q̃ paup ad genua sci miseriam suã deplorat ⁊ reatũ suũ cõfitet. At ille signũ crucis manu ei⁹ ĩpressit: ⁊ cõsuetudini ꝓstine deseruire ꝑcepit pauperculũ admonẽs dñicis dieb⁹ ⁊ festiuis magis ad ecclesiã venire ⁊ verbũ dei audire q̃ꝫ molam rotare: aut vllum opus seruile exercere sine summa necessitate. Cum itaq; rothomagum puenisset: sub vno die ordinati sunt pariť audoenus eiusdẽ vrbis epo. Suscepto igit episcopatu multis virtutibus claruit. corde humilis. vultu grauis. doctrina precipuus deuotione armatus. in colloquio sapiẽs. in cõsilio prudẽs. in corrigendo vehemẽs. in diligẽdo ardens. in aduersis patiens. abstinẽtie rigorẽ pallida demõstrabãt. maxille lachrymis humecte cõtritionẽ cordis indicabãt lactea colla circuli ferrei premebãt ventrẽ ⁊ brachia ferrũ eque cõstringebat. ipsius etiã lecti cõgeries. non ex mollib⁹ plumis pictisve tapetis: sed ex aspis cõstruebat virgultis. Et sepissime in cubiculo lux ĩmensa celit⁹ emissa a discipulis ei⁹ visa est. voces quoq; angelice cũ eo colloquẽtes audiebant.

¶ Iterũ De miraculis eiusdẽ. C. XCIII.

Interea [illegible] q̃ [illegible] ⁊ seculari dignitate ꝑpollẽs. iudicio dei morbo ꝑcussus acerbo. in extasi mẽtis iam pene mortuus rapit. multaq; ĩfernalis supplicij tormẽta cõtẽplant. sed a btõ audoeno visitabat. q̃ orationẽ fũdẽs bñdictionẽ sup eũ dedit. eũq; ꝓstine sanitati reddidit: ꝑcipiẽs vt illũ locũ in quo iacebat deo cõsecraret. Et ne tãti põtificij admonitio cassa fieret iterũ moneret a btã eulalia: vt iuxta põtificis iussionẽ in eodẽ predio q̃ vocabat fiscan⁹ vbi dudũ iacuerat: cenobiũ ꝯstrui faciat. ⁊ vt in h mũdo adhuc. xx. annos habere debeat meruit audire. Quodã tpe cũ vir scũs parrochiã suã predicãdo lustraret: ⁊ p locũ q̃ nũc crux christi sci audoeni dicit: iter ageret. curru sedens. Non enim (iam nimio senio fessus) est equo vehi poterat. muli qui currum trahebant: subito substiterunt. quos auriga percutiens: nullatenus a loco auellere potuit. Sentiens autem vir dei nutu dei animalia manere immobilia: extemplo oculos ad celum reflexit: ac vexillũ crucis amplo splendore micans aspexit. cũq; spũ sibi reuelante intelligeret: ꝙ eũdẽ locũ ad sibi seruiẽdũ dñs elegisset: subito ꝯuersus quẽdã arantẽ vidit. cui⁹ stimulũ sumẽs signũ crucis expressit. eaq; defixa ĩ terra: scõꝝ etiã reliquijs suppositis discessit. cũq; sol occumberet: columna ignea in ipso loco per totam noctẽ visa est. cui⁹ splendor solis claritatẽ vincere videbat: ⁊ a totius ꝓuincie hoĩb⁹ cernebat. Itaq; cõfluebat illuc multitudo pploꝝ: dño vota sua offerentiũ. ibiq; diuersis languorib⁹ detenti sanabant. Illic igit beatus leufredus ecclesiam cõstruxit: que dedicata est in honore sancte crucis ⁊ sancti audoeni põtificis. ibiq; multitudo monachoꝝ regulariter vsq; hodie deseruit deo. Alia vice transiens vir sanctus iuxta insulam beluonicã accedens paululũ se dixit requiescere velle in loco diuino vtiq; admonitus oraculo. cumq; sopore tenet: angelicis alloquijs fruit. ⁊ in eodẽ

loco basilicam sancti stephani ꝓthomartyris vt edificet ꝑdocet. Reuersito itaqꝫ ausberto q̃ tũc fontinelle cenobio abbas ꝑerat: in cuiꝰ territorio e idẽ locus e se mādet. hoc negocio patrādũ impacti t idẽ apostoloꝝ limina rome visitās: singulis apostoloꝝ ⁊ martyrũ memorie se ꝓsternẽs tā ꝑ se q̃ ꝑ pace ecclesie ꝑces obtulit: lachrymas tñ magis q̃ verba fudit. Deniqꝫ ad ꝯfessiõez beati petri apl̃i cũ hũc versuz incipet: exultabũt sancti in glĩa: diuinitꝰ respõsum est: letabunt in cubilibꝰ suis: q̃ cũ p.xj. annos iā mutũ obuiũ habuit: cuius capiti signũ crucis impressit: ⁊ linguā tacētē loq̃ ꝯtinuo fecit. Exinde ꝑplis pauo ꝯscũbẽtibꝰ pacis federe sociatis ad vrbẽ virdunẽsem venit: vbi cum ecclesiā igredit: mulier quedā a spũ imũdo vexata: frẽdẽsq̃ dẽtibꝰ virũ dei rapido cursu inuadere nitebat: q̃ caput, eiꝰ manu strinxit: ⁊ illico demonẽ eiecit: sanãq̃ parẽtibꝰ. xliiij. annis ecclesiā rothomagẽsem rexit: ⁊ .xc. habens annũ ad deũ migrauit in nocti [illegible] sacratissimũ corpus tā aliēnũ inuentũ est ab omni corruptiõe q̃ primũ viuens decoratũ est virginitate.

¶ De Sancto philiberto abbate. C. XCIIII.

Ex gestis eius. Sācꝰ quoqꝫ philibertus [illegible] bone indolis adolescēs regi dagoberto nũciatus: aduocat in palatiũ: receptusqꝫ in ordine nobiliũ: adeptꝰ ẽ audoeni optimatis cõsortiũ: q̃ sub aureo baltheo deũ valde diligẽs postmodũ presul gẽtibꝰ vite meritis cathedrā subijt rothomagẽsiũ ciuitatis. Cũ aũt esset philibertꝰ annoꝝ .xx. diuina ꝑcepta audiẽs elegit chr̃i discipulꝰ fieri. Agnitoqꝫ dei milite agilo q̃ ꝑerat resbacẽsi cenobio: illuc veniẽs comā deposuit: oĩbusq̃ suis in elemosynas erogatis iugũ chr̃i suaue suscepit: vbi cũ multo religiõis ⁊ abstinẽtie culmine excresceret: ita vt viris ꝑfectioribꝰ imitabilis fieret: antiquus hostis inuidens pulsare eiꝰ aĩum cepit vt ampliora edulia sumeret: sed dei nutu detectꝰ: viro dei ꝑ somnũ est ostensum: nā cũ quadā nocte fuisset cibo refectꝰ ille vẽtrẽ eiꝰ palpare cepit ⁊ dicere. Nõ ħ bene. Tũc ille inimici iacula cognoscẽs: rigorẽ abstinẽtie cepit triplicare: ⁊ ꝯ arma tyrāni dei auxiliũ iplorare. Cũq̃ singulis noctibꝰ ecclesiā frequẽtaret: in tribꝰ se ꝯ ipsum tẽtationibꝰ diuus anguis erexit. Nā vrsi specie eũ intra ecclesiā tẽtauit ꝑmũ terreret: ⁊ nocte alia de ferro candelabrũ visus est eũ trāsfigere: ⁊ nocte tertia hostiũ ecclesie expansis brachijs voluit ꝓhibere. Sꝫ oĩa eius machinamẽta philibertꝰ expulit virtute diuina ꝑ sancte crucis idagia. Cũ aũt beatꝰ agilus obijsset in chr̃o: fratrũ ꝯsensu philibertꝰ regiminis curā suscepit: cepitq̃ domũ sibi traditā strenue gubernare: nullius ꝑsonā accipe inuẽta vitia radicitꝰ extirpare: tũc q̃dā e fratribꝰ assũpta rebellione: sanctũ dei de ecclesia ꝑsumpserũt extrahere. Sꝫ vltrix manus dñi h̃ ipunitũ nõ ꝑtulit. Nā vnus ex eis ictu fulguris interijt: alius etiā more arrij in sterq̃liniũ oĩa intestina sua deposuit: idignãq̃ vitā digna morte finiuit: reliq̃ timore perculsi: veniā petẽtes eũ studuerũt reuocare: ⁊ deinceps cuz charitatis studio obedire: cũq̃ deꝰ in corde eiꝰ posuisset: vt ex ꝓprio labore tẽplũ dñõ fabricaret: a rege frācoꝝ clodoueo ⁊ bathilde regina suggestiõe supplici: locũ in pago rhothomagẽsi gemeticũ appellatuz obtinuit: vbi nobile ꝯstruxit cenobiũ.

¶ Adhuc de miraculis eiusdẽ. C. XCV.

Cum aũt ꝑ causa monasterij ad ebroinũ frācorũ ꝓncipẽ vellet quẽdā monachũ destinare: inueniẽs eũ valida febre ꝓstratũ: iniunxit ei cũm obediẽtie in virtute chr̃i vada inquiẽs ⁊ reuertere ⁊ amplius noli febricitare: q̃ stati sanꝰ effectꝰ iussa cõpleuit. Sicq̃ sermo viri dei ⁊ causaz obtinuit ⁊ morbũ fugauit. Aliqñ pijssius exigẽte causa discordie ꝑrexit pacẽ reformare: obtento qõ voluit latro guantos eius furari presumpsit: quos ille in crastino nõ inueniens: more solito patientiā tenuit. Sed infelix ille percussus a dñõ: furtũ qõ fecerat patefecit: ardere se eiulãs clamabat ⁊ aliud loq̃ nõ poterat: nisi extẽtis brachijs suũ cũ furto abscõdito demõstrabat: illo morte mulctato: ciues ad sanctũ cenobiũ reportauerũt. Quadā nocte cuz in basilica sancti petri vigilaret ⁊ psalleret: quidā monachus qui interius vigilabat: repẽte ꝯspexit: ⁊ tanq̃ duas fulgẽtes lampades oculos illius [illegible] lachrymarum vbertum gratia ꝯcessa. Maximũq̃ illi studiũ erat vt antea cibũ non sumeret: q̃ eũ dñõ ꝑ cõpũctiõis gratiā visitaret: cũ aũt vnus ex monachis venisset ad extremũ mortis mutus effectus est labijs: ad quaz vir dei ingressus: blãdiẽs cepit fundere: vt si haberet occultũ facinus vnde penitẽtiā nõ egisset manũ eius stringeret: qõ cũ ille fecisset: vir dei ecclesiaz sancte marie ingressus: cepit exorare dñm vt linguaz egro redderet: ne ꝑ abscõso crimine aĩaz eius in baratrũ hostijs submergeret: cũq̃ de oratiõe surgeret: ei frater alius nũciauit q̃ eger loq̃ posset ⁊ cõfessionẽ dari satagaret: qõ ⁊ factũ est. Nā ꝯfessiõe data recepta penitẽtia: tradidit animam. Quadaz vero die dum messem fratres succiderẽt ⁊ manipulos sparsim ꝑ agros iacerẽt: tempestas frendẽs intonat ⁊ ne labores fratres perderent: vir sanctus extensis brachijs dñm inclinauit: quo ab oratione surgente: diuina virtute tẽpestatẽq̃ abstulit ⁊ in duabus ꝑtibꝰ diuisam effugauit: moxq̃ serenitate reddita: monachos in laudis dei preconia concitauit. Quedam religiosa femina pinnemo in villa virũ dei in ꝓpriā ediculā recepit rogans eũ vt cellariũ ingredi ⁊ vas vinariũ qõ tonna dicit benedicere: ⁊ in eadẽ domo refectiõe parata dignaret ea nocte cõmanere. Quo obtẽto cũ in honore sancti cuncti habitatores vel etiā hospites domꝰ illius sufficiẽt largi ꝑpinati illo maturius discedẽte predicta femina ingressa cellariũ ita vas ipsum reppit plenũ: ac si ex eo nihil fuisset expẽsuz. Cũ autẽ viroꝝ creuisset in monasterio multitudo: cõstruxit feminarũ monasteriũ noĩe pauliacũ: decẽ miliaribꝰ a gemetico sequestratũ. Tandeꝫ flentibꝰ ꝑplis: gaudentibꝰ angelis anima sancta de mundi ludibrio migrauit ad chr̃istũ xiiij. kl̃. septemb.

¶ De Sancto richario pontiuẽsi. C. XCVI.

Ex gestis eiꝰ. Sācꝰ ẽo richariꝰ natꝰ ẽ i villa cẽtula ꝓuincie põtiue: q̃ de rustico factꝰ ẽ vir religiõe notissimꝰ: ꝯuersus ẽ ad magnā religionẽ ꝑ chaldeorũ sacerdotẽ quẽ d̃ hibernia veniẽtẽ hospicio suscepit: vescebat pane ordeaceo cinẽ cõmixto: ⁊ aq̃ cũ lachrymis tẽperata. Leprosos balneis fouebat: ⁊ eadẽ post ipsos intrabat: predicauit in britannia. Rex dagobertus eũ visitās: oratiõibꝰ eiꝰ se cõmẽdauit quẽ ipse famulus dei vtrinq̃ ⁊ scita ie sue bñdictione roborauit. ⁊ sacerdotali auctoritate libera voce castigauit: denũciās ei ne in seculari superbiret potẽtia. ne in fugitiuis speraret diuitijs. ne etiā vanis adulātiũ extolleret rumoribꝰ: sꝫ magis dei timeret potẽtiā: illiusq̃ imẽsam laudaret gloriā ⁊ humanā potentiā: vel gloriā nullā putaret: q̃ subito sic spuma sup aquā vẽto tẽtationis flāte euanescit. ⁊ illa magis timẽdo cogitaret: q: potẽtes potenter tor. pa. ⁊ cui plus datꝰ plus exiget ab eo. ⁊ cui vix sufficit ꝑ se solo rõnẽ reddẽ: quõ poterit ꝑ tāti milibꝰ ꝑpl̃i cõmissis. q̃ castigatiõe rex vt fuit sapiẽtissimꝰ benignissime suscepta cõgaudẽs de eiꝰ libera veritati fiducia: sacerdotẽ chr̃isti secũ ad ꝯuiuia venire rogauit. q̃ vt ꝑdicationis nāciscerẽ occasionẽ: venit cũ rege ad mẽsā. totaq̃ die illa ⁊ nocte inter eplas leititie vbi dapes salutiferas cõuiuijs suis ministrauit. Exinde sācꝰ dei q̃ ab hoibꝰ venerabat hoies fugere meditabat. Cui gisilmarus vir illustri ⁊ christiane religionis deuotus amator: simul ⁊ mauroncius nobil quidā vir ⁊ terrarũ vel siluarũ ad regẽ pertinentiũ seruitor: prebuerũt locũ manẽdi in silua chrisiacense. quā vir dei habitationẽ cũ solo cõmilitone est ingressus. paruo tamen tuguriunculo vilissimo opere facto contẽtus: vt habitatio vite conueniret. At mihi tanta se mortificatione carnis castigauit: vt vix ossa arentis dissipatis ꝯiũcturis adhererẽt. ⁊ tremẽtia baculo regente vestigia difficile moueret. ac mẽte seculo maior sola celestia semper cogitaret illum quotidie vincens in heremo: a quo adam olim nectus est in paradiso. Nec clausa heremi angustia: lucis columna latere potuit: quin magis sui fulgoris radijs longe lateq̃ innotuit. quapropẽ vndiq̃ ad hoiem dei diuersi fatigati infirmitatibus cõfluxerũt. quos sanctaꝝ medicinis orationũ sanauit: oẽsq̃ ad se quocũq̃ morbo afflictos veniẽtes vel tristitie cuiuslibet rancore angustiatos: sanos ⁊ hilares domũ remeare fecit.

¶ De Obitu eius ⁊ miraculis sequẽtibus. C. XCVII.

Prescius diei euocatiõis sue dum salutifero corporis chr̃isti ⁊ sãguinis viatico suũ iter muniuit. Iter gratiaꝝ actiões ⁊ vba orõnis spũz emisit: positusq̃ est in sepulcro a discipulo i loco vbi ipe ꝑceperat. Sꝫ mirũ dictu iter exeq̃as paternas subito discipulus sopore oppressus. vidit in visu q̃si raptꝰ esset in aulā splendidissimā dignitate decore pulcherrimā: imo visibili luce clariorẽ. In qua beatũ Richariũ preclaro ⁊ hilari vultu vidit habitantẽ: sibiq̃ loquentẽ Ecce frater Sigobarde qualem mãsionẽ preparauit mihi deus. ꝑ vili quā habui in terra pulcherrimā in celo pro cõtemptibili gloriosam pro obscura lucidissimam: ⁊ pro fumosa omni suauitate renitẽtem: qui euigilans letior opus exequiarum perfecit. deo prouidente vt filius consolaret ⁊ patris gloria ostẽderetur. Nõ multo post fratres a centula monasterio. cũ sancto abbate Ocialdo viro religioso etiaz ⁊ successore venerũt. ⁊ corpus sancti Richarij tulerunt ⁊ posuerũt in loco quo ⁊ nũc cũ magna meritoꝝ gloria requiescit. ibi ꝑstante deo ꝑ serui sui reliquias noua sepius audiunt miracula geri. Quidā igit cõtractꝰ. corpe debilis: sed fide robustus. frequẽtabat orando sancti dei sepulchrũ qui optatā subito sanitatẽ recepit. Sed ⁊ multi demoniaci ad corpus sancti dei suorũ obsequio deducti liberabãtur.

Quodā vero tpe vinculati ⁊ cathenati quidam ꝑ philosophicas dū ducerent strată q̄ ꝓpe ecclesiā beati richarij iacet: q̄ dū eminus ad viri sancti venerūt tēplū voce magna clamare ceperūt: sancte richari solue nos: ⁊ statim ruptis vinculis soluti sūt oēs. Itē clades magna q̄ vocat panocula vel venenosa lacerta longe lateq̄ morte amara habitatores iterfecit terre: ⁊ vix aliq̄s ab ea tact⁹ viuus euasit ꝑcussus q̄ꝫ ea peste: q̄dā e fratrib⁹ sancti richarij: q̄ lꝫ mortē timeret ꝑp cladē: vitā tñ nō desꝑauit ꝑp patronū. Et quasi ad certa suffragia comitātibus fratrib⁹ cucurrit ad sepulchrū serui dei ibiq̄ꝫ cōmuniter oratione facta ⁊ ipse liberat⁹ est a morte: ⁊ oēs defensi sunt a plaga: nec aliq̄s ex illis fratrib⁹ mortifera cladis illius vastatiōe ꝑcussus est. Huius natale celebrat᷑ quarto kl̄. maij.

¶ De sancto geremaro abbate flauiacēsi. C. XCVIII

Ex gestis eius. Sāct⁹ quoq̄ꝫ geremarus villa guarlāra q̄ sita ē i cōfinio beluacēsiū sup fluuiū itera ortus ē. Genitor ei⁹ noīe rigobert⁹: ⁊ genitrix illi⁹ noīe aga ex gēte francoꝝ nobilis erāt. Et nō erat eis filī⁹ nisi beat⁹ geremarus. Post quoꝝ mortē magis ac magis i chr̄i amore exardescēs: nō cessabat substātiā suā erogare pauperib⁹. Suscepit a beato andoeno monachalē habitū ⁊ instruct⁹ celestib⁹ disciplinis: missus ē in mōasteriū pētalli vocabulo noīatū. Erat aūt in eodē monasterio multitudo magna monachoꝝ. Cui. s. ad regēdū pat᷑ geremarus ↄstitutus erat. Fuerūt ibi nōnulli malitiosi ⁊ ipij: q̄ nolētes recipe p̄dicationē eius: ceperūt tractare de morte ipsius. Erat aūt illi ↄsuetudo in p̄mo gallicātu ad laudes dei surgere: ⁊ vsq̄ꝫ ad crepusculū lucis in dei laudib⁹ noctē pu̇igilē ducere. Cōpleto autē officio suo reuertebat᷑ in dormitoriū: at illi ꝑerui ↄsiliij iter se acceperūt vt cultellū sub lectisternijs ponerēt: vt sanct⁹ vir rediēs ab ecclesia sup cultellū se cū ipetu corpis iniceret: ⁊ sic semetip̄m interficeret qđ ⁊ fecerūt. Manubriū cultelli solo defixerunt: acumē vo ferri nudū in aeris spaciū erexerūt. Reuertēs beatus geremarus ad lectū spiritusancto adhortāte: fecit hoc qđ solitus nō erat facere tetigit manu lectū: ⁊ circūducens manu inuenit qđ erat abscōditū. Statim vt sensit fraudē esse paratā relicto lectulo reuersus est ad monasteriū. Et qđ superat noctis dei amicus lachrymas fundēs in hymnis ⁊ laudib⁹ duxit ⁊ mane p̄mo rē q̄ ei ↄtigerat nemini indicauit. Tertia vo hora diei in capitulo ante pedes oium ꝓstrat⁹ rogauit: vt a pastorali cura illū absoluerēt: ⁊ meliorē quēcūq̄ꝫ vellēt preꝫ sup se eligerēt. Illi aūt nolebāt: sꝫ magis ac magi petebāt vt eos nō desereret. Pergēs ergo ad sanctū andoenū: sic allocut⁹ ē. Deꝑcor te sancte pater vt locū mihi ad habitanduꝫ tuis p̄cibus demonstres. Confido eni q̄ deus te exaudiet. Tertia autē nocte in ieiunijs ⁊ orationib⁹ positis apparuit ꝑ visuꝫ vtrisq̄ꝫ angelus dñi dicēs. Ite ad locū q̄ flauiacus nūcupat᷑ ⁊ ibi inuenietis desideriū vestrū: mane autē facto retulit vterq̄ꝫ qđ viderat. Et gratias agētes dño tendunt ad dñm. Ecce aūt nebula descēdit de celo ⁊ circūdedit totū locū vbi cōstruēdū erat monasteriū. Et cū nebula supna vox dicēs. xl. anni euoluti sunt ex quo dñs hunc locū benedixit ⁊ sanctificauit: ⁊ fideli suo geremaro. Cūq̄ꝫ obtutus suos in aspectu nebule defigerent: statim ab aspectibus eoꝝ sublata est. Ex eadē aūt nebula in circuitu loci quasi quedam virga geometricalis ros totum locum circundans remansit. Beatus autem andoenus accipiens virgam in manu: per vestigium nebule mensus est plateam in circuitu vbi ecclesia edificaret᷑ vbi officine construerentur ⁊ cetera monachoꝝ vite vtilia: vt non esset monachis necessitas vagandi foras.

¶ De sancta angadrisma virgine. C. XCIX.

Ex gestis sancti ausberti. Sancta quoq̄ꝫ angadrisma filia fuit illustris roberti q̄ ꝓ generosa stirpe p̄duct⁹ gerulus fuit anuli regis lotharij. Hāc religiosissimā virginē illustris suuin⁹ a p̄fato roberto expetijt: volēs eā ausberto filio suo sociari. Quo. s. roberto p̄bēte assensum a casto iuuene casta desponde᷑ ⁊ puella. Deniq̄ꝫ ambo integritatē mētis ⁊ corpis caste seruare cupiētes: deprecabant᷑ dñm vt voluptatū venena a cordib⁹ eoꝝ dignaret᷑ repellere. Deinde orante beata angadrisma virgine: vt speciositas illius in deformitatē verteret᷑ illico dñs p̄ces eius exaudiuit. Nā facies eius ita exulcerata ac immūdissima lepra coopta mox apparuit vt a ↄsortijs hoium quicumq̄ꝫ eā vidisset: extēplo segregandā decerneret. Medicorum deinde cucurrit frequētia: sꝫ quāto instdu⁹ isistebāt tāto chr̄i spōsa deformior viceroſiorq̄ꝫ apparebat. Tū pater ouinis⁹ hoc fieri intelligens inquirebat ab ea: vtrum in virginitatis voto vitā elegisset diffinire. Opto inquit mi genitor ⁊ totis nisibus exoro. Nam christus quem cōcupiui sponsum: ipse mihi hanc corporis infert molestiā: vt aīe tribuat nitorem. Delectat hec vita p̄sons pater p̄a sed deꝫ ipu: q̄ꝫ omne quod est in mundo est vanitas. Hec audiens pater: illustrem accersiuit suuinū ⁊ que circa suā filiā gesta erāt lucide pādit. Ad hec suuinus respondit. Voluntatē dñi in oib⁹ sequi oportet: neq̄ꝫ ei⁹ nutui vllo mō contraire velle. Vocatusq̄ꝫ affuit: ⁊ beatus ausbertus vbi ⁊ dissociabilē condidit libellū: vt sancta virgo angadrisma non sua sꝫ christi dñi vocaret᷑ sponsa. Hoc facto ad rothomagum vrbē sancto antistiti dirigit᷑ andoeno: vt eius benedictione percepta: ⁊ sacro velamine opta in virginitatis proposito cōsecrari mereret᷑: quo patrato p̄stini pulchritudini ⁊ speciei elegāti extēplo est reddita ita vt cuncti auditoꝝ dicerent: q̄ꝫ chr̄s eam sibi spōsam ⁊ famulā elegisset perhennē: deniq̄ꝫ efficit᷑ gubernatrix cenobij qđ situm est iuxta muros vrbis beluaci. Erat aūt sicut ceteris p̄lata ita cunctis humilior in vestitu vilior: in cibo mediocris: ab infantia iugi orationi dedita: pudicitia exornatissima: hilaritate cordis ⁊ corporis clara: patientie: virtute: caritatis obsequio: elemosynarumq̄ꝫ largitionibus abundantissime cumulata. His virtutum sanctarū operibus ordinata: in medio virginū veluti lampas refulgebat accensa.

¶ De sponso ei⁹ ausberto postea rothomagēsi archiep̄o. C. C.

Post hoc vir dñi ausbertus in aula regis, nolēs a genitore p̄lat⁹ sic erat acumine ingenij clarus cepit eē aulic⁹ scriba: dictusq̄ꝫ regaliū p̄uilegioꝝ ⁊ gerulus anuli regalis quo eadem signabant᷑. Cū vo corā rege ⁊ p̄ncipib⁹ consueto more diuersa musice artis istrumēta in cordis ⁊ tibijs audiret ꝑsonātia aiebat sibi. O bone cōditor: q̄le erit te diligētib⁹ cāticū indeficiēs in celestib⁹ audire angeloꝝ si tantā etiā mortalib⁹ p̄bes industriā vt pitia artis ac suauitate cantilene ꝓuocēt aīos audiētium. Post hec factus est mōachus in fontanelle mōasterio: vbi tūc preerat btūs vuādregisilus: p̄esbyter ↄsecrat⁹ est a beato andoeno: p̄edixit theodorico adolescenti q̄ rex esset futurus. Ad cui⁹ prophetie fidē ager in quo tunc erat: sub hiemali tempore viridē ꝓduxit herbā: ceteris agri p̄tibus perpetuo viridiorē. Post beatū vuandregisilū q̄ fuit abbas annis fere. xx. electus est lambertus tauernēsis. postea fact⁹ est ep̄us lugdunensis post beatū genesiū: ⁊ btūs ausbert⁹ tūc factus est abbas fontanelle: post beatū vo andoenum factus ep̄s creuit gratijs: creuit meritis. Quadam aūt die expletis missarū solēnijs cunctos ciues rhothomagenses tam nobiles q̄ꝫ ignobiles introduci iussit ad p̄parata cōuiuia: vbi cunctis disposite recūbentib⁹ ipse ad mensaꝫ pauperum resedit: census qui de villis publicis canonico ordine ad partē pontificis canonice persolui ↄsueuerant: in restauratione ecclesiarū p̄esbyteris indulsit: dedit priuilegium monachis fontanellensibus vt semper ex semetipsis abbatem eligerent. In quo tamen priuilegio alligauit eos sub vinculo excōmunicationis: si vel ipsi vel etiam posteri eoꝝ a regula sancti benedicti deuiarent. Quod priuilegium factum est anno incarnationis dñi. dc.lxxxij. regis theoderici. xvj. episcopatus beati ausberti. v. indictiōe. x. in vrbe rothomago in sinodo generali. Corpus beati andoeni transtulit in editiorem locum ecclesie sancti petri in suburbano rothomagi ⁊ condidit super eius sepulchrum repaꝫ mire magnitudinis auro ⁊ argento ⁊ gemmis adornatam. In die ascensionis domini. incusatus apud pipinum principeꝫ iussu eiusdem deportatus est in exilium apud altuꝫ montem humiliter subijt nullo extante crimine. Eo mortuo cum, siddarium cera linitū capiti eius imponeretur visus est aperuisse oculos. Lampas ante eius sepulchrum a fidelibus accensa: incessanter non solum ardebat sed etiam redundabat. ita sub ea poneretur vas in quo eius redundantia refunderetur.

¶ De beato agilo abbate resbacēsi ⁊ bōis ei⁹ initijs. C. CI

Ex gestis eius. Porro sanct⁹ agilus quē in monasterio resbacēsi a sancto andoeno p̄fectū fuisse sup̄i⁹ diximus, fili⁹ fuit agnoaldi viri nobilissimi sigiberti regis ↄsiliarij puer bone īdolis quē ꝓpter celeres mox⁹ infantie p̄cessus agiliū nominauerunt ac sancto colūbano bñdicendū obtulerūt: cuius bñdictiōe percepta traditur puer eustasio probate religionis viro sacris litteris erudiēdus cuꝫ alijs nobiliū filijs: qui postea p̄sules fuerūt: chainoaldo. s. ⁊ vualberto filijs haguerici patrui eius: fratribus. s. sancte p̄hare. Quorū alter ludunio clauato: alter vo meldensis vrbis est ordinatus ep̄us. Acharius quoq̄ꝫ qui virmandoꝝ ⁊ nouiomensis ⁊ thornacensis antistes fuit rignachario qui augustudunēsis pontifex ⁊ audomaro qui taruuanensis. Porro beato columbano a theodorico rege de monasterio suo consilio pessime brunichildis expulso: ⁊ beato eustasio in locum eius substituto: eo tpe pariter ꝯi fratrum cōsensu decretuꝫ est vt probus agilus ad eaꝫ dirigeret᷑: q̄ maxime ea cā beato colūbano infesta erat: q̄ꝫ familiarū accessum a monasterio ꝓpellebat ⁊ sibi q̄

regina erat idem Irradixerat. Itaq3 pgens agilus: cum nondũ longe esset a monasterio superuenit cũ impetu nepos vuandaleni ducis cu3 satellitib⁹: q̃ sub obtẽtu venatũ accepta religiõe obseruabãt exitus monasterij more latronũ. Is extẽso brachio nisus ẽ pcutere vir3 mitissimũ. At ille subducto terrore vexillũ crucis apposuit. Mox q3 brachiũ illius obriguit: ⁊ sicut extẽsum fuerat adeo iflexibile mansit: vt nemo valeret gladiũ de pugno ei⁹ educere: nec etiã ipse pedẽ de loco mouere. Obstupefactis oib⁹: infelix ille q̃ digne torquebat͛ singultib⁹ lachrymosis: vt sui rubore seu doloris saltẽ misereret͛ capite submisso petebat. Unde ⁊ sanct⁹ agilus cõmot⁹: in solamẽ fidei oratione sumpsit: deĩde et aridũ brachiũ tetigit: stimmo p̃stin⁹ vigor rediit. Caro tñ palme capulu3 sicut inheserat secuta est: ⁊ sanguis p vngulas emanauit. Porro sicut a domito tũc q̃dã monacho: s3 postea vesoncionẽsi ẽpo didici q̃ tũc adolescẽs huic facto intererat: saliua cu3 oratiõe ⁊ signo crucis eãdẽ palmã beatus agilus perunxit: ⁊ illico caro cũ pelle sanitati restituta ẽ: ac si nũq̃3 corrupta fuisset. Presũptor aũt huius sceleris penitudine correptus relicta militari toga: christi amictu sese vestiuit ⁊ in dicto monasterio sub professione monastica deo militauit. Fama igit͛ hui⁹ miraculi pueniẽs: regiã iã īpleuerat menia: ⁊ preclarus agilus eo3 ɔspectib⁹ se p̃bet: supplicationes fratrũ ingerens. Tũ ambo repente rex. s. ⁊ regina contriti: humo co[illegible] procumbũt: ⁊ indulgentiã super temeritate quã sanctis viris ingesserant petunt.

De Miraculis ⁊ promotiõe ipsi⁹ in abbatẽ. C. CII.

Post hec lotharius in solio triũ regno3 sublimatus: decreuit synodica diffinitiõe viros pitos dirigere: q̃ vicinas gẽtes ab errore reuocarẽt. Ex multo3 igit͛ ẽpo3 ⁊ sacerdotũ cetu: ad opus p̃fatũ eligit͛ prudẽtissimus agilus: simul ⁊ abbas eustasius. Qui egressi multos ad fidẽ christi ɔuertũt. In ipso itinere sanctus agilus miraculis claruit. Nã ⁊ demonia cũ verbo curauit: ⁊ sadabergã virginẽ luminib⁹ orbatã: oleo benedicto oculos eius pungens ⁊ crucis signo muniẽs illuminauit: sibi quoq3 ipsi cũ validissima febre ignea perfusus esset: ita vt pene spiritũ exalaret: sanitatẽ a dño impetrauit precib⁹. Expleta nãq3 oratiõe: fessa mẽbra ⁊ estuãtia sopor occupauit. Ac semiuigilans astare sibi preclarũ iuuenẽ vidit: qui posuit manũ dextera3 super pectus eius: ⁊ ait. Agile care meus quẽ ab vtero matris custodiui incorruptũ ⁊ custodiam donec eus pleno te recipia3. Age quod agis: me donante: depulsoq3 languore surge. Porro beatus audoenus adhuc in palatio degens: ⁊ beati eligij consilio vtens: cũ ardẽtissimo studio monasteriũ proprijs sumptib⁹ in remotis locis cõstruere satagaret: factũ est vt quada3 die peragrans heremi confinia: supra torrẽtẽ quẽ veteres incole resbacẽ dixerũt deueniret: ibiq3 paululu3 subter pomo3 arborẽ subsisteret: facto igit͛ in ea velocius vmbraculo: silentiũ imperat: significans fessa mẽbra quieti velle ɔcedere quo secretius posset orationi incũbere: diutius q̃ dũ p̃stratus orasset vidit in aere nubẽ splendidã: radijs chorusciis figurã crucis pretẽdẽtẽ. Ex cuius claritate p tres noctes tantũ lumẽ ɔtinuatim emicuit: vt illic videres oĩa clare sicut in meridie: p tres etiã dies ros ibidẽ in modũ crucis a mane vsq3 ad vespera3 visus est donec triduano expleto ieiunio: vna cũ beato pharone ẽpo ecclesie fundamẽta caret. Factu3 est ergo vt vbi orans subter arborẽ pomiferã iacuerat: ibi in scemate crucis tẽplu3 dño edificaret. Cõpertaq3 beati agili fama impetrauit a rege vt eũ abbatẽ monasterio nouo a se edificato p̃ficeret. Qui ⁊ suscepto regimine erat inter fratres quasi vnus ex illis: virtutũq3 signis chorusciis: speculũ fact⁹ est: nõ solũ sibi cõmissis s3 etiã mũdo. Erat enĩ in ieiunijs frequẽs: in orationibus assiduus: in elemosynis largus: hospitalitatis amator precipuus.

De hospitalitate ⁊ felici transitu eiusdẽ. C. CIII.

Cladi itaq3 de more vespere [illegible] officiis monasterij [illegible] ceteri⁹ [illegible] hospitũ obsequijs occupat⁹) pgeret ad xenodoxiũ qd illius ordinatiõe sanctus audoenus ibidẽ ɔstituerat: q̃ multis reb⁹ ⁊ opimis possessionib⁹ monasteriũ ditauerat: audiuit ad portã monasterij velut plangentis hominis exilẽ vocẽ: apertaq3 fenestra q̃ porte inherebat: cernit ante fores iacere pauperem vlceribus plenu3 petentẽ se hospicio recipi. Conuersusq3 ad fratrẽ baudolinũ qui solus tũc secũ erat ait. Ecce quõ alijs vtilitatib⁹ occupati tanta neglexi mus: perge igit͛ velocius: ⁊ para ei refectionẽ. Illo abeunte ipse aperto hostio: ait ad pauperẽ. Uen frater. En faciemus tibi prout cõpetit. Quo nidente se pre dolorib⁹ vlcerũ ambulare non posse: suis eu3 humeris imponens: detulit in domu3 absq3 vllo pondere posuitq3 super sedile iuxta focũ: hyems enĩ erat. Accipiẽsq3 vrceũ ⁊ lintea cũ sup manus eius vellet aq̃3 infundere: illico disparuit. Magnaq3 fragrantia iocundi odoris eandem domum quasi aromatum repleuit. Huius hospitalitati diabolus inuidẽs: ei post matutinas ex more orãti in specie immanissimi draconis apparuit: erecto capite virus aduersus eum emittens: at ille ⁊ crucis mysterio tuto se muniẽs eũ dispdidit. Idẽ cũ q̃busdã sibi iunctis fratrib⁹ messores visitasset: subito celo caligante ⁊ tonitruo chorusco terribiliter insonãte: messoribus cõmotionẽ aeris verentib⁹: fecit in ṽtute christi signũ mirabile diuisis magnis imbrib⁹. ita vt iuxta eos vndiq3 nimia tẽpestas appareret: ⁊ super eos vn⁹ saltẽ pluuie gutta nõ caderet. Deniq3 cũ etatis. lx. ⁊. viij. anno3 orauit dñm humiliter: vt eum de incolatu vite huius educeret: ⁊ gregem sibi cõmissu3 perpetuo custodiret. Oratione completa: apparuit ei iuuenis preclarus ⁊ ait. Agile care me⁹: expleto biennio te recipiam: age qd agis. Ero q3 tecum: nec te deseram. Expleto itaq3 biennio hac eadem nocte media. s. quarto kal͛. septẽbris. beatus agilus feliciter migrauit ad christum centenarius. Uenerabilis aũt ado qui ad eius transitũ venerat: totam noctem ducẽs puigilẽ. post matutinas ab oratione surgẽs: vna cum duob⁹ frib⁹ audiuit choros ṽginũ in sublimi canẽtes. Hodie sanct⁹ agilus cũ summis laudib⁹ pergit ad p̃miũ: hodie cũ sanctis in celo coronatus triũphat felix valde: q2 ab infantia seruauit castitatem: ⁊ ṽgo cẽtenari⁹ ascendit ad gloriã. Cum q̃ corpus ei⁹ sepulture traderet͛: q̃dã e fratribus validissima febre estuans linteũ qd panone3 tegebat in fide tetigit. moxq3 febris ab eo recessit. Alter ṽo qui dolore dentiu3 torquebat͛ maxillã peplo quasi ceruicali imposuit. Sicq3 dolor oĩs fugatus ẽ.

De Sancto remaclo ceterisq3 sanctis qui tunc tẽporis clarebant in gallijs. C. CIIII.

Igibertus. Anno ɔstãtini. viij. rex sigibertus de potestate p̃lis deperãs. xij. mõasteria hincinde ɔstruxit dño: in q̃bus stabulãs ⁊ malmũdanariũ eminebãt: coopante sibi in hio maiore domus grimoaldo ⁊ traiectensiũ ẽpo remaclo: q̃ remaclus non multo post presius secularũ tumultu instabulãs mõachice vite assumpsit habitũ. His dieb⁹ multi vtriusq3 sexus in gallijs claruerũt: q̃ ad testimoniũ sanctitatis sue in edificãdis deo monasterijs opa3 suã impẽderunt. Ex his in nr̃a vicinia tũc florebat sanct⁹ landelin⁹ cõfessor christi: qui ṫmorolus: ab auberto cameracẽsi ẽpo ex predone ad christũ retractus ⁊ a beato papa martino ad p̃dicandũ ordinatus fundator cenobio3 lobiẽsis: alnei: vuasfaris atq3 crispiniẽsis vbi corpe requiescit cum discipulis suis aldeleno ⁊ domiciano. Hislenus cellẽsis: in ade elgarius dux: q̃ ⁊ vincenti⁹ altimõtensis ⁊ sonegensis eiusq3 cõiux vualdetrudis castrilocẽsis. Soror quoq3 vualdetrudis aldegũdis melbodiẽsis. Trudo etiã hispaniensis in tironem christi adolescebat: preter hos ⁊ alij multi de anglia vel scotia in gallijs peregrinantes verbũ dei se minabãt: multũq3 fructum deo faciebant. Ecco. bertuinus: eloquius: cenobiu3 floriacẽse a leodeboldo abbate fundat͛: ⁊ non multopost corpus sancti bñdicti abbatis ab agilulfo monacho a castro cassino delatum illuc trãsportat͛: corp⁹ ṽo sororis eius sancte scholastice cinomãnis trãsfert͛. Anno ɔstantini. x. iudocus regis hatonũ filius spreto regno ⁊ mũdo: peregrinus ⁊ heremita in pago pontino requieuit in christo.

De Sancto iudoco ⁊ eius peregrinatione. C. CV.

Ex gestis eius. Sic ex regia hatonu3 natiõe patre [illegible] duo: fratre suo iudicail: cui pat͛ regnũ post obitũ reliquerat in clericũ tonsurato: cũ ex ipsius decreto regnũ debe ret suscipe noluit acq̃escere: sed. viij. dierũ inducias poposcit: aliõ. s. interim magis eligere disponẽs. Quadam igit͛ die videns undecim peregrinos dicentes se velle romã pergere: baculũ tñ ac tabula3 arripiens secutus est eos: qui eũ attendentes clericũ fecerunt: diuersa q3 loca peragentes in pago pontino deuote suscepti sũt a duce haimõe: q̃ vidẽs iudocũ iuuenẽ elegantẽ: quodã supne grĩe munere dotatũ sĩl ⁊ bonis morib⁹ ĩbutũ: secũ eũ retinuit ⁊ ecclĩasticis g̃dib⁹ sublimari fecit quousq3 in ei⁹ capella p̃fect⁹ fieret: in q̃ septẽ ãnis officio sacerdotali funct⁹ est: filiũq3 ei⁹ vafinũ de sacro fonte suscepit: deniq3 superno amore cõpunct⁹ haimone3 supplicit͛ petijt vt data sibi his secretius habitaret vbi pro se ⁊ suis oraret quietius: quo annuente venit ad locũ brahic vbi edificata ecclesia simul ⁊ domuncula miraculis etia3 cepit clarescere. Fert͛ q̃ ibi volucres diuersi generis ⁊ pisciculi more solito de manu eius escam sumere mãsuetissime veniebant ⁊ iterũ abibant adinstar colũbar: dũ aũt in eadem cellula cum mirmaro discipulo suo solus habitaret: orante eo in ecclesia pauper ad ianuã petebat elemosynã sibi dari. Quo audito vir dei precepit mirmaro vt panem vnũ qui solus eis ad victũ remanserat in duas partes scinderet ⁊ vnam reptiens inopi vociferãti daret. Quo facto

non multopost alius silr elyam querēs venit. Cui vir sanctus aliū panis quadrantē dari iussit. Tertius quoqꝫ venit ⁊ ei silr tertiū dari pcepit. Discipulo moleste ferēte ⁊ dicente: nō vis vt saltem nobis medietas panis seruet. Noli inqt fili sollicitus esse de cibo ⁊ potu. sed memēto promissiōis eius q̄ dicit. Date ⁊ dabit vobis. Vix aūt paꝝ inde recesserat. ⁊ q̄rtus egenus accessit. cui residuū panis dari fecit. iterū discipulo murmurāte. Cōfortauit eū in fide. Vixqꝫ sermonē exhortatiōis cōpleuerat. ⁊ ecce q̄ttuor nauicule iuxta numeꝝ pauperū qbꝰ totū victū suū diuiserat. mittunt ei cibo ⁊ potu plene.

De [illegible] ⁊ miraculis ⁊ obitu eiusdē. C. CVI.

Cum autē

diabolus inuidus tētaret eius aiāꝫ diuersis curis affligere venerabilis Baymonis, puidentiā q̄ ad eū visitandū venire consueuerat a loco illo ad aliū noīe Rumachū migrauit. ibi .xiiii. annis vitā solitariā duxit. illic .xi. gallinas cū gallo duodecimo nutriuit q̄s interdū aq̄la deuorare cepit. Sed vir scūs cū ei ministrans indicasset q̄si pro nihilo duxit. Iāqꝫ p vices .xi. gallinis ab aq̄la raptis gallus quoqꝫ vnguibꝰ arreptus portabat. qḋ vir dei cōperiens moleste tulit. ipsaqꝫ aq̄la longius auolāte dato signo crucis post eā cōminat vt illesuꝫ sibi scite gallū reduceret. Cuius impio parēs aq̄la redit ⁊ ante faciē eiꝰ gallū incolumē exponēs cōtinuo expirauit. Procedēte aūt tēpore diabolus versus in colubraꝫ mordere ausus est in pede sanctū virū. quo dolore cōperto grauiter ferēs cogitabat ex eo migrare loco eūqꝫ vna cū baymonē locū sibi ad habitandū quereret. baymo venatione cōsecuta grandē apꝝ prosternēs. angustiari cepit propter defectū aque. Quē cū monuisset in oīo sperare illo obdormiēte. vir scūs baculū suū in terra defixit: ⁊ iuocato nomine [illegible] baculū extraxit [illegible] sufficiēs aquā [illegible] qui aderāt ministrās emanauit. Qḋ baymo expgefactus cū admiratione vidit. iubēte aūt sancto fossa a ministris facta est: in quo fons pulcherrimꝰ exortus est. q̄ vsqꝫ hodie mirificus ab incolis. ⁊ de longe venētibus venerabilis habet. Cuiꝰ etiā gustu sanitatē īfirmos recepisse plures q̄ bene nouerūt affirmant. Tandē vir sanctꝰ romā perijt. ⁊ cū multis sanctoꝝ reliq̄js inde rediēs puellā a natiuitate cecam sicut in sōnijs p̄monita fuit ad se accedentē illuminauit. cumqꝫ idus decēbris obijsset duo nepotes sui vuinoch ⁊ arnoch in eiꝰ locū succedētes. corpus eius qḋ incorruptū diu mālit frequēter lauare cōsueuerāt. Hoc igit dux baymonis successor deotricus pcacit explorare volēs cōtra voluntatē eoꝝ per vim sepulcrū aperiri fecit suscitari volēs an verū esset qḋ sancti corpus integrū adhuc pliftesset. qḋ dum absqꝫ vlla reuerētia intuitus fuisset. subito exterritꝰ ait. Ab sancte iudoce Statimqꝫ mutus ⁊ surdus factus est: diqꝫ corpore debilitatus vsqꝫ in finē vite sue permansit.

De Quibusdā incidentibus illius temporis. C. CVII.

Igibertus.

Anno cōstātis .xi. ignis de celo cecidit ⁊ [illegible] sup boles venit. pestilētiaqꝫ grauissima tribꝰ estiuis mēsibꝰ grassata est. cūctis visibiliter apparēte. bonū ⁊ malū angelū noctu ciuitatē circūire. Et quotiēs iussu boni angeli malus angelus venabulo qḋ manu ferre videbatur hostiū cuiusqꝫ domus pcussisset. tot ex eadē domo sequēti die interibāt. Hoc tpe scūs Foillanus fossensis martyrizat. Anno eiusdē .xiij. osuuinꝰ rex nordanimbroꝝ. facto dei celi voto pende merciorꝝ regi cōcurrit cū exercitu nō multo ⁊ inter nimiā merciorꝝ stragē ipꝫ regē pendā pemit. gentēqꝫ merciorꝝ ad christū verti fecit. pictos quoqꝫ regno angloꝝ subdidit. Helinādus. Osuuinus iste frater fuit sancti osuualdi regis q̄ primus angloꝝ claruit: ⁊ post eū apud bernicios regnauit. Sigiber. Anno cōstantis .xv. obijt Itta mater sancte gertrudis. Hec itta relicta pipini istinctu scī amādi se ⁊ sua deo deuouēs monasteriū niuellēse fundauit. eiqꝫ filiā suā gertrudē deo dignā virginē pfecit. theodardo epo martyrizato. sanctus lābertus filius apri comitis epiścopatū traiectēsem illustrat. gloria nobilitatis ⁊ gratia sanctitatis.

De scō audomaro taruanēsi epo. C. CVIII.

Atrebatis

dum corpus scī vedasti trāsfert ab aubertoepo presentibꝰ liberto tungrēsi ⁊ audomaro taruanēsi. alijsqꝫ scīs epis ⁊ abbatibꝰ. audomarꝰ. q̄ pre senio cecus erat. dū pcibus pntiū epoꝝ ⁊ meritis scī Vedasti illuminatꝰ eēt. egre se ferēs eē liberatum a cecitate quā p salute sua sibi a deo īmissaꝫ esse gaudebat. rursus ad votū suū est excecatꝰ. Ex gestis eius. Hic quoqꝫ ex nobilibꝰ et religiosis parētibꝰ oriūdus fuit in aurea valle nō lōge a cōstātia ciuitate. q̄ religiose a cunabulis educatꝰ. matre defuncta ipse ⁊ pater eiꝰ [illegible] etate disparēs. mēte siles. oīa p christo relinq̄ntes ad luxouiū cenobiū a btō colūbano in burgūdia fundatū pariter pgressi sunt. ibiqꝫ sub sancto abbate eustasio sacre regule se deuote subiecerūt. Illic [illegible] laudabiliter vsqꝫ ad finē pseuerauit. dehinc audomarꝰ forma eius puulgata ad gubernandūꝫ ⁊ docendū taruanēsis vrbis pplm epalē honorē cū magna mētis hūilitate sumpsit: ī quo gradū vbū dei seminās. aīarū et corporum languores curās misericordie opibus insistens plebem sibi creditā rite gubernauit. ipsosqꝫ taruanēses qui post beatoꝝ fusciani ⁊ victorici martyrū a doctrina sana quā ab eis audierāt ad idolatriā reuersi fuerant. euāgelij luce iteꝝ illuminauit. ⁊ idoloꝝ culturā in vrbe funditꝰ euertit. Cū autem q̄dā nocte ex more diuīn oraret. diabolꝰ tantā incentiuā ei carnis tētationē īmisit: q ei nunq̄ similē se habuisse meminit. Reminiscēsqꝫ exēplū lectiōis beati bn̄dicti ī vrticaꝝ ⁊ veprū aculeos ol īdumento exutus egressus foras illico se pjecit. ibiqꝫ diu volutatꝰ toto corpe vulneratꝰ exijt. tūcqꝫ bīi penalē ardēte foris qḋ intꝰ illicite ardebat extinxit. Idē cū ab vrbe ad vicinia loca lustranda pgeret. in quodā loco, ppe villā q̄ lormacꝰ dicit cōtra meridiē volens pausare. iacuit sub q̄dā arbore. inde vō cum a somno surrexit. crucēꝫ diu ex ligno [illegible] in eadem arbore fixit. sequēti nocte multa ibi apparuerūt luminaria. Et ab eo tpe christus p milite suo mlroꝝ ibidem sanauit infirmitates. atqꝫ īnumerabiles declarauit virtutes. ad meritorum aūt suoꝝ cumulū augēdū. p plīmos an obitū suū ānos oculorū lumen amisit. sicqꝫ foris cecꝰ intus illuminatus. more israhelita deū videbat. ⁊ corde sp deuoto dicebat. Ad te leuaui oculos meos qui habitas in celis. Cum aūt obitū suū imīnere sciret ipsa die vltima vite sue de lecto ī quo iacebat febre correptꝰ surrexit. ⁊ ingressus ecclesiā, plixe cum lachrymis orauit. factaqꝫ diutissima exhortatiōe ad clerū ⁊ pplm ad stratum redijt. ⁊ more solito mortuoꝝ ol corpe extēsus. inter verba gratiarū actōis ⁊ diuine laudis spm cū gaudio ⁊ vultu p̄claro emisit. testatiqꝫ sunt qui tunc ibidē aderāt. q tāta in trāsitu illiꝰ aīe sancte in domo illa fragrantia odoris est aspsa: ac si domus illa omnibꝰ aromatibꝰ fuisset repleta.

De Miraculis eiusdē post obitū. C. CIX.

Post cuius

obitū ad eius tumulū oleū dei virtute ex lampadibꝰ pēdētibꝰ visum est mirabiliter stillasse. multasqꝫ sanitates ⁊ alia q̄plura miracula dn̄s ibidē p eū dignatꝰ est ostendere. Quidā vir sceleratꝰ ⁊ auarꝰ solidū argēteū a cōpatre suo mutuauerat. ⁊ postea fide fraudata: qḋ acceprat se nunq̄ ab eo accepisse iuramēto negauit. Cui ille rn̄dit: q̄ cōmodatū requirebat. Iura mihi supra corpꝰ btī audomari: p merita ⁊ virtutes ipsiꝰ scī: qꝫ nō accepis a me qḋ a te requiro. ⁊ ego negatiōis tue cause acquiesco. Cūqꝫ ille audaci corde manꝰ ad iuramētū leuasset: ptinꝰ vltio diuina est secuta. Nā in loco quo stabat: ambo oculi eiꝰ crepuerūt in momēto. ⁊ post h̄ die tertia miserrima morte est defunctꝰ. Tpe vindemie pastor eiusdā religiosi viri ī vineā glioso viro collatā intrauit: ⁊ furtiue sinū de vuis īpleuit. sicqꝫ ad coeq̄les suos cū preda redijt. Rogātibꝰ aūt socijs vt secū predā quā asportauerat impēiret: ī sinū manū dextrā imittēti ita ambe īmobiles adheserūt: vt nec sinistra q̄ sinꝰ tenebat cōplexꝰ: nec ī sinū illata dextra posset auerti. Morto etiā ore retrorsū lingue pdidit officiū. tūc stupētes socij puerū duxerūt ad domū, ppriā nō cū pauo timore cām q̄ acciderat referēdo. Cui dn̄s eiꝰ religiosus cōpatiē. assūpto eo secū ad ecclesiā perexit. ⁊ vna cū ipso puero pstratus: cū fletu dei clemētiā intcedēte scō obtinuit. nā puer incolumis surrexit. Rexit autē vir scūs ecclesiā .xxx. ānis. quibꝰ expletis obijt .v. idus septēbris. Cuiꝰ corpꝰ a scō bertino abbate translatū est: in monasterio sithdiu sepultum.

De Sancto Bertino abbate. C. CX

Ex gestis eius.

Hic bertinꝰ cum duobus alijs [illegible] ⁊ ebertramno patriā, ppriā .s. cōstātiēsē relinquētes ad scīm audomarū morinēsē ecclesiā regētē venerūt. a quo gratifice suscepti sūt ⁊ missi ad p̄dicādū officiū legationis sue labore strenuo impleuerūt. interea vir nobil ⁊ prediues adroaldus nō habēs filiū volēsqꝫ ecclesiā heredē facē possessionū suarū: de consilio btī audomari cūctaqꝫ habē poterat tribꝰ p̄memoratis socijs oferebat: vt ibi cenobiū ī honore btī petri apli cōstruēdo: turbā monachoꝝ coadunarēt. qḋ ⁊ factū ē. Decedēte āt archario nouiomēsi epo: mūmolinꝰ ad epatū eiusdē vrbis, puehit. ⁊ ebertramꝰ cenobio scī quintini a mūmolino p̄fert. Scūs vō bertinꝰ in loco sibi a deo collato resedit. ⁊ cū sibi ad manēd aptiorē locū edificādi cenobiū q̄rē cepit. Sꝫ illud dictū dn̄i cū reuoluēs Sine me nihil potestis facē. puidētie dei cūcta cōmittens: ptinꝰ nauim cōscēdit. sine gubernatore vl remige p spatiosū stagnū cui [illegible] p̄dictū monasteriū dei [illegible] nauis agitabat. āgelicoqꝫ ministerio cernēs carinā trās fluēta flumi p̄cipiti [illegible] quousqꝫ aptū

tenendo portum consisteret. et sanctus Bertinus hunc versum psalmi decantans pmeret. Hec requies mea in seculū seculi. etc. Cognoscens igit locū illū a deo sibi electū. ibi monasteriū noīe sithdiu in honore scī Petri edificare cepit. et cōfluētib⁹ vndiqz religiosis viris in breui multitudinē monachorū coadunauit: quē etiā deus contra diabolicas psuasiones indefesse pugnantē et magnā de ouibus sibi creditis habentē curā: almificis signis glorificauit.

De miraculis eius post obitū. C. CXI

Post cuius etiā obitū plurima dñs ostēdit miracula p ei⁹ merita circa eiusdē sepulchrū. Tres viri nocte dñica i rodano: iuxta beati mauricij monasteriū. serui eni erāt illi⁹ loci. nauim ascendētes. retia extēdūt ad capiēdos pisces. q. s. retia intrauit piscū magnorū multitudo. quantā antea nunqȝ ceperunt vna nocte. hic nauigātes ad portū quē soluti erāt post piscationē itrare. nequerūt se de pdicta nauicula mouere. Duo eni ex ipsis pedū ac manuū officio puati. toto erāt otriti corpe. tertius vo pedū officio puat⁹ ac surdus effectus hic duobus innitēdo. s. fustib⁹. orōnis causa loca sancta circuire decreuit. Tādē in sithdiu monasterio ad btī Bertini sepulchruȝ venit: et cū fratres nocturnas cantarēt vigilias ecclīaȝ itrauit. Cūqȝ diu cū lachrymis sanitatē postulasset. euāgelij lectione recitata. vidit cōtra se multa lucere luminaria. paulatiqȝ a se sensit infirmitatē recedere. audituqȝ recepto ac recupato pedū officio. post synaxim letus et sanus ad domū ppriā repedauit. Quidā malign⁹ cū religiōis cuiusdā se esse simulasset. p tres dies cōtinuos q̄si orādi gratia beati bertini ecclesiā ingressus. valuas diligēter osiderauit. horā q̄ fres refectoriū causa refectiōis peterēt notauit. arreptoqȝ clerico callide valuas aperuit. et īgressus vasa argētea q̄ sub coronis ac lāpadibus pendebāt. furtim surripuit. At dū egressus q̄rere cepisset: aditū porte vidit vt ipse postea narrauit. q̄plurimos et terribiles ibi inimicos sibi assistere. Itaqȝ reuertēs p monasteriū quasi p pcipitia parietuȝ et tectorū: cōcitos cepit dare saltus. Qd cū vidissent ibi degētes: sublata prorsus ambagine hūc esse reū clamitant et sacri furē thesauri. ideoqȝ taliter a demonio agitari. Itaqȝ cōprehēsus et interrogatus quid sibi accidisset. stati veritatē exposuit et in neruū missus est. sed fratres ei cōdolentes. miserūt ad comitē eiusdē loci. et redditū est ei liberū exire qui tm̄ septimanā tm̄modo supuixit.

Adhuc de eodem. C. CXII.

Beniamin quidā nobilis plurimū ex heredita te [illegible] monasterio [illegible] et laudabili vt facieten⁹ videbat simplicitate. totū se monasterio otulit. sed nō multopost insolescēs. cepit opera sua mala defendere. et mortiferis psuasionib⁹ cōsentire correptus a fratribus emēdari noluit: verūetiā exosos habuit. Tandē de monasterio est egressus. cepitqȝ lustrare domus propinquorū. frequētare furta et stupra. aliaqȝ nephanda exercere facinora. at clemētia dei q̄ ingratos quosqȝ p flagella vocat ad regnū fecit eū ex nimio capitis dolore corporale lumē amittere. Vix autē tūc obtinuit a ppinqs: vt aliqd ei solatiū ipenderēt pp misātio. ab illis ergo suscept⁹ est. sed iugiter verborū cōtumelijs verberatus. Quadā igit die contumelia frequēti valde mestus ad monasteriū beati bertini pduci se rogauit Ibiqȝ corā ecclie ianuis pstratus. quotidie dñȝ de pteritis negligētijs placare studuit ieiunijs et orōnib⁹ lachrymisqȝ assiduis insistēs. Cuius humilitatē pater monasterij vidēs. ad portā eū collocauit pbendo et victū quotidianū ille autē in pnia pseuerauit q̄tenus humū sepissime lachrymis rigās mereret audire. Dimissum est peccatū tuū. Quadā igit die iuxta altare sitū in media ecclia stetit. casuqȝ subitaneo in terrā pruit. quē fratres accurrētes a terra leuauerūt eiūqȝ vidētes oculorū aciē clarissime protendentē. interrogauerūt q̄liter a dño recupasset visionē. Ille aūt dicebat: qr cū dñȝ pura mentis intētiōe exoraret duas faculas ex sepulcro btī bertini vidit iactatas oculis suis clarissimū lumē ifundētes. statiqȝ frater in porē locū reuocat⁹. gratias egit: et itinera christi deinceps recto calle prexit.

De Insania clodouei regis et epla martini pape. C. CXIII.

Sigibertus. Anno [illegible] Clodoueus rex corpus sancti Dionisij parisiensis. discooperiens minus religiose: licet cupide. os brachij eius fregit et rapuit. moxqȝ in amentiā perpetuam incidit. Anno sequenti sanctus obijt Amādus eluonēsis. Actor. Huius vitā abbreuiatā iam supra posuimus. Extat ad hunc sanctū Amandū epla decretalis Martini pape. in q̄ significat eundem amādū voluisse pastorale obsequiū deponere p eorū inobediētia a qb⁹ psbyteri vel diaconi post suas ordinatiōes in lapsuȝ ingruabant a q̄ volūtate illū dehortabat idē btīssim⁹ pape psuadēs ei ad patientiā. et cōmonēs vt nullā eis in delicto cōpassionē exhibeat. sz lapsos oēs ab officio deponat: et eos i iugē penitētiā mittat. Si eni inquit tales q̄rim⁹ ad sacros ordines pmouēdos: quos nulla ruga: nullū vite otagiū ab ordinib⁹ sacris ipediat. q̄nto magis si aliqs post ordinationē suā in lapsū ceciderit: et puaricatiōis pctō deprehēdat obnoxi⁹ oīmode phibēd⁹ ē cū manib⁹ lutulētis atqȝ pollutis mysteriū nre salutis tractare. Sitqȝ hmōi sz iuxta sacrorū canonū statuta i hac vita deposit⁹: vt illū q̄ mētis interna scrutat. nullūqȝ de ouib⁹ errare cōgaudet: dū aspexerit sincerā penitentiā ei⁹ in terribili iudicio habeat recōciliatū. Sigibert⁹. Eo tpe scūs niuardus remensis archiepiscopus et reolus successor ei⁹. berchari⁹ quoqȝ martyr: q̄ fuit abbas prim⁹ auillarensiū. Sācta etiā berta martyr et abbatissa scītate claruerunt in gallia.

De Sancto Berchario remensi et sancto Niuardo archiepiscopo. C. CXIIII.

Ex gestis eius. Hic scūs bercharius sub [illegible] scō niuardo remensi pōtifice: morib⁹ et sapiētia imbut⁹: luxouiense monasteriū expetijt: vbi sub abbate scō eustasio monasticā vitā duxit. Cū aūt in cura pmptuarij rectoris nutu aliqn eēt implicitus q̄dā die subito iussu ei⁹ est vocat⁹. forte ille tūc promptuariū ingressus ante vas steterat. et sicut q̄ vulgo duciculū a potu. s. educēdo dicit in manu tenēs cerealē amphora potū infundebat. Mirū dictu ad vni⁹ iussionis nutū relictis q̄ habebat in manib⁹ cucurrit cōcit⁹ ardore obediētie amphore obseruātiā oblit⁹: Illoqȝ ante abbatē stāte interim potus in vasculū suppositū defluere nō cessans postq̄ ad supficiē vasis puenit: in modū columne supne ostipatū in gyrū coronari cepit. vltro censēs illud liquamē qd vix clausū valet cōtineri vt quōdā dei pplo trāseunte absqȝ littorib⁹ iordanis fluenta in sublime tola et liquido patescēt q̄nta eēt virt⁹ obediētie: cui⁹ fruct⁹ nullo mō possit in terra depire. At ille qd acciderat non suo sz abbatis merito deputauit. Iā vo regularib⁹ disciplinis edoct⁹ ad scm̄ niuardū reuertit. Qui cū in aliquo prediorū suorū edificare cenobiū vellet cū berchario vicū quēdā spernacū: quē btūs remigi⁹ ecclesie remēsi precio acqsierat expetēs ipso pcessu itineris grauī sopore deprimit ita vt eundi facultate remota: oēm illū equestrē q̄ se forte comitabatur ordinē stare preciperet. Itaqȝ fagus frondosa eligit. sub cui⁹ tegmine recubās: berchari decumbētis gremio vertice cōposito recipit. Interim eo quiescēte sanctus bercharius in celū defixis luminibus aspicit. subito niueam columbā e sublimibus descēdere: et arbori cui substrati erant residere. que repente ab arbore prosiliens: et rupens aera vacuū future fabrice spaciū circumuolans locum quo cenobium cōstrui debeat gyro designat: presentia sāctificat. Cūqȝ eosdem sui ambitus circulos tertio repetisset aperto celo recondit. Et quod idem berchari⁹ corporalib⁹ depzehēderat oculis. h quidē quiescēs pontifex senserat sopore celestis visionis. Itaqȝ a somno excitatus: o inquit berchari votorū meorū compar fidissime: q̄ gratum mihi est hunc paululū soporis gra diuertisse. Quod eni diu differēs corde gestaueram: visionis arcano maturius aggrediendū esse compellor. Illoqȝ visum referente ait bercharius: O pater sanctissime: quicquid in visione spiritus diuinitus tibi testaris illatum: nouerio etiam me corporaliter fuisse conspicatum. Tunc presul eius industrie hoc sanctū opus disposuit cōmittere. qui in loco ipso qui altiuillare dicit cenobij fundamenta iecit. nec prius ab opere destitit q̄ opus ceptum ad laudem dei compleret ibi monastice conuersationis viros religiosos aggregauit. et cuncta que huic ordini commoda indicantur diligenter impleuit. Obijt autē sanctus niuardus die kal. septembris.

De Martyrio sancti berchari et de miraculis eius. C. CXV.

Sanctus autē berchari⁹ in ordinādo plurima forte acc[illegible] filiolū suū dagouinū: quē de sacro fonte susceperat: et monachū esse statuerat exigētib⁹ culpis suis verbere increpationis feriendū decerneret: qui merito suo sathane cum iuda traditus indigne patris obiurgamina tulit. Et cum ille fessus lectulo reclinatus membra sopori dedisset idem filius sathane irruēs in eum mortali cū vulnere attētauit. arreptūqȝ ferrū quo eū percusserat: in piscinā q̄ intra monasteriū erat q̄citius potuit occultādū dedit. Vid按 tūc laticē velut tanti sceleris cognitorē ferrū in se receptare expauescere. Nā mox vt aquā tetigit velut leuissime materiei pluma sup aquas natauit. ipse autē amens factus: homicida ecclesiā petit cunctisqȝ manib⁹ signū cepit pulsare frēs inconsueta hora cū admiratione surgētes. et sanctū virū interfectū audiētes: ad lectū eius cucurrerūt: et adhuc in eo spiritum repperierunt. Comprehensum igit

dagouintum ei ob'ulerunt. scire cupientes qd de cōmisso tanto scelere iudicaret. At ille dñi nō immemor. deū inqt tibi frater penitētialiter placabilē fieri studeto. Nā quantū ad me attinet. oī te liberuʒ in pietate remitto. Ex eius sepulchro longo tpe post oleū pullulans visum est defluxisse cūctis morbo obsessis salubre. Sigibertus. Anno cōstantis. xix. Clodoneus rex francoꝝ obijt: ⁊ lotharius fili⁹ ei⁹ succedit: ⁊ quattuor annis regnauit. Huius maior dom⁹ post Erchanoaldū fuit ebroinus. Ab hinc francoꝝ regib⁹ a solita fortitudine ⁊ sciētia degenerātibus. regni potētia disponebat̄ p maiores domus regib⁹ solo noīe regnātib⁹. Quib⁹ moris erat: pncipari qdē sm gen⁹ nil agere vel disponere q̄ irrationabilr̄ edere ⁊ bibere. domiqʒ morari. ⁊ kal. maij pśidere corā tota gēte: ⁊ salutare ⁊ salutari. obseqa ⁊ dona accipe ⁊ repēdere: ⁊ sic secū vsqʒ ad aliū maiū pmanere. Bathildis regina mater lotharij corbeie ⁊ kale monasteria deo ɔstruxit.

¶ De sancta Bathilda regina. C. CXVI.

X gestis eius.

Hec de trāsmarinis partibus depdata ... a venerabili viro hercanoaldo q̄ tūc maior domus palatiū gubernabat. Fuit autē de claro sanguine saxonum: aspectu decora: vultu hilaris: incessu grauis: pudica: sobria: prudēs cauta: humilis ⁊ gratiosa. adeoqʒ placuit predicto pncipi. vt loco pincerne eā cōstitueret. In q̄ dignitate oib⁹ senioꝝib⁹ in domo dñi sui ita humiliter obsequebat̄. vt eis calciamenta detraheret ⁊ detergeret ⁊ aquā ad lauādū afferret. ⁊ vestimēta eoꝝ festināter pararet absqʒ oī murmure ⁊ adulatiōe bono ⁊ pio aīo. Mortua vo vxore hercanoaldi voluit idē princeps eā ducere. Que cū vocaret̄ ad pncipis cubiculū se abscōdit in angulo domatis: ⁊ sup se iecit pānos vilissimos: vt nemo putaret illic aliquē latere potuisse. Ea igit̄ nō inuenta princeps duxit alterā. ... pncipe nō cōtracta. Postea per dei gratiā facta est vxor clodonei regis filij dagoberti. Et merito. Erat enī ⁊ ipsa de sanguine regio. Faciebat autē elemosynas multas ecclesijs ⁊ paupib⁹ p manū genesij abbatis: quē rex ei in adiutoriū dedit: q̄ tunc erat assiduus in palatio. qui postea fact⁹ est lugdunēsis epūs. Hec regina pestē symoniacam a francia extirpauit: ⁊ ipiissimas exactiones publicas cessare fecit. q̄ adeo grauabāt populū. vt multi filios suos magis optarēt mori q̄ viuere. Cōstruxit cenobiū sanctimonialiū in pago parisiaco noīe kalam in ambianēsi monasteriū corbeie: qd̄ villis ⁊ predijs magnifice instruxit. Diuersis quoqʒ monasterijs multa donaria ɔtulit: ⁊ ecclesijs papalis īmunitates ɔcessit. Multos captiuos redemit: multos relaxauit: multos in monasteria trāsmisit. Orta tandē cōtentiōe inter francoꝝ proceres pro supbia Sigebrāni epi: pro q̄ ⁊ ipse occisus est. desideratū meruit adimplere ppositū. deductaqʒ a quibusdā senioribus regni proceribus ad monasteriū kalā: religionis ibi habitū suscepit. In ebdomada sua ministrabat in officio coquine: sicut ⁊ cetere sorores: ⁊ mūdicias faciebat etiā plusq̄ cetere sorores. inquinamēta stercosum pprijs manibus emundās. Incipit tandē in ilia cum passionē. de qua cū auxilio dei ⁊ medicoꝝ est sanata. appropinquante igit̄ obitu suo visio pclara ei ostēsa est. Scala ei videbat̄ erecta stare ante altare beate dei genitricis Marie. cuius cacumen celos attingebat. ⁊ p eiusdē gradus se comitātibus sanctis angelis secreta celestia penetrare. Habebat autē quandā filiolā quā ex fonte sacro susceperat. pro q̄ dnm exorauit vt ante se moreret̄. Qd̄ ⁊ factuʒ est. Cuius mortē ⁊ ipsa stati est secuta. In exitu aūt aīe ei⁹ a corpore: diuinus splendor in eius corpusculo clarissime choruscauit. ⁊ visus est a circūstātibus angeloꝝ chorus ei obuiā aduenisse. ⁊ cū eis fidelissimus amicus eius Genesius epūs. Visiqʒ sunt angeli aīam ei⁹ regiō glorie ⁊ manib⁹ eleuatā in celū portasse. monasteriuʒ vo kale pmo cōstruxit clothildis regina. vxor clodonei magni quē sanctus Remigi⁹ baptiȥauit. ⁊ cōstruxit illud in honore sancti gregorij. Sʒ qr ambitus ecclesiole illi⁹ strictior erat. ⁊ magno scimonialiū gregi nō sufficiēs. eā bathildis regina euerti fecit: ⁊ ampliorē cōstruxit.

¶ De Sācta Gertrude virgine niuigelensi. C. CXVII.

Sigibertus.

Ex gestis eius. Anno Cōstantis. xxi. obijt sancta Gertrudis niuigellēsis. Hec ipsa die obitus sui apparuit cuidā abbatisse treuerēsi noīe Modeste sibi in vita sua amicicia familiariter cōstricte q̄uis corporaliter longe remote. Hec etenim quadā die ante altare beate vginis pstrata cū orone sunta surrexisset. subito vidit ad dextrā altaris sanctā Gertrudē stantē q̄ dixit ad eā. Soror Modesta certissime scias me hodie in eadē hora de habitaculo carnis huius absolutā. Quo dicto disparuit. Post annum vero decimum in monasterium niuigella ignem fuisse exortum asserunt: vbi sancta gertrudis prefuit. Et intantum flāma vehemens erupit: vt nullus illuc decurrentiū spem haberet ad liberādū de incēdio monasteriū. Ancille quoqʒ christi q̄ ibi ɔgregate fuerāt: ad vicina loca ɔfugerūt foras murū. Tūc vir vn⁹ cui cōmēdata fuit cura regēdi monasteriū: repēte eleuās oculos vidit scāʒ gertrudē in sūmitate refectorij stantē q̄ cū velamine quo operta erat iactabat de domo flāmā. Et miro mō viderūt subito monasteriū liberatū de incendio. Oēs aūt q̄ ob remediū aīe ⁊ etiā corporis ad sepulchrū virginis ɔfluētes: cū amore dei auxiliū querebāt: sani ⁊ incolumes redibāt. Plurimi etiā vinculis ɔstricti: eā in necessitate sua deprecabant̄: ⁊ statim ɔfractis ⁊ dissolutis vincul' liberabāt̄. Quedā religiosa matrona noīe adella ad monasteriū venit. ⁊ de virtutib⁹ scē gertrudis dubitās: cū vna dei famula ibi manēte ɔtētionē habuit. In die aūt festo scē gertrudis comedētib⁹ cū gratiarūactione sororib⁹ pdicte matrone fili⁹ paruulus quē delicate diligebat: huc illucqʒ iocando discurrēs in fontē cecidit. ⁊ tādiu quousqʒ sorores de mensa surgerēt ibi iacuit. Vna autē de sororib⁹ superuenit: ⁊ matrone filiū in fontē cecidisse ac mortuū esse retulit. Tūc illa q̄ tantū de virtutib⁹ scē gertrudis cū matrona contēderat exclamauit: Hoc tu fecisti scā gertrudis: qr mr̄ ei⁹ nolebat credē virtutib⁹ tuis. Sed ⁊ obsecro te p dnm vt eū resuscitare digneris. Tulit ḡ infantē: ⁊ iuxta lectū scē gertrudis posuit. q̄ miro mō subito cūctis aspiciētib⁹ surrexit. Sigiber. Anno ɔstātis. xxij. obijt scūs eligi⁹ nouiomēsis epūs. Anno. xxv. theodorus archiepūs: ⁊ adrian⁹ abbas a vitaliano papa in angliam diriguntur. Anno sequēti ɔstās impatorq̄ ⁊ ɔstātin⁹ oib⁹ suis perosus: syracusis a suis in balneo occisus est.

¶ De Nece Cōstantis ⁊ imperio filij ei⁹ ɔstātini. C. CXVII.

Vgo vbi supra.

Hic enī multos oratorum ... ⁊ exilijs ɔdēnauit: eo q̄ herem suis nullatenus accedere vellent. ppter qd̄ cū apud bisantiū pene oib⁹ eēt exosus: ad italiā nauigauit: volēs illā a potestate lōgobardoꝝ eruere: ⁊ ibi manē. Egressus igit̄ de regia vrbe venit athenas: ibiqʒ mare trāsiēs beneuētanoꝝ fines inuasit. Sed exercitū ei⁹ grimoaldus eiusdē puincie dux fortis attriuit. Igit̄ cernēs augustus q̄ nihil ɔtra lōgobardos pficeret: romā pgerit. Cui sexto ab vrbe miliario vitalian⁹ papa reuerēter occurrit: ⁊ eū ad btī petri limina cū magna ppli pduxit frequētia. Quo cū peruenissʒ obtulit scō petro palliū optimū auro textū. Et cū in vrbe iam p. xij. dies resedisset: magna tact⁹ cupiditate varia ornamētoꝝ genera ex ere ⁊ marmore: quib⁹ vrbs decorabat̄ in tiberim vexit: vt ea ɔstātinopolim ferret. Inē q̄ basilicā scē dei genitricis ⁊ martyrū oīuʒ: q̄ pātheon antiqt⁹ vocabat̄: eris tegulis discooperuit. Quib⁹ patratis statuit remeare retrorsū. Igit̄ a roma digressus ad siciliā nauigauit. Quo cū quodā die secreti⁹ in balneo lauaret̄: a suis interficit̄. Post cui⁹ decessū milites assumētes mezentiū quēdā armeniū sibi creauerūt impatorē. Sʒ nō post multos dies ɔstātin⁹ cōstātis augusti defūcti fili⁹ cū multo ibidē veniēs nauigio: ⁊ imperialē purpurā sūpsit. ⁊ mezentiū cū interfectorib⁹ pris sui morte pessima condēnauit. Hic fuit vir fide catholic⁹ ⁊ modestus. Sapiēti quoqʒ vsus ɔsilio cū arabib⁹ q̄ damascū inhabitabāt: ⁊ cū bulgarib⁹ pacē firmissimā fecit. Restaurauit etiā ecclesias q̄ fuerāt dirute a tpibus eraclij pauī sui. Insurrexit pterea ɔ monothelitas satagēs eoꝝ opiniones subuertē. vii ⁊ scāʒ sextā vniuersalē synodū ɔstātinopolim cōgregauit. cclxxx. epoꝝ. q̄ in vno dño nr̄o ihesu christo duas naturas inesse cōprobat ⁊ ostēdit. Sigibert⁹. Cepit aūt ɔstātin⁹ ipare anno dñi. f. dclxx. Mūdi vo. iiij. M. dcxxxij. Et ipauit annis. xvij. Hui⁹ anno pmo grimoaldus rex lōgobardoꝝ cū. ix. die. post flebothomū accepto arcu colūbā pcutē nisus eēt: vena brachij ei⁹ dirupta est. ⁊ supponētib⁹ ei medicis venenata medicamēta defunct⁹ est. ac ptharith fili⁹ aripertb regi diuinit⁹ a pegrinatiōe reuocat̄. ⁊ a lōgobardis in regnū relocat⁹ regnat annis. xvij. Hoc tpe claruit scūs praiect⁹ aruernēsis ciuis ⁊ epūs. q̄ etiā martyrisat⁹ ē ab ipsi⁹ pmorib⁹: in vltionē hectoris massiliēsiū patricij: ab hilderico rege frācoꝝ pempti ppter iniustitias aruernēsi ecclesie ab eo illatas.

¶ De Sancto Praiecto aruernensi epo ⁊ martyre. C. CXIX.

X gestis eius.

Hic praiect⁹ cū adhuc eēt in vtero mris vidit mr̄ ei⁹ in somnis: q̄ p lat⁹ eius egrederet̄ fili⁹ sāguine rubricat⁹. qd̄ cū cuidā dei seruo mr̄ dixissʒ: dixit ei q̄ puer ille palmā martyrij obtinēt. Nat⁹ ḡ puer in aruernis ciuitate lris imbuit̄. Et qr gratiosus erat in oib⁹: archidiacono vrbis nutriēd⁹ cōmittit̄. Oib⁹ itaqʒ virtutib⁹ intēt⁹ dū die qdā ad eū multi paupes aduenissent: ⁊ elemosynas postularent: p famulū suū nouit: q̄ plusq̄ duos denarios nō haberet. cuiqʒ iussisset afferri sacculū: ⁊ dnm inuocasset tāta prim⁹ ibi iuēta ē pecunia: q̄nta pre forib⁹ stabat caterua pauperū

Die quodā pasche cū ipse ad mensam in solario cū multis aliis resi deret: tres inter eos aderāt q̄ a carnibus abstinebāt. quos cū alij de riderēt. sanctus p̄iectus eos admonuit. vt quos venerari debeāt irri dēdo nō increparēt. Sed cū illi nō se corrigerēt subito pauimentum solarij cū irrisorib⁹ cecidit. tantūq̧ p̄iect⁹ cū abstinētib⁹ residens ad mensam remansit. Cū igit̄ Felix ep̄s ciuitatis obijsset: ⁊ clerus ⁊ pplʒ p̄iectū eligeret. q̄dā archidiaconus vrbis ep̄atū vsurpauit p̄ p̄emiū: sed nō vixit vltra terminū. xl. dierū. Cū ergo aliū virū inclytū eligere voluissent. ille electiōi p̄posse renitēs: cōsiliū dedit: ⁊ mo nuit vt p̄iectū in cathedra sublimarēt. Elect⁹ ḡ p̄iect⁹: ⁊ scitate ⁊ gr̄a pollebat in oībus. Quodā itaq̧ tp̄e cū regē francie adire vellet: trāsiuit p̄ quādā abbatiā vbi sc̄us Marin⁹ abbas grauit̄ egrotabat: quē mox orōne sanauit. deinde regē adiēs qd̄ voluit īpetrauit. Cū ergo rediret marin⁹ abbas secut⁹ est eū: vt sicut īuicē diligebāt ita simul martyriū cōsūmarēt. Dū ergo in quodā loco simul orarēt: re pēte sup̄ eos p̄eres vrbis p̄ [illegible] irruerūt ⁊ scm̄ Marinū decol lātes: cū scm̄ p̄iectū se occidisse putarēt: ad socios redire ceperunt. quos sc̄us p̄iect⁹ de loco in quo orabat vocauit dicens. Ecce ego quē queritis: facite qd̄ optatis. Tūc vnus eū gladio p̄cussit in pecto re: q̄ cū adhuc viueret: ⁊ p̄ occisore suo diu exoraret: ille gladio ca put ei⁹ p̄cussit cerebrūq̧ eiecit. Quidā v̄o ex his q̄ morti ei⁹ cōsense rant: de p̄pe stātes: viderūt tres stellas subito supra domū illā splē dētes: in q̄ sc̄i illi cū vno satellitū occisi iacebāt. Radebert⁹ āt q̄ scm̄ p̄iectū occidit. nō multopost viuus cōsūpt⁹ a vermib⁹ expirauit. Ali⁹ v̄o dū die q̄dā venaret̄ de equo corruēs fracto dextro brachio ceteroꝝ mēbroꝝ debilitatē īcurrit. Qui cū nulla posset medicina cu rari: ad se reuersus ad scm̄ p̄iectū se cū vxore cōtulit ⁊ veniā postu lās de oleo lāpadis frequēti⁹ se puruxit. Sicq̧ citō curat⁹ quoddaʒ vas argēteū. x. marcharū sc̄o martyri p̄sentauit. Qd̄ cū ceteri cogno uerūt filij penitētes multā auri ⁊ argēti copiā obtulerūt. Sigiber. Eodē tp̄e in territorio cameracēsi. vgo dei maxelēdis p̄ voto vgini tatis bardumū amatorē suū fugiēs: ab eo martyrizat̄. q̄ mox exceca t⁹: p⁹ triēniū ab ea illūinat̄. Doc quoq̧ tp̄e q̄dā ī batānia a morte re surgēs. multa q̄ vidit d̄ locis penaꝝ ⁊ purgatorij ignis loco enarrauit.

De Mortuo ī anglia suscitato ⁊ ei⁹ visiōe. C. CXX.

Eda. Erat hic paterfamilias in regiōe nordāhimbroꝝ q̄ vocat̄ incūminaū: q̄ p̄mo noctis tp̄e defunct⁹ diluculo reuixit. ⁊ obseruātes se ī fugā cōuertit. vxor ei⁹ q̄ꝫuis nimis pauida remansit. Cui ille. Noli timere. Surrexi a morte q̄ tenebar: ⁊ p̄missū est mihi iterū apud hoīes vi uere. Sed multū alit̄ viuēdū est mihi amodo q̄ꝫ p̄us. Statimq̧ sur gēs abijt ad oratoriū ville: ⁊ ad diē vsq̧ orauit. Et tūc diuisit substā tiā suā in tres ptes. e q̄b⁹ vnā cōiugi. alterā filijs tradidit. tertiā v̄o statī paup̄ib⁹ erogauit. Nō multopost ad monasteriū malros p̄ue nit qd̄ tuido flumine circūcingit̄ ⁊ accepta tonsura secretā māsionē ab abbate suscepit. ⁊ ibi vsq̧ ad mortē in mirabili cōuersatiōe p̄mā sit. Narrauit aūt hoc. Quidā lucidus aspectu: ⁊ clarus veste me du cebat. Incedam⁹ taciti cōtra solis ortū solstitialē: deuenimus aūtē ad vallē latissimā [illegible] q̄ erat a leua nostra ⁊ ha bebat vnū latus flāmis feruētib⁹ nimiū terribile. aliud aūt feruenti grādine ⁊ frigore nimis horrendū vtrūq̧ plenū aīab⁹ q̄ vicissim hic inde iactabant̄ cū ipetu. Nā cū vnū sufferre nō possent in aliud trā siliebāt: ⁊ cogitabā itra me q̧ īfernus eēt. Ductor aūt meus cogita tiōi mee rñdēs. nō inq̄t vt putas h̄ est īfernus. Et cū progrederemur vidi loca tenebris ita densis repleta vt nihil oīno viderē p̄ter speciē ⁊ vestē ductoris mei. Et ecce crebri flāmaꝝ globi ascēdētes de puteo ⁊ rursus decidētes in eūdē. Et stati ductor me⁹ disparuit: ⁊ me solū re liq̄t. Erāt aūt fastigia flāmaꝝ plena spiritib⁹ hoīuʒ īstar fauillarū cū fumo ascēdētiū ⁊ relabētiū ⁊ fetor incōparabilis cū illis ebulliebat. Interea turba demonū cachinnās ⁊ isultās. q̄nq̧ aīas hoīuʒ educe bat ī tenebras. E q̄b⁹ vn⁹ erat attōsus vt cleric⁹ q̄dā laicus: q̄dā fe mina. ⁊ descēderūt cū eis in mediū baratri ardētis. Quidā aūt sp̄us de abysso illo ascēdētes afflātes ignē putridū oculis ⁊ narib⁹ ⁊ ore. forpicib⁹ igneis quos portabāt minitabant̄ cōp̄rehendere me. ⁊ tñ tangere me nō potuerūt. ⁊ ecce q̄si fulgur stelle micantis inter tene bras post me apparuit. hic erat ductor meus q̄ mox eos fugauit. q̄ cōuersus ad dextrā cepit me ducere ad ortū solis brumalē: ⁊ mox in lucē serenā eductum: vidi murū permaximū. cuius longitudinis ⁊ altitudinis q̄si nullus terminus videbat̄. in quo etiā nulla ianua vel ascensus vel fenestra videbat̄. ⁊ statim nescio quo ordine fuimus in sūmo. ⁊ erat ibi subtus cāpus latissim⁹ ⁊ letissim⁹. flosculis vernan tib⁹ ⁊ odore suauissimo plenus: ⁊ luce clariore sole meridiano ī quo agmina albatoꝝ plurima ⁊ sedes multe letantiū. Et cū me iter illos duceret. cogitabā hoc esse regnū celoꝝ. Et rñdit ille Nō est h̄ regnū celoꝝ vt putas. Et p̄cedens inde aspicio multo maiorē lucis gratiaꝫ ⁊ vocem cantātiū suauissimā audio ⁊ odorē sentio p̄marginificum

De Expositione ipsius visionis ⁊ p̄pulatē C. CXXI.

Et cum me intratuꝝ sperarē. mox ductor meus [illegible] reuersus. Cūq̧ venerā ⁊ nobis reuertētib⁹ ait vallis quā aspexisti loc⁹ est in quo examinant̄ ⁊ castigant̄ aīe differētiū cōfiteri ⁊ emēdare scelera sua vsq̧ ad mortē: q̄ ⁊ tūc penitētes ⁊ cōfitentes de corpore exeūt: q̄ tñ oēs p̄ penitētiā dei ī die iudicij ad regnū celoꝝ p̄uenient. Multos aūt añ diē iudicij liberant elemosyne. ieiunia. ⁊ orōnes viuētiū. ⁊ p̄cipue celebratio missarū. Puteꝰ āt quē vidisti ē os gehēne: ī quē q̄ sel̄ īciderit nunq̄ liberabit̄. Loc⁹ autē floris est ipse in quo recipiunt̄ anime exeuntiū a corpe cū bonis opib⁹. nō tñ tāte p̄fectōis vt statim mereant̄ in celoꝝ regnum intrare. Qui oēs in die iudicij illud intrabunt. Quicūq̧ aūt in verbo: cogitatione et ope p̄fecti sunt. mox vt exeūt de corpe ad regnū illud p̄ueniunt. Ad cui⁹ vicinia patet ille locus in quo sonū cātilene dulcis ⁊ odorē sua uissimū hausisti. Ego aūt ad tp̄s a te abscessi. vt quid de te fieri de beret agnoscerē. Et cū detestarer iterū viuere in corpe. subito me viuē re inter vos nescio quo ordine vidi. Dec narrabat ille non passim omnib⁹ sed illis tm̄ qui vel eterna tormenta timent. vel gaudia eternꝰ concupiscūt. In vicinia celle illius habitabat quidā monachus ⁊ p̄sbyter sanct⁹ noīe englis: qui nūc vsq̧ in hibernie insula est soli tarius. vltimā etatē pane cibario ⁊ aqua sustentans: p̄ quem cogni ta facta sunt que ille viderat. Rex etiā anduulfridus vir vndiq̧ doctissimus: illum studiose audiebat. Qui ⁊ ipse tādem ī monaste rio supradicto monachus factus est: cuius monasterij tempore illo abbas erat vir sanctus ⁊ p̄sbyter bedinald⁹ q̄ nūc ep̄us ē lindisfar nensis. dicebat aūt frater ille q̄ hoc viderat drictelin⁹ qui sepissime in flumine p̄mo se imergebat ad restringendū calorem corporis ita vt etiā cruste glacierū circa eum de veste sua defluerent. Nam vestimēta humida ⁊ algida de flumine nunq̄ deponebat donec de suo corpore calefierēt et siccarent̄. Cui cum diceret̄ quare tantam asp̄itatem frigoris pateret̄ rñdit. Frigidiora vidi ego. Et cum dice retur ei: quare tantam austeritatem continentie teneret. respondebat austeriora ego vidi.

De Translatione corpoꝝ sancti benedicti ⁊ scholastice sororis eius. C. CXXII.

Ugo vbi supra. Per idē tēpus mummolus abbas floriacēsis diuina reuelatione p̄monitus: misit vnū de mo nachis suis aygulfum nomine ad montem cassinum vt inde sibi deferret sanctissimi corpus benedicti. nam cenobiū quod ibidem quondā sanct⁹ cōstruxerat bñdictus. a p̄fidis longobardis erat deuastatū ⁊ ī solitudinē redactum. ibi tñ ipsius sancti bñdicti corp⁹ cū corpe sororis sue scholastice vno sepulcro tenebat̄ ī loculo. Cōtigit etiā vt ex cenomanica vrbe quidā eo tp̄e ad mōsaterū loci p̄ficiscerent̄ p̄ deferēdo sācte scholastice corpusculo. qui postq̄ ad floriacū deuenerīt cenobiū: bt̄o sp̄ adheserūt aygulfo. donec ad hoc sancti p̄uenerīt limina petri. Quo dū p̄uenissent. mox beatus aygul fus eoꝝ cōsortiū deseruit. montēq̧ cassinū solus expetijt vbi [illegible] p̄noctare decreuit. Et ecce in tēpestate noctis silētio ipm̄ [illegible] bñdicti sepulchrū ita celit⁹ vidit illustrari: ac si densis lāpadib⁹ cir cūfunderet̄. nocte v̄o trāsacta splendor ille disparuit. Tunc sepultus aygulfus eo reuerēter accessit. ⁊ effracto a latere sepulchro illud ex inaniuit. ⁊ q̄cq̄d ibi reppit in vnius sportule sinu recōdidit quā ad hoc p̄parauerat. Quibus patratis dum ad p̄pria remearet [illegible] socios suos offendit ī itenere. ⁊ cū eis ad floriacū remeauit mōaste rium. Sed anteq̄ illud p̄tingeret. deueñit in locum quē nouūticum appellauit. qui miliario vno a sepedicto distat monasterio. Ibiq̧ predictus abbas mummolus cum frequenti populi turba eis reue renter occurrit. cum digna reuerentia assumens sportulam. extra hitq̧ ex eaipsa sacratissima ossa que ibi iacebāt confuse cōclusa: se cernens minora a maiorib⁹. Qd̄ cū factum fuisset. ecce duo cada uera defunctoꝝ efferebant̄ ad sepeliendū. quoꝝ vnum masculini et alterum erat sexus feminini. Placuit ergo hec applicari. Mira res Nam cum sup̄ masculini corpus maiora fuissent ossa superposita continuo p̄ benedicti meritū est mortuo reddita vita. Tunc etiam placuit minora poni super cadauer mortue puelle. Quod cū fuisset factū: reuixit puella cōtinuo. Claruit ḡ germanos esse meritis q̄ sic allati fuerant. aderat huic spectaculo non minima populi multitudo Astabāt quoq̧ ciues cenomānici. Qui corp⁹ sancte vginis iō sui dis pensatione meruerūt īpetrare ne duo magno luminaria vno clande rentur in loculo. cū singulis singula possent sufficere loca. Ipsi vero

dominicaz remeātes ad vrbē. corpus beate scholastice secū pertulerūt. fabricata est etiā iuxta menia eiusdē ciuitatis in eius noie ecclesia noua. vbi reuerenē est illatū atqʒ tumulatū. Deīde crescēte quotidie miraculoꝝ copia. plures eo sancte deuotiōis femine sunt aggregate sub regulari disciplina. Interea vō venerabilis pater mimolus scire volens quo nam in loco corpus sanctissimi digne recōderet benedicti. Et cū quadā nocte sub nudo celo diū ꝑcaret. vt hoc sibi celitus monstrareť. ecce subito lux emissa de celo sicut fulgor ei apparuit: ⁊ locū vbi poni deberet manifestissime denotauit. Locus autē ipse vbi illud trāstulit sancte dei genitricis erat oraculum.

De Omnibus diu eventibus illius temporis. C. CXXIII.

Igibertus. Anno cōstātini tertio amatus epūs senon. a rege Theodorico graui ⁊ irreuocabili diu exilio tribulať. Anno sequenti iris apparuit in celo mēse martio. ⁊ tremuit ois caro. ita vt ōes dicerēt: ꝙ cōsūmatio esset. Anno Cōstātini qnto Theodorus in anglia synodo habita: cōstituit multa ecclesie vtilia. Hic theodorus insignē librū penitētialē mirabili ⁊ cauta discretione distinxit ꝑ modū singularū culparū. anno cōstātini septimo childericus ex leuitate morū suorū accēdit in se odia francoꝝ. Scūs Leodegarius augustudinensis epūs ab eo in luxouio detrudiť. In italia tante pluuie ⁊ tonitrua fuerūt: q̄les nulla etas hoīuʒ memorat: vt etiā homines ⁊ pecudes fulgure interirēt. Et nisi ꝑ letanias q̄s quotidie faciebāt diuinitas esset ꝓpiciatus. nō potuissent boies triturare: vel in horreis frumēta recōdere: intantū vt ex ipsis pluuijs denuo legumina renascerenť: ⁊ ad maturitatē deuenirent. anno seqnti. Donus ecclie romane. lxxvi. p̄sidet: ab augusto ꝑ tres mēses stella radijs celos penetrās a parte oriētis a gallicantu vsqʒ in mane apparebat. ⁊ maxima mortalitas a parte oriētis est subsecuta. anno seqēti kallinicus architectus ab eliopoli syrie ad romanos cōfugit. ignēqʒ marinum adinuenit. quo vsi romani naues saracenoꝝ exusserūt: ⁊ eas cū aīabus prorsus incendūt: ⁊ ita victoria sunt potiti. Anno sequenti agatho romane ecclesie. lxxvij. p̄sidet. Iter romanos ⁊ saracenos in. xxx. annos pax est cōfirmata. vt saraceni romanis auri libras tria milia ⁊ viros captiuos qnquaginta ⁊ equos nobiles quinqāginta annuatim soluerent. Lodilo francus quē hildericus ligatū ad stipitē cedi fecerat. hildericū in venatiōe exceptū cū blithilde vxore eius pgnante interfecit: ⁊ Theodoricus regno restituiť. gēs bulgaroꝝ que ⁊ ipsa a scythia egrediēs: passim debachabať. ꝑ traciā barbara duce crassus. Quos cōstantini impatoris occurrens exercitus ab eis turpiter fugat⁹ grauiter est attritus. ⁊ adeo ꝑ romanā rempublicā eoꝝ inualuit excursus. vt impator cū eis facta pace annua pacta eis p̄bere sit coactus. abhinc igiť regnū bulgaroꝝ annotandū est. quoꝝ rex barbaras erat huic annotanť anni viginti. Post hūc regnauit therbellus: cui anni viginti sex. Post hūc cormesius: cui anni triginta tres. Post hunc thelezis: cui anni duo. Post hūc sabinus: cui ann⁹ vnus. Post hunc paganus. vij. Theligius octo. Cardamus vigintinouē. Chrum⁹. xiij. in quo finiť hui⁹ regni narratio. Anno decimoquarto in anglia claret edilrudis regina q̄ tribus nupta viris v̄go ꝑmansit. Cuius mortue corpus post. xi. sepulture sue annos incorruptum est inuentū. anno decimosexto theodoricus rex ebroinū in gratiā recepit. eiusqʒ cōsilio synodū epoꝝ coegit: ⁊ in hac multos eoꝝ ex sententia Ebroini epatu priuat aliquos etiā eoꝝ irreuocabili exilio damnat. Sub tam ꝑcelloso domestice ꝑsecutiōis tumultu scūs iam lābertus a traiectēsi amotus epatu in cenobio stabulans monachice quietis expetit portum. ibiqʒ per septem annos habitauit. Sanct⁹ Leodegarius diu ab Ebroino tormentatus. post famem ⁊ carceris squalorem. post oculorum euulsionez. post plantarum conscisionē. post lingue ⁊ labiorum excisionez. cōsummauit tandē martyrium per capitis abscisionē.

De Sancto Leodegario augustudinensi episcopo. C. CXXIIII.

Ex gestis eius. Hic Leodegarius quondam [illegible] ⁊ religiosis parētib⁹ regi Clotario cōmēdatus. ⁊ a Didone auunculo suo pictauēsi epo eruditus: ⁊ archidiaconus cōstitutus. tanta oliʒ virtutū gratia ꝑfulgebat: ꝙ nobilitatē generis maiorē morū nobilitate decorans etiā quandā abbatiā monachoꝝ ad preces epi strēnuissime gubernabat. Post hec decedente clothario ⁊ succedēte ei filio ei⁹ clothario iuniore. qꝛ sensus eius regendo regno min⁹ sufficere videbať. ab ipso rege ⁊ ꝓceribus multisqʒ episcopis coactus est. vt ꝓpter cōsiliū ⁊ ꝓudentiā regni in palatio moraret. Ibi autē tantā ꝑm deum de pietate sollicitudinem habuit: vt eduēsi ecclie mereret in pontificem promoueri. Post decem vero annos epatus sui decedēte clothario iuniore: vir scūs negocijs grauius oneratus: volūtate dei ⁊ venerabiliū principū: q̄ cū ipso ꝑsulem agebāt: childericū fratrē regis clotharij adolescentē valde idoneū fecit in regē. sʒ ebroin⁹ theodoricū ipsi⁹ childerici germanū p̄ficere nitebať: nō ꝓpter regni cōmodū: sʒ qꝛ de potestate deiect⁹ oib⁹ odiosus: irā regis ⁊ principū verebať. a sua itaqʒ spe frustrat⁹: metu mortis a rege petijt: vt relicto seculo in monasterio ꝑmaneret. Quo perdente ⁊ fratrē suū theodoricū ne [illegible] regnū [illegible] moliref in liberali custodia detinēte: in tāta pace fuit respublica: vt tota francia sanctitati epi ⁊ regali industrie cōgauderet. Verū post annū diabolo aduersitatis turbinē cōcitante: malignis suggerentib⁹ de magno amore cōtra virū in magnū odiū rex deprauatus. iam ita eū latenti odio infestabat: ꝙ oportunitatē ⁊ modū mortis ei⁹ attētius inquirebat. Sed epūs blande ferens: ⁊ oēs inimicos suos vt amicos amplectens: egit cū rege vt diē pasche ī vrbe eius pasceret celebraret. Et ecce ipsa die nūciatū est ei: ꝙ rex illa nocte q̄cq̄d de morte ei⁹ tractauerat ꝑficere decreuisset. At ille nihil trepidans: sed ipsa die cū rege in missa cōicans: exēplo dñi ꝑsecutorē sic fugit: ꝙ in luxouiensi monasterio deo seruiens: etiā ebroino q̄ ibi in habitu monachali latitabat tota charitate seruiuit. nec mora rege mortuo cū theodoricus regnaret: gaudētes ciues edue epm suū adeunt: cū multis lachrymis eū rogātes: vt ad ecclesiā suā tādiu destitutā rediret. Cōpulsus igiť suorū ciuiū desiderio: ⁊ abbatis imperio ad sedē suam cū honore redijt. Et statim apostatans ebroin⁹. ⁊ a rege [illegible] dignitatē adept⁹ qui prius oib⁹ malus fuerat: postea peior fuit. toto studio beatū leodegarium occidere cupiebat. Missis ergo militib⁹ vt eū de vrbe abstraherēt. Comperiens hoc vir dei: populū vbi tunc pdicabat monuit ne timerēt. Et statim de vrbe in ornatu pontificali ꝓgressus: ⁊ flentium ꝓcessione circūdatus a militib⁹ captus est. Et quia nōdū iussi erant illū occidere: oculis erutis vsqʒ ad iussum apostate in quadā abbatia est retrusus.

De Martyrio eiusdem. C. CXXV.

Post bienniū vero scūs leodegarius cū fratre suo garino: quē ebroin⁹ cū multis alijs exiliauerat: in palatiū regis adduct⁹ cū ad irrisiones ebroini v̄ba tēperantie ⁊ iustitie rideret. ꝑfidus ille iussit garinū lapidib⁹ obrui. sānctūqʒ epm tota die nudis pedib⁹ ꝑ quēdā fluuiū sup acutissimos lapides occurrentē deduci. ⁊ audiēs ꝙ vir scūs deū in tāto cruciatu laudaret: p̄scissa ei lingua cū labijs tradidit eū cuidā custodi: vt eū nouis supplicijs reseruaret. At ille nolens eū indecēter tractare: in quodā monasterio sanctimonialiū eū reposuit: ⁊ ibi paululū cōmorat⁹: diuinitus plenū officiū loquēdi ⁊ pdicādi recepit. Interea rex theodoricus cū ebroino cōciliū cōuocauit. in quo dei iudicio illi q̄ manū in epm mittere presumpserūt: hoc premiū acceperunt: ꝙ vnus eorū exiliatus. ⁊ tandē decollat⁹ est. alter v̄o cui ebroinus ꝓpter hoc pontificatū dederat cōuictus sceleris: ⁊ corā oib⁹ flagellatus laqueo se suspendit. Post hoc leodegarius accersiri iubeť. ⁊ ne inter epos appareret: extra conciliū detineť. sed cū ibi de futuris interrogat⁹ veraciter respōderet: predixit de seipso ⁊ de ebroino: qñ ⁊ quō vterqʒ vitā istam finiret. Tūc ebroinus videns eū de suo martyrio ⁊ de illius eterno supplicio gloriari: cōfusus de cōsilio exijt: ⁊ cuidā militi epm interim seruare precepit. Quē dū miles ad domū suā (que longe erat) duceret. sitienti epo quādā constantiū potū dedit. ⁊ statim lux imensa in modū corone caput eius circūdedit. quā cū multi de celo venisse viderūt: quid hoc esset ab ipso epo quesierūt. at ille se in gratiarūactione ꝓsternēs: ductores suos q̄ pre stupore semiuiui corruerāt: post orationē incolumes eleuauit. ⁊ vt religiose se deinceps haberēt obtinuit. Audiens hoc ebroinus missis q̄tuor spiculatoribus eum decollari precepit. Eductū ergo de custodia: cū ad abdita saltuū deduxissēt. non est inquit opus fratres nos diutius fatigari: sed hic implete vestri desideriū transmissionis. ad hoc illoꝝ tres diuinitus emendati: cum prostrati veniam peterent: quartus ei conuicians: ⁊ sanctū post orationē decollans. stans corpus impulsu pedis ad terrā deiecit. sed post modicū ipse furēs: ⁊ a demone in ignē proiectus: vitam vt meruerat terminauit. Post bienniū a passione sancti audiens ebroinus illū multis miraculis declarari: cruciat⁹ inuidia militē illuc misit: q̄ sibi referret certitudinē huius rei. Sed miles inuidus ⁊ superb⁹ tumbā sancti pede percutiēs cū dixisset moriatur qui mortuū miracula posse facere credit. mox arreptus a demone: ⁊ subito moriēs morte ꝓpria sanctū amplius cōmendauit. His auditis ipsius apostata fremens ⁊ tabescens inuidia eum famam sancti extinguere properaret. eisdem diebus sicut sanctus in concilio predixerat gladio occisus est. Sublato denuqʒ corpore eius ad

monasterium vnde abbas fuerat deferret tot et tantis in via miraculis claruit. vt nullus omnino cū fide accederet q̄ nō statim ab oībus molestiis curaretur. Sigibertus. Anno quoq3 prenotato sanct⁹ kilianus scotus vuirtzburgēsis eps claret. Benedictus romane ecclesie tūc claret.

Ꞓ De Sancto Uigilio antisiodorēsi episcopo: et de quadam pestilentia. C. CXXVI.

Ex gestis eius. Uigilius Benedicti episcopus successor eius genere nobilis: et sāctitate preclarus: in antisiodorēsi ep̄atu sedit annis. xxv. Hic ecclesiam beate marie extra muros antisiod. de ꝓprio edificauit et in ea cōuentū monachorū cōstituit. Ibidē etiā hospitale pauperū qd̄ domus dei dicit' collocauit. et possessionibus infinitis ecclesiam cumulauit. Hic aūt propter sanctitatē suā inimicis iustitie odiosus: et a vuaratone senescallo regis frācie in cocia silua prope cōpendiū occisus est. Qui vuarachoni successerat in eodē principatu Ebroino: q. s. sanctū leodegariū occidit. Cū autē scūs Uigili⁹ de cōpendio ad propriā veheret' vrbē delatus est p vrbē senonicam. Cūq3 trāsiret ante quandā domū in q̄ rei vincti cathenis tenebantur. subito ruptis cathenis de carcere exierūt. et dei vigilij exequias celebrātes. et cathenas suas ad ecclesiā beate Marie quā ipse cōstruxerat deferētes. se et posteros suos in ppetuū beato Uigilio cōmiserūt. Hugo vbi supra. Hac tēpestate luna eclipsim passa est p indictionē octauā. solq3 defecit hora diei q̄si. xv. non. maij. Et eodē anno subsecuta est grauissima pestis tribus mēsibus. iulio. s. et augusto et septēbri fuitq3 rome mortalitas magna. hec quoq3 pestilētia ticinum adeo depopulata est. vt ciuib⁹ p iuga montiū fugiētibus intra prefatā vrbē herbe nascerent' atq3 frutecta. Tūc etiā visibilit' multis duo apparuerūt angeli bonus et malign⁹. pgentes p ciuitatē quorū malign⁹ angel⁹ venabulū manu ferebat. q̄ quotiēs de venabulo illo hostiū cuiusq3 dom⁹ boni āgeli iussu pcussisset. tot d' eadē domo sequēti die hoīm cadauera trahebāt. Sed q̄busdā viris in eadē vrbe p reuelationē dictū est: q nō prius pestis ipsa quiesceret: q̄3 in basilica beati Petri apostoli que ad vincula dicit': scī Sebastiani martyris altare cōstrueret'. Factūq3 est ita. Nā delatis ab vrbe romana beati sebastiani martyris reliquiis. mox vt in iā dicta basilica ɔstitutū est ipsi⁹ altare. pestis illa quieuit. Floruit etiā p idē tps cuthbert⁹ venerabilis archieps ecclesie lindisfardēsis. q̄ nūc londrēsis dicit'. cui⁹ corpus post annos. xi. effossum: cū veste qua tegebatur inuentum est incorruptum.

Ꞓ De Imperio iustiniani scdi et de sergio papa. C. CXXVII.

Mortuo [illegible] augusto fili⁹ ei⁹ Iustinian⁹ succedens imperauit annis. x. Hic cū esset quasi annorū. xvi. temeritate vsus puerili pacē quā pr̄ ei⁹ cū abimelech arabū principe firmauerat soluit. pacē cū bulgarib⁹ nexā pturbās et ea q̄ a patre suo ordinalit' fuerūt facta. Remouit etiam a mari mardaitarū. i. piratarum exercitū quo imperiū ei⁹ ab īpetu arabū tuebatur. q̄bus repressis pace et quiete est potitus arabū principatus vsq3 in p̄sentē diē. Et extūc liberi⁹ barbari romā depopulare ceperūt. Cōstituit preterea stephanū psam sacellariū suū virū crudelē et pessimū. q̄ plures reipublice principes grauiter affligebat. quiq3 etiā matrē eiusdē augusti Anastasiā absente eo p̄sumpsit habenis more pueri flagellare. q̄ res maxime fecit eū exosum cūctis principib⁹ et domesticis suis. Sigibertus. Suscepit aūt iustinianus imperiū anno dnī. dclxxxvij. mundi. s. iiij. M. dcl. huius anno. ij. Sergi⁹ romane eccl'ie p̄sidet. lxxxij.

Helinādus. Hic Sergi⁹ in sacrario scī petri īuenit capsam argenteā in loco obscurissimo multe annositatis. ita vt argētea nō appareret deo sibi reuelāte in q̄ sigillū erat expressum: et in sigillo plumariū olosericū suppositū: qd̄ et stauraci dicit'. Quo ablato: inuenit crucē diuersis lapidib⁹ preciosis ornatā: de q̄ tractis q̄ttuor petalis in q̄b⁹ gēme clause erāt mire magnitudinis: ineffabilē portionē ligni dnici inuenit interi⁹ repositā qd̄ lignū in die exaltatiōis sancte crucis adorat': et osculat' ab oī pplo. Hic cōstituit vt hora cōfractiōis dnici corporis agnus dei a clero et pplo decantet'. Corpus primi leonis pape diuina reuelatiōe trāsposuit. Sigiber. Anno iustiniani qrto: scūs Audoenus rothomagēsis eps scūs amatus et theodorus anglorum archiepiscopus obierūt. Actor. Huic sancto Audoeno successit sanctus Ausbertus. cuius vitā supra posuimus.

Ꞓ De Sancto Leufredo abbate. C. CXXVIII.

Ex gestis eius. Huius autem sancti Ausberti temporibus claruit sanctus Leufredus: qui pago ebroicēsi exortus. parentibus christianis nobilibus vanam mūdi gloriam despiciens: ab adolescētia nudē christū pauper secutus est. Cūq3 prope ebroicas in q̄dā cellula moraret': desiderius ebroicensis eps audita ei⁹ fama: q2 plures ab ipso lumine veritatis accensi vitā aplicā sectarent': zelo superatus inuidie q in diocesi talia agere p̄sumpsisset: q̄dā die ascenso equo assumptis officialib⁹ suis ad cellā viri dei pergēs: eūq3 iniuria verborū exacerbauit. Sed cū ad h' immobil' pmaneret eps magis exagitat⁹ furore iussit eū in equū leuari. cū apud se vir dei decreuisset ne vnq3 equū ascēderet: Cū igit' eps eū ad ciuitatē p̄ducit vt illic in eū quecunq3 vellet liberius exerceret. subito equus cui vir dei insidebat in terrā cōcidit: et oīa viscera eius dirupta sunt. Mirantibus cunctis eps ad genua scī ꝓuolutus veniā postulauit. et ille sibi cide oēm iniuriā remisit. Pōtifex aūt cū sūmo honore eū ad cellulā suā redire fecit. vbi postea multis annis et vbo fidei et miraculis duruit. cetūq3 monachorū diutina pace rexit: quos ipse dnō exēplis et monitis salutarib⁹ acq̄siuit. Horū vn⁹ noīe giselbardus aliq̄n tāta demonis malitia percussus est: vt subito animā exalare se crederet. Quo vir dei pcepto: oratione fusa pro eo: benedixit ei: pcipiēs vt leiunus deuot⁹ eēt. post h' baculū quē manib⁹ gestabat tradidit ei dicēs. Cōstans esto fili: non morieris mō. Statiq3 sanat⁹ ē. Alio tpe nocturni ignis flāma casu validissime p oīa monasterij habitacula cremādo ꝓuolaret. repēte vir dei man⁹ ad celū leuauit: oīpotentē inuocās vt ipse flāmarū vires cōstringēt: q̄ fornacē nabuchodonosor aduersus tres pueros nihil valere fecit. Orone cōpleta tāto impio ipetū ignis coercuit: vt nihil vlteri⁹ ɔtingere posset. s3 tota violētia ventorū in mēbra globata q̄si inundatiōe himbrū in semetipso emarcuit. tādē vir in pace finiēs ad dnm migrauit. Sigiber. Anno iustiniani. v. theoderic⁹ rex frācorū cū berchario et pipino ɔgressus vincit'. berchari⁹ a suis pimit'. theoderic⁹ rex a pipino capit'. Pipin⁹ sibi neustriā subiugat. et sub theoderico solus toti regno pncipādo statū rerū meliorat. Scm̄ quoq3 lambertū in traiectensi presulatu locat. Scūs remaclus obijt. Anno. vj. vuillebrordus cū socijs. xij. veniēs ab anglia sctitate claret in gallia. Scūs vuādregisilus q̄ et vuādo ausegisi maioris dom⁹ ex vualchiso frē nepos hoc tpe claruit: q̄ cenobia fiscani et sctā fontanellam deo construxerat.

Ꞓ De Sancto Uuandregisilo abbate. C. CXXIX.

Ex gestis eius. Hic scūs vuandregisil⁹ in territorio [illegible] regione ortus est nobilib⁹ et religiosis parētib⁹. cui⁹ pr̄ fuit vualchisus pipini francorū principis fili⁹ hic in adolescētia sub rege dagoberto militarib⁹ gestis et aulicis disciplinis nobilit' educat⁹ excellentib⁹ scē vite morib⁹. ab eodē palatij comes est ɔstitut⁹. Qui cū pietatis studio susceptū officiū exercebat. mēte semp celestia tractans liber ad arguēdū. humil' ad obediēdū. in fide firm⁹. in bonis opib⁹ prompt⁹. in sermōe verissim⁹. in iudicio iustus. in ɔsilio puidus. in charitate p̄clar⁹. Deniq3 parētū hortatu s3 iuit⁹: quādā puellā nobilissimā sibi despōdit. s3 castas nuptias celebrās: ei virginitatē seruare suasit. et illa ɔsensit. factusq3 ex vtraq3 pte saluberrim⁹ castitatis cōsensus. Nā et ille clericat⁹ habitū sūpsit. et illā velo pie religiōis optā sāctimonialiū monasterio tradidit. Uerū cū adhuc in habitu laico degens iter carperet suorū stipat⁹ obsequiis: quibusdā barbaris iniuriose in eū irruētib⁹: ipse orationē p gladio sūpsit. statiq3 ita stetit immobilis prauorū turba vt ppi⁹ accedē nō valeret: christi. s. virtute retēta. deniq3 relictis oīb⁹ ad monasticā se vitā trāstulit. et primū in loco q̄ dī mōs falconis cū scō viro balthfrido habitauit. At p̄fat⁹ rex nitebat' a cōsultu suorū molestiā inferre: pro eo q sine pmissu ei⁹ habitu mutato se religiōi monastice mācipasset. A quo accersiri iussus: cū ad edes regias ꝓperaret: ante palatij fores offendit subito quēdā pauperculū cū vehiculo qd̄ ei sola dom⁹ erat luto demersum. Cūq3 oēs miserū p̄terirent: aut etiā aliq̄ cōprimerēt. vir scūs de equo cui insidebat cū grauitate descēdit. et paupi manū porrigēs eū de luto simul cū plaustro leuauit. Extēplo celit⁹ niueo indut⁹ amictu: angel⁹ affuit. Qui et vestē illius diligēter emūdās: candidiorē q̄3 ante fuerat reddidit. Post h' dnō famulū suū ptegēte: pcepit rex vt ei nemo inquiet⁹ existeret: s3 ppositi sui obseruātiā nullo resistēte seruaret. Sicq3 secur⁹ ad habitationis delecte locū redijt.

Ꞓ Iterū De ɔuersatione et miraculis eiusdē. C. CXXX.

Sed nō multo post occasione [illegible] loco relicto [illegible] gāgiū territoriū migrauit. vbi et monasteriū in possessiōe propria ɔstruxit. Ubi etiā si diuinis vacantē laudib⁹ somn⁹ cōprimēt: nudis pedibus et simplici veste ɔtēt⁹: sup humū stans flexis poplitib⁹ orabat. Qd̄ cernēs diabolus plurimas ei inquietudines et visibilit' et p soporē sepi⁹ ingerebat: ita vt in effigies bestiarū volucrū vel serpētiū se illudēdo trāsformaret et eius aspectib⁹ se terribilē p̄sentaret. At ille p scē crucis vexillū et

gorie abstinentiam ⁊ iugē oratione viriliter eius conatus irritabat. Cū autē quadam nocte vltra solitū dormiuisset: affuit hostis ⁊ illu/ dens ait. Vigilātior te extiti hac nocte. At ille. Non dubito inquit ad/ miniculo aliorū ⁊ cumulū dānationis tue. peruigilē te vbiq; fore: sed co/ mebit caro q̄ ad hāc me īpulit torpore inertiā. Exurgēs igit̄ a cubili dū sōni cū esset hiemis asperitas sub diuo in medio niuiū ⁊ glacierū stans ⁊ lōga suspiria trahēs. dn̄o deuotissime psallebat. sed ⁊ ita ie/ iuniis incūbebat vt in tota ebdomada excepta p̄ma ⁊ quinta sabba/ ti escā minime sumeret. denique in visu admonit⁹: vt occidētalia gal/ lie loca reuiseret rothomagū peruenit: quē sctūs Audoenus reuerent̄ suscepit. ⁊ licet nimio reluctantē subdiaconū. deinde leuitā ordina/ uit. Post hoc etiā in sacerdotē p beatū Audomarū taruēne pontifi/ cē fecit cōsecrari. Sed dū vir sanctus districtiorē vitam ducere cu/ piens. heremi secreta plurimū ambiret. cōtigit vt largiēte erchinoal/ do p̄fecto īmodicā soli partē acciperet quo fontanelle cenobiū cū ne/ pote suo Godone vt rudis habitator cōstrueret. Itaq; ⁊ monachos cōstituit in cellulis q̄ diuinis insisterēt seruitijs. ibi cū alimēta pene iam deessent cellerari⁹ ei hoc patefecit: ⁊ ille in deo cōfidere p̄suasit. Itaq; monuit diuina pietas Batbildē reginā p visum. vt famulo christi in heremo cōsistēti necessaria ministraret. q̄ expgefacta: ono/ rata vehicula seruo dei direxit. Et ille deo grās egit. ex etatis annū p̄clare excedēs ita virilis extabat vt in labore manuū pariter iuuenes videret. Profecto notū est illū crebro p̄dixisse ventura.

C De Trāsitu eius ⁊ miraculis sequētib⁹. C. CXXXI.

Andem in vltimo senio constitutus dn̄o cre/ bro supplicabat. vt eū de hac cōualle ploratiōis eriperet: ⁊ suis cōspectib⁹ apparere faceret. Qui p̄ces eius exaudiēs. egritudinē ei īmisit. ⁊ trib⁹ totidēq; noctib⁹ in excessu mentis rapto ianuā celi apertā mōstrauit. at hos/ tis inuidus horā remunerationis eius instare cōspiciens. cruentus etiam pauores ei multiformes ingerere nitebat̄. quē in tali agone cōstitutū. audierūt circūstantes fratres dicentē se fonte lauacri tin/ ctū. demonē q; se īpedientē diuinitus fugatū. deniq; signo crucis se muniēs. x. kal. aug. spiritū celo reddidit. ⁊ eadem hora suauissima [illegible] a quodā discipulo ei⁹ audita fuit. Interfuit aut̄ eius trāsitui sctūs Audoenus. Sepultusq; fuit in eccl̄ia sancti Pau/ li annis. xl. Sctūs vero presul ansberus annis. xi. Sctūs vo pōtifex vul/ frānius annis ferme. ix. q̄ postmodū anno. d. dn̄i. dcxxxiij. trāslati sunt inde in ecclesiā beati Petri. Tūc aptis eorū tumulis cū hymno/ rū laudib⁹ ineffabilis ex eis odor fragrātie prodijt. Ita vo integri ab/ si corruptione cū vestimētis q̄bus induti fuerāt sunt repti. q̄si eodē die fuissent traditi sepulture. Dies ergo trāslatiōis sacre constituta est pridie kal. april. Post obitū quoq; sctūs vuandregisilus multis miraculis claruit. Nā cū quedā mulier in festiuitate ei⁹ in pago ca/ leciū. villa elpana dicitur ꝓhibētibus textrinū opus ageret: ⁊ corde tumido increpatiōes eorū pro nihilo duceret. siquidē ea die terre il/ lius populi ecclesiā adeūt. ⁊ diuinis laudib⁹ vacant. ilico manus ei⁹ que tramē ausu temerario per telā ducebat obriguit. tramaq; me/ dio palme inhesit. ita vt articulorū vngues in medio palme figerent̄, ⁊ euelli nullaten⁹ possent. Hac sci virtute correpta [illegible] ⁊ cū a spō/ [illegible] in qua sci mēbra requiescūt eiusq; pia suffragia depo/ sceret: ab eius manu trama cecidit. Cū autē rex karolus germaniā ⁊ saxonū gentiliū terrā bellādo domaret. quidā monasterij fonta/ nelle miles noie Sigenādus. dum cū ceteris milutib⁹ eorūdē genti/ liū opes vastaret: ab eisdē cōprehēsus est. Cūq; duceret̄ ad locum quo decollādus erat. ⁊ patroni sui sci vuādregisili crebro suffragia [illegible] erit [illegible] noie albo ex ipo saxonū [illegible] inquirere cepit. cur tā crebrius vuādregisilū nolaret. Cui ille rn̄dit: qz in ciuitate ei⁹ famulus sū: ⁊ credo me īteruētu ei⁹ scītatē a piculo p̄sētis liberari de/ bere. At ille. Hac inqt nocte ipa vuādregisilus mihi astitit. mo/ nēs ne nihil tibi mali īferrē. sz cū pace te poti⁹ ad tuos redire p̄mitte/ rē. qd̄ si aliud facerē: ī meā patrarē salutē. Idcirco illesū te abire p̄mit/ to. Absolutū igit̄ a vincul̄ ⁊ vestib⁹ īdutū: armisq; munitū. ad castra remisit christianorū. Ipse quoq; albo saxonici gn̄is: regi postea obsec/ ut⁹: ⁊ ad fōtanellā p̄duct⁹ credēs ī noie trinitatis sācte baptizat⁹ ē.

C De Fine imperij Iustiniani. C. CXXXII.

Igiber. Anno iustiniani tū Eualdus albus ⁊ eualdus niger p̄sbyteri venētes ab an/ glia martyrizāt̄ ī gallia ⁊ iussu pipini sepeliūt̄ ī agripine/ si colonia. Anno. viij. pipin⁹ ratbbod. ducē frisonū bello [illegible] ⁊ vuillebrordū [illegible] kylianū vuirtzburgē/ sis epi discipul⁹ arnual: adaman⁹ abbas: adelin⁹ ⁊ vuifrid⁹ epi cla/ ret ī gallia. Anno. ix. iustian⁹ ipator scām sextā synodū īfirmare nitit̄ ⁊ sergiū papā ī ea sibi resistēte ecclesiā deturbare frustra molit̄. Defe/ ctio solis facta est hora diei. iij. ita vt q̄dā stelle clare parerēt. Anno decimo Leo patrici⁹ iustinianū regno p̄uat: eiusq; naso ⁊ lingua trūca/ tum in exilio relegat. Hugo vbi. s. Insurrexit q̄ aduersus eū leon/ cius patricius: cōspirāte secū gallinico p̄triarcha. ⁊ carcerib⁹ reseratis solutisq; multis retrusis: q. vj. vel. viij. annis in vincul̄ fuerāt. quorū plures milites erāt cū eis exiuit in forū. Morūq; iustinianū narib⁹ amputatis: apud cersonā exilio relegauit. deinde p̄latorū animus mu/ nit⁹ virorū augustalē arripuit dignitatē. Sigiber. Eodē anno beda venerabilis presbyter ⁊ monachus clarēs in anglia. xxx. etatis annū agit. ⁊ reliquū temp⁹ vite legēdo tractādo ⁊ exponēdo sacram scri/ pturam vtiliter exegit.

C De Beda venerabili p̄sbytero ⁊ scriptis ei⁹. C. CXXXIII.

Vil. malmesberiē. Hic ī extremo [illegible] orbis an/ gulo: doctrine chorusco oēs terras p̄strinxit. Anno vite sue. xix. diacon⁹ fact⁹ est. xxx. p̄sbyter. ex quo vsq; ad lix. aut docē aut scribē nō destitit. xxxvj. volumina edidit: q̄ in. lxxviij. libros diuisit. Ferunt eū romā iuisse vt libros suos vel ecclesiastice doctrine cōuenire p̄se assereret. vel si resultarēt: aplico nutu corrigē/ rētur. [illegible] rome fuisse [illegible] nō affirmo [illegible] haud du/ bie ꝓnūcio a papa sergio. Extat eni ei⁹ ep̄la ad abbatē bede celfridū in qua inter cetera scriptū est sic: Hortamur deo dilectā religiositatē tue bonitatē. vt q̄ exortis quibusdā ecclesiasticarū causarū nō sine examinatiōe lōgi⁹ inotescēdis: opus nobis sūt ad cōferēdū arte lra/ ture imbuti. sicut decet deo deuotū auxiliatorē scē mīs eccl̄ie vniuer/ salis: obedientē deuotionē huic nr̄e adhortationi nō desistas accō/ modare. sz absq; aliq̄ remoratione religiosū famulū dei bedā vene/ rabil̄ monasterij tui p̄sbyterū. ad limina aplorū p̄ncipū dn̄orū meorū petri ⁊ pauli: amatorū tuorū ⁊ ꝓtectorū ad nr̄e mediocritatis cōspectū nō moreris dirigere. Quē fauēte dn̄o tuis tuis precib⁹ nō diffidas ꝓspere ad te redire. peracta premissorū capitulorū cū auxilio dei desi/ derata solēnitate. erit eni (vt credim⁹) cūctis credētib⁹ ꝓfuturū quicq̄d ecclesie generali claruerit p ei⁹ presentiā impartitū. Ita tā celebris erat: vt in questiōib⁹ enodādis indigēt eo sublimitas romana: incu/ riose fuit: sz cuiusq; eloquētie. Actor. Scripsit autē beda ea q̄ subie/ cta sūt. Sup Gen. li. j. De tabernaculo Moysi li. iij. Sup Samuelē li. iiij. De tēplo Salomonis li. j. Sup Esdrā ⁊ Neemiā li. iij. Super Tobiā li. j. Sup psalmos li. j. Sup parabolas Salomonis li. Sup cātica cāticorū li. v. Sup Marcū li. iiij. Sup Lucā. li. Sup ep̄las canonicas li. vij. Super actus aplorū li. j. Sup Apocalypsim li. De questionibus libri regū ad Nocelinū li. j. De locis scīs li. j. Scripsit etiā de tpib⁹: ⁊ de luna: ⁊ multa alia.

C De Imperio Leonis patricij. C. CXXXIIII.

Igibertus. Leo igitur patricius sumpsit imperium anno dn̄i decem/ mūdi. v. iiij. M dcl. Et imperauit annis. ij. Hui⁹ anno p̄mo vuillebrordus a sergio papa clemēs agnominatus ⁊ ad predicandū gentib⁹ frisonū ep̄s cōsecratus ex dono pipini p̄n/ cipis sedē episcopalem vultraburch dictā qui nūc vultraiectū dicit̄ tur a nomine gentis vultarū ⁊ traiecto compositū: quasi vultarū op/ pidū. Nam traiectū lingua gallica oppidū dicit̄. Apud vuirtzburg castrū ostrofrancie sanctus kylianus cū discipulis suis colomanno ⁊ tholonāno clam martyrisat̄. ⁊ a geilana vxore gotbberti p̄ncipis vuirtzburgensiū: q̄ timebat separari a viro suo: arguente eum kylia/ no q eam vxorem quondam fratris eius: etiam ipse vxorem habe/ ret. Quorū mors cum diu omnes lateret: geilana ⁊ percussoribus a demonis arreptis: eorū confessione diuulgata est. Anno sequenti sanctus vrsmarus per interuentū hildulphi principis lobiense cero/ bium a pipino principe regendū suscepit. Synodus acquileie facta quintā vniuersalem synodū a iustiniano imperatore ⁊ vigilio papa cōstantinopoli celebratam suscipere diffidit. quam sergius papa sa/ lubriter redarguit: ⁊ ad concordiam reducit. Sācta berga mater pi/ pini ad dn̄m transijt. Hugo vbi supra. Porro arabes aphricam in/ festabant. cōtra quos direxit leoncius imperator iohannē patricium cum stolo copioso. Qui cum carthaginē peruenisset: arabes in fugā cōuertit: ⁊ ibidem hiemauit. Deinde vo ad imperatorem regressus est: volens maiorem ab eo depōscere stolum. sed exercitus qui in aphrica remanserat. absente iohanne patricio: elegit quendam ab/ simarum. quem ⁊ vocauit tyberium ⁊ creauit illum imperatorem. Absimarus autē stolo sumpto qui secum erat nauigauit ad vrbem ⁊ sine mora introiuit in ea per murum blachernem. ⁊ apprehēdens leoncium exilio relegauit. Sigibertus. Eodem anno sanctus lam/ bertus pipinū principē increpare ausus q pellicē alpiadem [illegible] de legitime vxori sue superduxerit. a dodone fratre ipsius alpiadis

leodij martyrisatur; et traiecti tumulatur: eiq; sanctus bucbertus episcopus surrogatur.

De Sancta passione sci Lamberti traiectēsi epi: et de sancto Cuthberto. C. CXXXV.

X gestis eius. Hic Lābertus et parentibus nobilib⁹ et diuitibus nat⁹: et apprime lrīs erudit⁹: ita p̄ scītate sua ab oīb⁹ amabat. vt traiectēsi eccle p⁹ theodardū magr̄z suū pmoueri in epm̄ mereref. Cū aūt childericus rex q̄ eū pmouerat et secū habēs p̄ae oīb⁹ epis et optimatib⁹ diligebat. ab ipijs occisus fuisset. inuidētes et maligni sine cā deponētes eū: honore debito puauerunt. et faramundū in eius cathedra statuerūt. Lābertus vero cū duob⁹ pueris quandā abbatiā ingressus: et ibi p septē annos oppoztune cōuersatus. q̄dā nocte surgēs ad orōnē: in pauimēto p ignorantiā sonū fecit. Quo audito: abbas nesciēs q̄s hoc fecisset: ait. Quis hunc sonū fecit: stati ambulet ad crucē. Tunc scūs Lābertus ilico nudis pedibus in cilicio de lecto exiliēs ad crucē cucurrit. Ibiq; tādiu sub niue et glacie fixus stetit: donec fratribus post matutinas se calefacientibus abbas eū esse cognouit. Et audiēs a quodā fratrū q; ille in[ter]ra crucē discalciatus psisteret. reminiscēs pcepit fratribus. vt illuc [illegible] cora [illegible] peterēt et reduceret [illegible] eorū pcibus obediēter regressus et ab abbate et monachis cū sūma humilitate susceptus petētibus veniā nō solū clemēter indulsit. sed etiā de bono patiētie eius sublimit̄ pdicauit. Post. vij. aūt annos faramūdus expulsus est. et scūs Lābertus ad pces oīm iubēte Pipino rege ad sedē ppriā cū honore est reduct⁹. Cū autē sicut et ante. oī scītate polleret: et multos etiā gentiliū verbo et exēplo cōuerteret. insurgentes in eū duo maligni. eū et suos grauiter īfestare ceperūt. Sed amici pontificis licet multis iniurijs iā oppressi eos vt meruerāt occiderūt. sed Dodo cōsanguineus eoz qui occisi fuerāt. domesticus pipini regis audita nece suoz in sanctū voluit vindicare Lābertū. Et cū armato exercitu leodiū intrās: domū epi sic obsedit. q̄ puer dom⁹ foris veniēs: viro dei q̄ tota nocte in orōne vigilauerat obsessaz domū ab hostib⁹ nūciauit. At ipse fidēs in dn̄o vt eos expugnaret mucronē arripuit. Sed stati ad se rediēs: gladiū de manu piecit meli⁹ iudicans vt psistēdo et moriendo vinceret: q̄ vt sacratas manus de impioz sanguine macularet. Hoc ei cogitāte: multi per parietes lanceis fixis ingressi sunt. sed duo nepotes epi eos arreptis fustib⁹ verberātes refugere cōpulerūt. Tūc vir dei suos admonuit vt peccata sua cōfiterent. et pro eoz penitētia incendiū patiēter sufferrēt q̄d hostes eis et domui minabant. Sic ergo in dn̄o cōfortati: scīm Lābertum vt oraret sicut cepat rogauerūt. Et mox in orōne cū lachrymis in modū crucis prostratū. irruētes impij directo iaculo pemerunt: et sic eis descēdentib⁹ pauci ex ei⁹ familia euadētes. corpus ei⁹ occulto nauigio ad pontificalē ecclesiā pduxerūt. ibiq; cū magna toti⁹ ciuitatis [illegible] cōpletis officijs. in sepulchro ppt hostes velocit̄ po[illegible] [illegible] idus. Eo tpe dicit Beda scīm Cuthbertū post obitū [illegible] fuisse. hoc modo loquēs in libro de tēporibus. Re[illegible] lindisfarnēsis in britānia ex anachorita antistes [illegible] totā ab īfantia vsq; ad seniū vitā miraculoz signis inclyta [illegible] corp⁹ humatū p⁹ ānos. xi. icorruptū. q̄si eadē hora de[illegible] sanctū simul cū veste q̄ tegebat̄ inuentū ē. Q̄d in libro de vita et vtutib⁹ ei⁹. psa dudū et exametris vsib⁹ ante aliquot ānos ipsi signauim⁹.

De Imperio Absimari qui et tyberius et interitu eius. C. CXXXVI.

Igiber. Absimar⁹ igit̄ q̄ et tyberi⁹ leone. s. ab impo pulso. eiq; naso absciso et in custodia retruso: īperauit annis. vij. Cepit aūt anno dn̄i. dcxcix. mūdi vo. s. iiij. M. dclxij. hui⁹ ānō pmo Dodo īterfector scī lāberti pessimo lāguore cruciat⁹ a vmib⁹ osumit̄: et ob itolerātiā fetoz̄ i mosā fluuiū ōmergit̄. oesq; hui⁹ culpe cōplices īfra ānū diuinit⁹ puniūt̄. pcussor vo scī martyris frī suo ogressus alē ab alio pimit̄. Sigibe. Porro ipante absimaro iustinian⁹ ōgēat i cersona. cepit manifeste ppl̄o loq; q̄ eēt itez suū resūpturus̄ īpiū p̄dicare. Qua d̄re loci accole augusti zelo pmoti pp opinionē hmōi parabāt eū q̄si regis īdicatorē īterficere. vl̄ cōphēsū ad eū dirigē. h cū h. idē iustinian⁹ sēsisset fugit. et thurcoz chagano se pñtauit. Chaganus aūt eū cū honore suscepit et tradidit ei vxorē gēmanā suā. Indeq; nauigauit ad terbellū bulgarie regē q̄ et ipse auxiliū tulit: et suo eū ipio restituit. Sigiber. Iustinian⁹ igit̄ auxilio trebell' bulgaroz regis ipiū recepit. leonēq; et tyberiū vsurpatores ipij in medio circi iugulat. callinicū p̄triarchā excecatū exiliat. et tātā i aduersarios vltionē exercet vt quotiēs [illegible] sibi [illegible] gutta [illegible] totiēs aliq̄s ex his q̄ cōtra eū cōspirauerāt iugulari pcipet.

De Iterato imperio Iustiniani et eius nece. C. CXXXVII.

Esumpsit igit̄ iustinian⁹ imperiū anno dn̄i. dccvi. [illegible] M. dclxix. et impauit annis. vij. Hic pacē cū bulgaris factā soluit anno imperij sui. iij et sic cōgressus vix euasit. Anno sequēti childeberto monarchiā regni frācoz tenēte: archāgelus michael apparens authberto abrincatensi epō: monuit eum et iterū: vt in loco maris q̄ ppter eminentiā sui tumba vocat̄: fundaret ecclesiā in memoriā sui volētis talē venerationē exhiberi sibi in pelago: qualis exhibet̄ in mōte gargano. Interim taurus a latrone furtim captus in loco illo religat̄. Vn̄ epūs tertio admonit⁹: vt in eo loco fundamentū iaceret: vbi taurū religatū inuenirēt. et sicut eū terrā pedib⁹ ptriuisse videret: sic ecclesie ambitū duceret: ecclesiā in honore scī archangeli ostituit. Et ex eo tpe sicut in monte gargano: ita et in illo loco q̄ mō dicit̄ in periculo maris: veneratio archangeli frequētari cepit. [illegible] anglo[illegible] Anno seq[illegible] mus impator fidē ortodoxā amplexus: ostātinū papā ad se ostantinopoli īuitat. eūq; veniētē et redeuntē glīa aplīca digna honorat. Scūs hucbert⁹ celit⁹ admonit⁹: corp⁹ scī lamberti a traiecto leodiū cū magna leodioz glīa refert. sedēq; epalē in eandē vrbē transfert. Anno sequēti scā oda vxor boggis ducis aquitānioz scītate clara in gallia. q̄ ecclesias dei sua ditauit munificētia. et moriens in leodicensi quieuit parrochia. Hugo vbi. s. Porro iustinian⁹ statuit cersonā: vbi exiliat⁹ degerat euertere. et colligēs oēs naues q̄s habē poterat. s. dromones: trieres: scaphas: chimeres: [illegible] dria eo destinauit. recipiens oēs inhabitātes ibi interfici: a [illegible] vsq; ad maximū. quo cū puenissent maurici⁹ patricius et helias spatarius sm̄ impatoris iussionē oēs interfecerūt: exceptis infantibus. Tuduinū vo ciuitatis principē cū alijs. xl. pncipib⁹ ad impatorē miserunt. et alios septē eiusdē vrbis pmores igni in verub⁹ ligneis applicātes assauerūt. Deide iustinian⁹ misit iterū aliū stolū mēse octobri: pcipiēs vt oēs pueri q̄ reseruati fuerant traderent̄ morti. sed ille stolus pene tot⁹ in pelag⁹ ē dimersus. et pierūt ibi hoīes. lxxiij. milia. Quib⁹ iustinian⁹ agnitis furēs adhuc magna crudelitate: misit iterū aliū stolū iubēs arari: et ad pauimētū illidi totā ciuitatē. Q̄d audiētes hoīes illi⁹ puicie assūpserūt philippicū: q̄ illic exulabat: et impatorē creauerūt. Deinde philippic⁹ ostātinopolim veniēs iustinianū augustū et tyberiū filiū eius pariter interfecit.

De Imperio Philippici et [illegible]. C. CXXXVIII.

Igibertus. Philippic⁹ igit̄ q̄ et bardanus [illegible] et post eum annis. ij. regnauit. Cepit autē anno dn̄i. dccxiij. mūdi. s. iiij. M. dclxxvi. Hui⁹ ānō pmo grimoardus maior dom⁹ leodij ante altare scī lāberti orās a ringario satellite rabbodi ducis frisonū pimit̄. et theodoald⁹ fili⁹ eius a [illegible] ab auo suo pipino maior dom⁹ statuit̄. scūs vrsmar⁹ epūs et abbas lobiensis cenobij obijt eiq; scūs huim⁹ succedit. Anno sequēti gregori⁹ romane eccle. lxxxvij. psidet. h ostituit vt tpe q̄dragesime. v. feria ieiuniū et celebritas missaz fieret i eccl̄ia. q̄d nō fiebat ātea. Petronax ciuis brixian⁹ diuino instinctu et gregorij pape alat⁹ hortatu cenobiū scī bn̄dicti apud castrū cassinū nobilit̄ reedificauit. et sub regimine suo multos ad regularē seruiēdū deo ogregauit. expletis. cx. annis ex quo a lōgobardis desolatū fuit. Pipin⁹ pinceps obijt: et filiū suū ex alpaide karolū tūdē sue martellū cognomēto: pncipat⁹ sui hēdē reliq̄t. Hugo vbi. s. Porro philippic⁹ cū eēt hereticus [illegible] exilio relegauit. et posuit in eadē sede quēdā sui sensus pseudo monachū noīe iohē. Ipse etiā philippic⁹ rome ostātino pape lrās praui dogmatis destinauit. q̄s vir scūs ōsilio romani ppli respuit. et pcepit ne ei⁹ nomē i chartis ponet̄: aut pcussura solidoz recipet̄: aut ad missaz solēnia recitaret. Et dū ipassz philippic⁹ vno ānō et dimidio. insurrexit ōtra eū anastasi⁹. q̄ illū ocul' puauit. et ab ab impiali dignitate deponēs eius sibi vendicauit imperiū.

De Imperio Anastasij secūdi. et vita scī egidij. C. CXXXIX.

Igiber. Artheni⁹ igit̄ q̄ et anastasi⁹ philippicū [illegible] it ānō dn̄i. dccxv. mūdi. s. iiij. M. dclxxviij. Hui⁹ ānō. i. scūs egidi⁹ veniēs a grecia scītate claruit i puicia. Exceste. ei⁹. Hic egidi⁹ ex regio genē atheniēsiū et xpianis pgētib⁹ nat⁹ lrās i īfātia didicit. q̄dā die dū ad ecclesiā pgēt cuidā egro i platea iacēti et elemosynā postulāti tunicā suā exuit. q̄ idut⁹ eger mox sanitatē recepit. Post h defūctis parētib⁹ totū prīmoniū suū erogauit et multa miracula faciēs timēs hūani fauoris piculū: sol⁹ ad litt⁹ maris [illegible] naufragātes [illegible] orōne tēpestatē sedauit. et applicātib⁹ ad se nautis: auditoq; q; romē

redderet gratias eius meriti reddiderunt: et quod etiam cum sponte et gratis fecerit vobis promiserunt. Cum autem apud arelatem venisset et biennio cum sancto cesario archiepiscopo permansisset: heremum cupiens clam discessit et cum sancto veredonio heremita duos annos habitavit. Ubi dum utrique miraculis choruscaret timens ne fame et miraculorum frequentia socii sui reverentie displiceret relicto eo interiorem heremum penetravit: et ibi triennio solis herbarum radicibus et lacte vixit: ubi dum regis armigeri venarentur cervus que lacte suo egidium nutriebat videns se discopularis canibus insequutum a quibus cum vox venientium urgeretur ad pedes egidii quasi refugium cucurrit et mox canibus ad suos redeuntibus nec frequenti manu longatos domus redire etiam sedes coegit. Quod rex audiens et episcopus cum multitudine venatorum et canum die .iij. in saltum properavit: visum cervum instantius insequentes usque ad locum ubi egidius morabatur et directa quodam contra cervum sagitta egidium pro eo orantem gravissime vulneravit. Factaque cum pie et mucronibus viam rex et episcopus videntes monachum etate et canicie venerandum et cervum ad pedes eius iacentem: viso etiam cruore de corpore eius manante attoniti ambo contremuerunt interrogabant: quis et unde esset et cur in tanto heremo habitaret: qui sue cum iam graviter vulneratus quibus cum ad singula responderet et ob lata illi innumera munera pro adhibenda sibi cura nec respicere voluisset: sciens virtutem in infirmitate perfici: rogavit deum ne quamdiu viveret redderet pristine sanitati.

Adhuc de actibus eiusdem abbatis sancti. C. CXL.

Ostendens rex donatione regia et precibus assiduis victus cenobium ibi fecit: et regimen ipsius cenobii monachorum suorum et regula instituta licet plurimum renitendo suscepit: huius ergo famam rex Karolus audiens et ab eo visitari desiderans: impetrato eius adventu: ab eo reverenter est exceptus: eique interloquendo rex rogavit: ut pro se dignanter oraret: quia quoddam facinus fecerat: quod nulli unquam nec ipsi sancto confiteri audebat. Sequenti itaque dominica dum sanctus egidius celebrans pro rege oraret: apparuit ei angelus domini super altare: cedulam tenens in qua scriptum erat per ordinem et regis peccatum: et egidii precibus iam dimissum: si tamen eius penituerit: et ab eo cessaret. Adiunctum quoque erat in fine: quod quisquis sanctum egidium pro quocunque commisso invocaret: si tamen ab illo desisteret remissum sibi a deo esse procul dubio crederet. Oblata itaque regi cedula rex agnito peccato suo pedes veniam petiit. Et egidius cum honore rediens apud nemausensem urbem filium principis qui tunc obierat suscitavit. Post aliquantum tempus prenoscens monasterium suum non longe post ab hostibus evertendum: romam cum pervenit adiit et cum privilegio ecclesie sue duo hostia cipressina in quibus sculpserat imagines apostolorum a papa impetrans dimittens ea in tyberi amno regimini commendavit. Reversusque ad monasterium pacis negocijs invenit ea in portu: et gratias agens deo: quod ea inter tot et tanta pericula gubernavit: in liminibus ecclesie sue ad memoriam posterorum erexit et sic sicut predixerat claris virtutibus in pace quievit.

De Sanctis episcopis cesario arelatensi et albino andegavensi. C. CXLI.

Ectorum autem cesarius arelatensis quam et supradictum est tempore fuisse perspicuum est. xx. homelias morales et utiles ad monachos edidisse repperitur: de quibus infra notabiles alibi excepsi. Ex gestis sancti albini. Eodem tempore floruit sanctus albinus andegavensis episcopus: hic venetice regionis occeani britannici civis indigena non exiguis parentibus ortundus: a iuventute sua tanto fidei fervore flagravit ut parentes pro christo penitus relinqueret et velut hostes omnis carnales affectus effugeret: ut totum affectum in celesti patre plantaret. Mox in tinlacensi monasterio se subdidit humiliter. Eratque ad obediendum paratus: ad vitia calcanda maturus: ita ut in ipso iuvenili tirocinio iam senectutis esset exemplum: denique cum adhuc puerulus per pagum in abbate sui proficiscerentur obsequium applicavit apud quendam locum: ubi tanta detonuit violentia tempestatis: tantusque pluviatilis himber effudit ut ipsam domum nec sua tecta defenderent: cum ergo pre magnitudine pluvie omnes pro campo constarent madefacti omnes qui eodem loco tunc erant hospites solum beatum albinum tunc himber tangere expavit: quia ubi fidem magis fidei sensit ne iniuriam faceret se gutta detorsit. De hic celestibus donis etate crescentibus: cum esset annorum .xxx. et .v. Monasterii rector et pius pastor eligitur: ad vitia eradicanda sollicitus: et ad inserenda bona celestia circumspectus: sicque in abbatie officio per .xxv. annos: congregationem sibi commissam feliciter gubernavit. Et quia tanti meriti fama non latuit andegavensi civitate pastore suo non nudata ab omni populo licet humiliter resistens ad pontificatum eligitur: qui honorem debiti sacerdotii consecutus se misericordem in elemosynis pauperum in defensione civium in visitatione languentium in redemptione captivorum prebuit.

De Miraculis sancti albini. C. CXLII.

Jcadole tenentem defunctum audiens a parentibus deplorari: occurrens ut mortuum vivum erigeret: se in oratione prostravit: et incumbens diutius oravit: et dum pallesceret iacens sacerdos in pulvere: anime vivacitas rubescebat in corpore donec pulsato celo: patefacto tartaro inferno revocaret a funere: sacerdos a prece: deinde cum assiacum monasterium paterna sollicitudine visitasset: quidam ut ei succurreret iam fide illuminata cecus exclamabat: cui sancte crucis medicamentum imponens tamen fuit illi lumen cito recipere quam quesisse. Occurrente eo regi childeberto parisius nunciatur pontifici regem venationem causa de civitate in crastinum esse discessurum madereque se dignum ducem expectandum. Sed quia beatum albinum corporalis infirmitas prepedivit: ad eius presentia predictus rex occurrere maturavit: quod dum venit per illam viam que ad sacerdotem ducebat incessu feliciter properavit. Cum se in quodam trivio posuisset volens albino declinare equum eius ac si metallum fusile fuisset movere gressum non potuit suspicaris rex culpam equi magis esse quam cause: alterum sibi fecit sterni: quem dum per ipsum iter ingredi compelleret ac si muro impediente retentus ire non valuit. Intelligens quod rex nihil profecisse mutasse vehiculum: nisi mutasset occursum: deflectens in viam que ad sacerdotem ducebat: ea cepit equus alacriter discurrere: ac si erepus de fovea: campi mollis planiciem recepisset. Cum ad civitatem venetum vel veneticam ipse vir apostolicus accessisset: uno de obedientibus adolescentulo: quem pro morum qualitate peculiarius diligebat in loco defuncto atque sepulto: post annum eius corpusculum inde sublatum ad propria revocabat. Tunc remorante eo cum utilitatis voluerunt ferventes eo prius corpus movere quam sacerdos occurreret: sed tanto pondere fit gravatum ut antea potuissent gigantea membra pensare quam puerili corpus preferre: donec missis redienis solvit orationem: quod illi conglobati non poterant movere. Cum autem in civitate andegavensi turris porte coherens damnatorum esset carcer electa florente beato albino: fiebat in solentia de vocibus inclusorum. Tunc ad iudicem beatorum accedit: rogans ut eos pietatis causa de custodia relaxaret. Quod cum ille aure surda differret: mox pontifex ad deum se fida petitione convertens: iam familiares voces ingessit: ut in loco quo orationem sanctus albinus effudit mire magnitudinis saxum quadrum exiliens porte aditum facit carceralis: quia ante eius precem soliditatem suam lapis servare non potuit. Hinc egressi qui de sepulchro vincientes in basilica sancti maurilionis domino albino gratias referentes se ad vestigia eius prostraverunt eorum suspectos de funere redire fecerat ad salutem.

De Ceteris miraculis eius ante obitum et post. C. CXLIII.

Tempore cum quedam mulier arrepta maligno spiritu se beatissimo viro albino vociferans et eiulans presentaret: mox adversarius ipse supra eius oculum similitudinem vesice sanguinee collegit: tunc pontifex faciens signum crucis increpavit malignum dicens. Inimice oculum quem non dedisti nec potes auferre. Mox de collectione vesice in fleubotomi similitudinem subtiliter sanguis erupit: quo fluente: sine lesione invidus hostis evanuit: et puella incolumis imperante signo crucis evasit. Sed et hoc magnanimitatis exemplum in eo quod pro dei negocio apud eum non fuerit ulla regum potentumque personalis acceptio. siquidem martyr effici cupiebat: si non defuisset dextera percussoris. Post eius obitum cum sanctus germanus episcopus et populus membra eius in novam basilicam transponenda devote ferrent: et propter cellule angustiam in qua conditus fuerat non daretur sacri corporis extrahendi licentia cunctis hesitantibus et incertis quid agerent: repente nutu divino discisso pariete qui erat ad pedes eius a parte orientali tres lapides decedunt. f. dato signo per qualem locum se iubet educi posse. Interea facto aditu dum deferentes prelevatum corpus sanctum ad sepulchrum pro equitare loco quo erat eductum: palam tres paralitici iam diu desperati redditi sunt sanitati: et duo ceci sunt illuminati. Hic itaque sanctus virtutum floribus adornatus .xx. annis et mensibus .vi. pontificalem apicem gubernans: et .lxxx. etatis annum feliciter explens kal. martii migravit ad dominum.

De Brevi imperio theodosii tertii. C. CXLIIII.

Ugo etiam quod anastasius imperator cum esset vir catholicus in dei timore pace pro scholasticis patriarcham exortum italie destituit: quibus se fautorem catholice fidei et sancti sexti concilii predicatorem esse declaravit: denique classem in alexandriam contra saracenos direxit. cuius exercitus ad aliud versus consilium: ab itinere medio constantinopolitanam urbem regressus: theodosium virum de theodosii moniterus imperatorem elegit et coactum regali solio sublimavit. Theodosius vero anastasium apud urbem niceam gravi prelio superavit. Sigibertus. Igitur theodosius anastasium de imperio deponens: eumque presbyterum ordinando: imperavit anno uno. Cepit anno domini .dccxvij. Mundi .v. quarti millesimo .dclxx. Qui cum fuisset inners et idiota et publicorum negociorum exactor: vi compulsus est ab exercitu imperium assumere. Egbertus veniens de hibernia sanctitate et doctrina claret in gallia. Sanctus germanus a clyico transfertur ad episcopatum constantinopolitanum. Hugo. Denique adversus imperatorem theodosium insurrexit leo quidam vir potentissimus: qui quidem eum ab imperiali vertice deposuit: sed indemnatum abire permisit. Ipse vero postmodum clericus factus residuum vite transegit in pa

ce. Sigibertus. Eodē anno gregorius papa bonefaciū a britannia venientē epm̄ ɔsecrat: ⁊ p eū in germania verbū dei pdicat. Rome inundatio aquaꝝ nimis calamitosa facta est: ſȝ grego. papa crebris letanijs deū precātē .ix. post dies est repressa.

De Imperio leonis tertij ⁊ scō vulfranno senonēsi. C. CXLV.

Eo itaqꝫ p⁹ theodosiū suscepit imperiū āno dn̄i [illegible] [illegible] [illegible] et regnauit annis .xx. iiij.

Huius āno pmo rathbod⁹ dux frisonū pdicatiōe vulfranni epi ad h̄ adduct⁹ vt baptizaret: cū vnū pedē in lauacro [illegible] alteꝝ de h̄ retrahēs interrogauit vbi [illegible] plures suoꝝ maioꝝ eēnt i īferno an i padiso ⁊ audiēs plures eē i īferno iclausiꝫ pedē extrahēs: sat⁹ ē inqt vt plures ꝙ pauciores seqr: ⁊ ita ludificatus ē a demōe pmittēte ꝙ tertia die abhinc icōpabilia bōa ei daret: ipa tertia subita ⁊ eterna morte perijt. Ex gestis ei⁹. Hic vulfrān⁹ senonēsis epūs ex territorio vasconiēsi fuit: q̄ri⁹ p⁹ Vulbert⁹ in aula regi dagoberti ⁊ filij ei⁹ lodouici militauit. Successit lāberto i epatu senonē [illegible] visu admonit⁹ ē vt gēti frisonū vbū dei pdicaret: qđ vt faceret iuit tūc ad mōasteriū fontanellā cui⁹ tūc pſ erat beat⁹ ausbert⁹ rothomagēsis epūs: de quo mōasterio cooperatores secū assūpsit ad pdicādū: q̄ dū nauigarēt frisiā: ⁊ eēnt in medio mari qđ adiacet regioni morinoꝝ: affuit hora vt missaꝝ cātaret scūs vulfrān⁹: naui manente imobili positis anchoris. Dūqꝫ vētū eēt ad locū vbi minister offerre debebat patenā psuli: psul extēsa manu eā expectabat. Sꝫ dū minister eā ablue͂ vellet mari ecciderat. pstratusqꝫ psulis veniā pcabat; q̄ mittēs cū ad locū vbi ecciderat: orando effecit: vt patena ab imo maris reuecta manui ministri coheret. Post h̄ filij rathbodi ducis a beato vulfrāno baptizat⁹: i albis posit⁹ expirauit. Mos autē apd̄ frisones: vt quēcūqꝫ sors attigēt: offerret demōib⁹ imolād⁹. Ad h̄ elect⁹ ē sorte qdā puer ouo noīe quē cū scūs vulfrān⁹ expetisset. Rndit dux. Si tu⁹ chūs ꝺ morte hūc eripuerit sit tu⁹. Appēsus aūt ē i patibulo. Orāte aūt scō vulfrāno: dirupta sūt vincula q̄ guttur ei⁹ stringebāt: ⁊ illesus corruit i terrā: q̄ dēī⁹ a scō surrexit icolumis. Qui baptizat⁹ ⁊ p⁹a regiflaido rothomagēsi epo. pſbyr ordiat⁹ multos codices trāſcripſit mōasterio fōtanelle. Post h̄ rathbod⁹ dux cū debe ret baptizari: vt supra dictū ē pedē retraxit: ⁊ cū eēt i multa dubitatione misit ad beatū vuillebrodū illi⁹ gēt epm: ɔsulēs si deberet baptizari. [illegible] [illegible] Quō [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nō credit. Ego inqt hac nocte vidi eū cathena ignea ligatū: vnde ɔstat eū ad eternā dānatiōeꝫ subisse. Cūqꝫ iret ad domū pncipis nūciat eū iam esse mortuū: ⁊ statim remeauit ad sua.

De [illegible] rathbodi [illegible] ducis. C. CXLVI.

Quomodo aūt rathbod⁹ ille decept⁹ fuerit a diabolo [illegible] [illegible] narrabat dicēs q̄ apparuisset ei i angelū trāſfigurat⁹ caput optū diademate aureo cū gēmis: ⁊ veste cū auro texta: in quē cū rathbod⁹ itēderet dixit ad eū diabol⁹. Viroꝝ fortissime q̄s te ita seduxit: vt a cultura deoꝝ velis recedere: noli h̄ facere: ſꝫ mane in his q̄ didicisti ⁊ venies ad domos aureas: q̄s tibi eternalit i pprio suꝫ daturus. Cras ḡ accersi vulfrānū doctorē chrianoꝝ: ⁊ ab eo q̄re q̄nā sit illa māsio eterne claritatis quā tibi pollicet. Quā cū demōstrare nequiuerit: vtrinsqꝫ ptis mittāt [illegible] ⁊ ego ero dux itineris ⁊ demōstrabo illis domū aureā: ⁊ mālōe pulcherrimā quā tibi pmitto. Eraꝫ [illegible] rathbodus narrauit cūcta sancto vulfrāno. Qui dixit [illegible] diabolū sibi velle illudere. Respondit dux se futurū christianū si illa pulchra māsio nō demōstraret sibi a deo suo. Mittit ḡ stati qdam friso ex pte ducis ⁊ qdā diaconus ex pte sancti vulfrāni: q̄ cū paululū ab oppido pcessissent obuiū habuerūt quendā itineris comitē: q̄ dixit eis: pperate cito: nā monstrabo vobis pulcherrimā mansionē rathbodo duci pparatā. Illi aūt pgētes viā latissimā ⁊ loca ignota: viderūt quādā viā diuersoꝝ generib⁹ marmoꝝ polito ope decoratam. Videruntqꝫ a longe domū quasi aureā: ⁊ puenerunt ad plateā q̄ ante domū erat quasi auro ⁊ gēmis strata. Intrātesqꝫ in domū: viderunt domū eē mire pulchritudīs ⁊ icredibilis splēdoris: ⁊ i ea thronū mire magnitudīs. Tūc ductor itineris ait illis. Hec ē māsio ppata rathbodo duci. Ad h̄ diaconus obstupescēs ait. Si a deo facta sunt ista ppetuo maneāt: si a diabolo cito dispeāt. Et cū signaret se signo sancte crucis: ductor ille trāsijt in diabolū ⁊ domus aurea in lutum. Remansitqꝫ diaconus ⁊ friso in medio locorū palustriū: q̄ plena erāt longissimis virgultis ruscis. Triduoqꝫ immensi itineris conficiētes iter: reuersi sūt ad oppidū ⁊ ducē mortuū inuenerūt: narraueruntqꝫ q̄ viderāt scō vulfrāno. Friso autē baptizat⁹ est: q̄ dicebat ingomarus vel cunignus q̄ ⁊ secutus ē sanctū vulfrānū ad monasteriū fontenelle. Fuit apud frisones scūs vulfrānus p annos .v. ⁊ postea reuersus ē ad fontenellā mōasteriū: vbi ⁊ monachicū assūpsit habitū: ordinato epo in vrbe senonica guerico venerando. Ipse vo scūs apd̄ fontenellā plurib⁹ ānis sine lecto fuit: cilicio tect⁹ sub cuculla: nūq̄ diuitib⁹ honoris vel timoris grā [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fusis lachrymis ex imo pectore. Obijt apud fontenellā .xiij. kal. april. Anno dn̄i .dccxx. Sepultus est iuxta beatū vuandregisilum.

De Miraculosa strage saracenorum apud cōstantinopolim ⁊ de gradali. C. CXLVII.

Sigibertus. Anno leonis secūdo ɔstantinopolitani istāter orātes ⁊ pꝫ [illegible] ppliādi fortit resistunt saracenis. Saraceni fame: frigore: bello: pestilētia sine nūero perierūt. Actor. Fert aūt eo miraculose h̄ mō gesse apd̄ ɔstātinopolim i mōasterio sancte dei genitricis iux̄ palatiū i mari ppe scāꝫ sophiā erat imago beate marie q̄ tenebat īfantē i brachio quā depixit i tabella scūs lucas cū adhuc viueret scā maria. Hec imago vocat odigitria [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] appuit scā maria ⁊ deduxit eos ad suā ecclīā: ⁊ illuminauit eos cu ista imagine faciat [illegible] [illegible] [illegible] p totā ciuitat [illegible] supra dictū ē obsessa eēt ciuitas: ⁊ ciues icim [illegible] ⁊ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] imaginē: ⁊ ab oīb⁹ orōne [illegible] [illegible] [illegible] h̄ mō. Scā dei genitrix q̄ totiēs nos liberasti: libera nos mō de inimicis filij tui: ⁊ si vis vt imaginē tuā nō mergam⁹ in mari, merge illos. Et cū h̄ dixissent. ille secrete imaginē tenuit sub vndas ⁊ statim pcella surrexit ⁊ oēs naues saracenoꝝ: aut mersit aut fregit. Helinād⁹. Hoc tpe in britānia cuidā heremite mōstrata ē mirabilis qdā visio p āgelū: de scō ioseph decuriōe nobili: q̄ corp⁹ dn̄i deposuit de cruce: ⁊ de catino illo vel paropside in quo dn̄s cenauit cū discipul' suis: de quo ab eodē hēmita descripta ē historia q̄ dr̄ de gradali. Gradal aūt vl gradale gallice dr̄ scutella lata ⁊ aliqūtulū pfūda in q̄ pciose dapes cū suo iure diuitib⁹ solēt apponi: gradatī vn⁹ morsellus post aliū in diuersis ordinib⁹: ⁊ dr̄ vulgari noīe graal. q̄ grata ⁊ acceptabil' ē in ea comedēti tū pp [illegible] q̄ forte [illegible] ē vel de alia pciosa māttū pp ɔtentū .i. ordinē multiplicē dapū pciosarū. Hāc historiā latine scriptā īuenire nō potui: ſꝫ tm̄ gallice scripta habet a q̄busdā pcerib⁹: nec facile vt aiūt īueniri pōt. Sigibertus. Anno scd̄o leonis ɔstantin⁹ filius eiusdē imparatoris: dum baptizat a pīarcha germano: cacās in sacro lauacro magnū dat p̄sagium: q̄ futurus esset ecclesie dei in scandalum.

De Confusione ⁊ subiectione vuisigothorum ⁊ de quibusdam alijs. C. CXLVIII.

Anno leonis iij. saraceni ab obsidione ɔstantinopolitani ɔfusi desistūt: ipsis cū nauib⁹ suis partim marino igne ɔsūpti: ptim dimersis vel igne grādis tēpestate vastati: ⁊ ex tāta copia nauium vix .v. residuis potētia dei cunctis inotuit ppl̄is: infra ciuitatem vo .ccc. milia hoīum pestilētia perierūt: hauimar psequēs christianos: multos eoꝝ xp̄i martyres fecit: saraceni ex aphrica duce abdirama filio mubank mira in hispania trāsfretāt: eāqꝫ sibi vēdicāt. ita regnū vuisigothoꝝ ⁊ sueuoꝝ ē destructū: ⁊ redactū sub saracenis dn̄io plus mm⁹ .ccc.vj. ānis [illegible] ex quo a scithia expulsi sūt ab hunis ex quo vo sedētib⁹ vuandalis ⁊ deuictis sueuis ceperūt regnare i hispanijs ānis circit [illegible] lutis. Regnū vo terrie ptis hispaniaꝝ qđ dicit galliciēsū qđ nec vuisigothi nec postea saraceni potuerūt subigere adhuc viget incolume ⁊ dei protegēte fide manet inexpugnabile. Post beatum vulfrānū ecclie senonēsi pfuit gueric⁹ vir scītate ⁊ doctrina pfulgid⁹ multisqꝫ miraculis gl'iosus: cui successit [illegible] ebo eiusdē guerici nepos: hic cū parētib⁹ olim orbat⁹ eēt eiqꝫ castrū tornodoꝝ hereditario iure cōpeteret senōis latent fugit: ibiqꝫ i mōasterio scī petri uiui dn̄o christo sub abbatis imperio militauit. Cuius loci postmodū abbas factus: ⁊ inde ad pōtificatū pmot⁹: tā signis effulsit q̄ meritis. Anno leonis iiij. luitprādus lōgobardoꝝ rex: audiēs ꝙ saraceni depopulata sardinia illa etiā loca fedassent: vbi ossa beati augustini ob vastationē barbaroꝝ olim ab ippone translata ⁊ recōdita fuerāt legatos suos illuc direxit: q̄ dato auro magno: pciosas illas reliquias secū detulerūt: ⁊ ad vrbē genuēseꝫ regressi sunt vbi pfat⁹ rex occurrēs cū gaudio: corp⁹ almificū deuote adorauit: ⁊ reuerenter excepit: visis nimirū miraculis ad declarādū scī meritū ibi patratis. Sene rex ⁊ sui ide progressi cū pciosissimo illo thesauro iuerūt ad quādā villā in ticionēsi epīo sitā: verūtn̄ cū inde corp⁹ scīssimū tollere voluissēt. ita stetit imobile: vt nulla vi: nulla potīꝫ illō ars humana mouere. Qđ videns rex: votū vouit: ꝙ si beat⁹ ɔfessor ex illo loco se tolli pmitteret ⁊ trāsduci: papiā villeꝫ cū oīb⁹ appēdicijs suis cōcedēt seruiētib⁹ ipsi⁹ ppetuo possidēdā. Voto facto atqꝫ firmato: corpus scīssimū inestimabili facilitate sustollit: ⁊ ticinum vsqꝫ translatū

clero pariter ac populo occurrente honorifice et gaudenter excipitur: et in basilica beati petri quam p̄fat⁹ rex cōstituēs celū aureū, ditauit: dignissime collocat. Quod aūt i p̄dicta ecclia corpis ei⁹ p̄ciosius thesaurus recōdit⁹ sit: stupēdo et euidēti miraculo elucescit. Siquidē i cripta ecclie i q̄ iacet pute⁹ ē q̄ aliquot ānis i die festi supundās: totā criptā supeffluxit in signū: q2 sic aq̄ illa sordes diluit sicut sordes heresum ab ecclia affluēs ei⁹ doctrina detersit. Anno leonis .v. leo ip̄ator sepe et multū laborauit: vt gregori⁹ papa pimeret: s3 frustra italie et lōgobardie p defendēdo papa istāter ip̄atori resistētib⁹. In cāpania italie frumētū cōbustū et ordeū et legumina q̄si pluuia de celo ceciderūt. Anno eiusdē .vi. karol⁹ saxones debellat. Rigobert⁹ ep̄s remēsis a karolo suo in baptismate filio ab ep̄atu deponit p eo q2 illi ꝯ raginfredū eūti: vrbē remēsē p̄ timore ragīfredi apire noluit. Eucherius quoq2 aurelianēsis ep̄us p illi cū ep̄atu p̄uat⁹: et apud sarcinium vicum hispanie exulat⁹: i cenobio sancti cradonis i sanctitate ē ꝯsūmat⁹.

Adhuc de q̄busdā euētib⁹ illi⁹ tpis. C. CXLIX.

Anno eiusdē .vii. iud⁹ q̄dā malefic⁹ p̄mittēs gi[illegible] thetū ei anno p̄ncipatus suadet vt i toto regno suo dei et sanctoꝝ imagines deponi edicat. Qui spe diu regnandi reductus: edictū q̄dē pponit: ipse tū mox obit: p⁹ quē eiuelid p̄ncipat saracenis ānis .xx. Anno eiusdē .viii. leo ip̄ator a quodā beser refuga fidei seductus: ꝯ imagines chri et sctōꝝ eius bellū inducit: easq2 vbiq2 deponi et incēdi edicit: p quo errore eū gregori⁹ papa scriptis: multū q̄dē s3 inanū redarguit. Anno leonis .ix. mortuo chilpico: theodoric⁹ a karolo martello surrogat⁹ in regno regnauitq2 ānis .xv. Sub h̄ tpe idē karol⁹ bellicosissim⁹ p̄nceps: animis subiugat saxones: vetrincensiq2 lanfridum alemanorum ducē: alemanniam sibi efficit vectigalem: sueuos quoq2 et baioerlitas debellat et eudonē ducē aq̄tanie bello victū fugat et aquitaniā grauit vastat. Eudo vero dux vidēs se karolo iferiorē: p oīa saracenos ꝯ eū inuitat ab hispania. Eudo quoq2 karolo reconciliat⁹: castra saracenoꝝ dirupit: et reliquos eoꝝ ꝯtriuit. Nec multopost idē eudo rebellat. S3 karolus rebellātē in gasconia debellat: eūq2 p̄ncipatu et vita priuat. Cū filijs quoq2 eius vuaifero et vualdo dimicat: eosq2 deuincit et aq̄taniā sibi subdit: lugdunū etiā aliasq2 ciuitates capit burgūdiāq2 subigit. Cū g̃ multitudo hostiū: et assiduitas belloꝝ incūberet res ecclesiasticas .i. decimas suis militib⁹ ꝯcessit habēdas: p q̄ re aīa ipsi⁹ postmodū in supplicijs iferni a sancto eucherio aurelianēsi ep̄o visa est detineri. Sigibert⁹. Anno eiusdē .x. ꝯstātinopolitani ꝯ leonē ip̄atorē p depositiōe imaginū dei tumulāt: aliq̄ etiā p h̄ martyrizāt. Anno eiusdē vndecimo gregorius papa: q2 leonē ip̄atorē icorrigibilē vidit: romā et italiā et hesp̄iā totā ab eius iure discedere facit et vectigalia interdicit. Anno eiusdē .xij. sanctus germanus leonū imperatori p ip̄ietate sua aduersus a sede ep̄ali ē deiect⁹. Sanct⁹ beck bach angloꝝ p̄sbyter obijt. Anno eiusdē .xiij. saraceni cum oīb⁹ familijs suis q̄si in gallijs habitaturi garrāniā trāseūt: oīa deuastant: ecclasq2 dei cremāt. Quib⁹ karolus dei auxilio fret⁹: bello occurrit et ex eis .cclxxv. milia cū rege suo ab diramna pemit: et mille .d. seruoꝝ amisit: ludo quoq2 karolo recōciliat⁹ castra saracenoꝝ irrupit et reliquos eoꝝ ꝯtriuit: Anno eiusdē .xiiij. gregorius romane ecclie .lxxxviij. p̄sidet. Qui et ip̄e et leonē ip̄atorē erroris redarguit: et pplm romanū i vectigalia hesp̄ie ab eo auertit: h̄ istituit post p̄iā ꝯmemoratione sctōꝝ i canone missie a sacerdote ita dicēdū Et eoꝝ quoꝝ solēnitas hodie i ꝯspectu tue maiestatis celebrat⁹ dñe de⁹ noster toto orbe terraꝝ. Quā istitutiōe i oratorio rome tabulis lapideis cōscribi fecit: In anglia beda venerabilis presbyter et mōachus sanctitate et scientia clarus obijt.

De transitu bede p̄sbyteri et de q̄busdā alijs. C. CL.

Uilhelmus. Post offricum regnauit. H[illegible] abida cedulfus litterarū peritus. Cui beda obtulit angloꝝ historiā ab eo elimādā. Hui⁹ āno .iiij. obijt beda: āno incarnatiōis dñice .dccxxxiij. etatis sue .lxx. Tantum .vij. ebdomadibus ante mortē stomachi indignatiōe cibos nauseans: et angusto suspirio halitū p̄ducēs: litteraliū tū studioꝝ operā nō reiecit sed totis bis diebus preter debitū psalmodie pēsum ibi intēdebat: euāgeliūq2 iohannis bis dieb⁹ anglica lingua iterpretat⁹ ē. Discipulis aūt dicebat. Discite filioli dū vobiscū sum. Feria tertia ante ascēsionē modicus tumor in pedib⁹ apparuit tūc accita ꝯgregatiōe inunct⁹: cōmunicat⁹ ē: osculoq2 cunctis libato: futurā sui memoriā a singulis iplorauit. Nōnullis etiā ob familiarē amicitiā peniola q̄ in secretis habebat largit⁹ ē. Die ascēsionis ꝯ oratoriū quo orare ꝯsueuerat: subiecto cilicio decūbēs: illibato sensu et hilari vultu dicebat. O rex glorie dñe virtutū rc̄. vsq2 ad finē antiphone. Qua finita spiritū efflauit: subsequente tā suaui odore: vt oēs qui astabant in paradiso esse se dicerent. Humatus ē in eodē monasterio: sed mō cū beato cuthberto dunelini sitū dicitur. Epitaphium eius est h̄. Presbyter hic beda requiescit carne sepultus. Dona christe aiam in celis gaudere peuū. Daq2 sophie illius debriari fonte cui iam. Suspirauit ouans intento sp̄ amore. Sigibertus. Anno leonis .xv. cōstantin⁹ fili⁹ eiusdē leonis hirenē filiam catā auarorū regis vxorē ducit. Que baptizata viro apostatante recta fidē tenuit. Anno eiusdem .xvj. gregorius papa sinod. dccciij. ep̄oꝝ rome cōgregat et venerationē sanctaꝝ imaginū ꝯfirmat earūq2 violatores generali sina anathemat iat. Anno eiusdē .xvij. obijt sanct⁹ [illegible]. [illegible] regnū ang[illegible] annotare [illegible] q2 [illegible] rum maioꝝ quos sequar nō habeo. Anno eiusdē .xx. sanctus hermimis ep̄us et abbas lobiensis cenobij obijt. Ex chronicis. Nō multo post theodericus rex francoꝝ moritur. post quē regni hildricus anno .ix. vt inutil⁹ ac remissus: nihilq2 de tota regni potentia possidēs preter ip̄sū regio nomē ac preclarū victū que ei aule regie ministrabat prefectus. Rex saracenorū iuuadit arelatē. vastatq2 prouincias. Cui karolus occurrens atimonē capi. narbonā obsidet magloni et nemansum deuictis saracenis destruit: et obsides de ciuitatibus p̄dictis in franciam ducit. Karolus princeps victoriosissimus. pacato et dilatato regno francorū obijt: corpusq2 eius in ecclesia sancti dionysij sepultum est. In cuius sepulchro post aliquot annos nō corp⁹ sed ingens serpens inuētus est: vuaifero duce aquitanie narbonā depredante: princeps gothoꝝ pipino nemausū et magal. et biterrim tradit: franciq2 narbonā diu obsessā a gothis recipiunt: peremptis: saracenis: et vuaifero q̄ eos ducebat fugato: facta tū pactione cū francis: vt illic gothi viuerent moribus ac legibus patrie.

De Impio ꝯstātini filij leōis et ei⁹ nequitia. C. CLI.

Igibertus. Anno .xxiiij. leone mortuo cōstantin⁹ ei⁹ fili⁹ ei successit. Le[illegible] [illegible] anno dñi .dccxli. mūdi [illegible] millesimo .dccv. et [illegible] [illegible] impietatis p̄t successor. legūq2 a p̄rib⁹ traditaꝝ persecutor: oī vite sue tpe magicis maleficijs: et etiā cruentis sacrificijs: et luxurijs opaꝝ dedat Et mlti clerici aut monachi et religiosi laici sub ipso p recta fidelitati sunt fide. Debat etiā sibi ꝯsentiētē in oīb⁹ ppt̄ amorē p̄ncipat⁹ terreni: memoratū anastasiū ꝯstātinopoleos falsi noīs patriarcham. Unde diuinit⁹ indignatio venit in ciues eiusdē vrbis admonēs impiū ip̄atorē vt se cohibēt ab insania q̄ flagabat s3 ille vt quondā pharao inemēdat⁹ pmāsit. Uenit q̄ppe pestilēs mors incipiēs a sicilia et a calabria in regiā vrbē: et ita eā depopulauit: vt etiā in ipsa plures domus itegre clauderent: eo q2 nū esset q̄ eas inhabitaret. Ferebant etiā in plaustris ad sepeliendū cadauera mortuoꝝ. S3 et anastasius passione nimia fatigatus q̄ stercus ventris euomēt: vt merebat⁹ miserabiliter mortu⁹ est: et successit ei q̄dā hēretic⁹ monach⁹ noīe cōstātin⁹. Sigibertus. Anno ꝯstātini p̄mo zacharias romane ecclie .lxxxix. p̄sidet: hic q2 rēpublicā a lōgobardis ptubatā inuenit: statim beniuolētia sua hrī oīa cōposuit: et cū lōgobardis in .xx. annos pacem firmauit. Hic libros dialogoꝝ gregorij de latino in grecū vertit. Sāct⁹ bonefacius archiep̄s magūcie: cenobiū fuldēsi in bacconia silua fundauit Ex chro. Hoc cenobiū in ptib⁹ germanie pre ceteris nobile est ac p̄clarū: et ei⁹ abbas honori magno habet⁹ in curia ip̄atoris austrasioꝝ q̄ etiā mille milites ip̄atori debet. Sigibertus. Anno eiusdē tertio cinis de celo cecidit. Anno eiusdē .iiij. petr⁹ damascen⁹ ep̄s: et petrus mauimen⁹ i syria martyrizant⁹ a saracenis Aquēsi vrbe a saracenis desolata: corp⁹ marie magdalene a girardo comite burgūdie ad cenobiū vicelaicū a se ꝯstructū trāffert. Quāq2 aliq̄ scribāt q2 h̄ apud ephesū q̄escat nullū sup se tegimē hñs. Actor. Hui⁹ beate peccatricis pegrinationē et vitam et obitum supius breuiter posui.

De translatione corporis sancte marie magdalene. C. CLII.

Anno qui de vrbe aquensi trāslatū est corp⁹ sanctu inuētū est in sepulchro suo ex omni pte integerrimū cute etiā integerrima supductū: manib⁹ pectori ip̄ositis ex more iacēs extēsū. Quā i. sacrā glebam frater badilo vicelicaēsis cenobij: qui ad hoc ipsum ab abbate eudo et girardo comite illuc direct⁹ erat: vt si q̄ō iuenire pign⁹ possz: reuertēs ad illos deferret: itegerrimāt dictū et appit: et odor lēssabil⁹ suauitati inde efferbuit. Cui .s. badilōi nocte sequēti visū ē se aspicē quādā religiosissimā cādidissimis vestib⁹ indutā satis accurate a capite circūamictā: dicentē sibi. Ne formides qrī eūdū est nobis vna tecū ad locū a deo p̄destinatū. Mane g̃ facto: secreto suos ꝯuocauit: et corpus sacrū pānis inuoluēs mūdissimis vehiclo iposuit: pgēteo aūt eis ad miliariū p̄fati cenobij puenirēt: cepit sacrū corp⁹ tāto pōdē depriini vt quālibet plurimi accederēt: nullaten⁹ ide ferre valerēt: donec

fratres audito eorum adventu et impedimento itineris: cum thuribulis et crucibus accensisque cereis in albis occurrerunt cunctique sese humi prostraverunt omnipotentem dei et ipsam amicissimam ihesu christi mariam attentius obsecrantes: ut glebam sui corporis a loco illo ad monasterium deferri permitteret. Itaque ab omni onere surgentes tanta agilitate parterunt ut magno ipsi portari quam aliquid portare viderent. Sicque cum exultatione summa melodijs monachorum resonantibus: tinnulisque signorum perstrepentibus: intromiserunt corpus in ecclesiam sancte dei genitricis: et beatorum apostolorum petri et pauli honore a principio consecratam atque ibi honorifice ut decebat reposuerunt. xiiij. kl. aprilis. Quo in loco extunc domino cooperante diversis signorum virtutibus claruit.

De Quibusdam eius miraculis. C. CLIII.

Apud autem eam urbem miles quidam in suo castro et domicilio boiorum constrictus: ita ut quorsum se omnino vertere nesciret: cum sponsorem pro se sufficientem non haberet attentius sanctam mariam magdalenam exoravit: ut sicut eam christus a vinculo suorum peccaminum absolvit: sic eius iterum illum a vinculis ferreis quibus tenebatur astrictus absolveret. Quod dum sepius agens quasi domini nomen marie magdalene recitando revolueret: extiliens velut trocistus ferri a boijs calcaneo tenus traductus concidit. Quod aperiens is qui eum ceperat abire permisit: et ille nudis gressibus viceliacum pergens pro liberatione sua grates redditurus compedes secum tulit. Similiter apud castrum nantonis plebeius quidam crudeliter catenatus: brachijs et cruribus astrictus ob exactionem cupide itentionis tota devotione spondebat se servum beate marie magdalene fieri: si eius obtentu mereretur ab his cruciatibus liberari. Qui nocte quadam vidit speciosam quandam ante se stare: que sibi levi nutu intimabat ut surgeret. Cumque ille videret videre: non valeo: expergefactus a vinculis solutum se reppit. Moxque ferreos nexus assumens liberatrici sue detulit. Nobis quoque dum superius digesta scribere conaremur: eadem christi amatrix apparuit. Navis in ligeris fluminibus viris et mulieribus onusta insurgente vento et undis impellentibus aqua impleta cepit picitari et ad ima demergi. Tunc omnes qui in navi erant subite mortis timore perterriti: spem vel alicuius divini voti sponsiones omnino perdiderunt. Jamque navi summersa: et ceteris qui aderant undis involutis: subito morituri mulieri cuidam in mentem divino instinctu venit: ut voce qua poterat inclamaret. O sancta maria magdalena: a christo dilecta per illas lachrymas quas eius pedibus infudisti te deprecor ut ab hoc periculo mortis intercessione tua valeam liberari. Erat autem mulier pregnans pignore filij: quem et devovit si evaderet domino dari et si masculus esset viceliaci monachum fieri. Statimque generose spei mulier ei apparuit que manu extensa mentum eius arripiens: levi natatu ad ripam fluminis duxit. Sicque ceteris pereuntibus sola liberata natum puerum poposcit baptizari eum: existentesque deo et beate marie magdalene ut mente conceperat obtulit. Vir quidam cecus ad predictum monasterium veniens cum ductor eius diceret se iam videre ecclesiam ad quam tendebant: exclamavit dicens. O sancta maria magdalena: si quando contigerit domino miserante me videre tectum ecclesie tue. Illico aperti sunt oculi eius: et quod optabat: milia quoque adhuc interiacentia: consecutus est.

De Quibusdam eius tempus. C. CLIIII.

Ex chronicis. Anno constantini. v. karolomannus frater pipini regis divino timore compunctus: post aliquot annos principatus sui romam adijt. Ibique a zacharia papa in monachum attonsus: in montem serapti migravit: ubi edificato cenobio in honore sancti silvestri religiose studuit conversari. Sed cum multi francorum nobiles romam venientes ipsum salutandi gratia visitarent: videretque quod ocium quo maxime delectabatur ob visitatum frequentiam interrumpe cogeretur: locum illum deserens montem cassinum expetijt: ubi et aliquanto tempore laudabili vita emicuit. Sigibertus. Archologus presbyter propter illatam sibi cecitatem ammonitus quorere corpora sanctorum kiliani sociorumque eius: inventis sanctorum corporibus visum recepit: eaque re sanctus bonefacius maguncie episcopus ab archalogo ad se relata: castrum virtzburg ad honorem kiliani martyris: que ad predicandum ibi a papa canone episcopus ordinatus fuerat: ibique mortis et quietis locum a deo acceperat: episcopalis sedis dignitate insigniri decrevit: et primum ibi episcopum sanctum burchardum ordinavit. Anno. vi. in calabria et sicilia fit pestilentia et mortalitas hominum nimia. In vestibus hominum et in velis ecclesiarum apparent crucicule quasi oleo designate. Anno. viij. rachis longobardorum rex dum rupto federe romam inquietare nititur: a zacharia papa non solum a malo repressus: sed etiam eius instinctu cum uxore et filijs romam veniens: monachus efficitur. Cui baystulfus frater eius substitutus regnavit annis. vij. Anno. ix. hildericus rex francorum in monachum tonsoratur. Ex chronicis. Pipinus enim francorum princeps: legatos misit ad zachariam papam: consulens quis potius rex esse vel dici deberet: qui magnus pro regni pace labores sustineret: an qui ocio deditus solo nomine regio contentus esset. Cui papa remandavit illum debere appellari regem qui augeret rempublicam. Qua missione franci animati hilderico rege in monasterio retruso: et monachico tegmine palliato pipinum regem constituunt anno. scilicet domini. dccl.

In hoc itaque progenies clodonei defecit a regno: succedente pipino cuius insignis posteritas per multa post tempora regnum francorum obtinuit et adhuc in australiorum imperatoribus enitescit. Huius quoque ... romane ecclesie archiepiscopi multa laude celebratus est ... Pipinus quoque princeps auctoritate apostolica et francorum electione a sancto bonefacio maguncie archiepiscopo in regem ungitur et consecratur: et regnat annis. xvi. post annos circiter octuaginta octo postquam maiores domus ceperunt principari super reges francorum. Anno. x. pipinus rex contra saxones pugnat. Idem pipinus regum galliarum ecclesias cantibus romane auctoritatis suo studio meliorauit.

Qualiter apud floriacum impedita est divinitus relatio corporis sancti benedicti. C. CLV.

Ugo ubi supra. Interea duo monachi cenobij cassinensis auctore karolomanno romam venerunt: regis zachariam papam: ut literas pipino regi francorum dirigit quatenus corpus beati benedicti quod floriacenses monachi furtim sibi vindicaverant suo restituat loco. Quibus papa annuens per eundem karolomannum episcopis francie scripsit: ut corpus ad tumulum suum referret. Quod ut hiis innotuit floriacensibus: triduanum ieiunium celebrantes: his verbis beati benedicti ... post deum ... nos orphanos ... non nostris meritis sed pro miltorum ... salute ... Credentes super pavimentum plus quam nimia lachrymarum inundatione: tuisque singultibus et lachrymis totum expendissent triduum. ecce memorati episcopi assunt mandata regi ipsi cupientes morasque referari sibi sancti ... Tunc ... sancte marie ingressi ... ad sancti benedicti ... quesierunt tumulum: in desolationem et formidinem se converti: et tanta cecitate percussi ut nec invicem se recognoscere quirent. Cum autem se divina ultione cecatos esse sentirent ceperunt errabundi per ecclesiam pergere: quo ad restes campanarum ... ceperunt trahere. Non enim aliter poterant his quod ... suum notificare. Quo exciti sono fratres: de iam dicta ... petri processerunt ecclesiam: existimantes triste spectaculum se visuros. Explorandi gratia quidam ex eis ierunt: et mox per ecclesiam illos errare deprehendentes egressi sunt dicentes. Quia pius pater benedictus exaudivit nos: et suscepit lachrymas nostras venite et videte magnalia dei. Cumque pie irruissent: invenerunt eos cecos clamantes et dicentes. Ve nobis quia sancti patris benedicti requiem temerare venimus: et ideo cecitatem incurrimus. Vos autem sui dei ... agite nobiscum et nolite nobis secundum presumptionem nostram reddere talionem: sed orate pro nobis deum. ut aperiat oculos nostros: nosque vobis promittimus nunquam talia presumpturos. Ad hec verba fratres solotenus fusi orabant attentius: ut divina pietas eis lumen reddere dignaretur et cum orarent: aperti sunt oculi eorum. Reversique ad regem: narraverunt que fuerant passi: addentes non deberet gallia tam sancto officio viduari.

Qualiter stephanus papa pipini regis auxilium expetit contra longobardos. C. CLVI.

Jgibertus. Anno constantini. xj. haistulphus longobardorum rege contra romanos adeo exardescente et tributum exigente ab unoquoque capite stephanus papa ad expetendum pipini regis auxilium cogitur in franciam venire. Cui ineniendo in una noctium apparuit magnum signum in celo: globus. scilicet igneus a parte australi: declinans a gallie finibus in partes longobardorum. Mittitur etiam karolomannus monachus ab baystulpho ad fratrem suum pipinum regem: ad perturbandam apostolicam petitionem. Ex chronicis. Porro pipinus rex ubi prefatum papam venientem audivit: per spacium trium miliarum de equo suo descendens cum humilitate magna vice stratoris terre prostratus: una cum coniuge sua et filijs eum usque ad palatium suum deduxit. Ibique dum intra oratorium pie consideret lachrymabiliter ipsum papa deprecatus est ut pro pacis federa causam beati petri ac reipublice romanorum disponeret. Qui iureiurando mandatis eius omnibus totis se nisibus obedire promisit quod et fecit. Porro idem papa dum apud regem moraretur graviter egrotans: in monasterio sancti dionysij perfectionem mirabilem sanitatis reddidit. Ubi et ibidem altare in honorem sanctorum petri et pauli ab ipso consecratur. Per idem quoque tempus editus est cenobij fiacensis in cataniensi tricorio: ipso domino monasterium mirabiliter consecrante: presentibus papa stephano ac rege pipino. Sigibertus. Pipinus a stephano papa cum filijs suis karolomanno et karolo in regem ungitur et per eum generatio eorum in hereditatem regalem successione in perpetuum benedicitur et omnis alienigena ab eius cunatione apostolico anathemate interdicitur. Anselmus etiam vir illustris cuius soror erat uxor baystulphi regis: transfert corpus sancti silvestri pape ad cenobium nonantulani a se fundatum. Anno. xij. pipinus rex ut aliam aggreditur: exercitus baystulphi a francis vincitur. Baystulfus pacem facere cum romanis ad nutum francorum compellitur. Karolomannus monachus ossa sancti benedicti abbatis ab ecclesia floriacensi: ubi olim translata fuerant tollere nititur: ut ea ad cenobium cassinum referret: sed miraculo ut predictum est a deo omnis et francis ... sentibus ab incepto prohibetur. Hoc tempore terremotus terribilis factus est quo urbes alie quidem ex toto: alie ex parte subverse sunt: alie autem a montibus

nis ad subiecta cāpestria cū muris ⁊ habitatiōib⁹ suis kegre ⁊ salu te plusq̄ .vi. miliaria trā smigrauerūt. In mesopotamia etiā terra di rupta ē vsq̄ ad duo miliaria aliaq̄ terra nimis alba ⁊ arenosa de p̄fundo ascēdit. Et ex ea aīal mulinū ascēdit. icōtaminatū: hūana voce loquēs: pnūciās icursiōes gētis ab heremo aduersus arabes. Anno xiij. karolomānus monachus vuiēne morit̄.

¶ De Sancto bonefacio maguntino ⁊ epistola eius ad regem anglorum. C. CLVII.

Sanctus bonefacius magūtie archiep̄us: cū so cijs suis i frisia ab inimicis fidei mar tyrizat̄: ⁊ in fulda cenobio qđ ipse in thoringia fundaue rat honorifice tumulat̄. Helinādus. Hic bonef.acio⁹ na tōe anglus huiusmodi epistolā scripsit echelbaldo regi angloꝝ. Do mino charissimo echelbaldo bonefacius archiep̄us: legatus germa nicus romane ecclesie ꝑpetuā in chr̄o charitatis salutē. Audiuimus q̄ elemosynis intēt⁹: furta ⁊ rapinā phibes ⁊ pacē diligis: ⁊ defen sor pauperū ⁊ viduaꝝ es: ⁊ īde deo gratias agimus. Qꝫ vo legitimū matrimoniū sp̄nisti p castitate faceres eēt laudabile: sꝫ q2 in luxuria ⁊ adulterio ⁊ cū sanctimonialib⁹ voluptatis ē vituperabile ⁊ dānabi le. Quapropter fili charissime penitere ⁊ memorare: q̄ turpe sit vt tu ī dono dei vertaris ad iniuriā ei⁹ ās libidinis seruus. Audiuim⁹ pa tera q̄ optimates pēnes oēs gentis mercioꝝ tuo exēplo legitimas vxores deserāt: ⁊ adulteras ⁊ sanctimoniales cōstuperent. Qđ cū sit ab honestate pegrinū doceat vos aliene gētis īstitutio. Nā in antiq̄ saxonia vbi nulla ē chr̄i cognitio: sꝫ vgo ī paterno domo vel marita ta sub iuge: fuerit adulterata: manu p̄pria strāgulatā cremāt ⁊ sup fossā sepulte corruptorē suspēdūt aut cingulotenus vestib⁹ abscis sis: flagellāt eā caste matrone ⁊ cultellis pūgūt: ⁊ de villa ī villā mis se occurrūt noue flagellātes donec īterimāt. Uuinidi quoq̄ qđ ē fe dissimū gen⁹ hoīum hūc habēt morē: vt marito mortuo mulier se in rogū cremati pīt arsura ꝑcipitet. Si ḡ gētes deū ignorātes zelū casti monie habēt q̄d tibi ꝯuenit fili charissime q̄ chr̄ian⁹ es ⁊ rex: pce ḡ aīe tue: pce multitudini populi tuo peūtis exēplo: de quoꝝ aīab⁹ ra tonē redditur⁹ es. Recogita q̄so q̄ terribilē vindictā de⁹ ī anterio res reges exercuerit: ei⁹ culpe quā ī te arguim⁹ ꝯscios. Nā celredu ꝑdecessorē tuū: stupratorē sanctimōialiū ⁊ ecclesiasticoꝝ ꝑuilegioꝝ fractorē splēdide cū suis comitib⁹ epulātē: sp̄us arripuit malign⁹: ⁊ sine ꝯfessiōe ⁊ viatico: cū diabolo sīmocināti: ⁊ legē dei ꝯtestāti: aīaꝫ extorsit. Hosredū quoq̄ regē deiroꝝ ⁊ berniciorꝫ earūdē culpaꝝ reū ita effrenē egit vt regnū ⁊ iuuenilē etatē ꝯtēptibili morte amitteret. Obtestamur ⁊ obsecram⁹ te: vt recorderis q̄ fugitiua sit ꝑsens vita ⁊ delectatio spurce carnis: p̄ quā eterni cruciat⁹ emūt̄: ⁊ q̄ ignomi niosū sit: vt breuis vite hui⁹ mala exēpla imppetuū posteri relinq̄s.

Actor. Ex his ꝑpēdi pōt beati viri prudētia: ⁊ libertas sp̄us ī pctā regū ⁊ p̄ncipū publice arguēdo p̄ quā cū ꝑsenti vite sanctimonia ad coronā ⁊ gliā martyrij feliciē puenit. Huic bonefacio successit lull⁹: de quo loq̄t̄ vita sancti goar. ⁊ hi v̄sus. Antistes lull⁹: quo nō ē sanc tior vllus. Pollēs diuina tribuēte deo medicina. Occurrit morbis: vt totus predicat orbis.

¶ De Lararinde ꝯstātinu ꝯ eccl'iaꝫ ⁊ al'is ꝑ'uet'is. C. CLVIII.

Sigibertus. Anno iperij sui .xiiij. cōstātin⁹ synodū epoꝝ trecētorū triginta ꝯstātinopoli ꝯgregat. In q̄ edicto p̄mulgato de imagini b⁹ dei ⁊ sctōꝝ ei⁹ deponēdis: eccl'iaꝫ dei nimio scādaliꝫat ⁊ ꝯ orthodoxos tyrānizat. Haystulfus rex rupto pacē sedē obsidet: ⁊ pipin⁹ italiā repetēs eū papie iclusū obsidet ⁊ inuitū ad fed⁹ pacis repetēdū cōpellit: ⁊ sctō petro q̄cūq̄ erāt sui iuri restitui fecit. Fulra dus abbas scti dionysij ꝑīsiēsis: corp⁹ scti viti martyri a roma p̄isius trāstulit. Ex chronic. Per hos dies pipin⁹ fortē saxonū munitio nes irrūpit: ⁊ p⁹ multā stragē eos sub tributo redigit. Deinde auer niacū pagū depopulādo ꝑmit ⁊ multa castella īpamq̄ vrbē capit: ⁊ blādinū vrbis comitē cū multis adducit. Bituricas et vrbē capit: ⁊ captā munit. Agēnū ⁊ petragoricas ⁊ engolismā vrbes aq̄tanie de uastauit: multaq̄ p̄te aq̄tanie sibi subiugauit. Anno ꝯstātini .xv. ca put iohis bap. in aq̄taniā diuina volūtate allatū ē sub rege pipino: ⁊ honorifice susceptū: at postmodū in eisdē finib⁹ eccl'ia nobili con structa cū digno honore repositū: p̄ huꝝ enī sanctaꝝ reliq̄arū v̄tutes plures tūc amici regis pipini: q̄ ī bello fuerant occisi: subito redivivi resederūt. Sigibertus. Anno quoq̄ .xv. haystulfus rex lōgobardo rū iudicio dei percussus morit̄: post quē desiderius q̄ erat dux ī p̄ti b⁹ tuscie regnat ānis .xvij. Anno .xvj. vualpert⁹ abbas ī italia: ⁊ chro degādus metēsiū ep̄us: pipini regis ex landrada sorore nepos: clarēt in gallia: q̄ gorzian cenobiū fundauit in metensi parrochia. Corpus sancte petronelle virginis petri apostoli filie: rome a paulo papa transponit̄. In cuius marmoreo sarcofago ipsius apl'i petri manu sculptū legebat̄. Auree petronelle dilectissime filie. Anno .xviij. bab dallas ꝓsequit̄ ecclīā dei. Anno ꝯstātini .xxi. turci a caspijs portis erū pētes armeniā infestāt. In quoꝝ p̄ria cū antiquo tpe pestilētia fuis set: suasu chr̄ianoꝝ in modū crucis se totōderūt. Et q2 p̄ h̄ signū sa lus p̄rie reddita ē. Hūc tōdēdi ritū tenuerūt. Anno .xxij. pagan⁹ bul garib⁹ ꝯtrat̄. Gelu magnū fit a kl'. octo. vsq̄ ad februariū. Ex chro nicis. Hinc pelag⁹ pōti vsq̄ ad cētū miliaria p̄ glaciei rigore fuit in duriciā lapidis v̄suꝫ. hic trigita cubitos a superficie in p̄fundū. Nix quoq̄ p̄ viginti cubitos illud coopuit. ita vt inde mare ꝯfirmaret: ac pedib⁹ calcaret̄. Intra mēseꝫ vo februariū: p̄ v̄tutē dei gelu ꝯsci suꝫ ē in diuersas spēs ad instar mōtiū. Sigibert⁹. Stelle subito vi se de celo cecidisse. ita oēs terrerūt vt putarēt finē mūdi īminē. An no .xxiij. crodegādus ep̄s: corpa martyrū gorgonij naboris: nazarij: a roma ad galliā trāstulit: ⁊ gorgoniū q̄dē in gorzia: naborē in billa naco: nazarium aūt reposuit in cenobio lorsham: qđ cathur comes illustri a se fundatū: metēsi eccl'ie priori āno tradiderat. Anno .xxiiij. idem crodegādus metēsiū ep̄s obijt.

¶ De Sancto gegulpho martyre. C. CLIX.

Et gestis eius. Eo tpe sctūs gegulph⁹ in burgūdia claruit. Hic fon tē quēdā emit in gallia: ⁊ eū oriri fecit ī burgūdia. Cui⁹ vēditor dū emptorē irridēt: repēte fōtē suū vidit siccatū. Cū ḡ q̄dā die iuxta fōtē illū ī horto suo mirabilit̄ oriētē sedēt: idem gegulph⁹ cū vxore sua adulēa: cepit illā arguē de adulterij sui īfamia. Qđ crimē cū illa vehemēt̄ negaēt: facillimā ei purgatōꝫ opposuit: di cēs. Si vis vt credā te sub hac īfamia falso laborare: denuda brachi um tuū: ⁊ affer mihi lapillū de fūdo fōticli h⁹. Illes̄ brachiū retra xeris: credā q̄ inocēs sis. Qđ illa audiēs: secure brachiū imersit fōti ⁊ statī cōbustū velut ab igne retraxit. Tū sctūs ad illā. Ecce inq̄t appet veritas flagitij tui. Habe ḡ tua ⁊ māe p̄ te: vl' cū tuo adulēo. Nā so cia mea vlt̄ n̄ eri. Et data ei dimidia p̄te substātie sue māsit p̄ se. Nō mltos p⁹. dormiēs ī domo sua occisus ē a quodā clerico: q̄ cū vxore sua adulērare solebat. Cui⁹ corp⁹ dū ī feretro in sepulturā portaret: mlti īfirmi de tactu sanati sūt. Dū h̄ illi⁹ vxori referret ab ācilla sua. f. dñm suū tāq̄ martyrē sciis miracl'a facē: irridēs illa ⁊ subsānās ait Ita ītq̄ gegulph⁹ miracl'a facitat: vt an⁹ me⁹ cātat. Morq̄ ab ano suo turpes sonos ⁊ nūerosos velit nolit cepit emittē. Qđ ei postea cō tigit oī vita sua ī. vi. feria: vt quotiēs ī eadē feria ī q̄ vir ei⁹ martyr ef fect⁹ ē aliqđ v̄bū ab ore ꝓferret: totiēs ab ano turpē sonū edēt. Qđ audiēs rex pipin⁹: ad maiorē gliā martyri gegulphi expiri dignat⁹ ē

¶ De Crucifixione imaginis christi cuius miraculis conuersi sunt iudei. C. CLX.

Empore quoq̄ cōstantini īperatoris ⁊ hire ne vxoris eius in syria ciuitate beri cho: q̄ subiacet anthiochie: iudei imaginē saluatoris no stri ihesu christi inueniētes in domo cuiusdā iudei: reli ctā a quodā christiano q̄ ibi māserat: eā iniuriose deposuerūt: ⁊ oīa obprobria q̄ iudei ihesu christo intulerūt eius imagini inferebāt illu dentes ei: in faciē conspuentes criminose cōuiciantes: eāq̄ percutien tes: manus ⁊ pedes eius clauis configētes: acetū ⁊ fel ei porrigētes. Tandem latere eius aperto: exiuit de eo sanguis: ⁊ aq̄. Qđ illi suppo sita ampulla suscipientes: ad experimentū vtrū fuerint vera miracu q̄ ihesum fecisse audierant oēs infirmos in sinagoga sua collectos hoc sanguine aspergebāt: ⁊ a quocūq̄ languore detinebant̄ oēs sa nabant̄. Uñ tandem iudei cōpuncti: ad deodatū ciuitatis ep̄m oēs cucurrerūt. eiq̄ re enarrata imaginē cū sanguine ei dederūt. Quib⁹ baptizatis ep̄s sanguinē per ampullas diuisim longe lateq̄ dirigēs predicabat magnalia dei obtestatus oēs vt singulis ānis .v. idus no uembris celebret̄ passio dn̄ice imaginis. Anno .xxv. cōstantius im perator ⁊ abdallas a miras pari vesania in orthodoxos deseuiunt multosq̄ eoꝝ pro christo perimūt. Constantinus insuper egre ferēs gloriā sanctoꝝ miraculis choruscantiū: etiam lipsana eorum vbiq̄ iubet effodi ⁊ iactari in profundum.

¶ De Quibusdā gestis pipini regis ⁊ de morte eius. C. CLXI.

Odem anno in presentia pipini regis francoꝝ īter grecos ⁊ romanos celebrat̄ sinod⁹ de sctā trinitate ⁊ sctōꝝ imagīb⁹. Pipin⁹ aūt rex remisit niū freꝫ eudōis patruū. f. vualferi q̄ a vualferio ad se ⁊ a se aduersaꝫ trāsfugerat captū ī bello a suis suspēdi ī patibło. Rex vo saracenorū: amirmonū: ab hispania missis legatis ⁊ munerib⁹ daris ⁊ acceptis: optat grāꝫ pipini regis ⁊ amicitiam. Anno .xxvj. pipinus multo extermino aquitaniā atterit: scōnas capit: ibiq̄ vualferi mr̄ē ei sorores ⁊ neptes captas secum adducit. Rome paulo papa mortuo

constātinus q̄ꝺā subito ordinaꝛ sacerdos ex laico: ⁊ tyrānica ambi tione papatu inuaso ecclie dei magno fuit scādalo. Cōtra hūc phi/ lipp⁹ a quibusdā romanoꝝ papa cōstituiꝛ: ⁊ nō multopost deponiꝛ Anno. xxvij. lōga contētio int̄ pipinū regē francoꝝ ⁊ vuaiferꝰ finitur qꝛ vuaiferus a suis maloꝝ pressus: in grām pipini ꝑmittiꝛ: ⁊ nō multo post pipin⁹ moriꝛ. Ex chronicis. Iste pipin⁹ vt dictū ē: ex regalis aule ꝓfecto in regē ꝓmot⁹: in ecclia sancti dionysij cū multa fuit bo noꝛificētia tumulat⁹ [illegible] Huius filius extitit karolus ex berta filia heraclij cesaris. Unde in ipso genus grecoꝝ ⁊ romanoꝝ ac germanoꝝ concurrit. Unde merito ad ipsum postea trāslatū est impium. Sigibertus. Hic ḡ karo lus pipini filius qui ꝑ felicitatis magnitudine agnoīatus ē magn⁹: cōpartito cū fratre suo karolomāno regno regnat post eum annis. xlvij. Et karolus quidē nouiomi regiā accepit coronā: karolomannus vero in vrbe suessonica.

C De duob⁹ pueris similib⁹ amico ⁊ amelio. C. CLXII.

Ex gestis eoꝝ. Tpib⁹ pipini regis francoꝝ orti sunt duo pueri miro mō sibi cōsimiles. vn⁹ ex comite aluernēsi: ali⁹ ex milite quodā hericano. q̄ cū a parentib⁹ baptismi cā romā deferrentꝛ: in luca ciuitate se inuicē inuenerūt ⁊ societate inter se firmata: romā ingressi sūt: Tātaq; int̄ pueros erat societas ⁊ volūtatis idētitas: vt vnus sine alio nollet cibū sumē: nec ī alio cubiculo requiescere. Oblati igiꝛ scō pape ꝺs dedit ab eo sūt baptizati. Qui filio comitis imposuit nomē amelij: ⁊ filio milij amic⁹. Multiq; romanoꝝ militū eos cū gaudio de fōte sacro susceperūt. Post hͤ ipe papa duos sciphos ligneos pari amplitudine cōpositos auro ⁊ gēmis dedit eis dicēs. Accipite hͤ donū: qꝺ vobis in eternū sit testimoniū: ꝙ ego vos in basilica sci saluatoris baptizaui. Quib⁹ gratuito acceptis: ad ꝓpria sūt reuersi. Adultū vō hericanū filiū. s. amicū: q̄si alteꝝ salomonē ꝺs magna sapiētia decorauit. Quē cū eēt ānoꝝ. xxx. pr̄ ei⁹ senex lāguore correpꝰ vir nobiꝛ ⁊ sciūs ꝓmonuit christi militiā exercē: fidē dn̄is seruare: socijs ⁊ amicis auxiliū ferre: miscdie opa exercē: ⁊ ꝑter hͤ societatē filij comitis aluernēsis ⁊ amicitiā obliuiōi nullaten⁹ tradē finitisq; verbis ad deū migrauit. Cui fili⁹ honorē sepulture decēter exhibuit. mox aūt maligni hoīes iuueni ceperūt inuidē: eiq; dolos ⁊ insidias latēter pare. At ille oēs amabat ⁊ iniurias illatas patiēter tolerabat. Adeo tn̄ ꝯ eū iniq̄tas impioꝝ creuit: ꝙ eū de patrie hereditatis castro cū tota familia ei⁹ expulit. Qui assumptis. x. suis suis. ait. Festinem⁹ ad curiā comitis amelij. mihi societate ⁊ amicitia iūcti: forsitan nos bonis suis ditabit. Sin autē ibim⁹ ad hildegardē karoli regis frācoꝝ vxorē. Que ꝯsulē semp electis ꝯsueuit. Euntes ḡ ad curiam comitis puenerūt: sꝫ ipm nō inuenerūt: preterat enī hericū visitare ipm amicū suū: cui⁹ patrē audierat eē defūctū. Quē nō inueniēs. tristis discessit seq; nō reditꝰ ad patriā nisi pri⁹ eū inueniret ꝓposuit Sꝫ ⁊ ipse amic⁹ comitē cū suis querē nō cessauit: donec apꝺ quēdā nobilē viꝝ hospitat⁹ ē. q̄ audito infortunio qꝺ eis acciderat: sponte filiā suam ei in ꝯiugiū tradidit.

C Qualiter se inuicem querentes inuenerunt ⁊ ad curiam karoli conuenerunt. C. CLXIII.

Post autē ānū ⁊ dimidiū ibi ꝑtrāsactū amicus [illegible] vt q̄reret comitē amelij ⁊ ipe iā ꝑ biēniū q̄sierat amicū. Qui cū appropinquassꝫ pari⁹ inueniēs quēdā pegrinum interrogauit si vidissꝫ amicū militē hericanū a patria expulsū. Qui cū rñderet se nūq̄ eū vidisse: comes abstractā tunicā dedit ei rogās vt oraret ꝑ eo ad dn̄m quatin⁹ labor suo quē diu [illegible] finē imponēt. Peregrin⁹ ḡ iter faciēs circa vesperam inuenit amicum. Qui requisiuit ab eo vtꝝ audissꝫ aliq̄d ꝺ amelio aluernēsis comitis filio [illegible] Nonne tu es amelius qui hodie a me q̄sisti: si vidissem amicū hericanū: ⁊ hāc tunicā mihi dedisti. Nūc aūt nescio cur vestimēta tua socios equos ⁊ arma mutasti. Cui amic⁹. Nō sū ego ameli⁹ sꝫ amic⁹: q̄ nō cesso eū q̄rē. Cūq; ⁊ ab eo pegrin⁹ rogat⁹ vt oraret ꝑ eo. accepisse denarios in elemosynam dixit ei. Festina miles pisā⁹: ibi spero inuenies quē q̄ris. Festinans ḡ amic⁹: inuenit eū extra pisas: iuxta secanā in prato florido. cū militib⁹ suis comedentē. Qui cū vidisset hericanos armatos venientes cito surrexerunt ⁊ arreptis armis obuiā cucurrerūt. Amicus quoq; suoꝝ aīos ad pugnā aīauit putans illos eē pisanos milites qui eos aggredi vellent. Laxatis igiꝛ frenis vtriq; cōcurrūt. hastas erigunt enses euaginant. ita vt nullū ex istis euadē credēs ingruētis piculū mortis. Sꝫ ꝺs q̄ cūcta disponit. insonte vtranq; partē sistere fecit. Tūc amicus ait. Uñ estis milites fortissimi: q̄ amicū exulē cū suis socijs interficē vultis. Ad hāc vocē amelius palidus obstupuit: ⁊ amicū agnouit. Mox illis descēdētib⁹ inuicē stringūtꝛ amplexib⁹ oscula sumunt ⁊ de tā improuisa leticia deo grās reddūt. fidem int̄ se spōdēt. ⁊ ad curiā karoli siꝛ venerūt. Factusq; ē amic⁹ thesaurari⁹ regis ⁊ ameli⁹ dapifer. Erant eo iuuenes moderatos. sapiētes. pulcherrimos pares. vno cultu. ⁊ eodē vultu ab oīb⁹ dilectos ⁊ honoratos.

C Qualiter Amicus amelium a crimine liberauit eiq; filiam regis tradidit. C. CLXIIII.

Transacto itaq; triēnio dixit amic⁹ amelio vxorē meā videre desidero ⁊ [illegible] ri⁹ poto redibo. Tu vō manēs ī curia regis. caue tibi ab ei⁹ filia. maxieq; a nequissimi coīij barderici fallacia. Quo vbis ei⁹ ānuēte discessit. Ameli⁹ vō sup regi filiā oculos iecit. ⁊ eā q̄cicit⁹ potuit oppssit. Interea delator barderic⁹ q̄ iniq̄tate gaudebat. ⁊ oī ꝓbitati inuidebat ameliū sic alloq̄tur. Nescis charissime comes amicū regis thesauꝝ furatū eē. iō fugisse. Nūc ḡ int̄ nos cū fed⁹ amicitie. ⁊ fidā meā sup sanctoꝝ reliq̄as accipe. Quo scō ameli⁹ ei secreta sua nō timuit fideliꝛ pandē. Dū ḡ die q̄dā añ regē staret vt aquā illi manib⁹ ꝓberet. barderic⁹ ait. Noli rex aquā accipe de manu scelerati. q̄ magis dignus ē morte q̄ honore. qꝛ florem virginitatis abstulit filie tue. Ad hoc ameli⁹ tremēs cecidit. ⁊ stupid⁹ non respōdit. Rex aūt benign⁹ eū leuauit: ⁊ ait. Ne timeas ameli. Surge et viriliꝛ ab hac ifamia te defēde. Qui surgēs ait. Noli rex iustissime vbis mēdacib⁹ barderici delatoris credere. sꝫ spaciū cōsilij mihi cōcede vt corā te de ifamia duellū cū eo faciā ⁊ eū de mēdacio corā te curia cōuincā. Qꝺ cū ānuisset rex ameliū cāꝫ hilde gardis regina tuēdā suscepit. Qui dū cōsiliū quereret. amicū ad regis curiā redeuntem inuenit. Cui ꝓstrat⁹ ad pedes ait. O vnica salutis mee spes. hꝛ fidē male seruaui. qꝛ crimē de filia regis incurri. ⁊ añ cōspectū ei⁹ cū falso barderico duellū statui. Qui cū eūdē dure increpasset ait. Commutem⁹ vestimēta ⁊ equos: ⁊ vade ad domū meā: ⁊ cū ꝑditore comite bellū deo iuuāte ꝑ te faciā. Sꝫ caue ne tāgas vxorē meā. Cumq; flētes discessissent: abijt amic⁹ ad curiā regi sub spē amelij. amelius ad domū socij sub spē amici: ⁊ vxor amici vt vidit ameliū credens suū esse virū: amplexū ⁊ osclm ei ꝓbē voluit. Ad ille rñdit. Recede a me: qꝛ instat mihi tēpus flendi ⁊ nō gaudēdi. In nocte aūt cū ambo intrassent lectū ensē int̄ se ⁊ ipsaꝫ posuit. Uide inq̄t ne mihi appropinquaueris qꝛ statim hͦ ense morieris. Sic reliq̄s duxerunt noctes donec amic⁹ rediit. Interea amic⁹ indut⁹ socij vestimentis ad regem ingrediēs se ꝯ bardericū ꝑ ifamia pugnaturū obtulit. Cui rex ait. Noli timē comes: qꝛ si victor fueris: eādē filiā meā belixēdā ꝑ vxore tibi tradā. Mane ḡ hora ꝑma barderic⁹ ⁊ amic⁹ armati erāt in cāpū: astāte rege ⁊ tota pisiana gēte. Tūc amicus ꝯscie sue innocens bardericū sic alloq̄tꝛ. O comes nimis stultū ꝯsiliū accepisti: qui mortem meā tā ardenꝛ appetis: ⁊ te mortis piculo tā impudenꝛ cōmittis. Sꝫ si falsum crimē qꝺ mihi īponis velles reuelā: ⁊ duellū crimē le remittere sp meaꝫ amicitiā ⁊ suitiū posses hr̄e. Ad hͦ ille furibundus rñdit se de amicitia ei⁹ ⁊ seruitio nō curare: sꝫ ⁊ caput ei⁹ auferre velle. Iurat igiꝛ eū filiā regis oppssisse: iurat ⁊ amic⁹ bardericū mentitū eē. Certātib⁹ illis vict⁹ ē bardericus: ⁊ amputauit amic⁹ caput ei⁹. Cui rex vnicā filiā ab infamia liberatā in vxorē tradēs: q̄ndam iuxta morē ciuitatē ad habitādū eis dedit. Qua suscepta gaudens amicus ad domū suā vbi erat ameli⁹ festinauit. eiq; dixit. Ecce de barderico traditore te vindicaui: ⁊ filiā regis desponsaui. Quem reuersus recepit: ⁊ in prefata ciuitate cum ea habitauit.

C Qualiter amicus lepra percussus ⁊ abiectus ab amelio [illegible] ptus est. C. CLXV.

Amicus vō cū vxore sua manēs ꝑcussus est morbo lepre. ita vt de lecto nō posset surgē. Quē cū vxor ei⁹ odias noīe: sic eū exosū hr̄et vt eū mente suffocare vellet: vocat ille duob⁹ seruis suis ait. Tollite me de manib⁹ vxoris mee: sciphūq; meū latenꝛ accipite: ⁊ ad hericanū castrū me portate. Qꝺ cūꝫ fecissent: turba obuia q̄siuit q̄s eēt infirm⁹ quē illuc deferrēt. Iste ē inq̄ūt amic⁹ dn̄s nr̄ lepra ꝑcuss⁹: q̄ ad vos venit: rogās vt ei misereamī. Mox illi ipij suos verberātes ⁊ ipsuꝫ amicū de curru ꝓiecerūt: minātes eis mortē si ampli⁹ hͦ vbi repeterēt. Tūc amic⁹ in fletū ꝓrūpens ait. Piissime de⁹ aut mortē mihi tribue: aut mihi misero nūc subsidiū porrige. Post hͦ romā se ꝑduci feꝛ: vbi papa ꝯstātin⁹ ei occurrit cū multi romanis militib⁹: q̄ eū de baptismi fonte susceparūt: ⁊ magna hūanitaꝫ auxilia sibiq; suisq; sufficienꝛ ꝓbuerūt. Post triēniū vō: fames tā grauis orta est in ciuitate: vt etiā a se pat̄ filiū expelleret. Tūc seruis suis suggerentib⁹ inde recessit ⁊ ad domū comitis amelij perduci se fecit. Añ cui⁹ ianuā cū tabellas more talū infirmoꝝ tāgeret: comes audiēs dixit cuidā seruo suo. Panē ⁊ carnē accipe ⁊ romanū sciphū optīo imple vino

& defer illi[illegible]. Minister vt iussum ipleuit: reuersus dixit. Per fidē meā dñe: nisi sciphū tuū tenerē illū esse crederē quē hz infirmus qr ambo videnť vnī⁹ esse pulchritudinis & magnitudis. Tūc comes infirmū ad se perduci fecit: & interrogauit vnde esset vel qualiter sciphū talē acq̄sisset: q̄ rńdit se bericano castro oriundū fuisse: & rome a papa deusdedit sciphū & baptismū accepisse: statī ḡ comes illū esse sociū suū cognouit: qui eū a morte retraxerat: & filiā regis in vxorē ei tradiderat. Proiecit ergo se super illū: clamans & flens eūq̄ osculans & amplexās: vxor quoq̄ eius currēs solutis crinib⁹ sup eū mul ta lachrymas memorans qualiter bardericū delatorē fortiter expugnauit: deniq̄ itroduxerūt eū in domū: & in loco pcioso eū collocauerunt: eiq̄ bona sua omnia cōmunicauerunt.

C Qualiter Eum amelius sanguine filiorum suorum aspergens curauit. C. CLXVI

Uadā nocte visus ē angelus dñi raphael eū vocare: eiq̄ pcipere vt diceret amelio comiti quatinus duos filios eius interficeret ipsumq̄ sanguine illorū ablueret & sic sanitatē reciperet. Qđ cū ille cum magno tremore comiti retulisset: pmo q̄dē comes grauiter accepit: moxq̄ aūt beneficiorū eius q̄ se p eo corā rege obtulerat periculo mortis accepto mucrone ad lectū filioꝝ dormientiū peruenit: & incūbens sup eos amarissime fleuit dicens. Quis audiuit filios patrē sponte interfecisse: heu filij mei amodo nō ero vobis pater sed cruentus latro. Et stillantib⁹ sup eos lachrymis excitati sūt: faciēq̄ patris respiciētes: ridere ceperūt. Quib⁹ etatē triū annoꝝ iā habentib⁹ dixit. Risus videť pdolor in luctū ouerteť: qr sanguis vester innocens nūc ab ipso patre effundeť: his dictis eos decollauit: eorūq̄ cadauera cū capitib⁹ in lectulo cooperta quasi dormirēt reposuit. Sanguine vero quē collegerat sociū aspsit dicēs. Dñe ihesu christe q̄ fidē hoībus seruare pcepisti & leprosū vbo tuo sanasti hūc sociū meū digneris mūdare p cui⁹ amore sanguinē filiorū meoꝝ nō timui fundere: statim ḡ mūdat⁹ ē: & a comite vestimētis suis optimis ē idut⁹: dūq̄ aūt ad ecclesiā currerēt vt ibi deo grās redderēt. Mox tintinabula deo volēte psonare cepūt: qđ vt pplus audiuit: vndiq̄ admirādo cucurrit. Comitissa vo cū vtrosq̄ pit icedere videret: cepit querere q̄s eoꝝ mortu⁹ e⁹ cēt. Indumēta inq̄t amboꝝ cognosco: sz q̄s eoꝝ sit comes penit⁹ ignoro. Cui comes ait: ego sum amelius. Et iste ē soci⁹ meus amicus: q̄ fact⁹ ē san⁹: verūtñ crebra comes suspiria trahebat & mortē filiorū mente reuoluebat: cūq̄ comitissa iuberet afferri pueros vt ogratulareť eis. Comes ait dimitte eos placite somno requiescē. Dū ip̄e sol⁹ thalamū itrauit: vt sup eos fleret: & īuenit eos in lectulo ludētes. Circa quoꝝ colla cicatrices ad modū fili rubei vsq̄ ad mortē eorū apparuerūt. Et suscipiēs eos comes ī vlnis suis: deportauit eos ad [illegible] vxoris sue & ait. Gaude dñā qr filij tui viuūt quos occidi an[illegible]: & eoꝝ amicus mūdatus ē sanguine. Extūc ḡ comes & comitissa: vsq̄ ad exitū vite seruādo castitatē: dei seruitio insistebant deuote. Amici vero diuinā iniqua arrepta ē a demone: & cadens per pcipitiū expirauit: amicus itaq̄ mouit ad bericanos exercitū: & tamdiu obsedit eos: donec se victos reddiderūt. Quos ipse benigne suscepit: & omnē offensionis culpā eis condonauit: deoq̄ vlterius in timore seruiens pacifice cum eis habitauit.

C De Stephano papa & tyrannide ɔstātini. C. CLXVII.

Sigibertus. Anno ɔstātini. xxvij. ɔstantino p eude papa [illegible] ab [illegible] a [illegible] turbato [illegible] stephan⁹ rōane eccle [illegible] [illegible]. Hic tā ab italia q̄ gallia epoꝝ synodū rome con[illegible] in q̄ [illegible] a ɔstātino [illegible] decernēte synodo vt epi ab illo ɔsecrati ad gradū quē añ hāc ɔsecratiōnē habebāt redirēt: & si digni iudicarēť: electi iteꝝ ɔsecrarēť: sz ad altiorē gradū vel ordinē nūq̄ ascēderēt. Laici vo ab illo ī diaconos vel p̄sbyteros ordinati: oīno degradarēť & ī religioso habitu pseuerarēt. Uenerat̄ōez et̄ sanctoꝝ imaginū ɔfirmat: earūq̄ planatores anathematizat. Cōstituit et̄ vt omni die dñico ad missaꝝ glīa in excelsis deo canteť. Anno. xxviij. desiderius rex longobardorū sub obtētu orādi romā igressus aliquos nobiliū romanoꝝ captos excecauit: anno xxix. ɔstantinus impator oīno a deo auersus: viꝝ sanctū stephanū p. xl. ānos iclusū: & gētib⁹ reuerēdū: amara morte martyrizauit: oēs etiā sibi subiectos iurare coegit super sancte crucis lignū: ne aliq̄ dei sanctorūq̄ eius imaginē venerarenť. Eos quoq̄ qui dei gen[illegible] [illegible] & eos etiā q̄ [illegible] deo agebant: eos q̄ [illegible] suari religiose viuebant: etiā qui a iuramentis & immundicijs abstinebant eos q̄ reliq̄as sanctoꝝ penes se habebāt: hos & huiōi dānās patrimonijs puauit: & oīb⁹ modis cruciauit. Qui reuerētiores erant eorum barbis cera & pice illitis: eos comburebat. Monachos vt vxores: monachas vt viros ducerent cogebat: quod etiam multi vitantes martyrium meruerunt: nec sub alicuius gentilis persecutiōe plures q̄ sub hoc martyrizati sunt. Ex chronicis. karolomannus rex frater regis karoli magni cum biennio regnasset obijt & pars regni eius partib⁹ karoli se vniuit: sicq̄ karolus regni monarchiā tenuit. Sigibertus. Anno. xxx. hunaldus dux aquitanie romam q̄si ibi pseueratur⁹ venit: q̄ ad lōgobardos fugiens apostatauit. Ibiq̄ nō mltopost lapidib⁹ obrut⁹ male pijt. Cōstātin⁹ impator ɔ̄ bulgares nauali prelio pugnaturus: nauib⁹ suis fere duob⁹ milib⁹ impetu aquilonis contritis: totū pene exercitum amisit.

C De Adriano papa & quibusdā gestis karoli. C. CLXVIII.

Anno. xxxi. adrianus papa romane ecclesie [illegible] ad reprimēdā rabiem hereticoꝝ imagines dei sanctorūq̄ execrantium multis laborauit: & libro aduersus eos edito: multis scripturarū inductiōib⁹ roborato: eorū errores infirmauit: fidēq̄ rectā solidauit. Hic in offertorijs & offertorioꝝ vsibus: qđ geminatū est geminauit. karolus rex ad saxonicū bellū aīū intēdit: heresburch castrū saxonū capit: hormēsulsan. destruit. Ibiq̄ siti laborāte exercitu: subito in torrēte largissime aq̄ effuse sūt diuino nutu: votiq̄ cōpos karolus obsides accepit a saxonibus. Anno. xxxij. adrian⁹ papa ad tuēdas res ecclesie. karolum romā accersiuit. Quo pergens papiā obsidet. ibiq̄ relicto exercitu romā puenit: sanctā resurrectionē christi ibi peregit. Postea rediēs: papiā cepit. iterūq̄ romā redijt: sinodū cōstituit cū adriano papa: alijsq̄. cliij. religiosis epīs & abbatibus: in q̄ adrian⁹ papa cū vniuersa sinodo dedit ei ius eligēdi pōtificē: & ordinādi sedē aplicā: dignitatēq̄ patriciat⁹. Insup archiepos & epos p singulas puincias ab eo īuestiturā accipe definiuit: vt nisi a rege laudeť & inuestiať epe a nemie ɔsecreť oēsq̄ huic decreto rebelles anathematizauit: & nisi resipiscerēt: bona eoꝝ publicari pcepit.

C De Uictoria karoli de longobardis & nece sanctorum amici & amelij. C. CLXIX.

Ex gestis eorum. Hic itaq̄ adrian⁹ papa [illegible] legatos suos ob ecclie romane defensionē misit ad karolū regē francoꝝ: qr valde affligebať a desiderio rege lōgobardorū. Mox idē karolus rex mitissim⁹ atq̄ christianissim⁹: misit eidem desiderio nūcios suos: deposcens vt ciuitates & reliq̄ que [illegible] petro abstulerat: pacifice redderet: pmittēs ei etiā dari. xiiij. milia solidorū auri. Sz cū neq̄ pcib⁹ neq̄ mūerib⁹ ei⁹ ferocitatē flectere valeret congregauit regni sui mltitudinē: ducū pncipū & alioꝝ fortissimorū militū: nec nō epoꝝ & abbatū. Inē quos fuit venerabiľ albin⁹ angedauēsis eps cui⁹ vita & meritū iā in seculo floruerat. Cūq̄ rex ad clusas [illegible] & [illegible] petri [illegible] & sic ad ppria redire: nullaten⁹ desiderij mentē malignā posset īflectere: q̄ cū exercitu suo ad resistendū fortiť in ipsis clusis assistebat: q̄s [illegible] macerijs curiose munire fecerat. deus ei⁹ iniquā puerā cōspiciēs: dū vellēt alia die fraci ad ppa reuerti: misit terrorē validāq̄ trepidationē in corde eius: omniūq̄ lōgobardoꝝ. ita vt eadē nocte ꝑ pprijs dimissis tētorijs & oī supellectili: fugā oēs arripent: nemine psequēte. Qđ cernēs karolus cū exercitu psecut⁹ est eos. In quo erāt comes ameli⁹ & amicus: q̄ ppria q̄dē officia in curia regi agebāt: & tñ opib⁹ christi quotidie studebant: ieiunādo: orādo elemosynas faciēdo. Postea vo desiderio cū paruo exercitu suo in cāpania resistēte maximo exercitui francoꝝ: angloꝝ: teuthonicoꝝ: & aliarū gētiū: q̄ in italiā intrauerāt facto ɔgressu in loco q̄ dicebať tūc pulchra siluula: qr delectabiľ erat: mortua est ibi nō parua mltitudo vtriusq̄ exercit⁹ karoli. s. & desiderij & ob hāc infectionē locus ille vsq̄ hodie mortalis vi mortaria nūcupať. Ibi etiā infect⁹ est gener regi comes amelius: & socius ei⁹. Quos enī de⁹ vnanimi ɔcordia & discretiōe in vita coniūxit in morte quoq̄ sepāre noluit. Desideri⁹ aūt cū suis velociť papiā obfugit: & karol⁹ eū psequēs ciuitatē ex oī pte vallauit. Moxq̄ reginā hildegardē cū filijs ad se adduci fecit. Hortāte igiť btō albino cū ceteris epis & abbatib⁹: vt ecclia ibi fabricari & infectoꝝ corpora sepeliri iuberenť: fabricate sūt ibi due ecclie: vna iussu regi q̄ dedicata est in honore bti eusebij vcellēsis: altera iussu regine in honore bti petri. Ex chro. Cū aūt p. vj. mēses rex vrbē obsedisset: magnū hñs desideriū visendi aploꝝ limina. relicto exercitu romā psect⁹ ē. Ubi dū in sabbato scō ad beatū petrū appropinq̄sset fere vno miliario pedestris festinauit: oēsq̄ gradus ecclesie sigillatim osculans ad adrianū papā qui. s. sub atrio sup gradus assistebat iuxta fores ecclesie puenit. Illic ḡ celebrata solēnitate paschali: ɔcessit ciuitates ac territoria beato petro: sic in eadē monstrať donatiōe. Rex aūt qr generū suū multū dilexerat: & sociū eius amicū: misit mediolanū: &

iussit afferri duas arcas lapideas. In quarum vna conditus est amelius apud ecclesiã beati petri: in alia vero amicus apud ecclesiã beati eusebij. Reliq vero corpora hinc ⁊ illuc sũt sepulta. Mane aũt facto diuina dispositiõe ẽ inuẽtũ corpus amelij cũ sarcofago: iuxta sarcofagũ amici in ecclesia regali. Interim exercitus karoli in obsidiõe ciuitatis laborauit donec post .x. mẽses obsidiõis: multis iã obsessorũ lãguoribus ⁊ clade deficiẽtibus: dei nutu rex karolus desideriũ cũ suis cõprehẽdit: ⁊ eorũ regnũ sue potestati subiugauit: ipm desideriũ ⁊ eius coniugẽ secũ in frãciã duxit. Passi sunt christi milites amelius ⁊ amicus: sub prefato desiderio .iiij. idus octobris.

¶ Adhuc de gestis eiusdẽ regis karoli. C. CLXX.

Igibertus. Anno constantini xxxiiij saxones rupto pace federe frãcorum fines premunt igne ⁊ cede. Sed tñ ecclesiã in fritillar nõ queũt incẽdere quã sanctus bonefacius benedixit: eãq nunq̃ cremãdã predixit. Ex chronicis. Rex cũ audisset karolus: saxoniã repẽtens: trip̃tito exercitu concurrit saxonibus: ei victoria prouenit in omnibus. Sigibertus. karolus rex offensus dissonantia ecclesiastici cantus: inter romanos ⁊ gallos: ⁊ iudicans iustius esse de puro fonte q̃ de turbato riuo bibere: duos clericos romã misit vt autẽticum cantũ a romanis discerẽt: ⁊ gallos docerent. Et primo per hos metẽsis ecclesia: ⁊ per illã oĩs gallia ad romani cantus auctoritatẽ est reuocata. Quecũq̃ autẽ per multa tpa longobardi romanis abstulerãt: karolus eis restituit. Regno vero longobardorũ destructo totã italiã sub iure regni francorũ redegit. Taliter longobardi victi regnare desiterunt post annos .cciiij. ex quo in italia regnare ceperũt. Anno .xxxv. saxonibus heresburch castrũ obsidentibus gloria dei sup ecclesiã apparuit oĩbus duobus .s. scutis sanguineo colore flãmãtibus quosdã motus vt in bello per aera dãtibus karolus saxoniã velut tẽpestas p̃terit: munitiones irrũpit: ⁊ ad hoc eos ĩpellit vt se ad penã ei dedãt: ⁊ datis obsidibus se christianos futuros spondeãt. Ex chronicis. Deniq victoria de lõgobardis adepta: totaq italia subiugata: karolus romã redijt: synodũ cũ adriano papa cõstituit aliisq .cliij. religiosis epis ⁊ abbatibus. In q̃ ⁊ adrianus papa cũ vniuersa synodo dedit ei ius eligẽdi põtificẽ ⁊ ordinandi aplicã sedẽ: dignitatẽ quoq patriciatus. Insup archiepos ⁊ epos per singulas prouincias ab eo inuestiturã accipe diffiniuit: ⁊ vt nisi a rege laudet ⁊ inuestiat epus a nemine cõsecret. Quicũq huic decreto rebelles anathematizauit ⁊ nisi resipiscerẽt bona eorum publicari precepit.

¶ De Interitu constantini ⁊ imperio leonis quarti. C. CLXXI.

Onstantinus aũt ipator plaga pessima [illegible] clamãs adhuc viuus: igni seq inextinguibili tradit9 miserabiliter morit. Sigibertus. Leo igit cõstãtini filius cepit imperiũ anno dñi .dcclxxvij. mundi .s. iiij. M. dccxl. ⁊ imparauit annis .v. Chronographus. Huius ãno .j. q̃buisdã rebelliõnẽ in italia meditãtibus: italiã repetit rex potẽs karolus vrbẽ forũ iulij capit: ⁊ ducẽ eius rolãdũ rebelliõis incẽtorẽ decollari precepit capta quoq taruisio vrbe: ceteris maiestate sui noĩs terrorẽ incussit. Sigibertus. Eodẽ ãno vuitichindus dux saxonũ in normãniã fugit. Saxões baptizati paciscũt: vt ingenuitatẽ suã ⁊ oĩa sua perdãt: si vnq̃ a fidelitate chri ⁊ regi desistãt. ãno .ij. karolus rex in hispania cesaraugustã vastãdo obtet: pãpiloniã obsidet: eiusq capite muris destructis: vascões duosq saracenorũ regulos sibi subicit aliasq vrbes in deditiõẽ accipit: ãno .iiij. karolus rex albeã fluuiũ trãsgredit: ibiq in eius grãm bardogauẽses ⁊ nordinte baptizant. Obiit sctũs sturim primus abbas fuldẽsis. Anno .v. madiãnitas multos vtriusq sexus pro chro martyrizat. karolus rex orõnis cã romã vadit: ibiq filij eius vngũt in reges: pipinus sup italiã: ludouicus sup aq̃taniã. Leo ipator cũ insaniret cupiditate circa p̃ciosos lapides: adamauit magnã ecclesie coronã: ⁊ accipiẽs portauit eã: ⁊ exerũt carbũculi in capite eius ⁊ captus a febre mortuus est.

¶ De Imperio hirene vxoris eius ⁊ euentibus illius temporis. C. CLXXII.

Ost quẽ [illegible] hirene cũ filio eius cõstãtino [illegible] uit ãnis .x. Cepit aũt ãno dñi .dcclxxxij. mũdi .s. iiij M. dccxlv. Huius anno primo cõstãtinopoli q̃dam laminã aureã inuenit ⁊ in ea virũ iacẽtẽ cũ hac scriptura Christus nascet ex virgine maria: ⁊ credo in eũ. Sub cõstãtino ⁊ hirene imperatoribus: o sol iterũ me videbis. Saxones rebellant ⁊ a karolo bello victi: sediciosos vsq ad q̃ttuor milia .d. ei tradunt: ⁊ obsides ei tribuunt. Anno .v. signũ crucis in vestibus hoĩuz apparebat. Anno .vj. bellũ inter frãcos ⁊ auareos orit. Sanguis de celo in terrã profluxit: anno .vij. thassillo dux baioarie cõtra regẽ karolũ reus maiestati adiudicatur. Unde a karolo attonsus: cũ filio eius theodone in monasterio relegat: in italia int grecos ⁊ romanos pugnat ⁊ in oĩbus karolus suis prouenisse victoriã letat. Instãtia tharasij patriarche cõstantinopolitani ⁊ adriani pape .ij. apud nicheã vniuersalis sinodus .ccc. epozũ congregat. In qua fides catholica in p̃ntia hyrene ⁊ filij eius cõstãtini cũctorũ subscriptione roborat: ⁊ heresis execrantiũ imagines dei inperpetuũ abdicat. Cõiuratio valida facta ẽ ab australibus cõtra karolũ regẽ autore harderico. Qua detecta multi aut mẽbris truncant: aut exiliant. Anno .viij. karolus colõie sup rhenũ põtes duos cõstruit ⁊ munit: ⁊ sclaniã ingressus eã subigit. Adelgisus filius desiderij regis: qui victo p̃re suo ad grecos cõfugerat: aĩatus auxilio grecorum ad italiã venit: ad repetẽdũ regnũ aut ad inferẽdam vltionem. Qui inito bello cũ francis: tẽtus ab eis amara morte peremptus est. Anno .ix. karolus rex honestati ecclesiastice oĩno itẽnt9: legẽdi ⁊ psallendi [illegible] correxit. Perpẽdens etem rex gallos a romanis in cantando discrepare: metẽses vero sola nature leuitate paululum q̃d dissonare per cãtores rursus ab adriano papa a roma directos: dissonantiam cantus correxit. Circa pauperes etiã sollicitus: nõ [illegible] regno suo: verũ ⁊ trãs maria: in egypto: syria: ⁊ aphrica [illegible] raelis: liberalitate elemosynarũ: christianis paup̃ibus [illegible] transmarinorũ regũ amicitias ob hoc expetens: maxie vt christianis sub eis degentibus esset releuatio.

¶ De Alchuino qui ⁊ albinus. C. CLXXIII.

Lchuinus de brytãnia oriundus [illegible] [illegible] regis karoli [illegible] hoc tpe p̃pollet in gallia. Cuius p̃cipue magisterio ipse rex oẽs artes didic liberales. Hic multa scripsit: int q̃ q̃nq libri de sctã trinitate scripti ad ipsũ regẽ. Hic etiã iussu ipius regis diuinã correxit historiã. Helinãdus. Hic alchuinus a regibus anglorũ pace missus ad karolũ ab eo sorte ẽ hospitio: ⁊ apud eũ resedit vir magis doctissimus. Qui karolũ istituit in dialetica ⁊ rethorica. ⁊ p̃cipue in astronomia. Hic oĩuz anglorũ post bmũ adelmũ ⁊ bedã doctissimus fuit: ⁊ pluribus libris ingenij sui lumen fec: plat9 ẽ a karolo monasterio bti martini thuronẽsis. Ex chro. Adhuc n. erãt in ecclia illa monachi vbi corpus eius requiescit. Qui vt refert sctũs odo abbas viuebant delicioso nimis ⁊ induebant vestibus sericis: eorũq calciamẽta erãt auro colorata. In cuius ecclie dormitorio ingressi sũt ãgeli duo: [illegible] iudicẽ extẽdebat: ⁊ alter monachũ quẽ osiderat ille percutiebat: vnus ãt q̃ vigilãs videbat euasit ãgelũ eni adiurauit dicẽs. Adiuro te p nomẽ oĩpotẽtis ne me percutias: hoc itaq monasteriũ post hoc vt dictũ ẽ: donãte karolo suscepit regẽdũ alchuinus: scĩa vitaq p̃clarus: q ⁊ sapie studiũ de roma parisius trãstulit: qd illuc quondã grecis trãslatũ fuerat a romanis. Fuerũtq parisius fundatores huius studij q̃ttuor monachi bede discipuli. Rabanus ⁊ alchuinus: claudius ⁊ iohes scotus. In chro. aũt metropolis antisiodoren. ita legit. Oĩpotẽs rerũ dispositor ordinatorq regnorũ ⁊ tpm cũ illius admirande statue pedes ferreos vel testeos comminuisset in romanis. alterius nõ minus admirabil statue caput aureũ per illustrẽ karolũ erexit in franci. Qui cũ in occiduis ptibus solus regnare cepisset ⁊ studia litterarũ vbiq̃q ẽent in obliuiõe: ideoq vere deitatis cultum tepet cõtigit duos scotos monachos de hibernia cũ mercatoribus britanis ad litus gallie deuenire: viros ⁊ in sacris ⁊ in secularibus scripturis eruditos. Qui quotidie cũ nihil ostenderẽt venale: ad cõuenientes emẽdi grã turbas clamare ceperũt. Si quis sapie cupidus est: veniat ad nos ⁊ accipiat eã: nã venal est apud nos. Tãdiu clamata sũt ista: donec ab admirãtibus. vel insanos illos putãtibus ad aures regis karoli sp̃ amatoris sapie sunt plata. Qui celerit illos ad p̃ntiã suã euocatos interrogauit si vere sapiaz haberẽt vt ipse cõparet. Sapiam inquiũt ⁊ hẽmus ⁊ in noie dñi eã querẽtibus dare parati sumus. Qui cũ q̃sisset ab illis q̃d pro ipsa peterẽt: r̃nderũt. Loca tñ oportuna: ⁊ aĩas ingeniosas ⁊ sine q̃bus ista peregrinatio trãsiri nõ põt: alimenta ⁊ quibus tegamur. Quo ille percepto ingẽti gaudio repletus: primũ q̃dẽ apud se vtrũq paruo tpe tenuit. Postea vero cũ ad expeditiões bellicas vrgeret: vnũ eorũ noie clementem in gallia parisius .s. residere fecit: cui ⁊ pueros nobilissimos: mediocres: ⁊ infimos satis multos cõmẽdauit: ⁊ eis prout necessariũ habuerũt victualia ministrari p̃cepit: habitacula oportuna ad manendum deputauit. Alterũ vero in italiã direxit. Cui ⁊ monasteriũ scti aug. iuxta ticenẽsem vrbẽ delegauit: vt illuc si voluissent ad discendũ congregari possent. Audito aũt albinus de natiõe anglorũ: q gratant sapiẽtes ac religiosos viros susciperet karolus: cõscensa naui venit ad eũ cũ socijs in oĩbus scripturis exercitatus: vtpote doctissimi bede discipulus. Quẽ rex vsq ad finẽ vite iugiter secũ retinuit nisi cũ ad ingruẽtia bella p̃cessit. Deditq ⁊ illi abbatiã scti martini vt q̃n ipse absens esset illic requiesceret: ⁊ ad se cõfluẽtes doceret. Cuius in tantũ doctrina fructificauit: vt franci antiq̃s romanis ⁊ atheniensibus equarent.

¶ De Scriptis eius. C. CLXXIIII.

Elinandus. Alcuinus in epla ad Ethelardu epz antecessore cuthberti: et Lamberti successore. ait inter cetera. vt cu roma vadeo karolu magnu imperatore nepote illi' karoli de quo Bonefacius locut' est visitaret. no adduceret clericos vel monachos versicoloribus et popaticio vestib' indutos. qz no solet francoz clerici nisi religiosis vestib' amiciri. Actor. Scripsit Alcuin' q et albin' de scta trinitate li. iij. Scripsit et ad discipulos suos dialogoz li. i. Sententiaz li. i. Sup gen. ad lraz li. i. Sup cantica canticoz li. i. Eplaz ad hebr. li. i. Sup ecclesiaste li. i. Sup iohane li. vij. Ad eulalia vgine de rone aie li. i. Ad fredegisu3 dialogu de trinitate li. i. De hto aut h pauca q sequunt iserere libuit. In li. fide ad karolu tertio ex quo nisi forte et antiphone de trinitate videnf ee sumpta loqt ita. Alcuin' in li. de trinitate. Adesto de' vn' oipotes: pr et fi. et sp. s. Doce fide: excita spe: infunde charitate: velle mihi adiacet: sed h no a me: sed a te: mudu et terras relinqre: et celu petere: sz ibecilla pluma est velle sine subsidio tuo. Da fidei pennas vt volet sursuz ad te. hac fide in te: p te: de te cofiteor. te vnu in substatia trinitate in psonis cofiteor. Te semp idé ee: viuere et itelligere cofiteor. Genitor: genit' regenerans. O beata trinitas: fos flume irrogatio. O beata trinitas iuisibil' iuisibilr. visibilis iuisibilit. inuisibilis visibilit. O btá trinitas: a quo: p que: in quo oia. O beata trinitas: vita viuens: vita a viuete: viuificatio viuentiu. O btá trinitas. Vn a se: vn ab alio: vn ab vtroqz. o btá trinitas. Verus pr: veritas fili': veritatis spus scus. De' supra que nihil: extra que nihil: sine quo nihil. Deus sub quo totu: in quo totu: cu quo totum. Te inuocam': te adoram': te laudam'. Exaudi exaudi exaudi. Spes nostra: salus nra: honor noster. Libera nos: salua nos: iustifica nos o beata trinitas. O btá et bndicta et gliosa trinitas. O vera summa: sempiterna: vnitas. Miserere: miserere: misere: nobis. Tibi laus: tibi gloria: tibi grarum actio: in secula sempiterna. o beata trinitas. Idé ad eulalia virgine in fine eple. Te bo laudet alme creator: pectore: mente pacis amore. n mo pua pars qz mudi e. sz tibi sacre solus imago magna creator mentis i arce. pectore puro. du pie viuit. O de' et lux laus tu semp pectora et ora copleat et te semp amem' scis vbiqz. Idé sup ecclesiaste. Alcuinus igrediens patru sacra prata priorz Carpet et flores p pia rura sacros. Cronograph'. Eo tpe fundatu e sub Itherio abbate cormaricense cenobiu. qd a bti Martini thuronensis ecclesia tam exordiu habuit qz subsequens incrementu.

¶ De ipio costantini filij leonis et euetib' illi' tpis. C. CLXXV.

Igibertus. Anno iperij hyrene et costantini x. ide Costanti' matre sua hyrene impio puat: solus annis. vij. impat. Cepit anno dni dcc xcij. mudi. s. iiij. M. dcclxv. Eo tpe karolus rex francoz regnu auaroz terra mariqz ipetit. eisqz i sola fuga spem euadendi relinqt. anno iperij sui. s. costatin' cogressus cardamo bulgari turpit' vict' dehonestaf: Chordanus sublato oi apparatu regio vitaf. Pipin' karoli regis ex cocubina fili': gibbo deformis: a qbusdam francoz primoib' pmissione illect': cotra patre coiurauit. Vn conuict' tonsoraf: et in pruina cenobio retrusus. vsqz ad fine vite deo militauit. Coplices vo coiurationis alij exilianf pauci pimunf. anno. ij. felicianu heresi codenaf: et in pntia adriani pape ab ipo felice auctore abdicaf. Hec heresis asserebat filiu dei in diuina natura vez deu esse: in humana vo na nuncupatiuu. Iteru in diuina na eu ee vez filiu dei. in huana vo adoptiuu. vna psona dei et hois diuidens i duos psonas. s. veri filij: et adoptiui. Saxones in fide dei: et fidelitate regis vacillat. Anno. iij. Costantinus impator multos pncipu sibi suspectos oculis priuat. karolus rex non solu patria lingua: sed etia peregrinis linguis eruditus. barbara et antiqssima carmina qb' veterum regu bella et actus canebanf scripsit: et memorie madauit. Inchoauit etia gramatica patrio sermone. mesibus enim iuxta propriam. s. theutonica lingua vocabula iposuit. ventos etia. xij. ppriis noibus appellauit. cu ante qttuor tm cardinales venti nolarenf. Anno. iiij. saxones virtute karoli coterriti reddut se christi et regis fidelitati. karolus rex christiana religione sacte et pie colens: ecclias dei oimodis honorabat et ornabat sacris vasis et vestib'. edicens vt ne ianitorib' qde liceret coi habitu in ecclia ministrare. Extruxit etia aqsgrani basilica pulcherrime pulchritudinis. ad cui' structura a Roma et rauenna colunas et marmora deuehi fecit. Anno. v. leo romane ecclie. xciij. psidet Qui mox claue cofessiois sci Petri cu vexillo romane vrbis karolo regi misit. Ex chronicis. Tudim et princeps auaroxum se et patriam suam karolo dedit: et baptismi gratiam percepit. Sigibertus. Anno sexto Henricus dux Foroiulianorum expoliato in Pannonia Auaroru pncipe iringo: inestimabile thesaurz eius misit regi karolo.

¶ De Iterato imperio hyrene: et incidentibus eiusdem temporis. C. CLXXVI.

Anno. vii. Hyrene impatrix sup erepto sibi impio feminco dolore abusa constatinu filiu suu oculis et impio priuat: et sola annis iij. impat. Ex chro. Eode ano sol orbita obscurata est ita vt i mari naues oberraret: et diceret hoies: qz pp excecatione impatoris h factu e. Anno hyrene. j. leone papa celebrantem letanie maioris agente romani capiut: lingua ei oculosqz euellunt. Cui voce et visu reddito diuinit': iteru oculos et lingua eruut radicit': relinquentes eu semiuiuu in sanguine suo reuolutu. Cuqz ab ipsis carnificib' i monasterio sci herasmi i custodia teneref: rursus loquendi ac videndi officiu diuinit' ei reformaf. et tande de manu eoz erut': ad karolu rege fugit qntoci'. Sigiber. Anno hyrene. iij. karol' rex leone papa in sede romana recollocat. Ipse quoqz roma pperat. causas examinat. reos legalit dampnat. et oes romanoz mot' sedat. Gerard' dux baioarie in pannonia auarib' cgressus pimif. De quo i visione cuiusdam legif: qp inter martyres sit annumerat'. In mese iulio 5 natura aspa et gelu cocreta his fuit pruina. sz nihil fructib' nocuit. Anno. iij. romani q ab impatore costatinopol. ia diu aio desciuerat. nuc accepta occasiois oportunitate: qz mulier excecato impatore costatino filio suo eis ipabat. vno oium csensu karolo regi ipatorias laudes acclamat. eaqz p manu leonis pape coronant. cesare et augustu appellant. Pipinu vo filiu eius rege italie ordinatu collaudant.

¶ Liber Vicesimusquartus Incipit.

¶ De Imperio karoli magni et forma eius ac robore. C. I.

Igibertus Karolus igif magn' cu iaz sup francos annis regnasset. xxxiij. primus francoz ipauit romanis anis. xiij. Cepit aut anno dni. dccij. Mudi vo iiij. M. dcclxv. diuiso a costantinopoli impio romano. euolutis anis circit. ccc et. lxviij. ex quo bisantiu thracie ciuitas a pmo costatino ampliata et in regia vrbe est exaltata et traslata in illa ois romane dignitat' glia in sede romani impij fuit dedicata: et noua roma appellata. Turpin' remensis archiepus. Erat h karol' corpe decor': sz visu fer'. stature ei'. viij. pedu suoz. s. q erat logissimi: renib' erat amplissim'. vetre cgru'. brachijs et cruribus crossus. Miles doctissim' et acerrim': et oib' artub' fortissim'. Facies ei' in logitudine hebat palmu et dimidiu. barba vnu pede. nasus circit dimidiu. fros erat vni' pedis. oculi leonini: scintillantes vt carbuncul'. supcilia dimidij palmi. Quecuqz irat' aptis ocul' aspexisset statim territ' erat. Cingulu quo cingebaf. viij pe. extendebaf: pter illud qd pendebat. Paru panis comedebat. sz qrta pte arietis aut gallinas duas: aut anser vnu: aut spatula porcina: aut pauone: aut grue: aut lepore integru edebat. Modicu vinu et aq limphatu sobrie bibebat. Tante fortitudinis erat: qp milite armatu sup equu sedente a vtice capitis vsqz ad bases sil cu equo vno ictu ppria spata secabat. Quattuor ferraturas equoz sil manib' facile extendebat. milite armatu rectu stante sup palma sua a terra vsqz ad caput suu sola manu velocit eleuabat. Erat eni donis largissim'. i iudicijs certissim'. in locutione luculet'. Chronograph'. Mr ei' dna bertroda i magno apud eu honore csenuit. libros quoqz suos ita censuit instituendos: vt ta filij qz filie p' liberalib' studijs (quib' et ipse opera dabat) erudiref. tu etia filios cu pmu etas patiebaf more francoz equitare: et armis atqz venatioib' exerceri fecit. filias vo lanificio assuescere. coloqz ac fuso ne p ociu torpescerent) opera ipende. atqz ad oem honestatem erudiri iussit. tu qz sp studia lraz amasset tetabat et ipse nec scribe. tabulasqz ferebat: vt cu vacuu tps esset manu lris assignandis assuesceret. In palatio suo aqsgrani basilica pulcherrime pulchritudinis in honore bte marie et glo extruxit. qua etia diuitijs et honorib' pcipue sublimauit. Regnu quoqz francoz cu post patre suu pipinu ia forte quide et magnu suscepisset: ita notabiliter ampliauit ac dilatauit: vt ei duplum adiceret.

¶ De Studijs ac moribus eiusdem. C. II.

Ugo li. vi. Hic karol' in discenda gramatica petru pysanu habuit doctorem. i ceteris disciplinis albinu cognomento alcuinu. Religione denique christiana summa pietate sp excoluit. et ecclesia matrem ei

vespere necnon et nocturnis horis et sacrificij tempore impigre frequentauit. Circa pauperes quoque liberalitate maxima preditus erat. vt qui non solum in suo regno illis subuenire. verum etiam in transmarinis regionibus in syriam et egyptum et aphricam et hierosolymis et alexandrie atque carthagini pecunias multas mittere satagebat. Ob hoc etiam maximo transmarinorum regum amicicias expetebat. vt sub eisdem regibus christianis refrigerium aliquod perueniret. fuit autem amplo corpore ac robusto. statura eminente et apice capitis rotundo. canicie reuerenda facie leta. voce clara. valitudine prospera. denique conuiuabatur rarissime. cenaque quotidiana quaternis tantum ferculis prebebatur: preter assam carnem: quam venatores verubus inferre solebant: qua ille libentius quam vllo alio cibo vescebatur. Inter cenandum aut aliquod acroama. aut lectorem audiebat. legebantur ei historie antiquorum res geste. delectabatur etiam libris sancti augustini. precipueque his qui de ciuitate dei pretitulati sunt. Vini vero et omnis potus adeo parcus erat in bibendo. vt semper ad cenam raro plusquam ter biberet. Estate post cibum meridianum pomorum aliquid sumens ac semel bibens depositis vestibus ac calciamentis velut noctu solitus erat. duabus aut tribus horis quiescerat noctibus sic dormiebat. vt somnum quater vel quinquies non solum expergiscendo sed etiam surgendo interrumperet. Sigibertus. Igitur anno primo imperij sui karolus per omne imperium suum legatos ad faciendum iudicium et iustitiam dirigit: et legis capitula. xxiiij. instituit. Cronographus. Idem quoque karolus per vniuersum mundum ad indagandum nomina et actus et obitus sanctorum nuncios misit. que per Isnardum monachum in vnum volumen compilari fecit. Hieronymus enim ac beda et florus hec fecerant ante: sed non integre. Hic autem diebus singulis annotauit ea. Inuentum est autem quod diebus occurrebant plus quam. ccc. festa. ideoque statutum est. vt diceretur et aliorum plurimorum sanctorum. etc. Cum Aaron quoque rege persarum qui excepta india totam pene tenebat orientem talem habuit in amicicia concordiam. vt hic gratiam eius omnium qui erant in toto terrarum orbe regum ac principum amicicie preponeret. solumque illum honore ac magnificentia sibi colendum iudicaret. Helinan. xlv. li. Amiralium qui et aaron rex persarum elephantem quem solum habebat karolo misit. cuius elephantis nomen erat ambulabat: et preter eum munera multa. Imperatore apud spoletum existente pridie kal. maij hora noctis secunda terremotus maximus factus est qui totam concussit italiam. quo motu tectum basilice beati pauli apostoli magna ex parte cum suis trabibus decidit. et in quibusdam locis vrbes et montes corruerunt. Eodem anno quedam loca circa rhenum in germania et in gallia tremuerunt. Pestilentia propter molliciem hiberni temporis facta est. Legati karoli ab Aaron amiramira venientes inter cetera munera etiam corpora sanctorum cypriani martyris carthaginensis episcopi et sperati primi scillitanorum. et caput pantaleonis martyris in franciam afferunt. sed non dicitur vbi posita sint. Patriarcha hierosolymitanus pro benedictione claues dominici sepulchri et loci caluarie et claues ciuitatis et montis cum vexillo karolo misit.

De Constantinopolitanis imperatoribus. C. III.

Igitur. In [illegible] anno quo karolus assumptus [illegible] imperium. [illegible] imperatrix a niche[illegible]phoro impio deposita exilio relegatur et ibi moritur. Ipse autem constantinopoli imperauit annis. viij. quo tandem a bulgaribus cum multis ordinis senatorij perempto. stauracius eius filius imperauit anno vno quo [illegible] michael annis [illegible] theophilus. xv. Michael et theodora annis. xi. deinde michael solus. xiij. quo a basilico interfecto idem basilius annis xvij imperauit. post hunc filius eius leo annis. xxij. Deinde Constantinus filius eius cum patruo suo alexandro. s. eius Leonis fratre imperauit anno. j. Alexandro autem mortuo constantinus imperauit annis. xxxix. post hec Stephanus et constantinus egrescentes iusta patris sui imperatoris seueritate a iuuenili leuitate se coerceri. disposititis in palatio insidijs patrem de palatij solio deponunt et tonso ei vt moris est capite ad vicinam insulam in qua cenobite philosophabantur transmittunt. Nec multo post cum ad conuiuium ex condicto consedissent et de prioratu sedendi se consultu decertarent. dato signo a viris constantini filij Leonis imperatoris ambo fratres solio deturbantur et tonsis capitibus ad idem monasterium quo patrem transmiserant etiam ipsi ad philosophandum cum monachis transmittuntur. ita euacuato palatio abusiuis imperatoribus ipse constantinus et romanus filius eius imperauit annis. xvi. quo defuncto nicephorus imperauit annis. x. hic tumens a filijs sine imperio expelli: quia senex erat eos eunuchizare volebat. quorum mater iohanni suasit. vt eum occideret et imperaret. sicque factum est: et imperauit annis. vi. Exinde de constantinopolis imperio tacetur. s. ab anno domini. dccc. lxxvii. Cronographus. karolus autem indignantibus contra se constantinopolitanis imperatoribus propter inuidiam imperatorij nominis sibi impositi a romanis. magna illos patientia et magnanimitate tulit: et quia suspectam eius potentiam habebant erat ne eos [illegible] legationibus firmissimo federe [illegible].

Qualiter karolus iuxta diuinam reuelationem liberauit terram sanctam. C. IIII.

Elinandus. Legitur quod eo tempore quo karolo datum est romanum imperium patriarcha hierosolymitanus de ciuitate expulsus a paganis venit Constantinopolim ad imperatorem constantinum et filium eius leonem: et cum eo iohannes neapol. sacerdos et dauid hierosolymitanus archipresbyter: quos ille ad karolum misit cum epistola iohannis patriarche manu ipsius constantini scripta. et cum duobus prefatis fuerunt alij duo legati hebrei isaac et samuel. In cuius epistole vltima parte scriptum erat: Quadam nocte in extasi factus vidi ante lectum meum quendam iuuenem stantem: qui me blande meum vocans parillum tetigit et ait: Constantine rogasti diuinum auxilium ad hanc rem. Ecce accipe karolum magnum regem gallie ecclesie in domino propugnatorem. et ostendit mihi quendam militem armatum et ocreatum et loricatum: scutum rubeum habentem ense precinctum. cuius manubrium erat purpureum. hasta altissima: cuius cuspis sepe flammas emittebat. et in manu tenebat cassidem auream. et ipse senex plixa barba. vultu decorus. statura procerus. cuius oculi fulgebant tanquam stelle. et canus caput albescebat. Age iam auguste qui iussionibus dei refugit obedire minime poterit culpam euadere. Emanuel geman ihesu. In domino gaude memor eius fungere laude. Iustitie zona lumbos caput atque corona. Perpete subcingat christus honoreque stringat. Nil opus est ficto quo iussum domini dicto Ergo tene fundum domini precepta secundum. Hic ipse constantinus septies expulerat paganos ab hierosolymis: sed tamen preualuerant. Hi legati regem parisius inuenerunt: et ei epistolas tradiderunt. Quibus perlectis rex lachrymari cepit pro sepulchro domini. Has epistolas iussit rex exponere turpinum archiepiscopum coram omni populo. Quibus auditis omnes proficisci regem precabantur. Quo audito mox rex edictum proposuit: vt omnes qui possent arma ferre irent secum contra paganos. et qui non irent: ipsi et filij eorum serui quattuor nummorum essent. Itaque maiorem exercitum quam ante habuisset congregauit: et profecti sunt. Cum venissent autem eis hierusalem in nemore quodam quod vix duorum dierum spacio solet transiri: in quo erant grifones: vrsi: leones: et tigres: et alie fere diuerse. karolus putans se illud transire vno die: ingressus est cum exercitu. Adueniente nocte et exercitu errante precepit karolus castrametari. Transacto autem noctis silentio rex in loco suo accubans inchoauit psalmos. Et cum diceret hunc versum Deduc me domine in semita mandatorum tuorum: quia ipsam volui. ecce euidentius vox ad aures eius cuiusdam alitis prope locum eius clamantis audita est. Qua qui aderant audientes experrecti sunt. Rex autem psalmos continuauit vsque ad illum locum: Educ de custodia animam meam etc. Quod cum diceret ales iterum clamauit: France quid dicis: france quid dicis? Hanc alitem prosecutus est rex partiula semita donec recognouerunt callem quam de preterito amiserant. Peregrini dicunt: quod ab illo tempore ceperunt audiri alites sic loquentes in illa terra: Fugati paganis et recuperata terra petiuit rex licentiam repatriandi ab imperatore constantinopolis: et hierosolymitano patriarcha. Quem per vnum diem retinuit imperator apud constantinopolim. et interim fecit parari ante portam ciuitatis animalia diuersi generis et coloris: et aurum et gemmas. Karolus autem ne munera videret sed nihil acciperet: quesiuit consilium a proceribus suis quid facere deberet. Qui riderunt a nullo debere cum aliquod munus accipere pro labore quem pro solius dei amore susceperat. Qui laudans consilium: iussit omnibus [illegible] omnes res appositas nec respicere dignarentur.

De Sacris reliquijs que inde aquisgranum detulit. C. V.

Unde adiuratus et coactus [illegible] nus pro amore dei accipere: petiuit de reliquijs passionis dominice. Inito autem consilio indictum est ieiunium triduanum omnibus nostris: et. xij. personis grecis: qui electe sunt ad hoc sanctuarium diuidendum. Tertia die karolus peccata sua confessus ebroino archiepiscopo. Deinde vtriusque cleri psalmos cum letania inchoant. Cum autem daniel neapolitanus antistes aperuisset thecam in qua erat spinea corona: tantus odor exiit inde: vt omnes putarent se in paradiso esse. Tunc karolus prostratus in pauimentum plenus fide orauit dominum: vt propter gloriam nominis sui miracula sue passionis et resurrectionis renouaret. Et cum orasset statim ros celitus veniens lignum infudit et inebriauit: et flores emittere fecit. tantaque lux cum odore affuit: vt vt omnes sua vestimenta celestia esse putarent. Cumque daniel adunca forcipe robur ipsius ligni secare inciperet; tunc magis ac magis florere cepit. Tunc karolus in arboreo pallio quod ad hoc preparauerat suscepit de floribus et impleuit vuantum suum dextrum. Dehinc alium vuantum ad suscipiendas spinas preparans tradidit illum cum floribus ebroino archiepiscopo. Cumque vtriusque oculi pre lachrymis impediti essent. ille putans se accepisse: et ille dedisse: vterque vuantum dereliquit. qui fere vnius hore spacio pependit in aere. Cumque alterum vuantum rex spinis impleisset: et illud episcopo tradere voluisset: vidit illum primum pendere in aere. Post hec flores de vuanto eijcere cupiens: conuersi sunt in mannam. et hec manna modo est apud sanctum dionysium [illegible] a multis putatur esse de [illegible] et manna de quo quod pluit dominus in deserto. Omnes egri qui ibi aderant: ad odorem florum sani facti sunt. His itaque gestis

ecce,turba,īfinita ecclesiā violēter intrās clamare cepit. Uere hodie est resurrectiōis dies.nā odor de florib⁹ exiens totā ciuitatē iplēuerat.t.ccc.t viij.egros sanauerat.Quidā eger ibi erat.xxuij.annos et tres mēses habens in īfirmitate sua cecus:surdus:t mutus. Hic in extractione spinee corone visum recepit.in sectiōe auditū.in emissione florū loquelā. Post hoc p̄fatus Daniel dominicū clauū manib⁹ datis regi tribuit.Qui cū de alabastro in quo absconditus erat extraheret̄ sanatus est puer quidā.finistrā manū t totū latus sinistrū ab vtero matris hñs aridū t cucurrit ad ecclia3 dicēs,q circa horā nonā in lecto iacēs q̄si in extasi positus videre sibi visus est q̄ndā canutū sibi a dunca forcipe extrahere ex finistra manu sua t sinistro pede illū aridō clauū t a latere lanceā.data sūt p̄terea regi karolo frustu3 crucis dñice t dñi sudariū: t camisia beate Marie: t fascia q̄ puerū Jhesum in cunabulis cinxit. t brachiū sci senis symeonis.Que oīa recōdit in sacco de h̄u balino tergore facto t ad colliū suū suspendit ad instar pere.Ueniēs aūt ad castrū noīe ligmedo:puerū mortuum p tactū reliq̄arū suscitauit t.l.egri ,pmiscui sexus ibi curati sūt. Jbi sedit karolus sex mēsib⁹ t vno die.Uenīēte autē eo aq̄sgranū sanati sūt ceci inumeri febricitātes īnumeri.demoniosi. xij. leprosi. viij. paralitici.xv.claudi xiiij.māci.xxx.gibbosi.lij.caduci.lxv. guttumosi plures:t ex vicinis locis q̄plures.Denicq̄ indixit p totū orbem ve idibus iunij venirēt aquisgranū videre reliq̄as q̄s de hierusalē t de cōstantinopoli aduexerat puo peccata sua cōfitētes: t statutū ē ibi: vt vnq̄ q̄rta feria ieiuniorū q̄ttuor tēporū in mēse iunio heret ... mōstra reliq̄arū. Jn hoc cōcilio fuit leo papa : t turpinus archiep̄s: achilles alexādrinus ep̄s: t theophilus anthiochenus: t alij plurimi ep̄i t abbates. Jbi etiā suscitatus est mortuus.

Qualiter inuitatus a sc̄o Jacobo liberauit hispaniā. C. VI.

Turpinus archiep̄s. karolus postq̄ multa regna adq̄sierat p̄posuit desistere a p̄lijs.statimq̄ intuitus est in celo viā q̄ndā stellarū īcipiētē a mari frisie t tēdētē īter theutonicā t italiā: īter galliā t aq̄taniā t recte trāseuntē p gasconiā t basclā t nauarrā et hispaniā vsq̄ ad galeciā:in q̄ btī Jacobi corpus tūc latebat īcognitū. Hāc viā p singulas noctes aspiciebat karolus: t cogitabat q̄d signi foret.Cui hoc cogitāti vir q̄dā optime t pulcherrime forme vltra q̄ dici potest t̄ē nocte in extasi apparuit dicēs.Quid agis fili mi.Cui karolus.Quis es dñe.Ego sum ait ap̄lus Jacob⁹ alūnus christi.filius zebedei frater Johānis euāgeliste quē dñs sup mare galilee ad p̄dicandū p̄plis sua ineffabili gr̄a eligere dignat⁹ est. quē Herodes rex gladio peremit. cui⁹ corpus in galetia q̄ a saracenis turpiter adhuc opprimit̄ īcognitū requiescit. Unde miror cur terrā meā: nondū liberasti:q̄ tot t tātas vrbes acq̄sisti. Quapropter tibi notifico q̄ sicut dñs potētiorē oīu3 regū terrenorū te fecit. sic ad p̄parandum iter meū t liberādā terrā meā de manibus moabitarū: te īter oēs vt tibi coronā eterne retributiōis exinde p̄pararet elegit. Uia stellarū quā in celo vidisti significat q tu cū magno exercitu ad pugnādū gentē paganorū p̄fidā t liberādū iter meū: t ad visitandū sarcophagū meū ab his oris vsq̄ ad galetiā iturus es. t post te oēs p̄pli a tpe p̄senti vsq̄ ad finē seculi.taliter apparuit ap̄ls karolo trib⁹ vicib⁹. Post hec p̄rexit karolus illuc cū magno exercitu. Cūq̄ obsideret pāpilonia3 trib⁹ mēsibus: t eā capere nō posset ,ppter muros inexpugnabiles orauit sc̄m Jacobū vt propt̄ honorē sui noīs daret ei cape ciuitatē. tunc muri funditus corruerūt Qui de saracenis baptizari voluerūt reseruati sunt ad vitā:q̄ noluerūt:occisi sunt. His auditis mirabilibus oēs vrbes se dediderunt: t facta est tota terra sub tributo.Deinde visitato toto sarcofago venit ad Petronū t infixit ei ibi in mari lanceā suā agens deo grās t sc̄o Jacobo qui eū huc vsq̄ perduxit. Postea iuit p totā hispaniā a mari vsq̄ ad mare in galetia tūc acq̄siuit.xlij.vrbes:inter q̄s cōpostella tūc erat parua. Jn hispania sunt vrbes xv.inter qs est oſca de q fuit Uincentius in qua solebat cētum turres.x. Jn petroissa fit argentū optimū. Jn ciuitate accinctina iacet scūs Torquatus q̄ fuit beati Jacobi cliēs.ad cui⁹ sepulchrū arbor oliue diuinitus florēs maturis fructib⁹ onustat̄ per vniq̄uēq̄ annū in eius solemnitate.f.idus maij.tota terra hispanorū tūc karolo subiecta est.terra.f.alandaluf.terra p̄dorū.terra castellanorū.terra maurorū tellus nauarrorū.tellus portugallorū. tellus saracenorum. tellus alanorū.tellus biscaiorū.tellus busculorū.tellus palargorum. Harū vrbiū quasdā cepit sine pugna karolus. quasdam cum bello magno t arte maxima. Lucernā vrbē que est in valle viridi nequiuit capere donec ad vltimu3.nouissime autē obsedit eam quattuor mēsibus.t facta p̄ce deo t sancto Jacobo.ceciderūt muri ei⁹: t est deserta vsq̄ in hodiernū diem . q̄dā enim gurges atri amnis in medio eius surrexit.in quo nigri pisces habētur. Hec sunt vrbes quas karolus maledixit ,ppter hoc q graui labore eas acquisiuit. t lecircō sine habitatore permanēt vsq̄ in hodiernū diem lucerna: ventosa:caparra:adania.

De idolis que subuertit t ecclesijs q̄s edificauit. C. VII.

Omnia idola t simulachra q̄ tūc i hispania inuenit penit⁹ destruxit p̄ter idolū qd̄ est in terra alandaluf:qd̄ vocat̄ salācadis i.deus cadis. Cadis etenim ,pprie dicit̄ locus ille. salan arabice interp̄tat̄ deus. Tradūt aūt saraceni q idolū istud machomet dū viueret suo noīe fabricauit: t quandā legionē demonū arte magica in eo sigillauit. Que legio tā fortiter illud idolū obtinet: q a nullo vnq̄ frāgi potuit. Cūq̄ aliq̄s christian⁹ ad illud appropinq̄t statim pīclitat̄. s3 cū aliq̄s saracen⁹ cā adorādi vl̄ deprecādi machomet accedit recedit incolumis. Si forte super illud auis quelibet se deposuerit illico morit̄. Est autē lapis antiquus in margine maris ope saracenico optime sculpt⁹ supra terrā situs deorsū latus t q̄dratus: desursum strictus: t tante altitudinis quantū solet volare coruus in sublime. sup quē eleuata est imago illa de auricalco optimo in effigie hoīs fusa: supra pedes suos stans: erectā faciē habēs v̄sus meridiē. t clauem ingentē quādā in manu dextra tenēs. Que.f.clauis (vt saraceni aiunt) de manu eius cadit anno quo rex futurus in gallia natus fuerit. q̄ totā hispaniā christianis legib⁹ in nouissimis tpib⁹ subiugabit. moxq̄ vt saraceni clauē viderint lapsā gazis suis ī terra repositis oēs fugient. Ex auro qd̄ reges t p̄ncipes dedere karolo ecclesiā btī iacobi tūc p.iij.ānos in illis oris cōmorans augmētauit. antistitē t canonicos s̄m regulā sc̄i isidori ibi īstituit. eāq̄ tintinnabulis t palleis t libris decenter ornauit. de residuo auro t argēto īmenso quod de hispania attulit: fecit has ecclesias: btē marie v̄ginis aquisgrani: btī iacobi in eadē villa. Jtē btī iacobi apud vrbē biterensem. Jtē btī iacobi apud tolosā. Jtē btī iacobi in gasconia. inter vrbē axam t sanctū iohannē sordue via iacobita. Jtē btī iacobi apud parisius inter secanā t montē martyrū. Et preter has abbatias innumeras p totū mundū.

De reditu karoli in hispaniam. C. VIII.

Turpinus in historia karoli. Reuerso karolo in galliā quidā rex paganus aphrican⁹ collectis de exercitib⁹ hispaniā acquisiuit euectis t interfectis custodib⁹ oppidorū t vrbiū quos karolus reliq̄rat. Quib⁹ auditis karolus collectis magnis exercitibus in hispaniā reuersus est. t erat dux exercituū milo de angleris p̄r rolandi. Cū autē apud baionā vrbē basclorū exercit⁹ karoli hospitat⁹ eēt. quidā miles romaricus noīe egrot⁹ t morti ,pximus accepta penitētia t eucharistia cuidā ɔsanguineo suo p̄cepit: vt equū quē habebat vēderet: t preciū clericis t egenis daret. quo mortuo ipse ɔsanguineus equū.c.solidis vēdidit: t preciū cibis t potib⁹ t vestib⁹ velocit̄ expēdit. Trāsactis aūt.xxx.dieb⁹ apparuit ei mortuus nocte in extasi dicēs: Qm̄ res meas pro redēptiōe aīe mee in elemosynā tibi ad dandū cōmēdaui. scias deū oīa crimina mea mihi dimisisse. Sz q̄ iniuste elemosynā meā retinuisti scias me p.xxx.dies ī penis tartareis fuisse. te aūt in eodē loco infernali vnde egressus sū die crastina ponēdū: t me in paradisū futurū. Quib⁹ dictis disparuit. tremefactus ille euigilauit. Et cum eadē die narraret socijs somniū suū: ita subito fact⁹ est clamor in aere velut leonū luporū t vrsorum. Et ecce subito ille raptus est a demonib⁹ in locū diuino iudicio sibi destinatū. Quesitus a socijs vix.xij. die supra quēdā montē altissimū mortuus iacens toto corpore colliso inuētus est. q̄ mons q̄ttuor dietis distabat a loco in quo raptus fuerat. ibi demones eū ,piecerāt trib⁹ leucis in altum supra mare.

Pugna eiusdē ɔtra Aygolandū. C. IX.

Post hoc aygolādus mādauit karolo bellū s̄m velle suū: vel.xx.ɔtra.xx.vel.xl. ɔtra.xl.vel.c.ɔtra.c.vel mille ɔtra mille: vel duos cōtra duos: vel vnū ɔtra vnū. Missi sunt ergo.c.milites a karolo ɔtra.c.t interfecti sunt saraceni. Deinde mittunt̄ alij.c.ab aygolādo ɔtra.c.q̄ oēs interfecti sunt. Deinde misit aygolād⁹.cc.ɔtra.cc. q̄ statim occisi sunt. Deinde misit duo milia. quorū quidā occisi sunt alij fugati. Tertia die iecit aygolādus sortes suas: t cognouit detrimentū karoli. t mādauit ei. vt in sequēti die si vellet plenariū bellū facerē. qd̄ ab vtroq̄ ɔcessū ē. Tūc aliq̄ erūt q̄dā christiani: q̄ in ... diē belli arma sua bellica studiosissime preperātes hastas suas erectas infixerūt in terra ante castra iuxta fluuiū in prato q̄ dicit̄ ... in quo loco postea b̄tōrū martyrū facundi t primitiui basilica ingēs optime ... t auxilio karoli ɔstructa est. t magna villa t pinguissima. istas hastas sumo mane corticib⁹ t frondib⁹ ...

uerunt hi.s.qui in acie prima martyrij palmā adepturi erant in dei fide. et admodū mirātes absciderūt eas ppe terrā. et radices que remanserūt in terra in modū picarū ex se postea magna generarūt arbusta que adhuc in illo loco apparēt. Erāt em illoꝝ multe haste de lignis fraxineis mira res magnūq gaudiū aīabus et ingēs corporibus detrimētū. Quid plura. Die crastina occisi sūt.xl.milia christianorꝝ. et dux Milo rolādi pater et equus karoli pēmpt⁹. tūc karolus stans sup pedes cū duob⁹ milib⁹ christianoꝝ peditū euaginauit spatam suā noie gaudiosam: et trucidauit multos saracenos p mediū. Aduesperascēte autē die cōuersi sūt saraceni et christiani in castris. altera die venerūt karolo q̄ttuor marquisij in auxiliū de locis italie cū q̄ttuor milib⁹ bellatoꝝ viroꝝ. Qd̄ vt aygolādus agnouit in fugā versus est: et tūc karolus cū suis exercitib⁹ remeauit in galliā. Cronographus. Anno imperij karoli.iij. auares q̄ et huni longo xtra frācos bello pdomiti. adeo sua fortitudine potētiaq̄ sunt diminuti. vt q̄ alios vltro lacessere solebāt: iam nec ab alijs tueri se valerēt. Nā oīs eoꝝ in hoc bello nobilitas et gloria perijt. et quicquid pecunie ac thesauri p tot secula terrarū orbē vincēdo sibi cōgesserāt. nūc totū francoꝝ victorie cessit. nulloq̄ vnq̄ bello tā multa spolioꝝ qualitate francia ditata fuit. Eodē anno luna ter obscurata est: et sol semel: acies q̄ mire magnitudinis vise sunt in aere. Sigibert⁹. Anno imperij sui.vi. karolus impator p manū Pauli diaconi sui decerpēs optima queq̄ de scriptis catholicoꝝ patrū repperet lectiōes vnicuiq̄ festiuitati cōuenientes p circulū anni in ecclia legēdas cōpilari fecit.

¶ De Quibusdā mirabilib⁹ illius tpis. C. X.

Elinandus. Eo tpe cum eid amirreus missus ab aaron ad excidendū lyciā. cū venisset mirreā nisus arcā sci Nicholai conterere pro ea cōtriuit aliā. et pro temeritate psumpta totā amisit classem tēpestate ineuitabili psequēte. Pridie kal. febauarij: luna.xvij. facta est eclypsis solis in medio die stante vtroq̄ sydere in xxv.pte aquarij. Itē q̄rto kal. fuit eclypsis lune. et apparuerūt acies in eadē nocte mire magnitudinis. et sol stetit in.xi.pte pisciū. et luna in.xi.pte virginis. Nā et stella mercurij.xvi.kal.aprilis visa est: in sole q̄si parua macula nigra. tn̄ paululū suplus medio centro eiusdem syderis q̄ a nobis p.viij. dies cōspicit. sed qn̄ primū itrauit vel exiit nubibus īpedientibus annotari nō potuit. Itē.xi.kal. septēbris lune fuit eclypsis hora noctis.iij. sole in.v.pte vginis existēte: luna in q̄nta parte pisciū. Sicq̄ ab anni supioris septēbri: vsq̄ ad septēbrē psentis luna ter obscurata est: et sol semel. Legat⁹ regis persarū noie abdella detulit impatori karolo munera papilonē et tētoria atrij varij coloris mire magnitudinis et pulchritudinis. Erāt em oīa bissina tam tentoria q̄ funes diuersis tincta colorib⁹. Et pterea pallia multa serica preciosa et odores aromatu et vnguēta et balsamū. et insup horalogiū ex auricalco arte mechanica mirifice cōpositū in quo.xii. horarū cursus ad clepsidram vertebant cū totidem ereis pilulis q̄ ad cōpletionem horarū decidebant et casu suo subiectū sibi cymbalū tinnire faciebāt additis in eodē eiusdē numeri equitibus qui p.xii. fenestras cōpletis horis exibant et in pulsu egressionis sue totidē fenestras que prius aperte erant claudebāt. Et alia multa erāt in horalogio illo: fuerūt etiā inter munera duo candelabra ex auricalco mire magnitudinis et proceritatis.

¶ De Translatione corporis sancti Bartholemei apostoli. C. XI.

Ector. Anno sequēti q̄ fuit ab incarnatione dn̄i dccxviij. legitur facta trāslatio sci Bartholemei apostoli de insula liperitana Beneuentū. Superuenientes enī saraceni predictā insulā depopulati sunt. et rūpentes sepulchrū apostoli disperserūt ossa ei⁹. mox illis descēdentibus idē apostolus bartholemeus p visionē apparuit cuidā monacho greco qui fuerat illius ecclesie custos dicens. Surge collige ossa mea que dispersa sunt. Cui ille respōdit. Quare ossa tua colligere aut aliquē honorē tibi impēdere debeam⁹ cū tu pmiseris nos et populū istum deleri a paganis. At ille ait. Per lōga annorū curricula meis pcib⁹ nūc vsq̄ securus cōstitit: sed multiplicata sunt mala illius nimis p eo iam obtinere nō potui. Tu surge fac vt dixi. Quō inq̄t ea inuenire potero: qz vbi dispersa sunt nescio. Ait aūt apostolus. Nocte vade ad colligendum ea. et que videris resplendere vt ignem hec leua qz vere ipsa sunt ossa mea. Qui statim iussa cōplens recōdidit ea diligēter in loculo et abijt: relicto ibi socio suo. Cūq̄ pro exquirendis saracenis illuc longobardoꝝ irent nauigia nutu dei inuenerūt ibi monachū et scm̄ apli corpus tulerunt et abierūt. Superuenientes autē saraceni circūdederunt nauē illā in qua scm̄ apli corpus ducebat. ita vt spes euadēdi nō esset. tunc subito facte sūt densissime tenebre ante saracenoꝝ naues: ita vt nescirēt quo pgerēt. sicq̄ liberata est nauis illa. Exeūtes aūt ad terrā ingēti cū honore beneuentū duxerūt scm̄ corp⁹: et in altario recōdiderūt anno ab incarnatione dn̄i.dccix.die xxv. die mensis octobris.

¶ Qualiter karolus exercitum aygolandi explorauit atq̄ fugauit. C. XII.

Turpinus. Porro aygolandus cōgregauit gētes innumeras saracenorum reges moabitas ethiopes pardos aphricanos persas et regem arabū: regē alexādrie: regē bugie: regē agabie: regē barbarie: regē malcorꝭ: regē maiorice: regē meque: regē sibilie: regē cordube. et venit vsq̄ ad vrbē gasconicā agennū: et cepit eā et mandauit karolo vt veniret ad se pacifice cū paucis militū turmis: pmittens ei lx equos oneratos auro et argēto et ceteris gazis si suo imperio subiaceret. Hoc autē dicebat: qz eū agnoscere volebat: vt postea in bello posset eū occidere. Qd̄ aīaduertēs karolus venit cū duob⁹ milib⁹ fortiū vsq̄ ad q̄ttuor miliaria prope vrbē agenni. et dimisit eos occulte ibi. Et venit cū lx tm̄ militib⁹ vsq̄ ad montē q̄ est prope vrbē vnde poterat ciuitas videri: ibiq̄ dimisit illos. Et mutatis vestib⁹ suis optimis sine lācea: clypeo retro dorsum trāsuerso sicut mos est nūcijs in tpe belli cū vno solo milite venit ad vrbē: q̄ ducti sūt ad aygolandū. ad quē cū venissent dixerunt: Karolus misit nos ad te. venit vt impasti cū.lx. militib⁹: et vult tibi militare et effici tuus. Veniat ergo ad eū cū lx de tuis pacifice si vis illi dare qd̄ pollicit⁹ es. Qui respōdit vt rediret ad karolū et expectarēt eū. Tūc karolus cognouit eū: et explorauit vrbē agenni: in q̄ parte eēt facilior ad capiēdū. Et vidit reges q̄ erant in ea: et redijt ad.lx. milites: et cū illis ad duo milia. Aygolandus autē cito secut⁹ est eos cū.vij. milib⁹ militū. sz illi aīaduertētes fugerūt. karolus v̄o redijt in galliā. et coadunatis exercitib⁹ reuersus est ad vrbē agenniū: et obsedit eā.vi. mēsib⁹. Septimo vero mēse aptatis circa vrbē artificijs et castellis ligneis aygolandus cū regib⁹ et maiorib⁹ suis p lacunas et foramina latēter exiuit. Et sic flumē garomnā: q̄ fluit iuxta vrbē transmeantes euaserūt. In crastinū karolus cū magno triūpho vrbē itrauit. et.x. milia saracenoꝝ gladio relicti p garomnā fugerūt. Aygolādus aūt venit ad sanctonas. quem karolus insecut⁹ mādauit ei vt redderet vrbē q̄ noluit: sz exiuit contra eū in preliū. tali cōditiōe: vt ei⁹ eēt vrbs q̄ vinceret. Sero ante diē belli inter castrū talaburgū et vrbem iuxta fluuiū noie carantha infixerunt quidā christiani hastas suas ante castra in terra. crastina autē die hastas suas corticib⁹ et frōdib⁹ decoratas inuenerūt. hi.s. qui in bello morituri et martyres futuri erāt pro fide christi occumbēdo. q̄ tanto miraculo gauisi abscisis hastis suis de terra insimul adunati primi se in bello ferūt: et multos occidūt. sz tandē martyrio coronati numero q̄ttuor milia. et etiā equus karoli occisus est. ibi postea fugientes occisi sunt a karolo rex agobie et rex bugie.

¶ De Reditu karoli in galliā: et de principib⁹ eiusdē. C. XIII.

Aygolandus autē fugiēs venit vsq̄ ad pampiloniam et mādauit karolo: vt ibi expectaret eum cā preliādi. Quo audito karolus redijt in galliā: et precepit per totā galliā vt oēs serui qui sub malis cōsuetudinib⁹ clericoꝝ tenebant soluta pprij capitis seruitute et vēditione deposita cū oi pgenie sua psenti et futura pmanerēt liberi. oēs etiā quos ergastulis captos repperit absoluit. et quos paupes inuenit ditauit. nudos vestiuit. maliuolos pacificauit. exheredatos pprijs honorib⁹ releuauit. oēs armis cōctos et scutiferos milites fecit. et quos etiā ab amore suo iuste sepauerat cōpunct⁹ ad amicitiā reuocauit. Tūc coadunatis.cxxiiij. milib⁹ bellatoꝝ: pter armigeros et pedites: quorū nō erat numer⁹: psect⁹ ē in hispaniā xtra aygolandū. Et hec sunt noia principū ei⁹. Ego turpin⁹ archiepus remēsis: q̄ dignis monitis pplm̄ fidelē armabā: et saracenos pprijs manib⁹ et armis sepe expugnabā. et rolādus comes cenomanensis nepos karoli fili⁹ berte sororis ei⁹: et milonis ducis cū q̄ttuor milib⁹ bellatoꝝ. Oliuerius comes gebennēsis fili⁹ raineri comitis cū trib⁹ milib⁹ bellatoꝝ. Arastagn⁹ rex britānoꝝ cū sex milib⁹. Ali⁹ tn̄ rex tūc erat in britānia. Engeleri⁹ dux aquitanie vrbis: quā cesar augustus primū in illis horis fecit. cui.s. vrbi bituricas et lemonicas et pictauum et sāctonas et engolisinā cū puincijs subiecit. Vñ tota illa pūincia aqtania vocata est. Hec āt ciuitas post engelerii obitū in vastitatē v̄sa ē: qz oēs ciues ei⁹ in rūciualle occisi sūt. nec alios colonos habuit ampli⁹. Gayfer⁹ rex burdegalēsis. Hūdebold⁹ rex frisie. Oellus comes nānetēsis. Arnald⁹ de bellāda: qui aygolādū postea occidit in bello. Naamē dux baioarrie. Odger⁹ dacie rex. Lābert⁹ pnceps bituricēsi. Sāson dux burgūdie. Cōstantin⁹ pfect⁹ romanus. Garinus dux lotheringie: exercitus karoli totam terram longitudi

ne ⁊ latitudine cooperiebat ꝺirab⁹ dietis spacio .xij. miliarioꝝ in lō-gitudine audiebat sonitus ⁊ fremitus illorum.

C De Colloquio inter karolū ⁊ argolandū. ⁊ de nece Argolandi. C. XIIII.

Karolus didicerat linguā saracenicā: cum esset iuuenis apud toletū. Ueniens ergo Argolādus ad colloquiū cū karolo datis treugis inierunt pactū ꝙ illi quoꝝ milites vincerent meliorē legē victoꝝ sequerent. Mittunt ergo sub hoc pacto .xx. milites christiani contra .xx. saracenos. ⁊ interfecti sunt saraceni. deinde .xl. cōtra .xl. ⁊ iterū victi sunt saraceni. deinde .c. cōtra .c. ⁊ fugerunt christiani. Itē .cc. cōtra .cc. ⁊ interfecti sūt oēs saraceni. Itē .M. cōtra .M. ⁊ occiduntur oēs saraceni. Tūc argolādus affirmās legē christianoꝝ esse meliorē: statuit vt in crastinū baptizaret. In crastino circa tertiā data treuga eundi ⁊ redeūdi venit argolādus vt baptizaret ⁊ vidit karolum ad mēsam sedentē: ⁊ inspexit ordines sedentiū: inter quos erant quidā in militari habitu quidā in canonicali, quidē in monachali. ⁊ interrogauit de vno quoqꝫ ordine. Uidēs aūt quādā pte .xiij. pauperes in miserrimo habitu ad terrā sedētes sine mēsa ⁊ linthea-minibus paruo cibo ⁊ potu vtentes quesiuit qui essent. Cui karolus. Hec est gens dei nuncij dn̄i nostri Jhesu christi quos sub numero .xij. apostoloꝝ quotidie pascimus. Ad hec Argolādus. Male dn̄o suo seruit ꝙ sic nūcios dn̄i sui recipit. Qui circa te resident felices sūt ⁊ delicate comedūt ⁊ bibūt ⁊ induunt. ⁊ nūcij dei tui fame ⁊ frigore pereūt. ⁊ longe a te turpiter sunt positi magnā verecundiā facit deo suo ꝙ famulis eius ita seruit. legē tuā quā dicebas esse bonā nunc ostēdisti falsam. ⁊ accepta licētia scādalizatus redijt ad suos ⁊ baptizari renuēs mādauit ei bellū in crastinū. Tūc intelligēs karolus quare noluerit baptizari. oēs paupes quos in exercitu inuenit dili-gēter parauit ⁊ optime induit. ⁊ cibū ⁊ potū honorifice illis ex more tribuit. in crastina die fuit cedes paganoꝝ occiso Argolando qꝫ christiani vsqꝫ ad talos in sanguine natabāt. Quicunqꝫ aūt in vrbe inuēti sunt pāpilonia interfecti sunt. Rex sibilie ⁊ rex cordube cum paucis fugerūt. Quidā vō christiani cupiditate ducti reuersi sunt vt tollerēt spolia occisoꝝ ⁊ cū redirēt onusti auro ⁊ argēto a rege sibilie ⁊ a rege cordube ꝙ latebāt in insidijs īterfecti sūt oēs vsqꝫ ad mille. in crastinū pnceps nauarroꝝ noīe furre mādauit bellū karolo. Karolus autē rogauit deū vt ostēderet sibi eos ꝙ morituri essent in bello. Et ecce crastina die armatis oībus apparuit rubeū signū crucis desuper in humeris morituroꝝ retro sup loricas. Qđ vt vidit karolus retrusit eos in oratorio suo ne perimerētur in bello. Peracto autē bello ⁊ perēpto furre cū tribus mil. hus rediēs karolus ad oratoriū reperit eos quos incluserat exanimatos.

C De Feracuto gigate ⁊ cōflictu Rolādi cōtra eū. C. XV.

Mox hoc nunciatū est karolo ꝙ apud nageram erat gigas quidā noīe feracutus de genere Goliath quē Admiraldus babylonie miserat cū .xx. milibus turcoꝝ ad karolū debellandū. Hic lanceā aut sagittā nō formidabat virtutē .xl. fortiū possidebat. mox karolus nagerā adijt: egressus gigas ab vrbe petijt singulare certamen. mittit cōtra eū Ogerius dacus. quē mox vt solū in campo aspexit iuit suauiter iuxta illū ⁊ ilico cū eum armis suis brachio dextro suo amplexatus portauit leuiter ꝗsi ouem cūctis vidētibus in oppidū. erat aūt statura ei⁹ .xij. cubitoꝝ. facies ei⁹ lōga ꝗsi vni⁹ cubiti. nasus vni⁹ palmi: ⁊ brachia ⁊ crura ei⁹ ꝗttuor cubitoꝝ. digiti triū palmoꝝ. Post hoc missus est cōtra eū Renaldus de albaspina: ⁊ portauit eū solo brachio in carcerē oppidi. post hoc duo simul mittunt cōstātinus romanus rex. ⁊ oellus comes: ⁊ portauit eos in carcerē simul: vnū ad dexterā ⁊ alterū ad leuā. Post hoc mittunt bini alij: ⁊ illos sic misit in carcerem. Post hoc karolus neminē est ausus mittere. Rolādus autē pnceps exercitus vix īpetrata a rege licētia. ꝙ adhuc iuuenis erat. iuit cōtra eū. quē gigas statim rapuit sola manu dextera sicut priores. ⁊ misit eū ante se sup equū suū. cūqꝫ illum portaret versus oppidū Rolādus collectis viribus in dn̄o confisus arripuit eum p mentū ⁊ euertit eū fortiter retro sup equū: ⁊ ceciderūt ambo simul ad terrā de equo. statimqꝫ ambo pariter eleuantur de terra ⁊ ascenderūt equos. Mox Rolādus euaginata spata ꝙ durēda dicebat gigantē putans occidere equū ei⁹ vno solo ictu trucidauit per mediū. Cūqꝫ gigas stans pedes eleuasset ⁊ spatā suā vt eū percuteret. festinās Rolādus pcussit eū in brachio quo tenebat spatā ⁊ nihil eū lesit. sed tñ spatam ei excussit tunc Feracutus amisso gladio putāns eū pcutere pugno solo. pcussit equum eius in fronte qui statim cortuens mortuus est. Dehinc ambo sine gladijs ⁊ pedites vsqꝫ ad nonā pugnis ⁊ lapidibus pugnauerunt. Die autē aduesperascente impetrauit gigas a rolando treugas vsqꝫ in crastinū. ⁊ deposuerunt inter se: vt crastina die in bellū sine equis ⁊ lanceis conuenirēt. ⁊ sic vterqꝫ ad hospitiū suū reuersus est.

C De Iterato cōflictu ⁊ nece Feracuti. C. XVI.

Altera die summo diluculo redierunt Feracut⁹ cū attulit gladiū: sed nihil ei valuit ꝙ rolādus secū baculū quēdā retortū ⁊ lōgū attulit. cū quo tota die istū pcussit: sꝫ minime lesit. Percussit etiā eū magnis ⁊ rotūdis lapidib⁹: ꝙ in cāpo habūdanter erāt vsqꝫ ad meridiē: ⁊ ledere nō potuit. Tūc impetratis treugis a rolādo gigas somno pgrauat⁹ dormire cepit. Rolādus vō vir alacer ⁊ nobil' alio tulit lapidē: ⁊ supposuit capiti ei⁹: vt libēti⁹ dormiret. Feracut⁹ itaqꝫ postꝗ somno refect⁹ est euigilauit. ⁊ sedit iuxta eū rolādus: ⁊ cepit eū īterrogare quō tā fortis eēt ꝙ gladiū vel baculū vel lapidē nō formidaret. Ad quē ille: vulnerari inqt nō possū nisi p vmbilicū. Quo audito rolād⁹ tacuit: ⁊ ꝗsi nō intellexisset aurē auertit. Tūc cepit eū gigas interrogare de lege christiana. ⁊ cū optime p oīa rūdisset rolād⁹ ait gigas: Tali pacto tecū pugnabo: ꝙ si vera ē hec fides quā affirmas ego vict⁹ sim ⁊ si falsa: tu vict⁹ sis ⁊ sit gēti victi ingēs opprobriū. victorie aūt laus ⁊ honor in eternū. Fiat inqt rolād⁹. Tūc vterqꝫ paratur ad pugnā: ⁊ rolādus illū aggredit'. Gigas aūt iecit ictū de spata sua sup rolādū. sꝫ rolād⁹ saltās ad leuā excepit ictū in baculo suo quo abscisso irruit ī eū gigas. ⁊ arripiēs eū leuiter inclinauit ad terrā. Tūc rolād⁹ īuocato in auxiliū xp̄o dn̄o filio dei ⁊ bte vginis marie: deo donāte erexit se paululum: ⁊ reuoluit eū subter se: ⁊ misit manū ad mucronē ei⁹: ⁊ pūxit eū parū ī vmbilico: ⁊ euasit ab eo. tūc ille excelsa voce cepit īuocare machomet dicēs: Machomet succurre mihi de⁹ meus: quia iā morior. Ad hāc vocē occurrētes saraceni rapiūt eū portātes manib⁹ vsqꝫ oppidū. rolādus aūt iam ad suos incolumis redierat. Tūc christiani vna cū saracenis ꝙ feracutū ferebāt ingenti impetu ingrediunt' vrbē. Sicqꝫ pempto gigāte vrbs ⁊ castrū capit': ⁊ pugnatores de carcere eripiunt'.

C Qualiter karolus cordubā cepit: ⁊ totā hispaniā ecclesie btī iacobi subiecit. C. XVII.

Post hoc iuit karolus cordubā vbi eū ad pugnam expectabant rex sibilie ⁊ rex cordube. Cūqꝫ iubēte karolo appropinqret pma turba militū nr̄oꝝ cōtra pmā paganoꝝ: venerūt ante singulos equos eoꝝ singuli pedites hntes laruas barbatas ⁊ cornutas siles demōib⁹: tenētes singuli singla tympana: ꝙ manib⁹ fortit' pcutiebāt. Quoꝝ sonit⁹ mox vt eq̄ nr̄oꝝ audierūt: ⁊ terribiles eoꝝ similitudines viderūt exterriti fugē ceperūt: ⁊ retineri nullo mō valebāt. Mane facto karol⁹ pcepit vt oīuꝫ equoꝝ capita lintheis ⁊ pānis velarent ⁊ aures obturarent. Sicqꝫ pcedētes ad pugnā occiderūt eos vsqꝫ ad meridiē: sꝫ nō vsqꝫ ad iternecionē. Nā oēs saraceni coadunati erāt circa plaustrū: ꝙ octo boues trahebāt: sup ꝙ vexillū eoꝝ leuatū erat. Mos eꝫ illꝫ erat: ꝙ nemo de bello fugiebat ꝗdiu signū erectū vidēt. Qđ cū karol⁹ agnouisset: īgressus ē ī medias acies vsqꝫ ad vexillū: qđ spata sua abscidit ⁊ mox illi fugerūt. quoꝝ octo milia cesa sunt. In crastinū altu maior cordube reddidit vrbē karolo tali pacto: ꝙ ipse baptisaret: ⁊ vrbē de illo tenēt. Tunc karol⁹ diuisit terras hispanie pugnatorib⁹ suis vt supra dictū ē ⁊ nemo postea in hispania ausus est illū īpugnare. Post h̄ karol⁹ dimissis maiorib⁹ suis exercitib⁹ in hispania: iuit ad scm̄ iacobū. ⁊ quos in illa pria christianos reppit edificauit. apostatas āt aut pemitauit in exiliū in galliā misit. Et cōstituit p ciuitates epos ⁊ pbr̄os. ⁊ fecit cōsiliū in vrbe cōpostella. ⁊ instituit amore scī iacobi: vt oēs psules principes ⁊ reges christiani hispani ⁊ galeciani epo scī iacobi obedirēt. In illo concilio ego turpinus cū .ix. epis ecclesiā btī iacobi: ⁊ altare rogatu karoli kal. iulij dedicaui. ⁊ subiugauit rex eidē ecclesie totā terrā hispanie ⁊ galecie. ⁊ dedit ei ī dotē: pcipiēs vt vnusquisqꝫ possessor vniuscuiusqꝫ dom⁹ hispanie toti⁹ ⁊ galecie .iiij. nūmos annuatim ex debito darēt: ⁊ ab oī seruitute liberi eēnt. Et cōstituit ī die illa: vt ecclia illa vocet' sedes apl̄ica. ⁊ virge epales ⁊ regales corone p man⁹ eiusdē epi vrbis ad honorē scī iacobi pbenť. sic p beatū iohānē fratrē ei⁹ factū erat in asia apud ephesum. Ephesus est ad dexterā. compostella ad sinistrā. ⁊ ita expleta est eoꝝ petitio in euangelio. ⁊ he tres sunt principales sedes in orbe. romana. galeciana. ⁊ ephesina. sicut petrus ⁊ iacobus ⁊ iohānes pre oīb⁹ alijs apostolis a dn̄o instituti: ⁊ ad secreta eius vocati sunt.

C De Proditione ganaloni in bello runciuallis. C. XVIII.

Erant tunc apud cesaraugustā ij. reges saraceni marsiri⁹ ⁊ beligād⁹ frater eius missi ab admirādo babylonis de persida ad hi-

spaniam qui karoli imperio subiacebant ⁊ ei seruiebant in charitate ⁊ fide ficta. His mādauit karolus per gaualonū vt aut baptismū susciperēt aut tributū ei redderēt. Qui miserūt ei .xxx. equos oneratos auro ⁊ argēto ceterisqꝫ gazis hispanicis. ⁊ .cccc. equos oneratos vino dulcissimo ⁊ puro pugnatoribus ad potandū ⁊ mille formosas saracenas. Gaualono autē .xx. equos oneratos auro ⁊ argento ⁊ palleis fraudulēter obtulerūt. vt pugnatores karoli in manus illorū traderet. Qui pecuniā accepit ⁊ cōcessit ⁊ firmauit cū eis pactum proditiōis. Maiores pugnatores vinū solūmodo acceperūt mulieres nullatenus: sed minores sumpserūt. Tūc cōsilij Gaualoni karolus trāsijt portꝰ cisereos: ⁊ fecit vltimā custodiā de charissimis suis principibꝰ Rolādo ⁊ oliuero cū maioribꝰ pugnatoribꝰ in rūciualle cū .xx. milibꝰ aliorꝫ christianorꝫ. tunc Marsiriꝰ ⁊ beligādus cū .l. milibus saracenorꝫ sūmo mane exierūt de nemoribꝰ ⁊ collibus vbi cōsilio gaualoni .ij. diebꝰ ⁊ .ij. noctibꝰ latuerāt. ⁊ fecerūt duas turmas vnā de .xx. milibꝰ: ⁊ alterā de .xxx. Prima .xx. miliū cepit p̄mū percutere nostros. q̄ cōuersi ceciderūt eos de mane vsqꝫ ad tertiā. ⁊ nec vnꝰ quidē ex .xx. milibꝰ euasit. Statī vō illos tanta cede fatigatos inuaserūt alia .xxx. M. ⁊ percusserūt nostros a maiore vsqꝫ ad minorē qd̄ ideo eis cōtigit qꝛ p̄cedētibꝰ noctibꝰ vino saracenico ebrij plures eorū cū mulieribꝰ paganis ⁊ christianis etiā q̄s secū multi de gallia adduxerāt fornicati fuerāt. Ibi ḡ oēs pugnatores īterfecti s̄t p̄ter rolādū ⁊ balduinū ⁊ tedricū. Turpinus autē ⁊ gaualonus cū rege erāt.

¶ De Nece Marsirij regis ⁊ trāsitu rolādi p̄ncipis. C. XIX.

Eracto illo bello cū rediret Rolandus inuenit quendā saracenū atro in nemore latentem quē ligauit fortiter ad arborē ⁊ ascēdit in montem quendā vt exploraret illos: ⁊ vidit qꝛ multi erāt ⁊ redijt retro ad viā rūciuallis: ⁊ insonuit tuba eburnea ad cuius vocē redierunt ad eū ex christianis circiē .c. ⁊ redijt ad saracenū quē ligauerat. quē cū soluisset extracto gladio minatus est ei mortē nisi ostēderet ei marsiriū. Hūc ergo duxit secū vsqꝫ ad agmina paganorꝫ qui ostēdit ei a longe marsiriū cū equo ruffo ⁊ clipeo rotūdo. Tūc rolādus illo dimisso resumptis viribꝰ armatus ad bellū dei irruit sup eos ⁊ vidit ibi quendā inter alios statura maiorē. quē vno ictu secuit p medium cū equo suo. ita qꝫ vna pars equi ⁊ militis cecidit ad dexterā ⁊ altera ad sinistrā. Qd̄ saraceni vidētes ilico fugerūt. dimittētes marsiriū in campo cū paucis. quē fugientē Rolādus inter alios cōsecutus prostrauit. Ibi .c. socij rolādi interfecti sūt. Rolādus autē .iiij. lanceis crossis ⁊ lapidibꝰ grauiter percussus euasit. Beligādus autē frater marsirij cū suis recessit ab illis regionibꝰ. Tedricus autē ⁊ Balduinus inter nemora latitabāt. karolus autē cū suis exercitibꝰ iam montē trāsierat: ⁊ qd̄ factū fuerat ignorabat. Rolandus valde fessus ⁊ de nece sociorꝫ valde dolēs venit vsqꝫ ad pedē portuū cisere ⁊ ibi sub arbore quadā iuxta lapidē marmoreū q̄ ibi erectus erat sup runciuallē in prato optimo equo desilijt. Habebat autē adhuc spatam suā durendā que interpretatur durus ictus: qꝛ p̄us deficiet brachiū q̄ spata. et erat pulcherrima ope incōparabilis acumine. ⁊ nimia resplendēs claritate capulo eburneo ⁊ cādido cruce aurea superficie deaurata. pomo berillino noīe dei alpha ⁊ o insculpta. hanc cū euaginasset ⁊ lachrymosis vocibus eā deplorasset volēs eā frangere percussit trino ictu lapidē: sed lapidē a summo vsqꝫ deorsum diuiso sanā eā eduxit. Deinde tuba sua fortiter insonuit qꝫ flatu oris eiꝰ tuba p mediū scissa ē: ⁊ vene colli eiꝰ ⁊ nerui rupti fuisse ferūt. Cuius vox vsqꝫ ad aures karoli āgelico ductu peruenit p .viij. miliaria distātis a rolādo. Ilico gauolonꝰ volētē regē redire dissuasit dicēs eum buccinare cā venādi. Cū ḡ rolādꝰ sup herbā prati iaceret. superuenit balduinꝰ frꝰ eiꝰ. Cui ille innuit vt ei aquā p̄bēt: qꝛ valde sitiebat. quā cū ille q̄reret ⁊ nō inueniret vidēs eū morti p̄ximū ascēdit equū eiꝰ ⁊ iuit post karolū. Mox aduenit tedricus ⁊ valde sup eū lugēs innuit ei vt cōfessiōe se muniret. Acceperat aūt eodē die rolādus eucharistiā ⁊ delictorꝫ suorꝫ confessionē fecerat anteq̄ ad bellū iret qꝛ iste mos erat semp pugnaturis īter nos vt p̄us cō īterent ⁊ cōicarent. Rolādus ḡ īter cetera vba dulcissime verba sue cōfessionis tenēs pellē ⁊ carnē suam circa mamillas ⁊ cor dicebat ter. Et ī carne ista videbo deū saluatorē meū. Et mittēs manꝰ suas sup oculos suos sic tribꝰ vicibꝰ ait. Et oculi isti cōspecturi sūt. Sicqꝫ tradidit spūm dicēs. Id christo donāte īueor qd̄ oculus nō vidit. nec auris audiuit. ⁊ in cor hoīs nō ascēdit qd̄ p̄parauit deus diligētibus se. Et orōnē fudit p oibꝰ qui mortui erāt in bello. Obijtqꝫ .xvi. kal. iulij.

¶ De Exequijs rolādi ⁊ vltiōe mortis eiꝰ ⁊ oliueri. C. XX.

Odem die dum ego turpinus cantarē missas pro defunctis corā rege in valle karoli raptus in extasi audiui choros in celestibꝰ cantātes ignorās quid hoc esset. Cūqꝫ illi ad alta trāsirēt: ecce turma cetorꝫ militū q̄si de raptu rediēs p̄dāqꝫ ferēs añ me trāsiuit. Quibꝰ dixi: Quid fertis? Nos inquiūt marsiriū portamꝰ ad inferna. tubicinē vestrū cū multis michael fert ad supna. Hāc visionē dum post missas referrē karolo: ecce balduinꝰ sup equū rolandi: qui narrauit oīa: ⁊ q̄liter rolandū reliquerat. Mox oibꝰ exclamātibꝰ ⁊ retro redeūtibꝰ p̄ior karolus rolandū exanimatū īuenit iacentē euersum: brachijs sup pectꝰ in modū crucis positis. ⁊ sup eum ruens ingemuit clamore magno. ⁊ ibi illa nocte tentoria sua fixit: ⁊ corpꝰ eius myrrha ⁊ aloe ⁊ balsamo cōdiuit. ⁊ exequias magnas precibꝰ ⁊ luminaribꝰ ⁊ ignibus pro memoria accēsis tota illa nocte cuncti peregerūt. In crastinū sūmo diluculo perrexerūt ad alios frēs nr̄os occisos. ⁊ inuētus est ibi oliuerus iacens euersus in effigie crucis extensus .iiij. palis in terra fixis cū q̄ttuor retortis fortiter nexus. ⁊ a collo vsqꝫ ad vngues pedū ⁊ manuū cultellis acutissimis excoriatus iaculis ⁊ sagittis ⁊ lanceis ⁊ spatis p̄foratus: ⁊ magnis ictibꝰ baculorꝫ attritus. tūc flentibꝰ oibus iurauit rex p regē omnipotentē: qꝫ nō cessaret post paganos currere quousqꝫ illos inueniret. Mox eo post illos currente cū tantū militia sol stetit īmobilꝭ. ⁊ p̄lōgata est dies illa spacio triū dierū. ⁊ inuenit eos iuxta fluuiū ebra iuxta cesaraugustā iacentes ⁊ comedentes. ⁊ irruens sup eos interfecit quattuor milia: ⁊ redijt ad runciuallē. Tunc cepit rex inquirere si verū esse. quod dicebatur. gaualonū traditionē fecisse. quē accusauit tedricus. cōtra quē posuit rex pinabellum pro gaualono. quē statim cōgrediens peremit tedricus. Mox rex iussit gaualonū q̄ttuor equis fortissimis alligari: ⁊ super eos sedere quattuor sessores agitantes contra quattuor plagas celi ⁊ sic decerptus perijt.

¶ De Sepultura militū apud runciuallē interfectorꝫ. C. XXI.

Rant autē tūc ibi duo cimiteria sacrosancta precipua. vnū apud arelatē in aylis campis. aliud apud burdegalā. q̄ oīa cōsecrata p manꝰ .vij. scōrꝫ antistitū: maximini aquensis. trophimi arelatensis. pauli narbonensis. saturnini tolosensis. frontonis petragoricensis. martialis lemonicensis. eutropij sanctonensis. in quibus maxima pars mortuorꝫ in bello sepulta est. Beatū vō rolandū sup duas mulas katheto aureo vehi fecit karolus palleis tectū vsqꝫ blauium. ⁊ in ecclesia beati romani: quā ipse olim edificauerat canonicosqꝫ regulares intromiserat sepeliuit: mucronēqꝫ ipsiꝰ ad caput ⁊ tubā eburneā ad pedes ad honorē christi ⁊ p̄bitatis eius suspēdit. Hanc tñ tubā alius postea apud burdegalā in ecclesiā beati seuerini indigne trāstulit. Apud belinū sepulti sunt oliuerus ⁊ gondeboldꝰ rex frisie. ⁊ togerus rex dacie. ⁊ arastagnꝰ rex britānie. ⁊ garinꝰ dux lotharingie. Et alij multi apud burdegalā sepulti sunt. gayferius rex burdegale. engelerius dux aquitanie. Lambertus rex biturice. galerus raynaldus cum alijs quinqꝫ milibus. Pro istorū animabꝰ dedit karolus in elemosynā vncias argenti .xij. M. ⁊ totidem talenta auri ⁊ vestes ⁊ cibaria egenis. ⁊ totam terrā circa basilicā sancti romani blauiensis spacio .vij. miliariorꝫ. ⁊ totū oppidū blauiense cum omnibꝰ sibi pertinētibꝰ. ⁊ etiā mare qd̄ sub eo est vsibꝰ eiusdē ecclesie in alodio amore rolandi dedit. ⁊ in die passionis eorꝫ annuatim .xxx. pauperes cibis refici: ⁊ vestibꝰ indui eisdē canonicis precepit. ⁊ totidē missas cantari pro his ⁊ pro oibꝰ q̄ in hispania mortui erāt. Apud arelatē sepulti sunt. Esculus comes lingonensis. salomon ⁊ sāson dux burgundionensis: arnaldus de bellanda: ⁊ albericus de burgundia: ⁊ naaman dux baioarrie: ⁊ alij quinqꝫ p̄ceres cum decē milibus aliorū. Constantinꝰ autē prefectꝰ delatus est romā p mare cum alijs multis romanis ⁊ apulis pro quorū aīabꝰ dedit karolus in elemosynā vncias argenti duodecim milia. ⁊ totidē auri talenta egenis apud arelatem.

¶ Qualiter karolus post victorias beato dionysio grās egit: eiqꝫ totā galliam subegit. C. XXII.

Ost hec cōgregatū est cōciliū apud sctm̄ dionysiū. et ibi ageret karolus grās deo ⁊ scō dionysio de subiugata gente pagana. ⁊ omnē franciā dedit eidē ecclesie in predio. sicut antea beatus aplūs paulus ⁊ clemēs papa ei dederāt. ⁊ p̄cepit vt oēs reges frācie ⁊ epī p̄ntes ⁊ futuri pastori illiꝰ ecclie subiecti eēnt ⁊ obediētes ī xp̄o. Nec reges sine eiꝰ cōsilio coronatū: nec epī ordinati: nec apud romā recepti eēnt aut dānati. Et post plurima dona p̄cepit vt eidē ecclie vnusq̄sqꝫ possessor vniuscuiusqꝫ domus totiꝰ gallie q̄ttuor nūmos annuatim ad edificādā ecclesiā daret. ⁊ oēs seruos q̄ libent hos nūmos daret manumisit. Tunc stetit karolꝰ iuxta corpꝰ bti dionysij: ⁊ orauit vt p illis intercedēt ad dñm: q̄ in hispania mortui erāt: ⁊ p salute eorꝫ q̄ libēter nūmos dabāt. Eadē nocte p̄xima karolo dormiēti

apparuit ei sanctus Dionysius eumq; excitauit dicens. Illis q̄ tua monitione et exēplo tuo aīati in bello saracenoꝝ mortui et morituri sūt. cūctoꝝ delictoꝝ suoꝝ īpetraui veniā: et illis q̄ ad edificādā ecclīaz meā nūmos dant et daturi sunt: grauioris vulneris sui medicinā. Dixit a rege in crastinū relatis: populi deuotissime nūmos offerebāt. et qui libēt⁹ reddebat: francus scī Dionysij vocabat vbiq; et erat liber ab oi seruitute rege ꝓcipiēte. Inde mos surrexit vt gallia frācia vocaretur. q2 francus liber dicit et merito. quia sup oēs gentes alias illis decus et dn̄atio debet. Tūc rex aquisgranū perrexit et ibi edificauit q̄ superius dicta sunt.

¶ De Reuelatione corporis sancti Saluij martyris et gestis eius. C. XXIII.

O tempore scī Saluij corpus inuētū est q̄ pauloante a Uuinigardo martyrizat⁹ est. Hic tpib⁹ hilperici regis ciuitati ambianēsiū cathedra residēs mltis pollebat ꝟtutib⁹. ita vt cecis etiam surdis auditū claudis gressuz deo fauēte redderet. Per idem tēpus ꝓfat⁹ rex in arriani dogma declināds scripsit idiculū vt sancta trinitas nō in ꝑsonaꝝ distinctiōe: sed tm̄ deus noīaretur. vnde et scō Saluio recēseri iubet depcans vt sibi cōsentaneus fieret. Qd̄ ille audiēs ita respuit: vt si chartā in qua hec scripta tenebāt attingere potuisset in frusta discerpet. Deniq; karoli tpib⁹ q̄dā aduenièns in partes haymonēsis fisci q̄ vocat valētianās cepit ibi ꝓdicare. Quadaz festa die celebrauit: missaz in ecclīa scī Martini die resurrectiōis dominice: ibi et populū istruxit. et post missam inuitauit eū ad prādium generdus q̄dā q̄ fiscū ꝓuidebat sub dn̄o suo abbone. Habebat aūt scūs Salui⁹ ministeriū ecclesiasticū aureū. vestimēta ex auro et gēmis ornata. cingulū aureū gēmis et margaritis ītextū. Que oīa vbiq; ferebat secū corā oībus. Hec aūt cōcupiuit vuinegardus fili⁹ generdi homo leuis et ꝑteruus. oiaq; fecit ei auferri. et de calice et patena iussit sibi fabricari sellā. et virū dei misit in carcerē. et misit seruum. vt interficeret eū in carcere et discipulū ei⁹: et factū est ita. Seruus tm̄ hoc nō ausus est facere: donec scūs ei ꝓcepit. Fuerūt autē hi duo sci nati de territorio aruernoꝝ. Corpus vtriusq; iussit Uuinigardus latenter apportari ad armentū gregis sui. et ibi fossa humo in medio abscōdi. Erat aūt in eodē armento taurus maxim⁹ q̄ semp ꝓhibebat: cetera aialia ne locū illū attingerēt in quo scōꝝ corpa posita erāt: sꝫ abigebat illa cornib⁹ suis. Erat aūt corpus scī Saluij ꝑmo positū in fossa. et corpus discipuli ei⁹ sup illud iactatū in modū crucis. Si aūt forte cōtigisset vt aliq̄ sordes ibi cecidissent: nō cessabat taurus per totā noctē donec pedib⁹ suis locū mūdasset. Quedam autē femina nocte custodiēs et girās domū suā in villa baetritico vidit imensum fulgorē ī loco illo vbi armētū erat: et cucurrit ad hostiū et vidit duas lāpades accēsas totū locū illuminātes. velut in meridie. et conuocauit vicinos vt miraculū viderēt. Factū est hoc vna nocte et altera: et relata est res ad sacerdotes.

¶ De Trāslatione eiusdē sacri corporis et miraculis circa illud ostensis. C. XXIIII.

Odem tēpore reuelatū est regi karolo p angelū vt mitteret valētianas et diligēter requireret vbi scūs Salui⁹ cū discipulo suo requiesceret. Qd̄ ei dictū est p tres noctes cōtinuas. Inuētiq; sūt ꝓdente eos generdo et adduct⁹ ē generd⁹ et vuinegard⁹ fili⁹: et vuinegarius seruus q̄ illos īterfecerat et iussit rex vuinegardo et generdo āputari virilia et oculos erui. vuinegario aūt suo oculos tm̄ erui. Et īposita sūt corpa scōꝝ sup plaustra vt adducerēt ad ecclīaz scī Uedasti et nō potuerūt moueri adducta mltitudie boū: et relinquentes in plaustro duos boues tm̄ ꝑmiserūt illos ire quo vellēt et cū sūma festinatiōe ꝑduxerūt illa duo boues ad ecclīaz scī Martini. ī q̄ scūs Salui⁹ orare ꝯsueuerat iuxta valētianas: et ibi posita sūt. Et dedit karolus scō Saluio terras pꝯ illi⁹ fisci. Eo tpe venerūt due sorores cuiusdā ducis frācoꝝ ad regē karolū ꝯq̄rētes d̄ frē suo q2 hereditatē suā eis auferret. Cōuct⁹ sup h̄ a rege respōdit se nihil eis auferre. Rex autē fecit eū iurare sup corp⁹ scī Saluij q2 nihil sororibus suis deberet ex his q̄ petebāt. Qui cū iurasset let⁹ statī medi⁹ crepuit et p secretū alui stercora ꝓrupērūt. et exiuit sanguis ex oculis ei⁹ et aurib⁹ et ore et narib⁹ et p⁹ oras horas vitā finiuit. Generdus quoq; cecatus q̄cq̄d hēbat scō Saluio dedit vuinegard⁹ aūt fili⁹ ei⁹ cū venisset ad ecclīaz ī q̄ scūs q̄escebat et oraret sibi dari veniā. cōmota ē tota ecclīa. Qui tremefact⁹ et cōuersus ī fugā: venit ad monasteriū scī Amandi et ibi ꝑmāsit lugēs et penitēs oīb⁹ dieb⁹ vite sue. Generdus quoq; pr̄ ei⁹ amissis corporalib⁹ oculis spiritales recepit residēs ī domo sua et penitētiam agēs. Uuinegari⁹ aūt seruus venit ad scm̄ Saluiū. et ꝓstrat⁹ ante corpus ei⁹ cū multo fletu lachrymaꝝ recepit lumē in vno oculo et vsq; ad diē mortis sue pauit greges in seruitio sancti Saluij.

¶ De Transitu karoli magni et eius exequiis. C. XXV.

Sigibertus. Anno imperij sui. xiiij. karol⁹ imperator gloriosus regno et imperio suo pacato et dilatato: statu quoq; ecclīe scē religiose ordinato, morit et sepelit aquisgrani anno etatis sue lxxij. Qui ꝓ magnitudine operū agnoīat⁹ ē magn⁹. Cui⁹ vitā einardus descripsit. Hugo li. vj. Habuit ꝓterea tres filios: videlicet karolū: pipinū: et ludouicū. Habuit et tres filias rotrudē: bergā: et gillā. Habuit et duas alias filias de fastrada vxore sua. Cū autē karolus finē vite sue cerneret iminere: ludouico filio suo: quē aquitanie regē dudū ordinauerat coronā īperialē dereliqt. Turpin⁹. Erā apd̄ viēnā in ecclīa ante altare orās. et cū rapt⁹ in extasim psalmū De⁹ in adiu. cantarē: vidi tetroꝝ spirituū agmina infinita ꝓterire et tēdē lotharingiā. quos oēs q̄dā filius ethyopi longi insequebat lento gradu Cui dixi: Quo tēditis? Aquisgranū inq̄t ad mortē karoli: vt ei⁹ spiritū ad tartara rapiam⁹. Tūc ego adiuro te p nomē dn̄i nr̄i ihesu christi vt peracto itinere ad me redeas. Tūc modicū morati vix expleto psalmo ad me redierūt eodē ordine. Et dixi nouissimo cui primū locut⁹ fuerā Quid egistis? Galecian⁹ inq̄t sine capite tot et tātos lapides et ligna innumera basilicarū suarū in sua statera suspēdit: q2 magis appenderunt bona ei⁹ q̄ mala. Et iccirco animā ei⁹ nobis abstulit. Et his dictis euanuit. Obijt autē. v. kal. februarij. et sepult⁹ est aquisgrani in ecclesia rotūda bte marie ꝟginis. Ab ipo eni tpe quo ab hispania discessit: vsq; ad diem mortis sue assidue egrotauit: et pro salute ꝓfatoꝝ in hispania mortuoꝝ die anniuersaria eoꝝ sp. xij. milia vncias argēti: et totidē talēta auri et vestes et cibaria paupib⁹ erogauit. i. xvj. kal. iulij. et totidē psalteria et missas et vigilias cantari fecit. In hoc exēplo dat itelligi: q2 q̄ ecclesiā edificat: regnū dei sibi ꝑpat. Chronograph⁹. Sepult⁹ est igit aquisgrani formosissima toto romanoꝝ orbe capella honorificētissime karolus. supra cui⁹ tumulū extruct⁹ est arcus deaurat⁹. Interfuerūt ibi leo papa cū ꝑncipib⁹ romanis: et archiepi et epi multi. duces etiā et comites et abbates aliiq; innumeri corp⁹ defuncti vestib⁹ impialib⁹ q̄si festiue induētes aureā capiti coronā imposuerūt. Deinde sup aureā cathedrā q̄si iudicē viuentē sedere fecerunt. ac sup ei⁹ genua textū q̄ttuor euāgelistarū aureis līis scriptū collocauerūt: ita q2 man⁹ dextra textū: sinistra vo sceptrū tenebat aureū. Cathenulā quoq; aureā diademati diuinxerūt: et cathedre sup quā sedebat ne caput defūcti decidēt affixerūt. Sꝫ et scutū aureū qd̄ ei romani fecerāt: ante faciē eius statuerūt: et arcū lapideū in quo sepult⁹ erat preciosis replētes aromatib⁹ monumentū strēnue sigillantes clauserunt.

¶ De Imperio Ludouici pij et actibus eius. C. XXVI.

Ugo li. i. Ludouic⁹ igit pius karoli magni imperatoris filius post patris obitū romanū obtinēs imperium Anno dn̄ice incarnationis dcccxiiij. Mundi. v. M. dcclxvij. Impauit annis ferme xxvij. Chronographus. Eodem anno presidet papa stephan⁹. vij. mensibus. Qui mox gallias veniens honorifice a ludouico imperatore est susceptus. Hic pōtifex pius captiuos multos per franciam redemit: ac proprijs sedibus restituit. Post sex menses romā reuersus extremū diem clausit: eiq; in apostolica sede paschalis successit Bernardus rex italie filius pipini: nepos imperatoris ludouici cōspirationis facte contra eundem imperatorē accusatur: ac reus maiestatis addiudicatus: primo quidem regno et oculis: dehinc etiam vita priuatur. Hugo vbi supra. Hic quidem ludouicus imperator fuit vir clementissime nature. Unde cum iuxta suorū lenitatē morum rempublicā disponeret: tulit finem multis aduersitatibus plenū: quia tam a liberis q̄ a regni proceribus crudeliter impugnatus fuit. Semper tm̄ preceptoꝝ dn̄i seruētissim⁹ executor: et legis sancte strēnuissimus propagator. Congregatis nempe episcopis et nobilissimis viris fecit componi et ordinari librum canonicā normā continentē. Ipsius deniq; tempore ceperunt deponi ab episcopis et clericis balthei gēmeis cultibus honorati: et cingula auro compta: et exq̄site vestes: et alia secularia pariter ornamenta. Adiecit preterea quedam secularibus legibus capitula pernecessaria. Genuit etiam serenissimus imperator filios tres ex ermegarde prima vxore sua. Clotharium pipinū atq; ludouicum. et ex sua vxore secunda nomine iudith genuit karolum regem francorum. Porro lotharius imperatoris primogenitus dum esset a patre benignissimo super italiā cōstitutus romam venit. et die pasche in ecclesia beati petri a paschali papa coronā cū noīe augusti suscepit. Sigibertus. Anno ludouici. vj. aquisgrani generali conuētu habito per dispositionē ludouici imperatoris episcoporūq; et abbatū aliq̄ capitula ad vsus regularis

monachoꝝ addita sunt. ⁊ multa sanctarũ scripturarũ compilatiõe facta clericoꝝ ⁊ clericaliũ sanctimonialiũ regule cõstitute sũt. Anno eiusdẽ. vij. paschalis papa corpus sancte Cecilie ṽginis ipsa reuelante inuenit aureis velatũ indumẽtis sanguine ipsius adhuc infusis. ⁊ ipsam ⁊ corpora scõꝝ Ualeriani sponsi eius ⁊ Tyburcij ⁊ maximi. vrbani quoqꝫ pape in ecclesiã a se eis edificatã transposuit.

C De quibusdã incõditibus illius tẽporis. C. XXVII.

Anno eiusdẽ viij. in thuringia cespis lõgitudine pedũ. l. ⁊ latitudine xiiij. altitudine sesq̃pedalẽ sine manib⁹ de terra p̃scisus ⁊ sublat⁹ est ⁊ vltra pedes. xxv. translatus est. In saxonia tellus in modũ aggeris limite vni⁹ leuge intumuit. Anno. ix. eleuatio sci vestinari cõfessoris lobiẽsis celebrat̃. Lothario a patre in Italiã directo ⁊ a Paschali papa cõsecrato rome q̃dã nobiliũ p̃imunt̃. pro eo q̃ priores esse iusto viderent̃ ad fidelitatẽ lotharij imperatoris. Qd̃ crimẽ cũ etiã in ipsũ paschalẽ papã intorqueretur. papa se apud imperatorẽ excusat. ⁊ de hoc crimine corã p̃p̃lo ⁊ legatis imperatoris rome cũ magno ep̃oꝝ numero se iureiurãdo expurgat. Terremotus factus est multe ville ⁊ domus celesti igne cremant̃ hoĩes ⁊ aĩalia ictu fulminũ exanimant̃: fruges grãdine vastant̃ cum ipsa grandine vere lapides i[n]gentis põderis cadunt ⁊ hec plagis grandis hoĩm mortalitas subsecuta est. In territorio tullẽsi villa cõmercias co puella duodẽnis post sacrã cõmunionẽ in pascha susceptã a sacerdote primũ p. x. mẽses panẽ. deinde omni cibo ⁊ potu p̃ trienniũ abstinuit. ⁊ post ad cõez vitã hoĩuz rediit. Anno. x. Eugenius romane ecclesie xcvij. p̃sider. Corpora scõꝝ Seueri Rauẽnatis epi ⁊ vxoris eius Uincẽtie ⁊ filie innocẽtie ab othgario archiep̃o maguntiaz trãslata sunt. In gallia ante solstitiũ estiuale aere in tẽpestatẽ repẽte cõuerso ingẽs fragmẽtũ glaciei cũ grãdine cecidit. cui⁹ lõgitudo pedes. xv. latitudo. vi. crossitudo duos pedes habebat. Legati Michaelis imperatoris inter cetera munera detulerũt. Ludouico imperatori libros dionysij ariopagite ab ipso cõscriptos de gerarchia. i. sacro p̃ncipatu petẽte ipso Ludouico de greco in latinum translatos. Qui libri parisius in ipso sacri martyris festo missi sũt ⁊ cũ gaudio suscepti. Qd̃ gaudiũ virtus sancti martyris auxit. xix. egrotis in ipsa nocte ibi curatis: Ualcãdus leodicensis ep̃s corpus sci hugberti trãsfert a leodio ad audagiũ monasteriũ.

C De Rabbano ⁊ scriptis ei⁹ ⁊ strabo discipulo ei⁹. C. XXVIII.

Abbanus sophista ⁊ sui tẽporis poetarum nulli secundus fit abbas fuldensis. qui multa de scripturis sanctis disseruit. qui etiã librum de laude sancte crucis figurarũ varietate distinctũ difficili ⁊ mirãdo poemate cõposuit. ⁊ Sergio pape sancte petro offerẽdũ misit. Itẽ tractatus in libro sapiẽtie: ⁊ in ecclesiastico ad othgariũ archiepiscopũ edidit. Hic tandẽ ex abbate fuldẽsi maguncie archiepiscopus ordinat⁹ est. vbi celebrata synodo iussu Ludouici regis multa ecclesie vtilia decreuit. Actor. Scripsit q̃ de laude crucis libros ij. De institutione clericoꝝ li. j. Super genesim li. iiij. Sup exodum li. iiij. Sup numeri li. j. Super regũ li. iiij. Super paralipomenon li. iiij. Super iudith li. vij. Super hester li. j. Sup librũ sapientie li. iij. Super ecclesiasticũ li. x. Super hieremiã li. i. Sup libros machabeoꝝ li. iij. Sup mattheũ li. viij. Super actus apostolorum li. j. Scripsit ⁊ preter hec de naturis rerũ ⁊ plura alia. Huius discipulus fuit Strabus qui eo dictante plurima excepit. ⁊ super quosdam libros penthateuci commentariola quedaz edidit. Liber rabbani de laude crucis partim metricus est: partim p̃saicus. De quo paucos flores qui sequũtur excerpsi ⁊ sigillatim posui. primo metricos deinde prosaicos.

C Dicta eius metrica de laude crucis. C. XXIX.

Rabbanus de laude crucis. O crux tu sũmi tota dedicata trophẽo O crux es christi caro benedicta triumpho O crux excelso sacro dominaris olimpo O crux dux misero latroq; redẽptio mũdo Te patriarcharũ laudabilis actio signat. Plebsq; p̃phetarũ diuino famine vi[sa] Agmen ap̃licum pandit tua rite trophea Martyrũ ⁊ ip̃e chorus effuso iure cruore. En arx alma crucis en fabrica sancta salutis. En thronus hic regis hec cõciliatio mũdi. Signa crucis christi seraphin celestia mõstrãt. Distẽtisq; alis brachia tẽta notant. Forma sacrata crucis venerãdo fulget amictu. Magnus vestis honor letus loquor hunc natiõi. Crux sacra tuq; eterni regis victoria christi. Est orbi toti odii quoq; passio vita. In cruce lex domini decorat̃ luce chorusca. Gẽtes ⁊ lingue sociãt̃ laude sacrata. Crux eterne dei latro viuis in arce polorũ. Crux superis placita: crux hunc es naturaq; mũdo. Rabbanũ memet clemẽs rogo christe tuere pie.

C Dicta eius p̃saica de eodem. C. XXX.

IDem in eodẽ li. j. p̃saice. Passio christi crucis susceptam mundi regit. tartarũ perfodit. in ea ɔfirmant̃ angeli. redimunt̃ p̃p̃li. oterunt̃ inimici. Inde timor ductus fideles liberat a pena. tristitia salubris penitẽtes a p̃ctis mũdat. cõcupiscẽtia boni fruct⁹ virtutũ germinat. gaudiũ vite spe ɔsidẽtes letificat. Hanc error olim sibi machinã peruidit ⁊ ɔstruxit voluit: vt i ipsa dño restaurat ⁊ coadunaret oĩa p̃ ihesum christũ dñm nostrũ. O vere bona et sancta crux christi: quis te rite totã enarrare potest: aut condigne laudare. q̃ celestiũ arcanorũ pia es reuelatrix. mysteriorũ dei sacra conseruatrix. sacroꝝ christi idonea dispẽsatrix. In te angeli gaudia sua accumulata ɔspeciũt In te hoĩes iura salutis sue cognoscunt. In te inferi iustã retributionẽ fructus sue imperij percipiunt. Preterita renouas. p̃ñtia illustras. futura p̃emõstras perdita requiris. inuenta custodis. lapsa restituis. ⁊ in viam pacis dirigis. Tu eterni regis es victoria celestis militie letitia. terrigenarum quoq; potẽtia. Tu peccatoꝝ remedio piatatis exhibitio meritoꝝ augmẽtatio Tu miserorũ remediũ. laborantiũ auxiliũ. lassorũ refrigeriũ. tu cura egrotos medicans. tu gaudiũ mestos consolans. tu sanitas dolentes letificans. tu status recte credentiũ. tu firmitas bene operãtiũ. tu beatitudo rite perseuerantiũ. ⁊ quicquid digne de redemptione mũdi potest cogitari. quicq̃d lingua rite loqui ad laudem tuam decentissime potest adaptari: quia quicq̃d in te laudat̃: crucifixo in te christo regi deputat̃. Tibi dñe ihesu christe humiles preces offero: ⁊ omnia vota p̃soluo: q̃ mihi peccatori inspirare dignat⁹ es honorẽ scẽ crucis tue quantulũcũq; decantare. ⁊ cõmunẽ omniũ nostrũ salutẽ cõsentis meis p̃dicare. nec me ab incepto retardauit propriorũ conscientia delictorũ. sed magis mihi fiduciam tribuit: q̃ hoc in carmine celebrarem. in quo peccati regnum destruxisti: ⁊ toti mundi veniam omniũ delictorum dedisti.

C Adhuc de eodem. C. XXXI.

IN secundo libro. Salue crux ad venerãda q̃ sapientis lumẽ ⁊ doctrix es orbis terrarũ. que ⁊ vera laus ⁊ amica virtutũ. virtus ⁊ clara p̃bia apud celicolas terrigenasq; indesinẽter viges. quã magis decet imperialẽ vocari thronũ q̃ʒ seruile tormentũ: q2 imperator ⁊ rex nr̃ christus regnũ sibi in te ⁊ potestatẽ in celo ⁊ in terra cõquesiuit. hostes superauit: ⁊ mũdũ deo recõciliauit. O christiani p̃p̃li vexillũ ⁊ framea q̃ cũ hoste soamur bellũ: te obsecro vt tua virtute meũ pect⁹ infirmũ hũdicas: vt dignis laudib⁹ eterni regis in te triũphũ valeã decãtare: quo. s. celestia sil ⁊ terrena vno federe ɔiungas: pactũ ɔfirmas: ⁊ mortis vincula dissoluas. Quadriga ṽtutũ cardinaliũ q̃tuor cornib⁹ scẽ crucis decenter aptata ostẽdit sacrã seriẽ specierũ ex ipsa p̃cedentẽ in triũpho victorie regi xp̃i ɔsecratã: ⁊ p ei⁹ passiõe p̃ficuã eẽ toti orbi ad p̃parãdũ fructũ pietatis: ⁊ adipiscẽdã eternã btitudinẽ. Uirt⁹ eni est aie habitus nature decus vite rõ. morũ nobilitas. ⁊ vite moderatio q̃ cuncta o scẽ crux religiosis hoĩb⁹ tradis: ⁊ cũcta illi beneplacita deo ⁊ salubria deprõmis. arbor odoris suauissimi: ⁊ expãsiõe pulcharũ frõdiũ latissima. hoĩ⁹ deliciarũ incõpabilis: affluẽs vbertate largissima floꝛib⁹ ṽtutũ ⁊ folijs vboꝝ iocũdissima. Brachia ɔsolatio ẽ fidelib⁹ species scẽ crucis: ⁊ maternã tribuit: laudisq; bonitatẽ nos facit ferre creatoris. Crux xp̃i via ẽ iustoꝝ ascẽsus ad celũ. tota de infimis ad superiora nos trahẽs. dux ⁊ ianua regni. Hui⁹ p̃s erecta omniũ transuersa fraternũ cõmẽdat amorẽ. cui⁹ amoris integritatẽ christus nobis ostẽdit ac suo exẽplo nos instruxit q̃ dilectã animã suã in cruce moriẽs pro amicis suis posuit: ⁊ nos idem facere docuit.

C Oratio eiusdẽ Rabani ad deum. C. XXXII.

HUnc amorem o deus semp̃ laudabilis per te in me ⁊ timoris atq; carnal' affect⁹ p̃cul recedant: vt glĩa scẽ crucis aucta ⁊ multiplicata mecũ in vera p̃fessiõe ⁊ digne laude in eternũ p̃seueret: ipsaq; mihi carmine ⁊ amore p̃maneat venerabil' sp in ore meo laus ⁊ cruciatio in corde sempiternus. Uos igit' p̃cor celestes ãgeloꝝ plebes: aĩasq; iustoꝝ: q̃ in ɔspectu maiestatis diuine veraciter exultatis. vt sic sine cessatiõe alleluia ⁊ amen deo xp̃o in eternũ cãtatis: ita quoq; nostrã sortẽ precib⁹ adiuuare studeatis. q̃tenus btitudinẽ verã quã tenetis iã p̃fecte tãdẽ ⁊ nos aliqñ p xp̃i grãz mereamur accipere. Te quoq; dñe ihesu christe qui aduenturus es iudicare viuos ⁊ mortuos ⁊ apparebis signũ tuũ in celo plagẽq; se sup te oĩs trib⁹ terre intuẽtes in eũ quẽ pupugerũt. Obsecro vt tue a flãmis vltricib⁹ sca crux me eripiat: atq; ab ira agni defendat. Interim quoq; q̃diu sũ in hoc corpusculo dirige me in semita recta fide ⁊ catholica. sustenta

de firma: & refice dilectiõe tua: vt sis mihi refrigeriũ in via quã desi
dero habere: requies in patria sine vlla differentia: omnia promissa
tua verissima credo esse: iudicia tua rectissima pertimesco: dona tua
dilectissima expecto.

¶ De quibusdã incidẽtib⁹ illi⁹ tpis. C. XXXIII.

Sigibertus. Anno. xj. ludouici hariold⁹ rex
danorũ cũ vxore & filiis & sua pa
te danos magũcie baptizat: & ab ĩpatore munerib⁹ & pre
fectis in beneficiũ sibi data honorat. Balduinus abbas
sancti dionysij sacriq3 palatij archicapellan⁹ romã mittẽs a papa eu
genio corp⁹ sancti sebastiani accepit: & suessiõis ĩ basilica sancti me
dardi collocauit: vbi diũ adhuc inhumatũ in loco in quo allatũ ẽ ia
cuit: tãta signorũ & virtutũ gr̃a in noĩe eiusdẽ martyris emicuit: vt a
nullo mortaliũ vel enumerari vel enarrari possint: quorũ q̃da tãti stu
poris esse dicunt vt humanã fidẽ excedãt: nisi certũ eẽt deũ p quo idẽ
martyr passus est oĩa facere posse. Anno. xij. corpora sancti marcelli
ni & petri martyrũ de roma sublata & ĩ franciã trãslata sũt: & multis
signis clarificata. Corpus etiam gregorij pape ad vrbem suessionis
trãslatũ eẽ dicit. Anno. xiij. rabbanus abbas tractat⁹ in li. sapientie
& in ecclesiastico ad othgariũ archiepm edidit. Amalarius librũ de
officijs ecclesiasticis ad imperatorẽ ludouicũ scribit. Angelom⁹ etiã
ad eundẽ imperatorẽ tractatus in libros regũ edidit. Ansegisus ab
bas lobiensis edita imperatoris karoli magni & ludouici filij ei⁹ ad
ecclesiastici legẽ ptinẽtia in duob⁹ libellis digessit. Idẽ edicta eorũ
dem ad mũdanã legẽ ptinẽtia in duob⁹ aeque libellis digessit. Anno
xiiij. eiusdẽ in vuasconia annona de celo pluit frumento similis: sed
grani breuiora habens. Corpora sanctorũ valentini & genesij in au
giam monasterium translata sunt.

¶ Adhuc de eodem. C. XXXIIII.

Anno. xv. ctra ludouicũ imperatorẽ cõmotio
& simultas filiorũ eius & optimatũ
oritur. Anno. xvij. ludouicus imperator aduersantes sibi
quosdã exauctorauit alios exiliauit: alios bonis priuauit
atq3 h̃ filios & optiates suos magis ctra se exacerbauit. Anno eiusdẽ
xviij. imperator vxorẽ suã iudith q̃si cãm malorũ abdicauit. Anno. xix.
ludouic⁹ imperator a suis desertus ac proditus atq3 in potestatẽ filiorũ
redactus epor̃ iudicio arma deposuit: & ad agendã penitentiã inclu
sus est. Sol & luna p eclipsim defecerũt. Anno. xx. ludouicus imperator
relaxatus arma & impiũ & vxorẽ accepit: ac filiũ lothariũ in italiã re
dire coegit. Anno. xxj monẽte gregorio papa & oib⁹ epis assentienti
bus ludouicus ĩpator statuit vt in gallia & germania festiuitas oĩum
sanctorum in kl. nouẽbris celebraret: quã romani ex instituto bonifa
cij pape celebrabãt. Hoc tpe reliquie viti martyris a parisius ad cor
beiã saxonie trãstulerunt. Unde ipsi frãci sũt testati q ab illo tpe glo
ria frãcorũ ad saxones trãslata sit. Ebdo remorũ archiepus deponit
aliiq3 multi q̃ cũ eo in deiectionẽ ludouici imperatoris cspirauerant
damnant & exiliant: Chronograph⁹. Anno: xxiij. normãni gallias
grauiter impetũt & a frisonib⁹ tributũ accipiũt. Normãni quidẽ ori
gine dani fuerũt: & lingua barbara normanni q̃si septẽtrionales ho
mines dicti sunt: eo q pmo ab illa mũdi pte venerũt. Sigibertus.
Anno. xxv. ludouicus imperator filio suo lothario sub fide ad se ve
nienti recõciliat: eiq3 dignitatẽ imperij & regni tribuit coronã. Come
tes in signo arietis apparet: & p aliquot dies plurimi instar stellarũ
igniculi p celũ discurrere videntur.

¶ De imperio lotharij & euẽtib⁹ illius tpis. C. XXXV.

Situr anno. xxvi. imperij sui ludouicus moritur &
lotharius solus impiũ vsurpãs imperat an
nis. xv. Cepit aũt anno dñi. dccc. xli. Mundi. v. iiij. M.
dccciiij. Cui⁹ anno pmo karol⁹ & ludouic⁹ filij ĩpatoris
dolẽtes se a fratre suo lothario debita regni pte priuari: ctra eũ insur
gere parãt. Anno eiusdẽ scdo: cometes in signo aquarij apparuit tri
bus fratribus de perditiõe regni discordãtib⁹ cõserit inter eos pugna
in pago autisiodorẽsi apud villã fontanedũ: & tanta cedes vtriq3 fa
cta est: vt nulla etas meminerit tãtã stragẽ hoiũm fuisse factã in gen
te francorũ: & ita eorum vires ibi attenuate sunt vt iam nec suos termi
nos ab extraneis tueri possent: victoria tamen ludouico & karolo p
uenit. His tẽporib⁹ floruit theodulphus abbas floriacẽsis postmo
dũ episcopus aurelianensis: de quo refert q illos v̄sus quos in die
palmarũ singulis annis ecclesie galliar̃ decantare in vsu habent ipse
cõposuerit. s. Gloria laus & honor tibi &c. quos cũ ipse ludouico im
peratori secus domũ ĩ q̃ exul detinebat apud andegaui trãseũte de
cantaret. Audiẽs imperator & misert⁹ illi⁹ iussit eũ absolui. Anno. iiij.
sergi⁹ romane ecclesie psides cẽtesim⁹. Ad cui⁹ electiõez confirman
dam ludouicus filius imperatoris lotharij a patre missus: ab eodẽ
papa in regẽ longobardorũ vnctus est. Mauri beneuentũ occupãt
Descripto in tres ptes regno frẽs ad vrbẽ gallie virdunũ cuenerũt &
inter se pacificant: & datis & acceptis inuicẽ sacramentis q̃sq3 ad descri
ptas sibi ptes regni tuẽdas reuertunt. Karol⁹ accepit: occidẽtalia re
gna a britãnico oceano vsq3 ad mosaz fluuiũ. In q̃ pte ex tũc & mõ
nomẽ francie remãsit: ludouico oriẽtalia regna cesserũt oĩa. s. germa
nia vsq3 ad rhenũ fluẽta & aliq̃ trãs rhenũ ciuitates cũ pagis adiacẽti
bus ppẽ vini copiã lothari⁹ q̃ maior natu erat & ĩpator appellabat
oĩa italie regna tenuit cũ ipsa roma nec nõ & puinciã & mediã ptem
frãcie int scaldũ & rhenũ: q̃ mutato noĩe ab eo denoiat lotharingia.
Post factã q̃ diuisionẽ karolus regnat in frãcia ãnis. xxxiiij. ludoui
cus frat eius ãnis xxxiij in germania. Cronograph⁹. Hic ludoui
cus xiiij. duces bohemorũ cũ suis baptizari fecit. Porro regnũ ka
roli fris eius cognomẽto calui normãni grauit ipetũt: & vsq3 parisi⁹
nauigio veniũt: cũ frisonib⁹ trib⁹ prelijs cfligũt & in duob⁹ primis vi
ctores extitũt. Eo tpe sanct⁹ radulph⁹ bituricẽsis archiepus claret cu
ius festũ est. vij. kal. iulij. & in cenobio beati sulpicij iacet.

¶ Adhuc de eodem. C. XXXVI.

Sigibertus. Anno. vij leo quart⁹ romane ec
clesie cẽtesimus prim⁹ psidet h̃
decreuit vt dũ missarũ solẽnia celebrant nullus ex laicis
in psbyterio stare aut sedere vel ĩgredi psumat nisi tm̃ sa
cra plebe q̃ ad ministrationẽ sacri officij cõstituta est. Decreuit etiã vt
octaue assũptiõis sancte marie ĩ ecclia romana celebrent qd̃ añ nõ
fiebat. Anno. viij. Rabban⁹ abbas fuldẽsis ordinat⁹ magũcie archi
epus celebrata sinodo magũcie iussu ludouici regis multa ecclie vtilia
decreuit. Quedã pseudo pphetissa dicẽs instare diẽ iudicij magũciã
solicitabat, ita vt etiã aliquos sacri ordinis ad se ĩclinaret: q̃ ab archi
epo correpta cfessa est se p suggestionẽ cuiusdã psbyteri q̃stus cã h̃
fecisse. Anno ix. sancta helena imperatrix a suo filio cstãtino magno
pmo hui⁹ noĩs imperatore rome in ecclesia sanctorũ marcellini & petri
martyrũ ĩ mausoleo purpureo sepulta ad frãciã a theogiso mõacho
trãsfert & in diocesi remẽsi magna frãcorũ veneratiõe excolit. Anno
eiusdẽ. xj. reliq̃e sancti hermetis martyris p lothariũ imperatorẽ in gal
lias mittunt: & apud indã mõasteriũ honorifice cõdunt. Fames va
lida germaniã atteruit, ita vt pat filiũ suum deuorare voluerit. Quo
tpe. Rabban⁹ archiepus multã paupib⁹ beniuolẽtiã exhibuit. An
no eiusdẽ. xij karolus rex frãcorũ filios fratris sui pipini regis: pipinũ
& karolũ regnũ inquietãtes capit: & in monachos attonsos in mona
steriũ trudit. Cronograph⁹. Hoc tpe rex anglorũ adeulph⁹ qui pri
mo toti⁹ anglie monarchiã obtinuit: romã perexit & corã leone papa
sancto petro tributũ, qd̃ vsq3 hodie in anglia soluit. s. de vnaq̃q3 do
mo nũmũ argẽteũ p annum obtulit. Eo quoq3 tpe burdegalis: & pe
trag. & sanctoñ. & lemoñ. & thuroñ. & aurel. ciuitates a northmãnis
paganis capte sunt qui ex dacia quidẽ vt dictũ est eruperũt. Sed cõ
uersi tandez in gallie maritime q̃ dicit ab eis normãnia resederunt.

Sigibertus. Anno: xiiij. normãni per mare britannicũ ostia ligeris
ingressi, vrbẽ nanetũ inuadũt: epm sabbato sancto pasce baptismũ
cõsecrantem trucidant: clerum & populũ perimũt. Inde andegauis:
deinde turonis occupant & vt tempestas omnia diruunt. Templũ
etiam sancti martini incendũt. Anno eiusdẽ. xiiij. hincmar⁹ remorũ
archiepus in francia claret qui vitam sancti scripsit remigij. Anno
eiusdẽ. xv. terremotus: aeris ĩsolita cõmotio: turbines: grãdines: tẽpe
states: fulmia multa multimodis ĩcomoda hoib⁹ inferũt. Quidam
etiã homo igne celesti cõsumptus est veste illesa manẽte.

¶ De Im. pio ludouici secũdi & euẽtib⁹ illi⁹ tpis. C. XXXVII

Otharius ĩperator partito int filios regno
abrenũciat seclo: & in prumia mo
nasterio hitu mõachali suscepto nõ mlto post dormiuit
in dño. Cronogph⁹. De hui⁹ tñ aia int ãgelos & demo
nes altricatio fuit facta. Angeli siq̃dẽ aiaz mõachi demõbes ĩpatoris
c̃trahẽbãt. Sz orõib⁹ frũ⁹ fugati st demones qui corp⁹ distrahebat.

Sigibertus. Ludouic⁹ fili⁹ ei⁹ olim a sergio papa ĩ regẽ vnct⁹. An
no dñi. dccclvj. Mundi vo q̃rti millesimo. dccc. xix. impauit annis.
xxj. Lothari⁹ vo frat ei⁹ lotharĩgiã tenuit. Anno ludouici pmo ma
gitradus hẽmite martyrizat. Rabban⁹ egregie vite & scie archiepus
obijt. Anno eiusdẽ. ij. Nicolaus ro. eccle. ciij. psidet cui⁹ ordinationẽ
ludouicus ĩpator sua psẽtia roborauit. Colonie orta tẽpestate pplo
in basilicã sci petri cfugiẽte subito fulmẽ instar ignei draconis ba
silicã scidit ac penetrauit & tres hoies diuersis q̃dẽ locis sz vno ictu
in morte deiecit. Alios et. vj. eodẽ ĩpetu semiuiuos reliqt. Anno. iij.
frãci sup crudelitate karoli regis sui apud ludouicũ fratrẽ ei⁹ expo
stulant: & eum ad regnandũ super se contra karolũ inuitant. Quod
ille inconsulte aggressus turpiter alienis excessit finibus. In parro

ebia magũtina malignus spũs euidẽs nequicie sue dedit indiciũ. Nã pmo lapides iaciẽdo: t parietes domorũ q̃si malleis pulsando: inde manifeste loquẽdo: furta et pdẽdo discordias inť vicinos seminãdo boies inquietabat. Deniq; aiõs oium 5 vnũ boiẽ cõmouit: q̃si pp ei⁹ peccata ceteri alia paterenť. Cui⁹ fruges i vnũ congregatas icẽdit: q̃ vbicũq; trasset: stati dom⁹ illa exurebať: vt iã ei niš i agri loc⁹ manẽdi nullus eẽt. Propť h p̃sbyteri letanias agẽtib⁹ t aquã benedictã spgẽtib⁹ inimicus lapides iaciẽdo multis cruẽtatis: tãdẽ aliquãdiu quiť p̃ibuter icẽdib⁹ ... tãdẽ p̃sbiterũ quẽdã noiatĩ exprimẽs se q̃i aq̃ bñdicta spgebaľ sub cappa q̃si familiari sui latuisse: p̃fessus ẽ: accusans eũ cũ filia pcuratoris cõcubuisse: sic p trienniũ institit: donec ibidẽ cũcta edificia icẽdio 9sumeret.

C Adhuc de eodem. C. XXXVIII.

Anno eiusdẽ t numericus rex britonũ dũ istarez regnũ frãcoz depopulari vi sus ẽ ei assistere sibi sanctũ maurilionẽ andegauẽsis vrbis olim epm a quo i capite baculo percussus itã ... morte p̃iunit. Anno eiusdẽ. viij. hucbertus abbas t dux frať teberge regine, p repudio sororis sue 5 lotbariũ isurgit. Gũtharius t tergãdus archiepi rome a papa nicolao p adulterio lotharij regis examinati t cũ suis synodalib⁹ gestis q̃ pferebãt t suo ẽt ore 9uicti fuissent epatu t gradib⁹ sacris exordinati: anathematizati sũt: eis tñ laicalis cõmunio 9cessa ẽ. Anno eiusdẽ. ix. excõmunicata pelice vualdrata a legato apostolico vidẽs lotharius rex etiã sibi excõmunicatiõẽs itẽtari: tebergã vxorẽ suã recepit: sz nõ multũ id pfuit: q2 nõ multopost repudiata vxore pelicez recepit: nec vltra vllo correctionis mõ ab ea separi potuit. Anno eiusdẽ decimo corpa sctõz eusebij t pontiani martyrũ dono nicolai pape ad gallias trãslata t in mõasterio voto religiosoz sancto petro collato ... tumulanť. Rex bulgaroz ad christianismũ cum sua gente conuersus missis ad eum a sede apostolica sacri ordinis ministris: acceptis etiã a rege ludouico subsidijs, adeo in fide solidať: vt nõ multopost filio maiore in regnũ ordinato ipse abrenunciato seculo monachus factus sit: sed cum filius eius iuueniliter agens ad gentilitatis cultũ vellet redire multis cingulo t cultu regio resumpto filiũ persecutus cepit t oculis eius effossis eũ in carcerem trusit: t filio iuniore in regnum locato sacrum habitum recepit: t in eo vsq; ad finem vite perseuerauit.

C Item de eodem. C. XXXIX.

Anno. xij. saracenis bñuẽtanã regionẽ incursantib⁹ ludouic⁹ impator viriliť occurrit. Ad q̃ cui⁹ auxiliũ frať ei⁹ lotharius pperans multa q̃dẽ plia cũ eo strenue gessit: sz exercitu suo pper intẽperiẽ aeris morbis t mortib⁹ araneaz nimis grauato cũ multo suoz dispẽdio redijt. Anno eiusdẽ. xiij. michael grecoz impator sensu diminut⁹ adeo mẽte excedebat vt familiares suos iubet occidi: quos tñ ad se reducẽs sibi p̃sentari exigebat. Anno. xiiij. basili⁹ quẽ michael imperator pauperẽ ex familia vni⁹ abbatie sibi asciuerat: t cubiculariũ factũ ad tãtos honores pueherat: vt alter ab impatore appellaretur sepe ab impatore p insaniã occidi iussus timẽs ne tali occasione occideret elegit ipe magi impatorẽ occidere quã ab eo interfici: t imperauit annis. xvij. Corpus sctĩ mauri q̃ fuit discipulus sctĩ bñdicti apportatũ a glannia solio burgũdiã pp timorẽ northmãnoz trãsferť ad fossatẽse cenobiũ qđ 9struxit sctũs babolen⁹ beati colũbani discipulus. Anno xv. lothari⁹ rex romã ad adrianũ papã se excusaturus vadit. A quo dũ p cõprobatiõe innocẽtie sue ad examinationẽ corporis t sanguinis dñi tã ipse q̃ optimates regni inuitati fuissent: t ipse t oẽs q̃ corp⁹ dñi nr̃i cũ eo temere accipe p̃sumpserũt infra ipsũ annũ ... defuncti. Anno xvi. Colonie ... synodo ad dedicationẽ ecclesie a tribus archiepis metropolitanis: sumpto magũtino: bertulpho treuerẽsi: vulleberto coloniẽsi: cũ ab eis maior ecclia q̃ ẽ sctĩ petri debẽt dedicari: pcedẽte nocte audite sũt voces malignoz spirituũ inť se dolẽtiũ t cõquerentiũ se a possessis diu sedib⁹ debere expelli.

C De Elfredo rege angloz t victoria ei⁹ ex danis. C. XL.

Elui. Anno ludouici ... ethelred⁹ rex ... post quẽ regnauit elfred⁹ fili⁹ ethenulphi iunior qui olim a papa leone. v. vnctionẽ regiã t coronã susceperat. Hic regnauit annis. xxviij. t mẽsib⁹. vj. Nouẽ ptinuis ãnis cũ hostib⁹ pugnauit: h cũ q̃dã die ... in la iclusus solus domi eẽt: socijs p orã fluminis dispsis ad piscãdũ corp⁹ curis egrũ sopori dedit: t ecce sctũs cutbbertus lindesfarnẽsis quondam episcopus sic dormientem alloquitur. Ego sum cuthbertus si audisti misit me dñs vt tibi prospera nunciẽ. Anglia iam diu/dum peccatorum suorum penas luit: modo tandem in digenaz san

ctoz īmeritis a dño respecta est tu miserabiliter a regnõ extorris post paucũ tpus in solio glorio se reponeris. Et hoc tibi signũ. Uenient hodie piscatores cũ magnã multitudinẽ pisciũ corbib⁹ ... mirũ est: cũ gelãte aq̃ fluminis nil tale spereť: sz t tpus frigidũ omnẽ artẽ piscãtiũ eludit. Tũc fortune secũde cõpos memẽto liberatoris tui t ei⁹ nuncij. Hoc idẽ visũ est p somniũ m̃ri sue. Expecti ambo somnia sua referebãt: t ecce piscatores aduenιũt cũ magna piscium copia. Nã mlto post ergastulũ exire ausus in quo a danis tenebať magne astutie piculũ fec. Regi eni danoz itrauit tẽtoria sub spẽ mimi vni⁹ tñ sibi fidelissimi fruẽs 9scia: ibi tãq̃ artis iaculatorie p̃fessor etiã in secretiora triclinij admissus oĩa arcana oculis t auribus pcepit p̃lerq; dies ibi morat⁹ ad elingũ redijt. Exponẽs q; socijs ... irruit repẽte sup barbaros ociosos: quoz p̃lurimis occisis reliq̃ circũge suo dederũt obsides q ch̃riani fieret t ab anglia discederẽt qđ t factũ est. Rex eoz gudrũ quẽ nr̃i gurundũ vocãt cũ. xxx. primis t oĩ pene pplo baptizať: t in filiũ ab elfredo rege suscept⁹ ẽ. Ceteri q danis q̃ ch̃riani eẽ noluerũt cũ hastingo mare trãsfretarũt. Sigbert⁹. Anno prior ... karolũ regẽ frãcoz ... his suis afflixit. Siq̃dẽ karolomãnũ i clericatu vsq; ad diaconatus officiũ pfectũ ipse pať cepit t excecauit p eo q ad apostasiã couersus: t oĩ generi nocẽdi regnũ pturbãs: alter q̃dẽ iulian⁹ effect⁹ erat. Porro alter fili⁹ ei⁹ karolus dũ incõsulte voluisset experiri ... cuiusdã albuini milit fortitudinẽ t soli solus 9gressus fuisset ab eodẽ albuino ignorãte qs eẽt percuss⁹ est. Cronograph⁹. Sub h̃ tpe danoz gente angliã plurimũ deseuiẽs pturbauit. Regẽ quoq; ... mũ t christianissimũ fili⁹ eadmũdũ capitali sñia neqr̃ cõdẽnauit. Huius sancti caput abscisũ qđ mirabile fuit sup⁹ ... tuauit: t in silua deserẽs diligẽtissime inť anterioz pedũ amplex⁹ collocauit. Qđ cũ postmodũ a plurib⁹ q̃rereť vocẽ hmõi fert emisisse her. her. her. qđ interptatũ sonat hic. hic. hic. postmodũ huius regis manifestato martyrio plebs angloz leta accurrit vbi plurima miracula ppetrata sunt. Sigbert⁹. Basilius imperator ... munera misit ludouico regi germanoz ... auro gemmisq; ornatũ cũ pte non modica sancte crucis. Anno sequẽti eiusdẽ iohes romane eccle⁹ p̃sidet. Ad hũc iohẽs romane ecclie diaconat⁹ virã pmi gregorij pape scribit i q̃ttuoz libell' laudabilr editã. Karol⁹ iunior ludouici germanoz regi fili⁹ a demonio grauiť i p̃ntia p̃ris t optimatũ ei⁹ vexať: t i ipsa vexatiõe cõfiteť h ideo sibi 9tigisse: q2 5 patrẽ suũ 9spirationẽ facere moliebatur.

C De pestib⁹ illi⁹ temporis t quibusdã alijs. C. XLI.

Anno sequẽti in italia ... noctib⁹ sanguis de celo pluisse narraf: locuste galliã depopulanť innumerabiles ceteri locustis maiores sena alaz tegmina: sex pedes: duos dẽtes lapide duriores habentes vt castroz acies turmatim volãtes duces cũ paucis itinere vnius diei pmittentes ad metenda loca venture multitudinis circa horã nonã ad locum pulsum veniẽtes: ibiq; solis ortum expectantes p spaciũ vnius diei aerem velabant ipsum solis radium obnubilantes: ore lato extẽso intestina oĩa viridia in herbis t arborib⁹ vastabant: spaciũ diurni itineris quattuor aut quinq; miliarib⁹ extendentes: hoc miserabili spectaculo vsq; ad mare britannicũ perueniẽtes tandẽ flatu ventoz i pfundũ maris demerse sunt: sz estu oceani ad littus reiecte putredine sua aere corrupto multos perire fecerunt: secuta fames valida multos cõsumpsit inedia: vt pene tertia pars hominũ 9sumpta sit in gallia. Anno sequenti hiems solito asperior fuit t plurimis ... ad vernũ equinoctiũ. ludouico regi germanoz apparuit in somnis genitor suus olim impator adiurans eũ p nomen sancte trinitatis vt eũ eriperet a tormentis quib⁹ tenebať: vt tandẽ requiẽ eternã habere mereret. Ob hoc ad diuersa monasteria elemosynis destinatis obnixe filius succurrebat patri. Uñ dabať intelligi q lz idẽ imperator multa deo t homib⁹ placita fecisset: plura tñ deo 9traria in regno suo fieri cõsensit: in q̃b⁹ grauiora videbanť q hẽsi nicolaitaz nõ restitit: t monita gabrielis archangeli. xij. capitulis cõphẽsa q̃ einarchus ei legenda t obseruãda obtulit seruare non studuit. Northmanni vrbẽ andegauis q̃si in eo habitaturi cũ suis oib⁹ occupãt. Ad q̃ expugnãdã karolus ... salomone britonum rege ... eam obsedit. Sed cũ northmanni ad desperationẽ adducti fuissent: rex inito exercitu pecunia ab eis accepta egressum eis annuit. ... hoc pacto peiora faciendi locum dedit.

C De Imperio karoli calui t ... C. XLII

Anno imperij ... ludouic⁹ imperator ... patru⁹ ei⁹ karol⁹ rex francoz romã pgit. t iohannes papa t romani p

munera sibi ɔciliatis imperator creatur. Anno dñi. dccclxxvij. Mū
di vo. iiij. M. dcccxl. ⁊ impauit annis duob⁹: sȝ ei statim a ludouico
fratre suo bellū paraꝛ ꝙ se icōsulto solus īperiū fratruelis vsurpaue
rit. Cometes solito rutilātior apparuit: subita ⁊ nimia aqꝫ inūdātia
facta ē in iuniorꝫ ita vt in saxonia villa qdā lōge a torrētib⁹ ⁊ fluminis
b⁹ remota ī momēto cū hoīb⁹ ⁊ bestijs ⁊ arborib⁹ ⁊ edificijs cuȝ ec
clesia ⁊ altari penitus absorpta sit vt nullum habitationis per māse
rit vestigium. Britones rege suo salomone mortuo ꝓ cōtentione re
gnādi īestino inꝛ se bello collidūꝛ: sicqꝫ multi cessant a gallie exter
minio. Ex chronicis. Anno īperij karoli. j. ludouicus rex germano
rū fraꝛ eius obijt relinquēs tres filios. s. iuniorē ludouicū: ⁊ karolū
qui nō multopost impauit: ⁊ karolū magnū prēȝ arnulphi impatoris.
Porro karolus de morte fratris sui gauisus iniusticiā quā ɔ̄ fratrem
exercuit ɔ̄ filios fratris ꝑficere paratus: cū. l. milib⁹ hoīuȝ ⁊ eo amplius
regnū eoꝝ aggressus coloniā vsqꝫ ꝑuenit: ludouici filijs aliis occupa
tis. Ludouic⁹ aūt iunior missa legatiōe ad patruū rogabat eū ꝙ pacē
faceret. Quā cū īpetrare nō posset eū bello viriliꝛ excepit: ipsumqꝫ victū
cū nimio exercit⁹ dāno ac dedecore multo fugere cōpulit. Tēporib⁹
huius karoli calui comitat⁹ flādrēsis exordiū sumpsit. Nō eni flādria
tūc erat tāti noīs ⁊ opulētie sicut nūc cernitꝛ: sȝ a regi frācoꝝ forestarijs
regebatꝛ: quoꝝ lidericus ⁊ īgerlān⁹ ⁊ audacer sub pipino ⁊ karo
lo magno ⁊ ludouico rectores flādrie fuerunt: nec tñ comites vocati
sūt. Balduin⁹ aūt fili⁹ audraci rapuit iudith filiā karoli calui: ꝓpter
qꝫ ab oī ecclīa ɔsensu epoꝝ excōicat⁹ ē ex ꝑcepto karoli. Deinde ex
epoꝝ ⁊ optimatū suoꝝ ɔsilio recōciliat⁹ karolus balduino ⁊ iudith
dedit eis flādriā ī comitatū ꝑpetuo possidēdā ipsis ⁊ heredib⁹ suis.
Helinādus li. xlvj. Hoc tpe claruit iohānes scot⁹ vir ꝑspicacis īge
nij ⁊ mellicie facūdie: ꝗ dudū ɔcrepātib⁹ vndiqꝫ belloꝝ fragorib⁹ in
frāciā ad karolū caluū trāsierat. Cui⁹ rogatu gerarchiā dionysij aria
pagite de greco in latinū ꝟbū e ꝟbo trāstulit. Cōposuit ēt librū ꝑisi
fision merimnoy. i. de nature diuisiōe titulauit: ꝓpter questiōes soluē
das bene vtilē: si tñ ei ī aliqb⁹ ignoscatꝛ: ī qb⁹ a latinoꝝ tramite deuia
uit dū ī grecos acriꝛ oculos īēdit. Hic succedētib⁹ annis munificē
tia elfredi allect⁹ venit ī angliā: ⁊ apud mōasteriū malmesberiense a
pueris quos docebat grafijs vt ferꝛ ꝑforat⁹ ⁊ martyr estimat⁹ ē. Hu
ius epitaphiū hoc fuit. Clauditꝛ ī tumulo sctūs sophista iohānes.
Qui ditat⁹ erat iā viuēs dogmate miro. Martyrio tādē christi con
scēdere regnū. Quo meruit sancti regnāt ꝑ secula cūcti. Scabri sunt
hi versus ⁊ moderni tpis lima carētes. Actor. Hic iohānes scotus
ꝑhus vt dicit lāfrācus ī fide desipuit. Unde liber ei⁹ de eucharistia
lect⁹ est ⁊ dānat⁹ in synodo ꝟcellēsi celebrata sub papa leone. ix. Eo
dē anno quo se lāfrācus ab errore beringerij purgauit: idē etiā iohā
nes sup gerarchiā dionysij cōmentauit.

De [illegible] karoli calui. C. XLIII.

Sigibertus. Karolus caluus impator post adeptū īperiū vltra se elat⁹ con
suetudines frācoꝝ vilipēdēs: grecas glias ⁊ īsolitos ha
bit⁹ affectabat: ⁊ talari dalmatica indut⁹: ⁊ desup baltheo
accinct⁹ pēdēte vsqꝫ ad pedes: capite ꝟo īuoluto velamine serico ⁊
diademate sup īposito ꝓcedebat. Et cū eēt lepore timidior ⁊ hostes
fugere qꝫ fugare paratior: frēȝ suū ludouicū lacessebat minatus tan
tas copias se cōducturū vt ab eqs flumine exhausto ipse ꝑ aridū al
phei germanie regnū intraret. Huic heinricus mōach⁹ vitā germa
ni antiosiodorēsis epi heroico metro in. vj. libellis luculēter exaratā
obtulit. Helinād⁹ vbi. s̄. Karol⁹ iste calu⁹ mōasteriū sancti corne
lij apud cōpēdiū fūdauit ⁊ ꝑfecit. Hoc castrū cogitauerat ipse facere
ad instar ɔstātinopolꝛ: ⁊ de noīe suo illō appellauit karpopolim. Hic
īdictū oīē quē karolus magn⁹ apud aqꝫ capellā suā īstituerat aqꝫs
grani: īstituit apud villā sancti dionysij. Et qꝛ in ecclesia sancti dio
nisij multa rapuerat ꝗ alij dederant: spineā coronā dñi ⁊ vnū de cla
uis: ⁊ de ligno crucis: ⁊ alia qdā ibi attulit. Sudariū aūt apud cōpē
diū reliqꝛ: ⁊ h̄ īstituit ipe tpe nicolai pape. Antequā aūt reliqe iste ostē
derenꝛ populo: tāta fames solebat esse in frācia vt asinos ⁊ caballos
comederēt que per dñi misericordiā postea cessauit. Sigibertus di
cit hunc karolum in reditu a roma mortuū fuisse mantue. Alibi legi
ego ꝙ romā pergens obijt in itinere ⁊ sepultus est apud lugdunū in
monasterio antonay. Post multum temporis apparuit ipse in visu
noctis cuidaȝ monacho sancti dionysij nomine erchengario: ⁊ in ea
dem nocte cuidam clerico sancti quintini viromādēsi. alfoni nomi
ne dicens vtriqꝫ se esse karolū caluū: ⁊ ex dei iussu eis apparuisse: vt
diceret eis ꝙ deo ⁊ sancto dionysio displicebat ꝙ corp⁹ eius nō eēt
sepultum in ecclesia sancti dionysij: cui tāta munera pro dei honore
cōtulerat. Ierūt ergo ⁊ dicerent ludouico filio suo ⁊ procerib⁹ regni
eum referent: sic ergo relatus est tempore vualteri abbatis san
cti dionysij ⁊ sepultus est in ecclesia sancti dionysij ante altare san
cte trinitatis. Ex chronicis. Iste karolus in diuersis per franciā lo
cis ecclīas sanctoꝝ aut edificauit aut restaurauit. Apud cōpendium
sanctoꝝ cornelij ⁊ cypriani reliqas attulit. In quoꝝ aduētu respōso
rium. Cives apostoloꝝ qꝫ vsqꝫ nunc cantat ecclesia cōposuit. Si
gibertus. Anno karoli calui primo ingruēte in germania pecoꝝ pe
stilētia: dū canes vndiqꝫ collecti cadaueribus incumberēt ita dispa
ruerunt vt nec mortui reperirentur.

De Imperio karoli iunioris. C. XLIIII.

Anno sequēti Karolus īperator romā secūdo ꝓfectus: bosoni germano vxoris sue neptē
suā filiā ludouici imperatoris vxorē dedit: ⁊ data ei pro
uincia: in regē eū coronauit: vt etiā regib⁹ īpare videreꝛ.
Quā audiēs fratrueles suos karolomānū ⁊ karolū ɔtra se exercitū
adducere: pauore solutus reditū parat: ⁊ inꝛ redeundū a quodā sede
chia iudeo male potionat⁹ īmatue moritꝛ. Fili⁹ eius ludouic⁹: cogno
minamēto balb⁹ secūdus: post diuisionē regnat in frācia āmis duo
bus. Iunior ꝟo karolus fili⁹ ludouici: germanoꝝ regi īperiū adept⁹
est: annuētib⁹ sibi qbusdā nobiliū romanoꝝ. Iohānes aūt papa sata
gēte imperiū trāsferre ad ludouicū balbū filiū recenti defuncti karo
li impatoris. Cepit aūt anno dñi. dccclxxix. Mundi ꝟo qrti millesi
mo. dccclij. ⁊ impauit ānis. xij. fm chronicā. Anno karoli iunioris
pmo. Iohēs papa iniuriat⁹ a romanis. ita vt etiā in custodia tenere
tur ꝓ eo ꝙ karolo nō fauebat: in frāciā veniēs cū rege ludouico bal
bo: pene annū morat⁹ ē. Northmānoꝝ plusqꝫ. v. milia a frācꝭ in gal
lia cesa sꝫ: h̄ tpe clarebat milo monach⁹ sancti amandi: ꝗ vitā sancti
amādi metrice cōposuit: ⁊ librū de sobrietate ad karolū caluū scri
psit. Sub hoc milone adolescebat etiā nepos ei⁹ hucbaldus: ꝗ in se
ptē liberāliū artiū pitia clarus: egregie ꝑter cetera in musica claruit:
⁊ de multis sanctis cantus dulci ⁊ regulari modulatiōe composuit.

De Vastatione gallie per hastingū ⁊ rollonē. C. XLV.

Elinandus. Hastingus fugat⁹ ab anglia ab elfredo rege vt supradictū ē cū
suis transfretauit ⁊ pisius ⁊ turonis ⁊ multas alias vrbes
ꝗ sup secanā ⁊ ligerim site sunt: ciuibus euacuatis: vsqꝫ
ad tirrenū mare grassatus est. Odo cluniacēsis abbas. Hic hastin
gus vastatis superiorib⁹ ptib⁹ gallie: obsedit turonū. Cuius cū cre
bro muros pulsareꝛ ariete: curritꝛ ad corpus sancti martini: ⁊ deferꝛ
istud ad locū debiliorē mortuū pro viuis defensorē facientes. Mox
fugerūt dani. quos turonici ꝑsecuti sē vsqꝫ ad sextū lapidē. Ibi edi
ficata est ecclesia sancti martini in loco illo vbi sanctū corp⁹ substite
rat. Ibidem erant maceriarū ruine antiquaꝝ: vbi dicebaꝛ aula fuis
se valentiniani: in qua sedēs nō dignatus est assurgere martino: do
nec afflante incēdio inuitus surrexit. Post tria lustra fuge hastingi
venit ab eisdē finib⁹ rollo qui victis britonib⁹ ⁊ flandrensib⁹ ⁊ vrbi
bus eoꝝ ⁊ oppidis succensis venit cenomānū ⁊ obsedit eā. Et misit
presides exercitus sui ad turonū: sed tunc dei ꝓuidentia karus ⁊ li
geris a deo inundauerant: vt ad turonū accedere non possent. Hou
ro maius monasteriū nō longe a turonis funditus euersum est. Cē
tum ibi ⁊. xvj. monachi gladio ꝑcussi: abbas ⁊ alij. xxiiij. in cauernis
latitantes eua serunt: qui ad hoc reseruati sunt: vt patroni sui corp⁹
ꝓsequerenꝛ. Abbas tñ herbernus de latebris abstract⁹: nullis tor
mentis cogi potuit: vel thesauros ecclesie ꝓdere: vel monachos lati
tantes. Horū nemo residuus fuit quē nō martinus ecclesie regimini
ꝑficeret. Tunc abbas ⁊ illi. xxiiij. recedētib⁹ danis. a canonicis sancti
martini cū reuerētia suscepti sunt: ⁊ adducti ad vrbē ⁊ ibi aliti: trans
actis sex mensib⁹ rollo cenomannū cepit. Tunc transmissum est cor
pus sancti martini aurelianis: cuius custodes fuerūt herbernus ab
bas cū. xxiiij. monachis illis: ⁊. xij. canonicis: ⁊. xij. burgensib⁹ noui
castri qui illis in omnib⁹ necessarijs ꝓuidebant. Postea ꝑuenerunt
ad sanctū benedictū. Deinde audiētes ꝙ rollo iam aurelianis peruē
nisset peruenerunt [illegible] Postea ꝟo ant[illegible] vbi innumera mi
racula facta sunt in ecclīa sancti germani. Guillerm⁹. Cūqꝫ aduen
tātes ꝓ remedioꝝ gr̄a plurima ɔferrēt: orta est lis ⁊ ɔtentio inꝛ turo
nicos ⁊ antiosiodorēses ꝓ partitiōe pecunie: ad quā litē soluēdā po
nitꝛ lepro⁹us inꝛ duoꝝ sanctoꝝ corpa: arceꝛ tota nocte hūana custo
dia. Lucescēte aurora apparuit pellis leprosi ꝗ primo fuerat mar
tino tota curata: altera adhuc remanente leprosa. Regiraꝛ corpus ⁊
obuertunt martino latus morbidū. Altero mane repertus est totus
curatus cedente germano honori hospitis sui.

De Studijs ⁊ actib⁹ elfredi regis ⁊ fuga rollonis. C. XLVI.

O tēpore dani ꝑ annos xiii gallias infesta
runt donec tādē ab arnulpho īpe
rore ⁊ britānis multi pariter victi in angliam refugerunt

In quo spacio elfredus totam insulaꝫ preter id quod dani habebāt sibi subdiderat. Qui londoniā caput regni merciorꝝ dedit cuidaꝫ primario cū filia sua egelfleda: ex qua idē primarius nomine egelfredꝰ tulit liberos echelmudā ⁊ etuuardū q̄ post se regnauit. Hic elfredus iam duodēnis expers oīs litterature erat: sed tunc a matre benigno ludo inuitatꝰ vt ꝑ munere qđ ī manibꝰ tenebat susciperet si cito addisceret ioca litterarū ingressus auiditate siticulosa cōbibit: hos libros in anglicā linguā vertit. Pastorale gregorij ⁊ gesta anglorꝝ bede. Boetiū de ꝯsolatiōe: tēpus diurnū ita diuidebat septē horas īpēdebat in scribēdo ⁊ orādo ⁊ legēdo: octo in cura corporis: octo ī expediēdis regni negocijs. Erat ꝑter hec ī capella sua cādela .xxiiij. ptiū edituꝰ cuꝰ q̄ ꝑ cōbustionē cādele regē de singulis officijs admoneret. Dimidiā portiōeꝫ oīuꝫ cēsuū suorꝝ iuste durarat acq̄sitorꝝ: monasterijs delegauit. Cūctos ꝑterea redditꝰ ī duas diuisit ptes: ⁊ primā rursus in tres: quaꝝ vnā dedit ministris sule curialibꝰ: scđaꝫ opatoribꝰ: quos iugiter in nouaꝝ ediū ꝯstructionibꝰ mirabili ⁊ ignoto anglis habebat mō: tertiā aduenis. Scđa ps redditūū ita diuisa ē: vt pmā daretur paupibꝰ regionis sue: scđa mōasterijs: tertia scholasticis: quarta trāsmarinis ecclesijs. Semꝑ in sinu portabat libellū in quo tenebat oīumꝰ cursus psalmorꝝ vt qñ vacaret arriperet ⁊ pcurreret. Filiā echelsuidā dedit vxorē balduino comiti flādrie: ex qua ipse habuit arnulphū de quo sūt flādrie comites: ⁊ adulphū q̄ suscepit a pre bononie comitatū. Sepultꝰ ē vuindonie mōasterio suo: ad cuiꝰ officinas cōstruēdas sufficiēs terre spaciū ab epo ⁊ canonicis nūdinatꝰ: ad vnūquēqꝫ pedē marcā pondere publico pēsitauit. Rollo aūt iste de quo supradictū ē nobili q̄dē: sꝫ ꝑ vetustatē obsoleta ꝓsapia noricorꝝ. Elrꝰ regis ꝑcepto patria pulsus: multos quos vel es alienū: vel cōsciētia scelerꝝ exagitabat: magnis spebus sollicitatos secū adduxit: piraticā aggressus carnoti adhesit. Cuiꝰ ciues nec armis nec muris ꝯfisi beate marie supparū .i. camisiā adorāt: quā karolus caluus a ꝯstātinopoli cū alijs reliquijs aduehi fecerat. Hāc camisiā in modūꝫ vexilli sup ꝓpugnacula custodū trita pectoribꝰ vētis exponūt. Hostes visaꝫ ceperūt ridere: ⁊ in eā sagittas dirigere. Quorꝝ oculis mox obtenebratis: nec antecedere: nec retro rēdere valebāt. Qđ videntes oppidani multa eorꝝ se cede satiarūt. Euasit tñ rollo quē sue fidei deus reseruauit: nec multopost rothomagū ⁊ ōnes vrbes obtinuit.

De [illegible] C. XLVII.

Igibertus. Anno karoli iunioris .ij. sol hora [illegible] ita obscuratꝰ ē vt stelle in celo apparerēt. Rex frācorꝝ ludouicus balbus morit: vxorē suā ex se grauidā relinquēs. De regno eius frācis varie sentiētibꝰ: alijs illud filijs ludouici balbi ex ꝯcubina deberi iudicātibꝰ: alijs bosōi ꝓuincie regulo ad illud inuste suadēdū assentiētibꝰ: alijs vō regno germanie illō sociare volentibꝰ: nascit̃ interī ex legitima vxore ludouici balbi filiꝰ q̄ ex noīe aui karolꝰ noīatus ē: filij tñ ludouici balbi ex ꝯcubina ludouicꝰ ⁊ karolomānꝰ dicti: interī regnū frācorꝝ int̃ se diuidētes: regnāt ānis duqꝫ: ⁊ bosonē semꝑ ꝑsecuti sūt.

Ex chronicis. Karolus igit̃ fratre suo karolomāno defuncto: ⁊ non multo post altero fratre ludouico īmatura morte precepto: de inimicis triūphās: germanie regnū obtinuit. Post quā vō duobꝰ ānis imꝑauit rome a iohanne papa: īꝑator bñdicit̃: ⁊ īꝑauit .x. annis. Sicqꝫ duobꝰ ānis prꝰ imꝑiū rexit: ⁊ postea .x. īꝑauit. Sigibertꝰ. In silua frācie carbonaria plusquam .ix. milia northmānorꝝ a frācis ceduntur. Anno .iiij. northmāni: adiūcti sibi dāis frāciā ⁊ lotharingiā ꝑuagantes: āmbianis attrebatū corbeiā: cameracū: caruēnā fines morinorꝝ menapiorꝝ: brathacēsiū: oēqꝫ circa scaldū flumē terrā: mōasteria sctōꝝ vualarici ⁊ richarij: ferro ⁊ igni deuastāt. Inde vual flumiū ingressi: totā batuā: palatiū ēt neomagi icēdūt. Eodē āno godefridꝰ ⁊ sigefridꝰ reges northmānorꝝ: cū iestimabili multitudie iux̄ mosaꝫ ī loco haslō ꝯsedētes leodiū. traiectū: tūgarī: coloniā: agripinā būnā cū adiacētibꝰ castellis cōburūt. Aq̄sgrani ī palatio equos stabulātes: oppidū ⁊ palatiū icēdūt. Preterea ī mōasteria stabulātes ī almūdariū: midaꝫ: prumiā sacri ordis ī vtroqꝫ sexu mīstri: vbi poterāt opportunꝰ latebāt ⁊ sctōꝝ corpa ⁊ pignora locis tutioribꝰ abscōdebāt. Ad hec mala hug filꝰ lotharij ex vualdrada pelice ī lotharingia ⁊ boso supradictꝰ ī burgūdia tirānizabāt. Anno .vi. karolꝰ īꝑator ⁊ gallī ⁊ germanis ad auxiliādū regī vocatī northmānos obsedit: cū quo godefridꝰ rex facto fedē vt sibi frisia: ꝓuīcia ⁊ gila filia lotharij regī vxor daret̃ baptizatꝰ ē: ⁊ ab īꝑatore de sacro fōte suscepꝰ. Sigefrido quoqꝫ rege nimis mūerato eos a regno suo recedē fecit. Qui mox frāciā repetētes pꝰ multas icursiōes a karolomāno rege frācorꝝ .xij. milia argēti ꝓbati ꝓ tributo exigūt: ⁊ sic ī duodecī ānis pacē ꝓmittētes: mare repetūt. Hoc tpe roduiphꝰ q̄dā corpꝰ sctī calixti pape ⁊ martyrī a rōana vrbe ī frāciā trāsfert: q̄. s. calixtꝰ ieiuniū q̄ttuor tpoꝝ celebrari instituit.

Adhuc de eodem. C. XLVIII.

Anno .vij. Karolomāno rege frācorꝝ mortuo cuꝰ frater ludouicus [illegible] anno obierat: northmāni frāciā repetūt: dicētes se cū rege francorꝝ tñ: nō cū francis paci pepigisse pactū. Hinc cōpulsi franci karolū imperatorē ad auxiliū sibi inuitātes frāciā ei subiciūt. Qui cōtra northmānos apud louaniū castrametatos semel ⁊ bis exercitū misit: sed nihil dignū fec̃. Regnauit g̃ karolus etiā in frācia annis duqꝫ. Anno .viij. martinus romane ecclie .cvj. ꝑsidet. Hug filius lotharij regis ex vualdrada pelice paternū lotharingie regnū rebellando assēq̄ sperās godefrido regi northmānorꝝ: cui sorori sua gila nupserat medietate affectati regni ꝓmissa: ꝑsuadet vt ab imperatore impia les fiscos ad libitū suū sibi addi peteret: per hoc vtrūqꝫ imperatorē circūuenire putans: nā si daret: northmānū hostes regni in visceribꝰ regni īmitterent: si negaret iustā rebellādi causaꝫ hēre viderent: ad hec tractādū iussu imperatoris heīrico duce ⁊ godefrido in batuā ex ꝯdicto ꝯuenietibꝰ: int̃ agēdū godefridus cū suis ꝑimit̃. Nec multo post etiā hug ab heīrico excecat̃: ⁊ nouissime in mōachū prumie attōdet̃. Apđ ꝯstātinopolim basilio imperatore mortuo: leo filꝰ eius īperat annis .x. ⁊ .viij. Anno .ix. northmāni a louanio exeuntes: parisius obsidēt ꝯ quos henricꝰ dux exercitū ducēs dū incaute equitat in foueā quā northmāni factā q̄squilijs operuerāt: lapsus trucidat̃. Hug dux abbas mire potestatis ⁊ prudentie morit̃. Anno .x. karoli iunioris ipse karolus imperator cū northmannos nequiret expellere tandē facto federe ꝯcessit eis regiōes q̄ erāt vltra secanā: q̄rū incole ꝯ se rebellabāt: q̄ ps frācie a northmānis northmānia denoīata est.

De [illegible] a karolo C. XLIX.

Villerinus. Karoli tert̃ visio in noīe dei [illegible] karolus imperator dei dono rex germanorꝝ ⁊ patricꝰ romanorꝝ atqꝫ imperator frācorꝝ: sacra nocte diei dñice: post celebratū nocturnarꝝ horarꝝ diuinū officiū: dū irē repausare ⁊ vellē somnū capere. Venit vox ad me terribilit̃ dicēs. Karole exiet a te mō spūs tuus in hora nō modica: statiqꝫ fui raptꝰ ī spū: ⁊ q̄ me sustulit erat cādidissimꝰ: tenēs ī māu sua glomerē lineū: clarissimū iubar luminis emittētē. sic solēt comete facē qñ apparēt. Cepitqꝫ illū dissoluē: ⁊ dixit ad me. Accipe filū glomerī micātī: ⁊ liga ⁊ noda firmit̃ in pollice tue manꝰ dextē: qꝛ ꝑ illū ducerī in laberītheas īfernorꝝ penas. Hoc dicto ꝑcessit me velocit̃ distorq̄ns filū lucifluī glomerī: duxitqꝫ me in ꝓfundissimas valles igneas: q̄ erāt plene puteis ardētibꝰ: pice ⁊ sulphure plūbo ⁊ cera ⁊ adipe. Ibi īueni pōtifices patrī mei ⁊ auūculorū meorꝝ: quos cū pauēs īterrogarē cur tā ḡuia paterent̃ tormenta rñderūt. Fuimꝰ epi patrī tui ⁊ auūculorꝝ tuorꝝ ⁊ dū debuimꝰ illos ⁊ ꝑplm illorꝝ de pace ⁊ ꝯcordia admonē: seminauimꝰ discordias: ⁊ fuimus icētores malorꝝ: iō nūc incēdimur in istis tartareis supplicijs ⁊ nos ⁊ alij homicidiorꝝ ⁊ rapinarꝝ amatores. Huc etiā tui epi ⁊ satellites veniēt: q̄ sic amāt nūc facere. Et dū hoc tremebūdus auscultarē: ecce nigerrimi demōes aduolātes: cū vncis igneis volebāt apprehendere filū glomerī quē in manu tenebā: ⁊ ad se attrahē. Sꝫ reuerberātibꝰ radijs illiꝰ glomerī nō valebāt illū attingē. Deinde post tergū meū currētes voluerūt me aduncare: ⁊ in ipsos puteos sulphureos ꝑcipitare: sꝫ ductor meꝰ q̄ portabat glomerē: iactauit sup scapulas meas filū glomerī: ⁊ duplicauit illū: ⁊ traxit me post se fortit̃ sicqꝫ ascēdimꝰ sup mōtes igneos altissimos de quibꝰ oriebant̃ paludes ⁊ flumina feruētia: ⁊ oīa metallorꝝ genera bulliētia: vbi reppi innumeras aīas hoīuꝫ ⁊ ꝑncipū patrī mei ⁊ fratrū meorꝝ: ⁊ ꝑcipitatas alias vsqꝫ ad capillos: alias vsqꝫ ad mētū: alias vsqꝫ ad vmbilicū: ⁊ clamauerūt ad me eiulādo: dū viximꝰ amauimꝰ tecū ⁊ cū ꝓpatre tuo ⁊ cū fratribꝰ tuis: ⁊ cū auunculis tuis facere ꝑlia: ⁊ homicidia: ⁊ rapinas ꝑ cupiditate terrena: ideo in ista bulliētia flumina ⁊ metallorꝝ diuersa genera torq̄mur. Et cū ad hec timidus attēderet: audiui retro me aīas clamare. Potētes potent̃ tormēta patiunt̃. Et respexi ⁊ vidi sup ripas fluminis bulientī. fornaces piceas ⁊ sulphureas: plenas magnis draconibꝰ: ⁊ scorpiōibꝰ: ⁊ serpētibꝰ diuersi generī. Vbi etiam vidi aliquos patris mei ꝑncipes: ⁊ fratrū meorꝝ: ⁊ auunculorum meorum dicentes mihi. Heu nobis karole: vides q̄ graũia habemꝰ tormenta ꝓpter nostram maliciam ⁊ superbiam: ⁊ mala consilia q̄ regibus nostris ⁊ tibi dedimus propter cupiditatem. Cunqꝫ dolendo congemiscerem: accurrerunt ad me dracones apertis faucibus plenis igne sulphure ⁊ pice: volentes me inglutire. At ductor meus triplicauit filuꝫ super me: cuius claritatis radijs superata sunt ora eorꝝ ignea: ⁊ ꝑtraxit me validius ⁊ descēdimus in vnaꝫ vallē q̄ erat ex vna parte tenebrosa ⁊ ardens velut clibanus ignis: ex altera vero parte tā amenissima ⁊ splendidissima vt nulla ratione dicere valeā.

Uerti me cõtra tenebrosam ꝛ flammiuomã partem: vidiq; ibi aliquos reges de genere meo in magnis supplicijs: ꝛ tũc nimis angustiat⁹ pu tau me statim in illis supplicijs demergẽdũ: a gigãtib⁹ nigerrimis: qui ipsam vallẽ ↄflãmabãt generib⁹ ignuũ. Et valde tremẽs glome ri ho illuminãte oculos meos vidi e latere vallis paulisꝑ albescere lumẽ: ibiq; duos fontes fluere. Unus erat nimiũ calidus: alter vero clarus ꝛ tepidus: ꝛ erãt ibi duo dolia.

¶ Qualiter Patrem suũ vidit in tormentis ꝛ auunculum in delicijs. C. L.

Unq; illic irẽ: filo glomeri regẽte gressus meos: intẽtus sup vnu doliu vbi erat feruẽs aq̃ vidi ibi patrẽ meũ ludouicũ stare vsq; ad femora. Et cũ essem nimis dolore aggrauatus ꝛ angore ꝑcussus: dixit. Dñe me⁹ karole noli timere. Scio qz reuertet̃ rursus spũs tuus ad corpus tuũ: ꝛ ꝑmisit te deus huc venire vt videres ꝓpter q̃ peccata ego ꝛ oẽs quos vidisti talia toleramus supplicia. Uno enĩ die sũ in isto feruẽtis dolij balneo: ꝛ altero die trãsmittor in alio isto suauissimo aq̃ dolio: ꝛ hoc fit ꝑcib⁹ sancti petri ꝛ sancti remigij: cui⁹ patrocinijs hactenus genus nostrũ regale regnauit. Sz si mihi subuenerris cito tu ꝛ mei epĩ ꝛ abbates: ꝛ oĩs ordo ecclesiasticus: missis, ꝛ oblationib⁹: orõnib⁹ ꝛ psalmodijs: vigilijs ꝛ elemosynis velocit̃ liberabor de isto aque feruẽtis dolio. Nã frat̃ meus lotharius ꝛ eius fili⁹ ludouic⁹ sancti petri sanctiq; remigij ꝑcib⁹ iã exẽpti sũt de istis penis: ꝛ iã deducti ĩ ꝑadisi gaudia. Dixitq; ad me. Karole respice sinistrorsũ respexi: ꝛ vidi duo dolia bulliẽtia altissima. Ista inq̃t tibi sunt preparata nisi te emẽdaueris ꝛ penitẽtiã egeris de tuis nephãdis delictis. Tũc cepi grauit̃ horrere. Cernẽs aũt me ductor meus in tãto pauore ↄstitutũ dixit ad me. Sequere me ad dexterã luculẽtissime vallis paradisi. Et cũ graderemur: ↄtemplatus sum in ingenti claritate sedere lothariũ auunculũ meũ: cũ gloriosis regibus super lapidẽ topaziũ mire magnitudinis coronatũ diademate ꝑcioso: ꝛ iuxta eũ ludouicũ filiũ eius similiter coronatum. Uidensq; me comiter accersiuit blanda voce dicens. Karole successor meus nũc tertius in iperio romanoꝝ veni ad me. Scio qz ꝑ penalẽ locuz venisti: vbi est pat̃ tuus: frater meus in termis sibi destinatis positus: sed ꝑ misericordiã dei citissime de illis penis liberabit̃: sicut ꝛ nos liberati sum⁹ meritis sancti petri ꝛ ꝑcibus sancti remigij: quibus deus magnũ apostolatum dedit sup reges ꝛ sup gẽtes francoꝝ q̃ nisi quisq̃ de ꝓgenie nostre suffragatus fuerint: iam desineret genealogia nostra regnare ꝛ imperare. Unde scio qr̃ tollet̃ citius potestas imperij de manu tua ꝛ postea paruissimo viues tpe. Tũc ↄuersus cõtra me ludouicus ei⁹ filius dixit mihi. Imperiũ qḋ hactenus tenuisti: iure hereditario debet suscipe ludouicus filius filie mee. Et hoc dicto visuz est mihi astare in ꝑsentia ludouicũ infantulũ. Tũc itueõs eũ lotharius dixit mihi. Talis videtur esse infans: qualis ille puer fuit quẽ statuit dñs in medio discipuloꝝ ꝛ dixit: taliũ enĩ est regnũ celoꝝ. Dico vobis: qz angeli eoꝝ semꝑ vidẽt faciẽ patris mei q̃ est in celis. Tu vero redde illi potestatẽ impij ꝑ filũ glomeris qḋ in manu teneo. Dissnodãs ꝗ filũ de pollice dextere mee: donabã illi monarchiã omnẽ impij ꝑ filũ glomeris. Statimq; ipsum glomus fulgidũ sicut iubar solis coadunatũ est totũ in manu eius. Sicq; post hoc factũ mirabile: reuersus est spũs meus in corpus meũ valde fessus ꝛ ↄterritus.

¶ De Fine imperij karoli ꝛ impio arnulphi. C. LI.

Igibertus. Post hãc visionẽ vix duob⁹ annis superuixit karolus. Itaq; karolus ĩpator zelat⁹ vxorẽ suã: p eo qz plus iusto familiarit̃ ageret cũ luitbuardo vercellẽsi epo: ꝑtestat̃ ĩ cõciõe nunq̃ se cũ ea coisse. Illa vero virginẽ se esse gloriata: accepto repudio monasteriũ petijt. Tãdẽ ĩperij sui anno. xij. karolus corpe ꝛ aĩa deficiẽs: ab optimatib⁹ regni repudiat̃: ꝛ arnulph⁹ fili⁹ karolomanni regis fratruelis ei⁹ ĩ regnũ sublimat̃. Anno. s. dñi. dccc.xci. Mũdi .iiij. M. dcccliij. ꝛ regnat ãnis. xij. Hic arnulph⁹ patruo suo karolo ꝛ impatori etiã necessarijs egẽti fiscos ĩ alemania delegauit. Qui sequẽti ãno obijt. Romanũ imperiũ ꝛ frãcoꝝ regnũ misere discerpitur. In italia nẽpe berẽgarius ꝛ vuido de regno cõtendũt. Frãci vero neglecto karolo filio ludouici balbi puero vix decẽni regẽ sibi prefiiciũt odonẽ filiũ roberti ducis: quẽ a northmannis occisum supradiximus. Rodulphus aũt corona sibi imposita: rex burgũdionũ statuit̃: qḋ regnũ multo tempore durauit.

¶ De Patiẽtia: ꝛ bonis actib⁹ regis elfredus. C. LII.

Uille. Elfred⁹ at de quo sup̃adictũ ẽ fuit vir litteratissim⁹ semꝑ valitudis aduerse ꝛ semꝑ aut fico: aut aliquo internicioꝝ morboꝝ agitatus: quẽ tamen a dñs ꝑcib⁹ exegisse aiunt: vt minus illecebras amplecteretur mundanas. Centurias ꝛ decurias instituit: ꝛ tantam pacẽ patrie ĩfudit: vt etiã ꝑ publicos aggeres vbi semite ꝑ q̃druuiũ funduntur: armillas aureas iubẽt suspẽdi: q̃ viatoꝝ auiditatẽ riderẽt: dũ nõ essent q̃ raperẽt. Romã ꝛ ad sanctũ thomã in india multa munera misit. Legatus in h̃ missus est. Sigelin⁹ sciresburnẽsis epũs q̃ penetrãs indiã: multas gẽmas ꝛ plurima aromata inde retulit: ꝛ pretiosi ligni dñici missam regi a papa marino. monasteriũ vnũ ↄstruxit in adelingia vbi olim captiu⁹ latuerat: ibiq; iohẽm abbatẽ instituit ex antiq; saxonia oriundũ. Alterũ in vuintonia qḋ dicit̃ nouũ monasteriũ: vbi gribaldũ abbatẽ ↄstituit: q̃ se vocante: ꝛ archiepo mittẽte cognitus qz se puerũ olim vt fuerũt rome humaniter benigno ↄtuerat hospitio cũ cõcuationis suit: vt litterature studiũ pene iam tunc in anglia sepultũ: suscitaret sua industria. Itẽ sceftoniense monasteriũ ꝛ sanctimonialib⁹ impleuit vbi ꝛ abbatissam ↄstituit filiaz suã elgiuam. Habebat aũt ex sancto de vuiasserionẽ: quendam nobilẽ eruditum: quẽ sciresburne fecit epm. Hic sensum libroꝝ boecij de ↄsolatione planiorib⁹ verbis enodauit quos rex ipse in anglicã linguam cõuertit. Euocauit ex mercia vuintonioꝝ epm vuefridũ qui iussu regis dialogoꝝ libros in anglicum ↄuertit. Post hũc regnauit eduuardus cuius soror vel mater echelfleda experta primi ꝑtus difficultate perpetuo a viro abstinuit: protestans nõ ↄuenire regis filie vt tanto periculo se cõmitteret. Eduuardus regnauit annis. xxiiij. ꝛ dedit filiam suã edithaam karolo regi francoꝝ filio ludouici balbi: filias suas pzio istituit lr̃is erudiri mox colo ꝛ fuso ꝛ acu exerceri: filios quoq; suos primo lr̃is fecit imbui: deinde regni gubernacula addiscere.

¶ De Quibusdã incidentib⁹ illius tp̃is. C. LIII.

Igibertus. Anno imperij arnulphi primo northmãni p̃ius expugnare nõ valẽtes burgũdiã aggrediunt̃: ꝛ senonisvrbẽ oppugnãt. Deide a senõis pisi⁹ repetũt: ꝛ inde repulsi ꝑ macronam fluuiũ trethas vrbẽ incẽdũt: ꝛ vsq; ad virdunũ ꝛ tullũ vrbes cũctas depopulant̃. Anno eiusdẽ iij. festũs vualdric⁹ ĩ baioaria nascit̃. Anno q̃rto stephan⁹ romane eccl̃ie. cx. ꝑsidet. Northmãni lotharingiã repetẽtes: circa leodiũ cũ christiãis pugnãt ꝛ vincũt. Sunderoldus magũcie archiep̃s. a northmãis vuormacie martyrizat̃. Arnulphus rex audita cede suoꝝ a baioaris ↄ northmãnos pugnatur⁹ ꝓperat cũ valido exercitu quos sup fluuiũ q̃ tilia dr̃ pedestri ꝑlio adorsus tantã ex eis stragẽ fecit: vt ex innumerabili multitudĩe vix superesset q̃ ad classem reuersus nũciũ ferret. Northmãnoꝝ residui trãsuadata mosa, ribuariã ꝛ arduennã vastando ꝑuagantes transmare recedunt.

Ex chronicis. Porro idẽ northmãni alio tpe cũ carnotũ obsedissent: a ricardo duce burgundie: ac roberto comite exterriti ꝛ in fugã cõuersi s̃t: ostẽsa hec de genitricis camisia: quã a bizãcio karolus calu⁹ detulit. Sigibertus. Claruit h̃ tpe remigi⁹ ant. hodorensis in exponendis scripturis diuinis ꝛ humanis studiosus: h̃ tpe claruit ĩ burgundia berno ex comite abbas gigniacẽsis cenobij a se fundati: q̃ et ex dono aue comitisse ↄstruxit clugniacũ cenobiũ in cellã gigniacẽsem. Anno. vj. eiusdẽ. karolus rex hunderi: regẽ northmãnoꝝ baptizari fecit: eũq; de sacro fonte suscepit. Ex chro. Tunc q̃l' iã dei erga franciã v̄sa est in misericordiã. Northmanni siq̃dẽ ꝛ dãni q̃ regnũ francoꝝ ꝑ annos. xl. ꝛ ampli⁹ pene ad nihilũ redegerant. ita per ricardũ burgũdie ducẽ: ꝛ robertũ parisiensem comitẽ odonis quondam regis fratrẽ sunt deuicti: vt ꝛ ipsi dei misericordiã implorarent vt efficerent̃ christiani. Erantq; duces northmannoꝝ tpe illo duo cognati: rollo. s. ac gello. Consilio igit̃ accepto karolus rex cũ optimatib⁹ suis gillã filiã suã ꝛ totã neustriã dedit rolloni: accepta spõsione baptismi recipiendi. Suscepit aũt rollonẽ de fonte comes parisiensis robert⁹: ꝛ vocat⁹ ẽ fm nomẽ illi⁹. Et h̃ fuit p̃mo dux northmannoꝝ: genuitq; guillermũ. Guillermus autẽ ricardũ secundũ. Et iste ricardus ricardũ tertiũ: eiusq; fratrẽ robertũ qui apuliã ꝛ siciliã ꝛ calabriam acq̃siuit: ac venetos ꝛ alexiũ imperatorem grecoꝝ deuicit. Hic est robertus guiscardi pat̃. Guillermi nothi. q̃ heroldũ regẽ angloꝝ in bello interfecit. Hi sunt duces northmannoꝝ ꝛ reges anglorũ q̃ ex rollonis genere ꝓdierũt. Gellonis vero ei⁹ cognato rex karolus montẽ blesensem tradidit: in quo castrũ edificãs habitauit: acceptaq; vxore nobili genuit theobaldũ vetulũ. Theobaldus odonẽ campanẽsem ex filia ↄradi imperatoris genuit q̃ dicit⁹ est campanens. eo qz in campo natus fuit. Odo genuit odonẽ. odo theobaldũ ꝛ stephanuz. Stephanus aũt thebaldũ comitẽ: hec est genealogia blesensiũ comituũ ex ꝓgenie gellonis northmanni descendentiũ.

¶ De Cõuersiõe rollõis ꝛ relatiõe corpis scti martini. C. LIIII.

Uille. Karol⁹ gener eduuardi reg anglie rollonẽ accersiuit ꝛ christianũ fieri fecit: ꝛ northmãnis eni dedit ei cũ filia sua gilla q̃ esset vas pacis. ita vt ipse

rollo teneret northmanniā de rege francorū sicut de ꝯſſo suo. Tunc astātib⁹ ꝯsulētib⁹ vt pedē largitoris oscularet̄. Dedignat⁹ genub⁹ regis aduolui: apprehēsum pedē ei⁹ ad os stās attraxit. Quo resupinato secut⁹ ē risus northmānoꝝ frācis reprehēdētib⁹: excusat rollo factū allegans talē sue ꝓuincie morē: dedit etiā idē karolus eidē rolloni northmānicū comitatū: ⁊ britāniā q̄ sunt appendices northmannie.

Odo abbas cluniacēsis. Rollone ad fidē ꝯuerso: relatū est corpus sancti martini ab antisiodoro turonū. In cui⁹ reditu q̄cūq; qualicūq; icōmodo detēti: etiā nō rogātes: etiā nō volētes sunt sanati. Nā duo paralitici de morbo suo victū querētes: audiētes q̄ fiebāt cōmunicato ꝯsilio: aptatis baculis sub ascellas rape magis q̄ fugere tētabāt: fugiētesq; inuiti sanati sunt. Qd̄ ipsi postea ꝯfessi sunt nō audētes celare. Ingresso autē martino fines parrochie sue tpe brumali: omnia frutecta vestita sunt foliis ⁊ floribus: ⁊ tā cerei q̄ lampades accendebant̄ igne diuinitus misso: maxime in duab⁹ basilicis in eius nomine consecratis in maiori monasterio: ⁊ ecclesia noui castri: in q̄ nūc vsq; seruat̄: ⁊ dextera leuaq; in omnibus ecclesiis campane diuinitus pulsabāt̄ nemine tāgēte. Factū est hoc anno a trāslectione eius. xxxi. idus decēbris ⁊ sinodali auctoritate decretū est: vt h̄ festū celebre ageret̄ ab adalardo archiepo turonēsi: ⁊ ꝓuincialib⁹ suis raymone aurelianēsi: fratre adalardi mainoldo cenomanēsi: lupo andegauēsi: ⁊ suffraganeis totius ꝓuincie epis.

De Bonis initiis sancti odonis cluniacensis. C. LV.

Igiber. Anno. Arnulphi. vij odo turonensis ex clerico turonēsi monachatū ꝑfessus sub bernone abbate. Ex chronicis. Hic vtiq; fuit mire sanctitatis: icōꝑabilis in monastica disciplina seruoris: ac pene suo seculo eiusq; feruore ⁊ industria monachoꝝ illius tēporis tepor versus ē in ardorē: ⁊ in fidei ac religiōis deuotiōe. Valde q̄ppe p ipsū ac sub ipso refloruit monastica deuotio iā exiccata: ⁊ beati benedicti laudabilis istitutio plurimū in diuersis cenobiis reuixit ⁊ ꝯualuit repata. Hic etiā antiphonas ⁊ hymnos de beato martino dictauit: ⁊ vitā beageraldi descripsit. Hic a p̄fato remigio antisiodorēsi i musica ⁊ dialectica a p̄mo erudit⁹ est. Ex gestis ei⁹. Hic cū adhuc apud turonicā habitaret rogat⁹ a fratrib⁹ vt moralia beati gregorii pape sub vno ei⁹ volumine coartaret: ꝓfessus ē se h̄ facere nō posse: addēs etiā si facultas agēdi sibi adesset: nō debere tn̄ h̄ agere: ne tāti viri laborē imutare: vel aliqd̄ demere videret̄. Illis i petitiōe ꝑsistētib⁹: q̄dā nocte dū itra ecclesiā beati martini ꝯsuete orōni insisteret: subito ei somn⁹ obrepsit. Viditq; i visu sctōꝝ choꝝ desursū venientē in eandē ecclesiā descendere: ⁊ post oēs beatū gregoriū papā vltra oēs q̄ precesserāt vultu ⁊ morib⁹ splendidū ⁊ ornatū. Mox illo veniēte oēs surgūt: ⁊ flexis ceruicib⁹ benedictionē petūt. Qui nō inter eos vsq; deorsum descēdit sed sup ambonē ecclesie subsistit: ⁊ beatū odonē in terra prostratū vocauit dicens. Surge frater odo. noli timere. Qui cu surrexisset vidit quasi more scriptoris sup auriculā eius pennā habētē productam acuminatā ⁊ in summo fissam. Quā sumens beatus gregorius: eāq; ei tradens ait. Age securus: ⁊ perfice opus tibi iniunctū: ⁊ quē cōposueris librū nō delebit̄: ⁊ meus stabit ineternū. Et ꝯtinuo euigilans intellexit ꝑmus qd̄ viderat. Deinde sumēs volumē illd̄ magnū diligēter ꝑlegit ⁊ saniorē partē quā ꝓuidit sub vno volumine cōposuit. Sicq; murmurationēs eoꝝ cōpescuit. Quidā vero frat̄ adhegrin⁹ noīe querēs monasteriū securiorem locum quo posset requiescere deuenit in finib⁹ burgūdie vbi erat monasteriū a bernone abbate ꝯstructū: a quo ibidē officiosissime susceptus ibi aliquādiu more hospitis cōmorat⁹ ē: vt mores habitātiū cognoscere posset. Illic seruabant̄ istituta p̄ris eutici. Qd̄ ille innuēs q̄ton⁹ nūciare curauit p̄ri odoni. At ille sumptis secū centū voluminib⁹ librorū: mox ad illud monasteriū demigrauit. Illic q̄ frater adhegrin⁹ in vna cellula se coartās ꝑmittēte bernone abbate mās̄it in ea p triēnniū. Patri vero odoni q: vir scholasticus erat tricenari⁹ laboriosū schole imposuerunt magisterium.

De Electione formosi portuensis in papatum et dissensione propter ipsum. C. LVI.

Igibertus. Anno. Arnulphi. x. formosus portuensis episcopus romane ecclesie. cxi. presidet contra voluntatē quorūdā romanorū q̄ sergiū diaconū romane ecclesie facere voluerunt: sz nō preualuerant. Hic formosus cū aliquando in sinistram suspicionem venisset. Johanni. viii. pape timore eius fugiens episcopatū portuensem reliqt. Et q: reuocat⁹ a papa redire noluit anathematizatus est. Tādē ad satisfaciēdū pape in gallia veniens vsq; ad laicalē habitū degradat⁹ ē: iurās se nō amplius romā itraturū: nec epatū sue vrbis repetiturum: ꝯfirmās etiā ꝓpria manu scripto se in laicali cōmune ꝑseueraturū. Post a marino successore iohānis in eꝑatū suū ⁊ sacramentū restitut⁹ nō solū romā intrauit sed etiā romane ecclesie papatū suscepit. ppter qd̄ cum multo scandalo multa per multos annos q̄stio ⁊ cōtrouersia agitata est in ecclia. Aliis eius ⁊ ab eo ordinatoꝝ ꝯsecrationem irritā esse debere iudicantib⁹. Aliis vero qualiscūq; fuerit formosus: tn̄ ꝓpter sacerdotalis officii dignitatē ⁊ fidē eoꝝ qui ordinati fuerāt oēs cōsecrationes eius ratas esse debere saniori ꝯsilio iudicantib⁹ presertim cū ipse formosus a marino papa absolutus fuerit a sacramēti periurio. Ab hoc formoso arnulphus rex inuitatus romā venit: sed nō admissus: romā leoninā obsedit: lepusculo forte v̄sus vrbē fugiente: ⁊ exercitu cū nimio clamore sequēte: romani timētes se de muro ꝓiciūt: ⁊ hostib⁹ perfractis aeternos muroꝝ ascendēdi locū faciūt. Sic capta roma illos q̄ papā iniuriauerāt decollari fecit: ⁊ a papa in imꝑatorē b̄ndicit̄.

De Fine arnulphi imperatoris. C. LVII.

Anno sequēti guido rex Arnulphū imperatorem se vsq;quaq; ꝑsequentē non ferēs quippe cui nec vrbes nec castra munita natura resistere poterāt dū se fugiēdo tutaret̄: imꝑator vxorē ei⁹ obsedit que in rebus suis diffidēs per vnū familiarē imꝑatoris: multa pecunia corruptū ei poculū mortiferū dedit. Quo hausto: per triduū excitari nō potuit: apertis oculis nil loqui aut sentire valēs: que res eū redire coegit: eumq; recedentē guido persecutus percussus ab eo obiit. Anno sequenti bonefaci⁹ romane ecclie. cxii. ꝑsidet. Arnulphus imperator longa egritudine dissolutus: vel vt quidā ferūt afflict⁹ a minutis vermib⁹ quos pediculos vocant adeo in corpe eius scaturientibus vt a nullo medicoꝝ minui possent morit̄. Eodē anno stephanus romane ecclie. cxiii. presidet mēsib⁹. iiii. Hic p̄mū a formoso papa. epus anagnine ecclie ordinat⁹: ipsum formosum ꝑsequit̄: ⁊ ordinationes eius oēs irritas debere esse descernit: ⁊ alia horribilia dicta in eū fecit. Legit̄ etiam q ipse ⁊ nō sergius corpus formosi a sepulchro in cōcilio prostratū: ⁊ papali veste exutū laicali induit: ⁊ abscissis duobus digitis dextere manus eius: in tiberim precipitari fecit. Post hunc romanus presidet. cxiiii.

De Imperio ludouici tertii ⁊ papatu sergii. C. LVIII.

Mortuo itaq; Arnulpho imꝑatore: successit ludouic⁹ fili⁹ ei⁹. Anno dni. octingentesimo q̄rti millesimo. dccclxvi. ⁊ regnit ānis. x. Hui⁹ āno primo theodor⁹ papa rōane ecclie. cxv. ꝑsidet. Hic ꝯ stephanū papā sentiēs recōciliauit ordinatos a formoso: quos stephan⁹ p vim intus rome: ⁊ nō foris exordinauerat: nec tn̄ presumpserat eos iterū cōsecrare. His recōciliatis theodorus pape libros abrenunciatiōis reddidit ⁊ igni cōcremari p̄cepit. Johes romane ecclie. cxvi ꝑsidet. Hic etiā ad cōfirmandā formosi ordinationē quā stephanus deposuerat: sinodū. lxxiiii. epoꝝ p̄ntibus francorū archiepis ⁊ regis apud rauennā statuit ⁊ corā eis combusta est sinodus quā stephanus in damnationem formosi fecerat. Eodem anno francone leodiensi. epo mortuo: stephanus epus subrogat̄ vir sanctitate ⁊ scientia clarus: qui vitam ⁊ passionē sancti lamberti martyris ad hermannum archiepm vrbani⁹ edidit: cantū quoq; nocturnū de eodē martyre: ⁊ cantū de sancta trinitate ⁊ de inuentione sancti stephani prothomartyris dulci ⁊ regulari modulatione composuit. Anno scdo benedictus romane ecclesie. cxvii. ꝑsidet. Anno tertio leo romane ecclesie. cxviii. ꝑsidet hunc post. xxx. dies ordinatiōis sue christofor⁹ presbyter suus capiens: ⁊ in carcerē trudens per inuasionē romane ecclesie. cxix. ꝑsidet. Anno q̄nto sergius romane ecclie. cxx. ꝑsidet. Iste etiam sergius diaconus ꝓpter formosum a papatu reprobatus qui ab eodem formoso epus est factus: ad francos tn̄ se cōtulit: ⁊ eoꝝ auxilio christoferū inuasorem capiens: ⁊ in carcerē trudens latenter romā ingressus: papatū inuasit: ⁊ romanos minis ⁊ terroribus ꝑpulit vt oēs formosi ordinationes irritas haberent ⁊ in vltionē sue repulse (qd̄ dictu nephas est) formosū sepulchro extractū in sede pontificatus sacerdotaliter indutū decollari precepit ⁊ insuper trib⁹ digitis abscisis in tiberim iactari fecit: ⁊ oēs quos ille ordinauerat iniuste exordinauit ⁊ iniustius reordinauit. Quē a piscatorib⁹ inuentū ⁊ in basilica apostoloꝝ principis loculo depoſitatū quedā sanctorū imagines adorasse ⁊ venerabiliter salutasse vise sunt palam omnib⁹. Anno. viii. adelbertus quidā de principib⁹ austrasioꝝ per septēniū ludouico regi rebellis: dolo hatoni maguntini archiepi ad regē deductus decollat̄. Regino abbas prumiensis. Chronicā suā a natiuitate dni inchoatam vsq; ad hunc annū perduxit. Anno x. ludouic⁹ rex germanie morit̄: q̄ ꝓpter tyrannos in italia insolentiā: ⁊ multoꝝ maloꝝ ingruentiā nō meruit imperialē benedictionem.

¶ De Imperio conradi primi et initio ordinis cluniacẽ. et institutoribus eius. C. LIX.

Vic succedẽs cõradus anno dñi dcccc. et. Mũdi õ an in M dccclxxxi regnauit annis. vii q et ipe caruit benedictiõe imperiali. Eodẽ anno ordo cluniacẽsis icepit. Nã berno abbas moriturus odonẽ olim inuit[illegible] õstituit abbatẽ cluniacẽsis cenobij: ea cõditiõe vt ecclesia cluniacẽsis solueret annuatim ecclesie gignacẽsi cẽsum. xij. denarioꝝ. Ex gestis sancti odonis. In eo vt supradictũ ẽ mõasterio a bernone abbate õstructo fundabãt instituta sancti pr̃is eutitij q fuit tp̃ib⁹ imperatoris ludouici magni: vir carus regi oĩbusq amabilis. Nã cũ eẽt laicus: et peregrinis studijs eruditus: deserẽs ea vnde supbire solet hũana fragilitas: totũ se patrũ regulis et istitutõib⁹ dedit. Ex qb⁹ etiã diuersas õsuetudines sumpsit: vnoq volumine colligauit: nec multo post monach⁹ effect⁹ ẽ et in tãto amore apud regẽ habit⁹: vt intra palatiũ suũ monasteriũ ei õstrueret. Decurso aũt vite stadio circũstãtib⁹ fratrib⁹ subito spũm emisit. Et cũ ab ei⁹ discipulis exequie pararent̃ vitam redijt. Illisq attonitis et admirãtib⁹ ait. Deo grãs. Sciatis qz in hoc [illegible] annis vnũ tñ diẽ nõ memini me cibũ sũpsisse nisi prius [illegible]. Hodie aũt sublato merore õsolatus ẽ me de⁹: et int̃ choros angeloꝝ tribuit mihi refectiõis locũ h dicẽs ppetue requieuit. Ipse huius institutor õsuetudinũ q in monasterijs hactenus seruant̃. Tãdez abbas berno extitiali lãguore decũbẽs: vicinos ep̃os accersiuit: et ab [illegible] se deponẽs [illegible] voce clamabat se reũ et idignũ tali monasterio pfuisse. Tũc manib⁹ fratrũ: pater odo capt⁹ corã abbate suo vi est adduct⁹: pclamãtib⁹ oĩb⁹ vt ordinaret̃: et cũ nec sic vellet cedere et locũ pastoris subire supatus est tãdẽ ep̃oꝝ excõmunicatiõe.

¶ De Miraculo sancti patris odonis. C. LX.

Quadam nocte cũ pastores equoꝝ obdormissent et frater q [illegible] pgiti orõni istitẽt. Fur affuit raptũq equũ ascẽdit et fugit. Predict⁹ vo frat̃ maluit equũ pdere: qz silẽtiũ rumpe. [illegible] et tactu vnũ ex pastorib⁹ suscitauit: eiq qd contigerat signo ondit. Per acta itaq nocte factoq mane viderũt eminus furez vno in loco affixũ sup equũ sedere: quẽ apprehẽdẽtes vinctũ patri odoni miserũt statimq ei qnq solidos argẽteos dari pcepit: dicẽs iniustũ esse eũ absq digna mercede dimittere: eo q p toti⁹ noctis spaciũ multũ sustinuisset laborẽ. Tpe quo seuissima gẽs northmãnoꝝ: pictauoꝝ et turonoꝝ fines vastabãt: duo frẽs ex eadẽ õgregatiõe turonis [illegible] iter caperẽt et in quẽ [illegible] euenerat: ab eisdẽ northmãnis nocte capti sũt: et cape qdẽ eos ac ligare manus eoꝝ deinde minari potuerũt: sz eoꝝ silẽtiũ corrũpe nequerũt. Mane aũt cũ ad locũ õstitutũ applicuissent. Frẽs vt erant ligati se paululũ ab eis sequestrãtes in terra se pstrauerũt vt pacto psalmoꝝ cursu silẽtio finẽ iponerẽt. Nõdũ vo oratiõe cõpleta venit pe reliqua northmãnoꝝ multa pda capta. Quoꝝ dux cernẽs frẽs i terra iacere: audito q illi nullo modo possent eos loq facere: barbarica imanitate turgidus inclinato velut ad feriẽdũ conto: irruit sup eos metũ mortis eis incutiens: ceteris quoq barbarico ritu manib⁹ plausum dantib⁹. At illi vt erãt aĩo õstãtes: in corpore pmanserũt immobiles qd fiebat iure et obseruantia sancte regule: sub qua et mori cupiebãt et viuere. Sed omnipotentis manus eoꝝ exhilaratũ spectaculũ õuertit i luctũ. Mox enĩ vt ille barbarus ad eos appropinquauit: equ⁹ sessoris cui insidebat obliquũ resiliuit: sessoreq eius in terrã strauit et collisit: quã collisionẽ statim febris letalis secuta est. Cõticuerunt [illegible] versi in stuporẽ ceperunt querere inter se quid ex eis deberent [illegible] reperto [illegible] esse [illegible] et pro vita [illegible] cederet. Deinde ceperũt sorte querere quẽ ex eis [illegible] interimere. Sed sup virtutũ viroꝝ et sorte chasti [illegible] modo diabolica cadere poterat sors: ita vt illi obstupescerent [illegible] homi[illegible] esse super quos sors eoꝝ nõ po[illegible] cadere. [illegible] manus eoꝝ velociter [illegible] et pro vita sui [illegible] eos p interpretẽ rogare ceperũt. Quodã tpe dũ alueum [illegible] nauigio cũ pluribus transiret. et vnus equus aliũ calce percutere vellet: ictũ ferietis tabula nauis excepit: eo. s. loco ex quo fuerat ramus cũ dolaret̃ excisus mox vt euulsus fuit vertex: tãta p idez foramen inundatio aque ingressa est: vt subito nauis vsq ad superficiẽ repleret̃. Sic tamẽ [illegible] deo gubernante vsq ad aliã ripã puenit et vsq adeo pater odo intro stetit quo oẽs fuerũt egressi. Ad vltimũ [illegible] egressus nauis abijt in pfundũ.

¶ [illegible] De eodem. C. LXI.

Vb eodem tpe: oratiõis gratia romã puenisset et dũ in patriã rediret [illegible] pas ob niuis immensitatẽ iter eius preocupatũ et septum est. Cumq preterire vellent locũ illũ deterrimũ ac periculosum: subito equ⁹ sup quẽ sedebat tetẽdit pedẽ in obliquũ: et ambo simul mergebant̃ in pcipitiũ. Tũc pater odo relictis habenis ambas man⁹ dũ caderet ad celũ erexit: et mox ramũ arboris int̃ brachia sua repperit: atq in eo tãdiu se suspendit: donec ei⁹ clamorib⁹ q pcesserãt redissent et eũ suscepissent. Ramus aũt iste ampli⁹ visus nõ fuit: qz nec arbor [illegible] videt̃ nec [illegible] Quodam die dum iuxta predonũ fines iter haberet: quidam insignissimus latro inuenis intuens vultus eius affabilitatẽ ilico cõpũctus est corde: pedib⁹ eius aduolutus: vt sibi misereret̃ humiliter precabat̃. At ille vade inquit: et prauos mores tuos corrige: et postea monasticã vitam appete. Cũq ille instaret: pcepit ei vt ad monasterium eũ pcederet. Qd et factũ est. Factus ergo monachus cellerario ad obediendum subditus est. Et cũ idiota esset: vtrũq ei imposuerunt. s. obedientie iugũ: et studiũ litterarũ: qd ita deuote peragebat: vt vnã manũ obedientie [illegible] Altera vero die [illegible] Cũ aũt in extremo vite laboraret: vocauit pium patrem: singularẽ supplicans locutionẽ. Cui cũ veniam peteret: interrogauit eũ si in aliquo post monachatũ excessisset. At ille. Nudo cuidam te ignorãte mea culpa tunicã nostrã tribui: et funem filis contextũ de cellario abstulit. Quez cum interrogasset quid ex eo fecisset refrenando inquit ingluuiem quam dudũ male contraxi ventrẽ meũ ex eo circũligaui. Tunc stupefactus pater cũ eũ a viscerib⁹ eius soluere vellet: cutis q ei adheserat vna cũ sanie secuta est. Post h adiecit et ait. Hac nocte pat̃ in celo p visionẽ electus sum. Et obuiauit mihi gloriosissime psone mulier q ait. Cognoscis ne me. At ego. Nequaq dña. Et illa. Ego sum mater misericordie. Cui ego. Quid iubes vt faciaz dña. At illa rñdit. Post triduũ venies huc tali hora. Qd et factũ est. Nã tertia die hora q dixerat defunctus est. Quo tpe dũ eẽt apud sanctũ paulũ rome rogauit eũ abbas balduinus vt librũ quẽ de vita beati martini gallus et postumianus more dialogi composuerũt ei corrigeret et glosulis elucidaret. Cui⁹ voluntati statim assensum pbuit: et emendandi operã dedit. Accersito fratre otbertario. Interim dum hore vespertine signũ pulseret̃: statim fm regulã relictis q in manib⁹ tenebãt ecclesiã ingressi sunt. Codicẽ vo apertũ vbi sederãt reliquerũt: et orationib⁹ occupati obliti sunt eũ. Locus aũt ille ita posit⁹ erat vt aqua que ipsius tecto labit̃: et ex trib⁹ alijs tectis vna conuersione collecta more torrentis vno in loco illo decideret: ibi vsq mane patul⁹ liber permãsit: et tot inundatiões aqrũ in circũitu eius ceciderũt: q margo libri fuit vndiq lota: scriptura vo pmãsit intacta. Facto mane agnitum est corã fratrib⁹ liber. Cũq attoniti mirarent̃: ait pijdus pater Quid admiramini fratres. sciatis q bti martini vitã aq̃ tangere timuit. Sicq ea q pp̃ter eũ deus fecit in laudẽ martini conuertit.

¶ De [illegible] sub imperio conradi. C. LXII.

Igibertus. Anno Cõradi. ij. h ipi[illegible] potentiores regni [illegible] rebellionẽ meditati: tã sapia q fortitudine ipsi⁹ regi ad eius grãm reducunt̃: Solus arnald⁹ de baioaria cũ vxore et filijs ad vngaros fugiẽs vsq ad mortẽ regis ibi pmãsit. Anno eiusdẽ iiij. saraceni affrici metu galliã insonũ exeũtes calabriã et apuleã: beneuentũ: romãq occupãt: et grauissime italiã pmebãt. Anno eiusdez. vi. Roman⁹ grecoꝝ impator: filios suos stephanũ et cõstãtinũ cũ dño suo cõstantino imperatore impare cõstituit ipso cõstantino impatore opere manuũ suaꝝ picturã. s. pulchre exercẽdo sibi victũ qrẽte hatonem magũtinũ epm: cui⁹ dolo olim adelbert⁹ pierat: rex conradus solicitauit: etiã c heinricũ saxonũ ducẽ ppẽ potentiã ipsi⁹ sibi suspectã. Ad qd cũ iã torquẽ aureã ep̃us fabricasset: q collo ducis secum cõuiuantis iniceret̃: dolo pdito frustrat⁹ ẽ: et post triduũ morbo et lãguore. Velut alij dicũt fulminis ictu iterijt: cõplices etiã cõsilij a duce patria eliminati sũt. Misso aũt exercitu a rege c heinricũ: tãta cede saxones debachati sũt i eos: vt a mimis declamaret̃: vbi nã eẽt tãt⁹ infernus ille q tãtã cesoꝝ multitudinẽ cape posset. Anno sequẽti. Cõrad⁹ [illegible] moriẽs corã [illegible] regẽ [illegible] designat heinricũ [illegible] saxonũ ducẽ.

¶ De Imperio heinrici primi. C. LXIII.

Epit heinricus anno dñi dcccc[illegible] Mũdi [illegible] [illegible] et imperauit annis. xviij. Hoc tpe clarebat inter nobiles lotharingie sanctus vuibert⁹: q gẽmalatẽse cenobiũ fundauit. Qui diuitijs nobilitate: et potentia clarus: cingulũ milicie mundane deponẽs: cingulo sancte religiõis in monachico [illegible] accinxit [illegible] dux bohemie ad christi fidẽ conuersus iuste et glose in bohemia precat. Et post eũ [illegible] et sanctitate [illegible] frater suus [illegible] Anno [illegible] hungari [illegible] saxonũq depopulãtib⁹. Heinric⁹ rex [illegible]

gressus: vouens deo pro adipiscenda victoria se heresim symoniacam de regno suo eradicaturum: inestimabili cede eos vsque ad internitionem pene deleuit. Rex heinricus quoscumque fures: aut latrones: aut sicce rios manu fortes et bellis aptos esse videbat: indulta eis venia agros et arma dabat: et legiones ex illis faciens ad debellandos barbaros expo nebat edicens omnino vt ciuibus parcerent tantummodo. karolus rex francorum cu auxilio lotharingiorum iuxta vrbem suessionum pugnans contra robertum fra trem odonis regis: qui contra se regnum francorum inuadebat: cum multis pe riit: et se et franciam heinrico regi submittit: eique in pignus perpetui federis et amoris mittit manum preciosi martyris dionysii parisiensis: auro gem misque inclusam. Anno sequenti sanguis domini crucifixi venit in angliam forte ille sanguis qui de imagine domini fluxit: cum scdo domini imagine sua a iudeis fora pateret. A phacanis qui permutatione galariam morte to tam italiam laniabant: pro militia iohannis pape et pro auxilio romani grecorum ipatoris oferta cum eis pugna: ita atterunt: vt nec vnus quidem supfuerit: qui non aut trucidaretur aut caperetur multis testantibus petrum et paulum apostolos in illo bello fuisse visos ad auxilium christianorum. Anno sequenti rex hein ricus pacem cum hungaris in .ix. annos firmat. karolus rex francorum a co mite hinberto captus in custodiam parone truditur ob necem roberti ducis ab eo perempti. Ex chronicis. Hic enim hibertus sororem dicti roberti ac cepat in vxorem: et ideo vbis dolosis karolum decepit: vt in hospicium di uerteret apud paronam: sicque dolo eum captum retinuit in carcere: vbi tan dem exul et martyr occubuit. Porro vxor eius ad patrem suum regem anglo rum fugit cum filio suo paruulo nomine ludouico. Post karolum vero rodulphus ricardi ducis burgundie filius: electus est in regem a francis: et in francia regna uit .xiij. annis. Johannes papa captus a guidonis militibus: et in custo diam missus pessime strangulatus est posito ceruicali super os eius. Cigi bertus. Rodulphus rex burgundionum ab italicis ad regnandum contra be rengarium inuitatus: oferta cum beregario pugna: eoque victo et expulso regnum italie tribus annis tenuit.

¶ De Echelstano rege anglie et victoria eius. C. LXIIII.

Uillerinus. Hoc anno post eduardum qui re gnauit annis .xx. iiij. regnauit fi lius eius echelstanus annis .xvj. Hic vt ferunt ex concubina natus est. vix in tota anglia fuit villum vetustum monasterium quod non vel edificiis vel ornamentis: vel libris vel predijs decorauerit recentia mona steria faciebat quasi ex professo: vetusta quasi aliud agens: artifici benignita te insigniebat. Sitrico regi nordanimbrorum dedit in vxorem vnam ex soro ribus suis. Quo post annum mortuo: prouinciam illam sibi subegit: vuidua lum regem vualensium: et constantinum regem scotorum ex suis regnis expulit. Quos tamen postea miseratione commotus in antiquum statum subregnare per misit. Postremum illi bellum fuit cum adlano filio sitrici. Qui tumens regem sibi occurrentem cum exercitu: mimum se simulauit: et assumpta in manu citha ra ad tentorium regis echelstani venit cantitans pro foribus: vnde facile admis sus est: cantandoque inter psallendum omnia oculis scrutabatur. Post conuiuium abi re iussus precium cantus accepit: quod asportare dedignans sub se in terra de fodit. Notatum est hoc a quodam qui illi olim militauerat: et confestim echelsta no dictum qui hominem incusans quod hostem pro oculis positum non prodidisset: hoc re sponsum accepit. Idem sacramentum quod tibi nuper o rex feci: quondam adla no feceram. Sed amoue hinc tentorium vsque dum preces relicte venlant mane vt inimicum petulantem exultantem modestia cunctatione frangas. Adlanus ergo nocte veniens: episcopum quendam vespere qui ad exercitum venerat cum omni familia occidit: vltraque progressus regem ipsum offendit qui hostem nihil tale au turos putauerat. Rex igitur irat exurgens cum suos ad bellum acueret gla dius eius fortuitu e vagina cecidit. Inclamatoque deo et sancto adelino qui erat eius ex antiqua stirpe consanguineus: reducta ad vaginam manu: inue nit ensem qui hodie pro miraculo habetur in thesauro regum: et est vna parte secti lis: nec vnquam auri vel argenti receptibilis. Hoc dei dono fretus tota die vsque ad vesperam indefessus fugauit adlanum cum exercitu. Cecidit ibi rex scotorum constantinus perfide animositatis et viuacis senecte homo. Aliique reges .v. et comites .xij. et omnis pene turba barbarorum: sed pro fide christi suscipien da: conseruati sunt pauci qui remanserunt.

¶ De dominatione eius et muneribus sibi transmissis. C. LXV.

Unualensium id est aquilonarium britonum regu li vectigalis hoc anno annuatim ei soluebant auri li .xx. argenti .ccc. boues .xxv. et quotlibet ca nes venaticos et aues venaticas vrbem exetram comu ale sibus abstulit: quam turribus et muro muniuit ex quadratis lapidibus. Arol dus rex quidam norico rum misit ei nauem aurea rostra habentem: et velum purpu reum densa testudine auratorum clipeorum intrinsecus circumagitatam. Huic el scanum prope defuncto voluerunt quidam in vrbe vuintonia cecare: quorum princeps erat elfredus quidam qui deprehensus missus est romam vt ibi se coram apostolico iohanne iureiurando defenderet: qui cum iurasset ante altare sancti petri: cecidit et manibus famulorum ad anglorum scholam deportatus: tertia nocte mortuus est. Misit ad eundem echelstanum rabodus prepo situs saxonie archiepiscopi ossa sancti senatoris et sancti paterni: et san cti stabilionis qui fuit magister eiusdem sancti paterni: et vna die et ea dem hora cum eodem paterno migrauit ad dominum. Isti sancti tunc de britania minori: et de northmania translati ad tutiora loca fuerant. Sed et alie tunc multe reliquie northmannis galliam infestantibus: simili ter translate facile nemini patebant. Hic echelstanus de concubina natus dicitur fuisse hoc modo: erat in quadam villa opilionis filia pulcherri ma: hec per nocturnam visionem vidit lunam de suo ventre splendere et to tam angliam suo lumine illustrare. Quod cum illa sodalibus retulisset: et illi hoc idem villice qui filios regis nutriebat enarrassent: illa eam assumpsit et loco filie habuit. Quam postea adamauit in domo eius edwardus re gis elfredi filius: ex qua genuit echelstanum. Adhuc echelstanum misit heinricus conradi filius rex theutonicorum: imperator romanorum sororem eius othoni filio suo expostulans alteram eius sororem habuit hu douicus aquitanorum princeps de genere magni karoli superstes.

¶ De Ceteris euentibus illius temporis. C. LXVI.

Igibertus. Anno heinrici .xv. Simeo bul gar qui ex philosopho monachus ex monacho miles factus dicitur bulgaribus: grecos grauiter attriuit: sed romanus grecorum imperator eius insaniam fa cto federe mitigauit. Anno eiusdem .ix. raterius lobiensis monachus vir nimie simplicitatis: sed experientia liberalium artium nominatus: cum hilduino qui in lotharingia episcopatum leodicensium olim ambierat in italiam ad hugonem regem profectus: verone episcopus ab hugone constituitur hilduino mediolani archiepiscopo ordinato. Item postmodum a rege hu gone episcopatu pulsus: quia baioarijs fauerat: papie exiliatur: vbi et librum de suo erumnis luculenter edidit. Scripsit et multa alia legentibus vtilia. Anno .x. lanceam mirandi operis et clauis ihesu christi crucifixi insigni tatam: que dicitur primi et magni constantini imperatoris fuisse donata rodulpho regi burgundionum et italie a sansone comite rex heinricus precibus: minis: muneribus: addita etiam parte prouincie sueuorum a rodul pho comite extorquens: et hanc ad insigne et tutamen imperij posteris re liquit. Anno .xv. otho filius regis heinrici. vxorem ducit filiam eth mundi regis anglorum. Anno .xvj. in geneuensi vrbe fons sanguinis largis sime effluxit: portendens forte vrbis ipsius imminentem ruinam que eodem an no ab aphricanis cum classe illuc venientibus capta cunctis ciuibus exce ptis paruulis et mulieribus captis et occisis: etiam thesauri suis est eua cuata. Anno .xvij. Juger rex russorum sciens exercitus grecorum esse oc cupatos contra saracenos: et ad insularum custodias dispersos: ad expugnandam constantinopolim cum mille et eo amplius nauibus venit: adeo de victo ria iam securus: vt grecos non occidi sed capi preciperet. Quibus impera tor romanus cum paucis viriliter occurrens circumcirca: greco igne iniec to pene omnes cum nauibus exussit: paucis euadentibus: omnesque captiuos de collari iussit. Anno .xviij. prodigia apparuere: sol sereno celo obscuratur: per fenestras vero domorum radios quasi sanguineos emittebat: hominis cuius dam sinistra manus ferro amputata: post annum pene ad integrum ei dor mienti restituta est cui pro signo miraculi quasi sanguinea linea loco con iunctionis notabatur. Heinricus rex moritur: qui licet in vincendis inimicis gloriosus fuerit: quia tamen pacificus erat: nullam operam dedit: vt effugatis ab italia tyrannis qui quasi conducti mercenarij alter alteri succedentes impi um (?) ... benedictionem imperialem acciperet. Post quem otto fi lius eius ex mathilda sua theodorici regis saxonum regnauit. Huius vbi heinricus rex sepultus est: postea flamas in missi loci euomebat. Obijt quoque domnus odo primus abbas cluniacensis: succedit ei adamarus.

¶ De Extremis miraculis sancti odonis. C. LXVII.

Ex gestis eius. Hic sanctus odo cum disci pulos suos regularibus di sciplinis instrueret multaque mirabilia ... sua narrauit vt in eis motus iuueniles compesceret. Hic inquit diebus duo fratres rapidissima rapti sunt morte: non in vno loco nec in vno die. Ueniens vnus ex eis in domum cuiusdam sue sororis vehementissime se esurire dixit: et refectionem petijt. Cui protinus illa pisces abundanter se habere respondit vt comederet quos et quales vellet. Ille cum indignatione pisces se fastidire respondit: nec iam eos se posse videre dixit. Tunc armum cuiusdam animalis sibi assari precepit: sed non ferens assandi moram: portiunculam inscidit et in prunas proiecit. Deinde vinum afferri sibi iussit: et carnis morsum assi de sumpsit. Ad hoc quod sumpsit gulam non traijcit nec reijcere potuit: sed vitam cum cibo perdidit. Alius frater veniens ad domum cuiusdam parentis sui statim ad comedendum quesiuit. Cui cum respondissent: quia needum hora edendi venit: cum indignatione adiecit. Heu tota nocte equitando post iniunctam mihi obedientiam laboraui: et nunc me ieiunare cogitis. Afferte ergo mihi si quid habetis. Cui cum dicerent pisces se habere indignatus cepit huc et illuc oculorum intuitus circumferre: ibat autem circa pedes eius gallina

nĩ grex: tũc q̃si furẽs baculũ arripuit ⁊ eã q̃ ei placuit percussit: ac fastidio ore dixit. Hec est hodie mihi piscis. Qui aũt circũstabãt cuiquodã rubore dicebãt. Licet tibi carnẽ comedere pać. At ille. Volatile inq̃t nõ est caro. Volatilia eni ⁊ pisces vnã hñt originẽ. Apposita ẽ q̃ corã eo gallina quã occiderat iã assata: ex qua offam abstulit ⁊ momordit: quẽ mortuꝫ nec euomere potuit nec glutire: sꝫ eũ vita priuauit. Pugnos tñ ⁊ ceruicatas ꝓ mercede sue iprobitatis in obprobriũ añq̃ moreref assumpsit. Quidã frać ex p̃dictis p̃ris odonis ⁊gregatiõe illicito tpe sibi flebotomie curationẽ adhibuit. Super quo facto cõmotus ẽ ei⁹ anim⁹: q2 q̃uis eũ necessitas coegisset: tñ absq̃ eius licẽtia hͦ p̃sumere nõ debuit. Mor vena p quã sanguis prius effluxerat disrupta ẽ: ⁊ quousq̃ aĩam redderet a quocũq̃ medicamine nõ fuit restricta. In monasterio sci belie. de quo gregori⁹ in dialogo loquif. ↄstituit pać odo vnũ de fratrib⁹ suis p̃positũ: nomine theodardũ: sꝫ q2 durũ ẽ in mẽte veteri noua meditari. monachi q̃ ibi reperti sũt: ab esu carnis nõ potuerũt abstrahi. Qđ vidẽs ille exp̃ter finitimis regionib⁹ pisces emẽs: et vt sic volũtati eoꝝ satisfaceret qua repent⁹ equi quos ei dimiserat pać odo ↄ̃fecerãt. huc illuc q̃ discurrẽtes. Hãc g̃ eoꝝ improbitatẽ suũq̃ laborẽ p̃dict⁹ frać p̃ri odoni crebrius innotescere studuit. Quo a dilo peretevallis ipa cui monasteriũ p̃eminet atq̃ interiacet. nõ multũ ꝓcul iũctis mõticulis inuicẽ se clausit: ⁊ ↄsuetũ torrẽtis qui p eã defluebat aditũ iterclusit. Dehinc multitudinẽ aquaꝝ collecta lacũ ex se ꝓduxit: ⁊ laborẽ fratris abstulit: q2 pisces illi emẽ vltra necesse nõ fuit. Dui⁹ natalis celebraf. xij. kl̃. decẽbris cui⁹ vitã frater iohãnes scripsit.

De Successore eius adamaro ⁊ maiolo. C. LXVIII.

Ex gestis eius.

Porro sancto odoni vt dictũ est succe[ss]it adamar⁹ d[o]ne beim [?] vir simplicitatis ⁊ innocẽtie fili⁹. Hic i augũtatiõe p̃dioꝝ ⁊ acq̃sitiõe cõmodi tpalis fuit studiosus ⁊ in obseruãtia regulari deuotus: amissionẽ luminis tpalis. ⁊ q̃cq̃d sibi aduersitatis accidẽ potuit. absq̃ oĩ murmure ⁊ indignatiõe patiẽter sustulit. Hui⁹ tpe beat⁹ maiolus maticensis ter euitur⁹: sp̃ualibus lr̃is imbutus ⁊ virgi archidiacon⁹ nobil̃ parẽtib⁹ ab infantia nobilitatis titulo decorat⁹ ad morẽ ⁊ obseruãtiã monastici ordis ẽ ↄuersus: ⁊ sexto vt ferũt anno sue ↄuersionis e seculo ab ipso heimardo abbate iã tota corpis valitudine destituto: ⁊ oculoꝝ luminẽ p̃uato babito fratꝝ ↄsilio in locũ abbatis lꝫ multũ renitẽs ẽ subrogat⁹. Erat aũt moribꝫ grauis. voce sublimis. ore facũdus. vultu angelicus: i motu vel actu corpis honestiss. Erat fide firmus: spe certus: gemina charitate refert⁹. sapiã clarus. fortitudine robustus. Erat ei honestas in actiõe. sobrietas in ↄsuetudĩe. humilitas in ꝓsperitate. patiẽtia i aduersitate. Mãsuetis erat affabil̃. supbis terribil̃. parcus cuꝫ decuit diffusus vt debuit. Nõ diuersus in habitu. nõ ↄfusus in actu. quãtũ ad hominẽ vnus sp̃ ⁊ idẽ. deuot⁹ imitator sanctoꝝ. ⁊ intẽtus auditoꝝ eoꝝ. Ita placẽ studuit hoib⁹: vt deo nõ displiceret. Q̃ p̃spicue aũt hui⁹ eiusq̃ discipuloꝝ extitat in bñdictiõe memoria: videãt monasteria ab ipsis. alia fundit⁹ cõstructa. alia de corruptiõe cũ incremẽto virtutũ ad meliorẽ statũ reducta. Multi quoq̃ fideliũ vt testaf fidelissima relatio diuersis infirmitatib⁹ ↄstricti: etiã de vita despetantes. ab eo visitati p g̃ram dei sanati sunt: ⁊ multi oculoꝝ caligine deterfa: p meritis ei⁹ clari⁹ videre ceperũt. Multi vt ferũt a veneno serpẽtũ ⁊ morsib⁹ lupoꝝ ⁊ canũ: ab incursionib⁹ ⁊ illusionib⁹ demonũ: p officẽ crucis vexillũ dextera ei⁹ manu impssũ receperũt sanitate remediũ. Multi quoq̃ in piculis fluminũ ab ictib⁹ fulguruꝫ ⁊ ceteris incõmodis p eũ liberati sũt. Aliqñ cãdele: vel cubicularij negligẽtia: vel occasiõe aliqua in noctib⁹ an lectũ ei⁹ extincte vt testati sunt q̃ affuerũt: diuinit⁹ sunt lumine restituti. Aliqñ cũ in monasterio sancti dionysij esset: ⁊ nocte vt sui mos erat eiusdẽ martyris librũ de celesti p̃ncipatu legeret. graui somno supueniẽte cãdela de manu eius sup paginã libri defluxit: ⁊ tũc mirabile quoddã ⁊ insolitũ accidit. Ignis eni nature sue officiũ ꝓsequẽs: liniũ ↄsumpsit ⁊ cerã: paginã vo dimisit illesam. Obijt hic sanctus plenus diep ⁊ sanctitate. v. idus maij feria sexta post celebrationẽ solẽnitatis dñice ascẽsionis. Ad cui⁹ sepulchꝝ multi sanant̃ infirmi. Paralitici erigunt̃ ⁊ claudi. Ibi ceci ⁊ demonib⁹ obsessi curant̃. Et nescio cuius generi igne terribili ⁊ miserabili adusti liberant̃.

De Imperio Othonis p̃mi ⁊ nece regis etmũdi. C. LXIX.

Igibertus.

Igit̃ post heinricuꝫ imperauit otho p̃mꝰ [?] qui cepit ãno dñi. dccccxxxviij. Mũdi vo quarti millesimo. dccccl. ⁊ imperauit annis. xxxvj. Huius anno p̃mo p̃nceps bohemie vuẽ[ce]slaus vir sanctus a fratre suo baizlao occidit̃ ambitiõe p̃apiendi p̃ncipatũ: seductioni eius inuictionẽ rex otho bellũ baizlao interdixit ⁊ longa int̃ eos decertatio p. xiiij annos ꝓtractata est. **Ex chronicis.** Hoc etiã anno rex francoꝝ apud antisiodoꝝ moritur: cuius corp⁹ i ecclesia sancte colũbe senonis tumulaf. Post eius mortẽ frãci concto in vnũ ↄ̃cilio guillerinũ senoneñ. archiepm̃ in angliã miserũt ad edinã quodã reginã francoꝝ vt filiũ suũ ludouicũ remitteret ad regnũ paternũ. Cui obsidib⁹ ⁊ sacramentis adhibitis ludouicum p̃dictus antistes accepit ⁊ in franciã adduxit. Qui apud laudunũ vrbẽ vnct⁹ ⁊ coronatus ẽ in regẽ ⁊ regnauit annis. xix. **Sigebert⁹.** Anno sequẽti italiã vexabat heresis antropomorfitaꝝ. i. corporeã formã deum habẽ dicẽtiũ: ↄtra quã ratherius veroneñsis ep̃s ⁊ verbis ⁊ scriptis reclamabat. Anno sequẽti rex otho boizlaum bello supauit: ac boizlaus ꝓ victoria securos circũuenieñs p̃ncipẽ militie regie cũ multis trucidauit. Rex vo bohemiã deuastauit. **Guilelm⁹.** Hoc anno etmũdus adelstani frater annoꝝ. xviij. annis sex regnauit ⁊ dimidio. Hic glasconieñsem ecclãm magnis p̃dijs ⁊ honorib⁹ ditauit. ⁊ ↄfirmauit donationẽ suã p p̃uilegiũ aureis lr̃is scriptũ in libro euangelioꝝ elegãter cõposito qđ eidẽ ecclesie dedit. Hic etmũdus latronẽ quẽdã noie leof elimĩauerat. Qui post sex annos regressus die festi sancti augustini cantuarieñsis epĩ inopinus apud pucheleterie int̃ cõuiuas regis assedit. q2 s. tũc solebãt angli festiue ↄuiuari ob memoriã p̃dicationis sci augustini. hic latro tũc forte iuxta ducẽ recumbebat quẽ rex ipse partibus de cena dignatus fuerat: q̃ cũ a rege solo recognit⁹ fuisset ceteris in vina spumãtib⁹ rex ira accensus p̃doni capillos inuoluit ⁊ ad terrã elidit. Qui latenter sicã de vagina educt[ã] i pectus regis infixit. Qui mox examinat⁹ est. Latro vo decurrẽtibus satellitibus mẽbratim discerpt⁹ est. nõnullos p̃us sauciãs. p̃uiderat regis funẽ beat⁹ dunstanus tũc glasconieñsis abbas demonis añ se saltans gesticulationib⁹ ⁊ plausib⁹ edoct⁹ scurrilib⁹ q̃ mox equũ conscẽdẽs ⁊ ad curiã ꝓperãs in medio itinẽ rei geste nunciũ accepit. sepult⁹ ẽ in glasconieñ eccliã: data in iferiori villa in q̃ occubuit. **Ex chronicis.** His dieb⁹ ↄ̃ regẽ ludouicũ rebellabãt francoꝝ proceres ac sup oẽs hugo magn⁹ parisieñ comes q̃ fuit fili⁹ roberti tyrãni a karolo rege in bello suessonico pempti. Ludouicus itaq̃ rex a ducib⁹ suis circũuẽtus a northmãnis capit̃: ⁊ ↄsilio hugonis hãchinũ missus publice custodie trahit̃. Karolomann⁹ vo maior fili⁹ ei⁹ a northmannis adductus rothomagi morit̃. Hoc audiẽs imparor otho cũ xxvj. legionib⁹ ad liberãdũ ludouicũ franciã aggredit̃. eiusq̃ metu ludouicus a custodia relaxat̃.

De Ceteris euẽtibus illius temporis. C. LXX.

Igibertus.

Porro ↄ̃ othonẽ impatorẽ rebellauit euerhardus comes palatij ⁊ gilesbertus dux lotharingie: qui gerbergã sororẽ ipsi⁹ impatoris habebat vxorẽ. Hi itaq̃ duo heinricuꝫ frẽm impatoris obsessuꝫ capiũt. Cũq̃ pellacia sua ab impatoris fidelitate seiũctim fictioni sue applicẽt. suggerẽtes ei regnũ magis cõpetere illi in patrie regno nato q̃ othoni añ regnũ nato. anno othonis. v. giles bert⁹ ⁊ euerhardus cũ p̃fato henrico iuxta rhenũ ↄ̃ ĩpatorem bellũ parãtes: milites ĩpatoris offendũt: ⁊ multi cũ paucis cõgressiõe facta interim impatore in alio rheni littore añ clauos dñi ĩ lãcee sue infixos. in orone ꝓstrato. victi dederũt terga heinrico i brachio insanabilit̃ vulnerato. Eodẽ anno orta dissensiõe int̃ p̃ncipes ↄ̃ varietate leg[is] ⁊ [?] deberẽt aui sup̃stitib⁹ filij filiꝫ post patres defunctos hereditate. an exheredatis fratruelibus deberet hereditas ad patruos redire. Ex regis othonis omniũq̃ principuꝫ sñia. cognitio veritatis cõmissa est gladiatorio iudicio cessitq̃ victoria his q̃ dicebãt fratrũ filios debere cũ patrib⁹ hereditare. Anno sequenti rex otho obsedit brisagam oppiduꝫ alsacie: qđ ludouicus rex ꝓ milites euerhardi ⁊ gilleberti tenebat: i qua obsidiõe sua fu frederici maguntini epi. qui sio iam ab impatore defecerat. multi ab impatore defecerũt. eacq̃ re alijs territis. solus rex interritus manet. Interim fideles regis vdo videlꝫ ⁊ cradus frać hermanni sueuoꝝ ducis euerhardũ ⁊ gillebertũ p̃dando regno secure intẽtos: int̃ rhenuꝫ inopinate aggressi acerrime debellãt. euerhardo gladijs pempto. Gilleberto aũt rheni vndis submerso ceteꝝ vir aliq̃s fugit: q̃ n aut trucidaret. aut capet̃ h nũcio infideles regis corde frãgũt̃ ⁊ ludouic⁹ ab alsacia discedit: ⁊ rex ⁊ fideles cuꝫ ipso gratulant̃. Eodẽ anno ademar⁹ cluniacensis abbas substituit sibi abbatẽ maiolũ. **Guillerin⁹.** Hoc anno guillerinus fili⁹ rollonis dux northmãnoꝝ dolo i frãcia occisus ẽ: ab alzone cognomẽto curto. clauis ad ei⁹ cingulũ inuẽta ẽ here familiarijs scrinij: in quo inuẽta sũt indumẽta monachalia: q̃ semp inter bella meditabat̃ se gestaturũ apud gimegẽ. Quẽ locũ a tpe hasti[n]gi desertũ ipse fruticosũ sentibus purgauerat. Et ad hũc statũ q̃ modo est euexerat. huius filius fuit richardus.

Adhuc de eodem. C. LXXI.

Igibertus. Anno othonis.vij. stephanus et [illegible] imperatorie: vt videlz supius plibatū est.egreferētes se iussa patris sui seueritate a iuuenili leuitate coerceri.dispositis in palatio.insidijs ignorāte altero cōstātino leonis imperatoris filio:patrē de palatij sollo deponūt et tonso ei vt moris est capite:ad vicinā insulā in qua cenobite phabanť trāsmittūt. Sol horribilem eclypsim passus ē feria sexta.hora diei tertia.quo die in hispania ad damarā rex saracenorū a rademiro christianissimo rege gallitie ī bello supatus ē. In italia cometa mire magnitudinis apparuit pcedens famē que secuta ē. Rex otho corpus innocētij martyris in vrbez magdaburg trāsfert. Anno sequēti otho impator totā lotharingiā sibi subiugauit. Resistēte igiť solo metēsiū epo adelbone fratre ducis fri derici.stephanus et cōstantinus videtes post patris sui depulsionē cōstātinū filiū leonis impatoris ab oībus sibi pferri:et se iā in secūdis vix haberi. Cū deliberarēt h̄ qđ de patre fecerāt:etiā de cōstātino facere publicato eorum cōsilio p diabolinū imtetorē huius cōsilij:cū ad cōuiuiū ex edicto cōsedissēt:et de pocatu sedēdi inē se cōsulto decertarēt:dato signo a viris cōstātini ambo frēs solio deturbanť:et tonsis capitibus ad idē monasteriū ad qđ prem trāsmiserāt:et ipsi ad phandū cū mona chis trāsmittunť. Ita euacuato palatio abusiuis impatoribus:ipse cōstātinus et romanus filius eius ex filia romani impatoris impant ānis. xvi. Anno sequēti heinricus frať impatoris in vrbe merseburg a frē obsessus pjectis armis ad pedes eius pcidēs:et misericordiā eius implorans in custodiā includiť. Fridericus etiā archiepus maguntine a ciuibus excludiť. Guillerinus. Hoc anno regnauit edredus tertius ex filijs et vuardi annis.ix.et dimidio. Cuius egrotātis audito nūcio beatus dūstanus cū illuc equū accelerarēt:vocē desup sonātē audiuit: modo rex edredus obdormiuit in dño.

De Origine sci dunstani et bonis eius initijs. C. LXXII.

X gestis eius. Hic dunstanus ex anglie pa tribus ortus [illegible] parētibus et genē et fide nobilibus mēnis aūt finibus sacro puerperio intumescētibus accidit:vt ea cū viro et multitudine ppli cōfluēte ad ecclesiam btē vginis marie in glasconia die purificatiōis eius aduenisse:accēsisq lāpadibus missarū solēnijs interesse. Iācq qualiť puerū illū in tēplo inducerēt recitari cepat:tūc repēte maiestas dñi apparuit:q oīum luminaria extinxit et totā domū caligine obtexit. Cū qz oēs nimio pauore starēt sensu herētes et alternis obtutibus stupo rē indicarēt.ex tēplo lux celitus emissa in tēplo resplēduit et cereum quē puerpera manu tenebat accēdit. [illegible] lumē mirabať:sic nūc maiori admiratiōe sit et exultatiōe mētis interna domiť:illuc itacq ab oībus lumē porrectū est:et hinc oībus lumē recep tū. Infans aūt natus cū iā loqui incipet:ad hāc ecclam cū oblatio nibus delatus ē. Ibicq illis in orōne pnoctātibus apparuit vir ethereos hns vultus dicēs locū nō multopost sublimādū puerqz ibi deo relinquēdū et beatū p secula pdicādū. Cuz aūt in tenello corpe acerrimo langore fatigareť:et iā in limine mortis adesse putareť:nocte intempesta celestis eū medicina reuisit:quā ei p angelicū ministeriū christus exhibuit.cōfestim de lectulo doloris surgēs ad tēplū deo grās actu rus cucurrit.hic q eius egrotātis curā gerebāt stupefactis:lētocq pede vestigia eius sequētibus:et finē rei explorātibus:necdū mediū itineris cōfecerat:cū malignis spiritibus latrātiū canū multitudine stipatus occurrit vidcq eūti interdū[illegible] qui p timore pterriť christū puer exclamauit:eiusq pdio vallatus virgā arripuit:quā i faciē obsistētiū flacri vibrās ipsū cū oī comitatu ī fugā cōpulit. Deniqz ad portā tēpli veniēs:sz eā obseratā iuēiēs scalā qui initi solebāt q supiora tēpli sartiebāt ignorāť et qsi p excessuz mētis ascēdit. Inō ad alterā ptē tecti q nullus erat descēsus pgrediēs angelicis manibus ad solū.s.īntra tēpliū deponiť ibi facta luce inuētus ē leui sopore offusus. Rogatus āt vt tā mirabiť euētus modū exponeret nō eē hoc in sua cōscia vidit. Sz hi qui explorādi grā eū secuti fuerāt ī oībus q vsq ad extrema tēpli fastigia otigerāt claro et pbato sermone testificati sūt. Letera vo qui et illos et puez latuerūt sola dei potētia mirabiliť ppetrata fuisse claruerūt. Studebat iuuenis seruare pudiciciā:fugē lasciuiā:pncipium bene agēdi:deū sp habē.finē vo eidē cōmēdar. Moribus quocq bonis accessit studiū sacre lectiōis vt cū varijs artibus magnifice pol leret:illā tū que musicis instrumētis exerceť speciali quadā affectione vēdicabat. Deniqz a patruo suo athelino cātuariēsi archiepo regi ethelstano familiari ōtestatiōe cōmēdatus et ab eo gratissime in palatio susceptus in cūctis.sapienť se agebat:nūc qđā surgēs ad orādū deū:nūc sedēs ad iudicādas causas hominū:et cū videret regem curis secularibus fatigatū:in cythara vť in aliquo musico instrumento psallebat. Sicqz tā regis q pncipū corda exhilarabat.

De M[illegible] cithare eius et mōachatus susceptiōe. C. LXXI

Hunc matrone cuiusdā frequēti roga tu [illegible] sacerdotalē artificiose ppingeret:quā post ad diuios a[illegible] tus [illegible] imitatione figuraret. Assumpta cithara ad domū illius tēdit citharā in pariete suspēdit:et opus ad qđ venerat diligenť instituit. Lūcqz manū opi:cor aūt et labia deo pparauit apparuit in domo gloria dñi cithara q pariet affixa absq vllo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] monū opari pfligio.qui aduertēs faciē regis nō esse erga sicut sui palatio discedere parat:malēs eū deserē q ab eo deseri. Quo cōperto eius emuli insidijs iter obsidūt.illū equo deiciūt.supplicijs afficiunt:tandē vincuľ irretitū in cisternā que iuxta erat depellūt:vnde a quibusdā hoībus inuenť:quorū pietate ad vicū fouēdus transfert. Hoc q pncipiū certaminis esse itellexit.ad qđ illū nup diuinus cytha [illegible] [illegible] cognatū suū [illegible] ecclesie pōtificē adijt:a quo frequenť rogatus vt monachatū indueret quatenus qui angelice cōuersatiōis initia hřet pseuerātiā in habitu dmōstraret. Rñdit excellētioris esse grē qui in seculo ōsenuerit:et illa que digna sūt monacho fecerit eo qui se monasterio dedit:nec quisq aliud pterq qđ sibi statutū est post h̄ facē potuit:alter inquit necessitatis.alter ē libertatis. Ad h̄ epe ait. Oibus coīs necessitas ē:vt q ignē gehēne voluerit effugē:ignē ōcupiscētie studeat extinguē:quē nōnulli extinguūt:si fomēta eius humanis sensibus nō subtrahť. Ad hoc:q in mūdo pcipue appetiť libertas hoīs est:hac enī omnia cetera nequeunt possideri:vt q deo dee qđ maxime diligis ille dēnat haberi. Lūcqz hmōi verbis quotidie epo insisteret [illegible] guo posita grauissima febris inuasit:atq ad desperationē [illegible] [illegible]. Tādē ex insperato recalescēs dicxit. Legibus voluptatis renūciat virginē me vginis filius huculq seruauit:vginē me regina vginū [illegible] bebit. Mox accito epo postulat sibi indilate religiōis bñdictionem dari. Tūc epo letitia pfusus mōachali eū et sacerdotali grā [illegible] eccle btē vginis marie attitulans cui eū ab initio partū suoz [illegible] sio dicauit. Tūcqz eū ōtra diaboli insidias instruxissz dimisit eū pgētem ad generatiōis sue pncipiū:ubi in eccla pfate vginis māsitabat operās ea q pie norma religiōis exigebat. Cui etiā adherentē cellam [illegible] spelū [illegible] edificauit q nō tam humani habitat[illegible] formā gerebat sepulchri. Ut enim ego qui vidi estimo lōgitudo eius nō amplius quincq pedū.latitudovo duos et semispedes hz. Porro altitudo staturā hoīs exprimit:siquis in ōfossa terra ōstiterit: aliter enim necq satis ad pectus porrigiť:mediū hostioli fenestellam apera per quam lumē operanti irradiauit.

De Irruptione demonis et visione [illegible]. C. LXXIII.

Erum diabolus quē iā habitare [illegible] [illegible] quocq depellē nititť tugurio. Fallax q fallacē hoīs adsūptus imaginē sub obscuro vespere cellā adolescētis petit et immisso capite fenestre incūbit cernēs illū fabrili ope occupatum postulat sibi quippiā opis fabricari. Cuius ille calliditatē nō aduertens opi qđ postulabať animū intēdit. Interim cepit hostis verba puerili cōpositione facere mulierū nosa inserē:luxurias cōmemorať. Deinde religionē ostēdere:et denuo eadē repetere. Tūc athleta christi quis esset intelligēs tenaculis quibus ferrū tenebat cepit fortiť ignire:et subpressis labijs inuocare christū. Deinde scō furore actus citius rīter ea cādētia de igne rapit larualē faciē includit:et totis viribus renitēs monstrū introrsus trahit. Iamcq stādo vires sumebat cū q tenebať auulso pariete tenētis se manibus aufugerat tales mouens rugitus fremēs vlulatus. O quid fecit caluus iste:tenui namcq sed fumosa cesarie erat.et ideo de eo talia clamitabat. Mane aūt ōgregata est ad eū ppinqui ppli multitudo:sciscitans quis ille clamor fuisset:qui tāta eos vehemētia dormiētes terruisset. Demonis ait furor ille fuit. Laute vos ab illo agite:qz si vocē irati ferre nō potuistis societatē dampnati quo pacto sustinebitis. Post hoc ieiunijs et orōnibus hostē pugnās cū pudicitia corpis tantā obtinuit mūditiā cordis vt vix eū latere posset quicqđ finister spūs molitus fuisset: famacq eius totā regionē pcurrit:q ad visendū eū omniū corda accēdit. Mulier qđā elgifu noīe diues et nobilis ad eū veniēs cū ex ore eius verbum audisset adeo dulcedine vite eterne delectata est:vt vlterius nec verbū repetere necq loco discedere: sed cuz eo mori et viuere diligenter.

hic circa venerationē beate marie vginis valde feruens erat: ⁊ intā tum apud eā eius merita valuerūt: vt si qñ necessitate coacta q̄ppiā postularet: vix aliqua morula intercedēte ab ea susciperet. Que cū in infirma moreret vir sanct⁹ dū ecclesie hostiū psallēdo preteriret erectis ad celū oculis vidit spūsanctū in colūbe specie descēdentē: cui⁹ corpus oī cādore nitidius. alas vo remigia scintillantis ignis splēdore pacta spgebant: quē ille penetrale illud morientis matrone subintrā tē ɔspiciēs illuc ocite venit. videt domū diuino splēdore fulgentem audit feminā intra septa veli oppansi gratias agentē. miratᷣ colloquium ⁊ dicēdi finē patienter expectat. Deinde leuato velo subintrās illius stelliferi nomē interogat. Illa aūt modeste subridēs ait. Tu stellifer anteq̄ huc venires vidisti: ⁊ nūc cui locuta sum interogas. Ipse est qui ad hostiū ecclie tibi apparuit. ⁊ me ð īminēte morte territā ɔsolatus inuisitauit. Tibi aūt singulari amico grās refero: qꝛ tuis sp admonitionib⁹ instructa ⁊ orōnib⁹ adiuta. ecce ad deū vado. Cūq̄ corp⁹ ⁊ sanguinē christi suscepisset aīam pariter tradidit christo.

¶ Qualiter Factus est Abbas glasconiensis ⁊ precognouit mortem regis. C. LXXV.

Efuncto autem rege ethelstano: fratre eius edmundus ingressus monarchiā suscepit. a quo dunstanus accepta potestate sup regiā mansionē que glasconia vocabatᷣ: cepit augustioris ecclesie fundamēta iacere officinasq̄ ɔstruere sm exemplar olim sibi ostensum ab angelo ipam metiente fabricā. magnūq̄ monachoꝝ gregē ibidē ɔgregare. Quib⁹ ipse primus abbas effect⁹ ad tantā iustitie pfectionē eos adduxit: vt ⁊ ad oēs circūq̄q̄ ecclesias ex eis sēpe pōtifices eligi. abbates assumi nō cessarēt. Cū aūt vir dei precibus regis deuictus. barbēsem ecctiam inuisere pcessisset. ibi dū solitarius oraret repēte ad supna rapt⁹. aīam cuiusdā discipuli a se nobilē apud glaconiā educati: innumera angeloꝝ frequētia stipatam immēsoq̄ lumie pfusā ad celū puehi ɔspexit: ⁊ mox eā in man⁹ diuine pietatis cōmēdans: dūs quoq̄ loci ad cōmēdandū inuitauit. Regressus aūt vt regē cupidissimū sibi loquēdi adiret. diabolū scurre simillimū corā equitātib⁹ depꝛhēdit saltantē: ⁊ q̄si de futuro aliquo lucro gloriantē. Cui⁹ pñtiam dū coexistēti pplo indicasset: formāq̄ omniū ɔspectib⁹ horribilē ex impio denudasset. rediturus postea quid eiusdē monstri petulās letitia ptenderet mortē regis repētinā mutationē primā esse nunciauit: cui mox pphetie rex vitam finiit. Nā infra septē dies occiso rege successit in regnū iure fraternitatis egregius edredus pius ⁊ iustus. p̄inde dunstan⁹ quasi rex ⁊ regis impator est effectus.

¶ Qualit Ille factus est wintoniensis eps. C. LXXVI

Lfego autem rumato eo ad vitā spiritualis seculi disposito rex dunstanū aggrediēs rogat vt ecclesiā pastorali solatio destitutā ipse pastor suscipiat: sed vidēs se ei psuadere nō posse: regine matri eadine que illi valde dilecta erat verbū imposuit suadele. Qd cū ei suaderet ⁊ ille penitus recusaret: illa rōnib⁹ adhuc insistēte mot⁹ aliquātis pcertissimū inquit habeto me in dieb⁹ filij tui pontificali infula nō esse sublimandū. Inde fluctuāteo aīos generis cubiculo se dedit ibiq̄ secū multa voluēti somn⁹ obrepsit. Et ecce assunt christi apli petrus ⁊ paulus ⁊ andreas: a quib⁹ gloriosissime salutatus andreā hilari vultu aspicit ɔnitentē: ⁊ verbis angelicis audit pꝛonentē. Tollite iugū meū sup vos ⁊ discite qꝛ mitis sum ⁊c̄. Tunc a beato petro iussus leuā extēdere modicū ferule crepitantis ictū excepit. Hoc ab illo audiēs Hec tibi sit ⁊ pena abiecti: ⁊ signum vlterius nō abijciēdi pōtificatus. Ad cui⁹ vgule tactū euigilās grās egit deo: a quo se ita ɔspexit honoratū. Cūq̄ regi h̄ viderat enarrasset signo diuine pñūciationis est glorificatus: ⁊ insup ipsius interpretatione regis pōtifex cātuarie futurus designat⁹. Rex aūt letali morbo postea correpe⁹ ad eū accersiendū misit nūcios. vt esset ɔfessiōis eius auditor ⁊ fidelis apud deū intercessor. Qui ɔtristat⁹ ad animā eius cū ad palatiū velociter tēderet: ⁊ mēbra affecta ieiunijs infatigabiliter fatigaret: nō patiēte deo illū vlterius affligi. vox de celo lapsa insonuit. Ecce rex edredus obdormiuit in dño cuius vocis emissione equus eius [illegible] Tremuit et comites fragorē quidem tonātis audiētes: sed quid intonaret nō intelligētes: quib⁹ ipse rem aperiēs cōmēdat aīam regis defuncti in manu regis eterni. Ingressusq̄ palatiū sepeliēdi psoluit officiū. Post hūc surrexit eduui filius regis edmūdi iuuenis insipiēs nulla regnādi gratia pollēs: sz quasi alter roboā spretis senioribus pueroꝝ cōsilia sectans libidine quoq̄ incessanter exarsit. His vir sanctus grauiter offensus frequēter eū ⁊ acriter cepit increpare: ⁊ ille increpantē ridere: multaq̄ mala illi cōminari. Qui vbi industriā suā nil pualere vidit. ab eius colloquio penitus abstinere decreuit. Illo ḡ relicto monasterio se recepit Illo in loco turris erat quā necdū vlla in cacumie tectura claudebat Cunq̄ pplus trabē totius opis sustētatricē summis muris applicare ɔtēderet: repēte ruptis funib⁹ ruere cepit. clamāte oī pplo dūstanum: vocib⁹ iteratis aduolat ocior scūs signū crucis ei regiōe machine depingit. Necdū manus scā digitos ɔtraxerat: cū trabes nec vinculis astricta: nec machinis leuata reuehi videbatᷣ ad locū de quo ruere ceperat.

¶ Qualit Insidias diaboli ɔ se supauit. C. LXXVII

Vic glorie inuidens diabolus in speciē vrsi trāsfiguratus hūc ictu orantem aggrediᷣ: iniectisq̄ vngulꝭ pastoralē vgam quā manu tenebat cōplectiᷣ: ⁊ ad se trahere conaᷣ. At ille spiritu dei roborat⁹ retractū ad se baculū in sublime erigit: ac fugientē beluam cedēs nō prius destitit q̄̄ flagellū in tergo illius trib⁹ partib⁹ cōminutū apparuit. Victus in se diabolus: in alijs victorē suū vincere q̄rit. Nā pfato rege eodē quo ɔsecratus fuerat die in turpes ɔcubit⁹ publice deuoluto: ac p hoc oī senatorio ordini offenso cōmuni oīū voto dunstanus cōpellaᷣ. Qui pergēs repertū cū adultera regē mechali thoro violēter abstraxit: ⁊ an̄ summū pōtificē odonē cātuariensem adduxit. Itaq̄ pelicis animū diabolus instigat: regis irā pelex exaltat: ⁊ ambo dunstano exiliū intētant. Cūq̄ venissent glasconiā ⁊ vrgēte regis edicto pscriptus fuisset inter lachrymas monachoꝝ eius manu nutritoꝝ: inter lamēta amicoꝝ: inter gemit⁹ paupeꝝ a se recreatoꝝ: audita est in atrio tēpli vox plandētis diaboli q̄si iuuēcutule cachinnātis: quē sanct⁹ seuera frōte suspiciēs: nihil ait sup exilio meo graturieris: qꝛ plus est q̄ me redeunte doleas: q̄z quicq̄d me exulante letari valeas. Hoc dicto malignus abscessit. nec sic cessauit mulieris furētis insania: quin oīb⁹ qui vir dei exulāte hospitio fouissent pscrutatis. pscriptis. dānatis ipsiusq̄ oculis ernēdis ministros trāsmitteret at clemētia christi respiciēs angloꝝ pplm tāto pastore destitutū. suscitauit corda eoꝝ ɔ regē impiū: coactiq̄ in turbā ipm cū adultera fugitantē armis psecuti sunt: ⁊ ipsam quidē cōprehensam subneruauerūt ipm quoq̄ p diuersa loca deuiātē vltra flumē tamisiā cōpulerūt: fratrēq̄ illius edgar regē statuerūt. Qui celebrato regni cōcilio adiubilatis oīb⁹ q̄ a fratre eius iniquis legib⁹ decreta fuerāt: oīa quoq̄ ab eo violēter ablata restituit: ⁊ vir dei. s. abbatē dūstanū ī magna gl̄ia ð exilio reuocauit. Deniq̄ mortuo ipsissimo rege eduuio ⁊ ī sortē demonū trāslato: dūstan⁹ nesciēs q̄d ð eo actū esset in ecctia cui pꝛerat deisidis meditationib⁹ inseruiebat. ⁊ ecce sub ei⁹ aspectu tartarea cohors exultādo quasi choꝝ ducebat. pscrutat⁹ sanct⁹ cām letitie audit regē obijsse. aīamq̄ illius statīz tradendā gehēne: sed prius hoc ex diuino impio dunstano nunciādū. Qui pietate motus soloq̄ pstratus vbertim flēs nō prius ab orādo deo quiescit. quousq̄ regis spm̄ liberatū agnoscit. Breui aūt mora la pacta redit tristis legio infernalis in hos clamores erumpens. O hominē fidei alienū ⁊ nostris semp bilficijs gratū ad vlciscēdas iniurias suas venimus: ⁊ ecce aduersis increpationib⁹ tuis ɔfusi redimus. Cūq̄ ille depromēde veritatē pceptū demōib⁹ indiceret agnoscit aīam regis angelica virtute illis sublatā esse: eāq̄ in sortē penitentiū cedere. Tūc exultās in dño furores illoꝝ tali rōcinatiōe cōpescuit. Si peccauit inq̄t homo iste in christū peccauit ⁊ in me. Quod ergo christus ⁊ ego dignati sumus indulgere: vos q̄ temeritate audetis improbe repꝛhēdere. Qua snīa tetri spūs quasi pꝛtica sagicta pcussi muscaꝝ a vēto raptaꝝ modo dissiliunt.

¶ Qualit Factus est cantuariensis archieps C. LXXVIII.

Ost obitum vero scī odonis cātuariensis archiepi rex edgar⁹ dunstanū pꝛcib⁹ fatigatū. tandēq̄ sui ⁊ oīum eoꝝ importunitate supatū: pme metropolis angloꝝ. s. cātuarie pmatē ac patriarchā instituit: quē statim ob robur auctoritatis aplice romā pfectū papa iohānes videre pmeruit. eūq̄ pōtificalib⁹ decoratum quasi columnā lucis ad illuminandā terrā genti angloꝝ transmisit Cūq̄ die aduentus sui primo sacris altarib⁹ assisteret: ⁊ populo dei panē viuificū distribuēdo porrigeret: repēte ɔtecta nube domo columba olim a iohāne in iordane visa apparuit q̄ quousq̄ sacrificiū consumptum fuisset sup illū mansit. Diabolus vero ecclesie gaudia turbare volens accendit animū regis in amorē deo sacrate virginis vt quia dunstanus [illegible] nō posset cū quē maxime diligebat [illegible] ceret. Perpetratoq̄ peccato ⁊ ad publicaꝝ populi audientiā plato dunstanus dolore affectus [illegible] velut alter dauid alter nathan intrepidus adijt. Cui assurgēs rex cū manū extenderet vt eū ad regiū thronū deduceret. ille manū dare renuēs oculos ad illum cū indignatione torsit ⁊ ait. Tu pontificis manū audes ɔtingere

re: qui virginē deitatis arratā munere nō timuisti ꝓripere. Nolo eē amicus cui christus fuerit inimicus. territus verboꝝ eius tonitruo rex pedib⁹ eius ex templo ꝓsternit̄: scelus flebilr fatet̄: veniā humiliter ꝑcat̄. Qđ vt vidit pōtifex expauit: ꝓfususq; lachrymis regē lachrymis ꝛ ipse madēs a terra leuauit. Deinde cū magnitudinē peccati ꝑ amplificatiōem exposuisset. paratū illud ad oēm satisfactionem reddidisset: septennē ei penitētiaꝫ indixit: vt in toto hoc spacio coronā regni nō gestaret. ieiuniū in ebdomada biduale trāsigeret pauperibus thesauros large dispergeret. Sup hoc sacrādis deo ꝟginibus monasteriū sceftonie funderet. vt qui vnā ꝓ peccato deo abstulisset plures ei ꝑ sectā aggregaret. Aliaq; plura ei iniungit. nihilq; fuit qđ minus vł segnius rex impleret q̄ a rectore vite sue ꝑceptū fuisset. Septimo aūt anno cū penitētie tp̄s exactū fuisset. sacer ꝑsul accitis oīb⁹ imperij angloꝝ principib⁹. ep̄is. abbatib⁹ corā ppl̄i multitudine regi coronā imposuit cunctis letātib⁹ ꝛ deū in dunstano laudātib⁹. puerū quoq; ex peccatrice ꝓgenitū sacro fōte regeneratū leuauit: ꝛ apto illi noīe edvuardo in filiū sibi adoptauit.

¶ De ꝯstātia eius ꝛ quibusdā miraculis eiusdē. C. LXXIX

O tēpore quidam comes duxerat cognatā suā q̄ corrept⁹ a dunstano parere noluit vt eā relinqueret. Excoīcatus ille adijt regē ꝯquerēs de dunstano. Rex mandauit archiep̄o vt eū absolueret q̄ noluit: sed eū grauius excoicauit. Ille romā cū multis munerib⁹ misit. ap̄licus mādauit dunstano vt eū absolueret. Absit h̄ inquit: vt causa alicui⁹ mortalis hoīs ꝯtēneꝫ legē dei mei: qđ videns comes penituit: ꝛ vxorē suā repudiauit. nudisq; pedib⁹ laneis indutus ꝟgasq; in manu gerēs cecidit ad pedes dunstani generale ꝯciliū celebrātis: ꝛ tunc pmo absolutus ē. quodā tp̄e capti sunt tres fabricatores false monete q̄ mox adiudicati sē ad sustinēdā penā tali crimine ꝓmulgatā ꝑ angliā. i. ad manuū abscisionē: qđ dunstanū nō latuit. Die ḡ pēthecostes celebraturus missam ꝑcunctatus ē vtꝝ lex impleta esset. Rñsum ē. pp reuerētiā diei festi dilatā esse penā vsq; in diē alteꝝ. Nequaq̄ inquit. Ego hodie ad altare nō accedā donec debitā sustinuerint penā. Nā negociū ad me respicit. ipsi enim viri in ꝑtāte eius erāt. Dixit ꝛ ꝓ eis qui manus ꝑdituri erāt multū plorās: ostēdit ex qua affectiōe hoc dixerit: q̄ dine punit⁹ ascēdit ad altare lota facie dicēs. Nūc ꝯfido q̄ sacrificiū de manu mea suscipiet oipotens. In qua missa dū diceret: ecclesiā tuā quā pacificare. custodire. adunare ꝛ regere digneris niuea colūba sup eū ꝛ multis vidētibus descēdit: ꝛ alijs expāsis sup caput ei⁹ sic māsit in silētio vsq; quo sacrificiū impleret̄. Quo cōpleto diuertit sup tumbā odonis ꝑfati archiepi: alis suis eā cōplexās ꝛ rostro deosculans. Uñ dunstan⁹ quotiēs postea an̄ sepulchꝝ eius trāsiuit ꝟ genua flexit. ꝛ eū postea appellauit odonē sododē. i. bonū odonem. Dū aūt disgrederet̄ ab altari ministri ꝓ signo qđ acciderat in diuersa cūtib⁹: nō fuit qui casulā illius susciperet: qđ pependit aere nec terrā tetigit: ne seruū dei a sua intētione turbaret. Dedicabat aliquā ecclesiā cuiusdā nobilis: vbi cū aqua deficeret ad ministeriū: ꝛ ille nobilis turbaret̄. vir dei ꝑcussit baculo terrā ꝑmissa ꝑce: ꝛ fons erupit. qui vsq; hodie manās nomē eius celebre facit. Aliā quandā eccl̄iā dedicabat: quā cū inspiceret nō esse ꝯuersam versus orientē: humero suo paꝝ suppressit: ꝛ mox fert̄ ad orientē eā ꝯuertisse. Quadā nocte, dū dormiret. ꝑ visum raptus ē in supna ꝛ videre sibi visus ē matrē suā cuidā potētissimo regi in cōiugio copulatā sub immēsa confluētiū magnatoꝝ letitia: resonātib⁹ vndiq; hymnis ꝛ laudibus in gl̄iam illius regis ꝛ diuersis organis ꝯcrepātib⁹. Quib⁹ dū ipse magnifice delectat⁹ intēderet accessit ad eū qdā iuuenis cādidissimo tectus amictu dicēs. Quare oīb⁹ alijs gaudētib⁹ ꝛ cantātib⁹. tu solus taces in nuptijs matris tue. Qui rñdit se nescire qđ in laudē tāti regis cantaret. Cui ille. Uis inq̄t instrui qđ cantare debeas. Rñdit cupio. Et ille. Canta. O rex gentiū dn̄ator omniū pp sedē maiestatꝭ tue da nobis indulgētiam rex christe peccatoꝝ alleluia. Quā sepius ille cantans ꝛ repetens miro modo delectabat̄. Expergefactus statim illam antiphonam iussit scribi.

¶ De [illegible] in ei⁹ aduersarios ed[illegible]. C. LXXX

Nterea clericalis ordo in quibusdā locis tanta cōfusione agebat̄ vt nō solū a vita seculariū excellētius nihil hrēt: veꝝ etiā improbis actib⁹ longe inferior iaceret. Qua de re pastores ecclesiaꝝ turbati: dunstanū vt ꝓpriū ꝑmatē adeunt res male gestas exponūt. At ille in hoīes nephādos auctoritati sue ꝓtulit sniam: aut canonice esse viuēdū: aut ecclesijs exeundū. Ex quo factū est vt pluriū ecclesiaꝝ clerici dū ꝯtemnerēt ꝑposita ꝯditione cōtigit auctoritate pōtificis sunt expulsi. Qui cū eū iniurie accusarent: virtutis amatores se esse fatētes. Dunstan⁹ coacto cōsilio vuintoniā venit. ibiq; ex snia totius ꝯcilij de aduersarijs victoriaꝫ cepit. Cūq; ex iure sibi nihil supesse ꝯspicerent: vñ regio auxilio ꝛ ꝑncipū ad ꝑceres se vertunt: quib⁹ ep̄m flagitant. vt intromisse ꝑsone de ecclesijs expellant̄. expulse restituāt̄. Dubitāte aūt viro dei: nihilq; ad rogata respondēte. ecce dn̄ici corpis forma vexillo crucis infixa ꝛ in eminentiore dom⁹ parte locata: humanos exprimēs modos. omnium voces cōpescuit dicēs. Absit hoc vt fiat. Ad quā vocē rex ꝛ oēs maiores natu ꝑterriti. clamore pariter ꝛ dei laude areā compleuerunt. Et his quidē aduersarijs vincētibus cessatū est a ꝯtētionib⁹. donec per successionē prior discordia renouata est. Tūc abeuntes ꝛ iniquitatis sue defensorē quēdā scotoꝝ pontificē ingeniosuꝫ ꝛ loquacē assumētes: ad hominē dei tēdunt turgēti spiritu scādalū ꝓponunt at ille q̄ longo senio ꝛ ecclesie laborib⁹ effractus iam ꝑter orationē oīa postposuerat: hoc rñsionis iaculū in hostes vibrat qm̄ inquit tāto tēpore elapso calumnie cām nō ꝑtendistis. nūc aūt senescentē me ꝛ taciturnitati operā dantē antiquis q̄relis deseruire cōpellitis: fateor vincere vos volo: cām eccl̄ie sue chr̄o iudici cōmitto. Qđ dixit irati dei cēsura firmauit. mox etenī dom⁹ ꝯcussa ē cenaculū sub pedib⁹ solutū. hostes solo ꝑcipitati: ac ruentiū trabiū pōdere oppressi. Ubi vo cū suis sanctus accubitabat: ibi nulla ruine suffusio fiebat.

¶ De ꝓphetia ei⁹ ꝯ domū regiā ꝛ trāsitu eiusdē. C. LXXXI.

Ex autem edgarus [illegible] ꝑ [illegible] ad edvuardū filiū suū ꝛ regni ꝛ moꝝ heredē reliquit. In cuius electiōe dū quidā palatini ꝑncipes acq̄escere nollent dunstanus arrepto crucis vexillo qđ ex more an̄ se ferebat̄ in medio ꝯstituit: edvuardū illis ostēdit elegit: sacrauit: patrisq; ac magistri affectū quo ad vixit ei impēdit. Sꝫ illo post trienniū nouercali fraude occiso: ethelredus quē fama eius fratrē loquebat̄ regnū obtinuit: q̄ [illegible] dunstano nō [illegible] fuit [illegible] filius: ꝛ ꝓxim⁹ tunc heres videret̄ esse. Attū in die cōsecrationis sue post impositā sibi coronā fert̄ dunstanus hoc illi ꝑdixisse: qm̄ aspirasti ad regnū ꝑ mortē fratris tui quē occidit ignominiosa mat̄ tua nō deficiet gladi⁹ de domo tua: de semine tuo interficiens quousq; regnū tuū in alienā gentē trāsferat̄. Idē sanct⁹ btām dei genitricē videre meruit: ꝛ mellifluas ei⁹ voces audire: quib⁹ socias ꝟgines ad collaudandū deū hortabat̄ ꝯtinēs illud carmē sedulij. Cantem⁹ domino o socie ꝛc̄. Anno aūt verbi incarnati. xij. minus a. M. patriarchatus sui. xxxiij. Natiuitatis aūt circiter. lxx. cū iā esset omniū virtutū carismate plenus ꝛ viuēdi deū desiderio fatigatus post multā populoꝝ exhortationē: ꝛ futuroꝝ ꝑnunciationē inter gratiarūactionis verba. ex oīb⁹ animi medullis effusa vidit illos qui se ad celeste ꝯuiuiū iā an̄ biduū inuitauerāt bonos angelos assistētes: ꝛ celeste sibi obsequiū ꝑparātes: quoꝝ ꝑstita aīa illi⁹ gratulata: de habitaclo sanctissimi corpis ē egressa ꝛ i gaudiū dn̄i sui cū honore ingressa.

¶ De [illegible] sub imp̄io othonis. C. LXXXII.

Igibertus. Anno othonis. xij. taxis rex hūgaroꝝ inter italiā veniēs decē modios nūmoꝝ a berēgario ꝓ rēditu accepit. Anno eiusdē. xvj. mortuo vuifrido colonieñsiū archiep̄o suscepit archiep̄atū vir gloriosus pruno frat̄ othonis imperatoris: qui q̄lis quātusve fuerit apud deū ꝛ hoīes lector edisćat in vita ipsius quam rogerus luculenter scripsit. Huius studio translata sunt a roma coloniā corpa sanctoꝝ elisij. patroclij. priuati. gregorij. cū baculo scī petri. Anno eiusdē. xviij. ludouico rege frācoꝝ mortuo. lotharius fili⁹ ei⁹ ex gerberga sorore iperatoris regnauit ānis. xxxj. Ex chronicis. Ludouic⁹ remis in eccl̄ia scī remigij sepelit̄: ꝛ sub lothario filio ei⁹ rege. Hugo magn⁹ francoꝝ dux efficit̄: nec multo p⁹ idē hugo morit̄: ꝛ in eccl̄ia scī dionysij tumulat̄ cui successerūt filij eius hugo ꝛ otho ꝛ henricus: quoꝝ hugo ducatū francoꝝ in loco patrio ē sortit⁹. Guillerinus. Hoc anno regnare incepit edvuerius fili⁹ edmundi supioris regis adolescēs petulans: vt supradictū est ꝛ libidinosus. Qui dunstano corripiēte se oēs monachos in tota anglia exiliauit ꝛ calamitatib⁹ affecit. Ip̄m quoq; dunstanū in flādriā expulit malmesberiēse cenobiū plusq̄. cclxx. annis inhabitatū a monachis: stabulū clericoꝝ fecit. Tūc beati adelini corpus tot annis abditū a clericis de terra leuatū ꝛ in scrinio locatū est: cui dedit rex ꝑdium amplissimū. In cetera vero cenobia nimis inhumanus [illegible] tum pp etatis lubricū. tum pp pelicis consiliū. regnauit annis. iiij. Sigibertus. Anno. xix. Johannes romane ecclesie. cxxxj. ꝑsidet. In italia lapis mire magnitudinis: tonitrui tēpestate turbulēta de celo lactus [illegible] ꝑbuit: tēpla plerisq; in locis valida tempestate cōcussa sunt. vtriusq; ordinis sacerdotes ictu fulmīs interie

runt: τ plura boreeda dictu portēta mōstrata sunt. Anno.xxij. pdi-gio sa res multos terret: τ a vitijs coercet notis crucis in veste pluri mox apparētib⁹. quorūdā aūt vestib⁹ quasi lepra sordētibus.

¶ De Edgaro rege τ viris illustrib⁹ anglie. C. LXXXIII

Villerinus. Hoc anno regnare incepit edgarus frater eius adhuc iuuenculus annoꝝ.xvj. quo nascēte dunstanus fert audisse vocē angelicā dicētē. Pax anglie q̄diu puer iste regnauerit τ dunstanus vester vixerit. Regnauit aūt annis.xvj. nullum fere annū regnauit: quo nō nouū monasteriū fundauerit. Regē scotoꝝ kinadiū. cambroꝝ. malcoluū. archipiratā. masceliū oēsq; reges vualēsiū numero.v. ad curiā coactos ꝑpetuo sacramēto sibi obligauit: quos apōrdē legionū sibi occurrētes i pōpā triūphi p fluuium deduxit vna naui impositos: in cuius prora sedebat ipse: τ illi remigabant. Fama eius exciti venerunt eū videre saxones τ flādrenses τ dani. a quibus dedicerūt tūc tēporis angli inconditā animi ferocitatē. i. a saxonib⁹ τ a flandrensib⁹ eneruē corporꝝ mollitiē. a danis potationē. Florebat tunc in anglia dunstanus primo abbas glastonie post ep̄s vuintonie. mox archiep̄s cātuarie multe in seclo potentie maiorisq; apud deū gratie. Post regē edgarū executor munificus artiū liberaliū τ locoꝝ regaliū reparator magnificus. Qui vt potationē compatriotaꝝ refrenaret: clauos aureos vel argenteos iussit vasis affigi vt dū metam suaꝫ quisq; cognosceret nō plus subserui ente verecūdia vel ipse appeteret: vel aliū appetere cogeret. Huius discipulus fuit athelvuoldus ex monacho glasconiēsi: abbas abbēdonensis τ post ep̄s factus vuintoniēsis. Qui tot τ tāta fecit ep̄s vrbis unus quot τ quanta vix posse facere videref rex anglie totius. Hic clericos expulit de vuintonia: τ posuit p eis monachos. Floruit etiā tunc tēporis osvualdus nepos odonis archiep̄i qui an̄ dunstanum fuerat ex monacho floriacēsi vuigorne ep̄us: τ post eboracēsis archiep̄s. Qui monasteriū ramesie in quodā palustri loco edificauit: clericos τ vuingornia expulit τ posuit p eis monachos regulares.

¶ De visiōe eiusdē edgari sup statu futuro regni. C. LXXXIIII

Idem. Idem edgarus rex anglie dum quadā die in venatione esset fessus, somnoq; resolutus. iacebat sub malo siluatico. tunc ecce canis femina ꝑgnans venatica τ iuxta pedes illius accubans dormitā tem excitauit. Nā ipsa tacēte catuli aluo inclusi multiformes τ sonoros latratus edidere. Attonitos rex oculos ad cacumē arboris intēdit τ vidit poma vnū τ alteꝝ delapsa in fluuiū: quoꝝ collisione bulle aquarum. libus intra se crispantibus voce articulata insonuit sic. Mel bibe. Nō nisi p⁹ vndaꝝ cū volumib⁹ agētib⁹ vaceol⁹ sup aquā apparuit: τ p⁹ vaceolū vrce⁹ exūdās aquā. nā alt̃ por vacu⁹ erat. Et q̄uis crebro gurgitis īpulsu maior minorē vrgeret: vt. s. aq̄s suas in illū funderet: nunq̄ tn̄ obtinere potuit: quin vaceolus vacuus recederet. Iterūq; quasi supbo gestu victorē victus impeteret regressus rex post hanc visionē domū anxius patefecit oia matri sue: cuitandē sancte femine deus solebat multa reuelare: hec dicebaf elfiga que tam pia τ dulcis erat vt etiam reos quos iudiciū palam damnauerat occulte redimeret: quālibet ꝑciosam vestē ɔspecto paupi statim dabat corpore speciosissima τ artificio manuū prudentissima: τ oībus opibus bonis intēta. Postremo igif mane dixit filio suo. latratus catuloꝝ quē matre quiescēte vedere signi ficant q̄ post obitū tuū quiescētibus illis qui modo valent τ viuunt: nondū nati nebulones ɔtra dei ecclesiā latrabunt. Q; aūt vnū pomū secutū est alteꝝ its vt ex collisione secūdi in primū videref vox sonuisse. Mel bibite. Hoc innuit q̄ ex te qui ad instar arboris magne totaꝫ inumbras angliam duo ꝑcedent filij. fautores secūdi extinguēt primū. Tūc dicer se partis incētores dicēt pueris vtriusq;. Mel bibite: qr mortuus regnabit in celo: viuus in seculo. Q; aūt vaceus maior minorē implere nō poterat. significat q̄ gētes aquilonales que numerosiores sūt q̄ angli angliā post mortē tuā impetēt τ q̄uis crebro cōpatriotaꝝ adnēta ruinas suas impleāt. nunq̄ tn̄ hūc angulū mūdi poterūt implere: q̄ angli nostri cū maxime victi videbunf eas expellent.

¶ De Iustitia τ sanctitate eiusdem. C. LXXXV.

Hic edgarus rex ita in sanctitate sua seuer⁹ fuit q̄ in illo nullus fuit prat⁹ latro null⁹ pplari ꝑdo nisi q̄ mallet ꝑpe vite dispēdio fortunas alienas grassari: quetiā oīs gñris feras sanguinis auidas ex regno extermiare cogitauit: vuidualo regi vualensium indixit vt sibi aliquot annis tributū. ccc. lupoꝝ solueret. Q; cū ille tribus annis fecisset quarto destitit: nullū se vlterius posse inuenire ꝑfessus est. Gracillimi corporis fuit: τ virtutis immēse: ita vt vel ad ɔgrediendū lacesseret quēcūq; audacē hoc maxime timēs ne in tali collisio timeret. Omni estate post pasca naues per oia litora coadunari ꝑcipiebat ad occidentalē insule partē cū orietali classe τ illa remēsa cū occidentali ad borealē. Inde cū boreali ad orientalem remigrare cōsuetus: vt exploraret ne quid pirate turbarent. Hyeme τ vere p oēs ꝑuincias equitabat iudicia potētioꝝ exquirens ne ius violaret. Venit aliq̄n cū adolescēs esset in monasteriū qd̄ situm est vultunie: vbi quedam puella de nobilibus angloꝝ bona inter sanctimonales in cōmum habitu nutriebaf quā videns τ ɔcupiscens misit p illa que timens pudori suo raptū velū a quadā sanctimonia li capiti suo imposuit: τ sic ad regē iuit: quā videns ille: quā subito i quit sanctimonialis effecta es: τ oblato velo renitēti vim intulit: hoc sciens dunstanus ɔtristatus valde venit ad regē. Cui venienti cum rex occurreret: τ eū vt solebat p manum ducere vellet: dunstan⁹ turbato vultu manū suam retraxit τ eū ad penitentiam cōmonuit. vt supradictum est. Quodā tēpore rex venatū pręterat: τ dunstanū qui tunc forte secum erat missam rogauit differre donec rediret. Appropinquāte hora tertia vir dei sacris indutus vestib⁹ regēq; expectat: cubitis innixus altari τ lachrymis dedit⁹ tūc subito sopore leuiī pſ sus rapif in celū τ immixtus angelis audiuit eos sācte trinitati modulatis vocib⁹ canere. kirieleyson. Christeleyson. kirieleyson. Quo rum cantū retinens ad se reuer sus est: τ interrogat si rex aduenisset. Rñdef nō. Iteꝝ g̃ orat τ iteꝝ in celū raptus audit ibi altisona voce dici. Ite missa est. Cūq; respondef. deo grās accurrūt clerici regē regem adesse dicētes: quib⁹ ille rñdit qd̄ iā missam audierat: nec aliaꝫ eo die auditur⁹ vel celebratur⁹ erat. Interrogatus quare visionē aperit τ sumpto ex h̄ sermone: ꝓhibuit regi ne vlteri⁹ in die dn̄ica venatū ꝑgeret kirieleyson qd̄ in celo audierat clericos docuit: τ in multis locis hodie p angliam cantaf.

¶ De Obitu sancti vuiberti τ dissensione cleri romani. C. LXXXVI.

Sigibertus. Anno othonis.xxv. sanct⁹ vuibertus fundator gemelacensis cenobij apud gorziā vbi deo militabat: pp amorē ibi fervētis sancte religionis in christo dormiuit. Corp⁹ ei⁹ relatum est ad cenobiū gemelacēse. Anno sequēti collecto a tota Italia epōꝝ cōcilio iohānes papa de nefarijs causis īfamat⁹: qui tertio euocat⁹ dū se excusatū venire cunctaf: post multa tandē eo a cūctis ꝑiudicato: leo adhuc laicus electione omniū τ ɔsensu impatoris papa substituif. Sic leo ꝑsidens apostolice sedi fecit: ordinatiōes. τ ea que erāt apl̄ica: nec longū romani alterata fide apō impatorē papaꝫ recipiūt iohannē. Ille synodo collecta leonē deposuit τ ei⁹ gesta cassauit. Statutū quoq; est publico oium iudicio synodū a leone habitā nec nolandā synodū ſz pstibulū fauēs adulterijs quicūq; g̃ eo ordināte erant damnati. iussi sunt suā ipsoꝝ pscriptionem ꝑsentare in charta hec ɔtinēte verba. Pater me⁹ nihil sibi habuit nihil mihi dedit. Et sic depositi remāserūt in illis gradib⁹ in quos habuerāt nō a leone ordinati. Siqui aūt digni iudicanf nō accepta prius ɔsecratione ordinanf. Indicto illis eodē decreto quo τ damnatis a ɔsltātino neophito. Romani igif a iohanne papa pecunia illecti impatorē cū paucis rome morātē subito aggressi. ita ab exercitu īpatoris sūt attriti vt nisi ab impatore τ a papa leone milites impatorꝭ a cede reuocarenf vsq; ad internetionē romani delerenf. Quib⁹ p leonē imperatoris recōciliatis post abscessuꝫ impatoris leo papa insidias sibi parari sentiēs ad impatorē fugit. Iohānes papa se cū vxore cuiusdā oblectās a diabolo in tpe percutif ac sine viatico dn̄ico morif. Romani vo ꝯ iuramētū qd̄ impatori fecerant se nunq̄ electuros papā sine ei⁹ τ filij eius othonis ɔsensu papā benedictū sibi statuerūt. Bñdictus romane eccl̄ie. cxxxij. ꝑsidet. Impator aūt roma obsessa romanos cede τ fame adeo afflixit vt leonē papā se retēturos ꝑmitterēt. Sic bñdictus reiect⁹ nō solū papatu sed etiā sacerdotio a leone exordinaf. Ex chronicis. Hic etiā in carcere strāgulat⁹ est ab othone impatore. Ipse aūt impatoꝝ anno impij sui. xxviij. pētecostē adis grani celebrauit ɔcurrētib⁹ illic a frācia sororib⁹ suis. regina. s. francoꝝ geberga mře lothariȷ regis τ karoli ducis: τ heduide vxore burgonto pncipꝝ comitis: ibiq; oīs illa regalis ꝓsapia tāto ad inuicē cōgratulationis iubilo affecta est: vt in oī eoꝝ vita nīl aliqd gaudij τ letitie huic equipari posset. Sigibertus. Post bñdictum igif leo romane ecclesie. cxxxiij. ꝑsidet.

¶ De Initio τ profectu ecclesie sancti Quintini τ quibusdam alijs. C. LXXXVII

Hoc tempore ecclesia sācti quintini martyris que est in insula sup fluuiū somene sita. cenobiū monachoꝝ paucoꝝ facta ē. Procedēte vo tempore crescente numero fratꝝ τ aucta

possessione redditum esse abbatia cepit: in quo loco adhuc duo pu-
ter extant. In vno quoq; caput ipsius martyris in alio corpus ange-
lo reuelante inuentū fuerat: a venerabili matrona romana noie euse-
bia: que p munere eiusdē officii lumē oculoꝝ quo antea priuata fue-
rat: p eundē martyrē recepit. Et ducētesimo anno a passione ipsi-
us martyris, lꝫ euenit qui passus est martyriū: anno ab incarnatio-
ne dñi. cccxxii. Sꝫ postq̄ pfata mulier religiosa sancti martyris cor-
pus inuenit atq; in superiori loco peminētis oppidi qđ antiquitus
augusta viromādoꝝ vocabat collocauit. Labētib⁹ multis annoꝝ
curriculis sepulchꝝ eiusdē martyris vbinā haberet cunctis erat in-
certū. Deniq; sancto eligio nouiomēsi ecclesie pontificante facta in-
quisitione de eiusdē martyris corpe sub pñtia ipsius epi inuētus ē
loculus in pfundo terre defossus in quo preciosus ille thesaurus ser-
uabat. Et hec secūda inuētio sub sancto eligio facta est. anno ab in-
carnatione dñi. dclvij. non absq; diuine vtutis magno miraculo. nā
cū beatus eps nocturno tempore multis luminaribus accensis que-
situm loculum inueniret: ⁊ fossorio qđ manu tenebat pforaret: tan-
ta subito odoris suauissimi fragrantia: tantaq; supne lucis claritas
circumquaq; emanauit: vt ⁊ pñtes odore mirifico replerent: ⁊ absen-
tes ortum diei aduenisse suspicarent. Adelberone aūt metensiū epo
mortuo deodericus ɔsobrinus othonis imperatoris eps subrogatur.
Hic vt legit inspiciens primas litteras nominū omniū metensium
epoꝝ quas angelus dñi dicit dedisse sancto clemēti primo metēsiū
epo. ⁊ notans. alias argento. alias viliori metallo p metalloꝝ quali-
tate esse annotatas. Cū videret etiā litterā sui noīs argento esse pno-
tatam dixisse se fert in epatu tanta bona fore facturꝫ vt ipsa nomi-
nis sui littera merito deberet auro denotari. cuius bone intētionis initi-
um ostendit in cenobio sancti martyris ⁊ leuite vincētij fundato in
ipsius vrbis insula. Hoc tempore danis qui christū ihm ⁊ idola si-
colebāt: cū popone clerico in ɔuiuio altricantibus sup cultura dei ⁊
deoꝝ. danis asserentibus ihm christū esse quidē deū. deos vo maio-
res ⁊ antiquiores esse illo. popone vo econtra affirmāte ihm christū
verꝫ deū solū. deūq; esse vnū in substātia. trinū in psonis. rex danoꝝ
araldus dixit clerico vt fidē ppositā a se pbaret testimonio verita-
tis. Qđ annuēte clerico, ingētis ponderis ferꝫ valde ignitū manib⁹
illius ferendū imponit. Qđ cū clericus vsq; ad placitū omniū tulis-
set absq; vlla lesione. rex penitus abiecta idolatria se suosq; ad colē-
dum verꝫ deū solū ɔuertit. Clericus vo ad epatum pmotus est. Hoc
tempore bulgaribus dñabant filij symeonis petrus ⁊ bayan⁹: quo-
rum bayanus in arte magica adeo valebat: vt quotiēs vellet lupus
vel quelibet fera fieri videret.

De Sacris reliquijs quas sanctus Theodericus
metis attulit. C. LXXXVIII.

Anno Othonis. xxxij. quidā comes
othonis imperatoris
et familiaris rome añ oculos omniū a diabolo arrept⁹:
ita vt seipm dentibus discerperet iussu imperatoris ad pa-
pam iohannē adductus. vt cathena sancti petri collo eius circūdare-
tur: dū a fallacibus clericis semel ⁊ bis alia cathena furenti adhibe-
ret: nec quicq̄ remedij pueniret vbi nil virtutis inerat. Tandē vera
cathena sancti petri allata ⁊ collo furiētis circundata, diabolus spu-
mans ⁊ multū clamans abscessit. Qua cathena theodoricus meten-
sis epus arrepta cū diceret se eā nisi manu abscisa nō dimissuꝝ tādē
imperator sedato litigio a papa iohanne obtinuit vt annulū huius ca-
thene exectū epus mereret. Anno. xxxiij. theodericus metēsiū eps im-
peratori sanguine dilectione ac familiaritate ceteris deuinctior. cū
in italica expeditione p trienniū sub eo militaret. multa corpa ⁊ pi-
gnora sanctoꝝ de diuersis italie locis quocunq; modo potuit colle-
git. Primū a marsia sāctū elipidiū ɔfessorē cuius sociū euticiū epm
ipse imperator iam sustulerat ab amiternis euticetē martyrē cum reli-
quijs maronis ⁊ victorini ac socioꝝ eius a fulginio: felicianū epm ⁊
martyrē a perusio. Asclepiodoꝝ martyrē a spoleto. Serenūꝫ marty-
rem cum gregorio spoletano martyre a cordino. Pignora vincentij
martyris ⁊ leuite ab hispanis olim a duobus monachis capuam. A
capua vo illuc deportata: a menania alterꝫ vincentiū epm ⁊ martyrē
A vincētia leontiū epm ⁊ martyrē. A florentia mineatē martyrē ab
vrbe tudetina fortunatū epm ⁊ ɔfessorē. A corphinio luciā syracusa-
nam vginē ⁊ martyrē. A faraoldo duce spoletanoꝝ olim a syracusis
illuc translatā. A sabinis partes corpoꝝ ꝓthi ⁊ hiacynthi martyrū.
Hec oīa cū parte cathene sancti petri apostoli cū capillis eiusdē ⁊ sā-
guine sancti stephani pthomartyris: ⁊ parte craticule sancti lauren-
tij martyris a papa iohāne sibi donata cū multis alijs sanctoꝝ pi-
gnorib⁹ psul theodericus in galliā hꝫ anno transtulit: ⁊ in ecclesia sā-
cti vincētij martyris a se in insula vrbis ɔstructa locauit. Anno eius

dē. xxxvj. dom⁹ rōane eccle. cxxxvj. psidet. Otho senior imperator obijt
cui⁹ vitā vuiindichildus monach⁹ descripsit. Qui etiā historiꝫ saxo-
nū vsq; ad hūc annū ɔscripsit. Otho secūdus impat annis. x.

De inicio othonis secūdi ⁊ scō eduuardo rege. C. LXXXIX.

Anno huius othonis pmo. s. ab incarnati-
one dñi. dcccclxxi [illegible]
vero quarti millesimo. dcccc[illegible]xvij. Raberius de quo di-
ctū est hoc monasticū vero psul. ſꝫ rex rabertus exul apō
lobias morit. Anno secundo benedictus romane ecclesie. cxxxviij. p-
sidet. Maiolus abbas cluniacēsis scitate ⁊ religiōe claret. Ade-
Prius conuersionē ⁊ vitam ac finē iam superius anticipādo posui-
mus. Sigibertus. Anno quoq; pnotato gelu magnum fit a kal.
nouembris vsq; ad equinoctium vernale. Guillerinus. Edgarus
rex morit ⁊ sepelit glasconie: post quē regnauit eduuardus fili⁹ ei⁹
tribus annis ⁊ dimidio. Tunc visa est cometes apud vicum regiū
qui vocat calun. clerici quondam ab ecclesijs suis expulsi noua plis
suscitarunt. Quorum viuus elferius oīa pene monasteria que reue-
rendissimus ethnoldus construxerat euertit. Conuentum est primo
apud vuintoniam vbi imago dñi vt supra diximus apte contra cle-
ricos locuta est. Non sedatis illis conuentū est iterꝫ apud caluā vbi
solarium vt dictum est corruit. Absens erat rex pp etatē: sed cōside-
rabant in cenaculo totius anglie senatores cū quibus repente totū
solarium cū axibus ⁊ trabibus cecidit: omnibus sꝫ ad terraꝫ elisis so-
lus dunstanus sup vnam trabeꝫ que supstes erat euasit: reliqui vel
mortui sunt vel ppetuo languerunt. Omnes angli tunc ⁊ deinceps i
sententiam dunstani relictis clericis transierunt. Idem dunstanus
eduuardū regem fecerat contra voluntatem optimatuꝫ nouerce que
puerulum necdum septē annoꝝ regē nolebat facere vt ipsa pro ipso
regnaret. vñ irata redeūte de venatōe eduuardo dispersis hac ⁊ illac
socijs cū sitiret valde poculū porrexit ⁊ bibentē satelles sica transfo-
dit. Ibi oñsa sunt lumina de celo ⁊ claudus gressum: mutus verbū.
cecus visum recuperauit. Cumq; illuc elfreda regina venisset: equ⁹ ei⁹
ibidē stans nullis stimulis moueri potuit. Tunc elferius ille cleric⁹
qui monasteria destruxerat sacro corpe ē ignobili loco leuato rega-
les inferias apud scestoniā soluit: sed post annū vermib⁹ quos pedi-
culos dicimus ɔsumptus ē. Elfreda regina dure penituit: cilicio ad
carnem induta ⁊ solo dormiens sine ceruicali mulier pulchra ⁊ casta
sed insolens. cuius insolētia in eduuardū longā patrie acquisiuit ser-
uitutem. Est autē apud scestoniā monasteriū feminaꝫ deo deuota-
rum. Sigibertus. Anno othonis. iij. obijt sanctus vualdric⁹ aus-
burgensis epus: cuius vita qualis fuerit mox miraculoꝫ gloria pa-
tefecit. Anno quarto sanctus vuictech pragensis epus cognomēto a-
delbertus sanctitate ⁊ doctrina apud vuindos claret: qui apud bru-
cios martyrizatus multis miraculis glorificat.

De vastatiōe Frācie p Othonē ⁊ ethelredo rege. C. XC.

Anno. v. pacato vndiq; regno: cum
otho imperator aquis-
grani moraret: lotharius rex francoꝝ subito ad inuadē-
dam lotharingiam contendit: ⁊ cedente imperatore q ad
pugnam impatus erat: rex post multam vastationē repatriauit quē
cum inestimabili exercitu imperator psecutus condicto die. s. kl. octo-
bris franciam intrauit: quam vsq; ad kal. decembris peragat⁹ fines
remensium: laudunensium suessionum ⁊ parisiensium diuerse ede-
vastauit: ecclesijs tñ dei omni immunitate concessa. In redeūdo si
circa axonem fluuium partem impeditoꝝ amisit. De his quidam re-
clusus pdixit: q omnes huius mali incētores añ septennium mori-
rent. Anno. vj. ignee acies vise sunt in celo p totā noctē. v. kal. nouē-
bris. Guillerinus. Hoc anno regnare incepit ethelredus filius ed-
gari ⁊ elfrede qui regnauit annis. xxvj. hic puerulus cum baptizaret
circunstantibus epis in sacro fonte cacauit ⁊ sacramenta interpola-
uit. Unde dunstanus turbatus: p deū inquit ignau⁹ homo erit iste.
Hic decennis cum fratrē suum necatū audiret conclamari fletu suo
furentem matreꝫ adeo cōmouit: vt q flagellū ad manuꝫ non habe-
bat: arreptis candelis innocentem cederet nec prius desisteret q̄ pe-
ne exanimeꝫ ⁊ ipsa lachrymis infunderet. quapropter tota sua ita ca-
delas exhorruit vt nunq̄ ante se pateret inferri lumē earꝫ. Hui⁹ co-
ronandi. capiti cum beatus dunstanus diadema imponeret ait cori-
am omnib⁹: quia p mortē fratris tui aspirasti ad regnū ppterea au-
di verbū dñi. Hec dicit dñs deus. Nō delebit peccatum ignominiose
matris tue ⁊ peccatuꝫ viroꝫ qui interfuerunt cōsilio eius nequā nisi
multo sanguine miseroꝫ prouincialiū ⁊ veniēt sup gentem angloꝫ ma-
la qualia nō est passa vsq; ad tps istud. Sigibert⁹. Anno. vij. cor-
pora sanctoꝝ laudoaldi. adriani amantum ⁊ alioꝝ a vuēcetsono ha-
banis vico trāsferunt gandauū cū multa miraculoꝝ gloria.

¶ De Bello Othonis ꝯ grecos ⁊ morte eiusdē. C. XCI.

ANno.viii.otto impator apuliā ⁊ calabriā italie ꝓuincias ad ius regni grecoꝝ appēdētes trāsferre ad impiū romanū conat᷑ maxime.pp affinitatē quā p vxorē suā theophanā cū impatore grecoꝝ habebat. Anno.ix. greci infensi ꝙ impator otho ꝓuincias grecoꝝ inuaderet ꝯducto sibi saracenoꝝ auxilio cū impatore in calabria bello ꝯgrediunt᷑: in quo bello oēs romanoꝝ copie vsqꝫ ad internetionē pene delete sūt. Impator natādo nitēs euadere a nautis ignorātibꝰ eū capit᷑: ⁊ a quodā eoꝝ qui erat negociator sclauoꝝ erat agnitus nec ꝓdit᷑: p illū re delata ad impetricem ⁊ theodericū metēsū epm̄ q̄ in ciuitate rosan rei euētū p̄stolabāt᷑ dissilr p sclauū ⁊ epm̄ liberat᷑. Nautis q̄ppe ad pecunias ꝓ eo redimēdo allatas inhiātibꝰ impator ascēso equo vix euasit oibꝰ ꝓ infortunio reipublice aīo ꝯsternatis sola impatrix feminea ⁊ greca leuitate insultabat eis ꝙ ab exercitu sue natiōis victi essent romani. ac p hoc cepit ꝑmatibꝰ exosa haberi. Ex chronicis. Hoc tpe rex anglorū eduardus a nouerca sua vt ferūt occisus dolo martyrij palmā accipere ꝓmeruit a dn̄o. Otho impator ⁊ lotharꝰ rex ꝯuenīētes super quēdā fluuiū pacificant᷑ datis sacramētis adinuicē ⁊ lotharꝰ abiurat lotharingiā. Sub eodē othone iohānes papa morit᷑ in carcē. circa idē tps scūs adelbertꝰ p̄dicata hungaria ⁊ bohemia pauscia igredit᷑ ⁊ martyrio coronat᷑. Sigibertꝰ. Anno.x. Otho impator tedio ⁊ angore animi deficiēs rome morit᷑: ⁊ de impatore substituēdo inter ꝑmates dissentit᷑. Alijs filio ipiꝰ othonis impiū deberi certātibus. alijs odio impatricis a filio eiꝰ impiū trāsferre volētibꝰ: ad heinricū ducē filiū henrici q̄ fuit frat᷑ p̄mi othonis. Hic henricꝰ ipsum othonē puerū facciose raptū in custodia tenet. Sꝫ ꝑncipes de manu henrici extorquētes in regno sublimāt: ⁊ regnauit annis.xix.

¶ De [illegible] othonis tertij ⁊ vita sci medercj abbat᷑. C. XCII.

EX gestis eius. Anno dn̄i. dccclxxxiii. q̄ fuit primus annus othonis tertij ꝰm chronicā. Mūdi vo q̄rti millesimo. dcccxlvij. leuatū est parisꝰ corpus sci mederici abbatis ipso die depositiōis eiꝰ. s. iiij. kals. septēbris. Hic edue ciuitatis pago ortus nobilis genere cū. xiij. annos etatis implesset: inuitis parētibꝰ ad mōasteriū eiusdē ciuitatis abijt ⁊ ingressus tāte abstinētie fuit: vt in ebdomada nō nisi bis edulij: quicq̄ caperet: qđ nō nisi pane ordeaceo vl' qđ vilꝰ repire poterat ⁊ aque modico fiebat: corpꝰ vo cilicio asperrimo occulte tegebat: ⁊ desup alijs fratribꝰ in vestibꝰ silis erat. Tandē mortuo abbati successit: vbi nō honorē sꝫ onus se accepisse considerās oibꝰ sibi cōmissis verus pat᷑ apparē studuit. Ipso tpe quidā monachꝰ eiusdē loci cū libidinis estu grauiē vreret᷑ ⁊ hoc pio patri indicasset: ille tunicā qua induebat᷑ illi ad induēdū direxit: qua indutum ilico demon incētor ipsius mali fugiēdo deliquit vocibꝰ magnis ꝓclamās. Sācte mederice cur me incēdio tuis ꝑcibꝰ: vasculum qđ diu possederā abstulisti ⁊ me inextinguibili incēdio mācipasti: tunc sanctꝰ diuina voce eū increpauit ⁊ ille abscessit: ⁊ monachꝰ postmodū in tāta scitate ꝑmāsit vt plīme p eū virtutes efficerent᷑. Aliꝰ quoqꝫ p̄dicti patris discipulꝰ ita erat diabolica illusiōe subactus: vt quicunqꝫ ogi diuino insistē deberet statim vt imagines oratiōe cōsueta sumēda esset anteq̄ genua flecteret ab ecclesia exiret. Qua de cā freq̄nter admonitꝰ nō tn̄ est correctus: tūc scūs panē accepit ⁊ bn̄dicēs eulogijs fratri tribuit ⁊ ab eo mox inimicū exclusit. Cunqꝫ de diuersis regionibꝰ audita eius fama ad eū ꝓperarēt. desertū locū expetijt: ⁊ sub statu diu desiderato sese ꝯclusit: ita vt quicq̄d cibo sumēdū eēt ꝓprijs manibꝰ elaboraret. Frēs vo d abscessu eiꝰ tristes effecti p vastā heremū longe lateqꝫ eū pquirūt: ⁊ tandē inuētū cū reducere non possent cōm adeunt qui cū eo p̄gens scm̄ in heremo reperit ⁊ excōicationis vinculo eū alligās ad hoc monasteriū pduxit: vbi multa postmodū scitate floruit: ⁊ multas infirmitates curauit. Tandē orōnis cā parisꝰ ꝓficisci voluit: in quo etiā tunc multa p eū dicēs miracula fecit. Deniqꝫ parisꝰ veniēs in cellula q̄ sub noīe petri apli fuerat ꝯsecrata. ij. annis ⁊. ix. mēsibꝰ deo militauit: ac demū vocatis discipul' suis obitꝰ sui diē indicauit: in quo ⁊ expleti oibꝰ valedicens īnē verba orōnis ad deū migrauit. iiij. kal᷑. septembris.

¶ De Translatiōe regni fracoꝝ ad hugonē capbet. C. XCIII.

SIgibertus. Anno othonis. iiij. ludouico rege francoꝝ mortuo francie regnū trāsferre volētibꝰ ad ducē karolū frēm lotharij regis patruū. s. ipsius ludouici: dū ille rē ad ꝯsiliū defert regnū francoꝝ vsurpat hugo filius hugonis parisiensis ex hauuide sorore p̄mi othonis impatoris ⁊ regnauit annis. ix. Actor. Guillermꝰ dicit hūc hugonē duxisse vxorē filiā eduardi regis angloꝝ sororē echelstani regis qui lōge añ h᷑ tpūs regnauit. tpe videlꝫ henrici regis theutonicoꝝ pr̄is othonis p̄mi: q̄ otho p̄mus duxit vxorē vnā sororē eiusdē echelstani: alterā vo ludouicꝰ aquitanoꝝ ꝑnceps tertiā q̄ pulcherrima erat duxit hugo iste: misitqꝫ patri ꝓ ea munera amplissima: aromata ⁊ gēmas ꝑciosas ⁊ ꝑcipue smaragdos equos curraces plīmos cū phaleris: ⁊ vas quoddā ex onichino ita celatū vt i eo ⁊ fluctuare segetes ⁊ gēmare vites: ⁊ hominū moueri imagines viderent᷑: ⁊ ita lucidū ⁊ politū vt vice speculi imagines intuētiū redderet. Ensē quoqꝫ ꝯstātini magni in quo litteris aureis nomē antiqui possessoris legebat᷑. In capulo quoqꝫ sup crassas auri laminas clauus ferreus affixus erat: vnus ex quattuor qui dn̄ico corpori fuerāt affixi. Lanceā quoqꝫ karoli magni quam impator inuictissimꝰ contra saracenos exercitū ducens quotiēs in hostes vibrauit: victor redijt: ferebaturqꝫ eādē esse que dn̄ico lateri manu milit᷑ impacta paradisum mortalibus aperuit. Uexillum quoqꝫ beatissimi martyris mauritij principis thebee legionis: quo idē rex karolus in bello hispano quoslibet ꝯsertos inimicoꝝ cuneos dirumpere ⁊ fugare consueuerat. Dyadema quoqꝫ ex auro multo ⁊ gēmis ꝑciosis: quarum splēdor oculos intuētium reuerberabat. Particula quoqꝫ sce crucis chrystallo inclusam. ita vt p ipm̄ chrystallū possit discerni color ⁊ quātitas ligni. Portiunculā quoqꝫ spinee corone eodē modo inclusam. Princeps huius legationis fuit adulphus filiꝰ balduini comitis flandrie ex filia regis edouardi echelsuinda sorore echelstani ipsius ex p̄re. Sigibertꝰ. Anno othonis tertij. v. karolꝰ dux regnum francoꝝ ex paterna ⁊ auita successiōe sibi debitū ꝯ hugonē nepotē suū repetit: eūqꝫ bello purgens vrbē laudunū capit. Hugo karolum in lauduno obsidet sed secū obsidionis mēse obsessi ꝓsiliētes: castra obsidentiū incēderūt ⁊ rex plūmis ꝑemptis vix fuga euasit.

¶ De Trāsitu sci dunstani cātuariēsis archiepi. C. XCIIII.

Uillerinus. Hoc anno mortuꝰ est scūs dunstanus cuꝰ vitā descripsit osbernus cātuarie cātor nulli nostro tpe stilo secundus. in musica omniū ꝑmus. Actor. Hic osbernus de morte eiusdē sci sic scribit. Instabat inquit dies ascēsionis dn̄ice: ⁊ noctis vigilijs remāsit in orōne solus in eccl'ia dunstanus ⁊ vidit: ⁊ ecce innumera cādidatoꝝ multitudo coronas aureas in capitibꝰ gestantiū inestimabili fulgore micantiū p ecclesie ianuā irrumpēs añ ipm̄ cōglobata ꝯstitit. vna voce eū salutās hoc modo. Salue dunstane noster salue. Mādat tibi quē pie desideras filius dei quatenus si paratus es venias: ⁊ diē hanc ad cuius gaudiū suspiras nobiscū celebres. Ad qđ ille imperterritus manens sciscitatus ē qui essent. Cherubin ac seraphin inquiūt sumus: ⁊ respōde qđ velis. Tūc respōdit ille. Hodie dies solēnissimus est: ⁊ incumbit mihi pane verbi dei plebē reficere: ⁊ ostēdere illi qūo ad h᷑ gaudiū possit ꝑuenire: pp qđ ⁊ multi ꝯuenerūt: nec debeo illos decipere: ⁊ ideo hodie venire nō possum. Qui dixerunt. Eya paratus esto vt die sabbati p̄sto sis hinc nobiscum romā venire ⁊ corā summo pōtifice. Sāctus sanctus sanctꝰ eternaliter canere. Annuit ille: ⁊ illi recedūt. Lecto igit᷑ die ad missā euāgelio: locutus est ad plebē qualr nunq̄ locutus fuerat. Et reuersus ad altare celebrauit mysteria. Ubi aūt ventū est ad bn̄dictionē sup pplm̄. iterū ab altari p̄dicaturus regredit᷑. ita vt nō hominē sꝫ angelū loqui putarēt. Iterū ad altare reuertit᷑ ⁊ data bn̄dictione iterū ad pplm̄ redit cunctis stupētibus ⁊ mox vt ad loquendū os aperuit tanta claritate vultꝰ eius resplēduit: vt nemo in eū intendere posset. obitumqꝫ suū illis instare p̄dixit ꝓmittens se illis nunq̄ defuturū. Et tunc ad mēsam dn̄i regressus est. Eadē die cū a mēsa sumpto cibo surrexisset oratoriū petijt: ⁊ designauit locū in quo se voluit sepeliri: mox lāguor eū inuasit. Sexta feria lecto decubuit. oēsqꝫ adstantes ad sequēda christi vestigia incitabat. Sabbato iterū cōmunicatus est ⁊ cū horā suā expectaret: subito cū lecto in quo iacebat vsqꝫ ad supiora leuatꝰ est ⁊ trabibꝰ obsistētibꝰ ad terrā leuiter demissus. Quo dimisso dn̄ quasi ad quiescentē qui aufugerāt reuerterēt᷑ iterū vsqꝫ ad trabes cū lecto suo raptus ē vt prius ⁊ iterū leuit᷑ demissus. Hoc vsqꝫ tertio factū est. Tūc ait ad circūstantes. Uos videtis quo vocor. Si vultis mecū venire ite via qua incessi: deꝰ qui me vocat ipse dirigat corda ⁊ corpora vestra ad suā voluntatē in pace. Et responso ab omnibus amen transijt.

¶ De Miraculis eiusdē post obitū. C. XCV.

PResbiter quidam inter suos nobilis paraliticꝰ factus est ad corpus sancti delatus: sensitqꝫ quendā manum p totum corpus suū ducentē ⁊ mēbra sua resolidātem. Sanatus igit᷑ grande ꝯuiuium celebrabat exultantibus conuiuis ⁊ dunstanū laudantibus. tunc ille ait. Nunquid me iuē pau

peres miseratis. Et si dunstanus nõ esset sanat⁹ fuissem. Quo dicto statim pristino morbo correptus est ⁊ cũ miserabilr clamaret emisit spm̃. Theutonicus quidã ab ep̃o suo excõicatus fuerat ꝓ criminĩe voluptatis ⁊ arrogãtie. ⁊ ꝑ. vij. annos sathane traditus. sensu ꝑdito toto corpe tremebat: qui tãdẽ ad sepulchꝝ dunstani ptract⁹ in nocte purificatiõis btẽ marie qñ missoriũ videre miraculũ inchoabat: demonẽ suũ cũ mixto cruore euomuit. quedã ṽgo a natiuitate ceca erat iuxta tumbã sancti ad vigilias festiuitatis sancti audireni. xj. kal. septembris: que dum cantaret responsoriũ. sint lumbi vestri pcincti ⁊ lucerne ardentes. illuminata est. Quidã puer claudus ab vtero a matre sua illuc delatus est: qui cũ sua matre orãte pomũ teneret: subito pomũ illud rotari cepit vsq ad tumulũ sancti: qđ ille ꝑdere nolens statim post illud san⁹ cucurrit. Moris erat in eodẽ monasterio pueros oẽs in schola vberari ait quintũ diẽ natalis dñi nõ ꝓ culpis eorũ: sꝫ ex vsu tm̃. Rogati sunt magistri vt ↄdonarẽt illũ diẽ: q̃ noluerũt sed oẽs ad ṽgas se ꝑparauerũt. Ea nocte astitit in visu vni puerorũ dunstan⁹ dicẽs. Cur tm̃ pauidi estis o pueri. Quia inquit dñe furorꝫ magistroꝝ sedari nequit. Ne timeatis ait. Ego eũ sedabo. Ego sum dunstanus pater huius monasterij. Hoc tibi erit signũ: qꝛ liberabo vos. Vade ⁊ dic custodib⁹ ecclesie vt auferãt de iuxta me ⁊ ab ecclesia corpus filij aroldi quẽ gentilẽ odibilis quorũdã adulatio iuxta me ausu temerario sepeliuit. Qđ si cito nõ fecerint. tota hec ecclesia graue dampnũ sustinebit. Jã aurora illucescebat hora pueris tremẽda. ⁊ magistri stabãt armati corrigiis nodatis expectãtes pueros ante se trãsituros. Et ecce subito oẽs mgr̃i obdormierũt: ⁊ pueros ꝑ mediũ trãseũtes nõ fuit q̃ tangeret. Adolescẽs aũt detulit mãdatuꝫ custodibus: qui ↄtẽpserũt: postea a quibusdã monachis dunstan⁹ a loco discedẽ visus ẽ: a quib⁹ dũ detineret ⁊ cur recederet q̃rerẽt. rñdit se fetorẽ pagani carnis ⁊ quorũdã illuc viuẽtiũ iniquitates ferre nõ posse. [illegible] si emẽdata nõ fuerit tota hec ciuitas ⁊ hec ecclesia luet. Nõ multopost ciuitas cõbusta ẽ ⁊ tota ecclia cũ suis officinis. excepto dormitorio ⁊ refectorio cũ claustris q̃ ibi appẽdebãt.

¶ Adhuc de Eodem. C. XCVI.

Quidam archidiacon⁹ lũdonie ↄuersus ẽ in eodẽ monasterio litteraꝝ sciẽtissimus ⁊ cepit religiose ↄuersari. Post annũ quo monachus fact⁹ ẽ secretarij officio funct⁹ est ⁊ cepit paulatim a religiõe tepescẽ: dũ maiori libertate ceteris potiret. Tandẽ fugã parabat cum quodã iuuene sibi ↄscio: tñ adhuc aĩo fluctuabat de hoc qđ factur⁹ erat. Statuit aũt apud se. se nõ discessuꝝ a monasterio sine licẽtia sãcti dunstani. Venit itaq ad tumbã eius querelam faciẽs de illis ⁊ suã benedictionẽ petens vt iter suũ ꝓsequeret dicens se ipsius futurũ quocũq pgeret. Veniẽsq post choꝝ inuenit monachũ quẽdam reuerẽdissimũ virgam tenentẽ ⁊ ei inuicem stantẽ ⁊ se iuidio oculis intuentẽ: quo viso expauit: ⁊ ab eo diuertere voluit: qui virga opposita ait. Quo vadis. Innuit ille nõ eẽ loquẽdũ. At ille. Si loquar nihil ad te. Dic quo vadis. Quo inquit mea interest. At sanctus. Nihil est. Reuertere ad sepulchꝝ vbi modo fuisti: ⁊ mutata volũtate iterũ ora. Reuersus ille orauit sicut prius orauerat. Rediẽs obuiũ habuit quẽ prius in eodẽ loco. Qui quo tẽderet requisiuit. Cui ille. Quid hoc ad te. Multũ inquit. Qđ ⁊ si te nõ correxerit in primo experieris. Nũc ḡ redi iterũ ⁊ muta mentẽ. muta ꝑcem. Cũq ille trãsire conaret potius q̃ redire: ille vibrata ↄtra eũ ṽga redire illum coegit. Qui rediens multũ pauidus orauit tertio eundẽ sermonẽ: ⁊ rediens nõ inuenit eũ quẽ prius inuenerat. Putãsq se bñ orasse: ꝑperauit ad hostiũ claustri: vbi offendit quẽ prius offenderat: turbato vultu ↄtra se stantẽ ⁊ interrogantẽ quo pgeret. Qui rñdit. Quis es tu q̃ me tanta auctoritate ↄstringis. Ait. queris quis. Audi. Ego suꝫ dunstanus possessor ⁊ archiep̃s huius loci. amator illoꝝ ⁊ adiutor q̃ vere sunt filij huius ecclesie. Et tu qñ suffragiũ meũ queris q̃ me ⁊ locũ istũ vis deserere: mea licẽtia hinc nũq̃ exibis: sed velis nol' hic remanebis: hic morieris ⁊ qꝛ me audire ↄtempsisti. ecce in pena tua ꝓbabis q̃ nõ bene fecisti: ⁊ leuans virgã ꝑcussit eũ tertio acriter ⁊ in terrã ꝓstrauit ⁊ disparuit. Ille iacẽs illic inuẽtus ẽ ⁊ portat⁹ in infirmitoriũ: ⁊ cepit quotidie augmẽtari infirmitas: nec poterat dignosci q̃lis esset. Ille aũt reuelare nolebat: tandẽ posit⁹ est sup ciliciũ ⁊ cepit letania ꝓ eo dici. Cũq diceret' bis sancte dunstane ora ꝓ eo. Rogauit se poni sup lectũ dicẽs. se mõ nõ moriturꝫ. Et accersito henrico priore ↄfessus est ei oĩa ⁊ q̃ mori nõ poterat anteq̃ hoc ↄfessus fuisset ⁊ accepta pñia ⁊ bñdictiõe a priore reddidit spm̃. Casula sancti dunstani in qua cãtare solebat erat apud lundoniã sine villo auri apparatu. Matrona quedã lundoniẽsis grauiter infirmata credebat se de incepe nunq̃ sanandã. Cui vt putabat' mox moriture sanctus dunstanus apparuit sciscitans vtrũ vellet ↄualescere. Qua respondente se maxima velle. Ait. Tolle aurifrigiuꝫ qđ est in arca tua. ⁊ pone illud in casula q̃ est apud vuestita monasteriũ ⁊ cõualesces. Et factuꝫ est ita. Et qđ mirabile fuit aurifrigiũ illud nec minus nec maius est inuentũ q̃ꝫ casule ornatus exigebat.

¶ De Quibusdam incidentib⁹ huius temporis. C. XCVII.

Igibertus. Anno ottonis tertij [illegible] inundatio aquaꝝ frequẽs ac [illegible] ultra solitũ. estas post ea feruẽtissima pluribusq periculosa fuit: vnde ⁊ fruges minorate sunt. karolus dux montem acutũ expugnat suessionis vsq vastando pcedit. Remis inde egreditur ad laudunum cuꝫ multa ꝑda reuertit'. Siccitas magna vernalis fuit. Vnde ⁊ satio primitiua impedita ⁊ fames ingens secuta est. nix nimia decidit: himber postea continuus: vt autũnalem sationem omnimodo denegaret. Fert' annonã pluisse de celo in albania. Alij etiã pisciculos paruos de celo pluisse ferebant. Anno. vij. karolus dux remis occupat: archiep̃m quem hugo rex p̃fecerat: ⁊ quosdam primates capit ⁊ lauduno relegat. Anno. viij. karolus dux moritur. Otto filius eius succedit et in ducatu lotharienfium: Anno. x. remis synodo totius francie cõgregata. arnulphus nepos karoli ducis quẽ ipse karolus ep̃m remis substituerat oĩum iudicio exordinatus damnat': ⁊ adelgarius p̃sbyter qui vrbẽ ꝓdidit ⁊ portas karolo apuit insolubiliter excõmunicat'. Herbert⁹ ṽo substituit' ep̃us: sꝫ quibusdam causam ventilantibus, non potuisse degradari arnulphum sine scientie ⁊ auctoritate pape romani. Herbertus depositus ad ottonem impatorem se contulit quẽ impator receptum primo rauennensem archiep̃m ⁊ postea constituit papam romanum. Unde est illud eius monasticum. Transit ab. R. Herbertus ad. R. fit papa. in/gens. R.

¶ De Herbero papa ⁊ pinis eius studijs in nigromantia. C. XCVIII

Villerinus. Sic gerbertus ex gallia natus monachus a puero apud floriacum adoleuit. Demum adolescens claustrum exiens perrexit hispaniaꝫ que olim a romanis possessa tempore honorij impatoris in ius gothoꝝ cesserat. Gothi autem vsq ad tempora gregorij pape arriani fuerant. Sed tunc p' leandrum hispaniensem ep̃m catholici facti sunt ⁊ per rechare dum regem fratreꝫ hermingildi quem pater nocte pascali pro confessione fidei interfecit. Lãdro autem successit isidorus vir sanctus ⁊ doctus cuius corpus nr̃a etate adefonsus gallitie rex transtulit toletum ad pondus auro comparatum. Saraceni autem qui gothos subiugauerant ipsi quoq a karolo magno victi: gallitiam ⁊ lusitaniam maximas hispanie prouincias amiserunt. Possident autem vsq hodie superiores regiones. ⁊ sicut christiani toletum ita ipsi hispalim quam sibi liam vulgarit' vocant: caput regni habent diuinationibus ⁊ incãtationibus more gẽtis intenti. Ad hoc veniens gerbertus vicit sciẽtia ptolemeũ in astrolabio. alexandrum in astrorum interstitio: firmicum in fato. Ibi edidicit ⁊ cantus auium ⁊ volatus mysterium: ⁊ tenues ex inferno ciere figuras. Quadriuium quoq ita ebibit vt illas in galliam reuocaret iam diudum aboletas: qui bachum primus a saracenis rapiens. regulas dedit que vix intelliguntur a sudantibus abacistis: hospitabatur apud quendam p̃hm quẽ primo multis expensis: deinde multis promissis deuinxit. Hic philosophus vnum habebat codicem totius artis ↄscium: quem nullo modo gerbertus extorquere poterat magistro. Tandem illum nocte furatus est auxiliatẽ filia philosophi cũ qua familiaritatẽ assiduitate pauerat sub ceruicali positum cum furto aufugit. Philosophus somno excitatus iudicio stellarum prosecutus est fugientem. Profugus autem eadem scientia periculum comperiens sub ponte lignea qui proximus erat se occultauit pendulus inter pontem ⁊ aquam. pontem amplectens: vt nec terraꝫ nec aquam tangeret ⁊ ita querentem elusit. Veniens autem ad mare ꝑ incantationes diabolo accersito ꝑpetuũ illi paciscit' hominiuꝫ si se ab illo qui denuo insequebat' defensatum vltra pelagus eueheret. Et factum est veniens galliam publicas scholas professus est. habens conphilosophos ⁊ studiorum socios. Constantium abbatem monasterij sancti maximini quod est iuxta aurelianis ad queꝫ edidit regulam de bacho ad elboldum ep̃m vt dicunt vuirziburgenseꝫ qui fecit ep̃lam ad eundem gerbertum de questione diametri super macrobiũ. Habuit aũt discipulos ꝑdicande indolis ⁊ nobilis ꝓsapie robertũ filium hugonis caphet: ⁊ ottonẽ filium ottonis impatoris. robertus postea rex francie fecit eum archiep̃m remenseꝫ vbi ipse gerbertus fecit arte mechanica horalogiuꝫ ⁊ organa idraulica vbi mirũ modũ ꝑ aque calefacte violẽtiã iplet vẽtus emergẽs ↄcauitatẽ barbati: ⁊ ꝑ multiforatiles tract⁹ eree fistule modulatos clamorẽs emittũt.

¶De Thesauris subterraneis quos frustra quesierunt. C. XCIX.

Rigebat etiam ipse Herbert⁹ fortunas suas fautore diabolo vt
nihil qđ semel excogitasset iperfectū relinqret. Thesauros olī
a gētilib⁹ defossos arte nigromātica inuētos cupiditatib⁹
suis iplicabat. erat iuxta romā ī cāpo martio statua erea vel ferrea ne
scio ǭrtē man⁹ īdicē digitū extētū hns ⁊ scriptū ī capite: hoc percute: qđ
superiores cui boies ita itelligēdū rati sūt vt ibi thesaurū iuenire debe
rēt: ⁊ ideo eā multis securib⁹ laniauerāt. Herbertus autem sole meri
diano notans quo protenderetur vmbra digiti ibi palū fixit. Superue
niente autē nocte solius cubicularij laternaq; portantis cōmitatu eo
cōtendit. ibi terra solitis artib⁹ dehiscens latum patefecit ingressum.
Viderūt ibi ingentē aulam regiam aureos parietes. aurea lacūaria
oīa aurea milites aureos tesseris aureis ludentes. regem aureū cum
regina aurea discūbentē. apposita obsonia. astātes ministros pateras
multi ponderis ⁊ precij in quib⁹ materiā supabat opus. In interiori
aūt parte domus carbūcul⁹ lapis in primis nobilis ⁊ rarus inuentu
tenebras noctis fugabat. in cōtrario angulo stabat puer tenens arcū
extento neruo ⁊ sagitta īmissa est. Cōtinuo autē vt oculis mantiq; ad
cōtingendū aliqd aptare videbant omnes ille imagines prosilire et
impetū facere in presumptorē. Quo timore pressus gerbertus nihil teti
git. Cubiculari⁹ aūt putās in tanta preda paruū furtū latere. cultellū
arripuit mirabilis opis precij. Moxq; omnib⁹ imaginib⁹ cū fremi
tu exurgentib⁹ puer arcū tendēs sagittā iecit in carbūculū ⁊ tenebras
induxit. Et nisi monitu gerberti cultellū repōere accelerasset, grauēs
penas ambo dedissent. Sicq; nihil lucrantes ducti laterne regressi
sunt.

¶ De Ceteris qui talia querentes interierunt vel a demo
nib⁹ illusi sunt. C. C.

Ase iosephus actor est salomonē cum
patre multos thesauros
defodisse in loculis modo mechanico in terra. Quorum
tria milia auri talēta hircan⁹ leuauit de sepulchro dauid
vt obsidionis iniuriā leuaret et xenodochia cōstrueret. Unde patet
eūdē hircanū prophetia ⁊ fortitudie clarū vt testat iosephus hui⁹ cōme
ti ignarū nō fuisse. Herodes aūt magis presumptiōe quā cōsilio idē
aggredi voluit multos ex satellitib⁹ igne ex interiori pte prodeūte ami
sit. Quidā quoq; monach⁹ de barcinona nat⁹ fili⁹ cuiusdā pauperi
cū ad hoc septem esset annorū venit in italiā querens panem. adultus
aūt multa illi⁹ terre miracula inspexit inter q̄ montē gloratum vltra
quē accole dicebāt thesauros octauidi recōditos. ferebātq; multos
perisse querendo illos p subterraneos anfract⁹. Hic aūt adolescens stu
dio vidēdi ⁊ probandi. xij. comites habuit qui secū pgerēt portantes
ingēs glom⁹ fili sequentes ingeniū dedali qui theseū de laberinto
per filū eduxit. Igitur paxillū ī ingressu fixerūt principio fili ad eū liga
to. accēsisq; laternis intro prexerūt. ⁊ p vnūqđq; miliariū paxillum
fixerūt. Vespertiliones aūt de cauernis egredientes oculos ⁊ ora infe
stabāt. Semita erat arta et alcua precipitium ⁊ subter labens fluuius.
Viderūt tramitē plenū cadauerib⁹ eorū qui thesauros ibi querēdo
perierūt. Tandē ad gressum vlteriorē puenientes viderūt stagnū placi
dum ⁊ pontem ereum. ⁊ vltra pontem videbantur mire magnitudi
nis equi aurei cū sessorib⁹ aureis ⁊ cetera que de gerberto dicta sūt.
Unus ex eis dum pontem transire parat. mox pontis pede depresso
alter eleuatus produxit rusticum ereū cū ereo malleo quo ille vndas
uerberans ita obnubilauit aera vt diem celūq; subtegeret retracta
pede pax fuit. Tentatū est idem a pluribus idēq; expertū. desperan
tes solo visu libabāt aurum. tūc per vestigia glomeris egressi pate
ram argenteam repperunt quam inter se partiti sunt. Postero aūt die
colato cōsilio magistrū quendam adierunt qui dicebat nomen dnī
ineffabile scire. quē multo precio redēptum ieiuniū ⁊ cōfessione duxerūt
secum. qui duxit illos prius ad fontē. de quo haurita aqua ī fiala argē
tea tacens litteris figurabat donec illi oculis intellexerūt quod fari
nequebāt. tūc ad mōtē fiducialiter accesserūt sed exitū vlteriorē pu
tos demonib⁹ obseratum inuenerūt. Inuidēntibus. s. nomie domini
cui tāta virtus esse dicit vt nulla ei magna: nulla mathesis obsistere
possit. Actor. Quod ergo obstiterunt hac vice demones vt exitum
da prius patefactū clauderent. Unde magis credibile est nō nomen
dnī sed nomē demonis ab eodē magistro ī aqua fuisse scriptū sicut
legit de zambri mago. ⁊ iudeo in artib⁹ beati siluestri pape q̄ prola
tōe nois qđ illud nomen dnī dicebat esse ieffabile ⁊ se illud tali mō
didicisse taurū ferocē iterfecerat. Unū prestat⁹ guillerm⁹ ī narratiōe sua
subiūgit. Audiēs hoc qdā iude⁹ nigromātic⁹ ait ad adolescētē qui
hoc totū fecerat factitari. vt videbis quātū possit ars mea. Qui icūctā
ter mōtē itroiēs nō multo post regressus est: multa afferēs ad indici
um sui trāsit⁹ q̄ ille vltra mōtē notauerat int' q̄ ⁊ pulueré locupletis
simū qđ quicqd otigerat ī aurū vertebat: nō qđ ita p vo eēt: sz qz ita vi
deret quousq; aqua dilueret. Nihil enī qđ p nigromanciam fit
potest in aqua fallere intuētē qđ postea probabim⁹. Fert quoq; pre
fatus gerbert⁹ fudisse sibi caput statue certa īspectatōe siderū cū vide
licet oēs planete exordia cursus sui meditarent.

¶De Imagine a q gerbert⁹ responsum accepit mortis sue. C. CI.

Ero imaginarii qui imagines faci
ūt qs in possessio
nē presidētiū spirituū mittūt vt ab eis de reb⁹ dubijs doce
ant. Hi vo sunt idolatre: vt gerbert⁹ iste ⁊ socrates q̄ fa
miliari demone vtebant: statua vo q̄ fit ab horoscopis vt facili⁹ deci
piat: precipit se in loco mūdo seruari ⁊ solū deū qui aliquid querit precib⁹ ⁊
munerib⁹ inuocari fert qđ caput statue qđ horoscopi fundūt sibi nō
nisi interrogatū loquit. Sed verū vel affirmatiue vel negatiue pnūci
at. Verbi gratia. Dicebat. Herbert⁹. Ero apostolic⁹: Respōdebat ca
put. Etiā: Moriar antequā cantē missam in hierusalē. Nō. Quo illum
ambiguo deceptū ferūt vt nihil excogitaret penitētie blādiēs sibi de
lōgo tpe vite. Est aūt ecclesia rome dicta hierusalē. i. visio pacis qz q̄
cūq; illuc ofugerit cuiuscūq; criminis re⁹ subsidiū inuenit. Hic eandē
ferūt fuisse asilū romuli: ibi cantat missaz papa trib⁹ dieb⁹ in anno q̄
bus intitulat statio ad sanctā hierusalē. Cū ergo vno illorū dierū ger
bert⁹ ad missaz se pararet inualitudinis incōmodo ictus ingemuit: q̄
crescēte decubuit: ⁊ osulta statua deceptionē suā ⁊ mortē cognouit.
Aduocatis igit cardinalib⁹ diu facinora sua corā eis deplorauit: q̄
bus stupentib⁹ ⁊ nihil referre valētib⁹ insaniēs ille minutatim se di
laniari ⁊ mēbratim se foras proici iussit. Habeat inquiēs mēbrorū of
ficiū: q̄ eorū quesiuit dnīum: nunquā enī anim⁹ meus illud amauit sacra
mētū imo sacrilegiū.

¶De Scō Odilone cluniacēsi ⁊ bonis ei⁹ initijs. C. CII.

Anno ottonis tertij. x. in burgundia Odi
lo ex clerico hernacēsi mo
nachatu pfessus: cluniaci fit abbas post maiolū p annos
. lvj. miro religionis feruore spectabilis. Petr⁹ damia
nus. Hugo cluniacēsis abbas hoc mihi laboris iniūxit: vt vitā beati odi
lonis predecessoris sui succincte pstringerē: ⁊ inde vtiliora queq; bre
ui cōpēdio deflorarē. Cui⁹ ego cōpulsus īpio nō luculēti recoustatē
aucupabor eloquij: sz mere veritati deseruire tētabo. Ipsa quippe scōrum
p se vita fideliter enarrata sic rutilat: vt splēdorē accurati sermonis: ad
illustrāda corda fideliū nō requiret. Huc accedit qz rusticitas sermo
nis īculti suspicionē osueuit purgat mēdacij. Nā q̄ vix sufficit vt cli
matū salte depīgat eloquiū: quō nouit fabricat figmētū. Hic itaq; sā
ctus auernie ex eqstri genere oriūd⁹ dū adhuc īfans eēt tāto tedē
dūz fere mēbrorū lāguore ostrict⁹ ē: vt icedēdi prius facultatē amit
teret. Accidit aūt vt nutrix ali'ionis cuiusdā basilice dei genitricis eū
relinqret ⁊ ipsa suis intēta cōpēdijs p diuersa procul abiret. Puer igi
tur sine custode se relictū ospiciēs: diuino quodā prouocat⁹ instinctu tē
tare cepit si valuas ecclesie quolibet nisu posset attingē. Itaq; mani
b⁹ ⁊ ped ib⁹ repēs vix illuc puenit paulatimq; progressus intrauit.
Iamq; sepe cōcepta valētiori palā altaris arripuit. ⁊ sic erigere se q̄
b⁹ conatib⁹ poterat cepit. Tādem diuine virtutis auxiliū sensit ⁊ oī lā
guore deposito fact⁹ incolūis ad referēdū deo gratias īruētiū aios
prouocauit. Dum autē adolesceret: prius apud sanctū iulianū martyrē
factus est clericus. Deinde sub beato Maiolo cluniacēsis monach⁹
vbi dū quietus ac simplex humil. ē in sancta ouersatōe psisteret ⁊ in
ipso exordio quedā pfectōis norma eluceret: vix euolutis quatuor an
nis beat⁹ Maiolus in dnō requieuit: sed ipm prius beatū. s. odilonē
ocurrentibus in eū votis oīuz fratrū in pastorali cura sibi substituit.
Hui⁹ cor tam indeficiēs flama diuini amoris excoxit qđ cū ab offe
rendis quotidie salutaribus hostijs tot curarū tot ingruētium nego
ciorū sollicitudo cohibere non potuit. Unde cū in lecto mortis decū
beret adraldo discipulo suo precepit vt ex calcularis abbaci supputati
one colligeret que possz eē summa missaz q̄s celebrauit p spaciū lvj
annorū quib⁹ monasteriū rexit. In erogandis elemosynis ita larg⁹ fu
it vt nonulla ... digerentē ... nō ... sed pro
digum iudicarent. tēpore famis exhaustis iā in pauperū vsus erarijs
etiam plurima sacrarij vasa ofregit: insignia ecclesie ornamēta distra
xit. Corone quoq; quā sibi henricus imperator ob sui memoriā desti
nauerat non pepcit. Corpus suum non modo duris attenuare ieiu
nijs ⁊ asperrimis edomare cilicijs cōsueuerat: sed ⁊ quibusdam fer
reis nexibus coartabat. In percipiendis autem ita se moderabatur
edulijs: vt apposita queq; contingens ac naturali dumtaxat necessi
tati dispensatiue suseruiens ⁊ vanitatem superstitionis effugeret: ⁊
sobrietatis continentiam reseruaret: in promulgandis porro iud. cijs

ac modis penitentie prefigendis tā pius erat ⁊ tanta merētibus hu
manitate cōpatiēs: vt nequaq̄ districtū p̄rio ipiū: sꝫ poti⁹ maternū
exhiberet affectū: vñ se rep̄hēdētib⁹ hmōi vbis solebat elegāter allu
dere. Etiā inq̄t si dānād⁹ sim: malo tñ de misericordia q̄ꝫ de duricia
vel crudelitate dānari. Inē ceteros aūt scōs circa beatā dei genitricē
ardentissima deuotione flagrauit.

De mi[r]aculis per eum [d]iuinitus ostēsis. C. CIII.

Eniqꝫ qui clarus

erat improbitate morū claruit eti
am in ostensione signorum. Cum esset in quadam iuris
sui villa que besomacum dicitur puerum quendam for
ma venustum sed a natiuitate cecum intuens: eiq̄ꝫ pie compatiens
eum ad se vocauit: signum ei salutifere crucis in fronte depinxit
⁊ confestim visum quē natura negauerat puer accepit. Aliqñ in ca
pite ieiunij surgētib⁹ a mēsa fratrib⁹ abbas sanct⁹ pugillū cinere la
tenē impleuit: ⁊ apposito pane discubuit. Cūq̄ꝫ cinerē tanq̄ꝫ panem
mādūcaret: iniūt fratri vt clam sibi aquā deferret: quo facto dū aq̄
labijs adhibet̄ austeritas vini sentit̄. Reprimit ergo manum abigit
poculum: ⁊ ministro impat vt aquā sibi afferat. Ad qd̄ minister ob
stupuit: ⁊ vinū se de mensa referre qui aquā ppinauerat admira
tus expauit. Sed ecce dum aqua potāda repetit̄: vinū rursus in po
culo repit̄. Iam itaq̄ꝫ vir sanct⁹ q₂ deū sibi misericorditer indulgere
cōspexit cū gratiarū actiōe pcipere nō recusauit. Preterea cū esset in
vrbe ticinensi quidā velamen mense eius furtiue subripuit: qd̄ in fo
ro venale ppo[s]uit. Sed sic ex dispositio celestis obstitit q₂ sancta dis
[illegible] potuit: ter igit̄ qd̄ subduxerat inter nūdinarū merco
[illegible] sed cum emptoub⁹ de precio cōuenire non valuit. Interea
[illegible] actorē vltio diuina corripuit: ⁊ manus que sacrilegiū ppetra
uerat ac pedes quib⁹ actor aufugerat arefaciens intolerabili dolore
constrinxit. Mox itaq̄ꝫ languore cōpulsus ad ecclesiā beati maioli
manib⁹ alienis aduehit̄ ⁊ mantile sublatū ad cōmissi reat⁹ indiciū
corā cunctꝫ appendit̄: ⁊ dei clemētia ab omni populo qui hui⁹ fame
rumore cōfluxerat implorat̄. Sicq̄ꝫ beati maioli meritis ⁊ fratrū si
bi seruientiū pcib⁹ incolumis factus velamen reddidit alienū ⁊ rece
pit semetipsum: pbauit ergo quo p̄iculo dignus esset qui beatū odi
lonē offenderet. Idem vir sanct⁹ aliquādo q₂ causa dictabat ticinū
festinanter transire cupiebat: sed intumescētibus aquis etiā nauigiū
deerat. Protin⁹ ergo cōfisus in dño vnū e famulis in nomine chri
sti se se p̄cedere per alueū fluminis impat. Quo p̄eunte vir sanctus
cū omni cōmeantiū turba subsequit̄: ⁊ sic oēs in vlteriorē aluei crepi
dinē absq̄ꝫ vllo offendiculo trāsponunt̄. Quod dum nōnulli qui ad
erāt mirarent̄ velut emuli p̄cedētiū ceperūt accētar emeatū: sed mox
vt adorsi sunt extremos citerioris ripe fluctus attingere nisi sese sub
celeritate repressissent pfluētꝫ aque mersi vorragine pculdubio nau
fragiū ptulissent. Un⁹ aūt ex his qui aderāt vt miraculū visū obstu
puit. hoīē dei vt apud se hospitari dignaret̄ humilr̄ rogauit. Quo
facto in tēpestate noctis silentio vent⁹ vehemētior irruit ⁊ lucernā q̄
in dormitōij cubiculo dependebat extinxit. Qd̄ cernēs cubicularius
ait. Deus omnipotens qui lumen es verum p amore serui tui odilo
nis ab hac domo tenebras remoue: eamq̄ꝫ tue gratie luce perfunde.
Confestim ergo choruscē lucis splendor emicuit ⁊ totam domū su
perni splendoris claritas illustrauit. Si hoc igit̄ agebat odilo tūc so
pore depssus: quid putas nūc apud deum pōt carnalis sarcine corru
ptione solutus.

Adhuc de eodem. C. CIIII

Dem sanctus

dū ad monasteriū [sancti]
martyris marcelli festina
ret venit ad flumē qd̄ fluctib⁹ exundātib⁹ inhorruerat cō
fisus in dño pamū q̄ vada ptentaret direxit: ⁊ ipse mox
cū comitib⁹ suis obsequēs illesus perāsiuit. Illudq̄ꝫ mirabile fuit q₂
cū ceteris aqua ptingeret vsq̄ꝫ ad femora: viro dei nec corrigia q̄deꝫ
pedis aquarū est inūdatōe pfusa. Idē apud monasteriū beati Mar
tini qd̄ ad publicā stratā dr̄ hospitio recept⁹ cū ad eū ex more multi
monachoꝝ cōfluerēt: quesiuit vtrū aliq̄d esset vñ fratres refici valerēt
respōsūꝫ est ei q₂ ceteroꝝ quidē alimētoꝝ quātitas eēt: pisciū aūt pe
ne nihil qd̄ ad tantā hoīuꝫ multitudinē pueniret. At ille in noīe illi⁹
qui q̄nq̄ꝫ milia hoīuꝫ ex pane modico ⁊ pisce gemino pauit apponi
iussit. Esca v̄o in manib⁹ comedentiū creuit adeo vt satiatis oīb⁹ plu
rima superessent de piscib⁹. Huic simile est qd̄ cū rome esset ⁊ I mōte
auētino apud monasteriū dei genitricis hospitiū haberet contigit vt
tale vinū deesset q₂ ei saporis habilitate cōgrueret. Allatū igit̄ alio vi
no plenū vasculū modicū an̄ se posuit: sibiq̄ꝫ ⁊ abbati q̄ iuxta se dis
cūbebat expēdit. Cūq̄ꝫ iam a mēsa surgēdū refectio cōpleta dictaret
blande subridens non inquit fratres mei plene circa vos officiū cha
ritatꝫ exhibui: qui vinū quod mihi sapuit vobiscū participare ne
glexi. Arripiens ḡ ciatū īfudit mer ⁊ singulis singulū dedit. Re[s m]i
ra cū fratres essent fere. xij. ⁊ eis bibentibus pot⁹ copia nō defec[i]t ⁊
eoꝝ comple[t]o numero nihil oīno supfuit. Dū aūt rediret ad ppria: q̄
dā iuxta taurinensem vrbē nimium febris patiebat̄ ardorē. Hic fur
tiue p ministros aquā q̄ vir dei man⁹ abluebat accepit fidelr̄ bibit: ⁊
sic absq̄ꝫ mora p̄stine cōualuit. Cūq̄ꝫ iouiu montis p̄rupta cōscendēs
obuios habuit paupes p̄ lassitudine difficilis vie potū estuanti des
derio flagitantes. Pius itaq̄ꝫ pater sui negligens ⁊ alijs in necessita
te compatiēs iussit vt quicq̄d vini haberet̄ in vasculis suis absq̄ꝫ vl
la reseruationis īdustria vl' poti⁹ diffidētia daret̄ egenis: paulopost
nature necessitate cogēte cum oēs discūberent vt cibū caperent: ecce
vtres qui studio pie cōpassionis fuerāt exhausti vino: deo. s. debito
psoluēte repiunt̄ repleti: senerat̄ enī deo qui miseret̄ paupi. Impa
tor henricus ad mēsam discūbēs vasculū holouitreū p̄ciosū alexā
drini operis arte cōpositū cū pigmētis tritis sibi allatum sancto viro
misit exeniū. Porro sicut humane curiositatis mos ē: ceperūt mona
chi vas sub admiratiōis intuitu cōtrectare ⁊ de manu in manū solen
ter inspiciendo trāsponere. Tā ecce de manib⁹ incaute se tenentiū la
bit̄ ⁊ cōtinuo frangit̄. Qd̄ vir sanctus grauiter ferēs ne ministri q̄ va
sculū reliquerāt indignationē augusti sustinerēt metuēs mox cū fra
tribus ecclesiā intrat: ⁊ ne hi q̄ a culpa immunes erāt irā regis īcurrāt
diuinā clemētiā implorat. Deinde fractū vas sibi afferri iubet: mani
bus cōtrectat: oculis vndiq̄ꝫ subtilr̄ cōspicit: ⁊ ecce nulla in eo p̄stine
fracture vestigia dephendit. Tūc fratres cū austeritate redarguit cur
vas cōquererent̄ effractū qd̄ oīno pmāserat illibatū: qui de tā euidē
ti miraculo stupefacti: corripiētis austeritatē libenē accipiunt: ⁊ deo
gratias referunt.

Qualiter idem pater memoriā defunctoꝝ īstituit ⁊ benedi
ctum papā a supplicijs liberauit. C. CV.

Uidam religiosus

reuertēs a hie
rosolimis dū
mare trāsiret eūq̄ꝫ cū alijs multis vētoꝝ horror īpelleret:
applicuerūt ad īsulā quādā vel rupē vbi q̄dā sanctū ma
nebat inclusus. Illuc ḡ aliquādiu trāstullitatē maris expectās: dū
cū illo incluso freq̄ēter colloquiū haberet: requisit⁹ inq̄ vtrū ceno
biū qd̄ cluniacū dicit̄ ⁊ odilonē ei⁹ abbatē nosset: optime se nosse p
hibuit. Quo sciscitāte cur hoc ab eo seru⁹ dei īquireret. Sūt inq̄t vi
cina loca nobis ex q̄bus grauissima flāmaꝝ euomunt̄ incēdia: in q̄
bus etiā locis aie diuersa luūt p meritoꝝ qualitate tormenta. Ad
quoꝝ semp exaggerāda supplicia sunt innumerabiles demones de
putati: qui ītolerabiles eoꝝ penas quotidie renouāt: ⁊ eos ad redui
ua supplicia īdesinēter īstaurāt. Quos tñ ego freq̄ēter audiui q̄ru
los lamētatōib⁹ eiulātes q₂ oratōib⁹ ⁊ elemosynis quorūdā freq̄ē
ter ex eoꝝ manib⁹ eripiunt̄ aie dānatoꝝ. Inter cetera quoq̄ꝫ pmaxi
mā de cluniacēsi cetu ⁊ eoꝝ abbate q̄rimoniā faciūt: q₂ q̄ꝫ sepe p eos
sui iuris vernaculos pdūt. Q̄obrē te p dei nomē obtestor vt scis fri
bus illis h̄ q̄ tibi dixi fidelr̄ referas: ex nr̄a quoq̄ꝫ pte diuicies vt ora
tōib⁹ ⁊ elemosynis magꝭ ac magꝭ insistāt p̄ſtum hui⁹ iter[ū] ī[nstan]t
vt de manib⁹ demonū [illegible] ab illis cruciant̄ educat. Hūc ḡ regres
sus in patria cū [illegible] abbati odiloni ⁊ frib⁹ retulisset. Idē pr odilo p oīa
mōasteria sua gnāle decretū cōstituit: vt sicut die pmo nouēbris oīū
scōꝝ solēnitas agit̄ ita sequēti die i psalmis ⁊ elemosynis ⁊ p̄cipue
missaꝝ solēnijs oīū i christo dēfūctoꝝ memoria celebret̄. Bn̄dict⁹
papa dū viueret: hūc seruū viꝝ affectuose dilexit ⁊ aplo'ꝝ limia freq̄n
tāti necessarios sūpt⁹ sepe ministrauit. Qui cū decessisset Iohāni por
tuēsi ep̄o ⁊ alijs duob⁹ p speciē nocturne visionis appūit: eisq̄ꝫ q₂ in
penalib⁹ tenebris [illegible] ⁊ ut [illegible] [illegible] adders q₂ beati odi[lo]
nis merito cū supna cēsura liberare decreuerit a tormētꝫ. Protin⁹ idē
Iohānes ep̄s papiā venit ⁊ p monachos cenobij btī maioli oēꝫ scō
viro odiloni seriē visionis exponit. Qui mox psalmodias ⁊ oratōes
ab omnib⁹ in monasterio cluniacēsi fieri elemosynas largiri: ⁊ sacri
ficiū deo mysterij salutaris offerri p illo p̄cepit. Per oīa quoq̄ꝫ mo
nasteria sui regiminis ei⁹ sanctōis edicta mādauit. Cūq̄ꝫ fratres īstā
tissima deuotōe hoc facerēt: eldebert⁹ monach⁹ q̄ hoc obediētie fun
gebat̄ officio. s. vt inopes aleret ⁊ necessaria ministraret p soporē vi
dit quēdā pulchꝝ ac sereni aspectu magno cādidatoꝝ agmine cōsti
patū ingredi claustrū qui capitulum vbi pater odilo cum fratribus
residebat: intrauit: ⁊ ad eius genua caput humiliter flexit: eiq̄ꝫ grati
as egit. Cumq̄ꝫ frater ille [s.] eldebertus inquireret quisnam ille esset.
responsum est illi ipsum esse benedictū papam: qui iccirco viro dei
gratias ageret q₂ piis eius sanctoꝝq̄ꝫ fratrū p̄cibus ⁊ tartareū cruci
atū euasisset ⁊ cum beatis ciuibus quieturus superne hierusalē in
gressum meruisset.

¶De Transitu eiusdē abbatis sancti. C. CVI.

Vir itaqz sanctus Odilo dispēsatiōis gemine moderator insignis ⁊ in spūali studio corā diuinis obtutib⁹ fulsit: ⁊ in terreni laboris īdustria nō mediocriter claruit. Cū vo iam extremū tpe ageret per quinquēniū fere grauissimo labore crucia tus ē. Cūqꝫ monasteria sua circūiens admonitiōis causa visitare cepisset: siluniacū deuenit: ibiqꝫ circa festum dominice circumcisionis se seculo migraturum predixit. Porro cū iam in agonis angustia constitutus esset diabolum astare conspexit. eumqꝫ per nomen tremendi iudicis vt abscederet terribiliter increpauit. Anno igitur incarnationis domini. M.xlviij. etatis etiam sue. lxxxvij. ordinatiōis vero. lvi. nocte que circuncisionis domini solemnia precedebat eucharistiã percepit. sicqꝫ beatum spiritum deo reddidit. Eadem nocte frater quidā simplex ⁊ innocēs gregori⁹ exequiarū funebriū lassitudine pregrauatus in eadem cella in qua sanctus obierat pprium stratū petijt et dormire tētauit. Sed necdū plene dormiēs beatū odilonē sibi astantem vidit. Qui requisit⁹ ab eo qd ageret. bene se habere et in psentia christi esse respōdit. sed ī ipa hora obit⁹ sui figurā quādā trucem ac terribilē teterrime sue visiōis horrorē incutere tētātem se vidisse que christi ꝯfortāte vtute nō se potuit īfestatōe nocere. Propam quoqꝫ. xl. succedēte sancte memorie laurēti⁹ amalfitan⁹ archiepūs potēs in litteris ⁊ vita laudabilis rome cōstitut⁹ obdormiuit in dño cui⁹ cadauer cū ī ecclesia delatū fuisse albero quidā honest⁹ clericus ī angulo eiusdē ecclesie lassa mēbra sopori dedit. tūc vir sanct⁹ ei apparuit. Qui reqsit⁹ ab eo qꝛ illuc ⁊ cur aduenisset ait. Ad charissimi olim amici nostri dñi laurētij pontificis exequias veni quibus expletis anteqꝫ recederē te videre volui. his dictis species loquētis euanuit. Ad eius quoqꝫ tumulū adhuc rutilāt noua signa virtutum

Actor. Idem sanct⁹ abbas. s. odilo sermones quosdam festiuos qui monachis ordinis sui frequētant elegāter cōposuit.

De ceteris viris illustrib⁹ eiusdē tēporis. C. CVII.

Igibertus. Florebāt ⁊ hꝫ tpe ī scia lrarū lotharigia heriger abbas lobiensis. Adelboldus epūs vultraiectēsis. In francia fulbertus epūs carnotēsis. Abbo abbas floriacēsis. q̄ sup calculū victorij cōmētat⁹ est. Hugone rege francorū mortuo robert⁹ fili⁹ ei⁹ regnauit annis. xxxiiij. Guillerm⁹. Iste rex. Robert⁹ fuit in ecclesiasticis cantib⁹ nō mediocrit doct⁹. Deniqꝫ ⁊ pulcherrimā fecit sequētiā. Sancti spūs assit nobis gratia: ⁊ rñsoriū istud. O iuda hierusalē

Actor. Sꝫ ⁊ hoc alia fert seculis. Eripe me de inimicis meis deus me⁹ ⁊ ab insurgētib⁹ in me libera me. Et cū q̄dā die eēt rome in vigilia aplorū petri ⁊ pauli obtulit scedulā quādā sup altare. putātib⁹ oīb⁹ illū magnū aliq̄d obtulisse: repperiunt illū nihil aliud sup altare posuisse nisi sedulā in qua scriptū erat respōsoriū istud cū versu suo Cornelius cēturio: qđ ipse rex cū cantu suo ꝯposuerat. Anno ottonis. xiiij. heribert⁹ ordinat⁹ coloniensiū epūs multa sanctitate claret. Clarebat etiā hoc tpe inter gallos aufridus q̄ cū fuisset comes hratuspanensiū nō minus iustitia qꝫ potētia seculi famosus: deposito militie cingulo tonsurat⁹ in clericū: eo puect⁹ est vt ordinaret epūs vultraiectēsis ecclesie. Anno. xv. Iohānes romane eccle. cxlij. psidet post quē gerbert⁹ de quo iam dictū est: qui ⁊ siluester. cxliij. qui ⁊ ipse inter claros sciētia litterarū egregie claruit quidā trāsito siluestro isto agapitū papā hoc ī loco ponūt. Qđ nō ociose factū eē dicit: qꝛ is siluester nō per hostiū intrasse credit: quippe q̄ a q̄busdā etiā nigromātie arguit: de morte quoqꝫ ei⁹ nō recte tractat: a diabolo eni pcussus obijsse dicit quā rem nos in medio relinqm⁹: a numero eni paparū videt exclusus. Anno ottonis. xvi. scilicet ihesu christi. M. sꝫ cōputatonē dionysij multa pdigia visa sunt. Terremot⁹ fact⁹ est per maxim⁹ cometes apparuit. xix. kal. ianuarij circa horā nonā apto celo quasi facula ardens cū lōgo tractu fulgureo instar illabit terris ⁊ cū tāto splēdore vt nō mō qui in agris erant: sꝫ in tectis etiā irrupto fulmine ferirent: q̄ celi scissura sensī euanescēte interim visa est figura q̄si serpētis capite q̄dē crescēte cū ceruleis pedib⁹.

¶De Quadā victoria Ottonis ⁊ morte eiusdē. C. CVIII

Anno. xviii. Otto impator rome crescētem patriciū bello aggredit. sed victus crescēs ⁊ ex fuga retract⁹ capit: vilīqꝫ iumēto auersē impoīt⁹ circūducit: ⁊ paulatim mēbris trūcat. Ad vltimū an̄ vrbē suspendit. Anno. xix. otto impator degēs rome dū cū romanis se remissi⁹ egit tractās qualiter iura regno ⁊ ecclesie ad antiquum statum reformaret romani per hoc ad contemptum eius adducti: subito contra eum conspirant ⁊ aliquot militū eius perempti eū in palatio obsidēt. Vix p industriā henrici ducis baioarie ⁊ hugonis marchionis italie simulato pacto vix extractus a roma discedit cū siluestro papa: ⁊ qꝛ vxor crescētis impatorē spe regnandi ad amorē sui pellexerat: dolēs de eius discessu venenū misit ei: quo ille ꝯsūpt⁹ intermeādū in italia morit. Milites transalpini corp⁹ impatoris defuncti cum insignib⁹ impij ad gallia referētes crebris italorū incursib⁹ lacessiti armis sibi viam parāt. Sed cū iam res in tuto esse putaret dux baioarie henricus iniuriato heriberto coloniensiū archiepo a cui⁹ ore oēs pendebāt insignia regni ab eo violent extorsit q̄si iure hereditario sibi cōpetētia. Erat q̄ppe fili⁹ henrici ducis q̄ fuit genit⁹ de henrico fratre primi ottonis imperatoris.

¶Liber vigesimusquintus. Incipit.

¶De Imperio hērici scdi ⁊ bonis initijs sci Elphegij. C. I.

Henricus igit dux ꝯciliatis sibi alīs quorūdā pncipū regni vngit in regem a vuiligiso maguntino archiepiscopo ⁊ imperauit annis. xxij. Cepit autem imperare Henricus anno dñi. M. iij. Mundi iiij M dccclxvi. Hic potētiores regni viros bella sibi cōcitare volentes celeriter deuicit: ⁊ reges gentiliū in interiori germania cōmorantes qui dicuntur vuindi tributarios sibi facit. Ex gestis sancti Elphegi. Hoc tempore floruit sanctus elphegus cantuariensis archiepiscopus qui quondam splēdidissimis natalib⁹ ortus litterali scientia imbuendus traditus lectis ⁊ perlectis que saluti sufficienda videbantur totū philosophie studium ꝯuertit ad diligēdū deū. Cūqꝫ artioris vite semitam arripe vellet puenit ad locū q̄ balneū dicit: ibiqꝫ habitaculū ꝯstruxit: ⁊ inclusus se mirabili rigore strinxit: nec mora. nobiles quiqꝫ ad ꝯsiliū spūale ei⁹ pcēdū ꝯfluūt: pluresqꝫ sub ei⁹ disciplina vitā sil ⁊ habitū imitaturi accedūt Ubi aūt amplissima mansione pfecta sobrietatis legē discipulis īdixit ⁊ moderari carnales appetit⁹ edocuit. Ipse ī angustissimā domunculā se cōtulit delegato pposito q̄ eis victualia ferret: summorū tñ negociorū cause ad illū deferebant.

¶De Discipulo ei⁹ q̄ furtī edebat a demonib⁹ rapto. C. II.

Clericꝫ autem discipulorū ei⁹ monita spernētes pfessionis īmemores: nihilqꝫ cōem vitā hntes medijs noctib⁹ ꝯsueuerāt furtiuos cibos edere: ebrietati operā dare lasciuire: ⁊ prius inhonesta quātū latēs sinebat audacia pperrare. Sꝫ ira dei illū q̄ in hꝫ scelere capitalis erat: horrēdo subitoqꝫ iudicio inuoluens occidit. Nocte vo q̄ diei sepulture illi⁹ successerat elphego sacras de more excubias celebrāte ⁊ se dño sacrificiū offerēte ꝯtigit īfra ambitū monasterij validas voces audiri q̄si viri inferentiū: vel illatā sustinētiū vir dei ignorās q̄d eēt ꝯcite ad monasteriū tēdit. Attonitisqꝫ aurib⁹ sonū captās verba discernit domū irrupit. Et ecce is q̄ nup obierat misere afflict⁹ solo iacebat. Sup quē horrēdi aspect⁹ hoies stabāt: q̄ thaureis ⁊ ignitis serpētib⁹ eū flagellabāt. Illoqꝫ pdoloris angustia vlulāte hoc illi īproperabāt. Nec tu deo nec nos tibi. Eadē q̄ sepi⁹ repetētes e loco captiuū extra. Tūc sanct⁹ recedēs qđ reliquū erat noctis flens insomne duxit. Orto aūt sole discipulos insimul cōpulit: ⁊ q̄ manifestāte deo viderat retulit: vidēs alios psallē: alios flere: oēs trepidare. At hi quos mortui scelus sodales habuerat medij psiliūt errorē fatētur: praue gesta postulant vlcisci ne diuine vltioni remanerant obnoxij. Reqsiti aūt vbi ꝯueniēdi ⁊ ꝯuiuandi locum habuissent: illū ei locum designāt quo defūcti aīaz spūs nequā cruciauerāt Sic pi⁹ de⁹ pp optima viri merita dū vnius scelus noluit latere oīa mala voluit detegere: ⁊ dum vni voluit parcere: omniū morbos voluit sanare.

¶Qualr idē scūs fact⁹ ē vuintoniēsis epūs. C. III.

Interea mortuo fureano epo scūs dūstan⁹ cātuariēsis archiepūs q̄ vniuersis vrbib⁹ ī āglia ꝯstitutis: nec ñ ⁊ ī alijs regionib⁹ anglorū regno suppositis pm⁹ psidebat: cōperto q̄ð vuītano pōtifice eligēdo magna ptiū dissensio fieret metuēs hoc scādalo plurimarū ruinarū fieri animarū orauit dñz vt dignaret ondere: quis regende ecclesie deberet idoneus pastor succedere. Cumqꝫ monachi ⁊ clerici litem: ⁊ ille precem multiplicaret: ecce affuit andreas apostolus tali oraculo vsus. Quid charissime contristaris ⁊ tam lugubres questus lachrymādo effari. Surge ⁊ elphego abbati ma-

num impone:eumq; desolate ecclesie sacerdotem constitue. Nec te ꝓhibeat aliquoꝝ potentia q: nõ ab hoïe sed a deo hec ꝓcessit sentẽ tia Tũc letissimus põtifex effectꝰ palatinis aurıbꝰ hec exposuit fa/ ctoq; ↄuẽtu oẽs in sniaz trãsierũt clamãtes id se velle qḋ deꝰ vellet quodq; põtifex deliberaret. Factꝰ ergo põtifex elphegꝰ tam strenue se in cũctis agebat vt nemo dubitaret q̃n ỉs cordi eiꝰ moderator se/ deret:cuiꝰ electione ꝓmotꝰ fuisset:ita se oĩuz morıbꝰ ↄdonauit vt ⁊ oïbꝰ charus eẽt:⁊ nemo(qḋ rarꝰ est inter homines)eiꝰ glorie inuide/ ret. Cũq; summe misericordie ac beneficentie in oẽs eẽt in se crude/ lis ⁊ impiꝰ apparebat:nã hiberno tp̃e cũ terra glaciali frigore rigeret ⁊ ꝓfundꝰ ceteros somnꝰ occuparet:ipse clã de stratu ↄsueuit surge/ re:⁊ extraneũ locũ petẽs:ibi nud.s pedibꝰ ac simplici veste indutꝰ:i oratõe ꝓnoctare ỷtã cũ veluti prãstıꝰ itraret:tã vacuꝰ fere a mensa surrexit q̃ʒ vacuꝰ accessit:ita vt nec edisset:necnõ edisse a ↄsidentibꝰ redargui posset. Oïbꝰ paupibꝰ ita subuenit:vt nec parochialiũ quẽ/ piã publicare mẽdicare:nec extranei loci pauperẽ vacuũ abire ꝑmit/ teret horrẽdũ nephas reputãs:si qḋ natura cõmune instituit:hoc si/ bi sr̃ ꝑuatum vsurpare velit. Ubi aũt illa defecissent q̃ ex iure eccle/ sie ministerio pauper cõpetẽ possent thesauros ecclıe quos multipli ces pauerat iussit distribui:docẽs ad h̃ ornatissima q̃q; ecclias possi derẽ vt tp̃e felicitatis sint honestati tp̃e võ necessitatis sint vtilitati. Pre satꝰ igit̃ defensor iustitie dunstanꝰ accepto rumore quo hũs elphe gus i ppl̃o ꝑdicabat̃ excelsas deo laudes referẽs:eiꝰ misicodiã po/ stulauit vt eũ pr̃iarchatꝰ sui heredẽ post obitũ suũ quẽ ꝑsciuerat re/ liquẽt:cui statim qḋ postulat ꝓmittit̃ q̃uis nõ stati sʒ tp̃e decurso adipleret̃. Nã q̃nquẽnio quo sil̃ vixerãt põtifices dunstanꝰ ⁊ elphe gus supato:dunstano aũt i gaudio dñi sui igresso tres sibi post illuz ex ordine successerũt.

Qualr ...s archiepꝰ patiẽtẽ se ⁊ liberalẽ exhibuit. C. IIII.

Anno igit̃

incarnate dñice. M. vi. elphe gꝰ de vuintonia cãtuariã trãslatꝰ ibiq; archiepꝰ leuatꝰ pꝰ paucos dies vrbẽ romã adire isti tuit. Jãq; ausoniã igressꝰ cũ i quodã oppido ex itinẽ sel sus q̃esceret oppidani hoïez incognitũ habẽtes auaritie sue ↄsulẽtes domũ irrũpũt:res diripiũt:ipmq; omni suppellectili ꝑuatũ vrbis ⁊ verberibꝰ exire cõpellũt. At ille ↄtumelias suas leuit̃ ferẽs suoꝝ võ mediocriter dolẽs:via q̃ venit redire cepit:necdũ ab oppido lõge se/ cesserat ⁊ ecce horrẽde voces menia corripiũt que cinerez edificijs ⁊ ciuibꝰ minant̃ iacturã:excitatꝰ g̃ pplˢ ab igne strata relıq̃t:⁊ ꝑcepe ad oĩa discurrit. Cũq; mlta iã flãma pplata fuissʒ nec euadẽdi icẽdij spes aliq̃ ciuibꝰ iesset saniori sensu effecti q̃ virũ ꝑturbauerãt:ne for te ignis eis ad vindictã deseuiret aĩo ꝑtractãt exeũtes hoïez reqrũt i uenerũt adorãt:plorãt:ille võ vt semꝑ pietatis aĩuz tenerrimuz habẽs redeamꝰ inq̃t vt ignẽ emusꝰ videamꝰ. Stãs g̃ ignẽ ituet̃ lachrymas distillat:deũ cõpellit ꝓtinꝰ in aere ignis suspẽdit̃:⁊ ꝑ inumeras do/ mos traiectꝰ extra menia innenit̃. Tũc oẽ vulgus cepit ꝑ portas ef/ fluere:⁊ scõ munera offerre. Quibꝰ ille ait. Sunt vestra vobis:nobis aũt sufficiãt nr̃a. Uerũtamen si quod offensa ꝓmeruit laxari vultis: neminẽ deinceps ⁊ domibꝰ vestris ꝑturbetis:q̃n potiꝰ oẽs suscipe: ⁊ susceptis q̃ officij sunt ipẽdere curetis:sic factꝰ suã recepit:turbãq; redire ꝑcepit. Tãte aũt fuit liberalitatis ⁊ misicordie vt cũ nihil supes set iaʒ qḋ de suo largiri ꝓximis posset hoc ipm qḋ erat dare nõ me/ tueret:malẽs hinc moriẽdo deesse:q̃ʒ ꝓximis suis viuẽdo nõ ꝓdes/ se. Jtaq; cũ pirate pessimũ genꝰ ꝑdonũ cũ duce turcillo danoꝝ ꝑnci/ pe potiꝰ maris oberrarẽt:⁊ oẽz angliã gẽs illa ꝑgit̃:⁊ q̃cq̃d obstaret cũ cede:cũ icẽdio cõminuit. Deserta igit̃ ab icolis terra ad vrbes vi cinas ↄfugit̃:iacuitq; terra ꝑdonũ furori obnoxia nullo cultore hea ta. Nã rex angloꝝ etheredus ĩbellis q: ibecillis:monachũ potiꝰ quã militem actione ꝑtẽdebat. Jn tãto rex discrimie elphegꝰ hostes adi bat v̈bũ vite eis ꝑdicabat:captiuos dato ꝑcio redimebat ⁊ eos quos fames opp̄mebat alebat:tñq; placẽdi hostibꝰ diuia gr̃a ei ↄcessit:vt nõ solũ captiuos a tp̃alibꝰ:verũ etiã captiuatores ab eṫna seruitute li berare:dũ fidei exptes ad fidẽ reuocaret.

De ... eiꝰ i p... danoꝝ ⁊ angloꝝ. C. V.

Pro tamen coꝝ

non modica ĩfideli/ tas error delicta so cioꝝ saluti ĩuidebat actoreq; salutis eoꝝ inĩficere cogita/ bat:metuẽs ne sublatis his q̃bꝰ auxiliaris bellare solebant minorẽ nocẽdi licẽtiã vel resistẽdi potẽtiã hẽrẽt. Sʒ dũ ĩfideliũ pau citatẽ ad ĩiustã hoïs iusti necẽ pp̃ fideliũ copiã diabolꝰ ñ possʒ ipel/ le:aliã patrãdi sceleris viã aggredit̃. Nã edricꝰ totiꝰ ṙgni ꝑfectꝰ cuꝰ frẽz nobilitas cãtuarioꝝ eo q: ei in ꝑsñciã regis ĝtumo maledixisset:⁊ bona quorũdã inuasisset aggressum iterfecerat:⁊ ideo eiꝰ succẽderat vltionẽ sanguinis eiꝰ a rege postulat:at rex postulata denegat iure fratrem peremptum ꝓnuncians:qui tantam nobilitatem regalı pala tio impetere ꝑsumpsisset:ꝑfectꝰ colore mutat̃ palatiũ egredit̃:ĩiciũ q; secũ decẽ milıbꝰ viris armatis fratrẽ vlcisci conat̃:sʒ dũ resistẽtibꝰ aduersarijs cogitatꝰ suos parũ ꝓcessisse ↄspiceret:elatꝰ i irã danoꝝ ↄciliabula expetit ⁊ auxilia ꝑqrit:regnũ post victoriã equa sorte di uidẽdũ ꝓmittit se oriẽtalibꝰ anglis ꝑncipari:illos võ aq̃lone potiri. Quid plura. Dextras dãt ⁊ accipiũt:sacra exigũt ⁊ porrigũt:hoste põtifici:ꝑfectꝰ nobilitati:oẽs cãtuarij necẽ ĩtẽtãt cuiꝰ rei fama cun/ te vehemẽter ꝯmota:mox vniuersa nobilitas q̃ in legis violatorẽ vin dictã exercuerat:lachrymabili q̃stu põtificẽ circũdat:orat vt vrbẽ ex ca:⁊ vite sue oĩuz inẽ vitas excellẽtius ↄsulat. At ille. Alia inq̃t mihi gradiẽdũ via puto:dũ ꝑteritos mecũ labores reputatis eternã dei re tributõez cognito:nec eñi sceleratoꝝ maleficia ↄsẽtimusꝰ vt hic mor tis supplicia timere debeamꝰ:an forte illud i crimẽ illoꝝ ẽ q: eoꝝ di lectos a pagano errore retraximꝰ ⁊ ad veri dei cultũ attraximus. An ibi offendimꝰ cũ captiuos libertati restituimꝰ ⁊ quos restituẽ nõ po tuimꝰ i captiuitate patimꝰ. Sʒ vtinã ꝓ tali offensa tot i me morꝰ ĩ seuiãt vulnera:quot i me mẽbroꝝ varietates formauit nã. Cete
ꝝ mẽ cenarꝰ eẽ potꝰ si videns oues meas a lupis deuorari icipiã fugã me ditari. Proĩde q̃bꝰ ĩspirauit deꝰ vt bona malaq; ꝑpeti velit:h̃ q̃ no bis ꝑparata sunt patient̃ expectent.

Qualr ... ppl̃ ad patiẽtiã de ferocitate hosti... C. VI.

Tunc quibusdaz

ad alia loca se trãs ferẽtibꝰ ... di gr̃a ad danos accedẽtibꝰ elphegꝰ ↄuocatis paupibꝰ po pli sui hortabat̃ eos bono aĩo eẽ deũ ꝑ oculis hñ̃:nihilq̃ ter eũ formidare exẽplũ hũilitatis ⁊ patiẽtie christi sumẽ:q̃ cũ eẽt oĩuz dñs:nõ solũ de inimicis vlcisci se noluit:sed ⁊ seuiẽtẽ petri amorẽ ab vltiõe ꝓhibuit ꝓponebat eis ↄstãtiã martyꝝ ⁊ victorias eoꝝ. His il los ſmonibꝰ istitutos ad q̃cũq; tormẽta ꝑsecutor ipelleret reddidit patissimos. Deide ep̃ali bñdictõe sup eos effusa:pacisq; cõmunio in osculo sancto libata dñi diuini epuli oẽs ꝑticipes effecissʒ:se illos sibi ⁊ vtrosq; oĩuz ꝓtectori deo cõmẽdauit. Urbe aũt ab hostibꝰ cir cũuallata ciues ꝓ muris ↄsistẽtes resistẽdi audaciã nõ tã ostẽdebant q̃ʒ simulabant. Jã võ exhausto q̃cq̃d ad vsum vite pauerãt:missus est a põtifice q̃ danis suggereret:vt ab icepto desisteret:⁊ iudiciũ dei time ret:fieri eñi plerũq; vt pat̃ filiũ baculo ꝑcutiat:⁊ ipm baculũ i ignẽ ꝓ iciat. Sʒ angli q̃ ad ipietatẽ ꝓcliuiores erãt eo ferociores istabãt vi neas agere muꝝ arietibꝰ ferire:igneas faces iacere inde feralis ꝑti guas domꝰ ignis ↄceptꝰ ꝑ oĩa loca dilatando spargit̃. Tũc miseran da inẽ ciues cũctatio vtrũ desertis ꝓpugnaculis ad domos ꝓpias ↄuolarẽt:an eis neglectis munitõi incũberẽt:vicit dulcis filioꝝ recor datio:tuẽde familie inata cõpassio. Currũt furore ꝑcipites:rapiũt e medijs ignibꝰ coniuges:⁊ charos liberos hostili statim gladio tru/ dãdos. Sʒ illis ad cineres edificioꝝ attẽtꝰ occupatis:effracta vrbe ex ercitus ingredit̃. Alij ferro iugulant̃:alij flãmis ↄsumunt̃:plures de super muros ꝑcipites dãtur. Matrone nobiliores dum thesauros quos non habent prodere coguntur capillis per plateas distracte ad vltimum flammis iniecte moriuntur:paruuli a matrum vberibꝰ euulsi:aut lanceis excipiuntur:aut superato plaustro minutatim conteruntur.

Qualiter pro rege se opposuit ⁊ in hostes etiam libera/ lis fuit. C. VII.

Pontifex autem nõ

ferẽs tãtũ suo rũ ꝑpetuatio nẽ ad locũ cadaueribꝰ plenũ currit inter dẽsissimos hosti um cuneos se igerit clamãs. Parcite parcite si viros vos esse cognoscitis,innocentẽ etatẽ ꝑsequi desinite. Nõ est ista victoria q̃ lactãtiũ ꝑimit̃ infantia en me q̃ vt christianũ pplʒ augerẽ multos vos milite spoliaui. En q: vr̃a crimina sp̃ libero ore dãnaui q̃ capti uos paui redemi. Si gratis malos esse delectat:i me ꝑcipue vestra in dĩgnat:quẽ tot modis vos offendisse ↄstat. Protinꝰ g̃ innumeris ma nibꝰ athleta dei carpit̃ ⁊ itercepto gutture vox loquẽtis ꝑpedit̃ pal/ me vinculis inectunt̃:gene vnguibꝰ dissecant̃:pugnis ⁊ calcibꝰ late ra tũdunt̃. Jnẽ h̃ seruꝰ dei muto illis ipioꝝ manibꝰ ad atriũ tẽpli i pulsus iubet̃ flagicij noui spectator assistẽ vt mortẽ añ mortẽ videt: nullũq; mortis genꝰ existeret quod eum siue patientem siue suis cõ dolentem preteriret. Accedunt igitur ⁊ cupas super inuicem positas inflammant:vt tectiꝫ inde comburant. Jamq; plumbũ ab igne reso lutuꝫ cepit intorsus defluere:cum sancta monachorum plebe capud pallio cooperta lachrymis faciem rigata egreditur:datum pro salua tore quod ille pro omnibus dignatus est impendere:ad quam ferro excipiendam trux carnifex occurrens miserabili cede deuastat. Jgi tur ex omni numero qui ad octo milia hominum ꝓtẽdebãtur qua

mor solis: monastice professionis: et dccc. inferioris ordinis virorum remansisse accepimus. Quos verberibus acriter excoriatos: aut pecunia redemptione dignos iudicauerūt: aut seruilibus operib⁹ mancipando secū adduxerūt. Jam pplo ceso et vrbe flāmata: tēplo violato pstrato spoliato: dum sanctus toto corpore vinct⁹ ad portā septētrionis trahitur: ecce hi quos ex ruina super fuisse dixi: pedes trabibus inserti sub militari custodia tenebant. Qui viso pōtifice et q̄ cōtra eū agebat: eleuatis in celū manib⁹ cū rugitu exclamant: deū tāte crudelitatis inspectorē fore postulātes: pontifex aut subsistēs vt fratres eorum animos ore firmaret: repēte ab ipellētib⁹ se grauit p humeros vulnere sauciat: adeo vt pfluente sanguinis vnda: humer⁹ a corpore diuisus appareret. Exhorrēt facin⁹ cōpediti: exhorrent etiā dani. Ducit sanct⁹ ad carcerē: quē fedabat horror tenebrarum: āgustia pa/ retū ipostunitas ranarum: ibi eū septē mēsib⁹ seruauerūt: irati illū ex/ desse patrimonia spoliatum et p sui liberatōe eis datum. Interea icepit ira dei in homicidā populū adeo deseuire vt paruo tpe duobus eorum milib⁹ p diros internorum cruciat⁹ pstratis: cetera quoq̄ multitudo illi morbo pcussa: sile expiret exitiū. Tādē oēs ad eū currunt ei⁹ supplicatōez ad deū petūt. Tūc eorum manib⁹ ad publicū honorifice ductus et in sella gestatoria positus ait. Et si vestra insatiabilis crudelitas nullū sibi pmerende venie locū relinquat: nostri tamē interest officii nō tā q̄ vos pati cōueniat q̄ q̄ vos agere deceat itueri. Inuocato ergo mūdi actore christo datoq̄ eis pane a se benedicto oēs de exitiali clade liberauit.

C De Martyrio eiusdem. C. VIII.

Egāt itaq̄ principes. iiij. qui pontifice adito pmo d̄ se p impenso beneficio gratias agāt: deinde cōditōez pponāt: vt si velit vita et libertate potiri. lx. argēti talēta psolnat: singulis talētis. l libras pōdere appensis. Quib⁹ ille sic respondit. Si fert vos ad explendā cupiditatē vestrā existimatis me ecclesiasticas possessiones spoliaturum fallimini: q̄r christiani nō est christianorum carnes paganis dentibus cōterēdas dare. Ego aūt id faciā si qd̄ paupertas ad vitam parauerit viis morib⁹ abutēdū tradā. Qz si beat⁹ Laurēti⁹ quos acceperat thesauros laudabiliter occuluit: ego quos non accepi crudeliter exquirā. crudeli⁹ pdam: et si ille q̄ nō habebāt egēnb⁹ ptulit: ego q̄ habēt eis diripiā: hostes furibūdi ceperūt clamorē dētiū stridore attollere: fuitq̄ miserabilis rex cōditio: vt qua die oīa mūdi elemēta de resurrectione dn̄i letabant: ea beat⁹ inauditis tormētorum questionib⁹ puniret. Sz ille pter spem quā habebat in deo oīb⁹ his malis q̄si epulis delectabat: aggredit eū diabol⁹ in specie angeli mētit se de supnis sedib⁹ destinatū vt illū ad cōmunē gētis salutē de squalore carceris educat. His ille sermonib⁹ delibut⁹ carcerē egredit: illū sequēs duiū itineris: plurib⁹ aut aquarum alluuionib⁹ obscura nocte trāsuadatis: in q̄ se ore lucifer aiebat repēte disparuit. Elpheg⁹ aūt ad locum certaminis ab angelo reuocat⁹ cū ppe eēt vt antrum terrificum intraret cōprehēsus a carnificū turba plagis magnis afficit: et cerebro violato semianimis ergastulo includit: vbi accēso foco et quicqd fumū fetidissimū generaret vel genitū nutriret p singulas horas diei iniecto ianuas claudūt relicto illo intrinsec⁹ illucescēte sabbato cepit horribilis dom⁹ celestis gratie pcipiū suscipe eterne vite odoramēta spirare: hymnos mellifluis sanctorum vocib⁹ modulatos psonare: quos sāct⁹ intuit⁹ dunstanū quondā archiepm vultu ac veste gloriosum cōspicit assistētē ptēsisq̄ ad illū manib⁹ dicentē. At te miles christi venimus nro honorādū obsequio missi ab eo q̄ tibi victoriā dedit et coronam pparat in celo. [illegible] quos post mortē collegio fruens si pariter ea q̄ desunt passionū suppleueris. Inter hec laxant nodi vinculorum: strungunt hiātia vulnera et absoluta ad integrum omni corpore plaga elpeg⁹ psallēs cū psallētib⁹ exultās incedit custodes pauefacti pectib⁹ incūbūt: psente dei virtutē cernere volētes: sz eadē cū [illegible] elpheg⁹ iumēto imposit⁹ ad [illegible] rores cū ingenti plāctu fideliū ducit: lapidat: et martyr efficit: cuius sanguie stillāte lignū aridū mox reuirit: cui⁹ corp⁹ p tāto miraculo pmiserūt dani reportari londoniā vbi sepultū est: et post. x. annos in [illegible] vsq̄ ad h̄ tpe durat et recens sanguine et corpore [illegible] integritas.

C De [illegible] tpe. C. IX.

Igibertus. Anno henrici. ij. gerard⁹ cameracēsis episcop⁹ et adelbond⁹ traiactēsis epe magni in eccl'ia et in palatio habent. Anno. iij. cometes horribili spē flāmas huc illucq̄ iactans i australi pte visus ē. Mortuo otone duce ducat⁹ lothorigie dat comiti godefrido filio godefridi ardenuēsis: hilpicus libr̄ de rōne cōpoti hoc anno scripsit vt apparet ex argumēto: ad inueniēdos annos domini p indictiones. Si vis inquit scire quot sint anni īcarnati christi. lxvj. ordines indictionū qui fluxerunt ab eius incarnatione multiplica p. xv. et fiunt nōgenti nonaginta: his adde. xij. q̄r millesima indictione nat⁹ est christus. Adde etiam indictione p̄sentis anni. i. tertiam et ecce habes hoc āno ānos christi. M. x. v. Anno. iiij. fames et mortalitas tā grauiter p totum pene orbē inualuit: vt sepeliētium tedio viui adhuc spiritum trahētes obruerent cum mortuis. Anno. vij. eclipsis solis facta est diei hora secūda. Gēs hūgarorum hacten⁹ idolatrie dedita hoc tpe ad fidē christi cōuertit p gillam sororē īpatoris q̄ nupta hūgarorum regi ad hoc sua istātia regē adduxit: vt se et totā hūgarorum gēte baptizari expeteret q̄ in bapti mo stephan⁹ ē vocat⁹ cui⁹ merita p hūgariā multa miraculorum gloria cōmēdā. Anno. ix. in lotharingia iuxta montē castri locū fonticul⁹ aque multi saluberrimis i sanguinē cōuersus est. Qd̄ pbauit mulier q̄ faciē suā ex hui⁹ fōte aqua lotā ostendit multis sanguinolentā. Anno. x. benedictus romane ecclesie. cxlviij. presidet.

C De Ultiōe dei sup ducētes choreas in cimiterio. C. X.

Villerinus. Hoc anno contigit in quadam villa saxonie vbi erat ecclesia magni martyris tale quid in vigilia natalis domini. Robertus presbyter primam missam de nocte inchoauerat: at in cimiterio othbertus quidā cū. xviij. sodalib⁹ viri. xv. et feminis trib⁹ choreas ducēs et cātilenas seculares pstrepēs ita sacerdotē impediebant: vt ipse vba eorum inter sacra missarum solēnia inuitus resonaret. Ille mandauit eis vt tacerent. Quo neglecto īprecatus est dicēs. Placeat deo et sancto magno vt ita cātātes pmaneatis vsq̄ ad annū. Uerba pond⁹ habuerūt fili⁹ p̄sbyteri Johānes sororē suā cantātem p brachiū arripuit: et statim illud a corpore auulsit sed gutta sanguinis inde nō exiuit. Illa vo toto anno cū ceteris pmansit choreas ducēs et cātitās: pluuia nō cecidit sup eos: nō frig⁹: nō calor: nō fames: nō sitis: nō lassitudo eos affecit. Indumēta vel calciamēta non sunt attrita: sz q̄si vecordes cātabāt. Primo vsq̄ ad genua. Deinde vsq̄ ad femora terre demersi sunt: fabrica tecti aliqñ sup eos nutu dei erigebat vt pluuias arceret. Euoluto anno herbert⁹ colonieñsis epūs eos absoluit a nodo quo man⁹ eorum ligabant: et ante altare sancti magni reconciliauit. Filia presbyteri cum aliis duob⁹ continuo exanimata est. Ceteri continuis tribus noctibus dormierunt: aliqui postea obierunt: et miraculis vt fertur choruscarunt: q̄r valde penituerunt. Ceteri penā suā mēbrorum tremore prodiderunt: hoc ita scriptū reliqt othberth⁹ ipse q̄ fuit vn⁹ ex eis. In cui⁹ scripti fine sic scriptū est. Date sunt nobis littere a domino peregrino beati Herberti successore. Anno domini. M. xiij.

C De Ceteris euentib⁹ illius temporis. C. XI.

Hoc tempore sanctus Hurdechr q̄ et Adalbertus pragensis epe apud bruchnos martyrizat. Comitat⁹ beluacheñ. datur rogero epo. Dux godefrid⁹ comitatū mōtensem depopulat: quē ragmer⁹ cū primo suo lāberto louanieñ. [illegible] apud Floriuas pugnā cōseruit vbi plusq̄. cccc. viri occisi sunt: et ipse lābert⁹ occubuit vbi res mira cōtigit. Cū lāmbertus spem victorie in [illegible] habebat [illegible] filateriu a collo vsq̄ ad pect⁹ pendēs sanctorum reliquiis refertū quorum patrocinio se in piculis tutū fore credebat. Instāte ei termino vite filaterū illud a collo ei⁹ exiliens sup tumulū campi exiluit: et mox comes antea inuictus pimit. Quidā militum filaterū accipiēs i caliga abscōdit: sed coxa eius et crure intumescēte vitā pdidit: et filaterium dño suo Othelori fratri ducis dedit. Symeon siracusis sicilie oriundus et postea monach⁹ in mōte syna hoc tpe clarebat: qui hierosolymam veniēs longā p christo pegrinationē suscepit et cū pōpone treuerorū archiepo ad gallias veniēs treueris i altitudine turris inclusus est: ibiq̄ post multas bonorum psecutōes: post multas demonum temptationes beato fine quieuit: cui⁹ merita frequens miraculorum gloria declarauit. Anno hērici. xv. cometes solito mirabilior i modū trabis maxie p. iiij. mēses appuit. Anno. xvj. i frisonia deoderico comite filio arnulphi gādeuēsis debellāte frisones i vīdictā prīs sui ab eis occisi godefrid⁹ dux ad eū debellādū ab īpatore mittit: et cōserto plio voce (nescit vn) emissa fugite fugite: cūctis fugiētib⁹ a paucis frisonibus pimunt: dux vo capit.

C De Heriberto coloniensi et alio propheta qui in eadem preluxit ecclesia. C. XII.

Anno. xix. Henricus īperator colonie natale [illegible] heribertū archiepm a se iniuriose tractatū hūilī satisfactōe placat: cui recōciliat⁹ archiepūs p̄dixit se ppe diē moriturum: et nō multo post mortu⁹ magnis cepit clarere vtutib⁹: pegrin⁹ ei i epatu succedit. Hnil

lerimo. Colonia prius dicta est agrippina ab agippa genero Augu. Postea a traiano q̃ impio alectus colonias ciuium romanoꝝ eo. deduxit colonia. In hac fuit quidã ep̃s clar⁹ religione. ſꝫ turpis corpore q̃ fuit fact⁹ ep̃s hoc modo. Imꝑator diñica q̃nq̃geſime venatũ pergẽs sol⁹ ad areã silue puenit: comitib⁹ hac illacq̃ dispſis: ibi hẽbat ecclesiã: ꝑſbyt̃ ille agreſtis deformis valde ⁊ q̃ſi portẽtũ nãe imꝑatorẽ ſe nulitẽ mẽtit⁹ ſupplicẽ miſſaꝫ rogat. Ille ↄfeſtĩ ſepat. Imꝑator iterũ cogitabat q̃re de⁹ a quo formoſa cũcta ꝓcedũt tã deformẽ hoĩeꝫ ↄficere ſacra ſua ſineret. Uerũ ẽ ad illũ v̄ſuꝫ tract⁹. Scitote q̃m dominꝰ ipſe ẽ de⁹. In q̃b⁹ v̄bis cũ diſcordaret puer ꝑſbyteri: ſacerdos ↄcitatiõi voce rñdit q̃ſi ĩꝑatori cogitãti. Ipſe fecit nos ⁊ nõ ipſi nos. quo dicto repcuſſus ĩꝑator ⁊ ꝓpheticũ viꝝ eſtimãs ĩuitũ fecit eũ ep̃ꝫ. Dui⁹ h̃ factũ fuit. Erat ĩ monaſterio ſanctimonialiũ eiuſdẽ vrbis q̃dã v̄go q̃ ſpẽ ⁊ dulci ad oẽs ſermone amatores ſuos incẽdebat: quorũ vn⁹ diues ⁊ generoſus eã abduxit ⁊ loco iuſte ↄiugi habuit. Mãdat ep̃s vt mulier mõaſterio reſtituat̃ ⁊ fit. Iteꝝ abſente põtifice repetit̃: excõicat̃ raptor ita vt nullus ciuiũ cũ eo ↄuiuari aut colloq̃ auderet: tũc excõicat⁹ in ꝑdia ruris ſui abijt. Ueniẽte aũt ep̃o ad exituꝫ vite ↄuenerũt patriote orãtes ꝓ excõicato: q̃b⁹ ille reſpondit. Si miſer ille maledictã illã mulierẽ deſeruerit ſit abſolutus: ſi aũt ↄſtiterit ſeq̃nti anno hac eadẽ die ⁊ eadẽ hora qua ego decedã ſit ante diꝫ rationẽ reddere parus. Videbitis aũt me q̃ſi ſignũ ad ſextã inſonuerit ſpũ efflare: ſic oĩa ĩpleta ſunt vtroq̃ ſic moriẽte. Anno enĩ ſequẽte eadẽ die ⁊ eadẽ hora q̃ ꝑdixerat excõmunicat⁹ ille cum amica ſua ictus ⁊ exanimatus eſt.

¶ De Religioſo duce normãnie ricardo. C. XIII

Dem. Eo tempore ethelredus danos fugiẽs venit normãniã ad Richardũ fratrẽ vxoris ſue emme filiũ Richardi ducis qui cenobiũ fiſcãnenſe q̃d pater inchoauerat ↄfecit. Hic noctib⁹ cuſtodias famuloꝝ fallẽs: ad matutinas monachoꝝ ibat: genua flectẽs in oratione vſq̃ ad lucẽ quadã nocte ſic faciẽs hoſtiũ monaſterij inuenit obſeratũ q̃ excuſſo violẽter peſſulo ſoporẽ ſacriſte turbauit: q̃ ſurgẽs a ſõno ⁊ vidẽs eũ plebeio amictu veſtitũ in capillos inuolat ⁊ multos illi colaphos infregit. Ille incredibili patiẽtia nec riſuꝫ dedit. Poſtero die in capitulo querelã depõſuit: ⁊ monachũ illũ ad vicũ argẽnas ſibi ꝑcepit occurrere: minitãs ſe ſic vindicare q̃ tota de hoc gallia loquerer̃. Die dicto monachus a iudicib⁹ adiudicat⁹ eſt: quẽ ille mox abſoluit. ⁊ vicũ eundẽ q̃ optimi vini ferax ex officio ſacriſte adduxit ꝓnũciãs eũ optimũ eẽ mõachũ: q̃ bñ cuſtodiẽs mun⁹ iniũctũ nec etiam iratus fregit ſilẽtiũ. Iſte richardus poſt. xxviij. annos ducat⁹ ſui mortu⁹ eſt. Iuſſitq̃ ſe ſepeliri añ hoſtiũ eccleſie vt ab oĩbus ↄculcaret̃ ⁊ ſup ſe pluerer: quẽ poſtea vuillus abbas tulit inde ⁊ ante altare locauit. Dui⁹ frat̃ robert⁹ archiep̃s rothomagi fuit: q̃ honore abuſus multa flagitia cõmiſit: ſꝫ poſtea in ſeniũ vergẽs multis elemoſynis q̃dã deleuit. Ricard⁹ iſte filiũ habuit ſui nominis qui fuit dux. Anno ꝑmo q̃ dicit̃ fuiſſe inuenenat⁹ a fratre ſuo roberto vñ ipſe robert⁹ poſt. viij. annos hieroſolymã pexit: qui domũ reuertẽs apud nicheã vrbẽ bithinie veneno ĩtercept⁹ ẽ. Huic Ruberto ſucceſſit vuilhelm⁹ puer. Anno quoq̃ ꝑnotato Durãdus fit leodicẽſiũ ep̃s: qui q̃ſi fabula ĩ theatro mũdi fuit: q̃ vir ex humillimo ⁊ pauperrimo ſeruilis ↄditionis genere diũs ſuis carnalib⁹ dñabat̃. Anno. xx. aquiſgani ↄuẽtu generali ⁊ ſynodali ꝑ aliquot dies celebrato tãta ſiccitas ⁊ intẽperies aeris excanduit: vt multi ꝑ nimio ardore deficerẽt. Multa etiam animalia ſubito interirent: pauimẽto ⁊ marmoreis columnis tanto ſudore madentib⁹ vt aqua eſſe reipſa crederentur a neſcientib⁹. Anno. xij. in gallia beluacẽſi vrbe inclit⁹ roger⁹ deceſſit ep̃s qui inter alia bñficia dedit eccl̃ie ſancti Petri cui ꝓſidebat alliacũ ĩ northmãnia ⁊ mõſiacũ in vermãdenſi patria: comitatũ quoq̃ eiuſdẽ vrbis ab odone cãpaniẽſi comite impetrauit. Dato ei ꝓ cõmertio caſtro ſinterio in bituricẽſi territorio ſito quod ſibi patrimonij iure competebat.

¶ De Imꝑio Cõradi ſcdi ⁊ viꝝ illuſtrib⁹ illi⁹ tꝑis. C. XIIII.

Enricus imperio hoc anno ↄſulẽtibus ſibi ꝑncipib⁹ ſuꝑ ſubſtitutõe regni deſignãs cõradũ viꝝ regij generis ⁊ egregie libertatis: quippe q̃ nũq̃ ſe ſubmiſerat alicui⁹ ſeruituti morit̃. Hui⁹ vitã adelbold⁹ ep̃s vltraiectẽſis ſcribit. Cono vo dux cũ ad impiũ aſpirare vellet: repudiat̃ iſtinctu albonis magũtini archiep̃i: ⁊ aliquoꝝ regni ꝑmatũ. Et cõrad⁹ ad ĩperiũ anno dñi. M. xxv. Mũdi vo. iiij. M. dccclxxviij. ſublimat̃. Imꝑauit annis. xv. Florebat hoc tꝑe eccl̃iaſtica r̃ligio ꝑ abbates nobiles ĩ frãcia q̃dẽ ⁊ ĩ burgũdia ꝑ odilonẽ cluniaceñ. pietate iſignẽ ꝑ guillerinũ diuionẽſem ſeueritate reuerẽdũ. In lotharingia richardũ virduniẽſeꝫ: pio grati pietate diſcretum: ꝑ poponem ſtabulẽſeꝫ ꝑ helyam coloniẽſem: ꝑ olbertũ ⁊ ſtephanũ leodicẽſes: ꝑ bernonẽ augiẽſeꝫ. Claruit h̃ tꝑe in italia guido aretin⁹ multi inẽ muſicos nois: in hoc etiã phũs ꝑferẽdus: q̃ ignotos cant⁹ etiã pueri facili⁹ diſcãt ꝑ ei⁹ regulã quã ꝑ vocẽ magiſtri: aut ꝑ vſum alicui⁹ inſtrumẽti dũ ſex lr̃is vel ſyllabis modulatim appoſitis: ad ſex voces q̃s ſolas regularit̃ muſica recipit hiſq̃ vocib⁹ ꝑ flexuras digitoꝝ leue man⁹ diſtinctis: ꝑ itegrũ diapaſon ſe oculis ⁊ aurib⁹ ingerũt intente ⁊ remiſſe eleuatões vel depoſitões earũdẽ: modulãtes. Anno ipꝰ ſui. v. cõradus ĩꝑator rebellãtib⁹ ſclauis ad eos debellãdos ꝓficiſcit̃ ⁊ eodẽ anno ſimiliter ↄ̃ hungaros rebellantes

¶ De Canutone rege anglie ⁊ fulberto carnotẽſi C. XV.

Villerinus. Finito vo rex anglie romã ꝓfect⁹ ... in anglia rege ⁊ mox malcolmũ regẽ ſcotoꝝ rebellãtẽ ſubegit. Erat tũc in anglia vir ſapiẽtiſſim⁹ egeluot⁹ ep̃s cantuarie: ſecũdus poſt linigũ poſt elphegũ martyrẽ terti⁹ ex decano aſſumpt⁹ in epm. qui ſanctũ elphegũ a londonia reuexit cantuariã. Qui romã rediẽs apud papiã brachiũ ſancti Auguſtini doctoris magni. c. talẽtis argẽti ⁊ talẽto auri cõꝑatũ apud venturiã miſit. Hui⁹ etiã monitu rex canito ad trãſmarinas eccleſias pecunias miſit: ⁊ maxime ad eccleſiã carnotẽſeꝫ vbi tũc florebat fulbert⁹ ep̃s ſanctitate ⁊ ꝓphetia nominatiſſim⁹ q̃ fundamẽta eccleſie ſancte dei genitricis iecit: ⁊ eadem ꝑfecit miro lapideo tabulatu: qui etiã ab eadẽ dei genitrice ĩ infirmitate ſua viſitat⁹ fuiſſe dicit̃: ⁊ de eius ſanctiſſimo lacte recreat⁹. Hic enĩ multo amore ⁊ feliciſſimo: in honorẽ beate virginis dei genitricis exarſit: q̃d oñdũt cant⁹ de ea quos ille edidit celeſtia vota ſonantes. Inter cetera ei⁹ opuſcula extat epiſtola ꝑ volumẽ. In qua ꝑ magratias agit cinitoni q̃ largitatis ſue viſcera ĩ expẽſis eccl̃ie carnotẽſis effuderit. Hui⁹ cinitonis anno. xv. mortu⁹ ẽ Robert⁹ rex frãcoꝝ hugõis fili⁹ vir elemoſynis dedit⁹ adeo vt dieb⁹ feſtis cũ exuẽt ſe veſtiẽdueret veſtib⁹ regijs: ſi nõ aliud ad manũ haberet: ipſas veſtes pauperib⁹ diſtribueret: niſi ex induſtria veſtiarij egenos importune petẽtes arcerent.

¶ De Cõcilio triburiẽſi ⁊ q̃buſdã ſtatutis ep̃alib⁹. C. XVI

Igibertus. Anno Conradi et Roberto rege francoꝝ mortuo heinric⁹ filius eius regnat in francia annis. xxx. Hoc tempore iuſſu Conradi imperatoris: regali ⁊ ſynodali conuentu habito apud triburias: inter cetera epiſcopi hoc capitulum decernere voluerunt: vt ſi quando ieiunium primi menſis veniret infra ebdomadam qua caput ieiunij in quarta feria ↄſtat amboꝝ ieiunioꝝ celebritas vnius officij expletione compleret̃: ſꝫ gerard⁹ cameracẽſis ⁊ pauci cũ eo huic multoꝝ decreto ↄtradicẽtes: obtinuerunt vt ieiuniũ primi menſis in altera ebdomeda in q̃ habet̃ officiũ celebret̃: ſm antiquã ↄſuetudinẽ. Anno. viij. iſtiuſmodi decretũ a frãcie ep̃is datũ eſt ſeruari ſubiectis ſibi pp̃lis. Un⁹ eoꝝ dixit celitus ſibi delatas eẽ lr̃as que pacẽ monerẽt: renouãdã in terra: quã rem mãdauit ceteris: ⁊ h̃ tradenda dedit pp̃lis: arma quiſq̃ nõ ferret: direpta nõ repeteret ſui ſanguinis vel cuiuſlibꝫ ꝓximi vltor minime exiſtẽs ꝑcuſſorib⁹ cogeret̃ indulgere: ieiuniũ in pane ⁊ aqua omni ſexta feria ſeruarẽt: ⁊ in ſabbato a carne ⁊ liq̃mine abſtinerẽt ſoloq̃ contenti hoc ieiunio in omniũ peccatoꝝ remiſſionẽ: nullã ſibi ſcirẽt aliã adiciẽdã penitentiam: ⁊ hoc ſe ſeruare ſacramẽto firmarẽt: q̃d qui nollet chriſtianitate priuaret̃ ⁊ exeuntem de ſeculo null⁹ viſitaret: nec ſepulture traderet. Alia quoq̃ importabilia q̃ꝫ plura dedere mãdata q̃ oneri viſa ſunt replicare. Hãc mãdatoꝝ nouitatẽ cum multi cupidi nouarum reꝝ libenti⁹ iuſto amplecterent̃. Gerhardus cameracẽſis ep̃s qui ſolus lotharẽſiũ appẽdebat ad parochiaꝫ frãcoꝝ: nullius hortatu potuit adduci ad hec ſuſcipiẽda ſed ſingula capitula refellebat: dicẽs gen⁹ hoĩuꝫ ab initio trifariã eſſe diuiſuꝫ: in oratorib⁹ pugnatorib⁹ ⁊ agricultorib⁹. Et vnũ duoꝝ ⁊ duos vnius egere auxilio. Ideo debere arma ferre ⁊ rapinas reddi ꝑ auctoritatẽ legis ⁊ gratie vltorẽ ꝑcuſſi vel occiſi nõ exacerbari cogendo ſed ſm euãgeliũ ei recõciliari. Ieiuniũ in. vi. vel in. vij. feria: nec omnib⁹ vnum eſſe imponẽdum: q̃ꝛ non eſt vna omnibus poſſibilitas: nec omnes hoc vno ieiunio ↄtentos eſſe: q̃ꝛ non eſt vna omniũ penitẽdi qualitas hoc ſacramento firmare vel ſacramẽti violationẽ piurio augere nõ eſſe vtile his contradicentes excommunicari: infirmis viſitationem: mortuis ſepulturam negari eſſe deteſtabile: ſufficere autentica patrum decreta: ⁊ ſuper his neglectis impoſitum congruenter penitentie modum. Sigibertus. Anno. xij. Henricus rex Conradi filius vxorem ducit filiam regis anglorum.

¶ De Ceteris euẽtib⁹ ſub ĩꝑio ↄradi ⁊ de morte ei⁹. C. XVII

Uillerinus. Sardemici⁹ rex sororē suam Gunhildē cū tonsis et ornatu filiam henrico conradi filio cōmisit q̄ ad nauē ducta ē stri-pātib⁹ oib⁹ angl. proerib⁹ ⁊ ī expēsis multa ɔferētibus ad spōsum puenicēs multo tpe cū eo fuit. Tandē adulterij accusa/ta puerulū quēdā sturni sui alūnum quē secū ex anglia duxerat ɔ̄ hōiē gigātē molis hoīez ad monomachiā opposuit: ceteris cluētib⁹ martis timore refugiētib⁹ sub certo duello infimulator p miraculuȝ suo succiso poplice eneruat⁹ ē. Gunhildis aūt post victoriā viro suo repudiū dedit ⁊ nec minis nec blādicijs cū eo manere vlteri⁹ ɔsensit sed sanctimonialis habitū sumēs in seruitio dei pmāsit. Sigibertus. Hoc tpe ī apulia erat tunc q̄dā statua marmorea circa caput suū habēs circulū ereū in quo erat scriptū kal. maij oriēte sole habebo caput aureū: qd̄ quidā saracen⁹ a roberto viscardo duce normā-norū capt⁹ q̄d ptēderet intelligēs. iij. kal. maij oriēte sole diligēter notato termino vmbre illi⁹ statue infinitū thesauȝ effossa ibidē humo repperit quē p sua redēptiōe eidē duci obtulit. Anno ⁊c in mēse ap-prili ... idus ... est ī celo int australē ⁊ oriētalē plagā ignea trabes mire magnitudinis q̄ currēs sup solē iā ad occasuȝ vgentē visa ē in terrā cadere: cui⁹ vestigia diu videri poterāt. Cōradus īpator italiaȝ adijt: vt rebellionē meditātes debellaret. Et qȝ oēs lōgobardi ɔiura-uerāt vt nō paterenē quēlibet dnȝ qui aliud q̄ȝ ipsi vellēt ɔtra se agere: quosdā epos in vincula deiecit. Et qȝ epo mediolan. fuga lapsus ē īpator suburbia mediolani incēdit. Die vo penthecostes cū īpa-tor in pua ecclesia sec⁹ vrbē coronaret ad missaȝ tā grādia fuerūt tonitrua ⁊ fulgura vt aliq̄ mēte excederēt: aliqui spm̄ exalarēt. Bruno ⁊ ēps qui missaȝ celebrabat: ⁊ secretari⁹ impatoris cū alijs trib⁹ di-xit se int̄ missaȝ solēnia vidisse scm̄ Ambrosiū īpatori indignādo ɔminātē. Tūc īpator ab italia discessit. Pridie idus maij eclipsis solis fuit. Et pdie nonas iunij īpator obijt.

De Inicio henrici ⁊ actib⁹ eius. C. XVIII.

Post quē filius ei⁹ Henric⁹ impauit annis xvij. Cepit āt anno dn̄i. M xl. Mundi vo q̄nq̄ m̄ ... Helinādus. Hic henric⁹ vindelicos subegit pplos sueuis ɔterminos q̄ vindelici vt ait Guillerin⁹ vsq̄ hodie fortunā adorāt: cui⁹ idolū in loco nominatissimo ponētes: cornu dextre illi⁹ apponūt plenū potu ... qd̄ ex aqua ⁊ melle ɔfectu greco vocabulo idromelū vocāt. Idē fecisse egyptios ⁊ oēs pene oriētales pplos affirmat sanct⁹ hierony-mus sup Isaiam. Unū vltimo die nouēbris mēsis sedētes ī cōt pgut-tat ⁊ si cornu plenū inuenerint magno strepitu applaudūt qȝ eis ī futuro anno pleno cornu copia respōsura sit in oib⁹: si ɔtra gemunt: hos pplos henric⁹ tributarios fecit ita vt oib⁹ solēnitatib⁹ quib⁹ coronabat quatuor reges eoȝ lebetē quo carnes decoquebant in humeris suis duob⁹ vectib⁹ p anulos q̄tuor inductis ad coquinā vectitarēt. Idē henricus lucidus ⁊ hilaris erat. Habebat sororē sanctimonialē: q̄ diu hyeme q̄dā q̄nimb⁹ ⁊ pruinis īborruerat: vno in loco diu detineret clericus q̄dā serialis familiarior iusto puelle: crebrius in cubiculo ei⁹ pnoctabat ⁊ gl'ias: ⁊ q̄rā difficile ē crimē nō pdē vultū aduertit hō alit ... iā rē vulgo vētilāte solus īperator nō credebat. Quadā nocte cū ambo diu simul dormirēt vsq̄ in mane: ecce nix totā terrā opuerat. Tūc clericus q̄ se deprehēdendū ī niue p vestigia timebat psuasit amice vt dorso illis īpositus angustias illas euadēt q̄ a tergo leuās amasiū ē curiā extulit: ⁊ forte tunc impator mictū surrexerat: ⁊ vidit eos p fenestrā. Postea euenit occasio vt epatuȝ vacantē daret clerico ita ī insusurrās. Accipe epatū hūc: ⁊ vide ne vlteri⁹ inequites mulierē. Sorori vero abbatiā germane esto aīt abbatissa: ⁊ vltra nō pateris clericū equitē. Cōsusi illi a flagitio destiterūt. Idē impator habebat clericum satis litteratū ⁊ bone vocis: sed vilem meretriculā amantē amabat. Cū qua nocte quadā solēni voluptat⁹: mane ad missaȝ impatoris astabat. Impator dissimulata scia mādat ei vt se ad euāgeliuȝ legendū pararet qȝ sepe ei⁹ melodia delectaref erat aūt diacon⁹. Abnuit ille vt male sibi ɔsci⁹: vrget impator vt pbaret ei⁹ ɔstātiā. Ad extremū perere renuentē iubet a patria exulare: quā sniam amplexus dei recessit mittit post eū q̄ iā cōpulat⁹ oib⁹ ⁊ in sarcin las cōposi-tis iter maturauerat. Uiolēter g̃ retract⁹ aū impatorē sistit: qui letū subidēs pbe inq̄t fecisti ⁊ ego gratulor pbitati tue qȝ timorem dei prepōderis q̄ȝ patriā pl⁹ irā dei q̄ȝ meā. Quapropē hūc epatū q̄ prim⁹ in sp̄o vacauerit: tn̄ īdecēti amori renūcies.

Item de eodem. C. XIX.

Idem henricus celebrabat pentheco-sten apud maguntiam: paulo añ missaȝ cū sedilia pareñ in ecclesia ortū ē iurgium int̄ cubicularios archiepi ⁊ abbatis fuldensis cenobij pro eo q̄ vtroq̄ oēs iuxta imperatorem sederet. Nam fuldēse cenobium est in saxonia sancti galli corpore insigne ⁊ predijs ditatum p magnifi-cis: cuius loci abbas. lx. milia armatorum prebet in hostem impera-tori: ⁊ habet ex antiquo priuilegium vt in magnis festiuitatibus ad dexteram ei⁹ sedeat. Itaq̄ ventum est ad pugnā: furorq̄ per eccle-siam grassante pauimentum sanguine inundauit: sed statim epis cō-uolantibus pace inter reliquos dissidentes statuta templū purgatū: ⁊ missa festiuus clamorib⁹ est acta. Sequentia autem cantata ⁊ vlti-mo eius versu dicto. Hunc diem gloriosuȝ fecisti: vox ab aere lapsa est. Hunc diem bellicosum ego feci. Rigentibus omnibus pre timo-re: imperator diligenter intendens leticiam inimici: tu inquit omnis malicie inuentor simul ⁊ incentor diem bellicosum ⁊ arrogantibus luctuosum fecisti. Sed nos per dei gratiam qui illum gloriosum fe-cit: pauperibus gratiosum reddemus: ⁊ mox reincepta sequentia so-lēni ploratu spiritussancti gratiaȝ inuitabat. Intelligens illum adue-tasse illis implorantibus. Illis cantantibus omnibus simul pectora tondentibus missa egenis per precones conclamatis: omnes dapes que sibi ⁊ curialibus parabantur in vsus eorum exhausit: ipse obso-nia apponens: ipse iuxta disciplinam ministrorum de longe cōsistēs ipse superflua ciborum abstergens. Idem henricus tempore conra-di patris sui a quodam clerico fistulam tulerat argenteam qua pue-ri ludentes aquā iaculantur: pact⁹ ei episcopatum cum foret īpator. Adultus repetenti pollicitum impigre dedit: non multo post aspero morbo correptus decubuit: ⁊ morbo crescente triduo exensis ⁊ mu-tus iacuit. Episcopi presentes triduano ieiunio indicto p vita eius dn̄o supplicabāt. Cōualescens accituȝ episcopū quē pro fistula fece-rat: concilij sententia deposuit: cōfessus se toto illo triduo demones infestos sibi vidisse flāmam in se per fistulam iaculantes flammeum dico adeo pertinacem vt noster ignis respectu illius iocus putetur. Interim vo iuuenē semiustulatum aduentasse ferentem calicem au-reum immense magnitudinis plenum aqua. Cuius visione ⁊ laticis aspersione extinctos ardores euaserat: hic erat beatus Laurentius martyr gloriosus cuius ecclesie tectum longa carie dissolutum com-paginari fecerat: ⁊ preter alia munera calice aureo eandem ecclesiam honorauerat. Eundem henricum aliquando inimicos fugitantem ceruа quedam vltra inuadibilem fluuium euexit. Sigibert⁹. An-no henrici. iij. guatho ex clero sancti lamberti vir sapientie ⁊ scientie ⁊ feruore religionis insignis sit leodicēsis eps.

De Sācto Edwardo rege anglie ⁊ eius pphetia. C. XX.

Uillerinus. Hoc anno regnare cepit eduuardus elgeredi filius qui regna-uit annis fere. xxiiij. Hic adeo mansuet⁹ fuit: vt nec viles homines verbo ledere nosset. Et tamē erat eius apud do-mesticos reuerentia vehemens: apud exteros metus ingens. Nam fouebat eius simplicitatem deus vt posset timeri qui nesciret irasci. Hic sancto pasche apud londoniam magna pompa coronatus est ab edisio archiepiscopo. Egitham filiam goduuini duxit in vxorem in quam pene omnes liberales artes confluxerant: que viuo ⁊ mor-tuo marito probi suspicione non caruit: sed moriens tempore Guil-lermi: vltro iureiurādo de integritate satisfecit: rex eam ita tractauit vt nec thoro amoueret: nec virili more cognosceret. Goduinus iste aliquando sedens ad mensam iuxta regem orto sermone de elfredo fratre regis. Tu inquit o rex ad omnem memoriam fratris tui ruga-to vt video vultu me aspicis. Sed non patiatur deus vt istā offā trā-gluciam si sui conscius alicuius rei que aspectaret ad eius periculuȝ vel tuum incommodum. Hoc dicto offa quam in os miserat suffo-catus oculos inuertit ad mortem. Inde ab ipso filio eius aroldo qui regi astabat sub mensa abstractus est. Hic goduuinus habuit prius vxorem sororem cinltonis ex qua puerum genuit: qui dum equo pue-rili iactantia superbiret: ab eodem portatus in tameseȝ fluuiuȝ suf-focatus interijt. Mater quoq̄ ei⁹ ictu fulminis examinata est. Hec dicebatur agmina mancipiorum in angliam coempta danemarchi-am solere mittere maxime puellas pulchras. Iste rex edwardus mi-raculis ⁊ prophetie spiritu claruit pauperib⁹ hospitibusq̄ maxime transmarinis benign⁹ ⁊ munific⁹. Die sancto pasche sedens ad men-sam apud westmonasterium diademate coronatus ⁊ optimatum turmis vallatus: ceteris auidius cōmedentib⁹ animo a terrenis alio diuinū quoddā speculatus effusus est in risum: remotis mensis tres optimates eū psecuti sciscitant̄ cur riserit cunctatus multum diuq̄ridit. vij. dormientes in mōte celion requiescūt: ⁊ iaȝ ducētis annis in dextero iacentes latere: nūc in ipsa hora risus mei latus inuerterūt sinistrum futurumq̄ est: vt. lxxiiij. annis ita iaceant. Dirū nimirum miseris mortalibus omen. Nā in his lxxiiij. annis oīa ventura sunt. que dn̄s circa finē mundi pdixit ventura: gentem. s. ɔ gentem surre-

cturam: regnum aduersus regnum: ⁊ terremotus ⁊ pestilentias ⁊ fames ⁊ terrores de celo: gentiliū in christianos bella: christianorū i eosdē victorias ⁊ alia mirātibꝰ inculcās: septē dormiētiū passionē ⁊ habitudines singulorū qđ nulla docet lr̄a ita eis disseruit: ac si quotidie cū eis victitaret. Erāt aūt tres optimates q̄ eū sciscitabant. Aroldꝰ ⁊ abbas vnꝰ ⁊ ep̄s vnꝰ. His auditis comes aroldꝰ misit ad inq̄rēdā veritatē militē vnū: abbas monachū: ep̄s clericū ad īpatorē cōstantinopolitanū adiectis regi sui lr̄is ⁊ muneribꝰ quos ille secū benigne habitos ad ep̄m ephesi destinauit ep̄la quā sacrā vocāt comitāte vt ostēderent legatis regis anglie. vij. dormiētiū corpa. Factūq; est sm̄ p[illegible] regis [illegible]. [illegible] greci o[illegible] tunc iurabāt se accepisse a p[illegible]bꝰ illos. vij. sup dextrum latꝰ iacere: sꝫ post introitum anglorū in speluncā sup sinistrū eos iacuisse. [illegible] ola illa secuta sunt q̄ p[illegible]erat. Agareni ⁊ arabes ⁊ turci syriā ⁊ liciā ⁊ minorē asiā ⁊ maioris multas vrbes inter quas ephesum ⁊ hierosolymam depopulati sunt. vij annis: postea proximis tres pape .i. Victor: Stephanꝰ: ⁊ Nicolaus mortui sunt.

¶ De Benedicto papa maiore ⁊ minore. C. XXI.

Igibertus. Anno Henrici. vi. Benedictus qui simoniace papatu romanū inuaserat: cū eēt rudis litterarū: alterū ad vices ecclīastici officij exequēdas secū papā silnestrū. s. cōsecrari fecit. Qđ cū multis nō placēt: tertiꝰ supducit. Gregorꝰ q̄ solꝰ vices duorū impleret. Actor. Iste bn̄dictus. ix. vt ait Petrus damianꝰ nepos fuit superioris petri octaui. Et dictꝰ est benedictus minor respectu illiꝰ maioris de quo maiore benedicto idē petrꝰ Damianus refert. Episcopus inq̄t q̄dā capuanꝰ: vidit bn̄dictū maiorē papā nigro q̄si corporaliter equo insidētem. Heus inq̄t nonne tu es papa bn̄dictus quē iā defūctū nouimus. Ego sum inq̄t infelix ipse. Quō inq̄t est tibi pater. Grauiter inq̄t torqueor: sed de dei misericordia nō despero si mihi adiutor[illegible] [illegible] perge q[illegible] ad fratrē meū Iohānē q̄ nūc sedē ap̄licā occupat: eiq; de mea pte dices: vt illā summā q̄ potissime in tali theca reposita est p me in pauperes distribuat: sicq; me redimēdum esse quādocunq; cū hoc miseratio diuina decreuerit cognoscat. Nam cetera que p me indigentibꝰ tradita sunt nihil mihi peritꝰ pfuerūt: qz de rapinis ⁊ iniusticijs acquisita sunt. His auditis ep̄s romā impiger abijt: ⁊ Iohāni pape fratris v̄ba narrauit ⁊ ep̄atū mox deseruit ⁊ monachatū induit. Eiusdē v̄o bn̄dicti nepos q̄ post eū tertium. Iohānē v̄o scd̄s in papatu successit vt vmbertꝰ archiep̄s mihi narrauit apparuit cuidā iuxta molendinū equo insidēti ⁊ iter agēti. Apparuit aūt in sp̄e monstruosi aīalis: cuius cauda ⁊ aures asini erant: cetera vrsi. Cūq; nactus fugam iniret tremefactus: clamauit monstrū illud. Noli o vir expauescere: scito me hoīem fuisse sicut tu es: sed qz bestialiter vixi: post mortem pferre bestie sp̄em merui. Ad quem nactus. Quinā fuisti. Ego ait ille solo noīe bn̄dictꝰ fui: qui nup ap̄licam sedem indignꝰ obtinui. Ad quē ille. Quid habes retributōis. Nūc inq̄t vsq; ad diem iudicij pdumosa atq; squalētia ⁊ sulphurea loca ⁊ fetida ⁊ bulliētia raptor ⁊ ptrahor: post extremum v̄o iudiciū corpꝰ meū ⁊ aīam sic irremediabilis cruciatus ⁊ irreuocabil' olla gehēnal' barathri glutiet: ita vt mihi nulla īposterū spes recupatōis restet. Post hec v̄ba disparuit. Fuerat aūt ab ipso pōtificatꝰ pmordio vsq; ad finē vite in ceno luxurie ouersatꝰ ⁊ ideo ab auribus asini in caudam desinebat. Duxerat antē p totā vitā carnalem: ideo per cetera vrsus erat. O q̄ illi melius fuisset vt episcopatū deseruisset. Post hunc benedictum sedit Siluester tertius vt supra dictum est diebus. lv. Post quem Gregorius. vj. antedictus gratianus magne sanctitatis ⁊ religionis vir.

¶ De Gregorio papa huiꝰ nois sexto ⁊ actibꝰ eiꝰ. C. XXII

Villerinus. Is itaq; apostolatus romani statum p incuria anteceſſorū deminutū inuenit vt pter pauca oppida vrbi vicina ⁊ oblatiōes fideliū nihil haberet quo se sustentaret. Ciuitates possessiones in longinquo posite que ad ius ecclīe ptinebant a pdonibꝰ ablate erant. Tramites publici ⁊ strata viarū p totā italiam a latronibꝰ stipabant: ita vt nullus pegrinus nisi cū maiori manu impune transiret. Cessatū est ab oī puincia romā iter aggredi. In ipsa vrbe in medio foro vagabant sicarij. Apostoli ecclesiā aliqs videre cupiens in siccarios incidēs nullo modo sine substātie vel salutis dāno dom[illegible] reuertebat. [illegible] ipsa sanctorū aplorū martyrū corpa sup sacra altaria gladij nudabant. Oblationes accidentiū vix dū apposite de manibꝰ arripiebant. Arrepte in cōmessationes ⁊ scortorū abusiones cōsumebant. Tātis malis gregorꝰ leniē vt pōtificē decet occurrere cepit: amore pluſq̄ terrore: v̄bis pluſq̄ verberibꝰ agēs. Mandat vrbanis vt a pegrinorū infestatione cessent: ⁊ a rapina sacrorum. Alterū enim est contra naturam vt ille qui communi vescitur aere non communi fruatur pace ⁊ christianus inter christianos libere pgredi debet cū omnes sint ex vno familicio: ⁊ oēs vnius sanguinis cōmuni coagulo redemptiq; precio. Alterū v̄o cōtra p̄cepta dei qui p̄cepit vt qui altario deseruiant de altario viuant: domum dei esse debere domū orationis nō speluncā latronum: non gladiatorū ouēticulū: pmitterēt oblatōes fideliū trāsire in vsus sacerdotū: vel in expēsas pauperū se ⁊ aliquo modo prouisurum illis quos egestas ad rapinas compellebat. quos aūt cupiditas exagitabat ipsi sibi p timore dei ⁊ sui honesta[illegible] modum ponerēt: inuasoresq; ecclīastici patrimonij ⁊ mādatis ⁊ ep̄lis inuitauit: vt aut indebita redderent: aut se iure illa tenere .i. senatu romano pbarent. Si neutrū facerent: ecclesie mēbra se nō esse cognoscerent. Talia frequenter concionatus: aut nihil: aut parū pfecit. Tunc excōmunicauit omnes qui aut talia agerent aut agentibus conuiuio aut colloquio participarent. Illi autem excōmunicati ceperūt extra furere minis aures territare muros vrbis armis circūsonare: adeo vt pene papā occiderent. Tūc papa ferro abscisiōis vel [illegible] iudiciōis: arma ⁊ equos vndecūq; ōquisiuit milites ⁊ eq̄tes adornauit: ac p̄mū ecclesiā beati Petri p̄occupās: raptores oblationum vel extinxit vel effugauit. Occisis itaq; sibi resistentibꝰ predia ⁊ oppida multo tp̄e amissa in antiquū ius restituit. Quirites interea rapto viuere assueti sanguinarium illum vocabāt: ⁊ indignū qui deo afferret tot cedium ōscius. Ipsi etiam cardinales hoc dicebant: adeo vt cum ille valitudine qua defunctus est decumberet: consilio prius inter se habito auderent eum ammonere: ne se in ecclesia sancti Petri cum ceteris apostolicis tumulari preciperet: qui tot hominū mortibus officium fedasset.

¶ Responsio Eius ad cardinales ipsum quasi homicidam arguentes. C. XXIII.

Tunc ille recollecto spiritu tenuiq; humanꝰ minarū hanc orationem habuit. Si in vobis vel scintilla humane rationis vel sciencia diuine auctoritatis esset: tam precipiti psuasioni non ouenieretis pontificē vestrum qui quantum vixi: ⁊ patrimoniū meū in vestra cōmoda effudi: ⁊ famam p vestra liberatione neglexi. Et si alij: hec que p̄dixi attexerant: par erat vos obsistere. opiniones stultorū melioribus interpretationibus leniteo. Cui queso thesauri sani: forsitan mihi: at thesauros antecessorum meorū habebā qui cuiuslibet auaritie sufficerēt quibus libertatē quibꝰ salutē restitui. Referetis q̄dē mihi. Adorabor a pplo ⁊ libē que volebā accitabā: applaudebatur mihi totis oratōibꝰ acclamabat mihi in laudes meas totis diebus. Has laudes hos plausus abstulit mihi vestre temulatio ōtuitus. Ad vos flexi animū ⁊ seuerius agēdū existimaui: fortunarū vestrarū titulos predo impius abligueriebat vos inopem vitam diuino pane agebatis: ille de oblatiōibus vestris preciosa sibi serica mercabatur: vos populari ⁊ dissuto amictu oculos mouebatis meos. Itaq; cum hec nequirem pati bellum alis indixi: vt damno ciuiū emerē gloriā clericorū: sed vt modo experior in ingratos collata bn̄ficia pdidi. Qđ alij per angulos mussitāt vos in publico euomitis: ⁊ libertatem quidē pbo: sed pietatem requiro. Morientē patrē filij de sepultura sua excogitāt: cōmunē mortaliū domū mihi negabitis: non arcet ab introitu ecclesie meretricula: non vsurarius: non latro: ⁊ vos papā ingredi phibetis. Quid refert an mortuus an viuus sacrarium introeat: nisi q̄ viuus multis adhuc temptatus illecebris: vt nec in ecclesia a macula sit immunis. Ibi sepe peccandi repiens materiā vbi venerat diluere culpam: mortuus peccare nescit: immo nequit supremo carēs viatico: q̄ immanis igit' barbaries est: vt hunc a domo dei excludat: cui peccandi desit ⁊ volūtas ⁊ facultas. Quapropter filij tam p̄ppere audacie p misericordiam agite stulte enī ⁊ amare locuti estis.

¶ Rōnabilis eius defensio ad eosdem. C. XXIIII.

Villerinus. Sed ne sola me vinci auctoritate putetis ⁊ ratiōe accipite. Ois actꝰ hois sm̄ cordis itētiōes oꝫ examinari vt eo iγgtu sei iudiciū: vel pcessit faciēdi ōsiliū. Vt. n. vitas dicit. Si oculꝰ tuus fuerit simplex: totū corpus tuum lucidum erit. Si autem nequam totum corpus tuum tenebrosum erit. Crebris miserabilis interpellauit egenus vt eius leuarem inopiam ego futurorum inscius non abnui sed diuersis monetis bonustum dimisi. Discedens ille latronem offendit qui videns eum nummos portantem clam quam ferebat percussum occidit. Nunquid inde iudicandus sum: qz peregrino dederam: vnde causam mortis incurrit. In legibus ecclesiasticis ⁊ forensibus idem factum diuerso respectu ⁊ punitur ⁊ laudat. Animaduertitur in latrone q̄ hominem occiderit: in occulto probat

tur. Aiaduertit in latrone q hominez occiderit in occulto pbat in milite q hostē foderit in bello. Itaq homicidiū in isto laudabile. I illo vituperabile. Laudatus est olim pdecessor noster adrianus pmus pdicande memorie: q investituras ecclia℞ karolo magno cōcesserit ita vt nullus clericus ɔsecraret ab epo: nisi pus a rege insigniret baculo ⁊ anulo. Erat enim karoli invict⁹ aduersus auaritiā. nec facile tūc inuenisset aditū aliquis nisi intrasset p hostiū. Preterea p tot terra℞ ītestitia nequibat requiri sedes aplica. vt vnicuiq electo assensum suū accomodaret qū esset ppe rex qui nihil p auaritiā disponeret. Nūc oīa regū palatia luxus ⁊ ambitus occupauit. Quare merito sponsa christi libertatē suā asseuerat: ne illā tyrannus ambitioso vsurpatori pstituat: laudaturq in nostri seculi pōtificib⁹ q has donationes tulerūt pncipib⁹. Certe nō est epi officiū vt ipse iubeat cōmitti pliū. Cete℞ spectat ad munus epi: si naufragiū innocētie videt ⁊ manu ⁊ lingua occurrat. Ezechiel sacerdotes accusat. q nō steterint ex aduerso nec se opposuerūt muru℞ vel clipeū p domo israhel. Due sunt psone in ecclia ad resecāda vitia ɔstitute. Vna q exacuat eloquiū. altera q portet gladiū. Ego ⁊ vos mihi testis estis nō neglexi ptes meas: quoad speraui pficere armaui linguā. Illū cui⁹ interest agere rē gladio certificaui nūcio. Occupatū se rescripsit bello vindicor: rogās vt meis laborib⁹ ⁊ suis expēsis nō grauarer. latronū ɔciliabula deturbare: si renuissez. quā excusationē deo offerrē cū imperator suas in me refudisset ptes: viderē cedē ciuiū. damnū pegrino℞ ⁊ ɔmitterē: quisquis pcit latroni occidit innocentē.

Responsio ad obiecta. C. XXV.

Sed obicitur nō esse sacerdotis vt se cede cuiuscunq cōmaculet: verū est: sz nō se inquinat q sontē pmēs insontē liberat. immo vere beati q custodiūt iudiciū ⁊ faciūt iustitiā in oī tempore. Sacerdotes fuerūt amplissima laude famosi. Finees ⁊ mathathias: q in delinquētes manu sua vti sunt: alter amplexus venereos pugiōe ɔfodit: alter idolis immolantē immolatio cruori cōmiscuit. Zacharias sacerdos thurificantē regez expulit: ⁊ pculdubio nō dubitasset occidere nisi de⁹ illū accelerasset cedē. Preuenit epalē manū plaga diuina: vt illius cadauer depasceretur lepra cuius animus vsurpasset illicita. deturbat regis deuotio ⁊ nō deturbabit latronis cupido. Par ē qd excuso: etiā laudādū est qd feci. Cōtuli eni beneficiū: quib⁹ videor ītulisse exitiū: penā minui dū mortē acceleraui. sceleratus eni quāto plus vixerit: tāto plus peccabit. nisi forte sit aliquis quē deus exēplo singulari respexerit. mors in cōi bona est oīb⁹ p eā iustus reponit in celestib⁹. iniustus ferias ponit scelerib⁹: malus p eā dat flagitijs terminū. bonus pcedit ad brauiū: scūs ppinquat ad palmā peccator spectat ad veniā qz sigu flagi[illegible] gra mihi habe[illegible] sunt illo℞ vite: qui tātis miseri o exēpli sunt meo munē. hec habuiq p me dicerē. vt vestras assertiōes euacuarē: sz quia ⁊ mee ⁊ vre rōcinationes falli possunt cōmittam⁹ oīa diuino examini. Corpus meū successo℞ more cōpositū añ ianuas ecclie sistite. ianuas serie ⁊ repagulis damnent. Si deus voluerit vt ingrediar opplaudatis miraculo. Sin minus: faciatis de cadauere meo quicquid vobis placuerit. Sic factū ē. Mox eni vt corp⁹ eius añ portas ecclie serio obclusas positū est. turbo ingēs diuinit⁹ emissus: repagulo℞ obstacula dirupit: ⁊ valuas vehemēti impetu patefactas ad parietem cum magno fragore impulsit.

De Muliere malefica a demonib⁹ rapta. C. XXVI.

Eodem tempore mulier apud berbeli angliae vil[illegible] augurratrix ⁊ malefica cū quadā die dulu[illegible] cornicula quā hēbat i delicijs vocali⁹ solito nescio qd cornicata ē. quo audito. dñe cultellus de manu excidit sil ⁊ vultus expalluit: ingemiscens diutissime ait. Hodie ad vltimū sulcū puenit aratrū meū: hodie audiā ⁊ accipiā grāde incōmodū. Adhuc ea loquēte: venit ad eā nūcius dicēs. Hodie mortu⁹ est filius tu⁹ ⁊ tota familia subita morte interijt: quo audito ɔtinuo dolore saucia decubuit. vocariq precipit supstites liberos monachū ⁊ monachā qb⁹ singultiēdo ait. Ego miserabili quodā fato meo. demonicis actibus semp inseruiui. Ego viciorum omniū sentina ⁊ illecebra℞ magra fui: ⁊ sperabam tn̄ in religiōe vestra a meipsa desperaui: nūc g qz scio me demones habiturā tractores in pena: quos habui suasores in culpa. Rogo vos p materna viscera vt mea tētetis alleuiare tormēta. Nā de aīa sniam dānatōis nō reuocabitis. Corpus g meū insuite in corio ceruino ⁊ includite in lapideo sarcofago ⁊ opculū ferro ⁊ plumbo ɔstringite: ⁊ lapidē ipm trib⁹ magnis cathenis circūdate. Si trib⁹ noctib⁹ ita secure iacuero quarta die infodietis me in humo: quāq verear ne terra nolit me recipe p maleficijs meis. Psalmiciens. I. sūt noctib⁹: ⁊ misse cantent p me tot dieb⁹. Factū est vt pceperat: ⁊ nihil valuit: primis duab⁹ noctib⁹ cū chori clerico℞ psalmos canerēt circa corp⁹: singli demones hostiū ecclie immani obice clausūz leui negocio ɔfringentes duas extremas cathenas dirupērūt: media q operosius elaborata erat illibata durauit. Tertia nocte circa gallicantū strepitu aduenientiū hostiū oē monasteriū visuz est a fundamēto moueri. Vnus aūt ceteris vultu terribilior ⁊ statura celsior. ianuas maiori vi ɔcussas i fragmēto deiecit ⁊ arrogāti gestu accessit ad sarcofagū: inclamatoq noie vt surgeret imperauit qua rñdēte nequeo p vinculis. Solueris inquit ⁊ malo tuo. statimq cathena que cetero℞ ferociā eluserat nullo conamine vt stupā dirupit: opculūq tumbe pede ɔpulit: ⁊ apprehēsa manu palā oībus ab ecclia extraxit ad fores vbi patens erat equus niger supbe hinniēs vncis ferreis p totū ptuberantib⁹ super quos misera illa imposita ab oculis intuētiū cū toto sodalitio dispuruit. audiebāt tn̄ clamores p quatuor fere miliaria miserabiles supplicas orantis: hucusq guillerinus.

De ceteris euentib⁹ illius temporis. C. XXVII.

Sigibertus. Anno henrici. [illegible] Rome duos ⁊ duob⁹ vnū de papatu ɔtendētibus: rex henricus ɔ eos romā vadit: ⁊ eis canonica ⁊ impiali cēsura depositis: suidgerus bambēbergensis epus qui ⁊ clemēs romane ecclie. clvii pñdet ⁊ ab eo rex henricus in impatorē bñdicit iurantibus romanis se sine ɔsensu ei⁹ nunq papam electuros. Deoderico metensiū epo mortuo: successit adelbero fratruelis eius vir magne prudentie ⁊ sanctitatis. Ecclesia sancte gertrudis niuigellensis q añ aliquot annos post negligentiā ⁊ incuriā effusi sanguis dñici ɔcremata fuerat: in nouā reedificata benedicit psente impatore henrico. Anno. viij. damasus ecclie romane. clviij. psidet. Nix tāta in occidēte cecidit vt siluas frāgeret. Franco scholasticus leodicēsiū ⁊ scia lra℞ ⁊ mo℞ pbitate claret: q ad hermānū archiepm scripsit lib℞ de quadratura circuli: de qua re aristoteles ait. Circuli qdratura si est scibile: scia nondū est. illud aūt scibile est. Anno. ix. bruno leuco℞ epus qui vocat leo romane ecclesie. clx. psidet. Hic cū ad capessendā sedē aplicam romā tēderet. audiuit voces angelo℞ canētiū. Dicit dñs ego cogito cogitatiōes pacis ⁊ nō afflictionis. Hic de multis scis cātus cōposuit: ⁊ multa fecit ⁊ scripsit vtilia ecclie. Hic cū in papatu pauperē leprosum ante fores offendisset eū secum diligenter in lectulo suo collocauit. Quem cum reserato hostio non inuenisset pauperem se christum suscepisse obstupuit. Viri religiosi ⁊ illustres scitate in christo dormiūt. Odilo abbas cluniacēñ. cui hugo succedit. Poppo stabulēsis. Gnatho epus legiēsis. Olbertus sancte memorie abbas gemelacēsis. Anno. xi. leo papa dum northmānos a romano℞ terminis deturbare satagit. multā calamitatē incurrit: qz cū multis etiā ipse capit: sz tn̄ relaxari noluit. nisi etiam suis relaxatis. Bardo magūtie epus obijt cui⁹ scitas p multā miraculo℞ grām patuit. Sanctus theobaldus inter nobiles frāco℞ nō infimus hoc tpe claruit. Qui mūdo ⁊ semetipso abnegato secut⁹ christū in vincētia vrbe venetie reclusus. xij. ɔuersionis sue anno beato fine quieuit: qui q accepte seruierit deo post mortē eius miraculorum pdidit magnitudo. Ossa eius in gallias trāslata: multam multis in locis meruerunt venerationem.

De Sancto theobaldo heremita. C. XXVIII.

Ex gestis eius. Temporibus henrici cesaris ⁊ henrici regis franco℞ gallia fructū honoris ⁊ honestatis dedit. Theobaldū religionis incitamētū: vitij repagulū: castro pruinisio hortum. Hic magna℞ diū facultatū occulto ⁊ laudabili furto seipsū seculo nequā subripuit: ⁊ heremiticā vitā expetēs p christo pauperrimus vixit. Manusq eius in laborib⁹ seruierūt multisq virtutib⁹ ⁊ miraculis claruit. Quadā die cū duob⁹ socijs eo itinerāte cū fatigati itinere ⁊ afflicti fame ⁊ siti deficerēt in via. ipse comites aliquātulum pcessit ⁊ panē in via a deo sibi pparatū inuenit. Vñ i christo cōfortatus pmū grās egit. Deinde panē sumit ex adipe frumēti ad vescendū suauē. socios vt residerēt: pñs enim erat riuulus placidissim⁹ manus lauarēt: pane reficerent inuitauit: pquirētibus illis tanq desperantib⁹ quo pane vescerent: hoc indēt: ⁊ panē qui sub veste latebat ostēdit. Illi supra modū attoniti. Deinde ad se reuersi angelicā administrationē fuisse intellexerūt. Cūq mediolanēses audita ei⁹ fama ad locū eius sicut ex diuersis ptib⁹ ɔfluebant accessissent: primo eos verbo dei spūaliter refecit: deinde illis corporalē refectionē. sumētibus diacono noīe dionysio pcepit potū ministrare: Ad ille mādato eius non parebat. qz vnde ppinari ⁊ vinum hospitib⁹ nō habebat. Ipse enim nocte pcedente vasculum vbi vinum fuerat totū cū sitiret euerterat ⁊ vnde alijs ministraret nō dimiserat: qui bis ⁊ ter ad-

monitus ꝑ improbitatē sancti patris ꝑcepto ei⁹ obediēs ad vas accessit: ⁊ qḋ vacuū ex toto reliquerat: ex toto plenum inuenit. Ad qḋ incaute accedens vino cum impetu saliēte gremiū totū ꝑfudit. Tāto miraclo stupefact⁹. cū timore hospitib⁹ ministrauit: vñ pegrini plene refecti sūt: ⁊ frēs de reliquo ꝑ tres ebdomadas vixerūt. Hic ⁊ multis alijs virtutibus clarus, migrauit ad dñm. Imꝑante henrico filio henrici in italia, regnāte aūt philippo in gallia: quedā mulier in brachio suo nō ꝗdē ꝓ reatu aliquo. sȝ spōte circulū gestans ferreū puenit ad ei⁹ sepulchꝝ: vbi cū ꝑuigilaret ⁊ ad candelā q̄ casu ex candelabro ceciderat erigēdā vinctū brachiū extēdisset circulus ferreus confractus est: magnoq; tumultu crepitans lōgius a brachio dissiluit. Hui⁹ festū celebraṫ ꝑdie. kl. iulij. Sigibert⁹. Anno henrici. xij. balduinus flādrēsis inuaso hagionēsiū comitatu ꝯ̄ imꝑatorē rebellat.

Guillerin⁹. Eo tpe erāt due anicule in strata qua romā itur: vno in tugurio cōmorantes: vno imbute maleficio que hospitē aliqñ solus superuenīebat: in equum aut asinum aut suem mutabant. de quib⁹ iam supradictum est.

De Iuuene qui statuā veneṙ anulo desponsauit. C. XXIX.

Hinc per idem tpus erat iuuenis q̄dā locuples ⁊ nobilis: q̄ vxorē nouiṫ duxerat ⁊ sodalib⁹ suis ꝯuiuiū frequēs pauerat. Post cibū itur in cāpū vt luderēt. rex ꝯuiuij ludo signifer pilā poposcit. Interim anulū spōsaliciū digito extēto statue veneris erec q̄ ꝓximo astabat cōposuit. Et cū pene oēs solū ipeterēt: suspiriosius extꝰ incalescētib⁹: ꝑmus se a lusu remouit. Reposcēsq; anulū inuenit statue digitū vsq; ad volā curuatū: diuq; ibi luctatus nec anulū eruere potuit nec digitū frāgeṙ: tacitusq; discedēs rem celauit sodalib⁹. nocte intēpesta cū famulo rediēs digitū inuenit extentū ⁊ anulū surreptū. dissimulato dāno ad nuptā redijt. Cūq; se in lecto iuxta eā collocasset: sensit quiddā nebulosum ⁊ dēsum inter se ⁊ illā voluta: qḋ sentiri q̄dē sȝ videri nō poterat: hoc obstaculo ab amplexu ꝓhibeṫ. Audiuit ⁊ vocē. mecū ꝯcube. q: hodie me desponsasti. Ego sū venꝰ cui⁹ digito imposuisti anulū illū nec reddam. Territ⁹ ille tāto ꝓdigio nihil referre vł ausus ē vel potuit: insomnē duxit noctē illā multū secū deliberās: sic factū est ꝑ multū tpꝰ: vt q̄cūq; hora cū spōsa ꝯcūbere vellet: illud idē sentiret ⁊ audiret. Erat sane aliꝯ valēs ⁊ domi apt⁹ ⁊ militie. Tandē quereḷ vxoris commonit⁹: rē parētib⁹ ꝯtulit. illi habito ꝯsilio palūbo cuidā p̄sbytero suburbano rē pandūt: is erat nigromāticus ⁊ potēs in maleficijs. Ille / ctus q̄ ꝓmissis multis cōpositā eplām dedit iuueni dicēs. Vade illa hora ad cōpitū vbi q̄tuor vie ꝯueniūt ⁊ stans tacite ꝯsidera. Trāsient ibi figure hoīum vtriusq; sexus: oīsq; etatis ⁊ gradus ⁊ cōditionis eq̄tes ⁊ pedites: quidā leti: q̄dā tristes. Quicq̄d audieris non loquaris. Sequeṫ illā turbā q̄dā statura ꝓcerior: forma corpulentior curru sedēs: huic tacit⁹ eplām tradēs legēdā statī fiet qḋ postulas. Sic factū est. Inṫ ceteros trāseuntes vidit ibi mulierē ornatu meretricio mulā inequitantē crine soluto ꝑ humeros iactato vitta aurea superne ꝯstricto aureā virgā gerentē in manib⁹ qua mulā regebat pre tenuitate vestiū pene nuda apparebat: gestus exequēs impudicos. Vltim⁹ dñs turbe terribiles in iuuenē oculos acuēs. ab arce superbo smaragdis ⁊ vnionib⁹ cōposito causas vie ab eo reqrit: nihil ille ꝯ̄. sȝ ꝓtenta manu ei porrigit eplām. Demon notū sigillū nō ausus cōtemnē legit scripturā. Moxq; brachijs in celū elatis. Deus inq̄t oīpotēs q̄ꝺiu patieris neq̄tias palūbi p̄sbyteri. Nec mora satellites a latere suo mittit q̄ anulū extorquerēt a veneṙ. Illa multū tergiuersata: vix tādē reddidit. Ita iuuenis voti cōpos sine obstaculo potitus ē diu suspiratis amorib⁹. Palumb⁹ aūt vbi demonis clamorē ad deum audiuit. de se intellexit sibi ꝑsignari finē dierꝝ. Quo circa oībus mēbris vltro trūcatis miserabili pena defunctus est: ꝯfessus corā populo romano inaudita flagitia.

De Berengario heretico ⁊ eius pnia. C. XXX

Sigibertus. Anno quoq; ꝑnotato gallicana turbaṫ eccl'ia ꝑ berengarium thuronēsem: qui asserebat eucharistiā quā sumimus in altari nō esse reuera corp⁹ christi ⁊ sanguinē sȝ figuram corpis ⁊ sanguis. Cōtra quē multa a multis ⁊ verbis ⁊ scriptis disputatū est. Inṫ quos dñs guido abbas de cruce scī leufredi ꝯ̄ eum de corpe ⁊ sanguie dñi elegantē edidit librꝝ. Guillerinus. Leo papa vercellis ꝯ̄ eū celebrauit ꝯciliū. sed post leonis obitū hildebrādus cū esset archidiacon⁹ thuronis mox papa rome adunatis ꝯcilijs eū cōpulit ad sui dogmatis anathema. Rñderūt ei lanfrācus archieps sed ꝑcipue ⁊ fortiṫ guimūdus ꝑus monach⁹ de scō leufredo northmānie. Postea eps auersanus apulie nr̄i tpis eloquētissim⁹. Berēgarius aūt in fine ita resipuit vt sine retractatōe a q̄busdā scīs habe

atur plenus elemosynis ⁊ hūilitate: magnarꝝ possessionū dñs dispertiēdo nō famul⁹ abscōdēdo ⁊ adorādo. nullā feminā ꝯspectui suo patiebaṫ admitti. Bergēari⁹ tñ q̄uis se correxerit eos quos ꝺpravuerat, ꝯuertē neq̄uit. Adeo pessimū ē alios exēplo vel vbo a bono infirmare: q: fortasse peccatū te grauabit alienū. cū deletū fuerit tuū. Qḋ epm carnotēsem fulbertū ꝑdixisse aiunt. Nā cū eū in extremis positū multi visitarēt: ⁊ ediū capacitas vix cōfluētib⁹ capiēdis sufficeret ille inter oppositas catervas oculis longe rimat⁹ berēgariū nisu quo potuit expellēdū cēsuit. ꝓtestat⁹ immanē demonē ꝓpe eū ꝯsistē: multosq; ad eū sequēdā blandiēte manu ⁊ illicite corripere. Sȝ ⁊ ipse berēgari⁹ die epiphaniorꝝ moriēs recordatus q̄ miseros quondā adolescēs ꝑmo sui erroris calore secta sua infecisset: ꝓducto gemitu hodie inq̄t eū die apparitiōis sue apparebit mihi dñs ihesus christ⁹ ꝓp pniāȝ vt spo ad gl'iaȝ: vł ꝓp alios vt timeo ad penā.

De Corporibus sanctorum anglie incorruptis ⁊ de sancto Kenelmo martyre. C. XXXI

Hoc anno corpus edgari regis ꝑ sonne sepelivit abbas adilardus incorruptū ⁊ q: locellus quē parauerat magnitudine corpis angustior erat: regales exuuias ferro ausus est temerare vñ ꝯtinuo sanguis vndatim emanauit: tūc regiū corpus in scrinio qḋ ipse eccl'ie ꝯtulerat sup altare locatū ē cū capite scī appollinaris martyris ⁊ reliquijs scī vincētij martyris: q̄lē magno ꝑcio emerat abbatē vō temeratorē sacri corpis mox aliene reliquit: nec multo post de eccl'ia egressus mors inuenit. Seruat⁹ est ibi furiosus ⁊ cecus. Nusq̄ gentiū vt opinor repies tot sanctorꝝ p⁹ mortē illibata corpa vt in anglia q̄ future incorruptiōis spem ꝑtendunt. Qḋ ideo diuinit⁹ factū existimo: vt natio pene extra orbē posita: in spem resurrectiōis aleṫ ex ꝯsideratōe tot corporꝝ q̄ incorruptibilia ꝑdurāt. Hec aūt sunt sctā ethelreda ⁊ vuiburga vgines: rex edmūdus. archieps elphegus. cutbbert⁹ antiqu⁹ pater: oēs inuiolata cute ⁊ carne flexibilib⁹ articuł vitali quodā tepore spem dormiētis mētientes. Kenelmus rex merciorꝝ filiū septēnem kenelmū cuidā regi sororis fidei alendū cōmiserat. Illa falso sibi regnū ꝑsagiēs nihilū tollēdū e medio satelliti q̄ alumn⁹ erat mādauit qui puerꝝ venatū ducēs inṫ frutecta obtrūcauit. Qḋ celatū in anglia statī rome innotuit. Nā mēbrana sup altare sancti petri superne delapsa. clemētis anglicis scripta colūba deferēte ⁊ necē ⁊ sepulturā ꝑ ordinē ꝓdidit q̄ a quodā anglo interꝑtata est ⁊ mox eplā pape regibus anglie cōpatriotā martyrē indicauit: vñ frequēti cultu corp⁹ innocētis solemnē leuatū est. Cūq; deferreṫ vuincelcombā clericorꝝ cātu ⁊ laicorꝝ plausu excitata quādrida pricidalis femīa e fenestra cenaculi in quo stabat caput extulit ⁊ forte ꝓsalterium hñs p̄ manib⁹ ꝯ̄ minatorie lectionis puenerat ad psalmū. De⁹ laudē meā ne tacueris. Quē a se ne nescio quo ꝑstigio retrograde dicēs nitebaṫ cātantiū letitiā ꝯturbare. Tunc vō vi diuina oculi venefice a cauis orbibus auulsi cruore polluerūt versum illū. Hoc opus eorꝝ qui detrahunt mihi apḋ dominū. Extant vsq; hodie cruoris signa immanitatē mulieris ⁊ vltionem dei spirantia.

De regib⁹ osvualdo ⁊ edmūdo ⁊ d̄ scā ethelārita. C. XXXII

In selesiensi cenobio pestis exorta multos interemit. indicta ē triduanū ieiuniū. Scḋa ieiunij die. puero eadē valitudine decūbēti apparuerūt apl'i petrus ⁊ paul⁹ dicētes. nō ergo debē metuē mortē: que ⁊ languoris est exitus ⁊ vite ꝑhennis introitus. Ceterꝝ neminē de illo monasterio hac pestilētia moriturꝝ. Qḋ deus ꝑclari regis osvualdi ꝯcesserat meritis ꝓ cōpatriotis eadē die supplicantis. huc enim esse diē quo idē rex a ꝑfidis occisus aulā celi intrauit. Quesit⁹ est dies mortis eius ⁊ ita inuētus extunc inṫ martyres annumerat⁹ est. Duces danorꝝ hinguar ⁊ vbba oriētalium anglorꝝ depopulabanṫ ꝓuinciā. Quarꝝ ꝑmus regē edmundū nō resistentem: sȝ ꝓiectis armis solo ꝓstratū ⁊ orantē post aliquāta tormenta decapitauit. Caput a littore inter dumeta ꝓiectū est. Qḋ dū ciues q̄rerent audierūt vocē capitis oēs ad se inuitantis: qḋ lupus bracchijs circūplexus custodiebat: qui ⁊ baiolis post tergū vsq; ad tumulum secutus est neminē ledēs ⁊ a nemine lesus. Sup corpus eius primo erecta est capella lignea. Quā cū fures expoliare vellent inuisibilib⁹ lorꝭ in ipsis conatib⁹ irretiuit. Caput eius reliquo corpi cōpaginatum signū martyrij coccinea cicatrice ꝑtendit. Eiusdē sancti crines ⁊ vngues semꝑ pullulāt quos osvuen q̄dā sc̄a mulier quotannis tondē ⁊ resecare ꝯsueuerat sacra veneratiōe posteris ꝓfuturos. Huius scī corpus cū sibi minaciṫ ostēdi ꝑciperet: leostan⁹ adolescēs homo vt dicebat incertū oculorꝝ fide explorare desiderās: mox ꝯ̄ amēs effectus est ⁊ post modicū vermib⁹ scaturiēs mortuus est. E/

edeldrita vt beda actor ē duob⁹ viris nupta vgo pmāsit. Pat ei⁹ fuit
anna rex orientaliū anglor. habuit quoq alias duas filias itelburgā
e sexburgā. Quar pma in monasterio gallie qd dicit brigio scimo
nialis primū post abbatissa fuit semp incorrupta ad mortē e p⁹ mor
tē sicut e soror sua. Altera e cōberto regi cātuarior vxor data est ex
qua genuit filias duas arcōgotā de qua beda multa scripsit. e hercme
nildā q vulfio regi mercior data est in cōiugē ex qua habuit filiam
vverburgā vginē: mater apud helmiz post matrē sexburgā abbatissa
hac filia apud ciuitatē legionū pausat q maturine odores feminarum
e puerorum exaudire credit.

C De quibusdā alijs sacris virginibus in anglia. C. XXXIII.

Pater rulferti

merauardus ex ermē/burga filia ermenredi
fratris ercōberti habuit filias scās mildritā e milgurgaz
Quar pma in cenobio sci augustini cātuarie: altera apd
vvenlocc requiescit: cui⁹ mausoleū quodā tpe fractū multū odorē ve
lut balsami effudit. Eduuardus senior ex vxore adelsuira habuit fi
lias multas. Quar vna edvvurga dū vix adhuc trima esset sic a pre
pbata est. Posuerat ille in triclinio diuersar pfessionū ornamenta
hinc calicē e euāgelia. inde armillas e monilia. Illuc virgūcula alla
ta ē a nutrice e genib⁹ parētis assedit: iussaqz vtr vellet eligeret. toruo
aspectu secularia despiciēs pnipte manib⁹ reptans euāgelia e ca
licē puellari innocētia adorauit. Exclamat cetus assidētiū future sci
tatis auspiciū: exosculat⁹ in puella pater ipse artiorib⁹ osculis eā di
gnat⁹. Vade inquit quo te vocat diuinitas. Itaqz scimonialium ha
bitū induta: in vrbe vuintonie scitate multa enicuit: ita vt singular
sociar suar saccos furtim nocte subriperet e diligēter lotos e imme
dios lectis ear rursus apponeret. Edgari regis filia egitha vgo scta i
vviltunēsi cenobio iacet. Btūs dunstanus dū ɔsecraret basilicā sci
dionysij quā ille in amore martyris edificauerat: vidit istā iuuencu
lam pollicē dextr frequēter ptēdere: e signū crucis frōti sue impri/
mere: quo signo delectat⁹ epūs ait ad eā. Nunqz putrescat hic digit⁹.
Statimqz inter missar solēnia flere cepit: requisitusqz cām ait. Cito
hec florida rosa marcescet: cito auis dilecta deo auolabit. Sic factū
est. Mortua est illa die pdicta post. vi. sab illa die septimanas cum
esset annor. xxiij. Non multopost idem dunstanus vidit p somniuz
sanctū dionysiū eandē vginē manu tenentē e ex oraculo diuino cō
stanē iubentē vt a famulis honorificet in terris sicut a spōso e dño
honorabat in celis. Hec etiā in pfessiōe scimonial auratis vestib⁹
vtebat. vn palā increpata est a scō edelvuoldo epo. Que rndit. Ve
rax e ineffabile iudiciū dei. sola mortaliū opit ɔscia. Nā e in sordi
dib⁹ luctuosis pōt esse iactātia. Quaproptē puto q tam incorrupta
mēs pōt esse sub istis⁹ vestib⁹ qz sub tuis discissis pellib⁹. Hui⁹ cor
pus vtmen cū leuaret altius inuētū est totū in cineres solutū preter
pollicē dextr e aluū e aluo subiecta. Vn disputātib⁹ nōnullis: vi
ex his q viderāt dormiēti vgo ipsa astitit dicēs. Nō mir si pres ille
corpis mei putruerit. Nā visus hz mortua corpa sic defluē e ipsa vt
pote puella mēbris illis peccauit: sz iuste vēter corruptus nō ē quem
libido nō tetigit: immunis fui e crapula e carnali copula.

C De Sigiberto sanctis illius tempore. C. XXXIIII.

Igibertus.

Anno henrici. xiij. leo papa ge
rardū leucor suprā se quintuz
epm scitate vite mirabilē synodo habita p aplicā aucto
ritatē decreuit in numero sanctor ɔfessor in eccl'ia solē
niter habēdū. Anno sequēti leo papa morit: qui cui⁹ meriti apd de
um fuerit cūctis patuit cū multis ad sepulchr ei⁹ rome miracul ostē
dere deus eū clarificauit. Guillermus. Eo tpe corp⁹ palātis filij euādri
rome integr repertum est cū hoc epithaphio. Filius euādri pallas
quē lancea turni. Militis occidit more suo iacet hic. Quos versus
nō tūc factos crediderim: qzuis carmētis lras latinas inuenisse sz vl
ab ennio vel ab aliquo alio poeta antiquo. Ea qdē natura ē ɔditor
corpor q carne tabescēte cutis exterior neruos: nerui ossa ɔtinent.
Hiatus vulneris qd in medio pectoris turnus fecerat quatuor pedi
bus e semis mēsurat⁹ est. Ardēs lucerna ad caput inuēta est. quam
cū nullo aspgine liquoris aut flat⁹ violētia extinguere valerēt: qdā
solertioris ingenij stilo subtus flāmā foramē fecit e mox introducto
aere ignis euanuit. Corpus muro applicatum vastitate sui magnitu
dinē menū vicit: sz pcedētib⁹ dieb⁹ stillicidijs rorulētis infusuz cō
munē mortaliū corruptionē agnouit cute soluta neruisqz fluētibus
Sigibertus. Anno. xvij. Victor papa in gallias veniens gloriose
ab impatore suscipit e eo pñte nō multopost imperator henricus
morit: e post eū fili⁹ eius henricus impauit annis. l.

C De Initio imperij henrici quarti. C. XXXV

Anno Henrici

primo qui fuit ab I
carnat dne vero M.
lxvij. Ab initio vo mūdi qnti millesimo. xx. Colonie ge
nerali ɔuētu habito: baldevuinus e godefridus median
te papa victore ad grām regis e pacē reducunt: e odio bellor motus
sedant. Anno. ij. Fridericus filius gothelonis ducis ex clerico san
cti lamberti. vij. leuita romane eccl'ie: qr exosus erat impatori henri
co p odio fratris sui godefridi regis: post legatione ɔstātinopolita
nam apud cassinēses monachus e postea abbas fact⁹: alteratus no
mine stephanus romane eccl'ie. clvij. psidet. Padebrūna germanie ci
uitas cōbusta est cū maiori ecclesia. In monasterio aūt monachorū
scotus quidā monachus paternus noīe multo tpe reclusus qui etiā
hoc incēdiū sepe pdixerat pp ppositū reclusionis exire nolens se cō
buri passus est. Actor. Hoc sic refert petrus damian⁹ in quadam
vrbe theutonica erat qdā seruus dei iuxta monasteriū in cellula cui
reuelatū est: qr nisi pplus p pniam deū cito placaret. infra. xxx. dies
tota ciuitas periret. Promulgata est visio noluerūt duerti. Ille autez
pciosa qqz monasterij iussit auferri vt salua essent. Tādē a. vij. vrbis
regionib⁹ ignis subito exoritur: perueniqz vsqz ad cellā viri dei cūqz
rogaret exire noluit: sed oia iudicio dei cōmittēs cōbustus est cum
sua cellula. Sigibertus. Anno. iij. henrici. Bñdict⁹ romane eccle
sie. clviij. psidet. In pago brachatēsi iuxta tornatū multitudines co
lubror altrinsecus ɔgregate pdigioso plio inē se cōcurrūt: e multis
vtrinqz pris occisis victa pars fugiēs in cauo arboris se abscondit.
Altera pars vincentiū more insequēs cū sibilo circūstrepebat donec
circūiecto ab hoibus igne oēs cremate sunt. Anno. iiij. henricus rex
francor obijt. Helinādus. Nō multopost cometes longos e flā
meos crines p mane ducēs apparuit: de qua quidā monachus mal
sberie elmerus noīe: venisti inqt venisti multis martyrib⁹ lugende.
Diudū est q te vidi: sed nūc multo terribiliorē te intueor patrie hui⁹
excidiū minātē. Is erat litteris bñ imbutus euo maturus: qui imma
nem audaciā in pma iuuētute conatus fuerat: nā pēnas manib⁹ ei⁹
e pedib⁹ nescio qua arte innexuit. vt dedali more volaret fabular p
vero amplexus collectaqz e summo turris aura: spacio stadij vnius
e plus volauit. Sz vēti e turbinis violētia sil e temerarij facti ɔsciē
tremulus cecidit. Post hoc ppetuo debilis crura effractus. Ipse vo
ferebat cām fuisse ruine sue q caudā suaz in posteriori pte oblitus
fuerat aptare. Sigibertus. Post henricum regnauit filius ei⁹ phi
lippus in francia annis. xlix. Eo tpe marianus cronograph⁹ claruit q
a scotia in gallias veniens colonie factus in monachus primo apud
fuldam. postea apud maguntiā reclusus est.

C De Lanfranco cātuariēsi e bonis ei⁹ initijs. C. XXXVI.

De tempore

claruit lanfrācus prior mo
nasterij bectensis a q cui⁹
eximiam doctrinam de burgundia cōuolauit. Anselm⁹
vir postea multa virtute e scientia adornatus: e ei in prio
ratu successit sub viro egregio herluino abbate primo qui ipm mo
nasterium bectense de proprio fundauit suo. Ex gestis eius. Hic
lanfrancus papia ciuitate italie oriundus omni scientia seculari ple
ne imbutus alpes transgressus in northmanniā venit: e in abricacē
si ciuitate aliquandiu docuit. Deinde mortalium auram captare va
nitatē esse ɔsiderans consilium salutis arripuit: e statuit vt oia ppē
eum relinqueret qui oia fecit. Cumqz ire vellet rothomagum vespe
re in silua vltra fluuium rillam incidit in latrones: qui cuncta q ha
bebat tollentes. ligatis a tergo manibus: e capucio cappe ante ocu
los eius admoto abduxerunt eum p deuia: e inter dēnsa silue frut
tecta dimiserunt. Talibus angustijs cōstrictus nesciens quid age
ret infortunū suum lamentabat. Tandem nocturno silētio in se re
uersus e ad deum cōuersus ait. Dñe deus tm tempus in discendo
expendi: e corpus animūqz in studijs lrar attriui: e adhuc quomō
debeam orare e laudare non didici. libera me de hac liberatione: e
ego sic vitam corrigere e instituere curabo: vt tibi seruire valeā e sci
am. Surgēte aurora audiuit viatores iter carpentes: e cepit ab eis
vociferando auxilium petere: qui accedentes e eum soluentes redu
xerunt ad viam. Rogauit aūt vt vilius e pauperius cenobium qd i
regione noscerent sibi demonstrarent. Nolebat enim adire locū vbi
litterati essent: qui eum honori e reuerentie haberent. Igitur de cōsi
lio eor bectum adijt: vbi venerabilis abbas herluinus eiusdē ceno
bij fundator ac nuper ex grandeuo milite in clericum pmotus eum
cū gaudio suscepit. Qui monachus effectus in discendis officijs cu
ram maximam impendebat: vt sciret laudes deo psoluere sicut vo
luerat. Sic p tres annos vixit solitarius gaudēs q nesciebat fere ab
omnibus ignotus omniū vilitate e extremitate in cenobio contem
ptus e vt sers lectionē nolebat in ecclesia legēndā prius cantor cari

audisset. Quadam etiam die dum ad mensam legeret quidam inter gendum dixit sicut dicere debuit: qd̄ p̄sidenti non placuerit: et aliter dicere iussit: velut si dixisset docere media ꝓducta vt est. iubet causa breuiari. Non enim prior ille litteratus erat: sȝ sapiēs et sciēs magis obedientiam christo deberi q̄ donato dimisit quod bene pronunciauerat et dixit qd̄ nō recte videbat̄ dicere. Cū aūt rumor et fama viri longe lateq̈ percrebuisset: clerici accurrunt illo de licētia abbatis sui scholam tenente. Laici quoq̈ potētes et nobiles multa ꝑ eius amore idem ecclesie contulerunt.

De [illegible] qui⁹ post archiep̄atū suscepit. C. XXXVII.

Hic post ex abbatē cadomē: factus cantuariēsis archiep̄s multa bona in ecclesijs anglie fecit. Quadam die dum missam celebraret et ventū esset ad horā qua corp⁹ dn̄i manibus accepit diaconus qui sibi ministrauit a demone pua/sus. arripuit eū manibus ꝑ scapulas. Uenerabilis autē antistes in nullo turbatus reflexa manu dextera ꝑ capillos eum tenuit et ad pedes suos adduxit. Percelebrata aūt missa in domū infirmorū illū ꝑduci iussit vbi ꝑ aliquot dies in insania ꝑmāsit. Dicebat aūt de quibusdā eiusdē loci fratribus quedā nefanda. Tūc nominauerūt quēdam dicētes q̄ de eo nō haberet quid diceret. At ille cepit affirmare q̄ nunq̄ auderet in p̄sētiam suam venire qd̄ cum frater audiret. timuit ne aliquid sibi ꝑperam gestum improperaret. Tunc sapientes frēs ꝯsilium ei dederunt: vt cū archiep̄o loquēs purā ꝯfessionē faceret: et sic fiducialiter cū eius absolutione et bn̄dictione ad demoniacum iret. Qd̄ cū fecisset dicebant demoniaco qui aderāt. Ecce adest cui minabaris. Dic si quid de eo nosti. At ille in eum torto oculo respectans ait cachinnans. Pro hoc malo omni quo te sic rebullivit et candidauit. Nihilq̈ amplius dixit. vnde dat̄ intelligi q̄ virtus cōfessionis et absolutionis aufert diabolo memoriam peccati: aut certe potestatē accusandi. Post aliquot aūt dies deo miserante et lāfrāco cum fratrū orationibus adiuuante: liberatus est ab illa peste. Cū autē ipsi lanfranco relatum esset q̄ abbas anselmus vna nocte post matutinas ad lectum suum veniēs anulū in eo aureū inuenisset. referenti sibi respondit. Certissime scias illum post me futurū archiep̄m et ita factum est. Ad hunc lanfrancū misit berengarius thuronensis litteras qui asserebat eucharistiam quam in altari sumimus nō esse reuera corpus et sanguinē christi. Has portitor cū non inuenisset eum in normannia quibusdam clericis eas tradidit: vnde de ipso lanfrāco orta est suspicio quasi foueret ac faueret que a berengario dicerētur. Igit̄ cum eas a quodā remēsi clerico romā platas recitator legeret: leone papa synodo p̄sidente: intellecto q̄ iohannē scotū berengarius extolleret: pascasiū vo damnaret: et cōmuni de eucharistia fidei aduersa sentiret ꝓmulgata est in eo dānationis s̄nia ꝓuans eum cōmunione ecclesie. Et ipse lanfrancus ex p̄cepto pape corā omnib⁹ fidem suam exposuit: prauiq̈ rumoris a se maculā extersit. Deinde ꝯ eundem berengarium scripsit in modū dialogi de corpe et sanguine dn̄i: ostendens sibi non esse figuram tm̄: sed etiam veritatē corporis et sanguinis.

De [illegible] et quibusdā alijs. C. XXXVIII.

Uillerinus. Eo tēpore in ꝯfinio northmānie et britannie portentū visum est in vna vel potius duab⁹ mulieribus. Duo erant capita et quatuor brachia cetera gemina vsq̈ ad vmbilicum inferius singula oīa comedebat. ridebat. loquebat̄. vna flebat. esuriebat altera tacebat ore gemino manducabat̄ sed vno meatu digerebat̄: vna defuncta supuixit altera pene triēnio mortuā portans: donec et pondere molis et nidore cadaueris defecit: putatū est a quibusdam et litteris traditum q̄ he mulieres angliā et northmanniā significarent que diuise licet fuerint: tn̄ sub dn̄o vno sunt vnite. De quicquid pecuniarū auidis faucib⁹ sorbuerint. In vnā lasciuiā defluit: qd̄ est vel p̄cipuū auaritia vel circūpositarū gentiū ferocia mortuā et pene exhaustā northmanniā ingens pecunijs sustentat anglia, donec et ipsa fortassis exactorū violentia succūbat. Sigibert⁹. Anno henrici. vij. alexander lucensis ep̄s romane eccl̄ie. clx. p̄sidet ꝯtra quē cadelo p̄mensis ep̄o papatū ambiens magno scandalo eccl̄ie fuit: quare longa inter eos concertatio etiā vsq̈ ad homicidia ꝓrupit. Anno .x. multi vsq̈ ad. vij. M. orandi voto hierosolymā petētes ab arabicis in parasceue in quodā castello obsessi sunt. et tot occisi aut vulnerati vt de. vij. et eo amplius milib⁹ vix duo milia reuersi sunt. Anno. x. cometes apparuit tota pascali ebdomada. Harinuch nordanibrorū rex cum mille pene nauibus: venit in angliam regnaturus: et in vrbe eboraca plusq̄ mille laicos et. c. p̄sbyteros d̄ anglis occidit. cui araldus rex anglorū cū. vij. legionib⁹ superueniēs eū cū multis occidit.

De Guillero comite Northmānie et eius origine C. XXXIX.

Interim guillerus comes northmānie cū [illegible] francis in angliā intrat: et ꝯserto cū anglis ꝓlio araldum cū multis milib⁹ peremit: et regnauit in anglia annis. xx. vi.

Guillerinus. De isto guillero hec narrari possunt que sunt mentibus incitamēto ꝓprie et alacrib⁹ exemplo p̄sētibus visū iocūditati sequētibus. Robertus alter filius richardi secūdi mulieris in choreis saltātis speciē ꝯspicatus nō abstinuit quin eam sibi nocte iungeret: quā deinceps vnice dilexit: et aliq̄ diu loco iuste ꝯiugis habuit. Puer ex ea editus dictus est guillerus noīe abaui cuius magnitudinē futurā mater somnio p̄uidit: que intestina sua ꝑ totā northmāniam et angliam extendi vidit et dilatari. Ipso quoq̈ tpe quo idem puer natus humū p̄mo attigit ambas manus iunco quo pauimenti puluis cauebat̄ impleuit stricte qd̄ corripuerat cōpugnās obstetrix fausto hoīe acclamauit eū regem futurū. Hic septēnis erat qn̄ pater eius hierosolymitanū iter aggressus est. Gislebertus comes tutor pueri ꝯstitutus est ꝯsilio apud fiscanū ꝓceribus indicto: tutela tutorio regi francorū henrico assignat̄: in nomē et fidē pueri ibi iubēte patre ab oīb⁹ iurat̄: qui mox vt adoleuit a rege frācorū militie insignia accepit. Duxitq̈ vxorē matildē filiā balduini comitis flandrie: ānis. xxx. comes fuit northmānie monasteriū scti stephani edificauit cadomis. magnificeq̈ ditauit vbi lanfrancū abbatē instituit: qui postea fuit archiep̄s cantuar̄. vir antiqu⁹ sciā et religiōe cōparādus. alterū monasteriū hastingis sci martini fecit cū adhuc pene puer esset patruū suū in algeriū ab archiep̄atu rothomagēsi remouit.

De Duobus archiepiscopis rothomagēsibus malgerio et maurilio. C. XL.

Is erat litteratus satis sed p̄ sciētia natalium p̄fessionis oblitus venationibus et auiū certationib⁹ iusto sepi⁹ intēdens et gazas ecclesiasticas diuitijs ꝓfusioribus minuēs. Cui⁹ rei fama crebrescēte tota vita sua vsu pallij caruit. Qꝛ negaret sedes ap̄lica honoris hui⁹ p̄uilegiū ei qui sacrū negligebat officium. Unī crebro ꝯuētus expostulāte nepote suo aduersus eū et ꝯ nihilominus irreuerētius agēte cogēte vltima necessitate degradatus est. Ferūt quidā depositionis arcanā cāam fuisse: q̄ idē malgerius nepotē suū cū vxore matilde excōmunicauerat qꝛ ꝯsanguinei ꝯiuncti erant. Et ideo nepotē excogitasse occasiōes depositionis in p̄catorem flagitiorū suorū: ꝓ cui⁹ sceleris expiatione idē guillerus edificauit: postea monasteriū sancti stephani cadomis: et illa monasterium sancte trinitatis. Malgerio successit maurilib⁹ fiscamēsis monachus multis plen⁹ virtutib⁹ et maxime abstinētia. Idē ad extrema deueniēs vitali ꝓuat⁹ anhelitu fere dimidia die iacuit defunctus. Tandē cū pararet̄ in ecclesiam ferri resumpta aīa ad circūstantes ait. Ultima pastoris vestri verba suscipite. Naturaliter mortuus fui: sed vt vobis nunciarem que vidi reductus sum: nec diu subsistam: qꝛ iam dormire in domino delectat. Ductores mei vestibus ornati et vultibus ad omnē elegantiam erant. Nihil delectabilius eorū sermone nitido. Gaudens cum eis ibam vt videbatur mihi versus orientē ꝓmittebat̄ mihi sedes paradisi: nō multo post intrandā in momēto p̄teriti europa ingressi asyam venimus hierosolymā ibi sanctis adoratis iordanē ꝓtendimus. Citerioris ripe accole ductorū meorū mixti contubernio letiorē cetum fecere. Ego studio visendi vlteriora trāsitum maturabam. Tūc comites nostri dixerūt p̄cepisse referunt: vt ante demonū visione terrificarer: quatenus venialcs culpe quas ꝯfessione non diluerам: pauore illo horrendarū formarū purgarent̄. Adhuc eis loquentibus. astitit ex aduerso tanta vis demonum hastilia acuta vibrantium et ignes efflantiū vt aer ferreus et aer flāmeus videret̄: ita horrore cōcussus sum: vt nec in celo nec in terra tutū mihi refugiū estimarem. ita meticulosus ego dum quo euadam dubito: vt hec dicēs saluti vestre nisi negligatis consulerē: recipi anhelitum ꝯfestim effusurus dixit et pene cū verbo spiritum emisit. Corpus eius in ecclesia sancte marie sepultum miraculo vt aiunt diuino tribus diebus alti⁹ super terram eleuatum est.

Qualiter p̄fatus guiller⁹ anglie regnū acq̄siuit. C. XLI.

Alexander vero papa audita cā guilleri vexillum [illegible] in ꝯregnum anglie misit. Conuentum est apud sanctum valericum: expectaturq̈ aura multis diebus ad transfretandum qua tardante nimis: et populo guilleri murmurante iussit corpus sancti valerici foras efferri. ꝓ vento postulando. Mox prosper ventus carbasa impleuit et hastingas appulerunt. In egressu nauis pede lapsus: audiuit acclamari sibi a ꝓ primo milite. Tenes an

gliam comes rex futurus. Aroldus revertens a bello quo regem nor ncorum vicerat: misit exploratores qui intra castra deprehensi: iussi sunt a guillero circunduci per tentoria. et mox large pasci ad dnm suum incolumes remitti. Redeuntes nunciauit ducis magnificam confidentiam: et pene addunt omnes in exercitu illo presbyteros videri: quia s. totam faciem cum vtroque labio rasam haberent. Angli enim superius labrum pilis incessanter fruticantibus: intonsum dimittunt. Guillermus monachum legatum misit tria ferentem. vt. s. aroldus vel regno secundum conditionem discederet vel sub eo regnaret: vel certe spectante vtroque exercitu gladiorum ventilaret. Aroldus legatum nec responso dignatus turbide abegit. Illam nocte vt accepimus angli totam in cantibus et potibus insomnem duxerunt. Northmanni autem tota nocte confessioni peccatorum vacantes: mane dominico corpore communicabant. Comes arma poposcit et casu lorica inversam induit. mussitantibus tumultuantibus: quem alia in sa corrigens. vertet inquit comitatus meus in regnum. Tunc cantilena de rollando inchoata, prelium commissum est. Pugnatum est vtrinque acriter: fossatum quoddam preruptum. Angli fugientes noto sibi compendio intulerant vbi tot northmannos conculcauere vt tumulo cadauerum planiciem campi equarent. Aroldus a longe ictu sagitte perfusus cerebro occubuit. Jacentis femur vnus militum gladio percindens ignominie notatus est a guillero et militia pulsus. Idem guillermus eadem die discurrendo: pugnando: hortando: tres equos fortissime sub se fossos amisit. Susurrabant ei custodes corporis vt se a periculo subtraheret. sed persistens vsque in noctem: nihil sanguinis ex eius corpore tractum est quamuis iaculis multis impeteretur. Corpus aroldi matri repetenti sine precio remisit licet illa multa per legatos obtulerit. Die natalis domini coronatus est ab alredo eboracensi archiepiscopo: nolens hoc munus accipere a stigando cantuariensi: quia nec legitime factus erat archiepiscopus. Vexillum regium romam misit ad papam: quod erat in hominis pugnantis figura: auro et lapidibus arte sumptuosa contextum. Vrbem exoniam rebellantem subegit. levi negocio parte muri vltro cadente et ingressum illi pandente. quam ille audacius assilierat: protestans homines irreuerentes deserendos dei auxilio: quia vnus eorum supra murum stans nudato inguine auram sonitu inferioris partis turbauerat in contemptum northmannorum. Post aroldum vero harfagra frater olemi imperatori constantinopolitano militauit. Cuius iussu pro stupro illustris femine leoni obiectus est: qui beluam nudo lacertorum nisu suffocauit.

De quibusdam incidentibus illius temporis. C. XLII.

Anno henrici. xi.

obiit sanctus theobaldus in vincetia vrbe venetie inclusus. Cono qui et conradus primicerius coloniensis ab imperatore henrico ad suscipiendum archiepiscopatum treuerorum missus: capitur a comite treuerorum deoderico et satellitibus eius in siluam ductus de rupe tertio precipitatur et adhuc illesus gladio transuerberatur. Corpus quoque eius folijs silue obtegitur: quod a rustico inuentum ad villam defertur et sepelitur. Inde a deoderico virdunensium episcopo transportatum ad collegatum monasterium multis statim miraculis a deo glorificatur. His temporibus beluacensi ciuitate suo destituta antistite. Guido decanus custosque ecclesie sancti quintini viromadensis et archidiaconus laudunensis constituitur beluacensium episcopus et a geruasio remensi metropolitano consecratur: qui grauiter fereno carcere se presentia quintini martyris in honore eius et memoria edificauit ecclesiam: haud longe a menibus belloarie vrbis. Rome duobus de papatu contendentibus magnus sinodus colligitur: et mediante Annone coloniensi archiepiscopo alexander se iureiurando de simonia expurgans: in sede apostolica subrogatur: cadelo vt simoniacus reductur. Anno. xij. deodericus comes treuerorum de martyrizato canone apud deum et homines exiliatus ab imperatore: et accepta peregrinatione hierosolymam contendit: quid de eo et de omnibus qui in comitatu eius pergebant actum sit adhuc nescitur. Hinc francis: hinc scotis angliam incursantibus: angli fame consumuntur multi eorum humanis carnibus vescuntur.

De quibusdam miraculis sancti dunstani cantuariensis. C. XLIII.

Anno. xv.

treueris in ecclesia sancti paulini confessoris in cripta subterrena inuenitur corpus eiusdem sancti paulini: quod olim a frigia vbi exulauerat reportatum. Ibi a felice episcopo cathenis ferreis fuerat suspensum et multa iuxta eius corpus sanctorum ad dexteram sinistram palmatius consul et patricius treuerorum. Ad sinistram tirsus vnus de principibus thebee legionis qui cum multis thebeorum in hac vrbe a rictionaro martyrizatus est. Ad caput. vij. senatores vrbis: maxentius: constantius: crescentius: iustinus: et tres fratres: leander: alexander: sother. Ad pedes bonusida: papirius: constans: iouianus. Et cum multi ibi iacerent: horum tantummodo nomina et tempus et dies passionis aurea litere in pariete scripte signabant eosque omnes sub rictionaro passos fuisse dicebant.

Anno. xvij. duobus fratribus russorum regibus de regno contendentibus alter eorum a consortio regni pulsus interpellat henricum imperatorem per [illegible] mittens si eius auxilio regno restitueretur. sed id frustra fuit quia grauis fama in imperio romano orta eum isto mouebat magis sua tueri quam aliena acquirere. Saxones enim multis et magis iniurijs et iniusticijs ab imperatore affecti contra eum rebellant: ad quos debellandos imperator instanter intendit. Alexander papa romam venienti lanfranco archiepiscopo cantuariensi dignanter assurrexit: professus se illud insigne reuerentie detulisse: non honori archiepiscopi sed amori magistri. Ad huius lanfranci missam quidam iuuenis monachus legerat euangelium: qui cum patenam pontifici post pater noster afferret vidit coram se quosdam vultus teterrimos malignorum spirituum ad quorum aspectus perterritus pontificem inter manus sacra tenentem: vtrisque brachijs strictim amplectitur horribiliter clamans et dicens. Christus vincit: christus imperat: christus regnat. Conterriti sunt omnes qui aderant et portatus est ille a militibus post missam in cameram pontificis conuenitur in capitulo. Adducitur ille demone plenus fortiter ligatus: sermonem facit lanfrancus de illo et iubet communiter pro eo orationem fieri. Mox vt videbatur sanus effectus est: et pro agendis gratijs ad sepulchrum sancti dunstani presentatus. Cumque completorium cantaret: subito ille raptus de stallo suo cucurrit ad priorem henricum: quem ille statim apprehendens conduxit in dormitorium: et noctem insomnem ante illum duxit: media nocte exclamans omnes inquietauit. Ductus est ad sepulchrum sancti dunstani plurimum renitens vbi cum venisset fuerere cepit et in dunstanum turbabiliter infinitas blasphemias vsque ad diem euomuit. Mane refertur in domum infirmorum vbi per multos dies cruciatus est. Quicunque autem ad eum accedebant si crimen aliquod habebant de quo nondum confessi erant publice detegebat: et dicebat illos in penis perpetuis sibi sociandos. Unde nonnulli erubescentes pure confessi sunt qui cum illi iterum se presentarent: querebant qui essent et vnde venissent: et quomodo tam subito loti essent et suam societatem amisissent. Post hoc cum positus esset in medio sanctarum reliquiarum exiliens cum lecto in quo iacebat volebat fugere sanctos. Cumque illinc retineretur demon per ventrem eius tanquam cattus paruulus currebat nunc versus os nunc versus inferiora querens exitum. Cumque fratres reficerent: frater qui relictus erat ad custodiendum eum multum deuotus erga sanctum dunstanum confisus est de dei adiutorio accepit crucem quam sanctus dunstanus solebat facere portari ante se more archiepiscopi et posuit eam super demoniacum clamans cum lachrymis sancte dunstane succurre. Mox demon exijt. Tunc eger leuatis oculis in celum et perfusus lachrymis ait. Gratias ego tibi sancte pater dunstane et tibi frater dulcissime: quia tuis meritis sanctissime domine et tua charitatis per frater charissime liberatus sum ab hoste. Post hec baiocacensis episcopus qui erat comes cantie commouit quasdam calumnias aduersus lanfrancum super terras et consuetudines ecclesie cantuariensis. Cumque adesset dies placiti lanfrancus solicite inuocauit sanctum dunstanum. Ea nocte astitit ei sanctus in visu dicens: lanfrance ne turberis ego tibi adero: et si illos non viceris scias me non esse qui tecum loquor. Sic factum est: lanfranco in crastinum omnia que sibi obijciebantur adnihilante cunctis stupentibus.

De archidiacono hildebrando qui factus est papa gregorius. C. XLIIII.

Igibertus.

Anno quoque prenotato hildebrannus archidiaconus romanorum qui et gregorius romane ecclesie. clxj. presidet. Guillermus. Hic hildebrannus vt audiui a quodam qui hoc audierat referre abbatem cluniacensem hugonem. cogitationes aliorum prophetico mentis intuitu nunciabat quem ideo papa alexander cancellarium apostolicorum prefecerat: pro cuius officij intuitu hildebrannus tanquam cancellarius circuiebat prouincias vt perperam acta corrigeret. Die quadam cum equitaret cum turba obsequentium abbas Hugo in extremo agmine cum suis monachis prosequebatur: visoque eminus tanto viri honore cepit cogitare in animo vnde esset tantus honor homuncioni exilis stature: despicabilis parentele proculdubio hoc ei ex superbia accidere quod tot obambulatores haberet: vix hoc mente verserat tunc archidiaconus reflexo equo et calcaribus incitato a longe clamans et abbatem admutans. Tu inquit male cogitasti non mihi hanc gloriam si gloria dici potest que cito transit vel imputo vel ab alijs imputari volo sed beatis apostolis: quorum priuilegio mihi exhibetur. Erubescens abbas hoc solum respondit. Queso domine quomodo nosti cogitatum meum. Ab ore inquit tuo quasi per fistulas ad aures meas deductus est. Item ecclesiam aliquando simul ingressi abbas et archidiaconus vt orarent: continuatis et iunctis lateribus prostrati diutius orauerunt. Tunc respexit archidiaconus abbatem turbulento rictu infrendens. abbas foras egressus causam commotionis inquisiuit. Cui ille. Si me amare vis caue ne vlterius hac me iniuria expugnas. Domine

enim meus ibestus speciosus ꝑ filijs hominum postulationibꝰ meis
visibiliter astabat. intendens dictis ⁊ serenis fauens oculis: sed ora-
tionis tue abiectus violentia me deseruit ad te conuersus. Puto est
se gemis iniurie amico eripere actorem salutis sue. Preterea noue-
ris mortalitatẽ hominis ⁊ huic loco imminere excidiũ. Vidi enim
angelum dei astantẽ sup altare euaginato gladio. ⁊ iam ꝓnunciam
istam spissus ⁊ nebilosus aer circũuolat. Fugiamus ergo quãtociꝰ
Hic dictis introeuntes in diuersoriũ ad curam corpis assedere: conti-
nuoqꝫ dapibꝰ appositis exortus est in domo luctꝰ pluribꝰ ex fami-
lia subito extinctis: qua peste ꝑ vicinas edes grassante: mox ascẽsis
mulis diffugerũt. Idẽ archidiaconus in gallia ↄsederat in ↄcilio vi-
ce pape vbi plures epi ꝑ symoniã facti: quoꝝ viuus huiꝰ criminis in
simulatus nullis testibꝰ arguĩ. nullis argumẽtis poterat ↄfutari ita
dicendi arte callebat. Tunc archidiaconus cesset humanũ eloquiũ
ꝓducatꝰ diuinum oraculũ. Certũ est ꝙ ep̃alis gratia donũ spũssan-
cti est: ⁊ quisquis episcopatum mercatur donum spiritussancti com-
parari posse pecunia opinatur. Coram nobis ergo q̃ iudicio spũs-
sancti ↄgregati sumꝰ dicat iste. Gloria patri ⁊ filio ⁊ spũisancto: qḋ
si expꝛsse ⁊ sine titubãtia dixerit ↄstabit apud me nõ esse illũ symonia-
cũ. Accepit ille libẽs ↄditionẽ nihil minus ratus q̃ꝫ hoc dicere ⁊ cer-
te gloria patri ⁊ filio sic integre ꝓtulit: sed in hoc ⁊ spũisancto hesit.
suscitato cũctoꝝ strepitu. nullo conamine vel tunc vel deinceps tota vi-
ta sua spũsanctum nominare potuit. Hunc abiectum de ep̃atu ab-
bas ꝑdictus ꝓ testimonio miraculi sepe secum duxit. Hic aũt papa
gregorius excõmunicauit oẽs electos qui inuestiturã ecclesiarũ de
manu laici acciperent.

¶ De Synodo eius in qua symoniacos damnauit. C. XLV.

Igibertus.

Anno quoqꝫ. xviij. gregoriꝰ papa celebrata synodo symonia-
cos anathematizauit vxoratos sacerdotes a diuino offi-
cio remouit: ⁊ laicis missam eoꝝ audire interdixit nouo
exẽplo: ⁊ vt multis visuz ẽ incõsiderato ꝑiudicio: qui ↄ̃ sãctoꝝ pa-
trum qui scripserũt ꝙ sacramẽta q̃ in ecclia fiunt: baptismus. scilꝫ
crisma corpꝰ ⁊ sanguis christi: spũsancto latẽter opante: coniũcꝫ sa-
cramẽtoꝝ effectũ seu ꝑ bonos seu ꝑ malos intra dei ecclesiã dispen-
sent. Inde qꝛ spũssanctus mystice illa viuificat nec bonoꝝ meritis
dispẽsatoꝝ amplificantꝰ: nec peccatis maloꝝ attenuantꝰ: vñ hic est q̃
baptizat: ⁊ ex qua re tãgrave ortꝰ scandalũ: vt nullius heresis tpe sã-
cta ecclesia grauiori scismate scissa sit hic ꝓ iustitia illis ↄ̃ iustitiam
agẽtibus: alijs a symonia nõ declinãtibꝰ alijs notã auaritie honesto
noĩe ꝑtexẽtibus dũ hoc qḋ se gratis iactãt sub charitatis noĩe ven-
dunt. Et vt de mõtano dicit Eusebius sub noĩe oblationis artificio-
sius munera accipiũt. Porro ↄtinentiã paucis tenẽtibꝰ: aliqꝫ ibꝰ ea
causa questus ac iactãtie simulãtibꝰ multis incõtinẽtiam piuro aut
multiplicioꝛi adulterio cumulãtibꝰ. Ad hoc hac importunitate laici
insurgẽtibꝰ ↄ̃ sacros ordines ⁊ se ab omni ecclesiastica subiectione
excutiẽtibꝰ laici sacra mysteria temerãt ⁊ de his disputant: infantes
baptizant sordido humore aurũ ꝓ sacro oleo ⁊ crismate vtẽtes. In
extremo vite viaticũ dñicum ⁊ vsitatũ ecclie obsequiũ sepulture a
p̃sbyteris ↄiugatis accipe ꝑuipẽdunt: decimas p̃sbyteris deputatas
igni cremãt: ⁊ vt in vno cetera ꝑpendas: laici corpꝰ dñi a p̃sbyteris
ↄiugatis ↄsecratũ sepe pedibus ↄculcauerũt: ⁊ sanguinẽ dñi volun-
tarie effuderũt: ⁊ multa alia ↄ̃ ius ⁊ fas gesta in ecclia sũt. Et hac oc-
casiõe multi pseudo mgr̃i exurgẽtes in ecclia ꝓphanis nouitatibus
plebẽ ab ecclastica disciplina auertũt. Anno. xx. gregoriꝰ papa totꝰ
in henricũ impatorẽ inuehitꝰ: ⁊ quoscunqꝫ potest ab eo verbis ⁊ scri-
ptis auertit. Animum aũt matris ipsius agnetis ab eo alienat. Gelu
magnum ⁊ glacies validissima fuit a kal. nouembris vsqꝫ in medio
mensis aprilis.

¶ De Sancto Stephano Grandimontensis ordinis institutore. C. XLVI.

X gestis eius.

Anno dñi. M. lxxvj. cepit ordo grãdimõtẽsis sub pa-
tre stephano. Hic filius stephani nobilissimi viri ↄ̃ auer-
nie partibꝰ a patre suo in pueritia ductꝰ est beneuẽtũ vbi
a sancto milone archiep̃o. xij. annis educatꝰ regulã bene viuẽdi didi-
cit. Deniqꝫ discedẽs peragratis multis heremis: ⁊ de canonicorum
⁊ monachoꝝ ⁊ heremitaꝝ vita q̃ imitanda sunt memorie cõmẽdãs
in aquitaniã ꝓpe lamonicas ad mõtẽ ꝓpe nemorosũ q̃ muretũ di-
citꝰ christo duce puenit vbi fontes repperit ⁊ rupes. terrã desertam ⁊
aridã: que tota siluestris ⁊ sterilis hoibus insueta ⁊ feris assueta no-
uo hospiti suo potũ frigidissimũ ⁊ domũ vẽtis expositã offerẽs affli-
ctionẽ corpis ⁊ requiẽ mẽtis manifestis indicijs ꝓmittebat. Tunc
gaudẽs stephanꝰ ibi deo se seruituꝝ omni tpe spopondit ⁊ cũ quo-
dam anulo quẽ de omni substãtia mundi tñ habebat semetipsum ca-
stissimũ virginẽ despõsauit dicẽs. Ego stephanꝰ abrenũcio diabolo
⁊ oibꝰ põpis eius: ⁊ offero me ac reddo deo patri ⁊ filio ⁊ spũisãcto
scribẽsqꝫ ꝓfessionẽ suã posuit sup caput suũ. fundẽs quoqꝫ orõnẽ
ad christum ibꝫ dñꝫ ⁊ ad mrẽꝫ eiꝰ vginẽ facto de vgultꝰ puo tugurio. An-
no ab icarnatiõe dñi. M. lxxvj. xxx. ãnũ agẽs etatis habitare cepit he-
remũ in ieiunijs ⁊ vigilijs ⁊ orõnibꝰ ↄtinuis seruiẽs deo.

¶ De Austeritate vite eiusdem. C. XLVII.

Ibus eius panis

⁊ aqua interdũ h[illegible] rinule [illegible] p[illegible]
ua sorbiciũcula q̃ ceteris minus sapida necessitati vitam
qꝫ seruit nõ voluptati. Incedebat quoqꝫ armatus lorica
ferrea ↄ̃ carnis insidias ⁊ mẽtis lasciuiã quousqꝫ toto corpe extenua-
to plenã de seipso obtinuit victoriã. Indumẽta quibꝰ sup loricã in-
duebatꝰ nullo tpe augebantꝰ: sꝫ hyeme ⁊ estate ad repellẽdũ frigus ⁊
cauma semp erãt equalia ⁊ eadẽ. Stratus in quo post nimiã carnis
sue fatigationẽ ad quiescẽdũ se modicũ ↄferebat adeo durus erat ⁊
quieti ↄtrariꝰ ꝙ in eo dormiẽs vexari poterat nõ foueri. Erat enim
ex tabulis ligneis instar sepulchri in terra ↄsertis oĩ stramento atqꝫ
lectisternio carẽs ꝑter illã tunicã ferreã quã semp ad nudã carnẽ ge-
stabat: vilissimũ etiã habitũ quo desup indutꝰ erat. Sic eo absen-
te stratꝰ eius nudus erat ⁊ vacuꝰ eo ꝑsente talibꝰ culcitris ⁊ lintheolis
erat ornatꝰ ꝑter horas canonicas ⁊ regularia debita genuflexiões in-
numerabiles terrã deosculãdo: ⁊ cũ fronte nasoqꝫ ꝑcutiẽdo humili-
faciebat. Itaqꝫ eoꝝ assiduitate manibꝰ ac genibꝰ in modum cameli
callos ↄtraxerat: ⁊ nasuꝫ in obliquũ curuauerat. Psalmodiã ⁊ orõ-
nes ac diuine ↄtẽplationis grãm indẽtũ amabat: ꝙ hoꝝ dulcedine
tẽtus: frequẽter biduo vel triduo a corpali edulio vacabat. Et qm̃
potuit lucerna accẽsa latere sub modio lõge lateqꝫ diuulgata ẽ san-
ctitatis eiꝰ opinio. multiqꝫ ad eũ veniebãt ⁊ monita salutis audiebãt
paucisqꝫ se ei sociabãt ceteris austeritatẽ ↄuersatiõis sue reformidã-
tibus. Verꝫ tñ districtiõis sue regulã ipse nemini imponebat: sꝫ illis
quidẽ a se alijs pius ac lõge moderatior erat: ac postq̃ꝫ disponente
deo discipuloꝝ eiꝰ numerꝰ creuit. insit nõ quasi vnꝰ ex illis factꝰ est
sꝫ minor oibꝰ illis. Nã illis ad mẽsaꝫ sedẽtibꝰ ⁊ vescẽtibꝰ: ille humili-
ter residebat passiões sanctoꝝ ⁊ vitas patꝝ vel aliã edificantẽ scriptu-
rã legẽdo ↄ̃ salute eoꝝ sollicitꝰ ipos prudẽter instruebat ⁊ orõnibus
suis iuuabat: q̃ tãte vtutis apud deũ erãt: vt ab ipis demonũ fauci-
bus ⁊ prauis machinatiõibꝰ hoies captos liberare posset.

¶ De Miraculo eiusdem. C. XLVIII.

Am miles quidã

genero [illegible] eremũ venit cũ [illegible]
alios q̃ ad eũ visitãdi gracia venerãt assisteret ait. Obse-
cro te serue dei noli ꝓ me deũ depcari. nã quoddã pecca-
tũ intãtũ diligo: ꝙ nullatenꝰ illud vꝫ odire vel relinq̃re volo. Qꝛ si ꝑ
me rogaueris ne ↄ̃ mihi ↄtingat timeo: tuis q̃ orõnibꝰ alijs auxilian-
te mihi vero minime. His dictis recessit letus ⁊ vir sctũs remãsit tristis
⁊ anxius. Ingressusqꝫ capitulũ frẽs ↄgregati: sed ꝑ lachrymas impe-
tu vix loquẽs: tandẽ eos hortatꝰ vt ꝓ stultissimo milite deũ cũ eo de-
ꝑcarentꝰ. Nec mora peccator rediẽs: ⁊ de stultitia veniã postulãs indu-
tari sue corde ⁊ ore renũciauit. Homo quidã diues victualia q̃ fidel-
ꝑplius viro scõ in heremo cõmorãti charitate mittebat ferre consue-
uerat: sed qꝛ longe ab eiꝰ cella manebat in itinere sibi hospitiũ pro-
derat. in quo vadens ⁊ rediẽs hospitaretꝰ. Cuiꝰ hospitij dñs qꝛ diui-
tias illũ habẽ cognouit: suadẽte diabolo duobꝰ cũ latronibꝰ tradi-
dit: q̃ vt ad redẽptionẽ illũ cogerẽt in speluncis ⁊ cauernis terre cũ eo
latitabãt: ligatũ eũ tenẽtes ⁊ captũ. Post aliquot dies nunciatũ est
dei seruo ꝙ ille familiaris suus in via qua ad eũ veniebat ab ignotis
furtim fuerat captus hominibꝰ: ⁊ quo nesciebatꝰ abductꝰ. Tũc fra-
tribꝰ sup hoc ↄquerẽtibꝰ ⁊ dolẽtibus ait. Cur estis anxij. Scio ꝗ
manifestũ est de hoie vbi sit: ⁊ quõ se habeat. Nudatis igitꝰ pedibꝰ
eamꝰ in oratoriũ: ⁊ beate vginis matris dñi in cuiꝰ obsequio captꝰ ẽ
imploremꝰ auxiliũ. Qḋ cũ fecissent. ecce crastina die diluculo prodi-
tor hospes cũ duobus latronibꝰ ⁊ hoie quẽ ceperãt ad celle ianuaꝫ
pulsantes astiterunt. Homo vo qui captus fuerat ⁊ ligatus: solutus
⁊ liber. Fures aũt ⁊ traditor vinculꝰ erãt religati. Qḋ frater hostiari-
us vidẽs ⁊ gaudẽs soluto mox patri discipulos instruẽti manifesta-
uit. ⁊ ille gaudiu mẽtis vultu dissimulãs verbũ quod inceperat
ꝑtermisit dans. fratribꝰ exemplũ vt nõ in miraculis sed in solo deo
gloriarentꝰ. Deinceps cõpleto sermone fures ⁊ ꝓditorẽ a vinculis q̃-
bus erant ligati soluit. deoqꝫ ⁊ beate vgini grãs agẽs tutos ac libe-
ros abire ꝑmisit: miri odoris fragrantiã cũ eo loquẽtes ⁊ astãtes cir-
ca eũ ex eo ꝓcedere sentiebãt: vtpote in quo suauitatis actor requie-
scebat ⁊ in quo virginitas ac mẽtis ⁊ corporis humilitas eminebat

Excellētissimi quoq3 cardinales gregori⁹ ⁊ petr⁹ leonis inter quos postmodū de papatu scisma fuit: cū in gallias missi in ptib⁹ lemoni/ cēne legatiōe sua fungerent: ad hūc virū dei pariter ꝯuenerūt: ⁊ viuen/ di formā hanc a quo didicisset: ⁊ cur in loco tam sterili maneret dili genter inquirentes: verboq3 prudētie ⁊ humilitatis ei⁹ admirantes letabundi receperunt.

¶ De [illegible] eiusdem. C. XLIX.

Etatis autem die ab eoꝝ recessu: nullo til adhuc dolore vexat⁹ ab ex teriori colloquio cepit vacare: seq3 totū doctrine discipu loꝝ ⁊ orōni ꝯferre: sciēs ꝑ spūsctm obitū suū ꝓpinqua/ re. Cūq3 aūt eos ardētissime cōmoneret: illi astātes vnanimiť dixerūt. Sāctissime pater q̄diu tecū fuim⁹ nobis ꝓ amore tuo necessaria ꝓ buit de⁹: sed post morte tuā quō viuere poterim⁹. Ad h̄ ille in fide fir missim⁹ respōdit. Deū solū vobis relinquo: cui⁹ sunt vniuersa. Cui⁹ etiā amore cūcta pariter ⁊ vosmetipsos reliquistis: si amādo paupta/ tem ei ꝯstāter adheseritis: ipse ꝓuidētia qua gubernat oīa vobis lar giet qđ nouerit expedire. Si vo qđ absit amādo tpalia: ab ei⁹ amo/ re recesseritis: nolo vobis vnde ad ipsum impugnandum pascami/ ni relinq̄re. Tandē eius mēbra letalis dolor inuasit: ⁊ post sacrā inū ctionē ⁊ viatici receptionē ad dñm migrauit in ordine diaconatus. lxxx. etatis sue anno: feria. vj. idus feb. dicēs. In man⁹ tuas dñe cō mēdo spūm meū. Mox vo monachi de ambaizaro cū capellano eius dē viri ⁊ ppli multitudine pulsauerūt ad ianuā cū merore dicētes ⁊ clamātes. Boni viri nolite nobis celare mortē dñi stephani. Ianitor aūt volēs eos a sepultura remouere: vt fratres exequias sine tumul/ tu deuotissime celebrarēt: q̄si ꝯsolādo dicit eis. Dicitis q2 mortuus est, immo melius solito credim⁹ ei esse. Cui sacerdos qui cū ceteris venerat ait. Dñe scim⁹ q2 mortu⁹ est noster enim puer q̄dā mō ī ex/ tremis positus ab heri ⁊ nudius tertius loquelā amiserat: qui cū3 a matre sua exitū ꝓstolāte seruaret: subito in hec verba ꝓrupit. video inq̄t scalā lucidissimā cui⁹ altera pars celū altera tāgit muretū ⁊ an geli multi descēdūt ꝑ eā vt aīam dñi stephani ꝑducāt ad gloriā. qđ mater ei⁹ audiēs egressa domū me ⁊ monachos hos vocauit ⁊ ī do mū suā duxit. Ad cui⁹ intimationē cū a puero quid diceret require/ remus: idipsū3 ab ore illius audiuimus. Et addidit. Hoc erit vobis ī dicium q̄ veritatē dico: q̄ iā morior nec vltra vobiscū loquar sed as cēdā cū scīssimo patre ⁊ angeloꝝ multitudine. Quib⁹ dictis expira uit. O felix visio: quis enim ꝯgruētius v̄gini testimoniū debuit ꝓhi bere q̄ v̄go. Eodē quoq3 die apud turonū ⁊ verzeliacū decessus illi us diuulgat⁹ est: q̄ duo loca a mureto adeo remota sūt qđ nisi mira culose id fieret nequaq̄ fieri posset. Sequēti vo nocte cuidā canoni co familiari suo ꝑ visū3 apparuit habitu roseo decorat⁹. Nec mirū3 q2 roseus martyr christi extiterat dū in h̄ seculo vixerat.

¶ De [illegible] corporis ei⁹ ⁊ miraculis sequētib⁹. C. L.

Eo igitur patre orbati frēs: vnū de cō uētu suo petrum [illegible] le monicēt. in priorē sibi elegerūt deo ⁊ hoīb⁹ amabilem. sub cui⁹ regimīe cū frēs ꝓficerēt: monachi scī augustini loci mureti: in quo deo seruiebāt ceperūt calumniari: sz qui potius auferēti tunicā ⁊ palliū volebāt dimittē q̄ vn̄ ad litigādi ꝯsuetudi nē traherent habē locū aliū ꝑquirebāt vbi caput religionis sue con stituerēt. nulloq3 idoneo reperto: tandē ꝯsiliū inierūt: vt prior humilr̄ ⁊ deuote missam celebraret ⁊ cū fratrib⁹ vniuersis deo supplicaret: vt qđ postulabāt indicare nō differret. Qđ cū faceret ⁊ agn⁹ dei ter cātatū fuisset vox celestis audita ē dicēs. In grādimōte in grādimō te in grādimōte: quā prior ⁊ nōnulli de fratrib⁹ audierūt. Finita igi tur missa ꝑgētes ad locū sibi reuelatū satis mureto vicinū ecclīam ⁊ domos fecerūt ad habitādū: quib⁹ vtrūq3 vili scemate pactis redie/ rūt muretū: ⁊ accipiētes sanctū corp⁹ in grādimontē trāstulerunt. Paucisq3 scientibus subtus ꝓsbyteriū ante altare recōdiderant illuc quidā miles paliticus deportat⁹: vt in orōnib⁹ fratꝝ recipeť: an̄ al/ tare delat⁹ postq̄ sup lapidē sepulchri pedes suos tenuit libere ex/ clamās ait. Sinite me: q2 mō fact⁹ sum sanus. In hoc loco in quo pedes teneo ⁊ dico vobis q2 iacet hic aliquis scūs tumulat⁹ ꝑ cui⁹ merita ⁊ amore sanitatē mihi ꝯtulit de⁹. Cūq3 prior eū increparet ⁊ ve hemēter ne h̄ dicēt ꝓhibēt: ille validius ꝓ gaudio clamabat: hic sa/ nus fact⁹ sū3. Quidā etiā eius discipul⁹ q̄ lumē amiserat ꝓstrat⁹ ⁊ orans ante sepulchꝝ eius visum recepit. Pānus in quo sacre reliq̄e inuolute fuerāt semel ac iteꝝ ꝓiectus in ignē cōburi nō potuit: que miracula prior intuēs timuit sibi ⁊ alijs quietē minui: ⁊ interne sua uitatis dulcedinē tardius experiri: si populoꝝ turbe locū ad quē ve/ nerant miraculoꝝ causa frequētarent. Et veniēs ad sepulchꝝ ita lo/ cutus est. Serue dei tu ostēdisti nobis paupertatis viam ⁊ toto cona mine docuisti nos incedere ꝑ eam. Nunc vo de arta via ad latam ⁊ spaciosam tuis nos vis miraculis reuocare: ⁊ q̄ ꝑdicasti solitudinē3 nūc in solitudine foros ac nūdinas vis ꝯgregare. Nō curiositate du cimur vt miracula videre velim⁹: sanctitati tue satis credim⁹. Caue igiť ne decetero ea miracula facias q̄ tuā extollāt sanctitatē ⁊ nrā3 destruāt humilitatē. Non sic tue ꝓuideas laudi vt nostre sis imme mor salutis. Qz si aliter feceris: tibi dicimus ⁊ per obedientiam quā tibi promisimus constanter asserimus q̄ ossa tua hinc extrahemus ⁊ in fluuiu3 spargemus.

¶ De discordia inter imperatorem henricum ⁊ hilde brandum papam. C. LI.

Anno [illegible] ⁊ ꝯgrega to vuormacie ꝯcilio. xxiiij. epoꝝ ⁊ multoꝝ primatū regni iubet oīa decreta ⁊ facta hildebrāni pape [illegible] esse [illegible]: ibiq3 oēs ꝑter paucos hildebrānū abiu rāt: eūq3 papatu abdicandū esse iudicant. Hildebrānus ecōtra impe ratorē excōmunicat sub hoc obtētu: vt ꝑmates regni quasi iusta ex causa excōmunicato regi ꝯtradicāt. Dominica palmaꝝ circa horam sextā sereno celo stella apparuit ꝑncipib⁹ saxonū q̄ in dedicationē3 impatoris erāt: relaxati ꝑ eos quib⁹ cōmissu3 fuerat saxones rebel lant instinctu hildebrāni pape. Ipse papa occurrēs impatori in lon gobardia sub falsa eū pace absoluit. Oēs enī q̄ prius hildebrānum abiurauerat: pluriū ꝑiurio cumulātes īpatorē abiurāt: ⁊ rodulphū3 ducē burgūdionū sup se regē statuerūt. Corona ei a papa missa cui erat inscriptū. Petra dedit petro petrus diadema rodulpho. Hunc sigifridus archiepus magūcie in regē benedixit: ⁊ facta a magūtinis seditiōe ꝯtra eos: rodulphus cū archiepo aufugit. Hildebrānus pa/ pa oēs aduersantes impatori absoluit ab īfidelitate ⁊ periurio. Im perator alpiū aditib⁹ ꝯtra se munitis vbiq3 oīū3 coꝝ insidijs frustra tis: ꝑ aquilegiā venit ratisponā ⁊ rodulphū aduersum eū fugere com pulit ⁊ iterata expeditiōe sueuiā depopulať. Anno. xxij. henricus im perator seuiā peruagatus castella frangit oīa depopulādo inimicis suis formidinē amicis dedit fortitudinē: ⁊ multos q̄ ex desperatiōe rerū ꝯfecerāt ad se trahit. Herman⁹ epūs hildebrāno pape ad aīam conferebať: ac ꝑ hoc imperatori rebellis: metensi vrbe pelliť. Ab hoc tpe [illegible] ecclesia sancti [illegible] do primū ab apostolis: postea a beato augustino epo regulariter in stitutus sub magistro iuone venerabili eiusdē ecclesie ꝑpposito po/ stea carnotensium episcopo.

¶ De [illegible] petri damiani sup epatu dimisso. C. LII.

Elinandus. Hoc tpe petrus damian⁹ scri ꝓsit ad papā hildebrānū red dēs rationē quare epatū dimiserit. Erat enī vir religiōe ⁊ sapiētia nominatissimus q̄ quedā ibi narrat: q̄ in h̄ lo co excerpēda decreui. Quia inq̄t refutaui ecclesiasticū regimē. c. an noꝝ pnīa mihi iniūcta est: scđm remedia regule monastice forte de talibus remedijs loquiť hic de quib⁹ ibi dicit. Dominicus inq̄t lori ca ferrea vestit⁹ erat ad carnē: duobusq3 ferreis circulis cinct⁹ in cor pore ⁊ duob⁹ ꝑ armos brachioꝝ. Hic armata scopis vtraq3 manu. xij psalteria vestib⁹ exutus totā noctē dicēs ꝑuigilē: tamē die alte/ ra ꝑsoluit: ⁊ de. xiij. vsq3 ad beati quoꝝ. Huius viri exemplo mos in oleuit in nostris partib⁹: vt nō solū viri sz ⁊ nobiles mulieres h̄ pur gatorij gen⁹ inhiāter arriperēt. Nā relicta cecbaldi mulier magni ge neris ⁊ magne dignitatis retulit mihi se ꝑ prefixā3 huius discipline regulā. c annoꝝ pnīam pegisse trib⁹ disciplinaꝝ milib⁹ ꝓ vno anno cōputatis. Talis igiť annoꝝ. c. pnīa sic iniuncta est: q2 epatū dimise/ rat amore religionis: cū esset valde idoneus ecclesie regimini: sz ipse rationē reddēs multos sanctoꝝ ante se hoc idē dicit fecisse. Valeri⁹ inq̄t hiponēsis augustinū sibi successorē ꝯstituit. Lucidus citoclen/ sis iminēte obitu ad cenobiū ꝯuolauit. Cui vt ait gregorius in regi stro beatus andreas apparuit: ⁊ horā obitus nunciauit. Adelbertus benēsis epus monachū induēs martyrij palmā inuenire ꝓmeruit. Itē quidā sanctus penitēs epatu dimisso: tandē ab angelo visitať ⁊ iubeť ad epatū redire: sz noluit: donec admonēte eodē angelo beat⁹ remigius celeriter aduenit: q̄ ei hoc imperauit: ⁊ tūc primo obeduit ⁊ infra: melius est pond⁹ abicere q̄ cū detrimēte dñi cuius ego ser/ uus sum fractis ceruicib⁹ introire. Unde scriptū est. Quare nō dedi sti pecuniā meā ad mēsam: ⁊ ego veniēs exegissem vtiq3 qđ meū ē cū vsura. Idē inq̄t. Hieronymus deposuisses ad altare qđ ferre non poteras. Dū enī tu ignarus negociator denariū tenes alterius locū3 qui pecuniā duplicare poterat occupasti. Nōne apud quosdā epos regales epule quotidie: apparatus quotidie ꝯuiuiū nuptiale: ⁊ vnde refrigerare debuerāt indigētes recreāt milites: ⁊ ad eoꝝ mēsā3 deli tijs affluētib⁹ alieni victāt: cū illi quoꝝ est tota substantia exclusi: fo

ris famis inopia ɔtabescāt. Et qđ diabolicā videt̃ equare maliciā: ꝓdiꝫ in miliciā ꝓfligatis: omniꝗ possessione terrarum. Insuꝑ et decimas et plebes addunt̃ in beneficiū secularib⁹: qđ liberalitas pessima et egētib⁹ adimit vnde viuant: et diocesanos vt decimas nō ꝓsoluāt. Illos occidens in corꝑe istos in aīa. Florētine ciuitatis epūs ludo scacorum ꝑsiꝫ quē ego increpans adhuc epūs iniunxi ei vt pcurreret tria psalteria: ac. xij. pauperum pedes lauaret et eos reficcēt: et singulis singulos daret denarios. vt manib⁹ aboleret qđ manib⁹ polluerat.

Narrat idem eiusdē de quibusdā casib⁹ mirabilib⁹. C. LIII.

Vnius temporis

facti sunt quidam casus mirabiles quos idē petrus damianus sparsim in suis libris narrat: quos hic inserere dignum duxi. Dux venetie ɔstantinopolitane vrbis habebat vxorem: que tam tenere et delicate viuebat et tā artificiosa voluptate se mulcebat: vt se cōmunibus aquis dedignaret̃ abluere: sed eius serui de rore celi vndiꝗ collecto laboriosum ei balneum ꝑparabat: cibos suos non tangebat: sed ab eunuchis eius alimenta queꝗ minutius conscidebant̃ in frustula: que mox illa fuscinulis quibusdam aureis: et bibenti ori suo liguriens adhibebat. Cubiculum eius tot aromatibus et tymiamatibus redolebat vt etiā dictu fetidum sit: et auditu incredabile: sed dum adhuc viueret: vibrato suꝑ eam iudicij mucrone corpus eius omne computruit: ita vt totū cubiculum intolerabili fetore compleret: nullusꝗ eam ferre potuit nō cosmeta nō seruul⁹: vix vna sola ancilla nō sine specierum redolentium auxilio in ei⁹ seruitio remāsit que tamē raptim accedēs cursim recedebat. Diuti⁹ hoc languore decocta et miserabiliē cruciata. amicis quoꝗ letantibus diem clausit extremū. Huic potest illud aptari. quantū se exaltauit et in delicijs fuit: tātū datū est illi tormēti et luctus. Et rursus potētes potenter tormēta patient̃: et fortioribus fortior instat curatio. Sophia fuit uxor marchionū vgozonis soror et ranieri filia. Hec dū sana esset et incolumis petijt abbatē scī christofori vt sibi sepulturā in eodē monasterio pararet: quo renitēte et illā delirare dicente. illa tn̄ ꝫ difficile impetrauit. Factum est ergo sepulchrum ei⁹ in claustro monachorum. Quod illa mox vt ingressa ɔspexit nescio quo dei iudicio egritudinem incurrit: et paulopost abortiit et obijt: et ibidē sepulta est. Cuius tumul⁹ cū esset gipseus et arte cemētariorum studiosissime cōmunit⁹: tantā tamē illuuiē ꝑ cōtinuum circiē omnū exalauit: vt fratres in tota illa medietate claustri remorari nō sineret. Omnis enim caro quāto tenери⁹ et molli⁹ educat̃: tanto deterius in putredinē vertit̃. Quidā monach⁹ dū frixuras quasdā in refectoriū deferret in vasculo: pruriēte gula mox vnam in os ꝓijciens furtiue comedit. Morꝗ eū tant⁹ libidinis ardor inuasit: vt qđ nūꝗ ante fecerat. nullaꝗ rōne se cōprimeret: donec ꝓprijs manib⁹ semē eijceret et sic post buccellā introiuit in eū sathanas.

Adhuc de Eodem. C. LIIII

In monasterio

scī vincētij nō ꝓcul a monasterio qđ de petra ptusa ɔstituto: regulare cōstitueramus edictū: vt in quadragesima ꝑ triduū n nisi modicū panis cū aqua oēs sumerēt: nulla verba ꝓferrēt: nec lectionū nec orōnū ī audiētia: nudis pedib⁹ incederēt expleto psalterio mutua se scopar castigatiōe quotidie purgarēt. Hāc regulā qdā frater edēdo violauit: qui pitus erat [illegible] magne: oīa nouerat: media quadragesime ille crassus et nitid⁹ et obesus repente infirmatus est. Audieram autē illū ꝑ peccatis suis a missarum celebratione sequestratū. [illegible] hoc negauit. Secūda die corpus dominicum sedens in lecto attrius a me flagitabat. Cumꝗ abbas eū suꝑ hoc corriperet: qui ꝑsens nobiscū astabat; ꝑ eo. s. ꝙ nulla signa mortis in eo apparerent: ille nihilomin⁹ ꝑstitit: et iam sacerdote cū sacramento astante: applicans ad se vnum de fratribus nescio quod graue peccatum ei insusurrauit in aurem qui attonitus et nesciens quā ei penitentiā iniūgeret: tandem. xv. annos penitentie ei iniunxit. Morꝗ vt ille corpus dominicum suscepit animā cū felle simul euomuit: qđ fel vsꝗ ad sepulturam fluere nō cessauit. In ꝑfato monasterio statutū erat et ꝑ triēniū iam seruatum vt horis canonicis beate marie semꝑ virginis officia dicerent̃: de quo cepit murmurare mōach⁹ qdā noīe gazo reprobe vite: ꝫ dicacis et accurate facūdie: et obtinuit ꝑ questiones suas vt hore beate virginis ampli⁹ nō dicerent̃. Mox innumere aduersitates aduersus idē monasteriū exorte sūt: depdatiōes rapine: ɔflagratiōes: seruorū et familiarum eiusdē loci trucidatio. Itur ad iꝑatorē theutonicum: sed frustra. Venit̃ ad me: dico eis hoc accidisse: qꝛ matrē pacis a se proiecerāt: et mox in terram ꝓstrati nūcij dicūt se nūꝗ decetero laudes beate virgis omissuros. Sic in breui postea pacē recuꝑauerūt.

Item de Eodem. C. LV.

Vo viri

ex ꝑmorib⁹ fanctine ciuitatis eiusdē [illegible] qui sericis casulis in modū sacerdotū talotenus videbātur induti: ꝑcūctāte illo et dicēte vtrum vos qui in illa vite estis iugiter deū benedicitis. rñderūt. Nos qui apud inferos eterne igne cruciamur: nunꝗ̄ bñdicimus dñm. Quidā ꝑnceps salernitanus cū quadam die ꝓspexisset de monte vesuuio flāmas erumpe. protinus ait. Procul dubio aliqs scelerat⁹ dies in ꝓximo moritur⁹ est et in infernū descēsur⁹. Est enī talis ɔsuetudo in illis ptib⁹: vt iminēte morte diuitis reprobi mons ille flāmas euomat piceas et sulphureas. Die dicto supueniēte ꝓxima nocte dū idem ꝑnceps cū meretrice secure cōcūberet expirauit. Quē illa vt postea referebat quid contigisset ignorās diuti⁹ ptulit: et vix tandē a se nō hoiem sed cadauer ꝓiecit. Quidam ꝑsbyter neapolitanus volens certius qđ nō licebat addiscere illuc vbi gehēnale baratrū feruētius eructabat: ꝓpinquare ꝑsumpsit: post missarum solēnia infulat⁹ quasi armat⁹ ꝓcedēs: sed dum vltra ꝙ̄ solebāt homines: temerari⁹ scrutator accessit: redire non valens: postmodū nō cōparuit. Ali⁹ ꝑsbyter matrē suā beneuēti egrotantē reliqt qui dū ꝑducēt dñm suū ꝑ fines neapolis exundantibus flamis intendēs: audiuit clamorē quē matris sue eē cognouit. Notauit horā et tūc cōpit matrē suā obijsse. Quidā cleric⁹ cū pelice sua ꝑ quinquēniū luxuriās: incēsa vrbe fortuito incendio simul in vna domo cōbustus inuētus est. Quidam ꝑsbyter ɔuersionē ꝓmittēs et differēs in ꝑuo fluuiolo de equo cecidit et submersus est.

De Eodem. C. LVI

Obāncs

[illegible] lit. Plorauit illa. nō ē exaudita. qui dū comedēt ꝑcussus ē ī gutture: qđ vulni⁹ dū vixit a medici curari nō potuit. Tūc ergo ɔuersus ē ad religionē: quā multo añ ꝓmiserat et implere volebat: diu tñ postea in conuersione vixit tanta laborans gutturis molestia: vt cū magna difficultate alimēta pciperet: et ad geminā refectionē statim sibi succedētium distribueret: vixꝗ in tanto spacio sumeret vñ stomachū recrearet. Vir quidā diues barduin⁹ certa deuotōe mihi spopōderat ꝙ si nō posset añ: saltē expleto decēnio trāsiret ad religionē in monasterio beati vincētij: qđ in arpinati situ ē. Expleto termino tergiuersari cepit et abbas eiusdē monasterij votis eiusdem fauebat et dissuadebat conuerti: cui⁹ nimium precessarijs sustētabat̃ auxilijs. Interea languore correpi⁹ cōfessus et paupib⁹ et ecclesijs multa largiēs qsi cunctis bñ dispositis securus assistentes sibi cognatos et affines sub hac attestatiōe ɔstrinxit. Obsecro vos inqt ꝑ charitatem que de est: vt nemo me huic mortali vite reddi deposcat: ne me impatū qđ absit improuisa mors repiat. Mortu⁹ ē ergo et aliquāto tpe p⁹ mortē suā abbati [illegible] apparuit nocte ꝑ visum: videbat et ecce ī spaciosa cāpi planicie imperator vel qlibet excelsa potestas cū toti⁹ regni copioso ɔueniebat exercitu. Cūꝗ ille stupefact⁹ hinc illincꝗ oculos deducēt ecce barduin⁹ a qbusdā custodib⁹ celeriē ducebat̃. Heus inqt abbas siste gradum parūper. mihi non loqris barduine. Eya frater qđ tibi est: letaris in paterio. In pena es an in glia. Tūc ille tristis ac flebilis: qđ inqt me intrrogas de glia qui ingib⁹ penis afficior. Ad quē abbas. Quid ergo tibi fecit beat⁹ vincēti⁹. At ille. Sanct⁹ inquit vincēti⁹ diu me fecit sperare colloquiū: sed qꝛ dudū fatigat⁹ obtinere non merui. ipē hāc iā oīno frustrat⁹ amisi: sic plane ꝓmissionib⁹ frustrabat̃ ab eo quē similiter ꝓmittendo frustrauerat.

De Eodem. C. LVII.

In monasterio

qđ clunilcauro dicit̃ qđ beat⁹ gregori⁹ intra romane vrbis menia ɔdidit: qdā puer a parētib⁹ oblat⁹ ē: qui cū adolescēt ad seculū redijt et vxorē duxit. Cūꝗ iuuenis fact⁹ eēt diuino iudicio ꝑcussus in gutture cepit egrotare vsꝗ ad mortē: tādē se petijt ad mōasteriū reportari: ibiꝗ penitudinē de suis prauitatibus et habitum monachi recepit. Cumꝗ vxor eius cum nonnullis ante lectum assisteret iacenti: cepit ille gemens et vilans inordinata voce garrire. Cumꝗ increparetur quare nō quiesceret. Nonne inquit videtis beatum andream apostolum et sanctum gregorium acerrimis me suis verberibus flagellantes. Postea paululum quiescens respirabat et dicebat. Modo verberauerūt me: qꝛ monasterium dimisi et vxorem accepi. Et iterum post fletus et rugit⁹ dicebat quiescens. Modo verberauerūt me: qꝛ paupib⁹ mendicantibus maximeꝗ scotigenis non modo nil dedi sed etiā eos qđ ꝑessimū est frequēter irrisi. Rursusꝗ mō castigat⁹ sum: qꝛ sex nūmos a quadam vidua paupcula mutuo accepi et reddē nolui: quot passus

lla fecit in laborando du3 veniret illos me requirere: tot modo ictꝰ ab amboꝝ sanctoꝝ manibꝰ ptuli: dū me pariter verberarēt. Ut sciatis aūt inqt: q2 nō mētior: hora sexta de hoc seculo migraturꝰ sum: erat tūc vi feria. Nocte vō q̄ dn̄icus dies illucescebat i ramis palmaꝝ de lecto cuctis mirātibꝰ et videntibꝰ scapulare et cilicium q̄ iuxta se erāt repente corripuit: et mox ecclesiā beati andree attonitꝰ et festinꝰ itrauit vbi strato cōpositꝰ his q̄ aderāt fratribꝰ ait. Ecce sanctoꝝ verberibꝰ flagellatꝰ ita purificatꝰ de corpe egredior sicut de fonte baptismatis nuꝑ exiui. Igitur īter sacra missaꝝ solēnia dn̄ica passione vix p̄lecta hora q̄ p̄dixerat obijt. Nudato eiꝰ corpe ad lauādū: īuēte sunt i eo vibices et stigmata plagaꝝ. In eodē monasterio cripta ē: et in eadē fons vn̄ beatꝰ gregoriꝰ bibebat: et cubile lapideū in quo in estate q̄escebat. Quā aliquā criptā p̄grināns canicula ingressa ē: vt in ea pturiret: q̄ mox vt p̄fato cubiculo appropinquāuit moriēs corruit.

C Adhuc de eodē. C. LVIII.

Esiderius cassinensis abbas narrauit mihi. Seruꝰ inquit dei neapolitane regionis i p̄rupta rupe iuxta viā publicā solitariꝰ habitabat: q̄ dū nocturno tpe psalleret: et fenestrā cellule horaꝝ explorātor aperiret vidit multos ethiopes iter capere: et longo tractu onustos feno saginarios cōminare. Cūq3 eos inqreret q̄ essent et cuiꝰ rei gratia hec iumētoꝝ pabula vectarēt: maligni spirīꝰ inquiunt sumꝰ. Hec aūt paramꝰ nō pabula pecoribꝰ alēdis: sed fomēta potiꝰ ignium hoībꝰ cōburendis: p̄stolamur eni in primo p̄ncipē capue qui iā decūbit: et Iohānē magistrū militū neapolitane ciuitatis q̄ adhuc viuit icolumis. Ilico vir dei Iohānē festinꝰ adijt: que viderat et audierat narrauit. Per idē tpe otho secūdus ɔtra saracenos ibat calabriā. His auditis Iohānes ait. Nō necesse habeo impatori occurrere: et de statu terre huiꝰ diligēter tractare. Post eiꝰ abscessum spōdeo q2 ... monachꝰ fiam. Ut aūt p̄baret vtrū verū esset q̄d ille narrabat: nūciū direxit ad capuā qui pandulphū iam mortuū inuenit. Ipse quoq3 magister militū Iohānes: anteq̄ ipator ad illas partes attingeret: vix diebꝰ. xv. supuiuēs mortuus ē. Martinus qui in galmadunēsi heremo cōmorabat: vir multaꝝ virtutū et p̄cipue i gratia lachrimaꝝ narrauit. Monachꝰ erat martini territorij in cenobio q̄d dicit ad pinū: multis peccatoꝝ nexibꝰ inuolutꝰ. Cui cū magna et longa penitētia fuisset iniūcta: ille a quodā familiari suo auxiliū petijt ad cōportādū pondus penitētie. Q̄d cum ille deuote suscipiens p̄cepit eum secuꝫ manere de tāta parte p̄soluēda. Qui sic obligatus nō multo post mortuus est. Erat aūt vite inter f̄res irrep̄hensibilis et opinionis honeste. Nō multis post diebꝰ penitēti monacho i somnis apparuit: q̄ inq̄sitꝰ quō se habēt male inqt et dure s3 p p te. Naz liber e ppriis q2 tuis me vinculis īnodaui et alienā cautōez nō p̄solui: flagellis duris atteror: sed q̄so te vt vigiles p te et liberes me. Uade itaq3 et dep̄care ɔuētū vt q̄d spopōdi p̄soluāt et me eruāt. Q̄d cū fcm̄ esset: ille rursus p̄fato monacho appuit vultu festiuo et sereno dicēs se p oratōes fratꝝ a penis erutū et sanctis ɔiunctū.

C Item de eodē. C. LIX.

In partibus galliaꝝ inter abbatē et quēdaz seculi potētē orta ē magna ɔtētio de possessione: ita vt vtriusq3 ptis fautores pꝰ longa iurgia ad arma ɔcurrerint. Potēs ille secularis turmis armatoꝝ stipatꝰ capū p̄liaturꝰ ingredit. Abbas aūt cūctis q̄ p se dimicare venerāt suū p̄hibuit comitatū. Solos monachos suos eq̄s iposuit: capita cucullis opire p̄cepit: et sic armatꝰ ad locū certaminis venit: ptinꝰ aduersarij tāto horrore pcussi sūt: vt mox eq̄s desilirēt: arma p̄jicerēt: terre se humilit̄ sternerēt: idulgētiā flagitarēt. Si obijcias leonē papā bellū gessisse. Rn̄deo: nō ideo petꝝ factū eē aploꝝ p̄ncipē q2 negauit: nec Dauid ideo p̄phetā q2 mechatꝰ ē. mala vel bona nō de meritis habētiū: s3 de ppriis q̄litatibus debēt estimari. Gregoriꝰ multas rapinas et violētias a lōgobardis passus ē. Ambrosiꝰ ab arrianis: vsq3 p sola p̄ria dimicauit. Dusinꝰ epūs i capite ieiunij feria. iiij. fecit sibi et militibꝰ sūptuosū ɔuiuiū et balneū p̄pari: cuiꝰ statī ipēte paliū corripuit: et faciē et os et cū tali morbo diu pꝰea vixit

C Item de eodem. C. LX.

Uidam alienam suē furatꝰ ē. Erat āt vir ille hospitalis valde. Interea adest ille i effigie paupis et tāq3 p̄lixo crine rogabat tōsorē: ille ptinꝰ reuerent̄ assurgēs assumptis forcipibꝰ cū tōdē cepit: q̄d dū faceret: repperit i occipitio eiꝰ duos oculos latitātes. Expauit ille et inq̄siuit q̄d hoc eēt. Cui ille. Ego inqt ille vorō q̄ vndiq3 cūcta ɔtēplor: et isti sunt oculi q̄bꝰ vidi suē quā i cauea ɔduxisti: moxq3 disparuit. Quidā ep̄s valde sitiēs vinū sibi afferri p̄cepit. Cūq3 pincerna totū q̄d erat in vasculo exhausisset i poculū et episcopo detulisset: ecce paup ipostunꝰ illud sibi dari poposcit dicēs: q2 si stati nō biberet: ptinꝰ expiraret: p̄cepit ep̄s illud paupi dari. Cūq3 amplꝰ sitiret ep̄s q̄ an̄ iussit itez i vas vinariū īspici si forte aliq̄d supesset et reptū est plenū. Abbas q̄dā iussit emi naz p̄dā: empta ē vna xx. nūmis papiēsibꝰ cocta et apposita: et ecce paup ad ianuā id maxie sibi dari postulat q̄d abbati appositū erat. Mittit ei abbas integruz adhuc piscē. Ilico paup cū papsi de plena pisce in sublime se extulit et celū cūctis vidētibꝰ penetrauit. Ecce p̄batio q̄ illō q̄d i sinu paupis occultamꝰ i celū reponimꝰ. Ep̄s q̄dā nā p̄dā p̄pari iussit. Cūq3 missā cētaret illecebroso gustu eiusdē piscis tētatꝰ est affectꝰ. Erubuit ille expletaq3 missa paupi piscē dare iussit. Quidā p̄rfamilias vnū soluz nūmū habebat i loculo ad emēdū aliq̄d q̄d cū pane comedēt. Interī paup aduenit et misericordiā postulauit: dat ei nūmū illū. Redit domū panis q̄ solebat appōit: et ecce vir q̄dā igtꝰ et quē nūq̄ an̄ viderat festinꝰ et anxiꝰ. xx. solidos deri i lintheo ligatos i manu eiꝰ posuit: dicēs ei a dn̄o suo missos et tāq̄ q̄ expectaret mox recessit.

C Item de eodem. C. LXI.

Uidā nobilis genere s3 degener moribꝰ ... in clauoniaco regno: excōicatꝰ ab ep̄o pio ɔtēpsit. Ad diuine vō indignatōis ɔtigit iudiciū vt panes de nuptialibꝰ mēsis in plateas an̄ canes p̄iecti a canibꝰ nō tāgerēt. Nō mlto post ille in cubiculo dormiens fulmiatꝰ est. Cūq3 apud pmēsez vrbē studerē in vigilia scōꝝ martyꝝ geruasij et p̄thasij: vir q̄dā maturiꝰ surrexit et boues suos i remotoria pascua duxit. Cuiꝰ ɔuicinꝰ q̄dā igressus domū et febricitare se simulās lectū vxoris eiꝰ itrauit cūq3 dētibꝰ strideret et tremeret illa velut febricitāti marito cōpatiēs illū amplexa est: et lodice ɔtexit: quā ille violās ɔtinuo recessit nec mlto pꝰ maritꝰ redit: stratū repetit: cui vxor exprobrās ait. Optime poteris hodie ecclesiā sanctoꝝ ingredi martyꝝ q̄ tibi ɔtigua ē cū ceteris christianis. Cumq3 ille attonitꝰ inq̄reret quid loqueret et rem totam p ordinem cognouisset: cognoscentes vterq3 se esse delusos valde ɔsternati sunt. Tandē resumpto spū et omni rubore postposito: ɔuenerūt cū ceteris ad nocturnū officiū: et q̄relā corā oībꝰ deposuerūt et vindictā d tāto scelere a dn̄o poposcerūt: vt latētē adulteꝝ notū faceret. Mox adulter demone plenꝰ et seipm lacerās itrauit ecclesiā mō in altū volans mō grauissimo impetu in ima se p̄cipitās: mō ad parietē caput elidēs: mō in pauimentū i saniēdo se p̄sternēs tādē ifelicē aīaz corā populo exalauit.

C Adhuc de eodem. C. LXII

Ertur in regione puteolis in appulia: iter aquas nigras et fetidas saxosuz esse p̄ndōsuz et scrupeū. Ex q̄bꝰ aquis ɔsueto more teterrimi videnꝰ auicule repente ɔsurgere: et a vespertina sabbati hora vsq3 ad ortū scōe ferie hūanis aspectibꝰ apparere: et velut solute a vinculis libere spaciari: alas extēdere plumas depectere. Nec vnq̄ vidēt vesci nec quolibet aucupio ingenio possunt capi. In matutino scōe ferie ingens coruꝰ ad instar vulturis eas p̄sequitur: et post illas crocitat: q̄ ptinꝰ aquis se immergunt: nec vlterius apparent: donec ad vesperam sequētis sabbati. Has vō nonnulli perhibent esse animas hominuz gehenne deputatas: sed dominico die cū adiacētibꝰ noctibꝰ p glorie resurrectionis dn̄ice refrigerio potiri. Cui assertioni prudētius i hymno ɔsensit dicēs. Sunt et spiritibꝰ sepe nocētibꝰ penaꝝ ferie illa nocte sacra q̄ rediꝫ deꝰ victor ab acherontis inferis. Sed desiderius cassinēsis abbas rem sic se habere fūditꝰ abnegat. Umbertꝰ tamen archiep̄us p̄sente desiderio retulit se hoc audisse ab accolis appulie. Idē Umbertus retulit q̄ in monasterio sancti Siluestri i territorio vrbinati quidā monachꝰ obijt: et ab icipiēte gallicinij nocturnalis articulo vsq3 ad scōaz diei horā cadauer examie fratribꝰ circunquaq3 psallentibꝰ iacuit. Cūq3 ad missam p eo agnꝰ dei diceret: ecce subito mortuꝰ surrexit. Cūq3 attoniti f̄res p̄piꝰ accessissent vt ab ore illius v̄ba audirēt ille maledicta et ɔtumelias in deū cepit euomē: et crucem oblatā ei vt oscularet ɔspuere: et intemeratā dei genitricē ignominiosis opprobrijs lacerare et dicebat. Quare p me psallitis vel sacrificia offertis. Ego in ipsa flāma tartari fui: ibiq3 magister meus et dn̄s lucifer coronā suā ereā inextinguibili semp ardore candentem in capite posuit: eiusdēq3 metalli clamidem qua induebat me vestiuit. Erat aūt clamis tā longa: vt talotenꝰ flueret tā ferueter ignita vt guttas emittere videret. Cūq3 fratres eū vt penitētiā ageret admonerēt ille anathematizabat et omnia redemptoris nostri ore sacrilego condēnabat mysteria: tūc monachi toto corde p illo orantes: exutis vestibus se verberātes et pugnis pectora tūdentes: oībꝰ quibꝰ valebāt p̄cū generibus insudabāt. Et ecce desperatus ille ad se redit saluatoris oīpotētiā laudat: sathanē ludificatōes abrenūciat: crucē adorat:

pn̄laꝫ flagitat. Cōfessus ē aūt q̄ post abrenūciatōeꝫ seculi in fornicatōeꝫ īciderat: qđ eotenꝰ celauerat: laudāsq̄ꝫ ꝛ bn̄dicēs deū vsq̄ꝫ ī diē alterā vixit: ꝛ in sancta ꝯfessione migrauit.

Itē de eodē. C. LXIII.

Ildebrādus mihi retulit q̄ in theutōia erat q̄dā comes bone opionis ꝛ vite īnocēt̄ ſm opiōnē hoīuꝫ q̄ ā decēnū defūctꝰ fuerat. Post cuiꝰ obitū q̄dā vir religiosus p spūꝫ ad īferiora descēdēs vidit eūdē comitē ī supmo gradu cuiusdā scale: q̄ scala inter stridentes ꝛ crepitātes flāmas videbat̄ erecta ad suscipiēdos hoīes q̄ ex eadē comitū genealogia descēderēt. Surgebat aūt scala illa de īmēso baratro. Hoc āt ordie succedētiū series tenebat̄ q̄ q̄ nouꝰ adueniebat ſꝫ pmū gradū tenebat scale: ꝛ q̄ nouiꝰ repꝰ erat ad inferioꝛē ꝑximū descēdebat. Cūq̄ꝫ vir q̄ h̄ aspiciebat requireret q̄re ille comes sui tpis q̄ tā iuste vixerat illic torq̄ret: audiuit pp̄ q̄dā possessionē metēsis ecclie: quā btō stephano ꝑauꝰ eiꝰ abstulerat cui iste iā decimꝰ ī hereditate successerat. In ptibꝰ babylonie habebat possessionē sedes aplica: vñ triū balsami redditū annuatī capiebat: q̄ sufficerēt illuminādo lāpadi añ altare scī petri appēse ꝛ semp ardēti. Hāc possessionē accepta pecunia papa distraxit: ꝛ canonē aromatū quē accipe solebat amisit. Aliq̄ꝫto post cū idē papa añ scīū altare q̄si deuotꝰ astaret orās ecce grādeuꝰ ꝛ terribil̄ senex ī cuiꝰ etiā facie barbicaniū videbat̄ elato brachio colaphū illi vehemēter īcussit ꝛ ait. Tu extinxisti lucernā meā añ me ꝛ ego extiguā lucernā tuā añ deū: morq̄ꝫ dispuit. Protinꝰ ille corruit: ꝛ paulopost obijt. Puerulꝰ q̄dā q̄nq̄uēnis hūbaldi filꝰ nobilissimi viri q̄ mecū degebat ī heremo ī meo monasterio factꝰ fuerat monachꝰ: hic cū ī stratu suo q̄euisset vespe: mane ī pistrino clausis vtriq̄ꝫ ianuis īuētꝰ ē: q̄ requisitꝰ dicebat se a q̄busdā hoībꝰ ad magnū ꝯuiuiū deductū: vbi oēs epularum delicie videbat̄. Ibiq̄ꝫ eum manducare fecerunt. Decebat etiā q̄ eū vsq̄ꝫ ad castellū qđ supeminet monasterio deferentes supꝑ tīntinabulū qđ iuxta in excelso depēdet deposuerūt.

Itē de eodem. C. LXIIII.

In banonie partibꝰ duo quidam amici ꝛ cōpatres in ꝯuiuio desidebant. in quibꝰ allatus ē ī frusta desecuit. tritūq̄ꝫ piper cū liquamie supfudit. Quo facto alter ait. Profecto ꝯpater sic explicuisti gallū hūc vt ipse petrus etiā si velit reintegrare nō possit. Cui mox intulit alter. Plane nō modo si beatꝰ petrꝰ sed ꝛ si ipse christus ꝑcipet gallus hic in ppetuo non resurgeret. ad hanc vocem repente gallus. viuus ꝛ plumis coopertus exiluit. alas percussit ꝛ cecinit plumas excussit: totūq̄ꝫ liquamen super eos qui vescebantur aspersit. Ilico sacrilegi blasphemi in aspersione piperis lepra percussi sunt. q̄ plaga lepre etiaꝫ in posteros eoꝝ hereditaria permansit vsq̄ꝫ ad obitū. vñ ī famulatū subacti sunt. bononiensis ecclie q̄ beati petri īsignit̄ vocablo. Quidā īstitores venetie cū applicuissent. viderūt leonē spirꝫ dracōis nō ꝓcul a littore īuolutū trahi violēt a dracone ī spelūcā. Pādoces autē qui repēte huic spectaclo ꝯuenerāt audacter draconeꝫ inuadūt ꝛ pimūt ꝛ leonē liberāt. q̄ ī igratꝰ ꝑ aliquot dies quibꝰ illic pādoces morati sūt quotidie pellē vniꝰ aīalis a se capti adduxit. Quidā agricola diluclo valde mane surrexit. ꝛ vidēs draconē enormis magnitudīs lignū putauit ꝛ sr̄ eū sedit. quē mox bestia deglutiuit. Quidā cū ab hierosolyma redirēt ꝛ defessi secꝰ viā nocte q̄escerent. leo terribilis dormiētibꝰ superuenit. ceterosq̄ꝫ pacientēs solum prer bytem inuasit ceterisq̄ꝫ leonibus predam adduxit queꝫ mox deuorauerūt socijs audiētibus mugiētem. Quidam cum cōuicaneo suo ad ligna cedēda pgebat. ꝛ ecce serpēs trabal̄ magnitudis dobꝰ attollēs colla capitibꝰ ī eos ipetū fecit. Vnꝰ autē eoꝝ q̄ tenebat securī vnū caput eiꝰ abscidit: ꝛ mox ei securꝫ ad trā cecidit: quē spēs vastus mox altero capite mordicus apphēdit ꝛ spiris suis eū inuoluens in spelūcā suā tulit. q̄ dū traheret̄ clamabat ad sociū vt eū defenderet vel ei securī quā tenebat in manibꝰ daret q̄ timens noluit sed fugit. ꝛ iccirco a sacerdotibꝰ tāq̄ꝫ reꝰ mortꝫ exiliū subire coactꝰ est. Hucusq̄ꝫ de petro damiano ꝛ dictis eius.

De Sigeberto gestis sui tpis. C. LXV.

Sigibertus. Anno imperij sui. xxiij. henricꝰ imperator ī pēthecoste ꝯuētu habito maguntie decreuit hildebrānū a papatu eē deponēdū ꝛ lōgobardiā petēs guibertū rauēne epm̄ ꝓ hildebrāno papā designat. Anno. xxiiij. hildebrānꝰ papa quasi diuinitꝰ reuelatū sibi ꝑdixit: hoc anno falsum regē eē moriturū. Et veꝝ q̄dē ꝑdixit ſꝫ fefellit eum de falso rege coniectura ſm suum velle super henrico rege interpꝛetata. Rex enim henricus saxonibus graui bello ꝯgreditur: ꝛ in congressu falsus rex Rodulphus cum multis saxonie prin-cipibus extinguitur. Maguntia maximum terremotum persensit. kalēn. decembris. Claret in anglia Lanfrancus doctrina ꝛ probitate conspicuus ex abbate cadomensi ordinatus cantuarie archiepiscopus. Eo tempore florebat in northmannia Anselmus beccensis monasterij abbas eximius: ꝛ pro sua sanctitate ꝛ sapientia plurimum nominatus. Hoc etiam tempore in cenobio sancti Medardi pollebat signis ꝛ virtutibus vir beatissimus Arnulphꝰ qui pro maiori sanctitatis feruore propositum reclusionis eligens: ꝛ arta nimis abstinentia se affligens: prophetie gratiam diuinitus accepit: ꝛ ex recluso abbas eiusdem monasterij factus: ad ipsam reclusionem pro contemptu mūdi ꝛ desiderio interne quietis postmodū rediꝫ. Suessionensi autem pontifice defuncto electus est: ad archiepātum: ꝛ iussu pape Gregorij a sedis apostolice legato hugone lugdunēsi archiepō in presulem est consecratus.

De cōstructōe ecclie aldeburgēsis ꝛ eius miraclis. C. LXVI.

Anno. xxv. regis Dagoberti tempore sanctus paulus victmarus in flandrensi prouincia predicans sub honore sancti petri apostoli: ipso sibi reuelante ecclesiam in aldeburgensi oppido edificauit ꝛ consecrauit: quam deus multis miraculis vsquequaq̄ꝫ glorificauit. Inter que illud tam mirabile q̄ꝫ inauditum amplꝰ extitit: q̄ hoc anno dñice nocte natalis ꝯtigit campanarium prefate ecclesie vehementi vento flante a suis locis auulsum: ꝛ ad terram penitus fuit īuersatum ita in aere pendens ꝛ ruinam sui minitans vt semp casuꝝ ꝛ cūcta menia ꝯfractuꝝ teneret̄. Et cū ꝑ sex dies ꝛ noctes id tractaret̄ a populo qualiter hincinde tracturā machinis sursum erigeret̄: ꝛ vtrūq̄ꝫ suo loco relocaret̄ pridie: kal. ianuarij circa noctis mediū adueniens virtus diuina totā ecclesiam intus ꝛ foris impleuit luce ignea ꝛ campanarium ad terram reclinatū totū insimul erexit ac firmissime locis suis relocauit: ꝛ cāpanas ibi pendentes mox sonare cōpulit. Eadē die ceci ꝛ claudi surdi ꝛ paralitici celerimā in eodē loco adepti sūt medelā: nec solū illo die: ſꝫ ꝑurimis que diuine ꝟtutis tāta pmansit copia: vt de lōge ꝛ de ꝓpe ꝯfluētibꝰ egrotis parata celitꝰ ꝑstaret̄ medicina. Magnꝰ terremotꝰ cū graui terre mugitu factꝰ est. vj. kal. aprilis prima noctis hora ꝑtēdens fortem immīnēs malū qđ in toto orbe insonuit ꝛ vñ terra dolet ꝛ doluit. Henricus enī imꝑator ad debellandū papā hildebrānū italiā petijt: contra quē papa vrbibꝰ ꝛ castellis munitis se ad rebellādū accingit: eūq̄ꝫ romā hostiliter aduentem non recepit. Henricus autem imperator expugnatis vrbibus ꝛ castellis que contra se ꝓ hildebrāno erant romam leonianā obsidet.

De Anselmo cantuariensi ꝛ hōi eiꝰ vita. C. LXVII.

Ex gestis eius. Prefactꝰ Anselmꝰ ex confinio lōgobardie ꝛ burgundie oriūdus: litteris traditꝰ dicit: ꝛ in breui plurimū ꝓficit. Necdū. xv. annū attigerat: cum iam qualiter ſm deū vitaꝫ instituere possꝫ meliꝰ mente tractabat. Expleto aūt aliquo tempore patriā egressus cū in transcensu montis cuiusdaꝫ fatigatus corpore deficeret vires suas niuē mandendo reparare tētabat: neq̄ꝫ enī aliud quo vesceretur presto erat: qđ minister eius aduertens doluit ꝛ ne forte quid edendum in sacculo eoꝝ haberetur diligenter inuestigare cepit. Et mox contra spem in eo nitidissimum panem reperit quo ille refectus recreatus est: ꝛ vie incolumis redonatꝰ. Exactis itaq̄ꝫ tribꝰ annis ptīꝫ ī burgūdia: ptīꝫ in frācia northmāniā vadit. Et cū fama magistri lāfrāci vsquequaq̄ꝫ percrebresceret: ꝛ nobilissimos clericoꝝ ad eū de cūctis mūdi ptibꝰ ageret beccū venit: ꝛ eiꝰ magisterio se subdidit. Cūq̄ꝫ ꝓpter studia corꝑꝰ ꝛ inedia ꝛ frigore fatigaret: venit ei in mētem q̄ si monachꝰ fieret acriora q̄ꝫ patiebat̄ eum pati non oporteret: nec tūc laboris sui meritū pderet: qđ nūc nesciebat vnū sibi maneret. Hoc ḡ mēte ꝯcepto ita secū tractabat. Ecce monachꝰ fiam: sed vbi. Si cluniaci districtio ordinis ꝛ becci supeminēs lanfrāci prudētia me aut nulli ꝓdesse: aut nihili valere comprobauit. Itaq̄ꝫ in tali loco pficiam qđ dispono: in quo ꝛ scire meū possim ostendere ꝛ multis ꝓdesse. Nondū eni vt ipsemet referre solebat in eo vigebat mūdi contemptus: sed postmodū in se reuersus. Quid inquit esse monachū hoc est velle. s. alijs preponi pre alijs honorari ꝛ magnificari. Non. Illic igit̄ deposita contumacia monachus deueni vbi sicut equū est ꝓpter deū cūctis postponaris cūctis ꝯ abiectior habearis. Et quidē becce nulliꝰ ponderis ero quāto quidē ille ibi ē qui ꝑminentis sapiētie luce ꝯspicuꝰ cūctis sufficiēs cūctis ē honorabilis ꝛ acceptꝰ ille ḡ monachꝰ factꝰ: sic religioni ꝑ oīa seruiebat vt quisquis religiose in tota ꝯgregatōe viuere volebat: in eiꝰ vita satis qđ imitaret̄ inueniret. Lanfrancus aūt in cadomensis cenobij regimine assumpto ipse prioris officio functus est.

¶ De Miraculis eiusdem. C. LXVIII.

Contigit aũt quadã nocte vt añ nocturnas vigilias in lecto iacens secũ rimari conaret quo pphe preterita sit ꝛ futura quasi p̃sentia olim agnouerint ꝛ indubitanter ea dicto vel scripto ptulerit. Et cũ in his tot᷒ esset ꝛ hoc noscere desideraret: defixis oculoꝝ suoꝝ radijs vidit p medias maceries oratorij ꝛ dormitorij monachos quoꝝ hoc officiũ erat p apparatu matutinaꝝ altaria ꝛ alia loca ecclesie circũeuntes luminaria accẽdentes ꝛ vnũ eoꝝ sumpta chorda cimbalũ pulsantẽ. Ad cuius sonitũ ↄuẽtũ fratrũ de lecto surgẽtẽ mirabat᷑ de re que acciderat. Cõcepit ḡ apud se deo esse leuissimũ pphetis in spũ ventura mõstrare: cũ sibi ↄcessit q̃ fiebãt p tot obstacula corporis oculis posse videre. Quidã iuuenis in ↄuẽtu hoc apud se ꝓposuerat nulla vnq̃ occasione manus suam mẽbris suis genitalib᷒ admoueri. Cui ꝓposito inuidẽs diabolus tñ i eisdẽ mẽbris doloꝛẽ ꝛ angustiã fecit eũ sentire: vt nullo mõ se inuenis posset ferre. Sentiebat᷑ enĩ caro ipsa tãti esse ponderis: ac si plumbi grauissima moles in illa penderet parte corporis. Cũqꝫ an pietatẽ iã dissimulare non posset: requisit᷒ ab anselmo q̃d haberet: rem celare nõ potuit. Admonit᷒ ergo vt modũ egritudinis admota manu pbaret: verecundat᷒ recusauit: timẽs ne ꝓpositũ violaret: tũc anselm᷒ assumpto secũ grãdeuo frẽ ꝛ religioso: iuuenẽ lãguidũ i secretioꝛẽ locũ ducit: vt modũ ĩfirmitatꝭ ill᷒ agnitur᷒ ꝛ auxiliũ p possibilitate latur᷒. Quid ampli᷒. Caro leuissima reperit᷑. E vestigio õĩs illa diabolica vexatio cadit: nec fatigat vlteri᷒ iuuenẽ quem simplex anselmi aspect᷒ a tãta clade fecit immunẽ.

¶ Adhuc de eodem. C. LXIX.

Quidam quoqꝫ ex antiquiorib᷒ fratrib᷒ q̃ veri odio plurimũ infest᷒ erat anselmo nec poterat vlteri᷒ super eũ respicere simplici oculo: infirmitate p̃ssus ad extrema p̃ductus. Cũqꝫ fratres meridie in lectis ex more quiescerẽt: ipse in domo infirmoꝝ iacens: cepit miserandas voces emittẽ: ꝛ q̃si quorũdã horrẽdoꝝ aspect᷒ subterfugere: gesturet ꝛ pallẽs ꝛ tremẽs vultum suũ delitescendo hincinde cõmutare. territi fratres qui aderãt quid haberet querebãt. At ille geminos immanes lupos inter brachia sua me tenere compressum: ꝛ guttur meum impressis dentibus illum suffocare videtis ꝛ quid mihi sit queritis. Quo audito vnus ex eis ad anselmum qui in claustro emendandis libris intendebat: citius peruenit. ꝛ ei extra claustrũ educto quid circa infirmũ fratrẽ ageret᷑ patefecit. Tũc ille in secretioꝛẽ locũ solus secedẽs post modicũ domũ in qua iacebat infirm᷒ ingrediẽs leuata manu signũ crucis edidit dicẽs. In noĩe patris ꝛ filij ꝛ spiritussancti. Ad qđ factũ statĩ eger cõquieuit ꝛ exhilarato vultu intimo cordis affectu deo gratias agere cepit dicẽs: q̇ anselmo hostium ingrediẽte ꝛ extensa manu signum sancte crucis edẽte: vidit ex ore ei᷒ flãmã ignis ad modũ lãcee p̃cedentẽ: que in lupos iaculata eos deterruit: ꝛ celeri fuga dilapsos penit᷒ abegit. Tũc anselmus fratrẽ de salute aĩe secreti᷒ alloquẽs ad penitẽtiam ꝛ confessionem ei᷒ coꝛ inclinauit. Paterna dehinc auctoritate absolutũ dixit. Hora q̃ fratres ad nonã surgerent p̃senti vita decessit qđ ꝛ factũ est. Riulphus eiusdẽ cenobij secretari᷒ quadam nocte ea hora qua fratres ad vigilias excitaret p claustrũ iens obseruaret anselmũ quẽ ea hora sopori poti᷒ estimabat q̃ orationi occupatũ in capitulo vidit in oratõe stãtẽ ingẽti splendẽtis flãme globo circũcinctũ. Quadã die cũ esset in via occurrẽti sibi cuidã monacho becci: quid ↄsilij sibi de hospitio ferret interrogauit. Qui rñdit. Habem᷒ quidẽ nõ longe hospitiũ si nõ est q̃d nobis ꝛ fratrib᷒ apponatur pter panẽ ꝛ caseũ. At ille subdidẽs ait. Ne timeas tu bone frater ꝑcede ꝛ misso reti in vicinũ amnẽ statim inuenies piscẽ q̃ sufficiat nobis oĩb᷒. Ille mãdato accepto ꝑuolãs nũciat piscatori: q̃ ridens dicit potius q̃ attẽdens qđ dicebat sese pui[illegible] tãdẽ tñ a fratre coactus ↄtra spem rete iecit: ꝛ illico tructã ĩsolite magnitudinis cũ alio quodã pisciculo cepit. Alia vice q̃dã vir cũ p terrã suã trãseũtẽ ad prãdiũ detinuit: sꝫ cũ de penuria piscĩũ q̃reret᷑ quid ei ꝛ monachis eius apponeret nisi vilia quedam nõ habẽs: alludens dicit ei anselmus. En sturio maxi᷒ tibi defertur ꝛ animus tuus de deliciaꝝ inopia queritur. Et ita factum est.

¶ Qualiter abbatem quẽdam de correctionis austeritate redarguit. C. LXX.

Cum autẽ abbas quidam q̃ admodũ religiosus habebat᷑: secum de his que monastice religionis erant loqueretur ꝛ inter alia de pueris in claustro nutritꝭ verba conferret: addit. Quid obsecro fiet de istis: non cessam᷒ die ac nocte eos verberantes ꝛ semp fiunt deteriores hebetes enĩ sunt ꝛ bestiales. Ad quẽ irat᷒ anselmus: ait. O bẽ nutrimẽtum vestri expẽdi ꝛ[illegible] q̃ de hoĩb᷒ bestias nutrimus. Dic mihi q̃ o abba si plãta arborꝭ in horto tuo plãtares: ꝛ mox illã ex omni parte ↄcluderes vt ramos suos nullaten᷒ extẽderet posset q̃s arbor hic pduret. Profecto inutilis curuis ramis ꝛ ꝑplexis. Certe h᷑ facitis de pueris vr̃is. Plãtati sunt ꝑoblationem in horto ecclesie vt crescant ꝛ fructificent deo. Vos autem in tantũ eos terrorib᷒ minis ꝛ verberib᷒ vndiqꝫ coartatis: vt nulla eis penitus liceat libertati potiri: vnde fit: vt q̇ nihil amoris pietatis: dulcedinis circa se in vobis sentiũt: nec illi alicui᷒ boni in vobis postea fidem habeãt: sꝫ oĩa vestra ex odio ꝛ inuidia ↄtra se ꝓcedere credãt. Contingit q̇ modo miserabili vt sicut deinceps corpore crescũt sic in eis odiũ ꝛ suspicio omnis mali crescat: semp proni ꝛ incurui ad vitia. Cũqꝫ ad nullũ fuerint in vera charitate nutriti: nullum nisi depressis superciljs oculo vel obliquo valent intueri.

¶ De promotõe ei᷒ ad archiepm ꝛ scriptꝭ eius. C. LXXI.

Die quadã cũ ad lectũ suũ in dormitorio diuerteret: anulũ aureũ in eo inspeратus inuenit: q̃ in ope ecclie expẽsus est: ꝛ res ita remansit. Postmodũ vo cũ ad pontificatũ assumptus esset: quidã hoc ipsũ p anulũ illũ iam tũc quodã presagio presignatã asseruerunt. Actor. Scripsit aũt anselm᷒ ꝓlogion i. alloquiũ de deo: qđ opus quidam insipiens refellere gestiẽs quoddam scriptũ contra illud cõposuit qđ cum sibi a quodã amico suo transmissum anselm᷒ ↄsiderasset: sũã ad hoc edidit rñsionem in libello vno. Scripsit ꝛ monologion i. soliloquiũ de sancta trinitate li. i. De v̾itate li. i. De concordia liberi arbitrij ꝛ p̾scientie diuine atqꝫ p̾destinatõis necnõ ꝛ gratie li. i. De casu diaboli li. i. De peccato originali li. i. De incarnatõe verbi li. i. De sacramẽto altaris li. i. De azimo li. i. Cur de᷒ hõ: li. i. Meditationũ vl̾ orationũ: li. i. De grãmatico: li. i. Extat ꝛ parabolaꝝ siue pꝛuerbioꝝ anselmi: li. i. Super cantica canticoꝝ: li. i. Epistolaꝝ quoqꝫ eius ad diuersas p̾sonas: li. i. De his quoqꝫ oĩb᷒ ea que sequũtur breuiter excerpsi.

¶ Ex hortatio ei᷒ ad secretã ↄtẽplatõis. C. LXXII.

Inscimus in prologiõ Eia nũc homũcio abscõde te modicũ a tumultuosis cogitationib᷒ tuis. Abijce nũc onerosas curas. Exclude oĩa preter deũ ꝛ q̃ te iuuẽt ad querendũ deũ: ꝛ clauso hostio quere eũ. Eia ḡ tu dñe deus meus doce coꝛ meũ vbi ꝛ quõ te querã: vbi ꝛ quõ te inueniat. Dñe si hic nõ es: vbi querã te absentẽ. Si autẽ vbiqꝫ es cur non video te presentem sed certe inhabitas lucem inaccessibilẽ. Et vbi est lux inaccessibilis: aut quõ accedam ad lucem inaccessibilẽ. Quid faciet seru᷒ tuus anxius amore tui ꝛ longe ꝓiectus a facie tua: inuenire te cupit ꝛ nescit locũ tuum: querere te affectat ꝛ ignorat vultũ tuum. tu me fecisti: ꝛ oĩa mea bona tu mihi ↄtulisti ꝛ nondum noui te: denique ad te videndum fact᷒ sũ. O misera sors hoĩs cũ hoc pdidit ad qđ fact᷒ ẽ. O durus ꝛ dirus casus ille. Heu quid pdidit ꝛ q̃d inuenit. Quid abscessit ꝛ q̃d remansit: pdidit beatitudinẽ ad quã factus est: ꝛ inuenit miseriã pter quã factus nõ est. Abscessit sine quo nihil felix ẽ ꝛ remãsit qđ p se nõ nisi miseꝝ est. Mãducabat tũc homo panẽ angelorũ quẽ nũc esurit: mãducat nunc panem doloꝝ quem tunc nesciuit. Heu publicus luctus hominũ: vniuersalis planctus filiorum Ade. Ille ructabat saturitate: nos suspiramus esurie. Ille abũdabat: nos mendicamus. Ille feliciter tenebat: ꝛ misere deseruit nos infeliciter egemus ꝛ miserabiliter: desideramus ꝛ heu vacui remanemus. Cur non nobis custodiuit cum facile posset: quo tã grauiter careremus: grane dampnum: grauis doloꝛ: graue totum. Sed heu me miserum vnũ de alijs miseris filijs Eue elongatis a deo quid incepi: quid effeci. Tendebam in deum ꝛ offendi in meipsum. Requiem querebam in secreto in me ꝛ tribulationem ꝛ doloꝛem inueni in intimis meis. Volebam ridere a gaudio mentis mee: ꝛ cogoꝛ rugire a gemitu cordis mei: sperabantur letitie: ꝛ ecce vnde densentur suspiria: ꝛ o tu domine vsquequo: vsquequo dñe obliuisceris nos: vsquequo auertis faciem tuam a nobis. Restitue te nobis vt bene sit nobis: sine quo tam male est nobis: miserare laboꝛes ꝛ conat᷒ nostros ad te q̃ nihil valeamus sine te. Inuitas nos. adiuua nos: obsecro dñe ne desperem suspirando sed respirem sperando. Amaricatum est coꝛ meum [illegible] desolatione: indulca illud tua cõsolatione. Esuriens incepi q̃rere [illegible] ne desinam ieiunus de te. Famelicus accessi: ne recedam impe[illegible]. Paup veni ad diuitẽ: miser ad misericoꝛdem: ne recedam vac[illegible] ꝛ cõtemptus: ꝛ si antequã comedam suspiro: da vel post suspiria [illegible] medam. Doce me querere te: ꝛ ostende te querenti: quia nec q[illegible] te possum: ni tu doceas: nec inuenire: nisi tu ostendas: queram te [illegible]

siderando: amem inueniendo. Fateor dñe et gratias ago quia creasti in me hanc imaginē tuā: vt tui memor te cogitē et amē: sed sic ē abolita attritiōe vitiorum: sic etiā obfuscata fumo peccatorum vt nō possit facere ad quod facta ē: nisi tu renoues et reformes eā.

C Inquisitio diuine potentie misericordie et iustitie. C. LXXIII

Ontempto domine penetrare altitudinē tuā: quia nullatenus cōparo illi intellectū meū: sed desidero aliquatenus intelligere veritatē tuā quā credit et amat cor meū: neque enim quero intelligere vt credā: sed credo vt intelligā. Nam et hoc credo: quia nisi credidero nō intelligā. Ergo dñe qui das fidei intellectū: da mihi vt quātū scis expedire intelligā: quia es sicut credimus: et hoc es quod credimus. Et quidē te credimus esse aliquid quo nihil maius possit cogitari. Sed et oīpotens quōmodo es si oīa non potes. Uel si non potes corrumpi nec mentiri nec facere verum esse falsum vt quod factū est non esse factum et plura similia: quōmodo potes oīa. An hoc posse non est potētia: sed impotētia. Nā qui hoc potest quod sibi nō expedit et quod non debet potest: quanto magis potest: tanto magis aduersitas et peruersitas possūt in illum: et ipse minus contra eos. Qui ergo sic pōt non potētia potest sed impotētia. Ergo dñe deus inde verius es oīpotēs: quia nihil potes per impotentiā: et nihil potes contra te. Sed et misericors sis et impassibilis quōmodo es. Nā si es impassibilis nō cōpateris: si non cōpateris non est tibi miserum cor ex cōpassione. i. misereri quod est esse misericordē. Dñe misericors es sm̄ nos: quia miseros saluas et peccatoribus parcis: et non sm̄ te quia non cōpateris. Nō est enī tibi cor miserum ex cōpassione miseri. Misericors es: nō quia tu sentis affectū sed nos effectū. Uerum malis quōmodo tu parcis: si totus et summe iustus es. Sed et cū punis malos iustū est: quia illorum meritis cōuenit. Et cū parcis malis iustū est: quia bonitati tue decens ē. Parcēdo igitur malis iustus es. Sic itaque sine repugnātia et iuste punis et iuste parcis. Quicquid autē es non per aliud es quam per teipsum. Tu es ipsa vita qua viuis et sapientia qua sapis: et bonitas ipsa qua bonis et malis bonus es: et ita de similibus. An inuenisti aīa mea quod querebas. Querebas deū et inuenisti eū esse quoddā summū oīum quo nihil melius cogitari pōt.

C Inquisitio bonitatis vitatis eternitatis. C. LXXIIII

Omnino deus meus formator et reformator meus dic desideranti aīe mee. Quid aliud es quam quod vidit vt pure videat quod desiderat: intēdit enī vt plus videat: et nihil videt vltra hoc quod vidit: nisi tenebras: immo nō videt tenebras: que nulle sunt in te: sed videt se nō plus posse videre propter tenebras suas. Cur hoc dñe cur hoc. Tenebratur oculus eius infirmitate sua: aut reuerberatur fulgore tuo: sed certe et in se tenebratur: et a te reuerberatur vtique et obscuratur sua breuitate: et obruitur tua immēsitate: vere et contrahitur angustia sua: et vincitur amplitudine tua. Quāta nāque ē lux illa de qua micat oē verū quod rōnali menti lucet: quam ampla est illa veritas in qua est oē quod verum est et extra quā non nisi nihil et falsum ē. Quā immēsa est que vno intuitu videt oīa quecunque facta sunt. Quid puritatis: quid simplicitatis: quid certitudinis et splēdoris ibi ē. Certe plus quam a creatura valeat intelligi. Ergo dñe si solū es quo maius cogitari nequit. Si es quiddā maius quam cogitari possit: vere dñe hec ē lux inaccessibilis in qua habitas. Idō hāc non video quia mihi nimia ē. Et tum addit quod video per illam video: nimis fulget: non capit illam nec suffert oculus aie mee diu ita intendere in illam. reuerberatur fulgore: vincitur amplitudine: obruitur immēsitate: confunditur capacitate. O summa et inaccessibilis lux: o tota et beata veritas quam longe es a me: qui tam prope tibi sum: quam remota es a cōspectu meo: qui sic presens sum cōspectui tuo vbique es tota presens et nō video. In te moueor et in te sum: et ad te nō possum accedere: intra me et circa me es: et non te sentio. Adhuc lates dñe aiam meā in luce et beatitudine tua: et iccirco versatur adhuc in tenebris et miseria sua. Sperabat iā satietatē et ecce obruitur iterum egestate. Affectabā iam comedere: et ecce magis esurio. Conabar assurgere ad lucē dei et recidi in tenebras meas. Queso vultū tuū: vultum tuū dñe requirā: ne auertas faciē tuam a me. Releua me de me ad te: munda sana: acue illumina oculos mentis mee vt intueatur te. Recoligat vires suas aīa mea et toto itellectu intēdat iterum in te dñe. Tu quidem imples et cōplecteris oīa: tu es ante et vltra oīa: et quidē ante oīa es: quia anteque fierent tu es. Ultra vero oia quōmodo es. An quia illa cogitari possunt habere finē: tu vero nequaquam: nā sic illa quidē habēt finē quodā modo tu vero nullo modo. Tu solus dñe es quod es: et tu es qui es. Tu tibi oīno sufficiēs nullo indigēs quo oīa indigēt vt sint: et vt bñ sint. Hoc bonū es tu deus pater hoc est vbū tuū. i. filius tuus. Etenī nō pōt aliud quam quod es aut aliquod maius vel minus te eē in vbo quo teipsum dicis quia vbū tuū sic ē verum quōmodo tu verax. Et iccirco ē ipsa veritas sicut tu nō alia quam tu: et sic es tu simplex vt de te non possit nasci aliud nisi quod tu es. Hoc ipsum ē amor vnus et cōis tibi et filio tuo. i. spūssanctus ab vtroque procedens. Nam idem amor non est impar tibi aut filio tuo: quia tantum amas te et illum: et ille te et seipsum: quantus es tu: et ille. Nec ē aliud a te et ab illo quod dispar nō ē tibi et illi. nec de summa simplicitate pot procedere aliud quam quod est de quo procedit. Porro hoc est illud vnū necessariū in quo ē oē bonū immo quod ē oē bonū et vnū: et totum et summum bonum.

C Inquisitio summi boni in quo sunt oia bona. C. LXXV

Xcita tunc anima mea et erige totū intellectum tuum et cogita quātū potes quale et quātū sit illud bonū. Si quidem singula bona delectabilia sunt: cogita intēte quam delectabile sit illud bonum quod cōtinet iocunditatem omniū bonorum: et non qualem in rebus creatis sumus experti: sed tanto differentē quanto differt creator a creatura. O qui hoc bono fruetur: quid illi erit et quid illi non erit. Certe quicquid volet erit: et quicquid nolet non erit. Cur ergo per multa vagaris homuncio querendo bona anime tue et corporis tui. Ama vnum bonum in quo sunt omnia bona. Quid enim amas caro mea anima mea quid desideras. Ibi est ibi est: quicquid amatis quicquid desideratis. Si delectat pulchritudo: fulgebūt iusti sicut sol in regno patris eorum. Si velocitas aut fortitudo aut libertas corporis cui nihil obsistere possit: erūt similes angelis dei. Si longa et salubris vita ibi est sana eternitas et eterna sanitas. Si satietas: satiabuntur cum apparuerit gloria domini. Si ebrietas: inebriabuntur ab vbertate domus dei. Si melodia ibi angelorum chori concinnunt. Si sapientia: ipsa dei sapientia ostendet eis seipsam. Si amicitia: diligent deum plus quam seipsos et inuicem tanquam seipsos et deus illos plus quam illi seipsos: quia illi illum et se et inuicem per illum et ille se et illos per seipsum. Si potestas: omnipotentes erunt sue voluntatis vt et deus sue. Nam sicut poterit deus quod volet per seipsum: ita poterunt illi quod volēt per illū. Sicut honor et diuitie: deus seruos suos bonos et fideles supra multa constituit: heredes quidem dei: coheredes autem christi. Si vera securitas certi erunt nunquam et nullatenus ista vel potius istud bonum sibi defuturum.

C Inquisitio pleni gaudii quod de illo bono habebitur. C. LXXVI

Audiū vero quale et quātum est [illegible] tum bonum est. Cor humanum: cor indigēs: cor expertum erūnas: immo obrutum erumnis quantum gauderes si omnibus his abūdares. Interroga intima tua si capere possunt gaudium suum de tanta beatitudine sua: sed certe si quis alius quē omnino sicut teipsum diligeres eandem beatitudinem haberet: duplicaretur gaudium tuum: quia non minus gauderes pro eo quam pro teipso. Si autem duo vel tres non multo plures idipsum haberent tantum de singulis quantum pro teipso gauderes si singulos sicut teipsum amares in illa ergo perfectissima charitate innumerabilium beatorum angelorum et hominum: vbi nullus minus diliget aliuni quam seipsum: non aliter gaudebit quisquis pro singulis aliis quam pro seipso. Si ergo cor hominis de tanto suo bono vix capiet gaudium suum: quomodo capax erit tot et tantorum gaudiorum: et vtique quia quantū quantum quisque diligit aliquem: tanto de bono eius gaudet sicut in illa perfecta felicitate vnusquisque plus amabit sine cōparatione deū quam se et oēs alios secū ita et plus gaudebit sine extimatiōe de felicitate dei: quam de sua et oīum aliorū secum. Deus meus et dominus meus: spes mea et gaudiū cordis mei dic aie mee si hoc est gaudiū de quo nobis dicis per filiū tuū: petite et accipietis vt gaudiū vestrum sit plenū. Inueni nāque quoddam gaudiū plenū et plus quam plenū. Nō ē totum illud gaudiū intrabit in gaudentes: sed toti gaudentes intrabūt in gaudium: sed gaudiū illud nec oculus vidit nec auris audiuit nec in cor hoīs ascēdit. Non quidem dixi aut cogitaui dñe quātū gaudebūt illi beati tui: vtique tantū gaudebūt quātum amabunt: tantū amabūt quātū cognoscent. Oro deus cognoscam te: amem te vt gaudeam de te. Proficiat hic in me noticia tui: et ibi fiat plena. crescat amor tuus et ibi sit plenus vt hic gaudium meū sit in spe magnū: et ibi sit in re plenū. Meditetur interim inde mens mea: loquatur inde lingua mea. Amet illud cor meū sermocinetur os meū. Esuriat illud aīa mea: sitiat caro mea: desideret tota substantia mea donec intrem in gaudiū dñi.

C Deploratio miserie presentis et future. C. LXXVII.

Dem in li. orationum sue meditationum. Terret me vita mea: nanque diligenter discussa apparet mihi aut peccatum aut sterilitas fere tota vita mea: et si quid fructus in ea videtur: sic est aut simulatum aut imperfectum aut aliquo modo corruptum vt possit aut nō placere aut displicere deo: certa tota aut in peccato ē et dam-

bilis ant infructuosa ⁊ ɔtemptibilis. Sed quid separo infructuosaʒ a dānabili: vtiq̧ si est infructuosa ⁊ dānabilis. Omnis arbor q̄ nō facit fructū bonū excidet̄ ⁊ in igneʒ mittet̄. Tedet aiaʒ meā vite mee viuere erubesco: mori ptimesco. Quid ergo restat o peccator nisi vt i tota vita tua plores totā vitā tuā: vt ipsa tota se ploret totā. Sed ⁊ i hoc quoq̧ est miserabiliter miserabilis qꝛ nō tm̄ dolet quātū se nouit: sʒ sic secura torpet velut q̄ patiet̄ ignoret. Quid dormitas ala trepida ⁊ digna euonu: arbor digna securi ⁊ igne: digna succidi ⁊ accēdi: qui sunt fruct⁹ tui: vtiq̧ spine pūgētes: ⁊ amara pcā q̄ vtinā te penitēdo pūgerēt ⁊ ɔfringerent̄ sic amarescerēt vt euanescerēt. O ligniʒ aridū ⁊ inutile ⁊ etnis ignib⁹ dignū. Quid rn̄debis in illa die cuʒ exigit̄ a te vsq̧ ad ictū oculi omne tp̄s viuēdi tibi impensuʒ q̄liter fuerit a te expēsum. Tūc quippe ɔdēnabit̄ quicq̄d fuerit inuētum in te opis vel ocij sermonis vel silentij vsq̧ ad minimā cogitationē etiam quoad vixisti si n̄ fuerit ad dei volūtatē directū. Ue quot peccata ꝓruent ibi ex improuiso quasi ex insidijs q̄ mō nō vides. Quot q̄ non mala esse putas: quot que nūc bona esse credis nudata facie apparebūt ibi nigerrima peccata tunc: cū iam pniā nō recipiet̄ cū emēdatio nō ꝑmittet̄. Ue mirabilis d[illegible]ricia ad quā ɔfringēdā leues sunt taʒ graues mallei. O insensibilis torpor: ad quē excitandū sunt obtusi tā graues aculei: proh letalis sopor ad quem excitādū raucū est tā terrificū tonitruū. Si eni dixero quicq̄d potero excogitare: nōdū ad id qd̄ res est potero ꝑuenire. Adde terrorem sup terrorē: vlulatū super vlulatū. Nā ille te iudicabit ad cui⁹ ɔtumeliā spectat quicquid morbidēs deo vel ꝑuaricator peccat q̄ nūc patientissim⁹ tūc districtissimus. Ue ve ira dei ne irruas sup me: non est qd̄ te possit tolerare in toto. O angustie: hic erūt accusantia peccata: inde terrēs iustitia subtus patens horridū chaos inferni: desup irat⁹ iudex: intus vrēs ɔscientia foris ardens mūdus. Iustus vix saluabit̄: peccator sic deprehēsus i quā partē se premet ɔstrict⁹ vbi parebo: quo latebo: latere erit impossibile: apparere intolerabile: illud desiderabo ⁊ nusq̄ erit: istō execrabor ⁊ vbiq̧ erit. Quis me eruet de manib⁹ dei vnde mihi ɔsiliū: vn̄ salus. Quis est q̄ dicit̄ magni ɔsilij angelus. Ipe ē ihesus: idē est iudex inter cui⁹ man⁹ tremo. Respira o peccator respira ne dispero: spera in eo quē times: affuge ad eū a quo aufugisti. Inuoca importune quē supbe ꝓuocasti. Ihesu ihesu christe ꝓpter hoc nomen tuū fac mihi hoc fm̄ nomē tuū obliuiscere supbum ꝓuocantē: respice miserū inuocantē. Nomē dulce nomē delectabile nomē ɔfortans peccatorē: ⁊ beate spei. Ergo Ihesu ꝓpter nomē tuū esto mihi Ihesus q̄ me creasti tua bonitate: ne pereat op⁹ tuū mea iniq̄tate. Recognosce benignissime qd̄ tuū est: ⁊ absterge qd̄ est alienū. Ihesu ihesu miserere dū tp̄s est miserēdi: ne dānes tpe iudicādi. Que nāq̧ vtilitas tibi in sanguīe meo si descēdero i eternā corruptiōeʒ. Neq̧ eniʒ mortui laudabūt te dn̄e neq̧ q̄ descēdūt i īfernū. Si me admiseris i tra latissimū sinū tue misericordie n̄ erit angustior pꝓ me dn̄e. Admitte ḡ o desiderātissime Ihesu: admitte me ītra numeꝝ electoꝝ tuoꝝ: vt cū illis te laudē: te pfruar: ⁊ glorier i te īter omnes qui diligūt nomen tuum.

Inuocatio filij dei ⁊ memoria passionis ei⁹. C. LXXVIII.

Dem in oratione ad dn̄m Ihesum.

Dn̄e Ihesu Christe redēptio mea: misericordia mea: salus mea: te laudo: tibi gratias ago: quāuis valde īpares tuis bn̄ficijs: quāuis multum exptes digne deuotionis: sʒ sicut pōt conari tibi psoluit aīa mea. Spes cordis mei: vtus aīe mee: auxiliuʒ infirmitatis mee cōpleat tua benignitas potentissima: qd̄ conat̄ mea trepidissima imbecillitas: vita mea: finis intentiōis mee. Et si nōdū merui te tm̄ quātuʒ debitor sum amare: vtiq̧ saltē desidero te tm̄ quantū debeo amare. Si bonū est dn̄e qd̄ inspiras: immo qꝛ bonū est: vt gͦ te velim amare: da qd̄ me facis velle: da vt quātū iubes tm̄ merear te amare: laudes ⁊ grās tibi ago ꝓ desiderio qd̄ inspirasti: laudes ⁊ p̄ces offero: ne sit mihi donū tuū īfructuosuʒ qd̄ tua spōte dedisti. Cōuerte misericordissime meū teporē i feruētissimū tui amorē: ad hoc clemētissime tēdit hec oratio mea. Hec meditatio ⁊ memoria bn̄ficioꝝ tuoꝝ: vt accēdat in me amorē tuū. Tua me dn̄e bonitas creauit: tua misericordia creatū ab originali peccato mūdauit: tua patiā post illā emūdationē baptismi in alijs pcōꝝ sordib⁹ voluptatū hacten⁹ tolerauit nutriuit: expectauit. Dn̄e deus creator me⁹ ⁊ nutritor me⁹, esto adiutor meus: ⁊ esurio ⁊ sitio: te desidero: ad te suspiro: te ɔcupisco. Et sicut pupillus benignissimi pr̄is orbat⁹ pi̇ssima quātū queo memor passionis tue: memor alapaꝝ tuaꝝ: memor flagelloꝝ tuoꝝ: memor crucis: memor etiā vulneꝝ tuoꝝ: [illegible] mei [illegible] desidero spero tui aduentu⁹ solā ɔsolatiōeʒ: ardeo tui vult⁹ gloriosaʒ ɔtēplatiōeʒ. Heu mihi q̄ videre nō potui diū angeloꝝ humiliatū ad ɔuersatiōeʒ hoīuʒ: vt hoīes exaltet ad conuersationem angeloꝝ: cum deus offensus sponte moriebat̄ vt pcōr viueret. Cur o aīa mea te p̄sēteʒ nō trāsfixit gladi⁹ doloris acutissimi cū ferre nō posses lācea vulnerari lat⁹ tui saluatoris cū videre neq̄res violari clauis man⁹ ⁊ pedes tui plasmatoris: cur nō es inebriata lachrymaꝝ amaritudine fellis. Cur nō es cōpassa castissime virgini dignissime mr̄i ei⁹ benignissime dn̄e tue. Dn̄a mea misericordissima quos fontes dicā erupisse de pudicissimis oculis tuis cū attēderes vnicū filiū tuū innocētē corā te flagellari: ligari: mactari: ⁊ carnē de carne tua ab impijs crudelr̄ dissecari q̄b⁹ singultib⁹ estimabo purissimū pect⁹ vexatū esse cū tu audires: mulier ecce fili⁹ tu⁹: ⁊ discipulus ecce mater tua. Utinā cū felice ioseph dn̄ʒ meū de cruce deposuissem: aromatib⁹ ɔdidissem: in sepulchro collocasseʒ: vel saltē ꝓsecutus essem vt tanto funeri non deesset aliq̄d obsequij mei. Utinā cū beatis mulierib⁹ [illegible] visione angeloꝝ [illegible] ⁊ audissem nunciū dn̄ice resurrectiōis: nūcium mee cōsolatiōis: nunciū tā expectatū: nuncium tam desideratū: benignissime suauissime quādo restaurabis mihi: qꝛ non vidi illam tue carnis incorruptioneʒ, qꝛ non sum deosculat⁹ loca vulneꝝ: fixuras clauoꝝ. Non enim capit in me dolor meus quādiu pegrin⁹ sum a dn̄o meo vbi vel quando eū inueniam quē rogabo: q̄s nunciabit dilecto qꝛ amore lāgueo. Defecit caro mea ⁊ cor meū deus cordis mei ⁊ pars mea deus in eternū. Renuit consolari aīa mea: nisi de te dulcedo mea. Quid eni mihi est in celo ⁊ a te quid volui sup terraʒ. Te volo te spero: te quero: tibi dixit cor meum quesiui vultū tuū: vultū tuum dn̄e requirā: ne auertas faciem tuā a me. Amator hoīuʒ benignissime tibi derelict⁹ est pauꝑ orphano tu eris adiutor. Mi aduocate tutissime miserere orphani derelicti. Sitiuit in te aīa mea q̄ʒ multipliciter tibi caro mea. O si qn̄ videbo gaudium meū qd̄ desidero: o si satiabor cum apparuerit gloria tua. Si potabis me torrente voluptatis tue quā sitio. Sunt mihi dn̄e interim lachryme mee panes die ac nocte: donec dicat̄ mihi ecce dn̄s tuus. Donec audiā anima ecce spōsus tuus pasce me interim singultibus meis: pota me interim fletibus meis: refocilla me dolorib⁹ meis. Ueniet interea fortasse redēptor me⁹ qꝛ bon⁹ est: nec tardabit qꝛ pius est.

Inuocatio mr̄is v̄ginis [illegible] ⁊ fil[illegible]. C. LXXIX

Dem in oratione ad scāʒ Mariā.

Scā ⁊ inter scōs post deū singulr̄ sancta Maria mr̄ admirabilis v̄ginitatis: v̄go amabilis fecunditatis q̄ filiū altissimi genuisti: q̄ ꝑdito humano generi saluatorē pepisti. O mat̄ salutis. O tēpluʒ pietatis: ⁊ misericordie: tibi se conat̄ p̄sentare miserabilis aīa mea: morbis tuncq̧ languida vulnerib⁹ [illegible] fissa: vlcerib⁹ [illegible] putrida: tibi nitit̄ quantū moribunda valet supplicare: vt potētib⁹ tuis meritis ⁊ pijs tuis digneri p̄cib⁹ eā sanare. Sic eteni pia dn̄a aliena ta est a se immanitate stuporis: vt vix sensuʒ habeat enormis languoris: sic sordib⁹ ⁊ fetore fedat̄ vt timeat ne ab ab ipsa mi̇sicordi vult⁹ tu⁹ auertat̄: sic tabescit desperādo respect⁹ tui ɔuersionē vt etiā dēs obtumescāt ad oratiōeʒ. Heu pudor fordētis iniq̄tatꝫ in p̄n̄tia mꝫ[illegible] scitatꝫ. Heu ɔfusio imūde ɔscie i ɔspectu fulgēt̄ mūditie. O tu bn̄dicta sup mulieres q̄ angelos vīcis puritate: scōs supas pietate. Anhelat moribūdus spirit⁹ me⁹ ad tāte benignitatis respectū sʒ erubescit ad tanti nitoris ɔspectū. Horreo domina parere tibi in īmundicijs ⁊ horrorib⁹ meis: ne tu horreas me ꝓ eis ⁊ nō possum ve mihi videri si ne eis. Eadē eni peccata mea o dn̄a cognosci a te cupiunt ꝓpter curationē. Parere tibi fugiunt ꝓpter execrationē. nō sanant̄ sine ɔfessione nec ꝓdicunt̄ sine ɔfusione. Si celant̄ sunt īsanabilia: si videntur sunt detestabilia: vrūt me dolore: terrent me timore. O tu illa pie potens ⁊ potenter pia Maria: de qua fons est ortus misericordie ne ɔtineas precor tam verā misericordiā: vbi tā verā agnoscis miseriā. Sana ergo clementissima infirmitatē: ⁊ delebis que te offendit feditatē. Aufer benignissima languorē: ⁊ nō senties quē horres fetorē. Sana aīam serui tui peccatoris ꝑ virtutē bn̄dicti fructus ventris tui qui sedet in dextera oīpotentis patris sui. Nunquid tu dn̄a mea mater spei mee: nunq̄d obliuisceris tu odio mei qd̄ mundo tā misericorditer est intimatum: tam feliciter diuulgatū: tam amanter amplexatum. Ille bon⁹ filius hominis venit ꝑditū sponte saluare: ⁊ mater dei poterit ꝑditū clamātē nō curare. Bon⁹ ille fili⁹ hoīs venit vocare ad pniam peccatē ⁊ mr̄ dei non ɔtemnet p̄cantē et pniēnas sʒ ⁊ si pariter ambo offensi estis. Nōne ⁊ ambo clementes estis. Fugiat ergo re⁹ irā iusti dei ad piā matrē misericordis dei: refugiat reus offense matris ad pium filium benigne matris. Ingerat se reus vtriusq̧ inter vtrunq̧: iniiciat se inter pium filium ⁊ piam matrem. Pie dn̄e parce seruo matris tue: pia dn̄a parce seruo filij tui qui me inijcio inter duas tā immensas pietates: nō incidam inter duas taʒ

potētes senec̃tates. Bone fili bona mater:nō sit mihi frustra qḋ ꝯfiteor de vobis hanc veritatē:nō erubescā qḋ spo ī vobis hāc pietatē. Hic mūdi iudex cui pcis hic mūdi recōciliatrix quē recōciliabis. Si tu dñe dānas ⁊ tu dña auerteris homūculū bōa vr̃a cū amore:mala sua cū merore ꝯfitentem.

Item inuocatio eiusdem. C. LXXX.

Eius qui factus est

filiꝰ femine ꝓpter misericordiā:femina q̄ facta est mr̄ dei ꝓpter misericordiā:vel miseremini miseri:tu parcēdo tu interueniendo:vel ostidite ad quos tutius fugiā misericordiores ⁊ monstrate in q̄bꝰ certiꝰ ꝯfidam potētiores. Si enī est īmo q2 est tā magna mea iniq̄tas:⁊ tam modica fides mea tātepida charitas mea:tam fatua oratio mea tam īpfecta mea satisfactio:vt nec merear delictoꝝ veniam:nec saluꝫ gratiā. Hoc est ipsuꝫ qḋ supplico:vt in quo merita mea mihi videtis nō sufficere in eo misericordie vestre nō dedignent̄ deficere. Dña mater per quā talem fratrē habemꝰ:quid gratiaꝝ q̄d laudis tibi retribuemus. Magne dñe tu noster maior frater:magna dña tu nr̄a melior mater:docete cor meū qua reuerētia debeat vos cogitare:vestro ꝯtinuo amore langueat cor meuꝫ:liquefiat aīa mea:deficiat caro mea. Utinā sic viscera aīe mee dulci feruore vestre dilectionis exardescat vt viscera carnis mee exarescāt. Dñe fili dña mater:dña mat̄ dñi mei si ego nō sum dignꝰ q̄ sic debeā vestro amore beatificari:certe vos nō estis indigni q̄ sic immo plus debeatis amari. Ergo benignissime ne sic denegetis mihi petēti id quo me ꝯfiteor idignū vt auferat̄ vobis id quo certe vos nō potestꝭ negare digē. Date itaq̄ piissimi date obsecro supplicāti aīe mee nō ꝓp meritū meū sꝫ ꝓp meritū vr̄uꝫ. Date illi q̄to digni estꝭ amorē vestꝛ. Date igiṫ mihi quo sū dignꝰ vt reddat̄ vobis quo estꝭ digni. Si enī nō vultꝭ dare vt habeaꝫ qḋ desidero:saltē nolite negare vt reddā vobis qḋ debeo forsan p̄sumēdo loquor:sꝫ bonitas vestra facit me audacē. Loquar ergo ad dñm meū adhuc ⁊ dñm meā cum sim puluis ⁊ cinis. Dñe ⁊ dña nō ne meliꝰ ē cum vos gratis donatꝭ petēti qḋ ipse nō meret̄:q̄ꝫ cū vobis subtrahit̄ qḋ vobis iuste debet̄. Illud quippe est p̄dicāde misericordie:istud est neꝓbāde iniustitie. Impēdite ergo piissimi gratiā:vt recipiatis debitū. Facite vos mihi misericordiā vestrā q̄ mihi expedit:⁊ vos decet:ne faciā ego vobis iniustitiā meā q̄ nulli expedit ⁊ nulluꝫ decet. Estote vos mihi misericordes qḋ obsecro ne sim vobis iniustꝰ qḋ execror. Date aīe mee amorē vestri,quē ipsa nō iniuste petit:⁊ vos iuste exigitis:ne ipsa bonis vestris sit ingrata qḋ ipsa iniuste horret ⁊ vos iniuste puniretꝭ. Ecce enī peto:qḋ vt fiat vere est ī volūtate vr̄a. Cur ergo ꝓp pctā mea nō fiet:cū sit ⁊ in vr̄a p̄tāte. Amator ⁊ miserator hoīuꝫ tu potuisti reos tuos ⁊ vsq̄ ad mortē amare:⁊ poterꝭ te rogāti amorē tui matrisq̄ tue negare:veneret̄ igitur vos sicut digni estis mens mea:amet vos sicut equū est cor meuꝫ. Diligat vos sicut sibi expedit aīa mea:sicut debet seruiat vobis caro mea:⁊ in hoc ꝯsumetur vita mea:vt ineternū psallat tota substantia mea. Benedictus dominus ineternum fiat fiat.

Planctus ꝓprij lapsus ⁊ pene future. C. LXXXI.

Idem de deploratōe

virginitatis amisse. Reduc ad cor aīa mea erūnosa enorme delictū:⁊ pduc de corde immanē rugitū. Tu inquā q̄ quōdā candidata celesti lauacro dotata spūsancto in christiane ꝓfessione iurata v̄go fuisti desponsata. Heu memoria ꝑdite iocūditatis:cur superaggrauas pressuram persundantis infelicitatis:quaꝫ misera sorte flagitiosi hominis cui ⁊ bonum ⁊ malū pariter sunt in tormentū. Torquet enim me mala ꝯsciētia ⁊ cruciatꝰ eiꝰ ī quibꝰ me timeo arsuꝝ. Torquet me bone ꝯsciē ⁊ p̄miorꝝ eiꝰ memoria:que scio me ꝑdidisse nec amplius recuꝑaturꝝ. Et miserꝝ ꝑdere:volēdū ꝑdere:id ꝑdere irrecuꝑabilit̄ qḋ seruari dꝫ interminabilr. O v̄ginitas iam nō dilecta mea:sꝫ perdita mea. Iam nō iocūda mea:sꝫ desꝑata mea:quo deuenisti in q̄ꝫ fetido in q̄ꝫ amaro ceno me dereliq̄sti:hinc est dānū incōsolabile:hinc tormētū intolerabile. Tu naq̄ aīa mea ꝑfida:deo periura:dei adultera libenter de sublimitate v̄ginitatis miserabilr es diuersa ī baratꝝ fornicatōis. Tu illa oliꝫ despōsata regi celoꝝ ardent̄ facta es scortū tortorꝭ tartaroꝝ. O mifrima ⁊ plusq̄ miserrima cōmutatio. Heu e q̄ꝫ sublimi cecidisti:ī q̄ꝫ ꝓfundū corruisti:ve q̄ꝫ benignū ꝯtēpsisti:q̄ꝫ malignū te ꝯiunxisti. Quid fecisti o mētis amēti:amēs spurcitia spurca nequitia. Quid fecisti in celo dereliquisti castū amorē tuū:⁊ ad infernū secuta es odiosum corruptorē tuū:⁊ in baratro parasti nō thalamū:sꝫ ꝓstibulū tuū. Precipitare miser homūcio in tenebrosum ꝓfundū īmoderate mesticie q̄ spōte p̄cipitatꝰ es in baratꝝ horrēde nequitie:obruere infelix mole doloris terribilis:qui corruisti libens in cenuꝫ infernalis fetoris:volutare in gurgite amaritudinis:qui delectatus es in uolutabro turpitudīs:terror horribilis:dolor terribilis:meror inconsolabilis aggregate vos sup me:irruite:obruite:ꝑturbate obuoluete:possidete:iustum est iustum est:impudēti audacia ꝯtempsi vos:⁊ putenti delectatione prouocaui vos:immo deuꝫ non vos. Et nunc penitentia miserabili desidero vos:torquete reum vindicate deum. Presentiat fornicator infernalia tormenta que meruit ꝑgustet p̄paraūit assuescat qḋ est passurus. Uoluere ⁊ reuoluere in eundē turbinem amaritudinū:qui totiens reuolutus es in eandem virginē libidinū. Cōsolatio:securitas letitia:nolo vos:renuo vos:nisi peccati venia reduxerit vos:pcul estote ante mortem:si forte indulgentia reuocet vos mihi vel post mortē:sit cōtinua penitētia amara comes etatis mee:sit acutus dolor:insatiabilis tortor vite mee. Si enim non sum dignus oculos ad celum leuare:certe non sum indignus eos vel plorando cecare. Si timet exhiberi anima mea ante cōspectum dei sui:iustum est vt habeat ante conspectum suum tormenta sceleris sui. Cogitet igitur ⁊ recogitet cor meum quid fecit:quid meruit. Descendat inquā descēdat:ad terram tenebrosam ⁊ opertaꝫ mortis caligine:mea mens intendat ⁊ contempletur:videat ⁊ cōturbetur. Quid est deus:quid est quod animaduerto in terra miserie ⁊ tenebrarum. Heu confusio vlulatuum tumultus dentibus stridētium inordinata multitudo gemituuꝫ. Ue ve quot ⁊ quot ⁊ quot. Ue ve igne sulphureus:flamma tartarea:caliginosa volumina:q̄ꝫ terrifico rugitu video vos rotari:vermes in igne viuente:que mira auiditas rodendi sic vos accendit quos ille ignis igneos non incendit. Demones coardentes:frementes ardore frendentes furore. Hec ne sunt magne deus que parata sunt fornicatoribus ⁊ contemptoribus tuis. Anima mea expauesce:mens mea deficere:cor meum scindere. Quo me tradis deus meus:si feci vt essem reus tuus:nunquid potui facere vt non essem creatus tuus:si mihi castitatem meaꝫ ademi:nūquid tibi misericordiā tuam pemi. Domine domine si ego amisi vnde me damnare potes tu ne amisisti vnde saluare soles. Noli domine nolli sic attendere malum meum:vt obliuiscaris bonum tuum. Ne memineris ire aduersus reum:sed memor esto miserationis aduersus miseruꝫ:verꝝ est q2 ꝯsciētia mea meruit damnationem:⁊ penitētia mea non sufficit ad satisfactionē. sed certuꝫ est q2 misericordia tua superat omnem offensionem.

De Quibusdā icidētibꝰ sub impio henric. C. LXXXII.

Igibertus.

Anno henrici tercijdecimo vl imperatorem ⁊ papam de ad causam inter eos discernendam. Cum pax dissimulante papa inter eos non conueniret:romani ⁊ multi italie episcopi a papa desistūt:qui fugiēs ad northmannos se contulit. Anno xxviij. romani imperatorem henricum recipiunt vrbe:⁊ eorum iudicio hildebrandus papatu abdicatur ⁊ guibertus rauēne archiepiscopus in sedem apostolicam intronizatus clemens nominat̄. Bruno natione theutunicꝰ ex vrbe colonia litteris apprime eruditꝰ rancēsis ecclesie canonicus ⁊ scholaꝝ magister relicto seculo heremū carthusie fundat:ꝓpositumq̄ monastice ꝯuersationis satis arduum instituit. Huius sancti propositi cooꝑator existens beate memorie hugo gratianopolitanus episcopꝰ qui ab eodem brunone habitū monasticū sumpsit:cūctisq̄ ibi habitantibꝰ insigne exēplū prebuit. Anno.xxix. hildebrādꝰ papa qui ⁊ gregorius.vij.apud salurinū exulans morit̄. De hoc ita scriptum inueni. Uolumus vos scire qui ecclesiastice cure solliciti estis:q2 dñs apostolicus hildebrādus qui ⁊ gregoriꝰ nūc in extremis positus ad se vocauit vnum de.xij.cardinalibus quem p̄ ceteris diligebat:⁊ confessus deo ⁊ sancto petro ⁊ toti ecclesie se valde peccasse in pastorali cura que ei ad regendum erat commissa:q2 ⁊ sua dente diabolo contra humanum genus odium ⁊ iram concitasse:postea vo sententiam que in orbe terrarum effusa est ꝓ augmento christianitatis cepisse dicebat. Tunc demum misit predictum cōfessorem suum ad imperatorem:⁊ ad totam ecclesiam suam vt optaret ei indulgentiam q2 finem vite sue aspiciebat ⁊ iam cito induebat angelicam vestē ⁊ dimisit ac dissoluit vincula oīuꝫ bānorū suorū imperatori ⁊ omni populo christiano viuis ⁊ defunctis clericis ⁊ laicis ⁊ iussit suos abire de domo deoderici ⁊ amicos imperatoris ascendere. Ex chronicis. Post hunc desiderius cassinensis abbas in papam eligitur ⁊ victor vocat̄:sꝫ mox dissinteria dissoluit̄:⁊ non multo post morit̄. Fert̄ autem opinio q2 veneno extinctus sit ad primam missam in calice misso. Anno.xxx.nimia aquaruꝫ inundatio multis in locis dāno ⁊ periculo fuit. Nam ⁊ in italia tanta diluuies fuit vt rupes liquefacte plures villas ruina sua destruerēt. Domestice aues pauones:galline:⁊ anseres a domibus se extrahentes omnes sunt siluatice. Actor. Augustinus in libro.iij.de ciui.dei simile portētū

narrat vidisse dicens anteq̃ se aduersus romã sociale latium cõmo
ueret omnia animalia humanis vsibus subdita: canes: asini: equi: bo
ues ⁊ quecũq₃ alia pecora sub hoim̃ dñio erant subito efferata ⁊ do
mestice lenitatis oblita relictis tectis libera vagabant̃ ⁊ oĩum non so
lũ alienoꝝ verũetiã dñoꝝ aduersabant̃ accessui: nec sine exitio vel pi
culo audenti: si q̃s de ꝓximo vageret quãti mali signũ fuit: si signum
fuit qd̃ tam malũ fuit etiã si hoc signũ non fuit.

℃ De Trãslatõe sci nicolai ⁊ ei⁹ miraculis. C. LXXXIII

Igibertus. Anno Cõstãtini.xxxi. Venetia nis meditantib⁹ auferre corpus sancti Nicolai a mirrea licie a turcis desolata ꝓoccupa uerũt eos ciues barẽses numero.xlvij. ab antiochia mir rẽa venientes: qz q̃tuor tm̃ monachis ibi inuẽtis extorserũt sibi ostẽdi tumbã sci q̃ effracta ossa sci nicolai ĩ olei liquore natãtia ĩtegro nu mero extraxerũt ⁊ barꝫ cũ gloria detulerũt. Facta ẽ aũt hec trãslatio anno.dcclxvij. a depositione sancti Nicolai. Actor. Huius trãsla tõez scripsit Johãnes archidiacon⁹ barine ecclesie iubẽte vrsone ba rẽse ⁊ canusine ecclesie archiepo. Missus est tũc tpis q̃dã ex palati nis magnatib⁹ ab ĩpatore suo cui parebat terra mirreoꝝ. Hic veniẽs orauit scm̃ Nicolaũ vt ei aliquã suã pticulã dignaret̃ ostẽdere quã osculari valeret. Minister ergo ecclesie cũ pẽriculo extraxit aliquid de liquore vnie: dens vn⁹ est extract⁹ quẽ ĩ aurea pixide magnat⁹ il le abscondit ⁊ sup altare qd̃ erat ibi posuit: paululũ post aspiciẽs vi dit de pixide oleũ manare ⁊ inuoluit eã pallio putans sic posse stare oleũ: sꝫ tãtomagis manauit. Desperauit igit̃ q̃ nõ posset habere in oc culto qd̃ sibi dñs manifestauerat. Cui scũs Nicolaus in visione ap parauit dicẽs. Ecce postulatõi tue satisfeci: sꝫ nũc ferre nõ poteris: q: nõ ꝑmitto vel minimã pticulã a mẽbris aliis separi. In crastino dẽ tẽ vbi posuerat nõ inuenit: igit̃ barẽses cũ trib⁹ nauib⁹ antiochiã le talã adierũt. Deinde ad insulas magestras venerũt. Deĩde ad loca ma rinorũ sci georgij q̃ ab arinis portib⁹.v. miliarib⁹ distat: ꝑmo po stũ ẽ corp⁹ sci Nicolai a trãsferẽtib⁹ ĩ eccl̃ia sci bñdicti vbi ꝑmo die plus q̃.xxx. infirmi sanati sunt. Hõ q̃dã de anthonitanis ptib⁹ curua to corpe manuũ ⁊ pedũ carẽs officijs oculãs capellã sanat⁹ ẽ. Sa cerdos de cauerno territorio guttã patiẽs in spina veniẽs barꝫ ad sã ctũ: ex quo venit ad locũ vbi barꝫ ꝑmo põt aspici: cepit paulatim erigi ꝗuenitq₃ tot⁹ san⁹. Parentes adduxerũt pueꝝ demoniacũ ab amal phia q̃ sanat⁹ est in loco supradicto. Vñ vbi barꝫ ꝑmo videt̃ ibi crux erat posita ab his q̃ sanati erãt. Sanati sunt de quodã castello infan tula vna toto corpe debilis: ⁊ pueril⁹ q̃ nullũ in stomacho poterat re tinere edulũ. Quidã pauperculus adarachio vxorẽ suã oibus mẽbris debilẽ preter linguã sanã reduxit. Sanata est mulier de dalmacia le prosa ancillula sepontini cuiusdã dorso incuruato: sanata ẽ mulier feto ⁊ lacte carẽs. Sanat⁹ est puerulus cuiusdã de macerẽsib⁹ q̃ nũ q̃ gressus poterat mouere nãles. Sanatus ẽ quidã paupꝫ tarẽti ma nẽs pedib⁹ nõ valẽs incedere ⁊ vix potẽs sedere: dicẽte ad eum in so mnis q̃dã imagine q̃re nõ vadis barꝫ. Qũo inq̃t possum. Vade inq̃t q: potes: ⁊ surrexit san⁹. Miles q̃dã pꝺiderat res aliquas suspicãs aũt hoc fecisse quẽdã tibiã ei⁹ secã ꝑcussit ictu ancipiti: in quo vul nere vermes in nati carnẽ rodebãt vlcerosam q̃ veniẽs ad scm̃ sana tus ẽ. De galliacis alpinatib⁹ sanate sunt due mulieres: vna ceca ⁊ al tera demoniaca: q̃ aũt fuerat ceca obtulit scõ oculos argẽteos cũ la pidibus preciosis.

℃ De Ceteris euentib⁹ illi⁹ tpis. C. LXXXIIII.

Igibertus. Anno Henrici.xxxi. Sanctus Arnulphus ex abbate sci Me dardi postmodũ etiã ad põtificatũ ciuitatis suessionice ꝑmotus ꝓ pacis reintegratõe int̃ flãdrẽses flãdriã ve nit: ⁊ in vico nomine adẽbrach ecclesiã sancti Petri iam diuinis mi raculis illustratam cenobiũ monachoꝝ fecit ordinẽ regularis vite in stituit: tãdẽq₃ ĩ eodẽ monasterio ⁊ finẽ vite ⁊ sepulturã sm̃ q̃ ipse ꝑ dixerat accepit: pisces in aquis moriunt̃. Ex chronicis. Hoc tpe ĩ hispania rex gallicie amphul fortit̃ saracenos debellat: ⁊ toletũ vrbẽ eoꝝ maximã ꝑ aliquot annos obsessaꝫ tandẽ expugnat: ⁊ cultũ chri stianitatis in ea dilatat. Sigibert⁹. Anno.xxxij. Odo ex monacho cluniacẽ. epũs hostiẽsis cõtra imꝑatorẽ ⁊ guibertũ.clxij. fit papa ⁊ vrban⁹ noiat̃. Hinc in eccl̃ia scandala ⁊ in regno augescũt discidia: vñ alter ab altero diffidet: duꝫ regnũ ⁊ sacerdotiũ dissentit: duꝫ alter alteꝝ excõicat: alter alteri⁹ excõicationẽ aut ex causa: aut ex ꝑsone pre iudicio cõtẽnit. Dũq₃ alter ĩ alteꝝ excõicãdi auctoritate magis ex suo libitu q̃ ex iustitie respectu abutit̃ auctoritas illi⁹ q̃ dedit ptãtẽ ligã di ⁊ soluendi oino despicit̃. nimiꝫ vt pace oĩuꝫ bonoꝝ dixeri: hec so la nouitas ne dicã heresis: necdũ in mundo emerserat: vt sacerdotes ei⁹ q̃ dicit regi apostata: ⁊ qui regnare facit hipocritã ꝑpt̃ peccata po puli doceant ꝑplm̃ q̃ malis regib⁹ nullã debeãt subiectõez. Et licet ei sacr̃m fidelitatis fecerant: nullã tñ debeant fidelitatẽ: nec piuri di cantur qui cõtra regem senserint: immo qui regi paruerit pro excom municato habeat̃ qui cõtra regem fecerit a noxa iniustitie ꝑiurij ab soluit̃. Anno.xxxiij. ann⁹ pestilens fuit maxime in occidentali parte lotharingie vbi multis sacro igne interiora cõsumente cõputrescẽti bus exesis mẽbris instar carbonũ nigrescẽtib⁹ vel miserabilit̃ moriunt̃: vel manib⁹ ⁊ pedib⁹ putrefactis trũcati miserẽ vite reseruant̃: multi vo neruoꝝ contractõe distorti torquent̃. Anno.xxxiiij. motus cor pus sancti clemẽtis ꝑmi epi ab aplis illic ordinati inuẽtũ leuat̃. An no.xxxvj. dñs iuo sci Quintini beluacẽ. ꝑposit⁹ a papa vrbano cõse crat⁹ fit epũs carnotẽsis. Actor. Hic int̃ alia laudabilia q̃ fecit decre ta apostolica abbreuiãdo cõpilauit ⁊ ordinauit. Qd̃ quidem ꝑus ist dorus vt supraditum⁹ ĩ vnũ maximũ volumẽ redegerat: nec sine ma gno sumptu trãscribi poterat: nec ipsa decreta ordiate sm̃ materias cõtinebat: sꝫ sm̃ ordinẽ temporꝫ q̃b⁹ data fuerãt ꝑ successiones roma noꝝ põtificũ. Hic aũt ⁊ ipsa decreta aplicoꝝ vt dicit̃ abbreuiauit ⁊ ꝑ capitula distinxit: ⁊ multas sanctoꝝ doctoꝝ sñias ad eadeꝫ capitula ꝑtinẽtes pariter ĩterseruit. Hic liber decretoꝝ iuonis apud nos ĩ plu rib⁹ locis repit̃: qui q̃ñ ipse quoq₃ nõ ꝑue q̃ãtitatis: nõ ẽ facile por tatilis. Hugo carbalamẽsis ex eodẽ volumie abbreuiato libellũ por tatilẽ legit̃ cõposuisse q̃ ⁊ ipse apud nos est: ⁊ summa decretoꝝ iuo nis appellat̃. Porro libriũ istũ decretoꝝ q̃ nũc vbiq₃ ĩ vsu habet̃ cõ pilauit gratian⁹ vt fert̃ monach⁹: sꝫ quo tpe ignoro: nisi q̃ post iuo nẽ vt estimo.

℃ De Pestilẽtie rege anglie Guillero. C. LXXXV.

Elinandus. Anno dñi.M.xcij. Guillerus rex angloꝝ vir singularis celsi tudinis ⁊ seueritatis obijt: cui fili⁹ ei⁹ guillerus successit adhuc ĩparante henrico: hunc guilleꝝ filiũ regis guilleri lanfrãcus archiepũs nutriuit: ⁊ militẽ fecit: ⁊ die sanctoꝝ Cosme ⁊ Damiani in regẽ coronauit. Hic ita erat liberalis q̃ ꝓdigus: ita magnanimus q̃ supbus: ita seuer⁹ q̃ seu⁹ parꝫ deũ reuerebatur: hoies nihil: cum de⁹ timẽdus sit oĩ tpe: homo ꝓ tpe: vestiũ suoꝝ preciũ in imensũ extolli volebat dedignãs si q̃d alleuiasset. Quodã mane cũ calciaret̃ nouas caligas: quesiuit a cubiculario quãti cõstarẽt. Cũq₃ ille rñdisset tres solidos indignabundus ⁊ fremẽs: fili aũt meretricis: ex quo hꝫ rex ca ligas tã exilis precij vade ⁊ affer mihi emptas marcha vna argenti. Fuit ille ⁊ multo viliores afferens q̃s ꝑceptat emptas mentitus ẽ. At q̃ inquit rex iste regie maiestati cõueniunt. Itaq₃ ex eo cubiculari⁹ ꝑ ciũ vestimẽtoꝝ eius ꝓ volũtate numerabat. Multa ꝓinde suis vti litatib⁹ nũdinãs: tandẽ exhaustus expẽsis ad rapinas cõuertit aĩum: adiuuãte eũ in hoc scelere ranulfo clerico ex infimo genere hoĩuꝫ lin gua ⁊ calliditate ꝓuecto ad summũ quo auctoritate sacri eccl̃iaꝝ ho nores mortuis pastorib⁹ venũ locati sunt. Nã audita morte cuiusli bet epi vel abbatis: cõfestiꝫ cleric⁹ regis eo mittebat̃ q̃ oĩa inuẽta scri pto exciperet: oẽsq₃ imposteꝝ reddit⁹ fisco regio inferret: substituebat̃ q₃ in loco defuncti q̃libet nõ ꝓ moꝝ: sꝫ ꝓ nũmoꝝ exꝑimẽto. Seque bat̃ curiã effeminatoꝝ man⁹ ⁊ ganeaꝝ greges: vt recte a quodã sapi ente dictũ sit. Curia regis anglie nõ est maiestatis diuersoriũ sꝫ exo letoꝝ prostibulum.

℃ De Actibus eius nequissimis. C. LXXXVI

Dedecus illius temporis ptinet qd̃ anselmus ar chiepiscopus ista corrigere conatus: sed societate suffra ganeorum destitutus sponte discessit nequitie temporis cedens. Qui cum iamq₃ nauigaturus in portu vẽtos expectaret: iuss su regis vt predo publicus expilatus est. manticis omnibus ⁊ bulg in medium ꝓlatis ⁊ exquisitis. Judeos quos pater eius a rotho mago laudoneam transtulerat: cum in quadam solẽnitate eum adi rẽt munera offerentes ausus est animare ad conflictum contra chri stianos permultum delira pronuncians: quis si vicissent in eorum se ctam transiret. Magno ergo timore episcoporum ⁊ clericorum res acta est pia sollicitudine fidei christiane timentiuꝫ De quo certami ne iudei nihil preter confusionem retulerunt: quamuis multotiens iactitarunt se non ratione: sed factione superatos. Robert⁹ frater ei⁹ cum aggredi vellet iter hierosolymitanum northmanniam ei inua diatus est pro pecunia decem milium marcharum. Quapropter im portabilis pensionis edictum per totam angliam cucurrit. Cũq₃ epi scopi ⁊ abbates frequenter regem adirent de hoc querimoniam faci entes respõdit ille. Nũquid non habetis scrinia auro ⁊ argẽto com posita ossib⁹ mortuoꝝ plena. Igit̃ capsas sanctorum nudare coacti sunt: crucifixos despoliare: calices cõflare: nõ in vsum paupeꝝ sed in fiscum regium. Venationes quas primo indulserat adeo prohibuit

vt capitale esset certum prendidisse. Propter hoc ⁊ huiusmodi sepe a ducibꝰ ɔtra eum ɔiuratũ est. Guillerus de cur ꝓditõis apud regez accusatus: delatorisq; ad duellũ ꝓuocãs excelleratꝰ ⁊ extesticulatꝰ ẽ. Hec delatio plures innocẽtes inuoluit: quoꝝ vnꝰ fuit guillerꝰ de alderia hõ decorus ⁊ cõpater regis q̃ patibulo affligi iussus: osmundo epo salesberie ɔfessus: ⁊ ꝑ oẽs ecclesias oppidi flagellatus: dispsis ad inopes vestibꝰ ad suspẽdiũ nudus ibat delicatã carnẽ frequentibus sup pedes genuflexionibꝰ cruentatis: epo ⁊ ꝑplo sequẽte ad locũ supplicij ait. Sic deus adiuuet aiam meã ⁊ a malis liberet sicut ꝺ re qua accusor imunis sum. Audita discordia q̃ erat inter vrbanum papã ⁊ guibertũ rauẽnatẽ tributũ romane sedi negauit: ꝑrior tñ in guiberti gratiam q̃ fuit ꝑma cã discidij inter eũ ⁊ anselmũ.

De Pestilẽtijs que tpe eiꝰ acciderũt. C. LXXXVII.

Secundo anno regni eius ingẽs tremor fue ... idꝰ augusti totã angliã exterruit horrẽdo miraculo: vt edificia oia eminꝰ resilirẽt: ⁊ mox ꝑstino mõ residerẽt. Secuta est inopia oium fructuũ tarda maturitas frugũ vt vix ad festũ andree messes recõdirent. Quarto eiꝰ anno fuit tumultus fulguꝝ: motus vẽtoꝝ. Idus octobris: apud ibericeltumbã ictus de celo emissus: turris latus tanta vi impulit vt debilitata materia in ɔfinio tecti ingens foramẽ ad humane crossitudinis modũ efficeret. Quo igressus trabẽ maximã in fragmina ꝑ totã deiecit ecclesiã: ⁊ crucifixi caput cũ dextera tibia ⁊ imaginẽ sancte marie deiecit. Secutꝰ est fetor intollerabilis. Tandẽ monachi felici ausu irrũpẽtes: bñdicte aque aspgine inimici ꝑstigias effugarũt. Fuit quoq; discordia ventoꝝ inter se dissidẽtiũ ab euro austro veniẽs. xvj. kal. nouẽbris q̃ lundonie plusq̃ .dc. domos effregit. Collidebant ecclie cum domibꝰ: macerie cũ parietibꝰ. Idẽ furor ventoꝝ tectũ ecclie sancte Marie q̃ adarcus dr pariter sublegauit ⁊ duos ibi hoies obruit. Ferebant q; tigna cũ trabibꝰ ꝑ inane mirãtibꝰ q̃ lõge timẽtibꝰ q̃ ꝓpe stabant q̃tuor tigna sex ⁊ .xx. pedes lõga: tãta vi pariẽ in humũ impacta sunt: vt vix q̃tuor pedes extarẽt notabili visu: quõ duriciez strate publice ꝑruperant: eo ibi in ordine posita quo in tecto ab artifice fuerũt collocata. Que ob impedimentũ trãseuntium de planicie terre desecta sunt q alitter erui nequirẽt. Sexto eiꝰ anno eadẽ violentia fulminis apud saleberiam tectũ turris ecclesie oino disiecit: multũq; macerie labefactauit. Quinta die postq̃ eam dedicauerat osmũdꝰ ꝑclare memorie epo. Sexto guilleri regis anno tãt fuit in anglia diluuiũ ex abundãtia imbriũ: qualẽ nullꝰ meminerat. Mox accedẽte hyeme fluuij ita sunt ɔgelati vt essent puij eq̃s ⁊ q̃drigis ⁊ plaustris. Gelu resoluto ex impetu glacialium frustoꝝ põtes effracti sunt. Septimo anno regi guilleri pp tributa q̃ rex in northmãnia positꝰ edixerat: agricultura defecit: q deficiẽte secuta ẽ fames: qua crescẽte successit mortalitas hoiũ adeo crebra: vt deesset morituris cura: mortuis sepultura.

De Fulcone comite andegauẽ. C. LXXXVIII.

Vllerinus. Fulco fuit antiquꝰ comes andegauoꝝ qui senex hierosolimã adijt: ibi a duobꝰ seruis sacro coactis vt qd iuberet facerẽt ꝑ publicũ tractꝰ ẽ nudꝰ ad sepulchꝝ dñi turcis ispectãtibꝰ: alter restẽ ligneũ collo eiꝰ intorserat: alter flagris terga expoliati vrgebat. Inter hec ille clamabat. Accipe dñe miseꝝ fulconẽ ꝑiurũ tuũ: fugitiuũ tuũ. Domũ tñ cõtra desideriũ suũ placide regressus Post aliquot annos filiũ habuit gaufridũ cognomẽto martellũ qd cognomẽ sibi vsurpauerat: qꝛ videbat oẽs sibi obsistentes felicitate quadam ɔtundere. Nã dñm suũ comitẽ pictauẽsez apto marte cepit: ferreisq; vinculis innodatũ ad ignobilis pacis ɔditões coegit vt burdegalla ciuitate cederet ⁊ finibꝰ eius: ⁊ de ceteris annuũ vectigal pẽsitaret q̃ captꝰ ꝓ ferri iniuria ⁊ ciboꝝ inopia post triduũ defunctꝰ est. Cuiꝰ nouercã martellus duxit: fratres in tutelam suscipiẽs: mox theobaldi comitis blesensis ingressus limites vrbẽ turonicã obsedit ⁊ ipse in eadẽ q̃ captꝰ est in ergastulo reclusus: vrbẽ sibi oibusq; suis imppetuũ heredibꝰ abiurauit. Iste gaufridꝰ moriẽs gaufrido sororis sue filio comitatũ dedit: qui simplex fuit ⁊ imbellis. Huiꝰ frat fulco ducatũ corrupuit q̃ cognoiatꝰ ẽ rechin. qꝛ germãi simplicitati crebro isrẽdens ad vltimũ honore spoliatũ ꝑpetua tenuit custodia. Hic fulco habuit vxorẽ q̃ relicto eo philippo nupsit regi frãcoꝝ. qui amore eiꝰ ita captꝰ est vt illa sibi i oibꝰ imparet. cũ ipse oibus alijs imꝑare cupet. Deniq; diuz digitis se notari ⁊ ab oi orbe christiano se excõmunicari ꝓpter eius libidinem aliquãtis annis passus est. Filij huius fulconis fuerũt gelfridus: martellus ⁊ fulco: ꝑmus insidijs suoꝝ necatus est.

De Clerico cui sociꝰ suꝰ dãnatꝰ apparuit. C. LXXXIX.

Vllerinus. Erant eo tpe in nãnetensi vrbe duo clerici nondum pacientibꝰ annis ꝑsbyteri: litteris affatim instructi: inter se mutũ amici: hi pactũ inierũt inter se vt vter eoꝝ prior moreret alteri vel vigilanti vel dormienti appareret infra .xxx. dies data acceptaq; corpali fide nõ multũ post vnus obijt. xxx. die alteri astuti clerici vigilanti: ⁊ nescio q̃d operis molienti mortuꝰ vultu exangui ⁊ pallido: q̃ prior viuũ cõpellẽs: agnoscis me inq̃t: agnosco ait ille: ⁊ miror q̃d tãdiu moratꝰ fueris. Ille pꝰ morã excusãs tãdẽ ait tãdẽ veio: tñ venꝰ meꝰ si volueris tibi fiet cõmodꝰ: mihi dñs infructuosus. Nã sẽtentiis deputatus sum supplicijs. Ego ait alter iuuabo te scibꝰ missarum ⁊ elemosynis multis. At ille ridẽdo. Sine pria sunt iudicia dei in iferno. Dũ rotat astra polus: dũ pulsat littora põtus ꝓ criminibꝰ meis puniar. Si totꝰ mũdus mihi remedia exq̃reret: eterna tñ ⁊ innumera penaꝝ genera patiar. Et vt aliquid ex meis rationabilibꝰ penis agnoscas. En vna: ptẽditq; manũ sanioso vlcere stillãtẽ videt ne tibi leuis. Cũ ille leuẽ sibi referret videri: ipse mortuꝰ curuatis i volã digitis tres guttas defluẽtis tabi sup eũ iaculatꝰ est: quaꝝ due tẽpa vna frontẽ ɔtingentes: cutem sicut ignito iaculo penetrauerũt foramẽ nucis capax efficiẽtes: illo magnã penã esse doloris clamore ꝓtestãte. Hoc inq̃t mortuꝰ erit tibi quãdiu vixeris ⁊ penaꝝ meaꝝ graue documẽtũ ⁊ nisi neglexeris salutis tue singulare monimẽtũ. Unde ergo dũ lz muta habitũ sit ⁊ aiũ: ⁊ esto monachꝰ redonis apud sanctũ melaniũ. Cũq; viuꝰ ad hoc ridere nollet: mortuꝰ eũ oculi vigore ꝑstringẽs: si dubitas inq̃t ɔuerti miser lege lras istas. Et hoc dicens manũ ꝓtendit tetricis notis inscriptã: in q̃bꝰ sathanas ⁊ oẽs inferoꝝ satellitũ omni ecclastico cetui gratias de tartaro emittebant: qd ꝗ ipsi in nullo suis voluptatibꝰ deessent: tñ numeꝝ subditaꝝ aiaꝝ paterent ad iferna descẽdere ꝑdicatõis incuria: quantũ nunq̃ viderãt retroacta secula. His dictis loquẽtis aspectꝰ disparuit: ⁊ audiẽs oia vendẽs ⁊ dans pauperibꝰ sanctũ melaniũ adijt: ⁊ monachꝰ ibi factꝰ optime conuersatꝰ est.

De Muliere laudunẽsi q̃ ab igne euasit. C. XC.

Sigibertus. Anno dñi. M. xliiij. põtificie in vrbe laudunẽsi heluu femiler quedã in primo manẽs hẽbat generũ iuuenili specie decoꝝ quẽ multa diligẽtia ꝓ amore filie sue accurabat. Unde ⁊ orta turpis suspicio de muliere ⁊ genero suo inter vicios hoies eã turbauit: q̃ ipatiẽs ferẽs famã suã hmõi opprobrio turbari: iram sue cãz i eũ retorsit: ⁊ clãdestina machiatõe vt occidẽt a duobꝰ ꝑui ꝓcurauit. Postmodũ võ ad priaz scl homicidij ɔuersa cuidã ꝑsbytero ꝑ ɔfessionẽ peccatũ suũ reuelauit: sz elapso aliquãti tpis spacio presbyter idem cum ea litigans: malum quod fecerat in faciem ei exprobrauit. Quo audito parentes hominis occisi properantes nunciauerunt vicedomino laudunensi. Iubẽte vicedomino vocata mulier venit: ⁊ qualiter hominem occidisset nequaquam celauit. Iudicatum est ergo eam ignibus debere concremari: sed prius ducta ad ecclesiam beate dei genitricis Marie: peccatum suum coram deo ⁊ hominibꝰ et ordine narrauit ⁊ sic meritis ⁊ precibus sancte dei genitricis Marie seipsam fideliter commendauit. Deinde missa in ignem incendium nullatenus sensit: sed diuina protegente gratia consumpto igne: ipsa illesa permansit quod factum cognati hominis occisi non diuine virtuti ascribentes: sed fragilem potius lignorum materiam causantes: iterum accendunt ignez circa eaz fortioribus lignis sed nihil profecerunt. Iterato enim miraculo seruauit eam deus incolumen ab exustione ignis ad laudem sui nominis: sueq; genitricis gloriam ⁊ honorem. Egressa igitur ex incendio nõ solũ carne sed etiã veste ⁊ crine illesa ad ecclesiam sancte dei genitricis oi ꝑplo applaudẽte ducta est: post laudes deo redditas volente deo paucis diebꝰ interiectis trãsijt ab hoc seculo. Anno sequẽti helinandus bone memorie laudunensis eps obijt: ingelrãnus succedit: fames olim concepta vehementius ingrauatur: ⁊ fit calamitosus annus: multis fame laborantibus pauperibus per furta ⁊ incendia ditiores grauiter vexantibus. Cũ valido ventoꝝ turbine etiam terremotꝰ factus e media nocte. iij idus septẽbris in multa terraꝝ parte. Pridie nonas aprilis circa diluculũ stelle ꝑ plures sic de celo in terrã cecidisse vise sunt. Inter q̃s vnã maximã labi in terrã cum quidã in francia stuperet: ⁊ notato eo loco vbi visa est labi aquam ibi fudisset: fumuz cũ feruoris sono inde exire magis stupuit. In comitatu namucensi panem subcineritium quasi sanguine infectum vidimus. Urbanus per burgundiam ⁊ hi ... cũ habitis ɔcilijs hildebrãni decreta renouat ⁊ ɔfirmat ꝑ philippũ regẽ francoꝝ qui viuẽte vxore sua supduxerat alterius viuentis vxorez excõicat. Hoc anno sacro igne multi accendunt: membris instar carbonum nigrescentibus.

¶ De Concilio claremontensi et statutis eius. C. XCI.

Vuillerinus. Hoc anno primo. Anno domini M. xcv. vrbanus papa venit in galliã: et celebrauit ɔciliũ apud claremõtem. In quo inter cetera statutũ ẽ vt epi vel abbates vel aliq̃ de clero aliquã ecclasticã dignitatẽ de manu pncipũ vel quoruũdã laicoꝝ nõ accipiãt et vt clerici in duab⁹ ciuitatib⁹ vel ecclesijs p̃bẽdas nõ habeãt: vt nemo sit sil' abbas et epũs vt ecclesiastica dignitas a nullo emat' aut vendat. vt nullus cuiuslibet sacri ordinis carnali cõmercio vtat' vt ei auferant' ecclesiastice dignitates q̃ scienter a se vel a parẽtib⁹ suis emptas habuerũt vtẽtis ignoscat' q̃ hoc ignorauerũt a canonib⁹ phibitũ: vt nemo laicoꝝ a capite ieiunij. nemo clicoꝝ a. l. vsq; i pascha carnes comedat: vt in sabbato pasche nõ nisi p⁹ nonã officiũ celebret': vt ab aduentu domini vsq; ad octauas epiphie a quadragesima vsq; ad octauas pentecostes: et a quarta feria occidẽte sole omni tempore vsq; ad secundam feriam oriente sole trenga dei custodiatur vt q̃ epm cepit oĩno exlex habeat' vt q̃ sacri ordis viros vel eoꝝ famulos cepit anathema sit: vt q̃ epoꝝ vel clericoꝝ moriẽtiũ bona ceperit anathema sit: vt nemo in epm eligat' nisi p̃sbyter aut diaconus aut subdiacon⁹: et cui natalium dignitas suffragat' nisi maxima necessitate et licẽtia pape: vt filij p̃sbyteroꝝ vel ɔcubinaꝝ ad p̃sbyteratũ nõ pmoueant' nisi prius religiosaꝫ vitã trãstulerint: vt q̃ ad ecclesiã vel crucẽ cõfugerit data mẽbroꝝ ĩpunitate iustitie tradat': vel innocẽs liberetur vt vnaquaq; eccla decimas suas hẽat: nec ad alterã trãseant: vt laicus nec decimas vẽdat nec retineat: vt p sepultura mortuoꝝ pciũ nõ exigat'. Ex chronicis. Ibiq; statutũ ẽ vt hore de btã maria vgine dicant'. et ei⁹ officiũ dieb⁹ sabbatoꝝ solẽnit' celebret'. Guillerin⁹. In eodẽ ɔcilio excõicauit papa philippũ regẽ frãcoꝝ: et oẽs q̃ eũ vel regẽ vel dñm suũ vocarẽt: et ei obedirẽt. Silr' et illã maledictã coniugem [illegible] q̃ eã reginã vel dñam vocauerint donec ad emendationẽ venerint: vt alter ab altero discedat. Silr' guibertũ rauẽnatẽ q̃ se papã appellat: et henricũ impatorẽ: q̃ eũ manu tenet et ceteros q̃ eis ɔsenserũt. Post hoc sermonẽ habuit ad pplm exhortãs eos ad crucem sumẽdã: int' cetera dicẽs vt salomõ ait. Nihil timidi⁹ peccato neq̃tia nihil laboriosi⁹. Nũc a nobis pax laboꝝ atq; met⁹ finis pcio meliori repetunt'. An nescitis qm̃ viuẽ hoib⁹ calamitas mors felicitas est. Mors enĩ accelerat bonis patriã: malis resecat malitiã.

¶ De innumerabilib⁹ pplis i occidẽte cruce signatis. C. XCII.

Igibertus. Anno dñi. M. xcvi. occidentales ppli dolẽtes loca sca hierosolymoꝝ a gẽtib⁹ pphanari: cũctos et terminos christianoꝝ iã multa ex pte inuasisse innumerabiles vna inspiratiõe moti: et multis signis sibi ostẽsis alij ab alijs aĩati duces: comites potẽtes. nobiles et ignobiles. diuites. paupes. liberi et serui. epi. clerici. monachi. senes et iuuenes pueri et puelle: oẽs vno aĩo nullũ vllo angariãte: vndiq; cõcurrũt ab hispania. puincia ab aq̃tania et britãnia. a scotia ab anglia. a northmãnia. a frãcia. a lotharingia: a burgũdia et germania. a lõgobardia. ab appulia: et alijs regnis virtute et signo sancte crucis signati et armati vltũ ire parãt: iniurias dei in hostes christiani nois: et quãto q̃sq; hacten⁹ ad exercẽdã mũdi malitiã erat prior: tãto nũc ad exercẽdã vltro dei militiã fit pmptior. firmissima pace interim vbiq; cõposita. Et pmo iudeos in vrbib⁹ in q̃bus erãt agressi eos ad credẽdũ in christũ cõpellũt. Credere nolẽtes bonis pmatis trucidãt: vrbib⁹ eliminãt. Aliq̃ iudeoꝝ zelo tenẽde patrie legis ducti se mutuo trucidãt. Alij ad tps se credẽ simulãtes: p⁹ ad iudaismũ reuoluunt'. Eminebãt in h' dei hostico dux lotharĩgie godefridus et frẽs ei⁹ eustachi⁹ et baldevuin⁹: anselm⁹ de ribõmonte. Balduin⁹ comes mõtẽsis. Robert⁹ comes flãdrẽsis. Stephan⁹ comes blesensis. Hugo magn⁹ frat' philippi regis frãcoꝝ. Robert⁹ comes northmãnoꝝ: Raymũdus comes sci egidij. Boiamundus dux appulie: et tãcredus nepos ei⁹. Hoꝝ omniũ curã aplica auctoritate suscepit vir exími⁹ haymarus podiẽsis eps: eiusq; ɔsilio et doctrina vsq; ad captã antiochiã plimũ pfic⁹ fuit. Etiã hui⁹ vie incitator petrus q̃dã heremita fuit: q̃ vsq; ad captã hierusalẽ in multis vtilis cũ exercitu dei pseuerauit. Guillerin⁹. Nunq̃ tot gẽtes in vnã coiere sicut opinionẽ hominũ vincebat numerus: q̃uis estimaret' sexagies. c. M. qui oẽs hierosolymã pgebant.

¶ De Ceteris euẽtibus illius tpis. C. XCIII.

Igibertus. Anno dñi. M. xcvij. impij bẽneti. xli. cometes in occidẽte apparuit: tota pma ebdomada octobris. Nimia aquaꝝ inundatiõe autũnalis satio impedit': et sterilitas frugũ terre seq̃t'. Exercit⁹ dei aggressus terminos paganoꝝ viril' agit. pmũq; eis fuit bellũ ad põtẽ pharphar fluminis. ix. kl. martij. vbi multi thurcoꝝ occisi sunt. Scdm eis bellũ fuit apud nicheam. iij. nonas martij in quo etiã pagani victi sunt. Capta ẽ nichea. capta laodicia cũ essent plusq̃ trecẽta milia armatoꝝ in exercitu christianoꝝ tanta eis omniũ reꝝ suppetebat copia vt aries vno nũmo. bos vix. xij. nũmis vẽderet'. Lãfranco cãtuar'. archiepo defuncto anselmus abbas beccẽsis p sua scitate et doctrina nõ solũ in northmãnia: sed etiaꝫ in angliã iã celeberrim⁹ succedit in p̃sulatu: q̃ licꝫ a rege guillo et pncipibus terre totiusq; anglie ɔuẽtu ecclesie honorifice suscept⁹ fuisset: multas tñ molestias et tribulatiões postmodũ sub ipso rege passus est p statu eccl'ie corrigẽdo. Nã reges anglie hãc iniustã legẽ iã diu tenuerãt: vt electos ecclesie p̃sules ipsi p virgã pastoralẽ ecclesijs inuestirẽt. Anno sequẽti cõradus vltraiecteñ. epũs. feria q̃rta pasche post missam a se celebratã a quodã suoꝝ pimit' in domo sua. Multis in locis. v. kal'. octobris: celũ quasi ardere visum est nocturno tpe et secuta est grauis animaliũ pestilentia et segetes nimio humbre et aurugine corrupte sunt.

¶ De Monachis molismensibus qui ad heremum cistertij conuolauerunt. C. XCIIII.

Hoc igit' anno ab incarnatiõe dñi. M. [illegible] venerabil hugonis lugdunẽ: eccl'ie archiepi sedis aplice tũc legati et religiosi viri vualtheri cabilõ. epi. necnõ et clarissimi pncipis odonis burgũdie ducis freti ɔsilio et auctoritate roborati: inuentã heremum in abbatiã ɔstruere ceperũt. pfato abbate roberto ab illi⁹ diocesis epo videlꝫ cabilonẽsi suscipiẽte curã vĩgãq; pastoralẽ: ceterisq; sub ipso in eodẽ loco firmãtib⁹ stabilitatẽ. At vo post nõ multũ tẽporis factũ est vt idẽ abbas robertus requirentib⁹ eũ monachis molismẽsibus pape vrbani secũdi iussu vualtheri cabilonẽsis epi licentia et assensu molismũ reduceret' et albericus vir religiosus et scũs in ipsius loco substitueret': hoc sane inter vtrãq; ecclesiã sequestre pacis gratiã retẽto: vt aplica auctoritate ɔfirmato: vt ex eo iam tpe neutra illaꝝ vtrumlibet monachũ ad habitandũ sine cõmẽdatione regulari susciperẽt. Quo facto nouũ monasteriũ noui pris sollicitudine et industria in breui nõ mediocriter deo cooperante in sancta religiõe ac ɔuersatione pfecit. opinione claruit: reb⁹ necessarijs creuit. Guillerinus. Tpe guilleri secũdi regis anglie cepit religio cistellẽsis: pertinet aũt ad gloriã anglie q talẽ viꝝ genuit qui hui⁹ religionis et auctor fuit et mediator. Is fuit ardingus noie a puero sirebume mõachus. Postea pannos illos posuit scotiã mox franciã cõtendit: vbi aliquot annis studuit. Deinde romã cũ clerico ɔsorte pfectus est: q̃ eundo et redeũdo quotidie totũ psalteriũ cantitabãt. Deinde burgũdiã regressus est in molismo nouo et magno monasterio se recondit. Ibi cũ ei quedã pponerent' obseruãda que nõ erãt de regula: cepit rõnem eoꝝ inquirere: et tãdiu de quibusdã supfluis cũ vno et alio disputauit: vt abbatẽ ipm et alios. xvij. in suã sñiam induceret. Igit' cistellas venere locũ prius salinosũ et ibi steterũt suffragio archiepi viennẽsis qui postea aplicus fact⁹ est. Abbas tandẽ qui cũ eis venerat a suis monachis requisit⁹ ad eos rediit quasi coactus sꝫ volens: oẽs qui cũ eo venerãt de molismo cũ illo regressi sunt: pter octo qui sibi abbatẽ ɔstituerunt albericum quẽdam de suis priorẽ ardingũ qui et stephanus.

¶ De Cõstructiõe abbatie et initio ordinis. C. XCV.

Hodeꝫ anno ordo cistercienss icepit in epatu siquidẽ lingonẽsi situ noscit' esse cenobium nomine molism⁹ fama celeberrimũ religione ɔspicuum. Hoc a sui exordio magnis sub breui tpe diuina clementia sue gratie muneribus illustrauit: viris illustribus nobilitauit: nec minus amplum possessionibus q̃ clarum virtutibus reddidit. Ceterum quia possessionibus virtutibusq; nõ solet esse societas hoc quidẽ ex illa sancta ɔgregatione viri nimirꝫ sapientes altius intelligentes elegerũt potius studijs celestibus occupari q̃ terrenis implicari negocijs. Uñ et mox virtutum amatores de paupertate fecunda viroꝝ ceperũt cogitare: simulq; aduertentes ibidẽ: et si sancte honesteq; viuerent' minus tñ pro sui desiderio atq; pposito ipsam quam professi fuerant regulã obseruari loquunt' alterutrũ qd singulos mouet: pariterq; inter se tractãt qualiter illum versiculũ adimpleant. Reddã tibi vota mea que distinxerunt labia. Quid plura. Uiginti et vnus monachi vna cum patre ipsius monasterij beate videlicet memorie roberto egressi communi cõsilio: communi pficere nitant' assensu qd vno spiritu conceperunt. Igit' post multos labores ac nimias difficultates quas oẽs in christo pie viuere volẽtes pati necesse est. Tandẽ desiderio potiti cistertium deuenerũt. locũ. s. tunc horroris et vaste solitudinis. Sed milites christi loci asperitatẽ ab arto pposito qd iam animo acceperãt. nõ

diffidere iudicātes vt vere sibi diuinitus pparatū tam gratū babue
re locū q̄ȝ chap ppositum.

De ca ... et ... ani ... pce ... tib⁹. C. XCVI.

Turci vero iam xl. annis bithiniam possedar ... que ē pars
minoris asie quā romaniā dicūt. Duius dn̄s erat tūc sol
manus⁹. Abiectis aūt arcub⁹ cōtinuis trib⁹ dieb⁹ fugerūt
turci. Soldanus aūt apud psas ē qui apud romanos august⁹ tot⁹
oriētis rector. Quoꝝ ⁊ psaꝝ impiū ideo vt estimo tādiu durat quia
gens illa paꝝ bellicosa ⁊ viuacis sanguis inops. semel acceptū dedi
scere nescit seruitiū ignorās vt ait lucanus ideo datos ne q̄sq̄ȝ serui
at enses. Doc anno qui fuit annus. x. guilleri regis anglie secūdi ap
paruit cometes kl. octobris. xv. dieb⁹ maiorē crinē mittēs ad orien
tē minorē versus euroaustrū. Apparuerūt ⁊ alie stelle quasi iacula i
ter se emittētes. Eodē anno ansbelm⁹ ... anglie tenebras erroꝛ eoꝝ
fugiēs romā iuit. Baldricus ex burgalēsi abbate dolēsiū archiepus
qui scripsit historiā bierosolymitanā dicit ꝙ turci q̄ bierosolymis
erāt sepulchꝛ dn̄i paulo sinebant honorificētius seruari: nō qꝛ mul
tū de religiōe christiana curabāt. Sed qm̄ taliter vtilitatib⁹ ⁊ cupi
ditatib⁹ suis satisfaciebāt p oblatiōes aduenantiū: qui imperiū suū
iam vsq̄ ad antiochiā dilatauerāt. Dicit etiā ꝙ eps podiēsis nomie
baymarus pmus omniū in ipso cōcilio claremōtēsi licentiā ab vrba
no papa accepit eundi bierosolymā. Dicit etiā ꝙ anno dn̄i. M. xcv
pridie nonaꝝ aprilis. feria. iiij. luna. xxv. visus est ab innumeris īspe
ctoꝛib⁹ gallijs tantus stellaꝝ discursus vt grādo ni luceret pro dens
sitate putarent: quas q̄dā opinati sūt cecidisse: q̄dā motū eaꝝ motū
christianitatis interpretati sūt. Anno enī subsequēte ⁊ synodus aruer
nis babita ē ⁊ via inchoata. Porro aūt bāc synodū generale cōciliū
celebrauerat idē vrbanus papa apud placentiā.

De Itinē trāsmarino ⁊ pmo cōgressu ꝫ turcos. C. XCVII.

Accessit autē medicina modū: qꝛ pluschꝫ
debuit in quibusdā volun
tas eundi bierosolymā subrepsit. Nā ⁊ multe beremite
⁊ reclusi ⁊ monachi dominicis suis nō satis sapiēter ro
licētis ire viā preterīt ... gr a ab abbatib⁹ sine acce
pta licētia ... sunt. Plures aūt fugiēdo se subduxerūt. ... n.
de gēte plebeia crucē sibi diuinit⁹ innatā iactitādo ostēdebāt. qd ⁊
⁊ idē quedā de mulierculis psumpserūt qd oīno falsum esse depre
bensum est. Alij vo ferrū calidū instar crucis sibi adbibuerūt: vel pe
ste iactātie vel bone volūtatis ostētatione. Boamūdus vo roberti
guiscardi filiū rogerij ducis fratrē: secutus ē tancredus nepos su⁹ ⁊
richardus de pricipatu. In duob⁹ pmis plijs pualuerūt turci ꝫ gentē
sine rege ⁊ sine duce: pmo apud castellū eroxogorga qd oīb⁹ incolis
vacuū christiani intrauerāt oīb⁹ copijs refertū: qd vtrꝫ timore an in
dustria incole reliquissent incertū est. Fons ⁊ puteus quo castellūꝫ
sustētabat extra erat quo christianis ablato. rainaldus quidā queꝫ
sibi ducē fecerāt cū turcis collus⁹ est: vt frēs suos illis pderet si pos
set ⁊ trāsfugit ad eos. Multi ibi apostate facti sūt alij vel sagictati:
ad signū vel venūdati vel captiui abducti. Dāc pmā psecutionē pas
si sūt xpiani. iij kl. octobris. Audiētes aūt turci ꝙ petrus beremita ⁊
galterus sine cognomēto in ciuitate cui nomē ciuitot ppe nicenā es
sent ierūt ꝫ eos: ⁊ accurrētes obuiauerūt galtero: quē cū multis pere
merūt. Petrus vo iam cōstātinopolim redierat: qm̄ illū acquiescere
gens litigiosa nolebat. Turci aūt castellū ciuitot obsederūt ⁊ cepert
⁊ christianos ibi inuētos vel occiderūt vel captiuauerūt: ⁊ boc iterū
passi sunt christiani mēse octobri.

De ... exercitus dei p loca grecie. C. XCVIII.

Cum bec agerent, godefridus cū
fratrib⁹ suis bal
deuino ⁊ eustachio: ⁊ baldeuinus de mōte cū turmis
suis p bungariā cōmeantes cōstātinopolim appropiqua
bāt: podiēsis eps ⁊ comes raimūdus p sclauoniā gradebant. Dugo
magnus ⁊ comes flādrēsis. Robertus ⁊ alius robert⁹ comes northi
manoꝝ cū suis romā pterauntes in appuliā deuenerūt. Audiēs bo
amundus famā aduētus eoꝝ singuloꝝ pbitatib⁹ signisq̄ pscrutati
palliū optimū sibi pcepit afferri. Qd p particulas cōscissū crucē vincul
q̄ suoꝝ distribuit: suāq̄ sibi retinuit. Impator cōstātinopolitan⁹ ale
xius malū exercitui dei machinabat. Uentū est castoriā vbi natale
dn̄i celebrauerūt. Inde in palagoniā castꝛ minutissimū bereticoꝝ.
oībus bonis refertū. Quo radicitus diruto venerūt ad flumē balda
rium vbi tancredus cū suis satellites impatoris fugauit quosdā pe
mit quosdā vinctos boamūdo pntauit. Doc bellū factū est feria. iiij.
in capite ieiunij. Dinc ventū est ad serrā ciuitatē: vbi sufficiens ba
buere mercatū. Ibi boamūdus cū duob⁹ co: palatijs amicitias iniꝫ

Inde ventū est ad ciuitatē rusam feria. iiij. an cenā dn̄i. Uenerūt ni
ceā pridie nonas maij: obsessaq̄ est ciuitas p. vij. ebdomadas ⁊ tres
dies: ⁊ tandē capta est ⁊ a christianis impatori alexio reddita: q̄ tur
cos qui ab ea ad se refugerāt in pace susceperant. Inde ad quendā
puenit pontē exercitus dei: tertia die turcos innumeros offenderūt
saracenos: angulanos psas. ccc. ⁊ lx. M. ⁊ arabes innumeros occi
derūt cesaq̄ sūt ibi barbaroꝝ multa milia. Cecidit igit guiller⁹ mar
chisus frater tancredi ⁊ gaufridus de mōte scabioso ⁊ multi alij. tur
ci aūt iactitant se de francoꝝ stirpe genitos ⁊ eoꝝ patres a christiani
tate descēdisse: nullosq̄ naturalr militare debere nisi se ⁊ frācos. fa
ctū est boc pliū. kal. iulij. Inuentū est in eoꝝ tentorijs auri ⁊ argenti
plurimū equi boues: ⁊ cameli multe veruices ⁊ copiosa suppellex. so
limanus aūt solimani senioris filius de de nichea fugiēs inuenit a
rabū. x. M. Quib⁹ fugā psuasit ⁊ veniētes ad ciuitates ⁊ castella in
quib⁹ morabant surriani christiani dicebāt eis: subdole condoleo
mus francos: ⁊ sic intra portas eoꝝ recipiebāt. Ingressi aūt domos
eoꝝ ⁊ ecclias depdabant: ⁊ auferebāt eis oīa cōcupiscibilia: ⁊ filios
⁊ filias. Dis auditis christiani eos insequētes venerūt iconiā. Inde
ad ciuitatē erachiā q̄ turcis abiectis illis se reddidit.

Qualiter Antiochia capta est a christianis ⁊ post a tur
cis obsessa. C. XCIX.

Maior autem exercitus cūꝫ magna difficul
tate venit in vallē antiochie q̄
est syrie metropolis. Guilerinus. Dec post romam ⁊
cōstantinopolim ⁊ alexandriā. iiij. in loco cūctis p orbem
ciuitatib⁹ plata est. Fluuius ibi est qui modo farnus olim orōs vo
catus est. xij. ab vrbe miliaris pelago influēs fluētis rapacib⁹ ⁊ ipso
impetu frigidioꝛib⁹ salubris aure temperiē ciuitati medet cōmeati
nauigū opidanis inuebēs pseuerantiā obsidentiū quādolibet tpe de
ridet. Est pterea ciuitas menib⁹ tuta mōtib⁹ ardua. Ecclesia beati pe
tri ⁊ ecclesia beate marie q̄ȝdiu turci ibi fuerunt illibate manserunt.

Baldricus. Danc primo obsedit boamūdus. xii. kl. nouēbꝛ. iiij.
feria: a tribus portis. Erāt enim iā ciuitate armenij multi ⁊ surriani
christiani quidē sed turcis obnoxij: qui fugā simulātes audacter ex
bant in castra mēdicantes ⁊ castroꝝ explorātes cōsilia in vrbē repor
tabāt: qd multū nocuit christianis. Ibi in castris tāta fames facta ē
ꝙ aselli onus vendebat. viij. purates qui valēt denarioꝝ. cxx. solidos
Guillerus carpētarius ⁊ petrus beremita latēter aufugerūt. Quos i
uētos tancredus apprebēdit ⁊ inboneste cōuitiatos ⁊ coactos redi
re cōpulit. Erat in obsessa antiochia quidā admiratus turcoꝝ nomi
ne pirrus: qui fedus amicitie p fideles internūcios cū boamūdo ini
rat fama eius allect⁹. bic boamūdo filiū suū misit obsidē: ⁊ reddidit
ei tres turres quas tenebat ⁊ sic capta est ciuitas. Cassian⁹ aūt dūs
turcoꝝ interfugiētes delituit: cui⁹ caput armenij abstulerunt ⁊ boa
mūdo ptulerūt. Corberānus aūt pnceps eoꝝ q ad auxiliū antiochie
cōfluerāt accepta licētia seuiēdi in christianos a calipba sue gentis
apostolico innumeras gētes sibi coagulauerat. Inter quos ⁊ admi
ratus bierosolymitanoꝝ ⁊ rex damascenoꝝ. Dis antiochiē appropi
quātibus obuiauit sensadolus cassiani filius qui dedit corberano
municipiū fortissimū qd vrbi imminebat. Quo facto corberan⁹ ci
uitatē obsedit: ad quē venit ibi mater eius centenaria ⁊ augurātꝛ
⁊ sortilega pdicens ei ꝙ si pugnaret cū christianis supandus eēt ab
illis. ⁊ metu saracenoꝝ aufugerūt de exercitu christianoꝝ funib⁹ de
missi p muꝝ. Guillerus de grentamēsnil ⁊ albericus⁹ frater eius. Gui
trusellus ⁊ lambert⁹ paup ppetuo obprobrio appellati deinceps fu
nantuli. Fames in ciuitate pualuit.

De Inuentione lancee saluatoris. C. C.

Quidam vero sacerdoti apparuit domi
nus cū beat. sancta genitri
ce sua ⁊ petro aplo cruce sup caput resplendente expro
brās bñficia q̄ christianis cōtulerat ⁊ ingratitudinē eoꝝ
cū mulierib⁹ fornicantiū. Cumq̄ minaret se vindicaturꝫ de illis ⁊ ma
la sua illis redditurꝫ. mater misericordie ⁊ beat⁹ petrus ceciderūt ad
pedes eius supplicātes ne p paucoꝝ culpis cūctis irasceret: qui pa
bus eoꝝ acquiescēs dixit psbytero. Uade ⁊ dic populo meo. Lupa
nar ⁊ pstibulū ⁊ oēm a vobis remouete abusum ⁊ infra. v. dies re
uersi fueritis ad me: reuertar ad vos ⁊ opportunū vobis pueniā co
siliū. Et interim quotidie cantet: Cōgregati sūt inimici nostri ⁊ glo
riantur in virtute sua. Cōtere fortitudinē illoꝝ dn̄e ⁊ disperge illos
vt cognoscāt qꝛ nō est alius qui pugnet p nobis nisi tu deus noster
Disperge illos in virtute tua: ⁊ depone eos protector noster dn̄e. Cui
dam aūt pegrino petro noīe apparuit sanctus andreas apostol⁹ de
monstrans ei locum in ecclia beati petri: in quo inueniēda erat lan
cea saluatoris. Nō multopost ignis de celo cadere visus est i castris

turcoꝝ de nocte. Panis pastumatiꝰ ⁊ ꝑmodicus bizãceo vẽdebatur. Equine carnes ⁊ asinine ꝓ imperialibꝰ computabant delicijs. Gallina .xv. solid. ouũ ꝓ duobꝰ solidis. Nux vel glans vno appreciabatur denario. Hanc passionẽ cõtinuã tolerauerũt diebus .xxxvj. Stephanus interim comes blesensis ꝓp infirmitatẽ secesserat apud alexandriã que nõ lõge abest ab antiochia cõualescẽdi gr̃a: cuius aduentum oẽs expectabant: qꝛ vir cõsilij erat. Qui vt audiuit turcos ciuitatẽ cõuallasse: latẽter montana cõscendit ⁊ festinãter clamdestinꝰ discessit. putans suos defecisse vel in breui defecturos fore. Et pueniẽs ad imperatorẽ qui cũ magna multitudine grecoꝝ ⁊ galloꝝ in auxiliũ nostroꝝ veniebat: persuasit ei vt reuerteret. Hanc offensam ⁊ hãc infamiã stephanus idẽ tactus postea cõtritione cordis ⁊ cõfusione rediens a patria in hierusalẽ hiauit: ⁊ sic oĩbus satisfecit. xiij. hoĩes laboriosi ⁊ strenui foderũt a mane vsq ad vesperam. ⁊ inuenerũt lanceã dñi nimis alte infossam.

De Fuga turcoꝝ ⁊ descriptiõe vrbis antiochie. C. CI.

Cum aũt christiani exirent de ciuitate ad pugnam cõtra corberãnũ q̃dã dulcis pluuiola tanq̃ roscida stilla cecidit sup eos: equos ⁊ equites ita letificans vt eq hinnirẽt: ⁊ equitũ animi exhilarescerẽt. Erat eniꝫ pluuia illa tã subtilis ⁊ modica vt magis sentiri potuit q̃ videri velut q̃dã guttule rorantes. Nõ multopost ab ipsis mõtibus exire visus est exercitus innumerabilis equis albis insitẽtes ⁊ in manibꝰ vexilla cãdida pferentes. Cuius aginis duces erãt sctũs gregoriꝰ ⁊ sctũs demetrius ⁊ sctũs mercuriꝰ ille. s. qui iulianũ apostatã interfecit: Ucꝫ ꝗ turci fugerũt. Ibi capti sunt equi multi ⁊ iumẽta: oues ⁊ boues ⁊ gaze innumere ⁊ in ciuitatẽ reducte. Factũ est hoc pꝛid. iij. kl. iulij. Infra ciuitatẽ antiochiã sunt quatuor mõtane satis alte. In quaꝝ vna sublimiore: castellũ est qd̃ omni ꝑminet ciuitati. Deorsum ciuitas ẽ decenter edificata ⁊ duplici muro circũdata. Murus interior amplꝰ ⁊ altus ⁊ quadris lapidibꝰ cõpactꝰ in quo turres. ccl. formosis mire venustate ⁊ defense ꝓpugnaculis. Murus exterior nõ est tãte celsitudis: sed tñ admirãde vetustatis sustinet in se .ccc. ⁊ .xl. ecclias. Patriarchã hꝫ cuius patriarchatui subijciunt .cl. ⁊ tres epi. Ab oriẽte quatuor claudit mõtanis: ab occidente ciuitatis muros pterfluit fluuius pharphar. Octoginta ⁊ quinq reges eã cõstituẽdo sublimauerũt ac nobilitauerũt. Quoꝝ maximꝰ ⁊ ꝑmus antiochus a quo denoĩata est. Hãc christiani p. viij. mẽses ⁊ diem vnum obsederant: ⁊ ceperant. Postea in ipsa ciuitate iam capta gentiles obsessos eos tenuerũt p tres ebdomadas: in qua obsidione tãtus cõfluxit gentilium exercitus: vt nullus copiosiorẽ meminerit se vidisse vel audisse. Requieuerũt christiani in ea .v. mẽsibꝰ: ⁊ .ix. diebꝰ. Post hoc ventũ est ad marrã ciuitatẽ opulentã q̃ capta ẽ hora vespertina die sabbati .iij. idus septẽbris. Morati sunt franci in ea p mẽsem integꝝ ⁊ sex dies. Ibi mortuꝰ ẽ ortẽsis epus. Ibi passi sunt christiani famẽ validã vt turcoꝝ carnes comederent.

[illegible] C. CII.

Sigibertus. Anno dñi. M. xcix. christiãis turcos feliciter debellãtibꝰ eorumq vrbes ⁊ castella sibi bellãdo vendicãtibꝰ [illegible] contigit apud quoddã munitissimũ castrũ noĩe arcas cis hierusalẽ octo mansionibꝰ situm multos eoꝝ perire. Cũ quibꝰ ⁊ ansbel[illegible] post acceptũ vulnus ter verbũ repetẽs: o deus adiuua me. Erat aũt vir prudẽtissimus ⁊ exercitui satis vtilis: atq erga beatũ quintinũ adeo deuotus vt singulis annis solẽnitatẽ eiusdẽ martyris die suo clericis vndiq cõgregatis corã se celebrari faceret: eisq post pactum officiũ copiosam refectionis mẽsaꝫ pararet. Exercitus aũt dei diuino nutu in interiora hispanie ꝓfectus larga dei manu refocillatus ẽ quod ciues ⁊ castella illarum religionis legatos cũ multis muneribus ad eos mittebãt parati etiã oppida vel vrbes eis tradere: a quibꝰ christiani securitate accepta ⁊ indicto vrbibꝰ tributo: interim etiã multis eoꝝ qui se subtraxerant ad eos apud tyꝝ recurrẽtibꝰ tandẽ peruenerũt hierusalẽ. Eaq obsessa cũ laborarent ꝓ victus ⁊ maxime pro aque penuria oẽs ex cõmuni decreto nudis pedibꝰ quotidie orãdo circũibant vrbẽ. viij. ergo talis humiliationis die. obsidionis autẽ. xxxix. capta est hierusalẽ idus iulij. in. vj. feria. ⁊ in templo salomõis ⁊ in portico eius christiani cũ paganis quinto bello cõserto tanta in eos cede debachati sunt vt in sanguine occisoꝝ equitarent vsq ad genua equoꝝ. Cũq ordinatũ esset qui hierusalẽ deberẽt retinere: id principibꝰ de repatriãdo agẽtibꝰ: ecce rex saracenoꝝ ad depellandos eos: venit ascalon iam cũ centũ milibꝰ equitũ: ⁊ quadringẽtis milibus peditũ: quibꝰ cũ occurrisset exercitꝰ dñi in quo nõ plus q̃. v. milia equitũ: ⁊ .xv. milia peditũ erãt: deo ꝓ seruis suis ad se reclamantibus pugnãte ⁊ nube eos ab estu solis defendẽte: saraceni solo impetu christianoꝝ territi: oẽs ꝓiectis armis fugerũt: ⁊ in hoc. vj. bello iiij kl' augusti. facto cesa sũt .c. M. paganoꝝ. In porta võ ascalonie suffocati sunt ad duo milia. At eoꝝ qui in mari perierũt ⁊ qui incẽ spineta silvaꝝ cõsumpti sunt numerus nescit. Duce aũt godefrido electo ad principãdũ in hierusalẽ: ceteri pncipes repatriãt. Capta ẽ hierusalẽ post annos circiẽ quadringẽtos sexaginta: ex quo sub heraclio imperatore secũda vice capta possessa ẽ a saracenis.

De descriptione eiusdem vrbis ⁊ godefrido illic in regẽ electo. C. CIII.

Villerinus. Mons syon intra vrbeꝫ hierusalẽ [illegible]. Ibi templũ dñi ⁊ templũ qd̃ dicũt salomonis q̃bꝰ incertum auctoribꝰ edificata turcoꝝ celebri colebant frequẽtia. In templo dñi collocatũ erat sepulchꝝ machometh. Ibi celebri ope cõpacta ecclia sancti sepulchri capax edificata a cõstãtino magno nullã vnq̃ ab inimicis fidei tulit iniuriaꝫ. Metu ⁊ cognitione ignis celestis qui quotãni in vigilia pasche lampadibꝰ repẽte serenꝰ infulget: qd̃ miraculũ qñ cepit vel si ante tpa paganoꝝ fuerit nullius historie relatione cognoscit. Legit in libro bernhardi mõachi q ab hinc annis .cclj. anno. s. dñi. dccc. lxx. idẽ hierosolymã ꝓfectꝰ ignẽ illũ viderit: hospitatusq fuerit in xenodochio qd̃ ibi karolꝰ magnꝰ cõstrui iussit: vbi ⁊ bibliothecã ingẽtis expẽse cõpegit. Tãtãq egypti ⁊ p id locoꝝ cõmemorat pacẽ christianos sub dñio saracenoꝝ habuisse vt si alicui vianti in medijs forte itineris iumẽtum quo necessaria deueheret moreret aut deficeret: ille relictis sarcinis ad primã vrbẽ expeditus ꝓ auxilio pgeret: oĩa queq reliquerat itacta reperturus. xv. die iulij capta est hierusalẽ partẽ ligni dñici quidã syrus aucta successione domi custodiã reddidit. Ibi dux godefridus electus est in regẽ filius eustachij comitis bononiẽsis: qui p maternum genus ad magni karoli spectabat lineã. Mater eius [illegible] Godefridus aũt idẽ filius imperatori heinrico militauit cõ ipm hildebrannum ⁊ in oppugnando romã partẽ muri que sibi obtigerat primus irrupit: postea pre nimio labore ⁊ nimia siti vinũ nimiũ hauriens febrem quartanam nactus est. Audita aũt fama vie hierosolymitane illuc se ituꝝ vouit si deꝰ redderet ei sanitatẽ. Quo voto emisso: moꝝ vires eius penitꝰ refloruerũt. In antiochena obsidione turcũ quendã singularẽ pugnã poscentẽ: mediũ a lateribus gladio lotharingio dissecuit: cuius desecta medietate iam in armo palpitãte reliquam tulit equus cui insederat adeo firme turcus ille militãdo seu tyrocinãdo insederat equo suo. Idẽ godefridus alteꝝ cõgressum vibrato [illegible] caput ense a vertice vsq ad inguina discidit ⁊ ex eodẽ ictu sellam ⁊ spinã equi pariter discidit. In eadẽ obsidione militẽ quẽdam suũ pabulatũ ꝓgressum a leone inuasum ⁊ clipeo se defendentẽ tandẽ occisum adeo indoluit: vt venabulo ferã trãsfoderit. q̃ saucia ⁊ dolore acrius seuiẽs in eũ irruit ita q ex ferro qd̃ extabat ex vulnere tibiã eius sauciauit: qui mox gladio bestiã euisceravit.

De Interitu impij regis anglieri ⁊ de signis precedentibus. C. CIIII.

Elinandus. Anno dñi. M. c. qui fuit annus [illegible] anglie visibiliter diabolus apparuit hominibus in saltibus ⁊ deuijs transeuntes allocutus. Preterea in pago berubesare in villa anfrede continuis .xv. diebus fons sanguinẽ tã ubertim manauit vt vicinũ vadũ inficeret. Anshelmus aũt cantuariẽ. epus cum quo omnis pariter religio exulauit: venit hoc anno marcenniacũ. Cumq ibi loquerect cũ hugone abbate cluniacẽsi: respondit abbas ꝓxima nocte regem guillerꝫ ante deũ ductũ ⁊ adiudicatũ dampnationi. Idẽ rex pridie q̃ periret vidit p quietẽ se fleubotomi ictu sanguinẽ emittere: radiusq cruoris in celum vsq ꝓtendi: ita vt lucẽ obnubilaret ⁊ diẽ interpolaret. Eadẽ nocte monachus quidam [illegible] ecclesiam quandã intrauerat supbe ⁊ insolenter (vt solebat) circũstantes despiciens. Tunc crucifixum mordicus apprehẽdens brachia illi corrosit: crura pene truncauit. Crucifixum diu tolerasse sed tandem regem ita pede depulisse vt supinus caderet. Ex cuius iacentis ore tanta flamma effusa est: vt fumeoꝝ voluminũ orbes etiam sydera lamberẽt. Hoc somnium cum ei quidã retulisset. Respõdit monachus est ⁊ causa nummoꝝ monachaliter sompniat. Date ei .c. solidos. Eadẽ die percussus est in salta penitus clue sagitta quaꝫ iecerat galtherus tirianus miles quidam de francia qui ceruũ volebat percutere qui ꝓpe regeꝫ stabat. Obijt anno dñi. M. c. regni sui .xiij. iiij. nonas augusti: nullũ suo tempore conuentum ecclesiasticum fieri permisit sacros honores [illegible]

iuris esse dictitabat. Eo die quo mortuus ē tres epatus ⁊ .xij. abbatias vacātes in manu sua tenebat. Ex chronic. Anno pnotato godefridus dux lotharīēnū ⁊ pnceps hierosolymitanoꝝ obijt: eiq; baldeuuinus frater eius in principatu succedit.

De Baldevuino rege hierosolymitano. C. CV

Igibertus. Rex ṽo baldevuinus coronatus est apud bethleē. Anno domini. M. cj. vix tūc erāt in tota militia christianoꝝ. cccc. milites ⁊ tot pedites qui hierusalē ⁊ ramulā ⁊ caypham ⁊ ioppen custodirēt. Illo anno sacrat⁹ ignis in vigilia pasche tardauit vsq; in mane resurrectiōis dñice. Accē sa aūt diuinit⁹ vna lampa de sepulchro p oēm ecclesiā cetere lampades diuinit⁹ accēse sūt. Postea cepit baldevuinus cesareā palestine. ibi capt⁹ est admiratus vrbis ⁊ eps eoꝝ. Ibi turcus in collo pugno christiani pcussus bizanceos euomuit. Mares enim intra gingiuas femine intra pudēda bizāceos abscōderāt. Subegit idē rex postea tiberiadē: sidonē: accaronē ⁊ cūctas vrbes maritimas. Boamūdus aūt insidijs cuiusdā admirādi turcoꝝ captus ⁊ detētus: sz p grām dei liberat⁹ argēteos cōpedes quib⁹ illigat⁹ fuerat antiochiā secū detulit. Nō multopost gallias venit offerēs cathenas scō leonardo. Vxorē duxit filiā regis frācoꝝ pro suspicatiōe noxie potionis cutellū hēbat paratū ꝗ añ ora comedētis infixus sudore pdebat manubrij. Si aliqd tecto illatū eēt veneficij. Post hūc tancredus nepos suus pfuit antiochie cui successit rogerius filius richardi.

De Clerico per quandam visionem ad ordinem cisterciensium conuerso. C. CVI.

Anno domini. M. ciiij. quidā clericus de recto pera cū studeret in scholis apud lugdunū vidit in visiōe noctis quandā vallē sub quodā mōte sup quā ciuitas ꝗdam pulcherrima sita erat: cuius aspect⁹ nimiū delectabat intuētes ita vt quisquis eā videret: de aspectu illius satiari nō possz ⁊ modis oibus laboraret quō ad illam puenire valeret. Interea vidit fluuiū quendā sub pede montes: immo circa pedē currentē: quē dū circuiret querēs artē quō illum trāsmearet vidit sup ripaꝝ fluminis .xij. pauperes fere .xiiij. lauātes in flumine tunicas suas: inter quos erat ꝗdam veste cādidissima indutus: multū alijs dissimilis qui adiuuabat illos in tunicaꝝ suaꝝ ablutiōe. qui postq̄z adiuuerat vnū ibat ad iuuare aliū. Tūc clericus qui hoc videbat accessit ad illū qui ceteros adiuuabat ⁊ dixit. Que gens estis vos. Qui ait: Isti paupes hoīes sunt pniam agētes: ⁊ se a peccatis suis lauātes: ⁊ ego filius dei ihūs christus sine cuius auxilio nec isti nec illi possunt benefacere. Ciuitas hec pulchra quā vides paradisus est: vbi ego maneo: ⁊ qñ quisq; tunicā suā lauerit. i. pniam pegerit in illā intrabit. Tu ipse satis diu q̄sisti viā qua itur ad illā: sed nulla alia via q̄z ista ducit ad eā. His dictis clericus a somno euigilauit ⁊ mirari cepit de visione. Cumq; nō multopost redisset a schola in patriā suā narrauit epo cabilonēsi cui familiaris erat visionē hanc. Qua audita eps suasit ei vt seculū relinqueret ⁊ religionē intraret: cōmēdans ei sup oēs ordines nouellum illū ordinē cisterciēsem. Ille venit cisterciū ⁊ inuenit locū incultum ⁊ desertū ⁊ frēs inter bestias cōuersantes. Ad portaꝫ ṽo monasterij que de vimine facta erat pēdebat malleus ferreus: cuius sonitu ad portā portari⁹ appellabat' ab intrare volētib⁹. hoc sonitu portarius vocat⁹ venit ad eū foras: ⁊ inclināns salutauit eū. Quē cleric⁹ intuēs statim recognouit se eundē vidisse īter eos qui tunicas suas in flumine lauabāt. Rogauitq; eū vt adduceret ad se abbatē: abbas igit' ⁊ totus conuētus venit ad eū ⁊ recognouit clericus omnes seviidisse tunicas suas in flumine lauantes: statimq; cecidit ad abbatis pedes: rogans eum lachrymis vt susciperet': qui susceptus non multo post factus est prior.

De Clade fuldensi ⁊ vuulstano vuigorniensi epo. C. CVII

Vvillerinus. Eo tpe in cenobio fuldensi exitialis lues grassata pus abbatem corripuit: mox multos monachoꝝ extinxit: supstites pmo sibi quisq; timere orones ⁊ elemosynas largiores facere: sed pcessu tpis vt est natura oīum pedetētim metu dempto omittere ceperūt: psertim cellerarius qui palā clamitabat non posse penū tot expēsis sufficē sperasse sp se aliqd alleuiamētū p tot elationibus funeꝝ nihil vltra spei esse si qd viui nequissent mortui consumerent. Ita q cū quadā nocte pp necessaria diu soporē distulisset. Tandē elaqueatis moraꝝ nexibus in dormitoriū pgebat: ⁊ ecce vidit in capitulo abbatē ⁊ oēs qui obierāt illo anno eo quo decesserāt ordine sedere. Tremens ⁊ effugere gestiēs retractus est increpitus ⁊ mox monastico flagellatus audiuit verba abbatis in hanc sniam.

Stultū est de morte alteri⁹ emolimēto inhiare. cū sors cuiusq; sub eodē pēdeat fato impiū esse cū monachus oēm vitā suā in ecclie cōsumpsit obsequio: vt careat saltē vnius anni post mortē stipendio. Scito ñ te citissime obituꝝ: sed quicquid p te fiet ad alioꝝ quib⁹ abstulisti referet' cōmodū: mō ⁊ alios corrige exemplo quos corrupisti verbo. Dixit ille. ⁊ nihil se vanuꝫ vidisse recētib⁹ plagis q̄z morte pxima demōstrauit. Ea tēpestate vulstanus vuigorniēsis eps cum de parua lraꝝ scia pulsatus: foras oculum extisset: vt strictiori concilio responsum conneret suū remoto aīo a tumultibus ait ad socios. Credite mihi: dū cātauimus horā sextā. Socijs aūt referētibus vt prius pp qd venerāt expedirēt: q satis superq; sufficeret cantib⁹ tēpus regē ⁊ pceres: si hoc audierint risui se hēre opinaturos ait. Credite mihi: pus faciemus dei seruitiū: ⁊ post agitabimus omniū litigium. Hora igit' cātata ⁊ nulla tergiuersatione excogitata: nullo cōmētato splēdore viri: cōsistim aulā intrare prexit: suis eū retinere tētantib⁹ psuaderi nō potuit quinpotius illis cane sue timētib⁹ pcerto ait: noueritis me visibiliter hic videre beatos archiepos dunstanū cantuariēsē. ⁊ osualdū eboracēsem qui hodie suis me precibus tuētes falsiloquoꝝ acumē hebetabūt. Itaq; data bñdictione monacho minime facundie viro senorthimannice lingue scioloem perorans obtinuit.

De Hildeberto epo cenomanēsi ⁊ scriptis eius. C. CVIII

Elinandus. Florebat hoc tpe hildebertus cenomanensis eps berēgarij turonēsis discipul⁹: versificator ⁊ dictator egregi⁹ qui epitaphiū eiusdē berēgarij magnifice scripsit in versib⁹. Hic qui de roma cōposuit hoc disticon. Urbs felix si vel dñis vrbs illa careret. Vel dñis esset turpe carere fide. Actor. Idē hildebert⁹ tribulatiōes ⁊ vincula p christo sustinuit. Nā vt ipse refert in quadā epistola generali ad oēs ecclie filios cū in turre cenomanēsi comes rotrocus in vinculis teneret' ad eū metu mortis trepidū eps ipse vocatus accessit. cui cōfessus comes domui sue disposuit testamētū fecit ⁊ ecclesie distribuit: qd vt illibatū pmaneret ab epo precib⁹ ipetrauit: quaten⁹ matrē eius adiret: ⁊ de testamēto testimoniū phiberet: ibi bene ne quis illud minuere psumeret: ne quis ambilare tētaret: pergentē igit' epm mater comitis in pasche suscepit testamēto applausit: grās agens q gratia comitis accessisset. Eadē die initum est aduersus eū cōsilium: ⁊ in crastinū iniecte sunt manus in eū. Sicq; ignominiose captus est: ⁊ in custodia publica posit⁹: diuiserūt etiā sibi vestimēta eius: equus iam inter eos distributis: qui gratis ad facinus discurrebāt. Erat tūc in castello quo hec facta sūt venerādus cenomanēsis eps qui in spū cōtrito hubertū. s. illoꝝ sceleratoꝝ pncipē pmo quidē blandiēs cōuenit: sed bestia rōnem nō admisit. Dehinc illum sacrilegij libere arguit ⁊ postremo trasdidit eū sathane in carnis interitū anathematis vinculo quo debuit aligatū: religiosi quoq; abbates ⁊ anachorite cōsummati nominis ad eum cōueniunt sed eum vt lapidē duꝝ inuenerūt: ⁊ in his oibus nō est auersus furor eius. Hic quidē prius fuit cenomanēsis eps. Deinde turonēsis archieps. Iste ergo pfatus eps in vinculis positus nonnullas epistolas scripsit. sz ⁊ quosdā versus elegiacos de exilio suo composuit. Librū quoq; pulcherrimū de tedio huius vite querimoniā suscipitur de seipso ad seipsum partim metrice partim psaice cōtinentē. Et orationē pulcherrimā de sancta trinitate ⁊ versus quosdā de eucharistia ex quib⁹ hic pauca hic inserere volui.

Versus eiusdem de exilio suo. C. CIX.

Vper erā locuples multis q beatus amicis. Et risere diu ppria fata mihi. Sepe mihi dixi q sint tibi prospera reꝝ. Quid sibi vult tantus tam citus agger opū Heu mihi nulla fides nulla est cōstātia reb⁹. Res ipse qd sint mobilitate docēt. Res hoīum atq; hoīes leuis aura versat in horas. Et venit a summo summa ruina gradu. Cūcta sub ancipiti pendēt mortalia casu. Et spondēt ppria mobilitate fugam. Quicqd habes hodie cras te fortasse relinquet. Aut mō dū loq̄ris desinit esse tuū. Has ludit fortuna vices regesq; supbos: Aut seruos humiles nō sinit esse diu. Illa dolosa comes sola leuitate fidelis. Nō impune fauet aut bene sine pmit. Illa mihi quōdā vultu blādita sereno. Mutauit vultus nubila facta suos. Accessit damnis nouus ille grauisq; tyrann⁹ Quo cenomannoꝝ cōsule iure perijt Cui⁹ auos puduit sceleꝝ genuisse patronū. Fortuneq; parē mobilitate dolis. Ille pudor patrie me nō impune tuentē. Iustitie leges expulit a patria. Inde ratē scando vitā cōmitto pcellis. Vela tumēt gemina cimba iuuat' ope. Infragilē pnū totus ppe cōgerit iras. Mūdus ⁊ ē hostis quicqd obesse pōt. Ecce rapax turba tollēs ad sydera fluct⁹. Impulit ad litus ...

sine puppe ratem. Sic miser infelix quassa rate rebus adeptis. Eualit ventos: equora saxa iouē. Ecce qd est hoīs qd iure vocare patemū. Qua miser ille sibi plaudere vote pōt. Hoc est hic hoīs semp cū tpe labi. Et semp quadā cōditione mori. Est hoīs nudū nasci nudūqz re uerti. Ad matrē nec opes tollere posse suas. Est hoīs putrere solo sa mencqz fateri. Et miseris gradib⁹ in cinerē redigi. Isti⁹ es heres hō proprietate ꝛ illū: Certius hic hoīs ōnium pmia nulla manēt. Res ꝛ opes pstant ꝛ famulantur ad horā. Et locuples mane vespere paup erit. ne mo pōt rebus suo assignare manēdi. Que nutus hoīs nō vidicē se qui. Jus illis vo ascripsit statuitqz tenert. Legib⁹ ꝛ nutu stare vl ire sua. Ille sit semelqz solus puidit ꝛ egit. Cūcta: nec illa aliter videt ac gitqz aliter. Ut vidit faciēda facit: regit absqz labore. Distinguit for mis tpe sine loco. Crescēdi stadiū rebus metit: ꝛ illas. Decreuit: ver sat legibus ip se manēs. Ipse manēs dū cūcta mouet: mortalibus e gris. Cōsulit: ꝛ quo sit spes statuēda docet. Ille potens mitis tenor ꝛ cōcordia rex. Quicquid velut in me deierat eius ero. De miseria a nime degentis in corpore.

C Idem In querimonia sua ad seipsum de seipso loquit anima. C. CX

Anguste fragilisqz dom⁹ anime ꝑ ruetis. Hos pita seruili cōditione pmor. Triste iugū ceruice gero gra uibusqz cathenis. Prohdolor ad mortē non moritura. trahor. Heu mihi ꝙ docilis falli ꝙ pmpta subire. Turpia ꝙ velox ad mea damna fui. Hospitiū spōsus mira fabricauerat arte. quo su septa breui tpe casta fui. Nā mihi versutus sed origine clarus adul ter. Illusit: famula subreserāte fores. Mulsat: obloquit: pferētibus impat vti. Delicijs: opibus: nomē lactat herili. His puersa modis de pūpuertit honestū. Et miserā quo vult impiosa trahit. Hospitiū lex ista mei est his exul ad horā. Obligor: hoc fedus soluet amara dies. Egrediar sed nescio quo sit nescio quādo. Et fortasse dies iste sup mus erit. Est igit ponēda dom⁹ quo libera tristi. Carcere ppetuo iu re carere queā. Heu ꝙ turpe nefas horrēdū ꝙ repromēdū ꝙ discors anime nociū simulat atqz nefandū. Mūdi cura flagrans ꝛ mouens pectoris estū. Infestare docet ius ꝛ honestū. Res abiecta nimio par ꝑ pudori. Uirtus est oneri: crimen honori. Uirtus vilis apex dos sine fructu. Tu venale bonū iners fugio onerosa: iners terrigenis in fens ꝛ ambitiosa. Deponi facit ꝛ lapsa dura resumi. vanescis velut ꝑ virgula fumi. Nō est cui placeas simplice voto. Qui le sam doleat in quo teste remoto Qui te gratis amet vel tueat qui patrocinium polliceat. Laus sublimis opes: crimē egestas. hpollet facinus sordz honestas. Da nunc innocuis iura minant. An si flagitio sceptra lu crant. Da ꝙ sollicito quisqz labore. Occurrat medico carnis amore De morbis anime nulla querela. Egressam sequitur tarda medela. Multa duces lata ꝑ libertate tulere. Exilio sobolē gladio caput ex posuere. Felices si triste iugū sic excuterent. Nec miseros quicꝙ mi serabili⁹ sequeret. Sed graue seruitiū male libera colla pmebat. Et odos cemū sua crimina quisqz ferebat. Uiuere si vera sub libertate placeret Nō hoī sed peccato seruire puderet. Illud enī transit ꝛ sub lē morte leuat. Hoc est eternū: nec finē sine lucratur.

C Dicta Eiusdē de. vij. actibus anime. C. CXI.

Jo anime septem ꝑprios sibi ven dicat actus Ui uificat sētit varias amplectit artes. Corrigit excessus vir tutib⁹ instat in ipsam. Dirigit virtutū deitatē gaudet in illam. Semibus quoqz prim⁹ inest: aialia bruta. Participant aliqz nos nostre ꝑprietatis. Tres sunt ꝛ super: superi tū anteferunt. Ex actu primo vegetant corpa crescunt. Prouenit inde vigor nex⁹ cō/ pletio motus. Et status ꝛ species ꝛ ducnientia quedā. Ex alio tangit: videt: audit gustat odorat. Odit: amat: petit apta sibi: cōtraria vitat. Soluit in somnos in somnia mēte vagat. Preteriti meminit: vētu ris instat: agit qz. Plurima que sensu nā ꝛ rōne gerunt. Tertius ige nuas aliasqz pambulat artes. Queqz vel ingeniū vel disciplina mini strat. Colligit ꝛ vario pfectu in artib⁹ heret. Quartus ab illicitis re uocat: residēsqz reatus. Abiurare docet. extunc agnoscere sese. Inci pit inqz notū niti ac trāsire decorē. Discimus ex quinto nature lege iuuari. Res incōcessas virtutis amore cauere. Concessas aliquot eti am sine teste carere. Sextus in aspectum solis lucisqz supne. Pene parē superis animā rapit immaculatā. Septimus astringit stabilis ꝙ sibarrat amore. Collateratqz deo quā dotē iam speculet. Quos thalamos quis cultus ea ꝙ festa ferement. Quis dicat speciosa veni dicere beate. Maiorēsqz aie nec eis tū ant ea virtus. Aut ea lingua fuit: quibus sic agere liceret. Excedit sensus meritūqz recōdita men tes Primus itaqz noster act⁹ est viuificatio. Secūdus sensus. Ter tius ars. Quartus correctio. Quintus virtus. Sextus contemplatio Septimus quies. Hos actus si carnis desiderijs impediri negas: ꝑ fecto vel penitus infra hominē defecisti: vel supra hominē pfecisti qui solus tam libere beatus es: vt eam concupiscentiam nescias: ꝙ aduersus prefatos actus ꝛ in numero militat exercitu ꝛ diuerso tri umphat affectu. Nec enim in omnes animas par ei licentia est. Ipi quoqz actus nec eodem tempore omnes nec omnes eadem infestan tur molestia. Alij quippe in ortu quasi seges in gramine prefocant. Alij iam profecti velut in spicis grana que feruor nimius exurit ina nescunt. Est etiam ꝙ illos intrinsecus inpugnet quod illos extrin secus euacuat.

C De Uita corpis ꝛ eius appetitu vel tedio. C. CXII

Orum primus quāto carni gratior ē: tanto a carnis inquie tudine securior. Caro enim viuificationis officiū amat: tantūqz cum eo pacē pepegit: vt si quid ei contrariū noue rit ꝛ implacabili odio abhorreat ꝛ curiosa sollicitudine auersetur: hic est ꝙ illi quoqz qui cū paulo clamant: cupio dissolui ꝛ esse cū chri sto: mortē tū formidant: qz caro hec anime letat officio: christ⁹ mo ri venerat ꝛ tū dicebat. Pater si fieri pōt transeat a me calix iste. idē cū remotus a discipulis plixius oraret ꝛ usqz ad sudorē sanguinis an xietate turbatus est passionis. In cui⁹ verbis nihil aliud intelligen dum est ꝙ quedā cōuiuificatio carnis ꝙ sic inerat ei lege nature: vt tū bonū non impediret obediētie. Que cū ita sint: tū tū amorē tan tūqz germanū fedus: plerūqz supueniētes irrumpunt molestie: quibus excitata caro ad viuificationis odiū spreta sollicitat ad cōsensum: qz sicut illecebrarū desiderio: sic ꝛ pnicioses cōmouet anxietate sollicitu dinum. Quib⁹ dū venatrix illarū deliciarū diu subesse diuqz fatigari formidat. Paulatim incipit tedere vite: placetqz viuificatiōis grām abiurare. Cuius obsequia pnitus incōmodis amarescūt. Nascit inde turpis ac ridiculosus mortis appetitus: nequaqz. s. ꝑgenteo ꝛ ꝙ more vipereo suos plerūqz suffocat ꝛ extinguit genitores. Nōnul los etenim tua quoqz tpa habuere: quos vel in aqua vel ad laqueū egit dolor amisse pecunie. Nā de veterib⁹ quid loquar: quos mor teo simili puocatas insania. veridicis assertionib⁹ nequaqz pocte ta cuerūt. Nō recolis idē te attestatū cū affectate mortis originē sup positis decātares versiculis. Cū placeat carni ꝙ viuificat. Ametqz hoc anime obsequiū: tū euenit vt diuturnis fracta malis vitam fasti diat abdicet annos. Malit obire semel ꝙ sepius atqz supma mor ti rapi ꝙ tot paruulis esse supstes. Sed licet hīs insfet nō est homi cida volūtas: donec declinat fauearqz vxorius illi. spūs hinc stimul ꝛ blanda lite subacto. Signit excessus qz dū caro clamat eāqz spūs exaudit: consensu culpa creatur. Inqz creando nefas caro sit vir spu ritus vxor.

C De Mysterio hostie sacre. C. CXIII

Tem de corpore et sanguine do mini. Tolla mur e medio fatis ingentib⁹ odio. Et trahimur quo nos vita peracta vocat. Hi nunc: hi semp: alij plectūt ad ho ram. Purgatis qz dat trāsitus ad requiē. Hanc illis altare sacrum vel crimine expers. Uita vel obsequijs emptus amicus emit. Per fectos: valdeqz malos nil vota suor. Nil impēsa pcum: nil holocau sta iuuant. Nā nec iustus eget: nec pessimus ista meret. In medio est: veniā cui sacra mēsa parat. Ipsa tū viuos a vite calle vagantes. Ut redeant saltim sero iuuare solet. Inde fit vt quotiens sacris no cedimus aris. Particulis cedat hostia fracta tribus. Pars intincta mero ꝑ viuis orat. Opusqz sanguis ꝛ carnis expiat ipsa caro. Pro bene defunctis quoqz purgamie viuis. Hoc interuētu nō eget: alter eget. Offerimus tibi christe duas sed pp eosdem. Oblate parit non equant idem. Nā pars ꝑ sanctis para est ꝑ sanctificandis. Illa re fert grates: supplicat illa deo. Hostia ꝑ iustis laus est ꝑ iustifican dis Mentio: ꝑ reliquis causam agit: alterisqz. Fit cibus hic ex pa ne caro: de⁹ ex elemēto. Mysterio simplex: vtilitate triplex. Ipse ca lix tumulū denotat: ara crucē. Utqz fides assit terrorqz recedit ꝛ hor ror. Fit cibus ipsa caro: panis imago manet.

C De Bone Bone sancte trinitatis. C. CXIIII

Dem in oratione ad sanctas trinita tē. Alpha ꝛ o ma gne deus. hely hely deus meus cuius virtus totuz posse cuius sensus totum nosse: cuius esse summū bonum: cu ius opus quicquid bonum. Sup cuncta subter cuncta: extra cūcta. intra cuncta: Subter cuncta nec substratus: sup cuncta nec elatus: Intra cuncta nec inclusus: extra cuncta nec exclusus. Sup totus p sidendo: subter totus sustinendo: extra totus complectēdo: intra to

tus in complendo. Intra nusq̄ coartaris: extra nusq̄ dilataris: subter nullo fatigaris: sup nullo sustentaris. Mundum mouēs nō moueris: locum tenens non teneris. Tempus mutans non mutaris vaga firmans non vagaris. Uis externa vel necesse non alternat tuum esse. Heri nostrum cras ⁊ pridem: semp tibi nunc ⁊ idem. Tuū de⁹ hodiernum indiuisum sempiternum. In hoc totum puidisti totum sil pfecisti. Ad exemplar summe mētis: formam pstans elemētis. nate patri coequalis patri ↄsubstantialis. Patris splendor ⁊ figura factor factus creatura. Carnem nostram induisti: carnē nostraʒ suscepisti. Sempiternus temporalis: moriturus immortalis. Uerus homo verus deus: impmixtus homo deus. Non conuersus hic in carnē: nec minutus pp carnem. Hic assumptus est in deum. nec ↄsumptus pp deum. Patri compar deitate. minor carnis veritate. Deus pater tm̄ dei: virgo mater sed ⁊ dei. In tam noua ligatura sic vtraq̄ stat natura. Ut ↄseruet quicquid erat. facta quiddā qđ nō erat. noster iste mediator: iste noster legislator. Circūcisus baptizatus crucifixus tumulatus. Obdormiuit ⁊ descēdit: resurrexit ⁊ ascendit. sic ad celos eleuatus: iudicabit iudicatus. Paraliticus increatus: neq̄ factus neq̄ natus. Patri ↄsors genitoriq̄ sic pcedit ab vtroq̄. ne sit minor potestate: vel discretus qualitate. Quātū illi tātus iste: qualis illi talis iste. Ex quo illi extunc iste: quantū illi tm̄ iste. Pater alī sꝫ gignēdo: natus alter sed nascendo. Flamē ab his procedendo: tres ⁊ vnum subsistēdo. Quisq̄ trium plenus deus: nō tn̄ dij sed deus. In hoc deo deo vo tres ⁊ vnum assevero. Dans vnisic vnitatē: ⁊ psonis trinitatē. In psonis nulla prior nulla minor nulla maior. Unaqueq̄ semp ipsa: sic est ↄstans atq̄ fixa. Ut nec in se varietur: nec in vllam transmutetur. Hec est fides orthodoxa: nō hoc error siue noxa. sicut dico. Sic ⁊ credo: nec in prauā partē cedo. Inde venit bone de⁹ ne desperē q̄uis reus. Reus mortis nō despero: sed in morte vitam quero. Quo te placem nil ptendo. nisi fidē quā ōſtendo. Fidē videns hac imploro: leua fascē quo laboro. Per hoc sacꝛ cathaplasma conualescat egrum plasma.

Oratio eius ad christū dominū. C. CXV.

Extra portam iam delatū iam fetentē tumulatū. Uitta ligat lapis vrget. sed si iubes hic resurget. Iube lapis reuoluetur: iube vitta disrumpetur: Exiturus nescit moras p⁹ quā clamas exi foras. In hoc salo mea ratis infestatur a piratis. hinc assultus inde fluct⁹ hinc ⁊ inde mors ⁊ luctus. Sed tu bone nauta veni. preme ventos mare leni. Fac abscedant hi pirate duc ad portū salua rate. Infecūda mea ficus: cuius ramus ram⁹ siccus. Incidetur incendetur si pmulgas qđ meretur. Sed hoc anno dimittatur stercoretur fodiatur. Quod si nec dū respōdebit: flens hoc loquor tūc ardebit. vetus hostis in me furit: aquis mersat flāmis vrit. Inde languēs ⁊ afflictus: tibi soli sum relictus. Ut hic hostis euanescat: vt infirm⁹ conualescat. Tu virtutē ieiunādi des infirmo des orādi. Per hec duo christo teste liberator ab hac peste. Ab hac peste solue mentē fac deuotū penitentē. Da timorē quo pficio: de salute nil cōiecto. Da speꝫ fidē charitatē: da discretā pietatē. Da ↄtemptum terrenoꝝ: appetitū supnoꝝ. Totum deus in te spero: deus ex te totum quero. Tu laus mea meū bonum: mea cuncta tuum donum. Tu solamē in labore: medicamē in dolore. Tu in luctu mea lira: tu lenimē es in ira. Tu in arto liberator: tu in lapsu releuator. Metum pstans in pfectu: spē ↄseruas in defectu. Si quis ledit tu rependis: si minatur tu defendis. Quod est anceps tu dissoluis: qđ regenduꝫ tu inuoluis. Tu intrare me nō sinas infernales officinas: vbi meror vbi metus: vbi fetor: vbi fletus: vbi probra deteguntur: vbi rei ↄfunduntur. Ubi tortor semp cedens. vbi vermis semp edens. Ubi totū hoc phenne: qꝛ ppes mors gehenne. Me receptet syon illa: syon dauid vrbs tranquilla. Cuius faber actor lucis cui⁹ porte lignū crucis. Cui⁹ claues lingua petri: ciuis ciues semp leti. Cui⁹ murus lapis viuus: cui⁹ custos rex festiu⁹ In hac vrbe lux solēnis: ver eternū pax phennis. In hac odor iplēs celos: in hac festū semp melos. Nō est ibi corruptela nō defect⁹ nō querela. Nō minuti nō deformes: oēs christo sunt ↄformes. Urbs celestis vrbs btā: supra petrā collocata. Urbs in portu satis tuto: de longinquo te saluto. Te saluto te suspiro: te affecto te requiro. quātū tui gratulentur: q̄ festiue ↄueniunt. Quis affectus eos stringat: aut que gēma muros pingat. Quis calcedon quis hiacynthus: norūt illi qui sunt intus. In plateis huius vrbis: sociatus pijs turbis. Cum moyse ⁊ helya ⁊ helya pij cantēt alleluia. Amen.

De discordia filij ⁊ morte imperatoris heinrici. C. CXVI

Anno imperij heinrici. xlix. s. ab incarnatiōe dñi. M. cv. Uigilia natalis dñi terremotus factus ē magnus in hierosolymis. Hierosolymite innumerabilē paganoꝝ multitudinē gloriosa victoria vicerunt. Filius heinrici impatoris a patre auersus: quos cūq̄ pōt ab eo auertit ⁊ sub obtentu melioradē reipublice ⁊ restaurande ecclesie in eum insurgit. Duo orbes in modū solis forme ⁊ lumine quotidiano soli similes apparuerūt: omniū coloꝝ specie radiātes ad instar arcus celestis. Anno. liiij. nonas februarij. stella p diē visa est in celo ab hora. iij. vsq̄ ad horā nonam quasi cubito distās a sole. Heinricus filius impatoris cōtra ius nature ⁊ fas legū in patrem insurgens. q̄ indigne eum tractauerit: declarat epistola ex ore ipsius patris scripta ad philippū regē francoꝝ. Pridie idus februarij apud hāc italie stelle vise sunt in celo p diem: nunc quasi inter se cōcurrētes: nunc quasi in terram cadentes: toto pene mense februario cometes apparuit. Impator heinrico moriēte leodij: filius e⁹ aquisgrani venit: ⁊ volens venire leodium cōtra patrē suū. v. feria dñice cene pmisit suos poccupare pontē apud musatū ne quis veniēti sibi obstaret. Sꝫ militib⁹ patris concurrētib⁹ ad exoccupandū pontē: milites filij a ponte repelluntur: alijs eoꝝ captis alijs in mosā demersis alijs occisis. Int̄ quos etiā bruno comes occisus ē. Sic filius ↄ patrē veniēs rediꝫ inglorius. Colonienſib⁹ fidē impatori seruātibus: et eoꝝ archiepo filiū impatoris cōtra patrē suū aiante colonia obsessa oppugnatur: sed non expugnatur.

De Moribus eiusdem ⁊ aduersario eius a muribus deuorato. C. CXVII

Uillerinus. Interim heinricus imperator leodij moritur. Hic heinric⁹ hildebrāni inimicus ore facūdus fuit: acer ingenio: elemosinis largus. Sexagies ⁊ bis acie collata dimicauit: pleros inimicoꝝ eius vitā misero exitu finiere. Quidā ex aduersarijs eius hō potens ⁊ factiosus dum resupinata ceruice in cōuiuio resideret: repēte a murib⁹ circūuallatus ē: vt nusq̄ posset effugere: tātus erat numerus bestiolaꝝ: vt in qualibet ampla puincia tot esse non putaretur: fustib⁹ ⁊ subsellijs diu expulsi fugari nō potuerūt. Nullū vo nocere tētabant nisi illum solū quē dētibus ⁊ terribili quodā clamatu psequebantur. Iste aūt a famulis vltra iactū sagicte in pelagus prouectus est: sed frustra: nā ↄtinuo tāta vis muꝝ inūdauit: vt marmor paleis cōstratū iurares. Et cū tabulata nauis corroderēt: ⁊ naufragium tritū aqua p rimulas ingrediēs minaretur: famuli puppē ad litus retorquēt. Miser ergo ille in terrā expositus: mox tot⁹ dilaceratus. horrendā muriū famē expleuit. Sed hoc ideo mirꝫ min⁹ iudico quia certū est. in asiaticis regionib⁹ si leopardus aliquē mordicus attigerit: ↄfestiū muriū copiā aduētare vt vulneratū cōmingāt. innūdūtq̄ vrine diluuiū comitari hois exitiū. Si vo sedulitate ardētiū iniꝫ. dies vitata fuerit pnicies: aduocari medicoꝝ industriaꝫ ⁊ pfecto valiturā. Cōspicatus est relator meus quēdā eiusmodi saucium cum desperaret in terra ob salutē in altū iactatis anchoris pcessisse. ac mox plusq̄ mille mures vidisse corticib⁹ maloꝝ granatoꝝ quoꝝ medullas exederāt inclusos mirabili dictu: sed obstrepētib⁹ nautis dimersos. Nihil enim ille parēs reꝝ creaturaꝝ distituit ingenio. nihil noxium sine remedio.

De conuersione Petri alfunsi quondam iudei ⁊ editione libelli sui. C. CXVIII.

Ortēpore petrus alfunsus quodā iudeus ⁊ moyses appellat⁹ iudaismū reliquit ⁊ ad fidē christi cōuersus libellū elegātē satis edidit in quo ↄ iudeos ⁊ ↄ saracenos egregie disputauit: sed in primis modū sue ↄuersionis exposuit dicens. Petrus alfunsus. Omnipotens suo me spū inspirauit ⁊ ad rectā semitā direxit: tenuē prius oculoꝝ remouēs albuginē: ⁊ post graue animi corrupti velamē. Tūc nobis pphetaꝝ claustra patuerūt ⁊ eoꝝ arcana reuelata sunt: vn̄ ppendimus ⁊ qđ est intelligendū ⁊ qđ inde credendū. Cū itaq̄ puenissem ad tam excelsum hui⁹ fidei gradū instinctu diuine miseratiōis exui palliū falsitatis: ⁊ nudatus sum tunica iniquitatis: ⁊ baptizatus sum in sede oscensis ciuitatis. In noīe patris ⁊ filij ⁊ spūssancti: manib⁹ gloriosi stephani eiusdeꝫ vrbis epi. anno. M. cvj. a natiuitate dñi die natalis aploꝝ petri ⁊ pauli. Un̄ ⁊ ob venerationē atq̄ memoriam eius dici ⁊ apli nomē qđ est petrus mihi imposui. Fuit aūt pater meus spūalis alfonsus imperator hispanie gloriosus qui me de sacro fonte suscepit ⁊ ob hoc eius nomē pfato nomini meo apponēs mihi nomē imposui. Petr⁹ alfonsus. Cūq̄ innotuisset iudeis qui me antea nouerant: ⁊ peritū in libris pphetaꝝ dictisq̄ doctoꝝ phauerant q legē christianoꝝ acceppissem. ⁊ vnus ex illis essem: arbitrati sunt quidā me nō hoc fecisse. nisi qꝛ verecundiā omnē obiecerā q ⁊ deū ⁊ legē cōtempserim. Alij vo dicebāt q hoc fecissem: eo q pphetaꝝ ⁊ legis verba non re

ate intellexissem. Alij hoc ipsum vane glorie imputabāt: et hoc me fecis-
se calumniabant ad seculi honorē: eo q christianoꝝ gentē ceteri om-
bus superesse cōspicerem. Nunc ergo libꝝ cōposui vbi oēs et meam co-
gnoscant intentionē et audiant rationē in quo videlꝫ omniū aliarū
gentiū crudelitatis destructionē ꝓposui. Postea vero christianā legē
oibus p̄stantiorē legē esse cōclusi. Ad vltimū etiā oēs cuiuslibꝫ chri-
stiane legis aduersarij obiectiōes posui positasqꝫ pro meo sapere cū
rōne et auctoritate destruxi. Librꝫ aūt totū distinxi p dialogū vt ani-
mus lectoris ꝓmptior fiat ad intelligendū. In tutandis etiam chri-
stianoꝝ rōnibus nomen qd modo christianus habeo. s. petri posui.
in rōnibus aūt aduersarij cōfutandis nomen quod ante baptismū
habueram. s. moysi.

¶ De Errore iudeoꝝ circa legis intellectū. C. CXIX.

Uera concedo nūc moysen filiū am-
ram eē ꝓphetā. ista-
helitici ppli missūꝫ fuisse a deo: ac vere et q̄cq̄d ex dei no-
mīe ꝓphetauit fideliter enunciasse. Oēs quoqꝫ p' moy-
sen ꝓphetas ꝓ eius lege cōfirmāda venisse. Nā et eadē lex a nostris
quondam quibus fidem adhibemus doctoribus est translata: et a-
pud nos habet scripta. et nūc quidē recto sensu ꝓut debeo comple-
xum eius fidē cōseruo: ac p rectissimas eiusdē semitas recto gressu ꝓ-
cedo. Uideo aūt iudeos legis cultores solū eius supficiē attendere:
litterāqꝫ nō spūaliter sed carnaliter exponere: et ideo ab eius recta i-
tētione alienos existere. maximoqꝫ decepti sunt errore in eius expla-
natione. Nō reminisceris o moyses doctoꝝ vestroꝝ: qui doctrinā
vestrā vbi tota lex vestra ſm vos innitit scripserūt: qūo deū corpus
et formā asseruerāt: eiusqꝫ ineffabili maiestati talia applicāt: q̄ et ne-
fas est credere: et absurdū audire: qm nec vlla cōstant rōne quinetiā
de ipso tales ꝓtulerūt snias: que non aliud nisi verba vident iocan-
tium in scholis pueroꝝ vel nentium in plateis mulieꝝ. Itē ſm itel-
lectus nostri capacitatē dū legē explanatis: vos eo mō quo fieri ne-
quit captiuitatē euasuros speratis. Itē adeo inusitatū vobis fieri
speratis miraculū in captiuitatis euasiōe vt vestros deus mortuos
suscitet qui terras denuo sicut prius incipiāt inhabitare. Preterea
vos existētes in captiuitate de oibus legis vestre p̄ceptis etiā ſm ex-
planationē vestrā nihil nisi minimū quid ꝯtueor agere. Idipsm aūt
qd agitis deo placere et acceptabile esse creditis. De hoc aūt qd p̄ter-
mittis cū nequaq̄ vos culpatuꝝ esse cōfiditis qd euidēter obtinet
maximum locū erroris.

¶ De Errore eoꝝ circa deitatis simplicitatē. C. CXX.

Ecce doctores vestri in p̄ma parte doctri-
ne vestre cuius vocabulū
est bñdictiones dixerūt caput et brachia dñi habere: et in
cesarie pixidē corrigia ligatā gestare ipsiusqꝫ corrigie no-
dū a postera capitis pte sub cerebro firmatū. Intra pixidem vero qua-
tuor esse chartas cōtinentes laudes iudeoꝝ. In summo aūt sinistri
brachij gestare aliā pixidē simili modo corrigia ligatā. ibiqꝫ chartā
esse: laudes oēs q̄ in quatuor p̄dictis scripte dicunt cōtinente et de
pixide quidē quā gestat cesarie ac de nodo corrigie sibi attrahūt au-
ctoritatē ab eo loco vbi dñs ait ad moysen. videbis posteriora mea
facies mea nō videbit. Tūc enim moyses vt aūt videbat nodū cor-
rigie. Nodū aūt ipsius necessariū est alicui' pixidis esse. De illa vero
quā gestat in brachio ꝓferunt auctoritatē ab isaia dicēte. Iurauit
dñs in dextera sua: et in brachio forti suo. Per brachiū enim fortitu-
dinis sinistrā intelligi volūt: in qua virtus illa pixidis cōtinetur. Et
ego quidē reminiscor illū me legisse locū: sed auctoritas illa nullū
eis ꝯfert patrociniū. Cū enim lex phibet deū moysi dixisse posterio-
ra sua se visuꝝ et q2 deū mētiri nō posset constat: ita postea licet scri-
ptura tacēte nō dubitam' factū: nusq̄ tñ lex innuit q moyses in ei'
posteriorib' aliqd viderit. Qualiter igit eū ibi nodū corrigie qd si-
ne risu vix dici pōt dicitis vidisse. Itē cū p posteriora nō solum cer-
uix sed etiā quelibet pars corporis ꝯuenienter intelligi possit: hoc qd
vos eū vidisse ceruicē asseritis nō rōne vel legis auctoritate sed sola
volūtate ꝓbatis. Et vt deū ceruicē (qd sane sapiēti nefas et videt et
est) hr̄e concedam. Fieri tamen potuit vt moyses nihil in eo p̄ter cer-
uicē viderit. Aut et si quid aliud fingam' eū vidisse potuit videre pille-
um siue nodū corrigie. s. in eius corona quā vos dicitis angelū mi-
craton capiti dei singulis dieb' imponere. Ut aūt vtar etiā rōne na-
ture vos deū caput et brachia totāqꝫ corporis formā cōtenditis habē.
Qd si est: igit deū lōgitudinis et latitudinis altitudinis dimēsioni-
bus cōstare necesse est. Si vero trib' his et altitudīs dimēsionib' clau-
dit corporeis partibus terminat qd euidēter incōueniēs esse ꝓba-
tur. De corrigia vero quā eū in capite habē dicitis. duo nūc ꝓpono
vobis. Illa nāqꝫ corrigia aut est de ipso aut aliūde. Si est de ipo id

deus diuisus est a se. Si vero aliunde: aut creator aut creatura ē. Si
creator est. ergo duo sunt creatores. Si creatura est: iā quedā crea-
tura maior est quadā parte creatoris qd incōueniēs est. Preterea
quero a vobis vtrum hoc q eum in brachio vel in capite gestare di-
citis aliqua gestet necessitate aut sine necessitate. Si necessitate iā
creator creatura indiget: quod inconueniens est. Si vero sine neces-
sitate: ergo deus aliquid superfluum gestat in se quod aliud incon-
ueniens est.

¶ De erroribꝰ eoꝝ circa ꝓꝑ' imēsitatē diuitatis. C. CXXI

Preterea vestri doctores aiunt i li-
bro doctrinarum q
deus est in occidēte tñ auctoritate. s. esdre hoc ꝯfirman-
tis dicētis. Exercitus celi supplicat tibi: sic illud exponē-
tes. Cū oēs stelle in occidentē occidūt: tunc exercitus celi supplicat
deo: et qm hec stellaꝝ supplicatio fit in occidēte. Idcirco deū in occi-
dente asserunt esse. Hec iniqua est illoꝝ snia qui quanq̄ a cognitiōe
dei sunt alieni: si mūdi saltē figurā agnoscerēt: nunq̄ de deo tam in-
digna sentirēt. Nos enim orientē nō dicimus nisi locū illū vbi stel-
le prius apparerent: nec occidentē nisi vbi aspectui nostro disparent
Igit in quocūqꝫ loco vis ꝯsistere et ab eo rectā lineā ad orietis par-
tem dirigere que cū ad locū ꝑuenerit vltra quē visum nequis tēde-
re: locū illū orientē tibi esse cognosce. Eodē modo si ab eo in quo cō-
sistis lineā rectā in occidentē extēderis cū ad talē locū qui visui tuo
terminū ponat ꝑuenerit: ipm quoqꝫ ꝯstitue locū occidētis. itaqꝫ nec
locus orientis nec locus occidētis idē est oibus. nec eadē hora ort'
vel occasus est nobis cū ceteris gentib': sed ſm varietatē locoꝝ i lō-
gitudine variant. Itē vestri doctores. in. iij. doctrine libro deū asse-
runt esse in loco sex partib' terminato affirmātes hoc danielis testi-
monio qui ait. Cū egrederer ecce princeps grecoꝝ ingressus. Ex hoc
enim cōcipiunt q in tali loco sit deus vbi introitus sit et exitus. Qd
si ita est: patet ergo q in loco cōsistat sex partib' terminato. Si vero
terminato circūscribit loco. tunc aliquis locus vacuus est a deo: qd
si est: qūo scit quid in alio sit: vbi ipse nō est loco aut qūo opatur in
eo. Sed dicitis q talē sapientiā et volūtatē habere pōt vt p sapiētiā
norit: et p voluntatē opet qd alibi est. Uolo ergo vt mihi respōdea-
tis vtrū illa sapiētia et volūtas in eo sint et semp cū illo. An extra illū
et sic qūqꝫ sine ipso. Nā si dicatis q nō extra illū sint sed in eo: ō his
idem proueniet qd de ipo: q̄ nō in omni erūt loco. Qūo ḡ sciri po-
terit aut opari q alibi sit. Si vero dicat (eas ex illū esse et oēm locū im-
plere. tunc ab illo sunt diuise. Sciunt en. m aliquid qd nescit ille. et
opant p se qd non opatur ipse. Ipse enim sunt creatrices et mūdus
deo nō indiget. Sed dicitis possunt quidē in eo esse et in oēm locū
sciēdo et opando emicare sicut sol cū in vno ꝯsistat loco: radios tamē
vsquaqꝫ calefaciēdo diffundit et illuminādo. Si ita est: sequit ḡ
q illa sapiētia et volūtas nō vbiqꝫ ꝯsistant equalr. Quicquid enim
diffundit hoc modo nō eandē vim habet in vltimo q̄ in sui p̄nci-
pio qd minime ꝯuenit deo.

¶ De hoc q fingunt deum infirmum quotidie irasci et flentem
orare pro eorum captiuitate. C. CXXII.

Quoniam autem deo terminū impo-
nere audetis Un-
um vel simplū crederetis et nō ei accidētia corpis ascri-
beretis. Nam dicitis quidē cum semel irasci debere sin-
gulis afferētes in medium testimonium qd dicitis. Fortis irascit
quotidie. Prima etiam hora diei cum irasci asseritis. Huius ire cau-
sam esse dicentes q in illa hora reges iniq̄tatis exurgentes sibi dia-
dema imponunt et solē adorant. Uideris nunc q̄ absurdus sit iste
sermo et q̄ fatui qui hoc ꝓtulerunt: cum ire discretionem ignorent:
et quam si nossent non hoc de illo sentirent. Ira enim est cum audi-
to aliquo quod displicet verbo. fel colera rubea feruet et super epar
diffunditur: et sanguini commiscet: Inde siquidem homo calescit et
in facie pallescit. Hoc aūt nulli conuenit rei nisi que ex quatuor ele-
mentis componit. Deus aūt talibus non subiacet lineamētis. Non
minus etiā illud abhorrendū est q dicunt cum tali re irasci de qua
se non possit vlcisci: qd si posset ira profecto eius quiesceret. Aiunt
preterea q ipsius hore qua irascitur punctum nemo nouerit vnq̄ et
nisi balaam filius beor: in quo. s. vobis ipsis ꝯtrarij estis cum ex vna
parte moyses vocet eum ariolum vos etiam iniquum vocetis. ex al-
tera vero parte illum de deo esse prudentiorem moyse significetis.
quia punctum nouerit hore qd moysen latuit. Nec hoc sufficit eis ō
deo dicere: sed ipsum etiam quotidie semel in die plorare: et ab eius
oculis duas ꝓcedentes lachrymas in magnum mare dicunt decide-
re: et has illum fulgorē affirmant esse qui tempore nocturno de stel-
lis videtur cadere. Hec aūt ratio deum ex quatuor elementis osten-

dit compositum esse. Non enim sunt lachryme nisi ex humiditatis
abundantia descendentis a capite. Si aūt est ita: ergo elementa sūt
dei materia. Omnis aūt materia prior est ac simplicior forma. Ergo
⁊ ista priora deo sunt ⁊ simpliciora: quod vtiq; nefas est credere. ita
q si deus talis est vt ⁊ dicitis cū nec cibo nec potu fruatur: ⁊ quo
tidie duas ex se lachrymas emittat: necesse est illū decrescere nisi for
te de aquis que super celos sunt iugiter bibat. Deniq; ex verbis eo
rum intueor ipsos ignorare quid ille sit fulgor: sed fumosus quidā
vapor est nimium siccus qui de terra consurgit. Unde ⁊ loca nubiū
transit perueniens ad locum vbi non est calor multus: quoniam a mo
tu firmamenti est remotus. Quo cum peruenerit ⁊ in vno loco mul
tus coierit: ipsius loci calore paulatim crematur ⁊ crematus euanescit
Et hoc esse dicimus qd per aerem discurrere videmus. Fletus quo
q; ipsius quem indigne deo ascribunt. iudeorum captiuitatem causā
esse dicunt. Quinetiam propter dolorem ipsum ter in die quasi leonē
rugire asserunt: ⁊ ob hoc celum pulsare pedibus more calcantiū in
torculari ferunt. More quoq; columbe quendā susurrij sonitū de
re ⁊ aliq̄n caput mouere: ac dolentis voce dicere. Heu mihi: heu mi
hi. vt quid domum meā in desertum redegi: templūq; meū crema
ui ⁊ filios meos ingentes transtuli. Heu patri q̄ filios suos transtu
lit: heu filijs qui translati sunt de mēsa patris sui. Dicunt etiam q
quidā doctorum vestrorum in quodā loco ruinoso hanc audierit vocē
Aiunt preterea q tanq̄ pueris inuicē pedes collidat: ⁊ more dolentis
manibus plaudat: ⁊ q quotidie orat vt misericordia eius in popu
lo suo sit sup iram eius.

¶ Sugillatio Prefati erroris. C. CXXIII

Erum si deus vt aiunt orat quem ip
so adorat. Aut eum
propter quod adorat est potens aut impotens. Si est ipo
tens frustra se adorat. Si vero potens: aut vult aut non
vult id pro quo adorat. Si non vult: pro nihilo orat. Si autem vult
tunc orare non est necesse ex quo potest ⁊ vult. Hec ergo sentētia oī
no aliena est a cognitione diuina. Si etiam verum est deum vt aiunt p
nobis plorare: vt leonem rugire: celum pedibus pulsare: more colū
be gemere: caput mouere: ac dolentem clamare ipsum: preterea pre
dolore pedes collidere: manibus plaudere: ⁊ quotidie vt vestri mise
reatur orare: quid vestram ne liberemini captiuitatem impedit: an a vo
bis an ab ipso hec mora procedit. Si enim ab ipso dicitis: ipsum ad cō
plendam voluntatē suam minus esse potentem ostenditis: cum ali
quid volentem complere nec valentē: eum plorare more pueri asse
ritis. Si autem nunc impotens est. dicite vtrum in futurum potesta
tem habiturus sit an non. Si nunq̄ habiturus est igitur ⁊ vester ⁊ il
lius dolor fine carebit. Uestraq; oratio ⁊ spes nulla est: si vero habi
turus est certo tempore: restat vobis dicere quid sit qd prohibeat eū mo
do habere: videlicet vtrum hoc imputetis annorum eius paucitati: mē
brorū debilitati: an obstaculo cuiuslibet rei a qua nequeat defendi
qd nephas est de deo credere. Legimus enim in scripturis sacris q̄
bus vos fidem nobiscum adhibetis deū antiquis temporibus ma
iora miracula fecisse: q̄ sit vos de captiuitate liberare. Inter que ⁊
egyptum decem plagis percutiens inde vos manu valida eduxit: ⁊
postmodum etiā de captiuitate babylonis liberauit. Non ergo di
cere potestis q potens non fuerit etiam diebus antiquis. Si aūt eo
volente vos liberare vos eius voluntati pertinaciter obsistitis: vt quia
ille vos in captiuitatē coniecit: vos econtrario plusq̄ ipse velit in illa
perduretis: debet vtiq; voluntati vestre satisfacere. ⁊ non seipsum as
sidue tāto merore deprimere. Sed dicitis deū captiuitatis vestre ter
minum prefixisse: ⁊ donec illud quod cōstituit ⁊ iurauit ⁊ firmauit
tempus adueniat vllo modo vos liberari posse. At in hoc verbo in
scientiam deo ascribitis. cum tale quid eum statuisse dicitis atq; iu
rasse qd postea peniteat eum firmasse. Cuius rei signum esse ostenditur
qd tot modis pro vobis iugiter affligitur. Qd si p̄sciisset: nō antea con
stituisset. Insipiens ergo sm vos fuit: qd etiā cū apud vos constet ei
vtiq; indulgere debetis: nō eum precibus inquietare assiduis. Quanto
enim eum vt vos de captiuitate eripiat frequentius oratis: tāto ma
gis eius dolorem innouatis. Debet ergo quisq; huiusmodi credere
doctoribus: ⁊ fidem eorum accōmodare tractatibus.

¶ Q Corporalia dicuntur de deo in scriptura non pro
prie sed tropice. C. CXXIIII.

Ed dicit mihi aliquis. Cū illi dicta sua prophe
tarum auctoritate confirment: cur tam gra
uiter in eos inueheris: ⁊ in prophetas nihil dicis. an nescis
prophetas dixisse: caput ⁊ oculos ⁊ nares ⁊ manus ⁊ bra
chia: ⁊ vniuersa corporis lineamēta deū hr̄e. Dixerunt etiā illum singu
gulis diebus irasci: ⁊ vt leonem rugire ⁊ alia multa huiusmodi. Cui ego
respondeo q obscura sunt prophetarum dicta nec omnibus satis apta.
Propter hoc cū in eis talia inuenimus que sm litteram accipientes a
tramite rōnis exorbitent: allegorice illa interpretamur: vt ad rectitu
dinis semitam reducamus. Necessitas enī cogit hoc nos agere: q̄a
aliter non potest ratio littere stare. Uestri autem doctores nequaq̄
deum vt oportuit cognouerunt. ideo dicta prophetarū superficiete
nus exponētes in eis errauerūt. Si aūt vis scire q quedā verba scri
pturarum allegorice nos oportet intelligere: eo q ad litteram exposita
nō possent stare. Unde qd liber numeri dicat de filiis chore. Aperu
erunt inquit terra os suum deuorauit illos. nunquid terra habet os.
Item in libro iudicū ait gaal ad zebul. Ecce populus de vmbilico ter
re descēdit. Nūquid terra vmbilicū hz. Dauid quoq; ait. Gaudebūt
campi ⁊ omnia q̄ in eis sunt. Et iterum. Flumina plaudēt manu ⁊c.
Nunquid campi gaudere. flumina manus habere: vel montes pos
sunt exultare. Salomō quoq; ait. Altes celi portabūt vocē tuā ⁊c.
Nunq̄d vel auis verbū dicere vel habēs pēnas aliquid potest nun
ciare. Abacuc etiam propheta dicit. Lapis de pariete clamabit ⁊c.
Nunquid vel lapis clamare vel lignū potest respondere. Deniq; cor
porea que deo ascribitis: non nisi corporee substantie ⁊ rei congruūt
imaginarie: deum huiusmodi esse indecēs est credere. Cōuenit ergo que
de illo tanq̄ corpore dicūt scripture: nō litteraliter se allegorice vel
tropice exponere. Nam si deum imaginē aut silitudinē vllam habē
dicimus multis prophetarum auctoritatibus cōtraimus. Uerbi gratia moy
ses ait filijs israhel. Custodite sollicite animas vr̄as. Non vidistis
aliquam similitudinē in die qua locutus est dn̄s in oreb de medio
ignis. ne forte decepti facietis vobis sculpturam ⁊c. Cumq; prohibu
isset eis ne deum cōpositis corporalibus assimularent: veritus etiam ne
forte corporibus eū simplicibus conformarent. Adiūxit ne forte eleuati ad
celū oculis videns solē ⁊ lunā ⁊ oīa celi astra errore deceptus ado
res ea ⁊c. Nec reputes moysen hoc populo iubentem metuisse: ne
productorum corporum figuras vel imagines adorent cū iam creaturas es
nō dubitarēt. Sed hoc potius timuit ne deū imaginē alicuius hō
habere crederent. Et ideo pro illo huiusmodi factas silitudines adorarent.
Esaias quoq; propheta ait. Cui similē fecisti deum aut quam imagi
nem po. e. Et iterum. Cui assimulasti ⁊ comparastis me ⁊ fecistis si
milem. Dauid etiam verba deum non esse localē cōprobant: vt per
hoc consequēter eū nō esse corporeum innuant. Ait enim quo ibo a
spū tuo ⁊c. Salomon etiā idem sentiēs ait. Sic celum celi celorum
capere te non possunt ⁊c. Et hieremias. Nunquid nō celum ⁊ terrā
ego impleo dicit dn̄s. Ecce liquido patet q si scripturas dominum
corpus ⁊ omnia corporis membra dicētes habere: quarum auctorita
tes volumus hoc probare sufficienter exponamus: omnibus supra
dictis testimonijs cōtrahimus.

¶ Rationes de deo prophetice. C. CXXV

Unc in magno palatio rationis acci
bitum solum cum qui
busdam sententiarum floribus sternamus vt postea dele
ctabilius in eo ratiocinaturi sedeamus. Ille sentētie vo
bis erunt q̄dā gradus ad cōprobādū q deus sit: ⁊ ad cognoscēdū q̄d
sit. Primo enī debemus probare deū esse: ⁊ post ostēdere nihil ei sile eē: quo
dā naq; ps hoīum ⁊ deū esse negāt: ⁊ mūdū ab eterno ⁊ sine creato
re fuisse affirmāt. Que nos necessitas cogit: vt etiā rōnibus philosophi
cis prius deū esse mōstremus qui mundū creauit. Si enim mundū
cum oībus que in eo sunt creatū esse ostēdam: tūc deū eius creato
rē necessario esse cōcludā. Cūq; mūdi creatorē esse probauerimus: cō
sequēter ipm hr̄e nullā silitudinē rōne ostēdemus. Itaq; fere in h
oēs phi cōsentiūt: q perfecta sapiētia principiū est oīum rerum: lumē p
clarum: substantia substātiarū argumētū rerū vniuersarum. Post
hanc est aīa postea vo materia. Que. s. duo simplicia sunt ⁊ omnium
creaturarum prima. totiusq; rei composite origo ⁊ causa. De quibus
gradatim factū ē firmamētū cū oīum quas possidet varietate imagi
nū atq; formarum. Nam firmamētū q̄dē cū oībus q̄ cōtinet est vere
compositū: licet eorum respectu q̄ circulo lunari subiacent dicatur sim
plum. Sic enim ē in rebus oībus: vt aliud respectu illius de quo factū
est dicatur cōpositū: respectu vo eius qd de illo fit simplū. Et q oīs ma
teria eo qd de illa factū est: simplicior ē: nec in se sui cōpositi formā
vel imaginē habet pz firmamēti materiā nullā in se corpoream for
mam hr̄e ⁊ ideo oīno simplā esse. Q si dicamus aliqd in ea cōposi
tum esse. aliam quoq; materiam necesse est esse de qua cōpositum sit.
que ⁊ illa simplicior sit: Sed ⁊ illam dicentes cōpositam: aliam quo
q; fatebimur simpliciorē hr̄e materiam: ⁊ sic in infinitū procedemus
Qd vt vitemus: necesse ē vt illam materiā. s. firmamenti simplam es
se fateamur. Et quoniam materia ipsa varias in se quas vnq̄ habue
rat nouiter in se formas suscepit: constat q eas nō ex se sed alterius

rei adiunctione que ꝛ potentior ꝛ simplicior sit: habuit que scilicet in se diuersas formas ꝛ imagines fecit: maxime cum nulla sibi necessitas esset: vt tales in ea fierent forme vel imagines. Hoc magis ex aīe desiderio factū est ꝙ tali rei voluerit cōmisceri: cui nunꝙ fuerat commixta est pariter ꝛ conglutinata: ex noua cōmixtione nouis ē materia formis informata. Quū ergo firmamētū cū oib' que possidet sm phos cōpositū esse non dubitat: necesse ē vt pricipiū habere credat. Etenī cōpositū omne necesse ē cōpositorē habere: qꝛ nec aliqͩd pōt se ipꝫ creare. Creatorē ergo mūdi ꝙ de' est: esse necesse ē. Quem. s. nec creatū esse nec nouatū sed eternū necessario credere ꝯuenit. Alioꝗn creatoꝝ vel nouatoꝝ numerus fine carebit: nec compositū: sꝫ simplicē opꝫ cū intelligi: qꝛ oīs compositio mot' ē ꝛ act' simplicis rei. Preterea qͦd pmū est: pricipium habere non pōt: oīs aūt cōpositio principium aliqͦd hꝫ. Itaqꝫ neqꝫ corporeus ē qꝛ corporeū oē cōpositū est. Iterū neqꝫ mobilis ē: qꝛ omne qͦd mouet partib' cōstat ꝛ oē tale cōpositū est. Rursus nec variat nec corrūpit: qua vtrūqꝫ mortaliū est: primū autē oīuꝫ īmobile. Itē nec crescit p se nec augeꝰ aliunde. Nā oē quod vel cremētū recipit vel augmētū pculdubio est cōpositum. Itē nec decrescere pbaꝰ: qꝛ qͦd decrescit corrūpiꝰ. Rursum nullius creature ī aliquo similitudinē hꝫ: qꝛ silitudo qualitatꝫ ē. Ipse vͦo nulli subiacet qlitati: ꝗ nec silitudini. Preterea duoꝝ aliquoꝝ silitudo mū pficiat: alij ei vͦo nihil pōt ī aliquo pificari. Deniqꝫ cū mā ꝯcreata ē nullā habeat in se formā vel imaginē: multominꝰ ipsius nature creator de' ꝙ simplicioris ac subtilioris est nature vllā putādus est habere similitudinem.

De Mundi creatione. C. CXXVI.

Ecce rationibus philosophicis his qui non credūt scripturis pbatum' deū oīuꝫ eē factorē: nullāqꝫ habere creature vlli' similitudinē. Porro iuxta eosdē phos ex ꝯiūctiōe vniuersalis aīe cū materia gradatim facta sunt oīa. Dicūt enī ꝙ qñ materie aīa coniuncta ꝛ ꝯglutinata fuit: pmo oīuꝫ formatū est ꝛ compositū maius firmamētum in quo nulla sunt sydera: ꝛ qͦd oēs circulos moueri facit. Post illud vͦo format' est signifer circulus in quo. xij. emicant signa. Tertio loco factus ē sydeꝝ circul' que semp sitū suū seruātia in locis suis: pdurāt fixa. Quarto loco saturni fact' est circulus. Quinto iouis est orbis locat'. Sextum porro locū martis sibi vendicat ensis. Septimo solis circulus lucet. Octauū veneris glob' possidet. Nonū mercurius sortitus ē. Da lune partes decim' locus inferiores. His vͦo circulis oib' cōpletis ac ceteris ꝗ sunt in eis: tunc cepit mot' iste rotundus ꝗ diciꝰ simplex ac pfect' ꝛ mot' ille in materia calorē ꝗ effusus est p eā genuit: ipsaqꝫ eum recepit: ꝛ inde facta sunt iiij. elemēta: videlicet. Ignis ꝛ aer: terra ꝛ aqua. Qꝛ vͦo motu ꝛ virtute ꝗlibet ab aliquo pcedēte quāto primiora sunt illa ad ꝗ procedunt his a quibus pcedunt: tāto maiorē inde vim ꝛ fortitudinē accipiunt: calor ille ꝗ de motu firmamēti pcessit in locis vicinioribus multo plus incaluit: factusqꝫ est ignis calide nature videlicet ac sicce. Qꝛ vͦo paulisp calor ille longius a firmamēto recessit vim suam modicꝫ iam amittēs aliquātulū tepuit: ac debilior fuit: sed etiā sese hac illacꝫ cōmouit: vñ facta ē aeris nā calida videlicet ꝛ humida. Ois enī calor ꝗdiu fortissimus existit: desiccat ꝛ cōburit. Ex quo vͦo tepescit: mollescere ac liquefieri facit. Quñ autē adhuc lōgius a firmamēto recessit: radice quasi pcul existēte vigorē amisit. Ideoqꝫ natura pfluxit frigida: factaqꝫ ē liqͩda ꝛ pōderosa videlicet aqua. Et qꝛ longius adhuc ꝗꝫ erat a firmamēto recessit: ipa frigiditatis nā ppē nimiā remotionē fortior ac spissior ꝯgelator ꝛ durior extitit: factaqꝫ est frigida ꝛ sicca: ꝛ ipsa est terra.

De Formatiōe reꝝ p interualla sex dieꝝ. C. CXXVII.

Omplecta igitur hoc mō elementoꝝ creatura: mouit eaꝝ natura ꝛ vis firmamēti ad faciēdā voluntatē ꝛ iussionē dei. Cūqꝫ vis firmamēti sic adinuicē mouisset cūcta: cōmixta sunt inꝰ se pariter ꝛ ꝯiuncta. Et ipsa eoꝝ cōmixtione genita sūt alia minora corpora. s. inanimata. Inaīata videlicet vt lapides ꝛ metalla ceteraqꝫ ꝗ ꝯtinenꝰ in terra nec crescunt: vt argentū viuū ꝛ sulphur ꝛ alia. Aīata vͦo vt arbores ꝛ herbe. Animalia quoqꝫ ꝛ irrōnabilia vt bruta: ꝛ rationale. s. hō qui factus est post oīa. Hec autē oīa licet diuersa ita diuina restringit potētia: vt in nullo penit' repugnātia sibi videanꝰ aut dissona. Sed ꝛ vnūquodqꝫ inferius respectu superioris simplū respectu vͦo inferioris diciꝰ cōpositū. Humanū autē corpus qͦd oib' inferi': qꝛ sub eo nihil est in ordine reꝝ: non īmerito dicitur compositū. factusqꝫ est homo ex simplici oino. i. anima ꝛ corpore omnino composito. Dicunt autē philosophi ꝙ rationalis anima pcedit de vniuersali. Iudei vͦo oēs animas in principio mundi simul asserunt esse creatas ꝛ in vno loco repositas: ꝛ quousqꝫ incorporentur omnes non esse venturum diem iudicij. Ex quo autem incorporabuntur: statim puenire finem mundi. Porro christiani quotidie nouas astruunt aīas percam formā sicut noui corporis [illegible] mundi. Quicqͩd aūt de aīa quisqꝫ credit pculdubio qui rōnē dedit aīa fecit: ꝛ oīum cā existit. Ipse igiꝰ hoīeꝫ ꝯfudit ꝛ illustrauit celsitudinis sapiētia: p quā ꝛ cognosceret ꝛ discerneret oīa. Facta est itaqꝫ spēs hoīs inꝰ spēs aīaliū vtiqꝫ melior ꝛ elegātior ꝛ in oib' pstātior. Vñ ꝛ iuste vocaꝰ microcosm'. i. minor mūdus. Sꝫ hic infideliū oriꝰ ꝗstio. Cū de' inquiūt vt dicitis oīpotēs sit: cur hec oīa ꝗ creauit nō ī vno sed in tot dieꝝ spacio paulisp opando cōpleuit. Quibus eo respondeo. Qꝛ rō nō patiꝰ vt qñ vna creatura tardi' est creata ꝗꝫ alia. Iō summus eaꝝ creator min' potēs credaꝰ. Nō enī hoc ex eius impotētia fuit. Sed qꝛ illaꝝ altera mollior: altera durior in forma suscipienda fuit. Verbi gratia. Si ferrū ꝛ es: plūbū ꝛ stagnū picē ꝛ cerā simul accipias: ꝛ massam ex oibus istis cōmixtā eodem momento in ignē mittas nūquid oīa vno eodēqꝫ tpis ictu liquefiēt. Non vtiqꝫ sꝫ pius cera: postea pix: deinde stagnū: deinceps plumbū: postmodū es ad vltimū vͦo ferrū. Nūquid hoc imputas ignis virtuti: an eoꝝ varie debilitati. Nā vtiqꝫ virtutē ignis eādē erga oīa cūcti norūt. Sꝫ ea ꝗ molliora sunt citi': ꝗ vͦo duriora tardi' liquefiūt. Sic ꝗ ꝛ ī creaturꝫ mūdi nō alia de cā tot dieꝝ trāsiuit mora: nisi qꝛ ꝗdā eaꝝ tardiores fuerūt in suscipiēda forma.

De Quibusdam fabulis libri tharuth id est doctrine iudeorum. C. CXXVIII.

Ed doctores vestri dū nobis in quibusdaꝫ pernacit obsistere nituꝰ ꝗꝫ etiā sibimet ꝯtrarij inueniūtur. Dicūt enī ꝙ de' qñ firmamētu ꝯstituit penit' illud pficere nō valēs: qͦdā magni foraminis spaciū in septētrionali parte reliqͩt: vt si ꝗs aliquādo exurgens equalem se ei opponeret: responderet ei dicens. Si tu sicut ego deus es locū illū quē ego reliqui aptum claude si potes. Hoc autē ꝗꝫ patēs sit mendacium omnibus est manifestum. Septentrionalis etenim poli aciē altissimā semp sup nos nec vnꝗꝫ occultari ꝯspicim' ipsumqꝫ totū integꝝ pfectūqꝫ videmus. Aliud quoqꝫ ridiculosiꝫ dicūt valde. s. filijs Iacob patrem suum portantib' ad sepulchꝝ: filios esau patrē suū similiter ad sepulchꝝ deferentes cū magno comitatu eis occurrisse: vt cū vtriqꝫ magnus esset exercitus singuliqꝫ partes sibi vellent sepulchrum vendicare. Dan aiunt montem ascendisse tantiqꝫ magnitudinis lapidem pscidisse: quanta multitudo totius exercitus esau esse posset. Ipsamqꝫ molē capiti sui impositā attulisse vt sup hostium cuneū illā piciens omnes vno ictu psterneret. Cumqꝫ aduenięs iam ambos cuneos ꝯcordes inuenisset: molem quā attulerat in mare piecit: cuius magnitudine aqua maris terminos suos excedens duas ciuitates sui effusione subuertit. Et ipse sunt quas longo tempore post pharao rex egypti filios israel edificare pcepit. Nōne queso risu summo digna tibi videꝰ adinuentio hec. Cum enim filij Iacob adhuc tātūmodo. xij essent: viri esau de tribu sua iam quadringenti existebant. Nūc ergo numero filioꝝ israel crescente quanto maior existimari potest filioꝝ esau numerus fuisse. Tantam enīꝫ oportuit eoꝝ multitudinem existere: vt ꝛ filijs Iacob ꝛ toti egyptiorum genti ꝗ cum Ioseph venerat obsistere. Nunc itaqꝫ discerne ꝗd horum dignius sit admiratione. s. vel vbi tantum inuenerit montem: vel quo monte tante magnitudinis molem vel quomō in capite tanti ponderis potuerit gestare molem vel lapidem: vt tam magnam psternere posset cohortem. Libet adhuc aliud innotescendo ridiculū maiorem ostendere fatuitatem ipsoꝝ. Aiunt enim ꝙ Moyses propter legem suscipiendam in celum ascenderit: ꝛ ibi cum angelis taliter altricatus sit. Dicebāt enim inquiunt angeli ad eum. Legem hāc ferre tibi minime sinimus: quam nobis plusquā filijs israel necessariam esse scimus. Ad hoc Moyses insolita visione perterritus nihil respondere presumpsit: sed dño se confortante: ꝛ vt secure responderet pcipiente angelis ait. Cum lex ista regendoꝝ corporum contineat precepta: nō satis considero cur vobis qui spiritualis tñ creatura estis sit necessaria. Ad hoc nō habētes quid dicerēt angeli: conticuerunt victi. De moysi ergo victoria fertis deū risisse ꝛ valde letatū fuisse: ꝛ ita Moysen post triumphū cum lege alacrē descēdisse. Quid queso fatuitatis in hac lasciuia continetur. Quomodo enim Moyses corporis mole depressus altitudinē celi potuit ascēdere: aut quo deo legē dare volēte angeli pibere. Quid iteꝝ stolidi' est ꝗꝫ dicere deū vno vincente ꝛ alio victo exultare: ac puerili modo ridere. Itē si angeli vt dicitis legis illi' retinēde tā auidi erant cur non eam a deo quesierant. Vel quid pderat eis contentionibus deseruire: poterāt enim legem ipsam etiam cum iudeis obseruare: nec erat ratio cur eā Moysi deberent inhibere.

¶ De quibusdã alijs fabulis eiusdem. C. CXXIX.

Jrerunt preterea q chore quem be remã cã Moy/se ꝛ filijs israel preteribat: tricẽtos camelos honustos ha bebat nihil aliud ferentes nisi solas thesauri eiusdẽ cla/ues: que videlicet de vaccarꝫ corijs oẽs facte erãt vt leuius ferri pos/sẽt. Nũc ergo si placet cõputem⁹: ꝛ vtꝝ hoc stare possit videam⁹. De mus libat. vij. claues admin⁹ ꝛ q camelus admin⁹ sexcentas tulerit libras supponam⁹: erũtq claues tria milia sexcẽte quas vn⁹ ferebat camelus. Fientq claues trecẽtoꝝ cameloꝝ mille ꝛ octoginta milia. Sed cũ quelibet clauis ad minus sit vni⁹ arce: quot sunt claues pro culdubio totidẽ erunt ꝛ arce. Denĩ itaq cuilibet camelo due arce ꝛ erũt cameli ferentes arcas. l. xl. M. Sꝫ ꝛ iuxta diuitiꝫ quib⁹ maior ẽ cura de custodiendis diuitijs cõsuetudinẽ oportuit admin⁹ duos camelos vnũ habere custodẽ q cũ summa diligentia thesauros obs/uaret: vix etiã donnitaret. Sicq cameloꝝ custodes inueniunt ducẽ ti ꝛ. lx. M. Scriptura vo attestãte didicimus q exercit⁹ chore p do mos ꝛ cognationes ꝛ familias suas nõ erant nisi octomilia. dc. Nõ minus his oibus cuilibet pstat ridiculum aliud qd ipsi memorãt fa ctũ. Dicũt enĩ angelũ mortis cuidam viro noĩe iosue filio leui docto ri appuisse eiq dixisse. Ad hoc venisse me noueris: vt aiaꝫ tuã susci piã ꝛ moriaris. Nequaq̃ ille inquit faciã qd hortaris nisi prius mi hi paradisũ ostẽderis. Susceptũ igit angelus in alis suis duxit ad lo cũ vnde videret padisũ. Quẽ ille vt vidit de alis angeli dilapsus in paradisuꝫ se cadere permisit. Angelus q deceptũ se esse dolens: irato vultu inquit egredere inquit vt moriaris. Nequaq̃ ait ille egrediar. Cũq secundo ac tertio angelus idipm cũ magno clamore repeteret ꝛ ille vba ei⁹ negligẽt cõmot⁹ nimiũ angelus ad deũ pgẽs querimo niã fecit rei hui⁹. Deus aũt eũ rogauit redire: vt hoiem illũ de paradi so egredi pcipet ex dei noĩe. Itaq veniẽs angelus ad paradisum ait Deus vt egrederis precepit. Iurauit ille ꝛ ait. Per deũ nunq̃ egredi ar. Angel⁹ ad deum redijt ꝛ dixit. Iureiurãdo se nunq̃ egressuꝝ in de firmauit. Deus itaq iudiciũ de⁹ respondit. Oia volumina vite ꝛ actuũ eius⁹ reuolue ac diligẽter rele: siqñdo eũ iurasse ac peiorasse i/ ueneris: nunc quoq nihil sibi iurasse valebit. Si vo nunq̃ piurum fuisse probaueris: hac vice nequaquam timebit. Itaq illi⁹ vite volu mina omnia discutiens studiose nunq̃ inuenit eum peiorasse. Dimi sit ergo illum victus: qui vt dicitis vsq hodie permanet incolumis atq viuus. Considerate nunc queso q̃ risu dignissima notari pos/ sint in hoc sermunculo. Quid enim plus meremur: an fatuitatem an geli qui callidam hominis artem non prius agnouit: an hominem q audito per angelum dei precepto contra ipsum preceptuꝫ iurare au sus fuit. An dicemus impotentiam dei fuisse q non nisi per menda cium illum de paradiso potuisset expellere. An ipsiu dei ascribemus ignorantie q aliter scire non potuit vtrum periurus fuisset: nisi eius vite libram reuolui iuberent. Plane hec omnia fatuitate sunt plenissima.

¶ Hebreorum de ceteris eiusdem. C. CXXX.

Ec minus supradictis stupẽdũ illud mõstru osum qd Og rex Basan videns iu gẽtem filioꝝ israel exercitum: videlicet sexingẽta milia ꝛ tria milia: ꝛ quingentos viros: a. xxx. annis ꝛ supra exce/ ptis mulierib⁹ ꝛ paruulis qui supputari non poterãt: molẽ inaudite magnitudinis capiti suo iposuit. Et cũ ea totã expeditõeꝫ psternere voluit sed vpupa videlicet auis minima eidẽ moli supsedit: eãq tã/ diu rostro suo excudit: donec foramine magno iuxta quantitatẽ capi tis ei⁹ pacto moles caput trãsiliẽs in humeris eiusdẽ subsedit. Capi te autẽ sano ꝛ incolumi corpore toto fortassis adhuc eaꝫ a collo sub/ leuasset nisi ad auctorum subito dentiũ quãtitas impedisset. Mox enĩ vt lapis in collũ eius descẽdit: ita repente sibi dentes adaucti sũt q iam cum eam voluit subleuare non potuit. Quod intuens Moy ses (cuius corpus. x. habuisse cubitos asseritis ꝛ eius virgule totideꝫ ascribitis) se super terram in modum salientis. x. cubitos erexit: vt eũ i aliqua corporis parte virga pcuteret. Si ergo computes. x. cubitos corporis eius ꝛ. x. quibus est a terra eleuat⁹: ꝛ alios. x. quos virga eius habebat in altum porrecta a terra vsq ad virge summitatem inueni es cubitos. xxx. ꝛ tamen vt dicitis virge summitas qua eum percute re voluit: nequaquã vlterius attingere potuit q̃ ad nodum illũ quo sura pedi iungitur qui vulgo cauilla vocatur: i quo videlicet loco cũ eum pcussit ille continuo cadens expirauit. A planta ergo pedis ipsi us Og quã in terra fixa tenebat vsq ad nodũ in quo pcussus ẽ xxx cubitos habebat. Ab illo igitur loco vsq ad summũ non minor q̃ octingentoꝝ cubitoꝝ erat: soliũq caput facile. x. cubitis constare po terat vnde patenter liquet q auis illa sm hꝰ molẽ ipsam: x. cubitis ps foraauit. In quo facto quot sunt miranda: quid ve potius mirer cõ sidero: stupeo. Vbi enĩ vel tm̃ lapidẽ potuit inuenire: vel q̃lẽ potuit tm̃ põdus portare. Aut quõ auis tã puula tm̃ tã durũ: tanq̃ spissum corp⁹. s. saxeũ valuit penetrare. Quõve pacto dẽtes tã subito potuerĩt gigãti crescere: aut q rõne tã imẽse ꝛ inaudite magnitudĩs credẽd⁹ i fuisse: psertĩ cũ lex dicat lectũ illi⁹ ferreũ nõ nisi. x. cubitos hũisse: quo ve pacto tãt⁹ hõ tã facili vulnẽ corruisse. Q si oia q vr̃i doctores hu iusmõi cõscripserũt h poneremus: multos sic ꝛ ipsi libros nugaꝝ fabulis i plerem⁹. Pauca vo h iseruim⁹ vt eoꝝ vel sapiẽtiã vel fatuitatẽ cũ ctis patescere faceremus.

¶ Q cã vltie captiuitat nõ fuit eadẽ q priorũ. C. CXXXI.

Vnc que captiuitatis vr̃e cã fu erit vidẽ pus obem⁹ vt sic etiã euadẽdi modũ meli⁹ itueam⁹. Nã ꝛ sapiẽs medic⁹ ĩfirmitatẽ pri⁹ ĩspicit: vt q fit op⁹ medici na scire possit. Prioris qdẽ captiuitatis. s. babylonice cã q nõ durauit nisi p annos. lxx. fuerũt idolatria: vsura: falsa testimonia: homicidia adulteria: ꝛ plurima q lõgũ ẽ enumerare peccata: q tũc iudãtũ creue rũt vt a dñõ audiret pphetia. Circuĩte vias hierusalẽ ꝛ q̃rite ĩ plateis eius an inueniatis virum facientem iudicium ꝛ querentem fidem ꝛ propicius ero eis. Iterum alius propheta. Quesiui de eis virum q interponeret septem ꝛ staret oppositus contra me pro terra ne dissi parem eam: ꝛ non inueni. Hanc vo rationem extreme captiuitatis (q iam durauit annis plusquam mille) nulla vos iudei poteritis auc toritate firmare: qꝛ trecentis annis ante subuersionem hierusalem nul lus in israel ppheta fuit: qui hoc predixerit vel scripserit. Aiunt quo q doctores vestri q edificato templo deus in manus eorum pecca ti principem tradidit: cui ligatis manibus pedibusq oculum vnum euulsit ꝛ ab illa die non habuit ptãteꝫ decipere populum in homici dio idolatria ꝛ consanguineaꝝ turpitudine reuelanda. Non igitur oia que fuerãt prioris: secunde quoq cã fuere captiuitatis. Dicunt etiam q templo stante multi erant hoĩes bone vite q pphete debue rant esse si tẽpus fuisset pphetie. Multi quoq pter vsũ vel natura solita faciebant noua miracula. Verbi gratia dicunt de iohanne fi lio zachim q tante scĩtatis fuerit: vt cum in cathedra sederet ad legen dum libros suos: deus ad ostendendum meritorum eius virtutem oẽs aues sup eũ volitantes cõcremari ꝛ in terram ruere fecerit. Aiũt etiã de aĩa filio dosa q vox quotidie de monte oreb scitati ei⁹ huic testimoniũ afferebat dicens. Propter bonitateꝫ anania filij dosa to tum mundũ guberno: cui tñ parũ qd satis de ipso sufficit mũdo. De achiba quoq scriptum habetis in libro qꝛ quodcũq postulasse i petrabat a domino. Hi ꝛ alij similes erant in populo maiores ac iu dices: qui in moribus agere bona imperabant. ꝛ quorum monitis ce teri libẽter obtemperabant. Quoꝝ si vel vn⁹ in tpe prioris captiuita tis extitisset nequaq̃ vt supra dixisse dñm per Hieremiam ostendi mus: captiuitas facta fuisset. Quodq magis mirandum est his diu bus quibus meliores eorum pollentes extiterunt: destructo templo iudei captiuati sunt.

¶ Q vltima fuit grauior ꝛ diuturnior q̃ prior. C. CXXXII.

In prima denique captiuitate cum aliorꝫ more capti uoꝝ in babylonẽ ducti fuerũt nullã ibi penã pter seruitu tẽ sustinuerũt. Agros enĩ colebãt vinasq plãtabant: do mos edificabãt. ꝛ cũ vxorib⁹ ac filijs secure viuebãt. In scda vo tot ꝛ tãta eis opprobria hostes itulerũt: q̃bus silia vel eq̃lia nec visa nec audita sunt. Occisi qdẽ sunt ꝛ cremati ꝛ captiuoꝝ more vẽditi: adeo sereuit venditio illa donec p vno argenteo captiui darent. xxx. nec il/ inueniebant emptores sicut aũ pdixerat Moyses. Venderis ĩ ini cis tuis in seruos ꝛ ancillas: ꝛ nõ erit qui emat. Naues etiam illis i plete sine vllo remige vel gubernaculo vagari p pelag⁹ sunt dimisse Preterea postq̃ in hanc captiuitatem deiecti fuistis: intolerabilia vobis dabantur mandata: videlicet ne legem vestram legeretis ne filios iam vestros doceretis: ꝛ siquis hoc faciens inueniretur: aut cremabatur: aut pectinibus ferreis acutissimis pectebatur. Simili ter si sabbatũ vel pascha celebrans inueniebatur: acerrime puniebatur. Multũ quoq trãsijt tẽporis: quo nemo nisi i occulto filiũ suũ circũcidere audebat: ꝛ circũcidẽs inuentus quis penas grauissimas tolerabat. Edictũ preterea durissimũ vobis pmulgatũ est: vt siquis vestrũ puellã virginẽ duceret: prius ad puincie principem eam ad duceret: vt ille cum ea dormiret: ꝛ sic illa demum ad iudeum rediens nuberet. Qua de re adeo contriti estis vt nemo vestrum desponsare virginem vellet. Sic p omniũ successiones tẽpoꝝ diuersa vobis indi cebantur mandata maiora vt ipsos quoq vroꝝ testimonia phent libroꝝ. Et ecce iam in captiuitate plusquaꝫ mille annos impletis:

adhuc quanto durare debeat tempore: nullo scripto certum habetis
Justitia quidem forensis exigit: vt punitis aut mortuis his q̄ facin⁹
aliqȯ cōmisere: sequaces eoꝝ a captiuitate liberi debeant eē. Sic enī
habet scriptū ꝛ in lege: ꝙ exploratores terre ꝓmissionis cū dei volū
tati rebelles voluerūt resistere. xl. annis morati sunt in solitudīe: ꝛ in
hoc spacio oēs p̄uaricatores illi obiere: quib⁹ tali morte punitis: eoꝝ fi
lij: qꝛ paterno erāt insontes crimine: terrā illā patrib⁹ ꝓmissaꝫ intro
iere. In trāsmigratōe quoq; babylonis annis. lxx. cōmorati sunt: do
nec defuncti oīb⁹ quoꝝ peccatis captiuitas facta fuerat: eoꝝ filij de in
go liberati sunt. In hac aūt captiuitate q̄ a tyto facta est iā innumo
rabiles transierūt generatōes nec adhuc finē hꝫ. Qꝫ enī dicit: qꝛ filij
nō portabūt iniq̄tates patrū: sic intelligit: videlicet: si filij nō fecerint
iniquitates illoꝝ. Nam ꝛ alibi dicunt filij patꝝ scelera portare. s. qui
imitatores sunt iniquitatis paterne: dn̄o ad Moysen dicente. Ego
sum dn̄s fortis zelotes: visitans iniq̄. pa: i fi. i ter. ꝛ q̄re. g. his q̄ o m.
Oēs ergo sequaciū generatōes idcirco in captiuitate patꝝ detinent:
ꝙ illoꝝ iniq̄tatū pñt opa exequunt: ꝙ si patꝝ opa dimitterēt: etiam
de captiuitate exirent. Itaq; o iudei maiores vestri peccauerūt in fi
liū dei dicētes eū magnū ꝛ de scorto natū fuisse: totāq; gentē vestrā
in errorem induxerūt. Hec ꝛ his silia ꝑstati sunt: donec totā plebē
sue praue volūtati efficiētes ꝯsortē: virꝫ iustū ad iniustū valde iudici
um adduxerūt: crucifixerūt: ꝛ occiderūt. Tāti g̃ reat⁹ magnitudo tā
lōginque captiuitatis extitit cā ꝛ origo. Dūq; vos i paterna māseritis
vi volūtate q̄ꝫ fide: tamdiu ꝓculdubio manebitis in eadē tribulatōe
damnationis.

C De portētis que precesserūt vltimam captiuitatē ꝛ de to
lerātia dei erga iudeos. C. CXXXIII.

Mulse quippe ōdet qꝛ post christi mor
tē expletis annis xl. Hie
rusalē a tyto fuit destructa. Hierusalem. xl. annis anteq̄ꝫ
destrueret sicut etiā doctrine vr̄e libri testant in eadē fi
gura visa sunt ꝛ portēta liq̄do indicātia ꝙ hec templi ꝛ vrbs destru
ctio eēt futura. Aiūt enī ꝙ ānis. xl. priusq̄ subuerteret: nequaq̄ mo
re solito albescebat lana q̄ hedi cornib⁹ annectebat. Cādelabra quo
q; q̄ ad occidētē respiciebāt an̄ ꝯsuetū tps extinguebant. Sꝫ ꝛ value
tēpli nullo tangēte: cū magno strepitu spōte reserabant. Quas vt q̄
dam doctorum vestroꝝ nomine Johānes filius zachim sic apiri fre
quēter vidisset: tādem valde cōmotus clamauit. Quiescite. Et adie
cit. Templum templum: ꝑfecto cognoui qꝛ nouissima tua cōcrema
tio te possidebit sicut ꝓpheta ꝑdixit. Aperi libane portas tuas ꝛ co
medat ignis ce. te. Cuꝫ igitur hec prodigia. xl. annis ante destructio
nē fuerint visa: ꝛ anno. xl. a morte christi ciuitas a tyto fuerit destru
cta: liquido ꝯcluditur ꝙ hec signa a tempore mortis christi sint facta
Sed ꝛ hoc cum alijs doctoribus vestris iohannes intellexit: ꝙ ipsa
christi mors captiuitatis vestre causa extitit. Nec tamē hanc sꝫ ma
liuolentiam hoīuꝫ ꝛ inuidiā. s. tāte cupiditatis cām esse dixerūt ꝛ ve
rā ipsius causam tacuerūt. Inuidia quippe iudeoꝝ ꝛ malitia mortis
christi cā fuit: mors aūt christi causa captiuitatis extitit. Sꝫ forrassis
aliq̄s vestrum dicet. Si hominē illum talem vt dicis. s. filiū dei fuis
se constaret: eiusq; mors tribulationis vr̄e causa fuisset: nullus ex vo
bis viuere dignus esset. Tale quippe peccatū mai⁹ est q̄ꝫ negare deū
Nō immerito scelus hoc maius fuit eo qȯ in heremo commiserunt
qn̄. s. pro deo vitulum aureū adorauerunt. Tūc v̄o legim⁹ deū volu
isse populū israel oīno delere nisi Moyses iram eius auertisset mul
to fletu ac ieiunio ꝛ oratiōe. Itaq; nisi Moysi oratio interuenisset:
nullus ex toto populo superesset. Cū igit hoc aliud facin⁹ presumpsis
sit quod quantitatem excedit criminum. s. occidere dei filiuꝫ: nec vl
lus esset qui ꝓ eis interueniret: nullus eoꝝ viuere debuisset. Nūc aūt
ꝛ viuere nos de⁹ ꝑmittit: ꝛ quotidie quantū amet ostendit: cū nobis
in ꝯspectu inimicoꝝ gratiā ꝑstat opibusq; nos locupletat ꝛ honori
bus exaltat: sic ꝑ os Moysi ꝓmiserat dicēs. Attamē cū eēnt i terra
hostili: nō eos penit⁹ abieci ꝛc̄. Quib⁹ ego ꝯstanter respondeo. Ne
quaq̄ o iudei reliq̄as viuē patit de⁹ de pplo vr̄o ꝙ sibi complaceat
in eo: sed ideo vt vt vniuersis gentib⁹ seruiatis ꝛ oīuꝫ oculis impro
periū ꝛ fabula ꝛ maledictio sitis sicut legislator promisit vobis dicēs
Eris in prouerbium ꝛ fabulam oībus pplis ad quos dominus te i
troduxerit ꝛc̄. Qꝫ si tpe ipso quo peccatum illud a vobis cōmissuꝫ ē
totā iudaicā progeniem funditus deleuisset: multis temporꝫ curricu
lis trāsactis culpa iam abolitōe vel obliuione deleta: nulli mortaliuꝫ
cognita esset. Est ꝛ alia causa ꝓpter quā deus noluit vt tota periret
gens iudaica. Uidebat enī quosdā ex illo genere qn̄q; ad salutē cre
dituros in se. Et ideo ꝓpter illos noluit oīno stirpem eoꝝ disperde
re iuxta illud Esaie. Quō si inueniatur granum in botro ꝛ dicatur.
Ne dissipes illud qm̄. b. est: sic faciam propter s̄ m. vt nō dis. t. Testi
monium autem diuine circa vos pietatis qȯ Moysi promissum de
libro legis protulistis patet ꝙ non ad presentem sed p̄teritā babylo
nis captiuitatē respiciat qꝛ de illa qn̄q; vos educt⁹ erat. Nā ibi
dē si paulisꝑ superiora ꝯsideres eūdē Moysen ꝑmisisse inuenies. Tūc
placebūt terre sabbata. s. cūctis dieb⁹ sol. s. ꝛc̄. Qꝫ eis i babylonē de
ctis esdras cōpletū eē cōprobat in libro tēpoꝝ dicēs: ꝙ terra cunctis
dieb⁹ desolatōis egit sabbatū.

C Quibus testimonijs probari possit ꝙ ei⁹ causa passio chri
sti fuerit. C. CXXXIIII.

Uod aūt euidētius testimoniū q̄
ꝑ vos ꝓpter dei mortē hanc subijsse captiuitatē q̄ꝫ illud qȯ apud vos
scriptū legit: qꝛ videlicet i ipso captiuitatis exordio q̄dam
fre vr̄e p̄nceps. x. de meliorib⁹ toti⁹ israelitici ppl'i captos i carcereꝫ
misit sciscitās vt q̄d iustū vēdidissent: lex enī in q̄t discernit vt morti
snia mulctet q̄cūq; iudeū vēdiderit. Et vos igit sm̄ iudiciū legis mo
ri debetis: dicto decreto dario dat corpora leto. Non enim oēs eiꝫ
dem coercuit pena: sed singulis singula sunt genera mortis ꝓposita.
Aliū videlicet ignis cremauit. Alter v̄o ferrei pectinis vnguib⁹ lace
ratus expirauit. Aliū mors queuis diuersa consumpsit: quemadmo
dum doctrine vestre liber exposuit. Doctores aūt vestri huius iusti
ꝓ quo illi sunt ita puniti nomen mutātes: in hoc facto conticuerunt
prorsus de christo dicētes ꝙ p̄nceps ille iustū nominās ioseph filiū
iacob quē in egyptū fratres vēdiderāt itellexit eiusq; sanguinē ab
illis exigēs: ꝓpter illū talib⁹ illos supplicijs affecit. Sed absurdū ra
tioni videt vt id ab eis exigeret quod admin⁹ mille quingentis ānis
antea factū esset: maxime cū tpe quo vendit⁹ est Joseph nulla lex
esset que eos princeps ille mortis reos conuincere posset. Qꝫ si vult
vt etiam de ꝓphetis auctoritatem in medium deferam qua capti
uitatem hāc ꝓpter hoīem ipmq; necessario christū eē oñdā. Ecce ꝑfero
Esaiam. A finibus inquit terre laudes audiuim⁹ ꝛ gloriaꝫ iusti. Hec
verba iusti huius laudes vbiq; terraꝝ ostendunt fuisse. Nec alterius
hoīs iusti laudes tātas vsq̄ꝫ fuisse audiuimus vt peruenirent vsq̄
ad fines terre. Cui. s. iusto: qꝛ tribulationes quas sine causa passur⁹
erat ꝓpheta prouidebat his verbis compatiens dicebat. Ue mihi: p̄
uaricantes preuaricati sunt ꝛc̄. Preuidens eniꝫ quas prophetis ei⁹
aduentum prenunciantibus tribulationes illaturi essent ait. Preua
ricantes preuaricati sunt. Intuitus autem qꝛ nec membris contenti
ipsuꝫ. i. caput essent occisuri: p̄uaricationis nomē ingeminans subie
cit ꝛ preuaricatōe trāsgressorum p̄uaricati sunt. Que v̄o pena ꝓ hu
iusmodi peccato plectēdi eēnt dictāte spū ꝑciēs altīssimo subiūgens
Formido ꝛ fouea ꝛ la. sr. s. q̄ ho. es. ter. Inter cetera quoq; de eadem
gente ait. Grauabit eam iniquitas sua ꝛ corruet: ꝛ non adijciet vt re
surgat: vbi videlicet vobis certum euadendi captiuitatem terminū
funditus dempsit.

Qꝫ iudei male intelligunt articulum de resurrectione
mortuorum. C. CXXXV.

Uod autem post captiuitatis eua
sionē inusitatum vobis miraculū creditis fieri. s. mortuos q̄ terras denuo
inhabitēt a deo resuscitari errorē iudico credere qȯ nul
la potestis auctoritate ꝓbare. Nā si vultis huic inniti scripture testi
monio: ego occidā ꝛ ego vi. fa. p. ꝛ. c. sa. Hoc de⁹ ad oñdēdā oīpotē
tiā suā dixit: nō ꝙ ipse mortuos vr̄os suscitatur⁹ sit: ipm quidē mor
tuos suscitare posse nō nego: qm̄ oēs hoīes in die iudicij ab eo resu
scitādos ꝛ ꝯfiteor ꝛ credo. Sed ꝙ adijcitis illos. s. terras inhabitatu
ros eē nō credo. Nullus enim ꝓphetaꝝ q̄ fuerūt ante christū hoc ꝑe
dixit esse futuꝝ. Sꝫ doctores vestri hūc errorē adinuenere: vt gēs iu
deoꝝ in sua persisteret infidelitate. Naꝫ qȯ ait Esaias. Uiuent mor
tui tui nequaq̄ ostendit mortuos vestros ad inhabitandā terraꝫ re
suscitari. Si enim quod ibi dicitur diligenter attendimus: nec resur
rectionē mortuoꝝ ibi patenter signatā inuenim⁹. Alioquin sibimet
ꝓpheta videbit esse cōtrarius cū dixerit paulo supius morientes nō
viuant: gigantes non resurgant. Qꝫ igit ꝛ ab vsu nature dissentit: ꝛ
sensui ꝓphete cōtrarietatem ingerit: nequaq̄ debet exponi cum ali
ter sano sensu possit intelligi. Uerūtamē illud verbum ꝓphete duo
bus modis possumus accipere. s. vel de iudicij extremi suscitatione
hoc dixerit: vel vt resurrectionis vocabulo captiuitatis euasionem si
gnouerit. Hic autem posterior sensus magis ad litterā pertinere vi
detur: cum paulo supius ꝓpheta sue gentis captiuitatem defleuerit
statimq; diuine ꝑmiss' onis ac pietatis solatiū innuerit dicēs. Mor
tui viuent interfecti resurgēt. Nec hanc visionem quolibet incerto
tempore: sed post modicum tempus euenturam insinuat dicēs. Ua
de popule meus intra cubicula t. ꝛc̄. q̄ videlicet v̄ba cōgruēter ad cap

ptinuitatem intelliguntur relata. Ceterum in ezechiele legit q cum ipse plures mortuos diuina virtute suscitasset: de futuri etiã his verbis vaticinat⁹ est. Hec dicit dñs de⁹. Ecce ego apiã tumulos. v. rc. Et vñi qdẽ doctores nitunt asserere q nõ p somnũ s3 vigilãtes eos fecerit exurgere: vt q3 hoc magnũ appareat verũ eẽ oẽs illos de tribu effraim phibent fuisse: quos in egressione ppli de egypto dicũt i regione philisteorũ obijsse. Hec aũt suscitatio signũ fuit vt aiũt future resurrectõis. vt quẽadmodũ oẽs illi g'eũ sunt suscitati: sic r reliq oẽs qñq3 credãtur suscitandi.

Expositio sup hoc in pphetia ezechielis. C. CXXXVI.

Ed veram illis ac pfectã resurrectõe3 nequaq̃ [illegible] Spiritu⁹ eni q a q̃ttuor ventis iubet venire nequaq̃ ẽ rõnalis aia: s3 spũs ille q ex quatuor elemẽtorũ fit piũctõe. Est eni corpus leuissimũ ac subtilissimũ: qd in hoĩs corde ex. iiij elemẽtis vt dictũ est efficit: r ex eo loco i oẽs venas spgit: ipsiq3 corpi tribuit vitã r actũ: r arterijs pulsũ assiduũ: naturalẽ hoĩs faciens motũ. Aia vo rõnalis nequaq̃ ex elemẽtorũ pdit copula: sed ẽ subsistẽs substãtia. Si eni nascerẽt ex illorũ piunctõe: deficiẽte corpis robore debe/ret aie virtus deficere. Et incipiẽte corporei vigoris dissolutõe: pariter dissolueret virtus aie. Qd si pcedat corrupto corpore anima quoq3 corrũpi pcludit. Nũc aũt ecõtrario accidere oculorũ fide pbat. Frequẽter eni ptigit vt quãtomagis corp⁹ debilitat r morti appropiat: tãtomagis aia pualeat: veluti quoq3 multis solẽt accidere: vt quãto qs morti pximior ẽ: tãto pspicationi viget mẽtis acumie: plusq3 solito recordet et q3 pudeat: r in ipso momẽto quo meli⁹ aia viget hõ intereat. Inuenim⁹ aũt pterea senes plerosq3 cũ iã nulla sit in eis corporea fortitudo: tũc pollere magis eorũ aias psilio r omni sapientia. [illegible] in libro philosophorũ [illegible] q cũ placuit rex creatori [illegible] corpora quatuor [illegible] elemẽta: r eorũ qualitates ptrarias tẽpauit. Sicq3 ex illa cõmixtione pdictis corpora pcreauit. Ex qualitatũ vo tẽperatõe q̃ttuor pueneriit vtutes nature. s. appetitiua: retẽtiua: digestiua: r expulsiua. Corpib⁹ aũt huiusmodi pcreatis oibus qdẽ adhesit vegetabilis aia: suaq3 in eis exercuit officia. s. crescendo: nutriẽdo: r generando. Subtilioribus vo bestialis iuncta ẽ aia vt in eis sua exhibere posset officia: pstãdo. s. sensum r motũ de loco ad locũ. Qd aũt ex eis subtilissimũ fuit atq3 leuissimũ ac tẽpatissimũ: r ad suscipiẽdã rõem aptissimũ: illi sese rõnalis aia sociauit: ibiq3 libenter sua officia exhibuit. s. meditando memorãdo discernẽdo r huiusmodi. Sicq3 ergo iuxta dei dispositionẽ ille tres aie pueneriit oẽs in hoĩe. In aialibus vo tm̃ due. Tercia vo sola in herbis r arboribus que nascunt de tellure. Spũ ergo quẽ ezechiel a quatuor mundi partib⁹ ex dei iussu venire pcepit: spiritũ corpalẽ intelligi debere cognosco: r de mortuis quos suscitauit q aĩam rõnalem receperunt: (licet sic a multis credat) nullã auctoritatẽ repio. Ipsam tñ quoquo mõ facta fuerit resurrectõem signũ fuisse future resurrectõis r dico r credo: r q de⁹. s. vros mortuos qñq3 sit resuscitatur⁹: quẽadmodũ ppheta ibidẽ ondit dicẽs: r scietis q3 ego dñs: cũ apuero sepulchra vestra rc. Qz eni subiungit: r requiescere vos faciã sup humũ vestram: sic accipi potest vt aiã in corpore requiescere significet: quod nõ imerito terre nomine de qua sumptũ est appellat sicut scriptura testat. Formauit inquit deus hominem de limo terre rc.

Improbatio [illegible] erroris. C. CXXXVII.

Voniam ergo explanatio vrã de mortuis vestris suscitand[is] ac terras inhabitaturis tã scripture q̃ rõni inuenit eẽ pria equitatis iudicio ẽ repellẽda. Qz eni scripture ptraria sit: p3 auctoritate dauid q de mortuis ait. Sepulchra eorũ dom⁹ illorũ ineternũ: r iterũ: spũ ptrãsibit in illo rc. Iob etiã idem sentiẽs ait. Memẽto q3 vent⁹ est vita mea r nõ reuertet oculus me⁹ rc. Et iterũ. Vadã r nõ reuertar ad terrã rc. Salomon etiã his cõsona sentit dicẽs: Viuẽtes sciũt se eẽ morituros. Mortui vo nihil nouerũt amplius nec habẽt partẽ in hoc seculo r i ope qd sub sole gerit. Quod aũt etiã a rõne vestra expositio dissentiat: multis argumẽtis cõstat. Creditis eni sicut dixerũt doctores vestri q cũ adueniẽte puncto vestre resurrectionis mortui. Adã quoq3 r seth r mathusalẽ: abraham: isaac: r iacob: r aaron: ceteriq3 patriarche r pphete r oẽs iusti q aũt aduẽtum eius obierũt: pariter sint cũ eis resurrecturi r oĩa officia humani generis acturi pstinosq3 ritus rex colẽtes terras denuo sint habitaturi: r aaron ac filij eius a Moyse sacerdotalib⁹ vestimẽtis induẽdi: sacrificiũ vt olim oblaturi. Quisnã rogo tunc maxim⁹ pontifex erit. Erunt ne simul oẽs vno tpe. s. aaron: eleazar finees ceteriq3 q per successiones olim fuere summi pontifices. Si eni dixeritis aarõ viuente ceteros summo sacerdotio fungi non posse: quid ergo pderit eis resurrectio. Plus eni ad dedecus r incommodum q̃ ad dec⁹ r commodum erit eis resurgere. Meliusq3 illis esset in morte permanere q̃ erumnosam vitam ducere. Si vo in summo sacerdotij ordine concesseris oẽs equales futuros esse: iam honorem suum cuiq3 adimis: q3 null⁹ int q̃plures equles excellẽtẽ põt honorẽ hr̃e. Pterea multi põtificib⁹ multa necessaria sunt r tẽpla. Ex hoc igit r aliud incõueniẽs sequit. s. destructio legis: ne plusq̃ vnũ existat templũ phibẽtis. Preterea nunqd plures reges aut vnũ habituri estis. Vnũ vtiq3 putatis iuxta pphetiã ezechielis. Vnũ iquit pastorẽ oẽs habebũt. Nã si plures forẽt cõcordes eẽ nõ possent: regniq3 pacẽ destruerẽt. S3 qnã erit rex ille: Vnctus inquiũt i cui⁹ aduẽtu captiuitatem euasuri sum⁹: nr̃iq3 mortui suscitãdi nr̃i merito ds3 habere moderamẽ ipenj. Bene qdẽ o iudei qd dicitis eẽ posset: si vnct⁹ ille deus r eẽt. Si vo vt creditis hõ tm̃ futur⁹ sit. Quid tũc de abrahã isaac r iacob r Moyse ceterisq3 pphetis erit. Nõne cũ isti tales ac tanti viri hui⁹ vncti fuerit viri subiecti melius eis fuisset nequaq̃ resuscitari. Ceterũ hoc h3 etiã fides vrã: vt quẽadmodũ cetera humanitatis officia: sic r generãdi habituri sint naturã: a deo vt mulierẽ quotidie cõcepturã quotidie credatis parituram. Qd vix vtiq3 humane aures possunt audire. Nã si hoc eẽt pfecto nec eos terra caperet: r si duplo maior eẽt aut põt⁹ etiã terra fieret: adeo loci coartarent angustie q nõ haberent q colere possent arua: imo semp int eos eẽnt p terre angustia certamẽ r rixa. Si aũt idẽ oẽs resuscitãdi sunt q mortui fuerunt nũquid redibit qsq3 vir ad vxorẽ suã quã habuit: an aliã nouã habebit. Dicitis sane q qsq3 suã hẽbit: r hocip3 letitie psummatio erit. illa g q post tres aut plures maritos est mortua in resurrectõe quem ex his ẽ habitura. Nam si pmũ habiturã respõderis: lex Moysi destruet dicẽtis q3 post secũdum non debeat redire ad primũ. Si vo aliũ q̃ primum responderi etiam in hoc ex destructo legis eadez. Ea [illegible] lege iubente primo viro [illegible] nec eam [illegible] non poterit [illegible] quire.

Item sup [illegible] eusdem. C. CXXXVIII.

Ed cccc cũ tot fuerint suscitati: totq3 post eos nati nunquid mortales erũt aut immortales pmanebũt pfecto hoc h3 fides vestra: q3 comedẽdi aut bibẽdi atq3 generãdi naturã r vsum sunt habituri: r post mille annorũ trãsacta curricula: i ppetue beatitudis regnũ sine morte aliq trãsferẽdi. Verũ si eos immortales fore dicitis ad pstinũ incõueniẽs reditis. Nã infra mille annos intãtũ multitudo ppagabit eorũ vt nullatenus intra terre pcludi valeat ambitũ. Multo igit min⁹ ad incolendos agros illis superit spaciũ. Deniq3 cũ homo comederit ac biberit ac generandi vsũ habuerit necesse est vt ex quatuor elemẽtis cõposit⁹ sit. Quicquid aũt taliter cõpositũ est: id etiã corrũpi necesse ẽ. Illos ergo cum taliter compositi fuerint: corruptioni ac morti subiacere necessitas concludit. Rursum si maximam illã multitudinẽ immortalẽ fore asseritis cũ eos sepius sine intermissione generaturos esse dixeritis: etiam si ad modum lapidis sibiinuicẽ supponerent nullatenus in terre spacio complicato concluderent. Si vo morituros illos esse concedatis: volo vt an illa resurrectio sit eis ad penã an ad coronã dicatis. Ad honorẽ requirunt erit r ad gloriã: vt. s. vncti gloriã r regnum conspiciant: pariterq3 corporis r cordis habeant letitiam. Nunc ergo de statu interim bonorum defunctorum donec resurgant audire volo quid sentiatis: verum. s. in penis an in quiete pmaneant: r dicitis q eos qdem etiã beatitudine cum deo perfrui certissimũ est. Ex quo sequit q resurrectio illa ad penã eis potiusq̃ ad coronã futura est. Cu3 eni nũc eterne vite munere gloriẽt: cur iterũ in corporũ ergastulis retrudantur: nisi vt fame ac siti ac vigilijs varijsq3 r innumeris denuo cruciatibus agitent. Quinetiã fm pdictam sniam secũde mortis timorem sustinebunt r penam. Deniq3 quid faciẽt r parẽtes eorũ i morte ipsorum melius foret illis non resurgere q̃ dolorẽ tm̃ ex mortib⁹ filiorũ sustinere. S3 forte dicitis q boni defuncti r si nũc interim quiete r in delitijs viuũt de quibus ad corporum angustias redituri sunt: tanta eis exultatio erit vncti psentiã cernere r eius regno exultare hierosolymis: vt olim habitare in templo ritu veteri sacrificare vt r corporum pena sit eis nulla: r quã nunc habent requies habeatur postea p nimia. Verũ hoc a veritatis exorbitat semita. Nullus eni mundi presentis honor vel gloria eterne vite delitijs r quieti comparatione aliqua pueniit: q3 nec vno momento quisq̃ huius mundi delicijs vti sine labore r pena poterit. Illius autẽ beate vite gloria nulla incidente molestia pmanet perpes atq3 ptinua: pcipue cũ r doctores vestri testent oẽm mũdi huius honorẽ r gloriã id esse ad illius vite delicias qd est vnũ ad. xl. Patet insuper cuilibet nisi totius rõnis ex[pers]

experi incomparabiliter maiore se gaudium cernere deum quã talẽ qualem vos dicitis victurum videlicet hominem terrenum. Uidetis ergo si perpenditis q͛ vobis vndiq̃ rationis ac diffugij semita clausa sit vt nullatenus eo modo quo dicitis resurrectio mortuorum fieri possit.

¶ De euacuatione cultus iudeorũ. C. CXXXIX

Uod autẽ vos viri

de mãdatis legis minimũ quid obseruare nec auctoritatis nec rationis cũ liquido pateat indiget ꝓbatõe. Nam nec agni victimam ꝑut olim mane ac vespere immolatis: nec sabbatorũ neomeniarũ holocausta celebratis: nec panis et vini et olei libamina ponitis: nec panes in mẽsa ꝓponitis: nec luminaria nec thimiamata ꝑparatis. Sacerdotũ ordinationes variasq̃ vestimentorũ mutatões: ministrorũ quoq̃ ꝑ singulas ebdomadas vicissitudines ac multimodas in sumendis cibis varietates sm̃ legis precepta nõ seruatis legis quoq̃ primitiarũ ac decimarũ et immũdiciarũ atq̃ mũdiciarũ neglexistis. Cetera quã plurima in lege ꝑcepta sunt que iam dudum a vobis oĩno pretermissa sunt. Sꝫ dicitis de legis ꝑceptis que minime obseruamus nequaq̃ redarguendi sumus: cum et a patria nostra exules sim⁹: temploq̃ ac legitimis sacerdotib⁹ careamus. Nam q͛ deliquim⁹ in ↄspectu eius: aduersus nos iratus eiecit nos de terra vbi nõ possumus ei⁹ implere ꝑcepta. Itaq̃ impossibilitas nr̃a nõ erit inculpanda: donec adueniat tẽpus quo ad terrã habitatõis nr̃e redeam⁹: et tũc ea que iussit nobis dñs deus cõplebimus: eiq̃ sacrificiũ nostrũ acceptabile erit quẽadmodũ ꝓpheta dicit. Et placebit dño sacrificiũ iuda et hierusalẽ sicut dies seculi: et sicut anni antiq̃. Certe si sacrificia vestra deo eẽnt accepta: nequaq̃ ita vos eiecisset de terra: vt que vos iusserat facẽ minime possetis implere. Illud autẽ qđ ꝓfertis malachie testimoniũ nihil ad nostrum attinet ꝓpositũ. Nam si ꝑcedentẽ ac sequentem historiã discusseritis de sacrificijs templi qđ esdre tẽporibus edificatũ ẽ: hoc esse dictum inuenietis. Abominat⁹ itaq̃ deus opa vestra et victimas et cantica expulit vos de tẽplo suo et terra: sicut aptissime verbis huiusmodi insinuat Esaias ꝓpheta. Quo mihi multitudinẽ victimarũ vestrarũ dicit dominus plen⁹ sum etc̃. Qđ etiã Hieremias cõfirmat dicẽs. Ut quid mihi thus de sabba affertis: et cal. su. o. de. t. lon. Holocaustamata vestra non sunt accepta: et victime vestre nõ placent mihi. De hoc et amos ꝓpheta in ꝑsona dñi ait. Odi et ꝓieci festiuitates vestras: et nõ capiam odorẽ. ce. ve. etc̃. Et iterũ malachias. Non est mihi voluntas in vobis dicit dñs: et mun⁹ non sus. de ma. v. Et pã. Sacrificium et ob. no. etc̃. Per osee quoq̃ dominus ait. Cessare faciam omne gaudium: solẽnitates eius: sabbata ei⁹ et omnia fas. t. e. et multa alia similia. Hec sunt maiora et precipua legis vestre ꝑcepta: que sicut ꝓphetalis auctoritas et pñtiũ temporũ indicat etas: deus nequaq̃ vult suscipere de manu vr̃a: orõnes quoq̃ quas loco sacrificiorũ domino funditis ad eius aures nequaq̃ ascẽdunt vt exaudiant: sic etiã doctores vestri testantur deum. s. ab illo quo templum destructũ est tpe preces vr̃as nõ suscepisse. Et Esaias cum extenderitis manus vestras auertã o. m. a. v. etc̃. Preterea vos oẽs per legẽ moysi pmanetis immundi. Nullus enim in vobis qui mortui cõtactu nõ sit pollutus: que s. macula nisi conspersione cineris vacce rufe nõ delet quã cum ad ꝑsens habere nõ potestis et ab immunditia liberari nequitis. Mulieres etiã vestre credunt oẽs fluxu pollute cũ ꝓ̃stini desinit sacerdotes: quorũ erat iudicio derelictũ inter menstruũ et sanguinis fluxu polluta discernere. Filij quoq̃ vestri de polutione nati et oẽs cibi vestri legis ꝓbantur iudicio polluti: cũ ergo tota gẽs vr̃a ꝓbet polluta: cibi oẽs immũdi: et oratões eorũ nequaq̃ ad aures ꝑueniat dei nec opa placeãt ei: quo ꝗso ꝑũt vllaten⁹ esse securi q͛ vel malorũ fine sint habituri vel apud deũ vllius sint ꝑcij. Olim quidẽ ꝑcepta legalia q̃ Moyses acceperat a deo sanctos pr̃es digne fuisse nõ denego: sꝫ postq̃ christ⁹ aduenit q̃ ꝓphetarũ arcana reuelauit: legisq̃ sublato velamine: spũalẽ q̃ latebat sensum: appartuit: extũc legalia debuerunt instituta seruari: non sm̃ litteram occidentẽ: sed sm̃ spiritũ viuificantem: qm̃ ipse qui legẽ dederat melius eam quã illi q̃ auditores fuerant intelligebat. Qđ q͛ neglexerũt facere deus antiquas obseruationes renuit suscipere. Ipsi gratias ago: quia me de illorum liberauit errore.

¶ Expositio legis saracenorũ. C. CXL.

Ed forte dicit

aliquis: hactenus iudaice ꝑer fide quã manus ca... coruq̃ obsequiũ quã irrõnabile sit ac deo ingratũ vel cur ab eadẽ fide recesseris ostẽdisti: et euidẽtissimis ꝓbatisq̃ rõib⁹ in quãto hacten⁹ errore ꝑmãseris edidisti. Uerũ paternã fidẽ relinquẽs cur christianorum fidem delegisti: et non potius saracenorũ cum quibus semper conuersatus atq̃ nutritus es linguam intelligẽs: libros legisti. Lex siquidem illa ꝓbatur esse larga de presentis vite delicijs multa continens mandata pariterq̃ suis cultorib⁹ gaudia repromittit ineffabilia. In q̃ etiã apparet q͛ de⁹ illos multũ dilexit: q͛ multis eos ꝑceptis onerare voluit: sꝫ pepcit eis⁹ signũ existit q͛ quinquies in die tñ eos orare precepit. Qm̃ etiã semꝑ anteq̃ orãt vt ꝑfectã mundiciam habeant preputiũ manus: brachia: os nares: aures: oculos: capillos decentissime: et ad vltimũ pedes lauãt. Hoc facto publica voce ꝑconãtur: vnũ ↄfitentes deũ qui nullũ vel similẽ habeat vel equalẽ: eiusq̃ ꝓphetam esse machometum: mensem integrum in anno ieiunant: et ieiunantes nocturno tempore comedunt diurno abstinent. Semel autem per singulos annos propter solam recognitionem ad domum dei que est in mecha videndam iubentur ire et ibi adorare: eãq̃ inconsutilib⁹ tegumentis circũire atq̃ lapides per media femora retro prolapidando iacere. Hanc domum dicunt Adam cum de paradiso exulasset domino extruxisse et in omnibus filijs eius donec Abraham venit locum locũ orationis fuisse. Abraham vero dei seruus eam roborauit et instaurauit et in ea domino vota vouit et sacrificia obtulit: quam etiã filio suo Ismaheli post mortem reliquit: eiq̃ et omnibus filijs eius per multa annorum curricula donec machometus natus est orandi domus permansit. Quo nato deus eandem sibi cunctisq̃ generationibus suis hereditariam vt ipsi perhibent permisit. Aduersarios preterea dei et eorũ prophetas predari iubentur et captiuare et interficere et oĩbus modis persequi atq̃ delere: nisi resipicere et ad eorũ fidem conuerti voluerint: aut indictum seruitutis censum persoluerint: absoluta etiam caro est omnis illis preter porci carnem sanguinẽ vel morticinũ ad vescendũ. Respuunt etiam ꝗcq̃d in alicui⁹ rei nisi dei nomine fuerit consecratum. Licet preter hec illis eodem tpe quattuor legitimas vxores habere et repudiata quãlibet aliã semꝑ accipe. Ita tñ vt quaternarium nõ transeat numerũ. In repudio quoq̃ hic obseruat: vt ei vsq̃ tertio quãlibet repudiare: et eam rursus liceat recipere. Empticias vero atq̃ captiuas quascũq̃ voluerint habere licitum erit: et easdem vendendi denuoq̃ emendi liberam potestatẽ habebit sic tamen vt postq̃ semel grauidã fecerit nequaq̃ alterius eam iugo seruitutis astringere possit. Concedit insuꝑ de ꝓpria cognatione vxores habere vt sanguis plus accrescat: et fortius inter eos amicitie vinculum vigeat. De possessionibus repetendis iudicia talia sunt inter eos qualia et apud hebreos: vt. s. petitor testibus comprobet. Testes autem nullus nisi valde ꝓbatas ꝑsonas accipiunt et quibus sine iuramẽto credere possunt. In quibusdam alijs etiam mosaice legis morẽ custodiunt: vt qui hominis sanguinẽ fuderit eadẽ pena plectat vt quisquis in adulterio deprehensus fuerit cum adultera pariter lapidet. Qui autẽ cũ alia qualibet fornicatus fuerit: lxxx flagella sustineat: pro tertia manum pro quarta pedem amittat. Et qui cuilibet homini membrum abstulerit digno precio redimat.

¶ De Premio eius obseruatorum et pena contemptorum sm̃ machometum. C. CXLI

Ec vniuersa

precepta iccirco a deo sunt ꝓdita ne si eum quodlibet faciẽdi esset licẽtia toti⁹ generi fieret cito ruina: a vino semꝑ abstiñere iubent quasi fomes et seminariũ oĩs pcti esse ꝓbat. Sed sunt ꝑcipua mandata legis: q͛ morari longũ esset in singulis. Promisit itaq̃ deus sibi et machometh fideli prophete credentibus: illiusq̃ legis mandata cõplẽtib⁹ paradisum. i. ortum deliciarũ: ꝑterfluentib⁹ aquis irriguũ: in quo sedes ꝑpetuas habentes arborũ vmbra ꝓtegent: nec calore nec frigore affligentur: omniũq̃ fructuum et oĩũ ciborũ vescent generibus quicq̃d appetitus cuiq̃ suggeret coram se ↄfestim inueniet. Sericis induentur vestibus omniũ colorum. In delitijs accubabunt et angeli pincernarum ministerio inter eos erunt cum vasis aureis et argenteis vinum offerentes atq̃ dicentes. Comedite et bibite in omni letitia: q͛ quod deus vobis promisit ecce compleuit. Iungentur virginibus quas nec humanus nec demoniacus violauit contactus. Iacincti et coralli splendore forma prestantioribus hec bone dabuntur credentibus. Non credentibus autem deo et Machometo eius prophete erit infernalis pena sine fine. Quantiscunq̃ vero peccatis colligatus quisq̃ fuerit: si ad diem mortis sue deo et Machometo eius prophete crediderit: ipso interueniente saluus erit. Hec et alia quamplurima cum tu a puero nouisses scripta: et ab omni saracenorum gente maxime celebratione habita: cur tu christianam et non potius saracenicam religionem es sectatus: et presenti vite melius et futura pariter felicitate fruiturus.

¶ Descriptio vite machometi. C. CXLII

Vltimis inquam [illegible] habe-
bat & dulcedinis apud eos q̄ summū bonū putātes [illegible]
cius: de me tñ id sperare te nup̄ ē: et ad h̄ psuadēdū [illegible]
terio: in quo me nullaten⁹ falli posse crederis. Certū est enī mihi nec incōptū quis machometh fuerit: quō callida simulatōe ꝓphetā se confinxerit: & ad machinādū quis ei⁹ ꝯsiliari⁹ extiterit. Hic etenim videlicet machometh vtroq3 orbat⁹ parēte sub tutela auūculi sui manephi annos agebat puericie. Idoloꝝ tūc tp̄is cultui cū vniuersa gēte arabū īseruiēs queādmodū ī alcorano suo testaᵗ deū sibi dixisse referēs. Orphan⁹ fuisti: & te in errore suscepi teq3 dilexi pauperem & locupletaui. Post aliquātulū vō spaciū annoꝝ mercēnari⁹ apd quādā nobilissimā viduā noīe cadigiam: ita in breui dn̄e sue aīum obtinuit: vt iure ꝯiugii reb⁹ oībus rerūq3 parīē ꝯn̄atu potireᵗ. Cui⁹ opibus de pauperrimo ditissim⁹ effectus in tātā mentē supbiā ꝓrupit vt regnū arabū sibi sperādū polliceretᵗ nisi suos timeret ꝯtribules: q3 videlicet ꝓ rege eū nō tenerēt: cū sibi & eq̄les fuissent & maiores. Viam tamē excogitās q̄ id posset efficere voluit se ꝓphetā ꝯfingere. Ea videlicet facetia fret⁹ eloquētie quā apud diuersas natōes dū negociationi desudaret ingenij susceperat leuitate. Ceteꝝ tunc tp̄is maior pars arabū milites erāt & agricole: ipsiq3 fere & oēs idolatre p̄ter quosdam q̄ sm̄ samaritanos legē moysi tenebāt cū hereticis aliis christianis q̄ [illegible] q̄ sunt heretici a quodā Ja- [illegible] christūq3 nō deū s3 hoiem tātūmodo iustū de spū scō ꝯceptū ac de v̄gine natū: nō tñ crucifixū neq3 mortuū credētes. Fuit etiā illo tp̄e ī regione antiochie q̄dā archidiaconus amic⁹ machometh & iacobita. Vñ ad ꝯciliū vocat⁹ ē & dānat⁹: cui⁹ dānatōis pudore ꝯtristat⁹ de regione aufugit & ad machometh deuenit. Hui⁹ ḡ ꝯsilio machometh vsus fuit: & qd̄ cogitabat s3 p se adimplere n̄ poterat ad effectū ꝑduxit. Fuerūt quoq3 ex illis arabie quos dixim⁹ heretici duo iudei audias & cabalahabar: dicti q̄ & ipsi machometo se adhibuerūt: & ad ꝯplēdā eius stultitiā auxiliū p̄buerūt. Et hi tres machometi legē q̄sq3 sm̄ cresiā suā cōtēpauerūt eiq3 talia ex parte dei dicere mōstrauerūt q̄ & heretici iudei: & heretici christiani q̄ erāt ī arabia vera eē crediderūt: q̄ vō spōte credē noluerūt: vi tñ & gladij timore crediderunt.

Quare [illegible] verus ꝓpheta sed falsus. C. CXLIII.

Te eius quidem nec aliā ꝓphetiā nec [illegible] miracula [illegible] sicut Moysen & iosue samuelē & heliseū multa fecisse miracula legim⁹ s3 nōne iniq̄s ꝓphetā eū aīal brutū videlicet bos nūcupauit. Nōne luna p vtrāq3 manicā ingressa de sinu ꝓgrediēs reintegrata ꝓpha eū mirificū designauit. Nūquid ad hoc immo te scēdū manu illi⁹ demulsa ouis affluēte mā̄milla haustū omni populo p̄buit lactis. Mirū etiā fuit q̄ ficū arborē vt ad se venire vocauit & arbor quidē ad eū venit: ipseq3 de fructu comedit: s3 & brachiū ouis qd̄ inueneratū ī scutella sibi appositū fuit cū eo locutū ē & dixit Nō me comedas q2 inuenenatū sum. Cur ḡ nulla ꝓbabilitate demōstratū esse ꝓphetā hūc dixeris: quē tātis denotatū miraculis frequēter audieris. At inq̄ ista sunt friuola: nec sm̄ oīm vroꝝ iudicium fidedigna: maxie cū ipse machometh in alcorano suo nihil tale retulerit: s3 poti⁹ q̄cquid ī alcorano de illo scriptū nō fuerat: oīno veꝝ credi ꝓhibuit de oīb⁹ inq̄t ꝓphetis multi multa mētiti sunt. Qd̄ ne etiam de me ꝯtingat illud solū de me veꝝ teneaᵗ qd̄ alcorani hui⁹ auctoritate ꝓbaᵗ. Qui etiā cur miracula nō faceret oñdere volens: loquētē ad se dn̄m ītroducit dicēs. Jō te facere miracula nō ꝑmitto: ne te sicut alios ꝓphetas in miraculis ꝯtradicaᵗ timeo. Ipso igiᵗ teste nullum signū monstratur fecisse. Porro iudicia veri prophete sunt probitas vite exhibitio miraculorum: veritas dictorum: vite bonitas. In machometo violentia fuit. Qua se ꝓphetam dei p̄dicari faciebat: furto & rapacitate gaudēs: igneq3 libidinis adeo feruēs vt etiam alienū thoꝝ adulterio fedare tanq̄ dn̄o iubēte nō erubesceret: sicut legiᵗ de zeinab vxore seth. Dn̄s aut tibi seth: vxorē tibi dimittē p̄cipit: quā dimissam ipse ꝯtinuo sibi copulauit. Cui⁹ etiam ꝓpheta q̄3 nulla sit euidēti⁹ Aise vxoris ei⁹ turpitudo patefecit cū eā ī adulterio multoꝝ testimonio dep̄hēsā3 nō eē dep̄hēsam (eo q̄ nollet eam dimittere) falsi gabrielis nūcio ꝯfirmauit. De cui⁹ viri potētia s. libidinis deū laudasse legiᵗ: eo q̄ in eo quadragies sup humanū modū abūdaret. Sibi quoq3 ꝯgtulās eo q̄ suauis odor speciositasq3 mulierū deo dāte plurimū eū oblectaret. De bellis aūt q̄ dn̄o iubēte ac victoriā ꝑmittēte se cōmisisse fatebaᵗ. Dētes ecōtra sibi in bello facies collisa: multa quoq3 cedes suoꝝ fuga veritatē testanᵗ. Qꝫ si angel⁹ dei vt dicūt eū custodiret nūnc accideret ei sicut de helya & helyseo legim⁹ quos ab inimicis suis sp̄ eripuit angel⁹ dn̄i: Si etiā ꝓpheta verus esset prelia commissurus mala sibi euentura p̄sciret.

Disputatio contra legē ipsius. C. CXLIIII.

Vod ergo dixisti me libros saracenoꝝ [illegible] scire: ac sp̄ inᵗ eos fore nutritū: non iccirco ꝯtenit vt asserere legē illoꝝ. Qꝫ si p singula mādata discurrim⁹: veꝝ rōnis fundamētū habeat inuenire poterimus. Qꝫ enim quinq̄es machometū in die orādū p̄cipere dicis: ideo vtiq3 fecit q2 doctoꝝ suoꝝ ꝯsilio mediatricē inter iudeoꝝ & christianorum legē suā effici voluit non ꝓbitate sui: neq3 adiutorio dei. Judei nāq3 sm̄ legē in die orāter: christiani vō septies. S3 iste terminū īter vtrūq3 posuit. s. nec ter nec septies s3 q̄nq̄es. Qꝫ aūt ꝑusq3 orāt illos man⁹ & brachia ceteraq3 corpis mēbra lauādās abluere: nequaq3 ad orōnē cognosciᵗ ꝑtinere. Nā ad oratōē q̄dē mūdari ꝑtinet ītrisec⁹ nō extrinsec⁹. Mūdicia vō de mēbroꝝ ablutōe ꝑtinebat ad stelle veneris cultores q̄ eam orare volētes ad modū femie se aptabāt: ora oclosq3 tigētes. Ex vō pūcto stelle veneris machomet⁹ rex affect⁹ fuit: iō h̄ p̄cepit p mēsem iteꝝ vt ais: p̄cepit illos ieiunare quo restringāt vitia carnis qd̄ ē initiū penitētie. S3 dic q̄so mihi. Quid ꝓdest p diē ieiunare: & nocte ter vel q̄ter comedere: bonisq3 carnib⁹ & optimis cibis frui ac mulierib⁹ vti. Hec q̄ppe carnē nō debilitāt: s3 poti⁹ corroborāt. Qꝫ aūt sel ī anno dicis eos ad domū dei q̄ ē in mecha ꝑp recognitiōē3 ire: ibiq3 orare quā dicūt fuisse ade & abrahe: nō hoc ex auctoritate aliq̄ sumūt: s3 q̄si cōmētū aliqd̄ fingūt. Anteq3 enī legē p̄dicasset machomet⁹: idolis plena erat illa dom⁹. Et ego quidem nunc aperte mōstrabo qualis illa dom⁹ extiterit: & qd̄ ibi secretū fuerit & cur illuc machometus ire & q̄ in lege inueniunᵗ iussit facere. Duo filij Loth Amon & moab hāc domū honorabāt: ibiq3 duo idola colebant. Vnū. s. ex albo lapide nomine mercuriū: alterum ex nigro chomos appellatū: & illud q̄dē ex nigro lapide in honore saturni: alteꝝ ex albo in honore martis edificatū: bis in anno ad hec adoranda cultores. s. eoꝝ ascendebant. Ad martē quidē quando sol primum gradum intrat arietis: quoniam aries honor est martis. In cuius discessione ꝑut mos erat lapides iaciebanᵗ. Ad saturnum vō q̄ñ sol primū gradū libre intrat: q2 libra honor saturni erat. Sicq3 nudi tonsisq3 capitib⁹ thurificāt. Arabes quoq3 cū amon & moab idola hec adorabāt q̄ vsq3 hodie gētes in india celebrā̄t. Machometus autē post lōgum tempus veniens pristinam consuetudinē auferre nequit: sed quasi quodāmodo more mutato inconsutilib⁹ tegumentis coopertos domū circuire ꝑmisit. S3 ne videreᵗ precipere idolis sacrificare simulachꝝ saturni ꝯstruxit in pariete in angulo dom⁹: & ne facies appareret: dorsū tñ ei⁹ erat positū externus. Alteꝝ vō. s. martis idolū qd̄ erat vndiq3 sculptū subtus terrā misit & lapidē suprapposuit. Hoībus autē q̄ adorandum uenerant lapides istos osculari p̄cepit & humilitatis tonsisq3 capitibus inter crura lapides retroiactare: qui etiā humiliantes dorsa denudabāt qd̄ ē signū legis pristine: & ad effugādū demones se dicunt hoc mō lapides iacere. Et ego quidem in libris eoꝝ scriptum vidi q̄ homar quidem ex. x. socijs machometi more solito lapides deosculans sic exorsus ē. Vobis inq̄t lapidib⁹ dico q̄ nec adiuuare nec nocere potestis scio: s3 q2 hoc fecit machomet⁹ morē exequor illi⁹. Jam nūc ad inceptū redeamus.

Adhuc de eodem & de fallacia eiusdē. C. CXLV.

Via dei aduersarios Machometus pari captiuare iussit & interficere donec credē vellēt aut censum psoluere: nō ex dei opib⁹ vel p̄ceptis h̄ h3: s3 h̄ cupiditate p̄cepit vt inimicos suos destruē. Hoc āt fieri nō ꝯsimo sic̄ ab quē velit ꝯuertē nō p violētiā: diligenᵗ ac dulciᵗ hoc ꝯ3 facere: sicut ipse machomet⁹ ī suo testaᵗ alcorano sub psona dn̄i dicēs sibi. s. machometo. Si dn̄s de⁹ tu⁹ vellet toti⁹ seculi gētiū vniuersitaᵗ crederet: cur ergo cogis eos credere: cū nullus credat nisi dei voluntate. Et in alio loco. Qui crediderit: ꝓ semetipso fecerit. Iteꝝ ī eodē dn̄s inquit: deus tuus si vellet sub vna lege cunctos sine discordia poneret. Fingit iteꝝ alibi tanq̄ dn̄o loquaᵗ sibi. Nō inq̄t in lege violētia debet esse. Qui voluerit sponte sua crediderit. Et alibi. Non altercaris cum alterius legis gentibus nisi verbis mollibus. Cur ergo predari & captiuare ac cogere gentes ad credendum iussit: & hec omnia seruitas dei esse asserit. Deniq3 cur me tu credere iubes legē que secum dissidet & nobis quidē absoluta ē omnis caro ad vescendum: vna tñ. s. porci carne discordamus a ritu eoꝝ. Hoc autem fecit machometus vt in eo a lege sua nos christiani differem⁹. Quod itaq3 ō vxoribus dixisti licitū quatuor accipe: ac repudiata qualibet aliam ducere: hoc nulla p̄cipiᵗ rōne. Neq3 enim nisi causa filios generandi p̄ceptū est vxorē accipe. Qꝫ autē empticias & captiuas quaslibet

posset habere hoc quidem est adulterinum quia multotiens enim pater stupratam a filio: et econtra filius vel frater a patre corruptam vel a fratre. Sed ideo statuit machometus: quia feminas valde diligebat et nimium luxuriosus erat. Et sicut ipsemet professus est: vis luxurie. xl. hominum in eo manebat. Mare quoque quia et arabes valde luxuriosi erant eorum voluntati satisfecit ut crederent. Quod autem propria cognatione uxores illos habere dixeris: mos tunc temporis erat ut amicitie vinculum vigeret in eis. De iudicijs autem viri sui parum dixisti in quibusdam sane dissentiunt. Quod et machometus fecit: et aliquantulum lex sua diuersa est a lege moysi. A vino vero semper abstinent in bene saracenum: ne forte socij ex ebrietate patefacerent ruinam populi. Que autem de paradiso predicasti premittenda sunt: quia ratione comprobari non possunt. Alia quippe separata a corpore et quattuor elementis a seinuicem separari non videtur bo bis rebus secularibus eo modo quo prius. Homines autem tempore machometi sine scriptura sine lege: totiusque boni preter militiam et aratrum inscij luxuriam appetentes: gulceque dediti: secundum voluntatem suam poterant ab eo suaderi. Si enim aliter faceret non eos ad legem suam impelleret. At vero post mortem illius omnes discedere voluerunt a lege ipsius. Ipse namque dixerat corpus suum tertia die deferendum esse ad celum: ut autem illum mendacem cognouerunt: et cadauer fetere viderunt: inhumato corpore maxima pars eorum discesserunt. Aluo vero quidam et illius socius habitanti filius post mortem ipsius regnum est adeptus quod blande predicauit et callide gentes ad credendum admonuit: cosque non bene machometi sermones intelligere dixit. Machometus inquit non ait quod ante sepulturam illius videntibus hominibus ad celum subleuaretur: sed quod post sepulturam corporis nescientibus cunctis hominibus ab angelis in celum deferretur. Unde quia non statim eum sepelierunt: iccirco fetere incepit ut statim sepeliretur. Hac igitur causa gentem in errore pristino partim per detinuit. Quo igitur huic mendaci crederem me hortaris cum omnibus eum fallacem inuenerim omnipotentis dei deprecor pietatem ut me ab errore illius eruat et christi quam cepi legem implere per ficiat. Amen.

¶ Liber vigesimussextus. Incipit.

¶ De Imperio Henrici quinti et charta charitatis. C. I.

Sigibertus. Henrico imperatore mortuo successit filius eius Henricus. Anno domini. M.cvij. mundi vero quinti millesimo. lxx. et imperauit annis. xx. Hic autem Henricus qui ab imperatore ad filium eius transiens: cum contra patrem suum aliquatenus a filio ad patrem rediens preces filij debellauerat patrem et .... preces filij debellauerat mortuo imperatore se ut reum maiestati filio regi reddidit: et ab eo captus custodie traditus est: de qua tamen custodia ipse per industriam suam euasit. Sed ducatus eius datus est godefrido comiti louaniensi. Sigibertus. Anno henrici primo facta est charta charitatis a Stephano abbate cisterciensi. et. xx. abbatibus auctoritate sigilli apostolici confirmata. Ab illo igitur tempore reiecerunt ab ordine furcos et pelliceas: stamina et caputia et femialia et pectina et coopertoria et strameta lectorum ac diuersa ciborum in refectorio fercula et saginem et omnia que puritati regule aduersabantur. Abdicauerunt etiam ecclesiasticas oblationes et decimas: et sepulturas aliorum hominum et furnos et molendina et villas et rusticos: quia nec in vita sancti benedicti nec in eius regula legebant eundem sanctum huiusmodi possedisse nec feminas monasterium eius intrasse: nec mortuas ibidem sepultas fuisse excepta sorore sua sancta scholastica dicentes beatum benedictum precepisse ut monachus a secularibus actibus se faciat alienum. Decimas quoque dicebant a sanctis patribus in quatuor portiones distributas. Unam scilicet episcopo: alteram presbytero vel clerico: tertiam hospitibus ad illam ecclesiam venientibus seu viduis et infirmis seu pauperibus aliis victum non habentibus: quartam restauratori ecclesie. Et quia in hoc computo personam monachi qui terras suas possidet: vnde per se et pecora sua laborando vitam non repetebant. Iccirco hec veluti aliorum ius iniuste sibi vsurpare detractabant.

¶ De Moribus abbatis Stephani cisterciensis. C. II.

Rat enim dictus abbas religionis paupertatis et disciplinae regularis ardentissimus amator et fidelissimus emulator: etiam antequam abbas fieret. Helinandus lib. xlvi. Memini me audisse magistri Petri cantoris parisiensis viri iustissimi atque doctissimi referentem de abbate iusto Stephano cisterciensi quod cum ei quadam die nunciasset a suo cellerario nihil haberi in monasterio vnde vel vna die illa fratrum paucitas sustentari posset: respondit. Sternite vobis duos asinos quos cum strati fuissent: fecit secum ascendere quemdam fratrem suum: et iussit ei ut in quodam vico panem mendicaret hostiatim ad opus fratrum: et ipse idem in alio faceret. Et postquam sic fecissent ad vnum locum quem ei designauerat conuenirent: factum est ita: et in loco predicto sibi iam redeuntes obuiabant. Cum ecce abbas videt sacculum conuersi multo pleniorem quam suum subridendo ait: vbi mendicasti: ut video vos in crassiore palea collegisti: quam ego: vbi obsecro collegisti. Quis vobis plus donauit: respondit conuersus. Presbyter ille quem vos optime nostis sacculum meum fere impleuit solus totum. Quod audiens abbas et ingemuit et ait. Ue vobis: quare ibi aliquid accepistis. Nesciebatis quod presbyter ille ibi symoniace ordinatus: et quicquid accepit est lepra et rapina. Uiuit dominus quod de eo quod dedit vobis nihil omnino gustabimus. Absit enim ut per istius illius comedam et nobis incorporem. Conuocatisque pastoribus ouium qui non longe erant: totum conuersi sacculum in sinus eorum euacuauit.

¶ De sancto Hugone abbate cluniacensi. C. III.

Sigibertus. Eo tempore obijt sanctus Hugo cluniacensis abbas cui successit pontius.

Ex gestis eius. Hic Hugo augustudunensis indigena fuit nobili genere patre dalmacio consulari viro bellicis rebus intento. Huius mater quidam cum partu grauiter laboraret quendam sacerdotem religiosum pro sui liberatione et nascituri salute missam celebrare exorauit quod dum missarum solemnia attentius peroraret et in contemplatione suspensus supra semet sustolleret vidisse fertur in calicem cum ardentius incumberet speciem infantilem supra humanum modum mirifice radiantem. Digna profecto visio et vera presaga futuri in calice appuit nondum natus quod ab adolescentia calicem salutaris accipiens passionis imitator dominice: euangelia verba verit in opera et vsque in senectam nomen domini inuocauit. In pupillaribus annis constitutus (non ut illa etas assolet) lasciuie frena laxauit: nec inerti luxu emolliri nugales ineptias sectatus est sed secundum quod scriptum est de iacob innocentem habitabat domi. Dehinc cluniacensi adiens beato odiloni se tradidit. Mutatisque vitam cum tunica habitum sacre religionis deuotissime suscepit. Consequenti vero rubigine mundana in camino disciplie ad purum excoctus: subito calore longum tempus plurimorum superauit. Post hec factus prior. etiam beato odilone defuncto abbate in regimine successit hic cum lachrymis renitens: bonus vtique sciens: melior sciens: optimus temperantia: forma angelicus moribus compositus: nulli incessu conspicuus: sermone non affectato suauis et aliis huiusmodi carismatibus spectabilis. Illo in tempore henricus secundus imperator regni apicem strenuissime gubernabat. Cuius pater augustus insignia quod rome gestauit in regni adeptione cluniaco delegauit. Quapropter dilectionem cluniaci quasi iure hereditarium medullitus retinens florridum patrem colligare sibi artius decreuit. Itaque sanctum Hugonem pubescenti etate vernantem venire ad se inuitauit: inuitatum gloriosissime excepit. Et ut filium suum henricum tertium de sacro fonte leuaret gratanter obtinuit. Tunc etiam pascha celebrauit paschalis agni filius vna cum imperatore angelica cluniacensium senatum stipatus caterua in agrippina colonie. Nec multo post vir ab augusto laxatus cluniacum redijt muneribus comitatus et gratia. Cuius etiam gratia stephanus papa non fugit: qui cum in ciuitate florentie valitudine constrictus decumberet: aduenientem sancto Hugone nimicum recedere: exeunte eodem accedere circumstantibus prestatus est. Quare ne insedearabilis infestationibus hostis vigeretur sedulitatem ipsius iugiter exorabat. Cuius pacis sententia mandatam ... [illegible] ... longe remouerunt cum vir apostolicus in fine presidentis ... exalauit. Cuius manibus digne compositus traditus est sepulture. Sed et reuerendissimo hildebrando mutato nomine et gradu postmodum gregorio nuncupato manifestissime claruit quod multum grate specialis pater hugo obtineret. hic sane nondum papali apice insignitus positus in cluniacensi capitulo ipsum mundi iudicem perhibuit se vidisse sancto Hugoni collateralem qui sedens a dextris regularem disciplinam fauore sequebatur. Hinc papa factus blande tyrannum eum vocitare solebat: quia sensus leonis mitibus agnum acceperat: haud ignarum parcere subiectis et castigare superbos. Tempore sancti leonis pape noni remis translatum est corpus sancti remigij. Prefuit tante translationi apostolicus ac generale concilium precipue contra symoniacos celebrauit. Interfuit pater Hugo fide armatus ipsiusque ingenio illustrium virorum sequebatur agmen: at tanta erat potiorum multitudo: ut boni vix auderent reprehendere. Et si qui fuissent facilius erumperet reclamatio male viuentium: quam vox libera eorum qui sanius sentiebant. Mox exhortationem synodalem iussu domini pape et persuasione cuiusdam nominatissimi viri sancti constantij remensis canonici et aliorum laudabiliter egit et probabiliter confutauit tergiuersatores qui contra verum mendacio stare consueuerant.

¶ De Gratia eius apud romanos pontifices. C. IIII

Ildefunsus quoque rex hispaniarum patrem suis plus omnibus ex toto corde ardentibus eum ut videre mereretur impetrauit primo quia

a captione fratris sui Santij precibus sancti Hugonis emersit. Deinde qꝛ diunctõez patris sui fredelãdi ⁊ cluniacẽsiũ cõpaginare fortius disponebat: alioq̃ʒ beato Petro inobediẽs bñficijsq̃ʒ ingratum ꝯstitueret. Is cũ cũ artissima teneret custodia ⁊ cluniacẽses ꝓ eo oratõi incũberent ꝑ epĩm quẽdã beatꝰ Petrꝰ sibi īnotuit q̃liter instãtia precũ scĩ hugonis ⁊ suoꝝ pulsatꝰ: in breui ipʒ ꝓpͤe ꝑãti recõsignaret: ⁊ ad sceptꝛ vsq̃ʒ ꝑueheret. Nec mora claniger celi sanctio regnũ vsurpãti terribilr noctu apparẽs mortẽ ītẽtauit nisi fratrẽ moꝝ dimitteret. Surrexit ocꝰ exturbatꝰ tyrãnꝰ: ⁊ eo a vinculis emãcipato cubitũ rediꝫ. Ita factũ ẽ vt rex liberatꝰ duplicato cẽsu paterno ꝉ tercessorib⁹ suis ducẽtas auri vncias annuatim destinaret: diẽq̃ʒ liberatõis recoli nostris relinqueret. Multa ad vsus pauperꝝ scũs hugo ꝯferens q̃si viles sarcinulas reputãs direptõez illaꝝ sepe ꝑtulit ĩiratꝰ: q̃ etiã pceptoꝝ talẽ habuit mẽsurãme q̃ nimia remissio aut seueritas excedẽs videret. Spũ quoq̃ʒ ꝓphetie discernere in nouicijs solebat: q̃ essent frumẽti stabilitate solidãdi ꝗ̃ tãq̃ʒ palee spũ maligno ventilandi. Quodã tpe dum esset apud maritima cũ adiuncto sibi ꝑclaro Anselmo cantuare: archiepõ q̃ ꝓpter iustitiã ab archiepatu semotꝰ: iocũdabat eꝰ solatio: diuia reuelatõe cõmonitꝰ mortem vuilleri regis anglie momẽtaneã ꝓnũciauit. Et vt ꝑdixerat accidit. Nam dum ille ꝑ saltꝰ fugaces ceruos sagittare gestiret. Sagittã subito in corde suscepit qua nullus suus ceruũ ꝑetebat. Alio tpe cum dormiret idem pater vidit ꝑ somniũ sub capite suo cubare serpẽtum multitudinẽ ⁊ feraꝝ subito capitale excutiẽs ⁊ exquirẽs supposita īuenit libꝝ Maronis forte ibi collocatũ moꝝ abiecto codice seculari in pace quieuit. Cognouitq̃ʒ moduʒ materie libri visioni congruere quem obscenitatib⁹ ⁊ gentiliũ ritibus plenũ indignuʒ erat cubiculo sancti substerni.

De Moribus eius ⁊ spiritu ꝓphetie. C. V.

Uidã frater noĩe Durãnꝰ de baedon ꝗ̃us ideo a apparens postea morsiacẽsis abbas nõ incognitus. Dehinc ad tolosanũ epatũ sapie ꝓrogatiua ꝓmotꝰ inẽ oparios agricũture dei merito sollicitudinis ⁊ īdustrie claruit. Hic circũspectꝰ ꝑ cetera v̄ba risũ mouẽtia sepe incautꝰ ꝓferebat. Qua de re venerãdus pater multotiẽs eũ increpans nec satis ꝓficiẽs de futuro interminans ꝓphetice sic cõmõuit. Certe frat̃ charissime nisi ludicra v̄ba monacho ꝓhibita interdicta viuẽs dimiserio enormiter apparebis. Qð sane vaticiniũ eo migrãte ꝯstat fuisse cõpletũ. Naʒ figuino cuidã capellano patris spumoso oꝛe apparẽs postulauit flebiliter eius iuuamen: cui noluit obedire dum viueret. Hoc vbi dño abbati signinus retulit: pcepit vt fratres vna hebdomada ꝑ defuncto taciturnitatẽ ꝓprij oris ꝯtinuerẽt. Ad hoc. vij. fratrib⁹ electi ceteris obediẽtib⁹ vnꝰ eoꝝ vom ꝯtemptoꝛ silẽtiũ interrupit. Rursus pontifex eidẽ denuo reuelatꝰ est valde ꝯquestus sup illo fratre ꝑfido q̃ diũ nõ siluit sanitatẽ illꝰ īterpollauit. Audiẽs ista pijssimus Hugo precepit vt fractura silentij que ꝑ vnũ ꝯtigerat alioꝝ septẽ dieꝝ silẽtio sarciretur. Quo facto anima põtificis tertio reuelata in statu apostolico se exhibens purgatoꝛ suo memorato semperq̃ʒ memorando Hugoni gratias sue integritatis reportauit.

De Fratre Stephano qui sibijpsi manus intulit ⁊ fratre goderanne. C. VI.

Tem in siluiniaco q̃dã fr̃ noĩe Stephanꝰ hostis antiq̃ supplãtatꝰ īsidijs manꝰ sibi ingerẽs ad coronã martyrij anticipãdã: seipsũ in q̃dã silua necauit. Erat enĩ iracũdie grauis q̃ ⁊ eiꝰ ꝯspsione excitatꝰ tẽtatoꝛ forte ꝑualuit. Huiꝰ anima ad iudiciũ rapta accusatorẽ ꝑtẽdẽtẽ cultellũ necatoriũ infestũ habuit. Miser sue ꝑdigus aie exutus a cuculla apostolica intercessione obtinuit quatenus añ introitũ claustri cluniacensis lidiu maneret cucullã his in manibus donec ꝑcib⁹ scĩ Hugonis ⁊ fratꝝ illã induere mereret ⁊ ordinẽ suũ recipe. Que dicimꝰ frater q̃dã in visione cõspiciẽs dño abbati nunciauit: tamẽ non statiʒ vt debuit. Quocirca ĩ tpe rogationũ qm̃ que viderat nunciare distulerat verberib⁹ ad ꝑpalandũ vtile compulsus est. Ceteris q̃ppe ad ꝓcessionẽ directis solus in choro remanserat vtpote claudus. Apparuit sanctus odilo eidem vigilanti visibili forma cum duob⁹ viris. Et ecce facta oratione ante altare illo vocare capitulũ ingressus est fratrisq̃ʒ pigritiam increpauit magna a ꝑeritatis vehemẽtia: precipiens assessoribus suis acerrimam illi inferre disciplinam. Post letanias correptus nunciauit abbati tã visionẽ q̃ʒ suã afflictõez. Cõfestim pius pr̃ elemosynis ꝑcibusq̃ʒ ⁊ hostijs tãdiu ꝑcepit īsistere quousq̃ʒ spũs alia visione cũ sacro habitu apparuit ⁊ corpꝰ cimiterio non iudicat̃ indignum. Cõtigit aliquãdo scũ Hugonem eucharistiã prebuisse cuidaʒ leproso cõione holiʒ corporalr subtracto: sic v̄o cõicanti qui tumẽtibus labijs ⁊ vlceroso oꝛe corpus dñi iniuriose masticãs portiũculã importuna screatiõe reiecit sequẽte nimiꝝ nausea ac spuma horribili diu. Stamulos goderãnus qui aderat dñi seu sacramẽta indigne ꝯspersa agitari qð diligebat celeri collegit obsequio. Et ecce vir magnanimꝰ manꝰ vtrasq̃ʒ supponens vtuficis sacramẽti in oꝛe suo ꝓiecit vomitũ nauseãtis egri letalib⁹ coleris coherentib⁹ fidelr absorbẽs. Qua in re magister pius stupefactꝰ in huiusmodi discipuli ꝑfectõe attonitus laurentij craticulã tolerabiliorẽ fuisse indubitanẽ asseruit. Hic õ niq̃ʒ goderãnꝰ ad epatũ sanctonicũ ꝓmotus quo altiꝰ conscendit eo latius refulsit.

De Uisione consolatoria quam pater Hugo retulit in capitulo et manali. C. VII.

Os ẽ cluniacẽsis monasterij celebritatẽ solẽniter ab ho nativitatẽ dñi quodã singulari affectu deuotiꝰ agere: ⁊ cantuũ melodijs: cereoꝝ accẽsionib⁹ quoq̃ʒ lõge ꝑstãtꝰ ẽ spirituali deuotõe multaq̃ʒ lachrymaꝝ ꝑfusione cũ angelis solẽnizare. Hac igit̃ instãte festiuitate fr̃es more solito se suaq̃ʒ oĩa ꝑparauerunt venerabilis pr̃ ille hugo q̃ adhuc senex supat capitulũ vbi fr̃es cõuenerãt igressus: hec ad oẽs v̄ba ꝓtulit. Noueritis fr̃es benignũ ihesum disposuisse vr̃is solẽnijs interesse. At õ hostẽ neq̃ʒ inuidia laborare vel aliq̃s tenebraꝝ suaꝝ nebulas tanto splẽdore possit immiscere. Fr̃ enim ait quidã (se vtiq̃ʒ dans intelligi) hac nocte vidit matrẽ misericordie ipm̃ filiũ quem presenti genuit nocte dulcissimo gremio ꝯtinere ⁊ circa eã sanctoꝝ angeloꝝ multitudinẽ cũ immẽso lumĩe astare. Idẽ vero puer exultabat ⁊ cordis letitiã gestu corporis ⁊ plausu manuum demonstrabat. Et conuersus ad matrem aiebat. Cernis ö mater nocte nativitatis mee que īminet gaudijs illustrãdã: in qua ⁊ ꝓphetarum ⁊ apostoloꝝ ⁊ angeloꝝ ꝑconia renouabunt̃: ⁊ de meo ex te ortu oĩs celestia ⁊ terrestria letabunt̃. Ubi est nunc hostis mei dãnati ꝑfidia. Ubi eꝰ ꝑtãs q̃ ante h̃ singulare gaudiũ mũdo dominabat̃. Quo ille ꝑpendens audito de latibulo suo egressus elonge se presentabat. Et ignominiose deturpatus cũ multo planctu ⁊ vlulatu vt admitteret orabat. Et si ait in nulla parte eccl̃ie admittor: in aliq̃o saltẽ reliquarum officinaꝝ loco suscipiar. At filius virginis. Uade inquit furcifer ⁊ inte mea potẽtia preiudicatum lamenteris tenta quod poteris. At ille solutus aditum capitali petijt ⁊ intrare conatꝰ non potuit. Intantum enim ⁊ se tumiduuit ⁊ introitum capituli angustum inuenit: vt nullatenus intrare valeret. Uere inflatꝰ supbie veteri apostemate ꝑ humilẽ aditũ nõ potuit trãsire. Inde ad dormitoriũ fratrũ ꝯgressum conuertit ⁊ fantasijs solitis se eos inq̃etare posse ꝯfidẽs ītroire tẽtauit: sed eadẽ grossitudie sua ab hostio repulsus recessit. Postremo adrefectoriũ ꝓcedẽdi spez ꝯtulit: Ibi ꝑꝑ aliquãtulã corpis curã maiorẽ se ꝓspirabat̃ mẽti iaiunio: vbi tot obices diuinoꝝ ex lectõe v̄boꝝ: tot nubes ex deuotõe auditoꝝ tot repagula repperit ex charitate sibiũncẽ seruẽtiũ: vt nullo mõ vltra valẽs ꝓcedẽ cogeret̃ retrocedẽ. Sic ab oĩb⁹ officinis mõasterij reiectꝰ a ꝯspectu pijssimi redẽptoris ⁊ gl'ose v̄ginis marie [illegible] pestifer ille recessit. Laeti igitur estote o fr̃es ⁊ īmẽsas gr̃as oĩpotẽti ac misericordissimo saluatori agite qꝛ ⁊ neq̃ssimũ hostẽ a nobis expulit: ⁊ ipse nobiscũ festũ celebraturus remansit.

De Transitu eiusdem abbati. C. VIII.

X gestis eius. Paucis autẽ dieb⁹ antequã moreret̃ beatꝰ hugo cuidã rusticano hoĩ ĩ agro laborãti apparuit senioꝝ visio quos videbat q̃dã regal' dila cuiꝰ dorsũ trã leuit ⁊ faciẽ videbat. Sãctũ agmẽ illud q̃dã senioꝝ sub seq̃bat̃: q̃ restitit ⁊ ait. Cuiꝰ est o agricola ager iste quẽ colis. Qui ait. Beati petri ⁊ dñi abbatis cluniacensis. Et senior ad hoc. Meus est inq̃t ager: ⁊ abbas ⁊ famulus. Tu aũt festina nũciare vestro abbati vt disponat domui sue qꝛ morituꝛ: q̃m post modicũ tp̃s huiꝰ vite finẽ sortiet̃. Hec aũt ei petrum aplm̃ hoc tibi nũciasse. Qui v̄o me ꝓcedũt dei genitricẽ sanctosq̃ʒ denũcia famulãtes. Idẽ hugo ĩ articulo mortis positus recolẽs anniuersariũ gaufridi archiepi ⁊ midonis abbatis obliuiosos admonuit: tã tenacis erat memorie ⁊ tante charitatis ꝗ ibi fraterne salutis erat [illegible] ꝓ sue. In ip̃a nocte q̃ mortuꝰ est benedictiones lectionum lectoribus imposuit. Extremũ eius verbum fuit ad circũstantes. Benedicite. Corpus eius in capitulo a fratribus dealbatum prius aqua deinde vino ablutum est. Ad vltimum modico balsamo qð superat in breui vasculo ternis vicib⁹ totum corpus magnũ affluenter punctũ est: qð vix solum ad lepidum caput sufficeret: nisi benedictione celesti multiplicatum inter manus obsequentium superabundaret.

De Reuelatione glorie eius post obitum. C. IX.

Eatus autem dionysius ariopagita apparuit cuidā fratri apud nongentū dicēs vt festinaret adire cluniacū vt valediceret posset sancto hugoni statim decessuro. Veni ego infelix sed serū migrantē nō salutaui. Datuȝ tñ est spiritui qđ corpi cōstat denegatū. Vidi enim mixtos mortalib⁹ supos: ⁊ cū monachoꝝ collegio matrē dei mariā stellā clari⁹ choruscare. Cui⁹ pñtia sagictarios quosdā apparētes ita exterruit ⁊ fugauit: sicut validus ventus autūnales frondes deijcere ɔsueuit. Inter quos martinus gēma sacerdotū: ⁊ bñdictus sol abbatū spiū scī hugonis deducētes inē quādā vineā speciosam ⁊ fertilissimā collocarūt: vt ibi iocūdaret ⁊ in modico māsitaret. vbi ipse scūs hugo me aspicientē multiplicē inuitabat. Comede charissime de cādidis racemis q̄ nobis supabūdant: ⁊ fac mecū solēne cōtuberniū. Ego nēpe paꝝ hic pausabo donec q̄dā tumor subsidat: quē in pedib⁹ puluerulētis de longo circūitu terre ɔtraxi: ⁊ vestigio curatis gressib⁹ ⁊ excusso cinere mūdano liber ad potiora trāsibo. Dic aūt successori meo pontio vt humilitatis ⁊ innocētie thesauros custodiat: ⁊ necessitates oīum suas reputās misericordie studeat: zeluȝ monastici ordinis exēplo mei sapienter disponat. Sic enim viriliter agēs a deo ɔsequetur auxiliū qui nō deserit sperantes in se. Eadē quoq; nocte qua pater btūs dormiuit in visione vidit abbas quidā duos lectos in visione decēter adornatos angeloꝝ manib⁹ ad astra sustoli: ⁊ audiuit voces in sublimi dicentium. Heros geminos sui correctores ⁊ seculi stratis auro radiantib⁹ digne merito collocabuntur videlȝ cātuariēsem archiepm ⁊ cluniacēseȝ abbatē qui multoꝝ sunt patres filioꝝ in gloria. Isti q̄deȝ duo pene sub vno tpe decesserūt. Actor. De abbatib⁹ cluniacēsib⁹ a pñnone vsq; ad hūc hugonē facti sūt hi versus. Ordine berno prius stat bono et beatior odo. Surgit ab his scūs maiolus forma viroꝝ. Igne⁹ ardentē vix cohibēs animū. P⁹ fuit ariminis sacer odilo missus ab horis. Mitior ingenio q̄ȝ ferus implo. Proxim⁹ hugo veris discretiōis habenis. Ordine posterior vtilitate prior. Sigibert⁹. eo quoq; tpe ī prochia leodiēsi porca enixa est porcellū habentē faciē hois. Natus ē etiā pullus galline quadrupes. Obijt anselm⁹ cantuarieñ. archiepiscopus. Philipp⁹ quoq; rex francoꝝ obijt. Post quē ludouic⁹ filius ei⁹ regnauit annis. xxix. Ex chronicis. Hic philipp⁹ apud floriacēse cenobiū tumulat̄. Post quē ludouicus aurelianis a gilberto senonēsi archiepo in regē ɔsecrat̄. Sigibert⁹. Multi vō sacro igne accēsi sunt mēbris instar carbonū nigrescētibus.

De Recōciliatione inter imperatorē ⁊ papā. C. X.

In mense iunio cometes apparuit radios dirigēs ad austrū multis cōnicientib⁹ hoc signo portēdi futurā regis henrici expeditionē versus italiā. Igit rex henricus romā vadit pp sedandā discordiā q̄ erat inē regnū ⁊ sacerdotiū q̄ cepit a gregorio papa. vij. q̄ hildebrandꝰ ⁊ exagitata a successorib⁹ eius victore ⁊ vrbano ⁊ p oībus a paschali magno scādalo erat toti mūdo. rex enim vti volēs auctoritate ⁊ ɔsuetudine ⁊ auctoralib⁹ pꝛiuilegijs imperatoꝝ q̄ a karolo magno q̄ pꝛimus de regib⁹ francoꝝ imperauit romanis. Iāq; p. ccc. ⁊ eo ampli⁹ annos imperauerāt sub. lxiij. aplicis ⁊ dabant licite epatus ⁊ abbatias p vgā ⁊ anulū hoc esse suū ius allegabat. Cōtra hanc maioꝝ auctoritatē censebāt pape synodali iudicio nec posse nec debere dari p vgā vel p anulū epatū vel aliquā ecclesiasticam dignitatē vel inuestiturā a laicali manu. Et quicūq; ita epatum aut aliā ecclasiastici iuris inuestiturā accipiebāt excōicabant̄ pp hāc scā cām rex romā tēdebat; ⁊ illi qui lōgobardoꝝ quoq; mō ei resistere volebāt potent̄ eos pꝛsternebat. In recōciliatione aūt que facta est inter imperatorē ⁊ papā. Nā ipm papā cū epis ⁊ cardinalib⁹ ipse die pasche henrico in imperatorē coronato: post lectū euāgeliū tradidit ei papa ante altare beatorum apostoloꝝ petri ⁊ pauli in oculis oīum pꝛincipū pꝛiuilegiū de inuestitura epatuū vel abbatiaꝝ tam p anulū q̄ȝ p virgā. s. vt regni eius epis vel abbatibus libere preter violentiā ⁊ symoniā electis ⁊ inuestiturā virge ⁊ anuli ɔferat. Post inuestiturā vō canōice ɔsecrationē acciperēt ab epo ad quē ptinuerit. Cōfirmatio pacis inē apłicū ⁊ imperatorē dū in celebratiōe misse traderet ei corpus ⁊ sanguinē dñi nostri ihesu christi hec est. Dñe imperator hoc corpus dñi natū ex maria virgine passum p nobis in cruce sicut sancta ⁊ aplica tenet ecclesia damus tibi in ɔfirmationē vere pacis inter me ⁊ te.

De Tribulationib⁹ ⁊ mirabilib⁹ illius temporis. C. XI.

Anno henrici. vi. deo peccat̄ hoīuȝ offenso mlta euenerūt. in mōte castri loco ecclia sancte vualdedrudis cuȝ toto pene oppido arsit. Ecclesia sancti michaelis de periculo maris fulgurata diuinit⁹ arsit cū edificijs appēdentib⁹ sibi. vualdric⁹ epūs laudunēsis ciues ipsius vrbis a sacramēto pperā iurantes coicatiōis reuocare nisus a seditiosis ad arma cōcurrētib⁹ qđ dictu nefas est gladio ɔfossus interijt feria. v. ebdomade paschalis. vij. kł. maij. in letania maiore: tumultāte etiā impetu ɔfuse multitudīs. dom⁹ epi succēdit̄. Nā ⁊ ipa mater ecclia beate marie ⁊ ecclia scī iohānis baptiste in abbatia monaliū cū oīb⁹ alijs ecclesijs e vicino appendētibus ɔcremant̄. In actores aūt seditiōis a ludouico rege frācoꝝ tā seuere vindicatū est: vt tā futuros q̄ȝ pñtes a simili scelere deterrere possit exemplū. Helinādus. Huic tribulatiōi laudunēsiū q̄dā perturbatio pcesserat: q̄ future hui⁹ calamitatis seminariū ⁊ radix fuit ⁊ quodāmō pꝛenuncia. Quidā enim pꝛinceps ⁊ nobilis castellan⁹ laudunēsis noīe gerardus de kirciaco dū in eade scte dei genitricis ecclesia genib⁹ flexis suppliciē oraret ab inimicis suis q̄ eū alibi aggredi nō audebāt dolose circūuētus: ⁊ ab oratiōe surgēs diuersis gladiorū plagis ibidē est interfect⁹: cui⁹ sanguine pauimētū ecclie respersum cū multotiēs aqua supfusa nō possȝ ad plenū ablui: pluresq; spectatū venietes nō paꝝ sup hoc mirarent̄. Mgr anselm⁹ tūc tpis laudunēsis ecclie decan⁹ vir sciētie ⁊ eloquētie fama notissim⁹: q̄busdam secrete colloquēs pꝛenūciasse fert̄: illā sanguis effusionē nō nisi eiusdē ecclie ɔcrematiōe diluēdā: qꝛ tm̄ scelus nō aqua sȝ poti⁹ igne esset expiandū: ⁊ ita ɔtigit. Sigibertus. His hos dies nat⁹ ibidē fuerat puer gēinus a clune supius duo. s. hñs capita: duo vsq; ad renes cū suis brachijs hñs corpa. Qui baptizat⁹ triduo quoq; supuixit. Anno. vij. mēse iunio siligines ⁊ arbores sacro igne adustē spēȝ sui fruct⁹ mētite sūt. Et q̄dā silue insup arefacte: subsecutaq; ē grauis ⁊ diuturna hoīuȝ valitudo cū pꝛfluuio vētris ⁊ mortalitate. Dño sigibertus venerabilis monachus gēblacēsis cenobij vir in omni sciētia litteraꝝ ingeniosus temporꝝ descriptor obijt: suisq; grauissimū merorem absentie sue reliquit.

De Miraculis feretri scte marie laudunēsis. C. XII.

Ronographus Vualdrico laudunēsi epo a suis ciuibus crudelib⁹ nequiē perempto: hugo aureliacēs ecclie decan⁹ substituit̄. Quo p⁹ septē mēses mortuo vir illustris bartholome⁹ ad epatū laudun. ciuitatis pꝛuehet̄. Cui⁹ industria ⁊ epal̄ ecclesia q̄ incēsa fuerat in breui reparata iteꝝ ɔsecrat̄: ⁊ ciuitatis ac pꝛuincie desolatiōe subleuata in multis locis in q̄b⁹ antea nūq̄ȝ fuerat religionis feruor ⁊ dei cultus fundat̄: ⁊ inde in multas ac remotas ⁊ trāsmarinas regiōes ppagat̄. Helinādus lib. xl. Electi sūt q̄ ix. canonici laudonēsis ecclie ⁊. vij. burgēses: qui feretꝝ. s. marie ⁊ alias capsas reliquiaꝝ p diuersas circūferent pꝛuincias ad expetēdas elemosynas fideliū p restauratione ecclesiaꝝ: q̄ reliquie multis miraculis clarificate sunt. Que miracula scripserūt canonici ecclie laudunēsis: ex q̄b⁹ pauca hacinē ed edificationis excerpsimus. Apud issoldunū duo ɔtracti sanati sunt: quoꝝ calcanea natib⁹ adherebāt. hos p dei amore multo iā tpe pauerat in domo sua galfridus eiusdē castri dñs. Apud castellū buscēti sanatus ē filius dñi castelli raptoris pessimi puer annoꝝ. xv. a natiuitate surd⁹ ⁊ mut⁹. Quo facto pr̄ pueri discalciatis pedib⁹ ad ecclesiā cucurrit: ⁊ feretro scte marie. xl. solidos obtulit. Nō enim multā hēbat pecuniā q̄ etiā feretꝝ scte marie cū ceteris militib⁹ humeris suis īposuit ⁊ illud vsq; ad castellum primū duob⁹ miliarib⁹ distans nudis pedib⁹ portauit. Qđ audiētes inimici raptoris illius ⁊ miraculū de filio eius factū: ⁊ ipsi nudis pedib⁹ inimicis suis obuiā nūt ⁊ feretꝝ ab illis pacifice susceptum in castellum suum deferunt.

De his que facta sunt turonis. C. XIII.

Inde venerunt turonis. Ibi quedam femina q̄ ē lecto surgere nō poterat iā p. viij. annos ⁊ nusq̄ȝ ire nisi portaret sanata est hoc modo. Apparuit ei dormiēti mater misericordie pꝛcipiēs vt se ad feretꝝ suū in ecclesia sancti mauritij faceret deferri: ⁊ portata est in vāno suppositaq; feretro pꝛimus obdormiuit ⁊ sana surrexit. Ibidē apud sanctū martinū sanat⁹ iuuenis a natiuitate surdus ⁊ mutus: ⁊ ex toto corpe sudorē emittens: ⁊ venis circa aures inflatis sanguis vbertim pꝛfluxit ex aurib⁹ qui postea cū feretro iuit laudunu post hoc venit illud feretꝝ ad sanctū laurentiū de cala in festo eiusdē martyris. Monachus aūt quidē ibi habitās pacti nō potuit vt feretꝝ beate vginis sup altare sancti laurētij poneret̄ sed facit illud poni sup quoddā minus altare in parte ecclesie timēs amittere oblationes ɔsuetas in eodē festo. Cū vō turonēses qui feretꝝ obsecuti fuerāt referētes miracula q̄ viderāt: oēs pegrinos supuenietes ad feretꝝ inuitarent monachus ille liuore pcussus tecit ter

retrū ꝛ oēs reliquias de ecclesia eijci. Sed ꝑpositus castelli tentoriū ꝛ spatiosum qđ sibi parauerat tradidit deferentib⁹ feretꝝ ꝛ matrōe plurimas deferentes cortinas idem tentoriū decētissime ornauerūt ꝛ luminarib⁹ copiosis tota nocte splendidū reddiderūt. Prefat⁹ aūt monach⁹ ad vesperas epilēpsie morbo grauiē correpť corā oī pplo in terrā cecidit: magnūqꝫ timorē vidētib⁹ incussit. Cāpana etiā maior de turre cadens cōfracta est: ꝛ turris ipsa in supiori pte fissa crepuit. Monachus ꝑ vero penitēs nudis pedib⁹ corā feretro terre pstrat⁹ celesti regine humiliter satisfecit: rogans vt idē feretꝝ sup maius altare referret. sed laudunēses noluerunt.

De his que facta sunt carnoti. C. XIIII.

IN natiuitate

sancte marie venit idē feretru carnotū cui occurrit venerādus iuo ep̄s cū tota ꝑcessione canonicoꝝ vsqꝫ ad vineas. Positūqꝫ est feretꝝ in maiori ecclesia sup altare sācte marie. Ibi mulier cōtracta erat iā ꝑ v. annos in domo vbi coquebať panis ep̄i. Huic pma noctis hora apparuit in somnio beata virgo maria ꝑcipiens ei vt quātotius surgeret ꝛ ad maiorē ecclesiā iret feretrūqꝫ laudunēse q̄reret. Protin⁹ euigilās sana cucurrit ad ecclesiam ꝑ plateas cū gaudio vociferās ꝛ clamās ꝛ ingeminās dn̄a sancta. Ꝯ maria statim ep̄o oīa signa ꝑcepit sonari diutius ꝛ ipsemet icepit. te deū laudam⁹. Qđ dū cātareť altera cōtracta sanata intrauit duoqꝫ scabellula qb⁹ reportādo se circūferre solebat sup altare posuit. Rursus signa pulsanť: ꝛ te deū cantať ep̄o incipiēte. Qđ anteqꝫ fiureť: quidā iuuenis miles qui ī castello quodā catbenis religat⁹ [illegible] seruabať liberat⁹ ex insperato ecclesiā igrediť matreqꝫ sua cū [illegible] occurrētib⁹ ad altare ꝑgrediť: genibusqꝫ flexis corā feretro ꝛ dicēs se ꝑ beatā mariā ereptū obtulit solidos. xl. Itez iubēte ep̄o ꝑ oēs ecclesias signa pulsanť: ꝛ ipse ter. te deū laudamus incepit. multūqꝫ ibi ꝑ gaudio ploratū est. Igiť ex oblatiōibus fideliū ꝑ franciā collectis toto autūnali ꝛ hyemali tpe ecclesia sancte marie laudunēsis ex magna parte cōstructa est.

De his q̄ facta sūt in itinē versus angliā. C. XV

Equēti. xl. cum

adhuc pars opis mari [illegible] ꝛ pecunia paulatim decresceret electi sunt ex canonicis laudunēsibus. vij. qb⁹ traditū est feretꝝ scē marie cū alijs pluribus [illegible] reliquijs [illegible] quas [illegible] ꝛ [illegible] philacteriū in quo sic scriptū legiť. Spōgia crux dn̄i cū syndone cuꝫ faciali. Me sacrat atqꝫ tui genitrix ꝛ vgo capilli. Cū his reliquijs ꝑfecti sūt in angliā que tūc tpis magna diuitiaꝝ pollebat opulētia ꝑ pace ꝛ iustitia quā rex henric⁹ ī ea faciebat. Feria scd̄a p⁹ dn̄icā isti sūt dies ꝑfecti qb⁹ sūt a laudūo ꝛ eodē āno circa nat̄ btē marie laudunū redierūt miracula q̄ interim cōtigerāt enarrātes. Apud vigellā in pago viromadēsi q̄dā iohānes a natiuitate surdus ꝛ mut⁹ sanat⁹ est. potatus aqua reliquiaꝝ lotaꝝ toto corpe post dormitationem sub feretro sudans sanguine de narib⁹ ꝛ aurib⁹ ꝛ venis circa colluꝫ inflatis vbertim ꝑfluēte qui ꝑsecut⁹ est feretꝝ vsqꝫ ad mare. Circa parasceuē venerūt attrebatū. Ibi erat quidā senex artifex iam ꝑ annos. xij. lumine oculoꝝ ꝑuatus. Hic audiēs feretꝝ scē marie laudun̄. allatuꝫ esse interrogabat qualitatē ꝛ formā feretri. Quā cū cognouisset ꝑtinus imno ex pectore: alta trahēs suspiria ꝛ vbertim plorās dicebat. Hoc secretū ego peccator ꝑprijs manib⁹ in iuuentute mea cōposui iussu dn̄i helynāck ep̄i laudunēsis in quo idē tpe ꝑciosissimas reliquias posuit. Inť quas fuit caput sancti vualerici abbatis ꝛ caput sancti montani monachi reclusi: qui natiuitatem scti remigij ꝑdixit ꝛ de lacte cilinie matri eius lumē recepit sicut ꝑdixerat. O si hāc misericordiam faceres mecū o piissima mater misericordie vt instar sci mōtani recepto lumine rursus feretꝝ tuū qđ cōposui possim videre. Hoc dicēs ꝛ plorans rogabat vt de lotura reliquiaꝝ oculi sui tangerenť. Quo facto de ipsa aqua bibit ꝛ tota nocte corā feretro ꝑuigil in oratione mansit. Mane facto lumen recepit. Apud sanctū andomaruꝫ quedā puella manū hūs aridā a natiuitate sanata est.

De his que facta sunt in transitu maris. C. XVI.

IN festo sancti

marci euāgeliste venerunt apd̄ [illegible] ꝛ nautis cōuocati nauē intrauerūt ꝛ cū eis plures negociatores qui ꝑp lanā emēdā in angliā ibant. Et cuꝫ feretro secum trāsire sperabāt plusqꝫ. ccc. marchas secum in marsupijs portantes. Magister nauis dicebať cold istamus circa maris mediū viderunt piratas nauigātes ꝛ in naui eoꝝ lāceas ꝛ gladios ꝛ clipeos coruscātes. Tunc singuli ad alterutrū ꝑ timore peccata sua cōfessi sūt: ꝛ presbyter laico cōfitebať. Predicti negociatores de vita iam desperantes marsupia sua cū tota pecunia feretro obtulerūt: flētes ꝛ orātes beatā mariā vt eos de piratarū manib⁹ liberaret ꝛ de periculo mortis ꝛ totā eoꝝ pecuniā ad restaurandā suā ecclesiā retineret. Piratis aūt [illegible] mgr̄ nauis exhortat⁹ est bosonē p̄sbyterū vt assumptas [illegible] quib⁹ piratis sibi nocendi potestatē interdicat. mox ille philacteriū cū capillis beate marie assumēs cū timore ꝛ deuotiōe in eminētiorē locū puppis ascendit ipso mgr̄o nauis vtraqꝫ manu ipm̄ sustētāte: manuqꝫ ꝯ hostes eleuata ex auctoritate christi ꝛ matris eius fortiter adiurans ne vltra veniant: ne potestatē nocendi habeant interdicit. Statimqꝫ vt signū crucis de eodē philacterio fecit ꝯ hostes: dicto citius vētus vehemēs ꝛ cōtrari⁹ nauē eoꝝ retro tulit malus nauis frangiť. pars mali sup vnū ex ipsis decidens ipm exterrebat ꝛ in mare mortuū ꝑcipitat. Post modicū nauis sana cū feretro ꝛ leta ad portū puenit. Negociatores liberati sacculos suos quos obtulerūt resumpserūt. Cumqꝫ tota anglia circūiuit magnos aceruos lane emēdo suā pecuniā expēdissent: ꝛ de ipsa lana magnam domū implessent supra littus maris qđ doura dr̄ eadē nocte qua in crastinū trāsire debuerāt. dom⁹ illa cū tota lana cremata est.

De his q̄ facta sunt cātuarie ꝛ vuintonie. C. XVII.

Post hoc venit

feretꝝ cātuariā: ibi ledanciē ho[illegible] ꝛ [illegible] scepti sūt a vuillero archiep̄o: q̄ dudū ꝑ vidēdo ꝛ audiēdo mgr̄o anselmo laudunū petens dieb⁹ multis i domo ep̄i manserat. Ibiqꝫ randulphi filios cancellarij regis angloꝝ docuerat. Ibi ꝑ matrona quedā ditissima iam ꝑ octo dies dolore partus fuerat cruciata. Que cū mitteret maritum suum ad laudunēses querens si quis forte illoꝝ aliquid medicine nosset: boso presbyter illum admonuit vt cōsuleret vxori sue veracē peccatoꝝ suoꝝ presbytero suo cōfessionē facere: ꝛ de lotaꝝ reliquiaꝝ aqua cōfidēter bibere. Illa vero que iam pre dolore loquelā penitus ꝛ memoriā amiserat: pri⁹ ex ipso calore fidei aliquantulū roborata veniēte presbytero peccata sua fideliter cōfessa est. subiungens eadē nocte sibi in visu quādam speciosissimā dn̄am de francia venientē apparuisse: ꝛ vt peccata sua veraciter cōfiteretur ꝑcepisse: sicqꝫ eam sanandā ꝑmisisse. Igiť statim postqꝫ aquā reliquiaꝝ biberat partu edito sanata est. Que munera ꝛ ornamēta multa beate marie virgini obtulit. Nemo aūt ibi sanari potuit nisi de ipso eparte: ꝛ nisi peccata sua ꝑus cōfessus ita dn̄i idonee esset. Apud vuintoniā sanatus est quidā miles pincerna regis qui iā ꝑ octo annos cecus fuerat: ꝛ alius ditissimus vualterus nomine qui iam sex annis lecto decubuerat: ꝛ pter hoc fluxu vētris laborabat: hic tribus clericis qui ad eum reliquias detulerant tres anulos aureos obtulit: ꝛ currēs ad feretꝝ tres ciphos argēteos ꝛ multā pecuniā ꝛ alia ornamēta obtulit q̄ cū in platea delata nōnulli viderent ꝛ dicerent eū pauca obtulisse fm̄ multitudinē diuitiaꝝ suarum. Nam ferebať plusqꝫ tria milia libraꝝ anglice monete i thesauris habere respondit se ad presens nolle amplius dare: donec omnes vsuras quas a debitoribus suis acceperat redderet: sicut promiserat. Unde protinus per totam vrbem fecit clamare ꝑconem vt quicunqꝫ ei vsuras dederat veniret: ꝛ sua acciperet. ꝑter hūc alij. xij. publice sanati sunt ceci. claudi surdi ꝛ muti.

Qualiter Apud [illegible] susceptū est feretꝝ. C. XVIII

Post hoc venit

feretꝝ ad [illegible] sic dicam [illegible] sti ecclesiam in octauis penthecostes: vbi celeberrimus erat negociatoꝝ cōuētus. Ibi erat decanus quidam cum xij. canonicis qui noluerunt feretrum suscipere ne ꝑderent oblationes negociatorū: qꝛ ecclesia eoꝝ nondum ꝑfecta erat. Et qm̄ ingens pluuia erat. vix tandem decanus concessit vt feretꝝ ponereť sup minus altare in remota ecclesie parte. Et cum videret negociatores fere omnes qui miracula vuintonie facta audierant ire ad feretꝝ ꝛ offerre: iratus precepit feretrum de ecclesia eijci. Ibi ergo equi laudunensium ꝛ vestes pluuia madebant ꝛ pre multitudine negociatoꝝ tota villa hospitium non inueniebant. Tunc matrona quedam illis cōpatiens rogauit maritum suum vt domum nouam quam edificauerat ꝛ iaꝫ duabus marchis negociatoribus locauerat regine celi que de ecclesia eiecta fuerat: commodaret: ꝛ in ea tam ipsam quam clericos eius in sequenti nocte hospitari ꝑmitteret: ꝛ interiꝫ sibi aliud hospitium quererent. Annuit ille ꝛ clericos iam pene pre pluuia deficientes in domum illam suscepit vestesqꝫ illoꝝ loto ꝑfusas ablui ꝛ siccare fecit: ꝛ feretꝝ beate virginis competenti loco detentum: cortinis adornato collocauit: ꝛ eis deinceps omnē hospitalitatem exhibuit. Unus ex negociatoribus tres campanas quas venales habebat ad domus loquearia suspensas pulsans: socios suos earꝫ sonitu conuocat: ꝛ locum eminentiorem ascendens quomodo decanus feretrum de ecclesia eiecerat enarrat: ꝛ vt nullus ad ecclesiam eat: sed pot⁹ ad

officiū feretri sancte marie diuinū officiū audituri conueniant exhor-
tat᷑. Postremo cuncti vnanimit᷑ edictū ꝓponūt vt si q̄s ad ecclesiā
ret.v.solid.socijs psolueret. Erat autē tunc sabbatū ante octauas
penthecostes.

¶ De Miraculis ibidem ostensis. C. XIX.

Ospes ille habebat vnā domū ꝓpe oppi-
dum in quo boues ⁊ pecora ser-
uabant᷑. Ibiqꝫ manebat quidam paup rusticus eiusdē
pecoribus custodiēdis deputatus: cuius filia puella par-
uula totū pedē a natiuitate hēbat: ita vt calcaneus in anteriori pte:
digiti vō in posteriori pte pedis essent. Hec bibēs de aqua reliquia-
rum ⁊ pedē suū de aqua aspgens vigilans corā feretro mane sana-
ta est. In crastino draco q̄dam flāmiuomus de mari exiens in vil-
lam illā aduolauit: ⁊ p̄mo ecclesiā: deinde quasdā domos flāma quā
ex suis narib᷒ emittebat succēdit. Feretꝝ vō sancte marie vix dimi-
dio stadio iam decesserat: post q̄ꝺ cursores sup equos aduenerunt.
Rogaueruntqꝫ laudunēses vt ardēti ville subuenirēt: q̄ hūana curio-
sitate tñ ꝓdigiū videre sitientes deputatis feretro idoneis custodi-
bus velociter sup equos ad vicū recurrūt viderūtqꝫ draconē incredi-
bilis longitudinis habentē quinqꝫ capita flāmasqꝫ sulphureas per
nares emittentē: ⁊ de loco ad locū volantē domosqꝫ sigillatim suc-
cedentē. Ecclesia vō ita cōcremata est vt nō solū ligna sed etiā parie-
tes ⁊ maximi lapides ⁊ ipsa altaria in cinerē redacta sunt: vt nullo
mō appareret ibi fuisse ecclesia. Decanus aūt vidēs ecclesiā ⁊ domū
eius succensam: vestes ⁊ suppellectilē suā festinanter colligens ⁊ cir-
cūligans ad nauē q̄ in ꝓximo maris littore desixa erat deferri fecit
Sed draco ac si pp hoc solū venisset nauē volatu petēs cūctaqꝫ que
in ea erāt succēdit ⁊ ipsam nauē incredibile dictu. Domus autē ho-
spitis illius qui feretꝝ collegerat incolumis ⁊ illesa cū oībus q̄ in ea
erāt remāsit. Et illa etiā ꝓcul posita in qua eius pecora seruabantur
Negociatores etiā illi qui multā laudunēsib᷒ impēderāt beniuolē-
tiam ita p gratiā dei seruati sunt: vt de oīb᷒ rebus suis aut nihil aut
parū pderent. Decanus aūt ille qui feretꝝ de ecclīa eiecerat sera mo-
tus pnīa: nudis pedib᷒ illud ꝓsecutus est: ⁊ corā ipso ꝓstrat᷒. Itaqꝫ
q̄ dei iudicio ꝓcestatus indulgentiā postulabat.

¶ De his que facta sunt in ceteris anglie locis. C. XX

Pud excestriam honorifice susce-
pit laudunēses cū
feretro. Robert᷒ archidiaconus qui diu lauduni manse-
rat p audiēda lectione mgri anselmi: ibi.xvj.infirmi cu-
rati sunt. Ibi aūt erat contractus de ēpatu salisberiēsi: qui curari non
potuit: donec feretꝝ venit in ēpatū eius. De salisberia venerūt ad ab-
batiā sanctimonialiū q̄ dicit᷑ vuiltonia vbi ostēsa est eis sepultura
venerabilis bede p̄sbyteri: iuxta quē sepulta est mulier illa versifi-
catrix inclita. Ibi iacebat q̄dā iam longo tpe febricitās ad sepulchꝝ
venerabilis bede p̄sbyteri: q2 plures ibidē ꝯsueuerāt sanari. ipa vō
nocte in cui᷒ crastinū feretꝝ laudunēse illuc aduenit mulier illa versi-
ficatrix apparuit infirmo dicēs. Nō poteꝯ hic modo p bedā sanari:
q2 beata dei genitrix ad nos descendit. Quod cum laudunensibus
in crastino retulisset infirmus: ⁊ ex aqua lotaꝝ reliquiaꝝ bibisset: ili-
co sanatus est. inde venerunt in ꝓuinciam danaricexerie: vbi ostēde-
rūt eis indigene cathedram ⁊ furnum famosi illius regis fm fabu-
las britannoꝝ arcturi: ibi eos plurimum honorauit. Algarcus cleri-
cus qui fuit postea constanciensis in normannia ēps qui fuerat lau-
duni auditor magistri anselmi. ibi apud villam que bonnia dr̄ puel-
la decennis a natiuitate ceca illuminata ē: ⁊ iuuenis a natiuitate sur-
dus auditū recepit. Quidam vō manum habens aridam iurgari ce-
pit cum vno ex famulis laudunensium pro arcturo: ⁊ ideo sanari nō
potuit.

¶ Adhuc de Eodem. C. XXI.

Pud totenes sanatus est quidā senex
a natiuitate claud᷒ germa-
nus ꝑpositi illius castri. Quo sanato mox frater eius ob-
tulit corā feretro.xl.solidos sterlingoꝝ. Et post eū po-
pulus infinitus multa addidit. Erant aūt ibi tres iuuenes eiusdem
territorij carnis ꝯsanguinitate ꝓpinqui. Qui videntes tantam pecu-
niam deferri ad feretrum detrahere ceperunt laudunensibus: dicen-
tes eos questus gratia p magicam artem facere miracula. Quorum
vnus alios hortatus est vt secum irent ad feretꝝ: simulantes se illud
osculari: vt sic de nummis sup altare positis ora sua lambēdo reple-
rent. Illis autem hoc facere nolentibus pfidus ille fecit q̄ꝺ dixerat:
⁊ de aceruo nummoꝝ quantum potuit ore lambendo rapuit. rediēs
q̄ ad socios nummos quos rapuerat ostendit: inuitans eos secum
ire ad tabernam: quibus illum sequi nolētibus miser ille tabernam
introiuit ⁊ saciatus exiuit. Ceteri duo ad conuētum ppli redierunt
Ille aūt ascēso equo ꝓximam siluam intrauit. Que vix dimidio sta-
dio aberat: ⁊ reste lignea collo suo circūligata ad vnius arboris ra-
mum se suspendit: equus cui insederat vacuus ad ppl'm reuer-
tit. Quē videntes p̄fati duo iuuenes equi vestigia plustrādo ⁊ cur-
sum ꝓsequendo ad siluam celeriter puenerunt: eumqꝫ suspensum ⁊
mortuum repperierunt: soluentesqꝫ marsupium eius q̄ꝺ pēdebat ad
balteū inuenerunt nummos quos rapuerat adhuc recenti saliua
eius infectos: quos protinus cum magno eiulatu ad feretꝝ depor-
tantes sup altare reposuerunt: terreqꝫ prostrati p animā cognati sui
misericordiam dei genitricis implorantes corā oībus facinus q̄ꝺ
ꝺfunct᷒ perpetrauerat retulerunt. Mirati sunt oēs tam celerē dei
vindictam ⁊ pectora sua tundendo vbertim lachrymas effuderunt.
Hucusqꝫ miracula laudunensis feretri que facta sunt anno domini
M.cxiiij ⁊ M.cxv.

¶ De Beato Bernhardo Clareuallensi ⁊ bonis
eius initijs. C. XXII.

Ronographus Anno dñi. M.cxi
ij beatus quartus decimus
bernhardus iuuenis egregius sciētia morib᷒ ⁊ genē cla-
rus: vir postea magne virtutis exemplar futurus castel-
lione castro burgundie oriūdus cū germanis fratr.bus ⁊ alijs comi-
tibus multis cistertij habitu religionis induit᷑: ⁊ miro religiositatis
feruore conuersat᷑. Ex gestis eius. Hic beatus bernhardus anno
natiuitatis.xxij.cum socijs plusq̄.xxx.ingressus est cellam nouicio-
rum sub abbate stephano. Inter quos fuit hugo masticonensis qui
pontiniacense cenobium edificauit: qui postea factus est antisiodo-
rensis ēpus. Pater sancti bernhardi dictus est tescelinus dñs oppi-
di fontanoꝝ. Mater eius dicta est aelem ex castro monte barri. hec
vij. liberos habuit.vj.mares futuros monachos: ⁊ vnam feminā fu-
turam sanctimonialem. Quos alienis vberibus nutriendos cōmit-
tere nolebat: infundens eis naturam boni materni cum lacte mater-
no non patiebat᷑ eos delicatiores assuescere cibos Hec cū haberet
in ordine tertium in vtero bernhardum: somniauit se in vtero habe-
re catellum totum candidum: ⁊ in dorso subrufum ⁊ latrantem. Re-
sponsum est q̄ insanus ille contra inimicos dei magnos latratus ede-
ret ⁊ mundam vitam duceret: ⁊ magnum patientie exemplum ꝑbe-
ret. Adultus puer traditus est magistro apud castellionem cuius ca-
stri ecclesia post modum per eius operam a conuersione secularium
in ordine regularium canonicoꝝ promota est. In nocte natalis dñi
apparuit ei velut sponsus procedens e thalamo suo benignus puer
ihesus. Predicta vero aelem mater eius laborās in extremis ⁊ psal-
lens cum clericis ⁊ dicens letaniam cum diceret p passionem ⁊ cru-
cem tuam libera eam dñe. leuata manu signans se spūs reddidit: ita
q̄ deinceps manum suam deponere non potuit: quam ad se signifi-
candā leuauerat. Quadā vō nocte instinctu demonis iniecta est in
lectum dormiētis abbatis bernhardi puella nuda: quā ille sentiēs
vertit se in partē alterā ⁊ dormiuit. Illa palpitans ⁊ stimulās e per-
mansit immobilis: sicqꝫ illa ficta ⁊ ꝯfusa aufugit. Alio tpe sollicita-
tus est a quadā hospita sua q̄ se in lectū eius iaciēs alliciebat eū ad
carnalē eius copulā. Ille aūt cōsilij nō inops clamauit latrones la-
trones. Q̄ꝺ illa audiēs aufugit: ⁊ hoc factum est p ter. Cū aūt anim᷒
implicaret᷑ amore sese secularis videre sibi visus est matrem suā cō-
querentē ⁊ dicentē q̄ non eum nutrisset ad hanc nugacitatē. Sem-
per pensare post cibum solitus erat quantum comederat: annum in
cella nouicioꝝ exegerat cū adhuc putaret in capite ecclesie vnam tā-
tum fenestram esse vitream cum ibi tres essent.

¶ De Quibusdā incidentibus illius tpis. C. XXIII

Ronographus. Hoc tempore in pa-
go bracbacensi cir-
ca tornatum nix tanta cecidit.ix.kal.maij. vt etiā siluas
fregerit. Apd rauēnā ⁊ pmā ciuitates italie in agris ⁊ i-
tra menia sanguis pluit: iunio mense. Idibus nouembris in subur-
bio antiochie noctu terra dehiscens turres multas ⁊ adiacentes do-
mos multas cum habitatoribus absorbuit. Balduinus rex hierusa-
lem rogero comite antiochie cōtra turcos vadit: sed rogero cū exer-
citu suo iuxta quendam fluuium residente: rex cum suis ꝓcessit ad-
uentum turcoꝝ exploraret. Turci vero montē quendam occupātes
insidias p quatuor loca collocauerant singulis insidijs.iiij. M. equi-
tum deputatis: a q̄bus ex insperato rex vndiqꝫ interceptus mille q̄n-
gentis suoꝝ interfectis miserabili fuga est liberatus. Turci cenobiū
in monte thabor situ funditus euertunt: monachos interficiūt ⁊ oīa
sibi diripiūt. Eo quoqꝫ tpe.s. anno dñi. M.cxiiij. in ciuitate beluacē-
si a conone sedis aplice legato concilium est celebratū. Post iuonem

aūt qui vita atq doctrina sua carnotensem ecclesiam illustrauit. Qui inter cetera opa sua illud volumē qd decreta ivonis dicunt vtiliter compilauit. Gaufridus vite merito ac prudētia venerabilis carnotensis [illegible] Anno dni M.c.x. [illegible] bone memorie attrebacensis eps obijt. A tpe sancti vedasti vsq ad istū attrebacensis ecclesia proprio viduata presule cameracensi episcopo erat subiecta.

¶ De Fundatione cenobij Clareuallis et abbate Bernardo. C. XXIIII.

Elinandus li. xviii.

Eodē anno clareuallis fundatur. Fundatū est cenobium clareuallis. Anno dni. M.c.xv. sub pmo abbate sācto bernardo: sed et cenobiū pōtiniacense a masticonēsi hugone qui postea fuit antisiodorēsis eps. Hi duo viri quinto anno a cuersione sua abbates facti sunt. Intrauerāt enim pariť domū cisterci anno dni. M.c.xj. sicut scribit guillermus abbate. s. theoderico Et anno a cūsiōne domus cistercieñs. xv. quamuis sigibertus in suis chronicis dicat illos. xxx. socios intrasse domū cistercij anno. x. a cūsiōne eiusdē domus: anno. s. pmo abbatis stephani. Erat enim beatus bernhardus annoꝝ. xxij. qñ cōuersus est et qñ abbas clareuallis factus est erat annoꝝ. xxvij. Qui pfectus catalanū ad suscipiendā bñdictionē suā: qz lingonēsis epatus tūc vacabat: cū magna susceptus ē reuerētia a cathalanēsi epo guillō de campellis q videns iuuenē macilentū et exesi corpis toto corpe pstratus in terrā petijt a caplo cisterciēsi vt anno vno sub cura sua esset et obtinuit. In quo spatio sepe saginē crudū comedit p butyro. et oleū bibit p aqua a fuitore negligētissimo et nihil sciēte p errorē sibi oblata. Tūc enim sensum gustādi pdiderat quātū ad saporē dignoscētiam pre nimia abstinētia vt solū aquā frigidū sibi sape testaret: felix cui solū illud reputat ad culpā qd alij psumere sibi solēt ad gloriā. Clareuallis aūt nō lōge a fluuio alba antiquitus fuit spelūca latronū q dicebat vallis absinthialis: vel pp copiam absinthij: vel pp amaritudinem incidentium in latrones. Fratres clareuallenses tūc temporis [illegible] Panis erat itaque illis pphetico ex ordeo et milio et vitia.

¶ De [illegible] eiusdē abbatis. C. XXV.

Idit tunc tēporis

beatus bernhardus patrē suū cū diuina claritate astantē: et magna auctoritate sibi pcipientē vt fiducialiter loqueret quicqd ei suggereret in apertione oris sui: qz ipse non esset qui loqueret sed spūs patris sui qui loqueret in eo. Quidā frater quē p secreta culpa abstinere pceperat a cōmunione in quadā pcipua solēnitate: erubescēs qz solus remaneret incōicatus iuit cū alijs cōicare: quē videns scūs cōronem illi negare noluit: sed tacite pcatus est vt deus aliquid melius de tāta psumptione ordinaret. Ille g frater sumptū corpus dñi nullo modo glutire potuit. Post sextā vo traxit sanctū in partē cfitens ei psumptionē suā. Quē increpās scūs orando fecit vt corpus dñi sine difficultate [illegible] ad bibēdū qui statim cuersi sunt: vualtherus de mōte mirabili cū infantulus oblatus esset ei a matre sua ad bñdicendū: qz in eius domo hospitatus erat: cū interloquēdū aliquotiens [illegible] eū ad os suū. Clericus quidā nicolaus noīe impetrauit p eum a domino gratiam lachrymaꝝ.

¶ De Anselmo laudunēsi et pdigijs illius tpis. C. XXVI.

Kronographus.

Anno dni. M.c.xv. Anselmus laudunice ciuitatis mgr noiatissimus lraꝝ sciētia clarus: virtutum honestate et cōsilij maturitate venerabilis obijt: qui inter cetera opa in psalterio glosas marginales et interlineares ordinauit. Anno aūt sequēti mēse ianuario. iij. nonas ipsius. iiij. feria in aliquibus locis sed nō vsquequaq terremotus accidit: aliis clemētior alis validior: adeo vt quarūdā vrbiū partes cū ecclesijs subruisse dicant. Mosa etiā fluuius iuxta abbatiā que dicit sustula quasi pendens in aere fundū suū visus est deseruisse. Hoc quoq āno leodiū ciuitas multis plagis attrita est. Mēse enim maio. v. nonas eiusdē dū in maiori ecclesia vesperas celebrarēt subito tonitruus cū terremotu oēs ad terrā strauit: et fulmē ad leuā tēpli ingressum nō modicas crustas de muro hac illac disiecit. Deinde turrim ingrediēs mīras trabiū ptes diffidit: subsecutus est fetor intolerabilis adeo vt multo aromatū odore vix potuerit expelli. Itē iunio mēse. vij. idus ipsius mēsis circa horā nonā nubes pluuie subito rupta a monte qui dicit roberti subiectā sibi partē ciuitatis penitus oppressam pessundedit adeo vt multas domos dirueret et immēsam annonā pderet et matrem duos infantes altrinsecus in brachijs amplexam necaret: et alios. viij homies diuersis in locis opprimeret. Pulsantibus vesperis sabbato: qdā dū caput lauat puero manus rubent sanguine fluido. Kal. etiā iulij circa horā. vj. turbo nimis vehemēs et obscurus ciuitatē opruit et nubes ex abrupto scissa: ita oē tectū ecclesie maioris detexit. vt et himbribus pateret: et totū paulimētū pfunderet. Illico fulmen a parte aquilonis ingrediēs quēdā clericū retro altare sanctoꝝ cosme et damiani in pulpito legentē: et alteꝝ añ crucifixū orantē: tertiū de scriptorio ecclesie primo egredientem in ipso ecclesie ingressu extinxit. Añ fores quoq ecclesie quēdā laicū extinxit. Vij. idus iulij ab hora. iij. vsq ad nonā. quattuor turbines a quattuor plagis celi vrbem circulauerūt. Vētus etiā magna vi intonuit et vrbē multo himbre alluit. Tertio nonas augusti pmo noctis cōticinio cū quasi terraꝝ tonitruus audiret et fulgura septies micarent: in vrbeꝝ [illegible] amplius ipse turbo deseuit: ita vt hoies e stratis exilientes ecclesias tristi cetu cōplerēt et tota nocte supplicationibus intēderent. Summo vero aurore diluculo a pte oriētis ignis cum ingenti flāma [illegible] uit: tantus vt oēs diuinitus cremari extimuerunt. Post hoc magnus turbo erūpens ab occidente ipm ignē visus ē aliqntulū oblaudisse. Iteꝝ aūt qsi victor ignis cū flāma recaluit: et iteꝝ turbine [illegible] paululū dilituit. Tertio etiā ipse ignis recaluit: et tertio nihilominus turbine victus cecidit. Hoc spectaculum a summo mane vsq ad horam tertiam vehementer terruit.

¶ Iteꝝ de pdigijs et quibusdā euētibus alijs. C. XXVII.

Onstrū quoddam

nanuciense est cui pro vel nunq visum est: videlicet biceps infantulus: qui [illegible] dit testis est populus: hic tam sexu duplex q ceteris simplex erat compage corporis. Tertio idus decēbris ad mediā noctem [illegible] celo sereno [illegible] luna eclypsim passa est et contracto orbe multis coloribus, sed maxime sanguineo pene hora integra suffusa est. xiij. kl. ianuarij pma hora noctis ignee acies a septētrione orientē vergētes in celo apparuerūt. Deinde p totū celū sparse pma noctis parte videtibus miraculo et stupori fuerūt. Paschalis papa morit. Succedit iohānes romane ecclesie cancellarius et appellatur gelasius. At impator qz electioni nō interfuerat: hispanū quēdā nomine burdinū ei supordinauit. Gelasius aūt papa in dicto remis cōcilio trāsgrediēs alpes in gallias venit. Balduinus secūdus rex hierosalē obijt. Frat godefridi ducis lotharingioꝝ et pmi regis hierosolymitaꝝ. Qui godefridus pinceps nobilissimus cū in regē cōstitutus fuisset: nunq tñ in ea ciuitate in qua dñs spinis coronatus est diadema portare cōsensit. Anno dñi. M.c.xix. Gelasius papa cluniaci morit et sepelit. Guidouiēnensis archieps in papā eligit: et calixtus vocari designatus cluniaci bñdicit. Dū aūt p recōciliatiōe regni et sacerdotij legatio nūc a rege ad papā vadit: et nūc a papa ad regē redit: lex pacis int eos cturbat et ipator cū sibi fauētibus excōmunicat.

¶ De initio pmōstratēsis ordis et pre norbberto. C. XXVIII.

Nno domini. M.

c.xx. ordo premonstratensis cepit. Cuius. s. loci et ordinis fundator vir dei norbbertus extitit. Hic qdē de gtibus lotharingie oriūdus: genē diuitijs atq facūdia etiā ipsis summis pncipibus familiaris atq notissimus: diuino feruore succēsus postposita secularia pōpa: repēte adeptum suū diaconus et pbyter sil ordinatus paupertatis christi tunica induit et verbo pdicationis feruētissime instās baiulās sibi crucē nudū nudus christū sequit. Quoꝝdā etiā religiosoꝝ moribus explorans: artioris vie ppositū et tūc tpis inauditā distrinctionē arripuit: et aliquātulū tpis nudis incedens pedibus etiā hiemali rigore verbū dei spargens multos ab errore cuertit. Deniq gelasius papa cū in gallias venisset et in puincia sancti egidij causas synodales ageret: ad hunc vir dei norbbertus nudis vt erat incedēs pedibus accessit eiq animi sui ppositū pandēs: licentiam et auctoritatē seminandi verbum dei ab eo accepit. Tandē a papa calixto bartholomeo laudunensi epo specialiť cōmendatus: cum ei ecclesia beati martini p dicto epo offerret: tum pp vrbis vicinitatem tum qz eiusdē ecclesie [illegible] et ab epo diuersis eiusdem puincie locis religioni cgruētibus sibi ostēsis tandem diuinitus in loco pmonstratio resedit. Ibiq solitariam religiosam vitam agere cepit. Tpe quadragesime ad colligēdos socios foras egressus ante pasca cum. xiij. socijs redijt: et cum his in pmōstrato loco secundū canonice institutionis normam ad tenorem regule beati augustini deo militare cepit. Papa vero calixtus romam pficiscens ab omni senatu et populari turba gloriose suscipit et in sede

apostolica cõfirmat. Burdinus pseudo papa sutrij positus dũ peregrinos romã euntes vel redeũtes depredaret: tandẽ vt vilissimus apostata capit̃ ⁊ in monachum tondetur.

De Quibusdam circa premonstratenses in initio gestis. C. XXIX.

In premõstratensi aũt ecclia cui dam fratri altius de trinitate ineffabili que deus est cogitanti in matutinus demon astitit: ⁊ ei tria gestans capita apparuit: trinitatẽ se esse ꝯtestans ⁊ ob fidei sue meritũ trinitatis visione eũ esse dignũ affirmãs. Sed frater inimici dolum agnoscens ꝯuiciãdo eũ a se recedere compulit. Northberto apud vingellã verbũ dei ꝓdicante ⁊ puellam demoniacã corã se adductam exorcizante demõ irridens: cantica canticoꝝ a ꝓncipio vsq; ad finẽ p os puelle edidit: ⁊ ad verbũ in romana: deinde in theutonica lingua interpretatus est: sꝫ del serui artius insistente: tandẽ egressus est. Northberto aũt ad querendas sanctoꝝ reliquias coloniã veniẽte ⁊ suis i dicto ieiunio orationibus instante vna de numero vndecim miliũ virginũ nomẽ suũ ⁊ locũ vbi iacebat specialiter designans: in crastino solẽniter leuata ⁊ cũ alijs sanctoꝝ reliquijs ad locũ ꝓmonstratũ est ab eo translata. Sequẽti vero die apud sanctũ gereonẽ in oratione pnoctans mane facto in medio ecclesie vbi nullum apparebat sepulture vestigiũ effodi precepit: ⁊ corpus sancti gereonis integꝝ absq; cerebro honorifice ⁊ diligenter collocatũ inuenit sicut ⁊ de ipso legebat̃ q pars capitis ⁊ non totum caput abscisum fuit. Qđ cũ honore ⁊ reuerentia a clero ⁊ ppl'o eleuatũ est: ⁊ inde pars viro dei donata est. Inde ꝓmonstratum rediẽs: ⁊ .xl. iam clericos cum multis laicis secũ hñs: ꝓfessionem eos facere fm apostolicã institutionẽ ⁊ canonicã regulã beati augustini docuit: ⁊ ad volũtariã paupratẽ ⁊ ꝓmptaꝫ obedientiam ceteraq; milicie spũalis instrumẽta eosdẽ diligẽter instituit. Anno ꝓnotato in ecclia vicelicẽsi in vigilia trãsitus beate marie magdalene incertũ quo iusto dei iudicio innumerabiles ꝓmiscui sexus ⁊ etatis atq; ordinis in ipso crepusculo noctis atq; diei ecclesia subito cõflagrante cõbusti sũt. Guillĩs rex henrici regis angloꝝ filius in mari mersus apud barbes fluuiũ perijt cũ multis nobilibus. Antissiodorensẽ ecclesiã hoc tpe regebat dñs hugo sancti germani ꝑus abbas sãcti hugonis cluniacẽsis nepos vir suaꝝ virtutũ insignibus memorãdus: hoc etiam in tpe incepit ordo militie templariis. Anno domini. M.c.xxiij. sanctus geraldus biturẽsis epẽ fide sanctitate ⁊ doctrina ⁊ miraculis clarus in dño quiescit.

De Libello miraculorum sancti iacobi a gelasio papa compilato. C. XXX.

Anno domini. M.c.xxiiij. obijt hõe memorie papa calixtus.

Actor. Hic est vt legit̃ calixtus secũdus qui libellũ scripsit de miraculis sancti iacobi: que sparsim legerat i vnũ volumẽ compilando de quo nõnulla ad edificationẽ legentiũ hic inserere curaui. Calixt⁹ papa. Cũ essẽ scholaris ⁊ ab infantia beatũ iacobũ aplm diligens .xiiij. annoꝝ spacio pambulans terras ⁊ ꝓuincias barbaras que de eo scripta inueniebaꝫ paucis ⁊ vilibus cedulis diligenter scribebam: vt in vno volumine cõprehẽdere possẽ. O mira fortuna: inter ꝓdones cecidi ⁊ raptis oib⁹ spolijs meis codex mihi tñ remansit. Ergastulis trusus fui ⁊ ꝑdito toto cẽsu meo mihi tantummõ codex remansit. In ꝓfundũ aquaꝝ multaꝝ crebro cecidi ꝓximus morti ⁊ minus codex infectus euasit. Domus in qua eram cremabat̃: ⁊ ꝯsumptis rebus meis codex mecũ euasit inustus. Cumq; studiose cogitarẽ vt codex ille ꝓ quo innumeras passus sum anxietates: quẽ ⁊ manibus meis studebaꝫ ꝑficere deo foret acceptabilis. Nocte raptus in extasi: in quadã regia splẽdida vidi iuuenẽ pulcherrimũ ⁊ splẽdidũ laureatũ regaliter: qui in cathedra sedens mihi insi dẽti pedibus suis ait. Prebe quas in manu habes cirothecas. cui cum libẽter obtulissem: illo thalamũ ingrediẽte: quidã e socijs eius dixit mihi. Iste est filius regis summi: qui sicut cirothecas de manib⁹ tuis accepit: sic codicẽ apostolicũ placide suscipiet postq̃ impleueris. Rursum trãslationis apl'i sermonẽ venerãda die mihi ruminanti ⁊ scripturam eius inter manus tenẽti vna cum beato iacobo in extasi ipse apparuit dicens. Scribe que cepisti corrige scelera prauorũ hospitum manentium in itinere apostoli mei. Nemo igitur hunc librũ despiciat: quicquid in eo scriptum est: est autenticum magnaq; auctoritate expressum. Itaq; miracula que in hoc codice ꝯtinent̃ diebus festis eius in refectorijs legant̃. Idẽ de historia karoli a beato turpino remẽsi archiepõ descripta statuimus.

De Miraculis sancti iacobi apostoli. C. XXXI

Temporibus adefunsi regis in hispanie partibus .xx. viri christiani quorum vnus erat sacerdos a saracenis capti sunt: ⁊ in vrbe cesaraugusta carcere tenebroso diuersoꝝ generũ nexibus obligati. Qui cũ deo inspirante admonẽte ꝑsbytero beatũ iacobum inuocarent: in obscuro carcere sic eos alloquens refulsit. Ecce assum quem vocastis. Tunc ora que pre dolore infixa in genibus tenebãt erigẽtes: ad pedes eius ꝓciderũt q suffuso eius virtutis vnguẽto: eoꝝ vincula ꝯfregit: suaq; potẽtia captiuoꝝ manib⁹ ꝯserta de carcere diuinitus erepti ad portas ciuitatis eo duce ꝑuenerũt. Que facto crucis signo: aplice reuerẽtie egressum vltro ministrauerũt. Illos igit̃ iam fere sole illucescẽte ad quoddã castellũ qđ christianoꝝ tutamine tenebat̃ ꝑduxit vbi etiã se ab eis vocari ꝑcipiens. celos visibilr̃ ꝯscẽdit. Tũc cũ magno clamore aduocãtes: aptis forib⁹ interius suscepti sũt.

Beda ꝑsbyter. Tpibus beati theodumi cõpostulanẽsis epi quidam graue peccatũ cõmisit: qđ vix sacerdoti suo ⁊ epõ ausus est ꝯfiteri. Quo audito epũs stupefact⁹ pniam ei dare nõ audens hoiem illum cũ cedula in qua erat peccatũ illud scriptũ ad sanctũ iacobũ misit. Qui cũ venisset illuc die festi eius: cedulã sup altare posuit: flens ⁊ rogans sanctũ iacobũ vt meritis suis deleret illud peccatũ. Interea epõ ad missam celebrandã accessit: ⁊ cedulã illã videns cũ quereret cur ⁊ a quo posita esset ibi: vir ille ꝓtinus occurrit ⁊ rei seriẽ cunctis audiẽtibus flens narrauit: lr̃as illas apiens ⁊ nil ibi scriptũ inueniẽs peccatũ illud dimissum cũctis narrãtibus intellexit.

Adhuc de Eodem. C. XXXII.

Vbertus sibũtinus. Anno dñi. M.lxxx. triginta viri de lotharingia sanctũ iacobũ adeuntes mutue seruandã virtutis fidẽ sibinuicẽ ꝓmiserũt. Vnus tñ inter eos fuit q hoc eis nõ ꝓmisit. Cũ itaq; ad vrbẽ que portaclausa dr̃ incolumes ꝑuenissent: vnũ e socijs ibi egrotantẽ pp pactũ qđ fecerũt p .xv. dies vsq; ad portus ciSereos cũ grãdi labore tulert̃. Cũ ille .xv. diete ab expeditis .v. dieb⁹ agi posset: tandẽ grauati infirmũ reliquerũt. Ille tñ solus q fidẽ nõ ꝓmiserat cũ eo remãsit ad pedẽ mõtis sctĩ michaelis. Tũc dixit infirm⁹ vt eũ si posset sup illũ mõtẽ ferret. Quẽ ille libẽter detulit: ⁊ die declinãte ad vespam infirm⁹ migrauit. Qđ vidẽs viuus valde timuit: pp imminentẽ noctis caliginẽ ⁊ defuncti pñtiam: ⁊ gẽtis barbare feritatẽ. Hic g° oino destitutus ad orationẽ se ꝯtulit: ⁊ statim sctũs iacobus ei in specie equitis apparẽs. causam fletus inq̃siuit. Dñe inq̃t qz nox ẽ: ⁊ mortuus iste sepeliri nõ põt. Tũc ille. Trade mihi hũc mortuũ: ⁊ tu ascẽde post me sup equũ. quo facto nocte illa añ solis ortũ .xij. dietas pagẽtes ad mõtẽ gaudij qui est dimidia leuga citra sctm̃ iacobũ ꝑuenerũt. Ibiq; sctũs viuũ ⁊ mortuũ de equo deposuit: iubẽs viuos vt canonicos sctĩ iacobi ad sepeliẽdũ pegrinũ mortuũ inuitaret: ⁊ pacta pegrinatione cũ inueniret socios in vrbe q dr̃ legio eos de fracto pacto corripet ⁊ diceret eis ex pte sctĩ iacobi q pp hoc eoꝝ pegrinatio nõ valeret. Et his dictis disparuit. Ille aũt rediẽs cũ hĩ iniũctis socijs nũciasset: valde mirati sunt: ⁊ ab epõ legionis ciuitatis vt ille cõsecutus fuerat sup hoc pniam susceperũt.

Item de Eodem. C. XXX.II.

Calixtus papa. Anno dñi. M.xc. quidã theutonici sctm̃ iacobum adierũt ⁊ in vrbe tholosa a quodã burgense hospitio suscepti sũt: quos nocte inebrians: ciphũ argenteũ in mãtica eoꝝ posuit: ⁊ mane exeuntes quasi latrones inclamitans reuocauit. At illi dixerũt vt illũ puniret sup quẽ pecuniã suã inueniret. Ille sosq; discutiẽs in mãtica patris ⁊ filij ciphũ suũ repperit ⁊ sic eos ⁊ eoꝝ bona rapiẽs ad iudiciũ traxit. Cũ g° iudex vnũ tñ ex pietate iuberet appẽdi ⁊ pater ꝓ filio ⁊ filius ꝓ patre vellet mori: tandẽ filius suspẽdit̃: ⁊ pater tristis ⁊ anxius ad sctm̃ iacobũ ꝓgredit̃: post .xxxvi. dies reuertẽs ad corpus filij adhuc pẽdẽtis lamẽtãdo diuertit. cũq; cũ lachrymosis gemitib⁹ inclamaret. ecce filius suspẽsus eũ blande ꝯsolari cepit dicẽs. Noli pater dilectissime flere sed gaude qz nũq̃ fuit mihi ita bene. Nã hucusq; sctũs iacob⁹ me sustẽtat ⁊ me celesti dulcedine refocillat. qđ pat̃ audiẽs cucurrit ad vrbẽ: ⁊ conuocati ppl'i viuentẽ ⁊ sanũ deposuit: ⁊ hospitẽ illoꝝ ilico suspẽderũt. Anno dñi. M.c. Frãcus q̃dã mortalitatẽ hoium q erat in frãcia vitare ꝯsiderãs cũ vxore ⁊ filijs sctm̃ iacobũ adire disposuit. qui cum venisset ad vrbem pampilonã defuncta ibi vxore sua: hospes eius totam illius pecuniã cum iumẽto quo pueri vectabant̃ retinuit. Ille tñ sic penitus desolatus pueros suos humeris portans ⁊ manib⁹ trahens iter suum non dimisit. Cui de vrbe exeunti ⁊ dolores tanti infortunij recitanti: vir quidam cum asino in via occurrit: ⁊ auditis casibus eius ei asinum suũ ad vehendos pueros cõmodauit. Itaq; cũ sic ad

tutus ad sanctum iacobum peruenisset: vigilanti in ecclesia ⁊ orāti sā ctus iacobus apparuit: ⁊ si se cognosceret inquisiuit. cui negāti: ego sum inquit iacobus aplus qui tibi in pampilonia meū asinū cōmo dauit: ⁊ nunc iterū accomodo reuertēti ⁊ pnuncio tibi hospitem tuū qui tua iniuste retinuit ruentē de domus sue solio mortuū ⁊ hospi tes oēs ei silēs bona hospitum detinentes: que debent dari p reme dijs defunctorū: ⁊ his dictis disparuit. Peregrinus rediens cum asi no ⁊ pueris hospitem suum sic mortuū sicut aplus pnunciauit inue nit. Et cum letus ad patriam peruenisset depositis de asino pueris: asi nus ille statim disparuit.

Item de eodem. C XXXIIII.

Anno domini.

M.c.primo. cum nauta quidam frisonus noie nauim pegrinorū p mare duceret: quidam saracenus auctus noie otra eum ad pugnam venit: volens secum oēs pegrinos in terram moabitarū captiuos ducere. Cūqz due rates saracenorū s. ⁊ christianorū ouenirent: fortiterqz debellarent: cecidit frisonus inter du as naues lorica ferrea ⁊ galea clipeoqz indutus in pfundū maris: sz cum dei clemētia roboratus sanctū iacobū inuocaret: ilico sanct⁹ ia cobus in pfundo maris ei apparuit: eumqz p manū arripiēs incolu mem restituit naui. Et primus cūctis audientibus ait saraceno. Nisi hanc christianorū naniculā dimiseris: eorū potestati te ⁊ tuā galeam tradam. Cui ille. O heros inclite cur predā meā auferre moliris. nū quid tu es deus maris qui nostre genti in mari resistis. Cui aplus ait Non ego sum deus maris sed famul⁹ dei maris subueniēs pielitā tibus ad me clamātibus tam in mari qz in terra: statimqz dei virtu te saracenorū nauis valida tempestate piclitari cepit: ⁊ christianorū puppis beato iacobo ducēte ad locū optatū peruenit. Anno dñi. M. c. ij. cū quidam antistes a hierosolymis iuxta oram nauis sederet: ⁊ ap to psalterio psalleret: veniēs vnda maris valida illum rapuit: cū qui busdam alijs in mari. Qui cū a naui fere. xl. cubitis sup vndā fluctu antes iam distarēt ⁊ beatū iacobū inuocarent ptinus affuit: ⁊ stās sup vndas siccis plantis periclitantibus ait. Nolite timere filij mei. statimqz thetis eius impio oēs quos male suaserat in naui apto co dice etiā adhuc quo legebat antistes minime infecto sane restituit. ⁊ aplus ilico disparuit. Ille autē antistes in honore eius responsoriū quoddam cū versu suo edidit.

Item de Eodem. C XXXV.

Anno domini.

M.c.iiij. quidā pegrin⁹ a hierosolymis rediens su per oram nauis sedēs cecidit. Cui beatū iacobū altis vo cibus implorāti quidā socius ipsius clipeū suū ei in mari iecit dicēs. Gloriosissim⁹ iacobus cuius auxiliū inuocas auxiliet ti bi. At ille clipeo accepto beato iacobo ducēte trib⁹ diebus ⁊ noctib⁹ natans nauis vestigia secutus ad optatū portū cū alijs incolumis ve nit: ⁊ quemadmodū beatus iacobus ab hora qua eū inuocauit an te illum p capitis verticē iugiter manu tenens precerat: cūctis enar rauit. Anno dñi. M.c v. Bernardus quidā in italia captus cathe nis obligatus est: ⁊ in pfundo cuiusdā turris ab inimicis eiect⁹. Cui die noctuqz otinuo implorāti apparuit beatus iacobus dicēs. Ve ni sequere me vsqz ad galiciā. Et disruptis cathenis eius disparuit. Ilico pegrinus suspēsus ad collū hora, vsqz ad turris summitatē si ne humano iuuamine beati iacobi auxilio suffultus ascēdit: ⁊ de sub limitate turris que. xl. cubitorū erat: vsqz ad solū terre forinsecus sal tum vnū faciēs incolumis penitus euasit. Anno dñi. M.c.v. quidam adlobos miles ranibertū quedā rusticū sui sancti iacobi pegrinum iniuste pugno in gena percussit. Qui dū pcuteret dicebat. De⁹ adiuua me ⁊ sancte iacobe: statimqz diuina vltione miles extorto ofractoqz brachio velut exanimis factus: solo pstratus a presbyterio absolut⁹ veniā petijt ab eo dicēs. Raniberte sancti iacobi pegrine crucem aro stolū in quo ōfidis p mea salute. Quod cū fecisset: miles sanatus est. Anno dñi. M.c.vj. instāte gula miles quidā velut vter vēto plen⁹ in flatus est: qui cū a nullo medico sanitatis medelā inueniret: ōfisus i beato iacobo dixit. Quod si inuenire posset aliquā crusillā quā a san cto iacobo pegrini redeūtes afferre solēt: ⁊ ex ea ppriā gulā tāgeret: statim remediū haberet quod ⁊ factum est.

De Eodem. C. XXXVI.

Anno domini.

M.c.vj. quidā negociator volens cū mercib⁹ ad nū dinas pficisci ad dñm terre illius ad quā pfectur⁹ erat: qui forte tunc in villa illa erat accessit rogās vt eū secū ad nū dinas illas saluū duceret. Quod ille facturū se pmisit: ⁊ fidē dedit. Sz cū illi pfecti essent: illi diaboli instinctu cōmotus: negociatorē ⁊ ei⁹ res accipiēs in carcerē trusit fortiterqz ostrinxit. Qui cum beatū ia cobū inuocaret: nocte quadā vigilātibus adhuc custodib⁹ ei in car cere apparuit: ⁊ imperans vt surgeret: vsqz ad summitatē turris eum p duxit. Que se intantū inclinauit: qz visa est cacumē suū in terrā ppo nere a qua sine saltu ⁊ lesione descēdens: solutus a vinculis abijt. cu stodes vō illum insequētes iuxta eū venerūt. Et nō inuenientes exce cati retro abierunt. Anno dñi. M.c.x. instāte bello in italia milites ex ciuitatib⁹ duab⁹ inter se dissidētibus ad certamē ogressi sūt. quo rum vna pars ab alia superata fugere cepit. In qua miles quidā btī ia cobi limina petere solitus aufugiēs. Iāqz vite sue diffidens beatū iacobū inuocauit dicēs. O beate iacobe si me ab imminēti periculo liberare dignaberis me ⁊ equū meū nihil enim habeo preciosius p ea tie tue representabo. Tūc aplus inter eū ⁊ hostes qui eum acrius inse quēdo cape satiebāt. apparuit ⁊ hostib⁹ illū. vj. leugis insequētibus clipei sui ptectione liberauit: qui deuoti reus existeret se ⁊ equū suū qui. xx. solidos. medietatis monete non valebat aplo obtulit. Anno dñi. M.c.viij. in oris gallie vir quidā vxore sterili filiū nō habēs san ctum iacobū pp hoc adijt: ⁊ rediens filiū habuit: cui iacob nomē im ponēs cū esset annorū. xv. cū ipso ⁊ matre adire sanctū iacobū ⁊ ei eū offerre pposuit. Sed in medio itinere puer egrotans expirauit: de cu ius morte parētes valde dolētes quasi amētes totum nem⁹ clamo ribus repleuerūt. Mater aūt sic sanctū iacobū interpellauit: qz si fi lium ei nō redderet se viuā cū eo faceret sepeliri. Interea dū puer ad tumulū deferret quasi de somnio excitatus reuixit. Et qualiter eū san ctus iacob⁹ in sinu suo tenuerit ⁊ iussit ei vt cū parētib⁹ inceptum pageret cunctis astantibus enarrauit.

De eodem. C. XXXVII

Ubertus

Bisuntinus. Tres milites diocesis lugdunēsis ad sanctū iacobū pge bant. Quos inueniens quedā muliercula rogauit: vt sui miserti duplariū suū amore sancti iacobi deportarēt. quod cū vnus eorū fecisset: ⁊ vsqz ad. xij. dietas a galicia mulieris sacculū deportasset: quendā infirmū in itinere repperit a quo rogatus equū suū ei accomodauit. Et accipiens burdonē infirmi ⁊ sacculū mulie ris equū suū ferētē infirmū sequebat: sz feruore solis ⁊ labore itine ris infirmat ⁊ reminiscēs qz in multis offenderat amore beati apo stoli infirmitatē suā vsqz ad galiciā equanimiter tolerabat. Ibiqz de cumbēs a suis socijs monitus ē: vt more boni christiani ofessus cō cari se faceret. At ille bene audiēs sz rńdere nō valēs p triduū mut⁹ fuit. Unū socios suos de salute corpis ⁊ aīe sue vehementer turbauit Quarta aūt die vigilantib⁹ circa eū ⁊ mortē eius expectantib⁹ graui ter suspirans dixit. Gratias ago deo ⁊ sancto iacobo qz liberat⁹ sum ⁊ querētibus quid dixisset: ex quo inquit decubui: volebam facere quod monebatis: sed cū hoc cogitarem: venerunt ad me subito demones ita me ostringentes: vt nihil loqui possem quod ptinet ad salutem. Et vos quidē audiebā sed rńdere nō poteram sz modo huc intrauit sā ctus iacobus ferēs in sinistra manu sacculū mulieris: ⁊ in dextra ba culū paupis quos in itinere sic adiuui. Burdonē habebat p lancea ⁊ sacculū p parma. i. scuto: ⁊ statim quasi iratus veniēs eleuato ba culo fugientes demones coegit exire. Et ecce beati iacobi gratia me li berauit: ⁊ loquelā mihi reddidit. Facite ergo venire presbyterū: qz diu⁹ in hac vita pmanere nō possum. Qui cū morā faceret: vnum de socijs ammonuit dicēs. Amice noli dño tuo ammodo militare: scias enim qz veraciter ē damnat⁹ ⁊ mala morte pximo moriturus: Quod postea pbauit rei euētus. Sepulto socio cū redissent ⁊ illi dño hec dixissent: ipse se nō emēdans p somnio verba eorū duxit: sz paulopost in bello lancea cuiusdā militis trāsfossus interijt.

Adhuc de Eodem. C. XXXVIII

Prope ciuitatem

lugdunī. iuuenis quidam pelliparius patre defuncto matrē suā pprio labore sustētans singu lis annis adire sanctū iacobū solebat. Cū ergo diu caste vixisset: tandē quadā nocte cū quadā muliere fornicatus ē. Mane aūt facto qz prius ad sanctū iacobū ire pposuerat cū duobus vicinis ducens secum asinū ad sanctū ire cepit iacobū: qui sibi quēdā mēdi cum in via recipientes gratia societatis ⁊ amore apli secū tulerūt ei ne cessaria largientes. Tunc illi iuueni diabolus in specie sancti iacobi nocte apparuit dicens. Nosti quis sum. Cui neganti. Ego sum inqt iacobus apostolus: quem singulis annis visitare cōsuesti. Scias qz multum gaudebam de te qz valde magnum bonum sperabam in te: sed nuper anteqz de domo tua exires cum muliere fornicatus ē nec confessus nec penitens huc venire ausus es ⁊ cum peccato tuo pere gre pfectus es quasi peregrinatio tua placeret deo ⁊ mihi. Non de bet ita esse: sz quicūqz pp me vult peregrinari prius debet sua p con fessionē peccata dicere: ⁊ post peregrinando eadē commissa penite

re. His dictis demon euanuit. Tunc anxiatus iuuenis domum redi re ⁊ peccata sua confitere: ⁊ sic iter reincipere disposuit: Sed statim demon vt prius ei apparens cogitationem talem redarguit dicens. q̄ peccatum istud nullo modo delere posset nisi sibi genitalia membra secaret: ⁊ multo beatiorem ⁊ martyrem fore si se auderet occidere. quibus dictis iuuenis simplex nocte socijs suis dormientib⁹ cultellum extraxit ⁊ sibi genitalia amputauit: ⁊ se eodē cultello p ventrē transfixit. Cum ḡ sanguis efflueret: ⁊ ille moriens palpitaret: expre recti socij accenso igne morientē inuenerunt. Et timētes crimen homicidij mane fugiētes ipm cum egeno relinquūt. Post paululū cū eius fouea pararet: ecce defunctus pp fluxum sanguinis extra ecclesiam positus reuixit ⁊ in feretro resedit: ⁊ statim circunstantes diffugiunt ⁊ ad clamorem eoꝝ oēs alij conuenerunt: ⁊ sic ille loqui cepit: ⁊ cuncta que illi cōtigerant enarrauit. Et cū p̄dicta dixisset adiunxit. Cum me inquit occidissem demones me ceperunt. Et cum me versus romā ducerent: sanctus iacobus post nos velociter aduolauit. Cūq3 p me ⁊ ɔtra me diutius adinuicē disceptassent: illo cogēte venimus a quoddā pratū vbi beata maria cū vniuersis sanctis ad colloquiū residebat. Beatus ḡ iacobus ante eā p me ɔtra demones cōquerit. Et cū illa demones increpasset: iussit vt reuiuerē. Sicq3 scūs iacobus me suscepit ⁊ hic ɔfestim restituit. Qd cū audissent astantes eum in domo cū gaudio detulerunt. Et statiʒ sanato sole cicatrices loco vulneꝝ remanserunt. Post triduū pgens ipe cū asino ⁊ mēdico redeuntibus socijs obuiauit ⁊ vix tandē cognitus stupentibus qd gestum fuerat enarrauit. Et post omnes ad patriam pfecta peregrinatione rediens: hoc qd socij pus narrauerāt re ipa cōfirmauit. Tunc hominē ⁊ omnia signa mortis sanctus hugo cluniacensis abbas cum multis alijs vidit: ⁊ pro admiratione hoc vt reuelatum est sepius solitum se vidisse asserit.

Item de eodem. C. XXXIX.

Anno domini. M. c. quidā ciuis barcinone ex bis cū ad sanctū iacobū peruenisset hoc solū ab ipso petijt vt deinceps a nullis hostib⁹ detineri posset. Rediens ḡ illed ppria p ciciliā a saracenis in mari capit̄: ⁊ p fora ⁊ nūdinas mpij vrbibus paganis vendit̄ ⁊ emit̄: ⁊ semp cathene quibus ligat⁹ fuerat soluebant̄. xiij. vēditione circa crura duplicib⁹ cathenis astrictus cū sanctū iacobū inclamaret apparuit ei idem aplus dicens. q2 cū esses in ecclesia mea tū a me petisti liberationē corpis tui ⁊ non anime salutē: ideo in his periculis lapsus es. Sed q2 dñs misertus est tui misit me ad te: vt etiā nūc eruā te. Et statim apostolo disparēte ruptis cathenis vir ille solutus p vrbes ⁊ castella saracenoꝝ quādam partē cathene ferēs in manib⁹ in testimoniū tanti miraculi ad terrā suā saracenis vidētibus palā redijt. Cūq3 aliquis paganus ei obuians eū cape tētabat: mox visa cathena territus fugiebat. Multi etiā vrsi ⁊ leones leopardi ⁊ dracones p deserta gradientē deuorare volebāt: sed statim visa cathena quā aplus tetigerat recedebant. Huncipm hominē cathenā in manibus ferentē ⁊ hoc narrantē vidi egoipse. Anno dñi. M. c. xxxix. vir quidā noīe bruno de mizeliaco a sancto iacobo rediens nūmis deficiētib⁹ egere cepit: ⁊ nō hñs vnde vnū numatā panis emeret. Die quadā vsq3 ad nonā ieiunans ⁊ mēdicare erubescēs tristis ⁊ anxius valde fuit. Vñ sanctū iacobū iplorans sub quadā arbore solus quieuit. Ibi paululū dormiēs sōniabat q̄ scūs iacobus eū pascebat. Euigilans statim panē subcinericiū ad caput reppit de quo. xv. dieb⁹ bis in die sufficiēter edebat ⁊ altera die eundem panem in sacculo integꝝ inuenit.

Item de eodem. C. XL.

Calixtus papa. Sup comes sācti egidij pontius nomie cū fratre suo iuit ad sanctū iacobū quo peruenietes rogauerūt edituum vt ante corpus apostoli permitteret eis vigilare. Consuetudo aūt erat vt post solis occasum ianue eiusdē oratorij clauderent̄ vsq3 mane. Qui noluit. At illi tristes recesserūt ad hospitia sua ⁊ ɔgregātes oēs peregrinos societatis sue parauerūt sibi luminaria que tenerēt in manibus: ⁊ ɔfortati in fide venerunt ad ianuas clausas fere. cc. peregrini: ⁊ orātes dixerūt alta voce. Sancte iacobe si tibi placet pegrinatio nostra aperi nobis oratoriū tuū. Nundū verba finierant: ⁊ ecce ianue cū tanto strepitu apte sunt: vt putarent eas in minutias fractas. Rupta sunt aūt repagula ⁊ sere ⁊ cathene quibus obserabant̄. Quidā epūs de grecia stephanus noīe relicto epatu venit ad sanctū iacobū in paupere habitu: ⁊ ibi facta ē ei cellula de iūccis: in qua die noctuq3 ieiunijs: vigilijs: ⁊ orationibus incūbebat: cūq3 oraret quadā die: turba rusticoꝝ iuxta cellulā ei⁹ apostolū sic rogare cepit. Beate iacobe bone miles ab instātib⁹ malis nos liberes. Qd ille audiēs increpans eos dixit. O stulti rustici beatū iacobum nō militē sed piscatorē appellate. Eadem nocte beat⁹ iacobus apparuit ei in veste cādidissima duas claues in manu tenens arma ferēs fulgētissima vt radius solis: quē tertio vocans ait. Stephane serue dei qui me nō militē sed piscatorē vocari iussisti: ideo taliter tibi appareo: vt scias me deo militare. Et vt firmius hoc credas: cū his clauibus quas manu teneo portis colūbrie vrbis aptis: que. vij. annis a ferndo rege christianoꝝ obsidione opprimit̄ crastina die hora tertia intromissis christianis eoꝝ reddā potestati ⁊ ita factū est. Oritū est aliquando bellū fortissimū inter comitē fontis calcarie ⁊ militē suum nomine guillm: qui captus est a comite ⁊ ante eum adductus quē cū comes decollari iussisset ⁊ miles clamaret. Jacobe apostole dei quem herodes hierosolymis gladio occidit adiuua me ⁊ libera me a spiculatoris gladio. Ter ictum immēsum nudo collo erectū ad celū manibus sustinuit ⁊ nil lesus est. Tūc spiculator mucronē fixit in ventrē eius quē beatus iacobus sic hebetauit: q̄ nec ictum ei⁹ sensit. Tunc comes iussit eū in castro suo recludi. Cui beatū iacobū inuocanti mane apostolus stans apparuit dicens. Ecce assum quē inuocasti. Tūc impleta est dom⁹ tāta suauitate odoris: vt omnes q̄ qui ibi erant putauerunt se esse in paradiso pp odorē ⁊ lucē q̄ imensa ibi apparuit. Tūc in ipso fulgore beatus iacobus eduxit eum coram omnibus manu tenens: ⁊ pduxit eum vsq3 ad extremam portā castri custodib⁹ quasi excecatis ⁊ aptis ianuis pariter vsq3 ad vnū miliarium extra muros perrexerunt. Tunc miles amore apostoli accēsus perexit in galiciam ad visitandū corpus apostoli.

De Uindicta Celesti in non obseruantes festum sancti Jacobi. C. XLI.

Ec sunt miracula q̄ olim beati iacobi festa nō colentib⁹ diuīe diuina operāte euenerūt. Inter hispanos apud tudelonū die festo sancti iacobi: triticū rusticus tota die in area excussit: q̄ aduesperascēte die balneū qd iuxta idē castrū miro ope a saraceno antiquo factū est intrauit. Cūq3 in eo sederet: statim pellis dorsi eius ab humeris vsq3 ad crura balnei parietib⁹ adhesit: cunctisq3 videntib⁹ ob transgressiōeʒ tāti festi spiritū exalauit. Jnē vascones apud albinetū sancti iacobi diē plebs colere renuēs tota die operabat̄: sʒ diuina vltione totū castrū eius nocte sequēti ɔsumptuʒ est igne: nec fuit q̄ sciret: ex qua pte pgrederet̄ ignis sʒ e celo dicit̄ euenisse. In epatu bisuntiēsi bernardus de maiora hac die sancti iacobi tritici manipulos cum karro tota die vicinis ɔtradicētib⁹ duxit: ⁊ ad vesperā eo sic opante tēpestuosus ignis ac validus e celo veniens karrū manipulos ⁊ boues in cinerē redegit: sʒ ⁊ mulieres quedā que cū illo erāt ab alijs superuenietib⁹ in fonte primo depozate sunt vt ignis calorē euaderēt ⁊ vix euaserūt. Jtē barduinus eiusdē ville miles eodē die plaustrū suū cū manipulis tritici tota die duxit: sed vltio diuina boū oculos excecauit. Inter gothos pūincia mōtis pessulani iussu cuiusdā militis mirconensis rustica quedā apud villā sancti damiani die sancti iacobi panē subcinericiū fecit ⁊ coxit: quo allato ad mēsam atq3 cōfracto: corā cūctis discūbētib⁹ sanguinolētus apparuit. Et dū mag frangeret̄ magis ac magis sanguinē reiecit. A dño factū ē istud ⁊c. Hec de libello calixti pape dicta sufficiāt.

De Fūdatiōe cenobij bonevallis ⁊ ei⁹ abbate iohe. C. XLII

Ero. Delnidus Larīrtus iste ordinē cisterciensem p̄mus in territorio viēnēsi plantauit in monasterio bonevallis: cui⁹ cenobij p̄mus abbas fuit iohānes lugdunēsis. postea pontifex valentinus: cuius dignita. is future presagiū fuit letissimū pulcherrima quedā visio quā idem iohannes ante ɔuersionē suā vidit hoc modo. Gaufrid⁹ super apocalipsim. Cū p̄ma nostri ordinis cistercīēsis iacerent̄ fundamēta: erat in ecclesia lugdunensi quidam clericus honestus ⁊ honorabilis iohannes qui rumore celebri nostri ordinis compunctus tacitus secum pposuit in nostro se collegio sociandum. Quod ppositum post paucos dies subeunte alia cogitatione mutauit: ⁊ pro quadam recompensatione talis ppositi peregrinationē sancti iacobi aggressus est. Qua deuote completa rediens a domesticis gratulabūde susceptus est: ⁊ fatigatus ex itinere in cubiculum se recepit. quiescentiq3 mox affuit in visu deus noster ihesus christus cum duob⁹ apostolis beatis petro ⁊ iacobo. Quoꝝ petrus in manu librum tenebat. quem pcepit dñs aperiri: erat aūt scriptus aureis litteris continens nomina predestinatorum. Jussus ergo apostolus cepit legere: ⁊ cum ibi legeret nomen iohānis illius. Tolle ait dominus tolle. dele eum dele: q2 meum se futurum promiserat ⁊ resilijt a promisso. Accedens autem propius beatus iacobus ⁊ obsecrans dicebat. Domine: meus est peregrinus ne deleas obsecro nomen eius. cui dñs.

Meus inquit non peregrinus sed ciuis esse debuerat. Nonne maius est ciuē esse meū q̄ tuū peregrinū. Aplus aūt iacob⁹ persistens in supplicatiōe. Ne deleas inqt dñe piissime ne deleas eū obsecro. ego tibi pro eo fideiubo faciet qđ proposuerat. Et dñs ad eū: qđ faciet. Apostolus aūt. Infra.xv.dies. Excitatus ad hec verba iohānes solo prosternit: et fideiussori suo cū vberrima lachrymarū effusione grās egit dicens Faciā proſus aple scē faciā qđ tā misericordit̄ p me pollicitus es. Nō multopost fletū magnū iterū obdormiuit. Iterūqz dñs cū duob⁹ aplis predictis affuit. iussitqz iterū librū aperiri: in quo audiuit idē iohānes beatū petrū legentē: murenulas aureas faciem⁹ tibi vermiculatas argēto. Mox iohānes surgēs et p̄fixum diē preueniēs adimpleuit votū. Hic fuit primus abbas cenobij boneuallis: et post ecclesie valētini antistes: cuius vita et mores multis meritis et miraculis clarui: plane merito israhelitis improperat q̄ in egiptū corde redierit: quādo iste iohannes qui a cistercio corde resiliebat: iussus est deleri de libro vite. Simulqz psiderandū nobis quanta deuotione sctorum nobis imploranda sint suffragia qui tam amicabiliter spondēt pro nobis: et tam efficaciter intercedunt.

Qualiter Northbertus premonstratensis factus est archiepiscopus. C. XLIII.

Ronographus. Calixto papa defūcto successit Honorius. ... ostiēsis epūs ad quē proficiscēs pat̄ northbertus et ab eo honorifice suscept⁹ et q̄ flagitabat digne psecut⁹: parthenopolis se futurū epm diuinit⁹ agnouit: et rediēs cū in die pasce apud herbipolim in ppli frequētia missam celebraret. ceca mulier ipso post sumpta mysteria in oculis ei⁹ sufflante visum recepit. Vnd qdā diuites cōpuncti se et sua deo reddiderūt: et ecclesiā ibidem edificātes: diuino cultui p manū predicti patris eā mācipauerūt. Inde premōstratū rediēs in ecclesia beati martini q̄ sita ē in suburbio laudunensi ... abbatē primū psecrari fecit: cui⁹ industria deo cooperante eadē ecclesia tā in tpalibus q̄ i spiritualib⁹ intātū est in breui multiplicata vt famā bone opinionis et ... sancte plātationis in exteras ac longinquas iā extēderet regiones. videlicet neruiā in flandriā: in angliā: in vuasconiā: in gothiam in hyspaniā in burgundiā. Defuncto aūt parthenopolis ciuitat archiepō. Northbert⁹ eligit̄ et regali: psequēte cōniuētia ad p̄sate vrbis proueh̄it sacerdotiū. In premōstratēsi aūt ecclia successorē sibi hugonē qui ab initio paupertatis sue socius fuerat ordinari fecit abbatē. Denīqz northbert⁹ archiepūs vir potēs in ope et sermone multorū monaster ... fundator et sancte religionis ... Innocētij pape catholici equissim⁹ fautor: petri vō scismatici iustissim⁹ execrator: cū impatore lothero ab expeditiōe italica regressus in ciuitatē suā: nō multo post infirmitate corripit̄: et in ea p spaciū.iiij. mensiū laborans epatu sapiēter ac fideliter amministrato p annos.viij. astātibus fratrib⁹ data bñdictiōe morit̄. Cū aūt de sepultura inter clericos maioris ecclesie et fratres sancte marie pētio fieret: res ad impatorem delata est: et ex eius p̄cepto in ecclesia sancte marie cū filijs ac fratrib⁹ quos in christo genuerat: et christo educauerat sepultus est cuius extitit in christo dormitio.viij.idus iulij.

De Miraculosa victoria christianorū ex saracenis. C. XLIIII

Retercia anno dni M.c.xiiij. Baldewinus rex hierosolymorū a saracenis preuētus capit̄. Qua de re mēte excedentes vndiqz versuū conuocati ad.lx.M. pglomerant̄ vt christianos a finibus suis suis exterminēt et apud ascalon īpedimēta sua cōmēdant. Christiani vō in arto positi nihil spei nisi deū habētes: exēplo niniuitarū vtriqz sexui ieiuniū indicūt: et pueris etiā lactētib⁹ infantibus: vniuerso quoqz pecori pabula negant̄. Dies pugne indicit̄. Procedūt christiani cū militibus et peditib⁹ vix ad tria milia estimati principes gradiunt̄ in frōte. s. patriarcha p vexillo ferēs crucē christi. Abbas oliz cluniacēsis ponti⁹ pferēs lanceā trāsfixā in latere christi. Epūs bethleemites ferēs in pixide lac beate marie v̄ginis. Saraceni vō quaqzversum effusi ex omni latere in orbē circūcingunt: christianos ne quo possit euadere. Dū ita in pmptu haberēt christiani vidēt deo auspice sibi splendorē scisso aere sup paganos subito cecidisse: sed nō pro spe sed satis nociuū: q̄nis hūc ipsi saraceni nō viderint. Ilico eniz omniū virū robore eneruati passim fugiētes cedunt̄ nō solū a viris sed etiā a pueris et feminis. Perierunt in bello septēmilia: submersi sunt in aquis quinqz milia. Dēs vō christiani incolumes reuersi: sūmum et dulce epinichion reboant deo in excelsis.

De Ceteris miracul' illi⁹ tpis. C. XLV

Nno domini. M.c.xxv. hyems solito ... et ... nimis sepi⁹ occidētis nimis horrida et importuna fuit. Multi enī paupes infantes et mulieres nimietate frigoris defecerūt. In multis viuarijs pisces absorpti sub glacie perierūt. Glacies enim adeo spissa erat et valida: et vehicula onusta sup eū ducerent̄ et q̄si sup solū equitaret̄. In brachbāto anguille innumerabiles pp glaciē a paludib⁹ exeūtes qđ dictu mirū est in fenilib⁹ latuerūt. Sz ibi etiā p nimietate frigoris deficiētes putruerūt. Mortalitas quoqz aīaliū maxīa fuit: hyemi successit intemperies aeris: nunc niue: nūc pluuia: nūc gelu alternatim satis noxia vsqz in medio marcio. Postea diutino frigore et pluuia aerisqz incōstātia: vix tandē arbores floruerūt. Maio mēse vix tandē gratia herbarū et graminū reuiguit virore. Himber vō singulis mēsibus assidue decidens sata agrorū pene absorpsit. Nā siligo et annona puentū suū satis sunt emētite: multi quoqz sacro igne aduruntur. Tyrus hebrea lingua sor dicta vrbs fenicis maxima et antiqua in corde maris sita: sidoniorū colonia negociatio mari emptoriū totius orbis ... prophetarū celebrata et carminib⁹ poetarū inclita olim q̄dem insula: sed a nabuchodonosor vel ab alexādro pp expugnationē mētis in breui freto aggeribus cōportatis terre ptinens facta. prideni a nabuchodonosor expugnata et ptiz captiuata: et postea ab alexādro penitus destructa vsqz ad solum et dirupta. Sed iuxta prophetas p⁹.lxx.annos reedificata et in antiquum statū restituta nostris modo tpibus in fine mundi a christianis terra mariqz obsessa capit̄: et christi imperio subiugatur.

Adhuc De Eodem et de morte Henrici imperatoris. C. XLVI.

Nno sequenti hyems fuit asprima. ... et valde noxia: fames valida: vbiqz magna vtriusqz sexus multitudine pereunte. In albania ignobil' muliercula mōstrū bis gemini corpis est enixa auersis vultib⁹ et corpib⁹ sibi coherens: anī qdē effigies hoīs integro corpisqz mēbrorū hoīe distincta retro vō facies canis sitr corpis et mēbrorū proprietate īegra. in brachbāto villa verisca alia mlier enixa ē.iiij.masculos in vno ptu. In goblacēsi parochia dū paterfamilias dñica die mixturā segetū p penuria famis moleret in vsus familie: subito iuxta dei indignatiōe aruit farina cū putore nigredine ad exemplū posteris ne quis p̄sumat simile. Henric⁹ impator matildē henrici regi anglorū filiā accepit vxorem quā tñ postea dimisit. Ipse aūt (vt fert̄) a q̄busdā nusq̄ cōparuit. Post h' ipsa matildis gaufrido comiti andegauēsi nupsit. Ex qua henricū primo ducē northmānie post regē anglie pcreauit. Alibi vō legit̄ q̄ hic henricus leodij pasca dñi celebrauit. Inde aquis condens morbo dracūculi q̄ sibi erat natiuus molestari cepit: pp̄ter qđ et ibi aliquot dies remoratus est. Deinde quasi penthecostē celebraturus vultraiectū venit. Et tandē feria.v.in penthecoste vitaz cū regno amisit. Corp⁹ eius exectis intestinis sale respsum spire relatū ē. De hoc aūt impatore quedā dicunt̄ q̄ fabulosa esse ... Fertur nāqz q̄ se q̄si mortuū finxerit et occulte suorū p̄sentiā fugiēs peregrinationē aggressus fuerit: et ad vltimū monachus cluniaci factus fuerit. Reuera aūt vt dicit̄ quidā erat valde silis eidē īpatori et viribus corpis plimū valēs: qui monachatū cluniaci suscipiēs: henrici imparorē se esse firmissime asserebat. Rex hierusalē balduinus data redēptione a saracenis dimittit̄.

De mag'stro Hugone parisiensi et scriptis eius. C. XLVII.

Ex chronicis. Florebant tunc tēporibus ... hugo parisiensis sancti victoris canonicus religione et scientia litterarū clarus: et in .vij. liberalium artium peritia nulli sui tpe secundus q̄ inter multa que vtiliter scripsit etiam librum de sacramentis valde necessarium duob⁹ voluminib⁹ compheñsuz edidit. In cui⁹ libri volumine secūdo qddā mirabile inseruit de quodam pegrino: de quo. s. sup⁹ dictū est. quē diabol⁹ in specie sancti iacobi apparēs ... vt ppria manu se interfecerat. Cūqz eū diabol⁹ secū trahēt sanctus iacobus superueniēs eripuit eū de manu ill⁹ et multa ei ostendens ad iudiciū dei statuit: atqz vt denuo vite redderet̄ obtinuit. Petēte autē rege ludouico explanauit gerarchiā sancti dionysij martyris multis obscuritatib⁹ plenā. Auctor. Scripsit etiā et idē hugo et alia plima opuscula. s. dydascolon libros.v. Sup ecclesiastē. homelias.xv. Sup lamētatiōes hieremie librū vnū. Sup gerarchiā dionysij angelicam li.j. De arra aīe li.j. De virtute orādi li.j. De institutiōe nouitiorum.li.j. De arca noe.li.v. De aīa christi.li.j. De ppetua v̄ginitate beate marie li.j. Expositionē sup magnificat.li.j. Sup tota pulchra es.li.j. De sacramentis lib.duos. Item notulas sup quosdam versus psalmorū et alia plura opuscula de quib⁹ hec pauca que sequūt̄ excerpsi hūc modum.

¶ De oratione et eius virtute. C. XLVIII.

Ergo in li. de virtute orandi. Quo studio et qua mente ... nobis orandum sit de eius ex nostra miseria sil et eius misericordia considerare possumus. In consideratione misericordie nostre discamus quid nobis necesse sit petere in consideratione misericordie dei nostri quo desiderio debeamus postulare. Cogitemus quam sit brevis vita nostra: quam via lubrica: quam mors incerta. Cogitemus quod lugentes in hanc vitam intravimus cum dolore transimus. Cum luctu exituri sumus. Ut autem pretermittamus mala ea que omnes communiter homines opprimunt: quilia estimamus esse secreta pericula singulorum: quorum sibi quisque conscius sunt si cogitare quisque voluerit que ab ineunte etate mala fecerit que sustinuerit. Quotiens pro amore vite eius frustra desudaverit: quotiens in laboriosis conatibus fallaces exitus invenerit: et post longos discursus redeat necdum ullam adeptus sit. Cognoscet quid de hac vita iudicare possit. Cum autem vite huius erumnam consideraverit etiam que sit patrie celestis suavitas atque dulcedo attendat et perpendat quid invenerit: quid perpenderit: ut ex utroque intelligat quantum sibi in hoc exilio lugendum sit. Hic enim Salomon dicit. Qui addit scientiam addit et dolorem: quia quanto magis homo mala sua intelligit tanto amplius suspirat et gemit. Postremo superest ut in memoria malorum nostrorum etiam misericordie dei recordemur: quia fiducialius de futuro eius miserationes requiramus: sed quemadmodum in preterito nostri misertus sit cogitemus: revocemus ad memoriam bona que tribuit: et quod in periculis sepe constitutos clementer eripuit: necnunquam peccati nostris quominus miseretur vinci potuit. Oblitos sui de se admonuit: aversos ad se revocavit: venientes ad se benigne suscepit: penitentibus indulsit: perseverantes custodivit. Meditatio namque assidua scientiam ... scientia compunctionem: compunctio autem devotionem parit: devotio vero orationem perficit. Scientia est qua homo ad cognitionem sui illuminatur. Compunctio est qua ex consideratione malorum suorum cor interno dolore tangitur. Devotio est pius et humilis affectus in deum qui ex compunctione generatur. Tritus enim magnitudine malorum suorum alius et diffidens de propriis viribus ad deum se convertit: et tanto ardentius patrocinium illius expetit: quanto sibi nihil extra deum relictum esse videt in quo confidere possit. Devotio igitur est conversio in deum pio et humili affectu. Humilis enim est ex conscientia infirmitatis sue: pius ex consideratione divine clementie. Hec in se tres principales virtutes habet: fidem: spem: charitatem. Neque enim homo per devotionem se ad deum converteret: nisi et crederet se ab eo salvari posse et speraret eum misereri velle. Postremo nisi eum plusquam mala sua diligeret: neque illa fugiens refugium sibi in ipso eligeret. Nihil ergo aliud est oratio quam mentis devotio. i. conversio in deum per pium et humilem affectum: fide: spe: et charitate subnixa.

¶ De Speciebus orationis. C. XLIX.

Tres sunt species orationis supplicatio postulatio insinuatio. Supplicatio est sine determinatione petitionis humilis et devota precatio. Postulatio est determinate petitionis certa narratio. Insinuatio est sine petitione per solam narrationem voluntatis facta significatio. Tria sunt genera supplicationum: captatio: exactio: pura oratio. Captatio est quod fit ante postulationem ad preparandum et inclinandum animum auditoris. Quod tribus modis facimus. Primo cum aliquid dicimus quod personam vel causam nostram commendet sive meritum nostrum sive infirmitatem: sive aliud. Secundus modus est cum aliquid in laudem eius proferimus quem oramus: per quod apud animum nostrum eum charum et acceptabilem esse significamus: ut nostra charitate vicissim eius dilectionem mereamur. Tertius est cum aliquid dicimus per quod apud animum auditoris eius adversarii nostri sive persona depingitur: ut odio potius quam amore digna videatur. Exactio est post factam postulationem quando auditorem ne petitio nostra apud eum in oblivionem veniat: quadam instantia memorem facimus hoc genus quam apud homines importunum videtur: tam apud deum gratum atque laudabile est. Pura oratio est quando ex abundantia devotionis mens ita accenditur: ut cum se ad deum postulatura converterit: pre amore eius magnitudine etiam petitionis sue obliviscatur. Inter hec tria supplicationum genera infimum locum captatio: medium exactio: supremum et excellentissimum pura oratio obtinet: quia captatio ad timorem exactio fiduciam: pura oratio perfectum amorem habita ut pura oratio magis in iubilum convertatur et appropinquet deo: proveniat citius et efficacius obtineat. Postulatio est determinate petitionis incerta narratio. Hec tribus modis fit: obsecrando rogando: simpliciter postulando. Obsecratio est quando vehementior necessitas devotos precibus insistere cogit. In mediocribus causis rogamus: in minimis simpliciter postulamus. Excellentissimum est obsecrare: medium rogare: minimum simpliciter postulare. Insinuatio est etiam sine petitione per solam narrationem voluntatis facta significatio. Hec quoque tribus modis fit: timore fiducia et contemptu. Timore fit quando magna est ea quam agimus vel persona quam rogamus: sicut istud. Domine si fuisses hic frater meus non fuisset mortuus. Rogare enim voluit ut dominus fratrem suum mortuum suscitaret: sed quia pro magnitudine cause et pro reverentia persone extimuit: insinuare potius quam postulare elegit. Dixit unde voluntas intelligeretur et temeritas non reprehenderetur. Fiducia fit quando vel de facilitate cause vel de benivolentia persone confidimus. Et ideo pariter desiderium nostrum exprimere negligimus: quia nos obtinere posse sola insinuatione speramus: sicut est illud. Vinum non habent. Contemptu quando ea vilis est: vel persona que rogat humilis: quoniam omnino ab oratione divina excluditur apud homines autem maxime superbos et potentes maiori studio exercetur. Insinuatio ex fiducia perfecti ducitur: ex timore incipitur ex contemptu malis.

¶ De Quibusdam psalmis qui non videntur ad orationem pertinere. C. L.

Quosdam movere solet quod in orationibus nostris illos etiam nonnunquam psalmos qui vel petitionis verba non habent vel ad nostram petitionem non pertinent decantare solemus. Ecce enim inquiunt deum pro indulgentia peccatorum nostrorum deprecari volumus: quid nobis ad hoc prodest. Si vel: quare fremuerunt gentes: vel attendite popule meus vel alium huiuscemodi decantamus. Sed quisquis supradictas orationis species diligenter perspexerit qualiter etiam ista in orationibus dicta valeant facile discernit. Dicamus igitur omnes illas scripturas iccirco utiliter debere et convenienter posse inter vota precum nostrarum ab orantibus recitari: ut in nobis affectum pie devotionis excitant: et cor nostrum vel narrando laudem dei ad eius amorem provocant: vel nostram commemorando miseriam ante conspectum eius nos humiliant: vel malitiam adversariorum nostrorum exaggerando et utilem nobis sollicitudinem et fiduciam coram ipso ampliorem prestant. Sive igitur laudem dei in bonitate et potentia: sive miseriam nostram in infirmitate et culpa nostra: sive malitiam adversariorum nostrorum in tirannide corporum et astutia ad exercitationem mentis et augmentum bone devotionis orantes commemoremus nihil ineptum facimus: sed per pium affectum quem in nobis verba excitant ubique orantes sumus. Unusquisque ergo cum in oratione vel psalmos vel alias quascunque scripturas decantat diligenter consideret cui affectui deserviant: et ad illum affectum toto nisu cor suum excitet: ad quem id quod loquitur magis pertinere videt sicque per intelligentiam verborum in maiorem devotionem affectum accendet. Certe videmus adulatores qualiter se erga illos a quibus aliquid expetunt devotos simulant: et nos precibus nostris preveniamus faciem domini: et ut mereamur obtinere quod petimus: non simulatam devotionem: sed veram charitatem offeramus. Beatificemus amicos domini nostri: indignemur inimicis eius. Laudem in eo potentiam pietatem: sapientiam equitatem. Item narremus ei miseriam nostram: confiteamur ei culpam nostram: offeramus ei obedientiam nostram. Dicamus et credamus alium non esse per quem possimus eripi: per quem speremus liberari. Item ostendamus ei adversariorum nostrorum demonum et perversorum hominum malitiam et crudelitatem: iniquitatem tyrannidem: quod ei adversantur qui nos persequuntur: quia nobis hostes sunt qui ei contradicunt: quod odimus que odit quod diligimus que diligit: malle nos propter eum odia inimicorum eius perpeti quam contra eum habere pacem eorum.

¶ De Scientia recte vivendi item li. de institutione noviciorum. C. LI.

Scientiam recte vivendi et honeste conversandi oportet hominem partim ratione: partim doctrina: partim exemplo: partim meditatione sacrarum scripturarum partim assidua inspectione operum ac morum suorum. Ratione quidem hoc modo. Debet siquidem homo diligenter considerare quid liceat et quid non: quid deceat et quid non: in omni actu: et in omni loco et in omni tempore erga omnem personam. In omni actu: hoc est qualiter sacra et divina mysteria impleri oporteat: qualiter humana officia que ad usum pertinent corporis exercere conveniant: ut semper sibi sit pavidus et primo promptus et deo devotus. Non solum autem quid agat: sed etiam in quo loco quid agere debeat considerat necesse est. Alius est modus se habendi in eo loco ubi deus adoratur: alius in eo ubi corpus reficitur: alius in eo qui locutioni deputatus est: alius in eo ubi silentium custoditur: alius denique in secreto: alius in publico. Et quis in nullo loco homo disciplinam deserere debeat. Diligentius tamen et magis sollicite ibi observanda est: ubi vel neglecta pluribus generat scandalum: vel custodia bone imitationis exemplum. In nocte secundum debent esse homines et aut fessa membra somno reficere: aut orationibus vel meditationibus sancti in silentio aliorum exercere. In die vero de secreto suo in unum coeunt et ad rursum videndos se et imitandos ostendunt. Ante cibum sumptum magis hilares nos esse convenit: ne ipsa nostra abstinentia gravis et molesta videatur. Post vero magis modestos et tacitos ne per gule vitium crapula nos inflammasse putet. Quantum vero decoris addit diebus festis quies vacationis tamquam ornamenti confert diebus ceteris studium boni operis. Itaque carnales quidem mentes ne vel in isto in bono opere se exerceant pigritia ligat.

Qualr homo ſe habere debeat ad primos. C. LII

Diſcretio perſonarum

quātū ꝙ̄ ſ̄ptinet ad dilectionē ſm meritū: quātū vō ad venerationē ſm etatē ⁊ officiū habenda eſt: meliores diligere: ſupiores honorare debemꝰ: qꝛ par eſt ꝯtumacia ſiue in eo qui ꝓpter īferiorē gradū in hoīe virtutē deſpicit: ſiue in eo qui ꝓpter inferiorē vitā gradū ſupiorē ꝯtēnit. Iſtis ḡ honor illis amor impēdat̄ ſic tñ vt honor iſtoꝝ ſit volūtariꝰ: ⁊ illoꝝ amor venerādꝰ: reuerētia eni ſine amore magis ſeruilis ē: ⁊ amor ſine reuerētia puerilis iudicari dʒ. Sex denique modis diſcretōem pſonaꝝ habēdā ex his colligimꝰ: tribꝰ ſʒ dignitatē: ⁊ tribꝰ ſm ꝯuerſationē. Scdʒ dignitatē ſupioribꝰ obedientiā timorē obſequiū ⁊ veneratōem debemꝰ exhibere: cū equalibꝰ pacē: ⁊ ꝯcordiā cuſtodire: inuicem obſeq̄o bñficio ⁊ honore preuenire. In omni actōe ⁊ verbo ſupiorem locū eis tribuere: ⁊ ſi qñ fortaſſis ī aliquo negocio eos patire cogamur: cum omni humilitate ⁊ reuerētia q̄ faciēda ſunt non ꝑcipe ſʒ demonſtrare. Et ſi eos ꝑcedere ꝯtigerit cum alacritate ⁊ deuotione quaſi ex neceſſitate ſubiecti obedire. Inferiorib⁹ ſemꝑ beneficiū ⁊ auxiliū impēdere nunq̄ꝫ improperare: ſine ꝯtumelia corripe ſine ſupbia gubernare ſine crudelitate caſtigare: cū pietate fouere: veneratōez non exigere: ſocietatē atq; qualitatē amare: maiorib⁹ ꝑ timorē ſubdi: equalib⁹ ꝑ charitatē obſeq̄: minorib⁹ ꝑ humilitatē coequari: ꝑcipiētib⁹ parati: obediētibus modeſti: maledicētib⁹ taciti: laudātib⁹ verecūdi. Itē ſm ꝯuerſatōez ſupiorib⁹ q̄dē ī oī loco ⁊ ī oī ope ⁊ ſermone exhibere ſtudeamꝰ reuerētiā ⁊ q̄c q̄d egerint aut vbicūq; fuerit virtutis exēplū imitemur quodāmō tacitis: tñ ꝯſortiū coopādi nunq̄ꝫ ꝑſumamꝰ expetere. Negligētes vō ⁊ maxie eos quoꝝ opa vel ſtudia repꝛehēſiōe digna appēt: tali nos cautela declinare oꝫ: vt ⁊ fugiamꝰ q̄ꝺ faciūt: ⁊ tñ nō iudicare ꝑſumamꝰ q̄ꝺ ſit. Cogitemꝰ ī eiuſmodi nobis neq; dari exēplū neq; prauiti iudiciū: qꝛ fortaſſis h̄ ī eis ignorātia ſiue īfirmitas excuſat: q̄ꝺ ſi a nobis fieret excuſationē nō haberet. Cū medijs ⁊ equalib⁹ tāta nobis pacis ⁊ ꝯcordie ſeruāde diligētia ſit: vt ī nullo vnq̄ꝫ negocio quātū ī nobis ē fraťna dilectio ꝑturbet̄. Studeamꝰ iiuriā eis nunq̄ꝫ aut moleſtiā īferre. Illatā vō ꝑꝑ amorē fraťne charitatis equo aīo ſuſtinere: nihil ꝯtētioſe aut arrogant̄ ꝯtra eos agere: ſʒ pati ſemꝑ in oī ope ⁊ ꝑtinacit̄ īſiſtētib⁹ cedere: ⁊ laborātib⁹ libēter ſubuenire. Et qꝛ inē pares nōnunq̄ꝫ ꝑuerſa quedā virtutis emulatio eſſe ſolet operā noſtrā neq; ingeramꝰ nolentib⁹: neq; petētib⁹ ſubtrahamꝰ: qꝛ in vtroq; liuoris ſuſpitio eſſe pōt. Siquādo autē in aliquo forte negocio laborantib⁹ opem ferre cupimꝰ: tāta hoc humilitate ⁊ māſuetudine faciēdū eſt vt hiſdem ipſis manifeſtū ſit ꝙ non excellentiam opis: ſʒ ꝯſortium queramus laboris.

Qualr habere ſe debeat in ſeipſo. C. LIII

Tercium quantū pertinet

ad nos ſummope intendūʒ eſt: nequando vel in labore minus patiētes: vel in obedientia preceptorum minus alacres: vel in charitatis operib⁹ exequendis minꝰ inueniamur feruentes. Spiritualis doctrine ſtudiūʒ non litigātes ſʒ auſcultātes reqrit ſicut ꝑ Moyſen dicit̄. Audi iſrael ⁊ tace. Et ſicut Jacobus admonet dicens. Sit omnis homo velox ad audiendum: tardus autem ad loquenduʒ ⁊c. qꝛ qui linguam ſuam a multiloquio compeſcere non vult: non poterit animū ſuum diu a furore iracūdie cuſtodire. Sed dū ꝑ alijs ſupbe ſapientes videri volumꝰ: erubeſcimꝰ vel noſtrā ignorātiā ab alijs argui: vel aliorum ſapientiam quaſi ad noſtrā depreſſionē approbari: ſic nōnunq̄ꝫ ꝯtra noſtrā ꝯſcientiam: vel noſtꝝ errorem impudent̄ defendimus: vel alterius veritatē malitioſe impugnamꝰ. Hec ē ſapientia huiꝰ mundi quā idē apoſtolus carnalem vocat ⁊ diabolicā: q̄ verſuta eſt ⁊ maligna: illas ſolūmō aſtutie vias exquirens q̄bꝰ poſſit ſuū errorē tegere: ⁊ alienā veritatē q̄ꝫuis manifeſtam in opinione ſtultoꝝ ⁊ inſipientium hominum deprauare. Sed non talis ſapientia que deſurſum venit que neſcit etiam ſemetipſam ꝯtra veritatē diligere: ſemꝑ parata vel bonū q̄ꝺ hʒ non habētib⁹ humiliter impēdere: vel bonū ab habentib⁹ libenter petere: vel malū q̄ꝺ ſuſtinet cūʒ alijs ⁊ corā alijs veraciter accuſare: ⁊ ipſa doctrina veritatis tales auditores amat nec erubeſcūt magiſtros habere omnes a quib⁹ diſcere poſſunt q̄ꝺ ignorāt: qui bene dicta omnium libenter approbāt: errores vō alienos irrumpe ſtudēt: vel modeſte corripe vel prudenter diſſimulare. Qui denique ſtudiū ſciētie morū diſciplina exornat ſicut cera niſi prius emollita fuerit: formā non recipit: ſic ⁊ homo quidem ꝑ manum actionis aliene ad formā virtutis non flectit̄ niſi prius ꝑ humilitatē ab omni elationis ⁊ contradictionis rigore molliat̄. Neq; eni ꝑ exemplum alterius aliquando in melius reformari poterit: qui adhuc per elationis vitium ⁊ bona aliena oppugnat ⁊ ſua mala defendit. In lectione diuina prius debetis querere quod mores veſtros ad virtutē inſtruat: q̄ꝫ q̄ꝺ ſenſum acuat ad ſubtilitatē: magiſq; velle informari ꝑceptis ſcripturaꝝ q̄ꝫ q̄ſtionib⁹ impediri. Cū igit̄ diuinas ſcripturas legitis: ſolerter ꝑpēdite quid ibi dictū ſit ad excitandū in vobis amorē dei: q̄d ad ꝯtemptū ſeculi: quid ad cauēdas inſidias inimici: quid diſciplinā in opere: quid humilitatē in cognitiōe: quid obediētiā in ꝑceptis: quid patiētiam habere in diuerſis docet. Ex hāc ipſam ſapiētiam quā ꝓ vtute libēter deſpicitis: melius poſtmodū ꝑ virtutē inuenitis. Sepe opus q̄ꝺ bona intentiōe inchoari credit̄: tanto citius hominē in deceptōis laqueū ꝑcipitat quāto de intētionis ſue principio ſecurus finē actionis non obſeruat ⁊ impudēs quaſi via plana ad foueam currit: qꝛ videt quid faciat: ſʒ quid factūʒ ſuū ſequi debeat non attēdit. Propter q̄ꝺ circūſpectio homini vbique neceſſaria eſt: qua ſollicite attendat quid agat: q̄d agere debeat: ſi id quod faciendū eſt faciat: ſi quātū ⁊ qualiter faciendūʒ eſt faciat: ſi bono operi malū aliquod non admiſceat: ſi alterius bonū vt ſuūʒ diligit: ſi ſuum aut malū reꝑhēdat: q̄ꝫtū ad bōa agēda ſolito ſit alacrior q̄ꝫtū ad mala vicēda ſolito ꝯſtātior: ſi in aliquo ope ſuo īſidijs inimici ſupplātatꝰ ſit: qualit̄ denium ꝑ iudiciū trāſacte deceptōis futurā illiꝰ fraudē caueri poſſit.

De diſciplina membroꝝ in generali. C. LIIII

Diſciplina eſt mēbrorū

omnium motus ordinatꝰ: ⁊ diſpoſitio decēs in oī habitu ⁊ actiōe. Diſciplīa ē cōpes cupiditatis: maloꝝ deſirerioꝝ carcer: frenūʒ laſciuie: elatōis iugū: vinculū iracūdie: q̄ domat intēꝑantiā: leuitatē ligat: ⁊ oēs īordinatos motꝰ mētis atq; illicitos appetitꝰ ſuffocat: ſic eni de incōſtātia mētis naſcit̄ inordinata motio corꝑis. Itaq; quoꝫ dū corpus per diſciplinā ſtringit̄: aīus ad ꝯſtātiā ſolidat̄: ⁊ paulatim īterinſecꝰ mēs ad quietē cōponit̄ cū ꝑ diſciplīe cuſtodiā mali motus eiꝰ foras fluere nō ſinunt̄. Integritas ḡ virtutis ē qñ ꝑ internā mentis cuſtodiā ordinate regunt̄ membra corꝑis ſʒ q̄ ſtatū mētꝑdit: foras in icōſtātiā motōis defluit. Vñ ꝑ Salomonē dicit̄. Hō apoſtata ⁊c. Liganda ergo ſunt foras ꝑ diſciplinā membra corporis vt intrinſecꝰ ſolidetur ſtatus mentis: quatenus dum vndique exterior cuſtodia interiori mobilitati coercende opponitur: tandē mens ad pacem ſtabilem in ſemetipſa colligat̄. Dūʒ nāque vitioꝝ motus diſciplina coercet: ⁊ quātū mala deſideria foris coercēdo cōprimit: tantū ꝑ eā bonū deſiderium interius cōualeſcit. Paulatimq; eadē virtutis forma ꝑ cōſuetudinē mentis ipꝛimit̄: que foris ꝑ diſciplinā in habitu corporis conſeruat̄.

De Diſciplina ſeruāda in habitu. C. LV.

Quattuor ſunt precipue

in quibꝰ ꝯſeruāda ē diſciplina. In habitu ī geſtu: ī locutiōe ī menſa .i. ī comeſtione. In habitu quīq; modis: ī genere ⁊ q̄litate in colore ⁊ formatōe ⁊ coaptatōe veſtimētoꝝ. In genere .ſ. ne ſint nimis ꝑcioſa. In q̄litate ne nimis ſint ſubtilia vel mollia. In colore ne nimis nitida: ſiue quolibet alio mō ſupra q̄ꝫ diſciplina ⁊ ꝓpoſitū religioſe ꝯuerſatōis expetit fucata. In formatōe vt ſint: decēter ⁊ religioſe cōpoſita .i. ne nimis magna aut depēdētia aut fluxa: ne nimis ſtricta ſiue quolibet alio mō ſm ſeculi vanitatē decorata. Coaptatio ad modū portādi ꝑtinet. Nā ſunt q̄dā ſtulti q̄ ſtultis placere cupientes quodā artificio veſtimēta ſua circa collū cōponūt. Alij vō maiori ſcurrilitate ridiculo ſe trāſuertūt. Alij aūt pōpā ō ſe faciāt explicant ea: ⁊ quātū poſſunt latiꝰ diſtēdūt. Alij tenere corrugata in vnū colligūt: alij ꝯtorquētes ⁊ cōplectētes inuoluūt: alij toto conamine ſtringentes ⁊ findētes ea oīa corꝑis ſui liniamēta ī verecūdiſſima q̄dam turpitudine aſpiciētib⁹ numerāda exponūt. Alij iactādo ⁊ vētilādo pannos ſuos leuitatē mentis ſue ex ipſa habuꝰ ſui mobilitate oſtendunt. Alij incedentes ſinuoſe ſirmate terram verrunt: ⁊ limbis depēdentibus immo retro ꝯſequētib⁹ caudis in ſiſitudinē vulpiū veſtigia obducūt: q̄ vt oſtēdant ſe de numero illoꝝ eē de quib⁹ dicit pſalmiſta. Non ſic impij non ſic ⁊c. quodcūq; pertranſierint quaſi turbo tēpeſtatis puluerem concitant: ⁊ ipſi filij tenebrarum illud lumē foris oculis hominū ſubtrahūt̄ quod intus cecata mēte perdiderunt. Tedet me omnia vanitatis ꝯcilia numerare: ī q̄bꝰ ſtulti ⁊ vecordes mulierib⁹ imo meretricib⁹ ſtudia ſua auferūt: ⁊ tāto dedecore: quāta ſe ꝓſtitione cū habitu pene ſexū mutauerūt: ſʒ grā dei omnes q̄ mō in religione ꝯſtituti talibus ſtudēt ⁊ ꝑ hoc hoībus placere cupiunt: oībus hoībus magis viles ⁊ ꝯtemptibiles ſiunt: ⁊ ecōuerſo qui hec ꝓpter deū deſpiciūt: nō ſolū corā deo ſʒ etiā corā hoīb⁹ honorabiliores ⁊ chariores exiſtūt.

¶ Inuectio ɔtra illos q̄ de veste gloriant̄. C. LVI.

Quid ergo nunc miseri et stulti honestatis ignari: cant et comedūt pānos suos. qui nō intelligūt q̄ iuste in viris religiosam vitā ꝓfessis: cult⁹ p̄ciosaꝝ vestium rep̄hēdit̄ q̄ p aplīm Petrū ī feminis ꝓhibet̄. Nō mēt in veste p̄ciosa: videat q̄ ille diues q̄ in euāgelio purpura et bysso induit̄: postea in tormētis inferni eternalit̄ crucianduꝰ legit̄. Quid aūt ī purpura nisi color et p̄ciū q̄d ī bysso nisi mollities rep̄hēdit̄. Cū g̃ carni sue ī purpura decorē: et ī bysso mollicie adhibuisse dicitur ꝓculdubio simul superbus et luxuriosus fuisse comprobatur. Si igitur ille quia ꝓpriis abusus et tantā dampnationem meruit: quid putamus isti faciant qui propriam non habentes: alienam elemosynam cultu sue elationis impendere non pertimescunt. Ue eis: peccata populi comedunt. Ue corone superbie et floride. Ue q̄ omnis caro fenū zc̄. Quid igitur superbis puluis et cinis: fumus euanescens et vapor ad modicū parens. Quid est homo: putredo: et filius hominis vermis: vermis ipse et vermis hereditas eius. Cum enim morit̄ homo hereditabit. s. b. et v̄. Quantumcūq̄ excolat̄ et ornet̄: quid est aliud caro q̄ caro. Quid igit̄ ꝓdest in habitu qui foris ad tempus adheret gloriam querere: et corruptionis putredinē que in nobis est et semp permanet nō ɔsiderare. Propterea debent amatores religionis ope demonstrare quantū ipsi terrena despiciant: nec carnem que moritura est cultu supstitioso excolere: sed pompe indumētoꝝ moꝝ ornamenta anteferre. Uestimēta plus vilia q̄ p̄ciosa: pl⁹ grossa q̄ subtilia: pl⁹ aspera q̄ mollia: plus fusca q̄ nitida: plus neglecte q̄ accurate cōposita vel apta amare.

¶ De disciplina in gestu. C. LVII.

Gestus ē modus et figuratio membroꝝ corporis ad omnem habendi et agendi modū. Hic sex modis rep̄hensibilis inuenitur. s. si est aut mollis aut dissolutus: aut tardus: aut citatus: aut procax: aut turbidus. Mollis significat lasciuiam: dissolutus negligentiam. tardus pigritiam: citatus inconstantiā procax superbiam: turbidus iracundiam. Homo ait apostata zc̄. Et dixit dominus. Pro eo q̄ eleuate sunt filie syon zc̄. Nemo igitur ī ineps putet parum delinquere eos qui contra disciplinam ad turpes motus et inordinatas gesticulationes membra sua inflectunt. q̄ nunq̄ scriptura tam seuere istos exteriores mot⁹ corporis in nobis rep̄henderet: nisi omnis exterioris hominis inhonesta figuratio et motio indecens ab interiori mentis corruptione manaret. Propterea multuꝝ eius disciplina valeret ad coercendos prauos motus animi. Primum ergo diligenter obseruandum est: vt singula membra suum teneant officium: neq̄ vsurpent alienum: vt. s. id agat vnumquodq̄ membꝝ ad q̄ factum est: vt neq̄ loquatur manus: neq̄ os audiat: neq̄ oculus lingue officium assumat. Sunt enim quidam q̄ nisi patentibus buccis auscultare nesciunt: et quasi per os sensus ad cor influere debeat: palatū ad verbā loquētiū aperiūt. Alij quodq̄ adhuc peius est in agēdo vel audiendo quasi canes sitientes linguaꝝ ꝓtendunt: et ad singulas actiones velut molā labia torquēdo circūducunt. Alij loquētes digitū extendunt: supcilia erigunt et oculos ī orbem rotantes aut ꝓfunda quadam ɔsideratōe defigentes cuiusdam intrinsecus magnificentie conatus ostendūt. Alij caput iactāt comā excutiūt: vestimēta adaptādo componunt: et latera cubitando pedesq̄ extēdendo ridiculā satis ostētatōis formā fingunt. Alij quasi ambe aures ad audiendū facte nō sint: altera tātū collo detorto voci venienti opponūt. Alij tipum nescio quē figurantes oculū inter videndum aliū claudūt: aliū aperiūt: alij maiori ridiculo cū medietate oris loquūtur. Sunt p̄terea mille larue: mille subsannatiōes et corrugationes nariū: mille valgia et ɔtorsiones labioꝝ que pulchritudinē faciei et decorem discipline deformāt. Est enim facies speculum discipline cui tāto maior custodia adhibenda est: quanto minus siquid ī eo peccatū fuerit celari potest. Temperanda est igit̄ facies et modificanda in gestu suo ita vt nec ꝓteruie exasperetur: nec mollitie dissoluat̄: s̄ semp habeat et rigidam dulcedinem et dulcem rigorem. Alij nauigāt brachijs incedētes et duplici quodā mōstro vno eodē oꝝ tpe pedib⁹ deorsum in terra ambulāt et lacerti sursum in aere volāt. Quod est q̄so monstrū hoc q̄ sit in se fingit et hois icessuꝫ et nauis remigiū et auis volatū. Libet ī hoc poetice illi⁹ subsannatōis elogiū ꝓclamare. Humano capiti ceruicem pictor equinam. Jungere si velit et varias īducere plumas.

¶ Adhuc de eodē. C. LVIII.

Etcirco oportet vt ad hanc perturbationem sedandam custodie discipline opponatur: que vnūquodq̄ mēbꝝ ad suum officium restringat: quatenus dum alterum membrum operatur: alterum autem omnino quietum maneat: aut si forte eius opera necessaria esse cognoscit̄ suo motu ad cooperandum illi decēter et ordinate moueatur: vt nihil ɔfuse nihil p̄posteꝝ in membris corporis agat̄. Est eni quasi quedā respublica corp⁹ humani: in quo singulis mēbris sua officia distributa sunt. Dū ergo vnum mēbrum alteri⁹ membri officiū inordinate sibi vendicat: quid aliud q̄ concordiaꝫ vniuersitas pturbat. Dūq̄ aliud suo motu alterius motū impedit: certe illi quā natura moderat̄ dispositōi ɔtradicit. Prima ergo est custodia discipline in gestu: vt vnūquodq̄ membꝝ in eo ad q̄ creatū est officio se ɔtineat: neq̄ alterius ministeriū sua admixtione ɔfundat. Secūda est custodia discipline in gestu: vt vnūquodq̄ mēbrū id q̄ facit eo modo atq̄ mensura faciat quo faciendum ē. i. nec pl⁹ nec min⁹ nec aliē q̄ oꝫ faciat: quatei⁹ in actu suo sic et dirigat̄: et moueat̄: vt in nulla vnq̄ parte temp̄antie limitē aut formā honestatis excedat hoc est vt in paucis exēplificem⁹: ridere sine apertiōe dentiū videre sine defixione oculoꝝ: loqui sine extensione manuū et itētatiōe sine ɔtētōe labioꝝ: sine extēsione et iactatōe capitis: sine eleuatiōe supciliorꝝ. Incedere sine modulatōe gressuū: sine vētilatōe brachioꝝ sine gesticulatiōe scapularꝝ. Sedere sine diuaricatiōe cruꝝ sine alternatū subiectione pedū: sine extēsione vel agitatione tibiaꝝ: sine alterna accubitatione lateꝝ: iacere sine dissectiōe mēbroꝝ. Et vt tandē de hac parte finē loquēdi faciam⁹: gest⁹ hois in omni actu esse oꝫ gratiosus sine mollitie: q̄et⁹ sine dissolutōe: grauis sine tarditate: alacer sine inquietudine: maturus sine ꝓteruia et seuerus sine turbulentia: mollē gestū tempat turbid⁹: et turbidū mollis: dissolutū ꝓcax: ꝓcacē dissolutus: citatus tardū: tardus citatū: q̄ inter vitia cōtraria medi⁹ limes est virtus.

¶ De disciplina in sermone. C. LIX.

In locutione quinq̄ res sūt obseruāde h̄ est quid dicatur: cui: quando: vbi: quomodo. Quid vt videlicet nunq̄ in sermonibus disciplinatis ociosa adhibeant̄. Ociosa autem sunt omnia que sunt aut inhonesta: aut nociua aut inutilia. Inutilia sunt: que nec loquentibus nec audientibus ꝓsunt. Inhonesta q̄ vel illius qui loquit̄. vel illius cui loquit̄: vel illius de quo loquit̄ dignitati nō ɔueniūt. Nociua: que suis suasionibus aīos auditoꝝ: siue ad errorem siue ad prauitatē iducūt. Hec tria duobus discerni possunt. i. s̄m qualitatē reꝝ de quibus locutio fit et s̄m q̄litatē ꝑsonaꝝ p quas vel ad quas vel de quib⁹ locutio fit. Qualitas ꝑsonaꝝ quatuor modis ɔsiderat̄ s̄m etatē q̄ aliud conuenit locutionib⁹ iuuenū: aliud senum. Scd̄m sciētiā q̄ aliud locutōibus sapiētium: aliud simpliciū. Scd̄m officiū: q̄ aliud locutionib⁹ ipsoꝝ qui negocia exteriora tractant: aliud eoꝝ qui secretioris vite quieti et studio ɔtemplationis inuigilant. Scd̄ꝫ ordinē q̄ aliud ɔuenit locutionib⁹ eoꝝ qui sunt p̄lati: aliud qui sūt subditi. Senes loqui debēt de discretione b̄n ɔsulēdi: iuuenes de instātia benefaciendi. Sapiētes de mysterijs scripturaꝝ: simplices de exemplo bonoꝝ operꝝ. Hi qui exteriora tractāt negocia de solertia acquirēdi. Hi qui quietam vitam ducunt de disciplina viuendi. p̄lati de prouisione subditoꝝ: subiecti de obedientia p̄positoꝝ. Rursum de discretiōe loquendi dictum est cū viro irreligioso tracta de sanctitate zc̄. Sapiētes vult docere supbia est et obstinatos corripere insipientia q̄ iniuriosus est ꝓximo qui meliori non exhibet reuerentiaꝫ: et iniuriosus sibi qui non emendat sed ꝓuocat erga se insipientis vesaniam. Ergo qui cū alio loquit̄ p̄mo ɔsideret vtrum ꝓpter se an ꝓpter alium loquat̄. Si ꝓp sui vtilitatē loquit̄ videat vt ille talis sit de cuius colloquio vtilitas ei ꝓuenire possit: si ꝓpē illū loquit̄ caueat ille ne talis sit ille q̄ vel sua exhortatōe nō idigeat: vel ita ī malo obstinat⁹ vt exhortatione alterius corrigi se nō pmittat. Facile ergo cui sit loquendū agnoscimus si id q̄ dicit̄ qualis sit cui dicitur consideram⁹: q̄ id p̄cipue vnicuiq̄ magis dici conuenit: quod ad illud in quo ipse plus laborat malum sanandum consilio cōmodiori occurrit. Uerbi gratia. Si cepim⁹ superbis laudare ɔstantiā: dū eos ad virtutē hortari crēdim⁹ ampli⁹ in suo officio ɔfirmamus. Exhortemur ergo ad constantiam timidos: ad timorē supbos ad frugalitatē ꝓdigos ad liberalitatē auaros ad humanitatē parcos ad ꝑcitatē gulosos ad ɔsiliū temerarios ad seruorē spūs tepidos ad silētiū loquaces ad vbū exhortatōis nimis tacitos ad alacritatē segnes ad mansuetudinē impatiētes ad instātiā negligētes ad indulgentiā crudeles ad veracitatē falsos ad ꝑitē ꝓpinquos ad prudētiā leuiores ad solicitudinē ob liuiosos ad modestiā iracūdos: et oino q̄cquid dicere volum⁹ cui dicēdū sit: ex ipsa p̄us nostri sermonis qualitate colligam⁹.

¶ Adhuc de eodem. C. LX.

Sequitur tertia discretio

loquendi ut cum aliquid dicere volumus: prius ubi illud dici conveniat consideremus. Neque igitur in divinis et sacris locis fabulationes inducere: neque in illis locis ubi de disciplina est agendum: questiones aut contentiones verborum ventilare: neque in illis ubi de intelligentia divinarum scripturarum tractandum est exteriora negocia admiscere debemus: nec ea que sunt pluribus dicenda in occulto edere: nec ea que sunt paucis revelanda in manifesto propalare. Quarta loquendi discretio est: quando quid dicendum sit attendere. Tempus est quando nihil dicendum est: quia tempus tacendi. Et quando aliquid dicendum est: quia tempus loquendi. Tandem quando omnino non est tempus tacendi. Tempus loquendi debet precedere quia prius per silentium tempore tacendi discitur: quod postea per verbum tempore loquendi profertur. Aliquando tacere debemus propterea quia alter prior loqui cepit: aliquando propter multiloquium vitandum: aliquando quia hi qui presentes habentur nequaquam tales sunt ad quos verbum debeamus facere dum vel reverentia dignitatis persone intenditur vel malitia incorrigibilis: atque ideo indigna admonitione existimatur. Sapiens autem eque cavet: vel ne in eo tempore quando loqui oportet per negligentiam sileat: vel ne in omni tempore quando loqui decet per licentiam concessam in multiloquium cadat. Qualitas id est modus loquendi in tribus constat. Ut loquentis gestus sit modestus et humilis sonus dimissus et suavis: significatio verax et dulcis. Modestum oportet habere gestum loquentis: ut nec inordinate nec impudice nec turbulente unquam loquendum membra moveat: neque oculorum nutibus aut aliqua indecenti conformatione sive transformatione vultus placorem sui sermonis immutat. Sonus dimissus: ne in strepitu et immoderata clamositate auditores aut terreat: aut offendat: sed et cum veritate necesse est sermo loquentis dulcedinem habeat: quia sepe etiam veritas auditori amara efficitur: si aut sine ratione aut sine dilectione contra eum proferatur.

¶ De disciplina in cibo. C. LXI.

Mi Mensa est duplex

custodia disciplinae in habitu et cibo. Disciplina in habitu tribus modis: tacendi: videndi: sese continendi. Taciturnitas inter epulas necessaria est quando lingua que omni tempore prona ad peccandum labitur: periculosius cum per crapulam inflammata fuerit: ad loquendum relaxatur. Custodia oculorum: quia non decet ibi precipue ut impudenter ea que apud alios aguntur circumlustrando prospiciat sed ut potius pudice dimissis luminibus ea tantum que sibi apposita sunt attendat. Custodia quoque continendi sese ibi negligenda non est: quatenus videlicet neque in habitu: neque in gestu indecens aliquid aut inhonestum agatur: sicut quidam faciunt qui cum ad edendum assederint: inquieta quadam agitatione et confusione membrorum intemperantiam: animi sui designant caput excutiunt brachia erigunt manus in altum expandunt: et non sine magna turpitudine quasi totum epulum sint absorturi ingentes quosdam conatus et gestus indecoros ostendunt. In uno loco sedentes oculis et manibus que prope et que longe omnia circumcurrunt: simul panes comminuunt vina in calices et pateras effundunt: discos in girum circumducunt: et velut rex super obsessam civitatem assultum facturus dubitant: ubi primum expugnationem aggrediantur: dum simul in omni parte irruptionem facere concupiscunt. His igitur tribus modis oportet quemque inter epulas conservare disciplinam in semetipso: videlicet ut et linguam suam a loquacitate restringat: et oculos suos a circumspectione cohibeat: et ut cetera membra omnia cum modestia et quiete contineat.

¶ Adhuc de eodem. C. LXII.

Sequitur etiam triplex

observantia disciplinae in cibo quid: quantum: quomodo. Quid sumat. id est ut neque nimis preciosa et delicata expectat: nec nimis rara et insolita requirat: nec nimis accurate et laute preparata concupiscat. In primo enim luxus arguitur: in secundo curiositas: in tertio superstitio notatur. Sunt namque quidam quorum fauces satis ridicula infirmitate egrotant: qui nisi pinguia et delicata deglutire non possunt: sed quando eis parci ac frugiles cibi oblati fuerint: statim aut indigestionem stomachi: aut pectoris siccitatem: aut dormipilationem capitis: aut siquae sunt talia: aut excusandas excusationes pretendunt. Alii delitias et luxum ciborum magna constantia aspernantur: sed ab eis iterum non minori aut tolerabiliori petulantia communium ciborum usus omnino respuitur. Nova quedam et insolita ciborum genera exquirunt: ita ut sepe propter unius ventrem hominis omnes circumpagos turbe famulorum discurrant: et vix tandem vel de ignotis atque desertis montibus preciul radices evellendo: vel pauculos de imis gurgitibus profunda scrutatione pisciculos trahendo: sive intempestiva de arentibus rubetis arbusta colligendo. unius appetitus petulantiam compescere queat. Et mihi non satis pandere potest quod vitium istos exagitet: nisi forte quia per quandam animi insolentiam multos ob id in suo obsequio occupari gaudent: sive quia per tumorem elationis ceteris omnibus quantum cibo dissimiles videri volunt. Alii superstitiosum nimis in preparandis cibis studium adhibent infinita decoctionum et frixurarum et condimentorum genera excogitantes modo mollia: modo dura: modo frigida: modo calida: modo cocta: modo assa: modo pipere: modo allio: modo cimino: modo sale condita secundum consuetudinem pregnantium mulierum desiderantes. Hi profecto non solum arguendi sed etiam deridendi sunt: qui quasi caupones ad omnem crepitum elicitandi gulae gratia palatum extendunt. Sequitur custodia disciplinae in eo quantum quis sumere debeat: cuius mensura hec mihi esse videtur: ut neque contra honestatem neque supra necessitatem sit. Non omnis venter idem sapit: sed alius sic alius vero sic: cui minus sufficit ille prius quam ad turpitudinem edacitatis perveniat in superfluitate offendit: cui multum opus est in eo sepe honestas comedendi leditur etiam priusquam ad superfluitatem veniatur. Ergo ille cui parum satis est magis superfluitatem caveat. Ille vero cui multum opus est magis ad honestatem attendat. Postremo est observantia in cibo quomodo quis sumere debeat: hoc est quam munde et quam temperate. Quidam inter comedendum dum scutellas exhauriunt volunt: quadrata ferculorum frusta adipe sive sagina super roratam distillantia mensalibus involvunt aut super infunt donec iterum evisceratis interioribus: ea que remanserant in pristinum locum reponunt. Alii bibentes mediotenus digitos poculis immergunt. Alii unctas manus ad vestimenta sua detergentes: rursus ad cibaria tractanda redeunt. Alii nudis articulis coclearis vice olera sua piscantur: ita ut in eodem iure et manus ablutionem et venter refectionem querere videatur. Alii semicorrosas crustas et premorsas collirides cibariis iterando infigunt: et reliquias dentium suorum offas factum in pocula dimergunt. Temperantiam manducandi intelligimus in eo si homo tractim et non cum nimia festinatione comedat.

¶ De cognitione dei per creaturas. C. LXIII.

De

de tribus diebus. Tria sunt invisibilia dei potentia sapientia: benignitas. Potentiam manifestat creaturarum immensitas: sapientiam decor: benignitatem utilitas. Immensitas creaturarum constat in multitudine et magnitudine. Multitudo in similibus in diversis in permixtis. Magnitudo est in mole et spacio. Moles est in massa et pondere. Spacium est in lato et longo profundo et alto. Decor creaturarum est in situ et motu: in specie et qualitate. Situs est in compositione et ordine. Ordo est in proprietate et tempore et loco. Motus est quadripartitus: localis: naturalis: animalis: rationalis. Localis est ante et retro: dextrorsum et sinistrorsum sursum et deorsum et circum. Naturalis est in incremento et decremento. Animalis est in sensibus et appetitibus. Rationalis est in factis et consiliis. Species est forma visibilis que oculo discernitur: sicut colores et figure corporum. Qualitas est proprietas interior: que ceteris sensibus percipitur: ut melos auditu dulcor gustu: fragrantia olfatu: lenitas tactu. Utilitas creaturarum constat in grato et apto: commodo et necessario. Gratum est quod placet aptum quod convenit: commodum quod prodest: necessarium est sine quo quid esse non potest. Mundus iste sensibilis quasi quidam liber est scriptus digito dei: hoc est virtute divina creatus: et singule creature quasi figure.

¶ De compositione creaturarum C. LXIIII.

Compositio duo habere

debet aptitudinem et firmitatem: hoc est ut componenda apte et competenter coeant: et composita firmiter cohereant. Si universitatis huius machinam intueris: invenies quam mirabili ratione et sapientia compositio omnium rerum perfecta sit: et quam apta quam congrua: quam decora: quam cunctis partibus suis absoluta in qua non solum concordiam servant similia: sed ea etiam que creante potentia diversa atque repugnantia adesse prodierunt dictante sapientia in unam quodammodo amicitiam et federationem conveniunt. Quid repugnantius esse potest aqua et igne que tamen in natura rerum ita dei contemperavit prudentia: ut non solum adinvicem commune societatis vinculum non dissipent: verum et nascentibus cunctis ut subsistere possint vitale nutrimentum subministrent. Quid de humani corporis compage loquar: cui omnium membrorum juncture tantam adinvicem servant concordiam: ut nullum omnino invenire possis membrum cuius officium alteri non videatur prestare adminiculum. Sic omnis natura se diligit: et miro quodam modo plurium dissimilium et in unum redactorum concordia: unam in omnibus armoniam facit. Apta est ergo et conveniens omnium rerum compositio: sed quam est firma quis non videat. Quis non miretur. Ecce celi qui ambitu suo concludunt omnia: quam solidi sunt et quasi ex ere fusiles desuper circumquaque extenduntur. Terra vero in medio pondere suo librata semper immobilis perseverat: ut cetera in medio fluctuantia: hinc soliditas celorum: illinc terre stabilitas in unum coerceant et constringant: ne citra legittimos terminos diffusa concordiam diversitatis disrumpant. Ecce quomodo per viscera telluris intrinsecus dracones aquarum ipsi et foris pluvios suos ad diversa loca deducti: intus fatiscentem ne dissolvatur conglutinant: et foris ne fatiscat arentem rigant. Ecce quomodo in humani corporis fabrica juncturas ossium vincula nervorum ligant et medulla interius per fistulas tibiarum diffusa canalia etiam venarum vitalem sanguinem per totum corpus deducunt ac deinde teneritudinem carnium cutis tegmen involuit ut et rigor ossium intrinsecus corpus sustineat: et pellis munimen foris defendendo custodiat.

¶De dispositione vel ordine cap. C. LXV.

Post compositionem sequit̃ vt dispositionem reꝝ q̃lis sit ↄsiderem⁹. In celo luminaria ⁊ stellas collocauit vt subiecta oīa illustraret. In aere ventis ⁊ nubibus fecit viā vt agitatōib⁹ suis dispse pluuiā deorsum funderēt. In gremio telluris moles aquaꝝ recipi iussit vt p gurgites suos hic illincq̧ quo nut⁹ ferret iubentis discurrerēt. Quasdā regiões ditauit vbertate frugū: quasdā vineaꝝ: alias oleaꝝ: alias pecoꝝ: alias potēti bus herbis: alias gēmis p̃ciosis: alias aīalib⁹: ⁊ bestijs mōstruosis: alias colorib⁹ varijs: alias diuersaꝝ artiū studijs: alias metalloꝝ: alias tinctū generib⁹ diuersis: vt nulla p̱sus regio sit q̃ nō aliq̃d nouī ⁊ speciale ab alijs accipe queat. Quicq̃d enī ea q̃ humanis vsib⁹ necessaria sunt in eis homin frequēns puidētia creatoris constituit. Ea vo que nō natura p necessitatē sed cupiditas expetit ppter speciē: in abditis terraꝝ finib⁹ abscōdit: vt quē amor vtutis ab īmoderato nō castigat appetitu: saltē laboris tedio vict⁹ cōdescat. Quid de dispositōe tēpoꝝ. Ecce post noctē venit dies: vt torpentes motio laboris exerceat: post diē sequit̃ nox: vt fessos ad refocillandū quies excipiat. Iterū quēadmodū vicissitudines dieꝝ ⁊ noctiū animantia renouant: ita quatuor anni tpa ordine sibi succedētia toti⁹ mundi spēȝ immutant. Primū p tēporē veris quadā innouatōe mūdus nascit̃. Deinde p feruorē estatis q̃si ī iuuētute roborat̃: P⁹ h̃ superueniēte autūno ad maturitatē cōscēdit: postremo succedēte hyeme ad defectū vergit. Ideo at tp deficit vt tp post defectu renouari possit: qz nisi pri⁹ alia suo deficerēt vetera: q̃si illis locū occupātib⁹ nō valerēt exurgere noua. Oēs sensus deforis int⁹ veniūt: solus visus deint⁹ foras exit ⁊ oium⁹ positus mira per aere agilitate pcipit. Hic ergo q̃si speculator quidā eminētiorē locū cūctis obtinuit: vt que ceteris sensib⁹ superuentura sunt aī piculū puidere possit. Post hūc audit⁹ ⁊ loco ⁊ nobilitate secūdus ē: deinde olfact⁹. Gustus autē qui nil sentire potest nisi id quod tangit merito velut tardior ceteris sensib⁹ in imo residit. Tactus specialē sedem non hȝ: qui ideo vniuersalis est: qz cunctis coopat̃ sensib⁹. Unde ⁊ in digitis pollex qz tactū significat: coadunatis in vnū digitis solus omnib⁹ respōdet: qz sine tactu nullus sensuū esse potest. Videte etiā q̃uo in humano corpe ossa intrinsec⁹ collocata sunt quaten⁹ robore corpus eoꝝ sustineat. Deinde caro ossa vestit vt duritia eoꝝ mollita tactū excipiat. Ad vltimū pellis carnē induit vt sua quodāmodo tenacitate ab incōmodis foris accidentibus corp⁹ muniat. Sic cortex munit arbores: sic rostra ⁊ pēne volucres sic squame pisces. Uide q̃uo ī motu locali sapiētia ↄditoris apparet. Cogita nūc vnde defluētib⁹ aquis semp indeficiēs vena ministrat̃: vnde motus ventorum educitur. Quis infatigabilem astrorum cursum moderatur. Quis solem per hiberna descendere signa cogere ⁊ similia.

¶De Spē ⁊ quālitate cap. C. LXVI.

Species est forma visibilis que cōtinet duo: figuras ⁊ colores: figure dr̄ reꝝ multis modis apparēt mirabiles. Aliq̃ ex magnitudine aliq̃ ex paruitate aliq̃ qz rare: aliq̃ qz pulchre. Scdm magnitudinē figura attendit̃ qn res quelibet sui generis modū in quātitate excedit. Sic miramur gigantē inter hoies: cetū inter pisces: grifem inter volucres: elephātem inter quadrupedes: draconē int serpentes. Uide quid magis mireris dentes apri vel tinee: alas grifis vel cinifis caput equi vel locuste: crura elephātis vel culicis aquilā vel formicā leonē vel pulicē tigridē vel testudinē. Ibi miraris magnitudinē: hic paruitatē: corpus paruū magna sapiētia conditū. Magna sapientia cui nulla surrepit negligentia. Illis dedit oculos quos vix cōprehēdere potest oculus: ⁊ in tam exiguis corporib⁹ sic omnifariam lineamēta nature sue congrua plenissime distribuit: vt nihil videas deesse in minimis eoꝝ omnium q̃ natura formauit in magnis. Rursus alia iccirco miramur: qz monstruosa quodammodo sunt vel ridiculosa: quoꝝ quidem plasmatio quātum ad humana ratione aliena est tanto leuius humanū animū in admirationem cōpellere potest. Quare cocodrillus māducans inferiorē molā non mouet: ⁊ q̃uo salamādra ī igne illesa pmanet. Quis dedit heritio spinas ⁊ docuit eū vt se pomis turbine discussis inuolueret: quib⁹ onustus incedēs stridet quasi plaustrū. Formica hyemis superuenture p̃cia granis horrea sua replet: aranea quoq̧ de visceribus suis laqueos nectit vt predaꝝ capiat isti sunt testes sapiētie dei. Est aūt adhuc aliud veꝝ ⁊ euidēs diuine sapiētie argumētū: q̧ de gen⁹ simile sibi pcreat: ⁊ in tā multis similitudo vna ppagata prime origis formā nō īmutat. Hoc quoq̧ mirabile est q̧ in vno corpore tot ↄstruuntur membra tot mēbroꝝ forme: tot loca: tot officia: ⁊ cum sint ita diuersa in se singula inuicē tamen cooperantur omnia. Post figuraꝝ sequit̃ color. Quid luce pulchrius. Que cum colorem in se non habebat: omnium tamen colores rerum ipsa quodāmodo illuminādo colorat. Sol sicut auꝝ rutilat luna pallet quasi electrum stellarum quedam sicut flammeo aspectu radiant: quedam luce nivea micant: quedam vo alternatim nūc viridem: nūc roseū: nunc cādidū fulgorē demōstrant. Quid de gemmis narrem⁹. Ecce tellus redimita floribus q̃ iocundum spectaculum prebet: quomodo visuꝝ delectat: quomodo affectum prouocat. Uidemus rubentes rosas cādida lilia: purpureas violas: in quibus omnibus non solum pulchritudo sed origo quoq̧ mirabilis est: q̃uo. s. dei sapientia de terre puluere talem pducit speciē. Post specieȝ de qualitate reꝝ disserere debemus. Tam diuersas deus qualitates reb⁹ indidit: vt ibi omnis hominis sensus sua oblectamēta inueniat. Quot enim oblectamenta oculoꝝ in diuersitate colorum monstrauimus: tot oblectamenta aurium in varietate sonoꝝ inuenimus: inter que prima sunt dulcia sermonū cōmercia quib⁹ hoies adinuicē suas volūtates cōmunicāt p̃terita narrant: presentia indicant: futura nunciant: occulta reuelant adeo vt si his careat: vita humana bestijs cōpabilis videat̃. Quid autem concentus auium: quid humane vocis melos iocundum. Quid dulces modos sonorum omnium cōmemoreȝ. Sic est de olfactu ac ceteris sensibus.

¶De Sapīa dei ī reꝝ creatōe. C. LXVII.

Deus hominē propter se fecit: nō q̧ ipse hoie indigeret: sed vt homini qz melius nil dare potuit: seipȝ fruēdū daret. Aliā vo creaturā sic fecit: vt ⁊ subiecta homini eēt p ↄditōeȝ ⁊ deseruiret ad vtilitatē. Hō ḡ q̃si ī quodā medio collocat⁹: hȝ supra se deū: subter se mūdū: ⁊ corpe q̃dē deorsum mūdo ↄiūgit̃: spū aūt sursū ad deū subleuat̃. Necesse ergo fuit vt visibiliū ↄditio ita ordinaret̃: quaten⁹ hō in eius foris agnosceret q̃le esset inuisibile bonum quod intus querere deberet hoc est vt subt⁹ se videret quid supra se appeteret. Non ergo decebat vt rerum visibilium copia aliqua in parte defectum sentiret: que ob id maxime instituta est vt inuestigabilem eternoꝝ bonoꝝ affluentiā nunciaret: hoc est etiā cur deus illa etiā creare voluit que humanis vsibus necessaria nō esse puidit. Si enī sola necessaria tribueret: bonitas quidem esset sed diues non esset. Certe cum hō facere desiderat magna facere non potest qz tanto min⁹ pualet in singulis: quāto plura sunt per que intentio sua conatus diuidit. Rursus cū ad magnitudinē nititur a multitudine retardat̃ qz multis prestare non sufficit tutum quas ad vnius rei effectū specialiter effundit. Simili modo minor diligentia decori corporis impendit̃. quotiēs ad multitudinē solam siue ad magnitudinē pficiendam animus occurrit. Sed in opere dei nec multitudo magnitudinē: nec magnitudo multitudinē stringit: neq̧ simul vel multitudo vel magnitudo pulchritudinē officit neq̧ pulchritudo vtilitateȝ tollit. Sed sic facta sunt omnia quasi facta sint singula: vt cum vniuersa aspexeris: singula mireris. Immēsitas creaturarum magis ad essentiā: decor vo magis pertinet ad formaȝ: essentia vo absq̧ formā ↄsiderata informitas est. Qd autē informe ē in hoc quidem qd est deo simile est sed in hoc q̧ forma caret a deo dissidet. Qd ergo formatū est magis deo simile est q̃ illud qd formam nō hȝ. Unde ↄstat q̧ plus euidēs simulacrū est decor creaturaꝝ qui ptinet ad formā q̃ immēsitas creaturaꝝ que ad solā spectat essentiam. Item decor creaturarum ppter formam naturalē ptinet ad habitū: vtilitas vo ad actū: qz creature in hoc vtiles sunt: q̧ subiecte homini seruiunt ⁊ obsequium reddūt. Qd aūt ad habitū ptinet magis proprium est ⁊ magis certū q̃ id qd ptinet ad actum: qz habitum natura indidit: actum vo institutio adiunxit. Simulacrum ḡ decoris ī mensitatē pariter ⁊ vtilitatē in cognitione precedit qz in manifestatione est euidentius. In hoc ergo primum vestigium contemplationis ponere debemus.

¶De Cognitione dei p motus creaturaꝝ. C. LXVIII.

Decor creaturarum quatuor cōplectit̃. situ motū spēȝ: q̃litatē: sȝ ī his q̃tuor motū excellētiorē locū hēt. derivatū si ē: qz viciora vite ē mobilis q̃ ex q̃ moueri nō pōt. Mot⁹ aūt q̃drupartit⁹ ē: sȝ motus naturalis localē motuȝ supat qz ī naturali motu non solum imago vite exprimit̃ sed ipsa quodāmodo vita inchoat̃. Rursus animalis motus tanto naturali pcellit: quāto insensibili id qd sentit. Postremo rōnalis cūctis supponit̃. Janua ergo ↄtemplationis homini aperit̃ quādo ipse se sua ratione docente ad seipsum cognoscendū ingreditur. Si ergo intellectus esse non potest nisi intelligere restat vt quē non semp intellexisse cognoscim⁹ nō

semp̄ fuisse: ac p̄ hoc aliquando cepisse credamus. Sic igitur inuisibile nostrū initiū habuit: supest vt non de piacenti materia: s; de nihilo factum sit. Qđ autem nihil est: esse sibiipsi dare non pōt: ⁊ iccirco quicqd initiū habuit dubiū non est qn ab alio esse accepit: qđ aūt a seipso non est esse: alijs dare nō potest. Igit̄ quisquis ille est q̄ rebus esse cōtulit ab alio esse non accepit. Qđ inde quoq; liquido cōprobat̄: q2 si qcquid est creaturā esse credim⁹ nullū in reb⁹ finē inuenim⁹. Nostra ergo nos natura instruit q2 creatorē habem⁹ eternū: cui suum ⁊ pprium est quod subsistit: q2 si ab alio esse accepisset: prima rex origo veraciter dici non posset. Item qđ a semetipso est non esse non potest: quicquid enī a semetipso est: huic idem est esse ⁊ id qđ est. Et constat q2 nulla res a semetipsa diuidi aut separari potest: cui igitur idem est esse ⁊ id quod est necessario semp est: q2 a semetipso separari nihil potest. Hanc cognitionem in rationabili motu inuenim⁹: huic autē cognitioni ceteri quoq; motus attestant̄. In aīalibus nāq; motu sunt sensus ⁊ appetitus. Omnis autem naturalis appetit⁹ in reb⁹ explemētū inuenit. Cōstat ergo q2 puidētia precessit cuius consilio hoc tūc cautū est: ne qđ nunc indigentijs rerum necessarium presidiū deesset q̄ enī appetitus instituit: ipse appetitib⁹ alimēta pparauit: Idem motus naturalis pbat: Sicut enī impossibile est vt p se aliqd de nihilo fiat: sic oīno impossibile est vt p se aliqd augmētu; suscipiat hoc est qđ sibiipsi dare non pōt initiū: sibiipsi dare non pōt incremētū. Quicqd enī crescēti in augmētū venerit: pter id esse cōprobat̄: qđ per se prius solū fine incremēto fuit. Si ergo nil crescere potest nisi addat̄ ei qđ prius non habuit: p; q2 nulla crescēs res p se incremētū sumit: qui g̃ crescentib⁹ dat cremētū ipse existētibus [illegible] Idē motus localis pbat quasdā nāq; creaturas perpetuo motu agitari cernim⁹: quasdā vo sm̄ tps moueri videm⁹ ⁊ alias sic atq; alias sic. Et licet iste dissimiliter res moueant̄: nusq̄ tamē ordo rex cōfundit̄. Unde non est dubium qn intus sit dispositio pudētis qui vnus certa lege cūcta moderat̄. Un⁹ inquā nā diuersa intus cōsilia pudētū essent: ipsi se forsan rex cursus abinuicē aliquādo diuiderent. Nūc aūt oīa dū sic concorditer ad vnū finē currūt pfecto indicāt q2 vnus est fons ⁊ origo vnde pcedūt. Sed q2 vnum diuersis modis accipit̄ fas nō ē vt existimemus creatorem rex aut collectione diuersox: aut cōpositione partiū: aut similitudine pluriū vnū esse: cū illud etiā qđ in nobis rōnale est: hox omniū in semetipso nihil possit inuenire. Vere aūt vnū est qđ essentialr̄ vnū ē cui totū est vnū eē ⁊ simplex eē qđ est: sed adhuc qdā res inueniunt̄ q̄ vere vnū sunt: ⁊ tñ summe vnum non sunt sicut aīe que vnū sunt essentialit̄: sed vnū non sunt inuariabilit̄: qđ autem vere ⁊ summe vnū est essentialiter ⁊ inuariabiliter vnum est.

¶ Qđ de⁹ mutari nō possit localr̄ neq; formalr̄. C. LXIX.

Tribus modis fit oīs mutabilitas: loco forma ⁊ tpe. Localem aūt mutatōez facile ab eo remouem⁹: si eū vbiq; esse ondim⁹. Qđ enī vbiq; est de loco ad locū trāsire nō pōt: deū aūt vbiq; eē multa sunt idicia. Primū ipsa anima nra quā ⁊ rō simplicē eēntiā eē nō dubitat: ⁊ sensus p oēz qđ viuificat corp⁹ diffusam eē pbat. Quecūq; enī aīati corpis ps ledit̄ vn⁹ est aīe: vl̄ spirit⁹ ad quē sensus omnis doloris retorquet̄ qđ oīno non fieret si vn⁹ ⁊ idem vbiq; diffusus non esset. Si ergo rationalis spirit⁹ hominis cū sit simplex per omne qđ regit corpus diffundit̄: dignū nō est vt ille creator spirit⁹ qui omnia regit ⁊ possidet: vno aliquo coartari ⁊ non omnia poti⁹ implere credat̄. Na; ⁊ ipsi rex motus q̄ tam certo ⁊ ta; rationabili vbiq; moderamine currūt: vitā intrinsec⁹ mouentē esse ostendunt. Nec tñ vllo mō credēdū ē q2 sicut spiritus hominis cū corpe qđ sensificat: ita quoq; creator ille spūs cu; corpore huius sensibilis mūdi psonaliter cōiungat̄: q2 aliter implet mūdū; deus ⁊ aliter aīa corp⁹. Anima implet corp⁹ ⁊ cōtinetur: q2 circūscriptibilis est: deus implet mūdum sed mundo non includit̄: q2 vbiq; presens nusq̄ cōprehēdi potest. Preterea cū diuine virtutis effect⁹ nusq̄ deesse cernimus: cur eādē dei virtutē omnib⁹ inesse reb⁹ dubitemus. Si aūt dei virt⁹ vbiq; est cū alia non sit dei virt⁹ q̄ deus: cōstat q2 nusq̄ de⁹ deest. Neq; enim vt hō ad operandū aliena virtute de⁹ indiget. Qđ si quis forte q̄rat quō diuina essentia que simplex est vbiq; esse possit. sciat q2 aliter spūs simplex esse dicitur aliter corp⁹. Corpus enim pter paruitatē simplex esse dicit̄ cum autem spiritus simplex esse dicitur nō paruitas sed vnitas signatur. Creator igit̄ ⁊ simplex ē: q2 vn⁹ ē: ⁊ vbiq; ē q2 hō ē. Qr igitur in omni loco ē mutari localiter non potest: sed neq; formaliter. Quicquid enim sm̄ formam mutatur: vel sm̄ augmentum vel sm̄ diminutionem: vel sm̄ alterationem mutatur: sed hox omnium diuina natura nihil recipit. Non potest igitur crescere qui semetipso amplius nil recipere potest. Nec minui potest: quicquid enim semetipso minus fieri potest: vnum non est: quia id quod in separatione se diuidit: in coniunctione idem non fuit. Deus igitur cui totum vnum est esse quod est: nullo modo semetipso minor fieri pōt neq; pfectio potest augeri neq; vnitas minui.

¶ Qđ deus alterari nō possit. C. LXX.

Alteratio corporum fit in trāspositiōe partiū ⁊ vicissitudine qualitatū: alteratio spirituū p cognitōem ⁊ affectum. Scđz affectum mutant̄ spirit⁹: vt nunc tristes nūc hilares [illegible] vt nūc plus nūc minus sapiētes [illegible] vo sunt precipue que affectū opātis mutare solēt. i. siue q2 aliquid inpenso penitēdum fecerit: siue q2 aliquid inordinatū proponat de futuro. Sz q2 deus de facto non penitet: satis euidenter ondit immutabilis iste cursus rerum omniū qui sic lege ppetua prime institutionis modū non deserit. Qđ vo nil inordinatū pponat: rōnabilis probat euent⁹: qui in toto nature corpore nusq̄ sibi contradicit. Semp igit̄ immutabilis est voluntas dei qui nec mutat cōsilium de preterito nec ppositum de futuro. Sic quoq; cognitione immutabilis ei credendus est. Tribus enim modis mutabilitati subiacet humana cognitio per augmentū: p diminutōem: per vicissitudinē. Per augmentū vt qñ dicimus qđ nescim⁹. Per diminutōez vt qñ qđ scim⁹ obliuiscimur. Vicissitudo aūt q̄dripartita est: in eēntia: in forma. in loco in tpe. In essentia vicissitudinē parit humana cognitio: qñ nūc h et illud cogitam⁹: q2 simul omnia nostro sensu cōprehēdere nō possumus. In forma vt qñ idipsum nūc tale nūc vo tale attēdim⁹: q2 vniq; simul non valem⁹. In loco vt quando nunc huc nunc illuc cogitationem ducim⁹: q2 simul vbiq; cogitatione esse non valemus. In tempore vt quando nunc pterita nunc p̄sentia nunc futura consideram⁹ quando nunc habitam cognitionem intermittim⁹: nunc intermissam iterū resumimus. Quomodo vicissitudinē recipere possit sapientia q̄ omnia simul ⁊ semel sub vno visionis radio cōprehendit. Simul q̄ omnem essentiam omnem formam omnia loca omnia tempora. Semel q2 visionem nec intermissam recipit: nec habitam intermittit: quod semel est semper est: ⁊ quod totum est semper est: omnia videt ⁊ de omnibus omnia videt ⁊ semper ⁊ vbiq; videt: quemadmodum si totū corpus tuum oculus esset: nec aliud tibi esse ⁊ aliud videre esset quocūq; res se verteret presens tibi nō esse nō posset: ⁊ sub vno visionis ictu immobilis pmanens cōprehenderes quicquid quaqūq; in respectu haberes [illegible] circūquaq; situ haberes: res trāsiret ⁊ visio staret: ⁊ quocunq; se sua mobilitate verteret statū nō nisi presens eēt. Nūc aūt q2 ex parte vides mutabiliter vides: ⁊ cū res videri trāsit: aut videri desinit: aut secū visionē mutabiliter trahit. Qđ si tot⁹ oculus esses sic mutabilit̄ nō videres. Quicqd igit̄ ex parte ē: mutabile ē. Et qcqd ex parte nō est immutabile est. De⁹ aūt cui idē ē esse: viuere ⁊ intelligere: cū p essentiā ex parte nō sit nec p sapiētiā ex parte eē poterit: sed sicut immutabilis ē ei⁹ eēntia ita ⁊ eius sapientia.

¶ Qđ de⁹ nō pp opa sapiētiā suā diligit s; ecōuerso. C. LXXI.

Homines sepe solēt diligere sciam suā pp opera sciaz sicut est scia agricolādi: texēdi: pingendi: ⁊ cetera huiusmōi vbi pfessio pitia iudicat̄ inutilis: nisi cōsequat̄ in ope fruct⁹ vtilitatis. Absit autem vt credam⁹ q2 deus sapiētiā suam ppter opera que p illā fecit diligat: quoniā potius deus omnia opera sua nō nisi ppter illā amat. Propterea enī dixit. Hic est filius meus dilect⁹ in quo mihi cōplacui: nō i terra aut i celo nō i sole ⁊ in luna ⁊c. q2 ⁊ ista si suo mō placita sunt: tñ non nisi in ipso ⁊ p ip; placere nō possunt. Tanto enī amplius amore meo digna sunt: quāto vicini⁹ ad eius similitudinē accedūt. Beatitudo quidē [illegible] in summo bono collocat̄. Deus igit̄ solus ⁊ pprie ⁊ p̄cipaliter beatus est. Beatus autem quō esse potest cui idipsum non placet quod est. Si igitur pater ⁊ filius ⁊ amor patris ⁊ filij vnum sunt: ⁊ vn⁹ deus sunt: Cum in solo deo vera beatitudo sit: necesse est vt ⁊ quisq; amet seipsum ⁊ adinuicem quisq; alium. Neq; enim beatitudo veraciter dici posset: immo potius summa infelicitas foret: si p contrariā voluntatē se diuiderent: ⁊ per eandem naturam abinuicem separari non possent. Sicut igit̄ natura vnū sunt pater ⁊ filius ⁊ amor patris ⁊ filij: ita quoq; voluntate ⁊ amore vnu; non esse non possunt. Uno amore se diligunt: q2 vnum sunt: nec aliud est quod quisq; amat in altero: q̄ quod quisq; amat in seipso: q2 non est aliud quod quisq; est q̄ quod alter est. Quod pater diligit in filio hoc idem diligit filius in seipso. Et quod amor patris diligit in filio: hoc idem filius diligit in seipso ⁊c. Hic est inquit filius meus dilectus in quo mihi

complacui: hoc est quod mihi de me placet in ipso est: extra ipsum nõ est: qꝛ qḋ ego sum ipse est. Qꝛ enim aliud q̃ ipse non sum: extra ipm mihi placere non possum: quicq̃d mihi placet in ipso ꝛ per ipꝫ mihi placet. Ipse est enim sapiẽtia per quã feci oĩa. In ipso eternalit̃ disposui quicq̃d taliter feci. Et tanto amplius vnũquodqꝫ opus meũ diligo: quãto pfectius illud prime dispositioni ꝯcordare video. Nolite putare ꝙ ipse tm̃ sit mediator in recõciliatione hoĩuꝫ: qꝛ ꝑ ipsuꝫ etiã cõmẽdabilis ꝛ placita sit aspectui meo ꝯditio oĩuꝫ creaturarum. In ipso examino cũcta opa mea q̃ facio: ꝛ nõ amare neq̃o: qḋ intueor dissimile illi quẽ amo. Sol⁹ ille me offendit: q̃ ab ei⁹ siĺitudĩe recedit. Si ḡ vultis mihi placẽ estote ei siles ipm audite. Et si forte ab ei⁹ siĺitudine male agẽdo discessistis: ipꝫ imitãdo redite. In ipso dat̃ pceptũ vt ꝯsilium vt redeatis.

¶ Qualis pfuit̃ ex vita hoĩs ꝯtẽplatiue. C. LXXII.

Uid autem nobis

prodest si in deo cognoscim⁹ maiestatis celsitudinẽ: ꝛ nullã inde nobis colligim⁹ vtilitatẽ. Appareat ḡ ꝙ ibi fuim⁹: appeat qḋ ibi vidim⁹. Si ibi vidim⁹ potẽtiã apportem⁹ lucẽ diuini timoris: si sapientiã: apportemus lucẽ vitatis. Si benignitatẽ apportem⁹ lucẽ dilectionis. Potẽtia torpẽtes ad timorẽ excitet: sapiẽtia ignorantie tenebris cecatos illuminet. Benignitas frigidos calore charitatis inflãmet. Tres ḡ dies sunt inuisibilis lucis: quibus interius spiritualis vite cursus distinguit̃. Primus timor secũdus veritas: tertius charitas. Prim⁹ dies solem suũ hꝫ potẽtiam: secund⁹ sapiẽtiã: terti⁹ benignitatem. Potẽtia ad patrẽ: sapientia ad filiũ: benignitas ptinet ad spiritũsanctũ. Boni dies isti qui nunq̃ trãseunt. De illis ꝓpheta ait. In dieb⁹ meis inuocabo. Istis dieb⁹ hoĩes impleri possunt: vbi futurus supuenientibus psentes nõ trãseũt: vbi numerus cũ auget̃ claritas multiplicat̃. Primum homines sub peccato ꝯstituti per legem increpati sunt: ꝛ ceperunt deũ timere iudicem: qꝛ cognouerũt iniquitatem. Ipm ergo timere hoc iam erat cognoscere: iam dies erat: sed nec dum clarus: qꝛ peccati adhuc tenebris caligabat. Uenit ergo dies veritatis: dies salutaris qui peccatum destrueret: claritatem prioris diei illuminaret: ꝛ timorem non tolleret sed in melius cõmutaret: sed necdũ plena erat claritas donec adiungeretur veritati charitas. Nã ipsa veritas dicit. Cum aũt venerit ille spiritus ve. ꝛc̃. Ecce tres dies sunt: dies timoris qui manifestat malũ. Dies veritatis qui aufert malũ. Dies charitatis: qui restituit bonum. Nũciate ergo de die in diẽ sa. eius. De his dicit. Osee viuificabit nos post duos dies ꝛc̃. Sicut ḡ ipse vt nostram in se ꝛ per se salutem operaret̃ tres dies habere voluit: ita nobis vt nostrã in nobis ꝑ ipsum salutẽ operemur tres dies dedit. Ideo enim sexto die mortu⁹ ẽ: septimo die in sepulchro iacuit: octauo die resurrexit vt illi modo primũ potẽtia in die suo per timorẽ nos a carnalibus desiderijs foris occidat. Deĩde sapiẽtia ĩ die suo ꝑ veritatẽ diuine liberatõis a peccato nos int⁹ in abscõdito ꝯtemplatiõis sepeliat. Postrema benignitas ĩ die suo ꝑ desideriũ diuini amoris viuificatos exurgere faciat: qꝛ sext⁹ dies ad laborẽ: septim⁹ ad requiẽ: octau⁹ ptinet ad resurrectionem.

¶ De duplici amore ꝛ spũalib⁹ mãsionib⁹ arce. C. LXXIII.

Dẽ in libro de arca

Noe primo. Erat vnum ꝛ verũ bonũ hoĩs plena: ꝛ pfecta cognitio sui ꝯditoris: sꝫ perfect⁹ a facie dñi fact⁹ est vag⁹ per inordinatã ꝯcupiscentiã plag⁹ per peccatricem conscientiã. Cui⁹ voce illud etiã apte subiungit̃ qui me inuenerit occidet me: qꝛ mentem diuino desertã auxilio q̃cũqꝫ tentatio impetierit: subuertit. Cor ergo hoĩs qḋ pius amore diuino affixũ stabile ꝯstitit: ꝛ vnũ amando vnũ ꝑmãsit. Postq̃ ꝑ terrena desideria diffluere cepit quasi in tot diuisum est: quot ea sunt que concupiscit. Sicqꝫ fit vt mens que verũ bonum amare nescit: nũq̃ valeat esse stabilis qꝛ desiderij sui finem in his que amplectitur nõ inueniens: dũ semꝑ se desiderio extendit sequẽs qḋ ꝯsequi non valet nunq̃ requiescit. Diuinus mundi amor dulcis in principio esse videt̃: sed finem hꝫ amarũ. Amor vero dei ab amaritudine incipit: sed vltima eius dulcedine plena sunt. Omnis nãqꝫ homo. i. carnalis: primum bonum vinum ponit: sed sponsus noster postremo. Si deum amare cupimus primũ eum agnoscere satagamus: tanta est enim species pulchritudinis eius: vt qui potuerit eũ videre nõ possit non diligere: tres mansiones in arca signant tres ordines fidelium qui sunt in sancta ecclesia: quorum primi vtunt̃ mundo licite tñ. Secũdi fugiunt ꝛ obliuiscunt̃ mundum. Tertij iam obliti sunt mundũ: ꝛ hi sunt ꝓpinqui deo. Qꝛ in superiorib⁹ arca ꝯtrahit̃: in inferiorib⁹ dilatat̃: hoc significat ꝙ in sancta ecclesia maior est numerus carnalẽ vitam ducẽtium q̃ spiritualiũ: ita vt semꝑ quanto perfectiores tanto sint pauciores. In supremo ad vnius cubiti mensuram arca ꝯtrahitur: qꝛ christus caput ecclesie sue qui est sanctus sanctorum per naturam cõsimilem inter hoĩes ẽ sm̃ illã sentẽtiã qua intrinsecus altitudinẽ arce distinximus ĩ quinqꝫ mãsiones. De sunt quinqꝫ stat⁹: tres pñtis vite ꝛ duo futuri. Prim⁹ illorum hoĩuꝫ q̃ dicunt̃ carnales: scḋs illorum q̃ aiales: tertius spũaliũ: q̃rt⁹ aiarum a corpe: quĩt⁹ ĩ aia ꝛ corpe resurgẽtiũ: q̃ supm⁹ est: ꝛ cubito supremo ꝯtiguus: qꝛ tunc omniũ desideriorum nostrorum finem ad vnum referimus.

¶ De Arca ĩtellectuali q̃ ꝯstruit̃ in corde. C. LXXIIII.

Dẽ in libro secũdo.

In hoc quodammodo rõnalis anima similitudinem hꝫ creatoris sui: qui sicut ĩ mẽte diuina omnium rerum cause eternaliter sine mutabilitate ꝛ distinctione temporali subsisterunt, Ita etiã in mente nostra preterita: presentia: ꝛ futura per cognitionem simul subsistunt. Si ergo per studium meditationis assidue cor nostrum inhabitare cepimus: iam quodãmodo temporales esse destitimus: ꝛ quasi mortui mundo facti intus cũ deo viuimus. Habeamus ergo rectas ꝛ viles ꝛ castas cogitationes: qꝛ de tali materia fabricabimus arcam nostram. Ista sunt ligna que in aqua missa natant: in igne posita ardent: qꝛ tales cogitationes fluxus carnalium delectationum deorsum non premunt: sed flãma charitatis incendit. Postea bituminabis arcam tuam intus ꝛ extra. Nullatenus enim in secreto conscientie tue suauiter pausare poteris: nisi prius malos ꝛ extra per mansuetudinem tolerare ꝛ intus didiceris per charitatem non odisse. Bitumen calide nature ẽ ꝛ nascitur de terra fulminata: ꝛ charitas procreatur in anima timore diuini iudicij. Arca diluuij cordis nostri secretũ est ĩ quo latere debemus a strepitu huius mundi. Sed quia nostre conditionis infirmitas diu nos in silentio intime contemplationis pausare non patitur: hostium signat exitum per operationem: fenestra exitũ qui fit per cogitationem: hostium deorsum est: fenestra sursum: quia actiones ad corpus pertinent: cogitationes ad animam. Unde est ꝙ per fenestram aues exierunt: per hostium homines ꝛ bestie. Qꝛ autem per auem anima significetur ꝛ per hominem corpus: habemus in libro Job vbi dicitur. Homo ad laborem nascitur ꝛ auis ad volatum. Quoniam si nati sumus in hac vita vt si volumus animam per contemplationem subleuare: necesse sit corpus per exercitia laboris atterere. Qꝛ vero hostiũ in latere positum dicit̃ hoc signat ꝙ nunq̃ a secreto cordis nostri operatõem exire debem⁹ ex ꝓposito intẽtionis: sed ex accidenti occasione necessitatis.

¶ De Exitu actionis ꝛ cogitationis. C. LXXV

Etiones alie sunt

carnales. i. que ad vsum corporis ptinent: alie spirituales q̃ pertinẽt ad instructionẽ mẽtis ad vtrasqꝫ boni ꝛ mali exeunt. Quatuor modis eximus per ꝯtẽplationem. Primus modus est: qñ ꝯsideram⁹ omnẽ creaturam quid sit ex se: ꝛ inuenim⁹ omnia vanitatẽ: qꝛ omnis creatura sicut de nihilo adesse venit: ita etiã quotidiana immutatõe indicat: ꝙ quantũ in se est ad nihilũ tẽdit. Scḋs qñ ꝯsideram⁹ qḋ sit ex dono creatoris: ꝛ cernim⁹ in ea diuine rõnis similitudinẽ: qꝛ ipsa q̃ ꝓ sue ꝯditione mutabilitati subiacẽt: dũ h̃ ex bñficio creatoris accipiũt: vt nũq̃ ꝑsius esse designẽt: quodãmodo opus tꝑale eterni opificis imitat̃ stabilitatẽ. Tertius qñ ꝯsideram⁹ quõ vtat̃ deus ministerio creaturarũ ad iudicia sua implẽda: siue ꝓ sua mĩsicordia bñficia largiẽdo siue ꝓ nostro merito erogãdo supplicia. In h̃ genere ꝯtẽplatõis audim⁹ omnem creaturã trib⁹ vocib⁹ nobis loquentẽ. Prima vox dicit. Accipe: secũda dicit redde tertia dicit fuge. Accipe beneficiũ: redde debitũ: fuge supplicium. Prima vox est famulantis: secunda admonẽtis: tertia cõminãtis. Uox famulãtis est celũ dicit enim. Ministro tibi lucem in die vt vigiles: tenebras in nocte vt pauses. Ego ad obsecrationem tuam gratas temporum vicissitudines pario: tꝑe veris ꝛ estatis feruorẽ: autumni plenitudinẽ: ꝛ algorẽ hyemis. Ego alternãtibus incremẽtis dierum ꝛ noctium spaciã simili ratione dissimilit̃ extendo: vt ꝛ varietas tollat fastidium: ꝛ tibi ꝑeat oblectamẽtũ. Aer dicit. Uitalem tibi prebeo flatũ: ꝛ omne genus auiũ ad tuũ mitto obsequiũ. Aqua dicit. Potum tibi prebeo: sordes purgo: arentia rigo: ꝛ diuersorum genera pisciũ ad tuũ esum ministro. Terra dicit. Ego te porto: ego te nutrio: pane conforto: vino letifico: omniũ generum fructibus oblecto: diuersis animalib⁹ mẽsas tuas repleo. Uox cõminantis est. Mundus dicit. Uide homo quõ amauit te q̃ fecit me ꝓpter te. Seruio tibi. qꝛ factus sum ꝓpter te: vel vt tu seruias illi q̃ fecit me ꝛ te: me ꝓpter te te ꝓpter se. Si sentis beneficiũ redde debitum. Accipe benignitatem redde charitatem: hoc tribuit ꝛ hoc exigit deus. Uox comminantis est. Ignis dicit me combureris. Aqua dicit. In

me submergeris. Terra dicit. A me absorberis. Infernus dicit. A me deglutieris: quia omnis creatura sicut ex conditione sua homini famulatur: sic etiam peccatoribus pro malorum meritorum officia cominatur: ut in singulis creaturis pperti timeant quod se meruisse cognoscunt. Quartus modus est quando quis in eis cogitamus non naturalis infirmitatis subsidium: sed libidinis oblectamentum: hoc oculo eua lignum vidit et comedit.

¶ De adaptatione exitus corui et columbe. C. LXXVI.

Vi hoc modo per

cogitationem exeunt similes sunt coruo qui reversus non est: quia dum foris quod male delectat inuenerunt ad arcam conscientie amplius redire noluerunt. Reliqua vero tria contemplationum genera in exitu columbe figurata sunt: que vacua exiuit sed vacua non rediit: quia foris inuenit quod intus non habuit. Nec tamen foris amauit quod intus detulit. Ramus olive virentis bonum mentis affectum demonstrat: quia sepe sancti viri quanto magis foris opera diuina aspiciunt: tanto magis intus in amore conditoris virescunt. In primo ergo materia vanitatis inspecta nobis generat contemptum mundi. In primo ergo materia vanitatis inspecta in nobis generat contemptum mundi. In secundo simulachrum rationis laudem dei. In tertio instrumentum dispensationis timorem et amorem dei. In quarto cupiditas incentiuum libidinis. Hunc igitur exitum caueamus ne egrediamur temere. Nemo de conscientia sua confidat. Dina intus virgo: intus casta: intus columba fuit: sed quia columba sine corde non bis congressa foras colorem pariter cum nomine mutauit: Que vi opprimitur pz: quia non ideo exiit: ut corrumperetur: sed tamen quia temere exiit pudicitie sue damna etiam inuita sustinuit. Corvus autem subiungitur. Conglutinauit eam sibi: hoc est cadauer inuenit: et amplius ad arcam redire noluit. Tres mansiones in intellectuali arca signant tria genera cogitationum recta vtilis necessaria: sed inter has deus ponit vnam necessariam charitas que nos deo coniungit. Et ideo in suprema arca ad vnum colligitur: vt iam vnum cogitemus: vnum expectemus: vnum desideremus dominum ihesum christum. In prima ergo mansione est cognitio: in secunda opus: in tertia virtus: in suprema premium eternum dominus ihesus christus. Hos gradus habes in psalmo. vbi dicitur: bonitatem et disciplinam et scientiam: et conuertas scientiam et disciplinam et bonitatem doce me domine ihesu christe.

¶ De seminatione et profectu arboris sapientie. C. LXXVII.

E libro tertio.

Per timorem seminatur sapientia quia timor domini initium sapientie: per gratiam rigatur: per dolorem moritur: per fidem radicatur: per deuotionem germinat. Deuotio est feruor bone voluntatis quem mens cohibere non valens: certis manifestat indicijs. Hec diuiditur in tria: in zelum et compassionem et beniuolentiam. Zelus est dum pro amore iustitie defensorem viriliter se offert animus: calumniam veritatis pati non sustinens. Compassio est: quando miserijs aliorum condolemus. Beniuolentia est quando pro sponta voluntate beneficia rogata annuimus. Sexto loco sapientia per compunctionem oritur: propter seipsam vero querenda est sapientia nihil enim melius est: et ille indignus est sapientia qui aliud per ipsam quam ipsam obtinere intendit: qui non vt possideat: sed vt venalem prostituat sapientiam querit. Preterea si christus est sapientia qui sapientiam pro humana laude querit filius est iudicie: proditori iude qui christum vendidit. Igitur per amorem exiuimus de terra nostra: per gratiam de cognatione nostra: per dolorem de domo patris nostri: per fidem et deuotionem dominum sequimur. Ac deinde sexto gradu terra nobis promissa per compunctionem demonstratur. Per timorem relinquimus censum terrenum per gratiam et dolorem mutamus affectum: per fidem et deuotionem confirmamus animum [illegible] de terra nostra alia terra a domino ostenditur: quia nobis perfecte huic mundo mortuis quandam iam de futuris gaudijs quasi de longe odorare concedit. Afflatus enim spiritu sancto insolito gaudio animus hilarescit: et miratur quale ad gustandum esse possit: quod tam mire etiam per odorem reficit. Septimo loco per desiderium crescit: sicut compunctio incendio comparatur ita desiderium simile est fumo qui de incendio nascitur. Postquam autem per ignem compunctionis rubigo peccati a mente fuerit consumpta: et ille internus fulgor in corde micare ceperit confestim animus in quandam contemplationis speculam subleuatur: ibique quodammodo seipso altior effectus quandam (vt ita dixerim) lucidam regionem et terram nouam eminus prospicit miratur subter se in imo quo prostratus iacuit: miratur super se in summo quo eleuatus tendit. Gaudet se iam tum euasisse quod voluit: dolet se tum adhuc abesse ab eo quod diligit. Conatur igitur festinat: ascendit: crescit per desiderium: et quemadmodum virgula fumi quanto magis sursum tollitur: tanto amplius extenuatur. Ita celestibus appropinquans et omnem terrene concupiscentie nebulam euaporans totus spiritualis efficitur. Tandemque se humanis subducit aspectibus: dum ad terrena ista et visibilia concupiscenda amplius exire recusans: intus in abscondito faciei domini gloriatur. Octauo loco per charitatem roboratur. Charitas similis est vino: quia quos inebriauerit reddit hilares audaces: fortes: obliuiosos quodammodo insensibiles. Nono loco per spem viret. Est enim spes quasi memoria quedam inuisibilium gaudiorum: que in corde hominis recondita calefacit illud intrinsecus: et non sinit arescere frigore infidelitatis in hyeme presentis vite. Decimo loco per circumspectionem frondescit et expandit ramos. In contemplatiuis in altum surgit: actiuis in latum se expandit.

¶ De illis qui ramos expandunt in altum et non in latum. C. LXXVIII.

Vnt vero nonnulli

qui per quandam [illegible] cessam: primo multum in contemplatione excreuerunt: deinde dum vident alios simpliciores fratres terrenis actionibus occupari: eos in comparatione sua despiciunt: et dum ipsi steriles sunt a bono opere: bona tamen opera in alijs non pertimescunt iudicare. Necesse enim est vt in oculis eorum vilescant aliena facta: qui de suis meritis sentiunt immoderata. Nec fieri posset vt vitam alienam iudicare presumerent: nisi prius in se tumuissent: que tamen superbia primum se palliat sub specie boni zeli: et persuadet decepte menti magis esse perfectum amatorem iustitie: qui consensum prebet culpe aliene cum autem delicto alieno omnino consentire qui negligit dum potest delinquentem arguere. Huius igitur male prouida mens errore decepta: totam se curiositati dedit: et paulum crescente in morbo tempore nimium errata aliorum immoderata assuescit prosequi: postremo ad hoc deducitur: vt quicquid viderit vel aperte calumniari vel sinistre interpretari conetur: vt si forte aliquos pro communi vtilitate aliquantulum sollicitari viderint: hos cupidos vocant: quos prouidos esse prospexerint auaros nominant. Eos autem qui se affabiles et hilares omnibus prebent: vitio adulationis inseruire dicunt. Illos vero qui sepius tristitiam vultu preferunt inuidia tabescere credunt. Et quos alacres et deuotos ministrando perspexerint: leues et inquietos esse asserunt. Quos debiles aut graues inuenerint: quasi pigros et inertes accusant ac strenuos morbo hipocrisis laborare: et eos qui propter necessitati indulgent: luxui deseruire existimant. Hinc quidem etiam multiplex confusio sequitur. Mala siquidem et pestilens curiositas que secretum alienum improbe scrutari contendit: sepe quamuis nihil inueniat quod iuste reprehendere possit: peruersa tamen suspicari desistit. Si vero aliquid dignum reprehensione inuenerit: statim tumidam mentem non ad compassionem: sed ad contemptum trahit. Contemptus autem iram excitat: quia in typo superbie inflatus animus intolerabile esse credit: quicquid ab eo sustinet quem despicit. Deinde ira in indignationem crescit: indignatio in contumeliam contumelia odium parit. Inuidia vero animo tedium gignit: et suffocato gaudio interno in semetipsa conscientia tabescit fitque sibiipsi grauis inimicus et quasi plumbum immobilis permanens sursum erigi non valet. Et qui prius pennis contemplationis celos penetrare consueuerat: nunc graui pressus pondere sub se cadit; perhorrescit tenebras suas quas intus patitur: et si possibile esset aufugere vellet semetipsum. Igitur relicta conscientia foris funditur terrenis se immiscet actionibus vt vel occupatus obliuisci possit malorum suorum. Et quia leuius esse iudicat omne malum: eo ipso quod intus tolerat: iam miser etiam dolores sue occupationis foris amat. Et quia veram dulcedinem longo tedio palati cordis gustare dedicit: carnalis concupiscentie acetum sitiens animus cum desiderio bibit: igitur iste qui per sapientiam excreuerat in altitudine sua superbiuerit: et ideo bonum est ei vt prescindatur et assuescat in latum extendere ramos suos: bonum est ei vt intermisso studio contemplationis ad tempus foras exire compellatur: et exteriora dispensanda suscipiat: vt discat experimento: quam difficile sit officijs exterioribus inseruire: et tamen per desiderium interiora non deserere: tunc si se ad curam suscepti regiminis imparem esse agnouerit: tunc sciat quid de his sensisse debuerat: quos prius in eodem loco positos inconsiderate despiciebat. Discat esse prouidus et circumspectus et non torpeat pro ocio vt suum periculum animum firmet: nec solum quid eueniat sed quid euenire possit attendat.

¶ De exercitio circumspectionis quod est in quatuor. C. LXXIX.

Odi quibus

circumspectis exercetur sunt quatuor timor cura necessitas affectus. Timor est anxietas periclitandi. Cura est sollicitudo euadendi incommodi aut commodi adipiscendi. Necessitas est opportunitas debitum dandi aut indigentia accipiendi. Affectus est desiderium perfruendi: timor punit: cura trahit: necessitas ligat: affectus vulnerat. Igitur ira dei per timorem premit: vanitas mundi curas superfluas immittendo deorsum trahit: infirmitas nostre conditionis diuinis nos necessitatibus ligat: inuidia diaboli illicitis desiderijs nos inflammando vulnerat: sed in his omnibus dei seruus exercetur ad premium: et tunc quoque ei mala subiecta seruiunt cum eum affligendo probant non subuertunt quia conflictus vitiorum exercitia sunt virtutum. Et sicut sepe cadendo

discit homo qualiter gressum figere ⁊ caute ambulare debeat: ⁊ in cōflictu belli q̄ frequēter plagatus est, cautius venientē ictū excipit Sic q̄ a diabolo sepe decipit̄: subtili⁹ postmodū versutias ei⁹ deprehēdit ⁊ machinatiōes subuertit. Et hoc est q̄ multos videmus post magna scelera ad virtutū summā cōscēdere. ⁊ tāta v̄tute oēs diaboli conatus cōtra se erectos atterere. vt in quo prius se vicisse gaudebat iā nō se spoliasse: sed cōtra se poti⁹ eos armasse videat̄. Ex trib⁹ id est timore: necessitate: affectu: nascit̄ quartū. i. cura. Qḋ em̄ timemus incidere sollicite studemus euitare: ⁊ quod dolemus adesse sollicite studemus a nobis remouere. ⁊ quod desideramus adipisci sollicite studemus obtinere. Et sic post affectionem passionis sequitur cura sollicitudinis. ⁊ post sequit̄ conatus in exercitio operationis. ⁊ ꝑ hoc cautela crescit circūspectiōis. ⁊ q̄r ex officio nostre corruptiōis magis sollicitī sum⁹ ꝓ eo adipiscēdo qḋ pueꝛse cupimus. ⁊ eo euitādo qḋ supflue formidam⁹ fit vt cautelā circūspectionis quā in bonis studiis cōparare neglexim⁹ ꝑ mala studia facile acquiram⁹. Sepe qui aīe mortē nō metuit: mori in carne pertimescit. Pro his euitādis laborāt hoīes q̄ seruis dei nō solū fugiēda nō sūt: imo nōnunq̄ causa fruct⁹ eoꝝ acnoscāt appetēda. Sic sepe hoīes pro carnalib⁹ desideriis adiplēdis plurimos labores graues ⁊ amaros libēter tolerāt. quos pro amore eterne vite vl̄ ad modicū subire recusant. Et dum ꝑ experimēta rerū multa discunt: q̄si ex ipsa occupatione sua prudētiores fiunt. Sed tales aliq̄n miseratiōe diuina ab errore suo cōuersi in bonis agēdis. tāto cautiores fiūt quāto in malis ꝑpetrādis prius studiosiores extiterūt. Unde manifeste ostēdit̄ hoc etiā eis profuisse q̄ ad tēpus derelicti videbant̄. ꝓpter qḋ superius dictū est q̄tuor esse que exerceant circūspectionē. timorē videlicet curā necessitatē affectum.

¶ De Subdiuisione illoꝝ quattuor. C. LXXX.

Tres sunt timores mūdani vl̄ carnales. Timor vtilitatis: timor pene: timor mortis. Quoꝝ singuli curas suas generāt. Necessitas autē duplex est. alia in debito dandi. alia in indigētia accipiēdi. Aliter em̄ dicit̄ necesse est tributū dare cesari. aliter necesse est dare escas vētri. vterq̄ tn̄ exactor est ⁊ cesar ⁊ venter. vtrūq̄ tributū est ⁊ esca ⁊ pecunia. sed si ꝓprie cōsiderare volumus min⁹ nos cesar tollendo pecuniā: q̄z venter accipiēdo escā. Cesar semel auferēdo pecuniā sollicitudinē tollit. venter autē sine intermissione exigēdo escā nunq̄ nos sine sollicitudine esse ꝑmittit. Cesar auferēdo pecuniā magis nos alleuiat. venter accipiēdo escā ⁊ corpus nostrū pariter ⁊ aīum grauat̄. Cesar auferēdo pecuniā ꝑ paupertatē humiliat. venter accipiēdo escā ꝑ abundantiā ad vitia nos inflāmat: ⁊ vt breuiter cōcludā. ego ꝑ oīa miserabiliorē video eū q̄ seruit ventri q̄z illū q̄ seruit cesari. Necessitas q̄ in debito dandi est: multis modis accipit̄. Debēt em̄ p̄lati subiectis ꝓuidentiā. subiecti p̄latis obediētiā. eq̄les eq̄libus charitatē fraternā. sapiētes insipiētibus doctrinā. diuites pauꝑib⁹ alimoniā. Et sicut de cura timoris dictū est. sic etiā singule necessitates generāt curas suas. Affectus est desideriū perfruēdi. Bona desideria sunt spiritalia. mala sunt carnalia. Spiritale desideriū q̄si vinū dulce suauiter inebriat. Carnale q̄si vinū acidū ⁊ intoxicatū in furorē vertit aut necat. de illo dicit̄. calix dn̄i inebrians q̄ p̄clarus est. de hoc autē. fel draconū vinū eoꝝ.

¶ De Flore ⁊ fructu arboris sapiētie. C. LXXXI.

Est hoc arbor sapiētie ꝑ disciplinam floret. In flore tria sūt: species: v̄tus: odor que oīa ꝑ similitudinē in bono opere inuenimus. vbi future retributionis premium expectat̄. Per exemplū fulget: per odorē demulcet. Per v̄tutē fructificat. Fructus boni operis est virtus occulta recte intentiōis. Proinde quisquis vacuus a virtute bonum opus in oculis hominum foris exhibet. velut arbor est que sine fructu floret. Per patientiam maturescit. Inchoata virtus nō prodest nisi ad finem producatur. Per mortem capitur: vt ad cōuiuium regis eterni transferamur ibi cibus dei erimus. quia ei complacebit in nobis ⁊ ipse cibus noster erit. quia nos delectabimur in ipso vt illud prophete compleatur in nobis. Satiabor cum apparuerit gloria tua. Concludamus ergo summum perfectionis gradum. ⁊ dicamus per contemplationem cibat. de qua psalmista dicit Adimplebis me leticia. cum. v. t. vel. in de. t. vsq̄ in finem. Ecce arbor sapientie nostre per. xv. gradus vsq̄ ad summū incrementū ꝑuenit.

¶ De Edificatione templi in corde hoīs. C. LXXXII.

Ex quarto Libro. Locus in quo edificari oporteat domum dn̄i est cor hominis materia cogitationes munde Nemo se excuset. Nō est necesse maria transire ⁊ ignotas exquirere regiones ad comparandos lapides preciosos ⁊ marmora electa. nec cedros excelsas incisas de libano ꝑ alta maria nauib⁹ cōductib⁹ aduehere. aut numerosa artificū milia cōgregare: q̄ ⁊ thesauros regū attenuare possent. Nihil hoꝝ a te postulat̄. In te ⁊ de te fabricabis domū dei. artificū autē duoꝝ est: dei videlicet ⁊ hoīs. Deus em̄ q̄ dignat̄ cū hoīe habitare: nō dedignat̄ sibi cū hoīe habitaculū preparare. Proinde nō debet hō impitiā suā aut infirmitatē ꝯsiderās desperare. sed eū poti⁹ q̄ secū opari dignet̄ attendere. Deus em̄ est virt⁹ ⁊ sapiētia: ⁊ nō potest aliq̄s aut cū virtute deficē: aut cū sapiētia ignorare. maxime cū idemipse sit q̄ ⁊ nobis operātibus bonū coopat̄. ⁊ nō operātib⁹ vt velim⁹ ⁊ possim⁹ operari bonū largit̄. In oī edificatione tria sunt precipue ꝯsiderāda. ordo: dispositio: ⁊ definita dimēsio. i. principiū habēs ⁊ finē ⁊ determinatiōes. Supest igit̄ nūc vt inquiram⁹ q̄lē oportet eē ordinē ⁊ dispositionē cogitationū nostrarū: vt ex eis ꝯstruat̄ dom⁹ dn̄i. Nā q̄r res mundane: quas inordinate appetim⁹ infinite sunt. cogitationes quoq̄ q̄s ex ipsarū rerū memoria intrinsecus excipim⁹ finite esse nō pūt. Nā dū ꝑ singula momēta alie ex aliis exoriētes multipliciter prodeunt: nec ipsi nos cōprehēdē valem⁹ quo ordie vel quō ad cor venīūt: aut a corde recedūt. ꝓinde si ordinatas ⁊ stabiles ac quietas cogitationes habere volum⁹: ab hac imoderata distractiōe corda nr̄a cohibere studeam⁹. Hoc autē fieri poterit: si certas q̄sdā ⁊ determinatas res nobis prescribam⁹: in quib⁹ assidue ⁊ intētio cordis nostri versari ⁊ meditatio exerceri possit. Tria em̄ sunt. i. ꝑ infinita distrahi. in eodē semꝑ ꝑsistere moderat euagari. Quorum vnū habere nō possumus. vnū habere nō debem⁹. Et iccirco hoc solū supest: vt q̄r adhuc vere corde stabiles esse nō possum⁹. interim saltē ab imoderata distractione corda nostra colligam⁹: vt dum semꝑ nitimur minus instabiles fieri. semꝑ magis ac magis incipiam⁹ verā stabilitatē imitari. Et vt quod loquimur ꝑ exemplū manifestius fiat: in imo ponam⁹ mundū: in sūmo deū. in medio collocem⁹ humanū animū. Deinde ꝯsiderem⁹ deorsum in mūdo isto magnā quādā ⁊ horribilē oīuꝫ rerū ꝯfusionē: ⁊ infinitā humanarū mentiū distractionē. sursum autē apud deū perpetuā ⁊ incōcussam stabilitatē. Post h̄ imaginemur humanū animū de hoc mūdo sursum ad deū ascēdentē. ⁊ ascēdendo magis ac magis in vnum se colligentē. ⁊ tūc perspicaciter videre poterimus formam arce nostre: que in imo lata fuit: ⁊ sursum in angustiā surrexit: quousq̄ ad mensuram vnius cubiti in cacumine suo perueniret.

¶ De Reuocatione sponse ad sponsum. C. LXXXIII.

Primus homo postq̄ foras aurem ad suasionē serpentis apuerit: aurē intus ad vocē dei clausit. Quia ergo auditum intus perdidit: quo deū loquentē audiat. reuocās nos deus ad se de foris clamat. sed cū loquit̄ semꝑ q̄si occultari volens se subtrahit: vt mentē humanā ⁊ ꝑ hoc q̄ loquit̄ de se amoueat. ⁊ ꝑ hoc q̄ se occultādo fugit ad se trahat. Irritat em̄ desideriū nostrū vt augeat: q̄r loquēdo amorē suū in nobis excitat: ⁊ fugiēdo vt sequamur inflāmat. Tale est em̄ cor hoīs: vt siquod diligit adipisci nō valeat: amplius desiderio inardescat. Sic in canticis canticoꝝ: spōsus venit: stat post parietē: ꝓspicit ꝑ fenestras ⁊ cancellos: vt q̄si lateat ⁊ nō lateat. Mittit manū suam ꝑ foramen: tangit sponsam: ⁊ sono depresso voce tenui vocat eā ⁊ dicit veni. Illa vt audit spōsū adesse surgit mox: festinat: aperit. brachia ad amplectendū parat. liquescit aīa eius. feruent precordia eius. exultat. gaudet. tripudiat. sed ille cū teneri putat̄ declinat: ⁊ subito q̄si de mediis elapsus amplexib⁹ fugit. Quid est hoc. Dum nos querit̄ querit. dum nō vocat̄ venit. Dū autē querit̄ declinat. ⁊ dum vocatur fugit. Si non diligit: quare venit. aut si diligit: quare fugit. Diligit autē: ⁊ ideo venit. sed quia hic non diligit: ideo fugit. Hic non diligit. i. in hoc mūdo: in hoc exilio. sed vocat nos ad terram suam: ad patriam suam: quia non decet talis amor patriam istam īminutio amoris esset vilitas regionis. Iocūdus amor amenū querit locū. ideo cōmendat nobis terrā suam. ideo laudat patriā suam. Ideo dicit: flores apparuerūt. Primi hominis natura ita a deo ordinata ⁊ instituta fuerat: vt anima q̄ corpori preerat: per sensus quidē ministeria corporis foris impleret. sic intus per rationē semꝑ ad creatorē suū intenderet. ⁊ nihil foris ageret quod ex eius dilectione non procederet: ⁊ ad eius dilectionē nō pertineret: ita vt omnē actum: ⁊ charitas imperaret: ⁊ ratio disponeret: ⁊ sensus impleret atq̄ perficeret. Sed postq̄ merito preuaricationis sue eiectus est a facie dn̄i: factus est cecus per ignorantiā mentis. instabilis per concupiscentiam carnis. Quibus ab illo in omnē posteritatē transfusis vniuersa mala exorta sunt. Proinde post illā primā rerum conditionē: que facte fuerant: vt stantibus subessent

necesse erat ⁊ alia facere que sacerdos exigerent. Que tanto primis digniora sunt: quanto magis necessaria. ⁊ quanto dignitate precedunt: tanto prolixiori tempore currunt. Illa enim sex diebus facta sunt: ista sex etatibus fiunt. Sex diebus facta est rerum conditio. ⁊ sex etatibus perficitur hominum reparatio.

De his qui in arca non saluantur sed pereunt. C. LXXXIIII

Considerare possumus tres materies hominum. In diluuio sine arca sunt infideles quos carnis desideria inuoluunt qui preter hanc vitam transitoriam aliam esse nesciunt. In diluuio arcam habent: sed in ea non manent hi qui vitam immutabilem esse venturam credere didicerunt. sed temporalium rerum delectationi animum suum subiiciunt. Nam ibi quisque secundum interiorem hominem habitare dicitur vbi cogitatione conuersatur. Itaque hi qui delectationem cordis sui in vanitate huius mundi constituunt. quamuis arcam fidei habeant. intus tamen naufragi sunt vt taceam ceteros mundi amatores. quot modo litteratos cernimus qui christiani vocari volunt. ⁊ cum ceteris fidelibus ecclesiam intrant. ⁊ de sacramentis christi participant. in quorum cordibus sepius est memoria saturni ⁊ iouis ⁊ herculis socratis ⁊ platonis ⁊ aristotelis: quam christi ⁊ sanctorum eius. Nugas poetarum diligunt: ⁊ veritatem scripturarum aut negligunt. aut quod peius est irrident ⁊ contemnunt. Ego eos proiicio quia in fine eis sociandi sunt. quos nunc in cogitationibus suis per affectum cordis sibi coniungunt. Quid illis prodest habere fidem ⁊ non manere in fide. quid illis prodest nauem integram habere. ⁊ in fluctibus naufragium non dicam pati: sed sponte facere. quid prodest veritatem cognoscere: ⁊ falsitatem diligere. Non sunt tales qui vere fideles sunt. Audi qualis intus eorum fuerit ⁊ tales omnes intelligo. lex dei eius in corde ipsius. Sola ergo nauis fidei mari [illegible] sola arca diluuium euadit. Quamdiu caro concupiscit aduersus spiritum ⁊ spiritus aduersus carnem omnis homo in hoc diluuio est. sed boni in eo sunt sicut hi qui in mari portantur a nauibus. Mali vero sicut naufragi: qui inuoluuntur in fluctibus. Intelligamus ergo in nobis esse quod fugimus. in nobis esse ad quod fugere debemus: concupiscentiam ⁊ fidem. Concupiscentia pertinet ad opera conditionis. fides pertinet ad opera restaurationis. quia ⁊ illa inordinate amando per concupiscentiam diffluimus. ⁊ ista pie credendo per fidem solidamur. Et iccirco diuina monita totiens nobis suadent mundum fugere. non vtique vt extra celum ⁊ terram exeamus. sed vt in concupiscentia mundi non maneamus. Excogitata enim mundi specie nascitur in corde affectus concupiscentie. Proinde si concupiscentiam mundi declinare volumus. prius necesse est vt memoriam mundi huius a cogitatione nostra excludamus. Nam sicut oculus pascitur ex specie: sic animus ex cogitatione ⁊ turpi quodam commercio impudica mens desiderio suo fruitur. dum quodammodo intus per cogitationem rem concupitam amplexatur. Sic etiam nonnunquam vt quod frequenter cogitamus ociose aliquando concupiscamus illicite rerumque facti indicatur: quod per consensum in cogitatione delectatur. Ceterum quantum ad ipsas res pertinet: quia omnis creatura dei bona est. nulla res est que cogitari non possit sine peccato. Rursumque si prauos affectus attendimus nulla res est in qua peccare non possumus cogitando. Nam ⁊ de malo bene: ⁊ de bono male. de immundo munde. ⁊ de mundo immunde possumus cogitare. Legimus sanctos viros non solum cogitasse: sed ⁊ locutos esse ⁊ scripsisse de rebus immundis. quod vtique non fecissent. si cogitationes rerum immundarum animam inquinarent. Nihil interest quale sit illud quod cogitatur: sed qualis affectus ex ipsa cogitatione generetur. quia cogitatio mentem non polluit. vbi delectatio conscientiam non corrumpit. Expedit tamen vt obliuiscamur mundum ne forte dum frequenter de eo cogitamus: ad eius concupiscentiam inflectamur.

De per opera restaurationis vniuntur cogitationes distracte per opera conditionis. C. LXXXV.

Nobis vt reor aperte iam demonstratum est vnde hec infinita quam patimur cogitationum nostrarum distractio oriatur. a mundo videlicet ⁊ a concupiscentiis eius hoc est ab operibus conditionis. Rursumque quid sit illud per quod colligi possunt in vnum cogitationes nostre: hoc est per opera restaurationis. Et quia ordo non esse potest vbi finis non est: superest vt relictis operibus conditionis queramus ordinem cogitationum nostrarum ibi: vbi finite sunt. hoc est in operibus restaurationis. hoc enim superius inuestigare proposuimus. Qui nam videlicet cogitationum nostrarum ordo esse deberet quatenus ex eis spiritualis domus sapientie in nobis edificari possit. Et quia ex rebus cogitationes [illegible] oportet vt ex ordine rerum formatur ordo cogitationum. Deinceps ergo tractare incipientes de operibus restaurationis relictis operibus conditionis. de quibus quasi de quodam subterfluente diluuio egressi sumus. ⁊ nunc in opera restaurationis quasi in arcam ingredimur. Igitur opera restaurationis sunt omnia que ab initio mundi vsque ad finem seculi facta sunt: vel facienda pro restauratione hominum in quibus ⁊ res gestas ⁊ personas ipsas per quas ⁊ propter quas ⁊ apud quas gesta sunt loca simul ⁊ tempora: vbi ⁊ quando gesta sunt considerare oportet. In operibus restaurationis tribus modis ordo consideratur secundum locum. secundum tempus. secundum dignitatem. Secundum locum: vt quid prope: quid longe gestum sit. Secundum dignitatem quid humiliter: quid excellentius gestum sit. Secundum tempus quid prius quid posterius gestum sit. Historia longitudinem arce metitur: quia in serie rerum gestarum ordo temporis inuenitur. Allegoria latitudinem: quia in participatione sacramentorum constat collectio populorum fidelium. Tropologia altitudinem arce metitur: quia in profectu virtutum crescit dignitas meritorum. Moraliter prima mansio est fides. secunda spes. tertia charitas. Vel secundum anagogen prima mansio est cogitatio recta. secunda meditatio prouida. tertia contemplatio clara. Vel secundum operationem prima mansio est scientia. secunda disciplina tertia bonitas. Vel secundum status differentes prima mansio est natura. secunda lex scripta. tertia vero gratia.

De temporibus ⁊ quibusdam arce expositionibus. C. LXXXVI.

Item in li. v. Ab adam vsque ad diluuium prima etas seculi continens annos. M. cclvi. Secunda etas a diluuio vsque ad abraam continens annos. ccxcii. Tertia ab abraam vsque ad dauid habens annos. dcccc. xlii. Quarta a dauid vsque ad transmigrationem continens annos. cccclxxiii. Quinta a transmigratione vsque ad aduentum christi: habens annos quingentos. lxxviii. Sexta etas nunc agitur nulla annorum serie certa. sed vt etas decrepita ipsa morte totius seculi consumenda. Sunt ⁊ alie adhuc differentie: quibus altitudo arce distinguitur. Prima mansio coniugati. secunda continentes. tertia virgines. Vel ita: prima mansio repentia. secunda ambulantia. tertia volantia. Item per singulos angulos ascendentibus a frigore orientis. i. a superbia. Prima mansio est timor secunda est dolor. tertia amor ascendentibus a calore occidentis. i. a concupiscentia carnis. Prima mansio est patientia. secunda misericordia. tertia compunctio. Ascendentibus a frigore occidentis id est ab ignorantia. Prima mansio est cognitio secunda meditatio. tertia contemplatio. Ascendentibus a calore orientis id est a spiritus feruore. Prima mansio est temperantia. secunda prudentia. tertia fortitudo.

De virtute charitatis quam fortis sit ⁊ chara. C. LXXXVII.

Item in tractatu de laudibus charitatis. Quis sanctorum a principio mundi extitit: qui non charitatem nobis aut verbo aut facto commendauerit. Charitas abel martyrem fecit. abraam de terra sua eduxit: quia ⁊ ille per charitatem innocenter mortem pertulit. ⁊ iste natale solum libenter deseruit. vterque pro charitate terram celum commutauit. Consideremus quot iam martyres per tormenta ad regnum celorum transierunt. qualem ergo in eis vim amoris fuisse credimus: quos propter deum nec sibi pepercisse videmus. Consideremus nunc cor nostrum: ⁊ videamus si acquiescat nobis. omnia que mundi sunt relinquere: non arridere prosperis: non condelectari blandis: non congratulari letis. Hic imperfectum meum vi. o. t. quam longe ab hac non dicam perfectione: sed perfectionis inchoatione me video. Et certe hoc parum erat amicis dei: vt pro amore eternorum ista spernerent: ista calcarent. sed abiectis his omnibus alacriter ad tormenta currentes. nec minis terreri poterant nec tormentis. Trahebat eos charitas. Et ideo nec trahebat cupiditas: nec deterrebat aduersitas. Currebant ergo. mundum post se relinquebant. deum ante se habebant. sed interposita sunt tormenta vt interrogarentur: vel quo desiderio hunc quererent: vel qua constantia hunc despexissent. Interrogata est veritas. probata charitas. confusa iniquitas. Accedunt ad penas intrepidi. ⁊ quantum mentem amor intus vulnerauerat: tantum caro foras vulnera sua despiciebat. O charitas quomodo illis sapiebas quam dulcis eis fuisti: quos propter te sustinere coegisti. Quibus illos ad te vinculis traxisti: quos mundo ⁊ per blandimenta vocante: ⁊ per tormenta repellente: perdere tamen non potuisti. Currerunt quia tu eos contraxisti. ⁊ transierunt: quia tu eos iuuisti. peruenerunt: quia tu eos suscepisti. Quam inextinguibiliter in precordiis eorum arsisti: quia nec probris nec premiis nec penis obrui potuisti. Iste quasi quedam flumina inundauerunt. sed multa flumina ⁊ aque multe charitatem extinguere non potuerunt. O charitas quomodo laudabo te. si saperem te appreciarer te. Si scirem quantum vales precium appenderem pro te. sed forte excedis angustias meas. nec inuenire potero precium tuum penes me. dabo tamen quod habeo. ⁊ totum quod habeo. tota domus mee substantia te commutabo. Et cum totum dedero: totum quasi nihil reputabo. Omnes delectationes carnis mee: omnes iocunditates cordis mei pro te libenter impendam vt te solam possidere valeam. Tu sola mihi charior. tu sola vtilior. tu sola suauior. tu sola iocundior. amplius delectans. habundantius satians. tutius saluans. felicius conseruans. aliis etiam annunciabo te ⁊

Dic mihi o cor humanū qd magis eligis. semp gaudere cū hoc seculo vel esse semp cū deo. Qd plus diligis: hoc poti⁹ eligis: audi ergo vt corrigas dilectionē: nō differas electionē. Unde quō totū tibi est dilectio. ipsa electio: ipsa cursus: ipsa puentio ⁊ mansio ⁊ btitudo. Dilige ergo deū: elige: curre: apprehēde: possid: fruere. Iā inicās elegi qua via curā vt pueniā. vel socios ne aberrem. Recte sunt vie dñi: ⁊ iusti ambulāt in eis. Iusticia ergo est via: ⁊ iusti sūt q in via currūt. nulla via iustitia rectior. nulla societas iustoꝝ melior. nulla requies deo trāquillior. p charitatem cor dilatatur. corde dilatato vie iusticie curritur.

¶ Adhuc de eadē de cōmēdatione eiusdē. C. LXXXVIII.

Bona charitas qd ampli⁹ dicā de te. Ducē te dixi in via dei. Quid si teipsaꝫ viā ei dixeri. Adhuc inqt aplꝰ. Excellētiorē viā. ⁊c. Tu es caput viarū rectarū. Oēs vie recte a te exeūt: ⁊ in te recurrūt. Nā precepta dei vie sūt ei⁹ q oia a te pendēt ⁊ in te cōsistūt. Tu es plenitudo iustitie pfectio legis. cōsūmatio ṽtutis. agnitio ṽitatis. Via g tu o charitas. Qualis via: supercellēs: suscipiēs: dirigēs: ⁊ pducens. Cuius via. Via hois ad deū. ⁊ via dei ad hoies. Tu deū ad hoiem deducis. tu hoiēs ad deū dirigis: nec nisi p te ad viteriꝫ trāsire possumus. Tu mediatrix es: aduersos reducēs: disiūctos sociās: ⁊ dispares quodāmodo coequās. deū humiliās: nos sublimās: illū ad ima trahēs nos ad sūma erigēs. Sic tñ vt nec abiecta: sed pia sit eius dignatio: nec supba: sed gloriosa sit nostra exaltatio. magnā ergo vim habes charitas. Tu sola deū trahere potuisti de celo ad terras. O q̄ forte est vinculū tuū quo ⁊ deus ligari potuit. ⁊ homo ligat⁹ vincula iniquitatis disrupit. Nescio siqd mai⁹ in laude tua dicere possim. q̄ vt deū de celo traheres: ⁊ hoiem de terra ad celū eleuares. Magna virtus tua vt p te vsq ad hoc humiliaret deus. ⁊ vsq ad h̄ exaltaret homo. Cōsidero deū ex femina natū. infantē pannis obsitum vagientē in cunis. sugentē vbera. respicio postea cōpzehēsū: ligatū [illegible] cesum [illegible] coronatū sputis illitū lanceatū clauis [illegible] felle ⁊ aceto potatū. illic indigna. hic dira passum. ⁊ tñ cur vel ita diligeret vel ita pateret si causaꝫ q̄rimus. aliā p̄ter solā charitatē causam nō inuenim⁹. O charitas quātū potes si tantū inualuisti erga deū quātomagis erga hoies. Sed forsitan facili⁹ vincis deū q̄ hominē: quo magis beatū eo magis est deo debitū a te superari. Hoc optime tu nouerās. q̄ vt facili⁹ vinceres prius illū superabas. Adhuc nos rebelles habuisti: qñ illū tibi obedientem de sede paterne maiestatis vsq ad infima nostre mortalitatis suscipiēda descēdere coegisti. Adduxisti illū vinculis tuis alligatū: sagittis tuis vulneratū: vt ampli⁹ puderet hoiēs tibi resistere cū te videret etiā in deū triumphasse. Uulnerasti ipassibilē ⁊ ligasti insupabilē: traxisti incōmutabilē. eternū fecisti mortalē. hec oia fecisti vt corda nostra emollires: ⁊ insensibiles affect⁹ cōpungeres. vt se a corpore suo resoluerent: ⁊ facilius ea sagitte tue penetrarēt. Nec incassū hoc fecisti: multi eni se a te superari sunt. Multi iam tibi manus dederūt. multi iā in suis precordijs sagittas tuas infixas portāt: ⁊ altius adhuc eas infigi desiderant. delectabiliter eni ⁊ suauiter vulnerati sunt: ⁊ plagas suas se recepisse nec dolēt nec erubescūt. O charitas quāta est victoria tua. Unū p̄us vulnerasti: ⁊ p illud oēs postmodū superasti.

¶ De cōmēdatione laudis eiusdē. C. LXXXIX.

Charitas laudaui te quātū potui. Nescio eni si forte maius sit de te deū dicere an deū te superasse. qd si maius est etiā hoc libēter ⁊ fiducialiter de te dicā. deus charitas est. nunqd parū est deū in semanēt hr̄e: tātū est charitatē possidere. Hoc priuilegiū sola charitas habet. vt deus dicat̃ ⁊ sit. Nō eni dicitur deus humilitas est. aut patiētia. qꝛ cū oīs virtus dei donū sit. nulla p̄ter solā charitateꝫ hoc habet. vt nō solū donū dei: sed ⁊ deus dici possit. Reliq igitur gratiarū dona largit̃ deus etiā his quos reprobat. solā aūt charitatē q̄si seipsaꝫ his tñ quos diligit in pmiū seruat. Charitas igit̃ est fons pprius de quo nō cōicat alienus: qꝛ quicūq illaꝫ habet nō id alienus est a deo. sed ipse in deo ⁊ deus in eo manet. sic familiaris est deo charitas. vt ipse mansionē hr̄e nolit vbi charitas nō fuerit. Si qs inqt diligit me. ⁊c. Aiaꝫ in q charitas habitat: supbia non inflat. inuidia nō deuastat. ira nō dissipat. tristitia mala non vexat. ⁊ auaricia nō excecat. gula nō inflāmat. luxuria nō inqnat. sup mūdana casta est: quieta est: pacifica: benigna: ⁊ semp modesta: ⁊ i aduersis secura. ⁊ in prosperis tēperata mundū cōtēnēs ⁊ deum diligens. omnium bona amādo sua faciēs. ⁊ sua oibus libēter ipartiēs. In quo charitas dei est semp cor sursū habet: ⁊ desideriū in supna eleuatū: et siqn̄ ambulat: siqn̄ agit: siqn̄ sedet: siqn̄ q̄escit. quicqd egerit mēs a deo nō recedet: tacēs deū cogitat: ⁊ loquens nil p̄ter deū ⁊ qd ad amorem dei pertinet loqui desiderat. Alios ad charitatē exhortando seipsum inflāmat. charitatē oib⁹ cōmendat. Q̄ dulcis amor dei. q̄ amarus ⁊ q̄ impurus sit amor huius seculi nō solū voce: sed ⁊ opere quoq demōstrat. Deridet hui⁹ mūdi gloriā: ⁊ sollicitudinē arguit. Miratur cecitatē hoiuū q h̄ diligūt. quō iam dudū vniuersa hec caduca oēs nō cōtemnūt. oib⁹ estimat dulce eē qd sibi sapit: ⁊ oib⁹ placē qd diligit. oib⁹ manifestū qd cognoscit. Isti indicijs charitas se pdit. Igit̃ o bona charitas: quid dignū dicā laudib⁹ tuis. Certe post tāta prioꝝ p̄conia nil de te dicē mea puitas p̄sumēt: vbi nunq̄ de te dici satis potuisset. Illabē igit̃ nobis o dulcis ⁊ suauis charitas: dilata cor nostrū ⁊ expāde desideriū. amplifica cordis nr̄i habitaculū vt cape possit hospitē ⁊ mansorē dñi.

¶ De meditatione in creaturis ⁊ scripturis ⁊ morib⁹. C. XC.

Item de triplici meditatione. Meditatio est studiosa cogitatio modū ⁊ cām ⁊ rōnē vniuscuiusq rei inuestigans. Modū qd sit. cām q̄re. rationē quō. Tria sunt genera meditationū. In creaturis. in scripturis. in morib⁹. Primū surgit ex admiratione. secundū ex lectione. tertiū ex circūspectione. In primo admiratio questionē generat. ⁊ questio inuestigationē inuestigatio inuentionē. Admiratio est dispositiōis. ⁊ questio cause. inuestigatio rationis. In lectione autē sic ↄsiderādū. primo lectio ad cognoscēdā veritatē materiā ministrat. ⁊ meditatio coaptat. oratio subleuat. operatio componit. ↄtēplatio in ipsa exultat. Bona autē quedā sunt necessitatis quedā volūtatis. Necessitatis sunt q̄ sunt in precepto ⁊ voto. De ceteris siquid supererogat̃ reddit̃. Si nihil non imputat̃. Itē meditatio in lectione est triplicis cōsiderationis. Scdm historiam est qñ eoꝝ que facta sunt vel rationē querim⁹ vel admiramur siue tpib⁹ ⁊ locis ⁊ modo cōgruo perfectā. Scdm allegoriā meditatio operat̃ in dispositione precedentiū futuroꝝ significationē attēdens miratione ⁊ puidētia coaptatā. sicut oportuit ad intelligentiā ⁊ fidei formā fabricandā. In tropologia operat̃: quē fructū dicta afferant: exquirēs quid faciendū insinuent: vel quid vitandū. quid ad eruditionē. quid ad exhortationē. quid ad consolationē. quid ad terrorē scripture lectio proponat. ⁊ quid ad intelligē tiam virtutis illuminet. quid nutriat affectionē. quid formā viuēdi ad iter virtutis edoceat. Meditatio in morib⁹ est scdm affectus ⁊ cogitationes ⁊ opera. In affectibus considerandū est: vt sint recti. sinceri hoc est ad id ad quod debent esse. Et quō affectus est in eo ad quod rectus. ⁊ quomodo debet esse sincerus. In cogitationib⁹ considerandū vt sint munde ⁊ ordinate. Munde sunt quando neq de malis affectionib⁹ generant̃: neq malas generāt affectiones. Ordinate qñ rationabiliter: h̄ est tpe suo adueniūt. Tpe eni nō suo etiā bona cogitare sine vitio nō est. vt in lectiōe de oratione: ⁊ in orōne de lectione. In operibus ↄsiderādū est primū vt bona intētione fiant. itaq intētionē oportet eē rectā p discretionē. ⁊ simplicē p benignitatē. Secūdo in operib⁹ ↄsiderādū est: vt ex recta intētione inchoata cū perseuerāti feruore ad finē pducant̃: vt ne pseuerātia torpeat: nec amor tepescat.

¶ Adhuc de meditatione in moribus. C. XCI.

Item meditatio in morib⁹ duplici cōsideratione discurrit foris ad famam: intus ad conscientiam. foris quid expediat. ⁊ quid doceat. doceat ad exemplū expediat ad meritum. nobis ad meritum: proximis ad exemplum. Intus ad cōsciētiam: vt sit munda que nec de preterito iuste accusat̃: nec de p̄nti iniuste delectat̃. Itē in morib⁹: vt oēs mot⁹ cordis deprehēdat vnde veniāt aut quo tēdant. Motus igit̃ cordis alis aliqñ manifestā hȳ originē: aliqñ occultā. q̄ manifeste bona est: a deo est. q̄ aūt manifeste mala: siue a diabolo est: siue a carne. Oēs aspirationes q̄ inuisibiliter cordi aduenīūt: ab istis procedunt. Que autē dubia sunt in origine, pbant̃ a fine. Et que mala sunt differunt: qꝛ que a carne sunt frequentius surgunt ppter necessitatem: que vero a diabolo sepius preter rationem. Item meditatio moꝝ finem ⁊ directionē in omni conuersatione considerat. Finis est ad qd tendit̃: directio quo facilius peruenit̃. Qui directius pergit citius peruenit. Sunt eni quedam bona in quibus etiā multū moueri parū est pmoueri. Alia cū pendioso labore fructum magnum adducunt. Et hec ergo discernenda sunt: ⁊ eligenda magis que magis prosunt. Multi hanc discretionem non habentes plurimū laborauerunt ⁊ parū profecerunt quoniā oculum foris habuerunt tantū ad speciem operis ⁊ non intus ad fructum virtutis. Gaudebāt eni magna se facere magis q̄ vtilia exercere. Et dilexerunt potius illā in qb⁹ videri possent q̄ emendari. Item meditatio in moribus primū cōsiderat que debita sunt:

ſiue ex precepto: ſiue ex voto: et ea primũ agẽda indicat que ſic facta habẽt meritũ: vt nõ facta generent reatũ. Poſt hoc ſi qd voluntarie ſuperaddit᷑: ſic faciendũ eſt vt debitũ nõ ĩpediat᷑. Itẽ meditatio morũ duo mala in bona actione pcipue cauẽda cõſiderat: hoc eſt afflictionẽ et occupationẽ. Per afflictionẽ dulcedo mẽtis amaricat᷑. p occupationẽ trãquillitas diſſipat᷑. Afflictio eſt qñ p his q̃ nõ valet p impatientiã vexat᷑. Occupatio qñ in his q̃ valet agẽdis per intẽperantiã agitat᷑. Ne igit᷑ male amaricet᷑ aĩus ſuã ĩpoſſibilitatẽ patient᷑ ſuſtineat. Ne autẽ male occupet᷑ poſſibilitatẽ ſuã extra mẽſurã nõ extẽdat. Itẽ meditatio morũ probat nec ea q̃ nõ ſiunt ĩpatiẽter appetere: nec ea q̃ ſiunt inſipiẽter faſtidire. Qui enĩ ſemp qđ nõ facit appetit: et qđ facit faſtidit. nec pñtib᷒ fruit᷑: nec futuris ſatiat᷑. Inchoata enĩ ante cõſũmationẽ deſerit: et inchoãda ante tẽpus apprehẽdit. Propterea bonũ eſt bono ſuo eſſe cõtentũ. et pñtia bona ſuperuenientib᷒ augere: nõ pro futuris abijcere. Leuitatis enĩ eſt bonorũ cõmutatio: multũq3 diuerſa currũt via. q̃ pro nouis vetera abijciũt. et qui ab inferiorib᷒ ad ſupiora cõſcẽdũt. qui enĩ mutationem querit faſtidioſus eſt. ſicut q̃ profectũ appetit ſtudioſus.

¶ De Concordia miſericordie et iuſtitie in filij dei incarnatione. C. XCII.

Miſericordia et veritas obuiauerũt ſibi. etc. Veritas erat in celo cũ iudice deo: et miſericordia in terra cũ hoĩe iudicãdo. Ubi enĩ miſericordia eſſet: ſi cũ miſero nõ eſſet. Accepto igit᷑ tempore: aſſumpta veritate deſcẽdit deus vt rationẽ poneret cum hoĩe. Qđ cũ vidiſſet miſericordia nõ ignara diuini cõcilij preiit obuiã illi deũ cupiẽs mitigare: et placatũ adducere. Ibi ergo miſericordia et veritas ob. ſ. Ueritas affirmauit neq̃ꝫ hoĩes debere merito dãnari. Miſericordia reſpondit eos vt boni fierẽt. ſpontanea etiã pietate debere vocari. Ueritas dixit. qꝛ deus malis dño parcere nõ deberet. miſericordia dixit ſi nemini parceret deus et nunq̃ꝫ bonos haberet. Ueritas dixit ſe nolle nec poſſe tot ſcelera hoĩũ tolerare. miſericordia reſpondit gratiã dñi ad indulgẽdũ ſupabũdare. Uidens deus tam diuerſas ſentẽtias ad effectũ ſimul procedere non poſſe. [illegible] ſcriptũ eſt Miſericordiã et veritatem diligit deus. Ueritas autẽ [illegible] vt totũ imputet᷑. miſericordia [illegible] vt totũ cõdonet᷑. q̃ ſimul fieri nõ poſſunt. Propterea peccatũ hoĩs: et ex parte ꝓpter veritatẽ punitur: et propter miſericordiã ex parte dimittat᷑. Ueritas autẽ intrans cor hoĩs clamare cepit. de terra hoĩem accuſans: miſericordia vero nõ deſiſtebat in celo orare dñm. pro hoĩe poſtulãs homo cõfeſſionẽ ad ſalutẽ ore ꝓprio faciebat. et miſericordia pcibus ſuis dñm ad iuſtificationẽ hoĩũ cõpellebat. Ueritas de terra p cõfeſſionem hoĩs oriebat᷑. et iuſticia de celo ꝓſpiciẽs p miſericordiã dei ad terras mittebat᷑. Quia ergo miſericordia cũ deo pro hoĩe erat: et iuſticia et veritas a deo cũ hoĩe erat. iã inter deũ et hoĩeꝫ erat pax pro iuſtitia. Tũc ait iuſtitia ad pacẽ Nunquid ſatis eſt optimo mala dimittere. niſi etiã ſtudeat bona cõferre. Laxauit peccata p indulgẽtiã. nũc cõferat virtutũ dona p gratiã. Rñdit pax et ait. Dñs dabit benignitatẽ. etc. Cõfeſſio criminis eſt in deteſtatiõe mali. cõfeſſio laudis in exultatione boni. Cõfeſſionẽ criminis parit timor cõfeſſionẽ laudis amor.

¶ De Mundana conſolatione et ſequenti deſolatione. C. XCIII.

Ue vobis diuitib᷒ etc. Hec conſolatio ſi vere ſapet. pter verũ bonũ nihil ſapet. Nũc aũt primũ malũ eius factũ eſt. vt illo ſublato egeſtatẽ illius patiatur. Deinde ſcđm acceſſit: vt in alio bono conſolet᷑ vt illud non requirat. Perdito ergo eo qđ intus erat bono: egreſſa eſt ad ea que foris erãt bona aliena: et pactũ fecit cũ delectationibus ſeculi. et regreſſa induxit eas ad ſe vt fornicarent᷑ cũ eis intus in abſcõdito cordis ſui et requieſceret ſup eas: et nõ reſpiceret abſentiã boni ſui. quoniã ſecũ habet ſocietatem alienã delectationũ huius mũdi ingredientiũ ad ipſam per ſenſus carnis ipſius. vel cum ipſa egreditur ad illas. Cũ autẽ claudi ceperint porte iſte ſenſuũ carnalium nõ patebit: deinceps via trãſeũdi adinuicẽ. Et tũc ſeparabit᷑ ſocietas vanitatis: et erit mundus foris excluſus ne ingrediatur. et anima intus clauſa ne egrediatur. Et veniet anima ad portas oculorum et clauſas inueniet: vt non egrediatur per viſum. Deinde diffundet ſe per aditus ſenſuum reliquorum. et non erit tranſitus illius. quoniã repagula mortis perpetue iflexibili rigore: et immobilibus ſeris valuas ſenſuũ et aditus commercij antiqui ſine fine concludent. Tunc anima miſera in hoc triſti diſcidio ſolam ſe inueniet et conuertens ſe requirere incipiet illum ſocium qui intus eſt et excludi non poteſt et non poterit habere ſocietatem illius in deſolatione ſua. quia non requiſiuit illam in conſolatione ſua. Tunc illa infelix deſperatione cadet a ſe. et damnatione ſub ſe. et aperiet ſe ꝓfundũ in obuiã eius. Et cũ illã excepit cõtinuo claudet᷑ ſurſũ: et apiet᷑ deorſũ: vt ſine fine cadat: et ad ſinẽ nõ reſurgat. Propterea dixit dñs: Orate ne fuga veſtra hieme fiat vel ſabbato. Quid enĩ eſt hiems niſi torpor mortis et qđ ſabbatũ niſi poſt mortẽ tpͤs ꝑpetue vacatiõis. Hieme ſiquidẽ [illegible] ambulãdi poteſtas ſabbatũ neq3 et licẽtia. Sic et iminẽte morte corpore aſtrict᷒ hõ a correctiõe ĩpedit᷑. Poſt mortẽ vero penitẽtia nõ recipit᷑. Hic grauat᷑ ne bona opa exerceat. ibi ligat᷑ ne dãnationẽ euadat. Hic correctio grauis. ibi emẽdatio ĩpoſſibil᷑. Propterea bonũ eſt fugẽ irã venientẽ: priuſq̃ꝫ ſentire incipias iminentẽ. Ne vel voluntas nimis efficax ſit ſine ope: vel dolor inutil᷑ ſine correctiõe. Cogitet q̃ oĩa i ſocietate alienorũ nũc poſita. qꝛ nõ poterit ſemp gaudere cũ illis: et eligat interim ſociũ illum. qui cũ oĩa ſubtracta fuerint: ſolus fidem ſeruat dilectoribus ſuis.

¶ De Tribus bonis quib᷒ placat᷑ deus. C. XCIIII.

Indicabo tibi o hõ etc. qꝛ et deus q̃ trinus eſt nõ niſi trino ſacrificio digne placari põt. Offer ergo iudiciũ filio: iudicia miſaꝫ: ſpũi ſcõ charitatẽ. ſollicitudinẽ paternitati. ſic vt nõ diſcretione numerorũ vnitatẽ trinitatis diuidas: ſed ſingulis ſic et ſil᷑ vni ſingula exhibeas. Primũ enĩ iudiciũ faciẽdũ eſt de teipſo. deinde inter te et ꝓximũ tuũ. poſtremo de proximo tuo. In eo iudicas quo iudicas temetipſum eſſe debes diſtrict᷒. in eo quo inter te et proximũ tuũ iuſtus. in eo quo proximũ pius. Teipſum iudica hoc modo Conſidera diligenter quid facis: et quid non: quid facere debes: et quid non. Poſtea hec ad inuicẽ cõferẽdo perpende: ſi idem eſt qđ facis et quod debes. Quod ſi ita inueneris gaude. ſin autẽ time. Inter te et proximũ hoc modo vide quid facis proximo: et quid facit tibi. Si tibi facit bonũ: et tu illi malum reddis: malus es. Si tibi malũ facit: et tu illi bonũ reddis: bon᷒ es. De proximo tuo hoc modo. Uide quid facit. Si certum bonũ eſt paruũ: exiſtima magnũ: magnũ [illegible]. Si dubium bonũ eſt. verum puta. ſi certũ malum eſt magnum paruũ: paruũ min᷒ iudica. Si dubium malum eſt bonũ puta. Oportet ergo te primũ facere iudicium: vt quod recte diſcernis opere cõpleas. Deinde diligere miſaꝫ: vt bonũ qđ agis nõ ex timore ſed amore facias. Poſtremo ſollicitũ incedere: ne vel bonũ qđ nõdũ habes [illegible] [illegible] accipe vel bonũ qđ habes amittas. In his trib᷒ trinitati [illegible] operãti cooparis p illuminantẽ ſapiẽtiã. et cũ lucẽte rectũ diſcernis p inflãmantẽ charitatẽ: et cũ ardẽte miſereris. Per puidã vero paternitatẽ et cũ tuente temetipſum cuſtodis. Per trinitatẽ itaq3 [illegible] do trinitati: trinitatis imago efficieris. verũ ſacrificiũ. teq3 ipm deo offeres: cũ ad eius ſilitudinẽ reformaris.

¶ De Morali expoſitione piſcine ſuperioris. C. XCV

Ieruſalem eſt aĩa. ſupior piſcina eſt rõ qua cõprehẽdit celeſtia inferior ſenſualitas: p quã affectat terrena. Supior piſcina aqueductũ habet in agro fullonis. Fullo eſt chriſtus q̃ pãnos ſuos calcat: quia electos ſuos p tribulationẽ emũdat: vt eos ſup niuẽ dealbatos ſibi veſtimẽtũ faciat. Cumbus fullonis eſt iſta conuallis lachrymarũ preſens. ſ. mũdus: in quo ad cõculcandũ piciſ ſum᷒. Sed dum calcamur [illegible] et [illegible] q: preſſura tribulationis et charitatem accendit et culpam abluit. Iſte eſt fullo qui [illegible] veſtimenta fecerat. que candida erant ſicut nix: qualia nõ poteſt fullo facere ſuper terram. Iſte agrum habet vbi flores inueniunt᷑ [illegible] ad colorandos pannos. Ager eſt ſancta ſcriptura vbi paſcuntur animalia dei. In hoc currim᷒ qñ legimus. flores colligimus qñ precepta diſcimus. pannos coloramus: qñ precepta implendo virtutibus animas noſtras decoramus. Patiẽtia eſt in roſa. et caſtitas in lilio charitas in croco. et humilitas in viola puritas in [illegible]. Hic autẽ per agrũ fullonis trãſit aqueductus piſcine ſuperioris: qui eſt radius contemplationis. per ſtudium enĩ diuine lectionis aperitur via cordi noſtro vſq3 ad contemplandũ lumen diuinitatis: vt illuc quaſi de fonte vite aque ſpiritualiũ donorũ deſcẽdant per radium contemplationis ad irrigandum et implendũ ſinum mentis noſtre. Piſcina inferior: hoc eſt ſenſualitas habet quinq3 aqueduct᷒ [illegible] ſenſus corporis: quos oblectamenta huius mundi influũt ad [illegible] dum appetitũ noſtre carnalitatis. Iſti quinq3 porticus ſunt in quibus multitudo languentiũ iacet. Sed angelus dñi ſcđm tempus in piſcinam deſcẽdit et mouetur aqua quia dum diuina aſpiratio peccatorẽ intus tangit. illico terrore iudicij conturbatur carnalis conſcientia. Et quicũq3 poſt motionẽ aque in piſcinam deſcendit ſan᷒ fit quia diuina gratia preueniens peccator ſi vere ſe ad penitentiam humiliat. et cõſcientiã impurã cõueniẽs: aut acta mala diſtricte dãnat: de quolibet delicto veniã cõſequit᷑. Cõgregatis inquit aquis

piscine inferioris. nõ enim vitiũ est aquas piscine inferioris bibere. sed cõgregare. qꝛ licet nobis bonis transitorijs vti ad necessitatẽ: sꝫ non diligere ad superfluitatẽ. Si hierusalẽ aias dicimus. domos hierusalẽ corpora. Domos ergo hierusalẽ numerare est cõsiderata hominũ multitudine timere de defectu rerũ. cõputare sumptus corporis: ꝛ nõ cõfidere in munificẽtia largitoris. Unde ꝛ post subiunxit. Aquas piscine veteris col. ꝛc̃. Murus exterior est corpus quo aia clauditur. Interior est ira naturalis virtus aie q̃ vitijs irascitur ꝛ cõtra tẽtamenta munitur. Preter murũ: ꝛ murũ ad colligẽdas aquas lacũ facere est necessitatis loco cupiditatẽ admittere.

❡ De Amore ordinato ꝛ inordinato. C. XCVI.

Unus fons dilectiõis intus saliens duos riuos infundit. Medium quippe est cor hoīs vnde fons amoris erũpit: ꝛ cũ per appetitum ad exteriora decurrit cupiditas dicitur. Cũ vero desideriũ suũ ad interiora dirigit charitas. ꝛ oĩuꝫ maloꝝ radix est cupiditas. ꝛ oĩuꝫ bonoꝝ charitas. Amor est delectatio cordis alicui⁹ ad aliquid ꝓpter aliqđ desideriũ in appetẽdo: in ꝑfruendo gaudiũ: ꝑ desideriũ currẽs: requiescẽs per gaudiũ. hoc bonũ ꝛ hoc malũ est tuũ cor humanũ. qꝛ nec aliũde bonũ: nec aliũde malũ est: nisi ꝙ bene vel male amas qđ bonũ est. Nã omne qđ est bonuꝫ est. Nec q̃ amat: nec qđ amat malũ est: sed qđ male amat. Ordinate ergo charitatẽ: ꝛ maluꝫ inde nullũ est. Oĩpotẽs deus q̃ nullo indiget rationalẽ spiritũ creauit sola charitate: nulla necessitate. vt eũ beatitudinis sue participeꝫ faceret. Porro vt ad id aptus esset: fecit in eo dilectionẽ spiritale palatũ: per hãc sanctificans ad gustũ dulcedinis interne: vt ei semꝑ inherẽdo ipꝫ quo beatificãda erat bonũ ꝛ ex ipso sugeret. ꝛ de eo per desideriũ biberet ꝛ ex ipso ꝑ gaudiũ possideret. Suge o apicula suge suge: ꝛ bibe dulcoris tui inenarrabilẽ suauitatẽ. Immerget ꝛ replebit. qꝛ deficere nescit si tu nõ incipias fastidire. Adhere ergo ꝛ inhere sume ꝛ fruere. Si sempiternus gustus fuerit: sempiterna quoq; beatitudo erit. Igitur per amorẽ sociata est factori suo creatura rationalis. soliũq; est dilectionis vinculũ qđ ligat vtrosq; in idipsuꝫ. et tanto felicius quanto fortius. Propter qđ ꝛ vt indiuisa societas ꝛ cõcordia ꝑfecta vtrobiq; haberetur. ꝛ geminatus est nexus in charitate dei ꝛ ꝓximi: vt per charitatẽ dei oẽs adinuicẽ vnum fierẽt. vt qđ de illo vno cui oẽs inherebãt quisq; in semetipso nõ caperet. plenius atq; ꝑfectius per charitatẽ ꝓximi in altero possideret. ꝛ bonũ oĩum fieret totũ singuloꝝ. Ordinate ergo charitatẽ si desideriuꝫ est. amor bene currat: si gaudiũ bene requiescat. Tria quidẽ sunt q̃ amari bene aut male possunt. Deus supra nos: proximus iuxta: mũdus subtus nos. Ordinate ergo charitatẽ. Si currat: bene currat. Si requiescat bene requiescat. Desideriũ currit gaudiũ requiescit. Propter qđ gaudiũ vniforme est: qꝛ semꝑ in vno est. Desideriũ autẽ motus mutabilitatẽ suscipit. ꝛ iccirco nõ se cõtinet in vno: sed varias species representat. Tria deus. duo ꝓximus. vnũ mũdus habebat in cursu desiderij nostri. Et est in desiderio ordinãda charitas: amor nãq; ꝑ desideriũ: ꝛ de deo: ꝛ cũ deo: ꝛ in deũ ordinate currere põt. De deo currit. qui a deo accipit vnde eũ diligit. Cũ deo: qui eius volũtati in nullo cõtradicit. In deũ qui in ipso requiescere appetit. Duo sunt ꝓximi: põt enĩ desideriũ de ꝓximo currere. vt de eius salute ꝛ profectu gaudeat. Cũ ꝓximo: vt eũ in via dei ꝛ comitẽ itineris ꝛ sociũ ꝑuentiõis habere cõcupiscat. sed in ꝓximo nõ põt vt in hoĩe spem ꝛ fiduciam suã cõstituat. Unũ est mũdi. De ipso currere: nõ cũ ipso: aut in ipꝫ. De mũdo enĩ desideriũ currit: qñ inspecto foris dei ope ꝑ ammiratione ꝛ laudẽ ardẽti⁹ intus ad ipꝫ se cõuertit. Hec est enĩ ordinata charitas: ꝛ ꝑter ipsaꝫ omne qđ agitur est inordinata cupiditas.

❡ De Sapore ꝛ nutrimẽto verbi dei. C. XCVII.

Uam dulcia faucib⁹ meis e[l]. Uerba dei vtiq; dulcia sũt: nõ vẽtris: sed mẽtis. Imo ieiunium vẽtris ꝛ cib⁹ mẽtis. Cib⁹ corporis tria hꝫ in se. Sapor delectat: nutrimẽtũ sustẽtat: massa onerat. Sapor ad palatũ ꝑtinet. nutrimẽtũ ad nãꝫ. massa ad miseriã. Unũ palatũ ꝑcipit saporẽ ꝛ stomachus nutrimẽtũ ꝛ massaꝫ. alterũ ad refectionẽ. alteruꝫ ad grauamẽ. Nutrimẽtũ vt illud in corpus traijciat massaꝫ vt illaꝫ eiciat. Sapor quodãmõ spũalis ẽ. ꝛ iđ solũmõ delectat non grauat. Inde est ꝙ fames i faucib⁹ saciari nũq̃ põt. qꝛ ibi nec appetit⁹ mensurã hꝫ nec dilectatõ finẽ. In stomacho ãt sacietatẽ recipit: ꝛ delectatio finẽ. Nã qꝛ ille nutrimẽtũ qđ sustẽtat nõ ꝑcipit sine massa q̃ grauat. ne id qđ ꝓdest vltra modũ appetere incipiat ipsa quã simul ꝑcipit illũ onerãdo refrenat. Ergo frater cũ mãducas noli iterrogare fauces tuas si satis est. Q[uia] si iudiciũ illarũ sec̃ris ꝑusq̃ illas delectatione repleas: stomachũ tuũ onere suffocabis. ventrẽ poti⁹ de mẽsura cibi cõsule. ꝛ ꝑusq̃ illũ dolere cõcipias. fauces ab auiditate cõpescę. hoc tñ de cibo corporali intellige. Nã de refectione spũalis cibi fauces potius q̃ꝫ venter ꝯsulende. Habet quippe spũalis cib⁹. i. cibũ dei filij saporẽ suũ: q̃ fauces spũales delectat. nutrimẽtũ qđ spũalẽ substantiã pascit ꝛ vegetat. ꝛ massam que infirmitatẽ premit ꝛ grauat. Fauces spũales dicim⁹ palatũ cordis. Sapor dei est verbi gustus interne dulcedinis. Aĩa autẽ ipsa substãtia est spũalis. Nutrimentũ verbi dei est exercitiũ virtutis. massa vo pondus laboris. qꝛ ergo sapor ille interne dulcedinis sine fastidio sumitur. ꝛ q̃si de quodam spũalis cibi gustu fauces cordis delectationẽ percipiunt. sꝫ saturari nõ possunt. Quia vo exercitiũ virtutis quo aĩa pascitur non sumitur sine põdere laboris: quo caro grauatur: q̃si quadã sensualitati nostre stomach⁹ dñi cibũ boni operis exercẽdo percipit: ne virtutẽ qua reficitur vltra modũ appetat ipse eã quo premitur labor operis castigat. Nõ igitur ait: Dulcia vẽtri meo: sed faucib⁹. ac si diceret: Per verbũ quidẽ tuũ dñe vẽter carnalitatis premitur. sed palatũ cordis intus sapore dulcedinis delectatur: qꝛ ꝛ si foris infirmitatẽ grauat labor operis: intus tñ desideriũ pascit dulcedo ꝛ gustus suauitatis. Hinc ẽ ꝙ dilectus ille Johãnes de se perhibet dicens: Accepi librum ꝛc̃. sic et tu frater deuora librum vite. verbum dei auide comede. ꝛ noli propterea dulcedinẽ saporis eius deserere: si aliquid amaritudinis senties in ventre.

❡ De humilitate: qualiter deficit vel ꝓficit. C. XCVIII.

Duobus modis diabolus i nobis humilitatẽ impugnat ꝑ iniuriam videlicet ꝛ ꝑ reuerentiã. Nos vo si culpas nostras ꝛ miserias attente inspicere volum⁹: tunc fortassis nec indignũ iudicabimus: si nobis inferatur iniuria. nec dignũ si reuerentia exhibeatur. Mens etenĩ hoĩs citius in laude sua decipitur: quia quod libẽtius accipit: difficilius repellit. Nam dum bona sua non nunq̃ foris laudari audit: ꝛ se tñmodo testimonio veritatis cõsensum prebere existimat. non ipsa eam veritas sed adulatio poti⁹ delectat. Ut autẽ prorsus ab elationis vitio innocens eẽ videatur maiori adhuc calliditate se palliat. Et postq̃ id qđ de se dictũ est verum eẽ ꝯsẽserit: nec vllo modo sibi tribuere existimet: statim se ad gratiarumactionẽ vertit. Hoc autẽ nõ ad humilitatẽ ei: sed ad ad elatiõis augmentũ ꝓficit: qñ tãto iam fiducialius apud se extollitur: quanto manifestius bonũ suũ nõ a se: sed a deo esse cõfitetur phariseica prorsus superbia dicẽs: Deus grãs ago tibi. Et vide quõ virus pestilentie paulatim se diffundit: dum mens in sui admiratione occupata diffigitur. paulatim iam ꝛ eum a quo habet obliuisci incipit. ꝛ q̃si iam sibi sufficiat qđ est mala sua amplius ad memoriam reducere nõ dignatur. Tunc hostis postq̃ intus cor mundũ videt: opprobria foris ꝛ iniurias admouet. quia scit ꝙ decepta mens tanto iam eas impatientius susceptura sit: quanto in se nihil nisi quod laude dignũ est agnoscit. Tria deniq; sunt per que humanitas aduersus illatã contumeliam se defendit. Primũ vt consideremus culpam nostram: q̃ meruimus vt talia patiamur. Deinde quia quotiens ad nostram lesionem excitatur proximus: hic quasi non ille: sed in illo iusto iudicio suo ad nostram probationẽ siue iubendo siue permittendo operetur deus. Postremo ꝙ malum agenti non irascendũ sed compatiendũ sit: sicut corporaliter infirmanti: quia omnis q̃ male agit: nõ quasi ex virtute agens: sed quasi a virtute deficiens: ꝛ velut q̃dã frenesis egritudine laborans pie tollerandus est. Prima ergo consideratio suadet nobis iustitiã. secunda reuerentiã. tertia misericordiã. Contra reuerentiã autẽ ꝛ laudationẽ per eandẽ maloꝝ suoꝝ memoriam hoc modo se debet defendere humilitas. non attẽdat neq; cogitet vtrum verũ sit quod de se dicitur: aut dignũ qđ sibi exhibetur. sed statim ne decepta mens ꝑ inanẽ gloriã laudẽq; que foris pulsatur intus suscipiat. ex ipso suo vitio ei opponere curet vnde potius erubescat: dicens cũ psalmista. Auertãtur statim ꝛc̃. Quisquis enim laudatus de virtute cõsultius conscientiã addit: ex eoipso ꝯsentire iam adulationi ꝯuincitur: qꝛ occasionẽ approbationis eius nõ quereret: nisi eã retinere poti⁹ q̃ꝫ abicere maluisset. Et ideo fit nõnunq̃ vt talem iusto iudicio deus veritatẽ discernere nõ permittat. ꝛ testimoniũ conscĩẽtie iam illi respondeat. nõ ad id qđ querere se fingit: sed quod inuenire desiderabat.

❡ Exhortatio Ad prelatos ꝛ iudices. C. XCIX.

Onsiderate fratres dispẽsatione dei: qui solus peccatores iustificare põt. vt tñ humanã ꝯsciẽtiã de sua pietate certã faceret: potestatẽ relaxãdi peccatã hoĩ cõcessit. vt homo ad hoĩem quasi ad consimilẽ suũ familiarius ꝛ fiducialius ꝯueniret. quẽ ꝛ videre posset veniã postulaturus ꝛ acceptur⁹ audire. Deus enĩ orantẽ videre potest. sed homo deum indulgentẽ videre

nō poteſt. Jccirco voluit deus vt homo homini loqueret: ⁊ de ſua ſalute cū illo tractaret. ſed ne forte ſalus ab hoīe dubia eſſet. de⁹ homo factus eſt. vt nec falleretur iudicādo: nec falleret miſerando. ſed omne iudiciū datū eſt filio diuina poteſtate in participationē hoīm trāſfuſa: vt homo peccata dimitteret. iuxta tn̄ diuinū iudiciū. cum idē ipſe homo deus eſſet. ipſe aūt homo chriſtus ſicut pceps fact⁹ fuerat nature noſtre. ita pceps nos eſſe voluit honoris ſui. Uidete ergo miniſteriū veſtrū iudicate. Judiciū ſuum in finē diſtulit: vt vos pius iudicetis ad correctionē. ne ipſe poſt cū iudicare cepit: iudicet ad dānationē. Uos eni nō q̄ſi iudices criminū ad puniendū poſiti eſtis: ſed q̄ſi iudices morboꝝ ad ſanandū. Uidete ergo lāguidum in manib⁹ veſtris. quē vobis miſericors. ille ſamaritanus cōmiſit. Ceterū nondū chriſtus crucifigebaẗ. ⁊ tn̄ Petrus feruorē ſuū cohibere nō potuit. ſed pcuſſit ſeruū pncipis ſacerdotū nec multitudinē timēs nec poteſtatē. Igiẗ videte q̄d facitis: chriſtus in oculis veſtris crucifigiẗ. ⁊ vos adhuc gladiū in vagina habetis. cum tn̄ multitudo [illegible] Quid vos in paſſione chriſti [illegible]. q̄ modo ad pcutiēdum pigri eſtis. Jpſe quippe dixit. Q̄ō vni ex minimis. ⁊c̄. Igiẗ in chriſto chriſtus occidiẗ: ⁊ in chriſtiano tribulatur. Quid ḡ facitis: q̄d pigri: q̄d timidi eſtis. forte qꝛ nō ſtatis ſicut phīnees. iccirco irā placare nō poteſtis vt ceſſet quaſſatio. forte qꝛ diſcubuiſtis ad ollas pharaonis: ⁊ ſaginā diligitis pigrū eſt vobis ſurgere ad bellū forte: qꝛ lanā diligitis ⁊ lac nō oues. iccirco paſcitis vos metipſos nō oues: ⁊ fugitis veniēte lupo: qꝛ de ouib⁹ non curatis. ſaltē ſic lac ouiū comedentis carnes comedere nolite. ſi fructū pro cuſtodia ouiū q̄ritis ipſas viuas ſeruate. Bon⁹ paſtor etiā carnē ſuam ouibus ſuis edendam dedit vt eas reficeret. et vos nō ſolū mercenarij precium pro cuſtodia queritis. ſed ipſas etiā oues lupi facti ad veſtrā refectionē necatis.

¶ De Triplici viſione ⁊ q̄druplici vanitate. C. C.

Idem ſup eccleſiaſtē omelia pma. Tres ſūt aīe rōnalis viſiōes. Cogitatio: cōtēplatio: meditatio. Cogitatio eſt: cū mēs notione rei trāſitorie tāgitur. cū. ſ. ipſa res ſua imagine aīo ſubito pn̄taẗ. vl̄ p ſenſum igrediēs: vl̄ a memoria exurgēs. Meditatio ē aſſidua ac ſagax retractio cogitatiōis aliq̄d vl̄ inuolutū explicare nitēs: vl̄ ſcrutās penetrare occultū. Cōtēplatio eſt pſpicax ⁊ liber aī cōtuit⁹ in res pſpiciēdas vſq̄q̄ diffuſus. ⁊ ita quodāmō id q̄ō meditatio q̄rit cōtēplatio poſſidet. Cōtēplatiōis aūt duo ſūt gnā. Unū q̄ō pmū ē ⁊ incipiētiū icreaturaꝝ cōſideratiōe. aliud q̄ō vltimū ⁊ pfectoꝝ eſt in cōtēplatiōe creatoris. Jn pūerbijs ſalomonis q̄ſi meditādo inceſſit. Jn eccleſiaſte ad pmū gradū cōtēplatiōis aſcēdit. Jn canticis canticoꝝ ad ſupremū ſe trāſtulit. Idē in. ij. omelia. Uanitas alia eſt in reb⁹ cōditis: alia in opib⁹ humanis: alia in corporib⁹: alia in mētib⁹ Prima eſt mutabilitatis: ſecūda curioſitatis: tertia mortalitatis: q̄rta iniq̄tatis. Uanitas mutabilitatis duob⁹ modis in reb⁹ cōſideraẗ ſiue qꝛ inanes ſūt: ſiue qꝛ trāſitorie ſūt. Jn illo vane ſūt: qꝛ oſtēdūt q̄ō nō hn̄t. Jn iſto vane ſūt: qꝛ nō pmanēt i eo q̄ō hn̄t. Uanitas cupiditatis in trib⁹ cōſtat. Jn cōcupiſcētia. ſ. oculoꝝ: in concupiſcētia carnis: in ſupbia vite. Jn oīb⁹ eni vanitas eſt: ppterea tam vanū eſt in his q̄ bona videẗ ſpem ponere: q̄ꝫ q̄ mala putaẗ formidare. Quid eni facit cōcupiſcētia oculoꝝ fallaces rerū fucos ⁊ lubricos captans aſpect⁹. Oblita ſui fundiẗ: ac totā ſe curioſitati dedēs circūit oīa. ſi q̄ forte noua: ſiq̄ īſolita: ſiq̄ mira occurrāt. Ad oēs rerū mot⁹ alterans ſemp pceps: temeraria: pcax: iſtabilis: petulās: ſpatiās: ⁊ lubrica: ſepe vaga: ſepe exultās: ſepe inani timore trepidās. nullā īteri⁹ radicē hn̄s: ſed ſemp ſuſpecta ad exteriores rerū pendēs motus. Certe oīa creatura talis eſt homini: q̄lis hō ipſe eſt ſibi. vt ab his q̄ foris ſunt nec bona mēs ledi poſſit: nec mala iuuari. Igiẗ hec oīa nec ad malū bono: nec ad bonū malo eſſe poſſunt: niſi quātū ipſe aīus vl̄ iſta aſpnādo pficit: vel deficit pu̇erſe amādo aut metuēdo vane. q̄d pdeſt carnē morituā deliciaꝝ luxu ⁊ voluptatū affluētia cōtra corruptionē tāto niſu defendere. cū nemo ſit q̄ poſſit eā corruptione cuſtodire. Nā ſi ſupbia vite: ſiue de diuitijs: ſiue de dignitatib⁹ gloriari velit: q̄d vani⁹ eſſe pōt. He pfecto diuitie: he dignitates ſuis poſſeſſoribus ſolū cōferūt: vt quo in eis plus alijs accipe videntur. ide plus alijs onerati inueniaẗ. quos certe pro eiſdē acq̄rēdis vel cōſeruādis plus ſemp vel labor atterit vel cura affligūt. Uanitas mortalitatis in duob⁹ cōſtat. in pena. ſ. q̄ atterit: ⁊ in pena q̄ diſſoluit.

¶ De Caſta ⁊ curioſa viſibiliū cōtēplatiōe. C. CI.

Idē in octaua. Nemo viſibiliū rerū aſpectū caſtis mētibus noxiū putet. Opus eni dei q̄ſi verbū illi⁹ eſt p q̄ō nobis loq̄ẗ. Sicut ergo auris inſtrumentū eſt ad pcipiendū verbū hoīs: ſic oculus inſtrumentū eſt: ad pcipiendū verbū creatoris. propterea congrue in humano corpore ⁊ oculi ſurſum poſiti ſunt: ⁊ aures a latere conſtitute: q̄ſi p hec nobis ſignificeẗ: q̄ noſtra intētio ſecūdario dirigi debeat ad proximū: principaliter ad deum. quare cordi humano totus mundus nō ſufficit: quia nō ſaturaẗ oculus viſu: nec auris impleẗ auditu. Ergo ſcientia ſuccumbit: affect⁹ tranſcēdit. Tendit ſe ſciētia q̄ntū poteſt ⁊ totū capere nō poteſt. amor vō to totū haurit: ⁊ adhuc futurus pōt. Quare h: Quia ſciētie charitas ſupeminet. nec dicit: ſufficit cor humanū donec ad illū puenerit: ⁊ illū inuenerit: a quo factū ē vt eēt ⁊ ad quē factū ē: vt in illo beatū eēt. Spēs rerū viſibiliū q̄ſi vene [illegible] modo q̄dā ſūt: p q̄s iuiſibiliẗ pulchritudo ſe manifeſtās ad nos [illegible] emanat. Et ideo cū ita ſenſū noſtrū atq̄ꝫ effectū nāliē pūocāt. nō q̄dē deſideriū replēt: ſꝫ ad inquirēdā cōditoris ſpeciē: ⁊ ei⁹ pulchritudinē ɔcupiſcēdā irritāt. Itē in. x. Cū anim⁹ veritatē deſerit: hunc primū repulſus erroris ſui penā patiẗ: vt ipſā quā in ſe ⁊ pp̄ter ſe amare voluit veritatē iam pro vanitate querē incipiat: ⁊ nō tā veritatē q̄ꝫ nouitatē affectās multa ſcire cōcupiſcat. Jncipit miſer deinde ctus ſui erumnia lāguēs: q̄ſi quotidiā faſtidio de alijs ſemp ad alia appetēda diſcurrere: ⁊ priora abiciens q̄ſi vacua ⁊ ſterilis ſperat ſe deſiderij ſui effectū in his q̄ ſupſunt poſſe obtinē. ſꝫ hui⁹ tā impudentis deſiderij ⁊ ſtulte curioſitatis iuſta ſtatim pena ſubſequitur: q[illegible] [illegible] delectatione pu̇erſe q̄rit nihil pter dolorē inuenit ⁊ [illegible] ctionē ⁊ multitudine pariẗ diſtrahiẗ: ⁊ pſūditate reuerberaẗ. ⁊ [illegible] q[illegible] ſcia tali vanitate q̄ſita tātoq̄ꝫ labore ex pte q̄ntulacūq̄ꝫ iuēta animū p ſupbiā inflat: vt dū de boni īterioris g̃lia ad appetitū exterioris labiẗ: ſemp ad deteriorē vanitatē pcipiteẗ. Tantoq̄ꝫ auidi⁹ tota ſe ad carnis voluptatē male dulcē experiēdā effūdat. q̄nto magis interius fatigata: ⁊ ab inquiſitiōis ſue intētione repulſa de inueniēda veritate deſperat. Sed ⁊ ibi quoq̄ꝫ vanitatē inueniēs requieſcere nō ſiniẗ: qꝛ in carnis voluptate fugientē delectationē nec cū preſens eſt detinere poteſt: nec cū preterierit reuocare. Sicq̄ꝫ vndiq̄ꝫ fatigata ⁊ diſſipata: pcella vanitatis ſue ɔcutiẗ: vt p ipm̄ quo male delectata abijt: ſalubriter tādē afflicta redire cōpellaẗ: ⁊ ſepe grauis quedā fit lucta in animo: vt dum ſe infimis delectari pariter ⁊ affligi conſiderat: magno deſiderio ⁊ amore libertatis dilecta etiam ſi fieri poſſit deſerere concupiſcat.

¶ De Occupatione mentis in exterioribus. C. CII.

Idē in. xi. homelia. Hanc ergo occupationē per d. d. ſ. h. quia cū mens hoīs in illo vno bono ſtare noluit: in quo poterit feliciter requieſcere: vel ſine diſtractione ⁊ occupatiōe ſūme veritatis plenitudinē poſſidere: pieca foras extra ſemetipſam in multiplicitatē rerū viſibiliū ſpergiẗ. ⁊ veritatē quā intus cecata a fonte haurire nō poteſt: q̄ſi p riuulas q̄ſdā viſibiliū areſcētib⁹ precordijs ſaltē ſugere conaẗ. Sed dū amplius per exteriora ſpergiẗ: magis ab interiorib⁹ auerſa cecaẗ. Unū bene legitur caim dixiſſe ad dn̄m: Ecce eijcis me ⁊ ero vagus ⁊ pfugus. vag⁹ p inordinatā cōcupiſcentiā: ⁊ pfugus p peccatricē ɔſcientiā. Igiẗ hanc occupationē q̄re dedit: vt diſtēdaẗ in ea: vt ſe tendant ⁊ diſtēdant: laborēt ⁊ deficiant: ⁊ reuertanẗ ⁊ ſanet eos. Si eni in occupatione ſua nō diſtēderenẗ neq̄ꝫ laborarēt. dulcis fieret nimis ipſa occupatio: ⁊ nollēt illā deſerere: neq̄ꝫ redire ampli⁹ ɔcupiſcerēt vbi veritas eſt. Propterea dedit deus illis occupationē peſſimā: vt diſtēdanẗ in ea. Agam⁹ pietati hui⁹ g̃ras: qꝛ laborare nos facit in malo nr̄o: in auerſione nr̄a: q̄ ſepiuit ſpinis viā noſtrā: vt reuertamur ad p̄mū virū ⁊ ſpōſum ⁊ amicū aīe nr̄e: qꝛ bene erat nobis tunc magis q̄ꝫ nūc. Hoc autē nō intelleximus nos ⁊ putauim⁹ bene eē nobis cū male erat. Et ideo aſpſit ipſe amaritudinē ⁊ abſinthiū ⁊ fel in poculū dedit ſup male dulcē ⁊ blandientē ad mortē auerſionē noſtrā ⁊ occupationē peſſimā. Occupatio eni eſt diſtractio ⁊ illigatio mētis q̄ auertit ⁊ diſſipat: ⁊ illaqueat aīas ne cogitare preualeant ea q̄ ſaluti ſue vt diſtēdanẗ in ea. Quid ē diſtēdanẗ. exteri⁹ intumeſcūt. interius inanes fiant. Nā q̄ō diſtēdiẗ: foris q̄dē mai⁹ apparet ſed extriſec⁹ incrementū accepiſſe cerniẗ. inde veraciẗ interi⁹ ſoliditatē amiſiſſe cōprobaẗ. dū eni vltra ſe pertingē nitiẗ in id q̄ō nō eſt in ſemetipſo deficere incipit: ⁊ inaneſcere ab eo quod eſt.

¶ De Jactantia ⁊ vana leticia. C. CIII.

Idem in. xii. Ut ſcirē prudentiā atq̄ꝫ hoc eternū. Salomon ſe ſapiētiā cōtēplatū fuiſſe ⁊ didiciſſe teſtat⁹ eſt. Unū pꝫ q̄ ſuperiora ad rerū naturā deferēda ſunt. Hec vō q̄ ſubiūgit ad mores hominū. prepoſtero quidē ordine viſus eſt: quia prius vita propria corrigēda erat per circūſpectionē moꝝ: ac deinde ceteris que circa propriā naturā fuerūt ſtudiū adhibēdū: vt primū interiora cordis

oculi mundarentur a vitijs: et post aperirent in contemplatione veritatis. Sed elatio que foris magna apparere voluit, primum exteriora quesiuit ut prius exterius scientiam per viam iactantie apprehenderet. Deinde interiora sua scrutando ad ostentationem foras proijceret. Unde recte cum dixisset prudentiam se quesisse pariter adiunxit. et doctrinam: quia mens glorie et ostentationis cupida nequaquam prudentiam circumspectionis ad bene viuendum, sed ad docendum habere voluit. Et ideo scientiam prudentie sine scientia doctrine inutilem sibi et infructuosam fore reputauit. Quod autem etiam errores et stultitiam scire se voluisse fatetur. nequaquam ad hoc mala cognoscere voluit. ut cognita vitaret. sed ut se de malorum cognitione extolleret. alias de opere damnaret. Error vero est cum per ignorantiam malum committitur. stultitia autem cum malum cognitum non vitatur. Igitur et bona pariter et mala scire voluit: et cum scientia utrorumque doctrinam simul concupiuit ut totum quod mens per scientiam comprehenderet. per doctrinam ad ostentationem manifestare valeret. Risum inquit reputaui errorem. Per risum quodam modo concepta letitia foras trahitur. et quod de gaudio intus latuit prodit. modestie claustris quadam leuitate et incontinentia lubrice mentis pandit. Spirituale gaudium nequaquam aliquem ad risum dissoluit. sed ea tamen letitia que a carnis blandimento concipitur: etiam per motum carnis facile aperitur. Nam que via primum ad animum ingrediendo fordinatum gaudium claustra continentie rupit. eadem postmodum via que lapsum est cum strepitu excrescere cepit: sine modestia facile erupit. lubrica mens semper peruersum quod primum sine modestia concipit quasi parturiens postmodum sine pudicitia effundit. Primum ergo decipitur quando blandimentis mundi illecebras intus ad gaudium suscipit. postea erit: quasi conceptum intus gaudium ad lasciuie modum per risum effundit.

Qualiter sapientia attingit a fine usque ad finem fortiter et disponit omnia suauiter. C. CIIII

Idem in .xv. Transiui ad contemplandam sapientiam erroresque et stultitiam. Quid est error. Nescire quod rectum est. Quid est stultitia: Non sequi. Quid est sapientia: cognoscere et amare bonum. Si fortiter pertingit sapientia a fine usque ad finem. ergo non est defectus opificio differens pulchritudo conditionis. Quare ergo non eque pulchra sunt omnia nisi ut magis pulchra sint simul uniuersa. Nam si non essent differenter pulchra singula: non essent incomparabiliter pulchra uniuersa. quia si esset una pulchritudo in singulis quelibet excellens illa foret et ceteris omnibus eminentior. non esset omnis pulchritudo in uniuersis. Igitur sapientia a fine usque ad finem fortiter pertingit: quia sic opera sua usque ad fundum rerum prosequitur: ut etiam defectum inferiorum ad uniuersorum pulchritudinem moderetur. ut inde uniuersitas magis pulchra sit: sine quo in uniuersitate quedam aliorum comparatione et respectu defectum patiuntur. Nam hoc ipsum quod in quibusdam eius operibus pulchrius non pulchrum videtur. turpe tamen non est ubi est: sed minus in parte pulchritudinis habet: quia hoc in toto pulchrum est ad quod est. Ergo ex eo in toto partium maxima est quod in partibus differens et multipliciter variata distinctaque omnifaria pulchritudo est. Suauiter enim omnia disponit. quia in tam multis: tamque diuersis rerum generibus singula queque ad terminum suum promouens. nihil uniuersitatis concordiam pacemque turbare permittit. sed si unicuique quod suum est tribuit et dissimiliter currentia ad unum finem conducat. Et ut unius operationem effectumque alterius non impediat. malum quidem proprium edem non habet: sed natura peregrinum a suo in alieno moratur. quia non esset ubi esse posset malicia. si non eam in suo pateretur: que eam non fecit sapientia. Non enim sapientia maliciam fecit. sed in eo quod fecit maliciam esse permisit. ut collata malicie sapientia vinceret: et comparata pulchrior appareret. Confert enim se et commetitur sapientia malicie in operibus suis et vincit eam utique ut attingat a fine usque ad finem. Ideo enim malicia ad defectum currens sapientiam non euadit. quia non potest malicia ipsa quod corrumpat inuenire. nisi in his que sapientia creauit. Sapientia vero propterea maliciam ad profectum surgens transcendit. quia non potest malicia corrumpere quod sapientia potuit creare. Currit ergo sapientia ut attingat a fine usque ad finem. transcendens maliciam incorruptis bonis quo malicia non accedit. et consequens maliciam in his que corrupta sunt quo malicia non precedit. tam suauiter enim omnia etiam non suauia disponit: ut omnia que contra eius voluntatem se erigunt: neque potenter extinguat ut nihil sint. neque violenter compellat ut nihil possint: sed esse sinens et posse annuens currentia contra suam voluntatem manifeste permittit. et occulte conducit ad implendam suam voluntatem. Restat nunc maximus ille supremus sapientie excursus a fine usque ad finem: qui nullum habet finem sursum sublime contemplationis: et deorsum profundum damnationis. Ad illos duos fines uniuersorum cursum incipiens: a medio sapientia hinc inde sue promouendo siue deferendo disponens conducit. sursum ascendentibus viam sternens iustitiam deorsum descendentibus viam relinquens iniquitatem. quo cum ventum fuerit sistent uniuersa in finibus suis: et fines sui numquam habebunt finem. Et tunc quoque ipsa sapientia pertingit a fine usque ad finem fortiter. ut amplius numquam vel a retributione iustorum deficiat: vel pena iniquorum desistat. Disponens omnia suauiter. hinc ad gaudium. illinc ad supplicium eternum. Sed queso que suauitas in inferis erit: quia ipsa suauis permanet: que disponit: licet illi suaues non sint quos disponit. nec illud suaue sit in quo disponit. Ipsa dispositio suauis est. et si illa suauia non sint que disponit.

De Quadruplici opere in mundo. C. CV.

Idem in .xvi. Quattuor sunt opera: quibus omnia temporalia explicantur. Primum est opus dei. secundum nature. tertium artificis cum natura. quartum solius artificis sine natura. Opus dei est essentia rerum de nihilo creare. materiam rerum informem disponere. motum autem rerum sub certo ordine temperare. Propterea tria hec ad opus dei pertinent. i. essentia rerum et forma et ordo. Hec autem tria (sicut postea auctor ipse attestatur de operibus dei stabilia sunt: nec temporis capiunt mutabilitatem: quia et rerum essentie hoc quod sunt numquam esse desinunt. et rerum forme secundum primam conditoris sui institutionem in suis generibus perpetuam identitatem custodiunt. et motus rerum primi ordinis legem numquam transcendunt. Neque enim vel essentie rerum nihil esse: vel forme rerum aliter esse: vel ordo rerum dispositioque ab initio mutari potuerunt. Opus itaque dei est creare formare disponere uniuersa. Opus nature est semina rerum de occulto sinu per incrementa producere. eademque rursum marcentia cum concidunt per defectum ad occultum sinum unde prodierunt reuocare. Opus artificis cum natura est ea que oriuntur de terra studio et industria adiuuare. Opus solius artificis est in subiecta rerum materia operari: vel disiuncta componendo: vel coniuncta separando. Tres itaque opifices sunt in hoc mundo: deus: natura: et artifex imitans naturam. Sed hi tres valde dispari potentia id quod ad effectum producunt efficiunt. Nam deus in opere suo nec nature opera indiget: nec opificis imitatur naturam. Operatur enim deus aliquid sine natura. aliquid in natura. aliquid supra naturam. Nam sine natura primum fecit ipsam naturam. Cum natura facit ea que de natura secundum naturam producit. Supra naturam quando in natura preter cursum nature solitum et posse primum maiori addita potentia aliquid ad effectum producit. Omne ergo quod natura facit: deus facit. sed non omne quod deus: natura etiam facit: quia sine natura naturam facit. Tertio loco sequitur opera artificis imitantis naturam. et ipse quidem aliquid cum deo operatur sine natura. aliquid cum natura sine deo. aliquid cum deo simul et cum natura. aliquid sine deo pariter et sine natura. Cum deo operatur quando opera iustitie operatur. Sine deo quando opera opera iniquitatis operatur. Cum natura quando seminibus rerum seribus propagandis: quibus natura incrementum subicit. foris industriam et studium apponit. Sine natura quando preterea in subiecta materia studium explicat: ut aliquid quodcumque ad effectum promoueat: in quo natura patitur: tamen non operatur: quia materiam operandi prebet: non operandi effectum exercet. Talia sunt omnia opera hominum que fiunt super terram. Ex quibus multa mortalis vite necessitas cogit: multa suadet cupiditas: multa vanitas operatur.

De Mutabilitate hominis secundum tempora. C. CVI.

Si in obedientia mandati perstitisset homo non subderetur momentis temporum fixus per contemplationem in soliditate eternorum. Postquam autem cor suum declinauit: ut illud per concupiscentiam rebus mutabilibus subiceret: quasi de celo lapsus: cepit deorsum cum his quibus inherebat defluere: et per volumina mutabilitatis sue ductus: temporum momenta sentire. Sic ergo tempora venerunt in corde humano quando multa desideria introierunt in illud: et mutabilitas illic dominari cepit. Et venerunt alia: et alia discesserunt. et facta est fluctuatio et inconstantia magna. Jam enim cum mundo visibili mundus inuisibilis voluebatur. et ceperunt in eo tempora et momenta discurrere: et esse anni et dies et noctes: sementes et messes. natura ad eternitatem facta ei que temporaliter transit praue associata. Necesse est autem ut homo qui a carnalibus ad spiritualia conuertitur prius animo ab his quibus per affectum inheserat auellatur. Tunc siquidem libere se spiritualibus per amorem conglutinat cum de terrenis affectibus nihil superest quod eius mentem in desideria aliena auertat. Itaque tempus scindendi est: ut homo prius mentem a desiderijs terrenis auellat. Postea tempus consuendi: ut animo per amorem spiritualem eternis et permanentibus bonis adherere incipiat. Sic quippe consuuntur humana et diuina in unum. et que duo fuerant per naturam: fiant unum per gratiam. Compunctio siquidem ipsa acus est: et dilectio filum. et facit viam acus et perforat utrumque ut filum utrumque contineat. Qui vero deum amat: sicut secum in deo diligit proximum. Sic contra deum nec diligere nouit seipsum. Tempus igitur

eſt dilectionis: ⁊ tẽpus odij: vt qui pro deo ſtudemꝰ inimicos dilige re cũ cauſa dei leditur: nõ pſumamꝰ etiam amicos amare. Eſt adhuc alia dilectio ⁊ odiũ aliud: vt quiſq̨ carnẽ ſuã ⁊ in his diligat q̃ illi vtilitati ſuſtẽtãde neceſſaria ſunt. ⁊ odiat in his q̃ deſideria praua ex poſcunt. Seqtur vo poſt mutabilitatẽ rerũ gratis cõfuſio aĩoꝝ: qꝛ pergũt corda ſup volumina ⁊ trãſitus tẽporũ. vt nõ ſtent in veritate ſed defluãt cũ eis q̃ vadũt vt trãſeant. Intellectꝰ autẽ hoĩs excitatꝰ ſpecie rerũ ſurgit: ⁊ ſm emulationẽ veritatis ad interiora conatur ſcru tanda. ⁊ habet principiũ in opibꝰ dei ꝑme cõtẽplationis. ⁊ non ꝑue nit vſq̨ ad finẽ operũ dei: vt capiat totũ qḋ abſconditũ eſt. Si enim ad finẽ ꝑuenire potuiſſet. inueniſſet vtiq̨ deũ quoniã a quo ſũt ibi finem habent omnia.

℄ Qualiter traditus eſt mundus hominum diſputatio nibus. C. CVII.

Propterea ſtultã facit deus ſapientiã mũ di qꝛ poſuit mundũ in diſputa tiõe eoꝝ ꝑmanẽs ipſe occultus donec deficerẽt diſputã tes ⁊ querẽtes inania. Poſt hoc reuelauit ſe deus ⁊ exi uit vt inueniretur cũ gloriari iã nõ poſſit homo: ⁊ q̃ſi ipſe ſenſu ſuo ⁊ ſapiẽtia deũ cognouerit: q̃ in opere dei ſcrutãdo defecerat. Sunt ad huc alie quedã diſputatiões in deſiderijs hoĩuꝫ multiplices nimis ⁊ varie. ⁊ ex ipſis ſurgũt multarũ ſtudia vanitatũ. Oĩs hõ ꝑfert qḋ diligit ipſe ⁊ trahuntur corda hoĩuꝫ in infinitas ſciſſiões: ⁊ laudãt par tẽ ſuã ſinguli. Et in his oĩbus nõ inuenit homo opus qḋ opatꝰ eſt deus ab initio vſq̨ ad finẽ. Initiũ nãq̨ operũ dei eſt viſus rerũ tpa liũ: finis vo fructꝰ eternoꝝ. Iccirco traditus eſt mũdus amatoribus mundi qꝛ quibus eternoꝝ bonoꝝ dulcedo tollitur. eis carnales da te ſunt delectationes ⁊ mũdi gaudia expoſita in deſideriorũ ſuoꝝ maloꝝ diſſipationẽ. Inuenimus adhuc ⁊ alias diſputatiões in iu dicijs hoĩnũ grauẽs ac multiplices. arripiunt enim hoĩes vicẽ dei volẽtes: ⁊ iudices ſeculi ſe cõſtituũt. ⁊ diſputãt de mũdo ⁊ de ope ribus dei. ⁊ de ꝑuidẽtia eius ⁊ iudicijs quibus mundũ vniuerſum diſponit. Rephendũt deũ ꝙ noxia facit: ⁊ nemo tñ reprehẽdit. cum leditur inimicis eius. cum ſint ipſi vniuerſi ⁊ inimici dei ⁊ aduerſa rij veritatis. Multa operatur deus circa hoĩem ab initio eius vſq̨ ad finẽ illius ⁊ nõ inuenit quo fine fiant hec omnia donec ipſe finẽ accipiat. Tunc autem intelliget ⁊ tũc inueniet que operatus eſt deꝰ in eo ab initio ſuo vſq̨ ad finẽ ſuũ. vel in miſericordia vel in iudi cio. Interim autẽ latent omnia ⁊ ſepe deus malos tolerat: ⁊ differt penam illorum manifeſtam habet: tamen omnis malicia penam oc cultam ⁊ iudicat deus ⁊ videtur iudicium differre. vel facta homi num nõ attendere omnino ab his qui non vident. niſi ea que foris ſunt. Similiter aliquando probat deus iuſtos aduerſitatibus ⁊ tri bulationibus exercet. et videtur iuſtitia nõ habere premium apud ipſum: ⁊ tamen nunq̃ caret retributione ſua occulta vel manifeſta. Sed aliquando differtur vt interrogentur de perſeuerantia ſua cõ ſcientie hominum. Hec eſt ergo afflictio hominum: diſputatio eo rum aduerſus deum quia in eo ꝙ iudicijs dei humiliter ſubdi no lunt: non ſolum eos exterius pena aduerſitatis ⁊ tribulationis mo leſtia atterit. Sed multomagis intus furor ⁊ impatientia murmu rationis affligit.

℄ Qualiter homo per concupiſcentiam aſſimulatus eſt iu mento. C. CVIII.

Duo in hoĩe facta ſunt vnũ terrenũ aliud celeſte vnũ ſilitudo iumẽti: aliud dei. Et cõiun cta ſunt in hoĩe corpus ⁊ aĩa. duo in vnũ. ⁊ datũ eſt cor pori beneficiũ ſocietatis vt participaret de imortalitate aĩe ad incorruptionẽ. ⁊ hoc totũ ad gloriã aĩe factum eſt. qꝛ placita erat deo in veritate ⁊ iuſtitia cõſiſtẽs vt nõ attereretur veſtimẽtũ eiꝰ ſi pſeueraret obediẽtia illius. Poſtea auertit ſe aĩa in alienationem amoris: ⁊ oblita eſt qḋ melius erat ſuũ: ⁊ intuita eſt foris pulchritu dinẽ alienã: ⁊ intẽdit in fucũ pallij ſui vt ſe oblectaret ibi. ⁊ cepit for nicari ad illecebras corporales. ⁊ ſubtracta eſt ab oculis eiꝰ dilectio ſpũalis: ⁊ iratus eſt deus ⁊ voluit hoĩeꝫ reuocare intus ad id qḋ ve rũ erat. vt ſemp nõ haberet ſup imagines fucatas intuitus fallaces: ⁊ abſtraxit gloriã indumẽti eius vt iret in corruptionẽ: ⁊ cõſcidit ve ſtimentũ eius. vt oſtẽderet homini qꝛ non eſſet in eo gloria eius vbi ſe beſtijs ſiliꝫ eſſe videret. ⁊ cecidit homo ⁊ dilapſuꝫ eſt qḋ erat ter renum corruptibile ⁊ fluere cepit vt rediret vnde venerat. Factũq̨ eſt vt probaretur homo ſi meminiſſet boni ſui. ⁊ ſi nõ noſſet require re illud. dum cogitur ſpeciem vanã relinquere ⁊ exire ab eo cui ꝑuerſe inheſerat. Propterea vt probaret deus filios hoĩnũ ⁊ oſtenderet eos ſimiles eſſe beſtijs. Iccirco vnus eſt interitus ho. ⁊ iu. ſic ⁊ prius homini cum iumentis vna origo erat in corpore quod ſumptum eſt de terra ⁊ vna viuendi conditio cum iumentis: vt ſimiliter cor pus terrenũ aleretur de terra. ſed vnus finis cũ iumẽtis homini nõ erat q̨ factus erat hõ: vt nõ moreretur: neq̨ in terrã reuerteretur de q̃ ſumptꝰ eſt. Ita tũc ꝑ incorruptionẽ corporis humilis origo tegebatur. ⁊ diſſimu latũ erat ꝑ imortalitatẽ: ne veniret in exprobrationẽ: qꝛ hõ ſilis eſt beſtijs. neq̨ oſtẽdere voluit hoĩ deus vnde eẽt ignobilitas eiꝰ ne in ipſiꝰ cõditiõe totũ exponeret. ſꝫ veſtiuit eũ pulchritudine imorta litatis. ⁊ poſuit ſeorſũ extra genꝰ ſuũ in ſortẽ alterã. Cũ vo peccaſ ſet hõ deo: priuauit eum gloria ſua. ⁊ remiſit eum ad originẽ ſuam: vt per id quod ibat agnoſceret vnde venerat. ⁊ ſiquis dicere voluerit quia hõ hꝫ amplius iumento: in eo ꝙ ſpiritus filiorum ade aſcendit ſurſum: vt occidente in morte corpore ſuperſtes in vita remaneat: ⁊ ſpiritus iumentoꝝ deſcendat deorſum. i. pariter cum morte corpo ris defluat in corruptionẽ. quis nouit hoc. Non tamen quia verum nõ eſt hoc. ſed quia occultũ eſt: ideo quis nouit hoc. Uerum eſt q̃ creditur. ⁊ ipſa credulitas nõ dubia ſcientia eſt: firma eſt. Et tñ nemo hoĩnũ hoc ſcit. qualiter ſciuntur ea que videntur: quia ideo abſcon ditum eſt vt credatur vt fides meritum habeat ⁊ infidelitas locum. Et fiunt multi infideles: ⁊ dicunt: Quis nouit hoc. Et putant certa pro incertis non eſſe relinquenda. ⁊ incipiunt ꝑſentia amplecti ⁊ ea que videntur rapere: vt teneant que certa ſũt. ⁊ iudicantur in morte quia trãſeunt ⁊ elabuntur qũ teneri putantur. ⁊ ſuccedunt q̃ certa ſunt que putabantur incerta.

℄ De Animo in vtraq̨ fortuna peruerſo. C. CIX.

Peruerſorum animꝰ in vtraq̨ parte cor rectiõis impatiẽs. nec ꝓ ſperis excitatur nec aduerſis caſtigatur. Cũ enĩ dulcia ꝓ bitꝰ reſpiciũt herent animis in illis. ⁊ dicũt ſatis eſt hoc. Cũ vo aduerſa attẽdũt habere incipiunt ⁊ corruunt diffidẽtia. ⁊ optãt ma gis nõ eſſe q̃ male eſſe: qꝛ nõ nouerũt viã aliã: ꝑ quã effugiãt mala eẽ: niſi trãſeant ad nõ eẽ. Propterea viſis malis q̃ ſub ſole ſunt cõ tinuo voce illoꝝ ſubinfertur cũ dicit: Et laudaui magis mortẽ ⁊c. Iſta quippe vox illoꝝ eſt qui verũ bonũ nõ nouerũt: nec aliud putãt hõi ad bonũ vel ad malũ eẽ niſi quod preſens eſt totũ. Iccirco in bonis ſupra modũ exultant. in malis deſperãt. ⁊ vbi ſpes illoꝝ eſt illic de ſperatio cõſtat. hoc etiã ad confuſionẽ omniũ accedat ꝙ ipſe homo caligat ad videndũ ſe. Si enĩ videret homo quid ⁊ quare factus ſit. recognoſceret vtiq̨ ſuũ bonũ. ⁊ iam non magis felices diceret. qui nihil ſunt q̃ eos qui ſunt aliquid. Deſiderio nãq̨ tãti boni aſtrictꝰ animus licꝫ malis temporalibꝰ afflictus vitam preſentẽ faſtidiret. ſpe tamen cõſolationis future omnino eſſe magis q̃ nõ eſſe dilige ret. Quare ſtulte dicis meliorẽ pugillũ cum requie q̃ plenã vtraq̨ manũ cũ labore. Forſitan cõſideras qñ ⁊ pugillũ habes ⁊ requiem. ſed nõ attendis qñ nec ipſum pugillũ habebis quid tunc facturꝰ ſis ⁊ quã requiẽ tunc ſis habiturus. Ideo nunc comedis pugillũ in re quie: ⁊ placet tibi ocioſitas tua. neq̨ curas nũc interim aliũ pugillũ q̃rẽ cũ labore quẽ comedas cũ iſte defecerit. Ideo comedis carnes tuas nũc: qꝛ ipſe vapulabũt. ⁊ ꝓ importunã ſua macerationẽ poſtmo dum exoluet qḋ requies in eis non ultra expẽderit.

℄ Soliloquiũ hominis cum anima ſua de rectitudine amo ris. C. CX.

Homo de arra anime. Hõ. Loquar ſe creta cũ aĩa mea cũ nec mihi timor erit occulta querẽ: nec illi pudor vere reſpõdere. Dic mihi queſo aĩa mea q̃d eſt qḋ ſup oĩa di ligis. Ego ſcio ꝙ vita tua dilectio eſt. ⁊ ſcio ꝙ ſine dilectiõe eẽ nõ potes. Certus ſum ergo: ꝙ aut horũ q̃ videntur aliq̃d amas. aut ſi id poſtpoſuiſti oĩa hec. aliud habes quod pre oĩbꝰ his diligas. Aĩa. Sicut amare nõ poſſum qḋ nunq̃ vidi: ſic de his oĩbꝰ que videntur nihil adhuc amare potui: cũ multis iam expimẽtis didici fallacẽ eẽ ⁊ fugacẽ amorẽ huius ſeculi. quẽ ſemp vel cũ perit id qḋ magis dili gerẽ perdere. vel cũ aliud qḋ magis placeat ſupuenerit cogor cõmu tare. Sic adhuc deſiderijs incerta fluctuo: quũ nec ſine amore eẽ poſ ſum: nec veruꝫ amorẽ inuenio. Homo. Gaudeo ſaltem ꝙ in amo re temporaliũ non figeris. ſed doleo ꝙ in amore eternorũ nondum requieſcis. Infelicior eſſes: ſi de exilio patriã faceres. nunc vo quia in exilio erras: ad viam reuocanda es. Si temporalia iſta ⁊ viſibilia iccirco amari debere exiſtimas: quia illis quendam ſui generis de corem ineſſe conſpicaris: cur teipſam potius non diligis: que ſpecie omniũ viſibilium decorem vincis. Anima. Oculus cuncta videt ſeipſum nõ videt. ⁊ eo lumine quo reliqua cernimus: ipſam in qua poſitũ eſt lumen faciẽ nõ videmus. Ego igitur quia ad faciem meam q̃uis ſic cõtẽplari nequeo: facilius in ea que foris admiranda videntur affectum dilectionis mee extendo: preſertim quia amor nunq̃ ſolu

tarius eſſe patitur: ⁊ in hoc ipſo iam quodãmodo amor eſſe deſinit: ſi in alterũ pluralitatis conſortẽ vim dilectionis nõ diffundit. Dñs. Nõ eſt ſolitarius cũ quo eſt deus: nec iccirco vis dilectionis extinguit: ſi a nobꝰ abiectis ac vilibꝰ appetitus eius cohibeat. Ille magis iniuriã ſibi facit: q̃ vel inhoneſtis vel ceteris q̃ amore ſuo digna nõ ſũt: in ſocietatẽ dilectiõis admittit. Nõ vis habere aĩa amorẽ ſolitariũ: noli nũ habere ꝓſtitutũ: quere vnice electũ. Amor ignis ẽ: ⁊ ignis qđẽ ſomentũ querit vt ardeat: ſꝫ cauene id mittas qđ fumũ potius aut fetorẽ miniſtret. Ea vis amoris ẽ: vt talẽ te eſſe neceſſe ſit: q̃le ẽ illud qđ amas. Et cui ꝑ affectũ coniungeris in ipſius ſimilitudinẽ ipſaꝫ quodãmodo dilectionis ſocietate transformaris.

Qualiter Anima poſſit ad verũ amorẽ incitari. C. CXI.

Vam

igit̃ anima pulchritudinẽ attẽde: ⁊ intelliges qualẽ debeas pulchritudinẽ diligere. Q ſi forte interna illa tua viſio ꝑ negligẽtiaꝫ obſcurata eſt: ⁊ temetipſam vt decet ⁊ expediuit cõtẽplari nõ ſufficis: aut ſaltẽ qđ de te exiſtimare debeas ex iudicio alieno nõ perpẽdis. Sponſuꝫ habes: ſꝫ faciẽ eius non vidiſti. Ille te vidit: munera miſit arrã dedit. Si ſpeciẽ illius videres: nõ amplius de tua pulchritudine ambigeres. Scires enĩ ꝙ tã pulcer. tã vnicus in tuo aſpectu captꝰ nõ eſſet: ſi cũ ſingularis decor ⁊ vltra ceteros admirãdus non traheret. Quid ergo agis ſi adhuc ſcire nõ potes qualis ille ſit q̃ te dil git. Cõſidera ſaltẽ arrã quã dedit. Nobile donũ eius: qꝛ nec magnũ decuit vt parua daret: nec ꝑ paruo ſapiẽs magna dediſſet. Magnum ergo eſt qđ tibi dedit: ſed maius eſt qđ in te diligit. Quid tibi dedit ſponſus tuus. Reſpice mũdũ iſtũ. Oĩs natura ad hunc finẽ curſum ſuũ dirigit: vt obſequijs tuis ⁊ vtilitati deſeruiat: tuiſq̃ oblectamentis pariter ⁊ neceſſitatibus ſecundũ affluentiam indeficienter occurrit. Quis illud nature ꝑcipit: vt ſic vno de conſenſu tibi ſeruiat. Beneficium accipis: ⁊ actorem eius non agnoſcis. Donuꝫ in manifeſto eſt: largitor occultus. Quicunq̃ ergo ille eſt multum tibi contulit: q̃ hoc totum ⁊ tantum tibi dedit. Multum diligendus qui tantũ dare voluit: multum dilexit. Vide ergo quid agis cum in hoc mundo amari ⁊ amare concupiſcis. Totus tibi mundus ſubiectus eſt: ⁊ tu non dico totum mundum: ſed quid vix aliquam mundi portio: certe ſi hoc diligis vt quid ſubiectum dilige vt arram tiunculam in ſocietatem tui amoris admittere non aſperna ſponſi ⁊ munera amici: vt beneficia domini. Sic tamen vt ſemper memineris quid illis debeas: nec iſta pro illo nec iſta cuꝫ illo: ſed iſta propter illuꝫ ⁊ per iſta illum: ⁊ ſuper iſta illuꝫ diligas. Caue o anima ne quod abſit nõ ſpõſa ſed meretrix dicaris. Si munera dantis pluſq̃ amantis affectuꝫ diligis: maiorem charitati eius iniuriam facis: ſi ⁊ dona illius accipis ⁊ tamen viciſſitudinem dilectionis non rependis aut ſi potes dona illius reſpue: vel ſi dona illius reſpuere non potes viciſſitudinem dilectionis rependе. Dilige illum: dilgi te propter illuꝫ: dilige dona illius propter illum: dilige illum vt fruaris illo. Dilige te ꝙ diligaris ab illo. Dilige in donis illius: ꝙ data ſunt ab illo: illum tibi ⁊ te illi: dilige dona illius ab illo tibi ꝓpter te: hec pura ⁊ caſta dilectio eſt.

Q Licet deus omnibus viuentibus temporalia communicet nõ tñ oĩa ſimiliẽ diligit. C. CXII.

Anima. Rogo:

rationibus tuis illuꝫ ſuper omnia diligere a quo me video omnia in pignus dilectionis accepiſſe. Ecce ergo ego vnice electum ⁊ vnice dilectum diligo: ſed hanc huius dilectionis mee iniuriam patior: ꝙ ſolum diligens ſola non amor. Nam hanc dilectionis arram quam mihi obijcis non ſolum cũ beſtialibus: ſed cuꝫ ipſis beſtijs cõmunẽ accepi. Quid enim mihi luꝫ ſolis amplius cõfert: quã reptilibꝰ ⁊ vermibus terre. Oĩa ſimiliter viuunt ſpirant: ideꝫ paſtus: idem potus omnium. Homo. Tria ſunt in quibꝰ id quod te mouet inuenias. Diſcerne que dona a ſponſo tuo accepiſti. Alia enim cõmuniter alia ſpecialiter: alia ſingulariter tibi data ſunt. Cõmuniter quia omnibus ꝓpter te tecũ ſeruiũt. Specialiter: quia multis nec tamen omnibus ꝓpter te tecũ ſũt cõceſſa. Singulariter que tibi ſoli ſunt data. Quid igit̃: nunq̃d igit̃ ⁊ ipſe ideo minus te diligit: quia quedã dona ſua tecuꝫ ſimul omnibus conceſſit: Nunq̃d feliciorẽ te feciſſet: ſi tibi ſoli mundũ dediſſet. Vbi igit̃ illa grata ⁊ vtilis ſocietas humane conuerſationis: vbi ſolacia: vbi oblectamenta quibꝰ nunc frueris. Vide igit̃ quia ⁊ in hoc multũ tibi cõtulit: ꝙ hoc ad ſolamẽ tuum tecũ creauit. Si mundus iſte: ⁊ hec tibi, omnia ſeruiũt: quomodo ꝫ etiã omnia ad obſequiũ tuũ creata non ſunt. Nunquid paterfamilias panẽ ſuuꝫ ſolus cõmedit poculum ſuũ bibit: veſtimentis ſuis induit: totũ tamẽ non immerito eius dicit̃ quicq̃d habent hi qui ei per dilectionẽ vel ꝑ ſubiectionem famulant̃. Siue igit̃ illa que tibi ſeruiũt: ſiue illa que ſeruiunt tibꝰ neceſſaria ſunt omnia tibi data ſunt: omnia tibi obſequia impendunt nec te cõturbare debet: ꝙ in vſum rerum tpalium eadem hominis ⁊ malis eſt participatio. Nec ideo ſimiliter eos a deo amari exiſtimes quia his omnibus tecũ ſimiliter cõmunicare vides. Nam ſicut non beſtie ꝓpter ſe: ſed ꝓpter hominẽ create ſunt. ita mali homines nõ propter ſe ſed ꝓpter bonos viuunt: vt ſocietas illoꝝ bonoꝝ vitaꝫ exerceat: quos ⁊ felicitate ſua admonent: potius his ⁊ que mali communicare non poſſunt bona querere: ⁊ iniquitate ſua cogunt artius amare virtutem. Poſtremo vt dũ illos diuina gratia deſtitutos videt ꝑ quelibet abrupta vitiorũ ruere diſcãt quãtas ꝓ ſua ſalute debeant creatori gratias referre. Similiter ergo bonis ac malis iſta cõcedi debuerunt: qꝛ aliter bona potiora ſibi ſeruari non crederent: niſi iſta tam malis q̃ bonis cõmunia eſſe viderent.

Q Multitudo dilectorum non minuit ſed auget felicitatem ſingulorum. C. CXIII.

Vnc reſtat

vt cõſideres vtrũ ne iccirco de ſingulari amore ſponſi tui gloriari nõ poſſis: qđ ab eo nõ ſine ſocietate bonoꝝ diligeris. Dixit ſocietatẽ hominũ dono tibi creatoris eẽ cõceſſũ: vt inde ſolamẽ viuẽdi capias: ne quodã ſolitaria ⁊ inerti vita cõtabeſcas. Sicut igit̃ vita maloꝝ tibi eſt exercitiũ: ſic ſolamẽ eſt vita bonoruꝫ qui certe tales ſunt quos nec felicitatis tue ꝑticipes: nec amoris tui aſpnati debes habere ⁊ cõſortes. Nam ſi vere bonos diligis: quicquid illis beneficij impendit̃: inde charitas que in te eſt: nõ quaſi de alieno ſed quaſi de proprio gratulat̃. Licet igit̃ beatũ eſſet iſto amore vel ſolamine ꝑfrui: multo beatius eſt in ipſo cum multorũ bonorum cõgratulatiõe delectari: qꝛ cũ in eos etiã qui cõparticipant affectus dilectionis expandit̃: charitatis gaudiũ ⁊ ſuauitatis amplificat̃. Spũalis nanq̃ amor tũc melius cuiq̃ ſit ſingularis: quãdo omnibus eſt cõmunis: nec ꝑticipatione plurũ minuit̃: cuiꝰ fructus vnus ⁊ idem totus in ſingulis reperitur. Nihil enĩ in priuilegio ſingularis amoris tui ſocietas bonorũ preſcribit: qꝛ ſponſus tuus in omnibus diligit te quos diligis ꝓpter te ac per hoc ſingulariter diligit te: quia nihil diligit ſine te. Non aũt timeas animũ illius in amorẽ plurimũ quaſi per affectum diſtrahi. Et iccirco minorem eſſe ad ſingulos ꝙ partitus quodãmodo ⁊ diuiſus videat̃ in cunctos. Singulis adeſt quaſi omnibus: quia nec alium nec maiorẽ dilectionis affectum ſingulis impenderet. Si abſq̃ cunctorũ ꝑticipatione ſingulos amaret: ergo omnes vnũ vnice diligant: vt omnes ab vno vnice diligantur: qꝛ nec alius preter vnum vnice ab omnibus diligendus eſt: nec aliꝰ preter vnum vnice omnes diligere poteſt. Omnes aũt in vno ſe quaſi vnum diligant: vt vnius dilectione vnum fiant. Iſte amor vnicus eſt: non tamen priuatus ſolus: nec tamẽ ſolitarius participatus: nec diuiſus. Cõmunis ⁊ ſingularis cunctorum: ſingulis: ⁊ ſingulorum totus: nec participatione decreſcens: nec vſu deficiens: nec tpe veteraſcens: antiquus ⁊ nouus affectu: deſiderabilis experientia: dulcis fructu: eternus iocunditate: plenus reficiens ⁊ ſatians: nec nunq̃ faſtidium generans.

De Homo q̃ põnus dilectio ſuis cõter cõtulit. C. CXIIII.

Anima mea

in hoc quoq̃ ꝓuidit tibi optimus amator tuus ne nihil eſſet in quo ſingularit̃ de ipſo gloriari poſſis. In oĩbꝰ his dilexit te: q̃ vel cõiter tecũ oĩbus vel ſpecialiter quibuſdaꝫ vel ſingulariter tibi ſoli tribuit. Cum omnibus rurſuꝫ dilexit te quibus te ꝑticipatiõe doni ſui ſociauit. Pre his omnibꝰ dilexit te qbꝰ te ſingularis gratie dono pretulit. In omni creatura dilecta es: cum omnibꝰ bonis dilecta es nolo vt parũ exiſtimes vel in iſtis vel cuꝫ talibꝰ eſſe dilectaꝫ: vbi ⁊ bonos ſocios omnes habeas malos ⁊ que cõdita ſunt vniuerſa ſubiectos. Primũ cogita ꝙ aliquãdo non fueris ⁊ vt eſſe inciperes: hoc eius dono accepis: qui vtiq̃ ſi nihil amplius dediſſet: pro eo tamẽ ipſo a nobis laudandus ⁊ diligendus eſſet Nunc aũt amplius dedit: vt ꝑcellamus ⁊ his que nõ ſunt ꝑ eſſentiam: ⁊ his que inordinata ⁊ incõpoſita ſunt per formã: ⁊ que non animata per vitam. Magno debito obligata es anima mea multũ accepiſti ⁊ nihil a te habuiſti: ⁊ pro his omnibꝰ non habes quod retribuas: niſi tãtũ vt diligas. Nam quod ꝑ dilectionem datum eſt: nec melius nec decentius q̃ per dilectionem rependi poteſt. Nec ideo plus dilexit te: quoniã plus diligenduꝫ inuenit in te. Sed quia gratuito plus dilexit te talem fecit te vt iaꝫ nunc merito plus diligat te poſt eſſe: poſt pulchrum eſſe. Poſt viuere datum eſt ſentire: datum eſt ⁊ diſcernere. Senſibus foris decorauit: intus ſapientia illuſtrauit. Senſus dans quaſi exteriorem ornatum ſapientiam quaſi interiorem habitum. Senſus quaſi quaſdam gemmas fulgentes appẽdens exterius: ſapientia quaſi naturali pulchritudine faciem vultus

tus decorans intus: talem omnino esse decebat: que ad celestis regis thalamū introducenda fuerat. Multū gloriari poteras: et multum custodire debueras: ne tale donum perderes: nec tantū decorē corrūperes: ne eo amisso vel īminuto amplius misera fieres q̄ eo nō accepto vel nō pfecto misera fuisses: ne te cū dāno amisse pulchritudinis similis torqueret cōfusio feditatis: sʒ vide q̄d fecisti: dereliq̄sti spōsum tuū: et cū alienis ꝓstituisti amorē tuū: fedasti pulchritudinē tuā: dispsisti ornamētū tuū: oblita es spōsi tui: et ꝓ tātis bñficijs cōdign⁹ grates nō egisti. Ut aūt te relevaret illuc vnde cecideras: ipse descendere dignat⁹ ē huc vbi iacebas. Et vt iuste tibi redderet qđ perdideras ipse dignat⁹ ē pie pati qđ tolerabas. Descēdit ḡ: suscepit: sustinuit: vicit: restaurauit. Descēdit ad mortalē: suscepit mortalitatē: sustinuit passiōez: vicit mortē: restaurauit hoiem. Cogita q̄tū diligat te: q̄ tāta dignat⁹ ē facere pp te. Olim cū nō esses dilexit te vt cōdē: postea cū feda esses: dilexit te vt pulchrā faceret: et vt osideret tibi q̄tum te diligēt nō nisi moriēdo a morte te liberare voluit. Nūc aūt tā sincera charitate te diligit acsi semp cū eo pstitisses nec exprobrat tibi ... nec īproperat beneficiū: et si deinceps vis cū eo pseuerare fideliter ... vt decet amare ac tuū illi amorē īcōtaminatū cōseruare volueris: maiora se priorib⁹ datur ꝑmittit.

¶ De his qb⁹ lapsos a miseria repauit. C. CXV.

Anima. Iā quodāmō icipio amare culpā meā: ad quā diluēdā dū ille charitate trahē mortu⁹ ē ꝓ me īnocēs: nihil in me qđ amaret inueniēs. Quid ḡ dīle dilexisti ī me: et tñ dilexisti: vt moreris ꝓ me ... ꝓ quo tāta et tā dura sustinere voluisti. Amplius mihi vilis esse nō debeo q̄ tñ placui deo: vt mori eligeret pro me ne pderet me. Homo. Et q̄d si cogitare cepis quot et q̄lis in cōparatione tua abiecti sūt q̄ hāc q̄ tibi data est grāz ɔseq̄ nō potuerūt. Elegit ḡ te et ꝑelegit spōsus tu⁹: elegit te in oib⁹: et assumpsit te ex oibus: et amauit te pre oib⁹. Aia. Multū fateor collatū ē mihi: sʒ queso te si vt asseris ego tā assumpta sum: q̄d adhuc deferor: q̄ ad amplexus sponsi necdū venire possū. Homo. Nescis q̄ feda prius fuisti: q̄ polluta discussa et dissipata: et quō tā cito in illū castitatis thalamū ītroduci expetis: nisi falcē prius cura aliq̄ et studio exculta reparet: nec te pudebit tūc prisce turpitudinis: cū ōibus turpe: nihil pudore dignū habebis. Nunq̄d audisti q̄d rex assuerus fecit: q̄ vasthi reginā ꝓpter īsolentiam illius repudiauit. Uide q̄ multe electe sunt vt vna eligeret illa s. que oculis regis formosior et ornatior videretur. Ministri regis multas elegerunt ad cultum: rex ipse vnam elegit ad thalamū. Posuit te sponsus tuus in triclinio vbi mulieres ornantur. Caue ergo ne ad extollendam temetipsam negligens sis. Ecclesia triclinium dicitur propter ordines fidelium: et iam hoc ad dilectionem pertinere scias quod habes vnde ornare te possis: que vtiq̄ ex te nihil habes nisi ab illo acceperis. Primum est fons baptismi in quo sordes preteritorum criminum abluis. Deinde crisma et oleum in cuius vnctione spiritusancto linirs: postea delibuta et vnctiōe letitie perfusa: ad mensam venis et percipis ibi alimentum corporis et sanguinis christi: quo interius noxiam illam preteritorum ieiuniorum maciem depellis. Deinde vestimēta bonoꝝ opeꝝ induis. Ad vltimū secum aromata virtutū: quarū odor suaue spirās oēm illā antiquā sordiū fetorē fugat. Dat etiā tibi speculū sacra scriptura vt ibi videas faciem tuam: neq̄ minus neq̄ aliter q̄ deceat se habeat compositio ornatus tui: vide q̄ pia dispensatiōe tibi vbiq̄ concurrit. Nō habuisti et datū est tibi: perdidisti: et restaurat tibi. Nunq̄d tibi gratia bene operādi nulla data est. Si magna opa facis misericordie sublimari: Si nō facis magna opa fortassis salubriter humiliaris. Melius nouit ille q̄d tibi expediat q̄ tu. Et ob hoc si vis de illo bene sentire: totū qđ ab illo fit bene fieri intellige. Forte gratiā virtutū nō habes: sed dum vitioꝝ impulsu cōcuteris: melius in humilitate solidaris. Suauius redolet deus humilitas infirma q̄ virtus elata. Nihil ergo dispositioni illius iudicare audeas: sʒ semp cū timore et reuerētia ora eū: vt quēadmodū ipse nouit tibi subueniat. Si qua adhuc mala in te permāserūt pie diluat: siqua icboata sunt bona: benigne pficiat: et eā te qua ipse voluerit via ad se perducat.

¶ Anim⁹ e pale vel singularis ... C. CXVI.

Ulcedo vite mee et lumē oculoꝝ meoꝝ: q̄d retribuā tibi pro oibus que retribuisti mihi. Uis vt diligā te: et quō tu dedisti mihi domini sensum vt te cognoscam et preceteris multis de tuis secretis reuelata intelligā: alios coetaneos meos in tenebris ignorantie derelīqsti: et mihi p̄ illis lumē sapientia infudisti. Tu dedisti mihi sensū capacē: itellectū facilē: memoriā tenacē: linguā disertā: sermonē gratum: doctrinā suadibilē: efficaciā in ope: gratiā in conuersatiōe: profectum in studijs effectum in inceptis solamen in aduersis: cautelā in psperis: et quocūq̄ vertebā me vbiq̄ gloria tua et mia pcessit me et sepe cū mihi ɔsumpt⁹ ferebar subito liberasti me: q̄ errabā reduxisti me: q̄ ignorabā docuisti me: q̄ peccabā corripuisti me: q̄ contristabar ɔsolat⁹ es me: q̄ desꝑabā ɔfortasti me: q̄ cecidi erexisti me: q̄ steti tenuisti me: q̄ iui duxisti me: q̄ veni suscepisti me. Hec oīa fecisti mihi dñe deus me⁹: et multa alia: de quib⁹ mihi dulce erit semp cogitare: semp loq̄: semp grās agere: vt te laudē et amē. Ecce habeo aīa mea arrā tuā: et in arra tua cognoscis sponsū tuū ... te illi intactā: serua īpollutā. Anima. Uere fateor merito amor iste singularis dicit qui cū in multos diffundat: ita tñ vnice singulos amplectat: vere pulchꝝ et mirificū bonū qđ cōmune est oiuz et totum singuloꝝ cunctis ꝓsidens: singulos īmplens: vbiq̄ pñs: omniū curā agēs: et tñ singulis quasi oibus ꝓuidens. Sed certe mihi videt cū eius miseratiōes circa me attēdo: q̄ si fas est dicere quodāmodo nihil aliō agat de⁹: nisi vt mee saluti ꝓuideat et ita totū ad custodiā meā occupatū video q̄si oiuz oblitus sit: et mihi soli vacare velit: semper pñtē exhibet: semp paratū se offert: quocūq̄ vertero nō me deserit: vbicūq̄ fuero nō recedit: quicquid egero pariter assistit.

¶ Q. Si deus animam diligit totam fedam multomagis iam ex parte mundatam. C. CXVII.

Oc igitur cōsiderās timore pariter ingentis pudore ɔfundor q̄ illi cui tā vehement placere cupio vbiq̄ mihi presentē et oia oculis videntē intueor. O q̄ multa sunt in me de quib⁹ coram oculis ei⁹ erubesco: et ꝓ quib⁹ iam magis illi displicē timeo q̄ ꝓ hiis que in me laudāda sunt siq̄ sunt posse placere ɔfido. O macule ... res: o fede et turpes q̄d tā diu heretis. Abite et discedite: et ne psumatis amplius oculos dilecti mei offendē. Nolite fallē vosmetipsos nō semp mecū ipso adiunāte manebitis: q̄uis adhuc me pigritāte exterminari nō potuistis. Prorsus abominor turpitudinē vestrā: vsq̄ deinceps et si possem nō videri: nollē tñ a vobis infici quāto magis nunc qr palā ipsi sitis: et qr plus certe ɔtristat eius offensio q̄ mea etiā turpitudo. Recedite ḡ: inuanū mihi adhereatis amplius: qr et mecū mentes mee nō estis alienas a forte mea vos iudico habeo aliō exēplar cui ɔformari cupio: et ad illud iugit respicio: ac quātū possū magis semp ac magis exinde similitudinē traho. Ex quo etiam hoc didici qđ vos extermiare debeo: et qualit hoc faciā iā agnosco. Homo. Dixisti dilectionē singularē pariter et cōmunē esse nō posse. Sʒ inde cōprobata est ampli⁹ mirabilis q̄ demōstrata est cōis et singularis. Adeo etenim mō dubitare cepisti: an in hac deformitate tua q̄ h multa pateris: ab illo posses diligi. Sʒ si te tūc diligere dignat⁹ est qñ tota turpis: et nihil adhuc decoris hēis fuisti quātomagis nūc diliget te: qñ decorari et priscā turpitudinē iā deponē cepisti: et q̄uis q̄dā adhuc in te videat q̄ sibi nō placeāt diligit tñ hoc ipsū qđ tu quoq̄ in temetipsa iaʒ odire cepisti q̄ illi displicent. Nō enī tam statū q̄ ꝓpositum respicit nec q̄d sis sed q̄d velis esse attendit. Si tñ inq̄ātū potes satagis: vt quod esse nō cepisti esse merearis.

¶ De Uisitationibus sponsi. C. CXVIII.

Anima. Quid est illud dulce quod in eius recordatiōe aliq̄n me tāgē solet: et tā vehementer atq̄ suauit afficit: vt iā tota quodāmō a memetipsa abalienari et nescio quo abstrahi incipiā: exhilarat conscia: in obliuionē venit oīa pteritoꝝ maloꝝ memoria: cor illuminat desideria iocūdant: iā q̄ alibi nescio vbi me eē video: et q̄si q̄busdā amplexib⁹ amoris int⁹ teneo. Et nescio q̄d illud sit: et tñ illud semp retinere: et nunq̄ pdere toto animi nisu laboro: luctat quodāmō delectabilit anim⁹ ne recedat: qđ sp amplecti desiderat: et q̄si i illo oium desideriorum finē inuenerit: sūme et ineffabilit exultat nihil ampli⁹ q̄rens semp sic eē volēs. Nunq̄d ille est dilect⁹ me⁹. Queso dic mihi vt sciaʒ si ille est: vt si denuo ad me venerit: obsecrē eū ne recedat sed semp pmaneat. Homo. Uere ille est dilect⁹ tu⁹ qui visitat te sed venit inuisibilis: venit occultus vt tāgat te nō vt videat a te. Uenit nō vt totū infundat se sed vt gustādū pbeat se nō vt impleat desideriū: sʒ vt trahat affectū. Primicias quasdā porrigit sue dilectionis nō plenitudinē exhibet pfecte societatis: et hoc est qđ maxime ad arram desponsationis tue pertinet q̄ ille qui in futuro se tibi videndū et ppetuo possidēdū dabit: nūc aliq̄n vt q̄ dulcis sit agnoscas: se tibi ad gustādū pbet. Simul etiā vt interim de absentia eius cōsoleris: q̄ eius visitatiōe ne deficias incessanter reficeris. Actor. Hec de scriptis magistri hugonis ad pñs excerpta sufficiāt. Nā de libris eius de sacramētis et ex cōmentarijs sup gerarchiam et ceteris eius opusculis plurima ceteris opib⁹ nostris locis cōgruis inserimus. Nunc igit ad ordinē historie redeamus.

¶ Liber Vicesimusseptimus. Incipit.

¶ De Imperio lotharij secūdi. C. I.

Ex chronicis. Defuncto: vt dictū est: henrico imperatore legati apostolice sedis et archiepiscopi cū epis et optimatib⁹ imperij ex condicto conuenientes magūtie: consultāt sibi et toti romano imperio de substituēdo rege. Lotharius itaq; dux saxonū vir sapiens et industrius et ecclesiastico iuri deuotus: prepotēs diuitijs et victorijs: oīuȝ assensu eligit: et a friderico archipresule coloniensi benedicitur et vngit omni clero et pplo festiuuȝ epincheon acclamātib⁹. Igit anno dñi. M.cxxvij. Mūdi. ī.v.M.xc. imperauit lotharius q̄ et lincherius annis. xj. Anno pmo regni sui contra bohemos vadens quorundā suorū principū traditiōe magnā stragē militū passus est: qngētis videlȝ et xl. occisis. In syria hoc āno exercit⁹ dei bis aggressus est saracenos. In pmo plio de paganis ceciderūt duo milia et qngēti de christianis solūmō. xv. In scdo aūt nō incruentū victoriā habuerūt christiani. Sȝ qūuis plurima pars eoȝ appeteierit: tñ auxilio dei reuigorati absq; numero hostes contriuerūt et vicerūt: karol⁹ comes flandrēsiū pditiōe quorūdā optimatū suoȝ qb⁹ p zelo iustitie exosus erat: brugis in ecclesia sancti donaciani martyrio orās interfect⁹ est: sed horrenda animaduersiōe vindicatus. Proditores enī cum capti fuissent aut exilio exterminati aut percussi gladio: aut patibulo affixi: aut precipitio elisi: aut duello conuicti et rotis alligati vix aliquo euadente omnes perierunt.

¶ De Restinctiōe sacri ignis i ecclia beate marie suessiōis. C. II.

Anno sequenti scilicet anno dñi. M. cxxviij. multi de pago suessionico sacro igne accensi ad ecclesiā beate dei genetricis marie i ciuitate suessioȝ sitā cōuenerūt: ibiq; dieb⁹ paucis miāȝ dei et beate virginis succursuȝ prestolātes sicut plenius refert libellus eorūdē miraculoȝ salutē ipsi⁹ mentis ac corpib⁹ consecuti sūt ita vt intra. xv. dies. c. et tres noiati ab h igne relinquerēt: et tres puelle distorte sanitati redderēt. Hugo farsit⁹. Nā aduersarie ptāti decessum erat pcutē multos plaga insibili diuerse etatis et sex⁹: ita vt semel succēsa eoȝ corpa cū intolerabili cruciatu arderēt. Est aūt morb⁹ h tabific⁹ sub extēta liuēti cute carnē ab ossib⁹ separās et consumēs ex mora tpis augmēta doloȝ et ardoris capiēs p singula momēta cogit miseros mori sȝ desiderātib⁹ mortē illa nō venit: donec depastus artub⁹ ignis ille celer et pestifer inuadit mēbra vitalia: et qd valde mirū est: ignis h sine calore valid⁹ ad cōsumēdū tāto frigore velut glaciali pfundit miserabiles vt nullis remedijs possint calefieri. Itē qd nō min⁹ ē mirabile ex quo diuina grā restinct⁹ fuerit fugato mortali frigore tāt⁹ calor in eisdē pcib⁹ egros puadit: vt morb⁹ cācri eidē feruori plerūq; se sociat: nisi medicamētis occurrat. Sex dieb⁹ mēse septēbri i ecclesia beate virginis fuerūt. Ad preces aūt ppli de alijs ecclesijs et de maiori ecclesia in eādē ecclesiā concurrētis affuit: beata dei genitrix, trahēs secū fortia agmina sanctoȝ spirituū: ad cui⁹ psentiā formidaret infernus et pauerēt porte mortis. Cui⁹ aduēt⁹ precursor tā magn⁹ tremor ecclesiā repleuit vt terremotū esse factū aut ecclesiā a fundamētis cōcussiaȝ arbitrātes fugerēt omnes: sȝ vbi nihil pculi adesse senserūt reuersi: oēm ardorē languētiū extinctū et oēm dolorē esse cōsopitū celerrima suauitate collata inuenit. Visunt a qbusdā ex lāguētib⁹ pridie hui⁹ beneficij celitus dati visas esse celitus copiosas claritates per fenestras ecclesie vitreas illapsas quasi quedā pconia largitionis subsequētis. Intra. xv. dies nominati annotati sunt. c. et tres ab hoc igne restincti. Sȝ vt plurimi asseuerant stellas mire magnitudinis tenebrosam noctis caliginē vltra ecclesiam persequendo effugasse.

¶ De Quadam muliere illuminata. C. III.

Mulier quedā nomine gūdrada virū habens nomine theodoricum cōmanēs in riparia vltra axonā fluuiū q preterlabit vrbeȝ suessionū de villa q dicit audiguiturie iter ceteros veneratad ecclesiā: cui⁹ faciē ignis ille deturpauerat: et nasuȝ et labiū superius qd naso subiacet vsq; ad maxillas et gingiuas et dentes mordens: et extinctus est ignis a facie eius. Sed omni occursanti iā molesta et odiosa fiebat: grauisq; omnibus etiā suis ad videndū. Itaq; cōpulsa est totā faciem preter oculos madenti panniculo velare. Rediit ad ecclesiam beate virginis: factaq; candela quam offerret: iure dormituris: eadem nocte maturius euigilans sensit laxatum fluitare pāniculum: quē dum restringere sursumq; reducere nitit et parū proficit coacta est circūiacentiū implorare auxilium: qui dum morātur somno vel frigore tardi: illa poscit lucernam accendi: et sibi auxilium ferri. Sensitq; interim carnem sub digitis et pāniculo pressam solescere: et nesciebat quia caro est nasi et labij reformata. Dumq; se pius reducit paniū: sepiusq; perinde attractat creaturaȝ nouiter plasmatam. Clamauit ter magna voce. Deus et sancta maria adiuua. Ad quā vocem excitati et turbati qui aderant: maturius inferunt lumen et vident nasum et labium nouiter formatum.

¶ De Puero quodam et alia muliere. C. IIII.

Quidam puer annorum xij. [illegible] pedib⁹ a matre sua aduectus est remedioq; doloris intra paucos dies accepto ad domū reuectus est. Erat aūt de vallib⁹. Sed dū puer idem nutu diuino nō immemor tāti būficij: desiderio visende domus beate vginis flagitaret: et sup hoc quotidie molestius matrē pungeret et illa penit⁹ nō acquiesceret. Redeat inqt in me ifirmitas: vt necesse habeā illuc referri: qd et factū est. Relatus igit a matre illuc ad ingressuȝ pcessionis matris ecclesie excussus a qete in gratiarūactiōib⁹ rupit clamorib⁹ ethera: narrauitq; oībus raptū se fuisse ante deū et dei genitricē pro populo supplicantē vidisse vt dignaret deus hūc morbū a populo auertere et euertere. Et hanc scintillā que acciderat auferre: h et rñsuȝ a filio suo benigne accepisse. Mater tu es maris stella: fiat oīs voluntas tua. Dumq; iterum eadē virgo quereret super domo sua que vilis et abiecta pre ceteris erat: audiuit a filio suo q de trās mare et de trans renum faceret pecuniam afferri. de qua domus ei⁹ edificaretur: et in omnium oculis intuentium claritate magna et gloria illustraret eam. Populo etiā suessionensi mala euenire ex parte dei predixit: quia sue genitricis ecclesiam non reficeret. Et quidem multos ex eadem vrbe ignis inuasit. Que et qualia restent nescim⁹. Idē puer parum post se moriturū testatus est: et sic euenit. non enī mensem superuixit. Mirum autem valde de hoc puero erat: q ab initio mundi omnē historiam retexens totam narrationem suam cursim rigmice digerebat. Textum euangelij et actus domini sic ordine recensebat: tanq̄ omnia in libro legeret: et dictata ab alijs pnunciaret. De [illegible] quoq; ... beate virginis [illegible] sceptrum florentis virge custos erat gloriose puelle. Hec narrabat clausis oculis tanq̄ lucem transitoriam exosus. laycis et illiteratis vix dignabat facere verbum: tanq̄ ignorantiam eorum pretius. Eius mortui corpus tanta gratia perfudit: vt candore et claritate vultus angelicum nescio quid et diuinum signaret. Apud villam que dicit cala in territorio suessionensi: que possessio est matris ecclesie beatorum martyrum geruasij et prothasij mulier ob partus [illegible] continuis tribus hebdomadis pēriclitabat: persuasaq; a cōuicinis mulieribus se nudis pedibus ituram ad sanctam mariā suessionis venit et liberata est sed ordine stupendo. Nam primuȝ ex vtero suo emisit tres lapides. Primum in magnitudine oui anseris: scdm fere in magnitudine oui galline: et tertius non minor aliqua nuce erat. His lapidibus effusis: statim sequit partus infantis: qui et gratiam baptismi accepit et paucos dies superuixit.

¶ De [illegible] eiusdem temporis. C. V.

Cronographus. Anno prenotato lan[illegible] nis cōsilio regis et pncipū monialib⁹ q̄ male infames erāt eiectis et mōachis in eaȝ locū substitutis. Drogo religiōe et facūdia venerabilis a bartolemeo epo prim⁹ abbas ordinat q post modū a papa inocētio rome ostiensis epo cardinalis consecrat. Herlandus. Anno sequenti cenobiū vasicāpi fundat. Post honoriū sedit rome inocentius scdo papa. lxx. ānis. xiij. Cōtra quē p contentionē ordinat⁹ est petr⁹ leonis. Ad cui⁹ scismatis pestē sedandā vocat⁹ a clareualle sanct⁹ bernardus multū laborauit: et multū pfecit. Hic cū eēt aliqā in vrbe nouiomo in domo simōis epi: adduct⁹ est ad eū heruei⁹ de bangentio puer admodū gratiosus hortus ex regio sanguine et ipsius epi nepos. De quo sequēti nocte famulo suo chro ostēdit: qd erat post tpa longa futurū. Siquidem videbat sibi tanq̄ in missarū celebratione angelo cuidā pacis osculū dare qd ad puerum deferret. Nec dubius de reuelatione eundē herueū renūciaturū seculo et futurum aliquādo deuotū chri famulū pmittebat: quem postea venerabilis vualerānus primus abbas vasicāpi monachuȝ fecit et angelico functus officio pacē quā ex ore patris sancti ipse susceperat. cōmunicauit herueo: qui etiā pdicto vualerāno in regimine vasicāpi successit: et nouissime obitū suū iminētē sanus adhuc et icolumis eodē vualerāno sibi per reuelationē annūciante pscluit. atq; pdixit.

¶De Innocentio secundo et antipapa petro leonis et quibusdam aliis. C. VI.

INnocentii fama et vita et sciētia digna sūmo sacerdotio habebat. Petrus aūt leonis ad huc honoris apicē ambiēs: a suis fautorib⁹ p̄cio corruptis noīat⁹ ē anaclet⁹. Cōgregauerat sane opes innumeras tā in exactiōib⁹ curie q̄ȝ i legationū negociationib⁹ q̄s ad expectatas nūdinas reseruauerat. Insup et patrū cēsus ampla ꝯgeries catenis sigillata mō distributa i populū ad fas et nefas venalē armauerat plebē. Quib⁹ erogatis: donaria regū in ornamentis ecclesie ab ipis euulsit altaribus: et cū calices frāgere: et crucifixos aureos mēbratim diuidere ipsi ,pphani christiani vel erubescerēt vl̄ timerēt: q̄ȝ ibi sūt iudei q̄ vasa sacra et imagines deo dicatas audacter cōminuerēt. Cōuocato interea apud stāpas ꝯcilio: sctūs bernardus inocētiū suscipi ꝑsuasit. Petro igit̄ ob parētele sue fortitudinē apō sanctū petrū cōmorāte, Innocētius romā egressus in gallias ,pficiscit̄: et ecclesia gallicana sibi adherēte ꝯciliū celebrat̄ in papā ꝯfirmatur: et petrus ab oīb⁹ gallie atq̄ȝ germanie epīs anathematizat̄. Igit̄ inocētius aurelianis honorifice a ludouico rege frācoꝝ suscept⁹ est: inde carnotū deduct⁹ ē a gaufrido carnotēsi epō magnaꝝ virtutū viro: vbi occurrit ei henricus rex angloꝝ: cenobiū apud bellū mōtē fūdat̄: sub abbate p̄mo alexādro a viro venerabili roberto de candos.

Chronograph⁹. Anno dn̄i. M.cxxx. Philippus puer filius ludouici nup in regē frācoꝝ vnct⁹ dū in ciuitate parisius equo vehit̄: porcus eq̄ pedib⁹ se forte submittēs equū sup ipm dedit precipitē: et de ei⁹ subita et miserāda morte frācis luctū induxit. Helinādus. Tūc synodus magna remis celebrat̄ a papa inocētio: in q̄ multis ad honorē dei dispositis: regē ludouicū p philippo fratre quē de equo eiectū porcus occiderat viuēte adhuc p̄re coronauit in regē. Idē innocētius monasteriū sancti medardi suessiōe qd̄ ē trās fluuiū sitū dedicauit. Affuit int̄ ceteros mulier de pago laudunēsi: q̄ cū aliis mōasteriū beate virginis igressura ,pcessit: s̄ȝ virtute visibili ab igressu repulsa ē: tūc nimio pauore cepit vexari et toto corpe tremere. Cōfessio et absoluta igressum ,pmeruit. Chronographus. Ipso anno ecclesia sancti medardi suessiōis ab inocētio papa ꝯsecrat̄.

¶De Profectu nouellaꝝ religionū eiusdē tpis. C. VII.

IIs tēporib⁹ ordo canonicus p̄mōstratēsiū et monasticus cistercēsiū q̄si due oliue in ꝯspectu domini pietatis lumē et deuotiōis pinguedinē mūdo ministrabāt et q̄si vites fructifere religiōis palmites circūquaq̄ȝ ppagabāt. Eratq̄ȝ circa h̄ tpa pulchra ac decora facies ecclesie diuersoꝝ ordinū ac ,pfessionū circūdata varietate: dū hinc p̄mōstratēses: hinc cistercienses: huc inde cluniacēses mōachi: cū etiā diuersi habitus et ,pfessiōis sanctimoniales et mulieres deo deuote in ꝯtinētia atq̄ȝ paupertate sub obediētie iugo regularit̄ viuētes feruore religionis inuicē ,puocarēt et noua certatim diuersis i locis mōasteria fūdarēt. Cū his etiā monachi cartusiēses et ipi paulatim pullulabāt: q̄ p̄ ceteris ꝯtinētes pesti auaritie q̄ȝ plurimos sub religiōis habitu laborare et anhelare videtes: terminos posuerūt dū certū numerū hoīm aialiumq̄ȝ possessionū quē eis p̄tergredi nullo mō liceat statuerūt: et ipsi singulas singulis cellulas habētes ac raro vel ob dei cultū vel etiam ob mutuū in charitate solatiū ꝯuenientes ,pfecti⁹ mori mūdo et ceteris tāto diligēti⁹ quāto secreti⁹ deo viuē elegerunt. Adhoc ēt milites tēpli hierosolimitani: frēs quoq̄ȝ de hospitali sub religioso habitu ꝯtinēter viuētes vbiq̄ȝ se multiplicādo diffūdebāt: et q̄ poterāt vl̄ de laborib⁹ ,ppriis vl̄ de fideliū elemosynis ad op⁹ deo militātiū et fr̄oꝝ quorūcūq̄ȝ ac paupeꝝ hierosolymā mittebāt: s̄ȝ et p̄sules ecclesiaꝝ ac p̄ncipes seculi ,pmptissime iuuabāt: vl̄ ēt spōte offerebāt terras: prata: nemora: et cetera q̄ mōasteriis edificādis necessaria erant. Eccl'ia sancte marie i episcopio totaq̄ȝ pene ciuitas nouiomēsiū icēdio ꝯflagrauit: iusto vt fert̄ īfortunio: q̄ȝ sūmū pōtificē inocētiū verbis irrisoriis multi eoꝝ exhonorauerūt. Clareuallis duo cenobia viro dei ,pducit. s. lōgipōtē et rieuallē et p⁹ paucos mēses ēt vancellas.

¶De Scō hugōe grānopolitāo et bōis ei⁹ initiis. C. VIII.

ANno incarnati. ano dn̄i M.cxxxii. obiit vir sanct⁹ hugo granopolitan⁹ epūs cui⁹ religiosaꝝ admodū vitā ꝯscripsit gygo p̄or cartusie. Actor hui⁹ hugonis mater (vt refert p̄lat⁹ gygo) dicere solita erat q̄ȝ dū pregnās sui eum ferret viscenbus visum sibi p somnū fuerat elegātem creasse paruulum quē sistendo dei aspectibus sancti in quibus et beatus erat petrus deferebant in celum. Hinc factum est eadeȝ annuente vt discendis applicaret̄ litteris. Sperabat̄ enim nec frustra singularis apud deuȝ gratie futurus et meriti. Congessit eni in illum diuina grā p plurima virtutū ornamenta: que p singulos dispertita plurimos illustres sufficient̄ facere possent atq̄ȝ perspicuos. Siu laudat̄ castitas: q̄s illo mūdior. Si sermōis veritas q̄s i loq̄ndo verior. Si de charitas: q̄s feruētior. Si ,pximi: q̄s benignior. Si hūilitas: q̄s deiectior. Si elemosina: q̄s largior. Si oratio: q̄s deuotior. Si lachrymaꝝ fluor: i quo effusior. Si ꝯtēplatio in quo sublimior. Si tolerātia: quis in tribulatiōe fortior. Si iusticia: q̄s districtior. Si prudentia: quis circūspectior: Si tēperantia: quis moderatior. Except' his q̄ clero et plebi p eū bona puenerūt heremus carthusie, calesiensis: abbatia excubiarū hēmus regulariū canonicoꝝ: et apud miserētiū et apud sanctū gregoriū dom⁹: ipso annuēte ceperūt: ipiusq̄ȝ spūaliter et corpalr fouēte ,pfecerūt. Hic vt legit̄ in solitudine carthusie dei sue dignatiōi ꝯstruētē habitaculū vidit p somnū stellasq̄ȝ septē sibi p̄stātes itineris ducatū. Et ecce sanctitatis ei⁹ odore tracti ad ipsuȝ veniunt. vii. viri qui dēs vno desiderio succensi locū heremitice vite ꝯgruū querebāt: nec dūq̄ȝ repperebāt. Hoꝝ p̄m⁹ fuit magister bruno vir religiōe sciētiaq̄ȝ famosissimus alii quattuor litterati duoq̄ȝ laici. Quos sanctus hugo gratanter suscepit: et voti cōpotes fecit. Ipso namq̄ȝ cōsulente: iuuante: comitāte carthusie solitudinē intrauerūt atq̄ȝ extruxerunt. Sic cepit ordo carthusiensis penitentium: ac theorie studio singularis.

¶De Quodā ab igne sacro p beatam mariam magdalenam liberatum. C. IX.

HUius hugonis tpib⁹ videt̄ accidisse miraculū p beatā mariā magdalenā factū qd̄ in quodā libro mariali repperi scriptū in hūc modū. Vir q̄dā pauper agrū habuit: q̄ dū ei bubulci ferret officiū dies beate marie magdalene obuenit: quā idē iuuenis noīe petr⁹ idictiōe sacerdotali cū audisset ope forēsi inhibitā vitrico agriculturā imperanti: reuerentiaȝ vetite solēnitatis obiecit sed vitrici iurgātis impiū vicit. Itaq̄ȝ boues aratro subiungēs cū ipsi⁹ opis atq̄ȝ aīaliū execratiōe ,pequitur. Cūq̄ȝ cepta ingerib⁹ maledictis illapidat inutile sibi exaudit̄ ad votū. Nā boues et vtensilia mortis subitaneo tonitru clemētis fulmine absumunt̄: et ipse q̄ hoc fieri exegerat ipeccādo atrociori supplicio et diuturniori addicit̄. Eadē eni celestis flāma q̄ bruta ligneaq̄ȝ cremauerat: ei⁹ pedi extēplo subripuit quē in breui cū reddidisset exesū tibiā quoq̄ȝ pua dēs cruris p̄t̄ suprima corripuit: carnes quoq̄ȝ voracis neruos cuncta tabidis fluorib⁹ latēcēte ossa retexerat eadēq̄ȝ cāsa quotidiano vsq̄ȝ ad geniculū hac illac dispserat. Cū igit̄ pro miseria sua habitudine pecori et pudori suis eēt parētib⁹ ad quādā ecclesiam brē marie magdalene noīe dedicatā: offerri se fec: vt cui⁹ temeritas festiuitas occasio punitiōis extiterat remedii cā rursus existat. Itaq̄ȝ sacer ignis q̄ p̄tes iā corpis superiores attigerat: merito illi⁹ extinct⁹ ē q̄ ad pedes ihū chr̄i ꝯcupiscētiaꝝ ignē lachrymis extīguē meruerat.

¶De Miraculo p beatā v̄ginē in eodē noīe ꝯsūmato. C. X.

INterea annus experiētia peracta iā iamq̄ȝ maiora p̄sumiēs: cū adhuc extremis gradibus ,pfitus eēt inutil: cōperit q̄ndā dei genitrīc ecclīā celebrib⁹ vbiq̄ȝ dici miracul' isignē que habebat et hypoliti martyris memoriā. Ad hāc cū se deuehi ipetrasset: cepit ibi crebris obsecratiōib⁹ interpellare mūdi reginā vt qd̄ aliis valētiorib⁹ impendebat sibi ,pfus imponi nō negaret. Miles aūt quidā sepe intendens basilicā repētādo subire elemosyne cā in domū ,ppriā declinare persuasit: vbi cū aliq̄ȝdiu resedisset pedisseq̄ȝ nescio q̄d acture ancilla noctu in domū exteriorē deuenniūt: et petrum crebris planctib⁹ ingemiscentē subaudiūt quoꝝ gemituū hec cā fuerat virgo maria cū beato hypolito in visione stratum eius astiterat: que vt iacenti videbatur impabat restitue inquit cū antiquo vigore. Martyr de imperanti obsecundās humiliter: crus tybiā pedēq̄ȝ quaq̄uersum olim sparsa diuinus⁹ ad instar future resurrectionis in puncto cōpacta recollige corpi ei⁹ quasi surculum arbori cepit subiungē. In qua insertione tanti torquebat̄ ardorib⁹ vt nō sine clamorib⁹ subsistendo: crebris quoq̄ȝ rictib⁹ et mēbroꝝ motib⁹ quid pateret̄ indicaret. Irruūt igit̄ ancille: et illato adiacētī cubile foro: dū hac illac q̄ȝ dispiciūt duos habere pedes et duo crura petrū reperiūt. Ex quo intuitu tantus eas stupor ilico inuasit vt nō se eas esse q̄ venerāt: sed mutari in alteras estimarēt. Cōtrectabāt tn̄ et vera mēbra que tetigerāt sentiebāt. Tandē difficillime excitat⁹ cū aperuisset oculos beatā adhuc martyre virginem adhuc estimabat astantes quib⁹ visibilit̄ absentatis interrogatus a feminis quis sibi restituisset amissa: rē retulit: multosq̄ȝ in admirationem adduxit.

¶Qualr idē hō reclusus diabolū visibilit̄ expugnauit C. XI.

ERat aūt hic homo oriundus ex granopolitano territorio. Qui cum pro tanta gratia sibi impensa: quam deo redderet vicem cogitaret. Ad hoc tam

dã alium appulit: vt soli deo victurus sub reclusione secederet. Itaq p[illegible] pec[illegible] inuenit diabolus [illegible] tacẽ q̃d machinaꝝ ingereret. Quadã enĩ nocte dũ sese cubitũ depo neret inopinate ad purũ sine illusiõe spẽe: imo in effigies mulieris si bi apparet: q̃ mẽbra corpis ipudẽter intẽdẽs ad sedos vsus pmissis lenocinijs moliebat̃ allicere. Porro blãdicijs min⁹ agẽs: hoiẽ terro re mactabat: ⁊ cũ neutro posset manib⁹ iniectis pellicere vt volebat. Oib⁹ igit̃ noctib⁹ se femina illa pbebat ⁊ intãtũ eũ fatigabat: vt mo ne ad se venẽtib⁹ visitãdi grã rñdere vix valebat: vix id qd̃ pcetra bat̃ edicere. Lũq; multis qd̃ ab eo ferebat̃ veniret in scrupulũ: acci dit illi castro superuenire munanẽsem epm. Eadẽ nocte q̃dã equites cũ cereis suis p reuerẽtia basilice cui ille appẽdicẽ habebat cellulã in vestibulo ipsi⁹ vigilabãt. Et ecce in ẽdicula strepitũ audientes ad fenestrã venerũt: itro pspiciũt: ⁊ in medio afflictũ petri ⁊ mulieris at tẽdũt. Quoꝝ ille pñtia roboratior iamiã lassabũdus exclamabat: stolã ab ecclesia sacerdotalẽ ocius exhiberi: q̃ sibi rapti vecta diabo lici illi⁹ pelicis collũ iplicauit: ita vt eã pauimẽto psterneret: ac peni tus suffocaret. Hoc in crastinũ mulitẽ epo referũt. Adest epus: victo riã stupet: quã p petrũ exercuit de⁹. Cũ ẽtes pprios diriguit q̃ tecto re tecto ⁊ fune dimisso genuq; inneroanũ igẽtissimã extraxerunt. ⁊ se mo ignib⁹ cremãdã ab oppido abduxerũt. Postq̃ aũt eã petr⁹ ef focauit incellula: tantus fetor ipsum q̃ sacris illam armis peremerat ⁊ astantes obsedit: vt nemini ambiguũ foret cadauer turpissime cu iusdã extitisse qd̃ diabolus induisset. Huic opinioni hoc etiã prestat argumẽtũ qd̃ in fenestrula latrinaꝝ p quã illa irruere ꝯsueuerat pã ni scissi ac putridi repti sũt. Quis aũt hos esse putauerit nisi quos im purissimũ illud in obuolutiõe sua cadauer habuerat.

De Sanctis morib⁹ pdicti hugõis ⁊ obitu eiusdẽ gygo. C. XII.

Anctus aũt hugo q̃uis multis virtutib⁹ ador nat⁹: ⁊ ecclesie dei multũ pficuus sem per tñ imꝑfectionẽ suã cogitans epalẽ sarcinã oĩno exue re: ⁊ deti aĩe vacare desiderauit: quo desiderio abusitio ne pmotionis vsq; ad mortẽ nõ caruit. Unde ⁊ sup h̃ legationem ad papã honoriũ misit. Et cũ postulata nõ impetrasset: ipsemet q̃q̃ morbis ⁊ senectute grauatus eundẽ papã adijt: rogans ⁊ obtestans vt senectuti sue licentiã quiescẽdi q; obtinere nõ potuit. Defuncto aũt honorio ⁊ succedẽte innocẽtio: cũ petrus leonis cognatorũ suf fultus psidijs q̃ certe tã ipse q̃ pater eius sancto hugoni multas olim veneratiões ⁊ obseq̃a obstiterũt aduersus innocẽtiũ caput erexisset: idẽ tñ vir sctũs hugo nec amicitia flex⁹ nec potẽtia territ⁹: q; zelo dei duct⁹ q̃uis morbis ⁊ etate ꝯsũpt⁹ pcrexit amicũ vt eũdẽ cũ alijs epis excõicaret scismaticũ. Innocẽtio aũt eiusdẽ petri declinãte psecutio nes ⁊ gallias igresso: occurrit ei sctũs hugo lachrymis rogans ⁊ ob secrãs qd̃ ab antecessori suo petijt: q; nec sic sibi idẽ obtinuit. Credeba tur enĩ q sola auctoritate ⁊ exẽplo pl⁹ possidet pdesse plebi subiecte debilis ⁊ egrot⁹: q̃ qlibet ali⁹ q; robust⁹ ⁊ san⁹. Ab h̃ tpe cepit magi indies deficere: ⁊ molestijs ꝯcrescẽtib⁹ morti ppinquare. Aderãt ei viri religiosi de carthusia ac de calensiẽsi ⁊ excubiaꝝ donsib⁹ ad ser uiẽdũ: nec vlla pfsus psona secularis ad ei⁹ admittebat̃ obsequiũ. Siq̃d opus habebat nõ a quoq; seruiẽtiũ iubẽdo tanq̃ dñs: q; humili ter rogãdo pꝑter deũ diuinã remuneratiões ei pcãdo poscebat. Ri dere aũt vł ociosis vbis vacare successores suos nequaq̃ sustinebat q; stati hoc ipm seuissima icrepatiõe frenebat: asserẽs tpa fletib⁹ de bita: ⁊ ipa lamẽtis occupãda nec cachinis ⁊ nugaꝝ relatiõib⁹ te ren da. Obiit aũt anno dñi. M.cxxxij. etatis sue admiñ⁹. lxxx. ꝯsecratio nis eiusdẽ admiñto. lij. kł. aprilis. vj. feria ante ramos palmaꝝ. Ex chronicis. Eodẽ anno lincherius imꝑator expeditionẽ in italiã pat: cũ epis ⁊ archiepis innocẽtiũ papã romã deducẽs ꝯ petrũ leonis q̃ monasteriũ sancti petri munierat: ipsum in epum latrianẽsi in sede pontificali potenter collocat. Ipsum vero lincheriũ innocentius ibi dem consecrat imperatorem.

De Quibusdã euẽtib⁹ ⁊ scismate aq̃tanie. C. XIII.

Rono. Anno dñi. M.cxxxv. mõasteriũ p[illegible] to⁹ fũdatũ ẽ. Pria plãtatio quã pr̃ vitale rãn⁹ ex pp̃a domo ptulit. Eodẽ ãno rex ãglie hẽric⁹ obijt cui stephan⁹ ex sorore nepos I regno successit: q; magna regni pte mutilat⁹: nõ post multũ tẽporis totã northmanniã amisit. Nã filia regis henrici matildis que primo nupserat (vt supra ductum est) henrico imꝑatori: postmodũ gaufrido andegauensi comiti: ope ludouici regis frãcoꝝ northmãnie ducatũ occupat: ⁊ in ipsa anglia magnas ei molestias ⁊ calamitates suscitat: quẽ etiam postea bello cepit: sed pro comite fratre suo roberto eundem relaxauit. Uentus nonis. iij. kalẽ. nouembris fuit qui turres ⁊ edificia multa diruit. Eo dem anno gullerus comes pictauensis ad sanctum iacobũ pficisci tur. ⁊ in sexta feria parasceue in ecclesia beati iacobi morit̃: ⁊ ante al tare sepelit̃. Qui moritur⁹ pceres suos: quos secũ habebat ꝯtestat̃ vt filia sua maior alienordis ludouico regi frãcoꝝ cũ aquitanie du catu vxor tradat̃ quã pdict⁹ ludouic⁹ apud burdegalam cum opti matib⁹ regni pñtib⁹ iũgit sibi nuptijs solẽnib⁹. Cui⁹ pr̃ ludouic⁹ in tra eundẽ fere mensem apud parisius defunct⁹ in ecclesia beati dio nysij ante corp⁹ illi⁹ ẽ sepult⁹ kał. augusti. xxvij. anno regni sui. F lo rebat hoc tpe theobald⁹ comes campanie: pater orphanoꝝ: ⁊ iudex viduarũ. oculus cecoꝝ ac pes claudoꝝ. singulariter munific⁹. in pau peribus sustentandis. in extruendis monasterijs. ⁊ erga religiosos quosq; largitate incomparabilis. Hic genuit comites heinricum ⁊ theobaldũ ac stephanũ. Guillerũ quoq; archiepm remẽsẽ; filias eti am plurimas habuit: q̃rũ vltimã noie adelã ludouic⁹ rex post I vxo rem accepit: ex q̃ filiũ noie philippũ successorẽ regni suscepit. Flore bat ⁊ guillerus comes niuernẽsis vir iustitia ⁊ honestate insignis. cui⁹ deuotio mira postmodũ enituit: dũ ex potẽte seculi pncipe fa ctus est in carthusia humillim⁹ paup christi. Helinãdus. Labora bat eo tpe sub scismaticoꝝ oppssiõe tota burdegalẽsis puincia: ⁊ nõ erat in aq̃tania q̃ posset resistẽ pncipi cui⁹ aũꝫ indurauerat de⁹: qui psuadente gerardo engolismẽsi epo ⁊ instillãte in cor ei⁹ semina dis sensiõis: factus erat scismatis defensor ⁊ auctor. Hic gerardus misit ad petrũ leõis vt ei legationẽ ꝯcederet ⁊ ipse ei fidelitate iurata obe diret. Insup ⁊ pncipẽ terre ⁊ quoscũq; posset ad eius impiũ inclina ret. Gauisus hõ perditiõis locũ se inuenisse in quo dilataret malitiã suã: cito annuit ⁊ libẽt: ⁊ misit ad eũ gilonẽ thusculanũ cardinalẽ epm q̃ solus de romanis cũ petro portuensi ei adheserat. Igit̃ gerar dus resumptis cornib⁹ qd̃ añ nõ fecerat publice incedebat mitrat⁹ Ab his q̃ duobus violẽt̃ expellit̃ a sede sua. Guillermus epus picta uensis vir honestus ⁊ catholicus ⁊ pro eo alius quidã genere nobi lis sed degener fide intrusus est. Similit̃ in lemonicẽsi ecclesia intru serunt ranulfum quẽdã dorathensem q̃ nõ multo post cadẽs resu pinus de equo in via plana vno tantũ lapide vltore q̃ ad hoc ibi re lictus erat infixo capiti eius ⁊ quassato expirauit. Audiens hec ⁊ hu iusmõi gaufridus venerabilis carnotensis epus cui a papa inocentio aq̃tanie legatio fuerat cõmendata: duxit secũ sctũ bernhardũ.

De Legatione bti bernhardi cũ epo carnotensi. C. XIIII.

Enerũt [illegible] mul[illegible] per [illegible] ab [illegible] demõe fuerat oppssa. Decan⁹ aũt ecclie pictauẽsis altare in quo sanctus bernhardus missam cantauerat ꝯstringẽ ausus est. Post breue tpus pcussus a deo cũ iam aiaꝫ exalaret vidit domũ suã plenã demõib⁹: ⁊ se a demonio iugulari clamitãs a circũ stantib⁹ postulabat cultellũ quẽ ad demonẽ extrahẽdũ imergeret gutturi suo: ⁊ inẽ hec vba expirauit. Archipsbyt̃ vo q̃ petri sua sorte pictauẽsis ecclie denũciabat sinodũ corã ipsis quos ad ꝯuẽtũ psidie suitabat a diabolo corrept⁹ est. Sꝫ ⁊ in alios multos q̃ in scismate il lo seruẽtiores extiterãt man⁹ dei manifestã exercuit vltionẽ. Tãdẽ pncipe recõciliato ⁊ epis q̃ expulsi fuerãt in suis sedib⁹ relocatis: ge rardus sol⁹ pseuerãs in malis: sine ꝯfessiõe ⁊ viatico repẽte in lectu lo suo mortu⁹ inuent⁹ est ⁊ enormit̃ tumidus. Qui nepotib⁹ suis in q̃dã basilica sepult⁹ est: q; a gaufrido carnotẽsi epo inde extract⁹ est ⁊ alias piectus. Nepotes quoq; eius ab eadẽ ecclia eliminati sunt ⁊ ois progenies ⁊ plantatio a radice auulsa p extera regna tanti iu dicij circunferens q̃rimonias exulauit. Rex sicilie rogerus solus de principibus inocentio nõ obediens misit ad petrũ leonis vt petrum sibi pisanũ a suo latere delegaret cõfidens in eloquẽtia petri pisani sed abbas sanctus ipsum petrũ pisanũ pape innocẽtio recõciliauit. Post triduũ petrus leonis impenitens morit̃ cadauer eius in late bris sepelit̃: ⁊ vsq; hodie fouea illa catholicis ignorat̃.

De Fine tempoꝝ lotharij ⁊ inicio conradi tertij. C. XV.

Ronographus. Anno dñi. M.c xxxvi. siccitas tata fuit in frãcia q̃ntã nemo q̃ tũc viueret se vidisse vł ab an cessorib⁹ suis audisse testaret̃ ita vt fontes ⁊ putei: qui dam etiã fluuij siccarent̃. Comes pictauensis gullerus ad sanctuꝫ iacobũ in galicia orationis causa pficisci[illegible] ⁊ in sexta feria pa[illegible] in ecclia beati iacobi morit̃ ⁊ añ altare sepelit̃: qui moritur⁹ pceres suos quos secũ habebat ꝯtestat̃ vt filia sua maior alienordis ludo uico iuniori francoꝝ regi cũ aq̃tanie ducatu vxor traderet̃ quod ⁊ factum est. Helinandus. Eo quoq; anno abbas alexander q̃ cuꝫ omni cõuentu suo inuẽte rege angeloꝝ henrico in forestã deliõis venerat: ⁊ in heremitorio qd̃ dicebat̃ mortuũ mare monasteriũ suũ edificauerat ipsum domũ suã. Cenobiũ mortui maris ordini cisterciẽsi con iunxit: ⁊ vualerãnus abbas vasicapi eã in filiam suscepit: mõachos

eos suos illuc transmisit: nec multopost idē alexander abbatis curā dimisit: cui adā quōdā prior vesicāpi successit. Chronographus. Anno quoq3 prenotato lucherius imperator scdām expeditionē in italiā fecit. Post subactā vō i fidelitatē romane ecclesie apuliā rediēs in patriā suā morit: & cōradus q̄ an̄ ipm imperiū affectauerat henrici imperatoris de sorore nepos ad regnū pmouet. Cepit aūt āno dn̄i. M.c.xxxviij. Mūdi vō. v. M.c.j. & imperauit annis. xv.

Cde Quibusdā euētib⁹ illius tpis. C. XVI.

In tpib⁹ q̄ lt pseudo ipator in ptib⁹ alamanie surrexit: q̄ p aliquot ānos apud solodoꝝ in reclusione viuēs egressus inde imperatorē henricū se esse mētiēdo dixit. Et cū m̄ltos seducēdos sibi allexisset: inter quos p eo etiā graues pugne & homicidia fierēt aliis eū recipiētib⁹ aliis seductorē palā ꝓfitētib⁹ tādē declarata falsitate cluniaci i mōachū attōsus ē. Anno dn̄i. M.c.xxxix. habitaculū seruoꝝ dei in loco q̄ dicit ad mōtē dei ꝯstruit. Florebat h̄ tpe ecclesia gallicana p viros religione ac sapiētia illustres: milonē morinēsem epm humilitatis virtutē pcipuū: aluisium attrebatēsē liberalitate atq3 ꝯsilio ac facūdia claꝝ: gosfridū lingonēsem: hugonē antisiodorēsem. Iosleuū suessionēsem gisfridū carnotēsem: albericū bituricēsem archiepm: scientiaq3 litteraꝝ atq3 ꝯsilij prudētia clarissimū: Inter hos & alios multos tūc claros scientia viros. Bernardus abbas clareuallēsis vir opinatissime religionis eminentissime clarebat qui multorū miraculorū patrator & verbi dei feruētissimus predicator: atq3 multoꝝ monasteriorū fundator animarū lucra maxima deo exhibeat: adeo vt magistri scholarum cū magno clericorū comitatu etiā de longinquis regionib⁹ ad eius optabile magisteriū confluentes: centenario vel etiā ampliori nouitiorum numero domū probationis implerent: & vno die xl. monachi fierent. Eodem anno iohannes de temporibus morit q̄ annis ccclxi. vixerat a tpe karoli magni cuius armiger fuerat. Anno domini. M.c.xl cenobium sancte marie ad fresmontra fundatū est. Helinandus. Eo tempore henricus germanus ludouici regis apud clareuallem monachus effectus est: qui nō multopost ad episcopatum beluacensem assumptus est. Anglia fame & gladio atterit: principibus illius terre inter se discordantib⁹. Eo tempore papa innocētius apud aquas saluias fundauit monasterium sancti anastasij martyris constructis ibi cenobialibus mansionibus & petije a clareualle cōuentum & abbatem mittitur illuc cū conuentu bernardus pisane ecclesie olim vicedominus.

Cde Petro abaelardo & heredib⁹ eius. C. XVII.

Eo tēpore fuit petr⁹ abaelard⁹ magister lingua celeberrim⁹ i opiniōe scientie: sz de fide pfide dogmatizās. Huius scripta icēdio & scriptorē silētio ꝯdēnauit inocētius papa. Capitula in libris ei⁹ repͥhēsibilia annotauit beat⁹ bernard⁹ i epla quā scripsit ad innocētiū papā. Libri tn̄ hui⁹ a multis curiose seruant: q̄b⁹ aque furtiue dulciores sūt: & panis abscōdit⁹ suauior. Ego ipse in eis multa reprehēsibilia inueni. Huius petri aliqn̄ discipulus fuerat gaufrid⁹ antisiodorēsis q̄ multo tpe notari⁹ fuerat beati bernardi: h̄ int̄ cetera de eodē petro dicit. Ego aliqn̄ mihi mgr̄m fuisse recordor: q̄ cū pedib⁹ & intestinis nihil ampli⁹ de agno paschali: aut ipe vorās aut discipulis exhibēs & se piter & suos modica ei⁹ pte fraudabat. Siqdē pciū redēptiōis euacuās nihil aliud nobis i sacrificio passiōis dn̄ice cōmēdabat nisi virtutis eius exēplū & amoris incentiuū. Q₃ eni scripture phibēt de ptāte diaboli pcioso illo sanguine hūanū gen⁹ esse redemptū in eo solo ꝯstare dicebat: q₃ exēplū nobis exhibitū est vsq3 ad mortē p veritate & iustitia certandi: & adhibitū est velut quoddā incētiuū amoris: cū ex impenso amore occasio data est readamādi: quasi vero & h̄ eius in mortib⁹ pphaꝝ pro veritate & iustitia occisoꝝ nobis non exhibita nō sint. Et quidē magna h̄ & vera sz nō sola. Benedictus de⁹ q̄ mihi simul & vobis magistrū dedit: postea meliorē p quē prioris redarguit ignorantiā: insolentiā ꝯfutauit. Ille eni tanq̄ verus hebreus auide pasus vorabat: & vorandū nobis sollicite cōmēdabat caput agni cū pedib⁹ & intestinis sic imitandū dn̄m pdicās patientem: & sic readamandū amantē et principalē huius sacrificij causam volut agni caput redemptionē in eo profiteretur & adoraret humanas. Tria nāq3 spēalia christus in sua passione nobis exhibuit exēplū virtutis: incentiuum amoris: redemptionis sacramentum. Quod tertiū euacuans heretico nihil prodesse cetera potuerunt. Sine causa eni pro virtute certauit vsq3 ad mortem nobis patientie prebens exemplum: & sine causa exhibuit & cōmendauit huius immense dilectionis affectum: si non recipit ab olim iam addicta captiuitas copiose redemptionis effectum. H̄ wifridus contra petrum olim magistrum suum fortiter & catholice scribit.

Cde Obitu hugōis pisiensis & libro de claustro aīe. C. XVIII.

Chronographus. Anno prenotato scilicet anno M.c.xl. incarnatiōe dn̄i. hugo pisiēsis sancti victoris mōach⁹ religione & literaꝝ scia clar⁹ & in. vij. liberaliū artiū pitia nulli sui tpis secūdus obijt q̄ int̄ multa q̄ vtili scripsit & libꝝ de sacramētis de necessariū duob⁹ voluminib⁹ cōprehēsū edidit. Actor. Huius hugōis libros i supiori lib. numerani eorūq3 flores excerpsi. Est etiā liber hugonis de claustro aīe noīe quidē hugonis de folieto titulat⁹. q̄ & ipse sancti petri corbeiensis dicit fuisse monach⁹. Sed quo tpe ignorās paucos eiusdē libri flosculos q̄ꝫ vtilis est ad edificationē legentiū breuit̄ hic inserui. Ex lib. j. de claustro aīe. Episcopi nostri hodie domos nō impares ecclijs magnitudine ꝯstruūt pictos delectant habē thalamos: paup aūt sine vestib⁹ incedit & vacuo ventre clamat ad hostiū. O mira delectatio: troianos gesta parietes pict⁹ purpura & auro vestitos: & christianis negant veterē pāni. Hectori clipeus dat auro splēdēs: paupi vō ad ianuam clamāti non porrigit panis. Et vt verū fatear spoliant paupes. sepe vestiant lapides & ligna. Monachi sibi claustra faciūt quibus homo interior ordinate teneret: sic agit discretus nō q̄ ad tpus sed assidue ne tradat aduersario castrum: ne & ipse capiat. Istius vita non instruit audientium: loqui de eo etiam debiliū mentib⁹ prebet effectum. Audire enim bonū diligentē & velle fieri magna pars bonitatis est. At diabolus p quosdā de exercitu suo claustralib⁹ minatur vt eos terreat: per alios blanditur vt decipiat: per aliquos promittit vt peruertat per aliquos insidiatur vt rapiat. Phisicam docet de ꝯplexionibus loquit: infirmitates diuersas si teneat religio generi predicat. Sed quare hoc. Non vt mederi vellit: sed vt occidē possit. Videt ex subtractione ciborū luxurie vires minui posse. Et ideo retardari minat egritudinem: timet ocius pire: & somnolentiā ꝯfirmat. Et ideo laboris intolerantiā & protēsa vigiliaꝝ spacia ꝓtendit. Abstinentiā & ieiuniū damnat: & per ista naturā carnis deficere asserit & tn̄ vitium superfluitatis tacet: per quā natura suffocat.

Cde Quattuor occasionibus peccandi que claustralibus fugiende sunt. C. XIX.

Sunt aūt quattuor diuersitates rerū q̄ claustralibus fugiende sunt maxime renūciātib⁹ huic seculo hīc de ꝯspectui. Confert eni pulchritudo delectationem: ornatus affectum: locus oportunitatē: diuitie effectum. Audiant igit hoc et caueāt illi qui loculos portāt: qui nundinas & fora ꝓpter necessitatē factū frequētāt qui secularium domos & curias perlustrant. Deuitant solariū bersabee: biuiū thamar: thalamum amon filij dauid regis. Deuitēt etiā psonas infames: hospitia suspēcta munuscula dare & accipere: pecuniā plurimā cōgregare ne in porticula laqueus lateat in quo cum alio pereāt. Pudicus oculus ianitor est cordis. Quicquid indecēs nouerit esse excludit. Impudicus vero querens qđ placet p oīa discurrit: volētes vero intrare patitur: nolentes aūt monet & hortat. Inde scriptura dicit. Oculi ꝑnus tela sunt adultere. Solent hostes tribus generibus armoꝝ vti telis videlicet hasta & gladio. Immisit vxor dn̄i sui oclos suos in ioseph. Hec sunt impudicitie tela quibus vulnerant longe positi: his vero pudicitiam oculoꝝ opposuit. Vibratio haste blandientis videlicet adultere sermo: huic opponit cordis mundicia. Venenata enim colloquia non recipit mundi cordis puritas: gladius quo cōfigitur cominus mollis adultē tact⁹: huic restitit per mūdiciā corpis: respuit eni adultere tactū: rupit fimbriā ne serpet contagium. His g̃ modis docet nos ioseph ne per pulchritudinē mulierū ad delectationē trahamur: vestium vō ornatū & affectū qui inde subministrat vilis habitus amor exterminat. Nemo eni qui vere habeat ꝓpria habit⁹ ꝯtemptū alieno delectat ornatu. Sz & loci oportunitatē ne temptatio fit ꝯgrua claustri assiduitas excludit: qui eni discurrūt p aliena domus qui societate seculariū gaudēt: qui fori spectacula sequunt q̄ nō ad necessitatē cōmunē sed ad ꝓpriā volūtatē sunt gari: q̄ causas itineris sui non hn̄t: sed fingūt tales sicut sunt faciles ad discurrēdū forsitan proni sunt ad ea que loci oportunitas subministrat.

Cde Securitate claustri & periculis seculi. C. XX.

Secura est igit claustri assiduitas quam tota familiaris rei nō turbat quā nō inquietat accessus holus. Ibi int̄ frēs alterius ad alterū diligēs habet custodia. Ibi platoꝝ subiectis discreta ꝓuidentia solertia. Ibi silentiū cōfabulationib⁹ aufert locū extinguit iram. Ibi disciplina ceteros motus corpis seruire cogit mundicie: & sic oīs oportunitas q̄ est ad malū p claustri assiduitatē excludit: per paupertatem vero voluntariā pecunie effect⁹ extirpat. Cōtingit qn̄q3 vt q̄ maris

temeri nequiuit:nec blādimētis acq̄escūt: ꝓmissis citius flectāt̄ mūeri/bus. Prudētia mūdi ipa ē q̄ ꝓmittit vt decipiat.s.diuitias & honores alterꝫ cupiditatis ē:alterꝫ supbie: ꝓmittit sed nihil dat. Et si aliqñ reci piāt hoīes qd̄ ꝓmittit nō dat̄ illō sꝫ emit̄. Raptorib⁹ ꝓmittit agrico le substātiā oues vidue agros pupilli. Feneratori vicini sui domū: amplitudinē possessiōis. Militib⁹ ꝓmittit:nūc enses lucra:nūc telo gladiū: sub spe carceris: & sub mortis piculo. Negociatorib⁹ vltra mare ꝓmittit lucrū. Ibi naufragij timor:ibi vēto comedānt opes & sic. In vtroqꝫ piculū. In vtroqꝫ difficil̄ acq̄rēdi mod⁹:claustralib⁹ vo vagādi licētiā quā rigor claustri abstulerat repromittit. Fabulo sas aūt ꝯfessiōes ociosoꝝ:plateaꝝ plausus:fori spectacula:ciboꝝ as/suetūdiā:vestis molliciē: & vt cūcta cōplear libertatē faciēdi qd̄ placeat vitio loco de supbia q̄ isidiat̄ vt rapiat ē agēdū:h̄ ē q̄ seculares pos sidet & retinet:nouitē ꝯuersos vexat & reuocat. Iustos vo tētat & illu/dit. In secularib⁹ apparet:i nouitē ꝯuersis notat̄:i religiosis qñqꝫ la tet. Elephātis nā tal̄ ēē dr̄ vt ossa illi⁹ iūcturis careāt: & iō flectē mēbra neq̄at:sꝫ sp̄ stat mēbra supbie iflexibilia sūt:cū.n.supb⁹ lodit̄:si ipōau/dietū ei ñ acq̄escit. Si aliqd̄ opat̄ & ꝯdicit:ñ iessat: & sic flecti neq̄unt act⁹ supbie:sꝫ q̄ sic stat male stat ad ꝓpriā volūtatē q̄si ad arborē la tus iclinat supb⁹: vt q̄etē recipiat. Qd̄ eñ ꝑ dispositionē ꝓprie volū tatis agim⁹:hoc q̄eto suscipim⁹ aīo. Si autē aliter ordinet̄ ꝑ labo re [illegible]. Succidat̄ ergo arbor ꝓprie volūtatis vt cadat. & occi dat bestia supbie. Sed cauendū nobis est ne cadens opprimat ali quē. Sic igit̄ nouiter ꝯuersis insidiat̄ superbia.

Vita claustralis & pauperi sit abundans & mediocri sit sufficiens. C. XXI.

Vdiant secu lares quos delectatio tēpo ralium retinet qui religionis abhorrent habitum q̄ꝫ suauis sit vere religionis cohabi tatio:abundans eñ est pauperi:mediocri sufficiens tole rabilis diuiti infirmis larga:delicatis compatiens fortioribus mo derata penitentibus misericors peruersis seuera.bonis optima. Hec sunt.ix.beneficia religionis. Quidā rebus temporalib⁹ egent sꝫ inui te:hec vocari solet egestas: egēt eñ rebus & egent bona voluntate qua diti⁹ nihil esse potest. Quidā de seculo veniūt vt in ecclesia pos sint honorari qui in sua domo non nisi cōtēptibiles esse potuerunt. Qui si forte ecclesiam in qua paupertas amat̄ intrauerint: intolera/lem dicunt illius loci consuetudinē:nimiaꝫ prelatorum seueritatem pretendunt.aliquem de fratribus opponunt sibi quem cum nolunt pati dicūt q̄ nō possunt callide machināter vt ad ditiorē valeāt trās/ire ecclesiā:quasi humilit̄ rogāt a vinculo ꝓfessiōis absolui:mu/cen tes blādis aspa:minant̄ eñ scandaluꝫ si male discesserint: & iurāt om/nia ecclesia se q̄ete melius posse esse:in sua vo nunq̄. Ridēt abbati suo fronte libera:accusant frēs quosdā criminosos:quosdā ꝑ ironi am iustos vocāt. Quos vo iustos esse negare nō possunt inuidentes bono nimiū iustos appellāt generis suū erubescūt: ꝓprio noīe nolūt appellari. Amāt eñ noīa dignitatū:si vocent̄ abbates:si priores si ꝑ/positi:arridet oculus hilarescit facies. Et sic nūciat aius q̄d opret hu iusmodi pauperib⁹ nō ꝓmittit chr̄us regnū sꝫ īfernū. Sunt alij q̄ ex paupertate venerūt:quib⁹ si dent̄ necessaria ex humilitate putēt eē supflua:ociū diei vnius sacrilegiū esse credūt:saturari vilib⁹ cibis ar bitrant̄ vitiū:nulli equales esse:ex debito cūctis seruire estimāt: alij q̄ bonas vestes habere erubescūt: vt nisi ꝯdiret hūilitatē discretio nis licitu licitū esse dubitarent. Tales sequūt̄ chr̄m pauperē itinere recto:q̄ pauper pauperē:hūiles hūilē. His dant̄ ad necessitatē tem poralia & ꝓmittunt̄ ad eternitatē celestia. Mediocri religio suffice/re by:q̄ necessaria ꝓbet:dat sanis & dat gratis. Mediocritas est via media q̄ ducit ad ciuitatē sūmi regis. Ad dexterā vo & sinistris sunt [illegible]. In vna angustiant̄ ꝑ egestate i alia vo errat ꝑ supbiā. In p̄ciosa eñ veste supbia. In p̄nositate vo aliene rei occupāce ꝑ tiet. Mediocritas vo ē q̄si mēsura q̄ toti⁹ bōitatis spacia tenuat.

Eadē etiā diuiti sit tolerabilis. C. XXII.

Tolerabilis diuiti ē religio. Iugū eñ meū inq̄t suaue est. Thauroꝝ ceruices hūiliat on⁹ qd̄ trahit̄:supbiā carnis q̄ q̄si ex adipe ꝓcedit domat. Sꝫ dicet aliq̄s:vita chr̄i est obprobria pati: [illegible] corp⁹ mori ꝑ ꝓrio [illegible] Cupio inq̄t paul⁹ dissolui & eē cū chr̄o. Et ē mira res h̄ abhorrēt quotidie seculares: & h̄ quotidie patiūt̄ :timēt obprobria pati ꝑ chr̄o: ꝑ mūdo aūt patiūt̄ obprobria sempitna:mori ꝓ ꝓrio ptiescūt & ꝑ tpali lucro quotidie moriūt̄. Nōne leue ē mori ꝓ ꝓrio & esse cū chr̄o. Spes mūeris laborē oberis iminuit: vē on⁹ leue vita chr̄i:q̄ nec portat inuita:nec diu. Religio si acq̄rit cū cupiditate:nō possidet cū amore nō dolet si amiserit. Iugū aūt diaboli grauat & opprimit: multa enim patit̄ diuitū superbia. Nouimus diuitū mensas: nouerunt & aliqui nostrū: q̄ ꝓteruitas acq̄rit ibidē sibi locū nō simplicitas. Qui busdā dat̄ ibi cib⁹ sine potu: & ecōuerso. Multi etiā ieiuni surgūt a mēsa: & cū leti vrbanitate q̄dā famē suā ꝯsolant̄. Mensa vo religio nis est ordinata: sufficiēs nō supflua. Nullus amittit ibi locū cū ro/bore: q̄ oīa disponit humilitas. Ieiunant milites vt aliena rapiant: scholares vt subtiliores fiant & nolūt ieiunare vt audiāt. Venite ad me qui laboratis & onerati estis &c. Dicit chr̄s reficiā & dicit hō desꝑ/cum. Cui credam. Credo q̄ qui potuit hominē facere: possit & refi/cere. Labor diuitum grandis: leuior est labor claustri & tamen time tur. Leuius est enim pondus tunice q̄ꝫ lorice. Tutius est claustrum q̄ꝫ castrum. Tutior est abbatis obedientia: q̄ꝫ regis iussio: hic inter gladios mittit: illa periculum vitat. Laborant multi sed non prodest eis. Labor claustri tolerabilis ē q̄ mediocritas laborē tpat: nec au/fert diuiti nisi supflua. Religio qd̄ nocet aufert: qd̄ necesse ē ministrat

Larga sit infirmis. C. XXIII.

Largaest infirmis: quidā eñ infirmant̄ ex se [illegible] cōtinuo langiore. Sūt aūt alij quoꝝ senect⁹ est garrula iracūdia plena: ꝓuerbijs & fabulis vacāt. Et licet oculus eoꝝ cecutiāt: licet manus tremebunda cesset ab opere: licet officiū suū per ignoret: licet totus corpore & animo curuus incedat: tū cor & lingua non senescunt. Hi sunt qui gloriant̄ se fuisse diuites: bella principū secularium nō pacē sanctoꝝ recitant. Ad causas vocari vo lunt: q̄ preterita nouerunt. Tales accusarent susannā si vellet & lau darent iezabel. Sunt & alij qui cum terrā non videant oculis: celum mente considerant qui licet offendant pedibus. licet toto corpore nu tent: non offendunt tū lingua: nec mutant aīo. Tacent noxia: qd̄ in/struit narrant: hominē interiorē labori supponunt: cum non possint exteriorē: insistunt orationi: recogitāt omnes annos suos in amaritu dine aīe sue. Et ideo renouabit̄ vt aquile iuuentus eoꝝ. Illorū vero qui membroꝝ lesionem siue molestiā corporis siue langiorē patiun tur. Quidā egreferentes cōsulunt medicū. si statim non cōualescunt irascunt̄: dolorē capitis non patiunt̄ benigne: & quō pro chr̄o capitis abscisionē paterent̄. Flagellū timent: & quō flagella sustinerent. Sunt alij qui nō seruiūt carni: sed volunt vt seruiat caro spiritui: q̄ non querunt medicū nisi chr̄m clamantes [illegible] sana me dn̄e & sa.[illegible] si portāt infirmitatē suam: q̄ nō inquietant aliquem querimonijs. Quattuor sunt vñ conqueruntur infirmi.s. de infirmitate: de medici na: de cibo: de ordine. De infirmitate ideo conqueruntur: q̄ pondus infirmitatis portāt inuiti. Alij vero eo q̄ labori fratrū interesse neq̄ unt. De medicina vero q̄ non subueniatur eis (vt dicunt) fraterna charitate. Alij q̄ dispendium patiat̄ ecclesia pro salute eoꝝ. De cibo autem q̄ non sufficienter vel quō: vel qñ volunt ministret̄ eis. Alij vo q̄ delicata cōmedāt nihil operātes: q̄ alij eis seruiat & ipsi nulli. De ordine aūt ꝯq̄runt̄: ꝑputātes grauitati ordinis infirmitatis sue cāꝫ & sic qd̄ bene egerunt male ꝑdunt: q̄ a cōuentu fratrū sepati delica/tius tractant̄: si aūt a lectulo fratrū in choro psallentiū voces audie/rint psalmos illos rumināt. qui claustri tediū benigne ferunt: felices eē putant̄ nihil de ordine se implere fatent̄: sed (nisi fallor) implēt to tū: infirmitatis claustro coartant̄: disciplinis ꝯt̄ anxietatū virgis: spi ritus doloꝝ ieiunāt: vigilant: laborāt: q̄ cibū somnū & quieteꝫ infirmi tas negat: & tū si paret̄ lectulus suauior: si cogant̄ sine caligis dormi re: quasi aliquid criminale fecerint in huiuscemodi timent vitā fini re. Quō est infirmis larga religio vt si dent̄ alijs necessaria infirmis plura & delicatiora querant̄: plura: vt ex multis aliquid placeat deli catiora, vt cū gustauerit reficiat̄ ex aliquo.

Delicatis sit compatiens. C. XXIIII.

Delicatis est compatiens. Quat [illegible] sunt deli catoꝝ spēs.s. volūtate: vsu genere nā. Volūtate delicati sunt: qui cū grossioribus cibis vti pos sent nolūt: sed exq̄sita & diuersa fercula querētes ꝓidēt ventri & petenti obediūt. Rñdeo huic & ego quē si clamauerit: non virga sed pane cōpesco: mihi soli q̄qꝫ plura fercula parat̄: & multis fratrib⁹ vnū dat̄ multis vnū: & vni plura. Vsu vero qui cū in seculo essent seruiebāt ventri: in eccl'ia vo positi vsuꝫ soliti cibi mutare no/lunt infirmitatē corporis timent: & aīe sue cōferūt mortē. Impossibili tatis sue vsum vite precedētis forē cāꝫ testant̄: sed vt dici solet ma lus vsus abolendus est. Genere delicati sunt & filij nobiliū q̄ sicut fuerint in seculo nobiliores dignitate generis. ita in cōuentu fratrū nobiliores sunt ꝓcessu boni opis: iactāt se nō eē delicatos humiles sunt vbo vestitu & ope: nec de parentū suoꝝ dignitate gloriant̄: sed oc cultant causas supbie nepos eoꝝ labat̄ in vitiū. Natura vo quoꝝ cōplexio talis est vt pōd⁹ laboris ieiunijs & vigiliaꝝ ferre nō valeāt

Qui etiã cibos exq̃sitos fastidiunt: q̃ sibi sunt oneri: qui calore solis dissoluti cito lassant̃ & frigore statim torpescũt. Tales etiã quosdã de pplo natura plasmauit. Oib⁹ his cõpatiẽs est religio. Est autem vera & falsa compassio: vtraq̃ tñ trib⁹ modis fieri solet. s. ore corde & ope. Ore fit falsa cõpassio qñ aliqs flebilib⁹ vbis tñ dãnũ alteri⁹ ɔsolat̃. Corde vo qñ dũ aliqs oppssio egritudine siue ẽt egestate occurrit: & pietate mot⁹ affectũ iclinat: trãsiẽs aũt effectu nõ succurrit egẽti. Hec cõpassio sterilis ẽ: ɔcepit s; nõ pepit. De ɔceptu eni vere cõpassiõis nasci solet elemosyna: s; tanq̃ venefica mulier ptũ iugulat auaritia ne pdeat in lucẽ: illa q̃ ore fit tñ adulatoria ẽ. Sed tñ alia q̃ multa tribuit: s; ideo vt laudet̃ aut plus recipiat. Sũt etiã q̃ cõpatiũt̃ sibi ne iterficiãt eũ: alij vo fratri suo: s; qr nõ hñt vñ cõpassiõis opa cõpleãt: platis quoq; ẽ puidere aut ipendere necessaria q̃lis sit & q̃d possit frat̃ ille diligẽter itumãt: cõpatiunt̃ & magistro ne q̃ [illegible] debeat deficiat [illegible] Unde [illegible] & suo [illegible] vt [illegible] de fratrib⁹ abbati suo ppoñãt: cui obediat in agẽda sui cura: ne rigor plationis frãgat hũanã fragilitatẽ & h ẽ cõpassio prudentie. Tria sũt p q̃ pbat̃ vã cõpassio. s. occulta beneficia: paupias & mors. Beneficiũ eni si impẽdat̃ occulte: humane laudis fauorẽ extinguit. Qõ eni paupi miseret̃ aliqs: tpalis remouet spem retributiõis: cũ primo morte pati nõ renuit: amorẽ mundi nõ pponit.

C De Moderata sit sermonib⁹ religio. C. XXV.

Sermonibus

sit moderata religio: teriẽdus ẽ in oib⁹ mod⁹ qr eni excedit modũ excedit & vires. Modus eq̃ lance librat onera fortiorũ siue debiliũ; ne grauent̃ fortiores: aut debiles sub onere opprimãt̃. Tres sũt spẽs fortiũ: scia: corpa: aio. Sciẽtia fortes sũt; q̃ l; diligẽtis affectu animi careant: l; fortitudo corpis nõ suppetat: ipsi tñ q̃dã rõnabili scia q̃ creatoris sui benignitatẽ & suã neglĩgẽtiã recognoscũt. Inclinãt animi rigorẽ & corp⁹ cogũt seruire suo creatori: & sic discũt bene amare: qr sciũt bñ opari. Corpe fortes sũt. quos nã solidauit ad tolerandos labores: quorũ q̃dã qõ pñt opari possunt s; nolũt: alij pñt & volũt: alij vo plus volũt q̃ qõ pati possũt. Qui corpe fortes debiles aũt aio pcũt sibi: seipsos amantes: sectant̃ [illegible] fabulis [illegible] qr [illegible] Mẽtiunt̃ aut corã deo & hoib⁹: qr qõ voluerũt reddere possunt s; nolũt: decipiũt frẽs suos ignorantes q̃d possunt. Aio sunt q̃dã fortes alij vo fortiores. alij fortissimi fortis thobias: fortior iob fortissimus abrahã. Duob⁹ modis pbat̃ fortitudo animi cupiditate. s. & carnalitate. Thobias cõmisit. Job amisit. Abrahã dimisit: hic pecuniã iste substãtiã: ille domũ terrã & cognationẽ: viuis in spe. alter patienter: alius vo sponte. Primus egẽti cõpatiẽdo: scdus psequentẽ tolerãdo: tertius iubẽti obediẽdo. Sic nõ cedũt cupiditati q̃ in trib⁹ ɔsistit. s. in amore possidẽdi: in dolore amittẽdi: in coactiõe deserendi. S; simul expellũt tres tria qr quisq; suũ. Nec cedũt carnalitati. Nõ eni plus amauit thobias filiũ q̃ debuit. Job de morte filiorũ nõ doluit plus q̃ necesse fuit. Abrahã vo nõ tñ ismahelẽ expulit: s; etiam isaac ad imolandũ deo obtulit. Fortissimus abrahã: sed beatus laurentius fortior fortissimo. Abrahã sua dimisit: laurẽtius sua dispersit & dedit. Abrahã filiũ suũ obtulit deo: laurẽtius seipsum pro filio dei. Hic ignẽ pat colligat filiũ: ille ad ignẽ posit⁹ christũ predicat efficit̃: holocaustũ dño: vere totũ incẽsum intus charitatis igne exterius flãma tribulationis. Hic quia fit obediens filiũ recepit incolumẽ: ille quia perseuerat in tormentis a dei filio recipit̃ ad salutẽ. Sic igit̃ in trib⁹ his ɔsistit fortitudo totius religiõis. Qui eni scit & vult & põt bene opari si modũ in hoc teneat semp pfectus est.

C De Penitẽtib⁹ sit misericors. C. XXVI.

Penitentibus

ẽ misericors religio. Trib⁹ modis penitet hõ. Saul ore: petr⁹ corde: dauid corde & ore simul penituit. Tria cõmisit dauid erga vriã: perfidiã: homicidiũ & adulteriũ. Tamẽ qr corde penituit audiuit: dimissum est tibi peccatum tuum. Ter negauit petrus & tamen respexit eum dominus. Tribus modis peccauit saul: per superbiam: per inobedientiam: & per excusationem peccati. Superbieq; diaboli preuaricatiõis adã excusatiõis eue particeps efficit̃. Adã cõtra patrẽ: eua ɔtra filiũ: diabolus ɔtra spiritũsanctũ peccauit. Hi tres sunt q̃ testimoniũ dant in celo aduersus saul. Pater q̃ est veritas demẽdacij excusatiõe. Filius q̃ est patri obediẽs de inobediẽtia. Spũssanct⁹ de pseuerãtia peccati testimoniũ pfert. Superiori nõ obediuit saul: nec pepcit iferiori: s; sibi dũ ppl; sibi subiectũ accusat: dũ seipm excusat dũ famulis pcepta recusat. Trib⁹ modis penitet hõ: & trib⁹ modis miseret̃ de⁹. Peccantẽ expectat: & reuocat dono gratie. Disparantẽ ɔsolat̃ p spẽ venie. Penitẽtẽ roborat ex pmissis glie. Miseret̃ & hõ homini trib⁹ modis. Miseret̃ prelatus discipulo: dum peccantem verbis benigne corrigit: desperantem ad spem per exempla mĩe erigit: & correctum post cõmissa diligit. Nã nulli cũ aliquẽ familiarẽ hẽant si peccat despiciunt: fatent̃q; nẽ diligant eos sicut & prius. Peccauit petrus: sed christus eũ non despexit: sed respexit & dilexit. Miseret̃ & plato discipulus dũ irato non resistit magistro: aut peccanti non detrahit vel peruersum patit̃. Itaq; enim saul fugiebat dauid purgantẽ in spelunca ventrẽ cũ posset occidere nõ occidit: pueruersumq; passus est q̃diu vixit. Miseret̃ discipulus discipulo: dum peccãti orando cõpatit̃: aut qñ int̃ se & illum solum corripit aut qñ peccanti in se benigne dimittit.

C De Peruersis sit seuera. C. XXVII.

Peruersis

est seuera religio. Seruat honestatem seueritas leuitatẽ castigat [illegible] metur ab indoctis. Ipsa est decor senũ: iuuenũ vga: platorũ psonas ornat: virtutũ spẽm colorat. Sicut eni rubor mixtus cãdori: sic seueritas mixta rectitudini: si dulcedine condiat̃ vultũ religiõis decorat. Dulcedo plati trahit ad prĩam peccãtẽ discipulũ: seueritas corrigit: rectitudo dat legẽ delinquenti. Sic nec seueritas leuitatẽ patit̃: nec dulcedo dissolutionem: nec rectitudo lineã iustitie transgredi pmittit. Ira plati cãm dat peruerso: iustum vo prouocat ad iram. Due spẽs sunt peruersitatis: aperte. s. & occulte. Sunt quidam adeo peruersi: vt qõ ipsi male operant̃ aperte defendant: q aũt alij bñfaciunt detestant̃ & impugnãt incorrigibiles sunt. hoc solum qõ volunt fore bonũ credunt. Obediẽtiã aut timẽt aut negligenter [illegible] fres prouocant turbãt [illegible] gestat [illegible] qui egressus de castris philistim puocat [illegible] os israel. Cuius magnitudo & armorũ diuersitas moraliter statum peruersorũ qui magni sunt apud semetipsos & morũ qualitates designãt. Peruersi caput casside tegunt: dum peruerse actionis intentionem laudant. Sinistrũ vo latus obumbrant clipeo: dum sinistram praue actionis excusant partem: ocreas hñt in cruribus que est q̃si extrema pars corpis: qr vsq; ad finẽ in obstinatione pseuerãt: lorica induunt̃ qua totũ tegit̃ corpus: qñ totã defendunt actionẽ. De speciebus armorũ ex [illegible] qr quicquid egit peruersus non humana cõfessione pfitet̃: nec rõne veritatis: sed clamoso strepitu secularis eloquentie defendit: & p exempla reprobrorũ ɔfirmat. Unde sequit̃ armiger eius ancedebat eũ. Hic est q̃libet reprobus: cui⁹ exempla antecedunt: & ex his sumunt̃ defensionis arma h est aperta peruersitas. Unde sequit̃. Stans clamabat aduersus fil. isr. Sũt alij quorũ peruersitas est occulta. qui cõsilio suo frẽs cõmouẽt ad iram: excitãt iram. qui cõsilio suo ɔsurgere faciũt absolon ɔ dauid. i. filios spũales contra eorũ patres: vtrisq; seuera debet esse religio vt apte peruersis resistat in faciẽ & occultorũ cõsilia mutet: sic dauid philistei frõtẽ lapide cõminuit. sic cusi cõsiliũ achitofel destruxit: frons philistei est cognitio puersitatis. Percutit̃ g̃ philisteus in fronte qñ peruersio insipientis agnita reuerberat̃ a sapiẽte. Cusi aũt interptat̃ silentium: achitofel vo ruina fratris. Destruxit g̃ cusi cõsiliũ achitofel: qr p silẽtiũ illorũ qui sunt q̃si ruina fratrũ adnihilat̃ ɔsiliũ. Hec duo ad seueritatẽ rarius. s. sermo & rigor sermonis ptinent: rarus eni sermo cõcordiã seruat rigor sermonis corrigit emendanda.

C De Bonis sit optima. C. XXVIII.

Bonis est

optima religio. Bonos facit religio [illegible] distributio meliores [illegible] ciatio optimos vo religionis cohabitatio. Mũdus bonis est pessim⁹: religio aũt & malis est optima. Facit eni quisq; de malo bonũ: & de bono meliorẽ: de meliori optimũ. Quatuor sũt in religiõe notãda. Suauis est eni & mitis: q̃eta & secura: nec tñ sic suauis est vt nõ sit discreta: nec sit mitis vt patiat̃ iniusta: nec sic mẽte q̃eta vt bonũ nõ cogitet ociosa: nec sic secura vt dñm non timeat: s; vt p amore hũano ab ope bono nõ desistat. Assimilat̃ mulieri caste q̃ pulchra est in ɔtẽplatione: sapiẽs in sui circũspectiõe. Nobilis est: qr libera est a pctĩ seruitute: diues bẽditate. Amat luxuriosus speciosam: s; nõ amat castã. Sũt eni quidã q̃ delicatã ac voluptuosã fore credũt religiõnẽ expẽt laboris vacantem ocio: & ideo beatã religiõis indiscrete rapiũt. Cũ aũt ordinẽ & ɔsuetudines eius aduersantes carni nouerint in modũ pharaonis vxorẽ suã reddunt abrahe expellentes eã: vt liberi remaneãt in egypto. Abijciũt eni habitũ religionis: & in desiderijs carnis sue perseuerant.

C De Falsis claustralib⁹ & ordinatione claustri. C. XXIX.

Idem

in prologo. ij. lib. Scio multos esse in maiorib⁹ ecclijs qui licet multa possideãt: in alijs tñ paupertatẽ amant: possident ea q̃si non possidentes: vtunt̃ quasi nõ vtentes: exempla paupertatis diligũt & ea que de paupertate scripta sunt studiose legunt. legẽtes seipsos

aspiciunt. Et sub onere diuitiarū dolentes gemunt. Hi sunt paupe/res spiritu nō habitu. nos autē ad oculos pauperes sumus locum mutauimus nō aīuz: vestē nō mentē. Sunt etiā in maiorib⁹ ecclījs aliq̄ sublimes oculis inflati supbie spiritu. q̄ paupes fratres cū superuenerint ex latere respiciūt. Deridēt eos: detrahūt illis vacātes ocio ponētes symbolū q̄si canes dente liuido ossa pauperū fratrū corrodētes odiētes saccū hieronymi: tunicā benedicti: maculā eulalij: la/chrymas arsenij: nuditatē aplī: ollā helizei. Ex scdo li. De ordinatione claustri materialis cōsiderāda nobis. q̄ttuor occurrūt. s. q̄ sūt q̄ teneāt ordinē. aut q̄d teneāt. vbi maneāt & vnde viuant. vt plures sint & boni ꝓpositi. vt quo habitādi suppetant edificia & victui ha/beāt necessaria. Sit tū in numero discretio. in ꝓposito deuotio. in edificijs mediocritas in reb⁹ possessis frugalitas. Tenēda est discretio in numero fratrū vt tot simul cohabitent q̄ ordinate viuere possint. ne vel excusante paucitate irregularit̄ viuāt. vel pre multitudine co/habitantiū necessitati eoꝝ illicita querāt. qui eni multos cōgregāt. necesse est vt eoꝝ victui multa querāt. sed dum querūt plura crescit exterior cura spargūt̄ p diuersas regiones ecclesie beneficia spargū/tur & fres. soli inter seculares habitāt nolētes pati fraudē. sed iudicio cōtendere parati. Qui vō p cellulas duo vel tres: vel etiā q̄ttuor vel quinq̃ simul habitāt. claustrali nō coartant̄ lege. loquunt̄ q̄n & cur. & q̄d volūt & religiōis opus paucitatis negligētia corrūpit̄. ꝓpositi nostri tenēda est īstitutio. ne vel dissoluti viuam⁹ in delicijs. aut arduitate ꝓpositi desistamus a cepto. Ait eni Ambrosi⁹. Sūt in nobis q̄ hūt timorē dnī: sed nō sc̄d̄m sciaz. statuētes duriora p̄cepta q̄ nō possit humana cōditio sustinere. Edificia fratrū extra cohabitatio/nē secularium debēt cōstitui ne silētiū claustri siue dormitorij q̄cq̄ tu/multuātibus ppl̄i strepitu pturbet̄: nedū lingua taceat mdeat cor vl' dum corpus quietē recipit aīus fit inquietus.

C De Edificijs & possessionibus monasterij. C. XXX.

Edificia fratrū nō supflua sint sed humilia. nō voluptuosa: sed honesta. vtilius est lapis in structura. sed quid ꝓdest in lapide celatura. vtile fuit hoc in ꝯstructiōe tēpli. erat eni forma significatiōis & ex tēpli. legat̄ genes. in li. nō in pariete. vestit̄ eua in pariete. pauper aūt iuxta pietē nudus accubat. Dat̄ ade tunica pellicea. fratrū vero multitudo coartat̄ hiemali molestia. liceat h̄ si cui licitū fore debeat. illis q̄ i vrbib⁹ aut i vicis morant̄. ad quos cōfluit ppl̄i freq̄ntia. vt simplicitas eoꝝ detineat̄ delectatiōe picture: q̄ nō delectat̄ subtilitate scripture: Nobis aūt q̄ solitudine delectamur vtiliorē equus aut bos in agro q̄z in pariete. h̄ satiāt oculos i vidēdo. ibi laborāt necessitati subueniēdo: agros vineas: hortos: pecorū greges: prata: lacus nutriēdis piscib⁹ aptos: frib⁹ hūdos cōcedim⁹. Hec eni victui necessaria p̄bēt: nō villas: nō earū redditus: nō iura fori: nō theolonij nūmos no [illegible] mercatoꝝ laboriosos (vt ita dicā) recipiāt obolos. Que eni iustitia ē: vt si vēdiderit ouē vidua iure fore nūmū reddere cogat̄. Aut si paup aliq̄s humeris suis pegrinas mērces trāsferat. trāsire nō liceat: nisi ꝓ trāsitu p̄ciū reddat. Nō obtineant iudicis vices: nec more p̄ncipū militib⁹ dn̄ent̄. sz oppssis subueniāt & paupuz fr̄z ministrēt obseq̄js. Quattuor s̄t i reb⁹ possessis obsuāda. s. ne licita iniuste acq̄ram⁹. aut iuste acq̄sitis illicite pfruamur. ne mlīa q̄ius hi/cite possideam⁹: aut illicite licita deesse dam⁹. Mlīa eni possidē ꝓpinquū est cupiditati & sic q̄lq̄ quod nimiuz diligitur male defen/dī solet.

C De Cibo claustraliū. C. XXXI.

Ria in cibo cōsiderāda sūt. i. q̄d & qn & q̄ntū comedam⁹. Nemo nrī ꝓpositi abhorreat abstinētiā q̄ de oīb⁹ ciboꝝ gn̄ibus soluz carnis excludit vsuz. Cetā vō comedit ac benigne subministrat. In his tria sūt obsuāda. i. modus: mēsura: & numer⁹. In mēsura debet eē eq̄litas: nō q̄ntitas: sz sufficiētie. Vn̄ btūs Aug. Non eq̄li t̄ inq̄t oī/b⁹. &c̄. Tūc eni res eq̄lit̄ diuidit̄ cū ille q̄ diuidit. put cuiq̃ opus est singulis partit̄. In hoc mlti multotiēs decipiunt̄ cū delicatiori ali/cui vsuz lautioris cibi cōcessuz viderit. Nō est inquiunt h̄ eq̄ religio q̄ psonas recipit: diuites honorat. & sic vbiq̃ quātū possunt siāt di/uites laboriosi: siāt paupes delicati. hi mēsurā querūt voluptatis: nō necessitatis. Quattuor dicunt̄ esse mēsure. Auaricie mēsura est ni/mia parcitas: voluptatis supfluitas: dispēsatiōis benignitas necessitatis sufficiens equalitas. Solent mercatores mensuris duabus quandoq̃ vti. Vna qua vendentes sua distribuunt que minor est: altera vero qua ementes aliena recipiunt: sed hec maior. Sic quidam prelati auaricie et voluptatis mensura vtentes nimie parcitatis vasculo subiectis ministrant. Ipsi autem pleno superfluitatis vtunt̄ modio. parcitatē p̄dicāt subiectis. sed ipsi voluptatē sequū/tur. De numero aūt ferculoꝝ certa nobis considerāda est ratio: ne si multis offeras vnū: alicui sit ingratū. aut si numerositatē ferculorū concedas: vitiū supfluitatis incurras.

C De Habitu & labore fratrū & de prelatis. C. XXXII.

Uatuor autē sunt in habitu religionis notabilia. In vilitate vana glīa & simulatio. In preciositate supbia aut delecta/tio. In paucitate intollerātia seu desperatio. In supfluitate vō amor seculi: nō amor celi. amor palatij: nō paradisi. Augu. Fateor inq̄t de veste preciosa erubesco. Et beatus Hiero. Saccus inq̄t & ieiuniū arma sunt penitētie: & remedia pctōꝝ: q2 inanis venē & habit⁹ luctuosus ambitiosus deū deprecant̄ & exhortant̄. Labo/res inquit manuū tuarū q2 man. &c̄. Quid autē erit illis q̄ in labore hominū nō sunt &c̄. Ipsi nō flagellabunt̄. i. nō cruciabuntur. Quid autē de his dicā q̄ vagi & ociosi vacātes fabul̄ & inundātes agmine verboꝝ fratrib⁹ labori manuū statutis horis instantib⁹ subsānantes detrahūt. nūquid labor labiorum ipsorum operiet eos. In trib⁹ maxime prelati christū imitari debēt: q2 in loco christi sunt. i. dignitate: potestate: & officio. Fuit etiā christus sacerdos rex & minister. Dignitati debet̄ reuerētia. potestati vō obediētia. officio cura. Reuerētia & obediētia p̄latis exhibēda ē a subiectis: q̄ cū viderint p̄latos in dignitate humiles. in potestate mites. in ādministratione cure familiaris seruiētes: sint ipsi humiles mites iniūcta officia benigne suscipiētes. Sūt eni quidā q̄ p̄latoꝝ occupatiōes accusant. Ingressus & egressus eoꝝ damnāt. causas ignorāt: & si cognouerūt turbāt. Cōsilijs se ingerūt: cur: quō: & quo factū sit querūt. sic maria que in silentio deberet esse marthe detrahit. & que verba dn̄i audire cōsue/uerat: verbositati seruit. Hec & falsa maria conquerit̄: q2 nō egreditur: q2 exteriora non ordinet q2 secularibus non admisceat̄. Tales enim prelatoꝝ dignitatē non reuerent̄: nec potestatē timēt: sed claustri statuta turbant.

C De Duodecim abusionib⁹ claustri: & primo de prelato negligente. C. XXXIII.

Uodecim autē sunt abusiones claustri quib⁹ tota religionis sūma corrumpit̄. i. prelatus negligēs. discipulus inobediens. iuuenis ociosus. senex obstinatus. monach⁹ curialis monachus causidicus. habitus preciosus. cibus exquisit⁹. rumor in claustro. lis in capitulo. dissolutio in choro. irreuerētia circa altare. Moremur igit̄ in singulis: & de singulis pauca disseramus. Sunt quidā q̄ sciūt & pn̄t & volūt preesse. quidā q̄ sciūt & pn̄t sed nolūt. quidā q̄ nec sciunt nec pn̄t: sed volūt. Scire posse & velle charitatis est vel superbie. scire posse & nolle humilitatis vel inertie. Nec scire nec posse & velle cupiditatis & stulticie. nec scire nec posse nec velle discretiōis & prudētie. Qui eni sciunt & pn̄t & volūt preesse si velint ꝓdesse charitatis est: alioquin superbie. Qui vō sciūt & pn̄t sed nolunt: humilitatis est q2 timuunt. Inertie vō cū sciant: si oīno desistunt. Qui autē nec sciunt nec pn̄t & volūt: cupiditatis eē videt̄ q2 volunt. stulticie si velint q̄d nec sciunt nec pn̄t. Illi siquidē q̄ nec sciunt nec pn̄t nec volunt: prudenter agunt. Sūma est eni discretio nolle q̄d nō potes ꝓuidere aut quod nescis. Quattuor ex his q̄ premiximus. i. stultitia & inertia cupiditas & superbia negligentiā generant. reliq̄ vō quattuor. i. prouidentia & discretio humilitas & charitas ipsam negligentiam et si nutrita fuerit elimināt. Ad ꝓuidentiā siquidē pertinet consiliū ad discretionē iudicium. ad humilitatē custodia. ad charitatē diligētia. Cōsiliū ꝓuidētie separat a bonis mala iudicium discretionis [illegible] que sunt meliora humilitat̄ custodia virtutū euitat damnū. diligentia periculū. In his negligētia locum nō habet. [illegible] qui [illegible] oculos [illegible] compertos habēt: qui ab exercitio boni operis inertes torpēt: q̄ p cupiditatē voluptuosam distrahunt̄: & p superbiā humilib⁹ nō ꝯdescēdūt. Illos dico negligentia possidet: & eoꝝ dissoluit actiones. p stultitiā intrat negligentia. per inertiam manet. cupiditas desiderio pascitur per superbiam regnat.

C Adhuc de eodem. C. XXXIIII.

Udiat negligēs pastor q̄d sibi & dili/genti pastori dicat̄. Bonus inquit pastor animā suā ponit pro ouib⁹ suis: mercēnarius vō fugit. Animā suam pro ouibus suis ponit: qui periculosum regiminis ascendens locum solus inter mundana pericula exteriora negocia curans necessarie querit. qui inter adulantiū ac detrahentiū linguas medius incedit. qui pro infirmis laborat. & laborantes pascit. consolatur pusillanimes. & cu superbis increpando contendit. Tales oues agnoscit: dum subditorum mo/

res ꝛ actus diligēter attendit. cui per cōfessionē corda: per circumspectionē opa per experimentum q̄ipo sunt per effectus quid velint ratio manifestat. Oues pastorē sequunt̄ ad vitā si diligēs ad mortē si negligēs p̄cedat. qūo pcedent vita ꝛ doctrina. sic fiet vnū ouile ꝛ vnus pastor. Pastor vnus debet esse in se: ꝛ vnus cū grege. Unus in se vt qd̄ docet vbis impleat ope vt per iracūdiā nō mutet̄ a mansuetudine. nō eleuet̄ psperis. nō frangat̄ aduersitate. sed idē pmaneat patiētia pseuerāte. Tenet aūt vnitatē cū grege qū nō diuidit̄ a subiectis p p̄ciosiorē habitū. vel p delicatiorē cibū: dum sit vnus p compassionē cū infirmis. p dispensationē cū delicatis. vt cū aplo dicere possit [illegible] Pastor vo negligēs fugit. Sūt eni q̄dā prelati q̄ onera importabilia imponūt: ꝛ ea digito mouere nolūt. fugiūt qd̄ ceperūt. fugiunt cū se subtrahūt. fugiūt cū p alienas domos vagātes discurrūt. fugiūt q̄ que sua sūt querūt. fugiūt q̄ licet prītes sint cū negligētias viderint se sub silētio abscōdūt. fugiūt q̄ remoti a cōuentu sub ocio viuūt. q̄ a cōi fratrū cōsilio recedūt q̄ praua agūt: et repbēdi nolūt. q̄ male viuūt ꝛ subiectos bene viuere cogūt: errantes reuocāt: sed fortes occidūt. reuocāt verbis: occidūt exēplis. Religiosi videri studēt: q̄ religiosos sub se hūt. Gloriāt̄ de eoꝝ patiētia. nō de sua. qd̄ opari nolūt iperāt. opant̄ ipsi qd̄ aliis opari licitū eē non putāt: subiectos cogūt. ꝛ ipsi a nemine cogi volūt.

¶ De Discipulo inobediēte. C. XXXV.

Inobedientie

morb⁹ ex supbie tumore pcedit sicut sanies ex vulnere: h̄ morbo p̄mus homo lāguit. q̄ bestiis terre prepositus fuit: p inobediētie vo culpā suppositus etiā nūc muscis ꝛ culicib⁹ p posteros seruit. Hic autē tribus modis mederi solet. emplastro. s. vnguēto ꝛ ferro. i. exēplo boni opis vbo cōmonitiōis: disciplina correptionis. Assumit sibi inobediētia q̄nq3 nomē obediētie vt solo noīe glorietur. Imponit̄ eni nomē obediētie precepto. facto. ꝛ loco. Leue est p̄cipe: s3 labor est iplere. Locus vo aliq̄ placet: aliq̄ displicet. Placet q̄busdā: nō q2 abūdat fribus sed piscibus placet: q2 famulis abundet ꝛ fabulis: ꝛ sic fit vt vocet̄ obediētia cū nō sit. Hanc multi desiderāt vt extra obedientiā esse queant. Multis aūt modis h̄ obediētia queri solet. s. parentū exactiōe seu fratrū seductoria exhortatione. vel etiā boni operis simulatoria ostētatiōe. Itē numeris pmissione. Sic adhuc cū Petro Symon magus moratur in ecclesia: moritur ꝛ saphira cū anania. Uoluit emere Symon gratiam: isti obedientiam. Ananias ꝛ saphira absconderunt partē substantie isti vero negociis incūbunt acquirende pecunie. Hec est obedientia cum symonia. Est ꝛ alia species inobedientie que tamen obediētia vocatur: de qua dicitur. Quia obedisti vo. vx. t. ꝛc̄. Audiā ergo quid loquatur in me dñs: nunquid diabolus: caro aut mundus. Uox vxoris: vox carnis s. voluptas. Uox mundi vanitas. Uox diaboli iniquitas. Uox dei bonitas. Est autem vox creatoris ad subiectos de prelatis dicens. Que dicūt fa. ꝛc̄. vbi etiā male operantibus obedire iussit. vt sic ingrediaris ꝛ egrediaris cum Dauid sub Saule: et eundem honores licet reprobum cum famule nec bonis tamen obedias in malum. nec peruersis contradicas in bonum.

¶ De Iuuene ocioso. C. XXXVI.

Cium stultitiā: labor

scientiā generat. Labor hoīs interioris labor scientie. labor exterioris exercitium operationis. Scientie labor in tria diuiditur. In puericia labor disciplīne: in iuuentute exercitii: in senio doctrine: vt qui nescit in puericia discat: qui didicit in iuuentute ad vsum ducat. que ad vsum duxit in senio doceat. Est ꝛ alius labor interior. s. cogitationis ꝛ meditationis. vt ad requiem perueniat contemplationis: vt siquid per obliuionem sub nube dubitationis lateat obscurum. fiat cogitatione liquidū meditatione liquidius cōtemplatione liquidissimū. Cum eni aliquid de celestibus offert memoria menti prius quasi confusum in cogitatione cernitur. postea vero in meditatione discernit̄: ad vltimū vero contemplatiōe dignoscitur. Accenditur ergo cōsideratione cogitatio. inflāmat̄ discretione meditatio. illuminat̄ cognitione cōtēplatio. Est eni cogitatio in mente quasi fumus in igne meditatio q̄si flāma cū fumo. cōtēplatio ignis quasi flāma sine fumo. Cū autē mens ad considerāda celestia laborat. tunc cogitatio occupatione tēporaliū impedit̄. meditatio cōturbatur ocio cōtēplatio curiositate reuocatur. ꝛ fit q̄nq3 vt mens ociosa voluptate torpescat. Cum igit̄ homo interior iacet in lectulo voluptatis. dum somno torpescit inertie. ꝛ somniis deluditur curiositatis: conuocat ꝛ hortatur exteriorem vt inclinet aurem rumoribus loq̄tur vana mollib⁹ induat̄. mane comedat. gallus cene terminet lectionē cantibus dormitū surgentes ad vigilias obuiēt fratres. vigilantibus illis dormiāt. redeuntibus surgāt. Sed melius fortasse eēt si nihil dicerēt q̄3 si subtractis syllabis aut dictionib⁹ oscitando psalmos decantarēt. Laboret igit̄ hō interior ꝛ exterior: ne dicatur eis: Quid hic statis tota die ociosi. Audiant tñ prelati causam eoꝝ. Nemo inquit nos conduxit. Nō enī epi: nō presbyteri populi: nō abbates: nō priores cōuentū. Ad hunc laborē diuersi veniūt: ꝛ diuersis tpib⁹. mane pueri. meridie iuuenes. vespe senes. mane marcus. meridie paulus. vespe gētian⁹. Sola tñ iuuētus portat pōdus diei ꝛ estus. Portat materialiter pondus laboris ꝛ estum solis. moraliter pondus carnee fragilitatis ꝛ estum libidinis. Labore igitur minimū annihilatur pondus tentationū. Iuuenis autē in ocio quasi iuuentus sine iugo: qui nondum tenetur obedientie vinculo in equalitate fraterne societati: quasi bos lasciuiens discurrit per desideria proprie voluntatis.

¶ De Sene obstinato. C. XXXVII.

Inter abusiones

seculi sola maior est senis obstinatio: qui morti proxim⁹ mortis aduentū non abhorret. q̄ q̄si ad hostiū huius mūdi positus foris spectat. Nec q̄ vite presentis egressum nec ingressum future cōsiderat. Audit nūcios mortis: ꝛ credere nō vult eis. Casus mortē nunciat latentē. infirmitas apparentē senectus presentē. Sed forsitan funiculus triplex difficile rumpit̄: quo senex ligat̄. Dū eni a pueritia in mēte senis p cogitationē semitā fecerit voluptas. in sermone vanitas. in opere puersitas. Quid aliud agit̄ nisi q3 in cōsuetudine: q̄si in fune hec tria torquent̄. Est autē laqueus in fune. dulcedo ipalis in cōsuetudine. circūdatio funis ipedimēta sunt carnis. Dulcedine ergo decipimur. cōsuetudine ligamur. Absolon crinib⁹ inherēs quercui duritiā designat cuiuslibet obstinati. Crinib⁹ inherēs suspēdet̄: q2 superfluitatis amore detinet̄. Mulus autē cui insederat pertrāsit: q2 luxuria ꝛ dolus cui semp studuerat perisit: sed pena peccati remāsit. Tribus lāceis. i. auaritia supbia ꝛ luxuria cor ei⁹ pforat̄. vnde ꝛ vsq3 hodie aceruus lapidū magn⁹ sup eū pijcit̄: q2 petoꝝ siue suppliciorꝝ multitudine i eternū grauat̄: q̄ p obstinationē vsq3 in finē cor impenitēs gessit. Sūt etiā tres spēs obstinatoꝝ. Prima. s. eoꝝ q̄ ex correptiōe pficiāt. Secūda eoꝝ q̄ ex cōmonitione deteriores fiunt. Tertia eoꝝ q̄ emēdationē pmittūt: sed nō faciūt. Manasses in carcere positus cathenis ꝛ cōpedib⁹ astrictus deū cognouit. quē prius liber cognoscere noluit. Tales sunt quidā claustrales: qui q̄3diu sui iuris sunt peruerse viuunt. dum vo in claustro quasi in carcere tenent̄ astricti cathenis: obedientie. s. timoris. fit q̄nq3 vt deum quē prius despexerant: correcti diligant: ꝛ qui fecerāt de libertate seruitutē: faciant de necessitate virtutem.

¶ Adhuc De eodem. C. XXXVIII.

Abal vero

designat quosdā doctores: q̄ ex cōmonitiōe subditos suos deteriores: q̄ pueri dauid cibū negāt: q2 pure viuere volentib⁹ verbū dei nō proponūt. Consortib⁹ vo suis conuiuiū parāt: q2 vacātes ocio adulantiū cōfabulationes amāt. Accusat nabal dauid: ꝛ dicit: Hodie increuerūt ꝛc̄. Peruersi siquidē prelati dolent cū vidēt numerū religiosoꝝ multiplicari. Timēt cū vidēt dauid. i. bonos subditos: vngi in regē: ꝛ saul deiici. ne ꝛ ipsi priuentur honoribus: ꝛ ne loco eoꝝ restituatur aliquis melior ꝛ iudicat abygail nabal. Boni siquidē subditi peruersos magistros de negligentia cōmonent. sed ex cōmonitione deteriores fieri quādoq3 solent. ꝛ emortuū fit cor nabal. ꝛ fact⁹ est quasi lapis cum morte perpetua induratur in peccatis. Pharao vo qui populum dei moysi dimittere promisit: nec tamen dimisit illos designat. qui vite melioris emēdationem promittunt: nec culpam dimittunt: nec in spiritu columbino contritionē: sed in voce coruina dilationē querunt. quoꝝ terra diuersis plagis affligitur: nec emolitur: sed ex consuetudine peccandi magis ac magis induratur. Tunc enim dñs aquas in sanguinem conuertit: cum de rerum causis aliquis carnaliter sentit. Terra ranas producit cum in aliquo garriente dominat̄ vana loquacitas. Cyniphes siquidem ꝛ ciniphes sunt importuni mentis impetus ꝛ curiosi mores. Mors pecorum mortem designat cogitationū quādo rationabili intellectu carent. Sic enim homo comparat̄ iumentis insipientibus ꝛc̄. Sexta plaga est cum tument vesice ꝛ corrumpuntur viscera. Quod fit dum interiora mentis tument odio: ꝛ ebulliūt ira. Plaga vo grandinis in fructibus iniquitatem manifestam designat in operibus. Plaga locuste instabilitas est anime: que dum lędit dum detrahit. dat saltus dum ad carnales se extendit affectus. Plaga tenebrarum cecitatem designat animarum: que palpabiles

esse comparantur: dum puersa que mens cogitat ope pperpetrantur. Nouissima est mors primogenitorum: dum eius voluntas et intentio consumpuntur: q̄si primogenita egyptiorum morte pereunt. His igit̄ plagis affligit̄ obstinatio senio q̄ carnalibus delectat̄ loquacitate gaudet. importunis et grauis est oib⁹ more pecorū. pnus ad vitia. iracūdia immensus. ad iniurias manifestus. ad oia mobilis. luce veritatis carens. et ideo seipsum palpans.

¶De Monacho curiali et causidico. C. XXXIX.

Um autē dicit̄ monachus curialis: et ex adiuncto desig. aliqd leuitatis. Ordo claustri et ordo curie diuersus est. Ibi sedet in insidijs cū di. in oc. hic audis. nō sedi cū cō. va. et c̄. Ibi dextera eorum repleta est muneribus. Hic lauas inter innocētes manus tuas. Ibi pauperū res violent̄ auferunt̄: hic a pauperibus sponte offerunt̄. Ibi laudatur peccator in desi. a. s. hic aūt benedicit̄ iusto. Cōtingere enim q̄nq3 solet: vt monachi q̄ curias frequentāt: causas audiāt. iudicia perquirāt. amāt decreta cōciliorū. nō secreta mysteriorū. Laudari appetūt q2 pro multis loquūtur: sed monachus multū loquēdo multis displicet. Cōiugia copulāt illicita: licita quādoq3 dissoluūt. de incertis iudicant. testant̄ sepissime qd ignorāt. Si vo reus ad esse cū puenire nō valeat. monachus causidicus iter parat. vt qd alibi fieri nō potuit: rome fiat. Pro pncipe ergo seculari alpiū frigus corporeq3 libēter patit̄: qui pro magistro spirituali multo leniora forsitan inuitus pateret̄. Oneratus cartulis auctoritatib⁹ fultus reuertitur. Ponit die cause: psonas inducit q̄ parate sunt iurare q̄d est: et si velis iterū iurēt qd nō est. Quid ergo dicā. Nōne magis amas monachus causidicus esse de simul discūbentibus: cū herode: q̄3 in vinculis et carcere teneri cum Johāne.

¶De Superbia vestiū in monacho. C. XL.

It apostolus Nō in veste preciosa. et c̄. Qui monachi mi teru preciosorē vestē negat putas sine monacho pciosiorē habitū cōcedat. Plus amat sponsus sponse castitatē q̄3 speciosam vestē. plus simplicitatē q̄3 totū crinē. Sic immortalis sponsus plus amat interiorē habitū: q̄3 habitū exteriorē. Molles mollia q̄runt. elati preciosa. delicati speciosa. Exterior eni supfluitas aīarum dat vanitatē. fit diuersitas inter indumentū palatij et monasterij. q̄ qui mollibus induunt̄ in do. re. s. Sed qd dici debeat de q̄buidam nostri ordinis canonicis et mēs et facies erubescit. Lectuli eteni eorum culcitris fulciunt̄ plumeis. lintheis et lodicibus accurate parant̄. quos si forte videres lectulū sponse q̄ sponsum desideraret forsitan estimares. nō multū differt habitus regularis et secularis. Sz si forte regularē videas archidiaconū vel epm te vidisse cōtēdas. Si forsitan dices. Delicatis delicata cōueniūt. Au eni btūs Augu. Si eis qui venerūt ex morib⁹ delicatioribus. et c̄. cōsentimus vt det̄ delicatis qd sufficiat ne deficiat: nō quo superbiat. Audi et tu Augustinum. Nō cōtingat inqt detestāda puersitas. et c̄. Melior si nō vidi quosdam qui erigētes ceruicē noluerūt sociari eis ad quos foris accedere nō audebant. Sed egressi de paupe ecclia circuierunt diuitores vt bidē reciperent̄. Et qui semp veteres aut viles pānos habere cōsueuerunt. nūc semp nouos aut pciosos habere cōtendunt. et qui ante cōuersionē lectulū pprium nusq̄3 habebant nunc si forte volūtas eis fuerit eundi alicubi ornamēta lectuli secū portant. Timeo autē ne in hmōi lectulis videant̄ sōnia vanitatis. ne in eis patiat̄ aīus illusionē carnis: et aīa spoliata virtutib⁹ eneruiter delectet̄. In lectulo Jacob ad caput ponitur lapis non pluma leuitatis. Inter illos etiā qui tunicis induuntur voluptas pedem posuit non q̄ camisiis induuntur: sed quodā delicato pāno qui vulgo saia vocatur. In ostēsione igit̄ laneę vestis asperitatē cōuersatiōis ostendūt. sed in delectatione delicati panni suauitatis mollicië querunt. Vidi et ego (nusquā alias) monachū camisia vestitū iocantem et dicentem. Carior est sermini q̄3 camisia. erat q̄3 sanus et peculiaris et pingui residens equo. abundans rebus et curias frequentans. qui tamen ante conuersionis habitum pedes ire cōsueuerat. nec semper lineis induebatur.

¶De Cibo exquisito. C. XLI.

Um autem legas deliquisse Jonathā in gustu mellis: Esau in edulio lentis: sodomitas in saturitate panis. putas sine periculo esse tot carnium ferculis. tot pisciū generibus: tot frixurarū diuersitatibus delectari. Nōne sic differt palatium a refectorio sicut egyptus a deserto. Si igitur in deserto sumus mirandum nō est si ollas carnium suspiramus. Isti autem quare suspirant qui ollas carniū semper habēt. Adhuc inquit esce eorū erant in ore ipsorū. et c̄. Eſca eni vētri. et v. e. et c̄. Occidit eni pincerna eorū quorū deus venter est. Deo siquidē ventri templū ē coquina. altare mensa. ministri coci. Immolate pecudes pate carnes. fumus incensorū: odor saporum. Hec i hierl'm nō astruunt̄: sed babylonie. q2 quorū deus vent̄ est et gloria eorum in cōfusione. Ipse est eni pnceps cocorū qui muros hierl'm destruxit: et fecit vasa templi vasa palatij. et vasa etiam mense diuine fecit vasa coquine. Qui nutriebant̄ inquit i croceis et c̄. Crocus i oriēte nascit̄. colorat et saporat. In croceis q̄ nutriunt̄ qui in initio cōuersionis sue interius saporem virtutum reficiunt̄. exterius vo boni operis exemplo colorantur. sed hi amplexant̄ stercora dum post sobrietatis et continentie vitā reuocat eos ventris cura. Et sit q̄nq3 vt qui in sua domo ant cōuersionem sobrie vixerant: postmodū in monasterio gulosi fiant. Placatur venter deus deorū diuersorū hostijs ferculorū. inclinat aurem rumorib⁹. excitat̄ saporū generibus. demulcet̄ confabulatione: nō in oratione. ocio gaudet. somnolentia delectat̄. p similitudinē ergo deo venter assimilat̄: dum ei tota deuotōne per omnia seruit̄. Habetq3 monachos. canonicos. conuersos. qui obnixius seruiunt eos scz qui sub ocio in ecclesia dei remisse viuunt. qui nō querunt secretas orōnes: sed fabulosas ocio sorum sessiones. Inter quos non audiuntur singultus et suspiria cōpuncte mentis: sed risus et cachinnatiōes et ructatus ingurgitātis ventris. Miserabilior inter alias hec abusio. vt delicatius in ecclesia q̄3 in domo ppria vixisse cōuincario et dicat̄ de te. Pauit sterilem que nō parit et c̄.

¶De Rumorib⁹ in claustro. C. XLII.

Effluentiā ciborū comitari solet inundatio rerū saturitatē vētris sequit̄ leuitas opis et vanitas mētis. Sedit inqt pp̄ls manducare et bibē. et. s. l. Ludere dicit non legē. Sūt eni q̄dā post diuersa fercula delicati cibi. q̄ cum in claustro sedeāt nō lectioni et silentio: sed rumorib⁹ et curiositati vacant: q̄ locū et tps loquendi et tacendi nusq̄3 et nunq̄3 seruāt. sz instabiles ociosi nūc hos nūc illos ad colloquiū vocant. Pone inquit custodiam ori meo et c̄. hostium dixit nō murū. Si eni murus poneret̄: loquēdi licētia oino negari videret̄. sed hostiū ponit̄ qd tpe et loco claudit̄ et apit̄. Est tempus et locus tacendi et loquendi. Aperitur itaq3 hostium in claustro hora ostituta lectioni. in capitulo cōfessioni. in eccl'a orationi. Clauditur iterū in claustro cōfabulatiōi. in capitulo excusatōni. in ecclesia vane modulationi. Hoc hostiū claudit̄ sepe fratrib⁹ nouiter cōuersis. tepidis et puersis. aperit̄ tn̄ eisdē q̄nq3 ppter necessitatē corporis vel ad doctrinā ordinis seu ad edificatiōē mētis. Potest h' hostiū appellari licentia loquendi. p hoc sepe introeūt qui hostium mētis frangūt. Fascinatio eteni nuga et c̄. Cauēdum tn̄ est ne hoc hostiū pateat vento venienti a regiōe deserti ne domus quattuor angulis concussa subuertat̄. et filij iob oppressi moriant̄. deserti regio est demonū seu puersorū fratrū a deo derelicta multitudo. a quib⁹ vent⁹ veniēs. i. grauis tentatio irruit: que a tranq̄llitate consciam subuertit. Domus vo mentis que q̄ttuor angulis. i. prudentia. tpantia fortitudine et iusticia solidata est. cōcitat̄ q̄nq3 vento tētatōis seu turbine ventorū quassata turbat̄. Septem filij. vij. s. sunt virtutes animi qui moriunt̄ q̄n a suis cōtrarijs feriunt̄. Obruit̄ eni sapiētia p stultitiā. intellectus p ebetudinē. cōsiliū p pcipitatiōem. fortitudo per timorem. scia per ignorantiā. pietas p duritiā. timor dei p superbiā. sed ab hoc ruina puer euadit qui beato iob nūciet. i. discretio mentis que cū aīo agit. vt qd pdere cepat: penitendo conseruet. Hi sunt rumores claustralium: ad quos nō ptinēt bella principū secularium sed pugne temptationū. Delectare q̄ charissime his rumorib⁹ non exteriorib⁹. Gaudent multi claustraliū cum de regibus fabulantur dū casus militū narrāt. dum p illis loquunt̄ a quib⁹ ipsi nō agnoscunt̄. multorū pces defendūt. p multis irascunt̄. p multis litigāt. ignorāt tn̄ qd negant aut affirmāt. Si aūt de regib⁹ sermo est: doceat lectio claustri regū certamina. casus et euētus bellorū quō moriatur saul. et quis eius mortē nunciauerit dauid. Audire forsitan vel rumores pacis nō belli. cōcordie nō discordie. Regina sabba nouit rumores hmōi. que audita fama salomonis et c̄.

De Lite in capitulo. C. XLIII.

Infirmitate mortaliū oipotēs pat̄ benigne puidēs i ecclia istituit tria. s. medicos. loca. et remedia. Medici sūt plati. loca capitula. modi pnie remedia. Attende igit̄ i samaritano platū. i stabulo capitulū. i infusiōe vini et olei fomētū ɔsolatiōis et asperitatē correctiōis. Hec ē etiā piscina ɔpūctiōis: i q̄ sanatus est infirm⁹ post cōmotionē vere ɔfessionis. nec tn̄ sanabat̄ nisi vnus. Nisi eni assit vnitas deest sanitas. Qui igit̄ amāt litē destruūt vnitatem. Intolerabilis igit̄ hec est abusio vt ibi litiges vbi reis sana

cusare debeo: et ubi agatur culpa: ubi deleri pōt et ibi contemnis christi vicariū: ubi cōtēnis christū. Sed forsitan dicet aliqs. Religiosum possum pati magistrū: sed cū negligentiā p̄latoꝝ cōsidero, obedire cōtēno. cū video fratres meipso deteriores accusatiōes eoꝝ pati nolo. Cū dicis fratres teipso deteriores: deterior factus es. Quare cōtēnis magistrū. an nescis christū corā Pilato iudicatū. Tulit crucē pro peccatis tuis: nō p̄ suis: et tu virgā renuis. Flagellari nō erubuit corā p̄p̄lo et in dedignatio spoliari corā magistro. Accusat̄ et tacet. accusari et tu litigas. Si in hoc p̄seueras: in spiritu peccas. Igit̄ in loco remissionis iudicio litē cōtradictiōis. Hic est locus p̄e ceteris diabolo odiosus. hic amittit quos alias acq̄siuit. Hic est eni locus spūs scō consecratus. officina spiritus scī in q̄ filij dei cōgregant̄ et ei recōcilient̄. Noli esse frater q̄si sathan inter filios dei. Sathan est q̄ magistro contradicit et fratribus aduersat̄. De eo querit̄ vnde veniat. q̄ nunq̄ est stabilis: sꝫ semꝑ instabilitatē vagus amat. Hoc enī solēt peruersi frēs facere: officinas: parentū domos vicinas ecclesias vagādo circuire. hi vinctib̄ʒ intus et exteriꝰ molesti sūt. scito tñ q̄ q̄cq̄d intus et exteriꝰ delinq̄t̄. in capitulo p̄ cōfessionē relaxat̄.

¶ Adhuc de eodem. C. XLIIII.

Noli queso esse in capitulo sicut sathan i celo vel sicut Adā in paradiso vel iudas cū christo. Unus enī desperat: alter excusat: tertius se exaltat. An nescis: sathan expulsū a capitulo celi: adā a capitulo paradisi: iudā a capitulo christi. In p̄mo culpa supbie: in secūdo inobediētie. in tertio auaricie. Lucifer nō attēdens dignitatē creatiōis casurus sedē quesiuit elatiōis. Sic quidā claustralium dum generis nobilitate p̄eminēt. dum litterarū scientia pollent. dū p̄pria virtute ad laborādū p̄ualēt. dum vocis modulatiōe placent. dum in q̄libet artiū ceteros frēs p̄cellūt. elatiōis sedē petunt: et q̄ ex dono tanti muneris humiliores esse deberēt cōtra debiliores et illiteratos supbi tumēt. Quidā ex datē potestate superbiūt: et licet eis alij obediāt. ipsi tñ obedire p̄latis nolunt. Unde aūt p̄cessit deiectio in dignitate: vnde malū in angelo cū nec p̄cessisset nec tunc esset. Attione est hoc opus et sublimitas. Scio tñ q̄ si veniret sathan ad capitulū cōfessionis. īpetrare posset indulgentiā remissionis. Sed ne desperaret homo cū audiret angelū tante dignitatis cecidisse. hoīem tante potestatis peccasse discipulū tante familiaritatis apostatasse. ostēdit nobis deus exēpla quorundā qui peccauerunt nec desperauerūt: sed amici dei facti sunt. An ignoras Petri negationē: thome dubitationē. Nōne et post culpā dilexit mariā. Amat christus confitentium humilitatē nō superborum obstinationē q̄ declinat cor i[n] ver[ba] m[alitie]. Solēt et q̄nq̄ ex nimia simplicitate prelatoꝝ: vel ex peruersitate subditoꝝ in capitulo lites multiplicari. q2 vbi deest seueritas disciplinē oriunt̄ rixe. loquunt̄ de exteriorib̄ʒ negocijs in domo confessiōis. Adducūt oues et boues in capitulo: et vbi debet haberi sermo de aīabus: habeat̄ cura de bobus. Cōmouentur inter huiōi verba simpliciores frēs. turbant̄ discreti hūt iracūdi locū peruersi tēpus loquēdi cōquerit̄ martha. tacet Maria: q2 nō est q̄ respondeat p̄ ea. Ubi enī nimia simplicitas p̄latoꝝ nō seruat pacē claustraliū vel nō increpat culpas ministrantiū. ibi nec Martha cōpescit̄ nec marie silentiū custodit̄. Pulcher ordo recte viuentiū vt in capitulo turbato frater nō respōdeat nisi q̄ iubet et q̄ debeat et q̄ deceat. In his trib̄ʒ p̄sonis designari pōt forma p̄fecte religionis. In Martha ministrantiū. in maria claustraliū: in christo p̄latoꝝ. In capitulo itaq̄ in quo discreti p̄ualet auctoritas p̄lati. Nemo nisi iussus loq̄t̄: nisi vel proclamet aliquē vel de ordine querat. vel culpā suā humiliter cōfiteat̄. In his siq̄dē seruādis sūmus est medicus et p̄fecta medicina seuerus magister nō crudelis et rōnabilis disciplina.

¶ De dissolutione in choro. C. XLV.

In ecclesia cū ad opus dei vētū fuerit humilitat̄ honestas diligēt̄ obseruet̄: ne q̄ in ecclīa ante cōspectū dei cōuenim̄ʒ ibidē deteriores fim̄ʒ. Sūt enī q̄dā q̄ mēte vagi. attoniti oculis habitu dissoluti. plana parietū p̄spiciētes p̄lustrāt. aliud cantāt: aliud cogitāt. in choro sunt corp̄e: sed in foro mēte. Sūt etiā alij voce dissoluti. q̄ vocis sue modulatiōe gloriant̄. nec tñ gaudēt de dono grē: sed alios spernūt tumētes elatione. Aliud cantāt q̄̄ libri habeant: forta[ss]is vt placeāt p̄p̄lo magis q̄̄ deo. q̄ sic cantāt nō cantāt in choro cū Maria soror marthe. s. in palatio cū herodiade vt placeāt discūbētib̄ʒ et herodi. Delectāt̄ enī altitudine vocis. Nemo tñ altiꝰ cātat eo quē dñs audire cōstituit de mōte scō suo. Nemo dulciꝰ q̄̄ cui iclinat dñs aurē suā. Uoce mea inq̄t ad dñm clamaui. &c. Esto mihi in valle humilitatis: vt in monte scō audiri merearis. Si sic cantas vt ab alijs laudē queras. vocē tuā vendis. et facis eā non tuam: sed suam. Caue ne monasteriū vertas in theatrū habes in p̄testate tua vocē tuā habere et animū. frāgis vocē: frāge et voluntatē. seruas ꝯsonātiā vocū. serua et cōcordiā moꝝ vt p̄ exēplū cōcordes proximo p̄ volūtatem deo. p̄ obedientiā magistro. hec est cōcordia morū. Sunt etiā tres spēs sonoꝝ q̄ fiunt pulsu flatu et cantu. Ad cytharā p̄tinet pulsus. ad organum flatus. ad vocē cantus. Assignat̄ ꝯsonātia sonorū cōcordie morū: si ferat̄ ad pulsum cythare manuū operatio ad flatū organi mentis deuotio. ad cantū vocis sermonis exhortatio. Percute igit̄ chordas cythare manu bone operationis vt cōcordes proximo p̄ exemplū mortificate carnis. Imple organi cordis flatu. i. spū sancte inspirationis: vt reddas deo dulcē sonum pie deuotionis. Noli cantare cū lucifero: seu cū primo hoīe in paradiso: sed in tēplo cū christo. Cantus diaboli cupiditas. primi hoīs voluptas. secūdi charitas. In cantu diaboli sunt tres false voces. et in cantu primi hoīs tres dissone et discordes. In cantu enī diaboli p̄ma vox ē elatiōis. scda suggestiōis. tertia desperatiōis. Sīr in cantu primi hoīs prima est vox delectatio. secūda ꝯsensus. tertia excusatio. Ex his sex vocib̄ʒ cōstat discordie cantus. Musica diaboli ab altiori voce cātari cepit. Inchoauit enī in celo antiphonā dānationis dicens: Ponā sedē meā ad aquilonē &c. Altius igit̄ inchoauit q̄̄ debuit. si enī nō excederet regulā subiectionis: cantaret cum alijs angelis canticū perpetue felicitatis. Descēdēs vero de celo inchoauit antiphonā suggestionis in paradiso. desperationis in inferno. Differt itaq̄ musica christi a musica diaboli. Illa enī incipit a voce sublimiori. hec autē ab humiliori. Disce inq̄t a me &c. In musica siq̄dē christi sex sunt voces int̄ se ꝯsone et ꝯcordes. Prima ꝯcordie vox ē humilitas cordis. secūda mortificatio carnis. tertia compassio. q̄rta ꝯsolatio. q̄nta orō. sexta deuotio. Nota q̄ ꝯcordiā moꝝ int̄ descēsus et ascēsus virtutū. In his sex vocib̄ʒ cantat̄ canticū nouū. canticū charitatis. In his audit̄ iubilū vnitatis ꝯsonū. melos deuotionis. dulcedo contemplationis.

¶ De irreuerentia circa altare. C. XLVI.

Timui de. xii. abusionib̄ʒ claustri dicens accedo: q̄ me vltra ceteros in hac parte negligentiorē reperio: q̄ licz ablutis manib̄ʒ: lota facie: albis vestib̄ʒ indutꝰ accedā ad altare tñ peruersus ope ore pollutꝰ: inmūdꝰ corde christi corpꝰ meis non timesco manib̄ʒ tractare. accedo elatus ad humilē. iratus ad mitem. crudelis ad misericordē. et tñ patit̄ humilis elatū. mitis iratū crudelem misericors. Accedo seruus ad dñm: nō amore: sꝫ timore. nō deuotione sed [illegible]. Accedo ad dñm cuius percussi seruū. Ad patrem accedo cuiꝰ occidi filiū. percussi verbo. occidi exēplo. nec tñ p̄ncipem dñm. nec reuereor patrē. manēs in turba fratrū. turbans aliquos et ab aliquo turbatus. q̄nq̄ accedo ad pacificū. talis ad osculū pacis qui prius recōciliatus accedere debuissem ad osculū turbati fratris. Bonū est cū symeone saluatorē puerū portare in manib̄ʒ: et fructū salutis habere in operib̄ʒ. Qui enī portat puerū in manib̄ʒ. i. patientē in operib̄ʒ cū orat exaudit̄: vt in pace dimittat̄. Cū offerebant̄ in templo pueri offerri solebant in hac purificatione agnus: turtures aut columbe. Ego autē quid offeram cum nullum istorum habere queam. Offerā ne porcum de his quos tādiu paui. offeram ne merulam beati benedicti: que totiens et tam importune mihi volitans occurrit. Offeram strutionē quam nutriui post conuersionē. Offeram forta[ss]is porcum īmunditie pro agno innocentie. merulam volūptatis pro turture castitatis. strutionē simulationis pro columba simplicitatis. Quid enī strutio in deserto: nisi simulatio in cōuersatione. Adhuc mecū habeo siliquas porcoꝝ: q2 in ore meo resonant seculares fabule cibus spirituū īmūdoꝝ. secularia narro. stultos cōgrego et sicut porci siliquas: sequunt̄ īmundi nugas. Heu q̄̄ sepe occurrit mihi merula tētationis et tā tardus curro ad vepres et vrticas contritiōis. Porto plumā strutionis in habitu religiōis: vt nō placeam moribus: sed vestibus. Quasi enim strutio volatum simulo: sed tamen pedibus terram tango. Uolito habitu tango affectu. Penna inquit strutionis similis est penne herodij. Et veniunt ad vos in vestimentis ouium &c. Exterius enim contegor vellere: intus autem sanio cupiditate.

¶ Adhuc de eodem. C. XLVII.

Oram domino assisto ad altare extensis manib̄ʒ quasi cruci affixus. crucē simulans: et tamen nō portans. cuꝰ crucem forsitan latronis: sed vtinam illius cui dictū est Hodie mecum eris in paradiso. Tres sunt siquidem cruces. Prima latronis desperantis. secunda vero orantis. tertia christi. Primus meruit crucem: sed non profuit sibi ad salutem. secundus vero meruit.

portauit tamen eam et illi profuit. Tertius nõ meruit: portant tamẽ sed nobis profuit. Vi in quorum manib⁹ labor est assiduus. oratio in lingua. puritas in mẽte. portãtes aliena peccata q̃si sua. Vi sunt q̃ portant crucẽ nõ pro suis: sed pro peccatis alienis. Prima igitur crux diaboli. secũda cuiuslibet iusti. tertia vo christi. Prima malicie. secũda penitẽtie. tertia iustitie. In vtraq; sũt q̃ttuor dimẽsiones. In cruce etenĩ diaboli est altitudo. qua extollitur super omne qđ colitur. profundũ desperatio. de qua peccator tandẽ in profundum venerit et latitude in carnalib⁹ qui latã et spaciosam viã sequuntur: longitudo vo pertinacia. In cruce vo iusti. profũdũ est humilitatis. lõgitudo assiduitatis laboris. altitudo cõtẽplationis. latitudo orõnis q̃ nõ tm̃ cõplectitur amicũ: sed etiã inimicũ. Crux aũt christi habet profundũ timoris. altitudinẽ spei. latitudinẽ charitatis. longitudinẽ pseuerãtie primã timeo scdãq; quero. tertiã desidero. In prima pena tantũ. in secũda pena cũ venia. in tertia gloria. Oportet ergo p̃cedere sacrificiũ humilitatis in mẽte afflictiõis in carne vt habeatur deuotio in dñici corporis consecratione. Cũ offert abrahã sacrificiũ dño aues indiuise remanent. q2 spirituales semp vnitatis vinculũ tenẽt. Super corpora vo diuisa volucres descendũt. q2 in diuisione carnaliũ demones desiderij sui pastũ querũt. Ego autẽ nõ tantũ grauior accessu volucrũ. sed etiã inquietor ĩportunitate muscarũ. In illis timeo rapinã: in his maculã. Tres sunt aũt musce egypti musca vanitatis inquietat et maculat sacrificiũ humilitatis cordis. musca curiositatis sacrificiũ orõnis. Musca voluptatis sacrificiũ mortificate carnis.

Iterum de eodem. C. XLVIII.

Accedo igitur ad altare varius curiosus vel voluptuosus subditus. Sũt et multi alij in seculo q̃ nõ tm̃ vani curiosi et voluptuosi. sed etiã cũ ambitiõe nõ cũ deuotiõe accedũt ad mẽsam christi. q̃ etiã nõ accederent. nisi se aliqđ recepturos sperarẽt. Accessit ad ihesum petrus: accessit et iudas: accesserũt discipuli: accesserũt et milites crucifigẽtes. accedunt et quotidie ad corpus christi religiosi. accedũt et pueri sacerdotes qui ea que offeruntur ad mensam christi offerunt in mensa diaboli. ipsa est alea fati. in illa deũ inuocant. in ista iurãt. Non enĩ orõni vacant: sed lusibus exultãt. Legẽ dei nec sciũt nec discunt vacantes ocio. cõmessationib⁹ et ebrietatibus studẽt. terrenis inhiant. terrena sapiũt. assidui in plateis in ecclesia rari. tardi ad inuestigandã culpã peccatoris parati ad inq̃rẽda vestigia leporis. velociores ad cõgregandos canes: q̃ ad cõuocãdos pauperes. Libentius porrigunt panẽ cani q̃ paupi. Plures seruiũt eis ad mẽsam. ad missam nullus. Famulos aut famulas habere secũ volũt. sed clericos habere nõ possunt: q2 nolunt. Vi sunt quor thalamus ornatior est ecclesia sua. mẽsa paratior altari. ciphus calice p̃ciosior. equ⁹ carior missali cappa casula pulchrior. camisia delicatior alba. Ecce quõ obscuratũ est aurũ fuligine peccator. mutatus est color optimus decoris et sanctitatis in feditatẽ vitior. Lapides sanctuarij dispersi sunt in capite oĩum platearũ. q2 dum per vitã mundã et orõnẽ intus esse p cõtemplationẽ dei semp debuerãt p vitã reprobã foris passim vagant. Ecce iam pena nulla est secularis vite actio quam sacerdotes christi nõ administrent. Nulla mũdi negocia in q̃bus ministri altaris se nõ occupẽt. nullũ rer improbitas q̃ monachicus ordo se non implicet. Pene nulla illecebra vite blãdicies. q̃ se castitas scimonialium nõ cõmaculet. Sanctuarij ergo lapides dispersi sunt in plateis si religiosi quiq; lata mũdi itinera sectantur. et non solũ in plateis: sed et in capite oĩum platearũ dispergantur. quia et vacent per ministerij operis: et honorari volunt de imagine sanctitatis. Igitur prelati subditos diligenter custodiant. subditi prelatis benigne obediant. otiosi sint senes laboriosi iuuenes. sit honestas in habitu. mediocritas in victu. in claustro assidui. ad curiam rari. vt nõ sint curiales sed claustrales. sint intenti psalmis non causis. in claustro non sit rumor: sed lectio in capitulo non lites sed confessio. Sit in choro senum simplicitas. circa altare reuerẽtie honestas. Ex his obseruãtie mãdatis pendet sũma totius religionis.

De claustro eiꝰ et suis lateribus. C. XLIX.

Ex libro tertio. Anime claustrum cõtemplatio dicitur. In cuius si mens dum se recipit aĩus sola celestia meditatur. separatur a terrenis a turba cogitationũ. dulces carnes refugit affectus. vagos sensuum motus restringit. in dño delectatur. legit in libro vite. pro silẽtio pacẽ tenet. In choro virtutũ seruat cõcordiãq; morũ diuinis claustri ambitus virtutũ colũnis decoratur. sustentatur patiẽtie basibus. ad regulã iustitie quadratur. virtutũ coadiacentibus officinis munitur. Muro boni operis claustri septa forinsecus ambiuntur: que clauso silentij hostio vage mẽtis gressus cohibẽt. ab h̃ enĩ claustro egressa est dina. In quattuor virtutib⁹ animi quadratum est claustri. que sunt contempt⁹ sui et cõteptus mũdi: amor proximi: et amor dei. Ex his vnũ vertitur ad occidentẽ. aliud ad septentrionẽ. tertiũ ad orientẽ. q̃rtũ ad meridiẽ. Nõ est igitur quo diuertat animus inter hec q̃ttuor virtutũ munimina cõstitutus. Nõ enĩ ad carnis voluptatẽ. nõ ad mũdi vanitatẽ. nõ ad odiũ proximi. nõ ad contẽptũ dei. In his q̃ttuor claustri laterib⁹ q̃ttuor ordines columnarũ disponuntur. Ex cõtemptu sui etenĩ duodecim columnarũ ordo procedit. s. humiliatio cordis: et afflictio carnis. sermo humilis. abiectio vestis. o. cib⁹ tenue pondus laboris amor sui tectio⁹ cõtẽpt⁹ honoris. laudẽ fugere. alteri⁹ cõsiliũ suo p̃ferre. subditis obedire. de se des̃ficẽ. Hec columne secantur q̃si discretiõis virtutes a vitijs separant. Sculpuntur q̃si ea q̃ mens cogitat man⁹ operantur. Sic salomon in templo celaturas prominẽtes fecisse legitur. Prominẽt celature dũ mentis cogitatiões exteri⁹ apparẽt in exẽplo et operatione. sed quõ poliuntur q̃si tribulationis aduersitate feriuntur. qđ polit eq̃le efficitur: nõ elatũ. leue nõ asperũ. Eq̃litas mẽti lineã seruat religionis. Sũt enĩ quidã q̃ nũc afflictiõe carnis macerantur: nũc ad carnis voluptatẽ reuertũtur. sepe vigilant alijs dormientibus. sed septus dormiũt alijs vigilantibus. nũc humilia. nunc sublimia. nũc blanda. nunc aspera loquuntur nunc de fratribus. nunc de parentibus gloriantur. nũc nihil nisi ordinis statuta perstrepũt. nunc nil nisi fabulas audire. nunc albas. nũc nigras. nunc medio colore coloratus delectantur habere cappas. nũc vilis placet habitus. nunc mediocris. nunc superfluus. Nunc dant illis olera pastũ. aq̃ potũ. nunc vo exquisitis ferculis. nunc diuersis poculis vtuntur. nunc laborant. nunc labor displicet. amãt subesse vt possint preesse. Hec est inequalitas columnarũ. hec est asperitas earum. Paulus docet leuitatẽ cum dicit: Si fieri potest quod ex vobis est rc. Equalitatẽ vo vbi ait. Scio humiliari ha. rc. Patientie virtus edificij spiritualis sustinet onus. Tres in scripturis basium species inueniuntur. s. enea argentea et aurea. fortitudo in opere. claritas in sermone. fulgor in mente. Qui in his tribus patientiã seruat: quasi basis aurea virtutum structuram firmiter portat. Sunt et alie tres basium species: sed fragiliores. igne enĩ lignea comburitur. lapidea gelu frangitur. picta vo nihil portat: sed ab alio sustentatur. hec est enim patientia ficta.

De receptaculo hospitum. C. L.

Inter edificia spũalis officinas hospitum p̃ter domꝰ occurrit que pegrinis patet mens hospitalitatis officio fungitur cũ de linquentiũ fratrũ culpis benigne compatitur. Habet hec domus ministros suos qui hospitib⁹ seruiant. Pulsanti enĩ pegrino charitas aperit. intrantẽ hilaritas recipit. receptũ affabilitas detinet. esurientẽ collatio pascit. fesso humilitas seruit. hec reuerẽti filio paterfamilias exoluit. sic et spũaliũ patrũ pietas (q̃ q̃si paterno affectu presidet subiectis) delinquentẽ discipulũ cũ p penitentiã redierit lõge venientẽ videt compatiẽdo. occurrit indulgẽdo. amplectitur familiarẽ sibi faciendo. Occidit vitulũ carnis mortificationẽ predicando. chorũ ordinat. simphoniam tãgit. morũ cõcordiã et vanitatẽ edocẽdo. Inuitat igitur pietas desperantẽ. trahit charitas inuitũ. misericordia pacificat. predicatio instruit. Morũ cõcordia facit amicũ proximũ humilitas deo. sed dũ hec fiunt: timeo ne frater ille qui foris erat superueniat et dicat: Pater tot annis seruio tibi rc. Reuera ille dicitur extra domũ esse cõpassionis: q̃ nescit beneficiũ cõsolatiõis. q̃ tñ nouit increpare: nõ obsecrare. sic tñ tẽperãda est mia regẽti ne īpunita remaneat culpa deliquẽti. Sz q̃cq; spiritales p̃res quosdã delinquẽtes recipiũt: quos f̃res despiciũt domũ cõpassiõis intrare dedignantur: et sic ext̃ moriuntur. et q̃ frib⁹ cõpati debuerãt: crudeliores platis fiũt. Quẽ pditã christ⁹ ad caulas violẽtie manu nõ reducit: sz humeris ppria ipositã reportauit. sic et angeli sup vno petõre pniam agẽte gaudẽt. Quid igitur charissimi. cõcordãt angelus et creator dũ cõuertitur petõr. et frat frĩ dedignatur cõpati cũ pr spũalis misericorditer nõ ignoscit filio delinquẽti. Qui iacet nõ erigitur nisi q̃ iacentẽ erigit inclinetur. tales q̃cq; erigunt amore: q̃cq; p timorẽ amor erigit trahit et sustẽtat. Timor cogit: erigit: sed cruciat. nec tñ nimium parcat amor. nec nimiũ terreat timor: sz sic amorẽ timor contẽperet: vt nec timor odiũ pariat. neq; amor negligẽtiã patiatur. Hinc p beatũ Job dicitur: Cum sederẽ q̃si rex rc.

De capitulo et labore mentiũ. C. LI.

Sicut aũt fratrũ multitudo et errata corrigat statut boni ad capitulũ cõueniunt sic etiã mentis rõ cogitatiões diuersas ad secretũ cordis q̃cq; cõuocat vt incorrigibiles eijciat. corripiat inquietas. negligentes mendet instruat sim̃ liciores. miti get iracundas et voluptuosas

restringat. pigras excitet. consolet pusillanimes. doceat indiscretos. In hoc spirituali capitulo abbatis locū possidet ratio cōscientia culpas accusat superbia reatū defendit. innocētia cōfitetur. humilitas seipsam iudicat. arrogātia vero alios iudicare nō desinit. more puerorū fratrū vitia pcepta cōtradicūt. more vero simpliciū virtutes obediūt. seipsas tamen quoqz virtutes inuicē accusant. accusat misericordia enī iustitiam. iustitia vero misericordiā. humilitas honestatē. honestas humilitatē. Cū agit misericors remissius iustus: seuerius: humilis prius: honestius abundātius. Quasi ad suscipiendā disciplinā descendunt. qui per cōfessionē vitiorū occulta manifestant. Post capitulū ad laborē manuū fratres egredi solēt. sic post quietē cōtēplationis egreditur aīus ad laborē necessitatis. Egredit a contēplatione celestiū ad meditationē scripturarū. et ibi premiorū amore tractus et penarū timore tactus descēdit ad suorū memoriā delictorū. q dum culpā propriā cognoscit aliene citius ignoscit. et ideo descēdit ad cōpassionē proximorū. inde vero progredit ad agendā curā eorū. sicut cū aliqs egreditur de thalamo in domū. a domo in porticū. a porticu in vicū. a vico in agrū. In contēplatione igit quies est. in ceteris labor. In meditatione scripture laboramus timētes ne a premia iustorū amittamus. in memoria delictorū ne cū damnatis simus. in cōpassione vero proximi labor est cordis in agēda cura corporis labor opatiōis. In vno monemur in alio docemur: in tertio mouemur: in quarto meremur. Monet enī scriptura qd agere debeamus. Exit etiā aīus in hortū vt videat hortolanū christū qui plātat germina virtutū. Exit et olera rigare. i. fragilitatē carnis lachrymis deplorare: sed sicut sol post pluuiā clarior fulget. sic christus post irrigationē lachrymarū benignior apparet. Egreditur iterū ad ficulneā vt stercoris cophinū mittat. i. vt memoriā peccati fetētē reddat. Intrat et i vineā vt circūfodiat eam: vt succidat sarmēta. i. supfluitatis incremēta. vt qd luxuriat in palmitibus. abūdet in fructibus. Egrediamur inqt in agrū. Egredit aīus a cōtemplatione ad sui circūspectionē. a cura sui. ad agendā curam proximi: vt fiat ager virtutū. q prius erat vepriū et spinarū. Cōmoremur inqt in villis. i. in illis q sunt villani. i. rudes et tardi ad percipiēda documēta curie christi. Inordinati enī q nō querūt edificationē mētis: sed repletionē ventris. terrenis inhiāt: terrena sapiūt. In his igit necesse est vt faciamus morā et p doctrinā: p disciplinā. Mane surgamus ad vineas. i. nō pigri: sed pcedētes exēplo et oratione.

De Refectorio. C. LII.

Interior homo in refectorio sācte meditationis potat diuinis cōpunctionis et diuersorū exēplorū saginat ferculis. In hoc ergo tres. ponunt mēses. tres intellectus diuine scripture s. historialis misticus et moralis. In prima cibus est grossior: in secūda subtilior: in tertia dulcior. Prima pascit miraculis: secunda figuris: tertia verbis. Res miraculorū corroborat fidē: ipletio scripturarū spem: doctrina morū charitatem. Ponunt itaqz mense ponunt et panes. Affert enim moyses cōspersum apostoli ordeaceū. helias subcinericiū. Ordeū vetus testamentū. Per cōspersum designat panis lachrymarū. per subcinericiū designat vita peccatorū. Ministri apponūt diuersa genera vini. stephanus. s. vinū passum. ysaias aqua mixtū. Inebriantur duo Noe et Loth. Noe recte: loth vero declinatio interptat. Qui querūt requiē carnis inebriant vino aqua mixto. q vero requiē mentis vino passo. Apponit Paulus olera. tres pueri ministrāt legumina: Paulus infirmus olera ppter fragilitatis. igne cocta paupertatis assignat. Tres vero pueri p legumina delicatis dant exēplū seruande sobrietati. Sequūt autē tria gnālia fercula carniū. Abel agnū. abraham arietē. Josue vaccā apponit. In agno simplicitas cordis: in ariete fortitudo opis. in vacca lac pdicationis. Nō sit aūt in nobis simplicitas sine discretione. sed simus sicut illi qui vt nubes volant. prudētes sicut serpentes. et simplices sicut colūbe. Ne sit nubes sine pluuia: serpens sine prudētia. colūba sine simplicitate. sed careat columba felle. serpens veneno. nubes siccitate: vt sit simplicitas iusta sine amaritudie. prudētia sine malignitate. doctrina sine vanitate. Post carnium fercula tres piscium diuersitates apponuntur. s. pisces de mari: de flumine: de stagno. Pisces de mari seculares. de flumine doctores. de stagno claustrales. Tales enim apponantur qui squamas et pēnulas habeāt. i. asperitatē recte cōuersationis et alas contēplationis. Piscis de mari cornelius fuit: de flumine paulus: de stagno maurus. Apponat igitur Petrus ad mensam cornelium. ananias paulū. benedictus maurum. Cum enim legunt opa cornelij. cōuersio pauli. vita mauri quid aliud agitur qz eorū exemplo aīus saginatur. Huiusmodi igit pisces sunt comedēdi. i. vita et moribus imitādi. Imitādus est ergo cornelius fide et ope secularibus. Paulus vita et doctrina doctorib: maurus humilitate et obediētia claustralibus. Affert et moyses diuersorū ferculorū spēs: mel. s. de petra oleūqz de saxo durissimo. Petra erat christus ante passionē ppter patiētie firmitatē. saxum vero durissimū postea ppter immortalitatē. Per mel ergo designat melliflua doctrina christi. Effusio olei emissio pctōrū p gratiā spūssci. Si habes igit apud te vas mūdum cape mel de petra. Ait enim: Discite a me: qz mitis sum et c. Ecce mel humilitatis: cū dulcedine mā suetudinis sicut mel cōcordat in confectionib medicine cū oīb diuersitatib specierū: sic ex humilitatis dulcedine condiunt oīa genera virtutū. Per butyrū vero et [illegible] signat in patriarchis et pphetis doctrine spūalis pinguedo. [illegible] lac de ouib innocētia cordis in simplicib. Unū et ppha ait: [illegible] nit eos in innocētia et c. ad cor ptinet innocētia. ad corp operi mū ditia. Hoc lac debemus pasci: hac lana vestiri. In adipe vero agnorū [illegible] tū designat in platis dilectio fratrū. Di enī dicunt filij basan. [illegible] pinguedinis. in quo demōstrat dulcedo charitatis. Per [illegible] medulla tritici pertutētes imitātes passionē christi. Sāguis vero [illegible] meracissime sanguis est christi. nulla pctōrū fece turbatur. Qui igi vsqz ad effusionē sanguinis pueris resistūt: qui pro nobis salutē bibit pro calice calicē bibentes reddūt. Unū ppha. Quid retribuam dno et c. Sunt et alij cibi egyptij sūmopere vitandi: quia nocij alia s. cepe et porri. hec filij israhel in deserto cum ollis carnium suspirabant: que tū comesta grauiter inflant. ventositatem generant. cerebrū turbant. oculos grauant. lachrymas prouocāt. Egyptie cene sunt mundane delectationes: in quibus infirmitates anime latent quia postea p effect et operationes exteriores apparent. inflat elatio. ventositatem generat verborum inundatio. turbat cerebrum iracundia. oculos cordis grauat inertia. vt igit sanus viuas: porro deuitans salubria sumas.

De dormitorio. C. LIII.

Decet mētis trāquillitas aie dormitoriū comparari. in qua ponit lect cōsciētie. substernit lenū carnis. carpit somnus pacis. Quattuor solēt inquietari pacis somnū. vxor. hostis. seruus. et vicinus. Cū igit diabolus eiicit: mundus subicit: caro affligit: proximus diligit. quid aliud agit nisi qz pax ex omni pte stabilit. vt sic salomon in circuitu pacem habet. q nō turbat memoria pteritorū delictorū. nec inqetat desiderio futurorū nō frangit aduersis. nō eleuat psperis. De falsa pace dicit: Pax pax et non est pax. Dum enī int seculares pacē querimus. dū discordes ad cōcordiā reuocamus: estimant qz pacem int nos habeamus. dum in vestimētis ouium foras cernimur et intus quasi lupi rapaces greges simpliciū fratrū lacerando [illegible] gimus. pacē simulamus: sed nō habemus. Cohabitatiōe siquidem pax vera cognoscitur qd lingua vel habitu exterius simulatoie [illegible] quiuit. Dicunt enī quoqz lingua et habitus. pax. pax. si aūt querimus cum rūdet qz nō sit pax. Cū aūt habit cor et lingua cōcordant pacem seruāt. vbi vero lingua dissoluta discurrit: pacē soluit. Filij cōtendētes sibi sortē hereditatis designāt: quosdā de seculo putantes sibi ad habitādū domū cōuersiōis. Inueniūt g ibi ephot quoqz. i. habitū religiōis. et cū eo sculptile puersi opis: et cōflatile cōfabulationis. Cū enī fieri debet cōflatile metalli spēs: circūpositis follib ponit in igne. sic euenire solet dū sibi in aliquo loco cōueniūt ociosi frēs ponunt in medio metallū. i. materiā rumorū. Aerē folles emittunt et retrahunt: cū rumores audiūt frēs et dicūt. Audit ibi tumultus folliū. dissensio impatientiā. cōmouent cineres: qz cito turbant lenones. Crescit flāma dū succēdit ira. volāt scintille. i. vba discordie. sic aaron fecisset vitulū cōflatilē a filijs isrl petijt inaures. Inaures sunt rumores. Ex his igit pcedit vitulus petulantie. q si precedat aufert nobis rectitudinē vie. Nō enī grauiter incedit: sed ludēdo discurrit. Cū igit aliq de seculo ad domū religiōis veniūt: et hoc inueniūt. domū miche se reppisse credūt. Michas interptat qs est hoc. Dū autē inueniūt ephot. i. habitū cōuersionis. et cōflatile. i. vba detractionis et [illegible] quoqz et recedūt. et admirātes huiōi cōuersionē: qs est hoc dicūt. Multi siquidē istorū societate peiores fiunt. multi vero ab eis descēdētes ad meliorā transcēdūt. iob in puluere. sāson in gremio mulieris. petrus in pfundo carceris. paralyticus in grabato iacuisse referuntur. Dormit in puluere q gaudet leuitate. Per puluerē enī designat leuitas. Per gremiū mulieris voluptas. p pfundū carceris ignorantie cecitas. p grabatū paralytici cōturbatio frīs dissoluti. Excutere de puluere. cōsurge de gremio mulieris. solue vincula colli tui. tolle grabatū tuū et ambula.

De Oratorio et modo orandi. C. LIIII.

E dormitorio trāquille mētis trāsire debemus ad oratoriū pure deuotionis. Cum igit oramus assistētes corā summo iudice

maiestatem insinuemus miseriā. captemus beniuolentiā. postulemus veniā vt respiciat miseriā misericordia. beniuolētiā diligentia veniam gratia. Ad insinuationē miserie ptinet memoria oppssiōis. ad captationē beniuolētie memoria liberatiōis. ad postulationē venie memoria iustificationis. Tria sūt autē q̄bus opprimimur: videlicet captiuitas: carcer: ⁊ infirmitas. In captiuitate siquidē sunt: longus dum in egypto sum⁹: tēpus: q̄diu male viximus pondus laboris: quātitas opis: crudelitas exactoris: ptinacia pharaonis. De his vero q̄ ad carcerē pertinēt. Dicit pphēta: Sedentes in tenebris. ⁊c. Sedēt in tenebris qui morant̄ in ignorātia ppriē fragilitatis. Sedent ⁊ in vmbra mortis. ipsa est imago future damnationis. Mendici sumus: q2 proximorꝫ res q̄s habere non possumus: desiderio ⁊ affectu animi mēdicantes cōcupiscimus. In hac autem mēdicitate ferro ligamur: q2 duris ⁊ opprimētibus culpis aggrauamur. Ad infirmitatē vo ptinēt q̄ttuor: de q̄bus propheta ait. Esurientes ⁊ sitientes. ⁊c. Esuriūt ⁊ sitiunt infirmitati 9traria. abhominant̄ ⁊ fastidiūt sanitati cōcupiētia. esuriūt curiositatē: sitiunt voluptatē. abhominātur ⁊ fastidiūt verbū dei. In fame igit̄ ⁊ siti generatur desiderij tormentū in fastidio noscimus esse defectū. In se ergo p se deficiunt: q2 sibi nō sufficiunt. Ne igit̄ in seipsis oīno remanētes deficiant in deū pficiant. De talibus eni dicit̄. Clamauerūt ad dn̄m cū tri. ⁊c. Insinuauimus ergo miseriā: captemus ammodo dei beniuolentiā Ipse est enim de quo dicit̄. Eduxit eos de tenebris. ⁊c. Laudanda est igit̄ potētia. annūcianda sunt beneficia liberatiōis vt captet̄ beniuolētia liberantis. Ipse eni eduxit nos reduxit: deduxit ⁊ induxit. de carcere ad patriā per viā rectā in ciuitatē habitatiōis. ipse eripuit me de inimicis meis fortissimis. Fortes inimici sunt vitia carnis: fortiores vitia mētis. Fortissimi vo sunt diaboli. Vi autē qui me oderūt sunt falsi fratres qui mihi detrahūt. Ab his eripuit me dn̄s per patientiā vincendo malitiā. Scriptū est eni. In patiētia vestra possidebitis. a. v. ⁊c.

De Recōciliatione penitentis. C. LV.

Insinuata est itaq3 miseria nostra per enumerationē tribulationum. capita etiā beniuolētia per recordationē beneficiorū postulāda est venia de ppetratione peccatorꝫ. Vestigiis igit̄ pedū pij iudicis obuolutus clamabo ⁊ dicā. Oḡi manuū. t. p. d. ⁊c. Osculabor igit̄ pedes dn̄i ne moriar p culpam. erigā me ad osculū manuū vt bonis opib⁹ viuā inixis pedū sūmitatib⁹ ⁊ manib⁹ reptās. extēdā me vt osculū oris sumā. Osculū oris est recōciliatio gn̄is humani fcā p īcarnationē mediatoris. Ad pedes igit̄ agnoscit̄ miseria: ad manū dat̄ venia: ad os gr̄a. Hoc est marie suspiriū. iste est labor marthe. ille iohānis amor. hic plorat maria. ibi martha cōqueri̇t. illic iohānes q̄escit. In his trib⁹ pūt denotari tres aī affectus [illegible] ppriā miseriā. agētiū pniaꝫ. q̄rentiū gr̄aꝫ. Affect⁹ cognosces p effectus. Maria eni lauat pedes dn̄i. nō effundit aquam de vasculo: s3 de oculo nō pāno tergit: s3 crine. ī q̄b⁹ mūdo placuit: ī his deo fuit. Tria sūt possum⁹ assignare ī martha. sollicita ē ne q̄d agit fiat pigre. turbat̄ ne fiat tepide. 9q̄rit̄ vt adiuuet̄ ne fiat tarde. Tales. n. debēt eē effect⁹ penitētiū. Nota iterū ī iohāne tria carnales (vt aiūt) nuptias deseruit. supra pect⁹ dn̄i ī cena recubuit. pēdēti ī cruce cū maria mr̄e ei⁹ pn̄s astitit. Querit igit̄ donū gr̄e p effectuꝫ mūdicie. p exhibitionē pn̄ie. p assiduitatē frequētie. mūdicia siq̄dez videt deū. p̄sentia tāgit. freq̄ntia cognoscit. Cōsidat ī his q̄ voluptates eua serūt carnis. q̄ ī pectore eccl̄ie req̄escūt. q̄ dulce passiōi quotidie deuoti assistūt. Cōsidat etiā ī his: s3 ante alios iuuenū mūda societas. q̄ p oīa placēt mūdo. ⁊ tn̄ mūdū fugiētes seruiūt deo. In hac siq̄dē etate flauescūt carnes. caro niuescit eburnea oculoꝫ gēmis facies rosea decorat̄. valitudo corporis vires subministrat. iuuentus [illegible] ... Qui igit̄ ī hac etate se deo sociāt: pmiū iohānis expectāt. Tales offerūt hostiā viuentē īmaculatā nō aure nō oculo: nō pede: nō cauda carentē. Audiat h̄ senū sera 9uersio q̄b⁹ ex defectu senectutis aures obturāt̄ turbant̄ oculi. ⁊ vt cūcta breuiē pstringā. ipse ī se p se deficiūt. Hi non offerūt agnū immaculatū s3 et ita dic̄a porcū spurcatū sicut eni porcus ī imūdicijs: sic senex iacuit ī vitijs ⁊ sicut porc⁹ siliq̄s pascit: sic ⁊ senex fabulis ⁊ rumorib⁹ delectat̄. Sil' aūt q̄nq3 ⁊ cōuertit̄ ⁊ moritur. ⁊ iō h̄ sacrificiū caude caret officio. in h̄ vite spacio. nisi forte dicas q̄ habuēit caudā ī capite. i. pncipū 9uersiōis ī fine. Amāt hmōi senes heredes quos dereliquūt. quos carnalit̄ īsipiēter enerue̅t. Nam eni carnalit̄ diligūt: quos adhuc spūalit̄ cōuerti nolūt. Amāt īsipient̄: qm̄ h̄ q̄d puerse acq̄sierūt. pūerse relinquūt. Enerue̅t iterū illos amāt quoꝫ dāna ⁊ tribulatiōes nō cōpatiunt̄ portare.

De Lectulo contemplationis. C. LVI.

Mauit ... clauo expellit̄. ita dulcedine. dulcedinē spirituali carnalē expulit. Amauit sapiēt̄ q2 nemo prudenti⁹ diligit q̄3 q̄ 9silio sapiētie ⁊ vitā suā semp cōmittit Fortit̄ amauit. q2 pēdēte ī cruce dn̄o dilect⁹ cū dilecto 9morari nō dubitauit. Vs itaq3 mūdicia dulcedinis affectiōem. pn̄tia sapientie discretionē. frequētia patiētie cōpassiōem. Caue igit̄ ne cōsentias carni blādienti. ne credas mundo decipienti. ne cedas diabolo psequēti. s3 oppone vitā christi falsis pmissōib⁹. q2 tepꝫ christo credidisti. ppone virtutē psecutiōib⁹ q2 crucē christi nō erubuisti. Delectare itaq3 in pulchritudine mūditie. in rectitudine iustitie. ī fortitudine patiētie. Hic est lectus 9tēplantiū. hic req̄esces. hic dormies Tria sunt aūt que hui⁹ quietis pacē pturbant. pannorū īmunditia id est carnis spurcitia. somnia. i. mūdana gaudia. lecti duricia. i. impatiētia. In duro siq̄dem lectulo iaces: dū tribulatonis aspitatem patient̄ sustinere nō vales. Ad abluēdos hmōi pannos lectuli maria magdalene pbuit aquā. eosdē extersit martha manib⁹ vt siccarentur. Accendit iohānes ignē. Conueniūt q̄ hec tria ad faciendum munditiā. videlicet aqua man⁹ ⁊ ignis. i. meror labor ⁊ amor. Aq̄ siq̄dem abluit sordes. manus exprimit. ignis desiccat.

De Claustro celesti ⁊ ei⁹ dispositione. C. LVII.

X libro. hu. In celesti hierarchia claustrū pfecte btītudinis ponit̄. q̄d q̄ttuor generalib⁹ officinis vndiq3 munit̄. vt ores ⁊ habūdes. vt reficiaris vt quiescē possis. Pax etn̄a p silentiū quasi oratoriū eē dicit̄. q2 qui vincula seu carcerē mūdi hui⁹ euaserunt ad illud cōfugiunt: vt salventur. Cellarium vo habūdantie suauitatis diuine sequitur refectorium satietatis eterne sed licꝫ in pace sis. licꝫ habūdes diuitijs. licet fruaris ad libitum possessis. nihil tn̄ proderit: nisi q̄escas in dormitorio trāquille mentis. Nota q̄ hmōi officine nō discooperiunt̄ ventorū turbine. nō annihilant̄ vetustate. sed incolumes ⁊ integre pmanēt sine fine vt sit pax sine pturbatiōe habūdantia sine diminutione. satietas sine fastidio q̄es sine tedio. Qui igit̄ ad illud claustrū pfecte beatitudinis peruenire desiderat necesse est vt adhuc in domo pbationis manēs: ordinē p̄dicti claustri diligenter addiscat. Domus siquidem pbatiōis est vita regularis. In hac domo discimus q̄d in futura facere debeamus hic pbamur: vt ibi recipiamur. in hac eni domo habemus christū magistrū nouiciorꝫ claustrum perfecte beatitudinis in quadro ponit̄. vt ex omni parte firmitas eq̄litatis ī ea teneat̄. ne eleuetur psperis. ne frāgat̄ aduersis. ne de pteritis doleat. ne de futuris aliquid sinistrum posse contingere ptimescat. In claustro angeli resident. vt in eodem etn̄e felicitatis ordines cōseruēt. diuine ⁊ lectioni sapientie studēt. Nec retrahit eos aliq̄ua necessitas corporis. nec aliq̄d impedimētū laboris viriditas pratelli q̄d est in medio celestis claustri oculos supernorꝫ ciuium recreat. ⁊ eos semper sua nouitate cōfortat. Nihil eni vetustum aut transitoriū erit. sed semper nouitate sue viriditatis absq3 dubio pmanebit. In medio pratelli ponitur lignū vite. vt vita sit in amenitate. Est eni vite lignum sapientia dei patris. fructus eius salutem 9seruat ⁊ vitam p̄stat. A quibusdam querit̄: vtrū silentiū in celesti claustro ad horā vel cōtinuum teneatur. Ait eni iohānes in Apoc̄. Factum est silētiū in celo quasi media hora. Celum est aīa iusti que ad eterna sublimia p sublevatiōnem cōtemplatiōis surgētes ab infimis cogitationū tumultib⁹ pmit. ⁊ intra se deo quoddā silentium facit. Sed q2 hec quies mentis in hac vita nō potest esse pfecta. nequaq̄ hora integra factum in celo silentium d̄r. sed quasi media plena seruat̄. Cum igitur homo ad aliud beatū silētiū future beatitudinis peruenerit quid petat vlterius nō habebit. Tunc eni silebit iniq̄tas. habūdabit charitas. nec q̄cq̄ ibi deficiet. vbi vnusquisq3 oīa habentem in se habet. Tunc eni erit deus oīa in omnibus. nihilq3 deesse poterit. qm̄ abbatis more dei sapientia omnib⁹ omnia puidebit. ibi nullus in suo ordine deficiet. qm̄ in libro diuine sapie in quo scriptus est ordo nature vnusquisq3 eget.

De Richardo parisiensi ⁊ scriptis eius. C. LVIII.

Irca idē tēpus floruit magister Richard⁹ sancti victoris parisiensis canonicus q̄ in libris ⁊ tractatib⁹ varijs multa eccl̄ie sancte vtilia descripsit. Int̄ quos eminēt de sancta trinitate libri septē. ī quib⁹ iudicio meo cūctos q̄ aū ipsū de hac mā tractat⁹ multiplices ediderūt pbabili rationū inductionū sim̄ ⁊ dulcedi ne q̄dā ac venustate sermōis excessit. Scripsit nihilominus idē richardus de 9tēplatiōe pulcherrimū librū de patriarchis intitulatū. Aliū quoq3 de mystico sōnio nabuch. De arbore quoq3

quam idem nabuchodonosor vidit. et aliū de q̄ttuor ventis in mari pugnātibus. Aliū de exterminatione mali et promotione boni Aliū iterū de officio ecclesie. aliū de sacrificio abrahe Scripsit et tractatū grandē de illo vbo Isaie. Omne caput languidū. et aliū de illo In die illa nutriet homo vaccam boum. Tertiū vo cōtra Andreā et alios in exposit sacre scripture iudaizātes sup illo. Ecce virgo concipiet et pariet filiū. etc. Aliū aūt a [illegible] de illo verbo psalmi. Afferte dño filij dei. Scripsit etiā librū q̄ dicit excerptionū in quo breuiter cōtinet diuisio et materia oīuz sciētiarū. ac series historie p̄cedētiū tēpoz. et quedā morales expositiones sacrarū scripturaz. Et pauca q̄dē q̄ ex libro de patriarchis excerpsi ad vtilitatē legentiū in hoc loco. huic opi in hunc modū inserere volui.

C Moralis eius expositio de vxorib⁹ et filiis iacob. C. LIX.

Richardus in libro de patriarchis. Beniamin adolescētulus in mētis excessu. Quis sit Beniamin iste multi nouerūt. alij p sciētiā. alij p experiētiā. Qui p doctrinā audiēt sapienē. Qui vo p experientiā libēter. qui eni eū experientie magisterio semel nosse potuit fidēter loquor. sermo de eo q̄uis plixus illū satiare nō poterit. Oī spūi rōnali data est gemina vis a patre luminū. s. rō q̄ discernam⁹. affectio q̄ diligam⁹. rō ad veritatē. affectio ad virtutē. He sunt due spūs rōnalis vxores. ex qb⁹ oriū generosa ples et regni celestis heredes. Ex rōne oriunt cōsilia recta: ex affectiōe desideria sancta. Est itaq lya affectio diuina aspiratiōe īflāmata ad normā iustitie se cōponēs. Rachel vo ratio diuina reuelatione illuminata. in celestis sapiētie cōtēplationē se extollēs. rachel enī visuz principiū vel ouis interpretat. Nā q̄ de deo in bonitate sentit illū q̄ est pricipiū oīuz oculo fidei cernit. sed et vt ouis veraciter in simplicitate q̄rit. Oēs fere cōiugia lye abhorrēt: qz laboriosa. q̄ tñ in amplexus rachel multū suspirāt: qz iocūda. Sapientiā et multum amare potes et ipsa carere. Iustitiā vo pfecte diligere hoc iam est iustū esse et oino quanto ampli⁹ iustitiā dilexeris: tāto iustior eris. Habet aūt vtraq [illegible] lya zelpham et rachel balaz i. affectio sensualitate q̄ illā egrediētē pcedit: et huc illucq circūducit. Nam qz lya lippa est et parū videt illius manuductionē sed eā non pudet. Ratio vo imaginationē: qz nunq̄ ad inuisibiliū cogitationē assurgeret nisi ei imaginatio rerū visibiliū formā repñtaret. Sed qm̄ imaginatio queq visa vel audita ad memoriā reuocat. eadē iterū et iterū replicare nō cessat. Et sepe cū nulla ei cord. s. volūtas assensum pbeat. ipsaz tamē more decrepiti senis vel inueterate anus. q̄si narrationē explicat. nullo audiēte merito bala. i. inueterata dicit q̄ inueteratoz morē imitat. Zelpha enī interptat os hyans. Vinū qd sitit est gaudiū voluptatis. et q̄ato plus bibit tāto amplius sitit. Nā ad satiandū sensualitatis appetitū totus mūdus nō sufficit. Vidim⁹ ergo de ambarū obsequio et de vtriusq vitio Est enim bala garrula. zelpha temulenta. Bale nanq loquacitatē. nec ipsa ei⁹ dña rachel cōpescere pōt. et zelphe sitim dñe sue copia tāta dño extinguere nō pōt. Itaq filij Jacob ex lya: sunt ordinati affectus. Septenaria igit lye ples septē sunt virtutes. Siquidē nihil aliud est virtus q̄ animi affect⁹ ordinat⁹ atq moderatus. Ordinat quidem ad id ad qd debet. Moderatus vo i. tantus quātus esse debet. Principales ergo affectus septem sunt: qui ab vna animi affectione alternatim surgunt. spes. s. et timor. gaudiū et dolor. amor odiū et pudor Hi oēs cum ordinati sunt tunc tm̄ inter filios Jacob deputandi sunt.

C De Quattuor filiis lye. i. affectionis. C. LX.

Sicut prima virtutū proles est timor qui s. nascit ex cōsideratiōe pprij sceleris et potētie iudicātis. Hic est Ruben fili⁹ visionis: quodāmodo enim cecus est q̄ peccare nō timet: qz futura mala nō preuidet Nō erubescit prauitatē suā: nec expauescit potestatē diuinam. Hic primo filio crescēte secūdus nascit: qz timorē magnū necesse est vt dolor sequat. Quanto enim quis vehemētius metuit penam quaz meruit. tanto acerbius plangit culpam quam fecit. Et quia cor contritum et humiliatum deus nō despicit. Hic filius Symeon. i. exauditio dicit. Oratio enī citius exauditur que ex corde ɔtrito et humiliato profertur. humiliato. s. per timorem. contrito per dolorem. Sed beati qui lugent quoniam ipsi consolabuntur. Que autem consolatio penitēti potest esse. nisi vna spes venie. Hic est tertius filius qui leui. id est additus vel addictio vocatur. quia duobus illis prioribus superadditur. Quanto enim quis frequentius ac vehementius de suo reatu interno dolore afficitur tanto certior ac securior de indulgentia efficitur. Secundum multitudinem inquit dolorum meorum in corde meo. etc. Et tunc incipit quedam familiaritas inter deum et animam fieri; Eo q hec se sentiat ab illo sepius visitari et dicit: Nunc copulabit mihi vir meus. Verū aie spōsum bene s. tūc nobis veraciter copulam⁹: cū ei p verū amorē inheren⁹. imo vo tunc sibi nos ille connectit qn̄ nos quibusdā internis cōmercijs ad amorem suū accendit et artius astringit. Itaq sicut post ordinatum timorē necessario suboritur est dolor. Sic vtiq post spem venie tam et quotidie proficientē nascit amor. Hic est quartus filius iudas. i. confitens. Illa enī est vera cōfessio: que ex casta dilectione surgit. Semp inquit laus est in ore meo. Semp quidē laudarē si amas. nā nō amares si nō approbares. Quid est aūt approbare nisi laudare. Et etiā ipsa laudatio confessio est. sed hec confessio laudis est. Confessionē quoq criminis iudas agnoscit: quia et hec ad honorem dei pertinet. Et qui veraciter diligit: libēter facit quicqd honori dei militare cognouerit. Multum enī cōmendat bonitatem nō solū largitas sua sed etiā iniquitas nostra. Si enī magnū ē [illegible] pmerētib⁹ gratis impēdere multa. quale quantumue erit tribuere bona pmerētib⁹ mala. O qualis pietas: quā nulla nostra superare test impietas. Alia enī sunt que misericorditer ignoscit. alia que [illegible] affluenter tribuit. Cōfiteamur ergo illi et mala nostra a nobis esse: vt pie ignoscat. et bona nostra ab ipso esse: vt conseruet et augeat. Hec iudas incessanter accitat: ne ingrat⁹ appareat: vel de indulta venia vel de ɔcessa grā. Ideoq recte h̄ fili⁹ iudas vocat: qz verus amator cōfitet. Ecce pmi q̄ttuor filij lye. s. timor pene. dolor penitētie. spes venie. amor iustitie. Et post h̄ desiuit parē: qz sibi sufficere posse estimat cū se vera bona veraciter amare ɔsiderat.

C Q Rachel id est ratio primo suscepit filios ex bala id est imaginatione. C. LXI.

Orto itaq iuda id est bonorū iustitie [illegible] desiderio excrescente atq feruente. rachel incipit amore prolis estuare: quia incipit velle cognoscē. Vbi enī amor ibi oculus. et libēter aspicim⁹ q̄ multū diligim⁹. Ergo q̄nto plus crescit iudas. i. affect⁹ diligendi tāto amplius in rachel feruet desideriū pariendi. i. studiū cognoscendi. Sed valde difficile est: imo pene impossibile mentē carnalem adhuc in studijs spiritualibus rudem: ad inuisibiliū intelligentiam assurgere: et in eis contemplationis oculum figere. Querenti enī inuisibilia nihil aliud occurrit: nisi qui cogitare consueuit sola visibilia. Meli⁹ tamen est qualicūq modo illa cogitare q̄ obliuioni vel negligentie tradere. facit ergo quod potest: et intuetur ea per imaginationē; que necdum videre valet per intelligentie puritatē. sic rachel primo habet liberos de ancilla q̄ generet de seipsa. Suadet sibi ratio cōmodius esse qualicūq modo vera cogitare bona: et imaginaria quadā saltē pulchritudine: ac eorū desideriū animū accēdere q̄ in falsis deceptorijs bonis cogitationē figere. Vide quō etiā diuine scripture huic speculationi alludant: et humane infirmitati condescendāt. Res enī inuisibiles per rerum inuisibiliū formas describunt: et earum memoriā per quarūdā concupiscibiliū specierū pulchritudinem mentibus nostris imprimūt. Hinc est q nunc terram lacte et melle manantē promittūt. Nunc flores. nunc odores nominant. nunc per cantus hominū. nunc per concentus auium celestium gaudiorū armoniam designant. In Apoc. enī Johānis celestis hierusalem ornatus per aurum et argentū et gēmas preciosas multipliciter describitur. Et scim⁹ quia nihil taliū est ibi per speciem: vbi illud totū est per similitudinē. In omnibus his habet bala vnde dñe sue seruiat. quorū ei memoriā pro voto repñtat. Nunq̄ enī imaginatio rōni vtilior eē poterit: q̄ cū ei in tali obsequio deseruit.

C De Duplici imaginatione. C. LXII.

Sed sciendum q imaginatio alia bestialis est quando s. ea que paulo ante vidim⁹ vel fecimus absq vlla vtilitate et deliberatione hac illacq vaga mēte discurrimus hoc eā et bestia facere potest. Alia vo rationalis: quando. s. ex his que per sensum corporeū nouimus: aliquid imaginabiliter fingimus. Verbi gratia. aurum et domū vidimus: auream domū nunq̄ vidimus. auream tamen domū imaginari possum⁹ si volumus. hoc vtiq bestia facere non potest. soli rationali creature hoc possibile est. huiusmodi imaginatione sepe vtimur: cum que sint future vite bona vel mala diligentius rimamur. Nunq̄ hic sola mala. nunq̄ hic sola bona: s permixta simul et bona et mala. Item hic sicut nec sola: sic nec sūma inuenimus. Ibi vo et sūma et impermixta bona vel mala esse non dubitamus Quotiens igit ex multis bonis vel malis q̄ in hac vita sensus corporeus experit. quale. s. vel quantū eē possit illud future vite summū bonū siue malum colligit. Et ex horum imaginatione quedam futuroz imago figuratur. Talis vtiq imaginatio rationalis eē ɔuincit. et ad balam et rachel pertinere videt. Ad balam

pertinet inquantum imaginatio est: ad rachel inquantũ rationalis. Talis itaq; proles ꝛ imaginatiõis est per natiuitatẽ: ꝛ rõnis per adoptionẽ. Ex Bala nãq; nascitur: sed per rachel moderatur. Neminẽ autẽ cõturbet ꝙ ꝛ matrẽ ꝛ prolẽ imaginationẽ appellẽ: sed hoc volo esse inter matrẽ ꝛ filiũ qđ est inter instrumentũ ꝛ actũ. ꝛ sepe instrumentũ ꝛ eius actionẽ vno noĩe appellamus. Nã illud qđ videmus: ꝛ illud quo videmus visum vocamus.

De Duobus filijs Bale. C. LXIII.

Rationalis imaginatio alia est ꝑ rationẽ disposita alia intelligẽtie ꝯtemꝑata. In illa vtimur qñ ſm visibiliũ rerũ cognitã speciem ad inuisibiliũ cognitionẽ ascẽdere nitimur: in illa est imaginatio nõ sine rõne. in ista itelligẽtia nõ absq; imaginatiõe. Isti sũt duo filij bale: quoꝝ ꝑmogenitus dan dicit: posterior neptalim noiat. Ad dan itaq; specialiter ꝑtinet consideratio futuroꝝ maloꝝ. ad neptalim speculatio futuroꝝ bonoꝝ. Dan nihil nouit nisi corporalia: sed ea tñ rimat que longe sunt a sensu corporeo remota. Neptalim ꝑ rerum visibiliũ formã surgit ad rerũ inuisibiliũ intelligentiã. Infernalia enim tormẽta longe a sensu corporeo remota nõ dubitamus quia vbi vel qualia sint videre nõ possumus. Sed cũ hec quotiens volumus per ministerium dan pre oculis cordis habemus. Nemo eni fideliũ cũ ifernũ flãmasq; gehẽne. tenebras exteriores in scripturis legit hec figuraliter dicta credit. sed ista veraciter ꝛ corporaliter alicubi esse nõ diffidit. Recte ergo horum considerationum ad dan specialiter iam pertinere diximus: vbi sola imaginatione opus habemus: quamuis eam in tali negocio nõ sine rationis dispositione tractemus. sed cũ terrã lacte ꝛ melle manantẽ celestis hierusalem muros ex lapidib⁹ preciosis portas ex margaritis: plateas ex auro legerit. Quis iam sensus hẽ iuxta litterã accipe velit. Vñ statim ad spiritualem intelligentiam recurrit. ꝛ quid ibi mysticũ ꝯtineat exquirit. Multa tñ q̃ etiã de tormẽtis maloꝝ scripta sunt mystice sunt accipienda. ꝛ multa de future vite bonis quamuis corporalia describantur spũalit̃ sũt intelligẽda. Illa aũt ꝯsideratio meditãti facilius occurrit: q̃ in sola imaginatione ꝯsistit. Nã illa que cũ intelligentia ꝯmiscet quãto subtilior tãto difficilius inuenit. Vnde est ꝙ dan prior. i. neptalim vo posterior nascit.

De Officio Dan. C. LXIIII.

Hec autẽ valde notabile est: ꝙ dan ſm ꝑsentium rerũ imaginationẽ verã representat rerũ futurarũ imaginationẽ fictã. Neptalim vo sepe ꝑ descripte rei imaginationẽ fictã surgit ad intelligentiã verã. Nõ eni licet de futuris bonis ꝑ spũalẽ intelligẽtiã aliquid falsũ fingere: quamuis absq; culpa sit tormẽta maloꝝ multo plus aliter q̃ sunt ꝑ imaginationẽ cernere. Quis eni ea oĩno ꝓut sunt in hac vita ꝯtẽplari sufficit. sed quisq; ea pro arbitrio mẽtis non q̃lia sunt: sed q̃lia fingere nouit figurãdo ea describit. Vnde fortassis Balle filius dan. i. iudiciũ vocat: quia in tali representatione non experientie documentum: sed sue discretionis sequit arbitrium. Est tamen huius nominis alia ratio. Sancti eteni viri quotiens se sentiunt turpibus cogitationib⁹ pulsari: solent in ipso etiã tentationis aditu futura tormenta ante mentis oculos ponere: ꝛ ꝑ ꝯsiderationẽ pene vlciscunt ꝛ damnãt blãdimẽta culpe. Quia ergo ꝑ officiũ dan illicitas cogitatiões dephẽdimus: arguimus: damnamus: recte dan id est iudiciũ vocamus. Sed quid hic de turpib⁹ tãtũ cogitationib⁹ loquimur: qñquidẽ vanas ꝛ inutiles ꝑfecti viri nõ leuiter abominantur ꝓpter illud. Ve qui cogitatis inutile: ꝛ illud spũssanct⁹ discipline effugiet fictum ꝛc̃. Quid queso fiet de his q̃ sentiuntur nõ sine quodam illicito affectu: quando spũssanctus aufert se ab his que sunt sine intellectu. Multoꝝ eni est leps de reprehendere de prauo ope vel de praua volũtate: pauci vo sunt qui seipsos diiudicẽt de inordinata cogitatione: sed qꝛ ꝑfecti viri hoc faciunt: iacob ꝑcepit dicẽs. Dan iudicabit po. s. sicut a. t. i. Si eni dan populũ suũ districte custodiat: si iudiciũ suũ diligenter exerceat: fiet vt in ceteris tribub⁹ raro inueniat quod de iure damnari debeat. Mens eteni que statim in ipsa suggestione ꝑcidit illecebrosas cogitationes: nõ facile rapit in prauã delectationẽ: sic ꝛ culpa q̃ ꝓhibetur ante prauũ ꝯsensũ nunq̃ trãsit in actũ. Semꝑ inueniet dan in tribu sua qđ examinare debeat: ꝛ qđ iure reprehẽdat: quamuis in alijs possit fieri vt aliqñ aliq̃ earũ sine culpa valeat inueniri. Aliarũ nãq; culpa est in volũtate: huius aũt ordinatio sepe est in necessitate: nunq̃ eni malũ approbo: nunq̃ malo ꝯsentio: nunq̃ ꝑficio nisi ipse voluero. Malũ aũt per cogitationẽ occurrere potest etiã inuito: sed ad dan ꝑtinet eius ꝓ[illegible] statim in iudicio adducere diligenter discutere: dephensum damnare: ꝛ deceptorum cogitationẽ ex alia ꝯsideratione ꝯterere.

De Officio neptalim. C. LXV.

Sed sicut ad officiũ dan spectat ꝑ [illegible] nes pene reprimere exurgẽtia vitia sic ad neptalim ꝑtinet ꝑ ꝯsiderationẽ ꝑmioꝝ inflãmare desideria bona. Qđ duob⁹ modis facere ꝯsueuit: vtit nãq; aliqñ translatiõe aliqñ cõparatiõe. Comparatiõe qñ ex ꝑsentiũ bonoꝝ multitudine vl magnitudine colligit illa future vite gaudia quot vl quãta esse possunt. Verbi gratia inspecta sepe solis claritate cõsiderat quãta futura erit lux illa spiritalis: si tanta tãq; mirabilis est lux ista corpalis. Quãta nãq; putas erit illa que erit nobis cõis cũ angelis si tãta est ista quã habem⁹ cõmunẽ cũ bestijs. Qualis erit lux futura beatoꝝ si talis est ꝑsens ista lux miseroꝝ. Itẽ multiplicitatẽ bonoꝝ inuisibiliũ ꝯijcit ex multitudine bonoꝝ visibiliũ. Quot sunt eni colores: quot odores: quot sapores: si tot delicie corporum: quot erũt delicie spirituũ. Trãslatiõe quãdoq; rerũ visibiliũ qualibet descriptionẽ trãsfert ad rerũ inuisibiliũ significationẽ. Verbi gr̃a. Audit in scripturis noiari lucẽ inaccessibilẽ. Querit ḡ que sit lux ista incorporea: ꝛ inuenit qꝛ est ipsa sapiẽtia. Sicut eni lux illa exterior illuminat oculos corpoꝝ. ita illa oculos cordiũ. Liquet ḡ qꝛ recte scõs vtrãq; interꝑtationẽ neptalim dicat: qꝛ cõparatio vel ꝯuersio interꝑtatur. Solet nãq; cognitã qualibet rerũ visibiliũ naturã ꝯuertẽ ad spũalẽ intelligẽt. [illegible] ḡ speculatio q̃ ꝑ neptalim designat [illegible] singulare valdeq; notabile. Est eni ꝛ ꝓpterea in meditatiõe affabilior in sermõe. Vñ ꝛ ꝑ iacob dicit. Neptalim ceru⁹ emissus. Ceru⁹ ꝓpter currẽdi facilitatẽ: emissus ꝓpter currẽdi auiditatẽ ꝛ recte nõ aui volãti sz ceruo currẽti cõpat. Nã dum ꝑ rerũ visibiliũ formã rerũ inuisibiliũ naturã q̃rit quosdã saltus dare: nõ aũt ad plenũ volatũ cõnalescere ꝯsueuit: qꝛ in eo ꝙ se ad sũma erigit rerũ corporearũ secũ trahens vmbrã ima oĩno nõ deserit. Vultis audire eloqa pulchritudinis: q̃lia neptalim formare ꝯsueuit. Osculet me inqt osculo oris sui. Fulcite me florib⁹ stipate me malis: qꝛ amore lãgueo. Fau⁹ distillans labia tua ꝛc̃. Sic nouit neptalim carnalia cũ spiritualib⁹ ꝯmiscere: ꝛ ꝑ corpalia incorporea describẽ: vt vtraq; hoĩs natura in eius dictis inueniat: vnde se mirabiliter reficiat: q̃ ex incorporea ꝛ corporea natura ꝯstat. Illud aũt in eius dictis valde est mirabile dignũq; admiratiõe ꝙ tunc fere sꝑ delectabili⁹ blãdiunt: qñ iuxta littere sensum nihil sonare vident. Quale est illud. Capilli tui sicut gre. ca. nasus tuus sicut turris libani. caput tuũ sicut car. Sed forte in hmõi dictis hoc est qđ tam libenter cõplectimur qđ ex iocũda quadã: vt ita dicam: littere fatuitate ad spiritalẽ intelligentiã ꝯfugere coartamur. Hec sufficiãt de filijs bale: restat nũc de filijs zelphe.

De Duobus filijs zelphe. C. LXVI.

Iper zelphã debem⁹ sensualitatẽ accipe quam virtut̃ prolẽ põt ipsa gignere nisi vt discat in reb⁹ ꝓsperis tꝑaliter viuere: ꝛ in aduersis patientiam habere. Isti sunt gad ꝛ aser: rigor abstinentie ꝛ vigor patientie. Gad nascit prior: aser aũt posterior: quia prius est vt tꝑantes simus ad bona ꝓpria: postea etiam vt fortes simus ad tolerãda mala aliena. Hec est gemina virtutũ proles: quã quidẽ parit zelpha in dolore: verũtamen ad magnã beatitudinem domine sue. Hinc est ꝙ nato gad lya exclamat dicens feliciter: ꝛ iterũ aser nascente hoc pro beatitudine mea. Mea inqt non sua. Vnde enim sensualitas exterius ꝑ carnẽ attenit inde cordis affectio ad puritati integritatẽ reparatur. Quãta eni putas pax cordis est: nulla huius mũdi oblectamẽta cõcupiscere: nulla eis aduersa formidare. Quid illi⁹ gaudiũ iminuat qui etiã de illata ꝯtumelia vel qualibet ꝑssura exultat. Duo eni sunt ex quib⁹ constat gaudiũ beatitudinis: carere. s. eo quod nolis: ꝛ habere qđ velis. Felicem eni dicim⁹ qui nil patit quod nolit: ꝛ beatũ cui suppetũt que cupit. Isti sunt gad ꝛ aser quoꝝ prior calcat mũdanã gloriã: alter propter deũ libenter patit mundi ꝑssuras. Prius aũt semper est vt ancilla rachel redigat sub viri potestate q̃ ancilla ipsius lye: si eni imaginationis euagatio que fit ꝑ inutiles cogitationes prius non reprimit absq; dubio sensualitatis appetitus immoderatus minime tꝑatur. Qui igit vult corpalium voluptatum desideria temperare prius assuescat carnales delicias nunq̃ vel raro cogitare ꝑfecto quãto talia rarius cogitauerit tanto rarius: tantoq; tepidius ea desiderabit. Potest nihilominus ꝙ gad ꝛ aser nunq̃ adoptiuos filios lya faceret nisi soror eius rachel adoptiuã sobolem assidue cerneret. Quis eni vnq̃ affectioni cordis ꝑsuadere posset mũdi huius ꝓspera cõtẽnere ꝛ eius aduersa nõ formidare: nisi suggerẽtib⁹ dan ꝛ neptalim future vite tormenta vl premia eterna frequẽter imo pene indesinent cogeret aspicere. Nunc aũt ꝑ assiduam cõsiderationẽ futuroꝝ maloꝝ facile ei ꝑsuadet cõtẽptus presentiũ bonorum ꝛ iterũ per iugem ꝯtemplationẽ eterne felicitatis inflãmat ad volun

toriam tolerantiam prestare temporalia.

De Ortu ruben et mandragoris. C. LXVII.

Iimere aūt deū ꝓpter seipm: hoīes autē ꝓpter deū est rubē nix intus morari nix foris inueniri. Erit ḡ tpe messis triticee: qn̄ ex imperio obediētie exercet se in opib᷒ iustitie. Sȝ qn̄ ad pfectā putas obediētiā ꝯualesceret: nisi eū gad et aser. i. amor abstinētie et patiētie ad ꝯtēptū voluptatis vel ad tolerātiā tribulatiōis aīasset. Duo enim sūt q̄ solēt pfectiōez obediētie ῀pedire. i. nec cogamur vel amata deserere: vel aspa tolerare. Sȝ si semel animus amore abstinētie vel patiētie pfecte incaluerit: ꝓtinus rubē ad oēm obediētiā absq̄ vlla cōtradictōe se subdit. Qui enī tā aduersa ppeti: q̄ȝ in ꝓsperi nō delectari apud semetipm statuit: q̄ difficultas eius obedientiā vlterius minuere poterit. Si enī dura et aspa queq̄ ꝓ dei amore etiā p memetipsuȝ appeto: cur nō magis hec ex adiūcta obediētia ad maioris meriti gratiā tolero. Recte ergo: post natā gad et aser rubē exire dicit: q͛ timor dñi ex volūtaria abstinētia et patiētia ad oēm obediētiā roborat. Sȝ quātus qualisq̄ bone opinionis odor de ipso circūquaq̄ spgit: q̄ nulla molestia nullaq̄ inopia a studio obediētie ῀pedit. De sūt mādragore quas ruben inuenit: q̄s ab ipso mater eius lia accipit: qn̄ oblata laus affectū tāgit. Tēperate vo rachel nō mādragoras sȝ mādragoraꝝ ptē petit. Nā valde est difficile vt animus q̄ȝuis renitens ex oblata laude non hilarescat. Absente adhuc viro vir lia ptē ꝯcedit: sȝ in eius aduētu eius desiderio vberius accēsa nil sibi ex eis vlterius reseruari voluit. Sic mēs hoīs spirituali dulcedine tāgit q̄cq̄d prius de humana laude cōcupierat libenter obliuiscit. In hūc aūt modū mandragore de possessiōe lye vtiliter rediguntur sub rachel potestate. Nouit enī rachel q̄ȝ lya mandragoris melius vti. Nāq̄ q̄cquid affectio cordis vsurpat ad laudem sui: rectius sane ratio reuocat ad gloriam dei. Mandragore nec post natos tot lye: nec post geminos liberos bale sed post natiuitatem filioꝝ zelphe statim legūtur inuēte. Ad filios nāq̄ lye voluptates: ad filios bale cogitationes ad filios zelphe ptinent actiones. Et q̄uis vera laus fit de recte voluntate: eam tn̄ non laudamus nisi appareat in opere.

De quattuor filiis ancillaꝝ et officio eoꝝ. C. LXVIII.

Dc aūt de duaꝝ filiis [illegible] ancillarū retinēdarum [illegible] Una [illegible] nostre ciuitas mire custodit: multūq̄ ptegit. Primogenit᷒ nāq̄ bale eā cōponit intrinsec᷒. Primogenit᷒ .n. zelphe munit eā extrinsec᷒. Per dan reprimunt mala intus exurgētia: per gad repelluntur mala exterius exurgentia. Ad dan ptinet disciplina cogitationum. Ad gad autem spectat sensuum. Debet itaq̄ dan euigilare ad discretionis iudicium. gad dimicare fortiter per abstinentie exercitium. Unius est sedare ciuilem discordiam alterius repellere hostilem pugnam. hic vigilat contra ciuiū perditionē. ille cōtra hostium incursionē. Disciplina enī corporis sine disciplina cordis inutilis est Disciplina vo cogitationū sine disciplina sensuū obseruari non potest. Unde satis constat q̄ sine adiutorio gad: qui contra exteriora euigilat. dan in componēda ciuiū pace intus inaniter laborat primo itaq̄ gad se accingit quādo sensuū dissolutionem per disciplinam restringit. Tuncq̄ forti prelio dimicat: quando desideria carnalia p per carnis mortificationem trucidat. Assistunt et eis fratres sui non segnes ad auxilia ferenda. Neptalim intus cum dan. aser exterius cum gad. Gad itaq̄ et aser vigilant contra hostes. Dan et neptalim solliciti sūt circa ciues. Dan terret minis. neptalim fouet promissis. Adiuuat et aser exterius fratrē suū. latus vnū protegit. ille alterum defendit. Gad certat in dextero: aser in sinistro. Quantū putas aser iste abūdat in diuitiis spiritualiū cōsolationū: cui᷒ diuitias q̄libet aduersitas nō tam minuere q̄ȝ augere solet. Nā quanto dituti᷒ ῀primitur exterius. tanto delectabilius gloriatur interius. De sunt ille delicie quas tantum sitiunt. nō dico pauperes et ignobiles: sed etiā ipsi reges et principes. Aser inq̄t pinguis panis eius et ꝑ.d. regibus. Si enim gaudium est in celo super vno peccatore penitentiam agente. quanta tunc solemnitas erit super quolibet iusto pro iustitia libenter moriente. Uere aser pinguis panis dicitur. Q̄ putas largus esse potest in necessitates pauperum. cui superabundat panis delicias regum: quantum putas mirant: quātumue gratulantur in eius constantia. quos viuētes adhuc in valle lachrymarū premit infirmitas sua si tantū delectantur in eius operibus illi etiā quos iam absorbuit felicitas illa eterna.

De Ortu Isachar et eius officio. C. LXIX.

Ostibus itaq̄ fugati: ciuibusq̄ pacificati: nulla [illegible] et [illegible] nostra ciuitas experiatur. que sit illa pax dei que exuperat oēm sensum: vel q̄ȝ sit magna multitudo dulcedinis quā abscondit timentibus se. Est enī māna absconditū: et nisi gustāti omnino ignotum. Unde et ei dicit. Intra in gaudiū domini tui. Hic est ille filius lye qui ei quinto loco nascit. Est enī gaudiū (vt sup᷒ diximus) vnus de principalib᷒ affectib᷒. Pro tali enī prole lya mādragoras ꝯtēpsit vt talem filiū habere possit. Mens etenī que in laude hominū delectat quid sit eternū gaudiū expiri nō meret. Recte aūt post natiuitatez gad et aser lya talem filiū genuit: q͛ nisi p abstinentiā et patientiaȝ mens humana ad verū gaudiuȝ nō ptingit. Oportet ergo nō solum falsaȝ delectationē sȝ etiā vanā pturbationē excludere qui vult de veritate gaudere. Hoꝝ aūt vnum abstinēdo supam᷒: alterū patiendo calcam᷒. Hic talis fili᷒ isachar dicit: qđ merces interptat. Quid enī aliud tot tātisq̄ laboribus querim᷒: hui᷒ mercedis totiēs quasi [illegible] primitias et arram accipimus quotiēs ad illud domini nostri gaudiū internū intramus et aliqua pte gustamus. Hāc aūt degustationem scriptura sanctā nūc gustū: nūc ebrietatē vocat: vt q̄ȝ sit parua vel magna ostēdat: parua q̄dē ad cōparatiōnē future plenitudinis: magna aūt in compatiōe cuiuslibet mūdane iocūditati. O dulcedinem rāda modicū q̄ddā de tanto felicitatis pelago mentib᷒ instillas: mentem tn̄ quā infundis plene inebrias. Siue inq̄t in corpore siue extra corp᷒ nescio deus scit. Quō putas inebriat᷒ erat: quō mundus ei in obliuionē venerat: qui ipsuȝ nesciebat. Uisitasti inq̄t terrā et inebriasti eā. Cur nō etiā mare: q͛ mens que p varia desideria fluctuat: q̄ adhuc seculariū curaꝝ ꝓcella exagitat: illo torrente voluptatis non potat: quanto minus inebriat. Mare enī et cetera elementa semper in motu sunt: et sola terra stāte stare cetera nesciūt. Quid ḡ per terrā nisi fixā cordis stabilitatē debemus accipe. Debet ḡ fluctuationem cordis restringere: et ad vnius veri gaudij desiderium cogitationum affectionūq̄ motus colligere: qui se cupit illo vere sobrietatis poculo inebriādū fore. Inhabita inquit terrā: et pasceris in diuitijs eius Hec est illa terra quā iste isachar vidit et cōcupiuit. Multuȝ sibi subito viluerat: qui se asinum reputabat. Multuȝ concupiuit terram quā vidit pro qua ad omnē laborē fortis perdurauit. Pene aūt non plene hanc morientiū terram deseruerat: pene non plene illam viuentium terram appreh[en]derat qui inter terminos habitabat: quia vilissimus: q͛ paucissimis huius vite bonis contentus erat: huius terre [illegible] extrema tenebat q͛ per frequentes mentis excessus future vite bone pregustabat: illi᷒ beate vite initia tāgebat. Satagebat istā penitus deserere non poterat: ambiebat in illā totus intrare nec valebat. Fecit ergo quod potuit inter terminos habitauit. Mansueti aūt hereditabūt terrā et de in mlt. pacis. In illa quidem labor non est sed ad illā sine labore peruenīri nō potest. Duo sunt: terra et requies duo cōtra duo. Cōtra miseriā mentis tranquillitas: ꝯtra ꝯcupiscentiam cordis stabilitas. Nullā molestiaȝ sentire est bene requiescere nullis cōcupiscentie fluctib᷒ agitari est: ꝓculdubio iam in terra morari. In terra enī tali requies talis. Ue mihi misero qui vsq̄ hodie viuo sup terrā: vagus sequendo ꝯcupiscentiā: pfug᷒ declinādo miseriā: semp deest qđ ꝯcupiscā vbiq̄ inuenio qđ fugiam. Et procul dubio terra talis nō stabilitas cordis sed duritia et insensibilitas est mentis. Sed spūs tuus bonus dñe deducet me in terrā rectā: qualē isachar vidit et cōcupiuit: eo. s. q̄ esset ibi requies bona et ipsa terra optima. Est enim fructus terre illius sublimis: mirabilis: singularis Huius siquidē terre fructib᷒ mens hoīs sepius satiata et aliquātulus impinguata mirandū subito cōtra omnia picula fortitudinem accipit et ad omniū vitioꝝ odium ꝯualescit.

De Ortu zabulon et eius officio. C. LXX.

Inc est q̄ post isachar zabulon nascit qui habitaculum fortitudinis interptat. Quid enī p zabulon itelligim᷒ nisi odiū vitioꝝ: odiū boni: odium ordinatū. Hunc in nobis affectum ꝓpheta ordinare cupiebat cū dixit. Irascimini et nolite peccare. Quid est enim peccādo nō irasci nisi homines vtiliter nō ad oculū amādo eoꝝ vitijs indignari. Hunc habere se filiū idem ꝓpheta significabat cum dixit. Perfecto odio oderā illos ꝛc. Et alibi omnem viam iniquam odio habui. Hic est ille egregius dei miles qui bella dñi preliari nō cessat et quem vsitato vocabulo scriptura sacra zelum dñi vel zelum rectitudinis appellat. Recte ergo post isachar qui merces interpretatur Zabulon: id est habitaculum fortitudinis nascit: quia post degustatam eterne retributionis dulcedinē anim᷒ cōtra tentationum argumenta mirabiliter roborat: suaq̄ subito pericula ꝑpendēs: domini iniurias fortiter vlciscit. Hinc ē q̄ moyses ille mitissim᷒ post. xl. dierum ieiunium spiritaliū deliciaꝝ refectus satietate mirificā indignatum subito zelum cōtra fabricatores vel cultores idoli exarsit: et statim adiunctis sibi qui domini erāt per medium castroꝝ de porta ad

poram percutiendo transiret: ⁊ preuaricatorum tria milia in morte prosterneret. Iste est zabulon q̄ irascēdo irā dei placare ↄsueuit: q̄ pie seuiēdo dū hoīum vitia ꝑcutit eos quasi nō ꝑcēdo melius pcit. Abs q̄ dubio nihil sic placet deo nihilq; placat deū quō zelus animarū. O q̄multi multas ceterarū virtutū proles ex dei gratia mēte ↄceperūt ⁊ de se genuerūt: q̄ hūc filiū habere nō potuerunt. Q̄multos hodie videmus spiritu paupes: spe gaudētes: charitate ↄrdētes: multū abstinētes: ad modū patiētes: ad zelū tñ animarū nimio tepidos: multū q̄ torpētes. Alij quoq; ad custodiā humilitatis delinquētes īcrepare nō ꝑsumūt: alij ne charitatē fraternā pturbare videant: peccantes arguere metuūt: sic ⁊ alij alijs: ⁊ alijs adhuc modis q̄ zelare ꝑ domino nolūt virtutis hoc esse fingūt vel virtutē esse credūt. Ecōtra multi q̄ agūt in spiritu feruoris agere se arbitrant zelo rectitudinis: ⁊ q̄ veraciter exequunt nō odio hoīum exercere se putāt: sed simulāt ordinatiōes. Eu seipsos queso iterrogēt vtrū in veritate diligāt quos quasi instigāte zabulon tā acerbe castigāt: forte adhuc q̄ sint ille spirituales delicie p experiētiā scire minime poterūt: ad quas eos quos arguūt vel flagellāt: suis inuitare flagellis vel etiā increpationib⁹ videri volūt. Iudā ⁊ isachar priusq̄ zabulon liā pepisse legimus: q̄m mēs q̄ charitatis ⁊ interne suauitatis adhuc expers est: rectitudinis normā in suo zelo seruare nō pōt. Charitas enī docet quō tractare oporteat: quos zabulon castigat: spiritaliū notitia docet q̄ sit illa suauitas ad quā inuitant vel etiā cōpellūt q̄b⁹ exterior iocūditas īterdicit: ꝑ qua sepe zabulon vrgēte durius arguunt. Iudas itaq; doceret modū: isachar aūt causam correctionis vt moderāte iuda fiat in spiritu leuitatis: ⁊ isachar suggerēte fiat causa vtilitatis.

Adhuc de officio zabulon. i. veri zelatoris. C. LXXI.

Ebet aūt zabulon nō solū delinquētes corripere: sz etiā eos tpe tribulatiōis ↄtra ꝑsequētes defensare. Alioqn verus zelus nō est si patior est ad feriēdū q̄ ad ꝑtegēdū. Uide ḡ quō domus inhabitātes quosq; superius protegit: ⁊ ab omni parte eos cingit: ⁊ tamē nisi fortis ⁊ firmiter munita sit: habitaculū fortitudinis non erit sic perfectus zelus debet infirmiores contra aeream potestatem doctrina ⁊ oratiōe ꝑtegere ⁊ contra mundana pericula vndiq; munire: ⁊ in vtroq; nō solum infatigabilis sed etiā insuperabilis perseuerare: semper esse paratior ad mala ferenda q̄ ad inferenda: ⁊ amplius vtiq; dolet cū cogit eos ꝑ culpas percutere q̄ cū cogit ꝑ eorū defensione purgare. Libenter ergo se occurrētib⁹ periculis obicit alioquin frustra in littore maris habitat in statiōe nauiū ↄtra marina mūdanē pressure discrimina trepidat: nisi tēpestatib⁹ diu fatigatos: ⁊ tandē littorib⁹ euectos blande excipiat ⁊ benigne foueat. Sidon venatio īterpretat: p quā recte deceptionū fraudulentia intelligit. Satagit ergo zabulon iste non solū imbecille quosq; erigere contra furorem persequentiū sed quoslibet etiā simplices eripere de laqueo venātiū: lingua. s. adulantium: lingua detrahentiū: seminantium inter fratres discordias: concitantium rixas. Pertingit ergo vsq; ad sidonem quotiens preuenit insidiatorum dolosam machinationem siue malignorum spirituū: siue ꝑfidorū hominū. Figit ergo fortitudinis sue habitaculū e regione maris in ↄfinio sidonis: vt hinc vigilet ↄtra seuiciā ꝑsequentium: illinc ↄtra fraudulentiā insidiantium. Cogitet ergo qui potest qualis sit hic filius: ⁊ quāta sit eius virtus cuius officio quisq; nō solum seipsum contra vitia munit: sed etiā alios a peccati laqueis eripere ↄtendit. Ignoro an possit hac gratia interim maiorem aliquā deus homini conferre: q̄ vt eius ministerio peruersi homines in melius mutentur: vt de filijs diaboli filij dei efficiantur. O qualis dos: quāta dignitas talem gratiā a deo accipere. Nō decuit celestē sponsum sponse sue dotem aliam donare q̄ vt ꝑ adoptionis gratiā possit multos deo filios gignere: ⁊ de filijs ire regni celestis heredes ascribere. Meritos ergo zabulō nato exclamat lia. Ditauit me dominus dote bona.

De Ortu dine. C. LXXII.

Ed nūquid post has virtutū soboles sallē dabit cuiuis sine peccato viuere vt salti post eiusmodi posse sine vitio esse: imo eos sepe ꝑ quos deus aliorū errata corrigere disponit: ex magne pietatis dispēsatiōe grauit cadere pmittit: vt ex ꝑpria culpa discāt q̄ misericordes in aliorū correctiōe esse debeant. Sed quātū priuatis erubescant cū se in id vnde alios corripiunt vel forte in aliquid grauius lapsos cōspiciūt. Hinc ē q̄ post zabulon nascit dina: quia sepe nimiū zelū interueniente culpa sequitur verecundia: sed ordinata: solum peccatū erubescere est ordinatā verecundiā habere. Sed qui zabulon mundum gignere meruit: frustra dinā se posse gignere credit. Disce prius peccatū odisse: ⁊ tunc illud incipies veraciter erubescere. ille pudor verus esse cognoscit quem viciorū odium precedit ⁊ comitat: alioquin si in peccato deprehēderis: ⁊ deprehensus pudore infunderis: nō te credo erubescere culpam sed infamiā. Habēt vtiq; hoīes puersi etiā verecundiā: sed vtinā bonā: vtinā ordinatā. Nā vtiq; si bonā haberent puersi forsitan nō essent. Peccatū etenī si pfecte erubescerēt nō tam facile cōmitterent. Qualis putas pudor est erubescere paupertatē ⁊ erubescē humilitatē. Illud nō pudet eos erubescere: ad q̄d docendū nō puduit celestē magistrū de celo descēdere. Discite a me inquit q̄r mitis sum ⁊ humilis corde ⁊c̄. At illi ecōtra magis abominātes q̄ sectātes humilitatē: multo amplius erubescūt habere sordidā vestē q̄ sordidā mētē. Q̄ multi hodie sūt quos magis puderet in oratiōe fecisse barbarismū ↄ regulā prisciani q̄ ꝑtulisse mendaciū ↄ regulā xp̄i. Sed quid hoc istis loquimur q̄ sepe etiā sua crimina iactāt: quādoquidē illi etiā qui spirituales videtur: hunc pudorē haud facile superant. Sepe in ꝑdicatiōis officio ↄtingit eos superbire: vel ↄstat eos ↄ superbiā subtilit disserē: ⁊ si forte int loquēdū breuē sillabā ꝑduxerēt: magis eos fortassis pudēt de vitio oratiōis q̄ d'vitreo elatiōis. Nō ē credēdū hāc eē illā verecūdiā quā itelligē debemus per dinā. Ecce de carnalib⁹ omitto cū spiritalib⁹ tñ interim sit mihi sermo. Si cogereris corā multitudine nudo corpe trāsire nunq̄d posses nō erubescere. Cogita ergo si tātū ↄfunderis: quādo īmunda cogitatione in mente sordidaris. Cur te iactes amplius dinam genuisse ⁊ ordinatā verecundiā habere: si min⁹ erubescis pudēda cordis q̄ corporis: si magis vereris vultū hominū q̄ ↄspectū angelorum. Siccine magis est erubescendū quod deus fecit bene q̄ q̄d tu male fecisti. Diligent igit ↄsideranti q̄ sit rarum vel q̄ paucorū humanā verecundiā plene vicisse: ⁊ solam illā que ordinata est possidere. Non erit vnde quis āmirari debeat cur talem tam sero prolem lia pariat.

Cur post zabulon orta sit. C. LXXIII.

Ina iudicium istud interptat. Hoc ita q̄ est ... q̄ a ꝑpria ↄscia ↄuenta ↄuincit cōdēnat: ⁊ digna cōfusiōis pena multat in quo vn⁹ idēq; est ille q̄ iudicat ⁊ ille q̄ iudicat. Idē ipse q̄ ↄdēnat ⁊ q̄ ↄdēnat. Istud enī demōstrationē signat. Et q̄d aliud hec adiectio q̄ aliū audientē in admirationē excitat. Uere iudiciū mirabile in quo quāto q̄sq; seip sū ardentius diligit: tāto in seipsū acri⁹ seuit: ⁊ quo sibi parci vehementius cupit: tāto min⁹ ipse sibi parcit: q̄r quo ampli⁹ suā ↄfusionē formidat: eo acerbi⁹ sua queq; ↄfusio vexat. Sed si hec inter alias vtutes digne ānumerat: cur ꝑ femineū ⁊ nō potius ꝑ virilē sexū exprimit. Sed q̄s nesciat verecūdia qualibz hōesta cordis robur quātū emolliat ⁊ q̄ sepe fortia opa ꝑpediat: dū animus hoīs vltra modū fundi deuitat. Est itaq; dina nō vir sed femina: nō fili⁹ sed filia. Habet enī (vt ex ꝑdictis apparet) zabulon īpetus vastos: ⁊ ingētes gerit aīos: sed sciūt tam femine q̄ viri tumētes aīos blādius alloqui ⁊ iratos dulcius blādiri. Ualde ḡ oportunū videt q̄ post zabulon dina nascit: vt ex sororis lenitate fris ferocitas tēperet. Multū enī ꝑ ocītū modū zelantis animi īpetū tempat: cū in seipso inuenit quis vñ erubescat. Sed q̄r dina nil virile: nil magnificū molit: tribuz in populo israel facere nō meret. Sed q̄uis pauida sit vtpote femina ad opa fortitudinis: inuenit tñ ꝑuida ⁊ circūspecta ad custodiā honestatis Et q̄uis nesciat placere ꝑ fortitudinē: nouit tñ per forme pulchritudinē: vnde nāq; est q̄ verecūdos hoīes fere semꝑ ceteris charius amplectimur: nisi q̄ in eis dum verecundie modestiā: modestieq; gratiam miramur dine quodāmodo pulchritudine allicimur.

De corruptione eiusdem. C. LXXIIII.

Uius rei sichem ille testis sit q̄ ei tanto ardenti amore inhesit vt mallet oēs mares suos absq; mora circūcidere q̄ illā nō habere. O q̄ multi vsq; hodie sunt: qui quod ꝑ deo facere noluerūt: sepe ꝑ amore dine efficere nō differunt: ⁊ pudendorū superflua que ꝑ deo amputare debuerāt: ↄtra cōfusionis occasione ꝑ euitando verecundie detrimento amputare nō tardāt ⁊ malūt in amputādis vite sue superfluis circūcisionis molestiam subire q̄ impudentes videri ⁊ sine verecundia esse. Sichē quippe interpretat onus vel labor. Uidetis q̄r quicq̄d agit pro leticia vera totum exercet pro leticia vana. Isachar laborat ꝑ requie quā vidit: sichē pro laudis vanitate quā ↄcupiscit. Recte tamen nō laboriosus sed labor appellat: q̄r per suum laborem ad veram requiē non producit. Sichem egredienti dine decurrit oppressitq; ⁊ corrupit. Integritatē ergo quā intus fortassis cōseruare potuit egressa amittit. Nā quoniā verecundie venustas ab omnib⁹ fere cōmendat: laudat: amatur. Dina egredientem ⁊ intima sua deserentem ⁊ que eam humiliare consueuerat infirmitatis

memoriam cito obliviscentem subito hominum laudes excipiunt: et cū dū fautorib⁹ demulcēt corrūpūt. Verūtamē tūc corruptionis sue dāna violētia quadā potius q̄ volūtate patit: cū blādiēti praue delectationi quātum pōt reluctat. Sed quid eā sua intima deserere et ad exteriora euagari compulit: nisi q: sepe dū infirma nostra nimis erubescimus: an forte alij easdē infirmitatis in se sentiāt mirari incipimus et videmus nobis quoddā solatij gen⁹ inuenisse si deprehendamus nos in nostra saltē delectatiōe vel socios habere. Inde fit vt incipiam⁹ alioꝝ studia curiosius querere nūc vultū: nūc gestū: totiusq̄ corporis habitū frequēter circūspicere: eoꝝ occulta et alioꝝ reatū libēter addiscere. Dū igit diu in alijs animaꝝ statū ex signis exteriorib⁹ deprehēdere nitit: qd aliud q̄ sua deserēs ad vidēdas mulieres foras egredit forisq̄ vagatur. Et cū secū tacita sepe compat: q̄ multas pulchritudinis sue magnitudine longe antecedat: quid mirū si appetitus eā vane glorie vehemētius pulsat: cuius ipetū dū resistendo repellere nō sufficit: qd aliud q̄ virib⁹ sichē victa succūbit.

¶ De Bello fratrū eius ɔtra sichē. C. LXXV.

Vod dine fratribus merito displicuit: merito eos placare nō potuit circūcisio q̄ nō tā p deo q̄ p dina: nō tā p institutiōe diuina q̄ p verecūdia humana facta fuerat: malū tñ in eis fuit iuste feneratis modū excedere. O quāto sanctius erat viros quāuis nō tā p deo q̄ p dina circūcisos ad veꝝ dei cultū paulatim pducere q̄ inopinata et repētina morte perimere. Qui sunt istiusmodi circūcisi nisi mores nō bona itētiōe correcti. Nec tñ in talib⁹ debemus moꝝ honesta destruere s; intentionē mutare. Errāt g̃ vtriq; errāt q̄ abiciūt bona opa q̄ [illegible] mala. Errāt ũ ergo fratres huiusmodi qd aliud faciunt q̄ q: sup circūcisos cū symeon et leui irruētes violēter occidūt. Gladius symeonis exprobratio: gladius leui [illegible] Solet dū symeon corrupte mentis exprobrare vehementer malū qd fecit: leui vero solet exigere violenter bonū qd fieri oportuit: Dis stimulis quotidiā mens vehemēter accēsa sepe incōsolabiliter plāgit ea etiā q̄ nullo modo pōt euitare. Ea etiam sepe inchoare presumit q̄ nullatenus valet ɔsūmare. Quid est enī eos arreptis gladijs dine amatores interficere: q̄ exprobratione ineuitabiliū: vel exactiōe ipossibiliū eo vsq; non solū vires corporis: verūetiā vigorē mētis attenuare: vt p hūana saltē verecūdia nō possit se mēs a suis excessib⁹ tēperare. Unde eis recte p iacob dicit. Symeō et leui fratres etc. O quales bellatores: q̄ dū fortit egisse videri volūt: pacis sue socios tā crudeliter q̄ violēter occidūt. Per isachar g̃ intelligim⁹ gaudiū ɔsciētie: p zabulon odiū malitie: p dinā verustatē verecūdie. Et sunt hi nouissimi tres liberoꝝ lye: quos si cū q̄ttuor superiorib⁹ annumeram⁹ [illegible] Primus itaq; ordinat timor deinde dolor: post hos spes et amor. Post hos q̄ttuor ordinantur letitia et ira. Nouissime autē oīum verecūdia. Itaq; nihil aliud est iacob huiusmodi liberos ex lya genuisse: q̄ aliū affectiōis sue mot⁹ ordinādo dignā virtutū sobolē de seipso procreasse.

¶ De Ortu ioseph i quo designat gr̄a discretiōis. C. LXXVI.

Affectus [illegible] credunt boni qui sunt nō solū ordinati s; etiā moderati. Sepe nāq; cū discretiōis moderamē excedunt: virtutis nomē amittūt. Duobus autē modis filius equitatis mensurā supergredit: aut quia circa vnum aliquid nimis extendit: aut quia ad innumera vel etiam inutilia passim dilatatur. Caute ergo circa omnes debet custodiri: vt non solum sint ordinati sed etiā moderati. Timor enim nimius sepe cadit in desperationem: dolor [illegible] in amaritudinem: spes immoderata in presumptionē amor [illegible] in adulationem: letitia superuacua in dissolutionē: ira intemperata in furorem. Ita virtutes in vitia vertuntur si p discretionē nō moderant. Hic est ille ioseph qui sero quidem nascitur: sed a patre plus ceteris amat. Merito ergo illa virtus singulariter diligitur sine qua nulla cōquerit: nulla cōsummat: nulla ɔseruat: sed sero vix talem filium accipere meremur: quia ad discretionis perfectionem non sine magno vsu: non nisi p magna experimēta erudimur. Prius nos oportet in singulis virtutib⁹ exerceri: et quid in vnaquaq; possimus expiri: q̄ possimus de omnibus plenā scientiā percipere [illegible] de singulis sufficienter iudicare. Multa quidem de discretione [illegible] ultra discimus audiēdo: multa ex insito nobis rationis iudicio. Verūtamen nunq̄ de hac ad plenū erudimur sine experientie magisterio. Post omnes sequi oportet qui de omnibus iudicare debet. Sic dum longo vsu virtutū disciplina addiscitur: quandoq; mens diu exercitata ad plenā notā discretionē perducit et quasi de nato ioseph iure letat. Ante huius natiuitatē eius fratres dum adhuc omnia sine discretione agunt: quāto vltra vires suas multa presumunt tanto sepe deterius atq; deformius ruūt. Unde est sicut iā diximus q: post eos dina nascit: q: frequent deformē lapsū pruriosus ɔfusio comitat. Patet aūt ratio cur ancillaꝝ nulla: nec ipsa quidē lya sed rachel sola potuerit talem filiū gignere: siquidē nō est sensualitatis: nō imaginatiōis: nō deniq; ipsius affectiōis: sed solius rationis discernere sicut et intelligere. Hic est ille ioseph q̄ solus inter fratres tunica talari vestit: q: sola illa actio ad ɔsūmatiōis talaꝝ debitūq; finis terminū pducit: que p discretiōis prudentiā moderat. Hic est ioseph ille somniator: somnioꝝq; iterpretator: q: vera discretio in ipso tentationis articulo inter ipsa suggestionū fantasmata imminētiū maloꝝ insidias detegit: et de futuris piculis cautos reddit. Accusat aūt fratres suos apud patrē crimine pessimo. Uiuū qd maxime singulariter detestat hypocrisis intelligit. Hoc p ioseph detegit: qui insidians malū per discretionē deprehendit et arguit. Ad officiū itaq; ioseph spectat cura et custodia oīū fratrū suoꝝ: disciplina singuloꝝ ad ipsum dispositio gerendoꝝ, puidentia futuroꝝ.

¶ De Ortu beniamin in quo est gr̄a ɔtēplatiōis. LXXVII.

Sicut aūt per ioseph gratiā discretiōis: sic et per beniamin intelligim⁹ gratiā contemplatiōis: vterq; de eadē matre nascit: q: et dei cognitio et sui ex rōne pcipit. Longe post ioseph beniamin generatur: q: animus qui in sui cognitiōe diu exercitatus pleneq; eruditus non est: ad dei cognitionē non sustollit: frustraq; cordis oculū erigit ad videndū deum qui nondū idoneus est ad videndū seipsum. Precipuū et principale speculū ad videndū deū animus rationalis est, absq; dubio inueniens seipm ad dei similitudinē factū. Hoc itaq; speculum non desinit verus ioseph tenere: tergere et indesinenter inspicere. Tenere ne deorsum corruens terre per amorē inhereat. Tergere ne inanium cogitationū puluere sordescat. Inspicere ne ad inania studia intentiōis sue oculū reflectat. Exterso aūt speculo et diu diligenter inspecto: incipit ei quedā diuini luminis claritas interlucere: et immensus quidā insolite visionis radius oculis eius apparere. Hoc lumen oculos eius irradiauerat qui dicebat. Signatum est super nos lumen v. t. d. de. [illegible] Ex hac ergo visione videndi deū flāmas desiderij cōcipit et fiduciam sumit. Beniamin itaq; nascēte rachel moritur: q: mens ad ɔtemplationē rapta quātus sit humane ratiōis defect⁹ experitur. Si enī aliqua argumentatiōe adire potuisset lumen illud diuinū vtiq; inacessibile nō fuisset. Deniq; apostolus gloriat ad illud se non quidem isse: sed absq; dubio raptum fuisse. Scio inquit hominem hōmi raptum vsq; ad tertiū celum. Alia est enī dignitas spiritus humani alia angelici et longe alia est excellentia spiritus diuini. Ad primū itaq; celū pertinet cognitio sui: ad tertiū ɔtēplatio dei. Possumus tamē illam que in hac vita haberi potest dei cognitionem tribus gradib⁹ distinguere: et p tres celos diuidere. Aliter siquidem deus videt per fidem: aliter per rationē. atq; aliter p contemplationem. Prima visio est infra rationem tertia supra rationem. Ad primū itaq; et ad scdm celū homines sane ascendere possunt: sed ad aliud qd est supra rationem nisi p mentis excessū supra seipsos rapti nunq̄ pertingunt. Qꝫ aūt p beniamin illud genus qd est supra rationem intelligere debeam⁹ ex matri eius morte ɔijcere possum⁹.

¶ De Monte ɔtemplatiōis et eius ascensu. C. LXXVIII.

Magna est altitudo scietie semetipsū plene agnouisse: mons magn⁹ et alt⁹ plena cognitio rōnalis spūs omniū mundanaꝝ scientiarū cacumina mōs iste trāscēdit omnē phiam et ab alto despicit. Quid tale aristoteles: qd plato: quid tanta phoꝝ turba tale inuenire potuit. Vere si seipsos plene cognoscerēt nunq̄ idola adorassent. Hi defecerūt scrutātes scrutinio. Raro valde in hunc montem ascēdere: sed multo rarius in eius vertice stare et ibi morā facere: rarissimū aūt ibi habitare et mēte requiescē ɔtingit. Quis inquit ascendet in m. d. aut quis. s. in l. s. eius. Multi in ipsa ascensione defecerūt ppter laborem ascendēdi: et multi ab eius vertice ocius descenderūt ppter laborem standi: sed forte iam ascendisti: nec hoc sufficiat tibi. Disce ibi habitare et mansionē facere: et qualicūq; mentis euagatione abstractus [illegible] redire absq; dubio p multu vsū quandoq; vertetur tibi in oblectamentū: intantum vt absq; vlla laboris difficultate possis ibi assidu⁹ esse: quinimo pena tibi potius sit alibi q̄ ibi moram aliquā agere. Mira iocūditas in hoc mōte sine labore manere posse. Petro attestāte qui tāta et tam insolita suauitate allectus exclamat. Bonū est nos hic esse. Ascēdere et stare est virtutis inhabitare et requiescere felicitatis. Domine quis ascendet dñe quis stabit in monte sancto tuo: dñe quis habitabit: dñe quis requiescet in loco sancto tuo. Emitte lucem tuā et veritatē tuam: ipsa me de. et. Libenter enī sequor veritatem: non habeo suspectum talem ducem

Novit ducere: nescit seducere. Sed quid est veritas. Ego sum inquit via veritas et vita. Christum ergo sequere: si nō vis errare. In huius montis cacumine christus trāsfiguratur. In ipso moyses cū helia videtur: et sine iudice vterqz cognoscitur: in ipso vox patris ad filiū auditur. Uis videre christum trāsfiguratū. Uis absqz expositore intelligere legē et prophetā. Uis audire paterni secreti arcanū: ascende in montē ipsum: disce cognoscere teipsum. De celo enim descendit: gnothos olitos i. nosce teipsum. Q. autē sine trib⁹ discipulis in hūc montē ascēdere nolunt nec plus q̄ tres secū ducere christus quesiuit: forte in hoc docemur q sine triplici studio ad hui⁹ cognitiōis celsitudinē nō perducimur. s. operis: meditatiōis: orationis: multa enim exprimimur operādo: multa inuenimus inuestigādo: multa extorquemus orādo. His trib⁹ comitib⁹ sibi adiūctis veritas in nobis proficit et in alta se attolit: et eousqz se p quotidiana incremēta exaltat: donec pdicti mōtis verticē tangat. O q̄ multos hodie videmus studiosos in lectiōe: desidiosos in opere tepidos in oratiōe: presumētes tñ mōtis huius cacumina posse apprehēdere: sed qñ queso apprehendēt q̄ christum ducē nō habent. Nemo enim ducit eos christus q̄ ascēdere nō vult nisi cū discipulis trib⁹. Jungāt igitur studio lectiōis studiū opis et orationis: absqz dubio sine iugēti exercitio: sine frequēti studio: sine ardēti desiderio: ad perfectā sciētie altitudinē mēs nō subleuatur. Multi montis hui⁹ iā se credūt apprehēdisse supaema: cōstet eos eius vix tetigisse extrema.

Qualiter homo scire possit an illuc ascēderit. C. LXXIX.

Si tibi certū signū q̄ mōtis huius verticē iam me apprehēdisti. Si christum clarificatū nōdū videre meruisti: mox vt te duce tuus christus collocauerit in sūmo: apparet tibi in habitu alio: et te cozā induit lumine sicut vestimēto. Animaduerte ergo quia aliā in valle et aliā vestem christus habuit in monte. In valle sane habet vestē integrā: sed in monte tñ gloriosam. Nescit simplex veritas scismatū scissuras: et iccirco siue in valle siue in monte nō induit christus nisi vestes integras: sed distingue inter doctrinā et doctrinā et inuenies vestiū differentiam. Docet terrena in valle et celestia in monte. Q̄diu ergo adhuc in valle moraris: q̄diu ad alta nō ascēdis nō docet te christus nisi de reb⁹ terrenis et infimis. Sed si iam te existimas ascēdisse ad cor altū et christū videre trāsfiguratū: q̄cqd in illo videns: q̄cqd ab illo audias nō facile ei credas: nisi occurrāt ei moyses et helias: scimus quia in ore duoꝝ vel trium stat omne testimonium. Suspecta est mihi omnis veritas quā nō confirmat scriptura ꝑ auctoritas: nec christum in sua clarificatiōe recipio si nō assistāt ei moyses et helias: et in valle et in montis ascēsiōe christum sepe recipio sine teste: nunq̄ aūt in montis vertice vel sua clarificatione. Si christus docet me de rebus exterioꝝb⁹ vel de intimis meis facile recipio: vtpote in his que comprobare possum ꝓprio experimento: ver vbi ad alta mēs ducitur quādo de celestib⁹ questio ventilatur: vbi de ꝓfundis reb⁹ agitur: in tāte sublimitatis vertice non recipio christum sine teste. Nec rata esse poterit q̄libet verisimilis reuelatio sine attestatiōe moysi et helie sine scripture auctoritate. Adhibeat igitur christus sibi duo testimonia in trāsfiguratiōe sua: si vult vt nō sit mihi suspecta claritatio sue lux: illa tā magna et tā insolita: pulchrū spectaculū valdeqz iocūdū cū reuelatiōe veritatis. Hinc ꝓcedit manifesta ratio: et ad ꝯfirmatiōem reuelatiōis illuc occurrit tā apta q̄ figurata locutio. Alioqn ab altitudine diei timebo: vereor ne forte seducar a demonio meridiano. Unde enim tot hereses: vnde tot errores nisi qz spūs erroris trāsfigurat se in angelū lucis. Certe vterqz se trāsfigurat: christus. s. et diabolus: sz christus lucis sue veritatē ꝯfirmat in duob⁹ testib⁹. Apparēt itaqz moyses et helias cū illo in hoc monte. Apparēt aūt in maiestate nō in obscuritate littere: sed in claritate spiritualis intelligentie.

Qualiter illic ad tōitruū vocis diuine cadit auditor. C. LXXX.

Ecce q̄ magna sunt q in hoc mōte geruntur. sed adhuc his maiora sunt q̄ sequuntur. Hoc enim totū discipuli stantes aspiciunt: post modū in faciem cadunt. Ad tonitruum itaqz diuine vocis auditor cadit: quia ad id quod diuinitus inspiratur: humani sensus capacitas succumbit: et nisi humane rationis angustias deserat: ad capiendum diuine inspirationis arcanum intelligentie sinum non dilatat. Ibi itaqz auditor cadit: vbi humana ratio deficit: ibi rachel moritur vt beniamin oriatur. Itaqz idē (ni fallor) per mortē rachel et casum discipulorum figuratur: nisi q trinū in tribus discipulis. s. sen̄us memorie: et rationis defectum ostenditur. Ibi enim sensus corporeus: ibi exterior memoria: ibiqz ratio humana intercipitur: vbi mens supra semetipsam rapta in supna eleuatur. Hic est inqt filius meus. d. in quo m. cō. Aliud ē dicere cōplacui et aliud cōplacuit. Certe si filius aliud q̄ pater esset: posset patri in filio complacere: sed ipse pater sibi in filio complacere non posset. Quid est dicere cōplacui: nisi quō placui mihi in meipso ita placuit mihi in filio: an forte eo q dicit mihi cōplacui [illegible] de beneplacito sociū se habere ostēdit qz quō patri cōplacet in filio sic in filio cōplacet et spūi sancto. Uel forte iccirco dicitur cōplacui: vt inde detur intelligi: qz quō pater sibi cōplacet in filio: sic sibi cōplacet in spūi sancto. Quid horum rectius dicitur: an potius totū hoc: qz quicq̄d horū eligitur vnitatē substantie in diuersis ꝑsonis astruit si recte intelligatur. Ascēdat ergo homo ad cor altum si vult cognoscere illa que sūt supra sensū humanū. Ascēdat ꝑ semetipsum supra semetipsum: ꝑ cognitionē sui ad cognitionē dei. Discat prius in dei imagine q̄d debeat de deo cogitare. Montis ascensio vt dictū est ptinet ad cognitionem sui: ea que supra montē geruntur prouehūt ad cognitionē dei: illud ad ioseph: ista ad beniamin ptinere dubiū nō est.

Qualiter homo [illegible] C. LXXXI.

Discat ergo dispersiones israelis congregare [illegible] restringere: assuescat intimis suis imorari: exteriora oīa obliuisci: qui ad celestiū contemplationem anhelat: qui in diuinorū notitiam suspirat: faciat ecclesiam non solum desideriorum: veruetiam cogitationum vt discat verum bonum solum amare: et ipsum solum indesinenter cogitare. In ecclesijs inquit benedicite deo. In hac nanqz gemina ecclesia cogitationum et desiderioꝝ. In hac gemina vnanimitate studiorum et voluntatum beniamin in excessum rapitur: et mens diuinitus afflata in superna eleuatur. Ibi inquit beniamin adolescentulus in mentis excessu. Prius tamen est vtiqz vt faciat de cogitationibus vel desiderijs suis sinagogam q̄ ecclesiam. Sinagoga congregatio. Ecclesia interpretatur cōuocatio. Insensibilia et bruta congregari possunt conuocari autem non possunt: sed rationalium concursus spontaneo nutu fit: vt iure conuocatio dici possit. Si igitur ꝑsenseris desideria tua circa exteriores delectatiōes affici: et cogitationes tuas in eis iugiter occupari cū magna solicitudine compelle intrare: vt saltem possis ex eis interim sinagogam facere. Sed cum iam illa desiderioꝝ cogitationumqz frequētia illius interne dulcedinis degustatione allecta ad nutum ratiōis sponte occurrere: et in intimis sira stare didicerit: ecclesie vtiqz nomine vterius digne censeri poterit. In huiusmodi ecclesijs beniamin libenter immoratur: mirabiliter delectatur. Et cum seipsum pre gaudio iam capere non possit: supra seipsum ducitur: per excessum mentis in superna eleuatur. Beniamin ait amantissimus domini hab. Scimus q in thalamis soleant spōsus et sponsa simul morari amoris obsequijs in alterutrum occupari: mutuis amplexibus et charitate alterna cōfoueri. Mirande ergo pulchritudinis et forme singularis (ni fallor) ꝑrogatiua pollet illa beniamin nostra dilecta: cui⁹ contubernium nunq̄ fastidire valet. Dixi inqt sapientie soror mea es: et prou. vo. a. m. Intrans inquit in domū meam cō. cum illa et c. Eius siquidem frequēs ꝯtuberniū solet sane desideriū nō minuere sed augere: et amoris incendium acrius inflamare: mirū ergo nō est cur iste beniamin tota die quasi in thalamo cōmoratur: qui talis sponse dulcedine fruitur: et inter humeros illius requiescens eius amore iugiter delectatur. Quam putas frequentes mentis excessus patitur q̄ sepe in extasim raptus supra seipsum ducitur: dum pulchritudis eius magnitudine attonitus in eius admiratione suspenditur: et impletur absqz dubio quod de eo legitur: beniamin adolescētulus in mentis excessu. Notandū sane quō sibi occurrant testimonia scripturarū. Qō enim propheta per rachelis interitū qō euāgelista designat per casum discipulorum: hoc psalmista exprimit in beniamin per mentis excessum.

De duob⁹ ꝯtemplationum generib⁹. C. LXXXII.

Possumus [illegible] per mortem rachelis et per excessum beniamin diuersa ꝯtemplationū genera nō incōuenienter intelligere. Cōstat siquidē duo ꝯtemplationū genera supra rationē esse et vtrūqz ad beniamin ptinere. Et primū quidē est supra rationē: sed nō pter rationem: secūdum aūt et supra rationem et pter rationem. Illa sane supra rationem sunt: sed pter rationem nō sunt. Que q̄uis ratio patitur esse: nulla tamē humana ratiōe inuestigari vel cōuinci possunt. Ista aūt dicimus et pter rationē et supra rationē esse: quib⁹ videtur omnis ratio humana ꝯtrarie. Qualia sunt ea que de trinitatis vnitate credimus et multa que de corpe christi indubitata fidei auctoritate tenemus. Qz enim in vna et simplici essentia triplex ꝑsona sit vel q vnū idē q corpus eodem in tpe totum in diuersis locis esse possit: nulla hūana ratio patitur et hmōi assertionib⁹ omnis absqz dubio ratiocinatio reclamare videtur. Hec sunt itaqz illa duo genera ꝯtemplatiōis: quorum vnū ad mortem rachel aliud ptinet ad beniamin excessum. In primo beniamin interficit matrē: vbi omnē supgreditur rationem. In

secundo autem etiam seipsum excedit: vbi in eo qd ex diuina reuelatiõe agnoscit: hũane intelligẽtie modũ trãscẽdit. Quid est aũt beniamin in egyptũ descẽdere: nisi ab eternoꝝ cõteplatiõe ad tpalia: cõteplanda intuitũ mẽtis reuocare: et ab eternitatis luce q̃si de celi vertice vsq ad mutabilitatis tenebras intelligẽtie radios deponere: et in tãta alternãtiũ reꝝ cõfusiõe diuinoꝝ iudicioꝝ rõnẽ ppendere et ex magna pte penetrare. Et qd est q ioseph et beniamin cõueniũt et oscula iũgũt nisi q meditatio cõteplatio sepe inuicẽ ratiõis attestatiõe occurrũt. Nã q̃tũ ad generalẽ cõsideratiõeꝫ ptinet sicut p beniamin grã cõtemplatiõis: sic p ioseph intelligi valet grã meditatiõis: ppzie tñ expresius p beniamin designat intelligẽtia pura: p ioseph vo prudẽtia vera. Cõpzehẽsio reꝝ inuisibiliũ ptinet ad intelligẽtiã purã. Circũspectio vero moꝝ ad prudẽtiã verã. Intelligẽtiã purã dicim⁹ q̃ est sine imaginatiõis admixtiõe. Prudẽtiã aũt verã ad differẽtiã eius q̃ dicit prudẽtia carnis fm quã filij huius seculi dicunt prudẽtioꝛes filijs lucis. Totiẽs ergo ioseph sup collũ beniamin ruit: quotiẽs meditatio in cõteplatiõeꝫ desinit. Tũc beniamin frẽm suũ sup se ruẽtẽ excipit qñ ex studio meditatiõis anim⁹ in cõteplatiõeꝫ surgit. Tũc beniamin et ioseph oscula iũgũt: qñ diuina reuelatio et hũana ratiocinatio in vna veritati attestatiõe cõsentiũt. Uides ne quõ diuina scriptura circa vnã eandẽq rẽ significatiõis modũ alternat: vbiq tamẽ aliqd adiũgit: vnde sensuꝫ suũ ex toto latere non sinat. In morte rachel cõteplatio supra ratiõnẽ ascẽdit: in introitu beniamin in egyptũ cõteplatio vsq ad imaginatiõeꝫ descẽdit: inde osculatiõe beniamin et ioseph diuine reuelationi humana ratio applaudit.

¶ De Quibusdã incidentib⁹.

Empore p̃notato. f. imperãte cõrado ludouicus rex cepit vitriacũ comitis theobaldi: vbi admoto igne incẽsa est ecclesia et in ea mille. ccc. anime diuersi sexus et etatis cõbuste. Eodẽ tpe senonis p̃sente ludouico rege f. et epoꝝ et abbatũ religiosoꝝ cõuẽtus cõtra petrũ abaelardũ q̃ scãdalizabat ecclesiã pphana q̃dã nouitate: verboꝝ vel sensuũ: et hic ab eis interpellatus: cũ esset de iustitia responsurus: veritus audiẽtiã sedis apostolice appellauit et sic euadẽs non multo post cabilone apud sanctũ marcellũ obijt. Innocẽtius etiam papa migrauit: cui guido castellanus celestini nomine alteratus successit. Anno dñi. M. cxliiij. Et hic cõpleto. v. mẽsib⁹ et dimidio papatus officio decessit: cuiq lucius ex gerardo cancellario fact⁹ papa successit. Eo tempore beato bernardo clareuallis mediãte simultas que inter regem ludouicum et comitem theobaldum incanduerat sopita est. Anno dñi. M. cxlv. edissa mesopotamie ciuitas: i qua erãt apostoloꝝ thome et thadei corpa: et q̃ soꝛdibus idolatrie nũq̃ polluta fuerat: ex quo p̃mitus ad christianismũ cõuersa e: a turcis obsessa capta est. Lucius infra annũ pontificij sui decessit: et eodẽ anno fames magna in francia inualescit. Sanctus bernardus in alemania multas v̄tutes facit: vbi apud vrbẽ spirensium tantus erat concursus vt cõradus rex ne populus eũ comprimeret: deposita clamide eũ in ppzijs vlnis suscipiẽs de basilica asportaret. Bernhardus abbas sancti anastasij eligit in papam romanũ et fit papa. clxxij. vocaturq eugenius tertius. Hic de clareualle fuit monachus et beati bernhardi discipulus: vir tam honoꝛe q̃ eterna memoria dignus. Contra quẽ romani iordanẽ patricium et senatoꝛem erigẽtes ipm ab vrbe deturbant. Ip e ergo seditione orta in populo puluerẽ pedum in l[illegible] excussit et relictis eis in franciam venit: in cui⁹ comitatu multa signa fecit sanctus bernhardus. Ad hunc papã scripsit idem vir sctũs librum multe subtilitatis et vtilitatis: cuius titulus est de consideratione. Sub eugenio papa huius nomis tertio trãslatus est liber iohãnis damascẽi p̃sbyter de greco in latinum a burgũdione iudice ciue pysano in quo continet orthodoxe fidei traditio in quatuoꝛ libros diuisa. c. capitulis distincta. Anno dñi. M. cxlvi. rex francoꝛũ ludouicus capte vrbis mesopotamie zelo accensus: vel vt alij putant vitriacensis incendij conscientia compunctus: apud virsiliacum assũpto sibi crucis signo cum regni pncipib⁹ et multitudine innumerabili trãsmarinã pegrinatiõeꝫ pponit aggredi. Ecclesia tornacensis que p annos circiter. dc. a tpe beati medardi sub epo nouiomensi fuit, ppzio sine sacerdote: hoc anno cepit pprium episcopum habere: Anselmo: s. abbate sancti vincentij apud lugdunum ab eugenio papa consecrato: et eidem vrbi in epm destinato. Per idem tempus in alemanie partibus admirabilis quedaꝫ virgo pueccte etatis erat cui tantam diuina virtus gratiaꝫ cõtulerat: vt cum laica et illiterata esset mirabiliter tamẽ rapta frequẽtius in somnis disceret: non soluꝫ que verbis effunderet: sed etiam que scribẽdo latine dictaret: vt dictando catholice doctrine libros conficeret. Actoꝛ. Hec fuit vt estimo sancta hilegardis que multa fert p̃dixisse de futuris. Ad quam scribpsisse dicitur etiam beatus bernardus clareuallẽsis. Hec ad colonienses scribens de futura clericoꝝ tribulatiõe dicit q clerici gloria ad q̃ meritovolũt hẽre et meritũ absq ope. Andebertus marchio comes viliaci filij morte turbat⁹ terrã suã regi henrico vẽdidit. Nã fili⁹ a quodã milite quẽ pditiose occiderat: vit⁹ sublat⁹ fuisse [illegible]. Uxũ territus p[illegible] crucẽ accipit: ac hierlm vadit vbi et moꝛit. Cui [illegible] gaufridus et hugo et lesiniaco se dicẽtes hẽdes repetũt et [illegible] eam obtinent. Cronograph⁹. Guillẽs puer in anglia crucifigitur a iudeis in die parasceue in vrbe norwico de quo talis visio legit.

¶ De Reuelatiõe iferni facta guillero puero. C. LXXXIIII.

Uer quidã noĩe guillerus annoꝝ. xv. dormiẽs dit virũ splẽdidũ dicentẽ sibi. Sequere me et cepit moꝛ vmbrã videre et terraꝫ a leua: sed et leni [illegible] ne ductoꝛis sui cõfoꝛtat⁹ est. De hinc vallẽ vidit tenebrosam habẽtẽ hinc ignẽ: illinc aquã frigidissimã: vbi anime de uno aliud semp trãsibant. Post hoc deduxit ille senioꝛ puerũ ad alia tormenta vbi vidit sedilia infinita ignea: et plebẽ inumerã eisdeꝫ impositi sedilib⁹: et demones monetã flameaꝫ de sacculis pferebãt: et [illegible] singuloꝝ pnciebant quã illi p vocẽ et guttur emittebãt sed demones iterũ in ora eoꝝ reingerebãt. Postea vidit a demonib⁹ carnes perfecti hoĩs formã habere videbant in caldaria pijci: et sub momento quasi moꝛ nati infantes apparebant. De fuscinulis ignitis a caldarijs erecte statim in pristinã etatẽ transfoꝛmari videbant et sic iterũ in caldarijs retoꝛquebant. Ductus inde ad aliũ ignẽ vidit innumeros hoĩes in eũ piectos in singulis iuncturis dissolui: et iterũ de flamma erecte ad loca sua reuerse sunt iuncture. Postea vidit multos super rotas volubiles affigi: viros p virilia: feminas p membra genitalia et omnes clamabant ve ve. Post hoc vidit mltos sup sedes igneas q̃si fureo in campo suspensos capitib⁹ deoꝛsum. Alij frigoꝛe moꝛientes: vestes subterpositas videbant: sed tangere non valebant. Alij fame cruciati cibos delectabiles subterpositos tangere nõ poterant. Et in quacũq necessitate positis alijs nõ subueniebat in eadem cõsolationẽ nulla recipiebat. Postea vidit tartarũ apertũ cui [illegible] bat in descensu pfundioꝛ q̃ sit longitudo vie a doꝛobernia in londonia. Ibi hostis antiquus sedebat in medio flãme in [illegible] flentis. Cũ aũt puer staret iuxta oꝛam putei tremẽs: teter spũs qui sinistro lateri eius semp ab egressione dom⁹ adherebat cepit eũ accusare dicens. Omnia prana huic puero semper suggessi: et [illegible] puer cõfessus fuerat ante pascha: nam post pascha hoc accidit omnino tacebat: tot tamen et tanta crimina illi obiecit: vt ad eternã damnationẽ sufficere crederent. Tunc ad admonitionẽ ductoris [illegible] puer signo crucis se muniret: puteus non cõparuit. Ductoꝛe vero illo recedente: puer diu in tenebris stetit tremens.

¶ De Uisiõe guiller pueri a iudeis crucifixi. C. LXXXV.

Euertens aũt ductoꝛ puerũ ad lucidũ splendoꝛẽ ducit: et statim apparuit murus infinite longitudinis et latitudinis: in quo nullus patebat adit⁹: veniẽtes illuc in momẽto vltra se raptos inuenerũt. In patria illa desiderabili apparuit dom⁹ rotũda q̃. xij. portas habebat: sic scriptũ est. Ab oziẽte poꝛte tres etc. Hac ingressi tã ampla viderũt vt quotquot in mũdo sũt ipsi p̃tẽ decimã iplere nõ possent ibi mltos in magna glia videbat: sꝫ alij alijs glozioſioꝛes sũt. Uidit decẽ beatoꝛ cateruas Ueniẽs aũt ad oꝛientalẽ poꝛtã circa medium hostij vidit altare qddã circa qd viri splẽdidi sedebãt q̃ oẽs mirabiliter preftãtissimo fabulabant: ille coꝛonã aureã habebat in capite. xij. crucib⁹ aureis insignẽ puerũ in hac visione letantẽ alloquit dicens suus. Hic tibi locus erit si bene vixeris scias q̃ hũc esse puerum guillerũ quẽ iudei apud norwicũ crucifixerunt. Iterũ digressus ab eo statim redijt et dixit. Sequere me q illuc te reducã vbi te cepi iubente deo. Uenies aũt si bñ laboꝛaueri ad hãc gloriã. Moꝛ ad corpus suũ renitens reuersus est. Hic in. ij. feria pauloante nonã dormire cepit. In tertia feria circa tertiã in faciem se erigens signauit se qui tartarũ vidit apertũ. In. v. feria circa meridiem reuixit. Anno domini. M. cxlvij. conrado rege in purificatione beate marie apud francfoꝛt cõstituto abbas clareuallis sanctus bernardus ipsi regi et cunctis fere pncipib⁹ crucis affigit signũ: et sociꝫ peregrinationis multiplicant per numerũ. Naualis dei exercitus ex anglia flãdria atq lotharingia collectus. ij. idus apzilis de tremendo poꝛtu angliẽ est. c. fere nauibus profectus. iiij. kal. iulij. in vigilia aplõꝛum petri et pauli vlysbonã applicuit: et eam post. iiij. mensiũ obsidionẽ per multos deo: per multã macerationẽ dei v̄tute et sua industria capiunt: et cum de ipsis tñ essent. xiij. M. hostiũ. cc. M. et dc. supantes: ingressi cum hymnis ecclesiam dedicantes: epos ibi et clericos ordinauerunt. Ad corpa ibi occisoꝛũ tres recuperauerunt vsum loquendi. Hoc anno

guillermus niuernensis comes relicto seculi principatu et omni honore calcato carthusiam petiit: ibique deo digne et humillima paupertate conuersatus: infra annum conuersionis sue feliciter terminat cursum vite. Conradus rex mense maio cum multitudine innumerabili et virtute incompabili peregrinationem aggressus: transito propere bosforo: dum ad expugnandum iconium iconsulte diuertit: consumpti terre germinibus et deficientibus victualibus cum suis fame afflictus redit: et persequentibus turcis multa millia suorum amittit.

De Concilio remensi et gilberto porrete. C. LXXXVI.

Anno domini M.cxlviii. Remis concilium a papa eugenio celebratur: in quo concilio publice confutauit beatus bernardus magistrum gilbertum cognomento porretam disputando cum eo singulariter tanquam sui temporis singularem athletam. Hic gilbertus erat pictauorum episcopus in sacris litteris plurimum exercitatus: sed sublimiora se scrutatus ad insipientiam sibi. Siquidem de trinitatis vnitate: et diuinitatis simplicitate non simpliciter sentiens nec fideliter scribens: discipulis suis panes proponebat absconditos: et furtiuas propinabat aquas: nec facile quid saperet: imo quantum desiperet personis autenticis fatebatur. Timebat enim quod apud senonas petrum abaelardum ei dixisse ferunt. Nunc tua res agitur paries cum proximus ardet. Nouissime tamen cum tam sup hoc fidelium mussitaret: scandalum: cresceret et murmur: vocatus ad medium est et libros tradere iussus: in quo blasphemias enumerat. Grauiora quidem sed verborum quodam inuolucro circumseptas. Sanctus igitur bernardus primo quidem totum quod ille verborum cauillationibus occultare videbatur subtilioribus interrogationibus eliciens: deinde tam suis ratiocinijs quam scripturarum testimonijs biduana disputatione redarguit. Considerans autem nonnullos ex his qui presidebant: iam quidem animaduertentes blasphemiam in doctrina adhuc tamen auertentes iniuriam a persona: accensus est zelo et domesticam sibi gallicanam seorsum conuocat ecclesiam: communi demumque consilio a patribus et pronunciarum: alijs autem episcopis et abbatibus pluribus dictante viro dei nouis dogmatibus opponitur symbolum nouum. Cui etiam subscribuntur nomina singulorum: vt eorum videlicet omnium sic irreprehensibilis zelus ceteris innotescat. Ita demum apostolico iudicio et auctoritate vniuersalis ecclesie error ille damnatur. Episcopus gilbertus in eidem damnationi consentiat interrogatur. Consentiens et publice refutans que prius scripserat et affirmauerat: indulgentiam ipse consequitur maxime quia ab initio captus fuisset: ea lege se eandem disputationem ingredi: vt promitteret sine villa sese obstinatione pro ecclesie sancte arbitrio correcturum libere opinionem suam. Hoc duorum magistrorum petri videlicet abaelardi et gilberti porrete quidam discipuli nimium zelantes pro ipsis beato bernardo et toti cisterciensi ordini postea detrahere ceperunt.

[illegible] et [illegible]. C. LXXXVII.

Eodem anno franci per deserta syrie dolo et astutia grecorum et crebro assultu turcorum detrimenta maxima patiuntur: et fame nimia cruciati: quidam equorum et asinorum carnibus vescuntur: sic cum multo labore et damno multis fame pereuntibus: vix tandem seleuciam venerunt: et antiochiam et palestinam nauibus petierunt. Nam anno precedenti rex francorum ludouicus peregrinationem aggressus cum infinitis et expeditis suorum militibus per hungariam profectus: transito bosphoro occursu conradi regis exceptus et ab imperatore grecorum nauibus eius fuerat hierosolymam euectus. Hoc quoque anno laudani .iiij. nonas iulij factis tonitruis in monasterio sancti vincentij monachis diurni officij cursum complentibus duo ex his subito fulminis ictu corruentes expirauerunt. Alij quidam tacti vel territi vix conualuerunt. Fulmine etiam altaris linteum vrente et sacrarium penetrante: et de magna cruce partem: partem quoque claustralis huius asportante tota domus repletur horrore. In alijs etiam locis hominibus seu bonorum edificijs vel animalibus fulmine pereuntibus: malaque soli to grauiora christiani contingere sunt significata. Dicitur etiam hiero solymis in templo domini siue in monte oliueti fulminasse et eius infortunij presagium fuisse. In territorio gebenensi lupus quidam corporis magnitudine et animi ferocitate alijs dissimilis homines deuorauit et plusquam xxx. animas diuersi sexus et etatis vita priuauit. In alijs etiam locis hoc anno lupi similiter noscuntur operari. Obsessa per triduum damasco a francis et germanis ac hierosolymitanis captis iam muris interioribus quod hostes ambiebant: cum in breui ciuitas capienda putaretur: dolo vt aiunt principum palestinorum obsidio remouetur. Factaque discessione rex francorum et imperator iterum condicto die ad obsidendam ascalonem cum suis ope conuenerunt: sed hierosolymitis minime iuxta condictum occurrentibus imperator constantinopolim nauibus euehitur. Rogerius rex sycilie exercitum naualem direxit ad fines aphrice: captaque insigni ciuitate que dicit aphricasulla affax clipea aliisque castris pluribus archiepiscopum aphrice qui sub seruitute romam venerat conse-

crandus ad sedem remittit liberum. Henricus ludouici regis francorum filius contempto mundi scemate pro christo in clareualli indutus monachali scemate prouehitur ad episcopatum ciuitatis beluagice. Interim manuel recepto in deditionem curfolio siculorum naues per suos insequitur et captis nonnullis nauibus ex fuga liberatur et a rege rogero nec non a papa eugenio honorifice suscipitur ac deducitur.

De Raptu anime tundali et eius visione marchus. g. abbatisse. C. LXXXVIII.

Anno domini M.cxlix. qui fuit annus secundus expeditionis hierosolymorum: conradi regis romanorum: et annus quartus eugenij pape in quo anno ipse papa de partibus gallie romam reuersus est in quo etiam anno sanctus malachias in clareualle defunctus est: visa est hec visio. Due sunt metropoles in hibernia: ardinacha septentrionalium hibernensium: australium caselensis: de qua ortus fuit vir quidam tundalus nomine: nobilis genere: crudelis actione: forma corporis egregius fortitudine robustus de salute anime sue nihil solicitus grauiter ferebat si quis ei vel breuiter de salute anime loqueretur. Ecclesiam negligebat: pauperes christi nec videre volebat: scurris et ioculatoribus pro vana gloria distribuebat quicquid habebat. Hic cum multos haberet amicos et sodales: inter eos habebat vnum qui consiliitoris debito trium equorum debitor erat. Hic cum statutum terminum postularet: transacto termino illum conuenit: qui cum bene receptus ab eo prehendinaret tribus noctibus cepit tractare de ceteris rebus. Cui cum ille responderet: se modo ad manum non habere quod petebat: iratus recedebat: debitor autem illum mitigare cupiens: rogauit eum vt paululum recederet secum cibum sumeret. Redit et securi deposita quam in manu tenebat: cibum cum illo sumere cepit statimque percussus inuisibiliter manum quam extenderat replicare non potuit ad os suum: et clamare cepit terribiliter: suamque securim quam deposuerat vxori socij commendauit dicens. Custodi meam securim quia ego morior: statimque corruit corpus eius exanime acsi nunquam animam habuisset. Assunt omnia signa mortis: accurrit familia: tollitur cibus: exclamant armigeri: plorant hospites: corpus extenditur: pulsantur signa accurrit clerus miratur populi totaque ciuitas subita boni militis morte turbatur. Ab hora .x. in .iiij. feria vsque in eandem horam sabbato mortuus sic iacuit. Calor tamen modicus in sinistra parte pectoris diligentius palpantibus sentiebatur et ideo eum subterrare noluerunt. Post hec resumpsit spiritum ex debili flatu quasi per vnius hore spacium respirare cepit. Mirantibus omnibus debili intuitu circumspicere cepit. Interrogatus si vellet communicare innuit sibi afferri corpus domini. quod cum sumpsisset et vinum bibisset: cepit in gratiarumactione deum laudare et dicere. O deus maior est misericordia tua quam iniquitas mea: licet magna sit nimis. Quantas ostendisti mihi tribulationes multas et malas et con.v.me. et de ab. t.i. re me. Quod cum dixisset statim sub testamento omnia que habebat dispersit et dedit pauperibus et se signo crucis signari cepit: et pristinam vitam funditus se relicturum vouit: et cuncta que viderat et passus fuerat narrauit dicens.

De Aspectu demonum et angeli qui deduxit eum. C. LXXXIX.

Cum anima mea corpus exueret et illud mortuum esse cognosceret: rea ... sua conscientia cepit formidare: et quid faceret nesciebat. Timebat quidem sed quid timeret ignorabat: volebat ad corpus redire: sed intrare non poterat. Foras exire se vbique prunescebat. Igitur flens et plorans et tremebunda et quid ageret nesciens: in nullo confidens nisi in misericordia dei: tandem vidit ad se venientem tantam immundorum spirituum multitudinem vt non solum totam domum et atrium domus sed etiam vicos et plateas ciuitatis implerent: et circumdantes miseram animam dixerunt. Cantemus huic misere anime debitum mortis canticum: quia filia mortis est: et cibus ignis inextinguibilis: amica tenebrarum: et lucis inimica. Et conuersi ad eam stridebant dentibus in ipsam et vngulis proprijs pre furore nimio genas teterrimas laniabant dicentes. Ecce misera populus quem elegisti cum quibus arsura intrabis in infernum. nutrix scandali: amatrix discordie quod et nos amamus. Quare non superbis modo: quare non adulteraris: quare non fornicaris. Ubi est vanitas tua et vana leticia vbi risus immoderatus: vbi fortitudo tua qua plurimis insultabas. Quare modo non innuis oculis: non teris pede: non digito loqueris non prauo corde machinaris malum sicut facere solebas in leuitatibus et ceccacitatibus tuis. Cum hec et similia dicerent: vidit a longe venientem quasi stellam lucidissimam in qua statim irrumpabiles s ... oculos ... sperans se aliquod solatium per eam percepturum. Erat autem angelus eius qui cum appropinquasset proprio eam salutauit nomine dicens. Aue tundale. Quid agis. Uidens autem ille spectosum iuuenem timuit: et audiens se proprio nomine salutatum pre timore simul et gaudio sic respondit. Heu domine pater. circumdederunt me dolores inferni. Preoc. me. la. m. Cui angelus. Mo-

me vocas dñm ⁊ patrem quem semper tecum habebas: ⁊ nunꝙ̃ tali noīe dignū me iudicabas. Ait ille. Dñe vbi vnꝙ̃ te vidi: aut vnquā dulcissimā vocē audiui. Ad quē angelus. Ego semꝑ te sequar a natiuitate tua quocūqȝ ibas ⁊ nunꝙ̃ meis ꝯsilijs acq̄escere volebas. Et extēdēs manū in vnū imūdoꝝ spirituū q̄ p̄ ceteris ei maledictis insultabat. Ecce inq̄t ille cuius volūtati ⁊ ꝯsilio obtēperabas: sȝ adest tibi misericordia dei quā tñ nō meruisti. Esto ergo secura ⁊ leta: qꝛ patieris pauca de multis q̄ merueras. Sequere me: ⁊ quecūqȝ tibi monstrauero memorē tene: qꝛ iterū ad corpus reuerteris. Tūc illa vltra modā ꝑterrita relicto corꝑe suo supra qđ steterat accessit ꝓpiꝰ. Demones h̄ audiētes ⁊ mala q̄ minabanť se nō posse inferre audiētes blasphemauerūt deū iniustū esse dicētes: qꝛ nō reddebat sicut ꝓmiserat vnicuiqȝ sm̄ opa sua: ⁊ post h̄ in semetipsos insurrexerūt ⁊ plagis q̄buscūqȝ poterāt se mutuo ꝑcutiebāt: ⁊ nimio fetore cū ingēti tristitia ⁊ indignatiōe recesserūt. Angelus aūt ꝑcedēs dixit ad animaȝ. Sequere me. At ille respondit. Heu dñe mi: si ꝑcesseris isti me retro capient: ⁊ eternis ignibꝰ tradent. Ad quā angelus. Ne timeas qꝛ plures nobiscū sunt q̄ȝ cū illis. Si deus ꝓ nobis quis cōtra nos. Cadent a latere tuo mille ⁊ decem milia a dextris tuis: ad te aūt nō appropinquabit. Uerumtamen oculis t. cō. ⁊ re. pec. vi. His dictis profecti sunt.

¶ De Ualle horribili ⁊ ponte angusto. C. XC.

Unqȝ longius simul ꝑgerēt: nullūqȝ preter splēdorē angeli lumē haberēt: venerūt ad vallē terribilē ⁊ tenebrosam valde ⁊ opertā mortis caligine. Erat aūt ꝓfunda ⁊ carbonibꝰ ardētibꝰ plena: operculū ferreum habens spissitudinis. vj. cubitorum quod ardore nimio ipsos carbones superabat ardentes. Cuius fetor oēs quas hucusqȝ passa fuerat anima tribulatiōes supabat. Super illā laminā descendebat multitudo miseraꝝ animaꝝ: ⁊ illic cremabanť: donec ad modū cremij in sartagine liquescerēt: ⁊ qđ erat grauius ꝑ p̄dictā laminā colabanť: sicut colari solet cera ꝑ pānū: ⁊ iterū in carbonibꝰ ignis ardentibꝰ renouabanť ad tormētū. Hec erat pena patricidaꝝ fratricidarū homicidaꝝ vel facto vel ꝯsensu. Sed post hanc penā inquit angelus ducenť ad maiores. Tu aūt q̄uis homicida sis: nō tñ istā nō patieris. Post hoc venerunt ad montem mire magnitudinis ⁊ horroris magne ⁊ vaste solitudinis qui transeuntibus angustū valde ꝑbebat iter. Ex vna parte illius montis erat ignis putridus sulphureus ⁊ tenebrosus: ex altera parte nix glacialis ⁊ ventus horribilis. Erat mōs ille tortoribꝰ plenus qui furcas habebāt ferreas ignitas ⁊ tridentes acutissimos quibꝰ iugulabāt animas trāsire nolētes: ⁊ ad penas trahebāt ⁊ ꝑ vices de niue ⁊ grandine mittebant eas in ignem ⁊ ecōuerso. Hec est inquit angelus pena insidiatoꝝ ⁊ perfidorū. Post h̄ anima illa pre timore pedetentim angelū sequens: venit ad vallē ꝓfundā ⁊ putridā nimis ⁊ tenebrosam: cuius profunditatem ipsa quidē anima videre nō poterat: sonitū tñ sulphurei fluminis ⁊ vlulatū patiētū in eo audiebat. Fumus vero de sulphure ⁊ cadaueribus inde surgebat fetidus: q̄ superabat oēs penas quas prius viderat: ibi erat tabula longissima de vno mōte in aliū montē porrecta in modū pontis super vallē extensa: que mille passus habebat in longitudine: in latitudine pedem vnum. Quem pontem nemo nisi electus transire poterat. De hoc ponte vidit hec illa anima multos cadere ⁊ vnum solum presbyterum illesum pertransire: qui erat peregrinus portans palmam ⁊ indutus sclauina: ⁊ primus ante intrepidus pertransibat. Angelus autem timentem consolans animam dixit. Ne timeas ab hac siquidem pena liberaberis: sed aliam patieris. Et precedens tenuit eam: ⁊ vltra pontem duxit illesam dicens. Hec est inquit vallis horribilis in pena superborum.

¶ De Bestia monstruosa ⁊ terribili. C. XCI.

Recedentes aūt angelo ꝓfecti sunt ꝑ viaȝ tenebrosam ⁊ tortuosam ⁊ difficilē valde: ⁊ cū multū laborarēt in eūdo ꝑ tenebras: vidit aīa a longe bestiā īcredibili magnitudine ⁊ horrore intolerabileȝ: que maior erat omnibꝰ montibꝰ quos prius viderat. Oculi eius quasi colles ignitos eiꝰ valde patēs ⁊ aptū videbať posse cape. ix. M. hoium armatoꝝ. Habebat aūt in ore suo duos pastores gigantes versis capitibꝰ valde incōpositos: quoꝝ vnus habebat caput sursum ad superiores dentes prefate bestie: ⁊ pedes deorsum ad inferiores: alius vero ecōuerso. Et erāt quasi colūne in ore eius q̄ os illud in similitudinē trium portarum diuidebat flamma inextinguibilis ex ore illo exibat: que in tres partes ꝑ illas tres portas diuidebať: ⁊ ꝯtra ipsam flāmaȝ aīe dānande intrare cogebantur. Fetor quoqȝ incompabilis ex ore ipso exibat: ⁊ planctus multitudinis de ventre eius per idem os audiebať. Intus enī erant multa milia virorum ac mulierum dira tormenta luentium: ante cuius os etiā immundoꝝ spirituū multitudo cogentiū animas intrare stabat: eas antequā intrarēt multis plagis ⁊ verberibꝰ affligentes. Cūqȝ anima tundali diu aspexisset tam horribile mōstrū nimis exterrita dixit ad angelū. Dñe quare illuc appropinquas. Ad quam angelus. Iter nostrū aliter explere nō possumus: h̄ tormentū nō possunt vitare nisi electi. Hec bestia vocatur acherons ⁊ deuorat omnes auaros. De hac scriptum est. Absorbebit fluuiū ⁊ non mirabiť: ⁊ habet fiduciam q̄ influat iordanis in os eius. Hi vō qui in ore eius ⁊ inter dentes apparent contrapositi gigantes sunt: ⁊ suis tēporibus in secta sua nulli fideles fuerunt. Et cum hoc dixisset angelus accedens propius anteibat animā ⁊ stetit ante bestiam. Anima vō licet nolens sequebatur. Et cum simul starent añ bestiā: angelus disparuit ⁊ aīa misera sola mansit. Demōes aūt circūdederūt eā vt canes rabidi ⁊ flagellatā traxerūt secū in ventrē bestie. Quanta vō ibi passa sit vultus eiꝰ ⁊ morꝰ cōuersio postea dicauit. Passa ibi est morsus ⁊ ibi laceratōes canū vrsoꝝ leonū serpentiū ⁊ animaliū alioꝝ innumerabilium incognitorū ⁊ mōstruosoꝝ ferocitatē ⁊ demonū ictus: ardorē ignis asꝑitatem frigoris: fetorē sulphuris: caliginē oculoꝝ. fluxum lachrymaꝝ ardentium: stridorē dentiū: copiam tribulationū. Ibi se misera aīa dessꝑatione accusabat: ⁊ pre nimia tristitia ⁊ desperatione genas ꝓprias lacerabat. Et cū se putaret ibi eternaliter dānataȝ nescia quo ordine extra bestiam se esse sentit. Et cum longius a bestia iaceret debilis aperiens oculos vidit ꝓpe illum qui antecedebat angelū lucis. Tūc illa gaudens licet afflicta multū laudauit dñm de sua misericordia angelus aūt dñi tetigit illam ⁊ confortauit eam.

¶ De Stagno tēpestuoso ⁊ ponte ꝑiculoso. C. XCII.

Euntes inde longius viderunt stagnum amplū valde ⁊ tempestuosum: eius fluctus enim non permittebāt cernere celū. Ibi erat plurima multitudo bestiarū terribiliū mugientiū vt animas deuorarent. Per latū stagni pons multū angustus erat ⁊ longꝰ vsqȝ ad duo miliaria. Latitudo eius erat vnius palmi: longior erat ⁊ angustior q̄ pons superior. Eratqȝ tabula illa plena clauis ferreis acutissimis insertis: qui oīuȝ transeuntiū pedes ꝑforabant. Oēsqȝ bestie ad illum pontem cōueniebant: vt inde cibū sumerent: aīas. s. que transire non poterant. Erant aūt bestie tante magnitudinis vt magnis turribus assimilarenť. De ore ipsarum exibat ignis tam vehemens vt stagnū ipsum a cementibꝰ bulire putareť. Uidit autem ibi animā quādaȝ in ponte valde plorantem ⁊ se multis criminibꝰ accusantem: eratqȝ pondere magno manipuloꝝ frumenti onerata ⁊ hūc pontē cogebatur transire: ⁊ q̄uis plantas clauis ꝑforatas nimis doleret magis tamen timebat in stagnū cadere ⁊ in ora patentia. Querenti tundalo q̄d hoc esset: dixit angelus. Ista pena specialiter tibi condigna est ⁊ tui similibus furtū perpetrātibꝰ: vel magnū vel modicum: non tñ eodem modo patiunť: qui in minimis ⁊ qui in magnis deliquerunt: nisi illud modicum sacrilegium fuerit. Sacrilegij aūt reus est: q̄ vel reȝ sacratā vel de loco sacrato aliq̄d furať. Maxime vō rei sunt q̄ sub habitu religionis delinquūt. Hūc pontē oporteret te trāsire ⁊ vaccam indomitam tecum ducere ⁊ illesaȝ vltra ponteȝ mihi reddere: qꝛ vaccam compatris tui aliqñ furatus es. Ad quem tundalus. Dñe nōne ego illam reddidi. Reddidisti inquit: sȝ qñ illam abscondere nō potuisti. Et ideo nō plenum patieris suppliciū: qꝛ minus est malū velle q̄ perficere: licet vtrūqȝ malum sit ante deum. Et his dictis ostendit ei angelus vaccam indomitā tundalus vellet nollet tenuit vaccam ⁊ eam quibuscūqȝ poterat minis instigare conabať ad pontem. Bestie vō mugientes veniebāt: ⁊ cibum suū de ponte expectabāt. Tundalus cepit iter agere: vacca aūt nolebat eum sequi. Cum staret tundalus cadebat vacca: ⁊ cū illa stabat cadebat tundalus. Et sic vicissim modo cadendo mō stando venerunt vsqȝ ad mediū pontis. Cūqȝ illuc venissent viderūt quendā qui portabat manipulos tritici sibi venire obuiā qui rogabat aīam tūdali que vaccam ducebat: ne sibi pontem preoccuparet: ⁊ tundalus similiter illuȝ rogabat: vt iter suū eum cōplere permitteret: qđ iam mediū ꝑfecerat neuter eorū nō loco reuerti sed nec respicē retro poterat. Sicqȝ stātes ⁊ plorātes pontem plantaꝝ suarū sanguine cruentabant. Cūqȝ ita diutius starent nescientes quo mō vterqȝ alterū se ꝑtrāsisse vidit. Tundalus autem angelū suum quem retro reliquerat ante se stanteȝ vidit. Qui dixit ei. Beneuenias: de vacca amplius nō cures: qꝛ nihil amplius ei debes. Cūqȝ tundalus ostenderet pedes suos diceretqȝ q̄ amplius ire nō posset. Rñdit angelus. Meminisse enī debes q̄ veloces fuerūt pedes tui ad effundendū sanguinē. Et ideo cōtritio ⁊ infelicitas in vijs tuis. Et tangens eum sanauit eum ⁊ sic ꝑcessit. Et cū diceret tundalus. Domine quo imus modo. Rñdit angelus. Quādaȝ tortorem

terminus nostrū expectat aduentū. cuius hospitiū nō possumus pretermittere: qḋ hospitiū semper est plenū hospitib⁹. ꝫ hospes ille adhuc alios hospites ad suppliciū desiderat inuenire.

De Furno flaminea. C. XCIII.

Vnqꝫ irēt per loca tenebrosa ⁊ arida apparuit eis domus aperta maxima q̄si q̄dā mons arduus pre nimia magnitudine rotunda q̄si furnus flāma inde exibat. que p mille passus aīas q̄s inuenire poterat cōburebat. Qḋ vidēs tundalus dixit ad angelum. Ecce appropinq̄mus ad portas mortis: q̄s me miserū liberabit. Cui angelus. Ab ista q̄dē exteriori flāma liberaberis: sed ipsam domuꝫ vnde pcedit intrabis. Et cū ppius accederēt viderūt carnifices cuꝫ securib⁹ ⁊ cultris: ⁊ bisacutis: ⁊ dolabris: ⁊ terrebris: ⁊ falcib⁹: ⁊ forcipib⁹ acutissimis: ⁊ vangis: ⁊ fossorijs: ⁊ ceteris instrumētis q̄bus aīas excoriare vel decollare vel scindere vel truncare poterāt in medio flāmarū stantes. ⁊ sub manibus eoꝝ multitudinē aīarū hec oīa sustinentiū. Qḋ vidēs Tundalus dixit ad angelum. Obsecro dn̄e si placet: ab hoc solo me libera supplicio. ⁊ ceteris q̄ post h̄ occurrerit: me tradi cōcedo. Cui angelus. Hoc est maius suppliciū oībus que hactenus vidisti: sed adhuc vnū videbis maius ītra istud suppliciuꝫ q̄ canes rabidi te expectāt. Tundalus autē tremens ⁊ pre angustia deficiēs rogabat: ne intraret: sed nō pfecit. Demones autē vidētes eū sibi cōcessūꝫ circūdederūt eū ⁊ magnis cōuicijs exprobrātes cuꝫ supradictis instrumētis in frusta discerpserūt. Dn̄s huius dom⁹ dicebat pristinus in q̄ erat gemit⁹ ⁊ tristitia: fletus ⁊ stridor dentiū: lēnis ignis extrinsecus: ⁊ intrinsecus vastū incendiū. Auiditas sibi cibi inexplebilis ibi erat: nec satiari poterat nimietas gule: verenda loca doloribus cruciabant̄ pmaximis: pudēda ipsa putredine corrupta videbant̄ scaturire vermib⁹: ⁊ in ipsa verēda viroꝝ ac mulieruꝫ nō solū seculariū: sed etiā religiosoꝝ dire quedā ītrabāt bestie. ibiq̄ aīa tundali se iuste pati talia fatebat̄: ꝫ q̄ñ deo placuit nesciēs quo ordine se extra tormēta esse cognouit. Sedebat aūt in tenebris et in vmbra mortis: ⁊ vidēs angelū suū dixit. Heu dn̄e mi vbi est qḋ audiuim⁹. Misericordia dn̄i plena est terra. Rn̄dit angelus. Hec sn̄ia multos decipit deus: tn̄ licet sit misericors: est tn̄ iustus multa vindicat: sed plura condonat. Tu iuste passus es quicq̄d passus es: sed nūc grās ages q̄n videbis q̄ tormēta p misericordiam dei euaseris. Si deus dimitteret cūcta cur homo iustus esset. Et si supplicia non pertimesceret q̄re peccare timeret: vel a voluptatib⁹ suis se auerteret. Et q̄d opus esset vt cōfessi peniterēt: si deū nō timerēt. Peccatorib⁹ penitentiā in corpe agētib⁹ misericordit̄ a deo parcit̄: sed tn̄ p suis meritis puniunt̄. Iustis quoq̄ pro suis excessib⁹ tēporale cōmodū in corpe degētibus iuste tollit̄. sed bona eis sine fine mā sura misericorditer cū angelis reseruant̄. Multa mala opa cōdonat deus: nullū tn̄ opus bonū ab eo irremuneratū relinquit̄. Nemo enī liber est a peccato nec etiā infans vni⁹ hore: multi tn̄ liberant̄ a penis: vt eos nō tangat vmbra mortis. Ideo aūt iusti q̄ penas nō patiuntur post mortē ad videndū tn̄ illos ducunt̄. vt visis tormētis a q̄b⁹ p dei gratiā liberant̄. magis inardescāt in amorē dei ⁊ in laudē creatoris sui sicut ecōtrario aīe eternis supplicijs digne pro ducunt̄ ad scōꝝ gloriam: vt visis premijs que sponte deseruerūt magis postea doleant. Nullū enim tam graue suppliciū est q̄ꝫ a dei ⁊ scōꝝ cōsortio sequestrari. Ideo ille presbyter quem primū pontē secure transire vidisti ductus est ad suppliciū: vt visis penis ardentius laudet illū qui vocauit eū ad gloriam suam. Nam fidelis seruus ⁊ prudens inuentus est: et ideo accipiet coronam vite quam repromisit deus diligētib⁹ se. Sed q̄ñ nōdū oīa mala vidimus pperemus.

De Bestia alata ⁊ stagno cōgelato. C. XCIIII.

Recedente igitur angelo: vidit tn̄ diuus bestiā ceteris q̄s ante viderat lōge dissimilē duos pedes ac duas alas habentē: collū longissimum ⁊ rostrū ferreū: ⁊ vngulas ferreas: de cuius ore flāma inextinguibilis eructabat. Sed ⁊ autem hec bestia super stagnū glacie condensum: ⁊ deuorat aīas que in ventre eius per supplicia redigebantur ad nihilum. ⁊ iterū pciebat eas in stagnū glacie congelatum. ibiq̄ renouabant̄ iterū ad tormentum. Impregnabantur vero oēs aīe tam viroꝝ quam mulierū que descendebant in stagnū et ita grauide prestolabantur tēpus ad partum. Intus autē mordebantur in visceribus more viperino a prole cōcepta. sicq̄ vegetabant̄ misere in vnda frigida mortui maris glacie cōcreta. Cumq̄ tēpus esset vt parerēt clamātes replebant īferos vlulatib⁹ ⁊ sic serpentes pariebant. Pariebant autem nō solū femine: sed etiā viri: ⁊ hoc nō per mēbra que natura constituit tali officio cōuenientia: verū per brachia simul ⁊ pectora. exibantq̄ eruntes p cuncta membra bestie habētes capita ardentia ⁊ ferrea: ⁊ rostra acutissima: quib⁹ ipse vnde exibant corpora dilaniabant. In caudis aūt suis habebāt eedem bestie multos aculeos: q̄ q̄si hami retro retorti ipsas a q̄b⁹ exibant aīas pūgebāt. Bestie nāq̄ ille volētes exire cū caudas suas non possent secum trahere: in ipsa corpora vnde exibant rostra sua ardentia ⁊ ferrea retorquere non cessabant donec ea vsq̄ ad neruos ⁊ vsq̄ ad ossa arida cōsumerēt. ⁊ sic simul conclamātes stridor glacierū inundantiū: ⁊ vlulatus animarū sustinentiū talem penā: ⁊ mugitus bestiarū exeuntiū ab eis puenieбant ad celū. Erāt enī in oīb⁹ diuersis mēbris ⁊ digitis diuersarū bestiarū capita: que ipsa membra mordebāt vsq̄ ad neruos. s. ⁊ ossa. Habebant etiā linguas viuas in modū aspidū: que totū palatū ⁊ etiam arterias consumebāt vsq̄ ad pulmones. Verēda quoq̄ ipsa viroꝝ ac mulierū erant in similitudine serpentiū: qui inferiores partes vētris lacerabant. ⁊ ipsa viscera inde studebant abstrahere. Tūc ait angelus: Hec ē pena monachoꝝ: canonicoꝝ: sanctimonialiū: ceterorūq̄ ecclesiasticoꝝ: qui mentiti deo p tonsurā ⁊ habitū noscunt̄: qui linguas suas exacuerūt sicut serpētes: ⁊ membra sua nō cohibuerunt ab immundis operibus. Hanc penā sustinebunt qui īmoderata luxuria se polluūt. ⁊ ideo istam sustinere te oportet. His dictis rapuerūt eam demones cum impetu: ⁊ dederunt bestie deuorandam. Cum autē post predicta tormenta esset in partu viperarum: affuit ei angelus lucis: ⁊ tangens eam sanauit: ⁊ se sequi precepit. Preter fulgorem autē angeli nullum lumen habebant. pergebantq̄ per loca terribilia ⁊ multo precedentibus diriora. via valde angusta ⁊ quasi de cacumine altissimi montis tendente in precipitium. Quāto autē plus descendebat illa anima: tanto min⁹ reditum ad vitā sperabat.

De valle fabroꝝ. C. XCV.

Irit autē tūdalus ad angelū: Dn̄e quo imus te p̄cedit angelus: Hec via ducit ad mortē. Et anima: Quid ē ergo quod scriptū est: Lata ⁊ spaciosa est via que ducit ad mortē: ⁊ multi sunt qui intrant p eam. cū neminē preter nos hic videam⁹? Respondit angelus: Nō de hac via dictū est hoc: sed de impudica ⁊ illicita ⁊ seculari vita: que ducit ad istam. Euntes autē longius ⁊ vltra modū laborantes: venerunt in vallem fabroꝝ: ibiq̄ viderūt fabricas in quib⁹ maxim⁹ audiebat̄ luctus. Tunc ait angelus: Tortor iste vocat̄ vulcan⁹. p cuius ingeniū corruerunt plurimi: ⁊ ab ipso cruciant̄. Dn̄e inquit aīa si debeo pati eius suppliciū? Debes ait. Quo dicto precedebat eam. Illa autē plorans sequebat̄ eū. Et ecce tortores cum ignitis forcipib⁹ angelo sancto nihil dicēte ceperunt illam ⁊ piecerūt in caminū ignis ardentē. ⁊ sic sufflantes follibus: sicut solet ferrū in fornace examinari: ita examiabāt eam: donec ad nihilū redigerent̄ anime que ibi patiebant̄. Cumq̄ ita liquefierent: vt nihil aliud nisi aqua apparerent: iugulabant̄ tridentibus ferreis. ⁊ posite super incudē patiebant̄ malleis donec vicene vel tricene vel centene in vnam massaꝫ redigerent̄. ⁊ tn̄ quod est grauius nec sic perirent. desiderabant enī mortē: ⁊ inuenire non poterāt. Loquebant̄ autē tortores ad inuicē dicentes: Nūquid sufficit. Et alij in alia fabrica respondebant: Proijcite nobis vt videamus si sufficiat. ⁊ proijciebāt. Et alij capiebant eas in forcipibus ferreis antequā terrā tangerēt. ⁊ sicut primi: ita ⁊ ipsi eas ignibus tradebant. Et ita misere modo huc illuc proijciebātur: ⁊ vbiq̄ comburebant̄: donec simul pelles carnes ⁊ nerui ⁊ ossa in fauillam redigerent̄ ⁊ flāmam ignis. Post multas passiones affuit tundalo aduocatus suus. ⁊ apprehendēs eū de medio fauille dixit: Quōvales. nūquid fuerūt tibi tā dulcia carnis oblectamēta: vt p eis tot ⁊ tanta mala debeas sustinere? Ille penitus respōdere nō poterat: q̄ post tantū suppliciū nō habebat vires ad loquendū. Tunc angelus ait: Confortare q̄ dn̄s deducit ad inferos ⁊ reducit. Quāuis enim magna sint: que hucusq̄ passa es: maiora tn̄ sunt a quib⁹ p dei misericordiā liberaberis. Et addidit: Oēs quos superius vidisti: iudiciū dei expectāt. sed hi qui adhuc sunt in inferioribus iudicati sunt. Adhuc enī non peruenisti ad inferos inferiores. Et more solito tangens eam ⁊ confortans processit.

De Puteo infernali. C. XCVI.

Vnqꝫ simul pergerent: ⁊ incedentes seriosius ambularent̄ ecce subit⁹ horror ⁊ frig⁹ intollerabile: ⁊ fetor intollerabilis: ⁊ tenebre prioribus incomparabiles: tribulatioq̄ ⁊ angustia animam tundali inuaserunt: ita vt omnia fundamenta terre viderent̄ sibi contremiscere. ⁊ angelo precedenti cōpulsa est dicere: Heu dn̄e mi quid est q̄ pre solito stare non possum. Quo dicto non potuit se mouere pre nimia formidine. ⁊ ecce angelus cito disparuit: ⁊ cum

amplius videre non potuit: ⁊ statim cepit desperare. Non est enim sapientia: non est scientia nec opus nec ratio apud inferos quo illa pperabat. Audiuit autē clamores ⁊ vlulatus mire multitudinis ⁊ tonitruū tam horribile: vt nec paruitas nostra poterit capere: nec lingua eius enarrare. Circūspiciens ergo si q̄uo videre posset vnde venerant. vidit fossam quadratā ⁊ quadrangulam q̄si cisternā q̄ puteus putridā flāme ⁊ fumi emittebat colūnā. q̄ colūna extendebat vsq̄ ad celos: ⁊ in ipsa colūna erat multitudo maxima aīaꝝ ⁊ demonū more familiarū cū flāma ascendentiū ⁊ ad nihilū redacte. Iterū cadebant cū demonibus in fornacē vsq̄ in profundū. quo viso aīa tundali volebat retro se retrahere: sed nō valebat pedes a terra leuare. ⁊ dum hoc sepius tentaret: sed tñ facere nō posset nimio furore repleta in semetipsaꝫ exarsit ⁊ genas suas vnguib⁹ lacerās clamauit. Ue mihi: q̄re nō morior: que me cepit demētia. Audiētes demones hoc q̄ cū flāma accedebant circūdederunt eā cū instrumentis q̄bus aīas ad tormēta rapiebāt dicētes. O misera aīa penis ⁊ cruciatib⁹ digna vnde huc venisti. Nil adhuc expta es. Adhuc videbis dignū opibus tuis tormētū de quo exire non poteris. nec in eo perire: sed semp in cruciatu viuēs. Ardebis sine refrigerio: sine lumine: sine cōsolatiōe: sine auxilio. nullā deinceps misericordiaꝫ sperare poteris. Appropinq̄sti enī vsq̄ ad portas mortis ⁊ infernus inferiorib⁹ sine mora p̄sentaberis. Qui te huc adduxit ipse te decepit. Liberet te si pōt de manib⁹ nostris nō videbis eū amplius. Et adinuicē loquebantur. Quid amplius moramur trahamus eā ⁊ prebem⁹ eā lucifero deuorandū. ⁊ sic arma vibrātes minabant̄ illi mortē eternā. Ipsi autē immūdi spūs erant nigri sicut carbones oculi eorū vt lāpades ignis ardētes. dentes eoꝝ niue candidiores caudas habebāt vt scorpiones: vngues ferreos acutos: alas vt vulturis. Interea affuit angelus dñi q̄ fugatis spiritib⁹ tenebrarū cōsolatus est reā suā dicens Gaude ⁊ letare filia lucis: q꞉ misericordiā ⁊ nō iudiciuꝫ cōsequeris. Penas q̄dē magnas videbis: sed nō eas patieris. Ueni ergo ⁊ ostēdā tibi pessimū humani generis inimicū ⁊ pcedēs ad portas inferi dixit. Ueni ⁊ vide. Scito tñ q̄ nullū lumē his q̄ huc deputantur lucet: sed tu poteris eos videre ⁊ ipsi nō videbūt te.

¶ De Principe tenebrarū ⁊ locis eius in penis. C. XCVII.

Appropinquās autē aīa vidit principē tenebrarū ⁊ profundū īferni. Que aūt ⁊ q̄lia ibi viderit inaudita tormēta si centū capita. ⁊ in vnoquoq̄ capite centum linguas haberet enumerare nullo modo posset. Ibi visus est pnceps diabolus q̄ magnitudine pcellebat oēs bestias q̄s ipse tundalus ante viderat. cui⁹ quantitati corpis ipsa q̄ viderat aīa nihil sciebat cōparare. Erat illa bestia nigerrima sicut coruus: formā hns humani corporis a pedibus vsq̄ ad caput: excepto q̄ plurimas habebat manus. Habebat etiā ⁊ caudā: habebat etiā nō minus mille manibus. Habebatq̄ in longitudine q̄si centū cubitos: in crossitudine vo decem. Unaqueq̄ man⁹ digitos vicenos habebat. ⁊ digiti ei⁹ habebāt in longitudine centenas palmas: in crossitudine vo denas. Habebat vngues lāceis multū crossiores ⁊ lōgiores: ⁊ ipsos ferreos in pedib⁹ totidem. Rostrū eius nimis longū ⁊ crossum: cauda ei⁹ aspina ⁊ lōga ad nocendū aīabus aculeis acutissimis pparata. Iacet aūt illud horribile mōstrū sup cratē ferreā suppositꝭ ardētib⁹ prunis. ab innumerabili multitudine demonū follib⁹ sufflantiū. Circūdat autē ipsuꝫ tanta multitudo aīaꝝ ⁊ demonū q̄ nulli credibile esset q̄ mundus tot aīas a principio parere posset. Ligatus aūt est ille hostis antiquus per singulas mēbroꝝ iūcturas cathenis ferreis ⁊ ereis ignitis ⁊ valde crossis. Sicq̄ sic versat̄ in carbonib⁹ ⁊ vndiq̄ cōburit̄ nimia exardescētia. vertit se de vno latere in aliud latus: ⁊ oēs manus suas in illam multitudinē aīarū extendit. easq̄ repletas aīabus constringit. sicut rusticus sitiens racemos cōprimit: vt inde vinū eliciat. intantum vt nulla sit ibi aīa que tali cōtritione nō pateat̄ capite aut pedibus vel manibus. Et tunc suspirās sufflat ⁊ spargit aīas in diuersas partes gehēne. ⁊ statī eructuat puteus ille de quo prediximus fetidā atq̄ horribilē flammā Et cū retrahit anhelitū suū dira illa bestia retrahit ad se oēs aīas quas ante sparserat: ⁊ cū fumo ⁊ sulphure in os eius cadētes deuorat sed ⁊ quecunq̄ manus eius effugiūt ne stringat̄ illas cū cauda sua percutit. ⁊ sic misera bestia percutiēs semp percutit̄. ⁊ tormenta animabus inferens: in tormentis oibus super oēs cruciat̄. Tunc ait angelus ad animā. Hic est lucifer principium creaturarū dei: qui versabatur in delicijs paradisi. Qui si solutus fuerit. celum simul ⁊ terram vsq̄ ad inferos cuncta perturbaret. Hi autē qui cum eo sunt partim sunt angeli tenebrarū: partim filij ade. ⁊ iam iudicati sunt ⁊ multos alios expectant. qui vel christum negauerunt: vel negantiū opera fecerunt. passi sunt ea que vidisti: priusminora tormenta. ⁊ postea ducti sunt ad ista. de quibus tormentis nullus q̄ semel ea intrauerit amplius exire poterit. Hic sunt prelati ⁊ principes mali: de quib⁹ scriptū est: Potētes potēter tormēta patiunt̄. qui. s. non bene vsi sunt potentia sibi a deo data. Tūc ait aīa ad angelū: Quare potētia nō bonis dat̄ vt bñ p̄sint: Respondit angelus: Aut subditorum culpe hoc exigunt: vt bonos rectores nō habeant. aut ipsis bonis in hoc parcit̄: vt saluti animarū suarū melius p̄uideant. Hic autē infelix princeps tenebrarū dictus est: nō propt potentiā quā habeat: sed proptē primatū quē tenet in tenebris. Oēs autē alie pene q̄uis sint maxime respectu hui⁹ pro nihilo cōputant̄ Ad hec aīa: Certe verū est. Nā videre tm̄modo locū istū magis me cōturbat: ⁊ fetorē ei⁹ plus me sustinē grauat q̄ pati oīa q̄ antea patiebar. Unā rogo si potest fieri vt hinc me subtrahas cito. ⁊ h̄ me amplius cruciari nō permittas. Hic enī video multos cognitos ⁊ sodales ⁊ notos meos: quos mecū in seclo gaudebā habē socios. quoꝝ h̄ osortiū multū abhorresco. Scito aūt p certo: q̄ nisi mihi diuina succurrat grā: meritis meis exigētib⁹ nō min⁹ ista patiar q̄ ipsi. Ad quā angelus. Ueni o felix aīa ouertere in requiē tuā: q꞉ dñs benefecit tibi. Non enī hoc patieris. neq̄ amplius (nisi pmerueris) ista videbis. Hucusq̄ vidisti inimicoꝝ dei carcerem āmodo videbis gloriam amicorum dei.

¶ De Statu mediocriter bonoꝝ ⁊ maloꝝ. C. XCVIII.

Dum uersa anima sequebat̄ angelū precedentē ⁊ cū nō longe pergerent: fetor euanuit: destructisq̄ tenebris lux apparuit. Fugatoq̄ timore securitas rediit. ⁊ deposita tristitia aīa illa repleta est gaudio ⁊ letitia: ita vt se tā cito mutatā miraret̄ ⁊ diceret: O dñe quō tā cito mutata sum: Cui angelus: Benedicta sis: ne timueris. Hec est enī mutatio dextere excelsi. Per aliā autē viam trāsire debem⁹ in regionē nostrā. Tu ergo benedic dñm et sequere me. Euntes autē viderūt murū nimis altū. ⁊ intra murū ex illa parte qua venerūt: erat plurima multitudo viroꝝ ac mulierū pluuiā ⁊ ventū sustinentiū: ⁊ erāt valde tristes: famē ⁊ sitim sufferentes. lumen tñ habebant: ⁊ fetorē nō sentiebāt. Tūc ait angelus: Isti quidē mali fuerūt: sed nō valde honeste vixerūt: s꞉ bona tpalia pauperibus non sunt largiti. Et ideo p aliquot annos patient̄ pluuiam ventū famē ⁊ sitim. Sed post ducent̄ ad bonā requiē. Euntes paululū venerunt ad portā: q̄ vltro aperta est eis. quā cū intrassent vident campū pulchrū: odoriferū. florib⁹ plenū: lucidū: ⁊ satis amenū. in quo multe aīe erāt vtriusq̄ sexus exultātes. ⁊ nox ibi nunq̄ fuit neq̄ sol illic vnq̄ occidit. ⁊ est ibi fons aque viue. Tunc ait: Hic habitant boni: sed non valde. qui de cruciatib⁹ erepti nondū merentur sanctoꝝ consortio coniūgi. Fons iste vocat̄ viuens. sed qui ex hac aqua gustauerit: viuet in eternū: nec sitiet vltra. ⁊ pcedētes paululū viderūt laicos sibi notos. Inter quos erant concober ⁊ donatus reges. Quib⁹ visis ait anima ad angelum: Dñe quid est hoc. Isti duo viri erant in vita sua nimis crudeles: ⁊ inter se inuicē multū inimici Quo ergo merito huc venerunt: Respondit angelus: De hac inimicitia ante mortem penituerunt. Concober autē diu languit. ⁊ vouit: q̄ si vixisset monachus fieret. Donatus autē per multos annos in vinculis religatus omnia quecūq̄ habuit dedit pauperib⁹. ⁊ ideo iustitia eius manet in seculum seculi. ⁊ tu etiam narrabis viuentibus omnia hec.

¶ De statu Cormarti regis. C. XCIX.

Cum autē modicū pcederēt: viderūt domū mirabiliter ornatā. cuius paries ⁊ omnis structura ex auro ⁊ argento erant: ⁊ ex omnium lapidū preciosorū generibus. sed fenestre ibi non erāt: nec hostiū. ⁊ tamen omnes qui intrare volebant intrabant. Erat autem intus tam splendida: acsi non dico vnus sol: sed quasi ibi multi splēderent soles. Eratq̄ nimis ampla ⁊ rotunda: ⁊ nullis columnis fulta: ⁊ totum etiam eius vestibulum auro ⁊ lapidibus preciosis erat stratum. Circūspiciens autē tundalus vidit vnū sedile aureum cum gēmis ⁊ serico ⁊ omnibus ornamētis ornatum. ⁊ regem cormarū in ipso throno sedere vestitum mirabilibus vestimētis ⁊ preciosissimis supra omne preciū terrenū. Et cum staret admirans: venerunt plurimi in domū illam cum muneribus ad regem: ⁊ offerebant singuli cum gaudio munera sua. Et dum staret tundalus diutius ante dñm suū regem cormartū. erat enī dñs suus in seculo. Uenerūtq̄ multi sacerdotes ⁊ leuite solenniter induti: sicut ad missam cantandam cum sericis casulis ⁊ alijs ornamentis valde preciosis. ⁊ ornabatur vndiq̄ domus illa regia mirabili atq̄ preciosissimo ornamēto. Ponebant enī cyphos ⁊ calices aureos ⁊ argenteos: ⁊ pixides eburneas super pazillos ⁊ tabulas. ⁊ sic domus illa ornabatur: vt si

maior gloria in regno dei nō esset. ista posse sufficere videret. Oēs ergo illi qui ministrabāt ante regē venientes ⁊ genua flectentes dicebant: Labores manuū tu. q. m. b. eo ⁊ b. ti. e. Tunc tundalus ait ad angelū. Miror dñe de tot ministris: inter quos nec vnū de familia sua recognosco. Ad hoc angelus. Nō sūt illi de familia sua: sed pauperes christi ⁊ peregrini quib⁹ rex bona sua largiebat. ⁊ ideo p manus eoꝝ retribuit ei merces eterna. Tūc ait Tundalus. Dñe: passus ne est dñs meus aliq̄ tormēta post mortē. Passus est inqt ⁊ adhuc quotidie patit: ⁊ adhuc patiet. Expecta ergo paululū ⁊ videbis. Et cū paululū expectasset obscurata est domus ⁊ oēs habitatores ei⁹ illico cōsternati sunt. Et rex contristatus exiuit cū fletu. Quē cū tundalus sequeret: vidit hanc multitudinē quā ante intus viderat expansis in celū manib⁹ deū deuotissime deprecantē ⁊ dicentē. Dñe deus oīpotēs sicut vis ⁊ sicut scis miserere serui tui. Et respiciēs vidit regē in igne vsq₃ ad vmbilicū: ⁊ ab vmbilico sursū cilicio idutū. Hāc penā inqt angelus quotidie patit p tres horas: ⁊ p horas. xx. et vnā requiescit. Et hoc ideo: qꝛ legitimi cōiugij maculauit sacramentū: ⁊ ideo patit ignē vsq₃ ad vmbilicū. Ciliciū vo portat qꝛ iussit interfici comitē iuxta scm patriciū: ⁊ p̄uaricatus est iurādū. Exceptis his duob⁹ cūcta ei crimina dimissa sunt. Sed iam ascēdamus.

De Uisione glorie sanctoꝝ. C. C.

Tcum paululū processissent viderūt murum nimis altū ⁊ nimis preclarū. Erat autem argēteus totus splendidus ⁊ valde decorus. Et cū nulla porta ibi appareret. tundalus tñ nesciēs quō intrauit. et circūspiciens vidit choros sanctoꝝ exultantiū ⁊ dicentiū. Gloria tibi deus pater. gloria tibi deus fili dei. gloria tibi deus spiritussancte Erant autē viri ⁊ femine vestiti candidis vestimētis ⁊ p̄ciosissimis sine macula ⁊ ruga iocundi ⁊ hilares semp gaudētes: ⁊ sanctā trinitatē laudātes. Candor autē vestimētoꝝ sicut nix recens erat pcussa solis radio. voces vo cōsonātes q̄si musicū melos reddebāt sonos. Claritas autē iocūditas: amenitas: hilaritas: pulchritudo: honestas sanitas: eternitas: vnanimitas: oibus erat eq̄lis ⁊ charitas. Odor illius campi vbi erant isti supabat oīa aromata ⁊ odoramēta. Tunc tundalo ait angelus. Hec sunt gaudia cōiugatoꝝ qui fidē coniugij seruauerūt: ⁊ familias suas in timore dei bene ⁊ iuste rexerūt. et bona sua paupibus ⁊ ecclesijs christi cōicauerunt: q̄ in iudicio auditur i sunt. Uenite benedicti patris mei: percipite regnū qd̄ vobis paratū est ab origine mūdi. Tundalus autē multū rogabat vt ibi remaneret: sed nō obtinuit. Post hec pfecti sunt. Uidebat autē eis nullus labor in ambulādo: ⁊ quocūq₃ ptransibant inclinatis capitib⁹ ⁊ letis vultibus cū ingēti gaudio occurrebat: ⁊ eā proprio noīe salutabant. ⁊ deū qui eā liberauerat glorificabant dicentes. Laus tibi domine rex eterne glorie: qui nō vis mortē peccatoris: sed vt cōuertat ⁊ viuat. qui sm misericordiā tuā ab inferni cruciatibus: aīam istam eripere dignatus es: ⁊ sanctoꝝ tuoꝝ cōsortio sociare. Cum autē sic plurimas turbas ptrāsissent. apparuit alius murus tam altus vt p̄mus. sed de auro purissimo ⁊ preclarissimo. ita vt magis delectaret quecunq₃ vidisset aīa in solo nitore metalli q̄₃ in oī gloria quā ante viderat. Cumq₃ isti modo intrassent illū vt primū: apparuerunt illis plurima sedilia de auro ⁊ gēmis ⁊ vniuersis lapidū preciosoꝝ generibus constructa. ⁊ preciosissimis ornamētis cooperta: in quibus sedebant seniores viri ⁊ femine vestiti sericis ⁊ stolis candidis ⁊ varijs ⁊ vniuersis ornatibus. qualia nec ante viderat: nec cogitare poterat. Et erat facies vniuscuiusq₃ splendida sicut sol splendēs in meridie: ⁊ capillos habebant auro simillimos: ⁊ coronas aureas hisdē gēmis ornatas. Sed ⁊ lectoria posita erant corā eis aurea quib⁹ superpositi erant libri aureis litteris scripti: ⁊ cantabant dño alleluia cū nouo cantico ⁊ tam dulci melodia: vt cunctoꝝ preteritoꝝ obliuisceret aīa q̄ semel audiret voces eoꝝ. Tunc ait angelus ad tundalum. Isti sūt scī q̄ pro testamēto dei sua corpora tradiderūt: ⁊ i sanguine agni lauerūt stolas suas. ⁊ cōtinētes q̄ de seculari vita ad dei seruitiū cōuersi sunt. ⁊ q̄ semetipsos cū vitijs ⁊ cōcupiscentijs crucifigētes sobrie ⁊ iuste ⁊ pie vixerunt.

Adhuc De eodem. C. CI.

Um autē Tundalus curiosius circūspiceret vidit quasi castrū ⁊ papiliones plurimas purpura ⁊ bysso: auro ⁊ argēto ⁊ serico mira varietate confectas. in q̄bus chordas ⁊ organa: tympana ⁊ citharas: cū organistris ⁊ cymbalis canētes. Cetera quoq₃ oiū musicoꝝ genera suauissimis sonis audiuit cōcinentes: ⁊ quesiuit q̄ hec essent. Cui angelus. Ista est religiosoꝝ requies monachoꝝ ⁊ conuersoꝝ: canonicoꝝ ⁊ sanctimonialiū. q̄ promissam obedientiā his q̄ presunt hilariter ⁊ deuote impendunt: ⁊ qui magis gaudent subesse q̄₃ preesse: qui voluntatē propriā relinquūt: ⁊ aliene obtemperāt. Qui d̄ū sunt in corpore celestia sapiūt: q̄ refrenāt linguas suas nō solū a malis: sed etiam a bonis propter taciturnitatis amorē. Tunc ait tundalus Dñe si tibi placet: volo propius accedere: ⁊ eos qui intus sunt vidē. Placet inquit vt videas eos ⁊ audias: sed nō intrabis ad eos. Isti quoq₃ fruunt presentia sancte trinitatis. ⁊ qui semel ad eos intrauerit: omniū immemor preteritoꝝ vlterius non disiungit a cōsortio sanctorum: nisi forte virgo fuerit: ⁊ coniungi merebit choris angeloꝝ. ⁊ accedentes propius viderūt vtriusq₃ sexus animas: quarū splēdor ⁊ odor delectabilis: que assimilabant angelis. ⁊ sonis suauissimis omniū gloriā quā ante viderāt superabat. omnia instrumēta nemine tangente sonos reddebant. sed hanc omnē dulcedinē superabāt voces ipsoꝝ spirituū: quib⁹ null⁹ labor erat i exultatiōe vocū. nec labia videbant moueri: nec man⁹ ad instrumenta musica leuare curabant. ⁊ tñ ad libitū cuiusq₃ melos reddebant. Firmamentū qd̄ erat sup capita eoꝝ multū splendebat. de quo cathene pendebāt auri purissimi: virgulis argenteis intermixte: pulcherrima varietate contexte. de quib⁹ ciphi ⁊ phiale ⁊ tintinnabula ⁊ cimbala ⁊ lilia ⁊ spherule pendebāt aurea. Inter quas multitudo maxima versabat angeloꝝ volantiū: ⁊ aureas alas habentiū. qui leui volatu inter cathenas volantes: suauissimū atq₃ etiam dulcissimū audientib⁹ reddebāt sonū Cū ergo tundalus nimis delectatus vellet ibi stare: dixit ei angelus Respice. Et respiciens vidit vnā arborē maximā ⁊ latissimā frondibus viridissimā floribusq₃ pulcherrimā: omniūq₃ generib⁹ fructuū ⁊ frugū fertilissimā. In cuius frondib⁹ aues multū diuersoꝝ colorū et diuersarū vocū generibus cantantes ⁊ organizantes morabant. sub cuius ramis lilia ⁊ rose ⁊ cunctarū herbarū specierūq₃ odoriferarum genera oriebantur. Et sub eadem arbore viri multi ⁊ femine in cellis aureis ⁊ eburneis semp benedicētes ⁊ laudantes dñm pro vniuersis beneficijs ⁊ donis suis. Et habebat vnusq̄sq₃ coronā auream in capite suo mirabiliter ornatam: ⁊ sceptrū aureum in manu sua. Et erant vestiti talibus vestimentis: quibus ante visi monachi. Tunc ait angelus ad tundalū: Hec arbor typus est sancte ecclesie. Hi qui sub ea sunt constructores ⁊ defensores sunt ecclesiarū: qui pro beneficijs que sanctis ecclesijs largiti sunt fraternitatē ipsoꝝ consecuti sunt: quia per illoꝝ cōmonitionē secularē habitū reliquerunt: et religiose vixerunt.

Item De eodem. C. CII.

Unq₃ pfecti fuissent: viderūt murū altitudine pulchritudine ⁊ splendore ceterisq₃ dissimilem. Erat nāq₃ ex omnib⁹ lapidū preciosoꝝ generib⁹ constructus varijs coloribus metallis interpositis: ita vt habere videretur aurum pro cemento. Lapides eius erant chrystallus: chrysolitus: berillus: iaspis: hiacynctus: smaragdus: saphyrus: ⁊ onichinus: topasius ⁊ sardius. crisopassus ⁊ ametistus carcatus atq₃ granatus. His ⁊ similib⁹ splendebat murus valde: ⁊ mētes intuentiū multū in se puocabat. Accedentes igit murū videre procul dubio quod oculus non vidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis descendit: que preparauit deus diligētibus se. Uiderūt ibi nouem ordines angeloꝝ ⁊ beatoꝝ spirituū cum illis imixtoꝝ. ⁊ audierūt ibi verba ineffabilia: que non potest homo: nec licet homini loqui. Dixit angelus ad animā tundali: Audi filia ⁊ vide: ⁊ incli. au. tu. ⁊ ob. po. t. ⁊ do. p. t. ⁊ cō. r. de. tuū. Et patet quanta sit amenitas iocunditas dignitas sublimitas interesse choris angeloꝝ ⁊ omniū sanctorum. ⁊ qd̄ omne precellit gaudium eum qui panis est angeloꝝ ⁊ vita omniū sentire clementem ⁊ pium. Ab illo autē loco in quo tunc stabant: non solum omnē quam ante viderant gloriam: verum ⁊ predicta supplicia videbant. Et quod magis mirandū est: ipsam orbē terrarum quasi sub vno solis radio videbant. sicut scriptum est: Cernent terram de longe ⁊c̄. Nō enim potest quicquā creature visum obtundere: cui semel cōcessum est omniū creatorem videre: ⁊ miro modo cū starent in eodem loco: in quo. s. prius steterant: non se vertentes in aliquam partem. cunctosq₃ tamē ex eodem loco ante ⁊ retro positos videbant. Non solum autē visus: verumetiam omniū rerum scientia dabatur insolita: ita vt non esset ibi opus interrogare amplius aliquid. sed omnia sciebat ibi tundalus aperte ⁊ integre quecūq₃ volebat.

De Quattuor epis: quos ibi tundalus cognouit. C. CIII.

Um autē ita esset ibi tūdal⁹: affuit ei scūs ruadan⁹ confessor cū magna letitia salutans eū ⁊ amplectēs itime charitatis visceribus ait: Dñs custodiat introitū tuū ⁊ ex. t. h. n. ⁊ v. in. se. Ego sū ruadan⁹ patron⁹ tuus: cui iure debitus es sepulture. Et cū h̄ dixisset: stetit nihil amplius dicēs. Tūdal⁹ āt respiciēs vidit scm patriciū hibernēsiū

ardinache: ⁊ Malachiā qui celestino successit. qui romā veniēs tēpore Innocētij pape legatus ⁊ archiepūs ab illo est cōstitutus. q̄ oīa que habere poterat sclis ⁊ pauperibus diuidebat. Hic cōstructor extitit. xliiij cenobiorū: monachorū: canonicorū: sanctimonialiū q̄bus oīa necessaria ꝓuidebat: ⁊ nihil oīno sibi retinebat. Ibiq̄ vidit christianū lugdunēn. epm fratrē p̄dicti malachie vterinū mire cōtinētie virum ⁊ voluntarie paupertatis amatorē ⁊ necnō duanēsis ciuitatis antistitē virū simplicē atq̄ modestū: sapiētia quoq̄ ⁊ castitate p̄ ceteris fulgentē. Hos q̄ttuor cognouit epos. Eratq̄ iuxta eos vnū sedile mirabilē ornatū: i quo nemo sedebat. Et dixit tūdalus. Cui⁹ est istud sedile: ⁊ q̄re sic vacat. Rūdit scūs Malachias. Cuiusdā de frib⁹ nr̄is qui nōdū migrauit a corpe hic sedebit cū migrauerit.

De Reditu aīe eius ad corpus. C. CIIII.

Um autē in his oībus aīa Tundali ⁊ al̄ ir oi lectaret. affuit angelus dñi q̄ eam antecedebat: ⁊ blāde eā alloquens ait. Uidisti hec oīa. Et illa. Uideo dñe. Obsecro sine me hic eē. Cui angelus Debes ad corpus tuū redire: ⁊ oīa q̄ vidisti ad vtilitatē ꝓximorum memoriter retinere. Quo audito: aīa tristis ⁊ flens respondit. Dñe inquit. Quid tanti mali egi vt relicta tāta gloria ad corpus redeam. Ad quā angelus. Hanc nō merent̄ intrare nisi virgines qui corpora sua ab oī immundo tactu ⁊ corda sua ab oī immundo affectu custodiunt ⁊ aduri magis pro tanta gloria q̄ coinq̄nari aliq̄ turpi cōcupiscentia volūt. qđ. s. tu noluisti facere ⁊ verbis meis credere: ⁊ ideo nō poteris hic manere. Reuertere ergo ad corpus tuū ⁊ abstine ab his q̄ ante faciebas. Consiliū meū ⁊ auxiliū tibi nō deerit. sed p̄seueraliter atq̄ fideliter tibi manebit. Et cū hoc dixisset angelus: cōuersa aīa statim sensit se mole corporis esse grauatā nullū interuallum nec vllum tp̄is intercessit momentū. sed in vno eodēq̄ tp̄is puncto. in celis loquebat̄ ad angelū. ⁊ in terris se sensit induere corpus suū. Tunc ipsa debilis corporales aperuit oculos. ⁊ suspirās nihilq̄ dicens respexit clericos circūstantes: ⁊ sumpsit corpus dñi cū gratiarum actione. ⁊ oīa que habuit dispersit ⁊ dedit pauperibus ⁊ signū sancte crucis vestimētis suis q̄b⁹ vestiebat̄ superaffigi iussit. Cunctaq̄ que viderat ⁊ retinere poterat nobis postmodū recitauit. bonā vitā nos ducere monuit. verbūq̄ dei qđ ante nesciebat cū magna deuotione ⁊ vtilitate ac humilitate ⁊ sciētia p̄dicabat. Nos autē q̄ vitā eius imitari nō possumus hoc saltē ꝑ vtilitatē legētiū scribere studuim⁹

Actor. Hec autē visio ⁊ huic siles apud doctores nostros calūniā patiunt̄. nullū penitus locū vel statū aiarū esse ponētes mediū īter purgatoriū ⁊ paradisum. q̄uis beatus bernardus in quodā sermone de oībus sanctis cōtrariū innuere videat̄.

De Sancto malachia archiepiscopo. C. CV.

Oro sancti Malachie vitā q̄ anno p̄dicte reuelationis dictus est obijsse. beatus Bernardus Clareuallēsis descripsit. de qua hic pauca īserui in hunc modū. Bernardus. Semp quidē ope preciū fuit illustres sanctorū describere vitas. vt sint in speculū ⁊ exemplum: ac quodā velud cōdimentū vite hoīum sup terrā. Per hoc enī quodāmodo apud nos etiā post mortē viuūt multosq̄ ex his qui viuētes mortui sūt ad verā ꝓuocāt vitā ⁊ reuocāt. Uerū nūc maxime hoc requirit raritas scītatis. nostra plane etas inops virorū. Quē enim mihi ostēdas vel de illorū numero q̄ videt̄ dari in lucē gentiū nō magis de sublimi fumantē q̄ flāmantē. Et si lumē qđ in te est inquit tenebre sunt. quante sunt tenebre (nisi tu illos forte qđ nō credo luce dixeris) qui questū estimāt pietatē. qui in hereditate dñi nō que dñi sed magis que sua sunt queritant. Quid dico que sua sunt: perfect⁹ sit ⁊ sanctus etiam sua querens: suaq̄ retinens. si ab alienis corr manusq̄ cōtineat. meminerit tamen q̄ qui sibi vsq̄ huc forte peruenisse videt̄ eundem exigi sanctitatis gradum ⁊ ab ethnico an non milites suis iubentur contenti fore stipendijs vt ipsi salui fiant. Magnū vero ecclesie doctori si sit sicut vnus militū aut certe: qđ ad illorum intpꝛopertiū propheta loquitur sicut populus: ita ⁊ sacerdos. Itē vas mihi contentum in necessarijs: contēptum superfluorum. Lex est tamē prefixa ab apl̄is apostolorū successorib⁹. vestitū ⁊ victū habentes inquiunt his contenti simus. Ubi forma hec in libris cernim⁹ eam: sed nō in viris. Habes vō de iustorū q̄ lex dei ē⁹ in corde ipsi⁹ ⁊ non in codice. nec p̄fectionis is gradus p̄fectus enī carere ⁊ necessarijs parat⁹ est. At gratis istud: vtinā superfluis ponat̄ modus vtinā nō capiamus in infinitū. Optimus hodie est: q̄ nō est nimis malus. Unde qm̄ a terra defecit sanctus videor mihi nō superuacue ex his qui empti sunt de terra. reuocare ad mediū epm̄ malachiā virum vere scīm. ⁊ nostrorū quidē tēporū singularis sapiētie. q̄ lucerna erat ardēs ⁊ lucens: nec tñ extincta est: sed submota.

De Bonis eius initijs. C. CVI.

Ic ortus est in hibernia de pplo barbaro ibi educatus ... edoct⁹ est. Ceterū de natali barbarie nihil traxit nō magis q̄ de sale materno pisces maris. Parētes tñ illi⁹ fuerunt genere ⁊ potētia magni iuxta nomen magnorū q̄ sunt in terra. At mater tam mēte q̄ sanguine generosior satagebat in ipso immotas facere paruulo vias vite. Itaq̄ agebat senē morib⁹ annis puer expers lasciuie puerilis. Erat autē hō in ciuitate ardinachana q̄ dictus est malachias vir sanctus: ⁊ austere admodū vite. Qui cellā habens iuxta ecclesiā: seruiebat ieiunijs ⁊ orōnib⁹ ⁊ obsecratiōib⁹ die ac nocte. Ad hūc se cōtulit malachias: ab eo vite formā accepturus. Seditq̄ ⁊ ipse solitari⁹. Sed intra paucos dies habuit imitatores nō paucos exemplo sui ꝓuocatos. Tandē ordinatus est sacerdos. Annos natus q̄si xx. ⁊ v. Cui etiā epus vices suas cōmisit. seminare semen sanctū in gēte nō scā. ⁊ dare rudi pplo ⁊ sine lege viuēti legem vite ⁊ discipline. Suscepit ille mādatū cū oī alacritate: sicut erat spiritu feruēs: nec talētis incubans: sed inhians lucris. Deniq̄ cū diceris studium ⁊ zelus maxim⁹ circa cultum diuinorū ⁊ venerationē sacrorū: ne forte de his aliq̄d ꝯstitueret vel doceret secus q̄ ritus haberet vniuersalis ecclesie subijt eius animū adire epm̄ malchū: qui se plenius de oīb⁹ informaret. Hic erat senex plen⁹ dierū ⁊ sapiētie atq̄ virtutū. qui de habitu monachali in chonienst monasterio assumptus est in epm̄ in lesimor ciuitate. Ibiq̄ tāta ei desup data est grā: vt nō solū vita ⁊ doctrina: sed ⁊ signis etiā clareret. Nā puerū mēte captū ex his. s. quos lunaticos vocāt inter ꝯfirmādū sacro vnctiōe sanauit: surdoq̄ auditū restituit. In quo idē mirabile quiddā confessus est. q̄ cum scūs vtriq̄ auricule hincinde digitos immisit duas q̄si procellas ex ipso exire senserit. Pro his huiusmodi signis crebrescētē nomē grāde adeptus est: ita vt ad eū scoti hiberniq̄ ꝯfluerēt: ⁊ tanq̄ vnus omniū pater ab oīb⁹ coleret̄. Ad hūc ergo malachias perueniens benigne a sene est susceptus: ⁊ annis aliquot cū eo mansit: vt per hanc temporis morā de pectore veterano sapientiam hauriret.

De Sorore sua mortua ꝑ eū deo reconciliata. C. CVII.

Oruā autem sororē suā: nō pretereundum de ea vidit visionem. Dui⁹ siquidē scūs carnalē exhorruerat vitā. ⁊ tanto euī zelo: vt se deuouerit nō visurū eā in carne viuentē. At illa carne soluta solutū est votū: ⁊ cepit videre in spū quam in carne noluit. Quadā nocte audiuit ꝑ somniū vocē sibi dicentis: sororē eius stare foris in atrio: ⁊ ecce ꝑ totos. xxx. dies nihil gustasse. Qui evigilans ⁊ cito intellexit: cui⁹ esce inedia marceret. ⁊ diligenter discusso numero dierū quē audierat ipm̄ eē repperit: ⁊ ex quo pro ea panē ⁊ vinū nō obtulisset. Tūc ille qui sororis animā nō oderat sed peccatis beneficentiā quam intermiserat rursum adorit̄. Neq̄ frustra. Nō multo enī post visa est ei peruenisse ad limē ecclesie. necdū tñ posse intrare: apparere etiā in pulla veste. Cūq̄ ille p̄seueraret orōne ... die soluta stipe frustraret̄. Secundo vidit eam in veste subcandida ad missam quidē intra ecclesiam. sed altare contingere non permitti. Tertio tandem visa est aggregari cetui cādidatorū ⁊ in veste candida. Uides igit̄ lector quantū valeat deprecatio iusti assidua. Uere regnum celorū vim patit̄: ⁊ violenti rapiūt illud. Nōne tibi videt̄ malachie oratio vicē quodāmodo effractoris celestibus exhibuisse portis: q̄si peccatrix mulier fraternis obtinuit armis: qđ sua merita negabat̄. Hanc vim ihesu bone tu q̄ pateris facis validus ⁊ pius ad saluādū: faciens miām ⁊ potentiam in brachio tuo: ⁊ in sacro tuo seruās scīs qui in terra sunt vsq̄ ad ꝯsūmationē. Hoc plane factum est potens peccata ꝯsumere. debellare obuias potestates. inferre celis reuertentes de terra.

De Monasterio ab eo constructo: ⁊ quibusdam eius miraculis. C. CVIII.

Ir diues ⁊ potens: qui locū bencor ⁊ possessiones eius tenebat inspirat⁹ a deo ꝯfestim in man⁹ malachie oīa sua dedit. ⁊ se quoq̄ ⁊ auiculas eius. sz malachie spū q̄ carnis ꝓpinquus plus fuit ipm̄ quoq̄ locū bencor tradidit ⁊ princeps: vt edificaret ibi mōasteriū: vel potius reedificaret. Nēpe nobilissimū extiterat añ sub p̄mo pre ... multa milia monachorū generās multorū monasteriorū caput. nec mō in p̄fatis: sz in exteras etiā regiōes q̄si inundatione facta: illa se scōrū examina effuderūt. Ex quib⁹ ad has nr̄as gallicanas partes scūs columban⁹ ascēdēs luxouiense ꝯstruxit monasteriū: fact⁹ ibi in gentē magnā. Aiunt enī tā magnā fuisse: vt succedentibus sibi vicissim choris continuarent̄ solēnia diuinorū. ita vt

nec momentum quidẽ diei ac noctis vacaret a laudibus. Hec de an-
tiqua dicta sunt benchorẽsis monasterij gloria. Hoc olim destructũ
a piratis ob insigne dignitatis antique malachias veluti quandam
replantaturus paradisum amplexus est. Et qꝛ multa scõꝛũ corpora
dormirẽt ibi. Nã vt taceã illa que in pace sepulta sunt: fuerũt nõgẽ-
ti simul vna die a piratis occisi. Erat quidẽ ingens illi⁹ loci possessio
sed malachias solo cõtentus loco sancto totas possessiões ⁊ terras
alteri concessit. Ipse vo decẽ circiter secum fratribus assumptis. ve-
niens ad locũ cepit edificare. vbi die quadã cum in securi ipse seca-
ret casu ex operarijs vnus illo vibrãte in aera securim. locũ incaute
occupauit. in quo ictus destinabat. Et cecidit sup spinã dorsi eius:
tanto vtiqꝫ ĩpetu ac sonitu: quãto conatu impingere valuit. Corruit
ille: ⁊ accurrere oẽs putantes aut percussum ad morteꝫ: aut mortuũ.
Et tunica quidẽ scissa est a sũmo vsqꝫ deorsum. homo autẽ illesus
inuẽtus est tam modice ⁊ sũmatim: vt vix in supficie vestigiũ appa-
reret. Stabat enĩ homo incolumis quẽ securis pstrauerat intuenti-
bus ⁊ stupẽtibus q̃ circũstabãt. vnde ⁊ facti alacriores ⁊ promptio-
res exinde ad opus inuenti sunt. Porro oratoriũ intra paucos dies
cõsummatũ est. in quo deo seruit sicut olim illi deuotiõe: sed nõ pa-
ri numero. Eo tpe ⁊ loco quidã infirmabat: cui assistẽs diabolus ⁊
aperte loquens suggerebat. ne vnq̃ʒ crederet monitis malachie. sed
si intraret ad se: cultello eũ peteret ⁊ occideret. Quo agnito: illi q̃ mi-
nistrabãt ipsi infirmo prodente: verbũ ptulerunt ad malachiã pauen-
tes. At ille solita arma orationis arripiens impauidus hostem
aggressus: ⁊ infirmitatẽ fugat ⁊ demonẽ. Clericũ noĩe michaelẽ dis-
senteria laborantẽ ⁊ desperantem: mittens ei aliquid de mensa sua
eodem loco sanauit. scđo ipsum eundẽ grauissima infirmitate cor-
reptum. ⁊ corpore pariter curauit ⁊ mente ilico enim adhesit deo ⁊
seruo eius malachie.

De actibus eius in episcopatu suscepto. C. CIX.

Uacabat tunc episcopalis sedes in vna ciuitatũ
⁊ iam diu vacarat. Malachia nolente
assentire quẽ elegerãt. Persistẽtib⁹ tamẽ illis tandẽ ces-
sit accedẽte ad vim faciendã mandato magistri sui nec-
non ⁊ metropolitani. Tricesimo igit̃ ferme anno etatis sue cõsecra-
tus epũs conereth ĩtroducit̃. Cũqꝫ cepisset pro officio suo agere: tũc
intellexit homo dei nõ ad hoĩes se: sed ad bestias destinatũ. Nũq̃ʒ
adhuc tales exptus fuerat in quantacũqꝫ barbarie nusq̃ʒ repererat
sic pteruos ad mores. sic ferales ad ritus. sic ad fidẽ impios. ad legẽ
barbaros. ceruicosos ad disciplinã. spurcos ad vitã. christiani noĩe.
re pagani. Nõ decimas dare nõ primitias: nõ legitima inire coniu-
gia: nõ facere cõfessiones nec penitẽtias. nec qui peteret: nec q̃ daret
penitus inueniri. sed nec in ecclesijs aut pdicantis vox aut cantan-
tis audiebat̃. Quid igit̃ faceret athleta dñi: aut cedendum turpiter:
aut periculose certandũ: sed qui se pastorẽ ⁊ nõ mercenarium agno-
scebat. elegit magis stare q̃ʒ fugere. paratus dare aĩaꝫ suam pro oui-
b⁹ suis si oportuerit: ⁊ q̃ʒq̃ʒ oẽs lupi ⁊ oues nulle. stetit in medio lu-
porũ pastor intrepidus oĩmodis argumẽtosus: quõ faceret oues de
lupis. Monere cõiter: secreto arguere: flere p singulos: nunc aspere
nunc leniter cõuenire prout cuiqꝫ videbat expedire. In q̃bus dum
minus p hoc profecisset cor cõ tritũ ⁊ humiliatuꝫ offerebat pro eis.
Quotiẽs noctes totas puigiles duxit extendẽs manus in orõne. et
cũ venire ad ecclesiã nollent p vicos ⁊ plateas occurrebat inuitis et
circũiens ciuitatẽ pquirebat anxius quẽ christo acquireret. Sed ⁊
foris rura nihilominus ⁊ oppida sepius pcurrebat cũ sancto illo co-
mitatu discipuloꝝ suorũ qui nunq̃ʒ deerant lateri eius: ibat ⁊ eroga-
bat vel ingratis tritici mensurã. Nec vehebat̃ equo: sed pedes ibat
in hoc virũ se apostolicũ probans. Ihesu bone quanta passus est p
noĩe tuo bellator tu⁹ a filijs sceleratis: quãtaqꝫ sustinuit ab hijs ipsis
quibus ⁊ pro quibus loquebatur bona tibi. Blasphematus obse-
crabat iniuriatus opponebat scutũ patiẽtie: ⁊ vincebat in bono ma-
lum. Itaqꝫ dextera dñi fecit virtutem: qꝛ os dñi locutum est verita-
tem. Cessit duricia: quieuit barbaries. recipiuntur vbiqꝫ ecclesiasti-
ce cõsuetudines: contrarie vero rejciuntur. Reedificantur basilice:
ordinatur clerus: in illis sacramentoꝝ rite solemnia celebrant̃. cõfes-
siones fiunt ad ecclesiã cõueniunt plebes. cõcubinatus honestat ce-
lebritas nuptiarũ. Postremo sic mutata in melius oĩa vt hodie illi
genti cõueniat: qđ dñs per prophetã dicit. Qui ante nõ pplꝰs meus:
nunc autem pplꝰs meus.

De Archiepiscopatu quẽ inuitus suscepit. C. CX.

Contigit autem archiepiscopum cel-
sum infirmari qui et
malachiam in diaconum presbyterum ⁊ episcopum or-
dinauit: ⁊ cognoscens qꝫ moreretur: fecit quasi testa-
mentum vt malachias sibi deberet succedere: eo qꝫ nullus sede pri-
ma dignior videret̃. Uerũ mos pessimus inoleuerat quorundam
diabolica ambitiõe potentũ: sedẽ sanctã obtinendã in hereditaria
successione. Nec enĩ patiebantur epari nisi qui essent de tribu ⁊ fa-
milia sua. Nec parũ pcesserat execranda successio. Decursis iam in
hac malitia quasi generationibus. xv. ⁊ eousqꝫ firmauerat sibi ius
prauũ immo oĩ morte puniendam iniuriam. Generatio enĩ mala ⁊
adultera. vt ⁊ si interdũ multi defecissent clerici de sãguine illo: sed
epĩ nunq̃ʒ. Deniqꝫ iam. viij. extiterãt ante celsũ viri vxorati ⁊ absqꝫ
ordinibus. litterati tñ. Inde tota illa per vniuersam hiberniam (de
qua multa superius diximus) dissolutio ecclesiastice discipline. cen-
sure enũeratio. religionis euacuatio. p hijs ergo celsus vehementer
dolẽs. curauit oĩno successorem habere malachiam eo qꝫ p ipsum
cõfideret posse explantari male radicatam successionẽ. q̃ carus esset
omnib⁹. et quem oẽs emularent̃. ⁊ dñs erat cum eo. nec frustrat⁹ ẽ
a spe sua. Nam mortuo illo. substitut⁹ est malachias: non tñ mox.
Neqꝫ id facile. Ecce enĩ de semine nequã q̃ occuparet locũ mauri-
cius nomine. Is per q̃nquenniũ fretus potentia seculari incubauit
ecclesie nõ epũs ſʒ tyrannus. Nam vota pioꝝ magis in malachiam
cõuenerant. Deniqꝫ suadebant eũ subire onus iuxta cõstitutionẽ
celsi. Sed ille q̃ omne sublime haud secus q̃ʒ suũ pcipitiũ declina-
bat. bonam sibi videbatur nactus occasionem excusãdi. qꝫ p id tpis
introitus eius pacificus esse nõ posset. Dicebat igitur nõ suum iter-
esse fundi humanũ sanguinẽ occasione sui. Postremo iunctum se
alteri spõse quã dimittere nõ liceret. Uerũ illis ecõtra ĩstãtib⁹ ⁊ cla-
mãtib⁹. quia a dño sermo ẽ egressus. ſʒ ⁊ tota auctoritate iubẽtib⁹
subire onus ⁊ ĩcãtãtib⁹ anathema. Ad mortẽ inq̃t ducitꝭ me. ſʒ obe-
dio spe martyrij. hac tñ cõditiõe. vt si iuxta fidem nostram res ĩ me-
lius cedat. ⁊ vendicet sibi deus hereditatem suam a diripientibus
eam. Tũc demũ oibus cõsũmatis ⁊ eccia pacẽ habente liceat redi-
re ad priorẽ sponsam meã ⁊ amicã de qua raptor p ptãtem ⁊ p me
illic alium substituere. q̃ tunc forte reptus idoneus fuerit. Nota le-
ctor virtutẽ viri ⁊ aĩ puritatem. nec honorẽ affectantis. nec formi-
dantis mortem p christi nomine. Spõdentib⁹ illis demũ acq̃euit
volũtati eoꝝ vel potius dei a quo sibi iam olim pstensum recor-
dabat̃. qđ de se nõ dolebat fieri. Nempe iam egrotante celso ap-
paruit malachie ⁊ q̃deꝫ longe posito et nesciẽti mulier procere sta-
ture ⁊ reuerendi vultus. pcuntanti quenã esset. risum est esse vxo-
rem celsi. Que ei tradens virgam pastoralem quam manu tenebat
disparuit. Paucis decursis diebus celsus moriens. misit baculũ suũ
malachie tanq̃ʒ sibi successuro. Quem vt vidit agnouit ipsum esse
quem viderat.

De Ultione celesti in eius aduersarios. C. CXI.

Cuius precipue recordatio visionis
terrebat malachiaꝫ vt
siqđ diu satis dissimulorat vltra renueret diuine id re-
sistere videret̃ volũtati. Uerũtñ ciuitatẽ non intrauit. q̃-
diu ille scubator vixit ne hac õcasiõe extingeret mori queq̃ʒ ex his
q̃b⁹ vitã magis ministratur⁹ veniebat. Ita p biẽniũ. (Nã id tpis su-
puixit ille agẽs extra vrbẽ) strẽnue ĩ vniuersa pulcia op⁹ epale ex-
ercuit. Illo igit̃ celeri morte facto de medio. Rursũ nigellus q̃dam
immo vere ingerrim⁹ sedem pripuit. ⁊ in hoc aie sue mauricius ad-
huc viuens puiderat vt hunc haberet heredẽ in quo q̃ dãnandus
exibat. opibus addicere dãnationis persisteret. Erat enĩ ⁊ ipse ex
dãnata pgenie cognatus mauricij. Ceterũ rex ⁊ epĩ ⁊ fideles terre
nihilomin⁹ cõuenerũt vt introducerent malachiam. Et ecce cõciliũ
malignãtiũ ex aduerso. quidã de filijs belial pmptus ad malitiam
potens iniq̃tate. sciens locũ vbi pariter cõuenire decreuissent. mal-
tis aggregatis sibi latẽter viciniũ occupat collẽ eminentẽ e regione
vnde illis tractantib⁹ alia. repẽtino impetu sup incautos irruerent
⁊ interficerent innocẽtes. Condixerãt enĩ etiã regẽ cum epo truci-
dare vt nõ esset q̃ vindicaret sanguinẽ iustum. Res innotuit mala-
chie ⁊ intrans ecclesiã. erat enĩ ppe. et eleuatis manibus orauit ad
dñm. Et ecce nubes ⁊ caligo ſʒ et tenebrosa aqua in nubibus aeris
diem vertunt in noctẽ. Fulgura quoqꝫ ⁊ tonitrua ⁊ horribil̃ ĩpius
pcellarũ diem vltimuꝫ minitant̃ ruituraqꝫ eccia. ⁊ terrent ad oĩa
mortẽ. Et vt scias lector qꝫ orõ malachie cõcusserit elemẽta. solos
intercipit tẽpestas q̃ q̃rebant aĩam eius. solos turbo tenebrosus in-
uoluit q̃ parauerãt opa tenebrarum. Deniqꝫ ipse q̃ princeps extiterat
tanti mali fulmĩe pcussus interijt cũ tribus alijs. et fuerũt cõsortes
mortis q̃ fuerũt pricipes sceleris quoꝝ sequẽti die inuẽta sũt corpa
semiusta ⁊ putrida herẽtia ramis arboris vbi queqꝫ ipsũ ventus
allisisset. Alij quoqꝫ tres semiusti inuenti sunt. Ceteriqꝫ omnes cir-
cũquaqꝫ dispersi.

¶ De Ingressu eius in vrbē ⁊ nigello scismatico. C. CXII.

Anno etatis sue tricesimo octauo pauper Malachias pul'o incubatore intrauit ardmachā pontifex ⁊ metropolitanus totius hibernie. Rege vero ceterisq̄ q̄ in duxerāt eū ad ꝓpria remeātibus. ipse remanet in manu dei. ⁊ remanēt illi foris pugne intus timores. Nā ecce vipa sobolis frendens ⁊ vociferās se exheredari. tota se intus ⁊ foris suscitat ode⁄ret sue cū [illegible] ⁊ adeo sue charissimū eius. Porro nigellus vidēs sibi fugam imminere tulit secū insignia quedā sedis illi⁹. textū. s. euāgelioꝝ q̄ fuit beati Patricij: baculūq̄ʒ auro cōtectū: ⁊ gēmis preciosissimis adornatū: quē noīant baculū ihesu: eo q̄ ipse dn̄s vt fert opinio: eū manibus suis tenuerit atq̄ formauerit. Et hec sunt sūme dignitatis ⁊ venerationis in gēte illa. Ibat homo girouagus ⁊ alter sathanas circuibat terrā ⁊ perambulabat eā insignia sacra circūferens q̄ vbiq̄ ostentans vbiq̄ eorū gratia receptabat. Fuit vero cōciliū scismaticū in se q. eo q̄ seduceret multos ex insignib⁹ q̄ ferebat. suadens oībus epm̄ esse debere. ⁊ sic sollicitās plebes aduersus malachiā ⁊ ecclesie vnitatē. Et fecit sic ⁊ sine difficultate: ⁊ ita in breui vniuersas sepiuit vias eius per gratiā sibi a deo datā. ⁊ quā habebat ad oēs vt mali⁄gnus ille coactus sit dare manus: reddere insignia: ⁊ quiescere de reliquo in omni subiectione.

¶ Itē De vindicta dei in eius detractores. C. CXIII.

Ex modo maledictores sed ⁊ detractores malachie corripuit deus. Verbigratia. Quidā habēs gratiā pncipū ⁊ potentū etiā ipsius regis. eo q̄ esset adula⁄tor ⁊ garrulus ⁊ potēs in lingua fouebat p oīa aduersa⁄rijs malachie ⁊ procaciter tuebat̄ partē eoꝝ. Scō vero ⁊ p̄senti resiste⁄bat in faciē. ⁊ detrahebat absenti irreuerenē occurrens ei in oī loco maximeq̄ vbi celebrioribus illū sciret interesse cōuētibus: sed cito digna lingue procacis mercede donatus est. Intumuit ⁊ cōputruit lingua maledica vermibus ex ea scatētib⁹ ⁊ diffluentibus toto ore blasphemo. Quos p. vij. ferme dies incessanter vomens tandē cum illis miserā expuit vitā. Loquēte corā aliq̄n malachia ⁊ ppl'z exhor⁄tante. mulier q̄dā infelix ausa est interrūpere sermonē clamoribus improbis. nō deferēs honorē sacerdoti ⁊ spiritui q̄ loquebat̄. Erat autē de ꝓgenie ipsius. ⁊ spiritū impiū habēs in naribus blasphemias ⁊ cōtumelias euomebat in sanctū dicēs eū hypocritā ⁊ inuasorem aliene hereditatis: sed ⁊ caluiciei illi⁹ improperās. At ille nihil respō⁄dit ei: Sicut erat verecūdus ⁊ mitis. sed dn̄s respondit pro eo. Uer⁄sa est igit̄ illa in insaniā dn̄o vindicāte: ⁊ crebris vocibus clamitās se suffocari a malachia morte dein̄ horrēda luit peccatuʒ blasphe⁄mie dicētibus q̄ de semine chanaan sunt fugiamus malachiā. quia dn̄s pugnat pro eo. Tandē memor propositi sui malachias: consti⁄tuit pro se Gelasiū virū bonū ⁊ dignū tali honore. cōueniente clero ⁊ populo: quinpoti⁹ sustinētib⁹ ꝓpt̄ pactū. Nā aliās durū visum est oībus. Quo cōsecrato regibus ac pncipib⁹ attētius cōmendato. ipse clarus miraculis ac triūphis ad suā parrochiā redijt.

¶ De Spū ei⁹ ꝓphetico ⁊ trāsitu p clarauallē. C. CXIIII.

Uim autē egressus aliquando de scotia pro[illegible] eboracū. sacerdos q̄dā Sicarus noīe intuit⁹ eū agnouit. nec eni eius faciē viderat ante. sʒ eū habere spiritū ꝓphetie reuelatū fuit ei iampridē de illo. Hic est inquit de quo dixerā: q̄ de hibernia sanctus veniet pōtifex qui scit cogitatiōes hoīuʒ. Sic nō potuit latere lucerna sub modio ꝓdente tamē per os sicari spiritusancto: qui illū accēderat. Nam ⁊ multa se⁄creta de esse suo suorūq̄ dicta sunt ei a sicaro q̄ ita esse vl' fuisse oīa recognouit. Sed ⁊ socijs malachie percunctantibus de suo reditu. re[illegible] Sicarus incunctanter q̄ post rei ꝓbauit euētus paucos videlicet admodū de numero illo cū epo redituros. Illi audito hoc suspicati sunt mortē: sed aliter deus adimpleuit. Nempe rediēs ab vrbe quibusdā apud nos: quibusdā ⁊ in alijs locis ad discendā con⁄uersatiōis formā relictis iuxta verbū Sicari cū paucis admodū re⁄patriauit. In ipsa vrbe eboracēsi: accessit ad eū vir nobilis fm̄ secu⁄lum Walenus noīe. qui aduertens episcopū multos habere socios ⁊ equos paucos. Nā preter ministros ⁊ clericos alios quinq̄ cum eo erant presbyteri: ⁊ equi nō nisi tres obtulit ei suū quo ipse vehe⁄batur. hoc solū dolere se inquiens q̄ esset runcinus dure portans. Et addidit. Libentius eni dedissem si melior esset. sed si dignamini ducite qualēcūq̄ vobiscū. Et ego ait epūs eo libēti⁹ accipio quo pre⁄dicas viliorē: q̄ nō pōt mihi esse vile. quicquid tam preciosa volun⁄tas obtulerit. Et cōuersus ad suos: hunc inquit. sternite mihi q̄ cō⁄modus satis ⁊ sufficiens erit in longū. Quo facto ascendit. Et pmo quidē durū vt erat [illegible] post modū mira mutatione valde cōmo⁄dum sibi ⁊ suauiter ambulantē inuenit. vt ne caderet super terrā de sermone quē dixerat vsq̄ ad. ix. annū: quo mortuus est ipse nō [illegible] fecit ei: fact⁹ optim⁹ ⁊ preciosissim⁹ palefredus. Quodq̄ eundē⁹ mi⁄raculū cernētib⁹ fecit. De subnigro cepit albescere. ⁊ nō multo post vix inueniebat̄ albior ⁊ pulchrior illo. Ipse etiā diuertēs clarauallem vir scūs visis frib⁹ cōpūct⁹: ⁊ illi nō mediocrie edificati in pñtia ⁊ sermone eius. ⁊ acceptās locū ⁊ nos atq̄ in intimis visceribus colli⁄gens valedixit nobis: ⁊ abijt trāsalpinās cū venisset ipoziā ciuitat italie hospitij sui puulū suū: q̄ male habēs erat moritur⁹ sanus fe⁄cit. Erat tūc tpis in sede aplica felici memorie secūd⁹ inocē⁹ pa⁄pa. q̄ eū suscepit benigne ⁊ hūane. A quo cū multis lachrymis im⁄petrabat ei⁹ pmissu licē sibi viuē ⁊ mori i clarauallē: sʒ nō obtinuit. Re⁄uertēs aūt p clarauallē: secūdā largit⁹ ē nobis bn̄dictionē. Et alta suspiria trahēs q̄ nō licēt sibi p suo desiderio remanē. Vos in[illegible]⁄terim p me oro: vt retineat q̄ a vobis discāt q̄ nos postmodū [illegible]⁄ceant. Et dimissis q̄ttuor a latere suo abijt. Qui ꝓbati ⁊ digni [illegible]⁄ti monachi facti sunt.

¶ De Miraculis eiusdem. C. CXV.

Profectus autē a nobis p̄spere per⁄uenit scotiam ⁊ [illegible] dauid regē: q̄ adhuc hodie superest in quodā castello [illegible] cui⁹ fili⁹ infirmabat̄ ad mortē. Ad quē ingressus ponti⁄fice a rege suscept⁹ est: ⁊ humilie exoratus vt sanaret filiū sui. Qui aquam bn̄dixit ⁊ aspersit iuuenem. ⁊ intuens in eū ait: Cōfide fili non morieris hac vice. Dixit hoc: ⁊ sequenti die dictum secuta est sanitas: sanitatē letitia patris. clamor ⁊ strepit⁹ toti⁹ familie exulta⁄tis. Transeunti p villā noīe crudelbū: occurrit puella muta. Orāte aūt illo solutū est vinculū lingue ei⁹: ⁊ loquebat̄ recte. Dehinc villā ingrediens: quā nomināt ecclesiā scī michaelis oblatā sibi mulierē freneticā ⁊ vinctā funib⁹ corā omni pplo curauit. Perueniēs autē ad portū lapasp̄: trāsitū ibi p aliquot dies p̄stolabat̄. sʒ mora minime trāsijt ociosa. Cōstruit interim de virgis in septē texti oratoriū ipso iubente ipsoq̄ operāte pariter. Consūmatūq̄ circūdedit vallo atq̄ interiacens spaciū benedixit in cimiteriū. Sane merito benedi⁄centis miracula satis declarāt. q̄ vsq̄ hodie ibi actitari ferunt. Inde est q̄ de finitimis locis infirmos ⁊ male habētes illuc portare con⁄sueuerit: ⁊ sanant̄ multi. Mulier totis dissoluta mēbris plaustro vecta illuc pedib⁹ suis remeauit domū vna duntaxat nocte non fru⁄stra in scō loco prestolata misericordiā dn̄i. Alia quedā ibidē pro⁄strabat in orōne: quā forte reperiēs solā hō barbar⁹ accēsus libidi⁄ne: ⁊ sui minime compos irruit rabiosius in eam. Cōuersa illa ⁊ tre⁄mefacta suspiciēs aduertit hominē plenū diabolico spū. Et heu inquit miser q̄d agis. considera vbi es. Reuerere hec scā deser deo. defer seruo eius malachie: parce ⁊ tibiipsi. Non autē destitit ille fu⁄rijs agitatus iniquis. ⁊ ecce q̄d horribile dictu est: venenatū ⁊ tur⁄dū animal quod bufonē vocant: visum est reptans exire de inter fe⁄mora mulieri. Quid plura Etiam tremefactus resilit homo. ⁊ oste⁄salutib⁹ festin⁹ oratorio exilit. Ille cōfusus abscessit: ⁊ illa intacta remā⁄sit: magno quidē dei miraculo ⁊ merito malachie. Et pulchre operi fedo. ⁊ abominādo fedum interuenit ⁊ abominabile monstrū. Nō prorsus aliter decuit extingui bestialē libidinē: q̄ p frigidissimū ver⁄mē. Nec aliter temerariū frenari ausum: frustrari conatū: q̄ p vilem inutilēq̄ bestiolam.

¶ De Mirabili ⁊ singulari eius vita C. CXVI

Vis autē cuncta facta p eū enumeret: q̄q̄ [illegible] beruus fateor [illegible] admirādis. Et meo quidē iudicio primū ⁊ maximū mi⁄raculū quod dedit ipse erat. Quis vnq̄ etiā si curiosius obseruauerit in eo depḡhēdit ociosum: non dico verbū sed nutū. Quis manū pedemve mouentē frustra: imo quid nō edificās in ei⁹ incessu: aspectu: habitu vultu. Deniq̄ vultus hilaritatē nec fuscauit meror: nec leuigauit risus. Totū in eo disciplinatū: totū insigne vir⁄tutis p̄fectionis forma. p oīa serius: sed nō auster⁹. remissus interdū dissolut⁹ at nunq̄. negligēs nihil. ⁊ si p tpe multa dissimulās: quie⁄tus sepe: sʒ minime aliq̄n ociosus. A die primo cōuersiōis sue vsq̄ ad extremū vite sue sine ꝓprio vixit. Nō seruos: nō ancillas: nō villas: nō vicu⁄los: nō deniq̄ quicquā redituū ecclesiasticoꝝ seculariūve: vel in ipso habuit epatu. Mēse epali nihil prorsus cōstitutū vl assignatū vn̄ epūs viuēt. nec eni vl' domū ꝓpriā habuit. Erat āt pene incessāter circuiēs parrochias oēs: euāgelio seruiēs: ⁊ de euāgelio viuēs: sicut cōstituit ei dn̄s. Porro si inc̄dū reqesce oportēt in loci scis h' faciebat: q̄ ipse p hiberniā p̄dicauit vniuersā. Apud quos vero morā facē libēs illos se morib⁹ ⁊ obseruātijs cōformauit. Deniq̄ cū exiret ad p̄dicādū cū peditib⁹ pedes ⁊ ipse ibat epūs. s. ⁊ legatus. Forma eni aplica hec ⁊ inde magis mira i malachia: quo rara nimis i alijs. Illi ditant̄ in de

ro. iste dum esset liber ex oībus oīum se seruū fecit. Illi antē nō euā gelizātes manducant. aut euangelizāt vt manducent. malachias vo imitans paulū vt euāgelizet mādūcat. Illi fastū ⁊ questū estimant pietatē. malachias hereditate vēdicat sibi opus ⁊ onus. Illi felices se credunt si dilatauerint terminos suos. malachias in dilatāda cha ritate gloriaꝛ. Illi cōgregant in horrea ⁊ dolea replēt vnde onerent mensas. malachias colligit in deserta ⁊ solitudines vnde ipleat cœ los. Illi cū accipiūt decimas ⁊ pmitias ⁊ oblatiōes. insup ⁊ de cesa ris beneficio, theolonia ⁊ tributa ⁊ alios redditus infinitos. solliciti sunt nihilominus qd manducent atqꝫ bibant. malachias nihil ha bens horū. multos tñ locupletat de promptuario fidei. illi a paupe ribus exigunt qd dent diuitibus. ille sollicitat diuites pro paupibꝰ sustentādis. Illi alta palatia eligūt: turres ac menia ad celos leuāt. malachias nō habens vbi caput reclinet: opus faciet euāgeliste. Illi equos ascendūt cū turba hoīuꝫ gratis manducantiū panē ⁊ nō suū. Malachias septus scōꝝ fratrū collegio pedes circuit. portans pa nes angeloꝝ qbus satiat aīas esurietes. Illi plebes nec agnoscūt q̄ dem: iste erudit. Illi potētes ⁊ tyrānos honorant: iste punit. O virū apostolicū quē tot ⁊ talia nobilitant signa apostolatus sui. Quid er go mirū si mira est operatus: sic ⁊ mirabilis ipse. imo vere nō ipse: sꝫ deus in ipso. Alioqn tu es deus inqt q̄ facis mirabilia.

Item de miraculis eiusdem. C. CXVII.

In regione hibernie iacebat infirmus in domo vexq demonū malefi cio. Nā quadā nocte audiuit eos dicētes loquente alte ro ad alterū. Vide ne miser iste hypocrite illiꝰ fratri stra tū stramē de cōtingat ⁊ sic effugiat manꝰ nostras. Cognouit homo p malachiā loquerenꝛ quē nō multo ante in eadē domo meminer at pernoctasse: ⁊ erat adhuc stramen in loco. Sūptaqꝫ fiducia quo potuit conatu cepit repe debilis corpore: sed fide fortis. Et ecce in aere clamor ⁊ vociferatio. Prohibe eū phibe: retine eū retine. amit timus eni predā. At ille manibus ⁊ genibꝰ nitens ⁊ perueniēs ascēdit lectulū. volutaꝛ in stramine. audit vlulatū plangentiū. Heu heu ipsi nosipsos prodidimus. decepti sumus. Euasit: Et hoc dicto citius re cessit ab eo demoniū. terrorqꝫ ⁊ horror quē patiebaꝛ: ⁊ oīs pariter egritudo. Itē trāseunte malachia aliquando p tyguriā oblatus est ei infans habēs demoniū q̄ sanus ⁊ incolumis est relatus. In regio ne eadē ligatā funibus freneticā solui iussit: ⁊ in aqua quā benedi xit lauari. lota quoqꝫ est: ⁊ ab infirmitate sua sanata est. Alterā quo qꝫ in saballo regione vidit mēbra ppria dentibus laniantē. orādo ⁊ tangendo totaliter eā curauit. Exiens iterū de qdā ecclesia obuiū hoīeꝫ habuit cū vxore sua q̄ nō poterat loqui. Rogatusqꝫ vt eiꝰ mi sereaꝛ: stat in porta populo circūstante: ⁊ data benedictiōe sup eam iubet dominicā dicere orōnē. Dixit illa: ⁊ populus benedixit dnm sup his mirabilibꝰ factis. In ciuitate cui nomē dentreb decūbēs in lectulo quidā iam p dies. xij. priuatus lingue officio, ad iussionē vi sitātis se sci loquelā recupat eucharistiā sumit. Et ita munitus ex tremū in bona cōfessione exhalauit spiritū. Intrauit ad eū quidaꝫ de nobilibus hīs ei aliqd dicere. Qui inter loquendū fide plenus tres iuncos pie furatus de lectulo. s. quo ille sedebat tulit secuꝫ: ⁊ mala das de furto pietatis est opatus fide illius ⁊ psulis sanctitate. Se debat iterū in campo cū comite vidit aliq̄ tractans ⁊ multitudo co piosa circa eos. Venit mulier grauida ⁊ vere grauis. īdicat enim se contra oēs nature leges retinere partū: iam pcerto. xv. mensibus: ⁊ diebus. xx. Cōpassus malachias orauit ⁊ mulier peperit.

Adhuc de eodem. C. CXVIII.

Ciuitas hibernia noīe coragia vacabat episco po. Tractatū est aūt de electione. dissen sere gten qbusqꝫ vt assolet psulē volētibꝰ cōstituere suū nō dei. venit illuc malachias audita dissensiōe: cōuoca to clero ⁊ pplo. ⁊ corda ⁊ vota discordātiū vnire curauit. Et psuasis illis totū negociū debere credi. cui potissimuꝫ sollicitudo incūberet ecclesiarū hibernie. mox noīat eis non quēpiā de nobilibꝰ terre. sed quendā pauperē alienigenā quē sciret scm̄ ⁊ doctū. Querit ille: nū ciaꝛ lecto decūbere ita vt p se nō posset de lecto exire. Et malachias Surgat inquit in noīe dni ego pcipio. Obedietia eum saluū faciet. quid faceret ille. Parere volebat: sed imperatū se sentiebat. Oꝫ ⁊ si posset episcopari reformidabat. Itaqꝫ cū voluntate obediēdi pugnā te gemino hoste. s. pondere languoris ⁊ metu oneris. vicit illa tamē data sibi in adiutoriū spe salutis. itaqꝫ conaꝛ. mouet sese tentat vi res: inuenit se solito fortiorē. Crescit pariter fides cū viribꝰ: ⁊ demū expeditus ⁊ alacer peruenit ad Malachiā sine hominis adiutorio. Qui assumens eum misit in cathedraꝫ clero ⁊ populo collaudante. Cuiusdam nobilis viri vxor cum infirmaretur: ad mortem rogatus malachias vt descenderet priusqꝫ moreretꝛ infirmā vncturus oleo. Descēdit ⁊ intrauit ad eā. Quo viso exultat illa spe salutis aīata. Et cū pararet eā vngē: visū est oībꝰ differēdū potiꝰ vsqꝫ mane. Erat eni vespa. Acqeuit q̄ eis scūs. Et cū recessisset: subito clamor factꝰ est ⁊ plāctꝰ: eo q mortua esset. Auditoqꝫ tumultu malachias accurrit: ⁊ psternatꝰ est aīo sibi soli imputans: q fraudata gra sacri abierit. Et eleuatis manibꝰ in celū psitēs suū peccatū ptestatꝰ est in audientia oīuꝫ nullā se recepturū cōsolationē: nisi quā tulerat liceat restituere gratiā. Et stās sup eā tota nocte laborabat in gemitu suo ⁊ cū fletu suos etiam vigilare ⁊ orare pcepit. itaqꝫ illi in psalmis: ille in lachry mis noctē duxere puigilē. Mane aūt facto exaudiuit dns scm̄ suū. Nā apit oculos q̄ mortua fuerat. ⁊ erigēs se salutauit eū: ⁊ conuer sus est luctus in gaudium.

Iterum de eodem C. CXIX.

Vit itē mulier cui spūs iracundie ⁊ fu roris [illegible] vt si solū vicini ⁊ cognati fugerēt psortiū eiꝰ sꝫ ⁊ filij quoqꝫ ipsi vix sustinerēt habitare cū ea. Clamor ⁊ rancor ⁊ tē pestas valida vbicūqꝫ fuisset audax ⁊ ardens ⁊ preceps. metuenda lingua ⁊ manu importabiꝛ ⁊ inuisa: dolentes filij: tum pro illa: tum pro seipsis trahunt illā ad psitiā malachie lachrymabilē cū fletu de ponētes querimoniā. Vir autē scūs eā aduocatā fecit petā sua pfi teri. ⁊ iniūgēs penitentiā: oransqꝫ sup eam vt deus oīpotēs daret ei spūm mansuetudinis in noīe dni nri ihesu christi: ne vltra irascaꝛ iu bet. Sequiꝛ quoqꝫ tanta māsuetudo: vt pateat oībꝰ nō eē aliud q̄ admirabilē mutationē dextere excelsi. Ferꝛ adhuc hodie viuere: et tāte eē patiētie ⁊ lenitatis: vt q̄ oēs exasperare solebat nullꝛ mō exaspe rari damnis afflictiōibꝰ aut contumelijs queat. Ego illud superiori suscitate miraculo mortue cenleo pferēdū. qd exterior quidē ibi. h vo interior reuixerit hō. Vir fm seculū honorabilis fm deū timo ratus veniens ad malachiā conquestus est ei sup sterilitate aīe sue supplicās vt obtinēt ei ab oīpotēte deo gratiā lachrymarū. [illegible] ridens malachias q gratū haberet in hoīe seculari desideriū [illegible] suā maxillā maxille illiꝰ qsi blandiēdo pūgens Fiat inquit [illegible] petisti. Tātos exinde ⁊ pene cōtinuos exitus aqrū deduxerūt ocu li eius: vt illud scripture ei posse aptari videreꝛ. Fons hortoꝝ: puteus aquarum viuentium ⁊c.

De Oratorio lapideo quod edificauit: ⁊ pena male dici eius. C. CXX.

Ed cui bencorensis monasterij deserunt possessiones ingratꝰ beneficio ex tunc demerce insolētissime se semp habuit aduersus eū ⁊ suos. ⁊ oībꝰ infestus eis. vbiqꝫ insidians detrahensqꝫ actibus eius. at nō impune hoc. Erat autē illi vnicus filius: q̄ imitator pris audens aliqd ⁊ ipse in malachiā eodē anno mortuus est. Nā visum est ma lachie debere construi in bencor oratoriū lapideū instar illoꝝ: q̄ in alijs regionibꝰ pstructa pspexerat. ⁊ cū iacere incepisset fundamēta indigene quidā admirati sunt q in terra illa necdū hmōi inuenirē tur edificia. At ille psūptuosus nō mō miratꝰ: sꝫ indignatꝰ. Cepitqꝫ nūc secreto detrahē: nunc palā blasphemare leuitatē notare: nouita tē horrere: sūptꝰ exaggerare. Itaqꝫ cū pluribꝰ quos suadere valuit: ad locū descēdit ⁊ ait: Bone vir qd tibi visum est vestris hāc indu cere regionibꝰ nouitatē. Scoti sumꝰ nō galli. Que nā leuitas est hec Quid opus erat opere tam supfluo tāqꝫ supbo. Vñ tibi pauperi ⁊ inopi sumptus ad pficiendū. Vincit vires. supat facultates. Cessa igiꝛ cessa. desine ab hac vesania. alioqn hꝫ sustinemꝰ. Ad quē vir scūs tota libertate vtens Miser inqt opus quod inchoatū vides ⁊ inuides sine dubio pficieꝛ: pfectūqꝫ videbūt multi. Tu vo q nō vis non videbis: ⁊ q nō vis morieris. Pater autē audito q de filio vir scūs pdixissꝫ: sciēs vbū eiꝰ viuū ⁊ efficax eē. Inficeri inqt filiū meū. Et instigante diabolo tāto furore exarsit in illū vt coraꝫ duce ⁊ maiori bꝰ vīdit mēdacij argueret hominē veracissimū. ⁊ pntiā intulit sie miā cū appellās. Et malachias quidē doctꝰ nō reddēs maledictū p maledicto obmutuit: ⁊ nō aperuit os suū. Sed eadē die dño vindi cante domū reuersus est. hō luit lingue effrenis temeritatē: ipso vi tore: quo instigatore laxarat. Arreptū eni in ignē pijcit demon. sed mox manibꝰ assistentiū abstractꝰ ē. adustus tñ corpis pte ⁊ captꝰ ē mēte. Et dū insaniret: vocatꝰ malachias venit: reppitqꝫ maledicū spu mātia ora torquentē horrēdis vocibꝰ ⁊ motibꝰ terrentē oīa. ac toto corpe agitatū vix posset teneri a pluribꝰ. ⁊ orās p inimico vir totiꝰ pfectiōis exauditꝰ ē: sꝫ ex pte. Nā illico scō orāte ille apuit oculos ⁊ sensū recepit. Relictꝰ ē āt ei spūs dni malꝰ: q̄ eū colophisaret. Credi mus āt eū adhuc viuē quē certis tpibꝰ ferūt lunaticū eē. Et quidē nō erat malachie nō dico vñ pficiē: sꝫ vñ facēt decqua. Inuenit āt de se

mulus in dei marsupio qḋ suo quidē defuit merito. Quid enim iu stius vt cui pro deo nō erat propriū. cū deo iniret cōsortiū: ⁊ marsu piū vnū esset amboꝝ. Fideli deniq̧ homini totus mūdus diuitiaꝝ est: ⁊ qḋ ille nisi quoddā marsupiū dei. Deniq̧ ait. Meus est inq̄t orbis terre: ⁊ plenitudo eius. Nec dubiū dei opus esse: qḋ deo reue lante malachias p̄uidit. Cōtulerat primū cū fr̄ib⁹ de ope illo: ⁊ mul ti p̄ inopia min⁹ libēter assentiebāt. Inde anxi⁹ dubiusq̧ qd ageret cepit iter orandū vehemēter inq̄rere q̄nā foret volūtas dei. Et die q̄dā de via regrediēs cū iā loco appropriaret p̄spexit eminus, ⁊ ecce oratoriū apparuit magnū lapideū ⁊ pulchrū valde. ⁊ intuēs diligen ter situ: formā ⁊ cōpositionē cū fiducia arripuit opus. Sua q̄dē indi cata visione senioribus fr̄ib⁹ paucis tñ. Sane totū qḋ p̄sētē notauit de loco ⁊ modo ⁊ qualitate tanta diligētia obseruauit. vt peracto tē pore factū viso simillimū appareret.

C Iterū de miraculis eiusdē. C. CXXI.

Um autē sacramēta offerret ⁊ appropiaret a via comus facturus aliq̄d pro officio suo. stuitus eū sacerdos ingemuit q̄ sensisset penes illum latere qḋ nō cōueniret. Peracto sacrificio secreto percunctatus de sua cōscia. cōfessus est ⁊ nō negauit illusuꝫ sibi p̄ sōnium nocte ipsa Cui iniungēs penitētiā. Nō debueras inq̄t hodie ministrasse: s; ve recūde te subtrahere a sacris ⁊ deferre tātis tanq̄ diuinis misterijs vt hac humilitate purgat⁹ dignius exinde ministrares. Itē alia vi ce sacrificante illo ⁊ orante hora sacrificij ea quidē scitate ⁊ puritate cordis q̄ ipse solit⁹ erat. astante diacono visa est colūba intrare p̄ fe nestrā in claritate magna. Ea sacerdos p̄fundit tot⁹ ea subobscurior basilica tota refulget. Colūba vero aliq̄diu circūuolitās tādē residet sup crucē ante faciē sacerdotis. Obstupuit diaconus ⁊ pauēs tū p̄ lu mine: tū p̄ volucris nouitate q̄ illa sit rara auis in terra. cecidit sup faciē suā ⁊ vix palpitās sese erigere ausus est: vt q̄n officij sui neces sitas postulauit. Post missaꝫ conuentus a malachia separatuꝫ sub peri culo vite iubet̄ nullaten⁹ secretuꝫ p̄dere qḋ vidisset quoad viueret ipse. Aliq̄n cū in ardinacha esset cū quodā coep̄o suo. de nocte sur gens cepit memorias scōꝝ q̄ in cimiterio scī patricij multe sūt oran do lustrare. Et ecce subito vnū de altarib⁹ ardere cōspiciunt. Ambo eni viderant visionē hāc magnā ⁊ ambo mirati sunt. Et malachias intelligēs signū esse magni meriti illi⁹. s. vel illoꝝ quorū sub altari il lo corpa requiescerēt currēs ⁊ se medijs flāmis imergens. expansis brachijs sacrā amplexat⁹ est arā. qd ibi fecerit: q̄due senserit: nemo est q̄ sciat. S; qḋ ampli⁹ solito celesti igne succēsus ex illo igne exie rit. fratrū q̄ cū eo erāt tunc reor neminē esse q̄ nesciat. Hec dicta sint pauca q̄dē de plurib⁹: sed multa pro tp̄e. Nō eni signoꝝ tpa hec sūt illud. Signa nostra nō vidim⁹. iam non est p̄pheta. ⁊c. Unde satis apparet malachias meus quātus in meritis fuit: q̄ tam multus insi gnis extitit: etiā in charitate tanta.

C Qualiter locum ⁊ dieꝫ sepulture sue preelegit ⁊ illuc per uenit. C. CXXII.

Erercitatus aliq̄n quodā in loco si optio det extremā malit agere diē. De h̄ siq̄dē frēs q̄rebāt iter se quē sibi q̄sq̧ diligeret. cū ctat̄ ⁊ nō rndit. Instātib⁹ ill. Si hīc migro inq̄t; nullū q̄ libētí⁹ q̄ḡ vbi vna cū nr̄o ap̄lo resurgere possim. Dicebat aūt scīn pa triciū. Si pegrinari oportet: ⁊ ita p̄mittit de⁹ clarāuallē delegi. Req̄ sit⁹ itē de tp̄e diē solēnē oliꝫ scōꝝ respōdit. Sicut audiuim⁹ sic vidi m⁹ de loco pariē ⁊ de die. Egre satis ferebat hiberniā vsq̧ adhuc pal lio caruisse vtpote emulator sacramētoꝝ. Et recordat⁹ sibi a papa i nocētio fuisse p̄missuꝫ. nact⁹ occasionē q̄ papa Eugeni⁹ p̄sideret. ⁊ tunc in franciā appropasset p̄sumebat de tali viro apud illū se nullā īpetrādi difficultatē sustinere. Igit̄ arripuit iter, p̄sequūt̄ eū q̄ con uenerāt frēs vsq̧ ad litt⁹: nō multū tñ: nimirū ipo p̄hibēte. Ad quē vnus illoꝝ catholicus noīe. flebili voce ⁊ vultu. heu me abis inq̄t: et in quāta pena quotidiana vexatiōe me deseris nō ignoras nec fero opē miseri⁹ mei. His vbis ⁊ lachrymis filij paterna viscera cōcussa sūt ⁊ amplexat⁹ est eū blādiēdo. Impressoq̧ pectori ei⁹ signo crucis. Cert⁹ sis inq̄t te eiusmōi nil passurū donec ego rediēd. Erat aūt epi lēticus ⁊ cadebat frequēt̄. ita vt iterdū nō semel pateret̄: s; ⁊ sepi⁹ ī die. h̄ iā p̄. vi. ānos horrido morbo laborabat. s; ad vbū malachie p̄fecte cōualuit. In ipso aūt ascēsu nauis ascēdūt duo ex his q̄ illi fa miliari⁹ adherebāt. accedētes ⁊ petētes aliq̄d ab eo. qḋ⁹ ipse spopō dit. At illi. Uolum⁹ inquiūt nobis certo p̄mitti te l columē in hiber niā reuerti. Tūc ille de promisso penituit: tristis tñ annuit: ⁊ nauem ascendit. Cumq̧ iā fere mediū iter equoreū pegissent: subito contra rius ventus nauem repellit: ⁊ reducit in terrā hibernie. Descendens de naui in ipso portu. in sua quadā eccl̄ia pnotauit. ⁊ letus gratias

egit diuine cōsilio prouidentie. quo factū est: vt iam fecerit satis p̄ sua p̄missiōe. Mane vero intrās nauē: ipso die p̄spero cursu trāsfre tauit: ⁊ venit in scotiā. multaq̧ deo placita ibi opatus: p̄trāsit ⁊ c̄ p̄uenit in angliā. Oportuit aūt eū trāsire clarāuallē: vt sūmū sequē pōtificē: q̄ a nobis suscept⁹ est tanq̄ ver⁹ lucifer ab occidēte veniēs visitans nos oriens ex alto.

C De felici transitu eiusdem. C. CXXIII.

Ie solēni beati luce euāgeliste missa in cō tu deuote celebrata lecto cōuers⁹ lecto decubuit. vidēs discurrere frēs cūdi auidos vide cipiēdi: oēs solliciti erāt circa frequēs ministeriū medi camēta perquirere. fomēta adhibere. sepius ad gustādū vrgere. Ad quos ille sine causa hoc inq̄t. sed charitate vestri facio qu' cūq̄ mā gitis. Oportet h̄ anno malachiā exire de corpore. Scio eni cui credi di. ⁊ certus sum q̄ nō fraudabor reliquo desiderij mei: q̄ partē iam teneo: q̄ me sua mīa p̄duxit ad locū quē petij terminū quē optaui mi hi nō negabit. Deniq̧ inungit̄. ⁊ sumpto viatico fratrū se orōnib⁹ ⁊ frēs deo cōmendans ad lectū reuertit̄. Iacebat enī in solario nec sustinuit vt cōuētus ascēderet ad se: s; ipse ad eos descēdit. ⁊ tñ mor tē in ianuis eē dicebat. Quis hūc crederet moriturū. nō vult⁹ palli dior. nō macilentior eē videbat̄. Nō rugata quoq̧ frons. nō recon diti oculi. neq̧ nares extenuati. nō contracta labia. nō adusti dentes. nō collū exesū ⁊ gracile. nō curui humeri. nō caro extenuata in cor pore reliquo. Hic erat decor corporis: ⁊ hec glīa vult⁹ ei⁹: q̄ nō eua cuat̄. ac ne in morte videres hominē quidē securū a morte ⁊ medi mortuū iam certū de vita ⁊ quodāmodo loq̄. Iā nō dicā: forsitan te nebre conculcabūt me: q̄ hec nox illuminatio mea in de. m. Et quid oīuꝫ oculi in eū fixi erāt. Nemo tñ q̄ q̄n exiuit aduertere potuit se eo q̄ eadē in morte viuacitas vult⁹ ac serenitas. eadēq̧ ⁊ in vita p̄ manerat: nō est mutat⁹. s; ipse mutauit oēs mirū imo dū luct⁹ ⁊ ge mitus oīuꝫ subito cōquiescit. Mutat̄ in gaudio meror plāctū can tus excludit. vincit fides. triūphat affect⁹. Et reuera qd rōnis habet īmoderatius plāgere malachiā: q̄si nō sit p̄ciosa mors ei⁹: q̄si nō sit pot⁹ mors ⁊ porta vite. Malachias amic⁹ nr̄ dormit: ⁊ ego loquē. luct⁹ iste se vsu nō rōne tuet̄. Si dn̄s dedit dilecto suo somnū: ⁊ ta lem somnū in quo hereditas dn̄i filij merces fruct⁹ vētris. Quid hoc videt̄ fletū inducere. Ego ne fleam illū q̄ fletū euasit: Ille tripudiat. ille triūphat. ille introductus est in gaudiū dn̄i sui sui: ⁊ ego eū plā gā. Cupio mihi hoc. nō illud inuideo. Interim parant̄ exequie. of fert̄ pro eo sacrificiū cōsūmant̄ etiā ex more oīa cū sūma deuotione ⁊ alacritate. Stabat eminus puer cui emortuū pēdebat a latere bra chiū: magis impedimento illi q̄ vsui. Quo comperto innuit vt acce deret: ⁊ apprehēdit aridam manū: ⁊ applicuit ad manū epi: ⁊ viuifica uit eam. Nempe viuebat in mortuo gratia sanitatū. Et manus fuit mortue manui qḋ mortuo homini helisei: ⁊ puer ille delonge vene rat. ⁊ manū quā pendentē attulerat sanā in patriā reportauit. Iāq̧ oīb⁹ rite peractis in ipso oratorio sancte dei genitricis marie in quo sibi bene complacuit Malachias tradit̄ sepulture Anno dn̄i. M. c. xlviij. iiij. nonas nouembris. ⁊c.

C De sancto Petro tharasiensi ep̄o. C. CXXIIII.

Elmandus. Eo tp̄e florebat multa miracu loꝝ gratia petrus tharasiensis ep̄s. cui⁹ virtutū fama cū ad ciuitatē lausennā p̄uenisset tres viri ibi in carcere clausi custodib⁹ suis ante hostiū carceris obseratū ludentibus flentes ⁊ lugentes ceperunt nomē ei⁹ suppliciter ⁊ fideliter inuocare. Adest cōtinuo pontifex inuocatus. soluit compeditos. manū porrigit. aperit hostiū. iubet vt exeuntes sequant̄ se. Sic manifestus apparens illis: ⁊ a nullis alijs visus ex trahit eos ⁊ deducit. Cūq̧ nulla foret oportunitas diuertēdi: sequen tes primū ducem suū desuper tabulas quibus custodes ludebant inter illos medios pertrāsibant. Nec mirum si videri presentes ab hostibus ipsi non poterant: qui sic videre sibi videbantur absentem. Nec ab eis pontifex ante disparuit q̄ euasisse pericula: ⁊ ad locum sese cognoscerent peruenisse securum. Unde etiam voto se obligan tes non gustare cibum donec ad sui presentiam liberatoris accede rent: ⁊ noua ⁊ mira dei magnalia predicātes ⁊ annūciantes. Impli cabiles inimicitias ⁊ odia inueterata frequent̄ extinxit ⁊ grauia ad modum bella compescuit desperatas reconciliationis inter mati nos etiam principes dn̄o cooperante: ⁊ sermonē eius confirmante seq̄ntib⁹ signis effect. int̄ principē suū comitē imbertū ⁊ raymūdū comitē tholosanū in regiōe granopolitana eo tp̄e orientē. non sine multis incēdijs ⁊ homicidijs guerrā diuti⁹ agitatā: multo labore se dauit. Cui⁹ occasiōe negocij ad heinricū regē angloꝝ vehementer de siderat⁹ accessit. In quo itinē miraculū singulare diuina virt⁹ p̄ eū

perfecit apud sanctum simphorianum quod est castrum lugdunen-
sis ecclesie paucis ab vrbe leucis distans.

ℭ De Quadā miserabili muliere ab eo curata. C. CXXV.

Biqȝ erat vir fidelis petrus de fraxineto notus ꝛ
bo voluntas ḋ cui ad hospiciū sui aliqn̄ quasi
si vim faciēdo pertraxit. Huic filia iuuēcula erat: misera-
bili incōmoditate laborās. Egerat enī quedā mulier ma-
leficis per nequiciā inuide socrus inducta vt languore tabesceret de-
sperato: nec viri sui p̄sentiā: nec aspectū etiā vllatenus tolleraret. Af-
fectiōe aūt muliebri genitrix persuasa: vt sathanas sathanā eijceret:
famosum quendā maleficū accersiuit. Affuit ꝛ explorauit. Agnouit
ꝛ iuuenculā asserēs inserratā terit arboꝝ corticeꝭ ꝛ poculū verbis ꝛ
herbis infectū p̄pinat. Mordet etiā p̄prijs dentib⁹ brachiū misere
mulieris in duobus. s. locis: circa frontē. s. brachij: ita vt vtraqȝ mor-
sura superior. s. ꝛ inferior distaret a fronte brachij quasi vno palmo
Res noua res mira: ab illo quidē languore conualuit sed interdum
velut ex corde sentiēs acus procedere: cruciabat̄ atrociter: donec per
superiorē morsurā brachij quā nulla cicatrix sicut nec inferiorē ob-
duxerat acus duceret vis occulta. Plures iam in hunc modū p̄tem-
poꝝ interualla quasi. xxx. acus p̄dierant: quedā vt vulgo dicit̄ excar-
p̄sate: quedā admittendis idonea filis foramina preferentes. Exhibe-
tur igit̄ viro sancto a patre filia: cuius et lugubrē explicat tragediā:
ꝛ ecce mox eadē iuuencula sentiens acū gemebunda deplorat. Quā
accedens vnus de fratribus laicis viro dei seruiens cruentā extraxit
Annis plurimis ad testimoniū rei conseruandā. Martyr sanctus ꝛ lo-
cum vulneris tangens in virtute fidei pollicetur nec ferrū nec calibē
vltra processurū: factūqȝ est ita: sed mutata materia malitia nōdū pe-
nitus extincta p̄ alterā brachij inferiorē morsurā: quā vir sanct⁹ non
tetigerat qꝛ necdū inde aliquid exierat: ceperūt sudes lignei paruuli
quos vulgo broceas vocant ex quercino robore vel fraxineo pro fer-
reis acubus egredi crossiores spinis ꝛ parū longiores. Nec tn̄ vnius
omnes longitudinis vel crossitudinis sicut nec acus fuerant. Sede-
cim vsqȝ infra annū ꝛ paucos menses ex vulnere ligna prodierant.
Affuit deinde reuerendus antistes petrus: cui diuinitus seruabatur
tanti miraculi plenitudo. Offertur mulier missarū solēnia celebranti
sicut preceperat vespere precedenti. Eadē hora. xviij. ex carne mulie-
ris lignū egredit̄ qd̄ sub oculis omniū capellanus extraxit. Confitē-
tē itaqȝ mulierē absoluit presul: ꝛ sacraz extrahens eucharistiam ab
omni deinceps cuiuscunqȝ maneriei progressu iubet ipsam esse secu-
rā. Sicqȝ ab omnibus prestigijs liberata adhesit viro suo: liberosqȝ
procreauit: virtutem sancti viri postea multis annis predicauit: quā
in seipsa meruit experiri.

ℭ De Ceteris euentibus illius tp̄is. C. CXXVI.

Kronographus. Anno domini. M
c. l. x. eclipsis lune
fuit x. kl. aprilis circa horā nonā de noctis sabbato an-
te ramos palmaꝝ: ꝛ vētoꝝ intemperies secuta est p̄ quat-
tuor cōtinuos dies. In quarta feria autē ventus maximus ꝛ nimia
fuit pluuiaꝝ inundatio: qua die in territorio vernoꝝ iuxta gaudauū
sacerdos missa celebrata fulmine ictus occubuit. Et in territorio re-
mensi quidā clericus tempestate perijt: tonitrua: fulgura grandines
tēpestates: diuersa hoc anno intulerunt hoibus incōmoda. Ludoui-
cus rex francoꝝ a palestina nauigans: vt in patriā rediret grecoꝝ na-
ues incurrit. Cunqȝ ab eis imperatori cui soliū obsidenti presentan-
dus deducit̄. Gregorius dux nauiuȝ regis sicilie eos aggredit̄. Sic̄-
dem vastatis expoliatisqȝ grecoꝝ prouincijs vsqȝ ad ipsam vrbē re-
giā cōstātinopolim accedens sagittas aureas in palatiuȝ imperato-
ris iecerat: ꝛ incēsis suburbanis de fructu hortoꝝ regis violenter tu-
lerat: vnde rediēs naues grecoꝝ incurrit quibus captis ludouicū re-
gē eripuit: sed captos regis obtētu dimisit. Anno sequenti bartho-
lomeus laudunēsis ep̄us. xxxviij. anno sui ep̄atus: cōtēpta mūdi sce-
mate sustinati induit̄ monachili scemate. Qui cū sederet aliqn̄ cū alijs
monachis ad collationē aspexit: quēdā monachū tardius atqȝ lētius
alijs aduenientē nigrūqȝ puulū iuxta eū gradiētē atqȝ p̄ cucullam
eū tenentē. Qd̄ cū abbati retulisset didicit ab eo qꝛ monachus ille
valde negligens esset. Habitis p̄ frāciā cōuētib⁹: annuente etiā papa
eugenio et abbas clareuallis hierosolymā ad alios p̄uocādos mit-
teret̄ ꝛ grandis iterū sermo de profectiōe trāsmarina celebrat̄: sed p̄
cistercienses monachos totum istud cassatur.

ℭ Adhuc De eodem. C. CXXVII.

Anno sequenti obierunt ep̄iscopi morib⁹ ꝛ scien-
tia clari. Hugo antisiodorensis ꝛ. Joscelli-
nus suessionēs. Hic hugo fuit abbas pōtiniaci prim⁹ vir
moribus ꝛ sciētia clarus ac in sacra religiōe strenu⁹. Et
licet iuxta propositū ordinis sui esset mire patientie: in ecclesie tn̄ ho-
stes districtus executor. In nocte quidem electionē suaz precedente
vidit in somnis qꝛ mater sua sibi esset copulanda nuptiali federe: q̄
cum in ecclesia senonensi propter suspensiōes heinrici metropolita-
ni consecrationis locū nō haberet: a dn̄o gaufrido carnotensi conse-
cratus est. Huic successit alanus riperorum abbas primus. Hoc eti-
am anno illustres religione ac prudentia obiūt viri suggerius abbas
sancti dionysi. Rainardus cistercij. Odo sancti remigij: sed ꝛ gaufri-
dus comes andegauorum post simultates habitas cum rege ludo-
uuico facta pace obijt infra mensis vnius spacium. Obijt etiam no-
bilis ꝛ religiosus princeps ꝛ pauperum pater comes theobaldus.
Multi quoqȝ nobiles hoc anno moriunt̄. Hanc optimorum viroꝝ
migrationem forte significauit qꝛ in pago suessionico eodem anno
accidit. Cū enī hiemali gelu terra vehemenē induruisset: cespis pluri-
me longitudinis ꝛ latitudinis de terra subito auulsus longe ad aliū
locū est translatus. Anno sequēti regina hierosolymorū iusto fami-
liarius ad inimicos dei se habente: filius eius balduinus rex contra
eam insurgit ꝛ obsessis capitibꝭ eius munitiōib⁹ in vrbē sanctā in-
trare ab ipsa: secūdo etiā p̄hibitus tandē violenter ingredit̄ eaqȝ in
arce obsidens facta pace neapoli mei dimittit reliquā partē regni si-
bi retinet. Massa muti quos quidaz moabitas dicūt post vsurpatū
mauritanie regnū regemqȝ patibulo affixū etiā regē bulgie occiden-
tes regnum eius inuadūt: ipsam siciliā: apuliā romā quoqȝ se inua-
dere minant̄. Rex francoꝝ ludouuicus zelotyp ꝛ spū inflāmatus:
iurata consanguinitate vxorem suam repudiat. Quam qꝛ contra eius
voluntatem heinricus dux northmānie videlicet filius gaufridi an-
degauensis ꝛ madildis predicte ducit: magna inter eos simultas ex
causa descit. Hac quippe occasione ducatum aquitanie amisit. Rex
autem emulus illius eam obtinuit.

ℭ De Vxorib⁹ regis ludouuici ꝛ morte oradi ꝛc. C. CXXVIII

Uxor. Hec fuit prima vxor regis ludouuici alie-
nordis filia senioris comitis pictauensis.
De qua prefatus rex suscepit duas. Abelidem ꝛ mariaz.
Cūqȝ cum eadem vxore sua perrexisset vltra mare: audi-
uit eam vt fert̄ a sabaldino munera suscepisse. Unde post reditum
suū in franciam nō solū ob causam predictā: sed etiam ob ipsius mu-
lieris incontinentiā voluit eam repudiare: vt eniȝ dicit helinandus:
qꝛ non tanq̄ regina se gerebat: sed fere tāq̄ meretrix. Qd̄ intelligēs
illa ab eo declinauit: ꝛ ad prefatum northmannie ducē heinricum se
transtulit: qui eam vt dictū est in vxorē duxit. Propter qd̄ inter ip-
sum ꝛ regem discordia fuit: sed postea rex ipsum ad pacem recepit.
Qui. s. dux heinricus in breui mortuo rege stephano angliam intra-
uit ꝛ integritate regni potitus pacem anteq̄ȝ reformauit. Hic ergo
heinricus senior rex anglie. iiij. filios suscepit ex predicta regina: scȝ
alienorde heinricum videlicet ꝛ ricardum ꝛ iohannem qui tres ibi
regnauerunt successiue. Gaufridum quoqȝ comitem britanie. Insu-
per ꝛ quattuor filias: quarum vna data est vxor regi castelle vnī hor-
ta est blancha regina francie. Altera vero constantino politano impe-
ratori nomine dilexi. Tertia quoqȝ saxonie duci vnī natus est otho
qui postmodum factus est imperator. Quarta vero tholosano co-
miti vnde ortus est raimundus: cuius filiam postmodum accepit
alfunsus comes pictauensis frater ludouuici regis. Porro supradi-
ctus ludouuicus secundam vxorem videlicet imperatoris hispanie
filiam laudabilis feminam accepit: sed illa non multis annis interie-
ctis obijt. Deinde rex idem habito colloquio cum theobaldo comi-
te blesensi accepit adelam sororem illius in vxorem: sed bone memo-
rie theobaldi filiam de genere karoli vt dicit̄ descendentem: filiam
vero suam abelidem dicto theobaldo iuniori dedit in vxor. Igit̄ ex
ludouuico ꝛ abela philippus nostri tp̄is rex futur⁹ ort⁹ est ꝛ theo-
baldus ex abelide filium suscepit ludouuicum: ac filias margaritam
ꝛ elisabeth: ex quibus. s. ludouuicus in comitatu patris succedens
vxorē katherinam accepit filiam comitis clari montis cui comitat⁹
idez hereditario iure obuenit. Qui ex ea relicto herede theobaldo no-
mine perrexit cōstantinopolim cū balduino flādrēsi comite ꝛ ibi de-
cessit. Porro filio eius thebaldo lepra infecto ac sine herede defun-
cto: successit in comitatu blesensi margarita eiusdem amica ꝛ in co-
mitatu cartonensi soror eiusdem margarithe elisabeth. His enim
duabus sororibus nulla prius erat hereditas paterna: sed margari-
ta gratis fuit accepta in coniugiū primo ab hugone de oisiaco p̄cy ꝛ
camerecum. Post cuius obitū nupsit othoni burgundie fratri. s. im-
peratoris heinrici. Quo defuncto: tertio nupsit dn̄o de auennis gal-
tero: qui susceptam ex ea filiā deduxit in vxorē hugoni filio hugō. ꝛ
comiti sancti pauli: ex qua hortus ē filius qui successit in comitatu
blesensi. Elisabet autem altera filia a patre suo theobaldā data est

primo coniunx domino de ambasia qui ex ea filiam nomine mathildē genuit q̄ in comitatu carnotensi matri successit. Illo quoq; mortuo nupsit elizabeth iohāni de mōte mirabili q̄ sine herede discessit Unde ⁊ mōsmirabilis matheo fratri eius iure ꝓpinquitatis obuenit. Maria vō altera ludouici regis filia data est vxor comiti cāpanie heinrico: habuitq; duos filios ex eo. s. heinricū ⁊ theobaldū. Horū heinricus cui iure ꝑmogeniture post decessum patris obuenerat comitatꝰ cāpanie: cū adhuc eēt sine vxore comitatu ī custodia fratris sui theobaldi relicto: pexit ī terrā trāsmarinā cū rege frācie philippo rege ī frāciā reuertēte: regia cypri virū hēbat q̄ simplex hō erat: nec bellicosus videbaẛ noīe gaufridū de cholon. Hūc barones a regina sepauerūt: eāq; marsicio de mōte ferraco in cōiugiū tradiderūt. Quē ⁊ terre acq̄site custodē statuerūt: nec multo post arsaciage ipsum in achon inedia interfecerunt. Tūc pfatā reginā heinrico comiti campanie in vxorē tradiderūt: quē ⁊ eidē terre similiter pfecerūt. Eugenius aūt papa cū romanis pace facta vrbē ingrediẛ ibiq; cū eis hoc anno primitus cōmoraẛ. Conradus vero theutonicorum rex obijt: qui cū. xv. annis regnauerit: benedictionē tamē imperialē nō habuit cui fridericus dux nepos eius succedit.

Liber Decimusoctauus. Incipit.

De Cōmēdatiōe beati bernardi clareuallēsis abbatis. C. I.

Anno imperii friderici primo q̄ fuit ab incarnatiōe dn̄i. M. c. liij. A mūdi vō mn̄. v M. ccci. obijt papa eugeniꝰ iustitie cultor ⁊ pietatis amator eximius. Cuiꝰ choruscant merita in ipsa vrbe: cui. s. insigniꝰ ꝑfuit miraculis plurimis illustrata. Huic aūt successit anastasius: venerande quoq; memorie abbas clareuallis bernardus post claros actꝰ ⁊ multaꝝ aīaꝝ lucra pmissa fūdata: mōasteria ⁊ plura miraculoꝝ signa exhibita hēō fine decessit. Ex cuius discipulis cū plures ad epatū vel archiepatū vel etiam papatū promoti fuerunt: ipse tamen nunq̄ epus vel archiepiscopus esse voluit. licet electus atq; inuitatus ⁊ multotiēs ⁊ multis in locis Sepultus est aūt ante altare beatissime virginis marie. ipsoq; in tumulo eiꝰ pectori supposito est capsula reliq̄as cōtinēs bti thadei q̄s codē anno sibi missas a hierosolyma iussit ipse corpi suo supponi.

Ex gestis eius. Hic cū adhuc puerulus graui capitis dolore vexareẛ decidit in lectū. Adducta autē ad eū est muliercula q̄si dolorem mitigatura carminibus. Quā cū ille appropinquantē sentiret cum suis carminalibus instrumētis q̄bus hoībus de vulgo illudere consueuerat. cū īdignatiōe magna exclamās a se repulit ⁊ abiecit. Nec defuit misericordia diuina bono zelo sancti pueri. sed cōtinuo sensit virtutē. ⁊ in ipso impetu spiritus surgens ab oī dolore liberatum se esse cognouit. Neq; illud tacendū qō ab ipsis iam puerilibꝰ annis si quos habere poterat nūmos clādestinas faciens elemosynas ⁊ verecundie sue morē gerebat: ⁊ pro etate īmo supra etatē pietatis opera sectabaẛ. Obsidebant autē benignū iuuenis aītum sodalium dissimiles mores. ⁊ amicicie pcellose similē sibi efficere gestientes cui precipue mundēs coluber tortuosus. spargebat laqueos tentationū ac varijs occursibus calcaneo eiꝰ insidiabaẛ. Cū enim aliquādo curiosius aspiciēdo defixos in quandā oculos aliquādiu tenuisset. cōtinuo ad se reuersus ⁊ de seipso erubescēs apud semetipsum in se ipso vltro seuerissimus exarsit. Stagno quidē gelidarū aquarum qō in proximo erat collotenus insiliēs tādiu inibi ꝑmansit: donec pene exanguis effectus ꝑ virtutē gratie cooperātis etiā a calore carnalis cōcupiscētie totus refriguit. Actor. Huius sancti vita ⁊ miracula quinq; libris digesta sunt a dn̄o Guillermo sermone luculento: de quibus nōnulla supius posui.

De Opusculis eiusdem. C. II.

Scripsit autem btūs Bernardus ea q subiecta sūt de cōtēptu mūdi ad clericos li. i. De meditationū li. i. exhortatoriū d passiōe ⁊ resurrectionē dn̄i li. i. de diligēdo deū li. i. de gradu hūilitatis ⁊ supbie li. i. de grā ⁊ libero arbitrio li. i. ad abbatē columbēsem d pcepto ⁊ dispēsatione li. i. ad cistēciēses ⁊ cluguiacēses monachos apologicū li. i. ad hugonē d scō victore li. i. ad inocētiū papā ꝯ hereses petri abaelardi li. i. Ad eugeniū papā de ꝯsideratiōe li. v. ad militē tēpli de laude militie noue li. i. Sup psalmū q̄ hītat homeẛ. xvij. Sup cātica cāticorū homelia. lxxiij. Super missus est gabriel homeẛ. iiij. Super magnificat tractatū. j. Epl̄as breues ad diuersos. cc. ⁊ xl. Sermones aūt pene innumerabiles de quibꝰ videlicet ea que subiecta sunt excerpsi.

De Exhortatione eius ad cōtēptū mundi. C. III.

Bernardus in lib. de contemptu mundi. Ecce inquit nos relinquimus oīa ⁊ secu. s. e. Bene petre ⁊ optime: ⁊ non ad insipientiam tibi. Nam ⁊ mundus transit ⁊ concupiscentia eius ⁊ relinquere magis expedit q̄ relinqui. Item qz exultauit vt gigas ad currendam viam: ⁊ currentem sequi non poteras oneratus: sed nec inutilis cōmutatio pro eo qui super omnia est relinquisse. Omnia sane non tantū possessiones: sed etiā cupiditates: ⁊ eas maxime. Plus enim mundi cōcupiscentia q̄ substātia nocet. Et hec fugiendarum diuitiarum cā est precipua: qz aut vix aut nunq̄ sine amore valeant possideri. Limosum siquidē ⁊ glutinosum cor humanū facile oībus que frequentat adheret. Age ergo qui relinquere disponis oīa: te quoq; inter relinquenda numerare memento: īmo maxime ⁊ pncipaliter abnegat teipsum: si desideras sequi eū qui propter te exinaniuit semetipsum. Pone illa quinq; iuga boū qz cū illis venire nō poteris. Sed ⁊ si nouissime veneris ⁊ pulsaueris: respondebiẛ tibi dn̄us: q̄ nō sit cura deo de bobus ⁊ asinis. Quis enī dubitet hominē iumentis esse comparatū qui sibi iuga emit iumentorū. Hic quidē etiam iumentis stolidior esse conuincit: qꝫ iugo necessitatis eorum ipse se spōte subiecit. Et qō illis est nā huic culpa dum tanq̄ sine ratiōe degens ipse sub corporeis similiter sensibus incuruatur. Sed quid eum iuga subisse causamur. Arguamus magis emisse. Illud enim stoliditatis mirande: hoc extreme clementie est: dignus est enī operarius mercede sua. Ut aūt mercedē pro opere tribuat inauditū est. Omnibus inquit meretricibus danẛ mercedes ⁊c. In eo ergo dedisti ⁊ non accepisti factū est in te contrariū. Plane ⁊ in eo qui iuga emit cōtrarium fit. Quid enim iuga emit ⁊ iuga boū: cui iugum christi suaue gratis offerẛ. Cuius etiā his qui tulerint copiosa remuneratio est. Sine iugo quidē non potes esse homo: nimirū qui ad laborē natus es Sed graue iugum super oēs filios ade: vtiq; qui sequunẛ eum. Super illos aūt qui christum leue est ⁊ suaue. Ceterū: quale est hoc ipsum eligere potius quinq; q̄ vnū. Quis enim potest seruire quinq; dn̄is: nedū tyrannis sed predonibus. Siquidem oculus ipsam animā depredaẛ ⁊ diuersi interdū diuersa imperant forsitan ⁊ aduersa oīa scꝫ vnusquisq; cōmunem gestit parripere seruum ⁊ trahit sua queq; voluptas. Unde excusationem hominis qui ideo christum non sequitur ⁊ nuptijs excusat se: qz iuga boum emerit quinq;.

Quod Auaritia ⁊ cetera mala procedūt ex volūtate. C. IIII.

Quid si illoꝝ laborem ⁊ dolorē considere ⁊ iuga numeres: qui varijs vitijs seruiunt mori magis q̄ sensibus corporū. Inuenies enim hoīes qui mitiora iugi in labore hoium nō sunt sꝫ lōge aliena ab hoīe flagella sustinēt: emētes nō mō quinq;: sꝫ plusq̄. lx. Nō plane iuga iumentorum sed demonū cōtendūt ambitio ⁊ elatio cordis. Altera mūdū altera terram pat: altera volare iubet altera repe cum neutrū ꝑfecto sit hoīs. Auaritia quoq; ⁊ appetitꝰ laudis sibi inuicē aduersanẛ: ⁊ qō hec cōgregat ista dispergit: nec minus cōtraria sunt: q̄ simulatio ⁊ pusillanimitas suggerūt. Impudentie impatientieq; clamoribus: ⁊ vtraq; labor ⁊ dolor: ⁊ afflictio quoq; spūs sunt. Hec aūt oīa ex vna radice pullulāt ꝓprie volūtatis. Huiꝰ enī sanguisuge sūt due insatiabiles filie Siq̄dē nec animꝰ vanitate: nec corpꝰ aliqn̄ satiaẛ voluptate: fuge sanguisugā: ⁊ oīa reliquisti. Hec enim oīa trahit ad se. Pone hoc ⁊ iugū tam importabile q̄ multiplex abiecisti. Nō est ad illā crudelis dominus: nō tyrannus impius ⁊ inhumanus sic vagens seruuli ⁊ non parcens fatigatum instigat: amplius subditum premit dumꝰ nullum mihi onus importabile: nulla grauior sarcina: factus sum in talentum plumbeum: ⁊ resedit iniquitas super illud. Sed audiā vocem solatij: quam loquiẛ angelus magni consilij. Uenite inquit ad me omnes qui laboratis ⁊ o. e. ⁊c. Felices sane qui sunt exonerati ⁊ christum sequuntur expediti. Quid tu camele gibbum: quid tu pecuniose loculos proditoris tollis. Non sic impie non sic ingredieris artissimum enim foramen acus huiusmodi sarcinas impune non admittit.

De Excusatione falsa auaroꝝ ⁊ maxie clericoꝝ. C. V.

Sed forte aliqui se excusent ⁊ dicant. Si detrimentum diuitiarum culpabilis esset possessionū q̄ abraham isaac ⁊ iacob tantā in diuitijs gratiam obtinuisset a dn̄o. Quid ridebimus noui imitatoribus sanctorum veterum. Super altare dn̄i certe vitulos imponēt: arietes ⁊ hircos immolent: qz ⁊ hoc abrahā fecit: sed hoc inquiunt statutum vltra nos

habent: vbi veritas reuelata est. Quid si ipsas quoq; sanctorũ diuitias tpales: vmbram futurorũ fuisse dixerimus. In figura siquidem oia eis cõtigisse legimus. Neq; id dicimus tanq; saluari quis vel hodie nequeat: diuitias possidendo. Habent euangelia: pfectiõis cõsiliũ: e infirmitatis remediũ. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra: pfectio est. Populo aũt infirmo dr. Facite vobis amicos de mamona iniquitatis rc. Hinc est q dotatis e ditatas videmus ecclesias a potentibus e diuitib' seculi. Sed heu ipsa eorũ puidentia data est in occasionẽ carnis: e q sibi parit atq; alijs in celo tabernacula eterna pare debuerant: in terra cõiungunt domũ ad domum: e agrum agro. Quis rapuit ab ore apostolor tpis huius fiducie verbum. Ecce nos relinquim' oia rc. Ecce vt pplis sic sacerdos. Silr volũt diuites fieri silr amici egerẽt e ipsi vt i aliena tabernacula recipere't: vt pote ppria nõ hñtes. Beati eñi paupes spũ. q. i. est re. ce. rc.

De Singulari e monstruosa vita clericorum. C. VI.

Habent singula hominũ genera laboris aliquid e voluptatis: sed aduertere licet e mirari: quẽadmodũ clerici id miro iter hec artifitio discernẽtes: e ab inuicẽ sequestrãtes totũ qd delectat eligũt e amplectunt: qd molestũ est fugiunt e declinant. Cum militib' namq; superbie fastus amplam familiam e nobiles apparatus equorum faleras accipitres: aleas e similia queq; frequentant. Aliqui forte e dependentes a collo rubricatas murium pelles ornatos thalamos balnea e omnem molliciẽ. atq; gloriã vestiũ a mulierib' mutuant. At vero caute oino lorice pondus: e insomnes in castris noctes incertaq; discrimina prelior: muliebrẽ quoq; verecundiã e disciplinã aut siquid aliud sexus ille hẽt laboris certe declinant. Sudant agricole: putãt e fodiũt vinitores: e qui inter hos torpẽt ocio. Accedẽte fructuũ tpe: e inouari sibi horrea iubent: e pmptuaria eor plena cũ illis: vtinã nõ pre illis: viuũt tritico: bibũt vue sanguinẽ meracissimũ. Herbas virib' pegrinũ mutuant vina saporẽ: e addit oleũ camino. Impiguant dilatant ex adipe frumẽti. Negociatores circũeũt mare e aridã: in labore corpis e vite piculo: pituras sibi diuitias congregantes. Hi vo dulces interea capiunt somnos ne dicam in stratis suis lasciuiant. Erit tamen uidere in die festo: grauẽs vasis aureis e argenteis ministrorum dextras refertas: varijs opibus manticas: ptiosis oneratas: e in scrinijs tam multiplices loculos vt si mensas adhibueris nũmularios putes. Quid fabros cemẽtarios ceterosq; huiusmodi operarios necesse est numerare victũ sibi multo labore querũt. Illi madent delicijs: copijs affluũt ociosi. An nõ merito poeta tales subsãnet: ne cũ forte suas repetitũ venerit olim grex auium plumas. moueat cornicula risum furtiuis nudata colorib'. Cũq; resurgere ceperint hoies vnusquisq; in ordine suo vbi putas generatio ista locabit. Si ad milites forte diuerterint exsufflabunt eos q minime secũ laborãt: e sic picula tollerarint agricole: sic negociatores e ceteri singuli a finib' suis eos silr arcebũt: vtpote q in labore hominũ nõ fuerunt. Quid igit restat: nisi vt quos ois ordo repellit pariter e accusat. eũ sortiant locũ vbi nullus ordo: sed sempiternus horror inhabitat.

De Cupiditate pl'byteror e fornicatione e simonia. C. VII.

Certo dictum est tertio amas me: nec pasce nec mulge nec tonde nisi semel additũ est. Speret ergo gradũ ministri: q dñicũ gregẽ pasci q tondere satagit. Pasce aũt ex ipso iuris dictionis. vbo pdicationis. fructu orõnis. e hoc ob mãdatũ xpi: vt nemo hunc sibi sumat honorẽ. sed q vocatus est a deo tanq; aaron. Qui eñi nõ intrat p hostiũ in ouile ouiũ: sed ascẽdit aliunde: ille fur est e latro. Atq; vtinã vel querat iam inter dispensatores vt fidelis quis inueniat. Nemo tñ indignet nobis. nondũ eñi nũc reuelam' occulta dedecoris. nec parietem fodim': vt abominatio maior appareat. Nondũ de fornicatione aliquã fecim' mẽtionẽ: q̃uis e hec in multiplicitate regnet. qui puritatis actori. impuro corde e corpore ministrantes: nõ verentur stare ante angelum dñi: qui secet eos medios et disperdat. Sed omnino audent agni immaculati sacras contingere carnes: e intinguere in sanguine saluatoris man' nepharias: quibus pauloante carnes prostibulos meretricias contrectarant. Sic altaria circuire: sic frequentare psalmos: cum e huiusmodi sunt execrabiles e oratio fit in peccatum. Sed nec eorum recensemus sacrilegia. qui diligunt munera se. rc. vendunt sacramenta. iustitiam produnt. Quorum guttura necdum traxit ad laqueum. necdũ parfocauit fauces. verbum blasphemie. vox sacrilega. sermo nequam. Quid vultis mihi dare e ego vobis eum tradã. Videmus hec oia. sed quodãmodo non videntes. Quibus quippe nec flagellum est: nec ille comedens zelus.

De Ambitiõe cleri e intrusione in patrimoniũ chri. C. VIII.

Idcirco vocationem vestram fratres q̃ quis vos vocauerit in honorẽ cleri. Cõuenire volo cõscientias singulor e sm pceptũ dñi ad cor ipsum loqui. Huic puulo necdũ forsitan nato: ecclesiastica iam beneficia prouida parentum solicitudo parauit. Hunc nos inquies: illi vel illi tradamus epo apud quẽ habemus gratiã: vel forsitan cui seruiuimus: vt ditemur de bonis dñi. nec in tot liberos nostra diuidatur hereditas. Illũ prepositus aut decanus vt sibi succederet: plusq; materno educauit affectu: in delitijs enutriens e delectis: ille dignus archidiaconatu: vtpote filius principis: magis autem si sit epi cõsobrinus: in quo nimirum est tota spata progenies. Alius vndiq; circũit se habens exploratores blandit obsequit simulat dissimulat: mater aqua sibi suffragia mendicare non erubescit manibus e pedibus repens si quomodo tandẽ se ingerere queat in patrimoniũ crucifixi e bona dñi que sola ex omnibus hodie inueniuntur exposita. Nimirũ propterea profectus est: sed in plenilunio forte et sua dilectione reparet reditum. Quis ea intentione gradus ecclesiasticos e ministeria querat: imo queri nemo q querere ipse debuerat: vt sine curis seculi: in sanctimonia cordis e corporis illuminandus accedat ad dominum e suã pariter e proximorũ operet salutẽ orationis studio deditus e verbo predicationis. Nam si eos querit eo intuitu vel tenet: vt hinc vita necessaria habeat euangelizat vt mãducet: e peruerso nimis ordine celestibus terrena mercat: q certe dignius est: ampliusq; consentaneum rationi: vt pro carnali victu carnalia magis opera e negotia exerceret: nec fieret inuersor rerum: aut in honoraret ministerium spirituale. Sed modico est natura contenta: nec multi sola in his necessaria querunt: quippe minori facile satis obtinenda periculo: honorati cedere volunt: placere student hominibus: delectari: superbire: huic seculo conformari. Ipsi inquit regnauerunt: e non ex me principes extiterunt: e non cognoui.

De auaritia eorum e abusu temporalium. C. IX.

Ex de in domo dei horrẽdũ videmus. Quis nisi doctrinas ministrates quos deuorare est: Numqd nõ auaritia est idolor seruitus. Vtinam saperes miser e intelligeres cũ thesauro pecunie thesaurizare pariter cumulari. Ve ve tibi clerice: mors in olla: mors etiam in olla carniũ. Mors in hmõi delitijs est: nõ mõ q2 tec' introitũ delectoris posita est: sed ob id maxie q2 populi cõstat esse pctã q comedis. Sũptus ecclasticos gratis te hẽre putas cantando, vt ais tibi prouenire vident. Sed boñ erat magis fodere vel etiam mendicare. Peccata enim ppli comedis ac si ppria tibi minus sufficere viderent. Venient venient ante tribunal christi. Audiet populorũ querela grauis: accusatio dura: quor. s. vixere stipendijs: nec diluere peccata: quib' facti sunt ceci duces e fraudulenti mediatores. De altari aut viuant non supbiant: nõ luxurient: nõ ditent: nõ de bonis ecclesie sibi ampla palatia fabricent: mutãtes quadrata rotundis: nec loculos inde congregent nec in vanitate nec in supfluitate disperdant. Non extollant de facultatibus ecclesie cõsanguineos suos aut neptes: ne filias dicerem nuptijs tradant. Res enim pauperũ nõ paupibus dare par sacrilegij crimen esse dinoscit. Sane patrimonia pauperum facultates ecclesiar: e sacrilega eis crudelitate subripit: quicquid sibi ministri e dispẽsatores: nõ vtiq; dñi vel possessores vltra victũ e vestitũ accipiunt. Nec eñi ordinauit deus his qui euãgelio seruiũt de euangelio querere delitias vel ornatus sed viuere vt videlicet sint contenti alimenta corporis: nõ gule irritamenta: aut incitamenta libidinis: e quibus tegant non quibus ornent accipere. Triplex igit funiculus qui difficile rumpit miserum in perniciẽ trahit: qui impure intrat indigne ministrat e fructu abutit temporali.

De Superbia eorũ e falsa securitate. C. X.

Vidi enim si in hoc mundo floret e pspera in vias suas. Arescet velociter e cito decidet flos feni: sicut vapor ad modicũ parens parcit virge qñ inuenitur iniquitas eis ad odium. Cũq; frontosa impudentia cor obduxerit: nõ vt paueat: nec contremiscat: desperatio est. Propter qd enim irritauit impius deum: e exacerbauit dñm peccator. Non propter fornicationes: incestus aut sacrilegia: nihil enim horum memorat propheta: sed q2 dixit in corde suo non requiret. Hoc enim dicere est requisiturum non expauescere. Huic autem impietati sm multitudinem ire sue misereẽ deus eum nec querit: nec arguit: nec flagellat nec vindicat. Misereamur ait impijs: procul fiat a me misericordia tam crudelis: qua non discat hõ facere iustitiam: e obdormiscat miser dicens. Oblitus est deus: auertit faciẽ suã ne videat: ducat in bonis dies suos: e in puncto ad infer. desc. In terra inquit sanctorũ

inique gessit. i. in eccl[i]a. sic in possessionibus que sanctorum vsibus fuerūt assignate. s. in domo dei quā decet sanctitudo. In clero quippe tanq̄ in celo iniqua gerit: q2 celeste tenet officiū. et tanq̄ angelus aut eligit aut reprobat. Inuēta aūt in angelis prauitas vt grauius iudicet necesse est: et merozabilius q̄ humana. Age ergo qui iudicium durissimū in his qui presunt fiet. Ascendat superbia tua semper sequere regē tuū. Omne sublime videant oculi tui: festina multiplicare prebendas. Inde ad archidiaconatū euola: deinde ad episcopatum aspira: nec ibi requiem habiturus: quoniā sic itur ad astra vt altiori gradu grauior sit casus. Neq3 enī sic paulatim decides: s3 tanq̄ fulgur ipetu vehemēti q̄si alē sathanas subito in ꝓfundū deiicieris.

C Q. Sic in futuro succedet luctus ꝓ gaudio. C. XI.

In labore hominū nō sunt et cū hoib⁹ nō flagellabunt. Jō tenuit eos supbia s. diaboli peccatū et iniq̄tas: hec est q̄ disciplinā non recipit: curari renuit vicus pessimū: qd nec sūmis digitis patiē attrectari. Quid miseri tanto opere flagellū declinatis. Mutatis non effugitis penitentiā. Nā malū impunitū esse non potest. Et quidē in hac die que ad pacē vobis: sed si cognouissetis et vos tc. Tollite inquit iugū meū super vos. Sine iugo esse non possumus. Homo eni ad laborē nascit: s3 graue iugū sup filios adē: vtiq3 q̄ sequuntur eū. Nā super eos qui christū sequunē suaue est. In sudore inq̄t vultus tui. v. p. t. Numq̄d in eo solam laboris omnes excepimus in quo sine exceptiōe omnes peccauimus. Forte enī aliq̄ dicāt. Quid peccauimus: nostra licite possidemus: a rapinis et furtis abstinemus. Ego sane diuitē illū de quo dominus in euangelio narrat: in nullo horum audio accusari. Induebat purpura et bisso: et. e. c. s. Si crudelitatis arguit q2 habēs substātiā mūdi hui⁹ et vidēs fratrē suū egere clausit viscera sua ab eo: q̄n hoc diuiti deest: quātos videtis et ipsi lazaros esurientes: nudos: egrotos: et plus de iumentis vestris q̄ de eorū miserijs cogitatis. Sed ad tremendū abrahe: immo dei abrahe iudiciū veniam⁹. Fili recordare q2 recepisti bōa in vita tua tc. Hec tunc est tota causa cruciatuū q2 in hoc seculo bona recepit ipsa plane. Neq3 enī ad hoc nos de paradiso voluptatis animaduersio diuina eiecisse videtur vt alterū hic paradisum sibi adinuentio humane pararet. Homo ad laborē natus si ipse laborē refugit nō facit ad qd natus est: ad quod venit in mundū. Quid respondebit ei qui instituit eū vt laboret. Nunc vero hic ꝯsolat: tu vo cruciaris. Quid dicemus ad hec. Si talis est finis et tale iudiciū vt extrema gaudij luc. o. nōne preferenda sunt in hoc seculo mala bonis.

C De Insatiabilitate peccantiū. C. XII.

Ceterum nō est cōcupiscētie modū ponere neq3 auaro: pecunie dicet aliq̄n sufficit: neq3 etiā libidinosus satiabit voluptate. Sic et crudelis q̄sq3 semp sanguinē sitit et ambitiosus aut humane laudis cupidus acceptis dignitatū titulis seu fauorib⁹: malū ex inde remediū capit sed desiderio estuat ampliori. Minus autē inuenit requiē qui sibi placere cupit et putat se aliquid esse cū nihil sit. Vidi et ego aliq̄n. v. viros et quid nisi freneticos arbitrarer. Primus siq̄dem buccis tumentibus marinā masticabat harenā. Secundus sulphureo astans lacu exalantem teterrimum et fetidissimū gestiebat haurire vaporem. Tertius fornaci incubans vehementer accense: micantes scint. llas hiantibus excipere faucibus letabatur. Quartus supra pinnaculum templi residens leuiores aure spiritum aperto ore attrahebat. Et si quo minus influere videret flabello sibi ventum faciebat ac si totum speraret aerem deglutire. Quintus seorsum positos ridebat ceteros ipse quoq3 ridendus et maxime. Proprias enim carnes incredibili studio sugere laborabat: nunc manum: nunc brachium ori imponens. Miseratus homines causamq3 miserie sciscitatus a singulis: vnā omnibus repperio validissimam vtiq3 famem. Tunc macilentissimas eorum facies contemplatus: recordabar prophete gementis et dicentis. Aruit cor meum quia oblitus sum comedere panem meum. Quid prosunt hec vobis inquio. Non sunt naturales cibi: famem magis prouocant hec q̄ extinguunt. Nimirum ad imaginem dei facta anima rationalis ceteris omnibus occupari potest: repleri omnino non potest. Capacem dei quicquid deo minus est nō implebit. Inde est q2 naturali desiderio omnes quidem summum bonum appetere probantur: nullam nisi eo adepto requiem habituri. Sed errant miseri viam non inuenientes: et vt scriptum est. In circuitu impij ambulabunt. dū minora bona querentes illud semper desiderant quod necdū sibi vicinius videntur adepti: vnusquisq3 quod valet trahit in partē: nec aliq̄n poterit: hic circuitus peragrari. Vis ꝑuenire: incipe transire. In circuitu siquidē ambulas: et qd prope erat cordi tuo: terga vertens declinas. Hinc est q2 vociferantur ad te. Reuertere reuertere sunamitis. re. re. tc. Anfractuosa via est et interminabilis facilius peruenies spatiis omnibus q̄ adeptis.

C De Illis qui reformidant aggredi viā ꝑfectiōis. C. XIII.

Ecce inquit nos reliquimus oīa et secuti sumus te. Quantos mūdi sapientia maledicta supplantat: et ꝯceptū in eis extinguit spiritum quē dn̄s voluit vehementer accendi. Noli inquit precipitanter agere dn̄s libera: magnū est qd proponis: experire q̄d possis: amicos consule. Hec est sapientia mundi: terrena: aīalis diabolica: salutis inimica suffocatrix vite mater tepiditatis que deo solet vomitum prouocare: cū a deo verbū esse nō dubites: quid opus est in liberatione: vocat magni consilij angelus: et quid aliena cōsilia postularis: quis fidelior illo vel sapientior. Seduc me dn̄e et seducar: fortior esto et inualesce: vt ab ore putei gehēne eripiar: et inducias petam et cunctabor exire si forte interim fiat aliquid. Abscondit ignē in sinu meo: et exusto iam latere: et iam sanie defluente dia deliberandum est an excutiam illū. Magnū est qd offerunt: sed eo vtiq3 libentius et festinantius suscipiendū obuijs manibus et cum feruore et hilaritate. Probet autem seipsum qui de propria virtute presumit. Nam vana quidem oīno probata est. Amicos consulat qui non legit inimici hoīs domestici eius. Quid frequentat euangelium qui euāgelio nō obedit. Sine inquit mortuos sepelire mortuos suos.

C De Brauio sequentiū chr̄m ꝑ viam ꝑdictā. C. XIIII.

Sequitur. Vos qui secuti estis me in regeneratione cum sederit filius hominis tc. Que est hec noua regeneratione. Tertia generatio nō illa. s. que fit ex sanguinibus et voluntate viri nec illa que fit ex aqua et spiritusancto: sed corporis futura reformatio. Homo nimirum ex anima et corpore constans totus simul cecidit: per partem in morē sed totus simul resurgere nō potest. Dignumq3 est vt ea portio que videt potior repararet prior. Hec est aīa. Prior ergo reficiat que prior corruit: presertim eo q2 ab eius culpa corporis pena prodierit. Vn̄ pius vtiq3 peccata mūdi non molestias tollere omnis saluator venit: qd in seipso manifestius docuit penis oībus corpus exponens: aīam autem immunē prorsus a peccato custodiens. Non sic hodie non sic filij hominū: sed anime curā negligunt: curam autem carnis perficiunt dantes operā eius valitudini: imo etiam voluptati: de schola hipocratis et epicuri didicerunt hec. Tempus hoc aīabus non corporib⁹ est assignatū: dico salutis vtiq3 non voluptatis. At nemo inquiunt carnem suā odio habuit. Verum est: sed zelū habēs absq3 scientia: dum prodesse festinat inuenit obesse. Cū enim iudicium carnis ex anima pendeat: nihil carni potest vtilius q̄ saluti anime prouideri vt videlicet in tpe sit respectus illius et socia passionis: felicitatis quoq3 consortiū mereat. Vnde apostolus saluatorem inquit expectamus tc. Requiesce in hac spe caro misera: qui propter animā venit pro te quoq3 venturus est. In regeneratiōe inq̄t cū sederit filius hoīs in se. ma. s. se. et. v. tc. Felix regeneratio q̄n renascit ad sessionē miser hō natus ad laborē. Corpus enī resurrectiōis iam nō morit: et iam nō erit amplius neq3 luctus neq3 clamor: s3 nec vllus dolor: q̄m priora trāsierūt. Felices lachryme: q̄s benigna man⁹ cōditoris absterget. Et btī oculi q̄ in talib⁹ ūg̃fieri poti⁹ elegerit q̄ eleuari in supbiā: q̄ omne sublime vidē: q̄ auaritie petulātie famulari. Sedebit igit corpus īmortalitatis et ipassibilitatis gemina q̄dam felicitate dotatū: liberū ab omni necessitate et ab omni ꝯcupia alienū: imune ab omni corruptiōe: plenū gr̄a: configuratū deniq3 claritati christi. Sedebit et aīa sicut nil metuēs: sic nec cupiēs vltra. Ceterum regeneratiōe corporū sedebit in sede maiestatis qui pro aīarū regeneratione stetit in ignominioso supplicio crucis.

C De Ascensu ad regnum et tempore quod ad hoc homini est concessum. C. XV.

Scala vero quā ad deum ascendimus tres habet gradus. s. sobrie viuere quo ad nos iuste quo ad ꝓximū: pie quo ad deū. Latera: vilitas et asperitas: infixa basibus id est duobus lignis crucis: desuper etiam capitellis coercenda. s. spe superne glorie: et voluptatis eterne. Quis vero secularis honor excogitari potest: qui non prorsus in tante sublimitatis comparatione vilescat. Non vnius siquidem ciuitatis aut ppli seu regionis vnius sed vniuersitatis iudices habent presidere cum christo. Nec solum ipsos homines sed ipsos angelos iudicabunt: qui parentes ad modicum vaporem presentis gl̄ie dedignantes et exsufflantes: imperiū christi vniuersis preferunt sitalis dignitatū. Infelix ꝑsus ambitio q̄ ambire magna nō nouit: querēs de modico crescere: de maximo aūt minui. Amant enī primas cathedras q̄ sicut crossi sicuū velociter sunt ca/

fure. Hec enī est pfectoꝝ gloria singularis: inter ipsos etiaꝫ eminere fideles: ⁊ ceterꝭ quoqꝫ saluādis p̄eminere auctoritate iudiciarie pote statis. Magna quidem promissio diuina sed longa nimiuꝫ dilatio ⁊ molesta expectatio terrenā deserere sortē ⁊ nōdū obtinere celestē. Breues dies hoīs sūt. Sꝫ esto tibi multa ānoꝝ curricula restāt: ado lescēs es vsqꝫ ad senectutē victur⁹ ⁊ seniū. Quid necesse habeo amit tere tpa tāta: pdere lucra tāta. Nihil tpe p̄ciosius sꝫ heu hodie nihil vilius estimat̄. Trāseūt dies salutis ⁊ nemo sibi nō reditura momē ta perisse causat̄. Sede cōputa: q̄d dieb⁹ singulis acq̄rere valeas: cert⁹ apud deū nullū oīno bonū irremuneratū: ⁊ sicut nō capillū de corpe sic ne de tpe momētū periturū.

De Stulticia cupidorum qui nolunt relinquere sim pla pro centuplis. C. XVI.

Equitur. Et oīa q̄ reliquerit domū aut p̄ētu aut mīreꝫ ⁊c. Quid ī̄ane ē q̄ cūctan tur hoīes relinquere simpla p̄ cētuplis: vbi ē cupid⁹: vbi ambitiosus. Quid ad fidele negociū ⁊ nūdinas questuo sissimas auaritia intepuit: ⁊ obdormiuit in terra. Cui id iudeo nega res hō: cui sacrilego dare qd̄ habeo cūctareris p̄ cētuplo. Sꝫ execra bilis tibi ē man⁹ dn̄i: vt ab eo cōmutationē accipe nō acq̄escas. An nō fict⁹ in p̄cepto labor: onus leue: suaue iugū: crux inuicta vbi. s. chri stus morte mulctat̄: cruce turpat̄. Quis suoꝝ delicias siue glīā susti nere queat: nedū querere audeat. Sicut exercitiꝭ spiritalis ⁊ cure cor dis indiciū ē eandē dep̄c⁹ exterioꝝ sic cor solicitudo signū ē cerru mētis scalte de stercore boū la pi. q̄ chr̄m lucrifacere negligēs corde vacuo ⁊ deserto foras cogit̄ euagari. Ue ve misero. dum stercorat̄ ornari putat̄. Hos erat paulus q̄ oīa h̄ arbitrabat̄ vt stercora: vt sa ne mētis amplioꝛē credat nō esse in virtutib⁹ q̄ꝫ in vitiis delectatio/ nē. Neqꝫ enī carni vel mūdo vel diabolo: sꝫ chr̄o seruire regnare est. In via inq̄t mādatoꝝ tuoꝝ delectat⁹ sum sicut in o. di. Quid erit in patria: si tāta ē delectatiōis copia in via. Nā ⁊ aplus: nō spe solūꝫ sꝫ etiā in tribulatiōib⁹ docuit delectari. Et oīs inq̄t q̄ reliquerit domū aut agrū ⁊c. Ipe enī h̄ loquit̄ q̄ dicit alibi. Celū ⁊ terra trāsibūt ver ba autem mea non transibunt.

De Illis qui relinquunt possessiones sed non pro/ prias voluntates. C. XVII.

Ed audiui aīt hō q̄ pditiōis sue occasioneꝫ ⁊ vt vulgo dicit̄ festucaꝫ q̄rit vn de eruat sibi oculū. Audiui inq̄t de illo ⁊ illo q̄ reliquerāt oīa ⁊ ad vomitū sūt reuersi quō isti acceperūt cētuplum. Sūt q̄dē loculi: sꝫ nō solū pecunie sꝫ etiā p̄prie volūtatis. Scrutet̄ p̄ inde vias suas ⁊ studia sua q̄ p̄missam cētupli grām sibi deesse cau satur. Nec dubiūꝫ quin inueniat angulum ⁊ diuersorium reclinato riūqꝫ nō filii hoīs: sed aut foueā vulpis aut volucris niduꝫ. Magis aūt obsecro relinquat oīa: nihil sibi retineat: ne modicū fermētū totā massam corrumpat ⁊ solū sequat̄ christū iactans cogitatuꝫ suum in eo enutriendus ab eo: ⁊ centuplū sine dubio recepturus. Nemo er/ go cū se viderit nō oīa reliquisse: centuplū nō accepisse miret̄. precio sa siq̄dē diuina ↄsolatio ē: nec oīno tribuit̄ admittētib⁹ alienā. Infe lix tu esau q̄ dixisti. Nūquid vnā tn̄ benedictionē habes pat̄. Quā/ to melius diceres cū p̄pheta: vnā petii a dn̄o hāc req̄rā. Indign⁹. n. celesti benedictiōe cōuincit̄ q̄ eā dubio querit affectu: duplici inten tione: aliud sibi refugiū parās si nō eā forte obtinere ↄtingat. Maior est (inquit cayn) iniquitas mea q̄ꝫ vt veniam merear. Quid ergo. Re nuit consolari anima tua si veniā non meretur hoc solū cogita ⁊ de plora. Sed oīs inq̄t q̄ inuenerit me occidet me. Graue damnuꝫ: gra uis iactura si corpus perimat̄ qn̄ quidē aīa periit. Sic enī se occidē dū causabat̄ īfelix tāq̄ꝫ p̄ magno beneficio habiturus: si p̄hiberet̄ occidi: qd̄ ⁊ factū est. Consolationē miserā obtinuit quā quesiuit: ⁊ oblitus ē illius p̄ qua maxime supplicare debuerat. Sic ⁊ saul post q̄ꝫ peccauit amalech rege seruato p̄ma q̄dē samueli visus ē p̄ indul gētia supplicare. Sꝫ eo tn̄ in sn̄ia p̄sistēte nūc inq̄t honora me coraꝫ omni populo sic vsqꝫ hodie dilectissimi cuius ad alias delectationis consolationis mens inhiat: ⁊ non penitus renuit in caducis ⁊ transi toriis consolari: ipse sibi profecto celestis subtrahit gratiam consola tionis: quā si digna deuotione ⁊ pleno affectu peteret quereret: pul/ saret: sine dubio acciperet.

De Predictū cētuplū nemo scit nisi q̄ accipit. C. XVIII.

Dic adhuc secularis q̄ p̄u dicis. Ostende mihi centuplū qd̄ promittis. At inq̄ꝫ. Nunquid homini ostendenti potius crederes: q̄ꝫ veritati p̄mittēti: deficis scrutās scrutinio: nisi credideris nō itelliges. Ma na absconditum est: nemo scit nisi qui accipit. An non omnia pos sidet cui omnia cooperant̄ in bonū. An nō centuplū habet omnium qui impletur spiritusancto qui christū habet in pectore. O q̄ꝫ magna inq̄t multitudo dulcedinis tue dn̄e quā ab[illegible] ⁊ memoriā abūdātie suaui. ⁊c. Hoc ergo centupluꝫ est adoptio filioꝝ: libertas ⁊ p̄mitie spūs delitie charitatis: gloria [illegible] regnū dei qd̄ est intra nos: nō vtiqꝫ esca vel potus: sed iustitia ⁊ pax: ⁊ gaudiū in spūsancto: nō in spe glorie sed etiā in tribulatiōib⁹. Hec est virt⁹ ex alto que andreaꝫ fecit amplecti crucē: laurentiū ridere carnificē: stephanū in morte p̄ lapidantib⁹ flectere genua ad orationē. Hec gratia deuotionis ⁊ eti am vnctio docens de omnib⁹ quā inexptus ignorat: q2 nemo scit ni si qui accipit. Dis itaqꝫ preueniat vos deus benedictionib⁹ dulcedi nis: ad solatiū vtiqꝫ ⁊ remediū p̄ntis laboris: ne deficiamus in via ⁊ de p̄sentiū exhibitione numerū firma sit expectatiō futurorum.

De Meditatione hominis circa se. C. XIX.

Dem in lib. meditationum. Multi mul ta sciūt ⁊ semetipsos nesciūt alios inspiciūt ⁊ seipsos deserūt. Deum q̄runt p̄ ista exte riora: deserētes sua iterioria: quibus iterior est deus. Idcirco ab exteriorib⁹ redeam ad interiora: ⁊ ab interiorib⁹ ad superio ra ascendā adherendo sic veritati per cognitionem. Nam ab illa de fluendo pre amorē amando. s. vanitatē pro illa homo vanitati simi lis factus est. Et q̄d vanius: q̄ꝫ diligere vanitatē. Et quid iniquius q̄ꝫ contemnere veritatē. Itaqꝫ appetitus vanitatis est contēptus verita tis: ⁊ contemptus veritatis causa est nr̄e cecitatis. Unde q2 nō pro bauerunt iniqui deū hr̄e in noticiā: tradidit illos in reprobuꝫ sensuꝫ. Quanto aūt in cognitiōe mei proficio tanto ad cognitionē dei acce do. Fm interiorē hominē tria in memoria mea inuenio per que deū recolo conspicio ⁊ cōcupisco: sunt aūt hec tria memoria: intelligētia voluntas siue amor. Per memoriā reminiscor: per intellectū intueor per voluntatē amplector. Cū dei reminiscor in memoria mea cū in/ uenio: ⁊ eo delector. Intelligentia intueor quid sit deus in seipso: q̄d in angelis: q̄d in sanctis: quid in creaturis: q̄d in hoībus. In seipso est incōprehensibilis: q2 principiū ⁊ finis. Ex me intelligo q̄ꝫ incom prehensibilis sit qui me intelligere non possum quē ipse fecit. In an gelis est desiderabilis q2 in eū desiderant prospicere. In sanctis est delectabilis: q2 in eo assidue felices letant̄. In creaturis est admira bilis: q2 oīa potenter creat: sapienter gubernat benigne dispensat. In hominibus est amabilis: q2 eoruꝫ deus est: ⁊ ipse in eis habitat tanq̄ꝫ in templo suo. Diligere eū vere debemus: qm̄ ipse prior dile/ xit nos: ⁊ ad imaginē ⁊ similitudinē suaꝫ nos fecit: qd̄ nulli alie crea ture donare voluit. Oportet itaqꝫ id qd̄ ad imaginem est cū imagi ne conuenire. Representamus ergo in nobis imaginem eius in ap petitu pacis virtutis ⁊ veritatis: ⁊ in amore charitati. Teneamus eū in memoria: portemus in conscientia ⁊ vbiqꝫ presentem veneremur. Beata siquidem anima est: apud quā deus requiem inuenit. Bea ta que dicere potest. Et qui creauit me requieuit in tabernaculo meo. Negare siquidem ei requiem non poterit. Cur ergo nos deserimus ⁊ in his exterioribus deum querimus: qui apud nos est: si nos esse velimus apud deum.

De Consideratiōe p̄p̄rie miserie p̄sentis ⁊ future. C. XX.

Ecundum exteriorē hominē de parentib⁹ illis venio qui me ante fecerunt damnatū q̄ꝫ natum. Miseri miserū in huius lucis mise riam induxerūt. Ad illos vo festino qui morte corporis hinc exierunt. Cū eoꝝ sepulchra respicio non inuenio in eis nisi cine rem ⁊ vermē: fetorem ⁊ horroreꝫ. Qd̄ ego sum illi fuerunt: ⁊ qd̄ ipsi sunt ego ero. Plorans ⁊ vlulans traditus sum huius mundi exilio ⁊ ecce morior plenus iniquitatibus ⁊ abominationibus: iamiamqꝫ p̄stabor ante districtū iudicē de operibus meis rationē redditurus. Ue mihi misero cuꝫ venerit illa iudicii dies: ⁊ aperti fuerint libri in quibus oēs mei conatus ⁊ cogitationes recitabunt̄ p̄sente dn̄o. Tunc demisso capite pre cōfusione conscientie stabo corā dn̄o trepi dus ⁊ anxius cū de me dicet̄. Ecce homo ⁊ opera eius. Quandā vi diuina fiet: vt vnusquisqꝫ opera sua bona vel mala tunc in memori am reducat: ⁊ mentis intuitu mira celeritate cernat vt accuset vel ex cuset sciētia ↄscientiā. atqꝫ oēs ita simul ⁊ singuli iudicent̄ iudiciuꝫ faciet gestorū quisqꝫ suoruꝫ: cunctoꝝ ceteris arcana patebunt. Que enim nunc confiteri erubescimus: tūc manifestabunt̄ omnib⁹. Et q̄c quid istic dissimulando palpamus: totū illic vindex flāma cōburet. Ignis vbiqꝫ feroꝝ ruptis pugnabit habenis. Quātoqꝫ diutius nos expectat deus vt emendemus: tanto districtius iudicabit si neglexe rimus. O anima insignita dei imagine: decorata eius similitudine: desponsata fide: dotata spū: redempta sanguie: deputata cū angelis capax beatitudinis: particeps rationis: quid tibi de carne: si diligen ter consideres q̄uid per os ⁊ nares ceterosqꝫ meatus egrediat̄: vili⁹

sterquilinium nunq̄ vidisti. Si singulas eius miserias enumerare velis q̄ sit onerata peccatis: pruriēs concupiscētijs: occupata passionibus polluta illusionibus: plenā omni confusione et ignominia inuenies. Attēde homo quid fueris: quid es: quid eris: fame: fauor populi feruor iuuenilis: opesq̄ surripuere tibi noscere quid sit homo. Nihil enī aliud est homo q̄ sperma fetidum saccus stercorum: et cibus vermiū. Post hominē vermis: post vermē fetor et horror: sic in non hominem vertitur omnis homo.

¶ De superna beatitudine et quis ad eam possit ascendere. C. XXI.

Ciuitas celestis mansio secura patria totū continēs qd̄ delectat: ppl̄us sine murmure: q̄ gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. Sicut letantium omnium habitatio est in te. Ibi pax pietas: bonitas: lux: virtus: splēdor: honestas. [illegible] dulcedo: vita perhennis. Gloria. laus requies: amor et cōcordia dulcis. Quis ergo nos cogit vesania vitiorū sitire absinthiū: huius mūdi sequi naufragiū: vite labētis pati infortuniū: impie tyrānidis ferre dominiū: et nō magis cōuolare ad angelorū societatē: sanctorū splendorē: regis potētis honorē: superne glorie decorē: Sed ad hec omnia quis idoneus. Profecto verus penitēs: bonus obediēs: amabilis socius: fidelis seruus. Uerus penitēs semp in dolore de preteritis: et in labore de futuris cauendis: sic plāgit cōmissa: ne cōmittat plangēda. Bonus obediēs dat suū velle et suū nolle vt possit dicere: paratū cor meū de⁹. p.c.m. et c. Amabilis socius oibus est officiosus et nulli onerosus: oīm seruus: primi socius mundi dn̄s. Fidelis seruus in cōtēplatione dei et custodia sui. Sed tu intelliges ad te custodiēdū nunq̄ sufficere posse tuā industriam: adhibe tn̄ omnē diligētiā et implora diuinā clementiā: atq̄ angelicā: exora tutelā. Jhesum christū sicut signaculū super cor tuum pone. Cū enī christus cordis hostiū custodit: et est hostiarius vt p illū ingrediant et egrediant omnes famule cordis: consequenter assunt milia miliū angelorū ad fores exteriorū sensuū excubantiū: nec alienigena audet irrumpere terribiles illas acies propter hostiarij reuerētiā et angelorum custodiam.

¶ De [illegible] vite proprie et pura oratione. C. XXII.

Integritatis tue curiosus explorator vitā tuā quotidiana discussione examina. Attēde diligenter quātū pficis vel quātum deficis: qualis sis in morib⁹: qualis ī affectib⁹. Stude cognoscere te: qr multo melior est et laudabilior: si teipsum cognoueris: q̄ si te neglecto cognoscēs cursus sydeꝝ: vires herbaꝝ: cōplexiones hoium naturas animaliū. Cū ad orandū vel psallēdū ecclesiā intraueris: fluctuātiū cogitationū tumultū exterius relinque: curā, exteriorū penit⁹ obliuiscere vt deo possis vacare. Fieri enī nō potest vt cū deo aliqs loquat: q cū toto mūdo etiā tacēs fabulat. Intēde illi q intēdit tibi: audi illū loquētē tibi: vt exaudiat te loquentē sibi. Ita fiet vt diuinis laudib⁹ soluēdis debita reuerētia et sollicitudine assistas: si singula vba diligēter attēdas: nō q ego ista faciā dico: sed q facere debe[o] et no[n] [illegible] et non facere piget. O si [illegible] ess[e]s semp spūalib⁹ oculis intueri posses: quō prenuit principis continenti psallētib⁹ in medio iu[u]enculum. Uideres procul dubio q̄ cura quoue tripudio inter sunt cātātib⁹: assistūt orātib⁹: assunt meditantib⁹: supsunt quiescentib⁹: prouidentibus et procurantib⁹ prosunt. Diligunt enim conciues suos: eisq̄ congaudent confortant: instruūt: protegunt: puidentq̄ in omnibus. Ipsi enī desiderāt aduētū nr̄m: qui de nobis expectāt ciuitatis sue ruinas restaurari: diligenter querūt: et libenter audiūt bona de nobis: solicite discurrunt medij inter nos et deū: nostros gemitus ad eū fidelissime deportantes: nō dedignant esse socij nostri qr iā facti sunt ministri. Exultare eos fecimus qñ ad penitentiā conuersi sumus. Festinemus ergo quātū de nobis est eorum adimplere leticiam. Ue tibi qui reuerti desideras ad vomitū: redire ad luctum: putas ne placatos habebis in iudicio: quos tanto et tam sperato priuari vis gaudio.

¶ Quib⁹ hōe orōni īsistēdū sit et charitati studēdū. C. XXIII.

Ubicūq̄ fueris intra temetipm ora. si longe fueris ab oratorio: noli querere locū, quoniam ipse locus es. Sicut autem nullum momentum est. quo homo non fruatur dei bonitate et misericordia: sic nullum debet esse momentum quo eum non habeat presentem in memoria. Noli vilipendere orationem tuam quam ille ad qué oras non vilipendit. Sed antequā egrediatur de ore tuo: scribi eā iubet in libro suo. Et vnū ex duob⁹ indubitāter sperare debemus: qui dabit nobis qd̄ petimus: aut qd̄ nouit esse vtilius. Cogita ḡ de deo qd̄ [illegible] melius potes et de te [illegible] deterius potes. Omne tempus in quo de deo non cogitas: hoc te computa perdidisse: vaca ergo: et vbicunq̄ fueris tuus esto. Noli te rebus tradere: sed cōmendare: quocunq̄ loco consistis: aliqd salutare in animo tuo versa: animū colligens tecum habita et in latitudine cordis tui deambulans ibi cenaculū grāde stratū christo exhibe: nihil aliud me docet scriptura nisi religionē amare et veritatē seruare: et charitatē habere. Ego aūt miser et miserabilis citi⁹ curro ad lectionē q̄ ad orationē: libentius volo legere q̄ missas audire. Expectat me aliquis volens de sua necessitate loq. Ego vero librū accipio quē ille vel ille habere vellet: et legendo mihi pmitto charitatis fructū: pietatis affectū: compunctionis fletū: miserorū vtilitatē celestiū contemplationē. Nihil tn̄ in hac vita dulcius sumit: nihil auidius sentit: nihil sic mentem ab amore mundi separat et contra tentationes roborat.

¶ De impuritate confessionis et orationis. C. XXIIII.

Miserere mei deus: quoniā tibi plus peccaui: et tibi peccata mea enerrare debeo. In monasterio sepe dum oro, nō attēdo quid dico. Ideirco magnam iniuriā deo facio: cum illū precor vt orationē meam exaudiat quā ego qui fundo non audio. Precor vt mihi intendat: ego vo nec mihi nec illi intēdo: sed qd̄ deterius est immunda et inutilia in corde vsando: fetorē horribilē eius cōspecti⁹ ingero: nihil est in me corde meo fugacius: Qd̄ quotiens me deserit et per prauas cogitationes defluit: totiens deū offendit. Cōfessionē diuisi vt diuersis sacerdotib⁹ diuersa manifestarē: et ita veniā cuius ad quā per partes venire putaui. Execranda nāq̄ fictio est ourdes peccati et superficietenus radere: nec itrinsecus eradicare. Dei in me est quicqd mihi nocere potest et ego ipse mihi sarcina sum. Optaui vt deus peccata mea nesciret: aut punire nollet: vel non posset: et ita volui deum esse insipientē: et iniustum: et impotentē: qd̄ si eēt deus nō esset. Sepe ad sacrū ministeriū vocē meū fregi vt dulcius cātarem: magisq̄ delectabar in vocis modulatione q̄ in cordis compunctione. Deus vo nō querit vocis leuitatē: sed cordis puritatē. Nam dum cantor mulcet populū: deus irritat. Finxi me nō esse qd̄ eram dixi me velle qd̄ nolebam: aliud ore dicebā et aliud mēte volebā: et ita sub ouina pelle vulpinā cōsciam abscondebā. Uulpina siquidē cōscientia: est tepida cōuersatio: ficta cōfessio: obediētia sine deuotione: oratio sine intentiōe: lectio sine edificatione: sermo sine circūspectione. Magnā porto coronā et vestē rotundā: regulā seruiorꝝ seruo: et statuti hore psallo: sed cor meū longe est a deo meo. Exteriorē superficiē intuens: salua mihi oīa arbitror: totus pergens in ea que foris sunt: oblitus interiorꝝ meorꝝ sicut aqua effusus sum.

¶ De [illegible] et periculis huius vite mortalis. C. XXV.

Si me non inspicio: meipsum nescio. Si autem inspicio: tolerare me non potero: tanta in me cōfusione digna inuenio: quāto sepius et subtilius me discutio: tāto plures abominatiōes in angulis cordis mei reperio. Porro diabolus quē nō video: et ideo non possum satis cauere ab eo: laqueos mihi abscondit: viscum ponit. s. amorē possessionis: affectū cognationis: cupiditatem honoris: voluptatē carnis: quibus. s. aīa inuiscat vt pennis contēplatiōis per plateas superne syon volare nō possit. Heu mihi qr vndiq̄ tela volant quocunq̄ me vertam nulla securitas: et que mulcent et que cōtristāt oīa timeo: et esuries et refectio et somnus et vigilie et labor et quies militant cōtra me. Magis aūt illud malum timeo qd̄ facio in abscondito q̄ qd̄ in aperto malum autē qd̄ nullus videt nemo reprehēdit et vbi nō timet reprehensor: ibi securius accedit. tētator. Caro mea de luto est: et ideo lutosas et voluptuosas cogitationes de ea habeo varias et curiosas de mūdo: amaras et maliciosas a diabolo qui multum cōfidit in adiutorio carnis: qr magis nocet domesticus hostis. Illa vo ad subuersionē nostram fedus cū eo inijt: vtpote [illegible] peccato nata in peccato nutrita. Murmurat assidue impatiens est [illegible]ne. Hec vtiq̄ tortuosus serpens: cui nullum est aliud desideriū: nullum negocium: nullum studiū: nisi animas perdere: et caro que data est nobis in adiutorium: fit nobis in ruinam et in scandalum. Da ergo operam interne lectioni: vt legas et intelligas temetipsum: et vt legas et diligas deum: vt vincas mundum et omnem inimicum: quatenus labor tuus conuertat in requiem: luctus in gaudium et post tenebras huius vite videas horum surgentis aurore.

¶ Meditatio aduentus christi ad passionem. C. XXVI.

Idem in exhortatorio de passione domini. Noli timere filia syon: ecce rex tuus venit tibi mansuetus. Ueni domine ihesu: veni desiderate cunctis gentib⁹: qr dominauit anima mea pre tedio more tue: et oculi mei lāguerūt pre inopia luminis tui. Oriere sol [illegible]

bilis vt exeat homo ad opus suum rc. Noli timere filia syon: qz ti/
mor oculũ turbat: hilaris pupilla lucide speculat̃. Ecce rex tuus ve/
nit tibi mãsuetus: qualis ipse est: talẽ te esse vult. Mãsuete iugũ ei⁹
porta: vt r ipse sedeat sup te. Uenit enĩ tibi r tu nõ vadis ei. Egrede/
re de terra tua: egredere de ciuitate: qz vidi iniq̃tatẽ r cõtradictionẽ
in ciuitate rc. Egredere cum pueris hebreis: qui transeunt simplici/
ter in occursum domini. Nihil in te resideat quod in occursum ihe/
su non prodeat: quia nec vna vngula in egypto pharaoni relinquen
da est. Manus r cor r lingue decantẽt osanna in excelsis. Et nũc do
mine passiões tue dies vrgere nos deberẽt magis q̃ ꝓpositi pharao
nis: qm̃ in opib⁹ tuis iustitia ẽ r pax r gaudiũ in spũsancto. Nos au
dormitam⁹ te ꝓ nobis orãte: qz oculi nostri tpe nr̃o grauati sũt. Su
scita nos vt vigilem⁹ r oremus. Utinã gutta sanguinis q̃ de agone
tuo sudat vsq; ad terrã nostrã decurrat: r apiat terra os suũ r bibat
illũ: r clamet ad te r tecũ ad patrẽ melius q̃ sanguis abel. Quis au/
tẽ ẽ iste dñe q̃ tecũ vna hora vigilet: et in celo nõ est factũ silẽtiũ nisi
q̃si media hora: q̃to min⁹ in terra vna hora vigilabimus tecũ. quo/
tiẽs r quotiẽs redis ad nos: r iuenis nos dormiẽtes: r nũc benigne
suscitas nos: r iterũ abis scdo r tertio eũdẽ sermonẽ dicẽs. Stati au/
tẽ vt recesseris iterũ somn⁹ occupat nos nec vigilare possum⁹ nisi q̃/
diu nobiscũ es r suscitas nos. Euigila tandẽ euigila miserabilis aĩa
r si nõ amore: saltẽ timore. Cogitã saltẽ cruciatũ quẽ iaz passura es
in morte. Nulla crux durior ẽ q̃ mors: ad quã quotidie tu festinas
r nõ attẽdis. Uide quõ te mors crucifigit: corp⁹ rigescit: crura distẽ
dunt: man⁹ r brachia decidũt: pect⁹ anhelat: ceruix languescit: labia
spumãt: oculi stupescũt: facies exudat: vultus horrescit: r velut testa
pallescit. Ista crux monet te: nescio vtrũ in lectulo molli an in cruce
rigida suauius moriar. Nũquid crux dolorẽ citius abscidit: q̃ vide/
mus r sentimus leuia sunt ad ea que intus anima iã pregustat. Nã
sensus q̃ cito recedit: animam sua mors semp comitatur.

C Meditatio Passionis eiusdem. C. XXVII.

Cum ambularẽt animalia ambulabãt pariter r ro
te iuxta ea. Si vita nr̃a proficeret rota sancte
scripture nobiscũ parit̃ ambularet. Sz qz ꝑ paludes r sa
xa pedib⁹ eũtes offendim⁹: vix rote nos sequunt̃: passio
dñi celebrat̃: r nos voluptati operaz dam⁹. Clamat nobis de cruce.
O vos oẽs q̃ trãsit̃ ꝑ viã: attẽdite r videte si ẽ dolor sicut dolor
me⁹. Attẽdite dolorẽ meũ: vt in dolore meo videatis dolorẽ vestrũ.
Dolor meus imago vestri doloris ẽ: qd attẽditis i corpe meo: attẽdi
te r videte si simis dolor nõ ẽ in corde vr̃o: trãsit̃ a vobis ad me retrã
site a me i vos r i me. Nolite flere sup me sz sup vos: videt̃ ille dolor
quẽ trãsitis r nõ attẽdit̃ magis esset flẽd⁹ q̃ dolor me⁹. Hec nobis
de cruce tua clamas o bone ihesu: r si nõ vbis: tñ ipsa refecisti mihi
de corpe tuo speculũ aĩe mee. In domo g̃ p̃ncipis sacerdotuz velata
facie collaphizat̃ chr̃us: qd enĩ chr̃us i publico: ego patior i occulto
r qd ille foris a ministris cayphe: ego int⁹ a neq̃tiis sathane. Clamidẽ
ei coccineã h̃ ẽ vestimẽtũ tinctũ sanguine circũdãt cũ ꝑ crudelẽ vi/
te sue sanguinolẽtiã a plerisq; honorat̃ r circũdat̃. Unde r plecten
tes coronã de spinis posuit sup caput ei⁹ cũ de rapina paupeꝝ spine
as ei diuitias concernãtes: caput ei⁹ ad regnũ elatiõis efferũt. Aue
rex iudeoꝝ. Quid supbis terra r cinis: q̃d veste nitida gloriari. Sub
ter te sternet̃ tinea: r opimẽtũ tuũ vermis. Hec tua vestis ẽ: illuserũt
tibi q̃ clamide coccinea circũdederũt. Sic antiochus r dñici natalis
hostis herodes alienis vestib⁹ depositis in suis vermib⁹ expirarũt.

C De Susceptiõe dextri latronis. C. XXVIII.

Redi ad cor tuũ tãdẽ aliq̃ñ redi ectus adã. vide vbi
r quõ te reqsiuit: r iuenit nouus adã. Quis. n.
latro ille vbi adã fuit: imo nõ latro sed martyr r ofessor.
Necessitatẽ enĩ ouertit in voluntatẽ: r penã cõmutauit
i gloriã: r crucẽ in triũphũ. Tu petr⁹ in cruce fuisti: r petr⁹ in domo
cayphe latro. Latro fuit qñ latebat ante ofessiõez: iust⁹ aũt post ora
tionem. Quid enĩ orauit. Memẽto mei dñe dũ veneris in regnum
tuũ. O magna fides: orat ꝓ futuris nõ ꝓ p̃sentib⁹. Nõ vult de cruce
deponi sed in regno christi reponi. O cor otritũ r humiliatuz q̃d mi/
nus vel humilius potuit orare q̃ vt vel sui memor esset. Memento
mei: mei inquam indigni: peccatũ meũ otra me est: ofundor oculos
meos ad te leuare. Malum corã te feci: tum me tibi celare volui: la/
tro sum anime mee. Homicidium quod feci volui occultare: sed ma
li corã te feci memento mei. Mi erere mei sm magnam misericor/
diã tuã. Uideo enĩ in te magnã r tuã: hoc est competentẽ misericor
diam que te mihi ad mei cõsimilẽ condescendere fecit miseriã. Ego
quidem digna recipio factis: tu autez quid fecisti? Uideo te mihi in
in pena similẽ: quẽ in actu video tã dissimilẽ. Nõ potuisti me lõgi⁹
seq. A sũmo celo egressus de vtero vgĩs speciosus forma ꝓcessisti r
mecum pendeo in ligno. Quis huc te adduxit. Sola misericordia.
Scdm hãc miaz tuã miserere mei de⁹. Sz in quo te cognoscã mise/
reri. In h̃ qz imaginẽ meã in te video sixã: r hãc eãdẽ mecũ miseriã
pati. Quid g̃ restat nisi vt sperẽ. Ergo memẽto mei vadis a i regnum
tuũ implesti negotiũ tuũ. Ad h̃ venisti vt me reducas tecũ. Tecũ ire
cõcupisco: r ꝑ h̃ amarissimã mortẽ pati nõ cõtremisco. Quõ g̃ cõtre
miscerẽ: vbi te mecũ esse viderẽ. Etiã si ambulauero i medio vmbra
mortis: nõ timebo mala qm̃ tu mecũ es. Aut quõ erubescerẽ qp te do
minũ celi portare viderẽ. Qui. n. portat crucẽ tuã portat gl̃iã tuã r q̃
gloriã tuã portat: portat te. Portãtẽ aũt te: tu portas sup humeꝝ tu
um. Humer⁹ tu⁹ altus ẽ: fortis ẽ: ptin; it vsq; ad p̃ris ↄsessiũ sup oẽz
p̃ncipatũ: r ptãtẽ r vtutẽ. Illuc reducas ouẽ cẽtesimã: illuc deduces
ouẽ ioseph. Uade iaz secura ouis ioseph: christ⁹ te portat sup hume
ruz suũ. Fortis est humerus eius noli timere: altus est noli ad ima re
spicere qz nemo mittẽs manũ suã ad aratrũ rc.

C De Cruce nõ timẽda sz amplectẽda. C. XXIX.

Graue iugum sup filios adam. Si eosem h... os
in adam: leue iugũ portarẽ. Quid est on⁹
graue? Talentum plumbi. Et quid est onus leue? Crux
christi. Mira res. Nihil formidolosius homini q̃ crucẽ
pati. Sed quare timent crucem homines: qz latrones sunt. Crux eq̃
lance iudicat r remunerat: hinc nocentes: illinc innocentes. Ideoq;
impijs formidolosa: pijs aũt super oia ligna padisi gratiosa. Nũq̃d
enĩ christus crucẽ timuit: nunq̃d petrus: nunq̃d andreas: imo r ado
prauit. Exultauit enĩ vt gigas ad currendã viaz. Et desiderio inquit
desideraui hoc pasca man. vo. rc. Meus inquit cib⁹ est vt faciã vo
lũ. pa. mei. r voluntas p̃ris mei est vt calicẽ eius bibam. In cruce g̃
pascha mãducauit: qz ascendit in palmã r collegit fructus eius. Cuz
exaltatus inquit fuero a terra oĩa trahã ad me. Que oĩa: celum terrã
r inferos. Traxit ad se patrẽ: qz clamor eius introiuit in aures eius:
r cõtremuit terra: r petre scisse sũt r monumenta aperta sũt: qz vocem
filij dei audierunt. Sic mediator dei r hoĩuz medius inter celũ r ter
ram pascha manducabat: r fructus arboris vndiq; colligebat: quos
in corpus suũ traijciebat: qz cõfluebant oĩa ad arborez vite q̃ erat in
medio paradisi. Restricta enĩ erat framea q̃ viã intercluserat. Quis
g̃ amplius crucẽ timeat. Uere qui crucez timet ipse sibi testis est q
adhuc latro est. In cruce pẽdet oĩs fructus vite: qz ipsa est arbor vi/
te in medio padisi. Ipsa est mestoꝝ cõsolatio esurientiũ refectio: ꝑ/
fectorũ gloriatio. Circũire possuz dñe celũ r terrã: mare r aridam: r
nusq̃ te inueniã nisi tñ in cruce. Ibi dormis: ibi pascis: ibi cubas in
meridie. Crux enĩ tua fides est. Cuius latitudo charitas: longitudo
lõganimitas: altitudo spes: profundũ timor. In hac cruce aĩa suspẽ
ditur a terra r dulcia poma de ligno vite decerpit. In hac dño suo
adherens dulcẽ decantat. Susceptor meus es tu: gloria mea r exal
tans caput meũ. Nullus g̃ te q̃rit: nullus iuenit nisi crucifixus.

C De Apertiõe lateris chr̃i qd factũ est hostiuz padisi. C. XXX.

Aperi nobis dñe hostiũ lateris tui q̃d est in arca
tua: vt introducas nos cũ mundis aĩalib⁹ se
ptena r septena. Tu es. n. ver⁹ noe quẽ solũ inuenit de⁹
pat̃ iustũ corã se. Tu cognosci oues tuas r ille te: qz sunt
aĩalia munda septena r septena: qui septiformis grãe r operib⁹ luci
sabbatũ ex sabbato adepti iam digni sũt octaue cõsortio: qui nume
rus tñ in arca saluatus est. Introduc etiã nos ad te per hostiũ late/
ris tui qd est fides eccl̃ie: r claude hostiũ a foris: donec ptrãseat ini
quitas. Et cessante diluuio iterũ nobis aptas hostiũ nõ iaz fidei sed
speciei. Hostiũ ↄ hostiũ: qd in mõtis edificio ꝓphe monstratuz est.
Iterũ tñ r fenestrã habes in arca: ꝑ quã dilectus mittit manũ suã r
colũbã suã excitat. Surge inquiens amica mea: sponsa mea: colum
ba mea r veni: r cũ euolat post te vt apprehẽdat te: tu effugis r ascẽ
dis sup cherubin: r volas sup pennas vẽtoꝝ: vt nõ inueniat pes co/
lũbe tue solidũ q̃d de te vbi requiescat: nisi iterũ ad arcã tuã reuerta
tur: r manu apprehensaz iterũ in sua mãsiuncula reponas. Tutius
est in porta fidei interim p̃stolari r desicẽ: q̃ temimis r frustra inse/
quẽdo in acie diluuij intrãsmeabiles decidere r submergi. Da mihi
post crucẽ in terra tua etiã in sepultura peregrinoꝝ i agro acheldemach
q̃ in p̃cio magno sanguis tui empt⁹ ẽ. Ibi. n. sepulti sũt oẽs p̃res nr̃i
qui sup terrã hãc aduene fuerũt r pegrini. Ibi abrahã nec sine p̃cio
sanguis christi gratis se ꝑ seipsuz saluãdũ credidit: nec bonũ sibi esse
mauit eẽ si in fetẽtib⁹ mũdi sepulchris hitaret. Sed vbi. In spelũca
duplici: vbi spes bonoꝝ operũ r amor otemplatiue requiescit.

C De Misterio sepulture eius r ascẽsiõis. C. XXXI.

In lectulũ salomonis sexaginta fortes am
biũt oẽs tenentes gladios r ad
bella doctissimi. Lectul⁹ tu⁹ ihesu chr̃e sepultura tua ẽ i

qua sabbato requieuisti ab omni ope quod patrasti. Est autem monumētū tuū in horto nouū ⁊ in petra excisum: quia amica tua fidelis anima ortus əclusus est: ⁊ quotidie renouat in agnitiōe tua: ⁊ solidat in petra amoris tui əsepeliēs seipsā tibi in interiorē secreto cubili tui. Ibi te ambiūt fortes doctissimi: nō solū carnis illecebras: sʒ etiāʒ potestates aereas: nocturnosqʒ timores abigere. Duplex spūs duplo clamat: pater mi creator: pater mi reformator: currus israel ⁊ auriga eius. Portas regi sustines ⁊ gubernas. Ecce sublatus es amplius te nō videbit tuus heliseus. Remāsit tñ ei palliū tuū in memoriā tui vt p̄sentia absentie tue dolorē semp eius ⁊ augēdo leniat ⁊ leniendo augeat. Hoc sacramentū nominis tui qd̄ sumimus in tui cōmemorationē donec venias palliū tuū est caro tua qua vestitus ad nos ꝓcessisti: ⁊ latuisti quidē pfidos: sed fidelib᷒ tuis teipsum ostēdisti sicut ⁊ vsqʒ hodie sub hoc pallio abscondita est maxima fortitudo tua. O fortissime samson quā dilectionē nō diligenti te ad vltimū nō celasti vt inimicā verteres in amicā. Intātū amasti mulierē nō amantē: sed psequentē te: vt ꝓpter amorē eius sapientia tua stultesceret ⁊ fortitudo tua infirmaretur: sed quod stultū est dei sapientius factum est hominibus.

De Viatico corporis christi quo fnos ad vitam transducit. C. XXXII.

Radere nūc etiā nobiscū dñe ne desolemur ⁊ tristemur in via hac qua ambulamus. Que ē aūt nubes q̄ p̄cedit veros israelitas nisi sanctissimū ⁊ verissimū corpus tuū qd̄ in altari sumimus in quo nobis velat altitudo dei immensitas maiestatis tue. Cuius ⁊ calorē ⁊ splendorē mortalis infirmitas sustinere non posset: nisi mediatrix nubes interposita ⁊ ardorē superaret desup: ⁊ tutam subtus viā premonstraret. Hanc nubē totus exercitus tuus ꝯsequit. Dñe rex sabaoth. Qui aūt nō sequit eā in tenebris ē ⁊ in tenebris ambulat: ⁊ nescit quo vadat. Relucet eni de hac nube semita q̄ ducit ad vitā: semita humilitatis ⁊ patiētie: semita mansuetudinis ⁊ misericordie. Et q̄cq̄d humano generi p incarnationis tue mysteriū reuelare dignat᷒ es. Relucet nobis ex hac luce legis ⁊ ꝓphetie glīa: qn̄ moyses ⁊ helias tecū apparuerūt in monte: sʒ nubes lucida obumbrauit eos. Nec ipsi eni sicut ⁊ nos sine tua ꝓtectiōe saluari potuissent. Columna vo ignis p noctē spūsanct᷒ ē: q̄ sup aplos in igneis linguis apparuit: q̄ cecitatis nostre caliginē illuminat: ⁊ sursū erigit nos vt sapiamus ea q̄ sursum sunt nō q̄ sup terrā: nubes ḡ p diē: ⁊ columna ignis p noctē: q̄ ⁊ caro tua diuinitatis estū nobis tēperat: ⁊ spūsancti lux tenebras mētis nr̄e illustrat.

Oratio Ad ipsum vt de fluminibus egypti nos educat. C. XXXIII.

Ibila dñe huic misere immūde peccatrici anime mee: vt spūs tuus bon᷒ deducet me in viā rectā: vt vadā ad excelsam ⁊ montuosā ꝓmissionis terrā: q̄ de superioribus tuis irrigat: ⁊ de celo pluuiā expectat: non sicut terra egypti: quā fluuius de terra ebulliens totā cooperit. Non est eni mons oppositus: nō est aliqd̄ obstaculū ꝯcupiscentijs egypti: sed sicut de terrena mente ebulliunt sup delectā aie superficiē sine mora decurrunt. Habet autē septē ostia fluuius egyptius que de vno capite. i. de superbia deriuant. Horū extremū intelligit luxuria carnis de qua musce nascunt immundicie semp amatrices. Nec istā despicit supabundātia gratie: sed sibilat ⁊ vocat eā de extremo fluminū: ⁊ iungit api que erat in terra assur. Apis virgo est: sʒ q̄diu est in terra assur hoc est elationis mel nō potest operari. Sola repromissionis in terra lacte ⁊ melle fuit. Sibilante ergo gratia musca ⁊ apis conueniunt: ⁊ similis requiescūt in torrentibus valliū. In illis ⁊ apis de superbie: ⁊ musca de luxurie sordibus emundantur. Torrentes valliū discipline sunt humilitatis. Torrentes quare quia siquis meror: siqua grauitas est in corrigendis vitijs cito pretereunt. Unde mulier cū parit tristiciā habet ⁊c̄. Nā labor vertit in amorē ⁊ tediū in desideriū: ⁊ amaritudo in dulcedinē: sicqʒ de torrentibus valliū: proficiunt ad cauernas petrarū. Petre firmissimi atqʒ fortissimi in fide patres sunt: in quorū passionibus veluti suis exemplaribus musca ⁊ apis quasi colūbe nidificātes requiescūt. Unde nō cessat manus eo᷑: nō cessat pes: sed in omnibus fructectis bono᷑ ope᷑ iugiter exercitare: sic demū ad ꝯtēplationis foramina perueniūt: hec sunt opa tua dñe ihesu: q̄ sunt bona valde.

Exemplum In magdalena quam de de predictis fluminibus eduxit. C. XXXIIII.

Ic marie magdalene sibilasti de q̄ non vnū sed septē egypti flumina eiecisti. Intrauit inter epulas discumbentiū: cucurrit ad pedes ihesu: effundebat super eos torrentes lachrymarū. Tu vo vbi affect᷒ vehemētior incāduit: ⁊ velut carbo imbre lachrymarū respersus feruens exarsit. Videres ab illa sacratis vestigijs crebra ⁊ insatiabilia oscula infigi. Videres effuse vnctionis suauitate totā domū impleri. Quid igit illa nisi in torrentib᷒ vallium requiescebat: de qua tot ⁊ tanti gratie torrentes effluebant. Uñ etiā dimissis ei peccatis multis quia multum dilexerat: iam sicut columba que lacte est lota residebat ad pedes ihesu iuxta fluenta plenissima: cū quidē soror eius martha satageret circa frequens ministerium. Quid memorē de sepulture officio qd̄ pueniens de pedib᷒ ascendens ad vnctionem capitis: cum in eam fremeret illud auaritie sepulchrū ferens odorē pretiosum ferre non sustinens. Non potuit amor tantus christo etiā moriente mori: fugientib᷒ ⁊ latētib᷒ viris: hoc est apostolis: mulier imperterrita stabat ad monumentū plorans. Non habebat viuū: ⁊ tamen super mortuū ardebāt: quo plus de manib᷒ ⁊ oculis auferebat: eo ardentius animus insequebat. Si fieri posset pro redimendo corpore sepulchrū lachrymis implesset: ꝯuersa retrorsum vidit ihesū stātē ⁊ nesciebat q̄ ihesus est. O piū. o delectabile pietatis spectaculū. Ipse qui querit ⁊ quē desiderat: ⁊ occultat se ⁊ manifestat: occultat se vt ardentius requirat ⁊ requisitus cū gaudio inueniat: inuentus cum solicitudine teneat: ⁊ tentus non dimittat: donec ipse in amoris sui cubiculo mansionē facturus introducat. Hac enim arte sapientia ludit in orbe terrarū ⁊ delicie eius esse cum filijs hominū. Data est tibi dñe ihesu oīs potestas in celo ⁊ ī terra. Tu es quasi tenerrimus ligni vermiculus: qui virginaliter editus humilitate ⁊ charitate tua omnē pforans duritiā vno impetu spūs tui octingētos interficiens principes malitie.

De Modo ⁊ causa diligendi deum. C. XXXV.

Dem in lib. de diligendo deū. Vult audire a me quō ⁊ quātū sit diligendus. Et ego. cā diligendi deū: de᷒ est. Modus: sine mō diligē. Ob duplicē siqdē causā dixerim deū eē diligēdū ꝓpter seipsū: siue q̄ nihil iusti᷒: siue q̄ nihil diligi pōt fructuosi᷒. Duplicē quidē parit sensū cū querit de deo cur diligēdus sit. Dubitari nāqʒ potes quo suo merito: an quo nr̄o sit cōmodo diligēdus. Ergo si meritū dei querat illud est p̄cipuū q̄ ipse prior dilexit nos. Dignus plane vt reamet: p̄sertim si aduertat q̄s quos: quātū ve amauit. Dilexit ḡ deus ⁊ grat̄ inimicos. Sed quātū: sic de᷒ dilexit mundū vt vnigenitū daret. Et paulus qui ꝓprio ait filio nō pepercit: sed p nobis omnib᷒ tradidit illū. Ipse quoqʒ filius p se ait. Maiorem inquit charitatē nemo habet vt a. s. po. quis ⁊c̄. Sic meruit iustus ab impijs summus ab infimis: oīpotens ab infirmis amari. Sed dicit aliquis. Ita quidē ab hominib᷒: sed nō ita ab angelis verū est q̄ necesse nō fuit. Ceterū qui hominib᷒ subuenit: in tali necessitate seruauit angelos a tali necessitate. Et qui oēs diligendo dedit ne tales remanerēt: dedit angelis ne tales fierēt. Quib᷒ h̄ palā sit palā arbitror esse: ⁊ cur diligendus sit: hoc est vñ diligi mereat.

Qualiē ipse diligi merec etiā apud infideles. C. XXXVI.

Uod si infideles hec latēt deo tñ in ꝓmptu est ingratos ꝯfundere innumeris bñficijs suis in humano siquidem ⁊ vsus p̄stitit: ⁊ sensus manifesta. Nempe quis alius ādministrat cibū vescenti: cernenti lucē: spirāti flāmā. Querat autē homo eminētiora bona sua in ea pte sui qua p̄eminet sibi. s. in anima: que sunt dignitas: scientia: virtus. Dignitatem in homine liberū dico arbitriū: in quo ei datum est ceteris animantibus non solū preeminere: sed etiā presidere. Scientiā vo q̄ eandē in se dignitatē agnoscat: non a se tñ esse. Porro virtutē qua subinde ⁊ a quo est inquirat: non segniter: ⁊ teneat fortiter cū inuenerit. Itaqʒ geminū vnū qd̄qʒ horū trium apparet. Dignitas ḡ sine scientia non ꝓdest. Illa vero etiam obest si virtus defuerit: habere etenī qd̄ habere te nescias quā gloriā habet. Porro noscere qd̄ habeas: sed quia a te non habeas ignorare habet gloriā sed non apud deū. Apud se autē glorianti dicit aplus. Quid habes qd̄ non accepisti. Qui gloriat ait in dño gloriet: hoc est in veritate. Ueritas quippe dñs est. Utrūqʒ ergo necesse est vt scias: quid sis ⁊ q̄ a teipso nō sis. Ne videlicet aut oino non glorieris: aut inaniter glorieris. Denique si non cognoueris inquit te egredere. Cum dignitate enim scientia opus est ⁊ virtute que vtriusqʒ fructus est: per quā ille inquirit ⁊ tenet: qui omniū auctor ⁊ dator merito gloriet de omnibus. Alioquin sciens ⁊ non faciens digna: multis vapulabit. Quis tñ vel impius putet aliū eius que in anima splendet humane dignitatis auctorem p̄ter illum qui dixit. Faciamus hominē ad ima. ⁊ si. n. Quis aliū scientie largitorē existimet: nisi ipsum qui docet hominē sciētiā. Quis nec sue manus sibi aliūde virtutis aut putet datū: aut sperat

dandū q̄ de manu dn̄i virtutū. Meret̄ ergo amari: pp̄ se ipsum de etiam ab infideli: qui si nesciat christum: scit tamen seipsum. pinde inexcusabilis est omnis homo etiā infidelis si nō diligit deū toto corde. tota anima ꝛ tota virtute sua. Clamat quippe ei virtus innata ꝛ cognata rationi iustitia: qꝛ ex se tota illum diligere debeat: cui totū se debere non ignorat.

¶ Multomagis fideles tenent̄ eū diligere. C. XXXVII

Facile proinde plus diligit qui se [illegible] plus [illegible] rūt. Quibus aūt minus donatū est: minus diligūt. iude⁹. siue paganus nequaꝗ talib⁹ aculeis excitat̄ amoris q̄lis ecclesia experit̄ q̄ ait. Uulnerata charitate ego sum. Et rursus. fulcite me florib⁹: stipate me malis: qꝛ amore langueo. Cernit regē salomonē in diademate quo coronauit eū mater sua. cernit vnicū patris crucē sibi baiolantē: cernit cesum ꝛ ꝯsputū deū maiestatis: cernit auctorē vite ꝛ glorie clauis ꝯfixū: pcussum lancea: obprobrijs saturatū tandē dilectā animā ponentē p̄ amicis suis. Cernit hec: ꝛ suā ipsi⁹ magis animā gladius amoris trāsuerberat ꝛ dicit. Fulcite me floribus: stipate me malis: qꝛ amore lāgueo. hec sunt quippe mala punica que in ortū introducta dulcius sponsa carpit ex ligno vite ꝛ celesti pane ꝓpriū mutuata saporē colorē a sanguine christi: videt deinde morē mortuā: ꝛ mortis auctorē triūphatū. Uidet de inferis ad terras: terris ad supos captiuā duci captiuitatē vt in noīe ihesu omne genu flectat̄. Itaqꝫ generatio que nō direxit cor suū: ꝛ nō est credit⁹ cū deo sp̄us eius: sed magis sperans in incerto diuitiarū. Uerbumqꝫ modo crucis dedignat̄ audire ac memoriā passionis eis ducit onerosam: qualiter illius pondus in p̄sentia sustinebit. Ite inquiet maledicti ꝛc̄. Sup quē ceciderit lapis iste ꝯteret̄. At vero generatio rectorū b̄ndicet̄. Nō potestis o miseri seruire māmone simul ꝛ gloriari in cruce dn̄i nostri ihesu christi: ꝛ sperare in pecunie thesauris. P⁹ aurū abire ꝛ gustare q̄m suauis est dn̄s. Proinde q̄m suauē in memoria nō sentitis: aspe. pculdubio in p̄ntia sentietis. Ceterū fidelis aīa ꝛ suspirat p̄sentiā inhianter: ꝛ memoria requiescit suauiter: ꝛ donec idonea sit: reuelata facie videre faciē dei ꝛ gloriā speculari in crucis ignominia gloriat̄.

¶ Consideratio passionis eius debet esse fomes dilectionis. C. XXXVIII.

Quid naqꝫ facit aliud ꝯsiderata tāta ꝛ tā indebita miseratio: tam gratuita ita vt sit pbata dilectio: tam inopinata dignatio: tam inuicta mā suetudo: tam stupenda dulcedo. Quid inquā hec oīa faciāt diligēter ꝯsiderata: nisi vt ꝯsiderātis animū ab omni penit⁹ prauo vendicatū amore ad se mirabilit̄ rapiāt vehementer afficiāt faciātqꝫ p̄ se ꝯtemnere quecūqꝫ nisi in ꝯtēptu horum appeti nō p̄nt: nimirū pinde vngentorū in odore horū spōsa currit alacriter: amat ardēter ꝛ parū sibi amare sicamata videt̄: cū se totā in amorē ꝯstrinxerit. Nec in merito. Quid enim magnū tanto ꝛ tāti recompēsat̄ amori. Si puluis exiguus totū se ad readamandū collegerit: quē illa nimirū maiestas in amore p̄ueniēs tota in opus salutis eius intēsa ꝯspicit̄. Sic enim deus dilexit mundū vt fi. s. vni daret. Deniqꝫ si totū me debeo p̄ me facto qd addam iā p̄ refecto ꝛ p̄ facto hoc modo. Nō enim facilius refectus q̄ factus. Siquidē de ol qd̄ factū est dixit: ꝛ facta sunt. In me aūt reficiēdo ꝛ dixit multa: ꝛ gessit etiā mira ꝛ ptulit dura nec tn̄ dura: sed etiā indigna. Quid ḡ retribuā dn̄o p̄ oībus que retribuit mihi. In p̄mo ope me mihi dedit: in secūdo se: ꝛ vbi se dedit: me mihi reddidit. Datus ḡ ꝛ reddit⁹ me p̄ me debeo ꝛ bis debeo. Quid aūt dn̄o retribuā pro se. Nā ꝛ si me milies repēdere possem: quid ego sum ad deū. Uide ḡ q̄uo immo q̄ sine modo a nobis de amari meruerit: qui vt paucis (vt dictū est) repetā: prior ipse dilexit nos tātus ꝛ tm̄ gratis tātillos ꝛ tales. Deniqꝫ cū dilectio que tēdit in deū tēdat in immēsum: qꝛ infinit⁹ est de. quisnā q̄so debeat esse nostri amoris finis vel modus. Diligā te dn̄e fortitudo mea: dn̄s fir. m. ꝛ. r. m. ꝛ. l. m. Et meū q̄cq̄d amabile ꝛ optabile dici pōt. Diligā te p̄ dono tuo ꝛ modo meo: min⁹ q̄dē iusto: sed plane p̄ posse meo. Imp̄fectū me. vi. o. t. Sꝫ tn̄ in libro tuo oēs scribent̄: qui qd̄ possunt faciunt. ꝛ si qd̄ debēt nō possunt.

¶ Quo Fructu debeamus ipm̄ diligere. C. XXXIX

Nunc quo nostro cōmodo diligēdus sit videam⁹. Nō enim sine p̄mio deus diligit̄ ꝛ absqꝫ intuitu p̄mij sit diligēdus vacua namqꝫ vera charitas esse nō pōt. Hec tn̄ mercena riaesit qꝛ nō querit q̄ sua sunt. Affect⁹ est nō ꝯtractus: spōte afficit ꝛ spontaneū facit. Uerus amor seipso ꝯtentus est: habet p̄miū sed id qd̄ amat̄. Nā quicq̄d pp̄ aliud amare videaris: id plane amas quo amoris finis ptendit: nō p̄ qd̄ tendit. Uerus amor p̄miū nō requirit sed meret̄: p̄miū sane necdū amāti ꝓponit̄: amāti debetur ꝑseuerāti reddit̄. Extreme demētie est ea semp appetere q̄ nūqꝫ nō dico satient: sed nec appetitū tēperent: dū quicq̄d taliū habueris nihilominus: nō habita ꝯcupiscas: sempqꝫ animus nō min⁹ anxie cupiat que desunt: q̄ que assunt lete possideat. Quis enim obtineat vniuersa. Sic directo tramite volūtas puersa ꝯtendit ad optimū festinat ad id vn̄ impleri possit: immo his anfractib⁹ ludit secū vanitas: mentit̄ iniquitas sibi. Si illud apprehēdere vis quo apprehēso nihil amplius velis quid tētare opus est ꝛc̄. Curris p̄ deuia ꝛ longe ante morieris q̄ hoc circumitu perueniens ad optatum: hec ergo in circuitu impij ambulant naturaliter appetentes vnde finiant appetitum: ꝛ insipientes vnde finiri appropinquent rex magis specie q̄ actore delectati prius vniuersa pcurrere: ꝛ de singul̄ cupiant experiri: q̄ ad vniuersitatis dn̄m curent p̄uenire: ꝛ q̄dē p̄uenirent si q̄n̄qꝫ voti cōpotes effici possent: vt oia. s. p̄ter vnū p̄ncipiū omniū aliquis obtineret. Ea nanqꝫ cupiditatis sue lege qua in reb⁹ ceteris nō habita p̄habitis esurire. etiā p̄ nō habitis habita fastidire solebat: mox oībus q̄ in celo ꝛ q̄ in terra sunt obtentis ꝛ ꝯtemptis tandē ad ip̄m p̄culdubio curreret: qui solus deesset omniū de. Porro ibi quiescēt: qꝛ sicut citra nulla quies reuocat: sic vltra iā nulla inquietudo sollicitat. Diceret porro: mihi adherere deo bonū est. Quid enim mihi ē in celo ꝛc̄. Deus cordis mei ꝛ pars mea de ineternū. Sic ḡ ad id qd̄ optimū est: quiuis cupidus p̄ueniret: si aūt qd̄ citra cupit assequi posset. Uerū q̄n id dicto impossibile ꝯstruit ꝛ vita breuior: ꝛ virtus infirmior ꝛ ꝯsors innumerosior longo itinere ꝛ casso labore desudat: iustus aūt nō ita. Audiēs quippe vituperationē multorū cōmorantiū in circuitu regiā viā eligit: nō declināns ad dexterā neqꝫ ad sinistram. [illegible] nō cupe quecūqꝫ viderit: sed vēdere oia q̄ habꝫ ꝛc̄. Uerū est itaqꝫ qd̄ dixi causa diligendi deū: deus est. Nā ꝛ efficiens ꝛ finalis. Ipse [illegible] amor nostrum ꝛ p̄parat ꝛ remunerat. Bonus es dn̄e aīe querēti te. Quid ḡ inuenienti. Sed hoc mirum est qꝫ nemo querere te valet: nisi qui prius inuenerit.

¶ De Quatuor gradibus amoris. C. XL.

Est autem amor carnalis quo aūt [illegible] homo [illegible] pp̄ seip̄m. Nondū quippe sapit nisi seip̄m qꝛ pri⁹ qd̄ animale est deinde qd̄ sp̄uale. Nec p̄cepto indicit̄: sed nature inserit̄. Nemo enim carnē suā odio habuit: sed huiusmodi hominē deus tribulationib⁹ exercet. Alto salubriqꝫ ꝯsilio: vt cū homo defecerit ꝛ deus subuenerit. Carnalis homo qui p̄ter se neminē diligere nouerat: etiā deū saltē pp̄ seip̄m amare incipiat. Ex occasione aūt frequentiū necessitatū deū necesse est crebris interpellatiōib⁹ ab homine frequētari: frequētando gustari: gustādo pbari q̄m suauis est dn̄s. Ita fit vt ad diligendū deū pure plus iam ipsius alliciat gustata suauitas: q̄ vrgeat nostra necessitas. Sicqꝫ exemplo samaritanorū dicentiū mulieri. Iā nō pp̄ tuā loquelā credimus ꝛc̄. Et non carnē nostrā alloquētes merito dicamus. Iā nō pp̄ tuā necessitatē deum diligimus. Ipse enim gustauimus ꝛ scimus q̄m suauis est dn̄s. Sic amat qui dicit. Cōfitemini dn̄o. q. bo. ꝛc̄. Qui enim dn̄o ꝯfitet̄ nō q̄m sibi bonus est sicut ille de quo dicit̄. Confitebit̄ tibi cū bene feceris ei: sed q̄m bon⁹ est: hic vere diligit deū pp̄ deū ꝛ nō pp̄ seip̄m. Iste est tertius amoris gradus. Felix qui meruit vsqꝫ ad quartum ptingere quatenus: nec seipsum homo diligat nisi pp̄ deū: vt amoris diuinis debriatus animus oblitus sui: factusqꝫ sibipsi tanꝗ vas perditū totus pergat in deū: ꝛ adherens deo vnus cū eo sp̄us fiat ꝛ dicat. Defecit caro meā ꝛ cor meū ꝛc̄. Siquidē ex mortalibus quispiā ad illud raptum interdū ꝛ ad momētū admittit̄: subit o diei malitia pturbat corpus mortis aggrauat necessitas carnis sollicitat. Heu redire in se recidere in sua compellit̄ ꝛ miserabiliter exclamare. Dn̄e vim patior ꝛc̄. Infelix ego homo ꝛc̄ Oportet aūt nos in hūc affectū q̄n̄qꝫ transire: ꝛ q̄uo de oia voluit esse pp̄ semetip̄m: sic nos quoqꝫ nec nosipsos nec aliquid aliud fuisse vel esse velimus: nisi eque ꝓpter ip̄m [illegible] ꝛ quoti die postulamus in oratiōe cū dicimus. Fiat volūtas tua sicut in celo ꝛ in terra ꝛc̄. O amor scūs ꝛ castus: o dulcis ꝛ suauis affectio. O pura ꝛ defecata volūtatis intētio: eo certe purior ꝛ defecatior: quo in ea de ꝓprio nil iam admixtū relinquit̄: eo suauior ꝛ dulcior quo totum diuinum est qd̄ sentit̄: sic affici deificari est. Q̄uo enim stilla aq̄ modica multo infusa vino deficere a se tota videt̄: dum ꝛ saporē vini induit ꝛ colorem. Et quomodo ferrū ignitum ꝛ candens igni simillimum fit [illegible] ꝛ quo solis luce perfusus aer in eandem transformat̄ luminis claritatem: adeo: vt non tam illuminatus

q̄ ipsum lumen esse videat̄: sic omnem tunc in sanctis humanã affectionẽ quodã ineffabili modo necesse erit a semetipsa liquescere: atq̄ in dei penitus transfundi voluntatẽ. Alioquin quõ deus omnia in omnibus erit si in homine de homine quicq̄ supererit. Tunc ita q̄s facile summum gradum obtinebit: cum in gaudium dñi sui ꝓperissime et auidissime festinantẽ nulla iam carnis illecebra retardabat: nulla molestia conturbabit.

¶ Qualiť ad summũ gradũ sancti ꝓficiunt. C. XLI

Utamusne sanctos martyres hãc vel ex parte assecutos in illis adhuc victoriosis corpibus ɔstitutos. Magna prsus vis amoris illas animas introrsum rapuerat: q̄ ita corpa sua foris exponere et tormẽta ɔtemnere valuerũt. At ꝑfecto doloris acerrimi sẽsus nõ potuit nisi turbare serenũ: et si nõ ꝑturbare. Quid aũt iã solutis corporib⁹ si qð nõ negat̄ sua corpa recipe desiderãt et sperant: liquet eas necdũ a seipsis penit⁹ immutatas. Quib⁹ ɔstat necdũ penitus decesse de ꝓprio q̄ vel modice reflectat̄ intẽtio. Itaq̄ añ reparationẽ corpoꝝ nõ erit ille defect⁹ animoꝝ q̄ ꝑfectus et summ⁹ ẽ ipoꝝ status ne carnis iam ɔsortiũ spũs nõ requireret et sine illa ɔsummaret̄. Ualet itaq̄ anime diligẽti deũ corpus suũ infirmũ valet mortuum valet resuscitatũ. Primo qdẽ ad fructũ pnie: secũdo ad requiem: postremo ad ɔsummationẽ. Merito ḡ sine illo nõ vult ꝑfici qð in omni statu ꝑsentit in bonũ subseruire sibi. Deniq̄ h̄ cõuiuiũ triplex celebrat sapiẽtia: laborãtes cibans: quiescẽtes potans: regnãtes inebrians. Ubi dicit in cãticis. Comedite amici ⁊c̄. Comedite hic ante mortẽ in carne mortali: cũ in labore qð glutiendũ est masticãtes: et bibite post mortẽ in vita spũali suauissima quadã facilitate qð percipit̄ celantes tanq̄ post panẽ doloris vinũ amoris plenius haurire ꝑmissi: nõ tñ pup: sed quo sub noĩe sponse in canticis dicit̄. Bibi vinũ meũ cũ lacte meo. Uino enim diuini amoris miscet etiã tũc dulcedinẽ naturalis affectiõis: qua resumere corpus suũ ipsiq̄ glorificatũ desiderat. Estuat ḡ iam tunc sancte charitatis potata vino sed nondũ vsq̄ ad ebrietatẽ: q̄ temperat interim ardorẽ illũ lactis hui⁹ ꝑmixtio. Ebrietas nanq̄ solet mẽtes euertere et immemores sui reddere. At nõ sui oblita est ex toto: q̄ adhuc de ꝓprio corpe cogitat suscitãdo. Sed tandẽ inquit inebriatũ in vita immortali mira plenitudine exuberantes. Merito charissimi q̄ charitate inebriati: merito inebriati: q̄ ad agni nuptias introducti.

¶ De humilitate et gradibus eius. C. XLII.

Dem in libro de gradib⁹ humilitat̄. Humilitas est virtus qua homo verissima cognitiõe sibipsi vilescit. Hec aũt ɔueniũt his qui ascẽsiones gradib⁹ in corde suo disposuis de virtute in virtutẽ. i. de gradu in gradũ ꝓficiunt: donec ad culmẽ humilitatis ꝑueniãt. In quo velut i syon. i. in speculatiõis culmine positi veritatẽ ꝓspiciũt. Etenim bñdictionẽ inquit da. le. ⁊c̄. Dulcis enim et rectus dñs legẽ dabit: viã humilitatis p quã redeant ad cognitionẽ veritatis dat occasionẽ recuperãde salutis: q̄ dulcis est nõ tñ absq̄ disciplina legis: q̄ rectus est. dulcis q̄ perire nõ patit̄: rectus q̄ nõ punire obliuiscit̄. Hanc itaq̄ legẽ qua redit̄ ad veritatẽ: beat⁹ bñdictus p. xij. gradus disponit: vt sicut p decẽ pcepta legis et geminã circũcisionẽ in quo duodenari⁹ implet̄ nũmerus ad christũ venit̄. Ita his. xij. gradib⁹ ascẽsis veritas apprehendat̄. illud quoq̄ qð in scala illa que in typo humilitatis iacob mõstrata ẽ dñs innixus apparuit. Quid nobis aliud innuit nisi qð in culmine humilitatis ɔstituit̄ cognitio veritatis. Dñs quippe ĩ summitate scale ꝓspiciebat sup filios hominũ vt videret si sit intelligens ⁊c̄. ac requirẽtibus se clamat dicẽs. Trãsite ad me o. q. me. et a ge. m. adim. Et illõ Uenite inquit. Quo. Ad me veritatẽ. Quo fructu. et ego reficiã vos. Sed que est refectio quã veritas ꝓmittit. An forte ipsa est charitas Uere dulcis et suauis cibus est charitas: quia fessos alleuat: debiles corroborat: mestos letificat. Iugũ deniq̄ veritatis facit suaue et on⁹ leue. Bonus cibus charitas que media in ferculo salomonis describit̄ q̄ eius suauitas: nec insipiẽtib⁹ pstō est ꝓhibẽte timore: nec ꝑfectis satis est ꝑ abundãti ɔtẽplationis dulcedine. Hi adhuc a noxijs carnaliũ delectationũ hũorib⁹ timoris amarissima potione purgandi nondũ lactis dulcedinẽ experiunt̄. Illi iam auulsi a lacte epulari ab introitu ecclesie gloriosius delectant̄ solis medijs. i. ꝓficientibus ita iam mellcas quasdã sorbiciũculas charitatis expertis vt illis interim ꝓ sui celsitudine ɔtenti sint. Primus ḡ cibus humilitatis est purgatorius cũ amaritudine. Secundus charitatis cõsolatorius in dulcedine. Tertius contemplationis solidus cũ fortitudine. Bona itaq̄ via humilitatis qua veritas inquirit̄: charitas acquirit̄ generatione sapiẽtie participat̄.

¶ De gradib⁹ inquirẽdi veritatẽ et primo de misericordia. C. XLIII

Iri prout potui quo fructu humilitatis gradus ascẽdere debeat: dicã vt potero quo ordine ad ꝓpositũ hominũ veritatis ꝑducãt. Sed q̄ ipsa quoq̄ veritatis cognitio in trib⁹ gradib⁹ cõsistit: ipsos si possim breuit̄ distinguo quatenus ex h̄ clarius innotescat ad quẽ terminũ veritatis duodecim gradus humilitatis ꝑtingat. Inquirimus nanq̄ veritatẽ in nobis: in proximis. in sui natura. In nobis nosmetipsos diiudicãdo. In proximorum malis cõpatiẽdo. In sui natura: mũdo corde cõtemplãdo. Obserua sicut numeꝝ ita et ordinẽ. Primo te doceat veritas ipsa quãtẽ prius in proximis q̄ in sua debeat inquiri natura. Postea accipies cur eã prius in te q̄ in proximis querere debeas. In numero siquidẽ beatitudinũ quas suo sermone distinguit. Prius misericordes q̄ mundi cordes posuit. Misericordes quippe cito in proximis veritatẽ apprehendũt dũ suos affectus in illos extẽdũt dũ sic p charitatẽ se illis ɔformãt. vt illoꝝ bona vel mala sentiãt tanq̄ ꝓpria. Cũ infirmis infirmant̄: cũ scãdalizatis vrunt̄: gaudere cũ gaudẽtib⁹. flere cũ flentibus ɔsueuerũt. Charitate fraterna cordis acie mũdata: veritatẽ delectant̄ in sua ɔtemplari natura: et p cuius amore mala tolerant aliena. Qui vero fratrib⁹ se nõ ɔsociãt: sed ecõtrario: aut flentib⁹ insultãt aut gaudẽtib⁹ derogãt: dũ qð in illis est in se nõ sentiũt: q̄ sic affectu nõ sunt: veritatẽ in proximis qualit̄ deprehẽdere possunt. Bene nanq̄ ɔuenit illis illud vulgare puerbiũ. Nescit sanus quid sentiat eger: aut plenus quid patiat̄ ieiunus. Et eger egro. et ieiunus ieiuno quãto ꝓpinquius tãto familiarius cõpatiunt̄. Sic enim pura veritas nõ nisi puro corde videt̄: sic miseria fratris verius misero corde sentit̄: sed vt ob alienã miseriã cor miseꝝ habeas oportet vt tã prius cognoscas: vt proximi mentẽ in tua inuenias: et ex te noueris qualiter illi subuenias exẽplo. s. saluatoris nostri qui pati voluit: vt cõpati sciret: miser fieri vt misereri disceret: non q̄ añ misereri nesciret cuius misericordia ab eterno vsq̄ in eternũ. sz qð natura sciebat ab eterno temporali didicit experimẽto. Caue ḡ ne forte malũ proximi ɔsiderans et tuũ nõ attendẽs mouearis nõ ad miserationẽ sed ad indignationẽ: nõ ad adiuuandũ sed ad iudicãdũ: nõ ad instruendũ in spũ lenitatis sed ad destruẽdũ in spiritu furoris.

¶ De Mansuetudine. C. XLIIII.

Oro sicut prius misericordes q̄ mũdicordes: sic prius mites q̄ misericordes ꝓnunciat. Apl̃us etiã apte ostẽdit prius veritatẽ inquirẽdã esse in nobis q̄ in proximis. Cõsiderans inquiẽs te ipm h̄ est q̄ facit̄ ad tẽtandũ q̄ prius ad peccandũ: quaten⁹ ex tui ɔsideratiõe mitescas: sicq̄ ad succurrẽdũ aliis in spũ lenitatis accedas. Alioquin si monẽtẽ nõ audis discipulũ arguẽtẽ time magistrũ. Hipocrita inquit eijce prius trabẽ de oculo tuo ⁊c̄. Trabes in oculo grãdis et excelsa supbia in mẽte est: amor. s. ꝓprie excellẽtie. Amor vero sicut et odiũ veritatis iudiciũ nescit. Unde et legib⁹ humanis statutũ est in causis ecclesiasticis q̄ secularib⁹ speciales amicos causantiũ nõ debere admitti ad iudiciũ ne fallant vel fallant̄ amore suoꝝ. Qz si culpã amici tuo iudicio abscõdit amor illius aut minuit: quãtomagis amor tui ɔ te iudiciũ fallit: frustra vero sibi de infirmitate vel ignorãtia blãdiũt̄. Qui vt liberi⁹ peccẽt libenter ignorãt vel infirmãt̄. Nũquid et primi martyris lapidatores qui aures suas ɔtinuerũt p ignorantiã excusabiles erũt. Cognoscetur enim te dñs iudicia faciẽs q̄ nũc ignorat̄ misericordiã querens.

¶ De ascẽsu ɔtẽplationis p gradus humilitatis. C. XLV

Omine nõ veniat mihi pes supbie q̄ ibi expulsi sũt nec potuerũt stare O q̄ salubri⁹ ad tactũ angeli neru⁹ femoris iacob emarcuit. q̄ angeli supbiẽtis mẽs intumuit: emarcuit: vt vtinã et meũ neruũ angel⁹ tãgat et marcescat: si forte ex hac infirmitate incipiã ꝓficere q̄ ex mea firmitate nõ possũ nisi deficere. nã sufficit mihi grã tua cũ defecerit virt⁹ mea. Pedẽ ꝑfecto grẽ fortiẽ figens et neruũ qui infirm⁹ est leuit̄ trahẽs secur⁹ ascẽdã p scalam humilitatis: donec veritati adherẽs ad latitudinẽ trãseã charitatis. Tũc psallã cũ grãꝝ actiõe et dicã. Statuisti in loco spacioso pedes meos. sic arta via cauti⁹ strictim ingredit̄: sic miro mõ ad veritatẽ lz pigri⁹ tñ firmi⁹ claudicãdo accedit̄. Ue mihi q̄ de illa descẽdi nisi prius leuis et inanis descẽdissem in ascẽdẽdo tãdiu tã grauit̄ nõ laborassem. sz qd dico descẽdi. Nã fortasse certi⁹ cecidi dixerim: nisi forte q̄ sicut nemo repẽte fit summ⁹: ita nemo repẽte fit pessim⁹ sz paulatim descẽdit. Cũ ḡ via descẽsionis sit et ascẽsionis: et via ad bonũ et via ad malũ. Caue malã elige bonã. Si p te nõ potes ora cũ ꝓpheta et dic viã iniq̄tatis amoue a me. Quo. Et de lege tua miserere mei. Illa. s.

lege quā dedisti delinquētib⁹ in via.i. derelinquētib⁹ veritatē. De quib⁹ ego vnus pp hoc viā veritatis elegi: quā.s. ascendā humilia-tus q̄ sup̄biēdo descēdi. Ascendā inquā ⁊ psallā dicens. Bonum mihi domine q̄ humiliasti me. Duas videt̄ vias dauid proposuis-se. sed vnā nouens esse. Ipsam tn̄ ad diuersa ⁊ diuersis noībus ap-pellatā: aut iniquitatis pp descendētes: aut veritatis pp ascendētes vt videl3 si ad veritatē redire cupis nō necesse sit viā querere nouam quā nō nouisti s3 notā q̄ descēdisti: quatenus receptis gressibus tua ipse vestigia sequēs p eosdē gradus humilitatis ascēdas: p quos su-perbiēdo descēderas vt qui duodecimus fuerat sup̄bie descendēti: p̄mus humilitatis sit ascēdēti: vndecim⁹ inuenia𝔱 secūdus: decim⁹ tertius. non⁹ quart⁹. octau⁹ quint⁹. septim⁹ sext⁹. sext⁹ septim⁹. q̄n-tus octau⁹. quart⁹ nonus. terti⁹ decim⁹. secūdus vndecim⁹. primus duodecim⁹. Numeratis ḡ sup̄bie gradib⁹ in te inuētis. in me recog-nitis. iam nō laboras in querendo viam humilitatis.

De Primo gradu sup̄bie ⁊ secūdo. C. XLVI

Rimus itaq3

sup̄bie grad⁹ ē: curiositas quā talib⁹ indicijs depre-hēdes. Si videris monachū vbicunq3 stat. ambulat. sedet. oculis vagari: caput erectū ⁊ aures portare suspensas e motib⁹ exteriorib⁹ hoīs interiorē immutatū esse cognoscas: vir q̄ppe peruersus annuit oculo: terit pede: digito loquit̄: ⁊ ex insolenti corpis motu recens aīe morb⁹ deprehēdit̄: quā dū ā sui circūspectiōe tor-pescit in curia sui curiosa3 in alios facit. Qui enim seipsa3 ignorat fo-ras mittit̄ vt hedos pascat. Et vere si te o homo vigilāt̄ attēdas: mi-rū est si ad aliud vnq̄ intēdas: quo a te curiose recedis. Cur te cōmittis Ut q̄d audes oculos leuare ad celū qui peccasti in celū. Terrā intue-re: vt cognoscas teipm̄: ista in te ne cadas a te: si ambulas in magnis ⁊ mirabilib⁹ sup̄ te. Iure aūt in gradib⁹ sup̄bie p̄mū curiositas ven-dicat sibi locū: que etiā inuēta est initiū esse oīs peccati: s3 nisi hec ci-tius cohibeat̄ in leuitatē que secūdus gradus est iam cito dilabitur Monachus enī qui sui negligēs alios curiose circūspicit: dū quos-dam suspicit superiores: quosdā despicit inferiores. In alijs q̄dem vi-det qđ inuidet in alijs qđ irridet. Inde fit vt mobilitate oculoꝝ leui-gatus animus nulla vtiq3 sui cura aggrauatus modo p sup̄bia3 ad alta se erigat: modo per inuidiam in ima demergat. In altero ne-quam: in altero vanus in vtroq3 sup̄bus.

De Tertio ⁊ quarto gradu. C. XLVII

Ertius gradus

est inepta letitia. Mo-nach⁹ enī dū p curiosi-tatē ad animi leuitatem peruenit: impatiens sue humili-ationis ad consilium false consolationis fugit. Ex illa ita q̄ parte qua sua sibi vilitas aliena excellentia monstratur: restringit curiositatem vt totum se transferat in contraria3 partem: quatenus in quo ipse videt̄ precellere curiosius vacet: in quo alter p̄cellit sem-per dissimulet: vt dū vitat qđ triste putat̄ letitia p̄tinuet̄: potes si il-lū attēdas vt sui oblitū aut a culpis ablutū. Nunq̄ enī vl raro audi-es eū gemente vel videbis lachrymantē: sed in signis scurrilitas: i frō-te hilaritas: vanitas apparet in incessu: p̄nus ad iocū: facilis ac p̄m-ptus in risu. Sicut enī vesica collecta turgida vēto: punctoq3 forata exiguo. si stringit̄ crepitat cū detumescit: ac vētus egrediēs nō passi3 effusus: sed strictim emissus crebros quosdā sonitus reddit. sic mo-nachus vbi vanis scurrilibusq3 cogitationib⁹ cor suū impleuerit pp disciplinā silentij nō inueniēs vētus vanitatis quā plen⁹ egredia𝔱 inter angustias fauciū p cachinnos excutit̄. Sepe etiā vultum pudi-bundus abscōdit. labia claudit: dētes stringit: ridet tn̄ nolens cachi-nat tā inuitus. Cūq3 os suū etiā pugnis obstruxerit p nares adhuc sternutare audit̄. At postq̄ vanitas crescere ⁊ vesica grossescere ce-perit: necesse ē vt ampliori foramine laxato sinu vētositas eructuet̄ alioquin rumpet̄. Si monach⁹ inepta redūdāte letitia dū risu vel signis eā apire nō sufficit: in illud vbū illā p̄rumpit. En vēter me⁹ quasi mustū absq3.s.⁊c̄. Aut ḡ loquet̄ aut rumpet̄. Coartat enī eu3 sp̄us vteri sui. Esurit ⁊ sitit auditores quib⁹ suas iactet vanitates. i-uēta enī occasiōe loquēdi si sermo de litteris exorit̄ vetera p̄ferunt̄ ⁊ noua. volāt sniē: verba resonāt ampullosa: p̄uenit interrogantem nō q̄rēti rñdet: ipse q̄rit ipse soluit: ⁊ vba collocutōis īpfecta p̄scidit. Cū aūt pulsato signo necesse est interrūpi colloquiū ad horā longa3 breue querit̄ interuallū. Querit licentiā vt ad fabulas reuertat̄ p⁹ ho-rā nō vt quēpiā edificet: sed vt sciam iactet nō curat te docere vel a te doceri qđ ipse nescit: sed vt scire sciat̄ qđ scit de patiētia: d humi-litate: de ceteris virtutib⁹ plenissime s3 vanissime disputat: vt tu.s.si audieris dicas q̄ ex abūdantia cordis os loquit̄. Et q̄ bon⁹ homo de bono thesauro suo p̄fert bonū: sic ad lubrica sermo p̄uertit̄. In his quāto affluctior tāto loquacior inuenit̄ dicas si audias os eius riuū esse vanitatis: flumū scurrilitatis ita vt seueros quosq3 ⁊ gra-ues animos in leuitatē p̄citet risum: ⁊ vt totū in breui colligā in mul-tiloquio nota iactantiā. In hac enī habes quartū gradū.

De Quinto ⁊ sexto gradu ⁊ septimo. C. XLVIII.

Uintus vero

sequit̄ gradus singulari-tas. Turpe est enī ei qui se supra ceteros iactat: si nō plus ceteris aliq̄d agat: p qđ vltra appareat vt dicere valeat. Nō sum sicut ceteri hoīu3 Nō tn̄ melior esse studet sed videri: nō melius viuere: sed videri vin-cere. Plus enim sibi blandit̄ de vno ieiunio qđ ceteris prandētib⁹ facit: q̄ si cū ceteris septē dies ieiunauerit. Commodior sibi videt̄ vna oratiūcula peculiaris q̄ tota psalmodia vnius noctis. Inter prā-dendū crebro solet oculos iactare p mēsas vt si quē minus comede-re viderit victū se doleat ⁊ incipiat idipm̄ sibi crudelit̄ subtrahē: qđ necessariū victui p̄uiderat indulgēdū plus metuēs glorie detrimen-tū q̄ famis cruciatū. Ad oīa deniq3 sua strenuus ad cōmunia vō piger vigilat in lecto: dormit in choro: Cūq3 alijs psallētib⁹ ad vigilias to-ta nocte dormitet. post vigilias alijs in claustro quiescētib⁹ solus in oratorio remanet. Cū aūt ex his q̄ singulariter sed manif̄ agit: apud simpliciores eius opinio excreuerit: dū miser beatificāt ip̄m in erro-rem inducūt. Credit nanq3 qđ audit ⁊ q̄d intēdat nō attēdit. Obliui-scit̄ intētionē dū amplectit̄ opinionem. Quiq3 de omni aliā re plus credit sibi q̄ alijs: de se solo plus alijs q̄ sibi: ⁊ quicquid d se lauda-tū nouerit nō ignorātie aut beniuolētie laudatoris sed suis meritis arrogant̄ ascribit. Un̄ post singularitatē sextum sibi gradu3 iure ar-rogantia vendicauit post hanc p̄sumptio inuenit̄. in qua septimus gradus cōstituit̄. Qui enim alios se p̄cellere putat q̄uo plus d se q̄ de alijs non p̄sumat primus in conuētib⁹ residet: in consilijs prim⁹ respōdet. Nō vocatus accedit: nō iussus se intromittit reordinat or-dinata: reficit facta: quicquid ipse nō fecerit aut ordinauerit: nō re-cte factū nec pulchre estimat ordinatū. Judicātes iudicat: iudicatu-ris p̄iudicat: Si cū tp̄s aduenerit nō p̄mouet̄ ad prioratū. Abbate3 suū aut inuidū iudicat aut deceptū. Si aūt ei aliqua mediocris obe-dientia iniūgat̄: indignat̄: aspernat̄: arbitrans se nō esse minoribus occupandū qui se ad maiora sentit idoneū. Sed q̄uo talis culpā suā confitebit̄ qui nec esse putat: nec putari culpabilis esse patit̄. Pro-pterea cū culpa ei imputat̄ crescit non amputat̄. Si ḡ cū argu⁹ fue-rit declinare cor eius videris in verba malitie. in octauū gradū qui dicit̄ defensio peccatoꝝ noueris corruisse. Multis vō modis fiunt excusationes in peccatis. Aut enim dicit qui se excusat nō feci: aut si feci bñ feci aut si male non multum male: aut si multū male non ma-la intentione. Si autem de illa sicut adam vel eua cōuincit̄: alia sua-sione excusare se nititur.

De Nono ⁊ decimo gradu. C. XLIX.

Ed qui procaciter

etiā apta defen-dit quando oc-cultas ⁊ malas cogitatiōes abbati humiliter reuelabit. Ex hoc ḡ sequitur nonus gradus.i. simulata confessio ⁊ vtiq3 multo periculosior est fallax ⁊ superba confessio q̄ etiam obstinata defensio. Nōnulli siquidē cū de aptiorib⁹ arguunt̄: scien-tes q̄ si se defenderēt nō sibi crederet̄ subtilius inueniūt argumētū defensionis verba respōdentes dolose p̄fessionis est quippe qui ne-quiter se humiliat ⁊c̄. vultus demittit̄: corpus p̄sternit̄: aliquas sibi lachrymulas extorquēt: si possunt verba gemitib⁹: vocē suspirijs in-terrumpunt. Nō solū obiecta nō excusant. sed etiā culpā exaggerāt vt dū incredibile aliq̄d culpe sue ore ipsoꝝ additū audit̄: et illud dif-credat̄ qđ ratum putabat̄. ⁊ ex eo qđ esse falsum nō dubitas dū cō-fitent̄ in dubiū veniat qđ quasi certū tenebat̄. Dūq3 affirmant qđ credi volunt culpā cōfitēdo defendūt ⁊ operiēdo tegūt vt magis ex humilitate q̄ ex veritate cōfiteri putet qui audit: aptās illud scriptu-re. Iustus in p̄ncipio accusator ē sui. Gloriosa res humilitas: q̄ ipsa quoq3 sup̄bia palliare se appetit ne vilescat: sed hec cito tergiuersa-tio a p̄lato dep̄hendit̄ si ad hanc superbā humilitatē nō leuit̄ flectit̄ quo magis dissimulet culpā: vel etiā differat penā. Uasa enim figu-guli p̄bat fornax: ⁊ tribulatio vere penitētis discernit. Nā qui vera-citer penitet laborē penitētie nō abhorret. Sed quicquid sibi p cul-pa quā odit iniūgit̄: tacita consciētia amplectit̄. Cuius vō simulata p̄fessio est: vna vel leui p̄tumelia aut exigua pena interrogatus iam humilitatē simulare: iam simulationē dissimulare nō pōt. Murmu-rat frendit: irascit̄; ⁊ in nonū sup̄bie gradū corruisse p̄bat̄. Tandem notat̄ ab oībus diiudicat̄ ab oībus: eoq3 vehemētius oēs indignā-tur quo falsum esse p̄spiciunt quicquid de eo p̄us opinabant̄. Tūc opus est p̄lato vt eo minus illi parcendū putet: quo oēs offenderet: si vni parceret. Sic cū nulla miseratio superna respiciat vt q̄ talib⁹ va-

de difficile est vniuersoꝝ iudicijs tacitus acquiescat frontosus mox ꝛ impudens factus: tanto deterius quãto desperatius in decimum gradũ .i. in rebellionem corruit quiq; prius latenter arrogãs fratres contẽpserat iam parẽter inobediẽs etiã magistrũ cõtemnit. Sic aũt duodecim gradus in tres tãtũmodo colligi possunt: vt in sex primis contemptus fratrum: in quattuor sequẽtibus contemptus magistri in duobus qui restant ↄsumetur contemptus dei.

¶ De Undecimo ꝛ duodecimo gradu. C. L.

Restat vndecimus

grad⁹ dici ipse libertas peccã di ꝑ quã monach⁹ cũ iam nec magistrũ videt quẽ timeat nec fratres quos reuereat̃: tãto securi⁹ quãto liberi⁹ sui delectat̃ ꝓ his a quib⁹ in monasterio tã pudore ꝙ̃ timore ꝓhibeat̃ Experta aũt voluptas libẽter repetit̃: repetita blandit̃. Sic cõsuetudo ligat in qua duodecim⁹ ↄstituit̃ gradus: iam indifferent̃ libitũ ꝓ licitis vtit̃. Iã ab illicitis cogitãdis: patrãdis: inuestigãdis animus manus vel pedes nõ ꝓhibent̃. Sꝫ quicq̃d in cor: in buccã: ad manũ venerit: machinat̃: garrit: opat̃ maliuolus: vaniloquus: facinorosus Quẽadmodũ deniq; ascẽẽs his oibus gradib⁹: corde iam alacri ꝛ absq; labore ꝓ bona ↄsuetudine iustus currit ad vitã. Sic descẽẽs in ꝫ iiis eisdẽ ꝓ malo vsu nõ se rõne gubernãs nõ timoris freno retẽtans intrepidus festinat ad mortẽ. Medij sunt q̃ fatigant̃ ꝛ angustiant̃ qui nũc metu cruciati gehẽne nũc pristina retardati ↄsuetudine descẽdẽdo laborãt. Sup̃mus tñ ꝛ infim⁹ currit absq; impedimento ꝛ absq; labore: ad mortẽ hic ad vitã ille festinat: alter alacrior: alter ꝓclinior. Illũ alacrẽ charitas: hũc ꝓcliuẽ cupiditas facit. In illo deniq; pfecta charitas foras mittit timorẽ: in illo consumata iniquitas. Illic veritas: hinc cecitas dat securitatẽ. Põt ĝ duodecim⁹ gradus appellari ↄsuetudo peccãdi: qua dei metus amittit̃: ↄtemptus incurrit̃. Pro tali iam inquit iohãnes nõ dico vt qs oret. Sed nunc quid dicis o apostole vt quis desperet: immo gemat q̃ illũ amat: nõ p̃sumat orare nec desistat plorare. Audi credentẽ: sperantẽ nõ tamẽ orantẽ. Dñe inquit si fuisses hic ꝛc̃. Disce ꝛ in matre dñi magnaꝫ in mirabilib⁹ fidẽ habere: in magna fide verecũdiã retinere. Disce verecũdia decorare fidẽ: reprimere p̃sumptionẽ. Uinum inq̃t nõ hñt: ꝙ̃ breuiter: ꝙ̃ reuerẽter suggessit: vt pia sollicita sunt cõceptamq; pcis fiduciã verecũdie suppressit. Deniq; qđ nostris meritis deest verecũdia fortasse supplebit. Petri post grauẽ lapsum lachrymã q̃dem video: sed p̃ces nõ audio nec tñ de indulgẽtia dubito Uinũ inquit nõ habẽt q̃d modestius q̃d fideli⁹. ꝛ. [illegible] a nobis vt et [illegible] ꝓ illis ꝓ quib⁹ palã nõ p̃sumim⁹ vel in cordib⁹ nostris orare cessem⁹. cũ paulus eos quoq; lugeret: quos sine pnĩa mortuos sciret. Etenim si a cõmunib⁹ orõib⁹ ipsi se excludũt: sed ab affectib⁹ oĩno excludi non pñt. Uiderint tñ in tãto pciculo sint ꝓ quib⁹ ecclesia palã orare non audeat: q̃ fidenter etiã ꝓ iudeis: ꝛ ꝓ hereticis: ꝛ ꝓ gẽtilib⁹ orat. Cũ enim in parasceue nominatim orent̃ ꝓ q̃buslibet malis nulla tamen sit mẽtio de excommunicatis.

¶ De Lenore ꝛ obligatione monachoꝝ. C. LI.

In libro de precepto

ꝛ dispensatione Crebris epl'is ꝛ nũcijs cogitis me aut ꝓpriã ꝓdere imperitiã: aut officiũ charitatꝭ: at ego malẽs sine illa q̃ inflat: ꝙ̃ absq; illa q̃ edificat inueniri: victus sũ tãdẽ pcib⁹ vr̃is. Fidei pinde vestre nõ meo fidẽs ingenio abyssũ ingredior q̃stionũ: nescio si sciã qua euersur⁹ p̃sto charitas erit: vt nã ita ꝛ veritas. Querit̃ nẽpe illa regularis distinctio quõ ꝛ quaten⁹ sit pẽsanda ꝓfitẽtib⁹ eaꝫ: vtꝝ videlicet cũcta q̃ cõtinẽt putãda sint esse p̃cepta: ↄsequẽter ꝛ damnosa trãsgrediẽtib: an cõsilia tñ vel monita: ꝛ ob h̃ nulli⁹ vel non magni sit ponderis ipsoꝝ ꝓfessio nulli⁹ aut nõ grauis culpe ipsoꝝ p̃uaricatio. An certe q̃dã depẽtãda sint impijs: q̃dã ꝓ ↄsilijs reputanda q̃ partim ea liceat. partim nõ liceat oĩno p̃tergredi. Et si h̃ vltimũ det̃ distingui a me. tũc deinde certos ac ꝓprie cuiusq; partis limites flagitatis: ne cui forte ꝑ varias sui sensus opiniones licẽtius vagandi det̃ occasio: siq; liquare culicẽ: ꝛ camelũ glutire ↄtingat: si nesciat quãtũ cure vel ope sit q̃busq; debeat obseruãtijs. Itaq; vt sentio ego: regula sci bñdicti oĩ hoi ꝓponit̃ nõ imponit̃. Prodest si deuote suscipit̃ ꝛ tenet̃: nõ tñ obest si nõ suscipit̃: qđ aũt in volũtate ẽ suscipiẽtis: nõ in potestate ꝓponẽtis. Uolũtariũ merito dixerim nõ necessariũ. Attamẽ h̃ qđ dico voluntariũ: si quis ex ꝓpria volũtate semel admiserit: ꝛ ꝓmiserit deinceps tenẽdũ: pfecto in necessarium sibi ipse ↄuertit: nec liberꝫ hꝫ iã dimittere qđ aũt tñ nõ suscipere liberũ habuit. Feliꝫ felix (vt q̃dã sanctoꝝ ait) necessitas q̃ in melius cogit. Oĩa pinde sancti bñdicti instituta exceptis sane nõnullis de spũalibus: verbi causa charitate. humilitate mãsuetudine q̃ nõ tam ipsuꝫ q̃ deũ ↄstat instituisse: ꝛ ob h̃ penit⁹ nõ esse mutãda: nõ ꝓfitẽtibus in p̃cepta: p̃uaricãtib⁹ quidẽ monita tñ seu ↄsilia cẽsẽda sunt: nec grauãt nõ obseruata: cũ tñ ꝓfitẽtibus in p̃cepta: p̃uaricãtib⁹ in crimina siãt. Ita sane hec necessaria dixerim vt ex eis minime p̃iudicetur necessarijs rõnalibusq; dispẽsationib⁹ sed nõ oibus in hmõi credita ẽ dispẽsatio: nisi his dũtaxat q̃ cũ apl'is dicere pñt. Sic nos existimet hõ vt ministros christi ꝛc̃. Nouit aũt fidelis seru⁹ ꝛ prudẽs quẽ.cõ.d.s.fa. suã ibi tñ vsurpare dispẽsationẽ vbi bonã possit hẽre dispẽsationẽ. Propterea h̃ q̃rit̃ inẽ dispẽsatores. vt si .q̃. inueniat̃: ꝛ eadẽ fortasse fidelitas a subditis exigit̃ in obtẽpando q̃ a p̃positis dispẽsando. Cõstat igit̃ ex his q̃ dicta sunt nostrã illã diuisionẽ integrã esse ꝛ sufficientẽ: si nõ ꝑsone distinguant̃ ꝛ tp̃a. Ois nãq; regularis institutio: quãtũ ad corpales obseruãtias ꝑtinet subiectis ante ꝓfessionẽ volũtaria. post ꝓfessionẽ necessaria ẽ. Platis vero partim volũtaria. s. q̃ ab hoĩe sunt inuẽta: partim necessaria ꝛ q̃ diuinit⁹ instituta: verbi grã de charitate: humilitate mãsuetudine.

¶ De Triplici necessitate preceptoꝝ. C. LII

Porro diuisio autem

hec diuisio tunc congrua ac luculẽta magis apparebit. Si ei⁹ mẽbrũ qđ dictũ est necessarium in hec tria subdiuidat̃ stabile inuiolabile: incõmutabile. Stabile ẽ qđ nõ cuilibet hominũ mutare fas ẽ: sꝫ solũ dispẽsatorib⁹ mistrioꝝ dei .i. p̃positis vt sunt regule sctõꝝ basilij augustini: bñdicti: necnõ ꝛ autẽtici canones: ꝛ siqua sunt alia ecclastica integre auctoritatis instituta: q̃ qm̃ a scis tradita sũt semp̃ita stabilit p̃seuerant: nec oĩno cuiuis subiectorum ea aliquo modo mutare conceditur. Quã tñ ab oibus instituta sunt. etiã ꝑ hoies loco ꝛ officio illis canonica electiõe succedẽtes: licite interdũ ꝓ causis: ꝑsonis: locis ꝛ tp̃ibus dispẽsant̃. Ideo aũt talit̃ ꝛ a talib⁹ mutationẽ accipe posse q: nõ naturalr̃ nec ꝑ se bona sunt Porro instituta fuerunt nõ q: aliter viuere nõ liceret: sed q: ita magis expediret: nec plane ad aliud q̃ ad lucrũ vel custodiã charitatis. Q̃diu ĝ charitati militãt immobiliter fixa sunt: mutariq; nec ab ipsis p̃positis sine offensa pñt. Si aũt contraria charitati aliqñ visa fuerint. his. dũtaxat q̃b⁹ hoc posse videre datũ ẽ: ꝛ ꝓuidẽ creditũ ẽ: nõne iustissimũ eẽ liq̃t vt q̃ ꝓ charitate inuẽta fuerit: ꝓ charitate quoq; vbi expedir̃ videbit̃ vl' omittãt̃: vl' intermittãt̃ vel in aliu forte cõmodi⁹ demutent̃. Inquã si cõtra si statuta ꝑ eo charitate ↄ charitatẽ tenerẽt̃. tenẽt ĝ fixã imobilitatẽ q̃ ex stabilitate cessans sui etiã apud platos sed quaten⁹ charitati deseruiũt. Num quid h̃ ĝ ego solus sentio vel p̃m⁹ dico. Ait ꝛ papa gelasi⁹. Ubi necessitas nõ est: incõuertibilia maneãt sanctoꝝ decreta patꝝ: leo quoq; papa ait. Ubi inq̃t necessitas nõ ẽ nullo mõ violet̃ scõꝝ patꝝ instituta: ꝛ infert. vbi ergo necessitas fuerit ad vtilitatem ecclie qui potestatẽ hꝫ ea dispẽset. Ex necessitate enĩ fit mutatio legis. Necessariũ aũt inuiolabile illud itelligo qđ nõ ab hoie traditũ ẽ: sꝫ diuinit⁹ promulgatũ: vbi nisi a deo q̃ tradidit: mutari oĩno nõ patit̃: vt nõ occides nõ mechaberis: ꝛ reliq̃ illi⁹ tabule legis scita. Que ꝛ si nullã prorsus humanã dispẽsationẽ admittũt: do tñ hoꝝ qđ voluit qñ voluit soluit: siue cũ ab hebreis egyptios spoliari: siue cũ ꝓphetã cũ muliere fornicaria p̃cepit misceri. Sanson quoq; seipm vna cũ hostib⁹ opprimẽs interfecit. Qđ vtiq; factũ si defendat̃ nõ fuisse peccatũ procul dubio credẽdus est habuisse ↄsiliũ: ꝛ si de scriptura nõ habemus Necessariũ vero incõmutabile illud volo accipi qđ ita diuina ꝛ eterna rõne firmatũ ↄstat: vt nulla ex causa possit vel ab ipso deo aliquatenus mutari. Sub h̃ genẽ est oĩs illa sermõis dñi in mõte habiti spiritualis traditio ꝛ q̃cq̃d de illa dilectiõe ꝛ mãsuetudine ceterisq; virtutib⁹ tã in nouo q̃ in veteri testamẽto spũalr̃ ob eruditõe traditur Hec enĩ eo imobilr̃ quo naturalr̃ bona omni tp̃e omni ꝑsone nõ sunt ↄtempta: custodita salutẽ opant̃. Primã ĝ necessitatẽ sue cuiq; faciens ꝓmittẽdo volũtas: secũdã p̃cipiẽtis auctoritas: tertiã p̃cepti dignitas. Qđ igit̃ nulli hominũ fas est nisi soluꝫ mutare platis: vt mutabile qđ deo licere ↄstat penes immutabile: qđ aũt ne ipsi q̃dẽ penitus immutabile nominet̃.

¶ Quedam regule p̃cepta subsunt non voluntati prelati sed discretioni. C. LIII

Magna igitur

ex pte regularis traditõis ei⁹ pars q̃ in corpalibus cõstat obseruãtijs: subest ei⁹ qui p̃est: ꝛ si nõ volũtati certe discretioni. Neq; enim abbas supra regulã est: cui semel ꝛ ipse spõtanea se submisit ꝓfessione. Et si qđ negandũ non est charitas dei regule sci bñdicti p̃ponit̃: iure sup fratrũ sane trãsgressiones non super patrum traditiones constituitur qui abbas dignoscitur mandatorum custos: ꝛ vitiorum vltor. Hinc est q: isdem legislator in his que abbati dispensanda reliquit: caute nusq; vt nominis

volūtatē sed aut ɔsiderationē aut dispositionē: aut ꝓuidētiā aut aliquid hmōi ponit: volēs fidū dispēsatorē in dispēsando sequi rōnis iudiciū nō volūtatis sue placitū. Ut enim ꝑ volūtate sua abbas aliquid mutet me ibi legisse nō recolo quinimo in oībus inq̄t omnes magr̄az sequant̄ regulā. Ergo nemo voluntatē suā: nec ab ea inq̄t temere deuiet̄ a quoq̄ȝ ḡ nec ipso abbate. Uidetis quantū necessitati tribuit̄: voluntati subtrahat̄. Quid etiā. Nōne regularis ipsa professio qua se minor sponte subdit maiori eque alligat ⁊ ꝑorem. Communis equidē pacti pari reor vtrūq̄ȝ necessitate teneri: fieriq̄ȝ duos ꝑ vnius sponsionē alterutrū debitores. Unū fidelis cure: alteꝝ humilis obediētie. Quid igit̄ iam voluntati relinquit̄: vbi ⁊ ꝑlatus debita necessitate tenetur.

C De Meta voti obedientie. C. LIIII.

Ed et de hoc

sitē nō parꝫ plati ꝑscribat̄ voluntati q̄ is qui ꝓfitet̄ spōdet obediētiā nō oīmodā sȝ sm regulā determinate sancti bn̄dicti: nō ḡ sm voluntatē ꝓpositi. Proinde si ꝓfessio sm illā regulā abbas me⁹ mihi aliud forte imponē tētauerit: qȯ nō sit sm regulā: quenā q̄so i hac re mihi necessitas imminet obsequēdi: solū q̄ppe id a me posse exigi arbitror qȯ ꝓmisi. Oportet ḡ eū qui ꝑest nō frena laxare volūtati sup subditos: sȝ ꝓfixā ex regula sibi scire mēsurā: ⁊ sic impia sua moderare. Uidetis ḡ iā obedientie limites. Si enim modus obeditionis ē tenor ꝓfessionis: nec se vltra valet extēdere potestas impantis: ꝓfecto citra ⁊ vltra ɔ̄ limites obediētie cēsent̄. Ex his virtus eadē circūcludit̄. Ergo ꝑlati iussio vel ꝓhibitio nō ꝑtereat terminos ꝓfessionis: nec vltra debȝ extēdi vel citra ɔ̄hi. Nil me ꝑlatus ꝓhibeat eoꝝ q̄ ꝓmisi: nec plus exigat q̄ȝ promisi. Uota mea nec augeat sine mea volūtate: nec minuat sine certa necessitate. Necessitas q̄ppe nō hȝ legē ⁊ ob h̄ excusat dispēsationē. Uolūtas ṽo q̄ sola meret̄ retributionē etiā sola nō īmerito gradū vsurpat altiorē. Alioq̄n ⁊ absq̄ȝ necessitate voti remissio nō dispēsatio sȝ ꝑuaricatio ē ⁊ restrictio ɔ̄ volūtatē murmur nō ē ꝑfect⁹. Ponāt ergo ꝓpositi metā obediētie subiectoꝝ ex votis labioꝝ suoꝝ: ⁊ ī suoꝝ desiderioꝝ monētes eos nō cogētes ad celsiora cōdescēdētes eis cū necesse fuerit ad remissiora: nō cadētes cū ipsis.

C Q̄ imꝑfecta ē obediētia q̄ voti fnib⁹ cohibet̄. C. LV.

Eterū subiectus

huiuscemodi obedientiā q̄ voti finibus cohibet̄ noscat imꝑfectā. Nā ꝑfecta obediētia legē nescit terminis nō artat̄: nec angustijs ꝓfessionis ɔtēta largiori volūtate fert̄ in latitudine charitatis: ⁊ ad oīe qȯ iniūgit̄ spōtanea: rigore liberalis: alacrisq̄ȝ animi modū nō ɔsiderās, in infinita libertate extēdit̄. De hac petrus ait. Castificates inquit cor. [illegible] obe charitat̄ [illegible] ꝑ hoc eā requestr [illegible] ab [illegible] merti ⁊ [illegible] obediētia. Nec ꝓpria charitati: [illegible] necessitati. Hec enī iusti illius cui lex posita nō est ꝓpria ē nō g[illegible] vel [illegible] ꝑfect⁹ debeat viuē sine lege. Sȝ q̄ nō est sub lege: q̄ppe minime cōtētus est voto sue professionis quā supat animi deuotiōe. Q̄ȝ nec istā regula ipa tacuit vbi monet si fratri impossibilia iniūgunt̄ vt ɔfidēs de adiutorio dei obediat ex charitate. Ibi quoq̄ȝ inter⁹ terti⁹ humilitatis grad⁹ describit̄: vt in omni obediētia monach⁹ se subdat maiori. Non ḡ vult nos obediēdo mēsura ꝓfessionis esse ɔtētos nec ō pacto sumē modū: sed trāsire alacriter etiā votū ⁊ obedire in oib⁹. Est sane obediētie limes sm ꝑo ipsa ꝑpis extremitas: vt sit terminus obedientie qui ⁊ vite: q̄ christus factus est obediēs vsq̄ȝ ad mortē.

C De duplici obediētia ⁊ ipari iubētū auctoritate. C. LVI.

Interest sane

qua cā: quo affectu: q̄ intētione quis ꝑcipiat. in quove ꝑcepto malū inobediētie cōmittat̄. Mādatum dei est nō occides. Fac ḡ duos homicidas: ⁊ vnū quidē spoliādi cupiditate alteꝝ ṽo necessitate se defendēdi. An nō hec satis euidēter int̄ leprā ⁊ leprā eā sepat. faciēs itaq̄ȝ disparē valde culpā vnius ⁊ eiusdē trāsgressionis. Nil deinde incestius obsceniusve q̄ȝ illas filias loth paternū vsurpare ɔcubitū: ⁊ tn̄ q̄s nō videat q̄ȝ euacuauerit: aut attenuauerit: turpis nefandiq̄ȝ flagitij reatū pietas intētionis ⁊ intētio pietatis. Iā ṽo de illo q̄ ꝑcipit. ⁊ idē de eo qȯ ꝑcipit̄ huiuscemodi aduertēda erit sm rōnem distinctio: vt cui⁹ int̄ ꝑceptores reuerētior nobis imminebat auctoritas: grauior ei⁹ fortius det̄ offensio ac etiā maioris cuiusq̄ȝ mādati trāsgressio: dānabilior estimet̄. Porro maiora minoraq̄ȝ mādata dixerim: q̄ magis minusve velle cōstiterit ipm q̄ ꝑcipit: siue hominē siue deū. Est (verbi grā) dei mādatū. nō furaberis: ⁊ est mādatū oīpotēti ds. sed nō de furando maius. Quis enim nesciat minus peccare: q̄ nō tribuit sua: q̄ȝ q̄ nō sua furat̄. Sed in mādatis hominū rara equalitas inuenit̄ cum ꝓ varijs necessitatib⁹ vel vtilitatib⁹ agēdoꝝ immergentiū affectio variet̄. Q̄ȝ putauerint rectius vel cōmodi⁹ h̄ ampli⁹ cupiāt ⁊ exigāt obseruari. Tam ḡ qualitas ꝑceptoꝝ q̄ȝ auctoritas ꝑcipientiū: ⁊ obediētie ꝓfigit metā: ⁊ inobediētie terminat culpā. Bonus quidē obediētie gradus ē: si iuxta mgr̄i nostri sniām ꝓp metū gehēne seu ꝓp scām ꝓfessionē quā professus est quispiā obedierit: melior tn̄ cū ex dei amore obedit. Illa q̄ppe obediētia necessitatis est: ista aūt est charitatis. Illū aūt dixerim optimū obediētie gradum cū eo aīo opus iniūctū recipit̄: quo ⁊ ꝑcipit̄. Et ex volūtate iubētis pēdet intētio exequētis: tā in obseruādo fidelr̄ iussa q̄ȝ in cauēdo ꝓhibita. Nouit verus humilisq̄ȝ obediēs ⁊ mīma nō ɔtemnē ⁊ maxima curare q̄ maxima fūt: intimo quodā deuoti sinceriq̄ȝ animi sapore discernēs q̄b⁹ de mādatis ei q̄ ꝑest suis quodāmō factis rn̄deat cū ꝓpheta. Tu mādasti mā. ⁊. c. nī. Ubiq̄ȝ enim ⁊ culpabilis neglectus ⁊ cōtemptus dānabilis ē. Differūt aūt. q̄ neglect⁹ quidē languor inertie est. ɔtēptus ṽo supbie tumor. Porro ɔtēptus in omni spē mādatoꝝ pari pōdere grauis ⁊ cōmunē damnabilis est. Neglectus autē infixis grauior tolerabilior in mādatis ⁊ mobilib⁹. Discretio enim est in mandatis ɔsequēter ⁊ in culpis.

C De [illegible] obediendum sit ꝑlato quando non ꝑcipit contrarium deo. C. LVII.

Jnc autē deus

siue hō vicarius dei mādatū [illegible] tradiderit pari ꝓfectu ɔsequēdū est. vbi tn̄ deo ɔtraria non ꝑcipit hō. Q̄ȝ si ɔtigerit illa petri sniā tenēda est. Obedire inq̄t opȝ deo magis q̄ȝ hoīb⁹. Si aūt doleret hō se cōtemptū: consolet̄ eū illud samuel̄. Si peccauerit vir ⁊c̄. Si aūt in deū peccauerit etiā si subaudiat̄ ꝓp hominē: q̄s orabit inq̄t ꝓ eo. Neuter equidem. Nā ⁊ a quo offendit̄ ⁊ ob quē offendit̄. eque vtriusq̄ȝ oratio exorāda discernit̄ apud ipm. s. q̄ offendit̄ hoc ē apud deū. Talis ḡ requirēdus ē ad exorādū q̄ sit idoneus ad placādū. Porro culpā siqua ē q̄ hō offendit̄ cū ei nō obedit̄: aut multū extenuat causa melior: aut penit⁹ adnihilat. Quapropē cū dr̄. Si peccauerit vir in viꝝ subaudiēdū est ꝓp deū. Nullaten⁹ enim lesio cuiusq̄ȝ ꝓximi: nedū ꝑlati excusset̄ a culpa. Si solus defuerit in causa de⁹. Alioq̄n paulo ɔtradicit qui ait. Si eniȝ inq̄t in frēm peccatis: in christū peccatis. Nolite ait dn̄s ɔtemnē vnū ex illis pusillis ⁊c̄. Aliter nāq̄ȝ accipiēda sunt scandala pusilloꝝ ⁊ aliē phariseoꝝ. Illoꝝ quippe scādalū de ignorantia. Istoꝝ aūt de malitia descēdit. Illi scādalizant̄ q̄ veritatē nesciūt. isti q̄ oderūt. Q̄ȝ si tātopē cauēda sint scādala paruuloꝝ quāto amplius ꝑlatoꝝ: quos sibi ds equare quodāmō in vtraq̄ȝ ꝑte dignatus sibimet imputet illoꝝ irreuerētiā ⁊ cōtemptū specialit̄ cōtestans eis dicēs. Qui vos audit me audit ⁊c̄. Q̄ȝ obrē q̄cq̄d vice dei ꝑcipit hō qȯ nō sit tn̄ certū displicere deo: haud secus oīno accipiēdū est q̄ȝ si ꝑcipiat de⁹. Quid enī interest vtrū ꝑ se: an ꝑ suos ministros siue hoīes siue angelos hoībus innotescat suū bn̄placitū de⁹. Sȝ hoīes inquis facile falli in dei volūtate de reb⁹ dubijs ꝑcipiēda: ⁊ in ꝑcipiēdo fallere ꝓnt. Sȝ deinde q̄ h̄ refert. Cui qui ɔscius nō es: ꝓsertim cū teneas de scripturis. q̄ labia sacerdotis custodiūt sciētiā ⁊ legē ex ore eius requirūt: q̄ angel⁹ dn̄i exercituū est. Requirūt dixerim legem: nō quā vel autētica vlla scriptura tradiderit vel ratio manifesta probauerit. De hmōi quippe vt ꝑceptor est expectandus: nec ꝓhibitor auscultādus: sȝ qȯ ita latere aut obscuꝝ esse cognoscit̄: vt in dubiis venire possit: vtrū nā ds sic an alit̄ forte velit. Si nō de labijs custodientib⁹ sciam ⁊ ex ore angeli dn̄i exercituū certū reddat̄: a quo denīq̄ȝ diuina potius ɔsilia requirent̄: q̄ȝ ab illo cui credita est dispēsatio ministerioꝝ dei. Ipm ꝓinde quē ꝓ deo habem⁹ tanq̄ȝ deū i his que apte nō sunt cōtra deū audire debemus.

C Rn̄sio ad illos q̄ obediētie ꝓfessionē accusant. C. LVIII

Uincentes vero

materiam siue occasionē arguēdi exercitia: si hoc cōstituerit vt iussa q̄libet hominē vel instituta diuine auctoritatis pōdere estimāda sint. hominē sub hoīe aut vix aut nequaq̄ȝ posse saluari: cui in tāto ꝑplo mādatorū q̄ ꝑlati etiā ꝑ incuriā sepe ꝑcipiūt interdū nō ꝑuaricari aut difficile admodū aut oīno impossibile esse videat̄. Et quidē nō nego difficultatem tāte inesse ꝑfectioni: si tn̄ ipse corde imꝑfecto ꝓ sumit̄. Porro imperfecti cordis ⁊ infirme ꝓfus volūtatis indiciū est: statuta seniorū studiosi⁹ discutere herere ad singula q̄ iniūgūt̄: exigere de quibusq̄ȝ rōnem ⁊ male suspicari ō omni ꝑcepto cui⁹ causa latuerit: nec vnq̄ȝ obedire libēter: nisi cū audire cōtigerit qȯ forte libuerit. Aut cū non aliter licere seu expedire mōstrauerit: aut apta ratio vel indubitata auctoritas delicata satis: immo nimis molesta est hmōi obediētia: nō plane hec illa est q̄ ex regula tradit̄ obediētia. sine mora diꝓutare ꝑ

fecto hoc est in affectu cordis nõ in auditu auris obedire. Istiusmo di ergo carnalẽ animũ nõ modo premi sed etiã opprimi põdere ꝓfessionis necesse est: quia nõ põt portare caro infirma qđ solus spũs promptus exp̃it iugũ esse suaue ꝛ onus leue. Christi quippe iugũ ꝛ onꝰ est: ꝛ oĩno importabile nisi eque christi spiritui. His itaq; si dicatis legẽ regule subintrasse vt abũdaret delictũ verꝫ dicitis. Ceterꝫ hec culpa nõ est date legis: aut dãtis legẽ: sed improuide ꝓfitẽtis ꝛ impie p̃uaricãtis. Mãdatũ quidẽ sanctũ ꝛ iustũ: sed tu teneris esse carnalis [illegible] sub peccato. Hoc aũt preuidisse debueras quo turris huiꝰ euãgelice nõ prius iaceres fundamẽta: q̃ sedẽs cõputares si haberes sumptꝰ ad perficiendũ. Nũc quid restat: nisi vt aut correptꝰ obedias senioribꝰ: aut insultus audias ab illusoribꝰ: hic hõ cepit edificare ꝛ non potuit consumare. Sed forsan dicitis. Ergo ne ita perfectus quispiam inuenit cui nõ vel minimũ aliquid interdũ surripiat de tã multis ac minutis q̃ passim vel a negligẽtibꝰ ꝓpositis impant. Minime. Sꝫ nõ contumus vt aliquid p̃terimus pimus. Presertim cũ nos consulet scriptura. Siquis peccauerit inquiẽs aduocatũ habemꝰ ꝛc. Qui ꝛ si ꝓ trãsgressoribꝰ nõ tñ ꝓ cõtemptoribꝰ legit supplicasse. Uerꝫ illis quõ perire ꝑiit ꝓ quibꝰ saluator rogat ne peant. Itaq; ꝛ ipsa euãgelica precepta multũ inẽ se discrepãt: ꝛ merito obseruatiõis ꝛ trãsgressiõis periculo. Nã sicut nõ oĩa vnius esse cõstat: vel necessitatis: vel vtilitatis vel dignitatis: sic nec pari culpa negligunt: q̃ nõ pari cura p̃cipiunt: nec pari proinde pena puniunt. Nõne deniq; veritas in euãgelio sub noĩbus trabis ꝛ festuce graues leuesq; discernit inobediẽtie culpas. Nã ipsa disputãte immo diffiniẽte gradatim nobis distinguit que cui reatui pena debeat: dũ aliũ iudicioꝛaliũ cõsilioꝛaliũ ꝛ gehẽna reum esse p̃testat. Nulla ergo consequẽdi necessitas cogit: vt si magistris [illegible] p̃ceptis auctoritas nulla ideo iam monacho leue [illegible] peccatũ inuenire posse putet: ꝛ qđ eius vniuerse actioni crimẽ insidiet inobediẽtie. Nõ enim qualiscũq; mãdati p̃teritio criminalẽ facit inobediẽtiã: sed repugnare: ꝛ nolle obedire. Legimus ꝛ in euãgelio maxima minimaq; mandata ꝛ mandatoꝫ trãsgressiões vniuersas dicemus: equaliter maximas.

C De [illegible] transgressionum remedia. C. LIX.

Iusta proinde vt videtis aut terre/ mini aut terrere cõ[illegible] de ipsis [illegible] promissiõe [illegible] ex ꝓfessione q̃ si nõ oporteat illũ ꝑmittere: quẽ cõstet: nec integre posse eueri: nec sine crimine p̃teriri. Etenim si oĩs inobediẽtia inexcusabiliter sit culpabilis: nulla tñ eternaliter dãnabilis nisi quã remediũ penitẽtie nõ sanat nulla ẽ letaliter criminalis: nisi q̃ cõtemptũ superbie nõ euitat. Magna igit securitas filiis obediẽtie: ꝛ reuera pax hoĩbꝰ bone volũtatis qñ in omni inobediẽtia sola dãnat impenitẽtia quã nescit qui diligit deũ. Sola incriminat superbia: quã facile cauet qui timet gehẽnam. Bene ꝓfessus nõ põt esse conscius sibi: qui se nõ impleuisse credit qđ debere se credit. Creditis itaq; vt verboꝝ nostroꝝ sensum breuiter colligã: qđ ad integrũ mãdata dei obseruari vix valeãt: ab abbatis nõ valeãt cũ veritas ipsa testet. Nec vnũ quidẽ iota p̃teriturum iri. Ceterꝫ qui ita sentit, mihi videt vt vestra pace dixerim nondũ gustasse q̃ suauis est dñs: sub iugo legis gemẽ adhuc nõdũ respirare sub gr̃a. Suaue christi iugũ nequaq̃ esse exptuꝫ: ideo certissime adhuc infirmari ꝑ carnẽ: quia spũs nõ adiuuat eius infirmitatẽ: si aũt nõ impossibile quidẽ sꝫ tñ difficile esse sentitis magistros nõ cõtẽnere: ꝛ ideo murmuratis aduersus obediẽtie legẽ affirmãtes periculosum esse ꝑmittere q tã laboriosum est obseruare. Ad hoc ego video immo nõ ego sed dñs. Qui põt loquit cape capiat. Hic quippe est q pam losiplus dixi quã edificiũ inchoares preuidisse debueras vñ perficeres. Nũc aũt vt ait quidã: aut nõ tẽtasses aut perficeres. Partiẽda est proinde nobis in duo vniuersa hec regularis obseruatio: in p̃cepta videlꝫ ꝛ remedia. Precepti instituit vita cõtra peccatũ: remediis restituit innocẽtia post peccatũ. Sic vtraq; ista cõplectit nr̃a ꝓfessio: vt ꝓfessus quisq; cũ in aliquo forte mãdatoꝝ regulariũ deliquerit: si ad remedium eque regulare confugerit: ꝛ si cõuincit trãsgressor mãdati nõ tñ p̃uaricator pacti. Solũ itaq; cẽsuerim fregisse votũ violasse ꝓpositum qui ꝛ p̃ceptũ cõtẽpserit ꝛ remediũ. Regulares itaq; terminos ꝛ si sepe deliquerit nõ euadit: q̃ cẽsore q̃ regula ẽ disciplinã nõ subterfugit. pars siquidẽ regule ẽ regularis correctio: ꝛ in ea reperiunt obediẽtie p̃cepta ꝛ inobediẽtie remedia vt nec peccãdo a regula recedat.

C Utrum Omni p̃cepto quantum obedientia valeat tantum inobedientia grauet. C. LX

Uerentibus item de obediẽtie põdere seu di crimine inobediẽtie incidit a latere nobis ꝛ de merito vtriusq; querendũ. Utrũ videlicet in quibus p̃ceptis quantũ obediẽtia valet tantũ grauet inobediẽtia. Ut verbi gr̃a: vel abraham de immolãdo filio vel ille nescio quis de filio itidẽ suum incẽdijs exponẽdo tantũ diuine indignationis ꝛ vltionis merito incurrissent si nõ obedissent: quantũ laudis ꝛ gr̃e receperũt ꝓ eo q obedierũt. Quod vobis quidẽ videt ꝛ durꝫ ꝛ necessariũ sꝫ nõ est ita. Cũ vero constat nõnulla nec fieri sine gloria: ꝛ posse nõ fieri sine culpa. Ideoq; si fiãt digna esse p̃mijs: nõ tñ supplicijs si nõ fiant. Nã ꝛ nõ tangere mulierẽ meriti est nõ mediocris ꝛ nullius delicti ꝓpriã amplecti cõiugẽ. Istius enim modi sunt quecũq; illi euãgelico capitulo congrue inueniri possunt. Qui põt cape capiat: Et rursꝫ quedã ꝑ contrariũ: neglecta quidẽ offensam incurrunt: sed impleta gloriã nõ merent: ꝛ damnãt contemptorẽ ꝛ actorẽ nõ glorificat. Talia sunt quecũq; ciuiliter lege publica imponuntur hoĩbus sine quibꝰ nec saluari queũt. Hinc est illud in euãgelio. Si diligitis eos qui vos diligũt ꝛc. Deniq; ꝛ vniuersalit cũ feceritis oĩa que p̃cepta sunt ꝛc. Ac si dicat. Si solis cõtẽti estis p̃ceptis ꝛ traditionibꝰ impositę legis ꝛ nõ spõte etiã ꝑfectionis vos consilijs ꝛ studiosius mãcipatis: liberi quidẽ estis a debito nõ tñ ꝓ merito gloriosi. Euasistis penã sed nõ acquisistis coronã. Querẽs igit necessitas cogit parere vos in singulis que iniuncta fuerint ꝛ formidare vltionem de trãsgressiõe: ꝛ de obseruãtie remuneratiõe. Ea ꝓpter in talibꝰ generalibus hec regula teneat: vt in difficilioribꝰ quidẽ agẽdis obedientia gratior: q̃ grauior p̃uaricatio iudicet: ꝛ in facilioribꝰ minusq; onerosis cõtemptus damnabilior q̃ actus laudabilior estimet.

C De Stabilitate loci ꝛ transitu ad aliũ. C. LXI

Am videamus quatenus tenẽda sit ipsa que in ꝓfessione firmari solet loci stabilitas. Prescribit sane stabilitas pactũ omni deinceps remisso discẽsui: cõtẽtioso discessui vago ꝛ curioso discursui: totius deniq; incõstãtie leuitati nõ tñ his que in ꝓfessiõis serie sequunt morꝫ videlꝫ cõuersioni ꝛ obediẽtie secundũ regulã. Nã si hec ibidẽ pre improbitate ꝛ irreligiositate cohabitantium obtineri forte nequiuerãt: duce spũ libertatis trãsire indubitanter suadeo ad altũ locũ vbi nõ impediat reddere vota sua deo q̃ distinxit ora sua. Et quidẽ cũ sancto sanctus eris cũ puer. puer. Sane si religiosus sit ordinatis monasterijs nudꝰ ꝓfessoꝝ meo consilio ne arctioris quidem desiderio vite sine licẽtia sui senioris egrediet. Egressus tñ si meliꝰ inuenerit ꝛ elegerit meo nihilominꝰ iam consilio nõ egrediet ad inferiora. s. bonũ qđ reliquerat ꝛ ꝓ meliori cõtẽpserat. Si nõ tñ loci prioris vicinia reuocet: quia deuoto monasterio nec retineri quis regulariter põt nec recipi sine consensu abbatis sui. Si ergo vult aliquis v. g. de cluniacensibus institutis ad cisterciẽsiũ se stringere paupertatẽ. eligens p̃illis nimirũ consuetudinibꝰ magis regule puritatẽ: si me consulit nõ cõsulo nisi id abbatis sui vsurparit assensu. Quare. Primo ꝓpter scãdalũ ipsorum quos deserit: deinde quia certa ꝓ dubijs relinquere tutũ nõ est. Forsitan enim hoc tenere põt: illud nõ poterit. Tertio suspectã habeo leuitatẽ: quia id sepe qđ facile volumꝰ anteq̃ ꝓbemus: expti iam nolumus vno ꝓpe momẽto idipsum cupiẽtes ꝛ respuẽtes tã leuiter q̃ irronabiliter. Quales vtiq; nõ paucos frequẽter experimur: qui vagi ꝛ instabiles mutant expimẽto iudiciũ: immo sine iudicio fluctuãtes ꝛ tumultuãtes: tot de se consilia p̃sumũt quot loca reuisunt: semꝑ qđ non habent cupiẽtes: ꝛ qđ habent in ipsis fastidientes.

C Exhortatio Eugenij Pape ne totum se occupationibus dedat. C. LXII

Dem ad eugenium papã [illegible] Nescio quõ vult ꝛ quõ vult exire: leta quidẽ sed lẽta contrario: dũ certatim illi contraria im pare cõtendũt: maiestas. s. atq; amor. Nempe vrget ille: inhibet illa: sꝫ interuenit dignatio tua qua hocipsum nõ p̃cipis sed petis: cũ p̃cipere magis te deceret. Ceterum amor dñm nescit: agnoscit filiũ: ꝛ in filijs ꝑ se satis subiectus ẽ. Obsequit sponte: gratis obtemperat: libere reueret. Amaui pauperem amabo ꝛ pauperꝫ patrem ꝛ diuitũ. In te hanc mutationẽ factã eẽ cõfido nõ de te: nec de priori statu tuo successisse ꝓmotionẽ sꝫ accessisse. Unde idẽ ergo incipiã libet ab occupationibꝰ tuis quia in his maxime cõdoleo tibi: si tñ doles ꝛ tu alioquin nõ condoleo. Doleo tñ ꝛ magis me sciens a salute longius abstitere membrꝫ qđ obstupuit: ꝛ egrum sese nõ sentientẽ periculosius laborare: sic se tue res hñt. Absit. hec est pars illius qui datus est in reprobũ sensum. Ab his sane cupio tibi pacem non cũ his. Nil tã fixum animo qđ neglectu ꝛ tpe nõ absolescat. vulneri vetusto ꝛ neglecto callus obducit: ꝛ eo insanabile quo insensibile fit. Deniq; dolor cõtinuus ꝛ acerbus diuturnus esse non patit: nã si aliunde nõ extundit: necesse est cedat vel sibi. Enimuero cito aut de remedio consolationẽ reciperet: aut de assiduitate stuporem. Quid enim nõ inuertat consuetudo. Quid nõ assiduitate du/

ret. Quid nō vsui cedet. Primū tibi importabile videbit aliquid: p̄cessu tp̄is si assuescas iudicabis nō adeo graue: paulopost ⁊ leue sen ties: paulopost ⁊ delectabit: ita paulatim in cordis duritiā itur. hinc p̄fus hunc tibi timui ⁊ timeo semp: ne dilato remedio dolorē nō su stines periculo te in eiusdem de paruo amouere. Uereor inq̄ ne in medijs occupationib⁹ q̄ru multe sunt dū diffidis finē: frontē du res teipm quodāmō sensu p̄ueo iusti vtilisq; doloris: multo prudē tius te de illis subtrahas vel ad tp̄s: q̄ȝ patiare trahi ab ipsis: ⁊ certe paulatim duci quo tu nō vis. Queris quo. Ad cor durū. Ne p̄gas q̄ rere q̄d illud sit. Si nō expauisti tuū est h̄. Solū enim ē cor durū qḋ semetip̄m nō exhorret: q: nec sentit. Quid me interrogas. Interro ga pharaonē. Quid est ḡ cor durū. Ip̄m est qḋ nec cōpunctione scin dit: nec pietate mollit: nec mouet p̄cibus: minis nec cedit: flagellis i durat. Ingratū est ad beneficia: ad cōsilia infidū: ad iudicia seuū: in uerecūdū ad turpia: impauidū ad p̄icula: inhumanū ad humana: te merariū ad diuina: p̄teritoȝ obliuiscēs: p̄sentiū negligēs: futura nō p̄uidens. Ip̄m est cui p̄teritoȝ p̄ter solas iniurias nihil oīno nō p̄ter it: p̄sentiū nihil nō perit: futuroȝ nulla nisi forte ad vlciscendū pro/ spectio seu p̄paratio est. Et vt in breui cūcta horribilis mali mala cō plectar: ip̄m est qḋ nec deū timet nec hominē reueret. En quo trahe re te h̄it occupatiões he maledicte: si tn̄ p̄gis vt cepisti dare ita te to tum illis nihil tui tibi relinquens.

C Correctio Eiusdē de cōtinuo causaȝ auditu. C. LXIII

Uerso ergo te quale est istud de mane vsq; ad vesperā litigare: aut litigātes audire ⁊ ūtinā nō sufficēt diei malicia sua: nō sūt libere noctes. Dies diei eructat li tem ⁊ nox nocti indicat maliciā. Magna virt⁹ patiētie sed nō hanc tibi ad ista optauerim interdū patientē esse p̄babis. Tu ne approba bes illoȝ patientiā: quib⁹ paul⁹ dicebat. Libēter suffertis insipiētes cū sitis ipsi sapiētes nisi fallor ironia erat ⁊ nō laus: nō bona patien tia vt possis esse liber seruū te p̄mittere fieri: p̄nolo dissimules serui tutē: in quā certe in dies dū nescis redigeris. Hebitatis cordis ē in/ diciū p̄priā nō sentire cōtinuā vexationē. Uexatio dat intellectū au ditui. Aut q̄dā. Uex est sed si nimia nō fuerit. Nā si sit nō plane intel lectū dat sȝ contēptū. Denique impi⁹ cū venerit in p̄fundū maloȝ con temnit: Expergiscere ḡ ⁊ pessime seruitutis iugū nō tm̄ caue sed etiam horre. An nō ideo iugū: q: nō vni seruis sȝ oīb⁹. Nec mihi opponas nūc ap̄li vocē qua ait. Cū essem liber ex oībus seruū omniū me feci. Lōge est istud a te. Nūquid hac ille seruitute hoīb⁹ inseruiebat in acq̄sitione turpis q̄stus. Nūquid ad eū de toto orbe cōfluebant am bitiosi auari symoniaci sacrilegi cōcubinarij incestuosi ⁊ q̄q; istius modi mōstra hominū, vt ip̄i⁹ ap̄lica auctoritate vel obtinerēt hono res ecclesiasticos vel etiā retinerent. Ergo seruū se fecit hō cui viuere christ⁹ est: ⁊ mori lucrū: vt. s. plures lucrifaceret christo: non vt lucra augeret auaritie. Audias post ip̄m dicētē. Precio inq̄t empti estis nolite fieri serui hominū. Quid vili⁹ indigniusq; p̄sertiȝ summo pō tifici: q̄ȝ nō dico omni die sed pene oī hora insudare talib⁹ reb⁹ ⁊ p̄ talib⁹. Deinde q̄n oram⁹: q̄n docemus p̄plos: q̄n edificam⁹ ecclesiā: q̄n meditamur in lege. Et quidē quotidie p̄strepant in palatio leges sed iustiniani nō dn̄i. Iuste ne etiā istud. Tu videris. Nā certe lex dn̄i immaculata cōuertens aīas. He aūt nō tam leges q̄ȝ lites sunt: ⁊ cauillatiões subuertētes iudiciū. Tu ḡ pastor ⁊ ep̄e aīaȝ quo mō te obsecro sustines corā te semp stare istam garrire aūt istā. Fallor si nō mouet tibi scrupulū peruersitas: puto q̄ interdū cōpellat clama re ad dn̄m cū p̄pheta. Narrauerūt mihi iniqui fabulatiões sed non vt lex tua. An ⁊ te audes liberū p̄fiteri sub tam graui mole: incōueni entie hui⁹. Et cui fas nō sit ceruicē subducere. Nā si potes ⁊ nō vis multo magis seruus es huius ipsius tam p̄uerse volūtatis tue. Naȝ ⁊ si coacta seruit⁹ miserabilior. sed affectata miserior est.

C Quō illud in alios sit partiendum ⁊ interdum conside rationi vacandum. C. LXIIII.

Et quid vis me facere inq̄t vt tibi ab his occupationibus parcas. Impossibile fortassis eē r̄ndebis: faciliusq; te ca thedre valedicē posse. Recte eni h̄ si rumpe ⁊ nō magis i terrumpe ista hortarer. Audi ḡ q̄d redarguā: q̄d ve suadeā. Si qḋ vi uis ⁊ sapis totū das actiōi: cōsiderationi aūt nihil. Laudo te in hoc nō laudo: certe nec ip̄i actioni expedit cōsiderationē nō p̄ueniri. Si to tus vis omniū esse instar illi⁹ qui oīb⁹ oīa factus ē. Laudo humani tatē sȝ si plena sit. Quō aūt plena te excluso. Et tu hō es: ḡ colligat ⁊ te intra se sinus q̄ oēs recipit. Alioquin q̄d tibi p̄dest si vniuersos lu creris te vnū p̄dens. Q̄robrē cū te oēs habeāt: ⁊ tu esto cū his tibus vnus. Sapientib⁹ ⁊ insipiētib⁹ debitor es ⁊ soli negas te tibi. Cleri cus ⁊ laicus: iustus ⁊ impi⁹ oēs pariter p̄ticipant te. De fonte publi co bibūt pectore suo: ⁊ tu seorsum sitiens stabis: sed maledict⁹ est q̄ partē suā facit deteriorē. Quid ille qui se penitus reddit exptē. Me mēto p̄inde nō dico sepe sȝ vel interdū reddere teip̄m tibi. Utere tu quoq; te int̄ multos: aut certe post multos. Audi paulū apostolū q̄ dehonōi sentiat. Ad ignominiā inquit vobis dico. Cōtemptibiliores qui sunt in ecclesia illos cōstituite ad iudicādū. Itaq; sm̄ ap̄lm indi gne tibi vsurpas tu ap̄licus officiū vile: gradū cōtēptibiliū: vn̄ ⁊ di cebat ep̄o ep̄m instituēs. Nemo militās deo implicat se ne. se. quid ni cōtemnāt iudicare de terrenis possessiūculis hominū qui in celesti bus ⁊ angelos iudicabūt. In criminib⁹ ḡ nō in possessionib⁹ potes tas vr̄a. Propē illā siquidē ⁊ nō p̄p hanc accepistis claues regni ce loȝ: p̄uaricatores vtiq; exclusuri nō possessores. Hūt hec ifima ⁊ ter rena iudices suos reges ⁊ p̄ncipes terre: quid fines alienos inuaditis. Quid falcē vestrā in alienā messem extēditis: nō q: indigni vos: sed q: indignū vobis talib⁹ insistere quippe potiorib⁹ occupatis. Deni q; aliud incidēter excurrere in ista cā qualibet vrgēte aliud vltro in cumbere. Nūc aūt q̄re dico mali sunt: sufficit interim admonitū eē nec totū te nec semp actioni dare sed cōsiderationi aliq̄d tui cordis ⁊ corporis sequestrare: q̄ ipsi⁹ quoq; actiōis partes benigna quadā p̄e sumptiōe sibus facit p̄gēdo quodāmō ⁊ p̄ordinādo que agēda sūt. Necessariū sane ne forte q̄ p̄uisa ⁊ p̄meditata poterāt esse p̄ficua: p̄ cipitata magis periculo fiant.

C De Utilitate consideratonis. C. LXV

Et primum quidē ipm fontē, sa nū i mentē de quo orit purificat cōsideratio: deinde regit affect⁹: di rigit actus corrigit exce[ss]us cōponit mores vitam hone stat ⁊ ordinat. Postremo diuinaȝ parit ⁊ humanaȝ reȝ sciam con fert. Hec est q̄ cōfusa disterminat: hiātia cogit sp̄sa corrigit: secreta ri mat: vera inuestigat: verisimilia examinat: ficta ⁊ fucata explorat. Hec est q̄ agēda p̄ordinat: acta recogitat: vt nihil i mēte residcat aut incorrectū: aut incorrectiōe egēs. Hec est q̄ in p̄sperie aduersa p̄sen tit: in aduersis nō sentit: quoȝ alteȝ fortitudinis: alteȝ prudentie est. Ibi etiā aduertere tibi est suauissimū quēdā cōcentū: cōplexūq; vir tutū: atq; alterā pendere ex altera sic hoc loco vides fortitudinis ma trē esse prudentiā: nec fortitudinē sed temeritatē quēlibet esse ausū quē nō p̄turiuit sapia. Hec itē est q̄ inter voluptates ⁊ necessitates media quasi q̄dā arbitra sedēs: vtrinq; certis limitib⁹ disterminat fi nes. Istis assignās ⁊ p̄bens qḋ satis ē: illis qḋ minus ē demēs ⁊ sic ex alterutro tertiā formās virtutē quā dicūt temp̄antiā. Nā intem perantē ip̄a cōsideratio cēset: tā eum qui necessarijs p̄rimaclē demit: q̄ȝ qui indulget sup̄fluis. Un̄ mihi videt nō oīno absurde diffinire temp̄antiā: qui hāc nec p̄cidere necessitatē nec excedere dicat. Iam de iustitia q̄ vna ex quatuor ē nōne cōstat cōsideratiōe mentē p̄uenī ri vt se formet in ea. Si enim necesse ē p̄us cogitet vt ex se normā du cat iustitie: nec factura vtiq; alteri qḋ sibi fieri nolit: nec qḋ sibi fieri velit alteri negatura. Intuē nūc mecū etiā haȝ pulchrā cōnexionem ⁊ ip̄sam coherentiā. Nā ipsi iustitie vt iusta sit temp̄antia modū im ponit. Noli nimiū eē iustus ait sapiēs. Quid q̄ etiā ip̄sa sapia h̄ tē/ perātie frenū nō respuit dicēte paulo. Nō plus sapere q̄ȝ oportet sa pere: sed sape ad sobrietatē. Sed ⁊ ecōtrario: q̄ temp̄antie necessa/ ria iustitia sit: oñdit dn̄s in euāgelio: arguēs illoȝ temp̄ātiā qui abs/ tinebāt vt viderent hoībus ieiunātes. Erat in cibo temp̄antia: sed nō iustitia in aīa: q: nō deo placere sȝ hoībus intēdebāt. Quō rursū vel illa vel ista sine fortitudine cū cōstet fortitudinis esse mediocri co hibere velle ⁊ nolle suū inē angustias paȝ ⁊ nimio vt sit cōtenta volū tas inō illo medio: nudo: puro: solo: cōstāte sibi equali vndiq; sui: vtpote ex omni p̄te pariter circūsciso: q̄ solū cōstat esse virtutis. Ita q; iustitia modū querit: prudētia inuenit: vēdicat fortitudo: temp̄an tia possidet. Nō mihi est hoc loco p̄positū de ipsis virtutib⁹ dispu tare: sȝ h̄ dixeriȝ hortās ad vacādū cōsideratiōi: cui⁹ beneficio ⁊ hec ⁊ multa aduertunt. Cui tā pio tāq; vtili ocio nullā in vita operā dare vitā p̄dere est. Quid tn̄ est si ne p̄bis huic totū repēte deuoueris: p̄de cessoris tui nō ita cōsueuerūt eris molestus q̄ȝ plurib⁹ quasi q̄ ad pa trū vestigijs deuiares. Nēpe id videbis agere in suggillationē eoȝ sed ⁊ notaberis vulgari p̄uerbio: qui hoc facit qḋ nullus muratur: q̄ȝq̄ȝ si de bonis ⁊ nō de nouis sumam⁹ exēpla nō defuere romani pōtifices qui sibi ocia inter maxima negocia inuenirent.

C Quales audiēde sunt ⁊ decidēde cause. C. LXVI

Sed esto alius moleant mos dies alij sūt ⁊ al. hominū mores tēp[ora] periculosa nō instant sed iam extant: fraus ⁊ circūuētio ⁊ violentia p̄ualuere sup terrā. Calumniatores multi de

sensoꝛ rarus. Agitentur ergo cause sicut opoꝛtet. Nā is modus q̄ frequētatur est execrabilis plane ꝛ qui nō dico ecclesiā: sed foꝝ deceret. Miroꝛq̄ quēadmodū religiose aures tue audire sustinēt huiꝰ disputationes aduocatoꝝ: ꝛ pugnas etiā verboꝝ que magis ad subuersionē q̄ ad inuētionē ꝑficiunt veritatis. Corrige prauū moꝛē: ꝑcide linguas vaniloquas: ꝛ labiosa claude. Hi sunt q̄ docuerunt linguas suas loqui mēdaciū: diserti aduersus iustitiā: eruditi ꝓ falsitate. sapiētes sunt vt faciat malū eloquētes vt impugnēt veꝝ. Hi sunt q̄ instruunt a qbꝰ fuerāt instruēdi. Astruūt nō compta sed sua. Struūt de ꝓprio calūnias innocētie: destruūt ṽitatis simplicitatē: obstruūt iudicij vias: nihil ita absq̄ laboꝛe manifestā facit veritatē: vt breuis ꝛ pura narratio. Ergo quas ad te necesse erit intrare causas: neq̄ oēs necesse erit diligenter veliꝫ: sed breuiter decidere assuescas frustratoꝛias: q̄ ꝛ venatoꝛias ꝑcidere dilationes: causa viduē intret ad te: ꝛ cās pauperis ꝛ eius q̄ nō hꝫ qd̄ det aliis alias multas poteris cōmittē terminādas q̄ plures ne dignas audiētia iudicare. Quid enim opus ē admittē illos quoꝝ peccata manifesta sunt ꝓcedētia ad iudiciū. Tanta enī est impudētia nōnulloꝝ vt cū manifeste ambitiōis prurigine scateat tota facies cause eoꝝ: nō erubescūt audientiā flagitare: publicātes semetipsos ad multoꝝ ꝯsciētias: in quo vel sue soliꝰ satis poterāt ꝯfundi iudicio. Nō fuit qui rescinderet attritas frontes sꝫ ideo plures facte sunt ꝛ magis diruerūt. Sꝫ ꝛ nescio quō vitiosus ꝯsciētias suoꝝ nō refugit vbi oēs loquūt tuiꝰ minime fetoꝛ sentit. quis enim verbi causa vnq̄ auarus auaꝝ: luxuriosus luxuriosum erubuit. Plena enim est ambitiōis ecclīa: nō est iam qd̄ boꝛreat studijs ꝛ mollitionibꝰ ambitionis nō plus q̄ spelūca latronis in spolijs viatoꝝ. Si christi discipulus es: ignoscat zelus tuꝰ: exurgat auctoritas tua aduersus impudentiā hāc ꝛ generalē pestē. Intuē magistꝝ non parat aures vt audiat: sꝫ flagellū quo feriat: vbi nec facit nec recipit. nec enī sedet iudicāōs: sꝫ insequit puniēs. cām tñ nō tacet q̄ videlicꝫ domū oꝛationis fecissent domū negociatiōis: ideo ꝛ tu facias.

¶ De Partibus considerationis ꝛ primo de consideratione sui quid sit ꝛ quis. C. LXVII

Vatuoꝛ vt occurrūt tibi ꝯsideranda reoꝛ. Te. que sub te. que circa te: q̄ supra te sunt. A te tua ꝯsideratio inchoet: ne frustra extēdaris in alia te neglecto. In acq̄sitione enī salutis tue nemo tibi germanioꝛ vnico matris tue. Et hec tui ꝯsideratioꝰ in tria diuidit. s. vt ꝯsideres q̄d: q̄s ꝛ qualis sis. Quid in natura. v. g. hō. quis in ꝑsona. s. papa. Qualis in moribꝰ. Cōsideranti igit tibi q̄ hō sis. i. animal rōnale moꝛtale. Is tibi exīde occurrit fructꝰ vt ꝛ moꝛtale qd̄ in te est rōnale humiliet: ꝛ rursum rōnale moꝛtale ꝯfoꝛtet. Deide q̄s sis ꝛ ō quo sis factus aduertēdū. Quid in erubescas minime inuenies in magno qui te recoꝛdans magis in numis extitisse t landis cathedra: spelunca est. Inde nāq̄ sup nitēdis sonās tibi epi noīe non dñm sed officiū. Quō āt libet gloꝛiari: vbi ociari nō licet. Nō enī locus est ocio vbi sedula vrget sollicitudo omniū ecclesiaꝝ. Quid enim aliud tibi dimisit scūs aplūs. Argentū inquit ꝛ auꝝ nō est mihi: qd̄ aūt habeo hoc tibi do. Nūquid dñationē. Audi ipm dicentē. Non quasi dñantes aīt in clero. sed foꝛma. f. g. Et ne hoc dictū sola humilitate putes: nō etiā in veritate vox dñi est in euāgelio. Reges gentium dñant eoꝝ ꝛ qui po. h. sup eos be. vo. Uos aūt nō sic. Planū ē. aplīs interdicit dñatus. I u ḡ tibi vsurpare audes aut dñans apostolatū aut aplicus dñatū. Plane ꝛ ab alterutro ꝓhiberis. si vtrūq̄ Domabis q̄dē lupos: sꝫ ouibꝰ nō dñaberis. Pascēdas vtiq̄ nō premēdas suscepisti. Preciosissimus fructus ē humilitas in quo edificiū spiritale ꝯstructū: crescit in templū sanctū in dñō. Tertio ꝯsiderādū est tibi qualis sis. Simia enī in tecto: rex fatuus in solio sedēs ꝛ nūc audi canticū meū. minꝰ q̄dē suaue s salutare. Mōstruosa res est gradus summꝰ ꝛ animꝰ infimꝰ: sedes ꝑma ꝛ vita ima lingua magniloqua ꝛ manꝰ ociosa: sermo multꝰ: ꝛ fructꝰ nullꝰ vultꝰ grauis ꝛ actꝰ leuis. Ingēs auctoritas ꝛ nutās instabilitas. Admoui speculū sedus se in eo vultꝰ agnoscat: tu tuū gaude dissimilem inueniri. Inspice tñ ꝛ tu ne foꝛte ꝛ si sit vñ merito placeas tibi: etiā in quo debeas displicē nō desit. Rara vox: nihil mihi ꝯsciꝰ suꝫ cautioꝛ in bonis ambulas si ꝛ mala nō lateāt. Quoꝛ obrē noueris te vt iniē angustias q̄ nō desūt sinaris ꝯscie bono. Magis aūt vt scias q̄d desit tibi: cui nā nō desit oīa illi desūt qui nihil sibi deesset putat. nūquid qꝛ summꝰ pōtifex ideo summꝰ. Uel quō ꝓficis: si iam sufficis tibi.

¶ De Cōsideratione sui q̄d fuit ꝛ q̄d nūc sit. C. LXVIII.

Onsideranti autem tibi qd̄ sis n. huomi- nus ꝯsiderandū quid prius eras immo quid nūc es. Ut quid enim desinis intueri: quod non desisti esse. Adhuc enim es qd̄ eras. s. homo nec minus hoc es q̄ qd̄ post factus es foꝛte ꝛ magis. Denique illud natus es hoc mutatꝰ. Nō illud reiectum est sed istud adiectū. Considera igit maxime qd̄ maxime es. s. homo qd̄ ꝛ natus es: nec mō quid natus sed ꝛ qualis. Tolle ꝑinde nūc hereditaria hec ꝑizomata ab initio maledicta: dirumpe velamē filioꝝ zelantium ignominiam: non plagā curantiū. Dele fucū fugacis honoꝛis huius: ꝛ male colerate nitoꝛem gloꝛie vt vnde nudū cōsideres qꝛ nudus egressus de vtero matris tue. Nunquid infulatus: nunq̄d micans gemmis: aut floꝛidus sericis: aut coꝛonatus pennis: aut suffarcinatus metallis. Si cuncta hec veluti nubes quasdā matutinas velociter transeuntes dissipes ꝛ exufflēs a facie ꝯsiderationis tue: occurret tibi o homo nudus ꝛ paup: ꝛ miser miserabilis homo quoq̄ dolens q̄ homo sit: erubescens q̄ nudus sit: ploꝛans q̄ natꝰ sit: murmurans q̄ homo sit natus ad laboꝛē ꝛ nō ad honoꝛē. Homo natus de muliere: ꝛ ob hoc cum reatu: breui viuens tpe: ꝛ ob hoc cum metu repletꝰ multis miserijs ꝛ ob hoc cū fletu salutās cogitās vt cogitans se summū pōtificē: attēdas pariē vilissimū cinerē nō fuisse sed eē. Hec te ꝯsideratio tenet i te: nec a te auolare finit: nō ambulare in magnis neq̄ in mirabilibꝰ sup te. In te ꝯsistito ne infra deijci sinas nō attolli supra nō euadere in longius: nō extēdi in latius. Tene medium si nō vis ꝑdere modū. Locus medius tutꝰ est medium sedes modi ꝛ modus virtus. Omnem extra modum mansionem sapiens exilium reputat. Propter hoc non est illi habitare in longo qd̄ vltra moduꝫ sit: sed nec in lato quod extra sit: nec in alto quo supra sit nec in imo infra sit. Denique ꝛ longitudo exterminiuꝫ habere solet: ꝛ dilatatio scissuram: ꝛ altitudo ruinam: ꝛ profundum absoꝛptioneꝫ. Longum dico cum sibi homo longioꝛem pꝛomittit vitam. Latum cum in superfluas animus distenditur curas. Altum cum de se plus presumit. Profundum cum se plus deijcit. qui igitur longa sibi metit tempoꝛa: ingreditur iter exterminij: ꝛ in presenti se exulans per oblivionem: in aliam ꝑmanentem solitudinem migrans secula ꝛ non presentia: immo nec futura. Similiter animi immoderata extensio exteruationem facit: ꝛ extenuatio nimia: scissionem. multisq̄ lacerat curis necesse est. Iaꝫ vero alta presumptio quid nisi precipitatio ruinosa est. Et quid pusillanimitatis deiectio: nisi desꝑata quedā absoꝛptio. In hec foꝛtis nō deficiet ꝑndēs longioꝛis vite nō abducet incerto: modestꝰ moderabit. curas tempabit a supfluis: nō deerit necessarijs. Poꝛro iustꝰ altioꝛa de se nō ꝑsumit. sꝫ dicet. Si iustꝰ fuero non leuabo caput. Neq̄ ergo plus vero tibi tribuas nec plus iusto parcas.

¶ De Consideratione sui qualis sit. C. LXIX

Igilanter discerne qualis et te ꝛ qualis sis dono dei: ꝛ non sit in spiritu tuo dolus. Erit autem hoc fideliter partiens tua tibi ꝛ que sunt dei deo sine fraude reseruēs. Considerando qualis sis etiam qualis fueris recogitandū tibi est. Conferenda sunt posterioꝛa prioꝛibus: profeceris ne in virtute: in sapientia: in suauitate moꝛuꝫ. An ab his foꝛte quod absit defeceris patientioꝛ sis: an impatientioꝛ: insolentioꝛ: an humilioꝛ: exoꝛabilioꝛ: an difficilioꝛ. Latus tibi patet campus in hoc genere considerandi. Opoꝛtet vt innotescat zelus tuus: clementia tua: discretio moderatrix vtriusq̄. Solent enim discretionis oculo caligante alteruttruꝫ sibi preripere loca terminos occupare. Poꝛro caliginis due sunt cause: ira ꝛ mollioꝛ affectus. Is iudicij censuram eneruat ille ꝑcipitat. Turbatus enim pre ira oculus clementer nil intuetur: suffusus altera quadam ꝛ muliebri mollicie rectum non videt. Non eris innocens si vel punias cui parcendum est: aut parcas ei qui puniendus est. In tribulationibus quoq̄ qualem te inuenieris nolo dissimules: si constantem in tuis: condolentem in alienis: gaude. Magnus qui incidens in aduersa non excidit vt parum a sapientia: nec minoꝛ cui presens felicitas si arrisit non irrisit q̄ꝫ facilius inueneris qui sapientiam retinuerit contraria sibi foꝛtuna: q̄ qui ꝓpicia non perdiderit. Quanq̄ vero sapiens recte hoꝛtetur sapientiam scribi in ocio. cauendum est tamen ꝛ in ocio ocium. Fugienda est enim ociositas mater nugarum: Nouerca virtutum inter seculares nuge sunt: in oꝛe sacerdotis blasfemie. Interdum tamen si incidant ferende foꝛtassis: referende vero nunq̄. Consecrasti os tuum euangelio talibus iam aperire illicitum: assuescere sacrilegium est. Labia inquit sacerdotis cus. sci. ꝛ le. re. ex o. e. non vtiq̄ nugas vel fabulas: verbū scurrile non sufficit peregrinari ab oꝛe: sed ab aure procul relegandum est. Fede ad cachinnos moueris: fedius moues. Poꝛro detrahere vel detrahentem audire quid hoꝛū damnabilius sit non facile dixerim. Non parui autē peccati te reum existimes: si facies pecca

toꝝ in iudicio sumis: ꝛ nō potiꝰ cā discussis meritoꝝ. Est ꝛ aliud vitiū: cuiꝰ si te imunē sentis: inter oēs quos noui ex his q̄ cathedras ascēdūt: sedebis me iudice solitariꝰ: q2 singulariter leuasti te supra te. s. facilitates credulitatis: hinc ꝓ nihilo ire multe īde innocētiū frequēs addictio. Inde ꝑiudicia ī absentes. Nūc ad ea q̄ sub te sūt cōsideratio intendenda est.

De consideratione circa subditos ꝛ de compescendis appellationibus. C. LXX.

Apparentibus et insipientibꝰ debitorem. Ipsi nonne debitorē me mēto potiꝰ seruitutē agnosce q̄ dominiū. Nec diu fidelibꝰ s; ꝛ infidelibꝰ incūbit ꝓuidē tuā dare opā vt increduli cōuertant ad fidē: cōuersi nō auertant: auersi reuertant: peruersi ordinent ad rectitudinē: subuersi ad veritatē reuocent: subuersores inuictis rōibꝰ cōuincant. Hi sūt heretici canes ad scissionē, vulpes ad fraudē. Uestri qui terrā austri tā sepe visitāt: hi sciūt: eunt ꝛ redeūt ꝑ mediū eoꝝ. Sꝫ q̄d boni adhuc cū illis egerint: necdū audiuimꝰ ꝛ fortasse audissemꝰ: nisi ꝓ aure hispanie salus ppli valuisset. O ambitio ambientium crux quō oēs torques: oibꝰ places. An nō limina aploꝝ plus iam ambitio q̄ deuotio terit. An nō vocibꝰ eiꝰ vestrū tota die resultat palatiū. Appellat ad te de toto mūdo ī testimoniū singularis ꝓmatꝰ tui ꝛ vtinā tā fructuose q̄ necessarie. Utinā cū oppressus clamat: sentiat oppressor ꝛ nō superbiat impiꝰ vñ incēdit paup. Impune enī trāsire inique appellātem iniquaꝝ appellatōnū ē fomes. Iniqua aūt ois appellatio: ad quā iusticie inopia nō cogit nō vt grauas s; si grauaris licet appellare a sētētia. An iniuriā oino nisi ob manifestū grauamē iprobe ꝑsumit appellatio. Qui ḡ nō grauatꝰ appellat liquet q2 aut grauare intēdit aut tpe redimere. Nō est aut appellatio subterfugiū sed refugiū. Ut vo antidotū versum est in venenū. Nō ē hec mutatio dextre excelsi. Zelatꝰ ē dns domū oratōis: factā speluncā latronū. Tu minister eiꝰ dissimulabis miseroꝝ refugiū datū arma iniquitati.

De exemptione ecclesiaꝝ. C. LXXI

Audi murmur et querimonias ecclesiaꝝ truncari se clamant ac demēbrari. Subtrahūt ei abbates epis: epi archiepis archiepi patriarchis vel ꝓmatibꝰ. Facitis hoc q2 potestis: s; vtrū ꝛ debeatis qstio ē. Spiritualis hō q̄ oia diiudicat vt ipse a nemine iudicetur: omne opꝰ suū terna cōsideratōe ꝓueniet. s. an liceat an deceat: an expediat. Quid aūt tā indignū tibi q̄ voluntate ꝓ lege vti. Quid tā bestiale q̄ nō iudicio agi s; appetitu. Quid si et tā indecēs tibi q̄ vt totū tenēs nō sis cōtētꝰ toto nisi minutias quasdā ꝛ exiguas portiones ipsiꝰ tibi credite vniuersitatis: quasi nō sint tue satagas adhuc facere tuas. Nolo ꝑdēdas mihi fructū emācipatōis huiꝰ. Nullꝰ est enī nisi q2 epi inde insolētiores: monachi dissolutiores fiūt q̄ etiā pauperiores. Licentiꝰ enī peccāt cū nō sit q̄ arguat: licētiꝰ spoliant cū cū nō sit q̄ defendat. Simulat extollunt q̄ subtrahunt ꝛ cui subtrahunt inuidet. Qui subtrahit quō innocēs ē. Sꝫ is q̄ murmurat sm aiaꝫ mortuꝰ ē. Qui istigat: quō viuit: quō nō reꝰ mortis amboꝝ ꝛ sue pariter qui gladiū dedit: vñ ambo morerent. Hoc ē qd dicit ad achab q̄ rex sūmā tenebat: vt vnā vineā affectaret. Occidisti insup ꝛ possedisti. Huic congruit parabola nathā de hoīe q̄ cētū oues habēs vnā q̄ pauperis erat concupiuit. Adde qd q̄ audiūt scādalizant detrahūt: blasphemāt. Hic etiā int ecclias inimicitie graues. Nō facile adducor licitū cōsentire qd tot illicita pariat. Tu ne licitū sentias ecclias suis mutilare membris. Ois aia inquit ptātibꝰ sublimioribꝰ subdita sit: pluralr enī dicit ptātibꝰ. Nō enī tua sola potestas a dño ē: sūt ꝛ mediocres: sunt ꝛ inferiores. Et quō vos deꝰ cōiunxit nō sunt separandi: sic nec quos subiūxit cōpandi. Mōstrū facis si manui digitū submouēs facis depēdere de capite supiorē manui brachio collateralē. Corpꝰ siquidē Christi paulꝰ capiti cōuenientissime aptans totū ex eo cōpactū ꝓhibet ꝛ cōnexū ꝑ oēꝫ iuncturā subministratōis s. o. v. m. a. coꝛ. fa. in edi. sui ī charitate. Nec vilē reputes hanc formā q2 ī terris est: exēplar enī habet e celo. Neq3 enī pōt filiꝰ facere q̄cq̄ nisi qd v. p. fa. Uide inq̄ vt oia facias sm exēplar qd tibi in m. m. est. Qz si dicat epus nolo eē sub archiepo. vl abbas: nolo eē sub epo: h nō ē e celo: nisi forte angeloꝝ quempiā audisti dicētē. Nolo sub archāgelis eē: aut ex alio quolibet iferioꝝ ordinū aliquē non ferentē sub eē nisi deo. Quid inq̄s prohibes dispēsare s nō dissipare. Ubi necessitas vrget excusabilis ē dispēsatio vbi vtilitas ꝓuocat laudabilis. Utilitas dico nō ꝓpria sed cōis. Nā cū nihil hoꝝ nō plane fidelis dispēsatio s; crudelis dissipatio ē.

De neglecta obseruantia canonū. C. LXXII.

Ipsa deniq3 vestra apostolica mādata atq3 statuta passiꝫ neglecta iacēt. Nōne ōs tuū iā quartꝰ annꝰ ē ī romensi cōcilio hec capitula ꝓmulgauit. Precipimꝰ aūt vt tam episcopi q̄ clerici: neq3 in superfluitate seu varietate inhonesta vestiū diuersicoloꝝ aut fissura vestiū neq3 ī tōsura intuētiū offendāt aspectū quorū forma ꝛ exēplū eē debēt. Itē vt nullꝰ ī archidiaconū vel decanū: nisi diaconꝰ vel ꝑsbyter ordinet. Prohibemꝰ ne adolescētibꝰ vl infra sacros ordies cōstitutis ꝑdicti cōcedant honores: vba tua h. Quis ea ꝫ vl tenuit. Falleris si teneri putas. Si si putas ipse peccasti: aut statuēs q̄ nō tenerent: aut qd nō tenent dissimulās. Leua oculos tuos ꝛ vide: si nō eque vt prius pellicula discoloꝛ sacꝝ ordinē discolorat: si non eque vt prius fissura enormis pene inguina nudet solēt dicē. Nunqd ō vestibus cura est deo ꝛ nō magis de moribus. At forma hec vestiuꝫ deformitatis mētiū ꝛ moꝝ iditiū ē. Quid sibi vult q2 clerici aliud eē ꝛ aliud videri volūt: habitu milites q̄stu clerici actu neutrū exhibēt. Nec qui pugnāt vt milites: nec vt clerici euāgelizāt. Cuiꝰ ordis sunt cū vtriusq3 eē cupiūt: vtrūq3 deserūt: vtrūq3 cōfundūt. At si summe sapiens hō nihil inordinatum reliquit. Clericos non alibi ordinandos q̄ vbi nullus ordo: sed sempiternus horror inhabitat: nunc inserenda que circa te sunt.

De consideratōe ppli romani q̄ circa eū erat. C. LXXIII

Clerū illū ordinatissimū eē ōz: a quo ꝑcipue in oēꝫ ecclesiā cleri forma ꝓcessit. Quid de ppło loq̄r. Quid tā notū seculis q̄ ꝓteruia romanoꝝ gēs insueta paci tumultui assueta. Gens immitis ꝛ intractabilis subdi nescia nisi cū nō valet resistere. En plaga tibi incūbit cura hec. Noli diffidere etiā si icurabilis sit. Ad curā enī exigeris nō curatōeꝫ. Curā inqt illiꝰ habe. Uel ꝫ dixit q̄dā. Nō ē in medico semp releuetur vt eger. Plꝰ oibus laboraui ait apostolus nō dicit: plus oibꝰ ꝓfui. Unusquisq3 inquit ꝓpriam mercedem accipiet sm. s. laborē nō sm ꝓuentū. Ita q̄ esto factū qd tuum est: naꝫ deus qd suū est satis absq3 tua sollicitudine curabit. Reddet deꝰ mercedē la. s. s. Securꝰ labor quē nullus casus reddere defectꝰ potest. Scio vbi habitas. Increduli ꝛ subuersores sūt tecū romani impij in deū temerarij in sancta: seditiosi in inuicē: emuli in vicinos inhumani in extraneos: quos neminem amātes nemo amat. Superioribus infideles: inferioribꝰ importabiles: inuerecūdi ad petendū: ad negādū fructuosi: ingrati cū acceperint: grādia loquūt cū operent exigua: blandissimi adulatores: mordacissimi detractores vix circūspectū ꝛ amicū ꝓpter cōsciētie calūniant hypocritā. Porro q̄ꝫ amatorē ꝛ sibi interdū vacātē inutilē dicant. Talia tñ tu pastor vtilis cōsideratio quō si fieri possit conuertas eos: ne ipsi subuertant te. Petrꝰ cuiꝰ sedē tenes nescit aliqñ ꝓcessisse vel gēmis ornatꝰ vel sericis: nec tectus auro: nec vectus equo albo: nec stipatus milite: nec circūstrepentibus septus ministris. Absq3 his tñ satis credidit posse impleri salutare mandatū. Si diligis me pasce oues meas. In his successisti non petro sed cōstantino. Consulo tolerāda ꝓ tempore non ꝓ debito affectāda. Ad ea potiꝰ te incito quoꝝ te scio debitorē. Opꝰ inq̄ fac euāgeliste ꝛ pastoris nomē implesti. Dracones inquis me mones pascere ꝛ scorpiones nō oues. Propt̄ hoc inq̄ magis aggredere eos sed verbo non ferro. Quid enī denuo vsurpare gladium tentes: quem semel iussus es reponere in vaginam. Qui tñ gladiꝰ. s. materialis tuus est: etiam ipse tuo nutu ꝛ si non tua manu euaginandus. Alioquin nisi ad te pertineret aliquo mō dicētibꝰ aplis. Ecce gladij duo hic: nō respōdisset dñs satis est. sed nimis est: Uterq3 ergo gladius ecclesie est: s; vnꝰ ꝓ ecclesia alter ꝛ ab ecclia exercendus. Hic sacerdotis: ille militis manu. Iusta ergo opportune importune clama ne cesses. Si dura fronte sunt: indura ꝛ tu econtra tuam. Nihil tam durum quod duriori non cedat. Dedi inquit frontem tuam duriorem frontibus eorum.

De consideratōe lateꝝ suoꝝ. i. cardinaliū. C. LXXIIII.

Ueniam ad collaterales tuos q̄ tibi intime sunt. Quid hoc? si boni sunt tibi potissimum si mali eque plus tibi. Ne te dixeris sanum dolentem latera. i. ne bonum dixeris male viuentē. Aut si bonus sis: quem fructum afferre pōt bonitas tui solius. Sed nec tibi tua bonitas: vndiq3 obsessa malis sicut nec sanitas vicino serpente. Siue aūt leuent siue grauent cui potiꝰ imputandū est q̄ tibi: qui tales aut elegisti aut admisisti. Sed nec potestatem habent: nisi q̄ tu eis tribueris vel permiseris. Tibi ḡ impute quicquid patieris ab eo qui sine te nihil potest facere. Igitur non inconsiderate eligēdi siue colligendi sunt in opus ministerij huiꝰ. Tuū est vndecūq3 eos euocare exemplo Moysi nō iuuenes sed senes: nō tā etate q̄ moribus. An nō de toto orbe eligēdi sūt orbē iudicaturi. Sane huic negocio non se ingerat rogās: cōsilio non prece agendum est. Sunt aūt que necessario a nobis rogantiꝫ aut

erro: quet ipostumitas aut necessitas mereė. An istud in his q̄ tua sit vel an nō licet tibi facere qḋ vos q̄s locus rogati cū p quo rogaris suspect⁹ tibi sit. Qui autē ipse rogat p se iam iudicatū est. Clericū curiam frequentantem q̄ non sit de curia ad id genus ambientiū ptinere nozis. Adulantē ⁊ ad cuiusq̧ placitū loquētē vnū de rogātib⁹: puta etiā si nihil rogauerit. Uiri callidi ⁊ dolosi ppriū esse solet tūc ptendere humilitatē cum aliquid obtinere nitur. Hic est q̄ nequiter se humiliat: ⁊ inter. e. p. s. o. Quātos quos supplices admisisti: postmodum sustinuistis graues: rebelles contumaces. Uerbosum adolescentem ⁊ studentē eloquētie: cū sapientie sit inanis non aliud q̄ iustitie hospitem reputes.

C Quales ad hoc officiū assumi debeāt. C. LXXV.

Uiros probatos opz

eligi: nō probādos. Nos in monasterijs spe meliorādi oēs recipim⁹. At curia bonos facili⁹ recipē q̄ facē cōsueuit. Tracta aūt sciū qz p⁹ sera retractatio ē. Itaq̧ nō volētes neq̧ currētes assume: sz cūctātes se: renūciātes etiā coge. In talib⁹ requiescet spūs tu⁹: qui. s. nō sunt attrite frontis: sz verecūdi ⁊ timorati: pter deū tñ nihil timeāt nihil sperent nisi a deo. Qui etiā aduentātū nō man⁹ attēdant: sz necessitates q̄ stent viriliē p afflicti ⁊ iudicēt i equitate pro mā suetis terre q̄ sūt cōpositi ad mores pati ad obediētiā: māsueti ad patiētiā: subiecti ad disciplinā: rigidi ad cēsurā: catholici ad fidē: fideles ad dispēsā: cōcordes ad pacē. In iudicio recti: i ōsilio puidi: i iubēdo discreti: i disponēdo industrij: in agendo strenui: in loquēdo modesti: in aduersitate securi: in psperitate deuoti: in zelo sobrij: in misericordia nō remissi in ocio non ociosi: in cura rei familiaris non anxij: aliene rei nō cupidi: sui non pdigi: vbiq̧ ⁊ in oīb⁹ circūspecti: q̄ legatōe etiā p christo possūt fugi quotiēs op⁹ erit: nec iussi renuāt: nec nō iussi affectēt. Qui missi post aurū nō eāt sed christū sequanē. Qui questū legatōez non estimēt: nec requirāt datū sz fructū. Qui regib⁹ exhibeāt Iohānē egyptijs moysen: fornicantib⁹ phineem: helyā idolatris: helisēum auaris petrū mentiētib⁹: paulū blasphemātib⁹: Matheū negociātib⁹. Qui vulg⁹ nō spernāt sed doceāt: diuites non palpēt sed terreāt pauperes nō grauēt sz foueāt: minas pncipū nō paueāt sz ōtēnāt. Qui nō cū turba itrēt: nec cū ira exeāt: ecclesias non spolient sed emēdēt Marsupia nō exhauriāt: sed corda reficiāt ⁊ crimina corrigāt: fame prudeāt sue: nec inuideant aliene. De omni re plus orationi fidant: q̄ industrie sue vel labori. Quorum ingressus pacific⁹ sit: modest⁹ exit⁹. Quoz sermo edificatio sit: vita iusta: psentia grata: memoria i benedictione. Qui redeāt ad te fatigati quidē sed non suffarcinati simul ⁊ gloriantes: non q̧ curiosa siue preciosa queq̧ terrarum attulerint: sed q̧ reliquerint pacem regnis: legez barbaris quietē monasterijs: ecclesijs ordinē: clericis disciplinā: deo populū acceptabilē sectatorē bonorū opez. Non sit qui possit dicere legato. Ditaui abrahā: sed cum Samuele concionetur: ad omnes loquimini de me corā domino ⁊ christo ei⁹ ⁊c̄. Et nūc reduc oculos mi eugeni ad eū qui nūc est curie siue ecclesie statū ⁊ studia platoz: coz presertim qui sunt in circuitu tuo. Sz de his hacten⁹ ego palpaui: nō fodi parietē tibi licet fodere ⁊ videre ⁊c̄.

C De dispositōe rei familiaris. C. LXXVI.

Israel quam magna

est domus dei ⁊ in hos. ei⁹. Uacuū prorsus a sollicitudine rez minimaz ⁊ viliū opz esse animū: tā magnis ⁊ tā multis reb⁹ intentum. Oportet ingeniū rectū: cautū: vigilē: firmū: amplū esse: pcurandus ē q̄ p te molat. Pro te inq̄ nō tecū. Quedā eniz per temet facienda: quedā p te ⁊ alios fiunt: quedā p alios absq̧ te. Sub quo. s. vltimo genere agēda dom⁹ tue locāda censuerim: p aliū igit̄ illa facies cui tria necessaria sunt. s. vt sit fidelis ne fraudet: prudēs ne fraudet: tertiū ē auctoritas q̧ possit disponere queq̧ put scit ⁊ vult. Hoc est vt si ōstituat̄ sup familiā: possit mutar̄ ministros: trāsferre ministeria ad quos ⁊ quā voluerit: ⁊ nullū patiat̄ ōtradictorem: psit oīb⁹ vt oibus psit: ⁊ de oibus clandestinas susurrātas delationes non recipias aduersus eū. Et hanc velim tibi generalē ōstituas regulā: vt oēz qui palā veretur dicere qḋ in aure locut⁹ est suspectū habeas. Q si te iudicāte dicēdū corā ille noluerit: delatorē iudices nō accusatorē. Itaq̧ vn⁹ oībus faciēda iniūgat: oēs vni rñdeant: tu illi habeas fidē vacās tibi ⁊ ecclesie dei: siquo min⁹ aut fidelis iueniat̄: aut prudēs fideli potius cōmittēdū. E duob⁹ enim hoc tutius q̧z̄ ⁊ si minus fidelis repitur sustinē poti⁹ ōsulo q̧z te imergere laberinto huic. Memēto saluatorē iudā echonomū habuisse. Quid epo turpi⁹ q̧z incūbere suppellectili ⁊ substātiole sue sciscitari d̄ singulis: morderi suspitōib⁹: moueri ad queq̧ perdita vel neglecta de minutis ⁊ quadrantis exigere rationē

Non ita ille egyptius cunctis Ioseph creditis ignorabat quid haberet in domo sua. Erubescat christian⁹ christiano sua non credens: q̄ homo sine fide: fidem tñ habuit seruo alienigene. Mira res. Epi habent ad manū q̄b⁹ aīas credāt: ⁊ q̄b⁹ suas cōmittāt facultatulas nō inueniūt. Optimi videlicet estimatores q̄ magnā de minimis parū vel nullā de maximis: curā gerāt. Quotidianas expēsas quotidiano reciprocam⁹ scrutinio: ⁊ ōtinuo dñici gregis detrimēta nescim⁹. De precio escaz ⁊ numero panū: quotidiana cū ministris discussio ē. Raro admodū cū psbyteris collatio celebrat̄ de pctis ppłoz. Cadit asina ⁊ est qui sublenet eam: perit anima ⁊ non est qui reputet. Quia transitoria illa que stare tibi non queunt fac vt a te transeant. Non parte. Riuus qua fluit cauat terram: sic discursus temporalium conscientiam rodit.

C De dispositōe familie pprie. C. LXXVII.

Solo autem vt vita

domus tue m⁹ con... Qua ppter vt dixi alius tpalia dispenset nō tu. Dimodū enī studeas auertere a te ōcursuz hoz. Plurima nesciam multa dissimules nōnulla obliuiscaris. De disciplina vo tu puide illud nemini credas: si isolētior corā te vel sermo isonuerit vel habitus apparuerit: man⁹ tua sit sup huiusmodi ipunitas ausuz parit: ausus aūt excessuz. Domū epi decet sanctitudo; sacerdoti domestici autē ceteris honestiores: aut fabula oīb⁹ fiunt in vultu: habitu: incessu eoz q̄ circa te sunt. Nihil impudicū vel idecēs residere patiaris. Discāt a te coepiscopi tui comatulos pueros ⁊ cōptos adolescētes secū nō habere: certe iter mitratos discurrere calamistratos nō decet. Noli faciē tuā hilarē ad eos ostēdere nec tñ auctoritatē sanctio ... grauitatē. Illa infirmiores fugat: hec leuiores reprimit. Illa si assit odibilē hec si desit ōtēptibilē reddit. Igit̄ nec seueri⁹ nec dissolutus: q̄ hac mediocritate gratius vt nec de seueritate sis oneri: nec de familiaritate cōtēptui. In palatio papam domi te patrēfamilias exhibeto. Ament te domestici tui: si non facito vt timeāt te. Utilis semper custodia oris: que tñ affabilitatis gratiā non excludit. Igitur vbiq̧ frenanda est lingua pcipue maxie aūt i domiculo: ille ōuenictior habit⁹ si actu q̄dē serier⁹ sis: vultu seren⁹: vbo sar⁹. Capellani tui q̄ iugitē tecū diuinis iterfūt obseqijs nō sint honore fuiat̄ eis ab oīb⁹ tanq̄ tibi necessaria de manu tua accipiāt ⁊ his ōtēti sint: tu aūt vide ne agat sup h̄ qḋ forte ab aduētātib⁹ petere dephēdes: indica grez ēāz talem⁹ canō q̄ pscit auaritiā ex colūnia. i. nō tiba ōcia. Iā ōsidera que supra te sunt.

C De cōsideratōe eoz q̄ sup te sūt ⁊ diuioz. C. LXXVIII.

Ibi superiores et si

de ōsideranda non bāt: nos tñ nō tuā ōsiderādas: sz etiā agēdas docēt. Quia q̄ supra te sunt: nō actu idigēt sz tuū ispectu. Lōgius tua pegrinat̄ ōsideratio: quotiēs ab illis reb⁹ ad ista deflectit̄ iferiora ⁊ visibilia siue scuēda ad noticiā: siue appetēda ad vsuz: siue p officio disponēda vel accitāda: si tñ versat̄ i his vt p h̄ illa reqrat: haud pcul exulat. Sic eni ōsiderare repatriare ē. Sublimior autē iste prefentium ac dignior est visus rez cum. s. inuisibilia dei p ea q̄. f. s. incō. Hac scala ciues nō egent sz exules. Licet aūt que supra sunt nō verbo doceant sed spiritu reuelent: tñ qḋ sermo nō explicat ōsideratio querit: oratio expetat: vita mereat̄: puritas assequat̄. Trib⁹ autem modis quasi totidē viis iuestigāda sunt. s. opinione: fide ⁊ intellectu intellectus rōni innitit̄: fides auctoritati: opinio verisimilitudini. Habent prima duo certā veritatē: sed fides clausam ⁊ inuolutam: intellectus nudā ⁊ manifestam: opinio autem certi nil habens: vez per verisimilia querit potiusq̧ apphendit. Omnino aūt in his cauēda est ōfusio ne aut incertū opinionis fides figat aut qḋ firmū fixuq̧ ē fidei opinio in questionē reuocet. Et sciendum q̧ opinio si hz assertionē temeraria est: fides si hz hesitationez infirma est. Intellectus si signata fidei irrumpere nitat̄: effractor reputat̄ ⁊ scrutator maiestatis. Hec deo igit̄ ambiguum non hz. Ecce affectus nostri iacent mole corporea pregrauati ⁊ luto herentib⁹ desiderijs sola interim arida ⁊ tenuis ōsideratio preuolat: ⁊ tñ ex tātillo qḋ iam datur libet exclamare. Domine dilexi decorem domus. t. ⁊. l. h. g. t. Quid si totā se anima colligat ⁊ reductis affectib⁹ e cūctis locis q̄b⁹ captiui tenent̄ timēdo q̄ non opz: amando q̄ non decet: dolēdo vane: gaudendo vanius: cum his inhiat tota voluntate ⁊ libertate: volatū pulset impetu spirit⁹: ⁊ spinguedine gratie illabat̄. Nonne cum cepit circuire illas lucidas mansiones ⁊ sinum illum abrahe curiosius perscrutari: ⁊ sub altari martyz reuisere animas in patria stolā secundā patientissime expectantes: multo magis tunc instabit loquens cum propheta. Unam peti a domino. D. R. ⁊c̄.

De Trino et vno deo. C. LXXIX.

DEus trinus et vnus ē. Quõ sit pluralitas sit in hac vnitate ꝛ ipsa ĩ pluralitate: scrutari temeritas ē: credẽ pietas: nosse vita eterna. Ut aũt hui⁹ singularis vnitatis eminẽtia euidẽtior fiat: multa vna ɔsideratio percurrat. Est aũt vnitas collectiua: vt cũ lapides multi aceruũ vnũ faciũt ꝛ ē ɔstitutiua cũ multa mẽbra vnũ corp⁹ vel multe ptes vnũ totũ: ꝛ ē cõiugatiua q̃ vir ꝛ mulier sũt vna caro ꝛ ē natiua: q̃ aĩa ꝛ caro vn⁹ nascitur hõ: ꝛ ē potestatiua: q̃ hõ v̄tute nõ istabilis: nõ dissimilis sꝫ vn⁹ sibimet niti ĩ inueniri: ꝛ ē ɔsentanea cũ p charitatẽ multoꝝ hoĩuꝫ ē cor vnũ ꝛ aĩa vna ꝛ ē votiua: cũ hõ votis oib⁹ deo adherẽs vn⁹ spũs ē. Et ē dignatiua q̃ lim⁹ nr̃ a dei v̄bo in vnã assumpt⁹ ē psonã. Inẽ h̄ oĩa q̃ recte vnũ dixi arcem tenet vnitas trinitatis q̃ tres psone sũt vna substãtia. Scõo loco ē illa q̃ ecõuerso tres substãtie vna ĩ christo psona sunt: q̃cũq; v̄o alia dici vna possũt summe illi⁹ vnitatis imitatõe nõ cõpatõe vna appellant̃. Bon⁹ ẽ itaq; dñe aĩe querẽti illũ. Quid ergo de⁹ p ad vniuersũ spectat finis qd ad delectationẽ salus: p ad se ipse nouit.

Qualis deus sit pena puersoꝝ. C. LXXX.

QUid ē de⁹. Nõ min⁹ puersoꝝ pena q̃ glĩa humiliũ. Est eni rõnabil qdã eq̃tatis directio icõuertibilis atq; idecliabil q̃ppe attigẽs vbiq; cui illisa oĩs prauitas ɔturbet̃ necẽ ē. Ue oppositis volũtatib⁹ q̃ sp conãt̃ iniigere ꝛ frustra solũ sue auersionis referẽtes penã. Quid eni tã pena le q̃ʒ semp velle qd nũq̃ erit: ꝛ semp nolle qd nunq̃ non erit: nunq̃ obtinebit quod vult: ꝛ quod non vult ineternum sustinebit. Quis h̄ facit rect⁹ dñs de⁹ nr̃: q ꝛ cũ puerso puertit̃. Est etiaꝫ turpiꝫ pena deus q̃ lux est. Oĩs eni q male agit odit lucẽ: nõ tñ lucẽ decliare potest: q lucet vbiq; etiã ĩ tenebris: sꝫ tenebre eã nõ cõprehẽdũt. Proinde reprobi ĩ iudicio videbũtur vt ɔfundant̃: ꝛ nõ videbũt ne ɔsolẽtur: nec mõ a luce videbunt̃: sꝫ ĩ luce: ꝛ h̄ ab omni vidẽte vt p multitudis itũctũ sit ɔfusio multa. At null⁹ de tãta numerositate spectantiũ molestior oculus suo cuiusq;. Nõ ē aspect⁹ siue ĩ celo siue ĩ terra q̃ tenebrosa ɔsciẽtia suffugẽ magis velit ꝛ min⁹ possit. Hic ē vermis q nõ morit̃ memoria pteritoꝝ. Horreo vermẽ mordacẽ ꝛ mortẽ viuacẽ: horreo icidere in man⁹ mortis viuẽtis vite morientis. Hec ē secũda mors q̃ semp occidit nunq̃ p occidit. Qui eni dicẽt mõtib⁹: cadite sup nos ꝛ cetera: qd nisi mortẽ mortis bñficio finire vel euadere volũt. Cõstat aũt aĩaꝫ imortalẽ esse: durãte aũt aĩa durabit ꝛ memoria. Sꝫ q̃lis feda flagitijs: horrida facinorib⁹. Hec enim licet trãseant a manu: remanẽt ĩ mẽte: ꝛ si facere ĩ tpe fuit: fecisse sempiternũ ē. Hoc ē dicit̃. Arguã te ꝛ sta. c. f. t. Dño locut⁹ ē cui oẽ aduersaꝝ eẽ etiã sibi aduersari necesse ē vt sit fera q̃relaꝝ o custos hoĩuꝫ. q. me. p. c. tibi ꝛc̃. O eugeni ita ē. Nõ põt deo esse ɔtrariũ qd ꝛ sibimet coherere: sꝫ oĩs q arguit̃ a deo arguet̃ ꝛ a seipso. Nõ est sane iam p tũc aut v̄itateꝫ dissimulet ratio: aut ratõis intuitũ. Aĩa declinet abrupta mẽbris corpis ĩ se collecta. Quo eni volat sopitis ɔclusisq; moxis sensib⁹ p quos vtiq; curiosi⁹ exire ꝛ a se ire solebat ĩ eã q̃ pterit hui⁹ mundi figurã: video turpib⁹ nihil deesse ad ɔfusionẽ cũ pducent̃ in spectaculum deo: angelis hominib⁹ sibypsis. O q̃ʒ male locati erũt vtiq; oppositi tenenti huic directe equitatis huic lumini ppalate v̄itatis expositi. Nõne h̄ ē ppetuo ɔũdi atq; ɔfundi. Duplici inq̃t ɔtritiõe ɔtere eos.

Qualis idem sit gloria electoꝝ. C. LXXXI.

QUid est deus. Lõgitudo: latitudo: sublimitas ꝛ pfundũ. Lõgitudo pp eternitatẽ interminabilẽ: latitudo ppter charitatẽ immẽsurabilẽ: sublimitas ppter maiestatẽ inattingibilẽ pfundũ pp̄ter sapiẽtiã inscrutabilẽ. Hec sancti cũ apl̃m cõprehendunt. Esto ꝛ tu sanct⁹ vt possis cõprehẽdẽ cũ oib⁹ sanctis. Sciendo facit duplex affectio scꝫ. s. timor dñi scũs: ꝛ sanct⁹ amor. His pfecte affecta aĩam velut q̃busdã brachijs suis cõprehendit̃ ꝛ amplectitur stringit ꝛ tenet ꝛ dicit. Tenui eũ nec di. ꝛc̃. Et timor quidẽ sublimi ꝛ pfundo: amor lõgo latoq; respõdet. Quid eni tã timẽdũ q̃ʒ potestas cui nõ potes resistere: q̃ʒ sapiẽtia cui abscõdi nõ potes. Quid itez tã amabile q̃ʒ ipse amor quo amas ꝛ amaris. Amabiliorẽ tñ iũcta eternitas facit q̃ nõ excidit: sꝫ foras mittit timorem. Ama igitur perseueranter ꝛ habes longitudinẽ. Dilata amorẽ ꝛ habes latitudinem. Hec igitur quatuor habes apud te si stupeas: si paueas: si ferueas: si sustines. Stupenda plane sublimitas maiestatis: pauẽda abyssus iudicioꝝ feruorẽ exigit charitas: pseuerantiam sustinendi eternitas. Eternitatis enim quandam imaginem perseuerantia pferet. Denique sola est cui eternitas redditur. Et nunc aduerte in his quatuor: q̃tuor species contemplationis. Prima ꝛ maxima est admiratio maiestatis que requirit cor purgatum vt a vitijs liberũ facile ad supna se leuet. Interdum quoq; vel per aliquas morulas stupore: ꝛ extasi suspensum teneat admirantem: hec comprehendit sublime dei. Secũda inspectio iudicioꝝ dei q̃ sunt abyssus multa. Quo sane pauido ɔspectu dũ vehemẽtius ɔcutit intuentẽ fugat vitia fundat virtutes initiat sapientiã: humilitatẽ seruat. Uirtutũ siquidẽ fundamentũ ē humilitas: q̃ si nutet v̄tutũ aggregatio nõ nisi ruina est hec pfundũ cõprehendit. Tertia recordatio bñficioꝝ q̃ ne dimittat ingratũ sollicitat memoriã ad amorẽ bñfactoris. De talib⁹ dicit̃. Memoriam abũdantie suauitatis tue eruc. ꝛc̃. Eructatio enim gratiarum actio ē hec comprehendit latitudinem. Quarta meditatio promissoꝝ que ea que retro sunt obliuiscens in sola expectatione requiescit. Que cum sit meditatio eternitatis: qui enim promittuntur eterna sunt: lõganimitatem alit: ꝛ perseuerantie dat vigorem hec est que comprehendit longitudinem. Querendus adhuc fuerat: qui nec satis inuent⁹ ē: nec queri nimis põt. Adorãdo forte q̃ʒ disputando digni⁹ querit̃ ꝛ facilius inuenit̃.

De Certitudine fidei. C. LXXXII.

IDem ad innocẽtium papam ꝫ hęres petri abaelardi. Habemus in francia nouum de veteri magistro theologum: qui ab ineunte etate sua in arte dialectica lusit: ꝛ nũc in scripturis sanctis insanit: q nova semp inquirit: ꝛ q̃ nõ inuenit fingit. Hic in pmo theologie vel poti⁹ stultilogie sue limine fidẽ diffinit estimatõeꝫ: sꝫ absit vt putem⁹ ĩ fide nr̃a aliq̃d vt ipse putat dubia estimatõe pẽdulũ: ꝛ non magis totũ qd ĩ ea est certa ac solida v̄itate subnixũ: oraculis ꝛ miraculis diuinit⁹ persuasũ stabilitũ ꝛ ɔsecratũ partu v̄ginis sanguine redẽptoris: glĩa resurgẽtis. Testimonia ista credibilia facta sunt nimis. Clamat apostol⁹. Scio cui credidi ꝛ certus sum: ꝛ tu mihi subsibilas fidem ē estimatio. Tu mihi ambiguum garris quo nihil est certius. Sed ꝛ Augustinus aliter fides ait non coniectando vel opinando habetur in corde in quo est ab eo cui⁹ est: sed certa scia acclamante ɔsciẽtia. Ceterꝫ fidem ait apostolus est substãtia reꝝ sperandaꝝ: non inanium fantasia ɔiecturaꝝ. Achademicoꝝ sunt iste estimationes quoꝝ est dubitare de omnib⁹ scire aũt nihil.

De Uita epi ꝛ cleri. C. LXXXIII.

IDem ad episcopum senonensem. Tẽptatio est cuiuscũq; hominis vitam super terram: quantis putatis periculis patet vita pontificis: cui necesse ē omnium ferre tentationes. Si ego latens in cauerna ꝛ sub modio non quidem lucens sed fumigans ventorum tamen impetus nec sic declinare sufficio: sed continuis tentationum varijsq; impulsibus fatigatus instar vento agitate harundinis hac illacq; circũferor. Quid potius supra montem: positusq; supra candelabrum solus mihi seruandus Solus tamen ipse mihi sum scandalo: solus tedio: solus oneri atq; periculo: ita vt proprie gule ꝛ ventri ꝛ oculo scandalizari frequenter irasci oportet. Quibus ergo molestijs angitur: quibus lacessitur iniurijs Cui etiã si propria cessent: nunq̃ tamen de alienis desunt fores pugne in ti. Omnes iuxta preceptum domini diligantur etiaꝫ inimici: sed ꝛ ad consilium soli eligantur prudentes ꝛ beniuoli. In omnibus etiam exemplo apostoli honorificate inq̃ ministeriũ vestꝝ: ministeriũ dico non dñm: honorificabitis aũt non cultu vestiũ: nõ fastu equoꝝ: non amplis edificijs: sed ornatis morib⁹ studijs spũalib⁹ bonisq; operib⁹. Despiciant sacerdotes dilu textricũ siue etiam pelliciũ ꝛ non proprijs operib⁹ gloriam. Horreant ꝛ murium rubricatas pelliculas (quas gulas vocãt) manib⁹ circũdare sacratis ꝛ sacrãtibus tremenda misteria respuãt ꝛ apponere pectori qd decentius ornat gemma sapiẽtie pudeat ꝛ collo circũtexere qd honestius atq; suaui⁹ christi iugo submittit̃. Non christi stigmata sunt hec q̃ isti martyꝝ exẽplo circũferũt in opere suo: muliebria poti⁹ esse noscunt̃ insignia cogitantium que mũdi sunt quõ placeãt viris. Currit̃ in clero passim ab omni etate ꝛ ordine: a doctis pariter ꝛ indoctis ad curas ecclesiasticas tanq̃ sine curis iã q̃sq; victur⁹ sit cũ ad curas peruenerit. Nec mirꝫ de his qui necduꝫ in semetipsis expti sunt. Uidentes quippe illos q̃ ppos iã humeros cupite sarcine submiserũt nõ solũ nõ gemere tanq̃ sub onere: sꝫ insup appetere plus operari: nõ deterrent̃ periculis que cupiditate cecati non vidẽt: sed fauorib⁹ amplius puocantur quos illis inuidẽt. O infinita sp ambitio ꝛ isatiabil auaritia: cuꝫ pmos honoꝝ gradus in ecclĩa meruerint vel vite merito vel pecunie siue etiã carnis ꝛ sanguinis q̃ regnũ dei nõ possidebũt pogatiua nõ ideo corda quiescunt dupliei semp estuantia desiderio: quo vn maiore ac mag⁹ ꝛ ĩ plura dilatent̃: ꝛ ad celsiora sublimẽt̃.

¶ Inuectio in abbates q̄ pauis ex(?)rõõ[illegible]. C. LXXXIIII.

Non vos felices quia

ftis īfelices putate. Ut aūt secure pesse possitis subesse vt vos sicut debetis nō dedignemini. Dedignatio q̄ppe subiectōis p̄latōe reddit īdignū. Sapiētis ɔsiliū ē quāto magn⁹ es: humilia te in oīb⁹. Miror aūt quosdā ī nr̄o ordic monasterioꝝ abbates: hāc humilitatis regulā odiosa ɔtentōe infrigere ꞇ sub humili qō pei⁹ ē habitu atq̄ tōsura tā supbe sape: vt cū nec vnū q̄dē vbulū de suis ipsis subditos suos p̄tergredi patiant ipsi pp̄ris obedire ɔtēnāt ep̄is. Spoliāt ecclias vt emācipent: redimūt se ne obediant. Nō ita christ⁹. Ille siq̄dē dedit vitā ne pderet obediētiā: q̄ isti vt careāt totā fere suā suoꝛūq̄ victū expēdūt. Quid hoc ē p̄sumptiōis o monachi: neq̄ eñi q̄ p̄lati monachi iō nō monachi. Nēpe mōachū facit pfessio prelatum necessitas. Ut autē non preiudicet necessitas pfessioni: accedat non succedat prelatio monachatui. At non propter me inquit facio: sed quero ecclesie libertatem. O libertas omni seruitute seruilior patiens ab huiōi libertate abstineā: q̄ me pessime addicat seruituti supbie. Plus timeo dētes lupi q̄ȝ virgā pastoris. Cert⁹ sum eñi ego monach⁹ ꞇ monachoꝝ q̄licūq̄ abbas: si me q̄uoq̄ pōtifici excutere iugū tētauero: qō sathane mox tyrānidi meipz subiicio. Illa q̄ppe cruēta bestia q̄ circuit q̄rēs quē deuoret aduertēs elōgatā custodiā: heu mox insilit ī p̄sumptorē: merito eñi nō cūctat supbo p̄sidere: q̄ se iure regē gloriat sup oēs filios supbie. Quis dabit mihi cētū in mei custodia deputari pastores. Stupēda insania. Nō cunctorū oīaꝝ turbas mihi custodiēdas colligere: ꞇ vnū sup pp̄riā grauiorē custodē habere ꞇ quidem subiecti me de reddenda p se ratiōe sollicitāt. Qui autē p̄sunt mihi ipsi poti⁹ p vigilāt: tanq̄ȝ p me rōnem reddituri. Uerū apte indicāt q̄dā hoꝝ q̄d cogitēt: dū multo labore ac pcio ap̄ficio adeptis p̄uilegiis p ipsa sibi vendicant insignia pontificalia vtētes ꞇ ipsi more pontificū. s. mitra anulo: atq̄ sandaliis. Sane si attendit rerum dignitas hanc monachi abhorret pfessio. Si ministeriū solū [illegible] congruere pontificibus p̄fecto cōe vendicāt qō videri gestiunt. Meritoq̄ illis esse subiecti nequeunt: qb⁹ iam ipso se desiderio comparāt. Quid si ꞇ nomē eis conferre priuilegioꝝ posset auctoritas: quāto putas auro redimerent vt appellarentur pontifices. Quo ista o monachi: vbi timor mētis: vbi rubor frōtis. Quis vnq̄ȝ pbatoꝝ monachoꝝ tale aliq̄d aut vbo docuit: aut exēplo reliq̄t. Duodecim eñi humilitatis gradus magister nr̄ edisserit: in quo queso illorum docet aut ɔtinet: vt hoc fastu delectari monach⁹ hās querere debeat dignitates. Labor ꞇ latebre ꞇ voluntaria paupertas: hec sunt monachoꝝ insignia hec vitā solent nobilitare monasticam. Uestri autem oculi omne sublime vident: vr̄i oē foꝝ circieunt pedes vestre lingue in omnibus audiunt cōciliis: vestre manus oē alienū diripiunt patrimonium.

¶ De supfluo ornatu episcopoꝝ. C. LXXXV.

Non etiā veste inquit

preciosa Clamat

hē spālit ad feminas vt erubescat ī seipso ep̄s dep̄hēdi: qō ī fragiliori quoq̄ sexu audierit rep̄hēdi. Deniq̄ nō sapientiā ecclasticū: sed illud tm̄ gētilicū ingerat q̄s. Dicite pōtifices ī scō q̄d facit auꝝ: q̄ȝ tolerabil⁹ cernit in scō q̄ȝ in freno. Hoc me etiā tacēte ꞇ si nō curia regū tñ penuria paupꝝ clamat sileat licet fama. sed nō sanctos fama q̄dē silet. Nā q̄uis mūd⁹ pctm̄ arguet: a quo poti⁹ laudat peccator ī desideriis. s. ꞇ ini. bñdicet. Clamāt vō nudi clamāt famelici ꞇ dicūt. Dicite pōtifices ī freno q̄d facit auꝝ vel argētū: Nūq̄d aurū a freno frig⁹ repellit aut esuriē. Nobis fame ꞇ frigore miserabilr laborantib⁹: q̄d ɔferūt tot mutatoria vel extēsa in p̄ticis: vel plicata ī mānticis. Nostꝝ ē qō effunditis: nobis crudelr subtrahit qō inaniter expēditis: ꞇ nos eñi fratres vr̄i: plasmatio dei ꞇ redēpti sanguine christi. Uidete q̄le sit de fraterna portōe oculos vr̄os pascere: vita nr̄a cedit vobis in supfluas copias: nr̄is detrahit necessitatib⁹ q̄cq̄d vr̄is accedit vanitatib⁹. Duo deniq̄ mala de vna pdeūt radice cupiditatis: dū ꞇ vos vanitādo perit ꞇ nos spoliādo p̄imitis. Iumēta gradiunt honusta gēmis: ꞇ nr̄a nō curatis crura nuda tegere caligulis. Anuli cathenule ꞇ clauate corrigie multaq̄ talia tā speciosa colorib⁹ q̄ȝ p̄ciosa pōderib⁹ multoꝝ depēdēt ceruicib⁹: fratꝝ aūt laterib⁹ nec semicincia miserātes apponitis. Huc usq̄ accedat q̄ hec oīa nec negociatōis studio nec pp̄rio manuū exercitio vobis elaborastis: sed nec iure hereditario possidetis: nisi forte ꞇ vos ī corde vr̄o dixeritis. Hereditate possideam⁹ scm̄. d. Et hec pauperes nō q̄dem tm̄ corā deo cui loquunt corda: nō eñi audēt apte causari aduersum vos: qb⁹ interim necesse hit p sua vita suplicare. Ceteꝝ in futuro stabunt oēs in magna constantia aduersus eos: qui se angustiauerunt: stāte p eis patre orphanorum ꞇ iudice viduaꝝ.

¶ De Officio ep̄i ꞇ p̄motiōe pueroꝝ. C. LXXXVI.

In omnibus actis et

dictis suis [illegible]

ep̄s suis: sed tm̄ honorē dei vel salutē p̄rimoꝝ. Hoc aūt agēs īplebit nō solū officiū pōtificis: sed etiā ethiologiā nominis pōtē vtiq̄ seipm̄ faciēs inē deū ꞇ p̄rimū. Fidelis aūt pōtifex q̄ bona q̄libet p man⁹ suas trāseūtia siue diuia bñficia ad hoies siue vota ad deū colūbino ītuēs oculo: nihil sibi retētat ex oīb⁹: nec pp̄i req̄rit datū sed lucꝝ nec gloriā dei vsurpat sibi. Fidelis aūt sibi mercator: q̄ oleū fauoris sine fraude sibi reseruat: ne ī aduētu spōsi lāpadicientur vacue extinguat. Nec eñi tutū arbitrat labiis hoīm pecuniā suā cōmittere: arce vtiq̄ sine claue ꞇ sine sera. Nō totū plane ī ista [illegible] tū ibi thesaurꝝ tuū recōdere: vn̄ resumere nō valeas cū volueris. Sed pro [illegible] meū: iā nō ī tua sed ī mea p̄tāte ē: tñ vtiq̄ p libitu meo vel mandare te possum vel tibi derogare. sanū vas ꞇ incōcussum ɔscientie secreti saluandis idoneum. Scholares pueri ꞇ impuberes adolescentuli ob sanguinis dignitatem promouentur ad ecclesiasticas dignitates: ꞇ de sub ferula trāsferunt ad p̄ncipādū p̄sbyteris letiores [illegible] rim q̄ virgas euaserūt: q̄ȝ q̄ p̄ncipatū meruerit. Nec tātū illis blādit adeptū q̄ȝ ademptū magisteriū. Et hoc q̄dē ī initio: pcessu aūt temporis paulatī īsolescētes: docti sunt ī breui vēdicare altaria: subditoꝝ euacuare marsupia: magistris minimꝝ ī hac disciplina vtētes [illegible] ambitōe. s. ꞇ auaritia.

¶ Inuectio ɔ cistercieses q̄ cluniacēses aspnabāt. C. LXXXVII

Idem in apologetico.

Cūc[illegible] [illegible]

dire possum vr̄am huiōi de vobis q̄rimoniā: q̄. s. miseri hoīes ī pānis ꞇ semicinciis ō cauernis vt ille ait dicimur iudicare mūdū ꞇ de vmbra nr̄e ignobilitatis mūdi luminarib⁹ illudimus. Ita ne sub vestimētis ouiū nō q̄dē lupi rapaces sed pulices morda[illegible] cesimus tinee demoliētes bonoꝝ vitā: q̄ palā nō audem⁹ ī occulto corrodim⁹: nec saltē clamorē inuectiōis sed susurrū detractiōis emittim⁹. Si hec ita ē vt q̄d sine cā mortificamur tota die: estimati sum⁹ sicut oues occisionis. Si ita inq̄ȝ pharisaica iactātia ceteros hoīes q̄ ē supbi⁹ nobis meliores despicim⁹: q̄d nobis pdest ī nr̄o victu tāta parcitas: ꞇ asp̄itas ī vestitu notabilis illa vilitas ꞇ diuersitas ī opeꝝ manuū quotidiana desudatio: ī ieiuniis ꞇ vigiliis iugis exercitatio: [illegible] deniq̄ vite nr̄e singularis q̄dā atq̄ austerior ɔuersatio: nisi forte opa nr̄a facim⁹ vt videant ab hoīb⁹. None si ī hac vita tm̄ ī christo sperātes sum⁹ miserabiliores sumus omnibus hominibus si in christi seruitio temporalem tantummodo querimus gloriam. Miser ego homuncio: qui in tanto labore ꞇ industria studeo non esse vel potius videri non sicut ceteri hominum: minus tamen accepturus immo grauius puniendus q̄ȝ quilibet hominum. Siccine ergo non inueniebatur nobis via (vt ita dicam) vtcūq̄ tolerabilior ad infernum. Si ita necesse fuit vt de illa ad istum descenderemus: cur saltem illā quam multi incedunt viam secularem latam que ducit ad mortem non eligimus: quatinus de gaudio ꞇ de luctu ad luctū transiremus. Ue portantibus crucem non sicut saluator suam sed sicut ille cirenensis alienam. Ue semel ꞇ ve iteꝝ pauperibus superbis. Quid enim facit superbia sub pannis humilitatis Ihesu. Nunquid non habet quo se palliet humana malitia: nisi vnde inuoluta est saluatoris infantia: ꞇ quomodo infra presepium domini simulatrix arrogantia se coartat: ac pro vagitibus innocentie malum inibi detractionis murmurat. An non illi superbissimi de psalmo quorum pdiit ex adipe iniquitas eorum: multo tutius operti sunt iniquitate ꞇ impietate sua q̄ȝ nos lactemus sub sanctitate aliena. Quis enim magis impi⁹: aut profitens impietatem: aut mentiens sanctitatem nonne is qui etiam mendacium addens geminat impietatem. Quis vnquam me aduersus ordinem illum: vel coram audiuit disputantem vel clam susurrantem. Quem vnquam vel clam vel palam aut ab illo ordine dissuadere: aut ad nostrum vt venire persuadere tentaui. An potius nonnullos cupientes venire repressi: ꞇ venientes pulsantes repuli. An forte q̄ iuxta alium ordinem conuersari videor: propterea hic suspectus habeor. Sed eadem ratione vos derogatis nostro quicūq̄ aliter viuitis. Non sum tam hebes vt non cognoscam tunicam ioseph. Notissima quippe ē: q̄ polimita ē. i. pulcherrima varietate distincta. Omnes ergo pariter occurramus in vnam tunicam: ꞇ ex oībus costet vna ex oībus inq̄ȝ vna. Cur ergo inquis ordinem illum non tenes si sic laudas. Audi diuersis morbis diuersa ɔueniūt medicamenta. Unum ope teneo: ceteros charitate. Faciet aūt charitas: [illegible] dēter loquor: vt ne illorum priuer fructu: quoꝝ instituta nō sequor. Plus aliquid dicam. Tu tibi caute age: potest namq̄ fieri q̄ tu fru

stra laboraueris. Ut autem ego frustra diligaz bonū qđ operis fieri
oino nō pōt. O quāta fiducia charitatis. Alius opaṭ nō amās: ⁊ alius
amat nihil operans. Ille quidē opus suum pdit. illius vō charitas
nunq̄ excidit.

C Itē ꝯ eosdē de temerario iudicio ⁊ detractiōe. C. LXXXVIII

T de operibus sepe

dicta ⁊ ob hoc periculosa sententia fertur: cum multotiens minus iustitie habeant qui magis operantur. Unde nunc mihi conueniendi
sunt quidam de ordine nostro: qui contra illam sententiaz nolite ante tēps iudicare: aliis ordinibus derogare dicunṭ. Quos pfecto si quidem huiusmodi sunt nec nr̄i nec cuiusquam eē ordinis veritus dixeriz.
Quippe ⁊ si ordinate viuentes: supbe tn̄ loquentes: ciues se faciunt
babylonis i. cōfusionis imo filios tenebrax: ipsiusq; gehēne vbi nullus ordo. Uobis inquā fratres: qui etiā post auditā illā dn̄i de phariseo ⁊ publicano sententiā: vel parabolā de vr̄a iustitia p̄sumentes,
ceteros aspnamini. Dico qđ ad vos de alienis seruis. Suo enī dn̄o
aut stāt aut cadunt. Quis vos ɔstituit iudices sup eos. Deinde si ita
(vt dicit) de ordine vr̄o p̄sumitis: qualis ordo est: vt antq̄ quisq; de
suo oculo trabē eijciat: in fratrū oculo tā curiose festucas pquiratis
qui in regula gloriamini: cur contra regulam detrahitis. Audite ⁊ videte ordinē q̄ cōtra ordinē aliis ordinib⁹ derogatis: hipocrita inq̄
eijce primū trabē de oculo tuo: an non grandis ⁊ crossa trabes ē superbia: qua te putas aliqđ esse cū nihil sis. Insanissime tibi tanq̄ sanus exultas ⁊ alijs vanissime trabē portans de festucis īsultās. Si p
nulla vel minima habes audi aplm̄. Neq; maledici ait regnum dei
possidebūt. Audi ⁊ deū arguā te inq̄ ⁊ statuā ꝯ faciē tuā. Qz qz detractori loq̄ṭ certū ē ex pcedētib⁹ ⁊ q̄dē iuste ad se retorquēdus ⁊ se
cōpellēdus ē ītueri: qui auertēs faciē suā a se: aliena potius male q̄
sua solet curiosius pscrutari.

C Rñsiones ad eoꝝ obiecta. C. LXXXIX.

T inquiunt quomodo

regulā tenent qui pellicijs vtunṭ: sani carnibus seu carniū pinguedine
vescunṭ: tria vel quatuor pulmenta vna die qđ regula p
hibet admittunt: opus manuum qđ iubet non faciunt. Multa deniq; p libitu suo vel mutant vel augēt vel minuūt. Recte de corpalib⁹;
vtiq; obseruātijs fratribus calumniaz struitis ⁊ que maiora sunt regule spiritalia f instituta relinquitis. Camelū glutientes culicem
liquatis. Magna abusio: maxima cura ē vt corp⁹ regulariter induatur: ⁊ contra regulā sine vestibus aīa nuda deseraṭ. Tunicati ⁊ cucullati abhorrem⁹ pelliceas tanq̄ melior non sit pellibus inuoluta humilitas: q̄ tunicata superbia: p̄sertim cū deus tunicas pelliceas primis
hominib⁹ fecerit ⁊ Johānes in heremo zona pellicea lūbos accinxit
⁊ ipse tunicaꝝ institutor benedictus in solitudine nō tunicis ſ; pellib⁹ sese induerit. Repleti deinde ventrē faba: mentē superbia: cibos
dānamus saginatos: q̄si non meli⁹ sit exiguo sagimine ad vsuz vesci
q̄ ventoso legumine vsq; ad ructum exaturari: pcipue cum esau nō
de carne: ſ; de lente sit rephensus: ⁊ de ligno nō de carne adā dānatus: ⁊ ionathas ex gustu mellis non carnis morti adiudicatus. Ecōtra vō helyas innoxie carnem comederit: abrahaz carnibus angelos
gratissime pauerit: ⁊ de ipsis sua fieri sacrificia deus pceperit. Sed ⁊
sanius ē modico vino vti propter infirmitatē: q̄ multa aqua ingurgitari propter auiditatē. Qz ⁊ paulus thimotheo modico vino vtendū
ɔsulit. Et dn̄s etiā ipse ex eo bibit ita vt potator vini ipse est appellatus. Aplis quoq; bibēdū dedit. Insup ⁊ ex eo sacramētū sui sanguinis cōdidit cū econtrario aquā ad nuptias bibi passus nō sit: dauid
quoq; aquam quam desiderauerat potare timuerit: viriq; illi gedeonis qui pre auiditate toto corpore prostrato de flumine biberunt digni ire ad bellum non fuerūt. Jam vō de labore manuū quid dicam
cum ⁊ Martha laborās increpata ⁊ Maria quiescens laudata sit.
Et paulus aperte dicat labor corporis ad modicū valet: pietas autē
ad omnia. Optimus labor de quo pphēta dicebat. Laboraui in gemitu meo ⁊c̄. Et alibi. Memor fui dei ⁊ delectatus sum ⁊ exercitat⁹
sum. Ac ne corporale intelligas exercitiū: ⁊ defecit inquit spirit⁹ me⁹
Unde non corpus sed spiritus fatigatur spiritualis proculdubio labor intelligitur.

C Itez excusatio cluniacēsiū ꝯ supiora detrahētiū. C. XC.

Uid ergo inquis.

siccine illa spiritualia persuades: et etiam hec que habemus ex regula corporalia damnas:
nequaquam: sed ista opportet agere ⁊ ista non omittere.
Alioquin cum aut ista omitti necesse est aut illa: ista potius omittēda sunt q̄ illa: de quib⁹ apostolus ait. Emulamini charismata meliora. Detrahendo inquam fratribus in quo temetipsum extollis perdis humilitatē: ī quo alios despicis charitatē: q̄ sunt pculdubio charismata meliora. Tu tuū corpus multum ⁊ nimis laborib⁹ atteris ac
regularib⁹ asperitatibus mortificas mēbra tua q̄ sunt sup terrā hūiliscis. Sz quid si ille quē sic nō laborātez diiudicas modicū quidē habeat de hac re q̄ ad modicū vtilis ē corpali videlicet exercitatiōe: amplius aūt q̄ tu de illa q̄ ad oīa valet. i. pietate: qs vō melior humilior
an fatigatior. Qz si regulā ab oib⁹ q̄ eā pfessi sūt sic ad lrāz tenēdā cēses vt nullā oīno dispēsatiōez admitti patiaris audacter dico nec tu
eā nec ille teneṭ. Sin vō ɔcedis aliq̄ posse putari dispēsatorie: pculdubio ⁊ tu illā tenes ⁊ ille quāq̄ dissimilr. Nā tu q̄dē districti⁹: at ille fortassis discreti⁹: neq; hec qz dico: dico q hec exteriora negligenda sint cū poti⁹ spūalia q̄q̄ meliora nisi p ista aut vix aut nullaten⁹
acq̄rant: aut obtineant sicut scriptū ē. Nō pus qđ spūale ſ; qđ aīale: deinde qđ spūale. Sicut nec Jacob nisi pus cognita lya desideratos amplexus rachel meruit obtinere. Unde cantus in psalmo. Sumite psalmū ⁊ date tympanū. Qđ est dicere. Sumite spūalia: sed prius
date corporalia. Optimus autem ille qui discrete ⁊ digne ⁊ hec operatur ⁊ illa.

C Rñsio cluniacēsiū de īelegantia ⁊ dissolutiōe. C. XCI

Am quidem nostros

patres ꝯ quib⁹ ꝯquesti estis q ordini vestro detraherent satis quantuz
potui stilo corripui: ⁊ me quoq; ab huiusmōi falsa suspicatione purgaui vt debui. Sz qm̄ dum nostris minime parco nōnullis de vestris nimiū in quibus non decet videor assentire: pauca que
⁊ nobis displicere cognoui ⁊ oib⁹ bonis eē vitāda nō dubito: necessarium reor subiūgere: q̄ quidē ⁊ si fieri videnṭ in ordine: absit tn̄ vt
sint de ordine. Null⁹ q̄ppe ordo quēpiā recipit inordinatuz: vn̄ non
aduersus ordinē sed p ordine disputare putād⁹ ero: si nō ordinem h
hoibus: sed hoiuz vitia rephendo. Et quibus vō displicuerit: ipsi se
manifestāt: qz ordinē non diligūt: cui⁹ vtiq; corruptiōem ⁊ vitia dānari nolūt. Ipsis itaq; illud gregorianū respōdeo. Melius ē vt scādalum oriaṭ q̄ vitas relinquaṭ. Miror etenī vn̄ inter monachos tā
ta intēperantia in cibis ⁊ potatōib⁹: i vestimētis ⁊ lectisternijs ⁊ equitatis ⁊ ɔstruēdis edificijs inolescere potuit: q̄tin⁹ vbi hoc studiosius
voluptuosi⁹ atq; effusius fuerit ibi ordo meli⁹ teneri dicaṭ ibiq; maior puteṭ religio. Ecce enī parcitas puteṭ auaritia sobrietas austeritas crediṭ: silētiū tristitia putaṭ: ecōtra remissio discretio dṛ effusio
liberalitas loq̄citas: affabilitas cachinatio iocūditas: mollicies vestimētoꝝ ⁊ equoꝝ fast⁹ honestas: lectoꝝ supfluus cult⁹ mūditia. Cūq;
hec alterutrū impēdim⁹ charitas appellaṭ. Ista enī charitas destruit charitatē: hec discretio discretiōem cōfundit. Talis misericordia
crudelitate plena est: qua videlicet ita corpori seruitur: vt anima iugulet. Sub hac tn̄ abusione iam fere vbiq; sic p ordine teneṭ: fere
iam ita ab oib⁹ sine q̄rela atq; irrephēsibiliter obseruanṭ q̄q̄ dissimilr. Nonnulli q̄ppe his oib⁹ vtunṭ tanq̄ non vtanṭ. Et ideo cum
nulla offensa aut minima aliquāti q̄ppe hec agūt ex simplicitate aliquanti ex charitate aliquanti ex necessitate. Quidā nāq; simpliciter
ista tenent q̄ sic ea ita fieri p̄ parant al' ē agere si ab aliis pcipeṭ. Quidam
aut ne discordiā ab eis vitant cū quib⁹ habitant [illegible] i his nō suaz
hoiēz sed aliorum pacē [illegible] vō qz resistere nō valet multitudini contradicētiū q̄ hec vtiq; tanq̄ p ordine libera voce defēdūt ⁊ quotiēs isti
aliq̄ ita put rō dictat restringē vel mutare incipiūt: illi mox tota eis
auctoritate resistunt.

C De excessu eoꝝ in cibis ⁊ potib⁹. C. XCII.

Uis in principio cū

ordo cepit monasticus ad tantam crederet monachos inertiaz deuenire. O quātum distamus ab his qui in diebus Antonij extitere monachi. Siquidem illi cum semuicez p tēpe ex charitate reuiserēt: tātā
abinuicem auiditate panē animaꝝ percipiebant: vt corporis cibum
penitus obliti: diem plerūq; totum ieiunis ventrib⁹ nō mentib⁹ trāsigerēt. Et hic erat rectus ordo qñ digniori parti prius inseruiebaṭ.
Hec summa discretio cum amplius sumebat que maior erat. Nobis aūt ɔuenientib⁹ in vnū iā nō ē dñicā cenā māducare. Panē quoq; celestē nemo ē q̄ req̄rat: nemo q̄ tribuat. Nihil de scripturis nihil
de salute animaꝝ: ſ; nuge ⁊ risus ⁊ verba pferunṭ in ventu. Inter prandendū quantū fauces dapibus tm̄ aures pascunṭ rumorib⁹: q̄b⁹ totus intentus: modū nescias in edendo. Interim aūt fercula ferculis
apponuntur: ⁊ p solis carnibus a q̄b⁹ abstineṭ grandiū pisciū corpora duplicantur. Tāta q; accuratiōe ⁊ arte cocoꝝ cūcta apparātur quatinus quatuor aut quinq; ferculis deuoratis prima non impediant
nouissima: nec sacietas minuat appetitū. Palatum quippe dum no-

nellis condimentis paulatim dissuescit cognita: et ad succos extraneos velut adhuc ieiuniū renouatur in desideria. Venter quidem oneratur dum nescit: sed varietas tollit fastidiū. Qz enim putas vt eas natura creauit epulas fastidimus: dum alia alijs multifarie permiscent: et spretis naturalibus quos deus indidit reb⁹ quibusdā adulterinis gula prouocat saporib⁹: transit nimirū meta necessitatis: sed necdū delectatio superat. Quis enim dicere sufficit quot modis (vt taceā cetera) sola oua versant et vexant quanto studio euertunt: subuertunt: liquant: durant: diminuunt. Et nūc quidem frixa: nūc assa: nūc farsa: nūc sparsa: nunc mixtim: nunc sigillatim apponunt. Ut quid autē hec oīa nisi vt soli fastidio consulat. Ipsa deinde qualitas rerum talis deforis apparere curat: vt non minus aspectu q̄ gustu delectet: vt cum iam stomachus crebris ructib⁹ impletū se indicet: nec dum tamē curiositas satiat. Sz dum oculi colorib⁹: palatū saporib⁹ alliciunt. Infelix stomach⁹ cui nec colores lucent: nec sapores demulcēt: dū oīa suscipe cogit oppssus magis obruit: q̄ reficit. Jam vero de aque potu quid dicā quando nec vllo quidem pacto vinum aquatū admittitur. Omnes nimirū ex quo monachi sum⁹ infirmos stomachos habemus: et tam necessarium apli de vtēdo vino consiliū merito nō negligim⁹ modico tamē qd̄ ille premisit nescio cur pretermisso: et vtinā vel solo cū et purū est contēti essemus. Quale est aūt illud qd̄ nōnulla monasteria obseruare dicunt in magnis videlicet festis vina delibuta melle pigmētor respersa puluerib⁹ in conuentu bibere. Nūquid et hoc dicemus fieri propter infirmitatem stomachi. Ego vero ad nihil aliud valere video nisi vel vt amplius bibatur vel delectabilius. Sed cū vene fuerint vino ingurgitate tota in capite palpitantes sic surgenti a mensa quid aliud libet nisi dormire. Si autē ad vigilias indigestum surgere cogis nō cantū sz planctū poti⁹ extorquebis. Cū vero ad lectū deuenero requīt⁹ incōmodū plāgo: non crapule peccatū: sz quod manducare nō quo.

C Cōtra illos q̄ contra regulā comedūt carnes. C. XCIII.

Ridiculum vero est. Si tamē verum est qd̄ relatum mihi a pluribus reticendum esse non arbitror. Aiūt enim incolumes ac validos iuuenes conuentum solere deserere: in domo se infirmorum qui infirmi non sunt collocare: carnium esu quē vix egrotis duntaxat et oīmode debilibus ex regule districtione pro viriū reparatione concedit: non quidē corporis infirmantis ruinas reficere pro incōmodo: sz carnis luxuriantis curam perficere in desiderio. Rogo q̄ est hec securitas inter frendentiū vndique hostiū fulgurantes hastas et circūuolantia spicula tanq̄ finito bello et triumphato aduersario proijcere arma: et aut prandijs incūbere vel incubare lōgioribus: aut nudū molli volutari in lectulo. Quid igit hoc ignauie o boni milites socijs in sanguine et cede versantibus vos aut cibos diligitis delicatos: aut somnos capitis matutinos deliquatos. Alijs laqueū die ac nocte cura peruigili festinantib⁹ redimere tpe quia dies mali sunt: vos ecōtrario et longas noctes dormiēdo consumitis. et dies fabulando ducitis ociosos. Delicata nimis medicina ē panno alligari q̄ vulnerari: emplastrūq̄ adhibere vbi cēsura nō est. Ad discernendū deinde inter sanos et male habentes baculos in manibus gestare iubentur egrotantes plane necessario: vt quē .s. pallor in vultu maciesq̄ non indicat: baculus sustentans mentiatur inualitudinem. Ridēdas an lugēdas dixerim huiusmodi ineptias. Sic machari⁹ vixit: sic basili⁹ docuit: sic antoni⁹ instituit: sic patres in egypto conuersati sūt: sic denique sancti: odo: maiolus: odilo: hugo: quos seuti q̄ sui ordinis principes et preceptores hr̄e gloriantur: aut tenuerūt aut teneri cēsuerūt. Sz hi oēs nō sancti: imo qr sci fuerūt: a scō aplo nō dissenserūt: q̄ nimirū ita loquit. Habentes inquit victū et vestitū his contēti sim⁹. Nobis aūt ē pro victu⁹ satietas nec vestitū appetit⁹: sz ornatū.

C De Curioso ac preciosorum cultu monachorum. C. XCIIII.

Vcritur ctū ad induēdū nō qd̄ vtili⁹ sz qd̄ subtili⁹ inuenit. Nō qd̄ repellat frig⁹: sz qd̄ superbire cōpellat. Nō denique iuxta regulā qd̄ vili⁹ cōparari pōt: sz qd̄ venusti⁹ imo vani⁹ ostētari. Heu me miserū qualecūq̄ monachū: cur adhuc viuo: nostrū videre ad id deuenisse ordinē. Ordinē: sz q̄ prim⁹ fuit in eccl'ia: imo a quo cepit eccl'ia: quo etiā in terra null⁹ similior angelicis ordinib⁹: null⁹ vicinior ei q̄ est in celis hierusalē matri nr̄e: siue ob decorē castitatis: siue propter charitatis ardorē. Cui⁹ apli institutores cui⁹ hi quos paul⁹ tā sepe scōs appellat inchoatores extiterūt. Diuidebat enim vt scriptū ē singulis prout cuique op⁹ erat non quo quisq̄ pueriliter gestare poterat. Sane vbi tm̄ qd̄ opus erat accipiebat: ibi procul dubio nihil ociosū admittebat: quanto magis nihil superbū. Putas ne galabrinū vel isembrunū curiq̄ querebat ad induēdū: cuiq̄ mala ducentorum solidorum parabat ad equitandū. Nō illic arbitror valde curatū eē de precio: de colore de cultu vestimentorum: vbi tā indefessa erat concordia morum: animorum coherentia: profectus virtutū. Multitudinis inquit credētiū erat cor vnū et aīa vna. Ubi nūc illud vnanimitatis exercitiū. Fusi sum⁹ exteri⁹ et de regno dei qd̄ intra nos ē: relictis veris et perhennib⁹ bonis. Foris querim⁹ vanā consolatōes de vanitatib⁹ et insanijs falsis: ac iam religionis antique nō solū virtutē amisim⁹: sz nec spēz retinem⁹. Ecce enī ipse habit⁹ nr̄ qui humilitatis eē solebat insigne a monachis nr̄i tpis in signū testat superbie. Vileo aūt et monach⁹ ex eodē pāno pariunt sibi cucullā et clamidē: quilis de seculo quātūlibz honorat⁹: etiā nr̄a nō horrebit induta: si sua sibi mō preparata fuerint et aptata. Cetez inquis in habitu non ē religio: sz i corde. Bene. At tu qui cucullā empturus es lustras vrbes fora, circūis percurris nūdinas domos scrutaris negociatorum. cunctorum euertis singulorum suppellectilē. igētes explicas cumulos pānorum [illegible] contrectas digitis admoues oculos soli opponis radio quicquid crassū quod [illegible] pallidū occurrerit respuis. Siquid aūt sui nitore ac puritate placuerit: illud mox quātolibet precio satagis retinere. Rogo ergo te: et [illegible] de facis an simpliciter cum denique cōtra regulā non qd̄ vilius occurrerit: sz studiosissime queris: qd̄ qr rarius inuenit: ideo preciosius est. Ignorās facis hoc an ex industria. Ex cordis thesauro sine dubio procedit quicquid foris apparet vitiorum. Vanū cor vanitatis totā ingerit corpori: exterior superfluitas interioris vanitatis indiciū ē. Mollia indumēta animi mollicie indicāt. Nō enī tāto curaret corporis cult⁹: nisi prius neglectus fuisset mens inculta virtutib⁹.

C De superfluis abbatū expensis et pōpis. C. XCV.

Miror aūt cū regula dicat ad magistrū respicere quicquid a discipulis delinquitur: et dn̄s per prophetā: sanguinē in pctō morientiū de manibus prelatorum requirendū eē minet: quomodo abbates nr̄i talia fieri patiunt: nisi forte qr nō audeā dicere nemo sic denter id reprehēdit: in quo se eē reprehēsibilē confidit. Siquidē humanum est oīuz in quo sibi quisq̄ indulget: alijs nō vehemēter irasci. Et dicā: dicā presumptuosus dicar sz verum dicā. Quō lux mūdi obtenebrata ē. Quō sal terre infatuatū ē. Quorum nobis vita: via vite debuit eē: dū exēplū in suis operib⁹ ostēdūt superbie: ceci facti sūt duces cecorum. Quō enī vt cetera taceā speciminē humilitatis: et cū pōpa tāta et equitatu incedē tātis hoīuz crinitorum stipari obsequijs: quatin⁹ duob⁹ epis vnius abbatis sufficiat multitudo. Mētior si nō vidi abbatē. lx. equos et eo amplius in suo comitatu ducere. Dicas si videas trāseūtes nō patres eē monasteriorum sz dños castellorum: nō rectores aīaz: sz principes prouinciarum. Tū deniq̄ gestari iubent mappule: ciphi bacini: cādelabra: et mātice suffarcinate nō stramentis sz ornamētis lectorum. Deniq̄ vix quatuor leucis a sua quisq̄ domo recedit: nisi cū tota suppellectili tāq̄ vel ad exercitū sit itur⁹ vel transitur⁹ per desertū vbi nō valeat inueniri necessaria. An nō posset eodē vasculo et aquā manib⁹ fundi et vinū bibi. An nō posset ardēs lucē lucerna nisi in tuo qd̄ portas cādelabro: et hoc aureo vel argēteo. An nō posset dormiri nisi supra variū stratū aut sub silvestri coopertorio. An nō vnus aliquis minister posset et iumētū ligare et ad mēsaz seruire et lectulū parare. Nūquid ergo tante multitudini gartionum et iumentorum cur vel ad solatium mali nobiscum necessaria non ferimus: quatinus hospites non grauemus: sed hec parua sunt. Venitam ad maiora: sz ideo visa minora: qr vsitatiora.

C De Superfluis picturis et ornatu parietū. C. XCVI.

Omitto oratoriorū immensas altitudines immoderatas longitudines: superuacuas latitudines: sumptuosas depolitiones: curiosas depictiones. Que dum in se orantium retorquent aspectum impediunt et affectum: et mihi quodammodo representant antiquum iudeorum ritum. Sed esto fiant hec ad honorem dei. Illud autem interrogo: monachus monachos quod in gentilibus gentilis arguebat. Dicite ait ille pontifices in sancto quid facit aurum. Ego autem dico. Dicite pauperes. Non enim attendo versum: sed sensum. Dicite inquam pauperes: si tamen pauperes: in sancto quid faciat aurum. Et quidem alia est causa episcoporum: alia monachorum. Scimus nanque quod illi sapientibus et insipientibus debitores cum sint: carnalis populi deuotionem: quia spiritualibus non possunt corporalibus excitant ornamentis. Nos vero qui iam de populo exiuimus: qui mundi queque preciosa pro christo reliquimus: qui omnia pulchre lucentia: canore mulcentia: suaue olentia: dulce sapientia: tactu placentia cuncta denique oblectamenta corporea arbitrati sumus vt stercora: vt christum lucrifaciamus. Quorum queso deuotionem in his excitare intendimus: quem inquā ex his fructum requirimus. Stultorum admirationem an simplicium oblationes. An quoniam cōmixti sumus inter gentes: forte didicimus opera eorum: et seruimus sculptilibus eorum. Et vt aperte loquar.

An hoc tñ facit auaritia que est idoloꝝ seruitus ⁊ non requirimus fructū ſʒ datū. Tali quadā arte spargit̄ es vt multiplicet̄: expēdit̄ vt augeat̄ ⁊ effusio copiā parit: ipso quippe visu sūptuosaꝝ: ſʒ ⁊ mirādaꝝ vanitatū accēdunt̄ hoīes magis ad offerendū q̄ ad orandū. Sic eꝛes opib⁹ hauriunt̄: sic pecunia pecuniā trahit; qꝛ nescio quo pacto vbi amplius diuitiaꝝ cernit̄ ibi offert̄ libentius auro tectis reliqꝛis signant̄ oculi: ⁊ oculi aperiunt̄: ostēdit̄ pulcherrima forma sancti vl̄ sancte alicuius: ⁊ eo credit̄ sanctior quo coloratior. Currūt hoīes ad osculandū: inuitant̄ ad donandū: ⁊ magi mirant̄ pulchra q̄ venerātur sacra: ponunt̄ deinde in ecclesia gēmate non corone: ſʒ rote lapidib⁹ circūsepte. Cernim⁹ ⁊ p candelabris arbores q̄sdā erectas multo ere pōderemiro artificio opere fabricatas. Quid putas in omnibus his querit̄: penitentū cōpunctio: an intuentū admiratio. O vanitas vanitatū. Fulget ecctia ī parietib⁹ ⁊ ī paupib⁹ eget. Suos lapides iduit auro ⁊ suos filios nudos deſit. De sūptib⁹ egenoꝝ seruit̄ oculis diuitū. Inueniūt curiosi quo dlectent̄: ⁊ nō inueniūt miseri pauperes christi quo sustētant̄.

C Adhuc de picturis pauimētoꝝ ⁊ claustroꝝ. C. XCVII.

Et quid saltē sanctorū imagies nō vererent̄: q̄b⁹ vtiq; hoc ipsū qd pedib⁹ conculcat̄ nitet pauimentū. sepe spuit̄ i os angeli. sepe alicui⁹ sanctoꝝ facies calcibus tundit̄ trāseuntiū. Et si nō sacris imaginib⁹ cur vel nō parcit̄ pulchris colorib⁹. Cur decoras qd mox fedādū est. Cur depingi qd necesse ē conculcari: nisi forte ⁊ hic aduersus memoratū poete iā versiculū versus ꝓpheticus ille respōdeat̄. Dñe dilexi decorē domus tue ⁊c. Assentio: patiamur hec fieri ⁊ in ecctia: qꝛ et si noxia sūt vanis ⁊ auaris: nō tamē simplicib⁹ ⁊ deuotis. Ceterū in claustris corā legētib⁹ fratrib⁹: qd facit illa ridicula monstruositas: mira deformis formositas ac formosa dformitas: qd immūde simie: qd fieri leones: qd mōstruosi cētauri: qd semihoies: qd maculose tigrides: quid milites pugnantes: qd venatores tubicināte; videas sub vno capite multa corpora: ⁊ sup vno corpe multa capita. Cernit̄ hinc īde ī qdrupede caudā serpētis: illinc in pisce caput qdrupedis. Ibiq; bestia pfer equum capiā trahēs retro dimidiā: hinc cornutū aial equū gestas posteri⁹. Tā multa deniq; tāq; mira diuersaꝝ formaꝝ appet vbiq; varietas vt magi libeat legē ī marmorib⁹ q̄ ī codicib⁹ totūq; diē occupar̄ singula ista mirādo: q̄ ī lege dei meditādo. Pro deo si nō pudet ineptiaꝝ cur nō piget expēsaꝝ.

C De fine sermonis ⁊ exhortatōe vtriusq; ptis. C XCVIII.

Ulta quidem et alia suggerebat addēda lōga materia: ſʒ exhortā sūt pauca in pace q̄ multa cū scandalo. Enimuero vitia carpēs scio me offendere vitiosos: pōt tñ fieri volēte deo aliqb⁹ quos me timeo exasperasse potius placitaꝝ esse: si desinant esse vitiosi: si videlicet districtiores desināt esse detractores: ⁊ remissiores amputēt supfluitates sic q̄sq; bonū teneat qd tenet vt alius alium tenentē non iudicet. Si q̄s bon⁹ ē: nō inuideant meliorib⁹ q sibi videt̄ agere melius bonū non spernat alteri⁹. Si q etiā district⁹ viuere possunt eos qui non possunt nec aspernētur nec emulent̄: qui autē non possunt: eos qui possunt sic mirent̄ vt temere eos non imitent̄. Sicut eñ non licet his qui mai⁹ forte aliqd vouerunt ad id qd minus est descēdere vt ne apostotent̄: sic non oībus expedit de bonis miorib⁹ ad maiora trāsire ne pcipitētur. Scio quippe nōnullos de alijs ꝯgregationib⁹ ⁊ institutōib⁹ ad ordinē nrm̄ ꝑuolasse: pulsasse: itrasse. Qui h̄ q̄dē agēdo ⁊ sua scādala reliquerūt ⁊ nobis nihilomin⁹ attulerūt: dum quātū illos sua temeraria discessione: tātū nos turbarunt sua misera ꝯuersatōe. Et qꝛ supbe spreuerūt qd tenebāt: ⁊ temere p̄sumpserūt qd nō valebāt digno deus exitu coꝝ tandem patefecit ignauiā. Quia ⁊ impudenter deseruerūt qd impudenter arripuerant: ⁊ turpiter redierunt ad id qd leuiter deseruerant. Cū eñ claustra nr̄a sūt potius ordinis impatiētia q̄ desiderio nostri experierint ostendūt qd sunt: dū a vobis ad nos: a nobis ad vos instabili leuitate ꝑuolātes: ⁊ nobis ⁊ vobis ⁊ oīb⁹ bonis scādalū faciunt quāq̄ ergo nōnullos eoꝝ nouerim⁹ qui fortiter deo auctore ceperunt ⁊ ipso ꝓtectore fortius perseuerāt: securius est tñ vt ꝑseueremus in bono qd cepimus: q̄ qd incipiam⁹ vbi non perseueremus. De hoc aūt pariter oēs studeam⁹ qd fm apl'i ꝯsilium oīa opa nostra in charitate fiant. Hec ē eñ nostra de nr̄o ⁊ de vr̄o ordīe sententia. Que in vr̄is laudabilia sunt laudo ⁊ p̄dico: ⁊ siqua repheñsibilia sunt ⁊ emēdent̄ vobis ⁊ alijs amicis meis suadere soleo. Hec nō est detractio sed attractio: qd vt nobis a vobis semp fiat [illegible] pcor.

C Exhortatio carthusiensium ad patientiam ⁊ humilitatem. C. XCIX.

De ad carthusienses frē̄s & mōte dei orientale lumē ⁊ antiquā illū in egypto religionis feruorē vr̄a sufficiētia ⁊ altissima paupertas iam multorū confundit cupiditatem. Qui cū manifestū lumē veritatis obnubilare nequeunt de solo nouitatis noīe cauillant̄. Uetere ipsi ⁊ in veteri mēte nouā nescientes meditari: vtres veteres non capiētes nouū vinū qd si eis infunderet̄ irrumperent̄. Sileant ergo qui in tenebris de luce iudicantes vos arguunt nouitatis: ex abūdātia male volūtatis ipsi potius arguēdi: veritatis euanitati. Sʒ qꝛ ⁊ laudatores ⁊ detractores semp estis habituri sicut ⁊ dn̄s: laudatores preterite ⁊ qd bonum in vobis amāt: hoc in eis amate: detractores dissimulate ⁊ p eis orate: ⁊ obliti que retro sunt pretergressis scandalis que iuxta iter vobis a dextris ⁊ a sinistris posita sunt in anteriora vos extendite. Non est vestrū circa cōmunia p̄cepta languere: nec attendere solū qd p̄cipiat deus; sed qd velit: ꝓbantes q sit voluntas bona: beneplacens ⁊ pfecta. Alioꝝ eñ est deo seruire: vestꝛ aut adherere. Alioꝝ etiā est deū credere: amare ⁊ reuereri: vestrū intelligere: sape: frui. Absit tñ a conscientie vestre estimatione ⁊ ab ore vestro omnis altitudo: qꝛ altū sapere mors est. Caue serue dei ne quos imitari non vis damnare videaris. Qui enim pfecte examinando semetipsū itelligit: suo peccato nullu⁹ peccatū par eē existimat qd nemo sicut suū intelligi. Nolo ergo vt vsq̄ arbitreris solē cōmunē lucere nisi in cella tua: vsq̄ operari gratiam dei nisi in consciētia tua. An solitarioꝝ de⁹ tñ: immo ⁊ oīum. Miseret̄ eñ oīum deus ⁊ nihil odit eoꝝ que fecit. Malo te cogitare vbiq; serenum esse nisi apud te ⁊ peius de te q̄ de aliquo estimare.

C Exhortatio eoꝝdē ad pietatē ⁊ solitudis amorē. C. C.

Xerce autē teipsum ad pietatē ⁊c. quam qui non habet in vano accepit animam suā. i. frustra viuit vel omnino non viuit dum viuit ea vita propē quam vt in ea viueret accepit animam suam. Pietas eniʒ hec est iugis dei memoria: continua actionis intentio ad eius intelligentiam: ⁊ indefessa affectio in eius amorem: vt nulla dei seruum vnq̄ inueniat: non dico dies sed hora nisi vel in exercitij labore ac etiam proficiendi studio: vel in experiendi dulcedine ac fruendi gaudio: hanc q non habet in cōsciētia: non exhibet in vita; non exercet in cella: non solitarius ſʒ solus dicendus est: nec cella ei cella: ſʒ reclusio ⁊ carcerē. Uere eñ solus est cū quo de⁹ nō est. Uere reclusus ē qui in deo liber non est. Cella vo nunq̄ dʒ esse reclusio necessitatis: ſʒ domicilium pacis: hostium clausum: non latebre. ſʒ secretum. Cum quo enim deus est nunq̄ minus est solus q̄ cū solus est: tunc eñ libere fruit̄ gaudio suo. tunc ipse suus est: ad fruēdum. s. deo in se: ⁊ se in deo. Tunc in luce veritatis vltro sibi pʒ pura conscientia libereq; se infundit affectata de deo memoria: ⁊ vel illuminat̄ intellectus ⁊ bono suo fruitur affectus vel libere seipsum de fletu humane fragilitatis defectus. Propter hoc fm ꝓpositi vestri formam habitātes in celis potius q̄ ī cellis: excluso a vobis toto seculo: totos vos inclusistis cū deo. Cella siquidem ⁊ celi habitatio cognate sunt: ⁊ a celando vtrunq; nomē habere videtur: sanctiq; angeli eque in vtroq; delectantur. Cum eñ in cella celestia. i. vacare ⁊ frui deo iugiter actitantur: celum celle ⁊ sacramenti similitudine ⁊ pietatis affectu ac etiam similis operis affectu proximum efficitur. Nec etiam iam oranti spiritui vel a corpore exeunti e cella in celum longa via vel difficilis inuenitur. A cella eñ in celum frequenter ascēditur: vix aut nunq̄ a cella in infernum descenditur: nisi sicut dicit psalmista. Descendant in infernū viuentes ne descendant morientes. Hoc enim modo cellarum incole illuc sepe descendunt. Nam sicut assidue contemplando celestia gaudia reuisere amant: vt hec ardentius appetant sic ⁊ inferni dolores vt horreant ⁊ refugiant. Et hoc est qꝛ inimicis suis imprecantur orantes vt descendant in infernum viuentes: moriens autem vix aut nunq̄ aliquis in infernum a cella descendit: quia vix vnq̄ aliquis nisi celo p̄destinatus vsq; ad mortem in ea persistit. Filium enim gratie fructum ventris sui cella fouet ac nutrit: amplectitur ⁊ ad perfectionem plenam perducens: dei colloquio dignum efficit. Alienum autem vel suppositum abdicat a se citius ⁊ proiicit. Proijcit inquam quasi abortiuum. euomit tanquam inutilem ac noxium cibū. Nec diutalem pati potest in visceribus suis officina pietatis veritas ei peo superbie: ⁊ mouet eum manus peccatoris: ⁊ expulsus fugit sicut Chain a facie domini miser ⁊ tremebundus expositus vitijs ⁊ demonibus: vel si aliquamdiu durauerit in ea: non virtutis constantia sed pertinaci miseria. Sic ei cella est quasi carcer: aut sicut viuenti sepultura.

¶ De Tercio gradu quo peruenitur ad pfectionē. C. CI.

Sicut ergo dicit propheta. Ex conuersio conuersio i pfecte cōuersionis culmē apphēde. Nulli ei i eodē statu diu eē ɔcedit tur. Sermo eni dei semp aut ꝓficiēdū est aut deficiēdū. Aut sursū nitit: aut in īferiora vrget. Ab oib⁹ aūt nobis pfectio licet nō vniformis exigit. Si ḡ icipis: icipe pfecte: ⁊ si iā aliqd pfectōis attigisti: teipm in temetipso metire: ⁊ dic cū aplo. Nō qꝛ iam apphēderiꝫ aut pfect⁹ sim sequor aūt ⁊c. Et addidit. Quotquot ḡ pfecti sum⁹ hoc sapiam⁹. In quo apte declarat qꝛ pfecta eoꝝ q̄ retro sūt obliuio ⁊ pfecta ī anteriora extēsio: ipsa ē hois ī hac vita pfectio. Et hui⁹ pfectōis pfectio ibi erit vbi pfecta erit brauij supne vocatōis apphensio. Hoc aūt mō sicut stella a stella differt in claritate: sic cella a cella ī cō[illegible]. s. ⁊ pficiētiū: ac pfectoꝝ. Cū quo aūt est de⁹ nunq̄ min⁹ ē sol⁹ q̄ꝫ cū sol⁹ ē. Sūt eni q̄dā aīales q̄ p se nec rōne agūt nec affectu trahūt: ⁊ tñ vel auctoritate pmoti vel doctrina cōmoti vel exemplo ꝓuocati: approbāt bonū vbi inueniūt: ⁊ q̄si ceci: sꝫ ad manū tracti sequūt. Sūt alij rōnales: q̄ p rōnis iudiciū ⁊ naturalis sciētie discretōem hñt ⁊ cognitōeꝫ boni ⁊ appetitū: sꝫ nōdū habēt effectū. Sūt aūt [illegible] spūales. i. pfecti q̄ spū dei agunt ⁊ sapiētie affectu trahunt ad bonū ⁊c. Prim⁹ eni stat⁹ circa corp⁹ se hꝫ: scōs aūt circa animū se exercet. Terti⁹ vō nisi ī deo requiē nō hꝫ. Hoꝝ singuli sicut hñt certā ꝓficiēdi rōnem: sic ⁊ certā in genere suo pfectōis sue mēsurā. Initiū eni boni in conuersatiōe animali pfecta obediētia ē: pfect⁹ subigere corpus suū ⁊ in seruitutē redigere: pfectio vō vsus boni ɔsuetudinē ī delectatōeꝫ vertisse. Initiū aūt rōnalis ē itelligere q̄ ī doctrina fidei apponūt: pfect⁹ talia pparare q̄lia apponūt: pfectio cū ī affectū mētis trāsit iudiciū rōnis. Perfectio vō rōnalis ē initiū spūal: pfect⁹ ei⁹ reuelata facie gl̄iā dei speculari: pfectio aūt ī eādē imaginē trāsformari a claritate. s. ī claritatē tanq̄ a dñi spū.

¶ De Primo gradu q̄ ē simplicitas nouitioꝝ. C. CI

Est ergo primum gradū ꝓsequimur a [illegible] ē vt emot⁹ sensib⁹ corporis functōe: cū. scia q̄si extra se p sēsus circa dilectoꝝ delectatōes corpoꝝ affecta: eoꝝ fruitōe pascit vel nutrit sensualitatē suā: seu cū itra se regrediēs ⁊ corpa qb⁹ forti glutino amoris ⁊ ɔsuetudīs adhesit in locū icorpee nature secū ferre nō ꝓualēs: eoꝝ illuc secū imagines ɔtrahit: ⁊ amicabiliter ibi cū eis ɔuersat. Quib⁹ assuefacta tū ad cogitāda spūalia vel diuia se erigit nil aliud estimare vel cogitare pōt nisi q̄le extra sentit vel int⁹ ɔtraxit. Hec auersa a deo stultitia fit cū nimis itra semetipaꝫ remissa fuerit: ⁊ tā hnta vt etiā vel regi nō possit. Cū aūt extra se p supbiā arrepta fuerit fit ꝓdētia carnis: ⁊ ipsa sibi sapiētia eē videt cū stultitia sit. Porro ad deū ɔuersa fit scā simplicitas. i. eadē semp circa idē voluntas. s. ad deū pfecte ɔuersa vnā petēs a dño hāc reqrēs: nō ambiēs multiplicari in seculo vel simplicitas ē in ɔuersatōe vera humilitas. s. ɔsciētiā virtutꝫ magꝫ q̄ꝫ famā amplectēs: vbi nō refugit vir simplex ī hoc seculo videri stult⁹ vt sit sapiēs ī deo: vel simplicitas sola ē ad deū volūtas. s. nōdū illumiata vt sit charitas: nōdū rōne formata vt sit amoris iocūditas. Habēs ḡ ī seipsa simplicitas initiū aliqd creature dei volūtatē. s. bonaꝫ: q̄si futuri boni hois īformē māꝫ: in pricipio sue ɔuersionis offert eā actori suo formādā in sensu ⁊ spū humili iā timore dei incipiēte oēꝫ v̄tutū plenitudiē opari: dum p iustitiaꝫ defert maiori: p ꝓdētiā nō credit se sibi: p tēpantiā refugit discernere: p fortitudiē totū se subdit obediētie: nō discernēde sꝫ adimplende. Perfecta igit obediētia maxīe ī incipiēte ē idiscreta: hoc ē nō discernere q̄d vel quare ꝓcipiat: sꝫ ad hoc tm̄ niti vt fideliē ⁊ humiliē fiat qd a maiori ꝓcipit. Lignū eni sciētie boni ⁊ mali in paradiso. i. in ɔuersatōe religionis cēsura est discretōis: penes patrē spiritualē qui iudicat oīa: ⁊ ipse a nemine iudicat: ipsi⁹ est discernere alioꝝ obedire. Animalē discretū: nouiciū ꝓdentē: incipientē: sapientē: in cella ɔsistere diu posse impossibile est: fiat stultus vt sit sapiēs: ⁊ hec ei⁹ sit oīs discretio: hec ei⁹ oīs sapiētia: vt ei ī hac parte nulla sit. Si valet igenio: si viget arte: si pemiet itellectu: istrumēta sē hꝫ tā vitioꝝ q̄ꝫ v̄tutū. Ingeniū corp⁹ adaptet: ars nāꝫ īformet: itellect⁹ nō elatū faciat animū sed docilē.

¶ De Instructōe nouitioꝝ. C. CIII

Docendus autē est nouici⁹ sic hēre corp⁹ suū sicut egꝝ cōmēdatū: cui etiā multa volēti inutilia sunt negāda vtilia vō etiā nolēti igerēda: sic de deo agere q̄si n̄ de suo sꝫ ei⁹ a quo pcio magno empti sum⁹ vt glorificem⁹ ⁊ portem⁹ eū in corpore nr̄o. Duri⁹ q̄dē tractādū ē ne isolescat sic tñ vt seruire sufficiat: q̄si ad seruiēdū spiritui datum est: nec sic habendum est tanq̄ propter illud viuamus: sꝫ tanq̄ sine quo viuere non possumus. Fedus enim quod habemus cū corpore: non quandocunq̄ volumus dissumus abrumpere: sꝫ legitimam eius resolutionem patienter expectare nos oꝫ ⁊ interim que legitima sunt federis obseruare. Sic ergo nobis cum eo est ɔueniendum: quasi non diu nobis cum eo sit commorandum: sicq̄ꝫ vt si aliter euenerit non vagemur ad excūdū. Premunjēdus ē etiam assidue ɔtra tentationes acri⁹ in solitarium nouicium deseuientes. Nam hoiem deo seruienteꝫ gratis nō cessant sollicitare vitia: mercede oblate delectationis: diabolo suggerente carne cōcupiscēte: seculo ɔcupiscēda ingerēte. Sꝫ ille tentatione facile vincuntur: ⁊ facile illis a rōne occurrit: que vel suspecte sunt: vel prima facie male innotescūt. Que vō sub specie boni se ingerūt ⁊ difficilius discernuntur ⁊ piculosius admittuntur. Omniū autē ⁊ tentationū ⁊ malarum cogitationum ⁊ inutilium sentina est mera ocium. Nunq̄ igitur ociosus sit dei seruus: q̄ꝫuis ad deum sit feriat⁹. Ocium non est vacare deo: imo negociū negocioꝝ hoc est: quod q̄uis in cella nō agit fideliē ⁊ feruēter: q̄cquid agat qd pp ipꝫ nō agit ociatur: vbi p vitādo ocio ociosa sectari ridiculū ē. Ociosuꝫ aūt ē qd nullā hꝫ vtilitatē vel vtilitatis intētōeꝫ. Nec hoc tñ ē agēdū vt cum aliqua delectatione vel sine grandi nausea ocij dies transigatur: sed vt etiā de peracta dieta semp ad ꝓfectum ptētis aliquid in ɔsciētie thesaurum congregatur.

¶ De Bonis occupationib⁹ fratꝝ. C. CIIII

Veris quid agas in quo te occupes. Parum quidem extra quotidianū orationū sacrificium: vel lectionis studiuꝫ quotidiane consciētie discussioni: emendationi: cōpositioni: pars sua diei neganda non est. Deinde operandum est aliquid manibus quod iniungitur: non tam quod animum delectando ad horam detineat: q̄ꝫ qd spiritualib⁹ studijs dilectioné confirmet ⁊ nutriat in quo remittat ad horā anim⁹ non relaxet: vñ si le[illegible]cile anim⁹ mox vt sibi ad seipsum redeunduꝫ visum fuerit expediat absq̄ ɔtrouersia inherētie: voluntatis: absq̄ ɔtagio contracte delectationis vel etiam memorie imaginatis. Nemo siquidem ad ɔsciētiā redire amat: post actionē q̄ ad agendū ab ea non ꝓficiscit: ⁊ q̄ redit ad ɔsciētiam: si nondū vicit ɔcupiscentiā suā: inuenit ibi de ipsa ɔcupiscētia vel suaues delectatōes vel graues corrosiones ⁊ idem multiplicat cogitationes. Qui vō iam eā vicit quādiu tñ veri boni maior ɔcupiscētia vel delectatio mentē eius non obtinuerit cum erosa quadam voluptate gestoꝝ: visoꝝ auditoꝝ: patit imaginatōes. Vñ vtrobiq̄ sibi implent illusionibus delectationū: ⁊ ad cogitādum spiritualia vel diuina: lumē oculoꝝ nō est secū cum ⁊ qui pugnat ɔtra ɔcupiscentias vbi molestias patit: quas nondū pfecte vincere ꝓualet affectiones: ⁊ qui iam ad libertatē aspirat excutere a se nō pōt imaginatōes noxias vel occupatiōes vel ociosas q̄ exinde etiā tpe psalmodie ⁊ oratōis ceterorūq̄ exercitioꝝ spūaliū in corde sui dei passiꝫ oriunt cogitatōes sitq̄ miserabilis aīe diuisio spū ⁊ rōne volūtatē cordis ⁊ intentionem: corporisq̄ promptum obsequium sibi defendente: animali vō improbitate affectum sibi ꝓripiente ⁊ intellectū: mēte sine fructu remanente. Hinc ⁊ infirmiorib⁹ animus vicia dassim curiositatis ebulliunt. Hinc inordinatas ⁊ inimicas proposito delectationes querunt: ⁊ in cōmunium constitutionum via regia furtiua ꝓprie voluntatis diuerticula. Hic solutorum fastidiuꝫ presumptio nouitatum que pruritum quidem ac tedium egri animi quasi confricando videntur ad horam leuire: sed calefaciunt amplius ⁊ accendunt. Hinc quotidie fiunt occupationes noue: lectiōes diuerse: non ad edificandum animum: sed ad fallendum tardanti diei tediū: vt cū dāpnauerit solitari⁹ oīa vetā ac solita ⁊ defecerint noua: nō restet nisi odiū celle ⁊ fuga matura: pp qd pia simplicitas: ⁊ in ꝓfessione religionis nouus homo qui non hꝫ vel rationē ducentē vel affectū trahentem: vel discretionem moderantem in qua dum nititur in semetipsum tanq̄ a figulo lutum lege quadā manuatoꝝ quasi manibus alienis faciendus ⁊ formandus in omni patientia ⁊ in rota volubili obediētie: ⁊ in igne ꝓbationis sue plasmatoris sui voluntati ⁊ arbitrio subdendus habilitatur.

¶ De Exercitijs coꝝ. C. CV.

Porro sicut viro datū est adiutorium sibi simile ex ipsius hominis substātia: sic etiā in adiutoriū spiritualis studij necessaria sunt corpis exercitia: non tamē in hoc semp ɔuenire videnē oīa: sꝫ ea q̄ cū spiritualib⁹ ꝓpiorē similitudinē habere videnē: sicut ad edificatōeꝫ spiritualē meditari vel scribat vel scribere qd legatē. Exteriora eni exercitia ⁊ opa sicut sensus distrahunt: sic etiā sepe spm exhauriūt: nisi cum grauiora ope nu[illegible]

tali fit magna cōtritio corporis vsq; ad contritionē τ humiliationē cordis τ fatigationis siue pressura vehemētiores experiūtur affectum deuotionis. Qḋ τ in labore ieiuniorū τ vigiliarū τ huiusmodi fieri manifestū est. Serius tñ aīus ad oēm laborē se cōparat. nec in eo dissoluitur: sed p eū magis in seipsū colligit. semp habēs pre oculis nō tā qḋ agit q̃ qḋ agēdo intēdit. Cogunt enim in vnū sensus a disciplina bone volūtatis. nec eis lasciuire vacat a pōdere laboris. τ subacti τ humilitati in obsequiū spūs docent ei cōformari. τ in participatione laboris τ expectatiōe cōsolatiōis. Ex inordinata eni natura p peccatū si ad deū fuerit cōuersa: recupat cito pro mō timoris τ amoris quē habet ad deū quecūq; pdidit auersa. τ vbi cepit spūs reformari ad imaginē cōd toris sui incor reflorescens caro ex voluntate sua incipit cōformari reformato spiritui. nā τ contra sensum suum incipit eā delectare quicq̄d delectat spiritū. insup τ multiplici defectu suo ex pena peccati multipliciter sitiens ad deū. nōnunq̄ etiam cōtendit pcedere rectorē suū. Delectatiōes eni nō pdim⁹: sed ipsas mutamus. Facillimū quippe τ delectabile esset adiūcto amoris dei cōdimēto. sm naturā viuere si nos insania nostra pmitteret. Una sanata statim naturalib⁹ arridet natura. Eodē modo τ de labore: rusticus duros habet neruos: fortes lacertos. exercitatio eni hoc fecit sine cū torpere mollescit. Uolūtas facit vsū: vsus exercitiū: exercitiū vires ī oī labore sūministrat. Audiat h̄ aīalis homo q̄ iam cepit corpus suū subdere spiritui. τ adaptare semetipsū ad ea q̄ sūt dei: ad exuendā carnis sue dominantē cōsuetudinē se accingat. cōsuetudinē cōtra cōsuetudinē τ affectū sibi formās cōtra affectū donec plenā accipe increat delectationē cōtra delectationē. vt tā delectet eū mēbris sui corporis seruire iustitie q̄tū pus imūdicie. hoc est eni pfectio hoīs aīalis in suo statu vel nouicij incipiētis.

De Stabilitate in cella. C. CVI.

Omnium pro bonorū offic cella est τ stabilis pseuerātia in ea. In ea eni cuiuscūq; cū paupertate sua bene cōuenit diues est. τ quicūq; bonā voluntatē habuerit secū: habet quicq̄d ei ad bene viuendū opus est. Quia bone volūtati nō semp credi expedit: sꝫ frenāda est: τ regēda maxime in incipiente. Regat sancte obediētie regula bonā voluntatē illā que corpus doceat uiud posse consistere in loco. cellā pati secūq; morari. Qḋ in pficiente bone cōpositiōis iniciū est τ certū bone spei argumentū. īpossibile est eni hoiem fideliter figere in vno aīū suū q̄ nō prius alicui loco pseuerāter affixerit corpus suū. Nā q̄ egritudinē aī migrādo de loco ad locū effugere nititur. sic est sicut q̄ fugit vmbrā corporis sui: seipsū fugit seipsū circūfert locū mutat τ nō aīum. eundē vbiq; se inuenit nisi q̄ deteriorē facit ipsa mobilitas. sicut ledere solet egrū q̄ circūferendo cōcutit: sed remedia crebro mutata nocent. naturā turbāt. egrū destermināt. Nā τ q̄ aliquo tendit si vnā τ rectā tenuerit viā cito puenit quo tendit. τ itineris τ laboris facit finē. Si vō multas aggredit vias errat: nec laboris aliq̄n finē facit q̄r error nō habet finē. Si ḡ ad sanitatē festinas vide τ nil vel modicū de temetipso agere psumas medico. s. in cōsulto a quo si operā medicāti expectas. necesse est vlcus tuū semp ei detegere nō erubescas. Erubesce ḡ sꝫ tñ reuela totū nec abscōdas. Sunt eni q̄ cōfitēdo sicut fabulā enarrāt pctōꝝ suoꝝ historiā τ egritudines aīe sue sine cōfusiōe denumerāt: τ pene sine pnīa τ sine affectu doloris. qui vero nō dolet quanto sanitati ppinquior videt: tāto ab ea fit remotior.

Habitās in cella trina gaudet custodia. C. CVII.

Ec vero tibi horrori sit tua solitudo et vt tutius in cella habites tres tibi deputati sūt custodes deus. s. cōsciētia τ spiritualis pater: deo debes pietatē. cui totum te impendas. Conscientie tue honorē coram qua peccare erubescas patri spirituali obedientiam charitatis ad quē de omnibus recurras. Insuper vt gratū me habeas. addam tibi τ quartum τ quādiu paruulus es τ donec plenius addiscas diuinam cogitare presentiam. pedagogū tibi procurabo. Elige tibi tuipse cōsilio meo hoiem cuius vite exemplar sic cordi tuo insederit: reuerētia inhereat. vt quotiens eius recordatus fueris ad reuerentiā cogitati assurgas. τ teipsum ordines τ cōponas. qui cogitatus ac si presens sit in affectu charitatis emendet in te oīa emendanda. τ nullū tamē patiatur damnū secreti sui solitudo tua. Hic p̄senti assit quandocūq; volueris. occurrat sepe τ cū volueris increpationes eius describet tibi cogitata sancta eius seueritas. cōsolationes pietas: τ exemplū sancte vite sinceritas. Nā oēs etiā cogitatiōes tuas cū ab eo videri cogitabis. ac si videat: ac si arguat: emendare cogeris. Sic sꝫ preceptū apostoli sollicite temetipsum custodi τ vt temetipsū semp aspicias ab omnibus oculos auerte. Egregiū instrumentū corporis oculus: si sicut cetera sic etiā videre posset seipsum. Qḋ cum interiori oculo sit concessum: si ad exterioris exemplū seipsum negligēs vacat circa aliena: etiā cū multū vult non sufficit redire ad seipsum. Tibi ergo vaca multa tuipse tibi sollicitudinis es materia. Exclude etiā ab oculis exterioribus quod consueuisti videre. ab interiorib⁹ quod amare: quia nil tam facile recrudescit q̄ amor: maxime in tenerioribus et recentioribus animis.

De Cella interiori τ exteriori. C. CVIII.

Udi etiam nōnunq̄ sepe τ emulari charismata meliora τ tuipse tibi esto edificationis parabola. Alia cella tua exterior: alia interior. Exterior est domus in qua habitat aīa tua cum corpore tuo. Interior est cōsciētia tua: quā inhabitare debet omniū interiorū tuorū deus cū spū tuo. Hostiū clausure exterioris signū ē hostij circūstantie interioris. vt sicut sensus corporis per exteriorē clausurā foris vagari nō pmittunt: sicut interiores sensus ad suum semp interius cohibeant. Dilige ergo interiorē cellam tuā. dilige et exteriorē. τ vnicuiq; suū impende cultū. Tegat te exterior τ non abscondat. nō vt pecces occultius: sed vt tutius viuas. Nō enim scis o rudis incola quid celle debeas: si nō cogitas quō in ea non solūmō curaris a vitijs tuis: sed etiā nō habes rixari cū alienis. Nescis etiā quē cōsciētie tue debeas honorē: quicūq; in ea experiris gratiā spūs sancti τ interne suauitatis dulcedinem. Da ergo vtriq; celle honorē suū. τ tu tibi in ea vēdica primatū tui. Disce ī ea tu tibi preesse. vitā ordinare. mores componere. temetipsum vindicare. sepe etiā τ condemnare nec impunitū omittere sedeat iudicans iustitiam. stet reus τ semetipsū accusans cōsciētia. Nemo te plus diligit. nemo fideli⁹ iudicabit. Mane preterite noctis fac a temetipso exactionē τ vēture diei tu tibi indicito cautionē. Uespe preterite diei exige rationē. τ τ superuenientis noctis fac indictionē. sicq; districto nequaq̄ aliqn̄ tibi lasciuire vacabit.

De Temporibus τ modo orandi. C. CIX.

Singulis horis sm cōis instituti canonē sua distribue exercitia. cui spūalia spūalia. cui corporalia corporalia. In quibus sic exoluat omne debitū spūs deo: corpus spiritui. vt siquid fuerit intermissum: siquid neglectū: siquid imperfectū suo modo: suo loco: suo tpe: nō habeat impunitū: vel etiā irrecōpēsatū. In quibus extra illas horas de quibus dicit propheta Septies in die laudē dixi tibi. Matutinū ac vespertinū sacrificiū ac medie noctis maxime est obseruādū. Nō eni frustra vt ait propheta: Mane astabo tibi τ videbo. sed quia tunc a curis exteriorib⁹ adhuc sumus ieiuni τ eleuatio manuū mearū sa. vesp. q̄r tunc ab huiusmodi impedimētis iam quodāmodo inuenimur digesti. Qui etiam media nocte surgimus ad confitendū nomini dñi. Tūc eni menti vel spiritui aggregandi sunt fruct⁹ sui: vt exinde vel in habundātia benedictionis dei in quietē noctis relaxemur. vel surgentib⁹ nobis ad laudes dei oīs exinde tenor nostri operis in ipsis laudib⁹ dei formet ac viuificet. Ideirco in preueniendis nocturnis vigilijs nō expedit multitudine psalmorū obruere intellectū: τ exhaurire spiritum vel extinguere. sed q̄diu sobrius inuenit pietate afficiendus est: τ suo itinere dirigendus ad dñm: donec dilatato corde incipiat currere. Scit etiam quicūq; habet sensum christi quantū christiane pietati expediat aliqua diei hora passionis ipsius ac redemptionis attētius colligere beneficia. ad fruendū suauiter in cōsciētia. τ recondendū fideliter in memoria. qḋ est spūaliter manducare corp⁹ dñi: τ bibere ei⁹ sanguinē. Siquidē scē hui⁹ ac reuerēde cōmemorationis mysteriū suo modo: suo loco: suo tpe: celebrare licet paucis hoib⁹ quib⁹ h̄ creditū est ministerium. Rem vō ministerij in omni tpe τ in omni loco dñationis dei modo quo traditū est. hoc est debite pietatis affectu agere τ tractare τ sumere sibi in salutē. omnib⁹ in promptu est quibus dicit: Uos autē gen⁹ electū. regale sacerdotiū. gens sancta. populus acquisitionis: vt virtutes annūciatis eius qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumen suū.

De Sacra lectione τ modo legendi. C. CX.

Eiude etiam certis horis certe lectioni vacādū ē. Fortuita eni τ varia lectio τ q̄si a casu repta nō edificat: sꝫ reddit animū instabilē. τ leuiē admissa leui⁹ leui⁹ recedit a memoria. sꝫ certis ingenijs immorādū ē τ assuefaciēdus anim⁹ ē. Quo eni spū scripture facte sūt: eo spiritu legi desiderāt. ipso etiā τ intelligēde sunt. Nunq̄ ingredieris in sensum pauli. donec vsu bone intentionis in lectione ei⁹ τ studio assidue meditationis spū ei⁹ inbiberis. nunq̄

intelligens dauid: donec ipsa experientia ipsos psalmorum affectus induerit. Sicq; de reliquis et in oi scriptura tantū distat studium a lectione: quantū amicitia ab hospitio. socialisq; affectio a fortuita salutatiōe. Sed et de quotidiana lectione aliqd quotidie in ventrē memorie dimittēdū est qd fideli⁹ digerat: et sursum reuocatū crebri⁹ ruminet qd ꝓposito cōueniat: qd intētioni ꝓficiat: qd detineat animū vt aliena cogitare non libeat. Hauriēdus est sepe delectionis serie affectus: et formanda oratio: que lectionē interrūpat: nec tam impediat interrūpendo q̄ puriorem ꝯtinuo animū ad intelligentiam lectionis restituat. Intētioni enim seruit lectio. Si vo in lectione deū querit qui legit: oia que legit ei cooperant in bonū: et captiuat sensus legentis: et in seruitutē redigit oēm intellectū in obsequiū christi. Si vero in aliud declinat sensus legentis: omnia trahit post semetipm nihilq; tam sanctū ac piū inuenit in scripturis qd seu p vanā gliam seu p distortū sensum seu p prauū intellectum non applicet: vel sue malitie vel vanitati. In omnibus enim scripturis initium sapientie debet esse timor domini.

De Labore corporali. C. CXI.

Spiritualibus vo exercitiis l corporalia nū q̄ ... sz facile ad ea posse redire aīus assuescat: et cū illis se mutuat. istis sp inhereat. Nō eniz vir pp mulierē: sz mulier pp virū: nec spūalia pp carnalia sz carnalia pp spūalia. Corporalia vo nūc exercitia dicim⁹ que manuali ope corporaliter exercent. Nam sūt et alia corporis exercitia in qb⁹ necesse est corp⁹ laborare sicut sunt vigilie: ieiunia: et alia hmōi que spūalia nō impediunt sz adiuuāt: si cū rōne et discretione fiant. Que si ex indiscretionis vitio sic agant: vt vel deficiente spū vel languente corpe spūalia impediant: qui sic et corpi tulit boni opis effectū: et spiritui affectū: et ꝓximo exemplū: et honorē deo sacrilegus ē: et hoc oīum in deum reus: nō qz sm aplm nō videat humanū: etiā hoc et nō deceat et nō debeat: et iustum nō sit caput aliqn dolere in seruitio dei: qd olim sepe vsq; ad dolorem laborauit in vanitate seculi: esurire ventrē vsq; ad rugitum qd sepe ... repletū est ... ad vomitū ... in omnib⁹ est habēdus. Affligendū aliqn corpus est: sz nō oterendū. Nō solū aūt sz et oēm vitam nostrā q̄uis hoib⁹ occultā exhibere deo debem⁹ sanctam et honestā oēm ꝯuersationē nostrā sanctis angelis cōspicabilē agere et delectabilē. Grata deo res est et honestas: et sanctorum amica angelorum. Propter qd etiam iubet aplus velari mulieres ꝓpter angelos. Qui cum ꝓculdubio tam die q̄ nocte nobiscum sint in cellis nris nos custodiētes et studiis nostris cōgaudētes et cooperātes. placet etiā eis si nullo hoie vidēte oia nostra honeste fiant.

De Cibo et somno. C. CXII.

Siue ergo māducatis: siue bibitis: siue aliud ... oia in noie dni facite pie: sancte: religiose: ac honeste. Si māducas: mēsam tuā p se satis sobriā sobrietas tua perornet. Et cū māducas nequaq̄ totus māduces. sed corpore tuo suā refectionē ꝓcurante. mens oino nō suā negligat. sed de memoria suauitatis dnī vel scripturarū aliqd qd eā pascat. meditando vel saltē memorādo secū ruminet et digerat. sz et ipa necessitas nō seculariē: nō carnaliē: expleat. sz sicut decet monachū sicut cōuenit seruo dei. Nā etiā ad sanitatē corpis cib⁹ quāto honesti⁹ et ordinati⁹ igerit. tāto facili⁹ et salubri⁹ digerit. Obseruādus est ergo sumēdi modus et tēpus cibi et qualitas et quantitas. fugiēdaq; supflua et adulterina cōdimēta. Sufficit obsecro vt comestibiles fiant cibi vestri. nō etiā concupiscibiles vel delectabiles. Sufficit enim et cōcupiscētie malicia sua q̄ cum vix aut nullo modo ptransire possit ad finē explēde necessitatis nisi per viā quantecūq; delectationis si cepit accipere irritamēta ab eis qui perpetuū suscepere bellū aduersus eius oblectamēta. fient duo contra vnū et periclitat cōtinētia. Deinde sicut de cibo dictū est: sic etiam de somno. Caue ergo inquantū potes serue dei ne totus aliqn dormias. ne sit somnus tuus nō requies lassi. sed sepultura corpis suffocati nō repatio: sz extinctio spūs tui. Suspecta eni res est sōnus: et ex magna pte ebrietati similis. Excepti eni vitiis qb⁹ in dormiēte cum corpore dormitat parit et rō nō est q cōtradicat q̄tū ad debitū continua pfect⁹. nil tēporis tam deperit de vita nostra: q̄ qd somno deputat. Iturus ergo ad somnū semp: aliqd defer tecū in memoria vl cogitatiōe. in quo placide obdormias. qd nōnunq̄ etiā sōniare iuuet qd etiā vigilantē te excipiens in statū hesterne intentionis restituat. Sic tibi nox sicut dies illuminabit. et nox illuminatio tua erit in deliciis tuis. Et surgēs facil et agilis eris adredeūdū l id vnde nō totus discessisti. Sobriū eni cibū sobriūq; sōnū sequit sobrius sensus et ratio. Carnalis vo illic et brutum: et sicut dicit lethbeus abominandus est. de quo nō est facile sensus et corporis et mētis euocare et quasi seruos domus patrisfamilias ad opera necessaria spiritus suscitare et remittere.

De Susceptione fratrū et ambitiosa edificatione cellarum. C. CXIII.

Ex duobus hominū generibus cellarū habitatio supplenda est vel de simplicib⁹: qui et sensu et volūtate ad sequēdā religiosam prudentiā feruētes apparuerūt: et habiles. vel de prudētib⁹ quos religiose et scē simplicitatis eē ꝯstiterit emulatores. Stulta vo superbia: vel supba stultitia a tabernaculis iustorum ꝓcul sit semp. Propria eni est ciuitas refugii simplicitati cohabitatio religionis: nulli sit tal q̄ nolit humiliari: vel tā bruta vt non possit regi vel tractari. Bona tn̄ volūtas et si multū sit bruta: nō est deserēda: sed salutari consilio ad laboriosam et actuosam vitā trāsmittēda. Superba autē quantūuis prudēs sibi videat dimittēda sibi est et abigēda. Admittant ergo aiales et humiles et paupes spū ad cohabitationē cellarū. Sed vt fiant ipsi rōnales ac spūales nō vt propē eos ipsi q h iam eē meruerunt ꝯuertant retro et efficiant aiales. suscipiant in oi beneuolētia charitatis: portent in omni patientia benignitatis. Sed q eis cōpatiunt: nec conforment: nec sic querāt horū ꝓfectū. vel ꝓpter eos cogant incurrere propositū religione rigoris defectū. Inde eni subintrant iam de ere alieno sumptuosa. et q̄ntū pudor sinit ambitiosa cellarū edificatio: vt abiecta scā rusticitate (sicut Salomon dicit) ab altissimo creata q̄si religiosas q̄sdā nobis cream⁹ habitationū honestates. in quib⁹ tantū cōpassiun est aialib⁹: vt pene oēs in h effecti simus aiales. Dimissā eni a nobis a prib⁹ nris iure hereditario formā paupertatis in specie scē simplicitatis. verū decorē dom⁹ dei alienantes a nobis. et a cellis nris p man⁹ artificū exquisitorum. cellas nō tam heremiticas q̄ aromaticas edificam⁹ nobis singulas in titulo. c. solidorū. cōcupiscētias oculorum nrorum de elemosynis pauperū. Improperiū dnē oppbriū. c. solidō. a cellis pauperū tuorum. Cur nō poti⁹ c. denariorū. Cur nō potius nullorū. Cur nō potius gratis filii gr̄e ipsi sibi edificāt. Obsecro in hui⁹ pegrinatione seculi. in hac militia sup terrā. edificem⁹ nobis nō domos ad habitādū: sz tabernacula ad deserēdū: vtpote cito inde euocādi et migraturi in patriam. Credite eni frēs: qz pulchritudines iste et forēses honestates cito virile ꝓpositū eneruāt: et masculinū animū effemināt. Nā et si ipso sepe visu sopiuntur carū delectationes. et si sunt aliq q vtunt hmōi q̄si nō vtētes. tn̄ ꝯtemptu mels q̄ vsu exercent et vincunt hmōi affectiōes. Cōferunt etiā nō modicū iteriorib⁹ nris exteriora nra ad similitudinē mēti apta et cōposita et bono ꝓposito suo mō ridentia. paupior eni cult⁹ in aliis circa amorē paupertatis afficit ꝯsciam. Sz et intentū iteriorib⁹ suis animū magis decēt inculta oia et neglecta exteriora: quib⁹ dnē dominus sepius alibi ꝯuersari dignoscit. seq; alibi magis occupatā intentio scā denūciat: et efficacit bone ꝯscientie cōciliat interiora. cui oia exteriora viluisse renūciat.

De Exemplo paupertatis scōrum patrū. C. CXIIII.

Patres nostri i egypto et thebaida hui⁹ scē vite ardent ... habitatores in solitudinib⁹ degētes: angustiati: afflicti: quibus dign⁹ nō erat mūd⁹: ipsi cellas fabricabāt: in quib⁹ tecti tantūmodo et circūsepti a turbine et pluuia tutabant. In quibus heremite frugalitatis deliciis affluentes locupletabāt multos ipsi egentes. Ipsi eni quos quo noie dign⁹ appellem nescio: hoies celestes an angelos degētes in terris: sed ꝯuersationē habētes in celo. laborabāt manib⁹ suis: et de labore suo paupes pascebāt: esurientes ipsi. quid ad h nos dicem⁹ nō aiales: sz aialia terrena adherētes terre et sensib⁹ carnis nre in sensu carnis ambulantes. ex alienis manib⁹ pēdentes. q̄uis ꝯsolat nos in hoc ipso aliq̄ten⁹ ille: q cū diues esset pauper pro nobis fact⁹ est. Nā qui etiā a fidelib⁹ pasci voluit nonnunq̄ etiā et ab infidelib⁹. sed vt fideles faceret vite necessaria accipere nō recusauit. Qd et si cōcedit liberius hoc ipsum ipso dnō percipiente et ordinante euangeliū annūciantib⁹. ex aplorum tn̄ auctoritate nō negat etiā euāgelice viuētib⁹. sicut scis illis pauperib⁹ q tunc erāt in hierusalem. Ignosce dnē ignosce: excusam⁹: tergiuersamur. sed nō est qui se abscōdat a lumine veritatis tue. qd sicut illuminat conuersos: sic etiā ferit auersos. Nō est etiā occultū a te os nostrū qd fecisti in occulto hominū. Nos autē nobisipsis facim⁹ illud occultū: qz vix est aliqs q in eis q ad te sunt experiri velit qd possit. et qd promptissime potest qnq; sm carnē vel seculū: siue timor impulerit: siue cupiditas traxerit. Sed et si fallim⁹ hoies inscios non nos. puertas: vt q̄si volentes fallere te: fallam⁹ nosmetipsos. Nō laboramus: qz vel nō possum⁹: vel non posse nobis videmur. vel a ꝯsuetu

dine ocii ⁊ deliciarū nostrarū nos nō posse efficim⁹. Adorem⁹ ergo semꝑ ⁊ ploremꝰ ⁊ ꝑcidamꝰ corā te q̄ fecisti nos. Magnā hāc iactu rā ꝓfessiōis nr̄e suppleat pietas ac deuotio ꝯsciētie hūilitate. Sint nobis lachryme nr̄e panes die ac nocte: q̄diu dicit̄ aīe nr̄e: vbi est deus tuus. hoc ē q̄diu ꝑegrinat̄ a dn̄o deo suo: ⁊ a lumie vult⁹ ei⁹. Vnū quidē erat necessariū. sed q̄ nec in vno figimur: nec in multis exercemur in quo ordine cōputabimur. Vtinā cū illo de quo Ap̄ls dicit: ei q̄ nō operat̄. credenti aūt in eū qui iustificat impiū reputat̄ fides eius ad iustitiā ſm propositū gr̄e dei. Vtinā cū peccatrice illa cui multū est dimissuz: qm̄ multū dilexit. Nā ⁊ in diligēdo te deus retributio magna est diligēti ꝯsciencie ipsa dilectio tua. Deinde vō vita eterna. Sicq̧ fratres obsecro nō excusem⁹ nos: sed accusemus ⁊ confiteamur. ⁊ qui magni nominis vmbrā ⁊ personale quoddam figmentū perfectionis apud hoīes induim⁹ apud deū ꝯsciencie nostre cognoscētes paupertatē: nō vsq̧quaq̧ a veritate recedamus: et veritas liberabit nos.

¶ De Informatione nouicij: ⁊ amore christi. C. CXV.

Einde docendus est etiā aīal incipiēs ⁊ christi tirunculus deo appropinquare: vt ⁊ deus appropinquet ei. Non solū enī faciēdus est homo ⁊ formandus: sed ⁊ viuificandus. Primo enī formauit deus hominē. deinde inspirauit in faciē ei⁹ spiraculū vite. Formatio enī hoīs institutio est moralis. vita eius amor dei est. Hunc fides cōcipit. spes parturit. ipse se in charitate format ⁊ viuificat. Amor enim dei vel amor deus spūsſcūs amor hoīs est. ⁊ spūi se infundēs efficit eū sibi: ⁊ amās semetipsum de hoīe deus: vnū secū efficit: ⁊ spūs ei⁹ ⁊ amorē eius. Sicut enī nō hꝫ corp⁹ vnde viuat nisi de spū suo. Sic affectus hoīs q̄ amor dicit̄ nō viuit: hoc est nō amat deū nisi de spiritu scō. Amorē ergo dei in hoīe ex gr̄a genitū lectio lactat. meditatio pascit. oratio ꝯfortat ⁊ illuminat. Aiali vō ⁊ nouo in christo hoī ad excitāda ei⁹ interiora meli⁹ ⁊ tuti⁹ ꝓponunt̄ legēda ⁊ meditāda redēptoris nr̄i exteriora: ad ostēdendū in eis exēplū in humilitatis. ꝓuocatio charitat̄ ⁊ affectus intime pietatis. ⁊ de scripturis scīs ⁊ scōꝝ tractatib⁹. patrū moralia queq̧ ⁊ planiora. proponēda etiā ei sunt gesta vel passiōes scōꝝ. vbi nec laborādū ei sit in planitie histo riali. ⁊ semꝑ aliq̄d occurrat qō nouicij animū excitet ad amorē dei ⁊ ꝯtēptū sui. Porro alie historie delectāt q̄dē cū legunt̄: sꝫ nō edificant. qui pot⁹ mentē inficiūt. ⁊ in tpe oꝛonis vel spūal̄ meditationis inutilia queq̧ vel noxia memoriā scaturire faciūt lectionis: quippe modū sibi meditatio seq̄ solet. Difficiliū etiā lectio scripturarū fatigat: ⁊ nō reficit teneriorē animū. frāgit intentionē. hebetat sensum. Docēdus est etiā in sua oꝛone sursum cor suū leuare. spūalitē orare. a corporib⁹ vel corpoꝝ imaginib⁹ cū deū cogitat q̄ꝫ longe potest recedere. Admonēdus est quāta potest puritate cordis intēdere in eū cui sacrificiū oꝛonis sue offert seipm̄ attendere q̄ offert: intelligē q̄d offert. Hinōi tū hoī orāti vl̄ meditāti meli⁹ ac tuti⁹ (sicut iam dictū est) ꝓponit̄ imago diīce humanitatis: natiuitatis: passiōis: resurrectionis: vt infirm⁹ anim⁹: q̄ non nouit cogitare nisi corpa ⁊ corporalia: hēat aliq̄d cui se afficiat: cui etiā iuxta modū suū pietat̄ intuitu inhereat. Est quippe in forma mediatoris: in quo sicē legit̄ in Job Visitās hō speciē suā nō peccet: hoc est humanā speciē in deo cogitādo: a vero nō vsq̧quaq̧ recedat. Et dū ꝑ fidē deū ab hoīe nō diuidit: deum aliq̄n in hoīe apprehēdere addiscat. in quo pauperib⁹ spū ⁊ simplicioꝛib⁹ filij dei: tāto primo solet eē affect⁹ dulcior: q̄nto nature humane propinquior.

¶ De Perfecto amore dei. ⁊ modis orandi. C. CXVI.

Postmodū vero fide migrāte in affectū amplexantes in medio cordis sui dulci amoris amplexu ihesum christum totū hominē propter hominē assumptū. totū deuꝫ apud assumentē deū. incipiūt eū iam non ſm carnē cognoscē: q̄uis eū nec ſm deū plene possint cogitare. ⁊ sanctificādo eū in cordibus suis offerre ei amāt vota sua: q̄ distinxerūt labia sua: obsecratiōes: oꝛones: postulatiōes: pro tpe: pro causa cōgruētes. Postulatio est quā primā posuim⁹ circa obtinenda tpalia ⁊ necessaria aliqua vite huius: in qua deus postulantis quidē approbans bonā voluntatē. facit tū qō meli⁹ ipse iudicat. ⁊ dat libēter seq̄ bene postulantē. Obsecratio vō in exercitijs spūalib⁹ anxia ad deū instantia. in quibus ante gratiā succurrentē. q̄ apponit scientiā: nō apponit nisi dolorē. Oratio vō est hoīs deo adherētis affectio ⁊ familiaris quedā ⁊ pia allocutio: ⁊ statio illuminate mentis ad fruendū q̄diu licet. Porro gratiarumactio est in intellectu ⁊ cognitione gratie dei bone voluntatis indeficiēs ad deum: ⁊ irreflexa intētio. etiam si aliquando vel non sit: vel torpeat: siue actio exterior: siue interior affectio. Hec est enim de qua dicit ap̄ls. Velle inquit adiacet mihi: ꝑficere autē bonū nō inuenio. ac si dicat. Semꝑ quidē adest: sed aliq̄n iacet: hoc est. inefficax est: q꞉ ꝑficere bonū opus quero sed nō inuenio. h̄ est. charitas q̄ nunq̄ deficit. ipsa enī sine intermissione oratio seu grārūꝫ actio de q̄ dicit apostolus. Sine intermissione orate: ⁊ gratias agētes semper deo. Est enī iugis quedā bonitas mētis ⁊ bene cōpositi aī. ⁊ ad patrē deū in filijs dei bonitatis quedā similitudo. orās pro oīb⁹ semꝑ ⁊ gr̄as agens in oīb⁹ tot modis in oꝛone vel gratiarū actiōe in deuꝫ se iugit̄ refundēs. quot in suis vel necessitatib⁹ vel cōsolatiōibus in ꝓximi etiā vel cōpassionibus vel cōgratulationib⁹ causales in hoc materias inuenit pius affect⁹. Hec autē tota iugiter in gratiarū actionibus est: q꞉ q̄ sic est semꝑ in gaudio spiritussancti est. In postulationib⁹ ergo pie ac fideliter est orandū. sed nō illis primaciter inherēdū: q꞉ nō nos scim⁹: sed pater noster q̄ est in celis q̄d in tpalib⁹ istis necesse sit nobis. Obsecratiōib⁹ vō insistendū est: sed in oī humilitate ⁊ patiētia: q꞉ nō afferūt fruct⁹ nisi in patiētia.

¶ De Var[iis] modis obtinendi orationis effectu. C. CXVII.

Nonnunquā enim cū celeri⁹ gracia nō subuenit obsecranti. celū eneum ⁊ terra sua ferrea sit: ⁊ cū relicta sibi humani cordis duricia ad votū exaudiri nō meret̄. Anxietas desiderātis negari sibi estimat quicq̄d differt̄. Cūq̧ sicut illa chananea preteriri se ac despici ingemiscit: q̄si inmundiciā canis preterita sibi peccata sua imputari vel improperari imaginat̄. Nōnunq̄ vō nō sine labore potens accipit. querens inuenit: ⁊ pulsanti aperit̄. ⁊ cōsolatiōes ac suauitates orationis. inuenire tandē aliq̄n meret̄ labor ipsius obsecrātiōis. nōnunq̄ꝫ etiā pure oꝛonis affect⁹: ⁊ bona illa affectiōis suauitas nō inuenit̄. sꝫ q̄si inuenit cū nō petentē: nō querētē: nō pulsanteꝫ ⁊ q̄si nescientē gr̄a ꝑuenit. ⁊ tanq̄ꝫ genus seruoꝝ suscipit̄ in mēsa filioꝝ cū rudis adhuc ⁊ insipiēs aīus in eū orādi assumit̄ affectū q̄ pro p̄mio reddi solet meritis ꝑfectoꝝ. Qō cū sit agit̄ vel vt i iudiciū suū nō liceat nescire negligēti q̄d negligat. vl̄ vt ꝓuocatio charitat̄ amorē in eo gratie vltro se offerētis accēdat. In quo ꝓhdolor plīmi fallunt̄ q꞉ cū pascunt̄ pane filioꝝ iā se filios esse arbitrant̄: ⁊ deficientes vnde ꝑficere debebāt. ex visitante gr̄a euanescūt a ꝯscia sua. arbitrātes se aliq̄d eē cū nihil sint: ⁊ de bonis nō emēdant̄ sꝫ idurant̄. pascunt̄ enī a p̄re deo aliq̄n de ꝑcioꝛiore gr̄e substātia serui: vt affectēt esse filij. Ipsā vō gr̄a dei abutētes efficiunt̄ inimici. Vt enī abutunt̄ etiā scripturis scīs in peccat̄ vel in ꝯcupiscētijs suis redeūtes ad eas post oꝛonē dicūt sibi illud vxoris manue. Si dn̄s voluisset nos occidere nō suscepisset sacrificiū de manib⁹ nostris.

¶ De Humilitate ꝑfectoꝝ ⁊ ꝑfectu incipientiu[m]. C. CXVIII.

Perfecti aūt quoq̧ ⁊ spūales cū ad firmamentūꝫ ⁊ robur virtutis iā ꝑ virtutē obediētie et subiectiōis se ꝑuenisse semꝑ ac deijciūt in id. s. qō incipientiū est vnde infra descēdūt. īde supra se ascēdūt ⁊ humiliādo se magis ꝓficiūt ꝓp̄t fruct⁹ solitudinis. nō arbitrātes esse negligendā cōscientiā. vsuꝫ vite socialis: ⁊ dulcedinē fraterne charitatis. Ideo spūalis etiā corpe suo spūalitē vtēs. similitudinē ei⁹ quā habet aialis ꝑ vim coactā. rōnabilis ꝑ cōsuetudinē subactā accipe meret̄ q̄si nālit̄ affectā. Vbi enī illi obediētiā necessitat̄ ipse hꝫ eā charitatis. Vbi illi virtutes tpe hꝫ sibi vsus i more. Illi vō sursuꝫ nitētes ad ea q̄ ꝑfectoꝝ sūt. nō elatiōis ꝑsūptionē: sꝫ amoris pietate. In paupertate spūs sui nō repellunt̄ vt elati: sed suscipiunt̄ vt deuoti. ⁊ aliq̄n h̄ meret̄ expiri quo spūales frui. ⁊ semꝑ affectāt imitari eoꝝ vitā actiuā: ad quoꝝ ambiūt cōsolationē cōtēplatiuā. Sicq̧ i vno spiritu licet nō vno gressu ꝓdiētes. eq̄ ꝓficiūt: ⁊ spūales i humili: ⁊ incipiētes i sublimi. Et h̄ sic cellaꝝ hūi ordinataꝝ scā cōmercia: studia venerande mutuo i silētio sibi colloq̄. i absētia abīuicē adīuicē se magis frui. ꝓficē h̄ i uicē: ⁊ cū se n̄ videt ad īuicē. i alio vidē q̄d imitādū ē: i seipo nō nisi qō flēdū ē. Ego vō sic ꝓph̄a dic̄ vir vidēo paupertatē meā cūꝫ alienas diuitias cōpeto i memetipso erubesco ⁊ suspiro q꞉ qō inspecto i alieno: mallē i ꝓp̄o. De duob⁹ q̄ppe mal̄ tolerabili⁹ ē qō amas non videre: q̄ꝫ videre ⁊ nō h̄re q̄uis nō sic de bonis dn̄i. Bona enī dn̄i videre amare est: amare vō h̄re ē. Idē intamē q̄tū possum⁹ vt videam⁹. vidēdo itelligam⁹. itelligēdo amem⁹. vt amādo habeam⁹ Domine super hoc ante te omne desideriū meum: ⁊ ge. m. a t. nō est absconditum.

¶ De Studio sapientie ac virtutis. C. CXIX.

E animali vero statu trāseuntes ad rōnalē: vt de rōnali transeamus ad spiritualē tractādo: ⁊ virtutum ꝑficiendo. Primo scire debemus q꞉ sapientia sicut in libro noīs eius legit̄ preoccupat eos q̄ se cōcupiscunt. ⁊ occur

rit eis sicut in pficiēdo sic ⁊ in meditādo ⁊ in tractādo. Adiuuat enī de⁹ vultu suo se ītuētē. mouet ⁊ pmouet. ⁊ attrahit spē sūmi boni se ɔtēplātē. Rōcinatio q̄rit. rō īuenit. Hoc exerceri semꝑ amat in eo qd̄ vtile ⁊ honestū ē. exercitio pficiēs. desidia vo ī semetipsa marcescēs. Nullū vo dign⁹ ⁊ vtili⁹ exercitiū ē hoi eā hnti. q̄ in eo qd̄ meli⁹ hꝫ. ⁊ ī quo ceteris aīalib⁹ ⁊ ceteris ptibus suis p̄eminet. q̄ est ipa mens vl' aīus cui cetera pars hoīs regēda subdita est. nec ei dign⁹ est aliq̄d ad q̄rēdū. nec dulci⁹ ad īueniēdū. nec vtili⁹ ad hn̄dū. q̄ q̄ solū ipsaꝫ mētē supeminet q̄ est solus de⁹. Nec lōge est ab vnoquoq̄ nostrū: q: in ipso viuim⁹ p fidē mouemur ⁊ pmouemur p spem. figimur p amorē. Ab ipso enī ad ipꝫ cōdit⁹ ē rōnalis aīus: vt ad ipꝫ sit cōuersio ei⁹. vt ipse sit bonū ei⁹. Hic aūt ex illo bono bon⁹ ad imaginē ⁊ siītudinē ei⁹ cōditus est. hoc est q̄diu hic viuit̄ q̄ ppi⁹ pōt accedat ad eū siītudine. a quo sola recedit̄ dissiītudie. vt sit h' scūs sicut ille scūs est in futuro futurus beat⁹. sicut ille btūs est h' studia scrutant̄ ūtutū nō tam flores q̄ radices. nō vt luceāt s; vt sint. nō vt sciant̄: sed vt habeant̄. Uitioꝝ vo plus in semetipsis metuūt appetitū q̄ ab alijs ipetū. Sic enī magno aliq̄ labore ⁊ studio pseuerāte ūtutes trahunt̄ in affectū ⁊ mētē bonā. Sic vitia leuissima remissionis ⁊ licētie opoꝛtunitate trāseūt in cōspersionē ⁊ q̄si nālia efficiuntur: sed nullū vitiū nāle est. oīs aūt ūtus hoi nālis est. Consuetudo eñi vel volūtatis corrupte vel molete negligētie plurima sepe vitia q̄si naturalia in neglecta cōscia solet efficere. oīsq̄ vitij frustra siccat̄ riuus si fons non fuerit obturat⁹. Quid enī est virtus. Filia ratiōis sed magis gratie. vis enī quedā est natura. vt autē virtus sit: habet ex gratia. Uis enī est ex iudicio approbātis rōnis. virtus autē ex appetitu illuminate volūtatis. Uirtus enī est volūtari⁹ in bonū assensus. Uirtus est equalitas quedā vite p oīa cōgruēs rōni. Uirt⁹ est a iudicio rōnis vsus libere volūtatis.

¶De custodia bone voluntatis p obedientiā ⁊ consensum veritatis. C. CXX.

Bona enī volūtas oīgo est in aīo oīum bonoꝝ ⁊ oīuꝫ mater virtutū. sicut ecōtrario mala voluntas oīm maloꝝ ⁊ vitioꝝ. Ideoq̄ custos aīe sue valde sollicit⁹ eē debet circa custodiā volūtatis sue: vt prudenter itelligat ⁊ discernat q̄d in totū velit vel volenduꝫ sit sibi. sicut est amor dei. q̄d propter illud sicut est amor pposīti. Ut enī in illo tuta sit oīs indiscretio. In hoc semꝑ s; obedientie regulas cauta semꝑ ⁊ prudēs debet esse discretio. In dilectiōe quippe dei nō alia rōnom alia discretio ē: nisi vt sicut ille eū dilexisset suos in finē dilexit eos. Hic ī hēri pōt ut infinitū diligam⁹ eū. sed cū nullū finē vel terminū habeat deuotio amantis. tñ terminos suos ⁊ fines ⁊ regulas debet habere actio opantis. vbi ne erret aliq̄ nimia volūtas necesse ē semper assit mediāte obediētia custodiēs vitas. Nihil enī bonū hoīs in deū pficientis tam sibi cōueniunt q̄ volūtas ⁊ vitas. Hec enī duo sūt q̄ sicut dñs dicit si cōsenserint in vnū quodcunq̄ petierint fiet eis a patre meo. Si duo hec in vnū pfecte cōsenserint. oēm in se cōtinent virtutū plenitudinē sine aliquo vitio itercurrēte. oīa pūt in hoīe languente oīa hñt ⁊ possident in hoīe nihil hnte hant: mutuant: conferunt: prosunt: in hoīe secū quiescēte. Gloria ⁊ diuitie in cōscia hēi viri illi⁹ ex fructib⁹ bone volūtatis ei⁹. Foris vo nō ex vno latere sicut scutū hui⁹ mūdi: sed vndiq̄ eū circūdat. Scutū veritatis dei hilareꝫ eū ⁊ iocundū intus semꝑ efficit bona volūtas. In exteriore vo actione serui ⁊ graue. tutū ac securū reddit veritas. Ideoq̄ sup gressus humana. ille homo semper in sereno est. Sicut de aere illo hoīes ferunt q̄ super globū lune est.

¶Iterū de regimine ⁊ custodia volūtatis. C. CXXI.

Uoluntas enī nālis q̄dā aīe appetit⁹ est. Alia ad deū ⁊ circa iteriora sua. Alia circa corpus ⁊ exteriora corporalia. Hec cū sursū tendit sicut ignis ad locū suū. hoc est cū sociat̄ veritati: ⁊ mouet̄ ad altiora amor est. Cū vt pmoueat̄ lactat̄ a grā dilectio est. Cum apprehēdit: cū tenet: cū fruitur charitas est. deus est: vnitas spiritus est. deus enī charitas est. In his autē cū cōsummauerit homo: tūc incipit q: nulla hoīū in hac vita plena pfectio est. Cū vo declinat in ea que carnis sunt cōcupiscentia carnis est. Cū in curiositatē seculi cōcupiscētia oculoꝝ est cū in ambitionē glorie vel honoris supbia vite est. Q̄diu tñ in hmōi vtilitati seu necessitati nature seruit natura est vel appetit⁹ ei⁹. Cū vo in supflua se exponit vel noxia. vitium est nature vel suipsius. Uolūtati enī in hmōi cito satis est. vitijs vo eius nil vnq̄ satis est. Hec in spūalibus: ⁊ in eis que ad deū sunt. cū vult qd̄ pōt laudanda est. cū vult qd̄ nō potest ⁊ plusq̄ potest regēda est. cum nō vult quod potest excitanda ⁊ prouocanda est. Sepe enim vel negligētia vel priuato amore nostri erramus in nobis. Bona ergo custos volūtatis est obediētia: siue imperij illa sit siue ɔsilij: siue subiectiōis: siue soli⁹ charitatis. Pari⁹ enī ac dulci⁹ sm̄ aplm̄ parent ad pares: seu etiam ad minores suos filij obediētie castificāt corda sua in obedientia ipsi⁹ charitatis q̄ ad maiores suos subigant̄ per obedientiā necessitatis. In illa enī sola vel p̄cipit vl' ɔsulit: ⁊ obedit charitas. Hic āt penā vel timet vl' minat̄ impiosa necessitas. ⁊ illa obediēti sepe debet̄ maior grā. in ista vo inobediēti maior s; intētat̄ pena. Ergo in hoīe sursū coꝛ habēte ppter exteriora sua regēda moderāda cōponēda palā oīb⁹ ē: q̄ necessaria sit volūtati custodia sua. amplius autē propter interiora sua.

¶Q. Uolūtatē sequit̄ impet⁹ cogitationis. C. CXXII.

Animo nāq; sepe seipsum vel deū cogitāti volūtas ī oī cogitatiōe princeps est. ⁊ necessario principiū volūtatis sequit̄ ois tenor cogitationis. At cogitatiōes sine intellectu ipse sūt vane ille ⁊ ociose. nō repēte pimētes: s; sensim ⁊ paulati corrūpētes occupātes ipe: necessaria ipediētes: ⁊ animū inficiētes. nō tā cogitationes q̄ simulachra q̄dā cogitationū: seu etiā ipse recordatiōes vltro ⁊ multiplicit̄ de memoria scaturiētes. in quib⁹ passio q̄dā volūtatis poti⁹ eē videt̄ q̄ actio: cū nulla sit in eis cogitātis intētio. cū qd̄ spōte ebulit de memoria: formādū se offert intellectui nō curāti. Et quicq̄d agit̄ poti⁹ videt̄ agi in somnio dormiētis q̄ in acie cogitātis. Ubi tñ et si repellere a se spūs scūs nō est in voto cogitātis. sit tñ ex culpa negligētis: vt spūs disciplinę merito se auferat a cogitationibus indisciplinatis. Ubi h' serio de reb⁹ serijs bene cogitat̄: voluntas libero arbitrio de memoria ei⁹ euocat quodcūq̄ opus hꝫ. ⁊ itellectū formantē memorie adhibet. formatūq̄ quicq̄d illud est intellectus adhibet acieī cogitātis: ⁊ sic pagit̄ negociū cogitatiōis. Cū vo de eis q̄ de deo vel ad deū sūt cogitat̄: ⁊ voluntas eo pficit̄ vt amor fiat. ɔtinuo p viā amoris infūdit se spūscūs q̄ est spūs vite: ⁊ oīa viuificat. Adiuuās seu in orone: seu in meditatiōe: seu in tractatu infirmitatē ipsi⁹ cogitātis: ⁊ ɔtinuo memoria efficit̄ sapiētia. cū suauiter sapiūt bona dñi: ⁊ qd̄ ex eis cogitādū ē: formādū in affectu adhibet intellectui. Intellect⁹ vo cogitātis efficit̄ ɔtemplatio amātis. ⁊ formans illud in q̄sdā spūal' vel diuine suauitatis experiētias afficit eius aciē cogitātis. Illa vo efficit̄ gaudiū fruētis. ⁊ tūc de deo bene cogitant̄ sm̄ humanū modū. sit tñ cogitatio dicēda est vbi nil colligit̄ nil cogit̄: s; tm̄mō ī memoria habūdātie suauitatis dei exultat̄: iubilat̄: ⁊ vere sentit̄ de dño in bonitate ab eis q̄ in simplicitate cordis q̄runt illū. s; mod⁹ h' cogitādi de deo nō ē in arbitrio cogitātis: s; ē in grā donātis. s. cū spūscūs q̄b⁹ vult h' īspirat. S; h' hoīs ē ingiter ppare coꝛ. volūtatē expiādo ab affectiōib⁹ alienis. rōnē vel itellectū a sollicitudinib⁹. memoriā ab ociosis vl' negociosis nōnunq̄ ⁊ necessarijs occupatiōib⁹: vt ī die bona dñi tria symbolū faciāt ī gaudiū cogitātis. s. volūtas exhibēdo in gaudiū dñi purā affectionē. memoria materiā fidelē. itellect⁹ experiētie suauitatē. Sic g̃ volūtas neglecta facit cogitatiōen ociosas ⁊ idignas deo. Corrupta vo puersas q̄ separāt a deo. recta necessarias ad vsū vite huius. pia efficaces ad fructus spū: ⁊ ad fruēdū deo.

¶De examinatione volūtatis in deū tēdentis. C. CXXIII.

Et in omni genere cogitatiōis oīa q̄cūq̄ cogitāti occurrūt ɔformāt̄ intentioni volūtatis agente in eis mīa ⁊ iudicio dei. ⁊ iustus iustificet̄ adhuc. ⁊ qui in sordibus est sordescat adhuc. Ideoq̄ hoī deo volenti vel amāti suus semꝑ ɔsolādus est animus examināda ɔsciētia: quid sit qd̄ in totū vult: ⁊ ppter qd̄ vult quicq̄d aliud vult. vel ppter qd̄ odit quicq̄d ɔtra illud caro cōcupiscit. Incidentes enī q̄si extrinsec⁹ ⁊ decedētes ⁊ p̄teruolātes volūtates nequaq̄ inter volūtates: s; pene inter ociosas deputāde sunt cogitationes. Nam et si aliq̄ siunt vsq̄ ad delectationē animi: cito tñ se inde excutit anim⁹ cōpos sui. Qd̄ aūt in totū vult pmo ɔsiderādū ē q̄ illud sit qd̄ sic velit. deinde quātū velit. ⁊ quō velit. Si qd̄ in totū vult deus est: discutiēdū est ei deū quantū ⁊ quō velit. vtrū vsq̄ in ɔtēptū suiipsius: omnīsq̄ q̄ sūt vel eē pūt. ⁊ h' nō tñ ex iudicio rōnis: s; etiā ex affectu mētis. Magna enī volūtas ad deū amor ē. vnitas vo spūs cū deo hoī sursum coꝛ habēti pficiētis in deū: volūtatis est perfectio. Cum iam non solūmodo vult qd̄ deus vult. sed sic est nō tñ affectus. sed ⁊ in affectu pfectus vt nō possit velle nisi quod deus vult. Uelle autē qd̄ vult deus: hoc iā deo simile esse est. ⁊ hec hoīs perfectio est siītudo ipsius dei. Perfectū autē nolle esse deinquere est. Et ideo huic perfectioni nutriēda est semꝑ volūtas. amore preparādus. voluntas cohibēda: ne in aliena dissipet̄. amor seruandus: ne inquinet̄. Propter hoc enī solū ⁊ creati sumus ⁊ viuimus vt deo similes simus.

¶ De illuminatione mentis ad contemplationem. C. CXXIIII.

Tunc quidē vt legit absc̄ōdit lucē sicut lumen clausum in manib⁹ ⁊ precipit ei vt rursum oriat. Dilecto eni dei vicissim lumē vultus dei ostēdit: sicut lumē clausū i manib⁹ pater ⁊ latet ad arbitriū tenētis. vt p h̄ q̄si in trāscursu vt trāspūcto videre pmittit. Exardescat aīus ad plenā possessionē luminis etni: ⁊ hereditatē plene visiōis dei. Cui vt innotescat aliqtēn⁹ id qd̄ dei deest nōnūq̄ q̄si pertrāsiēs grā pstringit sensū amātis. ⁊ eripit eū sibi ⁊ rapit in diē p modulo suo ad momētū. id ip̄z ostēdēs ei vidēdū sicuti ē. Interim etiā ⁊ ip̄s efficit idip̄z sit suo mō sicuti illud est. vbi cū didicerit qd̄ inter sit iter mūdū ⁊ imūdū. reddit sibi ⁊ remittit ad mūdandū cor ad visionē. ad aptādū aīuz ad silitudinē. vt si aliqn̄ rursuz admittat sit purior adhuc ad vidēdū. ⁊ subtilior ad fruendū. Nusq̄ eni se meli⁹ dephēdit modum humane ipfectiōis q̄ in lumine vult⁹ dei. i. in speculo diuine visiōis. vbi i die q̄ ē plus ⁊ plus videō qd̄ sibi deest ⁊ ēdat in dies silitudine. qcq̄d delicit dissilitudine. silitudine ei appropinquās. a quo lōge fact⁹ ē p dissilitudinē. Et sic expssiorē visionez expssior semp silitudo comitat. Impossibile q̄ppe ē videri sūmū bonū ⁊ nō amari. necnō tm̄ amari quantū datū fuerit videri quousq̄ amor pficiat i aliquā silitudinē amoz illi⁹ q̄ deū filez fecit hoī p humiliationē humane cōditiōis. vt hoiez filez deo cōstituat p glorificationē diuine pticipatiōis. ⁊ tūc dulce ē hoī cohumiliari sūme maiestati. cōparticipari filio dei diuine sapiētie cōformari. Hoc sentienti in seipso qd̄ i christo ihesu dn̄o nr̄o. ⁊ h̄ potissimū amātem rapit in amabilē. qd̄ ipse in semetipso est qcq̄d in eo amabile est: q̄ est totuz qd̄ est. Cui bono amore ipsi⁹ boni sic se iēdit pius affect⁹ vt nō se inde se reuocet. donec vnū vl̄ vnus cū eo spūs fuerit effect⁹. Qd̄ cuz in eo fidelē fuerit pfectū: iā solo mortalitat̄ hui⁹ velo diuidit ac differt a scis scōz a sūma illa beatitudine sup celestiū. Qua tn̄ cū iā in fide ⁊ spe ei⁹ quē amat fruit in cōscia iā qd̄ supest tolerabiliori pacientia. Et h̄ est destinatū solitarij certamen o. h̄ finis. hoc p mū reges labor: cōsolatio dolor: ⁊ ipsa est pfectio ⁊ vera bōis sapiētia. oēs amplectēs in se ⁊ cōtinēs v̄tutes nō aliūde collectas. sed naturalit̄ istas sibi ad silitudinē illā dei dū habui⁹ bone volūtatis in bonā mentē cōsolidatus ⁊ affect⁹ est. vt ex ardētissima boni incōmutabilis adhesione. nullaten⁹ iā videat posse mutari ab eo qd̄ ē. Cū eni sit circa hoiez dei assumptio illa dn̄i ⁊ sci israel regis nr̄i sapiēs ⁊ pius aīus p illuminantē ⁊ adiuuātē grāz: in cōtēplatiōe summi boni. speculat etiā regulas incōmutabilis veritatis. inquātū ad eas ptingere merer̄ itellectu amoris. ⁊ exinde format sibi modū conuersatiōis cuiusdā celestis ⁊ formā scitatis. Speculat eni sūmā veritatē. ⁊ q̄ ex ea vera sūt sūmū bonū. ⁊ q̄ ex eo bona sunt sūmā eternitā. ⁊ q̄ ex ea sunt illi veritati. illi charitati. illi eternitati se cōformāns. in istis se ordināns. ex quo. s. cōcipiunt ⁊ oriunt virtutes sancte atq̄ imago ipsius oipotētis dei reformat in hoīe.

¶ De Puritate cordis ad deū videndū. C. CXXV.

Et quidem de nonnullis q̄ ad deū spectāt. fas ⁊ possibile est homini cogitare ⁊ disserere sicut de dulcedine bonitatis ei⁹: de potētia v̄tutis: ⁊ de aliis hmōi. Ip̄z vo idip̄suz qd̄ est: id qd̄ est cogitari oino nō pōt: nisi quantū ad hoc sensu illuminati amoris attingi pōt. in quo esse nostrū nō morit. intellect⁹ nō errat: amor nō offendit. Qui semp q̄rit vt dulcius inueniat: dulcissime inuenitur vt dulcius querat. Hoc ergo ineffabile cū nō nisi ineffabiliter videat. qui ipsum vult videre cor mūdet. q: nulla corporis silitudine dormiēti. nulla corporea specie vigilāti. nulla ratiōis indagine nisi mūdo corde humilit̄ amātis pōt videri vel apprehēdi. Hec est eni facies dei quam nemo potest videre ⁊ mūdo viuere. Hec est species cui contemplande suspirat omnis qui affectat diligere dn̄ꝫ deum suum in toto corde ad quod etiā nō desinit excitare proximū suum si diligit eum sicut seipsum. Ad qd̄ cum aliquando admittitur in ipso lumine veritatis. indubitanter videt preuenientem gratiam: ⁊ cū inde repellit: in ipsa mēte sua intelligit. puritati eius non cōuenire imundiciā suā. ⁊ si amat flere dulce habet. ⁊ nō sine multo gemitu cogit redire in cōscientiā suā. At q̄ qd̄ cogitandū oino impares sumus: sed ignoscit quē amamus. et de quo nos nō posse dicere vel cogitare cōfitemur. ⁊ tamen vt dicamus vt cogitemus amore eius: vel amor amoris eius puocamur ⁊ trahimur. Cogitātus ergo est in oib⁹ humiliare semetip̄z ⁊ glorificare in seipso dn̄m deū suū in cōtemplatiōe dei vilescere sibi. in amore creatoris subijci oi creature humane. Pre oibus autē nō plus sapere q̄ oportet: sed ad sobrietatē. bona sua nō ponere in ore hominū: s; celare in cella: ⁊ recōdere in cōsciētia: vt hūc q̄si titulū ⁊ in frōte cōsciētie ⁊ in frōte celle sp habeat. Secretū meū mihi: secretū meū mihi. Amen.

¶ De Certa victoria eoz q̄ pro deo militāt. C. CXXVI.

Idem de laude noue militie ad milites tēpli. Nouū milicie gen⁹ ortū nup audit in terris ⁊ inexpertū oib⁹ secul. q̄ gemino pariter cōflictu atq̄ ifatigabilit̄ decertat. tum aduersus carnē ⁊ sanguinē: tum ctra spūalia nequitie in celestibus. Quid aūt vel viuēs vel moriēs metuat: cui viuere christus est ⁊ mori lucrū. Gaude fortis athleta: si viuis ⁊ vincis in dn̄o. S; magis exulta ⁊ gliare si morieris ⁊ iungeris in dn̄o. Si bti q̄ in dn̄o moriunt: multo magis q̄ pro dn̄o moriunt. O vita secura vbi pura cōscientia. O vere secura ⁊ tuta mors atq̄ a desperatiōe periculo pretiosa libera: quo ad dominum gen⁹ solet frequēter i in maria secul peditari vbi spe ro ⁊ t cū mutat. Quotiēs nāq̄ cōgredier q̄ militas militia secularem. timēdū oino ne aut occidas hostē quidē in corpore, te vo in aīa. aut forte tu occidaris ab illo ⁊ in corpore simul ⁊ in anima. Ex cordis nempe affectu: nō belli euētu pēsat vel piculū vel victoria christian. Si bona pugnāti cā fuerit pugne exit⁹ malus eē non poterit. Sicut nec bonus iudicabit̄ finis: vbi cā nō bona ⁊ intētio nō recta precesserit. Si volūtate superādi vel vindicādi hoīez occidis: homicida viuis. Est āt q̄ nec vlciscēdi zelo: nec vincēdi typo: s; tm̄ euadēdi remedio interficit hoīez. s; nec hanc bonā dixerim victoriā: cū de duob⁹ mal' in corpe q̄ in aīa mori leui⁹ sit. Nō aūt q: corp⁹ occidit ⁊ aīa morit: s; aīa q̄ peccauerit ipsa morietur. Quo igit finis fructus ve secularis hui⁹ nō dico militie: s; malitie: si ⁊ occisor letalit̄ peccat ⁊ occisus eternaliter perit.

¶ De Comparatione militū seculariū ad milites christi. C. CXXVII.

Uis o hic milites tā stupendus error ac ferox tanto sumptu⁹ ⁊ labor b⁹ militare. stipendijs vo nullis nisi aut mortis aut criminis. Operitis equos sericis: ⁊ pēdulos nescio quos pannicelos loricis superinduitis. depingitis hastas clypeos ⁊ sellas. Frena ⁊ calcaria auro ⁊ argēto circumornatis. ⁊ cū tanta ⁊ pompa pudendo furore ⁊ impudenti stupore ad mortē properatis. Militaria sūt hec insignia an muliebria poti⁹ ornamēta. Nunq̄ forte hostilis mucro reuerebit aurum. gēmis parcet. serica penetrare nō poterit. Denique ipse sepius certiusq̄ experimini: tria esse pcipue necessaria preliāti: vt. s. strēnuus industriusq̄ miles ⁊ circūspect⁹ sit ad se seruādū. ⁊ expeditus ad discurrendū. ⁊ promptus ad feriendū. vos p contrariū in oculorū grauamen: ritu femineo comā nutritis. longis ac profusis camisijs propria vobis vestimēta obuoluitis. Delicatas ac teneras manus amplis ⁊ circūfluentib⁹ manicis sepelitis. nec aliud inter vos bella mouet litesq̄ suscitat: nisi aut irrationalis iracundie motus: aut inanis glorie appetitus. aut terrene qualiscūq̄ possessionis cupiditas. Talibus certe ex causis neq̄ occidere neq̄ occumbere tutum est. At vo milites christi securi preliantur prelia dn̄i sui nequaquā metuentes aut de hostiū cede peccatū: aut de sua nece periculum. quandoquidē mors pro christo vel ferenda sit vel inferenda. Miles inquā christi secur⁹ interimit: securior interit. sibi pstat cum interit: christo cum interimit nec cum malefactorē occidit homicida. sed (vt ita dixerim) malicida: ⁊ plane vindex ⁊ christianorū defensor reputat. In morte eni pagani christianus gloriat: q: christus glorificatur. Nō quidē vel pagani necandi essent: siquo modo aliter possent a nimia infestatione vel oppressione fideliū cohiberi. Nunc aūt melius est vt occidant q̄ certe relinquatur virgo pctōꝝ sup sortē iustoꝝ. ne forte extēdant iusti ad iniquitatē manus suas. Quid eni si percutere in gladio oino fas nō est christiano. Cur igit preco saluatoris cōtētos fore stipēdijs suis militib⁹ indixit. ⁊ nō potius eis omnē militiam interdixit. Proinde dissipent gentes que bella volūt: ⁊ abscidant qui vos conturbāt. Exerat gladi⁹ vterq̄ fideliū in ceruices inimicorū ad destruendā omnē altitudinē extollentē se ad. s. o. que est fides christianorū. nequando dicant gentes vbi est deus eorum.

¶ De Uita militum templi. C. CXXVIII.

Tunc ad confusionē nostrū non parcentes dec sed diabolo militantiū. dicamus breuiter vitam ⁊ mores equitū christi. quo palam fiat quantū ab inuicē differant militia dei. s. ⁊ militia seculi. Uiuūt eni in cōmuni sub miune obediētia absq̄ vxoribus ⁊ liberis ⁊ absq̄ omni proprio. nullo aūt tempore aut ociosi sedent: aut curiosi alicubi vagantur. sed semper dum nō procedūt: ne gratis panē comedant armoꝝ seu vestimētorū. vel scissa resartiūt vel vetusta reficiūt vel inordinata componūt. Et

quecũq3 postremo facienda magistri ipsorũ volũtas z cõis indicit necessitas. psona inter eos minime accipit melior: nõ nobilior defert. Uerbũ insolẽs: opus inutile: risus imoderatus: murmur vel tenue siue susurriũ nequaq3 vbi deprẽdit inemẽdatũ relinquitur. scacos z aleas detestant abhorrẽt venationẽ. nec ludicra illa ai rapina vt assolet delectant. mimos z magos z fabulatores scurrilesq3 cantilenas atq3 ludorũ spectacula tanq3 vanitates z insanias falsas respuũt z abominant. Capillos tondẽt sciẽtes iuxta aplm ignominiã esse viro si comã nutriat nunq3 cõpti: raro loti. magis autẽ neglecto crine hispidi: puluere fedi: lorica z caumate fusci. Porro imminente bello: intus fide: foris ferro nõ auro se muniũt. qtenus armati z non ornati hostib⁹ metũ incutiant. nõ auaritiã puocẽt: equos habere cupiũt fortes z veloces. non tamẽ coloratos aut phaleratos. pugnam quippe nõ pompã: victoriã sed nõ vanã gloriã cogitãtes. z studẽtes magis esse formidini q3 admirationi. At vbi ventũ fuerit ad certamẽ pristina leuitate deposita tanq3 si dicerẽt: Nõne qui oderũt te dñe: oderã z c. In aduersarios irruũt velut oues: eos reputãtes qz nõ de suis virib⁹ psumere nouerũt: sed de vtute dei sabaoth. victoriã sperare cui facile esse cõfidunt iuxta machabei sentẽtiã cõcludi multos in manus paucorũ qz nõ multitudine exercitus est victoria belli: sz de celo fiducia est. ita miro z singulari quodã modo cernũt: z agnis mitiores z leonib⁹ ferociores: qbus nec deest monachi mansuetudo nec militis fortitudo. De qua re qd dicendũ est nisi qz a dño factum est. z c. Tales enim sibi elegit deus: z collegit a finibus terre ministros z fortibus israel q̃ veri lectulũ Salomonis. i. sepulchrũ vigilãter fideliterq3 custodiãt. oẽs tenẽtes gladios in manibus. z c. Uita enim christi viuẽdi mihi regula fuit: mors a morte redẽptio. vita quidem laboriosa: sed mors preciosa. vtraq3 vo admodum necessaria. Quid enim christi prodesse poterat siue mors nequiter viuẽti: siue vita dãnabiliter moriẽti. Nunc aũt qz vtrũq3 parit nobis necessariũ erat z pie viuere z secure mori. z viuẽdo viuere docuit. z mortem moriẽdo securã reddidit. Corde enĩ credit ad iustitiã: ore aũt cõfessio fit ad salutẽ. Quisqs igit verbũ in ore habet z in corde nõ habet aut dolosus est aut vanus. Qui vo in corde z nõ in ore: aut supbus est aut timidus. Actor. Hec autẽ ad plenũ de dictis siue de floribus btĩ Bernardi abbatis clareuallis sufficiãt.

Liber vicesimusnonus. Incipit.

De Imperio Friderici primi z magistro Petro lõbardo: z magistro Petro comestore. CA. I.

Ex chronicis. Anno dñi (sicut dictũ ẽ). M. cliij. mũdi vo v. M. cxvi. Fridericus impat nepos Cõradi pdecessoris ei⁹. Impauit autẽ annis. xxxvij. Hiis tpibus rex ludouicus francorũ regnabat pater regis Philippi. Sub quo. s. ludouico floruit magister Petrus lõbardus parisiẽsis epũs. Actor. Hic librum sniarum qui nunc in scholis theologie publice legitur. laboriosum certe opus ex multorũ sanctorum patrũ dictis vtiliter cõpilauit. sed z maiores glosas psalterij z epistolarũ pauli iste ex multorũ dictis collegit z ordinauit. Nã cũ esset inter francie magistros opinatissimus. glosaturã epistolarũ z psalterij ab Anselmo p glosulas interlineares marginalesq3 distinctã z post a giliberto cõtinuatiue productã latius z apertius explicauit. multaq3 de dictis sanctorũ addidit. Idẽ etiã quosdã sermones vtiles cõposuit. Circa idẽ tempus estimo floruisse magistrũ Petrũ comestorẽ qui scholasticã historiã cõposuit. s. historiam sacre scripture breuiter z vtiliter prosequens: z difficultates in plerisq3 locis prudẽter exponẽs. Insup z quedam incidẽtia ex historijs Iosephi iudei z quorundã gentilium locis congruis inserens. Nõnulla etiã alia opuscula edidit: z hos sequentes versus in laudẽ beate virginis eleganter cõposuit. Si fieri posset q barene pulueris z vnde. Undarum gutte rose gemme lilia flamme. Ethera celicole nix grando sexus vterq3. Uentorum penne volucrum pecudum genus omne. Siluarum rami frondes auium quoq3 penne. Ros gramen stelle pisces angues z ariste. Et lapides montes conualles terra dracones. Lingue cuncta forent minime depromere possent. Que sis vel quãta virgo regina maria. Que tua sit pietas nec littera nec claudit etas.

De quibusdã incidentib⁹ illius tpis. C. II.

Chronographus. Anno igit imperij friderici primi rex frãcorũ ludouic⁹ cũ minimo exercitu normãnie fines aggressus castrũ vernon in deditionẽ recepit. Iterũ dux normãnie in anglia cõtra regẽ stephanũ fortiter agens: tandẽ cum eo pacẽ facit. Ita vt viuente rege post eũ secũdus in anglia mortuo succedat. Ciues metenses cũ vicinis militib⁹ cogrediunt: vincunt: z pereunt ex eis plusq3 duo milia. Rex hierosolymorũ regni integrate potitus ascalonẽ palestine caput post lõgã obsidionẽ nõ sine graui damno z multa suorũ pfligatione tandẽ cepit. Fert autẽ qz cum plures ex militib⁹ tẽpli: qui ciuitatẽ se posse cape putabãt ingressi. morq3 trucidati a paganis fuissent. ceteri obsessores ante crucẽ domini se pstrauerũt. z diuinũ adiutoriũ cũ multis supplicãtib⁹ implorauerunt: z mox exaudiri meruerũt. Nã ciuitatenses diuina virtute exterriti: cũ se nõ posse vltra resistere sensissent: vrbẽ christianis tradiderunt cũ suis abire pmissi. Uir autẽ religiosus gualterus laudunẽsis epũs multarũ fundator abbatiarũ migrauit ad dñm. z premõstrati sepelit: vbi quõdã pro christo paupertatis habitũ sumpsit. Cui succedit galtherus laudunensis decan⁹. In burgundia enĩ eodẽ tpe fit terremot⁹ ter i nocte vna: multaq3 ruunt edificia. Anno autẽ sequẽti rex frãcorũ ludouic⁹ henricũ ducẽ normãnie ad pacẽ recepit. q in breui rege stephano mortuo angliã intrat. z regni integritate potit⁹ pacẽ antiquã reformat. Eodẽ anno princeps vtilis ac strẽnuus z actibus clar⁹: rex sicilie roger⁹ post insignes de saracenis victorias atq3 terras occupatas obijt. nec inferiorẽ se guillermũ regni ac victoriarũ successorẽ reliqt. Robertus autẽ de bouis vir oĩ plen⁹ neqtia: nepotum suorũ castra ingressus dolose tyrãnidẽ exercet in terra. Qui ipsi etiã zelotipie succẽsus: quẽdã hoiẽ suũ satis fidelẽ cum alio viro z alia muliere intra domũculã iubet cõburẽdos includi. illi vo instar antiquorũ triũ puerorũ domo ardẽte: z flãma sup capita eorũ in modũ lucide nubis voltãti illesi permanserũt. Quos foras egressos cũ psequeret iniquus ille minister cui dñs suus h facin⁹ iniunxerat: z euaginato gladio vnũ ex eis ferire voluisset: repente qdã inuisibilis psona retro eũ p comã capitis apprehẽdit: z cũ equo cui insedebat in terrã precipitẽ dedit. Unde z mox ad sanctũ iacobũ se iturũ esse spopondit. Sed z illi quos propria cõseruauit innocentia gratiã dei non in vacuum recipiẽtes vitam suam in melius mutauerũt. Obijt papa anastasius: z epũs albanensis nicolaus anglicus: papa fit adrianus. Luna passa est eclypsim. xj. kal. iulij in posteriorib⁹ partib⁹ geminorũ. Hoc etiam anno ludouicus rex francorũ filiam imperatoris hispanie feminã morib⁹ precipuam accepit aurelianis in vxorem. Ibiq3 nuptijs q̃si solẽniter celebratis ab hugone senonẽsi archiepo vncta est in reginam.

De Adriano papa z Theobaldo cantuariensi. C. III.

Elinandus. Huic adriano pape familiaris fuit iohãnes salesberiensis. z ipse anglic⁹ natione: q de eodẽ adriano talia refert. Audiui adrianũ papã dicẽtẽ: q romano põtifice nemo miserabilior est. cõditione eius nulla miserior. Fatebat enĩ in eadem sede tantas miserias se inuenisse: vt facta collatione presentiũ tota preteris amaritudo iocũditas z felicitas fuerit. Spinosam enĩ dicebat cathedrã romani pontificis intantũ acutissimis vsquaq3 consertũ aculeis. tantaq3 molis: vt robustissimos premat: terat: z cõminuat humeros. coronã z frigiũ clara merito videri: qm ignea sunt. seq3 nunq3 a natali anglie malle exisse. aut i claustro bti rufi apud valentiã perpetuo latuisse q3 tantas intrasse angustias nisi: qz diuine dispensationi reluctari nõ auderet. Hoc etiã sepissime mihi adiecit: q cũ de gradu in gradũ a claustrali clerico p oĩa officia in sũmũ pontificẽ ascẽdisset. nihil vnq3 felicitatis aut trãquille quietis vite priori adiectũ est ab ascẽsu z (vt verbis eius vtar) In incude inquit z malleo semp dilatauit me dñs. Sed nunc oneri quod infirmitati mee imposuit: si placet supponat dexterã: qm mihi importabile est. Nõne miseria dignus est: qui pro tanta pugnat miseria. Hic ditissimus qui electus est. seqẽti die pauper erit: z infinitis fere creditoribus tenebit obligatus. Ambire ergo ad sũmũ põtificiũ: z nõ sine fraterno sanguine ad illud etiã ascẽdere: z romulo succedere in parricidijs: non petro in ouibus pascẽdis. Bene ergo dicit non tã nuncupatiue q3 etiam substantiue sũmus pontifex seruus seruorũ. Seruiat enĩ seruis auarine. i. romanis necesse est. adeo vt nisi seruiens fiat aut expontifex: aut exromanus. Florebat hoc tempore theobaldus cantuariensis archiepũs de beccensi monasterio assumptus: vir per oĩa laudabilis z magnificus. z tã in secularibus q3 in ecclesiasticis negocijs expertissim⁹. Thomas archidiacon⁹ cantuariensis per industriã archiepiscopi Theobaldi factus est regis henrici cancella

ritꝰ. Anno dñi. M.clvi. signum crucis apparuit in luna. Albericus miles beluacensis pro fide christi passus est martyriū. In ꝑtibꝰ saxonie scīmonialis Elisabeth mirabiles visiones vidit. Inter q̄s etiā angelus familiaris ei librū q̄ dicit̄ viariū dei annunciauit. etiā diem translationis sacrosancti corporis beatissime virginis in celū demōstrauit sicut in loco cōgruo supius narratū est. Fridericus autē imperator mediolanū fere ꝑ. vij. annos obsedit ac destruxit. Anno aūt sequēti tres lune vise sunt: ⁊ in media signū crucis. Anno aūt sequēti filia Ludouici regis francoꝝ datur filio henrici regis angloꝝ vt pax inter eos firmaret̄. Anno sequēti nonis septēbris: tres soles vise sunt in parte occidētali. sed duobus paulatim deficiētibꝰ: sol qui medius erat remāsit vsq̄ ad occasū. Eodē anno. s. M.clix. ab incarnatione dñi Adrianus papa obijt. Eo quoq̄ mortuo facta est in ecclia ro. maxia turbatio. Cardinales eni abiūcē diuisi duos elegerunt sibi pontifices: Rolādū. s. cācellariū q̄ alexāder papa dictꝰ ē. ⁊ Octauianū: graui scismate ecclias dei disrupentes. vnde ꝓceres diuersaꝝ regionū turbati sūt. qdā vni: qdā vo alteri adheserūt. Imperator sidē romanus cū suis epis octauiano q̄ a sibi laudibꝰ papa Victor acclamatꝰ ē cessit. Rex vo frācoꝝ Ludouicus ⁊ rex anglie hēricus cū suis alexādrū in patrē ⁊ dñū susceperūt. Anno sequēti fit eclipsis lune ⁊ morit̄ regina frācie vxor regis ludouici: filia imperatoris hispanie femina vite laudabilis ⁊ actibꝰ clara: moribusq̄ ornata. Rex vo ducit in vxorē adelā comitis theobaldi filiā. quā postea ꝑdictus Hugo senonēsis archiepūs vnxit in reginā parisius. Huiꝰ enim tꝑis fuit miracula beate Marie de rupe amatoris.

Miracula Beate Marie de rupe amatoria. C. IIII.

Ex mariali. Adolescēs qdā ciuis lugduni gallie ꝑ rodanū remigabat nauī vino refecta ecclie beate Marie de rochemador ꝯfrater. Hic videns istare ꝑiculū ⁊ nec arte nec viribꝰ ꝓcellis irruentibus resistendū. intētionē suā cōuertit adorandū. Cūq̄ beatā v̄ginē Mariā multis ꝑcibꝰ rogaret. Ecce nauis nō modico fragore facto sub vndis latuit. ⁊ quantū quater balista iaci pōt inferiꝰ euecta profundū fluminis tenuit. inde pietate misericordissime dñe ad superos auras relecta: sine lesione boiū: sine dāno rerū venaliū: sine qualibet vini effusiōe cū oī siccitate appuerūt oīa. In argumētū miraculi tam ille q̄ aliꝰ q̄ cū eo discrimē huiꝰ mortis subierat pellicea ⁊ pallia mōstrantes in qbꝰ nihil aīaduertebat̄ extitisse madidi. laudabant oēs reginā ⁊ dñā. Mulier q̄da de gerboꝝ ꝑtibꝰ [illegible] mili femine. xxx. mēsibꝰ grauida quotidie fetū nō enixa parturiebat. Hec vnica parētū suoꝝ extiterat: ꝓpt̄ quā ꝯfratres de rochemador nimio merore macerabant̄ assidue iā q̄si mortuā lugētes filiā. Cum enī queuis mulier certo tꝑe pariēs in forībꝰ habeat mortē. qd doloris [illegible] pariētes cor dei matrē Mariā ad misericordiā monere nitebant̄, sciētes q̄ oro deuota celos penetrat. Apto itaq̄ celitꝰ vmbiliculo cōtra naturā puer diu mortuus ⁊ iam putridus frustatī extractꝰ est. In bertholdi curia gerberta cū quinq̄ filijs habitabat. quoꝝ iunior sup caput i calatho portās panē venalē tꝑe nouarū frugū nōdū maturā messe. quēdā sibi notū ꝓcul a villa in medio satoꝝ habuit obuiū multiplici crimine irretitū. Hic dolose cernēs iuuenē cui familiaris extiterat. ipꝫ minꝰ hautū blādicijs seductū cultellū extorsit. ⁊ humi violēter ꝓstratū iugulauit pellicula tm̄ a posteriori remanēte illesa. At ille moriēs virginē virginū voluebat in corde quā voce promere nō poterat. Decedēte autē homicida nequā cū spolijs adhuc palpitāt. Ecce Maria dña qdā cū mirifico decore circūamicta varietate morienti astitit caputq̄ a trūco [illegible] manu signā [illegible] nt. Itaq̄ ab itinerātibꝰ inuētꝰ ē: ⁊ cū lanisto suoꝝ ad domū relatꝰ. vulneraq̄ resutꝰ i breui sanatꝰ ē. Uerūtā ad hꝰsci memoriā vox eiꝰ rauca pmāsit: ⁊ cicatrices i gutture quoad vixit. Malignꝰ āt spūs cum corpe ⁊ spū ꝑ[illegible] homicida fuerat ꝑ [illegible] vitā reddit cū i villā clā reduxit. Qui cū senonibꝰ [illegible] ⁊ cū aleatoribus ludēs opꝰ dabat vanitati. Qd̄ ꝑscripti mri iuuenis i spū reuelatū ē. q̄ nū [illegible] ad ecclias ō rochemador venit: cicatrices eiꝰ ꝓtulit: ⁊ oībꝰ rēnotuit.

Itē Alia. De Eodē. C. V.

Tempore belli regis arragonēsis ⁊ comitis tholosani: ⁊ amicus q̄dā ꝑ[illegible] ad alimētū mōtis pessulanēsiū ꝑ mare frumentū ducere conabat̄. Permissu vo dei celo nube tecto: ventꝰ cū tēpestate [illegible] nec vllū [illegible] aūt illis: ⁊ manꝰ ad alta tēdentibꝰ: stelle maris dñe de rochemador sin [illegible]ibꝰ exclamoībꝰ ꝑiter minas ⁊ auxiliū iplorabāt. Nec mora nouis ⁊ pedibꝰ eorum elapsa maris iteriora tenuit. Ipsi quoq̄ sibi adherētes in modū globi in medijs ꝯstiterūt vndis. Tūc quidē fluctuātes meatꝰ naturales: ne subintrarēt vnde tenuis pro posse stringebant: ora nō relaxabāt: eoq̄ vinctos ⁊ colloten ⁊ aliꝰ texerat eos fluctꝰ. Et ecce maria virgo celebris ⁊ ꝑ oīa laudabilis nauē ab imo reductā sub pedibꝰ eoꝝ restituit. plenā tn̄ aq̄: atq̄ ad littus trāquille ⁊ sine regimine etiā ꝑduxit. Uerūtn̄ paulisꝑ portū tenerēt: nimio frigore rigidi: totisq̄ artubꝰ imobiles exstiterūt vt calefierēt: ⁊ exauditi sunt. Nā ampliꝰ q̄ igne materiali. calore spūssci interiꝰ ⁊ exteriꝰ ignei facti sūt ⁊ roborati. Miles quidē petagoricēsis pagi hierosolymā ꝑegrinꝰ adijt: ceteraq̄ scōꝝ limina visitauit. Tādē ad ecclesiā btē marie de rochemador: q̄ a vicinitate sue perū distabat veīt. Uidensq̄ tot imagines cereas ⁊ cetera q̄ nō viderat in valle iosaphat i assūptionis ecclia. nec in alijs etiā q̄plurimis ⁊ honoratis locis btē v̄gini dedicatis nō eis fidē adhibuit. nec a ꝑegrinis allata: sꝫ fraudulenter a domesticis [illegible] tie falsificare nitebat̄: qd̄ de basilica illa generalit̄ ac veracit̄ dicebatur. Inde factū ē: vt ad vindictā maloꝝ: laudē vo bonoꝝ totis plecteret̄ artubꝰ. fieretq̄ ꝯtractꝰ. tūc ad se reuersus cū diu ampliꝰ q̄ duobus mēsibꝰ de egritudine mulctatꝰ eēt penitētia ductꝰ q̄ in scā basilicā blasphemiā ꝓtulisset: veniā ꝑcabat̄. ⁊ q̄ ecclia de rochemador ꝑ mariā matrē dñi virtutibꝰ decorata eēt ac sublimata publice fatebat̄. In hac āt ꝯfessiōe ac deuotiōe solidat̄ neruis cōpage mēbroꝝ reformata: surrexit sanꝰ ⁊ fortis.

De Nouicio afflicto a sathana. C. VI.

Elinandus. Fuit in anglia eo tꝑe vir q̄dā [illegible] corꝑis ⁊ ꝓpter illas vires magni noīs. Hic post multa reprehēsus a sua cōsciētia pctā: proposuit ire hierosolymā vt ibi vires suas expenderet in seruitio dei: iuxta illud Fortitudinē meā ad te custodiā ⁊c. Et de h̄ voto ꝯsuluit abbatē quēdā cisterciēsis ordinis. q̄ ꝑsuasit ei vt crucē religiōis accipet: ⁊ ad celestē hierosolymā ꝓperaret. Et fecit sic. Et cepit esse valde feruēs in religiōe. postea vo tētatꝰ a sathana mutauit ꝓpositū. ⁊ ꝓposuit se corporalit̄ iturū hierusalē: sic̄ prius vouerat. Sꝫ q̄ tūc abbas ꝑsis nō erat: distulit recessionē contra suā volūtatē vsq̄ in diē crastinū. Eadē enī nocte cū de necessarijs ad lectū rediret: vidit sup quādā trabē dormitorij demonē sedentē in specie simie. Et cepit cogitare q̄ diabolus eēt: q̄ i illo ordine tales bestie nō nutriunt̄. Diabolus āt sentiēs se cognitū desiluit de trabe sup illū. ⁊ verberauit eū tā fortiter q̄ sanguis de naribus eius ⁊ ore exibat. Et h̄ facto euanuit. Illo autē clamāte frēs excitati sunt. ⁊ videntes illū nouiciū tā grauiter lesum portauerunt in infirmatoriū. Qui iacuit extensis tribus diebus in lecto suo. ⁊ videbatur magis mortuus q̄ viuus. Apertisq̄ oculis nihil videbat. Qui cū ita iaceret: apparuit ei sanctus benedictus dicēs: Bñdicite. Et ille Dñs. Quesiuitq̄ dicens: Quis es tu dñe? Ego sum inquit frater benedictus. sequere me.

De Uisionibus quibꝰ ꝑ beatā virginē ꝯfortatꝰ est. C. VI.

Et secutus est eū in spū. Et ceperūt ascende [illegible] gradus. ⁊ erāt in singul' gradibꝰ duo demones: q̄ intētabant ascēdentes. ⁊ in singul' gradibꝰ ꝑcutiebant illū nouiciū. Qui defatigatꝰ abiectibꝰ demonū vix iam seq̄ poterat ductorem suū. Respiciens autē post se scūs benedictus posuit manū suā sup caput nouicij: ⁊ confortauit eū. Post illos gradus ascensos vidit nouicius locū magne claritatis ⁊ viriditatis in regione puri etheris. ⁊ vidit ibi capellā in aere pendentē tā paruā: ita vt admiraretur ad quid tā parua capella facta erat. Ad quē scūs benedictus: Noli mirari opera dei: q̄ solus scit rationē operū suoꝝ. Intrās autē scūs benedictꝰ iussit nouiciū stare post hostiū. ibi enī erat quidā cādidorum grex sedentiū in circuitu interiori capelle. ⁊ sedebat̄ inter eos mat̄ mie resplēdēs sicut sol inter stellas. ad quā accedens scūs bñdictꝰ ait Bñdicite. At illa Dñs. Dña inqt ecce nouicius quē adduci iussisti. Et illa Facite illū corā me venire. Qui cū accessisset: dixit ad eū dña: Uis morari in domo mea mecū ad seruiēdū mihi sic̄ ꝓmisisti. Ait: Etiā dña. Ergo inqt iura mihi super illud altare: ⁊ voue q̄ mihi semꝑ seruies: ⁊ opa facies dñi ⁊ custodies. Qui cū iurasset: dixit dña nostra ad scm̄ bñdictū: Reducite eū vnde adduxistis. Tūc scūs bñdictꝰ posuit eū post hostiū dicēs: Aspice diligēter: ⁊ retine firmit̄ qd̄ visurꝰ es: q̄ vtile erit tibi h̄ vidisse. Tūc scūs bñdictꝰ accepit peluim ⁊ linteo ꝑcinxit se ⁊ dedit peluī dñe nr̄e. Et illa cepit lauare pedes oīū ibi sedētiū ꝑ ordinē. Et scūs bñdictus post eā [illegible] flexis genibꝰ Factoq̄ illo mādato scūs bñdictꝰ reduxit

nouiciū p loca florida ⁊ delectabilia ⁊ suauiť redolētia. Et ecce multitudo monachoꝝ ⁊ nouicioꝝ occurrerūt eis. Ex qb⁹ q̄dā pulchras coronas habebāt in capitib⁹ suis: alij nōdū eas hēbāt in capitib⁹: sȝ cū fiducia eas expectabāt. Int̄ quos erat q̄dā monach⁹ q̄ p signū petijt a scō bn̄dicto licētiā loquēdi cū illo nouicio ⁊ accepit. Qua accepta dixit ad nouiciū. Frater Güteline ego fui monach⁹ de domo tua. Precor vt dicas abbati meo ⁊ tuo ex pte mei q̄ fr̄ matthe⁹ quōdā monach⁹ su⁹ mandat ei vt se corrigat solicitusq̧ se habeat q̄ hucusq̧ hūit ad custodiēdū ordinē suū. hisq̧ intersignis credat q̄ cum ego migrarē de corpe vidi q̄ndā coronā descēdētē de celo quā putaui meā fore. sed data est cuidā monacho q̄ ante mortu⁹ est. Pro q̄ re cōtristatus fui inuidēs bono fratris mei. De q̄ re eidem abbati cōfessionē feci ⁊ penitui. Teipsum etiā admoneo vt in pposito tuo pmaneas humilis ⁊ obediēs: ⁊ honores fugiēs. ⁊ tuā ppriā voluntatē nunq̄ facere delecteris ⁊ semp deū timeas.

C De Uisione paradisi. C. VIII.

Post hec q̄ue scūs Benedictus iussit scō raphaeli vt duceret nouiciū quo ducēdus erat. Tunc scūs Raphael duxit eū in paradisū. Et cū appropiquarēt vidit nouici⁹ ciuitatē quādā ex auro. cui⁹ porta imēse pulchritudinis erat. Quā cū miraret: angelus misit eū itra portā et vidit itra paradisū herbas ⁊ arbores pulcherrimas ⁊ aues cantantes. Sub vna arbore erat fons limpidissim⁹. cui⁹ riui p mediā ciuitatē fluebāt. Cumq̧ nouici⁹ vellet pausare iuxta fontē. dux t eū angelus ad aliā arborē mire altitudinis ⁊ pulchritudinis. sup quā erat [illegible] color a pedib⁹ vsq̧ ad pect⁹. Hic ē inq̄t angelus pr̄ humani generis pthoplastus Adā p sanguinē Jhesu chr̄i filij dei redēptus. Uestimētū autē ei⁹ est vestis illa glorie q̄ spoliauerat eū humani generis inimic⁹ p trāsgressionē diuini mandati. Ab Abel eni filio suo primo iusto cepit ipse recupare vestē suā p bona opa filioꝝ suoꝝ ⁊ filiarū. q̄n vo tot⁹ vestit⁹ erit. erit scōꝝ numer⁹ ɔsūmat⁹ ⁊ finē hēbit sclm.

C De Uisione inferni. C. IX.

Post hoc venerūt angelus ⁊ nouici⁹ ad regionem [illegible] nouicius q̄si facies horribilis: ⁊ putauit q̄ ibi esset īfernus. Sed angelus dixit nō ē. Ille aūt turres sū ⁊ camini īfernales p quos fum⁹ ⁊ flāma ignis eterni exeūt. Post h̄ vidēt hoīez in ardēte cathedra sedentē. ante quē stabāt q̄si pulchre femine. que tenebāt cereos ardētes quos īpingebant in faciē eius ⁊ in os: ⁊ retrahebāt filū ardētes p eius interanea: ⁊ semp hanc penā patiebat. Hic homo ait angelus amicus fuit carnis sue: ⁊ inimicus aīe sue gulosus ⁊ etiā luxuriosus. Cathedra eni signat q̄ potēs fuit ī malicia. amauit mulieres: ⁊ ideo maligni spūs in tali specie torquent eum. Post hoc vident hoīem quē nigerrimi spūs excoriabant viuum et fricabant cū sale ⁊ sup craticulā eū assabāt. Hic inq̄t angelus potēs fuit: ⁊ crudelis in subditos. Post hoc vidēt hoīez super equū ardētem clipeū igneū gerentē. ⁊ super collū equi sui capram tenentem. ⁊ ad caudā equi sui trahebat habitum monachi. Hic inquit angelus pauper homo fuit semp de rapina viuens. Caprā rapuit vnā a quadā paupe femina circa finē vite sue voluit fieri monachus non vere penitēdo: sed vt ignominiā suā paruper tegeret. Nam si viueret cogitabat se rediturum ad priorē vitā: ⁊ ideo trahit habitū religiōis sicut rem quā paruā estimabat. Capra eni ⁊ clipeus tormēta sūt da[illegible] monachorum monialium: epōꝝ: p̄sbyteroꝝ: ⁊ clericoꝝ quoꝝ q̄dā ridebant ⁊ cachinnabāt: alij cōuiciabant: alij studebāt gule satiādē: alij libidini explende. Nō q̄ō ille voluptates post mortē sint: sed ad maiorē cōfusionē ⁊ cruciationē similitudines peccatoꝝ pteritoꝝ in ipsis suis cruciatib⁹ repñtāt demonib⁹ ad hec eos cogētib⁹. Qui etiam postea eos pcutiebāt fustib⁹ p media capita vsq̧ ad excussionem cerebroꝝ: ⁊ eiectionē oculoꝝ: ⁊ h̄ īcessat illic. Post hoc angelus raphael duxit nouiciū vsq̧ ad pfundū īferni. vbi vidit rotā horribilē igneā ⁊ hoīez extētū desup. ⁊ dū rota volueret. q̄dā vox dixit ad nouiciū territū. Uides rē terribile: sed adhuc terribiliorē videbis. Et ecce rota rapido cursu descēdit vsq̧ in pfundū inferni: ⁊ tam magnū fragorem fecit in cadendo: vt totus mūdus cecidisse videret: celū ⁊ terra ⁊ mare. ⁊ dū rota caderet. oēs aīe captiue q̄ ibi erant. oēsq̧ demones pulsabāt illū hoīez ⁊ maledicebāt ei ⁊ excōicabant eum. Hic erat iudas traditor.

C De Reditu aīe illi⁹ ad corpus. C. X.

Tunc [illegible] angelus Raphael ⁊ nouici⁹ apparuit eis āgelus q̄ gubernabat solē in humani gnis salutē. Post h̄ āgelus Raphael dixit ad nouiciū: Oportet te redire ad corp⁹ tuū. Uisionē istā nulli narres nisi abbati tuo. ⁊ in cōfessione. Tunc nouici⁹ reuixit. q̄ trib⁹ dieb⁹ iacuerat mortu⁹. ⁊ cepit oscitare ⁊ gemit⁹ et planct⁹ dare. Et oblit⁹ pceptū angeli cepit statī narrare q̄ viderat dicēs circūstātibus ⁊ querētib⁹ quid vidisset. Uidi infernū. vidi paradisū. Et cum hec diceret. ecce sanct⁹ benedict⁹ venit cū baculo āte eum. ⁊ pcussit eū infirmū inobediētis. Infirm⁹ aūt opponēs manū ictui. pcussus est grauiť in digito. Et querēs causam pcussionis. audiuit a sancto benedicto q̄z inobediens fuisti. ⁊ si lesus es in carne scito q̄z magis lesus es in aīa. Et q̄z peccasti loquēdo loquelā perdes. ix. dieb⁹. Et iniūcta ei pnīa disparuit. Per illos aūt. ix. dies grauiť infirmat⁹ est. ⁊ manus ei⁹ itumuit. Post. ix. dies sanus fact⁹ ē. ⁊ dixit abbati suo soli que viderat. Abbas vo q̄ pceptū tacendi nō acceperat: ad edificationē audientiū ⁊ legentiū visionē reuelauit.

C De Fratre christiano heremita gastinensi. C. XI.

Helinādus. Eo tpe quidā cenomanēsis nomine christian⁹ [illegible] suo ē in heremitoriū quoddā in archiepatu thuronensi q̄ō diciť gastinetū. vbi dū fortiť temptaret a carne sua: affligebat se ī q̄dragesima ieiunabat abstinēs se ab omni potu preter vnū diē ī septimana. In hieme stabat vestitus ī aq̄ frigida vsq̧ ad collū. disciplinā sibimet dabat vsq̧quo vge dirūperent. Or cū q̄dā die hoc faceret. ⁊ se cecidisset vsq̧ ad sanguinē. audiuit vocē a pte occidentis dicentē: Nil pdest tibi q̄ō facis. Iste deus quē iclamas nō dabit tibi q̄ō petis. sed cōuertere ad me ⁊ auxiliabor tibi. Q̄ō ille audiēs intellexit vocē esse inimici. Et cū orasset deū vt auxiliaret sibi cōtra tētationes pposuit aggredi pegrinationē ad diuersos sanctos vt ita finiret vitā suā in pegrinādo. ⁊ cū diu hoc cogitasset. accepto baculo egressus ē nudis pedib⁹ ⁊ cū venisset ante quādā ecclesiā flexis genib⁹ rogauit deum vt daret ei bonū [illegible] oratiōe surrexerat. ⁊ ecce sensit fetorē magnū. p q̄ō [illegible] hum ppe astare. qui ei suggerebat relinq̄re habitū religionis ⁊ locū suū et grās agēs dn̄o de tali signo reuersus ē ad fratres suos. Hic aliq̄n in festo sancti stephani dormiebat ad matutinas. Et cū legeret illa lectio vbi legiť. ⁊ lapidabāt stephanū: expgefact⁹ ad h̄ verbū repħendit se de sōnolētia dicēs. Ue mihi q̄ sic dormio ad obsequiū dei. Iste sanct⁹ nō dormiebat q̄n lapidabať ⁊ p psecutorib⁹ orabat. ⁊ ego miser debuerā rogare istū sāctū martyrē vt oraret p me. Et post h̄ cepit intētissime vigilare ⁊ rogare sanctū stephanum vt oraret p se. In crastino cū eēt in refectorio anteq̄ aliq̄d gustaret venit vox ad eū dicēs. Tu intendis ad terrenas escas. ⁊ nō cogitas de glioso pthomartyre q̄ orat p te. Tunc aperti sunt oculi eius. ⁊ leuans oculos in celū vidit martyrē orantē p se sicut vox ei dixerat. Q̄ō cū vidisset. statim surrexit ⁊ petijt locum secretū in quo oraret ⁊ dixit. Sancte stephane q̄s tibi grās agā de h̄ tāto bñficio tuo. nihil habeo ppriū q̄ō tibi dem. sed tamē hoc do tibi quodāmodo p amore tuo nō induar lineis: sed laneis tm̄: q̄ō ⁊ fecit. Hic dum [illegible] Erā aliq̄n in gastineto iacēs in lecto pleno paleis ī solario quodā ⁊ cū vellē repausare sentiebā nescio quid q̄ō se mouebat sub renibus meis [illegible] Dum dā aūt pie inspirāte mihi dn̄o cepi euertē paleā lecti mei. Et euersa palea cū nihil inuenirē leuaui vnū de asserib⁹ solarij sub q̄ invenī pedulē. ⁊ ī eodē magnā massā denarioꝝ. quos cū inuenissem [illegible] iussit mihi vt afferē illos ad se. Q̄ō cū fecissē oēs iussit cōgregari fratres. q̄ oēs excōmunicauerūt illū qui h̄ fecerat. Q̄ō cum audisset [illegible] nē pmittēs. Magister aūt indulsit ei ⁊ iniūxit ei pniam. sȝ denarios male acq̄sitos retinē noluit. imo diuisit eos paupib⁹ ⁊ egenis.

C De [illegible] C. XII.

Post hec idem frat christian⁹ audiens famā de [illegible] ciēsi. cepit admonē socios suos vt ad illā trāsirēt. At illi nolentes [illegible] et [illegible] pueros [illegible] Post āni q̄ [illegible] batōis expletū. spūs maligni sepe apparebāt eidē xp̄iano [illegible] dicebāt. qz nō duraret ī ordine illo. At ille recurrebat ad orōnē. Et dū h̄ bellū habēt cū demonib⁹ q̄dā die facta ē ad eū q̄dā vox a capite lecti sui dicēs. Memor esto h⁹ vsiculi de psalterio Deus ī noie tuo saluū me fac: ⁊ ī vtute tua iu. me. Q̄ō audiēs ille retinuit: et iā oēs tētatiōes diaboli sȝ postea ō illo vsiculo tāq̄ clypeo se muniuit.

Cum autem demones viderunt eum habere fiduciam in isto versu dicebant. Stulte hoc nos te docuimus: hoc volumus vt dicas. Tūc ille in dubio positus vtrum hoc dicere deberet: an non quia simplex erat ⁊ illitteratus: quesiuit a clericis quid hec vox significaret. A quibus cum audisset hoc esse principium cuiusdam psalmi: totum illum psalmum per gratiam dei dedicit: ⁊ in hac pugna diu fuit cōtra demones. Quadā nocte dum fratres in hieme post vigilias sederēt ⁊ legerent ad lumen in capitulo ille remāsit in claustro orans. Et cum oraret dixit ad eū vox de celo. Illi boni homines quos vides in capitulo: sunt martyres dei. Eodē anno vidit idem christianus omnē conuentū circūdari a demonibus qui tante multitudinis erant: vt tegere viderent quicquid erat inter terrā ⁊ celū. Quod cū ille videret ⁊ diceret. Domine deus quid hoc potest esse: ⁊ quis poterit euadere pericula ista audiuit vocē dicentem sibi. Qui humilitatē habere potuerit ab oībus his laqueis liberab. ꝛc. Non multopost venit quedam claritas de celo ab oriente: quā cū presentirent maligni spiritus euanuerunt ⁊ illi gloriosi spiritus qui erant in illo lumine appropinquauerut ⁊ illū locū vbi erant illi sancti homines solari claritate repleuerunt: ⁊ in eadē claritate apparuit regina angelorū: Quā cū ille aspiceret ⁊ diceret intra se. Deus bone quo vadit domina nostra: ad uocata nostra saluatrix mundi. Respondit ei eadē dña. Uenio succurrere huic loco: qui meo īdiget auxilio. Uenio auxiliari huic pauperi abbacie ⁊ aliorū pauperū locis qui cōfidūt in me. *Ex chronicis.* Anno dñi. M. clxi. corpora triū regū siue magorū q̄ dñm in cunabulis adorauerunt: olim ab imperatore cōstantinopolim translata: ⁊ sancto eustorgio med'olan. miraculose transuecta. Inde postq̄ fridericus imperator illā vrbē destruxit: ramaldus coloniēsis archiepiscopus a mediolano coloniā transtulit. Alexander papa in galliā venit: ⁊ a regibꝰ francorū ⁊ anglorū honorifice susceptus est. Eodē anno henricus rex anglorū dux aquitanie venit ꝯtra tholosam: sed rex ludouicus intrauerat ad defendēdū eā: vnde nolēs henricus rex obsidere dñm suū recessit a loco. Anno dñi. M. clxij. destructa vrbe mediolanēsi archiepꝯs coloniēsis iunctos tres magos apud coloniā trāstulit: ⁊ anno sequēti alexāder papa in gallias venit.

De ortu philippi regis francorum ex patre ludouico. C. XIII.

Ex historia francorum. Anno dñi. M. clxv philippus ludouici regis francorū filius nascit. Anno. s. regni patris sui. xxvij. Cū enī idē pius rex mune[illegible] ... de tribus vxoribꝰ in regno ... ⁊ heredē masculū regni successorē habere nō posset: tandē cum adela vxore sua ⁊ omni clero ⁊ populo totius regni ad orationes ⁊ elemosynas conuersus filiū a deo petijt ⁊ obtinuit. De quo etiā antequā natus esset talē visionē in somnis vidit: videlicet q̄ philippus filius suus aureū calicē in manu sua plenū humano sanguine tenebat: de quo propinabat omnibus suis principibus: ⁊ omnes in eo bibebāt. Eo tempore tharantasiensis archiepꝯs venit apud caluū montē qui est in confinio francie ⁊ normānie pro pace. s. reformanda inter regē ludouicū ⁊ regē henricū: vbi multas virtutes per eū operatus est dominus in presentia duorū regū: ⁊ henrici iunioris regis anglie: ⁊ philippi comitis flandrensis. In capite ieiunij ... cineres ... eos in caput regis anglie apud mortuū mare.

De Aduentu sancti thome cantuariensis in franciam ad papam alexandrum. C. XIIII.

Odem anno sanctus thomas cantuariensis archiepꝯs exul ab anglia aufugit in franciā. Anno siquidē domini. M clxij in epm ꝯsecratus In quo. s. anno alexander papa in gallias venit ⁊ thuronense conciliū celebrauit. Porro idē papa venit senonis in festo sancti hieronimi: ac per annū ⁊ dimidiū mansit ibi in ecclesia sancti stephani: altare sanctorum petri ⁊ pauli consecrauit: ⁊ ecclesiam sancte columbe dedicauit. Porro anno domini. M. clxiiij. sanctꝰ thomas primo apud pontigniacum exulauit: ⁊ post apud sanctam columbā in sumptibꝰ regijs. *Ex gestis sancti thome.* Uenit ergo senonis ad papam alexandrum afferens secum consuetudines regis anglie scriptas: propter quas exulabat: easq̄ tenens in manibus chartā explicatā ⁊ expāsam ante pedes eiꝰ posuit dicēs. *Ecce sancte pater sacre* immo sacrilege consuetudines regis anglie canonibus ⁊ decretis ⁊ etiā ipsorū terrenorū principū legibus aduerse ꝑ pro quibus exiliū sustinere cogimur: vt eas sancte paternitati vestre ostēderemꝰ: ⁊ cōsiliū sup his haberemus huc aduenimꝰ. Iubeat igit si placet sancti tas vestra eas legi ⁊ audiri. Quisquis enī eas audierit: mirū est si nō tinniāt ambe aures eiꝰ: audiētes a christianis ꝯtra legē christianitatis agi ⁊ dānatis scrōrū patrū venerādis institutis nouas ⁊ inauditas tyrānorū veterū presumptas abusiones in ecclesia introduci. Hec cū flexis genibus dixisset: iubente papa surrexit: stetitq̄ in medio circūstante cū turba clericorū suorū. Cūq̄ ad preceptū dñi pape cōsuetudines ille legerent: ⁊ qui legebat primū pnūciasset capitulū cepit venerandus antistes ꝯtra ppositū capitulū mirabiliter disserere ⁊ regis in hoc intentionē plenꝰ elucidare ⁊ detegere: ostendēs ⁊ ꝯuincēs ex decretis ⁊ legibꝰ in quibꝰ ⁊ in quātis qd̄ pnūciatū fuerat sanctorū patrū canonibꝰ obuiaret: quātūq̄ discrimē ecclie dei īmineret. si rex qd̄ intēdebat obtineret. Sicq̄ ad singula capitula dño papa eū libenter audiente: ⁊ assertiones eiꝰ p singula diligent notāte cardinales tñ q̄ accepta a rege pecunia: partē eiꝰ fouebāt multam vexationē beato viro in sua causa ꝑstiterūt: precipue guillermꝰ papiensis qui regi erat amicitior ⁊ familiarior. Hic enī beatū virū modis oībꝰ impedire satagēs ad singula insurgebat: seq̄ ei obijciebat: multa pponēs ⁊ multa inquirēs que vir venerabilis velut fila aranearū sine difficultate ⁊ hesitatiōe: vel soluebat vel ꝯuincebat. Putabat enī idē guillermꝰ q̄ archiepꝯs oratiōe vteret aliena ⁊ nō ppria: ⁊ si posset eū a tramite sui sermonis deflectere: cōtinuo eū ꝯludibrio ⁊ cōfusioni habendum. Sed ⁊ ipse sanctus intelligens guillermū sibi ex directo obuiari: quotiēs eū reciproco sermonis excursu ita suis intricauit ⁊ illaqueauit obiectionibꝰ: vt omnibꝰ in manifestū fieret q̄ nō solū pprie vteret virībꝰ ⁊ disertitudine verū qd̄ insuꝑabilis eēt igenij ⁊ eloq̄ntie.

Qualiter a dño papa monachalē habitū perceperit. C. XV.

Unq̄ tam in expositiōe cause sue quāsi cōtētiōe cū aduersarijs magna pericli ꝯsumpta fuisset erāt enī. xvi. capitula ꝯsuetudinū illarū ad que stando respōderat: admirās tādē dñs papa eius sapientiam vocauit eū ad se ⁊ iubebat eū sedere iuxta se ⁊ dixit. Bene venisti frater charissime. Cūq̄ ꝯgaudēs eū bene venisse sepius repetisse: gratias agere ei cepit q̄ tantū onus tāq̄ arduū negocium suscepisset ⁊ q̄ eccliā dei tam periculosis tēporibꝰ cōtra tyrannorū insultus tueri presumpsisset. Ipse quoq̄ venerādus antistes cū debito honore ⁊ reuerentia domino pape multiplices grās retulit: q̄ eū tanto honore dignatꝰ fuerit honorari. Tūc dñs papa ꝯsuetudines illas perpetuo dānauit: ⁊ obseruatores atq̄ exactores earū eterno anathemati subdidit. Uir ergo dñi aliquāto tpe in curia demorat: tandē cū licentia ⁊ cōsilio domini pape pōtigniacū se ꝯtulit: ibiq̄ ferme per bienniū stetit. Ibi inter cetera sancte emulatiōis studia etiā monachalē habitū cōcupiuit ⁊ accepit. Misso aūt ad dñm papā tunc senonis cōmorātē secretius nuncio: habitū religiōis sibi ab eo fieri bñdici: ⁊ trāsmitti postulauit ⁊ impetrauit dño papa ita inter cetera rescribēte. Misimꝰ tibi frat dilecte habitū nō q̄lē voluimus sꝫ q̄lē habuimꝰ. Cognoscens igit rex anglorū i quāto honore venerandus pōtifex a dño papa susceptus esset: ⁊ q̄ in pontigniaco locū sibi mansionis elegisset: cū iaz in ipsum deseuire non posset: in suos inaudito crudelitatis genere debachatus est. Precepitq̄ vt vbicunq̄ aliq̄s de cognatiōe eius vir aut mulier inueniri potuisset: exheredatus ⁊ spoliatus bonis proprijs a regno pelleret: exacto priꝰ ab eo sacramento q̄ pontigniacū cōtristandi archiepi grā proficisceret: ⁊ se ei presentaret. Tunc expulsi sunt senes ⁊ iuuenes ad cognationē eius pertinentes: sed ⁊ mulieres cū pueris lactentibus ⁊ quedā etiā grauide. *Ex chronicis.* Anno prenotato. s. ab incarnatiōe dñi. M. clxv. alexāder papa pnominatus. s. huius nominis tertius: reuersus romā cū honore recipit. Guicardus abbas pontigniaci scōus in lugdunensem archiepm est assumptus. Anno sequēti cōpleti sunt ab aduentu anglorū in britānia maiorem anni. dcc. xxx. a baptismate vo eorū. dc. xxxiij. ab introitu northmānorū. c.

De Rabie luporum in pago rutheneñ. C. XVI.

Ec anno in rutheneñ pago quodam tempestas graui flagello castigauit populum dei. Nā lupi feroces ab vberibus matrū paruulos rapiebant: ⁊ diris morsibꝰ deuorabant. Mulier aūt quedā noīe stephana de treuere: cuiꝰ frater tam pniciosa clade iā succubuerat matre bardiuū a corpe pueri euulsum dūtaxat retinēte vigilia assumptiōis beate marie hortū intrauit vt spicas colligeret. Nebulosum quippe tēpus erat. Et ecce duo lupi cū tanto strepitu vt putarent equites aduenisse accurrerūt quorū vnus ille ꝑ guttur ... ab vmbilico vestibus diuersis ⁊ letalibꝰ vulneribꝰ vulneratā: nō in ville recto tramite quo frequenter fugari solebāt a canibꝰ: sed trans muros duos ⁊ sepes tres: velut ouē pijciētes ad siluā pertraxerūt. Silua vero ꝑ dimidiū miliare distabat ab oppido. Mulier aūt adhuc spirans spiritu exalatura supremū: in virtute spūssancti ⁊ benignitati virginis marie feris precepit ferocibꝰ ne corpus suū vlteriꝰ lacerarēt: ⁊ ne etiā diutiꝰ in eā grassarent inhibuit. Mox ab eiꝰ laceratiōe destitūt: corpꝰ eius ... a lugubri... dilig̃ter ... Interea

cum canibus requirebatur: et sequenti die cum detecta sub algore noctis pnoctasset inuēta: ad villā relata est. Adeo erat lacerata q vix in ea cognosci poterat forma humana. De lacerato corpe vermes et sanies ebulliebāt: aspectuq terribilis existebat etiā sanguine ppendo: q etiā in breui eā imisericordiē repulerūt: plectrū lingue nō mouebatur ad aliqd verbū formandū: et victualia oři ifusa p foramina gutturis et pectoris exibāt: incorporato tenui vel modico sapore: neruorum otractiōe et mēbrorum lesiōe genua pectori adherebāt: et vulnera de quib nō modica caro detracta fuerat cute supduci nō poterāt. Tūc iratur parētes sui ipositā vehiculo nocte ad remotā villā detulerunt: q dimissa pre forib monstrū ab intuentib putabat: et ne diuti apud eos morarē: ligatā asino quasi trūcū: pcul duci fecerūt. Descēdens aūt asinus quoddā montis pcipiciū bibiturus de torrēte q rapidus decurrebat: in valle caput deposuit: mulierq que laxe vincta fuerat in aquā lapsa est: sed beata maria nō passa est eā mergi: imo eā sup vndā erectā fluminis in ripa ostituit. Abstracta autē de flumine in horreo in cuiusdā nobilis: cuius cor dñs tetigerit ab horum sequestrata oforcio solitaria iacebat: qz pre fetore eius et vulnerū imanitate grauabant sanitas assistētiū et olfact. Miles aūt curā eius agēs vulnerib vinū et oleū infundi iubebat. Mulier interim cura medētium et amminiculo ciborum reformabat: sed modice. Et semp genitricē dei in mente ruminabat: per eam sanari se sperans: signisq et nutib et quib poterat verbulis ad rochemadors se ferri precabat. Ad quam ecclesiam miseratione multorum delata est. Ubi cum incuruata sursum respicere non posset: persistens in oratione et cordis contritione exaudiri meruit et sanari et totaliter liberari. Ea tempestate henricus beluacensis episcopus in archiepiscopum remensem translatus est. Anno domini. M.clxvij. fridericus imperator dum romam obsidet: omnisq pene illius exercitus peste perijt: et cum paucis ad ppria mestus redit. Amalricus abbas prius karoli loci: deinde siluanectēsis eps obijt. Anno autē sequēti pestilentia moriuntur omnes pene pe regrini nostri hierosolymitani.

De herico iuniore rege anglie et magno terremotu. C. XVII

Anno dñi. M.clxix. Hēricus rex anglie maiorē filiū suū henricū generū ludouici regis francorum in odiū sancti thome archiepi cātuariēsis fecit cōsecrari in regē a rogero eboracēsi archiepo qd ad solū cantuariensem archiepm ptinebat. Eodē anno hugone archiepo senonēsi defuncto: succedit ei guillermus theobaldi comitis filius carnotēsis electus sz nōdū epus ōsecratus quē senonis cōsecrauit venerabilis mauritius parisiēsis epus. Eodē tpe in ptib orientis et in terra pmissiōis exigētib peccatis horum: terremot multas vrbes et ecclesias: oppida et villas subruit: et innumera populorum milia hians terra deglutiuit: et edificiorū casu morituros operuit. Inter ceteras q tam repentino cadebāt excidio: hermānus qdā genere viennensis educatus antiochie cū esset in castro cursario qd est de iure patriarchatus antiocheni in ecclesia beati petri cū videret chorusca[t]iones: fulgura et tonitrua: et hiatus terre ex his dilatat q erāt ecclesia plusq.c.et.xl. viuos deglutiuisset: ipsi quoq collo ne iā delapsus: pissimā matrem dñi apud rochemadors patrocinātē inuocauit: et pces suas exaudiendas continuo sensit. Nam cū circūquaq morientes rugirent et ad inferiora terre ruerent: hic licet coartaretur a terra et pene suffocaretur auxilio regine virginum a terra extractus euasit viuus. In natali ante apostolorum petri et pauli circa horā.vj. contigit hoc opus horrendū. Eodē anno in sicilia vrbs cathania ante horam primam terremotu subuertitur: et episcopus et clerus. Abbas de mileto cū.xl. monachis et omnis populus circiter.xv. milia morte peūt repētina. Plura etiam castella in sicilia hora ipsa cū innumerabili populo ocussa sunt. Eo tēpore anselmus ex priore carthusie bielensis eps floruit q mortuus visum est corpus suū gracilibus strinxisse funiculis: et quattuor cerei capiti eius appositi celitus sunt accēsi. Terremotus vo in ptibus trāsmarinis fit: et innumerabilis populus christianorum et paganorum perit. Urbes multe subuertunt: et magna pars antiochie hierusalē q valde otēuit: sz nō perit. Hēricus rex anglie sanctū thomā ab exilio reuocat et sicut dño pape et ludouico regi francorum pmiserat pacē cū eo facturus: missam cantari fecit p fidelib: sciens q ad illam pax nō darē quā ab archiepo sumē volebat. Itaq āno dñi. M.clxxj. kl. ianuarij: feria.iij. fiunt tonitrua horribilia cū fulminib. Eodē die anno sequenti sanctus thomas martyrizat. Anno aūt sequēti ab alexandro papa canonizatur.

De Uita sancti thome cantuariēsis. C. XVIII.

Egregius [illegible] thomas in iuuentute sua valde fuit in oibus gratiosus. Sed cū vidisset in curia regis anglie multa geri que pietati et castitati contraria erant: curiam dimisit: et theobaldo cantuariensi archiepo se cōmisit: et ōtra barones anglorum in multis ecclie aduersantes fideliē dimicans multotiēs romā adijt: et oia negotia semp fideliē ac feliciē expediuit: vnde et archieps cātuariēsis eū archidiaconū fecit. Cū aūt idē archiepo cerneret q rex anglie satis nociu ecclie decessisset et q henricus in regnū adhuc nimis iuuenis successisset: timēs ne ex impetu sue iuuentutis et prauorum horum ōsilijs: eccliam grauius fagitaret: fecit beatū thomā cancellarium regis vt honestate et prudētia sua malignorum horum seuiciā temparet: qui intantū regi placuit: q post decessum archiepi eū eidem ecclie pficere pcurauit. Sed ille attendens mores regis et procerū: et efficacē maliciā detractorum: sedē illā plenam magis oneris q honoris quātū potuit recusauit. Sed tandē vrgente rege et quodā etiā rome cardinali h cōsensit. Statim aūt vt consecratus est mirabiliē se mutauit. Nam lectionis et orationi semp intendēs cilicio et ieiunijs carnē suā intolerabiliē cruciās. ita sanctitatem suam subtiliter occultabat: q sub honestate vestiū et apparatu vim aliū et gratiositate vult: populo p oia ocordabat. In secretiori autē cellula.xiij. pauperū pedes quotidie curuatis genib abluebat: et post plenā refectionē singulis quattuor argenteos tribuebat. Qd si forte aliqñ per se facere nō poterat: hoc diligētissime fieri p vicariū faciebat. Sed vidēs diabolus sanctū virū plurimū ecclesie pfuturū: inuidit et aliū quēdam archiepm et multos alios qui ecclesiam defendere tenebant ad [illegible] excitauit. Cū aū rex et cōsiliarij [illegible] sanctum thomā ad volūtatē suā in detrimētū ecclie pmissis et blandicijs inflectere conarē: ille oīno restitit. Unde irā regis et principū eius cōtra se rigor iustitie puocauit. Cūq post innumeras vexationes et iniurias ad quēdam locū barones et epi cōuenissent: exigebat rex instāter vt cōsuetudines quas reges anglie habere solebant: in ecclia firmissime tenerent. Qd sanct thomas et epi attēdētes et vidētes vtrobiq piculū videlicet qd vrgebat. s. fidei salutisq discrimē: aut guerram ō ecclias intolerabilē: illud negociū si possent libēt distulissent. Sed vrgente necessitate ex magnorum virorū deceptus ōsilio beatus thomas verbotenus petitionē fieri cōsensit: et sic ipse et epi q̄uis cum dispendio cause piculū mortis euasere. Sed beat thomas in hac liberatiōe corporū mortē metuēs aiarū: seipsum in penitētia grauius cruciauit: et ab altaris officio se suspēdit: donec cōfessus et penitens a papa meruit relaxari. Sed nec sic regis ira quieuit: imo minis et terroribus exigebat: vt consuetudines quas cōtra ecclesiā inducere nitebatur: archiepōrum et epōrū literis firmarent.

Qualiter in causa sua contra regem anglie obtinuit. C. XIX.

Et beatus thomas intrepide se opponēs cum [illegible] et cōtumeli[illegible] vrgerent aduersus epos ne eū iniuste cōdēnarēt: vt vl sic regi blādirent: aplicā sedē appellauit. Sz cū nec sic desisterēt pceres: vir sctūs crucē quā manu tenebat in altū erigēs a curia discessit: oclamātib ipijs post eū. Capite furē: suspēdite pditorē. Cū q in hospitiū recessisset: duo magni pceres et fideles nocte ad eū veniunt lachrymātes: et sub iuramēto dicētes: q mors ei a multis pcerib cōiurata esset. Ille autē magis timens ecclie q sibi: nocte fugit: et dieb latēs: noctibusq ambulās: die.xvij. ad portum venit: et in parua nauicula a duob sacerdotib trāsuect est in flādriā. Quē papa alexāder tūc senonis manēs honorifice suscepit: et in pōtigniacēsi monasterio vt pdictū est cōmendauit eū. Rex vo anglie epos et pceres mittēs romā vt legati venirēt q negociū regi otra archiepm diffinirēt: repulsus est. Unū ipse irat iussit ecclias et oia bona archiepi et suorum etiā oiscari: et oēs oīno qui ad eū ptinebāt exilio cōdēnari. Ille vero apud pōtigniacū manēs ieiunijs et oratiōib se affligēs: iugiter orabat pro ecclia p rege et p regno anglorum. Sed a rege p [illegible] tes cisterciēsis ordinis exire cōpulsus: ad regē francie ludouicū se cōtulit: q eū reuerenter excipiēs: donec pax fieret ei benigne necessaria ministrauit. Misert itaq desolationē anglicane ecclie: senonēsis archiepo romā adiēs ipetrauit vt rex cū toto regno suo excōicarē: nisi pax cātuariēsi ecclie redderet. Pace g reddita.vij. exilij sui anno sanct thomas reuersus honorifice susceptus est. Cū aūt dño pape querela sancti thome [illegible] otra quēdam epm et cōtra alios fauentes regi epos oēs suspēdit. Unde rex vehementer irat sanctum thomā iterū damnis et iniurijs adeo fatigauit: q quasi pditorem ecclesie sue septa exire phibuit.

De martyrio eiusdem. C. XX.

Tandem cū nec vi nec blādicijs flecteret: quin se [illegible] ecclie sue [illegible] milites regi armati aduēniūt: et vbi eēt archiepus inter clericos et monachos q i ecclia cū ipso erāt vociferādo qrūt. Quib mox

sanctus thomas ex gradibus cancelli respondit. Ecce ego: quid vultis
Rñdit vnus militū. Volumus vt modo moriaris: q2 vltra viuere nõ
potes. Et ille. Ego ꝓ deo mori paratus sum ⁊ ꝓ assertiõe iustitie ⁊ ec-
clesie libertate. Sȝ si caput meū queritis ex parte dei omnipotētis: ⁊
sub anathemate prohibeo ne cuiq̄ preter me noceatis. Libēter qui-
dē moriar dūmodo morte mea pacē ⁊ libertatē etiā cõsequat̄. Deo
itaqȝ ⁊ sancte marie ⁊ sanctis huius ecclesie patronis ⁊ beato diony-
sio cõmēdo meipsum ⁊ ecclesie causam. Et his dictis eductis carnifi
cū gladijs inclinato capite decollat̄. Et qđ dictu horribile est defun-
cti cerebrū p pauimētū cū cruore ⁊ ossibus dispergit̄. Cū aūt ex mo
re ad sepeliendū pontificalibus vestiret̄: inuenerūt corpus eius cili-
cio inuolutū: pediculis ⁊ vermibus referto ipsaqȝ femoralia vsqȝ ad
poplices cilicina. Sed cū in his nõ quiesceret furor impiorꝫ dicentiū
corpus proditoris nõ debere inter sanctos pontifices sepeliri: sed ꝓi
ciēdū in paludē vel in patibulo suspendendū: timentes viri sancti se
uitiā malignorꝫ qui corpus rapere vel proicere veniebāt sepelierunt
illud ante altare sancti iohannis baptiste in quodā sepulchro mar-
moreo vbi miraculis celeberrimis illustrat̄.

¶ De Roberto preposito de area ⁊ q̄busdā alijs. C. XXI.

Anno dñi M clxxij robertus ꝑpositꝯ de area
duos epatus regebat: attrebatēsem. s. ⁊ tor-
nacensem filius fabri cuiusdā rustici carnotensis. Qui vt
aiunt familiari demone vtebat̄ p quē ad tātos honores
deuenerat. Anno sequēti acies ignee apparuerūt in celo de nocte. iij.
idus febrarij: henricus regis anglie filius ꝯ patrē vastat normāniā
multiqȝ moriunt̄. Anno sequēti ciuitas rothomagi obsessa est a lu-
douico rege francorꝫ: ⁊ henrico nouo rege anglorꝫ: ⁊ philippo comite
flandrensi. Eodem anno sanctus thomas cantuariēsis. xxx. die post
q̄ȝ in angliā est reuersus: ab impijs henrici regis ministris hora ves-
pertina est occisus: in ipsa etiā ecclesia cantuariēsi nõ lōge ab altari
sicqȝ glorioso martyrio factus est sacrificiū vespertinū. Cuius meritū
apud deū tā eē iustissima: q̄ȝ innumera ꝯtestant̄ miracula. Eodē an-
no noradinꝯ rex turcorꝫ obijt: ⁊ saladinus gene humilis: cõsilio ⁊ ar-
mis strēnuus regnū occupat. Exheredat eni filios noradini: egyptū
aggredit̄: babylonē ⁊ chareā regni caput peruadit: regē quē alij mu-
lenē vocāt: alij caphani perimit: oēm regiā stirpeȝ exterminat: ac re-
gnū syrie ⁊ egypti sub sua redigit potestate. Mēse antē nouēbri fit
inundatio aquarꝫ maxima: ⁊ anno sequenti fames vehemētissima.
Eodē etiā anno obijt sanctus petrus tharatasiensis archiepus. Flo-
rebat eodē tpe magister petrꝯ cōmestor pimas parisiensiū magistrorū:
de quo. s. iā supius dictū est. Anno dñi. M. clxxv. ꝑpositus de area
aribaldꝯ occidit̄: ꝓcurāte vt aūt necē eiꝯ iacobo de auesiꝯ inclito mi-
lite. Nõ multo post imo etiā eodē anno mortuus est henricus remē-
sis archiepus. Fuerat aūt inter eos īuidia magna de potētatu: q2 il-
le dnāt̄ flādrie ⁊ iste frācie: ⁊ ambo i breui extincti sūt. Itaqȝ guille-
mus senonēsis archiepus fit archiepus remēsis: ⁊ succedit guido se-
non. e. Anno dñi. M. clxxvij. Eodē anno facta est eclipsis solis: ho-
ra. vj. idus septēbris. Eodē aūt anno beatꝯ thomas catuariēsis cano-
nizatus ē a papa alexādro. Florebat aūt his tpibꝯ anselmꝯ beluacē-
sis epus. Ad cuiꝯ tumulū lāpades accēse sūt: oīumqȝ excepta vna cui
ministrabat vsurarius q̄dā pabulū olei: ⁊ illa nõ potuit accēdi. Pe-
trus etiā comestor celebris habet̄ in frācia. De quo. s. iā dictū est su-
pra: vir vtiqȝ facūdissimꝯ ⁊ i diuinis scripturis excellēter instructꝯ. Flo-
rebat ⁊ mauriciꝯ ꝑisiēsis epus q̄ ob industriā ⁊ litteraturaȝ de īfimo
statu magne paupertatis ad põtificalis dignitatis apicē ē euectꝯ. Nā
⁊ cū esset iunior: paup ⁊ mēdicꝯ elemosynā postulatā accipe noluit
hoc pacto vt nunq̄ foret epus. Hic inter opa sua p̄clara a fundamē-
to ꝯstruxit ecclesiā cui p̄erat. Benedictꝯ adolescēs refert a deo sibi
fore reuelatū vt pontē ꝯstruat sup rhodanū. Et cū ab audiētibꝯ deri-
deret̄: nõ multo post ipsi derisores pontē inchoant sumptuosissimuȝ
Anno sequēti fridericus imperator abiurat scisma: qđ p. xvj. annos
durauerat ⁊ publice satisfacit: ⁊ cū alexādro papa pacē cōponit. Sic-
qȝ depulso scismate vnitas reformat̄ ecclesie. Cū autē legat̄ ecclesia
romana multis scismatibꝯ fuisse discissa: isto tñ nullū aut vehemen-
tius incāduit aut diutius ꝑseuerauit. Anno aūt sequēti alexāder pa-
pa rome celebrauit cōciliū: vbi ex diuersis terre partibꝯ factꝯ ē innu-
merabilis ꝯuētus tā epōrꝫ quā etiam abbatū. Eodē vero anno innu-
merabiles pagani vincunt̄ hierosolymis a paucis christianis. Por-
ro eodē anno. s. ab incarnatiōe dñi. M. clxxviij. quo magnū illud sci-
sma int̄ impatorē fridericū ⁊ papā alexādrū est sopitū: sancta hilde-
gardis de tpe muliebri ꝓphetauit, i hūc modū. Anno inq̄t post incar-
natiōeȝ christi. M. c. aplorꝫ doctrina ⁊ ardēs iustitia quā in spūalibꝯ
⁊ christianis ꝯstituerat deꝯ tardare ⁊ ihesitatiōeȝ verti cepit: sed hoc
muliebre tēpus nõ tādiu durabat quātū vsqȝ huc perstitit.

¶ De Bonis initijs regni philippi francorꝫ regis. C. XXII.

Ex gestis francorꝫ. Anno dñi M clxxx. Phi-
lippus ludouici reg. francorꝫ filiꝯ die
oīuȝ sanctorū remis cõsecrat̄ in regem a guillero auun-
culo suo de archiepatu senonū: in archiepm remenseȝ trāsſ
lato: astante rege anglie henrico ex vna parte coronaȝ sup caput regis
francie ex debita subiectione humilit̄ portante. Cū ip se philippꝯ eēt
annorꝫ. xiiij. adhuc viuēte patre iam circiter septuagenario: q̄ regna-
uerat plusq̄ȝ annis. xl. sed egritudine paralisis q̄ gressum ei ꝓsus ne-
gauerat ꝑgrauato. Hic philippꝯ optima initia habuit: ⁊ sicut deum
timebat ac reuerebat̄. Id etiā ab oībus in curia sua manētibꝯ obser-
uari firmiter precepit. Quodqȝ mirabilꝯ est iuramenta que ab alea-
toribꝯ frequent̄ in curijs vel tabernis enormia fieri solent: intantuȝ
abhorruit: ꝙ si quis fortuito miles vel alius q̄libet ludēs eo presente iu-
rabat: statim illū in flumine vel in lacu aliquo proijci faciebat ⁊ tale
edictū firmissime seruari iussit in posterū. Anno prefato philippi ale-
xander papa cōciliū lateranense celebrauit. Ipso aūt anno primo re-
gni sui: bella cōtra eū ceperunt insurgere: ⁊ ipse cū esset etate puer: nõ
tñ pueriliter sed viriliter ac strenue in omnibꝯ agere cepit. Nam pri-
mo quidē hebo de carontonio in pago bituricensi cepit tyrānidē in
ecclesias dei exercere: ⁊ grauibus exactionibus clericos ibidem deo
seruientes opprimere. Quorū cōquestiōe rex audita cū manu valu-
da terram ipsius vastauit: ꝑdasqȝ duxit: ⁊ intm̄ ipsius audaciā repſ-
sit ꝙ necessitate cōpulsus ad pedes ipsius ꝓcidēs ab eo veniā impe-
trauit: sub iuramento ꝓmittens ꝙ iuxta beneplacitū eiꝯ ecclesijs dei
satisfaceret ⁊ de cetero se ab hmōi temperaret. Silr eodem anno ꝯtra
filios iniquitatis imbertū de bello ioco: ⁊ comitē cabilonēsem ꝯtra
regias immunitates eccl'ias dei grauat̄ ꝑsumētes collecto exercitu ter-
ras eorꝫ intrauit: ipsorūqȝ supbiā atqȝ tyrānidē ꝯstringēs ablata ec-
clesijs in integrū restitui fecit. Et qm̄ h̄ duo pma bella ꝓ defensione
ecclesiarꝫ ⁊ cleri libertate strenue gessit. Postmodū i fraude circūue-
nientium affuit ille dn̄s. Ortis etenī simultatibꝯ. s. fictis odijs inter
principes regni quidam eorꝫ facta ꝯspiratiōe ꝯtra regē: terras eiꝯ va-
stare ceperunt. Qui furore succensus cū infinito exercitu intra pau-
cos dies illos omnes fugauit: ac potenter ꝑsequēs: ad omnē volun-
tatem suam faciendam coegit. Anno aūt sequenti: ipsa die ascensio-
nis domini idē philippus scdo sibi diadema imposuit: ⁊ tunc vxor
eius elisabeth apud sanctum dionysiū a guidone senonēsi archiepo
inuncta fuit filia. s. balduini illustris comitis haenensis: neptis phi-
lippi magni flādrensiū comitis: qui ea die vt mos est ensē ante re-
gem honorifice portauit. Eodē anno ludouicꝯ rex pijssimꝯ philippi
pater in vrbe parisius obijt: ⁊ in eccl'ia sancte marie de sacro portu q̄
dicit̄ barbeel sepultꝯ est quā ipse fundauit: sup cuiꝯ corpus vxor eiꝯ
adela construi fecit sepulchrū miro artificio cōpositū ex auro ⁊ argē-
to ⁊ lapidibus: ⁊ ere ac gēmis subtilissime decoratū. Anno etiam eo-
dem iohānes epus carnotensis obijt: qui sociꝯ sancti thome cantua-
riensis vitā ipsius scripsit. Luna adhuc prima circa horā sextā appa-
ret in festo sancti thome sidere perlucido eā comitante. nec multo eti-
am ab ea distante. Guido eni archiepus eo ꝙ iudeis christianos ob-
sequi patitur exulat̄: paulopost reuocatur.

¶ De sancta muliere alpaide. C. XXIII.

Eo tempore claruit opinio sācte alpaidis
de cudoto. Nec mirū si celebris in q̄ nimirū effulsit miraculū eminēs ac p̄clarū. Nē-
pe illi diuinitꝯ collatū est ānis multis in corpe degē ⁊ cor-
porali cibi subsidio nõ egere. Hec q̄dē genere īfima: officioqȝ bubul-
ca graui admodū atqȝ diutino ꝑius ē flagello attrita: adeo vt ꝓpē ef-
fluentē de toto corpe saniē: suis quoqȝ fieret in horrorē. Sed q̄ ꝯtē-
ptibilia mūdi elegit ⁊ īfima post lōga patiētie ꝓbamēta respexit hu-
militatē ancille sue ⁊ quo magis eam in camino tribulationū exco-
xit eo digniorē effecit: corpꝯ ei reintegrās: spirituali alimēto sustētās
Ita vero sui facta est impotēs: vt nõ nisi ab altero moueri queat. Ia-
cens ꝯtinue resupina preter caput ⁊ dexterā mēbris ceteris sui vigo-
re officij destituitis. Cūqȝ nullū facile cibū posset traicere: ad traicien-
dum tamē viaticū naturalē meatū habet libere preparatū. Sic aūt in
corpe facta est ꝑexilis ⁊ marcida: quippe intestinis ꝑ lōga introrsus
inedia euacuatis. Attamē ita venusta ⁊ corpulēta quidem in vultu
cernebat̄: ac si deliciarū copia frueret̄. Frequenter aūt rapiebat̄ i ex-
cessus: ⁊ angelo duce freta: nūc penarꝫ loca: nunc beatorꝫ percurrebat
gaudia. Ad se vero rediens quid ⁊ cui preferre libabat diuite spū mi-
rū interius docente quid ⁊ q̄liter ꝓferre debeat: quidve ꝓferre. In
solēnitatibus vo dñi vl' gloriose uirginis eius datū est illi plurimū sur-
sum rapi: mūdūqȝ ⁊ oīa que in mūdo sunt: libei o mētis intuitu ꝯtē-
plari. Cūqȝ post vnum vel plures dies de altissimo illa quiete regre-

deret: velut de quadā amplissima luminis regione in tenebris traici ac velut molā quādā sue mētis oculis sicut ipsam referentē audiuimus supponi videret. Referebat quoqꝫ qꝫ dū in illo raptu eēt vniuersaliē mūdū in modū pile forma circuli circūscriptū aspiceret: solē e terra maiorē: terrā velut ouū in medio pēdulā: τ aq̄s vndiqꝫ circūcinctā. Res vero rerūqꝫ rōnes τ causas tā infinitas esse tāqꝫ abditas: vt tāto min⁹ vnusq̄sqꝫ capiat: quāto curiosius inuestigat: plurimaqꝫ in ipsū videbat absentia: plerūqꝫ ꝓuidebat τ futura. Illud aūt eo specialius quo rarius admirādū: feminā. s. editā τ educatā rure: ruralisqꝫ operi assuetā: tāto dono sapiētie īsignitā: tā prudētē in cōsilijs taꝫ circūspectā verbis. Etenī tā prudēter eloquebat̄: tā discrete cōsulebat: tā salubriter adhortabat̄: vt luce clarius esset ipsū q̄ docet hoīez scientiā in ea delegisse sedē in ea facere mansionē.

De Hostia sacra quā rex philippus in specie carnis vidit τ de quibusdam alijs. C. XXIIII.

Anno dn̄i M clxxxi apud aurelianī die domīnica circa festū beati laurentij presbyter celebrās parauerat duas hostias ꝓpter viaticū: τ ꝓcesserat vsqꝫ ad orationē dominicā: videt illā quā manib⁹ tenet rubeo colore suffusā τ sanguinē ex ea inter digitos ꝓfluentē: eāqꝫ sup altare in trib⁹ locis trāsponit: vt in singulis quātū ipsa cōtinet tātūdē sanguine purpurat̄. Popul⁹ occurrit: mirat̄ sacerdos: illā sumit quā ipse parauerat reponēdā. Rex aūt philippus q̄ nō lōge ē accurrit: τ vidit hostiā in forma carnis viuide τ sup corpale sanguinis guttas: sine ēt notas cū trāsponeret̄ hostia ad modū hostie circulatas. Post modicū apud castrū carolā eadē hostia ꝑtim carnis: ꝑtim panis speciē representat: in festo. s. oīum sanctoꝝ dū presbi celebrāte ꝙ volēte ipsam tripture frangi nō pōt: sed integra manēs p mediu ē reuocata τ mox ꝑ vna formā carnis induit. Pars reliqua in prīstina forma manet [illegible] accidāt apud [illegible] oppidū aliud aūt [illegible] in territorio vindocinēsi. Apud attrebatū quoqꝫ accidit simile. Hec aūt acciderūt ꝓpter heresim in vasconia pullulātē. Dux enī saxonie iurat imperatori se saxoniā nō intraturū nisi prius exulauerit ꝑ septēniū. Ex chronicis. Anno sequēti alexāder papa obijt τ hūbald⁹ hostiēsis q̄ lucius appellat̄ succedit. Philippus comes flādrensis: odo dux burgūdie: guilermus archiepiscopus remēsis τ fratres eius cōspirāt in regē. Rex aūt p brabancones terrā comitis stephani vastat τ comes flandrie terram regis. Henricus vero rex anglie cū filio fert opem regi. Illis autē mediantibus componit̄ inter partes. Egidius de tornerallis ꝓcurat negocia regis frater roberti clementis qui fuerat tutor regis prouidus τ fidelis. Horū frater garnūdus abbas pōtigniaci eligit̄ in episcopū antisiodorensem: sed quedā persone ecclesie contradicūt. Garnūdus autē τ socij vtriusqꝫ partis pene omnes in romano itinere moriuntur. Manuel imperator cōstātinopolis dū vixit latinos dilexit: latināqꝫ vxorem duxit: τ filio suo filia regis francorum datur vxor. Eo mortuo andronicus se intrudit τ se facit tutorem imperatoris iuuenculi: eiusqꝫ instructu greci irruūt in latinos. Andronicus palatiū inuadit: portus incenditur: τ vrbs miserabiliter peioratur. Anno domini. M.clxxxvij. aruernis proceres in pacis federa coniurāt brabantiōes vincūt: τ ex eis circiter tria milia nullū suoꝝ amittētes perimūt. Andronicus imperatorē exterminat: τ imperiū vsurpat. Henricus τ ricardus fratres in anglia discordāt: τ patre ricardi partē fouēte. Post paucos dies henricus morit̄. Lucius papa ex vrbe pturbat̄: multiqꝫ ex suis excecant̄. Mitrati sup asinos auersis vultibus ponunt̄. Et qꝫ iurauerant se pape taliter se representant. Ipse autē papa veronā puenit. Saladinus hierosolymā adijt: loca plurima ꝓfligat: repulsus abscedit. Philippus rex francorū iudeos de regno suo expellit.

De Ultiōe eiusdē in iudeos ex historia frācoꝝ. C. XXV.

Uidierat nēpe multotiēs idē rex a puero qui cū ipso in palatio nutriti fuerāt: ꝙ iudei q̄ parisius manebāt singulis annis christianū vnū in obprobriū christiane religiōis q̄si p sacrificio i cripti τ fossis subterraneis latēter i die cene vel i illa sacra ebdomada penosa iugulabāt. Et in huiōi neq̄tia ꝑseuerātes deprehēsi multotiens τ igne cōbusti fuerant. Nā τ sanctus ricardus cuius corpus in ecclesia sancti inocētij parisius in capellis requiescit a iudeis sic interfect⁹: τ cruci affixus: feliciē p martyriū migrauit ad dn̄m: vbi etiā p eius intercessiones operāte deo multa miracula facta fuisse referunt̄. Uenerabilis ergo rex philippus qō viuente patre diu mente clausum gestauerat τ ob patris reuerētiā perficere formidauerat: in ipso sui regni initio zelo dei inflāmatus aggressus est. Nā ad ipsius mādatū capti sunt iudei p totā franciā in synagogis suis in sabbato τ primo quidem expoliati sunt vestibus τ auro τ argēto. Eo siquidē tpe multitudo maxima iudeoꝝ parisius habitabat: qui de diuersis orbis ꝑtib⁹ ob pacis diuturnitatē illuc cōuenerāt. Audierāt enī strenuitatē regū francoꝝ cōtra inimicos τ pietatē in subditos. Illuc g̃ diu cōuersati intātū creuerant ditati: ꝙ fere medietatē vrbis sibi vēdicauerāt. Sz τ cōtra dei τ ecclesie decretū christianos in domib⁹ suis seruos τ ancillas habebāt q̄ etiā cum eis iudaizabāt. Ciues quoqꝫ milites: rusticos: de suburbijs τ oppidis τ villis supra modū vsuris grauabāt: τ quosdā etiā in domib⁹ suis iuramēto cōstrictos q̄si captiuos in carcere detinebat. Sz τ vasa sacra ꝓ instāti ecclesiaꝝ necessitate sibi noīe vadij supposita taꝫ viliē tractabāt: ꝙ eoꝝ infantes in calicib⁹ offas i vino factas cōmedebāt τ cū eis bibebāt. Itaqꝫ timētib⁹ illis ne domus eoꝝ ab officialib⁹ regis scrutarent̄: q̄dā ex eis crucē aureā τ euāgelioꝝ codicē auro τ gēmis decoratū: cū alijs vasis in sacco reposuit: τ in ꝓfundā foueā vbi ventrē purgare solebat: ꝓhdolor vilissime ꝓiecit: que oīa paulopost dn̄o reuelāte sūt inuēta. Dato itaqꝫ edicto a rege vt oēs iudei de regno ei⁹ exirēt: q̄dā ad fidē christi cōuersi sūt: quib⁹ intuitu christiane religionis oēs possessiōes suas integre cōcessit. Alij vero barones τ platos ecclesie donis τ ꝓmissis allicē ceperūt: vt p eoꝝ suggestionē τ infinitā pecūie ꝓmissionē aīuꝫ regis a ꝓposito reuocarēt. Sz rex nec pcib⁹ nec ꝓmissiōib⁹ rex tpaliū emolliri potuit. Illi g̃ eiecti eorūqꝫ possessiōib⁹ imobilib⁹ ad fiscū regis deuolutis: rex oēs eoꝝ sinagogas q̄s scholas vocabāt mūdari iussit: τ eas cōtra volūtatē oīuꝫ ꝓncipū ecclias deo dedicari: ibiqꝫ altaria cōsecrari fecit: vt vbi ꝑus christo more iudeoꝝ blasphemabat̄ ibidē a clero τ ppl'o laudaret̄. Acta enī sunt hec āno dn̄i M.clxxxij. etatis eiusdem philippi. xvij. regni vero. iij.

De U[illegible] eiusdem in cotarellos. C. XXVI.

Eodem anno in prouincia bituricensi. vij. milia cotarellorum τ eo amplius [illegible] terre incol' in vnū cōtra inimicos dei. Isti. n. terraꝫ regis vastando ꝑdas ducebāt hoīes captos secū vilissime trahebāt τ cū vxorib⁹ captoꝝ [illegible] ipsis vidēb⁹ dormiebāt. Sz τ ecclias icēdebāt sacerdotes τ viros religiosos captos secū ducētes τ in ipsis tormētis irrisorie cantores eos vocātes subsannabāt dicētes. Cātate nobis cantores: cātate: τ cōfestim eis alapas dabant: vel cū grossis virgis eos cedebāt. Quidā itaqꝫ sic flagellati: beatas aīas dn̄o reddiderūt. Alij longa carceris custodia semimortui: data pro redemptione pecunia ad propria redierūt. Deniqꝫ peccatis hominū exigentib⁹: idem cotarelli ecclias spoliabāt: τ corpus domini de vasis aureis vel argenteis in quibus pro infirmoꝝ necessitate reseruabat̄ extrahentes prohdolor: τ in terrā viliter ꝓijcientes: pedib⁹ cōculcabant. De corporalib⁹ vero concubine eoꝝ pepla capitibus suis componebant. Calices vero secum irreuerenter: portabant τ malleis vel lapidibus cōfringentes distrahebāt. Hec videntes incole prouincie illius dn̄o suo regi philippo per litteras intimauerunt: acceptoqꝫ ab eo exercitu insultum in hostes vnanimiē fecerūt: τ omnib⁹ interfectis a minimo vsqꝫ ad maximū: de preda illoꝝ multi ditati sunt. Eodem anno idem rex parisius a leprosis extra vrbē manētib⁹ nūdinas sibi ac suis successoribus emit: τ intra vrbem in foro quod campellis dicit̄ transferri fecit. Nemus quoqꝫ vicenarū optimo muro fecit circūcingi. Quod audiens henricus angloꝝ rex: feras per totaꝫ normāniam τ aquitaniam colligi fecit. Quas in naueꝫ positas τ ingeniose coopertas per fluuiū secane longo. s. aquaꝝ ductu p̄fato regi domino suo parisius transmisit qui eas in predictū nemus includi fecit. Nec multopost idem inclitus iuuenis henricus obijt: Eodem tempore multi heretici in flandria combusti sunt ab archiep̄o remensi guillermo τ comite flandrensium illustri philippo.

De Pace inter regem arragonensem τ comitem sancti egidij miraculose facta. C. XXVII.

Erat aūt dissensio magna fuerat ex longo videlicet tpe inter ipsum regem arragonensium: τ comitem sancti egidij raimundū: que cū nulla rōne pacificari posset cuidā paupi durando noīe deus apparuisse fert̄ in vrbe aniciensi q̄ nūc podiū dicit̄ eiqꝫ tradidisse cedulā [illegible] erat imago beate marie vginis in trono sedentis: tenēs in manibus pueri ihesu imaginē: τ in circūitu impressaꝫ huiōi similitudinē. Agn⁹ dei qui tollis pec. m. do. no. pa. Qō audientes ꝓncipes cum vniuersis populis apud anicium conuenerant in assumptione beate virginis. Tunc illius vrbis ep̄us cum clero τ ppl'o pauperē illum carpentarium in edito ponētes intentissime audierūt: eo ꝙ mandatuꝫ dn̄i de pace reformanda inter eos audacē referēte τ cedulā cuꝫ imagine beate virginis: p signo omnib⁹ ostendēte vocē cū lachrymis eleuātes mēte ꝓmptissima se pacē seruaturos sub iuramēto ꝓmiserunt. In signū aūt seruāde pacis p̄dictū sigillū beate vginis in stāno impressum: ac pectori suppositum cū capucijs lineis albis ad modū scapu

laris alborum monachorum factis semper portauerunt ⁊ quod mirabile est oēs huiusmodi capuciū cū signo portātes ītātū securi erāt q̄ si qs fratrē alterius aliquo casu interfecisset: ⁊ frater supstes fratricidā cū signo iā dicto occurrērē videret: statim morte fratris obliuioni data in osculo pacis illū cū lachrymis recipiebat: ⁊ in ppriā domū inducens: victui necessaria ministrabat.

De Sancto petro clareuallensi ⁊ bonis eius initijs atq; operibus ex gestis eius. C. XXVIII.

Florebat hoc tempore petrus monoculus abbas clareuallensis qui sublimitatem generis sui semper quāta potuit dissimulatione celauit. Igniaci vero nouicius factus est. In cibo eni nil vnq̄ sibi preter cōmune sumpsit: de ipso cōmuni multum ⁊ sepe sibi subducens: cucullam tn̄ habebat ⁊ tunicā. In hieme preter solitū etiā vnam cucullam ⁊ tunicam habebat: botis nunq̄ visus est: nec etiam pedulibus nisi simplicibus. Uigilijs autē ⁊ iugiter ⁊ pertinaciter interfuit: vilis volebat videri: non humilis predicari. Gratias singulares nec habuit: nec habere quesiuit: vt politum eloquium venustatē persone industriam in negocijs secularibus fauorabilem largitatem bona intima possidebat. In exterioribus se obscurū esse gaudebat Nec sic obscurus ⁊ vilis erat vt ipse putabat. Sed apud recte iudicātes multum venerabilis ⁊ mirabilis erat. Nocte igitur quadam anteq̄ veniret igniacū: vidit in visu noctis q̄ aulā ingrederet̄ pulcherrimā in qua sedes erat posita ⁊ supra sedē sedēs quedā dn̄a vultus ad modū reuerēdi. Ingredienti aūt in aulā occurrebant canes nigri ⁊ horribiles: q̄ impetu facto in eū lacerare eū volebant. Sed domina illa magna ⁊ venerabilis canes auctoritate sua magnifice fugauit: ⁊ petrū ad se vocatū blandis manibus ⁊ dulci demulcens alloquio: securū esse iussit. Erat eni semp in eodē statu a quo cū quidā abbas familiaris eius quereret quomodo ita idē semp esse posset: respondit. Cū essem nouicius quasi quidā spiritus sensibiliter visus est mihi me intrare ⁊ ex tūc vsq; nūc spiritus ille: vis illa vel affectio mihi quodāmodo dn̄at: regit me ⁊ deducit velut ouē ioseph: sparsum p exteriora freqn̄ter introrsum colligit alijs volentē intēdere orationi cogit: eaq; oculis igerūt: aut aurib⁹ obstrepūt: facit aliquotiēs nō sentire: sicut dicit beat⁹ gregorius quē pfecte eterne vite charitas absorbuit: ad terrena foris desideria velut insensibilē reddit.

Item De eodem. C. XXIX.

Cum adhuc nouus esset in ordine: aliquā vigilias interesset [illegible] psalmis ipse stans in choro dormiebat: sensitq; quasi tactum alicuius qui pulsans eū suauiter excitauit putauitq; priorem esse. Et euigilans: apertis oculis neminē vidit. Cūq; hoc ei sepe contigisset ⁊ sepius excitatus excitatorē nō videret: intellexit diuinā esse virtutē ⁊ egreferebat q̄ se ei offerebat: ⁊ se nō ostendebat. Quadam igitur nocte dū solitū excitatorē sensisset oculos citius aperuit ⁊ intentius vidit sibi astare iuuenē splendidum ⁊ quasi aureos habētē capillos: qui statim ab illo discedens per mediū chorum ibat morose ⁊ manifeste incedēs: postq; ita diu apparuerat disparuit. Media nocte dominica fratres psallebant ⁊ ipse cum illis: tunc dolor capitis eum inuasit tam vehemens. s. vt chorū egredi cogitaret. Et cū se propter hoc moueret: audiuit vocē dicentē sibi. Laudans inuocabo dominū: ⁊ ab inimicis meis saluus ero. Hac igitur voce cōfortatus remansit: ⁊ post modicum iterū inualescente dolore iterū egredi disponebat ⁊ iterū insonuit vox premissa: totaq; illa nocte ⁊ sequenti dominica vsq; ad finē conuentualis misse nō cessauit cōflictus ille doloris ⁊ confortatio vocis. Cumq; in ordine suo accessisset ad cornu altaris ⁊ cōmunionem acciperet: in ipsa inclinatione visum est ei q̄ lapis magni ponderis de capite suo corrueret. Et protinus se erigens: ⁊ sanctam eucharistiam sumens: ab omni illo dolore sanatus est. Quidā autē religiosus ei familiaris tentatus aliquando de nostre fidei ratione: quesiuit ab eo in confessione sua si aliquando talē tentationē sensisset. Qui ait. Nō inficior me tali plerūq; cogitatiōe pulsatū: sed multiplex experimentum fidei omnem meā talem infirmitatem fugauit. Quesiuit ille quod esset experimētū illud. Multū inquit de deo sensi: ⁊ aliqn̄ tale aliquid qd̄ cū sentire desiit: grauius mihi ē q̄ si in clibanū ardentem proiceret.

Qualiter Factus est abbas vallisregis ⁊ post igniaci ⁊ quid ibi egerit. C. XXX.

Factus est autem prior igniaci deinde abbas vallisregis: quā electionem talis visio precessit. Uidebatur abbati qui tūc preerat igniaco candelabrum ardēs ⁊ lucēs ante altare maius positū: subito p maiorē vitreā exire post modicū electus est. Quedā aūt de mercenarijs vallisregis mercedem a cellerario exigens habere non poterat: cellerario asserente de iure ei reddendā nō esse. Cūq; mercenari⁹ ad abbatem hoc referre vellet qui tūc egrotabat: nō poterat qz cellerarius eū intrare non sinebat: furens igit̄ ille ad vnaz de grangijs finitimis accessit ferens brunas ardentes in cacabo vt eam incenderet. Hec eo cogitante: ecce affuit abbas: ⁊ quid agere vellet inquisiuit. Expauit ille viso abbate stupore vehementi: ⁊ totum propositum causamq; propositi confessus est. Cui abbas. Ne facias inquit hoc. Cras ad me in infirmitorium veni ⁊ mercedem tibi iubebo restitui. Fecitq; ille vt sibi fuerat imperatum. Emissoq; homine cum spe certa mercedis hn̄de: dixit abbas seruienti sibi fratri nicolao. Uere frater si nos de dn̄o cogitaremus: deus cogitaret de nobis. Conijciens ille eum aliquid magnum audisse: insecutus est hominem abeuntem ⁊ prudenter ac ingeniose pollicēs se celare consiliū: ⁊ accelerare negociū rei geste narrationem extorsit. Uocatus eni ibat ad electionem abbatis igniacensis. Orabat aūt mente dn̄m vt sibi inspiraret ad cui⁹ electionem aspirare deberet. Hec eo cogitante ⁊ orante audiuit vocem dicentem sibi. Cum ad locū illū veneris qd̄ requiris agnosces. Iam locū illum attingebat: ⁊ voti cōpos nondū erat. Orante illo attentius: vox iterū. Interroga monachū illum qui tecum vadit. Ipse enim tibi dicet quis futurus sit abbas. Accersito statim roberto dixit ei abbas. Pergimus igniacum ⁊ credo q̄ ex me plurimum pendebit electio. Uos qui fratrū mores cognoscitis: dicite mihi quem digniorem hoc officio iudicatis. At ille incunctanter ait. Nullū vobis ait digniorem iudico: nullū inquit alium nominabo. Uentū est igniacum: ⁊ vnanimi consensu oīuz absq; vlla ɔ dictione electus est in abbatem. Porro anteq̄ eligeret: quidam frater religiosus noīe nicolaus: qui diu functus est officio cantoris precabat̄ iugiter dn̄m vt eis idoneum prouideret abbatem. Cui quodam tpe dn̄m deprecanti quedam vox manifeste sic ait. Nicolae habebis abbatem: ⁊ ille ostendet tibi quid te oporteat facere. Ostensurus enim erat omnibus vere religionis ⁊ sancti feruoris exemplū. Henricus comes campanie precatus est aliquando seruum dei vt pro se dn̄m precaretur Celebrauit aūt ille missam intercessurus pro eo. Expleto eni mysterio cū ille dicturus extremā collectā ad suos se ɔuertisset ministros apparuit ei comes absens signum crucis habens in veste.

Qualr̄ fact⁹ est abbas clareuallis ⁊ quid ibi egerit. C. XXXI.

Orabat aliqn̄ sanctus in quadā ecclia ⁊ orāti astiterunt sanctus malachias ⁊ sanct⁹ bernardus. Qui ɔuersus ad ipsos orationē ⁊ ītētionē direxit. Cui vnus eoꝝ dixit. Tu eris abbas clareuallis: quo dicto disparuerunt. Et ille territ⁹ remāsit: qz h̄ nunq̄ fieri voluisset. Nō multopost abbas gerardus clareuallis igniacū venit: vbi tūc erat hugo de basochijs qui grauiter in ordine deliquerat. Cuius offensam prefat⁹ gerardus regulari seueritate vindicauerat. Et erat ille hugo cum fratribus egris corpore: mente iacens infirmus. Et cū disponeret abbatem occidere sedebat in vestibulo domus infirmorū frater quidam religiosus haimo nomine natione remēsis. Tunc vidit ille haimo duas personas horribiles introire in infirmitoriū: abbas autem gerardus nocte illa vigilijs interfuit. Et dum iret propter necessitatem in dormitoriū: hugo in insidijs positus ferro ad facinus preparato illum letaliter vulnerauit. Qui vixit vsq; in diem sequentem Circa vesperū positis corā ipso fratrib⁹ dixit. Dirige me dn̄e in veritate tua ⁊c. ⁊ hoc dicto obdormiuit in dn̄o. Tunc factus est abbas henricus quidā vir potens in opere ⁊ sermōe: qui post modicum in epm̄ cardinalē assumptus est. Petrus aūt ad electionem citat⁹ aufugit qui tn̄ absens electus est: in eodē itinere cū monachi clareuallēses deferrent corpus abbatis gerardi apud clarāuallem ⁊ venissent cum corpe apud cathalanū ⁊ petrus tristis deduceret corpus. Idem gerardus apparuit petro abbati igniaci dicens. Noli contristari de morte mea: qz cū dn̄o nostro ihesu christo sum. Cū veneris ad clarāuallem facies obsequiū meū ⁊ sepelies me. Cum ḡ idem petrus rogatus ab alijs abbatibus vt cantaret missaꝫ p defuncto ⁊ esset in canone misse apparuerunt ei sanctus bernardus ⁊ malachias: vn⁹ ex vna parte altaris: ⁊ alius ex alia dicētes. Noli dubitare q̄ abbas gerardus sit socius angeloꝝ ⁊ in gloria eterna.

Iterū de quibusdā gestis ac dictis ⁊ de morte ipsi⁹. C. XXXII.

Papa roman⁹ audita eius fama vocauit eū ⁊ peccata sua ei cōfessus est ⁊ sacrā eucharistiam de manu eius suscepit: ⁊ etiā habitū cisterciēsis ordinis suscepisset: si vir dei permisisset: sed sumptus necessarios dedit ei ad faciendā illius ordinis vnā abbaciā. In quadā gallicana ecclesia; orta ē dissensio int̄ clericos de electione pontific̄ ⁊ dn̄s erat cardinal̄ roman⁹. cōpromiserunt in eum clerici q̄ ⁊ duob⁹ quos illi

nominauerant illum eligerent quem nominaret: cardinalis autem virũ sanctũ ꝯsuluit: quis de duobꝰ illi melior videret᷑. Qui r̃ndit. In duobꝰ falsis denarijs melior inueniri nõ põt. Cũ adhuc esset in valle regis abbas ex violẽtia morbi capitis alter e duobꝰ oculis eius totus liquefactus effluxit: ⁊ factus est monoculus. Qui postea iocando dicere solebat: vnũ se de inimicis suis euasisse: ⁊ se plus a residuo q̃ᷓ a pdito formidare. Dixit ei aliqñ q̃dã religiosus familiaris equitans iuxta eum. Precedamus eos qui nos precedunt: vt procellã huius pulueris euadamus. Qui respondit. Si precedamus erũt ipsi in forte qua sumus: ⁊ pena reuersura est in caput ista suũ. Quodã messionis tempore exiuit cũ fratribus ad laborem. Dum quoqꝫ monachi pausarent in silentio: vidit abbas tres mulieres pulcherrimas venientes inter fratres. Quarũ vna ceteris mirabiliter precellebat. Tũc abbas iuit obuiã illis ⁊ ait: certe multum audaces estis que sic inter nos venistis. Nõne bene scitis q̄ mulier non debet venire inter fratres. s. de ordine nostro. Tunc illa preclarior ceteris ait. Ego inq̄t bene debeo venire inter meos. Ego enĩ sum mater domini nostri iesu christi maria: que venio visitare messores meos ⁊ ista est maria magdalena: ⁊ ista est maria egiptiaca. Quo audito abbas cecidit ad pedes eius. Qꝫ cum vellet amplecti illa euanuit. Eo mortuo quidã frater vnum de dentibus eius pro reliquijs extrahere cogitauit: putãs se hoc facile facturũ: q2 mortuus os apertũ habebat: cũqꝫ se ad hoc faciendum prepararet: os ita clausum ⁊ obstructum repperit: vt propositum impleri non posset.

¶ De hugone abbate boneuallis. C. XXXIII.

Ex gestis eius. Eo tẽpore multa sanctitatis gratia florebat hugo venerabilis abbas boneuallis q̄ iuuenis relinquẽs seculũ conuersus est in domo cysterciensis ordinis que dicitur macerie: ⁊ cepit valde religiose cõuersari. Post hoc tentatus valde: cogitabat ad seculũ redire. Hec igit᷑ cogitans intrauit templũ ⁊ orauit cũ lachrymis ⁊ flexis genibus tetendit manus ad celũ: ⁊ vidit super altare matrem misericordie vestitã lumine sicut vestimento. Et visum est ei q̄ videret iesum filiũ eius iuxta eam ⁊ quomodo annunciatus fuerat ab angelo: ⁊ de virgine natus ⁊ pastoribus nunciatus ⁊ quomodo circũcisus ⁊ a iudeis captus ⁊ flagellatus ⁊ illusus ⁊ crucifixus: ⁊ quomodo resurrexit tertia die: ⁊ post. xl. ascendit in celũ: cũ hec omnia videret: dixit ei dña nostra. Viriliter age ⁊ confortetur cor tuum in domino: ⁊ certus esto te ammodo talibus tentationibus non pulsandum. Post hoc cepit nimijs abstinentijs se affligere: ita vt pene sensum ⁊ memoriã perdere videret᷑. Interea sanctꝰ bernardus qui tũc adhuc viuebat venit ad eũ p dei ꝓuidentiã: ⁊ iussit eũ mitti in infirmitoriũ: ⁊ vt ei singulis noctibus vigilie cãtarent᷑ priusq̃ᷓ ceteris infirmis: quatenus postea satis posset dormire ⁊ vt haberet generalẽ licentiã loquẽdi vbi vellet: ⁊ ita per dei misericordiã in breui conualuit. Tunc cepit in eo religio multa feruescere nec multopost abbas factus est boneuallis. Sub hoc sancto viro factꝰ est quidã iuuenis nouicius valde feruens in suis principijs qui postea tentatus valde cogitauit ad seculũ redire: ⁊ hanc cogitationẽ cõfessus est abbati q̄ cepit ei suadere vt remaneret: sꝫ nihil ꝓfecit. Tũc abbas ait fili inq̄t miserere anime tue placens deo: ne pdas gloriã tibi paratã. Ego enĩ spondeo tibi ⁊ fideiussorẽ sponsionis huiꝰ meipsum statuo: q̄ si tu remanseris: sanctorũ angelorũ eternus socius eris. Ad hec v̄ba ꝯfortatus ille in dño ꝑstitit ⁊ optime postea conuersatꝰ est. Qui duobus annis anteq̃ᷓ moreret᷑ grauissima ĩfirmitate laborauit. Ad quẽ confortandũ missus est sanctus iob cũ maxima claritate qua totũ infirmitoriũ repletũ est. Ego inq̄t sum iob: quẽ pater misericordiarũ ⁊ deus totius consolationis misit ad consolandũ te sicut ego in tali infirmitate patiẽs fui: sic ⁊ tu: ⁊ ideo mecũ florebis ĩ gloria mea: ⁊ cras eris mecũ ⁊ metes q̄d seminasti: q̄d ⁊ factũ est: nõ multopost apparuit abbati suo in gloria magna reddens ei grãs q̄ p eius ammonitionẽ in ordine ꝑstiterat. Sub eodẽ viro sancto facti sunt nouitij clericus vnꝰ ⁊ miles vnus ꝑfidus ⁊ dolosus: q̄ in eodẽ anno duo castella tradiderat ⁊ destruxerat. Huic aũt militi dormiẽti videbat᷑ in visu noctis q̄ in puteũ caderet tã ꝓfundũ vt tres dies ꝯsumeret ⁊ in cadendo donec ad ꝓfundũ ꝑueniret. Q̄d cum abbati sancto retulisset: ille interpretatus est puteũ abissi infernalis: in quo casurus erat si ordinẽ relinqueret. Et ideo monebat illũ vt remaneret. At ille noluit sꝫ recessit: ⁊ cũ recessisset tertia die ab inimicis suis interfectꝰ ẽ: clericus autẽ similit᷑ victꝰ ꝯfessus est abbati tentationẽ suã quẽ ꝯsolãs abbas ꝓmisit ei q̄ si remaneret regina mundi p aĩa eius veniret ⁊ duceret eũ in requiẽ suã q̄d ⁊ factũ est: nã pridie quã moreret᷑ apparuit ei dña nostra dicẽs se venire ꝓpter eũ ⁊ q̄ in crastina futurus eẽt in requie eterna: ⁊ ita ꝯtigit.

¶ Iterum de gestis eius cõtra demones. C. XXXIIII.

In annunciatõe beate marie v̄ginis cũ idẽ abbas excitaret frẽs in choro ad vigilias vidit diabolũ in medio choro stãtẽ in forma horribili ita vt ipse abbas p̄ tiore cadẽt. Qui leuatus a fribꝰ: signauit se ⁊ redijt ad sedẽ suã. In crastino narrauit abbas in capl̄o q̄d vidisset: ⁊ dixit aliquẽ de fribꝰ esse in criminali pctõ ꝓpter quẽ diabolus venerat. Quo audito oẽs timuerũt: sꝫ q̄ reus erat celauit ꝯsciã suã. In altero crastino iterũ dixit abbas adhuc diabolum eẽ int᷑ illos: ⁊ tũc frẽs cõfessi sunt ⁊ acceperũt singuli disciplinã precantes dñm vt rei cõsciam reuelaret abbati. Q̄d ⁊ factũ est: tunc abbas reũ traxit in partẽ: ⁊ dixit ei peccatũ suũ: quo audito ille cecidit ad pedes eius rogans veniã sibi dari: ⁊ pniam sm̃ voluntatẽ abbatis sibi iniungi. Quo facto diabolus vltra nõ cõparuit. In quadã filia boneuallis abbas q̃dã genẽ nobilis: sꝫ morībꝰ degener: dignis ex causis ab h̄ sancto viro depositus est: ⁊ alius dignior in loco eius substitutus. Cũqꝫ post hoc factũ sctũs hugo decederet q̃dã garrulus familiaris depositi cepit ei detrahere ⁊ publice dicere: q̄ ꝓpt̄ inuidiã magis q̃ᷓ ꝓpter iustitiã eum deposuerat. Quo audito sanctꝰ hugo manibꝰ extẽsis in celũ rogauit deuꝫ vt manifestaret se pura ⁊ recta intentione h̄ fecisse: ⁊ mox ille garrulus insaniẽs cepit discurrẽ per totã curtẽ abbatie: ⁊ cõmedere stercora pecorũ que ibi erãt: quo viso misertus eius vir sanctus orauit ꝓ eo ⁊ sanatus est.

¶ De his que gessit circa morientes. C. XXXV.

In domo boneuallis erat q̃dã monachꝰ feruẽs qui cũ eẽt debilis corpe: sanũ p̄ tñ tenebat ꝯsuetũ. Tãdẽ incidit in palisim ⁊ diu languit ĩ ĩfirmitorio. Ibi erat etiã magister nouicioꝝ iohãnes noie infirmus vsqꝫ ad mortẽ. Cui seruiebat quidã frater noie bñdictus. Ad quẽ iohãnes ait. Frater bñdicte audis q̄ ego audio: cui ille nihil audio. quid audis. Ego inq̄t audio voces angeloꝝ psallentiũ tanq̃ᷓ vocẽ citharedoꝝ multoꝝ qui venerũt pro aĩa nostri paralitici ⁊ ego cras eũ sequar. Sed festina pulsare tabulã q2 aĩa eius multum festinat egredi: tunc frater benedictus iuit ꝯsiderare qualẽ ille paliticus se haberet: ⁊ vidit eũ iam crosse anhelantẽ. Cucurrit ḡ pulsare tabulã: ⁊ anteq̃ᷓ fratres oẽs eẽnt ꝯgregati: migrauit ille palitic'. In crastino v̄o iohannes. Quidam famulus celerarij boneuallis infirmatus est vsqꝫ ad mortẽ: ⁊ ꝯfessus est peccata sua monacho ꝯfessori pauperũ: ⁊ dixit ille q̄dã peccatũ q̄d monachus ille timuit recipere: ⁊ iniunxit illi infirmo vt h̄ ꝯfiteretur abbati: q̄d ille concessit si viueret. Abbas aũt tunc pñs nõ erat sed in via: interim v̄o famulus ille mortuus est: abbas aũt cũ redisset de via post cõpletoriũ ⁊ sederet in lecto volens se discalciare: vidit illũ mortuũ ascendentẽ gradus dormitorij: qui veniẽs añ illũ: cecidit ad pedes eius veniã petens ⁊ rogans humiliter vt ꝯfessionẽ suã audiret: dicẽs se missum ad eũ ꝓpt̄ hoc. Et ꝯfessus est cũ tãta lachrymaꝝ abũdãtia: q̄ etiã abbas motꝰ est ad lachrymas: ⁊ plorauerũt ambo intantũ: vt manica cuculle abbatis valde humectaret᷑. Post absolutionẽ mortuus rogat humilit̄ abbatẽ vt oraret ꝓ se: q2 ipse in magnis tormẽtis erat. Et dũ abbas vellet tactu ꝓbare verũ in corpe eẽt: an in spũ: mortuus euanuit. In crastino aũt abbas q̄siuit a cõfessore pauperũ si mortuus ille tale crimen cõfessus fuisset: qui r̃ndit. Etiã: ⁊ quõ illud nostis. Ab ore inq̄t eius audiui. Quidã iuuenis monachus in eadẽ domo nup decesserat: cuius mat᷑ postea viso abbate cepit anxie flere de filio suo: quã ille ꝯsolãs ait. Noli flere: certa esto q̄ filius tuꝰ in magna gloria est ⁊ scio qualit̄ vixerit ⁊ q̃ᷓ sancte: quo audito mat᷑ eiꝰ recepit ꝯsolationem. Nõ multũ post cũ idẽ abbas oraret apparuit ei monachus ille in vultu clarissimo ⁊ salutauit eum: quem abbas recognoscens ait. Quõ est tibi fili mi. qui r̃ndit. Bñ dñe sicut vos videtis.

¶ De his que gessit circa viuentes. C. XXXVI.

Quidaꝫ conuersus de alia domo ꝓpt̄ culpã suam missus fuit boneuallẽ: vbi infirmatꝰ est vsqꝫ ad mortẽ. Abbas aũt visitãs eũ rogauit eũ vt secure cõfiteret᷑ peccatũ suũ de quo infirmabat᷑: q̄d ille nunq̃ᷓ cõfiteri voluerat: nec etiã abbati ꝓprio. Ille aũt negauit totũ ⁊ petijt sibi dari corpus dñi: abbas aũt hugo suadebat ei vt non presumeret corpꝰ dñi sumẽ: nisi bñ ꝯfessus fuisset: at ille dicẽs se bñ esse ꝯfessum instituit vt ei afferret᷑ corpus dñi: q̄d cũ p̄sbiter attulisset: ⁊ in os eiꝰ posuisset: ille statim clamare cepit: q̄d faciã miser quid faciam. Tũc p̄sbiter abstulit ab eo corpꝰ dñi q̄d sup linguã tenebat ⁊ mox ille expirauit. Itẽ abbas aliqñ infirmatus intrauit in infirmitoriũ ⁊ vidit columbã niue candidiorẽ sup humerũ monachi infirmarij: quã cũ idẽ monachus vellet apprehẽdere illa volans venit ad abbatẽ: ⁊ intrauit in sinũ eius: ⁊ postea exiuit per apturã tunice abbatis: ⁊ stãs

rostrum suum in aure eiusdem abbatis dicens ei verbis humanis. In noīe prīs ⁊ filij ⁊ spūssancti para te. para te mādat tibi beat⁹ bernard⁹ vt vadas facere pacē inť papā ⁊ imꝑatorē alemanie: q̄ sancti admonitiōe suscepta: pacē inter eos postea perfecit.

¶ De dissensione ⁊ pace inter regem francorum ⁊ comitem flandrensium. C. XXXVII.

Anno dñi. M. clxxxiiij orta ē dissensio inť philippū regē frācoꝝ: ⁊ philippū flandrēsiū comitē ꝓ terra que viromādia dicit᷑. Hāc enī ꝑfatus comes longo tp̄e ludouico rege viuēte cū pace ⁊ q̄ete lꝫ iniuste ponderat ⁊ adhuc ꝑtinaciter retinere volebat. Ob hoc rex exercitū versus vrbē ambianis collegit: cui⁹ multitudinē ⁊ robur comes cū populo suo viuēs atq; timēs fuge ꝑsidiū quesiuit. Habito q; cū suis ꝯsilio principē militie regis theobaldū blesensiū comitē: frācie senescallum: ac. g. remensiū archiepiscopū ipsius regis auunculos ꝑ internuncios vocauit: ipsisq; mediantibus regi totā viromandiā reddidit. Castrū tñ̄ sancti quintini atq; peronā tm̄ ad vitā suā sibi dimitti petijt. ⁊ obtinuit. Referebant autē boni viri ambianenses canonici q᷑ dum rex iuxta castrū quod bonas dicit᷑ morā faceret: tam homines q̄ equi totius exercitus: insuper ⁊ equi trahētes bigas per campos messes conculcauerunt. Insuper ⁊ maximam partem cū fasciculis pro pabulo colligentes equis ad comedendum dederunt: ita q᷑ nihil pene virens super terram remansit. Erat enim tempus quando messis in spica est ⁊ flores producit: verum succedente tempore deo operante miraculose contra omnium opinionē ita plene ⁊ abundāter messis restituta est: vt post granorum excussionem ⁊ aree ventilationem centuplum estimatum inuenirēt: non tantum despicio conculcatis: sed etiam de his que cum fasciculis secte ⁊ equis ad commedendum fuerant date. In loco autem vbi exercitus comitis flandrie collectus fuerat: ita virentia omnia sunt desiccata: q᷑ etiam herba super terram in ipso anno non est ibidem reperta.

¶ De [illegible] terre sancte misso a philippo rege. C. VIII.

Eodem anno patriarcha hierosolymitanus ⁊ [illegible] ⁊ magister templi: venerūt ad regē philippū portantes claues vrbis ⁊ sepulchri domini: rogantes vt terre sancte prestare dignaret᷑ succursum. Intrauerant enī saraceni christianorum terras ⁊ multos etiā ex eis interfecerāt: pluresq; captiuos secū duxerāt: multos etiā ex fratribus hospitalis ⁊ templi militibus occiderant. Interim etiā magistro templi defuncto duo superstites parisius venerūt ⁊ ab episcopo mauricio cum clero ⁊ populo honorifice suscepti sunt. Rex etiā omnibus aliis negocijs omissis: eos in osculo pacis recepit: prepositis terre sue diligenter precipiens: vt vbicunq; per terram suam irent de redditibus suis eisdē necessaria ministrarent. Cognita quoq; causa qua venerāt cōuocato generali ꝯcilio prelatis omnibus ecclesiarū. auctoritate regia mādauit vt per frequentes predicationes subditos admonerent: quatenus pro fidei christiane defensione contra crucis inimicos hierosolymam peterent. Ipse quoq; de concilio principum illuc transmisit strēnuos milites cum multitudine peditum armatoꝝ de proprijs redditibus sufficientes ministrās sumptus. Post aliquot dies dum rex parisius in aula deambularet venit ad palātij fenestras vnde secanam inspicere posset: sentiensq; ⁊ ferre non sustinens fetorem intolerabilem quem rede per vrbem transeuntes lutum reuoluendo procreauerant: arduum opus excogitauit quod omnes sui predecessores ex nimia grauitate ⁊ operis impensa aggredi non presumpserant. Conuocatis enim burgensib⁹ ac preposito vicos oēs ac vias totius vrbis precepit duris ac fortibus lapidib⁹ sterni. Ad hoc quidē intēs vt nomē antiquū auferre ciuitati: luteciam enī a luti fetore prius eā nominauerūt: sed gētiles quondā nomē huius ꝓpter fetorē abhorrentes a paride alexandro filio priami regis troye parisius vocauerunt.

¶ De quibusdā incidentibus eiusdē tp̄is. C. XXXIX.

Anno dñi M clxxxv ī media quadragesima facț⁹ est terremot⁹ in gothia ⁊ in sequēti mēse aprilis eclipsis lune ꝑticularis. Eo tp̄e guillerm⁹ abbas ecclesiā beati dionysij tepide regebat: qđ rex grauiter ferens aliū [illegible] ecclesie rectorē ꝓuidere satagebat. Quādā ḡ die dum rex ꝑ villā beati dionysij trāsiret ⁊ in abbatiā descendisset: hoc audito territus est abbas: petebat enī tūc ab eo rex mille marcas argenti: cōuocatis fratribus in capitulum seipm̄ deposuit. Dataq; rex eligendi licētia: statim hugonē eiusdē ecclesie priorē vnanimiť ab oībus electū in ipso capitulo ꝯfirmauit: tali tñ̄ ꝯditiōe regiaq; ꝓhibitiōe adiecta vt in illa nouitate ꝓmotionis sue nulli de parētela vel curie regis clerico vel laico munus aliquod daret vel promitteret. Ipse itaq; hugo ad bñdictionem suā celebrandā meldensem ⁊ siluanectēsem epōs cōuocauit: q̄ duo ex antiqua romane ecclie institutiōe tenent᷑ ecclesie beati dionysij in [illegible] ⁊ recipere meldensis. Dum h̄ in francia gerebant᷑ nuncij missi sunt a bele rege vngarie: pānonie: cromacie: amarice: dalmacie rame ad regem philippū vt daret ei sororē suā margaritam in vxorē: quondā. s. anglie reginā: henrici iunioris defuncti relictā sub quo beat⁹ thomas canthuariensis passus est cui⁹ petitiōi rex benigne acquieuit: nec nō ⁊ nuncijs dona regalia tribuit.

¶ De Abbate ioachim. C. XL.

Eo tēpore abbas ioachim de calabrie ꝑtibus vēit ad vrbanū papā morātē apud verona de quo. s. ioachi fert᷑: q᷑ cū primo nō multū ab hoīe doctore didicisset donū intelligētie diuinu⁹ accepit adeo vt facūde ⁊ discrete q̄slibet scripturarū difficultates ⁊ obscuritates enodaret: dicebat itaq; mysteria q̄dā apocalipsis hacten⁹ latuisse: sꝫ nūc in spū suā ꝓphetie clarescē: sic ex opusculo qđ scripsit legētib⁹ liq̄t. Dicit enī q᷑ sicut scripture veteris testamēti. v. ⁊ etatū seclī ab adā vsq; ad chr̄m decursā historias ꝯtinēt: sic liber apocalipsis etatē sexte a chr̄o. s. incohāte decursū expōit. Ipsamq; etatē sextā in sex etatulas distīctā: easq; singulas singulis huius libri periodis satis congrue designatas. Dicit quoq; hec reuelata fuisse in fine etatule q̄nte atq; in ꝓximo succedē sextā in qua. s. tribulatiōes varias: multiplicesq; ꝑsuras ꝓhibet emersuras sic in apertione sigilli: ⁊ in sexto libri periodo vbi de ruina babylonis agit᷑ patenter ostendit᷑. Id vo in libello ei⁹ pre ceteris notabile ac suspectū habet q᷑ mūdi diffinit terminū: ⁊ infra duas generatiōes q̄ iuxta ipsiū ānos faciūt. lx. arbitratur implendum. Fert᷑ itaq; multa scripsisse librosq; suos dño pape corrigendos obtulisse. Nam ⁊ in quibusdā errasse dicit᷑ ⁊ tñ̄ ei multa de futuris reserata fuisse referunt᷑. Unde ⁊ postea duobus regib⁹ francie. s. ⁊ anglie in itinere transmarino apud messanā vrbem ⁊ sicilie hiemantibus: idē abbas vocatus dixit nondū liberatōis hierusalem ad esse tempus. Super his aūt que scripsit de futuris tp̄ib⁹ nos rerum incertarū presagiū relinquere cōuenit iudicio posteriorū. Anno dñi. M. clxxxvj. obijt parisius godefridus comes britanie terti⁹ filius henrici regis angloꝝ ⁊ in ecclesia beate virginis ante altare assistente rege philippo sepultus est honorifice. Eodē anno philippus rex liberat virgiacense castrū a longa obsidione ducis burgundie pluresq; vident ⁊ pluries formam ignis in modū domus ignee per celū discurrere. Henricus friderici filius a patre preficit᷑ italie ⁊ vxorem duxit cōstantiā filiā rogeri regis sicilie. Inter ipsum ⁊ papam ꝯ multas orit᷑. ita vt pape veronam morāti: quoq; progrediendi facultas deneget᷑ ⁊ itinerantibus iniurie plures inferant᷑. Philippi regis soror in hungariam ducit᷑ regi hungarie despōsanda. Urbanus huius noīs tertius papa fit ⁊ petrus abbas clareuallis obijt. Anno sequenti saladinus totū sibi subicit orientem a quo etiā capta est hierlm̄. Eodem anno. viij kal. apri. fuit eclipsis lune pene vniuersal᷑.

¶ De Mendatio astrologoꝝ ⁊ vanitate histrionū. C. XLI.

Eodem anno astrologi orientales ⁊ occidentales. s. iudei ⁊ saraceni ⁊ etiā christiani miserūt lrās ꝑ diuersas mūdi ptes: predecentes ⁊ absq; dubio asserētes in septēbri futurā validoꝝ ventoꝝ tēpestatē ac terremotū ⁊ mortalitatē hoīm. Seditiōes etiā ⁊ discordias regnoꝝ mutatiōes ⁊ alia mlťa cōminātes in hūc modū. Sꝫ aliť fore q̄ diuinādo ꝑdixerāt: manifeste ꝓbauit euent⁹ subsequēs rei. Cū aūt in curijs regū vel ꝑncipū frequēs histrionū turba cōuenire solebat vt ab eis aurū ⁊ argentū ⁊ equos seu vestes quas sepe ꝑncipes mutare solent verba ioculatoria varijs adulationibus plena proferēdo ab eis extorqueant videns rex philippus hec esse vana ⁊ anime saluti contraria: mente ꝓmptissima deo ꝓmisit q᷑ oēs vestes suas q̄ diu viueret ītuitu dei paupib⁹ erogaret: malēs nudū chr̄m in paupib⁹ vestire q̄ adulatorib⁹ vestes dādo peccatū incurrē: qm̄ histrionibus dare est demonib⁹ imolare. Hoc si quotidie ꝑncipes attenderēt: nequāq̄ tot leccatores per mundū discurrerēt. Uidim⁹ aūt ꝑncipes quosdā vestes diu excogitatas ⁊ varijs floꝝ picturatiōib⁹ artificiosissime elaboratas: vix euolutis. vij. dieb⁹ proh dolor histrionibus. s. diaboli ministris ad ꝑmā vocē dedisse pro quibus forsan. xx. aut. xxx. vel. xl. marcas argenti impēderāt de quo nimiꝝ ꝑcio totidē pauperes per totū annū victui necessaria ꝑcipe potuissent.

¶ De dissensione inter regem francie ⁊ anglie ⁊ de castri [illegible] obsidione. C. XLII.

Eodē anno orta est dissensio inter regē philippū ⁊ regē anglie henricū. Philipp⁹ enī a ricardo eius filio comite pictauensi pro eodem cōitatu hoīꝫ

petebat quod ille a patre instructus de die in diem dissimulabat facere. Petebat etiã ab ipso rege anglie gisortiũ et alia castra adiacentia: q̃ pater suus ludouicus filie sue margarithe pro dote tradiderat qñ eã henrico regi filio maioris henrici matrimonio copulauerat. Ea tñ conditiõe vt si prolẽ ex ea nõ susciperet: post ipsius henrici mortẽ ad regẽ frãcie dos rediret. Sup his q̃oniã frequẽter a rege philippo rex anglie citatus fuerat sz fictas semp proponẽdo dilatiões: eius curie iudicio stare indies procelabat. Itaq̃ philippus infinito exercitu collecto i pago bituricẽsi aq̃tanie fines igressus castrũ isoldunũ et crariacũ: et alias q̃ plures munitiones cepit: et terrã vsq̃ ad castrũ radulphi depopulauit. Tũc rex henricus et comes ricardus exercitũ contra frãcos adduxerunt: eosq̃ ab obsidiõe castelli radulphi ãmonere conati sũt: sz cũ rex philippus acies bellatorũ contra eos ordinari fecisset timẽtes illi solitã frãcorũ audaciam viros religiosos cũ legatis romane ecclesie q̃ et pro pace reformãda tũc venerãt: ad regẽ philippũ miserũt: q̃ ex pte illorũ pstita cautione firmarẽt q; ipsi de tota q̃rela scdm iudiciũ curie regis frãcie plene satisfacerẽt et sic datis iducijs ad propria redierũt. Uerũ dũ ibidẽ rex i obsidiõe morã faceret: comes ricardus multitudinẽ cotarellorũ illuc pro succursu trãsmiserat. Quibus ante beate marie virginis ecclesiã i platea cũ tasseris ludẽtibus: vnus ex eis vba blasphemie prorupit i beatã virginẽ et i deũ q2 denarios quos male acq̃sierat male etiã perdebat. Deinde furibũdus elevatis oculis imaginẽ beate virginis in portica lapideo vultu respiciẽs iterũq̃ blasphemias i eã congeminãs: lapidẽ corã oĩbus in ipsaz imaginẽ proiecit: et brachiũ imaginis pueri ihesu quã illa tenebat in manibus fractũ in terrã deiecit: de q̃ fractura sanguis abundãter in terrã fluxit vt multi q̃ i obsidiõe fuerãt retulerũt: multiq̃ de illo colligẽtes a varijs morbis curati sũt. Brachiũ aũt sanguinolẽtũ iohannes q̃ dictus ẽ sine terra: filius regis anglie iunior pro reliquijs secũ cum honore portauit: et infelix ille cotarellus a demone quo prius agebatur eodẽ die arreptus miserrime vitã finiuit. Monachi vero ipsaz imaginẽ inter ipsam ecclesiã collocauerunt vbi ad honorẽ christi et matris eius: multa miracula postea facta sunt.

De ammissione sancte crucis. C. XLIII.

Interim aũt cũ h̃ agerent̃ venerũt ad philippu regẽ nũcij trãsmarini cũ gemitu referẽtes q; salahadinus rex syrie et egypti terras christianorũ inuaserat: multosq̃ de fratribus hospitalis et tẽpli militibus cũ epis et baronibus illius terre: et multa christianorũ milia trucidauerat et crucẽ quoq̃ sanctã et regẽ hierlm necnõ et ipsaz vrbẽ sanctã ad extremũ cepat: ac pter tyrũ et tripolim et ãtiochiã: et q̃dã castra fortissima q̃ nunq̃ habere potuit: totãq̃ terrã promissiõis subiugauerat. Cũq̃ eñi ad colloquiũ guidonis tripolitani comitis conuenissent magistri tẽpli et hospitalis nõ procul a nazareth: turci dolo comitis superuenerũt et nostri quidã primo vincũt postea vincunt̃: multiq̃ occidũtur et multi capiunt̃. Iohãnes deniq; miles turcis mane nostris nõ dũ armatis irruẽtibus: consulit vt in illũ cuneũ vbi salahadini vexillũ altius eminet irrumpat̃. Placet consiliũ vniuersis excepto prefato comite: de cuius cõsilio montana occupabant̃. Nostri eñi estu ac splẽdore solis grauant̃ ac celorũ himbribus opprimunt̃ et obruuntur. Comes tripolis arma proicit: et cũ suis ad castrũ saphetez fugit: nostriq̃ miserabiliter atterunt̃. Aconensis presul letaliter vulneratus crucem dñi tradit alteri: et ille regi. Rex aũt capit̃ et sancta crux asportat̃. Sz et quotquot templarij et hospitalarij cum captiuis inueniunt̃ protinus decollantur. Porro guido rex et magister templi in monimentũ victorie referuantur sic exigentibus meritis suis in manus gentium nostri sunt traditi ac gentibus subiugati. Nimis enim in luxus varios et clerus et populus effluxerat: totaq; terra illa facinoribus et flagitijs sordescebat: sed et q̃ religionis habitũ preferebant regularis moderãtie turpiter fines excesserãt: rarus in mõasterio: rarus in seculo quẽ nõ vel auaritie vel luxurie morbus inficeret: rainaldus aũt princeps: q2 alia vice a turcis captus: ac per annos .xvi. tentus et redẽptus multa pecunia: nũc tenebat ebron et regionẽ que est trans mare mortuũ: vbi est mons regalis: et vrbs petracẽsis q̃ dicit̃ crath turcorũ inimicus ante salahadinũ adducit̃: et ab ipso mucrone proprio decollat̃. Salahadinus ergo habito celebri tropheo de nostris ad pontẽ tyberiadis redit: ibiq; manubias diuidit et in damascum meliora deferri precipit. Dehinc achon que et ptolomeus obsidet: ac post biduum in deditionem recipit. Manentibus ac recedentibus conductus datur q2 salahadinus nullum grauari permittebat volentes degere sub tributo: nec vnquã iuramentum violabat: et vix alicui qd rogabatur negabat. Deniq; turci alias vrbes castraq; recipiunt: per vim autem nullum. Comite tripolis tripolim redeunte mandat ei salahadinus vt pacta que sibi iurauerat: ciues suos iurare faciat. Comes ciuibus iubet vt iurent. At illi nolunt: nisi iuramenti formam prius audiant. Instante aũt comite petunt inducias vsq̃ mane: mane aũt factum inuitus extinctus inuenit̃: apparuitq̃ stigma circũcisionis qd nouiter susceperat: q2 turci et saraceni ex paterne traditiõe filios circũcidũt. Quorundam etiã clientũ suorũ confessione detectũ est q; vrbez turcis tradere decreuerat: hĩs penes se sigillũ salahadini qd mox fecerat propalari. Ab ipso aũt anno dñi. M.clxxxvij. quo crux dominica capta est infantes qui postea nati sunt non nisi .xx. vel .xxij. dẽtes habent cum antea .xxx. vel .xxxij. habere solent.

De Orta ludouici [illegible] philippi et capt de hierlm. C. XLIIII.

Anno eodẽ .iiii. die septembris capit ascalon a turcis. Eadẽ die fit eclipsis solis particularis in .xviij. gradu virginis et durauit duabus horis. apparuerũtq̃ stelle per diem vt in nocte. In crastiuo natus est ludouicus philippi regis francorum ex regina elisabeth filius. De cuius ortu parisius tantũ gaudiũ fuit. vt per vij dies singulis noctibus cum facibus accensis ac cereis totius vrbis populus in dei laudibus exultaret. Latrunculi autẽ syrie quos turci magnos vocant laodiciã vrbem impetunt et deuastant. Raimundus princeps anthiochenus cũ eis congressus multos suorum perdit: et ipsi anthiochiaz infestant: ac regionẽ que nerei montis vel nigromontana dicit̃ amenissimã predat̃. Illosq̃ ad propria redeuntes nostri de diuersis locis glomerati: congressi cum eis debellãt multos perimũt pauci fuga euadũt: preda excutit̃: captiui viriliter liberant̃: salahadinus aũt ascalone recepta munitaq̃ hierusalem properat vt illã obsideat. Arbitrat̃ eñi de facili cessuros fore: q̃ videbat et alios iam cessisse sibiq̃ paucissimos adesse qui defenderent et innumeros qui defendere nõ valerent. Hierlm eñi apte occidentali p.x. dies cõtinuos passa insultus ciuesq̃ viriliter se defendũt. Obsidet aũt eaz a pte aquilonari: et muros destruit machinis qui nõ cessant: sed se reddunt salahadino ita q; ab eo qui decẽ annos excesserat .x. aureos .v. a mulieribus accipiat. Et ab illis qui infra decẽniũ continentur duos. Idibus octobris die .l. obsidionis .xiiij. feria .vi. hierlm capitur: et mox salahadinus facit cõminui cãpanas et metallorũ eas restitui quorũ erunt campane. In ipsis aũt basilicis iumenta stabulauerunt et sordes quaslibet ibi perpetrauerũt. Ecclesiam vero sancti sepulchri [illegible] Templo aũt dñi [illegible] veneratione exhibent turci: qd iuxta ritus suos consueuerant antiquitus venerari salahadinus anteq̃ intret lauari facit, parietes aqua rosacia et ultra. M. pauperũ absoluit a precio pacta taxato. Infirmis de fisco proprio per aliq̃ntulũ tpus iubet necessaria ministrari. Heraclius itaq; patriarcha: clerusq̃ vniuersus et de monasterijs diuersorum ordinum professores: turbaq; cuiuslibet etatis et sexus innumera de hierlm recesserunt. His qui supra muros in cellis reclusi abstinentie et orationi vacabant iussum est vt abirent. Uniuersis pene latinis vrbez relinquentibus: suriani et sectarũ hoies diuersarum vtpote georgiani. iacobite: greci: armenij: remanserunt ibidem sub turcorum dñio constituti. Audita deditione multa quoq; loca que vix ab hoste capi poterãt si defensores haberent in deditionem recepta sunt. Captaq; est hierusalẽ post annos .lxxxviij. ex quo a turcis excusa fuit et tantũdem ferme tpis possessa a nostris quãtũ prius et a turcis: pontificante tunc papa vrbano et nũc etiã vrbano. Qui cũ rem tam flebilẽ audisset nimis indoluit: et exanimi dolore languescẽs post breue decessit: atq; in vrbe ferraria quo nup aduenerat de verona: tumulatus extitit. Cui successit gregorius .viij. vir scientia lrãrum facundiaq; clarus: sed et parte vite et integritate animi preclarior fuitq; vehemens castigator. In primis igit̃ ad subuentionem hierlm totis inhiat animis et ad concitandos principes ppłosq; per occidentis prouincias tam legatos q̃ lrãs destinat. Et qui cladem orientalem exponant et priorum absolutionẽ profecturis hierlm promittant: sed proh dolor in suo mox exortu flos decoris exaruit: q2 post duos menses apud pisam moriens ibidez sepultus fuit. Cui clemens tertius successit: crescebat aũt vbiq; rumor lamentabilis de transmarinis partibus et ingemiscebat mundus. Plieriq; de correctione vite attentius cogitabant pluresq; signo crucis accepto ire hierusalem proponebant.

De Crucis signatiõe duorũ regũ et aliorũ multorũ. C. XLV.

Hic aũt .xiii. ianuarij .s. in festo sci hilarij factũ est colloquiũ int̃ reges philippũ .s. et henricũ int̃ triã et gisortiũ pro sedãdo int̃ se dissidio vbi archiepo tyrensi adhortãte contra oĩuz opinionẽ signum crucis acceperũt instinctu sancti spũs pro liberatiõe vrbis sancte hierlm et sancti sepulchri dñici: multi etiam alij cum eis archiepi quoq; .s. rothomagensis cantuariensis. Epi vero beluacensis carnotensis: comites quoq; pictauensis flandrensis: carnotẽsis: blesensis: barrensis: suessionensis: niuernensis: dux etiam burgũdie et rotrocdus

comes campanie: comites quoqz drocoꝝ clarimontis ꝛ bellimontis plures alij magni viri zelo dei accēsi. In cuius facti monimētū duo reges in eodē loco crucē ligneā erexerūt ibiqz fundātes ecclām fo dus inter se ppetuo inierūt: Ipm vo locū agꝝ sanctuꝫ vocauerūt: eo qꝫ ibidē sacris crucib⁹ insigniti sunt. Anno itaqz dni. M.clxxxviij. mēse martio pīstus generale ꝯciliū celebratū ē ab ipo rege philippo in quo scā cruce signata ē innumerabil' militū ac peditū multitudo. Ob hāc eni instantē necessitatē cū assensu epoꝝ ꝛ baronuꝫ terre sue ꝯstituit rex vt plati ꝛ clerici cōuentualiū ecclīaꝝ ꝛ milites etiā cruce signati de debitis suis reddēdis tā iudeis qꝫ christianis a creditori bus biēnio respectū haberēt: ꝛ oēs crucē nō hñtes quecūqꝫ eēnt ad minus illo ãno de oib⁹ mobilib⁹ ac reddib⁹ suis decimas darent exceptis illis q̄ erāt cisterciēsis ordīs ꝛ carthusiēsis ꝛ fontis ebrardi ꝛ etiā leprosis quātū ad suū ppriū ptineret. Et iste decime saladadi ne dicte sunt. Eodē ãno secūda die februarij fuit eclips' lune vniuer salis hora noctis. iiij. ꝛ durauit p tres horas. Itē. iiij. idus februarij paulo aū aurorā sereuissima nocte visa ē luna vsqꝫ ad terras in mo mēto descēdē ꝛ facta morula qʒsi resumptis virib⁹ iterū vsqꝫ ad locū vñ descēderat paulatī ascēdē. Hoc ãno fridericus quoqꝫ impator crucē accepit saladadin⁹ frequēter tyꝝ infestat sꝫ cū dāno suoꝝ sepe ꝯfusus recedit. In vigilia sctē marie magdalene antissiodoꝝ ꝯflagra tur ꝛ in crastino dicte festiuitatis vrbs trecēsis cōburit'. Hoc etiā an no: beluacū puinū carnotū miserabilr̄ incēdunt'.

De Rupti ōe federis int' reges p comitē ricardū. C. XLVI

Edē ãno ricbardus comes pictauēsis rupto federe qđ ipse ꝛ pr̄ suus cū rege philippo inierant terrā comitis tolosani quā a rege frācoꝝ tenebat intra uit: ꝛ moisacū aliaqꝫ castella ad eū ptinētia cepit. Qđ cū idē comes raimūdus regi philippo p nūcios intimasset: ille collecta multitudi ne armatoꝝ subito terras eoꝝ intrauit: ꝛ castꝝ radulfi busensiacūqꝫ ꝛ argentonū cepit: quartū etiā qđ leurosium vocat' obsedit vbi dū in obsidiōe breuē morulā faceret: accidit vt torrens aū castrum in quo pluuijs inūdantib⁹ solebat aqua inueniri sufficiēter: estatis feruore nimio siccatus esset. Cūqꝫ rex ꝛ totus exercit⁹ eius aquarū penuria multū affligeret': subito de terre viscerib⁹ aqua miraculose intantū excreuit: ꝛ sine pluuia vt vsqꝫ ad cingulos equoꝝ attingeret: ꝛ totus refocillaret' exercit⁹ eorūqꝫ aīalia. Tādiu aūt durauit: quādiu rex ibi dē in obsidiōe fuit. Post paucos dies castꝝ cepit ꝛ ludouico ꝯsan guineo suo filio comitis theobaldi dono dedit. Ipso vo recedēte aq quoqꝫ ad pōrē locū reuerse sunt nec postea cōparuerūt. Egressus in de rex venit ꝛ obsedit mōtē tricardū cū labore cepit ꝛ turrim reuer tit. Deinde paluellū ꝛ mōtesoriū ꝛ castelletū cepit: ꝛ rupē vuilleba l di: ꝛ quicquid iuris anglie rex in tota habebat auernia sibi subiuga uit. Quo viso rex anglie p marchiā normānie vsus gisorcū exercitū suū reduxit p quā .s. marchiā transiēs castꝝ drocoꝝ incēdit multas qꝫ villas cāpestres destruxit. Rex aūt philippus insecut⁹ est eū ꝛ in ipso transitu cepit vindocinū. Persecutus est aūt regē vsqꝫ ad castꝝ qđ dr̄ thrō: de quo ipm cū filio suo ricardo turpit' eiecit: totūqꝫ vicū cōbussit. Superueniēte aūt hyeme vtqꝫ idueie vterqꝫ a bello quieuit.

De Dissensione eiusdem comitis a patre ꝛ qualiter capta est vrbs turonis. C. XLVII.

Nterim comes ricardus a pr̄e suo petijt vxorē que de bebat' illi sororē s. regis philippi q̄ tradita ei fuerat a pa tre suo ludouico ad custodiēdū: ꝛ cū ea petijt etiā regnū Sic enim fuerat in pactis: qꝫ qcūqꝫ de filijs regis anglie eā haberet in ꝯiugiū post mortē ipsi⁹ regis haberet ꝛ regnū. Hoc ḡ ricardus d iure sibi cōpetere dicebat: qꝫ post heinricū fratrē suū pmogenit⁹ erat Qđ cū rex sollicit⁹ nimis h̄ facere nollet: iratus comes a pr̄e recedēs ad regē frācoꝝ se trāstulit: ꝛ ei hominū faciēs fedus sub iuramento firmauit. Anno dni. M.clxxxix. philipp⁹ rex exercitū apud vegētum duxit: ꝛ firmitatē bernardi cū alijs quatuor firmissimis castellis ce pit vrbēqꝫ cenomānis de qua henricū regē anglie cū. dcc. militib⁹ ar matis turpiter fugauit ꝛ psecut⁹ est eū vsqꝫ chinoniū: cenomānisqꝫ reuersus turrim fortissimā ac bñ munitā muro p minatores quos sꝫ secū ducebat suffosso laboriose cepit. Deinde vsus vrbē turōis exer citū duxit: vbi sup ligerim fixis tētorijs ipse solus aquas flumis cū lancea tētans qđ auditū a seculo nō fuit vadū inuenit. Post ipsūqꝫ si gnis a dextris ꝛ a sinistris vt inē illa tot⁹ post eū exercit⁹ trāsuada ret pmus aū oēs trāsiuit. Uidēs aūt exercit⁹ aquaꝝ diminutionem subito miraculose factā statim collectis tētorijs oēs p vadū secuti sunt regē. Oib⁹ aūt trāsitis: aque reuerse sunt ad statū priorem. Qđ videntes turonēses timuerūt regē: rex aūt dū immunita ciuita

tis circūqꝫ ꝯsideraret. ribaldi eius qui pmos impet⁹ in expugnā dis munitionib⁹ facere ꝯsueuerāt: ipso cernēte p muros cū scalis a scendētes vrbē ex improuiso ceperūt. Tūc rex cū exercitu totā vrbē recepit: ibiqꝫ custodes posuit.

De Obitu Regis Henrici ꝛ initio Ricardi ꝛ quibus dam alijs. C. XLVIII.

Uolutis autē. xii. dieb⁹ obijt apd chinoniū rex Henricus dolore nimio vt aiūt absorpt⁹ eo qꝫ se videret a re ge francie sic oppssuꝫ: ꝛ a suo quoqꝫ filio qui ad eundem regē ꝯfugerat derelictū qui in oib⁹ satis psperē egit vsqꝫ ad tpa phi lippi regis: quē dñs qʒsi frenū in ore ei⁹ posuit p vindicādo sangui ne beati thome martyris. Sepult⁹ est aūt apud fontē ebrardi in ab batia monialiū misis a se reddiib⁹ ꝛ munerib⁹ ampliatū: ei successit filius ei⁹ ricardus comes pictauēsū. Ad cui⁹ primū ingressuꝫ apud [illegible] eodē anno [illegible] ingressu ipsi⁹ castelli ponte ligne⁹ sub pedib⁹ eius fract⁹ est oib⁹ so cijs eius libere trāseuntib⁹: ita qꝫ ipse cū equo suo cecidit in fossatū. Post paucos dies pax [illegible] reges philippū ꝛ henricū [illegible] locuta ricardū ꝛ philippū est ꝯsumata. Tūc etiā tūc philippus vrbē turonis ꝛ cenomānis reddidit p pacis bono. Et etiā castelluꝫ radul phi cū toto feudo suo. Qua de causa ricardus philippo feudū craria ei totū ppetuo quitauit: ꝛ oīa feuda que habebat in auernia. Eodē anno obijt vxor philippi elisabeth regina: ꝛ in ecclesia beate virginis parisius est sepulta. Rauēnatēsis ꝛ pisanus archiepi cū multo pplo ꝛ fridericus impator cū filio suo duce sueuie transmarinū iter arri piunt. Anno ḡ pnotato fuit ingens pegrinoꝝ motio ac de diuersis p tibus p mare p terras ptes adeunt trāsmarinas. Pfati vo archiepi sules cū magno agmine de italia trāsfretantes appulsi tyrū tyrensi bus fiunt nō modicū adiumētū. Impator etiā imperij sui fines egre dit cū multitudine infinita rex omniū affluēter instructa. De frisia ꝛ de dacia naues. l. federate pariter tandē pegrinationē arripiunt. De flandria quoqꝫ. xxxvij. rates cū apparatu grādi secute sunt. Sꝫ ꝛ de francia ꝛ de cāpania pgunt hierlm illustres viri titulisqꝫ militie glo riosi. Cūqꝫ multa milia nostroꝝ apud tyꝝ existerent achon petunt ꝛ obsident. Et ecce saladadinus cū multis milib⁹ accurrit vt obsessis succurrat ꝛ obsessores impetat. Cūqꝫ nostri hostiū assult⁹ assiduos ferre nō possent valla ꝛ aggeres in gyro castroꝝ extruunt ꝛ sic tutio res existūt post hoc pugnā acerrimā cū hostib⁹ ꝯserūt: multiqꝫ no stroꝝ occubunt. Multis itaqꝫ dieb⁹ in tholomaida obsidione mo rantes multas patiunt' calamitates vel p incursus hostiū vel p aeris inclemētiā vel p victualiū indigentiā: siquidē ꝛ a facie ꝛ a tergo ho stilis imminebat obsidio ꝛ aeris intemperies tāta fuit ꝛ inundatio pluuiaꝝ vt p nimia humectatione corrupta cibaria deperirent ꝛ in numeris etiā morbo dissenterico laborātes obirent. Mirāda pluri de ac ppetuo memorāda viroꝝ illoꝝ ꝯstantia q̄ tot malis obsita nō defecit sed pmāsit infracta. Rege sicilie mortuo sine herede siculi fa ciunt regē tācredū: ꝛ henric⁹ impatoris fili⁹ se dicit heredē esse rōne vxoris sue videlꝫ sororis dicti regis: ꝛ etiā ex pacto pmissionis sicqꝫ moro illi⁹ regis inestimabile detrimentū intulit oibus.

De Ordinatione regni philippi ꝛ testamento eius. C. XLIX

Anno domini. M. clxxxx. rex philippus iter trāsmarinū arripe cupiēs: parisius cōuocatis amicis ꝛ famu larib⁹ testamētū cōdidit: ꝛ adele matri sue ꝛ guillermo remēsi archiepo auunculo suo p tutela ꝛ custodia totū regnū frāco rum cū filio suo ludouico cōmendauit. Ipsius autē regni ordina tionē fecit statuens vt ballini sui p singulas terras positi in ballinijs suis singulis mēsib⁹ assistentiā vna die tenerent in quo oēs qui cla morē facerēt ius suū p eos sine dilatione reciperent. Guillermus etiā archiepo ꝛ adela regina [illegible] parisius [illegible] tuor mēsibus statuerūt in quo clamores hominū regni audirēt: ibi qꝫ eos ad honorē dei ꝛ vtilitatē regni terminarēt: phibuit etiā vni uersis platis ꝛ hoibus suis: ne qʒdiu esset in seruitio dei talliā vl' exa ctionē darēt. Et si eū mori ꝯtingeret ne illi hoc facerent donec ludo uicus fili⁹ eius ad etatē veniret: in qua p dei grām regnū regē pos set. [illegible] aliquis ei de [illegible] nō ei sufficerent: hoies ipsi⁹ ꝛ de corpib⁹ suis ꝛ de peculijs auxiliū ei facerēt. Pepositis insup ꝛ ballinis suis phibuit ne aliquē hoieꝫ vel eius peculiū caperēt qʒdiu bonos fideiussores dar' vellet ꝛ de iu stitia in curia regis psequēda nisi p homicidio vel multro vel raptu vel pditione: preterea pcepit vt oēs redditus eius ꝛ obuētiones ꝛ ser uitia pisius afferent' p tria tpa. s. ad festum sancti remigij ad purifi catione ad [illegible]

⁊ ep̄s pariensis cū aliis tribus viris thesaurū suū in duas partes di-uiderent. De quarū vna p arbitrio suo ad reparandas ecclesias per guerras ipsi⁹ destructas distribuerent ⁊ illis qui p tallias nimis de-pauperati essent. Residuū aūt eiusdē partis p aīa sua ⁊ antecessorū suorū darent qb⁹ vellēt ⁊ quos magis egere crederent. Aliā vo medi-am partē ad opus filij sui ludouici custodirent: sed ⁊ ciuib⁹ parisiē-sibus pcepit vt vrbē pisius quā multū diligebat optimo muro cum castellis ⁊ portis diligēter clauderet q̄d ⁊ factū est in breui spacio: sȝ ⁊ h̄ idē in alijs vrbib⁹ ⁊ castellis p totū regnū mādauit fieri.

¶ De Trāsfretatiōe duorū regū vsq̄ ad achon. C. L.

Hic igitur ordinato

regno peraq̄ ⁊ baculo pegrina-tiōis acceptis in eccl'ia. s. beati dionysij ab archiepo guil-lermo vicelIacū prexit. Ibiq̄ baronib⁹ dimissis vsq̄ ad ianuā venit vbi naues ⁊ victui necessaria parari fecit: rex aūt ricard⁹ apud massiliā cū suis mare intrauit, psecerūtq̄ duo reges cū agmi-ne infinito ⁊ apparatu incredibili ac pceres fere vniuersi. Int̄ quos fuerūt odo dux burgūdie philipp⁹ comes flandrie henricus campa-nie theobaldus blesensis stephanus sacri cesaris sȝ ⁊ archiepi epiq̄ q̄ plurimi ⁊ qui alicui⁹ in milicia habebant noīs diuerso q̄dē tpe sȝ sed eodem anno iter arripiūt pegrinationis tantāq̄ aliq̄ motionē pplorū fuisse nulla meminit etas nullaq̄ refert historia. Diuersos ita-q̄ portus adeunt: naues ascēdunt. Cū aūt venisset rex philippus a-pud massanā vrbē honorifice receptus est in palatio regis tācreti q̄ ⁊ de victualibus suis abūdanter ei donauit. Illic itaq̄ natale dn̄i ce-lebrauit: ⁊ militib⁹ terre sue qui res suas omnes in mari tēpestate pdi-derant: multa ⁊ magna dona tribuit: rex aūt anglie cū eum rex phi-lippus quasi hominē suū cōpelleret vt sicut iurauerat cū eo mare trāsi-ret i passagio martij noluit sȝ vsq̄ ad augustū deferri. Sororē quoq̄ philippi quā de iuramēto tenebat vxorē ducere recusauit. Rex er-go philippus psperis ventis applicuit achon in vigilia pasce: vbi cū multis lachrymis ⁊ gaudio quasi angelus dn̄i receptus est ab his q̄ .s. longo tpe sederant in eius obsidione. Fixisq̄ tentorijs ⁊ fabrica-ta domo tam pe muros vrbis vt vsq̄ ad eā ⁊ vltra frequenter ho-stes quarellos ⁊ sagictas emitterēt. Absente siq̄dē rege anglie no-luit assilire. Cōdixerant enim q̄ nō nisi pariter assilirent: sed erectis petrarijs suis ⁊ mangonellis ⁊ alijs ingenijs an̄ aduentū eius tantū de muris eius fregerat q̄ ad eā capiendā nō nisi assultus deerat rex aūt anglie p mare cū suis veniēs cū transiret p insulā cypri inuenit quendā pseudo impatorē eidē insule dn̄antem: ipsamq̄ cū impera-tore suo ⁊ ei⁹ filia cepit: oēsq̄ thesauros ipsi⁹ asportauit. Insula vo de suis hoib⁹ munita pficiscens obuiā habuit nauē vnā in salaha-dini q̄ veniebat in succursum achon ciuitati miro mō munita. In q̄ erant infinite phiale plene igne greco ⁊ baliste. ccl. ⁊ arcuū ⁊ armorū copia maxima. Erātq̄ ibi bellatores fortissimi qui oēs a rege anglie ⁊ suis sunt interfecti ⁊ nauis cōfracta perijt. Aliā quoq̄ nauē eiusdē apud tyrū ceperūt franci in qua erat armorū copia que sil̄r veniebat ad succursum achon. Rex aūt anglie cū venisset achon ⁊ omniū eēt volūtas vt assultus fieret: suos ire nō pmisit: sed ⁊ pisanos cū quib⁹ iuratus erat: assilire phibuit: ⁊ ob hoc rex philippus suos a iuramē-to q̄d de exercitu regendo fecerat absoluit.

¶ De Morte Friderici in itinere transmarino ⁊ successione henrici. C. LI.

Eodē ānno fridericus

imperator cum filio suo vniuerso exercitu veniēs in partes transmarinas ob-ijt inter niceā bithinnie vrbē ⁊ antiochiā: nō minimā chri-stianis relinquēs mesticiā. Hic nempe miles strenuissimus soldanū iconij qui ei pmissum nō soluit psecutus est: castra eius diripuit: ⁊ turcos miserabiles in augustijs inuētos debellauit. Deniq̄ fluuium transiens equo cecidit: ⁊ vix extractus paulopost obijt. Moriēs āt totū exercitū suū filio suo duci bohemie reliquit. Qui cū paucis de terra turcorū euadens: cū illis acciū venit vbi ⁊ ipse breuiē nāli lege vi-tā finiuit. Friderico aūt successit fili⁹ eius henricus strenuus in agē-dis: acer in hostes ⁊ cū oibus accedentib⁹ ad eū largus ⁊ mirificus: sumpsit aūt imperiū anno ab incarnatione dn̄i. M. cxc. ab initio vo mūdi quīt. M. clxij. ⁊ impauit ānis. vij. Anno sequēti obijt clemēs papa. iij. cui successit celestinus natione romanus. Hic die pasce cō-secratus in papā: in crastino pfatum henricū cōsecrat impatorē. eodē anno mēse iunio ac iulio tāta intempies aeris ex nimietate pluuia-rū facta est vt segetes in campis palusq̄ colligi possent ispicie ac sol liculus lune germanie ⁊ ci porro xxiij. die iunij regib⁹ existētib⁹ in obsi-dione accij fuit eclipsis solis in. vij. gradu cancri: ⁊ durauit p. iiij. ho-ras. In sequēti aūt mēse. x. kl'. augusti ludouicus filius philippi re-gis grauissime parisius vsq̄ ad vite desperationē egrotauit. Quem totus cōuētus sancti dionysij clauū ⁊ coronā dn̄i secū ferēs cū pces-sione cleri ⁊ ppli nudis pedib⁹ incedens: ⁊ pces dilo cū lachrymis fū-dens visitauit. Cui mauritius ep̄us cū multitudine cleri ⁊ ppli pari forma vsq̄ ad sanctū lazarū occurrit ⁊ illis se cōiungēs ad palatiū re-gia venit: ibiq̄ facto sermone ad pplm ⁊ oratiōe fusa: puer sacris re-liquijs in modū crucis attact⁹ a pic'lo liberat⁹ est: sȝ ⁊ ipsa die sere-nitas ⁊ tēperies aeris multo tpe amissa restituta est. Eodē anno leo-diēsis ep̄s a facie impatoris fugiēs dū apud guillermū remēsē ar-chiepm moraret: ab eiusdē henrici legatis in dolo est interfect⁹: q̄ cōtra eius voluntatē canonice fuerat elect⁹ ⁊ cōsecratus. Eodē anno comes theobaldus frācie senescallus ⁊ comes clarimontis: ⁊ comes particēsis: ⁊ dux burgūdie philippus quoq̄ comes flandrie in obsi-dione accij mortui sunt. Et q̄ comes flandrie aliū nō habebat here-dem terra ei⁹ ad baldinū nepotē suū filiū comitis haenēsis deuolu-ta est: qui postmodū impator cōstātinopolitanus factus est.

¶ De Deditione achon ⁊ de reditu regis philippi. C. LII.

Porro rex

Richardus in assultibus achon operabat' remissius. Rex autem Philippus ad destructionē murorū bene laborabat. ve-hemēq̄ intantū impugnauit: q̄ custodes salahadini qui erant ibi. s. mirathosiū ⁊ carathosiū satrapas eius cū ingēti armorū copia sub certa pactione ad deditionē ciuitatis coegit. Promiserūt enī iuramento sue legis astricti tantū corporibus suis saluis dimis-sis q̄ verā dn̄i crucē quā salahadinus habebat ⁊ oēs captiuos chri-stianos quos in tota terra sua inuenire possent regib⁹ francie ⁊ an-glie restituerēt. Achon igitur. iij. idus iulij recepta est a nostris post occursum fere bienniū ex quo obsideri ceperat. Quo audito super hostes irruit timor ac tremor ⁊ ascalonē ac cetera castella q̄ de ma-nu nostrorū rapuerāt diruunt vacuaq̄ dimittūt. Igit' tota vrbe red-dita christiani cū dei laudib⁹ intrauerunt: ⁊ victualia q̄ ibi inuenta sunt inter se diuiserūt. Reges quoq̄ captiuos oēs equa lance inter se diuidētes in sortē acceperūt. Rex autē francorū partē suam duci burgundie cū multa sūma auri ⁊ argēti ⁊ victualiū copia delegauit eiq̄ oēs exercitus suos cōmisit. Morbus eteni tūc grauissimus eū vexabat insup ⁊ regē anglie valde suspectū habebat. q̄ glorie illius inuidēs ab oī auxilio oportuno se subtrahebat. nuncios quoq̄ fre-quenter clam ad salahadinū mittebat ⁊ ab eo mutua dona accipie-bat. Timēs itaq̄ dolū eius: sed magis (vt aiunt) quadā terre flādria-rū cupiditate ductus cōtra cupiditatē oliū fere pcerū francorū a ter-ra sancta recessit. ⁊ in apuliā trāsuect⁹ illic aliquantulū cōualuit. In-de visitatis aplorū limina benedictionē a celestino papa accepit. ⁊ sic in franciā rediit. Sed pusq̄ a terra sancta recederet: richardo regi iu-ramēto firmauit: q̄ infra. l. dies postq̄ in franciā reuersus esset illi⁹ terre nō noceret. rex autē Richardus trans mare remanēs captiuos suos q̄ saluis corpib⁹ se sub pdicta pactione reddiderūt ad id q̄d promiserant cōpellauit vt. s. crucē dominicā ⁊ captiuos christianos sine dilatione restituerēt. Q̄d q̄ nō potuerūt ad effectū pducere. rex iratus. v. milia ex eis ⁊ amplius decollari fecit retētis maiorib⁹ ⁊ di-tioribus a q̄bus pro redēptione innumerā pecunie summā accipiēs liberos eos abire pmisit. Insulā autē cypri quā in trāsitu suo cepe-rat p xxv. m. lib⁹ marcharū argenti templarijs venalē tradidit ⁊ post-modū eis ablatam guidoni quondam hierosolymitano regi iterū ve-didit ciuitatē ascalonem multo auri precio paganis petētibus fun-ditus euertit.

¶ De Judeis apud braiā cōbustis ⁊ de scō guillermo p̄sbytero ⁊ falso eius rumore asacidarū ad regē philippū. C. LIII.

Philippus aūt rex

in franciam re-uersus dū esset apud sanctū germanū in laya audita cuiusdā christiani morte ignominiosa ab ipsis iudeis ppetrata christiani re-ligioni cōpatiēs familiarib⁹ suis ignorātib⁹ quo iret subito iter arri-puit apud braiā velocissime veniēs: positis in portis ipsius castri cu-stodib⁹ comphensisq̄ iudeis. lxxx. ⁊ amplius cōburi fecit. Comitis-sa etenim ipsius castri munerib⁹ eorū corrupta tradiderat eis quēdā christianū cui falso imponebat furtū ⁊ homicidiū. hūc igit' antiquo odio cōmoti manib⁹ a tergo ligatis spinis coronatū p totā villā fu-stigātes duxerūt: ⁊ postea patibulo suspenderūt. Eodē anno pridie idus marcij apud nogentū in ptico militū acies ex aere descendenti-um in terra vise sunt. Ibiq̄ facta int' se mirabili pugna subito eua-nuerūt. Porro. xx. die nouēbris fuit eclipsis lune duab⁹ horis. in an-no sequēti. vj. idus maij apud pōtizarā guillermus sacerdos nomie anglicus: vir charitatiuus sanctitate vite pollens ac morib⁹ ⁊ officij sui psecutor vigilātissim⁹ migrauit ad dn̄m in pcessione rogationū

Ad cuius sepulchꝝ tpe mortis eius opante deo multa miracula facta sunt ceci illuminati: claudi curati: alijq̃ multi a diuersis morbis sanati. Unde ⁊ fama tanti viri p orbẽ diffusa: de diuersis partib⁹ causa pegrinationis ad locũ illũ multos fecit venire. Eodem anno regi philippo de trãsmarinis ptib⁹ lr̃e sunt allate: q̃ ad ipm interficiẽdũ p suggestionẽ ricardi regis anglie mittebant arsacide. Interfecerãt enim eo tpe marchisũ regis ↄsanguineũ vltra mare qui terrã scãm anteq̃ illuc reges venirẽt mira regebat strenuitate. Hinc rex philippus cũ multis dieb⁹ sollicitus pmaneret: tandẽ habito cõsilio misit nuncios ad vetulũ arsacidaꝝ regẽ: vt p ipm rei veritatẽ cognosceret interim tñ instituit corpis sui custodes claues eneas semp in manibus portãtes ac p totã noctẽ alternati circa eũ vigilantes: reuersis aũt nuncijs p litteras vetuli arsacide rumores falsos esse cognouit ⁊ sic a facta suspicione quieuit.

¶ De Reditu regis ricardi in angliam ⁊ electione henrici in regem hierusalem. C. LIIII.

Rex aũt ricardus

ad terrã suaꝫ redire disponẽs hẽrico nepoti suo iuueni cãpanie comiti exercitũ suũ tradidit: totãq̃ terrã transmarinã quã tunc christiani tenebãt ei dimisit: ⁊ ingressus mare naufragiũ patiẽs cũ paucis euasit. Quidam aũt comes maumardus de gotte pplusq̃ regionis illius: audito q̃ i terra erat ipm insecuti sunt: eoꝝ in fugã verso milites octo de suis ceperũt. Sed ⁊ cũ transiret p epatũ calaburgensem fridericus quidã vij. milites de suis cepit: Eundẽq̃ lapuldus austrie dux obseruata strata ⁊ posticis vbiq̃ custodib⁹ inuentũ in domo despecta captiuauit ⁊ oĩbus bonis spoliatũ, hẽrico impatori tradidit a quo iniuste fere p annũ ⁊ dimidiũ detẽtus: multisq̃ expẽsis ⁊ varijs exactionib⁹ grauatus: tandẽ datis. cc. millib⁹ marchaꝝ argenti p redemptione: p mare in angliã trãsuect⁹ est. Timebat enim trãsire p terrã frãcoꝝ: q̃ valde regem habebat offensuꝫ. Prefat⁹ aũt henricus vtriusq̃ regis nepos ex pte sororis videns terrã sanctã desolatã pietate mot⁹ maluit ibi in labore cũ suis remanere: ⁊ si locus se offerret aĩam suã p christo ponere: q̃ ad terrã suã cũ rubore redire. Qd̃ videntes milites templi ⁊ hospitalis ⁊ peregrini, qui ibi erãt. s. eius in dño ↄstantiam: ipm in regẽ vrbis sancte vnanimit̃ elegerũt: ⁊ filiã hierosolymitani regis ei dederũt. Anno dñi. M. cxciij: rex philipp⁹ exercitu collecto cepit gisorciũ: ⁊ paulopost totũ vulcasinũ northmãnicũ qd̃ rex anglie iniuste possidebat. Eo aũt tpe saladadinus obijt apud damascũ. Cũ aũt sciret sibi mortẽ imminere signiferũ suũ vocauit dicens. Tu qui soles ferre vexilla mea p bella fer vexillũ mortis mee. s. panniculũ vilẽ p totã damascũ sup lãceã clãitãdo. ecce rex oriẽtis moriẽs n̄ fert, secũ nisi hoc palliũ vile. ⁊ sic mortu⁹ ẽ. Huic ei successerũt duo filij sui. saphadin⁹ sup syriã. ⁊ meraluc⁹ sup egyptũ. Uerũtñ i t eosdẽ ⁊ saphadinũ q̃ fuerat salaphadini fr̃ ⁊ regno diutius ↄcertatũ est. Eodẽ ãno i festo beati dionisij q̃dã puerulus subito mortu⁹ ad ecclesiam eiusdẽ martyris a parentibus deportatus ⁊ aĩ corpa sanctoꝝ sup altare positus meritis eoꝝ corã vniuerso populo resuscitatus ẽ.

¶ De secũdo coniugio philippi regis ⁊ quibusdam euentibus illius temporis. C. LV.

Jsdem temporibus misit

rex philippus stephanũ nouiomensem epm ad canutũ regẽ danoꝝ vt suã ẽ sororibus suis ei mitteret quã ille acciperet i ↄiugiũ. Qd̃ ille gratãter accipiẽs vigeburgẽ ei tradidit puellã sanctã ⁊ bonis moribus ornatã. Hãc rex apd̃ atrebatũ i legitimam vxorẽ duxit. ⁊ i reginã coronari fecit. sed mox istigãte dyabolo rex ipe vt dicit̃ a q̃busdã maleficijs p sorcierias ipeditus. vxorẽ, tandiu cupitã exosaꝫ habere cepit. nec multopost ↄsanguinitatis linea p karolũ flandrẽsiũ comitẽ ab epis ⁊ baronib⁹ cõputata matrimoniũ separari fecit. Regina tñ ad danos redire nolẽs i locis gallie religiosis manere decreuit. malẽs ↄiugalẽ cõtinentiã ppetuo seruare. quã alij iuncta p̃sona matrimonii federa maculare. Sed quoniã hmõi cõiugium dicebat̃ iniuste dissolutũ. papa celestinus ad ↄquestionẽ danorũ misit duos legatos i franciã meliorẽ. s. p̃sbiteꝝ cardinalẽ ⁊ censiũ subdyaconũ. Qui p̃fatis cõuocato cõcilio de reformando ↄiugio tractauerũt. sed pelli sue timẽtes ac tepidius agẽtes nihil ad pfectũ duxerũt. Eodẽ anno. iiij. idus nouẽbris fuit eclipsis lune vniuersalis ⁊ durauit duabus horis. Jn mẽse aũt februario rex philippus intrauit northmãniã. ⁊ cepit vrbẽ ebroicã ⁊ nouumburgũ ⁊ vallẽ ruolij. ⁊ alias plures munitiones Rothomagũ quoq̃ obsedit. sed nihil ibi se pficere videns iratus ↄbustis petrarijs ⁊ mangonellis suis ⁊ alijs ingenijs recessit. Anno dñi. M. cxciiij. mihael decan⁹ p̃isiensis i patriarchã hierosolimitanũ est elect⁹. vir in regendis scolis p̃fius ⁊ in largitiõis elemosinis ⁊ alijs pluribus bonis florẽdus sed dño aliter ordinãte post. xv. dies a clero senonẽsi iteꝝ est electus. ibiq̃ in archiepm est cõsecratus. Carnotũ aũt populosa ciuitas exustione subita exarsit. Jlloq̃ incẽdio insignis eccl'ia beate virginis cum toto claustro ↄflagrauit ⁊ corruit. vbi reliquiaꝝ ⁊ boñꝫ multitudo necnon ⁊ ornamẽtorum congeries immensa deperijt.

¶ De guerra duoꝝ regũ ad iuicẽ ⁊ de tẽpestate mirabili. C LVI.

Philippus aũt rex iterum

normãniam ingressus vernoliũ obsedit. ⁊ pte muroꝝ destructa audiẽs nũciũ q̃ a northmãnis vrbs ebroica quã tenebat munitã capta esset. iratus ab obsidiõe recessit. ⁊ fugatis normãnis ipam vrbẽ funditus euertit necnõ ⁊ ipsas dei eccl'ias in spũ vehemẽti ↄtriuit. Eodẽ anno guillermus leocestrie comes vir fortis ⁊ magnanimus a rege philippo captus ẽ. ⁊ stãpis in carcẽ positus. Iteꝝ rex anglie lochas cepit. ⁊ canonicos sancti martini thuronẽsis ejiciẽs reb⁹ suis spoliauit. Quo audito rex philippus versauice oĩa eccl'ias terre sue ptinẽtes ad epatus vel abbatias terre illius cepit. ⁊ quorũdã prauoꝝ boĩuꝫ instictu monachos ⁊ clericos ibidem deo famulãtes eiecit eorũq̃ redditus i vsus pprios transtulit. Jtaq̃ philippus ⁊ ricardus reges a p̃stina simultate nõ quiescũt sed iplacabili odio se inuicẽ psequunt̃. ⁊ marie in regionũ suaꝝ finibus multas grauesq̃ direptiões ac frequẽter incursus faciũt. Eodeꝫ ãno in pago beluacẽsi iter clarũmontẽ ⁊ ↄpẽniũ tãte pluuie cũ tonitruis ⁊ fulminib⁹ ⁊ tẽpestatibus facte sũt. q̃ntas nulla memorat boĩuꝫ antiq̃tas. Lapides eñi ad quãtitates duoꝝ quadrãguli mixtim de celo cũ pluuia cadẽtes. arbores ⁊ fructiferas vineas ⁊ segetes penit⁹ destruxerũt. Uille quoq̃ i plurib⁹ locis a fulminib⁹ destructe ⁊ ↄbuste sũt. Corui etiã q̃ꝫ plures cũ hmõi tẽpestate visi sũt in aere de loco ad locũ volãtes ⁊ cũ rostris suis viuos carbones portãtes ac domos incẽdẽtes. sed ⁊ vtriusq̃ sexus hoĩs ictu fulminũ iterierũt. ⁊ alia multa horrẽda ea die mõstrata sũt. Jpsa etiã die in epatu laudunẽsi castꝝ q̃dã. s. caluummõtẽ audiuimus a fulminib⁹ destructũ. Eodeꝫ anno impator totã apuliã ⁊ calabriã ⁊ siciliã que iure hẽditario ex pte vxoris eũ cõtingebãt imperio suo subiugauit. Raimũdusq̃ tolosẽ comes obijt cui filius eius eiusdẽ nois successit. regisq̃ ↄsanguine⁹ francoꝝ ex ↄstãtia sorore ludouici regis. Aerisq̃ isolita ↄmotio facta est turbines ⁊ tẽpestates ⁊ grãdines vineas ⁊ messes destruxerũt. Unde in sequenti anno fames valida insecuta est.

¶ De alternatione treuge ⁊ guerre inter duos reges. C LVII.

Anno dñi M cxcv. reddi

te sunt treuge a rege anglie ⁊ guerra denuo incepta. Tũc rex. philippus vallẽ ruolij quã munitã tenebat funditus euertit. ⁊ post paucos dies sororẽ suã quã rex anglie ricardus emiserat comiti de põtiuo in vxorẽ dedit. Eodẽ tpe moabitaꝝ cũ multitudine infinita hispaniam intrauit. ⁊ terras, xp̃ianoꝝ vastauit. Cui hildeuonsus rex castelle cũ exercitu occurrit. ⁊ pugna ↄmissa victus ab eis cũ paucis euasit. Jn quo bello plusq̃ꝫ. l. xp̃ianoꝝ cesa fuit dicunt̃. Eodẽ ãno sacerdos q̃dã fulco noĩe cepit i gallijs predicare. multosq̃ ad vsuraꝝ restitutiõem adducẽ. Cũ autem rex philippus exercitũ in pago bituricẽsi iuxta isoldunũ collegisset ⁊ rex anglie esset exercitu suo in opposita ptẽ staret. ⁊ vterq̃ exercitus ad pugnandũ armis accingeret̃. opante deo ↄtra oĩm opinionẽ ita factũ est q̃ rex anglie depositis armis cũ paucis ad regẽ francoꝝ venit. ibiq̃ corã omnib⁹ p ducatu normanie ⁊ comitatu pictauensiũ ⁊ andegauẽsiũ hominiũ ei fecit ⁊ de pace seruãda. deinceps vterq̃ rex iuramẽtũ ibi p̃stitit. Anno dñi. M. cxcvj. in marcio subita ⁊ nimia aquaꝝ ⁊ fluminũ inundatio facta plurib⁹ in locis villas destruxit. ⁊ hoĩes habitãtes in eis extruxit. Pontes etiã fluminis secone ↄfregit. Eodẽ anno philippus rex duxit vxorẽ mariã noĩe filiã ducis morauie ⁊ bohemie. marchionisq̃ histrie.

¶ Qualiter rex philippus cepit gisortiũ ⁊ de morte mauritij episcopi. C LVIII.

Post breuẽ tempus rex ri

cardus postposito iuramẽto castꝝ uilionis in pago bituricensi dolo cepit ⁊ funditus euertit. Ob hoc rex philippus collecto exercitu albãmallã obsedit. Ubi dũ morã faceret rex anglie castellũ nouẽtor data pecunia militibus ipm custodientibus recepit. Rex aũt philippus p̃dictũ castꝝ erectis petrarijs ⁊ alijs ingenijs p. viij. ebdomodas ⁊ amplius impugnauit donec fracta turrim ⁊ muris. iterriores bellatores ad deditiõeꝫ coegit. Cumq̃ castrũ solotenus destruxisset. nouẽtor obsidẽs in breui cepit ⁊ comites

berto custodiēdū tradidit. Eodē anno venerāde memorie mauricius parisiensis eps pater pauperū ⁊ orphanorum feliciter migrauit ad dominū. Hic innumera bona que fecit quatuor abbatias fundauit. ⁊ de ꝓpriis sumptibꝰ dotauit. s. herinallē. hermerias. hederā ⁊ gipb. Et quia de resurrectiōe corporū multi tpe suo dubitabāt. quā firmissime credidit. moriēs rotulū scribi mādauit scriptura hmōi ↄtinētē. Credo quod redēptor meꝰ viuit ⁊c. Hūc igit̄ i extremis agēs sup pectus suū pcepit extēsuz poni vt de oībus ad eius sepulturā ↄueniētibꝰ posset legi. Huic successit odo natiōe solsacens. frater henrici archiepi bituricensis moribꝰ ⁊ vita longe a suo predecessore dissimilis. Anno dñi. M. cxcvij. balduinꝰ comes flandrēsis q̄ i āno pcedēti philippo regi hoīum apud cōpēdiū fecerat ab eiꝰ fidelitate manifeste recedens ricardo regi anglie ↄfederatus ē. ipm etiā regē frācorū ⁊ terrā eiꝰ grauiter psecutꝰ ē. Sil̄r ⁊ reginaldus filius comitis dñi martini cui ⁊ maxima dilectione comitissaz bolonie cū comitatu suo dederat rex in vxorem.

De morte imperatoris henrici ⁊ exaltatione othonis ⁊ predicatione magistri fulconis cum sociis eius. C. LIX.

Eodem anno s. ab incarnatione domini M. cxcvij. ab initio vero mūdi quīq̄ millesimo. clx. romanorū īperator henricus obijt qui p tyrannidem suā siciliam sibi subiugauerat. multosq̄ magnos ⁊ nobiles viros ibidē pemerat ↄtra rligionē quoq̄ xpianā archiepos ⁊ epos trucidauerat. ⁊ ↄtra romanā ecclīaz semp tyrānidē exercuerat. Qua de causa innocentius tertius qui eodē anno in papatu celestino successit in ꝓmotione philippi fratris ipsius henrici aduersarius fuit ⁊ oēs eiꝰ fautores excōicauit. Othoni vo duci saxonie. viriliter adhesit ⁊ cū adsgraui in regē germanie coronari fecit. Interea ungarie regina philippi regis frācie soror cū post mortē viri sui multo apparatu ptes trāsmarinas peteret. iamq̄ tholomaidē appulisset paulopost defuncta ē. Sz ⁊ in eadē vrbe hisdē diebus supradictus comes trecēsis henricꝰ nepos eiꝰ q̄ rex in terra sancta fuerat cōstitutus. dū in supiori cenaculo palatij sui fenestre cuidā innitēdo se applicaret miserabili pcipicio collisus expirat cꝰ mater noīe maria atq̄ soror philippi regis francorū ex pte pris ⁊ etiā soror ricardi regis āglie ex pte matris erat. Et comitatū cāpanie satis strenue viriliterq̄ regebat. cū de filij morte ac sororis sue regine hungarie nūciū accepisset nimis indoluit ⁊ non multo post obijt eiusq̄ filius indolis egregie theobaldus noīe in comitatu successit. Eodē anno petrus cātor pisiensis tā vita q̄ doctrina ↄspicuus obijt amator pietatis atq̄ iusticie. apud cenobiū lōgi pōtis in magna deuotiōe sanctaq̄ ↄfessione migrauit a corpe Eodē anno. s. a pricipio pdicationis pdicti fulcōis anno iā dīs multa miracula p eū opari cepit cecis visuz surdis auditū. mutis loquelā. claudis quoq̄ gressuz restituit. Anno dñi. M. cxcviij. fulco aliū sacerdotē noīe petrū rossiaco ad officiū sibi pdicationis sociauit virū litteratū ⁊ bonū q̄ multos a peccatis luxurie ⁊ vsure reuocauit. Meretrices quoq̄ publicas ad ↄiugalē ↄtinētiā q̄sdā p uocauit. Quedā vo ↄiugiū respuētes ⁊ soli deo fuire cupiētes sub pto religionis habitu in noua abbacia sancti anthonij parisius collocate sunt que cū illarū eo tpe fun data fuit. alie vero diuersis pegrinationibꝰ ⁊ laboribꝰ se exposuerūt nudis pedibꝰ incedentes. Preter hos etiā herluinus monachus sancti dyonisij sacris lris eruditꝰ i cismarina britania pdicauit. p quē innumera britonū multitudo crucem dñi assumpsit. Subitoq̄ nō expectatis alijs pegrinis maritransito apud achon eodē monacho ductore puenerūt. sz ibi rectorē nō habētes immunitas pter diuini nihil ad pfectū duxerūt.

De quibusdā euētibꝰ admirādis ⁊ pugna duorū regū. C. LX.

Hec autem anno multe nouitates apparuerunt apud rosetū in bria in sacrificio altaris vinū visibiliter mutatū est in sanguinē ⁊ panis in carnē In vermēdesio quidā miles q̄ mortuus fuerat reuixit. multaq̄ futura multis pdixit ⁊ postea etiā sine cibo ⁊ potu lōgo tpe vixit. In gallia circa festū iohānis baptiste ros i nocte de celo cadēs melitus spicas segetū īfecit ita vt multi eas i ore ponētes odorem mellis apte sentirēt. mense aūt iulio orta est tēpestas valida. tanteq̄ magnitudinis lapides de celo ceciderunt q a trēblaco vsq̄ ad monasteriū chale ⁊ circa loca adiacētia segetes ⁊ vineas ⁊ nemora penitꝰ destruxerūt. Eodē anno mense iulio rex philippꝰ ↄtra oīm opinionē ipsiusq̄ regis edictū iudeos pisius reduxit. ⁊ ecclias dei grauiter psecutꝰ est. nec multo post. s. mense septembri pena secuta est Rex aūt anglie ricardus cū. M. de. militibꝰ armatis. ⁊ cotarellis ac peditibꝰ innumeris vulcasinū circa gisortiū vastauit corcellas destruxit. pluresq̄ villas cāpestres incēdēs pdas eorū abduxit Rex āt philippus cū ad gisortiū transire cuperet. sed ei facilis transitus nō pateret cū quīgētis militibꝰ tātū p medias acies hostiū furibūdus irrūpēs. ⁊ ↄtra hostes viriliter pugnās dei gratia saluꝰ euasit ⁊ vsq̄ ad gisortiū venit. multis tñ ex militibꝰ suis captis : alijsq̄ fugatis. Ibi enī capti sūt viri nobiles alanus de russaco. matheus d̄ emarliaco. guillermus iuuenis de melleto. philippꝰ de nautolio. ⁊ plures alij. Sicq̄ rex anglie cū triūpho recessit ac pdas diuisit. Rex aūt philippus normanniā ingressus eā vsq̄ ad nouiūburgū ⁊ vsq̄ ad bellūmontē rogerij vastauit. ⁊ statiz exercitū vt quibusdā visuz est minus caute dimisit. Quo audito rex anglie cū cotarellis suis qbꝰ perat mercadeus de vulcasino ⁊ de pago beluacēsi pdas magnas duxit. ⁊ ipsius vrbis epm philippū noīe virū i armis strenuū philippi regis ↄsanguineū ⁊ guillermū de melleto acriter īsequētes vt ab eo pdas excuterēt. positis īsidijs cepit. lōgoq̄ tpe carceri mācipauit. comes aūt flādrie eo tpe sanctū hotmarum cepit.

De philippo imperatore ⁊ petro capuensi legato ⁊ morte regis anglie ricardi. C. LXI.

Philippus aūt dux sueuie frat̄ hērici quōdā imperatoris maximā pte optinuit ↄ quē otho dux saxonie stetit hñs coadiutorē regē āglie ricardum auūculū suū comitēq̄ flandrensez ⁊ archiepm colonięsez. Rex āt frācorū philippus dicto philippo regi alemannie duciq̄ sueuie ↄfederatꝰ est. sperās p eū comitē flādrie sibi subijcere ac regi anglie facilius posse resistere. Int̄ hec innocētius papa. iij. misit in franciā legatū petrū capuensem diaconū cardinalē ad reformandā int̄ duos reges pacē. Qui pacē siquidē reformare nō potuit. sz fide duorū regum īterposita quīquēnes treugas ab ipsis accepit. q̄s tñ p obsides impediēte ricardo ↄfirmare nō potuit. Anno dñi. M. cxcix. ricardꝰ rex. anglie iuxta lemonicas grauiter vulneratus occubuit. obsederat enī qōdā castrū ꝓpt̄ quēdā militē ibi manētē qui thesaurū inuenerat. quē ricardꝰ ambiciose sibi reddi a vice comite lemonicēsi petebat. ad quē miles ille ↄfugerat. Dū g̃ rex castrū illud fortit̄ impugnaret balistariꝰ quidā ex īprouiso quarellum transmittens vulnus ei letale inflixit. Et post paucos dies mortuꝰ apd fontē ebardi sepultus quiescit. Cui frat̄ eiꝰ iohānes q̄ sine t̄ra dicebatur i regno successit. Porro rex francorū statu rez i melius mutato. ebroicā vrbē totāq̄ normāniā vsq̄ cenomāniā vastauit. Arthurus aūt adhuc puer comes britanie nepos regis anglie cū manu valida veniēs andegauē sui comitatū cepit ⁊ apud cenomānis regi francorū occurrens hoīum fecit. Alienordis quoq̄ quōdā regina anglie apud turonis eidē regi fecit hoīum p comitatu pictauēsiuz q̄ eā iure hereditario ↄtingebat Anno quoq̄ senorato franci cū venetis ↄstātinopolī ceperūt ⁊ balduinū comitē flandrie īperatorē cōstituunt. Inter hec philippus mauricij comes frater comitis flādrēsis captus est a roberto de bellesio ⁊ eustachio de noua villa iuxta castrū leuciuz cū. xij. militibꝰ regi philippo traditus cū petro de duaco clerico q̄ multa mala regi fuerat machinatus. Electus āt cameracēsis captus fuerat ab hugone de hanlecort p quo supradictus petrus romane ecclie legatus totā franciā sub īterdicto posuit. Sed post tres mēses habito rex sanior consilio eundē petrū ecclesie liberum reddidit.

De sancto guillermo bituricensi archiepiscopo. C. LXII.

Eodem anno henricus bituricensis archiepus obijt cui guilermus abbas karoli loci post eū in epatu successit. Ex gestis eius. Hic sanctus genere nobilis a puericia quidā in parisiensi ⁊ suessionēsi canonicatus ecclia dū in robur virile maturior excreuisset. molestias seculi ferre nō valēs. ruptis carnis ↄpedibꝰ ad grādimontēsez heremum cōuolauit. Ibiq̄ sinceritate mentis ⁊ ↄsciencie puritate aliq̄diu vixit. sed in eodē ordine turbatione suborta metēs sue tranq̄llitati timēs ad cystercienses ordinē in pontigniacensi monasterio se trāstulit. Ibiq̄ pfessus ⁊ pficiēs in vtutibꝰ officium prioratus suscepit. Postmodum ex abbate fontis iohānis ad caroliocense monasterium translatus ibi p electionē officiuz abbatis suscepit. Ubiq̄ enī subditos in mansuetudine ptractauit ⁊ virtutuz exēpla ꝓpagauit. Tādez licet inuitꝰ in ecclia bituricēsi pōtificali honore sublimatꝰ oneri succubuit nō honori. Suscepti aūt prius ordinis obseruātiā nō mutauit. humilitatē pristinā ⁊ habituz retinuit. Et licet archiepiscopales ciborū delicias inuenirer. vsuz tñ sobrietatis antique non deserens meditationi ⁊ orationi libenter intentus de animarū cura sibi commissa sollicitus. cōfessiones enī earū in multa leuitate suscipiēs spūs cōfouebat. Predicationi p se vel p aliuz sedulus insistebat. cui dñs etiā illam meritorū grām addidit vt viuens miraculis choruscaret. Nā psbiter quidaz guardus noīe q̄ vsuz sinistre manus ita oīno amiserat vt celebrare nō posset ad eū accessit. q̄ manuz eius palpans dixit vt peccata sua ↄfiteret̄ ⁊ meliꝰ se haberet. Pꝰ terciuz igit̄ diē ita plene

cōualuit ꝙ tertia die celebrauit. Vidit etiā puer cerebro turbato ⁊ oculis tremorē capitis patiēs cū vehemēter angeret ad beatū virū a parentib⁹ deducit. Qui dolori eius cōpatiēs puero manū imposuit sup caput eius blande palpauit ⁊ tremor oīno cessauit. Erat autē hic sanctus fere semper hilaris ⁊ iocundus quod quibusdā etiam displicebat austeris. Et cū se i hmōi socialem ⁊ amabilē exhiberet. vitium detractionis quod in locutionis cursu surripere consueuit. viris etiam studiose sibi cauentibus summa intentione vitabat. Ita ꝙ cū occasio detractionis incideret aut verba detractoria mutādo materiam incidebat. aut si verba detrahentis persisterent penit⁹ abhorrebat. nolens polluti audiendo que vix aut nunq̄ eum polluere consueuerant in loquēdo. Tandem assumpta cruce volens ad fines albigensium cōtra hereticos pficisci cum itineri necessaria prepararet infirmitate correptus. v. idus ianuarij obijt ac sepultus in bituricensi ecclesie miraculis statim choruscari cepit. Quem honorius papa. iij. inquisitione de vita eius ⁊ miraculis facta canonizauit.

¶ De petro corboliensi ⁊ interdicto francie ⁊ repudiatione vigeburgis regine. C. LXIII.

Eodem anno quo prefatus guillermus ad archiepatū promotus est michael senonensis archiepus vir bonus ⁊ deo plenus ad dn̄m migrauit. Cui petrus de corbolio quondam inocentij pape didasculus successit. per cuius manum ⁊ auctoritatē post cameracensem sedem. deinde senonensē obtinere meruit. Nec multo post eodem anno apud diuionem a prefato petro cardinali oīum epōrum abbatū ⁊ prioꝝ totius regni ꝯuocatum est concilium. Sꝫ q: regnū francorum sub interdicto ponere nitebatur a nuncijs regis ad romanam sedem ē appellatum. Ipse tamen cardinal' appellationi nō deferens sententiam corā omnibus ptulit. sed vsq: ad. xx. dies p⁹ natale non esse publicandam precepit. Extūc tota terra regni francorum interdicto subiacuit. Quo audito rex iratus qr̄ epi sui interdicto faciendo consenserant. ipsosq: a proprijs sedib⁹ perturbauit. Canonicos eoꝝ vel clericos de terra sua eijciens. eorū bona confiscauit. presbiteros etiam parochiales eiecit ⁊ omnia eoꝝ bona diripuit. ad cumulū etiam mali totius vigeburgē vxorē eius sanctā olim q: suoꝝ solatio destitutā apud stampas in castro sue reclusit. Sed ⁊ milites olim sua libertate gaudentes ⁊ etiam homines ipsorū cruciauit. i. tertiam partē oīū bonoꝝ suoꝝ eis abstulit. A burgensib⁹ suis etiam intolerabiles tallias ⁊ exactiones extorsit.

¶ Qualiter barones francie properantes ad terram sanctam cōstantinopolim applicuerunt. LXIIII.

Defuncto rege anglie ricardo barones quidā francoꝝ videlicet balduinus comes flādrensis. ludouicus comes blesensis. stephanus pticensis. marchisius de mōteferrato ⁊ alij q̄ plures magni viri ac strenui bellatores pro liberatione terre sancte crucē acceperunt. ⁊ apud constantinopolim factum memorabile peregerūt. Et vt rei geste plenius seriē pandamus a superiori exordium capimus. Tpibus eī ludouici francorum regis. emanuel vir sanctissimus ⁊ omni magnificentia pclarus apud constantinopolim imperauit. Cui⁹ filio alexio prefato ludouici filia agnes noie data fuit in vxorē. Hunc alexium p⁹ patris sui mortem andronicus patruus suus regnandi cupiditate illectus. in mari proiectū extinxit ⁊ vij. annis circiter imperauit. Tandē cōtra eos ex insperato superueniens ipsum andronicū in cōpitis viaꝝ apud constantinopolim ad stipitē ligatum q̄si signum ad sagittā propter imensa flagicia sua sagittari fecit. ⁊ p⁹ eū iperauit. Hic frēm. s. i armis strenuū sꝫ iniquū hēbat. cui totā ptātē imperij tāq̄ fratri charissimo tradiderat pret coronā ⁊ ipsius impij dignitatē. Qui tandē ambitionis inuidia permotus. potētioribus imperij p donaria magna ascitis ipsum frēm ac dn̄m suū crudeliter excecauit sibiq: nomē imperatoris vsurpare presumpsit. excecati quoq: filium incarcerari pcepit. Sꝫ ille dei nutu de squalore carceris elapsus. e grecie finibus ad sororē suā ⁊ philippū regē germanie sororiū suū in alemaniā pficiscens eundā ex francis in italia occurrit. Cūq: franci venetias occurrissent. cōpetētes nuncios idē puer destinauit q̄ eis patris ⁊ filij lachrymabilr cām pponerēt promittēs etiā se eis daturū. xxxiij. milia marchaꝝ argēti quibus venetianis tenebantur. necnō ⁊ pecunīā quā pro naulo dederāt si ei succursū pberent ⁊ ꝙ ipse puer cū virtute imperij sui ad liberationē terre sancte cum illis veniret. ac de fisco suo etiam sufficienter exercitui necc̄ia ministraret. Ecclesiam quoq: constantinopolitanā ecclie romane subderet ⁊ vniret. Vocato igit' puero ⁊ iuramento ab eodem recepto ꝙ pmissa nunciorum impleret. statim venetis ⁊ mari se comiserunt. ⁊ nauigantes constantinopolim applicuerunt.

¶ Qualiter vrbs capta est a francis ⁊ venetianis ⁊ balduinus imperator est electus. C. LXV.

Greci autē qui de foris inuenti sunt. francorum audaciā ⁊ firmā in dn̄o constantiam intuentes intra vrbis menia se receperunt. Cūq: p. vij. dies terra ⁊ mari franci vrbē fortiter obsedissent. ⁊ frequenti varioq: cōflictu victoriā obtinerent octaua die imperator egrediēs cū sexaginta milibus equitum. ⁊ infinita multitudine peditū armatorum. ad dimicandum contra francos acies ordinauit. Franci vero licet grecoꝝ respectu paucissimi. cū leti tñ certū congressū expectabāt q: secure de victoria confidebant. Quoꝝ ille proditor ac tyrann⁹ cōstantia attendens. statim cū suis fugiēs intra muros ilico se recepit multis cominationib⁹ ꝙ in crastinum pugnaret asseuerans. sꝫ nocte sequenti clā aufugit. Porro sequēti die franci vrbē viriliter ipugnauerunt. ⁊ cū scalis p muros ascendentes infra muros inter grecos se audacter pcipitauerunt. ac de illis nō minimam stragem fecerunt. Audiens autē dux venetianꝫ ꝙ francos multitudo grecorum cōcluserat. eosq: morti ⁊ exicio dabat. cū venetis ⁊ stolo suo viriliter ad succurrendū venit. Inter quos ipse dux licet senex ⁊ debilis corpore fortis tñ ⁊ fremēs aīo pmus galeatus francis pugnantibus se adiunxit. Vñ ⁊ francis assumptis viribus ad pugnandū acerrime recalescentibus. impio proditore cū hereticis suis puulos nostros rebaptizantibus fugato ciuitas capiter pater adolescentis e carcere liberatus. statim in palatio dn̄at. Puer aūt ipse tā i ecclesia maiori q̄ in palatio impiali solenniter dyademate coronat'. Qui adepto iperio sine mora cūcta que pmiserat francis impleuit. Dux quoq: venetiaꝝ ⁊ venitiani sui iurauerant francis se nauigiū exhibituros ⁊ stolum seruaturos. pmittētes etiā si deus illis benefaceret quod ipsi sperabant se nunq̄ ab eis recessuros nisi ad planū subiugatis hostib⁹ ihesu xpi. Ad quā promissionē impatoris munificentia sunt inducti quib⁹. c. milia marcaꝝ argenti exoluit. pro obsequijs hactenus francis exhibitis ⁊ postea exhibendis. Mortuo deniq: puero imperatore in bello. de cōsilio ducis venetie ceteroꝝq: principū cū assensu cleri ⁊ ppli balduinus comes flandrensis in imperatorem est elect⁹ ⁊ comes de alentōne postmodū. Ecclesia quoq: oriētalis tūc ab imperatore isto principibus suis annuentibus romane eccl'ie tanq̄ capiti mēbroꝝ subdita est ⁊ vnita.

¶ De pace inter duos reges ⁊ nuptijs ludouici ⁊ legato octouiano ⁊ reconciliatione vigeburgis. LXVI.

Anno dn̄i. M. cc. in ascensione dn̄i reformata ē est pax inter duos reges francoꝝ. s. ⁊ āglorū. inter vernonē ⁊ insulā andeliaci. In sequenti vero feria secunda ludouicus regis francoꝝ vnigenitus blanchā hildefunsi regis castelli filiā ⁊ regis anglie neptē duxit in vxorē. p quo matrimonio rex anglie iohānes oēs munitiones ⁊ vrbes ⁊ castra totamq: terram quā rex francoꝝ ceperat pfato ludouico ⁊ heredibus suis quitauit. Totā etiam terrā cis marinā post decessū suū si ipsum sine herede mori legitime ctigeret eidem ꝯcessit. Anno dn̄i M. cc. j. Octouianus hostiensis ⁊ iohānes vellecrensis epūs. ut legatus in franciam venit. cuius admonitione rex vxorē suā vigeburgē in qualēcunq: grām recepit. ⁊ supductā a se ap tp̄us separauit. Tunc conuocatum est consilium suessionis ab ipso actouiano ⁊ iohanne legato. cui rex philippus interfuit cū episcopis ⁊ principib⁹ suis. vbi p. xv. dies tractatū est de vigeburgis regine matrimonio confirmādo vel separādo. post multas vero ⁊ varias iurisperitoꝝ disputationes rex longa mora tedio affectus cū vigeburge vxore sua mane ipsis insalutatis recessit. mandans ei per nuncios ꝙ vxorē suam sicut suam secum ducebat. nec ab ea separari tunc volebat. Quo audito solutum est concilium stupescentibus cardinalibus ⁊ epis qui conuenerant ad faciendum diuortium. Et iohannes quidē cū erubescētia recessit. octouianus autē in francia remansit. Eodem anno theobaldus comes. xxv. annoꝝ etatis obijt. Et quia masculum heredem nō habuit. rex philippus terram suam sub tutela ⁊ custodia recepit. Vnicā eni tñ filiam habebat. sed postea natus est ei filius posthumus quē vxor eius pgnans remanserat. Eodem anno iohannes anglie rex in franciam venit. quem rex philippus valde pfusius honorifice suscepit eiq: munera pciosa multa ⁊ varia dedit.

¶ De filijs philippi regis ex maria superinducta ⁊ iterata discordia inter reges. LXVII.

Hnc etiam anteq̄ octouianus romā rediret maria a rege philippo superinducta defuncta est. De qua idē rex filiū noie philippū ⁊ filiā vnā susceperat. q: v. annis contra leges ⁊ decretū eā tenuerat. Illa vero mortua inocētius papa ad petitio...

philippi regis infantes predictos legitimos heredes esse mandauit.
et postea litteris suis cõfirmauit. Quod factũ eo tpe pluribus displi-
cuit. Eodẽ anno rex philippus inter vernonẽ et insulaz andeliaci cuz
rege anglie colloquiuz habuit submonuẽs eũ tanq̃ hoiem suũ legiuz
vt p comitatu pictauensi et andegauẽsi. et p ducatu aquitãie p⁹. pro
dies a pascha veniret parisius sup his que aduersus eum pponeret
aduersus eum responsurus. Qui qñ ad diem pfixuz nec in propria
persona venit nec nũsalẽ sufficientez mittere voluit. habito rex phi-
lippus ↄsilio normãniã igressus municiunculã quã botouãt vocãt
fundit⁹ euertit. deinde arguellã et mortuũ mare. Tãdẽ gornacũ ce-
pit. totãq3 terrã quã hugo de gornaco tenebat sibi subiecit. Ibidem
arcturũ militẽ fecit. tradẽs ei comitatũ britanie q̃ ei ↄpetebat iure he
reditario adiciens comitatũ pictauẽsiũ et ãdegauẽsiũ quos sibi acq̃
reret iure armoꝝ. sed et cc. milites i auxiliũ magnãq3 pecunie sũmã
ei tradidit. et sic eũ ppetuo in hoiem legiũ accepit. Qui cũ ab eo reces
sit rex anglie ei superueniẽs ex iprouiso ipsuz cũ hugone bruno et gau
frido de lauduniaco: et postea vicecomitẽ lemonicẽsez cepit q̃ tũ treu
… rex anglie legii hoies … qui hugoni bruno q̃ erat vice
comes thoarcẽsis vxorẽ suã videlicet filiã comitis engolismensis su-
sit abstulerat ab eius fidelitate recesserãt et regi francoꝝ sub iuramen
to datis etiã obsidib⁹ ↄfederati fuerãt. Ut autem hyems supuenit
vterq3 rex sine pace et treuga marchiis munitis a bello cessauit.

De munitionibus captis a rege philippo in aquitania et nor-
mannia. C LXVIII.

Anno dñi. M.cciij. rex philippus icũ exercitu aq̃
tania intrauit et adiuctis sibi i auxiliũ pi-
ctauẽsib⁹ ac britonib⁹ munitiões multas cepit. Tũc etiaz
comes alencõis ei cõfederat⁹ terrã suã eidẽ custodiẽdaz
tradidit. Reuersusq3 rex i normãniã ochas et isulã ãdeliaci et valleꝝ
rnolii cepit. Inter hec inocẽti⁹ papa misit abbatẽ de cãmarij ad re-
ges frãcoꝝ et regẽ ãglie p reformãda inẽ eos pace. Qui adiũcto sibi
abbate triũfontiũ vtriq3 regi auctoritate apostolica pcepit. vt cõ-
uocatis epis et pncipib⁹ regni. salua vtriusq3 iustitia pacẽ facerẽt. et
abbatias ceterasq3 ecclias p gẽtes eoꝝ destructas i statũ pristinũ re
formarẽt. Audito rex philippus huiõi mãdato cãm ad sũmu põtifi-
cis examẽ p appellationẽ iaz positã reuocauit. Deide collecto exerci
tu radipõtẽ obsedit erectisq3 turrib⁹ ligneis i circuitu fortiter impu
gnauit accepit. Post hec castꝝ fortissimũ gaillardũ a rege ricardo in
excelsa rupe sup secanã edificatũ obsedit. In q̃. s. obsidiõe sex mẽsi-
b⁹ et eo ãplius morã fecit ipmq3 tãdẽ cũ magna pugna cepit. Anno
pnotato fulco psbit de melliaco moritꝰ. multiq3 p eum cruce signati
post multos labores venetiã veniẽt. sed trãsit⁹ ipeditꝰ. multiq3 obe-
unt et multi redeũt. reliq̃q3 sua expẽdũt. Die. xxx maij tremor⁹ trib⁹
añ ascẽsiõem dñi dieb⁹ et vox terribilis auditꝰ. magnaq3 pars vrbis
achonẽsis cũ palatio regis corruit et pplis mult⁹ perit. Tyrus pene
oĩno vertitꝰ. Archas oppidũ mũitissimũ ad solũ vsq3 diruitꝰ tripolis
… et plebe pluris suffocatꝰ. Antarados aũt illesa seruatꝰ.
In q̃ beat⁹ petr⁹ aplus pmã basilicã beate dei genitricis ↄstruxisse
dr. De hic terre seqtꝰ sterilitas et boum mortalitas. Guillerm⁹ remẽ-
sis archiepus apd laudunũ moritꝰ itestat⁹. nec multopost et petro-
chius nepos ei⁹ cathalaũẽsis epus negligẽs in sacerdotis officio de-
cedit fere simili mõ. Iohãnes aũt rex ãglie arcturũ britanie comitẽ fili
uz maioris frĩs sui gaufridi apd mirabellũ capitꝰ. ceterisq3 p obsides
liberatis ipm vt fertꝰ latẽt pimit. Sup quo a baronib⁹ apd regẽ frã
cie accusat⁹ cui⁹ vasall⁹ erat. cũ ↄparere nollet post multas citatio-
nes per iudicium pium exheredatus est.

De interfectione dauid indie regis a tartaris. C LXIX

Anno dñi. M. ccij. secũdũ quosdã tartari p⁹ oc
casionẽ dñi sui exierũt i pplos destructio-
nẽ. Hi etenĩ p⁹ adhuc i terra sua videlicet thartaria que
affinis ẽ idie residẽtes ↄ regẽ dauid dñm suũ videlicet
psbiteri iohãnis quõdã dñatoris et ipatoris idie filiũ ↄspirauerunt.
eũq3 dolose machinãdo iterfecerũt. ãtea siqdẽ ab antiquõ thartari
idie regi fuerat subiecti eiq3 pacifice et qete debita vsq3 ad tpus illõ
exsoluerat tributa. Cũq3 pdict⁹ rex ab eis tributũ solitũ expeteret he
… sup vt i armis vel i … alicui defuerẽt illi sup aggrauationẽ
man⁹ dñi sui ↄquerẽtes inuerũt plures ↄsiliũ vtꝝ ei simplicitẽ obedi-
rẽt. an ei pnt possent obuiarẽt. Tãdẽ vnus eoꝝ noĩe cingischã q̃ sa-
gatior et ãtiqor videbatꝰ dedit ↄsiliũ vt mãdato regis ↄtradicerẽt. et
oĩes vnanimitꝰ i eũ exurgerẽt eũq3 ac suos quos inuenire possẽt oc-
ciderẽt. ad executionẽ ãt tãti facti optet vt oẽs in vnum et vnani
miter ↄgregentur. et vnus de qnq3 q̃ sup alios qtuor ex oib⁹ qnarijs
eligatꝰ q̃ quaternio nũcupetꝰ. eiusq3 pcepto in oib⁹ obediatꝰ ab illis
et qui nõ obedierit occidatꝰ. Silr et tiã sup nouẽ sit decimus. et super
xix. xx. et sic vsq3 ad mille. et etiam vsq3 ad milies milia. Deniq3 vsq3
ad ifinitũ ascendendo tãdẽ vnus oẽs sup excellens tanq̃ dñs et caput
idest rex vel iperator habeatꝰ. cui oẽs vsq3 ad mortẽ p oĩa obedire te-
neantꝰ. Oẽs aũt cõsiliũ hoc ↄcorditer approbãtes ipsuz in dñm sibi
cũ successorib⁹ suis elegerunt eisq3 pdictã obediẽtiã imppetuum se
seruaturos pmiserũt et vsq3 hodie seruauerunt. Hic igitꝰ elect⁹ alte
ra die cõuocatis oib⁹ in mõtẽ altũ ascendit. eosq3 exhortãs ait. Sci-
tis q vsq3 nunc tria in nobis peccata semper inundauerant. videli-
cet mendaciũ. furtũ et adulteriũ. Nunc g̃ ne vindicante deo in execu
tione huius facti vel alis iposterum impediamur de cetero nos oẽs
a pdictis abstinere ipsi pmittamus ita q si quis in aliquo eoꝝ pro-
lapsus inueniatur sine vlla misericordia occidatur. Qđ cũ oẽs se ob
seruaturos imppetuũ pmisissent. licet iã iniqtas mentita sit sibi pre
cepit oẽs illos armis paratos cõgregari eosq3 i duab⁹ acieb⁹ diui-
sos vna die a duab⁹ ptib⁹ eqliter a medio terre distantib⁹ terrã dñi
sui dauid ingredi. ac velociter eã pcurrẽtes nulli pcere sexui vel eta-
ti. Illi ergo causa seruitutis excutiende triũphiq3 obtinendi q̃3 plu-
rimũ armati de terra sua exeuntes. arcub⁹ et sagittis clauisq3 fuit fu
stibus tanq̃ armis suis potiorib⁹ pmuniti quoꝝ maxima ps erant
pedites minori hob⁹ eqtãtes. alia vero in asinis et iumẽtis ac pullis
equoꝝ cõfidentes dñi sui terrã simul a duabus ptib⁹ inuaserũt. eã-
q3 totaliter infusione sanguinis intinxerũt. Rex aũt dauid aduẽtum
eoꝝ audiens improuise nec vllatenus valens resistere. cũ ab vna pte
te exercitus effugere vellet. ab altera pueniens est et oppressus. tãdẽ-
q3 cũ tota familia sua pter vnicam filiã mẽbratĩ detruncat⁹ quã vi-
delicet superstitem pdictus cingischã sibi vxorẽ accepit et de ea vt dici
tur filium generauit.

De rabbanata monacho nestorino. C LXX.

Abbanta vero monachus xpianus sed tñ ne
storinus. qui viuẽte dauid rege fuit
ei familiaris et fortasse qñq3 cõsiliarius post mortẽ ipius
dauid a filia ei⁹ vxore cingischã tãdẽ est euocatus et ei-
dẽ occasione antique pñs sui amicus et … erat ↄsiliarius
ac penitẽtiarius eius factus est. tartarisq3 familiaris est effectus ip-
so tñ dũtaxat viuẽtẽ cingischã pmittẽte. At illa mortua factus est
idẽ monach⁹ tartaris extraneus. et ab eis elongatus. Ipse aũt rabba
nata tũ mediãte regis dauid filia tũ etiã mediãte curie frequentia.
multa de ↄsilijs et fact⁹ tartaroꝝ nouerat. multaq3 diuinando eisdẽ
reuelabat. Propter que nimiꝝ ad tpus ab ipsis ẽ magnus arbitrat⁹
et ab illis q̃ curiaz cingischã et baronũ eius frequẽtabãt sãct⁹ ẽ repu
tat⁹. Postea vero i armeniã maiorẽ transijt: ibiq3 in thauris ciuita-
te p aliqd tpus latuit sed sicut postea diligenti iqsitione p fres pdica
tores q̃ de mandato pape ad tartaros ibãt et ad ipm etiã rabanatã
lras deportabãt ac p viros religiosos et alios fidedignos inuẽtũ est
q mercator erat et vsurarius ac diuin⁹ et heretic⁹. fideiq3 catholice
et orthodoxe inimicus licet etiã eã cõfiteretꝰ exterri⁹. Latebras tñ li-
benter querebat nec vnq̃ cõmedẽs ab aliquo de fratrib⁹ se videri p-
mittebat. Talis semp vixit talisq3 moritꝰ qualis vixerat sicut crede-
re dignũ et iustum est ad infernum descendit.

De exteriori qualitate tartaroꝝ. C LXXI.

Unt autẽ tartari homines turpissimi q̃3 plures pa-
ui oculos hñt grossos et pmittentes multũ
coopertos palpebris ita q valde parua est apertura in eis la
tas habent facies latasq3 habẽt frontes nasosq3 platos.
Sunt aũt imberbes. excepto q in superiori labio et in mento raros
hñt pilos et quasi volatiles. graciles sunt in cingulo generaliter oẽs
exceptis paucis omnesq3 fere sunt stature mediocris. rasurã faciũt
ppe verticis summitatẽ q̃ descendit inferius p tpa ab ante vsq3 ad
aurẽ. sedetq3 rasura illa sup caput eoꝝ ad ferri equini modũ. Ra-
duntꝰ iterũ a pte posteriori. et longos hñt capillos ac tricas retro iu
xta aures. Talem etiam rasurã habent oẽs illi qui cuz eis sunt ve
romani et saraceni et alij. Sed facies boum eoꝝ dissimiles sunt facie
bus tartaroꝝ. Ipsi porro tartari leues et agiles sunt q̃3 plures. ac be-
ne equitantes. A puericia quippe discunt equitare currẽdo post ar
menta equoꝝ et alioꝝ aĩalium. Cum maiores effecti sunt. cum patri
bus suis in bellis quasi continuis equitant. nullusq3 eorum pedes
vadit. Sed omnes etiam minimi gartiones equis aut bobus sedẽt
quia breuissimas tibias habent. In composito itaq3 gradu incre-
dunt et pedites ire diu nequeunt. Mulieres eorum turpissime sunt
et eqtant sicut et viri. Equos autẽ habent. qui nõ ferrãtur nec cadeo
vtuntur multumq3 sunt disciplinabiles ac magni laboris et castrati
sunt et nares fixas habent. Preterea tartari modo interrogatiuo de
moroso loquuntur gutture rabido et horribili. Cantantes mugiunt
vt thauri vel vlulant vt lupi voces inarticulatas in cantando profe-

ferunt. et hanc cantilenam alai alai omniter ac frequētissime canūt. Turpissime bibentes caput quatiunt et qd bibūt velut equi in guttture traiciunt. In tentorijs semp habitant et non in villis vel vrbibus. Pastores enim pecoꝝ rurales sunt. ac gregibus ouiū et capraꝝ armentisqꝫ boum et cameloꝝ et equoꝝ supabundant. In hyeme manere ɔsueuerunt in planicie in estate vero pascuaꝝ vbertatē sectant in montibus. In luctationibus et in sagittationibus delectātur tā q̄ in suis potissimis gaudimonijs et exercitationib᷒. xp̄ianis autem debiliores sunt corporibus. venatores quidā mirabiles sunt et ordinati ac ferrati ad venandū pgunt ita q̄ aīalia venaticia fugando coram se ducunt. Deniqꝫ ɔcludēdo ea quasi de seipsis chorea vnā faciunt. Et tunc sagittando vndiqꝫ interficiunt et capiunt. vilissime omedunt. Panem non habēt nec curant mensalib᷒ non vtuntur nec manutergijs. eduntqꝫ manibus illotis.

Ꞓ De cultu ac ritu religionis eorum. C LXXII.

Num quidē deū tartari credunt ipsum quoqꝫ oium esse tā visibilium q̄ inuisibilium factorem. et tam bonoꝝ in hoc mundo q̄ penaꝝ esse datorem. nec tamē orationibus vel laudibus vel aliquo ritu ipsum colunt. Nihilominus etiā habēt idola q̄dam de filtro ad imaginē hominis facta q̄ ponunt ex vtraqꝫ hostij tentorij parte et q̄dam de filtro in modum vberum feminie subtus. illaqꝫ credunt pecoꝝ suoꝝ custodes eē ac beneficiū pulloꝝ et lactis eis pstare. Alia vero de pannis sericis faciunt. illaqꝫ multū honorant quidā ea ponunt i pulchro curru coopto ante hostiū tentorij. Et quicūqꝫ in curru illo aliquid furat̄ sine vlla miseratione occidit̄. cū āt idola hmōi facere volunt. oēs maiores dn̄e que sunt in statione cōueniunt eaqꝫ cū reuerentia faciunt. Deinde ouem interficiūt. eamqꝫ manducant. et ossa eius igne ɔburunt. cū etiam aliquis puer infirmatur. predicto modo faciunt idolū. et ligant sup eius lectum. Duces quoqꝫ millenarij ac centenarij semp habēt hircū in medio sue stationis. et idolis pdictis offerunt primum lac omnis iumenti ac pecoris. Et et qñ prio bibere vel comedere incipiunt. primitias eis de cibarijs suis vel de potu offerunt. cūqꝫ bestiā aliquā interficiunt. offerūt cor eius idolo qd est in curru in aliquo cipho et vsqꝫ in mane dimittunt. ac̄e quoqꝫ de presentia idoli auferunt illō ac decoquūt et illō māducāt. pmo etiā imperatori factū idolū añ stationē honorifice ponūt. cui multa munera offerūt. sed et equos ei solent offerre quos nullus audet vsqꝫ ad mortē ascēdere. alia quoqꝫ aīalia eidē offerūt que occidūt ad māducandū et nullū ex ossib᷒ eoꝝ ɔfrangūt sed igne ɔburunt hunc etiā idolo ad meridiē tāqꝫ deo inclināt et aliquos nobiles inclinare faciūt q̄ se ipsis reddiderint. Vn̄ michaelē magnū ducē ruscie occiderūt eo q̄ noluisset imagini cingischā īclinare. Solē etiā ac lunā et ignē et aquā et terrā venerant̄ adorāt. primicias potus ac ciboꝝ offerentes. maxime sꝫ potissime anteqꝫ comedant vel bibant.

Ꞓ De legibus ac statutis eoꝝ. C LXXIII.

Tatutum est autē inter tartaros et a cingischam primo eoꝝ dn̄o ɔfirmatū. et quicūqꝫ in superbia erect᷒ auctoritate ppria sine principum electionē voluerit imperator esse occidat̄ sine vlla miseratione. Propter hoc et vnus de principib᷒ noīe cuiuchā nepos ipsius cingischā occisus est añ electionē ipsius qꝛ regnare volebat nō electus. Aliud quoqꝫ statutū habēt. q̄ oēm terrā sibi debeāt subiugare. nec cū aliqua gente pacē habere nisi subdat̄ eis quousqꝫ veniat tēpus ipsoꝝ interfectionis. Annis. lxxx. debēt pugnare. et. xviij. tātūmodo regnare post hoc vt ipsi dicūt ab alia natione debēt vinci vt vaticinatum est eis. nesciunt tñ que illa sit. Et q̄ euadere poterūt vt dicūt legē illam tenere debent quā tenebāt illi q̄ bello eos deuincēt. Ipsi nāqꝫ tartari diuinationib᷒ auguriis aruspicijs veneficijs et incantationib᷒ multū intēdūt. et cū illis demonib᷒ respōdeāt. deū sibi loqui credunt. Est etiā statutū cingischā illius primi q̄ p millenarios. centenarios ac decanos eoꝝ exercit᷒ debet ordinari. porro edictū generale eoꝝ est vt vbicūqꝫ capiant̄ a tartaris vel a seruis eorūdē mulieres q̄ntecūqꝫ sit ab ipsis teneant̄. eisqꝫ p suo voluntate abutant̄. easdē in seruitutē sibi ppetuā si voluerint reseruantes. De equis quoqꝫ tale est edictum eorū generale. Quicūqꝫ tartarus equū rapere potuerit vnicuiqꝫ et vbicūqꝫ inuenerit et cuiuscūqꝫ sit. ipse verus possessor illi᷒ habeatur. dū tamē tartari nō sit. porro de viatoribus tale est edictū generale ipsius. Quicūqꝫ inqt tartar᷒ seu tartari seruus aliquē in via inuenerit dū tñ nō sit mercator habens bullā tartaricā ille inuētoris vel accipientis eū sic seruus ppetu᷒ habeatur et si sit tartari seru᷒ domino suo repetatur. Sunt aūt duo genera tartaroꝝ diuersa quidē habentia idiomata sed vnicā legē eorū fecut franci et theutonici.

Ꞓ De superbia eoꝝ et impietate. C LXXIIII.

Ante vero impietatis et arrogantie sunt vt dicūt suū chaā filiū dei appellēt. et ipsuꝫ loco dei super terrā venerantes adorent dicentes factoqꝫ ostēdentes illud in eis esse impletū. Celuꝫ celi dn̄o. ter. au. de. fi. ho. Nam et ipse chaā se filiū dei appellat. et in litteris suis sub hoc nomine mandat oīubus. eiusqꝫ subditi videlicet tartari de mandato ipsi᷒ pncipes suos baiochonoy et bato violenter ab omnib᷒ nunciis ad ipsos venientib᷒ faciunt adorari cū triplici genuū flexione triplici quoqꝫ capitū suoꝝ in terrā allisione. Deniqꝫ supra modum gloriantes et ad totius mundi dn̄ium in breui se venturos psumentes. Ita adeo desipiunt. vt maiorē domino suo chaā neminē in mundo fore credant vel etiam corā se noiari papam vel aliquem maiorē sustineant. Oēs homines qui in mundo sunt veluti pecudes reputant et seqꝫ solos hominibus pferentes. papā et omnes xp̄ianos canes appellant. ipsos etiā idolatras esse affirmant. qꝛ ligna et lapides. i. qꝛ signū crucis in ligno et lapidib᷒ impressuꝫ vel insculptū adorāt. Somnia vero ob seruant et maleficiis artib᷒ intēdunt. Habētqꝫ magos seu vel diuinos p quos ad demonib᷒ in idolis habitantibus sibi responsa fieri petūt. deūmqꝫ sibi vt dictū est loqui credūt quē. s. deuꝫ itoga nominant sed ipsum comanicchaā appellāt. quē mirabiliter reuerent̄ ac timent eiqꝫ multas oblationes et primicias ciboꝝ et potuum offerunt. ac scdm̄ eius respōsuꝫ vniuersa faciūt. Solem patrem esse lune eo q̄ lumen a sole recipiat dicūt. omniaqꝫ p ignē purificari credunt. Dies ac menses maximeqꝫ lunationes et annos et tpa. observant. Nullius diei vel tpis abstinentia inter illos seruat̄. nullaqꝫ dies ceteris dignior vel celebrior reputat̄. Ad ceteroꝝ hoium societatē incommunicabiles et inamicabiles sunt vt etiam colloquium cū eis habere dedignentur et in ludis et vbicūqꝫ pferri volunt. Vn̄ cū in eoꝝ exercitu duo xp̄iani georgiani ab ipsis inuitati cū duob᷒ tartaris luctarentur causa ludi. et duo tartari absqꝫ vlla lesione corporuꝫ et a georgianis ad terrā essent submissi. alij tartari de eoꝝ pstratiōe supra modū indignati frementes in georgianos illos irruerunt. ita q̄ eoꝝ vnicuiqꝫ brachiū vnū extorquēdo confregerunt.

Ꞓ De ipsoꝝ cupiditate et auaricia. C LXXV.

Anta vero in eis cupiditas et ardescit vt cum aliquid qd sibi placeat vidēt statim aut nimia importunitate extorqueant aut violenter auferāt ab illo cuius est velit nolit. pecunias suas omittunt ad vsuraꝫ. ita q̄ accipiunt de decē denarijs vnū ad vsurā p mensem. post primum iteꝝ decenarium de quolibet decenario decimato per vsurā iterum accipiunt vnum denariū. Itaqꝫ miles quidā in georgia de q̄ngentis ipperperis a tartaris acceptis per annos. v. retentis coactus fuit eis. v. ij. milia reddere p vsuris. Quedā etiā dn̄a tartarica p l. ouibus q̄s eadem dn̄e dederat et die per vij annos tenuerat petiit ab illo pro vsuris lxx ouium iperpera. vij. milia que omnia ille coactus exoluerat pro vsuris. preterea super tributarios suos aggrauant onus exactionis. vt in terra anab magna videlicet cuiusdā terre baronis primo si q̄dem chaā suum habet tributum admodum. xv. dragmas seu asperos q̄ bene valet. xxx. turelingos. Secundo dn̄s specialis. Tercio dn̄e p uincial̄. Quarto nuncij solēnes. Quinto frequentes qui fiunt eis exemploꝝ p̄stationes. Post hoc etiam nuncij superuenientes cuꝫ equorum angaria quibus prouident̄ in expēsis. preterea de quolibet rustico laborante accipiunt asperos tres ac de quolibet boues tres. et de sex pecoribus aūt et munera quidam bene accipiunt et non sequunt̄ retributiones. qꝛ p nullo data alicui aliqd retribuunt vel etiam grates reddunt q̄npotius quecūqꝫ q̄ñcūqꝫ illis dant̄. ea sibi deberi tam q̄ oīum dn̄is arbitrant̄. Itaqꝫ manus eoꝝ semp ad accipiendum est porrecta sed ad dandū collecta. Cūqꝫ īfinitis abundent gregib᷒ pecoꝝ et armētorum multumqꝫ in eis nutriendis et multiplicandis delectētur. qꝛ gaudiū dnagroꝝ pascua gregū pre nimia tenacitate auaricie vix aut nunq̄ animal ɔmedūt sanū aut viuū. sed qñ mortuum est statim vel mortuꝫ vel mutilatum aut aliqua molestia ɔsimili afflictū. Deniqꝫ cū abundent tabernacula ipsoꝝ. mitum egeno et paupi nō porrigunt. hoc tamē solū laudabile quo ad qd habent. q̄ vbicūqꝫ in prandio vel cena aliqs eis superuenerit libenter illud quo vescuntur ei communicant. ac volētē secū ɔmedere nō excludunt.

Ꞓ De effrenatione eoꝝ et luxuria. C LXXVI.

Sic aūt in malitia sua effrenati sunt. vt nullatenus se debere vel posse refrenari putēt a destructione quā ceperunt. Exemplūqꝫ tale de seipsis non verentur ponere. Nos inquiūt sumus q̄si sagitta de manu sagitātis emissa que nūq̄ desistit. donec obstaclū cū repellens et contingens eum inueniat. Super multitudine quoqꝫ gentis sue gloriantes nullam gentē eius resistere nouerunt per hoc exemplū

quod in medio proponunt. Nos sumus aiunt vt fluuius magnus aquarum multarum qui pre profunditate sua nimia transuadari nequit. Cuius impetus mundane absorbet quecunq; inuenit. licet a paruo fonte oriatur. et a pluribus riuulis deriuetur. Ceterum etiam minimi garciões eorum accipiunt et rapiunt mulieres per ciuitates eis subiectas. s. georgie turquie persidie armenie maioris et minoris. exceptis etiam illis que prouidentur a cõmunitatibus ipsis. Idez quoque garciones ipsorum ac nuncij quoscunq; equitãtes ibidem inueniuntur si equitaturis indigent. faciunt illis de equis descendere ac ducunt eos vbi voluerint. Oculos incontinentes penitus habẽt tartari plenã incessabiles delicti omnibus pecudibus se indifferenter cõmiscent sicut et saraceni. nam in illis semper viguit sodomie peccatũ et in tartaris est etiam diffusum. Preterea vxores sibi tartari accipiunt quotquot volunt et sustẽtare possũt. nullusq; consanguinitatis vel affinitatis gradus i eis obseruatur. Nam vxor tartari cum mortua fuerit ille omnes sorores eius vel filias earum si sibi placeat sigillatim vel simul i vxores accepit. Persone tres tñ ab eorum excludunt matrimonio scilicet mater et filia et soror. Omnes enim personas alias sibi vel vxoribus quas habent vel habuerũt aliter attinentes sibi libere accipiunt vxores: cũq; tartarus vxorem accepit nõ reputat eã vxorem suam donec ab ipso cõceperit et peperit. Unde si sterilis sit ipse si vult eam dimittit. Item maritus dotem pro vxore nõ recipit donec illa ei puerum peperit. Similiter nec mulier a patre vel a matre donec ipsa peperit.

C De crudelitate ipsorum et fallacia. C LXXVII.

Crudeles adeo sunt vt nec senem reuereãtur. nec puerorum misereantur. Effusio sanguinis apud eos tanquam effusio aque reputãtur humanorumq; corporum prostratio tanquam stercorum coaceruatio computantur. nec solum in vnam gẽtem sed etiam i christianorum et omnium aliorum hominum exardescunt extinctionem. carnes humanas deuorãt vt leones tam assas igni quam elixas et hoc quãdoque causa necessitatis. quãdoq; causa delectationis. quãdoq; causa timoris et horroris icutiẽdi populis hoc audientis. Itaq; in occisione hominum exultãtes gloriãtur et i multitudie occisorum anima eorum mirabiliter delectatur. Itaq; de rupib9 homines precipitant. alios colla ponendo super lapides excerebrãt. aliisq; lapidibus ipsum terẽdo collum occidũt. Intrantes domos homines etiam timore mortis absconditos inuẽtos cultello i corde occidunt et sanguine eorum adhuc de vulneribus effluenti sedẽt et comedunt ac bibũt dicentes iterumq; percutiẽtes. Ecce modo iacetis hic vos inimici nostri. Multa quoq; i eis est dolositas fallaciaq; et mendacitas. vnde cum ante munitionem aliquam obsidentes lõgo tempore stant blande loquuntur obsessis multaq; illis promittunt vt se in manus eorum tradãt. Et siquidem illi se reddiderint eis dicũt illis. Exite ad nos vt secũdum morem nostrum numeremus vos. cunq; ad eos exeunt quos comperiũt esse artifices sibi reseruant alios autem omnes preter illos quos sibi pro seruis retinere volũt cũ lapidibus super lapides excerebrãt. In bellis ẽt quoscũq; capiũt occidunt. nisi forte aliquos reseruare velint. vt illos in seruitute semper teneant. Occidendos autem per centenarios diuidunt vt cũ bipenni ab eis interficiant. ipsi vero diuidũt hos p captiuos. et vnicuiq; seruo ad interficiendum dant decẽ vel plures vel pauciores sm q maioribus placet. Deniq; si aliquid promiserint illis qui se reddiderunt nihil obseruant sed quascũq; possunt occasiões cõtra eos et querunt et opponũt. hoc itaq; semper in eis oportet attendere q sepius fraudulentia doloq; magis pugnãt quam fortitudine.

C De victu eorum. C LXXVIII.

Porro in victu sunt homines immundissimi atq; spurcissimi. neq; etiam mẽsalibus nec manutergiis vtuntur nec panem habent vel curant sed quidam ipsum etiam comedere dedignantur. Olera quoq; vel legumina nõ habent nec aliquid aliud quam carnes vt comedãt. De quibus etiam tam paucas manducant quam alie nationes inde viuere possent. Porro omne carnium genus preterquam mule quia non gignũt comedũt. et hoc turpissime rapaciterq; tangentes pinguia digitos suos lambũt et ocreis suis tergũt. Solẽt tamẽ maiores aliquos habere pãniculos cum quibus ad vltimum tergũt. manus commestũri nõ lauãt. nec postea scutellas. Et si aliquãdo eas brodio carnium abluũt iterum loturã cum carnibus in olla reponũt. aliter etiam nõ lauãt ollas vel coclearia vel alia huiusmodi vasa in carnibus autem equinis plus delectantur quam in aliis. Ratos etiam et canes edũt. et cattos libentissime comedunt. vinum libentissime bibunt quãdo habere possunt. lacte iumentino quod ipsi kamous vocãt quãdi

sicut et homines ceteri vino forti se inebriãt. Cũq; kalẽdas vel festiuitates ventrium suorum celebrant. cantui vel potius vlulatui atq; potationibus vacant. Et quãdiu potationes huiusmodi durant nulli negocio intendunt nullumq; nuncium expediunt. Quod et fratres ordinis predicatorum qui ad illos a papa missi sunt in eodem exercitu commorantes. per. vj. dies continuos probauerunt. Carnes autem humanas deuorant vt leones assas igni et elixas comedẽtes. cunq; capiunt aliquem sibi contrarium et inimicum valde conueniunt in vnum locum comesturi eum in vltionem rebellionis sibi facte: sanguinem eius auide sugentes velut sanguisuge infernales. Denique cum eis victualia deficerent in obsidione. s. cuiusdam vrbis kimorũ de decem hominibus accipiebatur vnus ad manducandum. Pediculos etiam comedunt. vxor viri et amicus amici de capite vel alius de illos extrahentes atq; dicentes. vtinam sic possim facere de inimicis domini mei hic astantis. Apud ipsos est peccatum magnum si aliquid de cibo vel potu perire permittunt. ideoq; ossa nisi prius extrahantur medulla dari canibus non permittunt.

C De habitu illorum. C .LXXIX.

Habitus autem9 eorum communis et solemnis est talis. capillos habent omnes cuiuscunq; coloris sunt qui non sunt profundi in se sed quasi laycorum more super capita iacent plane. In posteriori vero parte extensam habent caudam ad vnius palme longitudinẽ et in latitudine tantũdem. et etiam in cauda dilatãtur aliquãtulũ in maiorẽ. Ore capillorum ipsorum in anteriori pte et in lateribus habẽt quandã reflectionẽ extra ad crossitudinẽ digiti ... i pte posteriori. Due quoq; ligatur i eisdẽ oras supra aures. istute sũt qb9 sub mẽto colligatis capellũ herere capiti faciũt ac ne a vẽto l aliquo alio euellat l figũt vel imprimũt. Sup has quoq; ligaturas due sũt ligule que volitãtes ad decorẽ siue potius ad terrorẽ. Huiusmõi erga forma scapellorum est tartaris oĩbusq; quotquot sũt cũ eis. Habitus ãt tartaricus quoq; totũ corpus eorum supleãtur exceptis brachiis i plurib9 ẽ nigri coloris i latere sinistro ãteq; induut diuisus ẽ et aptus ab vmbilico et supra i ãteriori parte equaliter a latere i latus se extẽdẽs. et inferius vltra genua nõ descẽdẽs. In pte posteriori descẽdit plus aliquãtulũ quam i ãteriori nõ extẽdit9 vltra costas vel dilat9. ac vsq; ad hũeros retro supra extẽs9 duab9 lingulis latitudinis triũ digitorum istutis sup hũeros pti posteriori. et inferius recte descẽdẽtib9. ptiq; ãteriori p vmbilicũ a latere i latus se equaliter extẽdẽtes istuũtur. Ab ipso aũt idumẽto nec brachia nec latera nec pectus neq; aliq ãterior ps ab vmbilico et supra exceptis duab9 ligulis sũt coopta. Quidã etiã ipsorum supra dispositionẽ pdicta i duob9 laterib9 habẽt fisurã hec ẽ forme specialis idumẽti quo a ceteris hominib9 discernunt tartari. Armati aũt sũt coriis suppositis laminis ferreis ɔiũctis laminisq; vel coriis brachia coopiũt superius sed nõ iferius. Cũ aũt sagictas arcutiam cuũt. dextrũ brachiũ a tota armatura exuũt factoq; tractu reinduũt. hac vtũt tãtũmõ barones ac pugnatores duces eorũq; eorum signiferi et conestabuli. Unde non creditur decima ps ipsorum eã habere aut ipsas deferre. Capellos habent de corio multiplicato ad modũ patellule. gladiosq; paruos vt saraceni lõgitudine vnius brachij et vni9 iscultonis seu ceterum cultellis ne sciũt pugnare nec portãt illos apte. Nõ vtũt scutis paucissimi quoq; vtũt lanceis. cũ aũt vtũt eis a latere pendũt ex ipsis vinculo i summitate lãce ligato et i brachio ipsã portãt. Quidã aũt vncos habẽt i fine lãcear. Sup oĩa vero innitũt arcub9 et sagictis et cursu equorum.

C Qualiter in pugna se habẽt. C .LXXX.

In bellis enĩ astutissimi sũt qui iã p ... an nos cũ ... ceteris gentib9 vt ... dimicauerũt. Licet enĩ sugi9 ... sit q in ãno dñi. M. ccli. iuxta quosdã de terra sua egressi sũt. Quidã tñ dicũt q ... exierũt. et fortassis ante illũ exitũ vltimũ multis iã annis pugnauerãt. i qb9 et dñi sui terrã et alias ppinqs regiones vastauerũt ita q a terra sua nõ ex toto recesserãt. cũ aũt ad bellũ ire volũt cursores pmittũt. q secũ nihil pter filtra sua deferũt. Et hi qdẽ nihil rapiunt. domos nõ ɔburũt. bestias nõ occidũt sed boies tñ vulnerãt. aut pmũt si possũt vel saltẽ i fugã mittũt. nihilominus aũt pncipes exercitus ex oi pte mittũt pdones. et post hoc ad inueniẽdũ boies ac nemora mittũt alios q valde sũt ad querẽdũ sagaces: cũ aũt vidẽt hostes vadũt ad eos et vnusquisq; iacit tres sagictas vel quatuor ɔtra sibi oppositos. et si superare nõ possunt eos. regrediuntur ad suos. hoc aũt i fraudem faciũt vt aduersarij sequãtur illos ad loca quibus insidias posuerunt. Tunc enĩ illos circũdãt et vulnerant et occidunt. Porro si magnũ ɔtra se exercitũ vidẽt. aliquãdo p vnã dietã vel duas ab eo diuertũt. aliaq; terre ptẽ inuadũt et boies interficiũt. terrãq; vastantes destruunt ac si nec hoc quidẽ facere possunt ad. x. vel. xij. dietas re-

procedūt. Aliquando etiam in loco tuto morant̄ donec aduersarioꝝ exercitꝰ supet̄. ⁊ tunc furtim veniunt subitoqꝫ totā terrā depopulantes irruunt. Deniqꝫ sicut dictū est supra non tā virībꝰ pugnāt ꝙ dolo ⁊ fallacia. cū itaqꝫ volūt ad pugnā accedere acies ordinant. ducesqꝫ vel principes bellū non intrant. sed a longe astant. Iuxta se vero pueros ⁊ mulieres in equis habēt ⁊ aliquādo etiā sup equos ponunt imagines hoīum vt credat̄ esse multitudo magna bellantiū contra faciem hostiū vnā aciem captiuoꝝ suoꝝ transmittūt ⁊ alias fortioꝝ hominū acies ad dextrā ⁊ ad sinistram mittūt. vt aduersarij illas non videant. sicqꝫ illos circūdāt ⁊ in mediū colligūt ex omni parte pugnare incipiunt. si forte aduersarij fortiter pugnāt ⁊ faciūt eis viam vt fugiāt morꝫ ibi fugientes abinuicē separati sunt insequant̄ illos pluresqꝫ tūc in fuga ꝙ in bello possunt occidi. Itaqꝫ nunꝙ libēter congrediuntur si aliud possunt sed homines equosqꝫ sagictantes vulnerāt ⁊ occidūt. cūqꝫ tam hoīes ꝙ equi debilitati sunt sagictis tunc facile ꝯgrediunt̄ cū eis.

C Qualiter regiones inuadere solent. C. LXXXI.

Cum autē inuadē ꝑgunt aliquā regionē in vnū ordinē ꝓcedentes añ faciē suā occupāt terre latitudinē ⁊ situm in quo positus est vnusquisqꝫ tenet. nec ad dextrā vel sinistrā diuertē ꝓte audet. Itaqꝫ regionem illam ingressuri ⁊ accepturi omnes de nocte ad montes circūiacētes ascendūt. Et mane facto cursarios ad planiciem de quibꝰ supradictum est ꝑmittunt. Illi vero de planicie cursarios euitare nitentes fugiunt ad montes vbi se saluare posse credūt statimqꝫ occidunt̄ a tartaris ibidem latentibus. ⁊ ad ipsos descendētibus. Itaqꝫ qui volunt regiones suas ab illoꝝ inuasione seruare debēt ꝯtra illos homines ad pugnam priusꝙ ipsi per terrā incipiāt diffūdi mittere. Postꝙ enī spargi ꝑ aliquā terrā incipiunt. nullus iam ꝯgrue de terra illa potest alteri auxilium prebere quoniā ipsi cateruatim homines querunt ⁊ occidunt. ⁊ sic quidē se in castris includūt tartari tria vel quatuor milia hominū aut plures circa munitionē qui eā obsideāt ponunt ibiqꝫ nihilominus ꝑ terrā ad hominū occisionē se diffundunt. Tales etiā qui se munitionibꝰ includūt porcos suos incarceratos esse dicūt magisqꝫ de talibus ꝙ de alijs securi sunt ⁊ gaudent. quia iam illos esse suos asserūt. Cū autē inimicis ad pugnā occurrūt primis currentibꝰ terminos vltra quos non gradiunt̄ ponant. Similiter faciūt etiā secundis ⁊ tertijs ⁊ omnibꝰ alijs. Iterūqꝫ qui refugiūt termini sunt eis positi vltra quos nullatenus fugiant. Cū enī aduersariorū fortitudinē se preualere posse nō credūt ante illos fugiūt ⁊ quasi se ab illis fugari faciunt. cūqꝫ illi armati tartaros inermes diu insecuti fuerint ac pre grauitate armoꝝ ⁊ vie longitudine lassati iā nō eos plius sequi potuerint. tūc tartari sup equos recētes ascēdētes. se super illos ꝯuertunt ⁊ in eos ⁊ capiēdo ⁊ occidēdo insiliunt. Aliquādo etiā fugiendo cedunt eis. vt eis locū inter ipsos intrātibus faciunt. ipsiqꝫ se dispergūt ⁊ dilatant vt ita dispsi ad sibilū vel clamorē vnius in vnū ꝯgregati hostes vndiqꝫ circūcingant ⁊ ꝯterāt. In omnibꝰ autē terris quas destruūt tartari semper sequit̄ fames.

C Qualiter munitiones obsident. C. LXXXII.

Porro cū aliquā munitionē obsidēt. vndiqꝫ illam ne quis ingredi vel egredi possit circūdant fortissimeqꝫ machinis ⁊ sagictis impugnāt. Nec die vel nocte a prelio cessant vt illi qui sunt in munitionē non quiescant. Ipsi tamē tartari vicissim quiescūt quia acies suas diuidūt ita ꝙ vna succedit alteri in pugnā. Proiciūt etiā ignem grecū ⁊ aruinā quos occidūt. ipsasqꝫ liquefactā sup domos ꝓiciūt ⁊ vbicūqꝫ sup illā pinguedinē venit ignis ardet velut inextinguibilis. Extinguit tamē potest vini aut ceruisie supeffusione. Et si sup carnē ceciderit extinguitur manus fricatione. Cum autem hoc modo vi ꝑualere non possunt introitum munitionis vel fontes aut etiā fluuium obstruunt vel fluuiū diriuando illā submergūt. alioquin munitionē suffodiūt. ⁊ armati sub terra ingrediunt̄. Unaqꝫ pars cū hominibꝰ intra munitionē pugnat. altera vero pars ignē apponit vt ꝯburat̄. si vero nec sic preualēt. ante munitionē sedēt. suāqꝫ munitionē ꝯtra illā faciūt ne grauent̄ ab illis forsitan iaculis aut sagictis ⁊ aliquādo stant ante munitionē ꝑ multa tpa. s. ꝑ. xij. annos ⁊ amplius. sicut vidit frater iohānes de planocarpi in alania. Porro quādoqꝫ cū obsidentes castrum vel vrbē habitantibus ibi se preualere non posse vident non longe ab illa fugiunt. ⁊ aliquādiu ibi latitant. Cūqꝫ obsessi eos longe recessisse vel etiā omnino a finibꝰ illis abscessisse credūt tūc quasi securi munitionē aperiūt at illi statim in eos irruunt. vrbēqꝫ vel castrū accipiūt. Ciuitatē enim centū portarū in ꝑside que vocat̄ saphan non sua virtute sed aquarū inundatione quas illuc diriuari fecerūt. acceperūt. Sic quoqꝫ multas terras plus fraudulenta ingenio ꝙ viribus acceperūt.

C Qualiter erga captos vel deditos se hñt. C. LXXXIII

Et autem superius iam dictū est blande loquuntur obsessis multaqꝫ fallacit̄ vt in eorū manus se tradant ꝑmittūt eis. Cū illi se reddiderint vel capti fuerint oēs occidūt exceptis artificibꝰ quos ad opera sua reseruāt. vel si quos alios retinere pro suis acceptāt. Nobilibꝰ ⁊ honestis hoībus nunꝙ parcūt. ⁊ si forte aliquo casu reseruāt ex illis nec prece nec ꝓcio vlterius de captiuitate exire ꝑmittunt. Occidendos autē vt dictum est supra per centenarios diuidūt. cunqꝫ in hoīes de obsesso castro tanꝙ sibi repugnantes occiderūt in signū victorie ac glorie. certitudinisqꝫ numeri occisoꝝ atqꝫ ad terrorē ceteris hoībꝰ incutiēdum vnum ex illis quasi millenarium in aliquē locū excelsū ⁊ eminētē erigūt capite subuerso pedibꝰ erectis. alijs hominibꝰ occisis iacētibꝰ in terra ꝓstratis. Itaqꝫ cū cepissent vt dictū ē ortbaldi ciuitatē in ꝑside ad sue crudelitatis ostensionē ⁊ audituris incutiendū timorē oībꝰ habitatoribꝰ illiꝰ decapitatis. aures rebelliū sibi iam mortuoꝝ absciderūt. duosqꝫ sūmarios oneratos auribꝰ in aceto positis ad chaam trāsmiserūt. Deniqꝫ cū nullis hoībꝰ pacē faciunt nisi eis subiciant̄ sicut antiquū cingischā apud eos ꝓceptum habet̄. hec sunt autē que ab illis petūt qui eis se subiciūt videlꝫ vt cū eis ꝯtra omnē hominē in exercitu vadāt vt ⁊ de omnibꝰ tam de hoībꝰ ꝙ de alijs rebꝰ decimā illis reddāt. Uidit etiā frater iohānes de planocarpi supradictus. s. de ordine fratrū minoꝝ quēdā in ruscia saracenū ex parte chaā missū qui de tribꝰ pueris vnū petebat. secūqꝫ ducebat. similitē etiā ducebat viros qui vxoribꝰ carebāt. ⁊ mulieres que viros non habebāt precipiebat nihilominꝰ vt vnusquisqꝫ quantūcūqꝫ etiā paruus puer diei vnius vel quātumcūqꝫ paup siue mēdicus pro tributo solueret vnā pellē vrsi albi vel nigri. ⁊ vnū castorē nigrū vel aliquid tale qđ tantūdem valeret. Principes autē eis subiecti cum ad illos veniūt habentur vt alie viles ꝑsone. nec vllū ab eis honorē recipiūt. oportet etiā vt eis munera magna presentēt: precipueqꝫ ducibus ⁊ vxoribꝰ eoꝝ ⁊ officialibꝰ millenarijs ac centenarijs quinetiā non solū ipsi sed eoꝝ quoqꝫ serui valde importune petunt ab eis ⁊ a nuncijs qui mittunt̄ ab ipsis. Aliquibꝰ inueniunt occasiones vt eos occidāt. ⁊ aliquos veneno vel potionibꝰ ꝑimunt vt ipsi soli in terra dominiū habeāt: itaqꝫ quos sub tyrānide sua redigunt cōfringūt ⁊ atterūt. terribilibꝰ oculis intuentes ac dentibus infrementes in eos. s. quos subiugare non possunt.

C De sclauis eoꝝ. C. LXXXIIII.

Turcos ⁊ saltmanos. i. saracenos ⁊ comanos ⁊ etiā tartaros seruos suos ⁊ xpianos ad se de diuersis locis adductos quos in bellis sibi mediante gladio acquisierūt sclauos suos faciunt. Quos ⁊ nudos ⁊ in penuria victꝰ extrema pene spūm exhalātes. verberāt etiā ⁊ affligunt ꝓut volūt. Eosdē etiā sinecā si eis placet occidūt. Ritus autē xpianos ⁊ quaslibet sectas ⁊ quoꝝlibet hoīum cultꝰ secure ac libere obseruari ꝑmittūt inter se. Et vbicūqꝫ etiā dominant̄ nec curāt de quoꝝlibet hoīum ꝯsuetudinibꝰ dūmodo sicut ipsi ꝓcipiūt in oībꝰ eisdē seruiat̄. Itaqꝫ machometi lex in eorū exercitu a saracenis quotidie quinquies palā oībꝰ audientibꝰ proclamat̄. ⁊ etiā ꝑ oēs ciuitates in qbꝰ idē saraceni hitāt. ⁊ ꝙ eoꝝ dominio subiugant̄. Ipsi quoqꝫ saraceni in exercitu eoꝝ ⁊ in oībꝰ eoꝝ ciuitatibus ad ꝑfidiā suam sud... exhortant̄ ⁊ attrahūt hoīes ac pueros. vt errorē eoꝝ sequāt... etiā mulieres plurime inter eos captiue. Nam preter artifices operū quos sibi vtiles estimāt. ⁊ ideo de ciuitatibꝰ captis illos ꝑpetuū seruitutē sibi reseruāt. Mulieres quoqꝫ iuuēculas virgines aut ꝯiugatas captas sibi focarias faciūt. easqꝫ in nuditate ⁊ extrema famis penuria viuere cogūt hominū quoqꝫ decimas vt dictū est accipiūt ⁊ ipsos in seruitutem redigunt. Decem enim pueros computant ⁊ vnū accipiunt. ⁊ ⁊ de puellis idem faciunt. Quos omnes ducunt in terram suam ⁊ in seruitutem tenent perpetuam. Quidam etiam viuentes vnum de sclauis suis eligunt vt in tumulo ipsorum vlꝰ ponaturcum eis quando in morte sepeliendi sunt. Deniqꝫ adeo subiectis suis odiosi sunt. vt etiā multi qui cum eis in exercitu sunt si haberent fiduciam ꝙ nostri non eos occiderent ex omni parte contra illos pugnarent sicut ipsimet fratri iohāni supradicto dixerūt.

C De mulieribus eorum. C. LXXXV.

Tartaree autē mulieres turpissime sūt. Uxorate quidē oēs sup capita sua defert cōstrūctum longitudinis vnius pedis ac lere viminibꝰ vndiqꝫ rotundum. ⁊ in parte superiori latiorem. coopertū ⁊ ornatū vndiqꝫ serico vel samito atqꝫ margaritis ⁊ monilibus circundatum. oculis pauonum insertis desuper ad decorem habent etiam frena fallerata

& inargentata & inaurata atq3 in pectoralibus cāpanulas infixas ma gnū emittentes sonitum ad gloriam earum & decorem. Palefridos equitant magnos & pingues. habentq3 cambucas de corio diuersis coloribus depicto cum auro multo inserto ex vtroq3 equi latere dependentes virgines autem & non vxorate defacili discerni non possūt a viris quia in omnibus maximeq3 in habitu ac gestu vniformes sūt illis. vxores autē magnorum baronum omnes indute sunt samitis vel purpuris deauratis. sicut & mariti earum. Cōmuniter autē alie mulieres boquerammo stricto sub cingulo multis plicis sumptuosis operato & insuto omnes vestiuntur qđ ante in se totum vnum conti nuum postq3 indutum est in sinistro latere cum quatuor vel quinq3 nodulis clauditur vel firmatur. Habent etiam alia indumenta de pā no laneo albo communiter omnes tartari quo se induunt desuper i tempore pluuiali vel etiam hiemali. Et viri quidem earum exceptis sagictis omnino nihil operantur, sed exercentes se ad sagictandū ve niat & inter se luctant. De gregibus etiam aliquantulam habent cu/ ram. Equos valde custodiunt, immo etiam rerū omniū maximi cō seruatores sunt. Porro mulieres opera diuersa faciunt operātes. s. pellicia. vestes calceos. ocreas. & omnia que de corio fiunt. Currus etiā ducunt & reparant camelos onerant. & alique sicut & viri sagictāt femoralibus etiam omnes vtunt sicut & viri. Sunt etiam alie velo/ cissime & in omnibus operibus suis strenue. virgines & omnes muli eres equitant pharetras & arcus portant. In equis quoq3 sicut & vi ri agiliter currunt. & vtriq3 multum in equitando laborare possunt.

De morte ac sepultura eorum. C. LXXXVI.

Cum aliquis eorum ad mortem infirmat hasta vna in eius statione eri gitur. & circa illam filtrum nigrum circumuoluitur. Extūc nullus audet intrare terminos stationis illius. Cumq3 fu erit mortuus si de minoribus est. occulte in campis sepelitur cū sta tiorio suo sedendo in medio eius ponentq3 mensam ante illum. & alueolum carnibus plenum & lactis iumentini ciphum. Sepelit eti am cum eo iumentū vnum cum pullo & equum cum sella & freno: ali um autē comedūt & cū straminē corium eius implentes super duo li gna vel quatuor in alto ponunt quatenus omnia faciūt pro mortuo vt ha beat stationē & etiam iumentū in alio mundo. de quo. s. lacte lac habere possit. & equos sibi multiplicare in quibus tunc possit equi tare ossaq3 illius equi quem comedunt proxima eius comburunt. vnde conueniunt mulieres ad ossa comburenda pro animabus ipso rum mortuorum. Si vero diues & magnus homo fuerit tartarus qui moritur. cum habitu preciosissimo sepelitur. ac remotius ab omnib⁹ in abscondito loco ne habitu suo spolietur. Amici quoq3 ipsi⁹ equū eius a capite incipientes vsq3 ad caudam excoriant. & corrigias inde latitudinis pre primo scdm longitudinem illam excindunt. Deinde totam equi pellem extrahentes palea implent. & in memoriale mor tui habendum. contum per equi fundamentum vsq3 ad collum figūt ipsumq3 hinc & inde supra duas furcas eleuatum suspendunt. Por ro tamen equi quasi pro anime illius suffragio vt dictum est comme dunt. & planctum super mortuo quidam per xxx. dies. quidam plus. q dam minus faciunt. Magni quoq3 barones vt dictū est. anteq3 mo riantur. viuum sibi de sclauis suis eligunt. quē signo quodam suo si gnantes quando moriuntur viuum poni secum in tumulo suo facie unt. sunt & alii tartari quidam inter alios crudeliores quidem sed pessimi quorum filii cum patres suos senescere vident ac sedis senectutis ag grauari. dant eis comedere pinguia quedam. & caudas arietum & hu iusmodi. quibus oppressi suffocantur. Cumq3 sic mor tui fuerint. corpora eorum comburunt. ac puluerem eorum colligētes quasi preciosum quiddam custodiunt. Indeq3 quotidie quandocumq3 comedūt. cibaria sua ex hoc puluere spargunt.

De victorib⁹ quas tartari p⁹ mortē dñi sui subiugauerunt. LXXXVII.

Rege itaq3 dauid cū omnibus suis necato vt predictum est a tartaris. cingiscan ceteriq3 tartari de perpetratis supra modum gloriantes flagitiis in tantam amentie exarserunt superbiā vt instigāte diabolo cōciperēt animo sicut diu sui terrā sic totum paulatim mundū suo subiugare dominio. Animati nāq3 sup obtenta victoria de iudeis deo permittente. regisq3 dauid & populi sui exigētibus pec catis. iuuenib⁹ fortibus ac bellicosis viris secum retentis. & in serui tutem suam redactis. circūadiacentes regiones ceperunt paulatim i uadere & expugnare. tandēq3 non dominio penitus subiugare. sicq3 qui a principio pauperes & abiecti sclaui & tributarii terrā regis fu erāt inualuerunt. super eadmāte dei iudicio. multorūq3 populorum pecca tis exigentibus in auro argento & possessionib⁹ aialiū ac multitudi ne seruientiū diuites facti ac etē super oīa colla orientaliū nationū

orbi effecti sunt. siquidē nulli hominū cedētes a tartaria fere vsq3 ad ortum solis & ab ortu solis vsq3 ad mare mediterraneū dilata sunt. & innumerabilia regna suo dominio subiecerunt. In omnibus autē terris que ab eis destruunt. statum fames valida seqt. sicut postea per exempla manifestabit. Plurimis itaq3 terris in seruitutem eorum redactis quedā viriliter restiterunt eis. videlicet india magna. & que dam magna pars hitorum & gens saxorum. Quādā enim eorum ciuitatē tar tari obsederunt. sed eis preualere nō potuerūt. Et reuera tartari non parum timidi sunt erga illos qui eis fortiter resistunt. nec vnq3 insilu unt in hoies cōstātes seq3 viriliter defendētes atq3 repugnātes. s3 vir tus eorum est contra fugiētes. Itaq3 sup oēs populos timēt frācos. Sic enim ipsi & oēs trāsmarini large sumpto vocabulo nominant oēs xpia nos. Unde fratres predicatores a papa missi ad eos cū venissent in exercitum eorū timuerūt ipsi tartari valde. dicebāt q3 p exercitum q franci veniebant qui sequentes fratres in media turquia erāt. Deni q3 vbicūq3 potestatē habēt. francos in solidis. i. stipendiis recipi pro hibēt. Quātū vero odiunt tartaros saraceni & georgiani & armeni. ceteriq3 populi qui eis tributarie seruiunt nulli dubium est. fratrib⁹ q3 predictis ipsemet eorum afflictione & miseria constricti retulerūt.

Qualiter corasminos destructes fugauerūt. LXXXVIII.

Itaq3 post victoriam de indis vt predictū est erigentes ceruicē superbie. ac de totius mundi subiectione presumentes ad corasminos transmiserunt primos nuncios tanq3 ad sibi propinquiores arroganter eis mandantes quatenus cingiscā & eius exercitui humiliter obedirent eiq3 seruitium perpetuum cū tributo impēderēt. At vero corasmini super mandatiōe sibi facta q3plurimū indignati predictos nuncios omnes fecerūt interfici. Tartari ergo super illorum occisione supra mo dū indignati & turbati. & congregata multitudine magna tartarorum eorumq3 qui eis voluntarii vel inuiti se iunxerāt terrā corasminorum inuaserunt. quotquot inuenire potuerūt ex eis gladio prosternētes. omnesq3 alios tanq3 exules & profugos de finib⁹ illis penitus effugā tes. Itaq3 corasmini persecutionem eorum declinantes fugerunt & in fi nes se persidie maximeq3 in ciuitatē georgie trifelis effuderunt vbi x. vij. milia hominū occiderūt. Postmodū vero cū in fines illos tarta ri superuenerunt, iterum corasmini fugientes ad temp⁹ in terra soldani turquie latuerūt. Postea vero a soldano babilonie dño egypti inui tati atq3 cōducti in regnū hierosolimitanū venientes & xpianos de bellātes an gazā ciuitatē magnā francorum multitudinē domino permit tēte prostrauerūt. & gloriosum dñi nri sepulchrū destruxerūt atq3 intra & extra sanctā ciuitatē xpianos q3plurimos occiderūt. Qđ factū est anno dñi. M. ccxliiij. sicut infra dicet in loco suo. Qui scz corasmini postq3 deo permittēte tm facin⁹ & impietatē cōmiserāt tandē ipso dño disponente iam fere oēs ad nihilū redacti sunt.

De destructione persarum. C. LXXXIX.

Ut autē tartari persidē inuaserūt. ciuitatē in ea & pow rim que vocatur saphā acceperūt nō quidē virtu te suē sed aquarum inundatione quas illuc deriuari fecerūt. Porro ad sue crudelitatis ostēsionē & ad incutiēdū audi tis timorē cū accepissēt quādā in ea ciuitatē fortē dambaldi voca tā in pedemōtanū caspiorum habitatorib⁹ eiusdem illis omnib⁹ decapita tis aures rebelliū sibi iam mortuorum absciderūt duosq3 sumarios eis dē aurib⁹ in sacco positis oneratos ad chaā transmiserūt. Quia ve ro de montibus caspiis hic facta est mētio. hic vnū qđ in dubiū mihi venit inserā solo. Cū enim pdicāt historie nre scolastice q alexander magn⁹ rex macedonū orōne impetrauit a dño reclusionē iudeorum inf montes caspios. ipsosq3 circa fine mundi exituros. fratres nri s. ordinis predicatorum in georgia ciuitate triphelierque prope mōtes cas pios est predicantes commorati sunt diligenter a georgianis & a persis & etiā a iudeis de reclusione illa inq̄sierunt & dicūt oēs q3 iudei q nihil peni⁹ inde sciūt nec vnq3 istō i suis historiis inueneri. Hoc aūt scriptū hūt nihilo qđ alexāder ille quosdā hoies imūdos & horribiles prope mōtes caspios habitātes q aliorum hoies & etiā feminas cōmedebāt inter montes illos habitare coegit. & et ibi portas extrui fecit q videlz ad huc porte alexādri dicte sūt. Unāq3 illas tartari cōfregerūt. Cetera de reclusione hoium in mōtib⁹ illis nihil aliud repit vitari i illis ocia.

Qualit alexi⁹ cōstātinopolis imperiū recuperauit p francos rex philippus normanniam & pictauiā subiugauit. C. XC.

Anno aūt gratie M. cc. i. peregrini fecē initio circe nei p⁹ multas īpeditiōes iadarā vrbē regis hūgarie obsidēt capiūt & deuastāt. Indeq3 cōstātinopoli festināter nauigant. Alexius quem andronicus excecari preceperat per nuncios mittit ad francos vt ei succurrant eos a debitis. xxx. milium marcarum erga venetos liberat paciscque

nauium soluet necnõ ⁊ orientalẽ ecclesiaꝫ pape subijciet ac terre sancte mirabiliter subueniet. Itaqꝫ apud iadaram vocat⁹ pstat sup hꝫ iuramentũ. Frãci cuꝫ venet' cõstantinopolim applicãt: ⁊ turrim que galathas dicit̃ expugnãt. cathenaꝫ viriliter dissoluentes. graueqꝫ victualiũ penuriã patiunt̃. Incubator iperij secũ habẽs. xxx. milia equitũ ⁊ pedites innumerabiles cũ nostris ꝯgredit̃: q̃ nõ erãt vltra. ij. milia pati ad pugnã. Itaqꝫ ptibus vicinis quãtũ põt arcus iacere tyrãnus diuinitus pauefact⁹ intra menia se reclusit. eaqꝫ nocte cũ vxore ac liberis cũ paucis fugit. porro greci ꝯueniũt ⁊ sine mora alexiuꝫ eligunt. mane aũt facto porte apiunt̃ grecíqꝫ inermes suũ querunt electuꝫ caput patris thursat quõdaꝫ iperator exhibet̃. ⁊ statiꝫ alexi⁹ coronat̃. Ipseqꝫ ⁊ pr̃ ei⁹ rogat nr̃os vt secũ tota hieme ꝓxima morentur. ꝑcia deniqꝫ nauium debita venetoꝝ soluunt̃. ⁊ cc. milia marcas nostris ⁊ venetis ꝯferunt̃. pacta de obedientia romane ecclesie ⁊ de succursu terre sancte innouantur ⁊ ꝯfirmant̃. Greci autẽ referũt ꝙ i principio q̃deꝫ nr̃os spreuerũt ob paucitatẽ. ⁊ in ꝯgressu viderũt gentes mac[i]aꝫ viriliter succurrẽtes. Eodẽ ãno rex philipp⁹ normãniã iteruꝫ intrauit. palesiaꝫ castruꝫ fortissimuꝫ ⁊ dõnofrontẽ ⁊ cadomũ cepit. totãqꝫ terrã circũpositã vsqꝫ ad monteꝫ sancti michaelis sue dominationi subiecit. Deniqꝫ normãni petentes ab eo veniã. oẽs vrbes quas custodiebãt ei tradiderũt. s. ꝯstantiaꝫ baiocas. lexouiuꝫ abrincas cũ castris ⁊ suburbanis. Quã ebroicas iam cepat. nihilqꝫ de tota normãnia remanebat ꝑter rothomagũ ⁊ vernoliũ ⁊ archas. cũ itaqꝫ rothomagiuꝫ obsedisset. videntes normãni ꝙ nec ipsi se defendere poterant. nec a rege anglie succursuꝫ habere. vrbeꝫ cũ duobus ꝑdictis castellis ei tradiderũt sine ꝯtradictiõe. Quã. s. vrbeꝫ cũ tota normãnia nullus ꝑdecessoꝝ ei⁹ p. ccc. ⁊ xv. ãnos habuerat a tp̃e. s. karoli simplicis. cũ rollodanus cũ suis paganis superueniens ipsaꝫ iure armoꝝ abstulerat: postea rex cũ exercitu aqtaneã ingressus vrbẽ pictauis cũ oĩ terra circũposita recepit. ⁊ hyeme superueniente ꝯtra lothas ⁊ chinonũ obsidione posita in franciã rediit. In ãno vͦ sequẽti vtrũqꝫ castrũ potẽter impugnãdo cepit ⁊ apud chinõ vicecomitẽ lemonicenseꝫ captiuum liberauit.

¶ De morculpho iperatore ⁊ ignõiniõso ei⁹ fine. C. XCI.

Sequẽti anno. s. ab incarnatiõe dñi. M. cc. iiij.

Alexius imperator nostros rogat vt sint extra vrbẽ ob discordias vitandas. Itaqꝫ illi acq̃escũt ⁊ ex diuerso vrbis interiacente portu castra sibi ꝯstruunt. ipator classem incẽdere parat que ipꝫ ad coronã adduxerat. At eius pars succumbit in oĩb⁹. Itaqꝫ greci exosuꝫ eum habẽtes iperatorẽ sibi creant aliuꝫ mittit ad nr̃os morculphũ sibi familiareꝫ. q̃ iurat ex pte imperatoris se traditurũ eis palaciũ plakernaꝫ q̃si pactõis obsideꝫ. Accedit marchio vt recipiat illud ipsiqꝫ marchioni illudit̃ morculphus reuelat grecis secretuꝫ de reddendo palacio ⁊ in odiũ alexij statim attollit̃ impator. Qui mox in dñm dominiꝫ manuꝫ mittens euꝫ incarcerat ⁊ nicholaũ q̃ apud sanctã sophiam imperiales insulas nuper vsurpauerat captuꝫ incarcerat. Thursat alexij pater moritur. clerus ⁊ populus in nostrã perniciẽ machinantur. Itaqꝫ nostri terra frequenter mariqꝫ impetunt̃. sed dei virtute ꝓteguntur. Quadã itaqꝫ die ad querenduꝫ victualia egrediuntur ex nostris circiter mille. quibus occurrit iperator cũ graui multitudine moxqꝫ fugit ⁊ arma vexillũqꝫ cũ iconia sancte dei genitricis quã ante se faciebat deferri ꝓiecit. Una enĩ nocte naues suas. xvi. ascendit. ⁊ velis expansis in nostras mittit. At cum multo nostroꝝ labore naues eoꝝ indẽnes fiunt deo ꝓtegente. Imperator quoqꝫ cũ nr̃is colloquiũ petit. sed dux venetie respondet se loqui nolle cũ ꝓditori domini detentore. Sequenti aũt nocte dñm suuꝫ necat vitã eius terminatuꝫ simulans laqueo queꝫ ipse ꝯstrixerat. Nostri porro insultum faciũt sed ꝑualentibus grecis machinas suas ꝑdũt. Porro duab⁹ nauib⁹ colligatis que appellant̃ padisus ⁊ pegrina. õme illaꝝ scale muros attingunt. Itaqꝫ irrũpentib⁹ nr̃is vrbs populosa capit̃ a paucis grecis in palacia fugiẽtibus nostri de assultu deliberãt. Imperator nocte fugit ⁊ mane greci ꝯstantinũ imperatoreꝫ noiant: Nostri vero pedites arma capiunt greci fugiunt palacia vacua deseruntur. ac de spolijs eoꝝ nostri diuites efficiunt̃: Comes flãdrẽsis balduinus eligit̃. ⁊ imperator ꝯsecratur. Morculphus captus excecat̃. ⁊ de loco eminentissimo ꝑcipitat̃. ac p vrbẽ tractus decerpit̃. Eodẽ ãno petr⁹ rex arrogonũ comes barcinonie ⁊ dominus mõtispessulani regnuꝫ suũ obtulit inocẽtio pape illudqꝫ sibi ac successorib⁹ suis imppetuũ ꝓ remedio aĩe sue ac ꝓgenitoꝝ suoꝝ ꝯstituit cẽsuale. vt ãnuatim de camera ipsius regis. cc. ⁊ l. massemũtine apostolice sedi reddant̃. ⁊ ipse ac successores eius eideꝫ specialiter fideles ⁊ obnoxij teneantur.

¶ De balduino ⁊ henrico imperatoribus ꝯstantinopolis ⁊ q̃buſdaꝫ francoꝝ ⁊ alemanoꝝ gestis. C. XCII.

Anno domini. M. ccv.

rex blancorum ⁊ rex burgaroꝝ cum cumanis ⁊ grecis ac thurcis cõgressi cũ nr̃is vincũt eos maioribus ꝑemptis. nam impator andropolim a ꝯstãtinopoli distanteꝫ. v. dietis obsederat. ⁊ prouocati ab hostibus nostri dum incaute incedunt. imperator rapit̃ ac plurimi ꝑimũtur. Eodẽ anno tempestas p loca plurima ꝓfligat segetes ⁊ vineas. Rex philippus in pign⁹ charitatis ecclesie beati dyonisij multas reliquias preciosissimas quas imperator balduinus de sancta capella que dicit̃ os leonis acceperat. ꝯtulit easqꝫ henrico abbati manu propria tradidit q̃s conuentus cum processione ⁊ laudibus ⁊ nudis pedibus occurrens suscepit. Anno sequenti pridie. kl. marcij fuit eclipsis solis particularis hora. v. diei. In sequenti vero mense adela regis philippi mater apud pisius obijt ⁊ in burgundia sepulta est apud pontigniacũ iuxta patreꝫ suum theobaldum comitem carnotensium atqꝫ blesensiuꝫ. qui predictum vt dicitur monasterium fundauit. Rex autem philippus pictauis ⁊ laudunum ⁊ mirabellum ac cetera que illic habebat muniuit. ⁊ rex anglie iohãnes andegauis cepit. totãqꝫ terram destruxit. Porro vicecomes thoarcensis recedens a fidelitate regis frãcorum confederatus est regi anglorum. Quo audito rex philippus i pictauiam rediit ⁊ rege angloꝝ apud thoarcum existente terram vicecomitis destruxit. Tandem datis treugis rex iohãnes exhaustis loculis rediit in angliam. ⁊ rex philippus in franciam. Otho cũ philippo duce sueuie de imperio contendit ⁊ deficientibus a se partib⁹ intra coloniam consistit. nam sola colonia ei fauet eamqꝫ philippus obsidet. Ciues egrediuntur sed repelluntur. ⁊ othone fugato colõia capitur. Henricus balduini frater constantinopolis imperator efficitur. Eodem anno mense decembri tanta fluminum inundatio facta est. quanta nonq̃ ab hominibus illius temporis visa vel a predecessoribus audita est. Itaqꝫ parisius secana tres arcus parui põtis fregit: ⁊ q̃plures domos ibidẽ euertit. similiterqꝫ dãna i multis locis intulit.

¶ De legatiõe triũ abbatum ꝯ albigẽses ⁊ dñi oxõ didaco ep̃o. XCIII.

Sequenti. s. anno ab incarnatione domini. M. ccvij.

cistercienses ordinis abbates ⁊ alij quidam a domino papa mittuntur ad prouinciam ad heresim extirpandam. Ibi pauci fideles tunc inueniuntur. ac de infidelibus quorum non erat numerus paucissimi ꝯuertunt̃. Actor. De hac autem legatione in gestis beati dominici ordinis predicatoruꝫ magistri ⁊ patroni sic legitur. Missi sunt est tempore ab innocentio papa. xij. abbates cistercienses ordinis cum vno apostolice sedis legato in terram albigensium vt fidem catholicam predicantes heretica venena pro viribus expulsarent. Qui conuocato archiepiscopoꝝ ⁊ episcopoꝝ aliorũqꝫ in partibus illis ecclesie prelatorum concilio conquirebant inter se quonã modo cõmodius id cuius gratia venerant executioni mandarent. Illis autem super hac deliberatione sollicitis venerabilis didacus oxoniẽsis episcopus superuenit cum honore autẽ suscipitur consulit̃ ⁊ fides eius consilijs adhibetur. hoc autẽ fuit ei⁹ spiritu diuino suggerente consilium. vt abiecta pompa superflui apparatus quam equidem satis incongrue qui ad xp̃m pauperem predicandũ aduenerant in expensis ac equitaturis ac vestibus ⁊ varia supellectili preferebant veramqꝫ atqꝫ euangelicam in se pretenderant paupertatem ⁊ fidem christi non verbis tñ ⁊ labijs personarent. sed rebus ⁊ moribus demonstrarent. atqꝫ hoc modo animas quas heretici falsa virtute ac pietatis imagine deludebant. ipsi vero sanctitatis ac religionis exhibitione possent ad fidei veritatẽ reuocare. Fatentqꝫ omnes eius consilio ⁊ iuxta verbum eius se facere pollicẽtur. Ipse vero primis dictis suis facta compensans. cepit facere ꝙ alijs suadebat. statimqꝫ misit suos oxoniam cum equitaturis ⁊ supellectili. ⁊ diuerso quem secum tulerat apparatu. Retinuit tamen sibi paucos ex clericis ⁊ fratrem dominicum. scꝫ sue oxoniensis ecclesie supriorem qui extunc iam cepit frater dominicus ⁊ non supprior appellari. remisisqꝫ ad loca sua temporalium sarcinis ceperunt singuli euãgelicã paupptatẽ amplecti pedites discurrere ac strenue fidẽ xp̃i v̾bo ⁊ ope ꝑdicare. habẽtes sup se quasi totius negocij duceꝫ ep̃m oxoniẽsem. Qd̃ vidẽtes ac inuidentes heretici. ceperũt ex aduerso opportunius ꝑdicare. Petrus itaqꝫ decastro nouo domini pape legatus a comite tholosano quẽ pp hr̃icoꝝ defensionẽ excõicauerat occidit̃. ideoqꝫ terra eius expugnande regi francoꝝ a papa exponit̃.

De origine ac studijs beati dominici. C. XCIIII.

Egestis eius. Ipse autẽ dñicus paulo ãn noiatus ex hispanie villa calaroga oxoniensis diocesis extitit oriundus. Cuius mater antequã ipsum conciperet vidit in sõnis se gestare catulum accensam faculaꝫ baiulantẽ i ore

qui egressus ex ore totū mūdū videbaꝛ accendere. ⁊ vtiqꝫ verbū eiꝰ vt facula ardit qꝛ i spū helie venit. Nato igiꝛ ex pijs parētibꝰ ⁊ religione vigētibꝰ. i illa puerili etate sua. cor ei senile iā ierat ⁊ sēsus venerāda canicies sub tellaˡ facie latitabat. cū eni eēt adhuc puerulꝰ nūdū a nutricis diligētia segregatꝰ dephensus est sepe lectū dimittere q̄si iā carnis delicias abhorreret. ⁊ eligebat potiꝰ ad terrā accūbere. cuidā āt matrone nobili que de fore baptismi eū leuauerat visus ē p̄ sōnū idē puer domīcꝰ q̄si stellā habēs i frōte. que totā terrā suo lumīe p̄lustrabat. Quo vtiqꝫ deo mōstrāte futuroꝝ p̄scio dabaꝛ itelligi q̄ i lucē gētiū dādꝰ erat. post hoc ob liberaliū artiū doctrinā missus palentiam vbi tūc generale studiū florebat. cepit puer sancte indolis eruditioni diligenter intēdere. Et vt oīuꝫ suū plenīꝰ ad sapientiam trāsferret cogitauit carnē suā a vino abstrahere. vnde ⁊ p̄ decenniū vinū nō bibit. ⁊ in liberaliū artiuꝫ erudiditiōe supra multos coetaneos ꝑfecit. Post hoc ad theologie studiū se ꝯtulit totū. ⁊ diuinis eloquijs vehemēter ihiare cepit. quoꝝ melleā dulcedine delectatꝰ hausit auide quod postea effudit abunde.

Qualiter habitum regularem suscepit ⁊ hospitem suum ab heresi conuertit. C XCV.

Tunc aūt peraualida in hispānijs ingruente fame seruꝰ dei manens adhuc palentie cū videret egenoꝝ miserias. ⁊ ꝯsolatorē neminē auxilio cōpatiens affectu vēditis libris quos admodū necessarios sibi habebat ⁊ oīu supellectili p̄ciū acceptū dispsit ⁊ paupibꝰ dedit Quo exēplo multos quoqꝫ diuites ⁊ magistros ad opera misericordie ꝓuocauit. Cūqꝫ honestatis eius late patēs p̄coniū. exoniēsis diaci epi attigisset auditū. accersitū eū fecit i ecc̄ia sua regularē cāonicū. Qui stati inter canonicos velut singulare iubar emicuit. Et de vtute in virtutē mira celeritate ꝓgrediēs oīuꝫ aspectuꝫ in se ꝓuocauit. Erat. n. in oratione assiduus charitate p̄cipuꝰ ꝯpassiōe anxiꝰ ⁊ sibi subditi humilitate subiectꝰ. Specialē gratiā ꝯtulerat ei deus. s. flendi pro peccatoribus. pro miserijs ⁊ afflictis pereuntiuꝫ animaruꝫ zelo succensus nec minus desiderio celestis habitationis affectꝰ crebro in orationibus pernoctabat. Sepe autē ⁊ inter orationes fugebat a gemitu cordis sui. nec continere se poterat. quin vox plāgentis euidenter eminus audireꝛ. Frequenter autē ⁊ aures diuine clementie hac speciali petitione pulsabat. quatenus cordi eiꝰ illam charitatem dignaretur infundere qua proximorum posset efficatius salutē procurare. exemplo eius videlicet qui totū nostram obtulit in salutem. Sane librū q̄ collationes patrū inscribitur. studiose legens ac vigilanter intelligens. salutis in eo rimatus semitas. magnū p̄fectionis apicē apprehēdit. Agit siquidem liber ille de cordis puritate. de vitijs ⁊ de oī p̄fectione virtutū. Porro p̄fatus didacus eps aldefonsi regis castelle rogatu ad marchias pgens vt eius filio ferdinando cuiusdā puelle nobilis cōciliaret ꝯnubia. seruū dei diuinitus ecclesie sue supperiorē secū duxit. Et cū tholosā puenissent. eadē nocte sāctꝰ dominicꝰ hospitē suū hereticū tā affabili p̄suasiōe deijciēs. quā rationū ꝯnexione deuicens. ad fidē catholicā deo cooperante cōuertit. Post hoc idē eps curiā romanā adiens ac summo pontifici propositū suuꝫ exponēs. videlicet afferens sui fore voti cū anorum conuersioni curā impendere cessionem petijt sed impetrare non valuit.

Qualiter eius libellus ignē ter euasit illesus. C XCVI.

Porro cum in partibus albigensium vt superius dictu ē idē eps eiusqꝫ socij pedites discurrēdo fidē xp̄i verba ⁊ ope strenue p̄dicarent atqꝫ inter catholicos ⁊ hereticos ibidēꝫ frequenter disputationū ꝯflictꝰ fieret. Ad quas vtriusqꝫ sexus multitudo populi ꝯfluebat. factū ē vt apō fanū iouis celebris īdiceret disputatio sub iudicibꝰ deputatis. qbꝰ ab vtraqꝫ pte scripto presentari deberet ipa assertio fidei quā docebat. Qua pp scriptis diuersis sup hoc a catholicis diligēter libellis ⁊ i ꝯmune redactis ac mutua collatione iter se discussis. libellus quē scripserat beatus dominicꝰ ꝯmuniter ⁊ cōmēdaꝛ pre ceteris ⁊ decerniꝛ p̄sentandꝰ. Statuto itaqꝫ die ⁊ multitudine populi circūstante libelli vtriusqꝫ ptis i mediū p̄feruꝛ. Vꝫ iudicibꝰ iter se discrepātibꝰ hec fuit tādē omnium eoꝝ sentētia vt vtrosqꝫ libellos flammis inijcerēt. ⁊ quē ab igne contingeret nō ꝯburi ille verā fideꝫ ꝓculdubio teneret. fidelis sermo ⁊ oī acceptione dignus. Accensus est in publicū magnus ignis libelli ꝓijciuꝛ in mediū. libellus ptis heretice statim ꝯburiꝛ. libellus vero serui dei dominici nō solū nō leditur. veꝝ etiā ab igne foras ꝓsilit i lōginquū. Secundoqꝫ iniectus ac tertio eque ꝓdijt i cōbustus vt sic diuina potentia qd̄ olim in tribus pueris gestū cognouimus i vno eodēqꝫ ꝑsus libelli ab igne conseruati stupendo ꝓdigio ⁊ ostēderet fidei veritatē ⁊ sui cōprobaret auctoris sanctitatē.

De sancto francisco ⁊ eiꝰ ꝯuersatiōis p̄mordio ⁊ gestis eius. C XCVII.

Eodemqꝫ tpe beatus Franciscus ordinis fratꝝ minorū institutor vite sanctitate floruit q̄ nimiꝝ sub Innocentio papa cursum suū in dn̄o cepit: ac sub eiusdē successore honorio feliciter consummauit. Hic quondam in vallis spoletane finibus ciuitate assisio negociator fuit officio: diues terrenis opibꝰ ⁊ mūdi vanitatibꝰ indecēter nutritꝰ suis nutritoribꝰ insolētior effectꝰ. Itaqꝫ cordis ingēti lasciuiā iocis ⁊ lusibꝰ gestis ⁊ habitu vbis impudicis ⁊ cantibꝰ ostentabat: ⁊ qꝛ ꝓdigꝰ erat ac p̄ inanē suoꝝ dissipationē humanꝰ ⁊ affabilis videbaꝛ: multoꝝ sibi coherentiū caudā iniq̄ post se trahat: sic vsqꝫ ad annū etatis sue fere. xxv. in via p̄ditionis incessit: donec ad exēplū peccatoribꝰ i gratiā respirādis mutatio dextre excelse apparuit: ⁊ p̄mo quidē a dn̄o lāguoribꝰ attritꝰ cogebaꝛ solito dissimilia cogitare: cepitqꝫ quicq̄d in desiderio p̄us habuerat statim fastidire sꝫ ⁊ taliū amatores stultissimos reputare: sꝫ arridētibꝰ itꝫ ꝓspe.is cepit adhuc sibi maiora p̄oribꝰ de seculi vanitatibꝰ ꝓmittere diuitiaꝝ cupidus ⁊ glie. Cūqꝫ negociatiōis cā pararet in apuliam pgere ostēsum est ei p̄ visionē domꝰ sua militaribꝰ apparatibꝰ plena q̄ venaliū eē ꝯsueuerat pannoꝝ cumulis occupata: stupētiqꝫ aduētu rei insolitū nūtiaꝫ est hec oīa fore sua militūqꝫ suoꝝ: euigilās aūt quāuis hmōi visionē ꝓposito suo videret applaudere subito tn̄ mirabiliter cepit ab eodē ꝓposito tepescere. ita vt noue mulicie dux futurus ⁊ ex ipsa sui mutatione perpenderet dictam visionem longe aliud q̄ edideraꝛ importare. ex tunc igitur cepit mores p̄stinos ad plenū mutare. ⁊ a publice negociationis tumultuose se subtrahēs. euangelicū negotiatorem efficere. Quēdam enim sibi familiarem ad loca secretiora sepius euocabat eoqꝫ de foris expectāte ⁊ q̄d ageret ignorāte quādā criptā itrabat. ibiqꝫ cū lachrymis celestē exorabat patrē vt viaꝫ eius dirigens. suā ei plenius ostenderet voluntatem. sicqꝫ i oratione persistens. ⁊ grauiter se affligens tandē pro voto meruit exaudiri celicoqꝫ infallibiliter iudicio quid ageret edoceri. Itaqꝫ letus exurgens assumptis secū pānis venalibus preciosis ad fulgineū ciuitatē perexit. quibꝰ cū equo cui insederat venditis onustus pecunia repedauit. quā pauperꝝ vsibꝰ ⁊ aliaꝝ necessitatū pijs obsequijs mancipare disposuit. ⁊ apud quēdaꝫ pauperē p̄sbiteꝝ morā fecit. Interim pater eius post longaꝫ inquisitionē de eo q̄d actū esset cum audisset qualiter in prefato loco misere degendo delitesceret. turbatus ad locū cucurrit. sed ille ne videretur a patre se cuidaꝫ cauee īmersit. in q̄ q̄si p̄ mēseꝫ integrū latitās vno qui forsitan locū solus sciebat obsequiū ei impēdente diuinā clemētiā i ieiunijs. ⁊ fletu iplorare nō desijt.

De paciētia eiusdē ⁊ nuditate ⁊ hūilitate. C. XCVIII.

Proinde sic exorāti effusa est in tenebris mira quedā īexperta letitia. qua intantū animatꝰ ē. vt ⁊ in publicū ꝓdiret. ⁊ qꝛ segniter latuerit seipsū grauiter argueret. vidētes aūt noti eius eum a statu p̄stino alteratū ⁊ maciei squalore ꝯfectū. nō id sugne gratie s̄ dementie potiꝰ iputabāt ⁊ isultātes ei luto eū ac lapidibꝫ ipetebant. At ille nulla fractꝰ iiuria cūctos surda aure trāsibat. ⁊ illi a quo ꝯ sup ꝯfortabaꝛ grās agebat. P̄r vere audiēs ⁊ accurrēs. plꝰ etiā ceteris oībꝰ i eū isanire cepit ⁊ ihonestis ptractū p̄mo q̄deꝫ ꝯtumelijs ⁊ verberibꝰ crudeliꝛ affecit. deide victū i carcerē retrusit. At vero mater eius pietate ꝯmota patre absente latēter vincula rupit. filiūqꝫ solutū liberꝫ abire pmisit. qd̄ vt p̄r domū rediēs agnouit iratus vxorem ꝯtumelijs lacessiuit ⁊ post ad filiū effrenatꝰ cucurrit. Cui ille se liber ⁊ itrepidꝰ offerēs iā eiꝰ furie nō cedebat. sed adhuc maiora p̄ xp̄o pati grāter se velle clamabat. Videns igiꝛ paꝛ iflexibilē eiꝰ ꝯstātiā demū ad pecuniā ꝯuertiꝛ extorquēdā. quā ibi a sācto viro tāq̄ vilē puluerē i fenestrā ꝓiectā iuenit ⁊ substulit iā erga filiū suū mitiꝰ agere cepit qꝛ sitis auaritie paulisp̄ extincta furoreꝫ ipsiꝰ aliq̄t tēpauit. Post h̄ illū ad ep̄m loci vt oēs facultates suas i manibꝰ eiꝰ resignaret p̄duxit. Qui ꝓmptus ⁊ hilaris ad h̄ ip̄m se offerēs oīa idumēta sua nec femoralibus quidē reliꝫ deponens ei restituit. sicqꝫ nudus omnino quē iā nil terrenū ad diutius ꝯtentū nisi solus carnis paries separabat. In mūdo se exulē designauit. ⁊ in cruce nudato se confirmauit. Ep̄s vero faciē eius admirās intra brachia sua collectum pallio quo induebātur obtexit. Post hec humillis sui ꝯtemptor etiā se ab omnibus ꝯtemni ꝯtemnēs ad leprosos se cōtulit. qbꝰ deuotissime seruiens. etiā eoꝝ vlcera humiliꝛ lauit. saniēqꝫ detergere nō abhorruit. Antea tamē cū adhuc esset i peccatis hmōi videre nō poterat. sed eos intantū despexerat q̄ nō solū eos e vicino sed etiā eoꝝ domos e longinquo prospiciens manibus nares obturare consueuerat. Deniqꝫ triū ecclesiaꝝ ope ꝯsummato habitū adhuc heremiticuꝫ tūc tpis habuit. baculūqꝫ manu gestans pedibꝰ calciatis. ⁊ corrigia

cinctus incessit. Audiens autem die quadam in missa ea que christ⁹ in euangelio missis ad predicandum discipulis loquit̃ ne. s. aurũ vel argentũ possideãt: ne perã in via vel sacculũ vel ṽgã vel panẽ portẽt ne calciamẽta vel duas tunicas habeãt. Et hec eadẽ itelligẽs plenius a p̃sbytero: gaudio replet⁹ ait. Hoc ẽ qḋ q̃ro: ⁊ totis p̃cordijs cõcu pisco. Duplicib⁹ q̃ sine mora deposit̃ ex h̃ iã calciamẽtis ṽga sacculo q̃ ⁊ pera nõ vtẽs: tũicã ɔtẽptibilẽ plurimũ ⁊ icultã fecit reiectaq̃ cor rigia: funiculo eã cinxit: ⁊ pn̄te verba simplr̃ i publicũ ꝓponere cepit. Hõ ⁊ sicut ip̃e testat⁹ ẽ q̃ hm̃õi salutatõez dño reuelãte didicerat vt dicẽt. Dñs det tibi pacẽ i oĩ p̃dicatõe sua pacẽ annũciãs ppl̃m in ser monis exordio salutabat.

¶ De Multiplicatione fratrum minorum ac regula ⁊ predicatione eoꝝ C. XCIX.

Eperuntq̃ viri quidã ei⁹ exẽplo ad pniã alari ⁊ ei relictis oĩb⁹ habitu vitaq̃ ɔiũgi. Jãq̃ sex fratꝝ societate gaudebat ⁊ īter minores vt minim⁹ se ge rebat ĩ oĩb⁹. Quadã eñ die cũ ex more se oratõi ɔdidisset: ⁊ de bñficijs sibi ip̃ẽsis do gr̃as agẽs: ãnosq̃ male trãsactos ĩ amaritudĩe aĩe sue recogitãs dño tremebũdus assisteret: cepit passim ei⁹ mẽti mera q̃dã suauitas ⁊ letitia supinfũdi intãtũ. s. a seipso deficeret: donec re missionis oĩuz culpaꝝ suaꝝ certitudinẽ accipet. Plura quoq̃ de fu turis arcana cõtẽplat⁹ est. Deniq̃ octonario numero fratꝝ cõpleto sex illoꝝ binos in diuersas regiones ad pacẽ cũ pnĩa ꝯnũciandã mit tẽs: plura eis de regno dei ⁊ de mũdi suiq̃ ɔtẽptu dulciter ꝓposuit. Ipse quoq̃ in aliã mũdi ptẽ vno secũ retento secessit. Cũq̃ multo post vidẽdi eos desiderio teneret̃ oratõs dñm exaudit̃: ita vt in breui oẽs iprouise ⁊ mirabilit̃ in vnũ ɔgregaret̃: bñficiaq̃ diuina sibi ip̃ẽ sa referẽtes gaudio p̃ris ɔgratulabant̃. Cernẽs igit̃ accrescẽ numeꝝ fratꝝ breui regulã s̃mone ɔscripsit: iterposit̃ in ea sacri euãgelij ver bis: ad cui⁹ p̃fectõez quãtũ potuit anhelauit. Desiderãs aũtẽ q̃ scri pserat a summo põtifice ɔfirmari. xi. quos habuit fr̃es secum assum psit: ⁊ cũ illis ipse duodecim⁹ romã p̃rexit. Quib⁹ papa Innocẽtius de regula ɔfirmãda dans ɔsensum: ⁊ de penitẽtia p̃dicãda mãdatũ cũ gaudio illos dimisit eisq̃ adhuc ampliora multiplicati in posteꝝ cõpromisit. Uir itaq̃ scũs p ciuitates ⁊ villas circuiẽs p̃dicabat ꝯstã tissime pñiẽtiã. Mirabant̃. n. viri litterati ei⁹ quẽ hõ nõ docuerat s̃boꝝ virtutẽ vidẽtes: ad ip̃m nobiles ⁊ ignobiles turmatim ɔfluere eiq̃ solerter intẽdere. Qui etiã tres ordines istituit quoꝝ p̃mũ ip̃e tenuit. s. fratꝝ minoꝝ. scḋs fuit paupeꝝ dñaꝝ ac t̃tiũ ẽt⁹ ṽo penitẽ tiũ. Tãtũq̃ i seipso rigorẽ iustitie exercuit: q̃ si aliqñ vt assolet tẽta tio carnis surripet hyemali tp̃e i locũ glacie vel niuib⁹ plenũ vsq̃ ad illicit̃ mot⁹ abscessum se mergeret.

¶ De Quibusdã icidẽtib⁹ illi⁹ tp̃is. C. C.

Anno prenotato. s. ab icarnatione domini. M. ccvij. philippus rex frãcoꝝ aq̃taniã igressus: terrã vicecomit̃ thoarcẽsis vastauit parthenatũ cepit: ⁊ alias q̃s plures circũpositas munitiones euertit. Quasdam vero munitas sub custodia marescalli sui ⁊ guillermi de rupibus dereliquit. Hugo antissiodorẽsis episcopus in eccl̃ia lateranensi tumulatur vir nobilis ⁊ magnificus i vtroq̃ iure p̃itus: p̃secutor hereticoꝝ p̃cipu⁹ q̃ etiã inter alia relatu digna p comitẽ petꝝ ab vrbe iudeos eliminari fecit: eoꝝq̃ synagogã eliminata spurcitia i honorẽ dei ⁊ scõꝝ ɔfes soꝝ. s. Nicolai ac renoberti basilicã ɔsecrauit. Post quẽ eligit̃ i epꝫ guillerm⁹ ⁊ ip̃e genere nobilis ac litteratura bonisq̃ morib⁹ adorn at⁹: ⁊ q2 rex regalia ɔfiscari p̃cepat elect⁹ p legatos restitutiõez petit nec ĩpetrat. Itaq̃ ɔsecrat⁹ adit p̃sonalr̃ regẽ ⁊ cũ multis laborib⁹ ac sumptib⁹ ꝑpetuã regaliũ obtinet libertatẽ. Magister reuer. suppri or cantuariẽsis in archiep̃m elect⁹ vadit romã: s3 rege volẽte aliũ in trudere: papa i archiep̃m ɔsecrat magistrũ stephanũ de languetonio sancti crisogoni p̃sbyteꝝ cardinalẽ. Regẽ aũt excõicat: ꝑpter mona chos eliminatõez: ac reꝝ ecclesiasticaꝝ ɔfiscatõez: ⁊ iterdicto subijcit angliã. In vigilia sancti Nicolai audiunt̃ tonitrua: ⁊ plurima fulmi nib⁹ icẽdunt̃ edificia: sequit̃ q̃ aq̃ꝝ inũdatio mirabilis ⁊ dãnosa. Eo dẽ anno satellia ciuitas munitissima capit̃ a paganis cũ maximo no strorum damno.

¶ De Nece Philippi iꝑatoris ⁊ legatõe gualonis. C. CI.

Equenti autem anno quidã comes palestin⁹ qui lingua eoꝝ landagraua vocabat̃. i. comes palatij Philippũ iꝑatorẽ iterfecit. Cui⁹ vxor filia ihursac im patoris grecoꝝ p̃ dolore morit̃. Et Otho fili⁹ ducis saxonie p indu striã ⁊ auctoritatẽ innocẽtij pape imperium obtinere nitit̃. P. de ca stro nouo monachus a papa legatus: comitem tholosanum excom municat ⁊ comes cũ apud villã sancti Egidij satisfactõez õ cõmissis pollicẽs vocat ne tñ vult satisfacere: s3 mortẽ ei cõminat̃ publice. Ita q̃ legato recedẽti duo seruiẽtes comitis se adiũgũt: ⁊ in eodẽ hospi cio pariter hospitati sunt. Mane petr⁹ celebrat ⁊ dũ ad flumẽ veniũt: vn⁹ e duob⁹ ip̃m lãcea ferit posteri⁹ inter costas: qui ꝑcussorẽ respe xit ac verbũ illud sep⁹ repetijt: de⁹ tibi dimittat ⁊ ego dimitto: post modicũ ṽo vitã finiuit. Odo etiã ep̃s parisiẽsis obijt ⁊ petr⁹ thesau rari⁹ thuronẽsis morib⁹ poti⁹ q̃ꝫ litteris erudit⁹ ei successit. Guiller mus quoq̃ bithuricẽsis archiep̃s genere ac ṽtutib⁹ adornat⁹ parãs iter ɔtra albigẽses in christo dormit. Eodẽ anno misit Innocẽti⁹ pa pa legatũ in frãciã gualonẽ sancte marie in portici diaconũ cardina lẽ iurisperitũ bonis morib⁹ ornatũ: ⁊ ecclesiaꝝ visitatorẽ diligẽtissi mũ philippo regi ⁊ oĩb⁹ regni sui p̃ncipib⁹ mandãs ⁊ p̃cipiẽs vt cuꝫ exercitu magno tãq̃ viri catholici terrã tholosanã ⁊ albigẽsiũ ⁊ nar bonẽsiũ aliasq̃ adiacẽtes inuaderẽt atq̃ oẽs hereticos q̃ eos occupa uerãt delerẽt. Et si forte i via vel i bello ɔtra illos morerent̃ ab ipso papa de oĩb⁹ pctĩs a die natiuitatis sue hec de q̃b⁹ ɔfessi cõit absolu erẽtur. Guillerm⁹ de rupib⁹ ⁊ marescallus frãcie sub quoꝝ custo dia rex philipo⁹ q̃sdã munitiões vt supradictũ ẽ reliq̃rat i pictauia: collectis fere. cc. militib⁹ vicecomitẽ thoarcensem: ⁊ sonaritũ de ma lo leone qui cum manu valida terras regis itrauerãt: predasq̃ du cebãt: ex iprouiso superueniẽtes ɔfecerũt: i q̃. s. ɔfectura milites. xl. pic tauẽses ⁊ eo ampli⁹ captos regi philippo parisi⁹ miserũt.

¶ De Dissensione inter ep̃m aurelianensem ⁊ antissiodorensem a rege philippo. C. CII.

Anno domini. M. ccix. vibellus de me duana vir nobilis ac stre nu⁹ nũciauit regi Philippo quoddã castrũ esse firmatuꝫ in septẽtrionali latere minoris britãnie sup mare excelsa rupe cui nomẽ guarplic: de quo facilis patebat trãsit⁹ in angliã. Qḋ videlicet castꝝ armis ⁊ hoĩb⁹ ⁊ victualibus ac machinis munierãt. Ibiq̃ anglicos inimicos regni recipiebãt ⁊ circũiacẽtẽ regionẽ sine ꝓuinciã dãnificabãt: rex itaq̃ philippus ob h̃ apud medõtã exerci tũ ɔgregauit: ⁊ castrũ vi captũ atq̃ fidelib⁹ suis munitũ dicto vibel lo tradidit. Uex cũ ad p̃fatũ exercitũ barões ⁊ ep̃i vocati ɔuenissent: ⁊ ad mãdatũ regis hoĩes suos more debito i expeditõez illã misissẽt aurelianẽsis ⁊ antisiodorensis ep̃i cũ militib⁹ suis ad ꝓpria sunt re uersi: dicẽtes se nisi qñ rex ipse p̃sonalr̃ ꝓficisceret̃ i exercitu vel mit tere vel ire nõ teneri: cũq̃ generali ɔsuetudine ɔtra ipsos faciẽte nul lo ad id se tueri p̃uilegio possent: nec tñ ad petitõez regis hoc emẽda re vellẽt: rex eoꝝ regalia ɔfiscauit: ea. s. tãtũmõ tp̃alia q̃ ab ipso feuda lit̃ tenebãt seiciẽs: decimas aũt ⁊ alia sp̃ũalia eis i pace dimittẽs: ip̃i ṽo terra regis ⁊ hoĩb⁹ interdictis ad romanã curiã miserũt ⁊ in p̃so nis ꝓprijs accesserũt. Sꝫ Innocẽtio papa nolẽte iura. s. regni ⁊ ɔsue tudines infringẽ: tãdẽ emẽda facta regi soluta: post duos annos cũ cta q̃ a rege confiscata fuerant recepere. Eodẽ anno Johãnes braue sis comes i regẽ hierosolymitanũ eligit̃ ⁊ filia ɔradi quõdã regi du cta in vxorẽ apud tyꝝ solẽnit̃ coronat̃.

¶ De Peregrinatõe nostroꝝ ɔtra terrã albigẽsiũ ⁊ obitu scĩ Didaci ep̃i ⁊ de sancto Dñico. C. CIII.

Odem anno crucesignati omnes contra albigenses iter arripiunt. cũ q̃ comes adiungitur tholosanus quem absoluerat papa per legatum. Itaq̃ biterris capitur: omnesq̃ pariter tru cidantur ita q̃ xvij. milia hominum ferro ⁊ incendio pereunt. carca sona obsidetur: ⁊ rogerus fortitudinẽ nostroꝝ vidẽs fecit pactũ vt li ceat suis recedere quo volũt sine rebus. Illis recedentibus diligẽtis sime custoditur rogerus. Symon autem dominus montisfortis: to ti regioni habite ⁊ habende pariter preficitur. Porro albigenses vi dentes recessisse principes multa mala nostris irrogant. Quendam nãq̃ abbatem cisterciensis ordinis ⁊ eius conuersum occidunt: mo nachum quoq̃ vulneratum estimantes mortuum deserunt. Girar dus de pipio cuidam capellano promittit q̃ ipsum ⁊ sex milites ⁊. L. seruientes secure deducet vsq̃ ad nostros: ipsaq̃ nocte recipit eos ad mensam suam ⁊ postea spoliat ⁊ incarcerat vniuersos: eductis ṽo militibus ignem ⁊ ligna paleasq̃ ministri girardi ponunt in carcere blasphemantes matrem misericordie. At ṽo capellanus ac seruiẽtes triduo sustinẽt incẽdiũ nec tamen vruntur. Porro duo ex militibus ceteris p̃manẽtes fidẽ catholicã abnegar̃ nolẽtes proprijs pollicib⁹ exoculãt: auresq̃ radicitus amputant: ⁊ nares cum labio superiori obtruncant: quoꝝ vnus p̃ dolore morit̃ alter postea viuus inuenitur. Comes suscensus vnico filio suo obside derelicto redit ad vomitum ⁊ nostros multipliciter inquietat. Ex gestis sancti Dominici. In

terea dum seruus dei didacus oxoniensis episcopus vt supradictū est in t̄ra illa p̄dicaret: tāta in eo lux diuine gratie radiabat vt amorē sibi oīm raperet τ ipsos quoq̄ aduersarios gratie vi quadā honestatꝭ alliceret: vt ab illis etiam amaret̄. Exacto tādē in fidei predicatione biēnio p̄latus episcopus ne forte negligentie posset redargui circa sibi cōmissā ecclesiā oxonieñ. in hispaniā redire decreuit. Relictis er/go ibidē quibusdā ex socijs fratrē quidē dñicū eis spiritualiū curā: quendā vo guillermū claretū dictum in tp̄alium administratiōe pre/fecit ita tamen vt ad fratrem dñicū referret oīm que ageret rationē cūq̄ multo labore oxoniam peruenisset pedes transiens per castellā ad extremum vite sue p̄ductus est. Fertur etiam post obitū claruis/se miraculis.

De Cōstātī p̄dicatōe τ charitate scī Dñici. C. CIIII.

Audito igitur trāsitu

oxonieñ epi ceteri q̄ in p̄tib⁹ tholosanis gratia p̄dicādi remanserat ad p̄pa sunt reuersi. Solus aūt frat̄ Dñic⁹ cū paucis adherētib⁹ in p̄/dicatōis indefessa ɔtinuatōe p̄māsit. Cepit interea de mandato dñi pape innocētij crucē ɔtra albigēses in frācia p̄dicari vt infructuosos palmites quos v̄bi dei gladi⁹ putare nō poterat: ipsos p̄usq̄ vineā dñi sabaoth demolirētur ad libitū: materialis gladius penit⁹ ampu/taret. Māsit autē tūc tp̄is beat⁹ dñic⁹ vsq̄ ad obitū ɔstanē annūci/ans dei v̄bū. Nec apostolorꝫ quidē fraudat⁹ est gloria: qua dignus est habitus p̄ noīe Jhesu ɔtumeliā pati. Irridebant siqdē τ multi/plicit̄ subsanabāt heretici viꝝ scīm ɔspuētes τ lutū τ hmōi villa i eū p̄ijcietes. Cū aūt aliq̄ī ptrāsisset locū in quo .s. sibi suspicabat̄ īsidi/as non solū intrepidus: verūetiā cantās τ alacer incedebat. Audien/tes aūt post hec heretici admirātes ei⁹ ɔstātiā incōcussam dixerunt ei. Nūqd tu non mortꝭ horrore ɔterreris. Quid actur⁹ eras si nos cō/p̄hēdissem⁹ te. At ille rogarē vos inqt ne mihi breui cōpēdio mor/tē inferretꝭ: s; paulatim mēbra singula mutilātes corp⁹ p̄mitteretꝭ sic cruētū in suo sanguine volutari. Ad hec enī verba v̄itatis aduersarij stupefacti destiterūt vltra insidiari ei: cū seuiētes in eū poti⁹ seruire sibi: τ ɔsequētes obseq̄ viderent̄: ipe v̄o aīas christo lucrari quas po/terat: totis virib⁹ τ zelo feruētissimo satagebat: charitatꝭ quoq̄ ɔfe/ctōe nō vacu⁹: p̄ salute p̄ximorꝫ aīam suā ponere p̄mpt⁹ erat. Exhor/tatus enī aliq̄ī quedā dolis impietatis heretice circūuētū vt ad ma/triā ecclesie rediret sinū: cū didicisset eū tp̄aliū egestate cōpulsum ab infideliū societate nō posse discedere. Nā ipsi victū ei quē aliūde ha/bere nō poterat ministrabant deliberauit dei famul⁹ seip̄z venūdari atq̄ sui p̄cio redimere p̄rimū redemptoris oīm imitat⁹ exēplū. Qd τ fecisset nisi de⁹ q̄ diues est in oēs qui aliunde p̄uidisset quo misera/bilis illi⁹ hoīs releuaret̄ egestas. Simile qdē prius fecisse dignoscit̄: cū adhuc i p̄ria sua moraret̄. Quedā enī mulier ɔq̄sta ē ei fratrē suū apud saracenos detineri captiuū at ille vt erat plen⁹ sp̄ū pietatꝭ intimo cōpassionis affectu sauci⁹ vēdēdū se obtulit p̄ redēptōe captiui sed nō p̄misit hoc dñs q̄ eū sibi ad vberiores fruct⁹ iusticie τ aīarꝫ q̄z plu/rimū ɔuersionē seruabat.

De Sancta ei⁹ hipocrisi. X. CV.

O tempore sciēs dei

famulus secularium corda exēplis poti⁹ moueri quā v̄bis: ideo q̄z plurimos mouere subdola hereticorꝫ supstitiōne illectos ptrahi ad errorē excogitauit exēplis exēpla retūdere: τ veris virtutib⁹ sophisti/cas expugnar̄. Quasdā enī nobiles dñas icredulorꝫ familiares adijt τ apud eas hospitio recept⁹ ē: τ p̄ totā q̄dragesimā ibi māsit. Igit̄ vt τ ipse eas ɔsiōne sanctitatꝭ alliceret tāta seip̄z cū societate sua ce/pit austeritate afficere quātā sine auxilio diuine gratie sustinere ne/quaq̄ īfirmitas humana potuisset. Etenī cū sibi cibi more solito p̄e/parati ab ipsis hospitib⁹ ɔferrent̄. Nos inqt huiuscemōi nūc alimē/tis nō vtimur. Panē nobis tātū τ aquā frigidā exhibete. Jeiunauit q̄z vir sanct⁹ cū socio suo i pane τ aqua quotidie p̄ totā q̄dragesimā vsq̄ ad pascha ita vt mirarent̄ familiares hereticorꝫ τ dicerent. Ue/re isti boni hoīes sūt. Strat⁹ quoq̄ cū sibi pararet̄ ad q̄escēdū idone/us. Nō inqt in hac mollicie s; sup tabulas q̄escem⁹. Stratꝭ itaq̄ sibi nudis tabulis accubuerūt quotidie nudo dormiētes in ligno exēplo eius qui somnū mortis suscepit in crucis patibulo. Sōn⁹ autē eorꝫ breuis erat. Surgebant enī q̄z citi⁹ τ anticipabāt vigilias oratōibus insistētes. Allocut⁹ est beat⁹ Dñic⁹ aliq̄s ex dñab⁹ illis: rogauit vt si/bi τ socio cilicia q̄rerēt: addiditq̄: nemo sciat seruet̄ secretū. Hec au/tē faciebat vir sp̄ū dei plen⁹: nō vt sibi fauorē laudis humane acq̄re/ret: sed vt mētes īfideliū ad amorē catholice religionis alliceret. Hic nō nūq̄ pater ille sanctos admonebat fratres suos: vt cū apud secu/lares essent: ad p̄ximorꝫ edificatōē aliquā ostēderēt in seipsis virtutꝭ apparentiā in abstinētijs τ vigilijs: v̄borꝫ quoq̄ ac gestuum discipli/na τ sic eos q̄dā sancta hipocrisi ad fidei reuerētiā τ virtutis amorē ɔparati⁹ inuitaret̄. Unde τ apl's sumpt⁹ recusabat accipe: ne q̄ offen/diculū p̄staret euāgelio Christi: v̄tutes etiā suas τ labores: nec τ dei reuelatōes enumerat vt plures lucri faciat. Igit̄ seru⁹ dei dñic⁹ apō deū τ hoīes gr̄a p̄ficiebat τ fama. Hereticos v̄o torq̄bat inuidia: p̄/dicatōi p̄ virib⁹ insistebat. Habebat v̄o ad sui τ sustētationē ecclia; fani iouis τ q̄dā alia castrū etiā insigne qd̄ dicit̄ cassanuel sibi a co/mite mōtisfortis collatū: cui⁹ comitis erga eū seruebat deuotio τ spe/cial' dilectio. De oib⁹ v̄o q̄ hēbat beat⁹ dñic⁹ q̄cq̄d sibi suisq̄ socijs subtrahē poterat dñab⁹ monasterij ō p̄uiliano ip̄turi studebat. Mā/sit aūt i eisdē partib⁹ quasi solus annis fere .x. a trāsitu videlicet bea/te Memorie didaci oxoniensis epi vsq̄ ad illud tp̄s quo lateranēse ɔciliū celebratū est.

De Coronatōe othonis q̄rti ipatoris τ ei⁹ depōne. C. CVI.

Ex chronicis.

Anno p̄notato .s. ab īcarnati/one dñi. M. cc. mundi vo q̄rti M. clxxij. Innocēti⁹ papa ɔtra volūtatē philippi re/gis francorꝫ τ ɔtradicētib⁹ p̄ maxima p̄te romanis mul/tis ex magnatibus impij dissentiētibus Othonē imperatorem coro/nauit: cuius pater .s. dux saxonie de crimine lese maiestatis impera/tore Friderico conflictus: τ vniuerso baronum imperij iudicio con/dēnatus: atq̄ a ducatu fuerat imperpetuū deiectus. In ipsa v̄o coro/natione papa iusiurandū exegit ab eo de patrimonio τ iure beati pe/tri indemniter ipsi τ ecclesie romane in pace dimittendo: τ ɔtra quos/libet defendendo. Quo facto venit ɔtra iuramētum ipso die. Pro/pter hoc ipsius τ p̄pter quasdā expensas quas ab imperatore roma/ni ex debito petebant τ propter quasdam iniurias quas eis teutoni/ci irrogabāt: orta discordia romani cū eis ɔflixerūt: multiq̄ de theu/tunicis occisi sunt. Plurimū etiam eos dampnificauerunt: ita vt cum de damnis sibi resarciendis imperator cum romanis postmodū an/geret in illo bello se .M. τ centum equos amisisse preter homines τ alia affirmauit. Rediens aūt inde sicut dudū aīo conceperat: castra τ munitiones occupauit: que .s. iuris beati Petri erant racofonum montem flasconis ac pene totam romaniam. Inde transiens in apu/liam: oppugnauit terram friderici filij imperatoris Henrici: cepitq̄ multas vrbes atq̄ castella in regno apulie qd̄ totū ē de feudo beati Petri. Missis igit̄ hincinde nūcijs cū imperator ea que occupaue/rat resignare nullatenus vellet: quinetiā a suis quos in castris posue/rat spoliari rompetas faceret: papa in eum cōmunicato fratꝫ ɔsilio: excōicationis sententiā p̄mulgauit. Deinde cum sic resipiscere nol/let s; magis ecclesie res occuparet ac romipetarꝫ iter impediret: oēs subditos eius a fidelitate ipsius absoluit papa: sub anathematis in/terminatione p̄hibens ne quis eum imperatorē haberet aut nomi/naret. Sicq̄ recesserunt ab eo landegrauius thuringie τ archiepisco/pus maguntinus ac treuerensis: dux austrie: τ rex bohemie: multiq̄ alij tā seculares q̄z ecclesiastice persone. Anno domini. M. cc. x. no/stri minerbiam obsidēt τ capiunt: daturq̄ optio: vt qui voluerit he/resim abiurare liber recedat. Ibiq̄ circiter .clxxx. inuenti sunt qui po/tius comburi q̄z abiurare heresim elegerunt. Terme castrꝫ fortissimū obsidet̄: ibiq̄ pegrinum ramalia ferentem ad implendum fossata: q̄/dam balista sup signum crucis quod in pectore gerebat spiculo fe/rit: τ spiculum tanq̄ si sup lapidem cecidisset resilit. Itaq̄ peregrin⁹ corruit: sed consurgens nullam vestis aut corporis lesionem perce/pit. Obsessi v̄o longa obsidione fatigati: dum nocte fugiunt ab exer/citus intercepti quotquot reperiuntur gladio obtruncantur. Cū de/inde de pipionibus tres sacerdotes: τ .l. catholicos incēdit qui post triduum inusti reperti sunt. Parisius de heresi .xiiij. homines quorꝫ etiam aliq̄ sacerdotes erāt ɔuincunt̄: ex q̄b⁹ .x. incendio traduntur τ quatuor includunt̄.

De Amalrico heresiarcha τ seq̄cib⁹ ei⁹ cōbustis. C. CVII

Nam in diebus illis

florebat studi/um litterarum parisius illucq̄ vndiq̄ de toto orbe scholaribus confluē/tibus: non solum propter loci amenitatē τ bonorꝫ omni/um affluentiam: sed etiā p̄pter libertatē ac specialē p̄rogatiuā quā .s. impendebat eis rex philippus τ ante ipsum pater eius. Illic in sa/cra facultate studebat quidam amalric⁹ de territorio carnoteñ villa q̄ dicit̄ bena oriūdus. semperq̄ suū habuit τ i artib⁹ liberalib⁹ τ i sa/cra pagina discendi atq̄ docendi modū: opinionē priuatam ac iudi/ciū ab alijs separatū. Hic ausus constāter affirmare q̄ q̄libet tenet̄ cre/dere se esse mēbrꝫ Christi τ hoc idē esse de articulis fidei: sine quo nō pōt homo saluari. Omnib⁹ aūt catholicis in hoc ei ɔtradicētib⁹ ad summū pontificē coactus accessit. Qui audita eius p̄positiōe: τ vni/

uersitatis scholarium contradictione contra ipsum sententiauit. Reuersus ergo parisius compellitur ore confiteri quod contrarium sentiret predicte opinioni. Ideo inquam ore: quia nunquam discessit corde. Itaque tedio et indignatione affectus ut dicitur egrotauit: ac lecto decumbens in breui decessit. Post cuius mortem eius venenosa doctrina quidam infecti surrexerunt: qui plus quam oportet sapientes ad exufflandum christum et noui testamenti sacramenta: nouos et inauditos errores et adinuentiones diabolicas confinxerunt. Inter cetera vero impudenter asserere conabantur quod patris potestas durauit quamdiu viguit lex mosaica: et quia scriptum est nouis superuenientibus abijcietis vetera. Postquam enim christus venit absoluta sunt omnia veteris testamenti sacra: et viguit noua lex vsque ad illud tempus videlicet quo predicabant talia. Illo ergo tempore dicebant noui testamenti sacramenta finem habere: et spiritussancti tempus incepisse. Ideoque confessionem: baptismum: eucharistiam: et alia etiam sine quibus non est salus locum decetero non habere: sed vnumquemque per gratiam spiritussancti tantum interius sine aliquo exteriori actu inspiratam saluari posse: charitatis quoque virtutem sic ampliabant vt id quod aliter peccatum esset si fieret in charitate iam non esse peccatum dicerent. Unde et stupra et adulteria ceteras que corporis voluptates in charitatis nomine committebant: mulieribusque cum quibus peccabant et simplicibus quos decipiebant: impunitatem peccati promittebant deum scilicet tantummodo bonum et non iustum predicantes. Huiusmodi enim fama cum ad petrum parisiensem episcopum et fratrem guarinum regis philippi consiliarium occulte peruenisset: miserunt clam magistrum radulphum de namurcio clericum qui huiusmodi secte viros diligenter inquireret: hic ad singulos astute accedebat: et de eorum secta se esse fingebat: illique secreta sua reuelabant itaque plures huiuscemodi secte sacerdotes et clerici et laici vtriusque sexus detecti et capti parisius sunt adducti: ibidem ergo congregato concilio conuicti et condemnati atque ab ordinibus suis degradati et curie traditi: iussu regis extra portam in campellis cremati sunt. Mulieribus autem ac simplicibus qui per maiores corrupti sunt ac decepti pepercerunt. Heresiarcha vero amalricus licet iam fuisset (vt putabatur) in pace ecclesie sepultus: quia tamen plene constitit sectam illam ab ipso habuisse originem: ab vniuerso concilio condemnatus est et excommunicatus: ac de sacro cimiterio electus: eius cinis et ossa per sterquilinia sunt dispersa ac electa.

De domno helinando monacho et scriptis eius. C. CVIII.

Eiusdem temporibus in territorio beluacensi fuit helinandus monachus frigidimontis vir religiosus et facundia disertus: qui et illos versus de morte in vulgari nostro qui publice leguntur tam eleganter et vtiliter vt luce clarius patet composuit: et etiam chronicam diligenter ab initio mundi vsque ad tempus suum in magno quodam volumine digessit. Et hec quidem opus dissipatum est et dispersum ut nusquam totum reperiatur. Fertur enim quod idem helinandus cuidam familiari suo scilicet bone memorie domno Garino siluanectensi episcopo: quosdam eiusdem operis quaternos accommodauerit: sicque siue per obliuionem siue per negligentiam: siue alia de causa penitus amiserit. De hoc tamen opere prout inuenire potui in hoc quoque nostro opere multa per diuersa loca inserui: hic autem etiam quedam eiusdem operis notabilia que nusquam sunt superius posita inserere volui et etiam de quibusdam alijs eius scriptis vtiles flores excerpsi. Scripsit enim vt legitur epistolam cuius titulus est de reparatione lapsi: missam scilicet ad galterum clericum qui fuerat nouicius in ordine cisterciensi: et canonicus in ordine premonstratensi: et tandem quasi liberum se a voto existimans: eo quod minime fuisset professus rediens ad secularem vitam duxit vxorem nomine rixendam. Super quibus rogatus helinandus a guillermo scilicet fratre eiusdem galteri socio et conclaustrali ipsius helinandi scripsit epistolam ad eundem galterum sub eiusdem guillermi persona: ita vt ipsius esse videatur. Scripsit etiam idem helinandus sermones aliquos perutimos: hec sunt autem que de prefatis eius opusculis excerpsi: et in vnum hic apposui. Helinandus in chronicis lib. viij. Errores philosophorum de ingressu animarum ad corpora et regressu a corporibus: et de locis inferorum latius exposui: vt melius intellecta facilius caueantur. Itaque de oraculo apollinis de quo Macrobius errorem suum nititur confirmare. scilicet e celo descendit gnothosolitos sermonem in conuentu fratrum edidisse me memini in hunc modum. Legitur in li. Job. v. Uisitans speciem tuam non peccabis: sermo opportunus est optimus. Quid est sermo opportunus. Sermo opportunus est tempori et loco accommodatus et persone: iuxta illud sap. Nihil tam cognitum sapienti quam locis et temporibus sermones aptare. Tempus de quo loquimur tempus visitationis est. Locus in quo congregamur ad hoc institutus est. Persone ad quas loquimur visitatores sunt et visitandi. O tu quisquis es visitator aliorum si temetipsum prius visitaueris postea visitando proximum non peccabis: nam in teipso poteris legere quomodo aliorum debeas errata iudicare. Et reuera quid iustius quid conuenientius: quam vt spirituales medici qui spiritualiter infirmantes visitant prius seipsos visitare studeant: et statui suo interiore digitos discretionis interrogent: venasque pulsatiles affectionum pulsent: ne forte contingat illis nondum visitatis et iam visitantibus: id est nondum correctis et iam alijs corripientibus audire hoc prouerbium. Ab infirmis submurmurantibus: medice cura teipsum.

De illo apollinis oraculo gnothosolitos. i. nosce teipsum. C. CIX.

Dicitur iam apud delphos scriptum fuisse legi in vetustissimo tripode appollinis famosissimum illud oraculum consulenti quo ad beatitudinem perueniret gnothosolitos. i. nosce teipsum. Huius autem finis non est credendum appollinem fuisse auctorem vel inuentorem sed potius furem. Furatus est enim eam de psalmisti loco. Idem est enim nosse seipsum quod speciem suam visitare. Aut certe de illo loco cantici canticorum: nisi cognoueris te o pulchra inter mulieres egredere et abi etc. Hanc autem sententiam: vel potius hoc furtum apollinis satiricus noster iuuenalis diuinam et celestem sententiam appellat propter summam vtilitatem que in illa continetur. Ait enim Illum ego iure. Despiciam: qui scit quanto sublimior athlas. Omnibus in lybia montibus: hic tamen idem. Ignoret quantum ferrata distet ab arca. Sequitur e celo descendit gnotis elicon. Non est dicere stulta scientia est et insipiens sapientia supruacua noscere necessarijs ignoratis. Quid enim prodest homini scire metiri mundum: et nescire seipsum. Absque hac scientia nihil mortalibus est vtile: nihil hominibus salutare: hec in primis necessaria est: et si sola sit sufficit: docet enim hominem timere deum: cauere peccatum: diligere proximum: terrena despicere et amare celestia. Dico enim mendacissimum spiritum hec respondisse: non docendi studio: sed fallendi animo. Sic enim putauit se persuadere posse hominibus vt crederent se ortos ex deorum genere quos fuisse homines audiebant: vt ita prouocaret illos ad contentionem mutuam et ambitionem honoris: ostendique libidinem sub velamine libertatis. Denique sapientes grecie de hoc oraculo consulti a regibus: nihil aliud respondebant nisi quod homini cognoscendum erat se esse de genere deorum. Hinc et Macrobius super somnium Scipionis animas dicit de celo lapsas in corpora: et hanc esse anime perfectam sapientiam dum corpore vtitur: si vnde orta sit recognoscat. Sic enim putat eas virtutes ipsas conscia nobilitatis induere: quibus post corpus euecto eo vnde descenderat reportetur. Sed hec expositio omnem peccandi licentiam vulgo suggerebat: sin ciuilem theologiam qua illos videbantur imitari: quorum infinita flagitia et facinora representari in theatris audiebant. Ceterum demones plerumque proferunt veritatem et bona consulunt hominibus non sponte sed inuiti necessitate coacti: videlicet a potentibus superioribus sanctorum scilicet vel angelorum vel dei: sicut legimus de illo demone in demoniaco habitante: quem beata Brigida interrogauit dicens. Dic mihi verbum dei. Cui demon per obsessum coram omni populo respondit audiente populo. Brigida time deum et timeberis ab omnibus. Ama deum et amaberis ab omnibus. Nunquid diabolus timoris et amoris dei potest fieri voluntarius predicator: sed coactus hec dicebat et inuitus. Similiter quotiens in cuiusquam sanctorum legenda legitur diabolus aliquod verbum protulisse salutis coactus hoc fecisse credendum est. Nec solum in scripturis sanctis sed etiam in historijs gentium leguntur talia: sic ergo credendum est apollinem respondisse: non sponte sed inuite quod sciebat hominibus futurum vtile: aut certe sponte protulisse dictum ambiguum quod non putabat in bonam partem. i. in argumentum humilitatis accipiendum.

De Cognitione exterioris hominis. C. CX.

Sed iam videamus vtilitatem sermonis prophetici et vere diuini et non delphici. Uisitans inquit speciem tuam non peccabis. Duplex est enim hominis species: quia duplex est ipse homo iuxta testimonium apostoli dicentis. Et si is qui foris est noster homo corrumpatur: tamen is qui intus est renouatur de die in diem. Exterior enim homo corpus interior vero animus est. In exteriori autem specie quatuor visitanda sunt: id est frequentius meditanda: vilitas scilicet materie: dignitas forme: penalitas vite: necessitas ruine: de prima est illud. Formauit deus hominem de limo terre: de secunda illud. Pronaque cum spectent animalia cetera terram. Os homini sublime dedit: celumque videre. Iussit: et erectos ad sydera tollere vultus. De tertia: homo ad laborem nascitur etc. De quarta: puluis es et in puluerem reuerteris: hinc est illud disticum: vnde superbit homo cuius conceptio culpa nasci pena: labor vita necesse mori: que latius explicat satiricus persius dicens. Discite o miseri: et causas cognoscite rerum. Quid sumus et quidnam victuri gignimur: ordo. Quis datus aut mete: quam mollis flexus: et vnde. Hec autem consideratio quadripartitum parit fructum: vilitatem sui: et desiderium celestis regni: charitatem proximi: timorem iudicij. Primum de vilitate materie procedit: secundum de dignitate forme: tertium de penalitate vite quartum de necessitate ruine. Homo si quidem natus de muliere. bre. vi. t. repletur multis miserijs et corporis scilicet et anime. Idcirco oculos ad celum erectos habemus: vt contempta terra celum desideremus et vt deum pre omnibus diligamus qui nos in tam eleganti forma composuit et inter cetera etiam animalia sic humanam speciem nobilitauit. Idcirco plato egit nature gratias quod homo natus esset. Erant aliquando fratres simul in audi

rorio colloquentes cumq; quidaz ad socios suos diceret se nihil aspi cere vñ nõ edificaret quidã satis ꝓmptus ad loquendũ ridit. Quid t.bi ꝯfert obsecro edificatõis visio busonis. Et ille statim inquit cer te multũ: qr cũ nihil meruissem quare me deus magis formaret ho minẽ q̃ busonẽ. Quotiens enĩ busonẽ video: hoc beneficiũ dei gra tuitũ ad mẽtẽ refero: ⁊ ei gratias ago ꝙ mihi nihil merito tã execra bilem formam non tribuit sed speciẽ pulcherrimã ⁊ figurã regiã mi hi dedit deinde ⁊ hoc mihi ꝯfert busonis visio: ꝙ quotiens video eũ forma tã horridum: natura tam fetum: gressu taz pigꝫ veneno tã no riuz: hominẽ tã inimicũ valde formido: ne assimulat⁹ illi ĩ morib⁹: pe ctore ⁊ ventre repẽs aliqñ qđ auertat a me deus: tradar huiusmodi pessimis vermib⁹ deuorandus: nõ his terrenis qui cito conterunt̃: sꝫ his terribilib⁹ in gehẽna ⁊ de gehenna viuentib⁹ qui nunq̃ moriun tur: hoc igit̃ sapiẽtissimo fratri riso ꝯfusus obiurgator obticuit. So la igitur humane forme dignitas vt cetera in hoiem diuina bñficia taceant̃ magna est in nobis diuine dilectionis occasio: penalitas ẽ vite que omnib⁹ cõis est magnã cãm ꝯtinet charitatis fraterne. Nã vt disertissime ait quidã cũ calamitas sit q̃rela ⁊ felicitas sit supbia: nisi mutuo miseri essem⁹ olim ali⁹ alij eẽt fastidio. Stultissim⁹ aũt ẽ cui mortis necessitas timorẽ iudicij nõ infert cũ scriptũ sit: statutũ ẽ hoib⁹ semel mori: post h' aũt iudiciũ. Hec de exteriori specie dicta sunt nũc de interiori videamus.

¶ De Cognitõe iterioris hoĩs q̃tũ ad spẽz nãlẽ. C. CXI.

Nteriorĩs ãt hominis

species duplex est: naturalis. s. ⁊ arbitraria. Naturalis generalis ẽ omni um. Arbitraria ꝓpria singulorꝫ. Naturalis attenditur sꝫ conditionem: arbitraria sm voluntatem. In naturali quatuor atten denda sunt: ꝙ aĩa rõnalis est ꝙ immortalis ꝙ inuisibilis ꝙ illocalis. Prima ꝯsideratio hominem ꝓhibet a luxuria: scđa ab auaritia ter tia a iactantia: quarta ab inuidia: ⁊ a qualibet fratris iniuria. Inter oĩa monstra huius mundi nihil mihi videt̃ esse monstruosi⁹: q̃ ꝙ ĩ q̃busdã humanis corporibus brutos videm⁹ aĩos ⁊ affectus ꝓcelle re bestiales. Aristoteles enĩ ⁊ Salustius hoĩes gule ⁊ libidini dedi tos: nõ inẽ hoĩe sꝫ inter aĩalia cẽsent numerãdos. Quid hic dicũt ho m[illegible]es chastiani noĩe ⁊ vita inmẽtini q̃ in suo stercore cõputrescunt. Rõnis aũt triplex officiũ est: discernere reprobare eligere. Discernet̃ inẽ ꝯtraria: reprobare peiora: eligere meliora. Primũ officium natu raliter habẽt demones: scđo ⁊ tertio ꝓuent̃ nõ naturaliter quidẽ: sꝫ volũtarie. Ideo demonibus non hoib⁹ cõnumerandi sunt: qui sciẽ ter eligẽtes mala ⁊ respuentes bona: illo se ꝓphetice pallio maledi ctõis obuoluũt. Ue qui dicũt malũ bonũ ⁊ ecõuerso ⁊c̃. Scđa ꝯside ratio vt supra diximus nos abstinere oportet ab auaritia. Nihil. n. lõ gius a rõne: q̃ hoĩem qui aĩo immortalis est eodẽ aĩo mortalia im mortaliter ꝯcupiscere: cũ oĩno necesse sit ꝯcupita in ꝓrimo a ꝯcupi scẽte relinqui. Tertia enĩ ꝯsideratio ꝑsuadere nobis dꝫ fugiẽdũ esse iactantiam ⁊ oẽm elatiõez ⁊ laudis amorẽ. Nã ꝙ animus noster inui sibilis est magno argumẽto nobis est: oĩa recte facta vel dicta nobis inuisibilẽ quãtũ ĩ nobis est ⁊ in abscõdito esse faciẽda vel dicenda vt pat̃ nr̃ qui videt ĩ abscõdito reddat nobis. Alioq̃n grãdis reuera abusio est: ⁊ fere magicis adequãda vestigijs: auctorẽ absconditũ ⁊ inuisibilẽ in suis recte factis vel dictis p iactãtie vitiũ ad humanos oculos foras expõpari: huic vitio efficacissimũ ⁊ celerrimũ remediũ est: si mens nostra frequẽti⁹ visitet mala sua q̃ bona. Quarta vo ꝯsi ratio. i. ꝯsideratio interioris hominis. s. q̃uo aĩa illocalit̃ totũ corp⁹ vegetet: seq; singulis illius partib⁹ totã donat: nullã a sentiendi mu nere relinquẽs expertẽ: nõne mirabilis quedã est ad fraternã incita tio ⁊ persuasio charitatem. Sic enĩ apls pulcherrimo demonstrauit exemplo: oẽ corp⁹ quãtelibet congregationis vno ⁊ eodẽ spũ debe re vegetari cũ dixit. Si patit̃ vnũ mẽbꝝ cõpatiũ oĩa ⁊c̃. Quid hic dicũt detractores ⁊ inuidi qui oẽm fratris honorẽ suã inhonoratõez repu tant sue demptũ existimãtes glorie q̃cq̃d cesserit aliene: cũ poti⁹ ecõ trario existimare debuerant sue glorie additũ: quicquid aliene cessis set. Quid inquit emulaiis ꝓ me. Quis det vt oẽs ꝓphetent. O infeli cissimos omniũ mortalium: qui de sua ꝓrimorꝫ ꝓspãit miseria: ⁊ q̃ bus sola fratꝝ ꝓsperitas aduersat̃: hic est ille oculus nequã ⁊ vt eso po vel auiano credas. Uidebis q̃ sibi alterꝫ oculũ velit erui: dum ꝓri uius ei⁹ priuet̃ vtroq;.

¶ De Cognitione eiusdem hominis quantum ad speciẽm arbitrariam. C. CXII.

Ec de naturali specie

interiori hominis diximus nunc de alia quam vocabimus arbitrariã videa mus. Hec siquidem species in hominis arbitrio ꝯstituit̃ idcirco ⁊ arbitraria nuncupatur: qr. s. vt supius dictũ est sm arbitrij volũtatẽ attendit̃. Itaq; pulchritudo huĩ⁹ ꝯsistit in duobus videli cet in volẽdo ꝙ deũ velle scim⁹ ⁊ in nollẽdo ꝙ ipsũ nolle nõ dubita m⁹: nã vt ait q̃dã sciũs: volũtas dei regula est ad quã vtiq; volũtatẽ nostrã corrigere ac dirigere debem⁹. Deniq; pulchritudo aĩe sancti tas ẽ: sanctitas aũt ẽ affectio sancta ⁊ in sancto ꝓposito ꝯstãs ac fir ma. Hec aũt est gemina: videlicet odiũ sanctũ ⁊ amor sanctus odiũ mali ⁊ desideriũ boni. Et malũ quidẽ nihil ẽ nisi peccatũ ⁊ peccati oc casio. Bonũ vo nil est nisi de⁹ ⁊ dei imitatio. Prima itaq; duo semꝑ fugiẽda sunt: scđa vo amplectẽda: in his enĩ duab⁹ affectionib⁹ cõ sistit cordis munditia: vñ dicit̃. Oculi tui inq̃t colũbaꝝ. Colũba q̃dẽ auis ẽ valde timorosa ⁊ nimis amorosa. Hinc ẽ illud poete: timi dissima turba colũbe: duo igit̃ oculi colũbaꝝ nihil aliud sit q̃ sanct⁹ timor ⁊ sanct⁹ amor: hec de illo sermone nr̃a excerpta sufficiãt: ad ꝓ bãdũ ꝙ apolinis oraculũ male a Macrobio ⁊ alijs q̃busdã philoso phis sit intellectum.

¶ De Septem similitudinibus anime ad deuz ⁊ primo de tribus primis. C. CXIII

E hoc eodem oraculo

ex̃lam quã dã oli ad drogonẽ nouiomẽsez canõicũ scripsisse me me mini cui⁹ ptẽ ĩ h' loco iserere curaui. Cognitio hoĩs in eis dẽ ꝯsistit ĩ q̃b⁹ ⁊ cõpositio. Cõpositio autẽ ĩ duob⁹: vel poti⁹ ex duo b⁹: ex aĩa. s. ⁊ corpe. Cognitio vo aĩe habet̃ ex suo exẽplari ad cuius imaginẽ ⁊ silitudinẽ facta ẽ. Ut g̃ ꝯuincam⁹ apolinẽ fallacẽ ꝓus ẽ cognoscẽd⁹ de⁹ q̃ hõ. Nãlit̃ enĩ pri⁹ ẽ idea q̃ idos sigillũ q̃ sigilla tũ exẽplar q̃ op⁹. De⁹ spũs ẽ ⁊ aĩa sĩlr: de⁹ simplex ẽ ⁊ aĩa: de⁹ im mortalis ẽ ⁊ aĩa. Inuisibilis ẽ de⁹: inuisibilis ⁊ aĩa: de⁹ vn⁹ ẽ ĩ substã tia ⁊ trin⁹ ĩ ꝑsonis. Aĩa ẽ vna ĩ eẽntia ⁊ tria ĩ potẽtijs: ds substãtialr tot⁹ ẽ vbiq; aĩa nõ q̃dẽ vbiq;: sꝫ ĩ corpe suo ꝑ singulas ptes tota dif fũdit̃. Postremo de⁹ rõnal̃ ẽ vl̃ poti⁹ rõ: aĩa sĩlr ẽ rõnalis. Ecce hẽs septẽ silitudies aĩe ad deũ qr ꝓme sex eti ã brutoꝝ aĩab⁹ ꝯuinunt̃ nõ enĩ spũs brutoꝝ sit q̃dã mẽtiunt̃ corpe⁹ ẽ q̃uis sit mortalis: sꝫ icorpo re⁹. Sola aũt septia silitudo aĩe appropat̃ humane ol q̃dẽ sꝫ nõ sola. Uerũtamẽ ꝓmaꝝ ꝓpletatũ cognitio multũ ei vtilitatẽ affert: ꝑ hoc enĩ ꝙ aĩa humana cognoscit se eẽ spm̃ cognoscere põt: ⁊ aliã vitam spiritualẽ a vita carnis sepatã ꝑ h' etiã cognoscere põt se mag sꝫ spm̃ q̃ sꝫ carnẽ debẽ ambulare iuxta illud spũ ambulate ⁊c̃. In h' aũt ꝙ simplex ẽ demõstrat̃ ei ꝙ simplr ambulare dꝫ ⁊ oẽz fugere simulati onẽ: ꝑ h' ꝙ imortalis ẽ: cognoscere põt mortalia fugiẽda sibi gaudia ⁊ imortalia semꝑ appetẽda: ⁊ eadẽ rõne mortalia nõ debere supplic cia metui sꝫ immortalia.

¶ De Quatuor vltimis. C. CXIIII

Er hoc autem quod

inuisibilis est cogno scere põt ꝙ oẽ bonum qđ agit in hoc seculo quãtũ in se ẽ dꝫ facere in abscõdito ꝑ hoc ꝙ vna est ĩ substãtia: scire dꝫ q̃m ei semꝑ retinenda est vna ⁊ eadẽ innocẽtie ⁊ iustitie forma q̃ stult⁹ ⁊ luna mutat̃. Per hoc aũt ꝙ trina est in potẽtijs innuit̃ ei: vt singularẽ non appetat potẽtatũ sꝫ ⁊ ali⁹ altior intellect⁹ in h' ternario demõstrat̃. Ternari⁹ enĩ ꝓmus numer⁹ est habẽs ligaturã. Nã bi nari⁹ q̃ sine medio ẽ: sine vinculo ẽ: ⁊ ideo diuisionẽ significat. Ter nari⁹ aũt qr mediũ hꝫ ꝯcordie ⁊ ꝯiunctõis est signũ. Est enĩ ꝓmus li pariũ numeroꝝ: ⁊ ꝓm⁹ totus impar: vñ quasi totus ꝯcordia est. Naz quelibet eius pars inter duas reliquas media est. Qua re nõ imeri to signat indiuiduã trinitatis substantiã ⁊ operatõez inseꝑabilẽ ⁊ in dissolubilẽ charitatez. Et quoniam omnis numerus impar vinculo quodam mediationis ligatus est: per imparem numerum pacem ⁊ concordiam puto significasse vatem mantuanum cum dixit. Nume ro deus impare gaudet: quod idem est ac si diceret. Deus pacez dili git ac dilectionem: qr ipse pax ac dilectio est. Igitur anima per tres suas potentias sibi tam firmiter tam naturaliter coherentes: admo netur omnem diuisionem ⁊ scisma fugere ⁊ seruare vnitatem spiri⁹ in vinculo pacis: per hoc autẽ ꝙ membris omnibus se totaz ex equo communicat: admonet̃ homo omni suo proximo. i. omni homini de bitũ humanitatis obsequiũ ꝓ suis virib⁹ cõmunicare debere iuxta illud. Omni petenti te tribue. Postremo vo rationalis est anima si cut ⁊ deus nisi ꝙ deus non tam rationalis dicẽdus est q̃ etiã ipsa ra tio. Unde seneca. Deus inquit totus est ratio: per hãc autez similitu dinem admonet̃ homo non appetenda fugere vel fugienda appete re: sed inter vtraq; rationis oculo discernere: ⁊ de discretis meliora eligere. Inutiliter enim procedit discretio inter bonũ ⁊ maluz: vel bo num ⁊ melius: vel malum ⁊ peius nisi melioris electio ⁊ peioris re probatio subsequat̃. Sic ⁊ inutiliter voluntas eligit qđ prius dige

bom ratio non probauit. Electionē autē sine discretione hn̄t iumēta. ⁊ discretionē sine electione hn̄t demonia. Hoc est enī in infernū descendere viuentē. i. peccare scientē: hoc est apertis oculis cadere sicut balaā cadebat. ⁊ ille q̄ dicebat. video meliora proboq̄: deteriora sequor. Deniq̄ sicut in trinitate q̄ deus est due psone procedunt ab vna. sic in trinitate potentiarū aīe irascibilitas ⁊ cōcupiscibilitas semp ex rōne debēt pcedere vt nihil fugiat illa: nihil appetat ista: nisi qd̄ ratio fugiēdū vl' appetēdū dictauerit. nā sine rōne nihil aliud est ista vel illa q̄ furor ⁊ insania. Igit' qd̄ est chamus asino: frenū equo: auriga currui: domitor leoni hoc est rō ire ⁊ amori. pinde necesse est ferri vtrunq̄ in precipitiū: nisi vtriq̄ prebeat ratio ducatū. Et hec ad presens dicta sunt de cognitione interioris hoīs: nunc de exteriori videamus.

C De Cognitione humani corporis. C. CXV.

Corporis humani cognitio in duobus est in materia. s. ⁊ forma. Cōplexionē autē medicis relinquo. Materia enī de luto vel de ceno est de celo vō forma. Unde q̄dā ait. De celo ista possideo. Formauit igit' dn̄s deus hoīez de limo terre. Formato igit' hoīe iussit illi' formā in celo respicere vt sciret formatorē suū in celo habitare. Ex his autē duobus trahit homo necessitatē duplicē. de forma vt sanctus sit. de materia vt humilis. Licet autē forma humana inter oēs formas aīaliū ab ipsa mundi creatiōe semp excelluerit. tn̄ ex incarnatiōe verbi ⁊ forma hoīs a deo assumpti. longe maiorē dignitatis excellētiā acq̄siuit. Neq̄ enī frustra istā charitatē q̄ dilexit nos deus nimiā appellauit apl's. sed pcerto intellexit q̄ tantū beneficiū sicut nulla mundane iustitie magnitudo promereri poterat. sic nulla estimare ponderatio vel estimatio ponderare. Melius enim estimat deuotio nostra q̄ rōcinatio: gratiarum actio q̄ disputatio. Faciliusq̄ cōparat illud paupertas spūs q̄ qlibet diuitiaꝝ aceruus. Añ icarnationē vbi filius erat deo sola hoīs forma īterior. s; ab īcarnatiōe vbi fcūs ē forma dei ipa quoq̄ hoīs forma exterior. Igit' ad oēz serpētis suggestionē cogitare debemus hui' forme duplicis vtriusq̄ dignitatē ⁊ mox pudebit nos vel turpe aliq̄d cogitasse. Dignior est enī forma vtraq̄ vt tam turpi bestie cōformet'. Sane vō de vtraq̄ dici pōt. imo etiā dici debet verbū illud egregiū. nō faciat ad mores tam bona forma malos. Alioq̄n q̄d passurū putas supplicij q̄ dehonestauerit formā dei. Potest aūt humani corporis cognitio alia colligi rōne. Tria q̄ppe in humano corpe cōsiderāda sunt: origo sordida vita misera: mors necessaria. i. ex necessitate cōtingēs. Homo enim noster exterior de īmundo semine cōcept' est. ad laborē natus. velit nolit moriturus. Clamabat nobis certissima mors: ⁊ hora mortis incertissima. Mortē semp ad oīum pendere oculos: ⁊ ideo semp habendā ab oībus pre oculis sempq̄ meditandā. sicut scriptū est in ecclesiastico. Memorare nouissima tua. ⁊c̄. In hui' aūt meditatione plato ⁊ pithagoras ⁊ basili' nr̄ christianoꝝ plūs sapiētiā posuerūt.

C Adhuc De miseria eiusdem. C. CXVI.

Ad hec enī tria pōt illa referri diffinitio hoīs a quodā sapientie responsa q̄renti. q̄d est homo. vile inde sperma vas stercoꝝ esca vermium. vile sperma fuit in ɔceptu. vas stercoꝝ est in reliquo vite cursu: esca vermiū est in occasu. Ego aūt dico: q̄ nō solū post mortem: sed etiā ante mortē esca vermiū est oīs homo. Q̄uis enī vestē mutet ⁊ remutet. nō tn̄ oīmodis carere pōt morsib' tinearū vel pulicū aut hm̄ōi. Quid aūt pfuit neroni q̄ nullā vestē bis induit aut hilarioni q̄d obfuit q̄ ciliciū nō mutauit. Locus iste fabulam exposcit. audi ergo fabulā: nō fabulā sed rem gestā de tuo helināndo. Philippus ep̄s beluacēsis apud nos aliq̄n hospitat' ē nō vt q̄dā duorationis cā: s; deuotiōis. Iā enī ordinis nr̄i cōis hospitalitas plures inuenit q̄ eā deuorēt q̄ singularis scitas q̄ eā honorēt. pcepit aūt mihi presul' ep̄s vt eū facerē missaꝝ matutinalē audire. Ad quē cū die crastina prima iā cātata venissem inueni eū adhuc dormiētē: ⁊ nemo vel de familia vl' de suis familiarib' eū excitare psumebat. Ego aūt accessi ppi' ⁊ excitaui eū q̄si iocādo dicēs. Iā diu ē q̄ passeres surrexerūt ad benedicēdū dn̄o ⁊ adhuc nr̄i pōtifices steterūt in cubili suo. Ad quā vocē expgefact' ille ⁊ ɔfusus īdignat' aduersū me q̄ tam libere eū arguissē. Substomachās ait. vade hinc miser ⁊ īterfice pediculos tuos. Ego aūt motū illi' cōuertēs in iocū: cōtinuo respondi Vide tu pater ne īterficiant te vermes tui. ego enī iā vermes meos īterfeci. Scito ḡ hāc eē differētiā īter v̄mes diuitū ⁊ v̄mes pauperū. q̄ v̄mes diuitū diuites occidūt. v̄mes aūt pauperū a pauprib' occidūt'. Lege machabeoꝝ ⁊ iosephi ⁊ actuū aploꝝ histories: ⁊ inuenies reges potētissimos antiochū ⁊ herodē agrippā a vermib' consumptos. Qua rōne simul ⁊ auctoritate oppssus ille stati obmutuit.

C Adhuc De cognitione hoīs ⁊ aīab' post mortem apparentibus. C. CXVII.

Sed et de cognitiōe hoīs hec ad pñs dicta sufficiāt. q̄ tibi frater ideo descripsi. ne putares verā cognitionē hominis haberi posse ex subdola spūs immundi sententia: sed de sola spūssancti doctrina salutari. Si autē de eadē cognitiōe perfectiorē tractatū cupis agnoscere. lege moralia beati gregorij de ipso sancti spūs ore pfusa. teste petro diacono: q̄ columbam vidit ad aurē beati gregorij v̄ba q̄ scriberet suggerētem. Lege quoq̄ pulcherrimū libꝝ btī bernardi de ɔsideratione ad eugeniū papā. ex cui' nobilissimo stilo ⁊ sentētijs fere pluſq̄ humāis poteris agnoscere nō solū quid sit homo: sed etiā quid sit de'. poterisq̄ intelligere auctorē hui' libri sapiētiorē fuisse ipso apolline eloquētiorē demostene. subtiliorē arestotile. moraliorē socrate discretiorem platone. Hec dicta sunt p eo q̄ macrobius ad pbandū aīas e celo lapsas induxit autoritatem responsi delphici gnothosolitos. Et hanc esse hoīs agnitionē sui dicit. Si exordia prima respexerit vt cōscientia nobilis sue originis virtutes induat quib' eo vn̄ descēderat rescēdat. Eodē loco accipiēda est virgilij autoritas de heroib' quos apud inferos relegauit. quos dicit nosse solem suum et sua sydera. q̄ etiā res leuiores quas viui exercuerāt eos post mortē exercere testat' dicens. Que gratia currū. Armorūq̄ fuit viuis. que cura nitētes. Pascere equos eadē sequit' tellure repostos. Hec autem falsitas opiniōis vel opinio falsitatis. inde nisi fallor sumpsit initium: q̄ anime defunctoꝝ suorū peccatoꝝ penas lugētes multis apparere solēt in eo habitu in quo prius vixerāt. id est rustici in rusticano. milites ī militari. sicut vulgus asserere solet. de familia hellequini: de qua henricus aurelianēsis ep̄s nostri beluacēsis ep̄i frat' referre solebat rem valde mirabilē quā ipse audierat ab illo qui viderat. s. iohanne aurelianēsis eccle canonico. Dicebat enī iohānes iste loquens de hac re ad p̄fatū ep̄m.

C Exēplū ad hec de familia helleq̄ni. C. CXVIII.

Burcardus archidiacon' cognominatō de pin- ato itarus erat romā. Rogauit autē me vt quendā clericū natalē noīe dom' mee echonomū ei sociū darē. q2 tātalus erat in reifamiliaris custodia. bon' dispensator ⁊ prudēs ⁊ fidelis. qd̄ rarissime ī dispēsatorib' inuenit'. Volebat ergo idē burcardus hūc habere socium itineris sui. nō tā ideo q̄ eū diligēt: q̄ q̄a pecunie sue vt auarissim' valde timeret. Ego autē tā nobili psone ⁊ archidiacono meo nō potui negare. Precepi ḡ natali clerico vt cū eo iret. ⁊ ei tāq̄ mihi in oībus obediret. qd̄ ille inuit' annuit timēs mores burcardi cuius auaritiā nō ignorabat. Inieram' aūt ego ⁊ natalis fedus quoddā secretissimū. q̄ vter ex duob' nobis prius moreret' intra. xxx. dies si possz ad sociū suū rediret. nihil ei ī apparitiōe sua terroris incutiens: sed blāde illū cōmonefaciēs ⁊ de statu suo certificās. Cū ergo iā ppe romā essent. accidit quadā die vt p̄fatus burcard' cū natali clerico rationē poneret de quotidianis expēsis ⁊ de magna sūma inutile singulos nūmos ⁊ obulos exigeret: q̄ in quos vsus abijssent Natalis autē qui tā minutas rationes reddere mihi nō ɔsueuerat: quippe cui ego tanq̄ mihi credebā iratus aduersus virū nobilē sordidissime pudētie cū in reddenda ratione deficeret: se (quod audiu quoq̄ horrendū est) demonib' cōmēdauit. Eodem autē die cum quandā aquā trāsuadarēt idē burcard' ⁊ natalis: idem natal' submersus est. Sequenti vō nocte prima cū in lecto meo quiescerē vigilans ⁊ corā me lumen fulgeret in lampade. qua semp nocte consueui tenebras horrescere. ecce natalis clericus meus ante me astitit: cappa indutus pluuiali: sicut mihi videbat' pulcherrima: coloris plumbei. Ego autē nihil oīno territ': ⁊ eū optime recognoscēs cepi quasi gratulans de tā maturo eius reditu trans alpinos ad eū dicere Natalis bene venerit'. Nūquid iam redit archidiacon'? Nō inquit dn̄e: sed ego solus redij iuxta constitutū: mortuus enī sum. Nolite ergo timere: ego nullū timorē vobis inferam. Sed precor vt succurratis mihi. ego enī in magnis tormētis sum. Cur inquā. satis enim honeste vixistis apud me. Dn̄e inquit verum est. Bene q̄ idē mihi esset: nisi hodie subita preuētus ira me demonibus cōmendassem. Rogo autē vos vt quoscūq̄ potueritis moneatis vt hoc nunq̄ faciāt. Qui enī se cōmendat demonib'. dat eis potestatē sup se: sicut ⁊ ego miserrim' feci. vnde potestatē habuerūt vt me statim submergerēt. ⁊ propter hoc solū torqueor. Nā bene confessus eram oībus peccatis meis: ⁊ in nullū reciderā. Tunc ego Quō tā pulchrā cappā habetis si in tormētis estis. Dn̄e inquit hec cappa: que tam pulchra vobis videt'. ponderosior ⁊ grauior est mihi q̄ turris parisiensis ⁊ si

mihi superposita esset. Pulchritudo autē ista spes est venie quam habeo ꝓpter cōfessionē quā feci & tā mihi succurrat. Cui ait. Certe inquā ego vobis succurrā quantūcūq; potero. Sed obsecro vt dicatis mihi si vos estis deputat⁹ in illa militia quā dicūt belliquini. Et ille nō dn̄e. Illa militia iam nō vadit: sed nup ire desijt: q2 penitētiā suā peregit. Corrupte aūt dictus est a vulgo bellequinus ꝓkarlequinus. Fuit enī karolus quint⁹: q̄ peccatoꝝ suoꝝ longā egit penitentiā. & nup tandē p ītercessionē bt̄i dionysij liberat⁹ est. sed rogo vos vt misereamini mei: & hoc dicēs cū fletu euanuit.

Iterū aliud exemplū ad idem. C. CXIX.

Ec iccirco dixi: vt p h̄ elucesceat vnde sumpsit exordium virgilian⁹ error de aīabus defunctoꝝ q̄s heroas appellat dicēs eos habere eandē curā equoꝝ & curruū & armoꝝ post mortē quam habuerāt dum viuebāt. De q̄ re certissimū referebat exēplū patru⁹ meus Elebādus henrici quondā remēsis archiepi cubiculari⁹. Dicebat enī. Dn̄s meus archiepūs mittebat me apud attrebatū. dum aūt circa meridiē apud quoddā nemus appropinquassemus ego & famulus meus q̄ me p̄cedebat celerius eq̄tans vt mihi pararet hospitiū audiuit ille tumultū magnū in nemore q̄si multiplices & varios equoꝝ fremitus armoꝝ sonitus. et velut voces multitudinis īpetu prorumentis in bellū. Expauefactus g̃ ipse & equus ei⁹ cōtinuo reuersus est ad me. A quo cū quererē q̄re reuerteret̄ respōdit. Equ⁹ me⁹ nō fuste nec calcarib⁹ etiā cogi pōt vt ꝓcedat. Et ego etiā ipse adeo territus sum vt vltra ꝓcedere nō audeā. Mira enim vidi & audiui. Nemus enī istud defunctoꝝ aīab⁹ & demonib⁹ plenū est. Audiui autē illos clamare & dicere. Iā habemus ꝓpositū de area. in p̄rimo autē habebim⁹ archiepm̄ remensem. Ad qd̄ ego respōdi. Signum crucis nostris frontib⁹ īprimam⁹ & securi ꝓcedamus. Cū ergo ꝓcessissem & ad nemus peruenissem iā vmbre ꝓcesserāt. & tn̄ voces q̄sdaꝫ cōfusas audiui. & fragores armoꝝ & equoꝝ fremit⁹. sed nec vmbras videre nec voces intelligere potui. Cū aūt redissem⁹ iam archiepm̄ inuenimus in extremis. nec post has voces. xv. dieb⁹ supuixit. vnde cōijcit̄ eū ab illis spiritib⁹ raptū: a qb⁹ auditū fuerat rapiēdū. Hinc apparet q̄les equi sint illi: sup quos aliqñ defunctoꝝ aīe vident̄ eq̄tare. Sunt enī demones se in equos trāsformātes. quoꝝ sessores sunt aīe miserrime peccatis onerate. tanq; armis q̄busdaꝫ & clipeis onustate. Sed reuera ꝓprijs scelerib⁹ in formis talib⁹ onustate: iuxta illud ꝓpheticū. Descenderūt in infernū cū armis suis. i. cū membris suis q̄ fecerūt arma iniq̄tatis peccato. nolentes ea facere arma iustitie deo. Certū est aūt equū aīal eē supbū & cōtumax. cōtētiōis & belli cupidū feruentē ad coitū: & i libidine p̄potētē. Demones igit̄ in equos transformari. significant sessores suos se hm̄oi sceleribus oblectasse.

Adhuc de eodem. C. CXX.

Alis equus erat ille quē monstrauit carbonarius comiti cuidā niuernēsi. Erat enī carbonari⁹ iste vir paup in seculo: sed diues in deo. religiosus & timens deū. Ob qd̄ etiā familiaris erat p̄fato comiti. h. Hinc nocte quadā cū vigilaret & custodiret fossam suā carbonificā incensam acriter. ecce quedā femina nuda currens apparuit. & post eā eques q̄dā equo nigro insidēs euaginato gladio velocit̄ equitās vt fugientē apprehēderet mulierē q̄ dum fugiens fossam circuīret. cōprehēsa est ab eo. & pfossa gladio & facta est q̄si mortua. Quaꝫ ille proiecit in ignē & exustā rursus extraxit: & posuit ante se sup equū & abiit. hec aūt visio pluribus noctib⁹ ostēsa est illi. Cū ergo quadā die se hm̄oi visiōe tam frequenti. nimis anxius cogitaret. sic cogitabundus & tristis obuiauit comiti. Miratus comes traxit eū in partē & secrete requisiuit ab eo q̄d haberet dicēs. Si q̄s tibi fecit iniuriaꝫ vel molestiā aliquā intulit ne celaueris a me ego enī te bene vindicabo. Si in egestate es ego tibi subueniā. q̄ respōdit. Nihil necesse habeo. de nullo conqueror. sed hec & hec totiens vidi: & vtinam vos vidissetis. Certe inquit comes eius tecum vadam: & videbo visionē hanc magnam. Igitur comes cōfessus oīa peccata sua mutat habitū: & assumit secū carbonariū. abijtq; cū eo solus in siluā. Et cū vigilarēt circa mediā noctē audiunt quendā buccinātē fortiter: & signa ut se p totū. Et ecce misera mulier illa accurrēs nuda sicut prius cepit fugiens fossam circuīre. quam eques ille insequens & cōprehendens gladio peremit & in ignem proiecit. Et iterū resumpsit quā super equum ante se posita cū fugere vellet. comes adiurauit eum in nomine dn̄i vt staret & diceret ei quis esset & cur hoc faceret. Tunc ille subsistens ait. Ego sum vester ille miles & hec est illa mulier nobilis vxor illius militis quem pro amore meo interfeci. vt licētius ac freq̄ntius meo cōcubitu frueret̄. Et in hoc peccato ambo mortui sumus: nisi q hec sero in hac ipsa morte penituimus. Nunc aūt tale tormentū patit̄: q singul̄ noctibus a me interficiat̄ & comburit̄. Tantū enī dolorē patit̄ in ictu gladij quo eam ferio quantū nullus vnq; in morte sua passus est: & multo maiorē in combustione. Ad hec comes: Quis est ille equus sup quē sedetis? Diabolus inq̄t quidam est: q̄ nos ineffabili vexatione torquet. Posset ne vobis aut aliquis succurrere? Posset inq̄t si vos feceritis in cunctis cōgregationib⁹ q̄ vobis subiecte sunt orare pro nobis. & a p̄sbyteris celebrare missas: & psalmos a clericis decātari. Talis erat equus sup quē ascēdit infelix ille mathisconensis. de quo refert Petrus abbas cluniacensis in libro miraculoꝝ: q cū quadā die solēni ille mathiscone in proprio palatio resideret. multis militib⁹ diuersi ordinis stipatus repēte ignotus hō insidens equo p hostiū palatij ingressus: cūctis videntib⁹ & admirātib⁹ vsq; ad ipm̄ puenit: dicēs se velle ei colloqui. imperās ei vt surgeret & se seq̄ret̄. q̄ inuisibili potētie nō valens resistere surrexit: & vsq; ad hostiū dom⁹ ꝓcessit: vbi equū paratū inuenit quē iussus statim ascendit. cui⁹ habenas ille accipiēs q̄ propter illū venerat: velocissimo cursu p aera cunctis videntib⁹ ferre cepit. Ille aūt miserabiliter clamās Succurrite ciues succurrite: totā ciuitatē cōmouit. Quē aūt currentē eū p aera cōspexerūt q̄diu naturali oculorū acie potuerūt. sicq; tandē subtractus visibus hominū: fact⁹ est eternus socius demonū.

De cōstituēdo rege: & primo de morib⁹ eius. C. CXXI.

Cum inquit cōstitues regē quē dn̄s deus tuus elegerit de numero fratrum tuoꝝ. Querit̄ cur deo displicuerit pp̄lo q̄ sub samuele regē sibi desiderauerat fieri: cū hoc inueniat̄ permissum. Ad quod dicēdū est: q ideo displicuit: q2 nō precepit vt h̄ fieret. sed cōsiderātib⁹ pmisit h̄ facere. Cūq; fuerit cōstitutus: nō multiplicabit sibi equos: quorum numerositate fit subditis onerosus. Equos multiplicare ē plures q̄ necessitas exigat: vane glorie causa vel errore alteri⁹ cōgregare. Multo min⁹ ergo licet ei multiplicare canes: aut volucres rapaces: aut bestias truces: aut quelibet portenta nature. De histrionib⁹ autē & mimis: scurris & lenonib⁹ & meretricib⁹ & hm̄oi ꝓdigijs hominū: q̄ princeps poti⁹ exterminare q̄ fouere debet nō erat in lege mētio faciēda. Sequit̄: Nec reducet pp̄lm in egyptū. i. inferiores nō corrumpat exemplo: q2 componit̄ ordinatio orbis regis ad exemplū. nec sic inflectere sensus humanos edicta valent: vt vita regētis mobile mutat̄ semp cū principe vulgus. Sequitur Nec habebit vxores plurimas que alliciant animā eius. cum in alijs plures vxores esse vnius licitū fuerat. vt in abraham isaac & iacob grā propagande prolis: & fidelem populū dilatandi in regibus perpetuo obtinet̄: vt in vna vnius sit. Multo minus igit̄ licet eum vel fornicari vel adulterari: vel quelibet stupra cōmittere. Quō aūt hec crimina puniet in alijs subiectus eisdem. Sequit̄ Nec habebit auri & argēti īmensa pōdera. Quid ergo hic dicūt: qui dn̄o ꝓhibēte aurū & argentū sibi thesaurisāt questū ex calumnia faciētes: & querentes habundantiā singularē de multoꝝ inopia: & de rapinis diuitias: beatitudinē de calamitate. Nō enim habebit diuitias q̄s noīe possidet alieno. & sibi priuata erunt fiscalia que publica cōluet̄. Nō est aūt mirū si regi non licet habere priuata fiscalia: cū nec ipse suus sit: sed subditorum.

De studio eius vel sapientia. C. CXXII.

Postquā aūt inquit sederit i solio regni sui describet sibi deutronomiū legis hui⁹ in volumine. Igit̄ princeps iuris nō debet esse ignarus: licꝫ multis priuilegijs gaudeat. nec pretextu militie legē dn̄i pretermittit̄ ignorare. Unde et princeps christianissim⁹ legib⁹ suis indicit. nec dedignet̄ p̄nceps sacros canones imitari. Inutilis enī est oīs constitutio principis. si nō est ecclesiastice discipline cōformis. Sequit̄: Et habebit secū: legetq; illū oīb⁹ diebus vite sue. Necessaria est ergo principi peritia l̄rarū: cui quotidie legē dn̄i legere p̄cipit̄. Qua enī die legē non legerit: nō ei dies vite est: sed dies mortis. Hinc est q in l̄ris q̄s rex romanorū misisse legit̄ ad regē frācoꝝ: hortās eū vt liberos suos liberalib⁹ disciplinis instrui faceret. Adiecitq; inter cetera: Rex illiteratus est quasi asinus coronatus. Qz si forte illitteratus est: certe litteratorum consilijs eum regi necesse est. Hinc est q exemplar legis sacerdotibus leuitice tribus iubetur assumere: id est a catholicis viris & litteratis. Plato enim & Boetius testis est. respublicas fore beatas dixit. si eas aut sapiētes regerēt: aut earum rectores sapientie studerēt. Sapiētia enī ipsa dicit: Per me reges regnāt: & cōditores legū iusta decernūt. Gentiles enī sapientiā quasi deū deorū colebant. sine cuius dei nutu nihil faciendum credebāt. Unde & an

si qui philosophi imaginē sapientie pre foribus oliz temploꝝ pingi cū hac circūscriptione censuerunt. Usus me genuit pepit: memoria: sophiā me vocāt grai. vos sapientiā. ⁊ hec iterū scribi iusserūt. Ego odi hoies ignaua opa: ⁊ philosopha sciētia. Est aūt sapiētia rerū diuinarū ⁊ humanarū princeps ⁊ gerendoꝝ emittēdoꝝq; scientia. huic autē insistere philosophari est.

¶ De humilitate eius ac pietate. C. CXXIII.

Sequitur. Nō eleuet̄ cor eius in supbiā super fratres suos. qđ p̄cipue necessariū est sequens replicat. Nunq̄ eni humilitas satis videt̄ cō mendata p̄ncipibus qꝛ difficillimū est vt gradus honoris nō pariat tumorē in aio ipsi⁹ p̄sidētis. Tarq̄nū eni a regno supbia deiecit. In iure aūt romano cautū est: vt q̄ ius reddit: se facilē in adeūdo p̄beat. contēni tñ nō patiat̄. Principes sicut medici nunq̄ vti debēt grauib⁹ remedijs. nisi cū leuiuz beneficio desiderata sanitas desperat̄. Unde lucius. Principē senē morib⁹ esse oportet. Et q̄ moderatiora ɔsilia sequat̄: ⁊ vicē gerere medicoꝝ q̄ morbos curāt. nūc exinanitione in repletis: nunc refectōe in vacuis. Et dolorē etiā sedant nūc cauterio: nūc fomentis. Si eni citharedi aliiq; fidicines multa diligētia p̄curēt quō oberrātis corde cōpescant vitiū ⁊ alijs ɔcordē reddāt. quāta solicitudine oportet p̄ncipē moderari. vt subditos reddat q̄si vnanimes ⁊ vnius moris habitātes in domo. Certū est aūt q̄ tuti⁹ ē chordas remitti ampli⁹ q̄ intētius p̄tēdi. remissarū nāq; intensio artificis opa cōualescit. Que autē semel rupta ē. nullo artificio reparat̄. Sit piger ad penā p̄nceps: ad premia velox: ⁊ doleat quotiens cogit̄ esse ferox. quoꝝ alterū iustitie est. alterūq; pietatis de q̄bus Salomon ait. Misericordia ⁊ veritas nō te deserāt. Circūda eas gutturi tuo. ⁊ describe eas in tabulas cordis tui. ⁊ inuenies gratiā ⁊ disciplinā bonā corā deo ⁊ hoibus. Gratia nāq; debet̄ misericordie. disciplina vō iustitie. Qui sine prima est: oībus odibilis est. q̄ vō sine secunda oīb⁹ cōtemptibilis. Plutharcus eni librū scripsit de magistratuū moderatiōe. Plato inquit cum subditos opprimit magistratus proinde est eni ac si caput corporis inturnescat. vt a mēbris aut oīno: aut sine ingēti molestia ferri nō possit. Idē cū in subditos potestas seuit. idē est ac si pupillū tutor p̄fegnatur. vel cū suo mucrone iuguleს qui tibi ad defensionē suā gladiū dedit. Unde claudianus. Sis pius in p̄mis: in fine iustus ⁊ hostis. Nam cū vincamur in oī munere dato. Sola deus equat semp clementia nobis. Tu licet extremos late dominare p indos. Te medus: te mollis arabs: te seres adorēt. Si metuis: si praua cupis: si ducet ira. Seruicij patiere iugū: tolerabis iniquas. Interius leges: tūc oīa iure tenebis. Cū poteris rex esse tui: procliuior vsus. In peiora dat̄: suadetq; licētia luxum. Illecebris effrena fauet. Tunc viuere caste. Asperius: cum prompta venis: tunc durius ire. Consulitur: cū pena patet: sed cōprime motus. Nec tibi quid liceat: sed q̄d fecisse decebit. Occurrat: mentemq; domet: respectus honesti.

¶ De Ipsius equitate. C. CXXIIII.

Sequitur. Neq; declinet in partē dexterā aut sinistrā. Declinare in dexterā est nō dei gratie: sed sibi retribuere velle quod rectū est. Uel declinare in dexterā vel in sinistrā est peccare p̄pter eorū felicitatē q̄ appetunt̄: aut p̄pter eorū infelicitatē que fugiunt̄. Uel etiā ad dexterā declinare: est v̄tutibus ipsis vehementer insistere: ⁊ in virtutis opibus que in modo cōsistūt modū excedere. Unde Iuuenalis. Insani sapiēs nomē feret equus iniq̄. Ultra q̄ satis est virtutē si petat ipsā. Et p̄hs. Caue qđ nimiū est: qꝛ si hec ipsa caure la modestiā deserat. eoipso a tramite v̄tutis recedit. Oīs autē vehementia saluti inimica est: ⁊ excessus oīs in culpa. bonarūq; rerū cōsuetudo nimia: pessima est. Unde Salomon: noli esse nimis iustus. Quid ergo nimiū p̄dest si regina v̄tutū nimietate sua obest. Nimia quoq; humilitas maxima pars supbie est. Itē ad sinistrā declinat: qui in subditoꝝ culpis puniēdis nimis p̄nus est ad vindictam. Ad dexterā vō q̄ mansuetudini nimis indulget. Itēq; nō declinet in dexterā vł sinistrā partē. Equitas eni cui iudex obsequiū debet. amoris dexterā vł odij sinistrā nescit. Iuste iustū exequi est: nec duri⁹ equo nec remissius. in assertione vel executione iustitie nihil aliud q̄ iustitiā querere. Munera tñ curiales licēter accipiāt: dūmodo nō extorqueant ipudēter. Pudorē abijcit q̄ rogat: his etiam emit. Ad rem nāq; vel spei preciū verecundiā vendit. munus vō iniuste petitiōis notā nō habet. qđ deuotio liberalitatis obtulit. nō iprobitas depre cantis extorsit. Ita tñ vt iniquorū munera nō acceptat: ne aut ignauus sit. si eos non foueat accepto munere. aut si fouerit iniustus habeatur. Nota enim habēda est ⁊ cause ⁊ persone vt nec a turpi nec turpiter accipiat̄. Nā plerūq; a munere: a causa: a tempore: a loco vel modo splendēt munera vel sordescunt.

¶ De Premio regalis iustitie in ipso ⁊ in herede. C. CXXV.

Sequit̄ Ut longo tēpore regnet ipse ⁊ fili⁹ eius super Israel. De virtute nāq; parētū sepe p̄tēdit̄ successio filiorum: ⁊ succedentiū felicitas ex descendentiū iniquitate p̄scidit̄. iuxta illud Iniusti autē disperibūt simul. re. im. interibunt. Item regnū a gēte in gentē trāsfert̄ propter iniustitias ⁊ iniurias ⁊ contumelias ⁊ diuersos dolos. Iniustitia (vt stoicis placet) est mentis habitus: qui a regione morum exterminat equitatē. Iustitia est non nocere: ⁊ ex humanitatis officio nocentes p̄hibere. Nocere est iniuria. nocentes non ipedire iniustitia. Contumelia est qñ tumorē mentis in lesione alterius manifesta operis sequela committitur. Dolus (vt Acquilius diffinit) est cum aliud agit̄: ⁊ aliud simulat̄. Malus quando fit in intentione nocendi: ⁊ quasi in insidijs nocet. Dolus igit̄ quia ex timore est aduersat̄ fortitudini. contumelia vō prudētie: que p̄cat sibiipsi: Et quid superbis terra ⁊ cinis ⁊c̄. Iniuriam temperātia non admittit nolens inferre alij quod sibi nollet ab alio irrogari. Iniustitiam iustitia excludit: faciēs alij quod vellet sibi fieri bene ⁊ honeste. Oz autē addit diuersos: puto ad omnia cōmuniter referendū: non solū ad vitiorū diuersas species: sed etiam ad diuersas personas: ⁊ ad omnes modos quibus a quocūq; hec vitia cōmittunt̄. Princeps eni tenet̄ pro omnibus: ⁊ omniū etiam actor videt̄ esse quia cum omnia possit corrigere: eorū merito particeps est que noluit cum potuit emendare. Cum eni potestas publica sit omniū vires exhaurit. ⁊ ne in se deficiat: incolumitatē omniū debet procurare membrorū. Sicut autē potentes tormēta potenter patiūtur si a iustitia deflexerint. sic ⁊ iustitie premijs fruentur habundantius: si recte exercuerint potestatū. ⁊ tantā in futuro pre subditis habebunt gloriam. quanta virtute eos in magna delinquendi licentia precesserunt. Unde dicit̄: Potuit eni transgredi ⁊ nō est transgressus ⁊c̄. Ad iustitiam nāq; reputatur principibus etiam cum temperant ab iniurijs. ⁊ facultas delinquendi est eis materia meritorum. Declinare autē a malo in eis magnū est: etiam si magna bona nō faciant. dum tamen subditos indulgentia sua non perimant. Patri ergo succedit filius: si patris iustitiam imitat̄. Claritatis autē ordo minime seruat̄. cū amorē qui patrie ⁊ parētib⁹ precipue debet̄. pater transfundit in filios ⁊ filialis affectus paterni pectoris cellam solus exhaurit: ac hodie vitia liberoꝝ salute reipublice preferunt̄. licz salutem populi liberis omnibus oporteat anteferri. In libro eni regum latenter saul arguit̄: q̄ in voto sancto de diurno ieiunio pepercit ionathe cōtra ipsius religionis votū. cuius preuaricatione populi corruerant. ⁊ hely etiam licz in se sanct⁹ esset: quia filijs pepercit perijt. Ut autē de ceteris taceam quantum rempublicam dilexit deus pater: qui propter eam propter eam proprio filio suo non pepercit: sed pro nobis omnibus tradidit illum.

¶ De q̄ttuor p̄ncipi necessarijs ⁊ eorū reipu. C. CXXVI.

Quattuor autē principibus inculcare plutarchus nititur. s. reuerentiam dei. cultum sui. disciplinam officialium. ⁊ potestatum affectum. ⁊ protectionē subditorū. Nam qualis debeat esse princeps eleganter descripsit in libro pulcherrimo: qui inscribitur institutio traiani. cuius principiū superius in loco suo posuimus. Deniq; te ait quid vis rectissime geres si non recesseris a te ipso. si primo te composueris ad virtutem: recte procedent vniuersa. Politice enim cōstitutionis maiores tibi vires exclusi. cui si obtemperas: plutarchum viuendi habes auctorem. Alioquin presentem epistolam testem inuoco: quia in perniciem imperij nō pergis auctore plutarcho. Sequunt̄ postea politice constitutionis capitula. Est itaq; respublica (vt Plutarcho placet) corpus quoddā quod diuini muneris beneficio animatur. ⁊ nutu summe equitatis agitur ⁊ regitur quodam moderamine rationis. Que enim ad religionem pertinent: vicem anime obtinent. Princeps caput est huius corporis vni subiectus deo ⁊ his qui vices dei agūt in terris. Cordis aūt locum senatus obtinet. Oculorum aurium ⁊ lingue officia sibi vendicant iudices ⁊ presides prouinciarum. Officiales ⁊ milites manibus coaptantur. Qui semper assistunt principi lateribus assimilantur. Questores ⁊ cōmentarienses nō illi qui carceribus presunt: sed mites rerum priuatarū ventris ⁊ intestinoꝝ ferūt imaginē. Pedes agricole sunt. Ex his ergo q̄ttuor illa sunt q̄ plutarchus principib⁹ inculcare conat̄: reuerentiā dei. s. ⁊ cetera supradicta.

¶ De Reuerentia dei, ⁊ cultu sui. C. CXXVII.

Iro autē modo deus intelligētiā sui sic infundit: vt sube

trahat. sic subtrahit et ifundat. In multis enim multipliciter lucet. Est autem a maiestate mirabilis: a sapiētia venerabilis: amabilis a bonitate. Et hic est funiculus triplex inter creatorē. s. et creaturā q̄ facile nō rumpit: sed vt timeat honoret et diligat. Colitur autē deus dupliciter: affectu mētis et exhibitione corporis. reuerētia q̄ corporalis exhibet: aut in psonis cōsistit: aut in rebus. In psonis: aut a natura aut ab officio: aut a morib⁹: aut a cōditione: aut a fortuna. Naturā vt parētes cognati et affines. Officiū ē debitū exequēdi q̄ vnicuiqȝ ex institutis aut morib⁹ agēda sit quoꝝ agēdoꝝ alia ad publicum alia ad suū cuiusqȝ ptinent statū. Nā officioꝝ quedā publica: q̄daȝ dicunt priuata. Priuata enī tot sunt quot sunt psone. Publica aut a diuino: aut ab humano iure descendūt. Publico officio tāta debet reuerētia: quāta est eminētia cuiuslibet magistratus. Mos est mētis habitus ex quo singuloꝝ operū assiduitas manat. hic virtutes et vitia eque cōplectitur. Unde bonos et malos mores dicim⁹ moratos hinc morigeros a bono morosos a malo nolamus. Cōditio est status persone fortuitus: quo aut in aduersis: aut in psperis degit. Ii his autē qui diuina iura ministrāt deus pre ceteris alit honorantur: aut sperriitur: cū illoꝝ honorē et contemptū pprium reputet dicens. Qui vos spernit me spernit et qui vos recipit me recipit. Reuerentia que in rebus cōsistit: aut vt in corporalibus est: vt edib⁹ et locis sacris aut sacrificijs. Aut in spiritualibus: vt sunt iura que sacris rebus cōpetunt. que temerare sacrilegiū est morte expiandum. Rerū autē sacrarū immunitates cōuellere insurgere in deū est. cultus sic maxime intēperatus cōsistit. Marcū catonem eodem vino quo remiges contentum fuisse tradūt. Caius curius sabinoꝝ victor nolens agros suos ex senatus consulto ampliari: gregalium portione contentus fuit. malum ciuem dicens esse cui non satis esset id quod ceteris ciuibus.

ℭ De Officialiū disciplina. C. CXXVIII.

Sequitur

de potestate et officialiū disciplina. nisi. in quo dumtaxat cōsilio periculosius. Unde in pūerbijs. Oī custodia serua cor tuum quī ex ipso vita pcedit. Est igit prouidēdū potestati ne cōsiliarijs indigeāt neue aliena imoderatius concupiscant. Nihil est scelerius q̄ amare pecuniā. etc. Nō solū in corde. i. in cōsiliario: sed etiā in ventre et intestinis reipublice. liquescoris⁹ et cōmentariēsib⁹. hec ratio seruanda est. In lateribus quoqȝ. i. illis q̄ semper principi assistunt. Nam a cōuictu mores mutant. Et qui tangit picē inquinabitur ab ea: vitaqȝ cōspecta. vel cōtacta liuorē ducit ab vna. Ita qui dē legati apostolice sedis in prouincijs debachant. ac si ad ecclesiaȝ flagellandū egressus sit sathanas a facie dn̄i: acceptores psonarū: et q̄si quidā bonoꝝ mallei. Unde iuuenalis. Omne aī vitiū tanto conspectius. In se crimen habet: quanto maior qui peccat habet. Episcoporū nomen et officiū venerabile esset: si tanta implerent solicitudine quanta interdū appetit ambitione. et diligerent vt patres. timerent vt dn̄i colerent vt sancti. si exactionibus parcerēt. et proijcerēt ex alo. quicquid prouenit ex calumnia nec oēm questū pietatē putarent. In domibus prelatoꝝ et principū oīa hodie venalia sunt frustra apud curiales de testimonio cōscientie. de venustate moruȝ. de torrēte eloquentie nisi precio interueniēte cōfidis. Ipse licet venias musis comitatus homere. Si nihil attulerij ibis homere foras. Ego enim credo me vidisse hostiarios cerbero duriores. Apud inferos tamē cerberus (vt aiunt) vnus est. Sed quot sunt diuerticula curiarum tot cerberi. Tota enim familia aut mordet: aut latrat. Uetus puerbiuȝ est. Uacue manus temeraria petitio est. Apud aduocatos quoqȝ et ipsum silentiū venale est. Hoc fortassis a demostene acceperunt: qui cū aristodinū auctorē fabularū interrogasset quantum mercedis: vt ageret accepisset. et respondisset talentuȝ. at ego ait Demostenes plus accepi vt tacerē. Causidicoꝝ lingua dānifica est nisi eam vt dici solet funibus argenteis vincias. Nihil autē vt ait seneca venali misericordia turpius. Iniustum prorsus est misericordiā vendere siue iustitiam. In lege ƀo scriptum est. Iuste qđ iustum est exequeris. Lege quoqȝ iulia repetendarū: tenet qui cū haberet aliquā potestatē: ob iudicandū vel denunciandū: pecuniam acceperit quo magis aut minus quid ex officio faceret. Hec verba legis sunt Iteqȝ oēs cognitores aut iudices a pecunijs et patrocinijs manus abstineāt. Neqȝ enī alienū iurgiū suā putēt predā. Plebiscito etiaȝ cōtinet ne q̄s presidū munus donūue caperet. nisi esculētū poculētūue et id quidē inter dies pximos pdigat. sed nec extenua producenda sunt ad munerꝝ qualitatē. De taliū munerib⁹ ait epistola seueri imperatoris. Uetus prouerbium est: nec oīa: nec semp: nec ab omnibus. Nā valde inhumanū est a nemine accipere. passim vilissimum: per oīa auarissimum.

ℭ De publicis exactoribus et eoꝝ violentia. C. CXXIX.

Egregie autē

de talibus ait Laurētius mediolanēsis episcop⁹ cū publicos exactores describit. Publicanus inquit est. caput rapine. lex violētie. predo sine pudore. medicus extermīnij. fmarios furibus. Nam fur timens delinquit. hic autē confidenter. Fur laqueos legi timet. hic quicquid fecerit legem vocat. Quis eo iniquior: qui verbis iustitie iustitiaȝ damnat: et armis innocētie spoliat: vulnerat: occidit innocētes. Lege vtiqȝ legem perimit. et dū alios vrget ad legem: ex lege delicit. Publicanoꝝ autē a maximo vsqȝ ad minimū cetus concussioni potius q̄ iustitie vacat. et ita in populū debachanē: vt quod reliquit vnus: alij non morenē auferre tanq̄ ad hoc constituti sint: vt residuū locuste comedat bruchus. Officiali cesaris nisi in omnib⁹ acquieueris cesari contradicis. Et q̄cq̄d dicter: nisi sit sic: et nisi sic stet: est in personam regis: contraqȝ coronam. quicquid dixerit ita obtinet ac si inueniat in actis. et cum aliās habita moderatione inculpate tutele vim vi repellere liceat: concutientibus: officialibus: spoliantibus: torquentibus mutire nō licet. hec autē omnia in principem redundant. Singuli quippe tenentur ad singula. princip ƀo onera incumbunt vniuersa. Princeps aūt legis nexibus dicit absolutus: non quia ei iniqua liceat: sed quia is eē debet. qui nō timore pene: sed amore iustitie equitatē colat. Nā in negocijs publicis nil ei velle licet: nisi qđ lex aut aut equitas persuadet: aut ratio cōis vtilitatis inducit.

ℭ De Equitate iudicij. C. CXXX.

Equitas aūt iuris

vt periti asserunt: est rerū conuenientia que cuncta coequiparat ratione: et in paribus causis paria iura desiderat. Lex ƀo ei⁹ interpres est. Quicqđ autē equū est: ita demū iustū est: si est volūtariū. In nulla re hodie tantū offendunt huius seculi potestates sicut in iudicijs: non attendentes quod scriptum est In quo iudicio iudicaueritis: de vobis iudicabitur. Et illud quod supra posuimus Iuste quod iustum est exequeris: id est sine acceptione personarum vel munerū. mor vt tibi liquebit de causa iustam de vtraqȝ parte feres sententiam. Nam dū causa anceps est protelanda est sententia: quia festinata iudicia pariūt penitentiā. Si ergo in iudicando periculum vitari non potest: nihil est vtilius q̄ differri. Si autē alterutrius litigantiū periclitat vtilitas: et rei difficultas morā non exigit: iniquissimū est iudiciū protelari. Ipso autē iure cautum est: vt sacrorū euangelioꝝ scripture terribiles ante sedē iudicis deponanē. ibiqȝ ab initio iudicij vsqȝ ad finē permaneant. nec amoueanē nisi sententia recitata: quo totius consistorij latitudo dei ipsius repleta presentia omnib⁹ ad sacrosanctas scripturas metū incutiat et reuerentiā. et ab inquisitione veritatis omnia iniquitas propulset. Ut autē dicit in libro codicis secūdo: procliuiora sunt iura ad defendendum q̄ ad impugnandū. faciliusqȝ ad exceptionē q̄ ad actionē trahunt. Uñ cū nō oēs ad accusationē admittunē: oēs ad defensionē admittunē: nisi aliqs absens damnandus est.

ℭ De Militū electione et eoꝝ officio. C. CXXXI.

Videamus de mēbris

ceteris reipublice nunc de militibus videamus: qui manus appellanē. Nullus est vt ait vegetius renatus quem oporteat vel plura vel meliora scire q̄ principem. Christianus princeps milites magis a fide et moribus q̄ a viribus debet eligere. Nostri autē milites hodie sic ad bella quasi ad nuptias dealbati procedūt. In castris sermo illorū est de conuiuijs. in conuiuio de armis. Non sunt que faciant militem tam corporalem q̄ spiritualem. electio et sacramentū. lōga per militē incuriosius legit lucio flacco: et galo varrone cōsulibus. Milites primo iureiurando facti sunt. Antea enī sacramēto trimodo a tribunis rogabanē. Conceptio sacramēti teste Uegecio hec est. Iurant milites per deum et christum eius: et spiritum sanctū: et per maiestatem principis: que sm̄ deum humano generi diligēda est et colenda: se strēnue facturos omnia que preceperit princeps. nunq̄ deserturos militiam: vel mortem recusaturos pro republica: cui⁹ sunt conscripti militie. Cato militem non dicit nisi eum qui sacramento ad militiā iā ꝯsecrat⁹ ē. Miles igit sicut laboris: ita et honoris nomen est. Nemo enī sibi honorē sumat: nisi q̄ vocat a dn̄o. q̄ nō electus seipm̄ militie ingerit. in se gladiū puocat: quē ppria temeritate vsurpat. Usus autē ordinate militie est tueri ecclesiā. impugnare perfidiam. et sacerdotiū venerari. pauperum propulsare iniurias. pacare. puinciā. pro fratribus (vt sacramēti docet cōceptio) fundere sanguinē. Miror autē quō princeps illis habet fidem: quos videt deo

suo cui vt cetera taceā ⁊ sacramēto militie alligati sunt. fidē debitā nō seruare. nequaq̄ fidē seruabit secundā. qui primā irritam facit. Denique cōsecratio militis hec est. cōsuetudo solemnis est. vt ea die qua quis miles cingulo decorat̄ ecclesiā solēniter adeat gladioq̄ super altari posito ⁊ oblato quasi celebri professione facta. seipsum altaris obsequio deuoueat. ⁊ gladii. s. officii sui iugē deo spondeat famulatū. Eis ergo pro ecclesia plurimū: cōtra ecclesiam licet nihil. aut enim plus: aut nō minus in sua professione faciunt q̄ episcopi ⁊ abbates qui cedulā offerunt. In quibusdā etiā locis moris est militem in crastinum consecrandum. totam noctem precedentem per vigilē in orationibus ducere. ⁊ nec iacendi nec sedēdi habere licentiam: nisi forte repētine infirmitatis necessitas coegerit: sed tota nocte stantem orare.

¶ Obedire debent principi: sed magis deo. C. CXXXII.

PRimum hominū deo debetur: cuius est homo creatione ⁊ redemptione. Secūdum autē homini: saluo tamē dominio dei. qui ab oib⁹ hoibus suis exigit innocentiā. Cum periculo ergo innocentie nemo cuiq̄ debet fidē: nec abbati monachus: nec patri filius nec domino seruus: nec marito vxor. Est igit̄ principis prouidere in primis ne miles suus perdat innocentiā pro defensione reipublice. sine qua respublica salua esse non potest. Solus enim ille princeps e si bonus: est ⁊ iudex incorruptus. cuius sententia ex cōtemplatione assidua imago est equitatis. Est enim publice equitatis vindex ⁊ equitatis seruus: ⁊ in eo personā publicā gerit. q̄ oīum iniurias ⁊ damna corrigit. ⁊ oia crimina media equitate punit. cuius officium est illis qui nimirū possunt plurimū prodesse ⁊ q̄ nocere desiderant plurimū aduersari. Unde ⁊ in sacra scriptura colūbe gladius appellatur: quia sine felle irascitur: sine iracūdia ferit. ⁊ cū dimicat amaritudinē nullā recipit. Nā (vt ait Cicero orator egregius). Sicut lex persequitur culpas sine odio personarū ita princeps facere debet. Dauid vir sanguinū dictus est. nō propter bella (vt ait Augustinus) sed propter vriā. Nā nec Samuel nec Helias nec Phinees vir sanguinum appellatus est. cū quilibet eorū sanguinē fuderit. Pulchre autē sm̄ stoicos lictor dicitur quasi legis ictor. quia ad eius spectat officium ferire quem lex iudicat feriendū. Unde ⁊ antiquitus illi cui⁹ manu iudex innocēs nocentē puniat. cum reo gladius immineret dicebat̄. obtēperat leg. e arbitrio vel legem implet. vt vel sic mā suetudo verborum puniēdi rei tristiciā mitigaret. Cū ergo milites sint manus corporis publice potestatis illius principis manus sanguine plene sūt. cuius officiales ⁊ milites vel innocentiū sanguinē fundūt: vel innocētes opprimūt. Huius ergo principis oratio nunq̄ exaudiēda est. elemosyna deo nunq̄ acceptanda.

¶ De mutuo affectu principis ⁊ subditorū. C. CXXXIII.

Primum eorū que Plutarchus habere iubet principē est amor subditorū. Codrus enim atheniensium rex pro victoria populi sui seipsum morti tradidit. Nā mutato regis habitu sarmēta colligēs: castra hostiū ingressus. a milite quem falce in iurgio percusserat interfectus est. Unde ⁊ illud poeticū. Et iurgia codri. Decios duces romanorū se pro suis exercitibus morti deuouisse percelebre est. Julius enim cesar dicere solitus erat. Dux qui nō laborat vt militibus charus sit: militē nescit amare: nescit humanitatē ducis in exercitu: ⁊ aduersus hostē debere esse. Idem enim pistorem in vincula cōiecit: q2 sibi meliorē panem q̄ ceteris militibus in mensa superposuerat. Alexander militē suū macedonē senio confectū nimio frigore obstupefactum: ipse in sublimi ⁊ propinqua igni sede sedens. cū aiaduertisset statim descendit. ⁊ in suis manib⁹ corpus frigore duplicatū in suam imposuit sedem. Plato cum vidisset dionysiū tyrannū sicilie corporis sui circūseptū custodibus. Qd̄ tantum malū inquit fecisti: vt a tam multis custodibus necesse habeas custodiri. Principē enim sic oportet vincire obsequijs oium affect⁹ vt quisq̄ subditus pro eo periculis imminentibus caput opponat. Sic etiā vrgente natura pro capite cetera se solēt mēbra opponere. Unde claudianus nō sic excubie: nō circūstantia tela. Quā tutatur amor nō extorquebis amari. Hec alterna fides: hec simplex gratia donat. Hucusq̄ dictum sit de institutione regum ⁊ principū: qualiter se habere debeant vel domi: vel militie. non solum sm̄ leges diuinas sed etiam humanas que catenus valent. quatenus a diuinis non discrepent. Alioquin falsum est qd̄ in lege scriptū est. Quod principi placet legis habet vigorē. Nullas enim leges credunt quidam ciuilibus preferendas. sed has anacharsis scita telis aranee comparauit. que muscas et culices detinent: et volatilia grandiora transmittunt.

¶ Planctus amici lapsi a statu monachali. C. CXXXIIII.

S. lamentationes ⁊ veh de carmine nihil ad te. Carmen enī illis debet̄: quibus bonū est cōfiteri dño ⁊ psallere nomini dñi altissimi. Carmen illis debet̄: quorū in cordib⁹ cantat̄ dño ⁊ psallit̄ spū: mente iubilat̄. ⁊ quorum operatio christo cytharisat. organisat cogitatio. psalterisat oratio. deuotio lirisat. Nihil enī tibi ⁊ carmini. Nō est enī tibi cantare canticū dñi in terra aliena. nihil tibi ⁊ aue: qui nō mutas nomē eue. nihil tibi ⁊ salue: qui nō saluas cōmendata dū mādata nō seruas: dū te nō paras ad iudiciū: nō comparas auxiliū aduocati tui christi. sed saluatori tuo crucē reparas secūdā. mortisq̄ tibi preparas secūde cruciatū. nihil tibi ⁊ vale: qui nō viuis nisi male: qui valere nō affectas dum detractas penitere. Tu ergo aīa mea fratri meo expectanti ⁊ reexpectanti modicū in seculo nimiū in peccato: manda remāda lamētationes ⁊ veh. Perlustrata nāq̄ cū omni sollicitudine materie presentis tota multitudine: nil inuenire potui qd̄ mitterē pro carmine sed plenus amaritudine: plenus anxietudine quod scripsi scripsi. Salus a nō sano missa nugatoria est: missa vō insita superflua. Denique quid prodest alicui salus vlla destinata: cui nulla salus grata. Plane frustra salutat̄ a quo salus nō optatur. Quis dabit aquā capiti meo: ⁊ oculis meis fontē lachrymarū: vt copiose lugeam dignū mei fratris interitum. Justus es dñe etiā si disputem tecū. Uerumtamē etiā iuste loquar ad te: nō tanq̄ tecū disputās: sz tanq̄ tecū cōputās: q̄ mecū supputo ⁊ fratri me imputo. Adhuc enī frater meus mēdicat siliquas porcorum in regione illa in qua fames oritur nec morit̄. vbi egestas incipit nec desinit: nec recordat̄ infelix quāti non solū filii: sed ⁊ mercēnarii in domo patris sui habundent panib⁹. Ipse vō nec dolore cōuincit̄: nec rubore cōfundit̄: q̄ ⁊ fame pereat: ⁊ siti torreat: ⁊ labore fatiget̄: ⁊ seruitute premat̄. ⁊ o q̄ facili trāsitu hec oīa trāsiret. duobus tamen passibus a tam graui exilio resiliret. quorum primo reuerteretur ad se. ad te vō pater altero conuerteretur. Jussisti autē mihi vt nō solum eum: sed ⁊ quemlibet proximū meum diligam quantū meipsum. Sed quis mihi proximior fratre meo. Nusquā ergo totus assum vbi abest frater me⁹. Dimidiū enī est anime mee. Nōne dñe tu iubes diligi in tota anima. Quō ergo tota anima mea te diliget: nisi vtraq̄ eius medietas te diligat. Non enī bene diligeris ad medietatē. Ut ergo te totus diligam: fac oro vt te diligat ⁊ frat̄ meus. Si vis vt seq̄r te: sequat̄ te obsecro ⁊ frater meus. neq̄ enī dimidi⁹ sed te potero. vt me totū saluū facias: saluū fac ⁊ fratrē meū: q̄ totū hominē saluū fecisti in sabbato. Quippe nil facis ad medietatē. sed quicq̄d facis perficis. Alioquin non diceretur de operibus tuis q̄ vniuersa erāt valde bona. Et I deuteronomio dei pfecta sūt opa ⁊c.

¶ Reprehensio eiusdem. C. CXXXV.

S. lamētationes ⁊ veh. Lamentatio de presenti ē carmē ⁊ veh de futuro. Ueh tibi proposui vt ab eo fugeres. lamētationes preposui vt ad eas confugeres. Carmen vō nec posui vt remota omnis lete rei memoria: nulli trāsitorio decori cor tuū apponeres. sed q̄diu te super flumina babylonis sedere cognosceres: fleres: plorares: gemeres: ⁊ in eius salicib⁹ organa suspēderes. ⁊ te totum penitus medullitus exponeres dolori. Nulla tibi nulla de carmine mentio fiet: donec illud impleas preceptum Exite de babylone: fugite a chaldeis. sed iam loquar ad te. Ipsa lamentatio. s. que hactenus locuta est pro te quō cecidisti lucifer: qui mane oriebaris. qui iubilabas dño cū matutinis astris: qñ in cetu nouiciorum: in fletu monachorū: in metu conuersorū: in conspectu angelorum psallebas altissimo. Quō attractus illa cauda draconis cum sua tertia parte stellarū te etiā secū traxit: cui deus dederat lucē sapientie. splendorē scientie. iubar intellectus. vt cū stellis stantib⁹ luceres si velles in perpetuas eternitates. Nō parco tibi frater amantissime: vt mihi ⁊ tibi parcat deus. Cecidisti nūquid qui cecidit non resurget. Septies in die cadit iustus ⁊ resurgit. i. quotienscunq̄ cadit totiens resurgit. Tu q̄ cadis tota die recidis quotidie: cur nō resurgis vel vno die.

¶ Uitium ipsius labentis fuit: non ordinis a quo cecidit. C. CXXXVI.

Quid autem ordinē nostrū accusas intollerabilis duritie: profecto nō ordinis: sed accusantis est vitiū. neq̄ enī ordo ita durus est vt sit inaccessibilis: aut importabilis: aut contra naturam. Alioquin nec ordo esset: sed tu fluidus es ⁊ eneruis. Preterea quid magis sm̄ naturam q̄ ordinate viuere. At nulla vita ordinatior q̄ nostra. Ibi enī omnia in numero ⁊ pōdere ⁊ mensura dispo

nuntur. Ibi cibus ⁊ quies ⁊ somnus ad sufficientiā naturalē indulgentur. Ieiunia vō labores ⁊ vigilie a nemine supra vires extorquentur: sed oīa mensurate fiunt. Simplici enim victu ⁊ vestitu vita sustentat̃: natura fouet̃: conseruatur sanitas. Deniq̃ quid naturalius quid sanius illo cibi ⁊ potus genere. ad cuius appetitū sola natura ⁊ cocus est ⁊ medicus. Quis pane triticeo ⁊ leguminib⁹ bene coctis famē nō expellat. Ieiunus raro stomachus vulgaria tēnit. Aīa saturata calcabit fauū: aīa vō esuriens: ⁊ amarū pro dulci habebit. Probabile est ait Seneca quod natura desiderat ad superuacua sudat̃. Taceo ꝙ ad conseruandā sanitatē nihil efficacius: q̃ cibi ⁊ potus identitas conseruata. Varia enim fercula variaꝝ sunt naturarum. Oīs autē talis varietas parit humorū repugnantiam. ⁊ oīs humorꝝ repugnantia repugnat sanitati. vnde elegantissime ⁊ prudētissime respondit quidā de nostris adolescētibus beluacensi episcopo eum interroganti. vnde cōtingeret ꝙ sanior ⁊ pulchrior esset in claustro q̃ solebat esse in seculo. quia inquit vniformiter viuo ⁊ decenter. De quorum primo habeo vt sanus sim de secundo vt pulcher sum. In seculo enim viuebam tam deformiter q̃ multiformiter. de quorum primo turpitudo nascitur etiā corporalis. de secūdo egritudo. Perrexitq̃ episcopus querere dicens. quid ergo comedisti hodie. Satis inquit: quid heri. Similiter satis. non quero inquit de quantitate: sed de qualitate. quid comedisti heri. quid hodie. Heri inquit comedi pisa ⁊ holera. hodie holera ⁊ pisa. cras autē comedam pisa cum holeribus. post cras holera cum pisis. vide ergo q̃ pulchro circuitu eandem sententiam circumduxit. vt vario modo ostenderet eadem se semper vti dieta. que prestat corpori sanitatem ⁊ pulchritudinem.

¶ [illegible] exemplꝫ ad ordinē tolerandū. C. CXXXVII.

Explosa igitur est omnis difficultatis accusatio quā contra ordinem induxisti: ⁊ impossibilitatis excusatio quam pro parte adduxisti. Neq̃ enim ordo tam difficilis est vt īfirmos nō recipiat. cum ⁊ illis satisfaciat ⁊ accurate ⁊ dignate. neq̃ tu tam infirmus aut debilis es. vt ad illū portandū nequaq̃ sufficias cū ego non deficiam: te ⁊ infirmior ⁊ debilior. Et vt de me taceam quantos tibi possum ostendere. qui de vita delicatissima ad hunc ordinē quem appellas durissimū ⁊ difficillimū se transtulerunt. nec tamen adhuc ab eo resilierunt. Quis ⁊ etate iuniores te sunt: ⁊ natura teneriores ⁊ debiliores viribus. Et vt de tot multis vnum excipiā. vnum tibi excipio qui certe solus sufficit ad omnium exemplum. Ipse quidem spectaculū factus est. ⁊ angelis ⁊ hoibus leuitate miraculi. q̃ prius eis spectaculum fuerat miraculo leuitatis. Quem nō scena. nō circus. nō theatrum. nō amphiteatrum. non amphicircus. nō forū. non platea. non gymnasium. nō arena sine eo resonabat. Nosti Helinandū. si quis nō nouit hoiem. si tamen hominem. Neq̃ enim tam natus erat homo ad laborem q̃ auis ad volandum. circuiens terram ⁊ perambulans eam. querens quem deuoraret: aut adulando aut obiurgando. Ecce in claustro clausus est: cui totus mundus solebat esse nō solū quasi claustrū: sed etiam quasi carcer. Quomodo ergo non potes quod ipse potest. cuius mutatio dextre excelsi. quantū stuporē intulit seculo. pudorēq̃ diabolo: tantum ipsi dn̄o contulit honorem. neq̃ etenim ipse tam leuis fuerat q̃ ipsa leuitas. Unde ⁊ tanta leuitas tam leuiter mutata. apud plures q̃ nihil aliud putatur q̃ leuitas. Hinc est ꝙ iam quinquēnis eius conuersatio vix facit alicui fidem de futuro. mirum quantum in se ipso experimentum dedit inconstantie tantum perseuerature constantie nunc debilitat argumentum. Erubesce igitur miserrime te saltem non sequi istum precedentem: iuniorem: infirmiorem: debiliorem: delicatiorem. Quis enim attendens vnde iste surrexerit surgere non possit.

¶ Qꝫ iste ordo sit portabilis omnibus infirmis ⁊ fortibus. C. CXXXVIII.

Tandem surge et noli declinare ī verba malicie ad excusandas excusationes in peccatis. attribuens nature qđ est mentis imputure necessitati qđ est voluntatis. difficiliorem faciens ordinē q̃ sit. te molliorem q̃ esse debeas infirmiorem q̃ esse possis. Nemo enim tantam infirmitatem potest incurrere vt rigor ordinis ei de misericordia condescendens. ⁊ de charitate compatiens. congruam solacij non suppetet medicinam. Si ieiunare pre infirmitate non potest. manducare non solum permittitur: sed etiam cogitur. si laborare non sufficit. quies ei non deest. Si vigilijs grauatur: somno recreatur. Infirmus es noli refugere. Non portabis ordinem: Sed ordo te. Fallunt autem plerisq̃: ⁊ nō tam fallunt q̃ falluntur. pusillanimitate animi dicentes se nō posse quod possent si tētarēt. sed ante iudicāt q̃ discutiāt. Et ideo in limine primo deficiūt: ⁊ ante tubā tremor occupat artus. Solent aūt huiusmodi pusillanimes dicere: Hodie ieiunaui: ⁊ iam caput doleo. si ergo cras ieiunauero necesse est: vt aut freneticꝰ fiā: aut litargicus: aut melancolicus: aut epilenticus: aut maniacus: aut demoniacus. Plane nō sequit̃: Debile principiū melior sequet̃ fortuna. Multe res intētate difficiles habēt aditus: vsus autē faciles. Dicit ergo infirmꝰ noster: Hodie ieiunaui: ⁊ ideo caput iam doleo. Mentiris plane: imo q2 nō ieiunasti nisi vno tm̄ die. Nō enī ideo caput doles: q2 vel semel ieiunasti: sed q2 ieiunare nō assueuisti. Deniq̃ q̄d scis an ex ieiunio hoc tibi accidit. Heri forte tale quid immoderate comedisti vel bibisti: qđ naturaliter caput aggrauat. Nō ergo omnia aut ad preceptorꝫ difficultatē: aut ad viriū impossibilitatem referenda sunt.

¶ Admonitio Lapsi vt resurgat. C. CXXXIX.

Surge igit̃ frater. nō enī impossibile est [illegible] sit difficile: ⁊ tam difficile q̃ facile est cadere. Faciliꝰ est ait Aristo. destruē q̃ astruere. Facilis (ait poeta) descensus animi. sed reuocare gradū superasq̃ euadere ad auras. hoc opus. hic labor est. ⁊c̄ nō dixit hoc impossibile est. sed hoc inquit opus hic labor est. i. possibile est et si difficile sit. Possibile ē si exhibeat̃ opꝰ prebeant̃ opera. labor adhibeat̃. Festina igit̃ vt resurgas. nam si resurgere est hodie difficile: cras erit difficiliꝰ. Qui nō est hodie cras minus aptus erit. Omne autē tempus quod morte adicit̃ addit̃ et casui. Quanto iacebis diutius: tanto cades profundius. Ipsum nāq̃ iacere cadere est. Cadere fateor humanū est: sed resurgere nihilominus humanū est. iuxta illud Nūquid qui cecidit nō resurget. id est nōne q̃ potuit cadere potest resurgere. nō resurgere ergo nullo mō humanū esse dicendū est: sed diabolicum: cuius tota vita ruina est. Notanda igit̃ in hoc loco quadripartita varietas. Quattuor enim sunt. s. stare: cadere: surgere: nō resurgere. Horꝫ duo media hominis sunt. Homo enim cadit ⁊ surgit: ⁊ iterū recidit ⁊ iterū resurgit. stare vō absq̃ casu solius angeli est. non resurgere vō solius diaboli est. Qui ergo stat ⁊ non cadit: angelus est. qui vō cadit ⁊ surgit: hō est. qui autē cadit: ⁊ post casum nō surgit: nō quia nō potest: sed quia nō vult: pfecto diabolus est: etiam si homo sit. Unde ⁊ de tali hoīe dictum est: Et vnus ex vobis diabolus est. Unū ⁊ dicit̃ ad homines Temptatio vos nō apprehendat nisi humana. vbi plane diabolica remouet̃: que. s. triplex est. supra se. infra se. ⁊ contra se. Supra se tētatur quis qñ effertur vltra se. Infra se tētat̃ quis qñ viuere appetit inferius ⁊ sordidius ⁊ vilius q̃ nature sue dignitas exposcit. Tētatio cōtra se est qñ aliquis scienter peccat etiā ad mortē. ⁊ tamē postea non penitet: aut desperans: aut minus sperans: aut nec sperans nec desperans. sed incredulus ad sperandū ⁊ ad timendū: id est nec misericordiā credens profuturam: nec damnationē obfuturā: quia neutram credit futuram. Sed omne iudiciū putat defuturū: dicens cum Epicuro: Nihil post mortem: ⁊ mors ipsa nihil. Quattuor enī tue calamitatis gradus superius enumeraueră. te. s. non stetisse: cecidisse: iacere: non resurgere. Qꝫ non stetisti leuitatis fuit: ꝙ cecidisti infirmitatis: ꝙ iaces voluptatis est: ꝙ non resurgis consuetudinis. Leuitas impellit. infirmitas prosternit. perimit voluptas. sepelit consuetudo. Primo fuisti arundo vento agitata. secundo foliū cadēs ab arbore. tertio factus est paralyticus grabato affixus. Nā que est differentia inter mortuū ⁊ semper iacentē. Quarto lazarꝰ in sepulchro quadriduanꝰ fetens obuolutus linteis tumulatus. Arundo fuisti qñ ad leuissimū serpētis sibilum te inclinasti. Foliū fuisti qñ spiritu habente potestatē ascendente super te locum tuū dimisisti. Paralysis autē est dissolutio. nihilq̃ magis hominē dissoluit q̃ voluptas. His tribus gradibus. s. leuitati: infirmitati: voluptati consuetudinē adiungens te fecisti quadriduanū. Tumulatus es et oppressus obstinatione. Hec est enī tumba que supponitur cadaueribus animarū mortuarum.

¶ De Cōsideratione q̄ penitentiā prouocat. C. CXL.

Valde ergo timeo ne nimiū speres: cum tamen non habeas plures rationes nimiū sperandi q̃ desperandi. Nam sicut maledictus cayn qui desperauit: ita maledictus omnis qui peccat in spe. Sed christiani dei misericordiam frequentius experti q̃ eius iram id est vindictam: cuius modo nō est tempus. facilius inclinat̃ animus in hanc dexterā q̃ in illā sinistrā quasi deus plus habeat misericordie q̃ iustitie: cum ipse sit vtraq̃ id est misericordia ⁊ iustitia. nec possit esse maior seipso. Si ergo co

gitas deum esse multum misericordem. cogita eum ꝛ tantũ esse iustum iuxta illud. Misericordiã ꝛ iudiciũ cantabo tibi dñe. ꝛc. Hec cogitatio pariet tibi timorẽ qui est initiũ sapientie. clauis iustitie. q̃ sola clauis reserat alarũ sepulchra. Ipse enim est angelus qui reuoluit lapidẽ ab hostio monumẽti. cuius aspectus sicut fulgur: ꝛ vestimenta eius sicut nix. Aspectus timoris est cogitare ꝛ intelligere terribilia. hec sunt maxime quattuor que semꝑ ponẽda sunt ante oculos mentis nostre. Judicij veritas. iudicis seueritas. tormentorum eternitas. ꝛ enormitas peccatoꝝ. Hec q̃ttuor sollicite cõsiderata faciunt eũm cõsiderãtis sicut fulgur. i. ardentẽ ꝛ rubenteꝫ: hoc est dolentem ꝛ pudentem. Iterũ ista quattuor sollicite cõsiderata faciunt vt vestimẽta considerãtis sint sicut nix. quia cũ peccator attente considerat quid meretur: si nõ peniteat. statim induit saccum penitentie rigentem algore continẽtie. ꝛ renitentem candore castitatis. que s. candor ꝛ rigor sunt due niuis proprietatis. Non enim dixit: ꝛ vestimẽta eius sicut lana alba: aut sicut lac: sed sicut nix inquit profecto significare volens. q꜄ si penitentia amara est ꝛ constringens ꝛ rigida. candida tamen est ꝛ cito resoluitur. quia breuis est quãtacũq꜄ sit temporis.

De Mala cõsuetudine abolẽda. C. CXLI.

Lamat tibi Jhesus voce magna. Lazare veni foras. exeundũ enim tibi est adhuc ligato. Quilibet enim sic sepultus ad cõfessionẽ consuetudinem etiam secum affert. sed nõ obstinationẽ. Alioquin nec ad confessionẽ veniret. Quomodo ergo te soluemus ab his vinculis. Recurrendũ est enim ad cõsuetudinis originẽ: que primo eradicanda est vt extirpata penitus eius radice. rami eius non repullulent. Ait enim Augu. in ii. confes. Ex peruersã voluntate fit libido: ꝛ dum seruitur libidini fit cõsuetudo. ꝛ dum cõsuetudini nõ resistit: fit tunc necessitas. que sunt quasi quedã ansule sibimet inexe cathenã facientes. vnde peccator constringitur. De hac cathena vel de hoc funiculo dicit apud Isaiam. Ve qui trahitis iniquitatẽ in funiculis vanitatis. i. peccatum peccato addũtis. quasi filũ filo ad faciendum funem. Hic est funiculus triplex: qui difficile rumpit. Prima tortio huius funiculi fit ex illis duobus filis. s. peruersa voluntate ꝛ libidine. Secũda ex libidine ꝛ consuetudine. Et est in hoc funiculo triplex libido. q. bis tortum filum. Tertia vero fit ex cõsuetudine ꝛ necessitate. Quid est ꝑuersa voluntas. ꝑuersus animi motus ad appetendũ aliquid preter deuꝫ propter seipsum: ꝛ ex hoc peruerso motu iam ex pena peccati meretur vt illud sibi libeat. i. placeat. ad qđ appetendum se peruerse mouit. ꝛ ita sequitur libido sin peccatũ: ꝛ pena primi. Libido namq꜄ dicit a libendo. i. placendo. Ut quecũq꜄ nobis placent blanda quadã sui violentia vsuꝫ sui facile nobis extorquẽt. Nam que libenter facimus: si possumus facimus ꝛ frequenter. imo si possemus nunq̃ nõ faceremus. Sic ergo ex libidine est cõsuetudo: quia qui hunc cibum comedunt adhuc esurient. Nunq̃ enim porcorũ siliquis venter humanus poterit expleri. Quare vo ex consuetudine nascatur necessitas manifestum est. quia videlicet cõsuetudo est altera natura. O violẽta consuetudinis quanta est tua potentia que de libertate facis seruitutem de morbo cõplexionem. de voluntate necessitatẽ: de casualibus naturalia: de cõtingentibus impossibilia. Uis ergo enodare hunc funiculũ tam subtiliter q̃ velociter. Recurrere ergo ad primũ nodum qui fit ex peruersa voluntate ꝛ libidine ꝛ securus esto. q꜄ isto dissoluto dissoluent alij qui sequũtur. quia cessante causa necesse est cessare effectum. Nempe hic consistit tota vis huius funiculi. In alijs quidem nouissimus nodus primo soluendus est: ꝛ nouissime primus. hic autẽ econtrario. Auertãtur igitur a sensibus corporeis res ipsos sensus allicientes. ꝛ facile euertetur ab animo peruersa affectio que si auersa fuerit statim libido auersa erit. Unde seneca. Id agendum est inquit: vt irritamenta vitiorũ q̃ longissime profugiamus. Quis enim iuxta prostibulum viuat continenter. Quis taberne proximus viuat abstinenter. Quis inter forensia iurgia silenter. immo quis in seculo viuat sapienter. Qui enim socius est stulto: efficitur ei similis. Qui picem tetigerit nonne inquinabitur ab ea. Qui flamme se ingesserit: nunquid non inflammabitur.

De Fomẽtis libidini subtrahẽdis. ꝛ primo de ocio segnicie somno carne femina. C. CXLII.

Is ergo extinguere libidinem pone inimicicias inter te ꝛ mulierem. sufficiat tibi deceptaꝫ a serpente: te hactenus decepisse. Noli dare sanguisuge sanguinem ad sugendum. sed auelle eam a cute. velis nolis etiam semiplenam. Uis extinguere libidinem: amoue ligna ab igne ꝛ subtrahet incẽdiũ. Que sunt inquis ligna que nõ sunt strueñda in ignẽ hui⁹ hois rixosi. Innumerabilia eni sunt. pauca tñ ex eis in quibus ꝛ cetera possis recognoscere dinumerabo. Ista sunt ergo ocia: segnicies: somnus: caro: femina: vinũ: ꝓsperitas: ludus: carmina: forma: puer. De primo habes: Ocia corpus alunt: anim⁹ quoq꜄ pascit illis. Et Lucan⁹: Uariam dant ocia mentẽ. Et quidã de nostris: In desiderijs est ois ociosus. Et regula illa benedicti ait: Ociositas inimica est anime. Et quidã de patrib⁹: Nunq̃ inueniat te diabolus ociosum. De secunda habes: Querit egistus quare sit factus adulter. In ꝓmptu causa est desidiosus erat. De tertio ẽ illud apud catonis ethicã. Plus vigila semꝑ: nec somno deditus esto. Nã diuturna quies vitijs alimẽta ministrat. Deniq꜄ illa duo prima semper istud tertiũ comitant. Nemo eni potest esse somnolentus quin sit ꝛ ociosus ꝛ desidiosus. De quarto ait Aplꝰs: Bonũ est nõ mãducare carnem: ꝛ caro non prodest quicquã. De quinto quia infinita sũt exempla: sufficiat ponere solam mulieris etymologiã. Mulier inquit Uarro dicit a mollicie quasi mollier. Istud mollier intelligendum est dupliciter: id est actiue ꝛ passiue: tanq̃ si diceretur mollibilis: id est facilis ad molliendũ: vt ꝛ cito molliat ꝛ cito molliat. Nolo autẽ te ignorare q꜄ malleus similiter dicitur a molliendo: eo q꜄ ferrũ molliat. Ferreas mentes ait Hiero. ipsa libido domat. Et Claudianus Ferrea lasciuis mollescunt corda sagictis. Uides ergo quõ conueniant rationes etymologiarũ cum rationibus naturarum. Quid nõ mollit malleus. Quem non mollit mulier. igitur mulier est malleus Uere ipsa est malleus vniuerse terre: per quem diabolus ꝛ mollit ꝛ malleat vniuersum mundũ. Quomodo non cauisti tibi ab hoc malleo. Nonne ille est malleus qui tibi massam corporis vsq꜄ ad plumbeas extenuauit laminas: imo etiam qui assidue tundẽdo super te suaꝫ de te fecit incudem. Si ergo vis fugere ab hoc malleo exi de fornace ferrea babylonis: nisi forte qđ absit hui⁹ tã magni ꝛ tã grauis mallei tunsiones assiduas non formidas: qui ꝯtra proprietates alioꝝ malleoꝝ nihil glutinare potest. solidare nihil nouit. sed cũcta confringit: ꝛ omnia cõminuit. dissoluit vniuersa. Redi ergo redi ad crucem dñi baluldam. ꝛ noli partem tuam ponere cum pilato: qui malleator interpretatur.

De Uino ꝛ prosperitate C. CXLVIII.

Rãseamus autẽ ad cetera vitioꝝ irritamenta de vino quod posui post feminã est illud vinum in quo est luxuria Et poeta: Et venus in vinis: ignis in igne fuit. Unde eleganter ait Hiero. Uinũ in adolescentia bibere est oleum addere camino: ꝛ gladiũ veneno. De prosperitate legis apud Ouidiũ luxuriant animi reb⁹ plerũq꜄ secundis. Non facile est eq̃ cõmoda mẽte capi. Un̄ Aug. de Salomone. Secunde res que sapientiã animos fatigant plus obfuerũt salomoni q̃ profuit ipsa sapientia etiã tunc laudabilis: etiam nunc longe lateq꜄ memorabilis. Et ipse Salomõ in prouerbijs ait: Prosperitas stultoꝝ perdet illos. Unde Juuenalis: Prima peregrinos obscena pecunia mores. Intulit ꝛ turpi fregerunt secula luxu. Diuitie molles. Sicut autẽ prosperitas attrahit ad peccatũ: sic plerũq꜄ aduersitas retrahit a peccato. Unde Grego. Aliquãdo nos mundus retrahit a deo. nunc tantis aduersitatibus plenus est: vt nos mittat ad deum. Ecce eni dñs sicut promiserat ꝑ prophetam: sepiuit vias tuas spinis: vt semitas tuas non inuenires ꝛ post amatores tuos non curreres. quomodo ergo non dicis: Uadam ꝛ reuertar ad virum meũ priorem: quia mihi bene erat tũc melius q̃ nunc. Quare non conuenis diabolum de conuẽtione quam tecum iniit: ꝛ de federe quod tecũ percussit. ꝛ proponis ei hanc dissunctam. aut mihi da diuitias ꝛ voluptates quas mihi pepegisti te daturum si tibi seruirem. aut ibo ad talem dñm qui mihi eas dabit ꝛ non solum ad satietatem: sed etiam ad cumulum. O q̃ conuenientissime hec ei proponeres. Ista enim promittit non solum tibi: sed cuilibet eius dominio submittẽ se volenti. iuxta illud Hec omnia tibi dabo si cadens adoraueris me. Ecce qui cadens adorasti: ꝛ adorans eum cecidisti. Aliter enim non adoratur nisi cadendo: cui non seruitur nisi peccando. At quod tibi promiserat nõ dedit. mentitus est enim. Quid putabas eum posse verum dicere nõne ipse mẽdax est: ꝛ ab initio in veritate non stetit. quomodo huius dñi sedifragi exactoris seuissimi intollerabilem tolleras seruitutẽ. Miror tamẽ vehemẽter vnde suppetant seruitutis expense non habet vnde suaꝫ paupertas pascat amorem: non habes vnde tuum pascis sitibũde furorem. Unde tuum. Considero eni q꜄ ex quo huic dño seruire cepisti. nunq̃ tibi prospere cessit: sed recessit omnis prosperitas. successit aduersitas. accessit calamitas. infelicitas quoq꜄ modum excessit. Nunc collige breuiter: q̃ infelix ei seruias: paup: egenus: inops

pallens: exanguis inanis. Exes: cibo: rede: frigore: peste: fame. O onerosa seruitus: o amara subiectio: seruire. s. ⁊ egere famulari ⁊ tribulari: humiliari ⁊ conculcari. Deus bone quid amarius: quid onerosius: paupertate plena peccatis: ⁊ peccatis plenis pauperie. Audi ergo consiliū meū. Falle illū qui te fefellit: mentiri ei q̄ tibi mentitus est. Desine ei seruire qui nō solū sicut promiserat tibi nō seruit: sed etiā contra te seruit sic arte deludat arte.

C De Ludo ⁊ carmine ⁊ forma ⁊ puero. C. CXLIIII.

Equitur de ludo in quo noīe intelligo oēm iocum est autē oīs iocus fomes libidinis. Unde ⁊ verus dicit iocosa: de qua sic ludit ille suus familiaris. Nō solet in mestos illa venire choros. Post ludū enim posui carmina: in quo nomine omne melos musicū comprehendo siue hat instrumento: siue humana voce. Unde Isaias. Cithara ⁊ lira ⁊ timpanū ⁊ tibia ⁊ vinum in cōuiuijs vestris ⁊ opus dn̄i nō respicitis. Quomodo enim opus dn̄i. i. veritatis: respicietur: a quibus tot opera vanitatis: non solum aspiciuntur: sed etiam exercentur. Et Ouidius. Multis pro forma vox sua blanda fuit. Aiunt phisici. Nihil potētius ad eneruandū animum q̄ lenocinium melodie. Unde ⁊ quidā demones illa capiuntur: sicut dicitur de saule arreptitio: ⁊ dauid citharista q̄ videlicet ille melius habebat quando iste psallebat: ⁊ Apollini delphico inuenti sunt ludi musici. ⁊ ille optim⁹ musicus ⁊ theologus ⁊ poeta ⁊ citharista orpheus suā libidinē citharizādo prosecutus est vsq̄ ad infernū. In huius iterū rei argumentum accipe q̄ difficile inuenitur aliquis leuis vocis ⁊ grauis vite. Quippe cū vocis leuitas cantum desiderat. at vite grauitas planctum. Uidi infinitos tam viros q̄ feminas tanto peioris vite quāto melioris vocis. Sed vt nostris parcam tēporibus. nero producatur in mediū de quo refert Suetonius in libro de vita cesarū. q̄ adeo delectabat in cantando: vt nec repentino motu terre ante cantare desisteret q̄ inchoata finiret. Refert etiā eum multotiēs supinū iacere solere: ⁊ pectori suo laminam plumbeā superponere causa videlicet vocis conseruande: ⁊ abstinere a ponus ⁊ a c his officientibus ⁊ nunq̄ aliquē aduocare nisi aut per aliū: aut voce submissa. vnde dictū esse illud apud Iuuenalem. Uox blanda ⁊ nequam digitos habet. Ecce inuenimus hominem vocis blandissime ⁊ vite pessime. ⁊ quoniā exemplorū supabundat copia pergamus ad alia. Sequit de forma quā semp duo pericula comitant. Et illa eadē que vocem blandā: sc3 supbia ⁊ lasciuia. Unde ouidius in li. fastorū. Fastus inest pulchris: sequiturq̄ superbia formā. Et iuuenalis. Rara est cōcordia forme atq̄ pudicicie. ⁊ iterū ouidius. Lis est cū forma magna pudicicie. Nec damno dona nature: sed curiositatē ⁊ vanitatē: quas indiuiduas ⁊ quasi etiā naturales secū ducunt comites. Sequitur de puero quē etiā peccati fomitem appellaui. s. ea cōsideratione qua ⁊ mulierē. Quantū enim periculi sexus affert in muliere: tantū etas in puero. De illa sic ait varro. Mulier quasi mollier. De isto ait naso. Puero inde est etas mollis. De illa virgilius. Uariū ⁊ mutabile semp femina. De isto oraci⁹ Cereus in vitiū flecti. Periculosa eni est etas pueri: periculosiorq̄ societas piculosissima vo familiaritas. Unde legit in vita patrum nō habendā esse familiaritatē cū femina ⁊ puero: vbi additur. vl̄ heretico. Hec ergo oīa sunt irritamenta vitiorū. hec sunt incitamenta voluptatis tormēta castitatis. Hoc oleo: hac pice: hac stupa: hac napta. his malleolis. his sarmētis incenditur fornax babylonis. Uis ergo fugere voluptatis incendiū: fuge omne hoc genus fomitis.

C Q Ab his oībus refugiū sit vita claustralis. C. CXLV.

Ed quo fugies a facie istorū. Totum circūspice mundū: vbiq̄ diabolus hamū peccati aliquo fomite delectationis inescat. Fugiendus est ergo mundus. vt eius cōcupiscētie fugiantur. Alioquin si in mundo remanere volueris nec abscissis manibus: nec trūcatis pedibus: nec effossis oculis: eo q̄ scandalizauerint te: scandalo non carebis. Relinquitur enim aliquid ⁊ aurib⁹ ⁊ narib⁹ qd̄ eas scandalizet: ⁊ p eas aīuz. Igitur qn̄ quidē nec sine mēbris officialib⁹ possumus viuere. nec illis scandalizātibus bene viuere. necessario querēdus est locus nō tam corporib⁹ q̄ moribus salubris. vbi corporeū sensuū nō carētes officijs illorū scandalis careamus ⁊ q̄s locus ad hoc idoneus nisi claustrum. vbi pax includitur: honestas clauditur: excludit voluptas: secluditur libido. De quo loco scriptū est. Melius est sedere in angulo domatis q̄ cū muliere litigiosa. Angulus est cōcors cohabitatio claustraliū in quā ipsi claustrales de diuersis hoīum generib⁹ tāq̄ de diuersis parietibus cōcurrentes ⁊ habitantes vnius moris in domo vnitatis. seruantes vnitatem spiritus in vinculo pacis felici diuenit experientia. q̄ bonū ⁊ q̄ iocundum sit habitare fratres in vnum. Mulier enim litigiosa: vel omnis ad litteram mulier est: vel ipsa caro: vel vita muliebris: vel societas cum amatoribus mollis: ⁊ muliebris vite. Quodlibet enim istorum semper rixam mouet viris spiritualibus. O q̄ conuenienter rixandis vt dicitur appellata est illa captiua muliercula: que te captiuū trahit. ipsa enim est diabolus: qui dicitur rixobaldus qui semper rixam alit. Nam ⁊ hoc nomen legitur esse proprium cuiusdam demonis. Fuge ergo frater dilectissime: fuge rixam quam tibi mouet rixobaldus iste per illam rixandam ⁊ redi ad claustrum tutum locum pacis ⁊ quietis. amatorem silentij rixeq̄ persecutorem. Redi frater redi a mundanno circuitu: in quo impij ambulant. quem semper leo rugiens circuit querens quē deuoret. ad claustralem tetragonū: vbi mirabiliter fabricante prudentia. columne iustitie super bases fortitudinis cemento temperantie firmissime solidate. spei epistilia infatigabiliter sustinētes: ⁊ per interualla discretionis seriatim disposite charitatis latera. i. latitudinem in humilitatis angulos. s. angustias linearīter consūmantes et ab eisdem incipientes vite ordinatissime pulcherrimam stabiliunt quadraturā. arridente in medio tetragoni ad cumulum decoris prato diuinarum scripturarum medicinalibus ⁊ imarcessibilibus iocūdarum sentētiarū flosculis plenissime referto. Redi ergo frater redi de fornace ferrea ad claustri refrigeriū: vt in loco amenissimo: sub dn̄o humanissimo: ihesu christo pijssimo: voluptuose trāsigas pn̄tis huius miserie calamitatem.

C Q Post votum vite claustralis nulla iam patet alia. C. CXLVI.

Ed dicis Nunquid nō est alia vita q̄ ducit ad deum q̄ claustralis? Est plane: sed non tibi. Antequā enim hanc elegisses: plures tibi alie patebant. Quādo autē de pluribus hanc vitam tibi elegisti: de omnibus vnam fecisti. Quid ergo inquis Nūquid soli claustrales saluantur: aut oēs pereunt seculares? Sane neutrum. Sed isti soli facile saluantur: illi omnes difficile. Cur hoc nisi quia tutior est ab incēdio remotus ab igne q̄ proximus igni. Frater non tibi persuadeat malesuada cogitatio: te quod vouisti non debere reddere: quia videlicet non sub sancto benedicto probationis annum perfecisti: nec sub sancto augustino saltem dimidiasti dies tuos. sed dixisti in dimidio dierum tuorū Uadam ad portas inferi. Interroga conscientiā tuā. Nescis cū quo mercatore otractū inisti. cū eo. s. qui nescit fallere: qz iustissimus est. cui⁹ nō est posse falli qz sapientissim⁹ ē. Cui nemo potest resistere: qz fortissim⁹ est. Quē nemo potest corrumpere: qz optim⁹ ē. A quo nemo potest fugere: quia vbiq̄ est. Prius eni otraxeras cū diabolo: qn̄ ei a teipso venūdat⁹ eras sub peccato. Tūc vo otraxisti cū dn̄o miro mō distrahēs ei qd̄ ante distractionē suū erat: ⁊ tuum post futurū. Nemo autē suus erit. i. sui iuris: donec ei se vēdiderit: a quo iam redemptus est. Uis scire qualis fuerit ille otractus inter te ⁊ dn̄m. Distraxisti teipm dn̄o: subtrahēs te seculo: retrahens te a peccato: abstrahēs te ab inferno: extrahēs te a luto: contrahēs te in claustro. Trahēs post te diabolū: attrahēs ad te dn̄m: ⁊ ab ipso postea ad celū ptrahēdus. Porro in huius distractionis. i. vēditionis preciū eternā beatitudinē tibi dn̄s ofirmauit. hac cōditione. s. vt ei pseuerares. an modicū tibi videbat preciū quod eras accepturus. Sed nō sunt cōdigne passiones huius tpis ad futurā gloriam que reuelabitur in nobis. Quare ergo frater contractum istum tibi saluberrimū vtilissimum ⁊ iocundissimū fide non persequeris. Q si negare volueris: testes contra te velis nolis erunt: quicūq̄ capitulo illo tunc affuerunt.

C De Differētia voti solēnis ⁊ simplicis. C. CXLVII.

On nego me inquis hoc mō vouisse. Sed nunquid vouisse talit ē vouisse solēniter ⁊ nō magis simpliciter? Nullo mō. Sic eni distinguit inter vota simplicia ⁊ solēnia. Uotū illud simplicit fit: qd̄ vel fit ⁊ silentio: qn̄. s. deliberatio sola sinib⁹ cordis otēta est. i. nō prorumpit foras in vocem. vel si prorumpit nullo presente: vel paucis presentibus. ⁊ hoc extra ecclesiam: ⁊ habitu pristino nondū mutato. tale votum dicitur simpliciter factum: vel simpliciter prolatum: vel simplex solum. Illud autē dicitur solenne quod fit coram multis. Uel si coram paucis sed grauibus personis: ⁊ in ecclesia: vel in manus presbyteri etiam extra ecclesiā: vel super reliquias. Uel (vt breuius dicam) duo sunt que faciunt maxime votum solenne. Loci sanctitas: ⁊ persone auctoritas. Auctoritatem appello hic ordinis dignitatem. Solēniter autem vouetur in omni ecclesia: etiam sine presbytero: si tūmodo assint aliqui: quorū testimonio vacillare nō

permittat sexus aut infirmitas: aut etas: aut infamia. Solenniter autem vouetur coram omni presbytero: etiam extra omnem ecclesiam. Tu autem vouisti coram multis et grauibus personis: id est conuentu copiosissimo et religiosissimo et coram etiam abbate et ecclesia quia in capitulo. Neqȝ eni capitulū nō est pars ecclesie: aut qđ in capitulo fit in ecclia nō fit cū in toto corpe ecclie pter illū vbi altare ↄstituitur null⁹ loc⁹ sit sanctior capl'o: null⁹ reuerētia dignior: nullus diabolo remotior: null⁹ deo ꝓximior. Ibi eni ꝑdit diabolus qcqđ alibi lucrat'. Ibi deo restaurat obedientia quicquid alibi illi subtraxit vel negligentia vel contemptus. Uides igitur qꝫ quecunqȝ cooperantur ad votum solenne in illo voto concurrūt quod fecisti nouicius in ordine cisterciensium. Nondum enim venio ad illud votum quod fecisti in ordine premonstratensium.

ℭ Tempore beati benedicti non mutabant habitū secularem nouicij. C. CXLVIII.

Tempore autē beati benedicti alia consuetudo erat recipiendi et probandi nouicios qȝ modo. Tunc enim nouicij nec mutabant habitū proprium: nec tonsuram monachi accipiebant donec monachi fiebant: quod adhuc precipitur in canonibus. Unde miror qua fronte nostri temporis abbates hanc consuetudinem ausi fuerint immutare. Sed arbitror qꝫ ad terrorem incutiendum: et pudorē magis enī verecundatur aliquis reuerti ad seculum seculari habitu cum crine deposito qȝ si nullum istorum reliquisset. Quod autem nouicij non mutabāt habitū suū tpe beati benedicti anteqȝ deberēt fieri monachi ꝓbo ex textu illius regule. In illo enī capitulo qđ sic intitulat' de disciplina suscipiēdoꝝ fratrū: sic in fine legit'. Mox exuat' in oratorio reb⁹ ꝓprijs quib⁹ vestitus est: et induat' reb⁹ monasterij. Et subsequēter. Illa vō vestimēta quib⁹ exut⁹ est reponant' in vestiario: vel si qñ suadēte diabolo ↄsenserit vt egrediat' de monasterio qđ absit: tunc exutus reb⁹ monasterij ꝓiciat'. Libere ergo tūc poterat dici nouicio. Liber discede quādo nec mutato habitu pristino: nec tonsura suscepta nullo voto tenebat' apud ecclesiā: sꝫ tñ apud deū. Quod enī ibi dictū est: liber discede subaudiēdū est quātū ad nos qȝtū aūt ad deū liber nō discedebat. Plures aūt scandalizat claustralis refuga ex dimissiōe habit⁹ qȝ ex fractiōe ꝓfessiōis. Frāgēdo enī ꝓfessionē illos solos scandalizat quib⁹ se ꝓfessiōe ↄiunxerat. Dimittēdo vō habitū illos oēs scandalizat a quibus se disiunxerat eius susceptiōe. totum ergo seculū. Quid tibi nunc animi frater plus nomine qȝ re: quid tibi nunc animi. Si enī consolatio abscōdita est ab oculis christi: qr inter fratres infernus diuisurus est: quanto magis abscōdēda est ab oculis ipsoꝝ fratrū: ne forte inter eos non diuidat. Obsecro ego te frater dilectissime ꝑ viscera misericordie dei nostri in qb⁹ visitauit nos oriens ex alto: vt collabores mecum: ne infernus diuidat inter nos. Cur enī nati ex vno carnali vtero: et ex vno spirituali renati: vno inferno diuidamur. Uel etiā vt melius dicā ne diuidat inter hos et christum qr ei⁹ ꝓcioso sanguine redēpti sumus. Expliciūt flores helinādi monachi viri boni religiosi: honesti: et sancti: ac vita precipui.

ℭ Liber Tricesimusprimus. Incipit.

ℭ De Imperio friderici imperatoris secundi et de expulsione ottonis imperatoris. C. I.

Ex historia francorum. Ottone igit' vt supius dictū ē: auctoritate innocētij pape qui eū creauerat reprobato: et impij collati potestate priuato: barones alemanie philippi regis frācoꝝ ↄsilio mediāte: fridericū henrici quōdā impatoris filiū elegerūt vnanimiter in impatorē: rogātes papā vt ei⁹ ↄfirmaret electionē. Qui lꝫ satis vellet: qr tñ ecclesia romana semꝑ grauitatē et maturitatē in nouis reb⁹ obseruare ↄsueuit: dissimulabat et qr progeniem illam non amabat. Idē itaqȝ fridericus imperator huius nominis secundus: cepit anno domini. M.ccxj. Mundi vero. v. M. clxxiiij. videlicet post tres annos a morte philippi: et impauit annis. xxxiij. Sicqȝ de consilio regis francorum a baronibus vocatus romam venit: et a romanis honorifice susceptus fuit. Inde discedens per mare venit ianuam: et ibi quoqȝ cum gaudio maximo et honore susceptus est: adiuuantibus bonefacio marchione montisferati: et ciuibus papiensibus: et cremonensibus: et omnibus fere lombardie ciuitatibus. Transiens quoqȝ et alpes intrauit alemaniam et venit cōstantiam. Cuius aduentum sciens otto: sequebat' eum cum. cc. militibus: iamqȝ premiserat famulos et equos suos: in eandem vrbem ipsa die venturus. Itaqȝ cum iam ab vrbe per tres leugas distaret otto cum suis viriliter repulsus est. Dicunt tamen qꝫ si fridericus ꝑ tres horas morā fecisset: alemaniam nunqȝ intrasset. Otto ergo a constantiensibus sic repulsus: accessit brisach: a quo etiam qr theutonici ciues illius oppidi contumelijs et iniurijs afficiebant: eorūqȝ filias et vxores violabant: non minore dedecore qȝ a cōstantiensib⁹ est propulsus. Fridericus aūt ab hisipsis tanqȝ ab alijs imperij baronibus est receptus. Eodem anno celebratum est colloquiū apud vallem coloris: mediante methensi ēpo: inter fridericū imperatorē: et philippum regem francoꝝ. Cui tamen non interfuit ipse rex: sed ludouicus filius eius cum regni magnatibus. Percusserunt autem inter se fedus amicitie perpetuū. sicut fuerat inter predecessores eorum. Eodē anno rex philippus totum parisius in circūitu circumsepsit. Et licet de iure scripto propter publicum regni cōmoditū in alieno fundo posset erigere muros atqȝ fossata: ipse tamen iuri preferēs equitatem: ea que per hoc incurrebant homines: de proprio fisco cōpensabat damna.

ℭ De Mēmilini regis: et albigensiū destructione. C. II.

Rex autem quidā saracenus nomine mēmilinus. i. rex regum: exercitu collecto paganorum infinito: fines hispanie aggressus: et in superbia magna contra christianos loqns: obtulit eis bellum. Qui pugnantes contra eum: in fide et nomine christi vicerunt illum: vbi fuerant viri fortes de regno francorum: et miles probatissimus rex arragonū. Qui etiam in signum victorie: romā misit lanceam et vexillum mēmilini: et adhuc in ecclesia beati petri posita est in loco eminenti. Eodem anno lauallum a nostris obsidet': et innumera multitudo nostrorum iuxta castrum qđ dicit' mons gaudij trucidatur. Globum autem igneum super eoꝝ corpora celitus descendere multi tunc vident. Episcopi vō et abbates conueniunt et cimiterio dedicato sepeliunt corpora mortuorum. Capiturqȝ lauallum. Obsidetur autem perniensem agenois castrum inexpugnabile: et post longam obsidionem custodes castri saluis rebus et corporibus castrū reddunt. Milites. lxxiij. in castro reperti: suspendio perimuntur. Rogus extruitur datur optio: et multi malunt comburi qȝ deserere prauam sectam. Cohortantes enim se mutuo: continuo rogum intrāt. Domina castri grauida que de fratre vel filio se concepisse dicit in puteum proijcitur: et aceruus lapidum super eam protinus cumulatur. Apud lemonicas quedā matrona nobilis moritur et sudario inuoluta reseruatur. Et dū exequie preparantur: resurgens de morte: dicit beatam magdalenam sibi labia tetigisse: et se statim spiritū resumpsisse. In festo vō eiusdem festiua venit vizeliacum cum sudario: et multis testibus sue mortis.

ℭ De Recessu reginaldi comitis bolonie a regno frācie. C. III.

Anno domini. M. ccxij. reginaldus de dominio martinio: comes bolonie: diruit quandam fortericiā quam philippus beluacensis episcopus cognatus regis: in pago beluacensi erexerat: pro eo qꝫ videbatur damna facere terre comitisse clarimontis que cognata ipsius erat. Ob hoc idem episcopus quandam aliam diruit munitiunculam: in foresta de halmes: a dicto comite de nouo fundatam: vnde orta est discordia inter ipsum comitem ex vna parte: et prefatum ēpm ac nepotes eius filios roberti comitis drocarum ex altera. Eratqȝ comes ipse bolonie regi suspectus non propter hanc guerram tm̄: sed quia castrum inexpugnabile mortoniū dictum in confinio britanie minoris et neustrie hominibus armatis et victualibus munierat. Et insuper etiam quia nuncios suos in regni preiudicium ad ottonem imperatorē et ad iohannem regem (vt dicebat') mittebat. Petijt ergo ab eo rex: vt ei munitiones suas traderet: quas cum ei contra ius et consuetudinem patrie denegasset: congregato exercitu: rex ad predictum castrum accessit: ipsumqȝ preter spem infra triduum expugnans: qrto die per vim cepit: et eo fidelibus suis munito: inde acies in bolonie ptes direxit. Uidens autem comes fortitudinem regis cui resistere non poterat: totum bolonie comitatum omniaqȝ castella ludouico regis filio dimisit a quo totum illud feudaliter tenebat. Rex vō iam totum comitatum mortonij et domini martini: et albemarle et insulam bonā et domini frontem: omniaqȝ illis appēdentia occupauerat: que oia idem comes tam dono qȝ regis potētia possederat. Sic ergo comes a toto regno recedens: ad comitem barri cognatum suum accessit: et apud eum mansit.

¶ De Moribus eiusdem comitis: et eius federe cum rege anglie. C. IIII.

In eo quidē comite nōnulla erāt laudabilia: sed plura etiā laude cōtraria: nā ecclesias depredās fere semp excōmunicatus erat: viduas et orphanos depaupabat: sz et vicinos suos nobiles odio psequens eo rūmuniciPia destruebat: accepta quidē a rege philippo licētia: q eū olim multū diligebat. Et licet vxorē haberet nobilissimā cuius gratia bolonie comitatū obtinebat: et cuius filia regis philippi filio nupta erat: spretis tñ eius amplexibus cū alijs mulierib' scortās: etiā cōcubinā publice circūducebat. Cū aūt excōmunicat' esset ad excōmunicatos se trāstulit: et confederat' ē impatori ottoni: ac iohanni anglorū regi. Hos enī papa excōmunicauerat: ottonē qdē: qr beati petri patrimoniū occupabat. Iohānē vo qz stephanū opinionis sancte virū cantuariensiū archiepiscopū ab ipso papa ꝯsecratū ad sedē suā accedere nō sinebat. Quinetiā oēs epos a regno suo eiecerat: oēsqz res ecclesiaz et beneficia monachoz fisco applicuerat atqz in vsus p prios iā p triēniū ꝯuertebat. Idē aūt archiepūs et alij epi in regno frācoz exulabāt: a rege philippo liberaliter recepti. Idē aūt comes ante ꝯfederationē pdictā p nūcios petebat absolute restitutionē terre sue: sed rex offerebat ei tātūmō sub cōditiōe: videlicet si stare vellet iudicio regalis aule. Anno pnotato nuernis cathedralis ecclesia cōflagratur. Raimundus comes tholosanus hereticus iudicatur: et super hoc condemnatur.

¶ De Preparatione itineris philippi regis in angliam: et de crucisignatione puerorum. C. V.

Eodem anno rex rex philippus ꝯcilium suessionē conuocauit: cui cū regni pceribꝰ etiā brabancie dux interfuit: eiqz rex ibidē filiā suā iuuenculā nomine mariā philippi comitis namurcij relictā desponsauit. Ibidē quoqz de trāsfretādo in angliā tractatū fuit. Placuitqz baronibꝰ sermo: et spoponderunt q personaliter transfretarent cum rege philippo. Causa vero que regē ipsum ad transfretanduz in angliam mouerat hec erat vt episcopos in regno suo exulantes ecclesijs suis restitueret: ibiqz diuinū officiū qd iam p septēnū in tota anglia cessauerat: renouari faceret: et vt regē ipsum iohannē q nepotē suum arcturū occiderat: qui et plurimos paruulos obsides suspenderat et innumera flagicia perpetrauerat: vel pene condigne subiceret: vel a regno prorsus expelleret sm interpretationez agnominis sui sine terra efficeret. Solusqz ferrandus comes flandrensis suū regi philippo negauit auxiliū: nisi prius ei duo castella redderet: que ludouicus filiꝰ eius tenebat. s. ariā et sanctū audomarū. Rex autē obtulit ei scābiū ad estimationē iustā eorundē castroꝝ. At ferrandus hac compensatione non accepta recessit: quia iā regi iohanni mediante comite bolonensi confederatus erat: vt tūc primo apparuit. Anno quoqz prenotato paruli pueri vsqz ad. xx. circiter milia vt estimatuz est cruce signati, sunt: ac p legiones ad diuersos maris portus: videlicet massiliā et brundusium peruenientes inanes et vacui redierunt. Ferebatur autē q vetulus de monte q arsacidas a puericia nutrire consueuerat: duos clericos eis marinos in carcere detinuerat: nec vnqz eos dimittere voluit: donec ab eis et regni francie pueros sibi adducerent: firmā promissionē accepit. Ab his ergo estimabantur predicti pueri quibusdā falsis rumorib' visionū atqz promissionibus ad se cruce signādos illecti. Eodē anno fit ventus maximus: et anno sequēti vo magnus fit terremotus. Mimos quoqz a curia sua fugat rex philippus dans exemplum alijs principibus.

De Reconciliatione vigeburgis regine: et itinere philippi regis vsqz in flandriam. C. VI

Anno dñi. mccxiij. natiuitatis ad eūdē in angliā iter parator: rex philippus vigeburgē vxorē suā, q q iā per annos. xvj. et amplius dissenserat in gratiā recepit: ex quo francoꝝ populus plurimū exultauit. Venit itaqz rex cū exercitu suo bolonia: et ibi per dies aliquot naues hominesqz suos hinc et inde venientes expectans: transiuit vsqz graueringas villam opulentā in finibus flandrie supra mare sitā: ad quā tota classis eius secuta est euz. Ibi ex conducto ferrandus expectatus nec venit: nec in aliquo satisfecit: licet ad eius petitionē ille dies ad satisfaciendū de oībus retroactis eidē assignatus a rege fuerit. Itaqz cōmunicato baronū ꝯsilio q de omni puincia regni cōuenerāt: rex dimisso pposito eundi in angliā: diuertit in flandriā: cepitqz castelli et ipsaz cassel terrā vsqz brugiā: classisqz sua per mare secuta est eum vsqz ad portū ppe brugias nomine dam. facta etiā voluntate sua de brugis ꝓfectus est gandauū relictis ibi paucis militib' et satellitibus ad custodiā nauiū: ppositū enī eius erat acquisito gādano trāsfretare in angliam. Dum autem esset in obsidione gandaui: venerūt de anglia reginaldus bolonie comes: et guillerinus comes salesbriensis: q cognominatus est longaspata: hugo de boues: et alij multi: quibus etiam ferrandus eoz pasciens aduentū cū sanguinis et bloeciniis atque flandrensib' occurrit. Sicqz subito irruentes occupauerunt naues que per littora erāt dispersa: qz portus licet mire amplitudinis esset: non poterat omnes capere cū essent numero. M. occ. Omnes igitur extra portum inuentas adduxerunt: et in crastino portū ac villā obsiderunt. Quo audito rex obsidione gandaui dimissa reuersus ad obsessos obsidionē soluit: et illos vsqz ad naues fugauit: multisqz occisis et submersis vsqz ad duo fere milia. Plures quoqz pceres ac strenuos captos adduxit: sicqz cū victoria dam reuertens residuas naues victualibus et alijs rebus euacuari pcepit. igneqz īmisso ipsas et villā ac totam in circūitu regionem incendio cōsumpsit: receptis obsidibus de gandauo: ipra. brug. insula: duaco. in franciā redijt. Porro gandaui ipse brug. obsides pro. xxx. milibus marcis argenti in pace reddidit. Insulam vo propter malitiam habitantiū in ea funditꝰ euertit. Castellū semidirutū reliquit: duacum in sua manu retinuit. Interim aūt dum hec agerent: rex iohannes metuens ne cum clero componeret: nūcios ad papā misit. Qui pandulphum subdiaconū suum in angliam mittens: pacem inter regē et clerum vt potuit reformauit: que quidē compositio qntum ad restitutionē possessionū ecclesie et cleri valuit: sed qntū ad ablatorū restitutionez nullatenus est seruata: licet ipse iuramento ad vtraqz se astrinxerit.

¶ De Bello papiensiū et cremonēsiū ꝯ mediolanēses. C. VII.

Eodem anno factum est bellum in cremonensi territorio. Cū enim anno precedenti secundo ciues papienses perducerent fridericū electum romanoꝝ vsqz cremonā: mediolanite positis insidijs pugnauerunt cum eis iuxta budā vrbē: a friderico magno imperatore auctoritate. iiij. iam annis elapsis fundatā: nō tñ in presentia friderici ausi sunt eos aggredi: sed ipso apud cremonā relicto cū iam inde rediret prosilierunt illi de latibulis: et eos ex improuiso sunt adorti. Unde tam ipsi q cremonenses cōtra mediolanitas odiū imortale conceperunt: sed vindictā caute distulerunt. At mediolanite qui semper immortali odio totuz genus friderici magni persecuti sunt: olim siquidem eos in bello conficiēs papiam auxilijs: oēs eoꝝ turres cōplanauerat nō expectauerunt sibi bellū inferri: sed exercitu cōgregato fines cremonensiū aggressi sunt. Sed et cremonenses eductis copijs multo minoribus. iuramento firmauerunt q si cōgressus fieret nullus eorū prede vel hominu capiendo vacaret: sed agmine cōserto et indissoluto cuneos hostiū penetrarent. Cū aūt esset dies pēthecostes: supplicauerunt cremonēses vt ppē diē festū differretur pugna saltem vsqz in crastinū. Qd cū illi negarent: papiam cū eis congressi sunt: et breuiter de illis triumpharunt. Nec multopost mediolanite recollectis viribus fines papianoꝝ intrauerunt qui eductis copijs eos aggressi sunt. Et licet mediolanite ad retardandum eorū impetum ignem domibus et castris īposuissent: ipsi tñ per medios ignes cum furore transeuntes: eos ab obsidione fugauerūt: multos ex eis interficientes: multosqz capientes. Sic ergo mediolanite bis eodem anno victi sunt: domino variarum hereum crimen in eis vindicante: et fautorem illicitum quez ipsi cōtra dei voluntatē ottoni deposito impendebant. Eodem anno qui fuit regni iohānis regis anglie. xiiij. idem iohānes spontanee de cōmuni cōsilio baronum suorū obtulit et libere cōcessit deo et aplis eius petro et paulo: ac sancte romane ecclesie: ac dño pape innocentio. iij. eiusqz successoribus totū regnum anglie: totumqz regnū hibernie cū omni iure ac pertinentijs suis p remissione peccatorū suorū: ac totius generis sui viuoꝝ ac defunctorum. Et fecit ac iurauit homagium pro dictis regnis deo ac aplis p dicto et innocentio pape iij. vt ea decetero tāqz feudarius reciperet ac teneret ab ipso papa. eiusqz successoribus. Ad cuius indiciuz statuit vt de proprijs reddibus predictorum regnorum pro omni seruitio ac consuetudine: saluo per oīa denario beati petri: ecclesia romana mille marcas percipiat annuatim: videlicet in festo sancti michaelis quingentas: et in pasca quingentas. Septingentas. s. pro regno anglie: ac trecentas pro regno hibernie saluis sibi et heredib' suis iustitijs et libertatibus atqz regalibus suis.

¶ De Transitu iohannis regis anglie in andegauiā. et guarino epō siluanectensi: et gaufrido epō meldensi. C. VIII.

Anno eodem iohānes rex anglie in aquitaniam trāsfretauit ac rupelle applicuit: nec multo post recōciliatꝰ est comiti marchie et gaufrido de lusiniano. alijsqz pceribꝰ aqtanie: q pus fauebāt regi frācoꝝ philippo: quoꝝ fretꝰ auxilio trāsiēs in andegauiā occupauit an

degitum: ⁊ castrum quod bellum forte dicitur: ⁊ quedā alia. Missi quoq; cursores eius cū turba militū: collegerunt predā trans ligerim iuxta nānetū. Ad quos repellēdos incaute cū paucis militās robertus comitis drocarū primogenitus: captus est ab eis cū. xiiij. militibꝰ. Petrus autē eiusdē comitis filius filiā guidonis de thoarco sororē vterinā arcturi ex parte matris sue duxisse britānie in vxorē duxerat: ⁊ cū eadē a rege philippo totū britānie minoris ducatū acceperat. Hic ludouico ipsius regis filio prestabat auxiliū: cōtinua pregens ac defensans. Alionordis autē soror eiusdē arcturi primogenita gaufridi quondā eiusdē pūncie ducis primogeniti fratris iohannis regis anglie ab ipso iohanne capta in anglia tenebat incarcerata. Nolebat siquidē illā alicui matrimonio iungi: timens p eā amittere iura regni. Eodē anno gaufridus siluanectensis epūs: tā etate q̄ corpulente pondere: insufficientē se sentiens oneri quod iā p annos. xxx. portauerat: impetrata quidē a papa licentia renunciauit epatui: seq; trāstulit ad monasteriū karoli loci. Cui successit frater garinus hospitalis hierosolymitani professus: qui regis philippi cōsiliarius specialis effectus quasi secūdus a rege fideliter negocia regni tractabat. Ecclesiarū quoq; necessitates tanq̄ vir ad pleniū litteratus omni studio pcurās eaꝝ libertates ac priuilegia inuiolata seruabat: sed ⁊ gaufridus vir sanctissimus meldensis episcopus: similiter episcopatum renunciauit: ⁊ in monasterio sancti victoris parisiensis: diuine cōtemplationi se artius mancipauit. Qui etiā inter alia sanctitatis opa quibꝰ viriliter insistebat: abstinentiā inauditā obseruās singulis annis in quadragesima: ⁊ in aduentu domini tertiū in septimana cibū: potū vero nunq̄ sumere consueuerat. In aliis autē tēporibꝰ raro: ⁊ tā amara insipidaq; comedebat ⁊ bibebat: vt vix ab aliis gustarent hominibus. Huic quoq; successit guillermus cantor parisiensis. Sicq; fuerunt eodem tempore tres vterini fratres episcopi: filiiq; galteri quondam francie camerarii. s. stephanus nouiomensis: petrus parisiensis ⁊ guillerimus meldensis.

¶ De Bello nostrorum contra albigenses: ⁊ nece regis arragonum. C. IX.

De eodem anno mense septembri cōmissum est mirabile prelium in terra albigensiū. Quinquēnio nāq; iā elapso cū viri venerabiles archiepiscopi petrus senonēsis: ⁊ robertꝰ rothomagensis: episcopi vero robertus baiocensis: ⁊ reginaldus carnotensis: ⁊ alii plures: sed ⁊ odo burgundie dux ac henricus comes niuernensis: ⁊ alii multi barones ⁊ infiniti populi de regno francorū cruce signati in partes illas ad debellandū heresim nuptias detestātē ⁊ carnē comedi pbibētē: aliaq; fidei ɔtraria asserentē: accincti fortitudine deuenissent: vrbēq; biturrim opulētissimā cepissent. lxx. milibus hoium ⁊ amplius in ea trucidatis: ac funditus euertissent: inde quoq; ad vrbē carcassonā accedētes eā in breui debellassent repatriare volētes: inuocata spūsancti grā de cōi assensu symonē montisfortis comitē elegerūt: vt christianorū pesset exercitui totiq; terre illi. Qui puatū cōmodū vtilitati publice postponēs: vrbes ⁊ etiā castella debellauit: hereticos ⁊ eoꝝ fautores interire seu morte coegit: ⁊ multa dei plia gessit: multasq; victorias nō sine diuino miraculo ɔsecutus ē. Ad vltimū vo rex arragonū ⁊ comes sancti egidii: comes etiā fuxi ⁊ alii infiniti obsederūt eū in castro qđ vocat murellū. Qui cum nō hēret secū nisi. cc. ⁊. lx. milites: ⁊ circiter q̄ngētos eq̄tes satellites ⁊ peregrinos: pedites vero septingētos inermes audita missa: inuocata spūsancti grā de castro exeūtes pugnauerūt cū eis: ⁊ inaudito fere miraculo. xvij. milia de exercitu peusserūt: ipmq; regē arragonū occiderūt. Porro de omni numero suo nō nisi. viij. pegrinos illo die pdiderūt. Hūc itaq; symonē in ptibꝰ illis pp̄ter virtutē eiꝰ admirabilē pplus comitē fortē vocabat. Qui cū eēt i bellis strēnuissimꝰ: quotidie tñ missam ⁊ omnes horas canonicas audiebat.

¶ De Sctā maria de ogniies: ⁊ mgro iacobo d victriaco. C. X.

Eodem Anno ē pnotato. s. ab incarnatiōe dni. M. ccxiij. sancte ⁊ admirabilis vite sancta maria de ognies i epatu leodiēsi obiit: cuiꝰ vitā magister iacobꝰ de victriaco diligēter ɔscripsit. Hic etenī iacobꝰ antea fuerat i villa ppe pisiꝰ q̄ dicit argētoliū pbyter parochialis: postea vo secularē vitā relinquēs: in mōasterio de ognies factꝰ ē canonicꝰ regularis. Cuiꝰ vidē pochie cura cū ei cōmissa eēt: eidē marie in eadē parrochia ɔuersanti pp̄ter vite ipiꝰ sanctitatē valde familiaris effectꝰ est. Cui ēt illa spālē (vt fert.) gratiā oratiōibꝰ suis impetrauit. Unde ⁊ ipe crucē ɔ albigēses i frācia pdicās: eloquii suauitate atq; dulcedine multos atq; innumerabiles ad signū crucis accipiēdū puocauit. Postea vo factꝰ ē epūs aconēsis: ⁊ idē trāslatꝰ auctoritate aplica factꝰ est epūs tusculanus sedis aplice cardinalis. Tandē ex vita presenti migrans fecit corpus suum apud ognies deferri: ⁊ in eadē ecclesia inq̄ illa quondā eius dilecta sepulta fuerat sepeliri. Hic etiam volumen vnū aliud confecit in quo mīta de naturis rerū ⁊ precipue de mirabilibꝰ q̄ in trāsmarinis ptibꝰ repiunt inseruit. Sed ⁊ cū vitā pdicte marie de sanctis mulieribꝰ q̄ tpe suo in ptibꝰ leodiēsiū abūdabāt multa bona scripsit: ⁊ earū detractores acriter repħēdit: ac venerabili tholosano episcopo fulconi loquens ita dicit.

¶ De Sanctis mulieribꝰ q̄ tūc abūdabāt in ptibꝰ leodii. C. XI.

Iacobus de victriaco. Pater sctē pastor tholosane: nosti qr cū venires ad ptes nostras te narrante audiui q reliqueras egyptum in partibus tuis: ⁊ transiens per desertum: terram promissionis in leodii partibus inuenisti. Cū eni in partibꝰ tuis multos de partibꝰ nr̄is cruce signatos contra hereticos fide seruentes: in tribulatione miram patientiā habentes: in operibus misericordie abūdātes cognouisses: imo sic mihi dixisti quasdam mulieres magis pro vno veniali lugentes: q̄ homines in partibus tuis pro mille mortalibus mirareris: veniens ad partes nostras sicut audisti: sic vidisti: imo ⁊ plusq̄ audisti. Vidisti enim ⁊ gauisus es in hortis liliorū dñi. multas sanctarū virginum catervas in diuersis locis: que spretis pro christo carnalibus illecebris ⁊ contēptis pro amore regni celestis huius mundi diuitiis: in paupertate ⁊ humilitate sponso celesti adherentes. labore manuū tenuem victum querebant. Licet eni parentes eaꝝ diuitiis multis abundarent: ipse tñ obliuiscentes populū suū ⁊ domū patris sui: malebant angustias paupertatis sustinere: q̄ male acquisitis diuitiis abundare: vel inter pomposos seculares cū periculo remanere. Vidisti ⁊ gauisus es sanctas ⁊ deo seruientes matronas quanto zelo iuuencularum pudicitiā conseruarent: ⁊ eas in honesto proposito: vt solū celestem desiderarent sponsum salutaribus monitis instruerent. Ipse etiā vidue in ieiuniis ⁊ orationibꝰ: in vigiliis ⁊ laboribus manuū: in lachrymis ⁊ obsecratiōibus dño seruientes: sicut maritis suis prius placere nitebant in carne. ita imo amplius sponso celesti placere studebant in spū: frequenterq; ad memoriā reuocantes illud apli. Vidua que in deliciis viuit mortua est: ⁊ q sancte vidue que sanctorum necessitatibus cōmunicant. que pedes pauperum lauant: q̄ hospitalitatem sectant: q̄ opibꝰ misericordie insistūt: fructū sexagesimū promerent. Vidisti ⁊ gauisus es sanctas etiā mulieres in matrimonio deo deuote seruiētes: filios suos in timore dñi erudiētes: honestas nuptias ⁊ thorū imaculatū custodiēs: ad tempꝰ oratiōi vacātes ⁊ post in idipsum cū timore dei reuertētes: ne tentarent a sathana. Multe tñ ex cōsensu maritorū a licitis amplexibꝰ abstinentes: celibē ⁊ fere angelicam vitam ducentes: tanto maiore corona digne sunt: quāto in igne concupiscentie non arserunt.

¶ De Illis qui detrahunt eis. C. XII.

Vidisti et miratus es imo etiam valde contristatus: quosdā etiam impudicos ⁊ totius religiōis inimicos hoies: predictarū mulierū religionem maliciose infamātes: ⁊ canina rabie ɔtra mores sibi cōtrarios oblatrantes: ⁊ cū nō haberēt amplius qđ facerent: noua nomina contra eas fingebant sicut iudei christū samaritanū: christianos vo galileos appellabant. Nec mirum. Egyptii enim abominant oues: ⁊ homines tenebrosi ⁊ maliciosi innocentiū simplicitatē derident inter potus ⁊ epulas: inter ebrietates ⁊ crapulas vitam abstinentiū lacerantes: vnde. cū quidam sanctus adhuc de sancti bernardi monachis: in abbatia que dicit alna dño militaret ⁊ ex simplicitate dubitaret cuiusmodi essent mulieres ⁊ homines q̄ quibusdā nouis nominibus a maliciosis appellarent: huiusmodi in oratione responsum accepit a spūsancto. Inuenient in fide stabiles: ⁊ in opere efficaces. Ex tunc senex ille tanta dilectione illis adhesit: q non poterat sustinere q aliquis corā se malum diceret de eis. Ipse aūt mirabili patientia obprobria sustinuerunt ⁊ persecutiones: frequenter ad memoriā reducentes illud euangelicū. Si de mundo essetis: mūdus quod suū erat diligeret. Et iterū. Nō est seruus maior dño suo Si me inquit persecuti sunt etiam ⁊ vos persequentur.

¶ De Probatione sanctitatis earum. C. XIII.

Sed quoniā scriptū est a fructibꝰ eoꝝ cognoscetis eos q̄ vere deo adhesserint in vastatiōe leodiēsis ciuitatis satis cōptū est. Que. n. ad ecclias ɔfugē nō poterāt in fluuiū se pcipiebāt: magis elig/ētes mori q̄ dānū castitatis vel vginitatis incurrere. Quedā enim in stercorarias sentinas psiliētes: malebāt extigui fetore q̄ spoliari vginitate vel castitate. Itaq; tñ clemēs spōsus spōsis suis dignatus est puidere q in tāta multitudine nō ē inuēta aliq̄ mortē corpis vel

detrimentum incurreret castitatis. Cum autem vna sanctarum mu-
lierū piculose laboraret in flumine: duo ex hostibus cum nauicula ad
eā venientes in nauim eā traxerūt vt ei turpiter cōmiscerent. Sed q̄d
esset casta inter leones: agna inter lupos: columba inter accipitres: ma-
luit: iter fluuio submergi q̄ corrūpi. A nauiq; ꝓsiliit in vndas: dūq;
nauis ex ipetu salientis mergeret: simul illi duo mersi perierunt. Illa
vo ꝑ gratiā dei sine dāno corpis ⁊ aīe obsequēte fluuio ad ripā pue-
nit. Mirādisq; plus mirāda succedunt: cū diuturna ⁊ intolerabilis
fames ꝑ triēniū in regno francie ⁊ i magna impij pte adeo inualuis-
set vt homines passim ꝑ villas: ⁊ agros fame morerent: illi etiā qui
prius diuites fuerant publice mendicare ⁊ fame perire cogerent: nō
est inuenta in tanta multitudine sanctarū mulierum in toto leodiensi
episcopatu: licet omnia pro christo reliquissent: aliqua que vel fame
moreret vel publice mendicare cogeretur.

¶ De Quibusdam singularibus personis, quibus data est gratia specialis. C. XIIII.

Sed iam ad ꝑsonas singulares ⁊ singularia mi-
racula descendamus. Testē enī inuoco
sanctitatē tuā: oculis enim vidisti mirabilē dei operatio
nē ⁊ in diuersis ꝑsonis diuisiōes gratiarū. Aliq̄ enī a do-
mino te certissime ꝓbante, tantā gratiā accepit: vt peccata bolum q̄
ꝑ verā ꝯfessionē tecta nō erant: in multis personis perciperet. Et dū
multis peccata oblita nūciaret: multos ad confessionē inuitans cau
sa salutis corū post deū extitit. Aliquas etiā vidisti mulieres tā spe-
ciali ⁊ mirabili amoris in deū affectiōe resolutas: vt p̄ desiderio lan-
guerent: nec a lecto ꝑ multos annos nisi raro surgere possent: nullā
aliā causam infirmitatis habētes nisi illā: cuius desiderio anime ca-
ru liquefacte cū dño suauiꝰ quiescētes quāto spiritu ꝯfortabant: tā-
to corpe infirmabant: clamātes corde l; p̄ verecūdia ore dissimularēt
Fulcite me floribus: stipate me malis: q2 amore langueo. Alicuius
etiā mirabiliter ⁊ sensibiliter dū aīa pre amoris magnitudine lique-
fieret: gene corporales attenuate resoluebāt. Multis etiā ex fauo spi-
ritualis dulcedinis in corde redūdabat mellis sapor sensibiliꝰ in ore
dulces lachrymas eliciēs ⁊ mētē in deuotiōe ꝯseruās. Quedā etiā
tātā gratiā lachrymarū pceperat vt quotiēs deꝰ erat in corde ꝑ cogi-
tationē lachrymarū riuulus fluebat ab oculis ꝑ deuotionē: ita vt la-
chrymarū vestigia in genis ex ꝯsuetudine fluēdi apparerent: q̄ tn̄ ca-
put nō euacuabāt: s; quadā plenitudine mētē refouebāt: spūs suaui
vnctiōe dulcorabāt: corpus etiā mirabiliꝰ recreabāt ⁊ tāto fluminis
impetu: totam dei ciuitatem letificabant.

¶ Iterum de eodem. C. XV.

Alie vero extra se tāta spiritꝰ ebrietate rapie-
bant q̄ in ipso beato silētio fere ꝑ
totū diē quiescētes dū erat rex in accubitu suo non erat
eis vox neq; sensus ad aliqua exteriora. Pax enī dei ita
exuperabat ⁊ sepeliebat sensus earū q̄ ad nullū clamorē euigilare po-
terant: nullā penitus corporalē lesionē etiā si vehementer pungeren-
tur sentirent. Aliquā enī vidi, que fere .xxx. annis tāto zelo a sponso
suo in claustro custodiebatur q̄ extra claustrū nullus ei posset esse
egressus: etiā similes homines eā ꝑ manus trahere niterētur: multo
tiens enī exire conabatur: quibusdā etiā eā trahentibus sed frustra:
q2 citius rumperetur. Vidi aliā que dū extra se frequenter quādoq;
.xx. vicibus in die raperetur: que etiā presente plusq̄ septies vt cre-
do rapta est: in quocunq; vero inueniebatur statu: in eo donec reuer
teret imobilis permanebat. Nec tamē quātūcūq; inclinaret famu
lam causa spiritu sustētāte cadebat. Manus eiꝰ quādoq; in aere depē-
debāt imobiles: sm̄ dispositionē in qua inuēta fuerat. Que dū ad se
reuerteret: tāto gaudio replebat: q̄ reliquiis cogitatiōis diem festū
agētibꝰ: gaudiū internus plausu corporali cogebat ostendere sicut da-
uid corā arca saliēdo: iuxta illud. Cor meū ⁊ caro mea exultauerunt
in deū viuū. Quedā vo in pceptiōe illius panis qui de celo descēdit
nō solū refectionē in corde: s; ⁊ dulcē sup mel ⁊ fauū sensibilēq; ꝯso-
lationē pcipiebat in ore: dū carnes veri agni a faucibus cordis quas
replebāt vsq; ad fauces corpis mirabili sapore redūdabāt. Quedā
autē tāto desiderio post odorē tāti sacramēti currebāt q̄ nullo mo-
do … in carere eo sustinebāt nullāq; cōsolationē vel requiē suscipien-
tes … penitꝰ lāguore deficiētes: nisi de suauitate cibi illius aīe earū
frequenter vegetarent. Erubescāt heretici infideles q̄ cibi huiꝰ suaui-
tatē nec fide nec corde pcipiūt. Noui aūt quādā inē sanctas mulie-
res: q̄ dū vehemēter veri agni carnibus refici desideraret: ipse verus
agnꝰ nō diuꝰ eā languere sustinēs seipm illi obtulit: ⁊ sic refecta cō-
ualuit. Vidi etiā aliā circa quā tā mirabiliꝰ opatus ē dñs q̄ cū diu
mortua iacuisset anteq̄ corpꝰ eiꝰ i terra sepeliret: aīa ad corpꝰ reuer-
tente reuixit: ⁊ a dño obtinuit vt in hoc seculo, viuēs in corpore pur-
gatoriū sustineret. Unde longo tpe ita miserabiliter a dño afflicta
est vt q̄nq; se volutaret in igne: q̄nq; in hieme in aq̄ glaciali diu mo
raret: q̄nq; etiā sepulchra mortuorū intrare cogebat. Tandē in tan-
ta pace pacta prius vixit ⁊ tantā a dño gratiā promeruit vt multo-
tiens rapta in spū: aīas defunctorū vsq; ad purgatoriū vel per purgato
rium sine aliq̄ sui lesione vsq; supna regna cōduceret.

¶ De Origine ⁊ infantia … sancte marie d' oegnies. C. XVI.

Fuit etiam in epatu leodij in villa q̄ dicit
niuella iuuēcula quedā no-
mine gratiosa maria: q̄ etiā mediocribus ortis paren
tibus licet diuitijs ⁊ multis bonis tpalibus abūdaret: nū-
q̄ tn̄ eius animū bona transitoria ab annis puerilibus allexerunt.
Ita enī vere ex vtero proiecta est in dño q̄ nūq̄ vel raro sicut mos
est puellarū cū ludentibus miscuit se. Frequenter vo adhuc in pue-
ritia ante lectū nocte genua flectebat: ⁊ quasdā orationes quas di-
dicerat q̄si primicias vite dño offerebat. Adeo ab infantia cū ea cre-
uit miseratio ⁊ pietas: ⁊ q̄si naturali affectione religionē diligebat:
q̄ cū cistercienses ordinis ante domū patris sui fratres aliq̄n ptrā-
sirent ipsa inspiciens ⁊ admirans religiosū habitū furtiue eos seque-
bat: ⁊ cū non haberet amplius quid faceret pedes suos cōuersorū
vel monachorū passibus pre desiderio imꝑimebat. Cū aūt parentes eiꝰ
more secularū vestibus eā delicatis ⁊ cultis ornare voluissent: ipsa
contristata respuebat. Felicibus igit eius actibus inuidētes cū eēt
quasi annorū .xij. eam iuueni cuidā matrimonio cōiunxerunt. Tunc
vo a parētibus remota in tantū feruoris excessum accēsa est: tantaq;
rigore corpꝰ suū castigabat ⁊ in seruitutē redigebat q̄ frequenter
cū magna parte noctis ꝓprijs manibꝰ laborasset: post laborē diutis-
sime orabat. Residuū vo noctis quotiens ei licebat supra furtiuos
asseres: quos in extremitate lectuli abscōderat cum modico somno
trāsibat. Et q2 potestatē ꝓprij corpis apte nō hēbat: chordā aspamē
q̄ vehement stringebat sub camisia clā portabat. Nec h' dixerīt vt
excessū cōmendē: sed vt feruorē ostendā. In his aūt ⁊ multis alijs
q̄ priuilegio gratie opata est: attēdat lector discretꝰ q̄ paucorū priui
legia nō faciūt legē cōmunē. Nō igit quosdam sanctos ex familiari
consilio spūssancti fecisse legimus ǡmiremur potius q̄ imitemur.

¶ Qualiter maritus eius per ipsam ad amorem castitatis conuer-
sus est. C. XVII.

Cum autem multo tpe cū marito suo iohā-
ne noie in matrimonio sic vi-
xisset: respexit dñs humilitatem ancille sue: exaudiuitq; la-
chrymas supplicātis. Nā quā priꝰ habuit vxorē inspiratꝰ
est iohēs vt mariā hēret cōmēdatā: casto castā dñs cōmēdauit ancil
lā vt in solatio hēret custodē: ⁊ vt liberiꝰ deo seruiret fidelē ei reliqt
ꝓuisorē. Quāto aūt affectu carnali ab ea diuisus est: tāto magis ma-
trimonio spūali, nexus: et ꝑ dilectionē cōiunctꝰ est. Vn̄ ⁊ ancille sue
postea dñs in visiōe apparēs ꝓmisit vt sociū suū q̄si reparato matrimo
nio ei redderet i celis: qui castitatis amore a carnali cōmertio se abs-
traxerat in terris: quibꝰ dedit dñs in domo sua ⁊ in muris suis locū
⁊ nomē melius a filijs ⁊ filiabꝰ: dū beato martyrij genere in igne nō
ardētes se se pro dño penitꝰ abijciētes: leprosis quibusdā iuxta ni-
uellā in loco qui dicit villembroch ꝑ dño aliquo tpe seruierunt.
Videbant hoc demones ⁊ inuidebāt: videbāt seculares ⁊ ꝯsangui-
nei: ⁊ dentibꝰ ꝯtra eos frendebāt: ⁊ quos prius venerabant diuites
postea cōtemnebant ⁊ irridebant pauperes.

¶ De Gratia lachrymarum eius. C. XVIII.

Domine deus co-
rdis scrutatorꝰ in te renes et exspe
ctātibꝰ te. Ancilla tua regnū mūdi
⁊ oēm ornatū eius ꝓpt amorē tuū ꝯtempsit: tu vo cētu-
plū reddidisti i h' seculo: ⁊ in futuro vitā eternā. Primi-
cie vo dilectiōis eiꝰ crux tua ⁊ passio tua fuit. Dū enī quadā die pul-
sa ⁊ visitata a te hñficia q̄ tu in carne hūano generi clemēs exhibuis-
ti ꝯsideraret: tantā cōpunctiōis gratiā: tantāq; lachrymarū copiam
torculare tue crucis expssam in passiōe tua adinuenit q̄ vestigia eiꝰ
ꝑ ecclesiā lachryme: desup paulimētū copiose defluētes ostēdebant.
Unde longo tpe post hāc eius visitationē nec crucis imaginē intue-
ri: nec etiā loqui: nec alios loquentes audire poterat de passiōe chri-
sti: quin ex defectu cordis in extasim laberet: vn̄ vt dolorē aliq̄n tem-
peraret ⁊ fluuiū lachrymarū cohiberet: relicta hūanitate ad christi di-
uinitatē ⁊ maiestatē animū attollebat: vt in eiꝰ impossibilitate reple-
ret cōsolationē. Sed vn̄ fluminis impetū restringē conabat: inde mi-
rabiliter maior lachrymarū impetꝰ oriebat. Nā cū attēderet quātus
fuit qui tā vilia ⁊ obiecta pro nobis sustinuit: rursus dolor renoua-
batur: nouisq; lachrymis anima eius valde compunctione innoua-
batur.

¶ Qualiter Cuidam sacerdoti obtinuit copiam lachrymarum. C. XIX.

Uadā aūt die ante parasceuē cū iā īminēte christi passiōe maiori lachrymaꝝ hymbre cum suspirijs ⁊ singultib⁹ se cū dño mactare inchoasset: q̄daꝫ de sacerdotib⁹ ecclesie vt oraret cuꝫ silentio ⁊ lachrymas cohiberet q̄si blāde increpādo hortabat̄. Illa vō sicut verecūda semꝑ erat cū oīb⁹ columbina simplicitate obedire satagebat impossibilitati sue cōscia egressa clamās ab ecclesia in loco secreto ab oībus remoto totalit̄ abscōdit. Impetrauitq̄ a dño cū lachrymis vt ꝑdicto sacerdoti ostēderet q̄ nō ē in hoīe lachrymaꝝ īpetū retinere qñ flāte spū vehemēti fluūt aque. Cū igit̄ sacerdos ille die eodē missam celebraret aperuit dñs ⁊ nō fuit q̄ clauderet: ⁊ misit aquas ⁊ subuerterūt terrā. Tāto eni lachrymaꝝ diluuio submersus ē spūs eius q̄ fere suffocatus ē quātocūq; īpetū reprimere conabat̄ tāto magis lachrymarum hymber nō sola ipe sꝫ etiā liber ⁊ altaris lintheamina rigabat̄. Quid [illegible] agere ille [illegible] ancille christi increpator p experientiā [illegible] cit cū rubore: qd̄ ꝑus p humilitatē ⁊ cōpassiōeꝫ cognoscē noluit. Et post singult⁹ multos: multa inordinate ⁊ cū īterruptiōe ꝓnūcians a naufragio vix euasit. Et q̄ vidit ⁊ cognouit: testimoniū ꝑhibuit. Tūc vō longo tpe post cōtemplationē ancilla christi reuertens: miro mō ac si pñs affuisset quecūq; acciderāt sacerdoti impꝓperādo retulit. Nūc inq̄t p experientiā didicistis q̄ nō est in hoīe impetū spiritus austro flāte retinere. Du vō cōpatiētis affectu post longa ieiunia post multas vigilias post tantas lachrymaꝝ inundationes quererēt viri [illegible] vt fieri solet caput aliquā sentiret lesionē vel dolorē: he inquit lachryme sunt refectio mea he sunt mihi panes die ac nocte: q̄ caput nō affligūt sed mentē pascūt: nullo dolore torquent sed aīam quadā serenitate exhilarant: dum. s. per violentiam non extorquent̄ sed sponte a deo propinantur.

¶ De Eius ↄfessiōe ⁊ austeritate penitētie. C. XX.

Iam vero de eius cōfessione post cōpunctionē breuiter videamus: deū testē inuocātes: q̄ in tota eius vita seu ↄuersatiōe vel vnū ꝑcipere potui mortale peccatū: licet sic a modicis ⁊ venialibus sibi caueret q̄ plerūq; dies. xv. nec vnā inordinatā cogitationē in corde suo posset reperire. Et qm̄ bonarū mentiū est sibi culpā agnoscere vbi culpa nō est: sacerdotū pedib⁹ frequēter aduoluta quedā cū lachrymis accusando se ↄfitebat̄: in quib⁹ risu vix abstinere valebamus: veluti verba quedā puerilia q̄ in pueritia sua se ociose dixisse recolendo dolebat: licet plerūq; ex immenso cordis eius gaudio dū seipam vix posset cape cū modico excessit exhilarata facie exteriori gestu corporis: cordis iubilū ostēdere cogeret̄: vel in risum modestū et cordis serenitate excudo vel aliquē ex amicis suis aduenientib⁹ cū modico ⁊ pudico ⁊ puro amplexu affectu benignitatis excipiēdo vel sacerdotis alicuius manus seu pedes ex intēsa deuotiōe osculādo. Dum aliquā ad memoriā reduceret: q̄ post quādā quā habuit egritudinem graui. [illegible] carnib⁹ ⁊ vino modico tpe q̄si ex necessitate esu coacta ē: et q̄si ꝑterite delectatiōis abominatiōe sese affligēdo requiē non habuit in spū suo: donec ꝑteritas q̄lescūq; delicias carnis sue cruciatu mirabili recōpēsaret. [illegible] ardore eni spūs q̄si inebriata p̄e dulcedine [illegible] agni paschalis carnes suas fastidiens frusta nō modica cū cultello [illegible] q̄ p verecundiam terrā ab [illegible] Et q: nimio amore [illegible] cēdio īflāmata erat: carnis dolorē supauit: vnū de seraphin in h̄ incētio excessu: sibi astantē aspexit. Loca vō vulnerū cū corp⁹ ei⁹ in morte lauarēt: mulieres inuenerūt ⁊ admirate sunt. Qui aūt ex eius ↄfessiōe ꝑdicta cognouerāt: quid esset intellexerunt.

¶ De Jeiunio ⁊ refectione illius. C. XXI.

Tanta aūt ieiuniādi gratia christi ancilla ꝑcellebat: q̄ dieb⁹ illis quib⁹ ad recreationē corpusculi eā ad cenā tanq̄ ad medicinam accedere oportebat: semel ⁊ modicū in die: in estate eni ad vesperā: in hieme vero in ꝑma hora noctis panē nigrū ⁊ asꝑimū de quo vix canes comedere poterāt lōgo tpe comedit. ita q̄ p nimia asꝑitate ⁊ duricia fauces eius inter⁹ lacerabat̄ ⁊ ex vulnerib⁹ sanguis eliciebat̄: quē sanguinis christi memoria dulcē sibi reddebat. Quadā eni die dū corpus reficeret comedēdo vidit hostē antiquū [illegible] tabescētē. Et cū nō haberet amplius qd̄ faceret insultabat et dicēs. Ecce o gulosa nimis imple te. Ipa vō inimici versutias ⁊ fraudes cognoscens q̄ libēter quā timoratā sciebat pturbaret vt nimia abstinētia deficeret: tanto amplius cū deridēdo manducare conabat̄ quāto serpēs venenosus magis inde torquebat̄. Jeiunauit aūt trib⁹ annis de [illegible] ⁊ ad a festo sancte crucis vsq; ad pascha [illegible] inde valitudinis corporis seu opis manuū sustinebat detrimentū. Cū aūt in cellula sua infra ecclesiā īvespe vel nocte corpusculū pane modico ⁊ aqua sola reficeret: a principio benedictiōis vsq; ad gratiarūactionē: in fine quidā ex sanctis angelis [illegible] assistētes corā ea q̄si p lucidā [illegible] ascēdebāt ⁊ descēdebāt. Ex quoꝝ pñtia tātā hēbat ↄsolatōꝫ tātāq; spūs exultatōꝫ q̄ oēm saporis suauitatē spūalis refectio supabat.

¶ Iterum De eodem. C. XXII.

Tanctus aūt euangelista iohānes quē etiā miro [illegible] affectu dū ipa cibū caperet: ad mēsaꝫ aliqñ ei⁹ veniebat. In cui⁹ pñtia ex affectu deuotiōis appetit⁹ sensibilis ita euacuabat̄: q̄ modicum cibū vix cape poterat. In fortitudine aūt cibi huius plerū꜡ p dies [illegible] viij. quīq; vō. xj. s. ab ascensiōe dñi vsq; ad aduentū spūssancti: nihil māducās ieiunabat: ⁊ miro mō nec caput aliq̄ntulū dolebat: nec ꝑpter hoc laborē manuū dimittebat. Nō eni min⁹ potēs laboris ī vltimo die ieiunij q̄ in ꝑmo erat. [illegible] dieb⁹ [illegible] posset donec [illegible] q̄ a spū [illegible] absorpta fuerat ad [illegible] Q̄diu. n. aīa spūali quadā refectiōe copiose exuberās ita plena erat q̄ nullā sibi corpalē refectionē eā recipe pmittebat. Aliqñ eni ī suaui ⁊ beato silētio. xxxv. dieb⁹ cū dño suauiē requiescēs: nullo corpali vsa est cibo. nullūq; verbū p dies aliquot penit⁹ ꝑferre poterat: nisi illud solūmō: volo corpus dñi nr̄i ihū christi: quo recepto: in silentio suo singulis dieb⁹ cū dño pmanebat. Tandē post quinq; hebdomadas ad se reuertens apuit os suū: ⁊ mirātib⁹ circūstantib⁹ locuta est cibūq; corpaleꝫ recepit. Post hoc vō longo tpe ei accidit q̄ odores carnium vel frixure alicuius aut vini nullo mō poterat sustinere nisi q̄ñ post corpus christi vinū sumebat in ablutiōe. Tūc sine aliquo grauamine ⁊ odorē sustinebat ⁊ saporem.

¶ De Orationibus eius. C. XXIII.

Quanto aūt corp⁹ ieiunijs macerabat: tāto spūs [illegible] in oratiōib⁹ pinguescebat. Sine intermissiōe eni orabat: vel corde tacito clamando ad deū: vel oris officio cordis exprimēdo affectū. Et dū operaret̄ manib⁹: dum manū suā mitteret ad fortia: ⁊ digiti eius apprehēderēt fusum: psalteriū añ se positū habebat: ex quo psalmos deo suauiter eructabat: quib⁹ q̄si quibusdā clauis cor suū ne ociose vagaret̄ dño copulabat. Cū eni p aliquo deū spūaliter deprecaret̄ mirabili quadā experientia dñs ei ī spū respōdebat. Ex eleuatiōe eni spiritus eius vel depssione vtrū exaudiret̄ an nō plerūq; dephēdebat. Aliqñ eni pro defuncti cuiusdā aīa ꝑces dño offerebat: ⁊ dictū ē ei. Ne effundas pro eo orationē: q: reprobat⁹ est a deo: vulnere eni letali [illegible] fuit in torneamēto ⁊ eternis incendiis [illegible]. Cū aūt quadā die esset [illegible] sua [illegible] ecclesiā ap̄ oegnies vidit multitudinē manuū ante se q̄si supplicantiū: tunc illa ad ecclesiā quasi ad tabernaculū vt dominū cōsuleret recurrens: rogauit dñm vt eā qd̄ huiusmōi manus vellēt certificaret. Cui responsum est a dño q̄ defunctoꝝ aīe que torquent̄ in purgatorio: orationum suarū postularēt suffragia: quib⁹ quasi ꝑcioso vnguēto doloꝛes eorū mulcebant̄. Ipsa eni p̄e dulcedine cōtemplatiōis solitas orationes q̄ñq; intermittebat: q̄ñq; etiā nec os aperire valebat: nec de alio q̄ de deo cogitare poterat.

¶ Iterum De eodem. C. XXIIII.

Solebat autē causa peregrinationis ⁊ oratiōis fere singulis annis ecclesiam beate marie de oegnies visitare: vbi magnam de virgine beata recipiebat consolationē. Cuꝫ aūt die illo penitus nihil manducaret: ⁊ tota nocte in ecclesia vigilaret: sequenti aūt die dū reuerteretur cibū vsq; ad vesperā nō caperet [illegible] fine aliq̄ difficultate angelis sanctis [illegible] a dextris ⁊ a sinistris sustentantibus [illegible] bat. [illegible] vehemens pluuia in nubibus [illegible] ret nec haberet vestes pluuiales [illegible] inundationes aquaꝝ [illegible] tue ipa suspiciens vidit quasi quasdā stellas sibi obsequendo [illegible] [illegible] ⁊ sic tpe pluuioso penitus intacta remeauit. Per diē aūt ⁊ noctem [illegible] flectendo genua beatā virginem salutabat ⁊ hoc mirabile ⁊ inauditum deuotionis officiū per dies [illegible] continuabat. Primo sine intermissione in spū vehementi feruentis [illegible] Secundo totū psalteriū super pedes stando legens genua flectebat [illegible] per singulos psalmos flexis genibus beate virgini salutationē angelicā offerebat. Tertio vō austro flante vehementius [illegible] per singulas flexiones virga disciplinali se percutiendo deo [illegible] beate virgini [illegible] Tandē percussionib⁹ ad [illegible] sanguinē copiosum eliciebat. Tandē [illegible] Hoc vō quinquagesimo flexis simpliciter genib⁹ sacrificiū ↄsumabat. Hoc aut no humana virtute sꝫ angelico ꝑsidio eā sustentante ⁊ sublenante [illegible] gebat. Uirtutē orationum eius quāta sit experti sunt sepe nō solū ho/

mines ad succursum: sed etiam demones ad cruciatum quos adeo purgebat: ⁊ quasi quibusdā funibus pertrahebat: q̄ ad eā preců suarū coacti incendio venire cōpellebant: quiqꝫ in eā dentibus frendētes: quādoqꝫ vlulantes ⁊ de ea cōquerētes: aliquādo etiā supplicantes. Dū enī aliquis ex eius familiaribus aliqua tentationib⁹ vexaretur: nō cessabat sancta christi ⁊ preciosa margarita spiritu cōpassionis cōmota: donec orationū suarū pondere actor nequitie obrueret: ⁊ de manu fortiorū eius pauper ⁊ inops eriperet.

C De his q̄ circa eā in nocte gerebant. C. XXV.

Quandoqꝫ vero cum post vigilias multas ⁊ orationes in suo lectulo desceret sub variis speciebus apparebat ei diabolus super eam frendens ⁊ eā maledicens. Malo tuo aiebat impius requiescā nobiscum in inferno quietē habeas. Non minus enī quā te tua torqueo: q̄ labore tuo tuisqꝫ orationibus crucior. Illa vero subridens: facto crucis signo eū recedere compellebat. Grauem ⁊ intolerabilē temporis ociosi iacturam: fortis illa prudensqꝫ mulier reputabat: vnde ⁊ summo studio sibi cauebat ne vnq̄ȝ diei vel noctis horā quātū ei licebat ociosam preteriret. Noctibus enim raro dormiebat: sciens q̄ somnus non ad meritū: sed ad recreationē humane infirmitatis nobis a domino misericorditer relictus est. Uirtus enim abstinentie corpus attenuando, desiccans: ⁊ ignis amoris interius ardens omnē ab ea somnolentiā expellebant. Dulces etiā angelorum spirituum cantus cum quibus noctes sepe ducebat insomnes: omnē somnū ab oculis eius sine aliqua corporis molestia relegabāt. Tempus tamen somni sui non penitus sine fructu preteribat. Nā corde vigilante dominum christumqꝫ cui vigilando inheserat in corde retinens nil nisi christum somniabat. Ubi enim amor ibi oculus: vbi vero thesaurus eius ibi ⁊ cor eius. Non erat in eius arbitrio vel libera voluntate plerūqꝫ: vel in cella quiescere: vel in ecclesia remanere. Familiari enim angelo sibiqꝫ ad custodiā deputato velut abbati proprio obedire oportebat. Qui quandoqꝫ dum nimis afflicta esset vigiliis vt quiesceret ammonebat. Cū autē paululū quieuisset ad ecclesiam excitando eam reducebat.

C De habitu eius ac opere ⁊ silētio. C. XXVI.

Nec christū intrinsecus induerat: de ornatu exteriori nō curabat. Uestibus enī mediocribus vtebat: linea camisia iuxta carnem non vtebatur: sed sacco cilicino aspero: qui lingua publica nuncupat stamina: tunicā laneā albā cū eiusdem coloris simplici pallio absqꝫ pellium coniunctione vel aliqua foderatura pro indumento habebat. Harū vestiū simplicitate contenta que intrinsecus ardebat: nullū frigus etiam metuebat exterius: nec etiam igne materiali quo frigus in hieme repelleret indigebat: sed miro modo cū hiemis asperior glaciali frigore aquas constringeret: sicut ipsa in spiritu feruebat: sic exterius in corpore maxime dum orabat calescebat: adeo. s. vt sudore eius aromatico aliquando eius vestimenta suauiter redolerent. Tantam autē virtutē operandi ei dn̄s contulerat: q̄ sorores suas longe excedendo fere se ⁊ aliam fructū manuū suarū procurare valeret. Intantū autē turbā ⁊ strepitū fugiebat quietē ⁊ silentium diligebat: q̄ aliquo tempore a festo sancte crucis vsqꝫ ad pascha fere nullū verbū proferēdo silētiū tenuit. Huiusmodi silētiū adeo domino acceptauit: q̄ spū sancto reuelāte ꝓpter hoc sup oīa: q̄ absqꝫ purgatorio euolaret a dn̄o obtinuit. Ex quo patet q̄tū sit loquacitatis vitiū: cū deo tā gratū sit silētiū. Tādē adeo exuberāte spū ei⁹ tota ab corpea ⁊ sensualitas [illegible] occupāte opari nō potuit: vnde quasi emerita ⁊ ab omni manuū labore libera domino decetero tantum vacauit.

C Qualiter in eius facie grā resplēdebat. C. XXVII.

Interiorē autē mentis eius compositionē gestus exterior extrinsecarumqꝫ partiū compositio ostendebat: cordis eius gaudiū vult⁹ serenitas latere non sinebat. Miro aūt moderamine cordis grauitatem: vultus hilaritatem mentisqꝫ iocunditatem: verecundie [illegible] simplicitatem aliquatenus temperabat vultuqꝫ in terra demisso tardo maturoqꝫ gressu humiliter in omnib⁹ incedebat. Adeo [illegible] plenitudine cordis eius in facie illius spūs sancti grā resultabat: q̄ multi ex solo eius aspectu spūaliter refecti: ad deuotionē ⁊ lachrymas prouocabant: ⁊ in vultu eius quasi in libro vnctionē spūs sancti legentes virtutē ex ea ꝓcedere cognoscebant. Accidit aūt quadā die vt vir q̄dā benign⁹ ⁊ plurimarū religiosarū familiaris ⁊ amicus guido nomine quondā cameracēsis ecclesie cātor causa visitādi eā a sua via diuerteret. Quidā aūt ex sociis ei⁹ q̄ nōdū forte p experientiā cognouerat quātū piis mentibus bonorū visitatio familiaritasqꝫ conferat: deuoti viri predicti pium laborē quasi deridens ait. Pro deo dn̄e cantor quid queritis: quare viam vestram frustra deseritis Nunquid muscas volatiles siue papiliōes cū pueris sequi ⁊ apprehendere vultis. Ille aūt vt mitis erat ⁊ patiens: iter propositum: propter hoc nō reliquit sed christi ancillā ex cuius pñtia non modicam alia vice perceperat consolationē deuotus adiit. Dum aūt illi loquerer socius eius tedio affectus in expectando venit ad ipsum cantorem admoniturus eū vt festinaret. Cūqꝫ forte in vultū ancille christi oculos figēt subito ⁊ mirabilit̄ mutat⁹ aīo: in tantā lachrymarū copiam resolutus est: q̄ vix longo tpe post a loco ⁊ ab eius pñtia potuit āmoueri. Tūc cantor licet ille pre verecūdia latere vellet: attēdens ⁊ cognoscēs rei euētū gaudēs ⁊ sociū suū versaunce irridēs ait. Eam⁹ q̄d hic stam⁹. Forte papiliones fugare vultis. Ille vo post multa suspiria ⁊ lachrymas vix tandē inde auelli potuit dicens. Ignosce mihi q: quid prius dicerem penitus ignoraui. Ttunc igit̄ in hac sancta muliere virtutem dei per experientiam percepi.

C De infirmitate eius: ⁊ alior̄ p ipsam curata. C. XXVIII.

Cum aūt quodā tempore corpusculū eius feruorē spūs iā amplius sustinere nō posset decidit in egritudinē magnam. Adeo enī pius pater filiā suam quā diligebat discipline flagello subdidit: q̄ membra corporis eius mirabiliter torquebant. Nā quasi in circulū brachia pre dolore agitabant: ⁊ manibus pectus tundere cogebatur. Cum aūt ad tempus paululū quiesceret vis infirmitatis tunc reuersa ad se cum magno gaudio dn̄o gratias agebat: qui flagellat omnē filiū quem recipit. Postq̄ aūt tanq̄ aurum in fornace hac infirmitate electam suā probauit dn̄s excocta ad plenū ⁊ elimata tātam postea in ieiuniis ⁊ vigiliis ⁊ aliis laboribus a dn̄o fortitudinē obtinuit q̄ tertiam ptē laboris eius etiā fortes homines vix valerēt sustinere. Aliqn̄ tñ cum aliquis ex amicis suis aliquo grauamine laboraret: vel alicui tentatiōi succūberet: tūc ipsa cū infirmātib⁹ infirmata est: ⁊ cū scandalizatis vehementi dolore vrebat. Et tunc plerūqꝫ morbū predictū in aliquo membrorū suorū particulariter sentiebat. Statim aūt nouo ⁊ mirabili curatiōis genere vocato aliquo sacerdote cū digito crucis signū super locū infirmitatis sacerdos faceret. quasi virtutem sancte crucis expauescens infirmitas: ad locū alium fugiebat. Facto vo iterum atqꝫ iterum crucis signaculo: vagus morbus ac profugus: expectare pondus crucis diutius nō audebat sed tandem mirabili ⁊ inaudito venerationis genere a corpore ancille crucifixi virtute discedebat. Intuens enim oculo fidei in serpētem eneum a serpentini morbi morsibus liberata: deo ⁊ sancte cruci multiplices referebat gratias.

C De timore illius casto ⁊ amore paupertatis. C. XXIX.

Erat aūt ei timor castus in corde tanq̄ falcis pectoralis que cogitationes cōstringeret in ore tanq̄ frenum qd̄ linguā reprimeret: in opere stimulus ne pigricia torperet: in omnibus regula ne modū excederet. Timor enī iste tanq̄ scopa purgabat cor a duplicitate: os a falsitate opera vo ab omni vanitate. Nunq̄ enim verbū secularem ab ore eius memini me audisse. Uix aūt vnicā clausulam loquendo diceret quin christum quasi cōdimentū interseferet frequent. Adeo enim timor dn̄i sanctus mentē eius occupauerat: q̄ cū esset apud vuillenbroch iuxta niuellam tñ herbas que nō seminant: ⁊ alia etiam sponte nascentia frequenter colligi faciebat vt inde sibi pulmentum faceret: ne forte captū a bestia. i. elemosynas quas dominus ł proforꝫ raptores ⁊ feneratores dare solent manducaret. Tantū autē ex spū timoris amorem cōceperat paupertatis: q̄ etiā necessaria vix retinere volebat. Ut quadā die fugere proposuit: vt inter ignotos ignota ⁊ despecta hostiatim mendicaret. Assumpto igit̄ secū sacculo in quo elemosynas reponeret: ⁊ cipho paruo vñ aquam biberet: vel forte pulmentū si daret ei dum mēdicaret reciperet: veterib⁹ pānis induta: vix multis amicorū suorū lachrymis tandē potuit retineri. Fecit ergo qd̄ potuit. In tanto aūt postea amore paupertatis permāsit vt aliqn̄ mappā supra quā panē ponebat vel lintheamina secaret ptē sibi retinendo: ptē paupib⁹ erogādo. Nō solū aūt ex spū timoris diuitias cōtemnebat: sꝫ paupertate spūs in oculis suis modica erat. Ex abundanti aūt humilitate quātū in ipsa erat latere appetebat. Unde cū ex cordis iubilo ⁊ plenitudine grē intra se occultari nō posset: quandoqꝫ ad vicina rura vł dumeta fugiebat: vt hūanos declinās oculos secretū sibi ⁊ deo in arca pure cōscie reseruaret. Quādoqꝫ tñ precib⁹ amicorum cōpulsa: vel a domino ad aliquē specialiter missa: vel affectu compassiōis vt consolaret pusillanimes incitata ex multis q̄ sciebat paucaq̄ cū humilitate ⁊ verecūdia reserabat. Quē enī familiarū suorū in periculis nō premunivit. Occultos malignorū spirituū laqueos a[illegible]

quotiens amicis suis dederit. Quotiens pusillanimes et in fide vacil
lantes diuine reuelationes miraculis corroborauit. Aliquo enim tem
pore dū quereremus vtrum de laudibus humanis seu reuelationi
bus diuinis aliquam saltem titillationem vane glorie sentiret: respō
dit inquit vere glorie quā desidero nil est: vel refutari potest omnis
humana gloriatio. Ita omnem mundanam gloriam: omnemq; hu
mane laudis vanitatem pre dulcedine eternorum bonorum non so
lum non admittebat: sed cum quadam cordis abominatione respue
bat: christi enim dulcedo totam eius mentem adeo vendicauerat ꝙ
nil nisi christus ei sapiebat.

De Pietate eius exemplū. C. XXX.

Non solum autem per spiritum timoris ab
omni specie mala sibi cauebat:
sed etiam spiritu pietatis ad omne bonū prona erat. Sa
tagebat igitur pro posse suo omnia misericordie opa ex
abundanti pietate adimplere: et super omnia infirmis assistere et de
functorum obitui seu sepulture interesse consueuerat: vbi multa de
arcanis celestibus domino reuelante frequētissime percepit. Quā
dam autem die cum quedam soror fratrum de oegnies in extremis
laboraret: illa cum esset in cellula sua percepit multitudinem rugien
tium demonum circa lectum sororis infirme. Cumq; iam pro ea fie
ret commendatio quā putabant esse mortuam: tunc illa mansuete
grauitatis et mature verecundie quasi oblita ad lectū egrotantis cu
currit: et immundis spiritibus se opponens: non solum eos precibus
oppugnabat: sed etiam pallio suo tanq̄ muscas abigebat. Cū vero
impij illi terribiliter resisterent: et tanq̄ suam sororis animā vendica
re vellent: tunc illa amplius ferre non sustinens clamabat christum
suum: sanguinem christi quem pro animabus suis effudit: mortem
q; crucifixi incessanter inuocabat. Cū autem rugientes illi prepara
ti ad escam multis calumnijs animam illam impeterent: ipsa tandē
a spiritusancto fiduciam concipiens nam vbi est spiritus domini ibi
libertas: respondit. Domine pro hac anima fide iubeo: licet enim pec
cauerit: peccata tamen sua confessa est. Q; si forte aliquid per negli
gentiam suam vel ignorantiam in ea remansit: licet loqui non possit
adhuc tamen contritionis tempus ei reliquisti. Fratres enim tantū
vocem eius et gestus contra demones percipiebant: et dn̄o ꝓ anima
sororis sue deuotas orationes effundebant. Tandē victis et cōfusis
demonibus: et sanctis angelis aduenientibus: illa deo laudes reddēs
ad se reuersa quieuit: resumptoq; pallio qd̄ in pugna proiecerat ad
ad cellulā suam cum verecundia fugiens clauso hostio latuit. Non
multum post tempus in festo apostolorū petri et pauli cū ꝓ anima
deuote supplicaret: et de statu eius ꝓ q̄ fideiusserat sollicita esset ostē
dit ei beat⁹ petrus aīam illā in penis purgatorij vehemēter afflictā.
Reuelauit aūt ei beat⁹ petrus et penas et penarū causas. Uehemēter
eni calore torquebat eo ꝙ mūdū et voluptates seculi nimis ardēter
amasset. Aliquādo vō frigore maximo cruciabat: eo ꝙ pigra ad bo
nū fuisset: et maxime qz filios suos ꝑpriāq; familiā nimis negligen
ter correxisset. Siti pretea miserabiliter anxiebat eo ꝙ in vita sua ni
mis vacasset potationib⁹. Nuditatis etiā eo ꝙ superflua fuisset in ve
stib⁹ maximū sustinebat incōmodū. Tūc pia christi ancilla sicut to
ta pietatis visceribus affluebat maxie circa illos q̄ in purgatorio tor
quebantur: nō solū suis orationib⁹ cōtēta ē: sed multa etiā illi ab alijs
orationū et missarū suffragia acquisiuit.

Iterum Exemplū de eodē. C. XXXI.

Alia enim vice cū religiosa quedā vidua q̄ diu in san
cta viduitate deo seruierat: et filias suas in san
cta virginitate sponso celesti integras custodiebat: in ex
tremis apud vullēbroch iuxta niuellam laboraret: vidit
beatā virginē vidue assistētē: q̄ q̄si quodā flabello euētādo eā feruo
rē caloris quo torquebat misericordit tēporabat. Cū autē eius ani
ma de corpore iaz egredi vellet: turba demonū insidiantiū nulla ora
tionū instantia discedere voluit: donec claniger ethereus cuz vexillo
crucifigi cōfusos illos eiecit. Cū autē vidua illa iā defuncta esset vi
dit ancilla christi beatā virginē cū multitudine celestiū puellarū psal
lentiū deūq; laudantiū quasi in duos choros diuisarū. Cuz aūt sacer
dos more debito exequias defuncte ꝑsolueret: tūc summus sacerdos
cū sanctorū multitudine officiū vt videbat ei cōplebat: et mirabiliter
ecclesie militāti ecclesia triūphans respondebat. Cū autem sepulture cor
pus traditum esset: vidit christi ancillam animam eius: que nondū
in hoc seculo plane purgata fuerat: in purgatorio qd̄ ei deerat psum
mare. Nā marit⁹ eius mercator fuerat et q̄dā more mercatorū ꝑ frau
dē acq̄sierat. Quosdā etiā de familia ducis louanie in hospicio rece
pat q̄ de iniuste acq̄sitis multa ī domo sua expēdebāt. Et qz de hui⁹
mōi nōdū ꝑfecte restitutionē fecerat: dicebat se adhuc ī purgatorio
detineri. Quod cum nunciatum est filie sue virgini deuote margari
te de vullembroch et eius sororibus multas ei orationes acquisie
runt et pro posse restitutionem fecerunt. Unde non multū post ani
ma vidue vitro purior niue candidior: sole splendidior apparuit an
cille christi: cuz iam ad eternas epulas gaudēs et gratias agens ascē
dere vellet inuitata: et quasi librum vite vt videbat in manib⁹ tenēs
summi magistri facta scholaris legebat.

Iterum De eodem. C. XXXII.

Cum autem sanctus quidam et beatus se
nex qui a puericia sua in ino
centia et virginitate perseuerauerat: iam morti propinq̄
us esset. s. iohānes de dinanto cognomine oxolantus q̄
omnia pro christo reliquerat: et exemplo suo et admonitionibus san
ctis multas animas dn̄o acquisierat: ipsa cum pr̄o ei ī infirmitate as
sisteret: vidit multitudinē angelorum seni assistentem et gaudentem.
Sensit aūt mirabilem suauitatis odorem: vnde pre gaudij īmensita
te non poterat se continere. Ualde enī eum diligebat et quasi pro pa
tre eum habebat. Et tunc reuelatum est ei a spiritusancto ꝙ senex il
le qui tantam prius diu vixerat in carne fecerat: tot etiā pro christo
opprobria et persecutiones patienter sustinuerat: tam iuste et timo
rate vixerat: tot etiam aīas christo lucratus fuerat absq; omni pur
gatorij molestia liber ad dn̄m euolaret. Unī ipsa quotiens ad sepul
chrum eius qd̄ est apud oegnies pertransibat: semꝑ humiliter incli
nabat. Postea vō cum ipsa in extrema infirmitate laboraret: anima
sancti senis cum quodā alio amico suo defuncto. s. fratre ricardo de
manachinc apella causa visitatiōis et consolationis spāliter missa ē
ei a dn̄o. Ipsa aūt christi ancilla valde compatiens erat et super īfir
mos pia gestās viscera: circa quos aliq̄n noctes ducebat insomnes.
Cum aūt mater fratrū de oegnies grauissima et longa infirmitate la
boraret: et ipsa aliq̄n vt consolaretur eam ei assisteret illa vtpote annis
fere centenaria et morti iam propinqua grauissimū habebat anheli
tum. Cum aūt sancta mulier quadam nocte eius anhelitū sine ma
gno dolore cordis ferre non posset: ipsa assistens ei prope quasi per
violentiam a se extorquebat vt maneret. Cumq; iam amplius ferre
non valens fere deficeret: respexit dn̄s humilitatem ancille sue: et ei
saporem quasi vini aromatici in os eius infudit: odoremq; suauissi
mum quasi thuris accensi cum sapore illo fere per tres dies sensit.
Itaq; nullius cibi sapor predictum saporem aromaticum poterat
expellere. Multis autem egrotantibus non solum eius p̄ntiā domi
nus consolationem et patientiam conferebat: sed frequenter corpo
ralem sanitatem eius meritis dn̄s reddebat.

Iterum De eodem. C. XXXIII.

Sed cur immoramur circa modica cum adhuc re
stent magna et mirabilia. Licet enim pi
um sit corporū morbis subuenire: longo tamen et incō
parabiliter maius est aīarū sanitati curam īpendere. Nul
lum enim sacrificium magis placet deo q̄ zelus aīarū. Ipsa aūt sem
per leta semper hilaris: semper in cordis iubilo permanebat: nisi q̄n
periculū vel lapsus aīarum mentē eius perturbauit. In hoc solo vt
cius pace loquar modū non habebat lugebat anxia: dolebat desola
ta: cibū non capiebat: somnū ab oculis suis abigebat: more parturiē
tis plerumq; clamabat: quanto putas vulnerata est dolore q̄n exter
natum rueret rugientes et dentib⁹ frendentes demones sup sancta
rum virginū congregatione in villula que dicit̄ niuiti: vbi deo de
uote seruiebant. Ad vltimū vō q̄n tanq̄ voti compotes impios et in
uidos demones pre gaudio videret tripudiare pro sanctarū mulierū
electione: tūc ipsa clamās et eiulans vix seipsam pre dolore poterat
sustinere. Alia die vidit maximū iniquorū spirituū exercitū qui q̄si
post praeliū cruentati cū superbo et pomposo strepitu de vastatione
ciuitatis leodiēsis reuertebant̄ et adhuc maiora mala elato vultu cō
minabant̄. Nec multo post venerunt nuncij apud oegnies qui ciui
tatem leodiensem destructā esse nunciauerunt: et ecclesias spoliatas
mulieres et oppressas: ciues interfectos: vniuersaq; ciuitatis bona ho
stes rapuisse referebant. Tunc forte apud oegnies pr̄o erat vir san
ctus honeste conuersationis: et bone etiaz apud malos opinionis: to
tiusq; patrie lucerna: doctor et pater spūalis magister. s. iohannes
de niuella: qui cū rumores pessimos percepisset: mente consternatus in
comparabiliter doluit: et maxime de sanctis virginib⁹ q̄s ipse ꝑ p̄dica
tionē et exemplū dn̄o acquisierat: ne forte vi oppresse fuissent sicut q̄
dam mentiebant̄ paterna sollicitudine dubitabat. Nō enī multum
de tꝑaliū amissione doluit qui semꝑ temporalia tanq̄ stercora reputa
uit: sed de ecclesiarū violatiōe et aīarū destructiōe. Ancilla vō christi
audito rumorib⁹ imperturbata permanebat absq; etiā timore sancti
angelis eum cōfortantib⁹: et in terra pacem hominib⁹ bone volūtat.

nunciantibus. Magnam vero pacem ꝛ quietem circa domuꝫ de oe
gines sentiebat: quasi in spiritu certificata: ꝛ de pace suorum ꝛ de in
corruptiõe predictaꝝ sanctarũ virginũ. Verũ tamen videbatur ei ꝙ
terra tremere ꝛ quasi conquereret ꝙ pasceret hoĩes qui creatori suo
tam immani scelere se opponerent.

Item de eodem. C. XXXIIII.

Ecidit aũt aliqñ ꝙ q̃dã cisterciẽsis monachus
tantũ zelũ innocentie ꝛ puritatis licet nõ
sm sciẽtiã haberet: ꝙ quasi ad statũ primi parẽtis ex fer
uore spũs peruenire nitebat. Cumq; diu labore plurimo
se casso sese affligendo in abstinentiis ꝛ vigiliis: in orationibus ꝛ la
chrymis primũ statũ recuperare non valeret innocentie: primo ceci
dit in tediũ ꝛ accidiã. Volebat enĩ cibaria sumere sed nullã sensibi
lẽ delectationẽ dũ manducaret sentire. Studebat autem primo sen
sualitatis motus non solũ reprimere: sed penitus extinguere. Stude
bat etiã sine aliquo veniali vitã suam in perfecta puritate custodire.
Cũ autem demonio meridiano instigante aspiraret ad impossibile:
nec ad id ad quod tendebat: posset aliquo modo quãtũcũq; laborã
do peruenire tandem in foueã desperationis pre tristitia lapsus est
adeo ꝙ in statu corruptionis in quo erat se nullo modo salutẽ adi
pisci speraret: vtpote qui venialia quibus in hac vita carere nõ pos
sumus mortalia reputabat. Unde nec corpus christi aliquãdo etiaꝫ
in diebus illis quibus institutũ est in ordine volebat recipere. Cũ au
tẽ morbũ eius anime quidã pius ꝛ oĩum bonoꝝ amicus abbas co
gnouisset: ad ancillã christi monachũ fecit adduci. Cũq; illa ꝓ mõa
cho lachrymosis suspiriis dño supplicaret: mirũ in modum dũ ante
misse introitũ monachus ꝯfiteor diceret: ꝛ illa instãtius ꝓ eo preces
funderet quasi nigri lapilli ad singula verba ꝯfessionis ex ore mona
chi cadere videbant. Tũc illa percipiẽs in hoc visu ꝙ obstinatio de
sperationis ꝛ nigredo tristitie ꝛ doloris monachum reliquissent: do
mino gratias retulit: qui nõ vult mortẽ peccatoꝝ sed magis vt con
uertantur ꝛ viuant. Monachus vero post missam quasi de longin
qua regione ad se reuersus corpus christi recepit: ꝛ sumpta salutari
medicina perfecte conualuit.

De spũ sciẽtie ꝛ discretiõis quẽ habuit. C. XXXV.

Uoniam autẽ fugiendo mala ꝑ spũ timoris
ꝛ faciẽdo bona ꝑ spũ pietatis neces
saria est cautela ꝛ circũspectio discretiõis: pater luminuꝫ
cuius vnctio docet nos de omnibus spiritu sciẽtie filiaꝫ
suã illuminauit: vt. s. sciret quod ꝛ quẽadmodũ esset agenduꝫ vel vi
tandũ: ꝛ omne sacrificiũ suũ sale cõdiret. Mala enĩ sunt vicina bo
nis: ꝛ plerũq; dum vitamus vnũ vitiũ labimur in contrariuꝫ. Aliqñ
autẽ cũ dulcine ꝛ suauitate: quasi vnus spiritus facta cũ deo amoris
glutino ei adhereret: audito extraneoꝝ aduentu ne forte aliquẽ scan
dalizaret: a suaui illa contemplationis iocunditate amplexibus spõ
si sui vim sibimet inferens: spiritũ suũ cuꝫ tanto labore auellabat: ꝙ
sepe quasi ruptis visceribus sanguinem purũ in magna quãtitate
euomebat vel ꝯspuebat: malẽs hoc affligi martyrio q̃ fratrũ ꝛ ma
xime peregrinorũ pacẽ turbare. Qñ tamẽ cũ spiritu sancto reuelante
aliquoꝝ licet adhuc longe existentiũ precognouisset aduentum: ad rura
vel ad propinqua nemora fugiẽs: vix per totũ diẽ poteramus reperi
re latitantẽ. Qñq; propter aliquoꝝ indigentiũ vtilitatem: nullo nisi
nisi spiritu sancto instante cogebat somnũ suũ dirũpere. Uade aie
bat qr nõ curiose sed causa necessitatis expectat te aliquis. Licet au
tẽ quãtũ ad ꝓximos nõ solũ bonos sed etiã discolos mira discretio
ne pacẽ custodiret: sibi tamẽ soli valde indiscreta seipsam nimis abi
ciens: ꝛ supra modũ affligens nobis aliquando videbat. Ipsa tamẽ
circa se tanto discretior erat: quãto nihil de se nisi a spiritu sancto fa
miliariter edocta aliq̃d facere presumebat. Nõ enĩ vnũ diẽ sine cibi
refectione preterire auderet: nisi se absorpta sensualitate supra se ra
ptam certissime cognosceret. Aliqñ tñ vt pacẽ consistentiũ cõseruã
ret: in tale statu aliq̃d capere tentauit: ꝛ nihil penitus capere potuit
sꝫ pre dolore fere defecit: vnde tãtã postea prerogatiuã libertatis ob
tinuit: ꝙ nemo iam audebat discutere cur ita facis. Cũq; aliquanto
tꝑe ter i hebdomada cibũ sumeret: qr. vj. feria mãducabat die dñica
nisi penit⁹ manducãdo. Sitr. v. feria a cibis penit⁹ abstinebat. Cũq;
nobis poti⁹ rõnabile videret: ꝙ. vj. feria q̃ dies est passiõis nõ mãduca
ret: q̃nta aũt feria vel die dñica cibuꝫ sumeret: qr. vj. feria die passiõis ꝛ
mortis dñi est: inq̃t mihi ipsa aliquãtulũ sensibilia nõ sine labore descẽ
dorꝫ dũ gaudiũ ꝯteplatiõis interrũpo cibũ. s. corꝑalẽ capiẽdo. Quin
ta aũt feria q̃ est dies spũssancti: ꝛ die dñica ꝓpter gaudiũ resurrecti
onis spũali refectioni ꝯtẽta: eternisq; epulis saciata: totũ diẽ festiuũ
ago dũ nullo refectiõis sensibus vtꝛ: oportet me ad inferiora descẽ
dere. Quo audito de vlterius ꝯtra ipsam nõ apieris fili⁹.

Iterum exemplum de eodem. C. XXXVI.

Ecidit aliqñ ꝙ cã visitandi aliquos sibi familia
res: cũ maneret apud oegnies iuisset apd
vuillẽbroch: in reditu suo per mediũ niuelle trãsiẽs: redu
xit post h̃ ad memoriã pctã ꝛ abominatiões q̃ in villa il
la faciunt frequẽter seculares: tantãq; indignationẽ ꝯcepit in corde
suo ꝙ pre dolore cepit clamare. Quesitoq; cultello ab ancilla sua cũ
extra villã esset: voluit cutẽ a pedib⁹ suis resecare: eo ꝙ loca transie
rat in q̃bus creatorẽ suũ miseri hoĩes tot iniuriis ꝓuocant: totq; fla
gitiis exasperant. Cũq; nõ solũ in mẽte sꝫ q̃d mirabili⁹ ẽ sensibilẽ do
lent in pedib⁹ in quib⁹ loca ꝓdicta calcauerat: vix tandẽ cuꝫ multoti
ens pedes ad terrã collisisset potuit quiescere. Adeo. n. predicatores
ꝛ fideles pastores aĩarũ diligebat: ꝙ pedes eoꝝ post predicationis
laborẽ mira affectiõe cõstringẽs etiam ipsis inuitis vel diu osculari
oportebat: vel pre nimia anxietate cum se subtraherent clamabat.
Multis autem lachrymosis suspiriis: multisq; oratiõib⁹ ꝛ ieiuniis
a domino instantissime postulãdo obtinuit: vt meritũ ꝛ officiũ pre
dicatiõis quod in se exercere nõ poterat: in aliq̃ alia persona domi
nus ei recõpensaret: ꝛ vt sibi dominus pro magno munere vnũ pre
dicatorem daret. Quo dato: licet per eũ dominus tanq̃ per instru
mentũ verba predicationis emitteret: sancte mulieris precib⁹ cor ei⁹
preparabat virtutẽ corporis in laborẽ cõferebat: verba ministrabat:
gressus dirigebat: gratiã ꝛ fructũ in auditoribus meritis ancille sue
prebebat. Nam pro ipso singulis dieb⁹ dum esset in labore predicã
di dño ꝛ beate virgini: dicendo: aue maria centies supplicabat: sicut
predicante hilario martinus orabat.

Iterum de eodem. C. XXXVII.

Liquãdo etiã cũ esset in villa quadã: que di
cit̃ ire lacta iuxta niuellam: ꝛ presbyter ipsa
puer quidã ad hostiũ ecclesie cathezizaret: vidit imũduꝫ
spũ a paruulo cũ magna ꝯfusione recedentẽ. Et cuꝫ ipsa
puerũ de sacrofonte leuaret: apti sunt oculi eius: viditq; spũ sanctũ
in aiaꝫ pueri descẽdentẽ: sanctorũq; angeloꝝ circa renatũ infantem
multitudinẽ. Frequentẽ aũt dum sacerdos leuaret hostiã inter ma
nus sacerdotis videbat pueri pulchri spẽꝫ: ꝛ celestiũ spirituũ cũ lumi
ne nõ modico exercitũ magnũ descẽdentẽ. Quãdo vero post ꝯsecratio
nem sacramẽta sacerdos sumeret: ipsa videbat in spũ dñm in aĩa sa
cerdotis remanentẽ ꝛ eam mirabili claritate illustrantẽ. Uel si indi
gne sumeret videbat ꝙ dño cũ indignatiõe recedẽte: aĩa miseri va
cua ꝛ tenebrosa remaneret. Licet aũt in ecclesia ipsa nõ eẽt se in cel
lula velatis ex more oculis velo candido oraret: cũ christus in ꝓlati
one verborũ sacrorũ in altari descẽdebat: tũc ipsa mirabilẽ immuta
ta aduentũ eius sentiebat. Qñ vero vnctiõis extreme ipsa presente in
firmi sacramẽta susciperent: ipsa cũ sanctoꝝ multitudine christũ p̃sẽtẽ
sentiebat: qui infirmũ misericorditer roborabat: demones expelle
bat aiaꝫ purgabat: ꝛ se quasi in lumine per totũ corpus infirmi dis
diuersa eius membra vigerent transfundebat.

De spiritu fortitudinis qui in ea fuit. C. XXXVIII.

Et quoniam parũ prodest ꝑ spũ timoris
mala vitare ꝑ spũ pietatis bo
na agere: per spũ sciẽtie in oĩbus discretionẽ haberem⁹
si ꝑ fortitudinẽ malis iminentib⁹ resistam⁹: bona ꝑ pati
entiã ꝯseruem⁹: ꝑ ꝯstãtiã vsq; in finẽ ꝑseueremus: ꝑ longanimitatẽ
vite eterne p̃miũ expectem⁹: p̃f clus apertis thesauri suis quarto lapi
de p̃cioso. s. fortitudine suã filiã exornauit: ꝛ ꝯ oĩa aduersa p̃muni
uit. vt nec aduersitatis impulsu frangeret: nec ꝓsꝑitatis blandimen
to eleuaret. Aliqñ aũt cũ pre dolore passionis clamare ꝛ pect⁹ suũ tun
dere cogeret: quidã eius familiaris ei cõpatiẽs i loco quodã latebat:
ꝛ ꝓ ipsa dño supplicabat. Tũc ipsa pijs deuoti hoĩs supplicatiõib⁹
infirmitatẽ suã in aliquo minui sentiens vade inq̃t ancille sue ꝛ dic
homini illi vt cesset orare ꝓ me: nã orationũ ei⁹ medicina: disciplina
mee dũ melius habeo incurro detrimẽtũ. Cũ aũt vexaret aliquo gra
uamine: q̃dã ex amicis eius occulte tñ in corde dolebat de eius ve
xatiõe: tũc illa cordis illi⁹ secreta dño reuelãte cognoscẽs misit an
cillã suã ad illũ dicens. Dic illi ne ampli⁹ doleat ꝓ me. Plus enĩ gra
uabat alioꝝ doloribus q̃ suis ĩfirmitatib⁹. Nõ solũ aũt ꝑ spũ forti
tudinis habebat potentiã resistẽdi aduersis: sꝫ etiã oĩb⁹ carnalib⁹ il
lecebris abstinẽdi. Adeo quidẽ corp⁹ suũ iuuẽcula illa tympanistria
quasi inter duo crucis ligna extendendo desiccauerat: ꝙ nunq̃ per
plures annos primos etiã libidinis mot⁹ ꝯ se exurgere senserat. Ex
quo tantã fiduciã etiã in hoĩes habebat: ꝙ oẽs sibi siles ex abũdan
tia innocentie ꝛ pura simplicitate estimabat. Uñ cũ quidã familiaris
eius amicus ex nimio spũalis affectõis excessu: manũ ei⁹ aliqñ strin
geret: licet casto aĩo nil culpe cogitaret: sensit tñ tanq̃ ꝓ homo ex illa

nimia vicinitate primos motus sibi insurgere. Cūq3 illa penitus hoc ignoraret. audiuit vocē ab excelso. s. Noli me tangere: nec tamē intellexit qd significaret. Deus enim mitis et nostris infirmitatib⁹ cōpatiens. noluit illā corā sancta muliere verecūdia confundere. volebat autē tanq3 zelotes amice sue castitatē custodire. et illū propter iminentia pericula castigare. Unde cū illa diceret ei. Audiui nūc quandā vocē: sed qd significet: penitus ignoro. s. noli me tāgere. Ille aūt qd esset itelligēs et sibi de cetero diligētius cauit. et dño q̄ eius infirmitatē detegere noluit: gratias agens recessit.

De Spiritu cōsilij quē habuit. C. XXXIX.

Et spiritū autē consilij nihil precipitanter nihil inordinate agēs sed oia diligēter et puide: et cū deliberatione faciēs. licet familiari spiritussancti cōsilio interius vteref. licet diuinis scripturis sufficienter instrueref. pre nimia tamē humilitatis abundantia ne sapiens in oculis suis videref aliorū cōsilijs propē voluntati abrenunciādo seipsam libēter et deuote subijcere non dedignabatur. Multi tamē de familiarib⁹ amicis eius q̄ diuinā eius prudētiā frequenter experti erāt: sine eius cōsilio nihil magnum facere audebant. Qđ eni humana rōne scire nō poterat: premissa orōne diuinitus inspirata sciebat. Unde cū qdā amic⁹ ei⁹: q̄ mediocritate sua cōtētus. tanto securius: quāto ab oculis hoīm abstractus et a pōpa seculari remot⁹ deo in hūilitate seruiret. a quodā nobili inqrereť: vt magister ei⁹ eēt q̄ ei equos et vestes et alia multa bona copiose puideret: mulierē sanctā cōsuluit qd sibi agendū esset. Illa vero sicut nihil vnq3 de se presumebat oratione premissa post hec ab archanis diuinoz cōsiliorz thalamis reuersa est. et dixit. Uidi vobis in hoc facto nigrū equū preparari q̄ visus illernū hinnebat: et demonū exercit⁹ applaudebat. Mane te igiť sm cōsiliū meū in vocatiōe q̄ vocati estis a dño ne pambitio nē vel seculi pompā detis occasionē diabolo.

Iterum de eodem. C. XL.

Cum vero verbum dei licet idignus laicis et simplicib⁹ pdicare icipere. et nec dū exercitiū seu cōsuetudinē faciēdi smonē ad ppl3 haberē. semp mihi metuēs ne smone impfecto deficerem. multa mihi vndecūq3 colligebā. Multis vero ogregatis qcqd in mēte habebā in mediū pferre volebā. Totū eni spiritū suū pfert stultus. sapiēs vero reseruat in posterū. Cūq3 tāta pdigalitate memetipsum cōfunderē: ad me post sermonē reuertēs q̄si quoddā mētis tedium in eo q inordinate et incōposite multa mihi dixisse videbar incurrebā. Cūq3 hmōi tristicia aliqn̄ christi ancilla me depressum aspiceret. ego p̄ verecūdia cāz reuelare recusabā. et qđ miserabili⁹ erat cū aliquis tanq̄ bene et subtilr̄ dixisse me libenē auscultantem sicut mos est post sermonē cōmēdaret in h̄ aliquā cōsolationē recipiebā. Erubesco turpitudinē meā publicare sed laudē sancte mulieř nō ausus sub abscōdere. Cū cū aliqn̄ pdicte tristitie nubilo me confusum et tanq3 cōfusibilē operariū ad se vocaret. triplex vulnus tētationū q̄bus in abscōdito sauciat⁹ erā mihi mirabiliter apuit. Uidi inqt q̄si similitudinē hoīs nebulosi superfluitate capilloz coopti. Quedā aūt meretrix subornata q̄si quibusdā radijs splendida cū blāde intuēdo circuibat. Facto aūt pluries circulo vnū de radijs suis visus cū pijciēs partē tenebrarū effugabat. Ad hāc aūt ei⁹ parabolā triplici morbo me laborantē stati certissime depīēdi. capilata eni superfluitas mihi tristiciā generabat. meretrix vero subornata. i. elatio radijs adulationis mirabile mihi solatiū cōferebat.

De Spiritu intellectus eius. C. XLI.

Jo igitur ornata monilibus filia hierusalē. Hus pdict. spussancti donis illustrata. corde purificato p spiritū intellectus in celestibus cōuersabať. Relegatis enim a se formis sensibilibus: vniformes et inuariabiles sup celestiū species quāto simo simplici et inuariabili maiestati magis accedebat. tāto in ei⁹ aīo purius resultabat. Cūq3 subtilis et attenuatus spūo ei⁹ incēdio pij amoris decremetus: tanq3 virgula fumi ex aromatibus supcelestia penetraret. et q̄si per quosdā gradus in regiōe viuoz pambulans p vicos et plateas querebat quē diligebat. nūc sanctarū virginū lilijs delectata. nunc scōz martyrū rosis odoriferis recreata. aliquādo a sanctoz apostoloz senatu venerabiliter recepta. cūq3 cetibus angelos sociata: cūq3 per omnes gradus ascendisset. cum per oīa paradisi loca aīo letanti perambulasset paululū cum oīa pertransisset: inueniebat quem ardenter eius aīa desiderabat: ibi demū perfecte quiescebat. Cū autē librū vite vicinius inspiceret: multa per spiritū intellect⁹ in eo pcipiebat. Que tandē ad se reuersa pphetico spiritu pnūciabat. Unde in hys annis anteq3 hoies signarent cōtra hereticos puinciales dixit.

q videret cruces sup hominū multitudinē de celo copiose descēdentes. Cū aūt scī christi martyres q̄ celo crucifixi christi a lōginqs partib⁹ vt christi dedec⁹ vindicarent deuenissent ad locū q̄ dicit̄ mons gaudij. ibidē ab inimicis christi interfecti sunt. Ipsaq3 licz p tāta terrarū spacia remota eēt: vidit scōs angelos cōgratulantes. et interfectoz aīas absq3 aliquo purgatorio ad superna gaudia deferentes. Uñ tm̄ huius peregrinationis recepit ardorē: q retineri non posset si sine proximoz scandalo aliquo modo pergere valeret. Cūq3 q̄si ridendo quererem⁹ ab ea quicq̄d illic si puenisset facere saltē aiebat illa. dñm meū honorarē nomē ei⁹ cōfitēdo illic. s. vbi impij abnegauerunt eum blasphemando.

Iterū de eodē exempla. C. XLII.

Cum quidā familiaris noster et amicus domus nostre apud oegnies moreretur: vidit illa multitudinē demonū q̄si rugientiū pre paratoz ad escam. Cūq3 ipsa demones increparet: et vt recederent a christi ministerio: q̄ crucis vexillo munit⁹ erat preciperet illis: multa ei crimina malitiose imponebāt: et q in veritate nō pcessisset obiciebāt. Cūq3 illa dño pro infirmo supplicaret: vidit quādā crucē lucidā sup ipm descēdentē: eūq3 vndiq3 ptegentē. Et licz hō ille morte pueť⁹ peregrinationē suā nō pfecisset: magna pars purgatorij eidē cruce signato dimissa est: eo q voluītatē haberet. et non fletu p eū sicut scē mulieri dñs reuelauit. In nocte autē tertie ferie q̄ est ante caput ieiunij: q̄ s. solent hoies cōmestantorib⁹ vocare vidit aliquos demones a q̄dā muliere religiosa tristes et cōfusos reuertētes: q̄ quidē eā grauiter tētationib⁹ impugnauerāt: sz dño succurrente nequaquā pualuerāt. Cū autē post h̄ a muliere quereret quō ei fuerat: Ego inqt illa. vehemēter fui grauata. sz illa hora p dei grāz fui liberata. et cognouit q illo tpe vidit demones cōfusos recessisse. Quidā aūt sacerdos aliqn̄ pñte ea missam celebrabat. et quia pro sacerdote illo frequēter deo supplicauerat: proposuit ille cū nō haberet mai⁹ aliqd qđ ei tribueret: ne ingrat⁹ videref q p illa missā istā celebraret. Cūq3 sacerdos missā finisset: ait illa sacerdoti: Missa ista mea fuit. hodie eni illā p pro me obtulistis. Cūq3 ille miraref et quereret quō h̄ cognouisset. nā solus deus nouit cogitatiōes hominū. Ego inqt illa vidi columbā pulcherrimā sup caput vestrū in altari descēdentē. q̄ q̄si volitādo alas suas ad me extēdebat. et cognoui q spūsscōs missā illā ad me trāsferebat. cū āt sacerdotes missas digne et deuote celebrarēt: videbāt scōs angelos gaudēteo: et sacerdotib⁹ cū magna hilaritate cooperāteo: et eosdē sacerdotes vultu benigno intuebanť: eosq3 deuotissime venerabanť. Ue igiť sacerdotibus miseris: inde proditoris socijs. q̄ christū q̄ntū in se est iterū crucifigunt: et sāguinē testamēti pollutū ducūt. q̄ manib⁹ pollutis: ocul' ipudicis: ore venenato: corde ipuro: dū ad reuerēdū sacrm̄ irreuerenter accedūt. angelos scōs assistētes offēdūt. et de salutari medicina sibi mortē miserabiliter acquirunt.

De Spiritu sapientie eiusdem. C. XLIII.

Cuius suo sapiētie dono cor ei⁹ medullit⁹ afficiebať. vba dulcorabanť. et oīa ei⁹ opa suauitate spūaľ vnctiōis ipinguabāť. Mira corde. dulcis ore. suauis ope. ebria charitate. Aliqn̄ cū in lecto suo p tres dies iacuisset: et cū spōso suauiť quieuisset: pre nimie iocūditatis dulcedie dies illi adeo furtiue labebanť: q vix p vnū momētū sibi iacuisse videbať. Mirabili affectionū varietate deū aliqn̄ esuriebat q̄ vero cū sitiebat q̄toq3 eni dn̄s plus sentiebat tāto mag' desideriū crescebat. Anxiebat: clamabat. et vt remanēt supplicabat ei vt nō recedēt: q̄si inť brachia amplexādo stringebat. atq3 vt se ampli⁹ ei offēdet cū lachrymis obsecrabat. Aliqn̄ aūt p tres dies vl' plures vt sibi videbať eūdē q̄si puulū inť vbera cōmorantē stringebat. et sese vt nō videreť ab alijs occultabat. Aliqn̄ eni cū eo tanq3 cum puero osculando ludebat. Aliqn̄ tanq3 agnū māsuetū iuxta gremiū q̄q3 q̄si colūbā ad solatiū filie sue pius fili⁹ virginis se ostēdebat. Cūq3 q̄si aries stellā lucidā habēs i frōte circuiēs ecclesiā: fideles suos vt ei videbať visitabat. In diuersis aūt solēnitatib⁹ deū q̄si cōfiguratū solēnitati sue se ei ostēdebat. Nā i natiuitate apparebat ei q̄si puer vbera mřis vginis lactās: vl' in cunabul' vagiēs. et tūc ad eū afficiebať tanq3 ad puulū sm ostēsiones varias habēs varias affectiōes. et ita singul' annis renouabanť festiuitates. In festo aūt purificatiōis videbat beatā virginē filiū suū in tēplo offerentē: et symeonē inť vlnas recipientē. Et in hac visiōe nō min⁹ exultabat pre gaudio q̄ si pñs fuisset q̄n h̄ accidit in tēplo. In hac aūt festiuitate cū cereus ei⁹ diu extinct⁹ fuisset in processiōe: subito lumē claritatis clarissimū nisi deo accedēte recepit. In passiōe āt dñs ei aliqn̄ in cruce apparebat sed raro: quia vix sustinere poterat.

¶ Iterum de eodem. C. XLIIII.

Cum autē appropinq̄ret aliq̄ magna solēni-
tas quoq̄ in diebus ante gaudiū
sentiebat. Et ita fm̄ anni toti⁹ cursum varijs modis mu-
tabat̄ ⁊ mirabiliter afficiebat̄. Qñ autē alicuius scī dies
festus īminebat: scūs ille festū suū ei nūciabat. In die enim suo ad
eā veniēs cū sociorū celestiū multitudine eam visitabat. ita q̄ cum
sancto illo p totum diē spūs eius cū gaudio quiesceret. Ex familiari
autē ⁊ frequēti collocutiōe scōꝝ. sicut aliq̄s vnū de vicinis nostris
ab alio scit distinguere. ita vnū sanctū vel angelū ab alio distingue-
bat. Quinq̄ etiā sanctus aliq̄s in partib⁹ istis prorsus incognitus. fe-
stum suū q̄ð in remotis ptib⁹ fiebat. vt in eius solēnitate gauderet
ei nūciabat. Nullo quoq̄ nūciante distinguebat palato cordis dies
festos ante festis: eo q̄ dulcius ei sapiebant dies solēnes q̄ꝫ simpli-
ces. Celebrabat enī dies festos in aīo scriptos ⁊ impressos in corde
suo tanq̄ꝫ in martyrilogio. Unde cū esset aliq̄ñ in eccl̄ia sancte Ger-
drudis in villa q̄ dicit̄ laulos ⁊ quoddā festū sancte v̄ginis Gerdru-
dis in crastino esse deberet. ⁊ sacerdos eiusdē ville festū illud nō ad-
uerteret ipsa in aīo suo sentiēs solēnitatē imminere. nō iam se pote-
rat cōtinere. Cumq̄ sacerdos nō cōpareret vel alius q̄ campanas si-
cut fieri solet in festoꝝ dierū vesp̄is p̄cedētib⁹ pulsaret. ipsa de loco
suo surrexit. ⁊ cāpanas ꝑut potuit pulsare cepit. Quo audito sacer-
dos admirās ⁊ ad eccl̄iā currēs. cur inq̄t tanq̄ꝫ sit festū pulsatis cū
nō habeamus in cōsuetudine. cū nō sit festū hac hora pulsare. Tūc
ista verecūda ⁊ pauida ait. Ignoscite mihi inq̄t dn̄e. magnū enī fe-
stū: sed nescio cuius est in hac nocte. Jam enī hanc ecclesiam sentio
gaudio esse repletā. Tunc sacerdos aperto kalēdario repit q̄ in die
crastina deberet esse festū sancte gerdrudis.

¶ Iterum ex eoꝝ̄ de eodem. C. XLV.

Ot autem ⁊ tantas habebat cōsolatiōes a
dn̄o q̄ licet multis exterior̄ib⁹ si-
cut sūt q̄sq̄ ad recreationē intēta esset. semp in vno loco
absq̄ alicui⁹ cōsortio sine accidia vł tedio sedere posset.
Aliq̄ñ enī dum esset in cellula sua audiuit vocē dulcissimā dn̄i dicē-
tis. Hec est filia mea dilecta in q̄ plurimū delector. Qñ autē extra se
rapiebat̄: videbat̄ ei q̄ caput suū teneret sup genua chr̄i glorificati.
Aliq̄ñ etiā nunciāte aliquo angeloꝝ salutabat̄ ab aliquo supnoꝝ
ciuiū cū oraret ante altare scī Nicolai: aliq̄ñ videbat̄ ei q̄ de reliq̄js
ei⁹ lac flueret. Uidebat aūt ab imagine crucifixi aliq̄ñ quosdam ra-
dios exeūtes ⁊ ad eā p̄tingētes: ⁊ q̄si vsq̄ ad cor eius penetrantes.
In q̄b⁹ oīb⁹ valde delectabat̄: ⁊ miro modo spūs ei⁹ in talib⁹ cōfor-
tabat̄. Apparuit ei aliq̄ñ beat⁹ Bernardus cisterciēsis ordinis pr̄ ⁊
lucerna: q̄si alatus: ⁊ alas suas circa eā expādebat. Cūq̄ ipsa diu cū
eo in cancello sedisset ecclesie: ⁊ illa etiā cuiusmodi essent he ale que-
reret. vidit. q̄ ipse velut aq̄la sublimi volatu subtilia ⁊ sublimia di-
uine scripture attigerat: ⁊ multa de archanis celestib⁹ ei dn̄s resera-
uerat. Cū autē ipsa in magna veneratiōe ⁊ speciali amore diligeret
sanctū Johannē euangelistā. accidit q̄ sacerdoti cuidā cū magnis
lachrymis ⁊ gemitib⁹ venialē modicū cōfiteret̄. Cūq̄ sacerdos ille
quereret cur ita lachrymis afflueret. nequeo inq̄t lachrymas reprime-
re. Uidebat enī aquilā quandā sup pect⁹ suū: ⁊ q̄si in frontē figebat
rostrū in ei⁹ pectore: ⁊ magnis clamorib⁹ aera replebat: ⁊ itellexit in
spū q̄ lachrymas eius ⁊ gemitū btūs Johēs deferebat dn̄o. Aliq̄ñ
etiā vidit quēdā sacerdotē cū lachrymis deuote celebrātē. visūq̄ꝫ ē
ei q̄ colūba q̄dā sup humerū sacerdotis descēderet. ⁊ q̄ fons clarissi-
m⁹ de ei⁹ humero scaturiret. Aliq̄ñ aūt v̄ginis filiū q̄si puerꝝ cū ma-
xima claritate circa pixidē in q̄ corpus chr̄i reponit̄ videbat. Cūq̄
quereremus cuiusmodi eēt claritas. vidit. Oꝫ quātū lumē solis lumē
candele excedit. tm̄ vł ampli⁹ claritas illa claritatē solis excedebat.

¶ Adhuc de eodem. C. XLVI.

Uido aūt aliq̄ñ reliq̄e ad eccl̄iā nr̄ā deferebat̄.
ipsa ī spū p̄sētiebat. rel q̄ꝫ aduētū. ⁊ to-
ta nocte cū scīs reliq̄js exultabat. eb̄aus ūq̄ꝫ gaudētem ⁊
alias reliq̄as q̄si cū exultatōe ⁊ veneratōe nouas reliq̄as
suscipiētes videbat. Utrū aūt eēnt vere reliq̄e ei⁹ spūs mirabilit̄ pa-
piebat. De modica q̄dē cruce q̄ ē ī eccl̄ia de oegnies. ī q̄ de ligno san-
cte crucis h̄bēt: luminosiꝫ valde q̄si claritatis celestis radiū exire vide-
bat. Quida aūt familiaris noster ⁊ dom⁹ nr̄e amic⁹ iter alias reliq̄as
q̄s habebat reppit os cuiusdā scī sine l̄ris. Cui⁹ aūt eēnt reliq̄e igno-
rabat. Cūq̄ ad eā vt cētificaret̄ attulisset reliq̄as: ipa ī spū v̄tutē re-
liq̄aꝝ p̄cepit. Cūq̄ oraret vt de⁹ cui⁹ eēnt sibi ostēderet. appuit ei q̄dā
scūs magni meriti ⁊ p̄clar⁹. Interrogabat aūt eū scā mulier. tu q̄s es.
Ille vō se ī noīauit: sꝫ q̄ttuor l̄ras an̄ mētis ei⁹ oculos ōscripsit. Cūq̄
illa l̄ras mēorie īmēt: sꝫ q̄d significarēt nesciret. vocato quodā clīco
l̄ras ei dixit. f. a. l. o. l. ⁊ quid significarēt q̄siuit. Ille vō collitterās ⁊
subiungēs q̄ aiol significarēt nō sic. Tunc illa man fe le conquat q̄
btī aigolphi: q̄ apud p̄timū in cāpania in magno honore habetur
eēnt p̄dicte reliquie. Cū āt pre desiderio eterne fruitiōis: pre amore
diuine visiōis: pro dilatiōe optate btitudinis eēt ne ī h̄ exilio lāgue-
ret. vnicū tamē ⁊ summū ei erat remediū ⁊ singulare solatiū māna
panis celestis donec veniret ad terrā ꝑmissiōis. Jā enī in h̄ seclo ꝑ
experientiā didicerat q̄ð ait dn̄s in euāgelio: Nisi mādu̇caueritis car-
nē filij hoīs: ⁊ biberitis ei⁹ sāguinē: nō habebitis vitā in vobis. Qui
mādu̇cat inq̄t carnē meā: ⁊ bibit san. m. h̄ꝫ vi. eter. Nec erat ei dur⁹
h̄ sermo sic iudeis: sꝫ suauis. Quippe q̄ oēm delectationē ⁊ oēm sa-
poris suauitatē in eius p̄ceptiōe interius in aīo ⁊ etiā in ore ei⁹ mel-
lifluo sentiebat. Cūq̄ amplius sanguine viuificū sitiēdo face nō po-
terat. aliq̄ñ post missarū solēnia vt saltē calicē nudū sup altare diu
posset inspicere exigebat.

¶ De Trāsitu ei⁹ a loco vuillēbroch apud oegnies. C. XLVII.

Unq̄ꝫ multo tpe iam apud sepedictū locū. qui
vuillembroch nūcupat̄: seipsā dn̄o immo-
lasset: ex vicinitate prime ville: q̄ niuella dicit̄ frequētiā
hominū ad eā ex deuotiōe cōcurrētiū. q̄ soli deo vacare
cupiebat: nō iam sustinē poterat. Cūq̄ multotiēs multisq̄ precib⁹
dn̄o supplicasset: vt locū ꝑposito suo idoneū: ⁊ psonas q̄ desiderio
suo fm̄ deū humiliter cōdescenderēt. ancille sue ꝓuideret. ostēsus
est ei locus in spū de oegnies: quē nunq̄ꝫ prius viderat. de quo etiā
ex nouitate ⁊ paupertate dom⁹ vix inter hoīes aliq̄ mētio tūc erat. tūc
illa duce dn̄o ad locū sibi destinatū iter arripiēs. cū adhuc aliquāto
spacio remota eēt btūs nicolaus eiusdē loci patron⁹ cū magna exul-
tatiōe ei obuiā venit: eāq̄ vsq̄ ad ecclesiā suā deduxit. Eoq̄ quoq̄
die frēs de oegnies magnū festū faciebāt de ei⁹ trāslatiōe. Cum
āt p̄mo ad locū illū venisset: miro mō ⁊ loci dispositionē ⁊ frēs eius-
dē dom⁹ sic ei de⁹ pri⁹ ostēderat agnouit. ⁊ q̄ festū scī nicolai eēt p̄-
cepit. ⁊ q̄ in eodē loco diē extremū clauderet p̄dixit. Locū etiā in ec-
clesia vbi defūcta sepulchrū habē deberet mihi postea secreto ostē-
dit: q̄ð rei postea exit⁹ cōprobauit. Postq̄ꝫ āt de terra de cognatiōe
sua exiuit dn̄o. s. precipiēte. postq̄ꝫ sub vmbra illi⁹ quem desideraue-
rat sedit. tāto suauius q̄nto secreti⁹. quāta illi dn̄s bona in loco illo
fecit. quotiēs copiosi⁹ solito scōꝝ angeloꝝ solatio eā visitauit. quo-
tiens cū m̄re dn̄i familiares collocutiōes habuit. quotiēs p̄sentiali-
ter ipse dn̄s ei apparuit nō mēte ꝯcipere nedū sermōe explicare suf-
ficerē. Cū aūt ann⁹ vltim⁹ quē dn̄s illi ꝓmiserat immineret: quē etiā
ipsa pre gaudio celare nō poterat. Nā sex annis ante magistro gui-
doni de niuella eū p̄dixerat: suspirabat: clamabat: q̄si dilatiōis īpa-
tiens diu dn̄m amplexaret̄. Nolo inq̄t dn̄e q̄ sine me recedas: nō h̄
ampli⁹ morari desidero: tecū domū volo. Et mirū in modū dū sic ex-
se rapta vehemēti desiderio anxiaret̄ ex cordis plenitudine fere to-
ta disrūpi videbat̄ in corpe. Cumq̄ ad se reuerteret̄ sup pedes suos
post lōgo tpe stare nō poterat. Ex feruore aūt spūs dum extra se cle-
mans traheret̄: quasi ignea in vultu videbat̄. Et q̄ð mirabilius est:
dū eēt in illo mētis excessu: irreuerberatis oculoꝝ radijs rotā solis
materialis valebat intueri.

¶ Qualiter Obitū suū magistro Jacobo p̄dixit: ⁊ exultatio-
nibus vocis preuenit. C. XLVIII.

In anno autē in quo transijt ad dn̄m cū ego ex officio
mihi a legato dn̄i pape iniūcto ad predicādū
⁊ signandū: quos dn̄s inspiraret ꝯtra hereticos me pre-
pararet: dixit mihi dissolutionē sui corporis īminere. Et
q̄ q̄ñ reuerterer nesciebat testamentū suum facere festinabat. relin-
quēs mihi corrigiā q̄ cincta erat. ⁊ sudariū lineū cū quo lachrymas
extergebat. ⁊ quedā alia modica auro ⁊ argēto mihi cariora. Cū āt
immineret ⁊ appropinq̄ret tps egritudinis optate a festo annūciatio-
nis btē virginis vsq̄ ad festū beati iohānis baptiste. nō enī nisi vn-
decies ⁊ in modica quātitate cibū corporalē sūpsit. gaudēs semp ⁊
⁊ diē nuptialē cū exultatiōe expectās. Jā enī tps ꝓmissū pre erat:
q̄ð multis lachrymis preuenerat: multis gemitib⁹ ⁊ suspirijs postu-
lauerat. Et ecce fact⁹ est repēte de celo son⁹: ⁊ vox turturis audita est
in ecclesia nr̄a. Incepit enī alta voce ⁊ clara cantare: nec cessauit spa-
cio triū dierū ⁊ noctiū. deū laudare. ⁊ grās agere. dulcissimā cantile-
nā de deo. de sanctis angelis. de btā virgine: ⁊ de scīs alijs. de amicis
suis. de diuinis scripturis rigmice ⁊ dulci modulatione contexere.
Unus autē de seraphin (vt videbatur sibi) alas suas supra pect⁹ ei⁹
expandebat. Quo ministrante ⁊ dulciter assistente inspirabatur ei
carmen absq̄ omni difficultate. Uocē exultationis ⁊ ꝯsonātiā mo-
dulationis tm̄ hoīes audiebant. Clausis enī hostiis ⁊ oīb⁹ exclusis
prior nr̄ ⁊ ancilla scē mulieris ī ipsa ecclesia remāserāt. Et hi multo

de archanis celestibus q̃ illa dicebat intelligere non poterant. Quedam aũt intellexerũt. sed pauca ꝓh dolor retinere potuerũt. Dicebat autẽ inter multa alia ꝙ a lumine scẽ trinitatis sci angeli itelligentiaz haberẽt. a lumine corpis chri glorificati. in scis aiab⁹ fructũ haberẽt τ exultationẽ. beatã etiã ṽginẽ iã in corpe glorificatã cõstãter asserebat. τ ꝙ corpa scõꝝ q̃ in passiõe christi surrexerunt. nunq̃ postea in pulverẽ reuersa sũt. Dixit etiã τ ide valde gauisa est ꝙ spũssanct⁹ in primo eccliaz visitaret: τ copiosi⁹ solito ꝑ vniuersaz ecclesiã operatores scõs ad fructũ aiarũ mitteret. τ mundũ ex maxima parte illuminaret. Dixit etiã cũ de btõ Stephano ꝓthomartyre cãneret quẽ consoriũ paradisi appellabat: ꝙ dũ oraret in morte: dñs scm paulũ dedit ei in munere. Cũq̃ btũs paulus martyrio cõsecrat⁹ spm̃ i morte emitteret. beatus Stephanus presens fuit: τ btĩ pauli spiritum dño obtulit dicens. Hoc magnũ τ singulare munus mihi dedisti. τ ego cũ fructu multiplici illud reddo tibi.

¶ De vltia ei⁹ egritudine: τ qualiter in ea se habuit. C. XLIX.

Lapsis autẽ trib⁹ iubilatiõis dieb⁹ lectũ suũ in ecclia corã altari fecit pparari: τ ad se reuersa corã fribus dixit. Precesserũt lamẽtatiões dũ lugerẽ ꝓ peccatis: ꝓcessit carmẽ dũ exultarẽ τ iubilarẽ pro eternis. Ecce eni seqt̃ de ĩfirmitatis τ mortis. nunq̃ enim de cetero manducabo. In hac ĩfirmitate grauit̃ exteri⁹ laborabat: sed suauit̃ interi⁹ quiescebat. Sci eni q̃ frequẽter ei in statu sanitatis astiterãt frequẽti⁹ in infirmitate eã visitabãt. Christus eni frequẽter ei apparẽs τ q̃si vultu cõpatiẽtis eã respiciẽs: τ mater eiusdẽ christi ei fere semp assistẽs q̃si insensibilẽ ei reddebãt ĩfirmitatis dolorẽ. Angeli etiã sci assistebãt ei τ deuote ministrabant. Unde cũ q̃dã nocte sitiret: τ iã ꝑ se surgere vel incedere ꝓ nimia debilitate nõ posset duob⁹ scis angelis eã sustinẽtib⁹, τ ad locũ ducẽtib⁹ vbi reposita erat aq̃ τ reducẽtib⁹ bibit. τ ad lectũ suũ vsq̃ alio labore redijt. Cũ vo beata ṽgine ꝓmonente extremã reciperet vnctionẽ. oẽs ꝑsentialit̃ astiterunt apli. Btũs autẽ Petrus ei claues ostẽdebat. τ ꝙ celi ianuã ei aperiret ꝓmittebat. Christus aũt signũ sancte crucis victorie sue vexillũ pedib⁹ eius affixit. Cũq̃ in diuersis partib⁹ vngeret: in susceptiõe sacramẽti operationẽ spiritussancti cũ maxima mẽtis illuminatiõe sentiebat. Quidã autẽ de amicis τ notis ei⁹ q̃ dudum mortui erant: ad cõsolationẽ missi sunt ad eã. Quidã etiã petiturus auxiliũ ab ancilla christi in infirmitate illa apparuit ei q̃ maximo cruciatu in purgatorio torquebat̃. Cũ autẽ causa visitãdi eam scũs Tholosane sedis epũs aliqñ deuenisset. maximã ex epi p̃ntia cõsolationẽ τ corpis fortitudinẽ ad tp̃s recepit. Beata aũt virgo eã q̃si in aere cõtra sanctũ epũ (vt sibi videbat̃) leuauit. Cũq̃ idẽ epũs i eadẽ ecclia altari beate ṽginis cõsecrato missarũ solẽnia celebraret. vidit in pceptione sacramẽti q̃si colũbã candidã q̃ scõ epo in ore ponebat eucharistiã. maximãq̃ claritatẽ in eũ interius transfundentẽ τ eius aĩam illustrantẽ dño ostẽdente cognouit. Cũ autẽ in infirmitate nihil penitus manducare posset. nec etiã panis modici odorẽ sustinere valeret. de facili tñ corpus christi sumebat. Qð stati q̃si liquescẽs in aĩaz ei⁹ transiens: nõ solũ aĩum cõfortabat; sed τ corporalẽ ĩfirmitatẽ absq̃ mora alleuiabat. Accidit autẽ in sua infirmitate dum corpus christi reciperet ꝙ facies eius q̃si q̃busdã radijs luminis resplenderet. Cũq̃ temptaremus aliqñ vtrũ eucharistiã nõ cõsecratã posset sumere. stati odorẽ panis abhorruit. Cũ vero modica pars dentes eius attigisset cepit clamare: conspuere: τ q̃si pectus eius rumperet̃ anhelare: τ singultus cũ ingenti anxietate mittere. Cũq̃ pre dolore diu clamasset: τ multotiens os eius aqua abluisset. transacta magna parte noctis vix potuit quiescere.

¶ Iterum de eodem. C. L.

Emper autẽ quantũcũq̃ debilis esset. quantũcũq̃ euacuato τ exinanito corpe: vt pote q̃. liij. dieb⁹ nihil penitus ante mortẽ manducauit tñ lumẽ solis sustinuit. τ nunq̃ ↄtra claritatẽ lucis oculos clausit. τ qð mirabili⁹ est cũ iuxta τ q̃si ad aures ei⁹ in ecclia alta voce cantaremus. dũ cãpanas diu τ fortit̃ pulsarem⁹. Cũ etiam quoddã altare vt cõsecraret̃ ab epo tholosano cũ multis cementarijs ꝑcutientib⁹ cũ malleis τ martellis iuxta eã erigeremus. nunq̃ aliquo tumultu grauari poterat. quẽ ad deũ τ ad ei⁹ eccliaz ꝑtinere sciebat. Nã τ ipsa cũ ei cõpateremur asserebat: q2 sonus ille caput eius nõ ledebat: nec cerebrũ ꝑcutiebat: sed statim eum in aĩa cũ magna suauitate recipiebat. Quedã autẽ aliciui nostrũ dixit que post mortẽ eius debebant accidere: sicut spiritusancto reuelãte τ ꝓmittẽte cognouit. Que ita ꝓpter scandalũ infirmoꝝ subticuimus ꝙ vt cũ euenerint de facili ex scriptura possint ꝑpendi. Interim vo simones signauim⁹ τ libꝝ clausim⁹: q2 forte trãsibũt plurimi τ multiplex erit scientia. Cũ aũt appropinquaret hora ei⁹ ostendit dñs filie sue portionẽ hereditatis eius inter frẽs. viditq̃ locũ in celestib⁹ sibi a dño preparatũ: vidit τ gauisa est. Quinta autẽ feria ante diẽ trãsit⁹ eius cũ essem⁹ p̃ntes: τ assisterem⁹ ei in vespe: nobis loq̃ nõ voluit. nec oculos suos ad nos cõuertit. sed fixis imobilit̃ in celũ ocul̃. iacebat eni extra cellulã sub are. cepitq̃ eius vult⁹ q̃si q̃dã serenitate clarescere. Tunc ipsa diutissime q̃si pre gaudio subridens: cepit nescio q̃d submissa voce cãtare. Nõ eni iã poterat vocẽ exaltare. Cũ aũt magis appropinq̃ssem τ diligẽti⁹ auscultassẽ: nõ nisi modicũ de cãtilena ei⁹ potui intelligere: s. Q̃ pulcher es rex nr̃ dñe. Cũq̃ diu in tãto ꝑmãsisset gaudio: cãtãdo: ridẽdo: τ manib⁹ aliqñ plaudẽdo. tãdẽ ad se reuersa q̃si de nouo ad sensũ infirmitat̃: quã prius non sentiebat cepit modicũ gemẽ. Cũq̃ ab ea q̃d vidisset quererem⁹ nõ nisi modicũ voluit vel potuit nobis loq̃. Mirabilia inq̃t dicerẽ si auderẽ. Hic vo dñico apparuit ei sathan q̃si insidiando calcaneo ei⁹: τ multũ eã vexauit. Nã aliquãtulũ cepit pauere: τ etiã a circũstãtib⁹ auxiliũ petẽ. Ipsa vo in dño fiduciã resumẽs: τ caput draconis fortit̃ cõterẽs: τ se signo crucis muniẽs: vade inq̃t retro fanies τ turpitudo. Quo recedẽte cepit iterũ cantare alleluia: τ dño grãs agere.

¶ De felici eius transitu. C. LI.

Irca illam horã q̃ dñs emisit spm̃ i cruce s. circa horaz nonã: ipsa quoq̃ ad dñm migrauit: nunq̃ vult⁹ hilarantẽ vel exultãtis faciẽ aliquo mortis dolore mutãs. Nec memini ꝙ etiã in sanitate maiorẽ vultus habuerit serenitatẽ: maiorẽq̃ alacritatis pretẽderit speciẽ. Cũ aũt in morte lauaret̃ ei⁹ sacrũ corpusculũ inuẽta est ita attenuata τ ieiunijs infirmitateq̃ ↄfecta: ꝙ dorsũ eius spina ventri eius cõiũcta erat τ quasi sub tenui panno lineo sub vẽtris eius pellicula ossa dorsi eius apparebant. Post mortem etiaz quos dilexerat in vita nõ deseruit: sed ad aliquos rediẽs: sãctas etiã τ ꝓbate vite mulieres frequẽter alloquẽs: amicos suos τ docuit in agẽdis: τ premuniuit in periculis. etiã in secretis signis oẽm dubitationẽ a cordib⁹ coꝝ remouẽs. Aliquib⁹ etiã amicoꝝ suorũ precib⁹ suis impetrauit a dño τ sapiẽtie splendorẽ τ charitat̃ feruorem. Unde quidam sanctus cisterciensis monachus vidit in somnis post trãsitũ christiancille: ꝙ calix aureus ab ore eius exibat: quẽ quibusdã amicis suis potũ dabat. Retulit etiã mihi quidam alius: ꝙ in somnis vidisset corp⁹ eius q̃si in splendidissimũ lapidem preciosũ ꝑmutatũ. Anno itaq̃ (vt dictũ est) incarnati vbi. M. ccxiij kl. iulij. in vigilia sancti iohãnis baptiste circa horã nonã die dominica illa preciosa christi margarita. xxxvj. etat̃ sue anno ad regni eterni delata est palatium.

¶ De Victoria Ludouici iuuenis in pictauia. C. LII.

Nno domini M. ccxiiij. iohannes rex anglie vrbem andegauis quã occupauerat muro ex vtraq̃ parte vsq̃ medianam circumuallare cepit. etiã arridente fortuna cũ in breui supradicta municipia obtinuisset aquitanoꝝ τ pictauorum auxilio se posse de facili residuũ terre recupare presumẽs castrũ qð rupes monachi dicit̃ a guillermo de rupib⁹ andegauis senescallo ob tuitionẽ itineris de nouo edificatuz obsedit. Erectis itaq̃ petrarijs τ ceteris machinis bellicis: cepit castrũ fortiter expugnare: τ obsessi nõ min⁹ strẽnue se defendere. Tũc ludouicus regis philippi primogenit⁹ patre suo ꝑ confinia flãdrie τ normãnie cũ militib⁹ diuersa municipia vicissim visitãte: τ ad hostiũ incursib⁹ defensãte cõgregatũ exercitũ mouit de kinone: vt predictis obsessis succurreret. Cũq̃ ꝑ vnã tamen dietã tñ a loco exercit⁹ distaret: rex iohãnes eius aduentũ in crastino futurũ nõ sustinẽs oĩb⁹ petrarijs: mangonellis: papilionib⁹: ceterisq̃ belli vtensilib⁹ dimissis ac prede expositis recessit. Ludouicus autẽ vrbẽ quã muris circumsepserat recuperauit. τ oẽs eius muros destruxit. Hanc autẽ victoriã ludouici modico tp̃e interiecto secuta est victoria regis philippi. In qua infra mensis vnius spacium filius in pictauia de rege anglie. pater in flandria de ottone imperatore τ flandrensibus bello quidẽ difficili: sed victorioso: sũmi regis preci dextera triumpharunt.

¶ De Introitu philippi regis in flandriam: τ preparatione belli flandrensis. C. LIII.

Pso igit̃ anno. s. ab incarnatione dñi. M. ccxiiij. iohãne rege anglie (vt dictũ est) in partib⁹ andegauie debachante: otto imperator electus ab ipso iohãne pecunia mediante: cõgregauit exercitũ in comitatu haynonie in oppido valentianẽ: in terra ferrãdi comit̃. Fuerũtq̃ cũ eo missi a rege iohãne ad stipẽdia sua. s. comites bolonie τ salesberie τ flãdrie. dux quoq̃ brabãtie cui⁹ filiã idẽ otto duxerat in vxorem. τ multi alij proceres τ comites de alemania: bay-

monia: brabancia: flandria. Rex autē philippus cui⁹ militie maiorē partē habebat filius ei⁹ in pictauia cōgregatū mouit exercitū in crastino beate Marie magdalene de perona: terrāq; comitis ferrandi intrauit. Et trāsiens per ea oīa incēdio vastando ac depdando vsq; ad vrbē thornacū puenit. quā flādrenses q̄dē anno pterito fraudulēter ceperāt ⁊ multū dāpnificauerāt. ſ; idē rex sine mora misso exercitu cū fratre guarino ⁊ comite sci pauli eā occupauerat. Otho vero cū exercitu suo venit ad castrū qḋ dicit̄ mortheuia. distans a thornaco p sex miliaria. Et rex q̄dē eos inuadere ꝓposuerat: sed dissuaserūt barones: q2 nō nisi artus ⁊ difficilis adit⁹ ad illos patebat. Recessit aūt rex de thornaco vt iret ad insulā castrū: ⁊ otho cū exercitu suo sequebat̄ eū. Uicecomes aūt meledini cū q̄busdā eq̄tib⁹ diuertit ab exercitu regis versus ptes illas vnde veniebat Othonis exercitus quē psecut⁹ est Guarin⁹ siluanectēsis elect⁹. Hi ad quēdā locū eminentē puenerūt: vn̄ pparātes acies ⁊ ad pugnā dispositas manifeste videre potuerūt. Qḋ cū elect⁹ reuersus nūciasset regi q2 hostes s. venirēt ad bellū parati. ⁊ vel pugnandū necessario. vel cū pudore ⁊ damno recedendū. cōsulti barones a rege nō multū suadebant esse pugnandū: sed potius procedendū.

De Ordinatione acierū in vtroq; exercitu. C. LIIII.

Enerūt autē ad pōtē bouinū q̄ est inter cesonā ⁊ sanguineū. quē cū maior exercit⁹ iā trāsisset: ⁊ rex citra pontē exarmat⁹. armis siq̄dē aliquātulū ⁊ itinere fatigat⁹ sub vmbra cuiusdā fraxini iuxta quādā ecclīaz btī petri modice q̄eti vacaret. ecce nūcij missi ab illis q̄ stabāt i postrema acie cū clamore accurrētes referūt hostes aduētare. ac postremis acieb⁹ iā fere cōfligere. ac vicecomitē ⁊ arcubalistarios ⁊ eq̄tes leuis armature cū satellitib⁹ vix furorē ⁊ audaciam eoꝝ posse diuti⁹ retardare. Quo audito rex ecclīaz īgredit̄: ⁊ breuē orōe iterū egressus armis īduit̄. alacriq; vultu equū īsilit: ac si ad nuptias vocaret̄. Deīceps vbiq; p cāpos ad arma clamat̄. clāgūt tube. cohortes quē iā pontē trāsierāt reuertunt̄. Uexillū quoq; btī Dionisij qḋ deb[illegible] reuocat̄. Nec sat ꝓpe reuertēs nō expectat̄. imo rex cursu rapido redit: ⁊ i pma frōte belli se ponit. Quē vidētes hostes pter spem suā sic retrogradū q̄si stupore quodā ⁊ horrore pculsi. diuerterūt ad dexterā ptē itineris quo gradiebāt̄ ⁊ ptēdētes se i eminētiori pte: steterūt a pte septētrionali. solēq; q̄ die illo feruēti⁹ icaluerat añ oculos semp hñtes. Rex aūt alas suas e regione cōtra illos extēdit stās a pte australi cū exercitu suo p spacia cāpi nō pua breuit̄ ptēso solē hñs in humeris. Ita steterūt bine īde vtreq; acies eq̄li dimēsione ptense: modico cāpi spacio a seinuicē distātes. In medio autē hui⁹ dispositiōis erat rex Philippus in pma frōte [illegible] bartholomeus de roia vir antiq⁹ ⁊ sapiēs. galterus iuuenis vir ꝓbus ⁊ prudēs. petrus maluicin⁹. girardus scropha. stephan⁹ de longo cāpo. guillerm⁹ de garlāde. henricus comes barri iuuenis. q̄ pri suo regis cōsobrino nup defuncto successerat. et alij etiā plures viri virtute spectabiles ⁊ in armis exercitati. Ideoq; tūc ad ipsius regis custodiā specialit̄ deputati. Ab opposita ei⁹ pte stabat Otho agmine cōfertissimo: q̄ sibi pro vexillo erexerat aquilā deauratā sup draconē pendentē in pertica erecta in q̄driga.

De Exhortat. [illegible] C. LV.

Ex autē aūt anteq̄ cōgrederet̄ hac breui ⁊ humili orōe suos [illegible] Otho inq̄t cū suis a dño papa excōicat⁹ ē. q2 hostes ⁊ dstructores ecclīe sūt: ⁊ pecunia q̄ illis in stipēdia ministrat̄ de lachrymis paupeꝝ ⁊ ecclīaꝝ acq̄sita ē. Nos āt christiani sum⁹: ⁊ cōione pacis scē ecclīe fruētes q̄uis peccātores. tñ ecclīe dei dfamin⁹ ⁊ cleri p posse nr̄o libertates defēdim⁹. Uñ de dei mīa fiducialit̄ debem⁹ p̄sumere: q2 nobis lz peccātib⁹ dabit de suis ⁊ nr̄is hostib⁹ triūphare. His igit̄ dictis milites a rege bñdictionē petierūt. ⁊ statī insonātib⁹ tubis īsultū virilit̄ ī hostes fecerūt. In ipsa eni hora capellan⁹ q̄ hec scripsit. ⁊ q̄dā clericus nō ꝓcul a rege stabāt retro ipsū. Qui audito clāgore tubaꝝ: alta voce cecinerūt hūc psalmū. Bñdict⁹ dñs de⁹ meus q̄ do. ma. me. ad p̄. ⁊c̄. Deīde. Exurgat deus: ⁊ dñe in virtute tua. ⁊c̄. oēa vsq; in finē ꝓut potuerūt ꝓpē irrūpētes lachrymas ⁊ singult⁹ admixtos corā deo deuote recolētes ⁊ libertatē qua ecclīa dei gauderet in frācia p Philippū regē: ⁊ ecōtra dedec⁹ ⁊ opprobria q̄ pateret̄ p othonē ⁊ p regē āglie iohānē quoq; munerib⁹ hostes illi ꝓuocati cōtra dñz suū i regno suo pugnare p̄sumebant.

De Primo cōgressu milita. C. LVI.

Rimus tñ congressus pugne nō ibi fuit vbi erat rex: q2 anteq̄ cōgrederet̄ c ferrādus ⁊ suos. iā in dextro cornu cōfligebat̄. rege forsitā ignorāte Prima quidē frons pugnatoꝝ directe ꝓtensa erat. ⁊ campi spaciū xl. passib⁹ occupabat. Erat eni ibi siluanectensis electus. nō quidem vt pugnaret sed vt armatos ad honorē dei ⁊ regni ac salutis ꝓprie defensionē aīaret: q̄ etiā quos formidolosos ac tepidos nouerat retro posuit. Quos āt feruētes ⁊ ꝓbos i vna ⁊ pma acie collocauit: ac directe p campū extendi fecit. Campus eni aīt amplus est. nō decet vt vn⁹ miles faciat sibi scutū de alio milite ſ; sic stet vt oēs q̄si vna frōte valeatis pugnare. His dictis pmisit ad inchoandū bellū probissimos. cl. satellites nō minus sine equis q̄ in equis pugnātes: vt milites egregij qui erāt in prima fronte motos aliquātulū ⁊ turbatos inuenirēt hostes. Indignati autē flandrenses: q̄ erāt ad pugnā feruētissimi: se nō a militib⁹: sed a satellitib⁹ pmo inuadi. de loco in quo stabāt nequaquā se mouētes: ſ; eos ibidē expectātes alacriter receperūt: ⁊ equos eoꝝ fere oīuz iterfecerūt: ipsosq; multis vulnerib⁹ affecerūt. nullū tñ preter duos letalit̄ vulnerauerūt. Hos aūt secut⁹ est galter⁹ sci pauli comes: licz quibusdā suspect⁹ eēt tanq̄ hostib⁹ aliq̄n fauisset. Uñ ⁊ dixit electo se bonū pditorē futurū die illo. Hic itaq; cū electis suis militib⁹ mira velocitate q̄si aquila volās in colūbas mediū hostiū pforās trāsijt multos feriens: ⁊ a multis pcussus equos ⁊ hoīes indifferēter occidēs: nullūq; capiēs. ⁊ ita p aliā partē reuersus est: hostiū multitudinē q̄si in sinu quodā intercludens. psequit̄ eū nō minori audacia comes bellimōtis: matheus de mōte morētij cū suis: ⁊ dux burgūdie. factaq; ē pugna mirabilis ex vtraq; pte. q̄ cū feruētissima triū horarū spacio iā durasset. tādē totū belli pōdus in ferrādū cū suis v̄sū est. Itaq; multis dfossus vulnerib⁹: ⁊ i terrā pstrat⁹: ac fere diuturnitate pugnādi examinat⁹: hugoni de marolio ⁊ iohāni frē ei⁹ se reddidit: ⁊ cū plurimis ex ei⁹ militib⁹ captiu⁹ duct⁹ ē. Ceteriq; oēs q̄ in eadē pte cāpi pugnabāt aut iterfecti sūt: aut capti: aut fuga turpi frācis insequētib⁹ saluati.

De Aduētu cōmuniarū ⁊ de pugna contra regem philippum. C. LVII.

Nterea legiōes cōiarū venerūt. ⁊ quātoti⁹ ad aciem regis vbi i signū regale videbāt vexillū vexillū inquā florib⁹ lilij distinctū: qḋ tūc ferebat gualo miles fortissim⁹: sed nō omes: de monte ignlaco. spālit̄ cōmunie corbey. ambiani. beluaci. cōpēdij. attrebati. cuneos militū penetrauerūt: ⁊ ante regē se posuerūt. At illi q̄ erāt i acie ottonis audacissimi ⁊ bellicosi viri ipsos in dtinēti repulerunt: eisq; paulatim dissipatis fere vsq; ad regē puenerūt. Quo viso milites pnotati q̄ erāt i acie regis pcesserūt: regiq; ottoni ac suis furore teutonico solū regē q̄rētib⁹ opposuerūt. Nā ⁊ impator ille ⁊ ferrād⁹ ⁊ comes bolonie (sicut postmodū a captiuis didicim⁹) iuramēto firmauerūt: q2 oīb⁹ alijs neglectis ad aciē regis philippi ꝓcederēt: nec retorquerūt habenas donec ad eū peruenientes ipm occiderēt. Quo facto de reliquo exercitu facillime se posse triumphare sperabant. Ppē v̄o otto cū acie sua nō nisi ɔ regē ⁊ ei⁹ aciē pugnauit. Ferrandus quoq; voluit ⁊ [illegible] nō potuit ad ipm puenire: q2 a campanienslb⁹ via ei⁹ interclusa fuit. Comes etiā bolonie ad regē in ipso pugne initio puenit. sed cū ꝓpe iā eēt: dñm suū (vt arbitror) reuerit⁹ ab ipso declinauit. ⁊ cum roberto drocarū comite: q̄ non ꝓcul a rege astabat ɔgressū habuit. Sz ⁊ petr⁹ antissiodorī comes cognat⁹ regis virilit̄ p rege pugnabat. Philipp⁹ tñ ei⁹ fili⁹ vxoris ferrādi cognat⁹ ex pte mris ex opposito ɔ regē stabat. Adeo aūt illi hostes regi excecati erāt: q2 multi eoꝝ licz haberēt ex ipsi⁹ pte frēs pugnos: vitricos ⁊ cognatos: nihilomin⁹ tñ spreta reuerentia dñi secularis: ⁊ abiecto dei timore. bello iniusto eos quos venerari ac diligē saltē nālī iure tenebant̄ lacessere presumebant. Itaq; supradictis militib⁹ virtute mirabili furorē teutonicoꝝ ɔtra regē impedientib⁹: pedites ipm regem circumuallauerūt: ⁊ vncinis ac lanceis gracilibus in terram ab equo deposuerūt. Pauci v̄o milites qui cū eo remanserāt: ceteris (vt dictū est) pcedētib⁹: ⁊ cōtra ottonis aciē dimicantib⁹. ⁊ supradictus gualo: qui in vexillo sepius inclinato vocabat auxilium: specialiter quoq; petr⁹ tristānedes: q̄ spōte ab equo descēdens se pro rege ictibus exponebat. eosdē pedites pstrauerūt dissipauerūt ⁊ occiderūt. Sed ⁊ ipse rex sepe citius a terra surrexit: ⁊ inopinata leuitate rursus equū ascendit.

De Conflictu belli ⁊ fuga Ottonis. C. LVIII.

Rgo pugnat̄ ab vtraq; virtute mirabili. ⁊ cadunt multi vtriq;. ante oculos regis occidit̄ miles ꝓbus stephan⁹ de lōgo cāpo cultello i capite p ocularium galee recepto. habebāt eni hostes cultellos mirabiles ⁊ hacten⁹ inauditos: quib⁹ p gladijs vtebant̄. lōgos. s. graciles trinacumines. quolibet acumine a cuspide vsq; ad manubriū indifferēter secātes. francoꝝ tñ virt⁹ indefessa

preualuit. repulsaqꝫ tota Othonis acie puenerūt ad eum. Itaqꝫ Pe trꝰ malcuicinus ipsum ꝑ frenū apprehēdit. Sed cū eum a turba q̄ cōsertus erat extrahere nō posset: Girardus scropha cultellū in eius pectus īpegit. ac ꝓpt̄ armoꝝ eiꝰ densitatē ipꝫ ledere nō valēs: ictum reiterauit. ⁊ huic scdo ictui caput eq̄ qd erat erectū ⁊ arduum obuia uit. Igit̄ cultellus mira fortitudine īpulsus tetēdit in cerebꝝ eq̄ ꝑ ocu lū receptꝰ. Equus itaqꝫ letalit̄ vulneratꝰ se girauit: ⁊ vsus illā ptem aq̄la cū karro dimissis ac ꝓde expositi tergū vertens a cāpo recessit. Quo viso rex ait suis. Hodie faciē eiꝰ ampliꝰ nō videbitꝭ. Cū igitur paululū ꝓcessisset equꝰ labit̄. ⁊ statī aliꝰ recēs adducit̄. In quē cū ascēdisset: fuge velocit̄ se cōmisit: eo ꝙ francoꝝ vtutē vlteriꝰ sustine re nō posset. Nā ⁊ barrēsis eū ꝑ collū tenuerat: sed eq̄ velocitate suo rūqꝫ militū densitate p̄repꝰ ei fuerat. Qui etiā dū eoꝝ oīs fugeret adeo fortit̄ ꝓliabant̄ vt ipꝫ barrēsem in terrā ꝓsternerent. q̄ plus q̄ ceteri ꝓcesserat. eo ꝙ illi regē custodirēt. Cū igit̄ equo suo occiso pe des eēt ⁊ circūuallatꝰ ab hostibꝰ se more suo mira vtute defenderet ipse tñ vnicus a multitudine captꝰ vl̄ occisus fuisset: nisi Thomas de scō Ualerio cū eq̄tatu suo superuenisset: q̄ eū de manibꝰ inimicoꝝ liberauit. Itaqꝫ reuiuiscēte ꝓlio dum impator fugeret: duo comites eiꝰ ex pte cū alijs, viris fortissimis quos ipse spālit̄ elegerat vt essent ꝓpe eū in bello cōtra frācos pugnauerūt: tñ frāci ꝓualuerūt. Deniqꝫ duo p̄fati comites. s. Bernaldus de hoste male miles fortissimus. ⁊ gerardus de randerodes capiunt̄. karrus decerpit̄: draco frangit̄: aq̄la alis euulsis ⁊ cōfractis ad regē Philippū defert̄. Othone autē iter p̄mos fugiēte: ⁊ dux louanie ⁊ dux de lambrochꝫ ⁊ hugo de bo uis: ⁊ alij ꝑ turmas se mādauerāt fuge turpi.

De Comite bolonie q̄liter captus sit. C. LIX.

Hero comes bolonie ab initio belli īcessant̄ pu gnabat. nec ab aliquo supari poterat. Fe ceratqꝫ sibi q̄si munitionē quandā arte mirabili. de satel litibꝰ armatis ⁊ cōsertissimis duplici serie in modū rote adinstar castri obsessi. vnde patebat aditus q̄dā q̄si porta q̄ recipie bat̄ quotiēs. vel spiritū volebat resumere vel ab hostibꝰ vrgebatur. Uerū tñ antea multū dissuaserat pugnā ꝓbitatē francoꝝ sciēs ⁊ au daciā. Unde ⁊ impator ac sui ꝓditorē eū reputabāt. Et nisi ꝓlio con sensisset ipsum vinculis mācipassent. Deniqꝫ cū pugna pre manibꝰ haberet̄. ipse hugoni de bouis dixisse fert̄. Ecce pugna quā tu sua debas, ego dissuadebā. Tu q̄si formidolosus fugies: ego vo sub pe riculo capitis mei pugnabo: ⁊ vel captus vel interfectus remanebo. His dictis ad locū pugne sibi destinatū accessit. oibusqꝫ ceteris sibi diutiꝰ ac fortius pugnauit. Itaqꝫ ceteris vt dictū est fugiētibꝰ: ipse tñ adhuc pugnās a sex militibꝰ euelli a cāpo nō poterat: donec satel les quidā petrus. s. de tuella q̄ ꝓbissimus equo suo ab hostibꝰ occi so pedes pugnabat ad ipsuꝫ accessit. ⁊ eleuata equi tectura mucro nē vsqꝫ ad capulū in eiusdē equi ventrē infixit. Lapso igit̄ equo: co mes supinus iacuit. dexterū femur habēs sup eq̄ collo: vnde vix ex trahi potuit. Superuenerūt autē Hugo ⁊ gualterus de fontibus: ⁊ io hannes de robereco. Qui dū iter se cōtenderēt cui eoꝝ captio comi tis ascriberet̄: superuenit Johānes de nigella cū suis militibꝰ. q̄ cor pore q̄dem procerus ⁊ forme venustissime miles erat. sed his animi virtus in eo nō respondebat. Unde ⁊ in illo prelio nondū die tota cum aliquo cōflixerat. Rixabatur tamē cum alijs qui comitē illic de tinebant. volens ex eius detentione laudis sibi aliquid vendicare., ⁊ quidē preualuisset nisi frater. G. electꝰ superuenisset. quē agnoscēs comes dedit se illi rogans. vt soli vite illius faceret misereri. Cogit̄ itaqꝫ comes de terra surgere. sed cum vidisset non procul arnulphū de audenarde militem probissimū cū aliquot militibus ad eius au xiliū properantem in terra sponte prolapsus adiutoriū expectans finxit se pedibus non posse stare. sed qui astabāt ictus plurimos in geminātes cōpulerunt eum ⁊ iumētū ascendere. ipse quoqꝫ Arnul phus ⁊ qui cū eo erāt capiuntur.

Qualiter Rex Philippus victor cū gaudio redijt. C. LX.

Omnibus itaqꝫ fere equitibus: aut fuga d campo eiectis: aut captis: aut interfectis stabant adhuc ibi satellites pedites fortissimi: brachantōes: ⁊ alij quos pars aduersa quasi vallum ante se posuerant numero septingenti. Quos videns Rex: Thomam de sancto Ualerio virum nobilem ac virtuosum ⁊ aliquantulum litteratum contra illos misit. Qui li cet iam armis aliquantulū pugnando fatigatus esset habens secuꝫ de terra sua. L. equites: et duo milia pedites cum magno furore in il los irruit omnesqꝫ trucidauit. Et mirum dictu cum post victoriam suorum numerū recensuit. nō nisi vnum solum de toto numero de esse inuenit. Qui etiam statum quesitus inter occisos ⁊ inuentꝰ atqꝫ in castra delatus. infra paucos dies vulneribꝰ ꝑ medicos sanatꝭ in columis est effectus. Dato itaqꝫ signo frācoꝝ acies reuocant̄. ad ca stra cū gaudio reuertunt̄. Mira vo regis philippi clemētia eodem eni vespere cū adducti corā eo fuissent ꝓceres capti. quinqꝫ videlicꝫ comites. ⁊. xxv. alij nobiles vexilloꝝ insignibus gaudentes. licꝫ oēs de regno suo qui in eius mortē cōspirauerāt: tanq̄ rei lese maiestatꝭ sm̄ leges capitibꝰ cōplectēdi eēnt. ille tñ vt mitis ⁊ pius vitā cōdo nauit oībꝰ. Et si eni feruebat in eo ꝯ rebelles seueritas. maior etiam vigebat in eodē clemētia in subiectos. cuiꝰ intētio sp erat parcē sub iectꝭ ⁊ debellare supbos. Oēs tñ ergastul̄ mācipauit. quibꝰ in carhe nisꝭ ⁊ q̄drigis impositis inter parisius direxit.

Qualiter Comitem bolonie de ingratitudine redar guit. C. LXI.

Um autē eēt bapalmis intimatū est ei ꝙ co mes bolonie is post fugā miserat nūciū ad ottonē suggerēs ei vt gandauū accederet: ⁊ vi ros recolligēs auxilio gandanoꝝ ⁊ alioꝝ bellum renoua ret. Quo audito: siue veridico auctore siue nō: rex admodū ꝑturba tus ascēdit in turrim. vbi duo maiores comites erant. ferrādus. s. ⁊ reginaldus. Itaqꝫ reginaldo improperauit: ꝙ cū hō suus legittimꝰ eēt nouū eū militē ac de paupe diuitē fecerat. ipse vo pro bonis ma la retribuēs: vna cum comite alberico patre suo ad henricū quondā anglie regē in regni perniciem se transtulerat. Postea quoqꝫ resipi scens in magnā ipsius amicitiā receptus fuerat. ⁊ preter comitatuꝫ dnī martini: qui alberico patri suo in seruitio regis anglie defuncto ad eū hereditario iure deuolutus erat comitatū ei bolonie addide rat. Ipse quoqꝫ postmodū culpe culpā adiciens ad regem anglie ri chardū trāsiens q̄diu vixerat: ei semp ꝯtra ipm adheserat. Sed et ricardo defuncto eum interim in amicitiam suam receperat. ⁊ cum duobus p̄dictis comitatibꝰ. tres etiā alios. s. moretonij: albemarue ⁊ vuarēnarū eidē adiecerat. His oībꝰ bn̄ficijs oblitꝰ mihi tradidi ꝯ ipꝫ suū dnm regē vniuersā angliā teutoniā flādriā hanoniā brabantiā fine cū cōmouerat. Naues etiā eiꝰ apud eūdē portū āno p̄terito cū alijs diripuerat. Sꝫ ⁊ nup cū reliq̄s ꝯ ipm corpalit̄ pugnauerat. Pꝰ pugnā quoqꝫ post vitā ei misericordit̄ ꝯdonatā missis nūcijs ad ot tonē ⁊ alios q̄ de bello euaserāt: ad bellū eos iterū sucitare curauerat. Hec oīa inde mihi fecisti: vitā tñ ne admittēte nō ꝑdes: sꝫ donec h̄ oīa lueris ergastulū nō euades.

De Captiuitate eiusdē comitis ⁊ ferrandi ⁊ alioꝝ. C. LXII.

His dictis fecit eum perona adduci: ibiqꝫ in turrim fortissimam includi ⁊ cau tissime custodiri: ligatū cōpedibꝰ mira subtilitate perple xis ac fere indissolubilibꝰ. Ferrādū quoqꝫ parisiꝰ deue ctū arta custodia mācipauit: i turre noua extra muros inclusū. Por ro ceteri captiui in duobꝰ castelletis parisiꝰ positi sūt. in vtrisqꝫ pōtꝭ capitibꝰ ⁊ in diuersis ꝑ diuersa loca munitiōibꝰ. In his aūt q̄ dicta sūt iustū dei iudiciū pꝫ: qꝛ ꝯuētꝰ prauarū q̄ in exterminiū bonoꝝ te mere disponūt. sp in ꝯriū vertit ad vindictā. s. malefactoꝝ. laudē vo bonoꝝ. Ecce eni nō solū isti q̄ i h̄ bello ꝯfecti sūt ꝯ regē ꝯspirauerūt sꝫ etiā donis ac ꝓmissis illecti. comes Hueus niuernensis ⁊ oēs ꝓce res trans ligerim ⁊ cenomannie ⁊ andegauie ⁊ neustrie. excepto tñ guillermo de rupibꝰ senescallo andegauie nibello de mediana ⁊ vi cecomite scē susāne: ⁊ alijs q̄ꝫpaucis iam regi anglie suū fauorē spo pōderāt. sꝫ ꝓpter metū regi quousqꝫ certi eēnt de eēt pugne future exitꝰ sua vota tegebant. Itaqꝫ q̄si de victoria p̄sumētes vniuersū re gnū diuiserāt viromādiā. s. cū perona comiti reginaldo. parisiꝰ autē ferrādo: ⁊ alijs alia oppida ottone distributore tenere ꝑtiētes. Deo igit̄ ordināte iustissime sicut est factū vt ferrādus ⁊ reginaldus id qd pro honore suo petierāt vel putabant: pro sue ꝯfusionis ignomi nia haberēt. Quis autē vel vbo vel scripto valeat explicare: q̄ in eoꝝ aduētu facta sunt. cantica dulcisona clericoꝝ. tripudia ꝑploꝝ. pulsa tiones classicoꝝ. ornatus ecclesiarū. vicos ⁊ domos ⁊ vias cortinis ⁊ pānis sericis intectas. flores ⁊ ramos arboꝝ virides vbiqꝫ stratos oēs etiā cuiusqꝫ generis sexus ⁊ etatis hoīes ad tanti triumphi spe ctacula concurrētes. rusticos ⁊ messores intermissos operibꝰ. falci bus rastris ⁊ tribulis in collo suspensis cateruatim ad vias ruentes cernere cupiētes ferrādū in vinculis: quē nup formidabāt in armis Nec et verecūdabant̄ illudere rustici: pueri ⁊ vetule: nacta occasiōe a nominis equiuocatione. Nam ⁊ casu mirabili duo equi ferrandi id est eiꝰ coloris qui hoc nomen equis imponit ipsum in lectica ve hebāt. Unde et ei improperabant ꝙ sic ferratus vt erat recalcitrare nō poterat: q̄ prius impinguatꝰ dilatatus recalcitrauerat: ⁊ in dnm suum calcaneū eleuauerat. Hec per omnia loca facta sunt quousqꝫ parisius peruenerunt. Parisiani vo seu parisienses clerici ⁊ laici cū

hymnis et canticis obuiã regi pcesserũt. Nec solũ dies sed etiã noctes in leticia transegerunt. septẽ eni dieb⁹ cõtinuis noctib⁹ innumeris luminib⁹ vtebant. ita vt nox sicut dies illuminare videret.

De Malicia regis Johãnis anglie: et incõstantia pictonum: et treuga data. C. LXIII.

Omo vero salesberie regis Anglie frater ipso die pugne tradit⁹ est a rege Philippo comiti Roberto vt ipse rex anglie filiũ eiusdẽ Roberti quẽ captũ tenebat et sua ductus est cõmutaret pro illo. Sed ille tanq̃ nature otrari⁹: carnẽ suã et sanguine semp odio hñs. noluit extraneũ quẽ tenebat captiuũ cõmutare p fr̃e suo. Post paucos dies pictones tante fama victorie pterriti. missis legatiõibus regi Philippo elaborabãt recõciliari. Rex aũt eoꝝ pfidiã multotiens exptus: eoꝝq̃ fauorẽ sciens dño suo fore semp onerosum et nunq̃ fructuosũ nõ acqeuit. sed collecto exercitu in pictauiã vbi rex Johãnes erat accessit. Cũq̃ laudunũ puenisset vicecomes thoracij q̃ potẽtissimus erat in terra illa legatos ad eũ pro pace vel saltẽ p iducijs supplicãtes misit. Qui mediãte petro cognato suo duce minoris britãnie. cui⁹ vxor eiusdẽ vicecomitis neptis erat. in amiciciã suã eum sine difficultate recepit. Sed et ipse rex angloꝝ cũ. xvij. miliarib⁹ ab illo loco distaret. et nõ haberet quo fugeret nec in aptũ vt pugnaret: procedere auderet. misso Ranulpho comite cestrie cũ Roberto legato dñi pape et alijs de inducijs tractare cepit. Et rex philippus quinquẽnies iducias et solita benignitate cõcessit. sicq̃ parisi⁹ redijt.

De Concilio Innocẽtij et reprobatione dogmatũ Joachim et Amalrici. C. LXIIII.

X chronicis. Anno dñi. M.ccxv. Innocentius papa grãde cõciliũ qd lateranẽse dicit: rome celebrauit. in quo puersaꝫ Joachim et amalrici doctrinã cõdẽnauit dicẽs. Dãnamus et reprobam⁹ libellũ seu tractatũ quẽ abbas Joachi edidit otra magistrũ Petrũ lõbardũ de vnitate seu essentia trinitatis. appellãs ipsũ hereticũ et insanũ. p eo q in suis dixerit sniis: qñ q̃dã sũma res est pr̃ et fili⁹ et spũsscũs: et ista nõ est generãs: neq̃ genita: neq̃ procedens. Unde asserit q ille nõ tã trinitatẽ q̃ q̃ternitatẽ astruebat in deo. videlicet tres psonas et illã cõez essentiã q̃si q̃rtã: manifeste protestãs q nulla res est q̃ sit pr̃ et fili⁹ et spũssanctus: nec est essentia: nec substãtia: nec natura: q̃uis cõcedat q pater et filius spũssanctus sit vna essentia: vna substãtia: vna natura. Uerũ hmõi vnitatẽ: nõ verã et ppriã: sꝫ q̃si collectiuã et silitudinariã esse fatet. quẽadmodũ dicunt multi hoies pplõ vnus: et multi fideles sunt vna ecclia: iuxta illud. Multitudinis credẽtiũ erat cor vnũ: et aĩa vna. Et q̃ adheret dño vnus spũs est cũ illo. Et q̃ plãtat et q̃ rigat vnũ sunt. Et oẽs vnũ corpus sumus in christo. Rursus in libro regũ. Pplꝰ meus et populus tuus vnũ sunt. Ad hanc aũt suã sniam astruendã illud potissimum verbũ inducit: q christus de fidelib⁹ inqt euãgelio. Uolo pater, vt sint vnũ in nobis: sicut et nos vnũ sum⁹: vt sint nos ofirmati in vnũ. Nõ eni (vt ait) fideles christi sunt vnũ. i. q̃dã vna res q̃ cõis sit oib⁹. sed et hoc modo sunt vnũ. i. vna ecclia pter catholice fidei vnitatẽ. et tandẽ vnũ regnũ ppẽ vniõnẽ indissolubilis charitatis. Nos autẽ sacro approbãte cõcilio credimus et cõfitemur cũ Petro: q vna res est incõprehẽsibilis q̃dẽ et ineffabilis q̃ veracit est. pater et fili⁹ et spiritusscũs. tres simul psone ac singillati q̃libet earundẽ. et ideo in deo solũmodo trinitas est nõ q̃ternitas: qr q̃libet triũ psonaꝝ est illa res videlicet substãtia. i. essentia seu nã diuina: q̃ sola est vniuersoꝝ principiũ. pter quã aliud iueniri nõ põt: et ista res nõ est generãs: nec genita: nec pcedẽs: sed est pr̃ q̃ generat: et fili⁹ q̃ gignit: et spũsscũs qui pcedit: vt distinctiões sint in psonis: et vnitas in natura. Si q̃s igit sniam vel doctrinã pfati Joachim in hac parte defendere vel approbare psumpserit: tanq̃ hereticus ab oib⁹ cõfutet. In nullo tñ pter hoc florẽsi monasterio cui⁹ ipe ioachim istitutor extitit volumus derogari. qñ et regularis est istitutio et obseruãtia salutaris. maxime cũ idẽ ioachim oia scripta sua nobis assignari mandauerit apostolice sedis iudicio approbãda seu etiã corrigẽda. dictãs epistolaꝫ cui manu ppria cõscripsit. in q̃ firmiẽ cõfitet se illã fidẽ tenere. quã romana tenet ecclia. q̃ disponẽte dño mater est et magistra cunctoꝝ fideliũ. Reprobam⁹ etiã et cõdemnamus puersissimũ dogma impij amalrici: cui⁹ mentẽ sic pater mẽdacij excecauit: vt eius doctrina nõ tñ heretica censenda sit: sed etiã nephanda.

Qualiter Beatus Dominicus ordinẽ suũ petijt ab Innocẽtio papa cõfirmari. C. LXV.

X [illegible] ad hoc aũt [illegible] fulcone tholosano epo. adductus est ei vir scũs dei Dominicus qui ab eodem episcopo propter sue meritum sanctitatis tenero ordium fouebat affectu. Cum quo etiam summũ pontificẽ innocẽtiũ adijt: atq̃ ordinẽ q̃ predicatoꝝ diceret et eẽt: ofirmari sibi suisq̃ seqcib⁹ postulauit. At iste ad postulationẽ hmõi visus est aliquãtulũ primit⁹ se difficilẽ exhibere. qd tñ sine nutu diuino factum nõ ẽ. vt nimirũ ex reuelatiõe sequẽti vicari⁹ ihesu christi cognosceret q̃ necessariũ eẽt vniuersali cui p̃sidebat ecclesie id ad qd vir dei domini⁹ inspirat⁹ diuinit⁹ aspirabat. Sic enĩ a plerisq̃ fidedignis cõpertũ est. Quadã nocte idẽ sũm⁹ põtifex deo sibi reuelãte videbat i somnio q lateranẽsis ecclesia q̃si suis cõpagib⁹ resoluta graue sibi to minaret ruinã. Qd cũ tremẽs sit ac merẽs aspiceret: ex aduerso vir dei dñic⁹ occurrebat: humerisq̃ suppositis totã illã fabricã casurã sustẽtabat. Cui⁹ visionis et nouitatẽ admirãs: et significationẽ prudẽter intelligẽs: sine vllo dilationis obstaculo viri dei. et cõmendauit ppositũ et petitionẽ hilariter acceptauit hortãs eũ vt ad frẽs suos rediẽs et diligẽter deliberãs cũ eisdẽ pari voto regulã sibi aliquã approbatã eligerẽt. sup quã inchoandi ordinis pmotionẽ firmarẽt. Et sic deinde ad ipm veniens ofirmationẽ ad libitũ reportaret. Qd sapiẽter sane nec sine spũscõ suggerẽte osiderauit vir sapiẽs sciẽs nimirũ validiora eẽ edificia: q̃ fundamẽtis ex antiquo suppositis innituntur: vias q̃ antiq̃s et regias nouis semitis tutiores: dicente dño p pphetã State sup vias vias: et interrogate de semitis antiq̃s q̃ sit via bona: et ambulate in ea.

Qualit [illegible] ordo ofirmat⁹ est a papa Honorio C. LXVI.

Egressus igit post celebrationẽ cõcilij vir dei [illegible] põtifici frib⁹ patefecit. Erãt aũt frẽs numero circit. xvj. Qui mox inuocato spũscõ regulã scĩ augustini doctoris et pdicatoris egregij. ipsi pariter re et noĩe pdicatores futuri vnanimiter elegerũt. q̃dã quidã artioris vite osuetudines: q̃s sibi p formaꝫ ostitutionũ obseruãdas statuerũt. insup assumẽtes in quo pr̃ prudẽs circa ordinis sui cõponẽda primordia precedentiũ patrũ nõ dedignatus vestigia sic mediũ tenuit: vt eis q̃ nascerent: et exurgeret filijs: et in quo starẽt modus debite pfectiõis adesset: et quo possẽt accedere p pfectũ otinuũ nõ deesset. non ignorans qd scriptũ est: Iustoꝝ semita q̃si lux splendẽs pcedit et crescit vsq̃ ad pfectũ diẽ. Et h̃ satis osulte nedũ se stati in altũ supra modũ extẽderet succedẽtes in posterũ retrocedere poti⁹ q̃ pcedere cogerent. sicq̃ merito cõtra illos euãgelicũ illud improperiũ diceret: Iste ordo cepit edificare et nõ potuit osũmare. Quapropter ne predicationis cui sũmope debebant intẽdere impediret officiũ pposuerũt. extunc terrenas possessiones et redditus prorsus abijcere. qd postmodũ in primo capitulo generali bononie celebrato affectu pariter et effectu p constitutionẽ immobilẽ perpetue fuit executioni mandatũ. Anno itaq̃ dñi. M. ccxvj. confirmatus est fratrum predicatorũ ordo. Siquidẽ innocentio papa de medio per mortẽ sublato honorius huius nominis tertius apostolice sedis honorem accepit. Ad quem accedens seruus dei dominicus sui ordinis cõfirmationẽ sicut predecessor eius promiserat impetrauit.

De Dispsione fratrũ ad pdicãdũ p mũdũ. C. LXVII.

Um autẽ idẽ vir dei rome esset: et in basilica btĩ petri in ospectu dei orationem suã p oseruatiõe et dilatatiõe ordinis: quẽ p ipm dextra ei⁹ ppagabat effũdẽt. facta manu dñi sup eũ gl'iosos principes petrũ et paulũ ad se subito visione q̃dã imaginaria venientes aspexi. Quoꝝ prim⁹ videlicet petr⁹ baculũ: paulus vo librũ sibi tradẽ videbant. addebantq̃ dicẽtes: Uade et pdica qñ a deo ad h̃ missum es elect⁹. Moxq̃ in momẽto tpis videbat ei q filios suos p totũ mundũ dispsos aspiceret incedẽtes binos et binos: et vbũ dñi populis pdicãtes. Quapropẽ tolosã rediẽs vbi iam frẽs in ecclesia scĩ romani: quã eis supradict⁹ fulco tolosan⁹ epũs otulerat: claustrũ construxerãt et manebant. ouocatis oib⁹ dixit h̃ suũ eẽ ppositũ: vt frẽs oẽs licꝫ paucos p diuersas mũdi dispgeret regiões: sciẽs qr semina diuersa fructificãt: et cõgesta putrescũt. Uoluit etiã vt sibi quendã p electionẽ preficerẽt: penes quẽ sup oẽs. sub ipso tñ regẽdi et corrigẽdi auctoritas resideret. Hoc aũt faciebat vir scũs disponẽs adire terrã saracenoꝝ: et eis vbũ dñi predicare. propter qd etiã barbã aliquãto tpe nutriebat. Electus est igit frater matheus et abbatis noĩe nũcupat⁹. post quem in eodem ordine nec alius surrexit abbas nec exurget. Placuit nãq̃ postmodũ fratribus: vt qui toti preesset ordini non abbas: sed magister ordinis diceret. ceteri vo inferiores pzelati priores et supprioꝝes cõi. s. religiosorũ vocabulo cẽserent. Inuocato igitur spiritu sancto dispersit fidelis dispensator et prudens seruus dei dominicus suos fratres et quosdam quidem in hispaniam quosdã vo parisius. alios autẽ bononiã destinauit. Illi autẽ pfecti

salutarem vbiq; disseminauerunt sciētiā. magnas q̄dē sustinētes angustias paupertatis: ꝛ v̄tus dei erat ad multiplicandū eos. Ipse v̄o romā dn̄o ducēte ꝑfectus est.

De Visionib⁹ q̄busdā dn̄s sup statu ordinis. C. LXVIII.

Sacerdos aūt q̄dā vidēs aliq̄n beatū Dn̄icū cū suis frib⁹ p̄dicationi tā feruent̄ insistere. terrenisq; postpositis sp̄ualib⁹ curā dare. ad eorū vitā pia emulatiōe suspirās: deliberauit prorsus relictis oībus eoꝝ adherere vestigijs. dūmodo noui testamēti librū haberet: quē sibi ad p̄dicādū necessariū estimabat. Hec āt eo cogitāte ecce q̄dā iuuenis venale testamentū sub veste baiulās affuit: qđ statim sacerdos cū magno gaudio emit. Verū testamento habito irrepsit ei tētatio. hesitareq; cepit an illud ex eq̄ qđ mēte cōceꝑat expediret. Cū ergo in corde ipsius varie cogitatiōes excrescerēt visuz est ei in eodē libro quē emerat. nō q̄dē q̄si sortilegoꝝ detestādis vtens p̄stigijs. sed pia q̄dā intētione ꝓuidētie se sūme cōmittēdo diuinum flagitare nisuz. Fusa itaq; ad deū p̄ce impssaq; sup librū exteri⁹ cruce in noīe dn̄i librū apuit: ꝛ oculos ad capitulū qđ p̄mo se obtulit in ipsa libri aptione cōiecit. Occurrit aūt ei mox illud qđ in actib⁹ apostoloꝝ beato Petro p̄ spiritū dictū est. Surge descēde ꝛ vade cū eis nihil dubitās. q2 ego misi illos. Stati igit̄ tanq̄ diuino certificatus oraculo relictis oīb⁹ secutus est eos. Accidit etiā quodā alio tēpore vt q̄dā ap̄lice sedis legatus ep̄s videlicet portuēsis: Cōradus noīe: vir religiosus de ordine cisterciēsi bononie aduenisset. H ad domuz fratrū p̄dicatoꝝ veniēs: debito cū honore suscept⁹ est. Quedā aūt hesitatio de h̄ ordine q̄re. s. ꝛ ad q̄d eēt īcept⁹ mēti ei⁹ cepit irrepe. Residēs igit̄ in ecc̄lia fratrū librū aliquem petijt. Oblatusq; est ei liber missalis: quē facto signo crucis apiens in supiori parte folij sicut in aīo suo dēstinauerat p̄te legit: laudare: bn̄dicere: ꝛ p̄dicare. Quo tāq̄ celit⁹ e misso risso. stati exhilarat⁹: oēz q̄ se dubietatis scrupulū iā certus abiecit. seseq; fratribus ꝛ totaliter obtulit: ꝛ deuotissime commendauit.

De Magistro Reginaldo aurelianēsi q̄liter cardinali ꝓpositum suū aperuit. C. LXIX.

Idem tp̄e vir q̄ iā venerabilis magister Reginaldus sci aniani aurelianēsis decan⁹ perit⁹ sciētia: v̄tute cōspicuus: ꝛ opinione p̄clarus: q̄ etiā parisi⁹ in iure canonico rexerat annis quinq; romā vna cū aurelianēsi ep̄o mare trāsiturus aduenerat. Hui⁹ aūt viri cor tali deus īspiratiōe tetigerat. vt relictis oīb⁹ p̄dicatiōis officio se totalit̄ mācipare. Quonā aūt mō qđ mente conceꝑat ad effectū p̄duceret. necdū aduerterat: q2 nec adhuc recēs ordinis p̄dicatoꝝ īstitutio fuerat manifesta. Cū aūt a quodā cardinali cui sub quodam familiari colloq̄o hmōi votū exp̄sserat. iā nouū ordinē iuxta desiderij sui ꝓpositū institutū. eiusdēq; ordinis institutorē ꝛ patrem videlicet seruuz dei Dominicū in eadem vrbe predicationis insistentem officio didicisset. Accersito eo eiusq̄ mira collocutionis dulcedine vehementer affectus: nec minus aspectu sue sanctitatis attractus mentis sue ꝓposito reuelato. extunc ipsius ordinis deliberauit igressuz. Nec mora graui febrium infirmitate corripitur. Dumq; languor fortius inualescens medicine remedia natura prorsus deficiente nequaq̄ admitteret. excluserat penitus mors in ianuis spem salutis. At vir dei Dominicus expectate sobolis intempestiua dona nō sustinēs. totū se ad oratiōnē cōtulit: aures diuine clementie regineq; misericordie beate Marie. cui tanq̄ speciali patrone curā ordinis totā cōmiserat. importunis clamoribus cordis interpellās. ne se tam subito nōdum nati: sed quodāmodo cōcepti filij consolatione priuaret. Tantoq; importunius insistebat: vt vel saltez cum modico tempore sibi concedere dignaretur: quāto certius ipsum futurum vas electionis ꝛ gratie nullatenus dubitabat.

Qualiter Idem suum propositū per beatam virginem adimpleuit. C. LXX.

Do igit̄ in oratiōibus persistēte: ecce subito reginam misericordie duabus admoduz speciosis comitatam puellis reginaldus vigilans ꝛ mortē expectās ad se visibiliter venientem aspexit: blandaq; facie dicentem sibi. Pete a me quod vis: et dabo tibi. Expauescenti autem ad tā venerāde visitationis occursuz. deliberātiq; q̄d peteret. vna ex his q̄ reginā comitabat̄ puellis suggessit ei ne q̄d peteret. nisi qđ regine mie digna ret̄ offerre: seq; totū ei⁹ cōmitteret volūtati. Qđ cū factū eēt: illa manū extēdēs: egrotātis oclos aures ꝛ nares: os quoq; ꝛ man⁹: renesq; ꝛ pedes salutari quā secū attulerat vnctiōe p̄uixit: formulas v̄boꝝ proprias ad singulas vnctiones subinferēs. quorū v̄boꝝ ea dūtaxat cōperta sunt: q̄ ad renū pedūq̄ ꝑtulit vnctionē. Ad renes quidē ait Stringant̄ renes tui cingulo castitatis. Ad pedes autē Vngo pedes tuos in preparationē euāgelij pacis. Tūc ei habitū p̄dicatoꝝ ostēdēs inq̄t ei: Iste est habit⁹ ordis tui. Statimq; ꝛ illa ab egrotantis oculis speciē sue visionis subtraxit. ꝛ egrotās lāguore penitus ꝓpulsato cōualuit. nimirū vtpote quē m̄r ei⁹ preuēnerat q̄ nouit vnctiōes conficere sanitatis. Hoc autē totū qđ erga prefatū reginaldū p̄tialit̄ gestū est: seruū dei dn̄icū in orōne essentialit̄ positū deo sibi reuelante nō latuit. Mane nāq; ad eū veniēs ꝛ sanū reppit: ꝛ ab eodē pariter totius seriē visiōis audiuit. Hui⁹ etiā tā stupēdi miraculi vir q̄dā religiosus de ordine hospitalarioꝝ testis extitit. q̄ die tertia eiusdē visionis seriē eidē reginaldo: p̄nte quoq; viro dei dn̄ico: iterato exhibitā ip̄se sit̄ ibidē exis ꝓprijs ocul̄ deo sibi ocedēte ꝛ vidit ꝛ stupuit. Illa autē celestis vnctio ita corp⁹ ip̄i⁹ magistri reginaldi nō solū ab estu febriū: verumetiā ab ardore cōcupiscētie tēperauit. q̄ sicut ipse postmodū est cōfessus: nec prim⁹ in eo motus libidinis de cetero pullulauit. Hāc visionē h̄ insigne miraculū multis frib⁹ maxime post illi⁹ trāsitū seruus dei dn̄ic⁹ publicauit. Recepta igit̄ totalit̄ sanitate: deo se ꝛ ordini totalit̄ obtulit: votoq; potitus tādē bononiā adijt: p̄dicationi tā feruēter insistēs: vt q̄si alter surrexisse videret̄ helias. Et extūc maxime ad p̄dicationē eius cepit numer⁹ fratrū excrescere: ꝛ ordo fortius ꝓmoueri.

De Duobus mortuis quos beatus dn̄icus oratione suscitauit. C. LXXI.

Die quadam dn̄s stephan⁹ de fossa noua venerabil̄ cardinal̄ ad sctm sixtū: vbi tūc tp̄is vir dei dn̄icus cū suis frib⁹ morabatur accesserat. cui⁹ nepos adolescēs quidā dū cursus vagus ferret̄ precipiti equo tandē in foueā precipitato collapsus: collisus grauiter plāgētiū manib⁹ ferebat̄ exanimis. Ad h̄ frat̄ tācred⁹ vir p̄bat⁹ sati famosus. ī ordīe ad virū dei dn̄icū ꝯsidēt̄ accedēs: q̄d inq̄t agis p̄r. Casus iste v̄tutis tue expimētū expectat: mira reo agit̄. Eya q̄ p̄care dn̄z: ꝛ cōpassionē tuā fiduciāq; ī dn̄o ꝓbet effect⁹: manifestet p̄dīgiū. Tūc ille fris tā viuis alati sermōib⁹ q̄z v̄tute desup īfusa de futuro siḡ q̄si cert⁹ effect⁹: adolescētis corp⁹ extinctū iā penit⁹ ī q̄ndā camerā q̄ nūc ē cellarū scīmonialiū ibidē morātiū fecit seorsum ab oīb⁹ ītroduci. facta orōne mox mirū in modū adolescentē ꝛ viuum reddidit ꝛ incolumē presentauit. In eodē loco architectū quēdā cōductū a fratribus subscripta quedā ruina desup resoluta contriuit. diuq; sub cumulo cadentis macerie iacentē extinxit. Concurrūt fratres ad tā dirū. casus inopinatū euentū: tristes supra modū effecti. sollicitabat eni eos ꝛ defuncti status incerta conditio. ꝛ tumultuantis populi cōtra eos. ex hoc. q̄ inter ipsos contigerat rumor futurus ambiguus: vtpote quorum opinio tanto facilius ledi poterat: quāto minus adhuc apud homines status ordinis notus erat. Sz pi⁹ pater vir dei dn̄icus cuius cor rexerat fiduciam habens in dn̄o: desolationem filiorum non sustinēs: defuncti corpus de cauerna subductum ad se deferri iussit. orationūq; suarum suffragio vite simul ꝛ sanitati restituit.

De Miraculo panū fratrib⁹ semel ꝛ iterum diuinitus oblatorum. C. LXXII.

Dum fratres p̄dicatores adhuc apud locū sci sixti morarent̄ ī vrbe: ꝯtigit die q̄dā q̄ ꝓcurator panē quē apponeret corā fribus nō haberet. Missi v̄o frēs pro elemosyna: cum domos multas more solito circuissent: sacerdotib⁹ quidē ꝛ leuitas q̄ plurimos: sed samaritanū rarissimū inuenerūt. Vn̄ factū est. vt pānis vix modicū ꝛ valde modicum reportarēt. Imminēte igit̄ refectiōis hora ad seruū dei dn̄icū q̄ p̄ris erat ꝓcurator accessit. defectū exposuit. Ipse v̄o exultās in sp̄u: vultu alacri bn̄dixit deū. ꝛ q̄si q̄dā fiducia infusa sibi desup cōfortat⁹ id modicū qđ habebat̄ panis p̄ p̄tes diuidi sup mensā mādauit. Erāt autē in ꝯuētu tunc tp̄is frēs circat̄ xl. Facto itaq; signo venūt ad refectoriū: ꝛ bn̄dictionē mense letis vocib⁹ ꝓsequunt̄. Dūq; p̄ ordinē residentes buccellā panis quam vnusquisq; coram se repperit cū gaudio frāgerēt: ecce duo iuuenes eiusdē habit⁹ formeq; cōsimilis refectoriū intrauerūt. palliorū sinu q̄ a collo pēdebāt plenos panib⁹ q̄les ille pistor q̄ mittebat nouit cōficere deferētes. Quib⁹ in capite vni⁹ mense iuxta quē vir dei dn̄ic⁹ residebat silenter oblatis. ita subito discesserūt: vt nullus vnq̄ de cetero vel vnde venissent scire potuerit: vel quo postmodū diuertissēt. Alia quoq; vice in casu consimili miraculū simile de panibus. s. diuinit⁹ ꝓcuratis. in eadē vrbe meritis eiusdē dei serui dn̄ici ꝯtigisse compertum est.

De Quibusdā alijs eiusdē miraculis. C. LXXIII.

Frater iacobus pdicator fratr aliqn infirmitate graui pre
uentus erat. morboqȝ inualescente quotidie iam ad ex/
tremū vite naturaȝ proxime incūbente deuenerat. Cūqȝ
fratres vnctionis officio iā pmisso circa eū vt egredientē spiritū orā
do ꝓtegerent tristes essent. nō modicū de subtractiōe fris sibi tunc
tpis tam necessarij pro eo ꝙ tā notū in vrbe fratrē aliū nō haberēt.
benignus pater filioꝝ ad modū cōpassione cōmotus. seclusis oibus
clausoqȝ hostio sup se: sup corpus fris moriētis icubuit. mēsusqȝ et
qsi alter heliseus p mēbra singula sup eū orōne fusa egredientē spi/
ritū potēter retinuit. fratribusqȝ conuocatis reparatū frem ipsis p ma
nū restituit: suoqȝ officio fratrē incolumē resignauit. Eodē aliqn in
itinere cōstituto facta est subito grauis intēperies aeris: quā magna
stati secuta est inundatio pluuiarū. Cūqȝ densus hiber p circuitum
terrā infunderet. vir dei Dūicus signo crucis sic ex oī pte circa se oēȝ
illā inundationis eluuiē propulsauit. vt qsi facto papilione de cruce
totā terrā ꝓspicerent decisa himbriū infusiōe madescere: ne vna gut
ta ad triū spacia cubitoꝝ vel fimbriā vestimētoꝝ suorū contingeret.
Sepe etiā cōtigit vt in via superuenītib plunijs sua sociorūqȝ cōplu
rimū madefierēt vestimēta. Cūqȝ post cenā socij eius remanerēt ad
ignē vt vestes ad exiccandū extēderent: ⁊ corpa parit aliquātulū re/
crearēt. vir dei Dūicus spūsancti igne feruēs more suo stati ecclīaȝ
ad orandū: imo in orōnibus potiꝰ pnoctandū: sic cū vestibꝰ videlicȝ
madefactis itrabat. Mane vo vestibꝰ alioꝝ q ad ignē remanserant
existentibꝰ madefactis: vestes eiꝰ ita inueniebant penitus exiccate:
ac si in calēti fumo tota nocte posite pstitissent.

De Denario pro naulo diuinitus ab eo ꝓcurato ⁊ dono lin/
guarum impetrato. C. LXXIIII.

Ec illud a viro laude vacare videt in ptibꝰ tho
losanis. ꝙ cū qdā die euāgelizando
discurrēs cū multis alijs trāsisset nauigio quādā aquam
nauta q eū trāsuexerat iportune denariū ab eo pro mer/
cede trāsitus exigebat. Cui vir dei pro exhibito obseqo regnū ꝓmit
tebat celoꝝ. addēs ꝙ seruus christi ⁊ discipulus eius erat. nec aurū
⁊ argentū secū penitꝰ deferebat. At ille ꝓmissionē eiꝰ nō solū ducēs
pro nihilo. verūetiā ex hoc potiꝰ ꝓuocatꝰ acrius ⁊ iportuniꝰ instās.
ac eū p cappā violēter trahēs. aut cappā inqt dimittes: aut denariū
mihi solues. Tūc vir dei erectis in celū oculis: paululū itra semetipȝ
orās. moxqȝ in terrā ꝓspiciēs ⁊ denariū diuino nec dubiū ꝓcuratū
nutu iacentē. ecce inqt frater qd postulas tolle: ⁊ me liberū in pace
dimitte. q in re qd aliud in seruo suo dñs ostēdere voluit: nisi qd i se
ipso exhibuit. Cū videlicet pro solutiōe tributi p ministeriū Petri
de ore piscis staterē ꝓcurauit. Cōtigit aliqn viro dei iter agēte asso
ciari sibi religiosū quendā cōuersatiōis quidē scitate domesticū: sed
loquela ⁊ lingua penitꝰ alienū. Dolens itaqȝ ꝙ de diuinis vbis vna
cū illo mutua collocutiōe refoueri nō posset. tandē a dño orōnū sua
rū instātia vt vnus lingua loqret alteriꝰ. Uerbisqȝ sic alterutrū va/
rietatis sese p triduū quo videlicet simul erāt iter agerēt impetrauit.

De qbusdā obsessis a demonibꝰ p eū liberatis. C. LXXV.

In quadā eccl̄ia cōstituto accidit sibi quen
dā obsessum diuersis demonibus
psentari. Qui accepta stola eā pus ad collū ꝓpriū posuit
deniqȝ eadē collū cinxit demoniaci: mādās illis vt de ce
tero illū hoiē nō vexarēt. Ipsi vo in eiusdē obsessi corpe torqri sta/
tim ceperūt fortit ⁊ clamare. Permitte nos exire: qre nos hic crucia
ri cōpellis. At ille. Nō dimitto vos inqt nisi mihi fideiussores dede
ritis q huc vltra nequaqȝ de cetero redeatis. Quos inquiūt illi fide
iussores possumus tibi dare. Et ille. Sanctos martyres quoꝝ cor/
pora in hac ecclesia requiescunt. Qui dixerunt. Nō possumus: quia
merita nostra cōtradicūt. Oportet vos inqt dare: alioqn a crucia/
tu hoc nequaqȝ liberos vos dimittā. Tūc illi rñderūt. Ad hoc se da
turos operā prout possent. Interiecto modico interuallo dixerunt.
Ecce impetrauimꝰ licet imeriti ꝙ sancti martyres fideiusserunt. Qd
signū ait ꝙ hꝰ verū sit datis mihi. Qui dixerunt. Eatis ad capsam in
qua recōdita sunt capita martyrū: ⁊ eā inuenietis inuersam. Quesitū
est ⁊ inuentū p oia sicut isti fuerāt ꝓtestati. Quedā mulier mūdo de
dita carnis illecebris vacabat. sed culpa tandē pena nō caruit. Naȝ
hāc malignꝰ spūs p interualla tpꝛ grauit vexare cepit. Erat aūt vici
na eccl̄ia in q tūc tpis pdicatores fres florētie morabant. Quo ad/
ueniēs vir dei Dūicus ipsam pmitus ad pniaȝ exhortando pduxit.
postmodū etiā vexatiōi ipsius cōpatiēs: suis orōnibꝰ vt ab ea mali
gnus discederet spiritus ipetrauit. ita vt q vix iterpolatis diebꝰ quie
tē modicā hre poterat. vltra annū vexatiōis sue solute molestiaȝ nō
sentiret. verū a vexatione carnis libera. vexari se deterius in animo
deprehēdit. ⁊ in medicina corporis sibi facta inualuit ꝓtinꝰ mentis
morbꝰ. tāto negligētiꝰ a dei seruitio cepit tepescē: quāto a carnis il/
lecebra redditiuis tētatiōibꝰ fortiꝰ trahebat. Qd vbi viro dei exposi
tū: illeqȝ bñficiū pstitū in ruine scādalū versū vidit: blāde eā an redi
ei vellet ad statū pristinū reqsiuit. Que cū volūtati dei sueqȝ discre/
tioni cōmitteret. rogabo inqt dñm filia: vt tibi fiat qd iā saluti tue
magis viderit expedire. Uñ factū ē: vt nō post multos dies malignꝰ
spūs sup corpꝰ ancille christi iterato potātē acciperet: qtenꝰ aīa salua
pmanēt. ⁊ vexatio q priꝰ pena culpe extitit: postmodū fieret cōuersa
tionis remediū ⁊ cumulus meritoꝝ.

De Demone quē in specie catti ad cōuersionē nouē mulie/
rū ostēdit ⁊ fugauit. C. LXXVI.

Cum aliqn apud castrū qd dicit pbanū iouis in
pdicatione qdā fidē ꝓbās catholicā: heret i
corū psidia multiplicit improbasset: post predicationē
more solito ad orandū in ecclesia remāsit. Et ecce nouē
matrone nobiles ex eodē castro ecclesiā intrātes ad pedes eius ꝓci
derūt dicētes: Serue dei adiuua nos: si vera sunt hec q hodie predi
casti. Iam diu mētes nr̄as erroris spūs excecauit. Nā istos quos he
reticos tu vocas: nos aūt bonos hoies appellamꝰ. vsqȝ in hodiernū
diē credidimꝰ ⁊ adhesimꝰ toto corde: nūc aūt in medio fluctuamus
Serue dei adiuua nos: ⁊ ora dñm deū tuū: vt notā nobis faciat fi
dem suā: in q viuamꝰ moriamur ⁊ saluemur. Tūc aūt vir dei stans
aliquādiu intra seipm orans: post aliquātulū dixit eis: Constantes
estote: expectate intrepide. Cōfido in dño deo meo: ꝙ ipse q nemi/
nē vult perire: iā ostēdet vobis qli dño hactenꝰ adhesistis. Statiqȝ
viderūt in medio sui cattū vnū teterrimū ꝓsilire. q magni canis pse
rens quātitatē: habebat grossos oculos ⁊ flāmātes. linguā lōgā la/
tāqȝ atqȝ sanguinolentā ⁊ ꝓtractā vsqȝ ad vmbilicū. caudā vo ha
bens curtā sursūqȝ ꝓtensam. posterioꝝ turpitudinē quocūqȝ se ver/
teret ostēdebat. de quibꝰ fetor intollerabilis exalabat. Cūqȝ circa ma
tronas illas se p horā aliquā huc illucqȝ vtriqȝ vtisset ad chordā ex
q campana pēdebat exiliēs: ⁊ p eā vsqȝ ad superiora cōscēdēs. tādē p
cāpanile lapsus disparuit. feda post se vestigia derelinquēs. Cōuer
sus aūt ad matronas illas vir dei dñicꝰ: ⁊ cōsulēs eas. ecce inqt p hꝰ
qd corā oculis faciēte deo figuratiue cōparuit: potestis aduertē qlis
est ille cui hactenꝰ sequētes hereticos seruistis. Ille vo deo grās re
ferētes: ab illa hora ad fidē catholicā ꝑfectissime sūt cōuerse. Quarū
etiā aliq apud sorores de pruliano religiōis habitū assūpserūt. Sic
mētes femineas ⁊ tāto tpe in errore fūdatas faciliꝰ reducere potuit
tā terribilis visio ipsis oculis foris exhibita qȝ sola vboꝝ qualiber
persuasio per aures infusa.

Qualiter idē vir sctūs prophetie spū claruit. C. LXXVII.

Tanto autē affectu diuine grē etiā in spi
ritu ꝓphetie vir dei claruit
libet p aliq de multis illicita ꝓdere breuiē. Predicāte ali
quāto illo in ptibꝰ tolosanis: cōtigit quosdā hereticos ca
ptos ⁊ p eū cōuictos cū redire nollēt ad fidē catholicā: tradi iudicio
seculari. Cūqȝ eēnt incēdio deputati: aspiciēs inter alios raymūdū
quēdā de grossi noie. Ac si aliquē in eo diuine pdestinatiōis radiū
fulsisse intuitꝰ: istū inqt officialibꝰ curie reseruate: nec aliquo mō cū
ceteris cōburat. Cōuersusqȝ ad eū blādeqȝ alloquēs: scio inqt fili mi
scio ꝙ adhuc lȝ tarde bonꝰ hō eris ⁊ scūs. Ille itaqȝ tādē dei grā il/
lustratꝰ relictis tenebris ad lumē venit. ⁊ frat etiā pdicator effectꝰ in
eodē ordine vitā sua ⁊ laudabilit duxit: ⁊ felicit cōsūmauit. Cū aūt
eēt in hispania vir dei: apparuit ei p visū imanissimꝰ quidā draco q
fres illos q secū erāt absorbē apertis faucibꝰ videbat. Intellexit igit
vir dei spū plenꝰ graue fribꝰ tētationis iminere discrimen. quibus
etiā visionē illā terribilē ꝓpalauit: hortās eos vt tētationibꝰ futuris
cōstāter resisterēt. a quibꝰ hō nō nisi spōtaneus absorbet. Breui āt
spacio tpis interiecto draco iste q pauloante fres absorbebat ꝑuisū
absorbuit p effectū. Nā oēs q cū viro dei dñico fuerant: exceptis tri
bus. s. fratre adā ⁊ duobꝰ cōuersis: suadēte diabolo recesserūt. Inter
rogatꝰ autē quidā ex illis a viro dei an ⁊ ipse vellet abire. absit inqt
pater charissime: vt relicto capite sequar pedes. At vo pater sanctꝰ
misericors erga eos qui recesserāt: nō indignatione sed compassio/
ne cōmotus continuo ad consuetū orationis refugiū se conuertit. ⁊
quos monitis retinere non potuit: orationibꝰ reuocauit. Nā paulo
post oēs fere ad eū instinctu diuine grē redierūt. Aliqn etiā ⁊ quasi
subito facto spū dei sup eū ad capitulū fratribꝰ cōuocatis palā oibꝰ
nūciauit qtuor fres ex ipsis in breui: duos videlicet in corpe: duos
autē in spū morituros. Nec multo post duo fratres debitū exsoluē/
tes migrauerūt ad dñm. duo vo alij ad seculum redeuntes: de ordi/
ne penitus recesserunt.

De Transitu ludouici filij regis in angliã. C. LXXVIII.

Ex historia francoȝ. Anno prenotato scȝ ab incarnatione dñi. M.ccxvi. rex anglie iohannes morit. Ac vero ludouicus regis francoȝ philippi filius acceptis obsidib⁹ ab anglie baronib⁹ trãsfretauerat prefato adhuc rege viuente ac fugiente. Quo mortuo prefatos obsides liberauit: ⁊ confidens de anglis quos tpe regis eos letaliter psequẽtis ab imminẽte morte liberauerat: ⁊ quoȝ iuratoriam cautionẽ habebat cũ paucis iterũ in angliã rediit: ⁊ multos ex anglis puersos cõperit. Qui etiã thomã comitẽ pticensẽ occiderũt: portas munierũt: ⁊ ludouicũ intra londonias quasi ɔcluserũt. Itaqȝ anno sequẽti mẽse septẽbri vidẽs ludouicus dolos anglie baronum: ⁊ impedimẽta portuũ: ac psecutionẽ totius regni preter londoniã contra seipsum: sed ⁊ intentionẽ gualo cardinalis apostolice sedis legati qui totis virib⁹ pcurabat impedimẽtũ ipsius atqȝ suoȝ: timẽsqȝ q si londonias exiret clauderent reuertẽti. Diffinierat qdẽ cũ anglis ad pugnã ɔgredi. At ipsis decultãtib⁹ pugnã: facta cõpositione rediit in franciã q vtiqȝ mirabilẽ victoriã habuisset: si debitã fidelitatẽ inuenisset. Eodẽ anno petrus comes antisiodorẽsis ⁊ iolens vxor eius coronanť ad imperiũ ɔstantinopolis a papa honorio in ecclesia sancti laurẽtij extra muros. Cũqȝ recessissent a roma ⁊ cũ eis apostolice sedis legatus cardinalis iohannes de columna mari transmeato imperatrice cũ filiabus diuertente p romã iter suũ: de imperatoris mãdato ipse imperator cũ cardinali ⁊ omni comitatu suo capiť a cõmunio ⁊ dirachij inuasore theodoro.

De Passagio generali peregrinoȝ transmarinoȝ ⁊ primo de eorum equitatu. C. LXXIX.

Ex historia captionis damiate. Anno gratie. M.ccxvij. treuga christianoȝ ⁊ saracenoȝ expirante: in primo passagio generali post cõciliũ lateranẽse ɔgregatus est exercitus dñi in achon copiosus cũ tribus regibus. s. hierusalẽ ⁊ hungarie ⁊ cypri. Aderat dux austrie ⁊ bauarie: magnaqȝ militia regni theutonici: archiepus quoqȝ nicbosiensis ⁊ alij plures epi peregrini: ⁊ cũ eis dñs galterus de anesius. Itaqȝ patriarcha hierosolymitanus cũ magna humilitate cleri ⁊ populi tollẽs reuerẽter viuifice crucis lignũ pfect⁹ ẽ ad achon i castra dñi: qđ videlȝ lignũ post terre sctẽ pditiõem ad h tpa fuit reseruatũ. Imminẽte siqdẽ ɔflictu saracenoȝ cũ christianis tpe saladini crux secta fuit: cui⁹ ps ad pluũ delata ibideȝ est pdita: alia vo ps reseruata q tũc exhibeť. Itaqȝ cũ tali vexillo acieb⁹ ordinatis pcessimus p planũ fabe vsqȝ ad fontẽ tubanie multũ laborantes illo die ⁊ pmissis exploratorib⁹: vidẽtes ab aduersarijs puluerẽ cõcitari vtrũ ɔ nos an fugiẽdo pperarent eramus incerti. Igiť sequẽti die p montes gelboe quos habuimus ad dexterã: ⁊ paludẽ ad sinistrã: pfecti sumus bethsaiam: vbi castra fixerat aduersarius. Sȝ metuẽs tam ordinate pcedẽtis ⁊ tã copiose dei viuẽtis exercitus aduẽtũ tẽtoria tollẽs ⁊ fugiẽs terrã vastãdã christi militib⁹ dereliqt. Unde iordanem trãseũtes in vigilia sctĩ martini corpa lauim⁹ pacifice i eo: ⁊ qeuim⁹ p biduũ ibidẽ: copiã victualiũ ⁊ pabuli repientes. Deinde sup lit⁹ maris galilee tres fecim⁹ mãsiões: pagrãtes loca in qb⁹ mirabilia saluator noster opari dignat⁹ corpali psentia cũ hoib⁹ ɔuersat⁹ est. Aspeximus bethsaidã ciuitatẽ andree ⁊ petri: tũc ad thessale modicũ redactum demonstrata sunt loca vbi christus discipulos vocauit: supra mare siccis pedibus ambulauit: turbas pauit in deserto: montẽ ascẽdit orare: ⁊ locus vbi cum discipulis post resurrectionem manducauit: ⁊ sic per capharnaũ infirmos nostros pauperes in iumentis portantes reuersi sumus achon.

De Secundo equitatu. C. LXXX.

In secundo eqtatu adiuim⁹ pedẽ mõtis thabor ⁊ primo aqrũ inopiã postmodũ p desolatiões copiã inuenientes: detinebant captiuitatem de mõtis ascẽsu: donec puero saraceno nũciãte castrũ fore cõphẽsibile ɔsiliũ inierũt. Pala vo dñica aduẽt⁹ dñi cũ legereť in euãgelio. Ite in castellũ qđ ɔ vos ẽ: patriarcha pcessit cũ signo crucis epis ⁊ clero p cliuũ mõtis orãtib⁹ ⁊ psallẽtib⁹: ⁊ lȝ paupt⁹ sit mõs vbiqȝ i excelsis ⁊ qsi ipossibilť ad ascẽdẽdũ ex semitã inuẽtã: milites tñ ⁊ satellites: eqtes ⁊ pedites viriliť ascẽderũt. Iohãnes qdẽ rex hierlm cũ militia dñi castellanũ strauit ⁊ ad miraldũ vnũ primo ipetu. Defensores aũt castri q ex portas ad defendẽdũ mõtẽ itrepidi hostib⁹ occurrerũt ɔuersi sunt in stuporẽ. Hic vo inclusis hostib⁹ intra castrum turpiť reges hierusalẽ ⁊ cypri: ⁊ magister hospitalis ⁊ barões in pede mõtis ad deliberãdũ qđ facerẽt secesserunt. Nobilis vo dux austrie huic deliberatiõi nõ interfuit. qȝ ex altera pte mõtis incredulos impugnabat: ⁊ ad nos q in summitate mõtis eramus ascẽdere desacili nõ valebat: nec magister tẽpli: qȝ infirm⁹ remãsit in achon. Cũ vo in de liberatiõe pdicta morari an recedere expediret p ordinẽ qrereť dixit frater. G. de monte acuto magister hospitalis q videbať ei bonum quatenus ps exercitus ad castra custodiẽda descẽderet: ⁊ pars in loco vbi eramus ad obsidendũ castrũ remaneret: ⁊ ordinareť obsidio qȝ videbať q castrũ in breui nobis a dño redderet: maxime cũ d plano ad muros sine offendiculo possem⁹ accedere: petrarias erigere: ⁊ alia facere q ad munitionẽ sunt necessaria capiẽda: ⁊ ipse libenter cũ fratrib⁹ remãebat. Ecõtra vo quidã dicebãt ⁊ maxime comes tripolis beamundus q nõ erat bonũ in nocte illa in monte exercitũ dñi morari. In diuisiõe eni exercit⁹ videbãt pculũ manifestũ. Qua fide aũt comes illud ɔsuluerit ⁊ obsidionẽ impedierit nouit de⁹. Ipsa autem dñica descẽdit de mõte exercit⁹ inglori⁹: ⁊ per indultũ spacium incredulos aiauit. Multi aũt tẽplarij ⁊ hospitalarij ⁊ quidã seculares in scdo montis ascẽsu qñ castrẽses vires accepant vulnerati sũt ⁊ de vulnerib⁹ interfecti. Credim⁹ aũt christũ deũ sibi soli hũc triũphũ montis reseruasse. Qui cũ paucis discipulis ipsiũ ascẽdit gloriam future resurrectiõis ibidẽ demonstrãdo. Porro in primo ⁊ in secũdo equitatu maximã multitudinẽ captiuoȝ viroȝ ⁊ mulierũ ac puulorũ christiani secũ duxerũt: ex qb⁹ plẽs fuerunt in christi noie baptizati.

De Tertio equitatu. C. LXXXI.

In tertio eqtatu nõ interfuit priarcha cũ signo crucis. Interfuerũt aũt plures c... in quo multa dãna sustinuim⁹. tã p latrũculos qȝ incõmodo hiemis violẽtia: presertum in vigilia natal dñi p viã: vbi multi paupes ⁊ iumẽta frigore pierũt: ⁊ ipsa sacra nocte i q tẽpestatẽ terrestrẽ venti ⁊ pluuijs cõmotã sustinuim⁹ grauissimã. In finibus tyri ⁊ sydõis iuxta sareptã post huiõi intẽperiẽ exercit⁹ dñi qdrifariã diuisus ẽ. Rex hũgarie ⁊ rex cypri tripoli pfecti sũt. Rex hũgarie in breui tpe cõmorat⁹ cũ mag dãno sue puiisiõis recessit. Peregrinos eni ⁊ dextrarios galeas ⁊ iumẽta cũ armis secũ traxit: nihilũ admonitus a priarcha ne sic recedẽt. Tãdẽ excõicat⁹ ẽ cũ sua seqla. Alia ps pigroȝ siue timidoȝ ⁊ coȝ q pcũbẽtes ore pleno abũdãtiã tpaliũ habent rẽmãsit i achon. Rex vo hierlm ⁊ dux austrie cũ hospitalarijs sctĩ iohis ⁊ epis supradictis ⁊ qbusdã alijs castrũ i cesarea ⁊ palestine breui tpe vtiliť ⁊ ɔstanť firmauerũt: lȝ hosti aduẽt⁹ sepe nũciareť. In basilica pncipis aploȝ festũ purificatõis priarcha cũ sex epis solẽniť celebrauit.

De Edificatõe castri pegrinoȝ. LXXXII.

Templarii vo cũ domino galtero de auanijs ⁊ pauc auxil acib⁹ pegrinis ⁊ hospitali de domo theutonicoȝ: castrũ filij dei qđ olĩ destrictũ nũc castrũ pegrinoȝ appellať: firmare ceperũt: qđ situ ẽ in diocesi cesariẽsi inť caypham ⁊ cesareã. Cui⁹ sit⁹ talis ẽ. Promõtoriũ amplũ ⁊ latũ mari imminet: munitũ nãliť: scopul ad aqlonem ⁊ occidẽtẽ ⁊ austrũ: versus oriẽtẽ turris ẽ firma ⁊ duduũ a tẽplarijs edificata ⁊ possessa tã guerre qȝ treugaȝ tpe. Turris aũt ibidẽ fuit posita oliȝ ppť latrũculos q in via stricta pegrinis ascẽdẽtib⁹ in hierlm ⁊ descẽdẽtib⁹ ab ea insidiabanť. Hãc pcul a mari distãtẽ q ppť viã strictã districtio appellabať: toto fere tpe quo cesaricũ castrũ firmatũ est ⁊ ɔsũmatũ: tẽplarij ex trãsuerso pmontorij fodiẽtes ⁊ laborãtes p sex ebdomadas: tandẽ ad fundamẽtũ primũ puenerũt vbi murus antiquus spissus ⁊ longus apparuit. Inuẽta ẽ etiã pecũia i moneta modernis ignota collata bñficio filij dei militib⁹ suis ad aliendos labores ⁊ sumpt⁹. Deinde in anteriori pte arenã fodiẽtes: ⁊ deportãtes alius murus breuior repert⁹ est: ⁊ inť muroȝ planiciẽ fontes aq dulcis ibidẽ largiť ebulliebant. Lapidẽ etiã ⁊ cementi dñs copiam ministrauit. Due turres edificantur ante frontem castri lapidibus quadris ⁊ dolatis: tante quantitatis vt lapis vnus vix a duob⁹ bubalis in curru traheba ť. Utraqȝ turris centenos hȝ pedes in longitudine. lxxiij. in latitudine: spissitudo harũ includit testudines: altitudo plurimum ascendens celsitudinem pmontorij trãsgrediť: inť duas turres murus nouus ⁊ altus cũ ppugnaculis ɔsummatus est ⁊ miro artificio: intrinsecus equites armati p gradus ascẽdere pñt ⁊ descendere. Itẽ murus alius paulo distãs a turrib⁹ extendiť ab vno latere maris ad aliud: puteũ habẽs aque viue inclusum pmõtorium. Ab vtroqȝ latere miro cingiť alto ⁊ nouo vsqȝ ad rupes. Oratorium cũ palatio ⁊ domib⁹ plurimis castrũ includit. Huius edificij prima ẽ vtilitas q cõuentus templarioȝ eductus de peccatrice ⁊ ciuitate pestilẽtia plena ciuitate achon: in huius castri psidio residebat vsqȝ ad reparationẽ muroȝ hierusalẽ: territoriũ munitiõis hui⁹ piscarijs salinis pascuis agris: ⁊ herbis abũdat: ⁊ vineis quoqȝ plantatis ⁊ plantandis hortis ⁊ pomerijs habitatores delectat. Inť achon ⁊ hierusalem nulla est munitio quã teneãt saraceni: Unde de hoc castro nouo plurimũ damnificant increduli ⁊ terrore diuino ipsos fugante loca

exulta deserere coguntur. Sex miliaribus distat a monte thabor: vn/de hui⁹ castri ꝯstructio sive ꝯstitutio forte fuit cū destructiōe muni tiōis illius: qꝫ in cāpo longo ꝛ lato q̄ interiacet montanis castri hui⁹ ac montis thabor nec arare nec seminare nec metere secure poterant propter metū habitantiū in eo.

De Exercitatiōe coloniēsiū ad signū crucis. C. LXXXIII.

Anno [illegible] ceperūt ad portū achon cogones ex puin/[illegible] ꝛ [illegible] p uincijs excitata fuit ꝓuincia coloniēsis: ad obsequiū sal uatoris p signa q̄ apparuerūt in celo. Nā in ꝓuincia coloniēsi dioc cesi monasteriēsi in villa ledon frisie mēse maio. vj. feria ante pente costē cū pdicaret crux ibidē: triplex forma crucis apparuit in aere. Una candida v̄sus aqlonē: alia v̄sus meridiē eiusdē coloris ꝛ forme: tertia v̄o medio colore colorata: hñs crucis patibulū ꝛ figurā ho minis in eo suspēsam eleuatis brachijs ꝛ extēsis cū infixiōe clauorū in manib⁹ ꝛ pedib⁹ ꝛ capite īclinato. Hec media fuit inter alias du as in qb⁹ nō erat effigies humani corporis alia vice ꝛ alio loco in villa frisie seu thenkusen tpe pdicationis crucis apparuit iuxta solē crux cerulei coloris. hāc viderūt plures q̄ priorē: Tertia fuit apparitio in diocesi traiectēsi in villa doctū in qua beatus bonefacius coronatus fuit martyrio. Ubi in die eiusdē martyris cū multa milia ꝯuenissent ad vidēdā stationē apparuit crux alba magna: ac si trabe ex aduerso trabis artificialiter cōposita fuisset. Hoc signū vidimus oēs. Moue bat aūt paulatim ab aquilone ad meridiē. Credimus aūt duas ap paritiones demonstratas a deo: vt omnis ambiguitas prime visiōis tolleret a principio predicationis crucis. Prouincia coloniensis ma gno studio plurimis etiā sumptib⁹ fere trecētas naues pparauit qua rū qdā remāserūt: qdā in tēpestate pierūt. Tūc firmatū fuit ꝯciliū in ꝯcilio lateranēsi cū dño papa innocētio habitū rome de intromitten da militia christiana in terram egypti.

De Profectiōe pegrinoꝝ ꝯ damiatā. C. LXXXIIII.

Ense [illegible] maio post ascēsiōē dñi pparatis cogo nib⁹ armatis galeis ꝛ alijs nauib⁹ oneratis pfecti sunt de achon. Johānes rex hierusalē patriarcha cū epis ꝛ duce austrie trib⁹ domib⁹ ꝛ copiosa multitudi ne christianoꝝ indicta fuit nauigatio apud castrū filij dei qd peregri noꝝ dicitur: sed flante borea: rege duce ꝛ magistris domoꝝ ad indi ctū locū venientibus: exercitus domini prosperis velis processit: ter/tio die perueniens ad portū damiate vbi moratus est p biduū ante q̄ ad terrā descenderet suos capitaneos expectando. Prefati autē duces qꝛ modicā morā fecerunt in pnominato castro: subsequi nō poterāt exercitū vsqꝫ ad sex dies ab exitu de portu achon. Mul ti etiā q̄ preparati nō erant, ꝛ morā aliquantulū fecerāt apud achon: post primos nauigantes aut omnino remanserunt: aut vi ventoꝝ re pulsi sunt in achon, aūtē p tres vel quattuor ebdomadas iactati per mare morā fecerunt. Cū autē quesitū esset ab hominibus p ordinem qd facere deberent: ꝛ quidā suaderunt reditū ex quo capitanei non veniebant: dixit nichoniēsis archieps q bonū esset si electo capita neo aliquo ad terrā ibi descenderemus capitaneos expectantes: oēs ꝯcordauerūt huic cōsilio: ꝛ facto capitaneo comite de sareponte ap plicuimus ad portū maris damiate: ꝛ hostilē terrā cepimus sine san guinis impensa: anteq̄ rex ꝛ alij duces qui erant in galeis subseque rentur. Referunt autē quidā q cū pauci saraceni equites excurrerēt ad portū: frisio quidā fixo dextero genu in terra: ꝛ sinistra manu cir cūferens ancille dextra spiculū vibrabat ferreū: intuitus est eū sara cenus existimans eū ludere: sed subito equus cū equo percussus cor ruit in terrā: fugientibus alijs absqꝫ omni impedimēto castrameta ti sunt christiani inter litus maris ꝛ ripā fluminis nili cū admiratiōe magna subsequētiū qui tentoria fixa viderunt. Hoc enī mirabile fe cit dns q in primo aduentu aqua fluminis coniuncta mari dulcis hauriebatur: modico tpe post aduētū christianoꝝ facta fuit eclipsis lune fere generalis: quā contra saracenos interpretati sumus quasi ptēdētē eoꝝ defectū: qui sigl lun. attribunt: in incremēto ꝛ decremē to lune sibi magnam vim imponentes.

De Quibusdā incidētib⁹ illius tpis. C. XXXV.

Ex chronicis. Anno pnotato videlꝫ ab incar natiōe dñi M. ccxv. [illegible] guills bituricēs archieps canonizat: eiusqꝫ successor ge rald⁹ morit. Cui succedit symō cātor bituricēs nepos he nrici quōdā ei⁹ ecclie archiepi sulis. Symō comes mōtisfort i obsidiōe tholosana percussus lapide iteriore petrarie: i crastino natiuitatis scti iohānis baptiste morit; miles magnanimus catholicus ꝛ honestus. Hic eius occasus beatū dominicū p visionis mysteriū diuine v̄tute sibi reuelante non latuit: sicut legitur in vita ipsius. Uidebat enī in somnis visione quidē imaginaria: sed intellectu nō vacua quandā arborem quantate procerā: ramoꝝ expansione diffusā: densāqꝫ fron dium venustate perpulchrā: ꝛ in ramis eius quiescentē auiū multi tudinem copiosam: post paululū arbor corruit: ꝛ oīs cetus ille vola [illegible] Intellexit ergo [illegible] spiritu comiti montisfortis magno videlicet principi pupilloꝝqꝫ tu tori mortis excidium imminere: sicut ꝛ res postmodū probauit euent⁹. Eo tpe hugo dux burgundie fidelis in regnū morit: ꝛ apud cisterciū sepelit. Galterus abbas pontigniacensis fit eps carnotensis. Ludo uicus filius regis francoꝝ ꝯ albigenses resumit crucis signū. Idem v̄o rex philippus die purificationis beate marie fecit ꝯstitutionē ge neralem de iudeis suis vt nullus in vadiū recipiat ornamentū eccle sie. Itē vt nullus tradat alicui religioso pecuniā nisi de cōsensu capi tanei sui ꝛ cū litteris patentib⁹ prelati ꝛ capli sui. Itē vt nullus chri stianoꝝ vendere compellat hereditatē aut redditus suos proptē de bita iudeoꝝ: imo due partes hēditatis siue reddituū debitoris ꝛ plen gij assignent iudeis: ac deinceps nō currat debitū ꝛ nō debitū nō cur rat vltra annū a mutuo facto. Itē vt libra non lucret nisi duos nū mos in qualibet septimana: ꝛ vt propter hoc nō capiat corpus debi toris: aut aīalia carruta vel culcitre seu alia dom⁹ vtensilia. Eoqꝫ tpe petrus parisiensis, ꝛ galterus odnensis ꝛ iordanus lexouiensis: her ueus quoqꝫ comes niuernensis ꝛ galterus camerarius francoꝝ regi ꝛ iterius de thociacho alijqꝫ multi baronū cum ppls copioso iter ar ripiunt trāsmarinū. Rex siquidē hungarie ꝛ dux austrie anno prece denti transfretauerūt: ꝛ rege hungarie repatriante dux austrie: ceteri qꝫ ad vrbē damiatā trāsierūt. Circa idē tps lacus scti laurētij subito erupit: ac per granopolim ꝛ vallē mauriēne in isarā ꝛ rhodanū de cidens multa hominū milia submersit: multasqꝫ terras alluuione de struxit. Apud lemōicas mlier defuncta ꝛ sudario inuolute surrexit dicens beatā mariā magdalenā cui se peccatrix deuouerat: labia si bi tetigisse ac spūs reddidisse: seqꝫ statim confessa vizelia cū gratias agens perrexit: ibiqꝫ sudarium portauit.

De Captōe [illegible] soldanū. C. LXXXVI.

Ex historia damiate. Anno gre. M. ccxix. re [illegible] bat iexpugnabilē munita destructa est a coradino filio saphadini fortis ꝛ iniqs. Muri enī cū turrib⁹ redacti sūt in aceruos lapidū preter templū dñi ꝛ turrim dauid. De sepulchro glioso destruēdo cōsiliū habuerūt saraceni: ꝛ per litteras cōminati sunt quas ciuibus damiate trāsmiserūt ad eoꝝ solatiū. Sꝫ huic te meritati nemo manus apponere presumpsit propter reuerētiā loci. Sic enī in alcorano libro legis eoꝝ hūt scriptū ihesum christū dñm nostrū credunt de maria v̄gine cōceptū ꝛ natum quē sine peccato vi xisse prophetā: ꝛ plusqꝫ prophetā cōtestant: cecos illuminasse: lepro sos mundasse: mortuos suscitasse firmiter asserunt. Uerbum ꝛ spūs dei ꝛ viuū ad celos ascendisse nō diffitētur. Unī qui tpe treugarū sa pientes ipsoꝝ hierosolymā ascēdebāt: codices euāgeliorum sibi po stulabāt exhiberi: ꝛ osculabant ꝛ venerabant ꝓpē mundiciam quā christus docuit: ꝛ maxime ꝓpē euāgeliū luce: missus est angelus ga briel: qd litterati inē eos sepi⁹ repetūt ꝛ retractāt. Lex aūt eoꝝ quā diabolo dictāte misterio sergij mōachi ꝛ apostate ꝛ hētico macho/met⁹ saracen⁹ didicit arabice scriptā a gladio cepit p gladiū tenet ꝛ cū gladio terminabit. Machomet⁹ ille illiterat⁹ fuit sicut ipse ꝓte stat in alcorano suo ꝛ q̄ ꝓnominat⁹ heretic⁹ noīauit; dictauit: ipse p mulgauit ꝛ p cōminatiōes obseruari statuit. Luxuriosus enī fuit ꝛ bellicosus: ideoqꝫ de immundicia ꝛ vanitate legē statuit: quā carnalit viuentes in pte voluptatis firmit obseruāt: ꝛ sicut legē nostrā veri/tas ꝛ mundicia muniūt ita eoꝝ ipsoꝝ timor mūdanus ꝛ humanus ac voluptas carnalis firmissime custodiunt.

De Miseria obsessoꝝ in damiata. C. LXXXVII.

Interea ciuitas damiata [illegible] fame ꝛ pestilētia grauit ꝛ vltra quā scribi pōt afflicta: in sola pace quā soldan⁹ chulb⁹ ꝓmi sit spē posuit. Durabit. n. nō ē egypti ānona: pp molles glebas in quib⁹ [illegible] circa [illegible] babylonis artificiōe cōseruet in ānos: ꝛ sicut audiuim⁹ coctanū viuū. xl. byzancijs vende debat in ea: ꝛ ex angustia famis diuersa morboꝝ genera vexabant eos ꝛ nūc cetera incōmoda q̄ sustinuerūt: noctib⁹ velut aurisa peri si apertis oculis nil videre dicebant. Soldanus de die in diem varijs ꝓmissionib⁹ ipsos a dedītiōe dehortatus decepit miseros. Postre mo portas suas obstruxerūt intrinsecus: ne aliqs veniens ad nos de suis nunciaret q dies afflictiōis possidebat eos. Hi qui v̄o per po sticum vel de muris per funes euadere potuerūt Inflati ꝛ famelici

ciuiũ suoꝝ angustias euidenter ꝓbabant. Illis etiam qui foris in exercitu saracenoꝝ nos obsiderũt: copia panis ⁊ pabuli cepit decrescere. Nilus q̃dē q̄ post festũ sancti iohãnis baptiste vsq; ad exaltationē sancte crucis solũ exerescere ⁊ egypti planiciē irrigare ꝯsueuerat: hoc anno more suo nõ ascēdit ad signũ qđ ponere solent egyptij: Sʒ ⁊ vt itelleximꝰ magnã ptē terre siccã reliq̃t: q̃nec arari nec seminari poterat suo tpe. Unde soldanꝰ famã timēs ⁊ caristiã in amorem retinēde damiate: talē pace cũ coradino fratre suo christianis obtulit vt crucē sanctã q̄ olim capta fuit in victoria saladadini cũ ciuitate sancta ⁊ oibꝰ captiuis q̄ p regnũ babylonie ⁊ damasci viui repiri possent: sumptꝰ etiã ad repandos muros hierusalē redderet. Insup regnũ hierosolymoꝝ totaliē restitueret: pter tractũ ⁊ mõtē regalē p q̄bꝰ retinēdis tributũ obtulit q̃diu treuga duraret. Sũt aũt hᷓ duo in arabia sita: septē munitiões fortissimas ⁊ firmissimas habentia p q̄ negociatores saracenoꝝ ⁊ pegrini ipsoꝝ mechã tēdētes vel ab ea reuertētes trãsire solēt: ⁊ q̄ hᷓ potēt tenuerit hierusalē cũ voluerit grauiter nimis cũ agris ⁊ vineis ledere poterit. Hãc cõpositiõez acceptandã esse ⁊ vtilē christianitati ⁊ rex frãcigene: comes cestrie cuz capitaneis theutonicoꝝ ptinaciē cēserũt. Tũc aũt legatꝰ patriarcha cum archiepis: epis: tēplarijs: ⁊ hospitalarijs: ac oibꝰ italie capitaneis: multisq; alijs paudētibꝰ viris efficaciter tractatui se opposuit: rõnabiliē ostēdēs ante oĩa damiatã foꝛe capiendã.

De Captiõe damiate absq; sãguĩs effusiõe. C. LXXXVIII.

Interea soldanus magnã multitudinē peditũ claudiculo ⁊ p loca plaustria misit ad ciuitatē: quoꝝ.cccl. christianis dormiētibꝰ licias fuerunt igressi dñica nocte post festũ oĩum sctõꝝ. Tãdē p clamorē vigilũ occisi sunt ⁊ capti quos ad ducētos ⁊ plures cõputauimꝰ. Nonis nouēbris capta est damiata sine deditiõe: sine defensione: sine violēta depdatiõe: cũ tumultu: vt soli deo ascribat victoria. Et cũ caperet ciuitas in oculis regis babylonis more solito: nõ fuit ausus christi milites ad defensiõez paruos p fossatũ nostrũ aggredi. Eodem etiã tpe fluuius exereuit vberrimus aquis fossatũ implens. Ipse autē soldanus cõfusus castra sua combussit ⁊ fugit. Itaq; christi milites damiatã ingressi plateas eius inuenerũt stratas cadauerihꝰ mortuoꝝ pestilentia ⁊ fame deficientiuz. Aurũ ⁊ argentuz multũ nimis: panno sericos negociatorũ in abundantia: vestes preciosas ⁊ ornamentũ cũ varia suppellectili in superabundantia. Ciuitas hec preter naturalē situz loci quo muniebatur triplici erat cincta muro. Turribus latericijs multis ⁊ magnis fortissime firmata: clauis ⁊ ante muralis totius egypti inter ramesse ⁊ campũ thineos sita in terra vt conijcere possumus gersen: q2 pascuosa erat damiata i regno famosa multũ in supbia babylonis: in mari dñatrix: christianorũ spoliatrix in ascēsu pfecitoꝝ tuoꝝ p paucas ⁊ modicas scalas cõprehensa: nũc sub potenti manu dei humiliata est.

De Ciuiũ eius strage. C. LXXXIX.

Taq; preter illos q̄ viui cõprehēsi sunt: in te mortui pmittit ictus a tpe obsidionis in circuitu cõputant ad.xxx.milia ⁊ amplius quos sine ferro vel ignibꝰ dñs pcussit. Ingredientibꝰ nobis occurrit fetor intolerabilis: aspectus miserabilis mortui viuos iterfecerũt: vir ⁊ vxor pater ⁊ filius: seruus ⁊ dñs se mutuis interfectionibꝰ interemerunt; nõ solũ platee mortuis erant plene: sed in domibus ⁊ in cubilibus ⁊ lectis iacebant defuncti infantes ad vbera matrũ pendētes inter amplexus morientium oscitabant. Delicati diuites inter aceruos tritici interierunt fame deficientibus cibis quibus erant nutriti: pepones ⁊ allia ⁊ cepe ⁊ altilia: pisces ⁊ volatilia delirabant frustra. Deniq; octoginta fere milia: sicut captiuis ferentibus didicimus a tpe quo pfecta est obsidio perierunt in ciuitate exceptis eis quos sanos vel languidos inuenimꝰ quasi tria milia ⁊ amplius. Alij mortui sũt post victoriã: alij magno precio venditi: alij baptizati sunt ⁊ christo donati. Ciuitas hec gradatim murata: pmũ muꝝ habebat humilez ad custodiã fossati: secundũ altiorē: tertiũ eminentiorem secundo: murus medius.xxviij.turres habet principales: binas vel trinas testudines ꝯtinētes: q̄ oẽs remãserũt integre cũ muris: preter vnã tm: q̄ crebris ictibꝰ trabũculi tēplarioꝝ ꝯfossa fuit aliquãtulũ. Adeo aũt exercitꝰ noster ad pigritiaz resolutus fuit: vt milites ocio dediti: negligerent opus dei: vulgus ad tabernas ⁊ negociationes fraudulētas se ꝯuerterent. Cati duo ad fossatũ implendũ magnis sumptibus compositi fuerũt: quoꝝ vnꝰ in custodia regis: alius in custodia romanoꝝ cõbustus fuit. Cũ adhuc potentes essent in armis custodes ciuitatis due fosse subterranee facte sunt ad suffodienda fundamēta munitionũ: hʒ labor frustratus fuit post expensas plurimas. Sic deus sine dãno capientium ciuitatem dare integram voluit.

De Spolioꝝ eius distributione. C. XC.

In cõmuni iurauimꝰ oẽs vt asportata de ciuitate spolia redderent inter victores diuidēda. Hoc etiã sub anathemate terribili fuit pceptũ a legato sedis aplĩce. Uerũtñ ꝯcupiã oculoꝝ plures fures fecit. Suscepimꝰ tñ ad vtilitatē reipublice magnã ptez deliciaꝝ egypti in auro ⁊ argento: plio ⁊ pomis ambre: silio aureis ⁊ filacterijs varijs: pãnis sericis pciosis q̄ distributa sũt p exercitũ dñi cũ annona q̄ repta fuit in ciuitate: legatus sedis aplĩce damiatã cum appendicijs suis ⁊ ptinētijs regno hierosolymitano ꝯtulit imppetuum. Machumeria damiate cõmutata est: ⁊ in ecclesiã gloriose semp vginis marie in quadrũ posita: tanta fere latitudo eius quãta longitudo colũnis sustētabat marmoreis.cl.minꝰ vna.vij.porticꝰ hñs: ⁊ in medio apturã longã ⁊ latã in qua piramis sursuz ascenderat alta. Quattuor eñi in ea pncipalia fundata sũt altaria titulatorũ: beate marie pmũ: pncipis aploꝝ petri secũdũ. sancte crucis tertiũ: sancti bartolemei quartũ: in cuius festo turris fluminis capta fuit. Inuenti sunt in damiata trabunculi q̃ttuor cũ petrarijs ⁊ mangonellis plurimis. Baliste cũ torno fortissime: ⁊ omne genꝰ armature fortiũ. Auꝝ ⁊ argentũ cũ plio ⁊ alijs rebꝰ mobilibꝰ nõ solũ inf clericos ⁊ milites sed etiam inf satellites ⁊ mulieres ⁊ pueros diuidebat: pportionabiliē turres ciuitatis distribute sunt inter regna: quoꝝ bellatoꝝ ꝯuenerãt ad eius captiões deducta: pmo loco sicut decuit: ⁊ oportuit vna turris q̄ romane fuit assignata ecclesie cũ porta ipsiꝰ que olim dicebat babylonis: tunc appellata est romana. Alia etiã turris reseruat damiate archiepo. Et sicut olim ciuitas dei viuentis hierusalē sctã capta fuit nocte: sic christiani damiatã añ diluculũ obtinuerũt. Instrumētum eñi quo turris capta fuit flamingis: theutonicis cum frisonibꝰ in cõdonauerunt. De quo factꝰ est pons inter ciuitatē ⁊ castrũ qđ cõstructũ est ad munimentũ ripe ciuitatis cõtrapositc: duo castellula composita sunt ad custodiã pontis de eodē instrumēto. Insup de altis arboribus sup quas scala pendebat: edificata est specula sup altitudinem castri noui ad indicandũ portũ longe nauigantibꝰ: pons vetꝰ qui mediante insula vtrãq; ripam ꝯiungebat: obsidionis tpe multipliciter a saracenis fuerat attentatus: ⁊ a christianis viriliter defensus suo functus officio ad alios reseruatus est vsus.

De Captiõe thanis ⁊ opulētia eiꝰ ac fortitudine. C. XCI.

Non minori miraculo imo maiori donauit dñs christianis thanis: mense nouēbris in festo sancti clementis qui hʒ habitaculũ suuz in mari. Nã missi i mari exploratores nũero q̃si mille viri in naticul p paruũ flumē q̄ thanis nũcupat: vt de casalibꝰ tollerent sibi victualia: ⁊ statũ pdicti loci diligent explorarent. Saraceni q̄ erant in pſidio castri visis christianis putãtes totũ exercitũ venire seratis portis fugerũt. Nostri vo solũ christũ ibi capitaneũ hñtes: erũpentes claustra intrauerũt castrũ: testati sunt nobis redeuntes se nũq̃ in plano fortiꝰ castrũ vidisse. vij. turres hʒ firmissimas testudinatas desup p girũ: duplici fossa, ⁊ vtroq; muro cingit. hñs antemurale lacus se diffundit in latum in circuitũ: intantũ vt aditus equitibꝰ hieme sit impossibilis: estate difficilis adeo vt p nostrũ exercitũ obsidione nunq̃ capet. Lacus piscosus est valde: de cuius piscarijs soldano soluebant annuatim quattuor milia marchaꝝ. Auibꝰ insup ⁊ salinis abundat. Casalia multa p circuitũ seruiebãt ei. Ciuitas ante castrũ maior damiata olim famosa: nũc aũt ruinosa: magnitudinez testat edificioꝝ. Hec est thanis cuius cãpi meminit dauid ꝓpheta: coram patribꝰ eoꝝ fe.mi.⁊c̃. Et esaias. Stulti pncipes thaneos sapientes consiliarij pharaonis dederũt ꝯsiliũ insipiēs. Hec est thanis in q̄ lapidatꝰ asserit hieremias lapidibꝰ quos abscõderat sub muro latericio. Egyptij vo honorauerũt ꝓphetã sepeliētes eũ iuxta tumulum regũ: memores bñficioꝝ q̄ pstiterat egypto. Oratiõe enĩ sua fugauerat bestias aq̃rũ q̃s crocodillos appellãt. Alexãder aũt macedo veniēs ad sepulchꝝ ꝓphete cog̃scēs mysteriũ loci: trãstulit in alexãdriã sepeliuitq; eũ gliose. Crocodillos apđ damiatã inuenimꝰ ⁊ interfecimꝰ. Est aũt bestia crudel hoiem ⁊ iumēta deuorãs aptis oculis solo visu fouebat oua sua. Exclusi pulli statim fugiũt parentē suũ tanq̃ hostē: quos dũ rape põt statiz glutit ⁊ deuorat. Et cũ cetera aĩalia moliã iferiorē moueãt illud ecõtra supiorē mouet. Distat thanis a damiata itinere vnꝰ diei p mare vsus terrã pmissionis: vt facile sit de achon vel damiata per mare ⁊ terrã; vel fluuiũ pdictuz ibidem ponere vel victualia transmittere. Dãna multa intulit christianis in obsidione damiate: qñ naues ad nos accedentes vel a nobis recedētes: vi ventoꝝ delate sunt illuc. Nam añ thanis litꝰ maris arcuatum ⁊ importuosum sinũ facit amplũ ⁊ latũ in quo naues deuolute sine vento multũ eis opportuno recedere non valent.

¶ De Libro recepto in quo predicta est damiate vastatio: et quedam alia. C. XCII.

Ante captionē damiate liber nobis apparuit arabice scriptus: cuius auctor se iudeū vel christianū vel saracenū esse negat. In eo autē quisquis ille fuerit pdixit mala q̄ saladin⁹ ppl'o christiano crudelit' intulit in destructiōe tyberiadis: et in victoria quā de christianis habuit qū regē hierusalē et principes captiuos duxit: ipsamq̄ sctām ciuitatem possedit. Ascolonē destruxit: et quō conabat' tirū apprehēdere: sʒ nō pfecit: et alia multa que peccata illius tēporis meruerit: predixit etiā destructionē hortorū et palmeti damiatene ciuitat': quā. s. factā vidimus quādo librū hūc p interpretes intelleximus. Addidit etiā damiatā a christianis fore capiendā: saladini nomē nō posuit: sed p nigros oculos et crocea vexilla ipsum designat. Insup predixit quēdā regē christianū nubianoʒ mechā ciuitatē debere destruere: et ossa machometi pseudo pphete dispersa proicere: et quedā alia que nondū euenerūt: sed si cōpleta fuerint ad exaltatiōē christianitatis et depressionē agarenoʒ euenirent. Scimus quosdā gentiles ethnicos spiritū sanctū in ore habuisse: sed nō in corde: et manifeste de christo prophetasse. Coradinus reuersus in palestinā cesariense castrū obsedit qd erat i custodia regis: ac breui tpe cepit illud et destruxit: defensorib⁹ ipsius negligenter agentibus qui tn̄ fere oēs euaserūt: qz liberum introitū et exitū habebāt per mare. Demū processit ad castrū filij dei cū toto exercitu suo: et cōsiderans illud ab omni parte sagaciter intellexit quia cōprehensibile nō erat. Insup templarios ad omne periculū paratos inuenit qui castz victualibus et omni armatura fortiū sufficiēter munierāt. Eodē tēpore tēplarij latrones saracenoʒ ab achon repulerunt: viriliter occidendo quosdā alios captiuando. Coradinus autē auxiliū postulabat a saracenis vt ab ortu solis venientes obsiderent achon qd efficere nō poterant propter inexorabilē discordiā principū terre ipsoʒ christianis plurimū opportunā: quā caliphus eorum papa sepelire laborabat.

¶ De Legatione georgianorum ad nostros admirantiū super captione damiate. C. XCIII.

Ad hec fama discurrente p totū orbē damiatam a christianis esse cōprehensā: georgianorū litteras ad castra catholicoʒ trāsmissi p'uauit in qbus cōtinebat' q indignata gens illa vel excitata rubore rege eoʒ cōuocāte pncipes decreuit et iurauit se obsessurū famosā aliquā ciuitatē saracenoʒ allegās sibi verecūdū esse q franci de transmarinis ptib⁹ et vltimis terre finib⁹ veniētes p mare spaciosum periculis plenū: tā munitā ciuitatē obsidione longa cepissent: nisi et ipsi quib⁹ erat facilius perfides impugnare damascū vel aliū locū nominatum virtute caperēt armoʒ. Sunt igitur georgiani cultores christi ritū habētes grecoʒ persis vicini: longo terraʒ tractu a terra promissiōis distātes: quoʒ dominiū modo extendit' vsqʒ ad caspios mōtes: bellicosi sunt hoīes habētes tasurā i capite: clerici rotūdā: laici quadratā. Mulieres eoʒ equestris ordinis docte sunt ad preliū. Hoīes isti qū ordinatis acieb⁹ hostes sunt aggressuri: pugillarē cucurbitam replētā vino puro velocius ebibunt: et statim aduersarios suos viriliter inuadunt. Computandū autē esse nō dubitamus inter beneficia tuctoris nostri ihesu christi: qui a sicarijs persecutorū maiores nostros defendit in obsidione damiate. Vetulū siquidē habebat assensieni et eoʒ pceptor vetulus de mōtanis cultellos emittere cōtra christianos ad interciptendā vitā eoʒ q negociū christianitatis ppensis procurabāt. Nā in treugarū tēpore filiū tripolitani comitis adolescentē spectabilē in ecclesia beate virginis apud tortosam ante altare procubentē nequiter interfecerunt. Unde milites templi non cessant eos persequi pro tam religiosa violatione donec humiliarentur vsqʒ ad seruitutē tributi. Tria nāqʒ bizanciorū milia annuatim tēplarijs persoluunt. Eiusdem obsidionis tēpore rex armenie leuo defunctus est in terra sua. Mortuus est quoqʒ soldanus iconi. qui creditur baptizatus fuisse: qui tante benignitatis erat in christianos: vt guerrā habens cum saracenis solū iuberet christi cultores quos vinculatos inuenit in munitionibus quas expugnauit: et in optione eoʒ posuit vtrū in patriā suā redire vellēt: an acceptis ab eo solidis sub ipso potius militare eligerent. Idem christianos adeo familiares habebat: vt custodes corporis sui cōstitueret cosilicet pater eius a lasterogredo fuisset interfectus: manu etiā tēnuit miralim filiū saladini exheredatū contra filios saphadini quātū caliphus permittebat debaldas papa sue gentis. Melichasecapb filius saphad ini multa dāna templarijs intulit cum essent in obsidione damiate. Combussit eni oppidum castri alberet: turres munitas destruxit: sed cum rediret in terram suam victus est a saracenis.

¶ De Captione sapbet: et redditione damiate. C. XCIIII.

Anno verbi incarnati. M. ccxx. coradin⁹ princeps damasci destruxit saphet castrū firmissimū qd saladin⁹ flagellū christianoʒ p lōgā obsidionē intantū arctauit: vt defensores fame defiscientes redditā licētia magistri milic' tēpli redderēt illud tyranno. Factū est autē verteti anno qū solēt reges ad bella pcedere. Johannes rex iberiū castra fideliū reliqt: multas ptendēs cās ad excusationē sui: et festinatū reditū pmittēs: anterioʒ oblit⁹ ad posteriora se conuertit. Apiente manū dn̄o q potū damiate ipleuit vbertate frumēti vini et olei adiūcta pegrinoʒ et equoʒ copia nūerosa vt ad pgrediēdū in negocio nulla locū habeat excusatio. Superuenerūt in sexto passagio mediolanēsis et cretensis archiepi: fauēsis: et regēsis epi et nuncij regis friderici deferētes lrās cū aureis bullis et aduentū ipsi⁹ nunciantes. Aderat enī epo brixiēsis et italica militia copiosa. Legatus aūt cōsiderās nō sine grē magno priuilegio diuino munere sufficiēter fuisse puisuʒ in oib⁹ q requirebat negocij pcessus: angebat' dolore q tempus inutilit' pcessit: et opportunitas tanta pijt. Vn̄ cōuocatis maiorib⁹ ipse primo loco: deinde mediolanēsis archiepus et alij alij epi suadebant pgressum cōtra soldanū qui castra sua posuerat super nilum itinere diei vni⁹ a damiata. Sʒ milites hita deliberatiōe huic exhortationi cōtradixerūt. Hāc cām maxie ptēdentes q rex iberiū aberat pro sue voluntatis arbitrio: nec ali⁹ princeps militaris aderat: cui gens diuersarū nationū obedire vellet ad educendum ppl'm oīm et sic cōcordabāt ad ocium ex quo mala multiplicata sunt in castris. Mense iulio superuenit comes matthe⁹ de apulea cū. viij. galeis. quarū duas cursarias insidiātes chr'ianis cepit in via marina. Deīde damiata cū multis laborib⁹ sumptuosis capta et per annū vel ampli⁹ a nostris possessa: postmodū pelagio cardinali et legato templarijs et hospitalarijs totoqʒ exercitu christianorum: excepto rege iohāne qui ob quandam discordiā int' ipsum et legatū motā ab exercitu recessit a soldano per infortuniū capto et grauiter afflictis p redēptiōe eoʒ et aliuʒ christianorū captiuorū qui erant sub potestate soldani reddita est paganis.

¶ De Georgianorum destructione. C. XCV.

Ex historia tartaroʒ. Anno pnotato sab i carnatōe dn̄i M. ccxx. Tartari georgiā intrauerūt: eāqʒ vastare ceperūt. Quidā vō magn⁹ baro georgie cū filio et vxore sua a facie illoʒ ad montes caspios fugit saluatiōis cā. At in via illa tres magni latebāt tartari rapiendoʒ cā spolioʒ inicē cōfederati. Cūqʒ p illa cōfinia vagarent' explorātes si possent inuenire aliqd: vn⁹ eoʒ vestigia militis ac suoʒ in via dephēdit: insecut⁹ itaqʒ vestigia baronē illū cū vxore et filio ac rebus viuū apphēdit: et oēs cū reb⁹ suis ad socios suos sicut int' se cōdixerāt: itroduxit. Cūqʒ int' se de ptitiōe rerū ac psonaʒ ita cōcordassent vt vn⁹ hēret baronē ali⁹ filiū: terti⁹ vxorē et aurū p cōi rēderent ille qui p pte sua puerū habere debuit recusans dixit. Nunqd puer ille qui q̄si caniculū vn⁹ est: ps mea erit: quē nutrire etiā me oportebit. Absit. Tandē igit' in hoc alī cōcordauerūt: qz pat' et fili⁹ occiderent' et aurū in cōi diuideret' vel ptiret': et mulier venderetur qd et factum est. Illaqʒ mulier que corā se maritū et filiuʒ occidi pit' vidit: postmodū in georgia monialis effecta monasticā vitā duxit. Quia vō tartari in signū glorie atqʒ victorie et numeri occisoʒ certitudinē hñde: vnū de mille occisis q̄si milenariū capite subuerso ac pedib⁹ erectis in locū eminentem erigere cōsueuerūt in vastatione triphelis georgie ciuitatis p hñda certitudine de suis occisis. vij. hoīes ibidē pedibus erectis: capitib⁹ suppositis in. vij. diuersis locis superiminētibus infixerūt: sʒ paruū aū tartaroʒ aduentū in eadē ciuitate occisi fuerant a coraśminis vt iam dictū est supra. vij. milia hoīuʒ: et postqʒ ibi facta est occisio tanta subsecuta est fames inaudita.

¶ De Crismate georgianorum et erroribus ipsoʒ. C. XCVI.

Ec est terra videlicet georgia antiquis tpib⁹ antiocheno patriarchatui subiecta cū armenia et capadocia sive turquia. Accidit aūt in turquia tantam fuisse guerrā: q georgiani nō potuerūt trāsire p turquiā in antiochiā cā visitationis vel cōfirmatiōis et alioʒ q imediate ptinēt ad patriarchā. Habito igit' inter se cōsilio: miserūt nūcios suos per mare cōstātinopoli et inde antiochiā postulantes a patriarcha vt eis vnū catholicum. i. vniuersalē epm̄ concederet qui eis loco patriarche existeret. Cū patriarcha misit eis ampullam crismatis dicens: vt de illo a septimo āno in septimū annū catholicos crisma paululū. s. miscēdo de ipso cū oleo nouo cōficerēt: et ad h' faciendū omnes epi cōuenirent. Qd et fecerunt vsqʒ nūc et illud crisma missum ab antiochia in georgiā vt dicit' reseruat' adhuc. Cū eodē crismate misit pa

triarcha litteras cuidaz archiepiscopo continentes vt ille quem ipsi cōmunit eligerēt canonice potestatē haberet ɔfirmādi catholicos: et ita factū ē. Quia ꝗ sic fecit illis patriarcha: dederūt illi georgiani .c. casalia. Post h̄ accidit ꝙ patriarcha hierosolymitan⁹ depaupat⁹ venit ad anthiocenū patriarchā: ɔquerēs et ostēdēs ei suā paupertatē. Tunc anthiocen⁹ dedit ecclesie hierosolymitane et fratrib⁹ de sepulchro .c. casalia q̄ sibi georgiani dederāt antea. Hec itaqꝫ casalia mō tenet archidiacon⁹ frat̄ sepulchri dn̄i ex pte hierosolymitani patriarche et capituli de sepulchro in georgiaz missus. Illaqꝫ possidēs a tartaris q̄ plurimū sicut alij ē ĩperit⁹. Sūt aūt ĩ georgia tā ep̄at⁹ q̄ archiepat⁹ xviij. sꝫ catholic⁹. i. vniuersalis ep̄s crismales ep̄os facit: et illis mediātib⁹ crisma ceteraqꝫ sacramētalia vēdit: mulierē sterilē q̄ sterilis ē a marito mediātib⁹ pecunia diuidit. Monachi quoqꝫ et abbates georgiani apte symoniaci sūt et vsurarij. Itaqꝫ cancellaria georgie a monachis emit̄ et publice possidetur.

¶ De Vastatiōe armenoꝝ. C. XCVII.

Ost georgiā intrauerūt tartari maiorē armeniā et vastauerūt: sibiqꝫ subiecerūt. In armenia ē ciuitas nobilis q̄ am vocat̄: vbi sunt mille ecclesie: ac .c. milia familie se dom⁹ inhabitate quā tartari ceperūt in .xl. dieb⁹: et etiā ibi ppe eā mōs arach. Ibi requieuit arca noe et ĩ pede mōtis illi⁹ est pma ciuitas quā edificauit ibi noe: et vocat̄ h̄ ciuitas lau durnas circa illā defluit fluuius arachosi q̄ fluit p mediū mongā vbi sūt in hieme tartari: vsqꝫ in mare seruanicū. Est aūt mons iste videlicet arach excellētissimus nec vnq̄ illuc ascēdisse dicit̄ hō nisi monachus vnus. Ille siq̄dē quodā deuotiōis vt dicit̄ ardore cōmotus ppter arcā noe q̄ ibi requieuit multotiēs illuc ascēdere q̄b⁹ potuit conatib⁹ attētauit. Cūqꝫ aliquā mōtis ptē ascēderat et mēbra corpis fatigata qeti dabat: semp post qetē euigilās ĩ pede mōtis se inueniebat. Tādē vō dn̄s eius affectui ɔdescēdēs eiusqꝫ votū et oratiōes exaudiēs: p angelū suū eū monuit vt semel ascēderet. Ita tñ vt decetero ascēdere nullatenus attētaret. Tūc ergo securus ascēdit: et postea descēdēs inde secū ex arca vnū asserem detulit. Tunc in montis pede monasterium edificauit in quo eundem asserem tanquā pro sacris reliquijs deuote collocauit.

¶ De Erroꝛib⁹ ipsoꝝ. C. XCVIII.

Rmeni q̄ ĩ sabbato pasche comedūt oua et caseu ĩ vespe. Dicūt enī ꝙ christus resurrexit in vespe sabbati pasche. Itē post pascha comedunt carnes p oēs sextas ferias q̄ sūt septē videlꝫ vsqꝫ ad penthecostē. Diē natalis dn̄i nesciūt: nullaqꝫ festa vel vigilias custodiūt nec qtuoꝛ tpa nouerūt. Per totā q̄dragesimā nec celebrant nisi die sabbati vel dn̄ica: qꝛ dicūt hoiem ieiuniuz frāgere quotiēs celebrat. Propt̄ hāc ēt cāz ĩ sextis ferijs nō celebrāt ne .s. ieiuniū frāgāt. Dieb⁹ aūt q̄b⁹ carnes comedūt celebrāt: qꝛ tūc nō ieiunāt. Multa vō faciūt ieiunia ĩ septimana an̄ .lxx. qꝛ dn̄ieiuniū sctī sargnis: a scd̄a feria vsqꝫ ad sabbatū ieiunare ĩcipiūt: et ĩ sabbato et ĩ dn̄ica die carnes comedūt. Idē et ĩ hebdomada seqnti faciūt ĩ qrta et sexta ferijs: oleū et pisces nō comedūt: nec vinū bibūt: nec ēt p totā q̄dragesimā: plusq̄ illū peccare q̄ ĩ .xl. comedit pisces vel oleū: aut bibit vinū asserunt: q̄ illos q̄ ad lupanar vadūt. Porro in septimana ante q̄nquagesimā ita stricte ieiunāt ꝙ in secūda feria penitus abstinent. In die martis tñ aliq̄d sine oleo et vino māducāt: et ĩ die mercurij itez ieiunāt. In die iouis comedūt semel. In die veneris oīno nihil. Et in sabbato comedūt carnes et h̄ q̄dē ieiuniū faciūt maioꝛes. Infantes aūt duoꝝ mensiū sacrificio cōmunicāt: et quoslibet indifferēter. In sacrificio aquā nō apponūt: in lepoꝛe et vrso et cornicula et huiusmodi sicut greci iudaizāt: et in calicib⁹ vitreis et ligneis celebrāt. Quidā etiā celebrāt sine paramentis et sacerdotalib⁹ vestimentis oīno: q̄dā cū infula: quidā cū diacono et subdiacono. Sed si aliqd̄ festum in sabbato vel dn̄ica euenit: cōmemoratiōnē inde faciūt tñ: sꝫ nullū vt dictū est celebrāt festū. De purgatoꝛio nihil credūt: sꝫ si vxoꝛ alicui⁹ adulterauerit: statim ep̄s dat ei licentiā accipiēdi aliā et accipit. Monachi quoqꝫ et abbates et ep̄i potationib⁹ vacāt etiā plusq̄ laici. Sūt etiā monachi ac presbyteri publici vsurarij et symoniaci. Multiqꝫ illoꝝ sacerdotes in diuinationib⁹ errāt: et inspectione granoꝝ et hm̄oi. Dicūtqꝫ ꝙ vxoꝛ sacerdotis eo moꝛtuo nō pōt decetero maritari. Preterea nullo modo cōcedere volūt ꝙ christus duas naturas habuit. Dicūt etiam georgiani ꝙ in articulis .xxx. discoꝛdāt a fide catholica ipsi armeni: tantūqꝫ odiū inter georgianos et armenos existit: ꝙ georgianus dicit. Si q̄s nostrū habeat spinā in pede infixā: trāsiēs ante armenioꝝ ecclesiā se spinā sustineret: nec se ad pedē suū euellende causa inclinare: ne per hoc videatur ante armeniorū ecclesiā ab omnibus christianis vilipendendam inclinare.

¶ De Quibusdam sancti francisci documentis et conscientie puritate. C. XCIX.

Um autem beatus franciscus olim in loco qui dicit̄ riuustoꝛtus ppe assisium in domicilio valde stricto cū frib⁹ suis morā faceret: accidit vt rome coꝛonandus imperatoꝛ otho cū magno illac comitatu et pōpa trāsiret: ac vir sctūs cū secum viam maneret: nec ipse nec aliqs suoꝝ saltem aspicere de tugurio voluit: preter vnū solū ex ipsis cui gloꝛiā hm̄oi modicū duraturā imperatoꝛi constanter nūciare p̄cepit. Rogatus aūt a frib⁹ vt eos oꝛare doceret: simpliciter illis hm̄oi formā tradidit dicēs. Cum oꝛabitis dicite pat̄ noster: et adoꝛam⁹ te dn̄e ih̄u christe ad oēs ecclās tuas q̄ sunt in toto mūdo: et bn̄dicimus tibi: qꝛ per sanctā crucē tuā redemisti mundū. Qd̄ ipsi frēs hūilit̄ exequētes et vbū simplex p mādato obediētie reputātes se etiā ad ecclās quas e longinquo pspicere poterāt inclinabāt: et proni in terrā put instructi fuerāt adoꝛabāt. Ipse vō predicatione sua p̄ncipalit̄ monuit vt romane ecclīe fides inuiolabilit̄ obseruaret̄: et ob h̄ dn̄ici sacramēti qd̄ ministerio sacerdotū ɔficit̄: dignitate in sūma sacerdotalis oꝛdo reuerētia teneret̄. Sꝫ et diuine legis doctoꝛes et oēs ecclīasticos docebat sūmopere reuerēdos. Erat aūt tanta simplicitas fratrū: ꝙ cū q̄dā sacerdos qui nō ignoꝛabatur infamis vni e frib⁹ diceret. Vide ne sis hypocrita: ipse frater se esse hypocritā crederet: eo ꝙ sacerdotē mentiri non posse putaret. Cūqꝫ dictus frat̄ de h̄ grauiter turbaret̄: ad sancti patris ignitū eloquium quo frequent̄ omne nubilū a fratrū coꝛdib⁹ fugabat̄: tandē ɔsolationē recepit qui verbū et intentionē sagaciter excusauit. Crebris quoqꝫ reuelationib⁹ cōsolabant̄ tūc tpis: quas vtiqꝫ recipere meruerūt ex presentia tanti patris. Nā cū nocte q̄daz se a frib⁹ absentasset: ecce circa mediā noctis hoꝛā quibusdā fratrib⁹ quiescētib⁹: q̄busdam oꝛantib⁹ currus igneus per hostiolū domus igrediēs huc illucqꝫ p domūculā pluries se cōuertit: sup quē glob⁹ non modicus speciem solis hñs: ipsas quoqꝫ noctis tenebras sua effugauit claritate. Cōuenientib⁹ ꝗ cuncti et inuicē q̄d h̄ esset cū magno stupoꝛe q̄rentibus celebri memoꝛie res accidit: ꝙ videlicet ex v̄tute mirandi luminis alterius alteri cōscīa nuda fuit. Intellexerūt igit̄ hāc esse aiaz patris sancti quā ob p̄cipuā sui puritatē in filioꝝ solatiuz ipse sic meruerat trāsfiguratā ostendi. Reuersus itaqꝫ ad frēs suos cepit ɔsciē. illoꝝ rum subtiliter arcana rimari: que et ipsum nō latere crebro fuerant experti. Multis nāqꝫ coꝛdiū suoꝝ secreta aperuit.

¶ Qualit̄ etiā absentia ignoꝛabat sp̄u reuelante. C. C.

Bsentium quoqꝫ fratrum multotiens acta cognouit. Alios q̄dez in somnis ne h̄ vel hoc facerēt phibens. alijs aūt illud aut illud facere precipiens: multoꝝ etiā qui boni in facie videbant̄ mala dānabilia preuidens nunciauit. Sed et eoꝝ qui mali erant dona gratiarū futura predixit. Sepius quoqꝫ fribus suis vir dei gaudia solatij sp̄ualis impendit quib⁹ ipse coꝛpoꝛe quidē absens: sꝫ sp̄ū presens fuit. Referā breuiter vnū de multis. Nam tpe quodā fratre iohāne de floꝛentia caplm̄ in prouincia celebrante: vbi a beato francisco minister fuerat cōstitutus: intererat christi confessoꝛ antonius vbi dū dicit̄ super hac materia. Ihesus nazarenus rex iudeoꝝ fratribus aduniatis vbū exhoꝛtationis proponebat. Frater quidā monachus sacerdos nomine. vir simplex et virtute preclarus: faciē suaz ad hostiū domus ɔuertit: viditqꝫ coꝛpoꝛeis oculis qualiter beatus frāciscus in aere subleuatus veluti manib⁹ in cruce protensis appareat fratrib⁹ qui aderant bn̄dixit: tantūqꝫ subito gaudium sp̄us singulis et vniuersis est infusum: vt qd̄ ipse sacerdos post de ipsa visione narrauit cunctis mirantib⁹ ipsa faceret experiencia fide dignū. Qualiter aūt alienoꝛum coꝛdiū sepius occulta pandebat: vnū narrare de pluribus sufficiat. Frater quidā richerius noīe tam moꝛibus q̄ genere nobilis intantū de beati francisci meritis presumebat vt diuinaz profecto mereri gratiā crederet. Si quis ipsius sancti dono beniuolentie poturet̄: aut si quis illa careret dei iracundiam mereret̄. Cūqꝫ ad obtinendū ipsius familiaritatis beneficiū vehementius aspiraret: timuit valde ne quid in ipso vitij vir sanctus occulte foꝛsitan deprehenderet: cuius occasione se ab illius gratia magis elongari contingeret. Igit̄ hm̄oi timoꝛe dictū fratrē grauiter affligente nec cogitationem suam cuiq̄ reuelante: accidit ipsiꝫ die quadā solito moꝛe turbatum ad cellulā in qua beatus franciscus oꝛabat accedere: cui⁹ aduentū sic et aiuz vir dei cognouit et benigne ad se vocato ait sic. Nullus te timoꝛ decetero: nulla te fili ɔturbet tentatio qꝛ charissim⁹ mihi es et int̄ p̄cipue charos speciali te charitate diligo. Secur⁹ cū tibi placuerit ad me venias: et a me libere pro tua volūtate recedas. Creuit aūt iste sicut credidit in gratia salutaꝛia.

¶De abstinentia eius et vera humilitate. C. CI.

Anctus vero christi confessor franciscus omni studio praecauebat ne tamen sancte paupertatis metas transiliens ad superflua quoquomodo difflueret. et cum rarissime coctis vteretur cibis: eos aut cineribus vel aqua frigida commisceret: et de ipsa sufficienter aquam non biberet. Difficillimum enim asserebat necessitati satisfacere et voluptati non obedire. Sepius quoque cum praedicando circuiret: et inuitatus refectionem in domibus secularium sumeret rarissime: quando dum comederet carnes ad os manus ducebat: sed tamen propter euangelii verbum quo dicitur: edentes et bibentes que apud illos sunt: minimum aliquid ex eis parco degustando: reliquas in sinu subtili cautela mittebat. Nuda humus dormire coacto tunicula tamen interposita lectus erat et sepius sedens non iacens inclinato ad lignum vel lapidem capite dormitabat. Accidit quoque vt infirmitatis necessitate de pullo quadam vice manducans viribus postmodum vtcunque resumptis: cuidam fratrum districte praeciperet: vt collo ipsius fune ligato eum tanquam latronem per medium ciuitatis assisij duceret: et praeconaria voce clamaret. Ecce videte glutonem qui se gallinarum carnibus impinguauit: quas secreto nobis ignorantibus manducauit. Factum est igitur vt multi ad tam mirum compuncti spectaculum lachrymabili voce lugerent: seseque miserrimos veluti quotidianis voluptatibus deditos proclamarent. Cum vero extolli laudibus hominis audiret alicui fratrum per obedientiam iniunxit vt ipsum viriliter a latere verbis contumeliosis afficeret: et aduersus laudantium mendacia: veritatis verba proferret. Quem cum frater inuitus rusticum et mercenarium inutilem appellaret: ille iocundo applausu subrisit: et sic exprobanti respondit: benedicat tibi dominus fili charissime: quia tu [illegible] loqueris [illegible] petri de bernardone decet [illegible] audire cu[illegible] piens quoque perfecte se vilem ab omnibus reputari: peccata sua non erubuit in praedicatione publica confiteri. Sed et quod si sinistri subripet leui cogitatione: de aliquo idipsum eidem de quo cogitauerat confitens humiliter veniam postulauit ab illo.

¶De [illegible] magnanimitate et fiducia eiusdem. C. CII.

Rdentissimo martyrii desiderio feruidus sexto conuersionis sue anno ad partes syrie voluit proficisci vt ibidem saracenis annunciaret euangelium christi. In nauem autem que anchonam tendebat a nautis expensarum defectum timentibus vix permissus intrauit: in qua maris tempestate suborta iam demum post longos labores ipsis nautis cibaria deerant: dum quedam etsi non tanta vt multis quoquomodo sufficerent: sanctus franciscus domino sibi prouidente latenter intulerat: que tunc ad ipsius meritum tantum sumpsere diuinitus incrementum: vt abundanter vsque ad portum anchone necessitatibus omnium subuenirent. Ut autem ad terram a mari descendit diuini rursum verbi semina iacere cepit. In ipso martyrii feruor non tepuit: quin marochium non multopost iter arripiens: tanto ad hoc aliquotiens impetu festinaret: vt peregrinationis sue comitem prae spiritus ebrietate solus precurrendo desereret. Et licet quotidiana inter christianos et infideles praelia gererent. Ipse tamen in domino confisus adire soldanum: nec cum euidenti periculo verebatur. Unde et multis grauibusque verberibus antequam veniret afflictus tandem ipsius soldani conspectum est potitus. Soldanus vero cum ingenti honore eum suscepit: pluraque sibi preciosa valde donaria protulit: sancto dei veluti quasdam immundicias vilipendente. Ipse soldanus tanquam de miro cunctis dissimili magis obstupuit: et illius eo diligentius verbis intendit. Sed nimirum in his omnibus sanum non impleuit desiderium cum mirabilius in singularis gratie praerogatiuam gerendam suorum domine insignia stigmatum reseruauit.

¶Qualiter volucribus predicauit. C. CIII.

Dem vir columbina simplicitate plenus dum more solito quadam vice per vallem spoletanam transitum faceret: accidit vt non longe a castello cui nomen meuanium multitudinem magnam diuersi generis auium conuolasse videret: et quia ob praecipuum creatoris amorem miro etiam in omnes creaturas ducebatur affectu socijs in via relictis alacriter ad locum vbi stabant: adunate cucurrit: easque pro ut ei consuetudinis erat veluti rationis humane capaces salutauit. Uidens autem quod propter ipsum loco non cederent admirans vsque ad illas accessit: sed nec tunc vna quidem illarum dum adueniret abscessit. Repletus itaque magno gaudio vir sollicite eas ad audiendum verbum dei monuit intendere et his similia simpliciter eis inter alia plura proposuit. Fratres mei volucres multum vos meminit nostrum laudare et diligere creatorem qui plumis vos induit: qui pennis vos a terra subuehit: qui vobis inter creaturas volatilibus in puriore mansiones aere tribuit: qui nec serentes nec metentes: nec in horrea congregantes absque vestra sollicitudine vos enutrit et abundanter in omnibus que vobis sunt opportuna prouidit. Ipse vero auicule rostris aptis: alis collisque protensis suo modo mirabiliter gestientes: sanctum dei talia proponentem intuebantur: et verbis diligenter intendere videbantur. Ille vero per medium illarum transiens et reuertens tunica eas tangebat vt voluit. Nec illis quidem se primo a loco mouentibus: donec benedictione cum signo crucis et licentia eis data aliter ipse recessit. Tunc cepit se magne negligentie incusare eo quod hactenus omiserat auibus praedicare. Igitur ab isto tempore vir dei cuius omnis simplicitas affuit salutatoris non solum homines vt laudarent: ipse laudans admonuit sed et aues et bestias et quaslibet alias creaturas fratrum vel sororum nominibus nuncupans: ad omnium conditoris laudem sollicitauit et inuitauit.

¶Quomodo auibus et piscibus et bestiis et elementis imperauit. C. CIIII.

Ed et hic qui totum se nutui creatoris [illegible] cerat: non immerito creaturis sibi inferioribus altissimi nomen inuocans imperabat: quarum obedientiam ipsa frequenter experientia cognoscebat. Et vt referam pauca de multis accidit die quadam apud castrum quod dicitur aluianum vt cum verbum dei populo illuc adunato proponere vellet: prae nimio strepitu et multitudine hirundinum nidificantium audiri non posset. Quibus ita garrientibus taliter est locutus. Sorores mee hirundines iam tempus est vt loquar: quia vos quidem satis vsque nunc locute estis: sed deinceps vsque dum sermo domini compleatur loquendi omnino cessate. At iste veluti rationis capaces continuo tacuerunt: nec ab ipso loco donec consummaretur praedicatio se mouerunt. Quo viso miraculo cuncti qui aderant deum glorificabant: et beati viri saltem vestimenta contingere cupiebant. Confugiebant quoque ad illum sepius bestie siluestres veluti ad portum tutissimum: acsi ratione ducte ipsius erga se cognoscerent pietatis affectum. Nam cum moram faceret apud castellum nomine greciūm: quendam lepusculum laqueo captum viuum a quodam fratre vidit adductum. Ad quem pietate magna commotus sic ait vir ille mitissimus. Frater lepuscule veni ad me: quare te sic decipi permisisti. Qui dimissus a fratre statim veluti securus ad virum dei cucurrit: et in sinu eius domestici animalis more quieuit. Quotiens autem a beato viro super terram depositus est vt abiret: totiens ad illum non aliam libertatem querendo recurrit: donec tandem ad vicinum nemus ipsum a fratribus asportari praecepit. Similiter quadam vice cum in lacu reatino resideret in naui: piscis quidam non paruus qui vulgo tencha vocatur: viuus oblatus est ei: quem ipse non manducandum sed libertati restituendum hilariter ac benigne suscipiens ipsum piscem fratrem vocauit: oransque et nomen domini benedicens in aquam reposuit. Persistente autem in oratione et laudibus piscis in aqua ludens a nauicula non recessit: donec ei licentiam beatus franciscus oratione completa concessit. Igitur non solum sensibilibus bestijs videlicet et auibus imperauit: sed ad illius obsequium in alteram naturam insensibilia etiam domine elementa conuertit. Nam cum ipse apud heremum sancti vrbani quadam vice grauiter egrotaret aqua sibi mirabiliter in vinum mutata est. Factumque est vt ad gustum istius tam facile sanitatem reciperet quod diuinum hoc esse miraculum nullus ambigeret.

¶Quomodo illas creaturas praecipue amabat que figuram christi praeferunt vt oues et agnos. C. CV.

Anta eius mente diuini amoris dulcedo re[illegible] [illegible] rio mirandum considerans. maxime etiam erga cunctas affluens pietatis teneritudine creaturas. Inter alias tamen istas praecipue diligebat quas reputata oniculas simplicioris et mansuetioris nature videbat: quarum etiam in omnibus christum ob aliquam similitudinem figurare scripturis audierat. Nam tempore quodam per marchiam anchone cum fratre paulo quem ibidem ministrum constituerat transiens quendam hircorum et caprarum vidit in pascuis non modicum gregem et vnicam inter omnes oniculam depascentem. Ad cuius intuitum grauiter ingemiscens dixit ad fratrem. Nonne vides hanc solam oniculam inter hircos et capras simpliciter ambulantem: sicut etiam dominus noster ihesus christus innocens: mansuetus et humilis inter scribas et phariseos et sacerdotum principes ambulauit. Soluamus igitur fili charissime et educamus illam de medio gregis caprarum. Cumque nihil aliud nisi duas viles tunicas habentes de oue redimenda solliciti starent: ecce quidam mercator transiens ad hoc se voluntarius obtulit: precioque soluto ipsam ouem viro sancto reliquit. Qui gaudens secum illam in ciuitatem que auximum dicitur adduxit et ad eius loci episcopum hospitandi gratia declinauit. Miranti igitur episcopo quare sic oniculam deduceret: longam de illo cepit parabolam retexere: donec et ipse episcopus deo gratias ageret non modicum de tanta hominis dei compunctus simplici puritate. Sequenti vero die per quoddam claustrum dominarum ad sanctum seuerinum transitum fecit: vbi eisdem christi famulabus oniculam commendauit: quam ille ob sancti reuerentiam deuote suscipientes: diligenter longo tempore nutrierunt: donec tunicam de ipsius lana texentes illam beato viro munus acceptum de fratre onicula transmiserunt. Alio quoque tempore per eandem marchiam praedicto fratre comite transiens: inuenit in itinere quendam virum qui duos in humeris portabat agnos ad vendendum. Quos vt balantes audiuit commota sunt ex intimis viscera eius. Et accedens benigne eos veluti mater plorantes filios attrectauit. Dixit autem ad virum. Quare fratres meos agniculos sic ligatos et suspensos excrucias. Qui cum respondisset quod eos ad forum precij ne-

cessitate deferret: querétiqꝫ quid de illis postea fieret vir eos mactā dos asſereret: aut factū. Absit vt h̄ fiat: ſꝫ potiꝰ mātellū quo ꝯtegor accipe: ⁊ frēs meos agnos mihi relinq̄. Acquieuit volūtariꝰ bō: multo eni maioꝛis p̄cij erat mātellū quē ictūs frigoꝛe cōpulsus a quodā fideli mutuauerat ipa die. Igiť accepit agnis q̄d de eis ageret solicitꝰ extitit. Tādē cū socio fratre deliberās: gubernādos eidē viro cōmisit: ⁊ ne eos vēderet vel lederet diſtricte precepit.

Qꝫ Christi nomē in vermibus ⁊ in cedulis ⁊ maxime pauperibus honorabat. C. CVI.

Non solū aūt huiusmodi bestijs ⁊ dignioribꝰ creaturis [illegible] ⁊ minimis ā n liē cōpassionis affecte adhesit. Nāqꝫ de saluatore legiť. Ego sum vermis ⁊ nō homo: vermiculos etiā nō conterent multotiēs de via legebat: sed ⁊ apibꝰ ne deficerēt forte vinum vel mel in bieme ministrabat; diligēter enī nō tā illaꝝ q̄ꝫ ⁊ aliaꝝ creaturaꝝ efficaciā attēdebat. Et, q̄cq̄d admiratiōis delectamēti [illegible] cuiuscūqꝫ valoris in vita quaqꝫ perpendere poterat: id totū in oīum factoris gloriā gerebat. Propter hec oīa fraterno noīe nūcupabat: oīa ad vnius ꝯditoris laudē ꝯtinuos ipse in laudibꝰ inuitabat. Ipse vero nomē domini nominans: totus supra hoīs intellectū afficiebatur totus in iubilo totus alterius seculi videbat. Preterea ⁊ tātā nominis saluatoris reuerentiā exhibebat q̄ etiā qualecūqꝫ scriptū inueniret [illegible] in loco reponebat honesto: ne forsan verba diuina vel noīa vel etiā littere quibus ista scribunť ꝯtērerēť in isto. Quāta aūt putas erga pauperes cōpassiōis [illegible] feruebat [illegible] ad inuisibiles ⁊ īfirmos affluebat: pietatis dulcedine creaturas. Nā hic vere pauperū patriarcha [illegible] pauperrimus esse desiderās. Et ꝗ preter vilē tunicā nihil possessionis appeteret: voluit tñ in hac vnica necessitate [illegible] cuperet [illegible] libentissime dantibꝰ ita vt nec ad restitutionē teneretur accipiens ea egenis quos p̄mus habere cōtingeret obuios in frigore [illegible] alicui pauperū verbo vel facto [illegible] Audiēns enī vnū e fratribꝰ tpe quodam pauperi cuidā verbū [illegible] paupertatē [illegible] increpatū [illegible] corā eodē paupere nudū procidere ⁊ pedibus eius deosculatis: humiliter ab ipso veniam postulare. [illegible] quā [illegible] mundo [illegible] quā [illegible] meros tamē ꝓpter eos ad subleuādā supposuit onera pauperū: quorū [illegible] modū.

De Miraculis gestoꝝ eiusdē. [illegible] C. CVII.

Ex ciuitatis [illegible] ad [illegible] aliquotiēs ad [illegible] tamen [illegible] ille vitā magnificauit [illegible] miraculoꝝ [illegible] noīe inuocata [illegible] curauit magnifice [illegible] multasqꝫ [illegible] Panes etiā ad benedictionem [illegible] languo [illegible] ⁊ [illegible] deuote [illegible] diuersa picula [illegible] salutis remedio [illegible] Ipse aūt [illegible] gesta sunt [illegible] bethleem saluatoris infantie paupertatem [illegible] poterat representare desiderans ad castellū de grecio [illegible] nomine iohānem p̄misit: qui ad hoc bouē ⁊ asinū cū p̄sepio [illegible] gaudia sibi p̄parauit. Preparato itaqꝫ p̄sepio feno imponitur [illegible] itaqꝫ bos ⁊ asinꝰ ad p̄sepe collocantur: ⁊ sic cū gaudio vigilie celebrantur [illegible] Fratres quoqꝫ laudes debitas deo [illegible] beatus franciscus [illegible] gaudio [illegible] solēnia missarum [illegible] sio. Vidit ad p̄sepe dictū beatū franciscū accedere: ⁊ quendam [illegible] ciscare creditur. Itaqꝫ non immerito sua oīs ihesus christum [illegible] recolenti in huiꝰ formula non absurde monstratus. Quippe qui in

multorum cordibus per obliuionem quasi sopitus ⁊ mortuus velut p bti francisci doctrinā ⁊ exēplū euigilās ad memoriā est reductꝰ. Finit igiť tanqꝫ solēnijs ppl's ad ꝓpria remeauit. At vo de feno p̄sepij cōseruato pl's diuersimode postmodū ab vtriusqꝫ sexus hoibꝰ sunt remota picula necnō ꝯ brutis sanitatis aialibꝰ morbidis collata remedia p̄ter alia quasi innumera que in diuersis egritudinū necessitatū seu piculoꝝ generibꝰ gessit: multos etiā mirifice mortuos resuscitauit: quorū ⁊ ꝗ de pluribꝰ nō simus incerti numeris ad p̄sens non ponimus: nisi q̄ꝫ .xj. esse a viris fidedignis accepimus.

De Orationibꝰ eius assiduis ⁊ ꝯfidentia in diñ. C. CVIII.

Domnia vo que vir beatus intēdit ⁊ fecit: [illegible] it. Nā ⁊ ꝗ ardētissimo zelo ꝓximoꝝ lucris intēderet. studuit tñ summopere susipiꝰ curā in omni experimēto p̄fectionis negligeret: ad h̄ solitaria loca q̄siuit: ad h̄ etiā in heremi vastitate resedit: ꝭ ⁊ inť hoīes bitās ad ecclias domos ve desertas solus nocte perrexit. O q̄ntos in huiꝰ loci terrores q̄ntaqꝫ diaboli machinamenta peruicit: cui nō solū inťꝰ malignꝰ ille pestifera sepe suggessit, ꝭ ⁊ in [illegible] horrenda effigie manu ad manū cū illo ꝯflixit. Talia in [illegible] intrepidus [illegible] Vbi qꝫ [illegible] didicit q̄ postmodū alios docuit vt nō tam verbis q̄ꝫ vtute ipius ad eructandū ꝓximis oportunis tpe esset plenꝰ. Nametsi qñ hec vel illa dicere cogitaret ꝯtigit vt ad p̄dicandū veniēs oīuꝫ illorū q̄ precogitabat obliꝰ oīno q̄d diceret non haberet. Sed nec tūc q̄dē defectū suū ꝯfiteri corā oībꝰ erubuit: ⁊ sic subito vboꝝ eloquētia affluere cepit. Sic spe tota iugiter in solius dñi prouida largitate suspēsus de [illegible] loqbať vt paucis: eadēqꝫ diligētia vni soli predicauit vt multis. Nullius quoqꝫ verebať p̄sonā: qñ ꝯ minimis sapientibꝰ ⁊ indoctis: magnis q̄ꝫ loqueretur ⁊ puis. Nam ⁊ cardinalibꝰ corā dño papa honorio cōgregatis [illegible] tam verboꝝ simplicitate mouēs ad risū q̄ꝫ mirādo ipius feruore cōpūctiōis extorquēs suspiriū. Igiť vir sanctꝰ qui sibi ⁊ ꝓximo vtilē diuidere tpa nouit: quadam vice relictis ex more seculariū turbis locū solitudinis petijt: totū sꝫ [illegible] quid agēdo sacrificiū de se deo magis gratum posset offerre. Cūqꝫ huic desiderio quāto diutiꝰ tanto feruētiꝰ anhelaret. Die quodā in heremitorio quo manebat ad altare de [illegible] timore [illegible] sꝫ humiliť corā altari in oratiōe p̄sternēs: quāta poterat deuotiōe clamauit ad dñm vt in p̄ma libri aptiōe sui de ipso bñplacitum ostēdere dignaretur indiciū. Tandē eodē ꝯtrito ab oratiōe ꝯsurgēs se crucis signo muniuit librūqꝫ aperuit. [illegible] domini nostri ihesu christi [illegible] Vnde ⁊ rursus librū claudēs rursus apuit. Pluriesqꝫ h̄ ipsum reiterās idem q̄ p̄rius vel sīle passus inuenit. Ad hoc christi miles nō expauit ⁊ [illegible] ⁊ tunc se [illegible] ad omne quod pro christo sustinere poterat flagrantius aspirauit.

Qualiter in eius corpore appartuerunt stigmata passionis dominice. C. CIX.

Vobus aūtē annis ante mortem eius vidit in [illegible] habentē: cruci manibꝰ extēsis pedibusqꝫ cōiūctis affixū. Alaꝝ vo duas sup caput erectas ⁊ duas advolandū extēdebať. Duo duabꝰ totū corpus tegebať. Obstupuit vehementer vir sanctus ad visum: ⁊ alternabanť in ipso timor ⁊ gaudium. Delectabatur enī [illegible] pulchritudo [illegible] eū plurimū horrenda crucis affixio: ꝭ ⁊ hoc letificabat q̄ gratiose se respici videbat ab ipso. Cūqꝫ diutius cogitaret quid huiꝰ visio importaret in seipso vidit tandem miraculū oībꝰ vt arbitror retroactis seculis inauditū. Apparebāt nāqꝫ in manibus eius ⁊ pedibus quasi fixure clauoꝝ: latusqꝫ ipsius dextrū velut lācea pforatū. Manuū videlicet interioꝝ ⁊ pars pedū supioꝝ supeminentia quedam ex ipsa carne veluti clauorū capita protendebat. Manꝰ aūt exterius ⁊ pedes inferius signa q̄dā oblonga gerebant: veluti retorta clauoꝝ acumina q̄ ⁊ carnē inferius similiter reliquam excedebat. In latere vo dextro cicatrix obducta [illegible] q̄ ⁊ sacrū sanguinē sepiꝰ [illegible] tunicā ipiꝰ necnō ⁊ aliquotiēs femoralia tinxit. Talibꝰ [illegible] margaritis [illegible] ipsū thesaurū quo ipse illum [illegible] ab oīuꝫ oīno oculis cōseruare recōdit: piculosum enī existimans inclitū apparere [illegible] occulta [illegible] nō esse his maiora q̄ pferunť in publicū. Ruminabať sepe illud in ore ꝓphetiā. In corde meo abscōdi eloqa tua vt nō p.t. Fribꝰ quoqꝫ circa ipsuꝫ nō cōuersantibꝰ dederat tale signū: vt ꝗ qñ eū cū extrane

occupatum predictum versiculum recitare praecipererit illum ne forte fratri in verba nocivia sibi defueret curialiter ab eorum colloquijs expediret. Itaque vulnus lateris quoadusque vixit in corpore diligenter viro dei celante solus hic frater helias casu utrumque prospicere meruit.

De virtute orationum beati dominici laudabiliter ouentis. C. CX.

Ex gestis eius. Interea sanctus quoque dominicus multis floruit miraculorum virtutibus et orationum effectibus. Unde alacrinus vite venerabilis episcopus cum adhuc prior esset monasterij casamarie de ordine cisterciensi et ab honorio papa in theutoniam missus per bononiam iter faciens ad eundem sanctum dei virum dominicum cum quo magne familiaritatis notitiam dudum rome contraxerat visitandum accessisset secretam et consolatoriam de divinis ac celestis vite delicijs cum eo collationem habuit et ei quadam familiari confidentia exigente materia dixit. Fateor tibi inquit quod nullum adhuc exposui: nec tu cuiquam vivens revelabis quod nunquam adhuc a deo in hac vita aliquid petij quod non consequerer iuxta votum. Erat enim tunc bononie magister conradus theutonicus cuius ingressum ad ordinem fratres mirabiliter affectabant. Itaque prior alacrinus ubi predictum sancti secretum audivit vehementer admirans confidenter adiecit. Pete ergo pater ut det tibi magistrum conradum ad ordinem: cuius fratres introitum tam ardenter flagitare videntur. At ipse. Rem inquit frater bone difficilem postulasti. Si tamen volueris in hac nocte orationi mecum insistere: confido in domino quod nos a petitionis nostre desiderio non fraudabit. Finito itaque completorio fratribus ad quiescendum pergentibus vir dei dominicus in ecclesia presente dicto priore et vidente remansit: et in oratione more solito pernoctavit. Peractis vero matutinarum vigilijs illucescenteque die convenientibus ad primam fratribus cum cantor incepisset. Iam lucis orto sidere: ecce lucis vere sidus novum magister conradus subito veniens et ad pedes beati patris dominici se prosternens habitum ordinis et instanter petijt et perseveranter accepit. Decanus quidam de francia romam vadens virum dei dominicum apud mutinam predicantem invenit. Ad quem accedens et de salute anime sue secum conferens: hec inter alia sibi dolenter exposuit suumque quasi inevitabile naufragium esse dixit: quia a carnis lubrico continere non poterat propterque etiam ab alijs bonis operibus exercendis quasi desperatus abstinebat. Cui vir divina qua plenus erat confortatus fiducia: vade inquit decetero viriliter age: et de dei misericordia non desperes: ego tibi a domino carnis continentiam impetrabo. Sic dixit: et sicut postmodum veraciter claruit: sic evenit. Nam qui fuerat immundus et lubricus: deinceps castus et continens est effectus.

De moribus eiusdem precipuis. C. CXI.

Frater dei dominicus morum honestate pollebat: miroque in omnibus divinis fervore impetu ferebatur. Inerat ei firma valde mentis equalitas: nisi cum ad compassionem et misericordiam turbaretur: et quia cor gaudens exhilarat faciem: cum in eius facie de bone conscientie testimonio procedens semper elucesceret hilaritas: lux tamen vultus eius non cadebat in terram. Denique per hanc omnium sibi facile vendicabat amorem: omnium sine difficultate mox ut eum aspicerent illabebatur affectibus. Tantam autem servabat in his que sibi dominum rationabiliter fieri concepisset mentis constantiam ut vix aut nunquam semel enunciatum cum digna deliberatione sermonem acquiesceret immutare. Ubicunque enim versaretur sive in via cum socijs: sive in domo cum hospite reliquaque familia: aut inter magnates et principes vel prelatos: semper edificatorijs affluebat sermonibus et abundabat exemplis: quibus ad amorem christi seculive contemptum audientium animos invitaret. Vix ipsa communis eius locutio a virtutis pondere erat vacua: quia cuius cor in alta sese suspenderat: nequaquam verba illius de ore in cassum cadebant. Ubique enim se verbo et opere euangelicum virum exhibebat: omnes autem homines largo excipiebat charitatis sinu: et quia omnes diligeret: ab omnibus amabatur. Gaudere cum gaudentibus flere cum flentibus sibi proprium vendicabat. Hoc etiam cunctis eum faciebat gratissimum quod simplici gradiens via nullum unquam verbo vel opere duplicitatis vel fictionis pretendebat vestigium. Verus enim erat paupertatis amator: vtens vilibus indumentis. In cibo quoque temperatissimus habens in omnibus liberum sui corporis potestatem. Mundum denique sibi mundique gloriam sic postrauit: ut cum petro siccis vestigijs ambulans super mare nunquam in eo figeret gressum pedis. Proinde electus aliquando in conseraneum [illegible] non consentit ut a [illegible] se facere aliquatenus consentire. Illius nimirum imitatus est exemplum: quod cum eum ut regem facerent turbe conquirerent in montem fugiens: manifeste quod sit prelationis officium appetendum ostendit. Interrogatus vero aliquo tempore cur non libentius in tholosana quam in carcassona diocesi moraretur: quia in tholosana inquit diocesi multos qui me honorant invenio apud carcassonam vero omnes econtrario me impugnant.

Qualiter spacium diei impendebat deo et proximis. C. CXII.

Tempore diurno cum fratribus saluo quidem in omnibus honestatis tenore nemo communior: nocturnis horis vigilijs et orationibus quo eorum modo nemo instantior. Diem impertiebat proximis noctem deo sciens quod in die mandavit dominus misericordiam suam: et nocte canticum eius. Sane de suis oculis quasi quendam fontem effecerat lachrymarum: fuerunt quoque lachryme eius panes die ac nocte: die quidem maxime cum missarum crebras et quotidianas celebravit solemnia: nocte vero cum super omnes infatigabilibus excubaret vigilijs: frequenter autem cum corpus domini elevabat in missa in tantum mentis rapiebatur excessum ac si presentem ibidem christum incarnatum videret. Propter quod missas cum ceteris multo tempore non audivit. Erat enim ei pernoctandi in ecclesijs consuetudo celeberrima usque adeo. s. ut vix aut raro certum ad quiescendum lectulum videretur habere. Tres autem singulis noctibus recipiebat manu sua proprias de quadam cathena ferrea disciplinas: unam videlicet pro se alteram pro peccatoribus qui versantur in mundo: tertiam vero pro his qui in purgatorio cruciantur. Orabat igitur noctibus et perseverabat vigilans quantumque a fragilitate corporis extorquere potuisset. Et cum tandem lassitudine succedente somni interpellaret necessitas sive ante altare: sive alio quocunque in loco: aut certe super lapidem instar patriarche iacob capite reclinato quiescens paululum rursus evigilabat ad spiritus orationis fervorem.

De felici transitu eiusdem. C. CXIII.

Propinquante peregrinationis termino finem certaminis sui: apud bononiam gravi cepit infirmitate languere. Postea autem et his qui tunc aderant filijs coram eo testum pacis disposuit. In quo scripsit tam ipsis quam cunctis post ordinem circumquaque diffusis salubri quidem admonitione premissa charitatis: humilitatis atque paupertatis legitimam successionem legavit. Iohannes inquam triplicis proprietatis thesauri summopere universos filios heredes instituit: quod nimirum illine regni quod repromisit deus diligentibus se tecum heredes coheredes. Ubi vero quam potuit districtionem prohibuit: ne quis unquam in suo ordine possessiones induceret temporales: maledictionem dei et suam imprecando ei qui predicatorum ordinem quem precipue paupertatis decorat confessio terrene substantie veneno respergere laboraret. Denique circumstantibus fratribus et quasi inconsolabiliter de tanti patris destitutione dolentibus: dulciter consolans eos confidenter adiunxit. Ne vos mea filij corporalis turbet discessio nullatenus dubitantes vos utiliorem me mortuum habituros quam vivum. Grandis sane spes non vana fiducia. Sciebat nimirum cui crediderat: et de reposita sibi corona glorie certus erat: qua percepta: tanto fieret ad impetrandum potentior quanto in potentias domini iam securior intrasset. Proinde ad eternam horam veniens: anno ab incarnatione domini. M. ccxx. viij. idus augusti obdormivit in domino. istius vocem quam ad iohannem in apocalipsi de celo venisse dicitur non solum sonum sed et effectum indubitanter percipiens. beati mortui qui etc. Interfuit autem exequijs eius venerabilis tunc dominus hostiensis episcopus et apostolice sedis legatus in lombardia: postmodum vero papa gregorius. Corpusque eius sacrosanctum cum digna devotione per semetipsum in ecclesiam fratrum sepulture mandavit.

De revelatione qua fuit transitus eius facta quibusdam fratribus. C. CXIIII.

Eadem vero die eaque hora qua beatus pater migravit e corpore: frater gualla eiusdem ordinis tunc prior brixie postmodum autem eiusdem civitatis episcopus cum in loco fratrum in brixia paululum se reclinasset leviter dormiens videbat dominum apertum quendam in celo per quam due scale candide submittebantur ad terram. Summitatem unius scale manu tenebat christus dominus: summitatem vero scale alterius virgo maria genitrix eius. Angeli ascendentes et descendentes: et ecce in medio scalarum in imo sedes posita et super sedem sedens. Et qui sedebat ille erat sicut habens faciem velatam capucio quemadmodum mos est in ordine fratrum mortuos sepelire. Scalas autem sursum paulatim trahebat christus dominus et mater eius donec psallentibus angelis ad summum usque pervenit is qui in sede fuerat collocatus. Receptisque in celo scalis et sede penitus cum sedente. ista celi apertura clausa est: visioque disparuit. Excitatus igitur idem frater a somno quamvis ex infirmitate precedenti debilis adhuc esset: confestim bononiam quo beatum patrem egrotasse sciebat iter arripiens: advenit: qui venire eandem diem eandemque fuisse horam qua et illa visio sibi celestis apparuit: et vir dei dominicus de mundo transiens celi gloriam introivit. Eadem die defunctionis ipsius fratrem rabonem cum fratre tancredo de urbe tibur contigit accessisse. Preuenientibus autem ipsis ad hospitium solito hora quasi sexta de mandato ipsius fratris tancredi frater rabo vir precipue sanctitatis ad altare missam celebraturus accessit. Ad quo etiam premissa confessione inviolatos pre ceteris accepit ut dilecti patris quem egrotasse bononie nuper audiverat memor esset. Cum igitur ad istum locum in quo in missa de vivis fieri memoria consueuit pervenisset: intentionem et

factam sollicitus ad memoriã reuocasset. subito factus est in excessu mentis. stansq; immobilis in altari raptus in spiritu: vidit virũ dei Dominicũ corona q̃dã laurea coronatũ. totumq; mirabili splẽdore splendentẽ duob⁹ viris reuerẽdis comitatũ hincinde extra bononiã via regia ꝓcedentẽ. In eadẽ eni visione reuelatiõe certa sibi dat̃ intelligi ꝙ vir dei dominicus eadẽ hora. s. vi. sextaq; feria migrans e corpe celestẽ patriã adisset. Visione aũt ista pfecta mox ad se reuersus sibiq; redditus. ab eodẽ loco quo in excessu fact⁹ dimiserat quã inceꝑat missaꝫ ꝓsecut⁹ expleuit. Hãc aũt visionẽ ex humilitate q̃dã: q̃ ꝓculdubio plen⁹ erat is q̃ viderat frater longo tẽpore tacuit.

De Eleuatiõe sacri corpis eius. C. CXV.

Post transitũ quoq; venerabilis prĩs crescent. h⁹ indesinent̃ mir acu lis. cũ nõ posset vlteri⁹ hui viri sc̃itas occultari. fideliũ dignũ duxit deuotio corpus ei⁹ q̃ꝰ humili loco repositũ ad altiorẽ debito cũ honore trãsferre. cũ apud bononiã multitudo fratrũ cõuenerat ad capitulũ generale. Erat aũt monumẽtũ in quo tam p̃ciosus thesaurus iacebat recõdit⁹: grãdi lapide sup tectũ: durissimoq; circũquaq; cemẽto cõclusuꝫ. ita vt nec spiramẽ q̃dẽ vl' ab interiorib⁹ posset ꝓcedere: vl' ab exteriorib⁹ subintrare. Hoc cũ fuisset fracto vix ferreis instr̃is cemẽto: sublatoq; lapide patefactũ: tãta subito ex ipo erupit suauissimi odoris fragrãtia: vt nõ tã sepulchrũ q̃ꝫ cella videret̃ aromatũ patuisse. Siquidẽ oĩno decebat vt corpus illud qđ diuina cõseruãte vtute: ꝑpetua virginitate illibatũ ꝑmanserat. ipsius vginitatis mortuũ testimoniũ ꝓhiberet: dum ad honoreꝫ ⁊ gloriã cõditoris vnde nullus vnq̃ exalauerat fetor detestãde libidinis: inde mira suauitas fragraret odoris. Erat aũt odor ille tãtus tanq̃ mirabilis: vt insuetate suauitate fragrãtie cũcta plane superaret aromata: nec alicui⁹ rei naturalis odori siĩs videret̃. Nec soluꝫ ossibus aut pulueri sacri corporis vel capse inerat. verũetiã in re circumq̃q; ꝯgesta ita vt ad longinquas postmodũ regiões delata odorẽ ipsiuꝫ longo tẽpore retineret. fratrũ v̄o manib⁹ maxime aliq̃d de reliquijs sacrosc̃is tangẽtib⁹ sic inhesit: vt quantũcunq; essent lote vel etiã cõfricate ꝑ plures dies cõseruate fragrãtie testimoniũ p̃sentarent. Multi etiã de populo cõcurrẽtes ex eodẽ sacro conspersi puluere: sanitatũ beneficia receperũt. Interfuerũt aũt huic tam venerãde trãslatiõi: exceptis fratrib⁹: venerabiles viri vnus archiep̃s [illegible] ꝛauẽnas: q̃ttuor ep̃i. s. mutinẽsis: postmodũ v̄o sabinẽsis: ⁊ brixiẽsis: bononiẽsis: ⁊ quidã ali⁹. Insup autẽ ⁊ ptãs bononiẽsis cũ suis militibus: q̃ sepulchrũ accincti armis: ne q̃s videlicꝫ de sacrosanctis reliquijs quicq̃ subriperet circũstabat.

De Mortuis ꝑ eũ in hungaria suscitatis. C. CXVI.

Iam enim ad aliq̃ q̃ post hoc diuersis in locis ꝑ merita gloriosi cõfessoris bti Dominici ad exaltatiõnẽ sui noĩs deus ostẽdere dignatus est fidelis narratio subsequat̃. Et p̃mũ q̃dẽ ea que i hungaria facta cognouimꝰ stupẽda prosus maxime circa mortuos suscitatos. In sinulo regiõe illius prouincie. quidã nobilis cũ vxore sua deuotionis causa ad reliq̃as bti Dominici que in domo fratrum habebantur visitandas accessit: cuius filius quem secũ duxerat paruulus. infirmatus ibidem ad extremũ vite moriendo peruenit: quem pater merens ad ecclesiam deferens coram altari beati Dominici collocans: voce flebili lamẽtari cepit et dicere. Beate domine letus veni ad te: en tristis redeo. Redde mihi queso filium meum: leticiam cordis mei. Cumq; sic lugens vsq; ad noctem perseueranter existeret: circa noctis medium puer reuixit lac sumpsit et per ecclesiã ambulauit. Iuuenis quidã domine Iustine cõmitisse mancipium dum in eius flumine piscationi minus cautus insisteret: in aquam lapsus: suffocatus disparuit. Magno autẽ spacio temporis interiecto eius corpus in profundo fluminis requisituꝫ mortuũ est eductũ. At pfata domina super subtracti famuli nece tam miserabili cõdolens pro resurrectione eius beatũ Dominicũ inuocauit promittens se ⁊ ad suas reliquias in sinulu personaliter visitandas nudis pedibus accessuram ⁊ resuscitatum mancipium libertati daturã: statimq; qui fuerat mortuus in medium videntibus oĩb⁹ vite redditus prosiliuit. Viri nobilis Ladislai nomine filius paruulus letali febrium infirmitate decessit. cuius corpusculum pannis inuolutũ extra domum fuerat iam delatum. mater vero inter nimiaꝫ tristiciam resumens spiritum: accersiri fecit ad se continuo sacerdotem. corã quo emisso voto cũ beatũ Dominicũ deuote inuocasset. q̃ plorabat mortuũ recepit filiũ viue ꝑsoni⁹ restitutũ. Vir quidã de villa keleygotart nomine: orbatus filio Thoma nomine iam defuncto superueniẽte nocte solus remanẽs circa corp⁹ eius plorans ⁊ eiulans residebat. beatũ dñicũ vt prĩ filiũ redderet incessanter votis parit̃ et vocib⁹ interpellans. Factũ est igit̃ vt circa pulloꝝ cantũ q̃ mortuus fuerat se moueret: ⁊ apto ocul' prĩ dixit: Quid est pr̃ ꝙ sic habes faciẽ madefactã? Cui ille: Lachryme prĩs tui sũt fili: q2 tu mortu⁹ fueras: ⁊ ego solus remãserã oĩ gaudio destitut⁹. At ille Multũ inq̃t fleuisti pr̃. sꝫ btũs dñic⁹ desolationi tue cõpatiẽs: vt tibi viu⁹ redderer suis meritis impetrauit.

Adhuc de eodem. C. XVII.

Rebrescentẽ per totã vngariã virtutũ hui⁹ fama vir q̃d[illegible] ad oĩa infidel' prorsus ⁊ incredulus ꝑsistebat. ꝯtigit aũt ei⁹ filiũ grauit̃ infirmari. Qui ⁊ tandẽ spũ exalauit. Quidã aũt ex his q̃ ad ꝯsolãdũ patrẽ ꝯuenerãt dixit illi: Crede beatũ dñicũ magni eẽ meriti apud deũ: ⁊ ipm inuoca toto corde. forsitan qui pluresq; mortuos suis meritis suscitauit: tuũ etiã filiũ suscitabit. Tũc ille cõpunct⁹ corde sup p̃terita incredulitate: amare redarguit semet ipm. assũptaq; fiducia ab inuocatione beati dñici: ꝑ noctẽ illã gemitibus ⁊ precib⁹ nõ cessauit. Igit̃ p̃ma hora diei q̃ iacebat mortuus manũ mouit ⁊ velamẽ reiecit: quo eius facies inuoluta fuerat ac surrexit. Tãdẽq; pr̃ cũ filio suo suscitato in sinulu properãs: q̃nta sibi fecerit dñs ad honorẽ scĩ dñici nũciauit. Honestus etiã q̃dã vir nomine gẽtus de villa pinar cũ suis parrochianis ad frẽs venit filium paruulũ secũ ferẽs ac dicẽs: Hic est filius meus quẽ btũs dñic⁹ iam defũctũ a mortuis suis meritis suscitauit. Nã cũ a sũmo mane vsq; post meridiẽ i domo mea i medio vlulãtꝫ familie iaceret exanimis: subtraxi me paululũ. Et recordat⁹ ꝙ deus btõ dñico sup mortuos suscitãdos tantã gratiã ꝯtulisset sũpta fiducia locũ in quo orare cõsueuerã adij. ⁊ gloriosũ dñi ꝯfessorẽ: vt orbato prĩ vnicũ redderet filiũ fusis amarissimis lachrymis inuocaui. Cũq; redijsset ad corpus pueri: ⁊ me sup ei⁹ faciẽ flens ⁊ eiulans incuruassem. ecce puer aperuit oculos factus viuus.

De Mulieribus ceteris ibidẽ exhibitis. C. CXVIII.

Languidus quidã ⁊ morti proxim⁹ lecto decumbẽs q̃ etiã ad. xviij. annos lumen amiserat oculoꝝ: cũ audisset sacerdotẽ cũ parrochianis suis ꝓficisci velle ad bti dñici reliquias visitãdas: ꝯfortat⁹ spũ voluit ⁊ ipse parit̃ ꝓficisci. Cũ aũt eũ sacerdos tanq̃ rem impossibilẽ p̃sumentẽ modis oĩb⁹ ꝓhiberet tãdem valitudinẽ corporis desiderio cordis exuperãs tanq̃ tẽtans ire de lecto surrexit. tantãq; subito sensit sibi infũdi virtutẽ ꝙ passu cõcito gradi cepit tãto magis ac magis in conualescẽtia corporis ⁊ oculoꝝ illuminatione ꝓficiẽs: quãto quotidie in itinere ꝓcedebat. donec tandẽ ad locũ destinatũ ꝑueniẽs pfectũ recepit vtriusq; bñficiũ sanitatis. Iuuenis quidã saudur noĩe corrodiensis prepositi dapifer grauissima q̃dã infirmitate detẽtus est. in q̃ manifeste ꝯtra se videbat irruere multitudinẽ demonũ infinitã. nũc ad suspẽdiũ trahentiũ eũ nũc diuersis generib⁹ affligentiũ tormẽtoꝝ. Ipse v̄o inter hec inestimabili timore depressus: voto sil' ⁊ voce q̃ poterat deo se ⁊ btõ dñico cõmendabat. statiq; in forma sua btũs dñic⁹ aderat. q̃ sinu cappe collecto importunos ab eo demonũ abigebat molestias eoꝝq; impetũ virtuosa potẽtia coercebat. Nec mora. sic eundẽ ab infirmitatꝫ desperato grauamine penitus liberauit. Matrona q̃dã de villa pinar votiuã missam ad honorẽ bti dñici disponẽs facẽ celebrari: tres candelas ad hoc idoneas preparauit. sed hora debita sacerdotẽ q̃ missam celebrare debuit nõ inuenit. Quapropter cãdelas ipsas in vase quodã reposuit: manutergio mũdo pariter inuolutas. Cũ autẽ aliquãtulũ diuertisset post horã rediens candelas flãmis patentib⁹ ardere vidit. Stupefacta igit̃ foras exiuit. vicinas vndiq; ꝯuocauit. Cõcurrũt oẽs ad mirãdũ spectaculũ tanq̃ ibidẽ trementes pariter ⁊ orantes steterũt: donec predicte candele ipsis videntibus penitus arserunt. Sic autem vsq; ad extremũ paulatim ardendo consumpte sunt: ꝙ manutergiũ vel aliquid quod quod in vase fuerat non leserunt.

De Miraculis eius ostensis in lombardia. C. XIX.

In prouincia lombardie scholaris q̃dã nicolaus noĩe degens bononie graui renũ ac genuũ dolore vexat⁹ a festo scĩ michael' vsq; ad pẽth. nec ꝑ se iã poterat surgere: nec ꝑ domũ sine baculo ire: vl' alterius sustẽtatiõis adminiculo se mouẽ. Demũq; inualescẽti morbi molestia. xv. dieb⁹ de lectulo nõ surrexit: sꝫ et leuũ femur ei⁹ vehemẽti macie attenuatũ emarcuit. intãtũ ꝙ oĩs ab eo s̃m medicoꝝ iudicia spes curatiõis abscessit. Itaq; hũano destitut⁹ auxilio christo dño ⁊ btõ dñico se deuouit: volẽs etiã in signũ deuotionis offerre candelã iuxta modum proprie quantitatis cepit filo stupeo de quo facienda erat candela corporis sui longitudineꝫ

& crossitudinem mẽsurare. Cũq; se totũ mẽsus esset in longũ caput etiã & collũ & pect⁹. deinde renes & femora: & tandẽ genu filo ambiẽte cũ cinxisset inuocato ad quãlibet mẽsurationẽ noĩe ihesu christi: & beati Dominici cõtinuo se alleuiatũ sentiẽs exclamauit: ego sum liberatus & exurgẽs lachrymabat̃ p̃ gaudio. currens ad ecclĩam vbi corpus btĩ dñici q̃escebat. Duo pueri a natiuitate muti de calmato erant. quorũ pater facto voto beatũ dñicũ inuocauit. Et stati vtriq; datũ est expedite locutiõis officiũ nouũq; vbũ vetus exoluit silẽtiũ. Quedã mulier truda noĩe oculoꝝ p̃uata lumine p tres annos & amplius subtracti dãna visus sustinuit. nec vllius medicaminis exhibitione iuuari potuit. h̃ inuocato btõ dñico votũ fecit. statiq; oculorum lumẽ recepit. Alia q̃dã mulier vltra montana vsũ digiti annis xx. amissum icurabilẽ siquidẽ arefact⁹ fuerat & cõtractus: sc̃i dnici deuota inuocatiõe stati recepit. Preterea q̃dã noĩe raphonellus in inguine ruptus. intestinis quoq; descẽdentib⁹ in virilia vehemẽter afflictus inuocato beato Dñico stati cõtinuo liberatus.

De his que sunt in sicilia facta. C. CXX.

In sicilia quoq; ciuitate augusta deuote cuiusdam matrone filia vitio lapidis longo tpe laborauit. Nullo aũt medicine cõsilio suffragante solũ sibi superaret remediũ incisure. cum igit̃ dies esset statuta q̃ puellã oportebat inscidi. mater timẽs periculum filie precedẽti die ad ecclĩaꝫ btĩ Dominici prexit: orõni se contulit. suãq; filiã deo & sc̃õ Dominico voto quo potuit cõmẽdauit. Sequenti ergo nocte dormiẽti puelle btũs dñicus astitit in manu ei⁹ quo torq̃bat̃ lapidẽ posuit & abscessit. Quẽ puella euigilãs & se liberatã inueniens matri dedit & visionẽ p ordinẽ explicauit. Mater vo cũ igẽti leticia lapidẽ ad f̃res attulit: rẽ quoq; gestã corã multis exposuit. Quẽ f̃res in ecclĩa corã imagine btĩ dñici in futurã memoriã tam stupendi miraculi suspẽderũt. In eadẽ ciuitate i festo trãslatiõis btĩ dñici cũ matrone q̃dã q̃ i ecclĩa f̃rũ īterfuere missarũ solẽnijs domũ redirẽt iuenerũt: mulierẽ q̃ndã dom⁹ sue sedẽtẽ p̃ forib⁹ & filãtẽ. Quaꝫ cũ vbis charitatiuis arguerẽt: q̃re in festo tãti pris a suuli ope n̄ cessasset. ista ,ptin⁹ īdignãti aĩo & turbata facie dixit eis. vos q̃ estis bizote f̃rũ ei⁹ festa colite ici. statiq; oculi ipsi⁹ in tumorẽ cũ pruritu cõuersi sũ: & ex ipsis ceperũt vmes ,ptin⁹ scaturire ita q̃ vicina q̃dã quã ad se pterrita cõuocauit. xviij. vmes eduxit ex ei⁹ oculis in istãti. q̃propt̃ cõtiu ita sc̃ũ ad ecclĩaꝫ btĩ dñici cũ eiulatu cucurrit. Ante cui⁹ limiã se ,pstenẽs & peccata sua cuidã f̃ri cõfitẽs facto voto q̃ decetero sc̃õ dei Dñico nunq̃ detraheret & festa ei⁹ deuotissime custodiret. cõtinuo tumor cũ pruritu disparuit: & in eius oculis ampli⁹ vermes nõ fuerũt. Huc accedit q̃d assertiõe f̃ris Nicolai veronẽsis de ordine fratrũ minorũ p eũdẽ etiã scripto de mãdato cõpertũ ẽ. Naꝫ cũ sero cũ quodã f̃re Jacobino de mãtua btũ dñicũ cõmẽdãte: ipe eũ ecõtrario vbis stomachãtib⁹ despexisset. eodẽ sero febris eũ arripuit: quẽ & vexauit grauissime tota nocte. ad quẽ visitãdũ cũ supradict⁹ f̃r accederet eiq; diceret vide frat̃ ne q̃r despexisti sc̃m dñicũ h̃ tibi cõtigerit: nõ solũ culpã p̃teritã nõ agnouit. sed idignat⁹ potius verba iterũ cõtumeliosa ,ptulit. Seq̃nti vo die cũ febris violẽtia n̄ cessaret: sꝫ graui⁹ iualesceret in augmẽtũ hora nona cũ vehemẽti⁹ estuaret: ad se cõpũct⁹ rediens secũ dixit. Uere vereor q̃ h̃ ideirco mihi accidit q̃ in sc̃m dei blasphemiã ,ptuli. Uoueo igit̃ & sibi q̃ si me liberauit vsq; ad vespas nunq̃ de eo aliq̃d mali dicã decetero sed dicẽtib⁹ cõtra dicã. Mirũ in modũ vix vba finiebat & ab ipa febre se sensit cõtinuo liberatũ. Hec de miraculis btĩ dñici tã i vita q̃ post obitũ ei⁹ ppetratis ad p̄sens sufficiant.

De Infirmitatibus beati Frãcisci quas passus est ante mortem. C. CXXI.

Ex gestis eius. Interea btũs Frãciscus f̃ris a ꝯuersiõe sua xviij. trãsactis nullã vel modicã carni sue requiem dederat: & q̃muis ei multis langworib⁹ effluxissent dies p̃teriti. duo btũs tñ annis q̃ adhuc vite ei⁹ erant: residui: grauioribus cepit & magis cõtinuis infirmitatib⁹ perurgeri. In tantũ aũt se sibi subiecerat. itaq; corpus armonia spiritui cõcordauit: vt etiã carnis repugnãtiã vix sentiret in oib⁹ q̃ spũs agenda dictabat. Intẽdere ,primoꝝ saluti corpus emortuũ fecit In asino p ciuitates & castella circũẽs. Cepit & alijs lãguoribus infirmitas oculoꝝ superaddi. Tunc frater [illegible] quẽ [illegible] loco matris elegerat & adhuc viuẽs gregi suo pastorẽ prefecerat cõpulit eũ & orõnibus induxit: vt sibi mederi pmitteret. timens ne forte per incuriã penitus oculorũ lumen amitteret. Cui humiliter obtẽperans tanq̃ patri plura sus extunc oculis medicamina patiebat̃ apponi. q̃uis ingrauescente malo nullius essent remedij. tandem reatam curationis occasione perductus est vbi et dño pape honorio moram tunc tpis faciente: honorifice & deuote a curia romana suscept⁹ est. Familiarius tñ ei pre ceteris dñs hugo tũc hostiensis eps̃ affuit. cui⁹ se cũ vniuerso ordine suo tutele cõmiserat. eundẽq; prophetico spũ ductus: aplĩco honori ,puisũ fore predixerat. Hic igit̃ erga virũ sanctũ mirãdo dilectionis affectu flagrabat: vt cõtestabat̃ idem postmodũ ad aplĩcã dignitatem ,puect⁹: se nunq̃ in tãta pturbatiõe fuisse: quin omne mẽtis nubilũ in solo viri dei intuitu vel affatu discedẽt. subitaq; suauitatis serenitas & iocunditatis dulcedo rediret. vñ & quotiẽs eũ videbat. & tanq̃ christi aplõ reuerentiã exhibebat. & vt curã sui gereret instant̃ admonuit. cui in h̃ sic in alijs vir sc̃us obediuit. Factis igit̃ cocturis in capite: venis inscisis: collyrijs & emplastris adhibitis nihil ad sanitatẽ pficit: q̃n poti⁹ malũ medicamib⁹ multiplicat̃ accreuit. Ipe vo tot incõmoda corpis i oĩ patiẽtia & grãrũactione sustinuit. despectisq; molestijs ad deũ intẽtionẽ direxit. Et q̃uis eẽt ad exteriorioris corpis exercitia ,psus inutil̃. semetipꝫ tñ adhuc ad triũphos certaminis noui incitauit. Dicebat enĩ Incipiam⁹ f̃res deo seruire: incipiam⁹ inquã & ,pficiam⁹ q̃ parũ hucusq; ,pfecimus. Uolebat rursus ad simplicitatis primordia redire. Uolebat de nouo leprosis ꝯtẽptibilẽ seruire: & ab hominũ ꝯuersatiõe ad loca remota se trãsferre ab oĩ quoq; se cura regiminis cupiebat eximẽ: eo q̃ multi de causis piculosũ eẽ assereret maxime in h̃ ,pte platiois locũ tenere. Gile vo parumis magis vtile regi q̃ regere.

De Felici trãsitu eiusdẽ. C. CXXII.

Unq; moram faceret apud senas q̃si mẽse vi ante obitum suu, toto corpore grauius q̃ solebat attrit⁹ ppinq̃re videbat̃ ad extia. Festinato itaq; de longinquo frat helias accurrit eũq; paululũ respirantẽ secũ ad cellã de cortona pduxit. Ubi dũ stetisset p modicũ acrius inualescẽte morbo deduci se rogauit assisiũ. Quo postq̃ puenit: tã atrociter p singula mẽbra torqueri cepit: vt interrogat⁹ an poti⁹ martyrũ a carnifice sustineret: q̃ triduanã huiusmodi passionẽ. & si pro voluntate diuina sibi placitã & acceptam grauiorẽ tñ quouis martyrio respõderet. cõuocauit itaq; ad se f̃res quos voluit: singulosq; ,put sibi dabat̃ desup bñdixit. Tãdẽ mortẽ horam instare cognoscẽs: duos ad se f̃res vocauit. quib⁹ de trãsitu eius vicino laudes alacriter dño decãtare precepit. Ipse vo ,put potuit in hunc psalmũ prorupit: Uoce mea ad dñm clamaui voce mea ad do. de. suum. Porro euãgeliũ sm iohannẽ ab eo loco vbi incipit Ante diem festũ pasce sibi legi poposcit. Deinde cilicio superponi cinereq; aspergi precepit. & sic filijs circũstantib⁹ & lugentib⁹ in dño feliciter obdormiuit. Unus autẽ ex illis specialis ei⁹ discipulus vir fama celebris: cuius nomen subticet̃: eo q̃ nollet preconio gloriari dũ viueret: vidit illam gloriosam animã carne solutã in stelle grandis & radiãtis effigie. vidit inquã veluti sup aq̃s m̃ltas cãdida subuecta nubecula in celũ directe conscẽdere. Factus est itaq; cõcursus populoꝝ ciuitatis assisij deum vna iocunditate laudantiũ: eo q̃ tũ dignaret̃ istis cõmendare depositũ. Erat autẽ primitus pro tãti patris subtractione planctus filioꝝ nõ modicus. qui nõ multo post in letitiam est conuersus. Uidebant nãq; nouũ illud quod post fecerat dñs sup terrã. membra eius morbida prius & rigida iam tractabiliter pro egestis se volũtate flectentia: & sacrũ videlicet corp⁹ christi stigmatibus decoratũ. carnẽ quoq; eius q̃ prius & fuscam erat i pueriũ teneritudine iam resumptam mirãdo candore nitentẽ & quasi carnis glorificate speciem decoris magnitudine pretendentẽ. Gloriosum nunc erat in carne tam candidam videre similitudinẽ figure clauorũ immo nigros vt ferrum clauos ex ipsa carne formatos in medio pedum & manuũ. dextrũq; latus sacro sanguine rubricatum. lachrymabantur itaq; filij pre gaudio: & osculabant̃ i patre signacula sũmi regis. Tũc perlatũ est in ciuitatẽ corpus sanctissimũ. & in loco vbi l̃ras ipse puerul⁹ p⁹ didicerat: vbiq; primit⁹ pdicauerat ẽ sepultum.

De Cõfirmatiõe triũ ordinũ p papã gregoriũ. C. CXXIII.

Ambo itaq; predicti patres nouorũ ordinũ institutores: videlicet franciscus et dominicus sub innocentio papa. iij. cursum suũ in dño inchoauerunt: & sub eius successore honorio confirmauerunt. Qui. s. honorius anno pontificatus sui primo ad petitionẽ beati dominici confirmauit ordinẽ predicatoꝝ. & anno tertio petente priore fratribusq; vallis scholariũ. confirmauit etiam constitutiones ordinis eorum. Jam enĩ predicti fratres. s. vallis scholariũ aliquãto tpe antea certam viuendi formã iuxta beati augustini regulam obseruandam elegerant. & de approbatis religionibus quasdam institutiones assumpserant: videlicet vt prior illius domus & successores eius oib⁹ ecclesijs sui ordinis de more cisterciensiũ officiũ visitatio-

nis sine vlla temporaliũ exactione impenderent: ⁊ tres primitive fi/
lie ipsius ordinis visitandi matrẽ de more cisterciensiũ habeãt facul
tatẽ: ⁊ ꝙ priores forinseci semel in anno apud eccliaꝫ p̄fatã statuto tẽ
pore cõuenientes celebrẽt more cisterciẽ capitulũ generale. Nemõ
etiã vt scapularia fres deferãt laborãtes. camisias lineas nõ habeãt
nec in dormitorio culcitras. fani carnib⁹ nõ vescantur nisi debiles ⁊
egroti. Has ergo institutiones Honori⁹ cõfirmauit: vt in lr̃is ei⁹ con
tinet᷑ apud eos. Fert᷑ aũt hunc ordinẽ icepisse Guillermus q̃dã qui
scholaris fuit parisiẽsis: ⁊ postmodũ etiã i burgũdia rexerat. Tãdeꝫ
cũ q̃busdã scholarib⁹ suis ad heremũ cõuolauit. ⁊ formã viuẽdi: vt
dictũ est: paulatim ex diuersis religionibus sibi ⁊ suis elegit. Idem
quoqꝫ honori⁹ papa regulã heremitaꝝ fratrũ habitãtiũ in mõte car
meli quã [illegible] approbauit. ⁊ eis in remissionẽ
peccatoꝝ obseruandã tradidit a venerabili Alberto patriarcha hie
rosolymitano editã. s. vt singuli singulas habeant cellulas separatas.
in q̃bus vel iuxta q̃s die ac nocte in lege dñi meditent᷑: ⁊ in orõnib⁹
vigilent: nisi alijs iustis occasionib⁹ occupent᷑. p̄ter nimis debiles et
infirmos carnib⁹ nõ vescant᷑: ⁊ cetera q̃ idẽ pater tradidit eis obser
uanda. Post hoc successor Honorij gregori⁹ eandẽ regulã cõfirma
uit: ⁊ ne possessiones vł reddit⁹ reciperent districte eis ꝓhibuit. Post
hoc anno dñi. M. cc. xxxviij. ꝓpt᷑ paganoꝝ insultus cõpulsi sunt ab
illo loco p̄ varias regiones mundi dispergi.

De Obitu quorundã virorum illustrium in regno franco/
rum. C. CXXIIII.

E chronicis. Anno sequenti in transitu hel
[illegible] s ab incarna
tiõe dñi. M. ccxxi. Guillermus epũs niuernẽsis in eccle/
siastico ⁊ ciuili iure perit⁹: vir prouidus atqꝫ discret⁹ tpe
maxime caristie quo ⁊ obijt. duo milia pauperũ quotidie pascẽs: q̃
etiã a Philippo rege francoꝝ cũ inestimabili sumptu ꝑpetuã obti
nuerat libertatẽ regaliũ niuernẽsiũ: in vigilia ascẽsiõis migrauit ad
christũ. Manasses autẽ aurelianẽsis epũs obijt: cui philippus sancti
guillermi bituricẽsis nepos successit. Porro Guillermũ epũ antisio
dorẽsem dñs papa eccl̃ie parisiẽsi p̄fecit in pastorẽ. Anno võ sequẽ
ti magister Petrus de corbolio senonẽsis archiepũs vir lectimabilis
litterature ac senectutis bone die synodi sue morit᷑: ⁊ in eccl̃ia seno
nẽsi p̄sẽti synodo tumulat᷑. cui successit magister Galtherus cornu
tus. guillermus quoqꝫ pisiensis epũs libertatis eccl̃iastice mirabilis
defensor morit᷑: ⁊ in abbatia pontignacẽsi sepelit᷑. Sed ⁊ magister
Herue⁹ trecẽsis epũs in vtroqꝫ iure perit⁹ etate lõgeuus obijt: cui ma
gister Robert⁹ ipsius eccl̃ie decanus succedit. Nec multo post her
ueus de giemis comes niuernẽsis vir magnaius eccl̃iastica iura cõ
seruãs. ꝑcipuus hereticoꝝ ꝑsecutor. hostiũ superator. fidelis vasallus
iustitie. Cuius etiã magnanimitati inuidebãt barones frãcie: apud
sanctũ anianũ in bituria castrũ suũ morit᷑. Ibiqꝫ in q̃dena delice ap
paritõ. e tumulat᷑. Porro abbate pontignacẽsi cũ. vij. abbatib⁹ plu
ribusqꝫ monachis ⁊ alijs multis venientib⁹ vt corpus ei⁹ secũ porta
rẽt: fere ab inimicis ꝑplis lapidat᷑. Demũ tñ idẽ corpus apud ponti
gniacum transfertur.

De Aduentu regis hierusalem in Franciam: ⁊ obitu regis
Philippi. C. CXXV.

Odem anno iohãnes rex hierusalẽ ex amissio
ne damiate: ⁊ debilitate suoꝝ vltra mo
dũ dolẽs effect⁹: a partibus transmarinis transfretat cũ
paucis in galliã auxiliũ petiturus. Fridericus romano
rum imperator signo crucis assumpto: duxit vxorẽ per verba de pre
senti vnicam filiã ipsius regis hierosolymorũ. et hoc iuramẽto affir
mat corã papa Honorio. Anno autẽ sequenti celebrant᷑ nuptie so
lemniter inter eos. Anno domini. M. ccxxiij. mense iulio Philip
pus Francorũ rex vir potentissimus qui Othonem imperatorem ⁊
quãplures alios in bello campestri deuicerat nobiles et potentes.
normãniam quoqꝫ acquisiuit: ⁊ sibi appropriauit aquitaniaꝫ ⁊ ma
ximam partem pictauie sibi subiugauit. qui semper ꝓsperos ad vo
ta habuit successus eccl̃iastice libertatis cõseruator precipuus dor
miuit in christo ⁊ in ecclesia beati Dionysij sepelitur. Mirabile enim
fecit testamentum Johãni regi hierusalẽ centũ milia lib. parisiensis
totidẽ templarijs: totidẽ hospitalarijs dedit: ⁊ multa bona relatu di
gna fecit. Multos in regno comitatus acquisiuit. s. viromãdensem
claromontensem: bellomontensem: pontinẽsem: alencionensem: ce
nomanẽsem: turonensem: andegauensem: pictauensem. Eodẽ anno
Ludouicus filius eius eidẽ in regno succedẽs prima dominica au
gusti. s. in die transfigurationis dñi remis solẽniter coronat᷑ in regẽ
⁊ Blancha vxor eius in reginã. In hoc ergo rediit regnũ ad stirpẽ
karoli imperatoris: de qua originẽ habuit ex parte matris. Tricesimũ
septimũ etatis sue annũ fere cõpleuerat Ludouic⁹ qñ fuit coronat⁹
et ipse quoqꝫ cũ imperatore friderico pacis ac federis colloquiũ apud
vallẽ colorũ habuit. Comes cãpanie duxit in vxorẽ filiã guichardi
de bellioco cognatã germanam regis ludouici. Rex reddit comiti
duo castra mustriolũ forũ ionã ⁊ brayã sup̄ secanã [illegible]
tenuerat. Amalric⁹ comes mõtisfortis a ptib⁹ albigensiũ redit ad pa
triã ꝓpter inopiã victualiũ relinquẽs carcassonã vrbẽ munitissimã
⁊ alia etiã castra q̃ cũ labore maximo ⁊ sũptu inestimabili ⁊ amissiõe
pluriũ gentiũ fuerãt acquisita. ⁊ p̄ annos. xiiij. a nr̃is possessa. Eodẽ
ãno iohãnes rex hierusalẽ limina sci iacobi adit peregrinatur⁹ duxit
in vxorẽ filiã regis gallicie. Rex autẽ trãsfretat in angliã: vbi plura
ei donaria conferuntur.

De Reditu regni frãcoꝝ ad stirpẽ karoli. C. CXXVI.

Rancis nãqꝫ sicut alias dictũ est: ori/
gine troiani [illegible]
no ritu dediti regnũ suũ in gallia stabilierunt: vt in p̄senti
cernit᷑: que nũc etiã ab eis frãcia noiat᷑. Anno itaqꝫ dñi
cccclxxxiiij. hilderico eoꝝ rege mortuo: q̃ ciuitatẽ trineriin cepit. clo
doneus fili⁹ eius fortiter regnũ tenuit ⁊ ampliauit. q̃ a scõ remigio
baptismi gratiã cũ sibi subiectis p̄cepit. eiusqꝫ ꝓgenies vsqꝫ ad annũ
dñi. dccl. felicit᷑ regnauit. Excepto ꝙ p̄ annos fere. lxxxviij. a tpe clo
tharij regis ⁊ scẽ bathildis regine regib⁹ a fortitudine solita degene
rãtib⁹ regni potẽtia disponebat᷑ p̄ maiores domos. Inde factũ est.
vt pipinus qui erat maior domus sub rege hilderico a stephano papa
apud ecclesiã scĩ dionysij cũ vxore ac filijs in regẽ vngeretur: eorũqꝫ
generatio in hereditatẽ regalis successionis in perpetuũ hñdiceret.
Et oĩs alienigena ab eius inuasione ap̃lico anathemate interdicere
tur. Regnauit igit᷑ eoꝝ ꝓgenies in regno francoꝝ vsqꝫ ad annũ dñi
dcccclxxvi. Tunc hugone capucio comite pariensi duce frãcoꝝ inua
dente regnũ trãslatũ est de genealogia karolanẽsiũ ꝓgeniẽ comitũ
parisiensiũ. In gestis autẽ scõꝝ richarij ⁊ vualerici legit᷑: ꝙ eoꝝ cor
pora trãslata sunt a suis ecclesijs in ecclesiã scĩ bertini. ibiqꝫ timore
normãnoꝝ ⁊ danoꝝ sunt reposita tanq̃ in loco tutiori. Cumqꝫ nor
mãni tpe karoli simplicis cõuersi essent ad fidẽ christi reportata sũt ad
proprias ecclesias. [illegible] monachis sancti
bertini: ea p̄ violentiã arnulphi comitis detinebãt. Tũc scũs vuale
ricus hugoni parisiensi comiti in somno apparuit: eiqꝫ dixit. Vade
ad arnulphũ comitẽ flandrensem. ⁊ dic ei ꝙ de sancti bertini eccl̃ia
remittat in nr̃as ecclesias corpora nostra. plus enim loca nr̃a diligi
mus q̃ aliena. Requisitus autẽ ab hugone quis esset: vel quis eius
socius. Ego inquit vocor vualericus. socius autẽ meus ẽ põtiuẽsis
richari⁹. Quod ergo tibi precipit p̄ me dens age festinãter: ⁊ ne dis
simules. Hugo igit᷑ ad arnulphũ pergẽs: q̃ sibi mãdata fuerãt indi
cat. At ille [illegible] corpora reddere recusat. Tũc hugo cõ
stanti aĩo dixit ipsi arnulpho: Vide vt illo die ⁊ illo loco corpora sã
ctorũ honeste mihi deferas animo spontaneo. qḋ si nõ feceris spon
taneus: postea inuitus facies. Tũc arnulphus timore hugonis ⁊ po
tentia cõstrictus duas thecas auro ⁊ argẽto decorauit: in quib⁹ pre
dictorũ scõꝝ reliquias deposuit. ac die cõdicto cũ armato ⁊ copio
so exercitu ad mosteriolũ: quod est castrũ regis frãcoꝝ eas hugoni
decẽter retulit. Ille võ vnũquẽqꝫ resignauit in loco suo. Sequenti
autẽ nocte sanct⁹ vualericus in somnis apparuit hugoni: ⁊ dixit ei:
Quoniã egisti studiose que precepta sunt tibi: ⁊ nos ad loca nostra
retulisti: tu in regno francorum ⁊ successores tui vsqꝫ in septimã ge
nerationẽ regnabitis. In nõnullis tamen libris vbi dixim⁹ septimã
inuenit᷑ sempiternã. Possumus tamen precise ab hugone vsqꝫ ad
ludouicũ istum inuenire. Nam idem hugo genuit robertum: rober
tus heinricũ. heinricus autẽ philippũ. ⁊ philippus ludouicũ. ludo
uicus autẽ crossus alium ludouicũ. ⁊ ille philippũ qui ex elisabeth
filia balduini comitis haenaiensis istum genuit ludouicũ. Nam ille
idem balduinus processit (vt dictum est supra) de progenie ermẽgar
dis filie karoli simplicis: vsqꝫ ad quem in regni potestate perseuera
uit progenies pipini ⁊ karoli imperatoris. Cum igitur iste ludoui
cus in regno successerit patri. potest regnũ in ipso reductum ad p̄ce
geniem karoli magni. Ex predicta vero sanctorum corporum rela
tione videtur illa regni translatio per dei voluntatem facta fuisse.
In gestis võ aquitanoꝝ legitur ꝙ ideo karoli ꝓgenies reprobata
credit᷑: quia iam dei gratiã negligẽs ecclesiarũ poti⁹ neglectrix q̃ ere
ctrix videbat᷑. Sꝫ hoc dei iudicio relinquam⁹: q̃ tpa mutat ⁊ trãsfert
regna: sicut dicit scriptura. Regnũ inquit trãsfert᷑ agente in gentem
propter iniustitias ⁊ iniurias ⁊ contumelias ⁊ diuersos dolos. ⁊ ite
Sedes inq̃t ducũ supboꝝ destruxit deus: ⁊ sedẽ fecit mites pro eis.

De Itinere regis Ludouici contra pictauienses ⁊ de [illegible]
to comite balduino. C. XXVII.

Anno dñi. M. cc.xxiiij. Rex Ludouicus mouet exercitũ post coronationẽ suã cõtra pictauenses. thuronis in crastino btĩ Johãnis baptiste ɔgregat suos. Inde ꝓcedens cũ mille ꝫ.cc. militib⁹ ꝫ plurib⁹ aliis aptis ad pugnandũ obsidet morgũ castrũ fortissimũ: Sauaricus de malo leone q̃ intus erat videns fortitudinẽ regis facit pactuꝫ cũ rege vt liceat sibi recedere cũ suis. Deinde castrũ regi reddiť: rex inde progrediť ad sanctũ Johãnẽ angliacum. Abbas ꝫ burgenses ipsius loci obuiant regi pacifice: villã ei reddũt. fidelitatẽ prout petitur exhibẽtes. Rex inde tendẽs ad rupellã obsidet eã. machine erigunť per. ix. dies muros destruunt incessanter. Sauaricus de malo leone cũ. cc. militibus burgẽses ville ꝫ q̃plurimi seruiẽtes viriliť se defendũt. Demũ cõsiderãtib⁹ illis q̃ intus erãt se non habituros ab aliq̃ parte succursum: ꝫ videntes fortitudinẽ regis quotidie augmentari reddũt villã regi. quibusdã pactionibus inter regẽ et burgẽses firmatis: Sauaricus per mare cũ suis recedit. Postmodũ vo oĩ contradictione cessante burgẽses cõiter se dederunt regi: saluis ville libertatibus: fidelitatẽ ei legitimã faciẽtes. Lemonicẽses etiã ꝫ petragoricenses ꝫ oẽs aquitanice principes exceptis vasconibus qui vltra garrãnam erant: fidelitatẽ regi promiserunt. Anno dñi. M. cc.xxv. circa pascha quidã fingens se esse balduinũ quondã comitẽ flandrie ꝫ imperatorẽ cõstãtinopolis: venit in flandraꝫ in habitu peregrino. multi fauent ei de flandria nobiles ꝫ ignobiles: eo q᷑ multa intersigna dicebat q᷑ esset idẽ Balduinus: resistẽtes autẽ viriliter debellabãt. Nõ multopost statuto alloquio inter ipsum ꝫ regẽ francorũ apud peronã requisitus a rege quis ornauerat eũ in militẽ, ꝫ vbi fecerat homagiũ patri suo regi Philippo: ꝫ vbi fuerãt nuptie celebrate inter ipsuꝫ ꝫ vxorẽ eius. noluit respondere. petens inducias vsq͞ post prandiũ. Tunc aperta eius fraude licẽtiauit eũ rex a toto regno suo. Ipse autẽ qui multis põpose venerat. cõfusus cũ paucis abscessit. nõ multopost vo ab eberhardo de casseuca in q̃dã taberna capitur ꝫ tradiť flandrensi comitisse: que diuersis penis ipsuꝫ afficiens ad vltimũ patibulo fecit suspendi.

De Captiõe auignionis p regẽ Ludouicũ. C. CXXVIII.

Eodem anno die mercurij ante purificationeꝫ Ludouicus rex ꝫ q̃plurimi magnates archiepĩ: epĩ: ꝫ comites: ac barones: apud parisius p manũ romani cardinalis ꝫ legati cõtra albigẽses acceperũt signũ crucis. Cõsequenter autẽ in paschali tpe anno dñi. M. cc.xxvi. rex ꝫ oẽs cruce signati bituris cõuenerũt. Inde ꝓcedũt p niuernaꝫ et lugdunũ ciuitates. apud auignionẽ vrbẽ inexpugnabilẽ ab ecclesia romana p. vij. annos excõicationi subiectã ꝓpter hereticã prauitatẽ. Rege aut credente se habiturũ pacificũ transitũ apud auignionẽ ꝓpter quasdã breuias pactiones q̃s habuerat cũ eisdẽ. Porte clauduntur ciuitatis: ꝫ excludiť rex cũ suis. Rex mirať ꝫ spiritu vĩdicte assũpto villã obsidet suo obside triptito. In vigilia scĩ Barnabe aplĩ: q̃ fuit. iiij. feria penthecõ. machine eriguntur trabucheta petrarie: mangonella parũ prosunt. Hi q̃ intus sunt viriliť se defendũt: rex inestimabiles sumptus facit. Durat obsidio vsq͞ ad festũ assumptiõis beate Marie maximaq͞ mortalitas ibi pullulat. de nostris circa duo milia hoĩum celorũ hibrib⁹ ꝫ lapidũ volatu ꝫ ĩfirmitate ꝓpria moriũť. Moriť ibi Guido scĩ pauli ꝑcussus lapide petrarie: vir armis strenuus: catholicus: ꝫ honestus. Moriť etiã ibi epũs lemonicẽsis. Comes campanie redit ad ꝓpria sine licẽtia dñi regis vel legati. Tunc auignionẽses regis magnanimi cõstantiã attẽdẽtes. q̃ cũ suis proceribus iuramẽto firmarat se nõ recessurũ: donec villa caperet vel redderet. cc. datis obsidib⁹ de melioꝛib⁹ ville iurãt stare mãdato ecclesie. Tunc de mãdato dñi legati rege ĩperãte fossata ĩpleñť. trecente domus turrales q̃ in villa erãt: ꝫ oẽs muri circumq̃q͞ solo dirutí coequanť: villa absoluiť: dñs legat⁹ multas bonas ꝫ laudabiles institutiões inducit. magister Nicholaus de corbeya monachus cluniacensis in ipsi⁹ loci epũ cõsecrať. Rex inde amoto exercitu progrediť per ꝓuinciã: ꝫ reddunť ei pacifice ciuitates ꝫ castra ꝫ fortalicie. oẽs quoq͞ ad leucas. iiij. a tholosa. Rex ꝑficit toti illi regiõi humbertuꝫ de belloloco loco sui.

De Obitu Ludouici regis ꝫ coronatiõe filij eius nominis eiusdẽ: ꝫ trãsitu pape Honorij. C. CXXIX.

Ege rex a triste moriũtur remẽsis archiepĩscopus ꝫ comes namurcensis: quorum corpora ad loca propria referuntur. Ab illa pestifera obsidione pauci vl nulli redeũt plene sani. ac p totã galliã pullulat plus hominũ q̃ fenũ mortalitas generalis. Die iouis ante festũ oĩuꝫ scõꝝ regem ad propria redeuntẽ infirmitas mortalis inuadit. Die martis sequẽti apud monpacier labiť in frenesim. Sequẽti autẽ dñica videlicet in octauis oĩuꝫ scõꝝ anno dñi. M. cc.xxvij. migrat ibidẽ ad christũ vir vtiq͞ catholic⁹: mireq͞ scitatis extitit dieb⁹ singulis vite sue. nunq̃ carnẽ suã maculauit: preterq̃ cũ vna vxore sibi legitime in matrimonio copulata. Ibi eni cõpleta diciť fuisse ꝓphetia merlini: q̃ diciť: In mõte vẽtri morieť leo pacific⁹: quo in loco nõ est quidtũ ante ipm aliquẽ decessisse. corp⁹ ei⁹ ad ecclesiã btĩ dionysij trãsferť: vbi iuxta patrẽ suũ honorifice sepeliť. Ludouic⁹ itaq͞ ꝑmogenitus eius prima dñica aduẽtus remis p manũ epĩ suessionẽsis vacante sede remensi coronať in regẽ. qui. xiiij. annũ etatis sue cõpleturus erat in festo scĩ marci euãgeliste proximo sequẽti plures maiorũ baronũ francie ad coronationẽ vocat: sed venire recusant. Pre dolore eni patris ꝫ desolatione regni nõ vacãt ibi gaudio: sed magis intẽdunt lachrymis ꝫ merori. Ferrãdus comes flandrie: q̃ p. xij. annos ꝫ. vj. menses parisius in captione dñi regis detẽtus fuerat multa redẽpt⁹ pecunia liberať circa epiphaniã dñi. Ipso anno mense sequẽti. xv. kal. aprilis honorius papa moriť: ꝫ ĩ ecclesia beate marie maiori sepeliť. Hic imperatorẽ fridericũ sibi rebellem ꝫ aduersariũ ecclesie romane compertens anathematizauit: atq͞ barones suos ab eius fidelitate absoluit. Deniq͞ imperator iam antea cruce signat⁹ durante anathematis sentẽtia mare transiuit. Post mortẽ vo honorij huguellinus hostiensis epũs eligitur ad papatum ꝫ alterato nomine gregorius appellatur.

De Dissensione baronum francie a rege Ludouico iuniore. C. XXX.

Eodem tempore hugo marchie comes ꝫ theobald⁹ comes campanie ɔtra nouũ regẽ suũ ɔspirãtes ludouicũ fedus ad inuicẽ inierũt. vñ comes britãnie ex ɔsensu comitis campanie: qui cõtra ꝓhibitionẽ ludouici regis defuncti de albigensiũ terra redierat castellũ qđ sanctũ iacobũ de beuerone nominant: vna cũ belesino sibi quondã ab eodẽ ludouico custodia traditũ firmabat: ꝫ victualib⁹ muniebat. Itaq͞ rex nouus ꝫ iunior comitãtibus se romano cardinali tunc legato sedis aplice a philippo patruo suo comite boloniẽ: necnon ꝫ roberto drocensi comite cum exercitu multo vsq͞ ad carthenium dicarcesis properauit. Quod videns ac timẽs campanie comes a proposito maligno resipuit: ꝫ adherens regi francie a comitũ marchie ꝫ britãnie consortio celeriť resiliuit. Rex itaq͞ duos alios comites marchie. s. ꝫ britannie regali edicto semel ac his ad colloquiũ vocatos: sed venire ɔtemnẽtes ne aliquid cõtra iura videreť agere: tertio quoq͞ suo parlamẽto mãdauit interesse. Tunc illi stultã sue superbiã ac regis clementiã perpendentes: humiliter ei mãdauerũt q᷑ apud vindocinũ si placeret ei cũcta q̃ forte fecerãt emẽdarẽt. ꝫ hoc ipsuꝫ opere cõpleuerũt. Nec multo post idem comites cũ quibusdã aliis frãcie baronib⁹ inuidentes domui regie q᷑ regina blancha filij sui regis ac regni tutelam haberet. memores quoq͞ q᷑ campanie comes ɔtra ꝑdictoꝝ comitũ volũtatẽ ꝫ cõtra fedus quod cũ ipsis inierat regi adhesisset: eiq͞ nephandissima eoꝝ consilia denudasset: infinitũ cõtra illũ collegerũt exercitũ. Et intrãtes eius terrã castella villas ꝫ vicos ac municipia cõflagrantes vastauerũt. sicq͞ debacchantes vsq͞ ad thauriam peruenerunt. quã obsidentes impugnare ceperũt. Quod vidẽs campanie comes misit ad regem dñm suũ ab ipso petens auxiliũ. Illisq͞ petentibus regis lrĩs obedire nolentibus vt ab obsidione recederent. rex ipse collecta multitudine armatoꝝ iter arripuit: ꝫ cõtra illos in manu forti properauit. Qui vt eius aduẽtũ agnouerũt: a sede quãtoti⁹ recesserũt. At petrus britãnie comes auxilio ꝫ cõsilio baronũ frãcie fretus contra dñm suũ ludouicũ insurgẽs: henricũ anglicũ regẽ in in auxiliũ suũ cum maxima multitudine angloꝝ facit trãsfretare pugnaturus aduersus regem francie. Unde rex ludouicus zelo iustitie diuinitus animatus eundem comitem primo debellare disposuit. ꝫ collecta militia primo belesmum expugnauit ac cepit. Tunc rex anglie cum rubore rediens velociter transfretauit; Anno tamen sequẽti dictus comes cepit infestare terram regis domini sui. Unde rex iterum exercitu congregato contra eum vsq͞ ad castrum adon festinauit. quod ꝫ obsidens expugnauit ac cepit. Inde ad aliud qđ castiouciaus dicitur exercitum duxit. ꝫ ipsum quoq͞ per deditionem recepit.

De Cõuersione sancti Antonij ad ordinem fratrum minorum. C. CXXXI.

Ex gestis eius. His vo tpibus btũs antonius de ordine fratrũ minorũ floruit. quem predictus papa gregorius canonisauit. Hic in hispania ciuitate vlixbone oriũdus a ꝑnũ ... da sanctus in baptismo fernandus appellatus. Primo quidẽ in ...

dine sancti Augustini religionis habitū suscepit. Deinde audito q̄
quidā fratrū minoꝝ apud marrochiū a prophanis pro christo decol
ti essent: quoꝝ etiā venerādas reliq̄as vir quidā famosus noīe Pe
trus inde detulerat. Eoꝝ̄ celebrē passionis ordinē diuulgauerat:
subito more elephantis ad plū ex aspectu sanguinis sitatus deside
rio martyrij totus estuauit. Itaq̄ habitū ordinis totaliter pro chri/
sto defunctoꝝ assumpsit. moxq̄ cū ipsis fratrib⁹ minorib⁹ recessit a
monasterio suo: plati sui licētia et si difficulter obtēta. Quidā aūt ex
canonicis sup hoc grauius se dolere p̄e ceteris indicans abeūti sic
in cordis amaritudine ait. Vade vade: q̄z forsitan sanctus eris. Cui iste
humiliter respondit. Cū me sanctū audieris deum collaudabis. Venit ergo
vbi fratrū cōgregatio morabat̄. q̄ locus sanctus Antonius dicebat̄ in
pta qd nomē antoniū se deinceps appellari rogauit: vt et sic requirē
tiū ip̄z sollicitudine pia cautela deluderet. eoꝝ̄ oportunitates sub
ignoto sacli noīe declinaret. Feruēs igit̄ ad martyriū quiescere nō
potuit: donec tandē iuxta p̄missam sibi licentiā ad terrā saracenoꝝ
trāsijt. In his tñ desideriū suū nō impleuit. De quo dñs aliud ab
humano sensu decreuit. Celebrato aūt generali capitulo apud assi
siū fribusq̄ ad loca sua circūquaq̄ dimissis solus Antoni⁹ a nemi
ne petebat̄: q̄z sicut erat ignotus: ita et inutilis videbat̄. Nulla ergo
de se in litterature vel cuiuslibet alteri⁹ vtilitatis habita mentiōe ad
fratrē Gratianū: q̄ tunc romaniole fribus p̄erat deuotus accessit:
rogans humilit̄ vt ipsum a ministro generali petitū colligeret. ac di
sciplinis regularib⁹ ipsiꝰ instrueret: quē iste benigne suscepit: et locū
solitudinis reqrentē ad heremū montis Pauli trāsmisit; vbi cellaꝝ
in cripta semotā a fribus reppit: in q̄ solitariā quantū licuit vitā du
cens. sacris meditatiōibus cōtra tētationes spirituū roborās in diui
no se amore firmauit. Ibiq̄ nocturnis vigilijs solus in orōnib⁹ per
stitit: et corpus mira abstinētia macerauit.

De Predicationis gr̄a sibi diuinitus collata. C. CXXXII.

Post hoc

fres ad ordines missi ad ciuitatē fo
roiulij cōfluxerūt. inter quos et An
tonius: necnō et q̄dā fres de p̄dicatorib⁹ affuerūt. Quos
cū minister loci sollicitaret: vt aliq̄s eoꝝ verbū dei p̄po/
neret. Cūctis ad hoc se imparatos asserētib⁹ minister ad Antoniū de
cuius scīa nihil ei cōstabat in hoc opus cōpellit: vt. s. p̄ponat quic
q̄d ei spūs suggerat. Ad qd ille humilit̄ se minus idoneū respondit.
quippe q̄ exercitatior habebat̄ in abluēdis coq̄ne vtēsilib⁹ et hmōi
vilitatis officijs q̄̄ in exponēdis diuinoꝝ eloq̄oꝝ misterijs. Tandē
tñ imparanti cōtraire nō valēs: licet inuitus cōsensit. et p̄mo q̄dē cum
timore dñi simpliciter fari cepit. sed in p̄gressu sermonis tāta deuo
cū mysticarū sniām p̄funditate suspēdit vt oēs q̄ aderant mirarent̄
et vix aut nunq̄ se audisse talia faterent̄. vt autē ad aures generalis
ministri res gesta puenit: officiū ei publice p̄dicatiōis iniūxit. Itaq̄
doctrine poculis mirabilit̄ affluēs q̄ iam ante calicē passionis tam
auido corde sitierat nullius magnitudini nec etiā metu mortis p̄ ve
ritate cedebat. Tantaq̄ grauideo p̄sonas seueritate corripuit vt alij
plerūq̄ famosi p̄dicatores h̄ audiētes et quosdā pusillanimitatis rubore
p̄fusi: cōfusas manu vel veste frontes tegerēt. Q̄z p̄funda vo de sa
cris eloquijs eructaret. etiā dñs papa testabat̄ a quo vir sanctus arche
testamēti peculiari noīe vocabat̄. Nō solū eni de moribus placido
sermone diffusit: verūetiā cōgruētissimis rōnib⁹ hereticoꝝ dogma
ta cōmutauit. Quoꝝ etiā plures ad fidē rectā et inter eos etiā quēdā
heresiarchā cōuertit fratrib⁹ ad capitulū in p̄uincia cōgregatis. Idem
sanctus de titulo crucis et dulcis ihesu passiōe p̄dicauit. Cum btūs pa
ter Franciscus adhuc corporaliter viuens: sed in alia regione longe
tunc distās: se filijs in aere p̄sitauit: et q̄si approbādo viri dei sermo
nē q̄d audiētib⁹ imitandū foret ostēderet. cuiusdā assistētiū oculis
tanq̄ brachijs in patibulo crucis p̄tensus apparuit: filijsq̄ q̄ aderāt
benedicēs: crucis eos signaculo cōsignauit.

De Felici transitu eiusdē. C. CXXXIII.

Uno autē

anno ante transitū suū btūs Anto
ni⁹ ab oi reg. mine friz absoluit̄: et
generalis ei libertas p̄dicandi q̄cuq̄ vellet cōceditur.
Pergens igit̄ paduā pijs etiā studijs animū occupauit
totiūq̄ quadragesime tēpus in p̄dicationibus et audiēdis cōfessio
nibus expēdit. Sed felicibus eius actibus obuiare volēs diabolus
quadā nocte cū se post laborē sopori dedisset: eius tam valide guttur
stringit: vt ipsum nisi diuino nutu prohibitus suffocasset. sicut
ipse cuidā familiter retulit. statimq̄ nomen gloriose virginis inuo
cans. oculos ab hoste liber aperuit. totamq̄ vbi iacuit cellulā illu
stratam superno lumine conspexit. Qd vtiq̄ ferre non valens hostis
inimicus abscessit. Tanto autem desiderio audiendi eum accēsa est
vniuersitas populi: vt cūctis ad eum confluētibus quotidianas sta

tiones in ecclesijs oporteret indici. Ibiq̄ videret ad pacē mortales
inimicitias reformari. Ibi lōga captiuitate detētos libertati donari
rapinas et vsuras restitui pignora reddi. et debita relaxari. Ibi quoq̄
cōsiliū pro criminū suoꝝ qualitate requirentes: oīno se stare viri dei
arbitrio p̄mittebāt. et se ad hoc ipsum p̄ visionē admonitos plerīq̄
dicebant. Sic igit̄ licz egrotatione cōtinua et molestia quadā natu/
rali corpulentia premeret̄: p̄dicādo tñ et audiendo confessiones: et
dando consilia nullo laboris grauamine flectebat̄. Instāte vo mes/
sis tpe videns populū in colligēdis frugib⁹ occupandū. et ob h̄ a p̄e/
dicatiōe cessandū: a ciuitatis tumultu se transtulit. et ad solitariū lo/
cum qui campus sci petri dicit̄ pro spūs recreatione diuertit. Quē
vir nobilis tiso cui⁹ dño suberat locus fratrū deuotissime suscepit.
et humane ac gratulanter exhibuit. Cui etiā in ameno loco: quē nō
longe a domo fratrū arborib⁹ consitū habuit cellam proprijs mani
bus sup nucē ramis a stipite dilatatā cōstruxit. quā spūalibus con
gruam studijs: suo gratāter antonius studio mancipauit. Quadam
vo die cū hora refectionis descēdisset ad frēs: vehemēti subito infir
mitate torqueri cepit. et ne fratres loci pauperes grauarent̄: paduā
se duci rogauit. Crescente autē morbo omnino deficē cepit. factaq̄
confessione: et absolutiōe accepta: hymnū O gloriosa dñā dicere ce
pit. Deinde sursum aliquādiu in directum suspexit. Et cum interro
garetur q̄d cernēt: respondit: Video dñm meū. Afferentibus autē
ex more fratribus oleum vnctionis dixit eis: Habeo hanc vnctionē
intra me. Vnctionē igit̄ deuote suscipiens psalmos penitētiales cū
fratribus decantauit. et post paululū expirauit. Feria. iij. xiij. die ie/
iunij. Anno dñi M ccxxxi.

De Ipsius exequijs. C. CXXXIIII.

Nec statim

ipsius trāsitū fres diuulgare vo
lebant eo q̄ p̄p̄ multitudinem
importune sup se irruiturā timebāt. Sed qd oīno celādū
fuit: mirabili cunctis h̄ ordine innotuit. Adhuc eni oēs preter illos
q̄ affuerāt id qd acciderat ignorabant. cū p̄tin⁹ cateruatim pueri p̄
ciuitatē gradiētes clamabāt: Mortuus est p̄r sanctus: mortu⁹ ē sanctus an
tonius. Festinato igit̄ ne quis raperet corpus: cū armatoꝝ multitu
dine ciues de capite pontis accurrūt. Venientes et frēs ad scē marie
ecclesiā cōmorantes: vbi sepulturā vir sanctus elegerat: corp⁹ sibi dari
deposcūt. Quib⁹ prefati ciues ex aduerso stantes ne vel tangant p̄
mittūt: sed armata fortiū manu studiose custodiūt: dolisq̄ suspicā
tes ipsum corpus rapere voluerūt. et vix ad hoc tandē inducti sunt:
vt ministri a quo fratrū causa pēdebat p̄stolarent̄ aduentū. Me
dia autē nocte clamor impatiēs p̄p̄li factus est magn⁹ modus oib⁹
videre desiderātiū sci corp⁹. Accidit autē dictu mirabile: vt impetu
facto cellā fratrū p̄ tres quidē vices cōfringerēt. sed stupefacti ac ce
citate percussi ne saltē semel forib⁹ patefactis introire valerēt. Pēdē
ēte igit̄ p̄pter absentiā ministri negocio: fratres ob estiuū calorē
corpus in capsella lignea incluserūt. et in foueam missum humo le
uiter obduxerūt. Moxq̄ rumor sonat in populū corpus videlicet
esse raptum. statiq̄ furibundi omnes in cellam cum gladijs et fusti
bus irruētes: nequaquā a cepto furore quiescūt: donec factum cau
sāq̄ facti curiosius p̄scrutātes intelligunt. Quibus ita gestis tandē
ep̄s cū clero: potestas cū magnatib⁹ atq̄ militib⁹ cū innumera p̄p̄li
multitudine ordinati ad cellā p̄cessionib⁹ pergūt. corp⁹ a fossa sub
leuant humerosq̄ ad portādū optimates quiq̄ subiciūt. Sic de
mū cum hymnis et laudibus ad sancte dei genitricis ecclesiam ve
niunt: vbi idem expletis ab ep̄o missarū solennijs honorifice sub die
transitus sui quinto sepeliunt.

De Canonisatione et ipsius miraculis. C. CXXXV.

Tempestatē autē

sedata ipsa die mi
racla choruscare ce
perūt. ita vt quecūq̄ infirmitate detenti tumbā eius cō
tingerent: optatā continuo sanitatē reciperēt. Qui vo ac
cedere vel adduci p̄e turba nō poterant: sani coram omnibus etiā
p̄e forib⁹ in platea fiebant. Clamat ad hoc cōcorditer vna vox oīuꝫ
vt sancti canonisatio vigilanti studio procuret̄. lectis in publicū: et
approbatis miraculis papa manus in celū protendit. et confessorem
antoniū cathalogo sanctoꝝ ascripsit festūq̄ eius die ob tue sui. L
q̄⁹ id⁹ iunij solēnit̄ celebrādū instituit. Acta vo sunt h̄ anno dñi. M.
ccxxxij. pontificatus autē gregorij noni. vj. Postremo miracula so
lēniter sunt (vt dictum est) approbata. in quibus vtiq̄. x. et. ix. diuer
simode contracti reperiunt̄ erecti. paralytici. v. consolidati. tot idē q̄z
a gybboꝝ deformitate curati. ceci sex illuminati. trium surdoꝝ au
res aperte. et eiusdem numeri mutoꝝ lingue solute. duo a morbo
caduco totidem a febribus liberati. sed et duo mirifice mortui resu
scitati. Quedam vo mulier cadens in aquā sanctū antoniū inuoca

canit cunctisq; eam extrahētibus vndiq; madefactis. ipsa sola pro/ sus in vestimētis ꝛ corpe sicca remāsit. Soror quedā ordinis domi/ narū pauperū ignē purgatorū grauiss me metuēs per beatū Anto/ niū obtinuerat penitus in hac vita purgari. q̄ ꝛ durissimis passioni/ bus cruciata rursus ceterarū interuentu p eundem meruit liberari. Miles quidā a p̄meua etate hereticus ad mensam sedēs. de mira/ culis sci viri narrātes audiuit. q̄ subsannās ciphū vitreū quem ma/ nu tenebat in terrā ab alto ꝓiecit dicēs. Si vitrū hoc Anton⁹ cōser uauerit integrū: hunc vtiq; credo scm̄. Quo licet ad petrā collisō: tū mirabilr̄ cōseruato mox erroribus abdicatis fide pfecta credere cepit christo. Clericus q̄dā miraculoꝝ inq̄sitionē deridēs grauissima pas sione peuti. Qui tandē ad beatū antoniū voto facto sanat⁹. scitatq; illius ꝓfessor ipsa in se expiētia edoct⁹ efficit.

De Sancta Elisabeth. C. CXXXVI.

Ex chronicis.

His quoq; tpib⁹ sancta Elisabeth in alemania claruit: quā idē papa Gregori⁹ canonizauit. Ex gestis ei⁹. Hec filia regis hūgarie vxor fuit lādegrauij turingie ab ado/ lescētia sua studuit religiōi. votū suū ꝛ actiōes in deū dirigēs: tā in rebus ludicris q̄ȝ etiā seriosis. hec vitioꝝ extirpatrix: vtutū plātatrix fuit. scala moꝝ: exēplū patiētie: speculū inocētie. Facta vo nubilis graues pſecutiōes passa est a ꝓximis ꝛ spōsi sui cōsiliarijs: ab eius vtrinq; cōtēpta. Sed cū dūz exorasset cōtra spem oiuz ipȝ sponsum suū in oib⁹ habuit tristicie cōsolatorē occultū. Qui etiā cū circa tē/ poralia necessitate suoꝝ p̄ncipatuū intēderet. in secreto tn̄ timorem dei hūs beate Elisabeth ad oia exercēda q̄ ad opus dei spectāt libe rā cōcessit facultatē: eā ad salutē aie promouēdo. Deniq; de manu magistri cōradi de marpurgi griseā tunicā iduit: ꝛ habit⁹ susceptio ne castitatis votū solēnizauit. Vixitq; in penuria ꝛ abstinētia ac hu militate. multa quoq; ab hoib⁹ tolerādo pariter incōmoda diuine contēplationi: orōni ꝛ opibus misericordie intēta. Ipse quoq; dul/ cis paraclit⁹ ihesus facie ad faciē ei apparēs: eā cōfortabat multitu/ dine scōꝝ comitatus: sicut serenissim⁹ ei⁹ vultus ingēs gaudiū sepe cū lateret in extasi rapta repsentabat. Et ipsa etiā q̄busdaȝ religiosis postea recognoscebat. vnde ꝛ al qn̄ dulcit̄ in eius presentia ridebat ꝛ in eius abscessu flebat stridētibus ancillis ei⁹ sicut eis postmoduȝ requisita: ꝛ pcib⁹ eoꝝ victa referebat. Quadā die duȝ more solito ocu/ lis ꝛ manib⁹ ac corde i celū suspēsis cōtēplatiōi intēderet. tam soli/ taria erat vt flāma vl̄ scintilla vestiūēta ei⁹ attigēs lederet enormi ter ac d̄formaret ea n̄ aduertēte: donec aliq ex ancillis rediēs odorē ignis sentiēs olfactu extiguēs suffocaret. At ista clamore puelle cor repta. ad se rediēs pānculos viles ꝛ abiectos manib⁹ ꝓpijs assuēs: iacturā ꝓut potuit restaurauit. ab ancill' et paupib⁹ ꝛ igbilib⁹ dn̄aȝ se vocari nolebat. Sȝ eas ad lat⁹ suū sedere: ꝛ d̄ scutella sua comede re faciebat. fila trahebat. vasa coq̄n ria mūdabat. hospitale paupeꝝ cōstruxit. ꝛ si qd̄ bonū vl̄ d̄lectabile q̄nq; hūit: ex suo subtrahēs: pau/ perib⁹ i ei⁹ hospicio manētib⁹ mīstrabat eosq; balneabat: ꝛ lectos eoꝝ sternebat: eosq; tegebat. Monoculū secū ꝛ scabiosū puerulū ha bebat quē et ad reqsita nature sepi⁹ p̄portabat. Int̄ innūera miracla q̄ dns p eā ostēdit. xvij. mortuos potēt̄ suscitauit. ceciū natū illuiauit: xiij kal. dcē. ad dn̄ȝ migrauit. In die aūt trāslatiōis sci corpis ei⁹ postq̄ȝ i capsa plūbea fuit repositū d̄ tra sublatū ꝓrio die p⁹ apto lo culo ꝓ reliqaꝝ ostēsiōe. reptū ē oleū mirifici odoris d̄ corpe ei⁹ emanas se: qd̄ hodie et īspiciētib⁹ p3. Nā gutte tāq; roꝝ sup grame stāt ꝛ di stillāt. eisq; decidētib⁹ vl̄ abstersis alie paulatī renascuntur.

De Dissensione scholarium parisiensium ꝛ quibusdam alijs. C. CXXXVII.

Anno domini

M. ccxxx. facta est pari/ sius inter scholares disse sio: quā mox secuta est eoꝝ ad tps multifaria dispersio alij nanq; remis: alij andegauis: alij vo aurelianis: alij quoq; in angliā vel in alias mūdi prouincias studij causa pfecti sūt. Eodē anno Henricus anglie rex instinctu Petri britānie comitis vt terrā a p̄decessorib⁹ suis possessam ꝛ amissam recuparet: in britāniā trāsfretauit. Sed in ꝓposito suo nullaten⁹ pficere valens: inanis ꝛ vacuus rediit: ꝛ eodē anno rex Ludouicus vrbē andegauis ꝛ castrā beleme dicto Petro ad vitā cōcessa recuperauit. Anno dn̄i. M. cc xxxij. facta est dissensio inter burgēses: beluacēses: minorib⁹ insur/ gentib⁹ cōtra maiores. Vnde plures ex maiorib⁹ occisi sunt. Pluri mi vo de minoribus capti ꝛ p diuersa regni loca carceri mancipati: ad vltimū vo multa pecunie sūma redēpti. Nāq; milo eiusdē vrbis epūs tāq; fauerat minorib⁹ i h̄ scō suspect⁹ hēbat. Rex autē ludouic⁹ tāq; suplos iudex manū vltricē adhibuit: ꝛ ob h̄ epat⁹ plurib⁹ annis sub īterdicto fuit. Milo vo p̄fatus epūs Romā ꝓficiscens in itinere obijt. Sed ꝛ eius successor gaufridus eidē cause ꝯtra regē insistēs dies paucos ꝛ malos. i. afflictione plenos in epatu pegit. cui succe/ dens robert⁹ pacē cū rege cōposuit. ꝛ sic ab interdicto diocesim ab solut. Anno quoq; prenotato magnū gelu fuit: ita q̄ segetes cōge late fuerūt. vnde ꝛ fames magna secuta est in frācia. Anno dn̄i. M ccxxxiiij. rex frācie ludouic⁹ accepit vxorē. s. margaretā comitis pro/ uincie filiam circa dominicā ascensionis: q̄ senonis coronata fuit. ꝛ pari sius venit circa octauas ascensionis. Anno sequēti facta est magna fames valde in francia: maximeq; in aquitania: ita vt hoies herbas cāpestres sicut aīalia comederent. Valebat eni sextarius bladi. c. so lidos in pictauia. Ibidē quoq; facta est magna pestilentia: q̄ multi paupes magni ꝛ parui sacro igne accēdebant: ita q̄ ecclia sci maxē tij talib⁹ illuc allatis implebat. Eodē anno theobaldus campanie co mes exercitū colligēs: aduersus regē ludouicū insurgere attētauit. Qd̄ agnoscēs rex: ex aduerso cum exercitu vsq; ad nemus vicenarū properauit. Quo audito comes ad eū nūcios misit: rogitās vt iram deponēs offensam remitteret. ꝛ vt in oculis eius gratiam inueniret duas eidē villas. s. brainam ꝛ mosterolium in fordiona tradidit in per/ petuū quiete possidendas. Anno sequēti vetulus rex arsacidas mi/ sit in franciā: precipiēs vt occiderēt regē ludouicū. sȝ deus cor ei⁹ i/ mutauit: eiq; cogitationes pacis ꝛ nō occisionis imisit. Vn̄ post pri mos quātoci⁹ alios nūcios misit: mādans ei vt a p̄mis nūcijs se cu/ stodiret. Vn̄ rex extūc corp⁹ suū diligēti⁹ fecit custodiri p hoies cla uas cupreas assidue deportātes. primos interim nūcios alij sollici/ te quesierūt: ꝛ inuētos ad regē ludouicū adduxerūt. Quib⁹ visis rex gaudēs vtrosq; munerib⁹ honorauit. regi quoq; vetulo regalia exe nia ꝛ dona q̄ȝplurima preciosa in signū pacis ꝛ amicitie delegauit. Anno dn̄i. M. ccxxxi. idus febuarij magister iordan⁹ toci⁹ ordinis p̄dicatoꝝ pastor ꝛ rector obijt i mari. Dū eni ad visitāda loca ꝛ frēs in terrā sanctā iret inundante maris seuicia suoq; impetu galeā in q̄ cū duob⁹ frīb⁹ ꝛ alijs. xx. psonis erat ad littus ꝓpellēte parit̄ cū illis ab h̄ seculo nequā beneficio mortis ereptus est. Dūq; corpora iace rent inhumata: sicut testant̄ q̄ de isto naufragio euaserūt. ꝛ qui pro prijs eos manibus sepulture tradiderūt: luminaria de celo sup illos singul' noctib⁹ effulserūt. sȝ ꝛ cruces multe sup illos ꝛ a multis vise sunt. Ad qd̄ miraculū incole loci ꝯfluentes tanti odoris fragrantiā hauserūt: vt iuxta testimoniū istorū q̄ post visa miracula tres illos sepelierūt vsq; post. x. dies odor nimius ab ipsoꝝ manib⁹ nō recede ret. sed ꝛ p sepulture circuitū eiusdem suauitas odoris latius ema/ nabat: vsq; quo frēs de achon cū barcha venerat. ꝛ eos in ecclesiam suā trāstulerūt: vbi ꝛ dict⁹ pater miraculis choruscat: multaq; mul/ tis beneficia prestat.

De Itinere trāsmarino sub ducatu regis nauarrie: ꝛ discor/ dia inter fridericū ꝛ papā gregoriū. C. XXXVIII.

Odē autē tēpore

frēs p̄dicatores ꝛ frēs minores ad hoc ipm officiū a dn̄o papa vocati: sue p̄dicatiōis ex hortatiōe multos de frācia barones milites ac plebanos clericos ꝛ laicos cruce signantes: in terre sancte subsidium trāsmit/ tere parauerunt. Qui tamen annuente gregorio p annos quattuor aut q̄nq; passagiū distulerūt. Tūc comitē cāpanie q̄ etiā rex erat na uarrie: ducem itineris habētes: ꝛ parti (vt fert̄) inter se dissentiētes: partiq; in ꝯflictu cōtra saracenos incaute se ingerentes: ac prede for/ sitan vel glie ꝓprie sicut mos est nr̄i tpis militib⁹ auide nimiū inhiā tes parū aut nihil ꝓfecerūt: quin poti⁹ multi corā paganis cede cor/ ruerūt. ꝛ multi capti sūt. Illic in bello perijt comes barri miles strē nuissim⁹. Porro de carcere liberat⁹ cū rediret obijt comes mōtisfor tis amalricus. His vo tpib⁹ orta iterū inter papā ꝛ imperatorē discor dia: impator excōicat⁹ ꝯtra romanā ecclesiā acrius insurgēs: itinera quoq; obsidens romipetis insidiat̄. Ob h̄ iacob⁹ penestin⁹ epūs in franciā legat⁹ a dn̄o papa petēdi subsidij cā latenter dirigit̄. ꝛ pacto negocio reuertēs ab impatore capit̄. Sed ꝛ dn̄s ot'o cardinal' iam pridie in angliā ab ipso papa missus. eodē tpe rediens etiaȝ ipse ab impatore detinet̄. Ipso quoq; tpe dn̄s papa cōciliū epoꝝ ad se vo/ care nitit̄. ꝛ iter multi aggressi sūt capiunt̄. Ex quib⁹ fuit petrus de collemedio archiepūs rothomagēsis. abbates quoq; cluniacēsis cister cij ꝛ clareuallis. Deniq; idem papa gregori⁹ multis tribulationib⁹ vndiq; pressas obijt. q̄. xiiij. annis in pontificatu sedit. Et anno dn̄i M. ccxl. migrauit. Tunc gaufridus mediolanensis: qui cardinalis epūs sabinensis erat: in papā eligit̄. ac celestin⁹ huius noīs quartus appellat̄. Sed q̄ senex ꝛ infirm⁹ erat vltra. xviij. dies ecclesiam non valuit regere: q̄ morte ꝓhibit⁹ est p̄manere. postea dissentientibus inter se paucis: qui a morte imperatoris remanserant cardinalib⁹ va cauit sedes aplica. xx. ꝛ duobus mensib⁹. Anno quoq; prenotato a

dominica post natale dñi: vsq; ad exaltationē sancte crucis fuit sic-
citas magna. vina quoq; tam fortia fuerūt vt nō possent bibi commo
de sine aqua. Eo tpe apud cremonā facta est tēpestas maxima. ceci-
ditq; lapis grādinis in quo erat crux ꝛ imago Saluatoris expressa.
Desuper quoq; lrīs aureis scriptū: Jhesus nazarenus rex iudeorum.
Cecidit autē in monasterio sancti Gabrielis ꝛ de aq̄ in quā liquefa-
ctus est inunxerunt monachi cuiusdā fratris oculos cecutientis: sta-
timq; clare vidit.

De Tyrannide paperoissole ꝛ in turchos debachatio-
ne. C. CXXXIX.

Anno dñi M. ccxl. videlicet anno ā anteq̄ tar-
tari turchiam destruxissent: qdam turque-
mānus in regno cōtra soldanū se extulit: ac p duos men-
ses ꝛ fere dimidiū debachationē suā exercuit. Hic pape-
roissole vocabat ꝛ baiulationē habebat sup q̄tuor casalia. Qui cū
die q̄dā equitaret p campos iumētū suū pulchrū q̄dā rusticus pede-
ster ei occurrit eiulās ꝛ clamās: q; lupus rapuerat ꝛ in silua depor-
tauerat ei⁹ filiū. O inq̄t rusticus audi me homo ꝛ adiuua miserum.
faciāq; te hoiez diuitē, vel si malueris soldanū. Cui paperoissole au-
dita eius cā: ꝛ accepto de pmissione iuramēto lupū insecut⁹ ei puer-
rū abstulit ꝛ ad patrē reportauit. Rusticus ergo puerū viuū letāter
recipiēs: paperoissole dixit. Elige tibi qd̄ vis de duobus pmissis.
Ille respondit. Quis es tu q̄ sic incunctāter hoc mihi pmittis. Ego
sum inq̄t q̄ de nocte vado cū dñabus q̄ nimphe vocant: ꝛ sum dei
nūcius. ꝛ quicq̄d dixero tibi eueniet. Tūc ille. Satis ait diues sum
sʒ fac me soldanū. Rusticus quoq; ait. Vade statī ad parētes tuos:
q; magne es parētele. ꝛ cōgregatis in vnū dic: q nūcius dei tibi ap-
paruit dicēs. deū te velle soldanū esse. Qd̄ cū ille fecisset cepit mul-
ta circa se casalia inuadere atq; destruere. oibusq; cū q̄bus pliabat
pualere. Cūq; domū quandā armenoꝝ q̄si castellatā obsideret. oēs
suos ppossē asiauit vt viriliter pugnarēt. nihilq; mali timerēt: quia
nullus ibi moreret: neq; vulneraret. Hac igit̄ cōfidētia castrū assi-
lierūt. ꝛ illi de castro. viij de illis se pugnātib⁹ occiderūt: ꝛ q̄; plures
alios vulnerauerūt. Alij v̄o pugnātes. f. occisoꝝ fres atq; parentes
de morte ipsoꝝ dolētes dixerūt. Paperoissole q̄re sic decepisti nos
ꝛ nostros: morieris ꝛ tu sicut ꝛ illi. Ille aūt iurabat q; sic dei nūcius
ei dixerat. Diabolus inquiūt fuit: q̄ sic te decepit. Tunc ille subterfu-
giū amētie sue querēs ꝛ nō inueniēs dicebat. O deus quid facio an-
domnis. Loqr inq̄t oibus astātib⁹ vobis deo crastinis die ꝛ dicam
ei. cur mihi ꝛ vobis tale q̄d pmisit accidere.

De Ipsius ac suoꝝ destructione. C. CXL.

Crastina v̄o die cōtra pdictos armenos insul-
tum fecit. ac p medias scapulas pfo-
ratus ad mortē abscondi se precepit. ita q videri nō pos-
set: quādo mortuus esset. Nihilominusq; cōsolatus est
suos dicens q nō propter ipsum a proposito qd̄ inceperāt desiste-
rent. sed viriliter insisterēt: quia victoriā ꝛ dominiū sic ei deus man-
dauerat de omnibus obtinerent. Dixit etiā q cum foret mortuus:
iret loqui cum deo super his que acciderāt rationē quesitur⁹. Quē-
dam etiam pre ceteris sibi de genere suo pausq̄ moreretur consti-
tuit vt preesset loco sui eiq; obedirent vt sibi. certi q turchie domi-
nium obtinerent. si in proposito ꝛ opere incepto, permanerent. Ille
igitur institutus in opere cepto persistebat ꝛ congregato secum. iij.
M. hominū multitudine oēs sibi resistētibus occidebat ac destrue-
bat. Deniq; in terre vastatione tantam sibi pugnatorū multitudinē
cōgregauerant: et ita in breui a turchis reueriti sunt: q eis libere ga-
ariam dum tantū pax esset decetero firma inter ipsos dare volue-
runt. Tunc trecenti latini siue franci audientes turchie destructionē
per illos fieri conuenerunt ad locum vbi erant congregati atq; in il-
los exilientes destruxerunt omnes. turchis a bello fugientibus nec
intrare conflictum audētibus. vnicus tantū latinus mortuus fuit
ibi. plures aūt vulnerati. Sic igitur habita de paperoissole victoria
per latinos precepit Soldanus. ccc. milia soldanorum eis dari que
omnia retinuerūt ipsi turchi. Siquidem etiam admirabiles siue ba-
iuli turchie participant furtis que in ea fieri consueuerunt. Pactū
quoq; de habenda securitate cum furibus faciunt. Tunc latini sti-
pendia quesierunt a baiulis Soldani. Quibusdem vero soluere re-
cusantibus dixit vnus. Iustum est vt stipendia vobis soluamus
quia nos et capita nostra per vos habemus. Siquidem altera die
cum Paperoissole veniret ad castrum nostrum omnesq; recepti es-
semus in tutiori loco vndecim milia pugnatorum. Ille videntibus
oculis nostris venit ad burgum: et ibi accepit victualia quantū vo-
luit. nec saltem vnus qui contra illos exiret ex nobis fuit. Quoniam
ergo vos franci deuicistis eos ante quos cōparere nō audebamus.
iustū est vt stipendia vobis psoluant. Itaq; nō exercuit (vt dictū ē)
paperoissole tyrānidē suā plusq̄ p duos mēses ac dimidiū. ꝛ tn̄ tur-
ci p vices. xij. fuerūt vastati p eū. erātq;. xij. milia lanceaꝝ.

De Lōga turcoꝝ a tartaris impugnatione. C. CXLI.

Duo tartari plures turquie terrā inua-
serūt anteq̄ istā contererēt
ac destruerēt. Nā p annos. xx. soldan⁹ cū eis vsq; nunc
... qualat habent guerrā. ita tn̄ q nō oēs barones tartaro-
rū: sed vnus tn̄ vel duo insurgebāt. Tādē audiētes q paperoissole
tali mō ꝛ cū tā paucis q̄si cepisset victoriā de turcis obtinere: aīati
q̄plurimū ex debilitate turcoꝝ. In anno sequēti turquiam integre
inuasere. Contigit autē in antecedenti anno destructionis ei⁹ duo
milia mulierū de arseron iuisse ad balneū q̄ p tres leucas ab eadē ci-
uitate sunt remota. Cū igit̄ in balneis eēnt vt exercitū tartaroꝝ ibi
superuenire viderēt: nec effugere possent: cogitauerūt vt se baiono to-
tiq; suo exercitui perpetuo seruituras offerrēt. Venientes igit̄ ei ob-
uiam in lyris ac tympanis ꝛ diuersis musicis instrumētis: q̄ multe
illarū secū habebāt cantātes corā baiono: se illi suoq; exercitui ob-
tulerūt. nec sic tn̄ eius animi ferocitatē mitigare potuerūt. sʒ oēs ibi
statim pcepit occidi. Accidit etiā parū ante turcorū destructionē: q
prope seuiayar quidā paup christian⁹ peregrin⁹ theutonic⁹ a latro-
nib⁹ vulnerat⁹: debilis ꝛ infirm⁹ mēdicās a turquemānis querebat
sustētationē. Tandē in extremā infirmitatē cecidit: dñoq; spiritū red-
dens in quodā casali expirauit. Illi v̄o turquemāni in quodam fu-
mario sepelierūt eū. ac ī subsequēti nocte plurib⁹ noctib⁹ aliis lumi-
naria magna sup eū visa sunt. pluraq; miracula ibi a dño sunt ostē-
sa. multisq; admirātib⁹ ac stupētib⁹ cadius hō quidā diabolic⁹ vite
bat admirātes cōpesce dicēs astātib⁹. Nō credatis q iste fuit chri-
stian⁹. Erat eni natione saracen⁹. sʒ forsitan a saracenis deuiauerit.
ꝛ āmodo vt saracen⁹ viuē pponebat. Ideoq; pro illo tanq̄ pro sara-
ceno operatur talia deus.

De Nobilitate ac magnitudine regū turquie. C. CXLII.

Erat quidē illud turquie regnū no-
bilissimū ꝛ opulē-
tissimū. Ibiq; ciuitates fere. c. exceptis castris ꝛ villis
ꝛ casalib⁹. Ibi quoq; meledeme: q̄ fuit (vt dicit̄) pria scī
gregorij oib⁹ habundās bonis: ibi labigarme vbi frideric⁹ quondā
imparator occiuit plusq̄. cc milia turcoꝝ. ꝛ tūc acq̄siuit iconiū. Sʒ cū
inde hierusalē pgeret: in flumē dellaleph submersus est. Quo audi-
to turci nocte q̄dā in frācos insurrexerūt: ꝛ illos occiderūt. Sauasti-
ca comitatus est magn⁹ siue regnū vnde possidet multitudo circū-
adiacentiū castrorū. Ipsa est ciuitas sebaste: vbi btūs basili⁹ eiusdē
vrbis epūs martyrizat⁹ est: ꝛ alii. xl. silr martyres. Ibi quoq; fuemi-
gle regio est vbi casalia valent ciuitates. Ibi etiā est fluuius siue sta-
gnū spaciū triū dietarū. Ibiq; plures regales sedes. s. xxv. q̄rū vna ē
sauastia siue sebaste. Alia v̄o satellia: vbi est sinus maris q̄ dicit̄ gau
fra satellie. Itē lacaudalour: vbi est thesaur⁹ soldani: ac meledimi ci-
uitas scī georgij. Itē arsarō ꝛ mōsalquin ꝛ calath ꝛ robaus: q̄ quō-
dā dicit̄ rages ciuitas medoꝝ. ꝛ sasamesat: vbi fuisse dicitur vnus de
crucib⁹ duoꝝ latronū. Ex his etiā est iconiū ꝛ alie multe vsq; ad pre-
dictū numerū. ex quib⁹ ē vna nixaria noie. de q̄ dicunt̄ a quibusdā
euāgelici tres reges siue magi fuisse. Est etiā in eodē regno loc⁹ qui
dicit̄ scūs brassam⁹: vbi est monasteriū monachoꝝ. ccc. cuius muni-
mo siqñ impugnat̄ ab hostib⁹ fert̄ seipsum mouere machinasq; iu-
centes in eosdem retorquere.

De Opulentia eiusdem. C. CXLIII.

Bi tantā copiā diuitiarū: q admirab-
dus quidā in qualibet
hieme ponebat ad presepe suū ordeaceū. x. milia arietū.
exceptis aliis q̄ erāt in pascuis. Idē quoq;. x. milia equo-
rū ad p̄sepe suū ordeaceū: p̄ter illos q̄ erāt in pascuis ꝛ in baracijs.
Soldan⁹ aūt hēbat in terra sua. vj vel fm quosdā. x. milia argente-
rias. q̄rū vnica quotidie decē milia soldanos valebat. argētaria de
lebena quotidie valet (vt dicit̄) tres rotas argēti depurati: q̄ valēt. iij
milia soldanos solutis operarijs. Itaq; tra soldani valebat ei quotidie
cccc. milia yperpera. i. lxij. milia marcas argēti. Eris aūt minere sunt
ibi tres: minere aūt ferri plures. Est aūt aluminis minera iuxta saua-
stiā: q̄ valet vnā argētariā. forū equorū vnguēti ꝛ saponis reddit ei
annuatim soldanos. ccc milia in nera. cc. milia. aq̄ v̄o quotidie sol-
danos mille. Sunt etiam ibi ad min⁹. viij. salinerie. Preterea apud
bacsar inueniūt coct⁹ ꝛ aluminis minere. Color etiā indus ibidē v̄sus
baudac ꝛ copiosus habet̄ ī turquia. In terra iconij inuēta fuit azu-
ris minera: sʒ superueniēte terra est coopta. Ibi etiā p̄ter lanas ouiū
habēt lanā caprinā optimā: de q̄ fiūt capelli de bonet: qui mittunt̄

et anglis. Itaqȝ soldanꝰ turchie bñ poterat .l. milia milites vnicuiqȝ dando mille bizācios annuatī in redditu stipendiare. In aduentu baiuli armenie ad ipm in gazariā ꝓiecta sūt iperpera multa eiqȝ dimisit ad valorē .v. marcarū argenti vasa sua aurea et argētea. Idem quoqȝ vatachio fecit:cū ad ipm venit. Dixit etiā quidā soldani thesaurarꝰ ꝙ i casalia erāt tres domꝰ. quarū vna plena erat iperperis due aūt dragmis. Deniqȝ in anno quo cōtritꝰ fuit soldanꝰ a tartaris ante pugnā dedit .xvj. milia pia vestimētoꝝ de samito ⁊ de thabith sarbolis exceptis.

¶ De Magnatibꝰ subiectis aꝰ dominio. C. CXLIIII.

Dno rex armenie minoris soldano turquie in ccc. lanceis ꝑ iiij. menses tenebaꝛ seruire et insup etiā facere proclamare legē machometi semel in anno i sua maiori ciuitate. monetā quoqȝ i terra sua fieri faciebat. cuiꝰ medietas soldani erat. Similiꝛ dñs de lābro tenebaꝛ ei in .xxix. lanceis seruire. eo mō quo rex. scȝ admittēdū quoscūqȝ vellet mitteret. Vatachiꝰ quoqȝ i .cccc. lanceis eidem seruiebat quotiēs vł quātū volebat. Itē dñs de trapesondes .cc. ei lāceas dabat. ⁊ soldanꝰ alapie quotiēs volebat in mille lanceis eidē seruiebat. Dñs de melerdin ⁊ dñs de dambare. dñsqȝ meredin. ⁊ soldanꝰ de bamseta. ⁊ ille de caniella. ⁊ soldanꝰ damasci. ⁊ ille de monserandin et ille de baamāt tenebāꝛ et facto homagio ac iuramēto mediante ipm adiuuare fm oīe posse suū ɔtra quoscūqȝ. Itaqȝ soldanꝰ iste faciebat se ꝓclamari dñm totꝰ mūdi. et qñ filiꝰ eius fuit natꝰ. clamari fecit ꝙ natꝰ esset solis filꝰ. Nūqȝ ibat cū minori societate q̃ .x. milia hoīm. Cūqȝ adhuc esset i maiori posse suo dixit dño de lambro ꝙ ipe i ꝑsona ꝓpria volebat ire ad papā. eiqȝ reddere totā terrā suā. vt in quiete possideret arcem vnā. Et hoc quidē stati fieri voluisset nisi vel dñm de lābro ab admiraldis inficī timuisset. Itaqȝ dñs de lābro cōsuluit ei ne iret sed potius mitteret. Postea vō eiꝰ ꝓpositū impeditū:nec ad effectū productū ē. Est aūt in suo regno fortissimū castrū quod cādelaria dicitꝛ. vbi ē thesaurꝰ ipsiꝰ. ⁊ dicitꝛ ꝙ ibi sūt .xvj. pitharie plene auro depurato i ipsis liq̃to exceptis lapidibꝰ preciosis ⁊ pecula multa nimis. Hec aūt oīa ꝑ frācos acq̃siuit etiā a tpe godefridi de builiono ⁊ epi delpi. Sȝ postq̃ a francis se soldanꝰ retrahere cepit: nūq̃ vt priꝰ victus fuit.

¶ De Soldano ibidē ꝑ frācos cōstituto. C. CXLV.

Siquidem et gaiasadinus qui tpe destructiōis regni erat soldanꝰ ꝑ frācos in regnū fuit exaltatꝰ. Cū enī baladinꝰ soldanꝰ mortuus esset: dedit eidē filio suo gaiasadino gladiū suū tāq̃ vero heredi. cū tñ illegitimꝰ esset. ⁊ baladinꝰ ipe duos filios ex lorore soldani babilōie legitimos haberet. Habuerat aūt baladinꝰ vnū admiraldū noīe sadadinū: q̃ oībꝰ admiraldis ꝑerat oīmqȝ capita absciderat. Mortuo igiꝛ baladino venit iste sadadinꝰ ⁊ dixit gaiasadino. Veni mecū et ego mō te faciam soldanū. Tūc apud cōquebac domū quandā soldani iuxta gazariā ad leucā erāt. vbi .s. in gazaria .xvj. milia corasminoꝝ i solidis soldani cōsistebant. et ex .se quidē soldanū facē volebāt. sed francos mirabiliꝛ tiebāt: q̃ vsqȝ ad mille tūc ibi erāt. Venit g̃ sadadinꝰ ⁊ gaiasadinū accepit. eūqȝ i gazariā duxit. In illo aūt itinē obuiauerūt latinis siue frācis q̃ ad conquebac ibāt eā ꝑceptū audiēdi. quibꝰ ait sadadinꝰ. Ecce gaiasadinꝰ dñs vr̄ atqȝ soldanꝰ. ipm g̃ ɔducite ⁊ in sede sua statuite. qō ⁊ fecerūt i domū .i. i domū soldaꝛ eū ducētes ⁊ i eiꝰ sede statuētes. Itaqȝ stati audito ꝙ gaiasadinꝰ eēt in sede soldani. venerūt oēs admiraldi eidē inclinare ac pedē ipiꝰ osculari. Ipe vō frācos qꝛ in sede eū posuerāt pedē suū osculari nō ꝑmittebat: sed manū eis porrigebat. Cūqȝ timēt ne admiraldi se cōiūgerēt mr̄i sue ⁊ frībꝰ ⁊ occideretꝛ ab eis cū nō esset heres legitimꝰ. dixit ei sadadinꝰ. Esto securꝰ q2 sic faciā de illis: vt te timere nō opteat. Fecit igiꝛ eos cū mr̄e occidi ambos. Postea vō idē sadadinꝰ occidit soldanos oēs ꝑter tres. voluitqȝ ipe eē soldanꝰ. ⁊ cordā ⁊ soldāo strāgulādo posuit. cū q̃ iuuenꝰ eit atqȝ in malitia sua fuctꝰ a quodā admiraldo mergedac noīe q̃ fuerat christianꝰ. Huiꝰ g̃ ɔpta fidelitate ⁊ illiꝰ falsitate occisus est sadadinus ⁊ in eius loco mergedac substitutus est.

¶ De Probitate francoꝝ ɔtra tartaros. C. CXLVI.

Preterea q̃ tartaros logo tpe turcos vt dictu est i ꝑꝛ ꝑdicta h... timuerāt pre... xerūt. ⁊ bis eos ɔfregerūt. vnaqȝ die post horā etiā ix. q̃rtā ... eis mōte in quo erāt abstulerūt. cōtigit in precedenti anno prefate turquie destructionis vt capti essent duo franci apud arseugan a tatariis. quoꝝ vnꝰ vocabaꝛ guillermꝰ de brūdusio. alter vō raymūdꝰ guasco cūqȝ tenerentꝛ captiui quidā tartaroꝝ q̃ audierāt ꝙ frāci fortes bellatores erāt suggesserunt ceteris maioribus vt illi duo pugnarent inter se q2 modū pugnandi eoꝝ libenter aspicerent. congaudentes eoꝝ interfectiōi manibꝰ ipsoꝝ faciende. Itaqȝ de cōmuni maioꝝ assensu factū est vt inter se pugnarent illi duo franci equis ⁊ armaturis prout fieri potuit cōpetenter preparati. cū autē armarentur ⁊ prepararentꝛ inter se sunt collocuti: ꝙ siue sic: siue sic de necessitate ac sine dilatione oportebat eos mori. ideoqȝ ꝙ tartari sperabant ipsos inuicem facturos de seipsis ipsimet pariter facerēt de tartaris. Hoc itaqȝ cōi assensu inter se firmauerūt dei misericordiam sibi affuturā inuocantes ac fortassis sic inuicē sibi de peccatis suis cōfitentes. Preparati ergo ad preliū alter alteri cominus quasi congrediens ac velut in ɔpem suū insiliens in tartaros irruerūt. primo q̃dē lanceis ⁊ postea gladiis eos cōfodiētes ac detrūcantes. ita ꝙ .xv. ex eis interfecerunt: ⁊ alios .xxx. grauiꝛ vulneratos anteq̃ ab illis interfecti fuissent ibidē reliquerunt. Propter hoc ⁊ his ɔsimilia francos siue latinos .i. christianos precipue timent tartari ⁊ similiter etiam turci. Unde cū in arsenga francus q̃dā placentinus occidisset quendā turcum. hac de causa marescallus exercitus capi ⁊ suspendi iussit eundē placentinū. Quo audito franci oēs in vnū cōuenerunt et firmauerunt inter se ꝙ si suspenderetꝛ frācus: oēs irruerēt in mortem turcoꝝ. Hoc cū audissent turci nihil amplius agere sunt ausi. Erant tamen tunc ibi .lx. milia turci: franci vō .dcc. alias quoqȝ cum totidē virobiqȝ cōgregati essent. turci voluerunt imponere francis vt castrū qō dicitꝛ semesac munirēt. Unde franci tunc etiam contra illos insurgere volebant: q2 se tam viles reputabant.

¶ De Destructione quarundā turchie ciuitatū. C. CXLVII.

Anno itaqȝ dñi .M.ccxlij. tartari oēs primā turchie ciuitatē inuaserūt: eāq̃ destruxerūt. Siquidē antea vt dictū est supra per .xx. annos regnū illud ipugnauerunt. ita tñ ꝙ vnus eoꝝ baro vel duo tantūmodo cōtra illud insurgebāt. Oēs autē arseron simul per .xx. dies obsederūt. Est autē arseron vt dicitꝛ terra hus: in qua quondā beatus Iob dicitꝛ habitasse ⁊ in ea regnasse. Cūqȝ ciuitatis huius habitatores a tartaris obsessi. succursum a dño suo soldano prout erat necesse nō haberēt. nec aduersus tartaroꝝ multitudinē preualere possent. Cogitauerūt inter se tartaris reddere ciuitatem. eo pacto vt nulli eoꝝ aliquā lesionē vel mortē inferrent. sed vt seruos suos ⁊ sclauos tenerēt illos atqȝ saluarēt. Ad hoc aūt offerēdum ⁊ firmandū miserunt eis saata .i. ciuitatis baiulū. Itaqȝ tartari petitioni eoꝝ annuerūt: ⁊ fm modū suū iurantes oīa petita se firmiter seruaturos promiserunt. Intrantes aūt vrbem statim cōfederationē prefatā ruperūt. oēsqȝ ciuitatis habitatores occiderunt. sic quoqȝ fraudulentā pacē ⁊ cōfederationē habitatoribꝰ arseugam ciuitatis fecerunt: ⁊ post introitū in eam oēs siliꝛ occiderūt. habitatores autē sauaste nō occiderūt: quoniā illis obuiam claues ciuitatis eis offerentes exierunt. totam tamē ciuitatē depredati sunt: ⁊ iuuenes ac iuuēculas ⁊ q̃plures alias mulieres rapiētes secū eduxerūt. Que tamen oīa prius se nullatenus facturos esse promiserant atqȝ iurauerūt. cū autē gayaziā que alio noīe dicitur cesarea cappadocie obsiderēt duo franci qui erant in vrbis illius presidio dixerunt: ꝙ si plures francos secū habuissent. semꝑ a tartaris in illo presidio se defendissent. nec vllas eoꝝ machinas vel impugnationes timuissent. At vero miseri turci quia viles ⁊ effeminati sunt: vltro se illis reddiderunt. Venientes igiꝛ tartari ante dictā vrbē petierunt tantūmodo sibi oīa aialia ciuitatis reddi ⁊ iuramentum fidelitatis sibi ꝓstari. Tunc itaqȝ turci q̃si leti secum de illoꝝ promissione exierunt ad illos causa fidelitatis cōfirmande. Illoꝝ autē qui exierunt tartari .c. milia: vel potius fm quosdam .ccc. milia interfecerunt. Cumqȝ tamen essent intra vrbē quā ceperāt audiētes dici ꝙ rex armenie minoris veniebat in succursū cesaree. cum tñ paucos ⁊ q̃si nullos cōtra tartaroꝝ multitudinē posset habere debellatores. De nocte tamen fugerunt quecūqȝ lucrati fuerāt exponētes. postea tamē redierūt. cū eundem regem venturū nō audierunt.

¶ De Itinere Ludouici regis in pictauiā ɔtra comitē marchie ⁊ regem anglie. C. CXLVIII.

Ex historia francorū. Anno quoqȝ ꝑnotato Rex ludouicus cōtra hugonē marchie comitē in pictauiam perrexit: q̃ .s. comes ɔtra eūdē regē rebellis erat ⁊ henricū anglie regē ac Richardū fratrē eiꝰ in auxiliū habebat. Et hi duo vxores habebāt filias comitis ꝓuincie sorores .s. regine frācie. Predictus aūt Hugo hēbat vxorē ipsiꝰ regis anglie mr̄ē. Anno quidem precedēti rex ludouicꝰ multā sui regni militiā apud salmuriū cōuocans alfonsiū fr̄ē suū ibidē nouū militē fecit. cui antea filie comitis tholosani noīe iohāne cōiugaliꝛ sociato, terrāȝ auernie pictauie, ter

rāqꝫ albigēsiū possidēdas ɔcessit. Quib⁹ pactis a hugōe comite mar
chie vt eidē fratri suo. s. adefonso comiti pictauēsi ,put debebat ho
miniū faceret petijt. Sꝫ iste nullatenus se facturū asseruit. Unde rex
huius presumptionis ac supbie nō immemor: anno sequenti exerci
tū regni ɔgregauit: ꝛ cū infinita multitudine bellatoꝝ terrā illi⁹ intro
iuit: ꝛ primo castrū qd mosterolū i gastina dicit̄ obsidē i breui sub
iugauit. Postmodū ad turrim berugie se ɔuertēs: eāqꝫ capiēs ipaꝫ
cū appendicijs suis dirui penit⁹ fecit. Post hoc ꝛ castrū frontonaiū
gaufridi de lisegno: q̄ erat in auxiliū comitis marchie fortit̄ expugna
uit ipsūmqꝫ cito potenter sibi subiecit. Similit̄ ꝛ aliud castrū eiusdē
gaufridi fortissimū qd appellat̄ nouētū in expugnatiōe frōtenaij ba
lestarius qdā quarellū ad turrim iaciens: adefonsuꝫ comitē pictauē
sem in pede grauiter vulnerauit. Quo viso rex castrū acrius ipugna
ri iussit eoqꝫ capto defensores ei⁹. s. filiū marchie comitis illegitimū
xlj. milites cū. lxxx. seruiētib⁹ ꝛ alijs q̄plurib⁹ rex primū pisi⁹ post alias
bi p diuersa loca misit ac diligēter custodiri pcepit. Postea autē rex
castrū guidonis de rupe forti qd appellat̄ banilarb⁹ sibi fortit̄ sub
iecit ipsūmqꝫ sicut ꝛ frōtenaiū dirui fecit: interea marchie comitissa
seruiētes donis ꝛ pmissiōib⁹ illectos ad curiā regis ludouici cū ve
neno vt ipm ꝛ frēs ipocionarēt misit: Quos idē rex dephēsos: atro
cissimo carceri mancipari iussit. Itaqꝫ postq̄ castra quedā pictauis
dirui: quedā vō guarnisionib⁹ suis muniri fecit. Cū eēt i quodā ma
risco pōtem eleuari faciēs vlterius v̄sus regē anglie q̄ in vrbe xancto
nēsi latitabat trāsire voluit. Qd qꝛ ,pter iportunitatē trāsit⁹ absqꝫ
dispendio implere nō valuit: versus callebargū castrū gaufridi de rā
conio reduc. Ibiqꝫ tentoria super aque ripā fixit. In altera vero ripa
stabat rex anglie cū fratre suo richardo ꝛ hugōe comite marchie ac
symone de monte forti: ceterisqꝫ militib⁹ ꝛ balistarijs ac multitudi
ne grandi. Qui. s. rex anglie postq̄ exercitū francoꝝ deprehendit: ꝫ
ad bellū paratos: tamen per tractū duarū balistarū ꝛ amplius cū su
is militibus se retraxit. Tandē bellū cōmiserunt durū ꝛ asperū nō si
ne magna strage anglicoruꝫ. Deniqꝫ rex ꝛ comes marchie noctu de
vrbe xanctonensi recesserunt: castrūqꝫ vacuū reliquerunt. Tūc in ma
ne ciues ad regē ludouicū accesserunt: eiqꝫ claues reddiderunt. Nec
pretereundū est q̄ in predicto conflictu anglici stupefacti ad vicecō
mitē castri eraudi qui satis prope ibi se habuit cū haberet arma ri
cardi comitis armis similia confugiebant perterriti: seqꝫ dicētes esse
de parte illa: cogniti sunt ac retēti. Post hoc reginaldus de pontib⁹
potētia regis perterrit⁹ venit ꝛ fecit homagiū comiti pictauensi publi
ce corā regis baronibus. Eodeꝫ quoqꝫ die hugo miles comitis mar
chie primogenitus ad regem venit sub hac forma cum ipso de pace
tractaturus: videlicet q̄ terre tota quā idē rex sup p̄rēꝫ suū acquisie
rat comiti pictauensi remaneret: ꝛ de residua comes marchie cuꝫ fi
lijs suis voluntati regis omnimode staret: ita tamē vt idē comes ca
strū acharдicū duob⁹ alijs regi traderet. In quibus rex expensas di
cti comitis guarnisionē suā haberet. In crastino comes marchie cuꝫ
vxore sua pdicta cōpleturus venit ꝛ genuflexo cū lachrymis ac suf
pirijs coram rege veniā de offensa petitā obtinuit. Rex vō eandē pa
cē quā idem comes secū fecit homagia que ipsius fuerant. s. homa
giū reginaldi de pontibus ꝛ gaufridi de rauconio: ꝛ comitis augi ꝛ
gaufridi delisegno.

De Uastatione hungarie ꝛ polonie per batho du
cem tartarorum. C. CXLIX.

Ex historia francoꝝ. Anno quoqꝫ dñi circiter
M. cc. xl. tartari vastauerūt polo
niā ꝛ hūgariā cū pncipe suo noie batho. Post destructi
onē q̄rpe corasminoꝝ rex tartaroꝝ cingiscā eūdē batho
ducē cū exercitu in partib⁹ aquilonis miserat: vbi sup mare ponticū
russiā gazariā: sugdaniā guercā ꝑquiā: alaniā appolloniā ceteraqꝫ
regna q̄ oib⁹ ɔputati erāt. xxx. ꝛ vtrāqꝫ comaniā acqsiuerat. Deniqꝫ
hūgariā ex p magna pte destruxit: ꝛ vsqꝫ ad fines theutonie pillauit
Cū aūt hūgariā igrederet⁹ demonib⁹ imolaret ɔsulēs eos vtrū illuc
trāsire auderet: et a demōe i idolo habitāte respōsum ē. Uade secu
re: qꝛ mittā tres spūs ante faciē tuā a facie quoꝝ aduersarij tui non
poterut tibi resistere: qd ꝛ ita factū ē. Spūs eni illi fuerunt spūs dis
cordie: spūs incredulitatis: ꝛ spūs timoris. Hi sunt tres spūs immun
di in modū ranaꝝ vt legit̄ i apocal. Siqdē ꝛ ex spūs tartaris q̄ polo
niā ꝛ hūgariā inuaserūt: plures ibidē interfecti fuerūt. Et siqdē hūga
ri nō fugissēt ꝫ viriliē restitissēt tartari ɔfusi de finib⁹ eoꝝ exiuissent.
Dēū q̄ ꝑpe tm timorē hēb̄ āt q̄ fugere vnanimiter attentabant. At ip
se batho dux eorū euaginato gladio in faciē eis restitit ꝛ dixit. Noli
te fugere qꝛ si fugitis nullus euadet a morte. Et siquideꝫ mori debe
mus oēs: vt insimul moriamur: nā pfecto futurū ē vt predixit rex no
ster cingiscā q̄ interfici debeam⁹: ꝛ sic nūc tpe ē sustineam⁹. Sic igit̄
animati remanserunt: ꝛ hungariam in parte destruxerunt. Porro
fratres ordinis cisterciensis in quodaꝫ monasterio suo hungarie cū
quibus erant fratres predicatores fratresqꝫ minores eisdem restite
runt viriliter plusq̄ per sex menses: nullamqꝫ impugnationeꝫ eoruꝫ
metuentes. In tartaris quippe vigor ꝛ fortitudo deficit cū eis aliqs
viriliter resistit. Tanta vō post illā debachationem fames inualuisse
dicit̄ in hungaria vt hoies viui cōmederent mortuorū corpa: canes
etiam ꝛ catos edebant: ꝛ quicquid tale inuenire poterant.

De Uastatione regni turcorum. C. CL.

Enique anno domini. M. cc. xlij tartari turcos cō
triuerunt: ꝛ vsqꝫ ad sauaste terrā vastaue
runt: ꝛ etiā vsqꝫ ad ciuitatē regiam iconium ꝛ vltra cursο
res suos transmiserūt. Cū aggressuri essent turcos in pla
nicie iuxta achsar baioth premisit fratrē suū cum l. mil. huiꝰ bellato
rum: videlicet de quolibet decanatu exercitus extractis tribus qui
fecerunt. xl. mil. numerū. Et siquidē exercitus iste victus fuisset. ba
iob cum altera secū multitudine illos insecutus fuisset: nec miruꝫ si
succubuerint turci: qꝛ soldanus ebrius fuerat in nocte precedenti ꝛ
adhuc vino estuabat: qꝛ primi bellatores fuerūt defuncti. Sed nec
in vnum erat exercitus eius: ꝛ circa nonā fuit congressus. Ipse quo
q̄ soldanus cū vxore sua ꝛ puero per tres leucas a primis cōgredie
tibus erat remotus. Sciendum quoqꝫ q̄ georgiani ꝛ armeni. s. ita
que papa ꝛ lauiseius cui turci antea carim combusserunt: victoriaꝫ
prelij tartaris contra illos contulerunt. Cūqꝫ turcis contritis solda
nus ipse fugisset: ac tentoria pre timore reliquisset tartari tñ timen
tes aliquos in eisdem tentorijs latere non ausi sunt intrare illa: sed
ab hora. ix. per totam noctē ac per vnum diem integri permanserūt
ab ipsis intacta: circūibant enim ꝛ stabant ante: nec vsqꝫ ad noctem
post predictum diem subsequenteꝫ ausi sunt ea inuadere. Habebat
autem soldanus. xl. bigas oneratas loricis exceptis scalis argenteis
ꝛ vasis ad bibendū mire magnitudinis: q̄ oia fugiens tartaros coact
sit relinquere ibi. Et oia vt credit̄ ipsi habuerunt turci: habebat etiā
circiter tria milia summarioꝝ suppellectilibus suis oneratos came
losqꝫ. ccc. bizanciis aureis spissis ꝛ latis ad palme latitudinem onu
stos: quoꝝ vnūquodqꝫ valebat. c. bizancios: habebat ꝛ ccc. soldan⁹
summarios oneratos quorū quilibet portabat. xl. milia soldanoruꝫ
Erant etiam ibi tres scale in quarum vna erant. vi. gradus: in alia q̄t
tuor in tertia tres. Erantqꝫ due prime argentee vt dicit̄: tertia vō au
rea. Porro vas argenteum videlicet concha quedā in qua fundeba
tur vinuꝫ: de quo bibebat cū suis soldanus: erat magnitudinis duo
rum modiorū vel amplius. Uasa quoqꝫ aurea ꝛ argentea diuersimo
de fabricata ibi erant in multitudine tanta q̄ implebat̄ ex eis dom⁹
vna. Fert̄ autē q̄ thesaurus imperatoris manuelis in turquia per
ditus fuit: ac remansit ibi fuerunt mille currus argento ꝛ auro one
rati. Preterea soldanus babilonis apud cathe parte. x. milia hoium
perdidit cū spolijs eoꝝ: maximūqꝫ thesaurū: ꝛ hec oia remanserunt
in turquia. Fuit etiā rusticus quidā in turquia qui soldano. xvij mil
lia crossorū aialiū et camelorū ꝛ similiū obtulit: ipsumqꝫ soldanum
heredem suū fecit: ceteruꝫ valorem turquie nemo ut dicit̄ posset suf
ficienter estimare. Itaqꝫ dicebat̄ soldanus hre. xl. milia lanceas in
exercitu suo quarum ferra sine cuspides erant ex auro.

De Coterino qui postea se voluit erigere in soldanū. C. CLI

Post turquie vō destructionē sic a tartaris factam
quidā turcmannus ex magna turquie paren
tela: quem vocabāt coterinū de consilio quorundam ad
miraldorū eleuare se voluit in soldanū: ꝛ vt hret accessuꝫ
ad id: ad qd instigatus ꝛ monitus fuerat: matrem suam affligens at
qꝫ percutiens increpabat: eo q̄ publice diceret confitendo cuius ho
minis filius esset ꝛ quis eum genuisset. Itaqꝫ tandē illa sicut a filio
fuerat edocta: coram omnibus qui ex industria congregati fuerant
in locum vnum ad testificandū qd audirent dicebat. Fili scito qꝛ ge
nuit te pater istius soldani. Quo dicto coterinus exclamabat: oibus
qꝫ dicebat. Auditis quid mater mea dicit: vos omnes super hoc in
uoco vt mihi testes sitis. Hac itaqꝫ dolositate inuenta se in populo
exaltauit ꝛ dixit: soldanus frater meus iners ac muliebris est nec di
gnus terram tenere: qꝛ a tartaris victus est. Propter hoc itaqꝫ vo
lo soldanus esse tanq̄ preponens heres terre: sic igit̄ offendi occasio
nem inueniens. ꝛ. ccc. casalia vbi habitabant christiani circa iconiū de
struxit. Illiqꝫ de iconio iam ordinauerūt iconiū ei reddere infra tres
dies nisi citius capt⁹ fuisset. Uerū cū intratur⁹ esset caudelour illud
videlicet nobile castruꝫ vbi erat soldani thesaur⁹: ibiqꝫ tanq̄ dñs eēt
recipiendus p industriā ꝛ procurationē dñi de lambro astute captus
est atqꝫ suspēsus ꝛ etiā frēs ei⁹. Erāt at ibi cū eo bñ. xx. mille hoies: ei⁹
qꝫ debachatio durauit per tres mēses. Deniqꝫ turci postq̄ a tarta

ris fuerunt vastati eisq3 subiecti: adeo illoz iugo depressi sunt ad debilitatem. et licet adhuc in numero sint multi: tñ quasi nulli sunt in vigore belli. Unde et a multis credit q̄ si rex frācie ludouicus mare trāsiēs recto tramite venisset in turquiā libere et absq3 vlla contradictione reddidissent ei terrā. nā et egypti terra quā primo aggressus valde est periculosa sicut dicetur infra.

De Initio pontificatus innocentij quarti et de quibusdam incidentibus illius tēporis. C. CLII.

Ex chronicis. Anno prenotato. s. ab incarnatiōe dñi. M.ccxliij post diuturnē sedis romane vacatiōnē elect⁹ est in papā cardinalis senesbaldus: et mutato noīe vocatus est innocētius papa huius noīs quart⁹. Hic nō multo post electionē suā sedes cardinalium plures ex longo tpe vacuas personis q̄busdā notabilis ex diuersis mūdi ptib⁹ euocatis i breui tpis spacio repleuit: et ecclesiā romanā q̄ tpe pape gregorij multis ut fert debitis obligatā p industriā suā exonerauit. Eodē anno natus ē ludouic⁹ filioz dicti ludouici regis frācie pmogenit⁹: et anno sequēti nat⁹ ē secūd⁹ fili⁹ noīe philipp⁹: eodē anno papa Inocētius fecit cardinales magrm odonē de castro radulphi cācellariū pisiēsem: et fratrē hugonē de sctō theudorio priorē ordinis pdicatorū puincialē frācie: et ipse papa i frāciā venit apud lugdunū circa festū sancti andree. Porro circa festū sancte lucie ludouico rege frācoz apud pōtisaraz egrotāte et in lecto decūbēte: sic aia eius abrepta ē a corporis sensib⁹ vt a multis existimaret esse mortu⁹. Ut aūt ab illa extasi ad seipsum rediit: crucē ,ptin⁹ trāsmarinā instanter petiit et accepit: eodē anno fact⁹ ē egidi⁹ cornut⁹ p⁹ magrm galterū fratrē suū archiep̄us senonēsis: et odo abbas sancti dionisij fact⁹ est archiep̄s rothomagēsis. Iubell⁹ quoq3 pri⁹ archiep̄s turonēsis fact⁹ ē archiep̄s remēsis. Acta sūt h̄ anno impij friderici secūdi. xxxiiij.

Liber Tricesimusprimus. Incipit.

De Cōdēnatiōe friderici ipatoris et pdicatiōe crucis. C. I.

Etor. Deniq3 eodē imperatore. s. friderico pertinacit i malitia psistēte: ac ɔtra romanā ecclesiā acrius isurgēte: papa innocētius anno dñi. M.ccxlv. generale cōciliū apud lugdunū circa festū aploz pe. et pauli ɔtra ipsum impatorē ɔuocauit: eūq3 ibidē tāq̄ scismaticū et hostē ecclesie ɔdemnauit. Tūc etiā pdicata ē crux trāsmarina et p dict⁹ odo thusculanus ep̄us cardinalis a latere dñi pape missus ē legat⁹ i frāciā p eadē cruce pdicāda. Anno siquidē pcedēti quo videlz rex frācie ludouic⁹ ad extasi rediēs crucē accepit corasmini sicut iā supius dictū est a soldano babylonie dño egypti inuitati atq3 ɔducti i regnū hierosolymitanū venientes et christianos debellātes: an gazā ciuitatē magnā frācoz multitudinē dño pmittēte psīrauerāt et gloriosum dñi nri ihu chri sepulchrū destruxerāt: atq3 intra et extra sanctā ciuitatē chrianos q̄ plurimos occiderāt. Itaq3 pfat⁹ odo legat⁹: multos de regno frācie platos et barones exhortatiōe sua cū adiutorib⁹ suis ad venerabile signū crucis accipiendū alauit: et ad trāsfretādū cū rege in terre sancte succursum eoz animos pparauit. Tūc quoq3 nihilomin⁹ circa fines hānonie vel alemānie pdicabat crux hoīb⁹ auctoritate dñi pape: vt irēt ɔ cōradū friderici filiū: i auxiliū lādegrauij thuringie q̄ de nouo cū assensu et fauore summi pontificis electus erat in regē alemānie.

De Prima missione fratrum predicatorum et minorum ad tartaros. C. II.

Ec etiā tpe misit idē papa frēm ascelinū de ordine pdicatorū cū trib⁹ alijs fratrib⁹ auctoritate qua fūgebat de diuersis ordinis sui ɔuētib⁹ sibi associatis: cū lrīs aplicis ad exercitū tartaroz i q̄b⁹ hortabat eos vt ab hoīū strage desisterēt et fidei veritatē reciperēt. Et ego q̄dē ab vno fratrū pdicatoz: videlz a fratre symone de sctō q̄intino: iā ab illo itinere regresso gesta tartaroz accepi: ista dūtaxat q̄ supius p diuersa loca iuxta ɔgruētiā tēpoz huic opi īserui. Siq̄dē et eo tpe q̄dā frat ordinis minoz videlz frat iohānes de plano carpio: cū q̄busdā alijs missus ad tartaros fuit: q̄ ēt vt ipe testat p anū et q̄tuor mēses et ampli⁹ cū eis māsit: et int eos ambulauit. A summo nāq3 pōtifice mādatū: vt oia q̄ apud eos erāt diligēter scrutaret acceperat: tā ipe q̄ frat benedict⁹ polonus eiusdē ordinis q̄ sue tribulatiōis pticeps et soci⁹ erat. Et h̄ ergo frater iohannes de his que apud tartaros vel oculis proprijs vidit: vel a christianis fidedignis q̄ inter illos captiui erant audiuit libellū historialē conscripsit: q̄ et ipse ad manus nrās puenit. De quo etiam hic quasi per epilogum inserere libet aliqua: videlicet ad supplementum eoz q̄ de sunt in pdicta fratris simonis historia.

De Situ et qualitate terre tartarorum. C. III

Iohannes de plācarpio. Est in partib⁹ orientis terra: q̄ mōgal siue tartaria dicitur: in ea. s. pte sita i q̄ oriēs aquiloni ɔiungi credit. Ab oriente q̄dē hz terrā kitaoz et etiā solāgoz: a meridie vo terrā saracenoz. Inter orientē et meridiem terrā huinoz et ab occidēte prouinciā naimanoz: ab aquilōe vo circūdat oceano. In parte aliqua nimiū est montuosa: et in aliq̄ cāpestris sz tota fere admixta glarea plurimū arenosa: nec est in cētesima pte fructuosa: nec enim pōt fructū portare nisi aquis fluuialibus irriget: que ibi sunt rarissime. Unde nec ville nec aliq̄ ciuitates ibidē reperiunt: excepta vna: que caracarim appellat et satis bona esse dicit. Nos quidē illam nō vidimus: sed ad dimidiā dietā prope fuimus: cū apud syrā ordā: que curia maior imperatoris eoz est essemus. Licet aūt alis infructifera sit illa terra: tamē alendis pecorib⁹ est apta. In aliqua eius parte sunt aliq̄ silue modice: alia vero sine lignis est omnino. Itaq3 tam imperator q̄ principes: et oēs alij sedent et cibaria sua decoquūt ad focū: de bouum et equoz stercorib⁹ factū. Ipse quoq3 aer inordinatus est ibidē mirabiliter. In media siquidē estate: ibi tonitrua magna et fulgura fiunt: ex quibus plurimi occidunt hoīes. et eodē quoq3 tpe cadunt ibidē maxime niues. Sunt et ibi ventoz frigidissimoz tam maxime tempestates: q̄ aliqñ vix equitare pnt hoīes. Unde cū ante ordā essemus sic enī apud eos stationes imperatoris et principū appellant: pre venti magnitudine in terra prostrati iacebamus et vidē propter pulueris magnitudinē minime poteramus. Nunq̄ ibi pluit in hieme sed frequenter in estate et tam modicū vt vix possit aliqñ puluerē et radices graminū madefacere. Ibi quoq3 maxima grando cadit sepe Unde cū imperator elect⁹ in sede regni debuit poni: nobis in curia tunc existētibus tanta cecidit grando q̄ ex subita resolut one plusq̄. clx. hoīes in eadē curia fuerunt submersi. Res etiā et habitacula plura fuerunt deducta. Ibi etiā est in estate subito calor magnus: et repente maximum frigus.

De Forma et habitu et victu eorum. C. IIII.

Mongalorum aūt siue tartaroz forma ab oībus alijs hoīb⁹ est remota. Inter oculos enī et inter genas lati sunt plus ceteris: gene quoq3 satis prominēt a maxillis: nasum hñt planū et modicum. Oculos etiā paruos et palpebras vsq3 ad supercilia eleuatas: ac super verticē in modū clericoz coronas: ex vtraq3 pte frōtis tondendo plusq̄ in medio crines longos faciūt: reliquos aūt sicut mulieres crescere permittūt: de quibus duas chodas faciunt: et vnā quāq3 post aurem ligant: pedes quoq3 modicos habent: vestes tam viroz q̄ mulierum vno modo formate sunt: pallijs vel cappis vel capucijs non vtunt: tunicas vo miro modo formatas portāt de burcardino vel purpura vel baldaquino: pelliciū habet pilos exterius: sed apertū est a posterioribus: habet tñ caudulā vnā vsq3 ad genua retro: vestes suas non lauant nec lauari permittūt: et maxime a tpe quo tonitrua incipiunt vsq3 quo desinat illud tpus. Stationes habent rotundas in modū tentorij de virgulis et baculis subtilib⁹ preparatas. Supra vo in medio rotundā habent fenestrā vnde ingrediatur lumen et fumus exire possit: qz semp in medio faciunt ignem parietes aūt et tecta filtro sunt operta hostia quoq3 de filtro sunt facta. Harū quedā subito soluunt et reparant et sup sumarios deferuntur: quedā vo dissolui nō possunt: sz in currib⁹ portant. Et quocūq3 siue ad bellū siue alis vadunt: semper illas secū deferūt. In aialibus valde diuites sunt: vt in camelis: et bob⁹: capris: et ouib⁹. Iumenta et equos habēt in tāta multitudine quātā nō credimus totū mūdi residuū hēre: porcos aūt et alias bestias non habent. Impator et duces ac alij magnates: in auro et argento ac serico et gēmis abundant. Libi eorū sunt omnia q̄ mandi pnt: vidimus eos etiā pediculos mādicare: lac bibūt aialiū: et in maxima quantitate si habent iumentinū Porro in hieme: qz nisi diuites sint: lac iumentinū nō habent: miliū cum aqua decoquūt qd tam tenue faciunt vt illud bibere valeant: vnde quilibet eoz cyphū bibit vnū vel duos in mane: et q̄dā nihil amplius manducāt in die. In sero aūt vnicuiq3 dat de carnib⁹ modicū et bibunt ex eis brodium. Porro in estate qñ satis habent de lacte iumentino carnes comedunt raro: nisi forte donet eisdem: aut venatione bestiam aliquā ceperint vel auem.

De Moribus eorum bonis et malis. C. V.

Habent aūt mores: quosdam quidem cōmendabiles: et quosdam detestabiles. Magis quippe sunt obedientes dñis suis: q̄ aliq̄ qui in mundo

sunt homines: siue religiosi siue seculares: nam eos maxime reuerentur: nec illis de facili mentiunt̃ vbis factu fuerat: ro vel nunq̃ adinuicẽ ꝯtẽdũt bellaq; vel rixe vulnera vel homicidia nunq̃ inter eos cõtingunt. Predones etiã ac fures rerũ magnarũ ibi nequaq̃ inueniunt̃: ideoq; stationes ⁊ currus eorũ vbi thesauros habent: seris ⁊ vectibus non firmant̃. Si aliqua bestia perdita fuerit: quicunq; inuenit eã vel dimittit: vel ad illos q̃ ad hoc positi sũt eã ducit. Apud quos iste cuius est bestia illã requirit ⁊ absq; vlla difficultate recipit. Un⁹ aliũ satis honorat ⁊ familiaritatẽ ac cibaria: q̃uis apud eos sint pauca liberaliter satis cõmunicat. Satis etiã sunt sufficiẽtes: nec cũ ieiunauerint vno die vel duob⁹: oĩno sine cibo vident̃ impatiẽtes: sꝫ cantant ⁊ ludũt: ac si bene comedissent. In equitãdo multũ sustinẽt frigus: calorẽ quoq; nimiũ patiunt̃. Inter eos quasi nulla placita sunt ⁊ q̃uis multũ inebrient̃: tñ in ebrietate sua nunq̃ cõtẽdũt. Nullus aliũ spernit: sꝫ iuuat ⁊ ꝓmouet quãtũ cõgrue potest. Caste sunt eorũ mulieres: nec aliquid inter eos auditur de ipsarũ impudicitia. Quedã tñ ex eis verba turpia satis habent ⁊ impudica. Porro erga ceteros homines: idẽ tartari superbissimi sunt oẽsq; nobiles ⁊ ignobiles quasi ꝓ nihilo reputãtes despiciunt. Unde vidimus in curia imperatoris magnũ ruscie ducẽ: ⁊ filiũ regis georgianorũ: ac soldanos multos ⁊ magnos nullũ honorẽ debitũ recipere apud eos. Immo etiã tartari eisdẽ assignati quãtũcunq; viles essent illos antecedebãt: semperq; ꝓmũ locũ ⁊ summũ tenebant: immo etiã sepe oportebat illos post eorũ posteriora sedere. Preterea iracundi sunt ⁊ indignãtis nature multũ erga ceteros homines ⁊ vltra modũ erga eosdem mẽdaces. In principio quidem blandi sunt: sed postmodũ vt scorpiones pungunt. Subdoli enĩ ⁊ fraudulenti sunt: ⁊ omnes homines si possunt astutia circũueniũt. Quicquid mali volunt eis facere miro modo occultant: vt sibi non possint prouidere: vel contra eorũ astutias remediũ inuenire. Immũdi quoq; sunt in cibo ⁊ potu ⁊ in ceteris factis suis: ebrietas apud illos est honorabilis. Cũq; multũ aliq̃s biberit: ibidẽ reijcit nec ideo cessat: q̃n iterũ bibat. Ad petẽdũ maximi sũt exactores: tenacissimi retẽtores: parcissimi donatores: aliorũ hominũ occisio: apud illos est ꝓ nihilo.

¶ De Legib⁹ ⁊ ꝯsuetudinib⁹ eorũ. C. VI.

Hoc autẽ habẽt in lege siue consuetudine vt occidãt viros ⁊ mulieres: si q̃n inueniãtur in adulterio manifeste. Similiter etiã virginẽ si fornicata fuerit cũ aliquo occidunt eã cũ eo. Preterea si aliq̃s in preda vel furto manifesto inuenit̃: sine vlla miseratiõe occidit̃. Itẽ si q̃s denudant ꝯsilia: maxime q̃n volunt ad bellũ ꝓcedere dant̃ ei super posteriora c plage: quãto maiores vnus rusticus cũ magno baculo potest dare. Similiter cũ aliq̃s de minorib⁹ offendũt in aliquo nõ eis a maiorib⁹ suis parcit̃: sed verberibus grauiter affligunt̃. Matrimonio autẽ generaliter ꝯiungunt̃: oĩbus etiã propinq̃s carne: excepta matre ac filia: sorore ex eadẽ matre. Nã sororẽ tñ ex prẽ: ⁊ vxorẽ quoq; prĩs post eius mortẽ solẽt ducere: vxorẽ etiã fratris: alius frater iunior post eius mortẽ vel alius de parentela tenet̃ ducere. Unde dũ adhuc essem⁹ ĩ terra: dux quidã ruscie andreas noĩe apud baty: q equos tartarorũ de terra educeret: ⁊ alios venderet accusat⁹ est: qd licet nõ eẽt ꝓbatũ occisus ẽ. Hoc audiẽs iunior frater ⁊ vxor occisi pariter venerũt ad prefatũ ducẽ supplicare volẽtes ne terra auferretur eisdẽ. At ille puero p̃cepit vt fr̃is defũcti duceret vxorẽ: mulieri quoq; vt illũ ĩ virũ duceret s̃m tartarorũ cõsuetudinẽ. Que rñdit se prius occidi velle: q̃ sic ꝯtra legẽ facere. At ille nihilominus⁹ eã illi tradidit: q̃uis ambo renuerẽt q̃ntũ possent. Itaq; ducentes eos in lectũ: clamãtẽ puer ⁊ ploratẽ sup illã posuerũt: ipsoq; cõmisceri parit̃ coegerũt. Deniq; p⁹ mortẽ maritorũ vxores tartarorũ si de facili solẽt ad 2ᵃ ꝯiugia trãsire nisi forte q̃s velit sororiã vł nouercã suã ducẽ: nulla vo differẽtia ẽ apud eos inter filiũ vxoris ⁊ cõcubine: sed dat pater quod vult vnicuiq;. Itaq; si sunt etiã ex ducũ genere: ita fit dux filius concubine: sicut filius vxoris legitime. Unde cũ rex georgie duos filios nuper vnũ. s. melich legitimũ: alterũ verũ dauid ex adulterio natũ haberet. Moriensq; terre partẽ adultere filio reliquisset: melich cui etiam ex parte matris regnũ obuenerat: q2 per feminas tenebatur: perrexit ad imperatorẽ tartarorum: eo q ⁊ dauid iter arripuerat ad illum. Ambob⁹ igit̃ ad curiã venientib⁹: datisq; maximis munerib⁹ petebat adultere filius vt fieret ei iustitia s̃m modũ tartarorũ. Dataq; est sententia cõtra melich: vt dauid q̃ maior erat natu subesset: ac terrã a prẽ sibi ꝯcessã q̃ete ⁊ pacifice possideret. Cũq; tartarorũ vnus habeat vxorum multitudinẽ: vna queq; p se suã hꝫ familiã ⁊ stationẽ. Et vna die tartarus comedit ⁊ bibit ⁊ dormit cũ vna: altero die cũ alia: vna tñ inter ceteras maior hꝫ̃ cũ q̃ frequẽti⁹ q̃ cũ aliis cõmorat̃. Et lꝫ vt dictum est sint multe: nunq̃ tñ de facili ꝯtẽdũt inter se.

¶ De Superstitiosis traditionibus eorum. C. VII.

Quibusdam vo traditiõib⁹ indifferẽtia q̃dam pctã ẽ se dicunt q̃s vł ipsi vł antecessores ipsorũ ꝯfinxerũt. Unũ est cultellũ in ignẽ figere vel quocunq; mõ ignẽ cultello tãgere: vł etiã de caldaria cũ cultello carnes extrahere: vł cũ securi iuxta ignẽ incidere. Credunt enĩ q sic auferri debeat caput igni. Aliud est appodiare se ad flagellũ quo percutit̃ equ⁹: ipsi enĩ nõ vtunt̃ calcarib⁹. Itẽ flagello sagittas tangere: iuuenes aues capere vel occidere: cũ freno equũ percutere: os cũ osse alio frangere. Itẽq; lac: vel aliquẽ potũ aut cibum super terrã effundere: in statiõe mingere. Qd si voluntarie facit occiditur: si aũt aliter: oportet q pecuniã multã incãtatori soluat a quo purificet̃. Qui etiã faciat vt statio cũ oĩbus que in ipsa sunt intra duos ignes trãseat: anteq̃ sic purificet̃: nullus audet intrare: nec aliq̃d de illa exportare. Preterea si alicui morsellus imponit̃: quem deglutire nõ possit: ⁊ illũ de ore suo eijcit: foramẽ sub statione fit per qd extrahitur: ac sine vlla miseratiõe occidit̃. Iterũ si q̃s calcat sup limẽ stationis ducis alicuius interficit̃. Multa etiã hũt his silia q̃ reputant pctã: ac hoĩes occidere: aliorũ terrã inuadẽ: ac res illorũ diripere ⁊ ꝯ dei p̃cepta vel ꝓhibitiões facere: nullum apud eos est pctũ. De vita eterna ⁊ dãnatiõe ꝑpetua nihil sciũt. Credũt tñ q post mortẽ in alio seculo viuãt gregesq; multiplicẽt comedãt ⁊ bibãt: ⁊ cetera faciãt q̃ hic a viuentibus fiunt. In principio lunationis vel in plenilunio incipiunt quicquid noui agere volũt: ipsamq; lunã imperatorẽ magnũ appellant: eamq; deprecãtes genua flectũt. Oẽs qui morant̃ in stationib⁹ suis oportet p ignẽ purificari. Que ĩ purificatio fit h̃ modo Duos quidẽ ignes faciũt: ⁊ duas hastas iuxta eos vnãq; chordã in summitate hastarũ ponũt. Ligãq; super chordã illã q̃dã de buccarano scissiones: sub q̃. s. chorda ⁊ ligaturis: inter illos ignes trãseunt hoĩes ac bestie ⁊ statiões. Sũt etiã due mulieres vna hinc ⁊ alia inde aquã ꝓijcientes: ac q̃dã carmina recitãtes. Ceterũ si aliq̃s a fulgure occidit̃: oportet p̃dicto mõ p ignes trãsire: oẽs istos q̃ in istis stationibus morant̃: statio siq̃dẽ ac lect⁹ ⁊ curr⁹ filtra ⁊ vestes: ⁊ q̃cq̃d talũ hñt a nullo tangunt̃ sed ab hoĩb⁹ tanq̃ immũda respuunt̃. Et vt breuiter dicam. Oĩa purificari credũt per ignẽ: vñ q̃n veniũt ad eos nuncij vel principes aut q̃lescunq; psone: oportet ipsos ⁊ mũera sua per duos ignes vt purificent̃ transire ne forte veneficia fecerint. aut venenum seu aliquid mali attulerint.

¶ De Initio imperij siue principatus eorũ. C. VIII.

Terra quidem illa orientalis de q̃ dictum est supra q̃ mongal nominatur: q̃ttuor quondã habuisse ppłos memorat̃: vn⁹ iekamongal. i. magni mõgali vocabant̃: secũdus sumõgal. i. aq̃tici mongali: q̃ seipsos appellabant tartaros a quodã fluuio p eorum terrã currente: qui tartar noĩat̃: terti⁹ appellat̃ merkat: q̃rt⁹ vo metrit. Oẽs etiã psonarũ formã ⁊ vnã linguã habebãt hi ppłi: q̃uis inter se p principes ac prouincias essent diuisi. In terra iekamõgal q̃dã fuit q̃ vocabat̃ chingis. Iste cepit robustus venator esse: didicit enĩ hoĩes furari ⁊ predã cpe: ad alias terras ibat ⁊ quoscunq; poterat capiebat sibiq; associabat. Hoĩes quoq; sue gentis inclinauit ad se: qui tanq̃ ducẽ seq̃bant̃ ipsum ad male agendũ. Cepit aũt pugnare cũ sumongal siue cum tartaris: ⁊ ducẽ eorũ interfecit multoq; bello sibi tartaros oẽs subiecit ⁊ in seruitutẽ redegit. Post hec cũ istis oĩbus cõtra merkatas iuxta terrã positus tartarorũ pugnauit: quos ⁊ ipsꝫ bello sibi subiecit. Inde procedens cõtra metritas pugnã exercuit: ⁊ illos etiam obtinuit. Audientes naimani q chingis talĩ eleuat⁹ eẽt indignati sunt. Ipsi enĩ habuerant imperatorẽ strenuũ valde cui dabant tributũ cuncte nationes predicte. Qui cũ esset mortuus: filij ei⁹ successerũt loco ipsius: sed q2 iuuenes ac stulti erãt: ppłm tenere nesciebant: sed adinuicem diuisi ac scissi erãt. vñ chingis p̃dicto mõ iã exaltato: nihilominus in terras predictas faciebant insultũ: ⁊ habitatores occidebãt: ac diripiebant predã eorũ. Qd audiens chingis: oẽs sibi subiectos cõgregauit. Naimani etiã karakitay ex aduerso sibi in quadã vallẽ strictã conuenerũt ⁊ cõmissum est ꝓliũ: in quo naimani ⁊ karakitay a mongalis deuicti sunt. Qui etiã pro maiori parte occisi fuerũt: ⁊ alij qui euadere potuerũt in seruitutem redacti sunt. Interea predictorũ karakitaorũ octoday chan filius chingis chã post q̃ imperator fuit positus quandã ciuitatẽ edificauit: quã chanil appellauit. Prope quã ad meridiẽ est quoddã desertũ magnũ: in quo pro certo siluestres hoĩes hitare dicunt̃: q̃ nullaten⁹ loquunt̃ nec iũcturas in crurib⁹ hñt: ⁊ si q̃n cadũt: p se surgere nõ valẽt. Sed tñ discretionẽ tãtã hñt q filtra de lana camelorũ q̃b⁹ vestiunt̃: faciũt ⁊ cõtra ventũ ponũt. Et si q̃n tartari pgentes ad eos vulnerant eos sagittis: gramina in vulnerib⁹ ponũt: ⁊ fortiter ab ipsos fugiunt.

¶ De Multa victoria ipsorum et kithaorum. C. IX.

Mongali in terrã suã revertẽtes: se cõtra kithaos ad preliũ paraverũt: et castra movẽtes eorum terrã intraverunt. Quod audiens eorum imperator. s. chythaorum: venit cũ exercitu suo contra illos: et cõmissum est preliũ durũ in quo mongali sunt devicti: omnesque nobiles eorum qui erant in exercitu preter septẽ occisi sunt. Unde cũ illis volentibus aliquam impugnare regionẽ: minatur aliquis stragẽ: adhuc respondent. Olim etiã occisi non nisi septẽ remansimus: et tamen modo crevimus in multitudinẽ magnã ideoque nõ terremur de talibus. Chingis autẽ et alii qui remanserunt in terrã suã fugierũt. Cũque quievisset aliquãtulũ preparavit se rursus ad preliũ: et processit contra terrã huyrorum. Illi sunt homines christiani de secta nestorianorum. Et hos etiã mongali devicerunt eorumque literas acceperũt: prius enim scripturã non hẽbãt: nũc autẽ eãdẽ mongalorum literas appellant. Inde contra terrã sarbuyur et contra terrã caranitarũ et contra terrã hudirat processit: quas omnes bello devicit. Inde in terrã suã rediit et aliquãtulũ quievit. Deinde cõvocatis omnibus hominibus suis contra cythaos pariter processerũt. Diuque contra illos pugnãtes: magnã partẽ terre illorũ vicerunt: eorumque imperatorẽ in civitatẽ suã maiorẽ concluserunt. Quã et tã longo tempore obsederunt: quod exercitui expense omnino defecerũt. Cũque iã quid manducarent penitus nõ haberent: precepit chingiscã suis ut de decẽ hominibus unũ ad manducandũ darẽt. Illi vero de civitate machinis et sagittis viriliter contra istos pugnabãt: et cũ deficerẽt lapides argentũ et maxime liquefactũ proiciebãt. Civitas siquidem illa multis erat divitiis plena: cũque diu mõgali pugnassent et eam bello vincere non possent: unã magnã sub terra viã ab exercitu usque ad mediũ civitatis fecerũt: et prosilientes in mediũ eius contra cives pugnaverũt. Illi quoque qui extra remãserãt eodẽ modo contra istos pugnabãt. Denique confringẽtes portas civitatis intraverunt: et imperatorẽ cũ pluribus occidẽtes: urbẽ possiderũt: aurũque et argẽtũ et omnes eius divitias abstulerunt. Et cũ illi terre suos homines prefecissent in terrã propriã reversi sũt. Tũ primũ imperatore cythaorum devicto factus est chingiscã imperator. Quandã tamen partem illius terre. quia posita erat in mari nullatenus devicerunt usque hodie. Sũt autẽ cythai homines pagani habẽtes litterã specialẽ et etiã ut dicitur veteris et novi t. scripturã. Habẽt etiã vitas patrũ et heremitas et domos in quibus orãt temporibus suis ad modũ ecclesiarum factas. Quosdã etiã sanctos habere se dicũt: et unũ deũ colũt: christũ ihesum dominum venerantur et credunt vitã eternã: sed nõ baptizantur. Scripturã nostrã honorãt ac reverentur: christianos diligũt: et elemosynas plures faciũt hominesque benigni satis et humani videntur. Barbã nõ habẽt: et in dispositione faciei cũ mongalis in parte concordant. Meliores artifices in mundo non inveniuntur: in omnibus operibus in quibus homines exercentur. Terra eorum est opulenta nimis in frumento et vino: auro et serico: ac rebus ceteris.

¶ De Pugna ipsorum contra indiã minorẽ et maiorẽ. C. X.

Cum autẽ mongali cũ imperatore suo chingiscã: post prefatã victoriã aliquãtulũ quievissent exercitus suos diviserũt. Imperator siquidẽ unum de filiis suis nomine thossut: quẽ etiã can. i. imperatorẽ appellabãt cũ exercitu contra comanos misit: quos iste multo bello devicit: et postmodũ in terrã suã rediit. Aliũ vero filiũ cũ exercitu suo contra indos misit: qui et minorẽ indiã subiecit. Hi sunt nigri saraceni qui ethiopes sunt vocati: hic autẽ exercitus ad pugnã cõtra christianos qui sunt in india maiori processit. Quod audiens rex illius terre qui vulgo presbyter iohannes appellatur: contra illos venit exercitu congregato. Et faciens imagines cupreas hominũ: unãquãque posuit in sella super equũ. Posuit et ulterius ignẽ: hominẽ cũ folle super equum post imaginẽ. Itaque cũ multis equis et imaginibus taliter preparatis ad pugnã contra mongalos sive tartaros processerunt: et cũ ad locum prelii pervenissent, equos istos unũ iuxta aliũ premiserunt. Viri autẽ qui erant retro nescio quid super ignem qui erat intra imagines posuerunt: et cũ follibus fortiter sufflaverunt: unde factum est ut ex greco igne homines et equi cõburerentur: et etiã aer ex fumo denigraretur. Tũcque super tartaros sagittas iecerũt indi ex quibus multi vulnerati fuerũt et interfecti. Sicque eiecerũt illos cũ magna cõfusiõe de suis finibus: nec unquã quod ad ipsos ultra redierint audivimus.

¶ Qualiter ab hominibus caninis repulsi buri thabethinos vicerunt. C. XI.

Cum autẽ per deserta redirent in quandã terrã venerũt in qua sicut nobis apud imperatoris curiã per clericos ruthenos et alios qui diu fuerãt inter ipsos. firmiter asserẽdo referebatur monstra quedã imaginẽ femineã habẽtia repperiũt. Quas cũ per multos interpretes interrogassent ubi viri terre illius essent: responderũt quod in illa terra quecunque femine nascebantur: habebant formam humanam: masculi vero speciem caninã. Dumque mora in terra illa protraherent: canes in alia fluvii parte cõvenerunt. Et cũ esset hiems asperrima: omnes se in aquã proiecerũt. Post hec in continenti sponte in pulverẽ volvebantur sicque pulvis admixtus aque super eos congelabatur. Et ut ita pluries fecerunt: glacie super eos depressata cũ impetu magno contra tartaros ad pugnã convenerũt. At vero cum illi sagittas super eos iactabant: ac si super lapides sagittassent: retro sagitte redibant. Alia quoque arma eorum in nullo eos ledere poterant. Ipsi vero tamen insultũ in tartaros facientes: morsibus vulneraverunt multos et occiderunt: sicque illos de suis finibus eiecerunt. Unde adhuc inter illos est proverbiũ de hoc facto quod dicũt ad invicem ridendo. Pater meus vel frater meus a canibus fuit occisus. Mulieres autẽ illorũ quas ceperant ad terram suã duxerunt et usque ad diem mortis eorũ ibidẽ fuerunt. Dũ autẽ exercitus ille mongalorum rediret: venit ad terrã burithabeth. cuius habitatores pagani sunt et hos tartari bello vicerunt: hi consuetudinẽ hñt mirabilẽ immo potius miserabilẽ. Cũ enim alicuius pater humane nature solvit debitũ cõgregat omnẽ parentelã et comedũt eũ: hi pilos in barba non hñt: immo ferrũ quoddã in manibus sicut vidimus portãt: cũ quo semper barbam si forte crinis aliquis in ea crescit depilant. Multũ etiã deformes sunt. Inde vero iste tartarorũ exercitus in terrã suã est reversus.

¶ Qualiter a montibus caspiis et ab hominibus subterraneis repulsi sunt. C. XII.

Chingiscam etiam illo tẽpore quo dimisit alios exercitus cõtra orientẽ per terrã kergis cũ expeditione perrexit quos tamen nũc bello nõ vicit: et ut nobis dicebatur ibidem usque ad mõtes caspios pervenit. At illi montes in ea parte ad quã applicuerũt de lapide adamãtino sũt: ideoque sagittas et arma ferrea illorum ad se traxerũt. Homines autẽ inter caspios montes cõclusi clamorẽ exercitus ut creditur audientes: montẽ frangere ceperũt: et cũ alio tempore post x. annos redirent: tartari montẽ cõfractũ invenerũt. Cũque ad illos accedere attentassent minime potuerũt. quia nubes quedã erat posita ante ipsos ultra quã ire nullatenus poterant. Visu quippe visum amittebant statim ut ad illã perveniebãt. Illi autẽ ex adverso credẽtes quod tartari ad illos accedere formidarẽt: insultũ cõtra eos fecerũt. sed statim ut pervenerũt ad nubẽ propter causam predictã procedere nõ potuerũt. At vero antequam ad montes predictos pervenirẽt tartari plusquam per mensem per vastã solitudinẽ transierunt et inde procedẽtes adhuc contra orientẽ plusquam per mensem per magnũ desertũ perrexerunt. Itaque pervenerunt ad quandam terram in qua vias quidẽ tritas videbãt sed neminẽ invenire poterãt. Tandẽ querẽtes unũ hominem cũ uxore sua repperũt: quos in presentia chingiscã adduxerunt. Qui cũ interrogasset illos ubi homines illius terre essent: responderunt: quod in terra sub montibus habitarẽt. Tũc chingiscã sciã retẽta uxore. misit ad eos virũ illũ mandãs illis ut venirẽt ad ipsius mãdatũ. Qui pergens ad illos omnia narravit: que chingiscã eis mandavit. Illi vero respondentes dixerunt quod die tali venirẽt ad ipsum: ut facerent eius mandatum: ac ipsi medio tempore per vias occultas sub terra se congregantes ad pugnã contra illos venerũt: et subito super eos irruentes plurimos occiderũt. Solis quoque sonitus in ortu suo sustinẽ nõ poterãt immo tempore quo oriebatur oportebat eos unã aurẽ ad terrã ponere et superiorem fortiter obturare: ne sonũ illũ terribilẽ audirent: nec sic tamen cavere poterãt quin hac de causa plurimi ex eis interirẽt. Vidẽs ergo chingiscã et sui quod nihil proficerent: sed potius homines suos perderent: fugerunt et terrã illã exierũt. Illũ tamen virũ cum uxore sua secũ deduxerũt qui etiã usque ad mortẽ in terra eorum fuerũt. Interrogati vero cur in regione sua sub terra soleant habitare: dixerũt quod ibi quodã tempore anni cũ oritur sol tantus fit sonitus: ut homines nulla rõne valeant sustinere. Quin etiam tũc in organis et tympanis ceterisque musicis instrumẽtis percutere solent ut sonitũ illum non audiant.

¶ De Statutis chingiscam et morte ipsius et filiis ac ducibus. C. XIII.

Cum autẽ de terra illa reverteretur chingiscã defecerũt eis victualia: famẽque patiebãtur maximã. Tũc interiora unius bestie recẽtia casu invenerũt: que accipiẽtes depositis tamen stercoribus decoxerũt: et coram chingiscã deportata pariter cõmederũt. Ideoque statuit chingiscã ut nec sanguis: nec interiora nec aliquid de bestia que mãducari potest proiciatur exceptis stercoribus. Inde ergo in terrã propriã reversus est: ibique leges et statuta edidit: que tartari inviolabiliter observãt: de quibus. s. iam alias superius dictũ est: post hec ab ictu tonitrui occisus est. Habuit autẽ. iiii. filios: octoday vocabatur primus. thossuctan: secũdus thiaday: tertius cuius nomen ignoramus. Ab his. iiii. descenderunt omnes duces mongalorum. Primus filiorũ octoday est cuius qui nũc est imperator huius

fratres cocthen ⁊ chirenē. Ex filijs aūt thosut can. sunt baty: orda: s bā: bora: baty p⁹ impatorē oīb⁹ ditior est ac potētior ordu vō ducū oīm senior. Filij chiaday sūt buri ⁊ cadan. Filij aūt alteri⁹ filij chingiscā cui⁹ ignoramus nomē sunt mēgu ⁊ bithat ⁊ alij plures. huius mēgu mater serocthan ē dn̄a magna inter tartaros: excepta impatoris matre plus norata: oībusq3 potētior excepto baty. hec aūt sūt nomina ordu q̄ fuit ī polonia ⁊ hūgaria: baty quoq3 ⁊ burin ⁊ cadan ⁊ siban ⁊ duyget: q̄ oēs fuerūt in hūgaria. Sz ⁊ chirpodā q̄ adhuc ē vltra mare: ꝯ quosdā soldanos saracenoꝝ: ⁊ alios habitatores terre trāsmarine. Alij vō remāserūt in terra. s. mengu sirenē: bubilai: sinocur: cara: gay: sibedey: bora: berca: corēsa. Alij quoq3 duces plures eorū sunt: quoꝝ nomina nobis ignota sunt.

De Potestate impatoris ⁊ ducū eius. C. XIIII.

Porro impator eoꝝ. s. tartaroꝝ sup oēs hʒ mirabile dn̄iū. Nullus enī audet ī aliq̄ morari pte nisi vbi assignauerit ipe. Et ipse qdē assignat ducib⁹ vbi maneāt. Duces aūt loca millenarijs: assignāt: millenarij vō cētenarijs: ⁊ cētenarij decanis. Quicq̄d aūt eis pcipit quocūq3 tēpore quocūq3 loco: siue ad bellū: siue ad mortē: vel vbicūq3: sine vlla obediūt ꝯdictiōe. Nā ⁊ si petit alicui⁹ filiā vginē vl' sororē: mox ei sine ꝯdictiōe exponūt eā imo freq̄nter colligit vgines ex oīb⁹ tartaroꝝ finib⁹: ⁊ si vult aliq̄s retinere sibi retinet: alias vō dat suis hoīb⁹. Nūcios ēt quoscūq3 ⁊ vbicūq3 trāsmittat oportet q̄ dēt ei sine mora equos ⁊ expēsas. Similr̄ vndecūq3 veniāt ei tributa vel nūcij oꝫ equos ⁊ currus ⁊ expēsas tribui. At vero nūcij q̄ aliūde veniūt ī magna miseria: ⁊ victus ac vestitus penuria sunt. Maxieq3 qn̄ veniūt ad pncipes ⁊ ibi debēt morā ꝯtrahere tūc adeo pax dat. x. hoīb⁹ q̄ vix īde possent duo viuere. Insup ⁊ si alique illis iniurie fiunt: minime cōqueri facile pñt: multa quoq3 munera tā a pncipib⁹ q̄3 a ceteris ab illis petunt. q̄ si nō dederint vilipēdunt ⁊ quasi p nihilo reputātur: hinc ⁊ nos magnā ptē reꝝ: q̄ nobis p expēsis a fidelib⁹ erāt date de necessitate oportuit in munerib⁹ dare. Deniq3 sic oīa sūt in manu imperatoris: q̄ nemo audet dicere hoc meū est vel illius: sed omnia s. res ⁊ iumenta ac homines sunt ipsius. Super hoc etiaʒ emanauit super statutum eiusdem. Idem quoq3 per omnia dominiuʒ habēt duces: super sibi subditos homines.

De Electione imperatoris octoday ⁊ legatione ducis bathy. C. XV.

Porro vt supradictū ē chingiscā: ꝯuenerūt duces ⁊ elegerūt octoday filiū eius impatorē. Qui habito ꝯsilio pncipū eius diuisit exercit⁹. Misitq3 baty q̄ in scdo gradu attingebat ei contra terrā altisoldani: ⁊ ꝯtra terrā bisminoꝝ q̄ saraceni erāt: sʒ loquebant' comanicū. Qui terrā illoꝝ ingressus cuʒ eis pugnauit: eosq3 bello sibi subiecit. Quedā aūt ciuitas noīe barchin diu restitit eis. Ciues enī in circuitu ciuitatis foueas multas fecerāt: ppter quas nō poterat a tartaris capi donec illas repleuissent. Ciues aūt vrbis sargutt hoc audientes exierūt obuiā eis sponte in manus eoꝝ se tradentes. Unde ciuitas eoꝝ destructa nō fuit: sʒ plures eoꝝ occiderūt ⁊ alios trāstulerūt: acceptisq3 spolijs vrbē alijs hoīb⁹ repleuerūt: ⁊ ꝯtra ciuitatē orna processerūt. Hec erat nimiū populosa ⁊ diuitijs copiosa: erant enī ibi plures christiani videlicet gazari ac rutheni ⁊ alani ⁊ alij necnō ⁊ saraceni. Eratq3 saracenoꝝ ciuitatis dominiū: est etiā posita sup quendam magnū fluuiū: ⁊ est quasi portus habens foꝝ maximū. Cūq3 tartari nō possent eos aliter vincere: fluuiū q̄ p vrbē currebat presciderūt ⁊ illā cū rebus ⁊ hominibus submerserunt. Quo facto ꝯtra rusciā perrexerūt: ⁊ magnā stragē in ea fecerunt: ciuitates ⁊ castra destruxerūt ⁊ hoīes occiderūt: kioniā ruscie metropolim diu obsederunt: ⁊ tandē ceperūt ac ciues interfecerūt. Unde qn̄ p illā terrā ibamus: innumerabilia capita ⁊ ossa hoīuʒ mortuoꝝ iacētia sup cāpū inueniebam⁹. Fuerat enī vrbs valde magna ⁊ pplosa: ⁊ nūc q̄si ad nihilū est redacta. Uix. cc. dom⁹ ibi remāserūt ducētes: q̄ꝝ ēt hītatores tenēt' ī maxima seruitute. Porro d̄ ruscia ⁊ d̄ comania: tartari ꝯ hūgaros ⁊ polonos pcesserūt: ibiq3 plēs ex ipis interfecti fuerūt. Et vt iā supi⁹ dcm̄ ē si hūgari viril' restitissent: tartari ab eis ꝯfusi recessissēt. Inde reuertētes: ī trā morduanoꝝ q̄ sūt pagani venerūt: eosq3 bello vicerūt. Inde ꝯ byleros. i. ꝯ bulgarā magnā pfecti sūt: ⁊ ipaʒ oīno destruxerūt. hic ad aq̄lonē adhuc ꝯ bastarcos. i. hūgarā magnā pcesserūt ⁊ illos etiā deuicerūt: hic āpli⁹ ad aq̄lonē pgētes ad porsitas venerūt: q̄ paruos hn̄t stomachos ⁊ os puū: nō māducāt: sʒ carnes decoquūt: q̄b⁹ decoctis se sup ollā ponūt ⁊ fumū recipiūt: de hoc solo reficiunt' vel si aliq̄d māducāt: h' valde modicū ē. hinc ⁊ ad somogedos venerunt q̄ tm̄ de venationib⁹ viuūt: ⁊ tabernacula vestesq3 tm̄ hn̄t de pellib⁹ bestiaꝝ. Inde ad quādā trā sup oceanū puenerūt vbi mōstra quedā inuenerūt q̄ p oīa formā hūanā hēbāt sʒ pedes bouinos ⁊ caput qdē hūanū sʒ faciē vt canis. Duo vba loq̄bant' vt hoīes: tcio latrabāt vt canes: hinc redierūt ī comaniā: ⁊ vsq3 nūc morant' ibi ex eis q̄dā.

De Legatione cirpodam ducis. C. XVI.

Eodem tempore misit octo darcā: cirpodā nuncē cū exercitu: ad meridiē ꝯ kergis: q̄ ⁊ illos bello supauit. hi hoīes sūt pagani. q̄ pilos in barba nō hn̄t. Quoꝝ ꝯsuetudo tal' ē: vt cū alic⁹ pr̄ moriť: pre dolore q̄si vnā corrigiā in signū lamēti ab aure vsq3 aurē de facie sua leuet: his aūt deuictis: dux cyrpodan ꝯ armenos iuit ad meridiē cū suis. Qui cū trāsirēt p deserta q̄dā mōstra inuenerūt: effigieʒ hūanā hn̄tia q̄ nō nisi brachiū cū māu ī medio pectoꝝ ⁊ vnū pedem hēbāt: ⁊ duo cū vno arcu sagictabāt. Adeoq3 fortiť currebant q̄ equi eos inuestigare nō poterāt. Currebāt aūt sup vnū pedē illū saltādo ⁊ cū eēnt fatigati talit' eūdo ibāt sup manū ⁊ pedeʒ: se tanq̄ in circulo reuoluendo. Cūq3 sic etiā fessi eēnt iterū fm̄ priorē modū currebāt hos. Isidor⁹ cyclopedes appellat: ⁊ ex eis tartari nōnullos occiderūt. Et sic nobis a ruthenis clericis in curia dicebat': q̄ morant' cum imperatore predicto plures ex eis nūcij venerūt in legatōe ad curiā imperatoris supi⁹ annotati vt possent habere pacē cum illo. Inde pcedētes venerūt in armeniā: quā bello deuicerūt: ⁊ etiā georgie ptē. Alia vō pars venit ad mandatū eoꝝ ⁊ singulis annis dederunt: ⁊ adhuc dant ei pro tributo. xx. milia ipperarū. hinc ad trā soldani deurū potentis ⁊ magni processerūt: cum quo etiā pugnātes ipsuʒ deuicerūt: Deniq3 processerūt vlteri⁹ debellando ac vincendo vsq3 ad terram soldani halapie: ⁊ nunc etiā terraʒ obtinēt: alias quoq3 terras vltra illas proponētes impugnare nec post eā reuersi sunt in terrā suā vsq3 hodie. Idēq3 exercitus ꝯ terrā calif baldas perrexit: quā etiā sibi subdidit: ⁊ vt. cccc. bizancios except' baldakinis ceterisq3 munerib⁹ ei quotidie pro tributo darēt obtinuit. Sʒ ⁊ quolibet anno nuncios ad califum vt ad eos veniat q̄ cū tributo munera magna trāsmittēs vt eū supporteňt rogat. Ipse aūt imperator tartaroꝝ munera q̄deʒ accipit: ⁊ nihilominus vt veniat pro eo mittit.

Qualiter tartari se habent in prelijs. C. XVII.

Ordinauit aūt chīgiscā tartaros p decanos ac cētenarios ⁊ millenarios. Deceʒ quoq3 millenarijs pposuit vnū: cūctoq3 nihilominus exercitui duos aut tres duces. ita tn̄ vt ad vnū habeāt respectū. cūq3 in bello ꝯ aliquos cōgrediunt': nisi cōīť cedāt: oēs q̄ fugiūt occidunt'. Et si vn⁹ aut duo vel plēs ex. x. audacť accedūt ad pugnā. alij vō ex illo denario nō sequunt' illi occidunt'. Sʒ etiā vn⁹ ex. x. vl' plēs capiunt': socij eoꝝ si nō eos liberāt: ipi etiā occidunt'. Porro arma dicūt hēre tīa. duos arcus vl' vnū bonū adminꝰ: tresq3 pharetras sagictis plenas ⁊ vnā securim: ⁊ funes ad machinas trahendas. Diuites aūt hn̄t gladios in fine acutos. ex vna pte tm̄ incidētes ⁊ aliquātulū curuos hn̄t ⁊ equos armatos crura etiā tecta galeas ⁊ loricas. Uerū loricas ⁊ equoꝝ coopturas quidā hn̄t de corio super corpus artificiose duplicato vl' etiā triplicato. Galea vō supi⁹ est de calibe vl' de ferro: sʒ illō qd̄ in circuitu ptegit collū ⁊ gulā est de corio. Quidā aūt de ferro hn̄t oīa supradicta in hūcmodum formata. Laminas multas tenues ad vni⁹ digiti latitudinē ⁊ palme longitudinem faciūt: ⁊ in q̄libet octo foramina parula facientes interi⁹ tres corrigias strictas ⁊ fortes ponūt. sicq3 laminas vnā alij quasi p gradus ascēdēdo supponūt. Itaq3 laminas ad corrigias tenuib⁹ corrigiolis p foramina pdicta immissis ligāt ⁊ in superiori pte corrigiolā vnam ex vtraq3 pte duplicatā cū alia corrigiola ꝯsuūt vt lamine illi bn̄ firmiter q3 cohereāt. Hoc faciūt tā ad coopturas equoꝝ q̄3 ad armaturas hominū: adeoq3 faciūt illa lucē q̄ ī eis pōt hō faciē suā videre: aliq̄ vō in collo ferri lācea vncū hn̄t: cū quo de sella si pñt hoīeʒ detrahūt. Sagictaꝝ eoꝝ ferramenta sunt acutissima ex vtraq3 parte quasi gladi⁹ biceps incidētia: sempq3 iuxta pharetram portant limas ad acuēdū sagictas. habent vō scuta de viminib⁹ aut de virgulis facta: sed non credimus q̄ ea soleant portare nisi ad castra: ⁊ ad custodiaʒ imperatoris ac pncipū: h' tm̄ de nocte. In bellis astutissimi sūt: q̄ p annos. xlij. cū ceteris gentib⁹ dimicarūt. cū aūt ad flumina pueniūt maiores habēt rotūdū ac leue coriū: in cuius summitate p circuitū ansas crebras facientes funem imponūt ac stringunt. ita q̄ in circuitu quasi ventrem efficiunt: queʒ vestib⁹ ac rebus ceteris replent: fortissime q3 adinuicem cōpriment. In medio aūt ponūt sellas ⁊ alias res duriores: ibi quoq3 sedent hoīes hm̄di nauem ad equi caudā ligant. ⁊ hominē qui equū regat pariter natare faciūt: vel hn̄t aliqn̄ duos remos cū q̄b⁹ remigāt. Equo igiť in aquā ipulso oēs alij eq̄ sequunť illū: ⁊ sic trāseūt fluuiū. paupiores aūt quilibet vnā bursam vel saccum de corio hn̄t cōsutū: hʒ in quo res suas oēs imponit: ⁊ in summitate

fortiter ligatū ad equi caudaȝ suspendit:sicqȝ modo predicto trāsit.

Qualiter Resistēdū sit eis. C. XVIII.

Nullam estimo pͥuinciā esse q̄ p se possit eis resistere:qꝛ de omni terra ptāte sue solent hoīes ad bellū ꝯgregare. Et siqdē vicina pͥuincia nō vult eis opē ferre quā ipugnāt delētes illā cū hoīb⁹ quos ex illa capiūt ꝯ aliā pugnāt. Et istos qdē i acie pͥmos ponūt:⁊ si male pugnāt ipsos occidūt. Itaqȝ si christiani eis resistere volunt oportet ꝙ pͥncipes ac rectores terraꝝ in vnū ꝯueniāt:ac de cōi ꝯsilio eis resistāt Habeātqȝ pugnatores arcus fortes ⁊ balistas quas multū timēt: sagictasqȝ sufficiētes:dolabrū quoqȝ de bono ferro vel securim cū manubrio longo. Ferramēta vͦo sagictaꝝ more tartaroꝝ qn̄ fiūt calida tēperare debēt in aq̄ cū sale mixta:vt fortia sint ad penetrādū illoꝝ arma. Gladios etiā ⁊ lanceas cū vncis habeāt q̄ volūt:ad detrahendū illos de sella de qua facillime cadūt. Habeāt ⁊ galeas ⁊ arma cetera ad ptegēdū corpus ⁊ equū:ab armis ⁊ sagictis eoꝝ:⁊ si q̄ nō ita sunt armati debēt more illoꝝ post alios ire ⁊ ꝯtra ipos arcub⁹ vel balistis traijcere:⁊ sicut dictū est supra de tartaris:debēt acies suas ordinare ac legē pugnātib⁹ imponere. Quicūqȝ ꝯuersus fuerit ad preda ante victoriā maximā debet penā subire:talis enī apud illos occidit absqȝ miseratiōe:locus ad preliū si fieri pōt eligēdus est plan⁹ vt vndiqȝ possint videre:nec oēs debēt in vnū ꝯuenire:sȝ acies multas ⁊ diuisas nec tamen nimis distantes abinuicē facere. Contra illos qui primo veniunt debent vnā aciē mittere:⁊ alia parata sit ad iuuandū istā oportuno tempore:habeant ⁊ speculatores ex omni parte qui videant quando veniunt acies cetere. Nā ideo semper debēt aciē cōtra aciē vt ei occurrat mittere:qn̄ illi semꝑ nituntur aduersarios in medio concludere:hoc autē acies caueant:ne si etiā illi fugere videant:diu post illos currāt:ne forte sicut facere solent: ipsos ad paratas insidias trahant:qꝛ plus fraudulētia q̄ fortitudine pugnāt. Et iterū ne fatigentur equi eorū:qꝛ nostri nō habent multitudinē equoꝝ. Tartari vero quos equitāt die vna nō ascendūt trib⁹ diebus vel quattuor postea. Preterea si cedunt tartari non ideo debent nostri recedere:vel abinuicē separari:qn̄ hoc simulando faciūt vt exercitus diuidatur:⁊ sic ad terre destructionē libere ingrediant. Ceterū duces nostri die noctuqȝ facere debent exercitū custodiri:nec iacere spoliati sed semꝑ ad pugnā parati qꝛ tartari quasi demones semꝑ vigilant excogitantes artē nocendi. Porro si aliqui tartaroꝝ in bello de suis eq̄s proiciunt:statī capiendi sunt:qꝛ qn̄ sunt in terra fortiter sagictāt ⁊ equos hominesqȝ vulnerāt ⁊ occidūt.

De Itinere fratris iohannis vsqȝ ad primam custodiaȝ tartarorum. C. XIX.

Nos igitur cū in lato se ho apl̄ice cū iremus ad orientis nationes elegimus pͥus ad tartaros pficisci:qꝛ timebam⁹ ne p illos i pximo:ecclesie dei piculū immineret. Itaqȝ pgētes ad regē boemoꝝ puenimus q̄ cū nobis eēt familiaris:ꝯsuluit vt p poloniā ⁊ rusciā iter agerem⁹ hēbat enī ꝯsanguineos in polonia quoꝝ auxilio rusciā intrare possemus. Datisqȝ literis ⁊ bono ꝯductu fecit:⁊ expēsas nobis dari p curias ⁊ ciuitates eius quousqȝ ad ducē slesie boleslaū nepotē ei⁹ veniremus:q̄ etiā erat nobis familiaris ⁊ notus:hinc ⁊ ipse nobis sīr fecit:donec venīremus ad cōradū ducē lātiscie:ad quē tunc diē grā nobis fauēte venerat dn̄s vasilico dux ruscie:a quo etiaȝ plenī⁹ de facto audiuim⁹ tartaroꝝ:qꝛ nūcios illuc miserat:qui iā redierant ad ipsum. Audito aūt ꝙ oporteret nos illis munera dare:quasdaȝ pelles castroꝝ ⁊ aliorꝝ aīaliū fecim⁹ emi de h̄ qđ datū nobis fuerat i elemosinā ad subsidiū vie. Qđ agnoscētes dux ꝯrad⁹ ⁊ ducissa cracouie ⁊ epūs ⁊ qdā milites. Plures ēt nobis dederūt hmōi pelles. Denīqȝ dux vasilico a duce cracouie ⁊ epo atqȝ baronib⁹ p nobis attente rogatus secū nos in terrā suā duxit:⁊ vt aliquātulū q̄escerem⁹ aliquot dieb⁹ nos i expēsis suis detinuit. Et cū rogat⁹ a nobis fecisset epos suos venire:legim⁹ eis lr̄as dn̄i pape monēt eos ad sancte mr̄is eccl̄ie vnitatē redire. Ad idē quoqȝ nosipsi monuim⁹ eos ⁊ induxim⁹ q̄ntū potuim⁹:tā ducē q̄ epos ⁊ alios. Sȝ qꝛ dux danel frater vasilico diu predicti p̄sens nō erat:qn̄ ad baty pfect⁹ erat:nō potuerūt eo tpe finaliter rn̄dere. Post hec dux vasilico trāsmisit nos vsqȝ ad kioniā metropolim ruscie cū seruiēte vno. Ibamus tn̄ in piculo capitis semꝑ ppter lichuanos q̄ sepe faciebāt insultus sup terrā ruscie:⁊ i illis maxie locis p q̄ debebamus trāsire. At p p̄dictū seruiētē eramus securi a ruthenis:quoꝝ etiā maxima ps occisa vel captiuata erat a tartaris. Porro in danilone vsqȝ ad mortē tūc infirmati fuimus. nihilominus tn̄ in vehiculo p niuē ⁊ frigus magnum trahi nos fecimus. Cū ergo kioniā peruenimus habuimus de via nr̄a ꝯsiliū cū millenario ac ceteris ibidē nobilib⁹. Qui rn̄derūt nobis ꝙ

si duceremus equos illos:quos tūc habebam⁹ ad tartaros:cū eēnt magne niues morerent oēs qꝛ nescirēt herbā fodere sub niue: sicut eq̄ faciunt tartaroꝝ nec inueniri posset aliq̄d p eis ad mādūcādū cū tartari:nec stramina nec fenū hēant nec pabulū. Itaqȝ decreuimus eos illic dimittere cū duob⁹ pueris deputatis eoꝝ custodie. Ideoqȝ nos oportuit millenario dare mūera vt ipsuȝ haberem⁹ ppiciū ad dādū nobis equos subductitios ⁊ ꝯductū. Secūdo igit die post festū purificatiōis cepto itinē:venim⁹ ad villā canone:q̄ sub tartar' erat imediate. Cui⁹ pfect⁹ nobis dedit equos ⁊ ꝯductū vsqȝ ad aliā in q̄ repim⁹ pfectū micheā oī malitia plenū. Qui tn̄ acceptis a nobis munerib⁹ sȝ velle suū:duxit nos vsqȝ ad primā custodiā tartaroꝝ

Qualr̄ pͥmo cū socijs suis receptus est a tartaris. C. XX.

Cum ergo in prima sexta feria post diē cinerū sole ad occasum tendēte hospitaremur tartari sup nos armati horribilit̄ irruerūt:q̄rentes cuiusmodi hoies essem⁹:cūqȝ rn̄dissem⁹ ꝙ dn̄i pape nūcij essem⁹:q̄busdā cibarijs a nobis acceptis:ꝯtinuo discesserunt. Porro mane facto cū surgētes aliquātulū pcessissem⁹ maiores illorū q̄ erāt i custodia nobis occurrerūt:iterrogātes cur ad eos venirem⁹ ⁊ qđ negociū hērem⁹. Quib⁹ rn̄dim⁹:dn̄i pape nūcij sum⁹:q̄ christianoꝝ pat̄ ē ac dn̄s:h̄ nos iccirco tā ad regē q̄ ad pͥncipes:oēsqȝ tartaros mittit:qꝛ placet ei ꝙ oēs christiani tartaroꝝ sint amici: ⁊ pacem habeāt cū ipsis. Desiderat insuper apđ deū in celo sint magni:⁊ iccirco monet eos tā p nos q̄ p lr̄as suas vt efficiant christiani:fidēqȝ recipiāt dn̄i nr̄i ihesu christi qꝛ nō pnt alit̄ saluari. Mādat pterea ꝙ mirat de tāta occisiōe hoīuȝ:⁊ maxie christianoꝝ:ac potissime hungaroꝝ:motanoꝝ:polonoꝝ:q̄ sīt ei subiecti:facta p tartaros: cū in nullo lesissent:aut ledere attentassent eos. Et qꝛ dn̄s de⁹ grauit̄ sup h̄ ē offensus:monet eos vt a talib⁹ decetero caueāt:⁊ de cōmissis pniaȝ agāt. Sup his etiā rogat vt ei rescribāt q̄d facere velint decetero:⁊ q̄ sit eoꝝ itētio. Quib⁹ auditis ⁊ intellectis dixerūt tartari se velle equos nobis subductitios vsqȝ ad corensaȝ ⁊ ducatū pbere. Statīqȝ munera petierūt ⁊ a nobis acceperūt. Eq̄s igit acceptis de q̄b⁹ descēderāt ipsi cū eoꝝ ducatu ad corenzā arripuim⁹ iter eūdi. Ipsi tn̄ velocit̄ eq̄tantes nūciū vnū pmiserūt ad pfatū ducē cū his vbis q̄ dixeramus eidē. Est aūt dux iste dn̄s oīuȝ q̄ positi sīt in custodia ꝯ oēs occidētis pplos ne forte subito ⁊ improuise irruāt aliq̄ sup illos. Et iste dicitur habere sexingēta milia armatoꝝ hoīuȝ sub se.

Qualiter recepti sunt apud corenzam. C. XXI.

Cum ergo peruenissem⁹ ad ei⁹ curiā:fecit nobis lōge a se poni stationē. Et misit ad nos pcuratores suos:vt quererent a nobis cū quo ei vellemus inclinare.i.q̄ ei munera inclinādo vellemus offerre. Quibus rn̄dimus ꝙ dominus papa non mittebat aliq̄ munera:qꝛ non erat certus ꝙ ad illos puenire possemus:⁊ insup venerimus per loca valde piculosa. Verūtamē inquantū de his que habemus ex gratia dei ⁊ dn̄i pape ad victuȝ nostrum sicut poterimus honorabimus ipsuȝ. Acceptisqȝ muneribus duxerūt nos ad ordam siue tentorium ipsius ⁊ instructi fuimus vt ante hostium stationis ter cum sinistro genu inclinaremus ⁊ caueremus attente: ne pedem super limen hostij poneremus. Et post q̄ intrauimus :oportuit nos coram duce omnibusqȝ maioribus qui ad hoc erant vocati dicere flexis genibus:ea que dixeramus superius. Litteras etiam domini pape obtulimus. sed interpres quem kionie dato precio duxeram⁹ non erat sufficiens ad interpretandum:nec aliquis alius habebatur idoneus. Hinc equi nobis dati sunt:⁊ tres tartari qui nos ducerent festinanter ad ducem baty. Ipse est apud eos potentior excepto imperatore:cui tenentur pre cunctis principib⁹ obedire. Itaqȝ iter arripuimus secunda feria post primam dominicam quadragesime ⁊ eq̄tando quantum equi trotare poterant:quoniaȝ habebamus equos recentes fere ter aut quater omni die properabamus de mane vsqȝ ad noctem:immo etiam de nocte sepissime:nec tamen ante quartaȝ feriam maioris hebdomade potuimus ad ipsum peruenire. Ibam⁹ autem per terram cumanorum:que tota est plana: ⁊ flumina quattuor habet magna. Primum appellatur neper iuxta qđ ex parte ruscie ambulabat corenza ⁊ mōsik qui maior est illo ex altera parte per campestria. Secundum appellatur don. super quod ambulat q̄daȝ princeps hñs in cōiugio sororem baty:que vocat tirbon. Tertiū dicitur volga qđ est magnum valde super quod incedit baty. Quartū nominat iace super qđ duo millenarij vadunt. Vnus ex parte fluminis vna ⁊ alter ex altera:hi omnes in hieme ad mare descēdūt ⁊ in estate super ripā eorūdē fluminū ad mōtes ascēdūt:hoc est mare magnū de quo brachiū sancti georgij exit:qđ in ꝯstantinopolim vadit:hec autē flumina sunt piscibus valde plena ⁊ maxime volga.

Intrãtes mare grecie: qḋ dr̄ magnũ mare. Sup nepre aũt multis die b9 iuim9 p glaciẽ: sup littora quoqꝫ maris grecie satis piculose p gla ciẽ iuim9: in plurib9 locis multis dieb9 ꝯgelat enĩ circa littora bene ad tres leucas iferius. Pri9 aũt ꝙ ad baty puenremus: duo ex nr̄is tartar pcesserũt ad idicãdũ ei oĩa v̄ba q̄ apd corẽzã dixeramus.

¶ Qualr̄ Recepti sũt apud baty magnũ pricipẽ. C. XXII.

Dno cũ in finib9 terre comanoꝝ ab baty puenire m9 bene positi fuimus p vnã leucã a statio nib9 ei9. Cũqꝫ duci debuimus ad curiã ipsius dictũ fuit nobis: ꝙ inter duos ignes trãsire deberemus. Nos autẽ hoc nulla ratione facere volebamus: at illi dixerunt nobis. Ite secu re: qꝛ ꝓ nulla causa hoc volumus facere nisi tñ vt si vos aliqḋ malũ cogitatis dño nostro: vel portatis venenũ ignis auferat omne malũ. Quib9 respondimus: ꝙ propter hoc ne de tali re suspectos reddere mus nos transiremus. Cũ igit̄ ad ordã puenissemus: interrogati a pcuratore ipsius eldegay: cũ quo inclinare vellemus idem qḋ prius apud corenzã respondimus. Datisqꝫ muneribus ⁊ acceptis: auditis etiã itineris causis introduxerũt nos in statione principis. Prius fa cta inclinatiõe: ⁊ audita de limine nõ calcando sicut prius admoniti one. Ingressi aũt flexis genib9 v̄ba nostra ꝓposuimus: deinde litte ras attulimus: ⁊ vt nobis darent interpretes: ad trãsferendũ eas ro gauimus. Qui etiaꝫ in die pasceue dati fuerũt nobis: ⁊ eas in littera ruthenica: saracenica: ⁊ in tartarica diligẽter cũ ipsis trãstulim9: hi in terpretatio baty presentata fuit: quã ⁊ legit ⁊ attẽte notauit. Tandẽ ad nostrã stationẽ reducti fuimus: sꝫ nulla cibaria nobis dederũt: ni si semel aliquãtulũ milij in vna scutella. s. in prima nocte qñ venim9 Iste baty magnifice se gerit: habens hostiarios ⁊ oẽs officiales ad modũ imperatoris: ⁊ sedet in loco eminenti velut in throno cũ vna de vxorib9 suis. Alij vo tã fratres sui ⁊ filij ꝙ alij maiores iferius sedẽt in medio sup bancũ: ⁊ hoies ceteri post eos in terra deorsum: sꝫ viri a dextris ⁊ femine a sinistris. Tẽtoria quoqꝫ de panno lineo hꝫ pul chra ⁊ magna satis: que fuerant hungarie regis. Nec aliqs ad eius tentoriũ audet accedere preter familiã nisi vocatus: qñtucũqꝫ sit po tẽs ⁊ magnus nisi forte sciat ꝙ sit voluntas ipsius. Nos etiaꝫ dicta causã sedim9 a sinistris: sic etenĩ ⁊ oẽs nũcij faciũt in eũdo: sꝫ i redeũ do: sꝫ ab imperatore semp ponebamur a dextris. In medio ponit̄ mẽ sa ei9 ꝓpe hostiũ statiõis sup quã apponit̄ potus in aureis ⁊ argen teis vasis. Nec vnq̄ꝫ bibit baty: vel aliqs tartaroꝝ pnceps maxie qñ in publico sunt: nisi cantet̄ ei vel cythorizet̄: ⁊ cũ eqtat semp portat̄ solinũ vel tentoriolũ super caput eius in hasta sicqꝫ faciũt cuncti ma iores principes tartaroꝝ ⁊ etiã vxores eorũ. Idē vero baty satis est hominib9 suis benignus: valde tñ ab eis timetur: in pugna est crude lissimus. Sagax est multum ⁊ astutissimus in bello quia iaꝫ pugna uit tempore longo.

¶ Qualiter Recedentes a baty per terram comanorum ⁊ kangitarum transierunt. C. XXIII.

In die porro sabbati sancti ad stationẽ fuimus vocati. Et exiuit ad nos procurator baty predict9 dicẽs ex parte ipsi9 ꝙ ad imperatorẽ cuyne in ter rã ipsoꝝ irem9 retẽtis ꝗbusdã ex nr̄is sub hac spe: ꝙ vel lẽt eos remittere ad dñm papã ꝗb9 ⁊ litteras dedim9 de oĩb9 factis nr̄is quas deferrẽt eidẽ. Sꝫ cũ redissent vsqꝫ ad mõrij ducẽ supradi ctũ: ibi retẽti fuerũt vsqꝫ ad reditũ nr̄m. Nos aũt i die pasche officio dicto ⁊ facta comestiõe qualicũqꝫ cũ duob9 tartaris: q̄ nobis apud corenzã fuerãt assignati: cũ multis lachrymis recessimus nescientes vtrũ ad mortẽ vel vitã pergeremus. Eramus tñ ita infirmi corpe: ꝙ vix poteramus equitare. In tota siquidẽ illa. xl. fuerat cib9 noster mi liũ cũ aq̄ ⁊ sale tñ: ⁊ in alijs simili̇t diebus ieiuniorũ nec habebam9 aliqd ad bibendũ preter niuẽ in caldario liquefactã. Ibamus aũt p comaniã eqtãdo fortissime: qꝛ habebamus equos recentes quinqꝫ aut pluries in die: nisi qñ p deserta ibamus: ⁊ tũc equos meliores at qꝫ fortiores q̄ possent ꝯtinuũ sustinere laborẽ accipiebamus. Et hoc ab in eũte. xl. vsqꝫ ad octo dies post pascha. Hec terra. s. comania ab aq̄lone imediate p9 rusciã hꝫ morduinos byleros. i. magnã bulgariã bastarcos. i. magnã bũgariã p9 bastarcos parositas: samoedos. P9 samoedos: illos q̄ dicunt̄ hr̄e faciẽ caninã in oceani littorib9 in de sertis. A meridie hꝫ alanos: circassos: gazaros greciã ⁊ ꝯstãtinopoli: ac terrã hiberoꝝ: cathos: brutachios: q̄ dicũt̄ esse iudei caput radẽ tes p totũ: terrã quoqꝫ cythoꝝ atqꝫ georgianoꝝ ⁊ armenoꝝ ⁊ thurco rũ. Ab occidẽte aũt hũgariã hꝫ atqꝫ rusciã. Et est comania terra ma xima lõga. Cui9 ppl̄os. s. comanos tartari occiderunt: quidã tñ a fa cie eoꝝ fugerũt: ⁊ quidã in eoꝝ seruitutẽ redacti sũt plurimi autẽ ex eis q̄ fugerãt ad ipsos redierũt. Post hec intrauimus terrã kãgitaꝝ que magnam hꝫ in plib9 locis penuriã aque: in q̄ etiaꝫ hoies pauci morant̄ propter aq̄ defectũ. Vñ hoies ieroslai ducis ruscie cũm ad ipsũꝫ in terrã tartaroꝝ pgerẽt: plures eoꝝ i illo deserto pre siti mor tui sunt. In hac etiã t̄ra ⁊ in comania mlta iuenimus capita ⁊ ossã mortuoꝝ hoĩuꝫ sup t̄rã iacẽtia tãꝙ sterq̄liniũ: p hãc itaqꝫ t̄rã iuim9 ab octo dieb9 post pascha fere vsqꝫ ad ascẽsionẽ dñicã. Huiusqꝫ ha bitatores pagani erãt: ⁊ tã ipsi ꝙ comani nõ laborabant: sed tñ de aĩalib9 viuebãt: nec domos edificabãt: sꝫ in tabernaculis hitabant: istos etiã tartari deleuerũt ⁊ habitant in terris eoꝝ: illiqꝫ qui reman serunt redacti sunt in seruitutem ipsorum.

¶ Qualr̄ ad p̄mã iperatoris futuri curiã deuenerũt. C. XXIIII.

Dno de terra kãgitarũ intrauimus terrã biser minoꝝ qui loquunt̄ lingua comanica: sꝫ le gem tenẽt saracenorũ. In hac etiã terra inuenim9 vrbes innumeras cum castris dirutas villasqꝫ multas desertas. Huius dñs dicebat̄ altisoldanus: qui cũ tota sua progenie a tartaris est destructus: hꝫ aũt hec terra montes maximos. Et a meridie quidẽ hꝫ hierlin ⁊ baldac. totamqꝫ saracenoꝝ terrã atqꝫ in finib9 illis pro pinquis morant̄ duo fratres carnales tartaroꝝ duces. s. burin ⁊ ca dan. filij thiaadar qui fuit filius chingiscã. Ab aquilone vo terraꝫ hꝫ nigroꝝ kythaorum ⁊ oceanũ. In illa vo morat̄ siban frater baty: per hanc iuimus a festo ascensiõis dñice fere vsqꝫ ad octo dies ante fe stum sancti iohãnis baptiste. Deinde ingressi sumus terrã nigroruꝫ kythaorum: in qua imperator edificauit domũ: vbi etiã vocati sui mus ad bibendũ. Et ille qui erat ibidẽ ex parte imperatoris fecit ma iores ciuitatis ⁊ etiã duos filios eius plaudere corã nobis. Hinc ex euntes quoddã mare paruũ inuenimus in cui9 littore quidã existit mons paruus. In quo. s. monte quoddã foramẽ esse dicit̄: vñ in hie me tã maxime tẽpestates ventoꝝ exeunt ꝙ hoies inde vix ⁊ cũ ma gno periculo transire pñt. In estate vo semper quidẽ ibi ventorũ so nitus audit̄: sed de foramine tenuiter egredit̄. Per huius maris litto ra plurimis dieb9 perreximus: qḋ quidẽ licet nõ multũ sit magnũꝫ: plures insulas hꝫ: ⁊ illud in sinistris dimisimus: in terra vo illa habi tat orda: quem diꝫ tartarorũ ducũ antiquioreꝫ diximus: ⁊ est orda sine curia patris ipsius quã inhabitat ⁊ regit vna de vxoribus eius. Consuetudo enĩ est apud tartaros ꝙ principũ ⁊ maioꝝ curie nõ de lentur: sed semp ordinant̄ alique mulieres q̄ illas regant eisqꝫ dona riorum pres sicut dñis eoꝝ dari solebat dant̄. Sic tandẽ ad primaꝫ imperatoris curiã venimus: in qua erat vna de vxoribus ipsius.

¶ Qualr̄ ad ipsũꝫ cuine imperatorẽ futurũ puenerũt. C. XXV.

Et vero qꝛ nondũ imperatorẽ videramus: no luerũt vocare nos nec intromittere ad ordam ipsius. Sed nobis in tentorio nr̄o fm̄ morẽ tarta rorum valde hñ seruiri fecerunt: ⁊ vt quiesceremus nos ibidem per vnã diẽ tenuerunt. Inde procedentes in vigilia sanctoꝝ petri ⁊ pauli terrã naimanorũ intrauimus qui sunt pagani. In ipsa vo die aplorũ ibidẽ cecidit magna nix: ⁊ habuimus maximũ frigus hec quidem terra montuosa ⁊ frigida est supra modũ: ibiqꝫ de pla nicie reperit̄ modicũ. Iste quoqꝫ due nationes predicte non labora bant sed sicut ⁊ tartari in tentoriis habitabant q̄s ⁊ ipsi deleuerant. Per hanc etiã multis diebus perreximus: deinde terrã mongalorũ intrauimus quos tartaros appellamus. Per has itaqꝫ terras vt cre dimus trib9 septimanis equitando fortiter iuimus: ⁊ in die bate ma rie magdalene: ad cuine imperatorẽ electũ peruenimus. Ideo aũt p omnẽ viam istaꝫ valde festinauimus qꝛ preceptũ erat tartaris nostris vt cito nos ducerent ad curiã solennẽ iam ex annis plurib9 indictaꝫ propter ipsius imperatoris electionẽ. Iccirco de mane surgẽtes iba mus vsqꝫ ad noctẽ sine cõmestione ⁊ sepius tam tarde veniebamus ꝙ nõ comedebamus in sero: sed qḋ manducare debebamus in ves pere: dabat̄ nobis in mane. Mutatisqꝫ frequentius equis nullate nus parcebat̄ eis: sed equitabamus velociter ac sine intermissione quantũcunqꝫ poterant equi trotare. Actor. Hec de situ terre ac de moribus gestisqꝫ tartarorũ ⁊ de itinere fratris iohannis supradicti vsqꝫ ad curiam imperatoris eorum excerpsimus ex eiusdem fratris iohannis libello: ea que in libro fratris simonis deerant huic operi adijciendo. Decetero autem ex vtroqꝫ libello interscalariter quas dam narratiões prosequendo voluimus ordinate procedere: prout tpi cõpetunt ⁊ ordini historie.

¶ De Exaltatione raconadij in soldanum turquie. C. XXVI.

Frater simon. Anno superi9 in missiõe fratruꝫ ad tartaros ãnotato. s. ab icarnatiõe dñi M cc. xlv. mense octobri. mortuus est in satellia garata dinus turquie soldanus: eiqꝫ successit filius eius adhuc puer nomine raconadius: hunc genuerat ipse de filia cuiusdam sa cerdotis greci: alterum vero nomine ayadinum de filia vt dicitur

cuiusdam burgensis iconii seu pretoris: tertium vero aladinum de filia regine georgie genuerat quā ī vxorē hēbat. Raconadi⁹ erat .xi. annoꝝ: azadin⁹ .ix. aladinus .vij. Et iste qdē natu minī⁹ regie fili⁹: quo ad ipsos paterne hēditatis hēs erat legitim⁹: sī qdē ⁊ pat ei⁹ tertia die post natiuitatē ipsi⁹: oēs admiraldos suos eidē puero tāq̄ legitimo filio ⁊ heredi suo iuramētū homagij sm ritū suū pstare iussit. Aliāq̄ monetā a sua: eiusdēq̄ filij noīe tūc fieri iussit q̄ adhuc etiā in turquia currit. Sz tūc erat qdā losyr noīe baiulus totius turquie persa natiōe q̄ olim ad soldanū veniēs fuerat notarius curie. Frem quoq̄ pauperē habebat q̄ ligna vēdebat. Deinde paulatim intantū ascendit q̄ turche cācellarius fuit. hic itaq̄ vir⁹ erat de terre antiquiorib⁹ ⁊ in multis sagax inuētus ⁊ exptus. Qui et ad tartaros pro terra saluāda preterat: eiq̄ soldanus ī morte gladiū suū cōmiserat: ita q̄ ex pte illius totā terrā in manu habebat: anhelauit autē oīb⁹ modis in vxorē accipe viā de dnī sui mortui vxoribus qd magnū apud thurcos erat obprobriū dnō ⁊ suis oīb⁹. Et hoc qdē ppositū suū salefadino qui tunc in in turquia post ipsum erat potentior: tāq̄ amico suo ⁊ familiari reuelauit: qd oīb⁹ modis salefadino displicuit: ⁊ ei quātū potuit dissuasit. Ille tñ preualens: tādē soldani vxorem raconadij matrē accepit: ipsumq̄ raconadiū tanq̄ natu maiorē in soldanū exaltauit: quoꝝ vtrūq̄ salefadino, ceterisq̄ plurib⁹ admiraldis valde displicuit tū q̄ ipse losyr soldanū illū ɔstituendo cū oībus admiraldis in hoc sibi assentientibus periuriū incurrebat: tum q̄ ipse homo plebeius ⁊ alienigena: vxorē dnī sui accipiēdo magnū ei suisq̄ oīb⁹ admiraldis dedecus faciebat.

¶ De Losyr tyranni debachatiōe. C. XXVII.

Ex his erga salefadin⁹ ⁊ plures admiraldi turquie ɔ losyr plurimū īdignati sūt: ita q̄ in mortē eius sexingenti cū ipso coniurauerunt. At quidā eoꝝ q̄ simul iurauerāt ad ipsum losyr accesserūt: eiq̄ mortē suā iuratā manifestauerūt: ⁊ sup iuratiōe facta veniā ab ipso postulātes eiq̄ decetero se perpetu⁹ adhesuros firmiter pmittētes. Quosdā etiā illoꝝ sexingentoꝝ quos ipsi plus odiebāt nominauerūt: ipsiq̄ losyr occidere suaserūt eos. Vnus aūt ex illis astutior ɔsuluit losyr vt aliqua die inclusum se in camera sua infirmū fingeret ⁊ causa sue visitatiōis eos accersiret: ibiq̄ insidijs positus locus aptaret in quo occidēdi oēs includerent. Qd vbi factū ē vna die .xv. vel sz alios .xxiiij. admiraldi maiores in turquia latēter occisi sunt: dicunt ⁊ latini siue christiani q̄ idē losyr admiraldos vsq̄ ad .lx. occidit: quosdā etiam alios persequēdo fugauit: ⁊ quosdā in carcere reclusit. Marchisiū de lambro incarcerauit ⁊ admiraldē ad tartaros vt exulē pfugauit: filiū quoq̄ q̄ dederat ei ɔsiliū de admiraldis occidendis cū vxore ac filiis oībus interfecit. Magis autē ac magis ɔtra salefadinū vtpote tunc in turquia potentiorē: ⁊ eū magis q̄ alijs facta ipsius displicebāt indignabatur qui ī salefadinus apud arteng ... tanq̄ cui terra illa erat cōmissa morabat. Cū ergo die quadā salefadinus .cc. secū bellatores haberet: eiq̄ .xx. miliū hoīum exercitus losyr superuenīret illi q̄ erāt ex pte losyr mādauerūt salefadino ne fugeret: sz aduētū ipsoꝝ ɔstāter expectaret: q̄ in hora q̄ inciperēt ɔgredi cū ipso essent q̄ modo videbant esse ɔtrarij. Qui verbis eoꝝ nimis credulus: bellum aggressus est statimq̄ a multitudine tanta ɔtritus est. Ipse tñ cum paucis receptus est in quodam castro fortissimo gamach vocabulo. Tandē vo circūdat⁹ ⁊ obsessus ab exercitu losyr a castri habitatorib⁹ exire quasi coactus est. dicētib⁹ se nolle tueri hoīem in castro soldani: qui contra soldanū eēt. Interim quoq̄ nūcios mittebat losyr ad ipsum vt de castro securus exiens ad se veniret. eligēs sibimet qd melius vellet: videlz aut exire de terra libere ⁊ quocūq̄ vellet pficisceret: aut decetero cū beniuolētia ipsius losyr in terra turquie vt prius cōmorari. Cūq̄ nuncij verba portātes annuēte salefadino: ab ipo losyr iuramēta recepissent oīa q̄ mādauerat se firmiter seruaturū: ille fidei eoꝝ se cōmittens ibat ad ipsum: losyr aūt pmisit nūcios in occursum eius. dicens nuncijs eū adducentib⁹. Nolite vlterius ipsum ad me adducere: sed visio presentib⁹ nūcij eū īterficite. Qd ⁊ factū ē: hic aūt salefadin⁹ gallicū atq̄ theutonicū sciebat: multūq̄ frācos siue christianos diligebat. Et si aliquādiu lōgius vixisset: fortassis vt credit cito christianus factus fuisset.

¶ De Federis inter thurcos ⁊ tartaros confirmatione. C. XXVIII.

Eodem autē anno quo mortuus ē soldan⁹ turquie ... azadinus eius successit ī fili⁹ ei⁹ pmogenit⁹ raconadius. s. ab incarnatiōe dnī. M. cclv. tartari cū thurcis fed⁹ inierūt: ⁊ tūc .xiiij. camelos ypperis oneratos ac .ccc. summarios sericis ⁊ scarleta alijsq̄ pannis preciosis onustos cū plurib⁹ eqtaturis eoꝝ regi trāsmiserūt. Frat aūt soldani medius natu videlicet azadinus: ad eundem regem eā confederationis est missus. Denīq̄ thurci sub hac forma se tributarios subdiderunt tartaris. Quolibet anno reddūt eis. M milia .cc. milia ypperorum ⁊ dngētos pānos sericos: quoꝝ medietas est deaurata: equos quoq̄ dngentos: ⁊ camelos totidē: ⁊ arietes .v. milia. hec aūt oīa tenent ducere ⁊ cōducere salua ⁊ integra cū expensis suis vsq̄ ad mongaz. Tantūdē quoq̄ valent exenia ⁊ dona: q̄ vltra tributū mittunt quātum ipsuz tributū: ⁊ amplius etiā vt dicit. Preterea tenent thurci p totam turquiaz pruidē nūcijs tartaroꝝ oīnō: in eqtaturis: in mūerib⁹ in victualib⁹: eundo: morādo: ac redeūdo. Itaq̄ notari⁹ soldani cōputauit expēsas nūcioꝝ tartaricoꝝ: q̄s apud iconiū in duob⁹ annis fecerāt: ⁊ inuētū est q̄ excepto pane ⁊ vino sexingēta milia yppera expēderāt. Predicta vo tributaria ɔfederatio facta fuit apd sanastiaz marchisio de lābro noīe ɔstantino psente: qui tūc tpis marescallus erat turquie: ⁊ etiā baiulus fuerat eiusdē terre. Et q̄n quidē hoc tributū primo cōmissum fuit tartaris interfuit ibidē eiusdē constantini miles vocabulo puincialis: qui multa de illis enarrauit fratrib⁹ predicatorib⁹: a dnō papa cū lrīs suis ad tartaros transmissis.

¶ Qualr rex minoris armenie tartaris se subdidit. C. XXIX.

Circa idem tempus cōstās pater ⁊ baiulus regis armenie q̄ vocat aitons filiū suū eiusdem regni conestabulū ad tartaros misit: eorūq̄ tributo se ac regnū suū subijciens: pacē cū eis cōposuit. Que videlicet minor armenia noīe alio ab antiquo vocat cilicia: ⁊ inter turquiam ⁊ syriam est sita. Ibi est tarsis ciuitas archiepalis. De q̄ paulus apostolus fuisse se dicit. Ibi quoq̄ est catholicon. i. vniuersalis eps: sicut ⁊ in georgia de qua dictū est superius. Hui⁹ armenie regnū acquisierāt paucis antea tpibus: duo fratres de maior armenia leo. s. ac robinus. Et robinus quidē maior natu prior in ea regnauit vl potius prefuit moriturus vo regnū ⁊ filiam suā: eiusdē videlicet regni heredem: fratri suo leoni cōmisit: eiusq̄ fidei credidit. At ipse leo regnum in semetipsum retorsit: quinpotius de baronia regnū sibi facere voluit: nam antea vt dicit rex ibi nō erat: sed baro qui soldano turquie sub tributo seruiebat. Itaq̄ ad petitionē ipsi⁹ leonis arnus dnī de troussot perrexit ad curiā romanā ⁊ ad imperatorē othonem petens ab ambobus vt ipsuz in legiū hoīem reciperent. Ecclesia vo sub conditione saluo. s. heredis iure: recepit ipsum in hoīem ⁊ otho sīliter. Porro archiepūs quidam theutonicus videlicet moguntinus attulit eidē leoni coronā: sub tali cōditione: vt oēs pueros infra .xij. annos existentes ipse leo poni faceret ad lrās latinas. Tūc ergo rex leo dedit ecclesie in dotem casale effelice: castrū paperon: ⁊ alia multa casalia: pluraq̄ alia. Hec aūt oīa iurauerunt barones se firmiter seruaturos. Factum est aūt hoc anno dnī M. ccxiij. Porro idē leo ter infirmus ter fecit: oēs barones suos robino nepoti suo iurare: tāq̄ vero ⁊ vltimo dnō suo ⁊ iusto heredi regni armenie. Filiā tñ suam cui regnū relinquere disposuerat fratri anthioceni principis in coniugiū dedit: ⁊ postea ipsuz dolose interfecit. Ipso aūt leone mortuo: quidā baro eiusdem armenie constans noīe: filiā eius violenter rapuit ⁊ postmodū eandem inuitaz filio suo haitoni matrimonio copulauit: eiq̄ cū illa regnum tradidit. Porro filiā robini que regnū hereditario iure possidere debuit: philipp⁹ miles de monte forti vxorem accepit. Vñ ⁊ merito ad illud aspirat: ipsumq̄ vt iustū ē est acq̄siturum se sperat. Idē etiā constans diuersis dolis ⁊ machinamentis .lxij. barones armenie maiores interfecit. Soldani quoq̄ turche matrem atq̄ sororē quas idem soldanus ipsi tāq̄ suo homini legio ac fideli vtpote christiano cā refugij miserat a facie tartaroꝝ: ipse reuera infidelis ⁊ iniquus misit eisdem tartaris in fauorem ipsoꝝ. Et ille quidem in ipso itinere dicunt obijsse. Itaq̄ soldanus ipse terram ei⁹ intrauit ⁊ vrbem tarsum obsedit. Sed ibidem infirmatus mortuus est: ⁊ in vrbe regali satellia sepultus est.

¶ Qualiter cuiuē frēs minores suscepit. C. XXX.

Frater iohānes. Cū aūt peruenim⁹ ad cuiuē fecit nobis dari tentoriū ⁊ expensas q̄les tartari dare solēt nobis tñ meli⁹ q̄ alijs nūcijs faciebāt. Ad ipsuz aūt vocati nō fuim⁹ eo q̄ nōdū elect⁹ erat: nec adhuc de impio se intromittebat. Interptatio tñ lrāꝝ dnī pape ac alia etiā a nobis dicta a pdicto baty erāt ei mādata. Cū ḡ stetissem⁹ ibi p q̄nq̄ vl .vj. dies. ad matrē suā nos transmittit: vbi adunabat curia solennis. Et cū venissemus illuc. iam extēsuz erat tētoriū magnū de alba purpura prepatū eratq̄ tā grāde nostro iudicio q̄ plusq̄ duo milia hoīuz poterant esse sub illo. Et in circuitu factū erat ligneū tabulatū varijs imaginib⁹ depictū. Illuc ergo pexim⁹ cum tartaris nobis ad custodiā assignatis. ibiq̄ ɔuenerant oēs duces ⁊ vnusquisq̄ cū hoīb⁹ suis equitabat in circuitu p planiciē ⁊ colles. In pma die

vestiti sunt oēs purpurā albis. in secūda vō rubeis. ⁊ tūc venit cuyne ad tētorium illud. Porro tertia die fuerunt oēs in blaucis purpuris ⁊ quarta in optimis baldakinis. In illo aūt tabulato iuxta tētoriuȝ erant due maiores porte. p quaꝝ vnā solus impator debebat intrare ⁊ ad illā nulla erat custodia q̄uis essȝ apta. qꝛ per illā nullus audebat ingredi vel exire p aliā oēs q̄ admittebant intrabāt ⁊ ad illam custodes cū gladijs ⁊ arcubus ⁊ sagictis erāt. Itaqȝ si q̄s tentorio ppinq̄bat vltra terminos q̄ positi erāt. si capiebatur verberabat̄ si fugiebat sagicta siue ferro sagictabat̄. Multiqȝ ibi erāt q̄ in frenis pectoralib᷒. sellis ⁊ hmōi. iudicio nostro auri circiter. xx. marcas hēbant. Sic duces infra tentoriū colloquebant̄ ⁊ de imperatoris electiōe tractabant vt a nobis credit̄. Alius aūt vniuersus populus longe extra tabulatū collocabat̄. ⁊ ita fere vsqȝ ad meridiem morabant̄. Tūc incipiebat lac iumētinū bibere ⁊ vsqȝ ad vesp̄as tm̄ bibebāt. qd̄ erat visu mirabile. Nos autē vocauerūt interius ⁊ dederūt nobis ceruisiā qꝛ iumētinū lac nō bibebamus. Et q̄dēȝ nobis p magno fecerūt honore. sȝ tm̄ nos cōpellebāt ad bibēdū. qꝛ nullaten᷒ poteram᷒ pp̄ cōsuetudinē sustinere. Un̄ ostēdim᷒ eis hoc eē graue nobis. ideoqȝ nos cessauerūt cōpellere. Foris aūt erat dux geroslaus de susdal ruscie. plureśqȝ duces kithaoꝝ ⁊ solāgoꝝ Duo quoqȝ filij regis georgie. nūcij etiā califi de baldac q̄ erat soldanus. ⁊ plusq̄ȝ. x. alij soldani saracenorū vt credimus. Et sicut nobis a pcuratorib᷒ dicebat̄. erāt ibi nūciorū plus q̄ȝ. iiij. milia inter illos q̄ tributa portabant. ⁊ illos q̄ī deferebāt. ⁊ illos p q̄bus ipsi miserāt illosqȝ q̄ terraꝝ erāt p̄fecti. Hi hoīes sīl extra tabulatū ponebant̄. eisqȝ simul bibere p̄bebat̄. Nobis autē ⁊ duci geroslao fere sp̄ ab eis dabat̄ superior locus qū cum eis eram᷒.

Qualiter in imperiū sublimat᷒ fuit. C. XXXI.

ET quidēȝ si bene meminim᷒ ibidē p septimanas circit. iiij. fuimus. Credimusqȝ qꝫ ibi fuit electio celebrata. nō tm̄ ibidem fuit publicata. Propt̄ hoc āt id maxīe credebat̄. qꝛ sp̄ qū cuyne de tētorio exibat eidē cantabat̄ ⁊ cuȝ virgis speciosis ī summitate lanā coccineā hn̄tib᷒ inclinabat̄. qd̄ alteri ducū nulli fiebat. quousqȝ exteri᷒ morabat̄. Hec āt statio siue curia noiat̄ ab eis siraorda. hīc exeūtes vnanimit̄ oēs equitauim᷒ p tres aut quatuor leucas ad aliū locuȝ vbi erat in q̄dā pulchra planicie iuxta riuū. int̄ montes aliud tentoriuȝ qd̄ apud ipsos appellat̄ orda aurea p̄paratuȝ. Ibi enȝ cuyne debebat poni in sede in die assumptiōis dn̄e nr̄e. Sȝ pp̄ grandinē nimiā q̄ tunc vt supradictū est cecidit. res dilata fuit. Eratqȝ tentoriū ī columnis positū que laminis aureis erāt tecte ⁊ clauis aureis cum alijs lignis fixe. Porro de baldakino erat tectuȝ superi⁹: sȝ alij erāt pān̄i exteri᷒ fuim᷒ aūt ibi vsqȝ ad festū beati bartholomei. in quo maxima multitudo cōuenit. ⁊ cōtra meridiē versis vultib᷒ stetit. Et q̄dā ad iactum lapidis longe a ceteris erāt semp̄qȝ orōnes faciēdo ac genua flectēdo cōtra meridiē longi᷒ ⁊ longi᷒ pcedebāt. Nos aūt verū incātatiōes facerēt. aut genua deo vel alteri flecterēt nesciētes nolebam᷒ facere genuflectiones. Cūqȝ diu ita fecissent ad tētoriū reuersi sunt. ⁊ cuyne ī sede imperiali posuerūt ducesqȝ corā eo genua flexerunt. Post hoc idēȝ fecit vniuersus populus. exceptis nobis q̄ eis subditi nō eram᷒.

De solēnitate qua fuit intronizatus. C. XXXII.

FRater simon. Igit̄ anno dn̄i. M. ccxlvi. cuyne q̄ ⁊ gogchaȝ. i. impator vel rex sublimat᷒ est in tartaroꝝ regno. Oēs siq̄dēȝ illoꝝ barones cōgregati quādaȝ sedē aureā in loci supradicti medio posuerūt. supra quā ipsuȝ gog sedere fecerūt: ⁊ coraȝ eo gladiuȝ posuerūt dicētes. Volum᷒ ⁊ rogam᷒ atqȝ p̄cipimus vt dominaris oīb᷒ nobis. At ille dixit eis. si me vultis sup vos regnare. nunq̄d parati estis vnusq̄sqȝ qd̄ vobis precepo facere. quēcunqȝ vocauero venire. quocūqȝ voluero mittere pgere: quēcunqȝ occidi p̄cepo occidere. Responderūt. Utiqȝ. Ergo inquit ore mei sermo. de cetero gladius meus erit. Oēsqȝ cōiter ei cōsenserūt. Post h̄ āt filtrū q̄dam in t̄ra statuerūt. ipmqȝ rursus desup sedere fecerūt dicētes. Vide sursuȝ ⁊ agnosce deū ac respice filtrū in quo sedes deorsuȝ. Si bene regnū tuū rexeris. si largus fueris. iusticiāqȝ seruare dilexeris. ac principes tuos vnūquēqȝ sm̄ dignitatē suā honoraueris magnific᷒ regnabis totusqȝ mūdus tue substernet̄ dn̄ati ōi. ⁊ q̄cq̄d desiderabit cor tuū dabit deus tibi. Si aūt ecōtrario feceris miser ⁊ abiect᷒ eris adeoqȝ paup̄ vt nec tibi remitat̄ filtruȝ in quo nūc sedes. Hoc dicto idē barones vxorē gog cū ipso sup filtꝝ sedere fecerūt. sicqȝ ambos sedentes. a t̄ra sursum in aera leuauerūt. atqȝ impatorē ⁊ impatriceȝ dn̄ȝ tartaroꝝ voce publica ⁊ clamorosa cōsonē p̄clamati sunt. Postea multitudinē infinitā auri ⁊ argenti ⁊ lapides p̄ciosos. ac quecunqȝ remāserant a chagadadā corā impatore nouo apportari fecerūt. eiqȝ dominiū sup oia illa plenarium cōcesserūt. Ipse vero p̄ut ei placuit vnicuiqȝ p̄ncipū distribuit. sibiqȝ residuuȝ s̄uari p̄cepit. Deinde vero bibere ceperūt ⁊ vt moris eoꝝ est vsqȝ ad vesperas cōtinue potationib᷒ intenderūt. Post h̄ aūt carnes cocte in cinerib᷒ sine sale venerunt ⁊ int̄ quatuor vl̄ q̄nqȝ hoīes vnicuȝ mēbrū siue frustū ministri dederunt carnes ac brodiuȝ cum sale pro salsa sicqȝ faciebāt cunctis dieb᷒ quando celebrabant conuiuia.

De etate ac morib᷒ ⁊ sigillo ipsius. C. XXXIII.

FRater iohannes. Sic aūt impator qū sublimat᷒ est ī regnū videbat̄ esse circiter. xl. vel. xlv annoꝝ. Mediocris erat stature prudens valde. nimis astutus multumqȝ seriosus ⁊ grauis in morib᷒. Nec vnq̄ȝ videbat eum hō de facili ridere vel aliquā leuitatē facere sicut dicebant xp̄iani q̄ cū ipso morabant̄ cōtinue Dicebāt etiā nobis firmit̄ asserendo xp̄iani. q̄ erāt de familia eius qꝫ deberet fieri xp̄ian᷒. Cuius signum erat qꝫ ipse clericos xp̄ianos tenebat ⁊ expensas eis dabat. hēbat ēt sp̄ capellā xp̄ianoꝝ ante maius tentoriuȝ suuȝ vbi cantāt clerici publice ⁊ apte. ac pulsant ad horas vt ceteri xp̄iani sm̄ mores grecoꝝ. quātacunqȝ sit ibi multitudo tartaroꝝ vel etiā alioꝝ hoīuȝ. hoc tm̄ nō faciunt alij duces ipsoꝝ. Est aūt mos imperatoris ipsius vt nunq̄ȝ ore pprio loquat̄ cū extraneo quātūcunqȝ magn᷒ sit. sȝ audit ac rn̄det per interpositā psonam. Et q̄n̄cūqȝ negociuȝ pponunt vel impatoris missionē audiunt. isti q̄ sub eo sūt q̄ntūcūqȝ sint magn᷒ flexis genib᷒ vsqȝ ad finē vboꝝ psistūt. Nec alicui de cōsuetudine sup aliquo negocio loq̄ licitum est postq̄ȝ ab impatore diffinituȝ est. hȝ aūt impator p̄dictus pcuratorē ⁊ prothonotarios atqȝ scriptores oēsqȝ officiales in negocijs tam publicis q̄ȝ puatis exceptis aduocati. Nā sine litium vel iudicioꝝ strepitu sm̄ arbitrium impatoris oia fiūt. Alij quoqȝ p̄ncipes tartaroꝝ de his q̄ ad illos ptinēt idē faciunt. hoc autē nouerint vniuersi qꝛ nobis tunc exn̄tib᷒ in solēni curia iā ex plurib᷒ ānis indicta. idē cuyne imperator de nouo electus cū oīb᷒ suis principib᷒ erexit vexillum cōtra ecclesiā dei. ac romanuȝ iperiuȝ. ac cōtra oia regna xp̄ianoꝝ ⁊ populos occidētis. nisi forsasse qd̄ absit facerēt ea q̄ mādabat dn̄o pape atqȝ potētib᷒ ⁊ oīb᷒ xp̄ianoꝝ pplis videlȝ vt ipsi subdant̄ eis. nā excepta xp̄ianitate nulla est t̄ra in orbe quā timeāt. ⁊ iccirco cōtra nos ad pugnā se p̄parāt huius siq̄dē impatoris pr̄. s. octoday necat᷒ fuerat veneno ⁊ ob hoc a bellis quieuerāt tp̄e pauco. Intētio āt eoꝝ vt dictuȝ est supra est sibi totuȝ subijcere mundū sicut a chingiscā hn̄t mandatuȝ. Un̄ ⁊ ipse impator in litteris suis ita scribit. Dei fortitudo oiuȝ hoīuȝ impator. In supscriptione quoqȝ sigilli eius hoc est. De᷒ ī celo ⁊ cuyne chan. sup t̄rā dei fortitudo oiuȝ hoiuȝ ipatoris sigillū.

De noīb᷒ ei᷒ ac p̄ncipib᷒ ⁊ exercitib᷒. C. XXXIIII.

FRater simon. Et hoc q̄dē nomen chan siue chaaȝ est appellatiuū idēqȝ sonat qꝫ rex vel ipator siue magnificus vel magnificat᷒. Sȝ hoc tartari singularit̄ attribuunt dn̄o suo. nomē eius propriuȝ reticēdo. Ipse quoqȝ gloriat̄ se esse filiuȝ dei. seqȝ sic ab hoīb᷒ appellari. Idēȝ autēȝ sonat cuyne quod ⁊ gog ⁊ fratris ei᷒ magog siq̄dē p ezechielē dn̄s gog ⁊ magog aduentuȝ p̄dicit. eorumqȝ interituȝ se factūr per eundē pmittit. Ipsi quoqȝ tartari pprie loquēdo se vocāt mōgli siue mōgol. qd̄ verbū forsasse cōsonat mosoch hic itaqȝ. s. cuyne chan siue gog. chaā feruens ⁊ estuans in holum pstratiōeȝ. qū diban᷒ successus a coquēte. secū hȝ exercitus q̄nqȝ suo dn̄o seruientes p quos expugnat oēs sibi 3̄raos ac rebelles. In finib᷒ aūt p̄dictis hȝ p̄ncipē noīe batomoy q̄ totā t̄rā xp̄ianoꝝ ⁊ saracenoꝝ vsqȝ ad mare mediterraneuȝ ⁊ ppe antiochiā. ⁊ vltra p duas dietas eius dn̄io subiugauit. ita qꝫ a capite p̄dicis vsqȝ ad mare iā ei regnat. xiiij. adq̄siuit. Est aūt baroth pp̄riū nomen. noy vero sonat dignitateȝ. est etiā dux q̄dā tartaroꝝ noīe corenzā versus christianos occidētis. q̄ hȝ sub se armatoꝝ sexingenta milia. stās ibi tanq̄ȝ in custodia ne super ipsos ac sup subsequētes irruant subito xp̄iani. Porro batoth p̄nceps est tartaroꝝ maxim᷒. hoīb᷒ q̄dē suis satis benign᷒ licȝ ab eis sit valde reuerit᷒. in p̄nia vō est crudelissim᷒. In exercitu quidē batoth sunt sexingenta milia pugnatoꝝ. videlȝ. clx. milia tartaroꝝ rum. ⁊ ccccxl. milia tam xp̄ianoꝝ ⁊ alioꝝ. s. infideliū. ⁊ dr̄ habere plures bellatores in septuplo nūero q̄ȝ batothnoy in exercitu suo. porro chaam dr̄ hr̄e exercit᷒ q̄nqȝ. quoꝝ oiuȝ nemo de facili pōt nūerū cōprehendere sic̄ aūt. baroth. xviij. barones frēs nō ex eodē patre nec ex eadē matre: sȝ ex diuersis habuisse quoꝝ vnusquisqȝ. x. milia bellatoꝝ admin᷒ hēbat sub se. sed de oīb᷒ illis non intrauerūt nisi duo frēs regnū hungarie. Debebāt āt āni. xxx. pcedere in pugnādo. sed tunc vt dictū est interfectus fuit imperator eoꝝ veneno ideoqȝ quieuit tp̄e pauco. Ut aūt imperatorē habuerūt. iteꝝ se ad pugnādū p̄parauit.

De admissione fratrū ⁊ nuncioꝝ ad ipatorē. C. XXXV

Frater iohannes. In loco igitꝛ illo vbi positus est imperator in throno vocati fuimus coraꝫ ipso. Cumqꝫ gingai ꝓthonotarius eiꝰ noīa nr̄a scripsisset. illoꝵqꝫ a q̄bus missi eramus. ⁊ ducis solangoꝵ ⁊ alioꝵ clamauit alta voce. recitādo illa corā imꝑatore ac ducū vniuersitate. Quo facto flexit vnusquisqꝫ nostrū quater genu sinistrum ⁊ monuerūt ne tāgerem⁹ limē deorsū. Cūqꝫ ꝓ cultellis nos diligētissime scrutati fuissent ⁊ nullatenꝰ inuenissent. intrauimꝰ hostiuꝫ ab orientali pte. qꝛ nullus ab occidēte nisi solus imꝑator audet intrare: siſr ⁊ dux ab illa pte ingreditꝛ solus. si ē tētoriuꝫ eiꝰ. Minores aūt non multū curāt de talibus. Tunc ḡ pmū in eius ꝑsentia. suā intrauimus stationē. videlꝫ postq̄ factus est imꝑator ibidē. Omnes quoqꝫ nuncij tunc ab eo recepti sunt. sed paucissimi tentoriuꝫ eius intrauerūt. Ibi vero tanta donaria ab ipsis nuncijs fuerūt ei presentata. ꝙ quasi videbantꝛ infinita. videlicet in samitis ac purpuris ⁊ baldakinis ac cingulis sericis cum auro preparatis. pellibꝰ etiam nobilibus ceterisqꝫ muneribus. Quoddam etiam solinum siue tentoriolum. quod super caput imperatoris portatꝛ. fuit eidem presentatum quod totum erat cum gemmis ꝑparatum. Quidam vero prefectus vnius ꝓuincie adduxit ei camelos multos cum baldakinis tectos. super quos selle posite cum instrumentis quibusdam erant. in quibus homines interius sedere valebant. Equos etiam multos ⁊ mulos adducebant eidē faleratos siue armatos. quosdam quidam de corio ⁊ quosdam de ferro. Nos etiam requisiti fuimus an ei munera dare vellemus. sed iam facultas non erat quoniā omnia fere nostra consumpseramus. Ibidem longe a stationibꝰ super montem erant positi currus plusq̄ quingenti qui omnes auro ⁊ argento ac sericis vestibus erant pleni. Cunctiqꝫ inter imperatorem ⁊ duces diuisi fuerunt. singuliqꝫ duces inter homines suos ptes suas vt eis placuit diuiserunt.

De loco diuisionis imperatoris ⁊ matris sue ⁊ morte gerosial ducis ruscie. C. XXXVI.

Inde recedentes venimꝰ ad aliū locū vbi tētorium mirabile totum de purpura rufa. quod kital dederant erat positū illic etiam interius introducti fuimus ⁊ semp cū intrabamus nobis dabatꝛ ad bibendum. ceruisia vel vinum ⁊ etiā carnes cocte si volebamus ad edendum. Eratqꝫ solariolū vnum de tabulis alte preparatū. vbi thronꝰ imꝑatoris erat positus ex ebore mirabiliter sculptus in quo etiam erat auruꝫ ⁊ lapides preciosi si bene meminimus ⁊ illuc ascendebatꝛ per gradus. Eratqꝫ rotundum superius. banci vero erant positi in circuitu sedis vbi domine sedebāt a parte sinistra in scamnis: a dextris autem nemo sedebat superius. Sed duces sedebant in bancis inferius. ⁊ hoc in medio. Alij vero sedebāt post eos. ⁊ quolibet die venit dominarum maxima multitudo. Ista vero tria tētoria de quibus supradiximus erant valde magna. aliaqꝫ habebāt vxores eiꝰ de filtro albo satis magna ⁊ pulchra. Ibidem imperator diuisus est a matre sua. que iuit in vnam terre partē ⁊ imperator in aliam ad iudicia facienda. Capta siquidem erat amita īperatoris istiꝰ que veneno interfecerat patrē eiꝰ. eo tpe quo exercitus eoꝵ in hungaria fuit. propter quod etiam exercitus eorum qui erat in partibus illis recessit. De qua cum alijs pluribus factum fuit iudicium ⁊ occisi fuerunt. Eodem tempore mortuus fuit hieroslaus dux magnus soldal. que est quedam ruscie pars. Vocatus enim ad matreꝫ imperatoris quasi pro honore vt manducaret ac biberet de manu ipsius incontinēti est ad hospitiū reuersus infirmatusqꝫ mortuus est. Post septē dies totumqꝫ corpus eius miro modo glaucum effectum est. Dicebatꝛ qꝫ ab oībus ꝙ ibidē vt terrā eius libere ac plenarie possiderēt: fuisset impocionatus.

Qualiter tandeꝫ frēs ad imperatorem accedentes litteras dederunt ⁊ acceperunt. C. XXXVII.

Deniqꝫ tartari nostri nos ad imperatorē duxerunt. Qui cum audisset per illos nos ad eum venisse iussit nos ad matrem redire volebat enim secundo die sicut superius dictum est ꝫ totam occidentis terram vexillum erigere. qḋ nos volebat ignorare: Itaqꝫ reuersi stetimus paucis diebus ⁊ iterū ad ipsum reuersi fuimus: cum quo bene per mensem fuimus in tanta fame ⁊ siti ꝙ vix viuere poteramus: nam expense que nobis ꝓ diebus quattuor dabantꝛ vix vna sufficiebant. nec inuenire poteramus aliquid ad emendū: qꝛ forū erat nimis remotū sed dn̄s nobis quendam ruthenum. nomine cosmam aurifabrum preparauit. qui satis dilectus imperatori nos in aliquo sustentauit. Et hic nobis ostendit thronū imperatoris quē ipse fecerat anteq̄ poneretur in sede. Sigillum eiusdem. quod etiam fabricauerat ipse. Post hec imperator ꝓ nobis misit. nobisqꝫ per chingay ꝓthonotarium suum dici fecit vt verba nostra ⁊ negocia scriberemꝰ eiqꝫ porrigeremꝰ. Quod ⁊ fecimꝰ post plures dies iterū nos vocari fecit ⁊ vtrū essent apud dn̄m papā qui ruthenoꝵ vel saracenoꝵ aut etiam tartaroꝵ lr̄am intelligerēt. interrogauit. Cui respondimꝰ. ꝙ nullam istarum lr̄arum habebamus saraceni tamen ꝙ nobis expedire videbatꝛ ꝙ in tartarico scriberent ⁊ nobis interpretarentꝛ. nos aūt in littera nr̄a diligenter scriberemꝰ. ⁊ tam litteram q̄ interpretationem ad dominuꝫ papam deferremus. Tunc a nobis recesserunt. ⁊ ad imperatorē iuerūt. porro in die beati martini fuimus vocati. Tunc kadach totius imperij ꝓcuratore chingay ⁊ bala. pluresqꝫ scriptores ad nos venerunt. nobisqꝫ litteram de verbo ad verbum interpretati fuerunt. Et cum in latina littera scripsissemus faciebant sibi per singulas orationes interpretari. volētes scire si nos in aliquo verbo erraremꝰ. Cum igitur ambe littere fuissent scripte. fecerunt nos semel ac secundo legere ne forte minus aliquid haberemus dixerunt nobis videte ꝙ omnia bene intelligatis. quia expediret ꝙ non omnia bene intelligeretis. Litteras enim in saracenico scripserunt vt aliquis in partibus nostris inueniri posset. q̄ ea si opus esset legeret.

Qualiter licentiati fuerunt. C. XXXVIII.

Et autem nobis tartari nostri dixerūt proposuit imperator nuncios suos nobiscum mittere. Volebat tamen vt credimus ꝙ nos id ab eo peteremus. Sed cum vnus de tartaris nostris qui senior erat nos ad hoc petendum hortaretur. nobis quidem vt venirent nequaq̄ bonum videbatꝛ. Ideo respondimus ei ꝙ non erat nostrum petere. sed si sponte ipse imperator mitteret eos. libenter eos secure duceremus domino adiuuante. Nobis autem ob plures cās vt venirent. non videbatur expedire. Prima q̄dem fuit quia timuimus ne visis dissensionibus aut guerris que sunt inter nos magis animarentꝛ ad veniendū contra nos. Secunda fuit quia timebamus illos exploratores terre fieri. Tertia vero quia timebamus eos interfici. Gentes enim nostre arrogantes sunt ⁊ superbe. Unde quando seruientes qui stant nobiscum ex rogatu cardinalis legati. s. alemānie in habitu tartarico ibant ad ipsum in via fere lapidati sunt a theutonicis ⁊ coacti sunt deponere habituꝫ illū. Cōsuetudo autē est tartarorum vt cū illis qui nuncios eorum occiderint nunq̄ faciant pacem. nisi sumant de ipsis vltionem. Quarta etiam causa fuit. quia timebamus ne auferentur nobis vi. Quinta vero. cā erat. quia de aduentu eorum nulla foret vtilitas cum nullum aliud haberent mandatum vel potestatem nisi ꝙ litteras imperatoris ad dn̄m papaꝫ ⁊ ad principes deferrēt. Quas videlicet litteras ipsi nos habebamus. ⁊ malum ex eoꝵ aduentu posse contingere credebamꝰ. Itaqꝫ tertia die post hoc. s. in festo beati bricij nobis dederunt licētiam litteram imperatoris sigillo munitam mittētes nos ad ipsius imperatoris matrē. Que vnicuiqꝫ nostrū dedit pelliceū vnū de pellibꝰ vulpinis. qḋ habebat pilos deforis ⁊ purpurā vnā. de quibus tartari nostri furati sunt. ex vnaquaqꝫ vnū passuꝫ. De illa quoqꝫ dabatꝛ seruienti meliorem medietatē sunt furati. Quod nos quidē nō ignorauimꝰ. sed inde verba mouere noluimꝰ.

Qualiter ab illo itinere redierunt. C.

Tunc iter ad reuertendū arripuimus ac ꝑ totā hyemē venimus iacētes in deserti sepius in niue. nisi q̄ntū poteramus nobis cum pede locuꝫ facere. Ibi quippe non arbores sed planos campos. Et sepe mane nos inueniebamus totos niue quā ventus pellebat coopertos. Sic venientes vsqꝫ ad ascēsionē dn̄i ꝑuenimꝰ ad bati. a quo cū inquireremus quid responderet dn̄o pape. dixit se nolle aliḋ. nisi qḋ imperator diligenter scripserat demandare. Datisqꝫ nobis de conductu litteris ab eo recessimus ⁊ sabbato infra octauas pēthec. vsqꝫ ad montij peruenimꝰ vbi erant socij nostri ac seruientes qui fuerant retēti quos ad nos fecimus reduci. hinc vsqꝫ coarruꝫ peruenimꝰ. cui iterū a nobis donaria petenti non dedimus qꝛ nō habebamus. Deditqꝫ nobis duos comanos qui erant ex tartarorum plebe vsqꝫ ad kioniam ruscie. Tartarus tamen noster non dimisit nos donec exiremꝰ vltimam tartarorum custodiam. Isti vero alij qui nobis a corēza dati sunt in sex diebus ab vltima custodia vsqꝫ ad kioniam nos duxerunt. Venimus autē illuc ante festum beati iohānis baptiste. xv. diebus. Porro kionienses aduentuꝫ nostrū ꝑcipientes occurrerūt nobis oēs letantꝛ. Congratulabantur enim nobis tanq̄ morte suscitatis. sic fecerūt nobis ꝑ totam rusciam. poloniā ⁊ boemiam. daniel ⁊ eius filius frater eius festum nobis magnum fecerūt. ⁊ nos contra voluntatē nostram bene per octo dies tenuerunt. Medioqꝫ tempore int

se ⁊ cum episcopis ceterisq; probis viris super his que locuti fueramus eisdem in processu nostro ad tartaros ꝯsilium habentes. Responderūt nobis cōmunit᷑ dicentes. ꝙ dominum papam habere vellent in specialē dñm ⁊ in patrē; sanctam quoq; romanam ecclesiam in dominā; ⁊ magistram. confirmantes etiam omnia que prius de hac materia per abbatem suum trāsmiserant. ⁊ super hoc etiam nobiscum ad dominum papam nuncios suos ⁊ litteras trāsmiserunt.

¶ Qualiter fratres predicatores apud bayothnoy tartaroꝝ principem admissi fuerint. C XL.

Ex libello fratris simonis.

Anno dñi. M.ccxlvij. in die translationis beati dominici primi patris ordinis predicatorum frater ascelin⁹ a domino papa sicut iam supradictum est missus cum socijs suis peruenit in exercitum tartarorum. Et hoc in perside vbi erat exercitus ille sub bayothnoy principe. Quod audiens idem princeps in tentorio suo sedens in vestimento deaurato. suis quoq; baronib⁹ in sericis vestibus preciosis ac deauratis circūstantibus. misit ad dictos frēs quosdā ex eisdē baronibus cum suo egyp. i. principali ꝯsiliario ⁊ interp̄tibus. Qui premisso salutationis eulogio dicunt eis. Cuius nūcij estis. Frater autē ascelinus p̄ncipalis dñi pape nūcius. r̄ndit pro oībus. Ego sum dñi pape nunci⁹. qui apud xp̄ianos maior dignitate oī hoīe reputat᷑ ⁊ ab eisdē illi tanquam patri ac domino reuerentia exhibetur. In hoc verbo illi q̄ꝑplurimū indignati dixerūt. Quō superbe loquētes dicitis ꝙ papa dñs vester sit maior oī hoīe. Nūquid scit ille ꝙ chaam sit dei filius. ⁊ ꝙ bayothnoy ⁊ batho sint principes eius. sicq; noīa eoꝝ diuulgant᷑ ⁊ multiplicant᷑ vbiq;. Quib⁹ frat᷑ ascelin⁹ r̄ndit. Quis sit chaam quis sit de bayothnoy vel batho. dñs papa nescit. nec illoꝝ noīa vnq̄ audiuit. Hoc autē a plurib⁹ audiuit ⁊ intellexit. ꝙ gēs q̄dā barbara q̄ dr̄ tartaroꝝ de finibus oriētalib⁹ iam dudū exiuit. q̄ plures dn̄is suo regiones subiugauit. milliq; parcens. infinitā hoīu; multitudinē prostrauit. Quod si noīa chaa; suoruq; principū recitari audisset. alicui⁹ eoꝝ noīe in l̄r̄is suis quas afferim⁹ scribere nullaten⁹ obmisisset. At vero de tanta hoīu; strage maxime christiano ⁊ dolore cordis tractus. Atq; cōpatiens pietatis visceribus de ꝯsilio fratrū suoꝝ cardinaliū misit nos ad primum exercitū tartaroꝝ quē citi⁹ inuenire possem⁹ exhortans dñm exercit⁹ oēsq; q̄ ei obediūt. vt ab hoīu; strage ⁊ maxie xp̄ianoꝝ facienda imposterū cessent ac de perpetratis flagicijs vel facinoribus peniteant sicut tenor l̄raꝝ ipsius plene manifestat legētibus. Rogamus igit᷑ eu; p vos vt l̄ras dñi pape recipiat. vt sciq; illaꝝ tenore per suas l̄ras siue p nuncium: vel saltem solo verbo dn̄o pape respondeat.

¶ Qualit᷑ ab eis tartari d̄ mūerib⁹ ⁊ d̄ aduētu frācoꝝ q̄sierūt. XLI.

Is itaq; peroratis barones predicti cum interpretibus suis ad dñm suum reuersi sunt eiq; verba fratris ascelini predicta retulerūt. Post hoc aliquātulo spacio p̄oribus vestib⁹ mutatis. alijsq; d̄ nouo indutis cum interp̄tib⁹ suis ad frēs redierūt. sicq; dixerūt. Hoc vnū querim⁹ a vobis. vtrū papa dñs vester aliqd̄ dn̄o nr̄o bayothnoy mittat. qd̄ ei apportetis. Quib⁹ frat᷑ ascelin⁹ respōdit. nihil vtiq; apportam⁹ ei aliqd̄ ex pte dñi pape. neq; enī illi est ꝯsuetudo alicui exēnia mittere. infideli ⁊ ignoto maxime. cū potius fideles eius filij. s. xp̄iani. ⁊ etiam infideles q̄ꝑplurimi frequent᷑ ei dona mittūt. ⁊ exēnia offerūt. Tūc iterū illi oēs ad tētorium bayothnoy reuersi sūt. ⁊ postq̄ aliquātulū morā aliis indumētis de nouo induti redeūtes frib⁹ dixerūt. Quō potestis pre verecundia ante dñm nr̄m cōparere manib⁹ vacuis. porrigēdo l̄ras dñi vestri. qd̄ nullus hoīum huc veniēs fecit ei. Tunc frat᷑ ascelin⁹ r̄ndit. cū vbiq; ⁊ apud xp̄ianos maxie. cōsuetudo approbata obtineat. vt q̄libꝫ nūci⁹ l̄ras dñi sui ferēs anī illū cui defert veniat ipsumq; videat ⁊ ei ꝓprijs manibus porrigat. si nos anī dñm vestꝝ absq; mūerib⁹ accedere nō li;. nec vobis h̄ pl;. Vobis oīb⁹ si pl; ꝯmittem⁹ dñi pape l̄ras. dn̄o vr̄o bayothnoy. ex pte ipsi⁹ porrigēdas. In p̄mis āt q̄onibus suis caute. multūq; sollicite a frib⁹ inq̄rebāt. vtrū adhuc in syriā frāci trāsfretarēt. Audierāt. n. a mercatorib⁹ suis vt. dicebāt ꝙ multi frācoꝝ in syriā in breui transfretarēt. Extūc aūt ⁊ antea fortassis apud se cogitabāt q̄les pedicas deceptionis eoꝝ pedibus inuoluēdo i ipso eoꝝ introitu ꝑparēt siue sub simulatiōe fidei xp̄iane suscipiēde. siue sub q̄libꝫ alia mēdaci dolositate. vt ipsos a t̄raꝝ suaꝝ introitu. tarque. s. ⁊ holapie cohercerēt seq; saltē ad tp̄⁹. amicos frācoꝝ velle fieri simularēt. quos sup oēs hoīes q̄ sūt i mūdo. sicut attestāt᷑ georgiani ⁊ armenij formidāt ⁊ timēt.

¶ Qualit᷑ adorare bayothnoy frēs respuerit. C XLII.

Post verba predicta barones cum interp̄tibus suis ad dominū suū tentorium redierunt. ibiq; paululum ꝯmorantes. rursum vestimentis suis de nouo immutatis. ad fratres reuersi dixerunt. Si vultis dñi nr̄i faciem videre. ⁊ ei dñi vestri l̄ras presentare oportet vt eum adoretis. tanq̄ filiū dei regnantē super terram. trina prius ante ipsum facienda genuflectione. Sic. n. precepit nobis chaa; regnās sup terram filius dei vt principes suos bayothnoy ⁊ batho ab omnibus huc aduenientibus faciamus sicut semetipsum adorari. Quod ⁊ vsq; nunc fecimus. ⁊ imppetuum firmiter obseruare proponimus. Tunc dubitantib⁹ quibusdā frib⁹ ⁊ inter se ꝯquerentib⁹ quid sibi bayothnoy p adoratione intendēt siet vtrū. s. idolatria; vel aliud aliquid. frat᷑ guichardus cremonensis sciens mores ⁊ ꝯsuetudines tartaroꝝ q̄s a georgianis didicerat int᷑ quos etiam in eoꝝ ciuitate triphleis. in domo fratrū per annos. vij. ꝯuersatus fuerat. super hoc illos certificās r̄ndit. De idolatria exhibenda bayothnoy nullaten⁹ formidetis. q; non hanc sibi petit a vobis fieri. sed in signū subiectionis dñi pape totiusq; romane ecclesie mandato chaam subijciende hanc sibi quā audistis reuerētiam oībus ad se venientibus nuncijs ꝯsuetā exhiberi. Oēs itaq; frēs circa petitionē hmōi deliberantes statuerunt vnanimit᷑ Oēs se velle potius decapitari. q̄ sic adorando genua flectere coram bayothnoy. Et hoc q̄ꝫ ꝓpē honorē vniuersalis ecclesie ꝯseruande. tū propter georgianoꝝ ⁊ armenioꝝ. grecoꝝ atq; persaꝝ. ⁊ turcoru; oīumq; nationū orientaliū scādalū euitādū. ne. s. per hmōi reuerētiā q̄si per signum subiectionis atq; tributi quandoq; tartaris impēdēdā a xp̄ianis occasio ⁊ materia exultationis. oībus ecclesie inimicis. per partes orientales diuulgaret᷑. ⁊ ne xp̄ianis ab eis captiuitati atq; subiectis. spes sue deliberationis a dn̄o q̄n̄q; superuenture per romanā ecclesiam penit⁹ auferret᷑. Et ne etiam eidem sacrosancte ecclesie in exhibenda bayothnoy a xp̄i fidelibus obedientia. defectu ꝯstantie. mortisq; timore macula q̄n̄q; irrogari vel ꝓponi posse videret᷑.

¶ Qualiter tartaris xp̄ianitatē frēs suaserūt. C XLIII.

Dono frater ascelinus predictū ꝯsiliū ac decretu; ab oībus frib⁹ obseruādū. de cōsensu ipsorum. libere corā oīb⁹ illic astātib⁹ ꝓtulit. insup addidit. Ne forte ꝙ absit materia dissensionis ⁊ occasio malignādi in mādatis oīb⁹ nr̄is a dn̄o vr̄o vel etiā ab alijs valeat reperiri. q; fortasse supbiā ac rigorē īflexibilē aurib⁹ ei⁹. vt alioꝝ v̄ba nr̄a videbāt᷑ innuere: Hoc etiā per vos significam⁹ ei. qd̄ oēm reuerētiā eidē parati sum⁹ exhibere quā. decet nos dei sacerdotes ac religiosos viros ⁊ nūcios dñi pape salua xp̄iane religionis dignitate. ⁊ obseruata in oīb⁹ ecclesie libertate. Illā quoq; reuerētiā quā nr̄is maiorib⁹ ac regib⁹ ⁊ p̄ncipib⁹ facere ꝯsueuim⁹. quā etiā docet nos sacra scriptura dicēs Magnato humilia caput tuū parati sum⁹ dn̄o vestro facē pp bonum pacis ⁊ vnitatis ⁊ ꝯcordie. Illā quoq; quā petitis oīno respuim⁹ tanq̄ ignominiā religionis xp̄iane. morteq; quācūq; nobis dñs vester inferre voluerit potius eligimus sustinere. si aūt ꝙ dñs papa ⁊ oēs xp̄iani q̄ꝑplurimū exoptarēt dñs vester bayothnoy vellet xp̄ianus fieri nō solū ante ipsū genua flecteremus: verūetiā an᷑ vos oēs parati essem⁹ insup ⁊ plātas pedū ipsi⁹ oīumq; vestrū etiā minoꝝ ppter deu; humilit᷑ osculari. Quod illi vt audierūt sup āmonitione ista q̄ꝑplurimū indignati ac ꝑturbati cū impetu ⁊ furore vehementi frib⁹ sic r̄nderūt. Monetis vt xp̄iani fiam⁹ nos similesq; cāes sic⁊ vos. Nōne papa vester ē cāis ⁊ vos oēs xp̄iani canes estis. Ad hoc frat᷑ ascelinus. Nullaten⁹ nisi per p̄dictoꝝ abnegantes que vera esse supponebant respondere potuit. impeditus videlicet eorum rugitibus ac fremitibus clamorosis atq; ꝓteruis. Itaq; predicti barones cū interp̄tib⁹ suis. ad tentoriū dñi sui redierunt. ⁊ sicut responderāt frēs. eidem plenarie retulerant.

¶ Qualit᷑ illi i sn̄ia mortis in frēs tractauerūt. C XLIIII.

Audiens itaq; bayothnoy que suo egip ⁊ baronibus ⁊ interp̄tibus suis responderāt ⁊ indignanter sustinēs in eosdē frēs exarsit furore ter ipper sn̄ia; diffinitiuā occidi precipiēs innocētem eoꝝ sanguinem effundere non abhorrens. nec olim gentium consuetudinē approbatam metuēs infringere que permittit vbiq; nuncios ꝓgredi ⁊ regredi libere ac secure. Quidam vero eius consiliarij hoc modo dicebant. Non interficiamus omnes illos sed tantum duos ex illis ad papam remittamus alios duos: alij vero dicebant hoc modo. Ex toti᷑ eoꝝ vnus. videlicet principalis dñi pape nuncius cuiusq; pellem impletā paleis p socios suos ad dñm suū trāsmittam⁹. Itē; alij dicebāt. Duo tm̄ ex illis ꝓmo fustigati p totū exercitū occidant᷑ alij aūt duo quousq; frāci eos subsequētes huc venient reseruētur. Porro etiam alij dicebāt hoc mō. Duos ex illis nobiscū ducam⁹ in exercitu;. vt ibi multitudinē ⁊ ꝓtātē nr̄ā; intueant᷑ ⁊ iacentib⁹ machinis hostium nr̄oꝝ an᷑ illas ponant᷑. sicq; nō a nobis sed a machinis inte

fici arbitrenť. At vero bayothnoy sua preualebat. vt capitali qz con
tumaces fuerāt in ꝓstratiōe ⁊ adoratione faciēda sibi. Tandem illo
subordināte. qui dissipat cogitationes malignoꝝ. vna de sex vxori/
b⁹ bayothnoy que antiquior erat. ⁊ q̄dā etiā q̄ sup nuncios illuc veni/
entes curā hēbāt oib⁹ modis q̄b⁹ poterāt restiterūt fiue late de nece
fratꝝ. Illa siquidē vxor eius talit̄ corā eo perorabat. si nuncios illos oc
cideris diuz q̄ te tale q̄d fecisse audierit. odiū ⁊ horrorē incurres do/
naq3 ⁊ xenia q̄ tibi a magnis hoīb⁹ e diuersis ac lōgis regionibus
transmitti solebāt amittes. nuncios etiā tuos quos ad magnos ho/
mines mittis vbiq3 iusto freti iudicio destruēt ⁊ occidēt absq3 vlla
miseratione. Ille quoq3 q̄ nūcioꝝ aduenientiū curā habebat. bayoth
noy sic dicebat. nosti si recolis quātū irat⁹ mihi fuerit chaā sup occi
sionē cuiusdā nūcij quē interficere mihi p̄cepisti. cuius cor a viscerib⁹
extractū ad incutiēdū terrorē alijs nūcijs ventnris. ⁊ oib⁹ alijs audi/
turis in equi mei pectorali p totū exercitū tuū me publice deportari
fecisti. Si ḡ nūcios illos occidē mihi iusseris nō occidā. sz a te fugiā
⁊ innocētiā meā ꝯfuās festinabo q̄3 citius ad chaaz. ⁊ de morte isto
rū in plenaria curia tanq̄3 maleficū ⁊ homicidā inauditū accusabo
te atq3 cōmunicā. His ḡ ꝑsuasionib⁹ bayothnoy emollitus ⁊ ꝯfra/
ctus cor suum fellitum ac turbulētum. paulatim feruore subtracto
sedauit penitus ac pacificauit.

ℭ Qualit̄ d̄ modo adorandi adinuicē fūt altercati. C XLV

Enicq3 post morā soluto lōgiore barones ad frēs
cū interꝑtib⁹ suis reuersi sūt. dñsq3 suu fu
rorē ex illoꝝ missione ꝯceptā caute dissimulātes ipsos ta/
lit̄ allocuti sunt. Ex quo nullatenus dñm nrm flexo ge/
nu adorare dignamini. q̄rim⁹ q̄s sit modus apd vos. sm q̄ē maio/
res vestros ꝓut decet illoꝝ dignitatē veneramini. Preterea si vos
venire pmittim⁹ an p̄ntiam dñi nr̄i. querim⁹ quē honoris ac reue/
rētie modū facietis ei ꝓut decet vos eius dominationē humilit̄ ve/
nerari. Tūc frater ascelinus capucium suū a capite paululum subtra
hēs ⁊ parūp caput inclinans sic ait. Hic est modus reuerētie quam
nostris maioribus exhibemus. ⁊ hanc bayothnoy dño vr̄o. nullāq3
aliam. vlla ꝯstricti violētia exhibere ꝓponimus. Iterum vero q̄sierūt
illi. quis eēt modus sz quē deū adorāt xp̄iani. At iste r̄ndit. Multi
xp̄iani deum adorant modis q̄n alij ad terrā prostrati. alij genib⁹ i
terrā defixis. atq3 aliter alij ⁊ alij. Et multi q̄dē ac diuersi de lōge ve
niētes. dñm vestꝝ adorant venerantes ipsius tyrānizatione pterriti.
eiusq3 serui facti ⁊ sclaui. At vero dñs papa ⁊ oēs xp̄iani tyrānizati
onē nō metuūt nec a eis ex ratione potestis hāc adorationē exigere.
nec quod p̄cepit chaam illis demandare. qui ei nulla iurisdictiōe vl
dño papa ⁊ oēs xp̄iani tyrānizationē nō metuūt nec ab eis ex ratiōe
potestis hāc adorationē exigē. nec quod precepit chaam illis demā/
dare. qui ei nulla iurisdictiōe vel dominatiōe subiecti sūt. Itez p̄di/
ctis q̄onib⁹ aliā addiderūt. Cū vos xp̄iani adoretis ligna ⁊ lapides
.i. lignis ⁊ lapidib⁹ insculptas cruces. quare baiothnoy adorare de/
dignamini. quē fili⁹ dei chaam vt seipsum precepit adorari. Huic āt
questioni duplici articulo inodate frater ascelinus sic r̄ndit ex ordīe
Ligna ⁊ lapides nō adorāt xp̄iani. sz signū crucis eisdez impssuz. pp
dñm nr̄m ihm xp̄m in ea suspēsum. q̄ mēbris suis tanq̄ p̄ciosis eaz
margaritis ornauit. suoq3 cruore ꝯsecrauit ⁊ in ea salutē nr̄az acqui/
siuit. Dñm aūt vestrum predictis rōnib⁹ nullaten⁹ possum⁹ adora/
re. quātalibet nobis ꝓposita cruciatuum passione.

ℭ Qualiter ad chaam ire recusauerunt. C XLVI

Initio huiusmodi verbis dicti barones ad dñz
suum reuertentes eiq3 fratrū verba referē
tes. Post aliquātulā iterū moraz de mādato eius ad fra
tres redierūt dicentes. Dñs nr̄.b. mandat vobis. vt vos
ire ad chaam dominatorē ac regē oīuz tartaroꝝ ꝓperetis. Tunc eni
ad eū venientes q̄s ⁊ quātus sit videbitis. quātaq3 sit eius potētia.
quantaq3 gloria. q̄ oīa nunc abscōdita sunt ab oculis vestris aptissi
me cognoscet. Ipsi v̄o chaā l̄ras ex pte dñi vr̄i pape ꝓprijs manib⁹
poteritis p̄ntare visisq3 potētia ⁊ gloria. diuitijsq3 chaam infinitis ei
dem dño vr̄o veraciter poteritis. q̄ ibi videritis ⁊ audieritis nuncia/
re. At vero frater ascelinus malitiā baiothnoy ꝑcipiēs ⁊ aduertens.
quā etiā prius didicerat plurib⁹. tā xp̄ianis q̄3 infidelibus sic respon
dit baronibus. Cum dñs meus vt alias dixi. nomē chaaz non audie/
rit. nec me ad ipsum ire p̄cepit sed ad p̄mū quē inuenire possz exerci/
tū tartaroꝝ miserit. ad chaam ire nolo. nec debeo. Presentia domini
vestri ⁊ exercitus eius quos hic repperi ꝯtētus ⁊ iniuncti mihi offi/
cii executione sufficienter liberat⁹. L̄ras itaq3 pape dño vestro ⁊ ei⁹
exercitui paratus sum ostendere. si placuerit recipere ac vidē. sin autez
ad ipsuz remeabo. eiq3 rez gestaz p ordinē nūciabo. Rursus illi. Qua
fronte inquiūt. vos xp̄iani oēs audetis dicere. q̄ papa sit oī hoīe ma
ior dignitate. Quis eni vnq̄3 audiuit q̄ papa vester tot ⁊ tāta regna
sibi acq̄sierit. quot ⁊ quāta fili⁹ dei chaam. deo sibi largiēte hoc acq
siuit. Quis vnq̄3 tam lōge lateq3 diffundi audiuit nomen pape. sicut
⁊ nomē chaam in orbe terraꝝ iam diffundit̄ ⁊ dilatat̄ ac timet̄ vbi/
q3. Iam eni ab ortu solis vsq3 ad mare mediterraneuz. ⁊ vsq3 ad pō/
ticū deo iubente dominat̄. ⁊ vbiq3 in his terminis nomē ei⁹ magnū
ac celebre ab oib⁹ in eis habitantib⁹ timet̄ ⁊ honorat̄. Chaaz ḡ ma
ior est papa vestro ⁊ oī hoīe potētia ⁊ gloria sibi a deo datis ⁊ acq̄si
tionis dignitate. Ad p̄maz ptē h⁹ q̄onis frater ascelinus sic r̄ndit. do
minū papā oī hoīe maiorē dicim⁹ dignitate. qz beato petro eiusq3
successorib⁹ ꝯcessa ē a dño ptās vniuersalis sacrosancte matris eccle
sie. hac eadē illis vsq3 ad ꝯsummationē seculi ꝑdurāte. Deniq3 hāc eis
q̄onē fratre. A. multis modis ⁊ exēplis explanāte illi tanq̄3 brutales
hoīes. nullaten⁹ intelligē valuerūt plenarie. Ceteris aūt articulis nō
potuit r̄ndere. impeditus coꝝ ꝓteruia. ⁊ clamorosa instantia magis
ac magis eoꝝ vesania erumpente.

ℭ Qualiter domini pape litteras in tartaricum ideoma transfer ri fecerunt. C LXVII.

Post hec dicti barones reuersi verba fratrum
baiothnoy referentes aliquātuluz ibi/
dem morati rursuz ad frēs redierūt dicētes. Dñs nr̄ ba/
iothnoy mandat p nos vobis vt dñi vestri pape l̄ras ab
ipso tenendas ⁊ inspiciendas nobis oībus tanq̄3 nuncijs suis fideli
bus ac securis ꝯmittatis. Itaq3 frater. A. nō vocat⁹ ad p̄ntiā baioth
noy sed exclusus ꝯmisit ei l̄ras licet ꝯtra ꝯsuetudinē nūcioꝝ appro/
barā hoc facē inuitus. Illi vero regrediētes cū l̄ris ad dñm suuz re
uersi sunt post paululū dicētes. vt mediantibus frib⁹ ⁊ alijs interp/
tibus ibidē astantibus littere pape in persica lingua scriberent̄. De/
inde baiothnoy porrecte itez de psico i tartaricū exposite ab ipso.b.
plucide ⁊ apte audirent̄. Tunc frat̄ ascelinus cū trib⁹ frībus suis ac
suis interꝑtib⁹ ⁊ scriptoribus baiothnoy. se a multitudine astantiū
sequestrauit. nulloq3 illis vmbraculo sup astāte. l̄ras dñi pape d̄ ver
bo ad verbū mediātibus alijs interꝑtibus exposuit. Persis siquidē
notarijs scribētib⁹ ea q̄ audiebat a turcis ⁊ a grecis interꝑtibus etiā
a fribus. Itaq3 l̄ris transcriptis ac mediātibus interpretibus suis in
tartarico. baiothnoy expositis eisq3 penes se cū bulla retētis ⁊ idez. B.
misit itez predictos barones ad frēs cum quodā magno scriba ⁊ so
lēni chaam. q̄ statim ad ipsuz iter arrepturus erat dicentes. Man/
dat vobis baiothnoy vt ex vobis eligant̄ duo qui vadāt ad chaam
statim cum isto seruo suo vsq3 ad ipsuz secure ac fideliter illos ꝑdu/
cente. Qui ad illuz puenientes dñi nr̄i l̄ras ei⁹ p̄ntie porrigēt. ipsius/
q3 responsionē ⁊ ea q̄ viderint de potētia ⁊ gloria chaam dño suo re/
ferēt. Quibus frat̄ ascelinus r̄ndit. Diximus alias q̄ ex mādato no/
bis iniuncto ad chaam ire non tenemur. ⁊ ligari quidem possumus
ac violent̄ illuc duci. sed spontanei non ibimus nec ducemur. Inter
nos quoq3 nolumus diuidi. nec in hac legatione ꝯmissa nobis ab in
uicem separi. Tunc illis recedentibus predictus scriba redijt. caute
verbis dolosis ⁊ adulatorijs īterpositis. fratrē. A. de verboꝝ duricia
reprehendēs. ⁊ si quō ipsum ad baiothnoy adoratiōez inclinare vale
ret tēptans. Cui frater ascelinus ait. Putabā inquit vt a plurib⁹ au
dierā. q̄ inter tartaros liberē veritas audiret̄. sed vt video iam cor
ruit in plateis eoꝝ. nec ad illos ingredit̄. nec ab eis diligit̄ nec veret̄.
Duo verba dixi. q̄ dñs papa quo ad xp̄ianos dignitate maior sit oī
hoīe ⁊ q̄ nescit quis sit chaam q̄ue baiothnoy. Que plus ceteris ver
bis meis grauauerūt baiothnoy. suosq3 barones vt aduertē potui.
Sed ꝓ libertate fidei ac veritatis huc assisto. hoīemq3 mortalē non
timeo. Cūq3 iam vespere frēs debebāt a curia licētiari scriba predi/
ctus in crastino ꝓfecturus frēs coram se fecit aduocari. legitq3 corā
oībus l̄ras. q̄s chaam baiothnoy transmiserat per totum orbem de
mādandas admonēs frēs vt ea que in eisdem litteris audirent me/
moriter retinerent. Omnia. vero predicta vtrinq3 proposita fuerunt
in die prima.

ℭ Qualiter fratres dolis ⁊ illusionibus tartari apud se diutius detinuerunt. C XLVIII

Eadem itaq3 die in sero tenore l̄raꝝ audito pmit
tentibus illis baronibus ⁊ scriba q̄ eis/
dez frib⁹ traderet̄ eaꝝ transcripti copia frēs ad tētorium
suū redierūt leiuni p miliare magnū distās a tētorio ba/
iothnoy Trāsactis postea diebus. iiij. frater. A. ⁊ frat̄. G. ad tētoriuz
baiothnoy veniētes mediātib⁹ baronib⁹ ⁊ interꝑtib⁹ suis eidē mā/
dauere. quatenus tenorē l̄raꝝ dñi pape sicut idē tenor eaꝝ exposue/
rat. aliquo modo dignaret̄ r̄ndere ipsosq3 frēs ad papā q̄3 citius re
mittendo. secure per terrā suā ꝯducē. Quidā vero barones q̄ malicie
quā aduersus frēs baiothnoy ꝯceperat assensuz prebuerūt. talit̄ r̄nde

rũt Altera die cũ ante dñi nrĩ.b.curiam venissetis: intelleximus ex verbis vrĩs.ad vidẽdũ exercitũ tartarorũ veneratis. Cũ igit totꝰ exercitus nr̃ nõdũ in vnũ ꝯgregatus sit.ipm quoqꝫ nõdũ videritis adhuc a curia licentiari.vel ab exercitu nr̃o nũc exire non potestis. Quibus verbis frater.a. sic respondit. Sicut in prima die sup hoc verbo pluries vobis respondimꝰ.nequaqꝫ ad videndũ exercitũ vr̃m principaliter:sed pp dñi pape litteras ad vos deferendas. earũqꝫ rñsionẽ eidẽ referẽdaꝫ huc venimꝰ. Licet vtiqꝫ ad nr̃m aduẽtũ ꝯsequat̃ videre vos ꝛ vestrũ exercitũ. Tũc baronibꝰ ad.b.redeuntibꝰ.ꝛ se illi predicta verba nunciare.statimqꝫ rñsionẽ ipsius fratribus referre ꝓmittẽtibꝰ.idẽ frẽs in solis feruore ꝯmorãtes.illosqꝫ ad se reuersuros. a prima diei hora vsqꝫ ad nonã expectãtes.tandẽ ad tẽtoriũ suum vacui reuersi sunt nullãqꝫ rñsionẽ audierũt. Sic etiã alias multotiẽs cã licẽtie obtinẽde curiã frequẽtantes.a tartaris sunt illusi ꝛ vt viles garciones respõsione illorũ indigni imo etiã velut canes ab eisdẽ sunt reputati. Itaqꝫ sepius.imo quasi quotidie ad curiã accedẽtes.ꝛ a prima vsqꝫ ad sextã ac frequẽtius vsqꝫ ad nonã in ardore solis.mẽsibꝰ iunio iulioqꝫ nullo eos operculo obũbrante ꝯmorãtes. Rñsionẽ fieri sibi.licẽtiãqꝫ dari petierũt.ꝛ sine rñsione vel etiã sine collocutione illorũ ꝗ cum indignantiũ ad ipsos accedere ac loqui ad tẽtoriũ suum ieiuni ꝛ famelici redierũt. Sic predictꝰ.b.aduersus illos indignatus ꝛ ad excusationẽ malitie sue duritiã respõsionũ eorũ pretẽdẽs illosqꝫ ter vt dictũ est occidi precipiẽs.p.ix.septimanas ipsos i exercitu suo retinuit tanqꝫ nulla audiẽtia eos dignos vilipẽdens. Itaqꝫ frẽs oẽs eius malitiã indignationẽqꝫ patienẽ ꝛ humiliẽ sufferebãt.ac necessitatẽ in virtutẽ solerter ꝯmutabant.

Qualiter illos augutbã expectare ꝯpulerũt. C. XLIX.

Deniqꝫ per.v.septimanas executionem in eos licẽte seruauit suspẽdens.tandẽ litteris eorũ factis ad papã trãsmittẽdis.nuncijs quoqꝫ ꝑparatis cum ipsis ad eũ destinãdis cogitauit eos licẽtiare videlicet in festo sancti iohãnis baptiste. Sed tertia die sequẽti eãdẽ licentiam reuocauit.quã eis ꝯcesserat dicẽs se nolle ipsos ab exercitu suo tunc recedere quoniã a dño suo chaaꝫ dei filio nunciũ quẽdaꝫ magnũ ac solẽnẽ.augutba nomine.statiꝫ in exercitũ suuꝫ aduentuꝫ esse audierat.qui etiã ab ipso chaam vt plures asserebant sup totã georgiam imperãdi mandatũ habebat.hic etiaꝫ augutba in curia chaaꝫ magnꝰ eiusdẽ ꝯsiliarius erat sciebatqꝫ qualiter ipse chaam domino pape rescripserat.mandatũqꝫ nouũ ab ipso chaaꝫ ꝑ vniuersuꝫ orbẽ trãsmittẽdũ afferebat.sicut ipsemet baiothnoy asserebat. Quod videlicꝫ mãdatuꝫ volebat idẽ.b.fribꝰ intimare ipsum ad papaꝫ transcriptuꝫ per eosdem frẽs ac nuncios suos trãsmittere. Ideoqꝫ augutba quotidie prestolabat̃ a baiothnoy maioribꝰ baronibꝰ de illo exercitu cũ multo iumentum lactis ad potandũ apparatu. Ideoqꝫ nolebat frẽs. licet iam licẽtiatos adhuc recedere.donec ad exercitũ venisset hõ ille mãdatũ nouuꝫ chaaꝫ allaturus ꝛ forte de morte fratrũ vt quidã verbaliter credebãt ꝗ vsqꝫ tũc distulerat.cũ ipso diffinitiuũ ꝯsiliũ hiciturꝰ. Frẽs aũt tyrãni eiusdẽ.b.resisterẽ nõ valẽtes ꝑ tres septimanas ꝛ amplꝰ adhuc patiẽter ꝛ humiliter sustinuerũt aduentũ augutbe de die in die prestolantes.stabantqꝫ firmi ꝛ imobiles. Panẽ artũ ꝛ aquaꝫ breuẽ pro sustẽtatione corpali.qñqꝫ vix ad sufficẽtiaꝫ habẽtes. ꝛ ꝓ defectu panis vsqꝫ ad vesperã. qñqꝫ ieiunãtes.capriniꝫ ꝛ vaccinuꝫ lac.ꝛ etiã fortasse qñqꝫ iumẽtinũ ꝯmedebãt.aquã etiã purã frequẽtius bibebãt. ꝛ quãdoqꝫ ꝓ magna pictantia mixtã cũ acetoso lacte. nulla de vino facta mentione.

Qualiter post eius aduentum recesserunt. L.

Porro frater ascelinus per morã illam quã illic cõtrahebãt cogitãs de facili passagiũ maris ꝓpter ineptitudinẽ hyemalis tpis futuri.se posse amittere perrexit ad quẽdã magnũ ꝯsiliariũ curie rogans vt ꝓ fribꝰ apud.B.preces interponere vellet.quatenꝰ eis recedẽdi licẽtiã cõcederet. Volẽs etiã tẽpꝰ redimere qm̃ dies mali erãt exẽnia quedaꝫ eidẽ ꝯsiliario ꝓmisit si ad hoc ipsiꝫ adiuuaret. Ille igit̃ ad.b.accedẽs ac bona verba ꝓcesqꝫ ꝓ fribꝰ interponẽs.litteras pape trãsmittẽdas vt iaꝫ fuerat ordinatũ de mãdato.b.fieri precepit ac nũcios ordinatio ꝗ litteras.b.ꝛ chaam ad papã transferrent recedẽdi licentiã fribus impetrauit. Porro lr̃is factis.nuncijsqꝫ in eisdẽ litteris notatis. ꝛ ad iter arripiẽduꝫ preparatis.ecce in ipsa die ꝗ ꝓiter exituri erãt de exercitu.ꝑdictus augutba superuenit cũ auunculo soldani halapie ꝛ fratre soldani mossoal.ꝗ olim niniue vocabat̃. Illi quoqꝫ duo augutba comitãtes de chaaꝫ veniebãt.eiqꝫ ꝓ nepotibus suis homagiũ fecerãt. eũqꝫ ꝗ pluribꝰ donis ꝛ exẽniis honorauerãt ac tributarij eiusdẽ effecti fuerãt. Igit ꝛ ante presentiã baiothnoy puenerũt ei dona ꝛ exẽnia ꝗ plurima offerẽtes ipsũqꝫ cũ trina genuũ flexiõe capitiqꝫ in terrã allisione sm̃ mandatũ chaã adorantes. Itaqꝫ.b.ꝛ oẽs eius ꝯsiliarij de aduentu augutbe ꝛ comitũ eius sup modũ exultãtes.festũ ꝛ gaudimoniũ sm̃ morẽ suũ in lactis iumẽtini potationibꝰ ꝛ in cantibꝰ vel potius vlulatibꝰ eidẽ fecerũt.tartaros quoqꝫ vicinos cũ vxoribꝰ ad augmentũ solẽnitatis cõuocãtes negociũ fratrũ aliorũqꝫ nunciorũ exercitus postposuerũt. Septem quippe diebus ꝯtinuis ꝯmessationibus ac potationibꝰ ꝛ vlulatibꝰ vacauerũt ꝛ in octaua die.s.sci iacobi cũ nuncijs ac litteris baiothnoy litterisqꝫ chaam qs vocãt lr̃as dei ad papã transmittendis.fribꝰ libere ꝛ absolute recedẽdi licentiã cõcesserũt. Fuerunt aũt ꝑ ãnuꝫ in eorũ dominio ad ipsos eũdo ꝛ cũ ipsis morãdo.ꝛ inde reuertẽdo Et frat̃ quidẽ ascelinus in via illa tota moratus est per ãnos tres ac.vij.menses anteqꝫ ad dñm papã rediret: Frat̃ alexander ꝛ frater albericus fuerũt cum eo per ãnos tres ꝛ paulo minus.frat̃ symon per duos annos ꝛ septimanas sex frat̃ guichardus qui assumptus est triphelis per.v.menses. Sunt aũt vt dicũt ab acbon vsqꝫ ad exercitum illũ tartarorũ in perside lix.diete.

De lr̃is ꝗ a principe tartarorũ ad papam misse sunt. C LI

Exemplum aũt littẽ que a baiothnoy ad dñꝫ papa missa est. hoc est Diuinitatione diuina ipsius chaaꝫ transmissuꝫ.baiothnoy verbum papa ita scias. Tui nuncij venerũt ꝛ tuas litteras nos detulerunt. Tui nuncij magna verba dixerũt nescimus vtrũ iniunxeris eis ita loq̃ aut a semetipsis dixerũt ꝛ in litteris taliẽ scripseras. Homines multos occiduis interimitis ꝛ pditis.ꝑceptũ dei stabile ꝛ statutũ eiꝰ ꝗ totiꝰ faciẽ orbis ꝯtinet.ad nos sic est. Quicũqꝫ statutũ audierint super ꝓpriaꝫ terram aquã ꝛ patrimoniũ sedeat ꝛ ei ꝗ faciẽ totius orbis ꝯtinet virtutem tradat. Quicũqꝫ aũt ꝑceptũ ꝛ statutũ non audierint.sed aliter fecerint illi deleant̃ ꝛ perdant̃. Nunc super hoc istud statutũ ꝛ preceptũ ad vos transmittimus. Si vultis sup terraꝫ nostrã aquã ꝛ patrimoniũ sedere oꝫ vt tu papa in ꝓpria psona ad nos venies.ꝛ ad eũ qui faciẽ totius terre ꝯtinet accedas.ꝛ si tu preceptuꝫ dei stabile ꝛ illius qui faciẽ totius terre ꝯtinet nõ audieris.illud nos nescimus.deus scit. Oportet vt anteqꝫ venias nuncios premittas. ꝛ nobis significes si venis aut nõ.si velis nobiscũ ꝯponere aut inimicus esse.ꝛ rñsioneꝫ precepti cito ad nos transmittas. Istud preceptũ per manus aybeg ꝛ sargis misimus mẽse iulij.xx.die lunationis. In territorio sitiens castri scripsimus.

De lr̃is ab imperatore ipsorũ ad eundẽ principem missis. C LII.

Hoc aũt est exemplar lr̃aꝝ chaã ad baiothnoy quas ipsi tartari vocãt lr̃as dei. Per ꝑceptũ dei viui chingischam filius dei dulcis ꝛ venerabilis dicit qꝫ deꝰ excelsus super oĩa. Ipse deus imortalis.ꝛ super terrã chingischã solus dñs. Volumus istud ad audientiã oĩum in oẽm locuꝫ peruenire.ꝓuincijs nobis obedientibus.ꝛ ꝓuincijs nobis rebellantibus. Oportet igit̃ te o baiothnoy vt excites eos ꝛ notifices eis.quia hoc est mãdatum dei viui ꝛ imortalis. Incessant̃ quoqꝫ innotescas eis super hoc petitiõem tuam.ꝛ innotescas in omni loco hoc meum mandatũ.vbicũqꝫ nũciꝰ poterit deuenire. Et quicũqꝫ contradixerit tibi venabit̃ ꝛ terra ipsiꝰ vastabit̃. Et certifico te ꝙ ꝗcunqꝫ non audierit hoc meũ mandatum erit surdus.ꝛ quicunqꝫ viderit hoc meũ mandatũ ꝛ non fecerit erit cecus.ꝛ ꝗcunqꝫ fecerit sm̃ istius meũ iudiciũ cognoscens pacẽ ꝛ nõ facit eã erit claudus. Hec mea ordinatio perueniat ad notitiã cuiuslibet ignorantis ꝛ scientis. Quicunqꝫ ergo audierit ꝛ obseruare neglexerit destruet̃.ꝑdet̃.ꝛ moriet̃. Manifestes igit istud o baiothnoy Et quicunqꝫ voluerit vtilitatẽ domus sue ꝛ ꝓsecutꝰ illã fuerit ꝛ voluerit nobis seruire saluabit̃ ꝛ honorabit̃. Et quicũqꝫ audire istud ꝯdixerit.sm̃ voluntatẽ tuã faciens eos corripe studeas. Hec de tartarorũ gestis ꝛ itinere fratrũ predicatorũ atqꝫ minorũ ad exercituꝫ eorũ ad presens dicta sufficiant.

De ꝗbusdã miracul̃ ꝑ signũ crucis int̃ turcos exhibit̃. C LIII

Anno prenotato.s.ab incarnatiõe dñi. M.ccxlvij. mense iunio accidit miraculum quoddam apud iconium in loco cõi vbi crux erat sculpta in quodã palatio. Quidaꝫ eñi ioculator ibideꝫ stabat: ꝛ in facie oĩum astãtiuꝫ cũ vrso ludebat. Vrsus aũt leuato crure super crucẽ ꝑ ipsum insistente minxit.statimqꝫ vidẽtibus oĩbus ibidẽ expirauit. Cũqꝫ xp̃iani astantes super id quod acciderat. deum benedicerent atqꝫ laudarent.quidaꝫ saracenꝰ indignatꝰ est valde.ꝙ ibi super miraculo facto xp̃m attollebant. Ideo accedẽs in impetu tanqꝫ in ꝯtẽptũ ipsius crucis ꝛ xp̃ianorũ.cũ manu crucẽ percussit.statiqꝫ brachiũ eius cũ tota manu ꝗ illã ꝑcusserat totaliẽ exaruit. Iterũqꝫ saracenus quidam alius ebrietati vacans illãqꝫ xp̃ianorũ admirationẽ ꝛ laudem vilipendẽs quasi furiosus a potatione surrexerit ꝛ in cõtẽptu xp̃ianitatis

tus super crucē mingē volēs morte subitanea percussus interijt. sicqꝫ xp̄ianoꝝ multitudine deū magnificante sup tribus miraculis iā ibidem ostēsis. q̄dā grecus inspiratione diuina inflamatus. accessit ad baiulū ciuitati. rogans vt illū locū imundū ⁊ abbominabilē ei venderet. in quo ad honorē dei ⁊ sancte crucis ecclesiam edificaret pro quo etiā si ipsū ei cōcederet, pmisit q. xxij. milia soldanoꝝ soldano daret. At vero Baldinus ep̄s turcoꝝ cū audiret q̄ sic habē locū illum appetēnt xp̄ian⁹ impediuit q̄bus modis potuit oībus. Actor. Eodēꝫ āno mortu⁹ ē landegraui⁹ thuringie qui fauente papa innocētio electus fuerat in regē alemanie. ac ꝯsequēter post ipsum elect⁹ est in regē, vuillhelmus comes holandie.

De progenie soldanorū ⁊ primo de filijs salabadini ⁊ de calipho. C LIIII

Uia vero superius multa dicta sunt de terra turcorum ⁊ egiptioꝝ in quib⁹ habitant saraceni. q̄bus ⁊ p̄sunt soldani. Libet hic pauca breuit̄ inserere de situ frāꝝ ac ciuitatū illoꝝ ⁊ pri⁹ d̄ p̄ate soldanoꝝ. Siq̄dē innocētius papa huius noīs terti⁹ scire volēs q̄ apud illos sūt. ⁊ nomina satrapaꝝ ꝯ quos ad bellū parabat̄ exercitus xp̄ianoꝝ. scripsit patriarche hierosolimitano vt inq̄sita fideli veritate statū ei nunciaret p̄dictoꝝ. Itaqꝫ patriarcha q̄ citius potuit mandatū execut⁹ apostolicū rescripsit dicēs. Duo fuerūt frēs saraceni nobiles. Noīs primogēiti salabadin⁹. ⁊ noīs alt̄i⁹ saphadin⁹. Salabadin⁹ ix. filios gēnit postea vitā finiuit. Cui saphadinus supuixit. oēsqꝫ fratrueles suos interfici fecit. p̄ter vnū noīe noradinū halapie soldanū. Quē manu tenuit soldanus iconij ꝯtra saphadinū quātū pmisit caliphus eoꝝ. Caliph⁹ eīn papa itꝑtat̄ q̄ ab oīb⁹ saracenis reuerentiā hn̄s honorat̄. Itaqꝫ baldach ē caput paganoꝝ sicut roma caput nostrum. Ibi nāqꝫ residet caliphus. ⁊ ibi colit̄ machometus ⁊ a ꝓpinquis ⁊ a remotis. Est enim hec agarenorum peregrinatio ad quam scilicet peregre proficiscuntur saraceni de partibus etiam remotis. Qui per desertum iteri magnum ⁊ inuium. sabulosum ⁊ inaquosum onerant camelos victualib⁹ per. xij. dies sufficiētibus. Aqua vero deficiente. sed ꝓpe frām scaturiēte cameli sitiētes ⁊ aquā naturalit̄ sentientes pcutiunt t̄rā pede. Q̄d videntes saraceni mox terrā effodiūt aquasqꝫ hauriunt. potūqꝫ camelis tribuunt. Porro caliphus equitās cū gente sua. vt machometū adoraret ingredit̄ templū. ⁊ inclinatiōe capitis adorans orat machometū. Oratione finita p̄ius q̄ egrediat̄ de tēplo. splēdide q̄dē epulat̄. ⁊ post epulas ad palatiū coronatus reuertit̄. Predictus itaqꝫ noradinus possidet halapiā cū pertinētijs. cc. ciuitatū ⁊ castroꝝ numerūqꝫ villaꝝ infinitū.

De filijs saphadini terraꝝ possessorib⁹. C LV

Porro saphadinus fratruelium occisor. xv. filios habuit. quoꝝ septem terrarū possessores. alios. viij redditiuum pceptores fecit. Melchadin⁹ p̄mogenitus tenuit ac possedit egiptū totā cētum milib⁹ villarū inclitā a p̄te meredies sitā. Sc̄d̄s coradin⁹ possedit damascū. ⁊ ciuitatē sanctā hierusalē totāqꝫ terrā q̄ fuit xp̄ianoꝝ. In cui⁹ possessione sunt absqꝫ villis ciuitates cū castris trecēte. Hic habebat treugas cū patriarcha ⁊ vtroqꝫ tēpli ⁊ hospitalis mḡro vsqꝫ ad passagiū q̄d fuit āno gr̄e. M. ccxvij. Terti⁹ melchiph⁹ possedit totā terram que gemella dicit̄ ⁊ regionē circa sez absqꝫ villis. ccci. ciuitates ⁊ castra. Quartus meliemodā possedit totū regnū asye cū oīb⁹ ptinētijs q̄d hꝫ ꝯtinet ciuitates ⁊ castra sexingēta atqꝫ villis. Quintus melchisamephat possedit regnū sarco. vbi occisus ē abel. q̄d octingēta ciuitates ⁊ castra p̄ter villas ꝯtinet. Sext⁹ meltinoch regnū baldach cū ptinētijs suis possedit. vbi caliph⁹ sicut dictū ē residet. Septim⁹ salaphas nō possidet terrā, vel regnū aliq̄d sed frēs ei⁹ terraꝝ possessores mittūt ei singulis annis singuli binos equos hn̄ insellatos ⁊ infrenatos ac mille biȝantios saracenicos. Sēperqꝫ iste salaphas cum p̄re suo saphadino vexillifer ei⁹ equitat. Et ipse q̄dē saphadinus equitans filios suos visitaturus inuoluit purpurea sindone caput. Cui procedūt obuiā filij. ix. leuis ⁊ appropinquātes capitib⁹ ei q̄ter inclinātis osculant̄ etiā pedes manusqꝫ p̄ris. Postea vicissitudine mutua. pater q̄libet [illegible] osculat̄ eos. Dans cuilibet anulus aureū imagine sua insignitū. Oēs isti terras xp̄ianoꝝ quas possidebāt voluerūt reddere ⁊ eē tributarij patriarche ⁊ ecclesie romane vt alias terras possederent pacifice.

De filijs eiusdē redditiuum pceptorib⁹ ⁊ eius vxorib⁹. C. LVI

Ex filijs dē eiusdē saphadini redditiuū pceptorib⁹ duo maiores sepulchrū dn̄i cum quinqꝫ xp̄ianis custodiūt. ⁊ oblata pcipiētes q̄ bene per ānū. xx. milia biȝācios saracenicos valent inter se diuidūt. Quatuor aūt de sex minorib⁹ filijs cuiusdam aque pcipiunt reddit⁹ que lisalio nuncupat̄ singulis ānis egiptus mēse augusto rigat̄. Ualet aūt redditus iste p ānū. xl. milia biȝancioꝝ saracenicoꝝ. Porro duo minores frēs. q̄ casti sūt. quicquid offert̄ ad pedes machometi custodiunt. eaqꝫ pcipientes int̄ se diuidūt. Et hec valēt p ānū. xxx. milia saracenicoꝝ biȝantioꝝ. habuit aūt saphadin⁹. xv. vxores ⁊ filij ei⁹ heres. Quibus vocatis sil' in palatio cū singul' dormit. ⁊ si q̄ masculū pepit vidētib⁹ ceteris oīb⁹ illā cognoscit. Si qua vero ptū nō habuerit cū illa p eunuchū vocata diligētius nocte dieqꝫ priuatiꝫ dormit Sic ⁊ cū qualibet ꝓ bn̄placito suo facit. si q̄ vero moriat̄ statiꝫ aliaꝫ defuncte loco ducit. hic saphadinus de consuetudine p̄decessoꝝ suorū decies in āno videri pmittit vultū suum. Cū aūt a rege vel principe nuncius ad eū mittit̄. nunci⁹ ipse primo die in aula p̄ma sui palatij recipit̄. vbi sunt custodes. ⁊. cc. turci bene armati nūciū custodientes. Sc̄da die veniēs interpres ad nūciū querit ab eo vie illius cām ⁊ soldano interpretat̄ eam tertia vero die potest nuncius soldani responsum audire.

De situ ciuitatum egipti regaliū ⁊ p̄mo damiate. LVII.

In egipto sunt alexandria ciuitas por tus saracenoꝝ ⁊ babilon noua siue kadrus domina ciuitatum. damiata quoqꝫ toti⁹ regni clauis ⁊ hostium. A babilone noua itur ad damiatā versus orientē que distat ab ea tribus dietis. ⁊ itur ad alexādriaꝫ versus occidentē: q̄ distat silr a babilone trib⁹ dietis p t̄ram. sex aūt p aquam. Porro vsqꝫ ad damiatā septē diete sunt a mōte sina. ⁊ a damiata vsqꝫ ad thanytu est dieta. Sita ē aūt damiata inter mare ⁊ fluuiū nili. vbi etiā in mare decurrit maior pars eiusdē fluuij. In egipto quidē nō pluit nisi raro. sed q̄sqꝫ nilo irrigat̄ qui maior ē nino. Ualde pinguis est huius aqua magisqꝫ terrā impinguat q̄ aliq̄s fim⁹ vl' marla. Diuidit̄ aūt in septē ostia siue brachia. A mediato nilo vsqꝫ ad exaltationē sc̄e crucis excrescit. ⁊ rursus vsqꝫ ad epiphaniā dn̄i decrescit Eoqꝫ decrescēte ordeū ⁊ bladū semināt. ⁊ i martio metūt icole. Porro damiata sup eū vt dc̄ꝫ ē sita. duplici muro ⁊ fossato lato ac hn̄ munito ē munita. Decoratur etiā. xxviij. altis turrib⁹. nisoꝝ at turriū incert⁹ est nūerus. In medio nili ex opposito turris soldani est sita turris fortis ⁊ alta cui⁹ pede ducit̄ ad turrim soldani cathena ferrea. Firma turrꝫ ne siue soldani licētia q̄ ē rex babilonis. ascēdāt vl' descēdāt naues. oīb⁹ onuste bōis. Ibidē appulse ā venetia antiochia. armenia. grecia. cypro. cetisqꝫ portib⁹ ⁊ insulis mari. Indeqꝫ pcipit soldanus infinitos redditus.

De situ babilonis ⁊ alexandrie. C LVIII.

Dua babilon ⁊ kaeras siue kadrus sūt ciuitates due. int̄ media p̄te tertia vni⁹ leuce. kadrū solo muro firmissime munitū inhabitāt xp̄iani: iudei: ⁊ saraceni. deūqꝫ suū colūt ac leges ꝓ velle suo custodiūt. Circa hāc vrbē sūt pomeria multa ⁊ optima. ꝓpe ē arbor balsami. cui⁹ cortex incidit̄ tpe maturitati in fine maij. In incisionib⁹ aūt vasa vitrea supponūtur. in q̄b⁹ guttē stillātes recipiunt̄. Atqꝫ in eisdē vasis p' dimidiū ānū i stercore vl' fimo colūbino recūdunt̄. ⁊ ita deferant̄. Saraceni vero fontē. cuius aq̄ rigat̄ hort⁹ balsami multū venerātur. ⁊ ide singul' ānis abluunt̄ Itē apd̄ kadrū ē palma. q̄ se ad pedes b̄tē v̄ginis inclinauit. De cui⁹ dactillis sumpsit eadē v̄go quot voluit iterūqꝫ palma se sursū erexit. Q̄d vidētes egiptij tūc p̄sentes palmā succiderūt. ⁊ i mane rursū erectā repperūt. Usqꝫ hodie vo succisio appet in signū rei geste. ⁊ ab egiptijs hꝫ i magna veneratiōe. Tres aūt fuere babilōes. Pria sc̄ꝫ in q̄ regnauit nabuchodonosor rex caldeoꝝ. sita sup chobar fluuiū. Sc̄da vo in q̄ regnauit rex egipti pharao. ⁊ ille due mō sūt deserte. Tertia ē q̄ ꝓpe kadrū vt dictū ē sita ē in q̄ oli fuit regia sedes ⁊ horrea ioseph Alexādria ciuitas ē soldāi babilōis aliq̄ntulū a nilo distāt̄. nec aq̄ dulcē nisi p meat⁹ ducticios hn̄s. In cui⁹ portu sita ē turris in qua de nocte accēdit̄ ignis vt videat̄ port⁹ a nauigātib⁹. q̄r egipt⁹ terrā ē humilis. In hac vrbe sūt plures ecclie xp̄ianoꝝ. Int̄ q̄s ecclia sancti marci euāgeliste capella in q̄ scripsit euāgeliū suū. Ibi ⁊ locus passionis ac sepulture ipsi⁹ sꝫ inde furati sūt venetiani corp⁹. Ibi fuit sedes p̄iarche ibiqꝫ b'e i āno piūt oues ⁊ capre. Pisa ⁊ legumia ⁊ huiusmōi a festo sc̄i Martini. colligunt̄. vsqꝫ ad mēseꝫ marcij.

De situ ebron p̄cipalis vrbis palestine. C LXIX.

Ebron est principalior ciuitas palestinoꝝ mansio gigātiū. In cāpo sita ē in quo fuit adā formatus. ⁊ tādē mortuus hec saracenoꝝ lingua d' cariatarbe. i. ciuitas quatuor. eo q̄ ibi sepulti fuerūt cū vxorib⁹ suis q̄tuor p̄iarche. s. adaꝫ abrāā ysaac ⁊ iacob. ⁊ hoc in duplici spelunca. q̄r viroꝝ est vna. mulieꝝ altera. In valle illa cognouit adā vxorē suā ⁊ genuit seth de cui⁹ semine xp̄s nat⁹ ē. Ab ebron duo miliaria. cāpus ē plen⁹ t̄ra rubea q̄ incole effodiētes para vēdunt egiptijs

et aromaticas spēs. Et quātūcūq; ex illa sumat̄ āno reuoluto nō decreuisse inuenit̄. Iuxta ebron ē mābre ad cui⁹ pedē est querc⁹. sub q̄ habitauit abraha; lōgo tpe. vbi etiā secū tres angelos visos collegit et vnū adorauit. Querc⁹ ista creuit et ramos expādit vsq; ad tēp⁹ theodosii īpatoris et ex illa ē moderna in eodē loco incolis cara et medicinalis. Nam si qs eā siccā portet nō infundit̄ bestia cui insidet. Ab ebron vsq; ad .x. miliaria versus oriētē; ē lac⁹ alsphaltidis. qd̄ et mortuū mare dr̄. q2 nihil in eo viuit. quattuor ciuitatib⁹ ī eo p peccatō ppl̄i submersis. Segor aūt q̄ ē q̄nta ciuitas. pce loth q̄ adhuc appet iuxta mare pdictū. et nūc balezona dr̄ et castr̄ palmar̄. Supra lacū illū est a pte arabie. vallis cariathaym sub monte moab. sup quē balach filius sephor duxit balaā vt malediceret israhel. Lacus aūt alsphalti separat iudeam ab arabia.

De locis arabie ac phenicie. C LX.

Rabia tēpore filior̄ israhel erat desertū. s. inuia et inaquosa vbi filii isrl̄ māna .xl annis mādūcauerūt. ac de rupe aquā scaturiēte potati sūt. Ibi vallis in q̄ moyses bis rupē pcussit vega. et fluxerunt duo fontes quor̄ riuis rigat̄ t̄ra illa. In deserto ē locus vbi post transitū maris rubri moyses iuenit .xii. fontes et .lxxii. palmas. In arabia quoq; ē mōs sina ī quo moyses ieiunauit .xl. dieb⁹ et noctib⁹ vt legē acciperet quā dn̄s digito ei scripsit in petra. Ibi etiā mons or. in quo aaron sepultus ē. et abarym. in quo sit moyses. Ibi et petra oreb. vbi rex hierusalē balduin⁹ de frācia pmo veniēs. regnatur⁹ in hierusalē castrū edificauit. qd̄ et mōtē regalē vocauit. Ibi est sedes archiepi petracēsis. Est aūt arabia in giro ab idumea extensa ad marchias de bosra. q̄ vulgarit̄ dr̄ bosseroel. Idumea ē q̄dā t̄ra damascena sub siria. q2 damascus est caput sirie. Idumea ptinet phenicea;. in q̄ caput est tyrus ciuitas metropolis. acon. sidon. et sarepta et bericus. et mōs libani. In q̄ tyro sepultus est origenes. Ante tyrū aūt est petra marmorea sup quā dn̄s sedit. et supeā fundata ē eccl̄ia in honore saluatoris. Porro a tyro ad octo miliaria ex pte orientis supra mare sita ē sarphath. q̄ prius dicta ē sarepta et mōs seeth in q̄ helyas pphā mansit et ionā vidue filiū resuscitauit: Hinc ad septē miliaria ciuitas est. q̄ dicit̄ sidon vel sagicta vn̄ orianda fuit dydo. que carthaginē cōdidit in africa: a sidone aūt ad sex miliaria sita ē bericus. ciuitas abundās q̄ vulgarit̄ dr̄ baruth. In q̄ imago saluatoris ē depicta. cuius indigene iudei nō post multū tpis a xp̄i passione latus in ōtēptu; illi⁹ apparuerūt lācea. et exiuit sanguis et aqua. Quibus infirmi plures linit sanitati sunt restituti. et iudei credentes effecti.

De damasco ac libano et iordane. C LXI

Amascus caput sirie ciuitas est quā fundauit elyezer abrahe puer in cāpo ī quo abel occisus a frē. ad duas vo leucas a damasco est locus ī quo dn̄s ihesus ī luce appuit psecutori saulo. In pede libani mōtis scaturiunt duo riui. q̄ fluuii sunt damasci. Abana p libanū et archadie plana fluit et excipit̄ a mari vbi btūs eustachius vxore ac filiis desolat⁹ remāsit. Farfar p finē ppe muros antiochie currit. seq; mari ad .x. miliaria ab antiochia fundit. Ubi dicit̄ porta scī simeonis. Itē ad pedē libani sita ē ciuitas q̄ dicta ē paneas et cesarea philippi. s; mō belynas. Ad libani quoq; pede; oriunt̄ duo fōtes ior et dan. Quor̄ riui sub mōtib⁹ gelboe fluūt et itē; orti ac sic cōiuncti iordanē ōstituūt. In quo. s. fluuio baptizatus est dn̄s tercio miliario a hierico. A montib⁹ gelboe vsq; ad lacū alsphaltidē ē vallis quā influit iordanis. et vocat̄ vulgarit̄ gurges exvtraq; pte a libano vsq; ad desertu; pharaon cincta mōtanis. Iordanis diuidit galilea; et idumeā terrāq; bosre que scd̄a metropolis est idumee. Iordanis significat descēsu;. eo q̄ terrā subgredit̄ ppe ortum suū. et iterū oriat̄ ad quoddā planū qd̄ dr̄ placamedā lígua saracenor̄. Placa nāq; platea latine sor̄ iuspta. qm̄ ibi mercimonia turcis et arabicis ī estate ad pascua ouenientib⁹ exponunt̄. Porro medan ē ōpositū. Med siquidē lingua sira q̄dā aqua interptat̄. dam vo q̄dā fluuius dr̄ q̄ p syrthē fluit. In q̄. s. vrbe imago btī iob ī magna reuerēria existit. fluuēsq; versus galilea; saracenor̄ se vertit sub ciuitate cedar: vt se ior fluuio infundat q̄ nō lōge a belynas ciuitate distat.

Dē ciuitatibus et locis galilee. C LXII.

Rope belynas est lacus iuxta quē īcipit mare galileū inter bethsayda et caphamaum. De bethsayda fuerūt petrus et andreas iohānes et iacobus philipp⁹ et alpheus. et ad quattuor ciuitas inde leucas inde ciuitas est corrozaim in q̄ nutriēdus dr̄ antixp̄s⁹. Porro a corrozaym ad q̄nq; leucas est cedar nobilis ciuitas. Castrū vero capharnaum versus dexterā a mari ē situm. Ad duas āt leucas ad capharnau; ē collis in decliuo mōtis. q̄. s. loc⁹ mēsa dr̄. eo q̄ ibi pauit dn̄s .v. milia hoīum ex q̄nq; panib⁹ ordeaceis. Sub eodē vo. s. loco ōmestionis. est alius etiā locus vbi dn̄s post resurrectionē appens discipulis ōmedit cū illis pte; piscis assi et fauū mellis. In pdicto mari ambulās ipse sup aquas dixit petro. Modice fidei q̄re dubitasti. Uersus sinistrā a dextro montis genesareth surgit vētus. cui⁹ iudignitatē sentiūt impet⁹. Ad duas vero leucas a genesareth ē magdalū castrū a quo maria magdalena dicta ē. Et hoc regio dicta ē galilea saracenor̄ vbi habitauerūt trib⁹ zabulon et neptalim. ibiq; fuerūt .xx. ciuitates q̄s salomon dedit amico suo hirā regi scī tyri. ad duas vero leucas a magdalo fuit cithareth ciuitas q̄ mō ē tyberias. tyberia dicta vulgarit̄ a tyberio imperatore romano. Hāc dn̄s ih̄s frequētare solebat. cū adhuc iuuenis eēt. Hinc ad quattuor leucas ē bethulia ciuitas. Porro ad dece; leucas a tyberiade. sita ē nazareth galilee. et inde ad duas in via q̄ ducit ad acon. sita ē saphariā ciuitas anne matris btē virginis marie. In nazareth fons est. cui⁹ aquā puer hiesus⁹ exhauriebat et secū ferebat. Ad quattuor leucas a nazareth et ad duas a sapharia ex oriētis pte ē cana vic⁹ galilee. ad vnā vero leucā a nazareth locus ē quē rebuth vulgarit̄ dicūt. vn̄ iudei ih̄m pcipitare voluerūt. Iterū ad quattuor miliaria de nazaret mōs ē thabor ī quo trāsfigurauit se dn̄s corā petro et iohāne et iacobo. Ad duas leucas a thabor versus orientē ē mōs hermon. In cōualle mōtis thabor melchisedech sacerdos occurrit abrahe cū pane et vino. Ad duas leucas a thabor sita ē in mōte ciuitas naym in cuius porta dn̄s filiu; vidue suscitauit. Superius a naym ē locus q̄ dr̄ torrēs vel cauerna cyson. ī mōte vbi ōsilio delbore vir eius barac vicit ydumeos.

De iezrael ac ciuitatib⁹ samarie. C LXIII.

D quinq; leucas a naz; sita ē ciuitas iezrael. in q̄ regnauit impiissima iezabel. Que p sua pteruitate de palatio suo precipitata ad huc stat sepulture isti⁹ colūna. Sec⁹ iezrael cāp⁹ magedo existit in quo iheu rex samarie nouē iūctus regē iuda ochoziā vicit. Ad duas aūt leucas a iezrael mōtes sūt gelboe qb⁹ dauid de causa saul et ionathe dolēs maledixit eosq; dānauit ppetua sterilitate. Ad quinq; vero leucas a iezrael incipit samaria ī loco q̄ dr̄ castrum duplex hinc ad .x. leucas sita ē vrbs sebaste siue augusta in q̄ int̄ heliseū et abdiā pphas sepultus fuit iohānes baptista. Decollat⁹ q̄dē est in castro macherōta secus lacū asphaltistis. trāsflumē iordanis et inde in sebaste sepultus a discipulis. Cuius corp⁹ postmodū absq; capite. digitoq; quo saluatorē ondit iulianus apostata fecit ōburi et caput in alexandriā. deinde ōstātinopoli et tādē in ciuitatē patras ōferri digitū vero q̄ dn̄m ondit btā thecla in mōte gaudii tulit. Ad q̄tuor leucas a sebaste ciuitas neapolis sita ē. p⁹ dicta sichar et sychem inter dan et bethel. Ibi emor regnauit. cuius fili⁹ dynā rapuit. In sychem transportata sunt ossa ioseph ex egipto. ac sepulta iuxta fontē vbi ieroboa; rex israel fabricauit duos vitulos aureos quos dixit se tulisse de hierusalē et posuit vnū in bethel. et alterū in dan. Iuxta neapoli ē camp⁹ quē iacob filio suo ioseph preter sortē fratrū dedit. in quo ē puteus ad quē dn̄s ex itinere fatigatus sedit. et samaritane pdicauit. ad vnā leuchā a sychē sita ē luza ciuitas. q̄ et bethel in q̄ diu habitauit abrahā. Ibiq; filiu; sacrificare voluit. et ibi dormiēs iacob angelos vidit. Mōtis bethel ōfinis est mōs galgal versus oriētem inter dan et sychem opposit⁹ mōti gebal ad .xx. leucas a sychē et ad .iiii. a hierusalē in via q̄ a neapoli ducit ad mōtē sancti samuelis sita fuit rama ciuitas. vbi fuit archa testamēti vsq; ad aduētum samuelis et dauid regis.

De locis hierusalē ciuitatis sancte. C LXIIII.

Dno ad .xx. leucas. a sychem. et ad .xvi. miliaria ab ebron. et ad .xiii. a hierico. et a .vii. ab ascalona et ad .xv. a ioppe sita ē ciuitas sancta hierusalē in medio mundi metropolis ciuitatū iudee. Illic in mōte moria vidit dauid angelū īterficiētē populū. et ira dei placata emit platea; ornā iebusei ad fabricandū tēplū de q̄o destructū fuit. dubiū a quo fuerit reedificatum. Quidam dicūt q̄ a mře ōstātini helena ī honorē sancte crucis recupate a cosdroe psa. alii vo dicūt q̄ a iustiniano īpatore q̄ voluit vt a q̄lib; honorare natiōe. In hierusalē ē lacus q̄ pbatica piscina dicitur cuius aq̄ singulis sabbatis ab angelo mouebat̄. Descēdēte. s. ad visitationē ligni dn̄ice passionis ibidē abscōditi a tpe salomonis. Et post aque motionē sanabat̄ vnus q̄cūq; descēderet in eā p⁹. Iuxta hunc ergo lacū sanauit dn̄s in sabbato paraliticū. sub tēplo dn̄i et mōte syon. In valle iosaphat sub t̄ra fluuius pu⁹ fluit: vbi dn̄s cec⁹ illum inādū misit. In mōte syon pedes discipulorū dn̄s lauit et cenās cū illis nouū testm̄ instituit. A cuius pte sinistra in agro pegrinor̄. q̄ ē acheldemach secus viā que ducit effrata situs ē fons gyon vbi coronatus est salomō. Per mōtē syon ascēdit dn̄s in hierusalē ad passio

onē ⁊ cū venisset betphage ad mōtē oliueti trāsiuit p vallē iosaphat in hierusalē. sub mōtē oliueti versus orientē trās torrētē cedron ad iactu lapidis sudauit dn̄s guttas sanguinis. In loco licostratos ter dn̄m petr⁹ negauit: ⁊ in loco q̄ dr̄ gallicātus amare fleuit. in caluaria crucifixus ē dn̄s in loco q̄ dr̄ golgotha ⁊ ad dexterā ab introitu eccl'ie sepeliuit eū ioseph ab arimathia. Ad caput ipsius eccl'ie inuenit helena crucē dn̄i in ptib⁹ illis ē loc⁹ q̄ dr̄ caritas. vbi iudei voluerūt dn̄m ꝯphendere s3 timuerūt turbas. Ibi post resurrectionē appuit dn̄s magdalene. in mōte syon appuit aplis absente thoma ⁊ alia vice ipso p̄nte. ip̄isq3 p̄ntib⁹ ⁊ vidētib⁹ in celū ascēdit. xl. post pascha die. Ascēdit inquā a mōte triū luminū hoc ē oliueti. in quo. s. mōte beata v̄go dei genitrix obiit. ⁊ in valle iosaphat sepulta ē. inde corp⁹ eius in celū assumptū ē. Ad portā hierusalē q̄ ē ad occidentē lapidatus est ꝓthomartyr stephanus ⁊ in syon sepultus. indeq3 ꝯstātinopoli ac deinde romā trāslatus ⁊ iuxta sanctū laurentiū ē posit⁹. Ad portū hierusalē. que est ad austꝝ iuxta lacū est cauea que dr̄ leonis camerū q2 tp̄e cosdroe ibi leo reposuit. xij. corpora martyrum.

C De ceteris vrbib⁹ ac locis iudee. C LXV

Ad vnam leucā a hierusalem sub mōte oliueti versus mare mare mortuū ē bethania. vbi dn̄s lazarum q̄driduanū suscitauit. ⁊ marie magdalene in domo simonis leprosi pctā remisit. ad quatuor leucas a hierusalē est ciuitas bethleē. Ad hanc veniēs helena regina p̄sepe dn̄i fecit romā portari ⁊ in eccl'iam btē marie maioris reponi in bethleem sepulte sūt paula ⁊ eustochiū ad vnā leucā. a bethleē est locus vbi sepulta ē rachel secus viam que ducit hierusalem Iuxta cuius sepulchrū fecit iacob apponi. xij lapides ꝑgrādes i monimentū xij filioꝝ israhel. qd̄ incolis est manifestū. Ad. xv. leucas a hierusalem versus ramatha mōs est in quo quondā ciuitas modin erat sita. q̄ fuit mathatie p̄ris machabeoꝝ ibidē sepultorum. Ab illo monte ad octo leucas in via q̄ ducit ioppen. sita ē lidda quōdā ciuitas sed mō castꝝ ⁊ dicit' diospolis ad. iij. leucas a bethleē est castꝝ qd̄ dicit' cauea: vnde fuit amos ꝓpha ⁊ ibi sepultus est ad quatuor leucas versus hierusalē est castrū in quo mansit zacharias ꝓpha. qū beata virgo post ānunciationē euāgelicā abiit in mōtana: ad. xiij. leucas a hierusalem ē hiericho a cuius sinistra desertū est quarantene i quo ieiunauit dn̄s. ⁊ de gula tentatus est a diabolo. ad duas leucas a quarantena ex opposito galilee ē alius mōs valde excelsus in quo iterū de auaritia tentatus est dn̄s. In ipso deserto quarantene fons existit. cuius aquā amarā p appositionē salis heliseus potabilem fecit. Engaddi locus est hierichontinus in quo fuit quondā vinea balsami cuius plantas egiptij tulerunt. ⁊ in egipto plantauerūt. Ad dimidiā leucā a babilōe noua in quodā horto dimidij mīlij. H⁹ arbor similis vitice triēnij. eiusq3 foliam videt' esse trifolij parui. Hort⁹ aūt irrigat' aqua fontis in quo beata virgo solita ē abluere pānos saluatoris qū i egiptū fugit a facie herodis. Qui. s. hort⁹ si a nō xp̄ianis excolat' aut ꝑpetua sterilitate dānat'. aut in penam saracenoꝝ inestimabilis vltio infert' nec alicubi verum inuenit' crescere balsamū in mūdo nisi tm̄ in predicto egipti loco. ad quatuor leucas a nazareth est mons cayn in cuius pede lamech sagictauit chayn. Ad. ix. leucas a monte carphas vel carmeli ad austrum est cesarea quondā metropolis palestinorum. ex qua fuit cornelius cēturio. vel quem baptizauit petrus. ⁊ fecit eiusdem ciuitatis ep̄m. Acon ciuitas est in angulo sita tota patens ab oriente ac meridie totaq3 mari clausa septētrione ⁊ occidente. Ab acon vsq3 ad caypham contra meridiem sūt due leuce. ⁊ inde vsq3 ad cast' peregrinū qd̄ destrictū dicit' q̄nq3. a destricto vsq3 ad cesareā sunt quatuor ampla miliaria. ⁊ a cesarea vsq3 ad ioppen est dieta. Porro a ioppe vsq3 ad ascalonā sex leuce. Ibiq3 ꝓpe est gaza cuius portas sanson fregit ⁊ in montē tulit. At hee quattuor s3 cesarea. ioppe. ascalona. gaza philistinoꝝ deserte sunt. a hierusalē vsq3 ad mōtē synay sunt diete duodecim.

C De patriarchatu hierusalem ⁊ iconia mirabili beate virginis ⁊ d' balsamo. C LXVI.

Patriarcha hierosolime q̄tuor h3 archiep̄os sub se In primis quidem palestina cesariensem qui vnū h3 ep̄m suffraganeū s3 sebastensem. In galilea nazarenū qui ⁊ vnū. s. tyberiacentem h3 suffraganeū. In phenicea vero thirensē. qui quatuor h3 suffraganeos s3 aconēsē. sidonēsē. berncēsē. ⁊ belinēsē. petracēsē quoq3 i prouincia moabitarū qui vnū in mōte sina suffraganeū h3 grecū. Patriarche vero suffraganei sunt ebronica. bethleemita. ⁊ lyddensis ep̄i. In eccl'ia dn̄ici sepulchri sunt canonici priores habentes ac viuētes sm regulā beati augustini. In tēplo ēt domini sunt regulares abbas ⁊ canonici: ⁊ similit' in ecclesia mōtis oliueti. In monte vero thabor abbas ⁊ monachi nigri. Et in ecclesia similiter de latina. In gessemani quoq3 que est vallis iosaphat sunt nigri monachi. Omnes isti abbates atq3 priores cū infulis ⁊ baculis ⁊ anulis. atq3 sandalijs pontificalibus. assistunt in ministerio patriarche soli obedientes. Sunt ⁊ ciuitates que non habent episcopos videlicet ascalona sub ep̄o bethlemitano. ioppe quoq3 sub canonicis sepulchri. neapolis sub abbate tēpli. ⁊ cayphas sub archiep̄o cesariensi. Neapolis ⁊ tyrus ⁊ acon ⁊ hierusalē nullo mediāte spectant ad regem. Ad quatuor leucas a damasco est locus qui sardanai dicitur situs in monte vbi est ecclesia beate virginis marie in qua sunt virgines moniales. xij. ⁊ octo monachi. In hac ecclesia depicta est imago in tabula beate dei genitricis opere constantinopolitano. quā patriarcha tulit hierusalē ⁊ cuidam abatisse dedit. abatissa vero ad locū predictum transtulit. De hac imagine manat oleum balsamo suauius redolens quo liniunt' infirmi. ⁊ melius habent. Oleum istud optime christianis reseruat'. ⁊ ipse locus a saracenis in magna reuerentia habetur. Bis in anno. s. assumptione beate virginis marie ⁊ natiuitate locum illum incole saracenorum frequentant hec imago a mamillis superius si palpetur vt carnea sentit'. In confinio anthiochie ⁊ damasco in castris munitissimis habitant harsasini. Quoꝝ dominus est vetulus de mōtanis multum reueritus a christianis ⁊ saracenis propinquis ac remotis. Quorum principes indifferenter per nuncios interficere solet. Hoꝝ nulla est lex. nisi quā timor facit. matres sorores. filias ⁊ indifferent' omnes cognoscunt vt vxores. a cunabulis educant' in palatijs. omniaq3 addiscunt idiomata. ⁊ docentur dominum suum timere super omnia eiq3 vsq3 ad mortem in omnibus obedire vt sic possint ad paradisi gaudia peruenire. Quisquis in obedientia moritur pro angelo colitur. hec de illo libello patriarche ad papam ad presens sufficiāt.

C De origine ac pueritia sancti edmundi cantuariensis archiepiscopi. C LXVII.

Ecior. Anno iterum superius annotato scilicet ab incarnatione domini. M. ccxlvij. sanctus edmundus cantuariensis archiepiscopus cuius sacri corporis gleba in pontigniacēsi monasterio requieuerat. de terra est eleuatus qui nimirum anno precedenti auctoritate apostolica fuerat canonizatus ⁊ in cathalago sanctoꝝ deputatus. Ex gestis eius. Hic est abbēdonie villa originem duxit. In carne florida virginitatis florē illibatum perpetuo deus permansurum edocuit. qui eum supra morem communiter nascentium felicibus auspicijs ex sue matris vtero segregauit. Congressus est enim de cella sue natiuitatis. ita mūdus ⁊ immunis a communi corruptionis humane contagio. velut si mox in sindone mūdissima nullam contraxisset maculam diuens de contento. Hunc igitur in baptismo mater edmundū tam q̄ a mundicia nuncupandum censuit. quia cum oraret ad feretrum sancti edmundi martyris onerata nobili onere. vitalis in eo spiritus primicias primitus deprehendit hec mabilia vocabatur. pater autē eduuardus qui de consensu coniugis seculo valefecit. ⁊ in monasterio de eynesham sub habitu regulari cursum vite feliciter consummauit. mater quoq3 virtute non inferior cognatione feminee masculinum animum inseruit. ⁊ in seculo non seculariter viuens. cum animi mollicie carnis illecebras. a se penitus amputauit. Capam clausam deferens vestes reicit. quas proposito castitatis non conuenire censuit. Vigilias monachorum abbēdonie singulis fere noctibus consueuit frequentare. contra carnis conflictus armis milicie continentium congruis se induit concilio videlicet aspero. quo carnis nuda calcaneotenus contegere consueuit. Addidit ⁊ loricam ferream desuper. quam sinetenus carni sue portauit in diuiduam. vt indumentum pilosum premente ferro plus pungeret carnem ipsam. Intra loricam vero due lamine ferree ad maius erant supplicium. quarū mater moriens duos filios fecit heredes. edmundum scilicet ac robertum. Ab ipsis ergo puericie primordijs edmundus tam religiose nutriebatur materna sollicitudine. vt extunc ab ea informaretur ieiunijs ⁊ orationibus etiam adultus insistere: huic enim mater vt sextas vltro ferias in pane ⁊ aqua ieiunaret. dedit ⁊ promisit munuscula vt parsimonie salutaris obseruantias in eius animo plantaret arte sancta sic innocentie fundamento superedificauit ardua virtutum palatia vt cresceret templum sanctum in domino. edificatio per spiritū maturius inchoata.

C Qualiter eidem puero pistus misso xp̄o in forma pueri se ei ostendit. C LXVIII

Cum aūt mitteret eū vna cum fratre suo mr̄ pisus et liberalibus imbueret' studijs seu artib⁹ modicā pecūie summā dedit eisdē dicēs illis

Si maternā et bonos decet filios iussionē seruaueritis: ɔfido i dño q̄ in oībus ipse ꝓuisor munificus erit vobis. Duo quoq̄ dedit eis cilicia: pcipiēs vt illis sup nudo se vestirēt: bis aut ter ī hebdomada. Timebat eni ne postq̄ discretiōis ānos attingerēt: p deuexa vitioꝝ ⁊ abrupta voluptatis incederēt. Jōq̄ rudes in arte bellādi familiariter informauit: ⁊ prius exercitās q̄ in belli discrimine necessario traherent: rudimētis intellectualib⁹ sensualitatis studia ꝓuenire curauit. Jpsa etiā edmūdo quē velut scītatis ei⁹ ꝑsciā: ceteris filijs plus dilexit: dū studeret parisi⁹: cū lidumētis lineis ciliciū mittere ɔsueuit Meritoq̄ ꝑ ceteris eū dilexit q̄ nulsq̄ piā mrēꝫ: plus videlꝫ fili⁹ verbis aut optib⁹ offendit. Jta nāq̄ deo ⁊ pie mrī sue placere studuit q̄ oēm a se leuitatē resecās oīno corꝑis: alijsq̄ ludicris seu spectaculis se subtraxit. Dieb⁹ quoq̄ dñicis ⁊ festiuis iuxta monitū mrīs anq̄ comederet psalteriū ex integro psallere ɔsueuit. Et quī amātissimus dñi totis visceribus studuit actorē vite diligere: ipse in forma pueri ꝉi eidē puero se voluit demonstrare. Cū eni pratū qddā spaciādi cū coetaneis inuitātib⁹: ɔsensisset ingredi. ab ipsoꝝ tñ comitatu se celerius sepauit: ne ɔsele sue puritatē vel nugis pueril ib⁹: vel ociosis sermonibus ɔtingeret maculari. Dū igit̄ incederet solitarius sacris insistens meditatiōib⁹: apparuit ei puer ille cādore niueo nitido ⁊ colore roseo rubicūdus. Qui velut a sūmo celi cardine delapsus subito. sic eū prior allocutus est officiosissime salutando. Salue dilecte mi. Qui cū audisset: vt puer in sermōe ignoti pueri miratus est: quē cuꝫ ille pauefactū ⁊ hesitātē ɔspiceret: ipsū denuo alloquēs quesiuit an ipse sibi vel tenuit notus esset. Jlle simplicitatis colūbine ridēs sermone simplici: nullā inq̄t teneo noticiā tui: nec sū vt estimo not⁹ tibi Adiecit puer. Quō ita tibi sū incognitus: ꝑsertim cū ⁊ in scholis ad latus tuū sedeā ⁊ tibi quocūq̄ fueris inseꝑabiliter fuerim sociatus. Deinde subdidit in faciē meā respice: ⁊ qđ in fronte mea scriptuꝫ sit aduerte sedulus toto corde. Qđ cū fecisset scriptū legit in ea lrīs celestibus: ihesus nazarenus. Qui statim qđ viderat ei retulit: ⁊ ab ipso ꝑiunus audiuit. hoc est nomē meū qđ tibi memoriale sit ī desiderio aīe: ⁊ hoc diligēter ⁊ articulatim noctibus ipꝛime singulis fronti tue Per hoc eni poteris ɔtra mortē muniri subitā: ⁊ q̄sq̄s eadē scriptura munierit mō ɔsimili frontē suā. His dictis: puer ille in quē desiderant angeli ꝑspicere disparuit: sed in pectore pueri sui quē visitare dignatus est: nō parū dulcedinis reliquit.

Qualiter a matre benedictionē accepit ⁊ animā defuncti portari a demonibus vidit. C LXIX

Oro matre illius iam morti ꝓpinqua cū vir ei supesset extremus spūs vocatus ad eā venit bñdictionē vltimā pcepturus. Qua sup eū affectuosissime edita: cū absentiā fratrū ad memoriaꝫ reduxisset exorauit matrē humiliter vt absentes quoq̄ bñdiceret. Ad quē illa. Jn te ait: fili oēs frēs tuos bñdici noueris: qui p te transfusa in illos bñdictione tua: tue participes erūt grē ⁊ virtutis. Nec eni matrē latuit q̄s quātusq̄ futurus esset in posterū: cuius future glorie cumulū: quibusdā nouerat ꝑsagijs ꝑsignatū. Siqdē viderat in sōnis nocte qdā eū coronā spineā portantē in capite: q̄ vehemēter accēsa flāmā ꝑtendebat ad sidera cū fulgore. Quadā v̄o die cū versus natale dominicū. s. abbēdoniā iter ageret cū alio quē habebat itineris socium vidit cāpū auib⁹ fuligine nigriorib⁹ coopertū Et vterq̄ qdē de maxima miratus est auiū multitudine: sed alterū stupor validus inuasit cum tremore. Cui btūs edmundus. Ora inq̄t a via semotus paululū: ⁊ te crucis muni signaculo: ne timeas q2 videbimus qd ꝑtēdat mōstruosa hec auiū multitudo. Postmodū v̄o vidētib⁹ illis aues ille corpus qddā nigerrimū: nec hoīs: nec vllius aīalis effigie distinctū subuexerūt in aera: ⁊ ita deniq̄ disparuit multitudo auiū subito velut vmbra. Quo facto ɔuersus scūs ad pauētē sociū vis ait scire qd significat h̄ portentū. Et ille. volo. Cui scūs. Aues teterrimas q̄s vidisti noueris esse demones hoīs cuiusdā q̄ in villa ꝓxima nup obijt aīaꝫ ad inferos deportātes. Jpsā alaꝫ laruale corpus qđ in aera sustulerūt expimit: q̄ ineffigiata visa ē: q2 odꝛioꝛe imaginē ad quā facta fuerat. ipsa dū viueret in corꝑe: viuēdo nequiter deformauit. Qui ad eādē ꝓximas villā veniētes: vt de viso certiores efficerent̄ ꝓdigio cognouerūt q̄ hō qdā ipsa q̄ scūs ꝑdixerat hora transierat ex hoc mūdo.

Qualiter in adolescentia castitati studuit ⁊ imaginē beate virginis anulo desponsauit. C LXX

Bi aūt sanctus edmūdus ānos adolescentie attigit: carnis delicias nō tm̄mō fugit: sed etiā exhorruit. Cūq̄ virtus versel̄ circa difficile ⁊ ad virtutū culmina veniat̄ cū labore: priusq̄ eius ale vires attigissent virtuti ɔtrariū in eisdē sacris pauerat exercitijs virtutibus locū Sicq̄ cani sensus effectus est in ānis teneris: q̄ cū sacrā paginā nec dū didicisset: tñ ipsā iā docere videbat̄ maturis moribus ⁊ honestis Eratq̄ talis q̄ nō prius inciperet docere q̄ facere: sed qđ amplius est. prius facere q̄ audire. Et cū singulis in corde virtutib⁹ gratū parasset hospitiū: castitatē singulariter hr̄e studuit: sciēs q̄ īcorruptio deo ꝓximū esse facit: vñ carnē suā nulla vnq̄ polluit immūdicia: sed in eo ꝑmāsit vsq̄ ad obitū virginitas incorrupta. Nā de ɔsilio cuiusdā sacerdotis ꝑpetuā virginitatē corā btē virginis vouēs imagine: eidem se virgini velut dīle cōmēdauit ⁊ copulauit ꝑhēniter velut sponse atq̄ in signū irrefragabilis federis eā anulo suo subarrauit nouo more. Anulo inquā quē ad hoc fecit: digitū ipsius imaginis insigniuit. Et vt eidē dñe amice charissime iugiter īpēderet: salutationis obsequiū in eodē anulo lr̄aliter insculptū est illud aue angelicū. Extūc ḡ sicut ipse ɔfessus est in obitu: quotiēs eiusdē clemētissime virginis ꝑsidiū inuocauit: ipsa in tētatiōe: puentū in ꝑsecutione solatiū: in tribulatiōe remediū: in dolore gaudiū sibi celeriter ipetrauit Ut auteꝫ eadē sponsa sua federis inter eos initi recordaret̄ ⁊ sponsū dignaret̄ agnoscere: q̄ eā in sua despōsarat imagine in anulo cū quo post mortem more pontificali sepultus extitit: inuentū fuit insculptū cunctis videntibus atq̄ mirātibus istud aue. At p hoc ⁊ in manu pontificis ⁊ in digito imaginis ꝑsepꝛiū placet testimoniū p qđ enucleatius apparet oībus geste rei veritas ⁊ exemplum.

Qualiter eū diabolus de carnis ɔcupiscētia tētauit. C. LXXI

T hostis antiquus quo magis eū vidit in virtute ꝓficere: eo magis agitat⁹ inuidia: pectoris eius pacē studuit pturbare. Unī quādā puellā hospite, sue filiā in ei⁹ excitauit excidiū: vt ipudicos oculos in eū laciēs eius cōmouere temtaret animū signis ⁊ nutibus ac suspirijs: q̄si dicens tacite domi mecū. Sed cū p talia nil ꝓficeret aptius cū eo v̄bis cepit agere ⁊ multis modis ad amplexus illicitos ꝓuocare. Quā ille vt pestē fugiēs sepe corripuit: sed illa nec sic a virulento ꝓposito qđ mēte ɔcepat se retraxit. Jlla velut altera egyptia: p illicitis instituit. Jlle velut alter ioseph illicita recusauit. Tandē illius oportunitate p̄esus: qd sup hoc esset agendū melius mēte ɔtulit: ⁊ habito secū ɔsilio puelle tps assignat veniēdi ad locū quo vocare studio ɔsueuit. Jlla sperans voti se cōpotē fieri: assignato tpe audacter venit. Dū ingressā ⁊ q̄busdā supioribus vestibus ad eius mādatū spoliatā arripuit: virgisq̄ flexibilibus: quas ad hoc aptauerat in dorso ꝑoptime flagellauit: vt sic cū collecta erat in corde stulticia ipsam discipline dissolueret dura virga. Fugit illa quē dudū fuerat insecuta: ⁊ vexatio intellectū dedit: ⁊ grām apposuit: ita q̄ ipsa puella vt asseruit hmōi tentationē nunq̄ postea taliter tolerauit. Sicq̄ dū restitit ꝑsequēti diabolo: ipse diabolus a puella recessit ocius et ab ipso. Sed dū p apertā eum mali speciē nō posset ad carnis illecebras trahere: conatus est p quandā matronē; satis vt videbat̄ honestam deceptionis sue laqueis irretire. Hec velut sub obsequij velamine obtulit ei quedā donaria: vt p hoc eius animū facilius inclinaret ad turpia carnis vota. Qđ cum ille muliebris versutie nō ignar⁹ intelligeret: quesiuit ab ea an ei de sui ɔscientia cōiugis hec offerret. Et illa. Latent inquit ista ɔiugē: nec eni scire debet q̄ tibi facio amicabiliter hūc honorē. Jnsipiēs eni credidit virū sapientē aquas furtiuas quasi dulciores appetere: quas ille vt dauid sapiens cuꝫ tanto discrimine noluit degustare. vñ ait ad illā: sine viri tui ɔscientia nō recipiā dona tua: sicq̄ mulier verecūdata: donaria sua retulit: ⁊ ipse ab eius impeditione noxia liber fuit.

Qualiter in etate virili carnē suā artius castigauit. C. LXXII

Ecursis annis adolescentie q2 crescētibus cuꝫ etate viribus corporis: crescit inuisibilis pugne milicie: spūalibus armis curauit fortius se munire. Unī nō ɔtētus iam cilicijs vel cōtibus: sicut informatus matris monitis ⁊ exēplis ɔsueuerat a pueroꝛ aduenticio cilicij genere: carnē suā nō tā domare q̄ torquere studuit nouo mō: quē modū ⁊ antiquioribus sanctis incognitū: ⁊ modernis credimus inexpertū. habebat siqdē ciliciū nō ex filis vt fieri solet subtilib⁹: textoris arte cōpositū. sed ex chordulis artificiose cōnexis prter ⁊ ɔiunctis ad instar retis densissimi intricatū: qđ in ɔnexione sua denso ordine ɔtinebat nodulos tā itolerabiles q̄ vt ita loquar sine numero numerosos. Erat ab anteriori parte apertū: penitus incōsutile illud ciliciū laqueolis ab ei⁹ capucio vsq̄ ad lumbares hinc inde appositis cōnodatū: q̄ ɔnodatis cilicij nodos addita carni impressit artius: ⁊ crucianit grauius sui corporis artus sacros. Sicq̄ cū seipso bello dimicans intestino certamē sibi indixit reciprocum. in quo se ɔterens ⁊ a sese cōterītus: erexit se supra se: pene suimet oblitus vt se vinceret: et domestico tormēto corpore supato martyr in pace factus. de se triūphum nobilē reportaret. Cui eni christus erat viuere: ipse vixerat nō

vt ipse. Nec contentus est hoc tormenti genere: sed qđ supaddidit est admiratione dignus ⁊ stupore. Ut enī idē ciliciū stringeret fortius ⁊ continuata punctione caro magis sustineret suppliciū: fune grossiori de pilis eq̄nis triplicato cōstrinxit illud desup in hunc modū. Funis ille a scapulis p corpus circūductus vsq3 ad renes descēdebat: multis inuolucris mediātibus ⁊ tā stricte ligabat interius q3 corpus et pcipue spinā dorsi curuare vix potuit: vel semetipsū erigere incuruatus: sic in cingulo cilicino semetipsū circūdederat: q̄ non tm̄ lumbos carnis sue cū legali pōtifice succinxerat: sed insup circa pectus zona aurea cum dei filio cinctus erat. Ita diebus 3 prātes aereas armato corpe reliq̄s corpis pticulas q̄s in apto nō potuit armauit in occulto vt in se nil īmunitū relinq̄ret vel inerme. Siq̄dē manuū ⁊ colli nuda: q̄ videl3 ,ppter hoīes diebus cruciare nō poterat. noctibus cora3 deo cilicio ptegebat. Addidit ⁊ cilicina femoralia ⁊ caligas cilicinas quibus vtebat assidue cū lorica quā sibi mater reliquerat: duplicia de manu dñi recepturus ,p duplici martyrio quo se spontanee cruciabat. In aduētu quoq3 ⁊ in quadragesima indumētū quoddā portauit plūbeū coriū q̄ddā nihilominus durū induēs ⁊ nodosum. Ad maioris etiā tormēti cumulū pluribus locis astrinxit funibus corp⁹ suū ne cōstringeret funibus peccatorū.

C Qualiter in regimine artium se habuit. C. LXXIII

Actus vō magister artiū pter morē tūc legentiū missam ⁊ horas canonicas quotidie priusq3 legeret audire cōsueuit: q̄ s. religiosa cōsuetudo suis etiā scholaribus ,psuit: quos et secū audire missas assuefecerat: sic induxit. Et vt hoc liberius exeq̄ret in prochia q̄ degebat: fecit capellā cōstrui in honore. s. btē virginis quā semp dilectione coluit spāli. Plus aūt huiusmōi magister cum vnū de auditoribus suis egrū ⁊ egentē: lecto decūbere didicisset: in domū suā eū portari fecit ⁊ q̄libet nocte p quinq3 circiter hebdomadas cū ipsū iacuit. eiq3 in vrinali ac ceteris q̄ lāguētis req̄rebat necessitas ministrauit. Et q̄uis hac fraterne cōpassiōis grauaret onere legebat tñ ⁊ disputabat cōtinue. Frequēter vrinale de manu decūbētis pre vanitatis capitis excidēs integrū remanebat ipsius ,proculdubio meritis: q̄ et ,ppt deū hūanitatis obsequiū exhibebat. Quidā etiā de scholarib⁹ suis morbū patiēs in brachio ostēdēdū ei censuit q̄si scō. Cui nidit ille Qua te deus grā sanet ac virtute in crastino scholaris ad magistrū rediēs: seq3 sanitati restitutū asseruit. Ac ipse mgr eiusdē morbū in suo brachio excepit: quē patiēter tolerās paulopost ⁊ ipse curat⁹ fuit. Die q̄dā in studio occupatus oblitus est ofonē illā: o intemerata dicere quā in honorē btē virgīs ⁊ bti iohīs euāgeliste dicere cōsueuerat diligēter ac deuote sequēti nocte btūs ei iohēs apparuit: ⁊ vt ei manū suā extēderet imparauit. Gerebat siq̄dē in manu ferulā: q̄ velut in eū feriens minabat eius pcutere palmā. Uisūq3 est ei p cōminatiōis magnitudinē: q3 si eū pcussisset: ex ictu incurrisset morte. At ille mox clemētior factus erectā manū suspensā tenuit: ⁊ vt dictā ofonē extunc dicere nō obmitteret familiariter persuasit.

C Qualiter ad theologie studiū se transtulit. C LXXIIII

Ransactis ergo circiter sex annis: q̄bus in artibus egregie rexerat cum adhuc sociis suis cursum legeret arithmeticā apparentē sibimet in sōnis agnouit m̄rē3 suā: atq3 dicētē. Fili q̄d legis ⁊ q̄ sunt ille figure q̄bus vacas tā studiose. Quo rñdēte talia lego videlicet ostēsis ,ptractiōibus q̄ fiūt in ea facultate: mox illa dexteram eius manū arripuit: ⁊ in ea tres circulos pinxit: quos his noībus: prē filius spūssctūs: p ordinē singulis singulos insigniuit. Et addidit. Fili charissime: talib⁹ figuris ⁊ nō aliis de cetero intende. Qui voce matris edoctus sese mox ad theologie studiū trāstulit: intelligēs nimi3 q3 sancte trinitatis cognitio theologie cōsūmatio: ⁊ origo facultatis existit. Et qui prius dum in artibus regeret: in mane missas audire consueuerat: nunc ad religionis augmentū: media nocte matutinas in ecclesia sancti mederici parisius audiebat. Post matutinas vero in orationibus cum lachrymis ⁊ gemitibus: coram altari beate marie virginis vsq3 ad diem cōsueuit persistere. Et ita demū nulla quiete corporis interueniente ad scholas cum ceteris conuenire. Et sicut orandi gratia ecclesiam adiit nocte media: sic ipsam adire ob causa3 consimilem hora studuit vespertina: in ecclesia reuerenter ⁊ deuote se habuit: ⁊ in ea sedere quasi nunq̄: vel rarissime consueuit. Quem cum boni nois archiepiscopus eboracensis theologie studio didicisset insistere: cogitauit ⁊ voluit vnā bibliam ,ppriis ei sumptibus preparare. Quod ille audiens renuit: nec voluit eam sibi fieri: verens ne q3 monasteriū ex eius scriptura contingeret onerari. Siquidem et ipse psalterium glosatu3 in duodecim ,pphetas: ⁊ decretales epistolas habebat: que omnia vendidit: preciūq3 scholaribus egenis partitus erogauit. Et mirantibus sociis q3 contra more3 omniū studentium codices sibi necessarios distraxerat: vni eorum de hoc ipsum percūctanti: serio sic dicebat. Stulte oīa pro christo studentes perfectioni debemus vendere: ac pro eius amore pauperibus erogare. Tāta vō auiditate sacras amplectabat litteras q3 in earū studio pene insomnes solebat ducere noctes ipsas.

C Qualiter in theologia regēs auditores edificauit. C. LXXV

Taq3 tam mirabiliter in breui studēdo ,pfecit q3 cito post paucos ānos multis cū instantia suadentib⁹: magistralē cathedrā: l3 inuit⁹ ascendit: q̄uis enī duceret amore veritatis ⁊ iusticie: spare tñ huic oneri: ⁊ indignū se credidit hoc honore. Igit sacre scripture doctor effectus: ⁊ tanq3 lucerna sup candelabrū positus: oībus ,pficere studuit ac si oībus esset natus. Erat enī p̄dicator egregius: disputator acutissimus: lector pius. Et in his oībus effundebat aliis q̄d ipse hauserat de fontibus saluatoris. Frequēter multi ⁊ magni viri q̄ ad eū i scholis audiēdū cōfluebāt: inter legēdū a lachrymis se cōtinere nō valētes libros claudebāt. Mel siq̄dē ⁊ lac sub lingua habebat. Jōq3 dulcedinē nō modicā: discipulorū mētibus instillabat. Unā multi de scholis suis exierūt doctores eximii: vestigia quoq3 sanctitatis eiusdē ,p viribus secuti. Nōnulli etiā ecclesiasticis honorati: vel potius onerati būficiis exonerātes seipsos religiōi se dederūt: eius successi facib⁹ lectiōis. Nimirū ignis in altari cordis eius ardēs iugiter: aliis ostēdebat lucis iter. Hinc ⁊ q̄dā nocte vidit p sōniū in scholis suis igne3 fieri copiosū: de quo septē ardētes extrahebant facule cōtinētes mysteriū rei secuture. In crastino dū legeret intrauit scholas abbas q̄dā cistercīēsis ordinis: q̄ cōpletis lectionib⁹ abduxit secū septem de scholaribus suis: quos ignis septiformis accēderat charitatis. Unā spretis tpalibus ⁊ mūdo valefaciētes: viā vite feliciter arripuerūt in monasterio dicti abbatis monachū induētes. Hor vnus fuit clareuallēsis abbas stephs q̄dā die disputaturus de scā trinitate cathedrā cōscendit: ⁊ dū ibi discipulos expectās questionē in aīo volueret in somnū resolutus: visionē hmōi cernere meruit columba de supius volauit ac se celeriter deferēs in ore suo mirificū corpus xpi q̄d q̄si sacrā cōmunionē tribuēs in eius ore posuit: ⁊ sic ad supiora celeri⁹ auolauit. Expergefactus g̃ velut humanū excedēs ingeniū excellentissime disputauit ac de btā trinitate pspicacissime disseruit. In predicatione quoq3 ei mira grā inerat ⁊ igniū eius eloquiū aīos auditorū quātūcūq3 frigidos efficaciter accēdebat. Unā ⁊ guilhelmus comes salesberie: q̄ longaspata dictus est: cū iam longo tpe nemini cōfessus esset. Ac de sumēdo christi corpore iuxta morē vniuersalis ecclesie nō curaret ad eius monita cōuersus est.

C De affectu quē erga crucē dñicam habuit. C. LXXVI

Um aūt populo predicaret crucē dñicā manu ,ppria tenebat assidue quā frequēter intuēs: solebat nunc amarissime flere: nunc honestissime subridere. Flebat q̄dē vt dicere cōsueuerat: q3 cum plures essent vbi auditores: pauci tñ factores existerēt: cū tñ xpi passionem haberēt p oculis: ⁊ exēpla scōrū eis innumera nō deessent. Ridebat vō cū crucē pio cōspiceret oculo recolēs bñficia: q̄ p eā ,puenerāt toti mūdo. Habebat etiā ,p cōsuetudine qualibet die vel nocte dñice passionis insignia meditādo recolere: ⁊ in eis suauissime delectando illis medullitus inherere quādā itaq3 festiua die multis occupationibus ⁊ curis fatigatus cū studere nō posset lectionē crastinā. sequētē noctē in vigiliis expendit fere totā. Unā circa aurorā irrumpente somno eius occurrit memorie q3 in nulla illius diei hora meditatus fuisset iuxta morē de dñica passione. Timēs vō ne grauē capitis dolorē incurreret: si anteq̄ iret ad ecclesiā ⁊ ad scholas non dormiret elegit potius aliquātū quiescere: ac solitā cōtemplationē: in spe grē dei tūc irrūpere. Cū g̃ se inclinasset ad lectulū apparuit ei hostis antiquus tetrū vultū exhibens ⁊ horrēdū. Unā territus dextrā leuauit vt signū crucis faceret quā demon apphēsā tenuit ne leuaret. Ipse vō cōfisus in dño q̄si ambidexter sinistrā erexit vt idē3 faceret signaculū: sed diabolus ipsa similiter apprehēsa: q̄si saccus grauissim⁹ cecidit sup eū. Tūc deficiētibus sibi viribus corpis orauit in spū dñm vt sua virtute seuientē cōtereret inimicū: sicq3 demon ab eo auulsus subito: cecidit inter lectū ⁊ parietē ,primū in momēto. surgens igit celeriter ⁊ sic ,pstratū cernēs demonē: cōfortatus in fide ipsū cepit aggredi velut hostē: eiūq3 phorribile guttur eius arripuit: ⁊ illud stringendo fortiter ita dixit. Adiuro te p aspersionē sanguinis christi: vt mihi nō omittas dicere quid sit illud p q̄d tibi valeā plus nocere: et te a meis infestationibus coercere. Et diabolus ait p illud q̄d nunc nolasti. Et sic diabolus victus disparuit: se victū dolens ab eo que3 suis vincendū viribus estimauit.

¶ De abstinentia eius ⁊ oratione. C LXXVII

Hic sanctus abstinentiã illibataꝫ in oibus seruauit ab infantia.s. vt vbo: cibo: potu: somno: ceterisqꝫ mũdanis speciebus quãtum virtus patit̃ hũana. Solo pane ɔtentus ⁊ aq: sextis p an nũ feriis abstinuit: ⁊ aliqñ panẽ tñ sumẽs: nullũ penitus liquorẽ gustauit. Vñ nõnũqꝫ fissa videbant̃ eius labia velut hũoris indigẽtia hyans terra: pilis quoqꝫ fluẽtibus capitis ⁊ barbe: dicebãt hoc phisici ex humoꝝ penuria ɔuenire. Grossis vtens cibariis: quo cibus vel potus p̃ciosior ⁊ delicatior erat: eo min⁹ ex eo sumebat. Nolebat vt sibi qs ꝑpter se diceret qd sibi in prandio esset apponẽdũ. imo sepe cibũ si corã eo laudaret̃ gustare nolebat: eo q lautũ nouerat. Oĩ scda feria ⁊ q̃rta ⁊ in septuagesima semp a carnibus abstinuit. reliquisqꝫ diebus q̃si nihil de carnib⁹ vel piscibus degustauit. Nec ob hoc disputare dimisit aut legere nisi alia p̃pediret̃ necessaria rõne. Postqꝫ vo sacerdotij ascendit gradũ: ad quẽ inuitus venit sicut ad p̃cedẽtes sacros ordines: extunc duras leges q̃s in carnis sue p̃iudiciũ statuerat: efficere studuit duriores. Rarissime his in die comedere ɔsueuerat. ⁊ h̃ cũ ad id eũ alioꝝ iocũda societas inuitabat. deniqꝫ sibi tantũ rigorẽ indixerat abstinẽtie: q nõnulli suoꝝ credebãt ipsũ capitis insaniã: vel etiã mortẽ incurrere. Orõni quoqꝫ sedul⁹ incũbebat: ⁊ nuda solo genua figebat. Vñ nõnũqꝫ vi collisiõis erũpẽs sanguis genu respersit alteꝝ. aliud vo q̃si semp gibbosũ extitit ⁊ callosũ. Singulis diebus a capite vsqꝫ ad pedes mẽbra crucifixi singula adorabat: ⁊ in adoratiõe cuiuslibet. Adoramus te xp̃e: pia voce dicere solebat. Per dies singulos tria cantabat paria horaꝝ: scꝫ horas canonicas: de spũ scõ: ⁊ de matre dñi: cũ officio defunctoꝝ. Post primũ exurgens somnũ mox ad orõnẽ vel meditationẽ: seu lectionẽ se ɔferebat. ⁊ id post matutinas q̃ ante vigilãs sic ꝑmanebat. Raro nãqꝫ post matutinas dormiuit vllo tpe. nõ minus id obseruãs hyeme q̃ estate. Qꝫ si forsan aliqñ sopor in eum violentius irrueret: nõ solebat ad lectũ recurrere: sed in orõnis loco: vel in sede sua reclinãs caput: dormitare potius fatigatis ɔcessit oculis q̃ dormire. Lectũ qdẽ habuit: satis honeste stratũ: nec tñ in lecto iacuit: sed i scabello subpedaneo: nõnũqꝫ in terra ipsa: aliqñ aũt ad lectulũ caput pendulũ inclinauit. Aliquotiens vo vt nõ totũ corpus: sed pars media requiesceret sedẽs solebat somnũ cape. ⁊ hoc p annos circiter triginta vel amplius credit̃ obseruasse. Lintheamina cooptoriũ: vel etiã culcitrã nõ habuit: sed capa sua vel scapulari: seu certe pallio se contexit.

¶ De cetera eiusdem conuersatione. C LXXVIII

Vestimenta vt sepius habebat grisea: nec abiecta plurimũ sed nec plurimum p̃ciosa. Ludis seu spectaculis secularib⁹ nũqꝫ se immiscuit sed oĩ hmõi q̃si virus qõdã qd p oculos ad aiaꝫ ingreditur euitauit. Detractores ꝑsequebat̃: detractiõis abhorrẽs vitiũ: nec his vnqꝫ vel ad modicũ suũ accõmodauit animũ vel auditũ. Beneficiũ ecclesiasticũ ⁊ vnicũ tñ: quãqꝫ plura plures sibi fuissent oblata: nũqꝫ tenere voluit: nisi cũ onere residẽtie: qd quotiẽs lectiõib⁹ vacare disposuit: solebat nullius expectato ɔsilio resignare. Tandẽ vo vt liberius vbũ dei posset absqꝫ scandalo ⁊ auditoꝝ p̃dicare grauamine bñficiũ vnũ recepit: ⁊ retinuit quoadũsqꝫ victus instãtia atqꝫ p̃ce. Suscepit itaqꝫ in nobili ecclesia salesberie: cũ canonica dignitatẽ thesaurarie: ad quã inuitauit eũ epũs. Receperũt aũt eũ canonici cũ reuerentia speciali. Ventilationibus causaꝝ seu placitis interesse noluit. Et vt a causaꝝ cognitionibus eximeret̃: lr̃as aplicas impetrauit. Pecuniã nõ dico tãgere: sed nec videre dignũ censuit: nisi eã quã manu ꝓpria paupibus erogauit. Celaria vl̃ alias officinas suas dedignabat̃ ingredi: incõueniẽs hoc esse iudicãs sui nois honestati. Reru quoqꝫ suaꝝ audire cõpotũ sibi credidit inhonestũ plus expẽdebat q̃ haberet in redditibus. vñ ⁊ ere alieno semp extitit obligatus. A seruientibus suis carnis exigebat mũdiciã. Volẽs semp oẽꝫ familiã suã fore mũdã: nec vnqꝫ eis in ira molestus fuit: etiã cũ delinqueret: nec vllis oĩno aliis: qñ satagebat sollicitus seruare iugiter pacẽ cordi. Qꝫ sibi fuit in facultatibus ꝓpriũ cõe facere studuit: piis vsibus egenoꝝ. Nullus ab eius ianuis recessit egenus vacuus: sed accipiebat qlibet ꝓut sibi videbat̃ cõpetere plus vel minus. Nũc panẽ: nũc bladũ vel certe legumina que parari fecerat paupibus vndecũqꝫ ɔfluentibus. p̃cipue famis tpe ministrabat. Libris corã se positis in superiori pte ɔtra faciẽ habebat eburneã: ⁊ venustissimã btẽ virginis imaginẽ in circuitu throni sui redemptionis nostre mysteria: sculptura mirabili ɔtinentẽ. De codice procedebat lectio ad iconã referebat̃ oratio. De vtroqꝫ influebat ipsius studentis anime cõtemplationis extasis ⁊ dulcedo. Comestionis ⁊ equitatiõis tpa quibus studio nequiuit insistere dicebat se perdita ⁊ inutilia reputare. Tantũ reuerentie suere scriptore detulit: q quotiens bibliam suã aperuit prius eã osculo honorauit. Appetitũ inanis glorie que virus virtutũ importunaꝫ se multipliciter ingerit: sub quadã simplicitatis cautela ⁊ modo mirabili elidere consueuit.

¶ De p̃dicatiõe crucis ⁊ miraculis p eũ ibidẽ exhibitis C. LXXIX

Hic eius fama felix alpes transiit: ⁊ qm̃ aplicus eũ crucis amatorẽ esse nouerat legationẽ crucis ei cũ grandi priuilegio cõmisit. Potestatẽ qꝙ pe dedit illi ꝓcurationẽs ab ecclesiis ⁊ ecclesiarũ rectorib⁹ accipere: vt eoꝝ carnalia meteret: quibus debuit spũalia seminare. Ipse vo hac ptãte nõ vtens gratis euangeliũ posuit: ⁊ ꝓpriis stipendiis ɔtra morẽ militantiũ militauit. ꝓpter qd ⁊ deus in ipso legationis itinere dignatus est eũ innumerosis miraculis honorare. Itaqꝫ dũ verbũ crucis apud villam lemestre pplõ ꝓponeret. accessit iuuenis qdã iuuenilibus irretitus oblectamẽtis: vt sibi vir sctũs manib⁹ suis crucẽ daret. Quẽ mulier quedã volens a ꝓposito retrahere: per palliũ arripuit: sed nõ impune. mox eni manus ipsius ɔtracta dedit eidẽ intelligere nõ esse sibi licitũ christi militẽ a tam pio ꝓposito reuocare. Que vindictã in se sentiẽs cũ fletu ⁊ eiulans clamores emitteret: vir sctũs diuini verbi baiulus: quesiuit a circũstantibus qd hoc esset. Cũqꝫ didicisset plenius rei seriẽ: quesiuit a muliere: an de manu sua vellet accipe christi crucẽ. Que ait volo. Et duꝫ vir dei crucis christi signaculũ: suis imponeret humeris in ipsa mox impositione: mulier adesse sibi sensit ꝑfecte remediũ sanitatis. Similiter apud villam stradewey cũ iuuenis qdã eo p̃dicãte surrexit vt crucẽ sumeret eius amasia ipsũ tenuit. vt a ꝓposito retrocaret: mox vltio digna eaꝫ inuasit: ⁊ lumẽ oculoꝝ subito pdidit. Que fletu ⁊ eiulans clamorib⁹ pulsauit ethera. vñ ei vna cũ btõ viro plebs ɔdoluit vniuersa. Et orãte p ea viro dei recepit lumẽ pditũ. sicqꝫ cũ gaudio rediit ad ꝓpria pro impensa sibi grã laudãs deũ. Alias cũ p̃dicare deberet apud boklande vbi deo famulabant̃ moniales cistercẽsis ordinis: priusqꝫ venisset ad predicandũ apparuit quedã monialis defuncta cuidã alii viuenti cũ pmonẽs his vbis. Veniet inqt magister edmũdus huc ad p̃dicandũ pplõ: tu tradas ei filũ: vt ex eo cruces faciat: qd repositum inuenies illo loco. Monialis viuẽs credens defuncte monitis filũꝫ de loco sustulit: ⁊ ad virũ dei vt cruces inde faceret deportauit: ⁊ crucibus multis de filo factis signati sunt q̃plurimi: idem tñ filum parum videbat̃ ab intuentibus id admirantibus minorari.

¶ Iterum de quibusdam miraculis ill.ꝰ tpis. C LXXX

Cum apud ciuitatẽ wigornie extra ecclesiaꝫ ad p̃dicationẽ suã ɔfluxisset maxima multitudo ppli: cepit p̃dicatiõis primordia: subito nubes horrida diffundi: ⁊ pluuiã cuꝫ turbine cõminari. Vidẽs vir sctũs auditoꝝ aios esse ɔcussos ad diffugiũ: ɔuertit se cõtra impetũ turbinis: ⁊ extẽta manu opposuit ei victoriosissimũ signuꝫ crucis. ⁊ ait: p̃cipio tibi maligne spũs: cũ hac cõmotiõe lõgius abscedere: nec astantẽ pplm quo minus verbũ dei audiat: audeas ipedire. Quo dicto statim recessit spũs ꝓcellaꝝ. Et nubes lucida obumbrãs eos affuit. in circuitu vo eoꝝ pluuia cuꝫ tẽpestate valida distillauit. Hac ⁊ plures ⁊ pluribus in locis: pluuiã vel ꝓcellã a loco p̃dicationis sue repulit. Preterea dum eiusdẽ legationis officio fungeret̃ in multa gr̃a nocte quadã in sua biblia studuit cũ candela. Et cũ fatigatus vigiliis irruenti somno neqret obsistere: cõtigit ipso dormiente candelã sup libri lr̃am cadere ⁊ diutius sic ardere. Qui euigilans obstupuit: ⁊ p biblia quã charissimã habuit: suspirauit. Et eleuãs candelã exsufflauit fauillã que sup librũ remãserat. nulla tñ ignis lesio sup bibliã apparebat. Cũ similiter alia vice studeret ad lumẽ vigiliis grauatus somno succubuit. Et ecce mus intrans in crucibulũ: lumẽ dũ hic atqꝫ illic discurreret suffocauit. Et euigilans cũ reppisset se sine lumine: suspirans ⁊ gemẽs inclamauit nomẽ virginis gloriose: subitoqꝫ lumẽ in crucibolo reppetit: ⁊ de reddito sibi celitus lumine letus fuit. Cõtigit aliqñ eũ in pede grauari apostemate: qd antraceꝫ solent medici noiare. Qui sumpta pẽna cum qua scribere ɔsueuerat tres siue quattuor cruces in circuitu ⁊ vnã desup impingebat ⁊ duꝫ cruces illas depingeret: p̃dixit q morbus ille pessim⁹ expiraret. Qd ⁊ factũ est in crastino quippe pes inuentus est sine apostemate: nullo prorsus ipsius vestigio remanente. In eius quoqꝫ deliciis accidit miraculũ: qd hic stili officio duximus cõmẽdandũ. Quidã cubicularius eius ciliciũ ⁊ femoralia cilicina: que vsu diutino inueterauerãt ad cõburendũ acceperat: que ille igni tradidit: sed ea ignis allambens inmorie nõ vrebat. Siquidem virtutis sue ignis oblitus: nõ valebat ipsa ɔflagrare cilicia q̃si sacrata duceret: que vir sctũs tetigerat carne sua. Itaqꝫ cubicularius ea ꝓiecit in aquã cũ grandi lapide: quibus submersis dixit mendaciter se ea ignibus concremasse.

¶ Qualiter in archiepm cantuariensez assūptus est. C LXXXI

Alius scūs innocens impollutus segregatus a peccatoribus vacante sede cantuarie electus est in archiepm canonice omnia pculdubio volūtate. Itaqz solēnes nūcij ad ecclesiā salesberie venientes: cuius. s. erat thesaurarius ipsuz inquirūt: sed ibi nō inuenerūt. De hinc ad villā de calne pergūt: vbi cōtēplationi vacans ꝛ gregis sui regimini reperit. At ille nullatenus electiōi de se facte ꝯsentire voluit: sed semetipsuz exinaniēdo minus idoneū asseruit dicēs. Ego vermis ꝛ nō hō nō solū tanti meriti: nec tāte ꝯsciētie sum vt creditis: sed et mūdꝰ quoqz in hoc deceptus est ꝛ vos erratis. At illi cū precibus in pposito ꝑsistētes adeūt epm salesberie: q̄ audita rei serie diffiniuit qꝫ electioni ꝯsentiret: eiqz iniūxit in virtute obediētie. Ille tñ fixus mansit in pposito: nec adhuc ꝯsentire voluit vllo mō: asserūt illū mortaliter peccaturū: nisi ꝯsentiat eiqz precauendū esse ne deū offendat. Talis enī inquiūt posset loco tui forte substitui p quē ecclesia cantuariēsis lesionē nō modicā posset pati. Ubi ḡ sunt ambiciosi p phas ꝛ nephas se vltro ingerētes in vineā dñi ꝯcupiscētes honorē seculi. Ecce ambiciosus se ingerit ꝛ repellit edmūdus querit ꝛ accedere vix dignat. Tandē itaqz victus eoꝝ precibꝰ: imo magis rōne ꝯuictus assensū pbuit: quē tñ assensū vbis patētibus nō expssit. Dixit enī. Nouit ille q̄ nil ignorat: qꝫ nisi me mortaliter peccare crederē electiōi de me facte nullatenus ꝯsentirē. Hac impfecta ꝯfessione ꝯcenti: de eius ore verbum rapiunt ꝛ ipsum arripiūt atqz ad scūm altare ducētes eū: in terrā cum eo humiliter se pstrauerūt. hymnū te deū laudamus ingemināt: ꝯcrepant cimbala: ꝛ in laudē creatoris oēs iubilant ꝛ exultant.

¶ Qualiter in statu illo conuersatus est. C LXXXII

Maior igit in pplo dei factus in oibus magis ac magis enituit virtutibus. Superiorībꝰ obediētiā exhibebat. ꝛ reuerētiā paribꝰ ꝯcordiā ꝛ pacē: inferioribus cū custodia disciplinā. Humilitas sicut in eiꝰ corde pmatū tenuit. sic ꝛ in oibꝰ eius opibꝰ pma fuit. Nā calciamēta sua nō erubuit aliqñ sibi dīsl rahere: qð in pmate totius anglie humilitatis erat indiciū euidēs ꝛ insigne. Cū vō clerici sui missā mane non audissent aliquo ppediti negocio: qð eo optuit agi tpe: ipsemet pcedēte die missā ꝯsueuit eisdē psonalr celebrare. Iter vō agēs: siqs ei peccā sua vellet ꝯsteri q̄uis pauꝑrimus: descēdēs ilico ꝯsitēti audiētia pbuit: ꝯfesso existēs affabilis ꝛ deuotus. Nec repellebat eū ppē inequalitatē tpis seu etiā pter vicinitatē sui hospicij longiuscule nō distātis: nec induebat purpura ꝛ bysso vel veste pciosa: sicut nōnulli solent epi tunicā hñs albā vel griseā de pcio satis vili. Uerūtñ vt frons sua ꝯueniret ceteris superiores vestes honestas habuit: sed nō studio vanitatis. De predicta vō corpis austeritate nihil sibi minuit imo de die in diē vt filius accrescēs rigorē fere in oibus ampliauit. Semp sibi durus ꝛ rigidꝰ: alijs cōpatiēs ꝛ benignꝰ. In altaris offō totus erat i lachrymis: ita se gerēs q̄si exutus esset hoiez: ac velut in carne dñicā geri cerneret passionē. Reuerētissime tractabat oīa sacra ecclesiastica: ita vt mētes intuētiū puocaret ad deuotionē: ipa ꝯtrectatio tā deuota. Sexū q̄dē femineū ob honorē btē marie vginis et suā deuotionē sp honorauit: ꝛ religiose coluit. Per h aūt nec i cogitatiōe nec aliter semetipsū vel tenuiter maculauit: hostiatim mēdicātiū nullus ab eiꝰ ianuis recessit vacuus. ceteroꝝ quoqz dūmō honesti. c̄ntitulus ab hospitiis sui liminibꝰ est repulsus. Egroꝝ lares et debiliū p suos diligētꝰ scrutabat: ꝛ visitabat hñsicijs quoꝝ nōnullos in victu quotidiano pcurabat: ꝛ cōpetētibꝰ indumētis: puellas paupes de suis facultatibꝰ adiuuabat: vt traderent ad nuptias: ꝛ in hoc expēdebat penas pecuniarias: p delictis aliquibꝰ legitime inflictas. Ab oi munere semp manꝰ suas excutiēs acceptores quoqz munerū detestabat: pcipue in ptāte positos: quos ad reddendā iusticiā dicebat gratuitos esse debere: nō muneribꝰ inuitatos. Quibus etiaz frequēter dicebat prendere ꝛ pendere: siue prendere ꝛ pendere non differūt. nisi in vna lrā tñ. vñ patet qꝫ valde pximꝰ est suspēdio qui munera libenter accipit: nisi accepit ea bono mō. Itaqz multi q̄dē ei placere cupiētes offerebāt ei plura ꝛ pciosa: sꝫ ille respuebat vniuersa dicēs. Nūc inimicꝰ me p dona tētare vult: cū diues sum ꝛ nullius egeo: qz dū paup fui me decipe nō potuit isto mō. spero ãt p dei misericordiā qꝫ nūqꝫ decipiet me p hāc vitā: p dona siquidē q̄ nec data nec accepta sūt fm deū. Corrupta est xp̄ianitas hodie deficietqꝫ piusqꝫ hoc aduertāt christiani: nisi se curare studuerint ab hac peste.

¶ De persecutionibus quas ibidem passus est. C LXXXIII

Hic ergo vir sanctus se habuit in cura pastorali q̄diu sibi licuit de pace tpis gratulari. Sed qz acceptus erat deo necesse fuit vt eū fornax tentatiōis decoq̄ret igne suo. Uolēs enī athleta dei se totū p salute aiaꝝ ꝛ libertatibus ecclesie: suoꝝ more predecessoꝝ exponere: cōtradictiones multas patiebatur: a regni maioribus ꝛ a rege. Ipsum cantuariense collegiū qð ad apicem tante dignitatis eū vocauerat: eidem in suo pposito prohdoloꝝ obuiabat. Cūqꝫ familiares eius aduersitates suas plangerent: ac de suis dolerent iniurijs. voces eorum querelas compescuit: ꝛ eos nihilominus redarguit dicens eis. Sicut cum egrotanti filio poculum propinat amarū: dicit mater ad sanitatē ebibe: ita hec omnia que nobis offerunt aduersa ad salutem cupimus epotare. Inundationes maris quasi lac debemus suggere: ꝛ cum precursore dñi in deserto mundi comedere mel siluestre. In ipsos autem qui eum acrius insequebant: ꝛ in eū atrociores fuerant: sūmā exercebat misericordiā: quotiens veniā postulabant. Eos insup quos aperte suos sciuit esse psecutores: ad pacis passim recepit osculū: ꝛ ad familiaritates alias: vt gratis obsequijs quorūlibet amicoꝝ: pretulisse visus sit graues iniurias sibi factas. Super quo sui solebant eum arguere: ꝛ verbis huiuscemodi smonere. Dñe hec remissa māsuetudo vestri animi alijs exemplū prebet: in vos alia insurgendi. Quibus rñdit. Sinite: an nescitis qꝫ dñs nr̄ mortē sibi inferentibus nō restituit: sed eā remittēs: p eis etiā suppliciter intercessit. Utiqꝫ deo nō hoi seruāda est potentia vindicandi. Absit a me vt erga eos aut trabē aut festucā portē in oculo. quātocūqꝫ me videant afficere detrimēto. Certe si oculos capiti mihi eruerent vel vtrūqꝫ trūcarēt brachiū nullatenꝰ eos minus diligerē: nec minus exhiberem diligentie animū siue vultum. Nullum enim peccatum volo facere: nec de alienis defectibus mihi dispendium propagare. Libentius nanqꝫ vt dicebat in ignem iret ardentissimuz q̄ꝫ aliquod peccatū cōmitteret ex certa scientia contra deum. Quia vō debitum pastoris officiū q̄ñqꝫ ad ecclesie liberationez manus eius contentis esset exercere non potuit: tactus dolore cordis intrinsecus ꝛ quasi pro aliorum reatibus a se penas exigens: semetipsum extra regnū anglie relegauit. Hac aūt in hoc ꝯsideratione ducebat: qꝫ si totam seueritatē ecclesiasticā expenderet in rebelles: eam forsitan legatus in irritū duceret. ꝛ nihilominus regē aliosqꝫ sibi in ira molestos ad deteriora ꝛ magis grauia pꝛocaret. Si vō presens existens: eorū errata nō errata nō conaret corrigere videret ea quasi per quandaz dissimulationis tolerantiam approbare.

¶ De miraculis per eum ostensis illo tempore. C LXXXIIII

Ex hos autem dies paulo q̄ꝫ natale deceneret solum plura fecit deus miracula per eū. Nam quidā diris laborās febribꝰ obnixe petijt vt btūs pater aquā bñdiceret: quā p recupanda sanitate sibi loco antidoti ppinaret. Et ita factū est. Sanctus enī emissis aquā bñdixit. Que cū tetigisset egrotātis viscera. eger ꝯualuit sine mora. Qð cū quidā de suis ei dicerent: eis inhibuit ne id eo supstite reuelarent. Quidā etiā de clericis eius quartanis vexatus p aliqð tēpus: die q̄ debuit eū febris affligere ꝯtigit eū per aulam: cū vir scūs discuberet ptransire. Quē cum corā se transire cerneret quesiuit ab eo: cur cū ceteris nō prenderet. Qui ait. Dñe diē meā expecto hodie: quo me solet febrilis molestia molestare. Ad quē sanctus ait. Ego signū crucis sup morsellū murene que est in disco meo faciā: ꝛ illum in noīe sanitatis in tuo primus ore ponā. Si statim comedere volueris sanaberis. Ille morsellū de manu dñi sui recepit cū gaudio. statimqꝫ cū socijs ad mēsam comedit vultu hilari ꝛ iocundo. Et sicut ei pius pater predixerat: ab illa die ꝛ deinceps eū febris illa nequissima non vexabat. Alius vir quidā magnus ꝛ litatus morbū quēdā i genu habuit cuius morbi incōmodo grauiter laborauit. Qui videns virū dei paterceūtē: rogauit vt genu lāguidū respiceret: ꝛ eū bñdictionē suā sup illud fūdere nō pigeret. Qð cū fecisset: tñ cū difficultate aliq̄ morbꝰ ille curatus delicuit sine mora. Quibusdā quoqꝫ quedā q̄ erant euentura innotuit: q̄ eū spiritu pphetico pdicasse rei exitus postea cōprobauit. Beatus etiā thomas martyr insignis anteq̄ꝫ exiret de anglia ei in visione apparuit: ꝛ ad agendū viriliter monitis eum familiaribus roborauit. Quo viso vir btūs pedē martyris ducere nitebatur ad osculū. sed btūs thomas ne oscularet phibuit ei: subtrahens pedē suū: pter qð ille fleuit ꝛ igemuit. Cui scūs thomas. Cur inde pes. Et ille p eo ait: qꝫ indignitas mea non patit: vt os meum pedes tuos dignissimos osculet. Ad quē martyr. Pro hac iniqꝫ repulsa nolo te flere vel gemere qꝫ tempus appꝛoximat: quo me osculaberis ꝛ in ore. In pcinctu quoqꝫ itineris positus vt egrederet de terra cū viris religiosis secreto ꝯtulit: eisqꝫ causam sui recessus ab anglia reuelauit. Quoꝝ quidā quesiuit ab eo quo ire disponeret: ꝛ an apud pontigniacū morā trahere cogitaret. Cui scūs. Ad pontigniacū idest ibimꝰ: ꝛ ibi oīa bona si deo placuerit faciemꝰ. Qð vō ꝛ q̄nta bona apð pontigniacū fecerit: ipa honoꝝ inūerositas p se plenꝰ patefecit.

¶De transitu eius in galliã ⁊ ipsius morte. C. LXXXV

Situr clã ⁊ quasi fugiẽs egredit̃ ab anglia ⁊ ma
ri transito ad pontigniacũ ꝑuenit ducente
eũ dño recta via. Nouerat enĩ ibi esse cõe refugiũ oĩum
de regno anglie exulãtiũ ꝑ iusticia ꝑlatoꝝ. Presci⁹ quo/
qꝫ futuroꝝ locũ istũ ꝑdecessoꝝ suoꝝ asilũ ingredit̃: ⁊ ipsoꝝ vestigia
sequẽs: sup hoc qd illuc eũ de⁹ adduxerat nõ modice gratulat̃. Aũ
oculos siquidẽ posuit qualr btũs thomas ibidẽ aĩ sui tpe martyrij
cũ patiẽtia ꝑ sex ãnos expectauit brauiũ cursus sui: ⁊ quõ famosus
ille stephanus de languctonia cũ plurib⁹ suis suffraganeis hĩt ꝑ an
nos plures sui palmã certamis ⁊ laboris ꝑstolat⁹ est mihi. De quo
loco etiã sic ait quidã. Est põtigniacũ pons exulis: ortus asylũ. Hic
gradit̃: spaciat̃ in hoc redescit in illo. Pontifex ḡ põtigniacũ ĩgres/
sus: ⁊ cũ oĩ reuerẽtia suscept⁹. Ibidẽ lectiõib⁹ ⁊ orõnib⁹ assiduis va
cabat: propriaqꝫ manu scribebat: ⁊ aliqñ ad ꝑdicãdũ pplis invicino
positis exibat. Tandẽ cũ morbo graui corept⁹ eẽt sole feruẽti⁹ inca
lescẽte visũ est suis vt ad locũ aliquẽ vbi maior eẽt aeris clemẽtia di
uertere debuisset. Itaqꝫ recedẽs a põtigniaco: quãdã priozatũ cui no
mẽ est soisiacũ adijt: ⁊ vsqꝫ ad obitũ ibidẽ mãsit. Dolẽtib⁹ aũt põti/
gniacẽsibus qꝫ eis subtraheret̃ eius pñtia: pietate mor⁹ ꝯsolabatur
eos ꝑ hec verba. Reuertar huc in sequẽti festo btĩ edmundi regis ⁊
martyris: qñ tunc sol lõgius a nřo disgrediẽs emispio: adducet no
bis frigora tpis hyemalis: qd vtiqꝫ sine spũ ꝓphetico nõ ꝓtulit sicut
euẽtus subseqñs cõprobauit. Eadẽ qppe die ad pontigniacũ corp⁹
eius ẽ delatũ: ⁊ sic ĩpleuit mortu⁹ qd viuus ꝓmiserat: paꝝ post tẽpe
moriturus. Cũ vo iã sibi cerneret diẽ ĩminere nouissimã: iussit affer
ri sibi corpus dñi gĺiosũ. Extẽditqꝫ dexterã ad ipm corpus dñi ⁊ cũ
ingẽti fiducia dixit ei. Tu es dñe in quẽ credidi quẽ ꝑdicaui: quẽ ve
raciter docui: ⁊ tu mihi testis es qꝫ aliud qꝫ te in terra positus nõ q̃si
ui: sicut tu scis qꝫ nihil volo nisi qd tu vis dñe: ita fiat volũtas tua qꝛ
in tua sũt oĩa volũtate. Mirati sũt vniuersi q̃ aderãt ipm mẽte putã
tes excedere: ꝯferẽti cũ se sic bñe quasi quẽ pñtẽ vidit crucifixũ cõspi
ceret ⁊ in carne. Post ꝑceptiõeꝫ ita viatici tota die illa tã iocũd⁹ erat
⁊ hilaris: ac si eẽt ab oĩ egritudine liber ⁊ ĩmunis. Deniqꝫ accepta ex
trema vnctiõe cũ esset morti ꝓximus nullũ tñ certũ mortis indiciũ
pretulit: nõ gemitus edidit: aut aliqua suspiria: sꝫ nec qrulas voces
dedit: nec lecto decubuit sicut solẽt moriẽtes decũbere: sed vt sedit:
vel caput sup manũ suã reclinauit qñ voluit repausare. Tandẽ vero
preciosam resolutus est in morẽ. xvi. kl. decẽbris. die qua vera vite
xp̃us mortẽ gustauit pro mortuis.

¶De sepulture ipsius preparatione. C. LXXXVI.

Octe vero proxima ante trãsitũ ipsi⁹ de mundo
ad patrẽ: quidã vir vite venerabilis vidit in
visione oraculũ qddã mirabile qd erat ꝑsagiũ morti sue
que instabat ⁊ eius glorie secuture vidit: ⁊ ecce pr̃ sanct⁹
in maiori eccĺia cãtuarie pontificali residebat in cathedra q̃ pontifi/
calibus solẽniter indut⁹: pastoralẽ tenebat baculũ mãu sua. Quidã
quoqꝫ ipsius emuli instabãt cũ ligonib⁹ vt ipm stallũ subuerteret: et
cũ ipso patre (quẽ deijcere nitebant̃) terre hidu⁹ coeqrẽt. Et cũ iã ppe
eẽt vt scũs dñi cũ stallo suo ad terrã debuisset corruẽ: subito q̃si diui
no nutu capsã btĩ belfegi martyris corã eo ꝯtigit apparere. In quã si
ne lesiõe aliqua vel dispẽdio recept⁹ est vir btũs velocit̃ in momẽto.
Btũs aũt martyr belfegus opculũ feretri sui de loco quo venerat̃ a
pplo manu sua detulit: ⁊ vt sepe memoratũ prẽꝫ in feretro suo descẽ
tẽ ꝯtegeret: dictũ opculũ ipsi feretro coaptauit. Et ꝯtinuo q̃si qddaꝫ
nouũ ac solẽne duccẽ gaudiũ subiunxit. Statuit ei dñe te. pa. ⁊ pn.
se. e. ⁊c̃. Corpus igit̃ serui dei in feretro ponit̃ vt ad põtigniacũ: quo
se sepeliendũ cũ sũma deuotiõe nouerat deferat̃. Euiscerat̃ vt in ta/
libus fieri solet iterior ps corpis: q̃ in eccĺia sci iacobi apud prouinũ
tumulata fulget miracul̃ ⁊ virtutib⁹ copios̃. Reliquũ corp⁹ ꝑ more
lotũ: vestib⁹ sacris induit̃: ⁊ pontigniacũ cũ honore ac reuerẽtia pplĩ
marie defert̃. Una vo nocte in domo tẽplarioꝫ ꝯcoloris habuit ho
spiciũ: ⁊ tũc qd idẽ vir scũs ꝑdixerat extitit adipletũ. Cũ enĩ a ponti
gniaco discedẽs ꝑ eandẽ villã iter agẽt: intectus sup ipsam domũ ocu
lis quesiuit a sibi eqtãtib⁹ cui⁹ eẽt. Cui qddã ait. Dñe domũ tẽplarioꝝ
est. Ad quẽ scũs: cũ inqt ad pontigniacũ rediero: in eadẽ domo mo/
re hospitis ꝑnoctabo. Itaqꝫ sicut ꝑdixerat ĩ die btĩ edmũdi regis ad
portas pontigniaci delatũ est corpus scĩ: ⁊ cũ digna reuerẽtia susce
ptũ. Qd in eccĺia collocãtes expectauerũt ꝑ cõpositiõe tumuli vsqꝫ
in diẽ q̃ erat ab ei⁹ obitu septimus: in quo nihil corruptiõis apparuit:
nullus vt assolet odor malus qui grauaret ꝓpe positos est inuẽtus.
Nocte aũt illa tota ꝑuigil in oratione mãsit eccĺia ⁊ corpus ĩ medio
quasi roseo colore ꝑfusũ iacebat facie reuelata.

¶De anuli eius virtute ⁊ miraculoꝝ intermissiõe. C. LXXXVII

Uidã aũt monach⁹ petr⁹ noĩe tũc sacrista mona/
sterij: ex officij sui debito astabat illi comi/
nus: irruentiũ quosdã repellẽ: quosdã sicut res poscebat
admittere sollicit⁹ ⁊ intentus. Qui vidẽs multos accurre
re: deuoti⁹ aliqd si possent gestiẽtes arripe: alios ornamẽta varia of
ferẽtes ad tactũ: secũ cepit tacit⁹ cogitare. Quid ẽ qꝫ tãta deuotiõe fi
deliũ minime ꝓuocaris: et aliqd ꝺ hijs scis ꝯseq̃ris ex ĩnis qd ad ca
sus futuros ꝓfuturũ reponas ꝯferẽti cũ sacriste fungaris offõ ad quẽ
ꝑtinet cura tal̃. ⁊ accedẽs quasi opis q̃ppiã facturus. tentauit anulũ
de manu eius euellẽ: ⁊ aliũ loco ipsi⁹ digito subrogare. Cũqꝫ leuiter
directãdo nĩl ꝓficeret: oĩ quo potuit conatu instituit vt anulũ amouẽt
Sed multũ conat⁹ incassũ, ꝓcul abscessit deꝑhẽdi in facto verit⁹: et
deliberãs qd agẽdũ rursus accedit: q̃si stupid⁹ ⁊ ꝯfusus ac deuo
tius acclinat⁹ aurib⁹ iacẽtis corpis: demissa voce quasi vincẽtẽ cepit
alloq̃ verbis istis. Pater scẽ peccaui qꝛ a te licentiã nõ petij: ⁊ tñ qd
tuũ est mihi temere vẽdicaui: sꝫ qꝛ id ad honorẽ tuũ facẽ disposui et
ad salutẽ fideliũ: ignosce cõfitẽti ⁊ petẽti mun⁹ anuli postulatum.
Quo accedẽte ad manũ: stati vbi anulũ cõtigit eũ cũ sũma facilitate
nõ extractũ sꝫ prolapsũ potius cũ ingẽti leticia secũ tulit. Let⁹ ergo
tali qmẽ abbati singula apte retulit ⁊ distincte. Qui letat⁹ ẽ ꝺ eo qd
ꝯtigerat ⁊ eo iubẽte: anulus inter alia sacra reponit̃: ex cuius ꝯtactu
multa infirmis bñficia vsqꝫ hodie largiẽte dño ꝯcedunt̃. Mane aũt
facto innumera fideliũ cõcurrit multitudo: ⁊ diuinis celebratis rite
obsequijs corpus eius humatũ est a plurib⁹ ꝑsonis venerabilibus ⁊
honestis. Illo enĩ die tria tñ facta fuere miracula: qꝛ fortasse in qui
bus plura fierẽt nec egrot⁹ affuit nec egrota. Sequẽti die hito ꝯsil. o
terrã corpi supiacuit: ⁊ fere ꝑ octo dies q̃ ceperũt fieri miracula ces/
sauerunt. Sup quo plurimũ ꝯtristati sunt frẽs qui aderãt: ⁊ ex qua
causa id posset accidere cõferebãt: tñ ecce quidã frat̃ hermãnus ad/
ueniẽs clarã se vidisse visionẽ asseruit dicẽs. Uidi ⁊ ecce pr̃ beatus
edmundus mihi iã pluries appuit: vultũ hñs hilarẽ: velut irat⁹ pau
lulũ non ondit. Quẽ cũ reuerẽter interpellasset: cur opus bonũ non
ꝑficeret: qd in miraculis inceperat: ipse defossũ se demõstrãs qꝫ depꝛe/
ssus moriens nõ valeret erigere videbat ⁊ adiecit. Quid possũ facere
sic grauatus. Ecce surgere nequeo: ecce manus ad celũ non valeo at/
tollere: nec pro egrotis aduẽtantib⁹ exorare. Oẽs ergo hac visiõe ꝑ
moti deo dederunt gloriã ⁊ remouerunt illico quã sup euꝫ cõgeres/
rant: ⁊ tota terrã. Quo facto virtutes miracula faciẽdi redierunt subi
to: ⁊ glorificabãt deũ cũ sano languidus inuenis cũ ꝓfecto.

¶De corpis ei⁹ eleuatiõe ⁊ miraculoꝝ multitudie C. LXXXVIII

Ot tres menses ab ei⁹ sepultura cõ/
uenerũt frẽs vt cor/
pus ipsius sustollerẽt. ⁊ ad supes aras eleuatũ: in aptio
ri loculo collocarẽt: remota igit̃ oĩ sup iniecta materia vi/
dent admirantes nature insolita: videlicet iacere corpus integrũ: cõ/
tra mortue carnis iura. Accedunt propius deum glorificãtes ⁊ cor/
pus contrectantes manibus proprijs inueniunt eius mẽbra flexibi/
lia que rigescere solent in defunctis. Quid plura. Aptatur in loculo
⁊ honestius q̃ antea reconditur: ac denuo cũ calice ⁊ ceteris pontifi
calibus sepelitur. Ad eius inuocationẽ multa sunt fidelibus prestĩ
ta beneficia: vita mortuis languẽtibus medicina. Nec solũ ad sepul
chrum eius: verũ etiã in diuersis regionibus diuersi generis miracu
la fiunt ob ipsius meritũ. que succincte trãscurrẽdo dixim⁹ non sin/
gula generũ sed genera singuloꝝ. Igit̃ ad maiorẽ sui meriti decla
rationẽ ceci vidẽt: claudi ambulãt: detumescunt idropici: ⁊ surdi au
diunt: muti loquunt̃: cõualescunt morbo paralitico dissoluti: obses/
si a demonibus liberantur. Aperiunt̃ carceres: soluunt̃ vincula: cu/
rantur epylentici: quartanarij euadunt: ⁊ febricitãtes q̃plurimi ope
sua. Alij varijs ⁊ occultis afflicti doloribus: alij mẽbroꝝ officio pri
uati ⁊ effecti velut imobiles: alij laborãtes insania capitis ⁊ energu
meni. Alij morbo fistule enormiter deturpati. Alij tumore horribili
turpiter dehonestati: per eius suffragia sanitatẽ pristinaꝫ sunt ade/
pti. Fons sanguinis in mulieribus restringitur: patientibus dolorẽ
dentium: dolor ipse licet acerrimus mitigatur. Ab alijs recedũt cor/
poris macule: nullo deinceps vestigio remanente. Alij herniosi: alij
gibbosi: ⁊ quidã lesi grauiter. Nonnulli vero calculosi: seu tabefacti
pustulis. Alij in puteos vel gurgites aquarum siue fluuios corruen
tes. Plures etiam ex alto precipitati cõpetens sibi quisqꝫ repererunt
remediũ ꝑ sue merita felicitatis. Alij apostasie laqueis irretiti. Alij a ser/
pentibus icti: alij desperati: alij suffocationi proximi: alij ab imminẽ
tis mortis discrimine mirabiliter erepti: mirum fuit preſules meri/
to: charisti gratiam consecuti: alij autem a tumore faucium: alij a lesio
ne arteriarum: alij a strictura gutturum letifera mirifice liberantur
ipsius patris meritis ⁊ precibus sine mora. In fantalis vero secus

verba nimia suffocatis: et somnis oppssis ab ipsis mrib⁹ circa curã eoꝝ negligenꝭ agẽtib⁹ piissim⁹ põtifex reddidit vitã ab ipoꝝ pueroꝝ parẽtib⁹ fiducialiꝭ inuocat⁹. Alij quoqꝫ cõplurimi vita puati et vere mortui p eius auxiliũ ad auras vitales sũt denuo reuocati. Quidaꝫ vero in desꝑatiõis foueã vere collapsi tẽporis aduersitate fracti: vel inopia molestati: dũ pij patris eis occurrit memoria dulce ꝯsolatiõis receperũt antidotũ cũ medela. Bruta etiã aialia ipsi⁹ bñficia sũt expta: aliq̃ aũt dure ceruicis hoies diuine potẽtie derogãtes et ptra eiusdẽ meritis repẽte pcussi plangebãt sui reatũ facinoris et erroris. Et coacti pdicabãt que in scõ suo xp̃us opabaꝭ magnalia: q̃ prius sine vexatio daret eis intellectũ predicare noluerãt sponte sua.

℃ De transitu ludouici regis francoꝝ in cypꝝ. C. LXXXIX.

Ecto. Anno dñi. M.cc.xlviij. rex frãcoꝝ ludouic⁹ iter transmarinũ arripuit: videlicet in sexta feria post penth. exiens de pisiis multis eius vrbis pcessionibus eũ vsqꝫ ad sanctũ antoniũ deducẽtib⁹. Fuerũt cũ eo venerabilis odo tusculanus eps aplice sedis legatus: et duo fratres eiusdẽ regis videlicet robertus comes attrebacẽ. et karolus comes andegauẽsis cũ vxoribus suis: multisqꝫ frãcie regni baronibus et epis Alfonsus quoqꝫ dicti regis frat: comes pictauenꝭ. crucẽ acceperat transmarinã: sꝫ illo anno cũ dña blancha regina mre sua remãsit ad regni custodiã. Itaqꝫ die martis in crastino scti bartholomei rex cũ suis nauẽ intrauit et duob⁹ dieb⁹ sequẽtibus inibi morã faciens ventũ prosperũ expectauit. Porro sequenti die veneris a portu recessit: et duce dño nauigãs: tandẽ die iouis ante festũ scti matthei de nocte in cypro apud nimociũ applicuit. At comitissa attrebacẽ. cũ esset pregnãs de portu aquarũ mortuarum in franciã redijt: ibiqꝫ vsqꝫ ad comitis pictauenꝭ transitũ remãsit. Rex aũt de cõsilio baronum suoꝝ et baronũ ac terrarioꝝ cypri: qꝛ naues et galee sue cũ balistarijs ac gentibus suis nondũ aduenerãt in cypro diutius expectauit: et pꝑter instantiã hyemis et alias causas ꝯcurrẽtes: vsqꝫ ad tps paschale iter suũ aduersus saracenos distulit: rex quoqꝫ cypri tomnes fere nobiles isti⁹ regni: atqꝫ plurimi crucis signaculũ assumpserũt: seqꝫ cũ rege francie sup saracenos adueniẽte pfixo termino, pfecturos quo eos vellet ducere iurauerũt. Eo tpe soldan⁹ babilonie q̃ versus ptes damasci p terrã xp̃ianoꝝ venire parauerat: auditis de aduentu regis frãcoꝝ rumoribus iter ꝑpositũ reuocauit. Erãtqꝫ inimicitie inter predictũ soldanũ et illũ q̃ fuit soldan⁹ damasci et etiã halapinos. His tpibus obierũt de peregrinis: robertus eps beluacenꝭ: et comes montis fortis comes quoqꝫ vindocinẽsis. guilelmus de melloto: et guilelmus de barris: dñs et herchenbaldus de borbone: et comes dreceñ: et alij cõplures milites quoꝝ numerus vsqꝫ ad ducẽtos et quadraginta estimaꝭ. Sꝫ et comes andegauẽsis quartana in cypro laborauit. Cũ aũt inter archiepm nichosiensem et milites etiã regionis eẽt ꝯtrouersia ꝑpter quã oẽs fere milites illi erãt excõicati: pdictus odo legatus inter ptes mediator pacẽ reformauit: et dictos milites absolui fecit. Archieps quoqꝫ grecoꝝ in cypro: q̃ tanq̃ scismaticus et inobediẽs archiepo suo latino iã diu ab ecclia sua exulauerat hic tpe est reuersus: et tã ipse q̃ alij greci q̃ excõicati fuerãt ad obedientiã redierũt et absoluit eos legat⁹. Qui etiã corã ipso quasdã hereses abiurauerũt. Multi etiã sarraceni q̃ detinebanꝭ in cypro captiui baptismũ instãter petentes insigniti sunt caractere baptismali.

℃ De legatione tartarorum ad ipsum. C. XC.

Enerunt aũt circa natale dñi ad regẽ lodouicũ missi quidã nuncij a quodã viro magno ercalthay noie de gente tartaroꝝ: q̃ et apud nicosiam ꝯmorãti lr̃as eiusdẽ magnatis pñtarũt. Ibiqꝫ pñs aderat frater andreas de lontumal de ordine fratrũ pdicatoꝝ: q̃ maiorem ex illis nũcijs noie dauid nouerat: vtpote quẽ viderat in exercitu tartaroꝝ. Lr̃as aũt sibi pñtatas lingua psica et lr̃is arabicis in latinũ transferri fecit: earũqꝫ transcriptũ sub ꝯtrasigillo suo clausum matri sue regine blanche in franciã misit. Nunciauerũt itaqꝫ qꝫ rex magnus tartaroꝝ qui dicit chaã circa tres annos completos a die eꝑ̃s proximo preterita factus erat p dei grãm xp̃ianus: et tã ipse q̃ alij magnates plurimi et maxima pars ppli et exercitus eorũdẽ sacrꝫ baptismũ susceperãt fidẽ catholicã pfitẽtes. Dictus etiã ercalthay iã antea p annos aliquot sĩr fidẽ susceperat xp̃ianã et baptismũ et nũc veniebat missus a dicto rege chaã cũ magna multitudine bellatorum et erat ipsius intẽtio fidẽ xp̃ianã pmouere ac roborare: et oium crucẽ adorantiũ vtilitatẽ et liberatõem pcurare: oẽsqꝫ aduersarios eiusdẽ crucis expugnare. Multũ vero desiderabat se regis francoꝝ esse beniuolũ et amicũ. Audierat eni de ipso qꝫ applicare debẽt in cypꝝ dicebant etiã idẽ nuncij se credere qꝫ dictus ercalthay circa pñmipasc cha ciuitatẽ baldach obsidere deberet qua calipb⁹ habitabat. a quo soldanus babilonie pluries ac specialr olĩ in obsidione damiate fuẽ cursum magnũ in auxiliũ habuerat. his et alijs tã p nũcios q̃ p lr̃as intellectis rex ganisus nũcios honorifice susceptos pendinare fecit: eisqꝫ liberaliter necessaria ministrari. In die eni natalis dñi cũ rege fuerũt ad missã in ecclia et ad prãdiũ in curia. Silr in ephia cũ eo ad missã erãt: et sicut videbaꝭ bñ se hẽbãt ac more xp̃ianoꝝ se gerebãt.

℃ Exemplar epistole tartaroꝝ ad eundẽ ludouicũ. C. XI.

Hoc est aũt exẽplar epistole siue lr̃arũ quas misit ercalthay siue hercalcay princeps ille tartaroꝝ ad regẽ ludouicũ et iubente rege ipso: translate sunt in latinũ de verbo ad verbũ. Per potentiã dei excelsi missi a rege terre chaã verba ercalthay regi magno puinciarũ multarũ propugnatori strenuo orbis gladio: xp̃ianitatis victorie: religionis aplice defensori: legis euãgelice filio regi francoꝝ. Augeat deus dñium suũ et cõseruet ei regnũ suũ annis plurimis et impleat voluntates suas in lege et in mũdo nũc et in futurũ p veritatẽ diuine ꝯductricis hoium et oium pphetarũ et aploꝝ amẽ: centũ milia salutũ et benedictionũ. Ex hoc rogo qꝫ recipiat salutationes istas vt sint grandes apud ipm. Faciat aũt deus et videã hũc regẽ magnificũ qui applicuit. Creator aũt excelsus faciat occursũ vestrũ in charitate: et facere facat vt congregemur in vnũ. Post hęc aũt salutatiõem nouerit qꝫ in hac epistola non est intẽtio nostra nisi vtilitas xp̃ianitatis: et corroboratio manus regũ christianoꝝ dño cõcedẽte. Et peto a deo vt det victoriã exercitibus regũ xp̃ianitatis: et triũphet eos de aduersarijs suis contẽnentibus crucẽ. Ex parte aũt regis sublimis: sublimet eũ deus: videlicet de presentia kyocay: augeat deus magnificentiã suã Venimus cũ potestate et mãdato vt oẽs christiani sint liberi a seruitute et tributo et angaria et pedagijs et ꝯsimilibus: et sint in honore et reuerẽtia: et nullus tangat possessiões eoꝝ: et ecclesie destructe redificenꝭ et pulsentur tabule: et nõ audeat aliquis phibere: vt orent cor de quieto et libẽti pro regno vestro. Ista aũt hora adhuc venim⁹ pro vtilitate christianoꝝ et custodia dante deo excelso. Misimus autem hunc per fidelẽ nostrũ virũ venerabilẽ sabeldun monsfat dauid: et p marcũ vt nunciarent bonos rumores et que sũt circa nos dicent ore ad os. Filius aũt recipiat verba eoꝝ vt credat eis et in litteris suis. Rex terre augeaꝭ magnificentia sua lra precipit qꝫ in lege dei nõ sit differẽtia inter latinũ grecũ et armenicũ: nestorinũ et iacobinũ et oẽs qui adorant crucẽ oẽs eni sunt vnũ apud nos. Et sic petimus vt rex magnificus non diuidat inter ipsos: sed sit eius pietas sup oẽs xp̃ianos duretqꝫ eius pietas et clemẽtia. Darũ in fine mercherram: et erit bonũ ꝯcedẽte dño excelso. Hucusqꝫ exẽplar epłe que missa est regi francoꝝ in cypꝝ ab ercalthay tartaroꝝ principe. Cui ꝯsonabãt et alie quedã littere que pauloante dicto regi a rege cypri: et comite ioppẽ. sĩ fuerant presentate. Quarũ etiã transcriptũ vna cũ trãscripto lr̃arũ ercalthay: transmisit odo venerabilis legatus innocẽtio pape. Harũ vero litterarũ exemplar talis que continebãt.

℃ Exemplar epistole conestabularij armenie ad regem cypri de tartaris. C. XCII.

Excellẽti et potenti viro. H. dei gratia regi cypri et charissime sorori sue E. regine ac nobili viro. J. de ibelim fratri suo cõestabularius armenie salutem et dilectionẽ. Noueritis qꝫ sicut ad iter agendum pro deo et vtilitate christianitatis me exposui: sic christ⁹ ihesus vsqꝫ ad villã que vocatur samregant me conduxit. Multas qppe terras videntes indiã retro nos dimisimus et transiuimus baudac totãqꝫ terrã eius duobus arrepti itineris mẽsibus. Ciuitates plurimas desertas vidi quas vastauerant tartari: quarũ nemo posset opulẽtiam vel amplitudinẽ estimare. Vidimus eni aliquas magnas villas itinere triũ dierũ et pluscꝫ centũ milia aggerũ magnos et mirabiles ossium a tartaris interfectoꝝ. Nobisqꝫ videꝭ qꝫ si deo disponẽte tartari qui paganos sic destruxerũt nõ aduenissent ad totã terrã eis mariñã iplendã et acqrendã sufficerẽt. Transiuim⁹ vnũ de padisi fluminibus maximũ gyon appellatũ iuxta scripturã: cui⁹ harena durat viꝫ quaqꝫ p vnã magnã dietã. De tartaris vero sciatis qꝫ innumerabiles sunt: nec estimari ab hoie pñt. Optimi sũt archerij: terribilis forma pluriũqꝫ facierum: nec vobis possemus describere lr̃aliter ritus eoꝝ. Nũc quidẽ octo sũt mẽses qꝫ de die ac de nocte ambulamus: et nũc de nobis qꝫ sumus ad mediũ terre nr̃e et terre chaã maioris dñi tartaroꝝ. Intelleximus⁹ aũt p vero qꝫ iã ex quo mortu⁹ est chaã pr̃ huius q̃ nũc est anni q̃nqꝫ trãsierũt: sꝫ barones ac milites tartaroꝝ: ita se p terras effuderãt: qꝫ infra dictos q̃nqꝫ annos: vt dictũ chaã intronizarẽt vix in vnũ locũ ꝯgregari potuerũt. Quidã eni eoꝝ erãt in india alij do in terra de cathe: alij in ruscia: et alij in terra de chascat: et de caghat. Hec est terra de qua tres reges in bethleẽ venerũt christum

adorare ⁊ xpiani sūt hoīes illi⁹ terre. Ego siquidē ipse fui in ecclesijs eo rū ⁊ vidi iesū xp̄m depictū. tres quoqꝫ reges. vnū aur̄. aliuꝫ thus. ⁊ aliū mirrā offerētes. Per illos itaqꝫ tres reges habuerunt illi fidem xp̄i. ac ꝑ illos chaā ⁊ oēs sui mō facti sunt xpiani. Vñ ⁊ ad portas suas hñt ecclias. pulsant cāpanas ac percutiūt tabulas ita ꝙ euntes ad dn̄m suū chaā. ꝑmo quidē opꝫ ire ad ecctiā ⁊ salutare ihesuꝫ xp̄m post vero ire ⁊ salutare chaā. Inuenimus ēt multos xpianos effusos ꝑ terrā oriētis. ⁊ multas ecclias pulchras ⁊ altas antiquas q̄ vastate fuerāt a tartaris. Vñ xpiani terre illi⁹. venerūt i p̄sentia chaā isti us. Quos iste cū honore magno suscepit. ⁊ libertati dōauit. ⁊ neqꝫ verbo vel facto ꝯtristaret eos, ꝓhiberi fecit. Et qꝛ peccatis nr̄is exigētibus nō habebat xp̄us qui nomē suū p̄dicaret i illis regionib⁹. ipse met ꝑ seipso p̄dicauit. ⁊ nunc p̄dicat sanctissimis suis v̄tutibus ita ꝙ gentes illaꝝ regionū credūt in xp̄m. In terra vero indie quā btūs apl's thomas cōuertit est quidam rex xpianus qui inter alios reges. ꝯpore saracenos erat in anxietate magna positus. Nam vndiqꝫ faciebant ei resistentiam seu violentiam. donec tartari venerunt in terram illam. Et ipse factus est homo illorum. acceptoqꝫ exercitu suo ⁊ tartarorum saracenos inuasit. tantūqꝫ in terra indie acq̄siuit. ꝙ tota orientis terra plena est sclauis indicis. Horum enim pluscꝫ q̄ngenta milia vidi. quos rex dictus ceperat ⁊ mandauerat venundari. Sciatis etiam dn̄m papam misisse nunciū p̄dicto chaam ⁊ mādauit ei dicens. vtrū xpianus esset. ⁊ cur gētem suā ad orbis ꝯculcationē necē misisset. Cui respondit chaam ꝙ deus auis suis ⁊ sibi mandasset. vt genteꝫ suam ad interficiendas gētes pessimas mittēt. Super hoc autem ꝙ mandauerat. vtrū esset xpianus respondit quod hoc sciebat de⁹. Et si papa sciret velꝫ veniret ⁊ videret ac sciret huiusqꝫ exēplar epistole conestabulari. armenie.

¶ De q̄busdā relatiōib⁹ nuncio erchelibay ꝑncipis. C. XCIII.

Uesiuit autē rex francoꝝ a predictis nūcijs erchelibay de ipso a quo tempore baptismū suscepisset. ⁊ vbi eēt modo. Quesiuit ⁊ de statu tartaroꝝ. ⁊ que fuerit causa motiua aduētus eorum. ⁊ qua occasione suum. i. ipsius regis francoꝝ cognouissent aduētū. Ad que illi sic r̄nderūt. A soldano inquiūt musule. que scꝫ olim vocabat̄ niniue misse fuerūt littere quedā ad magnū regeꝫ chaam. quas receperat a soldano babilonie in quib⁹ babilonie soldanuꝫ mentionem de applicatione ⁊ aduentu regis francoꝝ faciebat mendaciter asserendo ꝙ. lx. regis francoꝝ naues ꝑ violētiā ceperat. ⁊ in egyptum deduxerat. Per id ostendere volēs q̄ idē musule soldanus. ⁊ in aduētu regis francoꝝ ꝯfidere non debebat. Hac igit̄ occasione dictus erchelibay audito regis francoꝝ aduentu nuncios misit ad eū. qui denunciarent ei. in hoc esse ꝓpositū tartarorū. vt in estate p̄xima obsiderent caliphum. Rogabantqꝫ regeꝫ vt egyptū aggrediens īpugnaret ne dictus caliphus ab egyptijs in aliquo adiuuari posset. Dixerunt etiā idem nuncij q̄ͦ isti qui nunc appellant̄ tartari. exierunt de terra sua transactis quadraginta annis. que non habet ciuitates. aut oppida. seu villas sed abundat in pascuis. ⁊ ob hoc incole sunt intenti tantū in pecorib⁹ alendis distatqꝫ ꝑ quadraginta dietas a t̄ra quā nunc inhabitat ille rex magnus chaaꝫ ⁊ in q̄ posuit sedem suaꝫ. Que scꝫ terra tartar vocat̄. vnde ⁊ nūc tartari nominant̄. Dicebāt quoqꝫ ꝙ idem tartari p̄mo debellauerunt filium iohānis p̄sbyteri. ipsumqꝫ cū exercitu suo peremerūt in ore gladij. Dicebāt etiam ꝙ ille chaam habet secuꝫ omnes fere capitaneos populorum cum innumera multitudine equitū ⁊ aīalium. ⁊ sunt in tentorijs semper. quia nulla ciuitas eos capere posset. Equi vero illorū ⁊ animalia semper commorant̄ in pascuis. qꝛ nō p̄nt ordeū ⁊ paleā inuenire: q̄ͦ sufficere posset equis suis. Capitanei vero p̄mittūt homines qui sibi regiones subijciant. ⁊ ipsi cū rege magno remanent. In cuius p̄tāte ⁊ voluntate est. vt qn̄ moriē quis regē instituat aliquē de filijs vel nepotib⁹ suis. Dixerūt etiā ꝙ ille qui nunc agit i ceperis kyocay nole matrē habuit xpianam regis qui p̄sbyt̄ iohānes vocatur filiaꝫ. Ad cuius exhortationē ⁊ cuiusdā epi sanctissimi qui malassias vocat̄ suscepit sacrm̄ baptismi ⁊ cū eo. xviij. filij regum ⁊ plures alij maxīe capitanei. Multū adhuc int̄ illos sunt qui nondū fidei sacrm̄ susceperūt. Erchelibay vero qui nūcios miserat. xpian⁹ erat iam ex pluribus annis. ⁊ non erat de semine regio. sꝫ tn̄ magn⁹ ⁊ potēs. Agebat in finib⁹ p̄sidis ⁊ ptes orientis. Requisiti vero nūcij q̄ barbo duce. cur sic male recepisset dn̄i pape nuncios. R̄nderūt quia homo paganus erat ⁊ saracenos habebat ꝯsiliarios. Sꝫ iā p̄tāte tātā vt prius non habebat. qꝛ mō sub erchelibay p̄tāte ꝯstitutus erat. Preterea req̄siti de soldano moysac. siue musule. q̄ quōdā nuntius dicta est an xpian⁹ eēt. Dixerūt eū fuisse cuiusdaꝫ xpiane filiū. ⁊ ꝙ ex eo de xpianos diligeret. ac festa illoꝝ obseruaret. nec i aliquo legi mahometi obediret ⁊ credebat̄. ꝙ si tp̄⁹ ⁊ oportunitatē haberet libent̄ xpian⁹ fieret. Dicebāt etiā ꝙ sūmi pōtificis nomē apō tartaros iaꝫ celebre esset ⁊ ꝙ erchelibay dn̄i sui ꝓpositū erat. vt in estate p̄xima caliphū impugnaret. ⁊ iniuriā dn̄o ihesu xp̄o illatā vindicaret.

¶ De legatiōe regis frācoꝝ ad tartaroꝝ ꝑncipes. C. XCIIII.

Andem hūit rex frācorū ꝯsiliū vt ipsuꝫ regem tartaroꝝ ⁊ ad erchelibay nūcios suos cū l'ris ⁊ localibus mitteret. ita ꝙ aliq̄ eoꝝ ab erchelibay ad ipsuꝫ regē ludouicū directe redirent. ⁊ aliq̄ ad regem chaam vlterius ꝓcederent. Significantib⁹ autē tartaroꝝ nuncijs ꝙ rex chaam valde gratū ⁊ carum haberet de scarleta tētorium siue capellaꝫ. Fecit eaꝫ rex ludouicus p̄parari ac fieri speciosaꝫ ⁊ quosdaꝫ pānellos hñtes leuē atqꝫ subtilē brodaturā. In qua. s. brodatura tētorio affixa. ea q̄ dn̄s nr̄ ihs xp̄s ꝑ nobis in corpe suo gessit. honestissime satis fūt exarata. Hec igit̄ ⁊ alia. ad ornamētū capelle. ⁊ cultum diuinū pertinētia misit rex ludouicus regi chaam ad deuotionē fidei xpiane in eo excitandā. Insuꝑ etiā de ligno sancte crucis misit tam eidē regi. q̄ꝫ erchelibay per nuncios suos cum litteris ad vtrūqꝫ directis. hortantib⁹ vt eū qui per gratiaꝫ suaꝫ ad cognitiōeꝫ sui nominis eos vocauerat debita veneratione colerēt ⁊ in eius amore iugiter ꝑmanerent. Sed ⁊ dn̄s odo legatus eidem regi magno chaam ⁊ matertere sue. ⁊ erchelibay ac p̄latis eorundem destinauit epistolam. denuncians eis ꝙ sacrosancta romana ecclesia eos libēter vt filios charissimos reciperet. audiēs gratulabundā cōuersionē eoꝝ ad fidem catholicam, dummodo fidem orthodoxam vellent firmiter tenere ⁊ eam confiteri matrem omnium ecclesiarum. eiqꝫ presidentem ihesu christi vicarium esse. ⁊ eidem vicario cuncti qui christiana professione cēsentur merito debeant obedire. Prelatos etiā illorum admonuit specialiter. vt idipsum oēs saperēt. ⁊ in eis scismata non essent. sed in veritate fidei. scꝫ in quatuor p̄mis generalib⁹ cōcilijs edite ⁊ a sede apostolica approbate īmobilit̄ ꝑmanerent. Fuerunt autē huius legationis nuncij videlicet a rege francorum ad p̄ncipes tartaroꝝ destinati p̄dictus frater andreas cum duobus seruiētibus regis. qui parati ⁊ instructi. pauloante purificationem ꝓfecti sunt. vna cum predictis tartaroꝝ nuncijs. xiij. kl. februarij a rege licentiam acceperunt ac tertia die nichossiam exierūt. Super omnes autem frater andreas capitaneus ⁊ magister a rege constitutus. non multo post ad eundem regem litteras misit quarum transcriptuꝫ dictus rex matri sue blanche regine in franciam vna cum transcripto literarum erchelibay transmisit.

¶ De discordia int̄ soldanos babiloniꝫ ⁊ halapiēꝫ. C. XCV.

Interea soldanus babilonie intellecto ꝙ rex francie hyemaret in cypro. statiꝫ iter arripuit veniendi versus ptes damasci. per ciuitatem hierusalem trāsitum faciendo. ad hoc intendens modis omnib⁹ ⁊ aspirans vt halapie soldanum. ⁊ alios eidem adherētes sibi pacificos ⁊ confederatos attraheret. eosqꝫ secum in auxilium suum adduceret. Ad hoc etiam nuncios suos caliphus baldacensis ⁊ senex de mōte destinauerant. vt illos ad concordiam reuocarent. At soldanus halapie cognoscens versutiam ⁊ malitiam soldani babilonie. non ē ausus in ipso confidere; nec pacem aut compositionem cum eo voluit inire. propter quod idem soldanus babilonie in iram motus. vrbeꝫ camele que pertinet ad soldanum halapie per gentem suam obsideri fecit. ⁊ ipse damascum rediit. In qua scilicet obsidione dictus soldanus propter hyemem ⁊ pluuias ⁊ beduinorum incursus fert̄ in hoībus ac reb⁹ ⁊ aīalib⁹ suis multa dispendia sustinuisse. Dū itaqꝫ babilonicus exercitus in obsidione dicta ꝑmaneret soldanus halapie p̄parato exercitu suo venit vt eos ab obsidione remoueret. Accedēs nūcius caliphi. monuit eum vt cū soldano babilonie pacē firmaret. ꝓponens ei pericula multa que saracenis imminebāt hoc tēpore. eo ꝙ exercitus xpianus ad perdendum gentes atqꝫ legem mahometi conuenisset. Et siquidem ipsi saraceni taliter in semetipsos bella ꝯuerterent. hoc illis ad incōmodū ⁊ ꝯfusionē ⁊ xpianis eoꝝ aduersarijs ad profectum cederet. Cum hec ⁊ alia etiam multa nuncius caliphi proponeret. ⁊ de hoc iam plures cum eodeꝫ soldano tractasset ille nullatenus verbū pacis admittere voluit. dicens ꝙ q̄ꝫdiu ipsi eius dominio babilonij morarentur. super hoc aliquatenus non tractaret. ⁊ nisi recederent. die crastino ꝓculdubio cum eis preliuꝫ ⁊ cōflictū iniret. Videns itaqꝫ dictus nuncius ꝙ nihil in tractatu pacis ꝑficeret recessit. ac festinans ad exercitum babilonicū. imminentis eis belli periculū nunciauit. ⁊ sic eos ab obsidione recedere fecit. Qui cū maxima confusione in damascum receperunt se. vbi tunc morabatur soldanus babilonie graui detentus infirmitate. Inter hec autē

magister militū tēpli τ marescallus hospitalis scripserūt ludouico regi. q̄ soldan⁹ babylonie cū exercitu magno venerat ī ptes gaze. ad duplicādū sibi soldanā hallapie τ damasci. Timebātq̄ ne forte iop/ pē vel cesareā īcēderet obsidere. Postea quoq̄ scripsit idē magister regi. q̄ admirald⁹ qdā soldani babylonie ad ipm venerat vt eiusdē regis frācoꝝ volūtatē īqreret. eo q̄ dns su⁹ libēter cū ipso pacē ha/ beret. Qd̄ regi oibusq̄ baronib⁹ displicuit valde. pserti cū a qbusdā diceret. soldan⁹ ad reqsitionē eiusdē magistri. pdictū admiraldū ad ipsuz misisse. Itaq̄ rex icōtinēti pfato magistro p līas suas inhibuit ne de cetero tales nūcios absq̄ mādato suo speciali recipet. aut cū eis colloquiū habere psumeret. Dicebat eni ab oib⁹ q̄ factū syrie no/ uerāt. q̄ qñtūcūq̄ oppressi eēnt syriani. tūc primi faciebant verbum de treugis. sed tūc pmo qñ cū īstātia magna reqsiti sup hoc erant a turcis. ideoq̄ q̄ dict⁹ magister vt dicebat. pōr idē verbū mouerat ex hoc xpianoꝝ pdictio deterior facta fuerat. pserti qr turci ex hoc ip/ so poterāt credere q̄ rex se virib⁹ īferiorē existimās quacūq̄ causa vel occasione inuenta festinaret ad ppria remeare.

De qbusdā euentibus cypri dum ibi moram traheret rex francorum C XCVI.

Reterea dū idē rex frācoꝝ ī cypro cū regina margaretha vxore sua morā trahe ret. Armenie quoq̄ rex ītellecto ei⁹ aduētu misit nūcios solennes quēdā archiepm scz armenū τ alios domesti/ cos suos cū litteris suis τ exenijs se offerē ei⁹ volūtati. Quos ille p ut decuit honorabiliter recepit. Cū aūt ītellexisset esse discordiā īn/ ter ipsuz τ pncipē antiochie grauē plurimū. atq̄ dānosaz. que iā lon go durauerat tpe: ppter hoc τ alia quedā misit nuncios pprios ad vtrūq̄. Postea vero pcedēte tpe. accedētib⁹ ad eū vtriusq̄ nūcijs inita est īter ipsos corā illo treuga. ab īstāti natiuitate sancti iohan/ nis p duos ānos duratura. Quia vero turcomanni pauloante terrā antiochie depopulati fuerāt. patriarcha τ pnceps ātiochen⁹ a rege frācoꝝ auxiliū petierūt. eisq̄ a rege sexcēti balisterij missi sunt. Acci dit āt dū esset rex ī cypro cū exercitu xpianoꝝ vt oriret discordia īnē vicecomitē castriduni τ marinos suos īstigāte diabolo. Et ex pte ia/ nuēsiū a balistarijs vicecōitis īterfecti sūt duo. quoꝝ vn⁹ erat ma/ gnus τ nobilis hō. Idē quoq̄ vicecomes (nescio quo spiritu duct⁹) habito tractatu cū comite mōtis fortis. voluit ad ptes aconēsiū trāsf fretare cū militib⁹ multis. Qd̄ vbi rex agnouit. ipsi ceterisq̄ militib⁹ ne hō facerēt inhibuit. qm hac occasione tot⁹ posset exercit⁹ dissolui. τ xpianitatis negociū īpediri. Cūq̄ vicecomes quo mō. id qd̄ ppo suerat īplere velle ret galeas suas armari fecit τ vbi a nauigā ne vice comitē aut cōplices suos aliquatenus attēptarēt ferre pphibuit. Tūc idē vicecomes ad aliū se ɔuertit. τ nauē cū oib⁹ que ī ea erāt saisi/ uit. asserēs q̄ frāt ɔuētiones īnt̄ ipsuz τ dños nauis habitas tā na/ uis. q̄z ea que ibi erāt ipsius esse debebāt. Porro mediante rege tra ctatu fuit vt ī duos bonos viros vtraq̄ ps cōpromitteret. τ rex ter/ ciū poneret. Sz q̄a cōsensū pciū obtinere nō valuit. ideo dicta discor dia tunc sedari nō potuit. Tādē ad īstātiā regis τ legati vicecomes post pascha nauē quā saisierat ianuēsib⁹ restituit. Qui τ pmiserūt sub pena duoꝝ miliū libraꝝ q̄ iuri starēt ī curia regis frācoꝝ super querelis q̄ vertebāt īter ipsos τ vicecomitē antedictū. Interea vero miserat rex apd̄ acon τ alia loca maritima ad marinarios τ naues atq̄ vasella ɔducēda. Cūq̄ nūcij hac de causa ī acon die dominica ī qua/ drāgesima venissent nullatenus iāuēses ac venetos ad hoc flectere po tuerūt. vt rōnabile pciū ī vasis suis ponere vellēt. His dieb⁹ īstigan/ te diabolo. īter iāuēses ex vna pte. τ pisanos ex altera seditio gran/ dis exorta fuit. ita q̄ vn⁹ ɔsul ianuēsis telo pcussus īterijt. Sz τ paru/ loāte seditio exorta fuerat inibi. īter venetos τ baliuum regni cypri. Itaq̄ rex frācoꝝ secūdo misit pPiarchā hierosolimitanū. ac suessio/ nēsez epm τ conestabulariū suū τ quosdā alios ī acompto vasis τ marinari ɔ cōducēdis τ p se dādis seditionib⁹ āndictis. In cypro quoq̄ fabricari fecit. pra quedā vasella ad terrā hostiū capiēdā ne/ cessaria. His aūt dieb⁹ capti sūt qdā q̄ ɔfessi sunt q̄ ipse τ qdā alij a soldano babilonie missi fuerāt. vt regē τ maiores exercitus veneni maleficio enecarent.

Qualiter eundem rex damiate portum cepit. C XCVII.

Ecreccimum aut venerūt naues. vasa/ q̄ ɔducta. venerūt etiam de īsulis naues q̄ plēs. ac missi barones ac milites τ alij peregrini. q̄ morā ī īsulis fecerāt. ī hyeme iaz transacta. Itaq̄ die sabbati post ascensionē dñi cū eēt iā ī naui sua rex frāco rū. cōgregatis ibidē maiorib⁹ exercit⁹. de ipsoꝝ ɔsilio publicatū fuit per exercitū. q̄ apd̄ damiatā vniuersi cū dei adiutorio dirigerēt īter suū. Die ī qdē ascensionis pus ordinatū fuerat ascēderūt nauē. sed vsq̄ ad diē mercurij sequētē adhuc ī portu remāserūt. qr tēp⁹ opor tunū nauigādi nō habeāt. nec adhuc gētes illoꝝ parate totalī erāt. Eadē itaq̄ die velo facto. recessit rex a portu nimocij cū nauiū τ va/ selloꝝ copiosa multitudine. At postea p aliquot dies cū difficultate ac vētoꝝ ɔarietate pcedētes. venerūt ppe paphū ciuitatē cypri. tā/ taq̄ fuerat temporis ɔtrarietas vt oporteret illos ppe nimociū his reuerti. Venitq̄ tūc ad eos pnceps achaye cum gētib⁹ τ vasellis q̄ plurib⁹ ī subsidiū illoꝝ ac terre sancte τ cū eo similī dux burgundie qui ī ptib⁹ romanie morā traxerat ī hyeme. Expectauerūt igī pere grini apd̄ nimociū. τ ɔgregauerūt ibidē exercitū suū p incōmodita tē tēporis dispersuz. Tādē ī festo sancte trinitatis vela vētis dari fe cerūt. τ habito satis cōgruo tēpore nauigauerūt. ita q̄ ī sequēti die veneris apparuit eis terra egipti. τ post paululum ciuitas damiate. Appropīquātes itaq̄ iuxta ciuitatē ī portu steterunt τ naues suas. anchorauerūt. Eadē die cū viderēt portū magnā turcoꝝ eqtuz ac pe ditū multitudine munitū τ os fluuij qd̄ de ppe eminebat ex abūdā tia galeaꝝ armatū ɔsiliū habuit rex cū maiorib⁹ de exercitu. vt ī cra stino sūmo mane exirēt ī īsulā ad terrā capiēdā ī pte illa. videlicet vbi terrā similiter illi ceperāt q̄ ī alia obsidione damiate fuerāt ita q̄ fluuius eēt īter ipsos τ ciuitatē. In ipso igī crastino peregrinis ī trātib⁹ galeas. ceteraq̄ vasella pua quotquot īntrare potuerūt accin ctis vt decuit. τ armatis. rex cū legato sacrosanctā crucē dñi trium/ phalē deferētē nudā τ aptā erat ī quodā vasello. pcedēte quoq̄. in alio vasello iuxta ipsos beati dyonisij martyris vexillo. fratrib⁹ regi ac ceteris baronib⁹ τ balistarijs. ac militib⁹ circūquaq̄ cōcomitātī b⁹. Deīde pcesserunt viriliter in noīe dñi versus terrā. de dei quoq̄ misericordia τ virtute sancte crucis nō modicā habētes fiduciā. τ ī sultus plurimos tā sagittaꝝ emissionib⁹. q̄ alijs faciētes ɔtra hosti um ferociā. Cūq̄ vasella ipsa ī qb⁹ erāt ppter nimiā maris plaici/ em vsq̄ ad siccū attīgere nō possent xpian⁹ exercit⁹ in noīe dñi reli/ ctis vasellis ī mare saliendo se misit. τ vsq̄ ad siccā terrā cum armis suis pedes venit. Saraceni vero q̄ lit⁹ occupauerāt nitētes defende re terrā nr̄is appropinquātib⁹ τ exeūtib⁹ de vasellis sagictas τ tela fortiter iaciebāt. τ cū gladijs feriebāt. Sz nostri pualētes īntrauerūt τ occupauerunt terrā hostib⁹ repulsis. paucis τ q̄si nullis nr̄oꝝ vul/ neratis aut lesis. Multis vo saracenoꝝ τ equis eoꝝ plurib⁹ letaliter vulneratis τ īterfectis. Inter quos etiā de maiorib⁹ ipsoꝝ ceciderūt aliq. videlicet vn⁹ q̄ erāt ville capitane⁹ τ alij duo admirati. Soldā/ n⁹ āt ibi psens nō erat. sed de nouo e damasci ptib⁹ venerat τ tunc erat ī loco. q̄ p vnā dietā a ciuitate pdicta distat. vbi τ quadā īfirmi tate languebat. In ipsa vero die occupauerunt os fluuij galee nr̄e q̄ fuerūt galee saracenoꝝ τ ascenderunt fluuiū. Fixis āt rex ac pegrini tētorijs suis sup lit⁹ pnoctauerūt ibidē. τ ī crastino videlicet die do/ minico inibi cōmorari ordiauerāt vt gētes ipsoꝝ τ equi q̄ scz ī naui b⁹ adhuc erāt illa die descendere ac venire in exercitum possent.

Qualiter ipse rex vrbem intrauit τ occupauit hostibus fugatis τ expulsis. C XCVIII

Hic aūt felici pncipio. feliciora quoq̄ adiecit domin⁹ nr̄ ihesus xps populo suo ca tholico. Nā saracenis q̄ erāt ī ciuitate. diuina virtute per territis. subito illa nocte popul⁹ τ ī crastino die dominī/ ca magnates. τ alij omnes ex vrbe dicta exierunt. τ ī fugā cōuersi. eā circūquaq̄ posito igne penit⁹ reliquerūt. Quo pcepto statī ī exerci/ tu cōmoto multi de nr̄is currētes īntrauerunt vrbē p quēdā pōtem nauiū. quē dimiserāt saraceni satis ītegrū. nisi qd̄ ī ipso erat īnterru ptio vna q̄ stati fuit a nr̄is gētib⁹ reparata. Rex īsup habita certitu/ dine de pmissis. aliquos de suis quos ad hoc dux eligēdos intro/ misit. ac p totā ciuitatē guarnisionē suā posuit. Postea recedēs a li tore in quo erat eadē die versus pōtē ciuitatis se traxit. ibiq̄ āte pō tē ipsum tentoria sua posuit. vt si necesse esset illis qui erant ī vrbe tēpestiue succurrere posset. De victualib⁹ aūt guarnisionis. licet mul ta per ignē deperierint multaq̄ amotā. fuerit τ subtracta. multa ta/ mē adhuc remanserunt ex eis. quoniā ad lōgū tēpus abundāter ci uitas a saracenis fuerat munita. Erat quoq̄ ciuitas ipsa tam ob flu minis interpositionē q̄ murorum τ turrium fortium circūuinctum fortissima. multumq̄ postq̄ aliās capta fuerat infortiata. Unde dice bant multi q̄ per vim expugnari non posset vel capi. nisi deus mi/ raculose per virtutem suam id faceret. q̄diu scz intus aliqui essent. qui victualia sufficienter habentes ibi morari vellent. Postea vero mūdata ciuitate a quorumdam mortuorum. scz ac bestiarum cada/ uerib⁹ τ extincto igne legatus vna tum patriarcha hierosolimitāo. necnon archiepiscopis. τ episcopis qui presentes erant. τ magnā parte conuentuum. Rex ludouicus cum pluribus alijs processionaliter nudis pedibus presente etiam rege cypri. pluribusq̄ baronibus

⁊ alijs ciuitatem intrauerūt. Et in primis locum in quo erat machometria reconciliauit legatus qui dudū in altera eiusdē vrbis captione beate virginis ecclesie deputatus fuerat ⁊ appropriatus. Deinde redditis inibi de impēsis beneficijs gratiarū actiōibus altissimo celebrata est missa solemniter in honore beatissime Marie virginis a legato. ꝓposuit etiā ibidē rex annuente dn̄o. constituere platos et canonicos debitū assidue famulatū dn̄o reddituros. Capta est aūt ciuitas damiata anno domini. M.ccxlix. post festū sancte trinitatis die octaua. Illic ergo stetit rex per totam estatē cū exercitu christiano. Nō enim volebant inde recedere vsq̄ ad decrescentiā fluminis. qđ tunc sicut dicebat: terram occupare debebat. quoniā alias in partibus illis per eius crescentiā exercitus christianus dampnum incurrerat. Eodē anno circa festum Johannis baptiste: Alphunsus comes pictauensis: frater dicti Ludouici regis iter transmarinū arripuit: ⁊ regina Blanca mater eorū ad custodiā regni sola remansit. Itaq̄ dict⁹ comes cū exercitu magno in crastino scī Bartholomei mare apud aquas mortuas intrauit: ⁊ die dn̄ico ante festū apl'orū symonis ⁊ iude apud damiatam applicuit.

¶ Qualiť apud massorā aduersus saracenos ꝓcessit. C. XCIX.

Rex autē Ludouicus ⁊ exercitus christian⁹ deliberato cōmuni cōsilio tam nauali q̄ terrestri exercitu pꝛeparato. xx. die nouēbris de damiata recesserūt: ⁊ aduersus exercitū saracenorū cōgregatū ⁊ castrametatū in loco qui massora dicit̄ processerūt. Et in ipso quidem itinere saracenorū insultus aliquos sustinuerūt: in quibus ijdē saraceni assidue suorū detrimentū non modicū receperūt. Intellexerunt etiā in ipso itinere soldanū babylonie de nouo miserā vitā finisse. Qui ⁊ ad filiū suū tunc in orientis partibus morantē vt in egyptum veniret miserat: ⁊ a cunctis maioribus exercitus sui. iuramenta fidelitatis eidē fieri fecerat. relicta totius exercitus ac terre sue custodia: cuidā admirato noīe farcadino. Accedētes igiť ad locū predictum die martis ante natale dn̄i. Primo quidē accessum habere nequiuimus ad saracenos eosdē propter quendā fluuiū iter vtrūq̄ exercitū defluentē. qui. s. fluuius chaneos dicit̄. ⁊ in loco illo a magno flumine deriuat̄. Inde inter vtrunq̄ fluuiū posuerūt castra nostra: a maiori flumine ad minorē protendētia. Ubi aliqꝰ conflictu habito cū saracenis multi ex eis ceciderūt interfecti nostrorū gladijs. maxima quoq̄ illorū multitudine submersa: in aq̄s nil validis ⁊ ꝓfundis. At vero q2 fluuius chaneos vadabilis nō erat. ꝓpter aquarum ꝓfunditatem. ⁊ riparū altitudinē. ceperūt nostri facere sup eū calciatā vt exercitui christianos pateret trāsitus per eā. Dum igitur ad hoc multis diebus: cū imēsis laboribus ⁊ periculis ac sumptib⁹ institerūt. saraceni ecōtra totis conatibus resistentes machinis nostrorū quas ibidē erexerant. machinas q̄plures opposuerūt: quibus ⁊ castella lignea: que super pfatā eādē collocari fecerāt. cōquassata lapidibus ⁊ cōtracta igne greco totaliter cōbusserunt. Quo facto fere omni spe frustrata per calciatam illā taliter transeundi. tandem per quendā saracenū ab egyptiorū exercitu venientē. datum fuit nobis intelligi locū aliquantulū inferius vadabilem esse. quo poterat exercitus christianus fluuium transmeare. Inde cōuocato cōsilio: die carnispriuij mane ordinatis aciebus venientes ad locū trāsierunt fluuiū. nō tamen sine graui periculo quia profundior ac periculosior erat locus q̄ eis fuerat intimatū. Nam ⁊ equos illorum ibi natare oportebat. ⁊ propter altas ⁊ lutosas ripas exitus predicti fluminis periculosus erat. Itaq̄ transacto fluuio ventū est ad locū: vbi iuxta predictā calciatam erant machine saracenorū. Habitoq̄ cū saracenis congressu. nostri q̄ precedebāt nō parcētes sexui vel etati: multos ex ipsis trucidarunt. Inter quos ⁊ capitaneū illorū: ⁊ quosdā alios admiratos ibidē interfecerūt. Deinde v̄o dispersis aciebus nostris quidā nostrorū. per hostiū castra discurrētes venerūt vsq̄ ad villā que massora dicit̄. quotquot hostiū occurrebāt gladijs occidentes. Sed tandē saraceni percepto eorū inconsulto processu. resumptis viribus irruerunt in eos. ⁊ vndiq̄ circūuallantes oppresserunt ipsos. Ubi nostrorū strages nō modica baronū ac militum tam religiosorum q̄ aliorum facta est. Ibiq̄ ⁊ Robertus comes Attrebacensis frater Ludouici regis in manus hostium incidens: tēporaliter amissus est. Itaq̄ die illo: saracenis super nostros vndiq̄ irruentibus ⁊ bumbarda sagittarum emittētibus vsq̄ ad horā circiter nonam. graues illorum sustinuerant insultus. Tandem deficiente nostris omnino balistariorū subsidio. multisq̄ illorū vulneratis: et equis eorū pro maiori parte sauciatis vel occisis. tamē auxiliāte dn̄o campum obtinuerunt suorū viribus recollectis. Ibiq̄ iuxta saracenorū machinas quas acquisierant illa die castra sua posuerūt vbi ⁊ die illo pauci numero cū rege morā fecerūt. facto primo de lignis ponte: per quem possent ad ipsos illi qui erant vltra fluuiū transmeare. In crastino v̄o plures ex illis de mandato regis transeuntes fluuiū castrametati sunt iuxta ipsum. Et tunc destructis saracenorū machinis licias ⁊ pōtes nauales fecere. per quos nostri de vno exercitu ad aliū libere trāsire poterāt ⁊ secure. Sequēti v̄o die veneris saraceni congregatis ex omni parte virib⁹ suis cū infinita multitudine ad nostrorū licias cōuenerūt. ⁊ tātos tāq̄ terribiles insult⁹ quātos (vt a pluribus dicebat̄) nunq̄ viderāt facere saracenos: ex oī parte christiani exercitus fecerūt. Quib⁹ tn̄ nostri restiterūt. ordinata copia bellatorū ex oī exercitus parte: ⁊ ipsorū impet⁹ repulerūt maxima eorū multitudine nostrorū gladijs occumbente.

¶ Qualiter in regressu cum exercitu suo captus fuit. C. C.

Postmodū elapsis aliquot diebus adueniit apud massoram soldani filius de orientis veniēs partib⁹. In cui⁹ aduētu tympanisantes ac letātes egyptij receperūt illū in dn̄m. ⁊ ex hoc augmētata est non modicū fortitudo eorū. Nostris autē postmodū occulto dei iudicio omnia in contrariū successerunt ipsorū desiderijs inolente peste diuersarū egritudinū. ⁊ etiā mortalitatis generalis tam in hominib⁹ q̄ in equis ita vt in exercitu vix aliqui essent qui mortuos suos vel egrotantes ad mortē non plangerent. Unde pro magna parte diminutus erat christian⁹ exercitus atq̄ consumptus. Tantus etiā erat defectus victualium apud illos eo tempore: q̄ q̄plures inedia deficiebant ac fame. Nō enī ad exercitū vasella naualia de damiata trāsire poterant: impedientib⁹ saracenorū galeis ⁊ vasis pyrrhaticis: que per terram in predicto flumine collocauerāt. sicq̄ q̄plurimis vasis nostris primo ab eis in flumine captis. tandē duas successiue carauēnas ceperunt victualia ⁊ alia multa bona ferentes ad exercitū: cesa multitudine marinariorū ⁊ aliorū in toti⁹ exercitus detrimentū. Unde omnino deficiente suffragio victualium ⁊ annone equorū ceperūt deficere fere omnes in desolationē ac terrorem non modicū incidentes. His igitur incommodis artatos inevitabilis necessitas illos induxit a loco predicto recedere: ⁊ ad partes damiate si dn̄s prouidisset. At v̄o dum quinto die aprilis essent in itinere reuertendi: saraceni cum infinita multitudine christianū illum exercitum sunt aggressi. Accidit q̄ permissione diuina fortasse peccatis aliquorū exigentibus: vt prefatus rex Ludouicus cum duobus fratribus suis qui supererant: videlicet alfonso pictauensi ⁊ karolo andegauensi comitibus: ac ceteris qui cū eis redibant in manus inimicorū. s. saracenorū inciderent. Itaq̄ p terrā nemo penitus euasit: sed omnes capti sunt ⁊ carceribus mancipati: nō sine magna strage nostrorū ⁊ effusione sanguinis christiani. maior etiam pars illorū que reuertebat̄ p fluuiū similr fuit capta: vel etiā gladio interfecta vasellis naualib⁹ et plurimū similr dissipatis: in quibus egrotātiū multitudinē dolorosā incēdij flāma cōbussit. Itaq̄ gens ista sceleratissima preter blasphemias q̄s in cōtumeliā creatoris proferebāt in cōspectu populi christiani. crucem quoq̄ flagellis cedentes in eam spuebant: ⁊ in opprobriū fidei christiane viliter pedibus conculcabant.

¶ Qualiter sub certo pacto a saracenis dimissus fuit. C. CI.

Postea vero p dies aliquot: soldan⁹ regē ludouicū de faciendis treugis fecit requiri petēs instanter cum minis ⁊ austeritate verborū: vt absq̄ mora sibi faceret damiatā cum oib⁹ rebus ibidē inuētis restitui ac resarciri omnia damna ⁊ expensas q̄s fecerat vsq̄ ad tpꝰ illud. a die. s. quo damiatā receperāt christiani. Tandē post multos tractatus vsq̄ ad decenniū inita est treuga sub hac forma videlicet q̄ idem soldan⁹ regem ⁊ omnes captiuos christianos qui capti fuerāt a saracenis. postq̄ rex in egyptum venerat necnō ⁊ oēs alios de quibuscūq̄ partibus oriundos: qui capti fuerant a tempore quo soldan⁹ kyemel auus eiusdē soldani olim cum imperatore treugas inierat: oēs inquā hos de carcere liberaret: ac liberos vbi vellent abire permitteret ⁊ q̄ terras q̄s in regno hierosolymitano in aduētu regis christiani tenebant cum oib⁹ ptinētijs in pace tenerēt. Rex aūt tenebatur ei reddere damiatā ⁊ octo milia bizantiorū saracenicorū pro liberatione captiuorū ⁊ damnis ac expēsis predictis. Insup etiā liberare saracenos oēs eo tpe in egypto captos a christianis: necnon ⁊ illos qui capti fuerant in regno hierosolymitano a tpe treugarū: que facte sunt olim inter imperatorē ⁊ soldanū predictum. Adiectū est etiā: q̄ omnia bona regis mobilia ⁊ omniū aliorū que apud damiatā remanerēt. post ei⁹ recessum salua forent ac sub eiusdē soldani custodia ac defensione portāda quandocūq̄ opportunitas haberet̄ ad terrā christianorū. Omnes etiam christiani infirmi ⁊ alij qui pro rebus suis quas illic habebant: vendendis in

damiata morā traherent. similiter turci essent sine impedimento vel contradictione quacunqȝ recessuri per terrā vel mare quū vellēt. Et oib⁹ illis q̄ per terrā vellent recedere tenebatur idē soldanus securū conductū vsqȝ ad terrā christianoꝝ prestare. Ac cū huiusmodi treuge prestitis iuramētis hincinde fuissent firmate iamqȝ soldan⁹ cū exercitu suo veniret damiatā pro cōplēdis oib⁹ q̄ firmata essent. Accidit iudicio diuino: vt qdā saraceni milites: nō sine conniuentia maioris partis exercitus. irruētes in soldanū predictū surgentem in mane de mensa post prandiū ipsum inhumaniter vulnerarent. ⁊ de suo tentorio exeuntem vt posset fuge beneficio liberari. videntibus fere oibus admiratis: ⁊ alioꝝ saracenoꝝ multitudine frustratim gladijs trucidarēt. Quo ppetrato statim multi saracenoꝝ armati venerunt ad regis tentoriū in illo furoris calore. ac si vellent in eum ⁊ in alios christianos desenire. Sed ipsoꝝ furiā diuina clementia mitigante requisierunt regē ac suos instāter super firmādis treugis prehabitis. ac festina deliberatiōe damiate ciuitatis premissis etiā quibusdā verboꝝ ⁊ cōminationū conuitijs. Tandē igit̄ sicut dn̄o placuit: rex firmauit treugas cū oib⁹ admiratis quas cū soldano fecerat antea. ⁊ ab oibus ⁊ singulis iuxta legē ipsoꝝ super hoc recepit iuramenta. determinatis quoqȝ certis tēporibus. infra que hincinde captiui liberarent̄: ⁊ damiata ciuitas redderet̄. In cuius redditiōe ⁊ tunc cū eisdē admiratis ⁊ antea cū soldano christiani de ea causa: nō tamē sine difficultate cōuenerant. qꝛ de illa retinēda nulla spes erat. sicut certissime per illos qui de illa venerāt ad ipsos itellexerāt. Propter qđ rex de consilio baronū potius elegit ac decreuit christianitati fore cōsultius: se aliosqȝ captiuos per huiusmodi treugas liberare q̄ȝ ⁊ ciuitatem cū residuo christiani populi exsulētis in ea taliter amittere. ⁊ se aliosqȝ sub tantis periculis in carcere remanere. Itaqȝ statuta die ciuitatē damiatam admirati ceperunt. qua recepta: regē ⁊ fratres suos necnon ⁊ alios barones ⁊ milites de regno francie hierusalem ⁊ Cypri liberauerunt. Extunc ergo spem habuit rex ⁊ sui firmam. eo q̄ illos liberassent q̄ de reddendis omnibus alijs christianis secundum treugarum continentiam iuramenta sua firmiter obseruarent.

De Infractione treugarum a saracenis. C. CII.

His ergo peractis: ab Egypti partibus: Rex et alij capti ⁊ liberati recesserunt. ibiqȝ certos nuncios ad recipiendos captiuos: ⁊ ad custodiaȝ rerum quas illic dimiserant (eo q̄ nauigia nō habebant que ad portandū sufficerent) reliquerunt. Postmodū autēȝ in acon venientes de captiuis rehabendis sollicite cogitantes. remiserunt in egyptum ⁊ alios solennes nuncios. atqȝ nauigia ad reducendū captiuos ⁊ alias res quas ibi dimiserant: scilicet machinas: arma tentoria: equos ⁊ alia multa. Sed admirati predicti a nuncijs nostroꝝ sibi reddi captiuos. et alia supradicta iuxta formam treugarum cum instantia postulabant. Sicqȝ detinuerūt eos diutius in babylonia sub spe reddendi omnia que repetebant. Tandem post expectationem diutinā: de captiuis omnibus quos reddere tenebātur. q̄ plus q̄ȝ .xij. milia esse firmiter asserebantur inter antiquos ⁊ nouos non liberauerunt nisi in regio nisi tantūmodo .cccc. de quibus etiā pars quedam exiuit e carcere pecunia mediante. De ceteris autem rebus nihil voluerunt omnino reddere. quin etiaȝ (quod detestabilius est) electos iuuenes de christianis captiuis ducendo ad victimam sicut oues appositis gladijs super eoꝝ ceruicibus a fide catholica quā suam in eis erat compellebant apostatare: ac sceleratissimi Machometi legem clamare. Quoꝝ multi quidem imbecilles atqȝ fragiles. profitendo legem illam detestabilem a fide exorbitauerunt. Ceteri vero vt athlete fortissimi. constantissime in proposito fidei persistentes coronas martyrij receperunt. Ad hec cum rex Ludouicus post initas treugas. et liberationem suam firmam fiduciā haberet: q̄ liberatis captiuis terra transmarina quam christiani tenebant vsqȝ ad tempus in treugas diffinitum pacifice permaneret: de reditu suo in franciam di posuerat. ac de nauigio ⁊ alijs passagio necessarijs tractauerat. Sed manifeste videns q̄ admirati predicti aperte contra treugas veniebant sibiqȝ ⁊ christianitati contra propria iuramenta illudere non timebant. requisiuit consilia baronum. ac militū religiosorum quid sibi esset in omnibus huiusmodi faciendū. Quoruȝ maior pars concorditer asserebat q̄ si eos recedere ad presens contingeret predicta terra in amissionis periculo remaneret. maxime cum in manu tam debili tamqȝ miserabili cōstituta esset. Captiui quoqȝ christiani q̄ ab infidelib⁹ detinebātur. omni spe liberationis sublata. pro perditis reputarent̄. At ex illoꝝ mora possent euenire christianis ac terre illorum aliqua bona. presertim cum inter babylonicos ⁊ soldanū halapie. discordia grauis eēt exorta. (qui scilicet soldan⁹ exercitibus suis cōgregatis damascū iam ceperat. ⁊ quedam castra sub dominio babylonie cōstituta pcessurus: et a multis asserebat in egyptū: ad mortem interfecti soldani vindicandam: ⁊ ad terram illam si posset occupandam. His ergo consideratis rex (licȝ ei dissuaderetur a multis) maluit tamen adhuc differre passagium ⁊ morari p aliquot tp̄s in regno syrie: q̄ȝ christi negociū sic desperatū: ⁊ captiuos predictos in tantis periculis cōstitutos relinquere. Alfōsum vero pictauensem: ⁊ karolū andegauensem comites videlicet frēs suos ad reginā matrē suā cōsolādā durit in frāciā remittēdos. Acta enī sūt hec anno dn̄i. M.ccl. regni vero ludouici .xxiiij.

De Vita ⁊ martyrio sancti petri mediolanensis C. CIII.

Hoc tempore claruit in ordine fratrum predicatorum: vita ⁊ doctrina ⁊ miraculis beatus petrus mediolanensis. Quem ⁊ papa Innocentius huius nominis quartus anno pōtificatus sui decimo canonisauit. ⁊ in epistola canonisatiōis eius: quam per omnes ecclesias promulgari fecit actus eiusdē breuiter in hunc modum descripsit: Innocentius quartus. Hic beat⁹ petrus origine lōbardus: in ordine fratrū predicatoꝝ .xxx. fere annoꝝ spacio: virtutū caterua fultus: circa fidei maxime defensionem (pro qua totus ardebat) sic preualuit ⁊ profecit. q̄ cōtra diros eius hostes intrepida mēte feruentiqȝ spiritu continuū certamen exercens feliciter illud martyrio consūmauit. Sicqȝ firmus in petra fidei petra demū passiōis allisus: ad petram christum digne laureandus ascendit. Ipse siquidem veritatis filius: ⁊ bonitatis alumnus conuersatione cōspicuus fama preclarus mirto prefulsisse nitore mūditie virginitatē integre custodis ei nec mētis habuisse nec corporis corruptelam. ⁊ nullius mortalis criminis sensisse contactum: firma confessorum suorū assertione monstrat̄. Et quia seruus delicate nutritus in dn̄m proriuit. carnem suaȝ assidua cibi ⁊ potus parcitate restrinxit. ne vero per ocij desidiam hostilibus insidijs pateret: in iustificationibus dn̄i exercebatur assidue: vt eo circa licita totaliter occupato: locum in ipso illicita non haberent: ⁊ a spiritualibus nequitijs tutus esset. Nocturna quippe silentia humane deputata quieti: post dormitionē breuē in studijs lectionē decurrebat: ⁊ somni tempus vigilijs occupabat. Dies autē impendebat cōmodis animarū: vel sedulis īminēdo predicationibus: vel confessionū audientie insistendo: aut hereticā dogma pestiferum validis rationibus confutando. in quibus spiritualis dono gratie noscitur claruisse. Deuotione insuper gratus. humilitate let⁹. obediētia placidus. benignitate suauis. pietate cōpatiēs. patientie constāns. charitate prestabilis. ⁊ in cunctis morum maturitate compositus. alios prolusis virtutum aromatibus attrahebat. Feruens quoqȝ amator. fidei cultor precipuus. propugnator ardētior. sic animo suo illam impresserat. sic se totum in illius mancipauerat obsequium: q̄ queqȝ ipsius verba ⁊ opera redolebant fidei virtutem. cuius dulcedinē lingua eius velut redundans fauus copiose distillans semper illius documenta suauia propinabat. Pro hac inquā mortem subire cupiens: hoc principaliter a dn̄o attētis ⁊ crebris supplicationib⁹ postulasse probatur: q̄ non fineret eum in hac luce migrare: nisi sumpto pro illa calice passionis. Vnde quia meruit tantus athleta specialem palmam de pugna tam strēnua reportare ac in celibem patriam presignitus sertis roseis introire cum de ciuitate cumana: vbi fratrū sui ordinis ibi cōmorātiū prior erat mediolanū pergeret: pro exequēda inquisitiōe circa hereticos: sibi ab apostolica sede cōmissa. sicut in publica predicatione predixerat quidā de ipsorum hereticoꝝ credentibus prece illorum inductus ⁊ precio in eū iter salutaris propositi prosequentē funestus insiluit. In agnū vtiqȝ lupus: ferus in mitē: in pium impius: furibundus in mansuetū: in modestū effrenis: prophanus in sanctū. presumit insultu. exercet conatū. mortē intētat. Sacrū autē illius caput gladio crudeliter impetēs: diris in ipsm impressit vulnerib⁹: ⁊ sauciato sanguine iusti eius venerādū illū. nō diuertentē ab hoste: sed exhibentē se protin⁹ hostiā ⁊ celorū sustinentē in patientia truces ictus) dimisit (spū petente superna) in ipso loco passionis occisum. Ipso quoqȝ sacrilego percussuras in christi ministrū geminas inculcante. ille nō querula voce murmurās: sed sufferēs oīa patiēter suū dn̄o spiritū cōmēdabat dicēs: In manus tuas tuas dn̄e cōmendo spiritū meū ⁊c. Simbolum etiam cepit dicere fidei. cuius nec in hoc articulo desijt esse preco prout ipse nephandus qui a fidelibus captus fuit. ⁊ quidam frater dominicus: qui comes illius erat. ⁊ ab ipso lictore percussus diebus aliquibus superuixit postea retulerūt. Sicut enim granum frumenti cadēs in terram: ⁊ infidelium manibus compressum ⁊ mortuū: vberiori consurgit in spicam. sic botrus in torculari calcatus; liquoris redundat in copiam.

¶ De Ipsius miraculis. C. CIIII.

Ic iam in cęlo quasi luminare conspicuũ & splendore glorie in multorũ choruscatione signorũ effulget: quia nõ vult dñs ipsius abscondere sanctitatẽ. nec meritorũ suorũ virtutem supprimere in occulto. sed inter lucentia sanctorũ candelabra manifestius exaltare: vt in oibus qui in ecclesie domo habitãt: proferat clarũ lumen. Nã nec in vita latere sic potuit: quin miraculorũ claritate pateret. Cuiusdã etenim nobilis filiũ pre nimio & horribili totius gule tumore: nec loqui: nec spirare valentẽ. leuatis ad deum manibus & crucis in eũ facto signaculo: illoq; accipiente illius capã & ilius supponẽte loco sanauit. Idẽ quoq; nobilis vehemẽti postmodũ torsione grauatus corporis. credẽs & metuens sibi exinde imminere mortis discrimen: capam ipsam quã extũc õseruauerat reuerẽter fecit afferri. Qua suo apposita pectori. mox vermem quendam duo habentẽ capita: & pilorũ densitate villosum euomuit: plena liberatione secuta. Cuidã iuueni muto immisso digito in os eius: sue lingue soluto ligamine: beneficiũ loquele concessit. Hec & alia plura dum viueret dignatus est per eũ dñs operari. Post mortẽ vero ipsius lampades ad sepulchrũ eius venerabile dependentes plures per se ipsas. absq; omni humano studio & ministerio diuinitus sunt accẽse: qr cõueniens nimis erat: vt qui igne ac lumine fidei excellẽter claruerat singulare de ipso ignis & luminis miraculũ appareret. Quidã autẽ dum vesceret cũ alijs: & illius sanctitatẽ & miracula depzauaret sumpto quodã sub hac detestatione morsello: q; eũ nõ posset si circa hec delinqueret trãsglutire. sensit mox ipsum suo gutturi sic herẽtem: vt eũ inducere vel educere nõ valeret. At ille penitẽs & iam vultus mutato colore qsi sentiens vicine mortis euentũ: facto infra se voto: q; linguã de cetero ad talia nõ laxaret: fuit pristinus illo euomito. liberatus. Hydropica quedã mulier: ad locũ passionis ipsius auxilio dei puenies. fusa ibi orone: sanitatẽ ĩtegrã mox ipsa recepit. Obsessas qdã a demonibus longo tẽpore mulieres (mira res) martyr ipse delectis illis. cũ multo sanguinis vomitu de corporibus liberauit. Febres expulit: lãguores q; curauit plurimos & diuersos. Cuidã nimis stre manus digitũ ex morbo fistule pluriũ foraminũ cõcauitate perfossum: mira cõsolidatione sanauit. Quidã puer ex casu grauissimo sic oppressus vt motu & sensu penitus destitutus tanq; mortuus deflerẽt. mox apposita de terra suo pectori. sacro eiusdẽ martyris cruore cõtacta: incolumis exurrexit. Quedã cuius carnẽ cãcer edax seda la corrosione vorabat linitis huiõi terra vulneribus est curata. Alij etiã diuersis infirmitatibus occupati. q; sepulchrũ ipsius in vehiculis & alijs sustẽtaculis audierãt. Exinde postmodũ plena incolumitate recepta: sine aliqbus redire subsidijs. Ad hec vero magna hereticorũ & ipsorũ credentiũ multitudo. cũ tantẽ fidei aduerterẽt efficaciã. & ad eã tot certis & apertis signorũ indicijs tanq; qbusdã clamdub preconibus vocarent. nec possent tam valide eorũ instãtie nõ parere ad ipsius lucẽ fidei de sui erroris nubilo est õuersa. Quid plura his & qmultis alijs miraculis gloriosis magnificauit dñs sanctũ suũ & colendũ exhibuit vniuersis. iii. kal. maij.

¶ De Temporibus presentibus. C. CV.

Ecce tempora sexte etatis vsq; ad presẽtẽ annũ sũmatim pstrigẽdo descripsi: q̃ est annus christianissimi regis nostri Ludouici. xviii. iperij vero Friderici. xxxiii. Põtificat autem Innocẽtij quarti. iii. q̃ est porro ab incarnatione dñi. M. ccxliiii. A creatione vero mundi. v. M. ccel. Et hoc duntaxat iuxta minorẽ numerũ quẽ in hac tota fere secuti sumus. Porro sm maiorẽ numerũ ex antiqua trãslatiõe sumptũ: quẽ supra posuimus. annus psens exstit: ab initio seculi sextus millesimus. cccclij.

¶ Pactenus Vincẽtij historia. Que vero sequunt vsq; in tẽpus currẽs anni videlicet. M. cccc. xcii. ex cronica noua sũt addita.

Innocẽtius quartus papa Synebaldus antea vocatus: patria genuẽsis: familia flisca clarorũ comitibus. in lucina psbyter cardinalis põtifex creat. Quo nũcio fridericus imperator nõ admodũ delectatus ẽ. Nouerat enim hois virtutẽ & ai magnitudinẽ. Is enim mẽtis sue õscius: fert ex cõposito respõdisse. Bonũ se amicũ cardinalẽ in acerrimũ hostẽ ro. põtificẽ permutasse. Innocẽtius aũt põtificatũ habitũ idcirco: romã veniẽs magno applausu suscipit. pactis q̃ de more i coronãdis põtificibus fieri cõsueuerũt de pace cũ friderico ineũda mẽtiõe3 facit. Verũ cũ patas sibi a friderico isidias cõpisset. Genuẽsiũ nauigio fretus qd apud cẽtũcellas in portu cõsederat. Et nauigãs genuã icolumis puenit: vbi piculosissimã icidit valitudinẽ. Ex q̃ cũ õualuisset: ad philippũ regẽ i frãciã se õtulit igressu rhodano amne aduerso frãcie regnũ. põ. inocẽtiũ rex sũma veneratiõe excipi curauit: deducitq; lugdunũ. Qua in vrbẽ cõcilium pontifex cum celebrare constituisset: sue primũ cõsulit honestati: fridericũ admonẽs vt lugdunũ se õferret. Et cũ morã grauiter põtifex patresq; ferebãt: sentẽtiã in fridericũ excõicationis depositionisq; pnũciauit. Ad eã nũciationẽ exarsit fridericus vt necessariorũ pontificis edes parme & villas speciosissimas funditus euerterit. Innocentius tandẽ nono accessus sui anno gallijs & lugduno. vt in italiã rediret monere cõstituit. Quẽ galliã oẽs magno honore magnoq; fauore psecuti sunt. Qui preter acta i concilio nunc extantia libros doctrina plenos apud lugdunũ & scripsit & edidit. cõmẽtarios in vetus testamentũ. apparatus nouellasq; & autenticas decretaliũ. & de iurisditione & auctoritate imperij Petro de vineis respondens apologeticos libros fecit. Et sanctũ eadmundũ cantuariensem in scõrũ numerũ retulit. Lugdunisq; ab eo pontifice qd seruat primũ est cõstitutũ: vt romane ecclesie cardinales in publicũ adequitaturi galero rubẽte insignarent: nõ solũ quo ceteris sunt inferioribus cõspicui: sed vt ipsi admoneant debere: q̃ illa post pontificalẽ maiore omniũ omnem dignitate. ad effundendũ pro fide catholica & christiani populi salute sanguinẽ paratos esse. Cum vero perusiam iam puenisset: petrũ veronensem ordinis predicatorũ ab hereticis intercesum in sanctos christi martyres retulit. Idem fecit de scõ stanislao cracouiẽsi epõ: q̃ in vita miraculis claruit. accersitus deinde a proceribus regni sicilie neapolim pficiscit ibiq; morit: & sepelit in ecclesia scĩ laurẽtij põtificatus sui anno vndecimo: mense secundo: die duodecimo. Cuius quoq; decretum fuit vt octaua natiuitatis marie virginis in ecclesia quotannis celebratur.

Alexander quartus papa cũ morte innocẽtius ad annũ salutis quartũ quinquagesimũ duodeciesq; cẽtenũ inchoantẽ mense ianuario prereptus est. alexandrũ hunc pontificẽ eo noie quartũ ex rainaldo cardinale hostiensi natiõe campano cardinales qui oẽs in expeditionẽ secuti erãt i vrbe neapolitana breui creauerũt. postposita mora vt rebus ecclesie a mãfrede violentia pmiderẽt. Mãfredũ statim admonet ne quicquã õtra dignitatẽ ecclesie moliat. Magni certe animi & consilij vir beneficus: maxime vero erga pauperes christi: & bene de religione meritus. Vn libellos quosdã õtra paupertatẽ editos a quodã guilhelmo de scõ amore ppetuo edicto aboleuit. Interea alexander qrtũmũ anarie fuit mãfredũ publica inconcione excõicauit. & parãdis copijs q̃s octauiano cardinali mitteret legato suo operã adhibuit intẽtissimã. Et ecelinũ de rumano atq; alios tyrãnos psequi vbiq; nõ timuit. Sed & inter genuenses & venetos lites cõponere nõ destitit. Et ex visione qua beatũ augustinũ vidit: vnionẽ fratrũ heremitarũ a predecessore inchoatã ipse pfecit. Ordinẽq; ipm (relicto heremo) vrbes petere & incolere coegit. vt & ipsi doctrine verbo pariter & exemplo: necnõ & confessionis audiende arcti: sicut & ceteri salutis fructũ afferri possent. In eodem quippe statu ordinẽ ipsum cõfirmauit. Quibus etiã vna cũ ordinibus predicatorũ & minorũ multa priuilegia exemptiones ac indulgẽtias õtulit. quos certe mira beniuolentia sũmaq; deuotione semp psequi nõ destitit. Et earundẽ religionũ viris doctis admodum fauit & ad cardinalatus episcopatusq; dignitates multos puexit. Tandẽ postq; alexander clarã virginẽ pontificatus sui tertio anarie in scõrũ collegiũ retulit. viterbiũ ad pacẽ inter venetos & genuenses tractandã se cõtulit. Qua in re diutius vexatus eo loci tedio animi tandẽ morit Et in ecclesia scĩ laurẽtij honorifice sepelit. Põtificat sui anno. vij. vacat tum sedes mensibus tribus diebus q̃ttuor. Varia & maiore parte aduersa tum omni põtificatus tpe: tum maxime extremo anno fortuna vsus: qui omne regnũ sicilie contra que acciderat. Et vrbẽ florentiam in mãfrede hostis ecclesie potestatẽ venisse. constantinopolim a catholicis amissam bellũ inter potẽtissimos italie populos venetos genuensesq; eodẽ quo obijt anno vidit.

Fridericus cesar diu põtifices persecutus cum maximis calamitatibus romanã sedẽ affecisset: tandẽ ab innocentio in lugdunensi õsilio. damnatus est. & imperatorio ac regia potestate depositus. & regnis sicilie & apulie priuat post cuius depositionẽ vacauit imperiũ ãnis. xxviij. Itali ea tpa interregnũ appellãt vsq; ad gregoriũ decimũ & rodulphũ imperatorem.

Enricus huius noie septimus rex ro. declarat. Res enĩ germanie inquietissime fuerant: eo q; germani electores imperij facte de friderico priuationi & simul auctoritati ab inno

centio pontifice eis attribute inniti lantgrauium thuringie heinricum alemānoꝝ romanoꝝꝙ regem designauerāt. ⁊ conradus adolescēs alemānie rex a friderico genitore pridem institutus illum regni ingressu ⁊ possessione armis impetijt. sed predicata (iubente pōtifice) in conradū fridericūꝙ fautores cruce signatis multos in noui regis lantgrauij presidia fautoresꝙ concitat. Breui tñ mortuus est lantgrau⁹ pfluuio ventris sine herede sepultus in isnaco.

Uilhelmus comes holādie post obitū Lātgrauij cōtra fridericū ab electorib⁹ in regno suffect⁹. verū paucis annis regnauit: ⁊ a frisonib⁹ est occisus. et hi ambo ad pontificalem benedictionem non peruenerunt.

¶ Guelphorum ⁊ Gibellinorum ortus.

Guelphorum et Gibellino

rū pniciosissima noia: ad toti⁹ italie īteritū. p hec tpa ex duob⁹ alemanie frib⁹ (vt aliq̄ scribūt) tumultuātib⁹ adinuicē ro. pontifice ⁊ friderico impatore psis inuēta fuisse constat. Quo infortunia cū sola carnem lena in aliud maius seipsam pcipitauit. in multis eni ac pene oib⁹ populis eo tūc dementie ipieratisꝙ processuȝ est. vt quē pater filiū: frater fratrē videret cōtraria sencientē pelli patri. sit passus aut cōfodi repugnātē. Factūꝙ est stupēda celeritate vt studia partiū factionesꝙ ⁊ pplo² iectiōes p oēm ethrurā pene demōstrent. Cui īfectiōe a friderico disseminate noia quoꝙ ait ipse: aut ex suis germanis: vt presumim⁹ aliq̄ indidere. verbo eni qd cei re germanicū est studiosos ecclie Guelphos: ⁊ impatorie factiōes Gibellinos placuit appellari. Et (vt Ptolemeus lucēsis refert) q̄ paulopost ea tpa scripsit. Ea infausta rebus italie noia pmuȝ apud histoiā fuisse audita: q̄ paulopost oēȝ italiā pter vnicā vrbem Uenetā īfecere. tātaꝙ rabie quinq̄genta ducētis ⁊ eo ampli⁹ annis ad hec vsꝙ tpa sub infausto eorū noie titulo seuitus est: vt peiora inter seipsos scelera q̄ꝙ itali cōmiserūt. Jn q̄ a barbaris iam cessantib⁹ fuerāt ppessi. Urbs eni in vrbē popularit. puincia in puinciaȝ. ppli pars in alterā: nulla īpellente alia: q̄ harū partiuȝ causa gessere bella: quorū nullus victorie finis. nullus modus nisi in sanguinis effusione ⁊ exterminio est petit⁹. Nec vicini īter se cohabitātesꝙ solū ca debacbati sūt infamia atꝙ pietate. sed quāgētis senicte passimꝙ mlib⁹ paupes egeni eque ac diuites ⁊ factioi cū forte obuij fierent nefaria inuicē cōmiserūt. Nō modo eni diuisa sūt insignia in plus pferēda: sed colores terre fruct⁹. vestiū habit⁹ ipsi hoīs īcessus digitoꝝ cōcrepitus ⁊ oris hiatus suā habuere partium significationē. De huiōi peste Baldus iuriscōsultus tractatū edidit.

Conradus Frederici fili⁹ ex Jole. Johānea hiero'oli mitana regia fili⁹ suscept⁹: quē pater rerū oīuȝ heredē relinquerat. Cū genitor fredericus apud florēciola graui ⁊ piculoso laborasset morbo. Ex quo cū cōualesceret Mānfredus fili⁹ ex cōcubina nobili muliere suscept⁹ cōpressa facētis in strato ore cū suffocare: ad cōradū legitimo genitū matrimonio regnoꝝ potentatuūꝙ eius successio deuoluebat. Jtaꝙ Cōradus a Guilhelmo rege alemanie quē lantgrauio suffectū ostēdim⁹: cōtinuata pdē agitatus bello post frederici patris mortē in sueuia gētis sue pfrimonio parū p se cōtinuit. Tādē Cōradus amicicia frēt⁹ ezelini traspadanā italie regionē vniuersaȝ tyrānide obtinētis veronā se contulit. Ex quo potētissimū amplissimūꝙ exercitū ī apuliā trāsportauit. Erat vo qd rerū cuēt⁹ ⁊ gesta docuere: Cōradus genitori frederico inclemētia ambitioe ⁊ malignitate pāssimilis: sȝ moꝝ elegātia ⁊ facultate quā ille artificio quodā p se ferebat carēs: vt pudētia illū vl potius pītes astutia ditauisse videat. Jnde neapoli surēs mirarūꝙ redūdās obsedit moenia ipsi⁹ mltis ī locis apuit. Capue vrbis muros euertit ⁊ aquonū nobile opidū icēdit. partēꝙ ī gōmania discedit: pti recipiēdo sicilie regꝰ vsꝙ ad obit⁹ oīe iēt⁹ fuit. Moriēs nō sine suspitiōe veneni pcurāte mānfredo qd medici pecunia corrupti clisterij opa ppinarūt. Cōradino filio dati tutorib⁹ regni sicilie administratiōi atriūꝙ curā reliqt.

Mons qdē maxim⁹ ī burgūdia: ipulsu a mōte: dehiscēs vallesꝙ coartās multa agricolarū milia oppssit. ⁊ vt auctor sa- ... ipsiuȝ refert ⁊ cucurrit p multa miliaria ac quinꝙ milia hoīuȝ suffocauit. ⁊ tandē ad altos mōtes mirabiliter accessit.

Sanct⁹ Cirillus grecus mellifui carmeli ḡor doctorꝙ: tū vitc sctitate: tū pphetie spū cōspicu⁹ mlta posterī seculis pfutura dicti ipsa ⁊ copiosis miracul' deo pcurat gliaȝ mun...

...

Corsorū siue grossorū gēs arabica coꝝ deuota supstitiōe soldano babyloniis īpellēte xpianos ī alia hnites p id tpis diuersis agitarit ī locis. ogressosꝙ tēplarios ⁊ hospitalarios, sepulchro mac mlctatos repsserūt. demūꝙ hierosolymā dela- ti tūc siemit ... eos ex asiaticis xpianis quos a saladini filijs iractos pcepim⁹ eē situatos. ipi maxīa cōfecerūt occisiōe. Sepulchrū vo dñicū ad ea itactū tpa seruatū quāta maxima fieri potuit ignominia et simul vastitate fedatum est.

Ludouicus beatus rex frāciae defūcto eius genitore ludouico anno xiij. etatis sue coronatus ⁊ inunctus ⁊ frācie regnare cepit ⁊ regnauit ānis. xlij. Hic cū xpiane religiōis ardētissim⁹ emulator eēt: a blāca regīa deuota muliere ab annis pueri lib⁹ in omni virtute enutritus. qui nil cogitabat sapiebat vel loquebat aut opabat nisi q̄ dei sunt. Ideo vigesimo regni sui anno copiosissimū exercitū cōgregauit. cū antea ludouic⁹ rex frācoꝝ pmittente: vel vt vidit curāte balduino impatore cōstātinopolitano pignora reliquit preciosissima venetis ab ipso impatore cōcessa lāceā spōgeāꝙ ⁊ partē ligni crucis dñice passionis. Copijs igit christianoꝝ in egypti littus ad nili hostia expositis saraceni damiatā incolentes vrbe populariter migrare cōstituerūt. Inerat exercitui sedis aplice legat⁹ patriarcha hierosolymitanus. Inerāt ⁊ ex gallijs epi ⁊ abbates. ad idus deinde octobris robertus comes pictauieñ eius regis germanus frater nouas ex gallijs damiatā copias trāsportauit. quā ludouic⁹ difficilimo prelio obtinuit. eaꝙ capta cū saracenis varia plia gessit. tandē ab eis supatus ⁊ captus damiatā pro eius redemptione reddi opus fuit. Liberat⁹ cū eis sepe pspere dimicās: morbo tandē in exercitu eius preualēte vna cū iohāne filio ⁊ martino patriarcha ⁊ pcerib⁹ regni sui interijt. quē postmodū bonifacius octauus audiens ei⁹ frequētissimis miracul' merito int' scōs cōfessores retulit. Cadmūdus archiepūs postꝙ corp⁹ suū reductū fuit parisius.

Admūdus cantuariensis archiepūs anno dñi. M.cclvi. ab innocētio qrto sūmo pōtifice numero scōꝝ aggregat⁹. qui nō multo ante ad dñm migrauit. vir mire scitatis ⁊ magne sapiētie. Is ex albendonie anglie villa originē duxit: a mūditia nomen sortit⁹. vñ carnē suā nulla polluit imūditia. ⁊ virginitas incorrupta vsꝙ ad obitū pmāsit. factus magister artiū missas in dies audire cōsueuerat. q̄ cōsuetudo scholarib⁹ sius pfuit. Jnde sese ad theologie studiū trāstulit. postea euasit predicator egregius disputator acutissim⁹. vacāte sede archiepāli cantuarie ecclesie electus magnis virtutib⁹ emicuit. psecutionē deinde passus clam fugiens ab anglia. Et mari trāsito ad potegniacū mōasteriū puenit: inde solciacū adijt. post pceptionē sacri infirm⁹ existēs in lecto sedens caput sup manū reclinās obijt. xvi. kal. decembris: corp⁹ ad potegniacū in ecclia scī iacobi sepultum miraculis ⁊ virtutib⁹ fulget. Deus eni mirificauit sanctū suū ex omni pene generū lāguoꝝ colendū prebuit vniuersis.

Stanislaus epūs cracouiensis in polonia vir doctrina ⁊ sanctitate illustris p hec tpa claruit. Is cū post multa virtutuȝ opera feliciter quieuit. Jnnocēti⁹ qrtus sūm⁹ pōtifex scōꝝ numero aggregauit. q̄ in vita ⁊ post mortē miraculis effulsit.

Sanctus quoꝙ albertus de sarpano carmelita siculus. vir meritis signis doctrinaꝙ clarus ⁊ totius perfectionis exemplar.

Apis grandis in monasterium sancti gabrielis cecidit: habens signum crucis ⁊ imaginem christi expressam: ⁊ desup aureis litteris habens scriptum Jhesus nazarenus rex iudeorum. ⁊ cecum illuminauit.

Petrus nomine martyr patria veronensis ordinis fratrū predicatorū declamator. Et catholice fidei acerrim⁹ defensor: tanꙗ rosa de spinis ortus hereticis manicheorū sectabatur. Adolescens sanctus mūdū parētesꝙ relinquēs ordinē predicatorū ingressus in eo. xxx. annis laudabilem duxit vitā. feruēs amator fidei. cultor precipuus. propugnator ardentior. pro hac mortem subire cupiens. Cum igit de ciuitate cumana: vbi suoꝝ ordinis predicatorū prior fuit: pro exequenda inquisitione cōtra hereticos sibi aplica sede cōmissa mediolanū ire vellet. anno dñi. M.cclij. pridie kal. maij. ob ipsi⁹ catholice fidei defensionē dum e lacu larino siue cumano cum socio mediolanū rediret apud barlasinā oppidū ab arrianis hereticis interceptus: martyrij coronā adeptus est. Cultellū eni lictor arripuit: ⁊ p latera eius transfixit. Cū vo fidei pugil hereticorū dogma pestiferi in vita sua plurimū eradicauerat. post mortē tñ suā eius meritis ⁊ miraculis choruscātib⁹ extirpauit: vt plurimi ad gremiū ecclie redirent. Ob cui⁹ scitatē ⁊ frequētia miracula ipm innocēti⁹ pōtifex sequēti anno in scōs christi martyres retulit.

Ezelinus alberinusꝙ frēs de rumano: cum ea etate in marchia taruisina familie nobiles ceterij prestātiores erāt. apud bassanū carrarienses: ⁊ marchiones estenses verone montisculi. Et in eius agro scī bonifacij comites. Et cū ceteri haberēt vetustiorē psapie originē. Ezelinus loco natus erat obscuriore. Cui⁹

ctus eiusdem nolo theutonic⁹ miles gregorius cum ottone tertio venerat in italiam. Hic vo sub friderico secūdo cū eēt vita ꝛ morib⁹ perꝙ̄ adsimilis auctus est opibus adeo magnis: vt tyrānidē sibi cōstituerit maiorē ceterꝭ oib⁹. q̄s absq̄ imperij aut regni titulo italia raro alias ptulerit. Primaq̄ vrbs verona in illi⁹ partes ezelini opa est reducta. Cōposita interī alemanie rex Fridericus in italiā est reuersus. pnmi quoq̄ olim patauini blādicijs dolosisq̄ libertatis reti nēde factis ab ezelino pollicitatiōibus decepti ptes impatoris sē secuti. Quib⁹ e vestigio ezelinus frenū seruitutis iposuit. Zobardo viro germano cū theotonica sarracenicaq̄ cohorte ita imisso vt sarracenis portas alemanisq̄ palladiū seruātib⁹ in apertā seruitutē padua sit redacta. Presertī qz carranēsiū odio atq̄ inuidia Azo esten sis marchio friderici vel poti⁹ ezelini partib⁹ adherebat. Multos deinde exilio dānauit. plurib⁹ testiculos ꝛ oculos amputauit ꝛ effodit. vt terrorē oib⁹ icuteret. ac nullis īnocētie locū reliquit. Quibus male gestis Uincētia pari errore suo adiecit īperio. Brixianā vrbē obtinuit: in q̄ multa crudelitate deseuit. Uerū cū. xx. fere tyrannidis anno oēm ferme venetiā prouinciā dilacerasset. Mediolanum sibi subicere tētasset. Oēs vicine ciuitates cū eo fedus inierūt. Et Martin⁹ turrian⁹ ī mediolano pmari⁹ cū relictꝭ socijs arma ī ezelinū duxit. Et cū pluries dubio marte pugnasset. tādē in fugā cōuertit satellitib⁹ ei⁹ īterfectꝭ. ezelinū turpiē vulnerauit. Et apud sonciū desperatiōe ductus vuln⁹ suū manib⁹ discerpēs vitā euomit miserā. Hicq̄ sinis tyrāno fuit: q̄ q̄tuor ꝛ trigīta ānis ciuitates plēs opḡas tenuit.

Ugo cardinalis scē Sabine vir vita ꝛ doctrina isignis. cū Innocēt⁹. iiij. sūmus pōti. doctoꝝ viroꝝ familiaritate mirifice delectabat. quos etiā ad dignitateꝭ grādū euexit. Hic Hugonē cardinalē pmulgauit. Qui ob dignitatē acceptam a pore vita nusq̄ decessit. Ordinis scī dnici pūs fr habebat. Scripsit idē Hugo ꝛ glosas ī bibliā. et cōcordātias vt istoꝝ vocabulo vtamur.

Manfredus friderici impatoris ex cōcubina nobili fili⁹: Corado frē defuncto: sicilie regnū obtinet: et. xvi. ānis regnat. Hic q̄uis ab Alexādro pōtifice admonit⁹: ne q̄cq̄ contra eccīe ditionē eo in regno moliret. monitis pōtificis obtēperare recusauit. asserēs in demortui frīs legitimū fore heredē. Et cū ab eodē alexādro excōicat⁹ fuisset: ꝛ cōtra eū paratissimū exercitū misisset. Ipse accersitis multi sarracenis. ipsi⁹ pōtificis copias fusas ptī occidit: partim cepit. Inde neapolitanos acri⁹ vexare cepit. In etruria quoq̄ factiōes mouet. maxie vo florētie. q̄ mortuo friderico statim in libertatē se vēdicauerat. Florētinos itaq̄ pōtificis ptes defendētes iuxta fluuiū arabiā vt Gebellinis vrbē relīq̄re sint coacti. Quāobrē vrbanus q̄rt⁹ statī in franciā misit. Et Carolū scī Ludouici regis frēz e gallia vocauit. Et eo regni sicilie rege declarato cōtra manfredū obiecit. Tandē beneuētū puenit. facta cū Mafredo pugnā dicopia multis vtrimq̄ interfectis. Manfredū deniq̄ Carolus interfecit. et sic carolus regnū in pace obtinuit.

Urban⁹ q̄rt⁹ papa: natiōe gallus: et trecēsi gallica vrbe oriūdus: patriarcha hierosolymitan⁹: Alexādro pōtifici successit. Hic ꝛ si humili loco nat⁹: pdāti tñ ꝛ elegāti ligua fuit. Qui aliq̄n lacessit⁹: ꝙ vili pre ort⁹ eēt. ridit nobilē viꝝ nō nasci: sed fieri. vtu ꝛ nobilitati ē. Hic pōtificatu suscepto eidē mafredi tyrānidē: q̄s ꝛ Alexāder passus e gallis statī milites duocauit: quos mafredo obiecerat. Cui⁹ fuit postea istitutū solēnitatē corpis xp̄i cu pcessiōib⁹ ꝛ octauis dūctis fidelib⁹ celebrari ꝑ q̄b⁹ idulgētias maximas ɔcessit. Maiorē ꝭ lterea solidiorēq̄z reb⁹ suis eccīe opem vrbanus pōti. afferre cogitauerat. Cui⁹ rei cōficiēde spem ꝙ̄primū ē allata. cruce signatos ɔfuit dimittēdos. Nā ozatū frācie regē Ludouicū facile ī insiaz ductū. vt carolus pcidere ꝛ andegauoꝝ comes ipsi⁹ Ludouici cōsobrin⁹ ac gener turib⁹ potiret. Carolusq̄ pōtifici ꝛ regi facilē se pbebat ola disponere ac parere cepat. tāte expeditiōi. tanto muneri exequēdo necessaria. cū vrbani pōtificis renūciatā mortem creditū est cōstitutū caroli facin⁹ turbaturā. Pōtificat⁹ enī sui vrbanus moraꝭ perusij anno. iij. mēse mēse octobre. iiij. ꝛ ī cathedrali basilica sepelit. vacat tū sedes mēsibus. v. Hic ordies mēdicantiū fauorib⁹ ꝛ priuilegijs multum iuuit.

Clemēs q̄rt⁹ papa. Guido prius fulcodij appellat⁹ ē. natiōe narbonēsis. e villa scī egidij merito ob scītatē ꝛ doctrinam pōtifex creat. Is enī iure cōsultoꝝ toti⁹ gallie pmari⁹ psidētis quoq̄ advocati causarū in regū frācie curia laude ornatus ēt. Uxorēq̄ ꝛ filios habuit. qua defuncta Podiensis primo eps post narbonēsis archiepiscop⁹: demū ꝛ cardinalis ꝛ sabinēsis ꝭ eps fuit. Eum itaq̄ celebris fame ꝛ magne rerum experientie cardinalē pontifex vrban⁹ componēdis inter henricū anglie regē ꝛ symonē montisfortis comitē illius consobrinū ɔtētionib⁹ legatū miserat. de qua legatiōe pōtificat eū addita dignitas reuocauit. Karoꝭq̄ alis q̄cq̄ opportunius accidisse visum est: ꝙ̄ eius pōtificio in italiā aduētus. Quem māfredi insidias timentē nauigio quedam mercatorio religiosi mēdicātis habitu terra venisse asserūt. Quod cōstat perusiam pmo cū aduenisset accersiti cardinales: eum deduxerūt viterbiū. de q̄ vrbe amoliri ꝛ parare cepit. que karoli prope diē affuturi comitibus accōmoda iudicauit. Q̄q̄ karolus paulo post massilia soluēs cum. xxx. triremib⁹ in tyberim est delatus romāq̄ puenit. Clemēs autē doctrina: pietate: religione: humanitate: modestia. ꝛ charitate proximū ꝛ pauperē christi ornatus. Bona ecclesie ita acute dispensauit: vt plus deo ꝙ̄ affinitati ꝛ cognitioni tribuisse videatur. Duas habuit filias ex mortua vxore ante pontificatū susceptas. Quarum altere in monasteriū collocate. xxx. libras turonensiū puoꝝ dedit. Altere autē q̄ marito sue conditionis nupserat trecentas libras turonensium dotis noie numerari iussit. hac cōditione ne quid vnq̄ amplius peteret. Habuit ꝛ nepotē clericū: quē vbi cōperit: tres prebēdas (ita eni canonicatus vocat) habere optionē facere cōpulit: vt quā vellet ex his retineret: duas relinqueret. Uerū instantib⁹ amicis vt non solū q̄ habebat nepoti dimitteret: sed maiora ꝛ plura tribueret. Respōdit vir sanctissim⁹ se deo: nō autē carni ꝛ sanguini victurū. Deū ita velle vt suas impias causas erogarent: nec esse dignū petri successorē q̄ plus cognationi quē pietati ꝛ christo tribueret. Dū autē viterbij esset heguidem polonie ducissam in sāctas retulit. Delectatus est mirifice doctrina bonauēture. Reliquū vite sue temp⁹ ieiunijs vigilijs orationib⁹ alijsq̄ bonis operibus contriuit. hac cōmendatione monēs vir sanctissim⁹ cū sedisset annis. iij. mensib⁹. ix. magno de se apud omnes relicto desiderio: viterbij sepelitur. Hinc ɔtentio inter cardinales orta est: cū dignus clementi successor queritur. ꝓpter quod vacauit sedes annis duobus.

Ernardus compostellanus sacerdos eruditissimus ꝛ iuris vtriusq̄ doctor innocētij superioris familiaris ꝛ capellan⁹ Cuius pontificis exemplo ꝛ diligentia excitatus: librum in primo decretalium mēnone dignū edidit: quē ꝛ apparatū vocauit. Alia etiam quedam composuit.

Cometes noua stella in celo anno dñi M. cclxiij. in celo apparuit in signi magnitudine supra tres menses surgens ab oriente cū magna luce. Et ad mediū celi occidētē versus radios suos emittebat. Quo paulo apparēte: vrban⁹ q̄rtus pōtifex infirmari cepit. sed eadem ipsa nocte qua vrban⁹ obijt: ꝛ ipse extinct⁹ est. sic defecit apparitio eius.

Mperij electores post obitum friderici ꝛ conradi filij anno M. cclvi. de impatore deligēdo dissēdentes bifarie diuidūtur. In qua diuisione duos impatores pluries elegerunt. s. alfonsum regē castelle. Et richardū cornubie comitē vel cornardbi fratrem regis anglie. Sed neuter confirmatus inter regnū adhuc in aliquot annos protogat: vsq̄ ad tempora gregorij decimi ꝛ rudolphi romanorum regis.

Tolemeus lucensis se quicq̄d rerū ei⁹ tpis gestarū scripsit: vidisse presat⁹ de karolo inde vt ab dixerit. Quosdā autem cardinales a clemēte pōtifice missos karolū in lateranensi ecclīa hierusalē ꝛ sicilie regē ꝛ beatricē vxorē reginā declaratos coronasse. Cōstat quoq̄ ꝙ karol⁹ victoꝝ regnoꝝ corone canād⁹ ꝑ solemnē stipulatione ɔscriptaq̄ q̄ ɔtāt annos de q̄nq̄ginta mille aureos in feudi pēsionē subiectiōisq̄ ꝛ recognitiōis romane spopōdit eccīe. Hisq̄ ī federib⁹ actū nec successoꝝ cuiꝙ̄ licē romanū impiū s etiā ab electorib⁹ demādatū est accipe a dñi frādē. Nā eū terrebat pōtifice friderici pmi ꝛ secūdi impatoꝝ memoria. Pōti quoq̄ tpis mor⁹ formidabat. Alfonsus enī rex castelle impiū ad q̄d ī suasis elect⁹ erat: armis ꝛ largitiōe admitebat accipe. Et comitē cornubie fratrē regis anglie illi⁹ aduersariū ɔnsentiebat. Germani electores ī karolū facile ɔsensissent. Nec id equo tulisset alfonsus: quē cōstat in italiā ducturū fuisse. Nisi eū distinuisset henrici friderici fratrū suoꝝ suspicio motuū: quos regno pulsos et hispaniā exulare cepit. Henric⁹ enī ī galliā ꝛ frideric⁹ in aphricā accesserāt: et sarracenos ꝭ gallos ille ad castelle regni ī cōmodo ɔcitarēt. Et erat henricus ɔtissimus ex hesperia apostasia. Tādē alfonsus vir ꝓndē ꝛ mortuo richardo iuitus pad volūtarie gregorio decio ol sōre cessit.

Fabul⁹ pegrinatio ꝓpter q̄ ꝛ perusinis icipiēs nō solū italie populos verūetiā exteros adeo cōmouit. vt nō lōgis regionib⁹ cruce sequētes ad maximas ciuitates misericordiā clamātes ꝛ pacē supplices cōmearēt. Pueri quoq̄ vsq̄ ad duo milia diabolica machinatione cruce signati sunt. ac per legiones ad oriētē a potius marte peruenientes. multi a piratis capti: pauci ad ꝓpria redierunt.

Albertus magnus natiõe sueuus: ex oppido Laugingen s ripis danubij sito oriundus: Ratisponẽsis epũs: ⁊ ordinis ꝑdicatoꝝ ꝓfessor. His tꝑibus parisi⁹ clarissim⁹ ⁊ oib⁹ ꝑferẽdus fuit. doctor ecclie celeberrim⁹. splẽdor germanie. vite sctitate et doctrine tãte fuit: ꝙ nemo ei anteponẽdus ne dũ equiperãdus sit. Quãobrẽ magni cognomẽ adept⁹ est. Anno dñi. M.cclxij. ratisponẽsi ecclie epũs in ordine. xxviij. ꝑficit. Ob amorẽ tñ doctrine relicto episcopatu: ꝑ multos annos colonie ⁊ parisi⁹ publice theologiam ⁊ philosophiã docuit. Qui ⁊ oĩa opa Aristotelis cõmẽtat⁹ est. et theologiã christianã acutissime aperuit. Sup q̃ttuoꝝ sniaꝝ libros scribẽs. magnã partẽ biblie exposuit. Euãgelia ⁊ epistolas Pauli egregie declarauit. De aĩalib⁹ quoqꝫ libꝝ ꝑpulchꝝ cõposuit. Et alia laude digna. Tandẽ octuagesimũseptimũ agẽs annũ colonie spĩm deo reddidit. Et in choro ecclie sancte crucis ante sũmũ altare in archa saxea assistẽte. Sifrido archiepo coloniẽsi sũmo honore sepult⁹ fuit Miraculis quoqꝫ in vita ⁊ post obitũ (vt fert) claruit.

Bonauentura natiõe thuscus: patria balneo regiensis: Johãne fidãza: ⁊ ritella fidelib⁹ cõiugib⁹ ortus. Anno etatis sue circiter scdõ ⁊ vicesimo habitũ religiõis sci frãcisci deuotissime suscepit. docẽte illũ Alexãdro de ales tãtã doctrinaꝝ ꝑfectionẽ adept⁹ vt septimo igressus sui anno delect⁹ librũ sententiaruꝫ in parisiẽ ciuitate clarissime legerit. ⁊ cathedrã magistralẽ accepit. Tredecimo ipsi⁹ igressus anno ordinis minoꝝ generał minister ⁊ theologus eminẽtissim⁹. ac albanensis cardinalis epũs ꝑter scitatẽ maximã etiã igenti gratia ⁊ auctoritate maxima ꝑfuit. Clarissim⁹ in toto orbe habit⁹ est. Qui pre ceteris doctorib⁹ lucilẽtissime ⁊ copiosius sup q̃ttuor sniaꝝ libros scripsit. Postillasqꝫ sup lucã ⁊ alia scripsit ꝯ ꝑte; laudẽ de sex alis seraphin. Regulã nouitioꝝ Diui quoqꝫ frãcisci historiã maiorẽ ⁊ minorẽ cõpilauit: atqꝫ ordinis cõstitutiones. Eas ob res ⁊ ꝓpt ei⁹ frequẽtia miracula cũ etiã cor ipsi⁹ (sceuerato corpe) incorruptũ inuentũ fuerit. Sixtus q̃rt⁹ põtifex sũm⁹ anno dñi. M.cccc.lxxxij. in scõꝝ põtificũ numero merito ascripsit.

Alexãder de ales parisiẽsiũ irrefragabilis ⁊ precipuus doctor: ⁊ ipse hec tpa clarissima reddidit. Qui in plenio vite sue ob eximiã cũ dei sapiẽtiã ac ꝑcipuã ei⁹ deuotionẽ q̃ habebat ad beatissimã vginẽ Mariã minoꝝ habitũ suscipe voluit. Cũ ob ei⁹ amorẽ aliq̃d postulanti si possibilitas foret pro virib⁹ adimplere pollicebat. Cui frater q̃ ꝑ vrbẽ cũ sacco elemosynã petebat ait. Cũ diu mũdo seruieris cũ magna fama ⁊ religio nostra nullum habeat magistrũ. Rogo vt dei amore ⁊ vginis matris ei⁹ ad vtilitatẽ aĩe vestre ⁊ nostre religiõis honorẽ habitũ assumaris. Is respondit statĩ te sequor ⁊ faciã qꝺ petisti. seculũ deserẽs ordinẽ minorũ ingressus. Qui cũ esset acuratissime doct⁹ ex mãdato innocẽtij pape in theologia sũmã admodũ copiosissimã ⁊ celeberrimaꝫ cõposuit. quã in partes q̃ttuor diuisit. Insup ⁊ vniuersũ ferme vet⁹ ⁊ nouuꝫ testamẽtũ postillauit. ꝓpt qꝺ fons vite appellari ꝑmeruit.

Guido bonat⁹ astrologus ꝑ idẽ tpᷤ in syderalib⁹ disciplinis vniuerso occidẽti notissimus ⁊ celeberrimus fuit. Cui adeo ea in facultate apta fuerũt oĩa: vt nil apud eũ illi incognitum fuerit.

Martinus scotus cisterciẽsis ordinis (vt aiũt) frat magne doctrine ⁊ singularis vite vir: ꝑ hec tẽpora rome in ꝑcio fuit: ⁊ historiã breuẽ ꝯposuit: quã martinianã appellauit. Hanc tñ laudẽ ꝑdicatores cui ordinis sui Martino epõ tradũt.

Alexãder de villa dei sacraꝝ lraꝝ ꝓfessor: de ordine sancti Benedicti: q̃uis aliq̃ fratrẽ minorũ fuisse scribãt. ꝑ id tpᷤ etiã in grãmatica librũ vulgatissimũ cõposuit: quẽ doctrinale appellari voluit. et in ptes tres diuisit. Cui⁹ initiũ. Scribere clericulis. ⁊c.

Vincẽtius gallus pꝛia burgũdus: beluacẽsis historicus ⁊ theologus ordinis predicatorum frater per hoc ipsum tempus claruit. Et innumerabiles historias multis sub voluminibus comprehendit. Quattuor enim specula edidit de omni scibili materia. Doctrinale. Morale. Naturale. ⁊ historiale. Quod vsqꝫ ad annum domini. M.cclιιij. perduxit. Atqꝫ alia multa composuit videlicet librum gratie. Librum de sancto Joanne euangelista. Librum de eruditione puerorum regalium. et consolatorium de morte amici. Et quãmaxime de laudib⁹ pijsse ac gloriose virginis Marie tractatum celeberrimum edidit.

Florentini mortuo Friderico cesare: qui eos plurimum vexauerat in libertatem sese vendicantes ⁊ guelphos ab ipso cesare electos in patriam reducentes rempu. reformarunt. Unde ⁊ duodecim antianos creauere. qui Gibellinis resisterent: et iure populo dicerent.

Discordie quoqꝫ ac lites permaxime inter ianuenses ⁊ venetos ex quodam a sie monasterio initiũ sumpsere. Que adeo pestifera cõtagione cõualuere: vt res ipsa ciuitatibus ipsis plurimũ fuerit ꝑniciosa. Et vniuerse christiane religioni in laqueũ magnũ prouenerit.

Paleologorũ imperij principiũ apud cõstantinopolim sũpsit. Cũ michael paleologus grecus theodoro imꝑatori affinitate diũct⁹ pulsis e grecia gallis ac venetis: duobusqꝫ theodori filijs puql: quos eidẽ ex testamẽto cõmẽdatos interfecit reliquerat imperiũ sibi desumẽs: imꝑauit annis. xlv. Ingẽtis spũs vir. Et ita latinorũ imperij finis fuit: qꝺ ꝑ ãnos. lviij. ⁊ l. apud eos durauit. exinde greci paleologi centum ⁊ nonagintasex annos imꝑauerunt vsqꝫ ad annũ dñi. M.cccclιιj.

Henricus cardinalis hostiẽsis cognomẽto etiã hostiensis. vir humani diuiniqꝫ iuris peritissimus. hoc tpe eas ob res apud Alexandrũ pontificẽ maximo habet in precio. qui ab ipso pontifice premonit⁹ sup toto decretaliũ titulo lecturas perutiles cõposuit. Sed ⁊ summã admiratiõe dignam in vtroqꝫ iure cõscripsit. Quã galli vltramontani cõpendiosam vocant.

Hofredus alter a superiore celeberrimus legũ doctor. His tpib⁹ floruit. et ea in disciplina nõnulla cõposuit. et q̃maxime sup codice digestoqꝫ toto lecturas accuratissimas.

Simonẽ anglicũ ordinis minoꝝ generalẽ ministrũ theologũ sanctissimũ cũ suprascriptis floruisse constat. Qui inter cetera ingenij sui momẽta breuiariũ alexandri pape iussu correxit ⁊ rubricauit.

Thomas de aq̃no ordinis ꝑdicatorũ doctor. alberti magni discipulus. ex insigni comitũ familia. in cõfinib⁹ apulie et sicilie originẽ duxit. Cũ mortis regni sicilie varij essent. doctrine ac religionis viam traxisse videt. Quo in tpe Conradus ex gente sueua imꝑator agrũ vastans Thomã parentes ei⁹ genere nobiles. et in oppido primarij pria ꝓfugi. cassinẽsis cenobij monachis cõmendatũ relinq̃runt alendũ. vbi lris ac religioni operã dare cepit. Eius enĩ pater landulfus noĩe. mater theodora e neapoli originẽ habuit Qui ⁊ in ipsis infantie rudimẽtis dei grã preuẽt⁹: deinde ordinem diui dñici ingressus religiosissimã ac ꝑfectissimã vitã vsqꝫ ł finẽ exegit. Ubi etiã pret doctrinã maximẽ ad eã puenit doctrine excellẽtiã vt nemini philosophie et theologie sciẽtia secundus habeatur. Coloniã enĩ pergẽs tantũ ꝑfecit: vt post aliquos annos apud parisius primũ in doctrina locũ teneret. Ubi quattuor libros in sentẽtias edidit. inde angelicus doctor appellat⁹ romã deinde ab vrbano accersit⁹ spretis dignitatibus q̃ vltro offerebant. totũ se lectioni et scriptioni dedit. Et ei⁹ rogatu multa cõscripsit. Reliquit post summã theologie in tres ptes diuisã in questiões distinctã. Sũmã cõtra gentiles. Cathenã aureã. In quattuor euãgelia. Cõmentaria in bibliã. Et Aristo. libros ⁊ plurima alia. Totãqꝫ naĺe cõmentationib⁹ exposuit. Declarauit et Job. Cõposuit ⁊ officiũ de christi corpore. Quo in opere plurime figure ve. testa. cõtinent. Qui etiã miraculorũ gloria notissim⁹ euasit. tandẽ iterato romã vocatus vt ad cõciliũ lugdunẽse ꝑ Gregoriũ. x. celebrandũ accederet ꝓperans cũ apud cassinũ montẽ fuisset infirmitate correpť⁹. Anno domini M.cclxxiiij. scissime migrauit ad dominũ nonis martij. Quẽ postmodũ iohãnes. xxij. pontifex ꝓpter crebra miracula in sanctorũ cõfessorũ et doctorũ numero aggregare voluit. Apud auinionem. xv. kal. augusti Anno. M.cccxxiij. e trãsitu ei⁹ ex mũdo q̃nq̃gesimo.

Karolus ludouici regis francorũ frater manfredo rege interfecto a clemente papa sicilie rex declaratus. regnauit annis vij. atqꝫ ita paulo post sicilie ⁊ apulie regna in suã potestatẽ redegit. In quib⁹ compositis reb⁹ euestigio viterbiũ cũ vniuerso exercitu ad põtificẽ venit. Ubi audiẽs conradinũ adolescentẽ conradi sueui nepotẽ in italia a gebellinis cõtra guelphos fuisse vocatũ. In etruriam gebellinos domitos illico venit. ibiqꝫ magna de hostibus strage edita: conradinũ cepit et capitalis sentẽtia puniuit. Inde in regno cõfirmat⁹ pacẽ cũ pisanis iniit. ⁊ cũ eis in aphricã in ludouici regis germani subsidium traiecit. Ibiqꝫ ludouico frẽ ex peste mortuo inuictoꝝ Tunici rege pacẽ hac lege cõposuit: vt perpetuo annis singulis sibi suisqꝫ successorib⁹ tributũ aliquot penderet. inde in regnũ rediit. Ubi petro aragonẽsi siciliã se subdidisse repperit. demũqꝫ ⁊ ipse karol⁹ morit: ⁊ neapoli sepelit. Hic ideo hierosolimorum regnũ declaratũ fuit. quia maria anthiochie principis filia cui id regnũ debebat (quod hugo ei⁹ nepos occupauerat) illud karolo huic regi deuouerat.

Secta flagellãtiũ in italia ortũ habuit. Et inde in alemãniã ⁊ galliã ꝓgressa bifarie. qui se nodosis flagellis: in quibus

aculei inserti erant flagellabāt ad ostētatione. Ex q̄ secta multi graues errores pullulabāt in plerisq̄ locis circa fidē: ⁊ sacramēta ecclie. Que postremo in pte igne ⁊ gladio exterminata fuit.

Erūt theologi hanc orōnē a sūmis viris laudatā: hac tēpestate. Benedictū sit dulce nomen dñi nr̄i Jhesu christi: ⁊ gloriosissime vginis Marie matris eius ineternum ⁊ vltra amen. Nos cū ,ple pia benedicat virgo maria: amē. Et q̄ hec legerit vel orauerit de singulis iterationib⁹ auctoritate. Clemētis pape ob petitionē Ludouici scī regis frācie tres annos idulgētiarū habebit.

Philippus scī Ludouici regis filius: pr̄e germano in aphrica defunct⁹ ibidē regnū munus suscipiēs regnauit annis. xv.

Uir certe vite scimonia pr̄i psimilis. q̄ vitāde contagionis causa pmot⁹. dimissa aphrica in italiā adnauigauit. pacē īter genuēses ⁊ venetos ad quinquēniū cōposuit. Multa quoq̄ ⁊ laudabilia p fide xp̄i tū domitū foris exegit pietatis opa. Et īter cetera memoratu digna beate marie magdalene corpus massille iādiu a btō maximiano in villa sui nois cōditū: ornatiore sepulchro: ⁊ maiore sacello exornauit. Eiusq̄ caput seorsū in theca argētea recludens. Alia quoq̄ cōsimilia ⁊ multo maiora confecit opera.

Gregori⁹. x. papa natiōe italus: patria placētin⁹: e vicecomitū familia mediolano pulsa: Theobaldus antea vocatus. Leodiēsis archidiacon⁹ in asia exñs: Uiterbij collegio cardinaliū pōtifex creat. Uir certe in oī vita clarus: prudētia rerū gerēdarū: fortitudine aīq̄ pecunias ⁊ res humanas cōtēnebat. viua humanitate benignitate in paupes christi: ⁊ eos potissimū: qui ad gremiū sedis aplice ofugiebāt. Hic pōtificatu suscepto pacis amator Genuēses ⁊ venetos magnis īter se cladib⁹ afflictos ad cōponēdā pacē alīq ad ecu. Philippi pdicti regis francorū visus prudētia. eaq̄ cōfect a florētiā cū carolo sicilie rege accessit. Regentē florētie pontificē pulcherrimā cōtēplatū vrbē q̄ erat bonitati cōpassio illi⁹ ex ciuibus q̄ gētis sueuorū īperatorū opibus ea vrbe extorres exulesq̄ agebāt. Et carolo rege in suā pducto sinaq illis redudēdis opaq cū pientib⁹ dare cepit. pugnādi ius īterdixit. Profect⁹ inde pōtifex recto itinere lugdunū puenit: p celebrādo generali cōcilio: quo ⁊ paleolog⁹ impator cōstātinopolitan⁹ ,pfectus et Rudolphus in impatorē ab electorib⁹ delect⁹ est. Re in cōcilio bene gesta pōtifex Gregori⁹ īter ad italiā est igressus. Cū venisset bellocadorū expectantē ibi Alphōsum castelle regē audiuit. Qui multū est questus nullā ve debuerat rudolphi ad imperiū electionē habuisse rationē. Cū pontifex multi placuit rōnibus et pretensiū ius suū nouo imparori designato cedere cōsensit. Inde p viennā lasanāq̄ trāsmissis alpib⁹ lōgobardia pontifex iter facit. Cūq̄ aretiū puenisset: senio ⁊ sūma dignus veneratiōe diē obijt. Pōtificat⁹ sui anno q̄rto mense. ij. die decimo. Ad ei⁹ celebre etiā nūc sepulchrū scitas sua quanta fuerat miraculis crebrescentibus est ostensum.

Innocētius. v. papa natiōe burgūdus: Petrus tharētasiensis vocat⁹: ordinis scī Dominici īsignis theologus. sacri litteris doctissim⁹. Anno dñi. M. cclxxv. aretij pōtifex creat. Sub isto tpe florētini legatiōe solēni romā missa absolutioni ab excōicatione ⁊ interdicti amotionē ab Innocētio ipetrauerūt: genuēses ⁊ venetos dissidētes in suā sniaq traxisset: nisi repētina morte fuisset occupatus. Qui scda die sexti mēsis quā fuerat designat⁹ in lateranēsi pallacio defunctus. Qui ante dignitatē apud parisi⁹ pdicādo ⁊ scribendo maximo fuit in pcio. Qui cū esset doctissim⁹ in sacris codicib⁹ aliq vtiliter declarauit. ac sup sententiarū libros multa egregie composuit.

Adrianus. v. papa: patria genuensis. familia flisca: Othobon⁹ antea vocat⁹: ex flischea gente: comitum lauanie Genuensi. Rome in atrio lateranēsi in pontificem est assumptus. Fuit autem Innocentij quarti nepos. sanctiq̄ Adriani diaconus cardinalis ab eodem creatus. Uir certe magni animi: Uiterbium statim proficiscitur: vt caroli potentiam minueret ad Rodulphumq̄ illico miserat quo contra ac Gregorio decimo promiserat venire Italiam distulisset. qui bello aduersus regem Bohemie implicatus: imperij iura spernere videbatur. Tutioremq̄ Italiam a Carolo ⁊ aliis tyrannis reddidisset ⁊ constitutione de eligendo pontifice in meliorem formam redegisset nisi mors obstitisset. Que ⁊ alia dum magno hadrianus molitur animo. ad quinquagesimum vel (vt aliqui habent) quadragesimum pontificatus diem Uiterbij obijt. Sepeliturq̄ in conuentu fratrum minorum. Uacat tum sedes dies octo ⁊ viginti.

Concilium seu synodus maximo hoc anno lugduni a gregorio decimo predicto pōtifice idicit: vbi attētiore impēdiis cura atq̄ diligētia de afferēda hierosolyme reb⁹ opere est actū. Cōuenit vō se ad id cōciliū michael paleologus grecorum imperator cū magno comitatu cū magno comitatu ,pfectus tertiadecima vice in sententiā romane ecclesie grecos totiēs deficiētes pertraxit. Et vnioni orientalis ad occidētalē ecclesiā tridentia tunc eius gētis peioratione osensit. Secutiq̄ illū nōnulli tartaree gētis scythie preterea sacro baptismatis caractere perfusi christianos se ⁊ catholicos fore ,pfessi sunt. Sed ⁊ rudulphus ab electorib⁹ germanis in romanorū regē impatorē declarat⁹. ea oditione a gregorio pōtifice in cōcilio est acceptus: vt sequenti anno in italiam pacificus veniēs romam ad coronam inunctionēq̄ accipiendā se conferret. Exinde rebus hierosolyme quantū posset maximā opem ferret. Multaq̄ ibi decreta fuerūt ordinata ⁊ electionē sūmi pōtifici. Et ad christianā religionē pertinētia.

Rudolphus comes de habspurg post lōgā vacationē imperij ⁊ deuastationem bonorum in rege romanorum electus est cōi voto principū. Et rex romanorum designatus: hac conditione vt sequēti anno romā peteret corone accipiēde causa. Cōfirmat⁹ a gregorio in fauorem terre scē. Fuit eni vir prudens. in agēdis strenuus. ⁊ armis iustus. deū timēs. Cui nil ad excellētiā laudis deesse videbat. Robustissimo quidem corpore ac pulcherrimo aspectu viguit. Consilio quoq̄ ac magnitudine animi ac egregia liberalitate emicuit decoratus. His oditionib⁹ cesar factus imperauit annis. xix. implicatus multis agēdis in regno germanie. Alfonsus quoq̄ persuasione gregorij pape ius omne suū rudolpho cōcessit. Cū autē rudolphus curie magister othocari regis bohemie olim fuerat: verum christiane publice prefectus inde nō min⁹ belli q̄ domi clarus. missus ad othocarū legatis austriam ⁊ carinthiā ceterasq̄ vicinis italie prouincias tanq̄ iuris impij repetit. Is eni othocarus: q̄ ⁊ primislaus dicebat quintus bohemie rex: cū obijsset frideric⁹ dux austrie sine liberis: soror eius margaritha hereditatē accepit. Hec anus othocarū sibi virū accivit. qui nō tā diugis etatē q̄ dotē aīo voluēs sterile matrimoniū cōtraxit: ⁊ principatū nobilē ofecutus. Et vlricus q̄ eo tpe carinthiorū principatū tenebat: ⁊ viri sobole careret: accepta pecunia carinthiā othocaro carniolā marchiā sclauonicā ⁊ alia tradidit. Repetijt igit rudolphus qui nec austria muliebre tendū eēt: nec carinthiā in iussu cesaris vlricus vendidare potuisset. rēnuit othocarus ⁊ impa dei q̄ aliqū sibi seruiuisset impacato midit aīo. Sed ⁊ intervenientib⁹ amicis ea lege recōciliati sunt: vt austria imperatori cederet. Et in ortus acceptisq̄ filiab⁹ affinitas vtriq̄ iūgeret ,puincie. de quib⁹ lis eēt dotales fierēt. ⁊ othocarū in verba sua iurare more maiorum exposcit. Tandē ,puocatus verbis vxoris othocarus collectis nouis copijs conueniūt ambo cū exercitib⁹ in campis austrie trans danubiū. cōmissum est atrox pr̄liū ipsa die beati rufi anno sub incarnatione verbi. viij. ⁊. lxx. post. cc. ⁊ mille diuq̄ marte dubio pugnatū. Ad extremū relictus a suis rex bohemie dū fortiter pugnat occidit. corp⁹ eius permittēte rudolpho in bohemiā translatū regio honore sepultū. Et vuētzesla⁹ fili⁹ regnū deinde obtinuit viij. annos nat⁹. marchio brandēburgen. tutoris nōie. ⁊. diu gubernauit. Nicolaus pōtifex nihil ducēs antiqui⁹ q̄ karoli potētiā imminuere. adq̄ ītētatū atq̄ pfectū ē. Uicariatū eni īpij i etruria sibi obligatur⁹ rudolphū īpatorē excusatōi ius precidit: quē hlanis opē hierosolymitanis reb⁹ ex ostituto afferre requisitū respōdisse id a se fieri posse nec debē nisi vsurpatā karolus dimisisset: quā simulationi vtriq̄ pōtifex otinuauit. Rodolph⁹ eni hoc ipso etruriā a karoli vicariatu liberatā facto defunitis romandiolam ⁊ rauēnatū exarchatum pontifici ⁊ ecclesie reddidit. Nā post fractas apud forumliuiū bononiensiū ⁊ florentinorum copias oīs romandiola imperatorias erat secuta partes. Et minime q̄ singuli darent populi tributa percipiens rudolphus eos priuilegio sub imperio titulo liberos esse dixit. tandem rudolphus senio ⁊ egritudine confectus. ad quē accessit vuentzeslaus cum contborali guttha filia cesaris in erfordia diem obijt. ad Spiram deductus inter romanos imperatores sepelitur Anno domini. M. ccxcij die. xxij. Julij.

Conradinus friderici secūdi imperatoris ex filio conrado nepos. a gibelinis contra guelphos in italiam vocatus: cum maximo alemanorum suorū exercitu veronem primo: deinde papiam venit. indeq̄ per carranensiū oppida ad genuensium mare transijt. postea maiore ex longobardia ⁊ romandiola gebellinorum comparato exercitu adiuuante guidone ferentano comite marsallarii regis karoli apud aretium interfecit. inde romam concessit pōtifex viterbij cum trāseuntē adolescentē videret: dixit ipsum tanq̄ agnum ad cedem perduci. Dum enim cum Carolo campestri loco pugnaret. Conradinus ⁊ austrie dux adolescentes etate: sicut ⁊ infortunio pares signa vbi toto prelij tempore fuerant relinquētes recesserant agasonis cuculione contecti per deuia latitarunt: die autē

octauo ab accepta clade recogniti ad Carolum perducti publico illoo iudicio interfici iussit. Post huius Conradi mortē ducatus sueuie cū signis suis nobilibus ⁊ armis defecit. Cuiꝙ imperiū romanū duces sueuie vsꝙ ꝑ annū. M.ccl. gloriose rexerunt.

Enerat ad pontificē Heinricus adolescens Richardi regis cornubie olim comitis: tūc defuncti filiꝰ multa paterni olim regna negocia apud sedē apostolicam tractaturus Guido montisfortis ⁊ ipse adolescens cū Philippo rege Francoꝝ eodē se contulit. forte accidit vtrūꝙ ad rem diuinaꝫ sancti Laurentij ecclesiam que Viterbij est celebrē: eadem hora petere. sed Guido posterior ingressus cōspectum liberali ac regia potius facie adolescentem caterua famulatus stipatū quodā ex suis indicante Richardi filiuꝫ esse vidicit. a quo Symon pater in anglia per dolū fuerat interfectꝰ nullaꝙ loci tentus reuerentia incautum aggressus interfecit. Equitibus inde suis: ⁊ pariter Philippi regis deducentibus ad russum etrurie prefectū incolumis peruenit.

Egvuidis ducissa Polonie vidua: mire sanctitatis: paternum genus ex Bertholdo marchione badensi duceꝙ morauie: maternum ex agneta filia marchionis orientalis ⁊ comitis de Roeblitz ortraxit. in oppido kitzing litteris edocta heinrico cognomento: cum barba duci Slesie in vxorem data tres filios: totidemꝙ filias genuit. Cuius senior in bello contra Tartaros defecit. Nobile monasterium ordinis cistercienſiuꝫ in trebnitz haud longe a vratislauia extruxit. cui filiam Gerdrudem cū centum virginibus prefecit, Et post obituꝫ mariti vitam celibem in eo duxit. Inter imagines quas venerabatur. beate virginis eburneam miro amore amplexabatur: in manibus gerens neꝙ in morte dimisit. Tandem cum in omni virtute ac abstinentia vitam deduxisset longam: felice fine quieuit. Quam Clemens ob crebra miracula inter sanctas retulit.

Obannes vicesimusprimus: natione Hispanus vel portugallensis: patria vlyxbonensis: Thusculanus episcopus cardinalis: Petrus medicus antea vocatus: pontifex creatur. Is vir alioquin doctus ⁊ virorum doctrina cultorum amantissimꝰ tamē ignorantiōe rerum gerendarū ⁊ morum inequalitate leuis fuisse dicitur. Ferunt hunc Petrum hispanum medicū: in vita sua multa scripsisse potissimum canones quosdam ad medicinam pertinētes: atꝙ librum quem medici thesaurum pauperū vocant. Et ab eo probleumata ad imitationem Aristo. edita. Primā vero in pontificatu curā suscepit Michaelem paleologum ad promissum cōstitutumꝙ in lugdunēsi concilio vnionem ita hortari vt nisi eam seruasset. Carolo ipso regi fauorē fuerit prestiturus. per eiusdem pontificis tempora Veneti anconitanos bello mariꝙ acerrimo persecuti sunt. Eodem quoꝙ tempore templarij tyrū vrbem pro expeditione christiana administrantes solitā ante bellum genuēse iurisdictionē ⁊ portorioꝝ exemptionem Venetis in ea vrbe reintegrauerunt. Tergiuersatus est interea verbis paleologus cum Ioanne romano pontifice: qui pontifex ruina oppressus camere quam edificari curabat. Octauo pontificatus mense exacto Viterbi interijt.

Icolaus tertius papa: patria romanus: ex familia Vrsina Ioannes caietanus antea vocatus. pontifex tandem creatur protracta in sex mēses electiōe. Nam cardinales post interitum Ioannis illico romam accesserunt nouū in laterano pontificem delecturi. Et Carolus rex senatorio functurus munere conclaus custodie curam habuit. Que rebus ecclesie multum sibi plurimum obfuit. Dum enim aperte pertinaciterꝙ gallicum potius ꝙ̄ italicum creari pontificem cōtendit. Electio sextum prope mensem cum magno rerum orbis christiani damno atꝙ incōmodo est dilata. Et ipse maximum inde non magis patrum ꝙ̄ populoꝝ Italie odiū incurrit. Subsecuta est eius creatum tam repentina ꝙ̄ digna correctio Ioanne Caietano cardinale sancti Nicolai in carcere tulliano in tertium Nicolaum pontificem declarato. Is enim gente oriundus Vrsina in Romanis prestantissimus animi dotibus: corporisꝙ ornatissimus fuit: vt multa fecerit. Plurima intentauerit suam prudentiam ⁊ animi magnitudinem ostendentia. Nihil tamen in pontificatu duxit antiquius quam Caroli potentiam imminuere id sua ingenij dexteritate perfectum est. Bertoldo enim Vrsino nepote in Romandiole comitem declarato cum nuncijs ⁊ litteris Rudolphi missis omnem Romandiolaꝫ pro ecclesia recepit. Cui ⁊ Bononia tunc pariter fuit dedita: postꝙ̄ latinus cardinalis alter pontificis Nicolai ex sorore nepos in Etruriam vicarietu Imperij liberam sedis apostolice legatus accessit. Is prestantissimus et auunculi Pontificis virtute respondens omni Etrurie ad pacem quietamque perducte. Gibellinis Florenciam ac in ceteras vrbis reductis ecclesie magistratus imposuit. a quibus Etruria quadiu is pontifex vixit pro ecclesia est retenta. Fuit enim vir magnis consilij: vt cultor ⁊ amator doctorum virorum diceretur. in parcendis dignitatibus cōmunibus omnibus habitus. Ideo albanum ex ordine minorum hostiensem ⁊ portuensem ex ordine predicatoruꝫ delegit. Edificijs preterea edes pontificios exornauit. cinxit menibus pomerium sancti petri. basilicas petri ⁊ pauli restituit: ac picturis exornauit. Scribunt neminē ante ipsum sacrificare religiosius visum: cum semper dum solēnia ageret: lachrymas funderet. Erat religionis obseruantissimus. Nō caruit tamen reprehensione cum suos nimis amare dicitur: ⁊ multa eis cōdonaret. Opera autem rome reliquit: vt in ea etate conspicua erecta instaurataꝙ apud sancti petri basilicam. apudꝙ lateranum palatia ⁊ suriani in cimino monte oppidi arcem cōmuniuit. In qua tertio pontificatus anno prope exacto: apoplexia correptus vitam interrupit multis virtutum operibus si longior fuisset vita gloriosissime decorandā. Vacauit inde mensibus quinꝙ.

Vilhelmus placentinus ciuis ⁊ medicus sui temporis celeberrimus tempestate hac verone: vbi publico salario legebat floruit. Et ibidem in cirugia edidit librum pulchrū: ac vniuersam medicinaꝫ de egritudinibus vniuersis. postea quattuor libris accuratissime comprehendit: curas vberrimas adiungēs.

Vilhelmus durandi ordinis predicatorum (vt aiunt) professor: cognomento speculator prouincialis episcopus: hostiensis discipulus: ⁊ canonum preclarissimus doctor: hoc tempore (sicut ipsemet in suo speculo in titulo de feudis) testatꝰ est. Summā perutilem composuit: quam speculum nominauit. a qua et ipse speculatoris cognomentum accepit. Aliud quoꝙ volumen edidit: vt quidam ferunt: quod rationale diuinorum officiorum appellauit.

Araceni ex aphrica soluentes vtrasꝙ hispanias opprimūt Sed christiani cruce signati in eos irrūpētes maxima cede profligarunt.

Vm in traiecto homines vtriusꝙ sexus super pontem correis ac vanitatibus operam darent. Contigit sacerdotem cum diuinissimo sacramento eucharistie ad egrotantē deferendum pertransire. Illi immemores diuine rei cultum vllum ac reuerentiā adhibentes: ponte fracto in aq̄ morse ad. cc. hoies aquis absorpti sunt atꝙ perierunt.

Vulier quedam nobilis in constantiensi diocesi: cum pareret insolitum partū edidit. Cum leonē visu mirabilem hac tempestate peperit.

Onstrum quoꝙ in sueuia superiori apud oppidum esslingen (vt ferunt) mulier enixa ab vmbilico vsꝙ ad summitatem duo habens pectora: ac capita seinuicem respicientia. brachia q̄ttuor seinuicē amplectentia: ⁊ duo verenda. Illico tū post partum obijt.

Omnes nobiles sueuie quindecim federe se coniungentes rudolpho imperatori molestias q̄plurimas inferentes: inter quos precipui fuerūt comites de monsfort: helfensteim et de vuirtenberg ac tockenburg. eorum tamen bonis ac possessionibus ac vastatis: imperio subiciendos perpetuo coegit. Deinde castra predonum in germania in plerisꝙ locis deuastans ab alpibus italie vsꝙ ad brabātiā pacē firmauit.

Ontinuauerāt ad id vsꝙ temporis veneti ⁊ genuenses bellum pridem apud ptolemaidam inchoatuꝫ. de quo aliqua repetere ad hoc tempꝰ cum se oportunitas loci dederit ducimus: ad annū tertium sexagesimū duodecies ꝙ centenū. Rainerio zeno duce. veneti dnqꝫ ⁊ quinquaginta triremes ad sicilie oram miserunt. que classi genuensi (vt sperauerant) non inuenta: in asiam nauigauit. Casusꝙ apud tyrum obuis genuensium nauis cetera est expugnata: portum deinde venetus eadem qua nauim ceperat letitia ingressus tyro vt potiretur adnixus est auxilijs ad expugnationem terrestribꝰ ptolemaida accone accersitis. Cessit tamen conatus inanis. Quesitam interim reddendi commodi vicem genuensis inuenit. qui nauim onerariam: tardasꝙ decem venetijs soluturas: quo in asiam mercimonia deferrēt certior factus. triremes sexdecim ad gulphi fauces curauit post scopulum in insidijs expectaret. Sed admoniti ab exploratoribus veneti expositis in littus mercimonijs ab epyrotis protecti: naues vacuas amisere. Tertio abinde anno classis veneta q̄ttuor ⁊ viginti triremiū: tribꝰ genuensiū triremiū quarū ꝓfectꝰ erat lanfrācꝰ borboniꝰ apud lilibeū fortuitu obuiā eos cepit. Qd cū genue est perlatū educta aduolauit duodetriginta triremiū classis. q̄ ꝑ quāsiuit accuratissime venetā ad drepani portū repperit.

conflictusq; habitus est accerrimus: In quo maximum genuensis
respu. accepit incommodum. Nanq; tribus ex suis triremibus in
prelio crematis: cetere omnes prelio superate vtrinq; crudelissime
fuerunt capti Que clades accepta a genuẽsi effecit vt michael paleo
logus: illius societate spreta inducias cum venetis constitueru: quin
quẽnales. Eodemq; anno triremes genuensiũ. xxv. admirato ac pre
fecto auria: venetis. xxx. apud mothonũ concursure cum viderentur
retrocessit genuensis. Et nauis oneraria mercibus venetorũ magni
valoris plena: apud euripũ expugnata potiti sunt. Eadẽq; genuensis
classis orã crete circũuecta. Caneã illius insule opidum cepit: spolia
tumq; penitus diripuit.

Cribit ptolemeus lucensis nicolaũ pontificẽ nisi eius consi-
lia more occupasset: reges duos vnũ longobardie: alterum
etru cie fuisse daturũ quo regibus sicilie atq; germanie im
perij titulo abutẽtibus euertẽdi italiã (sicut sepe fecerant) adimeret:
vtriusq; vrsinos eũ potius fuisse: q̃ alios ad id fastigij erecturum.
Quin eos constat pontificẽ ipsum deturbando sicilia carolo non ni-
hil iuuius dedisse petro arragonũ rege iohannis prothixi operã sua-
so: vt iure hereditario ↄstantie vxoris sue pretensio id regnũ recipere
admitteretur. Constituit vero is pontifex lege promulgata neminem
regio sanguine ortũ senatorẽ vrbis de cetero fieri. Et aliis quicunq;
fierent anni tempore in magistratu concedere nullis etiã futuri pon
tificis auctoritate licere.

Artari armenis iuncti cẽtũ milia babylonẽ superãt. Et mul
tis eoꝝ interfectis in fugã vertũt. Sicilia quoq; insula hoc
anno a carolo predicto petro arragonensi defecit: vbi apulie
princeps caroli ipsi filius nauali prelio ab aroganẽ filio cũ multis ca
ptus in apuliam ducitur et carceri mancipatur.

Artinus quartus papa: symon antea vocatus: tituli san-
cte cecilie presbyter cardinalis: natione gallicus: patria turo
nensis: tandẽ post longã contentionẽ qui ad quintum et di
midiam in diuisionis mensem italicis vrsinoꝝ absentia superatis:
pontifex electus: viterbij coronari noluit: q; ei ciuitati ob impetum in
cardinales vrsinos factum interdictum a sacris putabat. Et vrbem
veterem delatus: ibiq; coronam accepit. Resurrectionis autem die
sex cardinales creauit. Regem carolum ad se venientem: cum in no
ei amicissimiq; pontificis amplexum cucurrisset: oblatam ab eo se-
natoriam dignitatem administrauit: quo a nicolao priuatus fuerat
restituit. Eũq; instantia paleologum imperatorem pacta lugdunẽ
sis concilij non seruantem. Et petrum aragonensem contra ius fas-
q; ciciliam occupantem anathemate notauit. Hec primo pontificis
martini anno salutis primo octogesimo duodecies cẽteno gesta fue
re: eius quo secutus est anni principio perusini insulgniores delati:
post eduam in agro vastitatem obsiderunt vrbem que inde vi capta
pontifex illico perusinos excommunicauit: sed missi oratores eos in
genti pecunia mulctatos ecclesie conciliauere. Bellũ deinde insignẽ
minus contra foro iulianos ab ecclesia deficientes gessit. Quos etiã
breui adiuuante guidone montis ferretri in fidem recepit: pontifex
autem tot curis circumuentus vrbeuetanis etiam tumultuantibus
(nam gibellini guelphos expulerant) perusium proficiscitur vbi non
multo post lenta febre diu vexatus: tandẽ moritur pontificatus sui
anno quarto: mẽse vno. Sepeliturq; in cathedrali basilica. Ad eius
sepulchrum multi valetudinarij delati: pristinam valitudinem san-
ctissimi pontificis meritis a deo recepere: vir enim bone et constitu
tionis et omnia probe in pontificatu gesta cũ sanctimonia peregit.

Onorius quartus papa: patria romanus: e gente sabella
vetusta proceruz familia: iacobus antea vocatus diaconus
cardinalis perusij pontifex creatus. Cuz nec diuturna sedis
apostolice vacatio: q; cardinales motus: verti quos alias diutur-
nior sedis apostolice vacatio dederat. Romam venit anno domini
millesimo ducentesimo octuagesimo quinto: frater eius pandolpho
senatoriam dignitatem cum gerentem: per cuius tempora magistra
tus romana res iuste et quietissime fuerat administrata: pontifex au
tem apud sanctam sabinã in auentino habitauit: quas ab eo tũc edi
ficatas edes nũc desertas dirutasq; videm: sollicitq; hac sõu sex gal
licorũ regũ vbiq; pres Fuit aũt vir in omni vita probatissim et chri
stiane religiõis amãtissim. Nã ẽ ordinẽ carmelitarũ nõ satis in cõ
cilio probatũ mutatis clamidib nigri in albas. Et a multis ipugnatũ pri
uilegiis ↄfirmauit. Solũ aũt cardinalẽ iohãnẽ boccamatiũ epm tus
culanũ suo põtificatu creauit: viros dicẽs et eosdẽ bonos et doctos ẽ
ẽt rudes et rex hũanaꝝ ignaros i sacr collegiũ coaptãdos eẽ: adeo au
licos amauit: vt quotãnis estate pferri tibur pficiscẽt vitãde est vr
bani cã: vn multe egritudies oriũt. Cũ vo armis a guidõe feltrano ve
xaret: tãdẽ supato guidone totã flãminiã breui recepit. Nõ diu tñ
p morit pontificat sui anno secũdo: die vno. Corpusq; eius a san
cta sabina ad basilicaz petri magna funeris pompa transfertur sepe-
liturq; sepulchro marmoreo qd adhuc extat. Vacat tum sedes men
sibus. x. cum apud sanctam sabinam conclaue haberetur: multi car-
dinales repentina egritudine sunt correpti.

Udolphus imperator cãcellariũ suum in etruriam mittẽs
principalem de fisco germensem ode quo pecuniaz attribue
runt in libertate dimissos imperij fideles pronunciauit: per
quam occasionem lucenses duodecẽ milibus aurei datis libertate
donati sunt. Et florentinus populus ad quietem iam perductus no
uam inchoauit saluberrimãq; regiminis formã. Que in nr̃a quo-
q; tempora licet aliquando a gallicis regibus interrupta peruenit.
Creati enim sunt sex magistratus bimestres futuri. Quibus artiũ
prioribus fuit appellacio. Et septimus breui additus vexilifer iusti-
tie appellatus.

Opida quedam in superiori sueuia que prius ville censebã
tur. Ab imperatoribus muris cincte ciuilibus ac munici-
palibus libertatibus donata sunt precipue. Esling reutling
et heilbrunna.

Istem marinum leonis effigiẽ habentem. Hoc ipso anno
apud centumcellas mense febuario captum fuisse tradunt
quem e mari extrahentes vlulatum et homines planctum
dedisse ferunt. Et ad ponthecem in vrbe veteri perlatum vniuersos
in stuporem sui conuertit Et signum magnum discidij fuit.

Uerulus villosus et vrsorum more vngulis armatus his tẽ
poribus ex ipsius martini consobrina nascitur. Quã obcau
sam martinus rubore perfusus: omnes vrsorum imagines
e domibus suis abradi fecit.

Arolus secundus sicilie regi filius. Hoc anno patre defun-
cto, adolescentulus patri in regnum succedens regnauit an
ni. xxv. Hic gallorum suorũ exercitu fretus: contra petrum
arragonensem mouit. Et post multoꝝ vtriusq; partis cedes petrum
ipsũ carolus vulnerans haud tanto post interijt. Et deinceps ab ad
uersario liber reliquum sp̃us in pace consumpsit: quinto deinde re-
gni sui anno cũ etiam vngarie rex sine virili prole defecisset ex vxo-
ris hereditate etiam illud regnũ accepit. Et carolo primogenito suo
concessit. Tandeẽ cũ. xl. etatis annos complesset moriens quattuor
decim ex maria vxore hungarie regis filia reliquit filios: nouẽ. s. ma
res et quinq; femellas. Quorum notiores fuere carolus cognomen-
to marcellus hungarie regni titulo insignitus. Ludouicus qui ordi
nem minorem induit Et postea in sanctorum numero aggregatus
fuit. Et tertius robertus qui illi et pr̃i in regnum successor fuit.

Enzeslaus eius nominis secundus. rex bohemie sextus. fili
us othocari post interitũ genitoris filius. viij. annos natu
ab ottone marchione brandeburgensi in fracomã adductus
regnum tutorio nomine ab eo. v. annis gubernauit. Reuersus puer
sub imperio nimis iam regimen deinde ex vuẽtzeslai arbitrio ordina
tum Quo regnante eo ipso anno quo ptolemaida a sarracenis occu
pata in hanc vsq; diem tenetur. Pragam ferme vniuersam igne fa-
miliari exustam liberalitate regis ciuiumq; diligentia atq; impensis
ita instauratam vt felix incendium fuisse videretur: vxor deinde ei
Gutha filia rudolphi cesaris bella inter albertum frẽm suum et ma-
ritum diremit. Ferunt aũt in coronatione vuẽtzeslai minus nouez.
ccc. equitum milia apud pragam ex regia curia cibos accepisse pedi
tum vero infinitam multitudinẽ pastam subiecisse et polonus vuẽ-
tzeslauz a quibus diadema suscepit: filium quoq; sui nominis. xiij.
annos natu petentibus hungaris regem dedisse: sed cum bonifaci
pontifex maximus carolus adolescentem regis sicilie filium eo mi-
sisset. Et hungari animum mutarent filium suum albe coronatũ et
sacram simul coronam ad se recepisse. Nec diu postea vite. xxx. sue
etatis anno ex tabe eum obijsse scribunt. Mortem eius bohemos
magno merore persecutos. Fuerat enim mansuetus et clementissi-
mus princeps et admirãdus sanctitate cui successit vuentzeslaus eo
dem nominis moribus tamen longe dispar.

Hadeus natione florentinus medicus celeberrimus his tẽ
poribus apud bononiam legendo clarus existens. Qui cũ
doctissimus haberetur adeo obscura omnia hippocratis et
aliorum principum in medicina detexuit et explanauit: vt alter hip-
pocrates suo tempore habitus fuerit. Et que nunc ad manus habẽ-
tur hec sunt. Expocicio afforismorum hippocratis. et pnosticoꝝ eius
dem. Duas q; expositiones diuersis tpibus accomodatas sup libruz
Galieni. q̃ dum micro tegni. hoc ẽ minor ars. Item librũ de seruãda
sanitate. Et ad varias valitudines ↄsilia multa. Itẽ in libro acutoꝝ
hippocratis expositionem edidit ac etiam in ysagogis iohannicij

⁊ aliqua alia. Tandem octogenarius moritur bononie circa annos domini. Mille ducentos septuaginta. Qui ob celebrē eius famā: diuitias cumulauit innumeras. Nā a principibus italie conuocatus. L. aureos in mercedē diurnam percipere consueuerat. Ab honorio vero summo pontifice semel vocatus: nō prius accedere voluit: quā cētū aurei illi in diē statuerentur. Unde liberatus pontifex decē milia illi aureorū condonauit.

Philippus francorū rex cognomēto pulcher philippi regis filius hoc anno patre ipso defuncto francie regnare cepit. Et regnauit annis. xxix. hic contra edouardū anglorū regē grauissimū gerens bellū multa incōmoda accepit: atq₃ bonifaciū octauum pontificē propter ipsius arrogantiā in carcerē trudi fecit. Inde q₃ cū templarios milites omnino extinguere statuisset primo generalē eorū magistrū cū multis exuri fecit ac alios crudeliter interficiēs reliqui omnes timore perterriti e regno fugierunt. Judeos etiā diu reptis eorū bonis ob auaritiā suā ⁊ quedā eorum maleficia e regno suo expulit.

Egidius romanus ordinis heremitarū generalis prior ⁊ biturricensis archiepiscopus: ac primas aquitanie declaratus his temporibus ob ingenij magnitudinē theologorū princeps appellatus est: q₃ quidem cōijci potest si a curioso lectore eius volumina perspiciant: hic nāq₃ ex illustri colūnensiū romanorū familia natus cū longo tempore ordinē suū omnēq₃ ecclesiā doctrina ⁊ moribus illustrasset: plurimoq₃ labore preceptoris sui thome aquinatis opera apud parisius defensasset: tandē miraculis clarus beato fine quieuit. Quo sanctitatis merito beatus doctor appellatus est. Pluraq₃ edidit librorū volumina. Sup libros sententiarū. Cōpēdiū theologie: sup oēs ar. li. etiā rhetoricorū quodliberta ⁊ varia alia.

Nicolaus quartus papa natione picenus: e ciuitate esculana. Heronymus antea vocatus ordinis minorū frater deinde presbyter cardinalis apud sanctā sabinā decimo mēse post mortē honorij pontifex creat. Collocaturq₃ in petri ipsius sancti cathedra. Itaq₃ illico se cū curia ad vrbē transtulit reatinā. Et post annum romam reuer sus apud sanctam mariam maiorem curiam tenuit cardinales creat ex omni fere religione. Omnes enī pariter amabat: nec plus se debere affinib⁹ ⁊ cognatis quā cuiuis bono arbitrabat: basilicā apud mariā maiorē cū iacobo colūna restituit: vt in fronte maiori apparet. Unde saluatoris ipsius q₃ pōtificis ⁊ iacobi cardinalis imago adhuc cernit: anteriorē quoq₃ ⁊ posteriorē partē basilice lateranensis restituit. Per eius viri alioquin boni tempora multa in orbe christiano infelicissima acciderunt. In primisq₃ vrbs roma ciuium agitata dissidijs incendia atq₃ cedes plurimas pertulit. Unicū tamē habuit secundus pontificatus predicti annus leuissimū pacē arrogonēsium ⁊ gallicos reges o[illegible]. Ea vero constitute pacis leticia haud quaq₃ fuit christiano populo diuturna. Tripolis enī secundo pontificat⁹ anno ferro ac flāma a soldano euersa fuit: quā q₃ multos milites proprio ere transmisit: alios q₃ plures cruce signādos mittere curauit. Quarto deinceps. Nicolai pontificis anno. Rudolphus imperator germanus obijt: adolphus q₃ assumptus est. Nicolaus autē tedio animi, vt quidā putāt, qd̄ male sibi cedere omnia videret rome pontificatus sui anno quarto mense vno: die. viij. moritur: ⁊ apud sanctam mariā maiorē ad caput basilice sepelitur. Postea cardinales perutiū profecti: vt liberius eligere pontificē liceret re ipsā discordijs itestinis biennio mēseq₃ tertio in lōgū deduxere.

Celestinus quintus papa petrus morenensis antea vocatus: professione anachorita patria e. emiciatis secundo a sulmone miliario cenobiū incolens ad maielle montis radices pelligne genti religione preceteris venerandum: instante carolo rege ⁊ latino cardinali pontifex creatur. Itaq₃ decreto de sua electiōe facto hortante carolo rege assentiens. Celestinusq₃ tertij nomen assumens a collegio rogatus adduci non potuit: qui accersitis ad se cardinalibus aquilam vrbē vsq₃ accessit: vbi consecratus duodecim creauit cardinales. Seruauit vero eandem vite normam austeritatemq₃ celestinum in qua tot ante annos fuerat maceratus: paucis extrinsecus dignitati concessis. [illegible] ac se accomodare per viribus est [illegible]. Sed partim cum parua ac omnino nulla desitūt experientia [illegible] partim effecti senectuti corporis imbecillitas ab actiōes prohibuit. Et multa illico [illegible] pleraq₃ perperam ⁊ sordide committi cepta. Inde peritiores esse viri in curia ineptias plurimi propalā vociferati sunt. Que sancto viro renunciata suaserunt: et male populo christiano sibi ⁊ anime sue petrus assumptum pontificii muneris onus ab renunciando dimitteret: id ea mētis cōcitatū ad caroli regi aures peruenisset: eum perpulit vt pontificem amantissimum regni sui decus neapoli duceret. Qua in vrbe facilius auerti posse a pontificatus dimittendi proposito videretur. Ferūt autē Benedictū caietanū cardinalē anagninū gratia dolose visum qua apud pontificē ceteros antecedebat, iuris pontificij decreta q₃ excellenter doct⁹ erat vndiq₃ ad suam intentionem selecta ea rōne illi ostēdisse, vt ipositum sibi salutis animarū toci⁹ orbis onus vir timoratus suas vires superare existimās dimittere statuerat. Qd̄ cū esset facturus cōstitutionē edidit declarantē pōtifici licere Romano pontificalē dimittere dignitatē. Post paruūq₃ cardinalib⁹ collegialiter congregatis: pontificatu quē paulo minus sex mēsib⁹ administrauerat se abdicans alteri⁹ subrogandi potestatē illis arbitriūq₃ pmisit. Nec mlti intercesserūt dies cū Benedictus ipse in pontificē est delect⁹: cui octauo Bonifacio fuit nomen. Petrus autē morronensis ad priscā anhelās heremi vitā clādestine neapoli est pfect⁹. Qd̄ cū Bonifacio est renunciatū: missis equitibus retractū de via illū in custodia haberi iussit. Uerebatur enī vir ipse astutus ne ppli Petrū pon⁹ sēitate recognita cōspicuum. q₃ se doctrina ⁊ elatione redūdantē pro Petri vicario seq̄rent. campanie deinde in arce tam arcta teneri custodia iussit vt inde mortē illi acceleratā fuisse sit creditum. Sunt q̄ scribūt eū post mortē miraculis claruisse: quem Clemens quintus scōrū numero ascripsit. Cuius celebritas. xiiij. kal. iulij obseruatur.

Ugolinus vrbeuentanus ordinis heremitarū diui Augustini luculētissimus theologus ⁊ doctor. pmo ariminensis epis: et postea cōstantinopolitanus patriarcha. per hoc tpus parisius pmā cathedrā tenēs maximo in pcio habit⁹ est. q̄ vita cum sīis moribus etiā ornatissimus esset. Et ipse eccliā dei tum docēdo legendo ⁊ scribēdo mirū in modū adiuuit. Scripsit hic pmo de differētia ideorum lib. i. ⁊ sup quattuor sententiarū libros laudabilia cōposuit cōmentaria. Sed ⁊ quodlibeta plurima olim iudicio dignissima disputauit.

Ugo quoq₃ billom⁹ pdicatorū ordinis insignis doctor et cardinalis presbyter: hec ipsa tēpora tum vite sanctimonia tumq₃ voluminib⁹ a se editis illustrauit. Idē fecit Jo. de parma ordinis minorū pfessus: sacre theologie magister ornatissim⁹.

Adolphus comes de nassano vir strēnuus: a germanie electorib⁹ post obitū rudolphi olim suffragio cesar creat⁹. In eiusdē imperij spem titulūq₃ assumpt⁹ est. ⁊ imperauit annis sex. vir certe insignis sed paruis militie ⁊ pecunie potens. Qui imperio suscepto q₃uis a pontifice non coronatus fuisset: anno domini. M. cc. xcij. exercitum mouit ⁊ potenter misnaz ingreditur: cui occurrit vincizesla⁹ rex bohemie in grembam vbi filium suum rupertum ⁊ agnetam filiaz vincizeslai per sponsalia iungunt: marchionatumq₃ misnensem imperio iunxit. Cū demum iura imperij repetere tentasset ab alberto auxilio quorundam principum electorum cum adolpho bella gessit in confinio agri spirēsis: ac vuurmacensi propter militum paucitatem potius oppressus q₃ superatus: ab alberto filio rudolphi occiditur apud montem germanie in bello quod cum eo gessit in die sanctorum processi ⁊ martiniani.

De amissione locorum orientalium.

Tripolis vrbs asie insignis secundo pontificatus quarto nicolai āno obsidione ⁊ viribus facta est in soldani babilonie potestatem: quam quidem vrbem ditissimam post cōmissaz in mortalibus cedem maximam: postq₃ abactam: asportatam omnifariam rerū predam igni primum: post ferro abolumi diruiq₃ curauit. Progressusq₃ eodem furoris impetu barbarus: tyrum sidonem barutum ⁊ earum vrbiu₃ oppida intra tertium pontificatus nicolai annum cepit: ⁊ sicut tripolim euersaz diruit. Itaq₃ princeps astu ⁊ prudentia eque ac viribus ⁊ potentatu pollens: ne ea clade accepta nominis christiani principes occidentales in asiam concitaret: induciarum federa in duos annos ptolomaide habitatoribus christianis concessit. Nicolaus tamen pontifex per crucem de more assumendam edicto statuit afflictis asie rebus subueniendū: mille quingētos ipse equites ex publico ecclesie sūco curauit comparari: quos ⁊ multi in magnum exercitum sine certo prestantiq₃ duce secuti sunt: qui quo plures eo perniciosiores: ptolomeida vrbe populis tunc frequentata innumeris: quantos nunc non temere alat aliqua vrbs italie. Et septem diuersis magistratuum gentiumq₃ generibus premebatur. Ea militum multitudo cedibus rapinis ⁊ incendijs aliq₃diu debaccata: in agris soldani tulit patienter dissimulauitq₃ diucius: quare soldanus tandē anno ipso exacto centum quinquaginta armatorum milia in ptolomaidaz duce filio suo misit: ipse morbo implicitus tenebatur. Filius per etatem ardencior amplissime vrbi obsidionem admouit.

Inde genitori defuncto soldanus ab exercitu est suffectus: quo clau/
sus successu vrbis ptolomaide predā exercitui donauit ⁊ accuratio
ri solito vsus oppugnatiōe: ad eāq; paulopost animos ɔsternatiōeq;
ē vētū vt publico ceterorum ɔsilio mulieres primū paruulos ⁊ debiles cū
supellectile emiserint. Deinde constituerint duodecim milia arma/
tos in vrbe retinēdos māserūt ex primoribus rex cypri: q̄ paulopost
multitudinē est secutus: patriarcha hierosolyme: tēplariorūq; magi
stri q̄ nō prius vrbē destrueret q̄ soldanū viderūt: soldanus tādem
ptolomaidā a paucis quos nauigij carentia detinuerat christianis
male defensatā vi cepit ⁊ mortalibus in ea reptis ad vnū cesis. Sed
tāto tenebat illius excidēde vrbis desiderio: supposito eo incitante
ignis maximā partē absumpserit. Menib⁹ inde ⁊ vrbis parietibus
passim solo equatis. Annus erat salutis nonagesimus duodeciesq;
centenus quando tandē reliquias amisimus victorie illius celeberri
me: quā anno animi quarto de ducētisimo vrbani pon. auspicijs ex/
peditio inchoauerat. Salue tamen manserunt ad tempus cyprus in
sula ⁊ armenia minor dicta prius cilicia.

Ordo celestinorū a celestino predicto papa eius auctore co/
gnominat⁹ tēpestate hac sub regula diui benedicti initiū ⁊
miurū incremētū sumpsit. eo q̄ ipso sanctissimo viro in car/
cere defuncto: ꝓpter eius crebra miracula multi nobiles ⁊ doctissi/
mi viri spretis seculi bonis ⁊ pompis ordinē ingressi cito ⁊ virorū nu/
mero ac cenobiorū ɔstructiōe mirabiliter ordinē auxere.

Ordo seruorum.

Ordinis quoq; seruorum

virginis marie philippus vir religiosissimus primus in/
stitutor fuit: qui nō longe a florētia vrbe quieuit. Hic au/
tē religionē sub diui p̄ris augustini regula excitauit: atq; ipsam ver/
bis ⁊ exēplo aliquib⁹ additis ɔstitutionib⁹ i formā redegit: quā or/
dinē a multis ꝓbatū benedict⁹ postea vndecim⁹ ⁊ bonifaci⁹ at/
q; vrbanus sextus ⁊ alij priuilegijs ⁊ exēptionib⁹ munierūt: et inter
mendicantes cōnumerauerūt qui ordo viris doctissimis ⁊ i declama
tionib⁹ clarissimis ac locorū multitudine multo habetur in precio.

Bonifacius octauus papa natione beruicus vel campanus
p̄tria agnaninus: benedict⁹ caietan⁹ antea vocatus: neapoli in
pontifex creatur in vigilia natalis dn̄i millesimo ducentesi
mo nonagesimo quarto: vir quidē doctrina ⁊ experiētia rerū insignis
diu enī in curia versatus fuerat ⁊ per omnes dignitatis gradus ad
pontificatū peruenerat: nā cū esset sancti martini in montib⁹ presby
ter cardinalis adeo pontificatus dignitatē exoptauit vt nil ambitio
ne ⁊ fraude pretermitteret quod ad eam consequendā pertinere arbi
traretur. Aiunt clanculū quosdā subornas qui in cubiculū celestine
hominis simplicis ei persuaderēt vt pontificatū dimitteret si saluus
fieri vellet. Suscepto autē pontificatu omnes contēnere cepit. Gi/
bellinos omnes odio persequebatur. Ideo petrum ⁊ iacobum cardi
nales colūnenses vna cū sara eorum patruo paternis castellis priua
uit. hoc tamen laude dignū q̄ duplicē celebritatē ⁊ apostolis ⁊ euā/
gelistis ⁊ quattuor ecclesie doctoribus gregorio augustino hierony
mo ⁊ ambrosio statuit. Idē dum in vrbe veteri esset beatū ludouicū
ex regia francorū stirpe ortū ex carolo secundo ordinis sancti fran/
cisci professum in sanctos retulit. Erat annus salutis de tredecies cē
teno secundus. Sextū edidit codicem iuris pontificis celeberrimū
vrbē quoq; eugubinā que gebellinorū auspicijs ab ecclesia defecerat
breui recuperauit. Alberto duci austrie imperij confirmationem bis
terq; petenti negauit. Iubileū quoq; idem retulit anno millesimo
tricentesimo quo plenā delictorū omniū remissionē his prestabat q̄
limina apostolorū visitassent: ad exemplū testamēti veteris. Iubileū
nāq; quinquagesimo quoq; anno repetebat. Idem etiā centesimo
quoq; anno obseruari mandauit. Ob hanc rem eo anno tanta vndi
q; hominū multitudo romā venit vt vix incedere per vrbem amplā
quidē ⁊ vastā liceret. Francorū regnū propter violatū insigniū al/
berto imperatori subiecit ⁊ titulū imperij romani prius multotiens
denegatū ɔcessit vt rex quoq; francorū fieri pateret: qđ cū albert⁹ cō
sensisset pontifex vna eadē celebritate hunc philippū frācie regno pri
uatū inde albertū romano ⁊ illo ornatū ꝓnūciauit. Philippus inte
rim a sara edoctus guilhelmū roma petere iussit: sarā quoq; in latu/
nā: redierat regionē q̄ anagniā clā noctu ingressos adiuuātib⁹. Gibel
linis quos bonifacius diu multūq; vexauerat pontificē nil tale me/
tuētē in domo paterna capit: ⁊ in eodē in quo genit⁹ fuerat cubicu/
lo valuis vi fractis obstupescēte: ꝓductū romā pontificē intra quar/
tū: vigesimū diē dolore animi ɔfectus perijt. pontificat⁹ sui anno oc
tauo mē. e nono die decimo septimo. Sepelit quoq; in basilica pe
tri sepulchro a se antea extructo qđ adhuc extat i sacello a se ɔdito.

Benedictus vndecimus papa natione taruisinus nicola⁹ an
tea vocatus cardinalis hostiensis romę cancēdis nouēbris
pontifex creatur. Territi enī eo pōtifice casu cardinales pe
rusiam accessere vbi ad duodecimū mortis bonifacij diē benedictū
ordinis predicatorū pontificē creauere: qui ab ineūte adolescentia or
dinē predicatorū ingressus tantū valuit vt ad generalis dignitatē ꝑ/
ueneret. Vir quidē pontificatu dignissim⁹ qui magnū breui tpe vir
tutis sue documētū prestitit. ita enī vixit vt post mortē inter beatos
merito censeatur. Is guilhelmū cū quinq; ciuibus anagninis ex cō/
municatos pronunciās. Regi francie titulū: libertates ⁊ priuilegia
restituit. Iohānē ⁊ iacobū cardinales de columna: in gratiā recepit.
Inde mens sanctissimi viri fuerat pacata italia tartaros siriam ⁊ pa
lestinā: ingressos christianos iuuare a quibus litteris ⁊ nuncijs ad tan/
tam rem cōficiendā continuo inuitabat vt comodius efficeret sta/
tim cū curia perusiū profectus est: vbi infirmitate correptus nonis
Iunij diē obiuit pōtificat⁹ sui mēse octauo die decimoseptimo rej
destinatam omittit. Sepelitur aūt magna pompa in ecclesia fratrū
ꝓdicatorū millesimo tricentesimotertio. vacauit tū sedes mēses. xj.

Sextū pontificij iuris librū his annis bonifacius ipse pon
tifex edidit: quē a tribus doctissimis viris ex quibusdā no
uis decretis a se editis compilari mandauit: ⁊ publico edi
cto obseruari: ⁊ in publicis gimnasijs legi debere precepit: quem ste
tim archidiaconus bononiensis explanauit.

Ludouicus felix sanctus ex regali ꝓgenie patre carolo. scdo
rege siciliae: matre maria regina sicilie ⁊ hungarie originē ha
buit: in etate tenella religiosū preceptorū his ductus in ca
thaloniā cū duobus e fratribus suis datus obses pro liberatione re/
gis: caroli genitoris vbi per septennium a fratribus ordinis minorum
liberalibus ac diuinis artib⁹ instructus doctus euasit vt publice ac
priuatim disputaret clero ac populo verbū dei manifestaret: fuit in
orationib⁹ sedulus: factus sacerdos ferme singulis diebus celebra/
bat castitatis amator vt excepta matre: ac sororibus cū: sola nunq̄
loqueretur. corpus castigabat assidue. Inde ad petitionē bonifacij
pontific, prius ordinē minorū professus ⁊ habitū susceptus ep. sco
patum tholosanū regendū accepit vbi mira opera pietatis perfecit
Demum in infirmitate vltima constitutus susceptis deuotissime sa
cramentis resolutus in mortem ad celum feliciter euolauit: quē do
minus magnis miraculis magnificauit: consumatis enim operibus
bonis tempora multa expleuit.

Albertus huius nominis primus dux austrie rudolphi olī
imperatoris filius Anno M. cc. xcviij. adolpho imperato/
re oppresso ac interfecto germanorum imperatore declarat:
⁊ imperauit annis decem. Verū cū in prima electione nō omnes ele
ctores consensissent. ius electionis in manus eorum resignans ne de
violenta regni vsurpatione notaretur. Iterato electores communi
voto cesarem declararunt ⁊ postea aquisgrani coronam regni acce/
pit: vir vtiq; bello ⁊ armis strenuus: licet quidā eum monoculum ⁊
agrestem aspectu auariciaq; suspectum scribant: cum liberorū suo
rum cōmunē vtilitati comodum proposuit. Qui suscepto imperio a
pontifice imperij confirmationem expostulauit: quā ab arrogantis
simo obtinere non potuit. Cum a bonifacio pontifice vt eum de mo
re cōfirmaret missis terq; quater oratoribus impetrare nequiuerit
Verum cum inter philippum francorum regem ⁊ bonifaciū ipsū
(vt erat animo ambiciosus) postmodū sub orta fuisset dissensio eo
qđ philippus apud parisius magnū congregasset cōuentū vbi boni
facij cōmemoratus iniurijs sibi illatis: ac etiam eius fraude in papa
tu occupando cōmemorata ad futurū ɔciliū appellauerit. Bonifaci
us ira percitus concilio habito nō solū albertū confirmauit sed etiam
philippi regnū alberto huic subiecit. Que res multas discordias ⁊
occasiōes iter christianos suscitauit. Huic alberto frater rudolph⁹ im
peratoris rudolphi filius erat: cui venzeslai regi bohemie soror noīe
agnes nupsit q̄ prage moriens ibi sepultus iacet. Ex ea nat⁹ ē ioban
nes qui paterne hereditatis diuisionē ab alberto patruo pecijt: qui ei
sertū viride in obprobriū misit. Denuq; hic albertus cū multa strenu/
ue gessisset: ⁊ rhenū fluuium trāsisset iohānes ꝓdictus albertū pa/
truū suū circa rainfelden non longe ab oppido pruk vel vt alij brik
scribūt dum simul amice iter agerent sua manu interfecit: deinde
penitentiam ductus clementē q̄ntū pontificē maximū qui sibi pur
gationē indulgeret apud auinionē adijt. Pontifex imperatori occi
sorē ab imperatore iudicandū ait: venit ergo pisas iohānes: vbi cū
telore henric⁹. vij. eius nominis imperatori collocabat a quo iussus reli
gionem ingredi heremitarum sancti augustini: in eaq; perpetuus
penitere non recusauit. Mortuus est in eadem vrbe ⁊ in ede sui or
dinis sepultus. Mater eius iohannis cordata mulier fuit ⁊ ingenio

feroci que cũ accepisset germanũ suũ vuentzeslaũ contentũ regno bohemie oblatũ imperiũ recusasse. At ego inquit si regno potior gleba qz vna mihi modo desit: aut quod reliquum est subiciam: aut imperio excidam.

Nati eo tempore secũdo carolo regi neapolitano nati post sancti ludouici mortẽ superstites ex maria vxore regis hungarie filia mares sex: femelle quinqz: eorumqz maior natu carolus martellus hungarie regnũ materna: secundus robertus calabrie dux neapolitanũ paterna hereditate expectabãt. Tertiusqz philippus tarentinũ obtinuit principatũ. Natarũ prima clementia nomine carolo philippi regis francie primogenito nupta erat. Secunda nomine blancã iacobus arrago sicilie rex dimissis amoribus ante quo. Carolo martelloqz et ludouico postea sancto quos tenebat obsides in matrimoniũ acceperat. Cũ eo itẽ ex pacis federe leonorã tertiam. Fridericus arrago iacobi frater titulo a ipse regni sicilie ornatus vxorem habuerit.

Ventzeslaus tertius rex bohemie septimus filius predicti vuentzeslai qui cũ ebrietate et turpissime parti corporis dies noctesqz indulgeret et aliorũ bona diriperet: aliorũ vxorum eluderet apud demutiũ morauie ciuitatẽ dũ solus in domo decani pontificalis edis per ambulabat tribus vulneribus confossus duo de viginti natus annos interiit. Ignoratus est necis auctor quis Conradus eques turingus cruentã gestans pugionẽ exire regiã visus fuit ná is prius obtruncatus est populi tumultu quã crimen consiteretur. Venerat eo tempore pragã dux carinthie heinricus: cui altera ex sororibus regis nomine anna natu maior iam pridẽ nupserat: hunc bohemi regẽ sibi deligunt. Id egre fert albertus imperator: qui repente coactis copijs bohemiã ingressus heinricũ regem deturbat: rudolphũqz filiũ suũ regem constituitus. Elizabeth senioris vuẽtzeslai relicta in matrimoniũ ei tradita quo regnum eius solidius esset: qui cũ magna bohemorũ spe regnare cepisset subitanea morbo correptus primo regni sui anno absqz liberis decessit. Ob eius obitũ dissidentes inter se bohemi: alij fridericũ rudolphi fratrẽ: alij heinricũ quem deiecerant petiuerunt: vicit heinrici factio trucidatis alterius partis auctoribus. Et quis albertus imperator cũ magnis copijs bohemiã ingressus regionẽ longe lateqz afflixerit: heinricũ tamẽ regno eijcere nõ potuit prius a nepote: vt ante diximus occisus quã meditata in bohemos exequeretur.

Cometes future maxime cladis indiciũ hac tempestate in celo apparuit afflictionẽ christianorũ indicans: quo anno in solẽnitate sancti andree tantus repente terremotus exortus est quantus antea nunquã: qui et multis diebus per internalla perdurans multa diruit edificia.

Vm eo tempore quidã electores imperij: precipue ecclesiastici principes ob diuersa discidia in albertũ regẽ varias diurationes ac simultates attentarunt et dicentes odophũ dñm suũ in bello peremisse: ideo eũ regia dignitate indignũ cẽsebãt. Quã obrẽ ceteri principes primarij in regno germanie. Rudolphũ palatinũ rhenĩ imperij iudicem statuerunt vt deinceps futuris temporib⁹ sua industria hoc officium peragere deberet. Ex qua consuetudine reges romanorum mouerentur ne aliquod maluz vituperatione dignum in regno molirentur ac indigni imperio iudicarentur.

Eductor ac dolosus quidam ostentabat se fore fridericum imperatorem indicijs varijs: quẽ olim perditum fuisse ac nullum postea inuentum fuisse dixerunt. Is sua astutia cuz multos sibi adherentes acquisiuisset ab imperatore comprehensus detectis fallacijs igne combustus fuit.

Iudei quoqz dño primo alberti imperatoris aucti in plerisqz locis ob male gesta nuremberge in herbipoli: rotenburge: ac in plerisqz locis finitimis igni traditi sunt: nõ sexui non etati parcẽtes: infelicẽ gẽtẽ aliquot milia perijsse ferũt suat sidtes baptismi gfa.

Vm dño vndecie trecẽtesimo et millesimo Jacobũ arragonum siculũ regẽ obijsse diẽ, lcrebuisset robert⁹ calabrie dux caroli genitoris iussu in siciliam traductis copijs cathina vrbe potit⁹ ẽ: philipp⁹ quoqz tarẽtin⁹ dux frater su⁹ cũ parissima classe illico ẽ subsecutus. Siculi in terra corrupti popularis armis sese aduersus exosuz gallicũ nomẽ vt tuerenẽ terra mariqz parauerant: et fridericũ arragonẽ earum vocauerunt: rõne vt regni trinacrie sibi ẽt tardiusculi aduẽturo offeruerũt ẽt plene [illegible] copias ex hispanis traducẽdas: vt adhibita [illegible] [illegible] Nam [illegible] in terra salutiore disciplina classis philippi principis tarẽtini eã p se ferẽs securitatẽ quã ne excepta a roberto sic omni [illegible] debuit ostẽtare quinetiã in roberti classis ex cathinẽ in portu soluẽs illi quã primũ e lõgi quo apparuit absqz bellici apparat⁹ armatura obuiã ẽ progressa a vtraqz igit classe pari socordia sz mota ventoqz dispari vicissim se petentem siculorum classis magno ordine maioriqz apparatu maximo animorz ardore dilatata est primaqz impetu quã posterior nauigare ceperat roberti ducis classe armamẽtisqz destituta nullo siculorũ labore dissipata est: partim demersa partim intercepta est: partim ad hostiles portus adducta est: adeo vt pauci triremes remigio vsi acceleratione cathinata ad robertũ fuerint reuerse. Durius postea fuit siculus cũ philippensi classe preliuz his duobus incomodis robertus dux anime anxius in fugam sententiam inclinauit. Cathina itaqz in ciuium potestate relicta cum paucis que ex vtraqz classe superfuerant triremibus in italiam est reuersus.

Inus mugelan⁹ iuris vtriusqz peritissimus doctor hoc tpe clarauit: et primũ locũ inter doctores in italia obtinuit: eo qp in dicẽdo: disputando decidendoqz tantã loquẽdi vim habuit qp eo presenti vniuersalis legalis phie sinodus adesse videret: et propterea copiose eleganterqz totũ ciuile ius multis voluminib⁹ declarauit: nam sup infortiato digestoqz veteri ac nouo pulcre scripsit Insuper et de mãdato bonifacij pape et post archidiaconũ bononiẽ sez in iure põtificio sextũ declarauit: scripsit etiã cõsilia elegãtissima.

Etrus de bella ptica natione burgundus predicti dum professionis et doctrine cõsimilis hisdẽ tpibus floruit: qui et ipso diuino nõ minus docte et accurate super toto digesto codiceqz ac institutis scripsit. Habentur etiã eius centũ disputationes a se edite et in maximo precio apud doctos habite.

Nnus aduenerat salutis millenus terdeciesqz centenus in quo octau⁹ bonifacius pon. ro. vt premissũ est prudenti pio qp visus cõsilio pres imitatus vetere. ãnũ instituit iubileũ cẽteno inde quoquo futurũ anno cui⁹ ea fuit rõ vt qui ex transalpinis vltra marinisqz venientes octo quo ex italia et eius insulis. xv. dieb⁹ sacra vrbis loca orando obirent plenaria peccaminuz venia donati essent. Magnũ ea sũmi pon. indulgẽtia alicubi fructũ attulit qp dissidenter aliqui et acerrimis etiam capitalibusqz inimicis publice et priuatim vsi in pacem beniuolentiamqz conciliati sunt.

Acobus de arena natione parmensis iuris cõsultus peritissimus: cui⁹ opiniones in explanandis legibus vt bartolus testat semp de mente iuris extiterunt. His tpibus breuiter vtiliterqz super digesto toto et codice scripsit: indeqz disputationes pulchras ac tractatũ de excussione composuit.

Icolaus de neapoli his contẽporane⁹ extitẽs super prima infortiati et toto volumine copiose et pulchre conscripsit: ac quedam alia edidit.

Iohãnes scotus ordinis minorũ theologus subtilissimus. Anno dñi. M. ccc. vel circa: velut alter appollo floruit. Et preceteris theologis subtilissima quedam opera edidit. Et sup librum sententiarum precipue super quattuor sententiarum quem ipse (vt aiunt) in ordinem redegit: multa subtilia scripsit. Unde et doctor subtilis dicitur. Quolibeta etiam plurima disputauit. In diuinis etiam codicibus cõmentarios et alios tractatus edidit. Qui quidem cõmentarij quid valeant absqz nostro testimonio ipse ostẽdũt Super libros. Aresto. quã maxime methaphisice questiones peritissime disputauit et alia complurima composuit. Hunc autem lacte sue sapientie multos enutrisse discipulos tradunt: sed qui maxime profecere hos fuisse dicunt. Franciscum maronem Antonium Andred Johannem grandonem. Ochamum berleum atqz alios complurimos Quorum ingenijs mirum in modum philosophia creuit. Deniqz apoplecticus interijt quis et plerisqz patet qõ viuus fuerit defossus.

Riuerius pisanus ordinis predicatorũ magister egregius doctrina et eloquentia grauis. Vir optimus ac prope modum sanctus: vt ex eius operibus habemus: sũma in veneratione ac tempestate habeatur. Et sũmam copiosissimam multaruz lucubrationum et vigiliarum plenam conscribere orsus est. In qua certe quanteqz litterature ac sanctimonie vir fuerit vel ex hoc percipi potest quod cum in ea quicquid vtilitate difficultati siue necessarium est: diuinarum scripturarum studio plenissime inueniatur: siue sui laude et prefacione (vt plerunqz fieri solet) absolute sic incipit. Absolutio etc.

Icolaus de lira minorum ordinis theologus eminentissimus in ordine clarauit. Qui cum contra iudeorum impietatem et disputationibus et scriptis diu aduersatus fuisset. Etiam nominis et veteris testamentum in eorum contumeliam et obprobriũ plurimis voluminibus diligenti cura cõmentatus est propter quõ nomen ei⁹ in toto mũdo celeberrime effulsit. Cũ sit vtile et dilatatũ op⁹ edidit. Et scḋz sensuz litterale biblia exposuit reprobãs opiniones hebreorz falsas: et errores exponẽs ex eorũ libris [illegible]. A ddid

quoqȝ aliud volumen magnuȝ in quo ponit expositiones historiaꝝ secundum sensuȝ mysticum vel moraleȝ vel allegoricuȝ ferunt hunc primo iudeorũ doctorẽ fuisse Et propterea eoꝝ linguã optime agnouisse. Qui ex hebreo peritissimo in doctrina iudaica conuersus ad christum ꝛ habitum minorum suscepit.

Lanuȝ autẽ doctorẽ celeberrimũ: cognomento vniuersaleȝ: nõnulli his tẽporibus ascribũt. Qui cũ in omni scientia admirandus esset precipue tamẽ in theologia ac philosophia excedens vniuersalitatis vocabulo insigniri meruit. Cuius sepultura in loco. Cistertij ostenditur. Exeuntib⁹ de oratorio ecclesie ad dexterã in sepulchro marmoreo. Cuius alani magni doctoris vniuersalis hoc epigrãma extitit. Hic iacet alanus queȝ breuis hora breui tumulo sepeliuit. Qui duo qui septem qui totum scibile sciuit.

Laram oppidi montisfalconi oriundã augustiniane religionis heremitaꝝ alumnã virginẽ vtiqȝ insignẽ ꝛ sinceritate vite clarissimã anno. M.cc.xcix. apud eundeȝ montisfalconi spoletane vrbis oppidũ animã celo reddidisse ferunt. Que sanctissima virgo tantis certe extitit decorata meritis ꝛ miraculis: vt sanctorum cathalogo pie ascriptã putari possit. De cuius sanctitatis preconio hoc vnũ referimus testimoniũ quod apertis oculis videri potest quodqȝ de quouis sancto nunqȝ lectitatũ vel repertũ est. Ea siquidẽ defuncta in eius corde statim crucifixi imago clara ꝛ aperta visa est. Cũ ipsius passionis insignibus in quo etiã tres lapillule eiusdẽ ponderis inuenti sunt eminentissimũ sanctitatis indiciũ.

Raticelli de opinione ꝛ heresis eoruȝ a bonifacio pontifice damnatur: ꝛ vbiqȝ diligenti cura perquisita exterminari iubetur: vnde hermãni corpus eiusdem secte auctorem apud ferrariã. xx. annis sepultũ: qui pro sancto colebatur exhumari ꝛ exuri fecit. Quod malũ tempore iohannis. xxij. diffusum est: qui suis cõuenticulis clam initis summis pontificibus aduersari ceperunt. In antris noctu conuenientes clerici laudes christiano ritu cantabant. Quibus media nocte finitis alta voce admonebant masculũ ꝛ feminam carnali copula cõmisceri. Luminibus illico extinctis quisqȝ virum proximã mulierẽ prosternebat. Et execranda cuȝ infantulo postea nato exercebant per singulas manus tradebatur baiulandus: quousqȝ animã exalabat: inde assabant collectosqȝ cineres in vasculum mittentes: vinum super infundebant. Quo nouitios ꝛ execrabilibus huiusmodi consecrandos epotabant. Extant adhuc huiusmodi crudelissima ꝛ diabolica heresi aliquib⁹ in locis abditis ꝛ vallibus nõnulla conuenticula pertinaciter in sua perfidia permanentes.

Lemens quintus papa: natione vasconius: burdegalensis episcopus bernardus gotbo antea vocatus patre bertrado milite natus: post longã contentionẽ pontifex creatur. Cardinales eni coartati a perusinis in conclaui tandẽ in hunc bernardũ burdegalensem episcopũ tunc agentẽ in gallijs conuenerunt. Is decreto electionis de se facto apud burdegallã accepto: lugdunũ se cõtulit. Et clementis quinti nomine assumpto: cardinales illuc ad se litteris accersiuit: qui omnia facta parandi mora mense. Augusti anno salutis quinti terdecies qȝ centeni accesserũt. Fuitqȝ ea curie trãslatio annis septuagintaquattuor. Que multaꝝ dei ecclesie prauaricationes: multa insuper christiano populo detrimenta. Interfuerunt lugduni pontificis coronatione philippus rex francie: carolusqȝ frater suus: infranciam ex italia reuersus. Iohannes dux Britannie ꝛ quicquid nobilitatis omnis gallia tunc habebat. Dumqȝ pompe eius celebritatis et more a per vrbem duceretur: muri pimia gentiuȝ pressura incumbentium impulsa corruit. Cuius casu dux britannie ꝛ multi ignotiores oppressi interiere: carolus regis frater debilitatus. ꝛ pontifex ipse adeo in turbã precepis deturbatus est. vt mitra ex capite excussa lapidem preciosissimuȝ amiserit. Creauit vero clemẽs cardinales ex gallijs tam multos vt facile tunc coniectura omnes assequi potuerit pontificem romanũ deinceps non nisi ex gallicis creari posse: italie autẽ ꝛ vrbi rome visus est satisfecisse in duobus iacobo ꝛ iohanne columniensibus: quos ad capellum ꝛ integram dignitatem restituit. Ne autem romani curie absentiam diuturniorem sicut sibi conscius erat: futuram egreferentes animo rebellarent: tres cardinales attributa senatori muneris potestate romam accedere curauit. Quorum auspicijs ipsa roma ꝛ italia omnis gubernabatur postmodum eius iussu dulcini heresis oppressa est ac templariorũ religio penitus extincta: venetos propterea propter ferrariam occupatam anathemate notauit: ac sacramenta interdixit. Idem in florentinos ꝛ lucenses egit: ideo florentini grauissimis exactionibus clerum grauare ceperunt. Cum ad componendũ ecclesie statum animũ adiecisset concilia habuit vbi clementinarũ liber postea collect⁹ est. Ubi etiã celestinũ papaȝ sub nomine petri sanctis cõfessoribus aggregauit. Deinceps vero varijs egritudinibus afflictatus: nunc eniȝ disenteria: nunc stomachi ꝛ lateꝝ dolore cruciabatur. Octauo pontificatus sui ãno. mense decimo: die quintodecimo mortuus. vacat tũ sedes annis duobus: mensib⁹ tribus dieb⁹. xvij. duȝ nõ satis inter cardinales cõstat quẽ potissimũ deligãt. Nec minor quideȝ discordia inter electores imperij tum fuit: mortuo henrico. Eius aũt corpus in vasconiã patriã suã defertur: vbi in beate marie de vzesta tẽplo diocesis vasatensis sepelitur.

Ulcinus ꝛ margarita vxor sua heresiarche. apud vrbẽ longobardie nauariam: cũ anno salutis septimo terdecies centeno in rebus christianis varij motus agitationesqȝ incidenũt sectatores vtriusqȝ sexus ad mille nacti virus diffundere ceperant. Eo perniciosiusqȝ quo sacerdotes ꝛ religiosos in populoꝝ inuidiã adductos: spernentes simulatã puritatẽ quãdã ꝛ innocentiã vite proponebant scõm quã in mixti femellis mares lasciuia ad libitũ debaccari. Que pestis duobus annis perdurãt. Eos itaqȝ a clemente romano pontifice nũciꝫ in montẽ coactos exclusuȝ alpibus continentẽ: fame ꝛ frigore confectos ad vnũ sustulerũt. Captis deniqȝ dulcino ꝛ margarita vercellas perduci iubent: ꝛ primo lacerari inde eorũ ossa concremari ꝛ in ventũ dispergi precepit. Nec hec pestis omnino deleri potuit: quin adhuc in montibus tridentinis alique eius reliquie remanserunt.

Concilium viẽnense.

Anno domini millesimo.

ccc. xi. Kal. Nouẽbris conciliũ generale in vrbe narbonẽsis gallie vienna celebrare cepit: vt ante fuerat publicatuȝ in quo aderãt plusqȝ. ccc epi vltra alios prelatos de varijs regionibus orbis. Et cũ clemens vt satisfaceret promissioni facte regi frãcie de delenda memoria bonifacij cũ rex illum hereticũ fuisse probare intendebat: cõciliũ assentire noluit. processuȝ tñ in regẽ francie iniustũ declarauit. Statutũ fuit q⁹ omnia bona ꝛ possessiones q̃ fuerãt templarioꝝ mansioni hospitalis hierosolymitani assignaret. Facte fuerunt in eo cõcilio cõstitutiones generales cõcernentes statũ religiosorum Et librũ clementinaꝝ a se cõpositũ in eodẽ viẽnensi concilio clemẽs edidit. Petrũ quoqȝ moroneñ. qui celestinus fuerat in numerũ retulit beatoꝝ. In eo cõcilio ad alteri⁹ anni medietatẽ protrahẽs de subueniendo hierosolyme multa verba fecit. Que in irritũ cecidere. Et decreta promulgauit extantia quibus de suo nomine clementinam appellatio perseuerat.

Enricus eius nominis octau⁹. vel vt alij scribunt septim⁹ (qui heinricum lantgrauium thoringie inter imperatores non numerant) comes lucemburgẽsis (quẽ itali comarchuȝ vocant) cum albertũ imperatorem iohãnes ex frẽ nepos interfecisset. Electores germani apud franckfordiã cõuenientes in romanoꝝ imperatorẽ anno dñi. M.cccviij. eũ delegerũt: quẽ ꝛ aquisgrani germani regni corona ꝛ insulis decorarũt. Legatiqȝ ipsi regi dux baioarie cognat⁹ eius ꝛ dñs guido de namurco frater comitis flandrie cũ romanũ põtificẽ auenione agentẽ adissent petitã romani imperij cõfirmationem. Ea impetrarũt cõditiõe vt intra biẽniũ italiã ingressus rome coronãd⁹ ne accederet. Non aũt pfixi termini finẽ expectauit heinric⁹ sed premissis in italiã oratoribus ad propinqua alpibus regni germanie loca italie cõuinctis venit. Primũqȝ ex italis aduĩ sũt ab imperatoris oratorib⁹ florẽtini quos imperator creationis sue initio apud franckfordiã didicerat nominis imperatorij in italiaqȝ ceteris oib⁹ hostes esse. Nã multos cõstat italos patria pulsos: plerum gibellinos non etrurie magis quã omniũ italie regionũ: qui noua deligẽdi creatione etiam apud electores expectata illum magnam victorie ꝛ amplitudinis spem erectũ: quid agẽdũ prouidendumqȝ esset subito edocuerunt. Fuit autem heinricus imperator vir sapiẽs iustus ꝛ gratiosus in armis strenuus catholic⁹ ꝛ honest⁹: cõsilio ꝛ animo iuxta potẽs Is interea elizabeth alterã vuanceslai regi bohemie sororẽ. viij. ꝛ. x. ãnos natã clam iussam ad se venire. apud spiram iohãni filio suo q̃ttuor ãnis minori matrimonio cõiũxit. Eodẽ tpe trib⁹ cõpatis exercitibus vnũ ipse in italiã adduxit aduersus brixienses: quos armis cinctos imperata facere cõpulit: lõgobardosqȝ oẽs in potẽtẽ accepit. Alterũ aduersus comites vuirtenbergenses direxit: sacro imperio rebelles: qb⁹ ex lxx. castellis ac munitissimis oppidis q̃ obtinebãt duos ꝛ. lxx. armis expugnata ademit. Tertiũ ex franconib⁹ ac baioarijs cõparatũ duce petro archiepo maguntino cũ filio in bohemiã misit. Transgresso interim alpes henrico cremonenses ad quos primũ destensur⁹ erat: populariter obuiã profecti sese ꝛ vrbẽ ei⁹ arbitrio p̄ misere. Pariter fecerũt astenses quib⁹ vrbibus rex vicarios dedit. Exinde Papie comes simon collubian⁹ vercellarum. antoni⁹ laude vrbiũ

primarij ciues heinrico occurrentes vicariuqʒ acceperũt. Et scaligeri veronẽses obediẽtiã polliciti sũt mediolanũ vrbẽ familie due turriani ⁊ vicecomites potentatu pares gubernarunt: guido turrianus guelfe. matheus vicecomes gelline factionũ principes erant. Heinrici autẽ exercitus vrbi appropinquans vtrosqʒ terruit. Ea intelligens heinricus pacis constituende auidus vrbẽ ab vtrisqʒ publico cõsilio in dominatũ accepit: Leopoldusqʒ austrie dux cũ germanorũ cohortibus vrbi presidio est impositus. Hẽricus interim ferreã imperij coronã nõ modestie vt debuit sʒ mediolani recepit. Interea dũ heinricus primũ oppugnanda post euertenda Brixia occupatus est. Oratores quos ad venetos miserat redeuntes paratã esse retulerunt: eaʒ rempub. nauigiũ quod postulasset prebere: quo ad regiones vrbi rome propinquiores cũ omniuʒ exercitu transportarentur. Per quod itẽ tẽpus veronẽses vicentini ⁊ patauini ⁊ taruisini missos ad se vicarios acceperunt. Ipse deducentibus qui apud euʒ assidui erant a medio sabaudie comiti ⁊ pisanorũ genuensiũqʒ oratoribus per placentinos genua se contulit. At henricus cũ mensem tertium genue egisset maris quã expectauerat tranquillitate oblata triremib⁹ quadraginta genuensiũ saonensiũqʒ pisas petijt. Equitatu terra per lucẽsis premisso Rome deinde coronatus tres eni cardinales dicũt historici a clemente romano pontifice legatos romã venisse. Heinricum apostolica auctoritate coronaturos: a cardinali hostiẽsi ꝑ p̃ratẽ si coronã accepit. Renitẽte roberto rege neapolitano: florentiã inde obsidione artissima cinxit. Pisas senasqʒ in p̃tãte habuit: robertum regni priuatum regno prouinciauit. Et hinc classem in illũ nauigare iussit. Tandẽ imperator incidit in egritudinẽ: ex qua vt conualesceret medicorũ cõsilio balnea addidit adijt maceratensia: cũ autem ea balneorũ lotione nimius recreari ac conualescere videretur: medicis itẽ consulentibus purioris aeris loca petere voluit. Itaqʒ boncõuentũ quod oppidũ duodecimo a senis miliario distans. dũ obsidione incipit premere diẽ obiit. Signa veneni in cadauere apparuisse multi scripsere. Ptolemeus vero lucensis affirmat veneno euʒ perisse a predicatorũ ordinis fratre in eucharistia dato: aliusqʒ addidit id florentinoruʒ industria factũ esse: quicquid ei rei veritas habeat: satis supraqʒ certũ est non magis florentino ⁊ lucensi ac ceteris eius secte etruscis: q̃ʒ roberto regi salutẽ in ea morte quesitã esse. Multis vero ecõtra ea mors incõmoda perniciẽqʒ attulit. eius corpus in vetusto ac nobili pisarum templo sublimi loco post aram maioreʒ amici condiderunt: fuit autem animo magnus: ⁊ non infima (si longior vita functus fuisset) egisset: imperauit soliʒ annis quinqʒ ⁊ mensibus octo: quo mortuo vacauit imperiũ anno vno.

Ecerat romani imperij ante hunc heinricũ quo ad rem italicam vacatio: vt omnes pene vrbes solite imperio parere tyrannis eodẽ pene capitaneatus titulo appellatio subessent. Nanqʒ tres antea imperatores ab accessu in italiã abstinuerant: vt non absurde imperium vacasse itali dicant: hinc verona scaligeros non tuʒ passerinos: padua carrariẽses habebat. Et marchiones estẽses quos anno ante sexagesimo salinguerra electo ferrariã pro ecclesia administrasse ferunt.

¶ Ordinis Templariorum extinctio.

A tempestate cuʒ adhuc.

Clemens pontifex cuʒ curia morã haberet in ciuitate pictauensi rex francie seductus (vt fertur) ab officialibus suis: pontifici denuncians magistrum templi ⁊ mansionis suosqʒ fratres quibusdam erroribus infectos ⁊ sceleribus inuolutos esse. Maiores eni mali fontes templarii multis ante annis in anie bellis que aduersos infideles gesta sunt conuicti omnium perniciosissimi: christiani enim spernentes blasphemantesqʒ ac penitus deridentes pro quo pugnare consueuerant: eos turcis ⁊ saracenis consensisse: ⁊ nostrorum expeditionibus fuisse aduersatos cõstituit. Unde multis eorum vario affectis supplicio ceteri omnis prediis reddinbusqʒ ⁊ bonis que possidebant amplissimis spoliati sunt: que partim concesse sunt rhodius hierosolyme hospitalariis: partim noua attributa religionibus in hispania aduersus saracenos beticam olim nunc granatam incolentes a pontifice institutis. Quantum autem ordo templariorum (vt in superioribus premissum est) augebatur tantum nunc minuebatur ⁊ sanctitas: iacobus burgundus origine ⁊ ex dominis molay genitus ingentis animi ad templariorum militiam se contulit. In qua prefectus prioratui ditissimo moriente magistro intermẽtu principum in magisterium sublimatus enituit. Actum est vt philippi frãcorum regis eius filiũ ex sacro fonte susceperat indignationẽ incurreret: quo eo ventũ ẽ: vt p̃mittẽte clemẽte põtifice sũmo tẽplariorum primates oẽs: vna ⁊ eodẽ die philippi iussu: per oẽm suũ regnum caperentur: vna cuʒ iacobo ordinis tam ingentis magistro. Et inde presidiis regi occupata opida: thesauri ornatus oẽs: cũ omni suppellectili in regiaʒ p̃tãteʒ redacti: captiuiqʒ deducti parisius. Quib⁹ diu seruati in vinculis cũ varia ⁊ obscena obiecta essent: ⁊ frustra cũcta negantib⁹. Rex irat⁹ magistro cũ trib⁹ sociis reseruato: ceteri dãnati interdio. Uerũ palis alligati ⁊ ante oculos staret ignis ⁊ carnifex: quãto cruciatu paterent miseri voces in celos ostendebãt. si veros christianos aiebãt ⁊ sanctissimã eorũ fuisse religionẽ. Iacobus deinde cũ tedio diuturni carceris esset attrit⁹. lugdunũ deductus ⁊ exhortationib⁹ variis suasus. Quedã ex oppositis clemẽti sũmo pontifici cõfessus est. Ideo retract⁹ parisius dũ corã duob⁹ legatis ex latere sententiã legeret. Ipse cuʒ vno ex sociis qui delphini viẽnensis frater erat: se mori dignũ p̃testatus: nõ q᷑ vnq̃ʒ q̃ legebant ꝑpetrasset. huic tñ in deletioneʒ tẽplariorũ sñia subsecuta. Iacobus cũ fratre delphini ad suppliciũ deductus q᷑ ambo rege spectante intrepide ⁊ cõstanter subire: nil aliud q̃ʒ qui dudũ occubuere testantes.

Rustanus medicus florentin⁹ thadei medici auditor: tẽpestate hac q̃ plusq̃ʒ cõmentũ sup tegni galieni mira doctrina cõscripsit. Hic quoqʒ cũ in practica artis medicine (vt multi ferunt) infortunatũ se cõspiceret: religione se totaʒ dicauit. Et chartusiensiũ ordinis habitũ accipiẽs chartusiẽ⁹ effect⁹ est monachus.

Ichardũ aũt de media villa theologũ eruditissimũ ordinis minorũ iisdem tꝑib⁹ nõnulli ascribũt. Cui tãta ingenij magnitudo fuit: vt nulla litteratura ei i diuinis codicib⁹ lateret. Qui ⁊ inter multa ingenij sui monumẽta: q̃ttuor sniarum libros optime ⁊ vtilissime explanauit. Extant quoqʒ ⁊ multe eius postille ⁊ alia multa.

Iacobus de viterbio ordinis heremitane sancti Augustini sacre pagine celeberrimus professor ⁊ neapolitane ecclie archiepus dignissimus: ⁊ virtutũ omniũ decorat⁹: per hoc tẽpus in p̃cio existens tractatũ de regimine christiano ad Clementẽ istũ pontificẽ edidit: ac magistrũ sniarũ egregie exposuit. Et quotlibeta quattuor determinauit. Qui cũ acri ⁊ terso ingenio habitus esset speculatiuus doctor appellatus est.

Anno millesimo. ccc. xiiij. tres simul lune in celo apparuere. Et fulgor quẽ dicunt cometẽ ꝑ aquilone versus apparebat q̃ si ad finẽ virginis tribus mensibus. Et eodeʒ ãno eo deficiẽte in mense nouẽbri obiit rex francie philipp⁹ qui annis. xxix. regnauit. Cũ in venatiõe aper inter crura equi q̃ rex eq̃tabat se ingessit ex quo de equo cadens paulopost mortuus est. Hic fuit pulcherrimus hominũ sui tꝑis: statura magnus optime composita h̃ñs membra. Uerũ deditus corporis oblectamentis precipue venationibus curam regni suis relinquens quibus nimium credens: multa in regno incomoda sunt secuta. Is post se reliquit tres filios scaucet. Ludouicum regem nauarie. Philippum comitẽ pictauiẽ. ⁊ caroluʒ comitem marchie. omnes hi tres pauco tempore francie fuerunt: viri pulcherrimi ⁊ in vxoribus eorum male fortunati. Ludouicus h̃ñs vxorem filiam ducis burgundie quam strangulare fecit. Philippus vxorem quam repudiauerat reassumpsit quia multum eam amabat. Carolus vxorem in carcere detinuit. Ad hanc infelicitateʒ peruenisse opinãtur quia in gradibus prohibitis contraxerunt: vel ob iniuriam genitoris philippi perpetratam in captura bonifacij pape.

¶ Ordo rhodiorum militum principium.

Rhodus insula cuius de-

scriptionem supra perfecimus licie opposita hoc anno. M ccc vii in christianorum potestatem deueniens religioni beato iohanni dicatis auctoritate põtificis cõmendatur. Hi nempe religiosi cum hierosolyma omnino deperdita esset ⁊ templarii in magnos errores prolapsi a romano pontifice fuissent extincti in eam insulam sese recipientes thurcos eius dominos eiecerunt: neqʒ vllo pacto thurcorum viribus hec insula restitisset: nisi religiosi milites: qui vt dictum est beato iohanni dicati eius insule curam suscepissent: ⁊ vrbem pene dirutam instaurantes: ⁊ desolataʒ christianorum suffragiis instaurauerunt: naualiaqʒ ⁊ classes reformantes: non solum insulam ipsaʒ tutati sunt sed cipris ⁊ aliis finitimis christum colentibus magno presidio fuerunt: quorum virtute quicquid in oriente nostre religionis est christo seruatuʒ fateri licet. Ipsis igitur militibus fide ⁊ gratia ac religiõe clarissimis christianã fideʒ ꝓfessionis voto ingenti virtute tuentibus templariorum bona ꝑ pontifices ⁊ alios orbis terre fidei principes addita sunt. Postmodum deuotione permoti etiam regulam beati Augustini profiteri sponte voluerunt: quibus ⁊ a summis pontificib⁹ romanis ⁊ patriarchis ⁊ beneficiis plurimis ecclesiasticis honorati sunt. Soldanus egy-

pri⁹dominus toto quinquennio armata classe cum eos vexasset maiora pertulit q̄ȝ intulit damna. Thurchi etiam quattuor vicibus diuersis temporibus eorum agros inuaserunt: sed maximā cladē reportauerunt. Nouissime machumetis thurcorū imperator grauiter aggressus: de quo in sequētib⁹ mentio fiet: ferunt rhodios quoddā castellū sancti petri nominatū munitissimū habere qđ magno sumptu custodiant vbi christiani de manibus turchorum fugientes sepe saluātur: in quo milites comes nutriūt ꝛ nocte extra castra emittūt: de q̄bus dicit̄ q̄ christianos odore cognoscāt: eosq̄ȝ aduentātibus blandiuntur, turchos aūt latratu prodant ꝛ morsibus insectentur.

Johānes rex bohemie

Johānnes heinrici imperatoris filius: cui genitor elizaeth alterā vuencesla sororē matrimonio coniunxit: regno bohemie deinde potiri meruit: eoq̄ȝ regno suscepto. xxxv. annis regnauit vir certe bonus ꝛ multe beniuolētie insignitus: ꝛ potenti manu regnū gubernauit: ꝛ p̄re in italia agente apud germanos, vicario noīe administrauit imperiū. Patre vero defuncto cū plurime italie ciuitates ei sese dedissent penetrauit alpes cū exercitu: easq̄ȝ nō paucis annis tutatus ē. Brixia enī. Bergamo. Luca. Parma. Regia ꝛ Mutina atq̄ȝ aliis vrbibus potitus est: quibus in protectionē susceptis illas ꝛ arcibus ꝛ menibus munire studuit: ꝛ in Bergamo arcē munitissimā adhuc extantē edificauit. Post hec egra a iohāne recepta est: ꝛ vratislauiēsiū ciuitas quā dux slesie occuparat heinricus. ꝛ alie ciuitates slesie ei subiciunt̄. Geritur ꝛ aduersus australes bellū in quo victor iohannes suos milites preda nō modica ditat. A rege francorū postremo aduersus anglicos in auxilium vocatus prelioq̄ȝ memorabili se immiscuit in quo cū multis militibus cesus interiit. Relicto filio carolo qui tunc vnū ꝛ. xxx annos agebat.

Dantes aligerius patria florētinus vates ꝛ poeta cōspicuus ac theologorū precipue tempestate ista claruit. Vir in ciues suos egregia nobilitate venerandus: qui licet ex longo exilio damnatus tenues illi fuissent substantie semper tamen phisicis atq̄ȝ theologicis doctrinis imbutus vacauit studiis: vnde cū florentia a factione nigra pulsus fuisset parisiense gymnasium accessit: ꝛ cū circa poeticam scientiam eruditissimus esset opus inclytum atq̄ȝ diuinum lingua vernacula sub titulo comedie edidit: in quo omnium celestium terrestriumq̄ȝ ac inferiorum profunda contemplatus singula queq̄ȝ historice allegorice tropologice ac anagogice descripsit. Aliud quoq̄ȝ de monarchia mundi. Hic cum ex galliis regressus fuisset: friderico arragonensi regi ꝛ domino cani grandi scaligero adhesit. Deniq̄ȝ mortuo cane principe veronensi ꝛ ipse apud rauennā Anno domini. M ccc. xxi. etatis sue quinquagesimo sexto diē obiit.

Gesta Ea tempestate in italia.

Archio estensis qui ferra-

riam pro ecclesia administrauit: Mutine ꝛ regii vrbib⁹ post annum iubileum frena imposuerat ad tantū deuenerat potentatum vt secundus carolus rex neapolitanus beatricem filiam ex maria regina vxore susceptam. Azoni tunc marchioni dederit in vxorem. Cuius matrimonii honore ꝛ letitia azo haud quā diu gaudere potuit. Anno enim quinto a iubileo ꝛ eius matrimonii primo friscus quidam adolescens quem ex aliena vxore sibi filiū esse dicebat cum dolo captum in carcere mori coegit: ꝛ ferrariensibus nonnullis episcopoq̄ȝ in primis adnitentibus ferrarie mutine ꝛ regii dominium obtinuit. Rogatiq̄ȝ veneti copias frisco auxiliares cum nauigio immiserunt: castellū enim thealdū nomine ponti erat impositum quo padus ab vrbe in ripam transmittitur vie continentem bononiam producenti: quod castellum absq̄ȝ nauigio capi posse friscus diffidebat. Eos motos, cum intellexisset cardinalis cognomine pelagura quē clemēs pontifex bononiā legatū miserat venetis sub anathematis cōminatiōe vt a re ferrariēsi abstinentes: copias inde deducerēt. Hiq̄ȝ machinis in terre castello thealdo appulsis ꝛ nonnullis ferrariensiū qui proposito de vulgi ꝯsuetudine mutato ppli ꝛ ecclesie diūm acclamabāt vbiq̄ȝ incēsis: p̄te quoq̄ȝ vrbis pōti ꝯiunguā ceperāt nec pri⁹ exaudiri liū plus tumultū legati iussa potuerunt q̄ȝ ponte a venetis igni ferroq̄ȝ interrupt⁹ ꝛ castellū thealdū fuerit occupatū. Frisc⁹ interea pplm sibi rebellē domare aggressus rinaldo quodā de mauchariis equitū ductore opa crudelē nauāte fret⁹ ferrariā pene mediā incēdit; sedato parumper a venetis tumultū deditionē illis excluso frisco facere cōsenserūt. Tūcq̄ȝ ferrariēses tāq̄ȝ in subiectionē accepti a motib⁹ tēperarūt. Pelagura legatus interim cruce signādos pposuit auctōitate aplica vitē eine finiis venetos ferrariēsesq̄ȝ bononiā ꝯuocauerat: ꝛ pōtifex clemēs qui⁹ venetis publice apd auiniōēȝ excōicatis incēdiperat sacri: quos vbicūq̄ȝ reperirēt capi iussit pro seruisq̄ȝ venundari: quam obrem factum est vt apud londonum flandrensesq̄ȝ ꝛ gallorū loca multi valores venetorum mercimonia in predam a locorū diis fuerunt direpta. Misit item clemens pontifex romanus preter pella durā legatum duos quoq̄ȝ in etruriam cardinales vt eius prouincie motus bellaq̄ȝ componerent.

Obertus caroli secundi sicilie ꝛ apulie regis filius patre defuncto in regnū succedēs regnauit ānis. xxxiii. rex certe iclitus ꝛ virtutū omniū singulare decus: quiq̄ȝ ꝛ a multis tū oratoribus tūq̄ȝ poetis titulis plurimis fuerit decoratus. Eo q̄ p̄ter equitatū ꝛ rei militaris disciplinā quibus plurimū valuit: etiam inter ceteros sui temporis egregius theologus ꝛ ph̄us: ac singularis medicine p̄ceptor haberet: ꝛ nō modo is cōtentus sȝ etiā cū esset etate grandeuus ꝛ senex etiā in poesi franciscū petrarchaȝ audire voluit. Hic regni titulis a clemēte papa in auinione rite susceptis ex galliis bononiā ad legatū pelagurā pfect⁹ quē eccl̄ie nomini tumultuantis ferrarie p̄fecit. inde neapolim iturus virū insignē p̄sidio reliqt. Vero cū iohānē frēs ꝫ henricū impatorē romā misisset henric⁹ ira succensus robertū maiestatis reū fecit ꝛ regno priauit: q̄ reo a clemēte pontifice iprobata fuit. Deinde genuēsiū vrbē in potestatē recepit. Tandē nullo supstite sibi filio moriēs andreā hungarie regem nepotē suū post se regnari p̄cepit: ȝ iohāna ei⁹ soror regnū sp administrare voluerit.

Scaligerorū dñii principium.

Canis scaliger qui ex rebus strē-

nue gestis magnus cognomēto appellat⁹ ē. Alberti scaligeri capitanei fili⁹. Vir vtiq̄ȝ magnus ꝛ reb⁹ bene gestis clarissimo p̄conio insignit⁹. Verōe sibi dñiū vēdicās regnauit ānis fere vigintī: quā certe tāta iustitia sapiētiaq̄ȝ ac pietate gubernauit vt etiā picenū siue romandiolā omnē poti⁹ bonitate sua q̄ȝ aliis armis aut militib⁹ sibi subegerit. Erat nāq̄ȝ multe eloquētie princeps comesq̄ȝ ph̄ian⁹ necnō ꝛ in oēs liberalis atq̄ȝ doctorū virorum tū ecclesiasticorū tūq̄ȝ oratorū ꝛ historicorū ac poetarū assidua familiaritate cōiunctus. Inter quos dantē florētinū poetā ob ei⁹ doctrine p̄stantiā magnis honorib⁹ semp psequi voluit. Tandē cū vrbē veronaȝ maximis edificiis illustrasset. Anno dñi. M. cccxxix. die xxii iulii fine virili ple deficiēs duob⁹ nepotib⁹ alberto scilicet ꝛ mastino fratribus vrbis dominiū cōcessit. Eius corp⁹ cunctis collachrymātibus cū maxima funeris pompa apud templū iuxta vrbis forū sepultum fuisse cōstat: vbi supra templi ipsius valuas adhuc p magnificū extat sepulchrū sua imagine ꝛ epigrāmate notatum.

Ludouicus philippi regis francorū filius post patrē regnare cepit ꝛ regnauit ānis duobus: vir quidē catholic⁹ ꝛ christiane religiōis amator qui suscepto regno post annū p̄cicienis sparsos p diuersa gallie oppida diu delituisse. eo q̄ in cōclaui apud carpenteratū de pōtifice deligendo seditiōe orta duo ex cardinalibus interfecti fuissent statim eos in vnū coegit: ꝛ vt lugdanū cōgregarent pfuturo pōtifice deligendo suasit cui⁹ sanis cōsiliis annuētes iacobū portuēsē epm elegerūt: quo quidē āno cū pontifex esset elect⁹ ipse rex finē vite sue fecit: relicto in regno Johāne filio paulo qui puer diebus tantū viginti regnauit.

Carrariensium regni principium.

Marsilius carrariensium no-

biliū princeps: cū patauii dñatū desumpsisset ꝛ in Marsilius carrariensiū ea nō tyrannice sed paterne pluribus annis regnasset: magni canis scaligeri veriti⁹ potentiā eidem vrbis dñatū sponte cessat. sed et sequēti anno cane ipso defuncto postridie ab integro vrbē ingressus dominiū reassumens. x. annis regnauit: vir certe mansuetissimi animi ꝛ regie vrbanitatis insignitus ac multis virtutibus decoratus: qui cū fine virili ple defecisset vbertino patruele ex testamēto omnē sua hereditatem reliquit.

Anno dñi. M. ccc. x. ciuitatus ipsa veneta tumultū sensit. Cū baiamonte terū nouarū cupidus vna cū q̄rinis ꝛ basiliis regnū affectans maximū tumultū in vrbe excitauit: ꝫ petrū gradenigū ducē. ȝ eius prudētia cito vrbi quies data illi de domo quirinorū cū eorū sequacib⁹ e ciuitate pulsi destructis eorū domibus. Hec fuit prima destructio familie facta venetiis ex partialitatibus. Principaliores cum duobus florentinis decapitati sunt. ideo consilium decem viralē in vrbe inchoatum fuit. Deinde cū Johannes sorantius ducatū venetorum regit iacobus quirinus ꝛ marinus barocius viri prepotentes ꝛ domi nobiles rempublicam subuertere temptassent: pdicione ꝯiuncti capitali suis puniri fecit: q̄bus actis ad p̄cauēda in futurū malū rex pcuratores sancti martii ex senatus ꝯsilio constituti sī qui rempublicam diligenter curarent. Hic dux prudentis

stimus et timorate conscientie vir sciens venetos omnes propter ferrarie occupationem: ut premissum est anathemate notatos: dimissa ferrarie absolutionis beneficium sibi et omnibus impetrauit.

Arnaldus de villa noua prouincialis magnus philosophus parisius dogma suum exercuit: et prophetia danielis et sibille erithree probare nitebatur aduentum antichristi et persecutionem ecclesie futuram esse: inter. M.ccc.l. et. M.cccc. dni annum fere in. M.ccc.lxxxvi. anno ad esse supra ea re librum edidit: cuius titulus de speculatione aduentus antichristi. Is tamen reprobatus et quasi hereticus reputatus. Cum magistros parisienses complurimos aduersarios haberet veritus ne ad manus inquisitoris deueniret clam affugit et profectus in siciliam: qui tandem missus a friderico rege sicilie ad papam in mari mortuus est. Dixit enim christus. Non est vestrum nosse tempora vel momenta que pater posuit in sua potestate: Unde omnes volentes determinatum tempus in his assignare aduentus. f. christi vel finis mundi erronei reperti sunt.

Philippus ludouici francorum regis frater. Iohanne eiusdem ludouici filio defuncto in regnum succedens regnauit annis quinque.

Petrus appotus seu de abano paduensis patria patauinus medicus celeberrimus et philosophus omni etate admirandus et peripateticus italicorum omnium illustrissimus: parisiensi ciuitate doctor celeberrimus librum ibidem discolius in medicina sed autem inchoauit: conciliatorem fama cognitum tandem in propria euganea vrbe feliciter terminauit. Hic anno legis gratie. M.ccc.x. profundissimum illud, problematum aristotelis commentarium edidit. propter cuius intentum constantinopolitanam vrbem et grecum disceret perrexit: quo tandem instructissimus multa galieni volumina non parum medicis accomoda ex ideomate greco transtulit in latinum. Hic sub regie vrbis padue communi populorum regimine floruit: liberaliumque omnium peritissimus: pater in astronomia: in qua plurimum enituit. Lucidatorem in quam opus grauissimum compilauit: scripsitque iohanni pon. ro. librum de venenis pulchrum. Ac mesue librum in medicinis mancum a corde vsque ad calcem perfecit ferunt quidem hunc magicum maxaxum fuisse et multa per eandem artem ostendisse.

Dinus de garbo medicus florentinus his temporibus claruit qui cum bartum patrem in arte cyrurgie medicum haberet illum in phisica erudiendum thadeo florentino medico tradidit: qui adeo eruditissimus euasit et vtilissima in auicennam edidit commentaria. Scripsit et in galienum de malitia complexionis diuerse. Atque in hipocratem de natura fetus quin et in philosophia ac medicina varias et pulcherrimas questiones.

Gentilis fulginas perusinus prestabilis sapientie medicus hoc ipso tempore viuit preteriti medici non inferioris ingenij aut fame fuit: quod potissimum eius accuratissimum commentarij in auicenne libris testimonium perhibent: fuit enim subtilissimus rimator verborum auicenne. Hic etiam preter predictos commentarios consilia varia etiam contra pestem composuit: ac questiones precipue de gradibus medicinarum ac alias subtilissimas disputauit.

Arheum autem filiaticum medicum mantuanum genere nobilissimum hisdem temporibus floruisse constat: eo quod ad robertum sicilie regem et medicum diuinum opus de omnibus simplicibus medicinis et earum proprietatibus dederit, ac alia quedam edidit.

¶ Linea Summorum pontificum.

Iohannes vigesimussecundus

papa: iacobus carturcensis antea vocatus: episcopus portuensis post longam viginti trium cardinalium altricationem lugduni in monasterio fratrum predicatorum pontifex creatus. Quo anno salutis decimo sexto terdecies que centeno ro. ecclesie cardinales philippi pictauorum comite ludouici francorum regis germani fratris opera vel potius violentia apud lugdunum inclusi pontificatus vacationem supra duos annos continuatam finem posuerunt: et nonis septembris in ecclesia cathedrali coronam pontificatus accepit. Inde vero auinionem cum curia profectus octo cardinales in iunnis quatuor tempor aduectus dni creauit: quorum de numero fuit iacobus carturcensis eius ex sorore nepos et iohannes caietanus eque vrsina quem pro nono pontificatus anno ludouicum bauarie ducem in regem electum confirmare ideo recusare dixit quod preter admissum i con dono secum i extraneum electo scelo multa presumpserat facere et concedere. Imperatoris ro. leg. ite pro gratus omnes illiusmodi credentia pratem. Vir vtique doctissimus et multa prudentia decoratus et doctorum virorum amatissimus. Ecclesiam tolosanam quam vtique diletit ad archiepiscopatum transtulit. Cuius quidem castella sex i ciuitates erexit. Adeo preterea rebus nouis pontifex ipse studuit vt sim-

plices episcopatus bifariam diuiserit ac dini suos, i vnum redegerit: et abacias in episcopatus et episcopatus in abaciam vicissim transtulerit. Hac tamen gratia diue visus est quod clementinarum editionem confirmauit. Ordinem grandimontensem quondam in proborum factionibus labefactatam in meliorem formam redegit: amputatis his que ordini obessent: additisque institutionibus quibusdam quibus tanta religio constaret. Cesaraugustanam ecclesiam cum admodum diligeret in metropolitanam erexit quinque cathedralibus ecclesijs ex vndecim que tarraconensi subsunt huic assignatis. Instituit et nouum ordinem militum. Et cum multa probe egerat rem ecclesiasticam concernentia, thomam vnum exbordensem epm: et alterum thomam aquinatem predicatorum ordinis anno pontificatus, septimo in numerum retulit sanctorum christi viri confessorum. Eo quidem secutus est anno salutis vno de trigesimo terdecies que centeno ludouici bauarie ducis electione abrogata in illum tanquam ecclesie rebellem ac scismaticum censuras exercuit: multos deniques hereticos damnauit. Et presertim glotulam quandam fratris petri qui conuentum ad imitandam christi paupertatem aiauerat. affirmantes christum eiusdem discipulos nichil priuati vel commune habuisse: de quorum numero multi damnati et exusti sunt. Tandem anno etate sue nonagesimo moritur auenione pontificatus decimonono anno mense quarto, relicta in thesauris tanta vi auri quantam nullus ante se pontifex.

Benedictus duodecimus papa patria tholosanus ordinis cestercienßis iacobus antea vocatus sancte prisce cardinalis.

Cum iohannes pontifex anno salutis quarto tricesimo terdecies que centeno defunctus est ad diemque abinde sextumdecimum in pontificem est assumptus auenione. Qua celebrata legatione cardinalis vrsinis auinionem applicuit. Benedictusque in pontificatu nihil duxit antiquius quam promulgatas a iohanne in ludouicum censuras obrogationemque repetere ac confirmare. Per que tpa principes populique in italia bello socij huic pontificis morte audita inuibis bononie ad suas partes accessione elati oia presumebant: quare vrbes quattuor quas solas in romane ecclesie reuerentia iohannes bohemus rex presidio conseruabat: inter se constitutis federibus sunt partiti et parma scaligero regium gonzage: mutina estensi: luca cederet florentino. At pontifex veritus ne vacante imperio italia ab aliquo externo hoste inuaderetur. Luchinum vicecomitem iohannemque eius fratrem archiepm Mediolanensem: mediolane aliarumque vrbium quas possi debant vicarios instituit: parique forma mastinus scaliger verone et vincentie. Guilelmus gonzaga mantue et regij. Albertinus carraria padue. Et opizo estensis ferrarie mutine et argente vicariatum auctoritate apostolica habuerunt Et quia portio estensi data iurium esset romane ecclesie censum illi decem milia aureos imposuit annis singulis persoluendum semel aut in toto pontificatu sui tpe sex presbiteros cardinales creauit: viros egregios non de sua stirpe sed vnde quaque ad tantam dignitatem vocatus. Tante preterea constantie fuit vt dimoueri a recto vel vi vel precario vel pollicitationibus nunquam potuerit: bonos enim diligebat et vicissim malos ac sceleratos aperte odio habebat. Componere item pacem inter philippum francie et eduardum anglie reges sepe tentauit per legatos ac frustra: pontifex aut rem sepius tentatam omittens edes pontificias cum turribus et pometis in eius statuam in eadem basilica positum indicat. Moritur aute pontificato sui anno. vij. mense. iij die. xvij. Multam vim auri non cogatis suis affinibus sed ecclesie reliquit. In morte aut optimi pontificis et doctissimi oes vere collachrymarunt. Eius tales fuerunt sententie. Tales esto filius quales gnatos habere cupis: malus morte: bonus autem magis viuum formidat. Que scis legendo serua quod nescis legendo disce: Eque turpe est carere amicis et eos sepe mutare. Optime conseruant amici si preces eorum cogitant.

¶ Linea imperatorum.

Ludouicus quartus filius

ludouici ducis bauarie dno dni. M.ccc.xv. a quibusdam electoribus per contentionem electus imperauit annis. xxxij. Henrico enim mortuo in germania electores aquisgrani conuenientes duos in controuersia ad imperium delegerunt inter se consobrinos ludouicum bauarie et fridericum austrie duces. Belloque inter eos orto id durauit annis octo. tandem copijs de repente contractis prelio inter muldorff et ottingen in quadam prato concurrerunt in quo cedes vtrinque sed in australibus maior fuit: fridericusque superatus et captus in carcerem est coiectus. Deinde benignitate ludouici dimissus ea conditione vt de cetero nullus ducum austrie pro adipiscendo imperio contra duces baioarie se opponat. Uerum premissi limenos a titulo regni non abstinuit. Ludouicus quoque ea elatus victoria pro imperatore

illico sese gessit multa disponens concedensq; que confirmatum coronatumq; decuit ro. pon. cõsilio iudicioq; subijcere. Ardentibus enim dissidijs atq; bellis italie ciuitatibus faces imperatorie auctoritatis addidit nulla pô. ro. auctoritate habita rõne. primũ tamẽ diu ex lübardis matheũ vicecomitẽ galeaciũq; marcũ. Lochinũ iohãnẽ stephanũ filios ita fouit vt ab vrbis mediolani tyrãnidem. tunc primũ impudicẽtius ceperunt aspirare. Romã igit' pfectur' vicecomites sibi beniuolos fecit vt eis adiuuãtib' imperij titulos facilius osequi posset. At iohãnes pontifex vicecomites τ ludouicũ impatorẽ cum guelphos opprimebãt anathemate notauit. Reuersus ludouicus in germaniã ad exercitũ congregandũ paulopost cũ maximis copijs denuo ex germania pfectus tridentũ venit vbi rursus mediolanũ petiit atq; ibidem a Guidone petramala epo corona ferrea coronatus ẽ Inde cũ in bizantinos duxisset τ in gratiã susceptos in ethruriã accessit vbi a castrucio lucẽsi dño magna humanitate exceptus ẽ. Romã tandẽ puenit vbi ingenti exultatione rome acceptus fauore coronationẽ tamdiu distulit. quo ad pceres τ vrbiũ italie oratores qui continue confluebãt oẽs aduenissent quo adhuc pompa pridem ad oĩa tẽpla basilicasq; vrbis destinata. Et ad eius accessiũ inchoata lateranẽ die pscripta quie fecerẽt. quo die kl. Junij nona non quidẽ sarra colũnensa qd florentinorũ habẽt monumẽta. Sed stephanus senior τ sarre tunc pueri genitor iussu cleri ac populi. ãno dñi. M.cccxxvij corona illum insigniuit. Urbẽ enim romã duo primarij nobiles ex his quos nunc barones appellãt sese regis romanorũ vicarios dicentes gubernabãt. Erat q; is annuus magistratus a romano senatu creatus gessit tamẽ nigfatũ illum qñq; vnicus: qui dum abesset alius sustinebat. Ea oratus imperij corona suasu romanorũ aggressus ẽ rẽ nephariã. Erectũ in antipapã petrũ corbariensẽ ordis minorũ debita romano pontifici reuerẽtia adorauit. Jdo romani hi storti eũ inter imperatores nõ numerãt τ cognomẽto bauarũ appellant. Johãnes igit' pontifex a cõione ecc'ie eũ intẽdixit. τ varijs censuris publice cõdẽnauit. Fuit aũt vir prudẽs ad regnũ idone'. latinã tamẽ linguam suo oãno nõ intellexit. Ferunt igit' h' discordie inter papã τ ipatorẽ vinculũ ex augusta secretariũ suũ extitisse. Jo ob diffamationem nurẽberge p. xv. platos se insontẽ reddẽs. In vindictã lĩis regis in ferunt sũmũ pontificẽ bestiã ortã a mari τ alia ducia eo ignorante scripsit que in vltima etate fatebat'. de qua re impator admodũ doluit. Tandẽ in venatiõe ostitut' a ducisse austrie desorma ex vasculo in quo duplex potus erat haustũ sũmẽs illico de equo cadẽs i memore ppe fursteteld in sinu cuiusdã rustici obijt. Anno dñi. M.ccc xlvij. ipso die gereonis sepult' in ebiali ecctia virginis marie in vrbe monaco. inde filij sui in landsperg regiones diuiserũt. Senior ludouic' τ ludouic' roman' in roma nat'. τ dux otto iunior baioariã cũ oib' attinẽtijs obtinuerũt. Sz stephan' guilhelm' ac albert' baioariã iferiorẽ possiderũt. Hãnoniã. holandiã. selãdiã τ frisiã. Habuit quoq; ludouic' impator frẽ rudolfũ comitẽ palatinũ Jo elector imperij. in electiõe frederico duci austrie adhesit. Repulsus deide a suo domino in anglia vitã finiuit relinquẽs tres filios ruptũ. rudolfũ. τ albertũ. quos ludouicus ipator suma beniuolentia fouit τ terram equa portione diuisit. Ab his pncipes palatini τ duces baioarie eorũ deinceps originem habuerunt.

Tella crinita quam cometam vocant vltimo anno quarti imperatoris duobus mensibus visa est.

Annes quoq; ingens per vniuersam italiam in qua mendicantium turbe vel inhumano quoq; cibo vix sustẽtate; fuisse traduntur.

Obertus apulie rex nullo sibi superstite filio moritur τ andream caroli fratris sui atq; hungarie regis nepotem vxorẽ dederat post se regnare iubet. qui regnauit annis tribus.

Ndreas deinde apulie rex laqueo necatus est consentientibus agnatis eius regno inhiantibus. post quẽ septẽ annos sub varia principum contentione id regnum in armis fuit.

Onacum vrbs superioris germanie ad ripam. Isare flumi nis sita. Inter vrbes principum in germania pclarissima in baioaria nominatissima. Et si inter nouas esse censeat' nobilibus tamen edificijs tũ publicis tum priuatis ceteras ciuitates excellit. habet enim edes pulcherrimas. plateas amplas. basilicas. ornatissimas. Et quãquã tpibus ottonis primi imperatoris cõdi dicitur, auctũ tamen. A ludouico tamẽ quarto iam pscripto ipatore amplata τ edificijs ornata fuit. Otto primus cum in germania imperiũ anno dñi. dcccclxij. assumpsit i baioaria partẽ regiõis henric' brunsuicẽsis materna hereditate possedit τ in arce vering domiciliũ hũit Quo tpe publicus transit' super Isaram in eo loco extitit. Jo dux henricus pontẽ vltra flumẽ ppe curiam monacorũ fieri fecit. in eo loco vbi nunc vrbs monacũ sita est. cõmuneq; iter ibi fieri ordinauit cũ cũ opidulo paruo. Sup ea reantistes albertus frisigẽsis querelas apud ottonẽ cesarẽ mouit. cũ in suis theolonijs τ immunitatib' damnũ sentiret Impator antiquã cõsuetudinẽ itineris obseruandam pcepit vering mandauit. Interea obijt dictus henricus relinquẽs filiũ ernestum nomine. pauloq; post vxor Ottõis orecia filia regis anglie mortua fuit Inde otto relictam henrici ducis baioarie dñam abelhaidem accepit vxorẽ. Cuius filius ernestus (ob egregia facinora apud exteros in plerisq; locis gesta) ottoni gratiss mus euasit. Petiit q; imparatorẽ obnixe vt ex oppido vrbem cũ publica via facere posset qui post varios tractatus consensit ea oditione vt quotãnis. l. lib. dum ad frisingam psoluerẽt. Ea forma hec vrbs initiũ cũ regijs priuilegijs ac immunitatibus ortũ habuit. Cum itaq; hec vrbs p ernestũ initiũ sumpsit in dies augmẽtũ in populo ac structuris sensitq; ad temp' salutis christi septuagesimũ ducẽtesimũ supra millesimum. dum conradus eps frisingẽ. ecclie pfuit diuisa in duas pochias fuit Cuz prius sub vna basilica sancti petri extitit ptisa. qui basilicã alteram btẽ marie virginis cõmuni vtilitati adiũxit. Tandẽ tpib' ludouici quarti ducis baioarie ac romanorũ impatoris incremẽtum ingens habuit. qui per muros suburbiũ τ alia edificia pleraq; addidit τ arcem antiquã cũ monasterio fratrũ minorũ ordinis diui francisci. τ cenobiũ heremitarum sancti Augustini in vrbe extruxit. τ post obitum in ecclia diue virginis marie ante summũ altare sepultus fuit. vbi corona imperialis cum suo epitaphio cernitur. Condita est igit' vrbs monaci in loco ameno ppe ripas Isare vbi transitus nõ mediocri negotiatorũ ex italia ad germaniã frequẽtatur. habetq; nũc arcẽ ornatissimas τ edem pncipũ amplissimã in qua aule τ camere splendidissime: qs q̃ viderit nec ornatius aliqd nec munitius in eo loco: fieri potuisse putauerit. Testitudinata loca plura habent mirari potius q̃ dnẽdari psit. Cum vero hec inclyta vrbs varios successus tempoꝛ sortita sit dños. nũc hac tẽpestate vrbis dñ inclyt' pnceps albert' gener federici tertij romanorũ impatoris baioarie dux possidet. qui sua magnificentia plures nutrit leones. Et quamq̃ plinius scribat in europa inter acheloũ tantũ τ nessum omnes leones esse sed longe viribus prestantiores his quos affrica aut syria gignunt. In ea tamẽ vrbe leenã catulos parrere cõpertum est.

Fozestoꝛ nobilium priuilegium

Alphcus bergomẽsis ex

nobili vetustaq; forestorum familia natus non modo iurium ciuilis τ pontificij abunde doctus: sed τ eloquentia τ rerũ gerendarũ prudentia insignitus tempestate hac pter easdem preclarissimas virtutes apud ludouicũ bauarũ imperatorẽ maximo in precio habitus est q̃ τ indultis τ priuilegijs eidẽ gratis cõcessis optime contestatus est. Nam eidem successoribusq; suis obgrata forestorũ familie obsequia in ipsũ exhibita. munificentissimũ priuilegiũ immunitatis τ exemptionis liberalissime cõcessit ostituẽs eum successoresq; eius suũ palatinũ eximẽs eum ab oib' oneribus. Dãs eis libertatẽ notarios τ tabelliões creãdi. illegitimos ve nãles illegitimãdi. Insup ẽt ocedit eis iudices ordinarios τ regios nuntios legittie posse ostituere τ ordiare. Jd puilegiũ datũ fuit in ciuitate tridẽtina die. xx. ianuarij. M.cccxxx. Approtũq; habetur per potentatus.

Aynaldus estensis marchio aldrouãdini estensis fili' hoc anno post fratrẽ ferrarie dñatum accipiens regnauit vna cũ nicolao frẽ ãnis quatuor. Mortuo enĩ azone in carceribus a frisco eius filio captiuato. Atq; inde frisco a cõciuibus pulso τ interfecto. Aldrouandinus fratri successit. qui moriens raynaldũ hunc τ nicolaũ forma elegantes τ strẽnuos reliquit filios. qui vrbis principatũ resumẽtes statim galloꝛ pñdia eiecerũt vt vrbẽ ab eorum faucib' liberauerũt. Urbe itaq; in sua ptãte redacta regnandi cupiditate allecti vt firmo pñdio stabilirẽt argentũ rauennatis ecclie oppidũ regno adiecerũt. Cuncta deinde p circuitũ depopulati sunt. Cum vero carolus τ mãphredus cum beltrando copiaꝛ ecclie duces eos hostes adoriũtur τ in fugã vertũt. Inde legatus ferrariam obsideri cepit. Raynaldus vrbe erupit τ ecclesie exercitum dissipauit. Tandem cũ bona pace mortem obiens obizonem nicolai fratres filium regni reliquit successorem.

Ordo militum Jesu christi.

Rdinez nouuz militiz ic

su xpi his tẽpoꝛib' iohannes potifex summ' instituit. q̃ militare sub xpo diceret'. in lusitania (q̃ portugalia dr) sarracenis resisterent circũquaq; ibi icurrẽtibus τ herbicaz atq; affri eam incolentibus. Betbica apud antiquos ea pars hispanie dicebat

tur que ad mare mediterraneum vergit istis temporibus grauiate nomen obtinens. cocco (vt arbitror) quo ea pars hispanie maxime abũdat. Coccũ aũt nunc granam vocant vnde lane inficiuntur. huius aũt ordinis (quẽ diximus a pontifice ↄstitutũ) caput in marino syluẽsis diocesis oppido repositum est vbi principalem domum constituit. militibusq₃ omnia bona templariorum annuente rege portugallie cõcessa sunt quo liberius milicie christi vacarent. Cuius censor ⁊ moderator est abbas alcobasiam monasterij cistercieñsis ordinis vlixbonensis diocesis. qui ⁊ conscribendi ⁊ exauctorandi militẽ facultates habet.

Clementinarum codicem etiam his temporibus iohannes pontifex. xxii. confirmauit. ⁊ per gymnasia legẽdum transmisit. mandauitq₃ doctoribus omnibus publicorum gymnasiorum vt librum illum publice legerent. Clemens enim predecessor apud viennam gallie vrbem trecentorum patrum vt premissum est concilium celebrauerat: in quo constitutiones plurimas religiosorũ statum concernentes constituerat. vt habetur eo in libro de statu monachorum ⁊ in agro mendicantium. quo ad predicationes ⁊ ↄfessiones ⁊ sepulturas. vbi datur forma seruanda. Illas igitur laudabiles ⁊ sanctas constitutiones approbans iohãnes colligere fecit ⁊ in vnũ volumen redigens clementinarum codicem ab ipso auctore clementem appellare voluit: In ipso etiam beati francisci regulam ad verbum declaratam conscripsit. vt in. c. Exiui de paradiso.

¶ Scisma vigesimũ primum.

Etrus natiõe picenus cor

bariensis reatine diocesis ex corbario oppido natus ordinis minorum professor hoc anno contra iohannem pontificem iubente ludouico imperatore vel fauente in antipapam probatur ⁊ nicolaus quintus appellatur. Hunc rusticum hominem qui vxorem habens iuuenem reliquitq₃ pseudo religiosus debita romano pontifici reuerentia adorauit. ⁊ vt verus christi vicarius a pluribus salutatur. Nec defuerunt flagiciosi ⁊ illi similes apostate damnati capite. ⁊ alia perditorum turba qui ⁊ secuti sunt idolum ⁊ ab eo adulterinas cardinalatus presulatusq₃ ⁊ sacerdocii dignitates acceperunt. Qui cornua erigentes iohannem pontificem publico edicto hereticum dixerũt ⁊ cũ fraticellorum de opiniõe hic auctor ⁊ fautor existeret eandem scolam sathane pro viribus augere ãnixus est. Affirmabant enim hij ad coopertorium sue iniquitatis christum ⁊ eius discipulos adeo pauperes extitisse vt nil priuatim aut commu niter habuerint. Propter quod ⁊ iohannes pontifex creatis septem cardinalibus viris doctissimis etiam theologorum multorum cum eis synodo congregata reaq₃ diligenti disputatione discussa edictum ꝓposuit. quo eos declarauit pertinaces hereticos. qui hoc de cetero affirmare tentassent quamobrem pontifex tres extrauagãtes cõposuit ⁊ ad gymnasia publica transmisit. denique cum petrus ipse a bonifacio pisano captus ⁊ ad romanum pontificem in auinionẽ perductus fuisset vana petita in carcere per triennium mansit vbi ⁊ mortuus est.

Augustinũ etiã anconitanũ ordinis heremitarũ diui augustini professum virũ sane ⁊ doctrina ⁊ vite integritate celeberrimũ floruisse ac tempestate constat ꝙ ⁊ ipse librum de ecclesiastica ptãte ad iohannẽ pontificem predictum inscripserit: ⁊ vltra cum omnes sue etatis theologos sine cõtradictione excesserit a matheo exordiens totum nouũ testamentum accuratissime declarauit. Inter que cõmentaria in pauli eplas admiratione digna habent̃. ſ; ⁊ sup act⁹ apostolorum super apocalipsim ⁊ epistolas canonicas adinstar beati thome op⁹ edidit aureũ. Tractat⁹ quoq₃ sup magnificat ↄposuit.

Albertus similiter pataninus eiusdem heremitarũ ordinis ⁊ beati egidij romani auditor eruditissimus theologus ꝑ hoc tẽpus in declamationibus ad papam princeps predicatorũ habitus est. qui cum esset doctissimus cõplurimos sermones tum q̃dragesimales dum dominicales festiuos ad clerũ ꝑplmq₃ erudiẽdũ edidit. Sed ⁊ penthatheucum ⁊ pauli epistolas super oẽs cõmentatus est. Propter eius doctrine prestantiam in palatio patauino honoratus fuit.

Bonauentura pataninus item ordinis predicti olim generalis prior ⁊ tituli sancte cecilie cardinalis presbiter his temporibus doctrina ⁊ eruditiõe maximo in precio fuit. qui cũ acerrime ecclesie libertatem contra tyrannos tueretur a carrariensi domino tandem sagicta transfixus martirio coronatus est.

Rochus natione narbonensis confessor christi apud montem pessulanum oppidũ narbonensis gallie. agatha olim siue aspathopolis appellatum. ex patre iohanne. matre vero libera (eius oppidi domini) originem duxit qui cum xij. attigisset annum cibo ⁊ potu parcissimo vti ceperit. mortuoq₃ patre ac matre hereditatem amplam egenis prorsus distribuere cepit. Et principatu se abdicans patruo suo oppida paterna ↄmendauit. ⁊ abiectis rebus omnibus breui veste indutus cũ pileo ⁊ pera ⁊ baculo ex gallia in italiam peregrinus puenit vbi plures ciuitates ⁊ castella videl; romam aquãpendentem. cesenam ⁊ alia plurima loca truci pestilẽtia vexatas crucis impressione sanasset. Qui cum omnẽ vere togatam galliam morbo correptam perlustrasset: placentiam transpadanã vrbem morbo infectam se contulit. ad quoddã hospitale diuertit ⁊ egrotantes omnesq₃ ad vnum videt signat ⁊ sanat. labore igitur somnoq₃ grauat⁹ a deo premunitus ꝙ cruciatus corporis pati debebat. statim acuta febre ⁊ sagicta sinistra coxa trãsfixus fuit vt eo dolore ardoreq₃ nullam quietẽ inueniret. expulsus ab vrbe ad nemus vrbi vicinum repsit vbi bonam valitudinem a deo consecutus est. Indeq₃ digressus i galliã lõgis itinerib⁹ delat⁹ ẽ. q̃ armorũ strepitu vexabat̃ ac bello in paterno oppido qđ patruo donauerat exlis a lictoribus tanquã explorator comprehensus in vincula coniectus ad principem deducit̃ inde in carcere quinquẽnij tempus consumpsit. quo exacto cum maxima patientia ⁊ vite austeritate a patruo incognitus detentus velut alter alexius romanus. Anno domini. M. cccxxvij. sumptis diuinissimis sacramentis anno vite sue xxxij. migrauit ad dominũ. prius orando ad dominũ vt qui ad deinceps nomẽ suũ inuocarẽt a peste protegerent̃. Ad latus eius tabella his scriptis inuenta est. Peste laborantes ad rochi patrocinium confugientes contagionem illam truculentissimam euasuros significo. Quod vbi ad patauum principem delatum fuit cognoscens illum suum esse ex fratre nepotem in lachrymis prouolutus sanctissimum corpus summa pompa ad templum deferri fecit. ac templum extruxit vbi per multos annos signis ⁊ miraculis effulsit. Cuius viri sancti merita dum apud italos latuissent Tandem anno. M. ccccxv. ad ipsos ex germania nomen rochi delatum fuit. eo ꝙ constantiam germanie vrbem vbi concilium generale celebrabatur a peste maxima liberauerit. vbi nunc sacella ⁊ are ꝑ vrbes ꝑ vicos ⁊ castella extruunt̃. ad que confugientes eius merita experiuntur. cuius festum. xvi. kalendas septembris celebratur. Ei⁹ corpus anno. M. cccclxxxv. venetias furtim delatum a senatu ⁊ populo summa gloria exceptum est. ⁊ templum celeberrimum ingenti impensa construere ceperunt.

Iohannes andrea patria bononiensis iuris consultus etatis sue celeberrimus ⁊ pontificij quãmaxime vberrimus fons tẽpestate ista floruit ⁊ nouellas super decretales edidit celeberrimas. ac sextum clementinasq₃ accuratissime glosauit. Atq₃ in sexto alias nouellas cõposuit. Insuper ⁊ opus mercuriale ⁊ in additionib⁹ speculi aliud per egregiũ edidit ⁊ in laudem diui hieronimi opus hieronimianum appellatum composuit. Ipsius aũt clarissima gesta ⁊ alia ad eum pertinentia ex additionibus ipsis extra de vita ⁊ ho. cle. in titulo de filijs presbiterorum optime colliguntur. Obijt aũt anno dñi. M. ccclxviij. bononie ex peste pro vt eius discipulus iohannes calderini meminit in. c. nostra de cohabitatiõe cle. ⁊ mulierũ.

Cynus pistoriensis ex nobili sinibaldorũ familia natus diui auditor ⁊ predicti iohãnis andree amicissimus ciuilis iuris prestantissimus sui seculi doctor per id tempus lecturã per vtilem super codice castigata ⁊ accurrata doctrina conscripsit. atq₃ super primo digesti veteris parte vsq₃ ad ti. Si ex noxali causa agit̃ Et in secunda parte sup titulo de re. cre. Super reliquas aut partes per viam additionum composuit.

Alradum autem de laude consistorialem aduocatum diui discipulum ⁊ iohannis andree familiarem doctrina legum ⁊ moribus optimis insignem per ipsum tempus floruisse ↄstat. Qui ⁊ ipse in iure ciuili post se multas reliquit lecturas ⁊ consiliorum peregregium opus.

Iohannes calderini ciuis bononiensis iohannis andree precipu⁹ filius ⁊ discipulus eruditiõe ⁊ sanctimonia insignis ipse per idem tempus pontificum ius tum legendo. disputando atq₃ scribendo plurimu illustrauit. eo ꝙ ipsius in decretalibus plurima extent ↄmẽtarij ac consiliorũ in ea facultate pegregium opus.

Iohannes mandeuil qui a ceteris de monte villa appellatur nominatissimus doctor medicine fuit. ac miles siue eques armatus natione anglicus hic magnam partem orbis terre peregrinando peragrauit. ⁊ maximus orbis circulator mirabilia mũdi precipue asie ⁊ indie varijs linguis ad oblectationes perscripsit. ⁊ per hec tempora felici fine quieuit.

Franciscus maronus ordinis minorum theologus doctissimus ⁊ ipse eodem tempore multa opuscula ad christianam

religionē pertinētia edidit. et q̄ maxime in sacris codicibus postillas memoratu dignas composuit.

Michael de cesena ordinis minorum generalis minister his dem temporibus cum super ezechielem et super sententiarū librū ppulchre scripsit a iohanne pontifice errore quodam notatus generalatus officio priuatus. dixit enim christū ac discipulos nil priuatim habuisse. ipse tamen scriptis et rationibus se innocē tem ostendit et propterea suis scriptis in iohānem pontificē plurimū inuectus est.

Bellum atrocissimum inter regem francie et eduardum regem anglie initium sumpsit. Philippus anni francorum rex triū regū frater. s. ludouici philippi et caroli patruelis regnare frā cie anno. M.cccxxviij. cepit et. xxij. annis regnauit. hic cum eduardo anglorum rege sepe pugnauit. a quo etiam sepius victus fuit. et cum multa perdidisset tum viennensiū principatum emit et regno suo ad iecit. Benedictus quoq̄. xij. componere item pacem inter philippum francie et eduardum anglie regem sepe tentauit p legatos ac frustra. quin maximis cladibus q̄ sepissime inter se concertarunt nam eduar di classis super sclusat non lōge a portu flādrie tanta vi cum gallis dimicauit et vicit vt ad triginta milia gallorum vna pugna interfecta referantur. Et vt alij habent tantus effusus est sanguis vt mare flan drense sanguine tinctum videretur.

Franciscus petrarcha natione etruscus florentinus origine ex antiqua familia hōestisq̄ parētibus fuit. quibus patria pulsus vt ea ciuitas factiosa aretij in exilio, natus est. Anno huius etatis. M.ccciiij. die lune ad auroram kal. augusti ingenio re sublimi et ad oē bonum et salubre studium apto. sed ad moralem precipue philosophiam et ad poeticam prono. corpus iuueni non ma gnarū virium obtigit sed dexteritatis eximie. forma illi elegans fuit et maiestas quedā ingenita. statura mediocris aut paulo superior: plena facies rotundiora membra et in senectute ad crassitudinem cor pus vergens. color erat viridis inter candidū sub nigrum et visu per longum tempus acerrimo ita vt ad. lx. annū minutissimas quasq̄ lit teras sine adminiculo legeret. sanissimum per omnem vitam corp⁹ habuit preterq̄ in extrema senectute. In aretij natus primus vite an num nec integrū ibidem egit. sex sequētes anchise in rure paterno re uocata ab exilio genitrice. octauum pisis. ac deinceps in gallia trans alpina ad leuam rhodani in vrbe cui auenio nomē est. ibi pueritiam sub parentibus egit. primas litteras aggressus in carpentorat vbi li berales artes didicit. inde studio legum non sponte addict⁹ quadriē nio in monte pessulano. triēnio bononie fuit. pater audiens negligē ter eum iuris studium sequi poetas coleret in eo negocio delectari tandem suo arbitrio eum reddidit. inde poeta insignis est arator fa cundissimus euasit. Post hec gallias et germaniā peragrauit in qua parisius vrbem et plura regna vidit. inde reuersus. Romā a stephāo de columna in multo honore habitus vbi in capitolio et senatu ap probante roberto sicilie rege laurea corona insignitus est post hec a uionē rediȷt et in valle per exigua amena que clausula dicitur bucoli cum carmen scripsit et vite solitarie duos libros. Neapolim deinde accedens ad robertum et virone cū ode de lascola versatus vbiq̄ to rus. iacobi carraria beniuolentiam adeptus. patauinum veniens et a venetis cum magnis honoribus accit⁹. Tandem in agro patauino arquade rure montano sedem fixit vbi meditando scribendo temp⁹ contriuit. Postremo labore confectus anno dn̄i. M.ccclxxiiij. apo pleticus sanctam christo reddidit animā corpus ibidem in sepulchro marmoreo quatuor columnis sustentato sepultum fuit. Vixit autem. L annis vna minus die. vir omnibus seculis admirandus. a quo elo quentie studia excitata sunt. scripsit etiam de remedio vtriusq̄ fortu ne. de secreto conflictu curarum suarum de ignorantia sui et aliorum epi stolarum duo volumina. librum rerum memorandarum. affricam et mag na lingua librum sanctorum et triumphorum et pleraq̄ alia.

Iuo natione brito eruditissimus iuris consultus per hec tē pora preter doctrinam et singularem eloquentiam quib⁹ egre gie insignis erat mira et pietate ac misericordia in paupe res q̄ celeberrimus habitus. angelica enim floruit continentia et vitam suam a vino et a carnium esu penitus alienam reddidit. corpus cili cio operuit ieiuniis et orationibus disciplinas vigiliasq̄ admiscebat nudam pro cubili terram luteam. rigidum saxum pro puluillo. sacrus biblie volumē quod sibi comitem elegerat capiti adaptabat suamq̄ oēm tunc pauperibus quos patrando protegebat conuertebat. de hu mili illius patrimonium amplum cum haberet spem in deo col locauit pauperum et orphanorum ac viduarū causas pro virili semp tueri voluit. Hic igitur almific⁹ iuo aduocatorum olim lucerna condi gnam laboris sui mercedem a dn̄o percepit. quo mortuo cum crebris fulgeret miraculis inter sanctos agregari meruit. eiusq̄ festum se xto kal. septēbris celebrari iussum fuit. Et de eo scribitur. Yuo pater legum custos protector et amplum egregiumq̄ decus cui se debere fa tentur. Iura tuo totiens debellata fauore. Aptus eras iustas mise rorum sumere causas.

¶ Gonzagorum regni principium.

Ludouicus gonzaga vir animo et virtutibus prestans atq̄ preclarus his annis quondam caliditate atq̄ prudentia mantue vrbis princi patum passerino bonacosso ademit et in se suosq̄ successorē vsq̄ in hodiernū diem transtulit. Passerinus ipse et sui predecessores ipsum principatum per annos multos possidere sed dissensionum factioni b⁹ subortis adeo mos inoleuit vt cuiq̄ factioso liceret ciuitatū prin cipatus occupare. Inde pontifices romani et imperatores propter e gregias huius preclari familie virtutes ipsam vrbem et principatum eisdem cōfirmarūt. quāuis quidem scribant gonzagos non factione sed communi populorum delectione vrbis dn̄atum obtinuisse. qui ex theutonibus fuere ciues qui mantuam incoluerunt.

¶ Ottomannorum thurcorum regni principium.

Turci ottomanni ab otto manno eorum primo principe nuncupatū. qui nostris tē poribus totam ferme asiam minorem et greciam partim armis partim seditionibus sibi subdiderunt. tempestate hac adhuc iohanne pontifice predicto presulante ab ottomāno quodam thur cho exigui census et obscuri principia sumpsere. a quo postea Otto mānithurci appellati sunt. Hic primus thurcorum rex orta int̄ thur corum principes seditione auctoritatem breui et nomen adeptus est tempore vrbes et oppida non pauca partim vi partim deditione in suā potestatē recepit qui moriēs orchanes filius successit qui rem inchoa tam a pr̄e lōge lateq̄ ppagauit. quē secut⁹ amurates filius duob⁹ de grecorum imperio discrepantib⁹ ab altero qui superari timebat in auxilium accersitus consulto bellum ptrahens vbi ambo cōsumpt⁹ viribus fractos aīaduertit in eos arma cōuertit et plurimū grecie si bi subiecit. In vita functus duos reliquit filios solomanū et pazaitē solomāno extincto res vniuersa ad pazaitē deducta ē. qui priusq̄ a merlane caperetur res magnas in grecia gessit dimissus nil dignum egit et inglorius apud asiam obiit cuius filij complures quorum prim⁹ calopin⁹ natu maior dn̄t⁹ rex regnum post patrē obtinuit cui vita fu eto orchani filio tenella etate adolescentulo relicto. Is quorundam principū auxilio ad regnum deuenit. qui paulopost a moyse patruo extinctus fuit et non multo post et ipse patruus nullo superstite filio decessit. quē machumethes frater tertius ex pazaite filius subsecut⁹ rex sextus regnum obtinens magnas res in europa gessit thurcorum re galos vi atq̄ armis oppressos regnis exuit. ipsoq̄ mortuo amura tem filium dimisit heredem. qui muscaphā patruū superatū et inter emptum victor vniuersum regnum obtinuit. Hic machumetum ha buit filium virum preclarissimum. qui duo imperia et duodecim re gna acquisita sub adiecit dominio. de quo infra fiet mentio. Hicq̄ deficiens pazatem primogenitum imperatorem adhuc extantem di misit. hec est ottomānorum progenies et origo. adeoq̄ thurcorum nomen auctum est vt que olim asia vocabatur nunc turchiam voci tant a thurchis enim vniuersa possidetur.

Ericus vir sanctus de ordine minorum in asia et idia euāge lizando discurrit miraculis clarus. et quatuor sanctorum mar tirum corpora de ciuitate homes transtulit per mare ad su periorem indiam in ciuitatem carram non sine miraculis. et descri psit peregrinationem suam.

Bartholomeus natione pisanus ordinis predicatorum theo logus et insignis decretorum doctor per hoc idem temp⁹ pi sis floruit et multa laude digna composuit. Interq̄ perv tile opus et quasi diuinum ad confessorum instructionem edidit q̄ summā pisanam seu magistruciam appellauit. eam enim (ipso refe rente) perfecit anno dn̄i. M.cccxx. [illegible]

Albertum brixianum eiusdem professionis et litterature licet maioris sanctimonie virum cum eodem claruisse et miracu lis floruisse tradunt. qui preter sanctitatem maximam et ipsam summam celebrem de casibus composuit cui aliquando beatum au gustinum cum beato thoma aquinate apparuisse tradunt. eiq̄ dixisse thomas mihi par est in gloria virginali sed in immunditia cordis prior.

Adolphus alemanus ordinis carthusiensium prior argen tinensis vir doctrina et morum sanctitate conspicuus. hac

hac ipa tēpestate peptime vitā dñi nr̄i iesu christi egregio volumie ⁊ quondam celesti artificio. imo potius diuina reuelatione quā stu dio fabricauit. in quo certe se ostendit venerabilem virū ⁊ omniū re rū tam diuinaꝝ quā humanaꝝ. ⁊ potissimū ipius ihesu christi vite, ꝑ ut potuit hoī esse possibile plenissimā habuisse noticiā; alia quoq laude digna hic deuotus atq venerandus pr̄ edidit.

Thomam de argentina ordinis heremitarum, generalem eo tempore floruisse ferūt. qui sup quattuor sentētiarū libros ⁊ ipse cōmentaria dignissima edidit. quibus scholastici in germania maxime vtunt̄. Cū plurimū alioꝝ scriptis prestare censeā tur etiam constitutiones ordinis in formā redigit.

Bertinus carrariensis marsilij patruelis hoc anno iure gen tium ex ipsius marsilij testamento padue dominatū suscipi ens regnauit annis sex. Hunc cum mastin⁹ veronensis prin ceps magnis affecisset cladibus tandē lacessitus eidē vrbem tradi dit: qz venetis ⁊ luchino vicecomite ꝓcurantib⁹ pax ꝯfeca est ⁊ vber tino ciuitas reddita: quē statim benedictus pontifex aplica ⁊ impe/ riali auctoritate ipsiz in ea confirmauit. ⁊ deinceps quoad vixit ipa in pace possedit. ipso deniq mortuo cum Marsilius eius filius suc cessisset, eodem anno a iacobo vbertini patruele conspiratione facta interfectus fuit. ⁊ ipse primatū vrbis suscepit.

Stefanū de ascisalpine gallie ciuitatem ordinis minorū di doctrina excellentissimum ꝓfessum hisdem tpibus celebrē ac preclarissimam summā tam in theologia quam in legib⁹ edidisse tradunt.

Clemens sextus patria lemonicensis. petrus antea vocatus. primo monachus deinde archiepis rhothomagensis. Postre mo nonis maij. millesimo tricentesimo quadragesimo secundo pon tifex auenione creatus ē. Fuit aūt vir multe doctrine cōpositeq elo quentie. liberalis in omnes ⁊ ꝑ humanus. qui primo āno pontifica tus sui octo presbiteros cardinales creat. diaconos duos. scilicet fra trē suū monachū tulensis professionis ⁊ guilelmū ex sorore nepotem Verū cū intelligeret totā italiā in tumultu esse solos luchinū ⁊ io hannē vicecomites vicarios insubrie cōfirmauit. De reliquis italie principibus nulla mētione habita. existimabāt enim solos vicecomi tes ludouico bauaro resistere posse in italiam (vt ipse predicabat) de scensuro. atqz etiā tridētū vsqz peruenit. qui vicissim vt par pari pō tifici redderet in ditione ecclīastici multos vicarios impiali auctori tate confirmauit. Que quidē versucia malis (vt aiūt) auibus in pon tificem relata successores in hac diem suos multis ac pene ꝑpetuis incōmodis turbinibusq agitauit. Johānes enim de vico vrbis ro/ me prefectus non nulla in viterbiēsium finibus paterna possidēs hē ditate vicarius in viterbio imperialis est factus. Eo deniq titulo ga leotus maletesta ⁊ fratres arimini in romandiola pisauri fanique in marchia anchonitana. Antonius ferretanus vrbini diolfus ⁊ ita in alijs plerisq locis dominos cōfirmauit. Clemēs autē pontifex quos dam cardinales ex auinione romā misit qui statum vrbis cōponen tes petrum saram colūnensem ⁊ iohānem vrsi filiū senatores decla/ rarunt. ⁊ nicolaus rencij publicus scriba qui statum vrbis in suā po testatem redegerat. deinde septimo mense mutata veste ad carolum in bohemiam ꝓficiscitur quē clemēs pontifex ob multarū linguarū periciā in ludouici contumeliā ab electoribus in cesarē designari fe/ cerat ab eo auinionem missus pontifici dono datur. Postremo cle/ mens in omnibus boni pastoris officio funct⁹. Anno dñi. M.ccclij. pontificatus sui anno decimo mense septimo die vigesimo octauo mortuus auenione sepelitur. adhibita honesta funeris pompa.

Iubileus annus petentibus romanis vt quēadmodū boni facius octauus olim concesserat vt centesimo quoq anno (quod seculum antiqui appellabant vnde ludi seculares ap pellati sunt) plenam peccatoꝝ oīum remissionē visitantibus limina apostoloꝝ petri ⁊ pauli quinquagesimo quoq anno id facere liben ter annuit. Cum dicerent etatē hominū iubileū illum centum annos tum attingere non posse Clemēs igitur sextus ad quinquēnarium numerū reduxit. qui est proprie iubilei numerus. Cū aūt annus ad uenerat iubileus tanta rome pressuram potius quā frequentiam po pulorū petrarcha qui interfuit fuisse refert vt nihil obfuisse pestē ap pareat sed ex omni europa christianum ꝓfessa nomen illa cōfluebat diebus singulis multitudo.

Eodemq anno mediolani pestem solito maiori continuasse petrarcha asserit. nā pestis adeo triēnio totā italiā peragata est vt vix decimus quisq ex millesimo homine superfuerit. nec id quidē mirū cum ob iubileū contagione hominū ⁊ multitudi ne vndique romam commigratum squalore situ pedore omnia in/ ficerentur.

Innocentius sextus papa patria lemonicensis stephan⁹ an tea vocatus pontificij ciuilisq iuris vir consultissimus ꝓcu rator primo mox ep̄s claramontan⁹. deinde cardinalis. pon tifex tandem dū erat salutis annus a quinquagesimo secundus ter deciesq centen⁹. Fuit aūt vir integerrime vite magneq cōstantie ⁊ seueritatis. qui ecclesiastica beneficia non nisi ꝓbatissimis sacerdoti bus cū vita tū doctrina dedit. post coronationē illico statuit vt om nes ꝓlati oēsq qui beneficia habebāt ad ecclesias suas sub anathe/ matis pena ꝓficiscerentur. dicebat enim oues pascuas a ꝓprio pa/ store nō a mercēnario custodiri debere. Impensam quoq domesti/ cam que magna erat imminuit familiā suā ad certū ⁊ honestū redi gens numerū viroꝝ ꝓbatissimoꝝ. Idē vt facerent cardinales acer/ rimo edicto mandauit. Auditoribus preterea sacri pallatij solaria in stituit. ne munerib⁹ corrumpi in decernendis litibus ob inopiā pos/ sent. Hic in victu parcus est habitus in sumptu bellico largissimus. omni bello repetit que a tyrānis superiorib⁹ tpibus occupata fuerāt Ipsq cū curiā purgasset ꝓlati i ea dissidētib⁹ quos ad suas quēq ec/ clesias ire iussit. nihil duxit antiquius q legatū i italiā mitter a quo vr bes ⁊ ꝓuincie iuri ecclie tyrānis vi deturbat recipent. Legatusq fuit egidius de gēte carilla nobili in hispanis sabinorum ep̄s cardinalis vir quo ad vires ⁊ potētatū licuit. Traiano hadriano ⁊ Theodosio virtute equiparandus: quos principes hispanici romane reipu. poten tissimo pridem saluberrimosq dederat. oia vero oppida breui rece/ pit que tyranni occupauerāt. Huius pontificis suasione ⁊ prudētia inter genuenses ⁊ venetos deniq fedus initum est. ac inter pisanos ⁊ florentinos pacem cōposuit tumultuante potissimū ciuitate roma na in creandis senatoribus discordiam optime sedauit. externo se natore ad vrbē misso. Erat aūt maxime intentus abolendo bello qd inter anglos ⁊ gallos gerebat̄. parare ⁊ classem contra hostes christi ani nominis constituerat. In tantis vero animi ꝑturbationibus afflic ctatus innocentius pontificatus sui anno nono mense octauo die se xto moritur ⁊ in monasterio diui antonij carthusiensiū ordinis qd ipse extra auinionem proprijs impensis extruxerat ⁊ dotauerat se/ pultus est.

Karolus eius nomis quartus iohānis regis bohemie filius ⁊ henrici imperatoris nepos anno salutis millesimo tricēte simo quadragesimo septimo. iubente enim clemēte sex. pontifice in ludouici defectu ⁊ depressionē in cesaremq eum fecerat declarari ab electoribus impator designatus impauit annis. xxxij. Vir multa rū linguarū ⁊ litterarū peritissimus iustusq ⁊ rectus ac timēs deū bonos diligens ⁊ malos sceleratosq odio habens. Is ob iusticiam nōnullas leges cōdiditq adhuc extāt ⁊ caroline nuncupātur. Is vi uēte pr̄e aduersus tartaros feliciter dimicauit. Ciuitates lombardie a pr̄e acceptas armis tutatus est. pugnauit adolescens cum veronē/ sibus eosq prelios fudit in ea pugna bis equo deiectus nō dubita/ uit tertio conscendere facinoraq fortissimi multis edere. Nomē hu ic carolo in baptismate venceslaus fuit qd in ꝯfirmatōe a carolo frā coꝝ rege mutatū est apud quem pueritie rudimēta pegit. Fuit quo q carolus. vir magnoꝝ operū. qui regnū bohemie tū religionis cul tu tū legū ac bonoꝝ moꝝ disciplina illustrauit. Nam scola liberaliū artiū ab eo in praga erecta ē. Noua ciuitas menibus cincta palatiū regium magnificentissime excedificatum. monasteria multa fun/ data. arces ꝯstructe admirabiles. pax toti regno tradita. Adept⁹ im/ perium rursus italiam ingressus. Traxerat carolus rex diutinā mā tue moram: cuius presentie timor vicecomites contra hac ille expe/ ctauerat ꝯcordes effecerat. quare eq solā anhelans coronationē so/ cios belli de lombardis cū vicecomitibus ꝑ inducias quietos reddi dit ⁊ mediolanū delatus ferrea de more corona insignitus est. Inde romā petiturus substitit in pisanos receptusq in vrbem factiosos vtriusq partis a quibus introductus erat pari ingratitudine depul sit. Senenses illico sese illi absq vllo federe permiserunt pariter vo laterani. pariter miniatenses fecere. nec abesse poterat quin florenti/ ni signum fuerint accepturi. Tandem peruenit romā carolus ⁊ a du obus cardinalibus quos ea de causa innocentius papa miserat co/ ronatus est. gibellinis qui iampridem florentia exulauerant electis. guelfos in suum locum restituit. longobardos in ꝑditem accepit. Re liquis etrurie partibus pro suo arbitrio leges dedit. Coronat⁹ itaq rome magnifico apparatu nouatores rerum qui aduersus eccle/ siam sentiebant romano pontifici iudicandos tradidit. Primis igit̄ quattuor innocentius pontificatus annis carolus imperator his (de quibus diximus) per italiam gestis rebus rome coronatus in ethru riam inde in lombardiam morq in germaniam redut. Johanni de inde fratri suo morauiam possidendam concessit. vicegradum no/ uis muris ac propugnaculis communiuit. Corpus sancti viti beati

tulit pragam. pontē multauie qui ex inundationibus corruerat in praga restaurauit. Ecclesiam pragensem ad metropoliticum decus erexit. Cum antea maguntino pontifici subiecta esset clarus profecto imperator nisi vt aliqui scribunt bohemici regni gloriam magisquā romani imperij quesiuisset. ⁊ venzeslaum ex filijs suis natu maiorem ī perio sibi successorem adhuc viuens ordinare conatus esset. Idqȝ pecunia. nam cum principes electores haud facile ad eam rez trahi posset quod virtute obtinere non potuit precio comparauit. Promissis cuilibet electori centum milibus aureis. quos cum representare non posset publico illis romane reipubli. vectigalia obligauit perpetuum imperium malum. Nec post hec extollere caput imperium potuit. Carolus autē cum omnem ferme etatem vltro citroqȝ ex italiam in germaniam eundo ⁊ redeundo consumpsisset Tandem etate iaz grādeuus saluti proprie consulens venzeslaum filium vt premissum est Anno dñi. M.ccclxx. cesarem faciens imperij successorem sibi delegit ac sic cum patre filius imperauit ānis octo. Postremo carolus imperator cum pleraqȝ gloriosissime in imperio gessit anno. M.ccclxxviij. humana functus vita decessit.

Guntherus comes de Swartzeburg vir magnanimus fauore quorūdā electorum. vel electione principum carolo quarto romanorum imperatori sese opposuit. scribens nominansqȝ se romanorum imperatorem. qui collectis copijs cū bella acriter cōtra carolum regem boheme agitaret. ⁊ nec prece nec terroribus flecti posset sumpto veneno mortem obijt. In qua re suspectum carolum per quendam phisicum habuerunt. quo mortuo nullo resistente. Carolus quiete regnum gubernauit.

Cometes anno. M.ccclj. sub septētrione decembrio mense apparuit. quo extincto statim graues ventorū estus subsecuti sunt. ⁊ celestis trabs priore ardente parte per celum labi visa est. Scribuntqȝ ante pontificis Innocentij sexti mortem tantam solis defectionem factam esse quantam nunqȝ antea. visum itaqȝ omnibus est tante mortis planetas etiam signa aliqua dedisse.

Ingens quoqȝ vapor magnitudine horribili boreali mouēs regione magno aspicientium terrore per celum dilapsus est ⁊ bestiolas multiplicato numero in oriente e celo tradidisse ferunt.

Praga caput regni bohemie ciuitas permaxima. Cuius descriptio ob vetustatem merito dudum posita fuisset. Verū carolus quartus tam magnifica in ea peregit vt post gesta sua de ea mentio fiat. Cum ⁊ in ceteris vrbibus tempus antiquitatis ac originis non semper obseruatum fuit. At praga (vt bohemici narrant historie) post tempora abrahe initium habuit. regum pontificumqȝ honesta sedes. Tres in partes diuisa quibus nomina indiderunt paruam pragam. veterem ac nouam. parua sinistrum latus. multauie fluminis occupat collisqȝ coniungitur. In quo sita est regia ⁊ sancti viti pontificale augustumqȝ templum. Vetus praga in plano iacet vniuersa magnificis operibus adornata. Interqȝ pretorium ⁊ forum ⁊ letam curiam ⁊ collegium imperatoris caroli miricis efferunt laudibus. Iungitur autem minori prage lapideo ponte quatuor ⁊ viginti arcuum. nouam ciuitatē a veteri fossa distinguit profūda. ⁊ vtrinqȝ muro munita. Hec quoqȝ ciuitas ampla est ad colles vsqȝ protēdit. quorum alterū sancti caroli. alterum sancte katherine appellant tertiū vicegradum in arcis modum exedificatum. vbi ⁊ collegium est. Est autem hec ciuitas insignis in prouincia bohemie. que porcio germanie est aquilonis flatibus tota ferme exposita Formam eius rotundam tradunt. cuius diametrum trium dierum itinere expedito patz silua vniuersam claudit irrigatur pluribus fluminibus sed cunctos multauia excedit. que metropolim regni pragam influit. De nomine ciuitatis cum disceptaret iussit libussa ex artificibus qui primo occurrerit rogari quid ageret: ac ex primo eius verbo vocari oppidum. interrogatus faber lignarius quispiam limen se agere dixit. qd bohemice proba dicit. indeqȝ nomen vrbi datum sed corrupto vocabulo postea pragaz dixere. In hac prouincia aliquo tpe amazonice femine regnandi cupidine ducte dominiū habuerūt. Postea duces vsqȝ ad primum regem vratislaum gubernarunt. qui. vi. ⁊ lxxx. supra mille ab ortu saluatoris christi apud maguntium in concilio principum ab imperatore henrico eius nominis quinto rex declaratus fuit. morauorum regna quod prius extinctum fuit in boemiam translato. slesia lusacia. morauia bohemorum imperio adiecte Gilbertus treuerorū archiepiscopus cum eo pragam missus qui coram prouincialibus regem inungat regalibusqȝ adornet insignibus. In eodem anno factum acclamante populo. Vratislao regi salus honor atqȝ victoria. Is vratislaus indulgente allexandro papa tertio natione senensi collegiū canonicorum regularum in arce pragensi erexit. in qua dum res agitur diuina non prepositus tantū sed decanus ⁊ sacerdos diaconusqȝ ⁊ subdiaconus rem diuinam facientes episcopalibus ornamentis vtuntur. Et prepositus quidem canzellarius regni appellatus principis honore defungitur. Post vratislaum primum regem pluribus annis interregnū fuisse ferunt. non regis nomine sed ducis tantum visos. Et vlatislaum vno loco vratislao natum ab īperatore frederico primo sibi ⁊ posteris regiam dignitatem obtinuisse scribunt. qui pontem super multauiam qua vetus praga minori iungeretur magni operis edificauit. quem rati sponensi preferunt in quatuor ⁊ viginti arcos vt diximus protensum. Deinde vlricus qui corinthiorum principatum tenebat cum virili sobole careret accepta ex othocaro rege bohemie pecuniam carinthiam illi carniolam. marchiam sclauonicam ⁊ portum nonis tradidit. Tempore postremo caroli quarti imperatoris in maxima potentia ⁊ gloria fuit ⁊ augmentum mirabile accepit vt premissum est. Nullum enim regnum tota europa tam frequentibus tam augustis. tam ornatis templis dotatum fuisse qȝ bohemicum reor. Templa in celum erecta longitudine atqȝ amplitudine mirabili fornicibus tegebantur lapideis altaria in sublime posita auro ⁊ argento quo sanctorum reliquie tegebātur onusta. Sacerdotum vestes margaritis tecte ornatus omnis diues. preciosissima supellex. fenestre alte atqȝ amplissime conspicuo vitro ⁊ admirabili opere lucem prebebant. neqȝ hec tantum in oppidis atqȝ vrbibus sz in villis quoqȝ admirari licebat. Fuerat inter cetera monasterium aule regie apud ripam multauie qua misa fluminis illi iungitur situm in quo regum corpora condebantur singularis excellentie. nam preter edem magni ⁊ memorabilis operis amplum dormitorium. ceterasqȝ officinas monacorū magnifice cōstructas quadrata porticus fuit que non paruum conclusit hortum. ambitum vocauere: In huius lateribus vetus nouumqȝ testamentum ab inicio genesis vsqȝ ad apocalipsim. Ioānis lrīs maiusculis in tabulis scriptum continebatur. notis quo alcius irent paulatim crescentibus ita vt de summo vsqȝ ad deorsum facilis lectio preberet. Flos igit dulcioris.. Boemia dicebatur. que olim inter principes atqȝ reges dulcissimam redolebat suauitatem. Nunc (volente fortuna) apud futuros sapor esse fetidū habet faxit deus vt priori redolentie atqȝ splendori par fiat eius historia ⁊ regum gesta papa pius. secundus in historia bohemica disertissime prosequitur.

Malitiosa gens hebreorum I oppido noīe baioarie deckēdorf sito in littore danubij anno dñi. M ccclxxxvij. maiestatem iesu christi in diuinissimo sacramenta mirū in modū contempsit ⁊ religionem nostram illusit. Id post varias punctiones in fornace ignis posuerunt illesum tamē ab igne mansit. In incude quoqȝ malleis percusserunt. Qua re (diuino nutu) cognita plectus oppide hartmānus de degenberg cum ciuibus oppidi iudeorum domus vna serūt non fecit. non etati parcentes veritate cognita debitis penis affixerunt ⁊ neci dederunt. Sacramentū obseruatum in ecclesia sepulchri domini miraculis varijs in eo oppido honoratur.

Iudei quoqȝ omnes qui in germania erant deinde āno dñi M.cccxlviij. sequenti videlicet tempore combusti sunt. eo qȝ omnis regionis puteos in toxicare fuerunt annixi vt multi eorum confessi sunt. perijsse aliquot milia ferunt.

Locuste ac bestiole innumerabiles multiplicato numero ab oriente in occidente instar dense nubis celum obducentes vastarunt herbas ⁊ omnes fructus terre. quarum corruptione ⁊ fetore execrabilis pestilentia subsecuta est.

Pestis inguinaria ⁊ miseranda hoc āno. M.cccxlviij. incepit ⁊ per tres annos per totum pene orbem debaccata est. que primo in asiam apud indos ab easdem bestiolas incipiens passim per prouincias irrepens vsqȝ in britannos. Per mare igitur anno sequenti irrepens regna italie. postea francie ⁊ britannie demū germanie prouincias ⁊ hungarie sua contagione infecit adeoqȝ deseuit apud omnes gentes vt vix decimus quisqȝ ex millesimo homine superfuerit. In aliquibus locis vix tertia pars holum remaneret. ⁊ pleraqȝ loca ne dum campestria verum arces oppida ⁊ vrbes prorsus derelicta sūt ac in solitudinem redacta. Huic calamitati augmētū dedisse iudeos infontiū intoxicatione nonnulli arbitrati sunt.

Erhardum senensem ordinis heremitarū diui augustini sacrarum litterarum clarissimū interpretē hac ipsa tempestate admodum senē obijsse tradūt. virū vtiqȝ ingenij eminentissimū ⁊ bel Egidij ro. imitatorē precipuum. qui cum esset in sacra theologia doctus super primū sñiarum accuratissime scripsit. Deinde tractatus de prescriptionibus ⁊ vsucaptionibus ⁊ de vsuris ceterisqȝ contractibus opuscula edidit quibus diuus bernardinus conterraneus suus in tractatu suo restitutionum plurimum vsus est.

Dine etiam tractatum. Johan. eius contemporaneus multis in locis et maxime mercurialibus plurimum commendat.

Erhardus item eiusdem ordinis et doctrine ꝓfessor patria bergomensis et sauanensis eps eo tempore in precio existens populo suo peste laboranti vt bonū decet epm magis ꝓdesse adnixus est ꝙ preesse. qui cum pontificij iuris edoctus esset in sextum decretalium cōmētatus est et multa in laudem sue religionis in lucē deduxit quotlibeta duo parisius disputauit et multa opuscula edidit: moriens deniqꝫ non sine sanctitatis nomine bergomi iuxta maius altare celebri sepulchro a se constructo sepelit.

Dionas florentinus medicus diui quondam medici filius hisdem temporibus non inferiori ingenio fama ve pr̄i subsecutus. ecclesia de arte medendi sūmā pulchrā post se reliqt.

Bartolus saxoferratis iuris consultoꝝ superioris seculi princeps et eiusdem ꝓfessionis copiosissimus explanator. Cyni et iacobi botigarij doctorū discipulus et auditor. Dic quoqꝫ temporibus vniuerso mūdo (ea in doctrina) admirabilis fuit. Qui et precetera legum interpretibus in digesto nouo et veteri ac infortiato nec non et in reliquis legum codicibus preclarissima edidit commentaria quorum celebritate atqꝫ prestantia ipse vulgatissimus habitus est. Scripsit et tiberiadis tractatum ac alium de guelphis et gibellinis. Feruntur eius etiam preclara consiliorum volumina. Obijt autem anno dn̄i. M.ccclv. etatis vero quinquagesimo sexto.

Franciscus quoqꝫ albergotius natione aretinus solidus legum doctor et explanator bartoli amicissimus et familiaris ac imitator quedam extantia composuit.

Iacobus carrariensis qui marsilium interfecit hoc anno postquam quatuor annis in patauio sceptra tenuisset. et ipse a guilielmo eius ex pelice filio interficitur. cuius parricidij hec causa fuit ꝙ ab eo contumeliose spurius appellatus est. mox vt domum regressus est patrē in secreto accersiuit et gladio impetens eum confodit. et statim in templo diui augustini eum sepeliri fecit. vt non euacuet verbum christi: qui gladio ferit gladio peribit.

Carolus quartus gloriosus imperator vxorem secū habēs et filios venit ad vrbanum pontificem rome agentē. Anno duo de septuagesimo terdecies centeno: fecitqꝫ padua et bononia in etruriam iter dum pisis ageret lucanos pisanos et miniatenses florentinus rebellis in deditionem ꝓ imperio accepit. nōnihilqꝫ pecuniarū extorsit a populo florentino rebelionē timente. In quas subiecti eis de etruria populi procliues erant. si modo princeps prestitisset assensum. sed is romam delatus et paucis propter que venerat cum pontifice expeditis. intra tertium ꝗ aduenerat mensem italia decessit. Agente rome vrbanum stimulauit vt apostoloꝝ petri et pauli capita perquireret que dei fauore inuenta loculo condidit eminente in lateranensi ecclesia extante multo argento auroqꝫ vndiqꝫ gemmato plurimum exornata. In scolam pragensem aliquando ingressus carolus quartus romanorum imperator cū disputantes liberaliū artium magistros in horas quatuor audisset idqꝫ purpurati moleste ferrent ac cene tempus adesse dicerent. mihi inquit tempus est. vobis minime. nam cena mea hec est. Idem carolus hominem qui sibi necem parasset ad se vocauit eiqꝫ aureos mille dono dedit quibus nubilem filiam nuptū collocaret illius se vicem misereri dicens que tanti grandior domi clausa esset. homo gratias egit regi. ad conspiratores egressus. nesciebam inquit carolus qualis esset. nunc liberalem et misericordem principē ferire nullo pacto possum. Huius caroli tēpore seditio magna orta est nurenberge preclara superioris germanie vrbe adherentibus enim consiliarijs et optimatibꝰ carolo plebea concio contrarium sensit. Erant autem factiones huius autores quidam de collegio fabrorum capibarbe vulgo geyserpert dicti. iud industria tum caroli sedata est hoc factio. depositis enim conuēticulis et collegijs artificum que vulgo zunfft appellant tanꝙ monopoliū seminantibus in meliorem policiam vrbem prefatam reduxit. Macellariorum autem collegium quia carolo consiliarijsqꝫ adheserat perpetuo quodam ludo carnispriuij priuilegiauit.

Ordo inesuatorum fratrum.

Ordo inesuatorum fratrū

Vrbano sequenti pontifice presulante apud senās ethrurie vrbem initium sumpsit. Hi nanqꝫ turmatiā ꝑ domos seculari habitu induti religiosorum more cū ingenti charitate et simplici quadam religiositate in sudore et labore manuū suaꝝ in viuum viuere et deo seruire ceperunt quos cum summus idem pontifex ad se romam vocasset eorum quidem viuendi modū plurimum approbauit et a se laudatos cum tunica alba et capucio contētibili sibi pro habitu datis abire permisit. et ad eorum protectionē confestim nepotem suum virum grauissimū et religiosissimū in protectorē assignauit: qui et ipse mox ad honestandū religionis habitū auctoritate sibi cōcessa griseam clamidem desuper deferendam sine calciamētis cōtulit. atqꝫ eos in priuilegijs et gratijs plurimū cōmuniuit. et per priuilegiū speciale illos clericos apostolicos nuncupauit. nūc autē plurimū multiplicati et per oēs ferme italie ciuitates diuulsi boni precij et optime vite habentur.

Ordo item nouus canonicoꝝ regulariū qui vulgariter scopetinꝰ nuncupatus etiam in senensi agro sancti saluatoris ꝑ hec tempora a venerabilibus religiosis et patribus. stephano videlicet et iacobo andrea natione senensibus ordinis heremitaꝝ diui augustini initium sumpsit et breui magno in precio enasit. Qui quidē ordo cōgregatio sancti saluatoris appellata fuit. quā quidem congregationē postea grego. vndecimus huius vrbani successor approbās insigni priuilegio inter canonicos regulares ānumerauit. Hij plane religiosissimi viri inter ceteros existunt qui ob memoriam reuerentiamqꝫ sue prime religionis et pristini habitus semper claustrale signū videlicet habitum album cum scapulare albo et asta sup camiseam lineam deferre voluere. et quecūqꝫ statuta et primas ordinationes cōsueuere. ex redditibus enim viuūt. non predicant sed confessiones aliorum more audiunt. magni enim precij. maiorisqꝫ opinionis in dei ecclesia nunc vsqꝫ habiti sunt viros enim integerrimos tum scientia tumqꝫ vite sanctitate protulit.

Iohannes francoꝝ rex anno. M.cccl. philippo patre defuncto francis regnare cepit. et regnauit ānis. xiv. Hic cum eduardo angloꝝ rege bellū a pr̄e ceptum ꝓsequēs sexto regni sui āno pictauensi agro supatur et cū philippo eius filio capitur. et in ea quidem clade permaxime gualterus athenarū dux qui apud florentinos tyrannidem exercuit vna cum. xx. milibus gallis interfectꝰ fuit. Verum tertio ciuitatis sue anno ipse eduardus a nimia magnitudine motus iohānē ipm cum oibus captiuis hac conditione liberauit ac dimisit vt nunꝙ contra se bellū gerere presumeret. sed nō ita multo post fidefragus. hic pacem rumpēs eduardum ab integro arma capere et eum vsqꝫ ad internitionem persequi impulit. armatis igitur centum et quinquaginta rostratis nauibus ingentem exercitū contra iohānem in galliam duxit et maxima clade vniuersum regnū diu affecit.

Linee summorum pontificum.

Anno chri 1363.

Vrbanus eius nominis quintꝰ

Papa patria lemouicēsis guilhelmꝰ grisantantea vocatꝰ scī victoris massiliē etiā legatiōe tūc ad vicecomitē fungebatur omni ꝯsensu apud auinionem pon. creatus vocatus itaqꝫ auinionem pon. inuenit vir singularis virtutis ingentis animi. innocentissime vite. Isque pro sua prudentia res italie callens nihil duxit antiquius quam egidiū cardinalē hispanū italie legatū de latere creatum illico transmittere. qui rex et itinerū italie experientissimus tridentina via īgressus est inuentūqꝫ verone scaligeru canē deinde accersitos gonzagas ludouicū nicolaū marchionē estēsē et frācīscū carrariū initis federibus in bernabonē cōcitauit vt pl̄io supatus et sautius egre aufugerit. inde oīa in pacē redegit. Quibus gestis vrbanus ad quartum sui pontificatꝰ ānū in italiā vēnit cōponēdarū rerū cā. ei legatꝰ egidius comes fit obuiam. romam ꝓficiscī. liberatꝰ tante legatiōis onere deinꝰ ꝯsensū viterbiū redijt. vbi et tertio mēsē post moritur. vir singularis virtutꝰ et pl̄ane ꝗ dignitate ecclasticā mirifice tuitꝰ est Assisium delatus in ecclia btī frācisci tumulatꝰ. At cū carolus imperator libentissimꝫ vrbanū romā ꝓfectū eo tpe vt pmulū ē aduolās. Vrbanꝰ apl̄oꝝ capita apud scā scōꝝ repta inde locellis argēteis recōdita ad altare maiꝰ basilice lateranēsis collocāt. Dūqꝫ ea rome agit in vrbe veteri et mōte falisco pallatia ꝯstrui curauit. Curiales transalpinos quoqꝫ ī italiā ducēdorꝫ firmā ꝯceperat sinaꝫ īde ꝯsolaturꝰ ꝗ scirent loca esse parata ad ꝗ romani grauitatē aeris ꝑestatē caumata declinarēt. Breui aūt ī galliā reuersurus iohānē hauicut egregiū copiarū ducē e carcere missū copijs illis oibꝰ ꝑfecit. ꝗ antea sub egidio militauerāt. sed reuersus ī gallias apud massiliā sientie pō. āno. viij. mēse ꝗrto scitatis vite fama ꝯstanti opinione celebratissimus.

Gregorius vndecimꝰ papa pr̄ia lemouicēsis. petrꝰ belforti antea vocatꝰ scē Marie noue diaconꝰ cardinalis auinione pontifex oliꝫ ꝯsensu creat. Hūc eiꝫ adolescētēꝫ vix. xvij. annū attingentē clemēs sextꝰ eiꝰ patruꝰ cardinalē creauit. et nevideret carni et sāguini magꝪ ꝙ ecclie ꝯsuluisse. Eundē ad eruditissimos doctores maxie ꝟo ad baldū ꝗ tē perusij legebat disciplie grā statiꝫ misit vbi ī quouis genere doctrie ꝓfecit. Fuit ꝑterea tāte innocētie et placa

bilitatis adeoq͡ȝ humanus ꝛ pius vt ab oib⁹ unice diligeref. Qui põtificatu inito statim legatos in italiam misit vt res ecclesias recenseret. Inita autẽ cũ bernabone vicecomite pace cũ oĩa in perturbatione fuere erant enĩ inimici oẽs (vicecomitibus exceptis) venetis ob qḋ multa mala insurrexere. Gregorius interea pontifex cũ esset in italia conuersat⁹. qui baldi iure cõsultissimi vt dicimi⁹ perusie diu auditor fuerat prudenter ɔsiderauit suũ in italiã redditũ pre ceteris posse rẽ ecclesiasticã instaurare ꝛ forte eo sic cogitante episcopus quẽ de reditu ad suã ecclesiã admonebat familiaritatis cõfidẽtia ꝛ tu inqt pat sancte cur nõ ad tuã ip̃e accedis ecclesiã. Quare gregori⁹ instituit ꝑperare. sȝ cũ agnatis ꝛ gallicis id in primis odiosum fore cernens triremes in rhodano (celatis omnibus cãȝ) parate sũt ꝛ breui post pontifex cũ illis qui presto iubenti affuere delapsus est. ꝑpetuaq͡ȝ nauigatione tẽpestatib⁹ sepenumero agitata cũ triremib⁹ vna ꝛ viginti genuã p̃eno. post corsetũ. inde terrã romã ianuario peruenit. Anno salutis sexto septuagesimo terdecies cẽteno. q̃ pontificat⁹ sui septim⁹ ꝛ relegationis in gallias romane ecclesie septuagesimo annumerabat. Fuit ea die pp̃lo ro. letissima. Florentino autẽ terribilis. q̃ oẽs existimauerũt pontificẽ cũ britones anglicisq͡ȝ tanto numero militarẽt. Rem ecclesiasticam breui cũ tyrãnoꝝ excidio instauraturꝫ. Indigebãt aũt oĩa aduẽtu pontificis. nam ꝛ menia ꝛ basilice ac priuata edificia vbiq͡ȝ ruinã minabanf. que certe magna ex p̃te restituit vt turris suo iussu edificata ad sanctam Mariã maiorẽ indicat. Labefacti etiam ita ciuitatis mores erãt vt nihil vrbanitatis habere viderentur vtiq͡ȝ illi mores aliunde petendi eẽnt que totũ orbẽ terrarũ quondã ad vrbanitatẽ redegerat. Collocata itaq͡ȝ in vrbe sede sua pontifex (vt bonũ pastorẽ decet) oĩa circũspicere cepit. Egit tũ principio aduẽtus sui natura mitis ꝛ optĩa mẽte de pace cũ florentino pop̃lo ɔstituenda quã illi oberrati magnitudinẽ nõ satis tutã fore suspicati artib⁹ declinauere ꝛ ad bernabonẽ cõuersi antiquũ hostẽ. Sed cũ pontificis in italiã redditus esset formidolosus intercessiõe eius iohãnẽ haucuth pecunia corruptũ ad suas partes inclinare fecerunt. q̃ ex re anathemate notati oĩa interdixi papa florentini tñ sacerdotes celebrare coegerũt. ideo in eos bellũ mouet. sed dum vir sanctus agit oĩa q̃ ad pontificẽ pertinẽt intollerabili vesice dolore morif sui pontificat⁹ ãno octauo mẽse q̃nto kal aprilis millesimo tricẽtesimo septuagesimo octauo. Sepelif in basilica Marie i via noua sepulcro marmoreo quod adhuc visif cũ magno gemitu ꝛ lachrimis. lugebãt nõ modo p̃ntẽ sed etiã futurã calamitatẽ.

¶ Brigitta vidua oña suecie.

Rigida alias brigittã vocitata

devotissima xp̃i mulier natiõe germana suecie ꝓuincie p̃nceps ꝛ dña. ex regũ ꝓgenie nõ solũ illustrẽ duxit originẽ. verũ de nobilib⁹ deuotisq͡ȝ ꝓgenitoribus ortũ habuit. Cuius genitor speciali amore scĩn iacobũ visitans dñũ die veneris ob memoriaȝ passionis ɔfessionẽ peregit. Mater cũ brigidaȝ in vtero gestaret passa naufragiũ ob ꝓlem saluata fuit. Nata aũt puella tribus ãnis q̃si elinguis obmutuit. inde ꝑfecte loquebaf. post obitũ matris nutrienda matertere sue tradif creuit aũt in oĩ virtute ac deuotione. quã p̃r cuidã nobili ac prudẽti iuueni in vxorẽ copulauit cũ quo ꝑ ãnos plurimos in oĩ honestate ac incredibili abstinẽtia humilitate mansuetudine atq͡ȝ labore ꝑmansit. Post mortẽ viri oĩa bona inter filios ꝛ pauperes diuidens habitũ ꝛ vitã mutauit pãnis lineis (nisi in velaminib⁹ capitis) nõ vtebaf aspro induta cilicio. carnẽ macerabat. Ex ꝑcepto xp̃i romã petijt. cũ religioso comite deuotiõis cã vrbano pontifici reuelationẽ p̃ntauit ne auiniõnẽ accederet. Successoriq͡ȝ gregorio vndecimo scripta misit vt curiam ad romã reduceret. Inde hierosolimã accedẽs ꝑfecta pegrinatiõe romã remeauit ꝛ per ãnũ graui infirmitate detenta cũ xp̃s tp̃s resolutiõis ostendit. Die igitur prenũciata audita missa sacramẽtis ꝑceptis inter manus seruorũ dei emisit sp̃m. Cuius felix trãsitus gloriosis miraculis ꝛ indicijs ostẽsis fuit. Anno dñi. M.ccclxxij. decimo kal. augusti. Et ãno sequẽti trãslatũ est corp⁹ eius post multoꝝ miraculoꝝ choruscationẽ ab vrbe roma in monasteriũ vascẽnam. ꝛ a bonifacio nono post annos. xx. sanctaꝝ chatbalago ascripta. Hec libros reuolationũ ð diuersis misterijs sibi reuelatis cõposuit.

Rdo sancte brigide ab hac sancta ꝛ gloriosa muliere initiũ sumpsit que sancti saluatoris etiã appellaf. Hoc anno spiritu diuino impulsa nouã religionẽ monasterioꝝ duplicũ videlicet virorum ꝛ mulieꝝ excitauit ꝛ instituit. Huiusce tñ religionis primum auctorẽ ꝛ institutorẽ diuũ basiliũ in grecia fuisse dicunt. Veꝝ ꝑcessu tp̃is ad tollẽdas occasiones maloꝝ ꝛ obstruenda ora male loquẽtiũ ecclesia ꝛ alia monasteria dissoluit vt seorsum remanerent. Brigita vero spiritu sancto inspirata hoc modo istaurare ꝛ renouare visa est vt virorũq͡ȝ edificia ɔnexa ꝛ ɔtigua haberenf. Habitatiões inde ita seiuncte vt de vna ad aliam. Nisi vrgente necessitate (in deferendo sacra infirmis cũ magna cautela nõ facile) transiri posset. Eorũ tñ basilicã censuit esse cõeȝ. ita vt frẽs in iferiori parte seu pauimẽto sorores vero seorsum in superiori solario officiũ exsoluerent. principalẽ curã abbatisse esse voluit frib⁹ tñmodo diuina misteria assignauit quoꝝ vnus esset qui confessor aut prior appellaref. ꝛ alijs p̃esse deberet. Ea quippe monasteria possessiones ꝛ ꝓuentus habere statuit ad fratrũ ꝛ sororũ sustentationẽ. Quoꝝ oium cetus ꝛ restit⁹ ad abbatissam spectare decreuit. Nec huiusmodi frẽs aũt sorores monasteriũ egredi p̃sũmerent. nisi magna ꝛ euidenti necessitate ac ð abbatisse licentia. Eiusmodi etiã frẽs ꝛ sorores ꝑ ep̃os ɔsecrari iussit. Hij autẽ religiosi ꝛ tam femine q̃ȝ mares habitũ vti iubentur. tunicam cũ clamide grisea cũ rubea cruce desuper ꝛ quodam rotundo albo in eius medio lineis non vtunf ad carnem sed carnibus vescuntur trib⁹ dieb⁹ in ebdomada extra quadragesimã ꝛ nihil dĩno diui augustini regulã ꝓfitenf additis brigide sancte ɔstitutionibus. ꝛ tã in fratribus q̃ȝ in sororibus certũ assignauit numeꝝ scd̃m suas ordinationes. que oĩa ipsa sctissima brigida adeo sibi reuelata ꝛ dictata cõfessa est. Quãobrẽ sũmi põtifices eandẽ regulã auctoritat.b⁹ ap̃lica speciali priuilegio approbarũ ꝛ cõfirmatã esse voluerũt. Hec enĩȝ ꝓphetico dono plurimũ claruit. nõnulla de futuris p̃dixit. ð quibusdã regnis consumãdis. que oĩa scripto mandauit ꝛ apud multos in precio habenf apud italiaȝ pauca h⁹ religionis monasteria habenf. in suecia vero ꝛ germania magna q̃dem ꝛ plurima ac opulentissima esse cernunf. Hij religiosi seculariũ ɔfessiones alioꝝ more audiunt. ꝛ diebus festiuis predicant conuersos hñt quos i exterioꝝib⁹ occupãt.

Ohãnes bochacius de certaldo natione florentinus poeta ꝛ ph̃oꝝ atq͡ȝ astronim⁹ clarissimus Anno dñi. M.ccclxxv. cũ esset etatis ãnoꝝ. xlij. e vita migrauit. qui cũ amenis ingenij esset vir ꝛ in latina grecaq͡ȝ lingua in dicendo celeberrim⁹ habereť hos libros reliquit. de genealogia deoꝝ li. xiiij. de preclaris mulieribus. de viris illustribus. de mõtib⁹. fontib⁹ fluminib⁹ stagnis ꝛc̃. bellorũ egregiũ opus gesta imperatorũ ꝛ pontificum edocens ꝛ scisma tum in italia. de tartaroꝝ victoria. de heresib⁹ bohemoꝝ ꝛ plura alia vernacula quoq͡ȝ lingua eius extant libri vt liber centum nouorum ꝛ alij.

¶ Linea sũmorum pontificum.

Rbanus sextus papa natione

neapolitanus hoc dño gregorio pontifici. ex barẽ archiep̃o pontifex suffectus. Vir certe callidus ꝛ iniuriarũ memor ac vindex malebat videri ꝛ metui. potius q̃ȝ diligi. qui pontificatu suscepto (vt par erat) non pacem inter christianos componere voluit sed magis cardinaliũ ꝛ iohãne regine iniurias vlcisci ꝑ viribus conatus ẽ propter qḋ florentinos anathemate notatos vt suam deducẽt sententiam ab. o'uit. Inde cũ natura inquietus esset apud nuceriã cardinales creans quosdã ex antiquis in carcerem cõiecit. Inde genuã ꝓfectus vsq͡ȝ ad obitũ caroli apulie regis romam reuersus est. ɔfirmatis ecclie ciuitatibus cũ honore acceptus ad insidias deuitandas nouẽ ꝛ viginti cardinales vna die creauit. in quib⁹ maior pars neapolitanoꝝ. tres võ fuere romani q̃bus supatis paucos supstit dies pontificatus sui infeliciter acti ãno xi. mẽse octauo. rome morif sepeliturq͡ȝ in beati petri basilica paucis ad modum eius mortẽ (vtpute homini rustici inexorabilis) flentibus huius sepulchrũ adhuc visif cum epitaphio satis rustico ꝛ inepto.

Cisma vigesimũsecũdũ oliȝ pessimũ ꝛ scãdalosissimũ qḋ ꝑ nouẽ ꝛ. xxx. ãnos durauit hoc ãno initiũ sũpsit. mortuo eñi gregorio vndecimo cardinalib⁹ ad scãȝ mariã nouã vt iusta de more gregorio soluerẽt ɔuenientib⁹. ro. ciues blãde ꝓus exorantes cardinalib⁹ vt romanũ aut saltẽ italicũ pontificẽ crearẽt. Ad eã postea temeritatẽ iprudẽtia adducti sunt eisdẽ p̃rib⁹ in ɔclaue clausis pariter est clamatũ nihil tñ terribile dictũ aut factũ vt impressio potuerit appellari. Gallici vero numero tredeciȝ vnũ ex corpore suo vt haberent pontificem enitebanf. ꝛ inter quatuor italici romaniq͡ȝ genelis vn⁹ gẽte vrsin⁹ papatũ ambiebat. Tulit võ casus vt bartholomeũ neapolitanũ creari pontificẽ vt premissum ẽ in vrbanũ sextum sunt assensi. Gallici vero penitẽtia ducti ad varia loca extra vrbẽ confugerũt accepto in pp̃lo post in pontificẽ vrbano ꝛ a cardinalibus q̃ mã ferẽt occulti ex literis ꝓdiderũt. ꝛ ꝑ tres mẽses habit⁹ est põtifex Superuenientib⁹ inde estatis caumatib⁹ optata gallicis occasio est oblata. Dato nãq͡ȝ pontificẽ vt mutandi aeris gratia anagniam eis liceret se conferre. vnde breuĩ fundos confugerunt. Erant octo cardinales

les qui vitiosam fuisse vrbani electionē cāti aliū in pontificē delege
rūt gerebēsez eiqȝ septīo clemētī īdita ē. appellatio ꝑ orbē lr̃as dis/
seminātē clemē virū christi vicariū hinc scisma magnuȝ in ecclia dei
oriri cepit vt duo capita in eo dicerent. italia eniȝ germania ⁊ pāno/
nia vrbāo. Clemēti vo gallia hispania cathelonia ⁊ britania adhesit.

Clemēs vero multas acceptasqȝ clades in gallias cum curia
sua ꝓfectus est vbi apud auinionē vt pontificū moris erat
sedem constituēs vt verus pontifex a gallis oibus venerat⁹
est. ⁊ sedit ānis quindecim.

Bonifacius huius nominis non⁹ papa p̃ria neapolitan⁹ pe/
trus cognomēto tomacellus antea vocatus rome cardinali
biū oī ɔsensu pōtifex creat̃. Anno dn̄i. M.ccclxxxix. Hic et
sī ānoꝝ circiter triginta esset dū pontificatū inijt. ita tñ deinceps vi/
xit in tā florida etate ⁊ tāta peccādi licētia vt nulla ei voluptas obijci
posset. Q̃ uti ꝑterea tāti al ɔsilijsqȝ et p̃nus ppl̃i. ro. viȝ oēȝ ī pontificē
transtulerit. Creatis suo nutu magistratib⁹ oibus munita arce san/
cti angeli ⁊ pontib⁹ inde decimo pontificatus sui āno ex assisio vbi
multis annis ɔmorat⁹ fuerat romā regressus iubileū celebrauit. At
bonifacius rome vrbis ad ecclesie subiectionē reducte gloria ⁊ pecu
niis iubileo āno ꝑceptis auctus rem aggressus est nouāqȝ pōtifices
romanos successores suos nō min⁹ orbis xp̃iani q̃ȝ rome dños red/
didit: lege enī ꝓmulgata cōstituit. nō licere cuiqȝ sacerdociū ad qḋ ꝓ
moueret beneficiū adipisci. priusq̃ȝ p̃mū illi⁹ dni estimationis pecu/
niis pontificali erario dissolueret. solo anglici cū legi ī cathedralib⁹
paruerint in minorib⁹ beneficijs iussa pōtificis ɔtēpserūt. Ladislauȝ
ꝑterea adolescentē ī p̃rio regno apulie collocauit. Studiū generale
ciuitatis sue ciuitatis rogatu alberti estēsis marchiōis ɔcessit. Brigi
dā in scōꝝ numeꝝ retulit. Uerū in multa reꝝ ꝑturbationē diu affli/
ctatus dolore laterꝭ tandē morit̃ pontificat⁹ sui āno. xiiij. mēse nono
M.cccciiij. Sepelit̃qȝ ī basilica petri sepulcro marmoreo vniculato.

Benedictus ei⁹ nois tredecis āno. M.ccc.xciiij. clemēti pōti
fici adulterin⁹ papa apd auinonē ī scismate suffect⁹ sedit an
no. xxi. vsqȝ ad cōciliū ɔstātiēse. cū clemēs ātipapa auinionē
obijsset in eius locū ꝓbabat⁹ petr⁹ hispan⁹ d̄ luna ali vocat⁹ vir do
ctissim⁹ ⁊ vita oi. si ab ea tēperasset ambitione p̃stantissim⁹. Cui hīl
dicto tredecis fuit a suis sectatorib⁹ appellatio. de quo infra cū d̄ cō
stantie concilio oportunius dicetur.

Uēzeslaus caroli īpatoris p̄dicti filius īpator āno. M.ccc.
lxxix. p̃re defuncto. Cū una cū p̃re imparasset ānis. viij. solus
post p̃reȝ cōfirmat⁹. impauit annis. xxij. Quāuis īperij bn̄di
ctionem a papa nunq̃ȝ obtinuerit. vuenceslaus enim etatis sue an/
no. ij. ꝑmittēte p̃re regni bohemici sceptrū ē assecut⁹. Exin. xv. agens
ānū cū cōiuge sua iohāna apud belgas in ciuitate aquēsi romani re
gni coronam accepit. Sexto deinde āno regina decessit. Et altera si
ꝑducta ē de domo baioarie noīe Sophia lōge viro suo p̃stantior.
Fuit āt patri ī oib⁹ dissimilis voluptatū sequax. ac laborū fugiens.
vini prorsus q̃ȝ regni curiosior. Qui totū tēpus vite sue in ex germa
nia in ocio ⁊ libidinibus ɔsumpsit. Ob q̃ȝ rem captus a baronibus.
xxvij ebdomade in custodia habitus ē. Johānes dux lusacie. ⁊ ꝓco/
pius morauie magno reip. malo eum liberati reddere. capt⁹ ē. ⁊ se/
cūdo ꝑ sigismūdū hungarie regē. Et alberto austrie duci in custodiā
dat⁹. Custodia ei⁹ in egregijs edib⁹ apd viēnā habita. qb⁹ exinde co
gnomē praga datū. ꝙ eas rex pragensiū incoluisset. Sȝ cū paꝝ dilige
ter custodiret fugā arripuit regnoqȝ rursus potit⁹ est. Neqȝ tñ vitaȝ
mutauit. sȝ pore ɔsuetudine vino ciboqȝ marcens. lucē dormiēdo no
cti ɔiungēs. Ab electorib⁹ īgit ɔprobante romano pōtifice īperio de
iectus. domi torpēs illaudat⁹ egit etiaȝ. Rupertus eni palatinus rheni
animaduertens īperij dignitatē ⁊ bois socordiā zelo cōmotus ⁊ vi/
ctoꝝ iniuriaꝝ illū depōi ꝓcurauit ⁊ ipse noīe suffect⁹ fuit. Sub
hoc vero rege vuēzeslao hussitaꝝ insania ortū habuit. hij heretici p⁹
varia attētata cū nicolao quodā nobili in regni tumultuarie ꝓrūpē
tes. vuēzeslaū orauerit. vt sibi ampliores ecclias elargiret̃. qui iaȝ po
puli huius secte maiorē partē obtinerēt. Rex benigne nicolaū ꝓ mul
titudine loquētē vtqȝ in posteꝝ diē rediret. iussit ille e ɔspectu abiēs
populares magis ac magis incēdit. Rex in arcē vicegradēseȝ vrbi vi
cinā pauloqȝ tāto flumio dirimētā sese recipit. Et paulopost in castel
lum nouum quod ipse construxerat. quinto distans lapide cum
paucis abiit. missis ad frēȝ sigismūduȝ oratorib⁹ q̄ eius auxiliū īplo
rarēt. At heretici ꝑdie kal. iulii fuerētes ꝑtoriū petiere. ɔsules. xi. me/
tu perculsi fuga saluati sunt. Septē q̄ remāserūt ⁊ cū hijs iudex vrbis
atqȝ alij nōnulli ciues rapti intercepti ex altissimis fenestris in foꝝ
ꝑcipitati. lanceis ac verubus irati ppl̃i excepti. dirū spectaculū dilani
ati ꝑbuere. Camerarius regē fuga sibi cōsuluit. Ea cū regi nunciare
tur cūctisqȝ circūstātes attoniti facti⁹ detestarētur. At ego inq̄t p̃ius

cerna futura hec p̃sciueram. Quē rex indignatus conceptū. repente int
pedes suos ꝓstrauit. Et arrepto pugione conatus est īterficere sed ī
peditus a circūstantib⁹ egre illi vitā dimisit. Nec mora paralesī cor/
reptus. egrotare cepit. atqȝ infra ⁊. viij. dies signatis noībus heretico
rū quos neci destinauerat. frēm assidue vocitans. ⁊ amicoꝝ auxilia
anxius expectans ante vita excessit q̃ȝ vocati principes adessent. Cū
regnasset in bohemia annis q̄nqȝ ⁊ q̄nq̄ginta. vixisset duobus am/
plius. Cōsueuerunt corpa regū apud bohemos anteq̃ȝ sepelirentur.
viij. diebus aromatibus cōdita ꝑ sacra vrbis circūferri plangiqȝ. Et
sequentibus amicis ⁊ baronibus cōclamari in hoc vuēzeslao negle
ctū. nō audente regina nouā ingredi ciuitatē. Delatū est cadauer ad
ecclesiam sancti viti in arce. ⁊ inde ad aulam regiā. ibiqȝ cōditū in se
pulchro qḋ ipse sibi delegerat. Sed cū postea monasteriū ipȝ ab he/
reticis diriperent. Et sepulture regū effringerent. cadaueraqȝ abijce/
rentur pisticulas quispiā cognomie musca vuēzeslao vendere solit⁹
regem quē amauerat corpus clam collegit. ⁊ in loculo apud se domi
ɔdidit. Interiecto deinde tempore. rebus in meliorem formam reda
ctis Cuȝ vuēzeslai corpus requireret acceptis. xx. aureis illud reddidit
Inde circūgestatio ex more facta. Et iustum rege sui⁹ exhibitū ac re
cens obierat vuenzeslaus.

Iodochus marchio morauie viuēte adhuc vuēzeslao qui p⁹
depositionē se regem romanoꝝ conueniētib⁹ franckfordie
electorib⁹ a Maguntinē ac coloniensī archiepis in regem ē
lectus. Ceteri sigismundum elegerunt. Sed is breui tempore sine he
redibus mortuus. In brūna vrbe morauie sub sceptro regali sepeli/
tur. Is cum patruum suum vuēzeslaum bohemie romanorūqȝ regē
visitatum venisset. Uocauit eum patruus in penitiorem ediū partem
atqȝ in hunc modū allocutus est. Et si satis scio non esse e dignitate
mea ꝙ electores imperij me regno romāo abdicauerint. Solatio ta
men est. ꝙ ex familia nostra decus non excidit. Ego te libens volēs
qȝ successorem mihi datum accepio. Cūqȝ iodochus his verbis ter/
ritus ad regis genua ꝓcubuisset. Et sibi nihil imputando diceret.
Qui earum rerū omnino ignar⁹ esset. Pone metū inquit nepos. naȝ
neqȝ imperiū inuit⁹ depono. neqȝ si retinere illud cupiā iura sanguis
violare ausim. Bono itaqȝ animo esto. Imperiūqȝ est tibi demādā/
tum. Suscipe viris armis opibus regni mei tanq̃ȝ tui (vt libet) vte/
re letumqȝ ⁊ donatū nepotem a se dimisit. At ille sex tantum men/
ses postea superuixit. Locumque ruberto baioario qui impera/
ret fecit.

Uratislauia. Slesie vrbs illustris ⁊ inclita apud germanos sar
matasqȝ hentes nominatissima. Cū amplissima ciuitas ad ripā
odere sita est. Slesia enī ꝓuincia germanie odera irrigua ext
stit. Qui fluui⁹ in septētrionē vergēs germanicas gentes ripis am/
bob⁹ alint transoderā tñ polonica lingua ꝑualet. Hec vrbs a sui ini/
tio ob ɔuētionē hoiuȝ aucta ꝑuatis ⁊ publicis edificijs magnifice or
nata. Habet admodū decoratos basilicas inter quas eminet ecclesia
cathedralis diuo Johāni dicata. Cuius epatū maiores aureū voca/
uere hussitaꝝ bella luteū reddidit. Johānes tñ Roth hoc tempore
vrbis antistes iuris doctor ac variarū doctrinarum consultissimus
hūc episcopatum gloria ⁊ amplitudine plurimuȝ auxit monasteria
quoqȝ habet preclara. heremitarū diui Augustini ad. s. dorotheam
minoꝝ ad sanctū iacobū ⁊ diuiȝ Bernardinū. diuersarū tñ obseruā
tiaꝝ p̄dicatoꝝ ad. s. albertū Canonicoꝝ regularū in ecclesia btē ma/
rie virginis gloriose p̄monstratēsiū ad. s. vincentiū extra menia vrbis
Extatqȝ in ea ecclesia collegiata ad. s. crucem inter eas tamē ꝑcellunt
due pochie ad. s. Elizabeth ⁊ diuam mariā magdalenā minoresqȝ ec
clesias hȝ ꝑpulchras. s. barbare. s. Christofori ⁊. s. Lazari cū plerisqȝ
alijs. Cū hec vrbs a varijs principibus mutationē dn̄i sensit. Dum
egra a iohāne patre caroli quarti imperatoris romani. ⁊ regis bohe/
moꝝ accepta esset. Et hec vratislauiensiū ciuitas q̃ȝ dux Slesie occu
paret henric⁹ legnitiū quoqȝ ⁊ q̃ȝplures alie Slesie ciuitates ei subi/
ciūtur in eo bello. In hac deinde vrbe regnāte hac tēpestate apd bo
hemos vuēzeslao rege orta seditione. Consules quaꝝ prima pote/
stas est. ꝑ fenestras ex ꝑtorio in forum precipitati. gladijs ac lanceis
irati plebis excepti. dirum spectaculuȝ prebuere. Cuius rei auctores
Sigismundus imperator paucis post annis securi percussit. Sigi/
smundus enim cesar postea imperans ob hereticam prauitatem de/
lendam. cum ad festum natiuitatis dominice brūnā (quod est mo/
rauie oppidum) petit ibiqȝ pragensibus veniam petentibus. Ea lege
pepercit. vt cathenas ⁊ repagula tota vrbe deponerent. suosque ma/
gistratus acciperent. Paruit praga attonita ciuitas. Cum regni pa/
mores eleuatis in celum manibus aduentu noui regis gratulabun
di exposcerent. Cuiusque rectores fiue controuersia reliquas vr
bes admitterent. Nec dubium videbatur quin tota bohemia

mia labe hussitaꝝ excessisset: ꝛ ex bruña sigismūdus recta via se pragam contulisset. Sed diuertit ille vt fortasse fati sue erat: vratislauiāq Slesie caput accessit: quo in loco pp̄ls vrbanus nō diu antea ꝯsulatū vt p̄missū est a ventzeslao fratre suo ꝯstitutū p seditionē obtruncauerat. Cuius sceleris auctores securi percussit. Qđ vbi prage renunciatū est: diffisi de venia ciues exēplū vratislauiēsiū veriti: manifesto desciuerūt. Et allecto premitijs chencone qui arci pragensi p̄erat in totū regnū lr̄as dedere. Ne quispiam sigismūdo aditū preberet. Qui palmacie lingue hostis esset: Nec alia cura teneret q̄ regni pdendi: qui antiquā prathenorum ciuitatē ordini iure pignoris obligasset. Brandeburgenses aūt a corona bohemica alienasset. Hec igit ciuitas sub imperio bohemoꝝ ꝯstituta. deinde post varia bella ob perfidiam bohemoꝝ mathie hungarie regi subiecta fuit. Post cuius obitum iterū regno bohemie (cum inclytus vladislaus rex hungarie et bohemie regnis nūc preest) impata facere pollicita est. muro aūt admirabili cincta est. Et in parte q̄ odera nō alluit: fossa pfunda manu facta. Et muro latericio munita existit: ea crassitudine vt non facile effringi machinis queat. Turres in menibus crebre: ꝛ ppugnacula locis oportunis ꝯstructa. Platee ac publice vie in ea ample existunt ad decorē ornate in modū crucis: vt oī splendore cum equatione domoꝝ sese aspectui prebeant: in foro amplissimo pretorū cū turri excelsa positū est. Ubi hora cibationū tibicines sua preludia exercent.

Ventzeslaū bohemie regē inter purpuratos suos crebro sermone vsurpare solitū ferunt. Ego si me diripiendis vrbibus italie sors presentē dederit. Ceterarū reruꝫ predam militib᷒ impartiar. Uini tantūmodo apud me spolia reseruabo. Siquis aūt cellam vinariā iniussu meo fuerit ingressus gladio feriet. Hūc principes electores velut inertem atq socordē: vt premissum est imperio deiecerunt. Ruperto baioario in locū eius suffecto. Ad quē ciuitates theutonie oēs defecere: demptis nurenbergensib᷒: qui ventzeslao iurassent. Hi cum hinc iurisiurandi religionē vererent: inde vim baioarij timerent. legatos ad ventzeslaū mittunt. Qui se iuramēto solui petant. Ac si necesse sit: Auri viginti milia nūmū in eam rem offerant. Rex auditis legatis: liberos nurenbergenses dicit. Si currus quattuor tradant: onustas vino qđ furstenberg baccaracēse vocāt: id est inter renensia vina vt putant optimū.

Iohānes de rupecissa de ordine minorum insignis theologus: ac in naturalibus doctus: tempestate hac pater ea que in sententiarū libros accurate docteq scripserat: multa predixit mox futura: in carcerem trusus: multa de futuris tanq̄ prophetica scribere voluit: videlicet de duobus antichristis: ꝛ de ecclesie cōculcatione ꝛ desolatione terrarum. Et de conuersione omniū gentiū ad fidē christi: ꝛ alia multa: que in ianuis adesse affirmabat. Et hec a dn̄o ihesu christo sibi reuelata fuisse contestabat. Que non modo euenere: sed oppositum in omnibus fuisse constat. huiusmodi autē pronosticatores multi ab initio de his arcanis decepti fuere. Quibus satius fuisset silere q̄ talia temere loq̄. Que pater posuit in sua potestate. Quāobrem fides his pronosticationibus adhibenda non est.

Simon de cassia ordinis heremitarū dīui augustini theologus ꝛ egregius predicator: per id tempus tanq̄ medicinalē cassiam languenti anime ad vite integritatē refrigerio tradi tus affuit. Qui vt verus euangelistarū interpres: ꝛ ihesu christi imitator verus: omnia ipsius saluatoris gesta in ordinem colligens: in quindecim subdiuisit libros. Quos de christiana religione intitulauit. Sed ꝛ alium librum de doctrina christiana de patientia: de symboli expositione: de speculo crucis: de disciplina spiritualiū: opuscula autem hec miro ꝛ quasi diuino ordine collegit. Epistolas quoq edidit plurimas documentis plurimis repletas: hic florentie q̄ maxime spiritu prophetie floruit: ꝛ multo in precio fuit. Ubi etiam monasterium sui ordinis monialiū a solo edificauit. Et nobiliū matronarū ac virginum illud repleuit.

Festum visitatiōis gloriose virginis marie. Ab vrbano sexto per octauas celebrandum ad formam festiuitatis corporis christi instituitur: ob impetrandam vnionem ecclesie in scismate meritis semper virginis marie.

Franciscus carrariensis senior vnicus dn̄i iacobini ex vxore gnatus: fratre eius guilelmo ex pelice interfecto: in regnū paternū succedens: regnauit annis. xj. Uir quidem splendidus ꝛ multis virtutibus ornatus ac plurima laude dignus: qui patauinā vrbem menibus castellis turribus: ac splēdidissimis edificijs ꝛ edibus tum priuatis tum publicis mirifice exornauit: Necnon et preclara ac memoratu multo digna in prelijs gessit facinora: pro quibus regno suo multa prestitit incrementa. Uerum cum barnabouē vicecomitem sororium a galeacio marito detentum defenderetur: liberare statuisset: non modo eum liberauit: sed ꝛ regnū omne ac demū vitam propriā perdidit: Quia ab eodem tandem galeacio superatus ꝛ captiuus abductus in modoecio fumo seu carceribus eum interire permisit. Deniq de octobrio mense anni. M.ccc.xcij. cū vita excessisset. Cuius filius franciscus ab duce corpus impetrauit: ꝛ aromatibus conditum patauium cum maximo apparatu deferri fecit. Et regijs exequijs ī maiori ecclia sepulchro marmoreo sepeliri fecit.

Katherina italica senarum vrbis ethrurie oriunda. Cuius historiam frater Raimūdus de capua generalis ordinis predicatorum perscripsit. Ex patre iacobo pānorum tinctore et lapa matre progenita. Cum annum duodecimū attigisset spreto cōiugio predicatorum tertij ordinis professa innumerabiliū virtutū preclarissima in mira austeritate ꝛ abstinentia vixit: ꝛ mirabiles victorias in abstinētia habuit atq visiones: q̄ christus desponsauit anulo habente quattuor margaritas ꝛ adamantē in summitate. dn̄s quoq cor eius abstulit tribuensq suum: in latere cicatrix mansit: dono prophecie admodum insignita. Tandem anno etatis sue trigesimo: multis patratis miraculis rome deuotionis causa existens: vite sue finē fecit: atq ibidē eius sanctissimū corpus in basilica de minerua ordinis predicatorum maxima cum populorū frequentia delatum: cum celebri deuotione ꝛ reuerentia sepelitur. Quam sanctissimā virginem postmodum pius secundus papa eius conterraneus anno salutis nostre. M cccc.lx kalen̄ may. in sanctarum virginum numero merito aggregauit. Que quante sanctitatis quanteq virtutis fuerit idem pontifex memorabili relatu prosecutus est.

Iohannes galeacius vicecomes galeacij marie filius prim᷒ mediolanēsiū dux: patre iam tribus annis defuncto diuisa primū inter se ꝛ bernabouē patruū ditione: quem insidiose intercepit ꝛ captum ad mortem custodiri precepit. filijs omnibus fugatis mediolanense regnum obtinuit: ꝛ decem annis regnauit: inde ab eo scaliger superatus in deditionē venit ꝛ veronam ac vincentiam suo regno adiecit. pauloq post franciscū cū patauina vrbe comprehendit. bononia quoq senenses perusini sese sue potestati tradidere. fuerat hic clarissimus princeps statura procerus: eleganti aspectu: litteris edoctus ꝛ celebri eloquētia clarus: ingenio callens: ac in agendis astutus ꝛ sagax. duas vxores duxit: Elizabeth bohemie regis filiam ex qua valentinā solam filiam genuit: quam carolo francorum regi matrimonio copulauit. Aliam catherinam consobrinam suam bernabouis filiam: ex qua iohannē: mariam: angelum: ꝛ philippum: mariam duces suscepit. Hic quippe cum ingentis animi et potentie vir esset postq̄. xxx. annis sub titulo comitatus virtutū imperasset anno: M.ccc.xcv. septembri mense archiepiscopo mediolanensi oratore misso ducatus titulum a ventzeslao imperatore centum milibus florenis obtinuit: ꝛ p manus ipsius archiepiscopi oratoris eodem mense ingenti pompa ducatus biretum ꝛ alia insignia recepit: vixitq ea in dignitate annis. vij. Tanta quippe erat eius aīo magnitudo ad imperium aspiraret: ꝛ nisi iam cito morte preuentus fuisset ad id forte peruenisset. Hic in papiensi vrbe inter cetera castellum sue regiam domum incredibili pulchritudine extruxit: in quo tantam librorum copiam contraxit quantam alibi pauci viderunt: leporariumq contiguum muris cinctum iuxta illud constituit: in quo monasterium superbissimum ordinis carthusiensium toto orbe celeberrimum construxit atq dotauit: vbi ꝛ corpus suum tumulandum ex testamento legauit.

Eclipsim solis per ea tempora fuisse scribunt que ferme per horas duas durauit.

Ladislaus caroli regis filius qui ex hungaria ab vrbano sexto in italiā vocatus cōtra iohannā reginā quā in neapoli cū toto regno obtinuit. Uerū cum ꝛ in hungaria coronā accepit anno. M.ccc.lxxxv. regine dolo interfectus est. Ladislaus igit filius in apulie regno succedens regnauit annis. xxix. cum adoleuisset hungarie regnū suscepit. sed cū ibi res parū p̄spere ei succederēt expeditione non parua suscepta ꝛ iadera de regno occupata venetis vendidit cū pecunijs in italiā veniens apulie regnū obtinuit. ꝛ cum magnanimitatis ꝛ prudentie esset vir atq oī regū potentia ꝛ rerum prosperitate oībus per circuitū formidabilior euasisset etiā romano pontifici suspectus esse cepit varia quoq fortuna inter pōtifices ꝛ reges ꝛ regē semp fuit sed cū florētinos subdere statuisset et [illegible] no pcuratiōe eoꝝ sublatus est. Sigismūdus aūt q̄ postea augustus ꝛ imperator fuit ladislao predicto ex hungaria armis pulso ad ipsū hungarie regnum vocatus: id suscepit ꝛ vsq ad imperij susceptionē xxv. annis regnauit. vir certe bellator ꝛ reipublice christiane acerrimus propugnator ac defensor.

Egbardi ac secta flagellantiũ qui se nodosis flagellis crucia rũt in germania ac ceteris religiões graues errores indure rũt: de qbus supra facta est mẽtio: mirabilis quoq; polo℞ motus h anno. M.ccc.xcix. in tota italia factus est. Nã oĩs fere multitudo in cisalpina gallia vno motu vestes albas ꝛ lineas ad pedes vsq; ptensas cũ caputijs instar religioso℞ cappa℞ qbus facies velabãt induit qua cõmotiõe ꝛ nobiliores femine sĩl viri ꝛ principes epi clericiq; ac religiosi cuiuscũq; ordinis ducti incredibili deuotiõis ardore in sili habitu incedere tentauerũt. Ho℞ siqdẽ dealbato℞ longa agmina ad vicinas vrbes cõmeabãt: ꝛ pcessionaliter bini ꝛ bini pgẽtes pacẽ ꝛ misericordiã supplici clamore sepe ꝛ sepius clamabãt. Hymnos cã tabãt: qmarie sequẽtiã a btõ gregorio editã. Stabat mr̃ dolorosa ꝛc. Durauitq; hmõi motus mẽses fere tres: vñ initiũ habuerit incertũ: primi in italia lucẽses fuere: vtriusq; sexus iduti albis ad tria milia. Huius tñ religionis auctor qdã sacerdos fuit q̃ tantã modestiã vultu ac verbis pre se ferebat: vt ab oĩbus sctũs haberet. Ipsũ tñ bonifacius pontifex apud viterbiũ vrbẽ tandẽ cõprehẽdere fecit: ꝛ tãq; supsticiosũ ad se pductũ igni exuri fecit. Ho℞ aũt crucifixi imaginez quã añ se deferri faciebãt adhuc lucẽses cũ maxĩa veneratiõe ꝯfuãt

Jubilei ãnus hoc ãno. M.cccc. rome iussu bonifacij pontificis celebrat: quo fere innumera hoĩu3 multitudo ꝯuenit: et eo ãno ob ipsius iubilei ꝛ maximã dealbato℞ frequẽtiã tã tã pestilẽtiã vbiq; fuisse tradũt: vt apud florẽtiã vrbẽ ad triginta milia hoĩu3 absumpta fuisse referant. Quarto quoq; ãno vẽceslai regis peste seuissima populata est bohemiã. In praga vo i q̃ttuor mẽsibus in vna tñ sci stephani prochia tria milia funerũ. l. fuere. Pragẽses inter hec pplari tumultu excitati atq; in furorẽ acti iudeo℞ domos inuadũt bona eo℞ diripiũt: domos incẽdũt: atq; intra duas horas nõ sexui nõ etati pcentes infelicẽ gẽtẽ gladio cedũt: pulse aliquot milia ferunt: seruati complurimi infantes misericordia bono℞ ciuiũ baptismi gratia accipere.

Innocentius septimus papa pria sulmonẽsis: cosmatus antea vocat⁹: scẽ crucis p̃sbyter cardinalis: bonifacio suffect⁹: rome pontifex creat: q̃ iureiurãdo collegio spopondit q̃ppri mũ esset p vnione redditus pontificatu renũciare. vir qdẽ grandeu⁹ ꝛ multarũ magnarũq; rerũ experientia instructus: q̃ pontificatu suscepto in qbus vrbani ꝛ bonifacij vestigia secutus est: quos priuat⁹ carpebat: nõ mõ q tantope laudabat effecit: verũetiam in quo alo ferebat fide apud se ea de re verbũ vllũ fecisse: preterea adeo tumultuose oĩa gubernabat: vt cũ romani instarent q scisma de ecclesia tolleret ipsos ad ludouicũ nepotẽ tanq̃ ad carnificẽ misit: qui statim vndecim ex ipsis (e fenestris deiecti) necari fecit. Qua seuicia permotus pontifex romanus accito ladislao rege arma aduersus pontificẽ cepit: qui statim cũ ludouico nepote viterbiũ fugit: inde ponti. ro. aliquos cives interfecit. Verũ capitolio ꝛ ponte miluio occupatis ac dedibus pactis ira declinãte roma pontificẽ in grãm receperũt: qui cum romam venisset nõnullos cardinales delegit: quo℞ de numero angelus corrarius venetus: postea gregorius duodecimus appellatus: et petrus philargi cretensis alexander q̃ntus pontifex postea creatus: tertius otto colũna martinus post vocatus creauit: ꝛ ludouicũ p̃du ctũ agri piceni marchionẽ ꝯstituit. ipse vo nõ diu post rome moritur pontificatus sui anno scdõ: sepeliturq; in basilica petri in sacello qd olim pontificibus dedicatũ erat: qdq; vetustate ꝛ situ corruẽs. Nicolaus quintus postea restituit.

Gregorius eius noĩe. xij. natione venetus angelus corrarius seu corrarius antea vocatus tituli sc̃i marci p̃sbyter cardinalis pontifex creatus ãno dñi. M.cccc.vj. pridie kal. nouẽbris. pontifex siqdẽ maxie seueritatis ꝛ sanctimonie p̃cipue reuerendus: qui pontificatu suscepto facta iterato ad deponẽdũ pontificatũ se scripto adhibitis notarijs ꝛ testibus obligauit: si bñdictus q̃ alterũ pontificatũ in gallia tenebat se quoq; abdicaret. Cohortãtes igit in principio sese p̃dicti pontifices ꝛ ad mutuã abdicationẽ offerẽtes. Cũ vo de eligendo loco quo sine discrimine vterq; venire posset mẽtio haberet: neq; de ea re satis inter eos ꝯueniret: collusores ꝛ fidefragi ab vtroq; cardinaliũ ꝯuẽtu sunt habiti maiorẽ diuisionez ꝯcitauerũt. Quapropter ꝯciliũ pisis celebratũ est: i quo ambo de collusione accusati ambo pontificatu priuati sũt ꝛ alexander eligit. dũ gregorius abesset armis oĩa rome circũsonabãt: gregorius q̃st pfugus de ꝯcilio ariminũ pfectus a carolo malatesta pbenigne ꝛ splendide est habitus. Bñdictus aũt post habitũ in ppinano ꝯciliũ quo tutior esset: ad castellũ pauischole locũ munitissimũ ꝯfugit vbi diutius moratus: vterq; aũt licz in pisano concilio exauctoritati essent tanq̃ veri pontifices cardinales crearũt: maxime vo gregorius: qui dum luce esset de ꝯsensu cardinaliũ qui nõdũ ab eo discesserant gabrielem condelarium cardinalẽ creat: qui postea in pontificẽ electus eugenius quartus appellatus est. Hic tandẽ ab ꝯstantie conciliũ carolo malatesta oratore misso pontificatu se libere abdicauit: p qua libera abdicatione ꝯuentus oĩs eum agri piceni legatũ creauit: sed nõ multo post recanati animi dolore defecit: vbi ꝛ honorifice conditus est.

Alexander eius noĩe quintus papa natione cretensis petrus candianus ante vocatus: ordinis mino℞ frater ꝛ doctor archiepiscopus mediolanẽsis. vir doctrina ꝛ sanctitate vite p̃clarus: hoc anno in ꝯcilio pisano gregorio ꝛ bñdicto abrogatis omniũ cardinaliũ ꝯsensu: qui tum in concilio pisano erãt pontifex creatur: qui in omni vita ꝛ etate prestans: ab adolescentia ordinem minorem ingressus adeo parisius liberalibus studijs theologiceq; discipline vacauit: vt breui ꝛ publicã scholam habuerit: ꝛ in libros sententiarum docte ꝛ acute scripserit. magnus quoq; orator: magnus predicator est habitus: ideo a iohãne galeacio duce mediolanensi ac citus primũ locum in cõsultationibus suis habuit. Creatur deinde rogatu galeacij vincentinus episcopus. postea nouariensis mutato loco: postremo presul mediolanensis factus. ab innocentio septimo cardinalis basilice duodecim apostolo℞ creatur. quo quidez gradu pontificiũ dignitatem adeptus. Adeo autem munificus erat in pauperes ꝛ viros sua benignitate dignos vt breui nil sibi reliquerit vñ per iocum interdum dicere solebat se diuitẽ episcopum fuisse: pauperem cardinalem: mendicum pontificem. In eo defuit illa habendi cupiditas: que vna cum re ꝛ etate accrescit simul. Tanti preterea animi fuit vt ladislaum regem potentissimũ qui ditionem ecclesie vexauerat regno priuauerit. Soluto concilio bononiã proficiscitur. Tandem cum grauiter egrotare cepisset cardinales ad concordiã adhortatur: lachrymantibus omnibus saluatoris verbum proferens. Pacem meam do vobis pacem meã relinquo vobis: statim morit pontificatus sui mense octauo. sepeliturq; bononie in ecclesia fratrum minorum.

Rupertus bauarie dux ac comes palatinus rheni anno millesimo quadringentesimo vvẽtzeslao bohemus predicto imperatore tanq̃ inutili (propter ignauiã ꝛ socordiam) imperio priuato ab electoribus imperator delectus imperauit annis. x Colonie ab archiepiscopo coloniensi corona decoratus fuit. homo sane christianissimus: iusticie cultor: in rebus bellicis strenuus: ꝛ in defensione oppressorum solicitus. ꝛ propterea a bonifacio pontifice in imperio confirmatus. Hunc quidem florentini propter ipsius animi magnitudinẽ contra galeacium mediolani ducem vltima desperatione ducti auxiliatorem ea in italiam conditione accersiuerunt vt non prius promissam ingentem pecuniã acciperet q̃ vicecomitis terram cum exercitu attigisset. venitq; extremo autũno imperator vt ꝛ benedictionem imperialez a summo pontifice acciperet: ꝛ agrum vt pecunias a florentinis acciperet brixiensi: ad benaci gardelacus oraõ ingressus est. sed parte pecunia℞ iam pcepto galeacij copijs ꝯgressus fractusq; tridentũ redijt. Coloniẽsis presul ꝛ leopoldus austrie dux ab impatore abeuntes cũ maxima copia℞ parte domũ redierunt. vñ venetis vocantibus e tridento pfectus taruisiũ paduam est delatus ad quẽ florentini oratores sumptuosissimo quidẽ apparatu: sed copias illius desiderio minores vt bellum resumeret transmiserũt. Ductoresq; ea℞ copia℞ fuerũt Sforcia attendulus cutignola romandiole oppide oriũdus: tunc primũ nosci ceptus: ꝛ baldesar mutinensis Cũq; pecunia℞ quoq; paucitatẽ addidissent florentini ꝛ in altercatione p mensem p̃sisterẽt: ꝛ solutione pecunia℞ negeret indignatiõe ꝯcepta imperator abire ꝯstituit: equitatu igit p terrã ad taruisiũ premisso ipse venetias petijt: visendiq; causa ciuitatẽ mirabilẽ. Susceptus aũt a venetis insigni magnificentia cunctis exhibitis: que ad honorandos principes exhiberi solent cladem receptã exposuit: tandẽ vo cũ neq; pontifex romanus neq; veneti in fauorẽ auxiliũq; eius palã descẽderẽt. florẽtini aũt ea postulata q̃ difficilia factu videbant differẽt: re infecta mẽse aprili patauio monẽs longis itinerib⁹ trãs alpes in germaniã redijt. Rupertus aũt ex vxore elizabeth filia burgrauij nurenbergensis multos heredes reliquit. rupertus ꝛ frideric⁹ ante patrem obierunt. superstites reliquit ludouicũ: stephanũ: iohãnem ꝛ ottonem inclytos duces. Filias quoq; tres vna duci austrie friderico de athesi. alia comiti cleuie: quẽ sigismũdus imperator ducem fecit. tertia margaretha duci lothringie matrimonio iuncte fuerunt. Genitos autem cum filijs vsq; ad obitum sub obedientia gregorii pape permansit. Concilium pisanum non rite celebratum edocens. Tandem post gloriosa gesta in imperio ꝛ in germania ãno domini. M.cccc.x in oppenheim morte obijt: ꝛ in haidelberga ad sanctum spiritum sepultus.

Oncilium pifanū ꝑ vnione ecclefie pifis celebratū fuit. fublata enī fpe ꝯueniendi bñdictū & grego. āno dñi. M.cccc.vii. de menfe may cardinales recedentes poft longā difputationē florentie an ob peffimū fcifma ecclefie nociuū cardinales ꝯciliū ꝯuocare poffent: determinatū ꝑ doctiffimos viros id licite fieri poffe vtriufq pontificis cardinales ꝑ celebrādo vniuerfali ꝯcilio ciuitatē pifarū decreuerūt: cui rei cōitas florētina ꝯfenfit: vñ fignificanter gefta ꝑ nūcios & lrās vocarūt ad ꝯciliū oēs epos ꝑlatos ꝓncipes & cōitates: ꝯuenitq tandē in eo loco multitudo magna cūctaꝝ fere natiōnū: In eo ꝯcilio accufati de collufione pontifices ambo: decretū eft vt oratores mitteret ad vtrūq vt ad locū accederent: quoꝝ operam bñdictus derifit: gregoꝛ⁹ nō ad eos ptinere ꝯgregare ꝯciliū ait. Tādē ambo priuati funt & alexander natione grecus ad pontificatū affumptus qui pauco tpe fedē petri tenuit. Teftatus eft ꝑ eam mortē quā añ oculos fe ꝯtinuo cernere dicebat: nec reformidare ꝯfcientia bñ acte vite motus fe exiftimare & credere q in ꝯcilio pifano decreta fuiffent recte atq integre facta effe oīa fine dolo malo fraudeve anno fere poftq federe inceꝑat mortuus: quo anno roboratū eft fama ac pefte. Per hec tpa ludouicus andegauēfis filius eius ludouici qui cū carolo de regno ꝯtendit: pifas veniēs ꝯceffionē regni apulie ab alexandro papa recepit. Nā ladiflaus cūcta effecerat quo ꝯciliū impediret: itaq cū exercitu ꝯtra ladiflaū miffus. Cūq eo baldafar coſſa ex latere legatus nō multū tñ ꝓfecerūt: & fere circa vrbē romanā cōmorātes nec vltra ꝓgreffe irrito cepto redierūt.

Incentius cathelanus ordinis ꝑdicatoꝝ declamator & theologus celeberrimus: ex valētia vrbe natus ac nobili familia ferrarioꝝ. Cuius pr̄ notarius publicus q tres habuit filios petrū primogenitū laudabilis vite & vxorē habens. Aliū bonifaciū iuris vtriufq doctorē: qui mortua vxore ordinē carthufiēſiū ingreffus tantū fua prudētia effecit: vt generalis prior ordinis fieret. Terciū vincētiū qui in virginitate ꝑmāfit: & āno. M.cccc. & vltra nō mō celebri doctrina: fed fingulari fcītate infignis fuit: qui cū ꝑdicatiōis dono plurimū illuftratus fuiffet quoad vixit ecclefiā dei ꝑdicando: docendo: & monēdo nō mō verbis fed & exemplis adiuuare non defitit. hoc fcīffimū opus euangelizandi triginta ānis ꝯtinuans. Tandē fedē petri tenēte martino quinto āno. M.cccc.xviij. imperante figifmūdo ex hoc feculo migrauit. & cū in morte & poft mortem plurimis claruerit miraculis calixtus tertius pontifex eius cōpatriota anno deinde dñi. M.cccc.lv. eas ob res in fcōꝝ ꝯfefforꝝ numero eū aggregauit & eius noīs apulis celebrari mādauit. Sepultus ī fenectute bona in ciuitate venetenfi in ecclefia cathedrali: qꝛ ordo nō habebat ibi ꝯuentū. ꝑdicabat aūt in vita fepenumero de finali iudicio et aduentu antechrifti tanto terrore vt oēs in timorē ꝯuerteret: vt peccatores futurā dei iram abhorrerent.

Rancifcus martini ordinis carmelitaꝝ theologus celeberrimus ꝑ hoc ipfū tēpus in precio exiftens: cū multos erudiffz difcipulos ad agitandū intellectū librum de ꝯceptione virginis marie compofuit.

Erhardus groet claret fanctitate vite & fciētia. & incepit cōgregationē in dauādria & plura fcripfit Iohānes rufzbroch clarus habet: vir admodū deuotus & illuminatus: etiā multa fcripfit in theutonico reliquit.

Enricus fota facre theologie ꝓfeffor. Heinricus quoq de haffia etiā doctor theologie. hi duo luminaria ecclefie in vienna pannonie fuerunt.

Aldus perufinus ꝑcellētiffim⁹ legis peritus bartholi faxoferratenfis difcipulus: & ipfe vna cū angelo & petro germanis hec ipfa tpa clariffima reddidit: qui cū poft mgr̄m fuū in iuribus ciuilis & pontificio obtineret principatū infinita ꝓpe edidit libroꝝ volumina. Sup toto enī iuris ciuilis corpe ꝑegregius cōmentatus eft. Infup & in fcdo decretaliū ac feudis fcripfit. Additiones ad fpeculū cōpofuit: atq clariffima ꝯfilia poft fe reliqt. Tādem ob doctrine preftantiam a philippo mediolanenfiū duce publico falario papie vocatus: anno dñi. M.cccc.xxv. menfe aprili ibidem defunctus apud fratres minores fepelitur.

Artholomeus de faliceto iuris ꝯfultiffimus. ꝑ hoc tempus floruit & in legibus nōnullos cōmentarios cōpofuit. Hic cū apud albertū eftenfē ferrarie marchionē in precio effet cum ipfo egit vt a bonifacio pontifice priuilegiū conuocandi ftudium in ferraria obtineret.

Icolaus eximij noīs medicus: natione florentinus ꝑ hec tēpora exiftens: in oī medicina grande opus componendo reliqt: qđ de oī medicina ex veterioribus & doctis medicis exquifitis accurata lucubratiōe extraxit. Obijt deniq florētie poft multas curationes anno dñi. M.cccc.xij.

Arfilius de fcā fophia pataninus medicus: & ipfe multarū rerū cognitione infignitus cū quedā edidiffet in medicina fup ypocratis libros multos fcriptores ingenio & fubtilitate precellit & fuam patriam doctrina & fama exornauit.

Ohānes rauēnatus grāmaticus & retor luculētiffimus his tpibus floruit vir certe maximi ingenij & fingulariffime doctrine: q vt leonardus aretinus eius difcipulus teftat prim⁹ fuit a quo eloquētie ftudia tantope longo poftliminio in italiā funt redacta. hic cū a francifco petrarcha egregie edoctus fuiffet: & ipfo viros fequentes excellentiffimos habuit difcipulos.

Manuel crifogoras bizantinus patria ꝯftantinopolitan⁹: vir domi nobilis: necnō lrāꝝ grecaꝝ peritiffimus. verū oī doctrina ac virtutibus nobilior atq ꝑclarus his tpibus ꝯftantinopoli patria a turcis obfeffa: venetias mare delatus primo in ea audita eius fama inuitatus benigne ac poftulatus & lrās grecas ibi docere cepitq iam feptingentis ānis ꝯticuerāt & ꝑ eū reuiuifcere ceperūt. Hic itaq cū in italiā veniffet primo venetias multos adolefcētes grecas docuit lrās. indeq a florentinis publico folario vocatus plurimos habuit difcipulos: a iohāne rauēnato predicto lrīs latinis edoctos. Inter quos fuere leonardus aretinus: paulus fcrotia. petr⁹ paulus vergerius iuftinopolitanus: oibonus vincētinus: guarinus veronēfis: carolus aretinus: poggius florentinus: francifcus barbar⁹ & francifcus philelphus: & alij. Indeq curiā romanā: cū fecutus fuiffet & apud ꝯftantiā vbi generale ꝯciliū celebraret acceffiffet & ꝑdicti difcipuli dulcedine verboꝝ fuoꝝ allecti eū feqꝛ voluerūt. Hic aūt etfi oī fcīa edoct⁹ fuerit: nihil tñ fcripto qđ extat reliqt. Cōftātie aūt defunctus a pogio florentino melliflua oratione cum epigrāmate honeftatus eft.

Amerlanes magnus tartaroꝝ feu parthoꝝ rex: incredibilis potentie vir. hoc etiā āno. M.cccc.ij. vita exceffit. Qui primū (vt aiūt)? genere partus humili loco natus gregorius miles adeo inter fuos corpis agilitate excelluit: vt breui multaꝝ gentiū dux fieret: q̄bus parthoꝝ impio potitus fcitas. hiberos: albanos: ꝑfas: medofq fibi fubegit mefopotamiā inuafit atq armeniā tranfitoq euphrate cū quadringētis milibus equitū: fexcentis milib⁹ peditū: oēm afiam quā minorē appellamus obtriuit. Regē oliz potētiffimū paiazitē turcoꝝ dñm: cū pari equitū numero & magnis peditū copijs fines fuos tutantē: apud armenios ꝑlio fupatū ducētis milibus hoīm interfectis viuū cepit caueaq in modū fere inclufū per oēm afiam circūtulit egregiū admirādū humanaꝝ rerum fpectaculū. Caftra eius in vrbis modū ordinata fuere: ftatuto cuiq arti loco ad vite vfum neceffaria: fūma femp rerū copia inueniebat: cū null⁹ eēt latrocinijs locus. Inde a thanay flumine vfq ad egyptū vniuerfam afiam ꝑcurrēs: fmyrnas antiochiā: febaftē: tripolim: damafcū: multafq validiffimas vrbes vi cepit: diripuit atq incendit. Soldanum egyptioꝝ principē bello fuperatū vltra pelufiū repulit: egyptū ingredi parantē: vafte folitudines & deferta loca auerterūt: virū bellicis artibus infignem. Damafco capta cum arcis antique expugnatio difficilior videretur. Conftructa e regione altera que antiquam altitudinē fuperaret vi cepit. Capha vrbs genuenfiū tunc colonia in thaurico cheroneffo: non procul a bofphoro cymerico exiftit. hanc cum tamerlanes inuadere ftatuiffet. Scythas negociatores premifit: qui precioffimas animalium pelles minori quam confueuerūt precio venundarent: fciens aurum abfcondi poffe: pellas fuffodi non poffe. Moxq bello indicto admotis vrbi machinis expugnata vi atq omnis ciuitate. Et auro & pellibus potitus eft. In obfidionibus vrbium prima die albo tentorio vtebatur fecunda rubeo: tertia nigro: qui fefe dabant in albo fedenti falutem confequebantur: rubeus colos moriendum indicabat: niger ciuitatis excidium: & omnia in cinerem conuertenda. Fama eft populos cuiufdam ciuitatis que prima die deditionem neglexiffet: pueros puellafq omnes in candida vefte ramos oliue pre fe ferentes exiuiffe vt principis iram placarēt illum omnes ab equitatu conculcari atq conteri iuffit & vrbem captam incendi. Interrogatus ab homine genuenfi qui ei familiaris erat: cur tanta crudelitate vteretur. Cōmotum diftorta facie ac fpirantibus ignem oculis refpondiffe. Tu me hominem effe arbitraris fallens. Ira dei ego fum & orbis vaftitas: caueto ne poft hac mihi occurras. Ferebant qui Tamerlanē viderunt eum hanibali fimilē. Deletis regibus vaftatis pluribus prouincijs ornatum de victarū gentium fpolijs exercitū in patriam reduxit. Et ciuitatem marthācem condidit & hoftium fpolijs exornauit. Vita functus duos filios reliquit regni fucceffores: qui difcordia laborantes effecerūt ne parthorum imperium rurfus poffet emergere.

Paulus venetus heremitarum diui Augu. Et ipse theologorum et phorum princeps: necnõ et disputator acerrim⁹. Hoc ipso tpe in vniuersa italia noiatissimus habitus est: eo q cũctos dialecticos phos: ac sue etatis theologos sine ꝯtrouersia superauerit: ac etiã tanq̃ alter appollo post se futuros phos sue sapientie lacte nutriuerit: qui nisi matura morte preuentus fuisset: omẽs antecessores suos ingenio suisq̃ scriptis superasset. Attamen in iuuentute super libros Aristo. cõmẽtaria scripsit. Et sũmã in phia: logicã breuẽ. Sũmulã de naturalibus: atq̃ ꝯtra cecitatẽ iudeorum tractatũ edidit. Sermones multos ad clerum. Tandẽ iuuenis satis moriens in sacristia sui ordinis sepulchro marmoreo sepelitur.

Bartholomeus de vrbino ipsius heremitarum ordinis diligentissimus doctor et vrbinatus epus hoc ipso tempore clarus effulsit. Qui etsi multa ediderit in primis augustini atq̃ ambrosii singula dicta in alphabetũ redegit. Et opus Milleloquiũ cõmuni vocabulo appellauit. Aliud quoq̃ de spũali bello.

Ordanis item alemanus eruditus theologus ob ipsius doctrinam et multarũ antiquitatũ indagationẽ magno in precio fuit. Qui inter cetera pulchrum quadragesimale edidit. Apocalipsimq̃ pulchre explanauit.

Jacobus quoq̃ ordinis heremitarũ theologus: natione forletanus hisdem tpibus floruit. Et vniuersam ferme scripturam sacram cõplanauit. Et sophologiũ cõposuit precellentissimũ ad diuinã sapientiã perquirendã suasoriũ. Qđ quidẽ volumen quanti facundũ sit multis epigrãmatibus declaratur.

Verona clarissima et vetustissima italie ciuitas: dño. M.cccc quinto sexto kalen. iulii (a carrariẽsibus occupata et pessundata) in venetorum manus ꝯcedente iohãne maria vicecomite mediolani duce: per franciscũ ganzagam: et iacobũ fermẽ: et paulum fenellum patricium romanũ deuenit. Et nunc vsq̃ cum magno augmento ipsius permansit.

Pise item potentissima ac superbissima ethrurie ciuitas florentini populi emula: hoc anno durissima obsidione et acerrimo bello domita in ipsius populi florentini ditionẽ potestatẽq̃ deuenit. Impetu enĩ facto florentinos vrbe eiecere: et ipsã in libertatẽ reducere. Florentini ignominiã nõ ferentes bellũ pisanis intulerunt implacabile. Et cõmeatibus vndiq̃ interclusis vrbẽ acerrime obsiderunt: quã post aliquot menses fame crudelissima laborantem: prodente eam iohãnẽ gambacurta iugũ ab integro suscipere coegerunt.

Patauium magne potentie ac splendoris ciuitas: anno dñi M.cccc.vi. obsidione a venetis oppressa in venetorum manus deuenit. Franciscus enĩ iunior carrarius francisci senioris filius cum in vicentinos exercitum duxit. Cui statim venetorũ dux et senatus tribunũ mittens rogat ne vicentinos vectigales bello attingat alioquin senatũ venetũ haberet inimicũ. Sed franciscus durius crudescere cepit. Indignati veneti cum francisco ganzaga fedus percutientes generalẽ ducem ꝯtra eum ꝯstituerunt. Primo veronã cepit ꝯcedente mediolanẽsi ducissa. Et capto iacobo carrariensi vinctum venetias transmisit. Inde in patauium exercitum ducens post aliquos menses cum fame oppressa esset: et peste grauissima et continuis oppugnationibus: galeatius ganzaga francisci frater ignorante carrario p portã scẽ crucis sibi a ciuibus apertam copias introduxit. Et casu carrariũ reperiẽs verbis ꝯuenerũt: vt galeacio castri dño cõcesso: ipse carrarius ad senatũ p misericordia sperãda cõmigraret. Et si q̃ volebat impetrasset. Ciuitas ipsius esset. Sin aũt regrediens in pristino statu restitueret. Ideo carrarius cũ francisco tertio filio ad senatũ in veste humili accessit: a quo nullã grãm ꝓmeruit: sed obiurgationibus mulctatus: in carcerẽ cũ filio recludi iubet. Et statim missis cõmissariis ciuitas noie senatus occupata est. Que res galeacio molestissima fuit. Franciscus postmodũ strãgulatus: filius quo mortis genere perierit dubiũ. Supfuerant eius duo filii Obertinus et marsilius q̃ ante captiuitatẽ vrbis ad etruscos ꝯfugerãt. At si eo anno q̃rto kal. decẽbris veneti patauiũ obtinuere. Et due potentissime ac illustrissime familie. s. Scaligerorum et Carrariẽsiũ ꝓpter eorum dissensiones sue diuturnitatis et potentie: vno q̃si tpe finẽ acceperũt. Qui in verona et patauio p annos multos maxima cũ gloria imperii sceptra tenuerunt: ac sic veneti plurimas ciuitates obtinuerunt: et eorum nomen supra modum excreuit.

Ordo monachorum alborum: q̃ mõtis oliueti ordo nũcupatur. Huius scismatis tpibus in senensi agro a q̃busdã nobilissimis senensiũ initiũ sũpsit. Multi nãq̃ clarissimi senẽses quos scismatis et bellicorum tedebat perturbatio spũali grã inspirati: vrbe vno aio egressi: nõ longe in mõtẽ q̃ oliuet⁹ dictus accessere: vbi in vnum ꝯgregati. Et a curis mũdialibus se mouẽtes: tanq̃ heremite deuotissimi deo in orõnib⁹ et vigiliis ac crebris ieiuniis deseruire ceperũt. Quorum exẽplo multi nobiles et adolescẽtes pmoti: desiderio celestis p̃rie ad eosdẽ ꝯfluxere. Quãobrẽ incredibili feruore in dei seruitio excrescere ceperũt. Quorum fama cũ ad pontificẽ puenisset principaliores ad se romã vocauit. Et eorum viuendi ꝓpositũ diligenti examinatiõe intelligere voluit. Cognitisq̃ eorum votis: exclamauit dicẽs hanc plantationẽ esse diuinã: nõ humani ꝯsilii. Exhilaratusq̃ pontifex illorum vitã et modũ viuẽdi. sicut eorum priuilegiis ꝯstare dr̃. q̃libentissime cõprobauit. Et vt id diuinũ opus sceptũ stabilitatẽ susciperet: statim album habitũ ad diue virginis marie reuerẽtiã: cũ regula btĩssimi bñdicti eisdẽ ꝯtulit. Quos maximis ꝓuilegiis et gratiis cõiens inter monachos diui bñdicti ãnumerauit: et multa monasteria incolenda ꝯcessit.

Ordo nouus mẽdicãtiũ sub diui hieronymi titulo ꝓsulante Innocẽtio. vii. pontifice nup defuncto ex tertio ordine seraphici francisci: a quodã Ordo noie moctis granelli comite apud fesulanã ethrurie vrbem primo excitatus est. Eius aũt coadiutor hoc in scõ ope Gualterus marsus fuit. Et hi duo mire sanctitatis et integritatis viri huiusce regularis obseruãtie et discipline fundatores et auctores fuere. Et felicissimis institutis cum doctrina atq̃ exẽplo mirũ in modũ erexere. Quẽ quidẽ ordinẽ gregorius. xii. iste priuilegiis approbans sub regula btĩssimi p̃ris Augu. quo ad vota principalia aplica auctoritate ꝯfirmauit. Eugenius deinde q̃rtus vir vtiq̃ religiosissimus: et ipse eadẽ auctoritate additis aliis priuilegiis mẽdicãtiũ iterũ approbauit et ꝯfirmauit. Eisdẽ aũt in memoriã pristine tertii ordinis religiõis habitũ griseã tunicã cũ clamide sũr grisea p habitu concessit.

Ordo alius canonicus celestini habit⁹ ꝯgregatiõis scĩ Georgii de alga apud venetias hisdẽ tpibus a religiosissimo viro postea patriarcha laurentio iustiniano atq̃ aliis religiosis primũ incredibili fauore et quadã austeritate initiũ sũpsit. Quã ꝯgregationẽ Gregorius p̃dictus q̃busdã ꝯstitutiõibus sibi datis sub palma btĩ petri regule ꝯfirmauit. Que statim egregiis viris ac doctissimis valde creuit. Quorum de numero antonius corarius Gregorii põtificis nepos: inde hostiensis cardinalis. Et gabriel postea Eugenius quartus qui monasteriũ a principio p̃rna hereditate plurimũ ampliauit et exornauit. Fuere et alii ea in ꝯgregatiõe successores vita et moribus ꝓclarissimi. Qui religionẽ doctrina atq̃ optimis exemplis ꝓ viribus sua illustrarunt. Marinus quirinus egregius: et maphebus contarenus venetus postea patriarcha et alii complurimi.

De heresi hussitarum et eius origine.

Perfidia hussitarum insania

que sub rege wenczeslao etatis sue anno quinq̃gesimo ortũ habuit. His tpibus germanos catholicos crudelem in modũ armis vexare cepit: cuius originẽ et pgressũ h̃ loco ꝓsequi animus est: q̃si ea pestis cũ pene totã germaniã ꝯturbauit neq̃ adhuc extincta regni bohemici magnã p̃tẽ occupet. Regerãt scholã pragẽsem primo theutones id molestissimũ bohemis fuit hõibus natura ferocib⁹ atq̃ indomitis. Ex q̃b⁹ vir q̃dã genere nobilis ex domo quam putridistis vocãt apud oxoniã anglie ciuitatẽ lr̃is instruct⁹: cũ iohis wicleffi libros offendisset q̃b⁹ de realib⁹ vniuersalib⁹ titul⁹ inscribit magnopere illis oblectabatur exẽplaria secũ attulit: inter q̃ de ciuili dñio de ecclia: de diuersis q̃stionib⁹ ꝯtra clerũ: pleraq̃ volumina veluti p̃ciosũ thesaurum p̃rie sue intulit: imbut⁹ id ipe wiclefistarum veneno et ad nocẽdũ pat⁹ virus in ciues euomuit. Cõmodauit aũt scripta q̃ attulerat: his potissime q̃ theutunicorum odio tenebantur: inter quos iohãnes emicuit obscuro loco natus: ex villa hus qđ anserẽ significat cognomẽtũ mutuat⁹. Hic cũ eẽt igenio pacri et ligua diserta multaq̃ dialecticã obiectaret: et pegrinẽs opiniões amaret auide admodũ wiclefistarum doctrinam arripuit: eaq̃ theutonicos mgr̃os vexare cepit sperãs eo mõ ꝯfusos theutones scholã relicturos. Qđ cũ nõ succederet a rege ipetrauit vt pragẽse gymnasiũ ritu parisiẽsis gubernaret. Ea res mgr̃atũ schole theutonib⁹ abstulit. Quã ob cãm cõmoti mgr̃i ac discipuli theutonici generis iureiurãdo adacti vno die supra duo milia pragã reliq̃re: nec diu post circiter tria milia secuti apõ lipzk misne ciuitatẽ triũ dierũ itinere a praga distãtẽ vniuersale studiũ erexere qđ ab alexãdro põtifice priuilegiis munitũ ac ꝯfirmatũ fuit: et p illustres duces saxonie dotatũ ac structuris exornatũ: a quo lipzk i cunctis augmentum sensit. Bohemis schole sue gubernatio libera patuit: quorum princeps habitus est iohannes hus lingua potens et mundiciis vite clarus: qui vbi satis fidei compertũ sibi existimauit venenum quod iam pridem occulte conceperat palam euomuit: multa de libris wicleffi in medium attulit asserens in eis omnem

veritatē ɔtineri: adijciensq̧ crebro inter pdicādū se postq̄ ex hac lu
ce migraret in ea loca ꝓficisci cupe ad q̄ wicleffi aīa puenisset: quē
virū fuisse bonū celoq̧ dignū nō dubitaret. Uerū in lunden q̄dra
gintaq̄ttuor articuli in ei⁹ libris repti ab archiepo cantuariēsi ⁊ aliis
epis ⁊ doctis viris ɔdēnati: wicleff exhūat⁹ corp⁹ cōbustū fuit. Seq̄
banē tn̄ iohēz cleri ferme oēs ere alieno grauati scelerib⁹ isignes ⁊ ab
ecclia catholica recedētes ipsā valdensī. sectā ⁊ isaniā āplexi sūt dui⁹
pestī. fere ac iā pridē dānate factionis dogmata sunt. Romanū psu
lem reliquis epis parē esse. Purgatoriū ignē nullū inueniri. Uanū
esse orare ꝓ mortuis: ⁊ auaricie sacerdotalis inuētū. Dei ac scōs ima
gines delendas. Mendicantiū religiones malos demones inuenisse
Sacerdotes paupes esse debere sola ɔtentos elemosyna. Auricula
rē ɔfessionē nugacē esse. Sufficere sua queq̄ deo in cubili suo ɔfite
ri peccā. Cimiteriorū inanē vsum. Sacerdotē quocūq̄ loco sacrū xpi
corpus ɔficere. In canonicis horis frustra tpa teri. Ieiuniis ab eccle
sia institutis nihil esse meriti: atq̧ alios plerosq̧ errores edixere. Sz
attulit nouā pestem petrus dresensis: id est oppidū misne sup albim
situ: qui apud ecclesiā sci michaelis pplm pdicando instruebat: iaco
bellū misnen. aggressus mirare ait doctū virū errorē aliū nō animad
uertisse: cōionis eucharistie in qua sub vna tn̄ specie dnicū corpus
ministrat: cum apud iohānē euangelistā ⁊ aplm xpi sub duplici spe
cie panis ⁊ vini sumi debere videat. Cōmotus his iacobellus in ve
tustis codicibus dionysii ꝓsertim ⁊ cypriani cōionē calicis laudatā
inuenisset publice cōmouere pplm cepit ne cōionē calicis quoquo
pacto negligerent. Huic heretici ɔsenseēt haud modica gestiētes leti
cia qd̄ articulū inuenissent in euāgelica lege fundatū. Inde varia at
tentata fuerūt vsq̧ ad ɔciliū ɔstanciense sine fructu. Apud enim gla
toniā nobile monasteriū fratrū pdicatorū extra menia oppidi situ a
fundamētis deiciūt: eaq̧ prima ecclesiarū ruina in hussitarū nouitate
facta: decurrūt in ecclesias monasteriaq̧ passim nobilissima superis
dicata templa: ferro atq̧ igne vastant. Per idē ferme tempus surre
xit, ⁊ alius pseudo sacerdos apud pragam iohānes quidā ex ordine
pmonstratensiū ipsius monachus: ⁊ in oē scelus audax: cū neq̧ hū
sapere videret monasteriū carmelitarū luasit. Sophia interim anxia
quo pacto tueret crebris nūciis ac lrīs sigismūdū vocare: vicinorū au
xilia petere: atq̧ in oēs partes mētē dirigere. Sigismūdū malo visū
ɔsilio in turcos qui se iam prius castris exuerant arma prius moue
re q̄ bohemiā petere libido incessit: q̄ si mox exercitū pragā duxisset
anteq̄ vires hereticorū coaluissent nūq̄ ea incendia germaniā exussis
sent. At ille tn̄ turcos lacessere parat bohemiā amisit ⁊ hungariā nō
defendit. Eapropter cū serū esset eius auxiliū regina ex thesauro re
gio copias cōparauit: arcē firmauit: pugnatūq̧ deinde die noctuq̧
quinq̧ diebus seuissimis ausis multi vtrinq̧ cesi: pretoriū incendio
deletum ac magnifice domus exuste.

Iohānes eius nois vigesimus tertius papa. patria neapoli
tanus ⁊ nobilis. Baldesar cognomēto cossa ante vocatus.
sci Eustachii diaconus cardinalis hoc anno pdicto alexan
dro mortuo: bononie pontifex creatus: sedit annis. iiii. mēses. x. Sūt
qui scribant id factū violenter esse: q̄ ⁊ legatus bononiēsis esset ⁊ ar
matos milites tū in vrbe tū in agris ꝓ statione habuerat: vt si pcario
id obtinere nō posset minis ⁊ armis tandē ɔsequeret. Cū multi pro
ducti fuerūt neminē approbare voluit: date inquit mihi petri clami
dem ego eam dabo pontifici: ille paliū humeris suis imponēs. papa
ait ego sum: id q̄uis patribus displicuisset: vtrūq̧ est. ɔstat eū ponti
ficem creatū fuisse ad eāq̧ dignitatē semp aspirasse. Erat aūt hic pō
tificii ⁊ ciuilis iuriū peritissimus. vir in tpalibus quidē magnus: in
spūalibus nullus oino atq̧ ineptus: ⁊ rerū gerendarū experiētia ma
gisq̄ vite sanctimonie pdit⁹. Qui suscepto pontificatu dies aliquot
bononie commoratus: ⁊ postmodū romā ꝓfectus est. fuerat enim illa
prius aliquāto de manibus erepta ladislai. Iter eius ꝑ agrū floren
tinū ⁊ senensem ad inferā marēinde ꝑ tarquinatē ad vrbē fuit: post
hec apparatus facti: missisq̧ aduersus ladislaū copie: duces militie
erant paulus vrsus ⁊ Sforcia. Uerū sequēti āno iterato iohānē bel
lo vexare cepit. Ideo pontifex timore correptus florētiā primo: post
modū bononiā venit: ⁊ nō ita multo post mantuā ad iohānē franci
scum gonzagā ꝓfectus est. ibidēq̧ ⁊ laude ⁊ cremone cū sigismūdo
cesare de pellendo ladislao q̄ romā ⁊ multa ecclesie oppida occupa
uerat ɔuentū habuit. Inde ad ɔciliū Iohānes oīum nationū ɔsensu
citatus ad tollendū scisma duos cardinales in germaniā misit: qui
vna cū principibus gallice ⁊ germanice nationis locū idoneū delige
rent. Constancia igit germanie vrbs idonea visa est. Eo ꝓficiscunt
oēs: ⁊ iohānes pontifex admonētibus quibusdā ne id faceret: eo tn̄
ꝓfectus. Uerū superueniēte sigismūdo multa crimina pontifici obie
cta sunt: quorū causa mutato habitu familiaq̧ clāculū nocte fugiēs.
Cū iam amplius q̄ttuor mēsibus in ɔcilio fuisset schaffhusen ab. it
burgundiā petere festināns. iussu friderici ducis ꝑ viam retentus im
peratori tradit ⁊ in insula sci marci in carcerē conicit. Causam fuge
ɔciliū disquirere tum cepit: ad quadraginta exinde capitula ɔtra eū
probata sunt: merito e pontificatu deiectus: ad ludouicū igit bauar
rie ducē missus in haidelberga triennio asseruatus est. Tandē eo in
ɔcilio martinus pontifex surrogatus dū apud florentiā existeret ⁊ a
cosma de medicis ciue florentino rogaret iohānē a carceribus libe
rauit. Cū ad martinū venit sese pedibus martini subiciens eū vt pō
tificē verū ⁊ vnicū recognouit. Martinus ea hūilitate cōmotus pri
mus cardinalis efficit tusculanus. Nec annum integrū supstes flo
rentie e vita migrauit: vbi ⁊ a cosmo medice amicissimo suo honori
ficentissimo sepulchro in diui iohānis baptiste templo magna adhi
bita funeris pompa sepultus est.

Martinus quintus papa. patria romanus. otto cognomento
colūna prius vocatus: ex illustri colūnensiū familia natus h̄
anno in celebritate sci martini epi ex cardinali diacono in
ɔstanciensi ɔcilio nationū oīm ⁊ cardinaliū ɔsensu pontifex creatur
Is enī a teneris ānis cura parentū moribus ⁊ lrīs imbutus: vbi ado
leuisset iuri pontificio perusii operā dedit. vnde ad vrbem redīēs ob
integritatē ⁊ doctrinā vrbani sexti referēdarius factus. Inde diaco
nus cardinalis ab innocētio septimo creatus: hūanior factus patro
ciniū suū oībus ꝓstabat. In ɔcilio ɔstanciēsi cū multe in vtrāq̧ par
tem altercationes haberent ipse mediū quoddā tenuit cōi vtilitati
semp ɔsulens. Hanc ob rem ⁊ imꝑatori sigismundo ⁊ cardinalibus
oībus gratus. Qui in pontificatu ɔstitutus nō somno ⁊ ocio: sed ne
gocio ⁊ sollicitudini deditus oīa ad rem prinētia miro ꝓfecit modo.
Uir antea nequaq̄ sagax existimatus: sed benignus. In pontifica
tu tn̄ ita opinionē de se prius habitā redarguit vt sagacitas q̄dē in
eo sūma: benignitas vo nō supflua neq̧ minima reperiret. Peracto
demū ɔcilio reuersus ꝑ fines mediolanen. Mantuanorū ferrariensiū
rauennatū florentiā venit: bononiā vitans que se ꝑ id tēpus in liber
tatē vendicarat. florentie vo bienniū fere resedit ꝓopportuno loco ad
rem ecclesie cōponēdā. Nam ⁊ cū braccio qui ecclesie oppida ꝓmul
ta occuparat oppitulantibus florentinis ɔcordiā fecit. Illiusq̧ post
hec fretus ope bononiā redegit in suā potestatē: ⁊ ceteras vrbes vbi
q̧ recepit: ex quo eius plurimū creuit auctoritas: florentiā tandē ab
iens ciuitatē metropolitano honore exornauit romā desideratus pe
uenit: vniuersa vrbe eidē obuiam effusa: que eum nō secus ac patrie
parentē expectabat: adeo vastatā inuenit vt nullā ciuitatis faciē hre
videbat. Quāobrem pontifex pietate cōmotus ad eā exornandā cō
ponēdosq̧ mores ita animū adiecit vt breui ɔualescēs meliorē faciē
pre se tulerit: plura in vrbe restituit. Hic aūt vir in oī vita integer. De
mū pontificatus sui āno q̄rto mēse tertio rome apoplexia morit: eta
te sue āno. lxiii. Sepelit q̧ eius mādato i basilica ɔstātiniana ant cā
pita aplorū sepulchro eneo: comitante pplo romano ⁊ clero nō aliter
flente q̄ si ecclesia dei ⁊ vrbs roma vnico atq̧ optimo parente or
bata fuisset. vacat tum sedes dies xii.

Sigismūdus caroli quarti romanorū imperatoris filius: natio
ne bohemus origine theutonicus hungarie ⁊ bohemie rex.
defuncto ruperto romanorū rege anno salutis. M.cccc.x.
franckfordie ab electoribus cesar electus est. vir quidē strēnu⁹ ⁊ ad
oīa pagenda ꝓpromptissimus. principis singulari prudētia. magni
tudine animi bificia ⁊ libertate insignis: corporis quoq̧ maiestate
ac decore illustris. Erat enī pclara facie inclytus specioso atq̧ robu
sto corpore magnitudineq̧ animi siue pace siue bello eximius: ac in
erogando ꝓfusus. Is suscepto regno stat cū comitatu maximo vni
uersam ferme cisalpinā galliā sedandi belli causa peragrit. Et cū mul
ta eius egregia facinora memorie ꝓdita sunt. Inter q̄ illud pclarissi
mū q̄ ecclesiā catholicā in tres partes diuisā coacto apud ɔstantiā
generali ɔcilio ad vnitatē redegit. Italiā galliā. hispaniā anglia et⁹
rei causā peragrans vt erat xpianissimus cū totā xpianā rē publicā ꝓ
pter scismata labefactatā ɔspiceret oīum nationū ɔsensu ɔstantie cō
ciliū indixit: vbi iohāne pdicto gregorio xii. ⁊ benedicto xiii. pontifi
cibus abrogatis: electoq̧ martino quinto vniuersam rempublicam
christianā sua industria suoq̧ maximo labore componere studuit.
Mores enī secularū q̄ clericorū nimia iam licētia labefactos suo
hortatu ⁊ virtute in meliorē reduxit formam. Uitoldo lituanie duci
vt se regē appellaret missa corona indulsit: prius tn̄ ille vita decessit
q̄ solēnis coronationis expletur. Pomerā quā rex polonie sub⁹ hec ma
ne theutonicorū armis ademerat restitui iussit: vencezlaū bohēie re
gē germanū suū eo q̄ regno inutilis eēt deiecit i vincula: q̄uis neglige
ter custoditū magno reipublice malo q̄dā bohemi e carcerib⁹ surri
puerant. Ceterū bello ꝓfusus infelix: quē nō turci duntaxat. sed bohe

mi sepe acie fuderunt. Uxor eius prima fuit maria ludouici regis filia cum qua regnuꝫ accepit. Illius causa duos ⁊ triginta regulos in hungaria primarios qui aliqñ rebellassent gladio percussit. Ob quã rem ⁊ paulopost regina satis functa in vincula coniectus est mulieriqꝫ vidue cuius virũ interfecerat in custodiã traditus: donec regni ꝓceres suppliciũ decreuerant: sed nõ defuit capto in extremis rebus ꝓuidentia: qui vt erat facundia preditus ⁊ potens mulieri longe melius esse ostendit regium sanguinẽ conseruare q̃ fundere. dimissus ab ea barbarã comitis cilie filiam duxit vxorem: nec diu postea cõparatis auxilijs regnũ vendicauit: de ꝓditoribus suppliciũ sumpsit: mulieris vidue filios ⁊ honoribus ⁊ opibus inter primos regni ꝓceres cumulauit. Bohemia post multos calamitates vix tãdẽ potitus est Alberto duci austrie generi suo morauiã ne defensore careret dono dedit. Cum filiã elizabeth ex barbara natã ei in matrimoniũ copulauit. Marchiã brandeburgensẽ: Friderico burgrauio nurenbergẽsi dono dedit. Uaria aũt fortuna ãnos supra quinquaginta regnauit. In seniũ deniqꝫ perductus iterato in italiã venit ad coronã augustalem obtinendã. ex germania in lombardiam veniens: mediolanũ ingressus. inde per ethruriã ad senenses transijt: a quibus honorificentissime exceptus apud eos aliqȯ mẽses exegit. Inde ⁊ eugeniũ pontificem romã se conferens ab eo coronã imperij accepit. Tandẽ romaꝫ abiens ariminũ petijt. Deinde per ferrariẽsem agrũ iter faciens mantuam peruenit: vbi aliquot imoratus dies Jo. franciscũ gonzagam mantue dñm marchionali dignitate insigniuit. Demũ cum venetis pace facta alpes pertransijt ⁊ basileã petijt: dissidioqꝫ patrũ qȯ tũc erat cum eugenio ad tempus sedato: vlmam se contulerat. Hic audita thaboritarũ orphanorũqꝫ cede legatos in bohemiã mittit: hortatur regni quietẽ. Illi magno numero apud ratisponã cum conueniũt regẽqꝫ suũ salutant. Exinde poscentibus hungaris nauibus per danubiũ vectus budam petijt: vbi reformato reruꝫ statu vocatis ad se bohemoꝝ principibus in albo regali. lx. milia nũmũ inter eos distribuit: dicta die qua vellet bohemiam ingredi nec moratus iglauiã venit: vbi consilio cum bohemis habito legatoꝝ gesta comprobauit. His compositis sigismũdus imperator. ix. kal. septembris: anno. vi. ⁊ xxx. supra millesimũ ⁊ quadringentesimũ ab ortu saluatoris pragam venit: qui paulo ante hostis censebat̃ extremis honorib⁹ exceptus est barones ac ciuitates iurauerunt: ⁊ magistratus quos ipse constituit acceperunt. Redierũt tunc mendicantes: ⁊ monasterioꝝ abbates. Idqꝫ reges et populiqꝫ christiani de recuperato regno congratulabantur Eugenius quoqꝫ pontifex maximus aureã rosam indicẽ sue leticie ad eum misit. Egrotare interea sigismũdus cepit. exurgente morbo senectutis incõmodũ: Barbara imperatrix de retinẽdo imperio sollicita nobiliores ad se vocat. Mulier iam unius nouũ coniugiũ mente complexa filiam ex animo dimouet. Non latuerũt imperatorẽ furẽtis femine excogitatus: in morauiã se vehi iussit: visurũ filiã anteq̃ vita excederet. Illa cum viro Alberto ad eum in ciuitatẽ venit quaꝫ znoymã vocant. Albertũ successorẽ suũ nominat hungarie ac bohemie primores rogat: vt supremã suã voluntatẽ exequant̃. Regna quibus prefuerat genero vltima voluntate reliquit: dicens Beatuꝫ ad regnũ cui Albertus imperauerit. Summis ordinatis inter amicorum manus defecit. Corpus eius in varadino vt in vltima volũtate placuerat sepultum.

℄ Expeditio in bohemos hereticos facta tpibus Sigismundi

Martinus pontifex maximus

vbi armataꝫ heresim crescere in dies animaduertit paulũqꝫ amplius inualesceret cardinalẽ vintoniẽsem natione anglicum regia stirpe natum in germaniã proficisci iussit: qui contra bohemicã labem in arma concurrerent. Cui ⁊ imperator adiumento fuit. Instituti sunt tres exercitus. Saxonie duces: ⁊ quo vocant stagnales ciuitates in primis militauere. Scdm ex franconibus constitutũ marchio brandeburgensis ductauit. Tertio fuit otto treuerẽsis archiepũs quem renenses secuti sunt. Bauarij quoqꝫ ⁊ ciuitates sueuoꝝ imperiales ingressi bohemiã tribus locis: fluuiã penetrauere: iuncti simul castrametati sunt. Sed cum heretici collecto raptim milite in eos ꝓperare nũciaret̃ nõ visum hostem fugerũt. Nondũ cardinalis exercitus affuerat fugientibus occurrẽs magnis ꝓcibus vt redderẽt in hostẽ hortat̃: qȯ cum frustra niteret̃ vix fluuiã egressi supuenẽtes bohemi postremũ agmẽ lacessere ceperũt: facta est ꝓfusior fuga: machine quoqꝫ bellicas potiti sunt. Exinde misniã populati. Cum franconiã redirẽt ne brandeburgensẽ agrũ nurenbergensẽqꝫ vastarẽt pecunia placati animũ exercitũ reducere. Sigismũdus his cognitis nurenbergã ꝓfectus noua principũ auxilia cõparat. Martinus quoqꝫ pontifex maximus Julianũ cardinalẽ sancti angeli ffis ac morib⁹ excellentẽ cũ ea legatione in teuthoniã mittit vt bohemis bellũ inferat: ⁊ adueniente tpe in basiliensi concilio qȯ ꝓpe diẽ futurũ erat noie aplico presideat. Is germaniã ingressus mox nurenbergã ad sigismundũ se confert: quo in loco frequentes germanoꝝ principes conuenerãt. Decreta est noua in bohemos expeditio ad octauũ kalen. iulij. Dux belli fridericus marchio brandeburgensis declaratus: qui cardinalem sequeretur. Ingressus bohemiam in comitatu cardinalis. Johannes ⁊ Albertus principes Brandeburgenses: cum patre Herbipolensi. Babenbergenses: ⁊ Eistetenses episcopi: ⁊ imperialium ciuitatum magistratus. Treuerẽsi. ⁊ Coloniẽsi. antistites auxilia miserãt: ⁊ cũ his ꝓuinciaꝝ suaꝝ primores supra. xl. milia equitũ fuisse tradunt̃. Ingressus cardinalis numerosũ exercitũ ducẽs multas villas oppidaqꝫ hereticoꝝ diripuit. Bohemi qui iam pridẽ bohem affuturũ acceperant: expeditas in armis legiones coegerant interea seu proditio in exercitu fideliũ fuit (qȯ plurimi putauere) siue maius sua sponte mentes hostiũ pauor inuasit totus castris trepidatum est: ⁊ priusq̃ hostis vllus in conspectu daret̃ fedissima capta fuga miraũ iulianus vnde hic timor. Suaderet vt forti aio hostẽ expectarent: sed frustra apud eos cohortatio fuit: sublata sunt raptim signa ⁊ rapido cursu fugam maturauere. Hostis postea ex metu alieno ingenti predã potitus est. Albertus austrie dux cũ accepisset bohemiã intrasse cardinalẽ raptim ex austria copijs in hereticos duxit: sed fuga cognita per morauiã que nondũ ei parebat infesta signa circũferens. cccc. villas ferro ⁊ igne deleuit. oppida. vi. cepit mortaliũ. maximã cedem fecit: adeo que gentẽ illam afflixit vt iugũ eius accipiens parere sibi ea lege promiserat vt circa religionẽ id sequi teneret̃ qȯ basiliense concilium decerneret. Exactus in bohemia legatus basileam se contulit: ibiqꝫ concilium celebrauit.

℄ Ordo nouus canonicorum regularium: ⁊ congregatio sancte iustine ⁊ hieronymi.

Ordo nouus canonicoruꝫ

regulariũ apud ethruriã in lucensi agro monasterio frisonarie initium sumpsit a loco frisonaria dicta. deinde ab eugenio aucta lateranẽsis appellata est: ⁊ speciali priuilegio canonicis regularibus btĩ augustini aggregauit. Hi a primo eoruꝫ auctore clamidẽ nigram: tum nigro scapulari birretoqꝫ nigro sumpsere: ⁊ albi scapulari deposito camiseã lineã eius loco induere voluerũt. quã obrem vulgo frẽs de la camisea cognominauit. Habuerũt aũt viros plurimos omni doctrina ⁊ eloquentia ⁊ sanctimonia celebres.

Congregatio etiã scĩ bñdicti que scẽ iustine nũcupat̃ hac tẽpestate in ꝓuincia taruisana apud pataniũ vrbem in monasterio scẽ iustine primo ꝑ ludouicũ barbũ patriciũ venetuꝫ iniciũ seu reformationẽ accepit: ⁊ ad viã veritatis reduxit: ⁊ ad regularẽ obseruantiã ꝓduxit: que congregatio viris prestantissimis ⁊ locis bonisqꝫ: tãm tpalibus q̃ spũalibus excrescens. Eugenius. iiij pontifex eam maximis priuilegijs iuuit. Deinde in ea innumerabiles viri non modo iuriũ ac sacre theologie doctrina: sed ⁊ eloquentia litterarum tam grecarum q̃ latinarum ornatissimi fuerant.

Ordo deniqꝫ monachoꝝ heremitarũ diui hieronymi ⁊ iam patrũ institutis collapsis a venerabili viro lupo hispalensi eius ordinis generali ꝓposito nouis institutionib⁹ ex dictis beati hieronymi instauratus est: quã martino pape obtulit ⁊ pontifex confirmauit: qui sub regula btĩ bñdicti militant: ⁊ ipse ꝑ oĩa viuit: nisi q̃ griseo colore indumentis ⁊ romano officio vtitur. Magne opinionis in ecclesia dei extitit.

Alata erant Sigismũdo cesari ex hungaria aureoꝝ quadraginta milia. Cum iam aduesperasceret: eaqꝫ in regia cõdita fuere. Cũ cubitũ esset cesar: dũ cogitat in quẽ vsum v̾sura est pecuniã conuertat somnus euꝫ destituit: tum ille excitatus cubiculariis ite inquit ocius: consiliarios ducesqꝫ militũ huc accersite. Uocati ꝓceres media nocte trepidi. timebãt enĩ ne quid aduersi accidisset. imperatorẽ celeriter adeũt: ⁊ que causa sit repentine vocationis inqrũt Imꝑator confestim apta archa inter eos qui aduenerãt pecunia distributa. ite inquit iam secure tranquilleqꝫ nobis dormire licet. naꝫ qȯ mihi somnũ ademerat vobiscum erit.

Conciliũ generale apud constantiã sueuoꝝ vrbẽ ad scisma tollendũ qȯ nouẽ ⁊ triginta annis ꝑdurauerat. Sigismũdi cesaris iussu ⁊ industria Anno dñi. M. ccc. xiiij. congerit̃: in quo quinqꝫ aderant nationes: italia: gallica: germanica. hispanica: ⁊ anglica. Quicquid vero harum nationum suffragijs decernebatur id ita ratum erat atqꝫ per preconem aut per notarium publicum pro curia enunciabatur si omni consensu postea confirmatum fuisset. Eo quoqꝫ ꝓfectus Johãnes pontifex admonẽtibus tñ quibus/

dum ne id faceret: ne cum pontifex accederet priuatus reuerteretur: qd etiā contigit. Proficiscens tn̄ cum viris quibusdā in oī genere doctrine prestantibus diu multūqz germanos disputationib⁹ incertos et ambiguos tenuit qd potissimū decernerent. Verū superueniente sigismūdo factaqz oībus dicendi qd liberet potestate. pontificatu licz inuitus se abdicauit. Gregorius vo carolū malatestā legatū mittens sponte se abdicauit. Benedictus discussa aliquādiu re pontificatu tandē priuat᷑: relictisqz nationibus que cū eo sentiebant. In eodem quoqz concilio nōnulle hereses dānate: in quo de reb⁹ bohemicis sermo habitus patrū mentes ingenti cur cōfecit. vocluctū aio quo nā mō prouincia sanari possit. Condēnata est igit᷑ iohānis wicleff heresis et duo ex sectatoribus eius cōbusti sunt: iohānes hus et hieronymus eius discipulus tanqz heresiarche. Cūqz ibi quadriēnio ferme ad tollendos scismaticos et ad restituendā ecclesiā ac emendandos christianoꝝ mores multi plati principesqz ꝑstitissent. Tandē de eligendo nouo pontifice sermo habitus est. Placuit ex vnaquaqz natione viros sex deligi ꝓbatos: qui cū cardinalibus conclaue ingressi deligerent. Anno igit᷑ millesimo quadringentesimo decimoseptimo sexto idus nouēbris conclaue ingressi. Consentientibus cardinalibus duobus et triginta: natiōibusqz oībus ꝑter oīuz opinionē cū iā quadriēnio vo pontifice caruisset ecclesia: in celebritate btī martini otto columna romanus diaconus cardinalis pōtifex creatur oīuz leticia. Effusus etiā nimio gaudio imperator sigismūdus oībus grās egit: ꝯ pontificē ꝓstratus sūma veneratione pedes exosculatus est. quē contra pōtifex ā plex⁹ nō secus ac fratrē habuit grās egit ꝙ sua opa pax tandē ecclesie dei reddita esset. His gestis cū per annū in concilio prestitisset: et multa ad christianā religionē necessaria decreta fuissent. Tandē anno christi. M.cccc.xviij. cōciliū pontificis imperatorisqz iussu dissolutum fuit et in pace abiere.

Iohānes gerson cancellarius parisiensis denolatus hac tēpestate floruit. et in concilio cōstanciēsi nōnulla ꝓ rege francie et alijs absoluit. vir admodū doctus: theologus summus: parisius sacrarū lrāꝝ christianissim⁹ doctor: qui scripta varia et libros a se editos ecclesie profuturos post se reliquit. Is tandem anno dn̄i M.cccc.xxix. superos petijt die. xij. iulij.

Gaspar schlick dīte inter principes denolatus matre italica ex comitibus alticollis agri taruisini patre teuthonico natus ex familia lazana ꝓuincie franconie ingenio dextro: facundia suaui: doctrine cultor: ad oīa genitus queciiqz ageret: quem simul atqz fortuna atqz virtus extulit: vt qd erat prius in auditū trium cesarū successiue regnentiū cancellarie prefuerit. Vnus ex ducibus slesie filiā sibi in matrimoniū tradere nō recusauerit. Sigismūdus egrā illi et cubitū et alia in franconibus: oppida dono dedit. Albertus in hungaria calesiū et albam ecclesiam. Fridericus in austria gretziū Versatile ꝓfecto ingeniū et nature bonitas singularisqz liter tot imperatores moribus prorsus dispares pari grā viuere potuit. Duitus amicitia vsus eneas piue cōfatū tergestinū. vn̄ reliquas dignitates ꝓuenire consecutus est. Mortuus est bohemie ex apoplexia et apud carmelitas cum coniuge sepultus.

Constantia vrbs germanie nō admodū magna: sed opulēta atqz formosa eius ꝓpter menia. Renus lacu emergens rursus in alueū redit. Pons in eo est qui ab ipsius vrbis porta ad germanos ꝑtinet. Vtraqz pontē crebra edificia secus alterā fluuij ripam. Lacus aūt oīuz amenissimus est: multaqz castella et vicos vndequaqz per ripas habet. aqua nitida fundo glareoso ac ꝑspicuo pisces fert varios quidē et multiplices: sed ꝓ tanta aquarū magnitudine nō ad modū copiosos. Viginti milia passuū in longitudine patet. Latitudo alibi. x. alibi ad. xv. milia passuū extendit᷑. Rhenus enī curiensē ꝑcurrens agrū dum fines constanciensiū attingit duos latus facit. Venetū scz et acroniū vt veteres appellabant: inter quos constantia sita. Vt nunc a loco et dominijs sortiti nola: supior constanciensis: et a castro et eius loci dominio de bodma lacus badmer dictus. Inferior ab oppido dicto cella rudolfi cellacensis denolat᷑. Infima lacus supiorīs partis constantia. De constantie vo antiquitate et origine circo ꝑ pauci occurrūt vt in alijs vrbib⁹: qui vel aut sui nomē et memoriā: nedū vrbis tenere vident᷑. Si tn̄ diligentius perscruteris tabulā innenies marmoreā vetustas lrās cōtinentē. Ex quibus apparet a cōstancio constantini patre qui a diocleciano et maximiano cesar dictus est. hanc vrbem nomen cepisse cum prius vituduro nūcuparet᷑. Hāc tabulam per pauci cōstanciensū legere sciūt. Tenetqz vvulgus opinio esse sanctuariū quoddā precipue religionis ita mulierculę et cetera imperita turba facundis per eam manibus et ad faciem refricandis: iam litteras pene totas ex tabula deleuerunt: cum tamen ibi scripta sint non sanctorum christi: sed persecutorum christiane fidei nomina

Mores quoqz et instituta ciuitatis sunt: singulis annis vnus ex ciuibus suffragio creatur apud quē summa potestas cum imperio sit. Hic non publicis edibus: sed in priuata domo sua et consueta habitat. Si qn̄ per vrbem incedit lictores habet virgas manu ferētes. Cetero autez habitu nihilo a reliquis differt ciuibus. Hic in caput viri vniuscuiusqz animaduertendi potestatem habet. Si de homicidio: de furto: de rapinis: de veneficio: de adulterio ac de ceteris criminibus agatur: astant in cōcilio hi quos sibi ciuitas deputauit: rei ipsi in vinculis adducunt᷑: ibi et accusatoribus et defensoribus dicendi contra reum: et pro reo facultas datur: Auditis omnibus in sententiā itur. Si reus dānaret᷑ lictores magistratu supplicio afficiunt. Eodem ordine de ciuilibus causis cognoscit᷑ apud hunc magistratū et eius cōsilium: quia liberam iudicandi potestatē habent. Oratoria facultas plurimū valet. Itaqz si qui diserti reperiunt᷑ hi aduocati in ciuilib⁹ et criminalibus causis adducti: plurimū et gratia et dignitate in ciuitate possunt. Vniuersa hec ciuitas in duo genera diuisa est. Alij enī sunt equestris generis: alij plebei. Plebei mercaturis et officijs intendunt. Equites veteribus patrimonijs contenti redditibus aluntur Equestrem dignitatem obseruāt. Siquis plebeius ditior factus ad equestrē locum peruenire tentaret ei nullo modo licere putāt. Nec nobilitas que in eo prophanari: aut pollui dignitatē suam arbitrat᷑: hoc eum facere permittit. Ita per longa tempora vterqz ordo in suis finibus cōsistit. Cum equites ad mercaturas et sordidiora munera declinare in turpissimis sit. Plebeio autem ad equestrem dignitatem se attollere nullo modo liceat nec nobilitas patiatur. Gubernatio tn̄ reipublice cōmunis est plebeis et nobilibus. Ad septez miliaria a cōstantia a transitu vo alpium. xx. milia passuum oppiduz extat. Velchirchiū: id est opulentum atqz vrbanum. Edificia habet speciosa: vinetis et pomerijs plurimū habundat. Flumen quo quā rhenū dicit in alpibus non longe ab eo loco cum ab italia trāsitus sit ex sinistra manu: sed mox ad dexterā vergens et suo gurgite et multorum incrementis adiutum ingens et robustum decurrit inter orientē et septentrionē recto alueo conuersum. Aquam habet medij coloris inter ceruleam et viridem cursum rapidum: alueū arenosum: solidum tamē ita. vt pedibus pressus vestigio non signetur.

Erant temporibus concilia in ea habiti in hac inclyta ciuitate ingentem multitudinem hominū fuisse ex omni natione christiana: precipui tamē erant itali: galli: germani: hispani et angli: quorum suffragijs omnes concilij res geste sunt. Prestantiores quoqz in eo fuerunt. Iohannes. xxiij. summus pontifex et Sigismundus cesar: Quinqz episcopi cardinales. xvi presbyteri cardinales. vij. diaconi cardinales: Patriarche septem: Archiepiscopi viginti quattuor: Episcopi centum et quattuor: Abbates sexaginta: insignes Generales quattuor ordinū. Duces viginti quattuor: Comites centūquadraginta. Cōmunitates quoqz vrbiū tam italie ꝙ germanie superioris et inferioris. Post electionem vero Martini Sigismundus conclaue ingressus nullo habito dignitatis sue respectu gratias omnibus cum lachrymis egit: ꝙ necessariū reipublice christiane. prope extincte elegissent.

Iohannes hus obscuro loco natus. ex villa hus qd anserem significat cognomentum mutuatus. Hic cum esset ingenio peraci et lingua diserta multūqz dialecticis oblectatus: et peregrinas opiniones amaret. Auide admodū wiclefistarum doctrinā arripuit: hieronymū hominē eloquentem condiscipulum prage habuit. Placuit sigismundo imperatore suadente patribus in concilio constanciensi vt bohemia sanari possit iohannem et hieronymuz ad synodum euocari: qui cum ceteris eius regni doctiores: tum quia doctores ac heresum principes habebant᷑: venerunt ambo non tam verecunde aliena discere ꝙ sua imprudenter ingerere parati: docendi quippe ꝙ discendi cupidiores: et auditi sunt in consessu patrum. Iohānes etate et auctoritate maior habitus: doctrina et facundia superior hieronymus. Lecti ex oī natione patres diuini atqz humani iuris doctores: sepe cum his colloquiuz habuere: dogmata eorum a lege diuina aliena esse monstrarūt: neqz bonis conducere moribus: rogauerunt ne plus sapere ꝙ ecclesia vellent: peregrinas opiniones relinquerent. ingenia sua wiclefistarum insania ne fedarent: in ecclesiis concordie populis non dedocendis exercerent: possent in conspectu dei et in ecclesia militanti sublimē consequi locum. Stetere in proposito pertinaces bohemorum animi: asseuerantes se sancti euangelij emulatores: se christi discipulos esse: Romanam ecclesiam longe a traditionibus apostolorum abijsse: que opes et delicias sectaretur: dominatum in populis exquireret: canes equos aleret: ecclesiarum bona que christi pauperibus deberentur per lasciuiam luxumqz consumeret. Primores magne synodus vbi pertinaciam et immutabiles

nios pditorum boniz animaduertit: mēbra ecclesie putrida que sanari nō poterant: ne reliquū corpus inficerent resecanda censuerūt. Lata est in ɔsessu patrū aduersus ɔtumaces snīa cremādos esse q doctrinā ecclesie respuerēt. Prior iohānes igit cōbustus est. Hieronym⁹ cccxl. diebus postea in vinculis habitus cū resipiscere nollet: sed descendēs in laudatione iohānis hussi ondū ad ignē dānati virū illum iustū et sanctū appellans illa morte indignū: se quoqꝫ paratū quodais suppliciū adire forti aīo et ɔstanti. Multi illū accessere viri eruditissimi. pcipue cardinalis florentin⁹ vt a sua snīa dimouerēt. sed cū pertinacius in erroribus pseuerabat p ɔsiliū heresi dānatus: et igne cōbustus. iocūda fronte ad incendiū pperauit: flāma adhibita canere cepit hymnū quē fumus et ignis vix interrupit. Nemo philosophorum tam forti aīo mortē ptulisse phibet. Cineres exustorum ne raperent a bohemis in lacū piecti. discipuli eorum ex eo solo terrā abstulere in quo ignis fuit. eāqꝫ veluti sacrā secum attulere in patriā. Iohānes et hieronymus apud bohemos martyrū honores meruere. nec minores qꝫ petrus et paulus apud romanos habiti. Nunciatis enī in bohemia que ɔstantie gesta fuerūt discipuli eorum sequacesqꝫ oēs in vnū ɔuenientes memoriā in primis defunctorum ɔsecrauit: celebrandāqꝫ quotannis decernunt.

Iohānes rochezana heresiarcha apud bohemos p lōga tpa pfidiā seminauit. Opidulū est pragensis ecclesie nō longe a pelzina cui rochezana est nomē. Ex hoc loco puer obscuris parentibus censuqꝫ tenuissimo natus iohānes noīe pragā venit mēdicatuqꝫ victū querēs grāmaticā et dialeticā didicit. Cū adoleuisset nobilis cuiusdā pedagogus factus est. et cū valeret ingenio linguaqꝫ pmptus esset in collegio pauperū recept⁹ auditor iacobelli fuit. Postremo p𝔟ͬbyter ordinatus pdicare verbū dei pragensibus cepit. Ex oppido vnde ortū habuit rochezane cognomē ducēte. et inde noīe et auctoritate valebat. Et cū basiliensis synodus bohemis scripsit vt legatos mitterēt. inter legationē. ccc. equitū ad basileā missā iohānes rochezana pseudo pragensis aplus deputatus fuit. Et postea sedēte prage sigismūdo p tribunali in foro ciuitatis rochezana cū qttuor pbyteris noīe totius cleri obedientiā romane ecclesie sese pstare pfessus est: et sequēti die absoluti ab anathemate et p legatos ɔcilij in ecclesiā introducti rochezane pfidie sue nō imemor altare accedens diuina re pacta vni quē iusserat ex laicis adesse sacramētū ex calice dedit: qm alter ex ɔcilio legatus id sibi non licere assereret. in quo errore perseuerans tandem senio defecit.

Leonhardū aretinū plꝫm et oratorē ac historicū elegantissimū ac pbatū tēpestate istac floruisse ɔstat eo q innocencij septimi: gregorij duodecimi alexandri: et iohānis. xxiij pon. ro. vsqꝫ ad ɔciliū Constantie sūma integritate fide secretarij officiū administrasset. Deinde a florentino populo accitus cancellarie generalis sibi cura demādata vsqꝫ ad extremū vite tēpus gessit. Inter viros illustres ob dicendi elegantiā oībus pferendus est. Cū esset optime doctus licet multis occupatus negocijs: ea tn̄ scribere voluit. et primo cū adhuc grecis autoribus operā daret. Basiliū de instituendis discipulis transtulit. Vitam quoqꝫ virorum illustriū in plutarcho et vitam ciceronis cōposuit. Trāstulit quoqꝫ libellū xenophontis de tyranno: et aliquos libros platonis. Et aristotelis economicū ethicorum et politicorum libros. Historiā gothorum edidit. Volumē etiā eplarum ac sui tēporis historiā. de laudibus florentie et rebus florētinorum. cuius historie causa senatus ei singulare pmiū vsqꝫ ad mortē ɔstituit. Que qdē mors fuit āno dnī. M. cccc. xliij. cū esset etatis ānorum. lxxiiij. Multa pterea alia cōposuit in quibus dicendi elegātia: et sūma ipsius ingenij vis apparet.

Poggius florentinus orator facundissim⁹. Et lrarum aplicarum scriptor disertissimus: hisdē tpibus. Et ipse ob singularem doctrinā et dicendi leporē: tū rome tūqꝫ ɔstantie vbi cōciliū habebat: atqꝫ alijs in locis maximo habitus in pcio. Existensqꝫ in ɔcilio quintilianū diu deperditū reperit. in monasterio pe ɔstantiā hunc florētini pper ingenij et eloquētie ipsius claritatē cum p. xl. annos in curia ro. scriptoris officiū optime gessisset: ad se vocatū sūmo honore exceperūt: et honorauerūt. Cōposuit aūt hꝫ funebres orōnes ac alia plurimas. Et librū facciarum et eplarum. Et e greco dionysiū siculum et alios latinos fecit. De situ in die librum edidit. et alia multa.

Gasparinus bergomēsis ex barzia rusculo nat⁹. Grāmatic⁹ qdē et rethor celeberrim⁹. His tpib⁹ apud venetias ob singularē doctrinā i pcio existēs. Etiā lras latinas semimortuas qsi ab iferis resuscitauit. Venetijs publico salario legēs multi clarissimi adolescētes pmori eudicēdi gra ad eū ɔfluxere. Audita e⁹ fama philipp⁹ mediolanēsiū dux eū mediolanēsib⁹ edocendis padua et venetia euocauit. Vbi ciceronis preterea codex lectu euasit. In quo tres libri ciceronis de oratore depditi quos oblītatos multo labore suppleuit. defectus quoqꝫ in quintiliani de institutionibus: et Cicerone de oratore emēdauit. Orthographiā in lingua latina cōposuit. Habent quoqꝫ eius eple et orōnes elegantes. Christoforus quoqꝫ barzizius de pergamo medicus celeberrimus eiusdē familie postea doctus et eloquēs habebat padue. qui post se scripta reliquit.

Antonius de butrio pfessor bononiēsis petri de ancharano et baldi perusini auditor contemporaneus fuit. Vir certe doctissimus: ac vite sanctitate insignis: qui pre ceteris decretales et clemētinas optime explanauit. duoqꝫ reptoria ad ius ciuile canonicū ve ptinētia cōposuit: ac etiā cōsiliorum opus post se reliquit.

Franciscus zabarella natione patauinus ro. ecclesie cardinalis pbyter iuris pontificij ɔsultissimus. Vir p hoc tēpus dignitatē suā vt platos decet lris et prudētia plurimū exornauit. Is cū doctissimus: et eloquētissimus haberet copiose in decretalib⁹ et clemētinis mlta edidit. et alia qdā memoratu digna cōposuit.

Raphael fulgosius natione placentinus excellentissimus iuris ɔsultus: tēpestate hac mlta ad declarationē iuris ciuilis ptinētia. Sup digesto et codice cōmentatus est: ac ɔsiliorum opa. Raphaelē quoqꝫ Cumanū iuris ciuilis ɔsultissimū ɔtēpaneum fuisse ɔstat. Qui in digesto veteri multa et ɔsiliorum volumina edidit.

Iohānes de imola egregius vtriusqꝫ iuris doctor p ipsū tēpus apud bononiā insignis et clarus habitus sup primū secundū et tertiū decretaliū accurate scripsit. Sextū quoqꝫ ac clemētinas elegantissime cōmentatus est. sed et in infortiato ac digesto nouo quedā cōposuit volumina. Obijt aūt hic vir toti italie nominatissimus. Anno a natale christi. M. cccc. xxxvj.

Iacobus forliuiēsis egregius medicus hac tēpestate floruit. Quē dicūt cūctos qui philosophiam et medicinā pfessi fuerāt excelluisse. Et pptera sup primū canonē Auicēne et sup eiusdem affo͛rismis et tegni optime et egregie scripsit. Libellū pterea de intrusione graduū formarū et earum remissione cōposuit. Sepultus tandem padue apud heremitanos cum insigni epithaphio.

Ugo senēsis vulgatus medicus post cū diuina quadā ingenij et medendi gra. oēs qui ante illū in ethruria floruerūt excelluisse credit. Qui sup primo auicēne et aphorismi hyppocratis scripsisse dicit. Et ɔsilia vtilissima post se reliquit.

Abbas siculus. Et ipse hec tpa reddidit clarissima. cui ppriū nomē erat Nicolaus ex cathenia vrbe oriundus pontificij iuris et phie ptitissimus. Primo apud senam ethrurie vrbem pontificiū ius edocens. Cū ingenij esset clarissimi pclarissima monumenta in iure post se reliquit. Vn̄ et decretales oēs plurimis voluminibus et egregie sup oēs declarauit. Eius quoqꝫ extant repetitiones ac consilia accuratissime.

Barbara sigismūdi imperatoris ɔiunx ex domo ciliensi qualis senectute ɔfecta post obitū mariti nouū ɔiugiū mente complex. Captiua et imperatoris cadauer vna vehitur miserabile spectaculū et humanarum rerū singulare documentū. Occurrerūt lingues vngarij: nec teneri lachrymas in tanta rerū nouitate possūt hinc defuncti regis corpus fletū elicit. Inde regine vincula commiserationem excitant. Libera deinde in bohemiā se recepit apud greciū regine. Ibiqꝫ inter greges exoleratorum ɔcubinos ɔsenuit. nobilis genere. infamis vite mulier. in tantāqꝫ dementie cecitatē plapsa est: vt sctās virgines que p fide ihesu mortē subire stultas publice cōpellaret. q voluptatis gaudia gustare nescierūt. Nihil deinde hol suum esse dicebat: nisi voluptates. Post hanc vitā aliam esse negabat. Et interire aīas cum corpore asserebat. Sed hanc tam scelestē feminā in domicilio hereticorum ex peste apud greciū defunctā scelerati et abhominabiles hussitarum sacerdotes: pragā duxere: atqꝫ intra sua sacra regum tumulis ɔdidere. Non sunt regibus scripte leges: nec quicqꝫ in bohemia nō pmissū: fuit inexhauste libidinis mulier: ancillas ieiunantes et orantes increpauit: qd corpus frustra macerarēt. Fictūqꝫ celi numē placere verbis crederēt. Viuendū suauiter dum vita suppetit fruendūqꝫ voluptatibus.

Eugenius quartus papa: patria venetus: familia condelmeria populari quidē sed antiqua: patre angelo natus: gabriel antea vocatus. hoc āno quinto nonas marcij pontifex creatur. Hic gregorij duodecimi: ex sorore nepos celestini habit⁹ canonicus ɔgregationis sancti georgij in aliga venetus fuit: et cū secū romā recusantē duxit. et primo thesaurariū fecit. Deinde epm̄ senensē post in cardinalē retulit. demū pontifex factus: nil eo honore clarior nulla in re pristinā vitam mutauit. Principio aūt pontificatus sui malis ɔsilijs ductus. diuina humanaqꝫ oīa pturbauit. Nam et populū romanū ad arma excitauit. Et ɔcilio basiliensi vnde infinita mala

cata sunt auctoritatē dedit. approbatis eoꝝ per litteras apostolicas decretis. Verū postea ad seipsum rediēs oīa prudēter ac cōstātissime egit. Vir aspectu insignis ⁊ veneratione dignus: grauis in dicēdo potiusq̄ eloquēs modice litterature. multe cognitiōis historie ꝑsertim. liberalis in oēs: tū vl̄ maxime in litteratos: quoꝝ familiaritate delectatus est. Nā Leonardū aretinū: carolū pogiū: aurispā trapesunciū: blondū viros doctissimos secretis suis admisit. ad iram nō facile mouebaṯ ob iniurias illicitas: ⁊ maledicentiū hominū. aut nūncios ⁊ dictena scribētiū gymnasia oīa q̄ diligētissime fouit: maxime vō romanū. ad qḋ omne gen⁹ literature adhibait. religiosos mirūinmodū dilexit. eosq̄ opib⁹ ⁊ imunitatibus auxit. bella antea ita amauit: qḋ mirū in pontifice videri debet. Et delphinū Caroli regis frācie filiū cū magno exercitu in basilieñses cōcitauerat. Cui⁹ ipetu dissipatus est cōuentus ille. Cōstans preterea in pactis seruādis est habitus. nisi qd pollicitus fuisset qḋ reuocare q̄ pficere faci⁹ eēt. splēdidus in victu familie: parcus in suo. Et a vino ita alienus vt abstemi⁹ merito vocareṯ. familiares habuit admodū paucos: sȝ viros doctos. Et quoꝝ opera in grauibus rebus vti posset. Impator Sigismundus cū sex mensibus senis substitisset ad Eugeniū ꝯuersus inito cū eo federe romā ꝓfectus. Corona imperij donaṯ. verū mortuo Sigismūdo impatore a quo basilieñse ꝯciliū incrementū habuerat. Creatoq̄ ab electorib⁹ Alberto austrie duce cōciliū ferrariense inchoauit. eo ꝓfectus impator grecoꝝ ab Eugenio susceptus est. inde florenciā transtulit. Exornare deinde ecclesiā dei edificijs ⁊ sacellis est annixus. vt ex capella pontificia ⁊ edis sancti Petri valuis apparet. Moritur autē pōtificatus sui anno. xvi. septimo kal̄ marcij anno. M.cccc.xlvi. Vir ingenio ⁊ gestis reb⁹ insignis etatis sue anno sexagesimoquarto: quo anno beatū Nicolaū toletanū in scōs retulit cōfessores. Sepeliturq̄ in basilica Petri sepulchro marmoreo: hoc epitaphio. Eugenius iacet hic q̄rtus cor nobile cuius Testāt̄ur vite splendida facta sue. Istius ante sacros se ꝓbuit alter ab ortu: Alter ab occasu cesar vterq̄ pedes. Alter vt accipiat fidei documenta latine. Alter vt aurato cingat honore caput. Quo duce ⁊ armenij graioꝝ exempla secuti. Romanā agnouit ethiopesq̄ fidē.

Felix quintus anno dn̄i. M.cccc.xxxviij. die. xvij. nouēbris Eugenio pontifice a basilieñ cōcilio Philippi ducis procuratione deposito. Et in scismate pontifex electus ⁊ sedit annis. ix. quo creato euestigio magne seditiones in ecclesia dei exorte sunt. cū christiana respub. trifariā diuisa: aut Felicē aut Eugeniū sequereṯ. Essentq̄ qui neutrales vocarenṯ: q neutri obtemperarent. Hic itaq̄ Felix primus sabaudie dux fuit: q̄ prius comites appellabanṯ. Et sigismundo cesare titulo ducatus obtento. cū annis ferme xl. post patris prouincie gubernacula tenuisset. Aucto paterno imperio. parta vndiq̄ pace: ac demū relictis principatus glorie fascibus in heremum se recepisset. cū sex viris equestris ordinis etate etiam prouectis: mūdo ⁊ pompis eius renūciasset. ad rippalie locū tanq̄ paradisum deliciarū sibi delegit. Cumq̄ eo in statu vitā celibem in terris ageret a basilieñ cōcilio pontifex electus fuit. barbam totondit q̄ prolixissimam nutriuerat. Ducatū primogenito suo tradidit: ecclesiasticas ceremonias didicit. stipatus magna nobiliū caterua basileā perrexit. Ubi inter duos filios egregia facie adolescētes tanq̄ romane presul ecclesie coronatus est. celebrauit sepe: diuina benedixit plebibus. officia curie ordinauit. Cardinales doctrina ⁊ auctoritate ꝑstātes assumpsit. Verū cū pacis ⁊ humilitatis amator existeret: mortuo Eugenio pōtifice illico nullis pulsatus precibus Nicolai ei⁹ successori humanissime cessit. Relicto nōie pape cardinalat⁹ honorē retinuit: i patria sua legatū de latere creauit. Desidēs demū in senectute bona: fuit autē clarissim⁹ ꝑnceps: ꝓcer genus ⁊ sine elegantie forma: ac regiā dignitatē ⁊ promptā eloquentiā morib⁹ integre: vita ⁊ religiōe sctūs. in subditos clemēs: in bello magnanimus: ⁊ in oēs iustissimus: ac demū nimiū felix. si seruū suū ecclesiasticis tumultis non fedasset.

Scisma hoc. xxiij. inter eugeniū ⁊ felicē: vsq̄ ad Nicolaū v. ob varias disceptatiōes an pōtifex esset supra cōciliū ꝑdurauit. non sine scandalo reipub. christiane.

Qua facta est defectio ⁊ varia bella ⁊ dissidia secuta sunt. ⁊ cometa apparuit: secuta est occisio hominum in leodio.

Albertus austrie dux ⁊ ꝑdicti Sigismundi gener: ac Boemie vngarieq̄ rex. āno dn̄i. M.cccc.xxxviij. tercio kal. aprilis impator post sigismūdū creat⁹ ipauit ānis. ij. Vir q̄dē optim⁹ ⁊ in oī v̄tute decorat⁹ religiosus ꝑnceps: ⁊ q̄ liberalitate sic iusticiaq̄ ꝑstaret. fuit i bellis audax ⁊ manu prōpt⁹. Is ꝑmo apud albam regalē cū cōiuge sua Elisabeth kal. ianuarij summo ꝯsensu ⁊ applausu oīū coronat⁹ ē. Inde ꝑdie nonas maij rex boemie designatū diademaq̄ suscepit. Inṯ h̄ ⁊ electores ipi̓ apud frāckfordiā ꝯuenientes eius felicitatem admirati ⁊ ipsi suū sanguinē extollere decreuerūt: ideoq̄ romanū imperiū alberto cōmendāt. At illi acceptare impiū in iussu baronū: ⁊ nisi primores vngarie indulgerēt haud quaq̄ licebat. quib⁹ haud ex vsu videbaṯ suū regē theutonib⁹ impare: dū sigismūdus romane rei ꝯsultur⁹ italiā germaniā ceterasq̄ ꝓuincias ꝑgrasset vngariā turcoꝝ direptioni patuisse: atq̄ ob eā cām iureiurādo albertū obligarūt: ne suo in iussu impiū acceptaret. Vocati tn̄ ad regē: q̄ tūc viēne fuit: multa in vtrāq̄ partē dicta: victi ꝓcib⁹ ꝓcipue frederici ducis austrie tūc adolescētis assensum dedere. Impiū sūma cū gratulatiōe germanoꝝ ab alberto susceptū. Ille impio auctus vngariā redijt aduersus turcos: q̄ rascia sua ferāt arma motur⁹. Interea georgi⁹ palocius strigoneñsiū pōtifex diē obijt: q̄ coronā regni ⁊ ꝓciosā regni supellectilē in arce seruauerat. Qua re cognita albert⁹ eo se ꝯfert. Arx regine dediṯ. Que dū thesaurū regni corā baronib⁹ ad eā rem selectis recognoscit coronā hēi stephani regis: quā sacrosanctā putāt clam surripit: anulisq̄ custodiēdā tradit. ce. era obsignata obclaudit arce. Albert⁹ budā reuersus nō expectatis auxilijs aduersus turcos exercitū ducit. Castra intra titiā amnē ⁊ danubiū collocat. Interea turcoꝝ impator euicto castello excecatoq̄ despoti filio: cui⁹ sororē in matrimoniū duxerat domū abijt. Albert⁹ vbi expugnata synderonia turco abijsse cognouit dimisso exercitu budā redijt. Sȝ soluto ferueñ augusti calore vexat⁹ dū peponib⁹ nimiū oblectareṯ ventris solutionē incidit. Cum igiṯ dissinteria laboraret sentiens piculū viēnā repetē statuit: siue morituꝝ inṯ suos: siue q aerē in quo fuerat nutrit⁹ ꝯferre aliq̄d ad sanitatē spabat. Iter ingressus cū iā strigoniū ꝑterisset: ⁊ in itinere magis ac magis morbo affect⁹ relicta vxore ꝑgnāte obsignatoq̄ testamēto i villa q̄ lōga diciṯ. vj. kl. nouēbris e vita decessit: ꝑnceps liberalitate ⁊ fortitudie clar⁹ q̄ magna de se christiane reipublice ꝓmittere videbaṯ. Nec minora ppl̄i de sua virtute ꝯceperāt pulcherrime spei breuitas vite nō sinit neq̄ enī biēnio toto impauerat. Statura ei⁹ ꝓcera fuit. neruosū ⁊ validū corp⁹. facies terrifica more gētis crasa barba superi⁹ labij intonsū. vestē haud splēdidā balibeus auro grauis cinxit. nec vnq̄ lateri defuit ensis. Corpus eius in alba reconditū est.

Onciliū basilee anno dn̄i. M.cccc.xxxviij. ex martini pōtificis decreto ꝯgregaṯ. ꝑmo tn̄ lēte ⁊ pua admodū frequētia auctoritateq̄ martini nutritū inde turba plurima cōuenit epōꝝ ⁊ alioꝝ ꝑlatoꝝ cū q̄busdā cardinalib⁹ q̄ ab eugenio recesserāt: videlicet placētino. bononieñ. dn̄o antonio veneto. arelateñ. aragonēsi. hispano. cypriano. ⁊ dn̄o iuliano romano cardinali scī angeli legato in ꝯcilio gnāli ibi deputato. Aiaduertēs eugeni⁹ illos ꝯgregatos nō vacare ad extirpationē heresis bohemoꝝ ⁊ reformationē ecclesie. ob qḋ ordinatū fuerat ancipiti cura distract⁹ q bellṯ vndiq̄ ꝑmereṯ: ⁊ q basilieñse ꝯciliū augeri indies cerneret ꝯcurrētib⁹: eo hispanie gallie germanie pānonieq̄ ꝑncipib⁹: q̄ oēm reipublice cām i arbitrio ꝯcilij reponebāt. illud q̄dē ꝑmo bononiā trāstulit cardinaliū oīūq̄ q̄ secū aderāt ꝯsensu. Sȝ impator alijq̄ ꝑncipes ⁊ ꝑlati: qui tū basilee erāt nō mō pōtifici nō obtēpauerūt: verū etiā eū bis terq̄ monuerūt vt basileā idoneū a martino celebrādi ꝯcilij locū delectū vna cū cardinalib⁹ ꝓficisceret. Aliṯ se in eū acturos vt in ꝯtumacē. Eugeni⁹ aūt dubi⁹ q̄d potissimū decernēt misit eo legatū frāciscū cōpitensē vtriusq̄ iuris cōsultū pataninūq̄ equitē: q̄ ei⁹ cām tueret. Verū suggestionib⁹ philippi mediolaneñsis ducis eugeni⁹ priuat⁹ ⁊ amedeus dux ad pōtificatū delect⁹ fuit: quē felicē vocarūt. Conciliū igiṯ pulcherrimū initiū habuit: sȝ turpissimū exitū ꝓpter scisma subsecutū. Eugeni⁹ cognita iniustitia delphinū karoli francoꝝ regis filiū cum magno exercitu i basilieñses ꝯcitauit: cui⁹ ipetu ꝯuētus illico dissipat⁹ ē.

Basilea pulcre heluetie ciuitas ampla clarissimaq̄ i loco regio extructa: unde basilea dicta. Hec eīn [ ] latine regalṯ sonat. Inde apud grecos [ ] regnū diciṯ. Ud ob frequētes terremot⁹ q̄si sine base appellata: q̄uis vulgo ferāt ibi latuisse basiliscū: ⁊ post ei⁹ detectionē nomē vrbi reliq̄sse. Hec vrbs rheno abluiṯ: ⁊ eā pene mediā diuidit. pōte tn̄ sic vrbis ptes iūguṯ. Is fluui⁹ germanie celeberrim⁹ ex rheticis alpib⁹ ortus. Qui varijs mōtiū ipedimētis latat⁹ cū rupib⁹ certaṯ terribili fremitu eluctuat ꝑcipue ꝓpe oppidū schaffhausen. ingēti impetu ꝑ ꝓceps ruit: ⁊ sub oppido lauffenberg artat⁹ petri spuma albissima pre fremitu ⁊ collisione appet. Tādē atrox ⁊ spumās amplo gurgite ad augustā rauracā vsq̄ ⁊ basileā euolui: ⁊ eā i duas ptes diuidit ciuitatē quoq̄ ac pōtē in occulto insidiaṯ cū terremotib⁹ sepenumero quassata fit. Littora enī rodit alueos nouos q̄rēs terrā cauās vētis ⁊ edes replēs hos mor⁹ ꝑ̄tat. Quādobrē veterē rauricā augustā cui⁹ vestigia supra basileā cernunṯ defecisse arbitranṯ. cui nomen basilea a deserto...

ptorib⁹ postea sortita fuit. Ea vrbe a rheno cōmoditatē magnā hꝫ q̄z inde multā hꝫ nauigationē: vt cū magnis onerib⁹ ad multas regiones nauigari possit. Ursulā quoqꝫ diuā ꝟginē cū sodalib⁹ a colonia nauigijs ꝑ rhenū ad basileā ascēdisse historie tradūt. Rhenus autē et si accolis multa q̄nqꝫ dāna īfert: vbertatē tn̄ glebe affert. Cū h̄ vrbe etate nr̄a lateritijs domib⁹ pulcherrimis edib⁹ monasterijs tēplisqꝫ magnificētissimis hospitalib⁹ āplis alijsqꝫ vrbiū necessarijs cū mag̃ ābitu et menib⁹ fossisqꝫ ꝓfūdis exornat. Neqꝫ agrū ꝟplissimū īter mōtana cōstitutū: q̄ et frumēti viniqꝫ boni feracissim⁹ est. Est qꝫ vrbs celeberrima et antiq̄. Sꝫ euenit ī hac q̄d ī ceterī antiq̄s vrbib⁹ quoꝝ descriptio pcessit euenire solet: vt reliq̄e et monumēta q̄dā vetustissimoꝝ opꝫ cōspiciāt. verū ita ruinis et t̄remotib⁹ q̄ssa ac vetustate ipa ꝯsūpta: vt nec ei⁹ figure nec ad quē vsū fabricata fuerit q̄uis diligētissim⁹ ꝓspector q̄at agnoscere. Hec tn̄ mirū ī modū aucta et p⁹ t̄remotū rursus īstaurata nouissime nr̄is tꝑib⁹ bonaꝝ artiū gymnasio ornata fuit. Pi⁹ eni sūm⁹ pō. ei⁹ noīs. ij. ob loci cōmoditatē p⁹ susceptū pōtificatū in ea vīe gymnasiū ꝯdidit: ac ꝓuilegijs dotauit. q̄ olī ī ea vrbe tꝑe ꝯcilij basilieñs plura egregie ꝑfecit. Sita ē aūt ī alsatia cui quōdā Heluetie nomē fuit: tūc gallie nūc germanie iure pulcra. Cū Ludouic⁹ delphin⁹ viēnēsis ī ei⁹ agrū oc̄ꝫ fere militū eduxisset īgētēqꝫ metū basilieñsib⁹ īntulisset: et suitēses ex federe socij ciuitati q̄tuor milia militū leuissime iuuētutis auxillo misissēt acri bello dubio marte pugnatū est. De ea pugna illico īferi⁹ mētio fiet. Hēt h̄ īclita vrbs duas ptes vt ꝓmissꝫ ē. Maior hēt tres verti ces. In vno vetustissimꝫ diue Marie extat tēplū sūmū eꝑalis sedes auxilio diui Herici īperatoris scōl ornatū. In alio canonici regulares ad scm̄ Leonardū degūt. In tertio eccl̄ia scī Petri situata est. Primū quoqꝫ monasteriū cū abbatia ad scm̄ Albanū ī ꝑcie vrbis extat. Inde minores augustinēses: et ꝑdicatores in eo lōca sortiti sūt. Dom⁹ itē cruciferoꝝ et diuoꝝ theutonicoꝝ spatiosa loca occupāt: et moniales ad scāꝫ katherinā et scāꝫ clarā: et scāꝫ mariā magdalenā. Minor aūt ps vrbis celeberrimū hēt monasteriū carthusiēsiū et eccl̄iaꝫ scī Theodori et scī nicolai: ac alias basilicas. In hac quoqꝫ vrbe multe scōꝝ reliq̄e sūt: ac ornat⁹ varijs: q̄b⁹ decorata existit.

Frederico postea ro. īperatori Amedeus dux sabaudie quē cler⁹ apud basileā cōgregat⁹ Eugenio q̄rto a sūmo pōtificatu deposito in illi⁹ locū suffecerat felicēqꝫ papā v. vt ꝓmisim⁹ vocauerat filiā quā domi hēbat viduā iuuenē et forma ꝓstātē ī matrimoniū obtulit. filiqꝫ docti noīe auri nūmū ducēta milia si Eugenio relicto se petri successorē appellaret. Horruit cesar minimeqꝫ sacramēto suo eccl̄ia sacra fedare voluit: atqꝫ ad suos cōuersus vēdere inq̄t alij pōtificalia solēt h̄ libēter emet si repiat venditorē.

Borsius estēsis ferrarie marchio ꝓmogenit⁹ ex Stella nobili adolescētula pellice suscept⁹: p̄re Nicolao: apō mediolanū defuncto ī ferrariēsi regno succedēs regnauit ānis. ix. vir certe magne hūanitatꝭ et prudētie ac liberalitatꝭ īsignis. necnō et bonarū lraꝝ egregie doct⁹: q̄ regnū pace et iustitia gubernauit: et vrbē ferrariēseꝫ muris nouis ex pte padi cīgere cepit: et plura edificia suꝑbissima ī vrbe erexit: et vias et plateas strauit. Monasteriū scte Marie ab angelis ordinis scī dominici erexit: et se post morteꝫ ibi sepeliri fecit. Hic Johānis frācisci gonzage mātuani filiā duxit vxorē: ex q̄ Nicolaū vnicū filiū mire pulchritudinis suscepit. cui⁹ tutelam et regni curā borsio moriens cōmisit.

Albertus austrie dux ꝑdict⁹ anteq̄ romanū suscepisset īperiū in iudeos deseuiēs eos oēs in sua ditiōe occidi iussit q̄ nolēt ad christū verū et singularē deū ꝯuerti. Ob h̄ multi baptismū suscepe. Ex q̄b⁹ vnū frederic⁹ . . . īparet ī cubiculū suū acceperit eūqꝫ cū eēt sibi coetane⁹ dilexit. Is p⁹ aliquot ānos prīs odi⁹ ad iudaicā ꝑfidiā sese reuerti statuisse dicit. Frederic⁹ ꝯ suadet ne vīā vite ꝯferat. Cūqꝫ vbi sua nil ꝑficeret theologos ex viēnēsi scola accersit q̄ iuuenē īstruāt: addit p̄ces: addit lachrymas ꝓmittit: minat. Postremo vbi frustra sese niti cognouit suu⁹ iuuenē ī iudiciū requirēdū tradidit. Ille ad suppliciū duct⁹ nullis obstrict⁹ vincullis sic cui peterat: et pyrā ardētē vidit hebraicū carmē incipiēs in medias flāmas intrepidus se cōiecit atqꝫ ibi tot⁹ exustus est.

Nimaduertit religiosus q̄dā ꝑdicator ex ordine ꝑdicatoꝝ Albertū cesarē ladislai patrē q̄ sermonē suū viēne audiebat sōno grauatū eē atqꝫ alti.ori voce qro inq̄t ex vobis q̄ astatis saluari ne p̄ncipes possint. Cūqꝫ rē dubiā et admodū difficilē reddidisset: tūqꝫ rex excitat⁹ attētissim⁹ eēt appagete appagete ait. Nāqꝫ si baptizati p̄ncipes ac ī cunabulis moriāt nō ē desꝑata eoꝝ salus.

Petrus paulus vergeri⁹ patria iustinopolitan⁹ p̄hs et orator ac iuriscōsult⁹: necnō et lingua latina grecaqꝫ eruditissim⁹: chrysolore bizantini p̄hi auditor et carrariensiū p̄ncipū olim familiarissim⁹ ꝑ h̄ tpa ꝑdictis virtutib⁹ celebrat⁹ magno fuit in ꝑcio. Qui cū eloquētissim⁹ haberet īnt̄ cetera historiā satis elegātē de gestis carrariensiū diuoꝝ edidit. et de ingenuis morib⁹ libellū. et in diui hieronymi laudē cultissimas orones cōposuit et alia multa.

Maffeus vegius p̄ria laudēsis vir doctissim⁹ orator et poeta nō vulgaris martiniqꝫ pape datari⁹ ob dicēdi elegātiā rome floruit. Qui aliquot editis libellis ptim metro: partim orone soluta magnā laudē sortit⁹ est. Int̄ quos tertiūdecimū eneidoꝝ librū v̄su heroico cōposuit. Ei⁹ quippe ꝓcuratione et impensa reliquie scē monice ex hostia tyberina romā trāslate sunt. et eisdem capellā atqꝫ sepulchrū miro artificio suo sumptu extruere fecit: vbi et corp⁹ suū in ea capella sepeliri voluit.

Frāciscus barbar⁹ patrici⁹ venet⁹ chrysolore in grecis lr̄is discipul⁹ excellētissimi īgenij vir ob doctrinā et dicēdi ꝓmptitudinē et reipublice admīstrāde prudentiā laudatissimus habitus est. Hic cū eruditissim⁹ eēt: pulcherrimū librū de re vxoria ac ep̄las ornatissimas edidit.

Leonardus quoqꝫ iustinian⁹ vir magni ingenij vtriusqꝫ lingue grece et latine peritissim⁹ quedā greca in latinū ꝯuertit vtpote cymonis et luculli vitas. Hic bernardū iustinianū filiū genuit doctrina et prudētia consimilem.

Karolus aretin⁹ poeta grece latineqꝫ lingue vir eruditissim⁹ atqꝫ eloquētissim⁹: frācisci philelphi emulus iisdē tꝑib⁹ floruit: q̄ tum metro tum soluta orone multa cōposuit: et q̄dā e greco cōuertit. Quamobrē a florētino pp̄lo in suū cācellariū vocatus īmunitatis beneficiū consecutus est.

Caietan⁹ patria vicētin⁹: patauin⁹ canonic⁹: theolog⁹ et p̄hs sui tꝑis ꝑcipuus in patauino gymnasio tum legēdo tū disputādo principatū obtinuit. Et ideo accuratius sup octo libros phisicoꝝ cōmentatus est. et sup libros de aīa: et de celo et mundo: ac alia composuit.

Concilium florētie anno dn̄i. M.cccc.xxxix. ab eugenio pōtifice ꝯ basilieñse celebrat. Mortuo eni sigismūdo imꝑatore a quo basiliense ꝯciliū incrementū habuerat: creato alberto duce austrie ꝯciliū ferrariense eugenij noīe cardinal scē crucis inchoauit. Eo ꝓficiscit et eugeni⁹ eo q̄ aduētare imꝑatorē ꝯstātinopolitanū iohānē paleologū intellexerat. Is ferrariā ingrediēs nō aliter suscept⁹ ab eugenio est ac romani imꝑatores suscipi ꝯsueuerāt. Uerū cū pestis ferrarie inoleuisset florētiā trāsferre ꝯciliū placuit. Ibi habito sepi⁹ ꝯuētu discussaqꝫ grecoꝝ et latinoꝝ ꝯtētione tādē eo vētū est: vt greci rōnib⁹ victi faterent spiritū sanctū a p̄re filioqꝫ ꝓcedē vtqꝫ in azymo sine fermēto triticeo pane corp⁹ christi consecrarent: ac purgatorij locū eē crederēt. Postremo vo vt faterent romanū pōtificē verū christi vicariū petriqꝫ legittimū successorē ꝓmū in orbe locū tenē: cui et oriētal et occidētal eccl̄ia merito pareret. Abeuntibus aūt grec. xxi. nouēbris re h̄ mō cōposita gaudētes in patriā rediere Armeni etiā cū fide nr̄a ꝯuenere. Preterea vt p̄res augēdo basiliense conciliū infirmarēt eodē tꝑe. xviij. cardinales creauit. quoꝝ de numero fuere duo greci ruten⁹ et nicen⁹: vt eoꝝ auctoritate grecoꝝ natio in fide contineret. Que haud ita multo post in antiquos mores recidit.

Philipp⁹ mediolanēsiū dux occupata genua vrbe magnū exercitū vni sozij comelu sollinijqꝫ ꝯtinebat. Quapropt suscipit aduersus eū a florētino pp̄lo bellū. q̄d vsqꝫ ad obitū eiusdē durauit ānis. l. xxv. illud tn̄ nōnunq̄ et insidiaꝝ plena pace intercedēte.

Frācia ante hec tpa diu in flore nūc in merore fuit: cū illud regnū florētissimū supra modū per heinricū regē anglie vastat. Postq̄ autē alios bello deturbauit non sine grādi iactura suoꝝ infelicissime vitā finiuit. Johānes quoqꝫ dux burgūdie h̄ regnū eque lacerauit. q̄ harū post occidit: q̄d malorū multorū cā extitit. Cardinal scē crucis tādē pacē cōposuit: quā burgūdi acceptarunt. Uerū iohānes burgūdie dux post treugas initas cum sactum ambo diuinissimā sūpsissent ī ꝯspectu regis frācie atrociter occidit. Ideo mala succedūt tpa ꝑ regiones frācie.

Uo an. itēs his dieb⁹ in italia fuerit miles vn⁹ curial⁹ noīe sigismūdi imꝑatoris curial ꝑcipuus et lucretia ī senēsi etrurie vrbe ambo decori eraboqꝫ speciosissimi. Uerū lucretia mira pulchritudine pollēs. Hec acre sensit eū sigismūdi illuc degeret. Et nāqꝫ ceco amore ad inuicē solo visu exarsere: et tādē ad cōcupitū fine peruenere. Et cū ibidē ꝑ aliquot tpe in bonis dies suos deduxissent: ob cesaris discessū facta fuit separatio. Ex q̄ tantā vterqꝫ cōtraxit tristitiā q̄ lucretia post lōgas lachrymas egritudinē incidit. Et qz cor suū aberat īter brachia matris īdignātē exalauit alaꝫ. Eurialus vo postq̄ obijsse verā amatorē cognouit magno dolore ꝑmot⁹

consolationem vllā admisit: nisi postq̄ cesar ex ducali sanguine vgi nē castissimā sibi mr̄ımonio cōiūxit. Ex quoꝝ exēplis moneri iuue nes vt ipari amorib⁹ studeāt. Qui eni nūq̄ sēsit amoris ignē: aut la pis ē aut bestia. Hoꝝ historiā pi⁹ pō. añ pōtificatū pulchre ōscripsit.

¶ De Aduentu Delphini in alsatiā tpe cōcilij basiliēsis.

Enit per hos dies Ludo

uicus delphin⁹ viennēsis: ac p̄mogenit⁹ regis Frācie cū mag̃ exercitu īfra limites impij oppidūq̄ obsidiōe cīxit cui nomē ē mōs beli gradi qd ab īperio comites de vuirtēberg hēt in feudū. Ibi cū aliq̄diu delphin⁹ maneret cū castellanis tādē cō uenit vt sibi ad certū tps oppidū traderet: quo elapso libere restitue ret. Nā alit illud vi decreuerat expugnare vt locū hēret ī quo posset morari: qz nō decebat regis filiū ī cāpis degere absq̄ tecto. Postq̄ aūt delphin⁹ belligrado potit⁹ ē: fama vndiq̄ aduētū suū publica uit: sed nō vno mō apud oēs. Apud aliquos nāq̄ se in auxiliū nobi litati se venisse p̄dicabat tanq̄ germania p comites eēt oppssa. Apd alios vo vocatū se dicebat ꝑ pp ducē Sigismūdū se venisse. Et hos rumores vbiq̄ publicari studebat: nō q̄ ita eēt: s; q̄ fauorē ob eam cāz sese putabat hituꝝ. De delphini exercitu varia dicta sūt. q̄ minora pbāt. v. ꝑ xx. milia cēsent eē. Cōcordatū ē iter delphinū ꝑ alsaciēses v ꝑ xx. milia hoīm ex suo exercitu p hiemē in oppidis alsatie recipi debere. ipseq̄ delphin⁹ ꝑ thuricēsib⁹ ꝑ alijs obsessis ferre opem p mittūt. Venerāt iā delphini gētes q̄ vulgo vocāt armeniaci ī subi diū cuiusdā castelli qd suicēses ꝑpe basileā obsidebāt. Suicēses vt h̄ senserūt nō expectatī hostib⁹ obuiā pgūt: p̄maſq̄ armeniacoꝝ turmas ledūt: stragē dāt plimosq̄ neci pbēt. Armeniaci vo retro pedetētī fugiētes ad maiorē exercitū se recipiūt. Illi sāguinis cupi di ꝑ auidi victorie dū glīaꝫ q̄rūt ppꝫ salutē amittūt. Uētū ē ad hos pitale scī iacobi qd vix stadijs q̄ttuor a basilea distat. Ibi vniuersa multitudo armeniacoꝝ ī suicēses irruit: nōnullis añ portas basilee positis: q̄ exeūtes obseruarēt cederētq̄. Cōmittit atrox ꝑ miserabi le p̄liū: caduntq̄ ex vtraq̄ pte q̄plurimi. Preliū a p̄ncipio diei vsq̄ ad finē tractū ē. Ad extremū nō victi suicēses: s; vicēdo fatigati vi ctoria lugubris armeniacoꝝ fuit: cāpusq̄ liber eis māsit nō vtute: s; multitudine supantib⁹. Ex armeniacis dicūt aliq̄ plures stratos esse q̄ ex suicēsib⁹. Magna cedes equoꝝ fuit. Plures thentoni dum suicēses vleisci volūt vitā amiserūt. Dū h̄ agūt rex romanoꝝ orato res ad delphinū mittit eṗs augustēsē: ꝑ iohānē de aych doctorē nō nullosq̄ milites pscrutatū dē causa sit q̄ īperiū cū exercitu sit ingres sus. Redeūt oratores ꝑ cū his delphin⁹ suos ad regē destinat. v. vi ros p̄stātes. Interī ex pte cōcilij basiliēsis cardinales: duo arelaten sis ꝑ scī calixti pluresq̄ alij doctores delphinū adeūt: ꝑ cū his ciues basiliēses dep̄cāturq̄ ne ve ōcilio vl ciuitati noceret. Is rursus suos basileā cū his nūcios mittit. q̄ habuerūt diuersos cōcordie tractat⁹. Nā ꝑ oratores felicis pape ac ducis sabaudie totiusq̄ suicēsis fa ctiōis illuc cōuenerūt. Oratores q̄ nurēberge fuerūt dixerūt delphi nū vocatu regis ꝫ suicēses venisse. Tādē cū deuastationē ī alsatia pegerūt: nō sine nece suoꝝ ad p̄p̄a reuersi sūt āno dñi. M. cccc. xliij.

Brixia olim nobilissima cenomanoꝝ galloꝝ ciuitas: ꝑ nunc q̄dē īter ceteras lōbardie vrbes admōꝫ potēs ante h̄ tpa se xto idus martij in Venetoꝝ man⁹ deuenit. Cui⁹ cā fuit q̄ philippus dux quēdā virū pessimū ibidē vectigalib⁹ p̄fecerat: q̄ īto lerabilia ciuib⁹ īposuit. Propt̄ qd brixiani lacessiti veneris ciuitatē obtulere. Susceptaq̄ brixia cardinal' scē crucis vltro citroq̄ sepi⁹ nūcijs trāsmissis: tādē pacē ea ōditiōe īter philippū ꝑ venetos cōpo suit vt brixiā Veneti ꝑ oppida brixianoꝝ cremonēsiūq̄ q̄ antea ibi ꝑ mātuan⁹ marchio cepant retinerēt. Insup ꝑ bergomū eiusq̄ agrū legat⁹ ex federe ipsis Veneti designauit: hac ēt cōdictiōe ne socios venetoꝝ florētinosq̄ bello lacesseret. Inde veneti tātā glīaꝫ ꝑ vtili tatē cōsecuti sūt. Deide arx vol ꝑ machinis vix est expugnata. Dein de bellū lucēse cū florentinis suscipit: qd p annos tres maximo cuꝫ vtriusq̄ ppli damno protractū fuit.

Osmas medices florētin⁹ potētissim⁹ ciuis q̄ cū ē florētiaꝫ plsus ꝑ āno dñi. i. 432. ī vrbē fuocat⁹ eēt gubēnatori oīꝫ rei pu. statī flomaī fcē. Uñ ꝑ mltos alteri⁹ aduēse factiōis ī exiliū egit Fuit. n. apd florētinos ciuis p̄meri⁹ oēsq̄ ñ solū apd italos: s; forte ꝑ apd exteras natiōes opū affluētia p̄m⁹ ē hit⁹. Uerūetiā prudētia hu manitate liberalitate bonarūve artiū: ꝑ p̄eriti histoꝛiaꝫ p̄stātia oēs supauit. Tāta fuit h⁹ diuitiaꝫ habūdātia vt suo auxilio Frā. sfoꝛtia mediolanēsē ducatū obtinuerit. Mlta quoq̄ ecclīastica edificia cui noīe fēddit. ꝑ ī p̄mis celebre mōasteriū apd fesulas ñ lōge ab vrbe florētia ordis cānicoꝝ rglarū extruxit aliū ēt ī vrbē ī honorē btī marci eiuſ. ordis scī dnici a solo edificauit. ī q̄b⁹ bibliothecas extru xit adeo supbissimas: vt oēs stupent ī italia libr' notabilib⁹ ī oīnēs facultatib⁹: nō solū latinis: s; ꝑ grecī: q̄ fuerāt nicolai de nicolis: viri studiosi lingue vtriusq̄ periti illas exornano. Alia quoq̄ in vrbe ex truxit monasteria ꝑ priuata edificia. ꝑ nō lōge a domo habitatiōis monasteriū seu canonicatū permagnificū edificauit in honore diui laurētij. Que opa viri magnificētiā p̄seferūt. Porro cū sic ānis mul tis vixisset: relicto filio petro vtutī paterne imitatore anno dñi. M. cccclxiiij. kal. augusti defunct⁹ ē in bona senectute. Cui⁹ corp⁹ apud scīn laurētiū ōditū ē cū h̄ titulo Cosimas medices pr̄ p̄rie. Laurēti⁹ ex filio petro nepos oēs auitas vtutes atq̄ diuitias reuiuiscē fecit.

Icolaus euboic⁹ sagūdin⁹ eṗs latine ꝑ grece lingue atq̄ ele gātie p̄nceps laudatissim⁹ habet. Qui in freqūti florētino ōcilio medi⁹ assistēs mulī ꝑ eruditis viris audiētib⁹ dispu tātiū vba atq̄ sentētias tum grece tum latine plataꝫ mira celerita te ꝑ adeo accōmodate referebat vltro citroq̄ in vtraq̄ lingua fide lissime ꝑ sūmo ornatu reddebat.

Mbrosius florētin⁹ ordinis camaldulensis gnālis abbas theologus insignis latine greceq̄ lingue accurate doct⁹: ꝑ bonis oīb⁹ disciplinis ornat⁹ in eo ōcilio clar⁹ habet. inter cetera sui ingenij monimēta diogenū laertiū de moib⁹ ꝑ vita phoꝝ ad cosmā medicen e greco latinū fecit. Alia quoq̄ multa opuscula composuit.

Ohānes tortelli⁹ natiōe aretin⁹ ro. pō. subdiacon⁹ ꝑ cubicu lari⁹: ac nicolai postmodū pō. ōtubernalī: ꝑ studioꝝ suoꝝ ī tim⁹ comes greci latinisq̄ īris ac theologici nō mediocrit' doct⁹ hac tēpestate floruit. q̄ int' cetā studioꝝ suoꝝ opa describēdi rōne opus p̄clarū edidit. ꝑ orthographiā suis īris ordiat. Athanasij quoq̄ vitā ad eugeniū papam in latinū trāstulit. ꝑ appianū historicū ad verbū interpretatus est.

Ntoni⁹ cermisan⁹ medicie monarcha: q̄ lectiōi ordiarie pa due lōgo tpe p̄fuit sequētū miri extollit laudib⁹. Fuit eni hō hilari ac iocūdus debite carnosus: cōplexionē adeo sibi donatā optimā hīs. q̄ ī senectute masclos pulcherrimos post se reliqt. p̄m⁹ ex mēte abocili eatū ī termis more iurisōsultoꝝ apuit: cōe. hiq; ex viscerib⁹ Auic. ad oēs egritudies posteritati reliqt. Diē clausit extre mū anno legi gre. M. ccccxlj. xxiij. Augusti. sepultus apud sanctū antoniū padue.

Artolemeum mōtagnanū phm ꝑ medicū celeberrimū etas ista attulit q̄ multarū rerū cognitiōe ꝑ scripturarū subtilita te ceōs sua etate phos supauit. Qd pulchre libri de ōseruatiōe sa nitatī a se editi ostēdūt. Adiecitq̄ his ꝑ ōsilia ī medicīs de pticulari bus egritudinib⁹ a capite vsq̄ ad pedes. Silr de balneis. de mō cō ponēdi medicinas. ꝑ antidotariū in ōsilijs: ꝑ alia multa.

Ugo quoq̄ senen. vulgatissim⁹ medic⁹ p h̄ tpa dina q̄ dā ingenij ꝑ medēdi gr̄a oēs q̄ ante illū ī etruria floruerūt excelluisse credit. Qui sup p̄mo Auicēne: ꝑ aphorismis hipocratī: ꝑ tegni galieni: ꝑ ōsilia vtilia scripsisse dicit.

Icolaus de tolētino hēmitarū scī augustini pr. q̄ āno dñi. M. cccxlj. obierat h̄ āno. M. ccccxlvi. frequētissīs mira cul' clar⁹ ab eugenio pacifice toto añ āte pplo ro. oīq̄ cardi naliū cetu scōꝝ ōfessoꝝ nūero aggregat. Voluerat tñ iohes. xxij. pō tifex q̄ de ei⁹ scītate p̄cipuā habuerat notitiā hūc ei honorē impiri S; multi belloꝝ scismatūq̄ turbinib⁹ vexat⁹: ac etiā morte p̄uēt⁹ id hūc vsq̄ diē dilatū est. Is scīs ē picem oppido: qd scī angeli nūcu pat sub firmana ciuitate mr̄e amita p̄re cōpagno mediocrib⁹ parē tib⁹ nat⁹ adult⁹ fact⁹ corp⁹ ꝑ aīaꝫ deo ōsecrauit. In adolescētie p̄mor dijs mūdo renūciās ordinē hēmitarū btī augustini cōplex⁹ ē. Inde multi ieiunijs vigilijs vberib⁹ corp⁹ suū afflixit: ꝑ ōtēplatiōi se totū dedit. Oīs ei⁹ sermo aut rar⁹: aut cū opus eēt erat de moib⁹: de reli gione: de pietate: de mūdi ōtēptu: vel de amore dei fuit: ꝑ de celesti p̄ria cilicio circuloq̄ ferreo subtrito hitu vtebat. q̄b⁹ carnē suā plu rimū macerabat. Diabolicas etiā tētatiōes p̄tulit. In eo quoq̄ pro phetie spūs fuit. Ad eū multi lāguētes nōnulli malignis vexati spi ritib⁹ ducti curati sūt. Trigīta ānis ī tolētino ōuētu p̄manēs nunq̄ carnes oua pisces aut alia pinguia sanitatī aut īfirmitatī tpe rept⁹ ē comedisse. Cū aūt q̄dā nocte diu ī ōrone p̄titisset ī cella sua obdor miēs vidit ī sōnis syd⁹ clarissimū: situ nō aliūꝫ loco nascitur: p̄rto diē: qd p⁹ oratoriū dicō ī tolētino ēminū hūit. Ex h̄ ōgnoscēs se ertū gradū ī eo loco sepultura elegit ad īmaudā claritatē scītatī ei⁹. Scū scissim⁹ vir celo recept⁹ ē. D⁹ ēt festiuitas x. die mēsis sep. celebrat.

Aureli⁹ vallēsis (vt aiūt canonic⁹ rmin⁹ phs ꝑ theolog⁹ q̄ rhetoꝝ ꝑ grāmatic⁹ h̄ tpe clar⁹ ex his: ad iohēꝫ tortelliū ami cissimū suū elegātiaꝫ libꝛos sex ex neapoli dedit. q̄b⁹ nil vti lius excogitari potuiss̄. Scripsitq̄ ī dialecticā ꝑ in q̄ntilianū cōmē

tarios dignissimos. Ep̄las quoqꝫ pauli suo m̄ō ī latinū v̄tit. Home-
rū īsup̄ ⁊ herodotū ac thucididē latine loq̄ docuit. Nōnulla ēt acri
cura ⁊ diligētia ↄscripsit. Inuectiuas etiā aduersus mīlos ↄposuit.

Alpheus palmeriꝰ natiōe florētinꝰ historicꝰ ⁊ p̄hs ac orator
disertissimꝰ: ipsis quoqꝫ t̄pibꝰ viguit: ⁊ īter p̄claros viros ī
ↄcilio florētino ānumeratꝰ fuit. Chronicā eusebij de t̄pibꝰ
q̄ diligētissime emēdauit: ⁊ ab anno dn̄i q̄dringentesimo q̄dragesi-
mo secūdo vsqꝫ ad annū. M.cccc.xlviij. ip̄se perfecit.

Lōdꝰ flauiꝰ forolumēsis vir doctissimꝰ: ⁊ dicēdi gr̄a ↄtissi-
mꝰ eugenijqꝫ pōti. secretariꝰ dignissimꝰ: h̄ ipo t̄pe ob eas res
mīlto hitꝰ ē ī p̄cio. Qui p̄t orōnes ⁊ ep̄las īnūerabiles a se
editas maria3 gl̄ia3 italie ↄtulit q̄ p̄ certis latēte supra mille ānos hi-
storiā tāta attigit diligētia: vt. xxxij. lib̄ros eādē diffuse ornateqꝫ ↄide-
rit. Nā oē nedū italie: s3 totiꝰ ol̄i ro. īpij p̄uīciaꝝ regionūqꝫ statū p̄-
plēbre ↄscripsit. Indeqꝫ d̄ roma triūphāte libros. x. ⁊ d̄ roma īstau-
rata li. iij. de italia illustrata li. xuj. Itē d̄ gest̄ venetoꝝ ac alia multa.
Quiqꝫ h̄ pꝰ se reliq̄t filios bonaꝝ l̄raꝝ feracissimos nec p̄ri inferiores.

Uarinꝰ verōn. chrisalore bizātini discipulꝰ grāmaticꝰ ⁊ ora-
tor ac p̄hs eruditissimꝰ: grece latineqꝫ līgue facūdissimꝰ: fer-
rarieqꝫ legēdo docēdo ↄponēdo cū īsuma pene discipuloꝝ
turbā a se erudiēdā ↄrissꝫ maxꝰ laudis p̄cōiū p̄meruit. Tādē vene-
tijs postea ferrarie ⁊ victorinꝰ mātue publico salario vocati mīlos ī
vtraqꝫ līgua erudire ceperūt. Int̄ quos ⁊ mātuani ⁊ ferrariēses p̄nci-
pes fuer̄. Hic guarinꝰ cū eēt īgenij excellē. grāmaticales regl̄as vtil'r
ī ordie r̄degit. Indeqꝫ strabōis geoḡphi europā ⁊ vitā quorūdā ex
plutarcho greco latinas eloq̄ntissie fec̄. Erāt ēt ipiꝰ q̄plurie elegātis-
sime orōnes ⁊ ep̄le a se edite. Deficiēs tādē ī senectute bōa ferrarie
apō cāmelitas sep̄lcro marmoreo īsigni d̄corato epygrāmate sepelit̄.

Georgiū t̄pezūtiū viꝝ doctissꝰ ⁊ ap̄licū secretariū cū his flo-
ruisse ↄstat q̄ ab eugenio pō. rome publico gymnasio voca-
tꝰ mīlt̄ āni hispāos gallos gēmāosqꝫ viros p̄stātissimos vna
cū italicꝭ oratoriā ⁊ poeticā docuit discipl̄as. retoricā ↄscripsit ⁊ alia.

Gregoriꝰ tiphernas rhetor vtriusqꝫ līgue eruditꝰ: strabonis
aliā in latinū ↄuertit. Johānes quoqꝫ aurispa secretarius
ap̄licus rhetor luculētus in p̄cio fuit: ⁊ quedā ↄposuit.

Antoniꝰ guaineriꝰ natiōe papiēsis: medicꝰ celebratꝰ: h̄ ipsa
t̄pa suo īgenio suaqꝫ īsigni doctrina clariorē reddidit. Qui
ī medicis ↄposuit d̄ febribꝰ: d̄ stōachi egritudinibꝰ: d̄ matrice
de artetica ⁊ iūcturꝭ ⁊ calculi passiōe tctatꝰ ↄposuit. Feruntꝰ ⁊ ipsiꝰ
de fluxibꝰ: de pleuresi: de peste ⁊ aliq̄ alia ↄposita laude digna.

Nicolaꝰ. v. papa: thomas sarzanꝰ antea vocatꝰ: a sarzana op-
pido lucēs agri hūili loco ⁊ familia natꝰ: p̄re bartholemeo
phisico: m̄re ādreola: pōtifex oīū ↄsēsu creat̄ p̄die non. mar.
i.4.47. vir cēte tāto p̄ncipatu doctria comitāte libēalitate magnificē-
tia dignissimꝰ. Laudat̄ n. eiꝰ liberalitas q̄ ī oēs vsus ē: maxie erga
l̄ratos quos ⁊ officijs curialibꝰ ⁊ bn̄ficijs mirifice iuuit: eos p̄mijs
ad cōponēdū ⁊ ad v̄tēdos grecos auctores ī latinū ita p̄pulit: vt l̄re
grece ⁊ latie q̄ sexcēt' iā circa ānis ī tenebꝭ iacuerāt: tū d̄mū splēdo-
rē aliquē adepte sint. Misit ⁊ l̄ratos viros p̄ oēꝫ europā quoꝝ īdu-
stria libri ↄq̄rerent̄ q̄ maioꝝ negligētia ⁊ barbaroꝝ rapinis pierant.
Hic cū oīū v̄tutū ornatissimꝰ eēt ⁊ ī deū ac hōies bn̄meritꝰ vno eo-
dēqꝫ āno ⁊ ep̄atū bononiēsē ⁊ cardinal' dignitatē ⁊ pōtificatū ade-
ptꝰ ē. Qui cū pōtificatū iniisset p̄t spē oīꝫ mūdi p̄ncipes hūit fauo-
rabiles. Iō motꝰ felix boꝛtāte ēt frederico cesare pōtificatū se spōte
abdicauit. Quā ex re galerū cardinalatꝰ ei trāsmisit ⁊ legatū germa-
nie cōstituit. Ea ↄcordia nō dn̄ pp̄ls ro. s3 ēt totꝰ mūdꝰ a tāta seditiōe
liberatꝰ admōꝫ letatꝰ ē. Et fredericꝰ ip̄ator erectꝰ vna cū leonora mu-
lie p̄ corona accipiēda romā ↄcessit: ⁊ ab ipso coronā ⁊ bn̄dictionē
accepit. Multa ēt gl̄iosus h̄ pōtifex ī vrbe ⁊ ex̄ edificia magnifice
⁊ splēdide edificauit. In vrbe edes pōtificias apud sc̄ā Mariā ad
p̄sepe. Restituit ⁊ t̄plū sc̄i stephani a fūdamētꝭ erexit t̄plū sc̄i theo-
dori. pāthēō ī medio vrbis positū marci agrippe opus plūbeo tecto
restituit. In vaticano āt ⁊ pōtificias edes ī hāc formā quā nūc cerni-
mꝰ redegit ⁊ muros vaticani p̄altos ⁊ latos īchoauit ⁊ molē īgētē q̄
hꝰ cohēcēt hostes possēt ne edes pōtificꝭ ⁊ bt̄i petri t̄plū vt āntea se-
pe fim̄ ē diriperēt. Extāt adhuc vasa aurea ⁊ argētea cruces gēmis
ornate ⁊ sacerdotales vestes cū mitra pōtificia q̄ hoīs munificētiaꝫ
ostēdūt. Libros p̄pulcherrios auro ⁊ argēto redimitos magne multitu-
dis cū adhuc ip̄e inedita nō p̄duisset, suo iussu ei scribere fecit. Ele-
mosynas mīltas ī paup̄es ⁊ egēs inopes erogauit. Auaritie adeo
exp̄s fuit vt neqꝫ offitiū v̄didisset neqꝫ beneficiū simoniaca prauitate
vllū collocauerit. Heatꝰ erga se meritos: amator iustitie: pacis auctor
⁊ ↄseruator iubileū hūit. bt̄ū quoqꝫ bernardinū ordis minoꝝ ī sc̄ōs re-
tulit. Tādē sine tedio aī q̄ maxie cruciabat̄ pꝰ captā ↄstātinopolī a
turcis siue febre ⁊ podagra q̄ potissimū vexabat̄ pōtificatꝰ sui āno
viij. 1455. morit̄: sepelit̄qꝫ ī basilica petri honorificētissia pōpa cū īsi-

Calixtꝰ. iij. papa natiōe hispanꝰ: ex valē (gni epitaphio.
tia ciuitate: p̄re Johāne: m̄re frācisca: generosis parētibus
natꝰ: alphōsus cognomīto boria antea vocatꝰ; libere educa-
tus. vi. idus ap̄lis: hoc anno iam decrepitus cardinalium suffragijs
pontifex creat̄: vir certe magni ↄsilij ⁊ vtriusqꝫ iuris peracutꝰ doctor
⁊ alfonsi regꝭ secretariꝰ. Pōtificatu suscepto calixti nomē de more
suscipiēs bellū turcꝭ statī indixit id se aīt pōtificatū vouisse ostēdēs
suo cyrographo. Et ad id p̄ficiēdū p̄dicatores p̄ oēꝫ europā statī mi-
sit: q̄ oēs christianos ī turcos ↄſarēt: ⁊ suis opibꝰ adiuuarēt. Ex his
aūt facultatibꝰ ad. xvi. triremes rome edificatas in hostē misit p̄ior-
chs acq̄legiēsi p̄fecto: q̄ triēnio maritima hostiū ↄstantoꝝ vexauit. In-
sulas q̄sdā cepit: ac magnas calamitates host. hꝰ itulit. Alfōsus aūt
rex ⁊ burgūdie dux crucꝭ signū suscipiētes ituros se ī hostē p̄fitebā-
tur: vel armatos milites missuros. Sacerdotibꝰ īterea aliquot dierū
supplicatiōes decreuit. Mādauit p̄terea vt assiduo rogatu deꝰ fle-
cteret̄ ī meridie cāpanis signū dari fidelibꝰ vt orōnibꝰ eos iuuarēt:
q̄ ↄ turcos ↄtinue dimicabāt. Ea de cā officiū trāsfiguratiōis dn̄i n̄ri
ihesu x̄pi ip̄e ordīauit. Iussitqꝫ eo mō atqꝫ cū his īdulgētijs celebra-
ri q̄bꝰ celebritas corpis x̄pi ī p̄cio hēt̄. Et p̄p̄ea ad vsū cassani p̄saꝝ
⁊ armenie p̄ncipē ad regē tartaroꝝ ludouicū bononiēsem ordis sc̄i
frācisci frēꝫ misit cū mult̄ ⁊ magnis munerībꝰ eos ī turcū excitās. q̄
p̄suasu hoīs m̄gnas turcꝭ calamitates ītulē. Pōtifex quoqꝫ ad trāsi-
gēda negocia pōtificia aliꝫ adiciēs beatū vincētiū hispanū ordis p̄-
dicatoꝝ cōpatriotā suū ⁊ bt̄ū eadmūdū āglicū ī sc̄ōs retulit ↄfesso-
res. Calixtꝰ āt ī oī vita īntegerrimꝰ elemosynas x̄pi paup̄ibꝰ freq̄ntes
dabat. In victu parcꝰ erat: ī s̄mōe modestissimꝰ. Morit̄ pōtificatꝰ
sui āno iij die. xvj. Reliq̄t cētū ⁊ q̄ndecī milia nūmū aureoꝝ: quos ī
vsus bellicos ↄ turcos cōparauerat. Sepelit̄qꝫ ī vaticano ad sinistrā
basilice sc̄i petri in t̄plo rotūdo: qd̄ sc̄e marie de febribꝰ dedicatū ē
nicolai impensa antea restitutum.

Fredericꝰ eiꝰ noīs tertiꝰ imp̄ator ernesti ducꝭ austrie filꝰ au-
strie stirie carinthie dux ⁊ comes tyrolis alberto romanoꝝ
rege e vita sublato āno dn̄i. M.cccc.xl. cōi voto delectꝰ inde coronā
germanici regni apud ciuitatē aquēsē sūmo honore suscepit: ⁊ ip̄a-
uit vsqꝫ in p̄ntē ānū. liij. Is postq̄ discretiōis ānos attigit mox reli-
giōis iduit zelū cepitqꝫ rebꝰ oībꝰ diuini cultꝰ augmētū p̄ponē qd̄ si-
bi ⁊ sue nō bonitas ⁊ nobilitas sāguis suadebat. Nā domꝰ austrie
p̄ncipes īt̄ quos plures reges ⁊ īp̄atores floruerē nūc sibi p̄s̄pe succedē
sp̄auerēt cū diuino cultui bn̄ ⁊ ↄstāt̄ famulati fuissēt. Quoꝝ vestigia
fredericꝰ secutꝰ defūctꝭ parētibꝰ q̄primū tutelā exuit vt locū videret
quo n̄ra redēptio celebrata ē: adhuc adolescēs trās mare nauigauit
sac̄ visēs loca vbi natꝰ saluator p̄dicatꝰ ī t̄plo baptisatꝰ ⁊ tētatꝰ vbi
cenauit: vbi iudicatꝰ crucif. xꝰ ⁊ sep̄ltꝰ: ⁊ vn̄ celos ascēdit. Quid mul-
ta? Osculatꝰ ē terrā vbi steterūt pedes eiꝰ q̄ nos redemit: feliceqꝫ re-
ditū cū gl̄ia hūit. Fuit eñ p̄nceps catholicꝰ ⁊ piꝰ: etate florida quā
sapiētia ↄtiitas ⁊ vite īntegritas comitabāt̄ corpe strēnuꝰ vegetusqꝫ
⁊ robustꝰ aptus ⁊ patiēs ad labores. forꝭ ↄstātieqꝫ aī. sobrietatꭗ cul-
tor p̄cipuꝰ. De sua deniqꝫ māsuetudie: d̄ religiōe: de iustitia: de pru-
dētia faciēdū v̄bū necessariū foret. Quō neutralitatē eccl'ie ro. nocē-
tissimā ex natiōe sua sustulerit vt obediētiā germanici p̄p̄li magno
labore maiori sūptu atqꝫ īdustria eugenio ⁊ nicolao restituerit. Uel
secuta ē q̄ nūc fruimur ecclīastice societatꝭ vnitas. Horrenꝰ tn̄ īgre-
di cū p̄uo nauigio magnū mare: neqꝫ n̄ra historia ē q̄ maiestatē tā-
ti p̄ncipis p̄ sua dignitate valeat explicare. Uetustas eñ īpij ⁊ ampli-
tudo auctas ⁊ gl̄ia deducēda forēt: ⁊ natio germanica q̄ sibi obseq̄-
tur. domusqꝫ ex q̄ p̄genitꝰ ē. cū ea regū ⁊ imp̄atoꝝ sedes ⁊ sepe vnga-
rie: sepe bohemie: ⁊ aliq̄ñ polonie reges dedit: q̄ laudes eiꝰ habunde
demōstrāt. Demū p̄sona p̄p̄ria q̄ corpis ⁊ aīe dotibꝰ egregie pollet.
Satꝰ ē tn̄ tacē q̄ maiestatē tāti p̄ncipis tenuiꝰ n̄ra ē historia p̄tur-
bare. Uereor eñ ne q̄s me putet in h̄ ope plerāqꝫ scripsisse ī gr̄aꝫ īp̄a-
toris n̄ri: ac p̄inde vanitatꝭ arguēdū eē. Qd̄ vitiū a q̄ui viro p̄sertim
scribēte lōgissime abesse debꝫ. q̄ tn̄ nouit fridericū nemo adulatū di-
cet. Si eos adulari tīmō dicimꝰ: q̄ mortaliū facta dictaqꝫ supra ve-
rū extolūt. cū hec scripta eiꝰ laudes diminuūt magisq̄ amplius attin-
gūt. Quis eñ eiꝰ ip̄atorꝭ egregia facinora habūde retulerit. q̄ ānos
tres supra q̄nq̄gīta sapiētissime imp̄iū gubernauit. Oēs tādē q̄ mō
regnāt. q̄qꝫ regnaturi post h̄ fuerīt fredericū tanq̄ speculū quoddā
v̄tutū ↄtueri appetē arbitror si gl̄iaꝫ regiōibꝰ suis p̄uīcialibꝰ d̄tē pa-
rare voluerīt. Quāobrē nō plenā historiā scribo: s3 ea dūtaxat exter-
pō: eaqꝫ p̄stringo q̄ ad exēpla v̄tutū ac p̄bitatꭗ accōmodari posse vi-
deant̄. Nūc igit̄ ad sequētia gesta redeamus. Prohibēte scismate
vsqꝫ ad nicolaū q̄ntū rome coronari ↄstitit rebꝰ germanie īterim cō-

posit̄. Quo pōtificāte ordiātꝫ ꝑsidib⁹ austrie ꝓfecti⁹ iter ad oppidū
scī viti ꝑuenit ibiq; natꝫ. dīice festa peregit. Ad quē locū ꝛ ladislaū re
gē ꝑficisci iussit. Inde villacū se ꝯfert. i. oppidū ecclie babēbergeñ. ā.
diamū sitū nō lōge ab italie finib⁹. Ibi ꝛ bohemi ꝛ vngari ꝯuenerāt
domi nobiles q̄plurimi q̄ romā videre coronationē italie spectare
more militie cingulū mereri magnoꝑe optabāt. Ibi quoq; dux au
strie albert⁹ german⁹ cesaris erat: q̄ splēdidū ex suetia comitatū ad se
vocauerat. Cupid⁹ ꝛ ipse q̄uis rome ī āno iubileo fuisset rursus ita
liā īgredi ac supne coronatiōis adesse solēnib⁹ cesar relicto villaco
alpes ascēdit q̄ italiā gērmaniāq; distinguūt. Pmisso alberto cū pte co
piarū ipse regē ladislaū secū ducēs kal. ianuarij italiā īntrauit āno p⁹
iubileū p̄mo. Legatos venetoꝝ ꝑficios domi potentes obuios hūit
q̄ eū ingēti gaudio exceperūt cū clero ꝛ reliq̄is occurrentes. ad victū
oīa sine p̄cio administrarūt quocūq; cesar ī venetoꝝ territorio ꝑue
nit. Occurrere freq̄ntes ppli laudare splēdidū cesaris comitatū: arma
lucētia: decoras iuuenū facies. flauescētes copiosasq; comas: lactea
colla ꝯmēdare. ipsū cesarē ipso dignū dicere q̄uē aspectu p̄ ndētē q̄
boneꝫ iudicare: multa sup ladislao rege ploq̄ āgelicū vultū: q̄etos mo
res vltra etatē gest⁹. Potissie āt lusitani singlari affectu cesarē īspe
xerūt memores olī sub ditiōe australiū se fuisse quoꝝ adhuc ī p̄to
rio sig̃ vidēt: patauini quoq; nō ignorātes ad ipsiꝫ se ptinere. Inē
h̄ theutones plurimi ex suecia ꝛ frāconia rhenoq; ptib⁹ p valle tridēti
nā veronā mātuāq; trāseūtes ferrariā venīūt p̄stolātes cesaris aduē
tū. Ea re cognita relicto patauio ferrariā petijt. vbi borsi⁹ leto vultu
honoratū se p̄buit: ac oēꝫ magnificētiā ostētabat. Omissa ferraria bo
noniā ꝑgit: vbi bessarionē legatū aplicū occurrētē repit. Inde peritu
r⁹ florētiā mōtes appēninos ascēdit. Ingressus postea florētiā ex
cept⁹ honore maxio occurrerūt duo cardinales. Parūp aūt florētie
morat⁹ donec edes cosme de medicis celsasq; splēdide vrbis stru
cturas ꝛ ppli magnificētiā spectaret: senas ꝓfect⁹ ē. Cū senis eēt leo
nora filia regis lusitanie alphōsi nepti sibi despōsata pisas venit sta
tura mediocri vgō ānos nata sedecī leta frōte: nigerrimis atq; illu
strib⁹ oculis. ore ꝑuo: genis ad grāꝫ rubescētib⁹: ceruice facie candi
da ex itegro venusta. Imꝑatrix igr̄ senas deducta ē ieiunij sexta die
Occurrerūt p⁹ ciues natu maiores: deide albēt⁹ ꝛ ladisla⁹ postea cle
r⁹. frideric⁹ cū legatꝭ aplicis ex duas extra portas spōse aduētū ex
pectabat. q̄ visa ī āplexis ābo venere. vbi h̄ gesta st̄ senēses marmo
reū lapidē erexerūt. Cesar p⁹ īē sinā vrbē q̄sius ꝯtinuauit apō viterbiū
mādāte pōtifice īgēs honor illi exhibit⁹ ē. Ad id⁹ mar. ex sutrio iter ro
mā sūmo mane accepit: ꝛ q̄cq̄d nobilitatꝭ ī vrbe fuit obuiā datuꝫ ē.
Venit deide cesar ī eminētē collē vn̄ romā spectare potuit. Leta oīs
nobilitas cui caput orbis visere datū ē cūctoꝝ gētiū columnē romaꝫ.
vbi ō colle descēsuꝫ ē sacer senat⁹ aplic⁹ occurrit. Sequēti die ī prat q̄
ꝑrīa erāt extra oīs cesar comitat⁹ se recepit. Cesar trabea vestit⁹ īter
legatos italie eminebat. Imꝑatrix mirifice ornata cultib⁹ portugalē
sib⁹ circūdata oīuꝫ ī se oculos attrahebat. Ladisla⁹ vngarie ꝛ boemie
rex tenera etate purpurat⁹: albēt⁹ german⁹ cesaris militie ductor ob
eq̄tib⁹ suū cuiq; locū demōstrās. Duo cesari vexilla fuerūt alteꝝ qō
scī georgij vocitāt deide vexillū aq̄le. Postq̄ vrbē cesar īntrasset ei⁹
equū manu regere marascalc⁹ nudū ensem an̄ cesarē tulit. Epūs spo
letan⁹ vicari⁹ pōtificis ac plurimi epī ꝛ abbates īfulati scōꝝ reliq̄as fe
rētes occurrerūt. Cesar sub aureo pāno qō vmbraculū vocitāt: siue
baldachinū introducit̄ vsq; ad grad⁹ basilice scī petri ꝓcedētes. Ibi ni
cola⁹ pō. sede sedēs ex omnes pōtificalib⁹ ornamētis idut⁹: senatu car
dinaliū circūstāte vbis p̄mis ꝛ supra mōꝫ benignis fredericū susce
pit. q̄ pedib⁹ ei⁹ exosculatis auri massā obtulit. Cū quoq; ladisla⁹ ꝛ
albert⁹ ac demū īpatrix pedes basiauerūt. Nicolauꝫ deide rogat vt
ex plenitudine ptātis se rome lōgobardoꝝ regē coronaret. Idib⁹ igr̄
martijs apō scī petri sūmū altare fredericū ī regē ro. coronauit ꝛ leo
nora p oratores despōsata īter missarū solēnia denuo ea reiūcta fuit
mrimoniū bn̄dictū. Absoluta mediolanēsi coronatiōe. postridie so
lēnitas augustal cepta ē. Ro. pōtifex oliꝫ sūmā btī petri arā ī subli
mi throno ꝯsedit. Ex̄ excelsā duo tribunalia fuer̄: alteꝝ frederico leo
nore alteꝝ dputatū. Frederic⁹ postq̄ iurārādo btō petro ꝛ nicolao
ī ea forma p̄stitit q̄ ludouicū karoli filiū iurasse decreta ꝯfirmāt al
ba Idu⁹ ī canonicū scī petri ē recept⁹. Inde vbi augustale paluda
mētū accepit ī mediū basilice ꝓfect⁹ trinā bn̄dictionē suscepit. Erū
de duct⁹ ad altare scī mauritij ī scapulis atq; dextro brachio p vete
ri more oleo sacro delinit⁹ ille ꝛ leonora. Pōtifex rē diuinā īchoa
uit: inter celebrādū diuerse solēnitates a priscis iuēte seruate sunt.
Sceptrū quo regia potestas īdicat̄ pon. ā qō mūdi oīm ostendit:
ensē q̄ belli iura demōstrat p varias vices data. Postremo corona
aurea insulata p̄ciosisq; cooperta gemmis Cesareo capiti impost
ta. Imperatrix quoq; post cesarē coronam ex manibus pontificis

accepit: quā ꝯiugio sigismūdi fuisse ꝯstabat. Cesar q̄uis ornamēta
sibi p̄cio icredibili cōparasset. In hac tn̄ solēnitate palliū: ensē: sceptrū
pomū coronāq; karoli magni ex archiuis nuremburgēsiū ad se de
ferri curauerat. Vt āt coronationi diuinisq; reb⁹ ē iposit⁹ mod⁹ leo
nora ī suas edes secessit papa ꝛ īꝑator ad grad⁹ basilice sil venerūt.
Ibi pōtifex palafredū ascēdit: eiq; cesar dextratoris officium p ali
quot passus exhibuit. Equo deinde ꝯscenso vsq; ad ecclesiā scē ma
rie mre ꝓfecti sūt. Tūc papa ī palatiū redijt: cesar ī pōtē adriani ꝓfe
ctus ē. Vbi albertū frēꝫ pluresq; duces ꝛ comites ad militie ꝑuexit
honorē ter queq; gladio ꝑcutiēs. Trecēti eo die ꝑcussi milites refe
runt̄. Deinde cū sol occidēt ad lateranū se ꝯtulit: ꝛ splēdidū ibi cōui
uiū habuit. Imꝑator igr̄ frederic⁹. M.cccclij. die. xviij. mēsis mar
tij īꝑatoria corona donat⁹ alfōsi regi aragonū p̄cib⁹ onerat⁹ vt nea
polim sese cū imꝑatrice ꝯferret statuit tāto regi morē gerē. Ad regē
igr̄ amicū ꝓfect⁹: ꝛ post eū leonora. Qua āt magnificētia imꝑator
neapolim introierit ꝯsulti⁹ arbitror relicē. Alfōsus q̄ antea neptē suā
nunq̄ vidisset nuptā ꝛ in alto locatā amplex⁹ ē. Mansit illic cesar ꝛ
seḋꝫ ebdomadā ꝛ octauā pasce. Ostēdit quoq; alfōsus thesaurū suū
ꝛ q̄cq̄d p̄ciosū hūit. Inde cesar naues ascēdit romā petitur⁹. Imꝑa
trix octo dieb⁹ apud aurīculū postea māsit: deinde mānfredoniā ꝓfe
cta est: atq; illo ex loco per mare venetias nauigauit. Cesar romam
rediēs triduo ibi māsit. Rediēs postea borsiū estēsē mutine ꝛ regij
lepidi ciuitatū ducē creauit. Qui p tāta dignitate suscepta monile
p̄ciosū dono cesari dedit qō p̄cꝫ nono ꝛ viginti mil.b⁹ aureis emisse
ferebat. Is postq̄ solēnitas ducal absoluta ē: īgressus nauē p fluē
ta padi venetias petijt. Cū ciuitati ꝓxim⁹ eēt nauigia infinita ꝛ arti
ficū ꝛ nobiliū occurrerūt mirabiles ludos p̄bentes. Frācisc⁹ foscari
dux venetoꝝ: vir grādeuus: q̄. xxx. ꝛ ampli⁹ ānis reipublice p̄fuerat
cū. ccc senatorib⁹ obuiā venit inauditā insolitāq; festiuitatē vniuer
sos ostēdē. Mansit āt apud venetias dieb⁹. x. Sūpt⁹ ei ꝛ ꝯsorti sue
magnifice nō solū in vrbe: sꝫ in oī eoꝝ territorio p̄biti sūt. Deinde re
cedentē senat⁹ vsq; ad litt⁹ ꝓsecut⁹ est. Frederic⁹ post missa italia cū
germanie metas attigisset horribile visu: dictu mirabile videri pōt
q̄ turbidā aeris faciē mutatūq; celi vultū offēderit: qō presagiū fu
ture cladis multi iudicauerūt p̄sertim cū intellexissent quosdā p̄nci
pes res nouas ī germania ꝛ vngaria moliri ob regē ladislaū adole
scentē. Petentē eni italiā cesarē rogauerūt australes vt ladislaū in
p̄ma hēditate apud se dimitterē. Reiecta petitione auctorib⁹ duob⁹
vlrico altero cilie comite altero eytzingero sūptis armis rebellarūt. Re
deūtē ex italia fredericū apud nouā ciuitatē obsidiōe cinxere. qb⁹ ꝛ
heric⁹ rosēbis natiōe bohem⁹ cū. cc. eq̄tib⁹ ꝛ. M. peditib⁹ se adiūxit.
Cesar furēti pplo frederic⁹ pupillūq; adhuc tenerū dedit. Qui sūma
alacritate apud viēnēses except⁹ ē. Hic gl̄iosus imꝑator int̄ liberos
ex leonora susceptos p⁹ christoforꝝ hūit: quē imatura mors abstulit
ꝛ maximilianū ducē burgūdie postea regē romanoꝝ cū filia marga
ritha vxore ducis alberti in bauaria. Australes aūt et ꝑ fredericū ce
sarē accersiti bohemis in noua ciuitate ꝛ in viēna obsederūt: eo de
mū reducti sunt vt victores ex victo pacē peterēt: atq; in eā rē auri
sex milia nūmū quotānis pēderēt. Nouissimis āt dieb⁹ cū matthia
vngarie rege bella varie gessit q̄ eni nōnulla incōmoda ꝛ p̄cipue au
stralib⁹ intulit viēnā: ac nouā ciuitatē in austria abstulit: q̄ post mor
tē matthie: fili⁹ maximilian⁹ pr̄i reddidit. In plerisq; tn̄ locis cū ei ꝑ
ingēs cupiditas pacis ꝛ ocij fuit christianoꝝ principū ꝓpter turcoꝝ
incursiones ꝯuētū p̄cipue āno. M.cccclxxi ratisbone edixit. ꝛ post
aliquos ānos nurēberge cū oēs ꝓpriū cōmodū q̄rerēt ipsauit vt ab
armis discederēt ꝛ pacē in rēt nā⁹ iurauisse ipse gladios in turcos ꝛ
infideliū: nō in christianos vi ſtere ꝯuerti debē. Quāobrē āno salut
M.cccclxxxvi. filiū suū maximilianū ꝯsortē regni fecit: vt qō pre se
nectute adimplere nō posset p filiū regē ꝑficēt. Cū itaq; cesar nr̄ im
clit⁹ habundat potētia nūero bonꝫ ꝛ copia gētiū eralq; ꝛ prudētia
ꝛ magnificētia ꝯueniāt q̄ p̄cipue sit ad res arduas capescēdas spe
ram⁹ vt ille aut fili⁹ ei⁹ det pacē ecclie: ꝛ cōponat nō mō p̄ncipat⁹ ꝛ
oēm pplm christianū: symuersū orbē ad vnicā verā fidē christianā
ꝛ sanctā deducet ecclesiā ad altissimi dei gloriā ꝛ honorē sublime
tionēq; throni sui cū laude ppetua ꝛ eterna salute. Qō vt dieb⁹ nrīs
ꝯspicere valeam⁹ pietas diuina concedat.

Emardin⁹ senēsis ordinis seraphici frācisci ꝓfessus ꝛ īstau
rator egregi⁹ sue etatis declamator apud senā etrurie vrbē
nobili loco nat⁹ postq̄ līas didicit ac pōtificij iuris aliquā
peritiā hūit p̄rimonio: qō nō tenue a parētib⁹ ad vita sūcta acceperat
int̄ xp̄i pauperes erogato abiurgās sex ī pēpes ad religionē diui frā
scī sese recepit. Amatorq; paupertatꝭ exim⁹ cū ordinē illū labētē ꝛ ab
īstitutiōe p̄mera lōge remotū offēdisset reducē frēs ī viā cū diu fru
stra conat⁹ fuisset. neq; eni induratū maioꝝ ꝯsuetū mores flecti po

terant vocatis ad se nõnullis quos sanioris mētis īuenit secū̃ hã
bitare īstituit hisq̃ domos ab vrbib⁹ remotas ex elemosyna struxit
iubēs oēs vt p̄ris Frācisci volūtas fuerat nudis pedib⁹ ambulare.
vestes laneas sine lino hřeribo vinoq̃ vti modico. plumas oēs ef/
fugere in sacco dormire: nihil de crastino esse solicitos, ꝓprij nil te/
nere. pecuniā vti venenū malāq̃ pestē fugere victū elemosyna q̄re/
re h̄ūiles eē ꝓp̄ris christū ⁊ hūc crucifixū p̄dicare. Que oīa p̄m⁹ ipse
īplebat sobri⁹ pater in p̄dicatiōe adeo ꝓplis accept⁹ vt alter paulus
crederet. p. xxx. ⁊ eo ā̄pli⁹ annos vniuersā italiā p̄dicādo circuiuit.
Quib⁹ reb⁹ adeo religionē auxit vt q̄nq̄ginta ⁊ ā̄pli⁹ cenobia p ita/
liā sui ordinis a fundamētis erexit ⁊ frib⁹ īpleuit. Mos ei fuit īter
p̄dicādū nomē ihesu aureis l̄ris in tabella depictū ostēdere. Cui⁹ rei
nouitatē cū plerīq̃ īprobarēt a martino pōtifice iussus ē nouū ritū
relinq̄re. Hūc in noīe ihesu curasse morbos: ⁊ fecisse miracula nō est
ambiguū Tādē apō aq̄lā brutio⁊ vrbē terrene vite cursu pacto ad
celestē lucē migrauit. Ubi corp⁹ ei⁹ sepultū. lxiij. vite sue anno mira
cul' coruscat. Jō nicola⁹. v. pō. anno salut̄. 1450. ī iubileo adnitēte
iohāne ō capestrāo scōꝝ ordī ascripsit; ac ī catalogo btōꝝ p̄ꝝ rdegit

Iubile⁹ anno. 1450. rome frequētissim⁹ hoīū frequētia fuit
q̄ ann⁹ grē magn⁹ fuit: vt quēadmodū ex lege veteri corpalis
⁊ aīalis fuit⁹ anno. 50. extingueret: remitteret q̄ culpe ⁊ one
ra pcōꝝ oīb⁹ q̄ limina scōꝝ aplōꝝ sincera mēte pererēt. Ingēs igit
ꝓpli multitudo ex oī chr̄iano solo p hūc annū romā petebat. Licz āt
xl. ⁊ ā̄pli⁹ hoīū milia dieb⁹ singlis p vrbē tēpla forasq̃ vaderēt. dis/
[illegible] deformes hit⁹ ac diuersa ligua⁊ gn̄a ocurrerēt sapia
tn̄ pōtificis actū ē vt neq̃ victui necc̄ia defuerit neq̃ tumult⁹ īterci
derit. Unica tn̄ horrēda visu ⁊ auditu stupēda paucis dieb⁹ añ finē
iubilei calamitas accidit. Nā cū circa vespertinā horā basilicā scī Pe
tri frequēs ꝓp̄li multitudo peteret neq̃ minor iā recepta hīc descēdere re
diret. scā ē ī pōte quē scī angeli vocitāt īgēs eītiū ⁊ redeūtiū ocursa
tio. Cūq̃ hi atq̃ illi a supuenīētib⁹ vrgerēt p̄merēturq̃ turmis acci
[illegible] alios [illegible]. Cūq̃ nōnulli equo multisq̃ ve/
herēt cū iumēt̄ vna ꝓstrati calcatiq̃ sūt. īde mai⁹ discrimē ortū. Nā
parietib⁹ pōt̄ eq̄to iacētiū cumulo q̄plures ī tyberī ceciderūt. Hor
rēdū spectaculū. Alij vndis absorpti: alij īter hoīū brutorūq̃ pedes
oppssi. [illegible] Quoꝝ corpa [illegible] q̄nta roman⁹ pō accurate
sepeliuit: exeq̄asq̃ hijs solēnes fecit. Capellā etiā marmoreā ī eodē
pōte paulo post ꝯstruxit diuturnū tāte cladis memoriale.

Anno p̄cedēti pestilētia ingēs q̄ p̄mo ī italia exorta: ac dein
de p illyricū dalmatiāq̃ ī italiā āpse plures post mōz ānos
ad vltios gēmanie ⁊ galliaꝝ fines se imiscuit p oēs fere po/
pulos ō̄bacbat. In locis āt italie q̄ marie mediolani deseuit. ita vt se
q̄ētib⁹ ānis vbiq̃ peste laboratū ē vt pauci de milib⁹ supfuerit. Qd
q̄dē malū pp penuriā magnā etiā supior solis defectio ⁊ frequētes
terremotus indicauere.

Alphōsus ferdinādi aragonie regis fili⁹: cui⁹ p̄r iohānes vl
terior hispanie rex: q̄ currēt̄ eq̄ lapsu exaiat⁹ ē anno. 1442.
renato supato ⁊ pulso ī regn̄ neapolitano succedēs regnauit
annis ferme. 22. cū diu antea regnasset ī aragonia ⁊ sardinia atq̃ hisp
pania āno milī. Renat⁹. n. rex ludouici ādegauēsis fr̄ ex frācoꝝ genē
nat⁹ a iohāna regina ꝯ alphōsū regē ī apulie regn̄ vocat⁹: cū q̄ttuor
annis regnasset deicit. Qui massiliā vn̄ ī initio venerat mari reuer/
[illegible] alphōsi p̄r vir iust⁹ cū decessisset q̄ttuor p⁹ se reliq̄t filios: al
[illegible] iohānē. hērriū ⁊ petrū. Hic cū maior natu eēt regnū p̄mus
[illegible] ⁊ bellicaꝝ rex gl̄iaꝝ pacisq̃ laudib⁹ p̄ferēs ad id regnū ectos ad
[illegible] mag̃ classe duent ⁊ p̄teri ord. marttie [illegible] p̄ditionē pellexit
⁊ castellū cepit: ideoq̃ bellū neapolitānū īnuit. Mortua āt regia ꝯ re
natū mouēs adeo neapolitanā vrbē lōga ⁊ diuturna obsidiōe fatiga
uit vt multi fame pieri. tādē noctu p cūiculū furtī militib⁹ īntromissis
vrbē cepit. Et paulo p⁹ quāuis reg̃ ꝓceib⁹ domit̄ vniuersū regnū ī
suā ptātē redegit. Eoq̃ tāto reg̃ pacato neapolī redīēs curru aureo
triūphās vrbē īngress⁹ ē. p⁹ magnificas gesta. Cui⁹ dicta ac facta anto
ni⁹ panormitan⁹ poeta clarissim⁹ diffusissime pscripsit. v. kl. iulij clau
sisse oculos tradit̄ nullis ex se relict̄ filijs legitimus: nisi tn̄ ferdinan
dū adhuc extātē ex cōcubina filiū. quē ⁊ apulie regno ex testō here
dē dimisit in arragonie aūt regno iohānes fr̄ successit. Relinq̄t aūt h̄
[illegible] regnasset. tātas diuitias q̄tas [illegible] alı⁹ ꝑ
decessoꝝ regū fecit. Qui fuit ꝯtrouēsia regū p̄ncipūq̃ oīz quos nr̄a
[illegible] tulit ⁊ sapiētissim⁹ ⁊ fortissi⁹ ē hit⁹. vt in voluptatem modera
[illegible] adulatores firm⁹ [illegible] vana pleraq̃ p̄ncipū exercitia doctrie studia

Iulian⁹ cesarin⁹ cardinal' diacon⁹: vir fidei [illegible] haud amulit.
xpiane amator feruētissi⁹ ⁊ oīb⁹ v̄tutib⁹ tā diuinis q̄z hūa
nis ornat⁹ quē supior. h⁹ dieb⁹ euge. pō. legatū ī vngaria ad
ꝯponēdū īt ladislaū polonie regē ⁊ vxorē alberti īpatoꝝ pacē misat

āno. 1444. apō budā ī regni vngarie caput cū īt ipsos optimā pacē fed⁹
misisset eo etiā regē ipsū: ⁊ hungaros oēs deduxit: vt magno cōpato
exercitu ꝯ turcos europā occupare volētes ꝓficiscerent. Qui turcoꝝ
fines cū ipso exercitu hostili aīo īgressi inter danubiū fluuiū ⁊ andri
nopolim a solis ortu vsq̃ ad occasū cū hostib⁹ pugnātes ad. xl. turco
rū milia eo ī ꝯflictu occiderūt: īter quos. xviij. ex p̄morib⁹ eoꝝ p̄ncipi
bus cecidere. In q̄ tn̄ pugna ladisla⁹ ipse polonie rex viriliter pugnās
sagitta sautius īterijt. Julian⁹ aūt ipse mortuo rege ceteros ī plio ex/
hortās dū xpiani ex multitudie turcoꝝ ī gravterēt p xp̄i noīe occubuit

Fācisc⁹ sfortia philippi marie ducis gener anno. M. cccc.
xlviij. tertio kal. martij iure hereditario potit⁹ q̄rt⁹ mediola
nēsiū dux efficit: ⁊ vna cū vxore blancha maria regnūit āno
xvj. mēse. j. vir certe ī dicēdo acerrim⁹ ⁊ eloquētissim⁹. q̄ sua eloque
tia: magnanimitate: fortitudie: liberalitate: ⁊ prudētia veteres q̄s̄ī īpato/
res supauit cū ī re militari victoriosissim⁹ fuit. q̄ et īpa ī iuuētli etate
quātas ī p̄miis ꝯ florētinos venetosq̃ ꝯq̃ eugeniū pōtificē ꝯ medio
lan. ⁊ alios italos obtinuerit victorias militis ī loc̄ clarissima extāt tro
phea: ⁊ q̄ clarissime gessit ī milit̄ poetaꝝ oratorūq̃ scripti ostēdunt. q̄ et p
magnifice ⁊ splēdide tū mediolāt tū ī alijs vrbib⁹ edificauit. ⁊ ī p̄mis
castellū iouis mediolani aliō ī lauda ciuitate ꝯfecit hospitale magni
ficētissimū ī vrbe fūdauit. et portā romanā apō scām mariā icorona/
tā mōasteriū cū ecclīa diuo nicolao de tolētino suasu vxoris blāche
marie a fūdamētis edificauit. tādē. sex post se relict̄ ex vxore mascu
lis ⁊ duab⁹ femellis āno a natiuitate dn̄i. M. cccc. lxvj. martio mēse
mortuus est funerat⁹ ingēti pōpa ī maiori vrbis tēplo loco sublimi.

Solis defect⁹ āno. M. cccc. xlviij. q̄rto kl. septēb. hora sexta
scā ē. quo āno maxīa ⁊ crudelissima bella multis ī loc̄ surre/
xerūt. ī āglia enī ⁊ ī gallia germāia flādria prusia pānonia a
pulia ac ī vniuersa italia vt dictū ē cedes rapine: direptiōes: incēdia.
vastatiōes ⁊ īfinita ꝓpe mala ⁊ dāna subsecuta sūt. Directo aūt mor
tuo amurate turcoꝝ p̄ncipe multo maiora illata sunt dāna ⁊ feriora
bella a machūmeto eius filio sūt excitata. sequēti deinde biēnio tan
ta vbiq̃ fuit pestis vt de multis pauci remāserūt. Id etiā malū fre/
quentes terremotus indicarunt.

De expugnatione cōstantinopolitāne vrbis āno M. cccc. liij.

Constantinopolis ciuitas oriēt̄ ipu
sedes ⁊ vnicū gre
cie domiciliū saple h̄ āno. liij. kl. iunias a machūeto turco
rū p̄ncipe p. l. dies obsessa vi ⁊ armis expugnata diripit
⁊ fedat āno regni machumeti īij q̄ coact̄ vndiq̃ copiis mirabili ap
paratu fra mariq̃ regiā vrbē aggressus. cui⁹ descriptio ī supioribus
hita ē. ad tertiū āt diē captato vrbis situ machinas īnumeras craticu
losasq̃ ex virgultis viminibusq̃ ꝯtextas q̄s⁹ pugnātes tegerent sol
fatis admouit. erat āt mur⁹ fortis q̄ tn̄ machine tā bombilī cedebat.
bōbardaq̃ īgēs turrī iuxta scī romāi portā collidit cui⁹ ruina asimura
le fossatū replet eq̄tq̃ vt hostib⁹ via patēt. ac cū turc⁹ frib⁹ tā loc̄ cō
cussis lapidib⁹ muros desperet mēorati cuiusdā iudei xpiani ex col
le biremos īntromittē curat. ē n̄i port⁹ ille ī lōgū angustū ꝓtract⁹ cui⁹
oriētalē plagā colligate naues cū cathena muniebāt īde hostib⁹ adi
tus īpossibil' erat. q̄obrē vt coangustaret circūuallaretq̃ magi vrbē
iussit ī via eq̄re suppositis lenit̄ vasis lacertoꝝ vi ad stadia. lxx. trahi
biremes. q̄ ascēsu q̄ui⁹ sublate post hac eo apice ī decliuū ad ripā le/
nissime sin⁹ īntrorsū vehebāt. inde pōtē stadio circit. xxx. et ripa vrbi
opposita q̄ vasis vinarijs colligat̄ sub ꝯstruct̄ ꝯtextisq̃ lignis quo ex
ercitus decurreret ad murū diametraliter ꝯtrario īgressū trāsitūq̃ p
hibebat. tādē dato signo vndiq̃ nō solū ꝯstātinopol' oriētis columē
sz ipa quoq̃ pera nec q̄ auxilij greci p̄staret expugnari cepta ē. turci mu
ros subtuere mur⁊ portasq̃ q̄tere āimi cepiunt varia peūtiū forma ⁊
plurima morti imago. cūq̃ defensio remissior fieret turci aladuertē/
tes acrius īnsilūt. in īgressu demū porte octingēti circiē milites ex la
tinis grecisq̃ p̄iere. ⁊ iā hostis supiorē murū tenebat fura ī ciues de
uolēs: qui subito capta vrbe cesis oīb⁹ ī rapinas itū ē ī hui⁹ āt vrbis
populatiōe ꝯstātin⁹ paleolog⁹ ⁊ ipse matre helena genit⁹ oriētis īpa
tor capite trūcat⁹ regni fil' ⁊ vite finē fecit. datisq̃ edict̄ vt a sex ānis
supra oēs vtriusq̃ sex⁹ ꝑsone necarent sacerdotes ⁊ vniuersi mona
chi diuersis tormētoꝝ gn̄ib⁹ necati sūt. reliquū oē vulgus gladio da
tū tāta sāgulis effusio vt riui cruoris p vrbē currerēt. sic nobilissima
vrbs ꝑ ꝯstātinū p̄mū ꝯdita ī man⁹ infideliū venit. ab ei⁹ ꝯditiōe mil
le cētū ⁊ triginta vel circa ānis. q̄bus gestis oīa in predā dedit sacra
tēpla fedauit. Postremo turci varia nefanda pegerūt.

Uracassanus felicissimus pfaꝝ ⁊ armenie rex cui ꝓpriū no
mē assimbeus āno M. cccc. liiij. ianjo pfarū rege deuicto
ac īterfecto p̄sia imperare cepit paucioub⁹ copijs magnos fu
derat exercit⁹ ⁊ ianjo rege īterfecto filiū captū ī pfarū regē coronare

velle finxit et vsqz in thauris vrbē persarū columē cū eo pficiscit̄ oīa oppida et arces occupans. Cum satis sibi cautum putasset nomēz re/gē obtrūcās psico regno potit⁹ ē et sūcassian⁹ appellat̄ qđ latine magnū virū significat. Qui ēt postmodū bactrianos medos et ptos et maiorē ptē oriētis sibi subegit. Cū eo calixt⁹ pōtifex amicitiā ichoauit et magnū honorē pōtifici detulit. Cui⁹ ēt suasu magnas turchis calamitates itulit. Ad hūc senat⁹ venet⁹ nigropōte pdito katherinū zeno oratorē misit: q̄ auxilia 𝔷̄ otbōanū turchū expostularet. rex ad eo exorat⁹ ↄfestim copias suas recēsuit et pmo impetu sinaū ciuitatē cepit. Inde trapegūtiā inuasit vbi ad. xxx. milia turchoꝝ iterfecit. Post nō lōge ab armenie mōtib⁹ bis ad iuicē ↄflixere plio vbi plres et turchis neci dati sīt īde aliquot iterfecti dieb⁹ cū turchoꝝ rege pacē inijt et natos mutuo coniugio copulauere.

Iohānes de capistrano p idē tēp⁹ claruit. Hic enī ex apputij oppido nō lōge ab aqla vrbe ↄstituto ort⁹ ordis beatissimi frācisci pfessor chrīane religiōis acerrim⁹ et egregi⁹ pdicator fuit. Ex aplica igit̄ iussiōe theutoniā igressus est ac p charintiā ac stiriam venit in austriam. Cui sacerdotes ac plebes cū sanctoꝝ reliquijs obuiauerunt eūqz veluti apostolice sedis legatū et pdei nunciū susceperūt. Iohāni occurrere oēs accole vestimētoꝝ ei⁹ fimbriaꝫ auide ↄtingere egrotos et male hñtes ante pedes ei⁹ attulere e qbus plerosqz sanitati redditos rumor fuit. Morat⁹ ē aūt i germania diebus aliquot viā dñi pdicās mortalesqz oēs ad pniaꝫ vocās. Inuitat⁹ aūt iohānes nurēbergā vrbē germanie petijt vbi vndiqz ppli motus fuit. Uiri et mulieres ipetū fecere ituēri viꝝ lachrymas letitie deuotiōisqz mittere: leuare i celū man⁹ bñdicē veniēti: laudare mittētē: tāgere osculari q̄ ppe sī vestimēta ei⁹ veluti celo missū et angelū dei respicere. Apud minores deinde sui ordis frēs except⁹ ē. Ibi cibaria sibi suisqz cōmib⁹ ministrata sūt. Uitā i hūc modū duxit vestit⁹ dormire aū lucē surgē matutinū laudes pmā tertiā orare diuina deīde celebrare. Hisqz pactis sermonē ad pplm latine pnūclare p⁹ h̄ iterpres q̄ dcā sīt ab eo q̄tū capax ē expone pplo: finito finōe ad cenobiū sui ordis reuerti et sexta ac nonis ↄpletis īfirmos visere diu apō eos morari. man⁹ oib⁹ īponē. biretū scī bernardini et cruorē quē illi mortuo e narib⁹ fluxisse ferūt egrotātib⁹ se admouere: pcari supplex p oibus exinde cenare demū his q̄ se accedūt audiētiā pbē mox vespas dicere hisqz ↄpletis ad egrotos reuerti atqz cū his vsqz ad noctē se exercē. Cūqz demū ↄpletorio et alijs dilectis pcib⁹ expletis corp⁹ q̄eti dare minimum eē qđ sōno ferme nihil. Ad reuisendos sacre scripture codices paussilū furari tpis. Sic hō q̄si celestē vitā i terris agē i maculata absqz sorde. Quē pusillū corpe nurūberge vidim⁹ etate senecta ānoꝝ. v. v. lx. natū siccū. aridū: exhaustū: sola cute neruisqz et ossib⁹ cōpactū letū tñ et i labore fortē fine iteremissiōe singlis dieb⁹ pdicātē alta ac pfūdes materias absoluēs ē. ferūt et hūc cesarē fredericū cupide audiuisse multisqz finōib⁹ ei⁹ itersuisse: ac vestimētis eū sacerdotalib⁹: donatū cū apō vienā et australes auaritiā calcauit: libidinē subegit et honores seculi fugit: tādē eū cū honore dimisisse. Cūqz audisset īnūerabiles chrī fideles a turchis capi ad pānoniā accessit suis exhortatiōib⁹ grādi ↄgregato exercitu ibidē 𝔷̄ turchos ipetū: et pplꝫ exhortatē apō belgradū trāsdanubij oppidū tāto ardore xpicole pugnarūt vt magnū de inimicis reportarēt triūphū: et ferme ad sex milia occiderūt. Eo deniqz mortuo magnis eū coruscare miraclis ferūt.

Frācisicū philelphū ancontanū ex vetusto tolētin oppido natū eqtē qdē auratū et lraꝝ tā grecaꝝ q̄ latinaꝝ excellentissime doctū ad h̄ vsqz tpa cū magna fama puenisse cōstat q̄ et grecā parīē et latinā orōnē sp exercuit i oī gnē. s. dicēdi et psa et carmine. Is itaqz crisolore bisantini auditor et gener fuit. Qui cū ab eo doctissim⁹ euasisset pmū apō venetos postea apō florētinos senēses bononiēses et demū mediolani a philippo maria duce vocat⁹ grecas latinasqz lras pluries docuit et ibidē vsqz ad h̄ ferme tpa sub q̄tuor ducib⁹ cū annua pēsiōe fuit vbi libros a se editos īcoreliq̄rat. s. ipboꝝ cadū satyraꝝ de loc et senis lyricoꝝ diuinoꝝ de morali disciplina copiare tā grecaꝝ q̄ latinaꝝ. Orone. lx. orone soluta hypocratis libros de flatib⁹ corpis passiōib⁹ et i plutarco vitā galbe et othonis trāstulit. Obijt deniqz bononie anno salutis. M. cccc. lxxxi. nonagenari⁹.

Leonard⁹ de vtino pdicatoꝝ pfessor et sacraꝝ lraꝝ doctor tū diuinoꝝ eloqoꝝ et studioꝝ hūanitatis doctria tū mīta prudētia et ciuili gratitudie claruit et mītos finōes ad pplos erudiēdos et de sanctis p totū anni circulū post se reliqt.

Urasse fredericū imperatorē nunq̄ compertū est nisi cū i ciuitate aquensi apud belgas et cū rome coronatus est. Idqꝫ iuramentū constantissime tenuit cum enim iure iurādo promisisset q̄ hōa possidēt īpiū n̄ alienaturꝫ et modo hoc mō illud ex eo peterēt malunt auar⁹ negādo q̄ ↄcedēdo piur⁹ vidēri. eā ob cāꝫ petēti borsio marchiōi estēsi ducatū mutīe tādiu restitit donec mōstratū ē eum ducatum qui sub annuo tributo concederet̄ lucri magis q̄ꝫ alienatiōis speciē hre: psertim cū mutina et regiū in potestate sua nō essent. In eū quoqꝫ fridericū cesarē tertiū cū n nōnulli dicta obprobriosa iactassent referētib⁹ aulicis an nesciat indt friedericus pncipes q̄si signū ad sagictā expositos esse. Turres qdē fulgura paltas feriūt humilia tecta ptereūt. At nobiscū bñ agit̄ si vbis tm̄ impetimur.

Ladislaus vngarie et bohemie rex ac dux austrie fili⁹ alberti cesaris et sigismūdi īperatoris nepos postumus nascit̄. Hic mox vt in lucē prodit apud albā regalē et baptismū chrīane fidei signaculū et militie cingulū et sacrā vngarie coronaꝫ quā mater penes se hūit eadē die accepit. Inde sublat⁹ in tutellā friderici cesaris duodecim fere annis fuit cui mat̄ et ipsuꝫ et coronā cōmendauit. Cū cecidisset in bello vladisla⁹ polonie rex q̄ regnū vngarie assumpsit ladisla⁹ cōi pcerū ↄsensu rex desīgnat̄ suisqꝫ auspitijs deīceps in turcos pugnare cepit. Rex aūt paulopost magnificētissimis apparatib⁹ bohemiā petijt atqꝫ i praga sūmos honores ↄsecut⁹ regni coronā accepit. Māsit ibi nō puo tpe nec vnq̄ꝫ hēticoꝝ eccliās itrauit. Priusq̄ꝫ tm̄ rediret in austriā vratislauiā nobilē vrbē inuisit slesitarꝫ caput. Postea comes cilie aladislao hunnadis filio i castro regio obtrūcat̄. Offensus ea re regi⁹ ainus dolorē tm̄ suppssit. Rex budā se cōtulit vbi hunniadis filius in carcerē rapi iussit: pcussorē comitis ladislaū natu maiorē capite plecti mathiā captiuū duxit in austriā. In austria de ↄiuge regi tradēda diu agitatū. Multe vgines offerrebant̄ verū nobilissimo regi nulla dignior visa ē margarita caroli regis frācie filia. Placet legatos mittē q̄ spōsaꝫ petāt. De loco nuptijs eligendo ↄtētio exorit̄. Hūgari budā australes viēnā boemi pragā tāte celebritati deputādā aiūt. factiōe tādē gregorij pogiebrachij solēnitas prag⁹ destinata. Ordinatis austrie reb⁹ in gēti rex apparatu bohemiā petijt. Inde due legatiōes misse altera ad fridericū īpatoreꝫ de pace altera ad carolū frācie regē filiā adductura. In ea legatiōe octingēti eqtes pfecti sīt q̄drige aurate matrōe et vgies splēdido appatu q̄ spōsaꝫ ducerēt. Impator et augusta vocati ambe regi sorores et cūcti germanie pncipes. Sꝫ hos cogitat⁹ imatura mors regi iterrupit. Ladislaus igit̄. x. kl. de. egrotare cepit. Cū medici accersiti despata salute georgi⁹ vocat⁹ cū quo plura locat⁹ finito finōe de curatōe aīe actū est christiano more sacra exhibita. Ubi ampli⁹ aīa dimorari nō potuit sacrā cādelā petijt et ītuēs saluatoris imaginē orōnē dñicā orsus pnūtiato sꝫ libera nos a malo nil ampli⁹ locut⁹ mortal̄ vite limen reliqt. O inanē gloriā. O dignitates opes potētiā tātopere flagitam⁹. Ladisla⁹ nobilissim⁹ adolescēs duo de vigīti nat⁹ ānos in ipo etatis flore tot regnis et gētib⁹ ipans itra tres et xxx. horas postq̄ꝫ egrotare cepit extinct⁹ est. Morte ei⁹ alij morbo alij veneno īputauerūt. Qui ad. viij. kl. decē. regia pompa in fine proaui sui karoli q̄rti romanoꝝ imperatoris sepultus fuit in ede sancti viti prage.

Theodor⁹ thesalonicensis vir greca latinaqꝫ lingua a primo eruditus pontificis iussu cū alia grecorū volumina tū theophrasti de arborib⁹ plantisqꝫ opus insigne in latinū duxit.

Varia nunciata prodigia anno. M. cccclvj. insubinis mense februario vitulum capitib⁹ duobus ortū: rome sanguinem apud veneris portaꝫ in ligurio carnes pluisse. In agro piceno ortus infans dentibus sex facie in solite magnitudinis future calamitatis que postea secuta est magna profecto inditia.

Cometes q̄dꝫ. xv. cācri i oriēte mēse iunio visus ē. Inde duo sequēti q̄dꝫ. xx. piscīū p mēsē vn⁹ varie mortaliū mētes affecit.

Machmetes turcoꝝ impator ad thaurinū oppidū qđ nūc albam dicūt ad cōfluentes sauū danubiūqꝫ situ a paucis chrīsti cruce signatis fusus fugatus castris exutus est. Iohannes genere hispan⁹ cardinalis scī angeli magnas illic copias cōparans quo cū erat iohānes capistranus de quo cōcūs pānonij ad infequēdos barbaros maximā stragē infinito hostiū nūero pua manu dedere. Bellū aūt gestū est die scī sixti q̄ est. viij. idus augusti. Ob idqꝫ calixt⁹. iij. pōtifex eo die trāsfigurationē dñi constituit.

Terremot⁹ p maxim⁹ āno dñi. M. cccclvj die. v. decē. hora nocti. xj. et iterꝫ. xxx. die eiusdē mēsis hora. xvj. fuit vt in memoria hoīuꝫ nō sit et nūq̄ꝫ legit̄ tā vehemētes fuisse et tā magnū spaciū terre occupasse pcipue i reḡ apulie in neapoli beneuento et multis alijs ciuitatib⁹ et vi. lis circūstātib⁹ ex quo mīta tēple et in neapoli palatia dom⁹ cū interitu maḡ hoīuꝫ pecoruqꝫ corruerūt. Et in terra laboris capue calete auersa ceteri sqꝫ veteris cāpanie vrbibus. Ferūt nihilominus et alij terremot⁹ pcepti iter primū et secundū eiam postea sed tantas ira vt nullum damnum edificijs ac personis intulerunt.

Mcccclvi.

Pi⁹ ei⁹ nois. ij. papa eneas cognomēto picolomie⁹ ātea vocat⁹

natiõe ital⁹ senis ori[illegible]d⁹ cor⁹niani ort⁹ pr̃e silulo mr̃e victoria iõ pri⁹ eneas siluı⁹ poeta vocitat⁹ h̃ ãno patꝝ oium ↄsensu.xiij.kal.septẽbꝛ põtifex creat̃ vir q̃dẽ oi laude dign⁹ eloq̃ntissim⁹ copiosissim⁹ qꝫ prudẽtie singl̃aris: q̃ n̄ ad ociũ ſꝫ res maxias agẽdas vocat⁹. Js cozsinitem cum per etatem discere potuisset grammaticam didicit. Annuꝫ vero ↄcimũ ꝛ octauũ agẽs senas ꝓficiscit̃ vbi a necessarijs ꝛ cognatis ad iur⁹ poetas ꝑmo mox oratores audiuit. Quib⁹ facultatib⁹ tãto igenio valuit vt breui ꝓclara poemata latina ediderit: ide ad ius ciuile se cõtulit. Postea dñicũ capianicũ secut⁹ basileã ꝑuenit. Deide bartholomeũ nouariẽsẽ epm ꝛ p⁹ eũ nicolaũ scẽ cruc cardinalẽ secut⁹ iteꝝ ad basileã ꝓficiscẽs sp̄ i honore apd oẽs ẽ hit⁹: fuit eni scriba i illa synodo ꝛ lraꝝ aplicaꝝ abbreuiator. Jn eo aũt ↄuẽtu ꝓpe oraũit legationes plures ↄcilij cã obiuit. Orator deide ad fredericũ ĩpatorẽ a felice missus tñ dexteritate igenij valuit vt cũ corona poetica donatũ i amicos ꝛ ꝓthonotariũ recepit. Relat⁹ deide i senatoriũ ordinẽ quẽ ꝑnceps i reb⁹ q̃uib⁹ ↄsulit. Creato aũt nicolao pontifice dũ ab eugenio subdyacon⁹ creat⁹ epo tergestin⁹ mortẽ in ei⁹ locũ eneas se q̃dẽ scito a põtifice ꝛ ĩpatore suffect⁹ ẽ. A calixto ãt põtifice i nũeꝝ cardinaliũ refert̃. Jngressus ↄclaue p⁹ obitũ calixti põtifex creat̃. Accepta põtificia corona ↄfirmata pa⁹ eccĩe ditiõe se totũ ad curã rei publice christiane ↄuertit. Sigismũdũ austrie ducẽ q̄ i cardinalẽ ad vlcula petri aiaduertisset diris execratiõib⁹ ꝓsecut⁹ ẽ. Magũtinũ insup epm sede dicer bisuẽsanũ quoqꝫ archiepũ sũmouit: nil regib⁹ nil ꝑncipib⁹ nil ppl̃is timore aut auaritia ↄcessit. Katherinã senẽsẽ ṽgiẽ seraphicã ordis de pnia btĩ dñici int̃ sctãs chrĩ ṽgines retulit pragmaticã i gallia abrogauit: fodias lucñi tũ aluminis apud tholphã isti tuit: cristor iustitie ꝛ religiõis admirabilis elocõ. Jnt̃ ferdinãdũ maiestã iducias cõposuit vt mũtuã vbi cõeꝫ christianoꝝ ↄuẽtũ idixerat tuto ꝓficisci licẽt. Media igit̃ hieme ab vrbe discedit. Mãtuã postremo vẽtũ ẽ vbi magn⁹ erat ꝑncipũ nũer⁹ magna legatoꝝ vis. Atq̄ ẽ pio illo dicẽte, vt bellũ cõi oĩuꝫ decreto turchis idiceret̃. Urbẽ aũt romã multis exornauit edificijs ꝛ tyburẽ arcẽ ↄstruxit: ac senis nõnulla ornatissima edificare fecit: fuit aũt ↄtinẽtissime vite ꝛ ocij inimicissim⁹ hõ stature breuis caput hũit añ ãnos canũ facie senecta aspectu seueritatẽ facilitate ↄditã ostẽdebat. Circa cltũ corporis neq̄ morosus neqꝫ negligẽs robustũ ei nã corp⁹ ꝓderat qõ tñ lõge peregrinatiões ꝛ crebri labores attriuerãt. Accedebãt morbi ei⁹ familiarissimi tus. calc. ꝛ poda. quibus sepe cruciabat̃. xij. cardinales, suo põtificatu verib⁹ addidit. Qui tãdẽ ancone dũ venetoꝝ ducẽ belli sociũ ancone expectat vt ↄ̃ turcũ cũ innũerabilib⁹ ppl̃is ꝓficiscerẽt̃ diuturna ꝛ lẽta febre afflictat⁹ morit̃ ãno. lxiiij. ꝯ. cccc. ꝛ mille. xvij. kal. septẽbris. Anno ṽo pontificat⁹. vj. dieb⁹ sex min⁹. F[illegible]un⁹ ancone romã defert̃ ꝛ basilica scĩ petri ↄdit̃ ad altare scĩ andree. Delectat⁹ ẽ aũt mirifico scribẽdi gñe iõ plura opa edidit. Caput scĩ ãdree e peloponesso romã aduectũ i sacello ad id fabrefacto collocauit. cognitõeꝫ quoqꝫ reꝝ antiquaꝝ nõ omisit cũ cõmentarioꝝ libros scripsit ꝛ plura alia.

Paul⁹ scds papa pñia venet⁹ pr̃e nicolao matre polixena petr⁹ barbo antea vocat⁹ eugenij põtificis ex sorore nepos scĩ marci ꝑsbyt̃ cardial̃ h̃ ãno ꝑdie kal. septẽbris põtifex creat̃ vir certe magni ai corp⁹ hũs egregiũ maiestate dignã is adolescens adhuc itur⁹ i mercaturã erat q̃ apd venetos i ꝓcio ẽ. Et nũciatũ ẽ gabrielẽ auũculũ suũ põtificẽ creatũ esse substitit adhortãte fr̃e paulo barbo ac lr̃is: ꝫ iã adult⁹ eẽt: opaꝫ dedit. Jnde vocat⁹ ab eugenio archidiaconatũ bononiẽseꝫ ac p⁹ epatũ ceruie cõmẽdatiõe adept⁹ ꝓthonotari⁹ ab auunculo creat̃. Tandẽ vna cũ alouisio patauino medico quẽ postea ꝑtriarchã appellarũt cardial̃ ab eugenio creat̃. Erat aũt nã blãd⁹. Mortuo itaqꝫ pio i ei⁹ locũ suffect⁹ ẽ. Duo bella q̃deꝫ pua i italia suscepit, q̃ nulla re pa⁹ repetita bello ſꝫ isidijs ĩchoata, postea deseruit. Jn colligẽdis aũt pecunijs ita diligẽs fuit vt fere sp̄ bñficio ꝛ epat⁹ his cõmitterẽt̃ q̃ officiũ aliqõ venale haberẽt vñ elici nũmus posset. Hic autẽ pecunijs iterdũ ẽt ad liberalitatẽ vtebat̃. Nã ꝛ cardiales paupes maxie ꝛ epos ꝛ ꝑncipes ac nobiles domo extorres virgies viduas. egrotos freq̄ẽter iuuabat. Curauit itẽ vt rome annona ceteraqꝫ ad victũ ꝑtinẽtia vilius q̃ȝ antea vẽderẽt̃. Miita deinde edificia splẽdide ac magnifice tu apd sctũ marcũ tũ ṽo i vaticano qõ ad munificẽtiã ptinet extruxit. Just⁹ quoqꝫ hit⁹ est h̃ põtifex ac clariẽs ꝛ morosus ꝛ difficilis canonicos regl̃ares e sctõ iohẽ lateraño pulsos a calixto põtifice restituit. Cognita aũt georgij regi boemie ꝑfidia i boieꝫ hũgaros ꝛ germanos ↄcitauit. Apparatu aũteꝫ põtificio maiores supauit i corona sine mitra i quã mltas opẽ cõtulit corporis vndiqꝫ magnis ꝑcijs adamãtib⁹ saphiri smaragdis chrisolitis iaspidibus vnionibusqꝫ ꝛ quicquid gemmaꝝ in precio est. Tandem vero decem cardinalibus creatis quorum de numero frãciscus sauonensis eius successor extitit cum annos plurimos sibi viuẽ ꝑsuasissꝫ ãno saluti nr̃e. M. cccclxxi. v. kal. aug. scds hora noctis cũ eo die lex⁹ ↄcistoriũ hũisset ꝛ iocũdissĩe cenasset appoplixia corripi⁹ vitã cũ morte mutauit ãno põtificat⁹ sui sexto mẽse. x. peponũ. n. esu cãcroꝝ: pastilloꝝ piscũ succide admoduꝫ delectabat̃. Quib⁹ ex reb⁹ ortã credũt appolexiã illã q̃ eum sublat⁹ ẽ. Nã duos pepõcs ꝛ q̃dẽ ꝑgrãdes cõederat illo die quo sequti nocte mortu⁹ ẽ. ei⁹ corp⁹ i basilica petri mde sepulture trdũ ẽ: ꝛ tũc vacauit sedes dies nouẽ.

Antonius florẽtin⁹ archiepũs ordis ꝓdicatoꝝ, ꝓfess⁹ pr̃ historiaꝝ ac romãe vrbis oli auditor caꝝ scĩssĩe vite ꝛ morꝝ vir ꝛ sacrorũ dogmatũ admodũ doct⁹ his tpib⁹ ob lraꝝ gl̃iaꝫ ꝛ sanctissimũ vitã i ꝓcio ẽ hit⁹ q̃ mlta ꝛ grãdia volumia mag̃ q̃dẽ ↄfecta labore lõgisqꝫ lucubratõib⁹ posteritati reliq̃t q̃ legẽtib⁹ atqꝫ andiẽtib⁹ magnã afferũt doctrinã ꝛ voluptatẽ ex q̃b⁹ extat sũma accuratissĩa i casib⁹ ↄscĩe sacẽdotib⁹ ꝑnecia ſꝫ ꝛ mltos historiaꝝ libros ad erudiẽdos mortales ↄposuit tãdẽ ãno dñi. M cccclix. ꝯficiẽs. vj. no. maij nõ sine mag̃ scĩtatĩ opiniõe fuit cũ crebris miracul̃ claruerit. ei⁹ aũt sctũ corp⁹ ex domo epali ad sctũ marcũ ordinis sui delatũ cũ magna pploꝝ frequẽtia ꝛ veneratiõe sepultũ fuit.

Antonius de pedemõte italie ꝑuitia ad ordieꝫ ꝓdicatoꝝ p eũdẽ florẽtinũ archiepũ dũ adhuc ↄuẽt⁹ scĩ marci ꝑorẽt recept⁹ h̃ ãno apud carthaginẽ p ↄfessiõe fidei ꝓclarissimũ martyriũ ab isidelibus passus est. Hui⁹ sacro martyrij ꝓcessuꝫ frãciscus castellonẽsis florẽtin⁹ vir etate sua eloquẽtissimus ꝓclaro sermõe describit.

Borsi⁹ estẽsis marchio ꝛ ꝑm⁹ ferrarie dux leonelli marchionis fra⁹ ꝛ nicolai estẽsis fili⁹ defũcto leonello fr̃e maiore i regnũ ferrarie sucedẽs regñit ãnis. xxij. vir certe igenio optio i quo nil fucatũ nihil subdolũ. Ei⁹ ṽba sapie plena opa ãt ↄ̃gruissima ꝛ sp̄ regia. ad eũ frideric⁹ cesar accedẽs visa hois celsitudie ꝛ ai magnitudie illũ mutie ꝛ regij: vt ꝑmissũ ẽ ducẽ p̃rio creauit: deĩ exactis mltĩ ãnis romã accedẽs a paulo põtifice magnifice except⁹ ab eodẽ ducatu ferrarie isignit⁹ fuit. Nicola⁹ ãt pr̃ cũ hos ꝛ alios ex pellicib⁹ genuisset filios senio ↄfect⁹ alios ex vxore suscepit liberos vꝫ herculẽ ꝛ sigismũdũ. quos moriẽs regni hẽdes sub leonelli tutella reliq̃t q̃ eos neapoli relegauit ꝛ regnũ oẽ occupauit. Et cũ ludouici gõzage sororẽ hẽret vxorẽ ex ea nicolaũ tñ suscepit filiũ. quo nato nõ multo p⁹ mortu⁹ cũ nicola⁹ apt⁹ regꝫ nõ eẽt hac cõditiõe i borsiũ ipiũ deuẽit vt p⁹ obitũ nicolao imaturãdo regnũ restitueret. Borsi⁹ ꝑncipatu suscepto cũ prudẽtissim⁹ eẽt hẽculẽ ꝛ sigismũdũ relegatos reuocauit ꝛ eos ac nicolaũ tãq̃ȝ filios carissios oẽs hũit. erat ãt diuiciaꝝ hũanaꝝ lraꝝ egregie doct⁹ ꝛ doctoꝝ viroꝝ amator. hic vrbẽ ferrarie mirís edificijs ornauit nã arcẽ nouã ꝛ curiã pulcherrimis edificijs clariorẽ reddidit. Mõasteriũ i sup toto orbe celeberrimũ igẽti ipẽsa ordini carthusiẽsiũ a solo ↄstruxit deniqꝫ ãno regni sui. xxij. i pace decessit. Eius corp⁹ apud carthusienses ingẽti põpa delatũ humili vt ius ferat sepultus est loco.

Ferdinãd⁹ h⁹ nois scds alphõsi regi ex ↄcubina fili⁹ hijs tpibus pr̃e defũcto ex ei⁹ testõ i neapolitanũ regnũ eidẽ successit. Alphõso ãt fili legitio filio defũcto id regnũ feudatario ꝯ aliquo iure ad sedẽ aplicã deuolutũ cẽsebat̃. Qõ cũ calixt⁹ põtifex armis repetẽ statuissꝫ morte supueniẽte disturbata sẽ ola. At ferdinãd⁹ metu liberat⁹ ab ei⁹ successore pio papa regni ↄfirmationẽ reclamãtib⁹ gall̃ accepit. Quo regꝫ i pace adepto mltos hostes bẽllo postea ꝓfligauit. Hũc pi⁹ põtifex cũ vehemenẽ diligẽt ꝛ regꝫ ↄfirmauit ꝛ regia corona donauit ac coronauit ꝛ ei ẽt ãnũ cẽsũ i pte relaxauit: Jnde a pio põtifice iohẽ andegaueñ scẽ renati filiũ apulia fugauit. Pio põtifice postmodũ mortuo ferdinãd⁹ cũ paulo ei⁹ successore ꝛ sequẽtibus põtificib⁹ inimicitias suscepit q̄ peterẽt tributũ qõ singul̃ ãnis eccĩe romãe pẽdebat ꝛ ob bñmerita relaxari optabat. Jnde multo maiores simultates cũ senatu veneto ob cypri regnũ ↄcepit ꝛ turcũ lucẽtiros (vt aiũt) ↄcitauit. Ueneti igr̃ cũ turcho pacẽ cõposuerũt. q̃ omnẽ viꝫ belli i regẽ ↄuerterũt ꝛ hydrũtũ maritimã italie ciuitatẽ ei abstulerũt: verẽdũ fuissꝫ nisi mahũetes morte sublat⁹ fuissꝫ plura damna regꝫ apulie itulisset. eo ṽo mortuo difficilimo bello vrbẽ hydrũtũ rex p alphõsũ calabrie ducẽ filiũ suũ i armis strenuũ recepit.

Anno ab hic ferme. vj. ꝛ. xl. int̃ fr̃es btẽ marie theotonicoꝝ ꝛ vladislaũ polonie regẽ de regni finib⁹ orta q̃one vtraqꝫ ꝑ ingẽtes copias i bellũ eduxit. At ꝑmi prutẽni sine nũero militũ sue animi ferocia exultãtes duos gladios p fecialẽ regi misere vt ex his quẽ mallet vnũ reciperet. Js cũ vitoldo fr̃e deo suo hostias litabat qui audito feciale non inuitus inquit prelij signum accipio. Cõsecutoqꝫ gladio quẽ elegerat eo se cinxit. Et facta pugnã de copia lituanos q̃ auxilio venerãt ꝑmos oppõit quoꝝ strage fatigata ẽ copia prutenoꝝ ꝛ ipa polonis supueniẽtib⁹ sternit̃ crudelissimo ꝑlio ea die ↄfectovictoria regi fuit viri equestri ordis ex religiõe. ccc. cũ ipo me

stro p̄iere cesa et pl.be multa nulta q̄ supfuerunt capti. Paulsa pter oppidū btē marie oīa ad polonos d̄fecit. Sequētibꝰ ānis casimirus rex polonie eis ciuitates munitas danzk ⁊ dorn̄ abstulit asserēs por tionē sui regni esse paussam.

Albertꝰ marchio brādeburgēsis annis effluxis bellū aduer sus nurēburgēses cruētissime gessit greuēburgiū ab eo mul ta in oppugnatū ē: id oppidū ī valle iacet. xx. millibꝰ passuū a nurēberga muro ⁊ fossa munitū. Et cū varia dāna ab vtrisq̄ illata fuissent p lodouicū baioarie ducē ad hos tumultꝰ sedādos vocatū cū diu laborasset h̄ bellū pꝰ varias dietas sopitū fuit. Deīn cū pꝰ alīq̄ tpa inẗ ludouicū baioarie ducē p̄dictū ac marchionē brādeburgēsē principes potētissīos bellū susceptū eēt haud q̄d̄ iniuria ⁊ mag̃ cū ani mi fiducia ↄtēdisset pꝰ plures strages p̄ncipes germanie pacē postu lātes. Tādē res equo aīo sedata fuit.

Ludouicus karoli reg̃ filiꝰ his tpibꝰ p̄ri ī regnū successit: fu it. aūt karolꝰ pientissimi aī vir s̄z īgētis ebetis. Qui cū bellū ↄ hē ricū anglorꝝ ducē ⁊ iohē burgūdiorꝝ ducē excitasset ⁊ mltos occidisset īde īgēti cede fusus ē ⁊ mltas cītates amisit. Et nisi p puel lā deꝰ miraculose restituisset de eiꝰ reg̃ actū fuisset. Tādē nicolaꝰ cardi nalis sc̄tē crucis ordinis carthusien̄. pacē cū duce burgūdie cōposuit quē tn̄ postea p īsidias īterfici fecit. Qd̄ īfinita mala excitauit. Huiꝰ itaq̄ karoli p̄mogenitꝰ ludouicꝰ delphinatꝰ regiōis p̄nceps reg̃ su scepto mltos p̄ri beniuolos reg̃ depulit. Inde cū libertatē ecclesie in reg̃ minuē conaret mltos rōanos pōtifices hūit aduersarios. Inde cū karolꝰ acq̄tanie ⁊ normādie dux e medio p eū sublatꝰ eēt quē ob eiꝰ sapiaz ppl̄i regēre cupiebāt p̄regni p̄ceres ob h̄ īdign̄ti in illū cū duce burgūdie ↄ eū vetusta odia renouarūt ⁊ īgētē exercitū ↄ eū deduxe rūt. Dux burgūdie ī picardiā aduolās cītatē pichignetū cepit ⁊ ↄpla nari fecit. At rex a suis destitutꝰ parisīꝰ cōmigrauit regiā saltē tuta turꝰ. In normādia igit̄ innumera oppidi euerterūt. Pōtifex aūt rōa nꝰ ad hos tumultꝰ sedādos bessarionē nicenū cardinalē ī galliā misit Qui cū diu laborasset tn̄ p̄fecit vt cedes ac īcōmoda sopita fuerūt. Demū dn̄o natali chr̄iano. M.cccc.lxxxiiij. rennis deficiēs karolū primogenitū suū annorꝝ. xv. etatē hūit successorē.

Georgiꝰ pogiebratiꝰ bohemꝰ pꝰ obitū ladislai hūgarie ⁊ bo hemie reg̃ accersitꝰ p ceribꝰ gubernatorē suū ē t expurasse reg̃ obitu dixit. Pragēses nihil morati se sue gubernatōi ↄmisere. Exinde ↄstituta die q̄ nouꝰ rex eligēt̄ re p regī vtilitate discussa rex p̄uūciat̄ militie dōiq̄ apprime clarꝰ: cui ad res gerēdas nec ↄsiliū nec etas de fuit. Ea res necati suspicionē maxie auxit. Jn ex p̄torio ī edē btē ma rie vbi rochezana p̄sidebat regi publica salutatio exhibita fuit. Cū aūt īclitū bohemie regnū vt p̄missū ē diu dū ī p̄niciosā iacobelli ⁊ hu sitarꝝ hēticā prauitatē vt cōēz sub vī q̄ spe ↄheētate fore etne salut p̄fitēt̄ p̄lapsū fuisset georgiꝰ q̄ se catholicū affirmauit ī mānibꝰ ianuen̄ ⁊ batien̄ epōꝝ tactis sacrosctis euāgelijs publice iurauērit dū coronatꝰ recipet īsignia q̄ deīceps fidel ⁊ obediēs eēt sc̄tē rōane ecclie ⁊ cū se ac cōthorālē cū liberꝰ tali iuramēto obligasset p fredericū rōanorꝝ īpa torē ↄfirmatꝰ extitit. Uez cū his oībꝰ ↄtra agēt ⁊ hēticorꝝ sectā fouēt ⁊ āplectēt̄ īde vratislauiēses ⁊ ceteri catholici hōagiū p̄stare recusa rūt: īō papa piꝰ ⁊ pꝰ eū paulꝰ pōtifex q̄uissimis cēsuris ī eū ac totū bo hemie regnū fulminauerūt. At paulꝰ īcōus dn̄o. M.cccc.lxvi. publi co ↄsistorio eū hētī dānat dignitateq̄ ac reg̃ p̄uat. Tādē pꝰ ānū. lxxi. ē. cccc. mille idē georgiꝰ bohemie occupator morbo periit.

Abumetes turcorꝝ īpator expulso thoma pelealogo ⁊ frē se cū p̄ducto pelloponesū occupat. Anno eiꝰ. xi. trapesūtij re ge capto ⁊ īterēpto pōtū dn̄o. M.cccc.lx. obtiet In militenē expugn̄t dirupitq̄ dn̄o regī sui. xij. Postea veneti mag̃ classe copijsq̄ terestri bꝰ ī peloponeso veterē murꝝ fossāq̄ ab vtroq̄ mari ī ipso isthmo tu multuarie opa p̄sibꝰ sil̄ loci erigē adortī corithū obsidēt ac chr̄iāos ad naues fuge cogūt. tādē dux venetorꝝ cū p̄stātissis sēatorꝝ trēibꝰ xij. t̄eqriora ornatissīe istructis ācona pōtifice pio adhuc spirāte vēit q̄ hꝰ cōspectu paul vise papa. xix. kal̄. septēbris glia īgēti vita functꝰ est.

Fredericꝰ īpator eā cenā nūq̄ vino vtit̄ ī cēa leuissimū bibit ⁊ id aq̄ p̄dōitū. Leonore auguste q̄ p̄ma ī domo nūq̄ vinū gustasset suadebāt medici ī gēmaniā f̄giōe frigida si mē fieri vellet vinū bibēt qd̄ cū accepisset fredericꝰ eneas siluio vocato ait sic at q̄ īpetrici dicato sterilē me ↄiugē q̄ vinosaz malle. Proīde si me a mat vinū oderit. Ad id nūciū leonora. Et si viri iussiōe libenter pareo q̄ vino si tn̄ vini vsum mādauerit īpator mori optauerim q̄ parere.

Athias iohis huniadis gubernatori regni vngarie filꝰ la dislao p̄dicto rege sine liberis extīcto vngarie regnū ↄsentie nibꝰ p ceribꝰ occupat. Eiꝰ p̄r p̄uinciā vga ferrea gubernauit nec hōi rex affuit minor ea hūꝰ ē. Hic p̄strati apud albā turchis post breui morbo extinctꝰ ē. Comes ciliē cuiꝰ caput erat a rege sc̄bz ⁊ eiꝰ auūculꝰ a ladislao huniadis filio ī castro regio obtrūcat̄. Rex ladis laꝰ q̄q̄ vehement̄ cōmotꝰ tā atroci facinore dolorē tā supp̄ssit Bu dā q̄ repetijt relicta alba vbi secutos curiā huniadis filios īcarcerez rapi iussit: p cussiōe comitis ladislaū natu maiorē q̄ q̄tuor ⁊ vigīti na tus ānos egregio corpe adolescēs flauis de more crinibꝰ sup hume ros sparsis reuictis pꝰ tergū mānibꝰ talari atq̄ aurea veste īdutū capi te plecti iussit. Mathiā. vo captiuū duxit ī austriā ⁊ p̄fectꝰ ī bohe miā eū secū mādauit. Cū aūt apō pragā obijt mathias q̄ die rex clau sit oclos eadē pragā applicuit quē georgiꝰ gubernator ī custodiā suā recepit. Nec diu post rex vngarie designatꝰ magnis īpōsiōibꝰ dimis sus e carcē volauit ad regnū. Facta. n. recōciliatiōe inẗ p ceres ma thias octo ⁊ decē natꝰ ānos nono kal̄. fe. rex acclamatꝰ. Cū vo id re gnū sibi cōpetē cesar affirmaret mlta bella inẗ eos suborta sē regnū tn̄ ei cessit. Fuit aūt christiāe religiōis ↄ turchos defēsor ⁊ p pugna tor acerrimꝰ q̄ pānoniā ⁊ alias p̄uīntias a turcorꝝ īpetu tutatꝰ fuit. Nā multis vicibꝰ īgēti p̄lio turcis supatis ē p̄tē bosnie recupauit ⁊ tur corꝝ regnū īcēdijs ppl̄atiōibꝰ cedibusq̄ īuoluit. Sz ⁊ bella ī boemia cū casimiro rege polonie gessit. Pax tn̄ cōposita h̄ mō inẗ eos fuit vt panonia vngaria morauia ac slesia mathie relinq̄ret̄ ⁊ bohemie re gnū vladislao casimiri filio remanēt. Hic aūt p̄stantissimꝰ rex p̄mo mōre militaris glorie appetētissimꝰ bello fortunatꝰ cū videt̄ fridericū cesarē sibi aduersari cū turcho pace ↄfecta ī eū arma vtit ac viēnāz hē ⁊ alia sibi ademit in q̄ vrbe tādē dn̄o. M.cccc.xc. morbo extīctꝰ ē ⁊ ad albā ductꝰ ī sepulcris regū sepultꝰ. Huic ferdinādꝰ neapolitanꝰ. rex filiā suā matrimonio copulauerat.

Nicolaꝰ decusa germanꝰ sacrosctē romāe ecclie tituli sc̄ti pe tri ad vīcl̄a p̄sbitē cardinal̄ p̄stātissimꝰ atq̄ doctissimꝰ ea tē pestate claruit. Qui tāta bōitate fuit dū vixit vt pauci melio res suo tpe nati sint vitiorꝝ oīuz hostis acerrimꝰ ambitōis totꝰ aduer sariꝰ itegritate aī imutabil̄ hōestorꝝ laborꝝ ideclin̄ ēt senectute pacīē tissimꝰ h̄iisfaciēdi ⁊ ↄtificādi admirabil̄. Sūe tāta doctriarꝝ oīuz vber tate p̄ditꝰ fuit vt q̄cq̄d ex tpe dicēdū īcidisset id copia tali dissererēt vt ei soli facultati cētere studuisse: vir. ē. opiōne eloq̄ns: ⁊ latinꝰ. Hi storias oēs nō p̄scas mō s̄z medie tēpestatis tū veteres tū recentiores memoria recēsebat ī mathematicis disciplinis suo tpe doctior eo fuit nemo. Ius ciuile pōtificiūq̄ didicerat p̄hie aristotelice acerrimꝰ di sputator fuit theologie sūmꝰ iterpēs. Hꝰ celeberimi viri plurima extāt sūmi īgenij opa. De visiōe dei de pace fidei: cribatio alchorani: ō lu do globi de mathematica ↄfectōe: de apice theorie de docta ignorā tia ⁊ pleraq̄ alia Is āt dū ecclie sue brixinen̄ iura acriꝰ tueret̄ a sigi smūdo austrie duce capit̄ atq̄ hōesto fuat̄ carcē pōtifex aūt piꝰ car dinal̄ captiuitate acrit̄ ↄmotꝰ facūda orōne ī sigismūdū publice iue hit ⁊ eū q̄utoribꝰ iterdictis decret. tandē liber euasit ac pace cōposita dū pius ancone vita functus fuit cardinalis rome decessit.

Bessarion sc̄tē romāe ecclie epūs cardinal̄ sabinēs ⁊ ↄstātino polinatꝰ p̄triarcha niceni venerāda nūcupatōe fratꝝ vbiq̄ ce leberimꝰ h̄ tpe floruit. De quo sapiētissimo dici pōt cuiꝰ cū ī ea fuit et paulꝰ pōtifex h̄iiꝰ iudicabat ī reꝝ oīuz materiaꝝ vsu p̄tia ea ī cōsi lijs vl̄ q̄uitas vl̄ p̄spicientia vt nihil de sūmis reb̄ꝰ ferē fuit si ni ceni viriꝰ defuisset aucēitas ī studijs. n. maioribꝰ ⁊ hūanis oībꝰ ea fa cltas ⁊ copia vt plura legisse credi neiez possit acriꝰ lecta ⁊ rectiꝰ itel lexisse vberiꝰ paucissimos cultissis q̄busq̄ tpibꝰ clariusq̄ scripsisse. Et q̄q̄ sūme rei pu. chr̄iāe negotijs īpeditꝰ merita tn̄ īdignatōe cōmo tus ac vitatis studio īcredibilīt īflāmatꝰ defēsiōis platōice imo diuie p̄hie libros aggressus tāta id maiestate egit vt ↄuiciatorē calūniosū credi plato ipe diuitatis secretariꝰ possit suggessisse: iuste igit̄ platōis defensor q̄ tādē legatꝰ ad frāciā īredita dū pacē fec̄ ī itinere defecit.

Ars īpmēdi libros his tpibꝰ p̄mū īgēmāia enata ē. q̄tū igit̄ lraꝝ studiosi gēmāie debeāt nullo fat̄ dicē digne expmi pōt hāc apō magūtiā rheni vrbē solerti īgēio īpmēdorꝝ rō. M. cccc. xl. inētā fuisse aiūt h̄ tpe ī oēs fere orbis ptes ppagat̄ q̄ oīa ātī q̄tas puo ere ↄpata aposterioribꝰ ī finitis volūibꝰ legit̄. eiꝰ laudes va rie a pluribꝰ hīcinde hite sit: q̄ certe nulla dignior nl̄a laudabilior aut vtilior eē potuit. qd̄ si h̄ ars effluxis tpibꝰ viguisset maxia pe opuz tīn liuij ⁊ tuliꝰ de re pub ac plinius ō rebꝰ germdie aliaq̄ p̄clara opa malignitate tpuz amissa nō fuisset Jō ī eiꝰ laudē q̄dā hos ēsus ceci nit v̄sus. O felix nr̄is memorāda ipressio seclis. Defuerat q̄s totū q̄d̄ dis ī orbē. Oēs te sūmis igit̄ nūc laudibꝰ ornēt Inuētorē nitēt vtq̄ ligue tuo Nūc puo doctꝰ q̄ibz eē p̄t Te duce qt̄ ars h̄ mira fpra fuit

Nicolaꝰ pōtꝰ sctoferratēsis ⁊ sipōtinꝰ epūs egregiꝰ theologꝰ ac rhetor doctissimꝰ ad hāc etatē p̄uenīēs nōnulla ī diuinis laude digna cōposuit. Sz ⁊ ad puerorꝝ eruditionē cōmode breuisq̄ libellū edidit Cōmētarios ēt ī mlt̄ auctoribꝰ p̄cipue ī mar ciale opꝰ vālū cornucopie appellatū fec̄ ac q̄dā e greco statiuz transtulit

Iohannes de pistorio predicatorũ professor ordinis per hec tpa vniuersaz italiã pagẽdo luculẽtissimis ac feruẽtissimis sermonib⁹ illustrauit: ⁊ beati vincẽtij valentini confessoris laudes ⁊ prodigia maximo cum animarum ⁊ corporum fructu vbiqz diuulgauit.

Obertus de litio ordinis minorũ professor ⁊ aquini episcopus hisdem temporibus ob eius clarissimam ⁊ admirandã predicatiõis gratiã omnib⁹ italia multo in precio habit⁹ est.

Matheolus perusinus medicus doctissimus hoc tempore medicorum ac philosophorum monarchi omniumqz liberaliu artium cunctarumqz scientiarum facile princeps preceptor meus eruditissimus quez ego hartmannus schedel nurembergensis doctor patauinus tribus annis ordinarie legentez auscultaui padue a quo demum prehabita per eũ oratione elegantissima insignia doctoratus padue accepi. Hic in omnibus scientijs eruditissimus nõ modo medicina ⁊ philosophia verum etiam poetica oratoria astronomia geometria arithmetica ⁊ musica necnõ ⁊ in sacra theologia valde prestans est habitus. Reliquit autem post se orationes lepidissimas cõmentaria in hipocratẽ galienũ ⁊ auicẽnã: ⁊ arguta consilia in medicina. Tandẽ senio deficiens padue sepultus est.

Baptista cognomẽto platina: patria cremonẽsis apostolicus abbreuiator magni animi ⁊ constantie vir: eruditione ⁊ eloquentia nulli inferior ijsdẽ temporibus in precio existens: a paulo pontifice maximo: bonis ⁊ dignitate indicta causa priuatur ⁊ in carcerẽ detruditur. Et ibi vsqz ad pauli mortẽ reseruat. Ex quo tandẽ post multas calamitates a sixto pontifice eius successore liberatus ⁊ in statũ pristinũ restitutus: nequaqz īgenio suo abusus: preter librũ quẽ de natura rerũ ⁊ obscenis ediderat egregiũ etiaz opus de vitis ⁊ moribus pontificũ sixto pontifici obtulit. In quo etiã imperatorũ principũqz ac ducũ multorũ res gestas inseruit: nõnulla etiam alia opera ⁊ epistolas scripsit demũ ãno domini. M.cccc.lxxxi. rome ex peste defecit.

Dominicus calderinus patria veronensis rhetor luculentissimus ⁊ tã greca qz latina lingua non mediocriter eruditus ⁊ in studijs humanitatis eminentissimus per hoc tempus ipse diuini ingenij fecit opuscula in iuuenalẽ martialẽ suetonium ⁊ in ibin nasonis īterpretationes edidit celebres Saphos etiã epistolas cũ propertio ⁊ ciceronis epistolas ad atticũ cõmẽtatus est ⁊ nisi immatura morte preuentus fuisset perplura alia edidisset obijt deinde anno domini. M.cccc.lxxvij.

Marius philelphus francisci philelphi oratoris filius eques auratus laureatusqz poeta philosophie ⁊ artiũ doctor per hoc tempus toti italie clarus extitit. Qui cum eruditissimus esset funebres orationes preclarissimas ⁊ alterius materie plurimas ⁊ quidez elegantes habuit extant eius ingenij opera in diuersis metrorũ generibus edita Rithmos quoqz ⁊ cantilenas composuit. Deinde ⁊ hic a friderico gonzaga marchione mãtuano publico salario ad lectiõez vocatus ibidem in anno dñi M.cccc.xc. vite finez fecit.

Leodium galliarum clarissima ⁊ potentissima ciuitas hoc anno. M.cccc.lxviij. a carolo burgundiorum duce capta ⁊ ingenti edita cede diripitur. Superioribus enim annis inter leodienses ⁊ burgundiorum ducem maxime cõtẽtiões agebantur quas cum leodiensis episcopus extinguere tentasset a cõciuibus suis in vrbe pulsus fuit: Ideo summus pontifex tricariensem episcopũ legatum eo misit. Is in carcerem truditur. Quobrem indignat⁹ dux vrbem in germania populosissimã presente ⁊ fauente ludouico frãcorũ rege acerrimo impetu ac prelio vrbẽ expugnauit ac eã euertit.

Mathias inclitus rex hungarie bosinẽse regnũ hac tempestate aggressus castrum iaytzã loci natura tum vero menioru altitudine munitissimũ deditione cepit. Inter hec sacro regni hungarie diademate e manibus frederici romanorum clarus cũ magna difficultate rehabito rex sexto sui regni anno: vz anno domini. M.cccc.lxiiij. in die cene domini astantibus proceribus cũ solemnitate maxima coronatus. Post hec mahumetem turcij imperatorẽ in expugnatiõe dicti castri iaytza in fugaz vertit relictis machinis ⁊ tormentorũ generibus inglorius in turchiã redijt. Tãdẽ post aliqua tpa castrũ siue castellũ scabatz denominatũ ad litus fluminis zaue vel saui per eosdem ex lignis terraqz multum curiose perforti opere preparatum turribus ac fossatis ac vallib⁹: necnon munus militibus munitum duo hiemis sub rigore obsedit in quo lignea menia ex tabulis fabricata sunt quarum tabularum compago ita solidum est vt vix ab intento posset iunctura comprehendi. Suntqz tridiuis ambitu proliciore distincta porticus in omni decore disposite. Area vero cinctis ingenti ambitu cincte vt amplitudo ipsa regiam aulam ostentat. Dumqz rex acrius prelio insisteret: turchi rapto comite iohãne de vuitebitz ab exercitu regis ad castelluz: eo interfecto caput eius absciderunt cum flauescente copiosaqz coma haste suffixum ad terrorem exponi iusserunt. Mathias rex indignatus vi aggressus deditiõe cepit ac expugnauit ingenti gloria. Nouissime turchi anno. M.cccc.xcij. iterato castellum inuaserunt: ab hungaris repulsi ad propria redierunt.

Sixtus quartus papa natione ligurus ex saona vrbe maritima natus franciscus antea vocatus ordinis minorum generalis minister hoc anno paulo pon. in diei crepusculo dũ solus in cubiculo quiescit interitu sublato quinto idus augusti in eius locum a patribus suffectus est: vir certe doctrina clarus. Is statim a puericia diuinis misterijs a parentibus dicatus est apud ordinem minorum iniciatus. Adolescentior factus patauium venit. sane ciuitatis illectus ad sapientiam capesendam: in quo moratus per viginti fere annos nobilis alumnus legendo orando scribendo vniuersum orbem splendidissimis sapientie radijs illustrauit: ⁊ ideo de potentia dei librum scripsit: librumqz de sanguine christi librum de futuris contingentibus ⁊ librum de conceptione beate Marie virginis ac quedam alia qui in ordine minorum per omnes dignitatis gradus ad cardinalatũ peruenerat. Fuit aũt ante pontificatum ac etiam in ipso pontificatu mitissime consuetudinis ⁊ vite continentissime in pauperes religiososqz maxime munificẽtissimus: quos odis fouit ac priuilegijs amplissimis adiuuit. Inde in amicos ⁊ familiares iocundus in delinquentes clemens principes ac nobiles patria extorres presertim paleologorum filios; bosnieqz reginam turcho pulsos pecunijs adiuuare non destitit: ⁊ rhodiorum milites ac ferdinandum a turchis vexatus incredibili pietate confouit: vrbẽ romanam cenosam ⁊ vetustate in plerisqz collabentẽ instaurans: vias eius cultissime ⁊ decentissime strauit: pontem super tiberim maxima impensa fecit ⁊ a se sixti pontẽ nominauit. Edes quoqz pontificias apud sanctum petrũ cultissimas reddidit. Hospitale sancti spiritus in vaticano per magnificum fabricari fecit: in quo ⁊ vite sue ordinez splẽdide depingi voluit. Et cum maxime beatissime virgini marie deuotissimus esset ecclesiam sancte Marie de populo erigere fecit ac decorauit atqz alia innumera beneficia vrbi romane contulit: nilqz in pontificatu egit qd merito reprehẽdi possit nisi qz ipse (vt fit) suos nimiũ amauit: in quem errorẽ multi superiorũ cecidere. Cum ordelafos e foro liuij depulit ⁊ hieronymo Riario necessario suo concessit: cuius consilio arduis in rebus semper vsus fuit. Jubileum a paulo institutum anno quarto pontificatus sui celebrauit. Et beatũ bonauenturam in sanctorum confessorũ numero ascripsit. Et licet hic multos habuerit detractores optimus tñ pontifex fuit: sũma enim alacritate ⁊ animarum custos extitit: cupiditatez a se resecauit: iras compressit ⁊ malitias extirpauit. Viginti cardinales toto tempore sui pontificatus creauit: e quibus tres fuerunt romani: duo genuenses ⁊ quattuor saonenses: inter quos iulianus sancti petri ad vincula ex fratre nepos fuit vir certe per humanus ⁊ comis fuit qui ipsius corpus maxima pompa ⁊ deuotissimis exequijs in nouo templo seu sacello apud sanctum petrum in vaticano sepeliri fecit: cum obijsset pontificatus sui anno tredecimo.

Innocentius octauus papa patria genuensis patre aron cibo rum familia mediocri sed honorata natus: iohannes baptista antea vocatus post sixtum pontificez ex cardinali presbitero sancte cecilie hoc anno idibus augusti pontifex creatus. Is ex genua que adiacens mari oriundus: que ciuitas italie pulchritudine ⁊ rerum omniumqz terra mariqz aduehuntur opulentia ⁊ edificiorũ amplitudine ceteras excellit. Ad his parentibus ortus qui generis nobilitate ⁊ rerum gestarum gloria clarent: familia ciborũ vetustissima: aranius pater eius equestris ordinis vir probatissim⁹ Hic episcopus melfiden. fet: inter ceteros patres cum pauperior humaniorqz haberetur Sixtus enim quartus ob eius ingenij amenitatem dexteritatem atqz modestiam maiorem immodum eum dilexerat: in datarium ascivit propter ipsius humilitatem ac comitatem: facilitatem morum moderationem ⁊ elegantiam pontificium munus promeruit. Fuitqz in rebus gerendis prudentissimus eo qz sane ⁊ in vrbe legationis officium cum optime functus fuisset magnam sui regiminis ⁊ prudentie spe patribus dedit. Huius pontificatus principium ciuium suorũ bellis plenus fuit ⁊ quod ob omnibus potentatibus expectauit a suis obtinere non potuit: quibuscunqz enim oratoribus a principio ad prestandam ex more obedientiam ne dum in italia verum ex germania ad se venientibus summopere pacem postulauit: armaqz omnibus deponere mãdauit: sed inimicus homo vt optimis ei⁹ desiderijs absistere posset paulopost in

languorem maximum pontificem perducere curauit: ⁊ illico inter vrsinos ⁊ columnenses vrbis primores dissidium excitauit: diu enim inter ipsas familias immortale odium: qui vniuersum vrbem suis factionibus perturbarunt: que res magnam animi dolorem pontifici infixit: non destitit tum armis ⁊ minis discordias extinguere: multa enim circa pontificiam dignitatem ac rempub. christianã ⁊ ecclesiaꝝ vtilitatem ordinare proposuit sed ob breuitatem temporis ⁊ eius infirmitatẽ: bellũ quoq; ⁊ epidimiã adimplere non potuit: beneficũ tamen ⁊ circa deũ atq; amicos pro viribus se ostendit: nã post adeptã sanitatẽ corporis dona ecclesie sancte marie de populo condonauit. Leopoldũ ducẽ austrie diu defunctũ ob crebra eius miracula enarrata in sanctoꝝ confessorũ numero aggregauit. Domũ solatii quam vocant belluidere prope vrbẽ romanã extruxit cui⁹ structurã simul ac picturã ⁊ reliqua excedere quadragintaquinq; milia ducatorũ ferunt. Anno salutis: M.cccc.lx conuentionẽ oratorũ: regũ principũ ⁊ cõmunicatũ rome habuit pro expeditione contra turchos. Collectionẽ pecuniaꝝ p plenarias indulgentias in germania pro exequenda expeditiõe fieri fecit: auxilio raymũdi payraudi archidiaconi cuius indultũ ne dũ ad viuos verũ ad inferos se extẽdebat magnaz copiã auri collegit: tandẽ omnẽ curã mentẽq; ac diligentiã ad subditorũ cõmoda ad tuendũ dignitatẽ ecclesie ⁊ e contra ipsos rebelliões delendas: ac religionẽ (habito iã maximis laboribus zizimo sultano) propagandã conuerterat. Fuit itaq; constantissime iustitie cultor: pacis studiosissimus amator ⁊ exuberantis annone vigilantissimus ordinator. Sedatis honorificentissime ingruentibus bellis peculiares ecclesie populos ⁊ romanos in pmis ꝙ felicissimos exoptauit. Exoptauit. Exultauit sũmopere cũ ad maiores dignitates viros extulit eruditos ⁊ probos. Fuit preterea in pauperes misericors: afflictorũ nõ minus consolator ꝙ principũ susceptor liberalis: ⁊ dei ac sanctorũ eius pijssimus venerator. Pontificale pallatiũ miro sumptuoso opere exornauit amplificauitq;. Uisitatus a dño plurib⁹ longisq; morbis: quas patiẽtissime tollerauit. Adueniẽte demũ diuine vocationis hora sumptis ex ritu christiano deuotissimo animo salutaribus sacramentis intrepide adeo spiritũ reddidit creatori: vt securus de immarcessibili gloria videret celestem vitã cũ morte cõmutare anno pon. sui octauo die. xxvj. iulij anno salutis. M.cccc.xcij.

Fridericus imperator anno. M.cccc.lxx. religionis gratia media hieme romã veniẽs magnifice a pontifice susceptus donatusq; est: ac. xxxij. equites creat. kal. ianuarij in ponte adriani. Inde tergestũ oppidũ cum rebellasset p duces subuertit diripitq; magna ciuiũ cede.

Mahumethes turchoꝝ imperator. cccc. nauiũ classe: inter quas triremiũ. cc erãt ⁊ equitũ. c. milia Euboiã adortus: chalcidẽ xxx. die expugnat subuertitq; magna suoꝝ cede. Ueneti inde classem nauiũ. lx. instructã ad infestanda turchoꝝ littora mittunt in ea triremes lx. xx. onerarie fuerunt anno. M.cccc.lx.

Cometa magnus per mẽsem ianuariũ in principio anni. M.cccc.lxxij. circa festũ sancte agnetis visus igneo colore rutilis crinibus longis nigrisq; quos in occidentalẽ ferebat plagã Cuius quidem corpus primum circa libre principium fuit postea se tantum in septentrione flexit: vt extra zodiacum migrasset proculdubio iudicatum sit: durauitq; diebus. lxxx. Uerum nondum isto dissoluto alter apparuit: cui erat coma ignita que in arietis signo posita videbatur ⁊ caudam in orientalem plagam porrigebat: quẽ alij perticam: alij ascon dicunt. Mortales grauiter affecit. Sequenti enim anno siccitas incõparabilis subsecuta est ⁊ pestilentie bellaq; crudelissima pluribus in locis euenere.

Christiernus rex dacie suecie norwegie gothorũ dux holsatie stormarie in oldenburch ⁊ delmenhorst comes vir quidem christianissimus ⁊ multis virtutibus ornatus. Anno. M.cccc.lxxiiij. romam soluendi voti gratia per vniuersam lombardiam thusciamq; transijt: ab omnibus potentatibus honorificentissime exceptus fuit: unde romam egressus prodeunte obuiam honorato quoq; cardinalium collegio a Sixto po. ma. celebri honore exceptus est: ac pro singulari munere rosa aurea quam pontifices singulis annis in dominica letare alicui ex principibus christianis donare consueuerunt ⁊ ipse a. Sixto: pontifice donatus est. Ibidem enim de vniuersali italicorum principum pace agi cepit vt scilicet vno animo contra turchum coirent sed res perfici non potuit: inde digressus per omnes italie vrbes transiens perbenigne vbiq; habitus est: dominium deniq; reuersus aliquot annis cum omni sanctitatis exemplo superuixit.

Karolus burgundionum dux nussiam coloniensis agri oppidum ad rheni ripas obsedit sed cum fridericus imperator obsessis auxilio venisset inito federe discessit in belgas.

Iubileus a paulo pontifice prius per vniuersum orbem christianũ institutus a Sixto põtifice maximo hoc anno. M.cccc.lxxv. declaratur. Inde ferdinãdus rex mense ianuario magnis himbribus romã venit iubilei gratia vt per se ferebat: sed re uera vt initum fedus solueret qd effecit: nam postmodum inter italie potentatus initum est fedus pontifice auctore in quo rex prim⁹ ascribitur.

Ercules estensis nicolai marchionis filius ⁊ borsij frater secundus ferrarie dux his temporibus non sine magna cõtẽtione regnum paternũ suscipiens regnauit vsq; in presens cũ omni laude: vir bonus ingeniosusq; ac rei militaris scientia eruditus: propterea septimo regni sui anno florentini veneti ⁊ mediolanensis tanq̃ virum magnanimũ contra alfonsum calabrie ducem ⁊ hieronymũ comitem ducẽ exercitus constituerunt: qui pleraq; eorum oppida cepit. Hic helionoram ferdinandi regis filiam mulieres cordatam accepit vxorem: ex qua sex suscepit filios: quattuor mares ⁊ duas feminas. Hic tandem soceri sui consilijs cõmotus tergiuersatis venetis ruptisq; eorum federibus ferdinando ⁊ alijs socijs colligationibus inhesit ⁊ venetorũ immunitates violare cepit: que res maximum incendium in tota italia excitauit: pro qua re veneti illũ terra aquaq; oppugnare ceperunt ⁊ plurimas terras ei abstulerunt: ⁊ nisi alfonsus calabroꝝ dux ferdinandi regis filius vir in armis strenuissimus ⁊ pontifex execrationibus obstitissent de eo actum fuisset. Tandem pace inter eos omnes confecta: inde vrbem ferrariam multis edificijs clariorem reddidit.

Simon beatus tridentinus puerulus: quem ob miraculorũ frequentia beatum appellant: die martis. xij. kal. aprilis anno ab incarnatione verbi septuagesimo quinto supra millesimum quater centum in ebdomada sancta a iudeis in tridentina ciuitate nocatus christi martyr efficitur. Iudei enim ea in vrbe degentes pascha suo more celebraturi: cum christianũ non haberent immolandum cuius sanguinem in azimis suis vel possent puerũ in hunc modum in samuelis cuiusdam iudei domũ furtim deportarunt. In sacra hebdomada ante diem pasce luce tertia vespere sancto is ante fores patris puerulus more sedens: cum non aderat genitor nec cara parens proditor thobias astitit blando voce moratus puerum cuius etas nondum ter decem menses viderat: fert illico samuelis ad edes. Cumq; nox ruit hic gemini saligmam samuelq; thobias vitalis moyses israel atq; mayer ante sinagogam leti eius pectora nudant. In eius collo primũ ne vagire posset sudariolum apposuerũt ⁊ extensis brachijs primo priapulum forpicibus mox genam dexteram precidentes Inde quisq; forpice carnẽ conuellit. Subulis deinde per acutis pupugere: cũ ille manus alter plantas cõtinet crudeliter sanguine collecto hymnos eorũ more canentes. addunt minis verba: accipias suspense ihesu fecere sic olim maiores nostri: sic confundant celo terra mariq; crises: sic cepit eius inter vlnas cecidit ⁊ vita libera ad superos fecit iter: inde ad cenas properarũt azimos de sanguine eius in christi dedecus ederunt: eoq; mortuo statum corpus in propinquum domus eorum flumen proiecerunt ⁊ pasca cum gaudio celebrarunt. Querentes deinde anxij parentes gnatum paruulum. post triduũ euz in fluuio inuenerunt: qui illico vrbis pretori scelus denunciarunt. Is pretor iohãnes de salis nobilis brixiensium ciuis legum doctor viso puero exhorruit facinus ⁊ confestim vrbis iudeos comprehendit ⁊ eculeo eos sigillatim imponens tormentis astricti eo ordine crimen retulerunt: quo diligenti examinatione cognito iudeos condignis supplicijs exterminauit. Presul eo tempore vrbis iohannes hinderbach collegit extinctum corpus ⁊ sepulchro mandat: multis e vestigio cepit florere miraculis. Inde ex omni christiano orbe populorum concursus ad sancti huius paruuli sepulchrum est factus vt etiam vrbs ipsa cum miraculis ⁊ opibus multis sit aucta. Corpori vero ipsius pueri tridentini ciues basilicam pulchram erexere.

Consimile etiam scelus apud motam oppidum quod est in finibus agri fori iulij post quinquennium iudei peregerũt. Nam etiam alium puerum simillimodo mactauerunt. pro quo tres eorum captiui venetijs missi fuerunt ⁊ a tortore supplicio cõcremati sunt.

Terum turchi inferiorem ingressi misiam magna cede sternuntur. Dehinc magnam genuensium vrbem caphan quã ad mecouidem adhuc possidebant. Genuenses expugnant: ciuitas populosa ⁊ mercatoribus plurimũ apta fuit hoc anno ciue genuensi eam prodente in turchorum man. deuenit in littore taurici maris sita.

Uelle monſtrum tempeſtate iſtac in veronenſi agro naſcitur que vnū tantū caput habens ſed duos podices: duaſq vuluas: ex ipſis ambabus ſuperfluitates emittebat. Inſup quattuor brachia ſed duo groſſiora que pro volūtate mouebat: alia tenuiora ⁊ immobilia erant: ventres etiā duos eo circa ſtomachum coniunctos habebat: hancq parentes per italiam circūferentes precia ab inſipientibus mendicabant.

Adus ⁊ tiber reliquiq omnes italie fluuij nouembrio menſe (ex multitudine imbriū) ita excreuere vt extra alueū effluētes multa accolis damna intulerunt: qz non ſecus per vias mortales nauigabant ac per eoꝝ fluminū aluea facere conſueuerant. Decreſcentibus paulopoſt multa animalia: ⁊ q̄ maxime tiber ſecū traxit: ex quorū putrefactione ⁊ flatu peſtis maxima ſubſecuta eſt.

In hiſpania morte heinrici prouincia diuiditur diuerſis populorū ſtudijs: nā ferdinandus iohānis arragonie regis filius helizabethā Henrici ſororē in matrimoniū traductam ⁊ alfonſus portugalie rex heinrici iohannā filiā ex ſorore ſua neptē fouens regnū diuiſerunt. Anno ſequenti ferdinandus rex hiſpanie in agro numātino portugalie regem profligat.

Ohannes de monte regio alemanus non minor anaximandro mileſio aut ſyracuſano archimede: vtraq lingua greca ac latina eruditiſſimus germanorū decus: hac quidē tempeſtate ob aſtronomiā: ceteraſq mathematicas diſciplinas a mathia pannonie rege nurembergenſibuſq perpetuo donatus ſtipendio: ⁊ in germania: pannonia ac rome multo in precio habitus eſt. Qui cū in hungaria kalendariū per pulchrū ac quedam alia in aſtronomia magno cū labore ſuo celebri īgenio compoſuiſſet. Ephemerideſq a noſtris diaria dicta maxima cura ingenioq edita inductis noue aſtronomie tabulis: reprobatiſq gerardi cremonenſis theoricis romā ad emendandā paſchalē dionyſij computū a ſixto quarto pon. accitus dum pleraq poſteritati parat non ſine maxima ſtudioſorū iactura morbo perijt. Uius eſt preceptore georgio purbachio in mathematicis excellentiſſimo: cuius theorice ſcientiſſime impreſſe circunferuntur.

Icolaus eſtenſis qui de imperio ciuitatis cū hercule diſſidebat: ferrariā clā ingreſſus primo ſeptēbris primo impetu aduerſarios exterruit: mox concurſu Sigiſmundi fratris herculis eiectus vrbe paludo latitans capitur: nec multopoſt capite obtruncatur adoleſcens omniū virtute inſignis.

In franconia germanie nobili prouincia (que ab incolatu francorū orientalis francia appellatur). Anno ſalutis. M.cccc.lxxvj. in rebus chriſtianis varij motus agitationeſq inciderunt. Timpaniſta quidā animaliū brutoꝝ paſtor apud vicū Niclaſhauſen vocitatū ſectatores plures nactus virus diffundere cepit: eo pernicioſius quo ⁊ ſacerdotes ⁊ religioſos in populorū inuidiā adductos ſpernentes abiectos habere ceperunt. Is vero ſimulatā puritatē quādā ⁊ innocētiā vite pponebat: edocēs vitā cleri ignominioſā fore: theolonia ⁊ pedagia diſis nō eſſe perſoluenda: omnes aquas ⁊ nemora omnibus libera eſſe: ac nōnulla alia nephanda in populū ſeminans: qui nouitate gaudebant: ea ſibi virginē mariā enarraſſe predicabat. Undiq igitur gentes varie occurrebant. Diebuſq feſtis maximo concurſu hominū longū ſermonē in odiū cleri deducebat. Eo igitur a Rudolpho epiſcopo herbipoleñ. miſſi exploratores inde ſectatorē principalē ad herbipolim ducētes igni tradiderūt: poſt cui⁹ mortē hec peregrinatio viroꝝ ⁊ mulierū euanuit. Nurēbergēſes quoq ſub mulcta ne de ō ciuib⁹ ſuis accedēt phibuerūt.

Aleacius maria mediolani dux anno. M.cccc.lxxvij. ob irā erepti ſibi fundi a iohanne andrea lampognano nobili mediolaneñ eo die q̄ pthomartyri ſtephano celebris habet in ipſius martyris tēplo ad arā lcautus ɔfodit. q̄ poſt patrē franciſcū Sforciā dux declaratus regnauit annis nouē ⁊ mēſes decē: vir pruſſimi ingenij ⁊ excelſo ⁊ magno aīo princeps. Cū multa edificia in vrbe mediolano extruxiſſet p pulchre quoq lapidib⁹ ſectī vrbē vbiq ſternere fecit. Et patrimium erarium pecunijs exhauſtum diuitijs repleuit. In celebratōe tñ diuinoꝝ officioꝝ ſūmos cantores mario ſumptu ⁊ impenſa habere ſtudebatur. Uerū cū immoderata mulierū libidine vteret: poſthabita ſue maieſtatis honeſtate: cōiuratiōe facta, vniuerſo aſtāte populo ⁊ oībus aulicis vulnerib⁹, vt premiſſum eſt, confoſſus anno etatis ſue. xxxij. turpiter occubuit ⁊ in maiori vrbis templo eminētiſſimo loco iuxta parētes ſuos ſepultus fuit. Reliquit poſt ſe duob⁹ filijs ⁊ filia ex bona ſabaudiana vxore ſuſceptis. Iohānes aūt maria in feſto epīie etatis ſue anno nono patruū decreto ī ducē ſublimat⁹ pulchritudine idolis ⁊ pmptiſſimi īgenij adolēſcēs aſtāte populo bireto ⁊ reliqs ducatus ornamētis inſignitus.

Arolus burgundionū dux philippi optimi ducis filius vidimus ex illuſtriſſima regiaq francoꝝ familia natus vir fortiſ ſeuerus: magnanimus ac terribilis ſed iuſtus: liberalis elemoſinarius ⁊ diuinorum obſequiorum feruentiſſimus obſeruator. Is cū vigeſimum etatis attigiſſet annū: ⁊ gandauenſes ciues a philippo patre quodam priuilegiū extorſiſſent non pauca militum collecta manu in eos duxit vrbe potitus priuilegia in foro vrbis exuri fecit: principatu quoq ſuſcepto multas cum ludouico francorū rege concertaciones habuit: pace poſt modū confecta a leodienſibus germanus infenſus omnē vim belli in eos conuertit: ⁊ ciuitate obtenta poſt cedem ⁊ direptionē editam vrbem complanare fecit: inde vrbe deſolata relicta, pro eduardo ſororio: anglie rege e britānia a comite douerich ⁊ heinrico portugalie rege pulſo exercitū multū congregauit ⁊ contra eoſdem ⁊ ludouicū regem bellem ſuſcepit ⁊ breui illū in regnū remiſit ⁊ arma in ludouicū regem conuertit ⁊ multis incomodis attriuit. Per romanum pontificē paulū mox inter ipſos res compoſite fuerūt. His geſtis ad miſſiam colonienſis agri oppidum qđ eſt in ripis rheni duxit ⁊ illud acerrime obſedit. Sed cū Fridericus ceſar tertius eius auxilio veniſſet in regnū diſceſſit. Deniq cum multas prouincias ingenti cede ſibi ſubegiſſet ad nanſiam ditiōis lotharingie ducis vrbem peruenit vt contra ſuetios (quos vſitatiori vocabulo ſuiceros ſiue ſuitenſes appellant) maturaret. Hi tñ populariter in ducis caſtra aduolant illū tanta ſtrage afficiunt vt fuſus ac profligatus tandem obtruncatus mortē obijt. Tria itaq oppida ſibi odioſa fuere: in rebus granſen: grege muthen: corpore nanſen. Unicam filiam nomine mariā hic regni heredem tantū dereliquit: que poſtea Maximilianū friderici ceſaris filiū accepit maritū.

Ferdinandus neapoli rex cum pacem qua italia vigebat anno. M.cccc.lxxviij. Labefactare ſtuduiſſet: a ſcito ſibi hieronymo forī cornelij (quā imolam: itali dicunt) comite: raphaelem diaconū cardinalem diui georgij nepotem: ſixti quarti pontificis ex ſorore comitis hieronymi: ſimulq franciſcum ſalulatum: archiepiſcopū piſanum cū famulicio. ccc. hominū florentiam miſit: in qz diue liberate: templo franciſco ſalulato eucharistiam celebrante cōpoſita hora innante Iohanne pacio viro maxime apud ſuos extimationis: multiſq aduerſe factionis iulianū medicem confoderunt. Laurentius vero fortiter vulneratus prudentia conſilioq precipuo impetus hoſtiles cohercuit. plurimis factioſis fede trucidatis: plurimiſq cum archiepō piſano ſuſpendio necatis Florentine vero cardinalem diui georgij vſq dum res componerent retinuerunt.

Locuſte eodem anno per italiā vagate brixie agrū deuaſtarunt: eā in brixiano agro in maxima multitudine aduolarūt que brixiane ⁊ mantuanis maximū intulerunt damnum: quibus niſi ludouici mantuani principis ſollicitudo obſtitiſſet: ſata queq in tota lambordia corroſiſſent.

At maqz lues hoc ipſo anno per totā italiam vagata eſt: adeo vt hec peſtis ſeuiſſima in brixiana vrbe ſupra. xx. hominū milia: ⁊ venecijs ſupra triginta hominū milia perierint. Eam enī calamitatē ſolis eclipſis indicauit: qui eo anno iulio mente fuit. atq locuſtarum multitudo.

Eneti graui ethrurie bello implicite in macedonia ⁊ foro iulij magnis othomāni: copijs vexati magno reipu. detrimēto totiuſq reipub. italie aperto periculo. Cum longū in flectando pontifice ſpus ɔtriuiſſent: ⁊ annos. lxxvij. maximis: ex ⁊ diutinis bellis per greciam: macedoniā ⁊ forū iulij a turchis vexati imminēte periculo cū mahumeto imperatore fedus percuſſere. Omnibus illi redditis que ſue ſuorumve ditionis fuiſſent ac tradita. Scodra quam obſidione cinxerat ſpondentes .c. mille aureos: ad duos ānos ſoluturos quos nobiles aluminis mercatores: cū imperatore contraxerāt. Hoc pactoq ɔuenere anno. c. cccclxxix. vt veneti conſtantinopolim magiſtratū mitterent: quē baillum vocant: qui venetorum lites ſolus diſſoluerat: ob quod ſingulis annis. x. mille aureos illi pendebant.

Rodi licet a turchis non parua diſſidia habuerint: poſt tū conſtantinopolis expugnationē grauia ſenſere bella. Cum quattuor ⁊ viginti annoꝝ curriculo complures ſibi vicinas ditiones ſubegiſſent: animo inflatus mahumet egre admodum tulit rhodiam vrbem finitimā eius imperio liberam eſſe. Mahumetes igitur imperator ingenti claſſe maximaq bellatorū vt rhodum peteret. Appulit itaq ea claſſis velocium centum decimo Kal. iunij. Anno incarnationis. M. cccclxxx. militeq in terrā expoſito primū in vertice montis ſancti ſtephani ⁊ circa eius montis caſtrametati ſunt: ⁊ per tres ferme menſes vrbē bombardis alijſq miſſilibus indeſinenter per duces ſuos lacerauit ⁊ oppugnauit. Uerum petrus

dabuson magnus rhodioꝝ militum magister christiane religionis amātissim⁹. vir prudētissim⁹ ac magnanim⁹: sue magnanimitatis magnū experimētū dedit. Diuina eni fauēte clemētia principis ⁊ suoꝝ virtutes fauēte turchi funduntur: ppulsant: cedunt: tātoq; impetu terga vertūt vt sibiipsis necē afferrēt. fama satis cōstās est turchos visiōis miraculo exterritos. maiorē eni ptē exercit⁹ amisit. vbi celit⁹ christi ihesu ministri ppugnantes visi militib⁹ rhodijs miraculo turchis terrori fuere maximo. Fatendū igit hāc victoriā celo dimissaꝫ esse cū tam parua militū copia hosti potētissimo iā muris potit⁹ restitit. Exacti igit nonē ⁊ octoginta dieb⁹ impator rhodioꝝ littore classes soluēs fiscū nauigare pperat illic milites ⁊ suppellectilē exonerat. vbi die xi. mortuus ad domesticos lares cū clade ⁊ ignominia reuertit. Petrus aūt a pōtifice Sixto ⁊ ceteris oib⁹ europe christicolis pecunijs adiutus: vbi laceratam insulam diligenti cura restituit ⁊ celebriorem fecit.

Apud suitēses mōtanos quos itali suiceros appellāt: haud longe a finib⁹ lucernēsiū in loco vasti solitudinis homo senex solitarie vitā abstinētissimā hoc tpe habebat. q p ānos xx. sine oi corpali cibo vixit: quē fratrē nicolaū appellabāt. vir corpe aridus. sicc⁹. exhaustus: sola cute neruisq; ⁊ ossib⁹ compact⁹. Et quāq; heremite diuti⁹ ieiunēt. ⁊ illesi ppt ociū ⁊ vitā vmbrosaꝫ: sicut incarcerat cōtingit nō raro ⁊ sub terra ppa. cū ppt i digestionē plures i ipsis aggregēt superfluitates flegmatice crude. cū sint ꝯtinue i deū intuētes virtute aīali. virt⁹ debilitat nāls vt nocumētū nō videat pcipe a ieiunio Estq; cōsuetudo i his sicut ⁊ i alijs nō pua res. Vtq; h hō q̄si celestē vitā i t̄ri egit immaculatā absq; sorde: q̄uis nōnulli eū hoīeꝫ gl̄iosū dixerīt suāq; vitā ad iactātiā interptati sīt: eoq; mercedē accepisse pdicarūt. sꝫ sīt iniq̄ iudices: q̄ nī i meli⁹ q̄ occulta sūt interptāt q̄ q̄ patēt. Cur virū calūniēt: q̄ lōgā vitā in artissima paupertate ⁊ solitudine duxit: q̄ mltos ānos i bona ꝯuersatiōe accedētiū eos cōsolādo assūpsit i abstinētia extrema ⁊ hūilitate pseuerāo: q̄ nihil appetiuit. q̄ nulli iniuri⁹: parua fuit merces tātis laborib⁹ humana laus. Stult⁹ est qui ppt rumusculos hoīuꝫ suū corpus affligit. suūq; gremiū fraudat. Is scūs ⁊ iustus homo: q̄ auariciā calcauit: honores seculi subegit. q̄ pacientiā obient. q̄ nullū superbie fomitē ostendit. Sola fiducia futuroꝝ teneri arbitrat. retributōnēq; thesauri celesti expectare poti⁹ iudicatur. Judicauit hoc perpetua hominis leticia quē nemo mestū vidit: sed vultu semp eodē. Sciebat se mortali culpa liberū: bonis opibus ⁊ ꝯtēplationibus intentū. Potuit cū paulo dicere. Gl̄ia nr̄a hec est testimoniū ꝯsciē nr̄e: ⁊ de cetero reposita est mihi corona iusticie quā reddē mihi in illū diē iustus iudex. per antistitē quoq; ꝯstātiēsem approbat⁹. tandē senio ac viribus deficiēs ei⁹ senilē aīaꝫ mollis dissoluit sopor: sepult⁹ i eccl̄ia sui pastoris nō sine miraculis q̄escit: q̄ ⁊ finitimis pplis nōnulla vaticinia predixit.

Idrūtū apulie maritima ciuitas h āno. M.cccc.lxxx. ab exercitu mahumeti turcoꝝ principis diu expugnata. Cū ei⁹ exercitus a sarsone in apuliā trāsuect⁹ est in colle q̄ vrbi imminet castrametati sut vallo ⁊ fossa muniti sūt. mi ita hidrūtū obsederūt vt nulla spes erat ferēdi auxilii Tādē diruptis menib⁹ ad vesperaꝫ practa pugna: supati hidruntini: ingressi vrbē turci: archiepꝰs obstupuit vt nec verbū trucidatus emittere potuit: q̄ in hostiū manus deuenerūt oēs capite plexi sunt. Franciscus largus hidruntinoꝝ dux captus ⁊ exarmatus medius psectus est: supra. xij. milia euaserunt: xiij duo ⁊ viginti. potiti prima victoria barbari ceperūt statiꝫ vicina oppida: sollicitare ad deditionē: ⁊ in primis leucen ⁊ tarentū. Infelix igit apulia fuisset n̄ obitus mahumeti nō interuenisset: quo mortuo alphonsus dux calabrie vrbē valida obsidiōe cinxit. Turci audiētes sui principis obitū diffisi posse vrbem tueri salutis rebus suis sese alphonso tradidere. Qui vrbē ingressus oīa retinuit ⁊ turcos quosdā in mancipijs suis reseruauit.

Antonius rosellus natione etruscus vir vtiq; bonus ⁊ mlta prudētia existimatus iurium ciuilis ⁊ pontificij ac aliaꝝ bonaꝝ artiū peritissim⁹: postq̄ multis ānis patauij ius cū magna gl̄ia docuisset sublatus fuit: sepult⁹ ad scm antoniū padue cū h epigrāmate. antoni⁹ rosell⁹ de rosiellis iacz monarcha. q̄ cū egregie docti⁹ edit de monarchia ⁊ de ptāte pape libros eruditos cōposuit ⁊ alia

Marsilius ficinus florentinus ingenij excellentissimi vir: variisq; lingue eruditissimus ⁊ multarū scientiaꝝ locupletissimus atq; inter platonicos doctores facile princeps: hac nr̄a tēpestate sepē ⁊ triginta platonis ph̄i libros q̄ antea neq; apud grecos facile inueniebant maxie cū diligētia latinos fecit: ⁊ in lucē oib⁹ ptulit: neq; eo quidē labore vt aiunt ꝯtentus fuit: ⁊ ipsius platonis mentē partim argumentis: partimq; breuibus cōmētarijs explicare conatus. De valitudine quoq; litteraꝝ pscripsit ⁊ pleraq; vtilia.

Mahumeti magn⁹ turchoꝝ impator octau⁹ ex clarissima othomanoꝝ familia nat⁹. Amurati principis fili⁹. Anno. M.cccc. lxxxi. quito nonas maij. Postea q̄ in asia ⁊ grecia. xxxij. annis regnasset dū in orientis expeditionē ꝯtra hūgaros pficisceret anno etatis sue octauo ⁊ quinquagesimo in castris nō sine suspiciōe veneni morit ⁊ ꝯstātinopolim delatus sepelitur. Is cū pri in regnū asie successisset quattuor ⁊ viginti annos habebat etatis. Qui imperio suscepto prēm in oib⁹ supare animus ē. Hic illico ob eius animi magnitudinē cunctis paterni regni virib⁹ ingētes copias ex asia in europā p hellespontū classe traiecit: vbi multas grecoꝝ vrbes occupauit Castello quoq; hant lōge a bosphori littore ad euxinū tēdēte condidit. Ex īdesiciēte ob grecoꝝ auaritiā presidio ꝯstātinopolim vrbē cepit expoliauit ac de ea triūphauit: ⁊ in ea impator declaratus. Cōfestim peloponesum oēm armis cepit ⁊ christianū populū in seruitutē abduxit. Indeq; in achiā mouēs ipsam ⁊ athenas ⁊ epirū ⁊ maiorē macedonie partē atq; bulgariā cū rascia ⁊ seruia: ⁊ q̄cq̄d ad andrinopoli: sauūq; amnē ⁊ danubiū fluuiū interiacet inuasit: valachia ecclesia eas ob res timore pterrita: bosinā postmodū ingressus cūcta vastauit: mitbilenē insup nobilē genuēsiū insulā cepit. De hinc sinopē vrbē vetustissimā ⁊ trapezūdā diripuit: earūq; incolas vna cū earū impatore captiuos abduxit. Euboiā insup venetoꝝ insulā inuasit quā vna cum calcide eiusdem insule vrbe expugnauit. In asia itaq; minore duodecim regna obtinuit: videlꝫ pontū: bithiniā: capadociā paphlagoniā: ciliciā: pamphiliā: liciam: cariā: ludiā: phrigiā ⁊ oēꝫ ferme hellespontū seu moreā: ⁊ multa alia occupauit: hic cū innumerabiles filios genuisset baisetū ⁊ zaliabū legitimos post se dereliquit p quibus eo mortuo tumultus vrbem constantinopolitanam inuasit baisetum tamen imperatorem constituerunt.

Baisetus primogenitus mahumeti. Anno. M.cccc.lxxxi. sexto calen. iunij imperator ꝯstituit ⁊ vsq; in presens imperauit. Hinc zaliabus frater qui magnos motus in asia pro regno concitauit bursiam cepit ⁊ se ibi regeꝫ constituit quem baisetus bello superauit ac asie paternum regnum obtinuit ⁊ in libidine ac ebrietate totum se immersit. Cum autem anno. M.cccc.xcij. pannoniam ferro ac populationibus deuastare cepisset multa damnaq; cedesq; pertulit. Zaliabus aūt frater eius natu minor: q̄ postea i regno frācie sub pore hospitalis sancti iohis hierosolymitani custodiebat in sūmi pōtificis innocētij octaui potestatē traditus vsq; in presens rome sub custodia ad recuperandum residuū europe de crudelissima nunc barbaroꝝ seruitute.

Estus p maria in tota ferme italia ⁊ germania. Anno. M.cccc.lxxxij. ⁊. lxxxiij. fuit vbi ad plurimū deseuit: vt m̄lta milia hominū absumpsit. Eaq; lues nurēberge a solsticio estiuali vsq; ad solsticium hiemale quattuor milia hominū deleuit. Venetijs vo senatores ⁊ Johannē Mocenicū Ducē extinxit.

Fridericus impator āno. M.cccc.lxxxvij. ꝯuētū magnū nurembergē p auxilio ferēdo ꝯtra hostes suos ⁊ p fide xp̄iana habuit: ⁊ in eo principes germanie ꝯgregauit: cōitates quoq; ciuitatū imperialiū ꝯuocauit: vbi de vnione ac pace principū varie ꝯuētiones habite: vtq; oia bella inducias haberēt cōcluserūt. Interea gloriosus imperator frideric⁹ inter cetera gesta laudabilia. Conradum celtis germanū virū eruditissimū in arte nurembergensi appollinari laurea decorauit. Bellaq; ea tempestate inter sigismūdū archiducem austrie ⁊ venetos sedata sunt. Nec minorē dietam principum rex Maximilianus nuremberge āno salutis. M.cccc.xc. peregit.

Eles rex maurijs genere ⁊ religione mahumetan⁹ hac nr̄a tempestate in betica prouincia vlterioris hispanie plaga q̄ granata nuncupat vsq; ad hec tpa regnauit cuius puintie ager excellentissim⁹ phibet. eo q̄ quecūq; ad humanū victū sūt necessaria affluētiā me gignat. Cui⁹ mōtes ⁊ flumina aurū ⁊ argentum producere dicunt. Armenta ⁊ pecudes sine numero nutrit. Hūc quidem regem Ferdinādus lusitanie ⁊ citerioris hispanie ⁊ tarraconie rex vna cū helisabela vxore superiorib⁹ annis oīno eijcere sarracenos decreuerūt. Bellum igit malaciū primo pegit anno. lxxxvij. vbi expugnata malaca vrbe. Tandē post longam obsidionē ciuitatis granate que incepit a mēse maio anni nonagesimi primi sarraceni mauri deducti ad magnā rerū inopiam desperātes de auxilio post infinitos ꝯflictus bellicos. xxv. nouēbris pacta deditōis ꝯclusa fuerūt. Postremo septimo die ianuarij anno salutis. M.cccc.xcij. rex ⁊ regina ac proceres ⁊ potentat⁹ cū exercitu. x. miliū equitū. ⁊. l. milia peditum electorū ciuitatem intrarūt ⁊ ei⁹ possessionē libere acceptarunt ac mesquitam maiorē in ecclesiā dedicari mandauerunt.

Tempestas igne prius inaudita: anno salutis. M.cccc.xc. die xij. mēsis iulij. in regia vrbe ꝯstātinopolitana admodū dese

uit. Superiorũ enim triũ syderũ ignes: q̃ decidũt ad terras fulminũ nomẽ hñt. cũ cõtagiũ nimij humoris ex superiore circulo atq̃ ardor e subiecto ꝑ hũc modũ egerãt. Turbato itaq̃ aere cũ collect⁹ humore habũdantiã stimulabat: seu graui syderis parta. Et cũ in nube luctabat flat⁹ aut vapor: pmo ingentia tonitrua audita. et iñ fulmina ardẽtia visa: ⁊ lõgiore tractu fulgetra. Et quãdꝗ a saturni sydere psiciscĩ ista cõsectati sũt: sicut crematia a marte. Qualiter cũ vulsinis oppidũ thuscoꝝ opulẽtissimũ totũ crematũ est fulmine. In ea vrbe p clarissime hec gesta. christiani id diuine puidẽtie attribuũt. Ubi antiq̃ colũna imaginẽ cõstãtini impatoris habebat. fulgur ⁊ horridus ipetus ne dum partẽ ei⁹ deiecit. Uerũ vt veridici narrarũt negociatores veneti ⁊ aliꝗ octingẽtos domos ignis rerũ edax ꝯsũpsit. Et hominũ tria milia. vt nec lignũ nec forme edificioꝝ remãsit.

Um varia rerũ miracula effluxio: vt oñdim⁹ euenerũt. Ulsa enĩ horrẽda ostẽta corona trabes telluris hiatus sanguineus polus: ardẽtes clipei ⁊ alia. lac pluere e celo visũ ⁊ lanã carnẽ ⁊ cruorẽ descẽdere: visi cõcurrẽtes mõtes. et luna solq̃ triplex. cruce signat⁹ lapis excidit tpib⁹ friderici scdi ipatoris (vti pmissum ẽ). Nouissime anno. 1492. vij. idus nouẽbris: in meridie sub friderico. iij. iperatore: ad agros ei⁹ ꝓpe: cũ crepuit ꝑ area fulmen ingens lapis ꝯcidit: cui forma delte: aciesq̃ triangula fuit: ⁊ missus ab obliquo: hũc senserat: Ensisheim. Sũt gaudia quoq̃ sensit. Cũ illic in agros desiluit depopulat⁹ hominũ: in ptes distract⁹. põdus tñ graue adhuc hꝫ: ⁊ ad ostẽtationẽ obseruat: tanq̃ futurũ omen.

Ella ꝑ h̃ tpa iter regẽ maximilianũ: ⁊ regẽ frãcie: ob ducissaꝫ britãnie: ꝑ multas clades gesta fuerũt: Et adhuc sub dubio marte vigẽt.

Lexãder. vi. papa natiõe hispan⁹: ex valẽcia ciuitate rhodoric⁹ borja antea vocat⁹: epũs portuẽsis. Uacãte sede p⁹ obitũ Innocẽtij. viij. oĩuꝫ suffragijs h̃ anno pon. creatus: et ad scm̃ Johãnẽ lateranẽseꝫ xxvi. die augusti corona papali decorat⁹. Uir magni aĩ: magneq̃ prudẽtie. Is i adolescẽtia bononie studijs liraꝝ operã dedit. gymnasiũq̃ illud scholasticũ nõ paucis ãnis celebrauerit. Qui adeo virtutũ glorie: ⁊ disciplinaruꝫ laude: ⁊ adeo singularũ ac oĩum rerũ ornamẽto dotat⁹. vt Calixtus tertius pontifex summus sedatis suo tempore italie rebus: cum nouem cardinales creasset: Et Eneam Senensem in cardinalem assumpsisset. Duos quoq̃ ex sororibus eius nepotes: cardinales creauit. L. iohannẽ cognomẽto milanũ ex sorore nepotẽ ⁊ rhodoricũ hunc horiam: cuius virtutis ⁊ glorie liquidissimũ documẽtũ extitit: q̃ adhuc adolescẽs inter reuerendissimos ⁊ excellentissimos cardinales ꝯstitutus. Uel etiã q̃ nõ multo post vicecancellarij locũ sortitus. Hoꝝ oĩuꝫ sciẽtia ꝓditus ⁊ experientia refertissimus: vere designãdus ⁊ euocandus fuit Qui fluctuantẽ petri nauiculã gubernaret. Et si herlis ⁊ regia ipsius facies dignitas pre se ferre videat. Tñ in primis accedit nobilissima eius natio hispaniensis. Inter ceteras vniuerse terre ꝓuincias aeris salubritate tẽꝑata: omniũq̃ rerũ copia ⁊ bonitate ꝓcipua: viros ꝓgenerãtẽ q̃ ⁊ corporis agilitate: ⁊ ingenij acrimonia: ⁊ oĩuꝫ virtutũ gloria sũmi clarissimiq̃ sempꝫ extitere. Dehinc eximia eius valentia ciuitas: que ⁊ sui antiquitate ⁊ situs pulchritudine ⁊ viroꝝ copia. ⁊ oĩuꝫ mercimonioꝝ genere lõge reliquas hiberie ciuitates antecellit. Nec nõ ⁊ illustris horiarũ familia: que eum peperit. Qui vere nationẽ patriãq̃ ⁊ familiã illustrauit. Et recolende ac beatissime memorie auũculi eius. Calixti sempꝫ emulator litteralis disciplune: scientiarũq̃ pericia: ⁊ optima viuẽdi ratio: adest humanitas illa inclyta cũ auctoritatis rõne seruata: optimũ ⁊ salubre ꝯsiliũ adest ⁊ pietatis cultus: et oĩum rerum cognitio: que tam in inclyte dignitati expedire aut vsui esse possint. Felix igit̃ tot virtutibus exornatus. In tam altissima magistratus culmine collocatus: a deo optimo bene meritus. Speramus igitur eum vniuerso generi christiano profuturum. Et per nubilos itineruꝫ anfractus: per que sublimes ⁊ periculosos scopulos transmigraturũ: semitam tandem affectatam feliciter occupaturum Postremo ne longiori sue laudis cõmemorationi aliquos defatigari contingat. Ceteri sequẽtes eius acta laude digne persoluant. Hic pontificatu suscepto maiestateꝫ cum auctoritate augere conatus est Et si in principio sui pontificatus aduersitates sentiat. Magna tamen aĩo excepit. Benignissim⁹ deus sua gratia donet: vt singula ad vtilitatem ac cõmodũ reipublice christiane prosequatur.

Enus holuꝫ calamitosũ iudeis: etsi superioribus tpibus in plerisq̃ locis germanie ac alijs prouincijs: diuinissimũ sacrm̃ varijs temtationibus. molestijs: ac erroribꝰ indignissime tractauerũt ꝓcipue in vrbe... passauia ⁊ ratispona ⁊c̃ nec impune hoc flagiciũ multũ fuit. Nouissime ãno salutis. M. cccexcij. die. xxij. mẽsis octobris in oppido sternebarch sub dnio ꝓncipũ magnopolẽsiũ auxillo petri sacerdotis. Eleazar iudeus ⁊ cõplices sacramẽtum corporis xp̃i ꝑ hostiã maiorẽ ⁊ minorẽ obtinẽtes hãs ꝑforarũt. ⁊ e quo illico ꝓsiliit quo linteũ precinctũ ruborẽ accepit. Quo miraculo territi ad. Petrũ deferũt. Principes autẽ illustres balthasar ⁊ magn⁹ fratres re comperta cum vestigia vulnerũ (que remanserãt) cernerẽt iudeos cũ maiestatẽ christi cõtẽpserint ac religionẽ eluserint cõcremari fecerunt. Recedat ergo omnis infidelitatis ambiguũ. Nec dubitet quisquã primarias creaturas: nutu diuine potentie: presentia sũme maiestatis in dominici corporis transire posse naturas. Quid enim ei possit esse difficile. Cui facile fuit hominẽ (vt premissum est) de limi natura figurare. Imaginẽ etiã sue diuinitatis induere. Cui ꝓmptũ est cũ rursum reuocare de inferis: restituere de perditiõe: reparare de puluere: de terra in celũ leuare: ⁊ figmentũ suũ in regni sui cõsortio sublimare. Ut qui corpus nostre fragilitatis assumpserat: nos in corpus sue immortalitatis assumat. Ad quã gloriosam resurrectionẽ pijs nos operib⁹ preparare dignetur. Qui viuit ⁊ regnat in secula seculorum.

Aximilian⁹ austrie ac burgũdie dux filius impatoris friderici tertij: viuẽte adhuc patre anno salutis. M. cccc. lxxxvi. in frãckfordia cõi voto electoꝝ rex declarat̃. Nũc vsq̃ vna cũ patre impauit annis. vij. Uir sũma virtute decoratus: corpe agilis rei militaris sciẽtia insignitus: virtuteq̃ nemini cedẽs: immo humanitate ⁊ liberalitate cunctos reges antecedens. Rex certe dignissim⁹ ⁊ bello fortunatus: atq̃ in oĩb⁹ fortissim⁹ nec vlla vitioꝝ labe notat⁹ magnanim⁹ atq̃ in armis strẽnuus. Is tpe iuuẽtutis in burgũdiã accessit. Et mariã filiã ducis caroli illustrissimã feminã: i ꝯiugẽ desponsauit. Et ob hãc rẽ burgũdie ducatũ sibi vẽdicauit. Et ꝑ aliqua tẽpora in subiectis ꝓuincijs cũ gaudio ac iusticia regnauit. Quãuis lodoicus frãcoꝝ rex: aliqua q̃ socer possidebat ademit. Gaudebat itaq̃ hec regio felicior omni q̃ tãto duce celebrata fuit. Qui iust⁹ optima iura dabat. Secũa quõdã hedua dicta ꝓstãs burgũdiã nomen nacta: terra armis potẽs: habẽs agri leta munera: ⁊ nobilitatẽ viroꝝ antiq̃: ob ducẽ nouellũ: pariterq̃ comitẽ gaudebat. Brabãcia quoq̃ optima. Limburga. Lucẽburga: geldria. Et flãdria diues opũ ac ꝓpriis potẽtib⁹. comitẽ hũc leta vidẽ suũ gaudebat artosiã itẽ potẽs armis ac namurcu: nobilis hãnonia: holãdia atq̃ selãdia eũ sũme colebãt. Mechliniaq̃ hũana ⁊ salina atq̃ frisia: õ suo nouo dũo exultabant. Cuꝫ duceꝫ potentem aduenisse sentiebãt. Certabant alij alios superare colẽdo dicentes. Uenisti tandem gratissimus. Quo autẽ tpe maria eius vxor vixit cũ omni pace ⁊ leticia regnũ possedit Ex qua cũ genuisset filium philippũ: ⁊ margaritã filiam. Ipsa paulo post casu equi currẽtis delapsa: fractis ceruicib⁹ expirauit. Anno do sexto ⁊ octuagesimo supra quadrigẽtesimũ millesimũ: die vicesimo mensis ianuarij. Cũ genitore friderico impatore franckfordiam vrbem ingressus. Ex in die sedecima frebruarij peracto officio diuino in basilica diui Bartolomei. Electores romani imperij obseruato ordine bulle auree. Felici cõsensu eũ in regeꝫ eligentes postea eodem anno die. x. mẽsis aprilis in ciuitate Aquẽsi cũ ingenti solemnitate corone caroli magni ex arcanis Nurberẽgẽsiũ: per eos coronatus fuit. Elucebat enĩ in eo inaudita principandi scientia: in deliberando grauitas: in cõficiẽdo celeritas: regnorũ iustitie feruor ⁊ zelus modestia. item singularis benignitas maxima ac clemẽtia: cũ vite ac morũ obseruantia. Quib⁹ regijs virtutibus ornatus. Regia soboles nulla ex pte parscorũ suoꝝ laudib⁹ inferior euasit. Uerum post vxorio (vt pmissum ẽ) casu equi currẽtis defuncte: multa ne dum a proceribꝰ certamina sustinuit: cũ nollẽt eũ super eos regnare: sꝫ ⁊ a brugensib⁹ honesta carcere detentus. A quo cũ liber euasisset: infinita mala apud flandrenses secuta sunt: nec dum finis. Uictoriosissim⁹ aũt rex maximilian⁹ qui christianissim⁹ inter principes christianos censetur: mẽte reuoluẽs quõ christiani ab infidelib⁹ circũdati sunt. Et in angulũ coartati potentissimi quõdaꝫ orbis ⁊ orbis possessores Et quãtũ imperiũ amiserũt: quot nobiles vrbes: quot ditissimas ꝓuincias ꝑdiderũt. Inter quas etiã iudeam terram sanctã: terram in qua pmme nr̃e fidei flores apparuere. Tacemus alexandriã. thebes memphim: ac omnẽ egyptũ: ⁊ antiochiaꝫ: in qua pmũ christianuꝫ nomẽ auditũ est: fons igit̃ ⁊ origo nr̃e salutis ad hostes defecit hierosolyma noui ⁊ ve. testamẽti mat. ⁊ ꝯstantinopolis columẽ grecie Id inclitus rex aĩaduertẽs ꝓ singulis recuperãdis nullũ laborẽ cuitan debere arbitrat̃. Iudei eni cũ tedens arcam amisissent: ꝓ recuperatione nullũ belli periculũ vitauere greci ob raptã helenã: decennale bellũ gessere. Carthaginẽses ꝓpter fines paululuꝫ ampliandos crudelissima ꝓlia cũ cyrenẽsibus cõseruere. Romani sepe sociorum causa sumptis armis in pugnam exiere. Belli aduersus infideles possessores necessariũ fore decernẽs sibi ꝑsuasum arbitrat̃. huic materie

gionis ignominie ac probro quã p̃mũ cõsulere. Et si precedẽtes ne-
gligẽtes fuerunt. honoreq̃ suũ puilfecerĩt. suũ negligere ⁊ turpitudi-
ni notare nõ patiet. Ac gloriosũ nomẽ deteriam supioꝝ isamia au-
gere poptat. Quãobrẽ bella germanie totis virib⁹ sopirẽ conabat.
Cõuentionẽ principũ Nurẽberge p̃maximã: anno saluti p̃mo ⁊ no-
nagesimo supra qdringẽtesimũ millesimũ pegit p dies plures: vt pa-
cẽ ne dũ germanie: s; toti orbi ordinaret. Prelatos p̃ncipes ⁊ cõtra-
tes admonuit vt huic salubri expeditiõi cõtra ifideles adiumẽto eẽ
possẽt. Adẽpta a domo austrie p regez hũgarie genitori restituit. pa-
cẽ hungarie dedit. Hũcq̃ p biennũ pax vniuersalis fuisset: restabat
adhuc relidꝫ exercit⁹ Mathie q̃s nigrã legionẽ vocabãt. q̃ tedio lõ-
ge pacis affecti ptito agmine in diuersas vtriusq̃ pãnonie ptes eru-
perãt. duo milia ad cõfinia morauie ⁊ austrie infesta acie cõsederãt
fortalicia qõ ipi gẽtilic̃ tabernã vocãt se munietes. Ex quo excursio-
nib⁹ suis oĩa loca cedib⁹ ⁊ latrociniis turbabãt. Qui tandẽ frederici
cesaris iussu obsidione cũcti expugnatoq̃ fortalicio multi ex his ce-
sis: aliisq̃ captis q̃ septingẽti superãt. Hi oppidis ⁊ baronib⁹ quoꝝ
fines iuaserãt traditi sũt: vt digna illis supplicia irrogarẽt. Itaq̃ tre-
cẽtos ferme viennẽses laqueo necarũt: ceteros exicingerus sustulit.
ptim excoriatos: ptim ad rogũ assatos. ptimq̃ coctalicijs furnis im-
missos: vita illis ademit. Sed nisi infausta copulacio regis frãcie cũ
ducissa britãnie Maximiliano in vxorẽ tradita iteruenisset. Huic
scõ pposito expeditionẽ dedisset. Faxitq̃ deus gloriosus huic ad-
uersitati finẽ: vt eccliã: vt religionẽ: vt fidẽ christianã: a barbaroꝝ ⁊
infideliũ incursib⁹ defendere posset. Uidem⁹ eni vniuersaz fere asiã
a phenicib⁹ ⁊ medis ad bellespontũ vsq̃ turchoꝝ tyrannidi parere.
Totãq̃ traciã occupare: ⁊ vniuersam greciã: etbolos: epirotas: illi-
rios ad vltimã vsq̃ dalmaciã oĩa p̃mere dẽrrima seruitute. Insule
oẽs a situ adriatico ad mare ponticũ iacentes vastate ⁊ desolate sũ
Et in pximos germanos ⁊ hũgaros sepenumero ipetũ faciũt. Spe-
rabimus aũt regi Maximiliano nutu diuino: victoriã haud dubie
successurã: dũ cetere natiões hũc regẽ atq̃ ducẽ optimũ sequentur.
Cũ diuitẽ italiã: nobilẽ galliã: fortẽ hispaniã: bellicosã ac populosã
germaniã adiumẽto eẽ senciet. His arma: his equi. his pecunie abũ-
de suppetũt. His vires lõgo maiores: quã ifidelibus assunt. In deo
quoq̃ sperãdũ erit: q̃ cause sue neq̃q̃ deerit. Et pugnaturis diuinũ
auxiliũ iplorãtib⁹ minime defuturũ credim⁹: vinci ⁊ possunt: ⁊ sepe
victi fuerũt p supiores p̃ncipes vti p̃missũ ẽ. Minor est infideliũ
potẽtia q̃ ferat. Nec dubiũ cũ ad orientales puincias ei⁹ igressus:
patebit tanto maiorẽ ad eũ cõcursũ fieri et dedẽtiũ se ppłoꝝ: q̃to
validior ei⁹ fuerit exercit⁹. Cũ diis gloriosũ p̃ncipes occidẽtales se-
cuti fuerit. Id oĩ christiane reipu. felix ⁊ fortunatũ erit. Cũ ipse ma-
ximũ ⁊ florẽtissimũ iperiũ adipiscet: tũ oẽs q̃ sequẽt amplissimas
opes cõsequent ex h̃ bello. pposita nõ facili solũ: s; sperata certaq̃
victoria: quo ad mũdanã ⁊ celestẽ gloriã: plurimoꝝ quoq̃ ⁊ amplis-
simorũ regnoꝝ: ⁊ ingẽtes opes ⁊ clarissima iperia pueutura. Deinum
auxiliãte dño ihesu cũ insigni victoria ⁊ glorioso triũpho reuertẽt.
Cũ aũt redierit iuictissim⁹ rex Maximilian⁹: subactis turchis libe-
rata tracia ⁊ grecia: ac alia spolia nephandã: ⁊ terrã scãz christianis
restitueret. Germanie p̃ncipes q̃ iãm defuncti sũt hac luce Inmor-
tales sibi apud imortalẽ deũ grãs pagẽt. O qualẽ et currũ appara-
bit italia ⁊ germania. Quales grãs aget ecclia: q̃ festa oĩs christiana
societas agitabit. Septẽtrionis ⁊ occidẽtis reges redeuntẽ magnũ
imperatorẽ christiane reipublice seruatorem salutabunt. Cardinales
cunctiq̃ presules eccliarũ: ⁊ magistratus vrbis: longo extra menia
interuallo sacra ferẽtes obuiam ibunt: niuei stabunt. Ad serena qui-
rites: sternetur purpura ⁊ ostro quecunq̃ ab eo terra calcanda fue-
rit. Matrone nobiles: virg. necq̃ rosas ⁊ lilia e tectis in eũ spargẽt.
Et variorum serta florum sacro capiti annectent. Ipse curru subli-
mis aureos in plebem nũmos iaciet. quocunque in foro: quocunq̃
in triuio subsisterit: nouos ludorum facies ostendet. Acclamabitq̃
omnis populus victori vitam ⁊ gloriam: atq̃ ita triumphans nõ in
capitolium falsiq̃ Iouis edem: sed in apostolorum principis beati
Petri basilicam deducetur. Ibiq̃ maximum sacerdotem Alexan-
drum sextum verum Christi vicarium. Et regni eterni claues tenen-
tem inueniens: largam ab eo benedictionem accipiet. Et amplexus
atq̃ deosculatus sanctissimum patrem: secum in penitiorem palla-
cii partem secedat. vbi et de recenti victoria. et de rebus germanicis
⁊ italicis longos inter sese sermones habebunt.

¶ Hec habuimus que ex chronica noua adij

Ad deum optimum

maximũ de his que mirabilia gessit pro iu-
stissimo et excelso Maximiliano rege ro-
manorum.

Uictor ⁊ princeps operose mundi
Quiq̃ deceptis opifex fuisti
Gentibus iudex. redditurus idem
Omnibus equus
Quam potens rerum fueras creator
Quam dator largus redimis salutem
Quam reddis iustus trutinator orbis
Quam sapiensq̃
Cum velis iustus homines tueri
Mirus es cause melioris actor
Mirus iuste dominator querele
Hostis iniquis
Suetus humanis animis preesse
Mitigas seuos. placidos acerbas
Montibus fontes agitas ⁊ hostes
Hostibus viges
Noxijs addens ouium pauorem
ouium iustis animos leonum
Militum multas acies retundis
Agmine paruo
Tu iubes ventis sileant. silentq̃
Precipis ponto tumeat. tumetq̃
Imperas lune lateat. latetq̃
Sanguine tincta.
Uere canentes hyemes virenti
Turbidas celo pluuias sereno
Sepe permutas facies ⁊ visus
Mensis ⁊ anni.
Tanta cum regi dederis romano
Audias voces. iuuenum senumq̃
Audias grates hominum. precesq̃
Iusta petentum.
Inde non cesses melior patronus
Cum suis regem populis tueri
Principem serua. sobolem domusq̃
Adde triumphos.
O deus se[n]ice decus hoc precamur
Cesari natum simul ⁊ nepotem
Indolis mire. videat regentes
Tempore longo.
Hisq̃ sic patrem foueas eunemq̃
Cuius exemplo peragant iuuentam
Et suis gestis fuerit senecta
Gratior illi.
Sic regant orbem dominando recte
Quo fidem nobis pius vt dedisti
Protegant semper cidiusq̃ vincant
Illius hostes.
Et [illegible]
Pellere. ⁊ castris spoliare victos
Ut queant regna ⁊ reparare quondam
Christicolarum.
Prosperos gressus animisq̃ motus
Austrie stirpis. fauea[s]q̃ felix
Cepta quo a priscis patribus per omne
Proroget eum.
Hec mari ac terra vigeat parendo
Gloriam semper. ferat ⁊ subortus
Solis ⁊ casus crucis alma signa
Nomine christi.
Inde celestium meritis triumphum
Consequi tandem mereantur omnes
Cum bone legi dederint subactum
Robore mundum.
Hec rogat noster chorus vt perennem
Gloriam eternus pater atq̃ natus
Spiritussanctus deus ⁊ sequatur
Trinus ⁊ vnus.

Laus deo

De Morte ac fine re/rum.

Parens hominum omniũ Adam: ita plasmatus fuerat: ut manente illo decederent tempora: nec vite terminũ (quem a morte morsu diabolice tentationis appellamus) aliquo tempore sciret. Transgressione autem dominici precepti: in eo factum est: ut legem illico senserit in carne repugnantem legi mentis sue. In sudore vultus sui vita illi agenda fuerit. Ex delicijs in erumnas exulare iussus fuerit. Timor ⁊ tremor: super eum venerint peccato obsorduerit: offenso creatore: offendi posse ceperit. Post habito obedientie merito brutorũ impetum expauerit. Expleto desiderio carnis corruptiões senserit. Innocentia explosa nocere: nec minus noceri posse suo periculo didicerit: cum tempore declinauerit. Immortalitatis statu amisso corruerit: per incrementa viuendi ad mortem festinauerit. Nos quoqꝫ qui ab eo originem trahimus: ad curas solicitudines: tentationes: tum corporis: tum animi insuperabiles. Ad ultimum deniqꝫ terribilium mortem alligamur. Nature ab eo hanc conditionem sortiti. A quo propagationem generis incepimus. Quid enim eos appello Quos admodũ presens vita oblectat: in hac valle miseriarum: nec aliud inuenimus q̃ nature imbecillitatem: fortune ludibrium: voluntatis mutationem: voluptatum inquinamenta: tentationũ bellum assiduum. Cum ingredimur in mundũ ab infantia incipimus Que etas quicquid videt ignorat. Inde in pueritiam: in qua nihil solidum sapere possumus. prouehimur ex puericia in adolescentiã. In qua cum etate ⁊ sanguine voluptatum incentiua coalescunt progredimur. Ex adolescentia iuuentam ascendimus. In qua sicut maiora per etatem audemus: ita maioribus curis implicamur. Ex iuuenta in virilitate confirmamur: in qua grauiora prelia nos discerpunt: ambitu: auaricia: liuore: libidinibus: ⁊ varijs demum anxietatibus consumimur. Ex illa in senectam descendimus: sed quam cõtinuis ⁊ quantis nostra senectus plena malis: ex senecta in decrepitam decidimus: in qua continuus horror instantis mortis nos pulsat ⁊ irritat. Aspiciamus te nudum informem inter vagitus et lachrymas nascentem. Exiguo lacte solandum tremulum atqꝫ reptantem opis indigum aliene quam muta pascunt et vescunt caduci corporis animi inquieti morbis obsessum varijs subiectum passionibus innumeris. Consilij inopem: alterna leticia ⁊ tristitia fluctuantem: impotentem appetitus arbitrij cohibere nescium: quam quãtumve sibi expediat. Quis cibi potusqꝫ modus ignorantem. Cui alimenta corporis: ceteris animantibus in aperto posita: multo labore cõquirenda sunt: quem somnus inflat: cibus distendit: potus precipitat: vigilie extenuant: fames contrahit. sitis arefacit: auidum timidũqꝫ fastiditatem. possessa deplorantem ⁊ presentibus simul ⁊ preteritis ⁊ futuris anxium: superbientem inter miserias suas. Et fragilitatis sibi conscium vilissimis vermibus imparem: vite breuis: etatis ambigue: fati ineuitabilis: ac mille generibus mortis expositũ. Omnes ꝗ ita compacti sumus vt ocio tabescamus. Labore frangamur. Crapula opprimimur. Inedia extenuemur. Et quocunqꝫ a medio recedentes ad aliquod extremum vertamur. Dissoluta temperie nõ parum ledimur: Per singula momenta temporum cum celo vertimur: et vexamur fortune ludibrio sumus. Que summa infimis: infima summis mutare gaudet. Ita per omnem vite cursum angustiarum laborum erumnarum. Insidiarum plena omnia occurrunt. Si tamen arma charitatis ⁊ scutum fidei sumpserimus si ad alterius vite preparationem actiones nostras instituerimus, quantacunqꝫ ea sint que occurrunt superabimus. Mors quoqꝫ omnium dolorum solutio est. Ultra quam mala nostra non exeunt, que nos in illam tranquillitatem: in qua antequam nasceremur: iacuimus reponit. Mors quidem bene pureqꝫ morientibus vita est. Hinc ⁊ dissolui cupiunt qui bene vixerunt ⁊ esse cum Christo: vt bene acte vite premium consequamur lumen eternum. Et profecto mors vite que neqꝫ doloribus: neqꝫ metui: neqꝫ inuidie: neqꝫ erumnis ullius subiecta est. Neqꝫ ipsi quoque morti quicquã obnoxia. Et si altius aliquid considerare volumus. Inuenienus mortem nihil aliud esse: quam peccandi finem. Nam cum Adam contra mandatum dei in flagitium lapsus esset. Ne viuendo culpa reuiuisceret: et in peccato persisteret. Eius corpus e terra factum: terre Deus reddit. Non vt creature mortali quam fecerat: Sed vt peccato quod creatura ipsa commiserat finem imponeret. Deus igitur ⁊ principium ⁊ finis. Cum is vult nascimur: Cum vult etiam morimur. Et sunt hec quidem proprie sue diuinitatis eius: Nihil ad nos pertinentia. Illud vero tantummodo nostro reliquit arbitrio: vt bene recteqꝫ viuendo bonum nansisceremur finem. Hoc itaqꝫ ꝙ vnum nostrum est: id est vt in christo domino nostro moriamur: summope adniti debemus. Qd qui faciunt non plane moriuntur: sed transeunt a corruptione ad incorruptionem a mortalitate ad immortalitatem: a perturbationibus ad tranquillitatem. Non absurde fortassis quidam existimarunt mortem non modo malum non esse: sed bonorum omnium. Verũ enimuero: quoniã neqꝫ euocationis diem: neqꝫ horam nobis scire datum est. Perquam salutare fuerit: preparatos nos esse: cum deo sentientes ⁊ mandatis eius obsequentes: nec diem differre tutum est: sed insipienter factum potius existimare. Plerosqꝫ enim vidimus summa corporis incolumitate: viribus integris nihil tale metuentes: morte repente interceptus. Contra nonnullos vsqꝫ ad medicorum desperationem redactos conualuisse. Cum hec igitur omnia in dei tantum in dei potestate sint: Nihil nobis reliquum videtur. Nisi vt cum deo bene sentientes eius preceptis vt premisimus: tum in omni vita: tum in vite termino maxime obediamus. Credimus firme omnes ꝙ deus hominem fecit ad imaginem sui. Quid nobis facilius potest accidere: quam dimittere luteum corpus vitiorum sarcinam ⁊ ad eum euolantes redire: qui nos non dedignatus est ad similitudinem sui facere. Quo spiritus diuino ipsius spiritu repletus diuinitatis particeps: ⁊ felicitatis eius agat cum perpetuo inter angelos ⁊ sanctorum choros.

Morte nihil melius. vita nihil peius iniqua
O prima mors hominum. requies eterna laborum
Tu senile iugum domino volente relaxas
Vinctorumqꝫ graues adimis ceruice cathenas
Exiliumqꝫ leuas. ⁊ carceris hostia frangis
Eripis indignis. iusti bona partibus equans
Atqꝫ immota manes. nulla exorabilis arte
A primo prefixa die. tu cuncta quieto
Ferre iubeo animo. promisso fine laborum
Te sine supplicium. vita est carcer perennis

Nam fragilis sit vita hominum. quam plena malorum
Quam breuis. ⁊ misera. voluite mentes ciues
Cum regna. nec comites possint depellere mortem
Nec iuuenum numerus. nec numerum senum
Ergo omnes iuuenes pueri cunctiqꝫ senesqꝫ
Conspiciant. omnis me tueatur homo
Precipue qui me quondam videre potentem
Quos mors dira suo prosequitur gladio
Quid mihi diuitie: quid opes: quid gloria mundi
Profuerint: nunc sum conscius ipse mihi
Quid iuuat argenti atqꝫ auri tenuisse talenta
Quid tenuisse agros. amplaqꝫ regna mihi
Nam cuncta hec regio metuebat nomina nostra
Horrebat famam imperiumqꝫ meum
Nunc lapidis seruus nunc me tenet improba tellus
Nunc bellum indicunt angues vermesqꝫ meumqꝫ
Dilacerant corpus ossaqꝫ lecta iacent

Quãuis diuitijs fuerit mihi magna potestas
Ut mea sit priscis equiparanda bonis
Non tamen hijs copijs potuit vita mea tueri
Quin mors eriperet meaqꝫ priuaret eis
Defleat hunc casum cuius omnia: omnisqꝫ priuatus
Dent lachrymas cuncti dent gemitusqꝫ simul
Hanc inopes timeant diuites iuuenisqꝫ senesqꝫ
Matres atqꝫ viri cuncta creata tremant
Ergo omnes quicunqꝫ legent hec carmina nostra
Non dubitent iam iam talia facta sequi
Itaqꝫ te exhortor elegos qui legeris istos
Ut mors sit cordi consociata tuo.

¶ De signis future cõsummationis.

Quantum vero tẽporis vsqꝫ ad finẽ seculi ⁊ ad uentũ iudicis supsit certum est neminẽ mortalẽ esse ꝙ nouerit. nisi forsitã dñs alicui speciali gratia reuelauerit Omniũ nãqꝫ de hac re calculantium digitos quiescere iubet qui ait. Non est vestrũ nosse tpa ⁊c̃. Iã tñ illius ↄsũmationis apparent euidẽtia quedam signa dudũ a sanctis ꝓphetali spiritu ꝓdicta. Quoꝝ ṗmũ est iniq̃tatis inundatio. ac ꝑ hoc fidei ⁊ charitatis euacuatio. Reliqua vero sũt scientie multiplicatio. ꝑlurium opinio: euãgelij per orbẽ disseminatio. sathaneqꝫ solutio. i. potestatis ipsius a tempore passionis dñi cohabite relaxatio: hereticoꝝ dispersio. Septimum quoqꝫ iam esse videt̃ in ianuis a romano scꝫ imperio vel obediẽtia discessio. Ut ẽt ait crisostom⁹. medulla h⁹ mũdi sunt homines sancti. Sicut enim in arbore ꝙdiu medulla sana est semper floret cũ autẽ ↄsumpta fuerit tota paulatim marcescit ita ꝙdiu fideles manẽt stat iste mundus. cũ autẽ ex mundo defecerint cadet sicut egrediẽtibus israhelitis exterminatus est egypt⁹. Sꝫ cõstat prius antichristũ venturũ. ⁊ ↄtra sanctos pugnaturũ. Ut ait methodius martyr in nouissimo inq̃t sexto miliario seculi. exibunt filij ismahel de heremo. Et erit aduentus eoꝝ castigatio sine mensura. Tradidit deus in manus eoꝝ cuncta regna gentium. ꝓpter peccata ⁊ scelera eoꝝ. Faciunt enim christiani multa illicita. polluẽtes semet ipsos. qđ dictu turpissimũ est. ꝓpterea tradidit illos deus pollutis barbaris in manus saracenoꝝ. Ecclesiaꝝ thezauri ⁊ ornamẽta eorũ erunt ⁊ ab eis distribuentur. ecclesie quoqꝫ cremabunt̃. Ideoqꝫ patrẽ eoꝝ ismahelẽ deus onagrũ vocauit. Non enim sunt holes sicut alie gentes: sed de heremo venturi. i. hoib⁹ odibiles. Sacerdotes in locis sanctoꝝ interficient: ⁊ in ecclesijs sanctoꝝ mulieribus cõcũbẽt. ⁊ sacrata ecclesiaꝝ vestimenta induent ipsi ⁊ vxores eorũ. Eritqꝫ tribulatio magna super christianos ⁊ manifestentur qui in christo sũt credituri fideliter. Tunc recordabitur dñs fm̃ misericordiam suam. eoꝝ qui in christo sunt credituri ⁊ liberabit eos de manu saracenoꝝ Surget enim rex christianoꝝ ⁊ preliabit̃ cum eis ⁊ interficiet eos gladio. Et reddet illis deus in septulũ malo que in aliis gesserunt. Post hec vero ⁊ alia plura subiungit. Tunc apparebit filius ꝑditionis qui dr̃ antixp̄s i corrozaym nutriet̃ in bethsayda. e regnabit caphernaum.

¶ De q̃busdã dictis ioachim ⁊ scẽ hildegardis.

Ceterum abbas ioachim in expositione hieremie ita scribit. Ab ãno dñi. M. cc. ⁊ vltra suspecta sunt mihi tempora ⁊ momẽta in quo nouo ordine samuelis exorto. Ophni ⁊ phinees sacerdotes ⁊ pontifices dei. a romane reipu. principe capiuent̃. Capiat̃ archa ecclesie hely quoqꝫ i. summus pontifex corruat. ⁊ quasi alter mardocheus sub aman in discrimine maneat agitata. Ipsam autem ruinã ecclesie tales necesse est ꝓdicare an plãgere. qb⁹ ⁊ volũtaria paupertas arrideat ⁊ doctrie spũalis ac vite puritas in future tribulationis aculeis nõ obsistat Tales ꝗ doctores ⁊ tales ꝓphe mittẽdi sũt. ꝗ nõ solũ inferiores holes. sed ẽt ipsos põtifices ⁊ platos fulgerent ⁊ nõ palpẽt. Reuelãdi nimirũ i ꝑrio sunt doctores. ꝓdicatoresqꝫ fideles. ꝗ ⁊ ĩrens. carnaliaqꝫ corda ol plaga perimãt. ⁊ elatis ac tumidis magistiletũ suis studiis ponãt. Et lꝫ ordo ille futur⁹ ad obediẽtiã sit orituris. tñ a ꝓphis ẽ ꝑnunciat⁹. ⁊ i auspicio viris tertij tpis ecclastici cursus adeo cognitus ⁊ elect⁹ i vultu spũalis ecclie ac ꝑfecte doctrie scitandus. ac si alius beniamin filius nõ tam doloris in pena. ꝗ dextere. s. exultatiõis in gloria. Tales in ꝓximo pariet generalis ecclesia iã senescẽs. tales rachel plorabit filios ac rege ipudẽti facie. scꝫ altero herode occidendos. Qui pp ei dicti sunt doloris filij. qꝛ cõtritis eis spũalis religio ꝑ angustia tpis nõ poterit ↄsolari. Sꝫ tñ ⁊ ipi dextre filij dicũtur: qꝛ dñi i eis ⁊ ꝑ eis mr̃ ecclia ꝑmit̃ inde de eis ⁊ cum eis etna p̃ris iocũdat̃. Di sit fideles in doctrina. spũales in vita. obedientes in ꝑssura. Format⁹ ẽ igit̃ ordo iste. ad instar hieremie in ecclia gñali scificatus in obseruãtia regulari nedũ ei de vite merito reputhẽdat. Puto etiã ꝙ sicut olim deus ꝑres elegit senes secũdo aplos iuniores ita ⁊ nũc tertio pueros ad lr̃am eligat pp eos qb⁹ vetera viluerunt. ad ꝓdicãdũ. s. euãgeliũ regni. ꝑlatis adulterãtibus verbũ dei Et sicut oliꝫ ꝑ moysen ⁊ iosue dñs cananeos israhelitis subiecit ac ꝑ paulũ ⁊ barnabam idolatras ꝓstrauit. sic etiã nũc ꝑ duas ordines futuros in illis ꝓsignatos gentes incredulas subigat ⁊ ↄuertat. Hucusqꝫ ioachim. Sꝫ ⁊ ãno ab īcarnatione dñi. M c lxxxiij. scã hildegardis de tpe muliebri ꝓphetauit in hunc modũ. Anno inq̃t post incarnationẽ xp̄i. M. c. aploꝝ doctrina ⁊ ardẽs iusticia. quã in xp̄ianis ⁊ spũalib⁹ ↄstituerat deus tardare ⁊ in hesitationẽ verti cepit. sꝫ hoc muliebre tp̄s nõ tãdiu durabit. ꝙdiu hucusqꝫ ꝑdidit.

¶ De aduentu antichristi ⁊ eius fallacijs.

Egit autẽ autẽ antichristus in babilonia de tribu dan nasciturus iuxta id qđ ait. iacob pr̃ eius. fiat dan coluber in via ⁊c̃. Unde ⁊ hec sola tribus in apocalipsi subticet̃. vbi ex aliis tribubus signati numerãtur. Huius aduẽtus vt ait apl's erit fm̃ operationẽ sathane. qꝛ totũ faciet (diabolo qui illũ possidebit) instigante atqꝫ cooperante. Nec tamẽ ita possidebit euꝫ ex toto vt vniat̃ ei sicut humanitati diuinitas in xp̄o. nec ita vexabit eũ vt careat rõnis iudicio. alioquin non imputaretur ei quicquid ageret. sicut nec furibũdo. ¶ Comestor quidẽ dicit ꝙ a principio cõceptionis illius diabolus in vterum matris eius descendet. cuius virtute deinceps aletur puer ⁊ nascetur ⁊ adolescet. Sed alij dicunt ⁊ forte verius. ꝙ more ceterũ hominũ a die ↄceptionis sue habebit angeluꝫ sui custodẽ vsqꝫ ad ãnos discretionis toc extollet̃ supra omne quod dicitur deus. ⁊ angeloꝝ ꝑsidio penitus eum desertum occupabit eum diabolus. Qui ideo tunc soluendus dicitur. quia totam potestatem suam antiquam sibi relaxatam: per illum exercet. ⁊ pro voluntate sua inclinabit eum ad malum. sicut possessor ad libitum suum trahit iumentum. Tunc igitur iniq̃⁹ iste caput omniũ iniquoꝝ aperte reuelabit̃ qui nũc i mẽbris suis mysteriũ iniquitatis iam operat̃. cumqꝫ venerit hierosolymã circũscidet se dicẽs iudeis se eẽ xp̄ꝫ. ipsis i lege ꝑmissũ xp̄ꝫ võ nr̃ꝫ m fuisse deceptorẽ ⁊ maguꝫ. oẽs itaqꝫ iudei credẽtes. ⁊ ei adherẽtes ↄfluẽt ad ipsuꝫ. ⁊ reedificabũt tẽplum a romanis destructũ. ibiqꝫ sedebit dicens se eẽ sũmum deuꝫ. Ueniet ꝗdem vt ait apostolus in oi virtute ꝑãtis humane ⁊ opulentie. facietqꝫ signa ⁊ ꝓdigia que dicũtur mendacia. vel quia non erunt vera. sed fantastica. vel qꝛ ad cõfirmandũ mendacium ostensa ad seducendum videlicet illos qui charitatẽ ⁊ veritatem xp̄i recipere nolunt. Multa deceptis munera largiet̃. ⁊ quos terrore nequiuerit. auaritia subiugabit. populũ iudaizare. sabbatumqꝫ seruare cõpellet vt exteriorem ritũ legis reuocet. Diẽ quoqꝫ dñicũ honorari iubebit qꝛ mori se ac resurgere simulabit.

¶ De persecutione eius ⁊ interitu ipsius.

Et sicut christ⁹ apostolos misit sic ille per orbeꝫ vt legit̃ mittet legatos suos vbi ꝑsonaliter accedere nõ poterit. Di ciuitatẽ scãꝫ calcabũt mẽsib⁹. xlij. i. ecclesiã ꝑsequẽtur trib⁹ ãnis ⁊ dimidio quibus regnabit angnabit antixp̄s. In eo nam breui spacio tone viribus suis sa ozumqꝫ legitur seuitur⁹. plurimosqꝫ partim dolo ⁊ hyppocrasi partim violentus seducturus. Sancti vero tunc tãte sapie ac fortitudie erũt. ꝙ tanto eius impetu insidijsqꝫ vinci non poterunt. tunc emittet dñs heliam ⁊ enoch famulos suos ad hoc ipsum viuentes in paradiso terrestri reseruatos vt ipsum vt ipsum redarguãt. ⁊ corda filiorũ ad ꝑres cõuertant tandẽqꝫ mortis debitum tanto tpe dilatum exoluãt. Prophetabunt autẽ diebus mille. cc. lx. amicti saccis. i. verbo ⁊ exemplo ꝓdicabunt penitẽtiã tribus ãnis ⁊ dimidio. sicut ⁊ antixp̄s ꝓdicauit. Ipsum ꝗdeꝫ antixp̄m coraꝫ oi populo arguẽt ⁊ mendacẽ ⁊ fallacẽ ostẽdẽt. tũc iudei cognoscẽtes se fuisse deceptos i xp̄m credẽt pro ipo mori parati. eruntqꝫ vt dicit methodius c. xl. quattuor milia viroꝝ ex omni tribu israhel pro christo interfecti. tunc antixp̄s furore repletus iubebit sanctos dei testes enoch. s. ⁊ heliam occidi. ⁊ iacebunt in plateis hierusalem per triduum insepulti. vt quicũqꝫ viderint timeant eis confir. tunc erit talis tribulatio qualis nunqꝫ fuit antea. nec post erit. Deniqꝫ iuxta visionem danielis veniet antixp̄s vsqꝫ ad verticẽ montis oliueti. que dr̃ inclitus ⁊ sanctus. quia ex eo ascendit. ad ꝑrem christus dñs. ibiqꝫ seductos ille ꝑbibit vñ saluator celos ascẽdit. Tum etenim federit in eodẽ loco. in papilione ⁊ in solio suo dñs ihesus xp̄s vt ait ambrosius ostẽdt se ei. ⁊ iterficiet eũ spiritu oris sui. i. virtute ꝑcepti sui. Ipso nanqꝫ iesu clamente in aere morietur antixp̄s per michaelẽ vt dicitur fulminatus. Maxima quoqꝫ pars suoꝝ vt legitur a michaele interficietur. Igitur a tempore quo iuge sacrificium ablatuꝫ fuerit. i. quo antixp̄s orbem obtinẽs dei cultum interdixerit̃. vsqꝫ ad interfectioneꝫ eius. Dies. M. ccxc. id est an

ni tres ⁊ semis oplebũtur. tanto enim tpe sanctos persequetur.

De aduentu iudicis ac signis preambulis.

Ost mortem

antichristi non statim veniet ad iudiciũ dominus. sed vt ex libro danielis intelligitur. electis qui in illa psecutione titubauerũt. xlv. dies ad penitentiã cõcedentur. Quantum vero postventurus sit oĩs penitus ignoratur. Ministri qdẽ antixpi gaudebunt in illis diebus nubentes ⁊ nuptia celebrantes. ac ludos diuersi generis exercentes. atq; dicẽtes. Licet preceptor noster mortuus sit modo tamen habemus pacẽ ⁊ securitatẽ. Cũq; talia dixerit superueniet eis interitus grauis ⁊ repentinus. Illud quidem extremũ iudicium precedent signa multa que nobis exprimit euangelium. In historia quoq; scolastica. leguntur signa quindecim dierũ que inuenit hieronymus in annalibus hebreoꝝ. sed vtrũ continui an interpolati futuri sint non expressit. Prima enim die erigit se mare. xl. cubitis sup altitudinẽ montiũ stans in loco suo quasi murus. Scdo tñ descẽdet vt vix videri possit. Tertio marine belue apparẽtes super mare dabũt rugit⁹ vsq; ad celũ. Quarto ardebit mare ⁊ oẽs aque. Quinto herbe ⁊ arbores dabũt rorẽ sãguineũ. Sexto ruẽt edificia. Septimo petre adinuicẽ collident. Octauo generalis fiet terremot⁹. Nono equabit terra. Decimo exibũt hoĩes de cauernis. ⁊ ibũt velut amẽtes. nec mutuo poterũt loqui. Undecimo surgũt ossa mortuoꝝ ⁊ stabũt super sepulchra sua. Duodecio cadẽt stelle. Decimoctauo morient viuentes. vt cũ mortuis resurgant. Quartodecimo ardebit celum ⁊ terra. Quintodecimo fiet nouum celũ ⁊ noua terra ⁊ resurgent oẽs.

De purgatione mundi ⁊ claritate iudicis aduenientis.

Enturum

quidem iudicẽ ignis precedet qui faciem huius mundi cõburet. peribuntq; celũ ⁊ terra nõ sm substãtiam: sed sm speciẽ q mutabitur i meliorẽ. Celũ dico aereũ nõ ethereũ. tñ enĩ ascẽdet ignis perãbulus iudicij. quãtũ ascẽdert aq̃ diluuij. s. xxv. cub. super cacumina mõtiũ. vt hãc mũdi ptẽ expurget a pctis hoĩũ. terra ⁊ igit ⁊ mare ex aeris crassitudie oflagrabit. ⁊ electos quoq; sm apłm purgabit in quib⁹ aliqd purgãdũ extiterit. Unde ⁊ tãdiu durabit donec oĩa purgauerit. purgatĩ aũt nullaten⁹ nocebit. malis itaq; qui tunc viui repti fuerit erit ɔsumptio. bonis vero refrigeratio. Ut enim ait augustin⁹. hoc erit icendiũ mũdi sicut is qd fuit trib⁹ pueris camini babylonis. Media nocte ventur⁹ iudex legit. nõ p hora tpis vt ait augustin⁹. sz p rei obscuritate. i. occultatõe. Erit aũt iudicis aduentus adinstar fulguris subit⁹ ⁊ choruscus. Unde sol ⁊ luna obscurari legunt nõ sue lucis diminutione. sed veri luminis ɔpatiõe. alioqñ legim⁹ septuplũ luminis. q̃ nũc pl⁹ habiturũ in die illa. sz respectu vere lucis erũt ola in sui nã tenebrosa. Dñs qdẽ in aere apparebit supra locũ vñ ascẽdit. ⁊ erũt corã eo q̃si triũphi vexilla sue mortis instrumẽta. vz crux ⁊ claui ⁊ lancea. Unde dicit crisostom⁹. q angeli signũ crucis excelsis humeris portabũt ⁊ regalẽ nobis aduẽtũ tanq̃ vexillo ⁊ pompa regali precedente nũciabũt. Nec solũ crucẽ. sz ⁊ vulnera sui corpis. i. cicatrices vulnerũ demõstrabit ⁊ ostendat se vere esse qui p nobis crucifixus fuit.

De generali resurrectione ⁊ eius ordine.

Ic igitur

purgato mũdo ⁊ ad iudiciũ veniente dño emittetur vox illa magna ⁊ manifesta. q̃ in euangelio dr tuba qr tanq̃ signũ triũphi victores ad pmiũ atq; ad diẽ epulũ inuitabit. victos aũt deterrebit. Hoc igit erit aliqd pclarũ ⁊ euidẽs signũ qd dabitur ad mortuos suscitandũ. vt oẽs resurgant ⁊ veniãt ad iudiciũ. Hec etiã vox filij dei ⁊ vox archãgeli dr. qr imuẽte filio p angeli ministerium hoc implendũ ẽ si dubitat. Sic enĩ in euãgelio dr. mittet angelos suos cũ tuba ⁊ congregabunt electos eius a qtuor p. s. Et iterũ. Exibunt angeli ⁊ sepabũt malos de m. iustoꝝ. Hec itaq; vox ab oĩb⁹ audiet. cuiusq; virtute mortui resuscitabunt. boni qdẽ in gloria imutatur. ⁊ in multis bñ dispositi. Mali vero q̃tũ ad diminutionẽ mẽbroꝝ incorrupti sed prauis ⁊ passibilib⁹ corpoꝝ qualitatib⁹ nõ prauati. Oẽs igit resurgem⁹ boni ⁊ mali in momẽto in ictu oculi. Nõ enĩ pit deo terrena materies de q̃ mortaliũ caro ɔtrahit. sed in quẽcũq; puluerẽ cinerẽve resoluat in quoslibet aliũ⁹ aurasq; diffugiat in q̃cũq; corpoꝝ substãtiã. vel in ipsa elemẽta vertat in quorũcũq; aialium vel etiã hominũ cibũ carnẽq; mutet illi anime in pũcto tpis eã reddet. que illã primitus vt hõ viueret animauit. Resurget aũt nõ fantastice sed vere quicqd est de veritate humane nãe. Et in eo resurget vnũquodq; i quo pmitus habuit opportunũ suũ esse. Unde costa ade detracta nõ resurget in adam sed in eua. Qr formata mlĩere pfectior fuit hõ q̃tum ad ɔseruatione spẽi q̃ añ. Eadẽ et rõne mat⁹ hoĩs cõmesta ab hoĩe alio resurget in pmo. Qu vero corpus humanũ pfectissimum est omnium corporum inferiorum caro bouina ab homine commesta ⁊ in carnem eius mutata resurget in ipso commestore. nimirum non in sua specie prima. sicut nec terra de qua formatus est adam sed sub specie carneitatis hũane. Decisio quoq; que fit ex parẽtibus in humana gñratiõe nõ in ipsis resurget. sed in prole. qm in ea pmo hz opportunũ suũ esse. nec ẽt vnq̃ fuit vt dicũt qdã d substantia carnis parẽtũ actu sed ptãte. Fit enĩ de supfluitate hũiditatis tertie pata vniri mẽbroꝝ substãtie. Tũc sm apłm oẽs electi de diuersis mũdi ptib⁹ occurrẽt sibinuicẽ in virũ perfectũ. i. in virilẽ perfectionẽ. q̃si. s. in statu etatis. xxx. circiter annoꝝ. in q̃ xps hũit ãnoꝝ ⁊ corporis plenitudinem. Igit vnusq̃sq; mensuram corpis plenitudinem sui recipiet. quã in etate. xxx. annorum habuit. etiam si senex obijt. vl quã illa habiturus esset si vsq; ad eam peruenisset. Ita vero modificabitur in vnoquoq; materies illa corporis vt nihil ex eo pereat nihilq; supfluat. Sed ⁊ siqd alicui defuerit ille supplebit qui de nihilo fecit quod voluit. Et siquid enormiter abundauerit in parte aliqua per totum spargitur. ita q ibi nihil indecoꝝ erit sed omnia decentia. Nec erit necesse ea que de cadauere dilapsa sunt ad easdem partes redire corporis vbi prius fuerũt. Sed sicut statua qñ iterum funditur quod prius erat de naso fit de pede vel econuerso. idem tamen simpliciter qui prius ⁊ nasus ⁊ pes erit. licet non eadem materia sit. quia nõ iudicatur identitas sm materiam: sed sm formam. Sane ibi erit etiam sexus diuersitas non quidẽ seruiens vsui vel libidini. sed nouo decori ⁊ diuine laudi. Porro hermafrodit⁹ in eo sexu resurget quem ei natura dedisset si nõ impedita fuisset. Mortui ergo q̃ in xpo, interim quiescunt resurgent primi. non quia ibi sit ordo tpis sed dignitatis. Resurget autem vnusquisq; in suo ordine scilicet apostolus vt apostolus. propheta vt pphã. ⁊ ita de ceteris. Tunc ⁊ illi qui viui reperientur. sm apostolũ simul cũ illis qui dormierunt obuiam in aera christo rapientur. ⁊ vt dicit in ipso raptu morientur, statimq; resurgent vt anima de corpore quasi per soporem egressa. eidem in momento reddatur.

De miraculo ⁊ causa resurrectionis nostre.

Nime

quidem etiam exute corporib⁹ appetũt incorporationem. Unde ⁊ illo appetitu vtcunq; retardant ne ex toto confluant in summe maiestatis contemplationem. Sed ⁊ corpus naturaliter appetit animam tanq̃ perfectionem suam. verũ licet in vtroq; sit mutue cõiunctionis desiderium non tamen possunt a natura iterato coniungi sed miraculose tñ. Primo qdẽ quia nõ põt fieri regressus a priuatione in habitũ per nãm. ergo nec a morte ad vitã. Deinde qr ipsa resurrectio subito fienda legitur. nã successiue operat. Tertio quia coniunctio ipsa indissolubilis erit. ⁊ corpus impassibile. quod nã nullaten⁹ potest facere. Quarto quia resurget idem corp⁹ numero. nã vero nõ facit idem numero sed specie. Ex similibus nanq; similia pcreat: speciesq; p indiuiduorũ multiplicationem cõseruat. veruntamen duplex erit in resurrectione corporũ coniunctio. vna. s. actio quã miraculose faciet deus angeloꝝ ministerio alia vero relatio media inter partes cõiunctas. Et hec nãlis erit sicut in oculo illuminato visus habitus fuit miraculosus ⁊ visus act⁹ nãlis. Itaq; non opz dicere. q resurrectio sit nãlis qm illa secũda cõiunctio, que est relatio non est resurrectio sed consequens ad resurrectionem. Dicit aũt resurrectio christi causa nostre resurrectionis fore qr quodãmõ causa motiua est liberalitati patris vt amore xpi faciat fratres eius resurgere gloriose. Sicut cum rex terrenus filium suum militem facit eius amore, multos alios etiam milites facit. Est etiam cã motiua q̃tũ ad nos. qr mouet nos ad resurrectionis gloriã bonis operibus acquirẽdam est itez eius causa formalis. id est exemplaris. Hec omnia que dicta sunt ante iudicium illud extremum futura sunt.

De aduentus iudicis illustratione.

Omnibus

itaq; resurgentib⁹ ⁊ in occursum iudicis pparantib⁹. Obuiabit in primis pctõrib⁹ illa facies delictoꝝ suoꝝ oĩ tormẽto amarior. Inde nãq; cõscie remorsio. inde timor doloꝝ desperatio. Inde etiam inestimabilis confusio. dum vniuersa multitudo spectatura legat in eorum pectore. stilo ferreo signatas imagines peccatorum. Tunc enim sm apłm cogitationes animã accusabunt. nõ etiã q; que tunc erũt. sed que nũc sunt. quia quasdã sui notas ⁊ signacula in corde velut in cera reliquũt. Hi sunt libri singuloꝝ q̃ tunc oẽs aperiẽtur. qr per aduẽtũ iudicis non solum tenebre aeris illuminabuntur. sed etiã abscondita cordiũ manifestabũtur. Et tunc illud euãgelij implebit nihil opertũ qd nõ reueletur ⁊c. Quadam enim virtute diuina fiet. vt vnicuiq; opa sua bona vel mala. cũcta in memoriam reuocentur ac mentis intuitu mira celeritate cernantur vt bonitam vel accu

set, conscientia vel excuset: eaqꝫ teste vel damnetur vel saluetur. In electis autem vel omnino delebitur memoria pristine conuersationis succedentibus eternis bonis. vel potius habebūt priorum malorum memoriā. vtiqꝫ non ad penā vel glorie derogationē sed ad gratiarum actionē. Tunc itaqꝫ reprobi desperātes ⁊ ante faciē iudicis apparere formidantes dicēt montibus. operite nos a facie sedētis super thronum. Ut enim ait crisostomus super matheū. satius est mille fulmina sustinere. q̄ vultū illum mansuetudinis ac pietatis plenū. nos tamē auersā tem videre. Illosqꝫ totius tranquillitatis oculos nequaq̄ sustinentes nos aspicere. Dicit etiā hieronimus ꝙ sol ⁊ luna lumen suū retrahentes ⁊ seueritatē iudicis aspicere non valebunt. non quo clementiora sint dei iudicio: sed quo oīs creatura in tormētis aliorū de suo iudicio pertimescat. Uirtutes quoqꝫ celorū. i. angeli tunc moueri dicūtur. non quidē metu dānationis vel aliqua perturbatiōe pauoris. sed admiratione quadā eorum que viderint: Ut autē ait beda: quid patiet̄ virgula deserti. vbi concutietur cedrus paradisi.

¶ De sessione iudicis ⁊ assessoribus ac testibus.

Tunc igitur elect' in aera obuiā occurrētib' ⁊ reprobis in terra quā dilexerūt remanētibus in valle iosaphat. i. iudicij sniam expectantib' sedebit in aere. nube sibi ministeriū exhibente. sicut factū ē in eius ascēsione. sicqꝫ faciet iudiciū stipat' agminibus ac virtutib' celorum. oīm quoqꝫ creatura armata ad vltionē inimicorum. In forma vtiqꝫ sua xp̄s iudicabit in q̄ corā pilato iudicatus fuit. Que ⁊ tunc nō hns spēm neqꝫ decorē oib' spectaculū fuit ⁊ tunc in gloria decoris oibus hoīb' apparebit. Cuncqꝫ vt ait augustin' in forma serui glorificata. viderunt eum boni ⁊ mali tollet̄ impius ne videat gloriam dei. i. diuinitatis claritatem. Hanc enim soli mūdi corde videbūt. ꝙ vita eterna erit eis. Itaqꝫ pr̄ non iudicat quēq̄. sed oē iudicium dedit fi. qꝛ fi. hoīs est. Nō qꝛ ipse sit filius ex virtute humanitatis. vel sine pr̄e ⁊ spū sancto iudicatur' sit: sed qꝛ iudicans in forma hoīs gloriosa apparebit cunctis. impijs quidē terribilis iustis vero mitis. qꝛ malos terrebit. iustos aūt illuminabit ⁊ letificabit. Judicabit tn̄ virtute diuinitatis nō humanitatis ⁊ hoc cū pr̄e ⁊ spūsancto sicut ⁊ corpora suscitabit. Qd̄ tn̄ ei' humanitas factura legitur qꝛ dabit in forma hoīs meritū ⁊ cām nr̄e resurrectiōis. i. passionē ⁊ resurrectionē suscepit. ⁊ forte sm̄ eandē formam vocē dabit qꝛ mortuos suscitabit. Unā ipse princeps angelorum xp̄s ab apostolo vocatur archangelus vel vt hoc ipsum archāgelus aliquis eius imperio sit facturus non aūt solus xp̄s. sed ⁊ sancti cū eo iudicabunt nationes. ipso dicente. sedebitis ⁊ vos super duodeci sedes ⁊c. Nec solum duodecim apostoli cū eo iudices sedebūt. alioquin paulus vbi non sederet sed oēs pfecti qui relictis oibus ipsum secuti sūt Per duodeci nanqꝫ sedes perfectio tribunalis accipit̄. i. vniuersitas iudicantium: ⁊ per duodecim tribus vniuersitas iudicandorū. Erūt qꝫ testante beato gregorio quatuor ordines in iudicio, duo. s. electorum. ⁊ duo reproborum. Electorum nanqꝫ quidam non iudicabunt̄ sed iudicabunt ⁊ regnabunt vt perfecti. quidam iudicabunt̄ ⁊ regnabunt vt mediocriter boni. Reproborum vero quidam iudicabuntur ⁊ peribunt. vt mali catholici. Quidam vero non iudicabunt̄ sed peribūt. vt increduli quorum dānatio tota ecclesie nota ac certa ē. Erit autē ibi iudicium quadruplex. Judicium prime auctoritatis qd̄ erit trinitatis tot'. Principalis administrationis qd̄ erit xp̄i solius. Assessionis. qd̄ erit perfectorum. ⁊ comparationis quod min' malorū. iuxta illud. Regina austri surget in iudicio. c. g. i. ⁊c. Cum vero perfecti potestate vel auctoritate iudicaturi legūtur. potestas vel auctoritas large sumitur. non prima videlicet sed secūda que ex iudicis assessione contrahitur. Unde qui vicerit inquit dabo ei sedem in. t. m. an. c. Dicenti in throno sedere filij est ex ipsius potestate iudicare. Aderunt etiam cum eo tunc oēs angeli scilicet humanorū actuum testes futuri. sub quorū custodia bene vel male egerunt. vt ait origenes super numeri. Unusquisqꝫ inquit angelorum in extremo iudicio aderit. producēs secum illos quibus prefuit. quos adiuuit. quos instruxit pro quib' faciem patris semper vidit.

¶ De meritorum discussione.

Tunc separabit iudex bonos a malis. sicut pastor oues ab hedis. Quibus nanqꝫ cōparantur electi potius q̄ agnis pp̄ spiritualem fecunditatem. reprobi vero non capris: sed hedis pp̄ sterilitatē. Tunc vt ait gregorius nazanzenus. oīa pendebunt in statera iusticie. gesta scilicet ⁊ verba ⁊ cogitationes nostre. Mala enim ⁊ bona contra seinuicem diuersa lance pendent̄ vt pars que ꝑpōderauerit vincat. ⁊ quo vergit opus illuc irreuocabilis sententia decidat tunc iudex improperabit nobis non solū mala que fecimus. ⁊ bona que per negligentiam omisimus. verum beneficiorum suorum multitudinem que ingrate suscepimus. ⁊ quibus abusi fuimus castigationes ⁊ medelas. atqꝫ remedia. quibus adhibitis curati non sumus. Propter vos inquiet cū in forma dei essem. hanc serui formā accepi in qua ⁊. xxxiij. annis vobis laboriose seruiui. salutem vestram operando predicando discurrendo. sustinēs in factis meis obseruatores. in dictis ꝯtradictores ⁊ murmuratores. In hac quoqꝫ ꝑ vobis flagellat' sū. ꝯsput' palmis in faciem cesus spinis coronatus. morte turpissima ꝯdemnatus. crucifixus. aceto potatus. mortuus laceratus. ꝑadisum vobis aperui. regnū meum vobis obtuli. Nec vos coegi sed libertatem spūs vobis concessi. humilem solūmodo volūtatē in vobis requisiui. Quid vltra debui vobis facere ⁊ non feci. Dicite mihi peccatores. natura mortales ⁊ passibiles. quid passi estis propter me dnatorē vestrū qui tanta ꝑ vobis iustus ⁊ impassibilis passus sum. Tunc etiam qualitercunqꝫ ꝓferent̄ illa preconia bonorum Esuriui ⁊ dedistis mihi man. ⁊c. Ubi aduertendū est ꝙ in retributiōe diis opa misericordie poti' q̄ opa penitentie vel iusticie ꝯmemorat vt se pronū ad remunerādū ostēdat. Si. n. ea que nālia sunt ac ꝑ hoc facilia (qꝛ pietas ipsa nālis ad hoc animū mouet) tanto premio remunerabit multomagis ea que sunt difficiliora. Iterum vt ostendat ꝙ quicunqꝫ saluabitur magis ex misericordia dei q̄ ex suis meritis saluabitur. ⁊ ei solum qui misericordiam fecit. misericordia impendet̄. Ac si dicat. Uestra quidem merita tanto premio non sunt condigna. sed quia dignos misericordia vos fecistis miserendo videlicet alijs. congruum est vt misericordia respondeat vobis. Similiter vbi mali redarguunt̄. sola immisericors auaritia memorat̄. Ibi quoqꝫ considerandū est quid mereat̄ q̄ aliena rapit. si dānabitur eternaliter qui sua nō dedit. Judiciū nanqꝫ sine misericordia fiet ei qui non facit misericordiam. Quod aūt dicit̄ risuri. Dñe qn̄ vidimus te esu. ⁊c. Cum dicant sancti. ꝙ omnis lingua obmutescet in die iudicij. per ypotesim potest intelligi. s. non qꝛ rei vera huiōi altercatio futura sit. sed qꝛ si fieret iudex rationabiliter hanc eorum responsionem vel excusationem compesceret. Unā dicit cōmentator. ꝙ hec bonorum ⁊ malorum cōmemoratio nihil aliud erit q̄ ꝙ singuli merita sua cognoscerent: quibus saluabunt̄ ⁊ damnabunt̄.

¶ De sententie prolatione.

Denique proferetur super vtrosqꝫ sententia. s. venite bndicti ⁊ ite maledicti siue vocali sono siue alio modo. Hec etenim ⁊ huiōi oīa plurimi magis putant cōscientijs. q̄ verbis exprimēda. Ibunt igitur reprobi in suppliciū eternū. iusti aūt in regnū eternū. In dicceptando sunt ordo ꝯtrarius qꝛ ꝓpriū est boni dei. prius recordari bnficia bonorū q̄ malefacta malorum. Postmodū autē in exitu vtrorūqꝫ prius noiat penā malorum. vt prius que timoris sunt euitemus mala. postea vero que honoris sunt appetamus bona. vel qꝛ reprobi damnationē ipsam ex condigno meruerunt. electi vero gloriam illam ex dei misericordia potius q̄ ex meritis obtinebunt. Quia tamen vniuerse vie domini misericordia ⁊ veritas sicut electos remunerabit supra condignum sic etiam reprobos puniat citra condignum. Eternaliter tamen licet peccauerint temporaliter. quia vt dicit gregorius. iustum est: vt nunquam careant supplicio qui nunquam voluerunt carere. vel esse sine peccato. Ideo nanqꝫ cum fine peccauerunt. quia cum fine vixerunt. Uoluissent autem sine fine viuere vt possent sine fine peccare. Notandū vero ꝙ de reprobis dicitur. Ibunt hi. scilicet a facie domini ⁊ omnium sanctorum consortio proiecti in supplicium eternum: scilicet ignis inferni. Ecce duplex pena reprobis preparata. scilicet exilio vel separatio a regno ⁊ cruciatus in inferno. He sunt securis ⁊ ignis de quibus dicitur in euāgelio. Omnis arbor que nō facit fructum bonum excidetur ⁊ in ignem mittetur. Quarum scilicet penarum priorem asserit ibi crisostomus omnib' tormētis esse grauiorem. Nam horrendum est inquit illud gehenne supplicium ⁊ reo intollerabilis. Tamen si decem milia gehennas ponat aliquis nihil tale dicit quale est a beate illius glorie propelli honore. ⁊ christo exosum esse. Uis ergo sicut dicit gregorius nazanzenus qui regno celorum indigni habebuntur. erit etiam hec maior omniū pena ꝙ a deo ꝓijcientur. ⁊ pudor atqꝫ confusio conscientie eorum. cuius finis atqꝫ remedium nusq̄ inuenietur. Item gregori' magnus in homelia de virginibus. O inquit siquis sapere posset in palato cordis quid habeat admirationis. Ecce sponsus venit. porro quid dulcedinis ⁊ que parate erant intrauerunt cum eo ad nuptias. Postremo quid amaritudinis ⁊ clausa est ianua. Januam enim glosa regni aditum intelligit qui post iudicium nullis patebit. Tunc siquidem apparebit illius seueritas magna cuius ineffabilis misericordia. Denique sicut dicit glosa in apocalipsi. Plangent se super eum omnes tribus terre. i. omnes terreni quia non tantum dolebunt de ipso tormento q̄ ꝙ repellentur a tali consortio.

¶ De igne gehennali.

Ignes quidē duos legimus in fine mūdi futuros vnū transitoriū quo mūdi huius facies exuret: electiq; purgabunt: et hic precedet iudiciū: de quo superius iam dictū est. Aliū vo eternū quo reprobi eternaliter punient: et hoc iudiciū subsequet. Hic est ignis corporeus subterraneus ad penā thesaurus: impijs hoībus ac demonibus ab initio preparatus. Qui dupliciter inextinguibilis dr actiue scz et passiue: qz nec extinguet nec extinguet: neq; enī fomētis alijs q̄ ipsoꝝ dānatoꝝ corporibus nutriet. Vn̄ de reprobo in iob dr: deuorabit eū ignis q̄ nō succendit. Cruciatos quoq; nō extinguet: qꝛ ad reditus tormēto ꝑpetuo seruabunt. Vn̄ ibidē sequit. Affliget relictus in ta. s. vt enī ait gregorius. Talis erit et mors et caro quales nō sunt mō: qꝛ scz cōpago mēbroꝝ atq; vitaliū ita infirma est qꝫ sūmū dolorē sustinere nō pōt. Prima mors animā nolentē pellit a corpe. Scd̄a vo nolentem tenebit in corpore: abvtraq; ergo cōiter id habet: vt qđ nō vult aīa de suo corpore patiat. Ibi itaq; (sicut dicit cesarius) ardoribus sempiternis escas criminis ministrabūt. Illaq; penalis exustio: quia culpā iubet inquirere: substantiā nescit absumere: nō enī tam reum persequit q̄ reatū. Et qꝛ nō recipit causa remediū: carebit fine supplicij. hoc est qđ dr in iob. Pluet sup illū bellū suū. Ibi nāq; sic cōfligit cū ipsa natura vis doloris vt neutrū alteri cedat. Dolor enim ꝑmanet vt affligat: natura, vt sentiat: et sic vtrūq; nō deficit ne pena deficiat. Illic igit vmbra mortis et nullus ordo: sed sempiternus horror inhabitat: horrendo nāq; mō ibi reprobis erit dolor cum formidine: flāma cum obscuritate. Et merito: vt qꝛ a creatoris voluntate nequaq̄ veriti sunt discrepare dū viuerent in eoꝝ interitū: ipsa suis qualitatibus etiā elementa nō discordent. Et quo se impugnant cruciatus augeant. Fitq; miseris mors sine morte: finis sine fine: defectus sine defectu: qꝛ et mors viuit: et finis semꝑ incipit: et defectus deficere nescit. Qꝛ itaq; mors perimit: sed nō extinguit: dolor cruciat sed nullatenus pauorē fugat: flāma cōburit: sed nequaq̄ tenebras discutit: ꝯrā nē supplicia nō habent: dum nō ꝑ oīa qualitatē tenēt. Quis ignis iste et ad ꝯsolationē reprobis nō luceat: et tñ ad aliquid luceat: scz vt ad doloris cumulū qualiter delicta crucient ostendat sicut euāgeliū de diuite purpurato manifestat. Vn̄ est illud. Vox domini intercidentis flam. ig. et c. Idem ignis torquebit nō solū hoīes: sed etiā demones. Cur enī nō credamus etiā incorporeos spūs igne corporali posse affligi: cum hominū spūs et ipsi corporei possunt corporalibus membris includi: et tunc etiam poterunt corporum suorū vinculis insolubiliter alligari.

¶ De machina cruciatoria ex quattuor elementis.

Refertur sicut ex dictis cuiusdā simplicis ac boni viri colligit: cui nuper de fine mundi quedā reuelata fuisse credunt: in corporibus corruptibilibus ꝯterentis que nūc ꝯtrarijs qualitatib' ꝑmixta sunt et quodāmō tēperata cūctis bonis qualitatibus ablatis male tñ et cruciatorie remanebūt. ex quaꝝ ꝯtrarietate absq; tꝑamēto ꝑdurāte: dolorē ꝑpetuū ac multiplicē indesinēter patient. Cūq; nūc interim eoꝝ aīe corporibus exute vsq; ad iudiciū in igne gehēnali crucient: tūc aīe a singulis corpa sua resument: ipsis quoq; cruciandis: noua tormēti machina ꝑparabit: et ex q̄ttuor elemētoꝝ ꝯtrarijs qualitatibus in vnū ꝯflabit vt ꝑ q̄ peccauerūt ꝑ hec etiā torqueant. Dicit enim qꝫ sicut des radius ille splendoris: de pris luce ꝑdere angelos: de sede ꝑfundēs: venit ad iudiciū: q̄si quodā impetu secū trahens totū celeste regnū. Sic aūt veniēs in primis separabit q̄litates duoꝝ elemētoꝝ: ignis scz et aeris. De igne separabit a claritate calorē: ardorē: et siccitatē. De aere vo a leuitate humiditatē: grossiciē et mutabilitatē seu cursū. Ardore aūt ignis et calore cū siccitate descēdentibus ꝯsumet et ardebit orbis totus: scz terra et aqua. De q̄ terra a puritate seu quadā subtilitate q̄ mō q̄dē in ea est: sed latet: separabit grossitudinē: ponderositatē: et siccitatē: et de aqua a ꝑspicuitate frigiditatē: humiditatē et amaritudinē: vt scz oīuꝫ elemētoꝝ bone q̄litates: electis ad gloriā seruiāt: praue vo et cruciatorie: reprobos sine fine torqueant. De his enī quedā regio fiet in ꝑfundo abyssi: que nomē habebit inferni. Cūq; nūc ille qualitates vnite in elemētis: inuicē se temperēt: tūc q̄ erant separate ita stabūt inseparabiliter: qꝫ nulla alterā tēperabit. Calor q̄dē ignis nō tꝑabit frigiditatē aq: nec ecōuerso: nec amaritudo aque humiditatē aeris q̄ est mr̄ corruptionis nec ecōuerso. Nec leuitas aeris grauitatē terre nec substātia aeris ignis claritatē: nec humiditas aque terre siccitatē. In ꝑdicta ergo regiōe q̄ mire magnitudinis erit: sicut et totus mūdus elemētatus: dānati existentes moriēdo viuēt: et viuēdo sine fine morient. Affligent siq̄dē calore ignis sine tꝑamēto aque et frigiditate aq̄ sine tꝑamēto ignis. Amaritudine aq̄ sine hūiditate aeris q̄ est mr̄ corruptiōis: et fetore quodā intolerabili ex humore aeris: sine tꝑamēto amaritudinis aque vel ignis siccitate: et arsamēto quodā sitis: ex ardore ignis q̄ nō posset tēperari. Itē habebūt tenebras palpabiles ꝓpter densitatē aeris et priuationem claritatis solis et ignis. Item ex cursu seu mutabilitate aeris tāta erit tēpestas ignis et impetus: qꝫ quasi in ictu oculi impellit eos et quasi ab oriente in occidentē et ecōuerso. Et ex isto motu insurget quidā sonus terribilis quasi tonitruū magnū. qđ q̄dē erit eis pena ineffabilis: et ipsis semꝑ adducet tenebras densiores tempestas aeris. Hec oīa patient a creaturis extra se qꝛ pugnabit orbis terre ꝯtra insensatos: et hoc ꝑ infinitos modos: qꝛ quacūq; re hō male vtit ꝯtra deū: illius rei esse saluabit in aliquo ꝑdictoꝝ elementoꝝ: et in aliquo illoꝝ specialiter dānatū puniet eternaliter: vt ꝑ q̄ peccat quis ꝑ hec et puniat. Preter hec aūt habebūt intra se q̄si aliū infernū ex ꝯtrarietate qualitatū predictaꝝ. Quis cū ipsa corpa sint de terra elementa ex quattuor elemētis: assumet quilibet corpus suū de terra et purgabūtur elemēta siue qualitates in ipso corpore sicut extra: et ita sole qualitates male et cruciatorie remanebūt: nec se adinuicē tēpabūt. Hec de dictis istius simplicis viri breuiter excerpsi: quibus nimirū ꝯcordare vident etiā doctores sacri. Nā de ignis elemēto: verbi gratia. dicit basilius in exameron libro sexto. In retributiōibus inquit delictoꝝ ratio nos secretior docet partiendā esse ignis naturā. Cuius lux ad illuminādos deputabit iustos: ardor aūt ꝓficiet ad petōres ꝯcremādos. Vn̄ dicit psalmi. Vox dñi intercidētis flāmā ignis et c. In libro quoq; sapientie de natura elemētari dr indefinite. Creatura tibi factori deseruiēs excandescit in tormētū aduersus iniustos: et leuior fit ad bñfaciendū ꝑ his q̄ in te ꝯfidūt. Sed et alie dānatoꝝ pene multiplices in scripturis legunt: quaꝝ quedā his tribus versibus breuiter cōprehēdunt. Nix: nox: vox: lachryme: sulphur: laqueus: sitis estus: Malle' et stridor: spes ꝑdita: vincula: vermes: Esse carere deo carcer: ꝯfessio cura: scz amicoꝝ carnaliū.

¶ De interioribus reprobotum penis.

Porro quantū ad animā erit eis multiplex pena: scz dei obliuio: ꝯscientie remorsio: dolor: timor: desperatio: odiū quoq; dei et sui et infructuosa penitentia. Vt aūt ait augustinus in encheridion. Sicut nec bonis in celo voluntas: sic nec malis in inferno peccādi facultas esse poterit: quibus tñ mala volūtas inerit: sed illa nō erit meritū supplicij: cū inde nō sit locus merēdi: quin potius suppliciū mali meriti qđ in hac vita ꝑcessit: habebūt etiā de malis suis pnias: sed non obtinebunt indulgentiā: qꝛ stimulū nulla penitus sequet correctio volūtatis. Sic enī ab eis culpabit iniquitas sua vt amisso penitus bonitatis affectu: nullatenus possit ab eis diligi vel desiderari iusticia. Ita qꝫ ꝑseuerātia volūtatis male erit eis nisi ad cumulū pene. Deniq; tenebre quibus illic inuoluent exteriores dicunt: qꝛ in hac quidē vita nullus adeo malus est vt a luce dei penitus excludat. sed nec perdit affectū beatitudinis: nec amorē illū boni quē habet naturaliter creatura rationalis. Illic aūt petōres tenebras exteriores patient: qꝛ extra lucē dei ꝓiecti: etiā luce corpora priuabunt. he q̄dē tenebre iam hic incipiūt in peccante cū ab interiori dei secludit luce. Non aūt oīno vt dictū est: sed tunc penitus extra erit qui lucē habitat inaccessibilē: et ob hoc in sūma erunt cecitate. Sane tenebre exteriores intelligi valent quedā malignitas volūtatis et odiū: q̄ tūc in mētibus reproboꝝ excrescent: sed et etiā q̄dā obliuio dei: qꝛ tormētoꝝ suoꝝ interiorū et exterioꝝ doloribus adeo stupescēt et turbabunt: vt ab istis ad cogitādū aliq̄d de deo vix et raro vel nūq̄ mētē reuocent. Sed illuc oīno tendat impetus cogitatiōis vbi sentit vis doloris. Et has q̄dē ꝓfundissimas tenebras scd̄m augustinū reprobi ꝑpessuri sūt post iudiciū: nā illud de diuite purpurato q̄ eleuans oculos suos vidit abraham et mala sua ꝯfiteri coactus ante iudiciū legit factū. At in isto iudicio peccatores in tenebras ꝓfundiores eijcientur: vbi nullam dei lucem videbunt cui confiteant.

¶ De gloriosa mundi renouatione.

Tautem dicit Augustinus iudicatis his que nō sunt inuēti in libro vite: et in eternū ignē missis: figura mūdi huius igniū mūdanoꝝ ꝯflagratione ꝑteribit: sicut facto mūdanaꝝ aquaꝝ inundatione diluuio. Ea siquidē ꝯflagratione corruptibiliū elemētoꝝ qualitates ardendo penitus interibūt: q̄ corporibus nr̄is corruptibilibus cōgruebāt: atq; ipsa eoꝝ substātia qualitates illas habebit: q̄ corporibus inmortalibus mirabili mutatione ꝯueniant: vt videlicet mūdus in melius innocatus apte accōmodet hoībus etiam carne innouatis in melius. Vn̄ vidit iohānes sedentē sup thronū a cuius ꝯspectu fugit celū et terrā: et maris iā nō est: qꝛ peribunt q̄dē hec scd̄m spēciē: sed

non sm substantiam: vt superius dictum est. Ante iudicium nanq;
futura videt̄ eoꝝ purgatio: postmodū aūt eoꝝ innouatio. Per pecca
tū enī hoīs oīa elemēta īfecta ⁊ corrupta sūt: q̄ ꝓpter ipm creata fue
rūt: vnde eoꝝ purgatio nihil aliud erit q̄ꝫ illius īterfectiōis siue pena
litatis remotio. Et hoc q̄dē ꝑ ignē fiet: q̄ iudiciꝭ faciē ꝓcedet. Quo
niā ⁊ tūc hūanū gen⁹ in electis ab omni corruptione culpe ac penali
tatꝭ purgabit̄ ac penit⁹ inouabit̄. Innouatio vō mūdi nō fiet ꝑ ignē
qm̄ sol ⁊ luna q̄ ignis passioni nō subiacēt inouabunt̄. i. meliorabū
tur: ⁊ corpa sanctoꝝ scdm̄ apostolū imutabunt̄: qd̄ ɔstat ꝑ ignē nō
fieri. Ut aūt dicit basilius: ignis q̄ nūc interim vsq; ad diē iudicij ca
lidus ⁊ lucidus ostēdit̄: post illā innouationē mundi diuidet̄: ita. s.
vt superius in regione viuoꝝ: sit tantūmodo lux: ⁊ inferius in re
giōe maloꝝ sit calor. Itaq; inferior illa terre pars vbi est inferius in
obscuritate sua remanebit: quis superior lux illuc nunq̄ꝫ appropin
quabit: nō tn̄ ꝓpter hoc etiā illa pars ad ornatū mūdi nō pertinebit
qm̄ vt ait augustin⁹. Sic etiā dānatoꝝ ordine naturali meliores sūt
oīb⁹ corpib⁹. Sicut ergo celū siderib⁹: sic illa pars inferior dānatis
ornabit̄ angelis ⁊ hoīb⁹. Itē ad maiorē gloriā ⁊ gratiaꝝ actiōēꝫ pe
nas reproboꝝ electi videbūt quas ꝑ gratiā euaserūt: ꝓterea ɔtrarioꝝ
oppositiōe mūdi pulchritudo ɔtexit̄: sicut scriptū est. Cōtra malum
bonū ⁊c̄. Itaq; sicut multiformis pictura cum colore nigro suo loco
bene ordinato: sic vniuersitas reꝝ: si quis īueri possit etiā in sinistra
parte ꝑte ꝑfecta ⁊ pulchra est: sꝫ illā ꝑ se considerātē sua deformitas
deturpet. Hac igitur ratiōe: sicut superior ps gloriosa ⁊ pulchra erit
sua claritate: ⁊ sic etiam pars inferior recte sapienterq; disposita mū
dū ornabit sua obscuritate.

¶ De Solis lune restauratione.

Oro iuxta isaiā erit lux lux lune sicut lux solis: ⁊
septēplicit̄: sicut lux septē dieꝝ. Super quē
locū hayrno dicit q̄ determinato illo iudicij examine o
mnibusq; reprobis in inferno conclusis. Dn̄s ihesus cū
corpe suo qd̄ oēs electi sūt in celo se substulerit: tūc sibi luna splēdo
rē solis mutuabit. Sol vō septēplicit̄ q̄ꝫ mō lucebit: recepto splēdo
re quē hoīe peccāte amisit. Dicit etiā isidorus q̄ nec sol luna postea
ad occasum sunt vētura: sꝫ in loco in quo creata sūt sine fine ꝑmane
būt: ne. s. eoꝝ claritate fruant̄ dānati: q̄ apud īferos erūt. Unde dicit
abacuc. Sol ⁊ luna steterūt in habitaculo suo ⁊c̄. Et alibi dicit̄. Nō
occidet vltra sol tuus ⁊c̄. Ante diē q̄dē iudicij iuxta iohelē eclypsim
patiet̄. In aduētu vō iudicis obscurari cōparatiue dicunt̄. In mun
di aūt innouatiōe qn̄. s. celū nouū ⁊ terra noua fient eoꝝ claritas au
gmētabit̄. Unde dicit isidorus: q̄ sol tunc laboris sui mercedē reci
piet. Nō ergo amplius dici noctisq; vicissitudo: sꝫ vna dies ɔtinua
q̄ nota est dn̄o. Qd̄ aūt dicit isaias nō erit tibi amplius sol ad lucen
dū ⁊c̄. subintelligit̄ nō ad necessitatē: sꝫ tn̄ ad decorē.

¶ De ɔformatione sctōꝝ in dotib⁹ corpoꝝ.

Nunc vero iustoꝝ vt ait supradictus vir: in re
surrectiōe leuabunt corpora sua de puri
tate terre: que induent aque claritatē: ignis subtilitatem
⁊ aeris leuitatē siue agilitatē. Deinde quasi radius q̄dāꝫ
a filio dei ꝓcedēs: ea subintrabit: istaq; clarificans ꝓut magis vel
minus glorificabit. Tūc ergo ita iuxta euāgeliū fulgebunt iusti sicut
sol in regno patris eoꝝ: ꝓpter quattuor dotes corpis q̄ ꝑ similitudi
nē notant̄ in ꝓprietatib⁹ solis. Fulget enī radius eius in quo nota
tur claritas. Corrūpi enī vel coinquinari nō potest. in quo impassibi
litas. In ortu suo mox trāsparet vsq; in occidentē in quo agilitas ꝑ
vitrū quoq; radius eius trāsit: ⁊ calor eius omnia penetrat: in quo
subtilitas: hoc est qd̄ ait apostolus: seminat̄ corruptibile. s. ⁊ incor
ruptione surget incorruptū ⁊c̄. Dicit̄ autē corpus spirituale: non q̄
conuertat̄ in naturā spiritus: sed quia spiritui simile erit incorrupti
bile ⁊ agile ⁊ etiā subtile corpora. s. omnia nō glorificata penetrans:
alimonia quoq; nō indigens: sed solo spiritu viuificatū ⁊ sustenta
tū: ⁊ omnino absq; vlla repugnantia spiritui obediēs. Qui vero mo
tus illic taliū corporum futuri sint definire non audeo: nature enim
⁊ motus ⁊ status sicut ⁊ species decēs erit: vbi quod non deceat nō
erit. Sane vbi voluerit spiritus ibi ꝓtinus erit corpus sine mora ⁊c̄
potēs: aut impedimento ponderis habebit tamē quoddam pondus
suū secundū quod pōdus dicit̄ impetus rei cuiuslibet tendentis ad
ad locum proprium. Omnia nanq; fecit deus in numero: pondere: ⁊
mensura: vnde si nature sue relinqueretur: ita q̄ spiritus eum non re
geret: ad locum suum naturaliter tenderet ibiq; remaneret. Grauita
tem quoq; suam naturalem retinebit: quātū ad exteriori violentie
resistendum non quātū ad motum voluntarium impediendū. Cū
enim nunc vt ait augustinus: tantū valeat natura corporū terreno
rū animas deprimere seorsum: cur nō aliqū anime terrena corpa va
lebunt leuare sursū. Alij vero dicunt q̄ corporis dotes sunt impas
sibilitas. gloriositas. spiritualitas. virtuositas. que etiā expssius tā
gunt̄ in predictis apostoli verbis. s. seminat̄ in corruptione ⁊c̄. Im
passibilitas est naturalis potētia: qua corpora glorificata erūt poten
tia resistere omni cause extrinsece lesionis illate. Unde sub ista com
prehendit̄ imortalitas: icorruptibilitas imaterialibilitas: ⁊ oīa hmōi
Gloriositas. i. decor corporis glorificati. Sub hac cōtinet̄. luciditas
suauitas redolentie: ⁊ hmōi oīa que pertinent ad sensuum delecta
tionem. Spiritualitas est nālis potentia subsistendi per se. i. sine ali
menti subsidio Uel nālis potentia resistendi omni cause intrinsece.
lesioni vel molestie cuiuslibet illatiue vt est fames. sitis ⁊ hmōi. Sub
hac etiā cōprehendunt̄ imortalitas ⁊ inalterabilitas. Uirtuositas ē
naturalis potentia agendi in aliud absq; ɔtradictiōe vel resistentia.
Unde sub ea cōprehendit̄ agilitas ⁊ etiam subtilitas: q̄ poterit hu
iusmodi corpus oīa corpora nō glorificata penetrare. Ad dignitatē
nāq; dabitur ei penetrare nō penetrari: agere nō pati: naturalis potē
tia nullaq; impotētia: nec replebit corporis non glorificati locū. Iō
q; recipiet illud secū. Ideo vō sūt quattuor dotes corporis tn̄. due
scilicet de carentia oīs mali: due vō de presentia oīs boni. Quia bo
num corporis duplex est: vnum. s. absolutū hoc est gloriositas. aliō
respectiuū hoc est virtuositas. Similit̄ duplex est malū: vnū intrin
secus veniens: ⁊ ɔtra hoc est spiritualitas. aliud extrinsecus: ⁊ cōtra
hoc est impassibilitas Erunt igit̄ due de carentia oīs mali. due quo
q; de presentia oīs boni in quib⁹ duob⁹ perfecta beatitudo ɔsistit.
Hīt aūt naturale principiū in corpore cuius sūt: ⁊ a gratia perfectio
nem: vbi gratia. agilitas est potentia qua corpus nālit̄er ab aīa pōt
agi quocunq; voluerit. Sed nūc ipsi aīe grauitas corpulētie obsistit
Tunc aūt onere deposito agilitas ibi erit: q̄ gratia nām perficit. Q
si querat̄ q̄d illic possit agilitas vbi nō erit motus: q̄ nec temp⁹ sed
eternitas que tota sil̄ existit: ecōtra videbit̄: q̄ cū ibi futura sit laus
vocalis erit vtiq; motus corpalis. In solo aūt deo erit ista perfecta
⁊ stabilis eternitas vt non moueatur in anima quoq; stabilis ꝑpe
tuitas: quo ad illā partē q̄ deo imutabiliter adherebit eoq; ꝑfruet̄.

¶ De dotibus animarum.

Otes animarū sūt tres. s. cognitio: di
lectio fruitio. Ex cogni
tiōe procedit dilectio. ⁊ ex vtroq; fruitio siue comprehē
sio. Perfecta nanq; beatitudo ɔsistit in cognitione sūmi
boni ⁊ motu dilectiōis ad ipsum: ⁊ ex his duob⁹ cōplet̄ tertiū. Pri
mū est in rationabili. Secundū in ɔcupiscibili. Tertium in vtraq;.
Irascibilis vō q̄ nō imediate mouet̄ in deū: sed data est ad remo
uendū impedimenta q̄ retrahunt nos ab inquisitiōe sūmi boni. s. ad
debellandū mundū. carnē. diabolū: nō habebit dotem ꝓpriā: sed re
munerabit̄ in ɔfirmatiōe suarū virtutū. s. timoris. humilitatis. forti
tudinis q̄ in ea remanebūt. Unde timor dn̄i delectabit cor. ⁊c̄. itaq;
fidei succedet cognitio: charitati dilectio. Improprie vō dicit̄ q̄ spei
succedet cōphēsio. i. post spem erit cōprehensio: q̄ forma est ⁊ ꝑfe
ctio aliaꝝ duarū. Est enim fruitio visionis vt in qua ⁊ dilectiōis vt a
qua: ⁊ est ⁊ agetur ⁊ ꝑficit̄. Tantaq; in ea erit delectatio vt in voces
iubilationis ⁊ laudis necessario ꝓrumpat̄. Unde de his tribus dic̄
beatus augustin⁹. Ipse inq̄t finis erit desideriorꝫ nostroꝝ qui sine fi
ne videbit̄: sine fastidio amabit̄: sine fatigatiōe laudabit̄. Hoc mu
nus. hic affect⁹. hic actus erit ꝑfecto sicut ipsa vita eterna cōis: qn̄. s.
deus erit oīa in oībus. Hec sūt dotes q̄bus sponsa christi dotabit̄ qn̄
in domū spōsi itroducet̄. Hec est eccl̄ia cui⁹ matrimoniū initiatū fu
it in ꝑīarchis ⁊ ꝓphetis: xp̄i ꝓmissiōe ɔsūmatū in vbi icarnatiōe. An
geli aūt xp̄s nec ꝓmissus fuit: nec eoꝝ nāꝫ assūpsit. Iōq; eccl̄ia de an
gelis nō dr̄ ita ꝓprie spōsa. sic̄ eccl̄ia de hoīb⁹. Et ob hoc dicit̄ dotes nō
habere. licet ⁊ ipsa deo vniat̄ charitate. Et scdm̄ hoc eccl̄ia de angelꝭ
⁊ hoībus collecta dicit̄ vna sponsa. non soli christi sꝫ toti⁹ trinitatꝭ.

¶ De Collatiōe glīe sanctoꝝ hoīuꝫ ⁊ angeloꝝ.

Licet aūt iuxta dn̄i sententiā in euāgelio: sancti ho
mines q̄tūꝫ ad verā beatitudinē que ꝓprie
cōsistit in visione dei futuri sint equales angelis dei: ni
hilominus tn̄ habebūt specialia q̄dā gaudiola: vel poti⁹
gaudioꝝ incitamēta que nō sic habebūt angeli. Unum videlicet de
dupli stola: cū angeli pro nature sue mō decorent̄ vna sola. Aliud
vero: q̄ videbūt eū in natura sibi cōmuni: videlicet hūana hoc ē ho
minē deū: cū angeli nunq̄ꝫ visuri sint deū angelū. Ut enī apostolus
scribit nusq̄ꝫ angelos: sed semē abrahe apprehendit. Et reuera sicut
dicit beatus bernardus. Plenū ꝓrsus omni iucunditate videre hoīeꝫ
hominis ɔditorē. Ut enī in libro de aīa ⁊ spū legit̄. Duo sunt in ho
mine sensus: interior. s. ⁊ exterior: ⁊ vterq; bonum suū habet in quo
reficiat̄. Sensus interior reficit̄ in cōtemplatiōe diuinitatis exterior

in contemplatione humanitatis. Propter hoc enim deus homo factus est: ut in se totū hominem beatificaret: et tota conversio hominis esset ad ipsum: totaque dilectio curreret in ipsum: cū et a sensu carnis videretur per carnē et a sensu mētis per deitatis cōtemplationē: hoc erat totū bonum hominis ut sive ingrederetur sive egrederetur in factore suo pascua inveniret: videlicet et foris in carne salvatoris: et intus in deitate creatoris. Tertium erit de hoc quod huius vite miserias evaserint: quas angeli nunquam experti sunt. Et ut dicit augustinus in libro confessionū ubique maius gaudiū maiore molestia precedit. Nā verbi gratia. Post egritudinē iocundior sanitas efficitur: et post merorē leticia: hinc ergo materia laudis canentibus sanctis. Benedic anima mea dn̄o et omnia que intra me sunt nomini sancto eius. Qui propiciatur omnibus iniquitatibus tuis qui sanat omēs infirmitates tuas. Unde bernardus sup cantica: homelia lxviij. Putas inquit deū nostrū totā habiturū glorie sue laudē: donec veniant qui in conspectu angelorum psallāt et iubilent letati sumus pro diebus quibus nos humiliasti etc. hoc aūt genus leticie celi nesciret: nisi per filios ecclesie. Placet cūctis securitas: sed magis ei qui timuit. Iocūda omnibus lux sed evadēti de potestate tenebrarum iocūdior: trāsisse enim de morte ad vitā: vite duplicat gratiā. Pars nostra hec in celesti convivio et seorsum ab ipsis beatis spiritibus. Hoc quippe gaudent angeli ad penitentiā peccatoris. O si delitie angelorum lachryme mee: quid delitie. Omne opus eorum laudare deum. sed deest laudi si desint qui dicant: transivimus per ignem et aquam etc.

De deitatis fruitione.

Sicut autē dicit augustinus in libro de questionibus euangeliorum: omnia dici possunt de ista ineffabili perfruitiōe deitatis: et ideo magis omnia dici possunt: quāto minus digne aliquid dici pōt. Nā est dux illuminatorum et requies exterminatorum et patria residentiū: esca indigētiū: et corona vincentiū: et quecūque bona tēporaliter trāseuntia per creature partes error appetit infideliū: veriora ineternū manentia: in creatore omniū simul inventura est pietas filiorum. Et ut dicit idē augustinus in libro de ci. dei: ita deus erit nobis notus atque cōspicuus ut videatur spiritu a singulis nobis. in singulis nobis: videaturque ab altero in altero: videatur in seipso: videatur in celo novo et terra nova atque in omni que tūc fuerit creatura. Videatur et per corpora in omni corpore quocūque fuerint spiritualis corporis oculi acie pervenientes directi. Patebūt et cogitatiōes nostre invicē nobis. Quāta igitur erit ibi felicitas ubi nullū erit malū: nullū latebit bonum: vacabitur dei laudibus: qui erit omnia in omnibus: nam quid aliud ibi agetur: ubi nulla desidia cessabit: nec ulla indigentia laborabit nescio: unde beati qui habitāt in domo tua dn̄e etc. Omnia enim mēbra et viscera corporis glorificati proficient laudibus dei. Omnes quippe illi que nūc latent armonie corporalis numeri nō latebūt intrinsecus: et extrinsecus per corporis cūcta dispositi: et cū ceteris rebus que ibi magne et mirabiles videbuntur: rationales mētes in tanti artificis laudē rationabilis pulchritudinis delectatione succendent. Carebunt autē omnibus malis: ita ut penitus deleantur de eorum sensibus. Ea tamē potentia scientie que magna in eis erit: nō solū sua preterita sed etiā dānatorum eorum sempiterna miseria nō latebit: alioquin ineternū cantabūt. Quo cantico in gloriā gratie christi: cuius sanguine liberati sumus. nihil erit profecto illi civitati iocūdius. Ibi perficietur vacate et videte. q. e. d. quid nobis nosipsi esse voluimus quando ab isto cecidimus. Quid enim sine illo fecimus: nisi quod in ira eius defecimus. A quo refecti et maiori gratia perfecti vacabimus ineternū vidētes: quia ipse est deus quo pleni erimus quando erit omnia in omnibus. Premium virtutis erit ipse qui virtutē dedit eique seipsum: quo melius et maius nihil possit esse promisit: quid enim est aliud quod per prophetā dixit: ero illorū deus: nisi ego ero unde satientur: ego ero quecūque ab omnibus honeste desiderantur: et vita et salus et copia: et honor et pax et omnia bona. Ibi nosse nostrū nō habebit errorē: ibi amare nostrū nō habebit offensionē: ibi esse nostrū nō habebit mortē: ipse namque deus ut dicit beatus bernardus: erit rationi plenitudo lucis: voluntati multitudo pacis: memorie continuatio eternitatis.

De dispari sanctorum claritate.

Tunc quippe erit finis cū evacuaverit christus omnem principatum et potestatem et virtutem. Nam modo quidē angeli angelis presunt: demones demonibus homines hominibus ad utilitatē viventiū vel deceptionem. Sed tūc omnis prelatio cessabit: quia necessaria nō erit. Preferentur quidem ibi alii aliis in gloria: nō tamē in regimine sicut nūc: quia nō erit necesse. Cessabit timor: regnabit charitas: nec erit inter presidentes et subditos ulla dissensio: nec maiorum in minores aliqua oppressio. preterit quidem demones malis hominibus in inferno: mali enim homines habebunt tortores in pena: quos hic habuerūt incensores in culpa. Ceterum enim etiam in angelis posuit deus diversitates officiorum causa hominū scilicet ut eorū saluti provideant et ministrent: unde et propria vocabula sortiti sunt ut angeli: quia hominibus voluntatē dei nunciant: virtutes: quia miracula faciunt et huiusmodi. Hec enim nō sunt nomina nature sed officij: unde postquam homines consūmati fuerint in gloria et perfecti. ita ut nulla iam administratiōe indigeant: tunc cessabūt etiā in angelis nomina illa quibus nūc vocantur pro diversitate humane administratiōis. Erunt tamen et in celo et in inferno diverse mansiones. i. diverse premiorum et suppliciorum differentie bonis. s. et malis. Stella enim a stella differt in claritate. Erit aūt in dispari claritate par gaudium quoniā unus cōmunis est denarius. i. visio dei dabitur omnibus: ut sit deus omnia in omnibus. vera quidem ibi gloria erit: ubi laudantium nec errore quisquam nec adulatione laudabitur: verus honor qui nulli negabitur digno: nullique concedetur indigno. Qui aūt ibi futuri sint pro meritis premiorū etiam gradus honorum atque gloriarum non est ambigendum. atque id etiam beata illa civitas magnū in se bonum videbit quod nulli superiori nullus inferior invidebit. Tam nollet unusquisque esse quod non accepit: quam nec in corpore vult esse oculus qui est digitus. Sic itaque habebit donum alius alio minus: ut hoc quoque habeat ne velit amplius.

De plena sanctorum felicitate.

Hec est igitur pax superne civitatis que sicut dicit augustinus: est ordinatissima et cōcordissima societas fruendi deo et invicē in deo. Quid plura: hanc certe beatā sanctorum vitam facilius est cōsequi quam enarrare: cuius erit cursus sine termino: usus sine fastidio: sub antiquis perpetuisque gaudijs semper nova iocunditas et sine ullo amittendi periculo perfecta felicitas. Constat autem felicitatē esse rerū omniū optandarū plenitudinem. Illic ergo implebitur quod voce dominica dicitur. Mensurā bonam et cōfertam etc. Mensura dicitur quia secūdum qualitatē et quantitatē meriti premium dabitur. Bona. quia isto premio nihil melius invenitur. Conferta. i. referta: quia nulla pars anime vel corporis nullusque angelus remanebit: qui repletus non sit. Coagitata: quia undique gaudium erit. s. intus in conscientia: supra in deo. infra in celo et in ceteris creaturis. iuxta vero in sanctis hominibus et angelis. Supereffluens quoque quia supra omne meritū erit: et etiā supra omnem sensum et desiderium. Unde scriptū est. Oculus nō vidit nec auris audivit etc. Tūc sanctorum voluntas omnino voluntati creatoris penitus inherebit et ob hoc a iustitie regula deviare non poterit. Nec ideo liberum arbitrium non habebunt: quia peccata eos delectare non poterunt. Magis quippe tunc liberum erit a delectatione peccādi usque ad delectationem non peccandi indeclinabilem liberatum. Eo enim potentius erit: quo peccare non poterit. Ante diem quidem iudicij vident seinvicem boni et mali sicut patet in euangelio de divite purpurato et lazaro. Post iudicium vero reprobis omni luce spirituali et corporali privatis: boni videbunt eos tantum modo et non econverso. Sed anime iustorum ut ait gregorius et si in nature sue bonitate misericordiam habent: iam tunc auctori sue iustitie coniuncte tanta certitudine constringuntur: ut nulla ad reprobos compassione moveantur. Et licet iustis sua gaudia sufficiant: ad maiorem tamen gloriam vident penas malorum quas per gratiam evaserunt. Quia qui dei claritatem vident nihil in creatura agitur quod videre non valeant.

Operis preclari Speculi cois Speculum historiale ab eximio doctore Vincētio almeque belvacen. ecclesie presule ac sci dnici ordinis professore editū feliciter finit. Impensisque nō mediocribus at cura solertissima Hermāni liechtenstein Coloniensis agrippine colonie. Nec nō emendatiōe diligentissima est impressione cōpletū anno Salutis. M.cccc.xciiij. nonis septēb. in inclita urbe Venetiarum.

Cuius hermāni bone memorie heredibus (e vita enim paulo ante absolutionē operis discesserat) Illu. Dn̄iūm Veneti ex gratia speciali cōcessit ut nemo alius per decenniū id quo ad eius partes quattuor videlicet Naturale doctrinale morale et historiale imprimere aut imprimi facere audeat sub pena pro unoquoque libro ita impresso invento decem ducatorum ad mulctādū in terris ipsi Dn̄io subiacētibus sicut in eorum gratia clarius cōtinetur anno et die vt. Ā. data Sedente divo Alexandro. vi. pontifici Maximo Regnanteque Maximiliano primo Romanorum rege etc. Invictissimo faustissimoque Semper augusto.

F I N I S

CC a
Speculum histo.
tum conscendam
in aquā
gemini

CC b
fur filio
dicta est
cuius ea
inde scipioda

CC c
z primū
bit os z semissem
dic Moyses
Eadem enim

CC d
tas super excelsa
De destructione
onerosum
occursum

CC d
sine mora
De muri edifi
periori loco
puli post

CC e
est hanc
ptus fuerat
ret: quo
alte pedibus

CC f
inuestatione
De regno
De secunda
amicos: veritas

CC g
De eodē
quidem
tura inest
multi post

CC [illegible]
q̄ cessauit
aeo tharsēsiū
vbiq̄ dispersi
tulerit perdi

CC i
Ordo historie
tiebatur vt
suspendit
De hoc medio

CC k
vocatisq̄
miraculose
sacrū pstita
tentauit

CC l
Baptizatus
reficit z
versus
agit de

CC [illegible]
Bonefacius
remanebis
Adhuc de
vite Idem

CC n
diuidi pst
ptizauit eum
pduxit non
perrexit: z

CC o
ete p biennium
repl: vobis
los suos in
Adhuc de

CC p
in vestra de
molestat ac
Qualiter a
De imperio

CC q
potius credidit
verbis procacib⁹
erat. Sub
vnum verbū

CC r
uenerūt eū
Actor
est pios de
officio gest⁹

CC s
culi maximiani
tortura sed
gloria tam
applicet ergo

CC s
gens contra
z per virtutē
Passio
bus nō quasi

CC t
De scā lucia
De Sanctis
bis nose
deliter disce

CC v
recepit
nuris discipuloꝝ
quidem est
gua dies

CC x
thmos appulsus
renē hilarius
orientē
pedes ponebat

CC y
dentia regi
los. Secundus
ad iosaphat
gnum fore

CC z
ri festinabā
ne cesses
spōdit. Ego
abbas

CC ɔ
oppugnaris
mandragoris
Nūc aūt
macerer

CC ꝛ
Diluebat
supducta
anchoris

CC ꝝ
meridie
susceptorē
vehementer

CC A
Liber
cuiusdā
conscientiā
bus nullū

CC B
z mille
Idem in
Quid cum
frenare

CC [illegible]
rationabiles
vel diffidentiam
beatur occasio
sione proferre

CC D
in esse
enim nfam
litudo sed hanc
pertrahatur

CC E
De quibusda
suam quasi
Audiens
dens arthurus

CC F
uersis libris
mūdi nouis.
venit rex
terū vsa

CC G
uit. Exinde
medere
quo gaudens
ferunt: vt

CC H
qui posset
anglorum
veniat
ad melius

CC I
discurrerent
stam ingredi
dam ad balnea
childeberto

CC K
viceroie
ad futura
possit
bum istum

CC L
non multo
Dagobertum
normānicam
goris abstinen

CC M
Descriptus
ecce turba
ne z latitudine
apparuit

CC N
rū: grex
Dic circa
runt: z plura
De bello

CC O
tur. Aiaduertit
ebeldrita
gloriam
Excellentiss.m l

CC P
De concilio
turcoꝝ
sine puppe
ete intellexissem

CC Q
De Reuelatiōe
officium
apostolica
re. Dis

CC R
Disce
Dic mihi
piscine
oculi

CC S
aspiciunt
esse compa
portauit
maiestatem

CC T
terrimus
maior
nec momētū
ro. iste

CC V
dandū
lege
voluntatē
ret. Quid

CC X
rali fit
dine ocij
De Illusatiōe
rius Anno

CC Y
comes
Ad cuius
cōualuit
ferunt

CC Z
dum ratio
tiqui psal
suo cul
gitas deum

CC AA
nimia
de archanis
preualuit
salutarem

CC BB
factam
nis sine
dine sancti
dominica

CC CC
vestiti
se z cum
rūt. Altera
vt aromaticas

CC DD
z alijs
De ipsius
suus
aculei

CC EE
illico
religionem
tulit
bilitatis

CC FF
orta sunt
consolationē
posit. Quo

CC GG
dabu fon
gionis
De igne

FINIS.

VINCENTIUS

SPECULUM HISTORIALE

1494